PG
1374
R5
dio 6
c.1
ROBA

RJEČNIK

LaSer.D
J9346rj

RJEČNIK

HRVATSKOGA ILI SRPSKOGA JEZIKA

NA SVIJET IZDAJE

JUGOSLAVENSKA AKADEMIJA

ZNANOSTI I UMJETNOSTI

OBRADILI

P. BUDMANI
(LEKENIČKI—MASLINSKI)

T. MARETIĆ
(MASLO—MORAČICE)

DIO VI.

LEKENIČKI—MORAČICE

542166
29. 5. 52

Na kraju ovoga dijela stoji 1) Popis knjiga i rukopisa upotrebljenih za rječnik, 2) Popis prinosnika u narodu skupljenih riječi, 3) Objava o daljem obrađivanju rječnika.

U ZAGREBU 1904—1910

U KNJIŽARNICI JUGOSLAVENSKE AKADEMIJE (DIONIČKE TISKARE)

(Đuro Trpinac)

TISAK DIONIČKE TISKARE.

PG
1374
K5
no 6

LEKENIČKI, *adj. koji pripada Lekeniku.* — *Kod mjesnoga imena.* Poļana Lekenička, *selo u Hrvatskoj u županiji zagrebačkoj.* Razdiļ. 83.

LEKENIK, *m. ime dvjema selima u Hrvatskoj u županiji zagrebačkoj.* Lekenik Erdedski *i* turopoļski. Razdiļ. 83.

LEKI, *adj. kao, kako.* — *U pisca čakavca* XVI *vijeka u kojega ovdje stoji* e *jamačno mj.* je (ê), *i postaje od korijenu* lik *(vidi* lik, lice *itd.).* — *isporedi nslov.* leki. Leki trubļa uzuesi glas tvoj. Š. Budinić, sum. 128b. isai. 58, 1.

LÈKIĆ, *m. prezime (po ocu Leki).* — *U naše vrijeme.* Četu kupi Lekić Hasanbego. Pjev. crn. 40b. Pred ńima dva brata Lekića. 324b. Stevo Mitrov Lekić. Magaz. 1868. 76. Uzeo sestru Luke Lekića. Glasnik. II, 1, 120. (1808).

LEKIĆI, *m. pl. mjesno ime u Bosni u okrugu travničkome: a) selo.* Statist. bosn. 67. — *b) dva zaseoka.* 67. 68.

LEKI-GORA, *f. ime izmišļenu mjestu kod vračańa (od dalka).* — *Od* lȅk? *ili od* Leh *(vidi* Leđan)? — *U naše vrijeme u Srbiji u okrugu aleksinačkome.* Ti da ideš u Leki-goru. M. Đ. Milićević, živ. srb. 1, 101.

1. LEKIJA, *f. Poļska, vidi* Leh. — *U jednoga pisca* XVIII *vijeka.* Adalberto Lekiji i Ugriji bi vanđelja pripovjednik. J. Kavańin 301b. Ańeza i Salome, hćeri Boemije i Lekije. 302a.

2. LEKIJA, *f. ime mjestu u Srbiji u okrugu požarevačkome.* Ńivu u Lekiji. Sr. nov. 1875. 362.

LÈKIN, *adj. koji pripada Leki.* I Lekinu viđe gospoštinu. Nar. pjes. vuk. 2, 231. Od Blagote Lekina Pavićevića. *u* Pjev. crn. 47b. — *I kod mjesnoga imena.* Lekin potok, *mjesto u Srbiji u okrugu crnoriječkome.* Ńiva u Lekin Potok. Sr. nov. 1871. 668.

LÈKINICA, *f.* žena Lekina. I. Pavlović.

LEKMESTU, *adv. odmah.* — *Riječ je nslovenska* (le k mestu); *misli se da* le *postaje od* glej (gledaj). — *U jednoga pisca čakavca* XVII *vijeka, a između rječnika u Bjelostjenčevu* (‚illico, statim', v. taki) *i u Stulićevu* (v. odmah *iz Bjelostjenčeva).* Opade i lekmestu dušu pusti. P. Vitezović, kron. 84. Učini lekmestu gospodu ugrsku većim delom spraviti. 119.

LEKNENO, *n. ime selu u Hrvatskoj u županiji zagrebačkoj.* Razdiļ. 68. *i potoku.* Regul. save. 23.

LEKO, *m. ime muško.* — *isporedi* Leka. — *Od prije našega vremena.* Leko. S. Novaković, pom. 73. Neki Leko i Simo Kovač. M. Đ. Milićević, srb. 611.

LEKOVIĆ, *m. prezime (po ocu Leku).* — *U crnogorskoj pjesmi naščga vremena.* Od bijele kule Lekovića. Ogled. sr. 188.

LÈKSÂNDAR, Lèksândra, *m. vidi* Lehsandar. — *Od* XVI *vijeka.* Istočni zač je car jak drugi Leksandar. M. Vetranić 1, 50. — *S nominativom* Lèksândro. U gradu ki njekad Leksandro kraļ stavi. N. Dimitrović 104. Ki Leksandro jur kraļ silni. Ǵ. Palmotić 3, 112b. Leksandro. J. Palmotić 38.

LEKSANDRINA, *f.* (Pizzelli, Skurla), v. Lesandrina. B. Šulek, im. 192.

LÈKSÂNDRO, *vidi* Leksandar.

LEKSIĆ, *m. prezime.* — *U naše vrijeme.* Maksim Leksić. Rat. 176.

LÈKSIK, *m. rječnik.* — *Od grč.* λεξικόν. — *Nemam primjera, ali vidi kod* leksikalan.

LEKSÌKÂLAN, leksìkâlna, *adj. koji pripada leksiku.* — *Načińeno u naše vrijeme po ńem.* lexikalisch. — *Samo u pisaca.* Obznanih jedno leksikalno djelo o našem jeziku. Đ. Daničić. rad. 17, 160.

LEKSÌKOGRAF, *m. čovjek što piše rječnik (leksik).* — *Po grč.* λεξικογράφος *upotrebio sam ja ovu riječ u ńekoj raspravici.* Zao izgled ńekijeh našijeh starijih pisaca, a osobito leksikografa (‚lucus a non lucendo!') J. Stulli. Rad. 80, 183.

LEKSIKOGRÀFIJA, *f. pisańe rječnika (leksika).* — *Po tuđijem jezicima upotrebio sam ja ovu riječ kao i* leksikograf. Ako i jest leksikografija mučniji i nezahvalniji posao od gramatike . . . Rad. 80, 183.

LÈKTÎKA, *f. vidi* nosiļka. — *Od lat.* lectica. — *U jednoga pisca* XVI *vijeka, a između rječnika u Bjelostjenčevu:* lektika (‚vulgo') na koje se gospoda nose ‚cumba, lectica, vehiculum cameratum gestatorium, acerva, lectica cooperta'. — Da joj posude jednu lektiku... Koji na mazgah od lektike jahahu. F. Vrančić, živ. 99.

LÈKTOR, *m. vidi* lektur *i kod* lektorat. — *Nemam primjera.*

LEKTÒRÂT, *m. jedan od nižijeh redova svešteničkijeh u katoličkoj crkvi (uprav posao* ‚lektora', *to jest čitaoca; drugo je značeńe u primjerima kod* lektur). — *Na jednome mjestu* XVII *vijeka.* Zapovida sedam redov u crikvi: ostijarijat, lektorat . . ., t. j. vratara, štalca . . . F. Glavinić, cvit. 99a.

LÈKTÛR, lektúra, *m.* lector, *uprav čovjek koji čita, a u fratarskome redu znači što i* učiteļ *(kao ime časti).* — *Od* XVIII *vijeka.* Pripovidaoci, lekturi i meštri. B. Kašić, zrc. 124. Lektur i riči Božije ġenerali predikatur. I. Ančić, ogl. I. Lektur i pripovidalac. svit. 82. Fra Klement, lektur jubilati. E. Pavić, ogl. VII. Po Luci Vladmiroviću lekturu ġeneralomu. L. Vladmirović I.

LÈKTÛRA, *f.* lectura, *čitańe (učeńe, predavańe).* — *Na jednome mjestu* XVIII *vijeka.* Ovi poče lekturu ġeneralu u Mantui. Norini 66.

LEKTÚROV, *adj. koji pripada lekturu.* Da je ponavļao lekturovo štiveńe. I. Ančić, svit. 82.

LÈKÛRDA, *f. vidi kod* kurdeļa. — *Između rječnika u Vukovu* (u zagoneci. cf. kurdeļa).

LEKUŠIĆ, *m. prezime.* — XVIII *vijeka.* Trudom otca fra Marijana Lekušića. M. Lekušić 1. Po nastojańu o. p. f. Marijana Lekušića. Norini 48.

LEKUŠJE, *n. ime selu u Hrvatskoj u županiji zagrebačkoj.* Razdiļ. 74. — *Zove se i* Lenkuš *(vidi).*

LEKUTA, *f.* češ. lekuta, Nuphar luteum L. (Vukasović). B. Šulek, im. 192.

1. LÉLA, *f.* ime što ga mlada pridijeva starijem ženskom. Skoroteča. 1844. 248.

2. LÉLA, *f.* žensko ime. od Jelena. u Bačkoj. V. Arsenijević.

LELANOVIĆ, *m. prezime.* — XVI *vijeka.* Ivan Lelanović. Stat. poļ. ark. 5, 311. (1572).

LELATI, lelam, *impf. vidi* leļati.

a. *aktivno.* — *U Voltińijinu rječniku uz* leļati.

b. *sa* se, *refleksivno.* — *U narodnoj pjesmi našega vremena.* Kamen-moste, ne lelaj se, ti devojko, ne ǵnevaj se. Nar. pjes. javor. 1880. 240.

LELČAC, lelčca, *m. u Stulićevu rječniku uz* lelčić. — *nepouzdano.*

LELČIĆ, *m. (dem.) mladi lelek.* — *U Stulićevu rječniku:* ‚ciconiae pullus'. — *nepouzdano.*

LÈLE, *interj. kao* jaoh, kuku, *uzvik u žalosti.* — *Mislim da postaje udvajańem glasa* le *što bi samo po sebi pokazivalo žalost (isporedi n. p. franc.* la la *u istome značeńu), te da ne treba pomisliti na poļ.* lelom polelom *što ńeki misle da je iz praslavenske mitologije, ili na poļ.* lele, *slabić.* — *Od* XVI *vijeka, a između rječnika u Mikaļinu* (lele, jaoh ‚heu, heu me miserum, hei mihi, hei misero mihi'), *u Belinu* (‚ahi' ‚hei' 56a; ‚guai a me, a te etc.' ‚vae mihi, tibi etc.' 361a; ‚hoimè' ‚heu' 369b; ‚oi, voce di dolore' ‚hei' 523a; lele meni ‚ahimè, ohimè, voce di dolore' ‚hei mihi' 56a), *u Stulićevu* (v. jaoh), *u Voltiġijinu* (lele meni ecc. ‚guai a me, oimè, aimè' ‚auweh! ach weh mir!), *u Vukovu* (n. p. lele mene! ‚weh mir!' ‚vae mihi!' *s primjerima:* Lele mene i do Boga! Kuku lele! Lele mene do Boga jednoga!).

a. *uopće.* A jaoh i lele, to li me je blago! M. Vetranić 1, 274. Jeste li gorčiju do danas boljezan vidjeli (a jaoh i lele!) negoli od mene? 2, 319. A lele da lele! jesu li ikoga bolesti sapele neg mene neboga! N. Naļeškoviċ 1, 186. Vaj lele da lele! ļubavi nemila, ča j' vele to j' vele, ča bi već hotila? Đ. Baraković, vil. 273. Odasvud plačnih žen poslušah lele pet (= *pjeti).* 350. Lele! razcvili me tvoje govorenje. I. T. Mrnavić, osm. 179. Lele iz glasa vapijući. P. Kanavelić, iv. 609. Lele! bez pokoja duša moja živo. I. Đorđić, salt. 430. Da ovi neki ļudi po slučaju saznadu da nećedu živiti nego samo jošte dva ili tri dni, bi li tako duši svojej govorili? mučno bi se i od stotine jedan našao, razve da je sasvim ništa drugo nego marvinče. a da što bi činio? ako je nerazuman, ništa nego jao! lele! i pomagaj! . . . D. Obradović, basne. 294. Jao lele do žalosna glasa! Ogled. sr. 20. Do groba: ‚Lele!' a od groba: „Ko će k mene?" Nar. posl. vuk. 62. Ah lele, da bjeh visočiji! S. Ļubiša, prip. 14. Ńeki lele, ńeki medet viče. Osvetn. 2, 133. Lele! čoveka bez glave! M. Đ. Milićević, zim. več. 139.

b. *s vokativom kojijem se pokazuje:*

a) čeļade kojemu se utječe (kao da traži pomoći) onaj što leleče. Do božića: „Kraļeviću Marko!" a od božića: „Lele moja majko!" (Z). Poslov. danič. Kad muž ide sa oraňa, žena u krevet: „Jao, mužu! lele, mužu! umreti oću!" Nar. pjes. vuk. 1, 512. Zaludńom se pita nadom, lele, brate! S. Ļubiša, prip. 41.

b) čeļade što se žali (u trećemu se primjeru uz žalost ističe prezirańe). Na svršetku svakoga stiha *(u paštrovskome naricańu)* dodaje se još prvi put: „Ajme, bane!" ili: „Kuku, bane!" ili „Lele, bane!". Vuk, nar. pjes. 1, 90. Lele, kume! *(u budļanskoj tužbalici).* živ. 197. Marko uzdahne pa reče: „Kuku, prvi ļudi! lele, ļucki izrode!" Nar. prip. vrč. 106. — *Ne znam, jeli u prvome od ovijeh primjera (svi su ostali po ńemu načińeni) nom. ili voc.* A Elesa, moju diku, za brodidbu podah tužna, lele lele! veomi ružna! A. Čubranović 142. Lele lele! veomi tužna! Ġ. Palmotić 1, 98. I. V. Bunić, mand. 12. Lele lele! veomi ružna! Ġ. Palmotić 1, 177. Lele lele! veomi ružna Bogu, ļudom! I. Đorđić, uzd. 7.

c. *s dativom, isporedi* jaoh, c *i* kuku, b. Tužna majka vele ištući te, sinko, lele majci! lele! M. Držić 85. Lele onomu ki ovo sveto končilo pogrdi! B. Gradić, djev. 144. Lele tojzi ku nesreća takijem uzlom igda svežo! S. Bobaļević 206. Tijem teško nam svime, i lele vrh svega pod jarmom teškime gospostva tudega! I. Gundulić 129. Plemenite t' vile mrze, lele tomu. ko ih žudi, ter ga uzda ńih zavrze! 160. Teško i lele temu u vike, tko u vrijeme od vas ne uteče! 167. Jaoh dosti, vaj dosti, lele lele meni! I. T. Mrnavić, osm. 25. Teško i lele zlom krvniku! Ġ. Palmotić 3, 65b. Carske zapovijedi izvršite . . . er inako lele vami! J. Palmotić 281. Jaoh i lele tužnu meni! I. Akvilini 289. Ali ovim *(ogńem)* lele meni! ko slama smo svi goreni. J. Kavańin 397b. Vaj i lele tužnijem nami! I. Đorđić, uzd. 185. Jaoh meni i lele! ben. 33. Zavika: „Lele meni, Benedikte, lele meni!" 167. Ali lopiža k kačulu, ali kačuo k lopiži, sved lele lopiži. (Z). Poslov. dan. Da je tebi lele! J. Rajić, boj. 120. Lele mene do Boga jednoga! de pogubih svoga sina Marka! Nar. pjes. vuk. 2, 197. Lele mene do Boga jednoga! Pjev. crn. 188b. Neki viču: „Lele ńemu, majko!" Ogled. sr. 470. Kad te vidim, vele mene! kad ne vidim, lele mene! Nar. posl. vuk. 121. Lele meni, nije me! S. Ļubiša, prip. 222. Lele meni kukavici! 234. Lele ńojzi ugasnoj, gdje pogibe sama! 247. Lele, beže, tvomu dvoru bilo! Osvetn. 4, 44.

d. *u ovome primjeru stoji s nominativom koji pokazuje mjesto (dio tijela) što boli.* Lele ruka, lele noga! Nar. pjes. vila. 1867. 284.

LELECI, Leleka, *m. pl. ime zaseoku u Srbiji u okrugu podrinskome.* K. Jovanović 134.

LELEĆE, *u narodnoj zagoneci našega vremena zamjeńuje riječ* eleće *(vidi):* Lele lele leleće, na kamenu blebeće . . . Nar. zag. novak. 133.

LELEJ-, *vidi* lelij-.

LELEJ-GORA, *f. izmišļeno mjesno ime kod bajańa, isporedi* Galilej-potok *i* Leki-gora, *vidi i* Lelejska Gora. U jednoj basmi (iz Beograda): ‚da ideš u Lelej-goru' *(kaže se mj.* ‚da ideš u Galilej-potok'). M. Đ. Milićević, živ. srb. seļ. glasn. 22, 169.

LELEJSKA GORA, *f. izmišļeno mjesno ime kod bajańa; isporedi* Lelej-gora. Rastvori se nebo, da vidiš svakojake boļke, da odneseš svakojake boļke u Lelejsku goru gde ovca ne bleji, gde vo ne buče, gde majka detetu kolač ne mesi. M. Đ. Milićević, živ. srb. glasn. 37, 153.

1. LÈLÊK, *m. lelekańe.* — *Od* XVII *vijeka, a između rječnika u Vukovu:* ‚das wehgeheul' ‚ululatus' (lele mene!). Čutiti jauk i lelek proklетijeh. M. Divković, nauk. 293b. Stane ga taki lelek i jaukańe. D. Obradović, basne. 176. Stade lelek rańenih junaka. Nar. pjes. vuk. 2, 561. Stade lelek po svoj Gori Crnoj. 5, 4. Začu lelek i začu kukańe. Nar. pjes. herc. vuk. 91. Stade lelek od gore hajdukah. Pjev. crn. 194a. Obasjalo žarko sunce, sunce kume! na ogńište ugašeno, dom ti jadan! kada zasja tad i zade, zlo mi jutros! tebe videć, lelek čujuć, lele kume! *u* Vuk, živ. 197. Cara stade lelek za sinom a końa vriska za onom ženom. Nar. prip. vuk. 193. Čujem lelek do gore prolama. P. Petrović, gor. vijen. 25. Kad Štiļanović dopre kući, čuje lelek. S. Ļubiša, prip. 51. Sav se narod dade u plač i lelek. 69. Ginu bez leleka. M. Đ. Milićević, zim. več. 202. — *Ovdje je značeńe: nesreća s koje se leleče.* Lelek je veliki u zlu dobra čekati. (Z). Poslov. danič. — *Ovdje znači što i* lele. Lelek meni, dušo moja! M. Pavlinović.

2. LÈLEK, *m. vidi* roda, štrk, *i kod* čapļa, 1 *(na kraju), isporedi* lejlek. — *Od tur.* lejlek *(arap.* laqlaq, laghlagh). — *Od* XVII *vijeka, a između rječnika u Mikaļinu* (lelek, bočan, štrk ‚ciconia'), *u Belinu* (‚cicogna' ‚ciconia' 192b). *u*

Bjelostjenčevu (v. štrok), *u Stulićevu* (lelek, ptica bez jezika ‚ciconia' *s dodatkom da je uzeto iz Mikaļina), u Voltiğijinu* (‚allocco' ‚eule') *gdje je drugo značeńe (isporedi* ļiļak), *u Vukovu* (‚der storch' ‚ciconia'. cf. štrk, roda). — Lelek hrani se živinama otrovitijem. M. Radnić 279b. Ptice leleci aliti čapļe. S. Margitić, fala. 79. Ptica koja se svojijem roditeļima brine, hrani, služi i pomaga . . . ptica je po imenu lelek. A. Kalić 355. Lelek ‚Ciconia Bechst'. J. Pančić, ptice u srb. 68. — *U bosanskijem pjesmama kaže se uz* čador *(ima i bug.* lelek čadъr), *ali mi nije dosta jasno značeńe: bio čador, ili s krilima? isporedi i kod* lejlek. Van eto ti lelek čadorina. Nar. pjes. juk. 101.

3. LELEK, *m. ime mjestu u Srbiji u okrugu podrinskome.* Zemļa zovoma Lelek. Sr. nov. 1873. 959.

LELEKA, *f. vidi* 1. lelek. — *U jednoga pisca našega vremena.* Čujete li leleku jauka pregažena puka? Osvetn. 1, 50.

LELÈKAŃA, *f. lelek, lelekańe, vidi kod* kukańa.

LELÈKÂŃE (lelékâńe), *n. djelo kojijem se leleče. — Stariji je oblik* lelekanje. — *Između rječnika u Stulićevu i u Vukovu (samo* lelèkâńe). Sedma je muka, koju će imati u paklu, plač vječńi, lelekanje i uzdisanje vječńe. M. Divković, bes. 179b. Svakoga na pomoć zazivaše žalosnijem lelekanjem. B. Kašić, per. 59.

LELÈKATI (lelékati), lèlečêm (lelêčêm) *i* lèlečêm (lèlêkâm), *impf. vikati ‚lele'. — U naše je vrijeme obična za sadašńe vrijeme samo osnova* leleč- *(ger. praes.* lelekajući *u* Kukajući i lelekajući. Ogled. sr. 209 *jamačno je griješkom postalo radi stiha i prema* kukajući). — *Kod* lelèkati, lèlečêm *akc. kaki je u praes. taki je u impf.* lèlekâh *i u ger. praes.* lèlečûći; *u ostalijem je oblicima onaki kaki je u inf., osim aor.* 2 *i* 3 *sing.* lêlekâ. — *kod* lelékati, lèlêčêm *akc. je kao u inf., osim praes. i impf.* lèlêkâh. — *ako je praes.* lelèkâm, *onda je u praes.* 1 *i* 2 *pl.* lelekámo, lelekáte, *u impf.* lelèkâh, *u impt.* lelèkâj, *u ger. praes.* lelèkajûći, *u part. praet. act.* lêlekao, lêlekâla. — *ako je praes.* lèlêkâm, *onda je praes.* 3 *pl.* lelékajû, *impt.* lèlêkâj. — *Od* xvi *vijeka, a između rječnika u Belinu* (lelekati, lelekam ‚lamentarsi con voce alta e lugubre' ‚lamentor' 423b), *u Bjelostjenčevu* (lelekam, v. narekujem), *u Stulićevu* (lelekati, lelečem *ili* lelekam ‚saepe repetere ingemiscendo hei mihi'), *u Voltiğijinu* (lelekati, lelekam ‚gemere, lamentarsi con urli' ‚ächzen, weheklagen'); *u Vukovu:* lelèkati (lelékati), lèlečêm (lèlêčêm), vikati: lele mene! ‚wehklagen' ‚ululo' *s primjerom iz narodne pjesme:* I leleče jadan bez prestanka. Starica začuje Radata lelekajući. N. Naļešković 1, 186. Sve će se ptice skupiti u jedno, i meu sobom će vele suzno i grozno plakati i lelekati. M. Divković, bes. 26b. Koji će jaukati i lelekati. nauk. 293b. Kidajuć vlase leleka i bugari. I. Đorđić, uzd. vi. Svi leleču i plaču. J. Rajić, boj. 78. Te ne uče Petar ni leleče, da ne tura strave u družinu. Nar. pjes. vuk. 4, 221. Stane lelekati koliko da je glavom poginuo. Nar. prip. vuk.2 213. No čuje u kući ńegovu čeļad đe kukaju i leleču. Nar. prip. vrčev. 9. Otac stane u vas glas lelekati. S. Ļubiša, prip. 168. Stade da leleče na vas glas. 215. Rańenik stane da kuka i leleče. 245. Kukam i lelečem za mojom krvavom mukom. Pravdonoša. 1851. 31.

LELÈKNUTI (lelèknuti), lèleknêm (lèlêknêm), *pf. zavikati* lele, *zalelekati. — U naše vrijeme.* Kad leleknu nešto na vrh kule. Pjev. crn. 323a. Sva je gora protrnula crna i pećine leleknule stijene. Osvetn. 3, 147. Kad leleknu siña kukavica. 4, 44.

LELEKUŠA, *f.* vrst vinove loze crnoga grožđa (u Dalmaciji, Danilo). B. Šulek, im. 193.

LELENTIJE, *m. ime kaluđersko. — Prije našega vremena.* Lelentije (jeromonah). S. Novaković, pom. 73.

LELETATI SE, lelećem se, *impf. ļuļati se, isporedi* lelijati se. — *U jednoga pisca Dubrovčanina* xviii *vijeka.* Božija arka privedena na kolijeh po putu štogod kamenitu leleće se i cuļa se. B. Zuzeri 208.

LELICA, *m. prezime. — U naše vrijeme.* Lazar Lelica. Rat. 331.

1. LELIĆ, *m. u Stulićevu rječniku:* v. lelčić. — *sasma nepouzdano.*

2. LELIĆ, *m. ime selu u Srbiji u okrugu valjevskome.* K. Jovanović 99. — *isporedi* Lelići.

LELIĆI, *m. pl. ime selu u Srbiji u okrugu užičkome.* K. Jovanović 160.

LELIĆSKI, *adj. koji pripada selu Leliću.* Lelićska *(opština).* K. Jovanović 99.

LELIJA, *f. ńeka biļka (bogiša, perunika).* Lelija, poļ. lelia, leliwa, Iris L. (Stojanović). B. Šulek, im. 193. — *isporedi* leļo.

LELÌJÂŃE, *n. djelo kojijem se što lelija. — U Vukovu rječniku:* ‚das wogen' ‚fluctuatio', *i po istočnome govoru* lelèjâńe.

LELÌJATI, lelìjâm, *impf. ļuļati, činiti da se što stojeći na istome mjestu pomiče gorńijem dijelom tamo i amo. — -i- stoji mj. ńegdašńega* ê, *zato se u istočnome govoru kaže* lelèjati. — *Akc. se mijeńa u praes.* 1 *i* 2 *pl.* lelijámo, lelijáte, *u aor.* 2 *i* 3 *sing.* lêlijâ, *part. praet. act.* lêlijao, lêlijâla, *part. praet. pass.* lêlijân. — *Od* xviii *vijeka.*

a. *aktivno. — Samo u Belinu rječniku:* ‚agitare, muover spesso' ‚agito' 52b; ‚muovere, dar moto' ‚moveo' 502b. *Della Bella (jamačno griješkom) piše uz* lelijati *praes.* lelijem.

b. *sa* se, *refleksivno (naj češće o drveću ili o travi, kad duše vjetar; u Belinu rječniku i o lađi na moru). — Između rječnika u Belinu* (‚agitarsi' ‚agitari' 53a; ‚barcolare, quel moto, che fa la barca agitata nell' acqua' ‚nuto' 129b; ‚muoversi ab esterno' ‚pulsu agitari externo' 502b) *i u Vukovu* (lelejati se ‚wogen' ‚fluctuare': leleja se žito. *cf.* lelijati se *s dodatkom da se govori u Srijemu;* lelijati se, ļuļati se polako od vjetra ‚wogen' ‚fluctuare' *s primjerom:* Šaš se sve lelija). Biće pšenice na zemļi izobila; po vrhovima gorskim lelijaće se klasje ńezino kao Livanska šuma. Đ. Daničić, psal. 72, 16. I videо je samo, kako se leleja kostur Jevrejinov. M. Đ. Milićević, pomenik. 3, 380.

LELIN, *m.* (Sabļar), v. Liļan. B. Šulek, im. 193.

LELIŠTE, *n. ime mjestu u Srbiji u okrugu ćuprijskome.* Livada u Lelištu. Sr. nov. 1875. 745.

LELOVATI, lelujem, *impf. vidi* lelijati. — *U tri pisca čakavca* xvii *i* xviii *vijeka.*

a. *aktivno.* Val brodom zibuļa, podbija, leluje. Đ. Baraković, vil. 279b. Pravo kako dub na gori, teškom bradvom kad ga siče težak, na tleh da ga obori, leluje s ńim, kreta i miče. I. Zanotti, en. 41.

b. *sa* se, *refleksivno.* Gdi se plav leluje poda mnom kako pah. Đ. Baraković, vil. 277. Jer

kad se leluje kita u dubravi, blizu vitar čuje. (1682). 119. — *U prenesenome smislu.* Puk moj obratiti će misal svoju i početi će kako lelovati i šebetati se. A. Vitaljić, ist. 227.

LELUJA, *pripijeva se u narodnoj pjesmi našega vremena. — Mogla bi biti ista riječ što* aleluja. Ja ukradoh konja, vigo, mago! ja ukradoh konja, leluja! Nar. pjes. srem. 63.

LELUJAŃE, *n. djelo kojijem se što leluja. — Stariji je oblik* lelujanje. — *U Mikaljinu rječniku:* lelujanje ‚titubatio, titubantia', *i u Stulićevu:* ‚titubatio, titubantia'.

LELUJATI, lelujam, *impf. vidi* lelijati *i* lelovati.

a. *aktivno. — U Mikaljinu rječniku:* lelujati, kretati ‚moveo, agito', *i u Stulićevu:* v. leljati.

b. *sa* se, *refleksivno. — U Mikaljinu rječniku:* ‚titubo, vacillo, fluctuo, nuto'; lelujati se glava il' pamet ‚vacillare memoria', *i u Stulićevu:* v. leljati se; lelujati se komu glava *ili* pamet ‚memoria vacillare'.

LĔLJA, *pripijeva se (uprav* leja le *ili* le leja le) *u ńekijem narodnijem pjesmama. — U naše vrijeme po sjeveroistočnijem krajevima. — Između rječnika u Vukovu:* samo se u pjesmama pripijeva, cf. kraljice *s primjerima:* Neven vene le, za goricom, leja le! *(vidi dalje primjer iz* Nar. pjes. vuk. 1, 276). Oj! i dva svata i dva uprosnika, le leja le! (Nar. pjes. vuk. 1, 1 *gdje Vuk dodaje da je pjesma iz Srijema i da se* le leja le *pripijeva uza svaku vrstu). — S oblikom* lĕjo *pripijeva se svagda u kraljičkijem (vidi* 1. kraljica, e) *pjesmama. između rječnika u Vukovu (uz* leja). *vidi:* Kraljičke su pjesme sve od šest slogova, i u pjevańu se svaka vrsta (osim prve i pošljedńe) po triput govori, i drugi se put *(za prvu vrstu, a za ostale treći put, osim pošljedńe što se jedan put govori)* dodaje na kraju ‚lejo!', n. p. (djevojci): Ovde nama kažu *(dvaput)* lejo!; momu neudatu *(triput)* lejo!; jal' je vi udajte *(triput)* lejo!, jal' je nama dajte *(triput)* lejo!, da je mi udamo itd. (Nar. pjes. vuk. 1, 98). Vuk, rječn. *kod* kraljice. — Kralju, svetli kralju! *(dvaput)* lejo! kraljice banice! *(triput)* lejo! . . . Carica mu služi *(triput)* lejo! iz zlatna kondira *(jedanput).* Nar. pjes. vuk. 1, 97. *I u drugijem pjesmama:* Neven vene, le! za goricom, le, le lejo le! mene zove le! da ga berem, le, le lejo le! Nar. pjes. vuk. 1, 276. Kaloper Pero, lejo! *(samo u naj prvome stihu).* — Što zoveš, vita Jelo? 1, 277. — *Razumije se da su ove riječi sad bez smisla, ali bi moglo biti da su ostatak praslavenske mitologije, isporedi poļ.* Lel Polel *ili* Lelum Polelum, *što se misli da su imena ńekakvijeh bogova blizanaca. moglo bi još biti i da je naš narod od* Lel *načinio* leja *i (voc.)* lejo *prema* ļeja *(vidi). — ńeki misle da je* Lejo *bog od ļubavi (Ἔρως,* Amor), *vidi:* Uz ńih vile kolo zaigrale, Ladu Leju na uroke zvale. Osvetn. 4, 30.

LEĻALAC, lejaoca, *m. čovjek što leja. — U Stulićevu rječniku:* lejalac ‚qui quassat, agitat', *i griješkom* lejaoc, v. lejalac.

LEĻAN, lejna, *adj. vidi u Stulićevu rječniku:* v. luļav. — *nepouzdano.*

LĔĻÂŃE, *n. djelo kojijem se leja. — U Stulićevu rječniku:* ‚quassatio, conquassatio, concussio'.

LĔĻATI, lĕjâm, *impf. vidi* lelijati, luļati. — *Od* XVIII *vijeka (vidi kod* b)

a. *aktivno. — U Stulićevu rječniku:* ‚quassare, conquassare, concutere, agitare etc.' *s dodatkom da je uzeto iz brevijara i s primjerom:* Lejahu o ńem glavama svojim ‚moverunt super eum caput suum'; *i u Voltiģijinu:* lejati, lejem *(možebiti po Belinu rječniku, vidi kod* b; *isporedi i* lelati, a) ‚cunare, cullare, dondolare' ‚wiegen, baumeln'.

b. *sa* se, *refleksivno. — U Belinu rječniku (u kojemu je sumńiv oblik, jer je pisano s* lj *što ne znači obično* ļ *nego može biti da stoji mj.* lij): leljati se, leljem se *(radi ovoga prezenta vidi kod* lelijati) ‚titubare caminando' ‚pedibus non subsistere' 783b; *u Bjelostjenčevu (kod* cocam, cocati *ima* leļam, leļati); *u Stulićevu:* ‚fluctuare (dicitur de navibus)' *s dodatkom da je uzeto iz Belina (ali nije posve isto značeńe).*

LEĻČICA, *f. dem.* leļka. — *U Stulićevu rječniku:* ‚cunae, dim.'. — *nije dosta pouzdano.*

LEĻEATI, leļeam, *impf. vidi* lelijati. — *U jednoga pisca našega vremena.* O vratu visio veliki jedan mrtav ćuran i leļeao mu se, a na desno a na levo. M. Đ. Milićević, zim. već. 273.

LEĻENĆE, *n. (? ili f. pl.?) ime selu u Bosni u okrugu Tuzle Dońe.* Statist. bosn. 85.

LEĻKA, *f. kolijevka. — Od* leļati. — *U Stulićevu rječniku:* ‚cuna, cunabula, incunabula'. — *nije dosta pouzdano.*

LEĻO, *vidi* leļa.

LEĻÚKÂŃE, *n. djelo kojijem se leļuka. — Samo u Stulićevu rječniku.*

LEĻÚKATI, lĕļûkâm (lĕļûčêm), *impf. dem.* leļati. — *Samo u Stulićevu rječniku:* leļukati, leļučem *ili* leļukam ‚leviter agitare'.

LÈM, *m. vidi* 2. lijep. — *Tuđa je riječ, jamačno ńemačka: ne znam, jeli od* leim *ili od* lehm. — *U Vukovu rječniku:* ‚der kitt' ‚maltha, ferrumen'.

LEMA, *f. ime pusti u Slavoniji u županiji virovitičkoj.* Razdiļ. 133.

LEMAJIĆ, *m. prezime.* — *U naše vrijeme.* Šem. prav. 1878. 61. 70.

LÈMBRC, *m. ńeka biļka, vratimuž.* Lembŕc, vratimuž ‚caucalide'. Slovinac. 1880. 87.

LÈME, lèmeta, *n. vidi* lemeta.

1. LÈMEŠ, *m. oštri gvozdeni dio u pluga što kopa (uprav reže ili para) zemļu kod orańa. nije svuda jednako značeńe, jer može imati šire značeńe* (‚vomer') *i uže kao* raonik (‚cultrum aratri'); *u Bjelostjenčevu rječniku ima i treće značeńe. — Oba su* -e- *bila* e *i u praslavenskome jeziku, isporedi stslov.* lemešь, *malorus.* lemyš, *(rus.* лемехъ), *češ.* lemeš, *poļ.* lemiesz; *ali se tamo i amo shvaća kao da prvo ili drugo* e *postaje od* ê, *isporedi* ļemeš *i* jemeš, lemješ *(vidi sve troje). — Miklošić misli da je od korijena* lem *od kojega je* lomiti *(vidi). — Između rječnika u Bjelostjenčevu* (lemeš, lemišće, ralnik ‚vomer et vomis'. 2. drevo na kojem je to železo nasajeno ‚dentale'. 3. prvo pak železo orno ‚culter praecisorius aratri'), *u Stulićevu* (‚vomer vel vomis' *s dodatkom da je uzeto iz brevijara), u Voltiģijinu* (‚vomero' ‚pflugeisen'), *u Vukovu* (vide raonik). Gorušte gvozdene lemešo tlačila je nogami. B. Kašić, por. 57. Donese raonike i lemeše. S. Margitić, fala. 89. Da sam crnu zemļu s lemešom privraćao. A. Kanižlić, bogoļubnost. 474. Sliće mače svoje u lemeše. S. Rosa 10a. Skovače od mača svojih lemešo i od sulica svojih srpove. I. Velikanović, uput. 1, 131. Umiri se, Steva, to su i onako drveni lemeši. M. Pavlinović, razg. 22.

2. LÈMEŠ, *m. mjesno ime*

a. *vidi u Vukovu rječniku:* planina u Dalmaciji između Vrlike i Drniša ‚ein berg in Dalmatien' ‚mons Dalmatiae'.

b. *dva sela u Hrvatskoj u županiji bjelovarsko križevačkoj.* Razdijeļ. 116. 117.

LÈMEŠAC, lèmešca, *m. uprav dem.* lemeš. — *Samo u Stulićevu rječniku:* ‚ferro onde i bifolchi nettano il vomere' ‚rallum, ralla' *gdje vaļa da znači što i* orićak.

LÈMEŠAK, lèmeška, *m. samo u Stulićevu rječniku uz* lemešac.

LEMEŠEVIĆ, *m. prezime.* — XVI *vijeka.* Štefan Lemešević. Mon. croat. 237. (1535).

LÈMEŠIĆ, *m. samo u Stulićevu rječniku uz* lemešac.

LEMEŠITI, lemešim, *impf. graditi lemeše.* — *U Stulićevu rječniku:* ‚vomera construere'. — *nepouzdano.*

LÈMETA, *u Vukovu rječniku:* lèmeta, f. (može biti da je ovo pl., a sing. lème?) vaļa da je navrh munare ona jabuka *s primjerom iz narodne pjesme:* A lemeta sve od suvog zlata. *ali je u narodnoj pjesmi ovako štampano:* Na ġamiji trideset munara a lemete sve od suva zlata. Nar. pjes. vuk. 3, 83. *da ima pogreška na jednome ili na drugome mjestu, očito je, ali gdje je? F. Iveković misli da je Vuk krivo čitao primjer, te tako učinio pogrešku u rječniku; ja više vjerujem da je* lemete *u pjesmi štamparska pogreška. ako je riječ od arap.-tur.* lem'a, *svjetlost, svijetla zraka, moglo bi biti* lème, lèmeta, *n. kako i Vuk nagađa; ima i (pers.-tur.) pl.* lema'āt, *od čega bi moglo postati i* leme, *n. i* lemeta, *f.*

LEMIĆI, *m. pl. mjesno ime.* Lemići (Dolac), *zaselak u Hrvatskoj u županiji lička-krbavskoj.* Razdijeļ. 40.

LÈMIŠ, *vidi* lemješ.

LEMIŠĆE, *n. u Bjelostjenčevu rječniku kod* lemeš. — *isporedi* lemiš *kod* lemješ.

LEMIŠEVAC, Lemiševca, *m. ime izvoru u Hercegovini.* Schem. herceg. 1873. 17. — *Može biti da je* -i- *po zapadnome govoru, isporedi* lemješ.

LÈMITI, lèmîm, *impf. lijepiti lemom.* — *U Vukovu rječniku:* ‚kitten' ‚ferrumino'.

LÈMJES, *m. vidi* 1. lemeš. — *Češće se nahodi po zapadnome govoru* lèmiš, *od* XV *vijeka.* — *U južnome govoru mijeńa se* -mj- *i na* mļ.

a. lèmješ. Razkovati će mače u lemješe. N. Rańina 15a. isai. 2, 4. Strijeļat se lemješom. (D). Poslov. danič.

b. lèmļeš. Lemļeš što veće ore to je svjetļi. (D). Nije u šilu lemļeša. (D). Poslov. danič.

c. lèmiš. — *Između rječnika u Mikaļinu* (lemiš, raonik ‚vomer, vomis'), *u Belinu* (‚il ferro dell'aratro, cioè il vomero' ‚vomer' 96b; ‚vomero, stromento noto' ‚vomer' 778b), *u Stulićevu* (v. lemeš *iz Mikaļina).* Razkovati će mače u lemiše (‚lemissce', *dakle ne* lemiske). Bernardin 3. isai. 2, 4. Nit' bješe poznalo govedo . . . lemiš gvozdeni. M. Vetranić 1. 7. S kńigom, s mačem sporejeni masklin, lemiš i težaški. J. Kavańin 388a. Rataļ ako tvoj ne dere, gvozden lemiš svijetao nije. 542b. Sidro kako jedan lemiš ore onu nestavnu zemļu. Đ. Bašić 243. Lemiše, motike i ostalo što je za težaka potribito. And. Kačić, kor. 152.

LÈMLÊŃE, *n. djelo kojijem se lemi.* — *U Vukovu rječniku.*

LÈMLEŠ, *vidi* lemješ.

LÈMNO, *n.* Λῆμνος. Lemnus, *ostrvo u moru egejskome.* — *U pisaca* XVI *i* XVII *vijeka.* Dojde po brodu ka Lemnu. F. Vrančić, živ. 99. Lemno i Lezbo mimohodi. I. Gundulić 364.

LÈMÔJSINA, *f. vidi* lemozina. — *Na jednome mjestu u pisca Slavonca* XVIII *vijeka:* Proseći lemojsinu od mimo prohodećih. M. A. Reļković, sabr. 26. *ali na drugome mjestu ima* lemojzina *(vidi); i u naše vrijeme u Bosni:* Prakanaturi počmu lemojsinu kupiti . . . Kada drugi put počme se lemojsina kupiti . . . Nar. prip. bos. 1, 85.

LÈMÔJZINA, *f. vidi* lemozina. — XVIII *vijeka u dva pisca, jednoga Bošńaka a drugoga Slavonca (radi ovoga vidi* lemojsina). Lemojzina od smrti izbavļa. S. Margitić, fala. 90. Niki ne čini lemojzine. 95. Bio sam lakom učiniti lemojzinu. ispov. 16. Poče činiti goleme lemojzine. 97. Umnoži pokore i lemojzine. 98. Proseći od kuće do kuće lemojzinu. M. A. Reļković, sabr. 34.

LÈMÔN, lemóna, *m. vidi* lemun. — *U Bjelostjenčevu rječniku:* lemon, drevo ‚malus massilica'. 2. lemona sad ‚malum massilicum, limonium l. citreum', *i u Voltiġijinu:* ‚limone' ‚limone'.

LÈMÔSINA, *f. vidi* lemozina. — XVIII *vijeka u tri pisca Slavonca i u jednoga Bokeļa, ali sva četvorica imaju u ńekijem primjerima i oblik* lemozina *(vidi).* Po molitvah, po lemosini. A. Kanižlić, kam. 653. Zaprosi da mu lemosinu udili. fran. 33. Čineći lemosinu potribitim. 156. Kûpiti lemosinu crkvenu. E. Pavić, ogled. 335. Nadajući se od ńi lemosinu primiti. 639. Udovica koja se po svojoj lemosini učini veoma ļubezniva. 653. Kako se ima k molitvi pristaviti post i lemosina. J. Matović XVb. Udijeliti lemosinu ubogijema. XIXb. Prilučimo dakle post i lemosinu k molitvi. 448 *i još ńekoliko puta, ali u dva primjera ima* lemozina *(vidi); može biti da je pisac izgovarao na obadva načina.* Ovo će biti uzrok moje današńe predike koju mi je Otac iz svoje udilio lemosino *(jedan put; drugdje* lemozina, *vidi),* dok ja opet vama udilim, vi otvorite ġepove, to jest uši vaše na poslušańe. Đ. Rapić 36.

LÈMÔSINICA, *f. dem.* lemosina. — *U jednoga pisca Slavonca* XVIII *vijeka, ali, koliko znam, samo na jednome mjestu; drugdje piše* lemozinica *(vidi).* Udili lemosinicu sirotam. A. Kanižlić, fran. 257.

LÈMÔZINA, *f.* ἐλεημοσύνη, oleemosyna, *milostińa.* — *Od latinske riječi, ali preko tal.* lemòsina *(običnije* limòsina; s *glasi kao* z). — *isporedi* lemojsina, lemojzina, lemosina, lemožina, limozina. — *Od* XVI *vijeka po zapadnijem krajevima; od* XVIII *i u Slavoniji.* — *Značeńe nije svagda isto, jer može značiti što se daje ili prima (n. p. novac) kao milostińa ili samo djelo.*

a. *u prvome značeńu, ono što se daje, prima, prosi itd. kao milostińa.* Dati kogodir almuštvo i lemozinu ubozim bogoļubnim. P. Radovčić, način. 130. Dajte za ńegovu ļubav obilnu lemozinu. J. Banovac, pripov. 85. Te im daju lemozinu oni, koji su potribitiji od ńi. F. Lastrić, ned. 301. Davši mu *(ubogomu)* lemozinu. M. Zoričić, osm. 107. Dajući ubogim lemozine. L. Vladmirović 54. Dajući lemozinu potrebnijema. J. Matović 363 *(vidi kod* lemosina). — Dileći one lemozine. B. Kašić, iń. 15. Siromahom lemozinu diliti. F. Lastrić, test. ad. 105a. *(Kosara)* biše vrlo dobra, čineći mnogu ļubav

siromahom, navlastito sužńem u tamnici koje često pohođaše dileći im lemozine mnoge ... And. Kačić, razg. 34. Ne pristado*(h)* diliti lemozine. I. J. P. Lučić, razg. 50. — Cić ļubavi Isusove lemozine primite ove. P. Hektorović (?) 97. Vi siromasi, kad primate pomoć i lemozinu, spominajte se od proviđeńa Božjega. F. Lastrić, od' 248. Među prosjaci odajući i lemozinu primajući, vidje svaka. ned. 265. — Došao sam u Carigrad lemozinu kupiti. A. Kanižlić, kam. 329 *(na istoj strani još dva puta ima oblik* lemozina; *vidi* lemosina). Mogu sakupļati lemozine. I. J. P. Lučić, nar. 34. — Da pita lemozinu od onijeh koji ulažahu u crkvu. N. Rańina 183b. act. ap. 3, 2. Nađoše kod puta jednog siromaha slipca, koji prosaše lemozinu. F. Lastrić, od' 190. Kadano prosećemu lemozinu reče ... test. 17a. Prositi lemozinu. ned. 73. — *Amo pripadaju i ovaki primjeri*: Uzteżete lemozinu sirotam i prosjakom. F. Lastrić, od' 203. — U skrińicu gdi se kupi lemozina. A. Gučetić, roz. jez. 37. — Postavi lemozinu u nidra ubogoga. P. Posilović, cvijet. 76. — Lemozine pomańkaše. M. Držić 224. — I danas se uživaju obilne lemozine. L. Vladmirović 3. — S običajnim lemozinam more se lasno uzdržati. I. J. P. Lučić, nar. 118. — *I u prenesenome smislu.* Razlamļam ovi kruščić *(t. j. knigu:* Razgovori duhovni) potribitim, jer tko zna, da, bojim se, bude Gospodinu ugodnija i korisnija ova moja siromašna lemozina negoli obilna prikazańa bogataca. J. Banovac, razg. IX.

b. *u drugome značeńu, kao djelo kojijem se daje.* Molitvom, misom, postom, lemozinom i ostalijemi dobrijemi djeli duhovnijemi. M. Divković, bes. 9b. Ovo ime lemozina jesu djela od milosrdja. M. Divković, nauk. 237a. Sva pokora na ove tri stvari dovodi, ... i na lemozinu. S. Margitić, ispov. 28. Molitve tvoje i lemozine tvoje uzašle su na uspomenu prid liščem Božijim. J. Banovac, razg. 211. Da je lemozina dobro dilo. F. Lastrić, test. 45a. Molitva, pest i lemozina *(u drugoj knizi* lemosina, *vidi).* E. Pavić, jezgra. 76. Dužni su dobro činiti drugim s lemozinom. M. Dobretić 200. Pripravi se s molitvama, s lemozinam i s priužganim bogoļubstvom. I. J. P. Lučić, bit. 37. Kakono ti post, lemozine, putovańa ... Đ. Rapić 47 *(vidi i* lemosina). Molitve, lemozine i ostala dobra dila. B. Leaković, gov. 86. — *Često kao objekat s glagolom* činiti. Ako lemozinu učiniš. Zborn. 173a. Učiniti lemozinu. S. Matijević 71. P. Posilović, nasl. 31b. A gdi je s. Ivan rečeni elemozinar zaradi ļubavi koju pokazivaše ubogim čineći jim lemozinu? J. Banovac, razg. 55. Ogovara se da ne imadu oklo lemozine činit, a ima se oklen opijati. 100. Čineći od ńih lemozine ubogim. F. Lastrić, test. ad. 60b. Niti smo dužni lemozine činiti s onim. 84a. Učini mnogu lemozinu za imati i isprositi milost. M. Zoričić, zrcalo. 51. Čine lemozine ubogim F. Radman 4. Zašto si lemozinu učinio? M. Dobretić 227. Da bi se učinila skupļeńa, to jest lemozine. J. Matović 356. Mlogi idu u crkvu, niki posto, a niki čine obilate lemozine. Đ. Rapić 118—119. Lemozinu činiti. B. Leaković, nauk. 300.

c. *upotrebļava se ova riječ i kad se što daje crkvi, poporima, fratrima, kaluđerima, i to ne samo kad se daje od dobre volje, nego i kad im treba što platiti.* Redovnik je u mom redu bio, lemozine prosit ne ktijaše. L. Ļubuški 43. Da ga primite i uređenu svijeću i lemozinu pošļete kako ste i dosađa *(pišu kaluđeri hilandarski Dubrovčanima).* Starine. 30. (1780). Niti oni dan može primit lemozinu za misu *(parok),* u koji je dužan za puk govoriti ... Misnik primivši lemozinu za misu ne može dati mańe drugomu, da istu misu reče. J. Banovac, razg. 238—239. Potomtoga darovane za milošću i za lemozinu neka ne odmetne *(vidi* lemožina). M. Bijanković 56. Od plaće oliti lemozine koja se za misu uzima. Ant. Kadčić 69. Ne kakono plaću za misu ma kakono lemozinu. M. Dobretić 379. Misnik koji još nije izvršio miša za koje je imao limozinu. M. Dragićević 140. Često ću se k misi nalaziti, lemozine po dukat davati. Nar. pjes. marjan. 182. U kojoj se crkvi Bog moli, a ne traže lemozine? Nar. prip. vrč. 218.

LEMOZÌNÂR, lemozinára, *m. čovjek što dijeli lemozinu. — U ista dva pisca u kojijeh ima* elemozinar *(isporedi).* Sv. Ivan po imenu lemozinar. J. Banovac, pred. 43. Ivan zvan lemozinar. J. Filipović 3, 349b.

LÈMÔZINICA, *f. dem.* lemozina. — *Od* XVIII *vijeka.* Spomińajući mu lemozinicu ... jednome prosjaku datu. A. Kanižlić, utoč. 78. Kada siromahu lemozinicu udili. bogoļubnost. 290. Lemozinicu udiliti. 441. Osobito dilo od milosrđa, kakono je lemozinica na svaki nezin blagdan. 479. Lemôzinica it. ‚elemosina', milostina. *u Istri.* Naša sloga. god. 14, br. 3, str. 15.

LEMOZÌNIJER, lemozinijèra, *m. čovjek što dijeli lemozinu, isporedi* lemozinar. — *Od tal.* lemosiniere. — *U dva pisca* XVII *vijeka.* Sveti Ivan lemozinijer *(štamparskom griješkom* lemonizijer) a naški djelilac. M. Divković, bes. 318b. *(Biskupi)* imaju bit velici lemozinijeri. I. Držić 250. Neka nastoje bit velici lemozinijeri. 277.

LÈMÔŽINA, *f. vidi* lemozina. — *U jednoga pisca* XVII *vijeka, koji jedan put piše i* lemozina *(vidi).* Ako li dobrovoļno štogod od lemožine daruje se. M. Bijanković 26. Postaviti pokore pristojne, ... lakomcem almuštvo i ostalo, ali lemožinu pokornikom podanu neka nigda ne ostavi za sebe. 56. — *Ima i u jednoga pisca* XVIII *vijeka, ali samo na jednome mjestu, te je to jamačno štamparska pogreška* (x *mj.* z), *jer drugdje svagda piše sa* z *(i na istoj strani tri puta).* Koliko veće od puka prima lemožine *(parok),* toliko je veće za puk dužan odlučiti mise. J. Banovac, razg. 238

LÈMPRIKA, *f. vidi* leprika. — *U naše vrijeme u Dubrovniku* (P. Budmani) *i u Stonu* (I. Milas). Lemprika, Leprika, Viburnum tinus L. (Vodopić). B. Šulek, im. 193.

LÈMÛN, lemúna, *m.* Citrus limonum Risso, *češće se upotrebļava o plodu nego o drvetu. — Od tal.* limone. — *Akc. kaki je u gen. sing. taki je u ostalijem padežima, osim nom. i acc. sing., i voc.:* lèmûne, lèmûni. — *Od* XVI *vijeka, a između rječnika u Belinu* (‚limone, frutto' ‚malum lemonium'; stabar od lemuna ‚limone, albero' ‚malus limonia' 439b), *u Stulićevu* (lemun, stabar ‚malus lemonia, malus medica'; lemun, voće ‚malum lemonium, malum medicum'), *u Vukovu* (vide limun *s primjerom:* Jel' v' ovaki stabar u lemuna?). Lovor mi je za lemune. M. Vetranić 1, 15. Rumene jabuke, zlatne lemune, žute kruške. A. d. Bella, razgov. 165. Uzmite vodu iz lemuna ili citrona, pak upišite ńom ... Đ. Rapić 6. Jer to voćke: lemuni, naranče ... J. S. Reļković 225. Pofali se žuti lemun kraj mora. Nar. pjes. herc. vuk. 237. Po srijedi žute lemunove. Nar. pjes. petr. 1, 267. Lemun (= tal.) limone (Kuzmić, Della Bella), Citrus limonium Risso (Stulli). B. Šulek. im. 193. *u naše vrijeme*

u Istri. Lemûn, it. ‚limone'. Naša sloga. god. 14, br. 5, str. 19. *i u Dubrovniku.* P. Budmani.

LEMÚNAC, lemúnca, *m. samo u Stulićevu rječniku uz* lemunić.

LEMÙNÂTA, *f. tal.* limonata, *vidi* limunada. — *U naše vrijeme u Dubrovniku.* P. Budmani.

LEMUNČAC, lemunčca, *m. vidi* lemunčić. — *U Stulićevu rječniku uz* lemunić. — *nepouzdano.*

LEMUNČIĆ, *m. samo u Stulićevu rječniku uz* lemunić. — *Uprav je dem.* lemunac.

LEMÙNIĆ, *m. dem.* lemun. — *U naše vrijeme u Dubrovniku.* P. Budmani, *a između rječnika u Stulićevu* (‚parvum malum medicum').

1. LEN, *m. vidi* leno. — *U Šulekovu rječniku:* ‚lehen'.

2. LEN, *m. rijeka* Lena *(vidi).* — *U pisca Gundulića na jednome mjestu, ali se ne zna, treba li čitati* Len *ili* led; *ovo je uopće u rukopisima i u akademičkome izdańu; a* Len *je samo u dubrovačkome izdańu i po ńemu u prvijem zagrebačkijem.* Ni Len rijeka u planini Tatarhana je zaštitila. I. Gundulić 535.

1. LENA, *f. ime žensko.* — *Prije našega vremena.* S. Novaković, pom. 73.

2. LENA, *f. ime rijeci u Sibiriji.* — *U Šulekovu rječniku:* ‚Lena'.

LENAC, Lenca, *m. prezime.* — *U naše vrijeme.* Schem. segn. 1871. 113.

LÈNÂR, lenára, *m. gospodar od lena.* — *U Šulekovu rječniku:* ‚lehenherr'.

LÈNCUO, lencúla, *m. tal.* lenzuolo, *plahta.* — *Od* XVII *vijeka.* Obvivši ga lenculom u okolo. P. B. Bakšić 185. Ogrne se u bijeli lencuo mrtački. V. Vrčević, igre. 19.

LENDIĆ, *m. ime zaseoku u Bosni u okrugu Tuzle Doňe.* Statist. bosn. 87.

LENDIĆI, *m. pl. ime selu u Bosni u okrugu travničkome.* Statist. bosn. 65.

LENDOANSTVO, *n. vidi* lendovańe. — *U jednoga pisca Slavonca* XVIII *vijeka (jamačno bi trebalo čitati* lendovanstvo). Jere gdi je lendoanstvo i linost, ondi nije ļubav. Đ. Rapić 430.

LENDOVANOST, *f. vidi* lendovańe. — *U istoga pisca u kojega ima i* lendovańe. Lendovanost iliti brezposlica. B. Leaković, nauk. 455.

LENDOVANSTVO, *n. vidi* lendoanstvo.

LENDOVAŃE, *n. djelo kojijem se lenduje.* — *Radi* len- *vidi kod* lendovati. — *U jednoga pisca Slavonca* XVIII *vijeka.* Zove ne na lendovańe i počivańe nego na trud i posao. B. Leaković, gov. 58. Mlogu je zloću naučilo lendovańe. nauk. 455. Pazite se od lendovańa i brezposlice. 464.

LENDOVATI, lendujem, *impf. lijeniti se, ļenčariti.* — *Jamačno postaje od korijena* lên *(vidi* lijen), *te bi trebalo da glasi* ļendovati, *ali su svi primjeri pisca što upotrebļava južni govor, također* lendovańe, lendovanost, lendoanstvo *nalaze se samo u pisaca ikavaca.* Neka znadeš da lendovo nisam. Osvetn. 2, 151. Po čem pali, tu ne lendovali. 3, 56. Ubah Peko nije lendovao, no drugove nabjero vaļane. 5, 48.

LENĐA, *f. mjesno ime.* — *isporedi* Leđan. Fratar Stanislav z Lenđe. Mon. croat. 100. (1466).

1. LENĐEL, *m. maď.* Lengyel, *Poļak.* — *vidi kod* Leđan. — *U Bjelostjenčevu rječniku:* Lenđel, Leh, Poļak ‚Polonus, Sarmata', *i u Stulićevu:* v. Leh *iz Habdelićeva.*

2. LÈNĐEL, *m. vidi* 1. lenđer.

LENĐELSKI, *adj. koji pripada Lenđelima, poļski, poļački.* — *U Bjelostjenčevu rječniku:* ‚polonicus, sarmaticus'; lenđelska zemļa ‚Polonia, Sarmatia'; *ima i adv.* lenđelski ‚polonice, sarmatice'. — *U dva pisca sa sjeverozapadne strane* XVII *vijeka ima* lengelski, *gdje ne znam kako treba čitati* -g-. U lengelskom kraļestvu. F. Glavinić, cvit. xv. U Krakoviji, lengelskoga ili poļskoga kraļestva čelnom mestu. 131—132. Vojvoda lengelski ili polski. 287b. Vice-kanceler litvanski aliti lengelski. P. Vitezović, kron. 200.

1. LÈNĐER, *m. vidi* 1. lenger. — *Od* XVIII *vijeka* (J. Rajić, pouč. 1, 16; *a na drugome mjestu* lenđel. 1, 143). Eto mi ih moru na đemiju, i digoše četiri lenđera. Nar. pjes. hörm. 1, 532.

2. LÈNĐER, *m. vidi* 1. leđen. — *isporedi* leđer *i* 2. lenger. — *U naše vrijeme u Hercegovini.* I po kuli rafi i dolafi, i po rafim zafi i filģani, po dolafim kalajli lenđeri. Nar. pjes. herc. vuk. 133. ‚Lenđer', leđen od umivańa. 6, 358.

LENĐEROVIĆ, *m. prezime u Bosni.* T. Kovačević, bos. 33.

LENĐEROVINA, *f. ime selu u Bosni u okrugu travničkome.* — *isporedi* Lenđerović. Schem. bosn. 1864. 51. T. Kovačević, bos. 34.

LENGA, *f. kao blato nadno mora, ili uopće dno od mora kad na ńemu nema ni velikoga kameńa ni trave.* — *Riječ je tuđa, ali nepoznata postańa.* — *U naše vrijeme u Dubrovniku i okolini, kao ribarska riječ.* Neka je riba od lenge ili od kala, bilo to u pučini, bilo u kraju, to je sve skupa jednom naznačeno dje uopće bijela je pržina po dnu mora bez trave. i ova je riba stanujuća, jer po lengi sveđ se nalazi. L. Zore. rib. ark. 10, 337.

LENGELSKI, *vidi* lenđelski.

1. LÈNGER, *m. sidro.* — *isporedi* 1. lenđer. — *Od pers. tur.* lenger, *što je od grč. ἄγκυρα (vaļa da nije od tal.* l'áncora). — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu* (‚der anker' ‚ancora'). Lenger diže Petre Miļkoviću, sve on bježi preko sińeg mora. Nar. pjes. hörm. 1, 507. Baciše sa lađe četiri lengera. Vuk, djel. ap. 27, 29. Nâd koji imamo kao tvrd i pouzdan lenger duše. pavl. jevr. 6, 19. Lenger, sidro. u Posavini. F. Hefele.

2. LÈNGER, *m. vidi* 2. lenđer. Aģije su biser po grocu, Stambolije jańe u lengeru. Nar. pjes. petr. 1, 221.

LENGIR, *m. u narodnoj zagoneci našega vremena.* Sahan do sahan, lengir do lengira. *odgonetļaj: zvijezde.* Nar. zag. novak. 56.

LENIJA, *f. i* Lenije, *f. pl. mjesno ime u Srbiji u okrugu smederevskome.* Ńiva u Leniji. Sr. nov. 1873. 515. Ńiva u Lenijama. 1873. 267.

LENIŠĆE, *n. ime selu u Hrvatskoj u županiji varaždinskoj.* Razdiļ. 93.

LENITKOVCI, *m. pl. mjesno ime* XIV *vijeka, vidi u Daničićevu rječniku:* Lenitьkovьci, u Braničevu bješe selo koje je car Lazar dao Ravanici. Selo Lenitkovci. Mon. serb. 199. (1381).

LÊNKA, *f.* ime žensko izvedeno od Jelena. I. Pavlović.

LENKOV, *m. prezime.* — *Na jednome mjestu* XVIII *vijeka gdje stoji mj.* Lenković *(isporedi primjer istoga pisca kod* Lenković). Čuprijan, Lenkov, Nalipezi. J. Kavańin 232b.

LENKOVIĆ, *m. prezime (generalu* XVI *vijeka).*

Koji se koli prigodi Lenkovića *(pisano* Lencovića — t. j. Lenković general koji je bio kranjske plemićke obitelji. F. Rački) ili Slunskoga sužań... Starine. 11, 78. *(oko* 1567). General Lenković. I. Zanotti, skaz. 23. Ivan Lenković general. P. Vitezović, kron. 150. Lenkoviću, Nalipčiću, ... J. Kavańin 239a. Na 1556 ... ban Zrinović Nikola i Ivan Lenković ... jednu jih *(Taraka)* množiju posikoše. And. Kačić, kor. 476.

LENKOVIĆEV, *adj. koji pripada Lenkoviću.* Lenkovićevih nî već *(bilo)* nego 400 junakov. P. Vitezović, kron. 150.

LENKUŠ, *m. isto što* Lekušje *(vidi).* Schem. zagr. 1875. 95.

LENO, *n. ńem.* lehen *ili* lehn, *zemļa (i grad, gradac, kuća itd.) što je vladar predao kome (naj češće plemiću) da drži kao svoje on i ńegovi potomci uz zakletvu vjerne službe prema ńemu, ali tako da ne smije ono ni cijelo ni nikakav dio prodati ili darovati a ni založiti. — isporedi* feud, timar, zijamet. — *U pisaca našega vremena a ima i u Šulekovu rječniku* (‚lehen'). Da bi Bosna sreću pirovala u bijelu gradu Biogradu, kano pravo leno Dušanovo. Osvetn. 5, 88. Kad nabasaš u ńoj gusle samne, uzmi puste kano leno vlasno. 5, 136.

LENOBIJA, *f. lijenost. — U dva pisca čakavca* XVII *i* XVIII *vijeka. — Radi* le- *vidi što je kazano kod* lendovati. Postimo, da ugasimo zimu lenobije. F. Glavinić, cvit. 63b. Lenobija *(je)* kripost pohvalenih ostavlenje. 148a. Zla lenobijo, vele ti si škodna svakoj ļudskoj vrsti! J. Kavańin 58b.

LENOBUD, *m. ime dvjema selima u Bosni u okrugu Tuzle Dońe:* Lenobud dońi *i* gorńi. Statist. bosn. 81.

1. LENOVAC, lenovca, *m. čovjek što živi na čijemu lenu, te je podložan gospodaru lenskome, vasal, kmet. — Načińeno u naše vrijeme. — U Šulekovu rječniku:* ‚lehenmann'.

2. LENOVAC, Lenovca, *m. ime selu u Srbiji u okrugu crnorječkome.* K. Jovanović 166.

LENOVAČKI, *adj. koji pripada selu Lenovcu.* Lenovačka *(opština).* K. Jovanović 166. — *I kao mjesno ime:* Lenovačko Brdo *u istome okrugu.* Zemļa i vinograd u Lenovačkom Brdu. Sr. nov. 1873. 1015.

LENSKI, *adj. koji pripada lenu. — Načińeno u naše vrijeme. — U Šulekovu rječniku:* lenski seļak ‚lehenbauer'. — *U istome rječniku ima i adv.* lenski ‚lehenweise', *kao leno.*

LENSTVO, *n. nauka (a i posao) o lenu. — Načińeno u naše vrijeme. — U Šulekovu rječniku:* ‚lehen, lehn; lehenswesen'.

1. LENTA, *f.* kormilo na dugom brvnu u Posavini. F. Hefele.

2. LÉNTA, *m.* muško ime, u Banatu. V. Arsenijević.

LENUTI, lenem, *pf. (u prvome primjeru može biti impf.) nalazi se jedan put u pisca čakavca* XVIII *vijeka i kao da znači: pokvariti se (kvariti se) ili što slično; drugi je primjer iz Hercegovine u naše vrijeme, te u ńemu smisao nije mi dosta jasan.* Vino kad se pije nalogom, leno i svraća se u otrovo. J. Kavańin 171b. Lenuti (u Hercegovini), pokloniti se: kad je andeo došao Gospi na blagovijest, pjesma kaže: To se Gospi umuk *(mučno)* čini, Gospa lenu neba, zemļe (pokloni se kao padnuvši ničice). M. Pavlinović.

LÈŃ, léna, *adj. vidi* lijen. — *Samo u istočnome govoru uz* lên. — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu* vide len (‚mit allen ableitungen'). Oj Danice, leńa ležavkińo! ti preleža od večer' do sveta *(iz narodne pjesme).* Vuk, rječn. *kod* ležavkińa. Staza po kojoj se po voļi raspružio leńi troskot. M. D. Milićević, međudnev. 46. Crnobarac je bio leń na pisańe kao malo ko. pomenik. 5, 798. Što svoje leńo koračańe nazivaju gracijoznim hodom ... Srp. zora. god. 2, sv. 6, str. 126.

LÈŃÎR, leńira, *m. vidi* pravačnik. — *Ńemačka riječ po avstrijskome govoru. — U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu:* ‚das lineal (österr. lenier)' ‚regula'. — A da to može, izumiše osobiti izprobušeni leńir. B. Šulek, graf. umjet. 83.

LEŃIRISÂŃE, *n. djelo kojijem se leńiriše. — U Vukovu rječniku.*

LEŃIRISATI, leńirišêm, *impf. vidi* špartati. — *Postaje od* leńir. — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu* (‚linieren' ‚regulam duco'). Ja sam joj leńirisao hartiju i podrezivao pera. M. P. Šapčanin 1, 48.

LÈŃIV, *adj. vidi* ļeniv. — *Radi* leń- *vidi* leń. — *Od* XVIII *vijeka.* Dati jednom leńivu milostińu. D. Obradović, sav. 114. Vinodjelac leńiv. P. Bolić, vinodjel. 2, 62.

LÈŃIVAC, lèńîvca, *m. leńiv čovjek, vidi* ļenivac. — *Radi* leń- *vidi* leń. — *Od* XVIII *vijeka.* Leńivac se rodio da trune. D. Obradović, basne. 100. Koji je sada postao leńivcem. Sr. zora. god. 2, sv. 2, str. 37. — *I kao ime ńekoj životińi.* Leńivac ‚das faulthier' ‚Bradypus tridactylus'. G. Lazić 34.

LÈŃIVÔST, lèńivosti, *f. osobina onoga što je leńiv, ļenivost. — Radi* leń- *vidi* leń. — *U naše vrijeme.* Leńivost vinodjelca. P. Bolić, vinod. 1. 253.

LEŃIVSTVO, *vidi* leńivost. — *Od* XVIII *vijeka.* O slabosti i našeg leńivstva! J. Rajić, pouč. 2, 100.

LÉŃÔST, léńosti, *f. vidi* lijenost. — *Radi* leń- *vidi* leń. — *Od* XVIII *vijeka.* Leńost je smrtni greh. D. Obradović, basne. 100. Ona *(uprava)* može se jedina boriti protiv ļudskih navika i leńosti. M. Đ. Milićević, škol. 84.

LÉŃŠTINA, *m. (i f.), vidi* lijenština. — *Radi* leń- *vidi* leń. — *Od* XVIII *vijeka.* Potrebno je razdeļavati vrodna i poštena seļanina od leńštine. D. Obradović, basne. 89.

LEŃŠTIVOST, *f. lijenost. — Radi* leń- *vidi* leń. — *U jednoga pisca* XVIII *vijeka.* Da se leńštivost ne uvodi u običaj. D. Obradović, basne. 190.

LEOĆIN, *m. ime ńekakvu selu prije našega vremena.* Leočinь *(selo).* S. Novaković, pom. 137. — *isporedi* Leočino.

LEOĆINO, *n. mjesno ime. — Prije našega vremena.* Spom. stoj. 185. — *Po svoj je prilici isto što* Leočin *(vidi).*

1. LÈÔN, Leóna, *m.* Leo, *ime muško. — isporedi* 2. Lav. — *Od* XVI *vijeka u pisaca.* Papa Leon. Mirakuli. 94a. Riči sv. Leona pape. Korizm. 38b. Va vrimo papo Leona. Mon. croat. 205. (1514). Papa Leon ili Lav. Š. Budinić, sum. 45a. Po papi Leonu. A. Gučetić, roz. mar. 46. Koga Leon deseti u broj svetih zapisa. F. Glavinić, cvit. 92b. U vrime Pia drugoga pape i Leona cesara. 114a. Sedum fratar reda s. Franciška: t j. Danijel, Leon ... 181b. Od sv. oca papo Leona. S. Matijević 44. Sveti otac papa, veliki Leon. F. Lastrić, test. 63a. Riči Leona pape. V. M. Gučetić 20. Pod carom Leonom.

A. Kanižlić, kam. 13. — *I s nom.* Leo *po latinskome obliku.* S. Oton, s. Leo . . . F. Glavinić, cvit. 339a. Marin, Leo, Rabļani oti . . . J. Kavańin 307a. — *Na jednome mjestu ima nom.* Leone *po talijanskome obliku.* Cesar Leone. Blago turl. 2, 66. — *U ovome je primjeru prezime (vlasteosko mletačko, tal.* Leoni): Gambar, Leon, . . . J. Kavańin 204b.

2. LEON, *m. grad* Lion *u Francuskoj.* — *U jednoga pisca* XVII *vijeka, i u dvojice* XVIII *(od kojijeh drugi prepisuje iz prvoga).* Spravivši se koncilij u Leonu od France... F. Glavinić, cvit. 68b. Učini se koncilij u Leonu od France. 218b. *(Papa)* imenova *(štamparskom griješkom* imenom *u Pejkića što je popravio Badrić)* Leon od Franče *(za držańe sabora).* K. Pejkić 51. S. Badrić, ukaz. 57. — *Uprav ovakovi oblik odgovara španolskome mjesnome imenu* Leon.

LEÒNÂRDO, *m. ime muško, ńem.* Leonhard. — *Po tal.* Leonardo. — *Od* XVII *vijeka.* U kloštru s. Leonarda med Okičem i Lipovcem. F. Glavinić, cvit. xx. Leonardo Dunat veli . . . Đ. Barakovič, vil. 185. Đak Močenik Leonardo. J. Kavańin 203a. — *Ima i s nom.* Leonard. Leonard ispo*(vidnik).* F. Glavinić, cvit. xxvi. S. Leonard bi Francez. 361a. I Leonard ki bdi u Kninu. J. Kavańin 91a.

LÈÔNDAR, lèôndra, *m. vidi* leandra. Leondar, Leondra, Nerium oleander L. (Lambl). B. Šulek, im. 193.

LEONDIČEVIĆ, *m. prezime.* — *U svezi s imenom* Leontije *(ngrč.* ντ *glasi* nd). — XIV *vijeka, a između rječnika u Daničićevu* (Leonьdičevićь). Jeklisijarha Vasilija Leonьdičevića. Mon. serb. 96. (1330).

LÈÔNDRA, *f. vidi* leondar.

LEONIK, *m. u Stulićevu rječniku:* ‚princeps' *s dodatkom da se nalazi u pisca S. Rose. i zbiļa imamo primjer:* Leonici svèčenîkâ . . . S. Rosa 132a, *ali tu očito treba čitati* Čeonici *(cijela knjiga vrvi štamparskijem pogreškama).*

LEÒNÔRA, *f. ime žensko.* — *Po tal.* Leonora. — *isporedi* Liña, Lone. — *Od* XVI *vijeka.* Klisović ovako za ļubi cviļaše „Leonora!" i u toj „Leonora!" svеđ zvaše. Đ. Zlatarić 91a. S cesaricom Leonorom. J. Kavańin 218a.

LÈÔNSKÎ, *adj. koji pripada gradu Leonu (vidi* 2. Leon). Grgur papa deseti ovoga imena sjedini crkvu istočnu zapađńom u saboru drugomu leonskomu (drugom leonskome. Badrić). K. Pejkić 49. S. Badrić, ukaz. 53.

LÈÔNTIJA, *m. vidi* Leontije. — *U naše vrijeme.* Da Leontija primi gore rečenu sumu. Glasnik. II, 1, 23. (1808).

LÈÔNTIJE, *m.* Λεόντιος, *ime muško, naj češće kaluđersko.* — *Od prije našega vremena; između rječnika u Daničićevu:* Leonьtije, vladika raški koji je krstio Stefana Nemańu: ‚Jepiskopa raškago Leontija'. (Okáz. pam. šaf.). cf. Petrь. Leontije srpski mitropolit. Nar. pjes. vuk. 4, 224. 225. Leontije mitropolit srpski. Pjev. crn. 107b.

LÈÔNTIJEVIĆ, *m. prezime (po ocu Leontiju).* — *U naše vrijeme.* Jovan Leontijević. Rat. 32.

LEÒPARAD, leòpârda, *m.* Felis leopardus L., *ńeka zvijer.* — *Od lat.* leopardus *ili od tal.* leopardo. — *U dva pisca* XVII *vijeka, a između rječnika u Stulićevu* (leopard, v. lavoris, kaplan *s dodatkom da je riječ ruska).* Tretja živina bješe prilična leopardu, Turci zovu kaplampost. M. Divković, bes. 306b. Leopard ča zlamenuje. F. Glavinić, posl. XIIIb.

LEÒPÔLDO, *m. ime muško, ńem.* Leopold. — *Po tal.* Leopoldo. — *Od* XVII *vijeka, a između rječnika u Daničićevu* (Leopolьdь, car ńemački na kraju XVII vijeka). Vь leto 1698 dojde Petarь carь moskovski cesaru Leopoldu u Bečь. Okáz. pam. šaf. 88. Leopoldo. Radojević 23. S. Margitić, fala. 196. S Leopoldom druzijem sinom. P. Kanavelić, iv. 476. Leopoldo sveti. J. Kavańin 300b. Svetoga Stipana, Ladislava, Leopolda. M. A. Reļković, sabr. 31. — *I s nom.* Leopold. Peti a Leopold kad se okosi . . . J. Kavańin 254a.

1. LEOVIĆ, *m. prezime.* — *isporedi* 2. Leović. — *U naše vrijeme.* Simeon Leović. D. Avramović 271.

2. LEOVIĆ, *m. ime selu u Srbiji u okrugu kruševačkome.* K. Jovanović 134. — *isporedi* 1. Leović.

LEP-, *u ńekijem riječima (osobito u muškijem i ženskijem i mjesnijem imenima) što ovako počińu i čuju se u mjestima gdje je istočni govor, može biti da postaje od* 1. lijep *ili od* lijepiti, *te da treba* lijep- *ili* ļep-, *ali se ne može svagda raspoznati, zato su napisane ovdje.*

LÉPA, *f.* dim. Leposava. I. Pavlović. — *Po južnome govoru bilo bi po svoj prilici* Ļépa *(ne* Lijèpa). — *Akc. se mijeńa u voc.* Lêpo.

LEPAJA, *f. ime selu u Srbiji u okrugu topličkome.* M. Đ. Milićević, kraļ. srb. 384. — *vidi* lep-.

LEPAJCI, Lepajaka(?), *m. pl. ime selu u Hrvatskoj u županiji varaždinskoj.* Razdiļ. 96. — *vidi* lep-.

LEPARAC, leparca, *m. nejasno u jednome primjeru* XVIII *vijeka.* Još je Riva, Močeniga, još je s ńima tvojih Marčelah, svak nek na cara ogńem riga i grlo mu Dardanelah stisne, kô oni, da Leparca stjera kano tuđa parca. J. Kavańin 213b. *naštampano je velikijem slovom kao ime muško, ali može biti da je načińeno od lat.* lepra, *guba, te da bi značilo: gubavac (kao pogrdna riječ o Turčinu).*

LÊPÂ VÍNA, *n. pl. ime manastiru pa i selu u Hrvatskoj u županiji bjelovarsko-križevačkoj.* — *Radi postańa i oblika vidi:* Lêpa Vína *itd.* u istočnom govoru; u južnom: ‚Lijepâ Vína'. riječ je u narodnom govoru ponajviše jošte u množini, sredńega roda: idem ‚u' (ili ‚na') Lepa Vina, bio sam ‚u' (ili ‚na') ‚Lepim Vinima', vraćam se ‚iz' (ili ‚sa') ‚Lepih Vina'; ali kako se piše i od gospode govori krivo ‚Lepavina', idem u ‚Lepavinu' itd. čuje se tako već i od prostoga naroda. F. Iveković, rječn. — *I u Vukovu je rječniku:* Lépâ Vína, namastir u Hrvatskoj. — *Postańe bi tako bilo jasno, pa i* A. Hańić (letop. mat. srp. 158, 3) *zna za priču, po kojoj bi „neka princeza iz porodice princa Ernsta" ovako prozvala manastir kad je istom postao i u ńemu živio samo jedan pustinik, koji joj je žednoj ponudio čašu dobra vina. Na istoj strani kaže pisac da se prije manastir zvao i* Lipavina, Dobravina, Pustiña. *ali sam pisac dodaje:* S tim se kazivańem ne mogu pomiriti neke čińenice koje po mome skromnome mišļeńu zaslužuje više vere od pomenute tradicije. Ravan ona što je pukla manastiru na jug zaklońena je s jugoistoka šumom ‚Lipovicom' kojoj se skraćeno reče ‚Lipa'. u toj je šumi gradina ‚Vina'. od reči ‚Lipa' i ‚Vina' izašlo je s vremenom složeno ime ‚Lipavina', a po tom pretvarańem ‚i' u ‚e' postalo je ‚Lepavina'. pod imenom ‚Lipavina' pomiñe se ovaj manastir u više pisanih spomenika, a u di-

plomi Karla VI koju je dao ovom manastiru 1717, ‚Lipavinensis' mesto ‚Lepavinensis'. *str.* 3—4. — *Između te dvije konjekture ne bih htio odlučiti, jer i* Lêpâ Vina *može postati narodnom etimologijom od* Lipavina; *ali pristajem jače uz prvu. ne radi priče, nego s drugijeh razloga: a) s imena starijega* Dobra Vina; *b) s toga što* Lipa Vina *ili* Lipavina *može postati od* Lepa Vina *ili* Lêpa Vina *po ‚šokačkome' govoru; c) što u samoj raspravi Haǵićevoj ima:* ‚monastyrь naš Lêpavina' *iz rukopisa prije našega vremena. str.* 4; *iz drugoga:* ‚u manastirь Lepavina' *(ne* Lepavinu). *str.* 14; ‚lepovinskij *(a ne* lepavinskij) igumanь' 18 *vijeka. str.* 18 *(istina, u istome rukopisu ima* ‚monastira Lepavine'); „manastira Lepi Vina" *istoga vijeka. str.* 19; „monastira Lepi Vina" *istoga vijeka. str.* 20. — *Gdje je pisano samo* Lepavina *nerazdijeljeno (manastir.* Šem. pravosl. 1878. 142; *selo.* Schem. zagr. 1875. 167. Razdijelj. 117), *ne zna se, jeli prvi ili drugi oblik, jer nema akcenta.*

LEPAVINSKI, *adj. koji pripada Lepavini (vidi* Lepa Vina). U lepavinskoj crkvi. A. Haǵić. letop. mat. srp. 20.

1. LEPČA, *f. vidi* lepče.

2. LEPČA, *f. ime mjestu u Srbiji u okrugu smederevskome.* Ńiva u Lepči. Sr. nov. 1870. 592. — *vidi* lep- *i* Ļepčinović.

LEPČE, lepčeta, *n. vidi* leptir *prema čemu će biti deminutiv. — Na jednome mjestu u pisca Dubrovćanina* XVI *vijeka.* Zač gredeš za ļubav ka tebe umara jak lepče, ke narav na svijeću prigara? Ǵ. Držić 419. *može se shvatiti kao množina, te bi nom. sing. bio* lepča, *f.*

LEPČINCI, Lepčinaca, *m. pl. ime selu u Srbiji u okrugu vraňskome.* M. Đ. Milićević, kraļ. srb. 306. — *vidi* lep- *i isporedi* Ļepčinovci.

LEPČUJ, *m.* Balsamina hortensis Desp., *lijepi čovjek (cvijet). — Postaje od gorńe dvije riječi po istočnome govoru, vidi* lep-. Lepčuj (ljepi čovo, ime cvijeta). L. Milovancv 120.

LÈPE, *riječ kojom se oživļe ko kad ga ko zove, osobito stariji ili veliki gospodar. — Po Vrčevića (vidi naj zadńi primjer) bila bi riječ arbanaška. — U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu:* (u Srbiji i u Bosni po varošima) ‚antwort auf einen ruf, besonders eines vornehmen herrn'. Lepo! aga dragi, što si me zvao? Nar. prip. bos. 1, 51. A on se ozove: „Lepe!" V. Vrčević. igre. 62. ‚Lepe' koje znači po arnaucki: zapovijedaj. 5.

LEPEČIĆ, *m. prezime.* — XVI *vijeka.* Mikula, z Grib, Lepečić. Mon. croat. 182. (1501). Grgur Lepečić z Bužan z Grib. 184. (1503).

LEPEĆAV, *adj. koji lepeće. — U jednoga pisca našega vremena.* Toliko lepećavih srca. M. Pavlinović, rad. 134. — *Bilo bi bolje* lepetav.

1. LÈPEN, *m.* Nymphaea alba L., *bilka i cvijet. — Od* XVIII *vijeka, a između rječnika u Bjelostjenčevu (s drugijem značenjem:* v. jablan, *vidi na kraju) i u Stulićevu* (‚leppen' ‚galbanum'). Nilo čini oglunuti svo narodo, koji stoje blizu ńega, svojim bukovi i lepenom; tko ga vidi čudi se. S. Margitić, fala. 22. Kô i lepen polag vodo. J. Kavańin 65ª. Od lepena uzoritija *(Marija).* 520ª. Uzmi korena od biloga lepena ‚ninffea' *(sic).* J. Vladmirović 21. Lepen, 1. nenufar (u mletačkome rukopisu, Anselmo da Canali, ninfea (u sińskome rukopisu, Durante, Anselmo da Canali), galbano (Kuzmić, Anselmo da Canali), Nymphaea alba L. (Lambl, Visiani, Vujičić); 2. Platanus L. (Bjelostjenac); v. Leken. B. Šulek, im. 193.

2. LEPEN, *m. prezime. — U naše vrijeme.* Schem. zagr. 1875. 266. — *Biće ista riječ što* 1. lepen.

LEPENA, *f. ime selu u Srbiji u okrugu kneževačkome.* K. Jovanović 113. *i ime stijeni u Gorńemu Đerdapu u Dunavu.* M. Đ. Milićević, srb. 952.

LÈPENAC, Lèpênca, *m. mjesno ime.*

a. *voda u Kosovu. — U Vukovu rječniku:* voda koja više Skopļa utječe u Vardar, i od Skopļa doļe pošto se u ń ulije ‚Velika', zove se ‚veliki Vardar'.

b. *u Srbiji u okrugu kruševačkome: selo.* K. Jovanović 127. *i stara crkva.* M. Đ. Milićević, srb. 720.

c. *i prije našega vremena pomińe se kao selo ili uopće kao mjesno ime.* Lepenьcь (selo). S. Novaković, pom. 137. Lepenacь. Spom. stoj. 185.

LEPENAČKI, *adj. koji pripada selu Lepencu (vidi* Lepenac, b). Lepenačka *(opština).* K. Jovanović 127.

LEPENCI, Lepenaca, *m. pl. mjesno ime. — Prije našega vremena.* Lepenьci. S. Novaković, pom. 137.

1. LEPENICA, *f.* suvrst vinove loze bijela grožđa (u Primorju). B. Šulek, im. 193.

2. LEPENICA, *f. mjesno ime (kao da je isprva bilo ime nekijem vodama, pa poslije i selima i župama).*

a. *u Bosni. α) u okrugu bańolučkome dva sela.* Statist. bosn. 38. 42. — *b) u okrugu sarajevskome zasclak.* Statist. bosn. 21. *i voda.* F. Jukić, zemļop. 35.

b. *u Dalmaciji selo u okrugu splętskome.* Repert. dalm. 1872. 34.

c. *u Srbiji. α) u okrugu kragujevačkome voda.* M. Đ. Milićević, srb. 227. *i mjesto.* Livada u Lepenici. Sr. nov. 1874. 31. *i vaļa da je amo pripadala i knežina istoga imena što se pomińe od* XII *vijeka, vidi u Daničićevu rječniku:* Lepenica, Stefan je Nemańa osvojio od grčke zemļe ‚Lepenicu'. M(on. serb). 4. (1198—1199). jamačno se misli župa; a dvije župe Lepenice dao je Žiči kraļ Stefan Prvovjenčani. (‚Lepenicê obč'). 13. (1222—1228). sve to mislim da je jedan kraj i to u sadašńoj Srbiji na rijeci Lepenici koja utječe u Moravu, jer se u oba spomenika spominu uz ‚Lêvče' ili ‚Lêvočь' koje vidi, i uz Bjelicu koja je sad ime rijeci koja utječe u Moravu ne daleko od pomenute Lepenice. *može biti da je isto i ovdje:* U Braničevu: . . .; i u Kučevu: . . .; i u Nikudimskoj vlasti: . . .; i u Lepenici: . . .; i prema Kruševcu: . . . Spom. stojan. 3. (1428—1429). Lepenica, župa. 185. — *b) mjesto u okrugu vaļevskome.* Ńiva u Lepenici. Sr. nov. 1865. 340. — *c) selo u okrugu vraňskome.* M. Đ. Milićević, kraļ. srb. 304. *i rijeka.* 278.

d. *ne znam kamo pripada:* Lepenica; Lepenica podь Mojatami. S. Novaković, pom. 137.

LEPENICE, *f. pl. ime selu u Hrvatskoj u županiji modruško-riječkoj.* Razdijeļ. 57. — *isporedi* Lepenica.

LEPENIČKI, *adj. koji pripada Lepenici (vidi* Lepenica, c, *α)).* U srezu lepeničkom *(u okrugu kragujevačkome).* K. Jovanović 120.

LEPENSKI, *adj. koji pripada lepenu. — U Belinu rječniku:* ‚di platano; plataninus' 568b *(radi značeńa vidi kod* lepen), *i u Stulićevu:* ‚galbaneus'.

LEPÈNTÂNE, *f. pl. vidi* Lepetane. — XVIII *vijeka.* Ki u luci Lepentana pođe mu se ukazati. Nar. pjes. bog. 215.

LEPEŃAČA, *f.* Lychnis otites Sm. — U selu Sićevu u niškom okrugu. S. I. Pelivanović.

LÈPER, *m. u Vukovu rječniku:* vide lepir *s dodatkom da se govori u Crnoj Gori.*

LÈPERICA, *f. vidi* lepirica. — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu* (vide lepirica *s dodatkom da se govori u Crnoj Gori).* Dvije leperice uz poļe idu. Nar. pjes. mag. 1864. 103.

LEPÈTÂNE, *f. pl. ime selu u Dalmaciji u kotaru kotorskome.* Repert. dalm. 1872. 9. — *isporedi* Lepentane.

LEPÈTÂŃE, *n. djelo kojijem što lepeće ili se lepeće.* — *U Vukovu rječniku:* ‚das flattern (des gefangenen fisches, vogels)' ‚agitatio alarum (corporis) avis aut piscis capti'.

LEPÈTATI, lèpećêm, *impf. mahati ili uprav treptjeti krilima kod lećeńa a i kod stajańa na mjestu. kaže se o krilatijem životińama (u naj starijemu primjeru o krilatoj vili).* — *Akc. kaki je u praes. taki je u impf.* lèpetâh, *u ger. praes.* lèpećûći; *u ostalijem je oblicima onaki kaki je u inf., osim aor.* 2 *i* 3 *sing.* lèpetâ. — *Od* XVI *vijeka.*

a. *aktivno.* — *Između rječnika u Vukovu:* u ovoj zagoneci: Lepirica lepeće kroz bijelo pliješće, petińa je ćeraju a petińa čekaju. — *odgonetļaj:* čunak kad se če. *vidi* Srp. nar. prip. vuk. (1897). 352. 392. Vila jedna . . . s kreļuti na plećih . . . u livoj ruci daleč zučnu trubļu . . . držaše, i nad dub došad lepećući i trubeći . . . P. Zoranić 70a. Na grafrana skoči gravran ter lepeće, dal' gravranu oči gravran zbosti neće. Đ. Baraković, vil. 164. Vidi jednu tičicu šarenu đe krilima lepeće. Nar. prip. vuk. 136. — *U metaforičkome smislu.* Neka s ļubve tej pričesne tvojem' suncu vas lepećuć ko finiče gori i čezne. J. Kavańin 446a. Svi zajedno i napose na tančace tu lepeću. 499b.

b. *sa* se, *refleksivno.* — *Značeńe je kao kod aktivnoga glagola.* — *U jednome primjeru* XVIII *vijeka, a između rječnika u Vukovu:* ‚flattern' ‚agitor' *(isporedi značeńe kod* lepetańe, *po kojemu bi* lepetati se *značilo treptańe krílâ uhvaćene ptice ili ribe).* Razletu se ovamo onamo po kočaku, lepeću se, bižu *(pilići).* Đ. Rapić 465.

LEPETITI, lepetim, *impf. vidi* lepetati. — *U jednome primjeru* XVIII *vijeka (u kojemu može biti da stoji* lepete *mj.* lepeću, *te onda glagola* lepetiti *ne bi ni bilo).* Ne lepete dusi crni u taj mjesta. J. Kavańin 366b.

LÈPEZA, *f. vidi* lepeze. — *U Šulekovu i u Popovićevu rječniku:* ‚fächer'.

LEPÈZE, lepèzeta, *n. sprava kojom se čeļade hladi mašući.* — *Od tur.* jelpeze. — *isporedi* lepeza. — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu* (‚der fächer' ‚flabellum'. cf. mahač). Djever onda ponese snasi mahač (lepeze). Vuk, kovč. 51.

LÈPICA, *f.* Ephemera L. — *Srodno je s* leptir *i* lepir. — *U naše vrijeme.* Lèpica, leptir što se zove vodeni cvijet (‚eintagfliegende'). M. Ružičić. Lepica, leptir. u Posavini. F. Hefele.

LEPIĆ, *m. ńekakva riba.* L. Zore, rib. ark. 10, 340.

LÈPIJER, *vidi* lepir.

LÈPIŅA, *f. u Vukovu rječniku uz* lepińa.

LÈPIŃA, *f. ńeki hļeb umiješen dug i tanak (po sjevero-istočnijem krajevima).* — *isporedi* lepina. — *Akc. se mijeńa u gen. pl.* lèpîńâ. — *Mislim da je postalo od maǵ.* lepény, *premda Miklošič nasuprot* (die slav. elem. im magy. 38) *misli da su Maǵari od Slavena primili ovu riječ; to može biti, jer ima n. p. rus.* лепень, *komad, ali značeńe hļeb mislim da je naj prije postalo u maǵarskome jeziku.* — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu:* (u vojvodstvu) ‚eine art brots, schmal und lang' ‚panis genus'; ‚daher räthsel' (što mi ti je za što): Dok se otac rodi, sin po kući odi? t. j. lepińa. cf. predńica. — Pre bi lepińe u furunu utičao. (Kad je ko ozebao). Nar. posl. vuk. 260. *(Niševļanin)* popije crnu kavu, ili pojede vruću lepińu, pa ide na posao. M. Đ. Milićević, međudnev. 50. Vujić je nosio na glavi kačketu, spļeskanu kao lepińa. pomenik. 1, 66. Domaćin . . . skine lepińu od kukuruznog brašna. Srp. zora. god. 1, sv. 1, str. 14.

LÈPIR, *m. opće ime za sve insekte, u kojijeh su dvoja krila uprav prozirna, ali su pokrivena sitnijem prahom (uprav sitnijem ļuskama) što lako otpada, a usta su im kao cijev za sisańe te, kad ne sisaju, zavijena su na zavojicu* (Lepidoptera). — *isporedi* leper, leptir, ļepir, prndeļ. — *Korijen vaļa da je isti što i kod* lepetati. — *U naj starijemu primjeru (pisca Dubrovčanina) oblik je* lèpijer; *jer se po dubrovačkome (a i bosanskome govoru) nastavci* ir *često mijeńaju na* ijer, *isporedi dubrov.* Trogijer, saltijer, *a bosanski i* mijer (mir). — *Od* XVI *vijeka, a između rječnika u Mikaļinu* (‚papilio'), *u Bjelostjenčevu* (v. metuļ), *u Stulićevu* (‚papilio'), *u Vukovu:* 1. ‚der schmetterling' ‚papilio'. — 2. (na Korčuli) vide prndeļ. Na plam svakčas jak lepijer nasrćeš. Š. Menčetić 52. Još će se zgoditi, da t' će se proso sve lepiri stvoriti, u kom su misli tve. M. Vetranić 2, 94. Nā gorē nasrćem jak na plam taj lepir. M. Burešić *u* N. Naļešković 1, 347. Kako lepir uz plam svića veseli se, vrti i vije . . . M. Pelegrinović 174. Već trepi neg lepir, kad vihar ńim tira. Đ. Baraković. vil. 61. Lepir umre na plamenu od sviće. M. Radnić 280a. Koliko jedan lepir, priveliku ogńu koji leti uokolo a pristupit ne smije. S. Margitić, fala. 217. Nego smamjen lepir na smrtne ńemu zrake ogńene svitlosti. A. d. Bella, razgov. 24. Što fatamo lepire u zraku? A. Kanižlić, uzroci. 16. To bo narav svilnoj bubi daje, ona presti da kako pristaje, odmah svoju i kuću prograze, iz ńe lepir misto crva lize. J. S. Reļković 287. Svilne bube kako se zatvore, dan deveti lepirom se stvore. 318. Kad vide u veče kakoga lepira gdje leti po kući po naj više misle da je vještica. Vuk, živ. 213. Mrk vuk vrci ko lepir po zraku. Osvetn. 2, 147. — *Ovdje je* Lepir *mjesno ime (isporedi* 2. Lepirica): I daću mu Tosku od Lepira. Nar. pjes. vuk. 5, 80.

LEPÍRAC, lepírca, *m. dem.* lepir. — *U Stulićevu rječniku:* ‚papiliunculus, parvus papilio'.

LEPÍRAK, lepírka, *m. uprav dem.* lepir, *ali se nalazi samo u zagoneci u kojoj je odgonetļaj ovoj riječi:* vo. — *isporedi* leptirak. Četiri četirka i dva lepirka, i nad ńima erek, i nadigo perek. *odgonetļaj: kola, volovi, čovjek.* Nar. zag. stoj. 94.

LÈPIRAST, *adj. sličan lepiru.* — *U jednome primjeru našega vremena u metaforičkome smislu (o ćudi u lakoumna čeļadeta).* Ļudi ćudi lepiraste. M. Pavlinović, rad. 41.

LEPIRČAC, lepirčca, *m. dem.* lepirac. — *U Stulićevu rječniku uz* lepirac. — *nepouzdano.*

LEPIRČIĆ, *m. dem.* lepirac. — *U Stulićevu rječniku uz* lepirac.

1. LEPÌRICA, *f. uprav ženski lepir (ovako tumači i Vuk); ali se upotrebljava obično u istome značenu što i* lepir *bez obzira na spol.* — *isporedi* lepirica. — *Od* XVIII *vijeka, a između rječnika u Stulićevu* (v. lepir) *i u Vukovu:* 1. ‚das weibchen vom schmetterlinge' ‚papilio femina'. — 2. (na Korčuli) vide lepir. Vi takovi niste drugo nego noćna lepirica. Đ. Rapić 394. Morali bi okolo ńega skupljati se i letiti kano ljubeznive lepirice. A. Tomiković, gov. 151. Posla Mara zlatnu lepiricu. Nar. pjes. petr. 1, 218. Lepirice lijeću kroz zeleno lišće. Nar. pjes. mag. 1863. 65. Dohvati lepiricu koja mu je obletivala oko svijeće. S. Ljubiša, prip. 202. — *U nepravome smislu u zagonetkama.* Dvije lepirice uz polje idu; jedna drugu preteći ne mogu. *odgonetaj:* noge. Nar. zag. nov. 143. *vidi i kod* lepetati.

2. LEPIRICA, *f. ime ńekakvoj gori.* — *U narodnoj pjesmi bosanskoj našega vremena.* Primiše se gore Lepirice. Nar. pjes. juk. 476.

1. LEPÌRIĆ, *m. dem.* lepir. — *U naše vrijeme, a između rječnika u Stulićevu* (v. lepirčić) *i u Vukovu* (dim. v. lepir). Tebe su boji ćeli: lepirići, vezorići, strišenovi, kopčenovi i osovi bogosovi. Nar. pjes. krasić. 1, 140. Cvjeta voda, kad u poloće nekaki mali bijeli lepirići povrh vode lete i po ńoj padaju. Vuk, rječn. *kod* cvjetati.

2. LEPIRIĆ, *m.* ime nerastu. Vetovo, Požega. D. Hirc.

LEPÌRINA, *f. augm.* lepir. — *U Stulićevu rječniku:* ‚magnus papilio'.

LEPIŠ, *m. ime mjestu u Srbiji u okrugu valjevskome.* Ńiva u brdu Lepišu. Sr. nov. 1865. 380.

LEPKA, *f.* suvrst kruške (Sabljar). B. Šulek, im. 193. — *vidi* lep-.

LÈPOGLAVA, *f. ime selu u Hrvatskoj u županiji varaždinskoj.* Razdiječ. 92. — *Pomiće se u spomenicima latinskijem* XVI *vijeka* (Lepaglava) *kao manastir.* ‚In claustro de Lepaglava'. Starine. 5, 145. (1507). ‚Fratres heremitae de Lepaglava'. 5, 146. (1507). — *vidi* lep-.

LEPOGLAVAC, Lepoglavca, *m. kajkavski* Lepoglavec, *selo u Hrvatskoj u županiji varaždinskoj.* Razdiječ. 93. — *isporedi* Lepoglava.

LEPOGLAVSKA VAS, *f. kajkavski* Ves Lepoglavska, *selo u Hrvatskoj u županiji varaždinskoj.* Razdiječ. 92. — *isporedi* Lepoglava.

LEPOJEVIĆ, *m. prezime.* — *U naše vrijeme.* Nikola Lepojević. Rat. 361. — *vidi* lep-.

LEPOJEVIĆI, *m. pl. ime selu u Srbiji u okrugu jagodinskome.* K. Jovanović 110. — *isporedi* Lepojević.

LEPORIN, *m. prezime.* — *Uprav je talijanski prijevod* (Leporino, *možebiti* Leporini) *ili latinski* (Leporinus) *prezimena* Zečić. — XVI *vijeka u Novome u hrvatskome primorju.* Mihovila Leporina ili Zečića. Mon. croat. 218. (1526).

LEPORINE, *f. pl. vidi* Lepuri.

LÈPOSAVA, *vidi* Ljeposava.

LEPOŠA, *f.* ime svińi. Orozović. D. Hirc. — *vidi* lep-.

LEPŔCATI, lepŕcâm, *impf. vidi* lepršati. — *Samo na jednome mjestu* XVIII *vijeka.* Kad leprca'u ko i pila *(vrazi).* J. Kavańin 410a.

LÈPRIKA, *f.* Viburnum tinus L., *ńeka bilka.* — *Akc. se mijeńa u gen. pl.* lèprîkâ. — *U naše vrijeme u Dubrovniku gdje se kaže i* lèmprika. Leprika, Viburnum tinus L. (Vodopić), v. Lemprika. B. Šulek, im. 193.

LEPRINA, *f.* Ruscus aculeatus L. (Sabljar, Istra), v. Veprinac. B. Šulek, im. 193.

LEPRINAC, Leprinca, *m. mjesno ime u Istri.* — *U naše vrijeme.* Prit ti j' va Leprinac. Nar. pjes. istr. 2, 147.

LEPROVICA, *f. ime selu u Hrvatskoj u županiji zagrebačkoj.* Razdiječ. 64.

LEPŔŠÂŃE, *n. djelo kojijem se što lepŕša.* — *U Vukovu rječniku:* ‚das wälzen der hühner im sande' ‚volutatio in arena (pulvere)'.

LEPŔŠATI SE, lepŕšâm se, *impf. (o pticama, kao n. p. o kokošima, patkama itd.) stojeći u pijesku, u vodi mahati krilima.* — *Akc. se mijeńa u praes.* 1 *i* 2 *pl.:* lepršámo, lepršáte, *u aor.* 2 *i* 3 *sing.* lèpršâ, *u part. praet. act.* lèpršao, lèpršâla. — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu:* ‚sich im sande wälzen, flattern' ‚volutari in arena (pulvere)'. Kad čuje gde se patke lepršaju po vodi. Nar. prip. vuk.[2] 223. — *Slično je značeńe i ovdje:* Svraka se poče lepršati po gnijezdu. Nar. prip. bos. 1, 141. — *U ovijem je primjerima drugo značeńe (kao* lepetati): I da sreće lepršaju krila. Osvetn. 5, 4. I naš se je krstaš lepršao. 5, 91.

LÈPTA, *f. grčki novčić kojijeh ima sto u drahmi (vidi* dragma); *sad kad je* drahma *isto što franak ili srbijanski dinar, vrijedi koliko franc.* centîme *ili srb. para.* — *Od grč.* λεπτόν. — *Od* XIV *ili* XV *vijeka, a između rječnika u Daničićevu* (lepta, λεπτόν). Prinesohomь maloje sije prinošenije jakože ona vьdovaa dvě leptě. Mon. serb. 263. (1389—1405). nominativu nema potvrde. Đ. Daničić. Dopisivańa između grčkoga kopna i otoka plaćaju osim gorinapomenutih pristojba još i taksu od 10 lepta. Zbornik zak. 2, 251.

LEPTATI, lepćêm, *impf. u jedinom primjeru znači što i* hlepjeti, *ali može biti da je pisac mislio i na* lepetati. — *Na jednome mjestu* XVIII *vijeka u pisca Slavonca.* Niti će srce moje za blagom leptati. A. J. Kuezović, nep. 160.

LEPTERIJA, *f. ime izvoru u Srbiji u okrugu aleksinačkome.* M. Đ. Milićević, srb. 781.

LÈPTÎR, *m. vidi* lepir. — *U naše vrijeme u sjeveroistočnijem krajevima, a između rječnika u Vukovu* (vide lepir *s dodatkom da se govori u vojvodstvu).* Ja ću s' stvorit u bela leptira, pa ću pasti na rumenu ružu. Nar. pjes. vuk. 1, 354.

LEPTÍRAC, leptirca, *m. vidi kod* četirac.

LEPTÍRAK, leptirka, *m. vidi kod* četirak. — *isporedi* lepirak.

LEPTIRAST, *adj. sličan leptiru.* — *Načińeno u naše vrijeme.* Leptirasta krunica (‚corolla papilionacea'). J. Pančić, bot. 65.

LEPTÌRICA, *f. vidi* lepirica. — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu.* Čovjek pođe rukom za vatru kao što leptirice idu na svijeću. Vuk, priprava. 51.

LEPTIRIČETINA, *f. augm.* leptirica. Magaz. 1867. 48.

LEPTÌRIĆ, *m. dem.* leptir. — *Od* XVIII *vijeka, a između rječnika u Vukovu.* Kao leptirići bez svakog uzroka sjemo i tamo leto. D. Obradović, živ. 115. Mali leptirići udu u košnicu i tamo nanesu svoja jajca. F. Đorđević, pčelar. 11.

LEPTIROVAC, Leptirovca, *m. ime pusti u Slavoniji u županiji virovitičkoj.* Razdiječ. 141.

LEPTOLISTICA, *f. nekakva biljka. — U Stulićevu rječniku:* leptolistica, vrsta od trave ‚leptophyllon' *i iz njega u* B. Šulek, im. 193.

1. LÈPÛH, *m. ime nekijem biljkama. — Od prije našega vremena, a između rječnika u Stulićevu* (lepuh, trava ‚erba paralisi, cilentiopos, paralio' ‚paralius'). Lepuh, tussilago, verbascus, taxus barbascus, herba luminaria, lucernalis, inula, elenum (u mletačkome rukopisu), erba paralysis (Anselmo da Canali, Stulli), 1. Tussilago farfara et petasites L. *(nslovenski)*; 2. Verbascum phlomoides L. (Visiani); 3. Nymphaea alba L. (Petter); 4. Inula helenium L. (u mlet. rukp.), v. Lapuh, Lopuh. B. Šulek, im. 189. — Lepuh veliki, eilantiopus (Danilo). — Lepuh vodeni, nenufar, nimfea (Anselmo da Canali), Nymphaea alba L. B. Šulek, im. 193. — Lèpuh ‚lappa'. D. Nemanić, čak. kroat. stud. 29. — *Ima i drugo značenje (pleva?), vidi* lepušina *i* leput. Jere narod nije lepuh, da se viharom zbija. M. Pavlinović, razl. spisi. 104.

2. LEPUH, *m. ime izvoru u Hercegovini. (mislim da ovako treba izgovoriti)* Lepuv. Schem. herceg. 1873. 17.

LEPÚHNUTI, lèpûhnêm, *pf. izginuti, umrijeti. — Ima samo u Vukovu rječniku: (bez* h) ‚dahin sein, umkommen' ‚perire' *s dodatkom da se govori u Srijemu i s primjerom:* Taj je već lepnuo (prošao, umro). *mislim, da treba umetnuti* h, *jedno jer svi četverosložni glagoli istoga reda s istijem akcentom imaju konsonanat na kraju osnove (u* gonenuti *je ispalo* t, *u* zakovrnuti *ili* t *ili* k); *drugo jer valja da postaje od* lepuh.

LÈPÛK, *m. vidi* lepuh. — *Prije našega vremena.* Lepuk (Anselmo da Canali), v. Lepuh. B. Šulek, im. 193.

LEPURI, *m. pl. ime selu u Dalmaciji u okrugu benkovačkome.* Repert. dalm. 1872. 42. — *Ne znam jeli isto što i* Leporine *(talijanski?)* XVIII *vijeka* ‚Imago B. Mariae Virginis de Leporine nuncupatae in urbe Nonnae... Venetiis 1760'... ‚Beata Vergine di Leporine ... Venezia 1792'. G. Valentinelli, bibliogr. della dalm. e del monten. 110—111.

LEPURIKA, *f. nekakva vrsta mušmule. — Prije našega vremena.* Lepurike, nespolo secondo (rukopis u Visovcu). B. Šulek, im. 194.

LEPÚŠAC, lepúšca, *m. dem.* lepuh, *ali ima osobito značenje.* Lepušac, Verbascum phlomoides L. (Lambl). B. Šulek, im. 194.

LEPUŠANSKA GLAMA, *f. vrh u Srbiji u kneževačkome okrugu.* Glasnik. 19, 297.

LEPÙŠATI, lepûšâm, *impf. činiti buku krilima leteći. — isporedi* lepetati, lepršati. — *U Stulićevu rječniku:* ‚alis in volatu strepere'.

1. LEPÙŠICA, *f. u narodnoj zagonetci našega vremena.* Lepušica lepeće na zlaćeno cvijeće; kada cvijet usahnu, lepušica izdahnu. (misli se lepirica koja leteći okolo sveće sobom ugasi sveću a sama izgori). Nar. zag. nov. 114. — *Osnova valja da nije od* lêp-, *nego je riječ načinena prema* lepir *i* lepetati, *isporedi i* lepušati.

2. LÈPUŠICA, *f.* Petasites officinalis Mnch. na Braču. V. Tomić. — *Uprav je dem.* lepuh.

1. LÈPUŠIĆ, *m. dem.* lepuh. — *U osobitome značenju.* Lepušić ženski, piantaggine (Parčić, Krk), Plantago L. B. Šulek, im. 194.

2. LEPUŠIĆ, *m.* ime nerastu. Bastaja, Daruvar. D. Hirc. — *vidi* lep-.

3. LEPUŠIĆ, *m. prezime.* — *U naše vrijeme.* Schem. zagr. 1875. 229.

LEPUŠIKA, *f.* nekakva trava (Vujičić). B. Šulek, im. 194. — *vidi* lepuh. Lepušika (lepuh), Verbascum phlomoides. Narodnak. 1877. 136.

LEPÙŠINA, *f. augm.* lepuh. — *Od prije našega vremena. — I u osobitijem značenima.*

a. *ime biljkama.* Lepušina, 1. farfara (Vujičić), tossilagine maggiore (u sinskom rukopisu), Petasites officinalis Mnch; 2. personata (Durante), Lappa major Grtn.; 3. suvrst vinove loze bijela grožđa (u Primorju); 4. Verbascum (thapsus?) L. (Starine. 10). — Lepušina bijela, suvrst vinove loze bijela grožđa (u Primorju). — Lepušina crna, suvrst vinove loze crna grožđa (u Primorju). B. Šulek, im. 194.

b. *kukuruzova slama.* U to vidi đe krmak onoga seljaka miješa ispod sebe lepušinu (kukuruzovu slamu). Nar. prip. vrč. 108.

LEPÚŠITI, lèpûšîm, *impf. lepetati. — Samo u Stulićevu rječniku:* ‚volitare'.

LEPUŠKA, *f. vidi* lepuh. Lepuška, Verbascum phlomoides. Narodnak. 1877. 136. Lepuška (Sabljar), cf. Lepušika. B. Šulek, im. 194.

LEPUŠKI ŠTAVELJ, *m.* oxylapathum (Vujičić), Rumex acutus L. B. Šulek, im. 194. — *Adj.* lepuški *od* lepuh.

LÈPÛT, *m.* lepuh, sušań (sušań je od suhoga lišća, a leput je osušeno iverje što vjetar putom diže). M. Pavlinović.

LEPÙTATI, lepûtâm, *impf.* letjeti malo i ne visoko iznad zemlje, nego s jedne strane blizu na drugu. — U naše vrijeme u Stonu. „Moji golubići još ne lete nego leputaju po kući!" „Otkini joj (kokoši) krila da ne leputa". „Dolećela mi je tica u kamaru i leputala je po njoj dok sam je uhitila". M. Milas. — *Valja da je ovo značenje (ali u metaforičkome smislu) i u ovome primjeru* XVIII *vijeka:* Dosti s' ljeta s njim *(orlom)* obrna leputala *(Moravijo!).* J Kavanjin 284a. — *isporedi* leput.

LEPÙTINA, *f.* skudni nadimak otegnutu i slabu čeljadetu. M. Pavlinović. — *Uprav je augm.* leput.

LERA, *vidi kod* lari.

LERIJAN, *m. vidi* 2. Lero. — *U dva pisca Dubrovčanina* XVII *vijeka.* Ah Lero Lerijane, veliki bože naš! I. Gundulić 166. Doleriju i Lerijana za tijem uzeh zakliňat nam protivnijeh ovijeh strana da mi budu čes kazati. G. Palmotić 1, 76.

LERKA, *m. ime muško.* — XIV *vijeka, a između rječnika u Daničićevu* (Lerьka). Lerka. Glasnik. 15, 297. (1348?).

1. LÉRO, *m. djetić što se bez posla skiće po ulicama (franc.* gamin, *tal.* monello, birichino, *ńem.* gassenjunge), *te često zadijeva ljude i zbija više ili manje krupne šale; upotrebljava se i kao psovka djetetu ili mladome čovjeku (osobito ako je raspušten, raskalašen prema drugome spolu), ali često u šali. — U naše vrijeme u Dubrovniku. — isporedi* govnar, *b) i c); ali* lero *nije nepristojna riječ kao ona. — Akc. se mijeńa u voc.:* lêro, lêri. „Muči, muči, grdi lero!" *(u dubrovačkoj pjesmi našega vremena).* „Onakoga lera! ne bi mu dala čuvati ni mašku!" — *može biti u svezi s* 2. Lero. P. Budmani.

2. LÉRO, *m. u pripijevkama (možebiti kao riječ bez smisla), vidi* Dolerija *i* Hoja. — *u pisaca dubrovačkijeh shvaća se kao bog iz slavenske mitologije: u naj starijemu primjeru kao da odgovara latinskome* Priapus *(vidi kod* Dolerija *i* Hoja); *poslije ne znam, o kakvu se bogu misli:*

u Gundulića je bog pastirski, te može se misliti na grč. Πάν, lat. Pan, *ili na boga od ļubavi (Ἔρως,* Amor). Kad moj slatki glas začina kako slavic, ki se izvija, na ń doteku iz planina Hoja, Lero, Dolerija. I. Gundulić 140. Ali vidim što njekada bog nam Lero prorokova, promijenila da je sada vilam ures Dubrava ova. 160. Nu hod'mo i mi gdi svi hode, od naj ljepših čuti vjeru, na dan ovi od slobode zahvaliti bogu Leru. 167. Bog razvedri Lero sliku. 170. — *u ovijem se primjerima ističe da je bog kojijem su se ńegda kleli:* Hoja, Lero, Dolerije, na kletvu vas zovem doli. I. Gundulić 41. Teško ti Lera i Hoju na kletve prizivat. (Z). Poslov. danič. — *vidi i:* Pomozi se, reče Lero, i ja ću te pomoć. (Z). Poslov. danič. — *Uz* Lero *nahodi se i* Lerijan *(vidi).* — *Što se sad pripijeva u pjesmi brojnici (vidi* brojnica, 2) *vaļa da nije isto što je u Dubrovniku.* Na le loj lero na saraj savo samo veženo. *u* Vuk, živ. 14.

LÉROV, *adj. koji pripada bogu Leru.* I redovnik bješe tima u Lerovu crkvu uljezo. I. Gundulić 169. Ali na ogńu plam potamni, pod nami se tle ustrese, crkva od groma bukom zamni, a stup Lerov znojaše se. 170.

LES-, *ovdje ima i riječi koje može biti da postaju od osnova riječi* lijeska *ili* ļesa, *te bi trebalo onda mj.* le- *da bude* lije *ili* ļe, *ali se to ne da razaznati.* — *isporedi* lep-.

1. LESA, *f. ime ńekakvoj igri (vidi* les-). ‚Lesu držati', voditi igru među pastirima, i to: jedan od igrača digne ruku u vis, a šaku ispruži tako da svi oko ńega stojeći kazaći prst u dlan ńegove ruke upru; na što on poviče: „drna drna šic! drna drna šic! drna drna šic!" izrekav to po treći put, razbježe se svi u okrugu k pojedinim granama što su utaknute za mete. koga ulovi između meta, taj pomaže hvatati druge. kad su svi pohvatani, drži opet onaj lesu, koji je prvi uhvaćen. u Prigorju. F. Hefele.

2. LESA, *f. ime mjestu u Srbiji u okrugu biogradskome.* Livada u ataru sela Vrbovne u mestu ‚Lesa'. Sr. nov. 1867. 307. — *vidi* les-.

3. LÉSA, *m. ime muško.* — *Akc. se mijeńa u voc.* Lêso.

a. *ipokoristik od* Lesandro, *vidi* Leso. — *U jednoga pisca našega vremena.* Ura caru Lesi velikomu! Osvetn. 5, 95.

b. *hyp.* Jelisije. *u Bačkoj.* V. Arsenijević.

LÈSÂNDAR, Lèsândra, *m. vidi* Lesandro. — *Samo u jednome primjeru* XVIII *vijeka gdje je pisano* Losander; *dakle štamparskom griješkom ima* o *mj.* e, *a isto tako može biti* e *mj.* a; *ako treba čitati* Lesander, *tad je po latinskome obliku* Alexander, *isporedi* Alesandar. ‚Losander' privridni i jaki dužd i vojvoda vojnika rimskije. F. Lastrić, svet. 146a.

LÈSÂNDRA, *f. ńeka biļka.* — *U Stulićevu rječniku:* lesandra, trava ‚macerone, erba' ‚smyrnium'. *i u Vukovu:* ‚die pferdesilge [pferde-eppich]' ‚Smyrnium olus atrum L'. — Lesandra (= lat. alexandrina), macerone, smyrnium (Stulli), Smyrnium olusatrum L. (Vuk). B. Šulek, im. 194.

LÈSÂNDRIJA, *f. vidi* Aleksandrija *i* Alesandrija. — *U primorju od* XVII *vijeka, a između rječnika u Vukovu (gdje je zlo zabiļežen akcenat:* Lesândrija, *kao što je i Daničić zlo zabiļežio kod* Aleksândrija *i* Alesândrija): ‚Alexandrien' ‚Alexandria' *s dodatkom da se govori u Boci.* Nahodeći se on u Lesandriji. B. Kašić, por. 166. Ēdipkińa stan obira Lesandriju. N. Marči 27. Oni su ti u Lesandriji odavna. M. Vodopić, tužn. jel. dubrovn. 1868. 205.

LESÂNDRÎJSKÎ, *adj. koji pripada Lesandriji.* — *U Vukovu rječniku:* ‚von Alexandrien' ‚alexandrinus'.

LÈSANDRINA, *f. ime ńekijem biļkama.* — *isporedi* lesandra. — *Između rječnika u Belinu*[2] ('smirnio, erba' ‚smyrnium' 1, 332a), *u Stulićevu* (lesandrina, stabar ‚appium majus, lybisticum'), *u Vukovu* (‚liebstöckel' ‚Ligusticum levisticum L. [?]). Lesandrina, levistico volgare, smirnio macedonico (Kuzmić, Stulli), 1. Athamanta macedonica Spr.; 2. Smyrnium olusatrum L. B. Šulek, im. 194.

LESÂNDRÎNSKÎ, *adj. koji pripada Lesandriji, vidi* alesandrinski. — XVIII *vijeka u pisca Dubrovčanina.* Lesandrinske mnoge čete. N. Marči 33.

LÈSÂNDRO, *m. vidi* Alesandro. — *isporedi* Lesandar. — *Po primorju od* XVII *vijeka.* Car Lesandro primogući, u vremena starijeh ljeta... I. Gundulić 294. Što se u pjesan stavi odavna od Lesandra Srbļanina. 313. Tko bi reko kraļ-Filipu i Lesandru . . . J. Kavańin 289b. Lesandro se za cara postavi. Nar. pjes. vuk. 5, 53. O Lesandro, Bog te ne ubio! 5, 61. A Konstantin žešći od Lesandra. 5, 492.

LÈSÂNDROV, *adj. koji pripada Lesandru.* Mater Lesandrovu pofalio. F. Lastrić, svet. 146a. Lesandrova mire grada Ēdipkińa vila gleda. N. Marči 26.

LESE, *f. pl. mjesno ime u Srbiji.* — *vidi* les-. *a) u okrugu biogradskome.* Glasnik. 19, 183. — — *b) u okrugu vaļevskome.* Niva u Lesama. Sr. nov. 1861. 328.

LÈSÊNDRA, *f. ime crnogorskome ostrvu u skadarskome jezeru.* Glasnik. 40, 38. — *isporedi* Lesendro.

LÈSÊNDRO, *n. vidi* Lesendra. — *U Vukovu rječniku:* u jezeru skadarskome malo ostrvo sa zidinama između Vrańine i Crmnice.

LESENOVCI, Lesenovaca, *m. pl. ime zaseoku u Srbiji u okrugu kruševačkome.* K. Jovanović 125. — *vidi* les-.

LESIĆ, *m. prezime.* — *U naše vrijeme.* Novica Lesić. Rat. 177. Boca 32.

LESIJ, *m. vidi* Alesije. — *U jednoga pisca* XVIII *vijeka.* U Korčuli 'e zamiria dah sam Mila Milovčića, na Stoļivih don Lesija. J. Kavańin 161a.

LESINE, *f. pl. ime mjestu u Srbiji u okrugu vaļevskome.* Zemļa u Lesine. Sr. nov. 1867. 675. — *vidi* les-.

LESIŠTE, *n. ime visu u Srbiji u okrugu crnoriječkome.* M. Đ. Milićević, srb. 873. — *vidi* les-.

LESKAR, *m. vidi* Zvečaj zadńi *kod* Zvečaj. Schem. segn. 1871. 49. — *vidi* les-.

LESKINA BARA, *f. ime šumi u Srbiji u okrugu vaļevskome.* Pašńak pod šumom zovomom Leskina Bara. Sr. nov. 1864. 538. — *vidi* les-.

LESNICA, *f. vidi* usnica, usna. — *Na dva mjesta u knjizi* XVIII *vijeka; riječ je sumńiva i može biti da štamparskom griješkom stoji* le- *mj.* u. Jima se ispiti i ne diliti kalež sa svakim pijenjem iz lesnic, dokle nije sve ispijeno. I. Kraļić 67. Potom toga očistiti se jimaju lesnice, kalež i patena. 68.

LÉSO, *m. hyp.* Lesandro. — *isporedi* Lésa. — *Akc. se mijeńa u voc.* Lêso. — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu* (‚hyp. v.' Aleksandro

s dodatkom da se govori po jugozapadnijem krajevima). Lijepo ih Orle razredio: s desne strane Jevistona bana, a s lijeve kavalijer-Lesa. Pjev. crn. 304a. No na tajno Lesu progovara. Nar. pjes. vuk. 5, 35. Š ńim u redu Marinović Leso. 5, 291. Leso Aleksić. D. Avramović 256.

LESOVIĆI, *m. pl. ime zaseoku u Bosni u okrugu sarajevskome.* Statist. bosn. 26.

LESTÈDÂJ, *m.* Primula veris L., *ńeka bilka i cvijet. — U Vukovu rječniku:* ‚die schlüsselblume' ‚primula veris (vocabulum serbicum est significationis obscoenae: decumbe et da)'.

LÈSTO, *adv. vidi* listo *kod* 1. list. — *U jednoga pisca čakavca* XVIII *vijeka.* Ni na oprostne grijehe lesto nemoj vazda spravan biti. J. Kavańin 5a.

LESTOR, *adv. vidi* listor. — *U jednome primjeru ugarskijeh Hrvata, a između rječnika u Bjelostjenčevu* (v. listor). Čekaj, mili, čekaj lestor za osam dan. Jačke. 74.

1. LÈŠ, lèša, *m.* cadaver, *strvina; mrtvac. — Od tur.* leš *(od pers.* lâše). — *Akc. kaki je u gen. sing. taki je u ostalijem padežima, osim nom. sing., i voc.:* lèšu, lèši. — *Od* XVIII *vijeka, a između rječnika u Vukovu:* vide strvina; *(u trećemu izdańu po Vukovijem bilješkama)* kaže se i za ‚čovjeka' mrtva, osobito kad leži gdje na polu, n. p. „preko svega pola može se preći s leša na leš" (kad gdje izgine mnogo ljudi). Mladić ostade rańen i jedva živ među lešima. M. Zoričić, zrcalo. 200. On prevrće te leševe mrtve i krvave oglediuje glave. Nar. pjes. vuk. 2, 562. Pa otide od leša do leša, dokle nađe milosnoga kuma. 3, 495. Često grkću, ali leša nejma. Nar. pjes. juk. 83. Što je bilo leša od kaura. 207. Koliko je pole od Osijeka a sve pusti leši pritisnuli. Nar. pjes. hörm. 1, 217. Za leše te ni pitati neću, ko pogibe, da mu kuća znade. 2, 56. Leši stoje s obadvije strane. 2, 199. Mehmedov se babo uzmučio, pa sve suze od očiju truni, a lešove mrtve prevaljiva. Smailag. meh. 63. Gđe je leš onđe je i čefš. Nar. bl. mehm. beg kapet. 60. Našao bi tamo gomilu kostiju i skeleta od otrulih čovečijih leševa. M. P. Šapčanin 1, 121. A kolu se kô na lešu vuci. Osvetn. 2, 134. Leš na lešu, a na glavi glava. 2, 173. Vijećali ko vidari svijesni vrhu leša ranam sarvana. 5, 61. Nije brojit, moja braćo draga, koliko je upalo leševa. 5, 81. Leže leša petica tisuća. 5, 84. Sakrivši se među leševe, preživeli su bitku. M. Đ. Milićević, pomenik. 5, 651.

2. LEŠ, *m.* mjesto na kojem čeka lovac divljač ‚anstand', n. p. „Ovo je moj leš". (u Topolovcu). P. Brantner.

3. i 4. LEŠ, *vidi* 1. i 2. Ļeš.

LEŠAC, Lešca, *m. vidi* Leh. — *Na jednome mjestu* XVII *vijeka.* Lešci, Moški, Pomerani. Ġ. Palmotić 1, 111.

LEŠČICA, *f. mjesno ime. — (Pisano* Lesčica) *u čakavskome spomeniku* XVI *vijeka. — Po svoj je prilici dem.* lijeska, *te treba čitati* Ļeščica. Pri Lesčici . . . od Lesčice . . . Mon. croat. 256. (1553).

LEŠČERBA, *f. zemļani žižak. — U Bjelostjenčevu rječniku:* ‚lucerna, lychnus'. — *Riječ je nslovenska. — Od ńem.* lichtscherbe. M. Pleteršnik, slov.-nemški slovar.

LEŠČERBICA, *f. dem.* leščerba. — *U Bjelostjenčevu rječniku:* ‚lucernula'.

LÈŠÊŃE, *n. djelo kojijem se leši. — U Vukovu rječniku.*

LEŠEVA PUSTA, *f. ime pusti u Slavoniji u županiji virovitičkoj.* Razdijeļ. 140.

LEŠEVIĆ, *m. prezime. — U naše vrijeme.* Josip Lešević. Rat. 352.

LEŠEVO, *n. ime selu u Srbiji u okrugu kragujevačkome.* K. Jovanović 117.

LEŠIĆ, *m. prezime. — Od* XVI *vijeka.* Tomašem Lešićem. Mon. croat. 210. (1521). Lešić. Schem. ragus. 1876. 65. Schem. diac. 1877. 68.

LÈŠINA, *f. augm.* leš. — *Akc. se mijeńa u gen. pl.* lèšîna. — *Od* XVIII *vijeka, a između rječnika u Vukovu s primjerom iz narodne pjesme dodatijem u trećemu izdańu po Vukovijem bilješkama:* Od Turaka hoće bit lešina. — Dosta lešina iliti tilesa mrtvi. F. Lastrić, test. 25b. Il' su vlake srušenih . plotova, il' lešine krepanih skotova. Osvetn. 1, 36. I ona je *(rijeka)* gotov prisahnula od teških zrna i lešina. 3, 155.

LÈŠINÂR, *m. vrsta grabežljive ptice što se hrani lešinama, vidi u Vukovu rječniku:* t. j. orao ‚der aasgeier' ‚vulturis genus [Neophron percnopterus Sav.]'.

LEŠIŠTE, *n. ime mjestu u Srbiji u okrugu aleksinačkome.* Bašta u Lešište. Sr. nov. 1873. 487.

LÈŠITI, lèšîm, *impf. vidi* čkrńati. — *Akc. se ne mijeńa (aor.* 2 *i* 3 *sing.* lèšî). — *U Vukovu rječniku.*

LEŠJANIN, *m. prezime. — U naše vrijeme u Srbiji.* Miloja Lešjanina. M. Đ. Milićević, srb. 40. Jovan Lešjanin. Rat. 419.

LEŠJE, *n. mjesno ime u Srbiji. a) selo u okrugu ćuprijskome.* K. Jovanović 179. — *b) mjesto u okrugu kneževačkome.* Ńiva kod Lešja. Sr. nov. 1870. 245. — *c) mjesto u okrugu požarevačkome.* Ńiva u Lešju. Sr. nov. 1864. 449.

LEŠKA, *f. kvočka ili uopće ptica što leži na jajima ili što lèžê (u primjeru je guska). — Uprav* ležka *(od* ležati *ili* leći); ž *ispred* k *mijeńa se na* š. — *U jednome primjeru* XVIII *vijeka.* Osobito kad je ležka mlada, ona s gńizda i pobigne rada. J. S. Reļković 158.

LÈŠKÂŃE, *n. djelo kojijem se leška. — U Vukovu rječniku.*

LEŠKÁRÊŃE, *n. djelo kojijem se leškari. — U Vukovu rječniku.*

LEŠKÁRITI, lèškârîm, *impf. dem.* leškati. — *Akc. kaki je u praes. taki je u impf.* lèškârâh; *u ostalijem je oblicima onaki kaki je u inf., osim aor.* 2 *i* 3 *sing.* lèškârî. — *U Vukovu rječniku.*

LÈŠKATI, lèškâm, *impf. dem.* ležati. — *Akc. se ne mijeńa (aor.* 2 *i* 3 *sing.* lèškâ). — *Od* XVIII *vijeka, a između rječnika u Vukovu.* Al' zubača dosta nije teška, još ispod ńe grudje ńivom ležka. J. S. Reļković 113. Ona *(ovca)* pod ńom *(vunom)* od vrućine ležka. 194 Leškajući tako vodi na obali. M. Đ. Milićević, omer. 137. Na mekim svionim dušecima leška lepa robińa. Sr. zora. god. 2, sv. 2, str. 30.

LÈŠKÎ, *adj. koji pripada Lesima (vidi* Leh). — *Između rječnika u Mikaļinu* (leška zemļa, Polonija ‚Polonia, Sarmatia'), *u Belinu* (‚di Polonia, appartenente a Polonia' ‚polonicus'; leška krajina ‚Polonia' ‚Polonia' 571a; ‚Polacco, natural di Polonia' ‚Polonus' 570a), *u Stulićevu* (‚Polonus'; leška zemļa ‚Polonia'), *u Daničićevu* (lešьkyj ‚Polonus'). Leškago kraļa. Glasnik. 10, 276. Otь leškyje rati. *u* Hilferding, bosn. 312. Ovo uzroči, me bojnike leški mači da posijeku.

I. Gundulić 292. S drugami ona *(Sokolica)* strelovito preko leškijeh strana udara. 396. Daž od leške krvi lijeva *(Sokolica)*. 410. Podiže se plaho dijete, mlad car Osman s Carigrada . . . da čestitu krunu lešku sabļom smakne i potlači. 416. Da turačka kruna i leška u vječnomu miru stoje. 448. Suprotiva kraļevstvu leškomu. I. T. Mrnavić, osm. 13. Leškoj i českoj kraļevini. P. Kanavelić, iv. 473. Treti odabra krunu lešku. J. Kavańin 260a. Zemļo leška. 266b. Koji puke od Pomorja leškim kraļom . . . uklonivši. 301a. Gdi od leške rođen krvi Kohanovski pjesnik prvi. I. Đordić, pjes. 6. Preo Poļske do Leograda od koļena leškog sini kud dopire i gdi pada klańaju se nebrojeni. J. Krmpotić, kat. 74. Tim kraļ s leškom svom gospodom pošiļe ti mir žudjeni. P. Sorkočević 583b.

LEŠKO POLE, *n. selo (sad u Crnoj Gori?)*. F. Jukić, zemļ. bosn. 60.

LEŠĻARI, *m. pl. mjesno ime. — Prije našega vremena.* S. Novaković, pom. 137.

LÈŠNICA, *f. mjesno ime.*

a. *u Hrvatskoj dva sela u županiji modruško-riječkoj:* Lešnica mala *i* volika. Razdiļeļ. 44.

b. *u Srbiji. a) u okrugu šabačkome. aa) voda (izvire u okrugu podrinskome).* M. Đ. Milićević, srb. 420. — *bb) varošica.* K. Jovanović 176. — *b)* Jadranska Lešica, *selo u okrugu podrinskome.* K. Jovanović 137. *zove se i* Begova Lešnica. S. Novaković, obl. 139. — *Ili varošica pod a) bb) ili selo pod b) pomiše se* x *vijeka (grčki): τὸ Λεσνίχι*, Constant. porphyr. de administrando imp. (Doc. rač. 407), *vidi* S. Novaković, obl. 139—140; *pa i* xviii *vijeka.* (1738. *Nemci)* poaraše Lešnicu i upališe i mnoge Turke pobiše. Glasnik. 20, 12.

LÈŠNIČKÎ, *adj. koji pripada Lešnici (vidi* Lešnica, b, *a) bb)).* Lešnička *(opština).* K. Jovanović 176.

LEŠŃICA, *f. vidi* Lešnica, b, *a) aa).* Do vode Lešńice. Sr. nov. 1865. 516.

1. LÈŠTAR, lèštra, *adj. brz. — Od tal.* lesto. — *U naše vrijeme u Istri.* Lèštar, lèštra ‚pernix'. D. Nemanić, čak. kroat. stud. iiftsg. 20.

2. LEŠTAR, *vidi* Ļeštar.

LEŠTARIĆ, *m. prezime. — U naše vrijeme.* Iz Lopatńa Živan Leštarić. Protokol pis. pr. M. Nenadovića. 68.

LÈŠTO, *adv. brzo. — Od tal.* lesto. — *U naše vrijeme u Istri.* Lèšto ‚cito'. D. Nemanić, čak. kroat. stud. iiftsg. 61.

LEŠTVO, *n. ležańe, pa i lijenost. — Upravo* ležtvo, *ali se ž ispred* t *mijeńa na* š. — *Samo u Stulićevu rječniku:* ležtvo ‚pigritia in jacendo'.

LEŠURATI, lešuram, *impf.* krilima micati: perut lešura, kad se zakoļe; čeļade pijano na nogama lešura, kad se giba tamo i amo. M. Pavlinović.

LEŠVAR, *m. ime mjestu u Srbiji u okrugu ćuprijskome.* Livada u Lešvaru. Sr. nov. 1873. 700.

LÈT, *m. lećeńe (i u metaforičkome smislu). — isporedi* letaj. — *Akc. se mijeńa u loc.* létu. — *Može biti riječ praslavenska, isporedi rus.* лето, *češ.* let *(i* lit), *pol.* lot. — *U našemu se jeziku javļa od* xvii *vijeka, a između rječnika u Stulićevu* (‚volatus') *i u Voltigijinu* (‚volo' ‚flug'). Drugamo ma pamet visoko bez reda vazela bišo let, u sunce da gleda. D. Baraković, vil. 11. Molbe, molbe dopiraju hitrim letom na visine. J. Kavańin 20a. Svak s Ikarom prij' bi pao, neg let misli tu uprav klao. 477a. Let visoki i ponosit vratolomstvo obći nosit. 477b. Letom bješe odletio hercegu na bijele dvore. Nar. pjes. bog. 133. Letom leti na rijeku Jordana. Hrv. nar. pjes. 1, 163. Ne moš ti ubit ńe (jarebice) bez leta. J. Grupković. — Na let *se upotrebļava adverbijalno, ili u pravome smislu:* Kod nas krivce puškama gańaju, puškom na trk kako ticu na let. P. Petrović, šćep. 15. *i u prenesenome smislu (brzo, za jedan čas, prihvativši prigodu kad se desi):* On ńu poļubi na let. S. Ļubiša, prip. 30. — *Amo pripada i ovo (u dječjoj igri* ‚poletiš'): Metnuvši ruke na koļena, govori se: „let, let", u tom starješina rekne: „Poletje to ili ono". Vuk, rječn. *kod* poletiš.

1. LÈTÂJ, *m. vidi* let. — *Akc. se mijeńa u loc.* letáju. Koji bije ticu na letaju. *Nar. pjes. u Bosni.* F. Iveković, rječn. — *isporedi* ležaj.

2. LETAJ, *m. ime mjestu u Istri.* — *Vaļa da je isto što* Letajac. — *Na jednome mjestu* xiv *vijeka.* Matjev Hudinić z Letaja. Mon. croat. 47. (1395).

LETAJAC, Letajca, *m. ime selu u Istri.* V. Sabļar, mjestop. rječn. 512. — *isporedi* 2. Letaj.

LETAN, letna, *adj. na jednome mjestu* xviii *vijeka za koje je jamačno sam pisac izmislio ovu riječ prema* let *i* letjeti, *te znači: brz ili od prilike lasan.* Kmet se i novak svud uvire,... i sve ima pribjeg letan ki će vazda bit odmetan. J. Kavańin 166b.

LETÀNIJE, *f. pl. u katoličkoj crkvi ńeke molitve, u kojima redovnik (a i drugo čeļade) sazivļe redom Boga i svece, a narod skupa izgovara kratku molitvu* (smiluj se nama, moli se za nas *itd.) za svake ńegove riječi. — isporedi* litanija. — *Od grč.* λιτανεία, *lat.* litania, *preko tal.* letanie. — *Naj glavnije su* letanije: velike *za Boga i sve svece; u ‚mulijem' se ‚letanijama' sve jedno te isto sazivļe, ali različnijem riječima, a među ńima su naj glavnije (lauretanske) bogorodičine. — Od* xvii *vijeka, a između rječnika u Mikaļinu* (letanije, molbe ‚supplicationes, litaniae'), *u Belinu* (‚letanie, preci note' ‚litaniae'; rijeti letanije ‚dir le letanije' ‚litanias recitare' 434a), *u Bjelostjenčevu* (letanije, molbe ‚supplicationes, litaniae'), *u Stulićevu* (‚preces apud Christ. quibus divi singillatim invocantur'). Letanije priblaž*(ene)* vazda divice Marije. B. Kašić, is. 121. Rijet letanije Gospine. I. Držić 375. Prizoven (= -em) pomoć dive Marije rekši zdravu Mariju, ńe litanije, i ine ńe molitve i pomoć svetih s letanijami ńihovimi. P. Radovčić, način. 367. U letanija naj prije Boga Oca, pak Boga Sina, pak Boga Duha svetoga zazivajući štujemo. A. Bačić 50. Sfeti Pio zapovidje da u letanijama bude se pristaviti u pohvalu Marije da je ona primoćna obranitelica i utjeha nas Krstjana: ‚auxilium Christianorum'. V. M. Gučetić 130. Letanije. T. Ivanović 108.

LETAŠ, *m.* ime ovnu. Oraovac, Bosna. D. Hirc.

LETEĆI, *vidi* letjeti, 1, h *i* i.

LETENICA, *f.* letka, na čekrku. I. Kršńavi, listovi. 61.

LÈTÊŃE, *vidi* lećeńe.

LETIČANI, *m. pl. ime selu u Hrvatskoj u županiji bjelovarsko-križevačkoj.* Razdiļeļ. 108.

LÈTIĆ, *m.* prezime. u Bačkoj. V. Arsenijević.

LÈTÎGA, *f. vidi* lektika. — *Od tal.* lettiga. U letizi nošenoj od ļudi poslaše ga do kuće. B. Kašić, iń. 8.

LÈTIJA, *m. vidi u Vukovu rječniku:* vide

[vjetreńak] prolet *s dodatkom da se govori u Bačkoj.* — *Postaje od* letjeti. — *I kao nadimak muški.* Zemļak. 1871. 3.

LETIKA, *f. vidi* baglama, 1, *i* šarke. — *isporedi* letva. — *U naše vrijeme u Slavoniji.* Cijela vrata drže vedrići (‚thürbänder'), koji su klinci u letici (‚angel') učvršćeni. I. Kršńavi, listovi. 60.

LÈTIMICÊ, *adv.* cursim, *kao leteći, u prenesenome smislu, kad se što radi (osobito očima, n. p. gleda, prèglêdâ, čita itd.) vrlo brzo ne zaustavļajući se ni na jednome mjestu.* — *U naše vrijeme.* Divnu Boku Kotorsku... razgledao sam tek letimice. M. Đ. Milićević, zlosel. 32. Da se, ma i letimice, poznamo s tim dobrim ļudma. međudn. 302. Povedosmo kolo letimice. M. P. Šapčanin 1, 105. „Pročitao sam onu knjigu, ali letimice". P. Budmani.

LÈTIMIČAN, lètimična, *adj koji biva letimice.* Na letimičan pogled . . . Javor. god. 11, br. 40, str. 636.

LÈTIPAS, lètipsa, *m. vide* vjetreńak. — *isporedi* letija. — *Riječ je složena, te kao da joj je pravo značeńe: pas što leti (trči) tamo i amo bez cilja.* — *U Vukovu rječniku:* ‚der windbeutel' ‚homo ventosus'. [vide vjetreńak].

LETIŠTE, *vidi* ļetište.

LÈTITEĻ, *m. čovjek što leti.* — *Samo u Stulićevu rječniku uz* letioc *(vidi* letilac).

LÈTIVJETAR, lètivjetra, *m. vidi* vjetreńak. — *Složena riječ, isporedi* letipas. — *U jednoga pisca našega vremena (s istočnijem oblikom* lètivetar). Šta joj vredi ostajati sa onim crvom i onim alaukom, onim letivetrom, onim Vučkom! L. K. Lazarević, on zna sve. 34.

LÈTJELAC, lètioca, *m. ńešto muško što leti.* — *isporedi* letjelica. — *U Stulićevu rječniku: griješkom* letioc ‚volans'.

LÈTJELICA, *f. ńešto žensko što leti.* — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu u hercegovačkome obliku:* lèćelica, u ovoj zagoneci: ‚Leće la je leće lica svako jutro i večer, petińa je ćeraju, a petińa čekaju' (čunak i prsti). Da sam tica letilica . . . Nar. pjes. mag. 1863. 71. Letela je letelica *itd.* Nar. zag. nov. 240.

LÈTJETI, lètîm, *impf. krilima se tiskati i nositi po vazduhu.* — *-je- stoji mj. ńegdašńega* ê *u južnome govoru; u hercegovačkome glasi* lèćeti, *u istočnome* lèteti *(i* lètiti), *u zapadnome* lètiti. — *Akc. se mijeńa u praes.* 1 *i* 2 *pl.:* letímo, letíte. — *Riječ je praslavenska, isporedi stslov.* letêti, *rus.* летѣть, *češ.* letěti, *poļ.* lecieć. — *Ima i lit.* lėkti, lėkiu *i let.* lékti, lėzu, *po čemu vaļa da je* let- *postalo od* lekt-, *isporedi* plesti. — *Između rječnika u Vrančićevu* (letiti ‚volare'), *u Mikaļinu* (letiti ‚volo'), *u Belinu* (‚volare' ‚volo' 776[a]), *u Bjelostjenčevu* (letim ‚volo'), *u Jambrešićevu* (letim ‚volo'), *u Stulićevu* (letiti *ili* letjeti ‚volare, cursu ferri celerrimo'), *u Voltigijinu* (leteti ‚volare, svolazzare' ‚fliegen'; letjeti, v. leteti), *u Vukovu (sa sva četiri oblika u inf.* ‚fliegen' ‚volo': tica leti; leti čovjek na konju; kud letiš tamo? leti voda niza stranu), *u Daničićevu* (letêti ‚volare'). — *U jednome je primjeru prelazni glagol (vidi* 2).

1. *kao neprelazni glagol.*

a. *u pravome smislu.*

α) o pticama (pa i o drugijem životińama što imaju krila za lećeńe, ali za ove nemam primjera, osim naj zadńega). Nu kud veće mala ptica s nejacijem leti krili? I. Gundulić 282. A po granah leteć rado jato od ptica sveđ žuberi. 402. Ako *(jato kûfâ)* upazi orla siva, gdi na ń leti iz visina, sklapa krila . . . 409. Kakono oral leteći na lov kada ga najde. P. Radovčić, način. 13. Ptice nebeske po granam ńegovim stahu i po ńima lećahu. And. Kačić, kor. 292. Oj orlovi, orlovi! letiste li visoko? Nar. pjes. vuk. 1, 43. Dva zlatna goluba, oni lete od stene do stene. 1, 126. Otud leti jato sokolova. 1, 162. O sokole, moj sokole! ne leti mi uz prozore. 1, 194. Ševe ptice nebom lete. 1, 270. Soko leti preko Sarajeva. 1, 319. Ali lete dva vrana gavrana. 2, 306. A sokoli utve i ne glede, nego lete od jele do jele. 2, 457. Soko perjem leti, a ne mesom. Nar. posl. vuk. 291. On nijednoga ne vidi ni ne čuje, leh gavrani nad ńim leteć. Nar. prip. mikul. 16. Strelimke leti tica. Vuk, rječn. *kod* strelimke. Digne ruke i ńima čini kao tica leteći krilima. Vuk, nar. pjes. 1, 184. Vaļa da svaka ptica leti k svomu jatu. M. Pavlinović, razg. 20. — *Metaforički.* Leteć za ńim *(zmajem)* u potjeru sivi oro do Dunaja. I. Gundulić 287. — *O svakoj životińi što leti.* Što gre, leti, plove u vodi. J. Kavańin 23[b].

b) u pripovijetkama i u pjesmama o životińi što nema po naravi krila (n. p. o konju krilatome). Kune ńega *(konica)* vojvoda Momčilo: „Jabučilo, izjeli te vuci! iz šale smo odavde lećeli, a danas mi polećeti nećeš!" Nar. pjes. vuk. 2, 111.

c) o onome što se misli kao čeļade s krilima, n. p. o bogovima mitologičkijem i vilama i zmajevima, o anđelima, đavolima itd. Kupido krili po gori sad leti. M. Držić 95—96. — *(Vila)* za pram me uze i odajde sa mnom leteć preko mora. J. Kavańin 461[b]. Vila leti po vrhu planine. Nar. pjes. vuk. 2, 217. — Nije ovo zmija kraosica, no je ovo ogńaniti zmaju . . . divan li je, jad ga zadesio! i mene je noćas govorio da će sutra leće t pod oblake. 2, 63. — Z dvimi *(kreļuti)* letijaše *(serafim).* F. Glavinić, cvit. 336[a]. Pak leteći po planetih nebeske mi skaza gizde *(duh stražanin).* J. Kavańin 464[b]. Da jedan anđeo lećaše posrid neba, koji vapijaše k ļudem . . . J. Banovac, razg. 73. — Djavli kao muhe letijau po celah. J. Filipović 1, 490[a]. — *Amo mogu pripadati i ovakovi primjeri:* Bog joj *(Jugovića majci)* dao oči sokolove i bijela krila labudova, ona leti nad Kosovo ravno. Nar. pjes. vuk. 2, 304. Okolo ćeš prije letiti, plavi brodit neće more paće prije po vrh gore, neg ću tebe ja ļubiti. S. Bobaļević 221. U moje je dni letila na krilijeh sama ptica; za poletjet sad su krila oko vrata u mladica. I. Gundulić 143. Doisto da bude *(Francesko Ksaverio)* krili letio po priširoki onim kraļestvi, još bi čuti bilo za čudo da u malo godina što onamo živje i toliku sitvu djavaosku popalí i sažeže i tolike narode u svetoj viri prosvitlivši ļubavju Božijom napuni i uže že. F. Lastrić, test. ad. 110[a].

b. *prenosi se i na tjelesne stvari koje se miču po vazduhu (bez krila) jer ih nosi ili goni kakva sila (kod toga se može isticati i brzina, vidi* e).

α) uopće, o čemu tjelesnome. Vrh oružja gvozdobita gradi udorac teškijeh se ore, skaču i lete iskre iz štita. I. Gundulić 345. Letjeti iskre ‚scintillare' ‚scintillo'. A. d. Bella, rječn. 654[b]. Vidili ste, držim, kad gori slama ili trstika, da one iskre brzo lete. J. Filipović 1, 224[a]. Iskrice koje u nebo se dižu i lete. A. Kanižlić, uzroci. 204. *amo bi mogao pripadati i ovaj primjer:* Vidjeh gdi is pakla izodi ogań živi kakono oblaci i s ogńem ļudi usijani kakonoti iskre lećahu. M. Divković, bes. 185[b]. — Na svanutja

neufana od ljepote izabrane u obje vojske sa svijeh strana lete strijele, dažde rane *(metaforički)*. I. Gundulić 346. Nesvijesne na tvo'e sine strijele uzopet tvoje lete. J. Kavańin 294b. Leteći strijele s obje strane. I. Đorđić, ben. 174. *(Gradani ne mogahu)* ni otvoriti oka od mnoštva strila koje kakono gusti snig priko grada lećahu. And. Kačić, razg. 112. Tako česta lete taneta. Vuk, dan. 3, 173. Da otme topove iz koji su neprestano leteli kartači. Vuk, d. a. emanuel. 39. — Ne vijahu odkle dohodi i leti ono kamenje. M. Orbin 111. S kojom istinom kamen iz arije leti g zemļi? s kojom istinom ogań leti na visine od arije? M. Zoričić, osmina. 12. — I kakono oblak, maglu, vitar, dim ki letif idu pak. M. Gazarović 18. Dim mu crni paha i leti nesmotrnijeh iz nozdara. N. Marči 59. — Čabar leti, lonce troši, šteta se čini. Nar. pjes. vuk. 1, 522. — I osiče dijevojci glavu, leteć joj je glava govorila . . . 3, 514. — *Amo mogu pripadati i ovi primjeri:* Zgodi se da *(mnih)* pade na zemļu z rečenoga krova i leteći ov preporuči se sv. Jerolimu. Transit. 280. Ar iz ńih *(usta)* leti glas. Š. Menčetić 19. Ter ko udari slite stine *(riječ)*, glasom leti niz doline. J. Kavańin 405a.

b) o suncu, zvjezdama, oblacima. — ako se u ovijem primjerima ističe brzina, onda bi pripadali pod e. Leteći kroz oblake srebrńaše stvari svake *(sunce)*. J. Kavańin 433a. I letiti ne pristane *(sunce)* oko zemļe sve širine. V. Došen 260a. Sunce leti po visini. 260b. *amo može pripadati i ovo:* Hitri końi sunca letu put večerńe. J. Kavańin 401b. — I ko tračna zvijezda leti od iztoka na izvane župe afriske. 454b. — Oblak kako leti. V. Došen vi.

c) značeńe je kao razlijetati se, raznositi se. Gdi k nebu leti prah. D. Baraković, vil. 77. Gdi kopļa bodežna svud lete u kusi. 79. U potopu dažda i grada, razliko oružje u što leti, i oko ńega od svud pada. I. Gundulić 523. Znaš da zemļa, koja leti, prosipa se i razleti. V. Došen 14b. Holom zube pogladi klipom il' sikirom da potrti lete širom. 19b. Od vrata te do pete od ńeg guste krpe lete. 188a. Slama i šaš leti s pojata. M. A. Reļković, sat. L7b. — *Metaforički.* Zlato leti u toliko, i iz mojijeh bježi ruka; blijedi lice sve koliko. I. Gundulić 223. Sve obilje leteć otide za tobom. P. Zoranić 74a.

d) o pismu, značeńe je kao kod c), ali se može shvatiti i u metaforičkome smislu; i kod toga se može isticati brzina, vidi e. Leti ferman zemļom i svijetom. Pjev. crn. 82a. Knige lete od grada do grada. Osvetn. 2, 73. Brzojavi leto k Carigradu. 3, 164. Lete knige, vru po žici zuci od Derviša sultanovoj ruci. 5, 26. — Letjet gledaš zapovijedi po prostranoj kraļevini. I. Gundulić 433.

e) u metaforičkome smislu.

aa) o glasu (vidi glas, e), *slavi itd.* I druzi još pravo, kako svud leti glas, krstjanske da glavo uzrok su tomuj vas. M. Vetranić 1, 133. Glas veseo za veselijim glasom leti. Ġ. Palmotić 1, 190. Piši od sgode ove neka prava istina veće leti. P. Kanavelić, dubrovnik. 18. Leti čudna glas činjenja. I. Zanotti, en. 5. Svud glas leti pun prikora . . . P. Sorkočević 581b. Glasina leti kao vjetar. Vuk, rječu. *kod* glasina. Kano zvijezda preo neba žarka, tako naglo lete bojni glasi. Osvetn. 3, 90. — Činite letjet glas od vaše vrijednosti svud po svijetu. D. Zlatarić vii. Ločašo po sfoj Sičiliji slavni glas od b*(laženc)* sfete Agate. B. Kašić, per. 193. Od koga letijaše častan glas. iń. 59. Nu glas više bajne zgode od imena leti tvoga, jer on carske vojevode a ti razbi cara istoga. I. Gundulić 371. Koga slave svudi lete. 432. I s istoka do zapada od svetińe glas ńegove po narodih leti sada. 437. Vedri kraļu, koga dika priko svega leti svita. Ġ. Palmotić 1, 107. Glas veliki svuda leti od razuma i pameti tej kraļice. 2, 199. Ńega slave glas okoli priko svega leti svita. 2, 291. Koga ime puno uresa po svem svijetu svijetlo leti. 2, 307 Glasovito koga ime po Europi svoj letijaše. P. Kanavelić, iv. 181. Letjeti čigov glas ‚esser famoso' ‚qui magnum nomen habet'. A. d. Bella, rječn. 301b. — *Mješte riječi* glas *ili* slava *itd. može biti subjekat ono samo što je glasovito.* Djevojčice grčke izbrane kijeh ljeposti suncem lete, dvorkińice verne i znane umiļeno služiče te. I. Gundulić 17. U ńih *(bugarkińah)* Đurđa Skenderbega, satriteļa turskijeh sila, priko svijeta lete svega još viteška bojna dila. 314. Nu moguća ova lipos s svijetlom krvi kad se združi, dvakrat veću kaže kripos, da ju dvori svak i služi, u velikoj tere slavi leti svuda glasovita. 375. Tva krepos po svijeti zamjerna velika svud slove, svud leti. Ġ. Palmotić 1, 23. S Diomedom svijetli Ulise, kijeh svud lete svijetla dila. 1, 194. Čaćka tvoga Branivoja leti kripos po sve kraje. 2, 273. S toga ures tve pameti po zemļah će svijeh letjeti. 2, 276. Hrabrenosti kijeh smione ures leti svud visoko. 2, 375. *i samo čeļade.* Želeći letiti po ustije ļudskije i biti mogući i poznani na svijetu. M. Radnić 66a.

bb) amo pripada i ovaj primjer (po slogu xvii *vijeka).* Tijem žestoko s obje strane čim se britka sabļa vrti, lete udarci, lete rane i nemile ļute smrti. J. Palmotić 205.

cc) o mislima. Svačije misli na ńu lete. I. V. Bunić, mand. 8. Misli neprestano lete. D. Obradović, živ. 2. Eđipkińa to ne misli, drugo 'om (= *joj)* leti po pameti. N. Marči 39. — *Amo pripada i ovaj primjer:* Sve jom lete po pameti pļuvotine, zamlatnice s kim Jezusov obraz sveti izgrdiše. N. Marči 51.

e. *uzdizati se u visinu (u prenesenome smislu).*

a) o čeļadetu.

aa) slavom druge nadilaziti. Da iz ruka dvanaes žena ne muž' ti ga opet steći, ti ki u slavi od imena letiš junak sad naj veći. I. Gundulić 404. Ali nad sve kraļe ino letjeti će u visine Ferdinandi glasoviti. Ġ. Palmotić 2, 268.

bb) imati uzvišene misli, pisati (osobito pjesme) velikijem nadahnućem. Poče perom pisat rano, i visoko s ńim leti' je. J. Kavańin 128b. Neka rodoļubivi Mušicki leti za Pindarom i za Horacijem. Vuk, nar. prip. iii. Nisam znao *(govor)* iznizati i na visine letiti. M. Pavlinović, rad. 171.

cc) u ovome primjeru vaļa da znači: biti vrlo srećan (nad ostalijema). I sumńim i želim, gorim i krepenim, vrhu neba letim a na zemļi ležim. P. Zoranić 13b.

dd) ponositi se, oholiti se. Čovik leteć gori lasno nađe što ga sori. V. Došen 17b. To čoviku dogodi se, kad letiti usudi se. 18a.

b) o misli i o pjesmi (metaforički o peru), isporedi a) bb). Ļudska misli, ustavi se, ne htij letit po nebesi'. J. Kavańin 477b. Pjesnima mojim ti, sama da' ti krila, da budu letiti k nebesom jak strila. D. Rańina 133a. Pero tvoje kom' je dano gor' letiti okol sunca. J. Kavańin 226a.

c) o molitvi što se diže put nebesa. Molitva pravičnoga gori leti, leteći nebo probija. F. Glavinić, cvit. 115a.

d) u ovome primjeru o gradu koji se uzdiže put neba svetiňom svojijeh građana. Nu Kotore njegda sveti, opet, opet k nebu leti. J. Kavańin 310a.

d. *o krilima, ili o drugome čemu što trepće nalik na krilo.* Zamošci su ono vrli, kim vrh glave lete krila *(načiňena na kacizi)*. I. Gundulić 439. — Objestran gdi t' lete dva zlata pramena. Š. Menčetić 301. Niz koju *(košuļu)* svud zlatna letiješe kosa ńoj. N. Naļešković 1, 314. Rusijema kosami, niz bil vrat ke lete. 2, 19. Jedan dio zlatnijeh kosi sveza, srudi i zaplete, drugi pusti da jih nosi vjetric i da same lete. I. V. Bunić, mand. 5. — Paučina nek gredom ne leti. J. S. Reļković 71.

e. *često u prenesenome (iperboličkome) smislu, znači: vrlo se brzo micati, trčati.*

a) o čeļadetu. Letih velmi hrlo, da puta dil skratim. Ġ. Držić 387. Trčim, letim. M. Držić 315. I *(neka)* poslušni u naprijeda, ne štedeći sve živote, lete gdi car zapovijeda. I. Gundulić 295. Leteć mnokrat sred potjera *(Sokolica)* od Odera do Nepera, i s Nestera k njemškom moru. 396. Lete za ńom *(Sokolicom)* a ne teku i ńe druge nagle i hitre. 401. Zatravļena Sokolica, da prije vidi cara mlada, s drugam leti jakno ptica put bijeloga Carigrada. 415. Ļubovnik svud leti i teče radostan. A. Georgiceo, nasl. 128. Leteći na naj veće tribunale i sude. I. Držić 278. Kraļeviću Bojnislave, na pogubni boj ne leti. Ġ. Palmotić 2, 261. Kraļ s gospodom na boj lete, da s ńom višu slavu srete. J. Kavańin 289a. Na blag miris svi blaženi lete. 541b. Letjeti ‚correre velocissimamente' ‚cursu ferri acerrimo'; letjeti za kijem u potjeru ‚correre dietro, inseguire' ‚insequor'. A. d. Bella, rječn. 231b. Kud letiš? ‚caminar con vehemenza' ‚concitate ambulare'. 162b. Grci su pod ńegove zastave letili i vrata gradova otvorali. A. Kanižlić, kam. 595. Srdan kada na smrt leti... V. Došen 194b. Letiš po strmenci. J. Rajić, pouč. 1, 3. Lete jedan za drugim kao gavrani. D. Obradović, živ. 65. Za ńom leti Ture aznadarče. Nar. pjes. vuk. 1, 602. Leti paša Komnenovu dvoru. 2, 457. O vojvode, moja desna krila! krila moja, s vama ću letiti, da na Turke juriš učinimo. 2, 503. A sestra mu dvore nadgledaše, pake leti bratu na mehanu. 3, 15. Kad evo ti lijepe Anđuše, brže leti niz bijelu kulu. 3, 483. Vidi đe lete ļekari i ļekarice. Nar. prip. vuk. 184. *amo mogu pripadati i ovi primjeri:* Dal' na grihe samo leti *(vrag)*, dolazeće od pameti. V. Došen 186b. Nek se malo poizšteti *(tilo)*, odma duša iz ńeg leti. 50b. — *I o čeļadetu na konju (kad uprav koń trči, isporedi b)); može biti ovakovo značeńe i u kojemu od pređašńijeh primjera.* Tač na konju ona hrlu s kopjem leti, a ne teče. I. Gundulić 341. Muhamed leteći kao muńa na konju je natirivao. A. Kanižlić, kam. 825. Konic mu je roda vilińega, na ńem leti izpod Baňe Luke. And. Kačić, razg. 246a. Leti junak na čilašu svomu kano brza tica lastavica. 246b. Lete na bijelim atovima. Vuk, dan. 3, 173. — *I o čeļadetu na brodu (kad se brod brzo miče).* O istočni vojevoda *(Mark-Antonije)*, ti ne bježa tad, neg' slidi tvoj plam slatki *(Kleopatru)* priko voda, ki na dalek letjet vidi. I. Gundulić 371.

b) o životiňi. Jak lavica usred gora, kad pritisne glad ju ļuti, . . . ako iz dubrav gustijeh kada pastirske ona dipli čuje, . . . k onoj strani put uzima leteć u tijek streloviti. I. Gundulić 400. Ta aždaja *(t. j. koń)*, kad se digne, lastavicu ticu stigne; malo uzdu dok prožvače, već ne hodi nego skače, dali leti kao vila, kao muńa ili strila. V. Došen 40b. Pas bisan koji leti da ujede. 191b.

c) o čemu tjelesnome što nije živo.

aa) naj češće o vodi i o čemu što teče kao voda. Kroz kê *(gore)* rijeke raspuštene silovitijem tijekom lete. N. Marči 11. Voda leti, brege dere. Nar. pjes. vuk. 1, 363. Pa i sad *(voda)* preko i između kameńa leti i uji. Vuk, dan. 1, 36. — Od radosti suze lete. M. Kuhačević 139. Suze om (= *joj*) lete niz obraze. N. Marči 82. Tamo ńoj krvave suze iz očiju letele kad plakala! Nar. prip. vuk. 177. — Iz koga leti med i rajska sva slados. Š. Menčetić 82.

bb) o lađi. Jak sivi oro brzijeh krila strjelovito svaka *(korabļa)* leti. Ġ. Palmotić 2, 210. Lete plavi a ne jedre. B. Bettera, or. 9. Drijevo, koje jedrim raspregnutijem leti po moru. B. Zuzeri 335. Ako je *(lađa)* vaļana na jedru, t. j. ako hitro jedri, govore ‚šmiće' ili ‚leti'. L. Zore, rib. ark. 10, 327.

cc) o drugome čemu. Niti plamen s tolikom naglostju iđe k brdu ni strmo leti kamen, . . . s kolikom naglostju srce k onomu što ļubi nastoji. F. Lastrić, test. 149a. Koji li nepokoj ja čuju u glavi? svit mi se vas mete, ter dubja i gore oko mene lete. M. Držić 114—115. — Tihi vjetric prši i leti. Ġ. Palmotić 2, 8. — S obje strane hrlo tada viteška se sabļa trže, plaho leti, hrlo pada gdi ju desnica snažna vrže. I. Gundulić 345. *mogao bi amo pripadati i ovaj primjer u kojemu je riječ o sabļi (o ńezinu zamahu):* Glavu ište. k nogam leti plahi zamah u privari. I. Gundulić 529. — *U metaforičkome smislu.* Ńegovo pero s puta istine ne leti. A. Kanižlić, kam. 650.

d) o čemu umnome. Poteži se na boj sveti, er pred tobom sreća leti. J. Kavańin 270a. Tako pravda višńa leti za smrsiti grijeh prokleti. N. Marči 29. — *Naj češće o vremenu.* Kako stril za dnem leti dan. Š. Menčetić 181. Na vjetru kako dim svi lete naši dni. Š. Menčetić—Ġ. Držić 514. Jer leti dan za dnem, a za dnem godišće. H. Lucić 213. Treba bi činiti, da vrijeme ne leti. N. Dimitrović 18. Jer naši lete dni jak vjetar ali stril. 36. Kako nam dni lete. D. Rańina 7a. Ovi otoci sva su naša mila rados, gdi nam časi lete mirni, ļubki i drazi. I. Gundulić 44. Sveđ gledati plemenita svitla ljepos tvoja ima pod stupajim' neumrlima hrlo letjet nagla lita. 61—62. Ah! da u što možeš rijeti da se uzdaš veće odi? jeda u brijeme? brijeme leti, i u dohodu svom prohodi. 235. Bježi mlados, leti vrime. 381. Da lete godišća moja. P. Radovčić, način. 350. Da u tren oka leti i bježi vrijeme. J. Kavańin 27b. Lete ljeta prezelena u ugodnom premaljetju. 388b. Kako leti ovo vrijeme! B. Zuzeri 156. Vrime što sad teče naglo leti. V. Došen 46a. Vrijeme leti već neg strijela. I. M. Mattei 298. Lete danci kao rijeka, a godišta kao ništa. (U Risnu). Nar. posl. vuk. 168. *amo može pripadati i ovaj primjer:* Mlados leti put starosti. I. Đorđić, uzd. 52.

f. *kod značeńa što je kod* e *ističe se da subjekat (čeļade) trči tamo i amo ne imajući pravoga ciļa, te može značiti metaforički: misliti ili činiti ono što ne može biti.* Leti kao vjedogońa. (U Risnu). Leti kao muha bez glave. Leti kao pas bez gose. Leti po nebu. Leti u oči kao zoļa. Nar. posl. vuk. 168. Leti kao smušen. Vuk, rječn. *kod* smušen.

g. letjeti za čim *ili* na što *ili* k čemu, *kad se kaže o srcu, misli, želji, u prenesenome smislu može značiti: hlepjeti, želeti.* I smetena

*

tim se reče za kim žeļno srce leti, da i stupaj bro ne teče. I. Gundulić 396. Misal mu svak čas leti na propasti i krivine. A. Vitaļić, ist. 32a. Da *(žeļe)* ne lete na taštine, ke su vijeka veličine. J. Kavańin 362a. Srce bi moje letilo k tim mjestima. D. Obradović, živ. 20.

h. *nalazi se dosta često part. praes.* lètêćî, lètêćâ, lètêće, *i to ne samo u participijalnome smislu nego i kao adjektiv i supstantiv. — isporedi* letući *i* letušti.

a) kao particip. Ptičice poju tuj blizu po gori u gustoj dubravi veselo leteće. N. Naļeškovič 2, 70—71. Biše viditi strile leteće u grad kako oblak. Aleks. jag. star. 3, 241. 258.

b) kao adjektiv. — Između rječnika u Vrančićevu (‚volatilis, volucris'), *u Belinu* (‚volante, che vola' ‚volans' 776a), *u Stulićevu* (‚volans'), *u Voltigijinu* (‚volante, volando' ‚fliegend').

aa) u pravome smislu. Ta isti dan *(Bog)* učini ptice leteće u vrsti svojoj. F. Glavinić, cvit. 3a. Ovo se vidi u živine zemaļske, plivajuće i leteće. J. Matović 467. Prevrgoše se *(djavli)* niki u nike leteće i plazuće gńuse... F. Glavinić, cvit. 17a. Leteći skakavac ‚die wandernde heuschrecke' ‚Gryllus migratorius'. G. Lazić 84. — Tač vesel ja reći tvim dari mogu se, bože moj leteći *(o Ļubavi, Kupidu)* . . . D. Rańina 110b.

bb) u prenesenome ili metaforičkome smislu. Skazajet jemu srpь letešть. Domentijanb 110. Ponavļaš rodu čas visoko leteću. H. Lucić 286. Vele je, znaj, veća tva lipost i dika, nego moć leteća glasa ni jezika. 188. Neć mnogo miriti ti leteće riči. A. Georgiceo, nasl. 190. — *Prema franc.* corps volant *zove se tako ńeki dio vojske što u ratu ne stoji u užoj svezi s glavnom vojskom.* Imao je onda u Finlandiji osamdeset hiļada vojnika, osim nekoliko četa amo tamo letećih. A. Tomiković, živ. 328. Odredi ga da ide sa letećim korpusom u varoš Cvikavu. Vuk, đ. a. omanuel. 23.

c) lètêćê, lètêćega, *n. kao supstantiv znači svaku životińu koja po svojoj naravi leti, osobito pticu.* Svako leteće po rodu svomu. I. Bandulavić 116b. gen. 7, 14. Gospodujte ribam morskim i letećim nebeskim. 294b. L. Terzić (B. Pavlović) 234.

i. na letêći *ili* na lètêć *nahodi se (rijetko) adrerbijalno u istome značeńu što* na let *(n. p. ubiti pticu).* Da na leteć mnogokrat iz luka ptičice ubijaše. P. Zoranić 36b. Izabraše šezdeset soldata koji špija ticu na letći. Hrv. nar. pjes. 4, 221.

2. *kao prelazni glagol, činiti da što leti (trči). — isporedi* trčati. — *Pouzdano samo u jednome primjeru* xvii *vijeka.* A u prvoj bjehu četi pješci uresa puni mnoga, svaki od ńih krilim leti, kad car ‚leti' końa svoga. J. Palmotić 302. — *Ima i drugi primjer* xii *vijeka u kojemu kao da je* letjeti *s akuzativom:* Arpe i fjautu ter lete Blaćani vašem da Blatu podrestu pogani. M. Vetranić 1, 218. *ali je smisao posve nejasan, i jamačno je zlo napisano u rukopisu: to se vidi i po tome što bi trebalo da je riječ* Blaćani *vokativ, dakle* lete *bi moglo biti* 2 *pl.* (čete? točete?).

1. LÈTKA, *f. gvozdena letva (može biti deminutiv), upotrebļava se u osobitome značeńu (vidi u Vukovu rječniku). — U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu* (na čekrku gvozdena šipka što se na ńu natakne cijev kad se suče). Oģa naloži vatru i ugrije letku koju je sa sobom donio. Nar. prip. bos. 1, 84. „Tanak kao letka" reče se za mršava čovjeka ili gladno marvinče. M. Ružičić.

2. LETKA, *f. ime selu u Bosni u okrugu travničkome.* Statist. bosn. 76.

LÈTKATI, lètkâm, *impf. dem.* letjeti. — *U jednome primjeru* xviii *vijeka.* (Slavuļ plače druga:) O seko, ti se bez stra' na grančicah ļuļaš i ļubeć svojim dragim po svih stablih letkaš. M. Katančić 72.

LÈTĻIV, *adj. koji može letjeti. — U jednoga pisca našega vremena (u osobitome značeńu: koji ishlapi)* ‚volatilis, *a između rječnika u Stulićevu* (‚volatilis'). Letļivima postaju. P. Bolić, vinodjel. 2, 36.

LETNO, *n.* gorńi dio pêkê (nebo). Đ. Daničić.

LÈTNUTI, lètnêm, *pf. poletjeti (kao perfektivni i inkoativni glagol prema* letjeti); *može imati i deminutivno značeńe. — Akc. se ne mijeńa (aor.* 2 *i* 3 *sing.* lètnû). — *Od* xvi *vijeka, a između rječnika u Vukovu* (‚auffliegen' ‚provolo'). Pod nebom ljepše ptice nî negoli soko sivoper; da bi m' se ńime stvoriti, letnuo si bih visoko. Nar. (?) pjes. *u* Š. Menčetić—Ġ. Držić 511. Golub na ku letne hvoju golubicu gleda uza se. I. Gundulić 353. Soko letnu, a praporac zveknu. Nar. pjes. vuk. 1, 382. A nu leto Turci niz Klobuke, živi letnu a mrtvi sliječu. Pjev. crn. 299—300. Ni mislima letnuti . . . Javor. god. 16, br. 41, str. 643.

LÈTŃÂK, *m. vidi* vitao, cjevńak. — *U Vukovu rječniku:* ‚der haspel' ‚rhombus'. cf. čekrk.

LÉTO, *n. krilo; dio od odijela što je pońešto nalik na krilo. — Jamačno postaje od osnove glagola* letjeti. — *Od* xv *vijeka (vidi* b).

a. *krilo. — Samo u Mikaļinu rječniku kod* kreļut *i* krilo.

b. *na odijelu dio (naj češće od pasa niz doļe) što nije pritisnut k tijelu nego visi (n. p. dońi dio u sadašńemu muškome kaputu). — isporedi* 2. krilo, 1, c, *b). — Između rječnika u Stulićevu* (‚vestis latus'). *(Sin Božji)* nag se rodi na svit, nag na križ obisnu, tujim letom povit, u tuj se grob tisnu. M. Marulić 202. Leto mi daj skuta tvoga milostiva. H. Lucić 281. Dotaknu leto Gospodinove haļe. F. Vrančić, živ. 47. I diklam svim puńahu bijela ńedra, svilna leta. J. Kavańin 23a. Léta, létâ, n. pl. onaj dio od košuļe koji je od pasa niz život. ima spredńe i zadńe leto. spredńe je leto na spredńoj strani čovjeku od boka do boka, a zadńe je straga. u našo vrijeme u Stonu: „Rasparalo mi se zadńe leto". „Leta su mi uska". M. Milas.

c. *obod na šeširu. — U naše vrijeme u Dubrovniku.* P. Budmani. — *isporedi* 2. krilo, 1, c, *f).*

2. LÈTO, *n. vrata na košnici. — I ovo (kao i* 1. leto) *jamačno postaje od* letjeti. — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu* (‚die öffnung vorne am bienenstocke, das flugloch' ‚ostium alvearis'). Leto treba načiniti tako kako samo jedna pčela izaći i ući može. F. Đorđević, pčelar. 11. Leta košnicama dobro zatvori. 42.

3. LÈTO, *n.* ulist na leto, na ruku, na stranu: tisna vrata, pa uliza na leto. M. Pavlinović. — *Može biti da je ista riječ što i* 2. leto *(akcenat je sumńiv).*

LETOVANCI, Letovanaca, *m. pl. ime selu u Hrvatskoj u županiji zagrebačkoj.* Razdijeļ. 79. — *Može biti da bi po južnome govoru glasilo* Le- *(ako postaje od* leto).

LETOVANIĆ, *m. ime selu u Hrvatskoj u županiji zagrebačkoj.* Razdijeļ. 83. — *radi* Le- *vidi kod* Letovanci. — *U množini* Letovanići *pomińe*

se xvi *vijeka.* U Letovanićih. Mon. croat. 330. (1565).

LETOVANIĆI, *m. pl. vidi* Letovanić.

LETOVANIĆKI VRH, *m. ime zaseoku u Hrvatskoj u županiji zagrebačkoj.* Razdijeļ. 83. — letovanički *je adj od* Letovanić *(vidi).*

LETOVANSKI, *adj. koji pripada Letovancima ili Letovanićima.* — xvii *vijeka.* Grofu Kegleviću Petru, kapitanu letovanskome, grada i krajine kostajničke velikome komendantu. Starine. 12, 8. (1699).

LETOVČAN, *m. ime dvjema selima u Hrvatskoj u županiji varaždinskoj:* Letovčani novidvorski *i* tomaševački. Razdijeļ. 93. — *Radi* Le*vidi* Letovanci.

LETOVŠIL, *m. ime mjestu u Srbiji u okrugu čačanskome.* Voćnak u Letovšilu. Sr. nov. 1872. 970.

LÈTRAT, *m. slika (kakva čeļadeta), obraz.* — *Od tal.* ritratto. — *U Dubrovniku od* xviii *vijeka.* Odi pada letrat Damirin. A. Gleđević 11b.

LÈTÛĆÎ, *adj.* volucer, *koji leti.* — *Postaje od korijena* let *glagola* letjeti *kao i* goruć*i od kor.* gor *(vidi* goruć), *kao da je osnova praslavenska* letontj, *ali se ova osnova ne potvrđuje kao kod* goruć*i. uz* letući *ima i oblik* letušti *(vidi).* — *Od* xviii *vijeka, a između rječnika u Bjelostjenčevu* (‚volatilis') *i u Stulićevu* (letuć, v. letoć).

a. *u pravome smislu.* Nepremožne zatoj četne od letućih svojih vojnika tisnu družbe *(Bog).* J. Kavanin 422a. Siva orla letućega. 471b. Ne vidiš li ti zvere po moru letuće? J. Rajić, boj. 19. Eto sake sorti zvirja letućeg. Nar. prip. mikul. 128.

b. volatilis, *koji hlapi.* — *U pisca našega vremena.* Letući jelej. P. Bolić, vinodjel. 2, 36.

c. *supst. n.* lètûćê, volucris, *životiña što leti.* U dno mora da je otiti, i u višine kao letuća. J. Kavanin 573a. Sva letuća i plovuća ugledaćeš ovuda. And. Kačić, razg. 3b. Gospodujte i vladajte s ribam morskim i letućim neba. M. Zoričić, osmina. 17.

LETÚKÂŃE, *n. djelo kojijem se letuka.* — *U Stulićevu rječniku.*

LETÚKATI, lètûkâm *i* lètučêm, *impf. dem.* letjeti. — *U Stulićevu rječniku:* ‚volitare, pervolitare'.

LETÙRDIJA, *f. vidi* leturđija. — *Od* xv *vijeka, a između rječnika u Vukovu* (vide leturđija) *i u Daničićevu* (leturьdija ‚liturgia'). Da mi se poju leturьdije. Mon. serb. 416. leturdje. 416. (1442). *oba su primjera iz istoga spomenika. Daničić k njima dodaje:* može biti da ‚d' stoji mjesto ‚đ', *ali to ne treba, jer u istome spomeniku ima po četiri puta* gospođa *(s* -gja) *i* gospođe *(s* -ge), *i svud je* k *ili* št *mj.* ć. U popove žene leturdiju uči. (Z). Poslov. danič.

LETÙRĐIJA, *f. λειτουργία, u pravoslavnoj crkvi naj glavnija služba Božija (u katoličkoj* misa) *na kojoj se posvećuje hļeb i vino kao Isusova put i krv (žrtva novoga zavjeta).* — *isporedi* leturđija, leturgija, liturđija, liturgija. — *Od* xvii *vijeka (ali vidi* liturgija); *između rječnika u Vukovu* (‚die liturgie, messe' ‚liturgia').

a. *u smislu sprijeda kazanome.* Grkom se dopušta ordinati ožeńenim za potribu, i za tri dni uztegav se od žene mogu slaviti misu leturđiju, a poslija leturđije ne mogu se oženiti. I. Ančić, svit. 72. Kad bi u nediļu, da ukaže s*(veti)* o*(tac)* papa da crkva latinska prima leturđije grčke i prištimava, govoriše se mnoge mise na način grčki. S. Badrić, ukaz. 71. Govore niki da nije dostojno uć*i* u naše crkve ni slišati rič Božju, i gđi mi s. misu govorimo, da nije prosto leturđiju služiti. 113. Ne poje se više leturđije, svećenici ne karaju grije. And. Kačić, razg. 168b. Niti žegu u crkvu svijeće, niti služe Božu leturđiju. Nar. pjes. vuk. 2, 4. Al' bijaše u bijeloj crkvi na jutreńi i na leturđiji. 2, 383. Duhovnika koji nije jutros pojao leturđiju. *u* Nar. pjes. vuk. 1, 79. Ne more se leturđija služit. Nar. pjes. petr. 2, 583. Kad se svrši Božja leturđija. Nar. pjes. mag. 1851. 128. Tako mi leturđije! Nar. posl. vuk. 302. Tako mi pomogla leturđija! 303. Ispred svršetka leturđije. Nar. prip. vuk. 161. Pa kad god bi došla u crkvu na leturđiju. Nar. prip. vrčev. 51. Služe leturđiju. Vuk, đan. 2, 112. Na ovaj dan idu ļudi (a osobito žene) posle leturđije na grobļe. živ. 27. Leturđije poju. kovč. 123. A kako im čitaš leturđiju? P. Petrović, gor. vijen. 85. Tako mi leturđija, koje grješan služim! S. Ļubiša, prip. 171. E braćo, ovake leturđije još ne čuh! S. Matavuļ, novo oružje. 78.

b. *u širemu smislu, cijeli obred hrišćanske crkve (i pravoslavne i katoličke). vaļa da je ovaki smisao u ova dva primjera:* More štiti Kabasila tomačiteļa od grčki leturđija. M. Dobretić 87. A jezik staroslovenski u leturđiji Hrvati imadoše. M. Pavlinović, razg. 14.

c. *vidi* poskurica. — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu (s dodatkom da se govori u Crnoj Gori).* Da ne rodi vino ni šenica, ni za crkvu časna leturđija. Nar. pjes. vuk. 2, 2. Kumim ti ploču na koju pečeš leturđiju. (Kad se ko moli kome. U Crnoj Gori). Nar. posl. vuk. 163. *ali vidi još:* Negde je razlika između poskurice i leturđije; poskurica je mańa, a leturđija veća; na prvu se udara po jedan poskurńak, a na drugu po pet. M. Đ. Milićević, slave. 26.

d. *vidi u Vukovu rječniku:* para koja se da u crkvu ‚das kirchengeschenk' ‚donarium'.

LETÙRGIJA, *f. vidi* leturđija. — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu.* Na prestolu Hristovom gđino Božij' anđeli leturgiju pojaju. Nar. pjes. vuk. 1, 136. U nedeļu pređe jarka sunca, pređe sunca i pro leturgije. 2, 7.

LETÙRGISATI, letùrgišêm, *impf. i pf. služiti leturgiju.* — *U naše vrijeme.* Da si jutros leturgisao. V. Vrčević, niz. 284.

LETUŠTAN, letušna, *adj. u Stulićevu rječniku:* letuštan, letuštna *uz* letušt. — *nepouzdano.*

LÈTÛŠTÎ, *adj. vidi* letući. — *U čakavaca sa* -šć- *mj.* št. — *Nalaze se dosta često zlo načińeni oblici* letušto, letuštoga *itd. mj.* letušte, letuštega *itd.* — *Od* xvi *vijeka, a između rječnika u Belinu* (‚alato, che ha ale' ‚alatus' 57b; ‚volatile, agg. che può volare' ‚volatilis' 776b), *u Stulićevu* (letušt ‚volatilis'), *u Voltigijinu* (‚alato, volatile' ‚fliegend'), *u Vukovu* (‚in einer sage': letušte životiñe, t. j. tice ‚fliegend' ‚volatilis').

a. *koji leti uopće (u pravome i u nepravome smislu).* Zamukni sva čas ostala letušt*ih* jur ptica. Ġ. Držić 353. O ptice letušte i zvijeri zemaļske! M. Držić 468. Zvjerenje zemaļsko, letušte i plovuće. B. Gradić, djev. 54. Ptice letušte. M. Divković, nauk. 20a. Krenutje od letuštijeh živina. B. Kašić, zrc. 34. Nepristavne boje čine s letuštijem vrlijem ždrali. Ġ. Palmotić 2, 198. S brzijem jatim letuštijeme ribe nijeme. I. Đorđić, salt. 20. Letušte perjem ptice. 262. Koliko je letuštih ptičica. L. Ļubuški 60. Otrov-

nijeh živina plazećijeh i letuštijeh. D. E. Bogdanić 53. Koja razlikost letušćega, lazećega, plovućega živa? A. Kalić 3. Za tebe je stvorio brda i planine i sve u ńima živuće i lazeće i letušće. 239. — Gledaše se sa svijeh strana stvoriteļa svoga okolo od letuštijeh od dvorana neizbrojeno letjet kolo. Ġ. Palmotić 3, 24a. -- *(Ne može)* ni letušta probit strijela. 1, 181. Strijelam letuštijeme. P. Kanavelić, iv. 209. — I svud plāta ńom letušta po planini mlati i vije. I. Đorđić, pjes. 134. — S plavim letuštime po moru ga svud tjerajte. Ġ. Palmotić 2, 58. — Neg se sune, neg se meće na letušća brda krila. J. Kavańin 427a. — Jes narav letušta. Š. Menčetić 19. Stvoren sam letušte naravi. M. Držić 9. — Sve što je vremenito prohodi nam ko letušto jedno sinuće. B. Zuzeri 235. Ovi samosilnik bijaše jedan gaj pun lova svake vrste, zvjernoga i letuštoga zabavio. 22.

b. *supst. n.* letušte (letušto), *vidi* letući, c. — *Između rječnika u Mikaļinu* (‚volatilis, volucris' *i kod* ptica), *u Belinu* (letušte ‚alato, che ha ale' ‚alatus, sost.' 57b; ‚pollame, di polli' ‚genus gallinaceum' 570b; letušto ‚animale volatile' ‚animal volatile' 81a; ‚uccellame, cioè gli uccelli' ‚aves' 752b; ‚volatile, che può volare' ‚volatilis' 776b), *u Stulićevu* (‚volucris'), *u Voltiġijinu* (letušto, letuštoga ‚uccellame, volatile' ‚geflügel, federwildprät'). Da porode vodo ljezušta i letušta vrhu zemļe. N. Rańina 114a. gen. 1, 20. Ako vidiš *(u snu)* vele letuštega, toj prilikuje ļudctvo neznano. Zborn. 139a. Ki t' je dan nada sve letušte. M. Vetranić 2, 99. Gdje nijedno letušte više prit ne more. 2, 100. Sve u srebru i jedu, jedu vazda letušte. M. Držić 306. Letuštega sve prilike, blagosove Bogu da'te. I. Akvilini 41. I letuštijem svijem pod nebi. J. Kavańin 13b. I letušća i zvjeradi motaju se meu lišćadi. 485a. Nek bude nad ribami morskijem i letuštijem nebeskijem. S. Rosa 1b. Da se svaki dan tratjahu na ńegovoj trpezi tries volova i tries brava, osvem letuštega. D. Bašić 97. Damo mu da čuva vrtla od letuštega. S. Ļubiša, prič. 84. — Meso teletje ni bravje ili letušto. B. Kašić, zrc. 154. Sve letušto, sve hodeće, sve plovuće poda ń stavi. Ġ. Palmotić 3, 120b. S kojijem li love se zvijeri a i letušto potišteno? I. M. Mattei 303. Kad čujete da ja pomenom išta letušto. V. Vrčević, igre. 7. Da kupujom sve letušto i četveronožno. 10. Ovo se isto može reći i za sve domaće letušto. V. Bogišić, zborn. 628.

1. LÈTVA, *f. vidi* žioka. — *Po svoj prilici od ńem.* latte. — *Od* xviii *vijeka, a između rječnika u Bjelostjenčevu* (‚lata, tigillus, tigillum') *gdje se naj prije nahodi, u Jambrešićevu* (‚latta'), *u Vukovu* (‚die latte' ‚assor'. cf. žioka). Koje *(trsove)* uz put po bostanih vežu uz žioke, ńe ovako režu: pań što nižje noka k zemļi gledi, ńeg se u vis već u širjo redi, da se lipše iz ńog loze vode, prirašćuju i uz letve hode. J. S. Reļković 177. Proko letava su izmrežani konci. M. D. Milićević, zim. več. 330.

2. LETVA, *f.* pola laganih vrata. M. Pavlinović.

LÈTVEN, *adj. koji pripada letvi, letvama.* — *U Bjelostjenčevu rječniku:* letveni čavol ‚clavus tigillaris'.

LETVEŃAK, *m.* čavao kojim se pribija letva. u Karlovcu. D. Trstońak.

LÈTVICA, *f. dem.* 1. letva. Bešo prod dedinom kućom i jedna podugačka drvena klupa, baš uz letvice, kojima beše ograđeno prostrano dvorište. M. P. Šapčanin 1, 135.

LETVITI, letvim, *impf. pribijati letve.* — *U Bjelostjenčevu rječniku:* ‚lattas affigo, appono, tigillo'.

LEUHART, LEUHRT, *vidi* levhart.

LEUKA, *f. lat.* leuca *(keltička riječ), mjera za duļinu (rimska miļa i po), odakle franc.* lieue *(sad je* lieue métrique = 4 *kilometra).* — *Na jednome mjestu* xvii *vijeka gdje vrijedi tri mjere(?).* Put Roana daleko od Pariza oko 28 leuka (‚leuko', *ali jamačno štamparskom griješkom)* ili osamdeset i četiri mira zemļe, i učini put bosonog u tri dni. B. Kašić, iń. 91.

LÈÛN, Leúna, *m. vidi* Leon. — *Od* xviii *vijeka.* Leun negda knez uzvisan. J. Kavańin 141a. Ki desetim pod Leunom bi okruńen hvalom punom. 149b. Pia, Leuna, mučeńaka. 326a. „Nemojte se čuditi" reče nam s. Leun papa. A. d. Bella, razg. 10. Sveti Leun papa. S. Rosa 152a. Leun iv veliki crkovńak. A. d. Costa 1, 13. Po dopušteńu Leuna pape x. L. Radić 72. Kako je prid s. Leunom papom . . . J. Matović 36.

LEÙNKÔRNO, *m.* unicornis, *vidi* 2. inorog. — *Od tal.* liocorno, leocorno. — *Na jednome mjestu* xvi *vijeka.* Može se primijeniti nespoznanje k leunkornu, koji je jedna zvijer... Zborn. 11a.

LEUPOLDO, *m. vidi* Leopoldo. — *Na jednome mjestu* xvii *vijeka.* Leupoldu snagu krši. P. Bogašinović 18.

LEUŠA, *f.* ime u plehu pečenom, od brašna, mlijeka i šećera načińenom kolaču. u Krajini. F. Hefele.

LEUŠIĆI, *m. pl. ime selu u Srbiji u okrugu rudničkome.* K. Jovanović 147.

LÈÛT, *m. muzikalna sprava što sad nije obična (još se* xviii *vijeka u ńu udaralo). oblik joj je kao povećoj tamburi, te je produga i ozdo zaobļena (od prilike kao polovina bundeve) i načińena od uskijeh vrlo tankijeh javorovijeh daščica; držak je vrlo dug i plitak; ima* 24 *žice, od kojijeh je četrnaest navito od prilike u srijedi držka, te se hvataju lijevom rukom da postanu glasovi visočiji; ostalo je deset (za duboke glasove) navito na kraju držka, te stoje slobodno tako da se ne mogu hvatati lijevom rukom; desnom se rukom udara u jedne i u druge žice čupajući prstima. (ovaka je bila sprava što sam ja za svoje mladosti imao u Dubrovniku; gdjegdje se nalazi drukčije opisana).* — *isporedi* levut, liut. — *Od tal.* liúto, leúto *(od arap.* al 'ud, *a ne od ńem.* laute). — *Od* xv *vijeka, a između rječnika u Mikaļinu* (‚liuto' ‚fides'), *u Belinu* (‚leuto, stromento musicale' ‚fides' 436b), *u Stulićevu* (‚liuto, strumento musicale' ‚fides' *iz Mikaļina).* To će sad moj leut zvoneć govoriti. M. Marulić 82. Drugi od ńih pojeć hode u leutu zvoneći. 253. Zvońenije razlikih meštrij od muzike, kako je organi, leuti, psaltira. Transit. 174. Imauće leuto i gostaro zlatne. N. Rańina 199a. apoc. 5, 7. Leuto moj mili, hoću te moliti mojojzi gospoji malo pozvoniti. Ġ. Držić 413. A Peri Baro je triš noćas činio uz leut da poje, koga je molio. N. Naļešković 1, 254. Ki leutaju u leute aliti u čitare. B. Gradić, djev 172. Sveden zad na leut, a sprida visok rat *(kip u lađe).* Đ. Baraković, vil. 278. Veseleće stvari ne hti veće čuti, surle, ni pifare, organe s leuti. Oliva. 47.

1. LÈUTÂR, leutára, *m. čovjek što udara u leut.* — *Od* xvi *vijeka, a između rječnika u Mikaljinu* (‚sonator di liuto' ‚fidicen'), *i u Stulićevu (po Mikaljinu).* Kakoto leutari leutajući u leute svoje. N. Rańina 24b. apoc. 14, 2. Glas koji čuh bješe kakono leutara ki leutaju u leute aliti u čitare. B. Gradić, djov. 172.

2. LÈUTÂR, *m. vidi u Vukovu rječniku:* brdo u planini Glivi više Trebińa ‚name eines berges' ‚montis nomen'.

LEÙTÂŠ, leutáša, *m. vidi* leutar. — *Na jednome mjestu* xv *vijeka.* Tuj ti mu zvońahu gusle s leutaši. M. Marulić 18.

LEÙTATI, leùtâm, *impf. udarati u leut.* — xvi *vijeka.* Kakoto leutari leutajući u leute svoje. N. Rańina 24b. apoc. 14, 2. Ki *(leutari)* leutaju u leute aliti u čitare. B. Gradić, djov. 172. — *U prenesenome smislu.* A ja zubmi svijeme ronzinu leutajuć *(u groznici).* N. Dimitrović 99.

LEÙTIĆ, *m. ime ptici (?).* — *isporedi* Leutpoļe. — *vidi:* Proletio tić leutić; ono nije tić leutić, već anđeo krilutić. A. Ostojić iz nar. molitve iz Imotske krajine.

LÈUT-POĻE, *n. mjesno ime (?).* — *vidi:* Nema nigde svete gore, nit' u gori svete crikve, nego jedna sveta gora i u ńojzi sveta crikva, ispod crikve Leut-poļe: unde Isus majku zove. A. Ostojić iz nar. molitve, na Braču.

LÈÛTSKÎ, *adj. koji pripada leutima.* — *Na jednome mjestu* xvi *vijeka.* Meni *(bi ono začinanje)* nada sfe leutsko zvońenje. B. Gradić, djov. 173.

1. LEVA, *f.* u kleštih se drški zovu leve. u Posavini. F. Hefele. — *Jamačno tal.* leva, *poluga.*

2. LÊVA, *f. tal.* leva, *novačeńe.* — *U naše vrijeme po primorju.* Dok ne prođe leve (rekrutstva) i ne bude sa svim od ńe prost. V. Bogišić, zborn. 153.

LEVAC, Levca, *m. ime muško.* — xvi *vijeka.* Pop Levac Križanić. Mon. croat. 41. (1546).

LEVAČIĆ, *m. prezime.* — *U naše vrijeme.* Schem. jadert. 1876. 53.

LEVAJA, *f. mjesno ime u Srbiji. a) kao da je (mala) voda u okrugu podrinskome.* Zemļa preko Levaje. Sr. nov. 1868. 15. — *b) seoce ili zaselak u okrugu rudničkome. — pomińe se početkom* xix *vijeka, ali mu poslije ne nalazim spomene.* Presudeno Aksentiju Levancu iz Levaje rudničke najije. Glasnik. ii, 1, 99. (1808).

LEVAJAC, Levajca, *m. muški nadimak ili prezime (isporedi* Levaja). — *U naše vrijeme.* Našli *(smo)* za dobro odrediti Raku Levajca u nahiju užičku. Djelovod. prot. 14. Pisato vojevodi Raki Levajcu. 50.

LEVAJĠIĆ *(ili* Levajġijić), *m. prezime.* — *U naše vrijeme.* Dođe k sudu Ivan Levajġić iz Prńavora. Glasnik. ii, 1, 133. (1808).

LEVAK, *m. prezime.* — xvi *vijeka.* Grge Levak. Mon. croat. 239. (1537). Berletu Levaka. 249. (1549).

LEVAKOVO SELO, *n. ime selu u Međumurju.* — xvi *vijeka.* Mon. croat. 266. (1570). — *isporedi* Levak.

LEVAKOVIĆ, *m. prezime.* — *Pomińe se* xvii *i* xviii *vijeka.* ‚Ego frater Raphael Levaković Croata'. B. Kašić, fran. vii. Ostavih ovu *(knigu)* fra Rafaelu Levakoviću momu učiteļu. P. B. Bakšić v. Knížice popom Budinićem nigda tomačene, sad Levakovićem prenapečaćene. *u* Š. Budinić, ispr. (1700). 257. Levaković otac prosti male bratje. J. Kavańin 95a.

LEVAN, levna, *adj.* okretan za rad. M. Pavlinović. — *isporedi* leven.

LEVANAC, Levanca, *m. čovjek iz Levaje, vidi* Levaja, *b).*

LÈVANAT, lèvânta, *m. tal.* levante, *istok.* — *Od* xvi *vijeka, a između rječnika u Bjelostjenčevu:* levant, v. veter, n. 5 *(gdje je prevcdeno* ‚eurus, vulturnus') i zdolec. — *U naše vrijeme u Dubrovniku u sva tri značeńa.* P. Budmani.

a. *strana gdje sunce istječe.* Bog četiri anđele hoće poslati: jednoga u levant, drugoga u ponent, . . . Zborn. 54b. Oči svoje poslije obrati suproć levantu. 109b. Da ste prokleti s levanta. J. Banovac, blagosov. 179. Ere mi je puhnuo tihi vjetar po levantu. Nar. pjes. bog. 158. Ki j' naj daļe šal pred levant je prišal. Nar. pjes. istr. 2, 53.

b. *istočni vjetar.* Popuhnul je hladan vetar, hladan vetar od levanta. Nar. pjes. istr. 2, 29.

c. Levanat, *istočne zemļe, istok.* Soko biše Marinović-Petre jer ufati tursku ormanicu u Levantu na sińemu moru. And. Kačić, razg. 285b. I tri lakta vela od Mletaka i škatulu grožđa od Levanta. Nar. pjes. vuk. 1, 390 *(vidi kod* levanta). Upita me, koliko mislim biti u Levantu. G. Zelić 63. Po razlici zdravja kao što u koje doba u Levantu općenito vlada. Zbornik zak. 3, 482. — *U ovijem je primjerima shvaćeno kao da je grad:* A ja greden tužna u Levanta grada. Nar. pjes. istr. 2, 4. Da bimo mi prošli do Levanta grada. 2, 22. Pak nam je zajedrit put Levanta grada, u Levantu gradu tri kaštela zlata. 2, 157.

LEVANDA, *f.* Lavandula officinalis L. (na Cresu), v. Lavanda. B. Šulek, im. 195.

LEVANSKA VAROŠ, *f. ime selu u Slavoniji u županiji virovitičkoj.* Razdijeļ. 132.

LÈVÂNTA, *f. ima u Vukovu rječniku:* lèvânta ‚lewante' *s dodatkom da se govori u primorju i s primjerom iz narodne pjesme:* I škatulu grožđa od Levante. *ali je očito ovdje Vuk zlo prepisao primjer (vidi kod* levanat, c); *te riječ* levanta *mj.* levanat *nije dosta pouzdana.*

LEVANTIJA, *f. kao ime žensko u narodnoj molitvi što se govori (u Grbļu) prije nego se legne spavati, da ne dođe mora u snu.* Od našega Siodora, Siodora i Todora i Marije i Matije i sestrice Levantije. Vuk, rječn. *kod* mora.

LEVÀNTÎNKA, *f. ńešto ženskoga roda (u primjeru rakija) iz Levanta (vidi* levanat, c). — *Po tal.* levantino. — *U jednoga pisca našega vremena.* I rakiju šaļu levantinku. Osvetn. 2, 83.

LÈVÂNTKIŃA, *f. žensko čeļade iz Levanta (vidi* levanat, c). — *U naše vrijeme.* Mladoj Levantkińi tanac prebiraše. Nar. pjes. istr. 2, 7. Pred Levant je prišal. Levantkińe mlado štude i šegave. 2, 53.

LÈVÂNTSKÎ, *adj. koji pripada levantu.* — *U naše vrijeme.* Za svo zemļe istočne (levantsko) vaļaju jednaki uvjeti. Zbornik zak. 3, 435.

LEVAR, *m. prezime.* — *U naše vrijeme.* Schem. zagr. 1875. 266.

LEVEN, *adj. na jednome mjestu* xviii *vijeka, gdje može biti da znači što i* levan *(vidi), a vidi i* leventa. Uz klisuru oštru tiska Rus leveni svoga lava. J. Kavańin 290b.

LEVENARDO, *m. ime muško.* — *Biće isto što* Leonardo. — xv *vijeka.* Levenardo sin popa Martina. Mon. croat. 81. (1455).

LEVENSKI, *adj. junački (?).* — *vidi* leven, *ali po svoj prilici postaje od* leventa. — *U jednoga pisca* XVIII *vijeka.* Gdi ste, mudri i levenski plemeniti svijetli rode? J. Kavanin 247b. Kao i Gofred djed levenski. 265a. — *Ima i adv.:* Noseći se tu levenski. 114a.

LEVENSTVO, *n. osobina onoga koji je levenski.* — XVIII *vijeka u istoga pisca u kojega ima i* levenski. Otac Franin, a i strici još levenstvom snažnim slove. J. Kavanin 85a. Nu levenstvo svoje kaza i pod gradim i na polju. 86b. Kad gospoda i levenstvo na rvanjah šalivitih pokazaše. 278b.

1. LÈVÊNTA, *f.* ime što ga mlada pridijeva mladem ženskom. Skoroteča. 1844. 249. — *isporedi* 2. leventa.

2. LÈVÊNTA, *m. pers. tur.* levend, *mrnar ili vojnik dobrovoljac na turskoj galiji; besposlica, nevaljalac; u našemu jeziku ima različna (dobra i zla) značeńa. — Od turskoga je došlo i grč.* λεβέντης, *dobrovoljac; hajduk, i maj.* levente, *vitez, a može biti da je ista riječ i mag.* legény, *djetić, momak. — Nije u svezi s tal.* levante, *istok (vidi* levanat), *nego je i franc.* levanti *došlo od turske ili od grčke riječi. — Od* XVI *vijeka, a između rječnika u Vukovu bez značeńa, ali s dodatkom da je stajaća riječ i s primjerom iz narodne pjesme:* Pod nim sjedi leventa, na krilu mu Latinka *(vidi dalje pod* d).

a. *mrnar ili vojnik na turskoj galiji. (Dubrovački mrnari)* toj su vuci, toj su lavi koji se hrane po dubravi; a levente scijene za ništa kako pomet od buništa. M. Vetranić 1, 225. Kako bi vama drago bilo da mi propustimo levente barbareške i porobe vaše vlastele i vladike u Konavlah! Starine. 11, 80. (1605). U noj *(ladi)* bijaše sto dvadeset levenata a pred nima bijaše Asan Rejis Rodoslija. Nar. pjes. bog. 209.

b. *turski vojnik uopće (može biti i u smislu: junak).* Osam tisuć Turak pođe, levenata i zatočnika. A. Sasin 181b. I svoje delije, vojnici Arapi, levente Ažapi . . . Đ. Baraković, vil. 68. Al' zavijeka malo i veljeko iz bijela grada Carigrada: „Janičari, vi li ste levente i delije Otmanović-cara!" And. Kačić, razg. 168a. I pobiže gradu Šibeniku, za nim trču od Knina levente *(Turci).* 263b. Pa Ekremu ni zaprlo nije kod ovacih carskih levenata. Osvetn. 3, 153.

c. *junak uopće.* Meu leventam' da je brojem. J. Kavanin 121b. I leventa Vutinović. 135a. Svak nih bude u razboru ko pomorski vješt leventa. 160b. Tere mi se pod nime *(Stjepanom Jakšićem)* dobar konic poplašio, ne mogo ga leventa ni uzdom ustegnuti. Nar. pjes. bog. 111. Nijesam svoga podgojila lica da ga ljube Turci Krajišnici, već ja svoje djevojaštvo čuvam za levente Nike Dalkovića. Nar. pjes. juk. 247.

d. Leventa u srpskom znači kavalerskog besposličara. Đ. Popović, tur. reč. glasn. 59, 135. *dakle nije posve u dobrome smislu. — Amo pripada po svoj prilici ovaj primjer (što je i Vuk napisao u rječnik):* S one strane Morave beo čador razapet, pod nim sedi leventa, na krilu mu Latinka, arbanaski zanosi: „Ljubi mene, leventa!" Nar. pjes. vuk. 1, 417.

e. Leventa ‚miles gloriosus et otiosus' hvalisavi i besposleni junačina. Nar. pjes bog. 372. — *U Dubrovniku (gdje nije baš posve rijetka riječ) znači što od prilike* vjetreńak *ili* hvališa. P. Budmani.

LÈVÊNTOVÂŃE, *n. djelo kojijem se leventuje. — U Vukovu rječniku.*

LÈVÊNTOVATI, lèvêntujêm, *impf. besposličiti. — Postaje od* leventa *(vidi* 2. leventa, d *i* e). — *U Vukovu rječniku:* ‚müssiggehen' ‚otior'.

LÈVÊŃE, *n. ńeka bilka. — U sjevernijeh čakavaca.* Leveńe (u primorju) = Levanda? (Divojka se j' svaton nadijala, mažurane j' kolo nasadila, i vila je vinca od leveńa, od leveńa i od kaloperja. Nar. pjes. prim.). B. Šulek, im. 195. Leveńe ‚Helichrysum bracteatum'. D. Nemanić, čak. kroat. stud. iftg. 14.

LÈVER, *m. vidi* nefer. — *Akc. se mijeńa u gen. pl.* lêvêrâ. — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu* (vojnik koji ima carsku platu ‚ein vom landesfürsten besoldeter krieger' ‚miles ab imperatore mercedem accipiens'). Daj mi ti, o Bože, svekrve knegińe, devere levere, jetrve gospođe, zaove veziље. Nar. pjes. vuk. 1, 109. S sobom vodi devet mile braće i dvanaest prvobratučeda i četrest od grada levera. 2, 107. Drugi alaj od Bosne spahije, treći alaj od grada leveri. 3, 334. Da oženim pedeset levera. Ogled. sr. 102.

LÈVÈRÎN, Leverina, *m. u Dubrovniku tvrđa što brani vrata od grada (s Ploča). — Od tal.* revellino. — *Od* XVII *vijeka.* Usred tvrda Leverina. J. Palmotić 6.

LÈVÈRÎNSKÎ, *adj. koji pripada Leverinu. — Od* XVII *vijeka.* Leverinsku tvrđu uzeše. J. Palmotić 3.

LEVHART, *m. panter, pantera. — Samo u rječnicima i s različitijem oblicima: u Mikaljinu:* levhart, zvijer ‚panthera, panther, leopardus', *i* levhrt (‚levhrrit') *kod* pantera; *u Belinu: pisano* leuhârt *što se može čitati* leuhart *i* leuhrt ‚pantera, animal fiero noto' ‚panthera' 538b; *u Bjelostjenčevu:* leuhart ‚panthera'; *u Stulićevu:* leuhrt, zvijer ‚leopardus' *s dodatkom da je uzeto iz Belina; u Voltigijinu:* leuhart ‚pantera' ‚panterthier'. — *Po svoj je prilici Mikalja nekako po češ.* levhart *(što jamačno dolazi od nem.* leopard) *zabilježio ovu riječ (isporedi* bobr *što je također Mikalja možebiti uzeo iz češkoga jezika), a u ostalijem je rječnicima prepisano iz njegova; riječ je dakle nepouzdana.*

LEVHRT, *vidi* levhart.

LÊVI, *m. vidi* Levije. — *Od* XV *vijeka (ne mijeńa se po padežima).* Simeon i Levi. M. Marulić 69. Ditić prvorojeni ako od kolina bude Levi. F. Glavinić, cvit. 43a. Marko s*(veti)* bi Židovin od kolina Levi. 105b.

LEVICA, *f. ime selu u protopresviteratu budimskome.* Šem. prav. 1878. 37.

1. LEVIĆ, *m. prezime. — U naše vrijeme.* Radosav Lević. Rat. 360. Novica Lević. 408.

2. LEVIĆ, *m. ime dvjema selima u Srbiji u okrugu topličkome:* Gorńi *i* Dońi Lević. M. Đ. Milićević, kralj. srb. 390.

LÊVIJE, *m.* Levi, *biblijsko ime. — Ovako pišu Vuk (vidi* Levit) *i Daničić.* Za to mu nadješe ime Levije. Đ. Daničić, 1mojs. 29, 34. A Jakov reče Simounu i Leviju. 34, 30.

LÊVIJEV, *adj. koji pripada Leviju.* Plemena Levijeva nemoj brojiti. Đ. Daničić, 4mojs. 1, 49.

1. LÊVIN, *adj. koji pripada Levi. — vidi* Levijin. Levino kolino. E. Pavić, ogled. 127.

2. LEVIN, *m.* Verbascum thapsus L. (u Istri). B. Šulek, im. 195.

LEVINAC, Levinca, *m. potomak Levin, vidi* Levit. — *U istoga pisca* XVIII *vijeka u kojega ima i* Levin. Sasvim tim Levinci ne oprostiše im. E. Pavić, ogl. 127.

LEVIŠI, *m. pl. mjesno ime, vidi u Daničićevu rječniku:* selu je Srbicama crkve arhanđelove u Prizrenu išla međa ‚u putь koji grede izь Lutovice na Leviši'. G(lasnik). 15, 274. (1348?).

LÈVÎT, *m. Λεΐτης,* Levita, *potomak Levijev (sami su potomci Levijevi mogli biti svećenici i baviti se crkvenijem poslom). — Od* xvi *vijeka, u između rječnika u Stulićevu* (‚Levita' ‚sacerdos apud Judaeos' *iz misala).* Pop Eliakim ki od Jerusolime dojde sa svimi Leviti u Betuliju. M. Marulić 4. ‚Leviti' zvali su se potomci Levijevi koji su imali neku službu u crkvi. Vuk, nov. zav. (1847). x. A tako i Levit kad je bio na onome mjestu, pristupi, i vidjevši ga prođe. luk. 10, 32. Kad se šator kreне, neka ga slože Leviti. Đ. Daničić, 4mojs. 1, 51.

1. LEVITA, *f. vidi* leut(?). — *U naše vrijeme u ugarskijeh Hrvata.* Vzami tvoje lipe igre, gusle i levite. Jačke. 140.

2. LÈVÎTA, *m. vidi* Levit. — *Na jednome mjestu* xv *vijeka u istoga pisca u kojega ima i* Levit. S tacimi bukami Levite dojdoše. M. Marulić 15.

LÈVITIČKÎ, *adj.* leviticus, *levitski. — Od latinske riječi. — U pisaca* xvii *i* xviii *vijeka.* Koji ne bihu od roda levitičkoga. B. Kašić, is. 16. Poglavičke i posvećeničke ili levitičke haljine. rit. 267. U staromu zakonu levitičkomu, to jest djačkoga koljena. J. Matović 31.

LÈVITIK, *m.* liber leviticus, *treća knjiga Mojsijeva (u prijevodu grčkome).* Odimo (= *pogledajmo)* u levitik. I. Ančić, vrat. 3. Štije se u levitiku na pogl. 23... J. Banovac, razg. 222.

LÈVITIKO, *n. vidi* levitik. — *Od tal.* levitico. — *U jednoga pisca* xvii *vijeka.* U knjigah koje se zovu levitiko aliti od djakov. M. Divković, nauk. 46b.

LÈVÎTSKÎ, *adj. koji pripada Levitima.* Treća knjiga Mojsijeva koja se zove Levitska. Đ. Daničić, 3mojs. Mjesta levitska svagda mogu otkupiti Leviti. 25, 32.

LEVJATAN, *m.* Leviathan, *ime biblijsko golemoj i strašnoj vodenoj zvijeri u* job. 42, 20 *(Daničić po Luteru prevodi:* krokodil). S nim je suna Levjatana Zabuluna. J. Kavanin 449a.

LEVJIT, *m. vidi* Levit. — *U glagoljskoj knjizi* xvi *vijeka u kojoj po čakavskome govoru* -j- *stoji mj. štokavskoga* đ. — *Oblik je po staroslovenskome jeziku u kojemu ova riječ i druge od istoga postanja pišu se sa* -vg-, *ali g ima znak po kojemu glasi od prilike kao* đ. Jereji i Levjiti. Š. Kožičić 8b. Mnih više tagda i Levjit. 14b.

1. LEVKA, *f. nekakva kolska igra u Srbiji u okrugu niškome.* M. Đ. Milićević, kralj. srb. 139. — *Može biti da* -e- *stoji mj. negdašnega* ê *(isporedi* lijev) *i da bi u južnome govoru glasilo* lijevka.

2. LEVKA, *m. prezime ili muški nadimak.* — xviii *vijeka.* Stanoje Levka. Glasnik. ii, 3, 225. (1710—1720).

LEVKUŠEVIĆ, *m. prezime.* — xv *vijeka.* Antol Levkušević. Mon. croat. 96. (1465).

LEVKUŠI, *m. pl. ime plemenu ili selu. — U spomeniku* xvi *vijeka.* Da prosimo kneza Mihalja i Lekušev... I odstupivši rečeni knez Mihalj Dešić, pogovori se s Levkuši i pride k nam skupa s Levkuši. Mon. croat. 328. (1563). Da imijte Levkuši krč rečeni vazeti. 329.

LEVKUŠKI, *adj. koji pripada Levkušima.* — xvi *vijeka.* U kotaru levkuškom... Na levkuški kotar... Mon. croat. 328. (1563).

LEVNOST, *f. (osobina onoga što je levan)* čvrstina, hitrost. M. Pavlinović.

1. LEVOV, *adj. kod mjesnoga imena, vidi u Daničićevu rječniku:* Levovь, selu je Ošvanji išla međa ‚na Levova selišta'. G(lasnik). 15, 275. (1348?). cf. Lêvь.

2. LÊVOV, *adj. vidi* Levijev. — xviii *vijeka.* Od kolina Levova. A. d. Costa, zak. 1, 58. Zapisa sve koljeno Levovo na službu crkve. J. Matović 297. Sinovi Levovi nijesu sagriješili. 378.

LEVOVIĆ, *m. prezime.* — *U naše vrijeme.* Vasa Levović. Rat. 414.

LEVOVIK, *m. ime mjestu u Srbiji u okrugu kneževačkome.* Niva u Levoviku. Sr. nov. 1875. 657.

LEVRIĆ, *m. prezime. — Pomiње se* xviii *vijeka.* U rečenome Bristu... biše kuća od stariне Bilopavlića od koje su sada Vežići, Kulazovići, Levrići i Sarići. And. Kačić, kor. 471.

LEVRIJA, *f. u pisca Dubrovčanina* xvii *vijeka nejasna riječ, možebiti od tal.* allegria *(veselje).* Ne imaju trajat ni brijeme, ni imanje u love, ... igre, bofune, u feste, levrije, ni druge zališne spenze. I. Držić 272.

LEVTERIJE, *m. Ἐλευθέριος, ime muško. — U rukopisu* xvi *vijeka.* Nađoše Krstijane knjižna muža imenem Levterije. Pril. jag. ark. 9, 119. (1520).

LÈVÛN, levúna, *m. kao da je nekakva ptica pjevačica. — Nepoznata postanja. — U Vukovu rječniku bez značenja s dodatkom da se govori u Boci i s primjerima iz narodnijeh pjesama:* Vodi li mu majka kolo? začiñu li sestre pjesme? poje li mu levun u dvor? I poje mu levun u dvor.

LÈVÛT, *m. vidi* leut. — *U jednoga pisca Dubrovčanina* xvi *vijeka: u istoj pjesmi ima nekoliko puta ova riječ, ali u akademičkome izdanju svud je štampano* leut, *samo naj prvi put kad dolazi (vidi primjer) ima primjedba da je u rukopisu* leuute, *t. j.* levute; *kako je na drugijem mjestima ne znam. poslije ima u poslovici dubrovačkoj* xviii *vijeka, a u naše vrijeme u prenesenome značenju.* Levute, tvoja slas, vaj! što se prikrati?... koje se tužice s jadovi stekoše, s koljenci sve žitce ter se tač smetoše? M. Vetranić 1, 65. Kô ručica od levuta. (Z). Poslov. danič. — *U prenesenome smislu, neka ribarska lađa (već i u talijanskome jeziku* liuto *znači malu lađu).* Na Visu sva preprava za ribanja šabakom sastoji iz tri lađe: prva se zove levut, poviša lađa sa osam druga, a deveti je pustica; u njoj stoji mreža, uže i sve što je potreba za ribanja. L. Zore, rib. ark. 9, 329.

LÈZ, *f. zakon. — Od tal.* legge, *mlet.* leze. — *Na jednome mjestu u pisca Splećanina* xv *vijeka.* Zakona ni lezi ne biše nike u njih. M. Marulić 82.

LÈZBO, *n. Λέσβος,* Lesbus, *ime ostrvu u egejskome moru. — Od* xvii *vijeka.* Lemno i Lezbo mimohodi. I. Gundulić 364. Ka izžima vina rija trs od Lesba i od Šija. J. Kavanin 23b.

LÈZIBABA, *f.* Polipodium vulgare L. (Sabljar). B. Šulek, im. 195.

LEŽ, *m. u Stulićevu rječniku:* ‚cadaver, res putris, male olens' *s dodatkom da je uzeto iz brevijara (glagoljskoga). — Riječ je jamačno nepouzdana: sumnjivo je jeli je Stulli našao u brevijaru (štampanome po reformi Karamanovoj po*

kojoj je jezik rusko-crkveni), jer, koliko znam, nema je ni u stslovenskome ni u ruskome. po svoj je prilici Stulli krivo pročitao i protumačio riječ loš.

LEŽÀČICA, *f. u Stulićevu rječniku:* v. ležakiña.

LEŽÀČINA, *m. augm.* ležak. — *U Stulićevu rječniku:* ‚ignavissimus', *i u Vukovu:* ‚augm. v.' ležak.

LÈŽÂČKÎ, *adj. koji pripada ležacima.* — *Od* XVIII *vijeka, a između rječnika u Stulićevu (po dubrovačkome govoru* ležaški ‚desidiosus'). Težački smok pripijevat a ležački bok obirat. (Z). Poslov. danič.

LÈŽÂJ, *m. uopće mjesto na čemu što (živo ili neživo) leži; nahodi se u osobitijem značenima.* — *Akc. se mijeña u loc. sing.* ležáju. — *Od* XVIII *vijeka (vidi* c), *a između rječnika u Vukovu: (u drugome je izdanju* ležaje; *u trećemu je popravljeno po Vukovijem bilješkama)* vide loža [1]: na ležáju ubili zeca *s dodatkom da se govori u Srijemu.*

a. *mjesto gdje leži divlja životiña, isporedi* legalo, loža. Piše Filostrat da nijedna živina ne smije se izleći, niti ležaja načiniti blizu rike Nila. Đ. Rapić 348.

b. *što se stere ili baca na mjesto gdje leže domaće životiñe.* A ob noć jim *(domaćijem životinama)* steru se ležaji. J. S. Reļković 56. Sviński ležaj neka piska ima. 276. Nek prid večer ńim *(kravama)* stere ležaje. 404.

c. *mjesto gdje uopće što (n. p. zemļa) leži, stoji.* Kazuje lipotu ležaja Slavonije. M. A. Reļković, sat. B2ª. Grozdje brati nek bude od voļe, i tu sudi ležaj vinograda, on kućnika i zapovid vlada; jer tad gdišto istom grozdje zrije, . . . gdišto grozdje na po zrilo mire. J. S. Reļković 351.

d. *ležańe uopće.* Tu nek *(duhan)* leži pod nastojnim okom, k ńemu vaļa prigledati skokom, jer dug ležaj ńem koristan nije. J. S. Reļković 329.

LEŽÁJA, *f.* položina, zemļa u lazini. M. Pavlinović. — *Ima i u primjeru* XVIII *vijeka, ali ne znam jeli u istome značeñu.* Što se naodi u ležaji manastira sińskoga. Norini 42.

LEŽAJE, *n. vidi* ležaj. — *U Voltigijinu rječniku:* ‚accampamento, trincéa' ‚lager' *ima drugo značeñe: oko, tabor, logor.*

LÈŽÂK, ležáka, *m. uprav čovjek što dugo ili često leži (bez potrebe), po tome znači obično isto što i* ļenivac. — *Akc. kaki je u gen. sing. taki je u ostatijem padežima, osim voc.:* lèžâče, lèžâci. — *Od* XVII *vijeka, u između rječnika u Belinu* (‚giacitore, colui che giace' ‚cubitor'; ‚giacitore, chi ha vitio di giacere' ‚cubitor' 343ᵇ; ‚accidioso' ‚desidiosus' 16ª; ‚ozioso, sfacendato' ‚otiosus' 532ª; ‚perdigiornata, dicesi d' uomo scioperato' ‚frugiperda' 554ª; ‚poltronaccio, gran poltrone' ‚valde iners' 571ª; ‚scansafatica, si dice di chi non applica a qualche cosa' ‚cessator' 648ᵇ), *u Bjelostjenčevu* (ležak, koji vnogo polega ‚desidiosus, ut plurimum jacens'. v. leńak), *u Stulićevu* (‚piger, deses, desidiosus, ignavus, iners, socors'), *u Voltigijinu* (‚perdigiornata' ‚tagedieb, faullenzer'), *u Vukovu* (‚der faulenzer' ‚segnitiosus').

a. *ļenivac.* Težak človik ļubi žuļe, ležak igre ali žmuļe. P. Vitezović, cvit. 59. Dar taki ne dava se ležacima. I. Đordić, uzd. 69. Kod težaka i gńilih ležaka svu noć hrkat voli. A. Kanižlić, roz. 33. Da je ležak i lińcima smrad naj gori. V. Došen 269ᵇ. I meni će i Bog dati, . . . jal' ležaka, jal' težaka. Nar. pjes. vila. 1868. 674. Bog pomaže ležaku kao i težaku. Nar. posl. vuk. 18. A po svemu bismo rekli tomu: da je težak, ne bi bio ležak. Osvetn. 1, 30.

b. *ime volu.* F. Kurelac, dom. živ. 24.

c. *vrsta graha.* — *Između rječnika u Vukovu* (vide čučavac). Ležak, Phaseolus nanus L., čučavac, pasuļica. u jagodinskome okrugu. S. I. Pelivanović. javor. 1881. 154.

d. *pivo što ńeko vrijeme ostaje ležati na talogu.* — *U naše vrijeme (po češ.* ležák *i pol.* leżak) *u Šulekovu rječniku:* ‚lagerbier'.

LEŽÀKIŃA, *f. žensko kao* ležak. — *isporedi* ležavkiña. — *U naše vrijeme, a između rječnika u Stulićevu* (‚pigra, desidiosa, ignava').

a. *o ženskome čeļadetu.* Ležakiña, žensko lijeno. cf. ležavkiña. M. Pavlinović. Ležàkiña, ženska lijena. u naše vrijeme u Stonu: „Ležak on, a ležakiña mu žena, pa sve naopako!" M. Milas.

b. *o domaćoj životiñi.* Koleđani kolo grade, šta ćemo im darovati? . . . jednu kravu trećakiñu, jednu kozu ležakiñu i đevojku uhodnicu. Nar. pjes. herc. vuk. 343.

c. *u prenesenome smislu, o čemu neživu.* O danice, jedna ležakiño, ti preleža s večer' do zorice! Nar. pjes. petr. 1, 6.

LÈŽALÎŠTE, *n. mjesto gdje se leži.* — *Samo u Stulićevu rječniku:* ‚stratum, cubile'.

LEŽALIŠTVO, *n. u Stulićevu rječniku uz* ležalište. — *posve nepouzdano.*

LEŽAN, ležna, *adj. u Stulićevu rječniku:* ‚da giacere' ‚cubitarius'. — *nepouzdano.*

LEŽANKA, *f. posteļa (mjesto gdje se leži).* — *U naše vrijeme u Istri.* Kada budeš mišala ležanke, poda ń meći trńe malmažine, a poda se svilu i bumbaka. Nar. pjos. istr. 1, 19.

LÈŽÂŃE, *n. djelo kojijem se leži.* — *Stariji je oblik* ležanje. — *Između rječnika u Mikaļinu* (ležanje), *u Belinu* (ležanje ‚l' atto di giacere' ‚cubatus' 343ᵇ), *u Bjelostjenčevu, u Stulićevu, u Vukovu.* V crkvi legu vekivećim ležanjem. Mon. croat. 317. (1368). A koreńe u *(h)*ladu se složi, vrime svoga gdi ležańa mloži. J. S. Reļković 356.

LEŽASTVO, *n. u Stulićevu rječniku:* v. ležańe. — *isporedi* leštvo.

LÈŽATI, lèžîm, *impf. stajati prostrt ili pružen na čemu više ili maņe ravnu (na zemļi, na posteļi itd.).* — *Akc. se mijeña u praes.* 1 *i* 2 *pl.* ležimo, ležíte, *u aor.* 2 *i* 3 *sing.* lèžâ, *u impt.* lèži (Đ. Daničić, akc. u glag. 39; *meni je običnije* lèži), *u ger. praes.* ležéći, *u part. praet. act.* lèžao, lèžâla, *u part. praet. pass.* lèžân. — *Riječ je praslavenska, isporedi stslov.* ležati, *rus.* лежать, *češ.* ležeti, *pol.* leżeć. — *Od istoga je korijena* leg *od kojega i* 1. leći *(vidi).* — *Između rječnika u Vrančićevu* (‚cubare, jacere'), *u Mikaļinu* (ležati u odru ‚cubo, decumbo'; ležati na zemļi ‚jacere humi, procumbo, decumbo, decubo'), *u Belinu* (‚star colcato' 199ª; ‚giacere, star a giacere' ‚cubo' 343ª), *u Bjelostjenčevu* (ležim ‚cubo, jaceo, decumbo, decubo'), *u Jambrešićevu* (ležim ‚jaceo'), *u Stulićevu* (‚jacere, stare in lecto, cubare, otiari, marcescere desidia, somno indulgere, nihil agere, aegrotare, infirmari, stare, contineri, stagnare'), *u Voltigijinu* (‚giacere; covare' ‚liegen; brüten'), *u Vukovu* (1. ‚liegen' ‚cubo, jaceo'. — 2. ‚darniederliegen' ‚aegroto'), *u Daničićevu* (‚jacere'). — *Rijetko je prelazni glagol, vidi* 2.

1. *neprelazno.*

a. *o čemu živu (čeljadetu ili životiňi).*

α) kad je pruženo da počiva ili da spava, a i bez toga.

αα) o čeljadetu. Prostrь rogozinu leže. Stefan, sim. pam. šaf. 18. Svu noć, meni mniti, s žeļicom veļičkom na odru još i ti ležiš udovičkom. H. Lucić 196. Pak ga će po sreći drugi tuj sastati onakoj ležeći. N. Naļešković 1, 201. Kad ga sam sastao došadši tuj leže gdi bješe zaspao. 1. 212. Tu ju će *(vilu)* satiri zvjerenja loveći u lugu četiri uhvatit ležeći. 1, 223. Gdi sama *(vila)* ležaše pod sjeni na cvijetju. N. Naļešković 1, 230. Ležeći pod dubjem na travi. 1, 224. Rekla mi si, u inom stanu da sad leži huda vila i da je tebi na uzdanu ležat u ńem dopustila. Ġ. Palmotić 1, 323. Svaki leži u pamuhu. J. Kavańin 173b. Ležati ničice ‚giacere boccone' ‚pronum cubare'. A. d. Bella, rječn. 144a. Ležati ničice, trbušice, potrbušice ‚giacere o dormir boccone' ‚pronum dormire'; ležati na boke, ležati na stranu ‚giacere o dormire sui lati' ‚cubare in latera' 343a. Ležati na plećijeh, ležati nauznak, nauznačice ‚giacer alla supina' ‚supinum cubare'. 343a. Kako je mogao viditi Isusa ležeći u jasla. F. Lastrić, test. 330a. Gńizdo, koje ļude lêžê i maleni u kom ‚leže'. V. Došen 33b. Oni vrlo malo teži, ovi k tome mnogo leži. 212a. Tad u *(h)*ladu veći leže. 252b. Tko ńim *(perjem)* leži, san se dobro prima. J. S. Reļković 62. Momak leži, ni glave ne diže. Nar. pjes. vuk. 1, 168. A po svu noć pružen leži, a za Fatu i ne znade. 1, 445. Leži Bogdan strmo bez uzglavļa, malo ga je popustilo pivo. 1, 544. Leži tune, draga dušo moja, jer si mi se vrlo umorila. 1, 623. Velimiru junak sveza ruke, saveza mu i noge i ruke, pa eno ga, pije rujno vino, a Velimir u travici leži. 2, 251. Leži Marko kraj druma careva, pokrio se zelenom dolamom. 2, 328. Dnevi leže a noću putuju. 3, 371. Jadan Marko ležeći se brani, britkom sabļom i ležeći maše. 4, 271. On ležaše, sanak boravļaše. 4, 482. Kako prostreš onako ćeš i ležati. Nar. posl. vuk. 126. Leži kodi mrtav. Nar. prip. mikul. 6.

ββ) o životiňi. Niti kada s mirom leže *(psine)* da ne laju. V. Došen 117a. — *O pticama na jajima.* Kao što jarebica leži na jajima ali ne izleže... Đ. Daničić, jer. 17, 11. — *U ovijem je primjerima metaforički smisao:* Gdi zmaj leži od holosti. V. Došen 16b. Da ne leži zmija u travi, hoću reći, da nije koja himba djavaoska u tomu. Ant. Kadčić 339. U poļu ti jelen *(sin)* leži, doma košuta *(snaha)*. Nar. pjes. vuk. 1, 612.

b) u osobitome značeńu, kad čeļade slabo radi bolesti ili rane ne može da ustane ili ostaje u posteļi da se liječi; gdjegdje je značeńe isto kao kod bolovati. Ako koji odь rečennihь junaka bude raněnь obeštavamo dati lêkara i lêkarije da se lêči i onoj vrême što bude ležatь da se plaća kako i čitavь. Spom. sr. 1, 49. (1403). Človik more vele krat na semrt ležati. Naručn. 58a. Ležaše mnoštvo veliko nemoćnika. N. Rańina 47a. joann. 5, 3. Ležavši godinu dana od iste nemoći. M. Divković, bes. 875b. Žena vnogo let vodenim ležeći betegom. F. Glavinić, cvit. 39a. Fratar niki betežan ležeći. 72b. Kadi Anton s*(veti)* leto dan leža bolan. 182a. Ležati bolan ili nemoćan ‚ammalarsi, infermarsi' ‚in morbum incidere'. A. d. Bella, rječn. 73a; ležati u ogńici ‚febbricitare, haver la febbre' ‚febricito' 307a. Razboli se od ogńa od koga leža devet miseci. J. Filipović 1, 126a. A Martesa ležaše od srca, od srdoboļe. Nar. pjes. bog. 182. Da će mu ozdravit službenika koji ležaše u odru od teške nemoći. Đ. Bašić 10. Leži bolestan. J. Rajić, pouč. 1, 73. Pod čadorom leži raněn junak. Nar. pjes. vuk. 2, 346. Kad to začu bego Zotovića, od straha se u bolest metnuo, leža Ture, glave ne dignulo! 4, 126. Pade junak trudan na posteļu, tu mi leži tri bijela dana. 4, 363. Koji su ležali od ńe *(kuge)*. Vuk, rječn. *kod* kuga. Leži u neznani. *kod* nêznân. Ja nigda nijesam ležao od vrućice. poslov. 20. Tašta Simonova ležaše od groznice. mar. 1, 31. Otac Poplijev ležaše od groznice. djel. ap. 28, 8. Od koje je rane poslije ležao i vidao se. pravit. sovj. 31. Koń ga kopitom udario i od udarca je više mjeseci ležao. M. Pavlinović, rad. 54. U teškoj je bolesti ležao. 83. — *Amo pripada i ovaj primjer u kojemu se (u basni) pripovijeda o trbuhu kao o čeļadetu:* Leža dakle trbuh prez pomoći kao mrtav. M. A. Reļković, sat. K2b.

c) u osobitome značeńu, de concubitu, coitu. Ležiš (s) svoju ženu v ļubvi, a mi muku prijemļemo i prolivamo krv našu. Pril. jag. ark. 9, 129. (1468). Inako vi s mužom do po dne ležite. N. Naļešković 1, 246. U bezrednu bludu mnogu većkrat ležeć meju dviju. J. Kavańin 36a. Jednu noć ležeći s onom nečistom ženom, nadskoči ga nika strašna bolest. J. Banovac, razg. 186. A u bludnom smradu ležat. V. Došen 113b. Onda veli carica Milica: „O Boga ti, zmaje od Jastrepca! kad dolaziš na bijelu kulu, te ti sa mnom ležiš u dušeku . . .“ Nar. pjes. vuk. 2, 257. Ako ležiš u ložnici s ļubom, udova ti ļuba ostanula! 4, 311.

d) u prenesenome smislu, kad čeļade neće ili ne može da se makne, ako i uprav svagda ne leži.

αα) živjeti besposleno, biti lijen. Ležati ‚poltroneggiare, viver da poltrone' ‚ignaviae indulgere'. A. d. Bella, rječn. 571a. Starešina kada leži, mlađi na to dobro preži. V. Došen 215b. I izgledom svojim vuče *(linac)*, nek se drugi ležat uče. 216a. A fališ mi od Nikšića Turke, koji Turci leže na uzuru. Nar. pjes. vuk. 4, 37. Toliko vreme ležasmo bezposleni. Vuk, građa. 127.

ββ) biti u tamnici. Bacio nas na dno u tavnicu, . . . ležim, brate, tri bijela dana. Nar. pjes. vuk. 2, 246. Otpuštaju se apsenici Živko Stefanović i Đurica Perić koji su črez 9 nedeļa u apsu ležali. Glasnik. 11, 1, 168. (1808). Moraju ležati u apsu i plaćati globu. Vuk, rječn. *kod* otmica.

cc) prema aa) i bb) u metaforičkome smislu, o čovjeku što obično griješi uopće ili na koji osobiti način. Zač ležiš u bludu. M. Vetranić 1, 50. Izmi me *(Bože)* iz blata, gdi 'vo stojim leže. H. Lucić 281. Ki u grihu ležećega hoteći pomilovati človika. F. Glavinić, cvit. 1b. Kojimi *(grisi)* zaviti tako mi ležimo. A. Georgiceo, nasl. 50. Vazda bih ležal u smradu i u grihu. M. Jerković 38. Oboreni ležali smo s teške silo grijeha zloga. B. Betera, čut. 83.

dd) o utaborenoj vojsci; gramatikalni subjekat može biti i sam vojvoda. (Atila) pod Oglijem 3 leta leža. Š. Kožičić 12a. Ležaše naši pod Antiohiju veliko vrimena. 24b. Ideže ležaše Enrik s vojsku. 25a. Ležaše s vojsku poli Tigri rike. 38b. Ležal biše Alarik 2 leta juže pod Rimom. 40b. Saražini 3 leta ležaše pod Carigradom. 43b. Da daje vojsci turskoj, koja bi u zemļi ležala ili preko zemļe išla, tain. Vuk, građa. 142.

ee) u naše se vrijeme kaže metaforički: „tu zec leži“, *čim se hoće javiti da se zna što je čemu uzrok.* P. Budmani. — *isporedi e).*

c) u metaforičkome se smislu kaže da čeljade ili životiña u kome ili u čemu leži, a smisao je da ovo (čeljade ili drugo što) nije onakovo kako bi se moglo odmah misliti da je. Tim divnim nastojańem kazao je, kakav čovjek leži u ńem. M. Pavlinović, rad. 11. Da u onomu pisańu ne leži koja lisica. A. Kanižlić, kam. 431. Pod jagńećom kožom mnogo puta kurjak leži. Nar. posl. vuk. 251. — *isporedi i d) ee).*

f) u jednome primjeru našega vremena ima na ležeći *adverbijalno (ležeći, kod ležańa), isporedi* na leteći *kod* letjeti, 1, i. Kada agu na ležeći nađe, udari ga nogom. Nar. pjes. krasić. 1, 56.

b. *subjekat je mrtvo čeljade ili životiña (tijelo, leš itd.). značeńe je u pravome smislu kao kod* a.

a) uopće.

aa) o čeljadetu. On nebog *(pastijer)* ne bježi, neg mrtav jaoh leži. N. Nalješković 1, 194. Jedan živ s dva mrtva čime sam stojaše, oživi jednoga ki mrtav ležaše. D. Rańina 123a. Od turskijeh cvijet mladića, zvijerma i pticam leži pića na bogdanskom ravnu polju. I. Gundulić 517. Mrlinu ležat videć *(gavran)* . . . J. Kavańin 124a. U povojih mala dica raztrgnuta na tleh ležu. 248b. Oko grada na sve četiri strane na hrpe i na snope viđahu se turska tilesa ležati. And. Kačić, razg. 112. Ali se pripade videći obodvoje na zemji u krvi ležeći, ona mrtva, a on hrče. M. A. Reljković, sabr. 41. Ali Omer ništa ne govori, već on leži mrtav na zemjici. Nar. pjes. vuk. 1, 256. Mrtav junak u dušeku leži. 2, 59. Sva ložnica u krvi ogrezla, a bratac joj u krvi ležaše *(mrtav).* 2, 497.

bb) o životiňi. Kad nekoji poglavari čine iznit skupe stvari, da im sopra srebrom sjaje i da mrtvim slavu daje, koji širom pod obedom naloženi leže redom: guske, patke i kozliće, pure, jańce i teliće, . . . V. Došen 151a.

b) u osobitome smislu, o mrtvacu u grobu, u zemji (može se kazati i o moćima). Gašpar Bekarić plovan lovranski tu leži. Mon. croat. 301. (1595). Utišit se neće, Judita, za tobom puk ov, jer ležeće neć ga prijat s sobom. M. Marulić 65. U Stojni Biograd, Matijaš gdi leži. M. Vetranić 1, 56. Odi leži Radat. N. Nalješković 1, 192. Blaženi vi mrtvi, ki ljubav ne zrite, er svešer u zemji pokojno ležite. D. Rańina 96b. Sred smrtnoga evo vaja Kalandrica leži odi, ka božice sve od raja rajskom slavom svom nadhodi. I. Gundulić 264. Ki četrnajst let u zemji mrtav leži. F. Glavinić, cvit. 56b. Svet Gaudencij gospar grada, ki tu leži. J. Kavańin 148a. Felić mučenik s druzima leži u pratar sveta Frane. 321b. Da ležimo brez ustanka. V. Došen 48b. Latini je lipo ukopaše, i na grebu pismo učiniše: „Ovde leži Danica Bosanka, od slavnoga naroda divojka". And. Kačić, razg. 65b. Grob u kojemu ležaše ńegovo tilo. Ant. Kadčić 212. Sobstvo Jesukrstovo ležalo je u grobu. J. Matović 53. Kojemu su kosti ležale u Hilandaru. D. Daničić, rječn. *kod* Voihьna.

c. o čemu tjelesnome što nije živo.

a) u pravome smislu, uopće. Ploda ńih mnogo po zemji ležaše. Aleks. jag. star. 3, 282. Zemja što leže mati biva. V. Došen 14b. Tamo snijeg nigda ne prestaje, već sve leži jedan na drugome. Nar. pjes. vuk. 3, 474. Ispod koji su od obijani kukuruza ležali silni okomci. Vuk, dan. 3, 196. — *Često o vodi što ne teče:* Gdi Aspalata blato leži u Sodome strane krilu. Ġ. Palmotić 3, 51a. Voda tekuća rada dobro i slatko ribe, ali voda ležeća ne rada nego žabe i zmije. M. Radnić 486a. Ležati ‚stagnare, non correre, si dice dell' acqua, che sta ferma' ‚stagno'. A. d. Bella, rječn. 705b. Koje *(blato)* na dno ljuti ležaše. I. Đorđić, ben. 112. Trula voda il' ležeća budi. J. S. Reljković 58. Pa otvori tavnicu prokletu đeno leži voda do koljena. Nar. pjes. vuk. 2, 69. Pri obali leži blato i močvara. S. Ljubiša, prip. 257. — *Amo bi mogao pripadati i ovaj primjer:* Ležeći *(vino)* na kiselici. Z. Orfelin, podr. 197.

b) u jednoga pisca XVII *vijeka part. akt. praes. n.* ležeće *stoji uz* blago *u smislu kao u naše doba* nepokretno *(zemje, kuće itd.).* Gdi blaga ležećega vnogo kupivši uze pribivati. F. Glavinić, cvit. 177a. Ki blago ležeće crikve rimske, kakono grade, sela, mista i varoše obsiluju. svitlost. 115.

c) ležeća (šuma) *ili u sredńemu rodu* ležeće *znači drveće u šumi povaljano ili slomjeno.* Ne ktijući cipati ležeću šumu, lupiš naj većim rastom o zemju. M. A. Reljković, sat. G4a. Drugo ništa u šumi ne rádi, već fatove iz ležeće vădi. J. S. Reljković 334. Što se bude od ležećega seći moglo, to da ne obaraju grma. Glasnik. II, 1, 103. (1808). Da može seći daske 1000 komada od rastovine, i to što god se može od ležećega seći, da se seče; a što se ne bude moglo naći ležećega, to mu se dopušta od pravog sirovog rastovog drveta seći. 108. (1809).

d) o zemji, ističući da je zapuštena (može se shvatiti i kao da je u metaforičkome smislu, isporedi a, *d) ili* b). Vinograd leži . . . tvoj zapušten bez rijeza. I. Gundulić 142. Eda Bog da, sve krčili, a sve Mačva u trńu ležala! Vuk, rječn. *kod* Mačva. Oranice leže nesijane. Osvetn. 6, 19. — *Amo mogu pripadati i ova dva primjera u kojima se govori o državi:* Porušena u crnilu veći dio ležiš pusta *(zemjo grčka)* . . . I. Gundulić 370. Sada ležiš bez vladanja *(grčka zemjo).* J. Kavańin 290a.

e) o razvaljenoj zgradi (gradu, kućama); po ńešto metaforički, isporedi b, *a).* Zgrade ohole ko visješe njekada se do nebesa sad rvane po tleh leže, gnusnim stopom stado ih splesa. I. Gundulić 233. Kroz gorjenje neka tvoje *(Paride)* u pepelu Troja leži. 362. Koga se *(grada)* ime svud prostira, a on u prahu leži sada. G. Palmotić 1, 23. Razčińena svaka graja leži na tleh. J. Kavańin 485b.

f) znači: stajati u geografičkome ili topografičkome smislu, o zemji (državi, ostrvu itd.), zgradi (kući, gradu itd.), moru itd. isporedi lat. jacere, *tal.* giacere, *ńem.* liegen *itd.* Ta komunal leži zgora Sativanca. Mon. croat. 16. (1275, *prepis.* 1546). Prodah zemju ka leži v uvratmi v Ostri Vrh. 59. (1436). Ta ńiva leži v Dlžicah. 86. (1459). Ka zemja u Mirkovu polju leži. 166. (1497). Ka konoba ležeća polak hiše Ivana. 289. (1588). Ot jeježe strane ravno polje ležit. Š. Kožičić 57b. Ravnica ležaše meu nami i ńima. I. T. Mrnavić, osm. 46. Teneđ leži protiv Troji. I. Zanotti, en. 5. Babilonska država u poljih ležaše razprostrańena. I. Đorđić, salt. 431. Da od mora te do mora na krndije leži gora. V. Došen 228b. Zemja leži u nizini. 260b. Da sve na ńem leži more . . . 263b. Betanija ležaše pod gorom. S. Rosa 107b. A ti *(Slavonijo)* ležiš posrid ovih voda. M. A. Reljković, sat. B4a. U svih selih koja pod Orjavom leže. J. S. Reljković 220. Ovaj vinograd leži u zapadi. Vuk, rječn. *kod* západ. Gdjo ležahu mjesta: Toplica, . . . Ibar, . . . Rasa. Đ. Daničić, istor. majkov. 4. Oko koji leži prema istoku. 4mojs. 10, 5. S druge strane leži na lik obluka Soliocko polje. S. Lu-

biša, prip. 2. Na uznositoj livadi leži crkva. 195.

g) kao stajati *uopće (isporedi f)), ali o čemu što se može kretati ili prenositi; u kojemu primjeru može značiti i biti spravljen.* Kapitulu u koga leže lejištromi. Mon. serb. 248. (1400). Da bi ona knjiga u knjigaonici zapuštena ležala. A. Kanižlić, kam. 8. Iz svako rosne kapljice koja leži na listu usiva. M. A. Reljković, sat. L6ª. Pokraj njega leži topuzina. Nar. pjes. vuk. 2, 518. U krilu mu leži pavtalija. 3, 119. Noseći u ruci barjak koji je do sad ležao negde sakriven. Vuk, grada. 79. — *Amo pripadaju i ovaki primjeri:* Letanije kako leže u novomu čestoslovcu. I. Bandulavić 129ᵇ. Jer kad pisak i od sebe žeže, pak njim mloga još đubreta leže. J. S. Reljković 40. Kakva blaga? sve meka dukata, a sve pusta blaga ležećega. Nar. pjes. vuk. 4, 137. Tu leži dosta zakopana blaga. S. Ljubiša, prip. 96.

h) uz predikat podložan, *u metaforičkome smislu.* Sve podložno smrti leži, srebro, zlato i imanje. Ġ. Palmotić 2, 509.

d. *subjekat je što umno.*

a) kao stajati uopće, ali u metaforičkome smislu. A na tamnom *(vitezu plašivom)* leže tmine. V. Došen 128ª. Da na zemlji leži tmina. 238ᵇ. — Tko bi mnio da u tebi to leži? M. Držić 367. Tko bi mogo čekat viku da nevjerstva ova leže u hrabrenu tač bojniku! Ġ. Palmotić 2, 247. Nerazložne misli grube koje leže u čoviku vječnu dušu more i gube. 3, 31ᵃᵇ. Još li leži u vas nehara? I. Zanotti, en. 7. — Što u vlasti mojoj leži. D. E. Bogdanić VII. — *(vidi kod* srce) Izgovori što mu na srdcu leži. M. A. Reljković, sat. A4ᵇ. Kako god što mi je onda ležao na srcu i u pameti moj Jadar, tako mi je isto ležala na srcu i u pameti i Crna Gora. Vuk, rječn.[1] XV. No pozdrav vojnikov tako im je jako na srcu ležao . . . dan. 2, 126. — Tu je ležao zametak brzojavu. M. Pavlinović, rad. 83.

b) treba shvatiti značenje kao kod a, *d) aa), ali u metaforičkome smislu.* Gdi loži ma pamet studena. Š. Menčetić 341. Ako današnji dan kripost nepoznana leži kako zaman . . . Đ. Baraković, vil. 370. Gdi nam leže žeje pomnu ne imamo. A. Georgiceo, nasl. 199. Ležeće i speće u grisih srce tvoje. prilike. 21. Ležećoj tamnoj lasti u svom srcu mjesta ne da. Ġ. Palmotić 2, 374. Ne da ležat u zabiti slavnijeh ljudi djela slavna. 2, 514.

2. *prelazno.*

a. *aktivno. — U jednome primjeru našega vremena kao da znači prebolijevati (ili preboljeti, te bi onda bio perfektivni glagol).* Ko je ležao vrućicu neće da pije rakiju komovicu. M. Đ. Milićević, živ. srb. glasn. 37, 146.

b. *pasivno. — U narodnoj pjesmi našega vremena kaže se* neležan *(kao adjektiv) o hladu u kome niko nije ležao.* Soko leti od jele do jele, pa on traži lada neležana, i on traži vode nepijene, i on traži trave nekošene. Gledala kroz penger devojka, gledala ga, pa je besedila: „K meni, k meni, siv-zelen sokole, u men' ima lada neležana, . . . belo grudi lade neležani, . . .“ Nar. pjes. vil. 1868. 545—546.

LEŽAV, *adj. u Stulićevu rječniku:* v. ležan. — *nepouzdano.*

LEŽAVKA, *f. suložnica. — Samo u Jambrešićevu rječniku:* ležavka z drugem ‚concubina‘.

LÈŽÂVKIŃA, *f. vidi* ležakińa. — *U Vukovu rječniku:* ‚dio faulenzerin‘ ‚mulier deses‘ *s primjerom iz narodne pjesme:* Oj Danice, leńa ležavkińo! ti preleža od večer' do sveta.

LEŽÉĆAC, ležéćca, *m. koji leži (o mlinu); nije dosta jasno značenje. — U dubrovačkoj poslovici* XVII *vijeka.* Mlin ležećac veće vode prosi. (D). Poslov. danič.

LEŽÈĆIV, *adj. koji leži. — U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu* (‚liegend‘ ‚cubans‘ *s dodatkom da je stajaća riječ).* Na Štitarca Turci dolećeše, ležećiva da ga posijeku. Nar. pjes. vuk. 4, 271. Pita ležećiva bonika. V. Vrčević, igre. 19.

LEŽÈĆKÊ, *adv. ležeći, kod ležańa, pri ležańu. — U Vukovu rječniku:* ‚liegend‘ ‚cubans‘.

LÈŽÈJAC, Lèžêjca, *m.* voda stajaća (postaje izlivom Save) u bosanskoj Krajini pod Prosarom kod sela Međeđe. M. Ružičić.

LÈŽÊŃE, *n. djelo kojijem se léžê. — Između rječnika u Stulićevu:* v. ležańe *(ne dobro), i u Vukovu* (‚das brüten‘ ‚incubatio‘). Što se u vrime ležeńa radi. J. S. Reljković 160. Kad ležońe već kvočki dospiva. 160.

LEŽEVO, *n. ime mjesto u Srbiji u okrugu užičkome.* Livada u mestu takozvanom Leževo. Sr. nov. 1869. 288.

LEŽIKA, *f.* (legica), rus. лежанка, лежачка (Veronica officinalis), Bryonia alba L. (Danilo). B. Šulek, im. 195.

LÈŽIMÎR, *m. ime selu u Slavoniji u županiji srijemskoj.* Razdiljeje. 145.

LEŽIMÍRAC, Ležimírca, *m.* čovjek iz Lèžimîra. V. Arsenijević.

LÈŽIMÎRKIŃA, *f.* žensko čeljade iz Ležimira. V. Arsenijević.

LÈŽIMÎRSKÎ, *adj.* koji pripada selu Ležimiru. V. Arsenijević.

LEŽINA, *f. augm.* leš. — *U Stulićevu rječniku:* ‚tetrum cadaver‘. — *nepouzdano kao i* leš *(vidi).*

LÈŽÎŠTE, *n. mjesto gdje se leži, isporedi* konak, noćište. — *Na jednome mjestu* XIV *vijeka i otale u Daničićevu rječniku* (‚mansio‘). Kupci koji prihode noštiju na ležište. Zak. duš. pam. šaf. 46.

LEŽÍVATI, lèžîvâm, *impf. lijegati, uprav iterativni glagol prema* ležati. — *Na jednome mjestu* XVI *vijeka.* U onome mistu kadi leživaše. F. Vrančić, živ. 67.

1. LÈŽÎVO, *n. ležańe. — U jednoga pisca našega vremena.* A treća se gnusne službe prima: smuždit ruho što okalja pivo, i nastrijeti stelju za leživo. Osvetn. 4, 17.

2. LÉŽÎVO, *n. mjesto gdje se što léžê. — Na jednome mjestu* XVIII *vijeka.* Kako se sime *(svilenijeh buba)* u leživo meće. J. S. Reljković 200.

LÈŽNICA, *f. vidi* ložnica. — *U Vukovu rječniku:* ‚die lagerstätte‘ ‚cubile‘. cf. ložnica, postelja *s dodatkom da se govori u Boci.*

LEŽNIK, *m. čovjek što leži. — Samo u Stulićevu rječniku:* ‚qui jacet‘.

LÈŽNÔST, lèžnosti, *f. ležańe (vidi* ležati, 1, a, *a) aa)). — Na jednome mjestu* XVIII *vijeka.* Sustalica s svoje ležnosti i nekrjepke jedne žene čini. J. Kavanin 59ª.

LEŽŃAK, *m.* log (zečev). Slovinac. 1884. 510.

LÈŽORAD, *adj. koji rado leži (ljeniv). — Na jednome mjestu* XVIII *vijeka.* Ručka kog ležorad s tim zasluži. V. Došen 220ᵇ.

LEŽÒSER, *m.* leniština koja samo leži i čeka gotovo (u bosanskoj Krajini). M. Ružičić. — *Riječ složena (koji leži i s..e).*

LEŽÒSĒRKA, *f.* lijena žena (u bosanskoj Krajini). M. Ružičić. — *vidi* ležoser.

LI, *konj. riječca koja u naj širemu smislu pokazuje neznaće ili sumńu o onome što se govori, za to se upotrebļava kad se pita, kad se izriče uvjet, kad se jarļa da između više stvari ne zna se koja je itd. — Enklitična je riječ, s toga ne može stajati na početku rečenice, nego (obično) stoji za prvom riječi u rečenici i izgovara se s ńome zajedno kao jedna riječ. u stslovenskome je mogla imati i svoj naglasak i stajati na početku rečenice (vidi* F. Miklošić, lex. palaeoslov.[2] *kod* li), *tako je i ovdje:* Ili dêlo ili dobrorodije ili počislo, li prinesenije selь, li dobitьka. Sava, tip. stud. glasn. 40, 164. *i u ovome primjeru* XVII *vijeka u kome stoji mj.* ili *(jamačno radi stiha):* Ter vide ti sada, Milijenko gdi teče, li inim da smrt da, ili on da je steče? I. Gundulić 168. — *isporedi i* ļe. — *Riječ je praslavenska; Miklošić misli da je postala od* libo *ili* ļubo *(a ovo je od istoga korijena od kojega je i* ļubiti). — *Između rječnika u Mikaļinu* (li? kakoti: jeli? tako li? učini li? ‚ne? num? nunquid'), *u Belinu* (‚o, overo, congiunzione disgiuntiva, aggiunta nel fine delle voci' ‚aut'; Ivan li, Petar li ‚o Giovanni o Pietro' 516[b]), *u Stulićevu* (‚tamen, attamen, nihilominus, nihilo tamen secius, postea'; ‚sive; num?'; li? kako na priliku: jeli? tako li? ‚itano res se habet? estne verum?' — ti li? ‚tune?'), *u Vukovu* (1. ‚fragepartikel, ob?' ‚an': ima li ‚hat er?' ‚habetne?' hoće li doći, znaš li? — 2. kad li te uhvatim! da li mi je znati! kad li će doći; Mili Bože, na svemu ti vala! često li se vojske udaraju!), *u Daničićevu* (‚vel, ve, aut; vero, autem; sin, sin minus; num?'). — *Često je okrńeno:* l'. — *Kad stoji uz* 1 *i* 2 *pl. kojega glagola, u brzome se govoru gdjegdje i umeće u glagol ispred zadńe slovke, n. p.:* Ļubilimo ga? F. Lastrić, od' 330. Ne bil'smo se opet povratili. Nar. pjes. petr. 2, 337. *tako je i u ovijem primjerima u kojima* čul'te *stoji mj.* čuste li: Već čul'te me, moja djeco draga? Nar. pjes. petr. 3, 524. Već čul'te me što ću besjediti? 3, 532. Čulite me, do tri paše mlade? 3, 546.

1. *stoji u glavnoj rečenici ili u podložnoj vežući je s glavnom, te pokazuje pitańe, ali iz ovoga smisla postaju i drugi.*

a. ne, *pitańe je o kakvoj radńi ili djelovańu, te je glavna riječ glagol što obično stoji na početku rečenice, a za ńim* li *(radi* jeli *vidi* jesam, I, 2, c, *c); radi* holi *vidi* hotjeti, I, b, *a) bb)).*

aa) pitańe je takovo na koje se ne zna što će biti odgovor, i glagol stoji svagda afirmativno (bez ne). *ako je glagol u složenome vremenu, na početku stoji pomoćni glagol ispred* li *(rijetki su izuzeci, kao:* Vratiti li ćoš se? Zborn. 67[b]. *slično je i ovdje:* Bit može li, jaoh! pod nebi, boles moja bješe kako? P. Kanavolić, dubrovnik. 10). *uprav je zakon da se u ovakovijem rečenicama ne izostavļa* li, *ali se često govore i bez ńega, kao u ovijem primjerima (možebiti radi stiha):* Hoć da sve učińu i da ja smirim vas, ne sponen' veće ńu *(vidi* d). N. Naļešković 1, 293. Jesi l' lasna, hoćeš preboļeti? Nar. pjes. vuk. 1, 283. Jesi l' iš'o u čaršiju? jes' video list artije? 1, 325. Čuješ more, mladano Bugarče! hoćeš dati końa na razmjenu? 2, 141. *u naše se doba često izostavļa* li *i u običnome govoru, osobito po sjevernijem krajevima, i to vaļa da je po ńemačkome govoru; a i u južnima u brzome govoru (n. p. u Dubrovniku:* „Znaš što ću ti rijet?" *mj.* „Znaš li . . ."). *ali bi trebalo paziti da* znaš li? *(ńem.* weisst du?) *i* znaš? *(ńem.* du weisst?) *nije sve isto: na prvo pitańe ne zna se kakav će biti odgovor, a drugijem se čeka da će odgovor biti afirmativan. tako je u ovome primjeru:* Nijesam vas čula, mniš? (‚putas?' *ne* ‚putasne?'). N. Naļešković 1, 242.

aa) pitańe je glavna rečenica. Kto prêda syna ili brata u dvorь carevь, i uprosi ga carь: „Jeli vêrьnь?" i reče tьj: „Vêruj koliko mene". Zak. duš. pam. šaf. 43. Tvrdita li obi strani kako mi poručimo? Mon. croat. 130. (1487). Čuste li što rečeno jest . . . ? N. Rańina 39[b]. matth. 5, 43. Ži t' duša, vidi li jaoh da zna što smo mi ove dni činili? N. Naļeković 1, 267. Jeste li čuli o luzi? M. Držić 20. Pametiš li, Dariju, kada dohodak vazimaše? Aleks. jag. star. 3, 267. Nu ča mi velite? gremo l' mu doklati? Đ. Baraković, vil. 62. Jeda ljepos tvoga uresa hoće da luk napnem odi suproć bogu komu godi? . . . da koji, hoć li ti, umrli na svijeti s tve rajske ljeposti uzbude gorjeti? I. Gundulić 6. Da jeste li pak vidili, ki u trudu jadovitu skončavaše strah nemili gospodu onu plemenitu? 35. Ah, jesu li čuda ova ļucke ruke učinile? 435. Vidjeste li vedru sliku Silivestra mlada kraļa? G. Palmotić 1, 88. Kakav kraļ se tada ukaza? promijeni li oštro lice? 1, 191. Nu jesi li, ma kraļice, ti podpuno sad vesela? 2, 290. Biliste se htjeli kratit ne samo mjedim neg i krvi vašom pomoći ga? B. Zuzeri 137. Misle li prid kim kleče, i s kim li govore? J. Banovac, razg. 75. Krstjani, klańate li se vi po ovi način Bogu? 77. Jel' to dika što si crnoj gori slika? V. Došen 16[b]. Znaš li, deblo da brez ploda . . . imade se izvaliti? 17[a]. Al' moš li se sititi? 19[b]. Bi l' se moglo dogoditi? . . . 32[b]. O budale hololslave! hoćete li znat ikada . . ? 42[a]. Hoćemo li *(dobiti)?* sam Bog znade. 45[b]. Jesi l' kada ti vidio? 195[b]. Drugi put uprvši reče: „Hoću l' još?" M. A. Reļković, sat. A1[b]. Ima l' tomu kakve likarije? C5[b]. Kad me pita: „Jesi l' ga česao?" D3[a]. Ļubļah li ja kadgod? Ļubļah da, dali ļubim i sada moje roditeļe. G. Peštalić 179. Jeste l' skoro od te Bosne ponosne? jeste l' vid'li dilber Soku u majke? nosi l' Soka od sedefa nanule? Nar. pjes. vuk. 1, 358—359. Jel' ti bosoj po snijegu zima? 1, 528. Čujete li, do dva pobratima? 2, 221. Čuješ li me, deli Strahin-bane? 2, 278. O ču li me, moja vjerna ļubo? 2, 446. Jesi li mi putovao mirno? jesi l' mene snahu isprosio? 2, 471. Bi li mene nešto sjetovao? 2, 479. Možeš li mi preboļeti, sine? 2, 488. Znaš li, bane? ne znali te jadi! 2, 274. Nu bi l' obro moju voļu, pobro? Osvetn. 4, 6. — *Osim konjunkcija što vežu rečenicu s predašńom rijetko stoji koja druga riječ na početku rečenice mješte glagola.* Nori i bespametni mogu li se krstiti? Naručn. 11[a]. Istina jeli za to da oni jošte mogu reći Bogu: otče naš? I. T. Mrnavić, ist. 50. — *Veću silu ima pitańe, kad mu se dodaje drugo suprotno: ovo može biti vezano s prvijem konjunkcijom* ali (jali, ja): Ima li se dati sa sakrament prokletim ali ne? Naručn. 34[b]. Bi li to voļa mâ ali čes prihuda, koja mi uzima radosti od svuda? N. Naļešković 2, 74. Hoću li ovi ali neću glas poniti? G. Palmotić 1, 117. Držim li vas ja za ruku, ali tašte vi ste sjene? 2, 344. Jesu l' ļusko al' paklene *(glave)?* J. Kavańin 289[a]. Živem li ali umirem? I. M. Mattei 19. Da bi tebi na probiro bilo, bi l' volila čercu rodenicu, al' po

dvoru nevu odminicu? Nar. pjes. istr. 1, 22. Bojiš li se još koga do Boga, ja na zemļi kakoga junaka? Nar. pjes. vuk. 2, 22. — ili. Jesu li, ili ne bili rečeni mudraci kraļi? F. Lastrić, test. 61a. Virujete li vi ovo ili ne? ned. 18. Jesam li il' nisam gdi bih vazda prije? A. Kanižlić, rož. 116. Jel' istina il' laž prazna? V. Došen 132b. Jeli čovik il' živina? 241a. Snim li sanak ili vidim? Nar. pjes. vuk. 1, 191. — *vidi* 2, a.

bb) pitaće je u podložnoj rečenici: u glavnoj je glagol što znači pitaće ili uopće istraživaće, pa i mišļeće, znaće i neznaće, i govor (odgovor na pitaće ili uopće). — gdjegdje glavna rečenica stoji poslije podložne ili je umetnuta u ńu. Da imaju knezь i vlastele dubrovčćē izuvidêtь i pitatь odь ńihь kupno, jeli ńihь poslanyje pravo odь vsêhь. Mon. serb. 357. (1429). Pita se, jesmo li dlžni. Korizm. 2b. Vprosi grajanina, verovaše li da pravo ubijen je. Š. Kožičić 41a. Ti me pitaš, ode li Ivan u mlin. F. Lastrić, ned. 177. Pitao je svakoga, bi li hotio primiti. A. Kanižlić, kam. 41. Upitaj holu glavu, hoće l' ona steći slavu. V. Došen 50b. Od linoga starešine, koje li je, pita, cine. 241a. Ma ću pitat mile moje majke, oće li me majka dati za te. Nar. pjes. vuk. 1, 241. Zakle*(h)* je nebom i zemļom, ļubi li još kog' do mene. 1, 390—391. Upitajte zmaja od Jastrepca, boji li se još koga do Boga. 2, 256. — Želim znati, hvalite li misli moje. Ġ. Palmotić 1, 339. — K tomuj čin'te prave sude, podnosim li veļe trude. M. Vetranić 1, 23. Stah paziti, može li ovo bit istina. Ġ. Palmotić 1, 172. Hod'mo čekat, o gospoje, hoće li ga tko dovesti. 2, 59. Prokušaj, oću li ti viran biti. F. Lastrić, svet. 130b. Sada nek svak gleda, želi l' biti takvog' reda. V. Došen 9a. Gledaj glavu tvoga tila, bi li od ńe noga bila. 78b. Nu svak motri svoja dila, jesu l' u svem Bogu mila. 232b. I tražiše seb' mista po ćudi ne pazeći što ond' ima ļudi, nego istom, najdu l' zemļu boļu. M. A. Reļković, sat. K7b. Pogledaj, vojno, pogledaj, jeli ti slika prilika. Nar. pjes. vuk. 1, 4. Te pogledaj niz to poļe ravno, idu li ti na silu svatovi, vode li ti na silu đevojku. 1, 51. Često gleda u bijele dvore, hoće li mu kumče donijeti. 2, 449. Da sluša na vratima, kupa li se još. Nar. prip. vuk.[2] 223. — Kroz toj se ja bojim, hoću li tužan moć ustima kad mojim moj grešni duh pomoć. N. Dimitrović 69. Misli, jel' ti dano zato *(srce)*. V. Došen 76a. — Dokle uzaznam, živ jesi li. Ġ. Palmotić 2, 140. Sad ću poznat i odkriti, bi li život dala za me. 2, 228. Nitko nije sumńio, izhodi li duh sveti i od sina. A. Kanižlić, kam. 756. Po ļubavi iskrńega poznajemo, ļubimo li Boga. utoč. 27. — Ne da bi stanovit oće li mu Bog dopustiti. Naručn. 6a. Ne zna, hoće li viditi tvoje lice. Aleks. jag. star. 3, 318. Ne znam, spominaju li se već od ńih. B. Kašić, nasl. 8. Ali ne znam, ču li ikada, koliko je prevelika boles ka mi srce jada s robstva draga vjerenika. I. Gundulić 349. Srce od smeće i od jada razabrati ńih ne more, imaju li im željet sada blage vjetre, mirno more. 365. Ne znam, bi li bilo boļe . . . J. Kavańin 450a. Sumļaše, bijaše li on Jura ali ne. F. Radman 15. Da još danas dobro činiti možemo, to znamo, ali možemo li sutra, to ne znamo. A. Tomiković, gov. 157. Ali ne znam, jeli tvoja voļa. Nar. pjes. vuk. 2, 636. — Nu hoću li srećna biti, to ne umijem tebi rijeti. Ġ. Palmotić 1, 296. Da mu kažu, može li to biti. Nar. prip. vuk.[2] 222. — *Može biti i suprotno pitaće.* Ne znam, usnuh li ali bdijah. P. Zoranić 74b. Poznati je mogao hoće li ozdraviti ili umrti. A. Kanižlić, utoč. 785.

b) kad je negativna rečenica kojom se pita, može biti ili ne biti li *uz glagol: u prvome slučaju ko pita čeka da će mu se odgovoriti afirmativno (isporedi lat.* nonne); *u drugome negativno; n. p. na pitaće* „Nijesam li ti rekao?“ *čeka se odgovor:* „Josi“, *a pita se:* „Nijesam ti rekao?“ *kao u čudu kad čeļade što se pita radi kao da nije čulo. premda ova dva zakona vrijede, u naše doba često biva da se u prvome slučaju izostavi* li *u brzome govoru, a u drugome neki pisci pišu* li *hoteći samo isticati pitaće.*

aa) pitaće je u glavnoj rečenici. Što li že mu jestь polza neispovêdajuštu se? a ne *(možebiti mj.* nê) li pače vrêda . . .? Sava, tip. stud. glasn. 40, 146. Ne bi li ih deset očišćeno? Bernardin. 131—132. luc. 17, 17. Ni l' ti zadovoļe, da sam ti dal? Korizm. 32a. Ne ču li besjede, jučera ke meni poruči Diomede? Ġ. Palmotić 2, 91. Ne znate li, da se odi blizu gusa zla nahodi? 2, 98. Grad trojanske otačbine ne užga li i popali? J. Kavańin 7a. Nije li stidos svo'e predavat vrijedne ļude inostrancem na osude? 116a. Nijesam li ti mogo i život prikinuti? I. Đorđić, salt. XI. Ne vidite li ga, ne vidite li? B. Zuzeri 95. Vi isti ne biliste ovako osudili? 159. A ne čuste li vi, da jedan naj mańi grih smrtni jest neizrečena pogrda i sramota? F. Lastrić, ned. 224. Nisam li ti, Mijo, govorila: „Ne pij vode, ne ļub' udovice“? Nar. pjes. vuk. 1, 228. Ustaj gore, Omer-bežo sine! visoko je oskočilo sunce. nisi li se naļubio lica lepe Fate sestre Atlagića? 1, 250. O Jerina, luda ženska glavo! šta s' tražila, još si malo našla; a nisam li tebe besedio: „Ostani se, Jerina gospođa . . .“? 2, 498. Nisam li ti jadan besjedio: „Nemoj dati umļe za bezumļe . . .“? 2, 512. Nijesmo li vjeru učinili da mi dara uitko ne dijeli? 2, 555. Nije li Bog dao da si našao što si tražio? Nar. prip. vuk.[2] 241. Ne vidjeh li ja tebe u vrtu s ńim? Vuk, jov. 18, 26. — *U ovome je primjeru izostavļen glagol, te se razumije po smislu:* Kyimь Gospodь mьzdy vьzdajetь i vêčьnaja blaga: ne prinoseštimь li jemu slavu i čьstь? Mon. serb. 73—74. (1302—1321).

bb) pitaće je u podložnoj rečenici. Zapita ga, nije li onud đe putem viđeo ńegova magarca. Vuk, poslov. 47.

c) ne, *u ńekijem se pitańima ne shvaća glagol kao glavna riječ nego koja druga što onda stoji (obično) na početku rečenice uz* li. *često se u ovakovijem pitańima ističe čuđeńe, iznenađivaće, sumńa, ili nezadovoļnost.*

aa) pitaće je u glavnoj rečenici. Gospodine, svaki li človik ovo muke pati? Tondal. starine. 4, 113. Ovo li je moja netjakińa, ka se nevoļi va tolikih mukah? Mirakuli. 43. Tako li odgovaraš arhijerеju? Korizm. 93b. O razbojniče, ćće li si tvrd v tvojej zledi? Transit. 222. Ovo li je plaća ku priimamo? 233. Zvijer li je što veliš, ali ka gorska vil? S. Bobaļević 219. Ti li jesi Filon? Aleks. jag. star. 3, 294. I ti li osujon bišo simo dojti? 3, 305. To li je veselje, to li je plata koju svijet dava? B. Kašić, per. 93. Majko, u ovoj plačnoj sjeni i ti li me, jaoh, ostavi? I. Gundulić 98. Ah, Mikleuš ono li je, ban seńavski? 440. Tako li si, nevjerniče, vrh me časti poman bio? Ġ. Palmotić 1, 173. Za to li te zemļa ova u svoje krilo jes primila? 1, 254. To li je svijetlo tvo poštenje? 1, 348. Ovo li je vjera, koju poda meni tva dosnica? 1, 389. Ti li si, sinko moj, Matijašu mili?

1, 398. Ovako li, mladče hudi, gospodara braniš svoga? 2, 34. Ah, zla kćerce, i tebi li narod bludni omili? 2, 98. I ovdi li, neharniče, na tuge si došo mojo? i ovdi li, nevjerniče, nemilosti gledam tvoje? 2, 456. Braćo, ni još li me ne poznaste? P. Vuletić 73. A mahnitče, što govoriš? to l' su riječi od čovjeka? J. Kavanin 15[b]. A i Odriški cari l' nijesu naše ruke po matera'? 276[a]. Ljekar li će nas uskrsnuti? I. Đorđić, salt. 299. Ovo li su tvoji dvorovi? uzd. 6. Još li si ovdi? ben. 167. Tako li je, grišniče? veselo daklen, našli ste Boga na vaš način. J. Banovac, razg. 28. Ajme sinko, tako li je tilo tvoje? P. Knežević, muka. 30. Pravda tvoja ter to li je? 31. Te i brat li moj ima biti osuđen na muke? F. Lastrić, test. 42[b]. To li ste naučili od dobroga pastira? ned. 202. Te ovo li 'e mučno? Nije. 292. Te ti li, sinko, protiva majci ruku dižeš? A. Kanižlić, utoč. 192. Ove li će Gospodin uslišati? 284. Te onog' li ne poznamo, za kog' prolit krv imamo? V. Došen 4[a]. Od ljudi li biva bolji koji pliva u nevolji? 28[a]. Za druga li žena mari, koga uzda i samari? 108[b]. Oni li se, mliš, ne muči, tko pod jaram vrat podkuči? 247[a]. Takve li su riči roditelja? takve li mu ti daješ nauke? M. A. Reljković, sat. C3[a]. Nu ti, Gospodine, koji ne kratiš ikomu pomoći, kojemu trjebuju, ti li bi nas ostavio, ti li bi zaboravio nas pri naj većoj tjeskoći? I. M. Mattei 72. To li je krstjansko vinčaće? Đ. Rapić 84. Ti li si ovo, tva li je sjena, o Korevski bane, uza me? P. Sorkočević 581[a]. Avaj mene, dragi pobratime! tu li si mi, bolan, dopadnuo! Nar. pjes. vuk. 2, 247. Jošte li si, more, u životu? 2, 466. Malo l' ti je naše Gore Crne? malo l' ti je Skadra na Bojani? malo l' ti je ravna Miridita? 2, 530. Ta i ti li mome bracu dođe? 2, 570.

bb) pitaće je u podložnoj rečenici. Recite mi, bolje li se prime v jutro lekcijon ali po jidenji. Korizm. 4[a]. Pitam vas, robi li vi jeste ali ste slobodni ljudi. Pril. jag. ark. 9, 82. (1520). Rukom uz ruku ne znam od veselja li ali od začuđeńa udarajući. B. Zuzeri 277. Srebro li je ili zlato..., mlite, nama dano zato? V. Došen 55[a].

d) pitaće se izriče interogativnom zamjenicom ili adverbom, kod čega li *obično pokazuje neko čuđeńe (u naj zadńem primjeru ľutinu, prekoravaće).*

aa) u glavnoj rečenici. Na cvijetju lijep ti je našao njetko odar; ah bože, tko li je? N. Naljeković 1, 202. Jaoh! što li oni dan oba nas ne rani *(smrt)*, neka nas grob jedan za'edno sahrani? 2, 110. Tebe tvoj Isukrst iz tamnice oslobodit ne more; kako li bi dakle od beza kćer očistil moju? F. Glavinić, cvit. 174[a]. Vjekuvječne Božje sude ko li umije razumiti? I. V. Bunić, mand. pok. 6. Nu zašto li ti me stvori neg da ljubiš mene u vike? A. Vitaljić, ostan. 14. Oda šta ‚li' si, od puti li ili od kamena? A. Kanižlić, uzroci. 12. O nesvisni paklobozi! kamo li vas žeja vozi! V. Došen 79[b]. Bogom brati do dva pobratima: „Čija li je grana od bisera?" Nar. pjes. vuk. 1, 247. Ah moj Bože dragi! gdi l' je sad moj dragi? 1, 268. Koje li je doba noći? 1, 369. — A tu li si, jedan kopilane? čije li si dvore poharao? čije li si robje porobio? čiju l' ljubiš pod čadorom ljubu? 2, 281.

bb) u podložnoj rečenici. Kako li ste tu došli, mi to ne ištemo. M. Držić 182. Koja li je podnio, vidićemo poslije. A. Kanižlić, kam. 4. I ona mi, majko, besidila, koje l' ću joj darovat oružje. Nar. pjes. istr. 1, 12.

b. oblik je kao kod a, *ali po smislu nije pravo pitaće nego kao uzvikivaće kojijem se pokazuje čuđeńe.*

a) glavna je riječ glagol kao kod a, *a) aa) (rijetko).* Hoće li biti jad i čemer priljuti, šćopeti kako grâd kad budu sasuti! M. Vetranić 1, 86. Jaoh meni! vilo, rijeh, jesam li nesrećan! N. Naljeković 1, 316.

b) riječ uz koju stoji li *interogativna je zamjenica ili adverab.* Što li, jaoh, žalosti kadgodi nemilo od tvoje mladosti ne prijah, ma vilo! N. Naljeković 2, 90. Koliko je veliko blago, koliko li ugodno onim! F. Lastrić, test. ad. 59[b]. Kakve li se gorke likarije uzimaju za uzdržati život vrimeniti! ned. 378. Koja li mahnitost! I. P. Marki 35. Ah teško si meni, moj ludi zavjete! što l' se zavjetovah rabra ne ljubiti! Nar. pjes. vuk. 1, 335. Ja kakva li dara doniješe! 2, 550.

c) naj češće je glavna riječ adjektiv ili adverab. Strjelovite l' imaš oči, čuh, gdi mê iz ńih zrak srdašce grozno rani... S. Bobaljević 205. Svi li ste me ostavili, svi li caru svomu muče? I. Gundulić 568. Nerazložna ah mladosti, ovo li su hvale tvoje? G. Palmotić 1, 278. Aj uztrpnos blaženita, velika l' su tvoja mita! J. Kavanin 60[a]. Srjećni ti l' su bili oni! 395[b]. Veliku ti l' ćutim muku! 396[a]. A slipoćo vražija, čudno li grišnika zaslipljuješ! J. Banovac, razg. 147. Oh čudno li se prominilo! pred. 97. Ah, nesrićna slipoća, vele ti li si se navukla na oči i mnogim krstjanom! pripov. 9. Oh, Bože, vele ti li si dobar i ustrpljiv! 68. Oh mnogo li ti i mnogo djavao dobiva po raskošju svitovńemu! J. Filipović 1, 484[a]. Bože moj i svaka moja, velika li ti je dužnost moja! P. Knežević, osm. 170. Tako li? ono li 'e šala što je uzrok suza? A. Kanižlić, utoč. 475. Ah! prem li 'e srce tvoje, Jezuse moj blagi, srce dobro, prem li 'e srce milostivo! I. M. Mattei 57. L'jepo li je pogledati uz visoko vedro nebo! Nar. pjes. vuk. 1, 52. O narangо, vojko plemenita! tanka li si, visoko li rasteš! 1, 74. Luda li si, b'jela vilo! 1, 182. Dok mi bješe, dobar li bijaše! 1, 231. Čudno li si svate prevario! 2, 564. Brže li me, brate, zaboravi! 2, 568. Čudno li te vlašće prepanulo! 2, 280. Ludo li sam izgubio glavu! Nar. pjes. herc. vuk. 80. Lijep li si, čelebija Mujo! 141. Divnu li me rodi moja majka! 164. Vodice, studena li si! 256. Ciganin je vazda uzdišući govorio: „Ej moj lijepi alta! lijep li si, a zaludu li si!" Nar. prip. vrčev. 39. — *Amo mogu pripadati i ova dva primjera (o prvome piše Daničić:* izvan pitańa dolazi [‚li'] jednom kao u izvikivańu potvrdujući misao prema drugoj protivnoj): Kako vi je bila onaj skrьbь našla Bogъ vê, i mi smo têmь pečalni bili, a od tolê je i mnogo izišlo, a mi li hotenje i vьvsako dobroželanije imamo da te vidimo. Spom. sr. 1, 24. (1399). Ah da je peču želješca, sad bi li ih u dvije peče učinio. M. Držić 375.

c. s negativnijem kondicijonalom (ne bi li), *rjeđe s negativnijem futurom* (neće li) *pokazuje se neznaće hoće li što biti ali se ujedno ističe namjera i želja da bude. naj češće stoji u podložnoj rečenici, a u glavnoj je radńa s koje bi se moglo dogoditi ono što se želi.*

a) s kondicijonalom.

aa) u podložnoj rečenici. Ovo činaše drakun, ne bi li oslabio Gospodina. F. Lastrić, test. 105[a]. Ja tebi dajem za svidoka gdikoji redak iz sv. pisma, ne bi li ti prije virovao. M. A. Reljković, sat. A8[b]. A ti radi, ne bi li do-

stala što do sada još nisi imala. C1b. Daj ne bi li zgodio pismice Pana gledaj. M. Katančić 46. Sada pak jurve vrime jest, da se i od trećega kipa razgovorimo, ne bilismo poznali, što od ńega imamo virovati. B. Leaković, nauk. 93. Nastojaću, koliko budem mogao od ńega govoriti, ne bilisto poznavši kripost i cinu ńegovu s većom brigom ńega nastojali primiti. 195. Veće ga šaļe na vodu ne bi l' ga voda odnela. Nar. pjes. vuk. 1, 289. To velimo da se veselimo, ne bi li nas i Bog veselio! 2, 180. Te molite svog mila ujaka, ne bi li vam brata poklonio. 2, 510. A on trže perna buzdovana, ode ńega ńima udarati, ne bi li ga s końem rastavio. 2, 585. Pošļite je Savi na obalu, ne bi li se Ture prevarilo. 2, 589. Brže trči gradu Biogradu, ne bi l' brata živa zatekao. 2, 629. Naložite dva ogńa žestoka, da bi mladoj lice izgorilo, ne bi li se caru omrazila. Nar. pjes. istr. 1, 17. Da se trudi, ne bi li u starost roditeļima svojijema od pomoći bio. Nar. prip. vuk.[2] 247. Čoek koji je nabijen na kolac ne bojeći se nikakva većega zla psuje Turcima šta mu na usta dode, ne bi li ga ubili. Vuk, poslov. 266. — *Amo može pripadati i ovaj primjer:* Tako sam i onu pjesmu o plemenitoj Asan-aginici ostavio za sad dok ne bi li je đe kako čuo od kakva Krajišnika ili Dalmatinca. Vuk, nar. pjes. 1 (1891), xxxiv.

bb) u glavnoj rečenici. Ne bi li se duša našla koja bi se smilovala. Nar. pjes. vuk. 1, 141. — *Vaļa da tako treba shvatiti i ovaj primjer:* Bogom sestro, lijepa đevojko! ti ćoš biti ļuba Radulova, tamo su mi dva nejaka brata u tavnici Vlašića Radula, ne bi li ih kako izbavila! Nar. pjes. vuk. 1, 522.

b) s futurom. U nevoļi uzdišeš, neće li ti kadgod svanuti. A. Kanižlić. utoč. 37. Naženi mu srne i jelene, neće li ga jelen razbučiti. Nar. pjes. vuk. 2, 631. No na noge, da im udarimo, nećemo li izgubiti Vuka. Ogled. sr. 46.

c) s kondicijonalom i futurom. Kad ne nađu otvorena vrata, neće li se Porča povratiti, ne bi l' Porča pogubio Vuka. Nar. pjes. vuk. 2, 591. Na svako ga probe udaraše, ne bi li ga kako prevario, neće li se junak poturčiti. 2, 610. Pa otvori dvanaest odaja, u dvanestu ostavi junaka, a zatvori vrata dvanestora, da ne gleda sunca ni mjeseca ni bijela danka ni junaka, neće li se ńomu dodijati, ne bi li se kaur poturčio. 2, 611.

d. *interogativnom rečenicom u koje je oblik kao kod* a, *a) ili b) može se kazati uvjet, jer se drugom rečenicom kaže što biva ili još češće što treba da bude (a ovo se kaže imperativom), kad se izvrši što je u pitańu. uprav su dakle dvije rečenice nepodložne jedna drugoj: pitańe i odgovor, ali se može shvatiti kao da je prva podložna i da u ńoj* li *vrijedi koliko* ako, kad *itd.* Ne plati li se do uroka, a po tola da je ostalo na koly kraļevьstva ti. Mon. serb. 48. (1254—1256). Hoto li više rečeni pokladь poslati uzeti, da pošļu svoje dobre ļudi. 374. (1433). Hoćeš li biti bez straha, čini vazda dobro. Zborn. 6b. Hoćeš li poznati čovjeka kogagod? daj mu što vladati. N. Dimitrović 12. Krstjani, želite li čuti na čas vaše smrti glasove od blagosova, dilujte dobro. J. Banovac, razg. 6. Želiš li pridobiti zle misli, odbaci one poglede. pred. 15. Dade li ti Bog sriću, nastoj na molitvi. 51. Želite li da je Bog s vami, mir neka je među vama. pripov. 119. Siromah, hoće li od glada umrijet, neka umre. A. Kalić 265. Misliš li me mrtva požaliti, požali me dok sam u životu. Nar. pjes. vuk. 2, 268. Ne hćenu l' se kući obratiti, udari im sa svakoje strane. 5, 244. Jesi li se privezao za ženu, ne traži da se razdriješiš. Vuk, pavl. 1kor. 7, 27. A Leskovčani, ako im se mili živeti, neka se turče; neće li, neka trpe što ih snađe. M. Đ. Milićević, zim. več. 142. — Jeli zmijińi skot, tot peči. (Z). Poslov. danič. Ova malina stvari ne izgovara čovika od griha smrtnoga, nego učini li on takvi grih, jurve smrtno griši. B. Leaković, nauk. 458. Ne dođete l' mene na Cetińe, brzo ću vi vojsku opraviti. Nar. pjes. vuk. 5, 238 Očuvaš li se, to jedno bićo već veliki dobitak. M. Đ. Milićević, zlosel. 202. — *Amo može pripadati i ovaj primjer:* Jedan kraļ ima li biti poslušan kano sin svojima roditeļom? nije bilo sina poslušnijega od Stipana; jedan kraļ vaļa li da ļubi svoje sinove i svoje podložnike? nije bilo otca, niti principa ļubeznivijega od Stipana; jedan kraļ ima li biti života čista? Stipan je bio života naj čistija. A. Tomiković, gov. 265. *i ovaj:* Oružje ńegovo ne puštavam, znat li mi izgubiti sve. Pravdonoša. 1852. 31. — *vidi i* 5, b.

2. *stojeći među dvije ili više riječi ili rečenica, veže ih onako kao* ili.

a. utrum (ne) — an, *veže zajedno dva ili više pitańa (kao* ili, *vidi* ili, *g, a)) u prvome od kojijeh ima već* li *u značeńu kao kod* 1, a.

a) u glavnijem rečenicama. Čto že nareku te? apostola li nareku te? . . . mučenika li? . . . učiteļa li te nareku otьčьstviju svojemu? . . . vojna li te nareku, svete, krêpьka? Stefan, sim. pam. šaf. 25. Odkuda ste, iz neba li, iz zemļe li? A. Kanižlić, kam. 320. — *Amo pripada i ovo:* Hoće li, neće li (n. p. ide ili radi što, t. j. lijeno, skańujući se). Nar. posl. vuk. 342.

b) u podložnijem rečenicama. Još sam snim li, dim li, ja sumńiva. Ġ. Palmotić 1, 197, Znajući drugi dobro, istinu li, laž li brani. 1, 393. Niti znamo, dobri li su, zli li su. M. Radnić 103b. Koji imadu pravo, prvi li, drugi li. neka štioci budu sudci. A. Kanižlić, kam. 11. Ne mareći mlogo, tuđe li, svoje li daje. 143. Rveći se sam sobom, hoće li neće li moliti. utoč. 69. Učenici upitaše ga, s čigova grijeha oni čovjek bješe se slijep rodio, s ńegova li, š ńegovijeh li roditeļa. S. Rosa 122a. — *Amo pripada i ovo:* Mańe li više li, ne mogu se spomenuti čisto. M. Dobretić 146. — *Amo ne pripadaju ovi primjeri nego uprav pod* 1, a, *jer se u ńima ne očekuje da će se pristati na jedno pitańe, a odbaciti drugo.* Oh viđ sad tko milos u žeļah ne ima ali ku usilos od drazih usprima, bude li muka toj, bude li žestok vaj! Š. Menčetić 124. Odgovora nu nam nije, ugodna li, draga li je Captislavi ova vira. Ġ. Palmotić 2, 208.

b. *vidi* ili, d. U dne u nošti li vьzda komь ihь pošļemo da imaju pojti. Spom. sr. 1, 48. (1403). Da se imaju dati ńegovu ostanku i bratje ńegove, komu li bi oporučilь. Mon. serb. 286. (1419). Ako bi se zgodila njekoja teškoća . . . koj*(ij)*em gode uzьrokomь odь koje gode strane kojom li gode stvarьju. 418. (1442 *u poznijemu prijepisu).* Svaka stvar voće mańe li se prilipļuje. B. Kašić, nasl. 157. Koja mańkahu, ali su drugojako po blagdanih određena, iznova li naređena. 1. Bandulavić m. Ako ona plav nemila od mora se ne proždrije, o kuk li se ne razbije u tisuću mrva i dila... ja vjerovat neću odi. I. Gundulić 37—38. Od tada sam sveđ želio, da zatvori oči moje ļubav, smrt li, da vidio ljepos ne bih mańu od tvoje. 259. Tuj čekaše

svak čas glase dobre zle li svojoj kruni. 560. Gdi bismo se sahranili, kraļevske li tvoje krune plemenitu čas branili. Ġ. Palmotić 1, 59. Mrtav, živ li ja sam odi? 2, 239. Mjesto, grad li 'e, vjekovito već bit neće kauraški. J. Kavańin 235a. Sdrak sam, duh sam li ti, ne moreš me ne grliti. 462a. Po dva tri li puta priko godine. F. Lastrić, od' 59. Bludnica, koja je osuđena za jedno, dva tri li priļubodništva. ned. 17. Ostaviti onu vrstu griha, na koju si se navadio od godinu, dvi, tri i više mańe li. 120. Posli niko četiri pet li iļada godina. svet. 47a. Posli dvi tri li godine čuše glas. A. Kanižlić, utoč. 283. Svakoj moj bijedi duhovnoj tjelesnoj li. Štit. 1. Grlica kad tuži kad li kosić fićuka. M. Katančić 40. Svake treće šeste li godine. M. Pavlinović, rad. 6. — Li *može stajati i s prvom riječi ili rečenicom (kao* ili, d, *b)).* Jedan li oba li z gospođami ili i z detju. Mon. serb. 259. (1405 *u poznijemu prijepisu).* Koji bi bili protiva Dubrovniku kojomьgodi neprijaznьju (‚neprêjaznьju') a ili zlomь voļomь, ratьju li vojskom li ali kojimь razmirьjemь . . . 451. (1452). Ako bi prišao po sebi li po svojihь li dobrêhь ļudehь . . . 496. (1466). Što danaska li zautra li potrebuje da pustite. B. Gradić, djev. 39. Tko su ožeńeni, imaju se dva li tri li dni uzdržati od svoga druga. M. Divković, nauk. 318. Krivo li pravo li otima tuđe. A. d. Bella, razgov. 70. Drakuni li su, vištice li su, što mu drago. F. Lastrić, svet. 58a. Prikažujući vlaštite potrebe telesne li, duhovne li. I. M. Mattei 213. Ponavļati u prvi petak ali nedjeļu svakoga mjeseca prije li poslije li pričestjenja. 261. U sve dakle nezgode il' potribe obćene li osobne li. Štit. 5. Kad jedan drugomu otvorito kažemo što mislimo, kad li tad li sporazumićemo. M. Pavlinović, razg. 18.

c. *vidi* ili, a *(ne samo kod riječi ili rečenica istoga nego i sličnoga smisla).* Da se laživo, krivo li kunu i zaklinaju. B. Kašić, zrc. 45. Ina su potrebna, kakono materija voda li, forma riči li. rit. 4. Jedan paralitik klinit li osta zdrav. fran. 213. Znate kolike privare, kolike li zasjede pop Florencijo snuje. I. Đorđić, ben. 155. Ja sam uzeo niku baštinu iliti čitluk, selo li, potribito mi je otić prigledati. F. Lastrić, od' 235. Netom pokomili kojagod pečal, bolest, muka li, smrzne se od straha. I. M. Mattei 103. Neko čeļade veoma pobožno kad bi se našlo zamršeno kojijemgodi dvoumstvom, zaprjekom li, veļaše istijem načinom . . . 130.

3. *stojeći između dvije ili više od dvije interogativne rečenice u kojima je interogativna zamjenica ili interogativni adverb, veže ih među sobom.*

a. *smisao je u pitańima isti ili sličan, ili se u drugome pitańu ńešto više izriče nego u prvome. osim* li *može biti i drugijeh veznijeh konjunkcija, kao n. p.* i.

α) u glavnijem rečenicama. Kto izьčьtetь sego čjudesa? kotori li jezykь izьglagoļetь tajny tvoje? kotorêj li ustьnь otvrьzeta se na tvoju pohvalu? Stefan, sim. pam. šaf. 25. Koju ti pohvalu prinesemь? čto že li narečemь te? ili kymi pohvalami vьsh(v)alimь . . .? Mon. serb. 67. (1305 —1307). Ča oću reći, komu li se oću preporučiti? Transit. 147. Kada to oću viditi, kada li se javļu pred licem tvojim, kada li se nasiću liposti tvoje? Korizm. 27a. Gdo mu oće suprot reći, gdo li ga oće ustaviti? 30a. Lipo t' je vezena ovaj stvar, pravi svak; od kud bi svedena, na što li prido pak? P. Hektorović 74. Kamo su Trojani? kamo li ostala gospoda? N. Dimitrović 34. Tko mu će uzdržat glavicu? tko mu li piti dat? N. Naļeśković 1, 125. Od kud ste prišli vi, koje li stvari rad dođoste u lug ovi, kud li grete sad? 1, 236. Koji ću razgovor od sada imati . . .? . . . Tko je sad umrli na svijetu, ma vilo, da mene zagrli ļuveno i milo? koga li da gleda tvoj sluga ļuveno, kad je sad od leda tvo lice rumeno? tko li je, da mene celiva, moj druže, pokoli rumene tve usti svenuše? 2, 109. Što se smijeje svaki od vas . . .? što li mi se svak začudi . . .? 1, 154. Sinoćka gdje s' bio? gdi li su t' oružja? 1, 292. Zašto me ti uze, zašto li na mene ovako, jaoh! uze navrže ļuvene? 2, 43. Zašto me pogubi, zašto li, gospoje, na me se rasrdi, služenje ter moje i mene pogrdi? 2, 76. Kako se razdijeļam od drage gospoje, pri kom li ostavļam ufanje sve moje? 2, 80. Nu komu ja plačem, komu li, jaoh, tužu? boļe bi da mačem prijeku smrt sadružu. 2, 96. Vaj! što me daj mirna ne čini umrijeti, pokli me, jaoh! vjerna u svemu nađe ti? što li mi smrt ne da, na ruci kad ti bjeh? 2, 120. Gdi ću uteći, što li ću učiniti? A. Gučetić, roz. jez. 299. Ka uredba, ka požuda, ko li od slave novo ufanje opet na svoje rodno stanje Tezea vodi sad ovuda? I. Gundulić 7. Ah, kraļ koji u svjetlosti, ki li vitez svim hrabreni paše s većom čestitosti sad od mene mač zlaćeni? 18. Nu što kaže, što li veli svijes ma sade pripadena? 79. Nu što oči mê vide, što li će bit novo, koja vil izide iz rijeke sad ovo? 90. Dušo, kćerce, nijesam nit' ću *(tebe ostaviti),* jaoh! nu kada, kako li ću? 97. Kud srneš, Zagorko, kud li se potežiš? ke prispje zlo gorko, od stada što bježiš? 142. Vaj! ne znam, što ću sad, kud li bih otišo? veće mi je mrtvi glad do nosa nišo. 151. Da što čekam, što li pazim? razdijeļen sam s dragom vilom. 165. Ah! što vidjeh sińe more, . .? što li gledah brza krila, gdje put neba ptice steru, . . .? 241. Gdi *(su)* oni, ki se od svih ļudi dobitnici oglasiše? gdi li uzmožni, kih požudi krug malahan vas svit bišo? 234. Tko da iskaže lica tvoga sve liposti božanstvene, tko li srca privrijednoga misli i žeļe prihrabrene? 268. Koje strane, ki li puci oprijeće se kraļeviću? 308. Nu gdi ostavļam od poludna crnce? gdi li im mjesto kažu? 334. Ah! kud, plahi mlače, poje, na ki li se put poteži? 362. Ka vas huda čes namjeri? otkuda li vi dođoste? Ġ. Palmotić 1, 74. Radi koga grijeha i zloće, za koja li huda dila ćaćko umorit mene hoće? 1, 178. Tko se branit od ńih more, tko li uteći ńih porazu? 1, 186. Kô na pamet dođe tebi . . . sa mnom mijenit tvê odjeće? kako li se ne pripade? 1, 317. Što ono oči moje vide, od blaženijeh tko li sada susresti nas ovdi ide? 2, 469. Ko mi će dat kripost mojoj pameti, ko li suze mojima očima? M. Jerković 44. Gdi jesu toliki kraļi? gdi su toliki cosari? gdi li su tolike duke? P. Posilović, nasl. 13a. Koji turan, ka l' prigrada ńe se sili hoće opriti? J. Kavańin 6b. Tko zna, gorit dokli ima? gdi li će se udunuti *(ogań)?* 222a. Srebrnica gdje Dabiša, gdi li Kačići od Omiša? 231b. Tko bo more, jaoh, doseći? tko li izreći? . . . 339b. Tko može dubočinu ńe doseći? ko li od ļudi k ńoj dopriti? 355b. Što će od tebe tute biti, kad li hoćoš odtle iziti? 394a. Tko je, tko, ovi prah? i tko li je ovi vjetar? B. Zuzeri 267. Što čini pasti s neba Lucifera u pakao, nego ńegova voļa? što li Adama izagnati iz raja zemaļskoga izvan ńegova voļa? J. Banovac, razg. 114. Kakve su to rane, Isukrste, po tvom tilu, ko li te je tako izranio? 149. Kolike milosti šaļe Bog vama s nebesa, koliko li

blago prosipļe za vašu korist? 153. Ah, blago moje, komu mi ostaješ, ko li će te uživati? pripov. 4. Kakav je ta ogań, kakva li ńegova vrućina, kakva li te vrućine žestina? 45. Koliko zastiđeńe, nenavidost, koliku li gorkost porodi onoj gospodi? F. Lastrić, test. 199b. Kuda otide naj prvo? komu li otje naj napre navistiti svoga uskrsnutja veseļa? 204a. Kakav, koji li je to kraļ od slave? 227a. Što je znamenovala korabļa Nojeva? što li oni strašni potop? 276a. Što je neharnost, što li diluje? 386. Tko je moćan, tko li podoban izrijeti ovoliko mogujstvo? V. M. Gučetić 58. Rodila si, ali kada, u koji li danak? A. Kanižlić. utoč. vi. Što tuguješ? što li mi od žalosti veneš? 37. Kakvo je, koliko li znańe imala? 592. Jer mrtvačke kosti gledaš? jer li mrtvim pokoj ne daš? V. Došen 44a. Jer dobitak s lađom tira? jer li ļudma ne da mira? 57b. Za koju bi korist bila? kome li bi bila mila? 65a. Što im biše? oda šta li oboliše? 174b. Ko će skupit po nebu oblake? ko l' će ispivat po svijetu junake? And. Kačić, razg. 2a. Ah, te kako će duša prokleta svoje tilo pozdraviti, kakvom li ļubavju istom hoće na ńega pogledati? Đ. Rapić 3. Kud ću sade, na koju li stranu? Nar. pjes. vuk. 2, 496. Što s', sestriću, jutros uranio? što s' u poļu čador ostavio? što li si se, sine, namrdio? 2, 538. — *Pitańem se može izjaviti čuđeńe (vidi* 1, b, *b)).* Koja je zloba tvoja, koje li sagrišenje! M. Jerković 68. Ke vesele razgovore, ke li tance zavrgoše! P. Kanavelić, iv. 449. Kakve su ovo promine, kakve li novine! J. Banovac, pripov. 75. Ja kako ga bane osedlao! kako li ga tvrdo opasao! Nar. pjes. vuk. 2, 270. Kakva j' krasna Kaica vojvoda! u kakvom li gospodskom odelu! 2, 483. — *U ovijem primjerima prvo pitańe nema interogativne zamjenice ili adverba:* Jel' mu srce oteškalo, kako l' stati na toj muci kripko od svud on odluči? P. Hektorović (?) 136. Bi li, kako li bi ovo činio, da bi za tim udiļ imao umrti? A. Kanižlić, fran. 249.

b) u podložnijem rečenicama. Da bi ni i vašь vlastelinь uvêžьbalь tko su na ime i gdê li, da ni se nêki ne utaji. Spom. sr. 1, 80. (1406). Vьspomenuti o srьbskoj zemļi kako uvêrena bystь, kto li načelstvovaše vь ńej. Okáz. pam. šaf. 51. Kaže se kojijem se načinom ima sahranit u djevstvu, u čemu li stoji djevstvo i kako se gubi. B. Gradić, djev. 45. Skaži mi, kojijem zakonom, kojijem li načinom jest ńemu ugodno da se toj učini. 59. Ne znaš, nevoļnice, ne znaš, komu si tvoje djevstvo dužna koju li krunu od ńega čekaš. 89. Gledaj ke su ńih *(viteza)* prilike, s kijem li oružjem svaka *(vrsta)* hodi. I. Gundulić 439. Izvidiće se i odkriti onde s kakvom su svrhom pripovidaoci pripovidali, s kakvim li umistvom od nauka ispovidnici ispovidali, kakvom li misnici čistoćom na oltar izlazili. J. Banovac, prip. 26. Evo čuste što nas zadužuje četvrta zapovid Božija, kako li se suprot ńoj sagrišuje. F. Lastrić, ned. 134. Upita princip svoje zaručnice, što joj se čini od veličanstva Cirova, što li je naj lipše vidila u ńegovu dvoru. 206. Više ste puta čuli, kolike se nesriće vrimenite dogodiše Jobu u jedan dan, koliko li progonstva podnese od djavla. 210. Imam virovati da znadete što je licumirstvo, što li su hińci, licumirci. 300. Pravo kaže, što kako li se je dogodilo. A. Kanižlić, kam. 127. Pazi, kako držiš glavu, kakvu l' odtud imaš slavu! V. Došen 179a. Ne znam, kog' je linac roda, kud li ńemu mama hoda. 211a. Promišļavajući šta bi ja mojoj otačbini donio, šta li bi ja mojim domorodcem kakono pazara poklonio. M. A. Reļković, sat. A3a. Ne znam, odkuda je rodom, tko li mu je otac bio. A4a. Neg bi rade u kolu viditi, kako ćerce s dragim poskakuju i kakve li pismice pivaju. C6b. I pita ga, tko ga je stvorio, tko li jadna gorko odkupio, za koju li svrhu satvorio. C7b. Jer sad novog miseca plode se, ne znam od šta, što li je donese. J. S. Reļković 163. Da vidite, pak da se divite, kakovi su i koliki li su! Nar. pjes. vuk. 2, 212. Kaže jade tastu na uranku, kako su mu dvori poharani, kako su mu sluge razagnate, kako li je majka pregažena, kako li je ļuba zarobļena. 2, 268. Da pogledam i gore i doļe, ko pogibe, ko l' ostane danas. 2, 562.

b. *pitańa su suprotna jedno drugome.*

a) u glavnoj rečenici. Od kuda si, kamo li gredeš? Zborn. 38a. Koji je uzrok od svetoga proštenja, koja li svrha od ńega? A. Gučetić, roz. jez. 48. Što ubožkoj obitili pristoji, kâ li lašti u svili? J. Kavańin 354a. Sve ke k ńemu ovd' dohode što će primit, što li neće? 514a. Tko sam ja, tko li je ovi komu ja služim? I. Đorđić, ben. 127. Koji grih jest težji, koji li lakši? A. Bačić 379. Ma što je tilo? što li je duša? J. Banovac, razg. 102. Što imenom od sunca, što li imenom od miseca zlamenuje se? F. Lastrić, test. 231a. Što je holost, što l' nizina, kakva li je kojoj cina? V. Došen 18b. Šta si joj govorio, i šta li ona tebi? Pravdonoša. 1852. 9.

b) u podložnoj rečenici. Svijem će ovoj libarce mnoge stvari odkrit i objavit, i što su držane, pod što li podvezane, ukazat im, od čega se uklonit, što li slijedit imaju. B. Gradić, djev. 7—8. Duša na koj slika izlazi Božja kakva scijeniš da je? kakav li opet Bog od vika ki je bez slike sebi slika? I. Gundulić 242. Što bi htjeli, što li ne bi, da odlučit ne umiju. 365. Ki razbiru, što 'e zlo činit, dobro što li. J. Kavańin 356a. Poznati, koji je grih teži, koji li je lakši. J. Banovac, razg. 250. Poznati kad je u krađi grih laki, kad li smrtni. uboj. 36. Dati svakomu na znańe razboritije, što je zapovideno, što li je zabrańeno. F. Lastrić, od' 68. Koja mi kaže, što je zlo, što li dobro. ned. 280. Niti mi znademo, kada su korisna, kada li štetna. 323. Koji ne zna, što je Božji, što li 'e ļudski zakon. A. Kanižlić, kam. 395. Znano biva, što je žito, što li pliva. V. Došen 18b. Bog znade i vidi koji je u grihu, koji li je u ńegovoj milosti. M. Dobretić 315. Djakonu se pak pristoji iziskovati, koji živu u gradu bogoļubno, koji li inako, koji dohodu na misu, koji li pak ne dohodu. J. Matović 294—295. Što se ima prositi što li ne, rijeti će se na svoje mjesto. J. Matović 436. Ne ima vođu koji bi mu kazao, gdi je brdo, gdi je dola, gdi li je strmo. A. Tomiković, gov. 129.

4. *kod dva ili više od dva pitańa u kojima ima interogativna zamjenica ili interogativni adverab, može* li *biti u svakome pitańu: radi prvoga vidi* 1, a, *d); u ostalijem je rečenicama jamačno konjunkcija kao kod* 3.

a. *u glavnijem rečenicama.* O tamni, o nevoļni i žalosni grešniče, kud li češ, kamo li češ tada? M. Divković, bes. 31b. Reci mi: „Gdi li si, što li, u komu li je bitju duša tvoja?“ M. Divković, nauk. 17b. Rekoh mu: „Jesi l' žif al' mrtaf, kako li, u čem li osta krif?“ Đ. Baraković, vil. 292. Mornari kud li će, kamo li će? A. Kanižlić, fran. 74. Kud li iđu, što li čine? And. Kačić, kor. 254. Česte knige idu za knigama, od koga li, kome li dolaze? Nar. pjes. vuk. 2, 502.

*

b. *u podložnijem rečenicama.* Viđi, sinko, i promisli, koju li plaću daje Bog svemogući, koju li djavao pakleni. M. Divković, bes. 22ab. Ne zna, što li čini, kamo li iđe. 633b. Skoči da vidi, tko li je, što li je. M. Divković, nauk. 25a. Da vidimo, kako li hodimo, kuda li iđemo. 127a. Da slipim dan svane, da znati budu moć . . . ča l' je dan ča li noć. Đ. Baraković, vil. 8. Ima dosta krstjana na svitu koji govore i otčenaš i zdravamarijo uba ne znađući što li govore što li čine. J. Filipović 1, 509b. Smakoše ji sedam ljada ne gledajući tko li više prav tko li kriv. 1, 198b. Ne znadem, što li psujem, što li grdim. I. J. P. Lučić, razg. 114. Da ne bi znali, što je zlo, što li je dobro. B. Leaković, gov. 45.

5. autem, vero, *stoji između rćenica što pokazuju uvjete i veže ih među sobom. obično se razumije da kad se vrši jedan uvjet misli se da se ne može izvršiti drugi, te* li *ističe uvjete kao suprotne među sobom (isporedi* 2, a). *može se izmijeniti riječcama* a, ali, pak *itd. — uvjeti se ističu osobitijem riječima* (ako *itd.), ali i što se prije njih izreče može se shvatiti kao uvjet, te rečenice s* ako *itd. pokazuju naj češće neizvršivańe onoga što je sprijeda kazano.*

a. *uvjet se izriče konjunkcijom* ako (ašte, aće), *vidi* ako, 7, b *i* d (I, 52—54). — *U dva spomenika* xv *vijeka imadu tri primjera u kojima* ako li *stoji mj.* ako li ne. Ostali ste dlьžni gospodinu mi Mrьkši tisuću i 100 perperь venetki . . . i za to je mene poslalь da ti je prošu dobromь voļomь, ako daste; ako li, da govoru na vasь vlastelomь. istinna jerь gospodinь Mrьkša rekal mi je i naručilь jerь vi je prostilь odь toga 5 satь perperь a da daste 6 satь perьperь. za to dajte mi tej 6 satь perьperь; ako li, ja ću vse pitatь. Spom. sr. 1, 71. (1405). Da mu vaša velikostь vêru i slobodu zapiše u listu dojti i opetь pojti sь vsêmь: ako se napravi toj, dobrê; ako li, da je voļanь i slobodanь opetь kь svojemu domu. 1, 149—150. (1420). — *Osim* li *može vezati rečenicu i druga konjunkcija u istome značeńu, kao na početku rečenice, vidi* ako, 7, d, *a) i c* (I, 53—54); *ili poslije* li *može stajati* pak (paka, pako), *vidi* ako 7, d, *b)* (I, 54a).

b. *može biti i nekoliko uvjeta, te u svakome ima* li *ili slična riječ (vidi na kraju). smisao je da nešto biva koji god se uvjet izvršio, vidi* ili, e. Osveti li se tko svom uvriditeļu, ockvrni li ženidbeni dug s nevirnošću svom drugu posteļu, uzme li tko divojci pošteńe, . . sve su zle misli bile uzrok i koren . . . J. Banovac, pred. 14. Lijepa li, gruba li, reci mi samo toj. F. Lukarević 42. Da vsaki od crne zemļe ove vazme, kami li drivo li, vsaki da iznese. Aleks. jag. star. 3, 285. Prava li kriva li da su ma veljenja, na tvoj maloj hvali tvoja su činjenja. I. T. Mrnavić, osm. 24. Ļude i sjeme vrsti svače, rostu l', lete l', plovu l', tlače. J. Kavańin 72a. Car li, oso li. (Z). Poslov. daničk. Drago li vam živjeti svi, drago li umrijeti . . . Nar. prip. vrc. 209. — *U ovijem je primjerima* li *samo u jednoj rečenici, a drugoj* jali, ili: Dim Gašpara Milostića ki u hrvatskom roden kraju, bi li znanje ali srića, jur stolova na Dunaju. I. Gundulić 312. Promotrite jedno ditešce od po godine mańe li il' malo više. F. Lastrić, ned. 379. Il' je kripost koja svrhnaravna bila, ļubav li na svoja mene uze krila . . . A. Kanižlić, rož. 52.

c. *može se shvaćati kao uvjet i vrijeme kad što biva; po tome stoji* li *i uz* kad (kada). Onda mi dan svita, po raju onda grem, kad tebe od mita, sokole, gdi nazrem; kad li te s prozora ne viju dan koji, srce do umora bolno mi ustoji . . . H. Lucić 219. Čovjeka svak ļubi, dokle je sreća š ńim; kad li ju izgubi, zgubi š ńom sve sasvim. N. Dimitrović 15. Jaoh draga gospođe, kako će t' biti čâs, po družbi kad pođe po tvojoj ovi glas? jaoh draga gospođe, kada li pak reku da sluga tvoj đođe za tebe na prijeku? N. Naļešković 1, 181. Ter kad mi pride noć, ja želim, gospoje, da bude u čas proć, a bio dan da doje; kad li mi dan sine, ja želim, naj preče opeta da mine, da vrijeme potječe. 2, 108. Kad godi gdi pride tve lice pribilo, svak mu se poklańa gledaje na ń milo; kad li rič govorit ku stane tva mlados, može svu srdnu vlas utažit za rados. D. Rańina 83a. Nu kada besjedeć ki govor stat pravi (= *stane praviti),* sva višńa nebesa na ńe rič ustavi; kad li oči ńe svrne, takmenja kojim nî, užiže, umara, razčińa i kopni. 101b. Dokle ravno stoje stihe i tobom učińena človičaska telesa cila i ne povaļajući se ravno teku, kada li od četirih sastav razdili se jedno ili veće ili mańe, tada rastegne se i od duše razdili se mrtvo človičasko tilo. Aleks. jag. star. 3, 316. S neprijateļi kad bori se, kad li u miru tihom stoji. J. Kavańin 209a. Tilo dižu mrtvo . . .; kad li vrime tomu dospi da se tilo sarani, bijeli cvitak đurđic, gdi bija tilo, rodi. M. Katančić 50. Falila se prelijepa Ana: „Nema dvora što baba mojega; ja sam čula, kaževali su mi, poļepši su moga Petra dvori . . .“ Kad li Ana sretno domu đođe, al' istina što su govorili. Nar. pjes. vuk. 1, 4. A vode ga pod šator veziru; kad li đođe momak pred vezira, triput mu se svezan poklonio. 2, 607. — *Uz* li *može biti i druga konjunkcija (isporedi kod a), n. p.* pak. Svaka zvir žestoka . . . dobro i zlo poznava, ter kada opazi da joj zled tko dava ončas ga porazi; kada li pak vidi dvorit se s ļubavi, pitoma stvori se, svu divjač ostavi. D. Rańina 96b. Istina je da se mnoge pute čini razdiļeńe na pamet . . .; kad li je pak po veće brojeva ol' ti figurica u broju od razdiļeńa, hoće se pero. M. Zoričić, aritm. 39. Ne sagrišuje smrtno čovik . . . kada s hotińem povoļno i slobodno ne pristaje . . .; kad li paka voļa čovičja k misli i uzbuđeńu brezrednomu prilaga se, tada misli otrovne uzrokuju duši onu štetu priveliku . . . I. J. P. Lučić, razg. 57.

d. *vojet se izriče riječju* gdje, *te može značiti:*

a) uvjet uopće kao ako. Promin', starče, tvoju voļu, . . . di li nećeš, na velici pogibal' si s učenici. P. Hektorović (?) 89. Slet', Popijevko! sleti, moja, s kruga Askrea, ter đođ' k meni, er mi 'e trijeba pomoć tvoja za izrijet žestok plam pakleni. Sile od tmaste vječńe noći kratak moj gled ne dohita bez razumne tve pomoći kôj su skrovna sva odkrita; gdi li ne mož' sva praviti, htij s mnom paklu se odpraviti. J. Kavańin 391a.

b) mjesto. Đe god mi i naša đeca i naša braća za ńih čuli, otole se pozdravļali! đe li se na putu il' na divanu viđeli i sastali i otole se pozdravļali! *u* Vuk, živ. 76—77.

c. *u jednome primjeru* xvii *vijeka ima* li *mj.* ako li *(isporedi* 1, d). Vječnu slavu kû nam daše, ako dobri u životu, zli li, muke i sramotu. J. Kavańin 335b.

f. *mogu se u širemu smislu shvatiti kao uvjeti i neke rečenice u kojima je relativna zamjenica.* Kьto drьzno . . . kьto li zabrani i ne dastь, da plati 5 satь ovьmь. Deč. hris. 56. Kto se obrêto jerotigь živê sь Hristijany, da se žežetь po obrazu i proženetь se; kto li ga mučetь tajiti, i tь da žežetь se. Zak. duš. pam. šaf. 30. Po vsêchь crьkvahь da hranetь se ubozy. kto li

ihь ne uzьhranitь otь mitropolitь ili otь igumenь, da otlučitь se otь sana. 31. Da se liči po vsemь trьgu da nitkorь ne smě kupovatь ni prodavatь čeljadь . . . tko godě li se najde da suprotěvь učini, takoziga ćemo pedepsatь. Spom. sr. 1, 31. (1400). Odlučismo . . .; ki li bi to razbil, Gospodin Bog ga razbij. Mon. croat. 181. (1500). Ubozijem tko dijeli, on neće ubog bit, tko li ńih ucvili, na uboštvo ima prit. N. Dimitrović 8. Tko se uzvišuje ima bit ponižen, tko li ponižuje biti će uzvišen. 12. Hodil sam u vike ovimim drumom ja i još ću hoditi godišta sva moja; bivši put općeni, niko mi braniti ne može da ńime ne budem hoditi . . . komu li moji hodi mučni su meu vami, neka uzme ter udri glavome o kami. D. Rańina 102b. Ko je put pogriješil, vrati se na drum prav, ko li gre sve nezdrav, ljekare poď išti. 108b. Oprostite, ako imate koju stvar protiva komugodi; . . . da tko li ne prašta svomu iskrńemu neće ni ńemu Gospodin Bog. M. Divković, bes. 9a. Od duhovnih tko bi obćeno htio zemļu oplaviti, neka čeka to dospijeno gor' na nebu opraviti; . . . ko li od crkve odagnati htio bi dobra sva vremena, no bi mogla živa ostati. J. Kavańin 380b. Tko ne poznaje Boga i ńegova dobročinstva, oni je brez pameti i očiju, tko li ji poznaje a ne odgovara na ńe, jest gori od istoga zla. J. Banovac, razg. 154. Tko će gori, tko li doli, da izbere, kuda voli. V. Došen 32b. Ko to ne da, ko l' to smeta, Bog nam ga smeo! Nar. pjes. vuk. 1, 426. Ko bi mene snopļe povezao, dala bi mu moje belo lice; ko li bi mi vodice donio, dala bi mu moje čarne oči. 1, 172. Ko imaše końa od megdana, okreće ga po poļu ǵilita; ko l' bekrija, nagińe čuturom. 2, 544. Koji god u slavu Božju ustajao . . ., koji li je zaboravļao il' u strahu il' u stidu il' u svome sagrješeńu te je ne spomenuo . . . *u* Vuk, živ. 73.

6. *ima* kad li *u drugome smislu nego je kod* 5, b, *vidi* 1. kad, B, II, 5 (IV, 724a). *amo pripada i ovaj primjer u kojemu uz* kad li *nema glagola (razumije se* pasti), *ali se ističe iznenađeńe:* Pļuni vrh sebe, kad li na obraz. Nar. posl. vuk. 249.

7. *u rijetkijem slučajevima* li *veže riječi ili rečenice, samo isporeďujući ih.*

a. *znači što i* a. A ne sad jedno sad li drugo. B. Kašić, rit. xvii. Nut' božice, druge moje, koliko su vidjet mile, čijem su ļubko nakitile svijetle i čiste prame svoje; nut' li paka sred livada, gdje neubrano cvijetje pada. I. Gundulić 74.

b. *znači što* i. Da što je žao meni, što li se ja boļu, neće se da ženi. N. Naļeśković 1, 283.

c. *u dva primjera* xv *vijeka stoji poslije koje riječi kao da ńom dopuni ili razjasni riječ što se prije rekla, od prilike kao* i to. Zajasmo u te gospođe Jelene, Herьcegovice li, ńe pênezi. . . . Za one četiri tisuće dukatь namь zajamšêhь i zgoru imennovanêhь li toj gospođi Jeleni Herьcegovicê takođe dajemo i zapisujemo u vêke . . . Spom. sr. 1, 176. (1412).

8. *često stoji uz druge riječce (osobito konjunkcije), te ili im dodaje svoje značeńe (ili) ili im podaje veću snagu. ńeke su tako združene s* li, *da se obično i pišu s ńime kao jedna riječ. vidi* ali, budi li *ili* bud' li, *vidi* biti, budem, II, 4, *b) dd)* (I, 368a), dali, do li *(vidi* 1. do, I, 6 *na kraju)*, ili, jedali *(vidi i* eda), kamoli *(vidi* kamo, I, 3, c, *b))*, ma li *(kod* ma), ne li *(kod* ne), nego li (negli), niti li *(kod* niti), nu li *(kod* nu), pače li *(kod* pače), toli *(vidi kod* taj).

LIB, *m. ime brežuļku u Hercegovini.* Schem. herceg. 1873. 182.

LIBA, *f. mlado guščе. — U jednoga pisca Slavonca* xviii *vijeka.* Po takvomu vrjemenu ne vaļa libe ili guščiće nadvor pustiti. I. Jablanci 148. — *Jamačno je od mag.* liba, *ali ova riječ postaje po svoj prilici od glasova kojijem se vabe guščići* (li bi, li bi *ili* bi li, bi li); *i u novoslovenskome takovi je glas* liba.

LIBÁDA, *f. (arap.?) pers. tur.* lebâde, *ńekakva kratka kabanica. — U naše vrijeme u Bosni.* Pokri końa zelenom libadom. Nar. pjes. petr. 2, 278. I među ńima hoǵa Ćuprilija, bijele brade, zelene libade. Nar. pjes. hörm. 1, 41. Bijela mu i glava i brada, a na ńemu zelena libada. 1, 289. Libada, haļina kratka. *u* Nar. pjes. petr. 2, 698.

LIBÁDE, libádeta, *n. vrsta ženske haļine* (Đ. Popović, tur. reč. glasn. 59, 136). — *vidi* libada. — *U naše vrijeme u Srbiji.* Sedi jedna gospa u zelenom libadetu. M. Đ. Milićević, des. par. 26.

1. LÌBÂN, libána, *m. tal.* libano, *podebļe uže zapredeno od kovilja; naj češće treba za opasavaňe komine od grožđa pod tijeskom. — U primorju od* xvi *vijeka, a između rječnika u Belinu* (‚fune di sparto' ‚funis sparteus'; liban za tijeska, liban od tijeska ‚fune da torchio' ‚funis torculus' 334a) *i u Stulićevu* (‚funis ex sparto'). Kurentija . . . kako votom od libana oko soka svije ńimi *(mrežami).* M. Vetranić 1, 17. Libân, pas od trave kojim se uteže drop u vinskom tijesku. M. Pavlinović.

2. LÌBAN, *m.* Libanus *(u svetome pismu i* Libanon), *ime gori (kosi) u Siriji. — isporedi* Livan. — *Od* xv *vijeka.* Od pustiňe i od Libana i od rike velike Eufrata dari do mora od zapada budu mejaši vaši. Bernardin 33. deuteron. 11, 24. Slomiti će Gospodin čedre od Libana. B. Kašić, rit. 22. Ovo je ona, ka jest cedar iz Libana. F. Glavinić, cvit. 280a. Dat će t' cedre Liban sveti. J. Kavańin 227b. Kitni Liban. I. Đorđić, uzd. 32. Odi, zaručnico moja, odi od Libana. F. Lastrić, test. ad. 87b.

LÌBANOV, *adj. vidi* libanski. Slava Libanova dana jest ńemu. Bernardin 5. N. Rańina 17a. isai. 35, 2.

LÌBÂNSKÎ, *adj. koji pripada Libanu. — Od* xvi *vijeka.* Iz gvozda libanskoga. Korizm. 11b. Planine libanske. Đ. Baraković, vil. 89. I libanski jakno cedri. J. Kavańin 65b. A nos turan kô libanski. 521a. Na gori libanskoj. S. Rosa 18a.

LÌBÂŃE, *n. djelo kojijem se liba. — U Vukovu rječniku.*

1. LÌBAR, *adj. vidi* liber. — *Na jednome mjestu u pisca čakavca Seńanina* xvi *vijeka.* Hoćeš ti reći da človik nima svoj libar arbitrij? Starine. 17, 238. (1555).

2. LÌBAR, lìbra, *m. vidi* libro. — *Od* xv *vijeka po sjevernome dalmatinskome i hrvatskome primorju i u Istri.* Libar Marka Marula. M. Marulić 1. Svitovni zakon v bezčislenije knige razsejan na 50 librov stisnu. Š. Kožičić 42a. Ko čti libre ili pisanja bludna. Š. Budinić, sum. 38a. Štiti libri ili knige. ispr. 98. Za štivenjo koga godir libra duhovnoga. P. Radovčić, način. 532. Štenje od libar od poluvirstva. M. Bijanković 5. Postavļamo jim na dušu, da pomļivo ove libre budu iziskovati. 5. Neka drže libar od krizmanja. 35. Jesu neizbrojeni libri od bogoļubnih u ovoj prilakoj stvari. 38. Neka upišu imena u osobiti libar po naredbi od rituala rimskoga. 39. Kada se pridaje libar ili

knjiga. I. Zanotti, uput. 4. Stvara'u jednu knigu iliti vam libar. A. d. Costa 1, v. Ovo je libar mene Ivana Matkovića izpod Lijevna g. 1773. *u* I. Gundulić VIII. Moja je pomļa bila ponovit i vrć ovi libar na štampu. M. Dragićević 3. Lȉbar ‚liber', gen. lȉbra. D. Nemanić, čak. kroat. stud. 18. — *U ovome primjeru stoji* libarih *mj.* librih *samo radi stiha:* Ke upisat na libarih otac ne da. J. Kavańin 378a.

LȉBÂRCE, *n. dem.* libro. — *Od* XV *vijeka u Dubrovniku (i u pisca Kašića, vidi kod* libro) *i u Boci kotorskoj, a između rječnika u Daničićevu (gdje je pisano* librьce, *ali tako nije u primjeru, vidi naj prvi primjer):* ‚libellus'. Kako se veće na puno piše po libarcu. Mon. serb. 497. (1466). Mojses kad kleče Bogu se moleći i ovu rič reče pukom se boleći: „O Bože milostiv,... grih puku oprosti; to li neć prostit grih od puka ovoga, smrsi me na pospih od libarca tvoga". M. Vetranić 2, 381. Libarce od djevstva. B. Gradić, djev. I. Ovo jest libarce od života. A. Gučetić, roz. mar. 273. Pokupio sam u kratko iz libarca b. Ińacija . . . način od molitve. B. Kašić, nač. 3. Složi on jedno dugo pismo ili libarce. iń. 18. Način za dobro pisati riječi jezika slovinskoga u kratko skupļen iz ovoga libarca. R. Gamańić B6b. Ovo će libarce veću devocijon steći. V. Andrijašević, dev. IV. Imam libaraca duhovnih i molitavac, mogu ih doma proštivati. A. d. Bella, razgov. 171. Ne pomankaju libarca i tomačeńa. J. Matović 256.

LȉBATI, libȃm, *impf. ļuļati se, vidi u Vukovu rječniku:* 1. liba voda, t. j. ļuļa se ‚wogen', ‚fluctuare'. — 2. liba kad čovjek stoji na zemļi ili na tavanu pa mu se pod nogama kao ļuļa ili ugiba ‚wanken, sinken' ‚labo' *s dodatkom da se govori u Crnoj Gori.* — *Akc. se mijeńa u praes.* 1 *i* 2 *pl.:* libámo, libáte, *i u aor.* 2 *i* 3 *sing.* lȉbâ. — *Isporeduje se maģ.* libegni *s istijem značeńem, ali nije prilika da je maģarska riječ, ako se nahodi samo u Crnoj Gori.*

LIBAVA, *f. ime vodi u Srbiji u okrugu podrinskome.* Zemļa u reci Libavi. Sr. nov. 1868. 157.

LIBAVINA, *f. debļina.* — *isporedi* libiv. — *Na jednome mjestu* XVIII *vijeka.* Boļe bješe iztančati libavinu svoga kipa. J. Kavańin 63a.

LȉBE, *f. žensko ime češko (hyp.* Libuša?). — *Na jednome mjestu* XVIII *vijeka.* Mudra Libe kȃ gospodi bana otca pokrajine . . . J. Kavańin 272b.

LȉBER, *adj. tal.* libero, *slobodan.* — *isporedi* 1. libar. — *Na jednome mjestu* XV *vijeka.* Liber i franak od vsake službe. Mon. croat. 88. (1460).

LIBERÁLAC, liberálca, *m. čovjek što pripada političkoj stranci koja traži slobodnije vladańe, slobodoļubac.* — *U pisaca našega vremena po zapadnijem jezicima (naj prije je riječ* liberal *dobila u Španolskoj ovo značeńe u prvoj polovici* XVIII *vijeka).* P. Budmani.

LIBÈRÂLAN, libèrâlna, *adj. koji misli kao liberalac, koji pripada stranci liberalaca, slobodoļub.* — *U pisaca našega vremena.* — *Ima i adv.* libèrâlno. P. Budmani.

LIBERÀLIZAM, liberàlizma, *m. liberalna stranka; liberalna nauka.* — *Od tal.* liberalismo *i ńem.* liberalismus. — *U pisaca našega vremena.* P. Budmani.

LIBÈRÂLSKÎ, *adj.* liberalis, *(o nauci, nauku) koji se pristoji slobodnome čovjeku.* — *Na jednome mjestu* XV *vijeka.* Nauci liberalskimi ili slobodnimi naučena. Živ. kat. star. 1, 218.

LIBÈRTÂD, *f.* libertas, *sloboda.* — *Od tal. (poet.)* libertade. — XV *vijeka.* Ne mozi činit prez libertadi. Mon. croat. 103. (1468).

1. LIBÈRTÎN, *adj. tal.* libertino, *raskalašan, raspušten.* — *Na jednome mjestu* XVIII *vijeka.* Množtvo pomamnih i libertinih oliti raspustjenih. Blago turl. 2, 90.

2. LIBÈRTÎN, *m. čovjek što je pripadao ńekoj političkoj stranci u Judeji za vremena apostolskoga, lat.* libertinus. Videći Židovi čudesa ka Štefan činńaše, uzdvignuhu se protiva ńemu, a navlastito oni ki se zvahu Libertini, i Cirinensi... (act. ap. 6. 9). F. Glavinić, cvit. 421b.

LIBEŠA, *f.* ime kozi. Bruvno. D. Hirc.

LȉBIJA, *f.* Libya, *Afrika uopće ili dio sjeverne Afrike.* — *Od* XVI *vijeka.* Drugi dan kad konjskom bješe rok rvanju brzom dan, u sunčan prem istok izide na kolijeh s vitezi mnogijem van: Akiv jedan od tijeh bješe, drugi Spartan, iz Libije dva . . . D. Zlatarić 16b. Polag Silene grada ili mesta Libije. F. Glavinić, cvit. 100b. U pustoši od Libije. P. Kanavelić, iv. 247.

LȉBITI SE, lȉbîm se, *impf. dolazi u različitijem značeńima, ali je možebiti naj starije pod* a, *pa su se iz ńega razvila ostala.* — *Akc. kaki je u praes. taki je u impf.* lȉbljâh *i u aor.* 2 *i* 3 *sing.* lȉbî; *u ostalijem je oblicima onaki kaki je u inf.* — *Nepoznata postańa; neće biti srodno s ruskijem* любить, *loviti rake na mamu* (любило). — *Od* XVIII *vijeka.*

a. *vući se, dovlačiti se.* — *Po primorju i u Bosni.* Iz jame se libi lisičina i jejina nemila tičina, da zakoļe orla nastojaše. And. Kačić, razg. 332a. Libeći se polagano. N. Palikuća 41. Hrupi momak na vrata nenadan, . . . mahom s praga Božju pomoć javļa, . . . nit' se klańa da bratju cjeliva nit' se libi da zdravice pije. Osvetn. 1, 49. Ļubi futu i libi se k skutu. 4, 40. Líbiti se, vući se. u naše vrijeme na Ratu stońskomu: „Vidio sam ticu i libi se ja pa zapali na ńu". M. Milas. — *Vaļa da amo pripada i ovaj primjer:* Al' ne leti kako lete vile, neg se libi orlom velikijem. Hrv. nar. pjes. 2, 76.

b. *kloniti se, bježati.* — *U Stulićevu rječniku:* ‚vitare, evitare, effugere'. — *Posve u ovome značeńu nema primjera, ali ima u sličnome:* čuvati se (bojati se?), *vidi:* Na sami praznik pred objed izručite kradimice u lonac ovaj prašak što je u ovoj mjedenoj kutiji; otrov je tako silna, da mora na prječac umrijeti ko god okusi iz toga lonca. kad budete pri objedu, vi posrkajte od čorbe i učobrsnite dračU od ribe, da se ne bi kaluđeri po čem sjetili da se vi toga jela libite. S. Ļubiša, prip. 265. — *Ovo se može shvatiti kao prijelaz od značeńa kod* a *na značeńe kod* c: *(od primicańa prelazi se na suprotno odmicańe, a od ovoga na stiđeńe).*

c. *stidjeti se.* — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu* (vide stidjeti se). Čah reći da se i on od mene libijaše; i evo tri četiri puta, kad ga gdjo sreti, vazda umine, da se ne sukobimo. S. Ļubiša, prip. 97. Žensko . . . već se od čocka ne libe ni sram kriju. prič. 51. Čak se od Milotina imena libila. M. Đ. Milićević, zim. več. 141. On se ne libi nikakva tožačka posla samo kad dospe. zlosel. 233. Pa se onda libe i stide. škol. 7.

LIBITSKI, *adj. koji pripada Libiji.* — *Samo na jednome mjestu* XVI *vijeka.* Jur šesto trčanje i sedmo svršujuć s koli se libitskim udriše glavami. D. Zlatarić 17b. — *isporedi naj prvi primjer kod* Libija.

LIBIV, *adj. mesat, krt.* — *isporedi i* libovina. — *Riječ je praslavenska, isporedi čes.* libivý. — *Mislim da postaje od srvńem.* lîp, *život, tijelo (nvńem.* leib, *tijelo).* — *Samo u Bjelostjenčevu rječniku:* ‚pulposus'; v. meso, n. 9 *(štamparskom griješkom* 6); *kod* meso, 9 *ima:* libivo prez kosti ‚pulpa, pulpamen, pulpamentum, alipastos, musculus'; *u Stulićevu:* ‚pulposus' *iz Bjelostjenčeva; u Voltiǵijinu:* ‚polposo, polputo' ‚fleischicht'. — *U Bjelostjenčevu rječniku* (51b) *ima i* libivo ono i prez kosti, pult, mekota, mečina ‚pulpa'. nekoji ‚femur et femen' zovu. *ovdje kao da je supstantiv i da znači što i* libovina.

LÍBLJÊŃE, *n. djelo kojijem se ko libi.* — *U Vukovu rječniku:* vide stiđeńe.

LIBO, *conj. ili; göd.* — *Nije složeno od* li *i* bo *kako kaže Daničić kod* bo, 3, *jer je očito ista riječ što i* ļubo. — *Riječ je praslavenska, isporedi stslov. i stčeš.* libo, *rus.* либо. — *Samo u knigama pisanima crkvenijem ili miješanijem jezikom, a između rječnika u Stulićevu* (v. ili *s dodatkom da je riječ ruska) i u Daničićevu* (gledaj ļubo).

a. *ili.* Libo igumanь libo ikonomь. Sava, tip. hil. glasn. 24, 199. Libo starь, libo mladь. 224.

b. *kao enklitična riječ stoji za relativnijem zamjenicama i znači što* göd *ili* mu drago. Ili je Vlahь ili kto libo tuđozemļaninь. Mon. serb. 6 *(ovaj sam primjer prepisao iz Daničićeva rječnika, ali ga nema na zabiļeženoj strani* 6). Kto drьznetь potvoriti ili oteti ili prêložiti . . . čto libo otь domu prêsvetyje bogorodice . . . 213. (1376—1389). Što libo tvoriši, nь o Božê misli. Starine. 11, 196. (xvi *ili* xvii *vijek).*

LIBOŃ, *m. ime psu.* F. Kurelac, dom. živ. 45.

LIBOŃA, *m.* ime volu. Goavac, Bosna. D. Hirc.

LIBOVA, *f. ime kravi.* F. Kurelac, dom. živ. 25.

LIBOVIĐA RIJEKA, *f. ime vodi u Srbiji u okrugu podrinskome.* Liboviđa reka. Zemļa graniči Liboviđom rekom. Sr. nov. 1868. 157.

LIBOVINA, *f.* meso od buta (‚schlägel'). u Fužini. Đ. Daničić. — *isporedi* libiv.

LÌBRA, *f. ńekakav novac (tal.* lira, *ali sam u Dubrovniku čuo gdje pomorci ovako zovu i engl.* sovereign *ili* pound sterling). — *Riječ je dalmatska od lat.* libra *(od čega je tal.* lira). — *Od* xiii *vijeka po primorju, a između rječnika u Vukovu* (nekakav novac ‚eine art münze' ‚numus quidam' *s dodatkom da se govori u Dalmaciji).* Platiti ima knezu libar pedeset. Zak. vinod. 59. Pak libar trikrat sto ondi joj odbrojih. M. Marulić 276. Libra tvoja deset libar dobavi. Anton Dalm., nov. tešt. 117. luc. 19, 16. Za svako dobročinstvo plaćaju dvi libre i osam sclad. M. Bijanković 156. Izvadivši libru dade joj. J. Banovac, pred. 130. Za drva libara 462, soldina 16. M. Zoričić, aritm. 8. Arč biti će 12 libara. A. d. Costa 1, vi. Da će mu za dvanajest libara n. p. reći petnajest misa. Ant. Kadčić 69. Ovi ukrade pet stotina libara drugom. M. Dobretić 110. Teži grih jest u jedan krat ukrast deset groša, nego deset libara. I. J. P. Lučić, doct. 3. — *U ovome je primjeru po tal.* libbra *(litra) mjera za težinu:* On mi ńoj pošļe jednu libru lana. Nar. pjes. istr. 2, 44.

LÌBRAC, libràca, *m. dem.* 2. libar. — *Na jednome mjestu* xvii *vijeka.* Ki goder dil ovoga našega libraca. Michelangelo 5.

LIBRÀRIJA, *f. tal.* libreria, *mlet.* libraria, *knjižarnica, knjižnica.* — *U primorju od* xviii *vijeka.* Našlo se je u librariji manastira Zaostroga. Norini 43.

LÌBRAST, *adj. mršav, vidi u Vukovu rječniku:* n. p. svińče, t. j. tanko, koje se ne može lasno ugojiti ‚schwer zu mästen' ‚saginatu difficilis'. — *Korijen* lib *može biti praslavenski, isporedi stslov.* либавъ, либêвъ, либивъ, *rus* либивый, *pa i lit.* laibas, *tanak.* — *isporedi i grč.* λεπτός. — *Jamačno nije ni u kakvoj svezi s* libiv.

LÌBREŃÂK, *m. vidi u Vukovu rječniku:* postav kojega se lakat prodaje po libru ‚eine art leinwand' ‚lintei genus' *s dodatkom da se govori u Kotaru.*

1. LÌBRICA, *f. dem.* libra *(kao mjera za težinu, vidi* libra *na kraju); samo je oblik deminutivan, ali značeńe odgovara latinskome* libra *i tal.* libbra. — *Od* xv *vijeka po primorju, a između rječnika u Vrančićevu* (‚libra'), *u Bjelostjenčevu* (‚libra unciarum 12', v. funt), *u Voltiǵijinu* (‚libbra di 12 oncie' ‚pfund'). Vsaka riba kostena niže od librice po soldin 1 librica; riba kostena vsaka ka poteže veće od librice gori, po soldin 1 i beč. Stat. krč. ark. 2, 289. (xv *i* xvi *vijek).* A Marija tada vaze libricu pridrage pomasti. Bernardin 75. joann. 12, 3. 40 libric mesa. Š. Kožičić 37b. Posla mu 50 zlatih, ihže vsaki 1 libricu utežaše. 42a. Dužni su jedinu libricu papra. Mon. croat. 255. (1553). Trideset libric zlata. F. Vrančić, živ. 82. Prinoseći smišanje mire i aloja, nigdi libric sto. M. Alberti 511. S kim . . . pogodiše se za osam tisuć libric zlata. F. Glavinić, cvit. 292b. Po sto libric teškoga olova. L. Ļubuški 25. Dvadeset i pet libric voska. J. Banovac, pred. 144. Čovik joj sto librica zlata dade. A. Kanižlić, utoč. 51. Svaka librica nosi 12 unaca. M. Zoričić, aritm. 11. Libricu meda. J. Vladmirović 48. Kopje od osam librica težko. And. Kačić, kor. 213. Boļe je jednu uncu slobodi nego deset librica zlata. N. Palikuća 62. Trideset libric zlata pričistoga. A. d. Costa 2. 148.

2. LIBRICA, *f. ime ovci.* F. Kurelac, dom. živ. 33.

LÌBRIĆ, *m. dem.* 2. libar. — *U naše vrijeme u Istri.* S libričem pod pazuhun. Naša sloga. god. 15, br. 36.

LÌBRINA, *f. augm.* 1. libar *i* libro. — *U naše vrijeme u Istri.* Librîna, augm. ‚liber'. D. Nemanić, čak. kroat. stud. iftsg. 39.

LÌBRO, *n. vidi* knìga, c. — *Akc. se mijeńa u množini:* libra, libárâ, librima. — *Riječ je dalmatska (isporedi* kelomna) *od lat.* liber *(uprav od acc. sing.* librum); *da nije od tal.* libro *poznaje se po akcentu, jer bi onda glasila* lîbro. — *U ovome se obliku govori u gorńemu primorju, t. j. u Dubrovniku i u Boci (u sjevernome je primorju oblik* libar, *vidi* 2. libar); *nalazi se još u pisca Kašića koji hoće da piše dubrovačkijem govorom i u Bošńaka Anćića.* — *Od* xv *vijeka, a između rječnika u Daničićevu* (‚liber'). Marinko upisa u libro. Mon. serb. 456. (1452 *prepisano poslije).* Libro od porođenja Isusova. N. Rańina 194a. matth. 1, 1. Svaki će imati svoje libro u rukah. Zborn. 50b. Nijesi legao u libru. 62b. Što sveti naučiteļi u mnozijeh librijeh pišu. B. Gradić, djev. 1. Znajte da sam nikolika libra privratio. 4. Upisan u libro družbe prisvetoga rozarija. A. Gučetić, roz. mar. 23. Čini napisati ono čudnovato libro. B. Kašić, per. 84. Kako se očito vidi toliko u rukopisijem, koliko u štampanijem librima. R. Gamańić 4b. Štijuć ovo moje libro. I. Ančić, svit. viii. vrat. xii.

Sadrijet s libra od života. B. Betera, ćut. 18. Davat mrtve za svjedoke kako libro. (L). Ne umije nego u svoje libro legat kako dum Petrina. (D). Poslov. danič. Ovo libro noseći u čelu isto ime. K. Mađarović 3. Postavja nova libra sv. vandjelja. V. M. Gučetić 217. Ako bi se učinilo jedno libro . . . J. Matović 4. Budući ostala libra i pisma . . . 70. Podaje ńemu libro od epistola. 294. Kô da se razpečati i rastvori jedno libro. A. Kalić 150.

LÌBROV, *adj. koji pripada libru.* — *U jednome primjeru* XVI *vijeka.* Dostojan jesi, Gospodine, uzeti libro i otvoriti librova zlamenja. N. Rańina 199a. apoc. 5, 9.

LIBURN, *m. ime muško (uprav narod u Liburniji).* — *Na dva mjesta* XVII *i* XVIII *vijeka. (Slovinci)* imenovahu se . . . Liburni od vojvode Liburna. F. Glavinić xv. Sgradu od Visa, zvanu Isu, Liburn sa svojim' Liburńani na tako zvan udigli su otok. J. Kavańin 138a.

LIBURNA, *f. vidi* Liburnija. — *Na jednome mjestu* XVIII *vijeka.* Slovinci Liburnom vladaše. Nadod. 129.

LIBURNI, *m. pl. narod u Liburniji, vidi prvi primjer kod* Liburn.

LÌBÛRNIJA, *f.* Liburnia, *dio stare Ilirije: sadašńe hrvatsko primorje i sjeverna Dalmacija.* — *Od* XVII *vijeka, a između rječnika u Mikaljinu* (Liburnija, država ‚Liburnia, Croatia') *i u Bjelostjenčevu* (Liburnija, zemļa, primorje ‚Liburnia, dicta etiam Croatia'). Tarsia mesto čelno od Liburnije. F. Glavinić, cvit. 139b.

LIBURŃAD, *f. u jednome primjeru* XVIII *vijeka znači otok što pripada Liburniji.* Liburńani puk mogući Liburńadi sve ostale *(uz Vis)* podložiše. J. Kavańin 138b.

LIBURŃANIN, *m. čovjek iz naroda što je živio u Liburniji.* — *Množina:* Liburńani. — *U jednoga pisca* XVIII *vijeka.* Ńihova poklisara smaknu cijeća Liburńana *(Teuta).* J. Kavańin 243a. — *vidi i kod* Liburn *i* Liburńad.

LÌCA, *f.* Lichia amia, Lichia glauca, L. *vrsta ribe.* — *Od tal.* lizza. — *U naše vrijeme u Dubrovniku.* B. Košić, rib. dubr. rad. 155, 39. — *I prezime,* Lica. Stevan Lìca. M. Đ. Milićević, zim. več. 16. — *u Boci.* P. Budmani.

LICAJ, *m. vidi* lice. — *U naše vrijeme u Istri.* Vas licaj si j' odrla. Hrv. nar. pj. iz Istre *u* Naša sloga. god. 11, br. 5.

LÍCE, *n.* facies, *po svoj je prilici naj starije značeńe i naj šire: što se od ćega vidi (spoļašńi oblik); pa su se iz ovoga još u praslavensko doba razvila i druga, te je naj običnije (u svijem slavenskijem jezicima) značeńe pod* a. — *isporedi* obraz. — *Riječ je praslavenska, isporedi stslov. i poļ.* lice, *rus.* лицо, *češ.* líce. — *Postaje od korijena* lik *(vidi* lik, oblik, slika, prilika *itd.) nastavkom* je; *o uzroku s kojega se* k *promijenilo na* c, *različite su teorije kojima se hoće tumačiti ova promjena ne samo u ovome slučaju nego i u drugima, tako i za miješańe drugijeh grlenijeh slova* g i h *u* z *(poslije i* z) *i* s. *svak priznaje da su se u ńeko vrlo staro doba u praslavenskome jeziku grlena slova pred mekanijem vokalima mijeńala na nebna:* č, ǵ *(poslije* ž), š. *u poznije doba kad ovaj zakon nije vrijedio ili je vrijedio samo po analogiji, u ńekijem nastavcima u deklinaciji i konjugaciji što je bilo prije diftonag* oi *promijenilo se na* ô *i na* i, *te su onda grlena slova novijem zakonom postala sična:* c, ʒ (z), s, *vidi* roncê *(ruci),* nozȇ, snasȇ, peci, lezi *itd. ali nam ovo ne tumači, kako su sična slova postala od grlenijeh u drugijem slučajevima (ovdje nije riječ o* s *i* z *od indoevropskoga* k *i* g *ili* gh, *n. p. kod* deset, zemļa, zima). *Miklošić je* (vergl. gramm. 1², 248) *mislio da je razlog promjeni* j, *te da je* lice *od* likjo (likje); *tako je tumačio i kod nastavaka* ьсь (отьсь), ьса (овьса), ьсе (srъdьce, slъnьce), ica, *pa i kod* jęza, stьža *itd., i kod glagola* klicati, strizati *itd.; a držao je da je ova promjena postala kasnije nego palatalizacija (na* č *itd.) i možebiti u isto doba kad i promjena pred* ê *i i na* c *itd. u novije se doba misli da u ovakovijem slučajevima sična slova postaju pod uticajem mekoga vokalu što je pred ńima (isporedi razliku u izgovoru ńemačkoga* ch *u* ach *i* ich), *te su opet nastale dvije teorije: jedna* (J. Baudouin de Courtenay. indogerm. forsch. 4, 46 *i dalje) da je n. p. od* liko *moglo postati* lice *samo radi* i; *druga (vidi* K. Brugmann, grundr. der vergl. gramm. der indogerm. sprachen. 1², 291—292) *da je* lice *od* likje *itd. i da je taj zakon nastao u isto doba kad i palatalizacija. sa svoje strane pristajem na ovu drugu teoriju, ali opet mislim da je ovaj zakon mlađi, i to, jer k ńemu pripadaju tuđe riječi kao* kъnęzь, pênęzь, vitęzь, *jer su supstantivi kao* otьcь, ovьca, sъlnьce, sъrdьce *postali (kao deminutivi) od starijih što su izumrli, jer naši glagoli* nicati, -sijecati, d(v)izati, -strizati *itd., po svoj prilici, ako su i postali od starijeh oblika, nijesu od praslavenskijeh.* — *Između rječnika u Vrančićevu* (‚gena; mala'), *u Mikaljinu* (lice, obraz ‚aspectus, vultus, conspectus, facies, praesentia'; lice, strana od obraza ‚gena, mala'), *u Belinu* (‚aspetto, faccia, volto' ‚os' 108b; ‚cera, cioè aspetto' ‚species'; ‚cera, cioè colore o sembianza di volto' ‚species' 185a; ‚faccia, volto' ‚facies' 299a; ‚sembiante, aspetto, ciera o viso' ‚vultus' 666b; ‚viso, volto' ‚vultus' 769b; ‚volto, col primo o stretto' ‚vultus' 778a; ‚conspetto, presenza' ‚conspectus' 220b; ‚presenza, aspotto' ‚praesentia' 582a), *u Bjelostjenčevu* (lice, stran obraza ‚gena, mala'. 2. lice. v. obraz), *u Jambrešićevu* (‚gena, facies'), *u Stulićevu* (‚vultus, facies, visus, conspectus, adspectus, praesentia, persona, gena, frons, color etc.'), *u Voltiǵijinu* (‚faccia, volto. viso, aspetto, sembiante' ‚gesicht'), *u Vukovu* (‚das gesicht' ‚facies'), *u Daničićevu* (‚facies' πρόσωπον; ‚res ipsa').

1. facies, os, vultus, *predńa strana (ļudske) glave na kojoj su oči, nos, usta; naj gorńi je dio čelo, naj dońi kosijer (brada), a sa strana je ograničena slijepijem očima i ušima.*

a. *u čeļadeta ili onoga što se misli kao čeļade.*

α) uopće. Padь na lici jego. Sava, sim. pam. šaf. 12. Si podobьnь jestь mužu gledajuštu lica svojego vь zrьcalo. Sava, tip. hil. glasn. 24, 176. Pade Mihovil na lice svoje *(pred Bogom).* Pril. jag. ark. 9, 118. (1468). U lici pozriv ga Judita . . . M. Marulić 41. V potu lica tvojega. Naručn. 48a. Toj smrt nosi oštru kosu, otpasti je s lica nosu. Pril. jag. ark. 9, 79. (1520). Smrt ne gleda ničije lice, jednako se od ńe tlače siromaške kućarice . . . I. Gundulić 233. Druga drugu nica licom stere końu priko vrata. 401. U zatjelak sjekiricom on ga udari s jakom silom, da s krvavijem ončas licom pado smeten nica tilom. 546. Na se uzmite slike i lica, dio naj dražijeh od mladića, dio naj ljepšijeh djevojčica. Ǵ. Palmotić 2, 329. Krv od lica, suze od oči. I. V. Bunić, mand. 10. Kaže im lice *(lijepa dika)* da ih dozove. J. Kavańin 40b. Ružo lice i pram zlato kad izgubi . . . 43a.

Ali poznav, vila da je, ka nošaše dan u lice ... 392a. Jer sred cakla vodenoga svoje lice kad ugleda ... 405b. Viditi lice prisvetoga pape. A. Kanižlić, kam. 248. Pak pred licem sklopi dlane, da zakloniš stidne rane. V. Došen 33b. Do groba od zemlice koja krije naše lice. 47b. Pengala se pravica zavezana lica. 69a. Dal' nam osim sve živine lice gleda u visine. 147a. Ne da ga on ne poznavaše u licu ... Bješe ga pozno u licu ... S. Rosa 49a. Da zakloni ispovidnik svoje lice s ručničićem. Ant. Kadčić 243. Pada na lice svoje. D. E. Bogdanić VII. Nikome se i ne javlja, no se rodu licem klaña. Nar. pjes. vuk. 1, 6. Jedan joj se cvijet omaknuo, pa đeveru na lice panuo. 1, 41. O đevere, zlaćeni prstene!... Pak me majka l'jepo ńegovala, šećer jela, šerbet vodu pila. šećerli se vodom umivala, tvome bratu ugojila lice! 1, 49. Ja sam lice dulsom umivala. 1, 63. Te on zapisuje oći devojačke i lice junačko. 1, 99. Stade Pero mrku kavu peći, a Marija lice umivati; sinu lice kao jarko sunce, a grooe kano mesečina. 1, 126. Te otpade jedan listak od bora, i on pade mojoj dragoj na lice. 1, 332. „Ti ne skidaj bijel duvak s lica“ ... Dunu vijar vjetar sa planine, te podiže bijel duvak s lica. 1, 582. Kad to začu mlada Kandosija, svoje lice zaklonila bila baš za slugu provizur Mijajla. 2, 130. Ona pisnu kao zmija ljuta, udri licem o zemlicu čarnu. 2, 162. A obrni k mene tvoje lice, e se, Roso, jesam zastidio na čardaku od brata tvojega, te te, Roso, dobro ne sagledah. 2, 240. Nadnesi se nad bunar na vodu, te ćeš svoje ogledati lice, pa ćeš viđet, kad ćeš umrijeti. 2, 441. Kaicom je sovru začelio sproć čestitog lica kraljevoga. 2, 483. Ne može se razaznati u licu, koje je muško, koje li je žensko. G. Zelić 244. Pade licem na zemlju. Đ. Daničić, is. nav. 7, 6. Što si pao na lice svoje? 7, 10. — *Ističe se kod lica ljepota ili grdoba itd.* Kakvoga je stasa iliti kipa i lica bila divica? A. Kanižlić, utoč. 603. — Hvalu Boga jere vidih svitlo i prelipo lice tvoje. Aleks. jag. star. 3, 318. Razumni malo paze lipo lice, il' obraze. V. Došen 21b. Morebit si lipa lica kao sunce il' danica. 21b. — Gizdavoga svoga lica svu izgubi svjetlos milu. P. Sorkočević 580b. Gizdavo ga *(Osmana)* stravi lice *(robińica)*. 589b. — Zvonimiri duga uzresta, mila lica. J. Kavańin 246b. — Koji su pristalijega lica. A. Kanižlić, kam. 223. — Er se srami pogledat mu rajsko lice. I. V. Bunić, mand. 20. Koludara, koludrica tko će sbrojit rajska lica? J. Kavańin 219a. — On vidiv dobrotu lica ńe, ustriljen bi u srce ljubvom vlhvenom. Aleks. jag. star. 3, 224. — Ljepos tva slavna i lice rumeno posvoji srce me. N. Naljeković 2, 25. Lijer bijeli i ružicu, ka u rumenom cti nam licu. I. Gundulić 71. Lica su u obje ńih rumena. 458. Oj sestrice, rumeno ti lice! Nar. pjes. istr. 2, 79. — *bjeloća, kao i rumenilo, ističe se kao ljepota, ali se u pjesmama često kaže o licu da je bijelo kao poetički epitet i bez obzira na pravi smisao.* Devojčice, belo lice! Nar. pjes. vuk. 1, 114. Pokrij lice, ljubo Damjanova; danas će ti Damjan poginuti sa tvojega lica bijeloga. 1, 406. U Milice duge trepavice, prokrile joj rumen-jagodice, jagodice i bijelo lice. 1, 431. Divan ti je čelebija Ramo! crna oka a bijela lica. 1, 459. Gledajući Bogdanovu ljubu, kako mu je tanka i visoka, a u licu b'jela i rumena. 1, 548. — Lepote joj na krajini nema, lice joj je vredno Carigrada. 3, 39. — Podiže joj duvak sa obraza, sinu lice kao s gore sunce. 1, 249. — Junačkoga stasa i lica. G. Palmotić 2, 490. — Jedan junak lica đevojačka, ne imaše brade ni brkova. Nar. pjes. vuk. 3, 337. — Lice brez lipote. V. Došen 22b. — Lice grubo ‚faccia brutta‘ ‚facies deformis‘. A. d. Bella, rječn. 299a. — Pogrešpana stara lica, zbabljen crnac ... I. Gundulić 459. Lice pogrešpano ‚faccia con rughe‘ ‚facies rugosa‘. A. d. Bella, rječn. 299b. — Dal' ne poznaš lice sijedo od Atlanta, meštra tvoga? G. Palmotić 2, 31. — Oblo lice ‚faccia tonda‘ ‚facies orbiculata‘. A. d. Bella, rječn. 299a. — *Ističu se promjene na licu što postaju hotimice ili po naravi ili po slučaju. hotimice se može mijeńati svoje lice.* Žene afinske odrvše lice svoje stahu i ka Aleksandru vapijehu. Aleks. jag. star. 3, 242. *(Licumiri)* skončavaju lica svoja, da se ukažu ljudem posteći. I. Bandulavić 30a. matth. 6, 16. Hod'mo raskosane vlase trgat, grdit lice. G. Palmotić 1, 374. Poče grdit drago lice. I. V. Bunić, mand. 10. Za Đurđem je kosu odrezala, za đeverom lice izgrdila ...; kosu reže, kosa opet raste; lice grdi, a lice izrasta; ... Nar. pjes. vuk. 1, 217. Udovičice, golubičice! ne roni suze, ne kvari lice. 1, 231. On lice grdi, sokola *(h)*rani. 1, 476. — Kô ću resit lice i prame. G. Palmotić 1, 164. Ne bijeli lica, ne rumeni, ne mami mi sina Osman-age. 1, 371. — Bijelo je obojio lice, načini se crni Arapine. 2, 384. — *ili tuđe.* Nagrditi lice, poružiti lice ‚svisare, guastare il viso altrui‘ ‚vultum deformare‘. A. d. Bella, rječn. 717a. Ljub', junače, koliko ti drago, al' me nemoj po licu isklati, da mi majka ne pozna na licu. Nar. pjes. vuk. 1, 428. — Jarko sunce, moje čedo drago! bud' veselo, ne budi ljutito, lasno ćemo s prokletom devojkom: ti zasijaj, preplani joj lice. 1, 305. — Poharanu svu u licu bi mi vidjet djevojčicu. P. Kanavelić, dubrovnik. 6. — Puni se čovjek u licu. Vuk, rječn. *kod* puniti se. *(Opasti)* u licu ‚mager werden‘ ‚emacesco‘. Vuk, rječn. *kod* opasti. *(Spasti)* u licu, t. j. opasti. *kod* spasti. — Lice blijedi, usne crne, nadima se nos. M. Orbin 73. — Sunce obasjalo, lice potavnilo. Nar. pjes. vuk. 1, 410. Za kalpakom noja ptića krilo, te sen čini konju i junaku, da mu lice ne smagne od sunca. 2, 98. Nađe čedo u gori zelenoj u vinovo lišće zavijeno ... a po licu listom pokriveno, da mu lice ne gori od sunca. 2, 155. — A ńino je lice pocrńelo od brzoga praha i olova. 4, 406. I svakome lice potamnelo od prokleta topa i kumbare. 4, 221. — Na Maksima krasto napanule, te mu b'jelo lice nagrdilo, bijelo mu lice našarale, iza krasta lice pocrńelo, pocrńelo i odrpavilo. 2, 528. — Već ću brata ženiti djevojkom i pojiti vinom rumenijem: od vina je lice rumenije, u djevojke srce veselije. 1, 229. Kad se malo ponapiše vinca, te im vince unido u lice ... 1, 541. I naio ljeba bijeloga, napio se vina crvenoga, nagledo se bijela svijeta i žarkoga sunca i mjeseca, te u lice krvce zadobio. 3, 134—135. Kad se ladna napojiše vinca, te im vince uljeze u lice ... 3, 204. Kad se pobri napojiše vina, pa im vince udari u lice. 4, 416. A kad lica zgrija žežonica. Osvetn. 4, 31. — *ńešto je slično i plač.* Po rumenom licu prosu drobni biser groznijeh suza. I. Gundulić 536—537. Ovoj potoci suza niz lice iz očiju izode. F. Lastrić, test. 97a. Suze roni niz bijelo lice. Nar. pjes. vuk. 1, 249. Utri suze od bijela lica. 2, 2. Proli suze od bijela lica. 2, 692. Proli suze niz junačko lice. 2, 112. Pa od lica suze prosipaše. 2, 121. Roni suze niz bijelo lice, te je bratu lice pokapala. 2, 461. — *Ljubi se u lice od ljubavi (među dvjema spolima, ili drukčije).* U b'jelo me lice celivaše. Nar. pjes. vuk. 1, 231.

Ruke šire, u lica se ļube. 1, 466. Kad me budi, u lice me ļubi. 1, 565. Ruke šire, u grla se grle, u bijelo cjelivaju lice. 2, 195. Dva je sina u čelo ļubila a dv'je kćeri u rumena lica. 3, 530. Poļubi ih u bijelo lice. 4, 71. *amo pripada i ovo:* Triput ga je licem celivao. 2, 156. — *Udara se po licu, u lice.* Udari ga po bijelu licu, ods'ječe mu lice do vilice, sinuše mu zubi do resice. Nar. pjes. vuk. 3, 115. Kad kaduna razumje Orfanu, poče tiho Jakup-agu budit, svilenom ga udarat maramom po turskome licu i obrazu. Ogled. sr. 456—457. — Gadnog' blata da tko skupi, i u lice kraļu lupi. V. Došen 142b. — Pa u lice perom udario, od obraza krvi natočio, s krvi ńemu knigu započati. Nar. pjes. vuk. 2, 247. — *i u prenesenome smislu o riječima kojima se kori (kao u oči, u obraz, u brke) s* posred. Prikori nas i metne nam posred lica ove riječi. B. Zuzeri 107.

b) os, vultus, frons, *ističe se da se po licu poznaje fizično ili dušerno stańe.*

aa) pridjevom. Svi vesela srca i lica došli smo. Ġ. Palmotić 2, 287. Da si mirna srca i lica. 2, 254. Kô ćeš vedro kazat lice čuvši ove čestitosti. 1, 403. Vi kažete vedro lice na čestitu moju viru. 2, 272. Vedra lica i čela. A. Kanižlić, kam. 264. Otac reče vedrim licem. 420. Kliče paša vedra lica. P. Sorkočević 590a. — Nose lice neveselo. V. Došen 26a. Lice mu je neveselo. 176b. Mi ulazimo jadnijem licom poniknute. I. Đordić, uzd. 76. Što dreselo kažeš lice? zašto tako žalosna si? Ġ. Palmotić 2, 232. — Blednimi licmi jedan drugomu žalostan glas povidaše. F. Glavinić, cvit. 141b. Vazda blido nose lice. V. Došen 88a. — Kao je plačna vidjet lica! Ġ. Palmotić 2, 95. Mile majke plačna lica razkidaju. B. Bettera, or. 9. Suzam teći zapovidi *(snaša),* da se suzno lice vidi. V. Došen 99b. — Isus s licom strašnim rečet. Korizm. 17a. Ćaćko srdit k ńoj došo je gńevnijem licom i riječima. Ġ. Palmotić 1, 371. Veće krati ja bih tebi oštrijem licem zabavio. 1, 125. Ter svak oštro kaže lice. A. Vitaļić, ostan. 130. — Tko zna, tko zna da obrati milostivo lice svoje. I. V. Bunić, dubrovnik. 3. Na koje *(dušice)* Isus milim licem pogledavši . . . A. Kanižlić, utoč. 375. — Hudo lice ‚viso tristo' ‚vultus nefarius'. A. d. Bella, rječn. 769b. — *Amo pripadaju i ovi primjeri:* Veseli u svom licu tebe, svijetlu svû kraļicu, primili su. Ġ. Palmotić 2, 314. Nu Vladimir grede k nami, i on smeten vas u lice. 2, 249. *(Car)* u licu jure blid. B. Krnarutić 9. *i ovi:* Toj učinivь hoć učiniti kako ti je lice kь naamь svojimь prijateļemь. Spom. sr. 1, 133. (1416). Prem jedni lice lipo da mi kažu. I. Ivanišević 281. Kušaju ga, ima l' lice od jakosti u trpļenju. J. Kavańin 358a. Srčbu ni licem ni izvanskim dilovańem ne iskaza. A. Kanižlić, kam. 341.

bb) glagolom. Već razvedri tužna lica, ter vid sreću ka me resi. I. Gundulić 114. Svud izlazi skladnijeh pjesni draga slados, razvedri lice, o lijepa božice! 119 Naše srce i lice u veseļu razvedrismo. Ġ. Palmotić 2, 267. Kako se je papi lice razvedrilo. A. Kanižlić, kam. 80. Smiri gńevno tvoje lice, vrzi smoće tja nepravo. Ġ. Palmotić 2, 261. Radostju odiv lice. P. Zoranić 45a. Promijeni li svoje lice na te riječi nenadane? Ġ. Palmotić 1, 372. Što si tako problijedila, što si sliku promijenila i kraļevsko tvoje lice? 2, 194. Jedno im kaže slika i lice, a u srcu im drugo živo. 2, 189. — Perje rumeno i rumena vrhu oružja zgar naprava, i zrak lica razvedrena svakomu se poznat dava. I. Gundulić 443. Ukazivao bi naoblačenim licem i pooštrim okom, da mu je omrznulo. A. Kanižlić, kam. 18. — Lice mu se odma smrači. V. Došen 252b. Sa uranka gorskoga jutarca, hajdukom se razgališe lica. Osvetn. 4, 30. — Što mu je, da se je vas u licu prominio? A. Kanižlić, fran. 82. Turčin reži, u licu se ježi. Osvetn. 4, 51. — Naučio Marko u Mlecima da navija licem ne po srcu no po pameti. S. Ļubiša, prip. 53. — *Amo mogu pripadati i ovaki primjeri:* Cić griha mi lice gori. A. Komulović 77. Lice ti broji godišta. (D). Poslov. danič.

cc) supstantivom (u prvome primjeru metaforički). Koji med u licu nosi, u srcu gorki jad. M. Držić 130. Sram je slavnu zatočnicu, da joj vidi plač na licu tko joj gleda mač u ruci. I. Gundulić 350.

c) rijčju lice *(i u kojem padežu s pridjevom i bez ńega) može se pokazati ne samo prelazno stańe (kao kod b), nego i moralni značaj (n. p. pošteńe i nasuprot nepošteńe).* Inijeh gradac i ravnica gdi didići svijetla lica? J. Kavańin 231b. Kume Marko, Bog ti pomogao! tvoje lice sv'jetlo na divanu! tvoja sabļa sjekla na mejdanu! Nar. pjes. vuk. 2, 197. — Lice plemenito ‚faccia di gentilhuomo' ‚facies liberalis'. A. d. Bella, rječn. 299b. — Koga bježeć jasno lice Stjepan . . . J. Kavańin 247a. — Lice pošteno slika divice. V. Došen v. Tko pošteno nosi lice . . . 6a. — Dragi Bože! tko spasiti može časno lice te nevjeste mlade. Osvetn. 1, 25. — Lice nepošteno slika bludnice. V. Došen v. — *Amo mogu pripadati i ovi primjeri:* Ne mogu se doviti Latini gospodskome na obrazu licu i gospodskom oku junačkome, što su đeca ti Podgoričani. Nar. pjes. vuk. 2, 536. Junačkim srdcem i stalnim licem. M. A. Reļković, sabr. 1. Lice od cara, a djela od magara. (D). Poslov. danič. *i ovaki u kojemu je glagol mj. adjektiva.* Lice mu se pred ļudima svijetli. S. Ļubiša, prip. 148. Potamnilo vama lice! V. Došen 64b.

d) lice *može stajati bez pridjeva, a misli se kod toga ńešto pohvalno.*

aa) pristalost, ļepota, zdravļe. Ne dobi on s desnicom, . . . negli samim ženskim licom sve te časti i milosti. I. Gundulić 508. Kod ženski glava od lica se ište slava. V. Došen 21b. Nema lica bez crvena vinca, ni radosti bez zelena venca. Nar. pjes. vuk. 1, 335. Da svatove moje začinite, da ļepote ni tog ruha nema, da im nema lica ni oblika u svu srpsku zemļu i latinsku. 2, 356. Žena muža nosi na licu, a muž ženu na košuļi. (Ako je muž ženi dobar, ona je zdrava i vesela, a ako je žena vrijedna, muž lijepu i čistu košuļu nosi). Nar. posl. vuk. 80. Lice bez mozga. (Kad je ko prikladan, a bez pameti). 170.

bb) pošteńe. Otrov lica i pošteńa. V. Došen 112b.

cc) vedrina, mirnoća. Svak zabušen, nitko ne ima lica u licu naravnoga. P. Kanavelić, iv. 35. — *Može biti da amo pripada i ovaj primjer, kao da se u ńemu shvaća (mirno)* lice *kao suprotno oštru ili junačkome:* S Lopuda idem, gdi vam nije lice na čeļadi, na našega gdje ne smijete ni gledati. M. Držić 269.

e) u ovome primjeru kao da lice znači što i rod: Da je uzmem za ļubu vijernu, da se carsko ne razlazi lice, da se carsko ne rastura blago. Nar. pjes. vuk. 2, 130.

f) Božje lice, *u teologičnome smislu (vidi i kod g)).* Vse ine muke nete biti toliko teške grišnikom koliko strajati lica Božija. Korizm. 24a. Viditi lice Božije. 27a. *(Da bi vam Bog)*

pokazal lice svoje. 41a. *(Anđeli)* stoje sveđer goru prid licem Božijem. D. Rańina vıb. Da veće nikada ne vide Boga ni lica Božjega. M. Divković, bes. 170a. Moć uživat naj veće dobro to jest lice Božje. M. Orbin 129. Grješnika me ne odreni ispred svijetla lica tvoga *(Bože!)*. I. Gundulić 201. Ne odvraćaj mi zrak blaženi vedra i blaga lica tvoga *(Bože!)*. 202. Svitit hote pravični prid licem Božjim. F. Glavinić, cvit. 450b. Kojih Gospodin Bog licen svojin medenim veseli. P. Radovčić, način. 466. Er ako me odagno je izprjed lica moj Bog svoga. P. Kanavelić, dubrovnik. 13. Pravedni blagovali i uzradovali se prid licem Božim. L. Terzić (B. Pavlović) 16. Priti u raj gdi se uživa lice ugodno Boga živa. J. Kavańin 18b. Er nosi Božje lice *(duša)*. 48b. Kad vam nepristano uživat je rajsko lice vjereniško obećano. 369b. Božje niti će lice duša vam viditi. A. J. Knezović 59. Vrimenitom mukom muče se *(duše)* ne uživajući lice Božje. A. Kanižlić, kam. 654. Držeći sebe nedostojna vidit lice Božje. M. Zoričić, osmina. 41. Gdi se vičńa slast uživa, s kojom Božje lice siva. V. Došen 203b. Drugojačije neće viditi lica Božjega. M. Dobretić 146. Duše neće viđet Božjeg lica. Nar. pjes. vuk. 4, 246. — *U ova dva primjera stoji u pravome smislu kao kod a)*: Pogledaj na ovi prislavni obraz i lice Isukrsta sina tvoga. A. Komulović 60. A dušica raj dostala, Božje lice celivala, slave rajske uživala! Nar. pjes. vuk. 1, 147.

g) conspectus, *od svega se lica značeńe prenosi na oči, te može značiti što i* vid, pogled. *to naj češće biva kad je lice objekat glagola* obrnuti, okrenuti *itd., ili kad je s prijedlogom* pred. Ne tij obrnuti lice tvoje od ubogoga. Korizm. 10b. Kolikrat, suzice kada mi se svrnu, od muža ja lice tvojega odvrnu. H. Lucić 193. Lice odkloni sveto tvoje od mojijeh grijeha u vike, jaoh, i smrsi sve kolike nepravedne zloće moje. I. Gundulić 200. On od mene lica svoga svijetli pozor odnijet neće. A. Vitaljić, ostan. 288. Navalili su iza leđa a Petar okrenuvši lice navalio je na ńi. A. Tomiković, živ. 73. Sakrivati žene od lica i pogleda ljudi. 107. Korevskomu za tijem k banu milostivo lice obrati *(Osman)*. P. Sorkočević 592a. — Pred kih lice ta list pride. Mon. croat. 59. (1436). Vidihu oči moje spasenje tvoje, ko pripravi prid licem svih pukov. F. Glavinić, cvit. 44b. — *Po ovome može* pred lice *i* pred licem (koga *i u prenesenome smislu* čega) *značiti i uopće što* pred kim, pred koga *ili* pred čim, pred što (‚in conspectu, in conspectum‘), *vidi i u Daničićevu rječniku:* prêdь licemь ‚coram‘. Oće se prikazati i priti pred lice ńega. Naručn. 35a. Očita pokora zove se ona ka se čini pred licem sv. matere crikve. 48b. Pred ńegovo *(Božje)* lice grede pravadnik. Transit. 33. *(Duša)* bi prnesena pred lice Božije. 205. Tvoje molitve prišle su pred lice Gospodina Boga. Korizm. 32a. Posilam anđela moga prjed licem tvojijem. N. Rańina 14b. matth. 11, 10. Govorim sad ovo prid licem tvojime *(Bože)*. N. Dimitrović 93. Prinese prid božičino lice žrtje i molbu službenica ńe. P. Zoranić 40b. U licu smrt nošu, prid licom tvojime čim platu ja prošu službami mojime. D. Rańina 125a. Jer pred svijetlijem licem tvime živ duh neće se opravdati. I. Gundulić 207. Želeć da bi steko dragu milos' prid tvim licom, kraljicom te je svom zareko. 375. Ako su promišljenja s dobrom odlukom učińena, prijatija su prid licem Božjim. A. Georgiceo, pril. 4. Prid licem ‚in presenza, a vista‘ ‚coram, in conspectu‘. A. d. Bella, rječn. 582b. Poniziti se prid licem Božijem. F. Lastrić, test. 254b. Gdi je činio razbroj vojnički od svoje armade prid licem mlogiju velikih krune poljske. A. Tomiković, živ. 151. — Prêdь licemь vêtru. Stefan, sim. pam. šaf. 28. I steći cesar prid lici onih idolov. Živ. kat. star. 1, 218. *vidi i:* Ter se boles moja ističe sveđ prid obraz lica moga. I. Gundulić 198. — *Ima i* na licu *u značeńu kao* pred licem. Car jih 'z grada tira, neće jih na licu. I. T. Mrnavić, osm. 132. — Od lica (‚e conspectu‘) *za udaljivańe*. Ja sam bio zaslužio da me od lica tvoga u dubljinu paklenu odbaciš. A. Kanižlić, bogoljubnost. 21. — *I u ovijem primjerima* lice *znači vid:* Kada lice s licem srite. Đ. Baraković, vil. 96. Na zapadu to doline, licem ka Trebińu. S. Matavulj, novo oružje. 63.

h) lice (s) licem, lice(m) k licu, lice(m) na lice, *i u dva primjera samo* na lice, *sve ovo stoji adverbijalno u smislu,* jedno prema drugome a na blizu. *ovdje su oba značeńa što su kod a) (često kao kod f)) i kod g)*. Lice s licem staje. M. Marulić 88. Mojses lice s licem Boga u slavi gledaše. B. Gradić, djev. 169. Lice s licen tebe ćemo viditi. P. Radovčić, način. 476. Tada ćemo ga gledati lice s licem. I. Ančić, svit. 137. Da te gledam lice s licem. A. Vitaljić, ist. 227. U zrcalu i u prilici na ovom svitu uživati ga a paka lice s licem gorika. ostan. x. Zaklińam vas onim koga Mojizes vidi lice s licem. L. Terzić 292. Tada ćemo *(vidjeti)* lice s licem. J. Matović 118. Da ma duša ljubežliva licem lice tvoje uživa. A. G. Paoli *u* I. M. Mattei 367. Za razgledat ga lice licem. Blago tur. 2, 252. — *(Nastoje viditi Boga)* licem k licu. Korizm. 27a. Licem k licu ‚a faccia a faccia‘ ‚facie ad faciem‘. A. d. Bella, rječn. 299b. I Gospod govoraše s Mojsijem licem k licu kao što govori čovjek s prijateljem svojim. Đ. Daničić, 2mojs. 33, 11. Neka govori lice ka licu. Glasnik. ıı, 4, 7. (1728). Ńega lice k licu videći. T. Ivanović 44. — Gledati lice na lice. I. T. Mrnavić, ist. 51. Lice na licu ‚a faccia a faccia‘ ‚facie ad faciem‘. A. d. Bella, rječn. 299b. Blaženi Boga licem na lice vide. E. Pavić, jezgra. 151. Kada Boga licem na lice iliti očigledno gleda i poznaje. I. Velikanović, uput. 3, 524. Licem na lice tebe Boga ljubiće. G. Peštalić 155. — Oni koji ostrima ričama *(sic)* uvridjuju otca i mater i ostalih starijih svojih na lice, ili na daleč od ńih kleveću na ńe. Š. Budinić, ispr. 58—59. Na lice tko biti ne bude sa mnom boj? I. Ivanišević 302.

i) ljubiti (obljubiti *itd.)* lice *u narodnijem pjesmama stoji kao eufemizam,* comprimere, inire. Oj Marija, Bogom posestrimo! ja ću tvoje lice obljubiti. Nar. pjes. vuk. 1, 126. Udovice lice obljubljeno, djevojačko jako za ljubljeńe. 1, 227. Sad moj Omer legao s devojkom, pak devojki belo lice ljubi. 1, 249. Nisi li se naljubio lica lepe Fate sestre Atlagića? 1, 250. Još ja ne znam, što je muška glava, nit' je moje lice obljubljeno. 3, 200. — *Amo mogu pripadati i ovi primjeri:* Ja nijesam lica odgojila za Udbińskih mladijeh Turaka. 3, 139. Sad je Kosi dvanaest godina, nagojila lice za ljubljeńe. 3, 147. Pušti mene moju sestru dragu, nemoj ńojzi nagrditi lice. 4, 160. Tada mu je lice dopuštila. 2, 44. No je Jani zaludu ljepota, e ju ljubi Vlašiću Radule; dokle joj je prispio Nikola, on se odbi od Janina lica. 3, 552. — *možebiti i ovi:* Nemoj joj, nemoj lice grditi, nego je ljubi kako se ljubi; nemoj joj, momče, lice žariti. 1, 86. Još joj nisu prsti za prsteńe, ni bijelo lice za ljubljeńe. 1, 170. — *ovdje ne znam jeli* osculari *ili* iniri: Ko bi

mene snoplje povezao, dala bi mu moje belo lice; ko li bi mi vodice doneo, dala bi mu moje čarne oči. 1, 172. Ne drže me kô se drži roblje već me biju trostrukom kangijom, nagone me da im lice ljubim; ne mogu i*(h)* jadna ni gledati, a kamo li da im lice ljubim. 2, 373—374.

b. *u životiње (rijetko).* Zmaj *(vrag)* preljuti tmasta lica predobiva svih u zloći. J. Kavanin 412a. Od sjevera medvjedica grdeljiva i oštra lica. 449a. Prvo *(živo)* ima lice lavsko. 516a. A od gorskijeh zvijeri lica mukom taje se u dubravi. I. Dražić 16. Eto, drûgo! lava kom iz lica siva slava. V. Došen 122a.

c. *u metaforičkome smislu govori se o licu neživijeh stvari.*

a) u pjesmama često o suncu, mjesecu, zvjezdama, danici, zori, nebu. Sunce svitla lica. M. Marulić 9. Jure sunce u nazapadńe more svitlo lice ukri. P. Zoranić 18b. Od nebeske slatke lire vječna straža Bog sunčani, eto na svit sad ukaza slavnu svjetlos vedra lica. I. Gundulić 5. — S ńe pogleda suncu slična vedra lica sred istoči, sja razbludna gospodična. 281. Sunčanoga svijetla lica ne podnosi jasne zrake. G. Palmotić 1, 134. Prije neg zlatno sunce skriti bude u more svoje lice. 2, 20. Prije neg sunce ogńeno u more sakrije svê lice zlaćeno. 2, 64. Er zahodi ter sakriva sunce lice morskijeh voda u strani. A. Vitaljić, ostan. 257. — S neba oči na ńih mjesec koči, i haljini okrenuo lice. Osvetn. 1, 63. — Noći slijepa, gluha noći!... Platna tvoja čim vezijahu neumrlim zracim zvizde, rek bi da mi govorahu: „Ah! nut' gleda' naše gizde . . .; danu misli, slugam nami ako otac tvoj darova s uresnijem svitlim plami naša jasna lica ova,... koju slavu sred nebesi spravlja tebi ki sin jesi?“ I. Gundulić 241. — Prijasna danice, odkri slavno lice. P. Zoranić 22a. Objavi, danice, ah veće objavi žuđeno tve lice u ovoj Dubravi. I. Gundulić 126. Kako ljepša nad zvijezde ine zrakom svojim sja danica, kad nebeske sred visine vesela se kaže lica. G. Palmotić 2, 495. Još bo sunce ni danica ne pomoli svoga lica. V. Došen 54a. Još zorica nije zab'jelila ni danica lica pomolila. Nar. pjes. vuk. 2, 605. — Jošte nijedan vrh od gora zrak sunčani ne viđaše, ni u dalek jasna zora vedro lice rumeńaše. P. Kanavelić, dubrovnik. 6. — Gdje se u noć dan obrati, gdje se sakri nebu lice, gdje ne viđeh već mi sjati zrak od sunca ni danice. 8. *(sunce)*: Svijetlo sunce, zlatnijem zrakom druzijem goram vrhe resi; sveđ se meni pod oblakom skrivaj, lice od nebesi. I. Gundulić 243.

b) uopće o čemu drugome neživu. Zemja crno lice razlikimi zlameni od zeljaj i cvitof pokrifši naresi. P. Zoranić 2a. Jestojska je ma jedina nepoznano gorko travje, a razkošna, jaoh, pernica suha zemja crna lica. I. Gundulić 219. — More kaže lice draže prid pršańom veselijeme. G. Palmotić 2, 72. — Dubrava se sva smirila i veselo kaže lice. 1, 69. — Cvijeće ke bi zračna lica prigiba se zemji nica. 2, 48. — Prijo neg trošne od pšenice pogača se bijela utvori, srp oštrozub žuto lice ńe na crnu zemju obori. A. Vitaljić, ostan. 14. — *Amo pripada i ovaj primjer, a ne pod* b. Kapun pečen svijetla lica i juvena jarebica, kô naj ljepši segaj mjesta zet nami su i nevjesta. I. Gundulić 172.

c) vidi a, *d) aa).* I voda nišana od vitra jakoga i s kalom smišana kon kraja morskoga, premda se razliti bude po širini, uzbrani viditi dno morskoj pučini; lica bo ne imiše čistoće svo lačna, znavo pri jer biše bistra i prozračna. P. Hektorović 70. Što je lipše od ljubice i rumene od ružice? pak su opet male cine, jer im brzo lice gine. V. Došen 22a. Neg ako li u općinu tko kukolju dade cinu, med šenicu što se združi, da se rad ńe slavom služi; al' ni hrpa od šenice crnom zrnu ne da lice med šenicom da mu sine. 12ca. — *Mogao bi amo pripadati i ovaj primjer:* Tako i ruža majci u krilo prem kad svoje lice otvara. A. Vitaljić, ostan. 39.

d) o gradu, svijetlo lice, *kao o čeladetu (vidi* a, *b) aa)).* Spljet kojega slavno lice u svjetlosti svojoj traje. J. Kavanin 165a. Jeruzalem grad svijetla lica. I. Đorđić, salt. 270.

e) u ovome primjeru pred licem *s genetivom ili s prijedlogom* od *znači što i* pred *(vidi kod* a, *g)).* Kakono prah prid lice vitra . . . Živ. kat. star. 1, 219. Kako se topi vosak prid licem od ogńa. B. Kašić, rit. 119.

2. *u prenesenome smislu, strana čega neživa što se vidi, dakle gorńa ili predńa.*

a. superficies, *gorńa strana (u svijem primjerima o zemji ili mjestu). — Između rječnika u Bjelostjenčevu* (lico imenuje se vsake stvari gorńa stran, kakti ‚facies terrae, maris, i. e. superficies').

a) kod zemje uopće. Suho lice od zemje. B. Kašić, rit. 333. I učini od jednoga vas narod ljudski, da narod pribivati bude svrhu svega lica zemaljskoga. I. Bandulavić 229—230. act. ap. 17, 26. Učini Bog živinu greduću i plazuću vrhu lica zemaljskoga u razlikah svojih. F. Glavinić, cvit. 3a. Sunce trake vrhu lica zemje prostira svoje. 219b. Zaliti lice suhe zemje. A. Georgiceo, nasl. 180. Paklenoga plam jezera prikriti će zemje lice. J. Kavanin 563b. Neoranoj trńe nivi brzo lice priobrazi. V. Došen 237a. Zrake sunčane obasjaju gorńe lice zemje. M. A. Reljković, sat. L5b. Planuše u utrobi zemje rude različite, priobrnuše ńe lice. D. E. Bogdanić 2. Gorńa lica zemje. I. Jablanci 55. Učinio je da od jedne krvi sav rod čovječij živi po svemu licu zemaljskome. Vuk, djel. ap. 17, 26.

b) na lice (licu) zemje (vinograda), *mjesta uopće* (in facie loci). Imaju pojti na lice zemje. Stat. poj. ark. 5, 270. Prisegši na lice te zemje. Mon. croat. 127. (1486). Prišad na lice te zemje učinismo . . . 133. (1487). — Poslasmo Petra na lice onoga vinograda. 80. (1451). — Opredijeliti ročište na lice mjesta. Zbornik zak. god. 1869. 197. Da radi primańa učimbe na lice mjesta dolaziti mogu. 1871. 322.

b. pars antica, facies adversa, *predńa strana. — isporedi* čelo.

a) uopće. Kad su dvije stvari (n. p. kuće) okrenute licem (čelom) jedna drugoj. Vuk, rječn. *kod* sučeliti se. Licem iliti korom drveta. S. Tekelija. let. 119, 13.

b) frons, *na zgradi.* Lice od kuće ‚facciata' ‚frons edificii'. A. d. Bella, rječn. 299b. Četiri kasarne a velika straža otvaraju lice pijacu. M. A. Reljković, sat. B5b. Po tom izmjeri širinu od lica donjih vrata do lica unutrašńega trijema spolja. D. Daničić, jezek. 40, 19. Lice domu bijaše prema istoku. 47, 1.

c. pars adversa, *kad se što će, obično je jedna strana određena da se vidi (n. p. u haljine spoljašńa strana), te se zove* lice *(suprotno* naličje, *vidi i* opak, naopako); *to biva i kad se bojadiše tkańe ili veze itd., pa i kod kože (strana što nije pri mesu; kaže se kod čińene kožc), runa, kožuha, hartije (vidi* d) *i kod drugoga čega plitka, kao n. p. kod novca. često ima adverbijalno* s lica. — *Značeńe je praslavensko. — Između rječnika u Mikaljinu (Daničić je zabilježio da*

ima s lica, *ali ja nijesam mogao naći), u Belinu* (‚ritto, e dritto, sost. l' opposto del roverscio' ‚pars prior' 628b; s lica ‚d' inanzi' ‚a fronte' 389a), *u Vukovu* (‚die rechte seite des tuches u. s. w.' ‚facies adversa panni'. cf. naličje). I prigrnu kolastu azdiju . . . otišlo je tridest ćesa blaga dok iznutra udrio postavu, a s lica joj ni hesapa nema. Nar. pjes. vuk. 2, 228. Što je s naopaka ļepše no s lica? Nar. zag. novak. 270. Lice od jorgana. Vuk, rječn. *kod* jorganluk. Krojač . . . niti izvrne jedan komad čohe na lice a drugi na naličje. pisma. 67. Lice = prava strana otke, paka strana = naličje. I. Kršńavi, listovi. 79. Lice i nalić na sviti, lice i s naopaka. Bosna. Slovinac. 1883. 231. — Dvoličan, n. p. svila, t. j. od dva lica (koja nema naličja nego s obje strane jednaka). Vuk, rječn. *kod* dvoličan. Pelivan-pašin biniš od dva lica, s jedne strane crven, s druge plavetan. dan. 1, 91. — Lice pjeneza, novca ‚avers, vorderseit, hauptseite, bildseite', frc. ‚droit, effigie, face, croix, tête, avers, obvers (d' une monnaie)', egl. ‚obverse'. B. Šulek, rječn. znanstv. naz. — *U prenesenome ili metaforičkome smislu.* Razgovor za toj moj na lica obrati. N. Naļešković 1, 299. Svit ležeći naopako opet natrag izvrnuti i lice mu povrnuti. V. Došen 42a.

d. pagina, pagella, *ovako se zove i jedna i druga strana napisanoga ili naštampanoga lista hartije u knjigama (Grci su i Rimļani pisali naj češće na jednoj strani papira, te je ova uprav bila* lice, *vidi* c). — *isporedi* obraz, strana. — *Između riječnika u Mikaļinu* (lice od knige ‚pagina, pagella') *i u Bjelostjenčevu* (lice knige, plahtica ‚pagina, pagella'). „A na licu 235". (D). Poslov. danič. IV. To će biti na kraju licâ pokazano ovijem biljegom ‚cc'. I. M. Mattei XVIII. Na petomu orńu lica 62. 62. Na osmomu orńu lica 204. 204 *(ta su dva primjera u popravcima naštampanima na komadićima hartije što su kasnije prilijepļeni na istijem stranama).* Ovdi se govori izpovijed općena na licu 15. T. Ivanović 127.

3. *u naj širemu smislu,* facies, figura, forma, species, aspectus, *kakvo je što vidjeti, spoļašńi oblik, vid (u pasivnome smislu).*

a. *uopće.* Lice ‚apparenza, sembianza, quello che appare' ‚facies'. S dvovrsnim licem ‚apparentemente, in apparenza' ‚specie'. Po licu ili licem kaže se dobar čovjek ‚all' apparenza mostra d' essere huomo da bene' ‚frontem praefert boni viri'. A. d. Bella, rječn. 90b. Lice, spoļašńa strana ‚aussenseite' ‚parte esteriore (al di fuori)'. B. Petranović, ručn. knig. 58. — *U prenesenome ili metaforičkome smislu.* Usilovah se rečenu historiju tako napraviti kako bude nikimi izvańskimi urehami i uglajenjem i ulizanjem i razlicih masti čirsanjem obnajena . . . Kada ju dobro razgledate, reći ćete: „Prominila je lice kakono voća stabla premaliti, kada naj veće veselo cvasti budu". M. Marulić 3. — Svekolike stvari drugo su lice uzele. A. Tomiković, živ. 124. — A gradi i sela steći *(će)* prvo lice. M. Marulić 46. Gradiškoj Krajini čisto drugo lice dade. M. A. Reļković, sat. H2a. Samo takim proširenjem Dalmacija dobiva svoje lice. M. Pavlinović, razg. 49.

b. *kod vida se ističe osobito boja.* Kaloper sa smiļi, garufli, viole lica od beriļi . . . M. Marulić 78. Sukńe ńe ne bihu omaštene nego naravskoga lica i obličja. B. Kašić, ís. 111. — Sunce kad prohodi priko stakla prima lice kojijem je popengano caklo. M. Radnić 23b. — Kamaleonat ne prima lica bijela . . . Kamaleont promińuje se u lice stvari k kojijem se prikučuje. 193b. — Ne gledaj na vino kad ima lijepo lice u čaši. 12b. Vino ovodńeno gubi lice. 313a. Koje se vino od sada obdrži licem i snagom . . . J. S. Reļković 250. Već se *(vino)* licem rumenitim grne. 250. Vino opet lice svoje dobija. P. Bolić 2, 234. — Dokle sasvim bude *(oštija)* prominit bistvo i lice. M. Dobretić 359. — I zadobi zlata lice *(zlato).* V. Došen 218b. A vatra mu lice dade *(zlatu).* 218a. — Dijamantovo lice ne može se kazati, kao što se ne može kazati ni lice od vode. Đ. Popović, poznav. robe. 5.

c. figura, forma, *lik, obličje, oblik, dakle ne samo boja nego i ostalo s čega što nije onakovo vidjeti kako drugo što.* Nebo i zemļa proći će . . . jerbo će se priobraziti u drugi čin i u drugo lice. M. Orbin 192. Astolfo tvrda duha nosi lice. Ġ. Palmotić 2, 47. Koje lice ali formu dade mi. P. Radovčić, ist. 126. Sgarajuć feniks ptica drugog žitja prima lica. J. Kavańin 253b. Nek je lemeš jakosti domaće, al' mu kovač drugo lice daće. J. S. Reļković 18. — *U teologičnome smislu, o posvećenome hļebu i vinu,* species. Pod malahnijem licem od kruha. B. Kašić, nasl. 250. Pod licem vina. I. T. Mrnavić, ist. 127. Izvansko lice kruha i vina. A. Baćić 314. Boga našega koji se dostoji kod nas pod licem kruha pribivati. A. Kanižlić, uzroci. 70.

d. *ističe se razlika između onoga što se vidi i onoga što uprav jest (u prenesenome smislu o govoru i ponašańu s jedne strane, a o mišļeńu i osjećańu s druge).* Tako su privareni nepomńivi pod lice i vrstu od ljepote i dobrote. M. Radnić 191b. Pod licem od kriposti žele starešinstva. 41a. Nemojte po licu suditi. A. Kanižlić, kam. 22. Jesam li Krstjanin? Jesam; ali jesam samo z dvora i na lice. uzroci. 146.

4. *pošto se i samijem vidom može poznati što je što,* lice *može značiti ne samo kakvo je što vidjeti, nego uprav što je (suprotno značeńu kod* 3, d).

a. persona, homo, *vidi* čeļade, *a).* — *Premda je i ovo značeńe praslavensko, u našemu se jeziku nalazi istom u novije doba i to samo u pisaca.* Osim ovi pomenuti lica kojije su pesme ili sve ili samo neke već naštampane . . . Vuk, nar. pjes. 1833. 4, 33. U pjesmicama koje se s govorom jednoga lica počińu, a drugo mu po tom odgovara . . . 1, IX. Tako sam slušao u drugoj pjesmi u kojoj su uzeta lica gotovo iz današńega naraštaja. 3, 83. Ako bi ko od puka ugrabio vlasteocko lice, da mu se oči izbodu. S. Ļubiša, prip. 48. Ja sam očekivao od jednog lica, kojemu je vlada povjerila mučni posao, uļudniji razgovor. 76. Ne mogu da vjerujem, da bi jedno takvo lice, kao što si ti, pogovaralo glasove. 171. Da se mrska smutńa ne ogradi rad jednoga lica lukavoga. Osvetn. 3, 82.

b. *kod kakva zločinstva, ono što se nalazi kao glavni dokaz da je zločinstvo učińeno, n. p. kod ubojstva mrtvo tijelo ili rana, kod krađe razlomļena brāva ili blago u tuđijem rukama itd.* (corpus delicti). *mislim da je ovakovo značeńe (kakovo ima i u poļskome jeziku) u ovome primjeru* XIV *vijeka (Daničić tumači* res ipsa): O poznaniji lica. Ašte kto poznajetь lice podь člověkomь, a budetь vь gorě i vь pustoši, da ga povedetь vь pripьrvńe selo i zaruči selu, i pozovetь da ga dadu prědь sudije. Zak. duš. pam. šaf. 37.

5. persona, *u gramatici riječ ili oblik kojijem se naznačuje čeļade što govori* (prvo lice), *čeļade s kojijem se govori* (drugo lice) *i ono o čemu se govori* (treće lice). — *U pisaca našega vremena.*

Tako se po Crnoj Gori i onuda po okolini kod mnogijeh glagola . . . ovo treće lice može čuti na ‚je' mjesto ‚a', n. p. obećaje (m. obećava), vjenčaje (m. vjenčava) *itd.* U jednoj pjesmi čuo sam i u drugome licu: „Jel' istina sve što obećaješ?"; ali u drugijem licima nijesam mogao čuti da se govori. Vuk, nar. pjes. 1, 81—82. Čiste zamjenice pokazuju samo lice gramatičko. takove su: 1. za prvo lice: ‚ja', 2. za drugo lice: ‚ti', 3. za treće lico: *a)* poznato: ‚on' *itd.* Đ. Daničić, mala srp. gram. 31.

6. *instr.* licem *stoji često adverbijalno.*

a. *prema* 4, a, *znači: glavom, sam.* Kada budem tamo licem, poslati ću one. M. Radnić 92b. Ovdi sam licem. 436a. — *Amo bi mogli pripadati i ovaki primjeri:* Opravivańe Hrista licom i sopstvom na zemji. S. Rosa 20b. On je bio ne licom nog vrijednostim oni Ilija. 82b. — Licem nisam ga poznao. Đ. Obradović, basne. 313.

b. *o ćemu neživu, gdje* licem *ističe kao* sam; *u prvijem je primjerima u svezi s* 4, b *(u Daničićevu rječniku:* res ipsa). Ašte se štogodě licemь uhvatitь u ńihь ili ašte se uhvatitь u husě. Zak. duš. pam. šaf. 42. O poznani*(ji)* licemь. Ako kto uvati udavļeno ili ukradeno licemь. 44. Ako bi stigao i uhitio licem gdi lupež ńegovo vodi. Stat. poļ. ark. 5, 281. — Tьj rečoni listь ovьdě u semь tetragu postaļenь licemь. Spom. sr. 2, 90. (1428).

c. *o vremenu (i to o danu), znači: baš, taman, ni prije ni poslije. — Od* XVIII *vijeka, a između rječnika u Vukovu* (licom na božić, na Đurđev dan itd. ‚gerade' ‚plane'). Otišao jest ovaj licem na duhove u jedno selo. Đ. Rapić 331. Od prve nedi|e prišastja Gospodinova tja do vodokrstja licom. B. Leaković, nauk. 248. Licem na božić. Nar. prip. vuk. 15. Isailović Dimitrije rodio se licem na Mitrov dan. M. Đ. Milićević, pomenik. 2, 184. Licem na božić te godine bude isteran iz službe. 2, 217. Jedan dan (licem u petak). M. Pavlinović, rad. 156. — *U ovome primjeru, možebiti štamparskom griješkom, stoji* lice *mj.* licem: One lice to k Ivańu prave. J. S. Reļković 253.

7. gena, *vidi* jagodica, b *i* obraz. — *Naj češće je u množini, te onda znači što i* lice, 1, a. Ter nazad ńim rinu i da mu uz lica. M. Marulić 185. Što su gladka lica i debeo pupak... N. Naļešković 1, 269. Sve poje na tebi kakono u raju, jak sunce na nebi a lica tva sjaju. M. Držić 106. Meni krv u lica udriv i sramežļiv rekoh. P. Zoranić 69b. Lica mi se rumenim sramom pokriše. 75b. Neće li ti svit zazriti, neće li ti spasti lica? A. Čubranović 160. Imaš lica rusa i bijela kim na saj svijet nije slike. Jedupka nezn. pjesn. 235. Naj milije on *(Kupido)* pribiva tuj, gdi vidi kegod vile svijetla lica, oči mile. S. Bobaļević 228. Vi ste kako bijela zora, prije sunašca koja sviti i ka, za dat svim na sviti rados, lica svoja otvora. 229—230. Neg sad jednoj od gospoja uzme oči *(Kupido),* sad se gane opet drugoj, ter joj stane na obadva lica. 231. Plačući plakala je u noći, i suze ńe u licijeh ńe. M. Divković, bes. 351b. Jedna lijepa djevojčica, od ke, ne znam, zora bila jeli ikada objavila u istoku draža lica. I. Gundulić 38—39. Ali ona slavna lica, višńa kropos kijeh naresi, kojijem zora i danica klańaše se zgar s nebesi . . . 266. Svak podvite ruke a oči obrnuto drži nica, poniženstvo ter svjedoči, čeznuć pazi carska lica. 494. Slišajući to cesar, užga se u licih. F. Glavinić, cvit. 102a. Suze rońaše niz lica svoja. M. Jerković 40. Jeda lica tvoja budu ńem' u haru. J. Kavańin 392b. Kako su od udaraca pomodrila i natekla lica! A. Kanižlić, uzroci. 88. Oči i lica tako životna bijahu. A. Kanižlić, fran. 74. S crnimi očima, s belimi licami. Jačke. 24. — *U jednome primjeru o životiňi, gdje* lica *jamačno znači što* lice, 3, b. Golub bijelih lica ļubi i crnijeh golubica. J. Kavańin 257b.

8. Lice, *kao mjesno ime u Srbiji u okrugu kneževačkome.* Ńiva u Licu. Sr. nov. 1873. 282.

LICÈÂLAN, licêâlna, *adj. vidi* licejni. — *Od ńem.* liceal *(vidi kod* licejni). — *U pisaca naśega vremena.* Ukidaju se povlastice licealne štamparije. Zbornik zak. 2, 513.

LÌCEJ, *m. vrsta sredńe škole, isporedi* gimnazija. — *Od ńem.* lyceum *(a ovo je od grč. Λύκειον). — U Šulekovu rječniku:* ‚lyceum'.

LÌCEJNÎ, *adj. koji pripada liceju. — U Šulekovu rječniku:* licejni učenik ‚lycealschüler'.

LÌCEJSKÎ, *adj. vidi* licejni. — *U pisaca naśega vremena.* Ispitanici koji su jurve zabavļeni bili kao suplenti u gimnazijih, licejskih razredih . . . Zbornik zak. 1853. 390.

LICÈMJER, *m.* simulator *(kasnije* hypocrites, hypocrita), *čovjek koji riječju i djelom pokazuje da su mu misli i voļa posve drukčije (t. j. dobre) nego su uprav.* — -je- *stoji mj. ńegdašńega* ê. — *Riječ je praslavenska, isporedi stslov.* licemêrъ, *rus.* лицемѣръ *(u češkome i u poļskome jeziku ima samo riječi što su od ove postale, vidi kod* licemjeran). — *Riječ je složena: prvi je dio bez sumńe* lice, *a drugi je po svoj prilici od osnove glagola* mjeriti *shvaćene u ńekome osobitome značeńu, isporedi stslov.* sъmêriti, *poniziti, poļ.* śmierzyć, *umjeriti, ublažiti, pa i smiriti; u češkome* smířiti *(staro i slovač.* směřiti), *smiriti, i u ruskome* смирить, *umjeriti, ublažiti; pomiješali su se oblici s onima što postaju od* mir (pax); *vidi i naše* smjeran *(i* umjeriti *a i* pomjeriti). — *prvi se dio nalazi u različnijem oblicima, kao* lic-, lici-, lico-, licu-, lizi- *(s neprave etimologije) a drugi može glasiti u istočnome govoru* -mer, *u zapadnome* -mir. — *Nije uprav riječ narodna, vidi:* Zadržao sam 49 riječi slavenskijeh koje se u našemu narodnom jeziku ne govore, ali se lasno mogu razumjeti i s narodnijem riječima pomiješati; evo i ńih redom: ‚goniteļ,... licemjer,...' Vuk, novi zav. (1847) v—vi. — *Između rječnika u Stulićevu* (v. lizimir etc. *s dodatkom da je riječ ruska).* Arhibiskup Silvan biše licemer. Transit. 218a. Ov sveti človik est ta farizej licemir, dobar i svet se drži i čini. Postila. 2, Hh4a. Nemojte biti zlovoļni kako i licemjeri. Anton Dalm., nov. tešt. 1, 8. Farizeji licemjeri. 36. Licemjere! izvadi naj prije brvno iz oka svojega. Vuk, mat. 7, 5. Teško vama, knńževnici i fariseji licemjeri! luk. 11, 44. On će mi biti spaseńe, jer licemjer neće izaći preda ń. Đ. Daničić, jov. 13, 16.

LICÈMJERAC, licèmjêrca, *m. vidi* licemjer. — *U jednome primjeru* XVIII *vijeka.* Ne budite kako licemjeri. S. Rosa 75b. *i u Šulekovu rječniku:* ‚gleissner; heuchler'.

LICÈMJERAN, licèmjêrna, *adj. koji je onaki kao što je u licemjera. — Riječ je praslavenska, isporedi stslov.* licemêrьnъ, *rus.* лицемѣрный, *poļ.* licemierny. — *Samo u pisaca naśega vremena.* Koji su licemjerna srca navlače gńev. Đ. Daničić, jov. 36, 13. — *I u Šulekovu rječniku i u Popovićevu* (licemeran) ‚heuchlerisch'.

LICÈMJERÈŃE, *n. djelo kojijem se licemjeri.*

— *Nema potvrde (ali vidi* licimjereńe *i* licumjereńe).

LICÈMJERITI, licèmjerîm, *impf. raditi kao licemjer.* — *Riječ je stara, isporedi stslov.* licemêriti *i rus.* лицемѣрить.

a. *aktivno* — *U jednoga pisca* XVI *vijeka, u između riječnika u Stulićevu* (‚simulare, fingere'). Lav starcu kako psić licemeraše. F. Vrančić, živ. 111.

b. *sa* se, *refleksivno, značńe je kao kod* a. — *Ima i stslov.* licemêriti se. — *Između riječnika u Bjelostjenčevu* (licimirim se, milolažem, v. prilizavam se), *u Voltigijinu* (‚adulare, lusingare' ‚schmeicheln, liebkosen'), *u Daničićevu* (licemêriti se ‚simulare'). Licemêre se, nêkojemu byti otъ voinъ. Glasnik. 11, 76.

LICÈMJERJE, *n. licemjerstvo (kao osobina i kao djelo napose).* — *Stariji je oblik* licemêrije. — *Riječ je stara, isporedi stslov.* licemêrije, *rus.* лицемѣрie. *Vuk bilježi kao novu, vidi:* Ima 47 riječi koje su od slavenskijeh posrbljene; evo i ńih redom: ‚bogoborac, . . . licemjerje, . . .' Vuk, nov. zav. (1847) VI. — *Između riječnika u Stulićevu* (‚fictio, simulatio' *s dodatkom da je uzeto iz brevijara).* Nevidimy *(demone)* licemêrija radi... Starine. 18, 171. Iznutra stę puni licemjerja i bezakońa. Vuk, mat. 23, 28. Čuvajte se kvasca farisejskoga koji je licemjerje. luk. 12, 1. — *U jednome primjeru* XIV *vijeka stoji (kako shvaća Daničić) u dobrome smislu: štovańe prema licu (vidi u Daničićevu rječniku:* licemêrije ‚personae respectus'). Ne po licemêriju i po ljubvi jednoga igumena ili nêkoga otъ starêjše bratije da se izbiirajetъ. Mon. serb. 80—81. (1302—1321).

LICÈMJÊRKA, *f. žensko čeljade kao licemjer.* — *U Šulekovu rječniku i u Popovićevu* (licemerka) ‚heuchlerin'.

LICÈMJÊRNIK, *m. licemjer.* — *Može biti praslavenska riječ* (licemêrьnikъ), *isporedi* (češ. licoměrnik), *pol.* licemiernik. — *Između riječnika u Stulićevu* (‚hypocrita' *s dodatkom da je uzeto iz brevijara).* Kakono čine licemjernici. S. Rosa 75b. Javne lažljive licemernike. D. Obradović, basne. 92.

LICEMJERNOST, *f. osobina koga što je licemjeran.* — *Nemam primjera, ali vidi* licimjernost. — *Može biti riječ praslavenska, isporedi rus.* лицемѣрность, *pol.* licemierność.

LICÈMJEROV, *adj. koji pripada licemjeru.* Nadańe licemjerovo propada. Đ. Daničić, jov. 8, 13. Da je slava bezbožnijeh za malo i radost licemjerova za čas. 20, 5.

LICÈMJERSKÎ, *adj. koji pripada licemjerima.* Jer će opustjeti zbor licemjerski. Đ. Daničić, jov. 15, 34.

LICEMJÉRSTVO, *n.* simulatio, *licemjerno djelo; osobina onoga što je licemjer.* — *Riječ je stara, isporedi stslov.* licemêrьstvo, *rus.* лицемѣрство. Sija priloženija iže darova svetoje carьstvo mi svetêj crьkvi toj priložihъ je vsesrьdьčno a ne licemêrstvomъ nêkimъ. Glasnik. 27, 293—294. (1347). V licemerstvu. Anton Dalm., nov. tešt. 2, 107b. paul. 1tim. 4, 2. Iskrńega posfišćevati ne raholeći se, ńega nadozijevati ričju i obrazom bez licimirstva. M. Alberti 431. Vidio sam vjere svete licemjerstvo u halini. P. Kanavelić, iv. 161. Ńihovo licemjerstvo *(štamparskom griješkom* licamjerstvo, *vidi kod* licemjerac *i* licemjernik) ukori. S. Rosa 113a. Taj kaluđer pun je licemjerstva. P. Petrović, šćep. mal. 66.

LICEMJERSTVOVAŃE, *n. djelo kojijem se licemjerstvuje.* — *Između riječnika u Stulićevu* (‚hypocrisis' *s dodatkom da je uzeto iz brevijara).* — *I u Šulekovu rječniku i u Popovićevu* (licemerstvo) ‚heuchelei'.

LICEMJERSTVOVATI, licemjerstvujem, *impf. vidi* licemjeriti. — *Riječ je stara, isporedi stslov.* licemêrьstvovati, *rus.* лицемѣрствовать. — *Postaje od* licemjerstvo. Koji bolje umedoše licemjerstvovati. D. Obradović, basne. 183. On ljubi licemerstvovati. 274.

LÌCÊNCIJA, *f.* licentia, *vidi* dopušteńe, *b).* — *isporedi* ličencija. — *Od* XVI *vijeka u sjevernijeh čakavaca.* Te iste nerizi, ako bi gdo počel saditi, mozi va svoju poseći vazda s licenciju obćini. Stat. krč. ark. 2, 291.

LICENCÌJÂT, *m.* licenciatus, *čovjek koji je dobio drugi stepen kod doktorstva.* — *U Šulekovu rječniku:* ‚licentiat'.

LÌCEO, *n. na jednome mjestu* XVIII *vijeka valа da je isto što* Ličeo *(vidi), ali u metaforičkome smislu:* od Licea *kao da znači: velike učenosti.* Neću Spljećane ostaviti i Pastrića i Đorđičea, ke isti Rim hti posvojiti, ljudi bo su od Licea. J. Kavańin 97b.

1. LICÌMJER, *adj. licemjeran, licemjerski (isporedi* 2. licimjer). — *Na dva mjesta* XV *i* XVII *vijeka.* Fariseji novi hudi, licimire vaše ćudi ništare vam sad ne prude. M. Marulić 285. Biti će stavljen u broj nevirnih i licimirih. P. Radovčić, način. 506.

2. LICÌMJER, *m. vidi* licemjer. — *Nalazi se pisano i* licimer, licimir, licêmer. — *Od* XV *do* XVII *vijeka, naj češće u pisaca čakavaca, a između riječnika u Vrančićevu* (licimer ‚hypocrita') *i u Bjelostjenčevu* (licimir ‚hypocrita'). Ne htijte biti uhiljeni kako i licimiri. Bernardin 24. matth. 6, 16. Licimiri, dobro je prorokoval od vas Izaija. 46. matth. 15, 7. Licimire hudi! N. Rańina 165a. luc. 13, 15. Licimire, izvadi prvo gredu iz oka tvoga. Postila. d4b. Z ovu priliku kara licimire ili hince. i3b. Licimiri takoj biži i vuhlostvo. P. Zoranić 53a. Hinbena skazan licimiru. Nauk brn. 2b. Daj se licimira mudro ukloniti... Licimirom uši prikladati... A. Georgiceo, nasl. 189.

LICIMJERAC, licimjerca, *m. vidi* licemjerac *i* 2. licimjer. — *U jednoga pisca čakavca* XVI *vijeka.* Ova prêgrêšenja čine vuhle ili lêcimêrci. Š. Budinić, sum. 39b.

LICIMJERAN, licimjerna, *adj. vidi* licemjeran *(isporedi* 2. licimjer). — *Potvrđen je samo adv.* licimjerno *u jednoga pisca čakavca* XVII *vijeka.* Kalkant s toga griha radi, reče, vela końa tada množtvu hrastna nek ugradi neulizliva u laz grada, nek ga u Troj' ne more unit, licimirno nek se shrani puk. I. Zanotti, en. 15.

LICIMJEREŃE, *n. djelo kojijem se licimjeri.* — *S oblikom* licimerenje *u Vrančićevu rječniku:* ‚assentatio'.

LICIMJERIJA, *f. vidi* licimirje. — *Na jednome mjestu u pisca čakavca* XVI *vijeka.* I jesu pokarali vaše licimirije i idolatrije. Starine. 17, 239. (1555).

LICIMJERITI, licimjerim, *impf. licemjeriti (isporedi* licimjer). — *S oblikom* licimeriti *u Vrančićevu rječniku:* ‚adulari; assentari; blandiri', *i* (licimiriti) *na jednome mjestu* XVII *vijeka.* Od duha ljudskoga koji je prvo naučan licimiriti svojim došastjem nego li poslišati zapovidi od druzih. M. Bijanković 19.

LICIMJERJE, *n. licemjerje (isporedi* licimjer). — *U tri pisca* XVI—XVIII *vijeka.* Bez vsakoga

vuhļenja i lêcimêrja. Š. Budinić, sum. 39b. Oholost . . . rađa . . . lêcimirje. 121a. Ļubav brez licimirja. I. Bandulavić 20b. paul. rom. 12, 9. Kraļi ne služe se licimirja. J. Kavańin 344b.

LICIMJERNOST, *f. licemjernost (isporedi* licimjer). — *Između rječnika u Bjelostjenčevu* (‚blanditus, assentatio, v. hypocrisis') *i u Voltiğijinu* (‚lusinga, ipocrisia' ‚schmeicheley'), *u oba* licimiruost.

LICIMJERSKI, *adj. licemjerski (isporedi* licimir). — *U tri pisca čakavca* xvi—xviii *vijeka.* Lêcimirskim srdcem poste. Š. Budinić, sum. 148a. Farizejska i licimirska ukazanja svetińe. Michelangelo. 12. Radi one zlobe koju u srcu svomu uzdrže licimirskim načinom. A. Vitaļić, ist. 390—391.

LICIMJERSTVO, *n. licemjerstvo (isporedi* licimjer). — *U pisaca čakavaca ili zapadnijeh štokavaca* xv *i* xvii *vijeka.* Licimirstvo, rufijanstvo, laža, objist tere pjanstvo. M. Marulić 305. Ostavļajući . . . licimirstva i zavidosti . . . I. Bandulavić 143a. 1petr. 2, 1. Grih skroviti licimerstvom hoć pokriti. I. Ivanišević 160. Prošćenje od moje taščine i licimirstva. P. Radovčić, način. 419. Vira katoličanska ne ima potribe od licimirstva od čudes. M. Bijanković 89. Treći su se slavili u licimirstvu redovništva. L. Vladmirović 32.

LICINA, *f. ńekakva bolest, vidi* 1. lisina. — *U naše vrijeme u Boci kotorskoj.* Zastarale iznemoglice napadnute vučcem, rusom, licinom, kostoboļom, . . . S. Ļubiša, prip. 91.

LÎCIT, *m. dražba, liğba. — Od lat.* licitatio. — *U naše vrijeme u Istri.* Lîcit ‚auctio'. D. Nemanić, čak. kroat. stud. 29.

LICITÁCIJA, *f* licitatio, *dražba, liğba. — U pisaca našega vremena.* Prodati putem javne licitacije. Zbornik zak. 3, 738.

LICKI DO, Lickoga Dola, *m. ime mjestu u Srbiji u okrugu kragujevačkome.* Ńiva u Lickom Dolu. Sr. nov. 1873. 715.

LICMJERSKI, *adj. licemjerski. — Na jednome mjestu* xviii *vijeku (po svoj prilici radi stiha).* Jer licmirski obraz kažu, ča ustmi reku, srcem lažu. A. Vitaļić, ist. 38a.

LICOKLOP, *m. predńi dio kacige što se mogao spustiti tako da pokrije lice (rešetka). — Samo u Stulićevu rječniku:* ‚baviera, visiera' ‚buccula, buccarum tegmen'.

LICOMJER-, *vidi* licemjer-. — *U nekoliko primjera* xvii *i* xviii *vijeka.*

a. licomjerac. Hypocrita, t. j. licomirac. F. Glavinić, svitlost. 97. Što je pogrde imao čuti, to jest da ga prozva licomircom. A. Kanižlić, fran. 213.

b. licomjerje. Navuk u grihu i licomirje. F. Glavinić, svitl. 22.

c. licomjerstvo. Gdi čovik svekoliko falinke, opačine i ostale mane slobodno prez svakog licomirstva, lisičeńa i hatara kaže. M. A. Reļković, sat. A4b.

LICOVICA, *f. ime mjestu u Srbiji u okrugu vaļevskome.* Ńiva zvana Licovica. Sr. nov. 1873. 379.

1. LICÙMJER, *m. vidi* licemjer. — *Ovaj je oblik po svoj prilici postao tijem što se mislilo na glagol* umjeriti (moderare) *i na* ‚lice umjereno' *(kao* ‚krotko'). — *Od ove riječi ima samo primjera u jednoga pisca* xvii *vijeka, ali se vrlo često nalaze riječi što od ove postaju; ima i Divkovićevijeh primjera kod* licumjerac, licumjerski, licumjerstvo. Kada postite, nemojte se činiti žalosni kako i licumiri. I. Bandulavić 30b. matth. 6, 16. Licumiri, svaki vas u subotu ne odriši li vela svoga . . .? 179a. luc. 13, 15.

2. LICUMJER, *m.* horizon? *obzor? — Na jednome mjestu* xviii *vijeka.* Planine od poludna i sjevera nepremožno ńem tvrdine zatvaraju od licumjera. J. Kavańin 194a.

LICÙMJERAC, licùmjêrca, *m. licemjerac (vidi* licumjer). Kakono mnozi licumjerci kažu se z dvora da su čisti. M. Divković, bes. 243a. Licumjerci koji miluju u skupštinah i na nuglijeh varoši molitvu činiti. 640b. Nenavidļivac nije nigdar brez bolesti ni licumjorac brez straha. P. Posilović, cvijet. 44. Veseļe licumiraca. nasl. 17b. Tako ińac, lažac, licumirac . . . S. Margitić, fala. 284. Licumirci hudi ti su. J. Kavańin 377b. Čestokrat nas zvaše licumirce. M. Lekušić 62. Licumirci, dobro je od vas prorokovao Ižaija, govoreći: „Puk ovi ustmi mene štuje". J. Banovac, razg. 75. A licumirci hińeći kao lisice i vuci, biće drva za posići se. F. Lastrić, od' 251. O licumirci iliti hińci, to jest ļudi dvostruki. 285. Licumirci su oni koji pokazuju u sebi ono hińeći što istino ne imaju. ned. 178. Čuvši ovo Irud napuni se gńiva i nenavidosti, ali licumirac to ne pokazuje. 301. Licumirac ukaza veliko ufańe. A. Kanižlić, kam. 17. Licumirac skinuvši obličje postidnoga držańa . . . 23. Ovi licumirac o smaknutju ovoga ditešca potajno radeći. E. Pavić, ogl. 488. Da je on jedan velik licumirac i da ńegova dobrota jest samo izvańska. M. Dobretić 127. Licumjerče, odvrzi prvo gredu . . . J. Matović xxvib. Veliki licumirci bijau. B. Leaković, gov. 159. — *I u Šulekovu rječniku:* ‚heuchler'. — *Metaforički, o grijehu kao o čeladetu.* Ali licumirac grih otijuć da ne stojim pod sramotom odvede me na osvetu. F. Lastrić, ned. 84.

LICÙMJERAČKÎ, *adj. koji pripada licumjercima. — Ima samo adv.* licùmjerački *(kao licumjerci) u jednoga pisca* xvii *vijeka.* Nositi križ a ne umrijeti samomu sebi jest licumjerački živiti. M. Radnić 401b.

LICÙMJERAN, licùmjêrna, *adj. licemjeran (vidi* licumjer).

a. *adj.* Tko besjedi s rječma ugodnijem i licumjernijem zapińa mriže. M. Radnić 318a. Ohol, tašt je, licumjeran i mrmotiv. J. Kavańin 59b. Blagom uzveličan i kripostma licumirnim sjajan. F. Lastrić, ned. 2. Falu uzdajmo milosrdnoj Majci, kada nam lažlivo i licumirno dobro uzkraćuje. A. Kanižlić, utoč. 136. Kukoļ jest trava licumirna. Đ. Rapić 125. — *I u Šulekovu rječniku:* ‚heuchlerisch'.

b. *adv.* licùmjêrno. Pozdravļajuć ga licumirno. M. Radnić 318a. Jezik sladak a oboran licumjerno govoreći. J. Kavańin 35a. Takvo moļońe nije povoļno nego licumirno. A. Baćić 89.

LICÙMJERÊŃE, *n. djelo kojijem se licumjeri.* Od licumjereńa i dvostruočeńa svitovńije. M. Radnić 264a.

LICÙMJERITI, licùmjerîm, *impf. licemjeriti (vidi* licumjer). Mogu svitovńi licumjeriti i pokriti se mnogo vrijeme. M. Radnić 290b. Neki zlikuju, neki licumjere. M. Pavlinović, razl. spisi. 75. — *U nekijem je primjerima prelazni glagol, te ima uza se ili objekat ili mješte ńega podložnu rečenicu s* da. *značeńe je ili* lagati (hiniti, 1, c): Govore i licumire da su dobri. I. Ančić, ogl 15. Licumjereći da i(h) neće . . M.

Radnić 265a. Budući od strane djavaoske licumjere da su od strane Božje. 265a. Koji licumjere jednu stvar imajući drugu u srcu. 288a. Koji *(lovac)* licumjeri glas jeļenice. 397a. — *ili tajati, sakrivati.* Mnogi zli licumire ńihove zloće pod mastjom od pomńe. M. Radnić 453a.

LICÙMJÊRKA, *f. licemjerka (vidi* licumjer). — *U Šulekovu rječniku*: ‚heuchlerin'.

LICÙMJÊRSKÎ, *adj. licemjerski (vidi* licumjer).

a. *adj.* Licumjersko djelo jednu stvar iznutra činiti a drugu nadvor kaže. M. Divković, bes. 642ab. Hvala licumirska. A. Vitaļić, ist. 505. Ovi licumirski prorok. E. Pavić, ogl. 163. Da je bilo prilično jednoj licumirskoj pokori. E. Pavić, ogl. 235. Bog ńegovo licumirsko pokajańe ne kti uslišati. 235. Licumirsko izkušivańe. B. Leaković, gov. 247.

b. *adv.* licùmjêrski. Žaleći licumirski ńiovo stańe. A. Kanižlić, kam. 95.

LICUMJÉRSTVO, *n. licemjerstvo (vidi* licumjer). Mnogi jesu, koji se nadvoru čine poniženi i umiļeni, a unutra su puni svake himbe i licumjerstva. M. Divković, bes. 115b. Govorenje naše sa svijem puno jest licumirstva i sakriven jid. P. Posilović, nasl. 46a. Dobra dila, ako su od licumirstva, nestane ih. Š. Margitić, fala. 150. Privarila sam svijet svojim licumjerstvom. ispov. 91. Ah prokleto licumjerstvo! J. Kavańin 59b. Licumjerstvom kletim kuže i dvornike i gospodara. 360a. Hypocrisis koji jest licumirstvo. A. Baćić 303. Kad čovik sagrišuje s licumirstvom. J. Banovac, pred. 100. Pokazivaće se veoma ļubodilan, pravedan i svrhu sirota i siromaši milosrdan, premda sve ovo u licumirstvu za privariti neumne. F. Lastrić, ned. 2. S istim licumirstvom prikaza se ovi izdajnik prvim roditeļom. 83. Unučad holosti, to su ponostvo, licumirstvo iliti pohińenje. 162. Licumirstvo iliti hiństvo. 163. Licumirstvo iliti hiństvo jest lažļivo prikazivanje zdvora u ričma i u dili navlastito dobrote, devociona i ljubodiļa, koga u srcu ne ima. 300. Da te mogu licumirstvom svezati. A. J. Knezović 18b. Zlo mišļeći i za licumjerstvo. I. A. Nenadić, nauk. 42. Izdade učenik licumirstva svoga meštra. A. Kanižlić, kam. 17. Ne pristoji bo se, reče, starosti mojoj takvo licumirstvo. E. Pavić, ogl. 437. Ondi me osvadi od moji dila a naj veće od licumirstva. M. Zoričić, zrcalo. 237. Brez privare i licumirstva. M. Dobretić 67. Ulagivańa i licumirstva. B. Leaković, nauk. 359. Licumirstvo ili himbenost. 360. S podhimbenim licumirstvom bogoštovja odgovori mu . . . Grgur iz Vareša 58.

1. LÎČ, *m. vidi* ličnik. — *U Mikaļinu rječniku kod* telal.

2. LIČ, *m. ime selu u Hrvatskoj u županiji modruško-riječkoj.* Razdiļeļ. 45.

LIČAC, (ličca? *ili* ličaca?), *m. ovako se zovu dvije različne biļke.*

a. Ličac, Daphne mezereum L. J. Pančić, šum. u srb. 172. Ličac, vučja lika, hajdučka oputa, Daphne mezereum L. glasn. 30, 240.

b. Ličac, Lychnis L. (Durante). B. Šulek, im. 195.

1. LÎČAN, lîčna, *adj. koji pripada licu (u prenesenijem značeńima). — Riječ je stara, i možebiti praslavenska, isporedi stslov.* ličьnъ, *rus.* личной *(prema* lice, 1, a), личный *(prema* lice, 5), *češ.* líčný. — *Između rječnika u Stulićevu* (‚personalis' *s dodatkom da je riječ ruska) i u Daničićevu* (ličьnь ‚ipse').

1. *adj.* — *Komp.*: ličnijî *(vidi Matavuļev primjer kod* a).

a. *prema* lice, 1, a, *d) aa) znači od prilike što i* pristao, prikladan, priličan, pristojan, lijep. — *Može se kazati o čeļadetu i o drugome čemu.* Dimitrije je bio čovek ličan; govorio je grčki, srpski i turski. M. Đ. Milićević, pomenik. 2, 153. Za dobra zdravļa svoga odveć ličan, ponosit, živ i okretan. 5, 831. Ne vodi za ruku djevojku, niti vodi sebi lična druga. Osvetn. 2, 17. Ja mnim, nijesu ni oni ličniji bili od ovoga. S. Matavuļ, novo oružje. 66. — Crno vino da lično bude nek pod komom vrije. J. S. Reļković 376. Primorci govore: rubje lično t. j. čisto i lijepo (‚rein gewaschen, gut gerollt'). F. Kurelac. rad. 15, 126.

b. personalis; ipse, *koji pripada licu (vidi* lice, 4, a). *često se ističe da je to ńeko osobito lice, te po tome* ličan *može gdjegdje značiti što i* isti, sam *(ne drugi). ovdje su svi primjeri ujedno metnuti, jer se ne može u svjema razaznati, koje je uprav značeńe.* Ako koji Dubrovčaninь kupi końa, i onogaj końa uhvati Srbinь ili Sasinь, i reče: „Ukradenь mi je ili gušen", da se otьklьne Dubrovčaninь, kako ne (= *nije)* sveca (svědca. 353. 434) onomuzi końu ni guse ni tatbe, nu ga je kupilь; ako bude drago uzeti Srьbinu onogaj końa što bude dalь Dubrovčaninь za onogaj końa, tozi da mu vrate, a końa ličnoga da ne (= *nije)* voļnь udrьžati. Mon. serb. 208. (1387). *slično još na ńekolika mjesta:* 267. 270. (1405). 353. (1428). 434. (1445). To on ima pravo djela, pod svojim ličnim odgovorom za dobar uspjeh, u dejstvo privesti. Nov. sr. 1835. 77. Što se čovjek mogao zakletvom opravdati... to nije malo olakšavalo ličnu odgovornost, te opšte jemstvo ne bješe potrebno. Đ. Daničić, majk. ist. 296. Lična sloboda često je bila povrijeđena. M. Pavlinović, rad. 94. Ali žeļa za ličnom borbom i žudńa osvetiti oca nije mu dala mira u štabu. M. Đ. Milićević, pomenik. 2, 182. Osim rođenih ļudi, t. j. ličnih imaonika. V. Bogišić, zakon. 5. Koja dolazi od lična omiļa. 319. Lični je imaonik, u razumu zakona, svaki čovjek. 328.

c. *koji pripada gramatičnome licu (vidi* lice, 5). Po licu se razdjeļuju glagoli: na ‚lično' glagole koji imaju sva tri lica . . . Vuk, rječn.[1] LV. Između ličnoga nastavka i osnove. Đ. Daničić. glasn. 11, 202. Lična zamjenica trećega lica. obl.[6] 29.

2. *adv.* lîčno.

a. *kao* glavom, licem *(vidi* lice, 6, a). 15.-a dekembrija posjetio je knaz poslanika u pomenutom dvorcu lično. Nov. sr. 1834. 205. Takovi sudija osim što će dužan biti pravednoj strani gorerečeni trošak platiti i knazu i državnomu sovjetu na odgovor lično predstati. 1835. 75. Da će sjutradan u obično vrijeme u slavu Božju služiti svečanu misu sam lično. Đ. Daničić. glasn. 21, 285. Kad svaki odgovara lično ne samo za svoj dio. V. Bogišić, zakon. 321.

b. poznati lično *(objekat je čeļade) znači poznati po vidu (jer je bila prigoda vidjeti ono čeļade) a ne samo po sluhu (što se o ńemu govori).* Čitateļi koji nas dvojicu lično ne poznaju. Vuk, odg. na utuk. 24. Primakao se, da upozna Druška lično. S. Ļubiša, prip. 269. Poznavah lično i razgovarah se sa svima glavnim bojcima. Osvetn. 5, 1.

2. LIČAN, lîčna, *adj. koji pripada ličeńu* (1). — *U pisaca našega vremena.* Ako se za izlučene pokretne zaloge ne nađe nijedan kupac uz ličnu cijenu . . . Zbornik zak. 1853. 2, 79.

3. LÌČAN, lîčna, *adj. koji pripada liku, koji je načińen od lika.* — *U jednome primjeru* XVIII *vijeka.* Čep kog lična viseć zamčica tanka nosi. M. Katančić 46.

4. LIČAN, *adj. u Stulićevu rječniku:* ‚faciei, vultus, prospectus, perpolitus'; ličan *ili* ličast kami ‚pietra di facciata' ‚petra perpolita'. — *nepouzdano.*

5. LÍČAN, *m. Ličanin.* — *Na jednome mjestu* XVIII *vijeka.* Ličan, Ogulinac . . . Š. Stefanac 39.

LIČANI, *m. pl. ime mjesno.*

a. *dva zaseoka u Bosni u okrugu bihaćkome.* Statist. bosn. 50.

b. *pusta u Slavoniji u županiji virovitičkoj.* Razdijeļ. 135.

c. *ima takovo ime u glagoļskome spomeniku* XVI *vijeka, ali se ne zna, jeli ime selu ili plemenu (može biti i sama Lika).* Tomaš Lukičević z Ličan, Mikula Dulnić z Ličan. Mon. croat. 203. (1513).

LÍČANIN, *m. čovjek iz Like.* — *Množina:* Líčani. — *Od* XVIII *vijeka (ali vidi i* Ličani, c), *a između rječnika u Vukovu.* S Ličani. I. Zaničić 115. Ostav'še ga svi složno Ličani. Nadod. 145. Omer paša, rodom Ličanine. Nar. pjes. vuk. 5, 108. Oj Ličani, sivi sokolovi! Nar. pjes. krasić. 1, 98. — *U narodnijem se pjesmama često pominje turski junak* Tale Ličanin. Na Turčina Ličanina Tala. Nar. pjes. vuk. 3, 109. Na koļeno Ličaninu Talu. 3, 230. Kraj Omera Tale Ličanine. Nar. pjes. juk. 191.

LIČANOST, *f. vidi* ličnost. — *U Stulićevu rječniku:* ‚identitas'. — *nepouzdano.*

1. LÌČÂR, *m. vidi u Vukovu rječniku:* na čemu se uhvaćena riba vuče za sobom po vodi ‚eine schnur woran die fische gereiht werden' ‚resticulus' *s dodatkom da se govori u Crnoj Gori.* — *Uprav je uzica načińena od lika.* Smače se s ličara. (Kad se izgubi ono što je čoek kao pouzdano u rukama imao. U Crnoj Gori). Nar. posl. vuk. 290.

2. LÌČÂR, ličára, *m. vidi* ličnik *(vidi kod* 1. ličiti). Za vrijeme ropublike *(dubrovačke)* ličar je plaćan bio iz javne blagajnice. V. Bogišić, zborn. 413.

LIČAST, *adj. vidi kod* 4. ličan. — *nepouzdano.*

1. LÍČATI, líčâm, *impf. vidi* 1. ličiti *(prema čemu kao da je iterativni glagol).* — *U jednoga pisca našega vremena.* Prospu vlastela glas da su Kotorani otrovali Bubića, pak mu krv ličali na Petra i na Pavla, tek da uklone sa sebe sumńu. S. Ļubiša, prip. 53.

2. LIČATI, ličam, *impf. u Stulićevu rječniku:* ‚figurare, effingere, formare'. — *isporedi* 3. ličiti. — *nepouzdano.*

LÍČCE, *n. vidi* lišce. — *Od* XVI *do* XVIII *vijeka.* Tadaj popļuvaše ličce ńegovo. N. Rańina 92a. matth. 26, 67. Čim brani viditi ličce se biserno . . . Š. Menčetić 9. Meni da pamet odijelo ńe liči rumeni i ruci pribijele *(dvojine?).* 24. Ter vrhu ostalih ličce prigizdavo i dar ńe *(Venere)* pohvalih. H. Lucić 190. Pitomo i milo svrtaše ka meni to ličce pribilo. 202. Čto si prominila ličca? čto uzdišeš? 239. Bila ličca pokazuje *(junak)* iza šćitka perenoga. P. Hektorović 10. Da *(ju)* ne osušu ličca viku. A. Čubranović 142. Nu ako li, ruso, u bolu, kopniš, licco da t' se lašti . . . 147. Ruže od ličca što vaļaju. J. Kavańin 41a.

LÌČÊNCIJA, *f. vidi* licencija. — *Po talijanskome izgovoru latinske riječi.* — *U dva pisca Dubrovčanina* XVII *vijeka.* Ima ličenciju od pape ili biskupa za odriješit. I. Držić 187. Ima ličenciju od svojijeh starešina. V. Andrijašović, prav. 19.

1. LÍČÊŃE, *n. djelo kojijem se liči (vidi* 1. ličiti). — *Stariji je oblik* ličenje. — *Između rječnika u Mikaļinu* (ličenje, obećanje na ličbu ‚licitatio'), *u Belinu* (ličenje ‚grida di banditore' 128a), *u Stulićevu* (‚emissio in vulgus, rumor, fama, publica auctio'), *u Vukovu* (‚das ausrufen' ‚praeconium'). Sada plaća onaj, koga se tiče, za ličeńe. V. Bogišić, zborn. 413.

2. LÍČÊŃE, *n. djelo kojijem se liči (vidi* 2. ličiti). — *U Jambrešićevu rječniku:* ‚incrustatio', *i u Vukovu:* ‚das toilettemachen' ‚comtio'. — *I u Šulekovu:* ‚toilette'; krpica za ličeńe ‚schminkfleckchen'.

1. LÌČEO, *m. Λύκειος,* Lyceus, *nadimak bogu Apolonu.* — *Po tal.* Liceo. — *U pisca Dubrovčanina* XVII *vijeka.* Ne čini nam ni Atena ni Ličeo slavni oni znat nauka tač hvaļena ni sam Febo u Elikoni. D. Zlatarić 58b.

2. LÌČEO, *n. ime poļu (poļani) blizu Apolonova hrama u Argu (ἡ Λύκειος ἀγορά).* — *isporedi* licej. — *U istoga pisca u kojega ima i* 1. Ličeo. A za tim poļe je Ličeo toj boga ki s nemilim vukovi bije boj. D. Zlatarić 1b.

LÎČICE, *n. dem.* lice. — *U naše vrijeme u Istri.* Líčice ‚gena, facies'. D. Nemanić, čak. kroat. stud. 1ftg. 12.

LIČIČKO BRDO, *n. ime mjestu u Srbiji u okrugu požarevačkome.* Vinograd u Ličičkom Brdu. Sr. nov. 1867. 460.

LIČIĆ, *m. vidi* Ličanin *i* lički. — *U narodnoj pjesmi crnogorskoj našega vremena.* Car je zlatan ferman opravio u Krajinu ličkom Mustajbegu: „Vjerna slugo, Ličić-Mustajbego! . . ." Pjev. crn. 311a.

LÌČILAC, lîčioca, *m. čovjek što liči (vidi* 2. ličiti). — *U Šulekovu rječniku:* ‚schminker'. — Licilac, tech. ‚anstreicher', frc. ‚peintureur', egl. ‚painter'. B. Šulek, rječn. znanstv. naz.

LIČILAN, ličiona, *adj. u Stulićevu rječniku:* ličilan, ličilna, v. ličilski. — *nije dosta pouzdano.*

LÌČILÂR, *m. čovjek što prodaje ličila.* — *U Šulekovu rječniku:* ‚schminkhändler'.

LÌČILO, *n. ono čim se ko liči (vidi* 2. ličiti, a *i* b). — *Vaļa da je riječ praslavenska, isporedi češ.* ličidlo. — *U Stulićevu rječniku (u osobitome smislu, vidi* rastok): ‚stibium'. — *U širemu smislu u Šulekovu rječniku:* ‚schminke; schminkwaare'; ‚toilettenartikel'.

LIČILSKI, *adj. koji pripada ličilu.* — *isporedi* ličilan. — *Samo u Stulićevu rječniku (vidi kod* ličilo): ‚ex stibio'.

LÌČIĻA, *f. žensko čeļade što liči drugo (vidi* 2. ličiti). — *U Šulekovu rječniku:* ‚schminkerin'.

1. LÌČINA, *f. uprav je isto što* lîk, *ali se upotrebļava u značćńu: uže ili uzica od lika.* — *Nije augmentativ nego materijalni supstantiv.* — *Od* XVII *vijeka, a između rječnika u Mikaļinu* (ličina, uže od lipe ‚tiliaceus funis') *gdje se naj prije nahodi, u Belinu* (‚funo di teglia' ‚tiliaceus funis' 334a), *u Stulićevu* (‚funis ex tilia vel tiliae'), *u Vukovu* (‚ein baststrick' ‚funis o libro'. cf. konopac). I na to ubranu travu gorske paše ličinom *(griješkom* ličminom) vezanu, da se ribe strašе . . . P. Hektorović 5. Duga ličina a neobarena. (Z). Poslov. daničić. S ličinom b' ju na-

šivala. Jačke. 47. Od ličine uzda načińena. Nar. pjes. hörm. 1, 478. Lika se upotrebļava za asure, ličine (likovo uže). K. Crnogorac, bot. 39. Ličina zove se neka vrsta užeta spletenog od lipove tanke kore. Nar. bl. mehm. beg kapet. 117. Ličina, prosti konop kojim se mreže vuku na kraj. Dubašnica na Krku. — *Često u osobitome značeńu, zamka, konopac na vješalima.* Kakono i Absolon komu gizdavi perčin služi za ličinu kojom se obisi o rastu. F. Lastrić, ned. 328. Ali žalosna lakomost za steći blago na ovom svitu bi mu ličina kojom se objesi. 423. Boļe bi mu na ličini bilo. Nar. pjes. juk. 207. Vuče za sobom ličinu. (Zaslužio je vješala). Nar. posl. vuk. 40. Osude nekakva konokradicu na vešala. pošto ga vešač namestivši mu ličinu na vrat... dan. 4, 38. Spade Salko u družinu krutu nagleć snovat ličinu za vrata. Osvetn. 6, 40. — *Ima i drugo šire značeńe u Hrvatskoj.* Oko Korane ‚ličina' je kora od repe, jabuke; i tamo se govori: „Cel Božji dan repu itd. smo ličili" t. j. gulili, ļuštili. F. Kurelac. rad. 15, 122—123.

2. LIČINA, *f. ime mjestima u Srbiji. a) u okrugu požarevačkome.* Ńiva na Ličini. Sr. nov. 1872. 362. — *b) u okrugu šabačkome.* Ńiva Trebļevina u Ličini. Sr. nov. 1871. 211.

LȉČINÂR, *m. uprav čovjek što se bavi ličinom; nalazi se u dva značeńa.*

a. *čovjek što prede ličine. — U Vukovu rječniku:* ‚der bastseiler' ‚confector funium e libro arborum'.

b. *vidi u Vukovu rječniku:* koji je zaslužio ličinu *(vješala)* ‚ein schlechter mensch' ‚nequam'. — *isporedi* ličinaš.

LȉČINÂŠ, *m. vidi* ličinar, b. — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu.* Istor drekne: „Driješ'te ličinaša!" Osvetn. 4, 22. Čuj, kaprale, počuj, generale! ušli k vama naši ličinaši, u nas steće počinili smeće. 4, 34.

LȉČINE, *f. pl. ime mjestima u Srbiji (isporedi* 2. Ličina). *a) u okrugu biogradskome.* Livada u Ličinama. Sr. nov. 1861. 758. — *b) u okrugu crnorječkome.* Ńiva u mestu zovomu Ličine. Sr. nov. 1873. 463.

LȉČINICA, *f. dem.* 1. ličina. — *U Vukovu rječniku.*

LȉČÎNKA, *f.* larva insecti, *vidi* gusjenica, *a). — U naše su vrijeme uzeli pisci ovu riječ iz ruskoga jezika* (личинка *od* личина, *obrazina, prema lat.* larva). Ličinka, r*(uski)*, zool. lat. ‚larva' ‚larve (der insekten)'. B. Šulek, rječn. znanstv. naz.

1. LȉČIONÎK, *m. kutijica gdje se hrani ličilo. — U Šulekovu rječniku:* ‚schminkkästchen'.

2. LȉČIONÎK, *m. trpezica na kojoj je što treba za liče̋ne* (2), *za pleteńe kose itd. — U Šulekovu rječniku:* ‚toilettentisch'.

LIČIŠTE, *n. (čakavski* ličišće), *vidi* lice, 3. — *Od* XVII *vijeka u čakavaca.* Stomanje vričišća ńe namišćevahu, prem platna ličišća da zvana kazahu. I. T. Mrnavić, mand. 34. ‚Ličišće' im je *(primorcima)* ‚der äussere anschein' ‚species'. F. Kurelac. rad. 15, 125.

LÍČITI, lȉčîm, *impf.* clamare, clamitare, praedicare, nunciare, pronunciare, *vikati, uprav vikom proglašivati (prelazni je glagol, ali se često nalazi bez objekta). — Akc. kaki je u praes. taki je u impf.* lȉčâh, *u aor.* 2 *i* 3 *sing.* lȉčî, *u part. praet. pass.* lȉčen. — *Ne znam postańa: moglo bi biti od korijena* lik *što znači brojiti, isporedi češ.* ličba, *pol.* liczba, *broj, rus.* личить, *računati; ali mislim da će prije biti u svezi s* 3. lik (‚chorus'), *i da se od pjevańa prenio smisao na vikańe. svakako nije u svezi s lat.* licitari. — *Od* XIV *vijeka (vidi* 3), *a između rječnika u Mikaļinu* (ličiti, prodavati na ličbu ‚auctione vendo, auctionem facio, auctionor, praeconis voce bona subjicio, per praeconem vendo'), *u Belinu* (‚divolgare' ‚evulgo' 273b; ‚far pubblicare un editto' ‚edico' 284a; ‚gridare cosa da vendere o venale' ‚clamito' 359a; ‚vendere all' incanto' ‚auctionor' 390a), *u Stulićevu* (‚vulgare, evulgare, divulgare, publicare, indicere, palam facere, publicae auctioni exponere'). *u Vukovu* (vikati kao telal, n. p. kad ko što izgubi ili nađe ‚ausrufen' ‚praedico, praeconium facio, evulgo' *s dodatkom da se govori u Dubrovniku), u Daničićevu* (‚promulgare').

1. *aktivno.*

a. *uopće.* Iz glasa ja ličim, sred svih ja stav tada, navijestih vojsci svoj mučanje, mir, posluh. M. Vetranić 2, 440. A ja *(Venere)* vjeru mû vam *(mladci!)* ličim i kunem se sada vami mojim ogńem . . . kako vam ću izpuniti obećaje sve ļuvene. S. Bobaļević 233. Znaj (i tim si veće kriva) da je svetoj protiv priči ka istinom svitu liči, da ni zlato sve, što siva. M. Pelegrinović 180. Da ličba koju je car Osman ličio, da pojt na kuću je Božju odlučio, nije istinita, ner himbom složena. I. T. Mrnavić, osm. 74. Liči Jezus glasom svime . . .: „Svak tko ļubi moje ime k meni dođi s stupajima". I. Akvilini 220. Sveti David liči i vapi od Božije strane: „Jeda tko hoće kupit pravi život?" B. Zuzeri 319. Ivan otide vapit i ličit na Jordanu po pustoši. S. Rosa 44a. On ličaše da on je glas oni koji bio je narečen od Izaije proroka. 45a. Jezus stojeć u templu vapijaše i ličaše: „Ako tko žedni, hodi k meni i pij". 119b.

b. *u ovome primjeru u kojemu je objekat čeļade znači: navješćivati, javļati. (Ivan)* od Boga sagnan mahnu na Jordanu po pustińi ličiti ga i . . . pripovijedat ga. S. Rosa 44b.

c. *u glase hvaliti, razglašivati s pohvalom.*

a) objekat je čeļade. Koga zemļa, more, nebo čtujut, klańajut i ličet. M. Alberti 166.

b) objekat nije čeļade. Što l' su pjesni morske vile, ke toliko vas svit liči, pri ńe slatkih mednih riči? A. Čubranović 157. I spijevaocim bit će draže glasit tvoja dila i riči, nego isprazne grške laže ke toliko vas svijet liči. G. Palmotić 3, 223b. Stric je tvoje ličio junaštvo, a pjeva se u svu Goru Crnu. Osvetn. 5, 78.

d. *kad vlast, vladar ili uopće starješina čini da se razglasi zakon, zapovijed ili uopće ńešto što treba da svak zna.* Čini po gradu jednu pijenu ličiti. Zborn. 81a. A brat moj prije bude činio ličiti, tko tuj zvijer dobude, da je muž meni ti. M. Bunić 7. Pokle sam dobi sve pet igar tekući, vladaoci tad koje činiše ličiti (običaj tako je) da budu tvoriti. D. Zlatarić 16b. Povelê ѣvь vojscê ličiti . . . Aleks. novak. 57. Neg' zovnimo telara neka liči po svem gradu: „A na more, Dračani, za vjeru Muhamedovu!" Nar. pjes. bog. 210. Liči s luže i s Orlande. (Z). Poslov. danič. Ličiti ‚durch rufen bekannt machen) ausrufen'. Jur. pol. terminol. 50. Ličiti što ‚verkünden (insbesondere durch öffentlichen aufruf)'. 567.

e. *javļati vikom da se što prodaje.*

a) uopće, objekat je ono što se prodaje. Prid Orlandom vino liče, junaci ga piju. M. Držić 342. I dobro vino trebuje ličit. (D). U provaļenoj ulici jaja za pira liči. (Z). Poslov. danič.

*

b) auctionari, *u osobitome smislu, kad se javno što prodaje onome koji ponudi veću cijenu, vidi kod* bubań, 1, *i) i kod* liġba. — *U Mikaļinu, Belinu, Stulićevu rječniku.* Ličiti zaplijeńene stvari na dražbi drugoj (‚ausbietung vornehmen'). Zbornik zak. 1853. 2, 79.

f. *u Dubrovniku javļati vičući da je ko što izgubio ili našao, vidi u Vukovu rječniku u kojemu ima i ovo:* Ondje je *(u Dubrovniku)* običaj kad ko što izgubi ili nađe, da dâ slijepcu koju krajcaru te vikne po svijem ulicama šta je izgubļeno ili nađeno, i ako je što nađeno, kaže se gdje je, nego onaj čije je da dođe i da donese biļegu (t. j. dokaže) i da uzme; ako li je izgubļeno, da donese i da ‚uzme naļežbu' *(‚s blagosovom').* Za vremena republike bio je određen čovjek koji je ovako ličio i zvao se ‚zdur' *(ali vidi kod* zdur). — U gradu *(Dubrovniku)* za vremena republike, a i sada, ima čovjek obično slijepac koga vode po ulicam, te on liči, n. p.: „Našla se ta i ta stvar, ko je izgubio neka donese obiļežje i naļežbu, pa će mu je vratiti". Isto tako ‚mutatis mutandis' i kad je ko izgubio kaku stvar, dade je ličiti. V. Bogišić, zborn. 413.

g. ličiti krv na koga, *tužiti koga da je učinio krv, da je ubio.* — *U ńekijem je primjerima objekat* osveta, vražda(?). — *Od* xvi *vijeka, a između rječnika u Vukovu:* (u Crnoj Gori) krv na koga, t. j. kazati da ju je on učinio (t. j. ubio čovjeka) ‚des mordes beschuldigen' ‚caedis arguo'. — Nu na te krv liče razlike državе. M. Vetranić 1, 82. Kad te nauk moj, al' riči dadu šćeti ali sramu, vražbu *(vraždu?)* vapi na me samu, na me samu svu krv liči. M. Pelegrinović 172. Toli se od ńih. *(kraļa)* pravda grli, i pedepsa ne uzmiče, silnici se zovu vrli, krv pravednu na ńih liče. I. Gundulić 482. Osvetu ličiše po rusagu svemu. I. T. Mrnavić, osm. 43. Tako Ciganin na mene krv ne ličio! (Gledaj: Ne može se platiti koliko [ni] jeđupačka krv). Nar. posl. vuk. 311. Mijat liči svoju pravu krv ua kneza Miloša. S. Ļubiša, prip. 235.

2. *pasivno.* Da i ono što potutoļeno bijahu se razgovarali naj poslije ima biti proglašeno, i ono što na uho bijahu govorili ima svrh kuća bit ličeno. S. Rosa 110a.

3. *sa* se, *pasivno.* Da se liči po vsemь trьgu da nitkoгь ne smê kupovatь ni prodavatь čeļadь, jerь nêsmo hotni da nitko trьži ļudscêmi mesi. Spom. sr. 1, 31. (1400). Glas koga se *(pazara)* liči naj daļima mornarom. I. T. Mrnavić, osm. 38. Da se turskim zatorom hain Kozak liči. 55. Gospodska se dila ričami ne liče. 91. Neka se jutros pred nama liči da nije Grbļanin. V. Vrčević. niz. 202.

2. LÍČITI, líčîm, *impf. kao da je prvo značeńe: mazati lice bjelilom, crvenilom itd. sebi ili drugome (ovakovo je značeńe i u češ.* líčiti), *a od toga se prenijelo na druga.* — *Akc. je kao kod* 1. ličiti. — *Postaje od* lice, *i može biti praslavenska riječ jer se nalazi u češkome jeziku (vidi sprijeda).* — *U našemu se jeziku javļa od* xviii *vijeka (vidi kod* 1, c).

1. *aktivno.*

a. *u značeńu sprijeda kazanome.* — *U narodnoj pjesmi ugarskijeh Hrvata.* S crļenimi sad žužńami sedo vlasi kincim, ino s crļenom kredicom bleda lica ličim. Nar. pjes. ugarskijeh Hrvata *u* F. Kurelac. rad. 15, 124.

b. *u širemu smislu,* ornare, corpus alicujus curare, formam alicujus augere studere, *upravļati, kititi (umivati, česati, plesti, oblačiti itd.) koga (može uz to biti i značeńe kao kod* a, *ali nije potrebno).* — *U Vukovu rječniku:* koga ‚eines toilette machen' ‚como'.

c. *u prenesenome smislu, mazati (n. p. zid, kuću, sobu) vapnom (bijeliti) ili kojom bojom ili različnijem bojama (kao slikati).* — *U Bjelostjenčevu rječniku:* ličim ‚incrusto, lino, illinio', v. flaštram i mažem; *i u Jambrešićevu:* ličim ‚incrusto' *(a u latinskome dijelu kod ove riječi ima:* ličim z klakom etc. mažem ‚mit glast überziehe, übertünche, gläste' ‚bemázolom, befedem, héjazom'). — *U naše vrijeme u Šulekovu rječniku znanstvenoga nazivļa:* Ličiti, tech. ‚anstreichen (mit farbe)', tal. ‚tingere', frc. ‚peinturer', egl. ‚to colour, to paint'.

2. *sa* se, *pasivno, prema* 1, a *i* b. Seļakovim odelom liči se često skupštinski opozicionar. M. Đ. Milićević, međudnev. 42.

3. LÍČITI, líčîm, *impf.* figurare, *napravļati, tvoriti (tako da objekat ima ńeki osobiti oblik), kalupiti.* — *Akc. je kao kod* 1. ličiti. — *Postaje od korijena* lik. — *U knizi pisanoj crkvenijem jezikom* xvi *vijeka (vidi* F. Miklošić, lex. palaeoslov.2), *i u pisaca našega vremena, vidi:* Ličiti, phil. stil. art. ‚bilden, form, gestalt geben, gestalten, formen', frc. ‚former, façonner, modeler', egl. ‚to fashion, to figure, to model', tal. ‚formare, figurare, dar forma'; cf. uličiti. B. Šulek, rječn. znanstv. naz.

4. LÍČITI, líčîm, *impf. biti nalik; dolikovati.* — *Akc. se mijeńa samo u aor.* 2 *i* 3 *sing.* líčî. — *Mislim da postaje od* lice. — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu* (líčiti, líčî kome što, vide dolikovati).

a. similem esse, *biti nalik (s prijedlogom* na *i akuzativom).* Vidi da Srbi . . . već nimalo ne liče na raju carevu. Vuk, dan. 3, 208. Na oči pak nisu oni ličili jedan na drugoga. M. Đ. Milićević, zim. več. 39. Koliko kopriva liči na bosiļak, toliko tulba na manastir. 140. Srbin liči na čovjeka koji lovi ribu. omer. 152. Knìga ova liči na roman. zlosel. xi. U tom je ličio više na majku, nego na oca. pomenik. 5, 789. Ej! to grubo ojađeno robļe višma liči na sprovod u grobļe. Osvetn. 4, 11.

b. decere, convenire, *vidi* dolikovati. Liči kao pesnica na oko. Nar. posl. vuk. 170. Ja kako, kao što liči! S. Matavuļ, novo oružje. 73. — *S dativom.* Koń ne liči onome koji ga umije jahati nego onome koji ga ima. Nar. posl. vuk. 150. I plako bi, da mu plakat liči. Osvetn. 1, 49.

5. LÌČITI, líčîm, *impf.* piti, kao lokati. „Što ličiš toliku vodu?" u Lici. V. Arsenijević. — *Od tal.* leccare.

LÍČITI SE, líčîm se, *impf. odricati se, čuvati se, okańivati se, prohoditi se.* — *Akc. je kao kod* 1. ličiti. — *Nepoznata postańa: po Vukovu rječniku može se pomisliti da je refleksivni oblik od* 1. ličiti; *ali može biti da bi uprav značilo: stidjeti se, te bi i onda postalo od* lice *(jer se po rumenilu lica poznaje stid).* — *Od* xv *vijeka, a između rječnika u Stulićevu* (‚rinunziare, rigettare, emancipare' ‚abdicere, rejicero'), *u Vukovu:* česa, od česa, koga, od koga, t. j. odricati se (n. p. kad ko učini krv, pa ga se rodbina liči da neće za ń da zna, i tako ostane na miru od rodbine ubijenoga) ‚verleugnen' ‚nego, desero' *s dodatkom da se govori u Crnoj Gori i s primjerom:* Likom i nalikom ličim se. cf. odlika. — *S genetivom bez prijedloga.* Voda daždeva, tko ju navodi na svoju zemļu, da mu dobro čini i korist, tada ima trpiti i veliku kada dojde; . . . ako li se velike liči, tad nima ni male vazimati.

Stat. poļ. ark. 5, 293 (xv *vijek).* Čtuj svetih i Boga i Božju strmi rič, ali se ovoga, človiče, grada lič'. H. Lucić 262. Svjedokujuć joj da se ona osobak liči. B. Gradić, djev. 142. Tej špoti i ruga varuj se ti i lič'. J. Armolušić 71. Zar se ti ličiš tvoje braće? V. Vrčević, niz. 143. Ličim se prvo moga sina pa sviju vas. 173. Ja sam se pred cijelim selom ńega ličio. 175. — *S prijedlogom* od. Voće . . . Adame, ne tiči; od toga se liči pod smrtnu zapovid. Đ. Baraković, jar. 10. Grije zaziva na drugi; kako se od ńi imamo ličiti. I. Ančić, svit. xvi. Tko reče dvor hoti reći odor, ukor, umor smrti, . . . ki krjeposti svôm se diči, od ńega se neka liči. J. Kavańin 81a. Tako se od mene ne ličilo malo i veļe (t. j. čeļade). Nar. posl. vuk. 310. Ko se od ńega liči, taj se bracke odriče. V. Vrčević, niz. 218. Od svog se jata liče i stide. S. Ļubiša, prip. 131. Što se ličimo i odvajemo jedan od drugoga sojem. prič. 130.

1. LIČJE, *n. na jednome mjestu* xvi *vijeka nerazumļiva riječ.* Er ino, moj Bože, ne umim, razi se tebi tužit, i mom srcu ne razumim žalosti ličje *(u rukopisu* licjie) služit. Ġ. Držić 397. — *Moglo bi se čitati:* žalosti li čije, *ali i tada nije smisao vrlo jasan.*

2. LIČJE, *n. coll.* lȋk. — *U Bjelostjenčevu rječniku:* ‚sunt libri ex arboribus detracti quibus ligantur vites, libri tiliacei, vincula tiliae'.

3. LIČJE, *n. ime selu u Srbiji u okrugu niškome.* M. Đ. Milićević, kraļ. srb. 121.

LȊČKÎ, *adj. koji pripada Lici.* — *Od* xiv *vijeka, a između rječnika u Vukovu* (‚von Lika'). Krbavski, lički i pročaja knezi. Mon. croat. 45. (1393). U španstvu ličkom. 174. (1499). Lički beg za obist u Zadar posla list. Đ. Baraković, vil. 293. Tko hoće pojizdit k sanžaku ličkomu. I. T. Mrnavić, osm. 29. Knez lički i krbavski. P. Vitezović, kron. 137. — *U narodnijem pjesmama (kao* Ličanin) *uz ime ńekoga Turčina.* Kada dođe Mustaj-beže Lički. Nar. pjes. vuk. 3, 118. Mila sestra Mustaj-bega Ličkog. 3, 121. Na koļeno Ličkom Mustaj-begu. 3, 149. — *Griješkom* liječki. On sazivļe liječku gospodu, sve liječku jošter i otočku. Nar. pjes. marjan. 95.

LȊČKIŃA, *f.* žensko čeļade iz Like. V. Arsenijević.

LȊČNICA, *f. vidi* lice, 7. — *U naše vrijeme u Istri.* Ličnica ‚os in facie sub oculis'. D. Nemanić, čak. kroat. stud. 1ftg. 35.

LIČNI DO, Ličnoga Dola, *m. ime selu u Srbiji u okrugu niškome.* M. Đ. Milićević, kraļ. srb. 119.

1. LȊČNÎK, *m. čovjek što liči (vidi* 1. ličiti), *telal.* — *Od* xvi *vijeka.* Pak nače: „Posluh svim od vojske ličnik da'". M. Vetranić 2, 440. Ličnik vapijaše kripko: „Vam se govori, pukom . . ." I. Bandulavić 125a. dan. 3, 4. Pusti ličnika po vojsci, da Arkimena *(sic)* filozofa ne ima nitko uvriditi. S. Margitić, fala. 178. Ličnik (telal). Magazin. 1867. 72. Ličnik ‚ausrufer'. Jur. pol. terminol. 50, 567.

2. LIČNIK, *m.* ime potoku. Kupčina doňa. D. Hirc.

LȊČNÔST, *f. sve osobine kojima se razlikuje ńeko čeļade (lice) od ostalijeh, ili od skupa čeļadi (naroda, države itd.).* — *Načinili su pisci u naše vrijeme po ńem.* persönlichkeit. Da u ličnost ńegovu ne dirnem. Vuk, odg. na utuk. 6. Koji nas dvojicu lično ne poznaju niti mare za naše ličnosti. 24. U ńima ćete *(zakonima)* naći da je ličnost svakog Srbina slobodna. Nov. sr. 1835. 34. U zakonima dalmatinskih opština bijaše ličnost čovječija većma za sebe stavļena nego u Srbiji u zakoniku. Đ. Daničić, majkov. 296. Da ostavi ličnost, pa da gleda otaģbinu. M. Đ. Milićević, međudn. 302. Što se djevojačke ličnosti tiče glavna je stvar da je krupna. V. Bogišić, zborn. 209.

LȊČŃÀK, *m. platno što se ńim lice otire, ubrus.* — *U naše vrijeme u Risnu, a između rječnika u Vukovu* (‚das handtuch' ‚mantile', cf. ubrus, peškir *s dodatkom da se govori u Risnu). (Dadu)* djeveru ličńak i bječve (peškir i čarape). Vuk, kovč. 45. Umivaju ruke, a djever drži ličńak te se otiru. 85. Peškir, ličńak ‚sciugamano'. V. Vrčević, nar. prip. 227.

LȊČŃÎ, *adj. vidi* 1. ličan. — *Jedan put* xiv *vijeka (vidi naj prvi primjer kod* 1. ličan, b). Koňa ličńega da nije voļьnь udržati. Mon. serb. 206. (1387 *u poznijemu prijepisu).*

LIČUMJERAC, ličumjerca, *m. vidi* licumjerac. — *U dva pisca iz Perasta* xviii *vijeka (u drugoga ima i* licumjerac). Nenavidļivac nije nigda bez bolesti, ni ličumjerac bez straha. K. Maģarović 25. Molitve ličumjeraca odmeće Gospodin. Ličumjerci ne molu iz srca . . . Kada molite, nemojte biti kako ličumjerci. J. Matović 447.

LIČUMJERSTVO, *n. vidi* licumjerstvo. — *U jednoga pisca Peraštanina* xviii *vijeka (isporedi* ličumjerac). *(Djavo)* uze za ženu nepravdu i š ńom ima sedam kćeri: . . . peta bi ličumerstvo. K. Maģarović 61. Hoćet ukazat ono što nije i bit držan veće od onoga nego su druzi, koja se stvar zove ličumjerstvo. 76.

LIĆ, *m. ime mjestu u Srbiji u okrugu smederevskome.* Ńiva u Liću. Sr. nov. 1874. 381.

LȊĆE, *n. djelo kojijem se lije.* — *Postaje od part. praet. pass.* lit, *isporedi* lijeńe, liveńe, ļeveńe. — *Nemam primjera, ali sam čuo u govoru.*

LIĆI-, *vidi* liki-.

LȊĆIMICȆ, *adv. vidi* litimice, *isporedi* lit *(f.).* — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu:* n. p. udariti koga nožem lićimice, t. j. ni oštrijem ni telućem, nego pļoštimice ‚mit dem flachen messer' ‚lamina (cultri percutere ' *s dodatkom da se govori u Risnu.* — Jedna je drugu smrtnički i oštrimice pa lićimice *(kosijerom)* udarila. V. Vrčević, niz. 316.

LIĆOVO BRDO, *n. ime mjestu u Srbiji u okrugu biogradskome.* Ńiva u Lićovom Brdu. Sr. nov. 1863. 484.

1. LIDA, *f. ime kuji.* F. Kurelac, dom. živ. 46.

2. LIDA, *f. u dubrovačkoj poslovici* xvii *vijeka nejasna riječ.* Kako guska čuje, tako lide okukuje. (D). Poslov. daničić. *Daničić bilježi na str.* xiii: Lide, ne znam što je, ako nije što je u Poļaka łyda, u Čeha lytka, listovi u noge?

1. LIDIJA, *f.* Lydia, *ime žensko.* Kleopa, Lidija, Božje vile . . . J. Kavańin 303a.

2. LȊDIJA, *f.* Lydia, *pokrajina u maloj Aziji.* Ide u Špańu, u Francu, . . . u Lidiju . . . F. Glavinić, cvit. 207b. Kandaule kraļ Lidije. J. Armolušić 51. — *Griješkom mj.* Libija. I u sebi er neplodni ko pržina od Lidije. J. Kavańin 79a.

LIDINKA, *f.* ime ovci. Bruvno. D. Hirc.

LIDRIM, *m. ime zaseoku u Bosni (u okrugu travničkome).* T. Kovačević, bos. 34.

LȊDSKÎ, *adj. koji pripada Lidiji (vidi* 2. Li-

dija). S Haliatom lidskijem kraļom. S. Rosa 145a.

LIDVINCI, Lidvinaca, *m. pl. ime pusti u Slavoniji u županiji srijemskoj.* Razdijeļ. 146.

LIĐANI, *m. pl. ime selu u Bosni u okrugu bihaćkome.* Statist. bosn. 47.

LIĐE, *f. pl. ime mjestu u Srbiji u okrugu biogradskome.* Ńive u Liđama. Sr. nov. 1865. 217.

LIFANDINOV, *adj. vidi* elefanći, lefanski, *isporedi* lefandinov. — *U rukopisu* xv *ili* xvi *vijeka.* Iznesoše jemu kopije lifanьdinovo sь biseromь obnizano. Aleks. novak. 33.

LIFAŃKA, *f.* velika slatka jabuka, dozrijeva u kolovozu i suši se na ošap (Stojanović). v. Ilifańka. B. Šulek, im. 197.

LIG, *vidi* lijeg.

1. LÎGA, *f. vidi u Ivekovićevu rječniku:* ‚der mergel'. vidi ‚lapor'. u Baniji. P. Leber.

2. LÎGA, *f. (političko) združeńe, (politička) stranka. — Od tal.* lega, *mlet.* liga *(ista je riječ što* 3. liga). — *U knizi* xvi *vijeka.* Zašto se bihu zgodile meu Poļičani nike razlike deferencije i smetne i svade . . . i kvistijune i skandale i nike lige i parti od mnozihь do mnozihь . . . Da nima nitkor činiti smotnu ali razvrhu, ali koje lige voditi ali parte. Stat. poļ. ark. 5, 287. (1577).

3. LÎGA, *f. savez (među državama). — Od tal.* lega, *franc.* ligue *preko ńem.* liga. — *Na jednome mjestu* xviii *vijeka.* To vitorija tebi! Lizabeta ruska cesarice!. . . tebi kâ za ligu *(na dno strane:* po kriposti alijance s našom pris. kraļicom) potvrdit u dilu, skupa s Austrijaci prajsku razbi silu. M. Kuhačević 127.

LIGAN, ligna, *m. vidi* oligań. — *U Bjelostjenčevu rječniku:* ligan, riba morska, v. kalomar.

LIGANCA, *f. kao da znači: dužnost(?) uopće, kazna, globa. — Od mletačke riječi. — Na Krku* xiv *i* xv *vijeka.* Ošće hoćemo da nijedan muž ne mozi vineti svoje ženi nijednu ligancu, ako bi psovala nêku dobru ženu; imej se vložiti v berlinu i plati 4 cekina zlata. Stat. krč. ark. 2, 285. (1388). I osće tako ote da se ima vsaka popaša sudit do sv. Lucini, i ne mozi ka je sujena nigdar zginut nijednu ligancu. 294. (1498).

LIGANOVIĆ, *m. prezime.* — *U naše vrijeme.* Teša Liganović. Glasnik. ii, 1, 3. (1808).

LÎGAŃ, lîgńa, *m. vidi* oligań. — *Od* xvi *vijeka, a između rječnika u Stulićevu* (ligań, riba ‚loligo'). Ligań librici 2 bagatini 6. Stat. krč. ark. 2, 289.

LÌGÂT, *m. vidi* 2. legat. — *U jednome primjeru* xv *vijeka, i otale u Daničićevu rječniku* (ligatь ‚legatus'). Zavezasmo se i rotismo pridь otьcomь ligatomь biškupomь hvarьskimь. Mon. serb. 450. (1451).

LIGATI, *m. pl. ime selu u Hercegovini.* Statist. bosn. 112. I ńime iz Ligata Vuku. Nar. pjes. petr. 3, 479.

LIGATIĆ, *m. prezime dubrovačko. — U Daničićevu rječniku:* Ligatić, Dubrovčanin ‚Živko Ligatić' 1415. (Spom. sr. 1,) 128. 130. bez sumńe grijoškom možebiti štamparskom stoji jedan put ‚Megatić'. 128. *evo primjera: (Dubrovčani pišu despotu Stefanu):* Jerь se je velikostь gospodьstva ti nêšto sporasrьdila na Živьka Megatića i ńega ste svezali i uzeli mu baštine, kola, rupe i rude i vse što je bilo u kući, a sьdi, gospodine despote, vašoj milosti mi govorimo i svêdokujemo kako našь Dubrovčaninь Stêpko Pavlovićь imalь je općinu sь rečenêmь Živьkomь u vsemь štono su rupe, rude, kola, kuće i pratež u kući, vse je bilo na polê polovina Živьkova a polovina Stêpkova. Spom. sr. 1, 128. (1415). Nêsmo ostali ne poslati velikosti ti poklisara našega vlastelina Živьka Gundulića moleće velikostь gospodьstva ti za Živьka Ligatića, ako se što na ńega gospodьstvo ti rasrьdilo za kojegodi nêgovo neumênьje . . . 128. (1415). Kako je vьsega polovica Stêpkova što je uzelo gospodьstvo ti Ligatiću . . . Kako Stêpko Pavlovićь i Živko Ligatićь u Srebrьnicê imaju na polê dvoja kola i polьkola i dvoje vodenice . . . 130. (1415).

LIGNA, *f. vidi* oligań. — *U jednome primjeru* xvi *vijeka, a između rječnika u Mikaļinu* (ligna, oligna, riba ‚lolligo'). Ligna ‚id est loligo'. F. Vrančić, živ. 116.

LÌĠŃA, *f. vidi* oligań. — *U naše vrijeme.* Ligńa (u spļetskoj okolici) ‚il calamajo'. L. Zore, rib. ark. 10, 241. Ligńa, Loligo vulgaris i L. sagittata Lam. na Braču. A. Ostojić.

LÌĠŃARICA, *f.* tuńa koja mjesto udice imade svezanu ribicu (pluskavac); ńom se mataju ligńe dok se ne zakučaju trkmarom. na Braču. A. Ostojić.

LIGORNO, *n.(?) vidi u Mikaļinu rječniku:* Ligorno, grad u Italiji ‚Ligorno' ‚Liburnum, Labro'. — *I sad pomorci dubrovački govore* Ligurna. — *Može biti po engl.* Leghorn.

LIGOVAC, Ligovca, *m. ime mjestu u Srbiji u okrugu šabačkome.* Zemļa na Ligovcu. Sr. nov. 1874. 300.

LIGRAD, *m. vidi* Legrad. — *Na jednome mjestu* xvii *ili* xviii *vijeka.* Iz Rvacke od Ligrada. Let. mat. sr. 112. 156.

LIGUNAR, *m. planina u Crnoj Gori, vidi* Aligunar *što je pogreška* (I, 74a *i* 960a). Čeraše ih do vrh Ligunara. Pjev. crn. 34b.

LIGUŃ, *m. vidi* oligań. — *U Mikaļinu rječniku kod* uliguń.

LÌĠUR, *m. vidi* Liguranin. — *Na jednome mjestu* xviii *vijeka.* Meu Liguri i Bnotčani. J. Kavańin 186b.

LIGÙRANIN, *m. čovjek iz naroda što je ńegda živio u sjeverozapadnoj Italiji i u jugoistočnoj Francuskoj, vidi i* Liguria. — *Od lat.* Ligus, Liguris. — *Množina:* Ligùrani. — *U Šulekovu rječniku:* ‚Ligurer'.

LÌGURE, *f. pl.* malo saonice što se đeca vozaju po ledu i snijegu. (u Srbiji u Užicu). Ļ. Stojanović.

LÌGURIJA, *f.* Liguria, *pokrajina gdje su ńegda živjeli Liguri; sad se ovako zove Genova i primorje oko ńe. — U Šulekovu rječniku.*

LÌĠÛRNA, *f. vidi kod* Ligorno.

LIGURŃANIN, *m. vidi* Liguranin. — *Množina:* Ligurńani. — *U jednoga pisca* xviii *vijeka.* Brat ńegov . . . s Ligurńani bi se jako. J. Kavańin 139a.

LÌGURSKÎ, *adj. koji pripada Liguriji ili Ligurima. — Od* xviii *vijeka.* A ligurskih množ galija razrušenu od tvojih gloda. J. Kavańin 211b. — *I u Šulekovu rječniku:* ‚ligurisch'.

LÌĠÛRNA, *f. vidi kod* Ligorno.

LIGURŃANIN, *m. vidi* Liguranin. — *Množina:* Ligurńani. — *U jednoga pisca* xviii *vijeka.* Brat ńegov . . . s Ligurńani bi se jako. J. Kavańin 139a.

LÌGURSKÎ, *adj. koji pripada Liguriji ili Ligurima. — Od* xviii *vijeka.* A ligurskih množ galija razrušenu od tvojih gloda. J. Kavańin 211b. — *I u Šulekovu rječniku:* ‚ligurisch'.

LÎĠBA, *f. vidi* 1. ličńe. — *-ġ- izgovara se mj č ispred* b *(gotovo u svijem je primjerima* ličba). — *Od* xiii *vijeka (vidi* b), *a između rječnika u Mikaļinu* (ličba, zapovijed gospode ‚bando' ‚edictum, praeconium'; ličba, prodavanje pod svijeću ‚hasta venditionis, auctio'), *u Belinu* (ličba ‚grida di banditore' 128a; ‚editto, bando' ‚edictum' 284a; ‚incanto' ‚auctio'; prodavati na ličbu ‚ven-

dere all' incanto' ‚auctionor' 390a), *u Stulićevu:* ličba *i* ligba *(t. j.* liġba, *ali je Stulli zlo pročitao)* ‚edictum, praeconium, denuntiatio publica'; *u Voltiġijinu* (ličba ‚vendita, incanto' ‚auction. öffentlicher verkauf').

a. *uopće, vidi* 1. ličiti, a. Da bude jedan gospodin vele bogat i moguć i da pusti ličbu govoreći: „Svikolici ubozi hodite k meni". M. Divković, bes. 526a. Da ličba koju je car Osman ličio da pojt na kuću je Božju odlučio nije istinita ner himbom složena. I. T. Mrnavić, osm. 74. Tvorah ovu ličbu u glase vas u plaču, vas u muci. I. Đorđić, pjes. 66.

b. *kao da je isto što* tužba *(pred sudom) u ovijem naj starijim primjerima:* Nijedna ličba nima veći osud od 6 libar. Zak. vinod. 67. Ličba jest verovana. 77.

c. *vidi* 1. ličiti, d. Učini jednu ličbu posla. Zborn. 87a. Učiniše ličbu po gradu, da je jur osuđen. P. B. Bakšić 108. Po svoj vojski liġbu stavi. P. Bogašinović 11. Saul bijaše ličbom obećo onemu, tko bi protivnika pogubio, svoju ħćer za ženu. I. Đorđić, salt. IX. Ne smijem te privestiti na ovu stranu Smedereva er je ličbu i ńemu Đurađ despot učinio, ki se vrati Ugričić sa razmjerne pokrajine da se nema privestiti na ovu stranu. Nar. pjes. bog. 31.

d. *vidi* 1. ličiti, e, *b).* Prodavati ličbom. J. Mikalja, rječn. *kod* prodavati. Tvoja dobra kraļevskom rukom ugrabit će se i na ličbi kô jednoga odmetnika prodavati. B. Zuzeri 234. Sad će ti liġbom prodavati dobra. S. Ļubiša, prip. 219. Odrediti putem liġbe javnu prodaju svih predmeta pokretnih. Zbornik zak. 1874. 467.

LIĜBEN, *adj. koji pripada liġbi (osobito pod* d). — *U naše vrijeme.* Liġbena cijena ‚ausrufspreis'. Jur. pol. terminol. 50. Ako dođe do prodaje zaloga, tada će se glavnici pribiti troškovi liġbeni. Zbornik zak. 1863. 2, 24.

LIĜBENIŠTE, *n. mjesto gdje se liči, vidi* 1. ličiti, e, *b) i* liġba, d. — *Samo u Stulićevu rječniku:* ličbenište ‚forum vel atrium auctionarium'.

LIĜBENIŠTVO, *n. u Stulićevu rječniku:* ličbeništvo *uz* ličbenište. — *sasma nepouzdano.*

LIĜBOPRODAJA, *f. prodaja na liġbu.* — *U Stulićevu rječniku:* ličboprodaja ‚hasta'. — *nepouzdano.*

LIĜBOPRODAVATI, liġboprodajem *ili* liġboprodavam, *impf. u Stulićevu rječniku:* ličboprodavati, ličboprodavam ‚hasta vendere'. — *sasma nepouzdano.*

1. LÎH, *adj. naj starije je značeńe:* redundans, superfluus, *kojega ima veće nego što treba ili što je pravo; iz toga se je razvilo šire značeńe: nejednak, i druga od kojijeh su ńeka u zlome smislu, te može doći do suprotna značeńa. isporedi u poļskome i u litavskome jeziku.* — *Riječ je praslavenska, isporedi stslov.* lихъ *(u različnijem značeńima), rus.* лихой *(uz ostalo znači i: vrag), češ.* lich, *poļ.* lichy *(jadan, nevaļao). ima i lit.* lėsas, *mršav* (likas, lėkas, lîčnas, *koji nije tâk jamačno su slavenske riječi).*

1. *adj. (ali vidi kod* b).

a. *u naj starijemu općemu značeńu: kojega ne treba jer je preko onoga što treba, suvišan, nepotreban.* Igumenu po vьsegda ne rêtko vь bolnicu prihoditi i vьsedušno poséštati bratije i komuždo prinositi potrêbnaja. i bratija že naša bolnaja, da ne vь sije uzdajušte se, obratetь sebe imušte prositi lihaja nêkaja jaže ne budutь ni vь sluhь slyšali i nikolиže vidêli ni vьkusili. Sava, tip. hil. glasn. 24, 220. *vidi i* F. Miklošić, lex. palaeoslov.2 *kod* lихъ.

b. (numerus) impar, *o cijelome broju (kao* 1, 3, 5, *itd.) koji kad se dijeli u dvoje, ostaje još* 1. *suprotno je* tâk. — *isporedi* liho. — *Ovo značeńe postaje od toga što se shvaća kao da se broj tak dijeli u dva jednaka reda, a preko toga ima još* 1 *(n. p.* 7 = : : : .). — *S toga što narod upotrebļava samo oblik* lih, *ne zna se, shvaća li ga kao adjektiv ili kao supstantiv; Vuk bilježi da je adverab, ali to nije potrebno (vidi* F. Iveković, rječn. *kod* 2. lih), *vidi i* 1. liho. — *Između rječnika u Mikaļinu* (lih, ne tak ‚impar, dispar, disparilis, dissimilis'), *u Belinu* (‚disparo' ‚impar' 266b), *u Bjelostjenćevu* (lih, ne tak, ne jednak ‚impar, dispar'), *u Stulićevu* (‚impar'), *u Vukovu* (lih, adv. vide liho *s dodatkom da se govori u Boci).* Ili tak ili lih, i dolu i goru bih. (Z). Poslov. danič. I svaki prut vaļa od jednom, ili od tri ili od pet puta na klis posjeći, koje se kaže ‚lih'. Magazin. 1866. 65. Lîh ‚impar': pâr ali lîh. D. Nemanić, čak. kroat. stud. nftsg. 61. Lih, bot. math. lat. ‚impar' ‚unpaarig', tal. caffo'; lih broj ‚numerus impar' ἀριθμὸς περισσός ‚ungerade zahl, ungerade anzahl', tal. ‚numero impari o dispari'. B. Šulek, rječn. znanstv. naz. — *U pisaca našega vremena nalaze se i drugi oblici.* Lihi broj ‚ungerade zahl'. Jur. pol. terminol. 529. *i u Popovićevu rječniku:* lihi broj ‚ungerade zahl'.

c. liho rebro, *vito rebro, možebiti kao suvišno. (u naj prvome primjeru kao da je shvaćeno značeńe prema* b). — *U tri primjera dubrovačka* (XVI—XVIII *vijeka): u naj prvome, u prenesenome smislu, stoji kao pogrdna riječ kopilanu, u može biti da je tako i u druga dva.* Što je rebro deveto, što je rebro liho toj, opako i prokleto, ter ne ima takmen broj, od ļudi vrsti svoj kako je dano zgar, da imaju pravi broj po takam od rebar? *(u* ‚Pjesanci spurjanom'). M. Vetranić 1, 226. Liho rebro. (D). Liho je rebro oholo. (Z). Poslov. danič.

d. lihi prst, *u jednome primjeru* XVI *vijeka može značiti: mali prst (peti i naj slabiji), ali s toga što je na ńemu prsten, mogao bi biti i četvrti.* Najde zlat prstenak . . . na lihi prst live ruke postavi ga. P. Zoranić 31a.

e. *uopće u zlome smislu.*

a) u tjelesnome smislu, lišen, osakaćen. Gdi bi se zgodilo da bi čiji pas ujio koga, tere s toga grihom umrêo, ali bi bio s toga lih kojim udom u puti . . . Stat. poļ. ark. 5, 293.

b) laživ, lažan, ncistinit.

aa) uopće. Vьznošenija i hvaly lihyje trudu i bolêzni primêsetь se. Danilo 192. Ńim Palade svîta dade, nek jelova koňa složu kako goru i mudro ugrade nek ńoj u zavit lih priložu. I. Zanotti, en. 5. Koji *(Palamed)* rad nike lihe sumńe da se on liši strašne rati, s toga grčka ruka . . . hudo strati. 9. Za zlo naše ne marismo ludi i slipi, lihu a ślavu. 18.

bb) o čeļadetu. Ńega nijesi sin, da inako rodjen jesi lih i nemil. I. Zanotti, en. 36.

c) tašt, prazan (slično je značeńe kao kod b)). — *Samo u Stulićevu rječniku:* ‚vanus'.

2. *adv. (vidi i* 1. liho) *nalazi se u komp.* liše, *dapače u apsolutnome superlativu* naj liše *sa značeńem kao naj više, naj veće.* — *U naše vrijeme nije obično kod naroda.* Tko je u držańju naj liše od davna, veliku prav ima. Stat. poļ. ark. 5, 277. Zemļa uzdiše . . . gledaje naj liše, gdi se taj plijen dijeli. M. Vetranić 1. 130. Da čete mnoge vrijedne napomene djevicam naj liše vele potrebno naći. B. Gradić, djev. 5. Bjehu blazidni svečani svemu puku evrijenskomu nad sve ino poštovani, a naj liše gradu ovomu. Ġ.

Palmotić 3, 114b. Razgleda se na to osobito i naj liše uprav srce božanstveno. I. M. Mattei XII. U svako doba a naj liše u ovu noć. 297. — *vidi i* liše.

2. LÎH, *m. lisac, lis.* — *vidi i* 1. lij. — -h *vaļa da nije od starina postalo od* s, *nego u mlađe doba, isporedi* 4. liho, lihati *(i* Vlaho, miho). — *Od* XVIII *vijeka.* A to er himben i lažívac ima narav hitra liha. J. Kavańin 60b. Da ne padu u lovine koga liha ki brž hlijepi, da se i on tu prilijepi. 192b. Spahoļani . . . pogibni vuci nisu nego lihi vukoviti. 269b. Dreka ježa kad lih na ńeg preža. Osvetn. 2, 35. Lîh u muškom se rodu uzima kao supstantiv za lisca (u Vukovu rječniku: ‚lij'). Đ. Daničić, osnove. 33.

LÍHA, *f. hyp.* lisica. — *vidi i* lija. — *Akc. se mijeńa u voc.* lîho. — *Od* XVIII *vijeka.* Od samura, lihe i crne dva podmeta. J. Kavańin 187b. — *Metaforički (o malijem grijesima).* Tjeraj i ove lihe male ke se kupe i sastaju, i kad mniješ da se šale, tad vinograd razčińaju duše koja s te potare plod izvrstan dat ne more. J. Kavańin 5a.

LIHAN, lihna, *adj. vidi* 1. lih. — *U dva primjera* XVI *i* XVIII *vijeka: u prvome kao da je značeńe što i kod* 1. lih, 1, e, *b) ili c); u drugome je: prevelik (preko mjere) kao kod* 1. lih, a, *ali ga pisac upotrebļava u svezi s* lihva. Ima se pokazati uzrok radi kojega ta vsud lihan i prazdan jest. Š. Budinić, ispr. 122—123. *(U paklu)* grabļači tu š ńim su ini ki s kamatam' otimaše... Djavli i ńih k lihnoj muci stežu i deru jakno vuci. J. Kavańin 451a.

1. LÍHÂŃE, *n. djelo kojijem se ko liha (vidi* lihati se). — *U Vukovu rječniku:* ‚das paar oder unpaar spielen'.

2. LIHAŃE, *n. djelo kojijem se liha (vidi* 3. lihati). — *U jednoga pisca* XVI *vijeka s oblikom* lêhanje *(vidi kod* 3. lihati). Potrebno jest svagda moliti, a to goruštom ļubvom srdca bez lêhanja i lêcimirja. Š. Budinić, sum. 152b.

LIHAR, *m. prezime.* — XIV *vijeka.* Juri Lihar. Mon. croat. 41. (1325).

1. LÍHATI, lîhâm, *impf.* abundare; deficere, *u dva suprotna značeńa, kao što je i kod* 1. lih *(vidi) od čega postaje.* — *Akc. je jamačno kao kod* 2. lihati. — *Samo u jednoga pisca* XVIII *vijeka.*

a. abundare, *obilovati, prema* 1. lih, a. Tvoj grad ja ne kudim, jere svako misto pribogato sudim, u kom si ti listo: tobom je bogato, nu smim reć brez griha, ostalim, ni za to, da dobrom ne liha. to misto nî za te; tebi se pristoje države bogate, obilno ke stoje. H. Lucić 191.

b. deficere.

a) ne imati dosta.

aa) s instrumentalom. Jere sudih da stvar u sebi (istom da bi načinom ne lihala) ne more nego s koristi biti ļudem. H. Lucić 225.

bb) s prijedlogom u *i lokativom.* I znam da jih ćeš *(pisni)* ako bi u čemu lihale, priuzeti i prinačiniti. H. Lucić 186.

b) biti slab(?). Grlo ako liha i glas ne prostira, voļa je zaliha, ka ga nadomira. H. Lucić 261.

2. LÍHATI, lîhâm, *impf. raditi (lukavo i nepravedno) kao liha (lisica).* — *vidi i* lijati. — *Akc. kaki je u praes., taki je u impf.* lîhâh, *u impt.* lîhâj, *(u part. praet. pass.* lîhân); *u ostalijem je oblicima onaki kaki je u inf.* — *U Dubrovniku* XVI *i* XVII *vijeka.* Zač zaman svak liha, i varan ostaje taj tko se od grijeha skrušeno ne kaje. M. Vetranić 1, 51. Sve što lisica leže, sve liha. M. Držić 307. S lisicom lihat. (D). Poslov. danič.

3. LIHATI, liham, *impf. samo u jednome primjeru* XVI *vijeka (pisano* lêhati) *gdje kao da znači: varati ili što slično, te može biti isti glagol što i* 2. lihati *ali u prelaznome smislu.* — *vidi i* 2. lihańe. *(Fariseji)* nastojahu ne samo zlobivo da i laživo blasfemati, lêhati i psovati Isukrsta. Š. Budinić, sum. 134b.

LÍHATI SE, lîhâm se, *impf. igrati se na tak i lih.* — *U Vukovu rječniku:* ‚paar oder unpaar spielen'. cf. liho.

LÍHCE, *n. vidi* lišce. — *U naše vrijeme u Boci kotorskoj gdje se i u drugijem ovakovijem deminutivima mj.* -šc- *izgovara* hc, *isporedi* djetehce, srdahce, sunahce. — *U Vukovu rječniku:* (cf. likce, lišce), dim. von lice *s dodatkom da se govori u gorńemu primorju (samo u Boci) s primjerima iz narodnijeh pjesama:* Vrni lihce koje j' prije bilo. Veletu sam na lihce razdrla.

LIHNUĆE, *n. djelo kojijem se lihne.* — *U Belinu rječniku (sa starijim oblikom):* lihnutje ‚esentione' ‚immunitas' 291b.

LIHNUTI, lihnem, *pf. izuzeti, izostaviti (ne svagda u zlome smislu).* — *Postaje od* 1. lih *(vidi, i osobito pod* e, *a)), vidi i* lišiti. — *U Belinu rječniku:* ‚esentionare' ‚immunitatem dare' 291b; *u Stulićevu:* ‚omittere, praetermittere, praeterire'; *u Voltiģijinu:* ‚eccettuare' ‚ausnehmen'. — *Ima i part. praet. pass.* lihnut *u Belinu rječniku:* ‚eccettuato' ‚exceptus' 281a, *i u Stulićevu:* ‚exceptus'.

LIHŃIVATI, lihńujem *i* lihńivam, *impf.* lihnuti. — *Samo u Stulićevu rječniku (gdje je stariji oblik s* -n- *mj.* ń): lihnivati, lihnivam, freq. v. lihnuti.

1. LÎHO, *adv. ili supst. n.? vidi* 1. lih, b. — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu* (‚ungerade' ‚impariter' *s primjerom:* Tako ili liho? ‚gerade oder ungerade?' ‚par impar?' cf. lih). Momaka koji idu po barjak vaļa svagda da bude liho. Vuk, kovč. 47. — *S prijedlogom* na, *adverbijalno.* I to na lio da pripravi darove. Mag. 1863. 46. Sviňe ne vaļa nikad štrojiti na čivt nego na tek (ne na tako nego na lio). M. Đ. Milićević, živ. srb. glasn. 37, 174.

2. LÎHO, *n. samo s ńekijem prijedlozima u adverbijalnome smislu: suviše.* — *vidi* 1. lih.

a. *u genetivu s prijedlogom* iz. — *U knjigama pisanima crkvenijem jezikom, a između rječnika u Daničićevu* (u genitivu s prijedlogom ‚izь' ‚nimie'; cf. liše). Отьсь по истинѣ čedoļubьsь iz liha ļubovь imêaše къ мьńьšemu synu svojemu. Domentijan1 25. Inočьskyj činь iz liha počitaje. Domentijanb 6. Vьsêmi blagymi iz liha podvizaše se. 118.

b. *u akuzativu s prijedlogom* za. — *U jednoga pisca čakavca* XVI *vijeka* Ku *(šibu)* jošće za liho mlada ne očutih. H. Lucić 235.

3. LIHO. *praep. i conj.* praeter; sed, *od adverba* liho *u naj starijemu značeńu (preko ńeke mjere, suviše), vidi* 1. lih. — *Između rječnika u Daničićevu:* ‚praeter'; izuzima što od drugoga čega *(i* adv.); izuzimajući što stavļa ga nasuprot drugome što se poriče ‚sed'; cf. liše.

a *praep. s gen.* praeter, *od* preko (ńečega) *postaje značeńe kao kod* osim. — *U stslovenskome jeziku, a u našemu do* XIV *vijeka.* I stežanije nêkoje imušte liho zapovêdi manastirьkije. Sava, tip. stud. glasn. 40, 167. Utьkьmismo se među soboms, kako ne prêimu nijednoga člověka odь

zemļe kraļevьstva mi liho onêhьzi ļudi kraļevьstva mi kojihь zastaše u Stonu i u Rьtu. Mon. serb. 108. (1334). Što imu težati zemļu crьkovnu liho svoje baštine. Glasnik. 24, 245—246. (1353).

b. *conj.* sed, *kao* nego, *nego samo (vidi u Daničićevu rječniku).* — xv *vijeka (ali vidi i naj zadńi primjer i* lihor). Svenь mojego poklisara nijedanь ini človekь da ne pojdetь u ńihь gradь, da imь koji zli zakonь učini, ili u ńihь vladanje, liho da stoje u svojehь zakonehь i slobodijahь. Mon. serb. 411. (1442 *u poznijemu prijepisu).* Ako bi tko odь nasь ili odь naših posledńihь iznesļь koju kńigu i poiskalь odь počtenoga kneza i vlastelь što odь ovogaj imanija, vsaka kńiga da nê tvrьda ni da je vêrovana ni na jednoj pravdê, liho ovomьzi našomь kńigomь da je raskidena. 479. (1457). Da nitko ništa ne smije tьknutь liho crьkva. 532. (1485). — *U jednome primjeru pisca čakavca* xviii *vijeka ima* nego liho *kao* nego samo. Ne gledahu način kako jih umore, nego liho da jih umore. F. Glavinić, cvit. 427b.

4. LÍHO, *m. hyp.* lisac. — *isporedi* 2. lih. — *U Belinu rječniku:* ‚volpe maschia' ‚vulpes mas' 777b, *i u Stulićevu:* ‚vulpes mas' *iz Belina.*

LIHOIM, *adj. u Stulićevu rječniku:* v. lakom *s dodatkom da je uzeto iz brevijara.* — *Složeno od* liho *(suviše, vidi kod* 1. lih) *i od osnove* im *sadašńega vremena u glagola* -ęti (-eti, *vidi* uzeti). — *Riječ je staroruska:* лихоимъ, *vidi* F. Miklošić, lex. palaeoslov.[2] *kod* lihoimъ.

LIHOIMAC, lihoimca, *m. lihoim čovjek.* — *U knigama pisanima crkvenijem jezikom do* xvii *vijeka (vidi* F. Miklošić, lex. palaeoslov.[2] *kod* lihoimьcь); *još je živa ruska riječ* лихоимецъ. — *Između rječnika u Stulićevu* (v. lakomac *iz brevijara).* Ašte li kto takovь obrêštetь se, lihoimьcь i tajnojadnikь, da izgonitь se iz monastira. Glasnik. 24, 263. (1382).

LIHOIMAŃE, *n. vidi* lihoimstvo. — *Stariji je oblik* likoimanije. — *U staroruskome i u našemu crkvenome jeziku (vidi* F. Miklošić *kod* lihoimanije), *a između rječnika u Stulićevu* (v. lakomost *iz brevijara) i u Daničićevu* (lihoimanije ‚feneratio'; *radi toga tumačeńa vidi kod* lihva). Da ne tolikaa ohuždevajutь se božьstьvnago mučenika lihoimanija. Glasnik. 11 *(u Daničićevu rječniku grješkom* 10), 80. (xiv *vijek).*

LIHOIMSTVEN, *adj. koji pripada lihoimstvu.* — *Ima i ruski* лихоимственый. — *Samo u Stulićevu rječniku* (‚foeneratorius' *s dodatkom da je uzeto iz brevijara; radi toga tumačeńa vidi kod* lihva).

LIHOIMSTVO, *n. osobina onoga što je lihoim; djelo kojijem se lihoimstvuje.* — *Riječ je stara (vidi* F. Miklošić, lex. palaeoslov.[2] *kod* lihoimstvo), *i ima još u ruskome jeziku* лихоимство; *u našemu se nahodi samo u kńigama pisanima crkvenijem jezikom, a između rječnika u Stulićevu* (v. lakomost *iz brevijara).* Nepravda i grьdyni i lihoimьstvo. Danilo 23.

LIHOIMSTVOVAŃE, *n. djelo kojijem se lihoimstvuje.* — *U Stulićevu rječniku.*

LIHOIMSTVOVATI, lihoimstvujem, *impf. hlepiti za čim (objektom ili instrumentalom), biti lihoim.* — *U crkvenome jeziku (vidi* F. Miklošić, lex. palaeoslov.[2] *kod* lihoimьstvovati); *ima još rus.* лихоимствовать. — *Između rječnika u Stulićevu* (‚circumvenire, insidias struere, damnum afferre' *gdje je shvaćeno u odveć širokome smislu) i u Daničićevu* (lihoimьstvovati ‚fenerare'; *radi toga tumačeńa vidi kod* lihva). Zlato ne lihoimьstvujetь svetyj. Domentijan[b] 60. Lihoimьstvujetь mučeničьskoju sьmrьtiju. Glasnik. 11 *(u Daničićevu rječniku grješkom* 10), 85. (xiv *vijek).*

LIHOJEMAC, lihojemca, *m. vidi* lihoimac. — *U crkvenome jeziku (vidi* F. Miklošić, lex. palaeoslov.[2] *kod* lihojemьcь), *a između rječnika u Daničićevu* (lihojemьcь ‚fenerator'; *radi toga tumačeńa vidi kod* lihva). Jakože vь miru štedrotami pograbļaje bê carstvo, sice i vь inočьskyihь ispravļenijihь lihojemьcь obrête se. Domentijan[b] 44.

LIHOMIL, *m. ime muško.* — *Može biti dn* liho *znači: vrlo (suviše).* — xiv *vijeka.* Gojislavь i Lihomilь i Hranislavь . . . Deč. hris. 42. Sinь Lihomilь. 55.

LIHOMILIĆ, *m. prezime po ocu Lihomilu.* — xiv *vijeka.* Lihomiliću. Svetostef. hris. 35.

LIHOMIR, *m. po svoj je prilici ime muško (isporedi* Lihomil), *ali u jedinome primjeru* xii *vijeka u kojemu se nalazi kao da je mjesno ime.* Lihomirь dolьcь jedinь. Starine. 13, 207. (1185 *prepis.* 1250).

LIHÒPER, *adj. vidi u Vukovu rječniku:* lijòper, n. p. daska, vrata, t. j. izvrgnuta *(vidi* 1. izvrći, 3, b, *c), isporedi* isperiti se, izvitoperiti se) ‚geworfen (vom holze)' ‚prosiliens'. — *Složeno od* liho *(nejednako?) i* per *(vidi kod* naperiti).

LIHOR, *conj. vidi* 3. liho, b. — -r *postaje od* že — *U jednoga pisca čakavca* xvii *vijeka.* Svakomu od ove družbe na čas ńihove smrti dopuščujemo naš blagoslov i napuno prošćenje svih ńihovih grihov i odrišenje, ako . . . pokaju se, ispovide i pričeste, ali kad ne bi mogli to učinit, lihor skrušeni imenuju ‚Isus Marija' ustmi ako mogu, ako li ne bogoļubnim srcem. P. Radovčić, ist. 214—215.

LIHOVAŃE, *n. uprav djelo kojijem se lihuje, ali za glagol* lihovati *nema primjera u našemu jeziku, premda je riječ stslovenska i ruska; nalazi se (sa starijim oblikom* lihovanje) *samo u jednome primjeru pisca čakavca* xvii *vijeka, a iz ńega u Stulićevu rječniku* (‚inaequalitas') *gdje bi značilo: nejednakost; ali u primjeru vaļa da je značeńe: mahana (ńešto što mańka, fali) prema stslovenskome* lihovati, *lišiti, ili: bolest prema rus.* лиховать *što može značiti i: bolovati.* Jere Bog čini dila svršena i tako na uskrsnutju ko'e će biti dilo ńegovo vlastito napraviti će betezi i lihovanja naravi. I. T. Mrnavić, ist. 44.

LIHOVIĆ, *m. ime zasebno u Bosni u okrugu travničkome.* Statist. bosn. 72.

LIHÒVIT, *adj. koji pripada lihvi.* — *U jednoga pisca čakavca* xvi *vijeka.* Ako promińenja pinez himbena i lihovita činil jest. Š. Budinić, ispr. 67. U kom bi se uzdržalo štogodi kamatno, užurno ili lihovito. 83.

LIHOVNICA, *f. u jednome primjeru pisanome crkvenijem jezikom (vidi drugijeh primjera u* F. Miklošić, lex. palaeoslov.[2] *kod* lihovьnica) *i otale u Daničićevu rječniku:* lihovьnica ‚pecunia fenebris'; *u Miklošića su dva suprotna značeńa za druge primjere:* ‚melior conditio' *i* ‚paupertas'; *meni se čini da je po smislu ovdje značeńe: pohlepa (u dobrome smislu), nastojańe, isporedi* lihoimstvo *i druge riječi što postaju od* lihoim. Bêše že i po Danijlu ‚mužь želanij lučšiihь' i ‚revnitelь' po Iliji; takova Stefanova ispravļenija, takovaa (mjesto takove. Daničić) blagočьstivago cara lihovnice. Glasnik. 11, 86.

LÌHSIJA, *f. vidi* liksija. — *U Mikaļinu rječniku:* lihsija, luža ‚lixivium, lixivia, lixiva'.

LIHTAR, *m. sudija, sudac.* — *Od ńem.* richter. — xvi *vijeka u Međumurju.* Simonom Katanom lihtarom Nedelskoga varaša. Mon. croat. 294. (1592).

LIHTAROV, *adj. koji pripada lihtaru.* — *U istome spomeniku u kojemu ima i* lihtar. Ja mu dah . . . list . . . pod pečat lihtarovo *(u dijalektu mj.* lihtarovu). Mon. croat. 294. (1592).

LÌHVA, *f. vidi* kamata. — *Riječ je praslavenska, isporedi stslov.* lihva, *rus.* лихва, *češ.* lichva, *poļ.* lichwa. — *Postańe nije jasno: Miklošić je isprva mislio da postaje od* 1. lih *(kao ono što je preko uzajmļenoga novca), vidi:* ‚lihva' usura ist auf das adj. ‚lihъ' zurüchzuführen. vergl. gramm. 2, 60; *poslije (u* etymol. wörterb.) *da je germanska riječ od god.* leihvan, *stvńem.* lihan *(nvńem.* leihen). *vaļa da je ovo pravo postańe, osobito radi nastavka* va, *koji ne samo što se nalazi i u gotičkome obliku nego ga ima i u ńekoliko drugijeh tuđijeh riječi (isprva* y), *kao* bradva, bukva, crkva *itd. i u našemu jeziku* breskva, kriješva, metva *itd.* — *Treba ovdje dodati da Daničić kod riječi što postaju od* lihoim *tumači kao da prvi dio:* liho- *znači što i* lihva, *ali to nije pravo kako se može vidjeti u primjerima.* — *U naše se vrijeme još govori u sjevernoj Hrvatskoj.* F. Iveković, rječn. — *Između riječnika u Mikaļinu* (lihva, kamata ‚usura'), *u Belinu* (‚usura' ‚foenus' 780b), *u Bjelostjenčevu* (v. užura), *u Stulićevu* (v. kamata), *u Voltigijinu* (‚usura, interesse' ‚zins, nutzen'). Jegda sь lihvoju na nasь vьzyskano budetь. Domentijana. 291. Si sut vzemļuće lihvu od bogatastva svojego i ot zlata. Pril. jag. ark. 9, 48. (1468). Ako čini lêhvu to jest užuru . . . S. Budinić, sum. 38b. Po lihvi, to jest po užuri. 38b. Srebra svojego ne dast u lêhvu. 161b. Užura ili lihva. ispr. 21. Lihve tvoriti. 75. Ako na lihvu ne uzajmi. I. Bandulavić 38a. ezek. 18, 8. Toku lihvu, toku dobit da kad čini na stotine . . . J. Kavańin 12a. Ne tražim vam pismena ni lihve. M. P. Šapčanin 1, 93. — *U Šulekovu rječniku:* ‚wucher; wuchergeld', *i u Popovićevu:* velika lihva ‚wucher, wucherei'.

LÌHVÂR, *m. čovjek što daje novce na lihvu, kamatnik.* — *U pisaca našega vremena po češ.* lichvář. Lihvar ‚wucherer'. Jur. pol. terminol. 651. *i u Šulekovu i u Popovićevu rječniku:* ‚wucherer'.

LIHVÁRÊŃE, *n. djelo kojijem se lihvari.* — *U Šulekovu rječniku:* ‚wucherei'.

LIHVÁRITI, lihvârîm, *impf. raditi kao lihvar, biti lihvar, kamatovati.* — *U pisaca našega vremena načińeno od* lihvar. — *U Šulekovu i u Popovićevu rječniku:* ‚wuchern'.

LÌHVÂRSKÎ, *adj. koji pripada lihvarima ili lihvarstvu.* — *U Šulekovu i u Popovićevu rječniku:* ‚wucherhaft, wucherisch, wucherlich'.

LÌHVÂRSTVO, *n. posao u lihvara, lihvareńe, kamatovańe.* — *U pisaca našega vremena.* Ako državno odvjetništvo dobije prijavu o lihvarstvu... Zbornik zak. 3, 181.

LIHVEN, *adj. koji pripada lihvi.* — *U Stulićevu rječniku:* v. kamatan. — *Ima i rus.* лихвенный. Lihvene kamate ‚wucher-zinsen'. Jur. pol. terminol. 651.

LIHVENIČKI, *adj. samo u Stulićevu rječniku:* v. kamatnički. — *Postaje od supst.* lihvenik (= lihvar) *kojemu nema potvrde.*

LIHVENIK, *m. vidi kod* lihvenički.

LIHVOVATI, lihvujêm, *impf. kamatovati, vidi* lihvariti. — *U Mikaļinu rječniku:* v. kamatovati, *i u pisaca našega vremena.* Lihvovati ‚wucher treiben'. Jur. pol. terminol. 651.

1. LÎJ, *m. vidi* 2. lih. — *isporedi* 1. lija *i* 2. liho. — *Od* xviii *vijeka, a između rječnika u Vukovu* (vide lisac). Lisica aliti lij. S. Margitić, fala. 192.

2. LIJ, *m. vidi* 1. lijevak. — -i- *stoji mj. ńegdašńega ê, za to se nalazi i oblik* lej. — *U sjevernijeh čakavaca od* xvi *vijeka (može biti i praslavenska riječ, isporedi poļ.* lej). Lijem pijaše: veliku meru vina na trat mogaše popiti. Š. Kožičić 38a. Lej, lijèvak *(sic),* lakomica. — u Fužini. Đ. Daničić. Lej ‚piria'. na Rijeci. F. Pilepić.

1. LÍJA, *f. hyp.* lisica. — *Nalazi se gotovo samo u mjestima i u pisaca što ne znadu za izgovor slova* h, *te bi po tome mogao biti pravi glas* liha *(vidi), ali je opet istina da ovakovi ipokoristici mogu postati i nastavkom* ja, *isporedi* maja, seja *itd.; s toga pišem ovu riječ i druge od iste osnove* (2. lij, lijo, lijati) *napose od* lih-. — *Od* xviii *vijeka, a između rječnika u Vukovu* (hyp. v. lisica). Kokoši će lija klati, al' mišinôm opet plati. V. Došen 43b. Navrani se lija s lisičićim', te pojede koku s pilićima. Nar. pjes. vuk. 1, 503. Došla je lija s lisići. Nar. pjes. istr. 2, 150. I goneći lije i zecove . . . Osvetn. 2, 85. Ńeki s kraka guļeštri kurjaka, ńeki stiza za rep liju kriva. 4, 25. Osmanlije kô lukave lije učni stignut zeca na kolije. 4, 49. — *Metaforički, o lukavome čeļadetu.* E lijo, sad si dolijala! Nar. posl. vuk. 78.

2. LÍJA, *vidi* lijeha.

3. LÌJA, *f.* Lia, *biblijsko ime žensko.* Z ženom od istoga kolina, po imenu Lija. F. Glavinić, cvit. 177a. Lijepa 'e Rakle, al neplodna, plodna 'e Lija, al' nij' lijepa. J. Kavańin 486a. Jakob odabra Rakelu, prije nego Liju. J. Matović 309. I u Lije bjehu kvarne oči. Đ. Daničić, 1mojs. 29, 17. — *I kao narodno (?) žensko ime. prije našega vremena.* Lija. S. Novaković, pom. 73.

LÍJÂĆ, lijáća, *m.* lísac. u Srbiji. V. Arsenijević. — *isporedi* 1. lij *i* 1. lija.

LÌJAK, lîjka, *m. lijevak.* — *U naše vrijeme u Istri.* Lîjak ‚infundibulum', g. lîjka. D. Nemanić, čak. kroat. stud. 20.

LIJALO, *n. samo u Stulićevu rječniku:* v. lijev *s dodatkom da je riječ ruska.*

LIJAN, *adj. vidi* lijen. — *Na jednome mjestu* xviii *vijeka.* Zla lenobijo, vele ti si škodna svakoj ļudskoj vrsti . . . Učenici s tebe spaše, srjed pšenice ļuļ bi sijan, s tebe djeve vani ostaše, pogovoren sluga lijan *(vidi* matth. 25, 14—30). J. Kavańin 59a. — *Očito je riječ nepouzdana, jer stoji samo radi slika (moglo bi biti da treba čitati* sijen *i* lijen).

LÌJÂNA, *f. ime žensko.* — *Od* Aeliana (?), *franc.* Éliane. — *U naše vrijeme u Istri.* Fran se i Lijana v kamari zgovara. Nar. pjes. istr. 2, 22. Lijâna ‚nomen feminae'. D. Nemanić, čak. kroat. stud. 1ftsg. 46.

1. LÍJÂŃE, *n. djelo kojijem se lija.* — *U Vukovu rječniku:* ‚das schleichen wie ein fuchs' ‚circumreptatio vulpina'.

2. LÌJAŃE, *n. djelo kojijem se lije.* — *U Stulićevu rječniku:* v. lijevańe *s dodatkom da je riječ ruska.*

1. LÍJATI, lîjâm, *impf. vidi* 2. lihati. — *isporedi* 1. lija. — *Od* xvii(?) *vijeka, a između rječnika u Vukovu* (‚umherschleichen wie ein fuchs'

‚vulpino more circumrepto'). Zar ti, drti starče, još lijaš? M. Đ. Milićević, pomenik. 1, 26. — *Amo vaļa da pripada i ovaj primjer, premda je neobičan pracs.* lijem: Kako i lisica lije u svoj rod. (D). Poslov. danič.

2. LÌJATI, lîjēm, *impf. vidi* lijevati, ļevati. — *U sadašńemu je vremenu bilo ńegda* ê *mješte* -i-. — *Riječ je praslavenska, ali dosta rijetka, isporedi stslov.* lijati, lêją *i poļ.* lać *(od* lijati), leję. — *U jednome primjeru pisca čakavca* XVI *vijeka.* Samaranin je lijal uļe na rane. Naručn. 56[b].

LÌJAVICA, *f. vidi* lelijańe, litavica, protoč. — *Postaje od* 2. lijati. — *U Vukovu rječniku*[3] *(po Vukovijem bilješkama):* ‚der durchfall' [vide blijańe] *s dodatkom da se govori u Kaštelima.*

LÌJAVINA, *f. isporedi* lijavica. — *U naše vrijeme u Istri.* Lijâvina ‚diarrhoea; excrementa rara'. D. Nemanić, čak. kroat. stud. iftsg. 53.

LIJECE, *n. griješkom mj.* lice. — *U jednoga pisca čakavca* XVII *vijeka koji šćaše pisati dubrovačkijem govorom.* — *isporedi i* liječce. Prid lijece Božje. B. Kašić, nač. 6. Isprid lijeca Božjega. zrc. 28.

LIJÈČAK, ljèčka, *m. dem.* lijek, *vidi u Vukovu rječniku:* hyp. v. lijek, i znači vrlo malo, kao lijeka radi, n. p. „spavao sam liječak".

LÌJEČAN, lîječna, *adj. uprav koji pripada lijeku ili lijecima, ali gotovo u svijem primjerima znači: koji liječi (kao lijek) i u metaforičkome smislu.* — *Od* XVII *vijeka, a između rječnika u Belinu* (liječni ‚medicinale, atto a medicare' ‚medicus'; ‚medicabile, che si può medicare' ‚medicabilis') 468[a] *i u Stulićevu* (‚medicinalis, medicus, medicabilis, medicamentosus, sanabilis'). Kad te čovik prvoč pine, zla ga voļa tudije mine; kad te drugoč celovļuje, slabe žile pokripļuje, jer si lični ti babaļko, Bako sladki, slavni Bako. I. T. Mrnavić, osm. 149. Pitno zeļe, liječna trava. I. Đorđić, salt. 488. Liječna voda. pjesn. 240. Bez pokore podobne i liječne htio je ozdravļat duše. B. Zuzeri 250. Jedna liječna pomas, jedan balsam čudnoviti. 279. S pićom liječnom svetijeh sakramenat. 290. Isto zlato razčiña se, ter se miješa u liječnom soku. 332. — *U rječnicima ima i drugo značeńe: koji se može liječiti. — U jednome primjeru ima* liječni *mj.* liječeni *samo radi stiha (moglo bi se pisati i* liječ'ni): Navlaš ļudi plemeniti i gospoda zapovijedna po Dalmaciji liječni biti ktješe od znanca tako vrijedna. J. Kavańin 108[b].

LIJEČCE, *n. griješkom mj.* ličce. — *vidi kod* lijece. Nego joj sama liječca drhtahu. B. Kašić, per. 11.

LIJÈČĒŃE, *n. djelo kojijem se liječi (u ńekijem primjerima i konkretno: čim se liječi). — Stariji je oblik* liječenje. — *Između rječnika u Mikaļinu* (ličenje ‚curatio'), *u Belinu* (liječenje ‚medicamento, medicazione' ‚medicatio' 468[a]), *u Stulićevu* (v. liječba), *u Voltigínu* (lečeńe ‚medicamento' ‚heilmittel'), *u Vukovu.* Po inomu ličenju i inoj utihi. Š. Budinić, ispr. 40. Izvrsnosti od liječenja proglašen. B. Kašić, iń. 74. Koji bi mu umro posred liječenja. fran. 16. Da se dostojiš blagosloviti ovo zlamenje križa, neka bude ličenje spasitelno narodu ļudskomu. rit. 271. U liječenju perikulozu. I. Držić 310. Mješte utješeńa i oplodjeńa i liječeńa na ratu od jezik ogńenitijeh donosi nam karańe i srģbe. B. Zuzeri 65. Dan subotńi... tratijaše se u liječeńim nemòćî. S. Rosa 113[a]. Kako ljekarije i liječeńe Samaritanina evanđelskoga. J. Matović 130. Djela zadovoļnosti jesu ljekarije i liječeńa ńeka. 273. Nego se stane odgovarati da je on već pobacio liječeńe i da više ne zna liječiti. Nar. prip. vuk. 185. Što su plaćali ļekarima za lijekove i liječeńe. Vuk, pravit. sovj. 9. Gdje puk vjeruje u uroke i maštu, tu se smiješa liječeńe s gutańem. S. Ļubiša, prip. 92. Neke su stvari za opravļańe i lečeńe posuđa. P. Bolić, vinod. 1, XVI.

LIJÈČIONICA, *f. mjesto (zavod) u kojemu se liječi od kakve osobite bolesti. — U Šulekovu rječniku:* ‚curanstalt'.

LIJÈČITI, lîječîm, *impf. raditi i činiti (n. p. dajući lijeke) da bolesnik (ili rańenik) ili bolest (ili rana) ozdravi.* — -ije *stoji mj. ńegdašńega* ê: *u istočnome govoru glasi* lêčiti, lêčîm, *u zapadnome* lîčiti, lîčîm. — *Akc. kaki je u praes. taki je u impf.* lîječâh, *u aor.* 2 *i* 3 *sing.* lîječî, *u part. pract. pass.* lîječen; *u ostalijem je oblicima onaki kaki je u inf. — Postaje od* lijek *(vidi). — Riječ je praslavenska, isporedi stslov.* lêčiti, *rus.* лечить, *češ.* léčiti, *poļ.* leczyć. — *Između rječnika u Vrančićevu* (lîčiti ‚medeori'), *u Mikaļinu* (lîčiti, davati lik ‚medicor, medeor, medico, medicinam adhibeo, affero, facio'; liječiti, v. lîčiti), *u Belinu* (‚medicare, curare gl' infermi' ‚medeor' 468[a]), *u Bjelostjenčevu* (ličim, v. vračim), *u Stulićevu* (liječiti *i* ličiti ‚medicari, mederi, sanare'), *u Voltigijinu* (lečiti ‚medicare, curare' ‚heilen'; ličiti ‚medicare' ‚heilen'); *u Vukovu (sa sva tri oblika:* ‚heilen' ‚medeor'), *u Daničićevu* (lêčiti ‚mederi').

1. *aktivno.*

a. *subjekat je čeļade.*

a) objekat nije izrečen, ali se možebiti u svijem primjerima misli na čeļade ili čeļad; tako je bez sumńe gdje stoji bolest u gen. s prijedlogom od *(vidi b)). u kojemu se primjeru može shvatiti kao neprelazni glagol u značeńu: raditi kao liječnik, ali se to ne da razabrati.* Inьdê ne moremo imь zapovidêtь osvênь Dubrovnika da lêče. Spom. sr. 1, 9. (1397). Odgovorivše tada poglavica crikveni rasrdi se vele da biše u subotu ličil Isus. Bernardin 139. luc. 13, 14. Odgovorivši tada poglavica crkveni, rasrdi se vele da biše u subotu liječil Isus. N. Rańina 164—165. *(Ličnik)* sagrišuje ako liči brez pomńe i dobroga razmisļenja, ne mareci studijati ni pohajati nemoćnika. Š. Budinić, ispr. 91. Likara ki naj mańom bolezni ima vračiti ili ličiti. F. Glavinić, svitlost. 92. Prijatel ki liči neće nauditi. I. T. Mrnavić, osm. 132. Liče od bolesti govoreći nike divje molitve. J. Banovac, pripov. 192. Liječi, a od šta ne zna. (Z). Liječnik liječi, a Bog ozdravļa. (Z). Poslov. danič. Oni mećući se za sudca, a ovi za ličnika, ne znajući suditi ni ličiti. Ant. Kadčić 229. Majka rodila, majka liječila. Nar. posl. vuk. 173. Da više ne zna liječiti. Nar. prip. vuk. 185. Vaļa li u subotu liječiti? Vuk, mat. 12, 10. Ova skitnica liječi i ļekari po narodu. S. Ļubiša, prip. 100.

b) objekat je ńešto što je bolesno: ako se izriče bolest, stoji u gen. s prijedlogom od; *ako se izriče lijek ili uopće načiń liječeńa, stoji u instrumentalu.*

aa) objekat je naj češće čeļade. aaa) glagol se shvaća u pravome smislu. Ne vijaše matere Isusove ka ga ceļaše i ličaše. Mirakuli. 12. Liječite nemoćnike. N. Rańina 180[a]. luc. 10, 9. Ozdravļaše i liječaše nemoćnijeh. Zborn. 70[b]. Liječeći onu staricu. B. Kašić, per. 76. Uboge pomagaše,... betežne ličaše. F. Glavinić, cvit. 24[a]. Jednijem lijekom svakoga liječit. (D). Poslov. danič. Zatvori vrata od likara koji

ga iđaše liječit. S. Margitić, fala. 126. Bolesne ličite. J. Banovac, uboj. 44. S uļem mažuć ńi ličaše. P. Knežević, životi. 41. Jeda li sam ja Bog, da ļude mogu od gube ličiti? E. Pavić, ogled. 323. Mlogo muke i truda imade, dokle čovik odhrani čeļade; zato vaļa da bolestno liči... M. A. Reļković, sat. H8b. Ujamčiti se za ń, učiti ga, ličiti. Ant. Kadčić 263. Dadoše mi tog bolnika da lečim. Nar. pjes. vuk. 1, 351. Bi li na ńega ruku stavio da ga liječi od žutice. S. Ļubiša, prip. 107. — *bbb) u metaforičkome ili u prenesenome smislu, shvaća se kao bolest duševno stańe.* Naručnik za župnike... š ńim nek liječi pokornike. J. Kavańin 126a. Nisu duzi Božji biči, kad ih šaļe, da vas liči. 328a. Mast se prilikuje ocu, jer nas liči milostju svojom. A. Baćić 8. Ličismo Babiloniju, to jest grišnika, ali ne kti se izličiti. F. Lastrić, ned. 337. Što ga ličim od slipoće *(duševne)*... V. Došen 68b. Ako sam pravedan, da me liječite od napasti ļudske. Pravdonoša. 1852. 9. — *ccc) u jednome primjeru* XVIII *vijeka, shvaća se glad kao bolest.* Nek uboga hranom liječi ko se diči pravim Bogom. J. Kavańin 70b. — *ddd) metaforički, vidi kod* ļeskov *ili* mast. Mi ćemo ńih ļeskovom mašću liječiti. M. Pavlinović, razg. 54.

bb) objekat je životińa. Lav... služeći človiku ki ga biše ličil... Transit. 285.

cc) objekat je bolesno udo ili dio tijela. Kako su tu ostavili Novaka kod jednoga starca, da mu liječi nogu što je bio pokvario. Vuk, gram. i polem. spisi. 1, 144. — *Metaforički.* A s pomasti takvi riči mli da svoje srce liči. V. Došen 115b.

dd) objekat je što neživo, glagol se shvaća u prenesenome smislu. Kiselo vino lečiti. P. Bolić, vinod. 2, 17.

c) objekat je sama bolest (ili rana).

aa) subjekat liječi na kome drugome bolest. aaa) u pravome smislu. Da liče vsaki beteg i vsaku bolezan. Anton Dalm., nov. tešt. 1, 13. Nemoći ličahu. F. Vrančić, živ. 23. Da ti ranu tuj činimo s pomńom vidjet i liječiti. Ġ. Palmotić 2. 137. Sve ličaše beteżnosti. P. Knežević, životi. 43. Ranu ličiti bòlî. V. Došen VI. Ljekarija s kojom bi nemoći liječili. J. Matović 520. Ne ličiše misnici gubu. I. Velikanović, uput. 3, 125. Da mi lečiš moje grdne rane. Nar. pjes. vuk. 1, 351. — *bbb) metaforički, kao bolest shvaća se duševno stańe.* Rane griha Bog sam liči. V. Došen VI. Kojim ranam svega vika dat ne more nitko lika, nego likar od visine, duša uvik da ne gine, koji takve ličoć rane... 5a. — Koji liči ļuvene nemoći. M. Držić 37.

bb) može čeļade i na sebi liječiti bolest, i to uprav, ili u kauzalnome smislu povjerivši se drugome da ga liječi. ne mogu se svagda razlikovati ova dva značeńa. aaa) u pravome smislu. Liječimo sad ranu, a krivca, kćerce mâ, pustimo na stranu. F. Lukarević 146. Bižati nagliše, rano pod šatore ličiti svoje. F. Glavinić, cvit. 275a. Ivan liči rane svoje ružno izpečene, al' neće Ivan da su komo znane. A. J. Knezović 174. Da jedan čovik ima deset smrtnih rana, i da liči devet a jednu ostavļa, ona 'o sama zadovoļna dati mu smrt. M. Dobretić 108. — *bbb) metaforički (vidi aa) bbb)).* Ima človik za ličiti ranu od nenavidosti razmišļati ono što prudi... Š. Budinić, ispr. 95. Koje je *(grihe)* triba ličiti svetom pokorom. I. Ančić, svit. 51. S tim srce pokripimo i ličimo duše rane. V. Došen 203a.

cc) mješte prave bolesti objekat je kakvo zlo uopće, te liječiti *u prenesenome smislu znači: popravļati, ispravļati.* Liječit zlo čemu je koje se danas svršuje? (D). Poslov. danič. Što ludi zaludi, sto mudrijeh ne liječe. Nar. posl. vuk. 357.

b. subjekat je životińa u ńekoj narodnoj poslovici, gdje uprav pripada pod c. Koji me pas uvijedao, svojom dlakom liječio. Nar. posl. vuk. 143.

c. subjekat je lijek ili uopće ono čim se liječi. a) u pravome smislu. Ima inorog jedan rog na glavi, koji rog ima krepost od otrovi liječiti. M. Divković, bes. 16b. Otrovanu ranu ļutu gvozdjo i ogań samo liječi. I. Gundulić 498. Ova strijela rańa i liječi. I. V. Bunić, mand. 9. Bječva lijepa gubo ne liječi. (D). Poslov. danič. Dub prvoga vijek ne pada od udarca, ki se siječe, ljekarije često kada pristavļajuć nemoć liječe. J. Kavańin 82a. Akila šipa izbrana, rani i liječi kâ u isto doba. J. Kavańin 402b. Nego melim koji liči. V. Došen 251a. — *b) metaforički.* Pokora je lokva zdrava kâ od grijeha gubu liječi. J. Kavańin 63b. Izpovijed liječi rane od duše naše. S. Margitić, ispov. 3. Pak neka se u tom diči *(moj ukor)*, da žegući zloću liči. V. Došen 252a.

2. *pasivno.* Ki kasno su ličeni trudno ozdrave. A. Komulović 70.

3. *sa* se, *pasivno ili refleksivno. — Između rječnika u Mikaļinu* (ličit se *kod* strabit se) *i u Stulićevu* (‚medicinam sumere').

a. *subjekat je čeļade. — Ne može se u svijem primjerima poznati jeli refleksivni ili pasivni glagol. a) u pravome smislu.* Ako koji odь rečennihь junaka bude rańenь, obeštavamo dati lêkara i lêkarije da se lêči. Spom. sr. 1, 49. (1403). U te dni prihodite i liječite se, a ne u dan subotńi. N. Rańina 165a. luc. 13, 14. Od nemoći se liječiti. M. Divković, bes. 305a. Prid ńim stanu redom kako da se liče ńegovim pogledom. Đ. Baraković, vil. 24. Da se dlakom vuka liječi. J. Kavańin 268a. Kadno smo bolestni ter se ličimo, dobro činimo. J. Filipović 1, 499b. Pokaraše ženu, zašto se došla ličiti u svetkovinu. F. Lastrić, ned. 371. Kad smo nemoćni, liječimo se. I. A. Nenadić, nauk. 98. Zove ružne slipe nemoćnike, da se peru i od boli liče. A. Kanižlić, rož. 90. Koji se ličaše od rana. And. Kačić, kor. 259. Bolan da se liječiš. (Kad se hvali kakvo jelo). Nar. posl. vuk. 21. Ovijem se u onijem zemļama liječe od različnijeh bolesti. Vuk, rječn. *kod* dafinovo zrno. Da se Maksim u Žabļaku liječio godinu dana. Vuk, nar. pjes. 2, 565. — *b) metaforički.* Milosti ńom daruj kôm no se slab liči. Đ. Baraković, vil. 20. Od grija učińenoga ličimo se pokorom. I. Ančić, svit. 56. Po svetijeh sakramentih ili se ličimo od bolesti duhovnijeh... A. Baćić 260. Bili su sakramenti, po kojim od griha josu se onda ličili. J. Filipović 3, 6a. Otje spasitel da se živom virom liče pravovirni ńegovi. F. Lastrić, ned. 264. A kad bi se tog ostali *(bludnici)* i pokorom ličit stali. V. Došen 111a. S čim ćemo se od griha ličiti. M. Dobretić 5.

b. *subjekat je bolest (rana), glagol je pasivan. a) u pravome smislu.* Kad se liječe rana dira. V. Došen 250b. Da se neće već ličiti rane. 51b. — *Amo bi moglo pripadati i ovo:* I ličit se već ne dade *(meso smrdeće).* V. Došen 81a. — *b) metaforički.* Možebit bi pravo bilo da se grijeh ńe već ne liječi. I. V. Bunić, mand. 3.

LIJEČNÎČKÎ, *adj. koji pripada liječnicima ili uopće liječeńu. — U pisaca našega vremena, a između rječnika u Stulićevu* (‚medicinalis').

a. *adj.* Počeo o tom razmišljati i liječnički zbor. M. Pavlinović, rad. 59. Kod liječničkog pregledaña ima se postupati . . . Zbornik zak. 3, 556.

b. *adv.* lȉječnîčki. Takav se profesor ima svake godine ureda radi liječnički pregledati. Zbornik zak. 1874. 3.

LȊJEČNÎK, *m. čovjek kojemu je posao liječiti, isporedi* ļekar. — *Od* XVI *vijeka po primorju, a između rječnika u Mikaļinu* (ličnik, likar ‚physicus, medicus‘; ličnik od rana ‚chirurgus‘; ličnik od koña, ‚veterinarius, medicus equarius vel pecorum‘), *u Belinu* (‚medico, dottor di medicina‘ ‚medicus‘ 468[a]), *u Stulićevu* (‚medicus‘), *u Vukovu (u drugome izdañu kod* medig, *a nema napose; u trećemu je dodato:* [liječnik, vide ļekar]). Umri otrovan od ličnika. Š. Kožičić 51[a]. Nije od potrjebe zdravijem liječnik negli nemoćnijem. N. Rañina 196[a]. matth. 9, 12. Komu liječnici govorahu da će izgubiti vid. Zborn. 19[a]. Ako vidiš *(u snu)* da se liječnikom učiniš, toj prilikuje dobit. 130[a]. Ki grede k ličniku za od ńega imat lik. D. Rañina 146[b]. Rana ličniku kazana ured se izliči. Nauk brn. 47[b]. Donio bješe on kakono liječnik razlike masti. B. Kašić, per. 41. Kakono višti ličnik i likar. rit. 51. Liječnik koji po načinu od ljekarije i zlamenja rijet će... M. Orbin 58. Ako čine negocija kako od liječnika. I. Držić 296. Boļe pohodit negli bit pohođen od liječnika. (D). Duhovniku i liječniku i parcu ne taji istine. (D). Mrtvu liječnika vodit. (D). Poslov. danič. Što 'e liječnik rani, ogań zlatu. J. Kavańin 342[b]. Mudar liječnik gorke trave da'e bolestnim. 510[a]. On je meštar od liječnikov. 510[b]. Svi ličnici rekoše jednim glasom da porod ne može živiti. A. d. Bella, razgov. 112. Neće da uzme išta od liječnika naredjeno. B. Zuzeri 25. Liječnici izvan stana od nemoćnika klimaju glavom. 249. Liječnike dozovite. 377. Človik pridaje zdravļe ličniku. I. P. Marki 76. Svak je držan postiti, osvem male djećice i nemoćnikah sudom od liječnika. I. A. Nenadić, nauk. 149. Liječnik liječi a Bog ozdravļa. (Z). Ni stara barbijera ni mlada liječnika. (Z). Poslov. danič. Ne čini se ovo po nas, nego svjetom od liječnika, a ne može se liječniku dat razumjet. Đ. Bašić 34. Znam da je trudno liječniku ozdravit jednoga kužnika. 92. Crkva zapovida ličnikom, da kad su zvani nad nemoćńika... Ant. Kadčić 219. Kako jedan kip izrañeni naj strahovitiju tilesnu ranu naj prvu ukaziva svomu ličniku. I. J. P. Lučić, doct. 17. Ti dovedi tri dobra liječnika, oni će izvidat Milicu. Hrv. nar. pjes. 1,231. Anto Kuzmanić liječnik. Nar. pjes. vuk. 3,579 *(među prenumerantima).* Rana se bez liječnika ne vida. V. Vrčević, niz. 30. Šćepan liječnik i ļekar. S. Ļubiša, prip. 90. Evo dobra godina liječnicima i ļekarima. prič. 155. Spremi knigu po Kočetu liječniku svomu. Osvetn. 3, 119. Liječnik, ļekar ‚arzt‘ ‚medico‘. B. Petranović, ručn. kń. 52. — *U metaforičkome smislu.* K tebi, vrelu od milosti, Bože, ištem pristupiti,... htjej, liječniče, tvom kreposti izrañena izliječiti. I. Akvilini 287. Pameti nemoćnoj slatka je riječ liječnik. (D). Poslov. danič. Ambroz sveti, liječnik duša. J. Kavańin 55[a]. O liječniče svemogući *(o Bogu)!* 88[a]. Ličnici duhovni. Ant. Kadčić 181. Duhovni liječnik. A. Kalić 119.

LȊJEČNÎKOV, *adj. koji pripada liječniku.* — *Između rječnika u Stulićevu.* Liječnikovo zabrañenje. P. Kanavelić, iv. 312. Da mu se sjutra dan bude staviti u dilo ličnikova naredba. A. d. Bella, razgov. 31.

LIJEČNO, *n. mjesno ime u Crnoj Gori.* — *U narodnijem pjesmama našega vremena.* Vino piju do tri pobratima na Liječno u bijelu crkvu. Nar. pjes. 4, 416. Đoñi s vojskom na ravno Liječno. 4, 418.

LIJÈĆI, lijèžêm, *impf. vidi* 2. leći. — *U naše vrijeme u Boci.* E moj vujo! moj lijepi brajo! kad su se tvoji vragovi lijegli, moji su gaće nosili. Nar. prip. vrč. 185.

LIJEDVIJE, *f. pl. (?) vidi* leđa. — *Tri puta (pisano* lêdvije) *u rukopisu* XV *vijeka pisanome crkvenijem jezikom.* Têlo človêčьskoje otь 4-hь izlivь sьstojit se . . . kьždo bo kyhь vь svoje mêsto ziždetь se: . . . žlьčь črьna vь lêdvije vrьhu bubrega, . . . Sredovječn. lijek. jag. star. 10, 95 Kromido bêli svari dobrê s vodomь i prilagaj na dimije i na lêdvije i sokomь têmь pari lêdvije i dimije. 111.

LIJEĐA, *n. pl. vidi* leđa. — *Na jednome mjestu (pisano* lijedja) *u pisca* XVII *vijeka, ali je jamačno štamparska pogreška, jer se drugdje u istoga pisca nalazi svagda* ledja. Kako će ti uteći ali lijedja k tebi okrenuti? M. Divković, bes. 387[a].

LIJEG, *m. vidi* log, loža, ļegalo. -- *Ovakovo je značeńe (govori se o kokošima) u jednome primjeru našega vremena. -- isporedi i* lijego. Vještice grabe kokoši s ložnika i s lijega. S. Ļubiša, prip. 203. — *Teže je poznati značeńe u ovijem primjerima iz narodnijeh pjesama ličkijeh i bosanskijeh našega vremena (u kojima je* -i-*mj.* ije): I svi ligom izgubiše glave. Nar. pjes. marjan. 165. Sve je meni ligom izginulo. 169. Već dočeka regulana vojska, a iz liga zapuca parada. Nar. pjesn. hörm. 1, 421. Kad na talum izvedeš soldate, da postaviš deset dvanaest liga, sviju bi ih đogat preskočio. 1, 265. *u prva bi dva primjera moglo* ligom (lijegom) *značiti od prilike što i* lezeći, ležećke; *mańe je jasno u druga dva; moglo bi se i pomisliti da u svijem primjerima postaje od nom. sing. f.* liga, *a da je ovo od tal.* riga *(prava linija), te da znači što i* red.

LIJÈGÂŃE, *n. djelo kojijem se liježe.* — *Stariji je oblik s* -nije. — *Između rječnika u Bjelostjenčevu* (legańe, polegańe), *u Jambrešićevu* (legańe vkup ‚concubitus‘), *u Stulićevu, u Vukovu* (1. ‚das liegen‘ ‚decubatio‘. — 2. ‚das legen‘ ‚locatio‘), *u Daničićevu* (lêganije ‚cubitus‘). Dolê lêganije. Domentijan[b] 26. Na golê zemļi lêganija. Danilo 296. „Kaži nama biļa od milosti“... „... Jedno biļe docna lijegańe, drugo biļe rano ustajańe, treće biļe neodgovarańe“. Nar. pjes. herc. vuk. 182. Ali domaćin se uzmući, zašto mu nije do legańa. Mag. 1851. 143.

LIJÈGATI, lȉježêm (lȉjegâm), *impf.* 1. leći *(vidi).* — -ije- *stoji u južnome govoru prema ńegdašńemu* ê; *u istočnome glasi* légati, *u zapadnome* lígati. — *Akc. kaki je u praes. taki je u impf.* lȉjegâh, *(u impt.* lȉjegâj, *ali* lijèži), *u part. praet. pass.* lȉjêgân; *u ostalijem je oblicima onaki kaki je u inf.* — *Jamačno je riječ praslavenska, isporedi češ.* lehati, lehám, *poļ.* legać, legam. — *Između rječnika u Belinu* (lijegati, lijegam ‚giacere‘ ‚cubo‘ 343[a]), *u Bjelostjenčevu* (legam ‚cubo‘. v. ležim. 2. polegam ‚cubito‘), *u Jambrešićevu* legam, opadam pod bremenom ‚succumbo‘), *u Stulićevu* (lijegati, lijegam, ‚jacere‘ ‚decumbere‘; lijegati što koga, v. utišititi), *u Voltigijinu (praes.* lijegam *kod* leći), *u Vukovu* (lijegati, liježem, 1. ‚liegen‘ ‚cubo‘. 2. koga ‚legen‘ ‚loco‘: „Lijegao bih ga svako veče kod sebe“).

1. *u pravome smislu, neprelazno.* Svêne sihь iže su izvьnь manastirja lêžušte. Sava, tip. stud. glasn. 40, 168. Svak, sa psi tko liježe, s buhami ustaje. N. Dimitrović 15. Liježući i ustajući Gospodinu Bogu hvalu uzdati. M. Divković, nauk. 211b. Liježuć spat i ustajuć od sna. I. Ančić, svit. 3. Evo ja liježem spati. P. Posilović, nasl. 16a. Tko s djecom lijega, sasran ustane. (D). Poslov. danič. Zlamenujte se svetim križem ustajući, ligajući. J. Filipović 1, 22a. Tko lijega sa psima ustaje s buhama. (Z). Poslov. đanič. Kućnik nije koji rano liže težak pićem i kasno se diže. J. S. Reļković 15. Žene ližu s preslicom i rane. 104. Bolest, poļem od ke marva liže. 384. U večer sam rano lijegala, a u jutru dockan ustajala. Nar. pjes. vuk. 1, 63. Paka liga na meke dušeke. 3, 550. Tu se tako opklade i već počnu legati. Mag. 1851. 143. Sad su ļudi jako hudi, kasno ližu, rano ustaju. Jačke. 7. Kad pođemo legati, ja ću izvaditi kļuč iz vrata. Nar. prip. vuk. 67. Kad počnu lijegati da spavaju . . . Nar. prip. vuk.2 187. Jedno veče liježući u posteļu . . . Vuk, dan. 2, 134. Preko ńega mostić lega. B. Radičević (1880) 293. — *Sa* se, *bez subjekta.* Nije se u Novakovoj kući lijegalo prije ponoći. S. Ļubiša, prip. 219. — *U osobitome značeńu*: lijègati, sagnuti se *(sic)*, da mu može uzjahati na krkaču. *(ne znam ko je zabiļežio).*

2. *prelazno, u kauzalnome smislu, činiti da ko leže, polagati ga na posteļu (kao n. pr. mati dijete), vidi u Vukovu rječniku. — isporedi ovakovi smisao kod* sjesti, trkati, ustajati *itd. — Od* xviii *vijeka.* Ili rode dite mrtvo, ili mu zadadu smrt sobom ga ligajući. F. Matić 66. U večer me rano lijegaše, a u jutro docna ustajaše. Nar. pjes. vuk. 1, 231. Rano mene lijegala majka. Nar. pjes. herc. vuk. 113. 302. Ovo govore žene nad đetetom, kad ga liježu da spava. *u* Nar. pjes. krasić. 1, 156. — *Vidi i drugo osobito značeńe u Stulićevu rječniku, što mi nije pouzdano.*

LIJEGO, *n. gdje se što izliježe. — U jednome primjeru naśega vremena iz sjeverne Dalmacije (u metaforičkome smislu).* Da se grad pretvorio u lijego tuđinstva. M. Pavlinović, razl. spisi. 261.

LIJÈĠBA, *f. liječeńe. — Postaje od osnove glagola* liječiti, *te* č *ispred* b *glasi* ġ, *ali je u svijem primjerima pisano s* č. — *Riječ je stara, isporedi stslov.* lêčьba, *rus.* лечóа *i (boļe)* лѣчóа. — *U knigama pisanima crkvenijem jezikom, pa opet u naše vrijeme kod pisaca, a između rječnika u Stulićevu* (liječba ‚cura medicinalis, curatio, medicamentum, medicamen, medicina, remedium') *i u Daničićevu* (lêčьba ‚curatio'). Velikyhь mukь lêčba grêhovь ispovêdanijo. Domentijanb 176. — *U Šulekovu rječniku:* ‚cur'.

LIJÈHA, *f. malени komad nasađene zemļe koji je ograničen na kojigod način (opkoļen živicom, ograđen, ili samo uzdignut) od ostale zemļe; može značiti i gredu među brazdama.* -ije- *stoji u južnome govoru mj. ńegdašńega* ê. — *Riječ je praslavenska, isporedi stslov.* lêha, *rus.* лехá *i (boļe)* лѣхá, *češ.* lícha, *poļ.* lecha. — *Ima i lit.* lysė, *lat.* lira, *stvńem.* leisa. — *Nalazi se u različnijem oblicima, t. j. ne samo po istočnome govoru* lêha *i po zapadnome* liha, *nego i u mjestima gdje se ne izgovara* h: lijèja, lija *(i u južnome govoru),* lêja. — *vidi i* ļiha. — *Između rječnika u Bjelostjenčevu:* liha *i griješkom* gliha *(vidi kod* liha) ‚lyra, porca, manipulus', v. slog; *u Stulićevu: griješkom* ljej ‚olus, lachanum' *s dodatkom da je našao u pisca Lastrića i s ńegovijem primjerom (vidi dale) u kojemu je* lijeja *acc. pl. od* lijeja *a ne od* lijej; *u Vukovu:* (cf. lija) ‚das beet' .lira' [cf. slog 2, sofa] *s dodatkom da se govori u Crnoj Gori; u prvome je izdańu* lija ‚die schottel (der bifang), die furche' ‚lira', n. p. lija lukova, kupusna *s dodatkom da je po hercegovačkome (južnome) govoru; osim toga zabiļežio je Vuk i oblike* leha, leja, lija; *u Daničićevu:* lêha ‚area'. Vinogradь u Drênovci, lêha Danilovьska. Glasnik. 270. Lêha vinograda. 305. Gońaja ni lihu mekote vidit noć, gdi dubja cvatihu pod voćem se krčeć. P. Zoranić 57a. Ako vrtlar lijeje zaliva . . . F. Lastrić, test. 156a. Ne može se ništa pitomo na ńivu i leju posijati, ako se zemļa pre k tome ne prigotovi. D. Obradović, sav. 71. Sadila Mare basilak veliku lihu poli put. Nar. pjes. istr. 2, 42. Dve lehi salati. 3, 5. Gospodar zemļe baš obilazaše lije i sadove. Magazin. 1863. 106. *(Dosaditi)* vinograd, kupusnu lijehu. Vuk, rječn. *kod* dosaditi. Obrazi su mu kao lijehe mirisnoga biļa. Đ. Daničić, pjesm. nad pjesm. 5, 13. Lom oružja nalomļen krvava, i olovom lijeja uzorana. Osvetn. 2, 173. Lemeš gladan na lijeji ječi. 5, 27. Popuštaju pse, pogaze leje, ogule voće. Srp. zora, god. 1, sv. 5, str. 106. Leha ‚vanese'. u Skurińi. F. Pilepić. Lêha ‚lira'. D. Nemanić, čak. kroat. stud. ıftg. 19. — *I u osobitome značeńu.* Lijèha, f. mjesto između stogova zemļanijeh. U naše vrijeme oko Stona: „Neka ti budu veće lijehe". M. Milas. — *Kao mjesno ime* Lijehe (Léje) *u Srbiji u okrugu kragujevačkome.* Livada u Lejama. Sr. nov. 1867. 428.

LÌJEK, lijèka, *m. što se daje bolesniku da ozdravi, naj češće da popije, ali se shvaća i u širemu smislu. —* -ije- *stoji u južnome govoru mj. ńegdašńega* ê, *te u istočnome glasi* lêk, *u zapadnome* lîk. — *Akc. kaki je u gen. sing. taki je u ostalijem padežima, osim nom. i acc. sing., i voc.:* lîječe, lîjeci. — *Riječ je praslavenska (još se češće nalaze u slavenskijem jezicima riječi što od ove postaju, vidi n. p.:* liječiti *i* ļekar), *isporedi stslov.* lêkъ, *(rus.* лекю *boļe* лѣкю , *češ.* lék, *poļ.* lek. — *Osnova je ove riječi i drugijeh što od ńe postaju prešla iz germanskijeh jezika, isporedi (sa značeńem:* ļekar) *got.* lêkeis, *stskand.* laeknir, *anglosaks.* laece, *stvńem.* lâchi, *engl.* leech, *dan.* laege *(šved.* läkare *može biti opet došlo iz slavenskoga jezika); da nijesu Germani primili od Slavena, poznaje se po staroirskome* liaig, *po kojemu bi ispvra bilo* g *što se u germanskome promijenilo na* k. — *U dva primjera* xvi *i* xvii *vijeka kao da je oblik* lijeka, *f.:* Jokasta: „Što drži u takoj tužici čovjeka?" — Poliniče: „Ufanje ko svakoj nevoļi jes lijeka". M. Bunić 23. Odkriše se očito da su u ńih tijelu vragovi pakļeni, činiše se cijela dva godišta oko ńih sfake lijeko od zaklinanja, od putovanja i od zavjeta, koji se mogahu od ļudi dobrijeh i žalosnijeh namisliti. B. Kašić. iń. 95. *ali u prvome stoji* lijeka *(samo radi slika) kao da je genetiv partitivni; u drugome* koji *može biti samo u svezi s* lijeke, *te vaļa da je griješkom napisano* činiše se *mj.* činiše. — *Između rječnika u Vrančićevu* (lik ‚medecina'), *u Mikaļinu* (lik ‚remedium, medicamentum, medicamen, medicina, curatio, alleviamentum'; lijek, vidi lik), *u Belinu* (‚medicamento o medicina che si dà all' infermo' ‚medicamentum' 468a; ‚compenso, riparo' ‚remedium' 207b; ‚rimedio, provedimento, riparo per non ricever male o danno' ‚remedium' 621a), *u Bjelostjenčevu* (lik, likarija, etc. v. vračtvo i ostala), *u Stulićevu* (lijek *i* lik ‚medicamentum, medicina, remedium'), *u Voltiġijinu* (lijek, v. lik; lek ‚medicina' ‚heilmittel'; lik ‚medicina' ‚heilmittel'), *u Vukovu* (lijek, lek, lik

‚die arzenei, das arzeneimittel' ‚medicamentum, remedium'). — *Ako je izrečena bolest, stoji ili s prijedlogom* od, *ili u dativu, ili s prijedlogom* za *i akuzativom (osobito za dio tijela koji je bolestan).*

a. *u pravome smislu.*

a) uopće. I za tim lik rani dati i braniti. H. Lucić 245. Ki ranom brez lika rani nas nepravo. P. Hektorović 62. Svi mi su zaludu lijeci. N. Nalješković 1, 191. Kad budu ja bolan, tko mi će, jaoh, like činiti noć i dan, kad mi nije tvê dike? 2, 110. Ova korijenja, moje lijeke, ne mogu kazati. M. Držić 169. Ali te zmija udari s čemerom bez lijeka. 467. U vašoj kad puti, vaša čes ku nemoć i malu oćuti, sto lika vazima za moć ju dignuti. D. Rańina 145b. Jeda odkud po kôj sreći još nesrećna moja nemoć kad uzima u čem pomoć i lijek pravi bude steći. S. Bobaljević 216. Pristojaše se da uzmeš lijeke koji bjehu potrebni. A. Gučetić, roz. jez. 138. Uhiti ribu, jer ćeš u ńoj naći lijek. 218. Hrlo se spomeni lik vazet. A. Komulović 70. Učiniše joj mnoge lijeke zaludo mnozi vrijedni liječnici. B. Kašić, iń. 101. Tuj su liječnici i lijeci, vode vruće . . . M. Orbin 74. Kad je nemoć odkrivena, tada joj se lijek nahodi. Ǵ. Palmotić 2, 503. Žive koje iznađoše daše ončas tu na lijeke. J. Palmotić 206. Da ne bi hotil iskat sebi lika. P. Radovčić, način. 34. Jednijem lijekom svakoga liječit. (D). Poslov. danič. I lijek nađe svojoj rani. I. Dražić 23. Ki skazati htje se u milosti vrhu gubavca, vjere odmetnika, ki je prosio gŭbi od tebe lika, i primi dosti. 53. Često al' lijek je u gorkosti, i u plaču utješenje. J. Kavańin 104b. Rani a skrovnoj ni'e lijek dati. 253a. Jutros jedan lijek nije htio dopustiti da ni do odra prinese mu se. B. Zuzeri 25. Da vi znate jedan lijek za rodjaka našega i prijateļa, koji ne može nauditi. 380. Ni lika bolesni ne uzimaju. A. Kanižlić, kam. 497. Nit' dajemo zdravu lika. V. Došen 37a. Kamenu je onom dika, što on žeže zarad lika. 251b. Al' u zimi da tribuješ lika. M. A. Reļković, sat. G4b. Izbavļajući se po liku od nemoći. Ant. Kadčić 113. Za najti koji lik tilu smrdećemu. 181. Kravam da se što piti od lika. J. S. Reļković 383. S jednom dvornicom plemenitom od likova koji su bili u sudovih od porcelana. A. Tomikovič, živ. 182. Kome nije vijeka nije mu ni lijeka. Nar. posl. vuk. 147. Prije bio lijek nego ti zapitao! (Odgovori se onome koji zapita: „Što će ti?" kad se što traži lijeka radi). 262. Apatekar lijek načini. Vuk, dan. 3, 240. Lijek koji kakvu bolest odmah izliječi. poslov. 130. Zato će rod ńihov biti za jelo i lišće ńihovo za lijek. Đ. Daničić, jezek. 47, 12. Pronađite lijek ovoj glavoboļi. S. Ļubiša, prip. 121. Kosu nosi, da pokosi ńome, i vrč ijeda za lijeka prijeka. Osvetn. 2, 174. I on pohita u Beograd radi leka. M. Đ. Milićević, pomenik. 2, 258.

b) ako se izriče bolest može stajati:

aa) u gen. s prijedlogom od. Dat će lik od rane. Š. Menčetić 316. Ŭ ńoj ćeš naći lijek od tvoje nemoći. N. Nalješković 1, 188. Beru se za lijek od svake nemoći. I. Đorđić, ben. 26. Dici lik od gujina. J. Vladmirović 11. Pa ga pitali šta je lijek od kuge. Vuk, poslov. 163.

bb) u dativu. Ranam ti nî lika. Đ. Baraković, jar. 28. Lika ńe nemoći najti ne umiše. Oliva. 26. Zmijskoj rani nije pravog lika. V. Došen VIII. Gubavoj glavi lik. J. Vladmirović 16.

cc) s prijedlogom za *u akuzativu.* Lik za oči ‚collyrium'. J. Mikaļa, rječn. 230b. Lijek za oči, za noge, za glavu etc. A. d. Bella, rječn. 468a. Za svake zledi i nemoći osobiti lijek. A. Kalić 497.

dd) s prijedlozima suproć, prema, proti *i drugijem takovijem.* Lik suproć otrovu ‚antidotus, alexipharmacum'. J. Mikaļa, rječn. 230b. Nit' lik pram toj srdoboļi išto biva boļi. V. Došen 115b. Oni uče bolesti poznavat, proti svakoj i likove davat. J. S. Reļković 168.

c) s toga što se obično po malo lijeka daje nemoćniku (možebiti i za to što se shvaća da lijek vrijedi mnogo kao rijetka stvar), za lijek, od lijeka *može značiti: vrlo malo. — U Vukovu rječniku:* Nema ni od lijeka (ili: za lijek), t. j. ni malo. Izagnaše sve te ļudi nahvao i ne ktješe da jedan cigloviti za lijek u tizijeh stranah ostane. M. Držić 241. Sramota gre priko, poštenje nî za lik. Đ. Baraković, vil. 313. Po selijeh i po stanovijeh jur Turčina ni za lijek nema. Osvetn. 2, 37. Slavjanskoga jezika inokupnoga nigdje ni za lijek. M. Pavlinović, razg. 7. — *u ovome je primjeru* za lijeka *(vidi kod* za): Nu poslije nakon malo tako prisuši *(potok)* da ne ima ni za lijeka jednu čašu vode i pastijerče svako bosonogo prohodi ga bez ugaženja. B. Zuzeri 131. — Koliko dâ simena srčika? Sasma malo kao da je od lika. J. S. Reļković 136. Maǵara ni od leka ne bi bio našao u Banatu. S. Tekelija. let. 119, 21.

d) u pjesmi našega vremena ne dati lijeka *(o vojnicima koji ubijaju u boju) stoji u nekome ironičkome smislu.* U to indat od Pipera dođe, a stotina i pedeset drugah isprijeka, ne dadu lijeka, i ubiše pedeset Turakah. Nar. pjes. vuk. 4, 117.

e) u ova je dva primjera malo drukčije značenje, jer se lijek shvaća kao nešto čim neka fizična promjena na dobro postaje u čeļadeta koje nije u pravome smislu bolesno: Zna li koja kakoga lijeka, ne bi l' ļuba trudna zahodila? Nar. pjes. vuk. 2, 52. Da i danas onđe ide rána zarad čuda i zarad lijeka, koja žena ne ima mlijeka. 2, 124.

b. *u metaforičkome smislu, kad se shvaća kao bolest kakvo osobito tjelesno ili duševno stanje (i čega neživa).* Noć je truda lik. F. Lukarević 284. — Ka *(smrt)* ranu kako mač zadava bez lijeka. M. Vetranić 1, 5. Mrcu bi u ńih lik. 2, 273. Ovojzi da travi budeš dat kreposti i smrti lijek pravi. N. Nalješković 1, 196. Gdi ufah, od smrce da meni lijek bješe. 2, 84. A pametni svi ljekari za ńu *(smrt)* lijeka ne poznaše. J. Kavańin 402a. Od smrti nema lijeka. Nar. posl. vuk. 236. — Od čume mogu bolovati i preboļeti, a topu nema lijeka. S. Ļubiša, prip. 276. — Vuku priki lik od glada. V. Došen 205a. — Sud kad posve već zasmrdi i gadni ga smrad nagrdi, da mu naći lika nije, izbaci se i razbije. 89a. — I da t' bude lik buhaču kripļi . . . J. S. Reļković 140. Koji bi se boļi lijek našao onoj nesretńoj murvi. Pravdonoša. 1852. 30. — Nije hotio da se na visoke planine ǵdi pripovidaše bolestnici peńu, da se žeļno ńega pripovidajućega čutećim lik čudnovatoga ozdravļeńa ńihova ne produļi. Đ. Rapić 98. — Da mi lik izprose u tebe ļubeni. H. Lucić 194. Ne vaļa prositi lik boli koja ga razbaļa. 245. Ļubavi, od tebe nije lijeka negoli jedna smrt. N. Nalješković 1, 195. Hoće li taj vila na milos priti vik, ka me je ranila, da mi da rani lik? 2. 15. Vaj! dali služenje i ļubav velika i gorko tuženje, i rane bez lijeka i ļuven nepokoj . . .? 2, 37. Gospoje, cjeć toga kigodi daj mu lijek, jer veće takoga roba steć ne mož' vik. 2, 52. Pridraga gospođe, molim te, lijek mi daj prije neg mi duh pođe.

2, 99. Kriposti zelenih trava nijesu za dat lijek mojojzi nemoći. M. Držić 401. Rane bez lijeka ove me izbavi. 474. Lik išćući za beteg ljubveni uličiti. P. Zoranić 11. Prigodu prehtajuć i lik moj bolezni. 3b. I za toj daleče sve bježi od mene gluha smrt ka je lik od žeje ljuvene. D. Rańina 99b. Dike izbrane u kojih skroveni lijeci su za rane ke ljubav satvara. 139a. Sladak podsmijeh, riječca od meda, žejan uzdah ali usiljen mojijeh rana bjehu lici. I. Gundulić 223. Razcviljenijeh ljubovnika kim u travah nije lika. J. Kavańin 37a. — Što ideš ištući (‚istući'!) gdje bi se shranio na sem svijetu? a nevoljniče! išti drugovdje: gdi je u svijetu igda taj milos čuvena? nije lijeka ozdraviti tuj ranu. Zborn. 147a. — Mnozi oci lijek ovoj duhovnoj rani iznađoše. A. Gučetić, roz. jez. 16. Privija like duhovne. Ant. Kadčić 118. — V vsih sih mukah bez lika mučiti se. Starine. 23, 76. (1496). Nî tuga kojoj ja nisam lik. Š. Menčetić 305. Cjeć togaj lijek prošu od ovej tužice... daj mi lijek od jada. Š. Menčetić—Ġ. Držić 493. Jer u tugu zajde *(človik)* ka lika ne ima. P. Hektorović 31. — Mâ žeja ovo je da budeš pomoćnik, uzmožno ako je dat misli mojoj lik. Đ. Baraković, vil. 150. Nijedan ini lik rasržbi nî veći, ner kad misli človik da će mrtav leći. P. Hektorović 43. Kriposni lijek od grijeha. A. Gučetić, roz. jez. 120. Lijeci suprot oholasti. B. Kašić, zrc. 109. Lijek od neznanja. I. Držić 7. Lijek suproć sedam grijeha. I. Đorđić, salt. 15. I dok iz ńih zlo iztrese, i zloćami lik donese. V. Došen 253b. — Ja ću ti pokloniti jedan lik po komu ćeš tvoj život veselo i srićno provoditi, blagom obilovati, u mudrosti svekolike nadići. A. Kanižlić, kam. 7. Tu u ljekara ljubljenoga lijek môj rani naći moć ću. I. V. Bunić, mand. 17. Da bi jih *(grihov)* tisućkrat veće bilo, ništar su pri liku tvoga odkupljenja. P. Radovčić, način. 118. Čin' da 'e pjesan ova hrla svijem duhovne davat lijeke. A. Vitaljić, ostan. 1. I svim u to vrime spasen *(si)* lik donila. 388. Ako si bolestan, on je lik tvoj. M. Zoričić, osmina. 19. Rânâ iz kojijeh se lijek istoči za svega svijeta. Đ. Bašić 60. Like nebesko. Ant. Kadčić 107. Morebiti ne poznaješ, u čemu se uzdržaje onaj trud? prvo u ustrpljeńu kada odbacuješ negove like, kako se isti tuži: ‚laborari sustinens'; drugo, u dugoći vrimena u komu tebe na pokoru čeka dajući lik neumrlnosti. Đ. Rapić 69. Ukazuju se likovi ljubavi i ljubav Isusova bez lika. A. Tomiković, gov. vi.

c. *u naj širemu smislu,* remedium, *djelo, radńa ili uopće što čim se uklańa ili ispravlja kakvo zlo (u naj širemu smislu).* Vidivši puk like nevolj svojih. M. Marulić 52. Uzdržanjo jest lijek od svijeh krjeposti. Zborn. 15a. Budeš li sada ti, er ni lika inoga, Ekuba, kleknuti prid kralja ovoga? M. Votranić 2, 455. Jaoh ne htje čut sada priklono gdi molju, a nog lijek da mi da u ovu nevolju. N. Naljeković 1, 191. Ako li ja ikada lijek zlu momu naći budu. S. Bobaljević 216. Da bi se ne bio tomu lik našao. B Kašić, rit. 15. Dali gdi su crne sjene strašivoga posred plama trijebi je da sit budem sama i nije drugi lijek za mene? I. Gundulić 89. Inomu zlu lasno je najti lika. I. T. Mrnavić, ist. 106. Sad ga ljubim i za ńime mrem bez lika. Ġ. Palmotić 1, 73. Nije načina, nije lijeka za smiriti me nemire. 2, 195. Ali u ljutoj mre gorčini, da zlu tomu lijeka nije. A. Vitaljić, ostan. 30. Šteta nije brez lika. A. d. Bella, razgov. 234. Svomu je lijek do smrti. (Ž). Poslov. danič. Ako se je zao glas raširio, ovomu vala da lika najdu. Ant. Kadčić 259. Koji se lijek prikazuje od tolicijeh zala. J. Matović 477. Neizbrojnijem našijem bijedam lijeke a pogibjam obranu prikladnu prositi. I. M. Mattei 32. Ne ima se za zlo ono suditi, što zlu lik biva. B. Leaković, nauk. 450. Pravo nije, ma lijeka nije. Nar. pjes. vuk. 5, 399. Đe su danci, tu su i lijeci. (Dok čoek još ima dana da živi, lasno mu je lijek naći). Nar. posl. vuk. 78. Svakome zlu smrt je lijek. 278. Tvrdoglavi samovoljci neće da slušaju ... Dakle nema drugoga lijeka nego ovaj: cijelo državno društvo izbere među sobom jednoga ... Vuk, priprava. 58. Ima li lijeka, da prav ne ginem? S. Ljubiša, prip. 212. On će mojim nevoljama naći lijeka i razloga. 227. Kako ću od veće mańu nesreću skovati, a bez jedne no ima mi lijeka. Pravdonoša. 1852. 33. Ako načelnik kotara opazi zanemareńe ili zloporabu kakovu, da potraži lijeka u više vlasti. Zbornik zak. 1853. 60. — *Ironički.* Pestulesa bi lijek ovizijem koji se vrćahu ovdje. M. Držić 364.

LIJÈKATI, lîjekâm (?), *impf. isporedi* lijočiti. — *Samo u naše vrijeme.*

a. *prelazno, vidi* liječiti. — *U jednoga pisca iz Hercegovine.* A dok bude kneza i Cetińa, lasno ćete rano lijekati. Osvetn. 3, 159.

b. *neprelazno, kao* liječiti se. — *U sjevernoj Dalmaciji* (lîkati). Lika' je doma godinu dana, pak je umro. M. Pavlinović.

LIJEL, *vidi kod* Lijelov.

LIJELATI, LIJELE, *vidi* lil-.

LIJELKO *(ili* Ljelko?), *m. ime muško.* — *U spomeniku* XV *vijeka, a iz ńega u Daničićevu rječniku* (Lêlько, ime muško: čovjek kralja bosanskoga Ostoje, sveštenik). Staracь Lêlko. Spom. sr. 1, 51. (1404).

LIJELO, *vidi kod* Lijelov.

LIJELOV (Ljelov), *adj. koji pripada Lijelu (Ljelu?), po čemu bi* Lijelo (Ljelo? *ili* Lijel? Ljel?) *bilo ime muško.* — *isporedi* Lile. — *U spomeniku* XIII *ili* XIV *vijeka i otale u Daničićevu rječniku* (Lêlovь). Miho, Lêlovь zetь. Mon. serb. 62. (1293—1302).

LIJEŁATI, lijeljam, *vidi* leljati *i* lilati. — *Samo u Voltiġijinu rječniku:* v. lelati.

LIJÈMÂŃE, *n. djelo kojijem se lijema.* — *U Vukovu rječniku.*

LIJÈMATI, lîjemâm, *impf. biti, tući, mlatiti (koga).* — -ije- *stoji po južnome govoru, te po istočnome glasi* lémati *(nalazi se i u južnome, vidi primjer kod* izlijemati), *a po zapadnome može biti da glasi* límati. *Akc. kaki je u praes. taki je u impf.* lîjomâh, *u impt.* lîjemâj, *u part. praet. pass.* lîjemân; *u ostalijem je oblicima onaki kaki je u inf.* — *Ne znam za postańe; uprav ima mnogo riječi s ovijem značeńem u različnijem mjestima, koje narod izmišlja u šali, ko zna kojom prigodom.* — *U Vukovu rječniku (sa sva tri oblika):* ‚schlagen' ‚pertundo'.

1. LÎJEN, lijèna, *adj.* laboris fugiens, piger; desos, segnis, tardus; ignavus, iners, *kojemu je mrsko raditi; kojemu se mrsko ili teško micati, te ako što i radi, to biva polagahno (isporedi* spor); *u kojega nema duševne snage (pa po tome ni volje) da radi. ako i nijesu ista ova značeńa, ne dadu se svagda razlikovati.* — -ije- *stoji u južnome govoru mj. negdašnega* ê; *u istočnome glasi* lîn, *u zapadnome* lîn. — *Akc. kaki je u* lijèna *taki je u ostalijem oblicima u nominalnoj deklinaciji, osim nom. sing. m. i acc. sing. m. kad je jednak s nominativom; u složenoj je deklinaciji akc. kao kod* lîjon; *u Dubrovniku je*

akc. kao kod lijep *(vidi).* — *Riječ je praslavenska, isporedi stslov.* lěnъ, *češ.* líný, *(poļ.* leń, *lenivac, lijenost).* — *Može biti srodno s let.* lens, *blag, lijen, lat.* lenis, *got.* af-linnan, *uzmicati.* — *Između rječnika u Vrančićevu* (‚deses; iners; lentus; piger; reses; segnis; socors; tardus'), *u Mikaļinu (vidi* lin, *ali toga oblika nema napose, nego kod* liniti se), *u Belinu* (‚accidioso' ‚desidiosus' 16[a]; ‚lento, molle, tardo' ‚lentus' 433[b]; ‚pigro, poltrone, infingardo' ‚piger' 566[a]; ‚poltrone, cioè da poco' ‚ignavus' 571[a]), *u Bjelostjenčevu* (len ‚piger'. v. leńak; lin, v. len), *u Jambrešićevu* (len ‚piger, deses, segnis, ignavus'), *u Stulićevu* (‚piger, deses, iners, socors, ignavus'; len, v. lijen *iz Habdelićeva;* lin, v. lijen *iz Vitaļića), u Voltiģijinu* (len ‚pigro, neghittoso' ‚faul, träg'; lijen ‚pigro, infingardo' ‚faulenzer'; lin, v. len), *u Vukovu (sa sva tri oblika* ‚trage' ‚piger').

1. *adj.* — *Komp.:* ļènijî (ljeniji *u Belinu rječniku* 16[a]. 566[a]; *u Stulićevu* ļeniji *kod* lijen).

a. *uopće o čeļadetu.*

a) kao osobina uopće. Kruh lijena *(grieškom* ‚ljenac') nije blagovala. N. Raňina 188[a]. prov. 31, 27. Tko je lijen ište pokoja. M. Divković, nauk. 274[a]. Samo mrtve te živine *(razložne, t. j. čeļadeta)* ne nahodim nigdi cine, prid smrti bo biše lina a sad što je neg mrcina? V. Došen 204[b]. Did il' pradid što ostavi, lini unuk ne popravi. 204[b]. Što ću reći od haļina linog? što je ńima cina? lakti, pete i kolina kažu cinu od haļina. 205[b]. Jer su *(Cigani)* lini od kolina. 211[a]. Lijenom Bog ne pomaže. Nar. posl. vuk. 169. *(Djevojka je)* lijena, ne bi ju tri koňa krenula. V. Bogišić, zborn. 175. — *U poslovicama ima često nom. sing. m. nominalne deklinacije u smislu:* lijen čovjek *(kao* lijeni). Kada lijen u goru, gora se odmakne. (D). Kad lijen u goru pođe, svu goru posiječe. (D). Lijen gotov plijen. (Z). Poslov. daničić. Kad se lijen nakani, sav svijet popali. Nar. posl. vuk. 120. Skup više plaća a lijen daļe ide. 288. Tvrd više daje, a lijen daļe kasa. 312. — *Amo pripadaju i ovaki primjeri u kojima se ističe ko je ili kakvo je čeļade, te se tijem javļa što bi i kako bi trebalo da radi:* Poglavar lini nevira. V. Došen VI. Puk linog gospodara kune. VI. Pogledajmo indi line odma kućne starešine. 204[b]. To se kaže od težaka linih. M. A. Reļković, sat. G7[b].

b) kad ko u ńekome osobitome slučaju ništa ne radi, te znači što i besposlen. Nitkor lin ne sidi. Đ. Baraković, jar. 31.

c) često se (dajbudi, koliko ja znam, u primorju) umeće u kakvo pripovijedańe ne budi lijen (lijena) *i to ne samo za drugo nego i za prvo i treće lice u smislu: odmah. za to imam zabiļežen samo jedan primjer iz doňega primorja, i taj je nepotpun:* Ona ne budi lena. Nar. prip. mikul. 23. *nema za čudo ni u ovome rječniku kod* biti (budem). *u Dubrovniku bi se od prilike moglo kazati kod pripovijedańa:* „Htio me je tijem riječima privarit, ali ja, ne budi lijen, ńemu odgovorim . . ." P. Budmani. — *Isto je značeńe u ovome primjeru kod* ne biše lini: Šator mu razbiše i ne biše lini, haznu mu obiše. B. Krnarutić 19.

d) značeńe je ograničeno riječima kojima se pokazuje da ko nerado ili sporo radi u kojemu osobitome poslu ili djelovańu. ovakovo se ograničeńe izriče ili supstantivom ili infinitivom.

aa) u dativu. On tomu ne bi lin. Đ. Baraković, jar. 64. Lijen dobru, zlu pospješan, sržbe, grabše, zlobe htje*(l)* sam. J. Kavańin 395[b]. — *Uz dativ može biti i prijedlog* k, *vidi kod* d, *b) aaa).*

bb) u akuzativu s prijedlogom na. Si že zapovêdaju ne byti jemu lênu na ispravļenije službу crьkovnyje. Sava, tip. stud. glas. 40, 160. Na ostale je kreposti lijena i nepomna. B. Gradić, djev. 71. Lin jest na molitvu. Š. Budinić, ispr. 71. Da ne budeš lin na općena. B. Kašić, nasl. 34. Lin na vrućinu i okrepeńenje. A. Georgiceo, nasl. 307. Na mir *(si)* lina. I. Ivanišević 188. Ti si toliko lin na dobro. Michelangelo. 20. Ki ne biste lini na vojničku dila. B. Krnarutić 25. Mučan je i lijen na svako dobro dilo. I. Ančić, svit. 2. Na dobro ne bud' lin. Đ. Baraković, vil. 157. Na dobro ne bud' lina. A. Vitaļić, ist. 80[b]. Lin bivaš na dila duhovna. M. Zoričić, osmina. 46. Al' su žene na to line naše. J. S. Reļković 196. Da je lin na molitvu. B. Leaković, gov. 8.

cc) u lokativu s prijedlogom na. Koji su lijeni na službi Božjoj. A. Gučetić, roz. jez. 184. Ostali bi kako lini na službi tvojoj. A. Vitaļić, ist. 176.

dd) u lokativu s prijedlogom u. Rečeni Foka i nepravičan u zakonu i len va oružju. F. Glavinić, cvit. 307[b]. Ako bi bil len u zapovidi Božjoj. svitlost. 78. U čemu do sada bih lijena. V. Andrijašević, put. 321. Nemoj ti biti lijen u stvari toliko korisnoj. Misli. 82. Ne budite u poslu lijeni. Vuk, pavl. riml. 12, 11.

ee) u akuzativu s prijedlogom za. Za mišļeńe lijen, i za drugovańe s ļudima nesnosan. Vuk, priprava. 41.

ff) infinitivom. Ne budi lena jisti. Transit. 130. Bižati nije lin. M. Gazarović 129[b]. Nemojte bit lijene s druzijem se zaļubit. G. Palmotić 2, 334. Gdi virovat nisi lina Isukrsta. P. Hektorović (?) 95. Vijeku i tijelu nismo lini darovati tôka lita. J. Kavańin 402[a]. Sad neka lin to činiti nije. J. S. Reļković 326. — *U ovome primjeru uz inf. ima* za *po talijanskome jeziku:* Ma za odgovoriti na dobročinstva Božija svi ste lini i neharni. J. Banovac, razg. 153.

b. *o životiňi.* Nije ti osla tako lina. J. Kavańin 58[a]. Da lijen oslić riječi reče . . . 520[a]. Kao da bi lina krava otelila vola. V. Došen 38[b]. Kletva lijenoj mački. Vuk, poslov. 180. Tu ga *(proso)* jidu sviňe od debļina dizati se line. J. S. Reļković 174.

c. *o duši, voļi, srcu, misli itd., kod čega se misli na čeļade.* Duše u službi line i nepomńive. A. Kanižlić, utoč. 119. — Voļa lina na dobro. J. Banovac, prisv. obit. 31. — Vi lena srdca na virovanje. Anton Dalm., nov. tešt. 127[b]. luc. 24, 25. — Šteti vrstnos krstjanina misao tašta, meka, lina. J. Kavańin 173[b]. — *I o naravi (kod životiňe).* Koń ne naravi lene, obrtan sa svih stran. B. Krnarutić 8.

d. *u metaforičkome ili prenesenome smislu.*

a) uopće o čemu tjelesnome što nije živo.

aa) u metaforičkome smislu uopće. Spljete, sladka otačbino! daj o tebi da govorim, pero moje ne bud' lino, ļubvom leti, kojom gorim, daj blaženstva piši ohola i tog moga prvostola. J. Kavańin 319[b]. Naša mjerila na ovem svijetu tako su lijena i opora, da na utezu kažu samo debele litre i oke. B. Zuzeri 145. Od takve line klade crni ugļen. V. Došen 219[b]. — *bb) kao spor.* Pod ńom krvnici usioni razžižaju dřvâ nalog, da je iz tiha ogńem lijenijem prli i peče. B. Zuzeri 333. — *cc) koji pripada lijenosti.* Leži u mejkom linom perju. Michelangelo. 11.

b) o kojemu udu ili dijelu ļudskoga tijela (radi naj prvijeh dviju primjera vidi a,

d) aa)). aa) metaforički kao o čeljadetu. Tad k oružju lina desnica mu ne bi. M. Marulić 184. Ruke pohitne i skupljene bjehu, a noge k dobru lijene. I. Gundulić 225. Ako ostane srce kako i prije otvrdnuto a ruke lijene i zavezane na svako dobro djelovańe. B. Zuzeri 182. Jer gdi mamu linost veže i teški ju pań prituže, da se s lini nogu svrže, i na zemļu pań povrže. V. Došen 207b. — *u ovome je primjeru* trbuh *shvaćen kao čeljade (u basni).* Jednoč uda trbu*(h)* pozlobiše, kako Esop u fabulah piše . . . i med sobom ovako zboriše: „Zašto bi mi trbuha gojili i nas iste porad ńeg znojili, kad on ništa ni trudi ni radi, neg lin spava il' se gdigod ladi?“ M. A. Reļković, sat. K2a. — *bb) koji pripada lijencu.* Niti vatre ja naloži*(h)* na ńegovoj linoj koži. V. Došen 267b.

c) o djelovańu ili stańu, preneseno sa subjekta ili s adverba. Lêno pokaranje. Korizm. 44a. Prid mojim linim hodom i postupom leteći biži. P. Zoranić 37b. Htihu uda pokojem linim pokripiti. I. Zanotti, en. 11. Čeljad budnć zakopana linom u snu . . . 19. Zaslužiti smrt nemilu po linome svome dilu. V. Došen 245b.

d) o zakonu (načinu), kao spor. Srditost božanstvena hodi mnogo lenim zakonom. Korizm. 30a.

e) o zimi (jer preko zime zemļa ne rađa). Gre za litom jesen plodni, za jesenom zima lina. A. Vitaļić, ist. 559a.

f) u jednoga pisca XVIII *vijeka* lina kuga, tmina, slipoća *znači što i* lijenost, *ali s većijem ukorom.* Kuga lina od svi naj gora. V. Došen v. Ime mu je od visine, dilo mu je line tmine. 239b. A ja do sad što govori*(h)* dok slipoću linu kori*(h)* . . . 266a. — *Amo može pripadati i ovaj primjer radi* lino tisto *(radi* lina klada *vidi a) aa) na kraju).* Tako i vi, starešine, ne budite klade line, na jednome ležeć mistu u linome svome tistu. V. Došen 230b.

2. *adv.* lîjeno. — *Komp.* ļènijê, *vidi* ljenije ‚più pigramente' ‚pigrius'. A. d. Bella, rječn. 565b; ļenije. J. Stulli *kod* lijeno; linije. J. S. Reļković 289. — *Između rječnika u Mikaļinu* (lino ‚desidiose, otiose, per desidiam, ignave, ignaviter'), *u Belinu* (‚accidiosamente' ‚desidiose' 16a; ‚lentamente' ‚lente' 433a; ‚pigramente, con pigrizia' ‚pigre' 565b; ‚poltronescamente' ‚desidiose' 571a), *u Bjelostjenčevu* (leno, tromo, lotro ‚pigritanter, ignaviter, per insidiam *(sic),* pigre, desidiose, lente et seguiter, languide, cunctanter, morose, oscitanter'), *u Jambrešićevu* (leno ‚desidiose, pigre'), *u Stulićevu* (‚pigre, ignave, desidiose, otiose etc.'), *u Voltiģijinu* (leno ‚pigramente' ‚auf eine faule art'). Lino mi se bi ustati. M. Marulić 264. Dojde lino noge prostirajuć. 264. Lino i neharno nastoje nauku. Š. Budinić, ispr. 89. Lijeno objet vršiti a naglo prijevare. D. Rańina 9b. Ako li ko ino uzdržiš mišļenje, ne hodi ti lino iskat mu svršeńe. I. T. Mrnavić, osm. 133. Hoćeš li dakle lino i mlohavo hoditi na dobro . . . Michelangelo. 22. O Lucile, ne stoj lino, prid cosara hod'mo smino. P. Hektorović (?) 126. Ja ću spovidati hvalo ne studeno i lino. A. Vitaļić, ist. 82. Tko lino kućom vlada. V. Došen 204b. Kada voli lino leći neg potrebna radoć steći. 209b. To je lino ludovati. 214a. On za ńime lino istom hoće l' neće l' postupa. M. A. Reļković, sabr. 49. Koje lijeno i kao umorno hodaju. I. Jablanci 138. Ovo držanstvo toliko se lijeno izpuńa u crkvi. J. Matović 155. I linijo put pod noge grabi. J. S. Reļković 289. Lino nek ti sušit šļivo nije. 370.

2. LÎJEN, *m. u Vukovu rječniku:* mjesto ‚lijenost' (da bi se složilo sa ‚drijem' i ‚drijen') u ovijem riječima: „Ja kad viđeh zelen drijen, predadoh mu vas moj drijem i lijen“, koje ugledavši u proļeće prvi drijen s cvijetom rekne (u Boci) onaj koji je rad da mu se ne drijemļe onoga ļeta *(vidi i* Nar. posl. vuk. 108).

1. LIJÈNAC, lijènca, *m. lijen čovjek, vidi* ļenivac. — *Akc. se mijeńa u voc.:* lîjenče, lîjenci, *i u gen. pl.* lîjenâca. — *Od* XV *vijeka, a između rječnika u Mikaļinu* (linac, lotar ‚desidiosus, deses, otiosus, ignavus, iners, ad Eurotam sedens, reses', *i kod* ležak), *u Belinu* (‚accidioso' ‚desidiosus' 16a; ‚pigro, poltrone, infingardo' ‚piger' 566a; ‚poltronaccio, gran poltrone' ‚valde iners' 571a; ‚scansafatica, si dice di chi non applica a qualche cosa' ‚cessator' 648b), *u Stulićevu uz* lijen), *u Voltiģijinu* (v. leńak). Nepomńivi linci. M. Marulić 118. Lijenci biti će prašani od ńih vrjemena. Zborn. 56a. Bi lijenac rad, mrkline da ostavi. M. Vetranić 2, 66. Dokle ćeš, lijenče, spavati? kada ćeš ustati oda sna tvoga? M. Divković, bes. 783a. Ondi će biti obadani linci gorućimi šiļci. B. Kašić, nasl. 51. Da oholac ima biti ponizan, lenac pospišan. F. Glavinić, cvit. 147b. Mudri šaļe lijenca k mravu. M. Radnić 127a. O linče, pođi mravu! P. Posilović, nasl. 45b. Ona lincem pokoj škodni tašće slasti mastju maže. A. Vitaļić, ist. 544a. Zakon ńegov čini se lincem da je mučan. S. Margitić, fala. 264. Lijenci mlaki i studeni. J. Kavańin 442a. Linac mrzi na dobra duhovna. A. Baćić 233. Kamo li ste, prinearni linci? T. Babić, pism. 29. Šaļe mudri dangubnoga linca k mravu: „Hodi, linče, k mravu“. J. Banovac, prip. 242. Lip je vinac, ako neće s trudom linac da ga steče. A. Kanižlić, rož. 96. Lupeži od linaca bivaju. V. Došen v. Zašto Egisto bludno skrivi s tuđom ženom? to se pita. Evo ti uzrok i razlog živi, jer bi linac ovog svita. Blago turl. 2, 157. Da vidimo kako linci oru. M. A. Reļković, sat. G6a. Duh sveti samo radi nauka linca šaļe k crvku malome. Đ. Rapić 25. Takija bi sudac pitao, jeli taj čovik dangubac i linac. 146. Neka lince k poslu od voļe ne čeka. J. S. Reļković 111. Jerbo zime sam se boji linac. 417. Muž nek ne bude linac i neradin. B. Leaković, nauk. 247. Lijenci ne dopiru nikad do izvrsnosti. M. Pavlinović, rad. 15. Slabiću, lijencu, nehajniku ne pomažu naj boļe zgode. 55. Lijenac je brat rasipniku. 125.

2. LIJENAC, lijenca, *m. vidi:* Lijenci, stupovi na kojih leži krov trijema. I. Kršńavi, listovi. 9. — *isporedi* lijenka.

LIJÈNČEV, *adj. koji pripada lijencu.* Kuća linčeva kakva je. V. Došen v. Tko k linčevoj dođe kući . . . 206a.

LÎJENČICA, *f. dem.* lijenka. — *U Stulićevu rječniku:* lijenčica, mala lijenka ‚parva pertica'.

1. LÎJENČINA, *f. augm.* lijenka. — *U Stulićevu rječniku:* lijenčina, velika lijenka ‚pertica longior'.

2. LIJÈNČINA, *m. (i f.) augm.* lijenac. — *isporedi* lijenština. — *Kako drugi supstantivi na* a *što znače čovjeka muškoga je roda u jednini, a ženskoga u množini, premda se nalazi i drukčije, vidi:* O linčina grda! A. Kanižlić, rož. 34. Gdino jedne rad linčine mnoga vojska širom gine. V. Došen 245a. Sami siku *(drŕļe)* to sada *(u ožujku)* linčine, seb' koji kvar, šumi štetu čine. J. S. Reļković 151. — *Od* XV *vijeka, a između rječnika u Belinu* (‚poltronaccio, gran poltrone' ‚valde iners' 571a; ‚scansafatica, si dice di chi non ap-

plica a qualche lavoro' ‚cessator' 648b) *i u Stulićevu* (v. lotračina). I ti tamo poj, linčino. M. Marulić 308. Ne bi lînčînâ slao k mravu, da uče brinuti se pićom. F. Lastrić, ned. 357. Smrad u kući linčine. V. Došen VII. Eto korist, koju čine zemļi, trule sve linčine. 254a. Imadijaše na svoju službu više lenčina. A. T. Blagojević, khin. 16. A današńi poslenici bijau skitńe i linčine. Đ. Rapić 147. Linčina porad mrskoće duhovnih stvari na izvanska tegli. B. Leaković, nauk. 455. Dočim je on takvi lijenčina bio. Nar. prip. bos. 1, 26. Oštri ukoritelj lijenčini i pridrtanu. M. Vodopić. dubrovn. 1868. 208. Nema zakona, koji bi pomakao lijenčinu, rasipnika uštedničio. M. Pavlinović, rad. 6.

LIJÈNITI, lîjenîm, *impf. činiti da ko bude lijen. — Akc. kaki je u praes. taki je u impf.* lîjeńâh, *u aor. 2 i 3 sing.* lîjenî, *u part. praet. pass.* lîjeńen; *u ostalijem je oblicima onaki kaki je u inf. (vidi i kod* 1, b). *— Vrlo se rijetko nalazi u aktivnome obliku.*

1. *aktivno.*

a. *prelazno, u značeńu sprijeda kazanome. — Samo u jednome primjeru* XVII *vijeka u kojemu je objekat* sebe, *te je uprav isto značeńe kao kod refleksivnoga glagola.* Tko sebe ne lini, ter čini ča more, ta dosta učini. Đ. Baraković, vil. 155.

b. *isto je što i* lijeniti se *(vidi* 2). *— Moglo bi biti da je u ovakome značeńu akc. u praes.* lijèńîm *kao u inf. te bi se onda promijenio samo u aor. 2 i 3 sing.* lîjenî. *— U dva pisca* XVIII *i* XIX *vijeka, a između rječnika u Stulićevu (uz* lijeniti se *s dodatkom da je uzeto iz brevijara).* Smilovanje odredit mi tvê ne lijeni. I. Đordić, salt. 137. Milije im je lijeniti po brodovima nego doma zemļu kopati. Š. Ļubiša, prip. 17.

2. *sa* se, *refleksivno, biti lijen. — Riječ je praslavenska, isporedi stslov.* lěniti sę, *rus.* лѣнить*ся*, *češ.* leniti se, léniti se, *poļ.* lenić się. *— Između rječnika u Mikaļinu* (lijeniti se *vidi* liniti se; liniti se, činiti se lin ‚pigresco, pigre sto'; liniti se, odmicati ‚pigror'), *u Belinu* (‚impoltronire. impigrire' ‚pigresco' 386a; ‚poltroneggiare, cioè viver da poltrone' ‚ignaviae indulgere' 571a), *u Bjelostjenčevu* (lenim se, uzlenivam se, lotrim se ‚pigresco, pigrito'), *u Jambrešićevu* (lenim se ‚pigresco'), *u Stulićevu* (‚pigrere, pigrescere, pigrefieri, pigritiae se dedere'), *u Voltiģijinu* (leniti se ‚impigrirsi, impoltronire' ‚faul, träge werden'; lijeniti se ‚impigrirsi, infingardarsi' ‚faul, träge werden'), *u Vukovu* (‚sich der trägheit ergeben' ‚cesso'), *u Daničićevu* (lěniti se ‚pigrum esse').

a. *uopće; po različnijem značeńima što ima* lijen *i* lijeniti se *nije svagda jednako, te može značiti i biti spor i dangubiti, ali se značeńe ne može opredijeliti u svakome primjeru (vidi i* b). Ne lěni se. Stefan, sim. pam. šaf. 11. Ne lěni se, nь vьspreni. Domentijana 28. Ti se liniš i spiš. M. Marulić 230. Ajme, reče, ča se liniš? 265. I kako ručaše, ne hteć se liniti, veselo ustaše. P. Hektorović 22. Tad se podvigosmo, već se ne lineći. 33. Nukajuć svakoga, da se ne lini speć . . . 59. Koji se lijene i neće nikakova trudka podnijeti. M. Divković, bes. 176ab. Kada se čovjek počne lijeniti. 412b. A da of Selin car lini se i straši. Đ. Baraković, vil. 60. Za to se ne line, tvoj kotar po seli i robe i pline. 72. Nitkor se ne lini, a ja sam mramoru priličan i stini. 257. Turci robe, pline, biju, vežu, vode, a naši se line prez tebe vojvode. 351. Ne lini se, slabo tilo. jar. 131. Svaki se lini i nazad poteže. B. Krnarutić 33. Hodi, smrti ļuta, nemoj se liniti. P. Vitezović, odil. 56. Ma kako poče dangubiti i liniti se, učini se veliki bludnik. J. Banovac, pripov. 243. Dok je vrime. nemoj se liniti. A. J. Knezović 257. Ja do krvavoga znoja molitvu činim, a ti se toliko liniš. M. Zoričić, osm. 104. Neg se lini i po kući šeće. M. A. Reļković, sat. K2b. Nit' se linit niti inaditi. K3b. Da se ne nauče zaklinati se, psovati, opijati se, igrati se, liniti se. I. Velikanović, uput. 3. 228. Što se lijenimo zaslijepļeni? A. Kalić 13. Jer tko posla svojega ne čini, već oguža il' se drugač lini . . . J. S. Reļković 298. Što se god ļudi većma trude i napreduju, to sve srećniji i slavniji postaju; a što se god većma lijene i zadržavaju, to naličniji na zvjerińe ostaju. Vuk, dan. 2, 2. Nemojte se lijeniti, nego pohitajte da uzmete zemļu. Đ. Daničić, sud. 18, 9.

b. *kod koje osobite radńe ili uopće kojega osobitoga djelovańa, znači: okańivati se, ne htjeti, ili (prema smislu) lijeno raditi. djelo se izriče:*

a) infinitivom (često). Ptičar lipo pišćat pticam se ne lini. M. Marulić 130. Ki za doteći raj rvat se ne line. A. Komulović 72. Ne lineći se ni krateći pitati svita u ovakoj stvari naučenih. I. Bandulavić, predgovor. Kolko ki dugļe protivit se lini. A. Georgiceo, nasl. 26. Umrit se ne liniš. I. T. Mrnavić, ist. 185. Svaki straže čini tere se ne lini slišati vojvode. B. Krnarutić 21. Ter se ne lini na misu poći. I. Ančić, svit. 169. Ne lijeni se doć, o lijeni! P. Kanavelić, iv. 130. Ter ne samo da se lini obrnuti k našoj viri. P. Hektorović(?) 92. Linio sam se Boga moliti. J. Filipović 3, 130b. Niti se lijenimo sliditi ga tja do brda Kalvarije. F. Lastrić, test. 161a. Da se ne linite naslidovati svetoga Jurja. svet. 52b. Lastavica... ne lini se pratiti ńega na orańe. M. A. Reļković, sat. L6a. Nemoj se liniti često jih privraćati. Ant. Kadčić, predg. 1. Jeli ko od tada krstio se i lijenio k ovakomu liječniku nemoćnu djecu donosit? A. Kalić 542. *— Uz inf. ima* za *po tuđijem jezicima (isporedi g)).* Malo je krstjaninu lijenit se za dobit raj, malo je činit i nastojat kako ga izgubit, neg čini i trudi veće za izgubit nego trebuje za dobit ga. A. Kalić 168.

b) genetivom, češće s prijedlogom od. Tog se koji nit' stidi nit' lini. J. S. Reļković 318. — Koji se lijene od dobra djela. M. Divković, nauk. 277b. Kad puk izraelski poče se od puta i od iste mane liniti, rasrdi se za to na ńe Bog. J. Banovac, pripov. 245. U napridak da zlo čini, il' od dobra da se lini. V. Došen 57b.

c) u dativu s prijedlogom k *i bez ńega.* Gdi ni stvar svršena, svak se k poslu lini. I. T. Mrnavić, osm. 44. Jere cesar hoće tako, da se boje svakojako sad učinit svetilišće, i tomu se ne lin' nišće. P. Hektorović 84.

d) u akuzativu s prijedlogom na. Na tvoju ku oprav nemoj se liniti. J. Armolušić 71. Na dobra dila da se nitko ne lini. A. J. Knezović 237. Koji se line na molitvu. B. Leaković, gov. 191.

e) u lokativu s prijedlogom o. Ne lěni se o svojemь darě ježe ti jestь darovalь ļubiteļь tvoj Hristosь. Domentijana 33.

f) u lokativu s prijedlogom u. I sva koja hoće ona *(ļubav)* dobra čini, kada se ļubovnik u dobru ne lini. A. Georgiceo, nasl. 128. A pri pravdi sudca Boga u svemu se mi lijenimo. J. Kavańin 573.

g) u akuzativu s prijedlogom za. Nikakor se ne liniše za osvetu múžî radi. J. Armolušić 40.

LĬJENKA, *f. motka, naj češće od poduže grane, ne vrlo krive, slabo otesane, što se upotrebljava na različne načine; n. p. naslonjaju se na sohe zabodene u zemlju i tako postaje odrina (vidi i Zorin primjer); ili se na ńima što nosi ili vješa itd.* — -ije- *stoji u južnome govoru mj. negdašńega ê, te u istočnome glasi* lênka *(ima u Vukovu rječniku), a u zapadnome* lînka. — *Akc. se mijeńa u gen. pl.* ļênâkâ *(ist.* lênâkâ, *zap.* lînâkâ). — *Nejasno je postańe: nije srodno s praslavenskijem* polêno, *cjepanica; ne može biti ni s poļskijem* polen, polednia *(značeńe je od prilike kao u Vukovu rječniku kod* lijenka); *jeli postalo od* lijen? — *Od* XVI *vijeka, a između rječnika u Mikaļinu* (lijenka, linka, pritka ‚pertica, lungurius, vallus'; linka kom se dvižu stvari teške ‚vectis'; linke za argate, za bastahe ‚palangae'), *u Belinu* (‚pertica, bastone lungo' ‚pertica' 557b), *u Stulićevu* (‚pertica' *s primjerom Zlatarićevijem), u Voltiģijinu* (linka ‚pertica' ‚klafterstange'), *u Vukovu* (‚die aufhängestange für die wäsche u dgl.' ‚suspensorium'. cf. srg). U toliko smerno vele mene tebi priporučam, i uzgori lijenkom kučam, da ti tegnem u štopele. *(u šaļivoj pjesmi).* D. Zlatarić 202. Nit' je tkano ni predeno, preko lijenke prevješeno. Nar. pjes. mag. 1864. 102. Carić sjede na lijenku, budi čeļad po svijetu. *odgonetļaj: pijetao.* S. Novaković, nar. zag. 166. Prevjesi taj pojas preko lijenke. Vuk, rječn. *kod* prevjesiti. Mirko stoji, pa družinu zbraja i za lijenke prijamļa bajrake. Osvetn. 2, 159. Svako steralo za cijelu mrežu sastoji iz dvadeset podebļih šiļaka usađenih u zemļu. ti šiļci nazivļu se ‚sohe' ili ‚sošice'. ove dospijevaju u rog; na te rogove naslańaju duge i podebļe palice i tako savezuju sošicu sa sošicom. te palice imenuju se ‚lijenke'. L. Zore, rib. ark. 10, 336. Linka je prut na čem vise opanci u sobi (radionici). u Hrvatskoj i Slavoniji. F. Hefele.

LIJÈNOST, lijènosti, *f. osobina onoga što je lijen. — Akc. kaki je u gen. sing. taki je u ostalijem padežima, osim nom. i acc. sing.; u Dubrovniku je drukčiji akc.:* ļênôst, ļênosti, *vidi kod* lijepost. — *Riječ je praslavenska, isporedi stslov.* lênostь, *rus.* лѣность, *češ.* lenost. — *Između rječnika u Vrančićevu* (linost ‚desidia, ignavia, inertia, socordia, torpor'), *u Mikaļinu* (vidi lin-; linost, lotrostvo ‚socordia, desidia, languor, ignavia, inertia, segnitia, segnities et negligentia'), *u Belinu* (ljenost ‚accidia, tedio di ben faro' ‚desidia' 16a; ljenos ‚lentezza, tardità' ‚lentitudo' 43a; ‚pigrizia. infingardaggine' ‚pigritia' 565b; ‚poltroneria, infingardaggine' ‚desidia' 571a), *u Bjelostjenčevu* (lenost, lotrina, lotrostvo, lenobija, tromost ‚pigritia. pigrities, pigritas, pigritudo, desidia, segnitia, segnities, segnitas, inertia, negligentia, ignavia, languor, tarditas ad bene operandum'. 2. lenost duhovna ‚acedia'; linost i ostala, v lenost), *u Jambrešićevu* (lenost ‚desidia, pigritia, ignavia, socordia, inertia'; lenost duhovna ‚acedia'), *u Stulićevu* (ljenost ‚pigritia, inertia, ignavia, segnitia, segnities'), *u Voltiģijinu* (lenost ‚pigrezza, pesantezza' ‚faulheit, trägheit'; lijenost ‚pigrezza, svoghatezza' ‚trägheit'; linost ‚pigrezza, neghittosità', v. lenak), *u Vukovu* (‚die trägheit' ‚pigritia'). Proklatu človeku tvorej rabotu lênotiju. Sava, tip. stud. glasn. 10, 158. Vъstani otъ sъna unynija svojego, otъ tagoty i lênosti. Danilo 29. Govoro toj, linost s ńom pojti nimiše, gledaje ńe svitlost svi se zamamiše. M. Marulić 11. Da za našu lenost v nas od mise korist ne istasći. Naručn. 41a. Peti grih se zove lenost. Korizm. 65a. Načelnikov naših lenostiju i nemarnostiju. Š. Kožičić 37a. Smrtni grijeh jest ljenost. Zborn. 168a. Biž' ča već mož linost, općit u ńoj nemoj. P. Zoranić 52b. Tim zadosti ne kažeš ljenosti. D. Zlatarić 8b. I tako se u ljenosti zapuste. A. Gučetić, roz. jez. 184. Od srģbe, od lakomosti, od linosti. A. Komulović 26. Sveti Pavao karajući i pogrdujući našu lijenost i naše nehajstvo. M. Divković, bes. 127b. San čest u linosti. Đ. Baraković, vil. 157. Dăh ostan linosti. 342. Ti obiraš tmine lenosti. F. Glavinić, posl. 52. Ako bi ku zapovid radi lenosti ostavil. svitlost. 77. Uskrsnuvši od linosti i oholosti. M. Jerković 76. Ljenos je naj veće breme. (D). Poslov. danič. Odvrzimo linost kletu. A. Vitaļić, ist. 315b. Meka ljenos. B. Zuzeri 38. Linost jest nepomļa dobra činjenja. A. Baćić 233. Ljenost na dobra djela. I. A. Nenadić, nauk. 30. Zaštobo od linosti nije prid ispovid pomńivo protresao grihe svoje. A. Kanižlić, bogoļubnost. 115. Linost gńizdo griha. V. Došen v. Od linosti tko god trune . . . 8b. U linost bo kad tko grune . . . 220a. Mlohavščina, mlakost i linost unutrńa. Ant. Kadčić 173. Pomļa protiva linosti. M. Dobretić 202. Ļenost na dobro. A. Kalić 26. Niti se izvitujmo ispuniti naše dužnosti ili radi nepomńe ili radi linosti. Grgur iz Vareša 62. Slovo Božije niktože dlьžanь jestь tajiti svoje radi lênosti. Glasnik. 22, 215. (XVII *vijek).*

LIJÈNSTVO, *n. lijenost, ļenivost. — U dva primjera* XVII *vijeka i našega vremena.* I pomrzim ono, što s lijenstvom djeluje. I. Akvilini 332. I ako su nam se lenstvom zamrcvarile . . . M. Pavlinović, razl. spisi. 338.

LIJÈNŠTINA, *m. augm.* lijenac. — *Postaje od* lijen *nastavkom* ьsk-ina *(gdje se* sk *pred* i *mijeńa na* sč, šč, šć, št). — *U Vukovu je rječniku zabiļeženo da je ženskoga roda, ali o tome vidi kod* lijenčina. — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu* (lénština, línština, lénština, f. ‚der bärenhäuter' ‚desidiosus'). Srete jedan lijenština na putu slijepca. Nar. prip. vuk.2 285. — *U Vrčevićevijem pripovijetkama ima ova riječ (pisana je* ļenština) *kao ime životińi* (Bradypus), *vidi kod* ļenivac; *ali se ne može pomisliti da bi naš narod znao za takovo inostrano stvoreńe, nego je jamačno riječ u svoj pripovijeci (koju Vrčević zove basnom) o lijenu čovjeku.* Dvije ļenštine (životno) (Bradipo tardigrado). Ležale su dvije ļenštine ispod jedne kruške *itd.* Nar. prip. vrč. 182.

LIJÉŃE, *n. djelo kojijem se lije. — isporedi* liveńe. — *Od part. praet. pass.* lijen. — *Na jednome mjestu (sa starijim oblikom* lijenje) *u pisca čakavca* XVII *vijeka, pa po ńemu u Stulićevu rječniku* (‚effusio, infusio'). Lijenje blagodarja božastvenoga u duše pokornih. Š. Budinić, ispr. 18.

LIJÉŃÉŃE, *n. djelo kojijem se ko lijeni. — Stariji je oblik sa* -nje. Tko bo može vijek doseći više mjesto u liňenju. J. Kavańin 366a.

1. LĬJEP, lijèpa, *adj. dva su glavna značeńa: decens, decorus, pristojan, koji je onako kako treba da bude; pulcher, koji uzrokuje vrlo ugodno diviļeńe (isporedi* krasan, prikladan, ugodan *itd.; prema kojijem riječima je u* lijep *naj silnije značeńe). prvo vaļa da je starije; drugo je običnije u naše vrijeme, ali se i sad nalazi vrlo često i prvo i druga značeńa što su iz ovijeh postala. svagda je pohvala, te se s toga može katkad pomiješati i s* 2 dobar (‚aptus'), *premda se kod ove dvije riječi, kad nijesu u svezi s drugima, ističe u* dobar *unutrašńa vrijednost, a spoļašńa u* lijep.

— -ije- *stoji u južnome govoru mj. ńegdašńega* ê, *a u istočnome govoru glasi* lêp, *u zapadnome* lîp. — *Akc. kaki je u* lijèpa, *taki je u svijem oblicima nominalne deklinacije, osim nom. sing. m.* lîjep *(i acc. sing. m. kad je jednak s nominativom); u složenoj je deklinaciji kao kod* lîjep: lîjepî, lîjepâ, lîjepô, lîjepôga *itd.* — *U Dubrovniku je akc. kao kod* lîjep *i u ńekijem oblicima nominalne deklinacije: u nom. i acc. sing. n.* lîjepo, *u gen. sing. m. i n.* lîjepa, *u dat. i loc. sing. m. i n.* lîjepu, *u nom. pl. m. i f.* lîjepi, lîjepe, *u acc. pl. m. i f.* lîjepe *(ovaki je akc. i kod* lijen). — *Riječ je praslavenska, isporedi stslov.* lêpъ ‚aptus, aequus, placidus, congruens, decorus, decens', *(docnije?)* ‚pulcher, formosus', *nslov.* lêp ‚schön', *rus.* лѣпый ‚schön', ‚pulcher' *(ali kao da nije narodna riječ nego crkvena),* лѣпшій, *boļi, češ.* lépeji, lépe, *adv. boļe, comp. od* dobře *(ima i adj.* lepý ‚flexibilis, gracilis' *i* ‚fein'; ‚decorus, pulcher'; *ali mislim da u prvome značeńu može biti druga riječ što postaje od* lep, *a ne od* lêp), *poļ.* lepiéj, *adv. boļe, komp. od* dobrze. — *Miklošić misli da je od korijena* lьp *(vidi* 2. lijep *i* 2. lijepiti), *jer da bi se značeńe: ‚prilijepiti se, prionuti' prenijelo na ‚pristojati se'. — Između rječnika u Vrančićevu* (lip ‚bellus; formosus; pulcher; speciosus; venustus'), *u Mikaļinu* (lijep, lip, krasni, ubav ‚venustus, pulcher sive pulcer, formosus, decorus, bellus, lepidus, elegans' *i kod* gizdav), *u Belinu* (‚bello, vistoso' ‚formosus' 136a; ‚aggratiato, che ha gratia' ‚venustus' 51b), *u Bjelostjenčevu* (lep, kipen, sposoben, dičen, krasan, krasni, pristojan, pristal, uļudan, uzorit ‚pulcher, bellus, formosus, elegans, decorus, speciosus, venustus'), *u Jambrešićevu* (lep ‚pulcher, decorus, venustus'), *u Stulićevu* (lep, lip, lijep ‚pulcher, formosus, venustus, speciosus, decorus etc.'), *u Voltiģijinu* (lep, v. lip ‚con altri' ‚bello, polito' ‚schön, sauber'; lip ‚bello, galante' ‚schön'), *u Vukovu (sa sva tri oblika* ‚schön' ‚pulcher'), *u Daničićevu* (lêpь ‚decens; pulcher').

1. *adj. — Komp. a. sa starijem nastavkom* šь: ļêpšî, *naj običniji oblik. — Potvrđuje se od* xv *vijeka* (ljepši), *vidi:* Pril. jag. ark. 9, 123. (1468); Zborn. 61a. 82b; M. Držić 18. 353; S. Bobaļević 206; A. Sasin 139; *između rječnika u Belinu* (ljepši ‚più aggratiato' ‚venustior' 51b; ‚più bello' ‚formosior' 136a), *u Stulićevu, u Voltigijinu* (lipši), *u Vukovu. — od ovoga oblika miješańem, premještańem i izostavļańem glasova postaje ih još pet, vidi u Vukovu rječniku:* ‚ļêpšî', a govori se i ‚ļêvšî', a kašto i [‚vļeši,] ļêšvî' i ‚ļêšî' na nekim mjestima, kao n. p. u Dalmaciji. — *β.* ļêvši, *gdje se* p *ispred* š *promijenilo na* v *radi lakšega izgovora. — u naše vrijeme, vidi* Pjev. crn. 22b; Nar. pjes. vila. 1866. 647. — *γ.* ļêšvî *postaje premještańem od predašńega. — u naše vrijeme u gorńemu primorju.* P. Budmani. — *δ.* vļêšî *postaje također od* ļevši *premještańem. vidi u Vukovu rječniku:* vļêšî (u Boci) mjesto ļepši *s primjerom iz narodne pjesme:* A izvadi posjeklicu ćordu, a kakva je, stara moja majko, takva može a vļeša ne može. — *ε.* ļêšî, *izostavļańem, vidi u Vukovu rječniku:* ļêšî (po jugozapadnijem krajevima) mjesto ļepši (‚comp. v.' lijep) *s primjerom iz narodne pjesme:* Sve po izbor ļešu od ļešijeh. — *mislim da se govori samo u Boci.* P. Budmani. — *ζ.* ļêpčî *mj.* ļopši. — *Samo u Istri u naše vrijeme* (lîpči), *vidi:* Nar. pjes. istr. 2, 60; Naša sloga, god. 15, br. 19. — *η. s nastavkom* j: ļêpļî. — *u čakavaca od* xv *vijeka* (lîpļî), *vidi* Pril. jag. ark. 9, 123. (1468); *na istoj strani ima i oblik pod α);* M. Marulić 39. 69. 165. *i u naše vrijeme u Istri uz oblike pod α) i ζ).* Lêpļi ‚pulchrior'. D. Nemanić, čakkroat. stud. ıiftsg. 52. *između rječnika u Stuli. ćevu* (ļepļi). — *od* xviii *vijeka nalazi se i sa* j *mj.* ļ: ljêpjî, lîpjî, *vidi* J. Kavańin 389b. 437b. 572a, *i u naše vrijeme u Istri* (Nar. pjes. *u* Naša sloga, god. 10, br. 16) *i u hrvatskome primorju* (Nar. prip. mikul. 16. 17. 32). — *ϑ. na jednome mjestu u pisca čakavca s oba nastavka* šь-ij, *vidi:* Naj lipšije misto. A. Georgiceo, nasl. 327.

a. *u našemu se jeziku kaže* lijep *(i to kao u pravome smislu) o čemu kad je ugodno kojoj mu drago tjelesnoj ćuti (čuvstvu, osjećańu); kod toga neće biti nekorisno dodati da u tuđijem jezicima riječ što odgovara ovoj našoj nema toliko široko značeńe, tako n. p. lat.* pulcher *znači samo što ovdje kod a), tal.* bello *i ńem.* schön *pruža se i na značeńe kod b), a gdjegdje i kod c)* (‚bell' odore, *običnije* buon odore', ‚schöner geruch'), *ali ne na značeńa kod e) i f) (dajbudi u pravome smislu).*

α) ugodan vidjeti, ugodan za oko. i u našemu jeziku naj češće.

αα) o čeļadetu. „Zlato jablko dano budi naj lêpļoj gospoji v Troji" ... „Pariž, povêj mene naj lêpšu" ... Pril. jag. ark. 9, 123. (1468). Ti si mnogo lijepa i ja sam mnogo grub. 84. (1520). Lipļa *(od Judite),* mńu, na svitu ni bila ku kraļ svet vidiv u pohitu dvimi grisi bi spet. M. Marulić 39. *(Asuer)* obra Hesteru židovinku, jer naj lipļa biše. 69. Dokle najdem lipļu *(ženu).* Naručn. 59b. Ali si lipa, jesi krasna, jesi urešena. Transit. 100. Jere je ova lipļa i veće slavna gospoja. Mirakuli. 18. Ona je lipļa od žen. Korizm. 12a. Sinko lijepi veće negoli žiļ. Zborn. 106a. Lijepa je *(kći)* kako cvijet. N. Naļešković 1, 290. Dêvice lipļa ner vse ine. Š. Budinić, sum. 25b. Tač lijepa pastirka viditi bi meni. D. Rańina 126a. Kladenac bi u gizdavih tvojijeh očiju bio meni, ljepša vil oda svih. S. Bobaļević 206. Bogate i uboge, lijepe i grube. M. Orbini 40. Po smrti ostavi divojčicu jednu ne mańe svetiju i lipļu od sebe. F. Glavinić, cvit. 308–309. Koja ovdi stoji lipļa od ružice. M. Gazarović 17. Ti si sam naj lipļi. A. Georgiceo, nasl. 170. Tako izvrsnom svom ljeposti ona lijepe sve dobiva. Ġ. Palmotić 2, 180. Zorki, od lijepijeh svijeh kraļici, sniženi se poklonite. 2, 180. Tako lijepa, draga i mila nije božica vik ļuvena. B. Bettera, or. 13. Lipši i plemenitiji od svih sinov Adamovih. M. Jerković 90. Nad ļudskijem sinovima Isukrste ljepši jesi. I. Akvilini 138. Svak bi reka', da ga na svit nî lipļega. P. Vuletić 20. Lipši od sviju sinova ļudski. J. Banovac, prisv. obit. 62. Kad divojku vidi lipu u obrazu i u kipu. V. Došen 119a. Dogodi se da *(Kosara)* ugleda u jednoj mračnoj tamnici siromaha Vladimira kraļa dalmatinskoga, mladića puno lipa. And. Kačić, razg. 34. Naj lipše divojke. kor. 100. Divojka je i od sebe lipa. F. Radman 33. Mlogi ima plemenitu ženu. dobru, lipu i vrlo poštenu. M. A. Reļković, sat. F8b. Da ja vidim Petra vjerenika, jeli lijep koliko ga kažu ... On je ļepši negoli ga kažu. Nar. pjes. vuk. 1, 9. Oblak se vije po vedrom nebu i lepi Ranko po belom dvoru. 1, 16. Jeli lepša prošena devojka nego lepi đuvegija Ranko? 1, 23. A lepe Ruže na vodi nema. 1, 24. Lijepa Mare, ne omrazi se! 1, 37. Obazri se, lepa Cveto, majka te zove. 1, 47. Izvedi ļubi pred dvore, triput je ļepša od vile. 1, 65. O lijepe ļepotice ove mlade đevojčice! 1, 150. Ajte, sluge, do vode studene, da vidite lijepu đevojku. 1, 157. Poigraj, lepi Pavle, poigraj. 1, 185. Daćemo ti lepu momu. 1, 185. Lijep ti je Jovo

momče mlado! 1, 228. Na ńoj sjede dva dilbera lijepa. 1, 236. Idu svati po lipu divojku. 1, 242. Ao Fato, ala ti si lepa! moja Mera nije tako lepa, al' je Mera srcu mome draga. 1, 245. Lepa ti je u Alage ļuba! 1, 286. N'jesam ļevše đevojke vidio. 1, 300. U gospođe majke lepu ćerku kažu. 1, 356. U Ivana lepu sestru kažu. 1, 535. Đevojka je odviše lijepa. 1, 581. Ni videsmo lepšega trgovca. 2, 639. Pa on ļubi lijepe robińe. 3, 200. Ńu mi pita lijepa kaduna. 3, 203. Muške glave ļevše vid'la nisam. 3, 203. Kćeri moja, lijepa Anđuša! 3, 208. Sirota sam lijepa đevojka. 3, 229. Dok lijepu curu dovedemo. 3, 239. Kad obuče duzel odijelo . . . načini se mlada seratlija, a đevojka i od sebe l'jepa. 3, 480. Pa sagleda lijepa junaka. 3, 484. Procvatila Hajkuna đevojka, lijepa je, ļepša bit ne može. 3, 543. Da je ļevša od vile bijelo. Pjev. crn. 22b. Imam brata, lipči je nego ja. Nar. pjes. istr. 2, 60. Lijepa ali slijepa. (Kad je žena ili đevojka lijepa, ali nepoštena). Lijepe kolo vode, a ružne kuću kuće. Nar. posl. vuk. 169. Lijepoj đevojci sreća ne mańka. (U Risnu). 170. Ne plače slijep što nije lijep, već što ne vidi bijeli svijet. 208. Žabica se učini naj lipja divojka na svitu. Nar. prip. mikul. 17. Jedan starac imel je tri kćeri, se jednu lipju od druge. 32. Lipu kodi sunce žarko. 84. *i kod kolektivnijeh supstantiva.* L'jepi će ti rod roditi. Nar. pjes. vuk. 1, 150. A djeveri skoro s' iženili, i lijepi porod izrodili: rane ćeri a pozne sinove. 1, 307. I vjenča je sebi za ļubovcu, š ńom lijepi porod izrodio. 2, 115. Steće silno blago i ima lijep porod. Nar. prip. vuk.2 219. Lijepa ti su braća Ļubovići, a naj ļevši Ļubović-Omere. Nar. pjes. vila. 1866. 647. A za ńima do dvjesta Srbina . . . Bože mili, da lijepe kite! Nar. pjes. vuk. 4, 183. Imamo lijepu kitu braće i u ńih svijetla oružja. Pravdonoša. 1851. 21. *u ovome primjeru uopće kao pohvala bez obzira na spoļašńe obličje:* Imiše jednu lipu i devotu skupščinu od mnihov. Mirakuli. 125. *kod kolektivnijeh imena nije baš potrebno da svako napose bude lijepo, nego svi skupa; zato može amo pripadati i ovaj primjer u kome nije kolektivni supstantiv nego množina:* Ļepši svati nisu projezdili. Nar. pjes. vuk. 3, 15. — *može se i ograničiti značeńe ističući da se govori o spoļašńemu obličju.* Netjak moj Ivan vele lip telom. Transit. 244. Da i u telu lipa i u duši kripka učini se. F. Glavinić, cvit. 28b. Ova budući bila kipom lipa. F. Lastrić, od' 346. Lipši je u obličju od sviju sinov. test. 230a. Jer ga vidi lipa u obrazu. And. Kačić, kor. 160. Znam da si žena lijepa u licu. Đ. Daničić, 1mojs. 12, 11. *slično je i u ovijem primjerima:* O Dubravo, slavna svima u uresu slobodnomu, lijepa ti si mojim očima, draga ti si srcu momu. I. Gundulić 129—130. Žena bijaše vrlo lijepa na oči. Đ. Daničić, 2sam. 11, 2. Odber'te se šezdeset delija, na lepotu da nema lepšega. Nar. pjes. vuk. 2, 72. *u ova se dva primjera ističe da se ne govori samo ili ni po što o tijelu:* U svem lijepa *(Isusova majka).* J. Kavańin 518b. Jozep no samo u duši lip, uredan i Bogu ugodan biše. And. Kačić, kor. 39. — Lijêpâ *kao supstantiv može značiti što i* draga *kod* drag, I, 2, a, *a) cc) bbb)* (II, str. 739b). Večeraska, lijepa moja, u stan ću oni k tebi doći. G. Palmotić 1, 323. La je mâ lijepa naučena tlapit, hinit. 1, 334. *u nekijem primjerima sprijeda se shvaća se u ovome osobitome značeńu nego uopće (vidi n. p. primjere samoga Palmotića). — Upotrebļava se, i ne misleći svagda na pravi smisao, kao* drag, I, 2, a, *a) bb) ccc), osobito kad se za što moli, te je jača sila nego kod* drag. Zavikaše vlasi: „Aman, lijepi aga!“ Nar. prip. vrč. 45. A ona: „Otkud me ti poznavaš, moj lijepi aga?“ 87. Kako si s gospockim zdravļem, moj lijepi i zlatni aga? 208. *od dubrovačkijeh sam seļaka često čuo:* „Moj lijepi Jezuse!“ „Lijepa blažena gospo!“

bb) o životińama. Tako sam bil pisal za nike końe vele lipe, od kih ja nisam vse moje dni lipļih videl. Mon. croat. 220. (1527). Sokoloviću, naj ļevši tiću! Nar. pjes. vuk. 1, 318. Lijep debeo, zendil pametan. (Vaļa da se prvo misli za końa; *ja mislim da se kaže o čeļadetu).* Nar. posl. vuk. 169. Lijep đogo lijepo drži uho. Osvetn. 2, 145. — *Amo pripada i ovaj primjer (možebiti bolje pod d)):* Od rib ča naj boļe biše i lipļe izabrao. P. Hektorović 36. *i ova dva (u kojima bi moglo biti da se kaže od miline):* Neka naša lijepa stada vesele se i raduju. M. Držić 451—452. Tako moje lijepo stado do traga ne pogiblo! 412.

cc) o dijelu tijela i o svemu tijelu (ļudskome i životińskome). aaa) u čeļadeta. Lice lipļe oda vsih sini človičaskih. Korizm. 86b. Lijepa lica ‚bello di faccia‘ ‚ab ore venustus‘. A. d. Bella, rječn. 136a. Ako su ti lica lipa... V. Došen 22a. Da bi lipše lice bilo. 22b. Lijepa obraza ‚bello di faccia‘ ‚ab ore venustus‘. A. d. Bella, rječn. 136a. Obraz čovičanski lipši od svijeh sinova ļudskih. M. Lekušić 86. Obraz lip vratar pakleni. V. Došen vi. *u ovijem je primjerima u prenesenome smislu (kad čeļade hoće da se pokaže uļudnijem):* Tko ļubi, ta kara, obraz lip ne kaže. Đ. Baraković, vil. (1682). 120. I prem jedni lice lipo da mi kažu, li za mnom zančice zapińu i lažu. I. Ivanišević 281. — Što je lepa, kosa joj još ‚lepša‘. Nar. pjes. vuk. 1, 536. — *U narodnijem pjesmama ima ovakovijeh primjera u kojima se ne zna uprav značeńe:* Na lepo ga mesto udarila, baš u čelo gde s' obrve vežu. Nar. pjes. vil. 1866. 437. — *U ovome primjeru o rukama u prenesenome smislu:* On ima lijepe ruke = zna lijepo raditi. M. Pavlinović. — Lipo tilo. V. Došen 22b. Er se rit može slip ki dušu ostavļa a samo stvorit lip uresom nastoji umrli tamni kip. D. Rańina 145a. Veće gledam lijepu djevojku i lijepa stasa i uzrasta. Nar. pjes. vuk. 1, 373. — *bbb) u životińe.* Ovce koje imadu navinut ili nakriv lijep vrat. I. Jablanci 127.

dd) o neživoj stvari tjelesnoj. Lepo cveće, al' je retko. Nar. pjes. vuk. 302 Lijep je gledati, no kakav je mirisati. Nar. posl. vuk. 169. Ka od ńih donese lipju rožicu. Nar. prip. mikul. 16. Lijepa kita! ima bit da ju je i lijepa ruka kitila. M. Držić 406. Al' što nosi kitu po sunašcu, to mu ļepša kita dolazaše. Nar. pjes. vuk. 1, 235. *u prenesenome smislu.* Lepo cveće, ime što ga mlada pridijeva mlađem ženskom. Skoroteča. 1844. 249. — Vila III: „Nut' odi jabuke!“ Vila II: „Lijepa ti je vidjeti“. N. Naļešković 1, 208. Vidje žena da voćka dobra bješe na blagovanje i lijepa vidjeti i ugodna pogledati. M. Divković, bes. 218a. Na priliku onoga ki jabuko trese, od kih jednu lipļu od drugih videći . . . F. Glavinić, cvit. 408b. Voće lipo gledańu. And. Kačić, kor. 3. Ima jako lipeh hrušav. Nar. prip. mikul. 41. — Voda jest lipļa od zemļe deset krat. F. Glavinić, posl. 73. Dâ mańe lipe kiše *(oblak).* V. Došen 19a. — Mlados porazi, kom bješe saj svit lip. A. Sasin 274. Laživ sv'jete, moj l'jepi cv'jete! l'jep ti bješe, ja za malo hodah! Nar. pjes. vuk. 2, 441. — O zvizdo svih lipļa. M. Marulić 165. — Dokoli naj ļepše sunašce isteče. A. Sasin 139. Neka svoga sunca zdraka

srjed Madrida grada sine ljepša s časti i baštine. J. Kavańin 129b. I mjesečna bit će svića kô od sunca, sunčana lipja nego sedmodana. 572a. Lepa ti je sjajna mesečina! Nar. pjes. vuk. 1, 574. — Lijepo je pismo i lijepo je pisano, ali je zlo što je crnim pečatom zapečaćeno. Nar. posl. vuk. 170. — Da znate za ovi moj lêpi nišanь. Mon. serb. 475. (1456 *u poznijemu prijepisu).* — *(u prenesenome smislu)* Eto crne gore . . . ogledalo lipo za te. V. Došen 16a. — Lijepa žita po poļijeh. M. Držić 403. Stablo pogledu lijepo. A. Baćić 459. Lipe loze viñage postaše. M. A. Reļković, sat. B7a. Žena gleda plemenito stablo lipo gledat a sladko za jilo. F5a. Lepe pšenice. Z. Orfelin, podr. 219. ‚Lijepa' je bijela šenica, još je ļevša Kopčića kaduna. Nar. pjes. vuk. 1, 458. Kalina je lijepa gledati, al' je grka zobati. Nar. posl. vuk. 128. Drveta lijepa za gledańe. D. Daničić, 1mojs. 2, 9. Od drveta on pravi ćeliju, od lijepa luča pitomoga. 2, 128. Reče se za lijepo sijeno. Vuk, poslov. 334. — Svit lipšega ne ima zlata, neg istina obilata. V. Došen 136a. I lijepa mnetačkoga zlata. Nar. pjes. vuk. 1, 471. Dvaest oka lepa čista srebra. 2, 436. — Prescijeńeni lijep drag kami. J. Kavańin 75a. — Hoću ti dati lipļe svite nego su te tvoje. Mirakuli. 46. Za sve da su one *(haļine)* lijepe. I. Držić 45. Odića se hoće lipa. V. Došen 66b. Ja donesoh za dva rifa lipoga damaška. M. A. Reļković, sat. E2b. Jel' ti druga vezen jagluk dala? ja sam ti ga i ļepšega dala. Nar. pjes. vuk. 196—197. Ni lijepe svile ni kadife. 1, 373. Otkaće mi vaćov i tańi i lepši. 1, 429. A po čosi lijepa kadifa. 2, 231. Al' lijepe čohe paraguna. 2, 380. Lijepoga ruha đevojačkog. 2, 400. I lijepu čohu i kadifu. 3, 4. Još je na ńem ļepše odijelo. 3, 355. Lijepo je ruho i na pańu lijepo. Nar. posl. vuk. 170. — Paasь jedanь lêpь i velikь zlatanь. Mon. serb. 498. (1466). — Oružje je naj lipļe zbirala. Nar. pjes. istr. 1, 27. — Vîš kako ga uzda lipa čini luda! V. Došen 36b. — Na lisici lijepa đerdana. Nar. pjes. vuk. 1, 529. — I lijepu iglu od biļura. 1, 471. — Ej kondire! moj kondire! što si tako lep? 1, 59. Druga uze lijepe rumeńe. 2, 119. — Crikva svetoga Petra jest lipļa od svih. P. Radovčić, ist. 94. Ta lijepu crkvu Ježevicu. Nar. pjes. vuk. 2, 174. Ļepše ću ti dvore načiniti. 2, 369. Daleko mu lijepa kuća! (Kad ko nije rad koga imati kod sebe). Nar. posl. vuk. 51. — Nek kopnica ljepša otara svetijeh bude. J. Kavańin 28b. Tu mu lipi grebak iskopaše. Nar. pjes. vuk. 1, 244. — Lepi gradь. Okáz. pam. šaf. 83. U lijepi ovi grad. M. Držić 24. Lijepu Padvu postupahu. J. Kavańin 124a. Al' i on Zadru lijepom cvate. 156a. Nema ļepšeg grada od Budima. Nar. pjes. vuk. 1, 369. U lijepu mestu Carigradu. 2, 85. U lijepu gradu Dubrovniku. 2, 496. — Ptolomeju poda slatku i lipu zemļu Ejupat. Aleks. jag. star. 3, 312. Divno i odpusti zapovide lijepa Erđeļa. J. Kavańin 122b. Lijepe otoke od Lastova i od Lopuda vam dobavi. 188b. Krasnu zemļu što je ļepše nema. Nar. pjes. vuk. 2, 567. — Na Kosovo lepo poļe ravno. 2, 299. — Pod Kučajom visokom planinom jedan lijep, care, zaravańak. 2, 205. — Od Resave lepe vode ladne. 2, 482. Na Dunavu lepoj vodi ladnoj. 2, 491. — Da raj bude tim nalogom ljepši, a oni pred svojim Bogom. J. Kavańin 528a.

ee) o danu (ističući svjetlost). o danu i o vremenu uopće kaže se i u drugome smislu (vidi d). A viditi vijek ne mari dneva lijepa *(noćna ptica).* J. Kavańin 78b.

ff) o micańu, plesu itd. I lijepa hoda i pogleda *(djevojka).* Nar. pjes. vuk. 1, 373. Lijep' ti su ńih *(vila)* tanci, slatke su ńih pjesni. N. Naļešković 1, 202. I čine ih usnuti v svojih grêsih sa pêsni i sa svojev lipov glumov. Starine. 23, 73. (1496).

gg) uopće. Koju je Bг g satvoric veštь na' lepšu? Spom. stojan. 194. Nije se ljepša stvar vidjela očima. Zborn. 82b. Reci srcu: „Lijepo ako je ovo umrlo vidjet tebi, ljepša duša koliko je!" I. Gundulić 242. Što je lipše od ļubice? V. Došen 22a. Ništa nemaš lijepo viđeti. Nar. pjes. vuk. 2, 105. ‚Lijep' kao lijep na plotu (kao blato kojim je što ulijepļeno). Nar. posl. vuk. 169. Lijepo je svakomu milo. 170.

b) ugodan uhu, ugodan za slušańe, n. p.:

aa) zvek uopće. Kakono srebro osobitijem načinom tri stvari ima u sebi, jedno svjetlost, drugo lijep zvek, tretje korist iliti vrijednost . . . M. Divković, bes. 73b.

bb) o glasu ļudskome. Čudnimi nikimi glasi lipimi i žalostnimi pisni pojahu. Aleks. jag. star. 3, 286. Zač on imiše jedan vele lip glas, takoje učaše se kantu. Mirakuli. 118. Imati tanahan i lip glas. Ant. Kadčić 27. Imao je vrlo lep glas i rado je pojao u crkvi. Vuk, dan. 4, 5. — *Mješte* glas *kaže se i* grlo. Imadijaše lipo grlo; za to mu se mnoge puto zapovidaše da tako piva. M. Zoričić, zrc. 68. Miloš peva, vila mu otpeva, lepše grlo u Miloša carsko, jeste lepše nego je u vile. Nar. pjes. vuk. 2, 216.

cc) o riječi (u drugome smislu kod e, *c)). u primjerima ima samo* ime. Da mi kćeri lepo ime dade, lepo ime, Zlato materino. Nar. pjes. vuk. 1, 500. Pokrsti ga u svom manastiru, lijepo mu ime nađenuo. 2, 64.

dd) o jeziku. Naučit grečeski, to je jezik lijep i sladak. G. Zelić 116.

ee) o pjesmi (ptičjoj u primjeru). drukčije je kod b, *c).* Ptice razlikimi lipimi pisnami pojahu. Aleks. jag. star. 3, 252.

c) ugodan za ńuhańe.

aa) o mirisu, vońu itd. Tilo *(mrtvoga Jerolima)* poča lipi duh i lipo mirisanje od sebe pušćati. Živ. jer. star. 1, 235. Veliko poļe cvitjem urešeno i puno lipa voña. Tondal. star. 4, 115. Balsam cića lipe svoje vońe . . . Naručn. 2a. Ču od svita ńegovijeh lijepu vońu. N. Rańina 57b. gen. 27, 27. Naj ljepši miris ružice. M. Divković, bes. 172b. Miris lip i ugodan daje *(tamńan).* F. Lastrić, test. 68b. Ako i jest *(ļubica)* kriva vrata, ama lijep miris dava. Nar. pjes. vuk. 1, 226. Crven cvijet lijepoga mirisa. Vuk, rječn. *kod* slatkogrm. — *Metaforički.* Kanonika Bizantića, koji miriši s lijepa voña. J. Kavańin 161a. Lijepi miris od kreposti. B. Zuzeri 89.

bb) o čemu što miriše. Naški m'luni ne miriše lijepim muskom. J. Kavańin 21b.

d) ugodan ukusu, o jelu i piću.

aa) o jelu. Donesoše vino i rakiju i lijepu svaku đakoniju. Nar. pjes. vuk. 2, 67. Te naran'te ribe primorkińe lijepijem hajdučkijem mesom. Nar. pjes. vuk. 3, 361. Lijepa je riba rak, ma je ne jede svak. (U Dubrovniku). Lijepa je vruća pogača u kiselo mlijeko. Nar. posl. vuk. 169. — *Može biti da i ovo amo pripada:* Čista lepa meda. Z. Orfelin, podr. 183.

bb) o piću. Čim da dobrijem vinom lijepim, vas veseo i vinetan, dobrotom se ńega krijepim? J. Kavańin 476a. Naliti lepim starim vinom. Z. Orfelin, podr. 308. Delija se likom opasala, a još pita đe je ļepše vino. Nar. posl.

vuk. 58. — Pred manastirom izvíre lijepa voda za piće. Vuk, dan. I, 29.

cc) o ručku, večeri itd. Spravivši sutradan lip ručak. M. A. Reljković, sabr. A8a. Ti vlasteli čine jednu lijepu večeru. M. Držić 179.

e) za opće osjećańe svega tijela (u užemu smislu: kože na tijelu, a i očiju, ušiju, nosa, usta i jezika, jer se i ńima može osjećati drukčije nego vidom, sluhom, ńuhom, ukusom, n. p. mogu boljeti; isto se može kazati o unutrńjem dijelovima u tijelu. prema lat. tactus *i osobito prema ńem.* tastsinn *sad se piše* pip, opip, pipańe, *ali se ovo ne može pohvaliti, jer znači samo kad n. p. čeljade, naj češće rukama, u što dira da bi poznalo kakvo je ono). — imam samo dva primjera o hladu (sjeni).* Izmed drvja draga jim je lipa, baš s mirisa a i s lada lipa. J. S. Reljković 164. Nad ńim maše granom bosiljkovom, svome bratu čini lepa lada. Nar. pjes. vuk. 2, 162.

b. *može se reći da je* lijep *i u pravome smislu, kad ugodno osjećańe ne javlja se samo kroz jednu ćut, ili kad se i javlja kroz jednu, ali se poznaje ugodnost istom kroz duševno osjećańe i razmišlańe, n. p.:*

a) o kakvome tjelesnome djelovańu što može biti ugodno kroz više nego jednu ćut, n. p. o šetńi. Lijepu šetu pošeta Milica Lazarovica. Nar. pjes. mikl. beitr. 1, 24a. Lijepu šedbu šetaše jedna mlada vlahińica. 1, 58.

b) o vremenu, danu, godini (lat. tempestas, *ńem.* wetter), *jer je ugodno ne samo na vid.* K tom kućnici lijepo vrime traže. J. S. Reljković 421. Kad je lijepo vrijeme, japunge ponesi (sa sobom), a na zlome čini šta ti drago. Nar. posl. vuk. 117. Pripovijeda se da u moru ima nekakva tica koja na ružnu vremenu pjeva (jer se nada lijepu) a na lijepu plače (jer se boji zla). Vuk, poslov. 97. Rđavo vrijeme, lijepo vrijeme. rječn. *kod* vrijeme. Kad bude lep topal dan. F. Đorđević, pčelar. 2. I za lijepom godinom dođe daž. M. Držić 258.

c) o svemu što se može govoriti (ili pjevati) ili pisati (n. p. o pjesmi) jer ako može biti ugodno za slušańe ili čitańe, naj viša ugodnost nije u glasu ni u knjizi, nego u duševnome osjećańu i razmišljańu, n. p. Od pjesni lijepijeh. Zborn. 102b. Čujući ja, da on zna lepi pesama. Vuk, nar. pjes. 1833. 4, 12. Nego sam iz sviju ńih *(pjesama)* ove izabrao, kao naj lepše... nar. pjes. 1, 629. — *U ovome je primjeru* lijepo knjige *ńešto osobito (beletristika, leposlovstvo):* Biše Francesko primilo ljubljen od sfe družine, ere osven filosofije, teologije i ljepših knjiga, bîše u biću i u ćudijeh prislatcijeh priblagi. B. Kašić, fran. 16.

d) o snu (sańańu), što se uprav misli da se vidi i čuje, ali nije samo tijem ugodan, nego postaje još ugodniji spomińańem i razmišljańem i slutnom. Ja sam noćas lijep san usnio, neka znate, naš će mojdan biti, ako Bog da, dobicemo Turke. Nar. pjes. vuk. 4, 185.

e) o govoru, riječima itd. To knige bihu narešeno lipim i gizdavim govorenjem. Živ. jer. star. 1, 226. Među vsêmi lêpêmi i počtenêmi rečêmi Spom. sr. 1, 31 (1401). Sliši lipu i koristnu rič ot darov. Naručn. 30b. Mudrost, umitelost, lipo govorenje. Naručn. 86a. Reče ove takove lipo besêdo. Transit. 111. V nedilu cvitnu govorenje vele lipo. Korizm. 78b. Veličastva radi, obličija i lepa govorenja. Š. Kožičić 54b. Nauke od lijepa besjedenja. B. Kašić, per. 165. I malo je koji *(naučitel)* dokučio od ńe *(duše naše)* pravo reći, prem da mnoga lipa rekoše. J. Banovac, razg. 96. — *Kaže se i o čeljadetu koje lijepo govori (tal.* bel parlatore, *ńem.* schönredner). Za ukazati se lip govornik. P. Radovčić, način. 538. Mudri i lijepi govornici, s pripovijedi vrijedni ki su. J. Kavańin 365b.

f) o načinu. Da se *(Gospodin)* svakom slavom, svakom pohvalom uznosi koliko god lipšijim i boljim načinom človičanskim može se to učiniti u zvońenju svih sudov slatkoglasnih i od vrsti svake i s kojimi mu drago ostalimi drugimi načini. A. Vitaljić, ist. 535.

c. *u pravome je smislu i kad se kaže kao radi veće sile o samoj ljepoti (u apstraktnome smislu) ili o drugoj riječi koja se shvaća u sličnome značeńu* (ures, kita).

a) prema a, *a).* Ljepša je svijeh žena ljepota rešena. I. Gundulić 74. O tvojoj lepoj lepoti, o tvojoj mudroj mudrosti. Nar. pjes. vuk. 1, 587. I da varoš lijep kada je, lijepost grada još ljepša je. J. Kavańin 479a. — Jak uzdrži pticu veska kom tanahni prut se oblijepi, tako lipes tva nebeska mene kroz tvoj ures lijepi. I. Gundulić 131.

b) prema a, *b).* Slušajuć' lepe lepote gde lepo poju devojke. Nar. pjes. vuk. 1, 224.

c) prema b. *(Starešine)* koji sad su sriča svita, potle nebu lipa kita. V. Došen 250a.

d. *u prenesenome smislu, znači od prilike: vrlo ugodan.*

a) o vremenu.

aa) o danu što veselo prolazi, ili u kojemu se što srećno događa. Sjutra jeste lijep Vidov danak. Nar. pjes. vuk. 2, 311. Krsno ime lijep danak Đurđev. 2, 365. Al' ńešto je ljepši *(spasov danak)* od lańskoga. Osvetn. 2, 177. — Lipa dana, milom Bogu fala! Nar. pjes. vuk. 1, 243.

bb) o kojemu drugome vremenu. A kad mi je došlo l'jepo vinoberje ... Nar. pjes. vuk. 1, 334.

cc) o godinama, dobi; naj češće o mladosti. Ter kad vidi mâ nesrića moje vrime u naj lipše da me uznosi časna srića ... Đ. Baraković, vil. 219. Od ditinstva lipo vrime. V. Došen 182b. — Gizdava uresa bihu bratca oba, kad jih smrt učesa u naj lipše doba. Đ. Baraković, vil. 246. Nit' sam mlada, ni odvoće stara, nego moma od naj ljevšeg doba. Nar. pjes. vuk. 1, 526. Ča s' mi sinka umorila prem u istok lipih dana? I. Ivanišević 320.

b) o samome uživańu i nasladi (o zabavi, slasti, raskoši, blaženstvu itd.). Ne nahodi se stanovito ljepša zabava duhovna. A. Gučetić, roz. jez. 4. U lipšu moju slas ke ne bih nigdar sit. Đ. Baraković, vil. 330. Živu u naj lipših razkošah. Michelangelo. 40. Blaženstva tva su sva *(sričo!),* za svo er su zrit lipa, nekripka, laživa. D. Rańina 131b. — *I ovaj primjer, u kojemu* lijepo vrijeme *stoji jamačno prema tal.* bel tempo, *amo pripada:* Nî na sviti ljudi ki imaju lipše vrime nego fratri. Korizm. 37b. — *Mislim da amo pripada i ovo: (Ljubavi,)* ti me u robstvo stavi prigizdavi onoj, a pak s ńom rastavi u naj lipši odgoj. P. Zoranić 3a.

c) o stańu tjelesnome i duševnome.

aa) o stańu tjelesnome (n. p. o zdravlju, snazi). Kad naj lipše zdravje mirno uživamo. I. T. Mrnavić, osm. 140. Darivo vas car nebeski i carica nebesnica lepim zdravljem, dobrom srećom! Nar. pjes. vuk. 1, 148. — *(Smrt)* kad smo k ljepjoj snazi, obći činit da smo nazi. J. Kavańin 389b.

bb) o stańu tjelesnome što može biti i duševno, n. p. o živleńu, slobodi. Iskrńenu

imamo tri stvari učiniti: starijemu čast i poštenje, svojo*(j)* vrsti ljubav, sklad i lijepo življenje... M. Divković, bes. 8b. Lepa žitka naživili! Nar. pjes. vuk. 1, 141. — Za krst časni i lijepu slobodu. S. Ljubiša, prip. 124.

d) o riječima, govoru, besjedama; misli se da su ugodne onome koji sluša. nije svagda u dobrome smislu, jer se može isticati da namjera i djelovańe ne odgovaraju riječima. Hotil je z dobrimi i lipimi besidami i činenjem k sebi obratiti *(Vincenca).* F. Glavinić, cvit. 31a. Ni z lipimi, ni z grdimi ričimi k svojoj ne more ju pripraviti voli. 226a. Lipim i blagim ričma. A. Kanižlić, kam. 57. On ńima dade odgovor pun lipih ričі. A. Kanižlić, kam. 83. Jer i ovi*(h)* lipi*(h)* riči kvar je s kojim vas *(lince)* prodiči*(h) (ironički).* V. Došen 270b. Ako je sve Bog ubio, nije trpež i lijepu riječ. Nar. posl. vuk. 4. Lijepa riječ gvozdena vrata otvora. Lijepa (riječ) lijepu ište. 169.

e) o načinu (isporedi d)). Ja ću ńegov gńiv ogńeni u lijep način utažiti. Ġ. Palmotić 2, 255. Daje niku sladkost i niki ugodan i lip način onoj riči. A. Vitaljić, ostan. VIII. S lipim i slatkim načinom. M. Dobretić 108. Stade lijepijem načinom da muža ukroti. S. Ljubiša, prip. 142. Moli ga lijepijem načinom, da dođe. 251.

e. *u prenesenome smislu uopće kao pohvala. kao da bi se često moglo zamijeniti s* dobar *(u moralnome smislu), ali uprav riječ* lijep *ističe ugodno divljeńe onoga što govori* (lijep *subjektivno,* dobar *objektivno).*

a) o stańu duševnome i tjelesnome, n. p.:

aa) o takovome duševnome stańu što se može javljati na tijelu (sram rumenilom lica). ‚Lijepi' srame, u kom žena lijepa ljepšu lijepos stiče. J. Kavańin 258b.

bb) o takovome stańu tjelesnome što je s moralnoga obzira i duševno. Za kim ćemo ostaviti majku i lijepo carstvo djevojastvo. Nar. pjes. vuk. 1, 373.

b) o duševnoj osobini:

aa) umnoj. Boga sve molju da mi da razum lip. Š. Menčetić 74. — Val ki topi razbor lijepi. P. Kanavelić, iv. 59. Poginu mi razbor lijepi. 165. — Tebi nosim, svekrvice moja, lijepu pamet i bijele ruke. Bos. prij. 1, 36. Bog mu je darovao lijepe pameti i razbora. M. Pavlinović, rad. 34.

bb) moralnoj. Acilišu vas mir nedostojan viteštvu ni lipoj dobroti. Aleks. jag. star. 3, 249. — Jer prem da je milost lipa, brez pravice trapa slipa. V. Došen 224a. Da Bog da i lijepa milost Božja. *u* Vuk, kovc. 71. — I ako sam jur dodio tvomu lijepom ustrpljenju. P. Kanavelić, iv. 481.

c) o dobru djelovańu.

aa) uopće. Činiti delo ko koli lipje. Korizm. 54b.

bb) o osobitome kojemu djelovańu. A i lepa, brate, dočekańa. Nar. pjes. vuk. 2, 355.

d) o hvali, dici, slavi, kao pohvala. I onom je lipa fala, kom je srića ta zapala. V. Došen 183a. Neg' je ova lipa fala, što je ovde vas zapala. 269b. Bogu hvala lipa! Nar. pjes. istr. 1, 38. — Nima'ući Bogu dike lipje, pravovjerci neg kad sipje. J. Kavańin 93a. To je ženi lipa dika. V. Došen 183b. — Gdi je tebi lipa slava, da je čovik ženi glava? 107a.

e) o časti, glasu, imenu. Lijepu čas činiš Kamilu, djetića mu lupežom zvat. M. Držić 234. Svijetla časti, nada svima lijepa ti si! I. V. Bunić, mand. 7. Ah, koja vas sad zasjena, vitezovi moji, zaslijepi, ter gubite od imena vašijeh svjetlos i glas lijepi? I. Gundulić 486. Voli lip glas i pošteńe. V. Došen 117b. Luka je na lijep glas došao. M. Pavlinović, rad. 49. — Zna da je ona pocrnjela čâs lijepoga od imena. I. V. Bunić, mand. 17. Ne plakaše svoga života, veće svoje lipo ime i pošteńe. J. Banovac, razg. 118.

f) o duši i srcu. Ako je duša ov'liko lipa u samoj sebi, kô je lipša, kad je nakićena milostju Božijom! J. Banovac, razg. 97—98. Duša lipa svim je dana. V. Došen 28b. — Varate se, luđaci, varate, ako ne nastojeći sahraniti vaš lipji dio, dušu vašu ... A. d. Bella, razgov. 184. — Prirodno ljudstvo koje izvire iz lijepa srca i iz dobre duše M. Pavlinović, rad. 173.

g) o vjeri i o čemu što pripada vjeri. Od lijepe od vjere rišćanske. Nar. pjes. vuk. 3, 48. — *(vjera je u drugome smislu).* Lijepu smo vjeru ufatili. Nar. pjes. vuk. 4, 121. Što prevari pobratima svoga na lijepu Božu vjeru tvrdu? 4, 91. — Setiše se lepe slave Božje. 2, 97. Lijepa slava Božja. *u* Vuk, kovč. 119. — Neka uče lipe bogomolje. M. A. Reljković, sat. C7a.

h) o sreći (jače nego dobra sreća). Lipa t' je toj srića, bit na svitu semu vridna i umića. P. Hektorović 57. Imati će lijepe sreće. P. Kanavelić, iv. 473. Kralj ne stiže ljepšu sreću. J. Kavańin 359b. Lipe naše sriće! J. Banovac, pred. 72. Čestitovat lipu sriću. V. Došen 172a.

i) uopće (može biti i u ironičkome smislu). I vam se vidi lipa stvar za htiti se učiniti pametniji nego jest Bog. Starine. 17, 233. (1555). Ljepje stvari od krjeposti ni'e od scjene, nije veće. J. Kavańin 437b. Oh lijepe stvari! ‚o bella cosa!' ‚o rem praeclaram!' A. d. Bella, rječn. 135b. Stvari lipe po istini. V. Došen 135b. — Što je lipje od čistoće? Blago turl. 2. 161. A šta je ljepše od slave Božje i od večere s pravdom stečene? Nar. pjes. vuk. 1, 96. — Lijep početak! Ġ. Palmotić 1, 99.

f. *dobar (u materijalnome smislu), vidi* 2. dobar, I, 2. — *kao što se sprijeda kazalo, ovo je praslavensko značeńe, ali mislim da se u našemu jeziku ne shvaća kao da je u pravome smislu, nego se svagda po ńešto shvaća kao ističańe divljeńa i ugodnosti, te je i u ovakovijem slučajevima veća pohvala nego* dobar. — *n. p.:*

a) o nauku, svjetu, i o govoru (drukčije nego sprijeda) uopće. Tote lipi i spaseni nauk imamo. Živ. jer. star. 1, 232. Puna je lipih nauka ova knìga. A. Kanižlić, kam. 148. Drugi lipi nauci. 455. Lip nauk i vele plemenit. utoč. 516. Pak će crkve biti nakićene i s naukom lipim narešene. M. A. Reljković, sat. C1b. Tabla lipih i korisnih naukov. Kateh. 1561. 47. — O! dosta ti lipa svîta ja zadobi*(h)*! V. Došen 71a. — Misnik lipim govorenjem ponukuje obadva, da jedan drugomu viru i čistoću sahrani. I. Bandulavić 267a. Da su ovo lipe beside za pokripiti ga. P. Radovčić, način. 167. — *Amo može pripadati i ovo:* Nego je bilo u svakomu viku ljudi i domorodaca koji hodeći po drugih zemljah sabiraše u hrpu gdi što lipšeg i koristnijeg smotriše, ili bi sami kakovo rukotvorje dobro razumili, pak u materinskom jeziku bi pisali i otačbini svojoj poklonili. M. A. Reljković, sat. A2b.

b) o riječi (drukčije nego sprijeda). Riječi koje jedno znače može biti da bi naj bolje bilo kod one za koju se misli da je naj ljepša (naj običnija i naj priličnija) metnuti sve ostale. Vuk, rječn. predg. II.

c) o (korisnoj) laži. Lijepa laž siromaška sermija. Nar. posl. vuk. 169.

d) o načinu (drukčije nego sprijeda). Samo da lepim i poštenim načinom iziđe iz Rusije. Vuk, dan. 5, 29.

e) o običaju, zakonu. Običaje lipe ostaviše. M. A. Reļković, sat. B7b. Lip običaj i dostojan fale. E5b. To je običaj vrlo lijep i znatan. Vuk, nar. pjes. 1, x. — Zakoni lijepi kijeme gospoda se taj vladaju. Ġ. Palmotić 1, 343.

f) o prigodi, prilici, vremenu (drukčije nego sprijeda) itd., isporedi 2. dobar, I, 2, l. Kolike si pute imao lipu prigodu. J. Banovac, pred. 46. Čekajući lipšu prigodu, da mu koristiti može. A. Kanižlić, kam. 364. — Imade naj lipšu priliku uvaliti Ignatiju. 35. Ovo je lipa prilika za nas. M. A. Reļković, sabr. 41. Ovo je ljepša okazijon od svijota. M. Držić 353. — Zgodno vrijeme, zgodo lijepa, kud mi uteče? I. Đorđić, uzd. 102. — Kad Bog da lepši čas . . . Glasnik. 11, 3, 112. (1712). — U lijepo doba dohodio, po akšamu baš u gluvo doba. Nar. pjes. vuk. 3, 131.

g) uopće. Mučanje lijepa je stvar i lijep odgovor na onoj pitanje. Pril. jag. ark. 9, 74 (1520).

h) kao velik, mnogi, *vidi* 2. dobar, I, 2, h (lijep *je i u ovome značeńu pohvala).*

aa) o novcima (plati, dobitku, dugovańu), dobru, žitku. Is skrińo mu je izeto lijepijeh dinara. M. Držić 396. Lipe novce sebi zadobavi. M. A. Reļković, sat. H3a. Lepe novce dobiva Švedska za svoj bakar, jer ga zdravo prodaje u tuđe države. Đ. Popović, poznav. robe. 143. — Zaisto lijepu i veliku platu prose moji trudi. G. Palmotić 1, 204. Od tve kćerce ljepša *(možebiti u značeńu kao kod* a) i veća bit ne može ńemu plata. 1, 345. Lijepe plate i dostojne. 2, 35. — Poradi onoga lijepoga dobitka. I. Jablanci 163. — Daću t' za ńu lipo dugovańe. Nar. pjes. vuk. 3, 556. — Jedno mlado jučerańe dete kako s' lepa dobra dodvorilo! 2, 158. — Kad je lijep žitak stekao, zaklonio se u svoj rodni gradić. M. Pavlinović, rad. 104.

bb) o čitluku (može biti značeńe i kao kod a *ili* b). Već na l'jepi čitluk na Zagorju. Nar. pjes. vuk. 1, 465.

cc) o lovu, robļu. Jesi l' lepa lova ulovio? Nar. pjes. vuk. 2, 156. — Lepoga smo roba *(o mnoštvu)* zadobili. 3, 38. Dosta lipa robļa zarobiše. 3, 547. Da je lipo robļe ufatio. Hrv. nar. pjes. iz Istre. Naša sloga. god. 10, sv. 17, str. 67.

dd) o pomoći (vojsci). Belizaru i Narsetu posla lijepu pomoć svoju. J. Kavańin 210b. Sad će nama lijep indat stići, videćete jada od Turaka. Nar. pjes. vuk. 4, 256.

ee) uopće. Skott bi bio već opremio lijepa posla *(mnogo posala).* M. Pavlinović, rad. 46.

ff) o (dugome) vremenu. Stajala je glava u kladencu lepo vreme četrdeset leta. Nar. pjes. vuk. 2, 324.

i) o daru, uopće mogu pripadati amo oraki primjeri, ali se u ńekima može isticati spolašńa ljepota, ili veličina (isporedi h)). Od Boga ljepši dar M. Držić 18. Za ļubi mo čestite lijepe i slične nose dare. Ġ. Palmotić 2, 203. Lipše darove posla ńemu. E. Pavić, ogledalo. 162. Lijep ti te dar dopade! Nar. pjes. vuk. 1, 67. Ja vam falim, blagodarim na vašemu lepom daru. 1, 118. Lepšim ću te darivati darom. 2, 303. — *Amo pripada uprav i oro (isporedi* jabuka, A, c, *a)).* Nego hajde, da se pomirimo: poslaću ti lijepu jabuku, uz jabuku stotinu dukata. Nar. pjes. vuk. 3, 466. — *i oro:* Jošte veće ljepšu milost dao mi jesi. Zborn. 61a.

g. *složeni oblik f. sing.* lîjepâ *i češće f. pl.* lîjepê *upotrebļava se u instrumentalu ili s ńekijem prijedlozima u adverbijalnome značeńu, te znači: lijepijem načinom, mirno (bez svađe, bez sile), isporedi* d, *d). po svoj prilici imalo se isprva u pameti* lijepa riječ, lijepe riječi. — *isporedi* 2, n.

a) u množini.

aa) u acc. s prijedlogom na. — *Između rječnika u Belinu* (‚con bel modo overo con bella maniera' ‚bono modo' 209a; ‚con bella maniera, ovvero destramente' ‚bono modo' 459a; na lijepe a ne po pravdi ‚alla buona, cioè non di rigor di giustitia' ‚ex civili more et aequitate' 152b). Knez videći da ništa ne more biti na lipe, odvede je na sramotu u svoje dvore. M. Zoričić, zrcalo. 65. Posla dva gospodičića kapetanu od grada, da ga ponukuju, neka mu na lipe grad predade. And. Kačić, razg. 105. Za petnajest dana čekaše ne bi li ga kako iz privarke obladali, ali vidivši da nije moguće, počeše na lipe pitati . . . kor. 491.

bb) u instrumentalu (ali je u svijem primjerima s prijedlogom s'. Zato z lipim ga nikako (= *ńekako)* pritegnuti odlučihu. F. Glavinić, cvit. 119b. Ter z lipimi, da ju hoće za druga vazeti, prošaše ju. 228a. Poče ju z lipimi, da se idolom pokloni, nagovarati. 398—399. Koji neće s lipim kraļu se prignuti. A. J. Knezović 169.

b) u jednini.

aa) u acc. s prijedlogom na. Kad se nećete ostaviti na lipu i s vašim poštenem, ostavićete se na vašu sramotu i s vašim velikim nepoštenem. M. Dobretić 484. Ako li ga na lijepu ne date . . . Osvetn. 3, 55. Već evo vam na lijepu pozdravļe. 3, 77.

bb) u instrumentalu. Ružnom neće, lijepom se krada. Osvetn. 4, 50.

h. *kod imena biļaka.*

a) Lijepa fraina, Lijepa gospica, Platanthera bifolia Rich. (u Istri). B. Šulek, im. 195.

b) lijepa gospica, *vidi a).*

c) Lepa-kata (Pavić), v. Lijepa-kata. B. Šulek, im. 193. Lijepa-kata, 1. Aster chinensis L. (Vuk, Sabļar, u Čazmi); 2. Chrysanthemum indicum L. (Pavić). 195.

d) Lijepe gospođe, Primula auricula L. (Sabļar, u Dubrovniku). B. Šulek, im. 195.

e) Lijepi čovjek (prema tal. begliuomini), Balsamina hortensis Desp. (Sabļar, u Čazmi, u Slavoniji). B. Šulek, im. 195.

f) lijepi dečko, m. Balsamina hortensis Dcs. — u Samoboru. A. Ostojić. — *vidi e).*

g) Lijepi klasić, Prunella vulgaris L. (u Istri). B. Šulek, im. 195.

h) Lijepi muž poļski, Gymnadonia conopsea RBr. (u Istri). B. Šulek, im. 195.

i) Lijepi rožac, Orlaya grandiflora Hoffm. (u Gospiću). B. Šulek, im. 195.

i. *kod mjesnijeh imena.*

a) Lijepa Glava, *manastir u Hrvatskoj.* Počtovani fratri reda svetoga Pavla prvoga remete u kloštru Lipoj Glavi prebivajući, u Varaždinskoj varmeđe načińen. Mon. croat. 278. (1576).

b) Lijepa Greda, *zaselak u Hrvatskoj u županiji bjelovarsko-križevačkoj.* Razdiļe. 110.

c) Lijepa Trava, *mjesto u Srbiji u okrugu kragujevačkome.* Zabran u Lepoj Travi. Sr. nov. 1868. 364.

d) Lijepa Vas, *kajkavski* Lepa Ves, *selo u Hrvatskoj u županiji zagrebačkoj.* Razdiļe. 84.

e) Lijepa Vina, *vidi* Lepavina.

f) Lijepo Cerje *(ili* Lijepi Cer?), *mjesto u Istri.* — XIV *vijeka.* V Lêpom Cerê. Mon. croat. 46. (1395).

2. *adv.* lȉjepo. — *Između rječnika u Vrančićevu* (‚belle'), *u Mikaljinu* (lijepo, krasno, ubavo ‚pulchre, belle, eleganter, pereleganter. venuste, fabre, affabre, scite, luculenter, polite, ornate, apte, prospere, commode'), *u Belinu* (‚acconciamente, aggraziatamente, eleganter' 19[a]; ‚aggratiatamente, con garbo' ‚lepide, venuste' 51[a]; ‚con bel modo ovvero con bella maniera' ‚bono modo' 209[b]; ‚convenevolmente' ‚decenter' 226[a]; ‚galantemente o garbatamente' ‚concinne' 336[a]; ‚nettamente, politamente' ‚munde' 510[a]), *u Bjelostjenčevu* (lepo ‚pulchre, decore, venuste, belle, scite, eleganter, pereleganter, grafice, speciose, polite'), *u Jambrešićevu* (‚pulchre'), *u Stulićevu* (‚pulchre, belle, commode, decenter, honeste ; *komp.* ljepše, ljepje, ljepȅ), *u Vukovu* (‚schön' ‚pulchre'). —. *U komparativu su oblici prema adjektivu:* ljêpšê *naj češće (i* ljêvšê, ljêšvê, vljêšê, ljêšê), ljêpjê (ljêpjê). *ne znam, ima li gdje potvrde za* ljêpčê *i* ljêpšijê.

a. *u pravome smislu prema* 1, a.

a) prema vidu. Obitovaše mi ... napraviti i narediti tej polače obi mnogo krasno, lipo i slavno i čьstьno. Mon. serb. 290. (1419). I ondi se oblče lipo. Korizm. 21[a]. Jedan pintur budući lipo napisal jedan kip. Mirakuli. 18. Njeku vil, ka ljepše sunca sja. N. Naljeković 2, 84. Reci Andrijani, da se lijepo obuče. M. Držić 207. Kako lijepo pristojaše ma odjeća na tve lice! Ġ. Palmotić 1, 317. Ponovljene moje zgrade svud će biti, pače ljepše urešene. I. V. Bunić, dubrovnik. 5. Koń nogo lipo dviže. B. Krnarutić 8. U čas vidjeh diku strenu, lijepo mene ka resaše. P. Kanavelić, dubrovnik. 10. Kad se žena lipo kiti ... V. Došen 103[b]. Da je lipše odivena *(komšija)* ... 118[b]. Pošalji ga prvomu terziji, neka ńemu zafali što ju je *(dolamu)* onako lipo skrojio. M. A. Reljković, sat. L4[a]. Počeše se crkve praviti, kako gdi koja lipše stane. sabr. 6. Znaš, satiri s nimfam tad kolo lijepo vode. M. Katančić 41. L'jepo ti je niz polje gledati. Nar. pjes. vuk. 1, 48. Lepo ti je pod noć pogledati. 1, 59. Zlatni kove i srebrni, lijepo ti sjaš! 1, 69. Pa se pogleduje, stoji li joj lepo ruo sakrojeno. 1, 108. Imala je đevojčica b'jelu vilu posestrimu koja j' l'jepo naresila. 1, 150. Zlato mi treba konju na uzdu, kada ga jezdim, nek mi je lepo. 1, 215. I ta kita progovara: „Podajte me devojkama, devojke me lepo nose, lepo nose, pa s' ponose". 1, 303. Lepo ti je rodio jablane! sve biserom i dragim kamenem. 1, 319. Lijepo je odevena. 1, 312. „Moj Damjane, moje jarko sunce! l'jepo ti me bješe obasjalo! al' mi brže za goricu zađe". „Lubo moja, pitoma ružice! l'jepo ti mi bješe procvatila! al' zaludu, kad s' ne kitih tobom". 1, 406. S Bogom ostaj, rumena ružice! l'jepo ti se rascvatila bješe! 1, 549. Oblači se što god ljepše može. 1, 565. Koliko je ona kučka l'jepa, još joj ljepše ruho odgovara. 1, 568. Gradi, care, što god ljepše možeš, od studena kreča i kamena ... 2. 205. Sedlajte mi od megdana đoga, okitite što ljepše možete, opašite što tvrđe možete. 2, 262. Kad se kada l'jepo opremila. 3, 201. Pa Ivana opravio lepo, sve mu svoje ruvo obukao. 3, 393. Do podne im vedro i lijepo, od podne se nešto naoblači. 3, 419. Lijepo vezeš, ako ne pometeš. Nar. posl. vuk. 169. Malo jede, al' se lijepo nosi. 175. Gledajući kako je krv crljenu po bijelu snijegu lijepo videti. Nar. prip. vuk. 116.

b) prema čuvenu. Lipo piva a lipše popiva. And. Kačić, razg. 305[a]. Lipo i čisto izgovarat. M. Dobretić VI. Gde lepo poju devojke. Nar. pjes. vuk. 1, 224. Lepo peva slavujak. 1, 482. Ko poslije slijepi, ljepše gudi. Nar. posl. vuk. 151. Lijepo bleji, ali zlo doji. Lijepo zviždiš, tek da hoće ovce za tobom. (Kad ko ljude na što nagovara, a oni neće da ga poslušaju). 169. Kako kome ljepše na uhu zvuči. S. Ljubiša, prip. 66.

c) prema ńuhu. U po dana svaki cvijet lijepo miriše. Nar. pjes. vuk. 1, 294. Čemin s ružom lijepo miriše. 1, 354. Bijeli cvijet planinski koji lijepo miriše. Vuk, rječn. *kod* turčincvijet. Zubja ljepše oli ružnije voña po vrsti svoga soka. M. Pavlinović, rad. 137.

b. *o govoru, u pravome smislu, prema* 1, b, *c).* Ne najde se človik, ki bi lipše, gizdavije i slaje govoril. Živ. jer. star. 1, 230.

c. *s glagolom* darovati, *prema* 1, f, *i).* Lijepo je care darovao: dao ńojzi dvanaest dukata. Nar. pjes. vuk. 1, 159.

d. *o duševnome osjećańu, kad se ko čemu divi.* Ah, lijepo ti ja obrah za utočišće i za parčicu moju, lijepo ti mene sreća dopade! V. Andrijašević, put. 148.

e. *ugodno, vidi* 1, d *(i* e), *ističući divljenje.*

a) o čemu što ko drugome radi tako da mu pokazuje ljubav ili prijateljstvo. Roksandu srčeno poljubiv i lipo celovav. Aleks. jag. star. 3, 275. Svudje si lijepo primljena. M. Držić 152. Da zagrliš, lijepo primaš ... B. Kašić, nač. 53. Da svakoga lipo primi. M. Dobretić 72. Kada l' moja braća iz lova dohode, ti ih l'jepo sretaj. Nar. pjes. vuk. 1, 411. Lepo su se s majkom izljubili. 1, 575. Car je lepo čedo privatio u skut desni kolaste azdije. 2, 156. Lijepo mi poslušajte Marka. 2, 474. Lijepo ih kralju ispratio. 2, 517. A Miloš se s koña poklańaše, te lijepo dara privataše. 2, 550.

b) mješte radńe, kao kod a), kaže se o govoru. Zahvalih mu lipo dosti. Đ. Baraković, vil. 194. U knizi ga lipo pozdravljaše. And. Kačić, razg. 1[a]. Pak ga lipo ona molit pojde. M. A. Reljković, sat. I3[b]. A oni ga lipo zapituju. L3[b]. Lipo ga pozdravi. sabr. 2. Da im ljepše progovoriš, na pitańa odgovoriš. Nar. pjes. vuk. 1, 94. I lepo joj braća govorila. 1, 572. Ona mu je lipo zafalila. 1, 595. Ńemu Milan Božju pomoć daje, Dragutin mu ljevše prifatio. 2, 45. Car mu kaže pravo i lijepo ... 3, 81. I pita se lijepo za zdravlje. 3, 131. Još lijepo ńemu zafališe. 3, 476. Paka ga je lipo požalio: ... 3, 556. I oni mu ljevše prifatiše. Nar. pjes. *u* Vuk, rječn. *kod* ljevši. Ona ńemu ljevše odaziva. Nar. pjes. juk. 54. Gospodar od kuće lipo prosi: „Budite veseli!" Nar. pjes. istr. 3, 15. On joj lepo zahvali. Nar. prip. vuk. 78. — *I o pismu.* Knezovima i raji otpisaćete što god mogu ljevše nek ga stimano dočekaju. Golub. 5, 130. Kad uskoci knigu prehvatili, još ljevše im oni otkitili. Osvetn. 3, 57.

c) amo međem i: Lijepo hvala! *kojima se riječima zahvaljuje po sjevernijem krajevima. — ne znam jeli to postalo od* Lijepo nek vam bude hvala!. *ili je kao i zagrebačko:* Hvala lepo! *zlo prevedeno s ńem.* Dank schön! *(t. j.* Ich danke schön, *lijepo zahvaljujem). — Od* XVIII *vijeka.* Pak mu reče: „Lipo fala!" V. Došen 69[b]. „Hodi da jemo leba". — „Lepo hvala!" Nar. prip vila. 1867. 464.

d) amo pripada lijepo *i kad je s glagolom* gledati, *te znači od prilike što i* milo, prijateljski *a i* sa štovańem. Car ne gledajući

lipo na poklisare, dade zapovid. A. Kanižlić, kam. 335. Ova se dvojica od onoga vrimena lipo ne gledaše. 654. A među se gledali se lijepo. Osvetn. 2, 50. — *Slično je i ovo:* Od svakoga više lipo viđen. J. Banovac, pred. 51.

f. *kao predikat može značiti uopće pohvalu, kao* hvale dostojno, *ili* pristojno. Ne lêpo jestь ni prilično otь Boga i človêkь ostaviti namь otьca. Domentijan[b] 203. Jakože lêpo i podobьno svetyimь i božьstvьnyimь crьkvamь svoje pravine i metohy drьžati. Mon. serb. 112. (1321—1336). U Boga je lijepo ufati. Ġ. Palmotić 1, 15. Lipše nam je slavno poginuti nego živi upasti u Turke. And. Kačić, razg. 179[a]. To nî lipo, da čovik i žena jedno drugom sramote imena. M. A. Reļković, sat. F8[a]. Nije lepo prećutati. J. Rajić, pouč. 1, v. A lepo je i biti i reći dva devera kod jedne devojke. Nar. pjes. vuk. 3, 508. Od kako je postala Loznica, nisu ļepše Srbļi zadobili nego tada kad razbiše Turke. 4, 259. Kako je lijepo i krasno kad sva braća žive zajedno! Đ. Daničić, psal. 133, 1. Al' ļepše je da ukora nema. Osvetn. 2, 112. — *Amo može pripadati i ovo:* Sve je to lijepo. B. Zuzeri 210.

g. *ako je predikat s dativom, može značiti što i kod* e *(u naj prvome primjeru), ili ugodno, drago.* Tako li lêpo vamь jestь na takovyje muže vьzoružati se? Domentijan[b] 17. — Lijepo je meni za ļubļenu tvoju kćercu poć truditi. Ġ. Palmotić 2, 111. Nek ne hica u obijesti, kada mu je ljepše jesti. J. Kavańin 63[a]. Lijepo li ti bi u Šparti vrijednim ļudem ostariti! 174[a]. Tamo Ristić slavi Nikoļovo, svega ima, lijepo će nam biti. Osvetn. 1, 29. Moju jadnu okajaće glavu, ter ni tvojoj bit lijepo neće. 3, 34. Više tebi rijet ne umijem, ļepše ti je kući i ne doći, no da pustiš u ńu Turke proći. 3, 124. — *I bez dativa:* U gradu lepše se živi. D. Obradović, basne. 361. I jevanđelije dugo nije lijepo slušati. Nar. posl. vuk. 101.

h. *dobro, t. j. kako treba, kako se pristoji (osobito se komparativ može zamijeniti s* boļe); *nije svagda u dobrome (moralnome) smislu, ako se i tada može shvatiti kao pohvala.*

a) o materijalnome djelovańu. Da sjedu na zemļu lipo po redu. F. Lastrić, od' 247. Ja sam žito lijepo oprala. M. A. Reļković, sat. F3[b]. Kako *(pčela)* lipo med i vosak spravļa. K1[b]. A kad Nojo svo lipo uredi . . . K6[a]. Stado lipje bude hodit po izgledu. I. Garańin 23. Lepo i je care posadio, svo koleno jedan do drugoga. Nar. pjes. vuk. 2, 93. Ja bih tebe ļepše saranio. 2, 347. Pa je glavo saranio lepo da j' *(je = ih)* ne kļuju orli i gavrani. 2, 425. Sedla końa što ga ļepše može. 2, 566. Lijepo se doma opravišo. 2. 586. Lijepo se braća namjestiše. 3, 308. Ne bi sabļa ļevše porubila. 3, 308. On lijepo blago dijeļaše, ne dijeli brojem ni hesapom, no kalpakom harambaše Lima. 3, 312. Nova metla lijepo mete. (U Kotoru). Nar. posl. vuk. 225. On se lepo umije i opravi. Nar. prip. vuk. 58. Evo ti prsten . . . zaklińem te . . . da onu đevojku sebe vjenčaš, kojoj pristano naj ļevše na ruku. 143. Kad ne mogu sjesti svi oko sofre lijepo nego svaki sjedno koso. Vuk, rječn. *kod* žetelački. Gumna su lijepo natosana kamenńem. nar. pjes. 1, 64. — Ki bi darovali lipļe i veće. Mon. croat. 141. (1490). Zet ga lepo opravi sa velikim darom. Nar. prip. vuk. 114.

b) o govoru ili o djelovańu što postaje govorom.

aa) uopće. Kahvu piju, ogleniše lijepo. Nar. pjes. juk. 598. Ko mudro muči lijepo govori. Nar. posl. vuk. 148. Svagda je . . . narod poučavao u crkvi, i to vrlo lepo prema onom narodu. Vuk, dan. 4, 5.

bb) jasno, razgovijetno. Kako se lipo kaže i znamenuje v knigah. Naručn. 27[a]. Tu postavno od izgara svojim podpisom kaže lipje Jakov Boča. J. Kavańin 178[a]. Kako lijepo tomači ove riči s. pisma *(s. Grgur).* F. Lastrić, test. 231[a]. — *Amo bi moglo pripadati i ovo, premda nije riječ o govoru:* Da se zlameńem izvanskim lipo i pravo istomače. M. Dobretić 518.

cc) o svjetovańu, napućivańu. aaa) uopće. Koji ga mogu lipo naputiti. M. Zoričić, osmina. 139. Žena tebe baš lipo svituje. M. A. Reļković, sat. G2[b]. I l'jepo je o tome razumi, nek obere koga ńojzi drago. Nar. pjes. vuk. 3, 473. — *amo može pripadati i učeńe:* Lepo Anu naučite radu, sitno vesti i tanano presti. Nar. pjes. vila. 1867. 330. — *bbb) u moralnome smislu.* Al' joj ufańe ljepše veli. I. V. Bunić, mand. 19. Lipo ga je babo svitovao. And. Kačić, razg. 27[a]. Lepo me je setovala majka. Nar. pjes. vuk. 1, 355. Pa Ivana lepo svetovao. 3, 393.

c) o slušańu, služeńu. Sluge su ga virne lipo poslušale. Nar. pjes. istr. 6, 20. Prijateļi lepo poslušali. Nar. pjes. vila. 1866. 699. — Da mi će ugađati i služiti lijepoo i dobrê i pravo i počtenoo. Mon. serb. 461. (1453). Zašto si me lepo služila, uzmi od onih sanduka koji hoćeš. Nar. prip. vuk. 180.

d) kako ko živi, ili se vlada, ili za sebe ili s drugijem.

aa) za sebe (vidi i dva zadńa primjera kod i). Sfoj život ča mogu lipļe i mirnije provoditi. M. Gazarović iv. I posle su lepo živovali. Nar. pjes. vuk. 2, 643.

bb) s drugijem, t. j. u miru. Ima niki svekrva koje ne mogu podniti da joj sin lipo žive ženom. J. Banovac, razg. 83. Način lipo živiti sa svojim drugom. M. A. Reļković, sat. F7[a]. — Ja se lipo službińama vladam, pak men' dobro kad se i ne nadam. D3[a]. — Bud' lipo s prijateļima kojih preveć nigdor nima. P. Vitezović, cvit. 13. — Da se lipo ļubļaše Radković s Pednićem. Mon. croat. 201. (1512). — Sa sestrom sam s' ‚lepo' počastio, sestra me je napojila vinom. Nar. pjes. vuk. 1, 540. — Lepo me je sestra dočekala. 1, 540. — Lijepo se braća pogodiše, očevinu svoju pod'jeliše. 2, 626. — Pak me majka l'jepo ńegovala. 1, 49. Rani čedo i ńeguje lepo. 2, 157. Lijepo su me držali ńezin otac i majka. Pravdonoša. 1852. 23. — *isporedi f).*

e) o umnome djelovańu. Od koga poniženja ljepše možeš vidjeti u prošastomu poglavju. M. Divković, nauk. 19[b]. Bog u svitu svaka lipo i naredno razdili, razluči i odluči. M. Jerković 99. Način kojim bi lipļe i milije proslavili. 94. Nek ńi mlađi lipo slave *(starešine).* V. Došen 238[b]. Kako lepše znate, tako činite. Glasnik. ii, 3, 171. (1712). Znam lijepo da . . . Vuk, kovč. 52. Da bi se ljepše razumjelo . . . J. Matović 461.

f) uz glagol platiti *znači ili potpuno ili mirno (bez sile). — drukčije u drugome primjeru kod g).* Oni ju *(zemļu)* mani lipo platiše. Mon. croat. 57. (1433). Godište prьvo odь carine isplatiše mi lijepo počteno. Spom. sr. 2, 114. (1448—1449). Lipo ga su *(brime vina)* vazeli, i lipo ga su platili. P. Hektorović 20. — *isporedi d) bb).*

g) ne treba shvatiti u dobrome (moralnome) smislu, osobito u četiri zadńa primjera. Sakrit mi se nećoš više jer ću tebe čuvat lipše. And. Kačić, razg. 18[a]. Ali je još lipše isplatio jedan seļanin jednoga Francuza koji se ponosio

što je iz Parisa: „Što se ponosiš?“ veli „tvojim Parisom kada ti nemaš u Parisu ništa više nego imaju Pariski miši i štakori?“ M. A. Reļković, sabr. 12. Tako jo' ćemo lijepo glavu usjeć. M. Držić 180. Jer bi se s ńome mnogo pute i razgovara' za lipše je privariti. M. Zoričić, zrcalo. 75. L'jepo ga je snaha prevarila. Nar. pjes. vuk. 1, 583. *(Vino)* znade naj lepše svakome nogu podmetnuti. Z. Orfelin, podr. 26.

i. *dobro, u moralnome smislu (vidi i* h, *b) cc) bbb)).* Lijepo u srcu misliš tvomu. Ǵ. Palmotić 1, 342. Lipo živu i mole se Bogu. M. A. Reļković, sat. E5a. Ļudski, lijepo, kao što Bog miluje. Vuk, rječn. *kod* boški.

k. *od značeńa pod* h *postaje značeńe kao: posve, do kraja, do konca (ne zna se za svaki primjer kod* h, *pripada li onamo ili amo).* Lijepo sve sprav'te, ter k stanu podimo. M. Držić 478. Ostaše čisti i ozdravļeni lipo od pogrdne one kraste. F. Lastrić, od' 264. Biser lipo pokupio u jednu maramicu. A. Kanižlić, kam. 46. Oni ob noć oko kola kašu, a kad lipo sve kolo opašu... M. A. Reļković, sat. C5b. Nego jednoč kada lipo svanu, ja otidoh gledat na tavanu. D7a. Da ti uzduž lipo budu ravne *(svińe)*... J. S. Reļković 392. Lepo dete kńigu izučilo. Nar. pjes. vuk. 2, 71. Ali ga on lepo očisti i uredi te sine kao novo kovano. Nar. prip. vuk. 34. Jošt to lijepo ne izusti, a straža digne kapu s glave. S. Ļubiša, prip. 19. — *I uz adjektive i druge adverbe, kao* posve, vrlo. Biše sabļu pripasal lipo spravnu dosti. B. Krnarutić 10. Gdi ni smrada, nego lipo čisto. M. A. Reļković, sat. H7a. On grede lipo pravo v tovernu. Starine. 23, 73. (1496).

l. lijepo *može stajati (i bez ikakve pohvale) kad se kod pripovijedańa ističe kakav događaj kao nenadan i protivan onome što se mogło čekati; a i bez toga kad se hoće što istaknuti u pripovijedańu, gdjegdje i ironički (mislim da je u svezi sa značeńem kod* k). Scińahu neprijateļi ńegovi da su slavno dobili . . . al' se lipo privariše. F. Lastrić, test. 199b. Lepo mi se poizmače. V. Došen 15a. Omer htede pitati još nešto, ali mu, lijepo, riječ zasta u grlu. M. Đ. Milićević, omer. 47. — Lijepo ti nas malo svijeh sada ne izbiše. N. Naļeškoviċ 1, 234. Neg u svetac proždre u mehani, svojim društvom lipo na tehani. M. A. Reļković, sat. E2a. Pa je odvede ocu i materi, te se lepo venča s ńome. Nar. prip. vuk.[2] 226. — *Amo može pripadati i ovo:* „Pa su svi kidisali na mene, da me ubiju lepo“ (reče jedna žena u Srbiji). M. Đ. Milićević.

m. *od značeńa kod* k *postaje drugo, od prilike kao* baš, tâmân, *te se ističe kraj (početak, ćešće svršetak micańu, pružańu, trajańu). — Od* XVIII *vijeka u sjevernoj Dalmaciji.*

a) kod micańa, pružańa. Izgoriše ruke lipo do lakata. M. Zoričić, zrcalo. 157. Stegnuše ga tako vrlo, da konop upi se u meso do kosti. F. Radman 14. Kruna bila je složena od iļadu prioštri drača, od koji . . . dopriše nike do očiju, nike do ustiju, a nike lipo do grla. I. J. P. Lučić, doct. 42. — *U metaforičkome smislu.* Da lipo s ovoga svita pritežu Božju sržbu. J. Banovac, pred. 105. Psovaoci pļuju lipo na pristoļe i na bitje Boga. I J. P. Lučić, razg. 85. Doprle bijaju lipo do neba tužbe puka. 134. Videći u crkovńacima tolikim pohlepu prikorednu za jasprom, dopiru lipo do pogrdjeńa mîsnîkâ. bit. 56. Dali dopriti lipo do Boga. Grgur iz Vareša 136. — *Radi ovoga primjera isporedi i* h, *f):* Nije dužan, veće se naplatio lepo s Milošem do novca. Glasnik. II, 3, 85. (1707).

b) kod trajańa. Ti si posidovao moje srce još lipo od prvoga časa. Grgur iz Vareša 120. — Ne svršuje muka lipo do smrti. M. Zoričić, osmina. 94. Bi osuđen u purgatorje lipo do svrhe svita. zrcalo. 227. Nepokorni živiše lipo do smrti svoje. I. J. P. Lučić, razg. 118. S vami jesam po sve dneve lipo do svrhe svita. Grgur iz Vareša 67. U dilu naučiteļice, koja živi vrhu zemļe lipo do naj pokońega izdisańa. 73. Od ńegova uskrsnutja lipo do došastja naj poslidńega Antikrsta. 81.

II. *upotrebļava se s prijedlozima* na *i* u; *da nije n. acc. sing. poznaje se po akcentu:* nâlijepo, ûlijepo.

a) na lijepo *znači što i* na lijepe, *vidi* 1, g, *a) aa).* Mi na lipo nećemo ńega da slušamo. J. Banovac, pred. 105. Hoćeš i na sramotu, ako nećeš na lijepo. Nar. prip. vuk. 187. Neka ide te se miri na lijepo s pokradenijem. Vuk, rječn. *kod* sȍk. Nećete li da je na lijepo... Osvetn. 2, 115.

b) u lijepo *znači što i* lijepo *kod* h. *d) bb).* Ja sam s šuram' bio u lijepo. Nar. pjes. vuk. 2, 267.

2. LÎJEP, *m.* gluten, *uopće sve čim se lijepi, kao n. p. klija; i u osobitijem značeńima.* — ije *stoji u južnome govoru prema ńegdašńemu* ê; *u istočnome glasi* lêp, *u zapadnome* lîp. — *Akc. se mijeńa u loc. sing.* lijèpu. — *Korijen je kao kod* 1. lijepiti. — *Riječ je praslavenska, isporedi stslov.* lêpъ, *malorus.* лѣпъ, *(češ.* lep *je sumńivo, jer po ńegdašńemu genetivu* lpu *kao da je postalo od* lьpъ), *gorńoluž.* lêp, *dońoluž.* lip, *poļ.* lep *(ļepak za ptice). — Osim rječnika, nalazi se samo u naše vrijeme.*

a. *uopće. — Između rječnika u Vrančićevu* (lip ‚gluten‘). Nerastvorene u kļetičnom soku biļske materije ove su: legumin, biļski lep . . . K. Crnogorac, bot. 7. Lep životiński — kolagen. J. Pančić, zoolog. 12.

b. *ļepak za ptice. — U Stulićevu rječniku:* ‚viscus, viscum‘ *s dodatkom da je riječ ruska.*

c. *lijepļeńe pletera gńilom i vapnom, i to čim se lijepi. — U Vukovu rječniku (sa sva tri oblika):* ‚der anwurf (z. b. des lehms auf das flechtwerk)‘ ‚illitus‘. Lijep *(je)* kao ‚lijep‘ na plotu (kao blato kojim je što ulijepļeno). Nar. posl. vuk. 169.

d. *uopće vapno i drugo što veže (lijepi) kamen s kamenom kod građeńa.* Neka se razruši ona kuća, kameńe i drva i sav lijep od one kuće. Đ. Daničić, 3mojs. 14, 45.

LIJÈPA, *f. (uprav* 1. lijep, *f.), kao ime:*

a. *ženskome čeļadetu. — Prije našega vremena.* Lêpa. S. Novaković, pom. 74.

b. *ovci.* F. Kurelac, dom. živ. 32.

LIJEPAK, *vidi* ļepak.

LIJEPAŃ, *vidi* lipań.

LIJEPČIN, Lijepić, *vidi* Ļepčin, Ļepić.

1. LIJÈPITI, lîjepîm, *impf.* agglutinare, conglutinare; illinere, *mazati čim polužitkijem (n. p. klijom) što, da kad se sastavi s čim drugijem, ono, čim se malo osuši, nè dâ da se lako jedno od drugoga rastavi; mazati što čim (n. p. zid lijepom, vidi* 2. lijep, *c)) polužitkijem, da, kad se to osuši, postane čvršće ili ļepše.* — -ije- *stoji mj. ńegdašńega* ê; *u istočnome govoru glasi* lépiti, *u zapadnome* lípiti. — *Akc. kaki je u praes. taki je u impf.* lîjepļâh, *u aor.* 2 *i* 3 *sing.* lîjepî, *u part. praet. pass.* lîjepļen; *u ostalijem je oblicima onaki kaki je u inf. — Riječ je praslavenska, isporedi stslov.* lêpiti, *rus.* лѣпить, *češ.*

lepiti, *pol.* lepić. — *Osnova* lêp *postaje od korijena* lьp, *vidi kod* prionuti. — *Između rječnika u Vrančićevu* (‚glutinare'; priklitiilpit ‚ferrumінare'), *u Bjelostjenčevu* (lepim ‚linio, visco inficio'. 2. v. kelim), *u Jambrešićevu* (lepim ‚invisco'), *u Stulićevu* (lijepiti *i* lepiti ‚agglutinare'), *u Voltiǧijinu* (lepiti ‚invischiare, inveschiare' ‚mit vogelleim bestreichen'), *u Vukovu (sa sva tri oblika*, n. p. kuću, kešnicu ‚anwerfen' ‚illino').

1. *aktivno.*

a. *u prvome značeńu.* Lijepi djed s voskom a baba s kalom. (Z). Poslov. danič. Smolom *(su)* lipili. A. Tomiković, gov. 232. — *U ovijem primjerima kao da stoji mj.* sakupļati: Vas sve koji lipite oblake, vitre . . . J. Banovac, blagosov. 260. Lipeći oblake, grāde . . . 276. Pristanite lipiti oblake . . . 291.

b. *u drugome značeńu.* Nu mažu i lijepe naravna bljedila, i čini ńih lijepe ne narav neg' sila. I. Gundulić 145.

2. *pasivno.* — *u drugome značeńu.* Naj ļepše građevine, koje sam vidio ja, lijepļene su. M. Đ. Milićević, omer. 165.

3. *sa* se.

a. *pasivno, vidi* 1, b. Zaman se čini sve, i lijepi i maže, grdoća s naprave grđa se ukaže. I. Gundulić 162.

b. *refleksivno, ostati pri čemu i teško se odijeliti, kao prilijepļeno.* — *Između rječnika u Vukovu* (‚kleben' ‚adlinor, haereo'). Da rastaviš koja ti se lipi *(sviča)*. J. S. Reļković 391. Sok se lepi. P. Bolić, vinodjel. 2, 126.

2. LIJÈPITI, lijêpîm, *impf. činiti da objekat bude lijep; resiti, kititi.* — *Postaje od* lijep. — *Samo u jednoga pisca Dubrovčanina* XVIII *vijeka, a između rječnika u Stulićevu* (‚exornare'). Bog počiňe resiti i lijepiti Katarinu s mnogom svetińom. V. M. Gučetić 184.

LIJÈPJETI, lijêpîm, *impf. postajati lijep, ļepšati.* — *U Stulićevu rječniku (pisano* lijepiti ‚pulchrum fieri, evadere').

LIJÈPLJÉŇE, *n. djelo kojijem se lijepi (vidi* 1. lijepiti). — *U Vukovu rječniku* (‚das anwerfen' ‚illitus').

LIJEPNICA, *f. vidi* 2. lijep. — *U Stulićevu rječniku:* v. klija, *i u Voltiǧijinu:* ‚colla' ‚leim, kloister'. — *nepouzdano.*

LIJEPNITI, lijepnim, *impf. vidi* 1. lijepiti. — *U Voltiǧijinu rječniku:* ‚incollare' ‚zusammenleimen'. — *nepouzdano.*

LIJÈPÔST, lijèposti, *f. osobina čega što je lijepo, vidi* ļepota. — *Istočno* lêpôst, *zapadno* lipôst. — *Akc. kaki je u gen. sing. taki je u ostalijem padežima, osim nom. i acc. sing.* — *u Dubrovniku je akc.* ļêpôst, ļèposti *kao kod* ludost, mladost; *mislim da je tako ondje svagda bilo, premda se to ne može poznati radi grafije dubrovačkijeh pisaca u kojijeh se ne razlikuje* ije *od* je, *osim D. Ranine (vidi* Stari pisci. XXI. Djela D. Zlatarića *na str.* XLII – XLIII), *ali sam našao zabļežen samo jedan ńegov primjer, a na dva sam slučajno naišao, te je u sva tri po zapadnome govoru* lip-. *Od* XV *rijeka (ima i u staroruskome, vidi* F. Miklošić, lex. palaeoslov.[2] *kod* lêpostь), *u između rječnika u Vrančićevu* (lipost ‚formositas; pulchritudo'), *u Belinu* (‚ljepôs' ‚bellezza, beltà, l'astratto di bello' ‚pulcritudo' 131[b], *u Bjelostjenčevu* (lepost *kod* lepota), *u Stulićevu* (‚ljepôst' ‚pulchritudo, formositas, species, decor, venustas, forma, elegantia etc.'; lipost *kod* lip), *u Vukovu (sa sva tri oblika* ‚die schönheit' ‚pulchritudo' cf. ļepota *s dodatkom da se govori u Dalmaciji).*

1. *u značeńu sprijeda kazanome.*

a. *prema* 1. lijep, 1, a, *a).* Ni ńemu priličje ni lipost; vidismo ńega a ne biše u ńega obraz, i poželismo ńega, pogrđena . . . Zadar. lekc. 20. isai. 53, 2.–3. A ne bi mu uzoritstva ni liposti, i vidismo ga a ne biše mu obraza, i poželismo ga, ogrubļena i naj grjega človika od muži. Bernardin 80. Ne bi mu uzorištva ni ljeposti . . . N. Rańina 100[b]. Divica izvrsitom i jedinom lipostju narešena. Živ. kat. star. 1, 218. Razglijedajući izvrsitu diku ńeje liposti. 220. Kakono, vilo, i tvoja lipota *(nadhodi)* sve liposti. H. Lucić 214. Tva ljepos ļuvena da me je ranila. N. Naļešković 2, 15. U srcu od rana, koje mi ļuvena tva ljepos zadaje. 2, 20. Nektenab velikoj liposti lica ńeje počudi se. Aleks. star. 3, 224. Ne bude tada *(u raju)* liposti ni grubosti telesne. 3, 313. Blaženi vi slijepi koji ne vidite liposti od vila ni ih mańe želite. Đ. Rańina 96[b]. Izbrane mladosti, za zledi ne imati, na vila liposti nemojte gledati. 125[b]. Kćer pristalu i zamjerne liposti. B. Kašić, per. 5. Pogledom od ńe lijeposti vooma se užeže. 16. Mandalijena bješe urešena neizmjernom svom ljeposti. I. V. Bunić. mand. 4. Sve raskoše, sve razblude i svu ljepos svoju mnogu shara ona. 28. U što si se tužna uzdala, jeda u cvijet od mladosti, al bjeguće u ljeposti? 29. Da bi kraļ bil i užival zdravje, lipost, jakost i sve raskoše. P. Radovčić, način. 9. Ke nemire trpim tvoje cjeć lijeposti. P. Kanavelić, iv. 70. I svoju lijepos on pogrubi i vedroga red razloga. A. Vitaļić, ostan. 3. Kaštelan otajno Olivu gljedaše, ńe veloj liposti vele se čujaše. Oliva. 15. Neka ga ļudi hfale radi ńegove lijeposti. V. Maǧarović 77. I u sagrjehe upadoše muńom šinuti od lijeposti *(svetci).* J. Kavańin 36[b]. Sad govorom, sad lijepošću. 206[a]. Kad tu lijepost zri sunčanu. 253[a]. Oni mladac koji sgara cić sunčane tve lijeposti. 450[a]. Ah da ne bi Eva ljepostim urešena! I. Đorđić, ben. 25. Odsiva suncu svitlosti a zvijezdam liposti. (Z). Poslov. danič. Vidite li onu mladicu, prid kojom sve naj ļepše gube ļepos i urese? Đ. Bašić 94. Jer u jednoj ńoj *(Sunčanici)* skupjene sve ļeposti nahode se. P. Sorkočević 576[a]. — Gledaj noge, gdje ne imaju ljepos prvu. I. V. Bunić, mand. 32. — Voće viseć gledaju se vrhu stabar u lijeposti. I. Dražić 18. — Lipost Karmela i Sarona. Bernardin 5. isai. 35, 2. Ljepost Karmela i Sarona. N. Rańina 17[a]. Istinom stvori Bog svu svjetovnu ljepost. B. Kašić, predg. *u* M. Orbin III. — Stare Tebe svijetli dvori tako ostaše bez lijeposti. P. Kanavelić, dubrovnik. 12. Lijepost od crkava. J. Kavańin 219[a]. — Ni stvari na svitu ka lipost ne zgubi. Nar. pjes. istr. 2, 122.

b. *u prenesenome smislu, o čemu umnome ili duševnome.* A tada primut kraļestvo od poštenja i krunu od liposti (‚diadema speciei') iz ruk Gospodińevih. Zadar. lekc. 65. sap. 5, 17. Pravedni uzeti će kraļestvo od ljeposti (‚regnum decoris') i korunu visoku od ruke Božje. N. Rańina 210[b]. sap. 5, 17. Oni će vidjeti slavu Gospodińu i ljepos Boga našega. N. Rańina 17[a]. isai. 35, 2. Lasna ti si, o mladosti, pustit za dvije crne oči od nebesa sve ljeposti. I. V. Bunić, mand. 4. Obraz ńe i lice biše anđelsko kripošću i lipošću dušo i tila. B. Kašić, is. 87. Lijepos duše još ostavi Dražić svôj državi. J. Kavańin 127[b]. Kriju sveci ljepos duhovnu. Đ. Bašić 200.

c. *kao* dobrota *(u materijalnome smislu, korist).* Da da suši plodnu lijepos, jedno u mjesto sali i more. J. Kavańin 71[b].

2. *u prenesenome, konkretnome smislu, lijepa*

djevojka, lijepa žena. Koja mniš, brez bluda da more živiti lipost ku razbluda samo je viditi. H. Lucić 195. Ako me u milos ne primi u saj čas jedina tva lipos, svim vilam ka je čas. N. Nalješković 1, 179. Samo lipost ona vazda mi srdašce griziše. P. Zoranić 2a. Ne bi li zadosti da mene rastavi s onome liposti koju svit vas slavi? D. Rańina 126b. Na ovakom pustu kraju ljepos dragu ostaviti. I. Gundulić 35. Kad on s plavi na koj staše side i ugleda ljepos milu. 55. Ka se od mene sreća druga željet može, neg' sred boja imat ljepos tvu za druga? 339. Mnoge crnce tim sjedini, da pođu iskat ljepos novu po bosanskoj kraljevini. 373. Kada lijepos poljubljena dragi ljubac ne odvrati... J. Kavańin 39b. Za veloga cara iščuć naj hitriju lijepos... 235b. Čistije djeve i lijeposti silom da iđu put saraja. 238a.

LIJEPOVIĆ, *m. prezime.* — XIV *vijeka, a između rječnika u Daničićevu* (Lêpovićь). Lepovićь Dobroslavь. Glasnik. 15, 297. (1348?).

LÎJER, lijèra, *m. poznati bijeli cvijet, ljiljan, krin.* — -ije- *stoji po južnome govoru kao da je ńegda bilo* ê; *ali može biti da je oblik zapadni* lîr *stariji, i da se kasnije* i *promijenilo na* ije, *isporedi* 1. mir *i druge riječi na* -îr. — *Akc. kakav je u gen. sing. taki je u ostalijem padežima, osim nom. i acc. sing. i voc.* lîjere, lîjeri *(u Vukovu rječniku nije zabilježeno da je akc. u gen. drukčiji nego u nom.).* — *Od grč.* λείριον (-ει- *po sadašńemu izgovarańu kao* i). — *Od* XVI *vijeka (vidi kod* c), *a između rječnika u Mikaljinu* (lir, lijer, lilian, cvijet ‚lilium, rosa junonia'), *u Belinu* (‚giglio' ‚lilium' 344a), *u Bjelostjenčevu* (lir, v lilija), *u Stulićevu* (lijer, cvit ‚lilium'), *u Voltiģijinu* (‚giglio' ‚lilie'); *u Vukovu:* (u Risnu) ‚die lilie' ‚lilium [L.', vide] bogorodičino cvijeće, cf. ljljan.

a. *u pravome smislu.* Dosta je tu cmilja i lijera bijeloga i razlicijeh ģilja kolura svakoga. M. Vetranić 2, 267. Kako lir pribili i cvitak ružice. N. Nalješković 1, 314. Lir se bili i rumeni se cafran, znoji miris balsam. B. Kašić, nač. 90. Izide jedan lijep lijer iz zemlje. I. Držić 151. A sńežani lijer ishodi od smrdeće rođen trave. Ģ. Palmotić 1, 326. Rane u licu ruse i lire, ona od zlata ima kosi. 2, 395. U lipu livadu mirisnih lijera. A. d. Bella, razgov. 240. Svjetle i ljepše stvari nije da od sunca nahodi se, nu se uzdržat ne umije: lijer opada, snijeg topi se. A. Boškovićeva 11. Zamišljajte lijere livadne. S. Rosa 77b. Ovo je pernica vjerenikova sva lijerima posuta i rusam. I. M. Mattei 101. Ja sam lice đulsom umivala, otirala lijerom cvijećem. Nar. pjes. vuk. 1, 63. Porastao lijer momče mlado, spored ńega ruža cavtijaše. 1, 230. Lijer (λείριον), rus. лирь (Acorus calamus), giglio bianco (Pizzelli, Kuzmić), Lilium candidum L. (Visiani, Vodopić). B. Šulek, im. 196. — *Isporeduje se s ńim što bijelo.* Bjeja si negli lir i mramor pribili. N. Dimitrović 45. Ka se rijet ljepša mož' neg zora i bjeja neg lijer cvijet. F. Lukarević 12. Bijele lijere svom bjeloćom dobivaju. Ģ. Palmotić 1, 33. Uze mramor bjeli od lijera. I. V. Bunić, mand. 17. Imao je samo jednu šćer,... bijaše rumena kao jabuka i u licu bijela kao gorski lijer. Nar. prip. vuk. 164.

b *ima i drugijeh vrsta cvijeća što se razlikuju dodacima.* Lijer bijeli, Lilium (candidum) L. (Pizzelli, Kuzmić). — Lijer divji, hemerocallo (S. Budmani), Hemerocallis flava L. — Lijer gorski, Convallaria majalis L. (Lambl). — Lijer prodoli, (prema lat.) lilium convallium *(u rkp.* XVIII *vijeka i u Stulićevu rječniku),* Convallaria majalis L. — Lijer žuti, giglio salvatico (Pizzelli, Aquila—Bué), Amaryllis lutea L. (Alschinger, Vodopić). B. Šulek, im. 196.

c. *u pisaca (u pjesmi)* lijer *u prenesenome smislu znamenuje bjeloću kože na licu i na ostalome tijelu.* Lirom vrat gizdavi i s grlom toj čelo skrovenje svak pravi ter cafti veselo. Š. Menčetić 301. Gdi 'e snijeg, gdi 'e lijer? Nije ovo moje sunce. Ti nijesi ku ja zovem. M. Držić 125. Prsi koje lirom cafte. 173. Ako htje svijes tvoja da ranit prsi ti budem ja, potrebno bilo nî snijeg i lijer odkrivat ńih tako sad meni. F. Lukarević 149. Hod'mo veće, druge mile, lir sńežani puti bile u jezeru bistru umiti. I. Gundulić 134. Bez masti sred lica mlađahne u mene rumena ružica i bijeli lir zene. 145 Dragi bratce, što ne teku lijer celovat i ružicu na raskošnom tvomu licu? 183. Od koralja usti objavi a od lira prsi svoje. 220. Nu za malo od ružica ako vidiš rujnos milu promijenut ju *(dragu)* usred lica bijelih lijera na bljedilu. 255. Razhladiti trude od boja u što ovako mlade žele, od ljuvenijeh perivoja odkrivaju lijere bijele. 405. Ruke od lira sve što može brže i jače pruža, dilji i prostira. 412. I ko ružicu i lir veće iz kladenca poli od oči ... 537. Utječući mladoj s lica, gdje perivoj ljuven bješe, lijer pribijeli i ružica, rumene usti problijediše. 547. U gizdavom licu i čelu lijer izmiješan s rusom nose. Ģ. Palmotić 2, 16. Hitre uši, vrat sńežani, bijele ruke, prsi od lijera rese čudno nanizani obli redi od bisera. 3, 13b. A sram rumen obteko je svijetla obraza čiste lire. 3, 85a. Zlato 'e prami, prsa od lira. J. Kavańin 36b. Na ljuvene perivoje svo'e odkriva lijere bijele. 197a. Capte tolikoje djevstvo lijerom, a stid rusom. 362b. Svakdańi biči ljuti poraziše lijere od puti. I. Đorđić, uzd. 6. Jeli dragost što hudoba hvali, kadno lijer i ružicu spari? Osvetn. 3, 5.

d. lijer *(radi bjeloće) znamenuje čistoću (vidi* čistoća, *b) cc)), n. p.: (Isukrst)* okruni ju u vječnoj slavi dvijemi krunami neumrlijem cvijetjem spletenijemi: jedna je od bijelijeh lira, sahranivši ona pričisto djevstvo ... B. Kašić, per. 114. Susretala tebe vojska slavodobitnica od obiljenih mučenika! obkružila tebe s lirimi množ od laštećih spovidnika! rit. 119. Neockvrńenoj u čistoći tvoji danci svijetli biše, kijeh glas isti u bjeloći k'o sńežani lijer miriše. I. Gundulić 269. O djevice Marija mila, ... kako rusa nu ti captiš i od lijera miris pršiš. I. Akvilini 123. Inih pjevat ne mogući, lijer od djevstva ne imajući. J. Kavańin 369a. Dome uporeć od čistoće svoj poklańa lijer prebili. 523b. Lijer čistoće prigizdavi. P. Knežević, živ. 33. Za da djevstva lijer pribijeli, koga Bogu jur prikaza, neockvrńenoj on udijeli do smrtnoga čuvat časa. P. Sorkočević 576b. *te može značiti što i* čistoća. Ja sam, ja sam ki priklonih silnom brazdom lir prebili. J. Kavańin 51a. Drug' Kazimir, koji stupi s kalujerstva na prijestolje, al' od sebe ne odlupi krjepos, koju goji bolje srjed napasti od polače, lijer sńežani meju drače. 300b. Koji potop od smrdeće nečistoće ne razlijeva se svud po svijetu!... ne samo se loze trgaju zapuštene, neg se varke steru i tuđijem vinogradom i lijerom jošter zatvorenijem. B. Zuzeri 46. — *i o samoj djevici.* Pribijeli lijeru od izvrsnòstî *(o svetici).* V. Andrijašević, put. 148. Margarita, lijer prebijeli od djevica. J. Kavańin 299b. (Pozdrav s. Bonaventure b. d. Mariji) Zdrav, pribijeli lijeru ... priblaženoga trojstva! L. Radić 108.

e. *o djevojci (radi ljepote).* — *biblijski:* Ja

sam cvijet od poļa, u dolini lijer prebili. J. Kavańin 511b.

f. *često se na grbovima slika lijer u osobitome obliku i može ne biti bio.* Franski kraļu, zlatne lire i ti u zemļi tvoj uzgoji. J. Kavańin 222a. Stjepan veli Nemaniću samom sebi i svo'em carstvu dâ bijela orla kraļevića dvim glavama na obrstvu, i jer franski 'e rojak bio, i dva 'e lijera posadio. 286b.

1. LÍJERA, *f. vidi* lira. — *Jamačno je stariji oblik* lira, *radi* -ije- *isporedi* lijer. — *U Vukovu rječniku:* vide lira *s dodatkom da se govori u Dubrovniku (ne znam jesam li čuo igda tu riječ u Dubrovniku, nego samo* lijerica, *vidi.* P. Budmani).

2. LIJERA, *f. mjesno ime.* — *Prije našega vremena.* Lêra. Spom. stoj. 185

LIJÈRAC, lijèrca, *m. dem.* lijer. — *U Stulićevu rječniku:* v. lijerčac.

LÍJERAN, lîjerna, *adj. koji pripada lijeru, lijerìna; koji se sastoji iz lijèrâ.* — *Od* XVII *vijeka, a između riječnika u Belinu* (lijerni ‚di giglio' ‚liliaceus' 344a) *i u Stulićevu* (‚ex lilio'). Prsi lijerne i snježane Turkińice lijepe i mlade. I. Gundulić 419. Lijerna z dračnijeh izpovjednika družba okružila te. T. Ivanović 113.

LIJERČAC, lijerčca, *m. dem.* lijerac. — *U Stulićevu rječniku uz* ļerčić. — *nepouzdano.*

LÍJERICA, *f. uprav dem.* lijera; *ovako se zove u Dubrovniku i okolici muzikalna sprava za guđeće: mańa je od narodnijeh gusala i ima tri žice; dobro je opisao* Ļ. Kuba *u* Zborn. za nar. živ. i običaje. 4, 161—167, *samo ću dodati da se u samome Dubrovniku sad ne zove* lirica *nego* lijerica *(stariji zapadni oblik može biti da je živ na Ratu), a da imena* vijalo *nijesam nigda čuo.* — *U Belinu rječniku (s* -i-): lirica ‚violino, viola piccola' ‚fidicula' 768b, *i u Vukovu:* dim. v. lijera. Pred ńima je išao jedan muškarac udarajući u lijericu *(? lijerica se udara samo sjedeći kad igraju.* P. Budmani) ili u mješnice. Vuk, rječn. *kod* sprava.

LÍJES, *m. kao da je naj prvo i pravo značeńe: drvļe što je potrebno za kakvu građu; iz toga se razvijaju i druga značeńa, isporedi grč. Ὕλη, lat.* materia. — -ije- *stoji po južnome govoru mj. ńegdašńega* ê, *te glasi u zapadnome govoru* lês, *u istočnome* lîs. — *Akc. se mijeńa u loc. sing.* lijèsu, *i možebiti u gen. pl.* lijèsâ, *u dat., instr., loc. pl.* lijèsima. — *Riječ je praslavenska* (lesъ), *isporedi stslov.* lěsъ, *rus.* лѣсъ, *češ.* les, *poļ.* las. — *Nepoznata postańa; Miklošić misli da nije srodno s grč. ἄλσος, posvećeni gaj.* — *Između riječnika u Mikaļinu* (lis, lijes, to jes drva za poslovati ‚materia, lignorum apparatus'), *u Belinu* (‚legname' ‚materia' 432b; ‚materia' ‚materia' 465b), *u Bjelostjenčevu* (les, t. j. drevo iz kojega se ima kaj napraviti ‚materia lignea, lignorum apparatus'. 2. les mrtvečki ‚sandapila, tumba'. v. truga; lis. v. les), *u Jambrešićevu* (les mrtvečki ‚sandapila, tumba'), *u Stulićevu* (lijes, drvo za poslovańa ‚materia'; ‚silva, nemus' *s dodatkom da je u zadńemu značeńu riječ ruska), u Voltigijinu* (les ‚legname' ‚holzwerk, zimmerholz'); *u Vukovu:* 1. (u Hercegovini) ‚der wald' ‚silva'. cf. šuma. — 2. (u Brdima) na kući šļeme, kļučevi (rogovi) i pauznice (zioke). — 3. (u Jadru) ‚das ganze ackergeräthe (sammt dem joche)' ‚aratrum et jugum'; *u Daničićeva* (lêsъ ‚nemus').

a. *u smislu sprijeda kazanome* Da nam dopustite les seć za dugi bačav. Mon. croat. 5. (1325). Treti dio zgradam, kući i zidu i lisu i svemu ča se hoće lisa u svemu mlinu. Stat. poļ. ark. 5, 283. Grede ili ini les imiže crikve sazidane bile sut. Š. Kožičić 6b. Da ne smej niktože ponesti železo, les ili oružije nevernikom. 26b. Ka ptica ni' ptica, koja li žive vik, i ki lijes nije drvo, ni člo*(v)*jek nije človik? D. Ranińina 120a. Svi oni gaji, koji svojim precima davaju obilni lijes vojskami za kopļu, moru za driva. A. d. Bella, razgov. 48. *(Cedrov)* lijes nije podložan crvotočini. I. Đorđić, salt. 88. Osvem lijesa od cedara iz Libana i drva druzijeh. B. Zuzeri 244. Šiļajući mu *(Hiram Solomunu)* cedarski lijes. D. E. Bogdanić 92. Tu Salomun lijes dobavi. N. Marči 37. Da se ukinu carine koje se plaćaju za uvoženje lijesa i građe. Zbornik zak. 1866. 13. — *Metaforički.* Da je stala još tad cjelovita hrvatska država, bilo bi lijesa iz kojeg bi se bio mogao stesati tvrd branik. M. Pavlinović, razg. 99. — *Metonimički, lađa.* Da taj lijes od gore s korijenkom pogine, dim taj lijes u kom se nevjerne hudobe s pogani privoze. M. Vetranić 1, 135.

b. *drva uopće.* Gore i poļa, dubrave, lijesь, trave. Mon. serb. 106. (1333 *u poznijemu prijepisu).* Za sude i za lêsь pišete da Rьćane nose odь vašega. Spom. sr. 2, 96. (1409). Zađoh u dubravu, da usijeku lijesa. M. Držić 415. Koja *(poplavica)* sobom lijes i kami smuca, oreć se vrh litica. I. Gundulić 531.

c. *šuma (u prva četiri primjera može značiti i drvļe uopće).* Zemļa, lijes i more. M. Držić 17. Lijes, kami, zvirenje k sebi potezaše pozorom. 126. Zemļa, lijes i kami sad se čudi. 421. Da ga žeļno sve prosuzi, lijes, kamenje i ravnine. A. Sasin 164. Sve gore stresa tres, prez lista osta les. Đ. Baraković, vil. 290. Kano risi strvni strahom raze i zvijeri i lijese. Osvetn. 1, 47. Kano plamen kad se lijesom žuri. 3, 66.

d. *u osobitome smislu, sve drveno u krovu (grede i brvna), ali ne ono što pokriva, ako je i drveno, vidi u Vukovu rječniku.* Od cedara lis su i grede *(u raju).* J. Kavańin 528b. Pļušti i kapi tvoja stroha više moje, lijes mi šteti. B. Zuzeri 298. Odkrije kuću za počinit ju, ali ne pomńi jeli tko prid kućom, i baca doli lis ne gledajući i ubije čovika. Ant. Kadčić 26.

e. *mrtvački odar (sanduk).* — *Od* XVIII *vijeka u Hrvatskoj i Slavoniji, vidi u Bjelostjenčevu i Jambrešićevu rječniku, i u Ivekovićevu:* (u Hrvatskoj i Slavoniji) mrtvački sanduk; sarg; arca, loculus, sarcophagus. Dr. T. Maretić. — Zapovidi takojer da mu se lis načini i sva druge priprave, koja su potribna, navlastito pako da se misa za mrtve običajna piva. A. Kanižlić, fran. 36—37. Kada Saverija priminu, u lis tilo ńegovo metnuše. 74. Kada u Rimu hotijahu ńegovo sveto tilo na drugo misto prinesti, otvoriše lis. uzroci. 64. Tilo bi u lis ili sanduk postavito. E. Pavić, ogled. 96. Dotaknu se sanduka iliti lisa. 533. Načiniće mu škrińar lis od orahovih dasaka. M. A. Reļković, sabr. 67. U lis tilo svoje stavi. I. Velikanović, prik. 93. Za koga li nose onaj lis iliti sanduk? Đ. Rapić 271. Zavjerena ne porušiv lica smrtnom daćom i crnijem lijesom. Osvetn. 1, 34.

f. *u osobitome smislu, cijela sprava za oraće (ne samo plug nego i jaram), vidi u Vukovu rječniku.*

g. materia, *od smisla kod* a *postaje šire značeńe iz kojega se pak razvijaju i druga značeńa u prenesenome smislu.*

α) uopće što treba za građu, ako i nije drveno.

aa) o tjelesnijem stvarima. Mastor nastoji . . . okol onoga čto pristoji razloženju i naredjenju lesa i materije od rabote meštrije svoje. Š. Budinić, ispr. 5. *(Sviće)* plamen . . . drži se dokle teče lijesa. M. Radnić 13a. Prinose lis s kojim se napravļa hrana. 18b. Čemu služi skupļati lisove a ne sagrađivati kuću? 94a. Ako je dana ńemu koja čar, ali su dane u pitju, brašnu i od kojegagodi lisa učińene, ali od mida, tuča, ali olova, zlata, srebra, vune, lana . . . L. Terzić 271. Vi iz toga vidite da mi naš prvi dobitak nad lijesom a drugi nad rukotvorinom činimo. A. T. Blagojević, khin. 64.

bb) o čemu umnome. Po Ingleškoj se trpa po učionah mnogo toga književnoga lijesa. M. Pavlinović, rad. 10.

b) od čega je što učińeno ili sagrađeno, od čega se što sastoji.

aa) u tjelesnome smislu. Kruh pšenični priodi u tilo Isusovo, ali se ne more reć, da tilo priđe u oni treći lis kada se vrste krušne počnu kvariti, nego tilo pristane i neće da stoji kako se počnu vrste kvariti kruha i vina a po naravi se rodi niki novi lis jer nije prvi krušni koji je prišao u tilo Isusovo. I. Ančić, svit. 186. Građa stoji tvrdo i dobro utemeļena svrhu takovoga lijesa. M. Radnić 327b. Dostoj se uslišati, da u ovi lis zlata uliješ obilni blagoslov. L. Terzić 258. Od trava, kamenja i od koga drugoga lisa. 271. Zaklińam vas, vinogradi, masline i ostala stabla, onim koji čini da izvodite plod iz lisa drvenoga. 314. Zakliňam vas, stabla, da izvodite plod iz lisa drvenoga. J. Banovac, blagosov. 183—184. — *Amo pripada i ovo:* Da anđeli budući od lijesa nerasutoga budu oholi, nije toliko čudo. M. Radnić 352b. — *Amo može pripadati i ovo, premda je u teološkome jeziku lat.* species. Sakramenat neprocińene krvi istoga sina tvoga u lisu vina posvećivati zapovidio jesi. L. Terzić 213.

bb) u umnome smislu. Progonstva ne samo ne osuđuju nego što je veće daju lijes od plaće. M. Radnić 4b. Ostavi dakle u blago spenzu od dobra lijesa i pravoga. 92b. Poznadi neplemeniti lis oda šta su učińena sva ńegova bogatstva. 80a.

cc) kod riječi, sadržaj, smisao. Dajući Bog zakon, među deset zapovijedi stavi dvije od ovoga lijesa, govoreći u jednoj da ne ukrademo, a u drugoj da ne želimo prateži tuđe. M. Radnić 86b. — *Slično je i ovo* Kad se tko služi od riči i izrečenja s. pisma za lis razgovora smihavivoga, tamašnoga oli gonetavivoga. Blago turl. 2, 85.

c) u prenesenome smislu, od značeńa kod a) postaje značeńe kod čega umnoga i duševnoga: od čega što postaje znači i s čega što postaje, dakle i uzrok, prigoda. Veće puta obzirańa od pošteńa jesu oholijem lijes od nesklada i karbi. M. Radnić 244a. Digni vlastitu voļu i neće biti lijesa od muke. 395b. Napastovańe je lijes od zasluženja. 525a. Lis ovizih kradńa jest malo ne svakda od jizbine. Blago turl. 2, 170.

d) prema značeńu kod b), ističe se što je tjelesno prema duševnome. Duša stoji zamočena u lijesu. M. Radnić 116a. Koliko tjelesa imaju mańe lisa, toliko su većma laka. 378b. Prija tega materiju oliti lis satvorio bišе *(Bog).* And. Kačić, kor. 1.

e) što se osjeća ili o čemu se što djeluje (što je predmet osjećańa ili djelovańa).

aa) kod osjećańa. Ondi sva očućeńa zabaviće se o svom lisu, oči viditi će ļepotu brez prilike, okušeńe ćutiće sladost prislatku, mirisańe miris priugodan, . . . M. Radnić 438b.

bb) kod djelovańa, teološka je riječ prema lat. materia, *osobito kod sakramenata.* Tkoja jest materija oliti lis zavita? Blago turl. 2, 95. Prva *(zgoda)* jest kad lis zavita izajde nemogući. 2, 98. — Lis od pravedne boljezni grijesi su. B. Kašić, nasl. 41. — Što je ‚ńiova' *(sakramenata)* ‚materija' al'ti lis, ‚forma' ali način? I. Ančić, svit. 84. Koja je materija ali lis ovoga sakramenta? L. Terzić 138. Lis ovoga sakramenta jest uļe od masline. 138. Tkoji dakle jest lis sakramenta krstjenja? Naravski voda i oprańe. Blago turl. 2, 206. Ako bi se našao bez grija a zapovida se izpovist, triba se je izpoviditi; ako li se ne ćuti u smrtnom, more biti da ima venijali*(h)* koji je zadovoļni lis od ispovidi, da mu se more dati odrišenje. I. Ančić, vrat. 150. Lis i način od pokore. svit. xx.

LIJÈSAK, lijèska, *m. vidi* 1. lijeska. — *U naše vrijeme, a između rječnika u Voltiđijinu* (lesak ‚nocella' ‚haselnussstaude'). U lijesku polijesku ogań gori. Nar. pjes. mag. 1863. 65. Lesȁk ‚coryllus', gen. lèskā. D. Nemanić, čak. kroat. stud. 26.

LIJÈSAN, lijèsna, *adj. koji pripada lijesu; koji je načińen od lijesa (drva).* — *Od* xvii *vijeku obično stoji u prenesenome smislu (materijalan, prema* 1. lijes, *g, d)), a između rječnika u Belinu* (lijesni ‚di legname' ‚materiatus' 432b; ‚materiale, che ha materia' ‚materiatus' 465b), *u Stulićevu* (‚ex materia, ad materiam spectans'; ‚silvosus, nemorosus, silvester' *s dodatkom da je riječ ruska;* lijesni ‚silvester, silvae'), *u Voltiđijinu* (lesni ‚legnoso, materiale' ‚holzicht, hölzern'). Ne govori od ovoga sunca lijesnoga. M. Radnić 156a. Ovo tijelo lijesno i zemļano. 275a. Stvar je slavnija satrti vojsku protivnika z dostojanstvami nego s oružjem lijesnijem. 489a. Ovim stvarma lisnim i ćutivim nastoji svemoguća kripost Božja . . . Blago turl. 2, 201.

LIJESI, *f. pl. mjesno ime.* — xv *vijeka.* — *vidi u Daničićevu rječniku:* Lêsi, mjesto u kom je Jelena udovica Sandaļena dala vinograde crkvi u Gorici, kao da je bilo negdje blizu Bara: ‚u Lêsehь' (Spom. sr. 1,) 122. (1442). drugi je *(I. Kukuļević)* pročitao: ‚u Lesêhь'. Mon. serb. 416.

LIJESJE, *n. coll. od* 1. lijes, *znači što drvļe ili dubrava.* — *U jednoga pisca Dubrovčanina* xvi *vijeka. (Mjesec)* vlada lijesjem i dubravom. M. Vetranić 1, 376. Činaše . . . liiesje lomiti po gori. 2, 173. — *I kao mjesno ime* (Lesje, *mjesto u Srbiji u okrugu kneževačkome).* Niva pod Lesjem. Sr. nov. 1872. 170.

1. LIJÈSKA, *f.* Corylus avellana L. (arbor), *drvo (uprav grm) što rađa ļešnike.* — -ije- *stoji po južnome govoru, u istočnome glasi* lèska, *u zapadnome* liska. — *Akc. se mijeńa u voc.:* lijesko, lijeske, *i u gen. pl.* ļesākā. — *Riječ je praslavenska, isporedi češ.* líska, *poļ.* laska *(palica).* — *Mislim da postaje od* lijes. — *Između rječnika u Vukovu* (‚die haselstaude [haselnussstrauch]' ‚Corylus [avellana L.']). Divja lijeska, drijen žestoki, kitni javor . . . I. Gundulić 402. Rese od liske. J. Vladmirović 10. Il' kada joca slavuļ gustoj miloļubno na liski. M. Katančić 40. Nije sastavļen oko lijeske. (Nije u glavi kao što bi trebalo. gledaj: Nije triput oko lijeske sastavļen). Nar. posl. vuk. 217. Jer se mela rijetko nalazi na lijesci. Vuk, rječn. *kod* mela. Lijeska, slov. leska, cslav. lêska, rus. лѣшчина, залѣщина, лѣсовина, češ. líska, slč. lieska, poļ. leszczyna, łaska (palica), łaskowy orzech, luž.

leščina, lješnička, Corylus avellana L. (Vuk). B. Šulek, im. 196. — *S nekijem pridjevima znači druge vrste biljaka.* Lijeska mečja ili medvjeđa, Corylus colurna L. (Vuk). Lijeska pasja, Rhamnus alpina L. (Sabljar, Petrinja, Lika). B. Šulek, im. 196. Lijeska pitoma, Corylus colurna? (Sabljar). B. Šulek, im. 197.

2. LIJESKA, *f. u narodnoj zagonetci našega vremena.* — *Jamačno je ista osnova što kod* lijeskati se. Lijeska trolijeska, u lijesci ogań gori, i u ogńu ogań stoji. *odgonetlj:* ogledalo. Nar. zag. novak. 150.

3. LIJÈSKA, *f. mjesno ime.*

a. *zaselak u Bosni u okrugu sarajevskome.* Statist. bosn. 28.

b. *kajkavski* Leska, *zaselak u Hrvatskoj u županiji modruško-riječkoj.* Razdijel. 45. — *S tijem se imenom pomiče mjesto* xvi *vijeka.* K četrtoj meji ka se zove u Leske. Mon. croat. 204. (1513).

c. *u Srbiji. a)* Leska, *mjesto u okrugu smederevskome.* Niva u Leski. Sr. nov. 1863. 542. — *b)* Leska, *mjesto u okrugu šabačkome.* Zemlja u Lesci. Sr. nov. 1875. 596. — *c) planina i potok u okrugu užičkome.* Lj. Stojanović.

LIJÈSKATI ŠE, lȉjeskâm se, *impf. vidi* blijeskati. — *U primjerima stoji* -i- *mj.* ije, *ali bi ovako trebalo da je po južnome govoru, isporedi nslov.* leskati se, lesketati se. — *Od indoevropskoga korijena* lьsk (lъsk), *vidi* laštiti se. — *Osim nslov.* leskati se *isporedi i pol.* łyskać. — *Na dva mjesta* xvii *vijeka (u pisca ćakavca) i u naše vrijeme (u ugarskijeh Hrvata).* Rado grmi gda se liska. P. Vitezović, cvit. 44. Presvitlo oružje zi svih stran se liska. Jačke. 201.

LȊJESKE, *f. pl. ime mjestu u Srbiji u okrugu biogradskome. (u istočnome govoru)* Lêske. Glasnik. 19, 183.

LIJESKI, *m. (?) pl. mjesno ime.* — *Prije našega vremena.* Lêski. S. Novaković, pom. 137.

LȊJEŠ, *m. ime muško.* — *U naše vrijeme u Crnoj Gori.* Pa dozivļe Liješa vojvodu: „Ko je onđe Liješ od Pipera?“ Nar. pjes. vuk. 4, 20. Jedno Liješ, piperska vojvoda. Ogled. sr. 489.

LIJEŠČICA, *f.* suvrst kruške (Vaļavac). B. Šulek, im. 197. — *Uprav dem.* 1. lijeska.

LIJEŠĆE, *n. coll. od* 1. lijeska; *može značiti što i* ļeštak. — *Može biti riječ praslavenska, isporedi češ.* liští. — *Postaje od osnove* lêsk *nastavkom* ije, *te se* sk *pred* i *mijcňa na* sč, šč, šć, št; *stariji je oblik* lêštije.

1. *u pravome smislu.* — *Između rječnika u Vukovu* (‚der haselbusch‘ ‚coryletum‘). Podь Stanojevь vinogradь nadь lêštije *(može biti i mjesno ime, isporedi* 2) i na počivalište. Deč. hris. 58. Lepirice lijeću kroz zeleno liješće. Nar. pjes. mag. 1863. 65.

2. *kao mjesno ime.*

a. Lêštije, *vidi u Daničićevu rječniku:* Lêštije, Stefan je despot dao Hilandaru neka sela ‚za Leštije‘, a ‚Lêštije‘ povratio ktitoru popu Venedikutu. M(on. serb). 571. (1411).

b. Lêštije. Niva pod Lêštьjemь. Spom. stoj. 36. *(prije* 1346).

c. Liješće, *selo u Bosni u okrugu banolučkome.* Statist. bosn. 41.

d. Liješće, *mjesto u Crnoj Gori.* Ali ćemo udrit na Liješće? Ogled. sr. 45. U Nivice u Liješće gorńe. 243.

e. Lešće.

a) dva sela u Hrvatskoj. aa) u županiji ličko-krbavskoj. Razdijel. 36. — *bb) u županiji modruško-riječkoj.* 61. — *Jedno se od ovijeh pomiče* xvii *vijeka.* Porobiše Lešće. P. Vitezović, kron. 180. — *cc) šuma kod Koprivnice.* D. Hirc.

b) u Srbiji. aa) mjesto u okrugu biogradskome. Niva u Lešću. Sr. nov. 1861. 327. — *bb) mjesto u okrugu smederevskome.* Vinograd u Lešću. Sr. nov. 1875. 663.

LȊJEŠNICA, *f. vidi u Vukovu rječniku:* rijeka koja u bosanskoj Posavini utječe u Bosnu s lijeve strane ‚ein fluss in Bosnien‘, fluvius Bosnae‘. — *vidi i* F. Jukić, zemļop. bosn. 73.

LIJEŠŃE, *n. vidi* lijes. — *Na jednome mjestu* xvii *vijeka.* Skupļati lisńa a ne činiti građe. M. Radnić 94a. — *Nalazi se još samo kao ime selu u Crnoj Gori u Rovcima.* Glasnik. 40, 21. Od Liješńa i od Dubokoga. Ogled. sr. 238.

LIJÈŠO, *m. hyp.* Lieš. Jedno soko Liješo Pipere. Pjev. crn. 19a.

LIJEŠTITI SE, liještim se, *impf. vidi* bliještiti, *isporedi* lijeskati se. — *U naše vrijeme u ugarskijeh Hrvata.* Još se lišći jedna hiža. Jačke. 220.

1. LIJET, *f. nalazi se samo u knigama pisanima crkvenijem jezikom, znači: dopušteno, slobodno.* — *Stslov.* lětь: *samo u nom. i instr. sing.* лѣть jestь, лѣтіѭ jestь ‚licet‘. — *Miklošić isporeduje lit.* lėta, *korist, lct.* lēts, *sposoban.* — *Između rječnika u Stulićevu:* ‚obolus‘ *(vidi* 2. lijet); biti lijet komu ‚alicui licere‘, *i u Daničićevu* (lêtь, s glagolom ‚byti‘ ‚licere‘). Jaže nêstь lêtь sьćitati. Domentijanb 33.

2. LIJET, *f. u Stulićevu rječniku:* ‚obolus‘ *s dodatkom da se nahodi u brevijaru.* — *Nijesam drugdje našao.*

3. LIJET, *m. lijetaňe, isporedi* let. — *Od* xviii *vijeka, a između rječnika u Belinu* (‚volamento, volo, il volare‘ ‚volatus‘ 776a), *u Bjelostjenčevu* (lit, v. skok), *u Stulićevu* (‚volatus‘). Paka petom, šestom, sedmom, pridoh lijetu u porednom. J. Kavańin 471a. Paka pero samo lijetom rede i fratre, u državi ki cvatoše, skladno pravi. J. Kavańin 371a.

LIJÈTÂŃE, *n. djelo kojijem se lijeće.* — *U Jambrešićevu rječniku:* letańe ‚volatus‘; *u Stulićevu, u Vukovu.*

LIJÈTATI, lȉjećêm (lȉjetâm), *impf. iterativni glagol od* letjeti. — -ije- *stoji po južnome govoru mj. nęgdušnega* ê; *u istočnome glasi* létati, *u zapadnome* litati. — *Akc. kaki je u inf. taki je u praes.* 3 *pl.* lijètajû *(ali* lȉjeću), *u aor.* lijètah, *u impt.* lijèći *(ali* lȉjetâj), *u ger. praes.* lijèčući (lijètajňći), *u ger. praet.* lijètâvši, *u part. pract. act.* lijètao; *u ostalijem je oblicima onaki kaki je u inf.* — *Riječ je praslavenska, isporedi stslov.* lêtati, *rus.* летать *(uprav* лѣтать), *češ.* létati, lítati, *pol.* latać. — *Između rječnika u Stulićevu* (lijetati, lijetam ‚volare‘), *u Vukovu* (lijetati, lijećem ‚hin- und herfliegen‘ ‚volito‘), *u Daničićevu* (lêtati ‚volare‘).

a. *vidi* letjeti, 1, a. Ptičice pod nebi litaju. Š. Menčetić-G. Držić 467. Čime okolo glave ńe *(sore)* lijetaju *(ptice)* slobodu to veću svaki čas primaju. D. Rańina 87a. Litaj, orle, litaj. Đ. Baraković, vil. 372. Gdi lijetaju drobnijeh ptica jata mnoga. A. Vitaļić, ostan. 7. Gdi ptice ne liću. P. Vitezović, odil. 50. A nek vrane oko žita liću. M. A. Reļković, sat. G6b. — Ako ovo Bog čini živinicama koje lijeću po zraku. F. Lastrić, od' 267. — Ugleda jedan misnik drakuna gdi iznad ńe lijeće. ned. 39. — Nad vojskom litahu te žene. Aleks. jag. star. 3, 246. — Lijetat *(u raju)* vij djetiće, serafine i užgane. J. Kavańin 484b. Crne mačko lijeću okolo posteļe.

M. Divković, zlam. 47b. — *Ironički.* Čudno da se vidi goru litat. J. Kavańin 29a.

b. *vidi* letjeti, 1, b. Prah lijeta sa svijeh strana. M. Vetranić 1, 16. Sumńa da ne bi pravo litala *(stril).* P. Zoranić 76a. Kićena lišćica vihrom litaju. I. T. Mrnavić, osm. 169. Što da brada stoji duga i vjetrom svakim lita. J. Kavańin 6b. Ispod neba lijeću lubarde. Nar. pjes. vuk. 4, 251. Zatutńaše zloglasne lubarde, a iz ńiha šupļa zrna lijeću. Osvetn. 3, 135.

c. *vidi* letjeti, 1, b, *c).* Nesrića ako je mene moja zala od liposti tvoje, vilo, zadržala, li misal ni stala ni časa ni hipa, k tebi je litala, gospoje prilipa. H. Lucić 219. — Riči po vitru litaju. A. Georgiceo, nasl. 230. Glas . . . litajući na sve strane. I. Ivanišević 84. Udiļ od toga glas ide litati po svitu ovomu. A. Vitaļić, ostan. 413. Kih glas mnogo lita i slove. ist. 178b. — Ufam *(ńih)* vidit uzdignute na čast prvih pisarija, pera i lijetat ńih žestoka od zapada do iztoka. J. Kavańin 128b. — U deset i dva ljeta po svoj zemļi hrabren lijeta. 242a. Ženu svôm ljepotom ka svud lita. 568a.

d. *vidi* letjeti, 1, e. Ļudi lijeću, hile tolit smeću. Osvetn. 4, 70.

LIJETAVAC, lijetavca, *m. neke vrste biļaka.* Lijetavac, 1. Anchusa paniculata Ait.; 2. Anchusa variegata Lehm. (Vodopić). B. Šulek, im. 197.

LIJETIC *(ili* Ļetic?), *m. mjesno ime. — Prije našega vremena.* Lêticь. Spom. stoj. 185.

LIJETITI, lijetim, *impf.* letjeti. — *U jednome primjeru pisca čakavca* XVIII *vijeka, a između rječnika u Stulićevu* (‚volare' *s dodatkom da je uzeto iz bukvara).* Lijeti u poskok gor k zvijezdama. A. Vitaļić, ostan. 240. — *sasma nepouzdano.*

LĬJETŃÂK, *m. jedńak. — Shvaća se kao da postaje od* letjeti, lijetati *(kao da hrana proliječe niz grlo). — U jednoga pisca našega vremena.* Prekine mu lijetńak i dogna tilut do vratnijeh žila. S. Ļubiša, prip. 129. Mlijeko mu jedva slazilo niz zajaženi lijetńak. 234.

LIJÈTO, *n. vidi* dlijeto. — *U Belinu rječniku:* ‚scarpello e scalpello, strumento da scarpellino' ‚scalprum' 650a, *i u Stulićevu:* ‚scalprum, coelum'. — *I u naše vrijeme u Dubrovniku.* P. Budmani.

1. LĬJEV, *adj.* sinister, *naj prvo o ruci što je na strani od tijela gdje je srce, pa i o svoj onoj strani i o ńezinijem dijelima, i o svemu onome što se nalazi s one strane. — suprotno:* desan. — -ije- *stoji u južnome govoru mj. ńegdašńega* ê, *u istočnome glasi* lêv, *u zapadnome* lîv. — *Osim acc. sing. n.* lĭjevo, *upotrebļavaju se samo složeni oblici* lĭjevî, lĭjevâ, lĭjevô, lĭjevôga *itd. u kojijeh je svuda isti akcenat. — Riječ je praslavenska, isporedi stslov.* lêvъ, *rus.* лѣвый, *češ.* levý, *pol.* lewy. — *Može biti i indoevropska riječ* (laivos), *isporedi grč.* λαιΓός, *lat.* laevus. — *Između rječnika u Vrančićevu* (‚levus; sinister'), *u Mikaļinu* (liva ruka ‚sinistra, leva'), *u Belinu* (lijevi ‚sinistro, mancino, opposto al destro' ‚laevus' 678b), *u Bjelostjenčevu* (lev ‚laevis et levus, sinister'), *u Jambrešićevu* (lev ‚sinister, laevus'), *u Stulićevu* (‚sinister, laevus'), *u Voltigijinu* (lev ‚manco, zanco, sinistro' ‚link'; liv *i* lijev ‚manco' ‚link'), *u Vukovu* (lijevi, levi, livi ‚link' ‚laevus'), *u Daničićevu* (lêvъ ‚sinister').

1. *adj.*

a. *kao pridjev uz supstantiv (koji se može imati u misli prema onome što se prije kazalo).*

aa) o ruci. Nek ne zna ni ista lijeva ruka tvoja što čini desna. B. Leaković, gov. 161. Desnom ga je rukom zagrlila, a lijevom nože dovatila. Nar. pjes. vuk. 1, 583. Uze torbu na lijevu ruku. 2, 143. Ods'ječe joj ruku do ramena, desnu ruku dade u lijevu. 2, 241. Sabļa mu je u desnici ruci, u lijevoj kopļe ubojito. 2, 252. Uze ńega na lijevu ruku. 2, 356. Na ńemu je sedamnaest rana, nosi desnu u lijevoj ruki. 2, 548. Nasloni je na lijevu ruku. 3, 197. Lijeva ruka krsta nema. Nar. posl. vuk. 169.

bb) o dijelu i o strani tijeļa (ļudskoga i živinskoga), n. p.:

aaa) o krilu. On' izjedo ribi desno krilo, a banici dala je lijevo. Nar. pjes. vuk. 2, 62.

bbb) o ramenu. Natoprče dolamu na livo rame. M. A. Reļković, sat. L3a.

ccc) o sisi. Pod livom sisom ima madež. M. Držić 335. I ustreli vojvodu Kaicu na zlo mesto baš pod sisu levu. Nar. pjes. vuk. 2, 487. Udari ga po desnom ramenu, na lijevoj sisi rastavi ga. 3, 253. Kuršum ga je udario više lijeve sise. M. Pavlinović, rad. 99.

ddd) o pazuhu. Udri ńega pod pazuho l'jevo. Nar. pjes. vuk. 3, 387.

eee) o oku. Lijevijem okom pregleduje, desnijem se brkom nasmijava. Nar. pjes. vuk. 3, 360.

fff) o uhu. Lijevo mi uho sad zapoja, ja se nadam veselome glasu. P. Petrović, gor. vijen. 36.

ggg) o nozi. Desna mu je ruka osečena i lijeva noga do kolena. Nar. pjes. vuk. 2, 315. Lijeva je noga salomļena. 2, 563. — *(Vranac)* bije nogom desnom i lijevom. 2, 272. Sve jednako końe doratasto, doratasto i putonogaste sve jedino u noge lijeve. 3, 333.

hhh) o koļenu. Kleknu vitez na kolino livo. And. Kačić, razg. 179b.

iii) o bedri. Na lêvuju bedru. Sava, tip. stud. glasn. 40, 156.

kkk) o strani na tijelu. A s lijeve strane do ramena. Nar. pjes. vuk. 3, 114. Te pogodi stara Čejvan-agu s leve strane pod pazuho levo. 3, 185. — Objesi ga Šarcu s desne strane, a s lijeve tešku topuzinu. 2, 393.

c) o odijelu, isporedi 1. desan, 1, *c).* — *vidi i kod g).* Već uvati levi skut dolame. Nar. pjes. vuk. 2, 358.

d) o istoj riječi strana, *ali samo adverbijalno (isporedi* 1. desan, 1, *c)), kad se hoće pokazati da što stoji prema čijoj lijevoj strani.* Side papa na stocu zlatnomu . . . s livu stranu Jozip patrijarka. And. Kačić, razg. 163a. Pokornica vaļa da se postavi na livu stranu misnika. Ant. Kadčić 243. Koji će stojati na lijevu stranu. J. Matović 73. Ot leve i desne strane sednu. J. Rajić, pouč. 1, 96. Svu gospodu za sofru sjedao: s desne strane starog Jug-Bogdana, a s lijeve Vuka Brankovića. Nar. pjes. vuk. 2, 310. — *Kad se govori o lijevoj strani čega neživa (mjesta), i onda se misli na čeļade, ali se može shvatiti na dva različna načina: ili se mjesto shvaća kao samo čeļade u prenesenome smislu (n. p. rijeka se shvaća kao čeļade kojemu je izvor glava a utok noge, te se prema tome govori o desnoj i lijevoj obali), ili se određuje što je desno i lijevo po čeļadetu koje je prema onome okrenulo lice te u ono gleda (tako n. p. kad čovjek čita u knizi, lijeva je strana od knige prema lijevome oku). zadńi je smisao u prvome od ovijeh primjera; u drugome se ne zna jeli prvi ili drugi.* Da ina dva oltara ki se udržita va toj istoj kapeli, ki je jedno oltar svete Marije na desnu stranu velikoga oltara, drugi svete Lucije ki stoji na livu stranu velikoga oltara . . . Mon.

*

croat. 83. (1457). Na čardaku na lijevu stranu tu bijaše sovra postavljena. Nar. pjes. vuk. 2, 231.

e) o čemu mu drago što čeljadetu stoji s lijeve strane, isporedi 1. desan, 1, *f).* Okrenuo drumom lijevijem. Nar. pjes. vuk. 2, 266. Da ni Gospodin Bog pomože desnu bandu i lijevu! *u* Nar. pjes. vuk. 1, 81.

f) o verbalnome supstantivu (u jedinome primjeru stojaće) kojijem se kaže gdje ko ili što stoji prema kome. Ustrašiti se podobajetь lêvaago stojanija i sь kozlišti sьčetanija. Domentijan[b] 68.

g) u jednome primjeru o oruđu (bradvi) što je načińeno za lijevu ruku (moglo bi se tako kazati i o drugijem oruđima što su svagda načińena za desnu ruku, kad bi bila suprotno izrađena, n. p. neki balčaci na sabljama, muzikalne sprave, ali je to neobično; obično je kazati lijeva rukavica, lijevi rukav, lijeva nogavica, lijeva crevlja *itd. u ovome smislu, ali nemam primjera).* Začudio se kao da je viđeo lijevu bradvu. Nar. posl. vuk. 87.

b. lĭjevâ *kao supstantiv upotrebljava se u značeńu* lijeva ruka *(moždbiti i* strana). — *Između rječnika u Vrančićevu* (‚laeva').

a) lijeva ruka uopće. Neka te ne stavi na sudu stran live. M. Marulić 222. Kada činiš almustvo, ne čini, da liva tvoja bude znati ono ča desna tvoja čini. Bernardin 26. matth. 6, 3. Ti istinom čineći zadužbinu, da ne zna lijeva tvoja što čini desna tvoja. N. Ranina 40[a]. Kao se sam ja lijevom prikrstio jutroska. M. Držić 377. Neka ne zna lijeva tvoja što čini desna. M. Divković, bes. 687[a]. Dobar kapitan z livom zamahe odbija neprijateļa. F. Glavinić, cvit. 83[b]. Ki me lijevom zazivajuć darova mi posmijeh mio. J. Kavanin 495[b]. Liva ńegova pod glavom mojom, a desnom svojom zagrliće mene. J. Filipović 1, 248. S golom sabļom trče po vojsci turskoj, noseći je u livoj. And. Kačić, razg. 135. Siče Turke i desnom i livom. 256[a]. Postavļa se *(naručnik)* na livu. Ant. Kadčić 104. A ne da mu Draško Popoviću, no lijevom pali pušku malu. Nar. pjes. vuk. 4, 63. Tako se lijevom ne krstio, a desna mi *(ne?)* usahla! Nar. posl. vuk. 309. Pak zakon vam u lijevoj a u desnoj sabļa. Pravdonoša. 1852. 8.

b) s prijedlozima, adverbijalno (isporedi d, *b)* i 1. desan, 2, a, *b)). — Može se imati u pameti* ruka *i* strana. — *Između rječnika u Belinu* (na lijevu ‚a banda sinistra' ‚sinistrorsum' 127[b]) *i u Stulićevu* (na lijevu, ob lijevu ‚sinistrorsum, sinistrorsus'). Prokleti će stati ob livu tvoju. M. Jerković 76. Staviće pravedno na desnu, a zle na livu sudca. J. Banovac, razg. 4. Da jedan ńezin sin side na desnu, a drugi na livu. 71. Ili se na desnu ili na livu okrenuo. A. Kanižlić, kam. 56. Upravite poglod i na desnu i na livu. I. J. P. Lučić, razg. 1. Prevrće se s desne na lijevu. Nar. pjes. vuk. 2, 218. Okreni se s desna na lijevu. Nar. pjes. juk. 46. — A na lijevu su opet vrata od saraja od sultana. I. Gundulić 533. Na desnu i na livu snažnim okom već zamiri čudna množtva. J. Kavanin 509[a]. — O desnu ńegovu i livu mnogo vitezi stahu. Aleks. jag. star. 3, 236. Na desnu i ob livu misnika. L. Terzić 157. Ob livu staše pridragi učenik Ivan. M. Lokušić 32. Koji je u isto dobu ob livu ńegovu na križu visio. Đ. Rapić 42. Ča s' rekal, dobro je i s desne i s live. P. Hektorović 14. S desne i s lijeve pak se vide dvi prilike vrh otara. J. Kavanin 320[b]. Mačem Pavô s lijeve steći. 488[b]. Ulaskom oštri rt ostaje s lijeve. S. Ljubiša, prip. 1. — Kad se šeta, svud očima striže po penger'ma s desne i s lijeve. Nar. pjes. herc. vuk. 103.

c. lĭjevô, *kao supstantiv, za što mu drago.* — *Između rječnika u Stulićevu* (lijevo, lijevoga ‚pars sinistra, laeva'). A pak svoje livo ima desno svako. Đ. Baraković, vil. 165. Sad ne zna ni levo ni desno. Nar. prip. mikul. 88.

d lĭjevo, *kao supstantiv.* — *Između rječnika u Stulićevu* (lijevo, lijeva ‚pars sinistra, laeva').

a) vidi 1. desan, 2, c, *a).*

b) s prijedlozima.

aa) u acc. s prijedlogom na. *aaa) znači smjer micańu.* Ne ukloni se na desno ni lêvo. Sava, stef. pam. šaf. 9. Uz Sušicu na lêvo. Glasnik. 15, 300. (1348?). Nemoj ga *(dar)* nikadar na lijevo obratit. M. Vetranić 1, 482. Jedno na livo, a druge na desno položi. F. Glavinić, cvit. 392[a]. Pogleda na desno . . . na livo. F. Lastrić, test. 110[a]. Ako ti na desno podeš, ja ću na livo poći. And. Kačić, kor. 16. Ne gledaj ni na levo ni na desno. J. Rajić, pouč. 1, 36. Okreni se s desna na lijevo. Nar. pjes. vuk. 1, 298. On s' obzire s desna na lijevo. 2, 292. Manu sabļom s desna na lijevo. 2, 373. Pogledaćeš s desna na lijevo. 2, 440. Na lijevo pušku naginaše. 3, 310. — *bbb) za stajańe.* Nav okol sebe i na desno i na livo tvrdine radi ima obruče. F. Glavinić, cvit. 448[a]. Na livo ima pedeset naučiteļa. F. Lastrić, test. ad. 88[b]. Reći će onim. koji budu na livo: „Odstupite od mene prokleti!" ned. 373.

bb) u acc. s prijedlogom o. Ob lijevo stojeći. M. Vetranić 1, 292.

cc) u gen. s prijedlogom s. *aaa) znači odaljivańe.* Nagli koń strelovito s desna s lijeva svud nasrću. I. Gundulić 345. A s lijeva se svijem široka konjušnica carska objavi. 532. — *bbb) znači smjer.* Zgledaj s desna, zgledaj s liva. Đ. Baraković, vil. 193. Gdi se svraća s desna al' s lijeva? J. Kavanin 273[a]. — *ccc) za stajańe.* Gdi jelje i borje s desna i s lijeva i rajsko lovorje živ človjek uživa. M. Vetranić 1, 7. Tim ga *(Dubrovnik)* svak počita, . . . i tamo gdi vira ob desnu stran ńega naša se prostira priko svita svega, do tamo gdi vele poznije dojde dan, . . . i tamo sa liva ńega gdino vira malo mań' zaspiva naša i umira. H. Lučić 263. Ki *(lupež)* s lijeva visaše. N. Naļešković 1, 141. Vratimo se tim s besjedom kazati opet od careva vojstva obilna mjesta redom naprijed, nazad, s desna, s lijeva. I. Gundulić 328. I s lijeva mu more ostaje od Korinta zvano prije. 370. S desna ostaje grad mu Pela, Filipova poļa s lijeva. 373. Biskupi mu *(kralu)* svi ob desnu, a vojvode sjede s liva. 446. Prokleti bili s liva. J. Banovac, blagosov. 258 Nit' kog' s desna, ni koga s lijeva. Nar. pjes. vuk. 1, 298. Ozdo more a odozgo gore, s desna ploča a s lijeva drača. Nar. posl. vuk. 237.

dd) u acc. s prijedlogom u. *aaa) za smjer.* Obrni se s desna u lijevo. Pjev. crn. 161[a]. — *bbb) u ovome primjeru stoji adverbijalno, u prenesenome smislu, kao suprotno prema* lijepo, *isporedi* 1. desan, 1, *g):* Mi nećemo s ńima u lijevo, već hoćemo sa svakijem lijepo. Osvetn. 6, 55.

2. *adv.* lĭjevo. — *Između rječnika u Bjelostjenćevu* (levo ‚sinistre, adverse'), *u Stulićevu* (‚sinistre'); *u Vukovu:* ‚links' ‚laeva (parte)'.

a. *znači smjer.* Sad *(gre plav)* desno, sad livo, kud vali ńu gone. S. Gučetić Bendovišević 212. Pa pogleda po zemļi i desno i levo. J. Rajić, boj. 92. Car će gledat i desno i levo. Nar. pjes. vuk. 2, 159. Ti pogledaj desno i lijevo. 2, 599. No se manu desno i lijevo. 4, 23.

b. *kao predikat, u prenesenome smislu.* Vojevala pravica na krivo, i nepravo svagdje osta lijevo. Osvetn. 5, 3.

2. LĬ̑JEV, *m. vidi* 1. lijevak. — *isporedi* 3. lijev *(i radi* -ije-). — *Akc. se mijeña u instr. sing.* lijèvu. — *Između rječnika u Mikaljinu: po zapadnome govoru* liv, tratur ‚imbottatojo, muco' ‚infundibulum'; *u Belinu:* ‚imbuto, stromento di latta' ‚infundibulum' 379a; *u Stulićevu:* ‚imbuto' ‚infundibulum'; *u Voltigijinu:* ‚imbuto, imbottatojo' ‚trichter'; *u Vukovu:* vide lijevak.

3. LĬ̑JEV, *m. lijevaće.* — *Postaje od* lijevati *kao i* 2. lijev, *te* -ije- *stoji po južnome govoru, u zapadnome* liv. *U dva pisca* XVIII *vijeka.* Koju kripost imaju oni potopi i lijevi nebeski? S. Margitić, fala. 62. Bunar u kom livi svih su voda propušteni. J. Kavanin 428a.

4. LIJEV, *m. ime muško, vidi u Daničićevu rječniku:* Lêvъ, između vlaha koje je kraj Stefan Prvovjenčani dao Žiči jednom je bilo ime ‚Lêvъ'. M(on. serb). 12. (1222—1228).

1. LIJEVAC, lijevca, *m. samo u Stulićevu rječniku:* v. ljevoruk.

2. LIJEVAC, Lijevca, *m. ime muško.* — *Ima samo adjektiv posesivni* Lêvčevь *u spomeniku* XIV *vijeka.* Stanь Lêvčevь. Glasnik. 27, 292. (1347).

1. LIJÈVAČ, Lijèvča, *m. mjesno ime.*

a. *župa u jagodinskome okrugu u Srbiji, vidi u Vukovu rječniku:* Lijèvač (južn.) vide Levač ‚mit allen ableitungen'; Lévač, (ist.) ‚ein theil der' jagodinska nahija. cf. Lijevač. *i:* Za vreme Karađorđa, priča pok. Petar Jokić, jagodinska se nahija delila na dve knežine: Gornji Levač i Doњi Levač. čudo da on Temnić i ne pomiње; ali po svem izgleda da on Doњim Levčem zove današњi Temnić. Pod knezom Milošem tako su isto bile dve knežine: Temnić koji je hvatao sva sela pomoravska, i Levač koji je držao zapadnu stranu do kragujevačkog okruga. M. Đ. Milićević, srb. 223. — *Pomiње se* XII *i* XIII *vijeka, ali s oblicima* Lêvočь *i* Lêvьče, *vidi u Daničićevu rječniku:* Lêvočь, župa koju je dao Žiči kraљ Stefan Prvovjenčani. M(on. serb). 13 (dva puta). (1222—1228). kako se pomiње između Ledenice i Bjelice i Lugomire, bez sumње će biti sadašњi Lijevač blizu Jagodine, a što je u spomeniku naštampano ‚o', lasno može biti pogrješka u prepisivanju mjesto ‚ь'. cf. Lêvьči. — Lêvьči. Stefan je Nemaња osvojio od Grka ‚Lêvьče'. M(on. serb). 4. (1198—1199). Sava, sim. pam. šaf. 1. to i ‚Lêvočь' mislim da je jedno, jer među župama koje je Stefan Prvovjenčani dao Žiči pomiњu se još neke koje je Nemaња osvojio, kao Lepenica i Bjelica. *može biti da je u zadњijem primjerima* Lêvьče *acc. sing. n., a ne acc. pl. m., kako misli Daničić, vidi:* Priobrêtohь *(govori Stefan Nemaња)* ...odь grьčьske zemlje ... Lêvьče, Bêlicu, Lepenicu. Mon. serb. 4. (1198—1199). *(Stefan Nemaња)* priobrête... otь grьčьskyje zemje ... Lêvьče, Bêliciju. Sava, sim. pam. šaf. 1.

b. *utvrđeno mjesto, kao da je bilo u Bosni.* — *isporedi* Lijevče. — *U latinskome spomeniku* XVI *vijeka.* ‚Misimus pro conservatione castri Jaycza pedites et victualia; scripsimus etiam illustri domino Corvino, duci et bano ac aliis dominis illo circum existentibus, ut ... castellum et oppidum Levach de novo reaedificare et erigere faciant' *(piše nadvornik iz Budima banu od Jajca).* Starine. 5, 139. (1502).

c. *(po zapadnome govoru)* Livač, *zaselak u Hercegovini.* Schem. herc. 1873. 156.

1. LĬ̑JEVAK, lĭ̑jevka, *m. postaje od osnove glagola* lijevati, *i znači upće kroz što ili u što se što lijeva, ali se nalazi samo u osobitijem značeњima.* — -ije- *stoji po južnome govoru; u istočnome glasi* lêvak, *u zapadnome* lĭ̑vak. — *Akc. se mijeња u množini, ako se umeće* -ov-, *te od* lije- *u južnome govoru postaje* lje: ljêvkovi, ljêvkôvâ *itd.* — *Od* XVIII *vijeka.*

a. *gore širok a dole uzak i na dnu probušen sud kroz koji se što žitko toči, n. p. u bure, u bocu itd.* — *Od* XVII *vijeka, a između rječnika u Mikaljinu* (livak, špirlica ‚mutillo, imbottatojo, piria') *gdje se naj prije nahodi, u Belinu* (‚imbuto, stromento di latta' ‚infundibulum' 379a), *u Stulićevu* (‚infundibulum'), *u Vukovu (sa sva tri oblika:* ‚der trichter' ‚infundibulum'). Namesti veliki drveni levak u bure. Z. Orfelin, podr. 190. Da bi kroz rupu s ukrivљenim levkom vino u maternicu sipali. P. Bolić, vinodlj. 2, 339. Uzmi u lonac vatre, na tu vatru metni sivog čubra, pa poklopi vinskim levkom i uho namesti neka ide para u њega. M. Đ. Milićević, živ. srb. 2, 50.

b. *upće, kroz što њešto teče.* Što su one dvije grančice maslinove što su među dva lijevka zlatna koji toče zlato? Đ. Daničić, zahar. 4, 12.

c. *sud za crpeње iz drugoga suda.* — *U Bjelostjenčevu rječniku:* levak *i kajkavski* levek ‚haustorium'.

d. sprava u koju se liju lojane svijeće. u Lici. V. Arsenijević.

e. mjesto kamo se voda stiče u lađi. u Posavini. F. Hefele.

2. LIJEVAK, lijevka, *m. vidi* ljevak. — *U Stulićevu rječniku:* ‚scaeva, scaevola'. — *nepouzdano.*

LIJÈVALAC, lijèvaoca, *m. čovjek što lijeva.* — *U Stulićevu rječniku:* lijevalac *i griješkom* lijevaoc ‚fusor'.

LIJÈVALICA, *f. žensko čeljade što lijeva.* — *U Stulićevu rječniku:* ‚quae fundit'.

LIJÈVÂЊE, *n. djelo kojijem se lijeva.* — *U Stulićevu rječniku, i u Vukovu:* lévâње *i* lívâње, *kod oboga* v. lijevanje, *ali je ovo dodano istom u trećemu izdanju:* [lijevanje, verb. v. lijevati; vide s. v. levanje].

LĬ̑JEVÂ RIJÈKA, *f. mjesno ime.*

a. *u Crnoj Gori. a) rijeka.* Glasnik. 40, 36. — *b) pleme (kapetanija).* Glasnik. 40, 21. *vidi i u Vukovu rječniku:* kao malo pleme ili selo uvrh Vasojevića između Morače i Kuča. ‚Ljevorečani' ne daju Turcima harača i četuju amo čak do Lima.

b. *u Srbiji u okrugu vrańskome. a) izvor.* M. Đ. Milićević, kraљ. srb. 277. — *b) selo.* 306. — *Pomiње se ovo ime prije našega vremena.* Lêva rêka. Spom. stoj. 185.

LIJÈVATI, lĭ̑jevâm, *impf. iterativni oblik od* liti. — -ije- *stoji po južnome govoru mj њegdašњega* ê; *u istočnome glasi* lévati, *u zapadnome* lívati. — *uz* lijevati *ima i* ljevati *(vidi), a možebiti (i u južnome govoru)* livati; *mislim da je* lijevati *naj običnije, te amo postavljam sve primjere u kojima se ne može znati kakav je pravi oblik.* — *Akc. kakav je u inf. taki je u praes.* 3 *pl.* lijèvajû, *u aor.* lijèvah, *u ger. praes.* lijèvajûći, *u ger. praet.* lijèvâvši, *u part. praet. act.* lijèvao; *u ostalijem je oblicima onaki kaki je u praes.* 1 *sing.* — *Riječ je praslavenska, isporedi stslov.* lêvati, livati, *rus.* лить, *češ.* lévati, lívati, *pol.* lewać. — *Između rječnika u Vrančićevu* (‚fundere'), *u Mikaljinu* (livati vodu ali inu

taku stvar ‚fundo, infundo'; livati mjed, uljeti ‚conflo, fundo'), *u Belinu* (‚fondere' ‚fundo' 322[a]; ‚infondere' ‚infundo' 401[b]; ‚grondare' ‚stillo' 359[b]), *u Stulićevu* (‚fundere, infundere'), *u Voltiğijinu* (lijevati ‚infondere, versare' ‚eingiessen, einflössen'; livati ‚versare, infondere' ‚eingiessen'), *u Vukovu* (lévati, lívati, *kod oboga* vide lijevati; *a ovo je dodano istom u trećemu izdańu:* [lijevati, (južn.) vide ļevati]).

1. *prelazno.*

a. *aktivno.*

a) činiti da što teče iz kakva suda, i to ili uopće (vidi prolijevati*) ili u drugi sud ili u drugo što žitko (vidi* ulijevati*). subjekat je naj češće čeļade.*

aa) u pravome smislu. A druzi služahu vino iz bokare, crļeno livahu u zlate pehare. M. Marulić 28. U more vodu lijevat. D. Rańina vm[b]. Vodu mu na glavu lijevaju. M. Divković, nauk. 136[b]. Velekrat livaše ńim vodu na ruku. B. Kašić, per. 123. Lijevajući vodu reče oni koji lijevat bude . . . I. Držić 206. Na ogań uļa ne lijevaj. (D). Lijevati vodu u more. (Z). Poslov. danič. Ne livamo u med mlika. V. Došen 37[a]. Poče u ńe livat uļe. And. Kačić, kor. 253. Livajući u ńega čorbu. M. A. Reļković, sabr. 28. Livajući vodu u vino. 46. Ako bi vodu livali. Ant. Kadčić 125. Misto sveto u koje je običaj livati prilična sveta opraña. 164. Toga časa livati unutra vino. Z. Orfelin, podr. 61. Kad hoćeš u ńega *(bure)* must livati. 123. Ona liva studenu vodicu. Nar. pjes. juk. 521. U burence livaju rakiju. P. Bolić, vinodjel. 2, 293.

bb) u metaforičkome (uprav iperboličkome) smislu; objekat je što žitko kao kod aa). Ter mnogiš kros tuj stvar kâ me zlo skončaje, kad gromi s nebe*(s)* zgar daž odovud lijevaje (= lijevaju? *samo radi slika),* u meni sumńu ja, da ne bi Gove taj za odni*(t)* te k nebu tja, kao sljezal na svit saj. D. Rańina 71[a]. *(Sokolica)* naprijed, nazad, s desna, s lijeva grâd udarac smrtnijeh vaļa, daž od leške krvi lijeva, topeć mjesta bližńa i daļa. I. Gundulić 410. Što je u gradbah od palača sipat zlata kô pržina, i ubožkijeh groznijeh plača lijevat vode u zidine? J. Kavańin 28[a].

cc) u metaforičkome ili prenesenome smislu; objekat je što umno ili duševno, ali se metaforički shvaća kao da je što žitko. Ove duše *(virne)* ova sveta duhovna dilovanja hoće livati po niki način svrh glave tvoje. A. Vitaļić, ist. 139. Na ńe livaš tvo'e milosti. 512[b]. Sunce obilne zdrake lijeva svim od pravde i ļubavi. J. Kavańin 168[b]. Lijevaj u moje sreće velike milosti. I. M. Mattei 278. Vječni Bože, koji blagodova tvoga milost u nemoćna lijevajući tela, stvoreńe tvoje s mnogostrukom milostivosti čuvaš, na zazvańe tvoga imena blagostivo pristani . . . T. Ivanović 133. Rodena je Marija kano sunce livajući svrhu nas svoje blagodarnosti. A. Tomiković, gov. x. Zvizde livaju svrhu ńega dobroćinstva neboska. 142. Svrhu nikih čini kano rodnu kišu livati uzdisanu obilnost. 147.

b) subjekat iz sebe toči što žitko.

aa) u pravome smislu. Vode ke studeno valovje lijevaju prozrinje cakleno svitlo sad *(u proļeće)* imaju. D. Rańina 2[b]. Ter *(Nilo)* na jedno more samo lijeva iz sebe sedam mora. I. Gundulić 449. Rijeka, mala ka izvri vanka, sada lijeva more u more. J. Kavańin 8[a]. Rijeka, koja lijeva od voda more u more. I. Đordić, uzd. 17. — Oblaci počeše odozgara lijevati potope od daždi. I. Đordić, ben. 18.

bb) iperbolički (isporedi a) bb)), u aaa)—ccc) subjekat je čeļade (ali ne svagda kod bbb)). aaa) objekat je krv. U gradu istomu ovi uživaju, druzi na drugomu mistu krv livaju. I. T. Mrnavić, osm. 154. Po malahno htje početi vir pričiste lijevat krvi. A. Vitaļić, ostan. 39. Lijeva obilne rijeke krvi *(Isus).* J. Kavańin 49[a]. Čijem on lijeva krv, prinemaga se i izčezńiva. B. Zuzeri 377. Uvijek veli: „Malo mi je, rajo", da mu i krv iz obraza lijevaš. Osvetn. 2, 67. No da djeca očim' pogledaju, vijek za vjeru krv ne lijevajući. 2, 90. — *bbb) objekat su* suze, plač *(vrlo često). — nije u svijem primjerima čeļade subjekat.* Vječno majka da plač liva. M. Vetranić 2, 451. Lijevah niz blijedi moj obraz od suza dvije rike. N. Dimitrović 57. Još kad bi iz oči potope lijevali . . . 59. Suze ke lijevam na svak čas niz lica vaj moja. 62. Hotij moj plač utišit, ki lijevam skroveno. 65. Godišta prvi dan tvoj mi dar svjedoči, da suze jadovan lijevat ću iz oči. N. Naļešković 2, 32. Da imam suzice do smrti iz oči lijevati niz lice. 2, 33. Jer da je *(milosti tve)* ne budu ni do sad stekao, ne bih sad u trudu suzice lijevao. 2, 115. Suze lijevati. M. Držić 9. Nitko, mńu, nikadar ne cvili kruto tač, koliko ja sada lijevaje grozni plač. D. Rańina 19[a]. Da svakčas iz oči dvi rike ne livam. 81[b]. A grozni plač, ki ja sve lijevam niz obraz, ne može omekšat tve srce za mal čas. 85[a]. Plač jadovan lijevam ovdi sad iz oči mojih van. F. Lukarević 65. Moj lijevah plač jadovni. S. Gučetić Bendevišević 207. Lijevajući grozne suze iz onezijeh lijepijeh oči. I. Gundulić 43. Od oči proz kojijeh je, jaoh, lijevala malo prije suza rike. 54. Ter ću od suza groznijeh vire za nepravdu, ka me trudi, oko mene lijevat svudi. 193—194. Plače, ali plačom žudi nadić sitne zvijezde očima, proz kih lijevat oda svudi rijeke od suza dotle ima. 239. Od milosti suze liva. 465. Lijevaj i ti suza vire, plemeniti kraļu. Ġ. Palmotić 1, 360. Suze srećne i čestite ke skrušena duša lijeva. I. V. Bunić, maud. 26. Svete suze ke skrušena lijeva odavna. 40. Suze kê lijevamo. P. Kanavelić, iv. 595. Lijevamo plač u gorkom nepokoju. B. Bettera, or. 15. Suze lijevam ja skrušena. I. Đordić, uzd. 93. Lijevat grozne suze. B. Zuzeri 73. Uspomena od onijeh dobara čini mu lijevat suze iz oči. Đ. Bašić 45. Dosta bi bilo za činit vam lijevat rijekom suze. 238. Suze sada rijekom grozne lijevaj prid Jezusovijem nogama. I. M. Mattei 23. I na suze mê se gani, koje lijevah svega puta. P. Sorkočević 577[a]. — *subjekat su oči.* Da tužne očice niz blijedi moj obraz lijevaju suzice. N. Naļešković 1, 306. Oči moje ke lijevahu suza rijeke. Ġ. Palmotić 1, 72. — *metaforički, subjekat su gore.* O vi gore kamenite, na žalosti ovolike lijeva'te nam suza rijeke. I. Gundulić 98—99. — *ccc) objekat je znoj (krvavi).* Lijevati pot krvavi. A. Vitaļić, ostan. 91. Livo za me s' muke na prikazu znoj i ti krvav milostivo. J. Kavańin 445[a]. — *ddd) subjekat je* trs, *objekat* vino. Trs u lozi vino liva i toči. Š. Budinić, sum. 193[a].

c) kao polijevati. Živo mašu desna i lijeva, a ne žale što ih krvca lijeva. Osvetn. 2, 129. Ļubi mu je košuļu šivala, svaki punat suzicom livala. Nar. pjes. istr. 1, 7.

d) topiti, sahjevati. Zanatlija u Mlecima sporo zvona lijeva. S. Ļubiša, prip. 207. *i u Mikańinu rječniku.*

b. *su* se.

a) pasivno. Gdje se voda u vino lijeva. M. Držić 345. Bako, ti na somu sviti mož' ļu-

dem činiti sveđer vedro čelo, srce mirno i veselo, slatko, pridrago, milo i blago, da se cijelo sada lijeva. S. Bobaljević 221. Iz ogńenijeh strašnijeh jama, gdje nemilos prijeku slavi rijeka od suza ka se lijeva I. Gundulić 65. Niki pripiva, kad im se vino liva. B. Krnarutić 23. Iz kijeh rujna vina vrela livaju se i izviru. P. Kanavelić, iv. 419. Veće žeđa i ište piva, što se veće u ńu liva. J. Kavańin 55a. Kad se s vodom uļe liva . . . V. Došen 86b. Kad se liva vino i voda u kalež. M. Dobretić 319.

b) refleksivno, u jednome primjeru u kojemu kao da znači što i razlijevati se *(uprav* razlijegati se). Mòj mužak siđa do me na granci i piva večernicu koja se po svih crkvih liva. M. Katančić 73.

2. *neprelazno, lijevati se, teći obilno.* I čine tvoje uze da lijevaju grozne suze svu noć. N. Naļešković 1, 204. Raduje se Bog veseli da je bogat za darivat, i Ocean tako vêlî pušta mora svud svâ livat, i diči se da mu jesu hćeri rijeke kolike su. J. Kavańin 538b. Kada s neba počnu lijevati daždi. V. M. Gučetić 192. Lijevati ‚effusis imbribus pluere'. J. Stulli, rječn. Liva krvca iz dobra đogata. Nar. pjes. juk. 451. A kad oštrijem okušali gvožđem i to mrko da je rijetko meso i da proz ńeg rujna krvca lijeva. Osvetn. 3, 141.

LÌJEVČA, *f. sprava što drži zadńi dio kôlâ na osi.* — -ije- *stoji po južnome govoru mj. ńegdašńega* ê; *u istočnome glasi* lêvča. — *Ima i slovač.* levča, *i maloruski (u Ugarskoj)* l'ovc. — *Nepoznata postańa; Miklošić* (slav. elem. im magyar. 39) *izvodi maď.* lőcs *i ńem.* leichse. — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu:* lijevča (juž.) ‚die stemmleiste' ‚fulcrum laterale vehiculi'. cf. upora; levča (ist.) vide lijevča. Nek zna i gužva što pati lijevča. Nar. posl. vuk. 200. Na lijevči ono gvožđe što se nabije na rukavac. Vuk, rječn. *kod* vitka. Spopadne gluntu šta je visjela o lijevči, gdje ju je Mikica ostavio. Zvonimir. god. 1889, str. 219.

LIJÈVČANIN, *m. čovjek iz Lijevča (vidi* 1. Lijevač). — *Množina:* Lijèvčani.

a. *vidi* 1. Lijevač, a. — *U Vukovu rječniku:* Lévčanin (ist.) ‚einer von Levač'.

b. *vidi* 1. Lijevač, b. Dva oborkneza, Temničanin i Lijevčanine. Pjev. crn. 106b.

LIJÈVČÂNKA, *f. žensko čeļade iz Lijevča (vidi* 1. Lijevač, a). — *U Vukovu rječniku:* Lévčânka (ist.) ‚eine von Levač'.

LIJEVČE, *n. ime poļu u Bosni.* F. Jukić, zemļop. 2. — *isporedi* 1. Lijevač. — *S ovijem se imenom pomińe mjesto prije našega vremena.* Lêvьče. S. Novaković, pom. 137.

LIJEVČEV, *adj. vidi kod* 2. Lijevac.

LÌJEVČICA, *f. dem.* 1. lijevka. — *Samo u Stulićevu rječniku:* ‚parvum vas fusorium'.

LIJÈVČIĆ, *m. dem.* 1. lijevak. — *Od* XVIII *vijeka.* Zađeni ozgor malen levčić. Z. Orfelin, podr. 143.

1. LÌJEVKA, *f. vidi* 1. lijevak. — *U Belinu rječniku:* ‚imbuto, stromento di latta' ‚infundibulum' 379a, *i u Stulićevu:* v. lijevak.

2. LIJEVKA, *f. lijeva ruka, ļevica.* — *Samo u Voltićijinu rječniku:* ‚mano manca, mancina' ‚linke hand'. — *isporedi i* lijevke.

LÌJEVKÊ, *adv.? može biti da znači: na lijevu stranu; ili je gen. od* lijevka *(lijeva ruka, vidi* 2. lijevka); *ńeka igra. U Vukovu rječniku:* lȉjevkê (juž.), lêvkê (ist.) ‚art spiel' ‚ludi genus'. Igrači se uhvate jedan drugome za pojas ostrag, koji je prvi onaj ima u ruci štap i poskakujući povikuje: „Opa cupa lijevke, varaj *(vidi* 2. varati) dupe, dijete!" pa se kašto obzire čas na jednu čas na drugu stranu, i štapom po nogama bije one koji za ńim idu, a oni se jednako uvijaju, da ih ne bi mogao udarati; tako se ova povorka jednako vijuga i dosta puta svojega kolovođu povlači kud on ne bi htio.

LIJÈVNICA, *f. mjesto gdje se lijevaju (salijevaju, vidi* lijevati, 1, a, *d)) rude.* — *Načińeno u naše vrijeme.* Dohodak od držańa ruda i lijevnica (‚hüttenbetrieb'). Zbornik zak. 3, 95.

LIJEVNIK, *vidi* Livnik.

LIJÈVNO, *vidi* Hlijevno.

LÌJEVO, *n. što se lije, što žitko.* — *Mislim da bi ovaki oblik bio u južnome govoru (isporedi* 2. lijev), *a potvrđuje se samo zapadni* lîvo *u dva pisca čakavca* XVII *i* XVIII *vijeka, i između rječnika u Stulićevu* (livo ‚liquor' *s dodatkom da se nahodi u pisca Mrnavića).* Oh! koli je svitu sladko tveje livo, vićńi radko! I. T. Mrnavić, osm. 148. Ima omrazu priveliku suprotiva onomu livu 161. Našađi u ńem *(sudu)* kojegod livo smrdeće. ist. 161. Ne more se svako livo ko je u moru, izčarpati. J. Kavańin 509b.

LIJEVOST, *f. osobina onoga što je lijevo.* — *U Stulićevu rječniku:* v. lijevo *s dodatkom da je riječ ruska.* — *nije dosta pouzdano.*

LÌJEZINA, *f. ostrvo Hvar, tal.* Liesina *(sad* Lesina). — *Samo u Vukovu rječniku:* ‚insel Lessina in Dalmatien'.

LIJEŽ, *m. samo na jednome mjestu u pisca Dubrovčanina* XVI *vijeka, kao da znači uopće: mjesto gdje se leži, ili u osobitome smislu: gdje leži rodiļa.* — *Postaje jamačno od* lijegati. Sve ti ću kazati, od njeke djevice po Božjoj ļubavi kako se prigodi, u jasleh na travi da kraļa porodi; i samo na prišu, sestrice, hrlimo neka tuj na liježu prislavnu vidimo. M. Držić 443. — *Po smislu ne treba čitati* nalježu.

LIJEŽATI, liježam *i* liježim, *impf. u Stulićevu rječniku:* liježati koga, v. utištiti. — *nije dosta pouzdano.*

LÌJIĆ, *m. mlado od lije, vidi* 1. lija; *lišičić.* — *U naše vrijeme.* Navrani se lija s lijićima, te pojede koku s pilićima . . . Navrani se vujo s vujićima, te pojede liju s lijićima. Nar. pjes. herc. vuk. 290.

LÌJÔN, Lijóna, *m. vidi* 3. Lijun. — *U Mikaļinu rječniku:* Lijon, grad u Franći ‚Lugdunum', *i u Belinu:* ‚Lione, città in Francia' ‚Lugdunum' 440b.

LIJONIČINA, *f. ime mjestu u Srbiji u okrugu jagodinskome.* Niva u Lijoničini. Sr. nov. 1874. 426.

1. LÌJÛN, lijúna, *m. lav, tal.* leone, lione. — *U naše vrijeme po primorju.* Da se načinim, kad bin otel, lijun. Nar. prip. mikul. 36. Lijûn ‚leo', gen. lijūnā. D. Nemanić, čak. kroat. stud. 47.

2. LÌJÛN, Lijúna. *m. ime muško, vidi* 2. Lav, 1. Leon, Leun. — *Od* XVII *vijeka.* Lijun papa. M. Alberti XXXVI. Pâpâ Urbana, . . . Lijuna. J. Matović 183.

3. LÌJÛN, Lijúna, *m.* Lugdunum, *grad* Lyon *u Francuskoj, tal.* Lione. — *isporedi* Lijon. — *Od* XVI *vijeka po primorju. (Papa)* pride v Lijun. Š. Kožičić 28a.

LIJÚNOV, *adj. koji pripada lijunu (vidi* 1. lijun). Kćer lijunova gospodara. Nar. prip. mikul.

37. Lijūnôv, lijūnövo, lijūnôva ‚leonis'. D. Nemanić, čak. kroat. stud. nftsg. 49.

LÌJŪT. *m. vidi* leut. — *Na jednome mjestu* XVII *vijeka, a između rječnika u Voltiđijinu* (‚leuto, liuto' ‚laute'). Ima nauk i običaj zvoniti guslo aliti kopus ali lijut da zvoni pridobro. I. T. Mrnavić, ist. 145.

1. LÎK, *m.* species, facies, forma, figura, *po svoj je prilici naj starije značeńe kao kod* lice: *što se od čega vidi (spoļašńi oblik), a iz toga su se razvila ostala. — ne mislim da je osnova* lik *isprva značila i: sličnost, jer u riječima* nalik, priličan, sličan *uprav ovo značeńe ishodi iz sama prijedloga, a ne od osnove* lik. — *Akc. se mijeńa u loc. sing.* liku. — *Riječ* likъ *ili osnova* lik *nalazi se sad samo u jugoistočnijem jezicima, isporedi stslov.* зълоликъ, *bug.* ednolik, lika, prilika, *nslov.* enolik, izlik, *malorus.* лыкъ, облыкъ, полыкъ, *rus.* лыкъ, налыкъ, отлика, прилика; *ali da je bila i u praslavenskome nema sumńe, jer je od ńe postalo* lice *(vidi) i druge riječi (vidi* 2. ličiti, obličje, sličan *itd.), premda se sad u sjeverozapadnijem jezicima nalazi samo s -c- ili -č- mj.* k. — *Može biti isto što got.* leik, *tijelo, anglosaks.* lîc, *stvńem.* lîh, *srvńcm.* lîch, *nvńem.* leiche.

a. *sa značeńem sprijeda kazanijem.* Dva viteza i gospodičića jednolika lika i oružja. Nar. pjes. vuk. 5, 287. I progovori Gospod k vama isred ogńa; glas od riječi čuste, ali osim glasa lika ne vidjeste. Đ. Daničić, 5mojs. 4, 12. U ovaj veliki čas pokaže se svijeća koja vjernima javi da ide car ńihov u liku žrtve koju nosi sveštenik na glavi. pism. 65. — *vidi i* nalik.

b. *(ļudsko živo) tijelo.* U istinu istina je, da nam vjera sve toj kaže, pamet lika mlohava je, žudi da 'oj se još prikaže svaki nauk po ćućenju, po kušanju i vidjenju. J. Kavańin 465a.

c. *vidi* lice, 1. — *U Vukovu rječniku:* ‚das angesicht' ‚vultus', cf. lice.

d. *vidi* 1. kip, 5. Nego oltare ńihove oborite, i likove ńihove izlomite, i gajeve ńihove isijecite. Đ. Daničić, 2mojs. 34, 13. Da ne gradite sebi lika rezanoga, slike od kojegod tvari. 5mojs. 4, 23. Otišao si i načinio sebi druge bogove i likove livene. 1car. 14, 9. Pod ńim bijahu likovi volovski. 2dnev. 4, 3.

e. *slika izrezana ili napisana.* Na naj više ovijeh stećaka imaju s obadvije strane (na širini) izrezani vrlo ružni različni likovi. Vuk, rječn. *kod* stećak. On molovaše sad stvari tako... pa ko je ove likove i stvari u naravi bio vidio... pripr. 176.

2. LÎK, *m. u Vukovu rječniku: (kod* 1. lik) puška na likove. — *ne znam koje je pravo značeńe.*

3. LIK, *m. zbor ļudi što igraju (plešu) a možebiti uz to i pjevaju. — Riječ je stara, isporedi stslov.* likъ, *rus.* ликъ. — *Može biti germanska riječ, isporedi got.* laiks, *igra, ples, stskand.* leikr, *stńem.* leih. — *U crkvenome jeziku, a između rječnika u Stulićevu* (‚chorus' *iz misala) i u Daničićevu* (likъ ‚chorus'). Sъberi likъ *(uopće* zbor) svojihъ sъbosědnikъ. Mon. serb. 244. *(oko* 1389 — 1399). Hvalite ime ńegovo u lici, u bubńu i u prigudnici pojte ńemu. M. Alberti 35. psal. 49, 3. Hvalite ńega u bubńu i u lici. 36. I. Kraļić 11. psal. 150, 4. Vas hor ili lik jima ponoviti: „Smiluj se tobi". 74. Ti oslobađaš lik djevica od napastovańa puti. L. Radić 110. — *Ne znam pripada li ama oraj primjer, ili pod* 4. lik: Maleni tica lik je tada stvo. B. Radičević (1880) 336.

4. LÎK, *m. djelo kojijem se liči. — U Vukovu rječniku kod* 1. lik: likom i nalikom ličim se. cf. ličiti se *s dodatkom da se govori u Crnoj Gori.*

5. LÎK, *m. onaj dio u kore od drveta, što je među spoļašnom korom i drvom. upotrebļava se za različne radńe: ili se ńim samijem što veže ili opasuje, ili se plete u užeta, torbe, ļese itd. (naj češće se upotrebļava lipov lik). — -i- stoji mj. praslavenskoga* y. — *Uz oblik* lîk *ima i* lîka, *f. i* lîko, *n. s istijem značeńem.* liko *je naj stariji oblik, a* lik *možebiti naj običniji u naše doba. ovdje su primjeri pomiješani za sva tri oblika, jer se* lik *i* liko *razlikuju samo u nom. i acc. sing., a i* lika *ima jednak instr. sing. — Oblik je* lyko *praslavenski, isporedi stslov.* lyko, *rus.* лыко, *češ.* lyko, *poļ.* łyko. — *Vaļa da je isto što stprus.* lunkan, *lit.* lunkas, lunka, *let.* lūks. *po ovome bi u praslavenskome obliku ispao nosni glas. — Između rječnika u Belinu* (‚stroppa, legame col quale si legano le viti o altre cose' ‚vimen' 713b), *u Stulićevu* (lik ‚vimen'), *u Vukovu* (lik ‚der bast' ‚liber'. Lik je u nas ‚tvrdi' i ‚meki': tvrdi se lik ļušti s kore odmah kako se kora skine s (lipova) drveta, a ko hoće da ima mekoga lika, on koru metne naj prije u vodu te se kiseli nekoliko dana, pa onda s ńe skida lik. cf. liko; liko, vide lîk). A da znadem, moj gajtane, da će tebe star nositi, likom bi te opletala a rogozom popletala. Nar. pjes. vuk. 1, 291. Još je końa likom zauzdao. Pjev. crn. 103. Sve Brđane likom opasasmo. Ogled. sr. 181. Veže liko na uzicu (jedva živi kojekako). Nar. posl. vuk. 33. Delija se likom opasala, a još pita đe je ļepše vino. 58. Opasati koga u liko (doćerati ga u veliku sirotińu: da se nema čim drugijem opasati osim ‚likom'. kad se ovijem kome prijeti, onda se još doda: „Pa kad se zakašļeš, da ti liko pukne". 240. Otisnuo ga od sebe kao liko niz vodu. 243. Sveži likom, pa ne daj nikom. (Odgovori se u šali onome koji kaže da ga što boli). 280. Sve selo ode da ļušte liku. Nar. prip. vrč. 148. Donese dugu pušku, dva pištoļa i nož veliki u liko svezani. P. M. Nenadović, mem. 154. One se kao liko od ńega rastavļaju. P. Bolić. vinod. 1, 70. Čokot se likom veže. 1, 207. U dnu crkve nađu mrtvačka nosila opletena prućem, a prošivena blurom i likom. S. Ļubiša, prip. 196. Krpila liku na oputu. M. Đ. Milićević, let. več. 89. Grčka riječ biblos i latinska liber — značilo isprva liko ili koru jer se isprva na tih tvarih pisalo. B. Šulek, graf. umjet. 2. — *S pridjevom* vučji *znači ńeku biļku.* Lika vučja, Daphne mezereum L. (Pančić, u Loboru). — Liko vučje, Dapho mezereum L. (Praunsperger), v. Lika vučja. B. Šulek, im. 197.

6. LIK, *m. čas. — U acc. s prijedlogom* u. — *Od korijena* lьk *ili* lyk *što znači gutati ili štucati se, isporedi češ.* lkáti, lykati, *poļ.* łkać, łykać, łyk *(štucavica). — U naše vrijeme u Crnoj Gori.* Ne bi sama sebe naružila, da u taj lik nije obeštana. P. Petrović, gor. vijen. 88. A u lik se manit obratio. 100.

7. LÎK, *vidi* 1. lih, 1, b. — *U naše vrijeme u Boci kotorskoj i u južnoj Hercegovini (?).* Tak ali lik? V. Vrčević, igre. 26. Ako se dogođ desi da je muški ili ženski broj na lik. 33.

8. LÎK, *onomatopeja kojom se naznačuje udarac šakom.* „A on noga šakom u glavu lik!" *(u Lici i Gorńoj Krajini).* F. Kurelac. rad. 15, 119.

1. LIKA, *f. ima* za liku, *možebiti adverbijalno, na jednome mjestu u pisca Dubrovčanina* XVI *vijeka. ne znam značeńa (vidi* 3. lika). Sva mi se

daruje, gdi druzim za liku pogledat varuje svoj obraz i diku. Š. Menčetić 221.

2. LIKA, *f. vidi* lice, 1. lik. — *Na jednome mjestu u pisca Slavonca (o zemlji). (Marga ili mrga?)* u lici svojoj ili boji jest različita. I. Jablanci 33.

3. LÍKA, *f. u narodnoj pjesmi crnogorskoj našega vremena, gdje znači: ili radost, veselje prema* 1. likovati, *ili ćast (kao* odlika). To je lika što junačka dika. Pjev. crn. 322b.

4. LÍKA, *f. mjesno ime.*

a. *rijeka i prijedio u Hrvatskoj (sad je županija zajedno s Krbavom). — Pomiče je kao županiju Porfirogenet* x *vijeka (τὴν Λίτζαν.* Doc. hist. rač. 400, *gdje -τζ- stoji ili pisarskom grješkom ili po tome što je pisac čuo samo oblik* s c *u loc. sing.).* xi *vijeka pomiče se u latinskome spomeniku.* ‚Jupam Licche'. Doc. hist. rač. 88. (1070). — *Ne znam za postaće. — vidi i* Krbava. — *Između rječnika u Vukovu* (1. ‚ein fluss in Kroatien'. 2. ‚die gegend Lika' ‚Lica, regio'). Meju plemenitimi ljudi v Lici. Mon. croat. 138. (1490). Biše ščit krbafski i straža svoj Lici. Đ. Baraković, vil. 36. Od pustošne Like. 90. Turci uzeše varoš i grad Ostrovicu u Lici. P. Vitezović, kron. 136. I Lika ti dare šalje. P. Knežević, pism. 114. Od Like ravne. J. Krmpotić, pjesma. 9. Put Like i Krbave. D. Obradović, basne. 326. Drugu Mujo kńigu nakitio, te je šalje u Liku krvavu. Nar. pjes. vuk. 3, 109. Pokupi mi po Lici krvavoj pet stotina końa i junaka. 3, 110. Povrati se Liki i Udbiňi. 3, 118. Pa je petu kńigu nakitio, te je šalje Liki i Krbavi. 3, 149. Među Likom i među Kotarem. Pjev. crn. 175a. I ti leti ka Lici bijeloj. Nar. pjes. juk. 138. I šalje je u široku Liku. 227. — *U narodnijem pjesmama znači što i* Ličanin *(vidi* lički). Kad to viđa Lika-Mustaj beže . . . Nar. pjes. marjan. 60. — Rano rani Lički Mustajbeže . . . kada Lika pred Udbinu sađe. Hrv. nar. pjes. 3, 350. Uđe Lika, turski selam daje. 3, 353. Uzmi kńigu . . . pa je Liki podaj Mustajbegu. 3, 460 — *O rijeci.* Da je mlika kolika je Lika, bio bi sir koliko Zir. (Lika je rječica u Hrvatskoj, a Zir je pored ńe okrugao brijeg). Nar. posl. vuk. 50.

b. *mjesto u Srbiji u okrugu užičkome.* Livada u Lici. Sr. nov. 1864. 50.

5. LĬ́KA, *f. vidi* 5. lik.

6. LIKA, *f. ime žensko. — Na jednome mjestu* xviii *vijeka.* Lika udovica. Glasnik. ii, 3, 253. (1720).

7. LÍKA, *m. vidi kod* 4. Lika, a.

LIKAREV ŠOR, *m. ime zaseoku u Hrvatskoj u županiji lička-krbavskoj.* Razdijelj. 33.

LIKARI, *m. pl. ime selu u Bosni u okrugu Doňe Tuzle.* Statist. bosn. 95.

LIKARIĆ, *m. prezime.* — xvi *vijeka.* Mikula Likarić. Mon. croat. 339. (1596).

LIKARIJE, *f. pl. vidi:* Primorci govore likarije ‚schmuckgegenstände', uprav ‚flitter', stvar koja se svjetluca. F. Kurelac. rad. 15, 125. — *Možebiti od* 1. lik.

LIKAT, *adj. vidi:* Cura kakve je kose, kakva je likata (kakvoga obličja). M. Pavlinović.

LĬ́KAV, *adj. u kojemu su (kao u liku) debela i tvrda vlakanca, n. p. u kučinama, u starome povrću ili mesu (kao jelu). — U Stulićevu rječniku:* ‚stupeus, filis plenus', *i u Vukovu:* 1. u. p. kudjelja (kad nije dobro nabijena ili kad se gdjekoji strukovi nijesu mogli dobro nabiti) ‚bastig' ‚corticosus'. — 2. u. p. rotkva ‚faserig, fasig' ‚fibratus'.

LĬ́KAVAST, *adj. u Stulićevu rječniku uz* likav.

LÍKCE, *m. dem.* lice, *vidi* lišce. — *U narodnoj pjesmi našega vremena, a između rječnika u Vukovu* (vide lihce *s dodatkom da se govori u Dubrovniku i s prvijem primjerom iz narodne pjesme; i drugi je u rječniku kod* veleta). Vrni likce koje prijed bilo . . . Veletu sam na likce razdrla. Nar. pjes. vuk. 1, 390. — *Kod te je pjesme Vuk zabilježio da je* ‚od Dubrovnika'; *ali u Dubrovniku nigda nijesam čuo ni* likce *ni* lihce *(vidi; kod* lihce *je Vuk zabilježio ista dva primjera); a dubrovački nije ni* prijed *ni* na likce *(acc. mj. lokativa). Ovu pjesmu kao i druge što je Vuk zabilježio da su dubrovačke nije mu kazao Dubrovčanin nego Bokelj (vidi* Nar. pjes. vuk. 1, vi).

LIKE, *f. pl. ime zaseoku u Bosni u okrugu Tuzle Doňe.* Statist. bosn. 99.

LÍKIĆ, *m.* prezime od pogrde, kao da će se onaj komu je pridjeveno, objesiti likom. I. Pavlović. — *U narodnoj poslovici našega vremena.* Osmočio se kao Likić o dudove. (U Vukovaru). Nar. posl. vuk. 241.

LIKIJE, LIKIJIN, *vidi* Likinije.

LIKINA, *f. ime mjestu blizu Solina u Dalmaciji. —* x *vijeka u latinskome spomeniku.* ‚In loco qui dicitur Lichina'. Doc. hist. rač. 29. (1000). — *nije dosta pouzdano, jer stoji u poznijemu prijepisu.*

LIKINIJE, *m.* Licinius, *ime muško. — Ne znam, treba li čitati* Lik- *ili* Lič-. — *Vidi u Daničićevu rječniku:* Likinije ‚Licinius', car rimski, za ńega pišu naši ljetopisi da je bio Srbin i da mu je sin bio ‚Bêla Urošь', te su od ńegova koljena Nemańići; ime mu na jednom mjestu bez sumńe grješkom stoji ‚Likije' a jedan put i ‚Likijinь': ‚glagoljuть istinny sьpisateље, jako Likiju Srьbinu biti rodom' (Okáz. pam. šaf. 55). ‚Likijina cara srьbskago'. 55. ‚boljarina nêkojego Srьbina imenemь Likinija'. 56. ‚Likinije'. 57. ‚sego pradêdi Nemańe, blagočьstiva Konstantija i Likinije mučiteљ'. 68.

LIKINIJEV, *adj. koji pripada Likiniju. — vidi u Daničićevu rječniku:* Likinijevь ‚Licinii': ‚žena Likinijeva rodi Likiniju syna, i narekoše ime jemu Bêla Urošь'. (Okáz. pam. šaf.) 57.

LIKIN, *vidi u Daničićevu rječniku:* Likinь, gledaj Likinije.

LIKIS, *m. (?) nejasna riječ na jednome mjestu* xviii *vijeka; može biti da znači što i* 1. lik, a; *ali je nepouzdana, jer je zlo naštampana cijela knjiga. (U Božjemu gradu)* stupi jesu suha zlata, kipi od svijetlijeh dragostina, ter rajskoga dlijeta i mlata, kojim moć nije nać procina, zamirno je svakih bivstvo, čimba, likis i veliština. J. Kavańin 483b.

LIKNIK, *m. ime selu u Bosni.* T. Kovačević, bos. 103.

LIKNUTI, liknem, *pf. udariti. — vidi* 8. lik. — *U naše vrijeme u Lici.* „Ali ga je nemilice liknuo, odmah se palica na ńem skršila". Pripovijedao Ličanin, kako su dub posicali, uz ove riječi: „Kad ga je liknulo, ono ga nije moglo oboriti na jedan put, nu se moralo drkljati (‚hin und her zerren')". F. Kurelac. rad. 15, 119.

1. LĬ́KO, *n. vidi* 5. lik.

2. LÍKO, *m.* seljak drońav, čupav, često gologlav, opasan likom. M. Đ. Milićević, pomenik. 1, v.

LĬKODRA, *f. ime selu i vodi u Srbiji u okrugu podrinskome. a) selo.* K. Jovanović 135. — *b) voda.* Likodra, rijeka u Tomanu. Ļ. Stojanović.

LĬKOF, *m. što se popije ili prava gozba što se učini kad se svrši kakva zajednička radňa ili posao ili se uglavi kakva pogodba (n. p. zaručeňe), srvňem.* litkouf, *nvňem.* leikauf. — *Pošto u našemu jeziku (dajbudi u ňekijem krajevima) nema glasa* f, *kaže se i* likov *(vidi), od čega postaje i* likovo *(vidi). — isporedi i* likuf. — *Ima i nslov.* likof, *pa i češ. i poļ.* litkup. — *U naše vrijeme u Istri.* Lĭkof ‚epulae post. operam perfectam'. D. Nemanić, čak. kroat. stud. 29.

LĬKOTA, *m.* Ličanin. V. Arsenijević.

1. LĬKOV, *adj. koji pripada liku (vidi* 5. lik), *koji je načiňen od lika.* Torba likova, od lika, od ličine. S. Ļubiša, prič. 41. Nasrnuše sluge, ter na konop i likovo uže dvajest trijest mučenika druže. Osvetn. 1, 24.

2. LĬKOV, *m. vidi* likof. Isti dan na večer ide mladoženа, dva snuboka i jedna žena opet k devojci, tada se zaruče, a ovo se zove ‚likov' (treći sastanak). *u Slavoniji.* V. Bogišić, zborn. 160. Kad prodavalac kupcu predaje kakovu stvar, onda piju skupa likov, kojom prilikom napija prodavalac kupcu sreću u stvari ili blagu koje je od ňega kupio, a kupac napija ňemu sreću u novcu. *u Žumberku.* 424.

LIKOVAC, likovca, *m. ime bļkama.* Likovac, češ. lýkovec, 1. Daphne mezereum L. (Sabļar); 2. Lonicera caprifolium L. (Sabļar). B. Šulek, im. 197.

LIKOVAN, likovna, *adj. koji pripada liku (vidi* 3. lik). — *Ima i stslov.* likovьnъ. — *Samo u Stulićevu rječniku:* ‚choricus'.

LIKOVAŃE, *n. djelo kojijem se likuje (vidi* 1. likovati). — *U Stulićevu rječniku:* v. tancaňe *s dodatkom da je riječ ruska.*

1. LIKOVATI, likujem, *impf. uprav igrati, plesati (postaje od* 3. lik), *pa i pjevati i uopće veseliti se. — isporedi* likovstvovati *i* likstvovati. — *Riječ je stara, isporedi stslov.* likovati, *rus.* ликовать. — *Samo u knjigama pisanima crkvenijem jezikom, a između rječnika u Stulićevu* (v. tancati *s dodatkom da je riječ ruska).* Duši jego svetêj na nebesehь sь anьgely likovati . . . Danilo 315.

2. LIKOVATI, likujem, *impf. nalazi se u jednoga pisca našega vremena u različnijem i ne posve jasnijem značeňima.*

1. *pristojati se, dobro dolaziti kome, ili možebiti radovati se (vidi* 1. likovati). Da bi Bosna srpstvu likovala. Osvetn. 6, 6.

2. *nalaziti da je ko (objekat) nalik na što (u dat.).* Ivu Kikom s rodne Kike zvaše, a Zeliča Zeli (zelenih, plavih iliti modrih očiju. *Pišćeva primjedba)* likovaše. Osvetn. 4, 1.

3. *spoznavati.* Ugledao čojka na ogranku, lisca blijeda, a u bradi sijeda, bez okruta svećenskog ukrasa svetitelja ne likova Vasa. Osvetn. 5, 19.

4. *vezati, pasati (od* 5. lik). Da ga grlo ňegve do koļena, i likuju lisicine ruke. Osvetn. 5, 7.

LIKOVIĆ, *m. prezime. — Od* xv *vijeka.* Apaj Liković. Mon. croat. 92. (1463). Na vojvodu Likovića-Iliju Nar. pjes. vuk. 2, 534.

1. LĬKOVINA, *f. vidi* 5 lik. — *U jednoga pisca našega vremena.* Jedni crnom sa zemļom ga ļube, a drugi ga likovinom pute. Osvetn. 1, 23.

2. LIKOVINA, *f.* zla šljivovica poput plaviša (reče gospođa iz Like). P. Brantner. (od lika sok? Đ. Daničić).

LĬKOVO, *n. vidi* likof. Izim što se kod prodaje stvari od veće vrijednosti, kao n. p. kod prodaje kuća, zemaļa, volova itd. likovo pije. za ovo se u naj veće slučajeva svota odredi, koja se na ń potrošiti ima, ujedno se označi gdje i kad se ono piti ima. likovo je po vrijednosti kupļene ili prodane stvari različno: od vola ili konja 1 do 2 vrča vina, od nekoliko rala zemļe večera i 3 i 4 vrča vina. kod više zemļe pije se likovo na dva tri puta, svagda u krčmi. *u Lici.* V. Bogišić, zborn. 423—424. Likovo, alvaluk. Zemļ. 1871. 3. Lĭkovo, aldomaš. „Hoćeš li platiti likovo?" u hrvatskoj krajini. V. Arsenijević.

LIKOVSTVOVATI, likovstvujem, *impf. vidi* 1 likovati. — *Riječ je stara, isporedi stslov.* likovьstvovati. — *Samo u knjigama pisanima crkvenijem jezikom, a između rječnika u Stulićevu (uz* likovati *s dodatkom da je riječ ruska).* Duši jego svetêj na nebesehь sь anьgely likovьstvovati. Danilo 315.

LIKSIĆ, *m. prezime. —* xv *vijeka. — vidi u Daničićevu rječniku* (Likьsićь, Dubrovčanin trgovac ‚Andrija Liksić'). Jednu stranu svite Andrije Liksića. Mon. serb. 443. (*oko* 1450).

LĬKSIJA, *f. cijeđ. — isporedi* lihsija. — *Riječ dalmatska (vidi kod* kelomna) *od lat.* lixivia. — *Od* xvii *vijeka u Dubrovniku, a između rječnika u Mikaļinu* (liksija, lušija ‚lixivium, lixivia, lixivum') *gdje se naj prije nahodi, i u Vukovu* (vide cijeđ *s dodatkom da se govori u Dubrovniku).* Izmi' mu glavu u žestokoj liksiji. (Z). Poslov. danič. Tebi je dijete u liksiju vrelu upalo. A. Kalić 549. Neg' uzavrela kazan liksije, pa zove svekra, da ga izmije. Nar. pjes. vuk. 1, 519.

LIKSTVOVAŃE, *n. djelo kojijem se likstvuje. — U Daničićevu rječniku: (su starijim oblikom)* likьstvovanije ‚chorus' *i s primjerom:* Na angelskyh likьstvovaniji. Sava, sim. pam. šaf. 14.

LIKSTVOVATI, likstvujem, *impf. vidi* 1. likovati *i* likovstvovati. — *Riječ je stara, isporedi stslov.* likьstvovati. — *U knjigama pisanima crkvenijem jezikom, a između rječnika u Daničićevu* (likьstvovati ‚choros ducere'). Adamь i Jevga likьstvujeta o roždьstvê tvojemь. Mon. serb. 67. (1305—1307).

LĬKŚAN, *m. vidi* nišan. — *U Vukovu rječniku:* vide nišan *s dodatkom da se govori u Dalmaciji.*

LIKTAR, *m. samo u narodnoj pjesmi* xviii *vijeka, značeňe je jamačno: uže što se ńim vežu i vode lovački psi u lov.* Družina te u lov zovu, koňi su ti osedlani, hrti ti su u liktarim, a sokoli pod praporcim, pušti hrta za lisicom, a sokola za grlicom. Nar. pjes. bog. 343. *Bogišić piše (str.* 372): I riječ i smisao nepoznati. ne stoji li u kakvoj svezi sa ‚ligare', kao: hrti su u svojim stajam privezani? *može biti u svezi s tal.* ‚ligare', *ali se po smislu vidi da je riječ o hrtima što su spremni za lov, dakle ne o privezanima u staji.*

LIKUF, *m. vidi* likof. — *U jednome primjeru* xiii *vijeka, ali u ňemu nije isto značeňe kao kod* likof, *nego kao da znači ňešto što se plaća u novcima za stvar nađenu (isporedi* naļožba). Ine drugo riči za kih je zakon dati likuf, voļa za govedo veliko znajti je, ne mozi već dati soldini 40, a ki veće dâ imij škodu. Zak. vinod. 69. Likuf. dar koji se da našasniku izgubļene stvari. *u* Zak. vinod. 94ª.

LÌKUNICA, *f. vidi* inkunica. — *U dva pisca čakarca* XVII *i* XVIII *vijeka.* Karajući s blagoćom i s milima načini i s dari od svetih likunic M. Bijanković 10. Platiti će jednu libru, koja se ima pristaviti za kupiti likunice i darove. 11. Dobre naše staretine nitkor neće da već mari, likunica davna gine, a mlaja je na otari'. J. Kavanin 173a.

LIKVIDÁCIJA, *f. djelo kojijem se likviduje; računi poslije likvidovańa.* — *Od ńem.* liquidation, *tal.* liquidazione. U raspravah stječajnih imadu se spisi pojedinih parnica o likvidaciji složiti u posebne smotke. Zbornik zak. god. 1853. 320. I kada se naknada koju žeļeznica putem likvidacije traži . . . 770. Likvidacija, merc. ‚liquidation', tal. ‚liquidazione'. B. Šulek, rječn. znanstv. naz.

LIKVIDACIJÒNÂLAN, likvidacijònâlna, *adj. koji pripada likvidaciji.* Ni putem likvidacijonalnim ni putem pravde. Zbornik zak. 2, 509. Firma likvidacijonalna pri rasutku kojega takovoga pothvata . . . 1863. 605. Dopisivańe u poslovih likvidacijonalnih. 1866. 253. Izaslati će se posebno likvidacijonalno povjerenstvo. 1869. 39.

LÌKVÎDAN, likvîdna, *adj. jasan, dokazan (o pravnome ili trgovačkome poslu).* — *Od ńem.* liquid, *tal.* liquido. — *Načińeno u naše vrijeme.* Imaju se dugovne stavke priznane likvidnima isplatiti. Zbornik zak. 3, 739. Likvidan, v. očit, jasan, dokazan. B. Šulek, rječn. znanstv. naz.

LIKVÌDÂTOR, *m. čovjek kojemu je povjerena likvidacija, ńem.* liquidator. Likvidator kojega pothvata trgovačkog. Zbornik zak. 1863. 605. Prošńa za upis likvidatora firme trgovačke. 617.

LIKVIDÀTÛRA, *f. vidi* likvidacija. — *Od ńem.* liquidatur. Urednici javnih pjeneznica kojim je likvidatura povjerena. Zbornik zak. 1863. 113.

LIKVIDÍRÂŃE, *n. djelo kojijem se likvidira.* Kako se ima obaviti likvidirańe pristojba. Zbornik zak. 3, 646.

LIKVIDÍRATÍ, likvidîrâm, *impf. ńem.* liquidiren, *vidi* likvidovati. Kad je od potrebe, ima narediti da se blagajne likvidiraju. Zbornik zak. 11, 263.

LIKVÍDNÔST, likvidnosti, *f. osobina onoga što je likvidno.* Daće kojih likvidnosti stranke prigovaraju. Zbornik zak. 1866. 232. Likvidnost, merc. ‚liquidität (z. b. einer forderung)', tal. ‚liquidità'. B. Šulek. rječn. znanstv. naz.

LIKVÌDOVÂŃE, *n. djelo kojijem se likviduje.*

LIKVÌDOVATI, likvidujêm, *impf. izvoditi na čisto kakav (pravni, trgovački ili novčani) posao.* — *Prema ńem.* liquidiren, *tal.* liquidare. — *Načińeno u naše vrijeme.* Troškovi koje će kotarski sud likvidovati. Zbornik zak. 1871. 237. Likvidovati, merc. ‚liquidiren', tal. ‚liquidare'; likvidovati (dugove) s vjerovnici ‚mit den gläubigern liquidiren', cf. ‚stralciren'. B. Šulek, rječn. znanstv. naz.

1. LÍLA, *f vidi u Vukovu rječniku:* (brezova ili trešńova), ono što se oguli s brezove ili s trešnove kore kao hartija. lila ima u sebi smole i može goreti kao luč. U oči Ivańa dne je obično na nekijem mjestima paliti lilu oko tora. Vuk, živ. 67. U oči sv. Ivana Krstiteļa pale se lile; kora trešńova metne se u procip, kad se užeže, onda se nosa oko kuće optrkujući. F. Jukić, zemļ. 19. Kako bih se veselio s momčadma paleći lilu. M. Đ. Milićević, zlosel. 122. Oni se skupe. svi zapale lile i idu po kućama. živ. srb. 2, 14. Lila, epidermis, pokožica, od brezove, a naročito od trešńove kore (no u Užičkom zovu i samu koru od mlade breze lilom i prave od ńe kŕbuļe za brańe jagoda, borovnica, malina, kupina i trešańa). upotrebļuje se: 1. za vezivańe, pritvrdivańe pârožâkâ nà vile; 2. za bojeńe rakije u vaļevskom okrugu, te otuda, kad se koji opije rakijom, pa zapitaju šta mu je, onda odgovaraju podsmešļivo: „Ubila ga Lila, gospodine"; 3. u Loznici pale lile u oči Petrova dne kao bakļe, mašale, stavļajući ih u procep drven, te zapalivši ih idu s ńima kroz varoš. čuo sam, da se taj isti običaj vrši i u bosanskom Podrińu. po svoj prilici to čine radi stoke, vračaju; no to vaļa ispitati, te s toga ovu reč pribeležih radi ovde pomenutih značeńa kojih nema u Vukovom rečniku (csim jednog). M. Đurović.

2. LILA. *f.* ime što ga mlada pridijeva mlađem ženskom. Skoroteča. 1844. 249.

3. LÌLA, *f. ime žensko.* Pjesanca Lili na grobu. M. Vetranić 1, 196. Pošla Lila, liļanom, s bratom gostom, liļanom. *u* Vuk, živ. 17.

4. LILA, *f. ime kobili.* F. Kurelac, dom. živ. 10.

LILAC, lilca, *m. ńeka biļka.* Lilac, ghianda unguentaria (Sabļar), Moringa oleifera L. B. Šulek, im. 197.

LÌLAK, lîlka, *m. smokva što se izvrgla.* — *U naše vrijeme u Istri.* Lîlak ‚ficus degeneratus', gen. lîlka. D. Nemanić, čak. kroat. stud. 20.

LÌLAST, *adj. kao ļubičast.* — *Od ńem.* lila *(po imenu cvijeta).* — *U naše vrijeme.* Boju ‚violet' zovu prigašena boja, drugdje ‚lilasta'. I. Kršńavi, listovi. 93.

LILATI, lilam, *impf. ļuļati, klimati.* — *U naše vrijeme.*

a. *aktivno.* Glavom lila, lakrdiju baci. Nar. pjes. hörm. 1, 127. Lilati, zibati po djetińi. M. Pavlinović.

b. *sa* se, *refleksivno ili pasivno.* Već imadem troje dice male, jedno mi se u bešici lila. — Iz planine izjaši delija, na malinu kô na gorskoj vili, sve se junak na malinu lîlà. Nar. pjes. A. Ostojić. Lilati se, treptjeti. Zemļ. 1871. 3.

1. LÍLE, *f. kolijevka (u djetińem govoru).* M. Pavlinović.

2. LILE, *m. ime muško (po svoj prilici ipokoristik).* — *Na jednome mjestu* XIII *vijeka.* Ńagoslav i Lile. Spom. stojan. 10. (1254—1264).

LÎLE MÎLE, *adverbijalno: gladeći i milujući.* — *Može biti u svezi s* lilati *i* mio *(govori li se tako djetetu da zaspi, kad se zibļe?).* — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu* (‚schmeicheln und streicheln' ‚blanditiae' *s primjerom:* Sve oko ńega lile mile). Ne zna, ali će š ńome niz dlaku na lile mile, ali okosito. V. Vrčević, niz. 278.

LILIĆ, *m. ime selu u Bosni u okrugu bańolučkome.* Statist. bosn. 38.

LÌLIJA, *f. vidi* liļan. — *Od ńem.* lilie. — *Po sjevernijem krajevima našega naroda (ima i poļ.* lilia) *od* XVI *vijeka, a između rječnika u Bjelostjenčevu* (lilija, lilijan, liļ, lir ‚lilium, rosa Junonis l. junonia') *i u Stuličevu* (v. lijer *s dodatkom da je riječ ruska).* Pogledajte na lilije koje jesu na poļi. Postila. 14b. Te su vrsti sumbul i lilije. J. S. Reļković 314. Lilija, rus. ilija. češ. lilije, poļ. lilia. Lilium candidum L. (Bjelostjenac). B. Šulek, im. 197.

1. LILIJAN, *m. vidi* liļan.

2. LILIJAN, *m. ime muško.* — XIV *vijeka.* Lilijanъ a sinъ mu Dabiživъ. Deč. hris. 43.

LILIJANA, *f. ime žensko.* — *isporedi* Liljana. — *Prije našega vremena.* S. Novaković, pom. 73.

LILIJUM, *m. vidi* ljiljan, *lat.* lilium. — XVI *vijeka u pisaca čakavaca, a između rječnika u Jambrešićevu* (‚lilium'). S lilijumi blagouhannimi. Mirakuli. 70. Vzljubljeni moj stoji v veselji meju lilijumi. Korizm. 67b.

LILIN, *m. prezime.* — *U naše vrijeme.* D. Avramović 248.

LILITI SE, lilim se, *impf. pomlađivati se(?).* — *isporedi* lilati se. — *Samo u Bjelostjenčevu rječniku:* lilim se ‚verno'.

LILOVIĆ, *m. prezime.* — *U naše vrijeme.* D. Avramović 248. Stevan Cenić-Lilović. Sr. nov. 1879. 1154.

LILOVO BRDO, *n. ime mjestu u Srbiji u okrugu kragujevačkome.* Niva u Lilovom Brdu. Sr. nov. 1875. 357.

LIЉ, *m. vidi* ljiljan. — *Od tal.* lilium. — *Od* XVI *vijeka, a između rječnika u Bjelostjenčevu (kod* lilija). Koja jes jako liљ mežd trnom. Š. Budinić, sum. 23b. Liљ, Liљan, giglio (S. Budmani), l. Lilium candidum L. (I. Sabljar); Hemerocallis L. (Vuk, Lambl). B. Šulek, im. 197.

1. LÍЉA, *f. hyp.* liljan. — *Na jednome mjestu* XVIII *vijeka.* Diva vidit liљu žudi. M. Katančić 64.

2. LIЉA, *f. ime žensko.* — *Prije našega vremena.* S. Novaković, pom. 73.

1. LÌЉAK, liљka, *m. vrpa sijena, vidi u Vukovu rječniku:* ‚ein kleiner heuhaufen' ‚foeni acervus' [cf. ljiljak 2]. Od otkosa se kupi sijeno u liљke, a od liљaka se grade naviљci. — *Može biti da je srodno i ovo:* Liљak, u Podgori međašni rt što iz mora viri. M. Pavlinović.

2. LÍЉAK, liљka *(i* liљaka, *vidi kod* ljiljak *i* liljakov), *m. vidi* 2. ljiljak. — *Od* XVIII *vijeka, a između rječnika u Daničićevu* (lilьkъ ‚vespertilio' *s primjerom:* Lilkъ jestъ životno četvoronožno. III. jahrb. bd. 53. anz. bl. 116), *gdje mislim da* -l- *treba čitati* ļ. Može se prilikovati zloća od bludnosti liromišu, aliti liљku. K. Maǧarović 100. Miš-liљak, slijepi miš, *(u prenesenome smislu:* čorav, nadimak čeljadetu slijepu). M. Pavlinović.

LIЉAKOV, *adj. koji pripada liљaku (vidi* 2. ljiljak) Tako bo straždutь i liљakove oči, za ńe prêz dьnь ne možo vidêti. Stefan. star. 2, 280.

1. LÌЉAN, *m. vidi* ljiljan. — *Od lat.* lilium. — *Stariji je oblik* lìljan *i* lìljan. *jedan je od ta dva oblika (ne može se znati koji) u* M. Divković, nauk. 223a; I. Bandulavić 5b. 176a; S. Margitić, fala. 116; L. Terzić 201. 202; A. Kanižlić, uzr. 9. 227; utoč. 474; *u Mikaljinu i u Bjelostjenčevu rječniku po svoj prilici* lilijan (‚lilium'). — *Od* XVII *vijeka (ima i u nslovenskome jeziku), vidi Divkovićev primjer kod* a; *a između rječnika u Mikaljinu* (lilijan, lijer, cvijet ‚lilium, rosa ‚junonia'), *u Bjelostjenčevu (kod* lilija), *u Voltiljinu* (‚giglio' ‚lilio'), *u Vukovu (u drugome značenju:* ‚die tagblume' ‚Hemerocallis fulva Linn.' *s dodatkom da se govori u Srijemu).*

a. *u pravome smislu (i kad se s čim tjelesnijem ili umnijem uspoređuje).* Uzveseli se pustoš i procvasti će kakono liljan. I Bandulavić 5b. isai. 35, 1. Izrael procvasti hoće kakono liljan. 176a. osea. 14, 6. Prorasto ondi jedan cvit pribili liljan. I. Ančić, ogl. 12. Mudru vrtlaru koji sadi ružice i liljane u svomu vrtlu. M. Radnić 339a. Crkva jest faljena jere cvate kakono liljan među trńem. 313b. Blagoslov žilja ali liljana. L. Terzić 201. Razmislite liljane poljske. 202. Cvate jakno liljan meju draće. J. Kavańin 136b. Glavice luka, liljana. A. Baćić 472. Prilipi liljan koji priugodni miris davaše. J. Banovac, razg. 72. Otvoriše grobnicu i nađoše da oni liljan bišе iznikao iz usta onoga diteta. 72. Bilja od liljana. prisv. obit. 62. Iz onoga mista izreste jedan plemenit liljan. J. Filipović 1, 83a. Miris ružica i liljana. 3, 237a. Kad ukopani bijahu, iz ńihovih usti liljani niknuše i procvatoše. A. Kanižlić, utoč. 474. Nad ńegovim grebom zenu jedan liljan. M. Pavišić 34. Liljan prvi odgovara: „Bila moja farba dive lipe čistu ljubav ište". M. Katančić 64. Na tu svrhu i luk od liljana. J. S. Relković 198. Liljan, *vidi* liљ. B. Šulek, im. 197. — *Što izrađeno (n. p. urezano, naslikano itd.) kao liljan.* Meu ružicu stajaše po jedan struk liljana od zlata. M. Divković, nauk. 223a. Svaki od ńih štit u ruci imadijaše, i na ńem slikovan ili namaljan različiti od drugoga cvitak: ovi cvit od ružice, oni cvit od liljana. A. Kanižlić, uzroci. 9. Na svima sedam civi imadijau biti jednake kupe i jabučice s razcvatanima liljani. E. Pavić, ogled. 140. — *Uspoređuje se bjeloća.* Kao liljan vas problidi. A. Kanižlić, uzroci. 227. S bilоćom i s rumenilom liljan i ružicu ujedno prikazujući. I. J. P. Lučić, razg. 66. — *Metaforički.* O kruno Isusa moga, koja ńemu si bila toliko gorka, bolesno trńe, a meni jesi ružice i liljani i vijole. P. Posilović, nasl. 177b. Plodi priugodni koji među liljani i ružicam uzrastoste unutra u onoj pričistoj utrobi. 190b.

b. *ovako se zovu i druge vrste cvijeća (vidi i u Vukovu rječniku).* Liljan divji, alchimisti martagum (Durante), Lilium martagon L. (I. Sabljar). — Liljan dolinski, emerocalle (u visovačkome rukopisu), Hemerocallis L. — Liljan žuti, gladiolus luteus (Sabljar), Hemerocallis fulva L. — Liljan žuti vodeni, žilj (Bartulović), Iris pseudacorus L. B. Šulek, im. 197. — *vidi i u Mikaljinu rječniku:* Lilijan crljeni ‚lilium purpureum; lilijan modri ‚iris, radix illyrica Dioscor.'; lilijan divji ‚hemerocallis, lilium silvestre'.

c. *vidi* lijer, c. Odgovara zori svom lipotom i s uresom tila i s bilińom praška vili mila, jer potrusi s ńime kose svitle, i na liljan preobrnu cvitje. J. Krmpotić, malenica. 23.

d. *vidi* lijer, d. Pričisti liljan divičanstva. A. Kanižlić, utoč. 763. Štujemo u tebi čistoću divičansku kakono pribili liljan. fran. 140. Ali odkut tu čistoću i biloću ti i liljan imate? bogoljubnost. 455. Liljan svoga divičanstva sačuvati. A. Tomiković, gov. 8. — *I o djevcu i djevici.* Ti jesi . . . liljan pričisti od čistoće. P. Posilović, nasl. 74a. Bio kano liljan zaradi čistoće. S. Margitić, fala. 116. Ovo jest Antun sin Franceška pravi, cvit sve čistoće, liljan prigizdavi. P. Knežević, pism. 37. Liljanu divičanstva, moli za nas. A. Kanižlić, bogoljubnost. 407.

e. *vidi* lijer, e. Ti jesi liljan od dolina. P. Posilović, nasl. 74a.

f. *vidi* liljanom.

2. LÌЉAN, *m. ime muško.* — *Može biti ista riječ što* 1. liljan. — *Prije našega vremena.* Liljanъ. S. Novaković, pom. 73.

LÌЉANA, *f. ime žensko.* — *isporedi* 2. Liljan. — *Od prije našega vremena, a između rječnika u Vukovu* (‚ein frauenname' ‚nomen feminae'). Liljana. S. Novaković, pom. 73.

LÌЉANKA, *f. ime žensko.* — *isporedi* Liljana. — *U jednoga pisca* XVIII *vijeka (može biti da*

je on sam i izmislio ovu riječ). Doletit će Orka, Liḷanka i Zorka. A. Kanižlić, rož. 22.

LÌḶANOM, *pripijeva se uz stihove narodne pjesme našega vremena. — Može biti instr. sing. od* liḷan. Pošla Lila, liḷanom, s bratom gostom, liḷanom, kad se beše, liḷanom, nakitila, liḷanom. *u* Vuk, živ. 17.

LÌḶANOV, *adj. koji pripada liḷanu. — Između rječnika u Vukovu:* ‚von liḷan'. Cvijeće liḷanovo. Đ. Daničić, 1car. 7, 22.

LIḶANOVIĆ, *m. prezime (po ocu Liḷanu). — U primjeru* XIV *vijeka (u kojemu se može čitati* lj *mj.* -l-), *i otale u Daničićevu rječniku* (Liḷanovičь *ili* Lilj-). Liḷanovičь Smiḷь. Mon. serb. 97. (1330).

LIḶEŃE, *n. djelo kojijem se što lili. — U Bjelostjenčevu rječniku: (kajkavski)* liḷeńe, v. oliḷeńe.

1. LÌM, *m. kovańem načińena tanka ploča (naj češće od gvožđa, a može biti i od druge kovine). — Vaḷa da postaje od tal.* lama *(vidi* 1. lama), *ali je nejasna promjena od* a *na* i. — *Od* XVIII *vijeka, a između rječnika u Voltigijinu* (‚latta' ‚blech') *i u Vukovu* (‚blech' ‚lamina' *s primjerom:* Crkva pokrivena limom). Pridńoj nogi lim gvozden popriče. J. S. Reḷković 19. Il' drveno il' od lima bilo . . . Bašćeno skropilo od drveta i lima pravi se. 183. Velike češ dvore ugledati, pokrivene limom i đumišem. Nar. pjes. vuk. 2, 622. *(Kula)* prekrivena limom bijelijem. Nar. pjes. hörm. 1, 259. Na nogam' mu na preplet opanci; a na plećim' uptrńača torba, a na ńemu duga nalimanka, a na ńojzi sedamdeset lima. 1, 396. *(radi ovoga primjera vidi:* Lim, na pušci pas od lima. M. Pavlinović). Taneće je naj više žuto, a što je bijelo zove se lim, n. p. što crkve pokrivaju ńime. Vuk, rječn. *kod* taneće. Tulaica ot belog lima. P. Bolić, vinodjel. 2, 148—149.

2. LÌM, Lima, *m. ime rijeci (vidi u Vukovu rječniku). — Miklošić* (vergl. gramm. 1^2, 167) *izvodi s arbanaškijem* ljumъ, *rijeka. ali je ova riječ po svoj prilici od tal.* fiume, *ili dajbudi od romanske riječi po lat.* flumen, *te ne mislim da je starija nego* Lim. — *Od* XIII *vijeka, a između rječnika u Vukovu:* rijeka koia teče iz Hercegovine i utječe u Drinu (s desne strane) kod Višegrada. cf. Perućica, *i u Daničićevu:* Limь, rijeka koja utječe u Drinu kod Višegrada. — Kako u Limь pristaje Dobrińa. Spom. stojan. 6. (1234—1240). Manastirju svetago Petra apostola ježe vь Lymu. 10. (1254—1264). Kako pristaje potokь u Limь. Mon. serb. 94. (1330). Kako stara Črьvьštica upada u Limь. 95. A se međe Dobroj Rêcê: do Lima i od Lima u Lučiuь krьstь . . . Deč. hris. 45. Da posilate svoje trьgovce u Srьbje na Moraču i na Limь. Spom. sr. 1, 19. (1399). Plijevje, Zvijezdo i Lim rijeku i Prijepoje još prođoše. J. Palmotić 174. Kreni đecu do zelena Lima. Nar. pjes. vuk. 2, 535.

1. LÌMA, *f. turpija (i za gvožđe), pila. — Upotrebḷava se u gorńemu primorju gdje* pila *ima drugo značeńe (testere). — Tal.* lima, *ali da je uprav uzeto iz talijanskoga jezika, akcenat bi bio* lîma, *te vaḷa da je romanska (dalmatska, vidi* kelomna) *riječ od lat.* lima. — *Od* XVI *vijeka (vidi naj zadńi primjer), a između rječnika u Vukovu* (turpija za gvožđe ‚die feile' ‚lima' *s dodatkom da se govori u Crnoj Gori).* Udarila lima na acal. (U Crnoj Gori. — gledaj: Udario tuk na luk). Nar. posl. vuk. 326. Lima (‚feile') spada među robu žeḷeznu prostu. Zbornik zak. 1853. 1062. — *U metaforičkome smislu.* Gvozdje se rđavo sfijetlo čini, a zrcalo potamńeno čisto i bistro; pokli je takoj, ja se ću limom od skrušenja, ispovijesti i zadovoḷenja isčistit, istrti i isprati. B. Gradić, duh. 15.

2. LÌMA, *f. vidi u Vukovu rječniku:* (u Lici) vide [karika] pavta, lama. — *isporedi* 1. lim *i* 1. lama.

LIMAC, limca, *m.* Triticum monococcum L., krupnik. u niškome okrugu. S. I. Pelivanović. javor. 1881. 124. M. Đ. Milićević, kraḷ. srb. 138.

1. LÌMÂN, limána, *m.* portus, *luka, pristanište, tur.* liman *(od grč.* λιμήν, *od čega je i stslov.* limen). — *Ima i rus.* лиманъ *i poḷ.* liman.

a. *u značeńu sprijeda kazanome. — U našemu se jeziku potvrđuje od* XVIII *vijeka.* Tega puta dođoše u limanu Drača grada. Nar. pjes. bog. 209. Kajno patka na vedru limanu. Nar. pjes. petr. 3, 296. Kraj limana vojska osidrala. Nar. pjes. hörm. 1, 205. On pod sobom dotjera đogata do limana gdje su im đemije. 1, 427. Već ja nosim careve fermane Čuprilińu niz morske limane. 1, 465. Sveščemo te moru i limanu. 2, 9. Doletješe moru i limanu. 2, 38. Dobro čuvaj ti morskog limana. 2, 578.

b. *od ovoga značeńa može biti postalo i drugo: kolovrat, vrtlog (ali vidi i* viliman). — *u Vukovu rječniku:* (cf. viliman) ‚der wirbel' ‚vortex', cf. vir *(po Vukovijem bilješkama dodato u trećemu izdańu:* U Novom Sadu tako se zove jedna bara). Liman, mjesto gdje je duboka voda sa vrtlozi. u Posavini. F. Hefele.

c. *od istoga značeńa može biti postalo i treće: vrelo.* Limân, Limána, ime vrelu u Zebiću. V. Arsenijević.

d. *kao ime mjestu u Srbiji u okrugu vaḷevskome.* Ńiva u Limanu. Sr. nov. 1873. 451.

2. LIMAN, *m. ime muško. — Od* XIII *vijeka, a između rječnika u Daničićevu* (Limanь). Limanь sь dêtiju. Mon. serb. 60. (1293—1302). Liman paša od Skadra bijela. Pjev. crn. 142^b. Mila kada starca Liman-age. 204^a.

1. LIMB, *m. vidi* limbo. — *U pisaca čakavaca* XVI *i* XVII *vijeka.* Snide v limb. Naručn. 105^b. Razbi Isukrst i svlče limb. Korizm. 99^b. Duše ke bihu v limbi. 22^a. Krilo Abrahamovo, limb, purgatorij. F. Glavinić, cvit. 5^b. I te *(duše)* gredu u limb. 12^a. Od limba otročjega. 10^a. Pod limbom otročjim jest treti okrug. 10^b. Isus z duhom ide u limb, svete otce osloboditi. 172^b. U limb došadši. 197^b. U limb idu sve duše ditinske. 357^b. Purgatorij, limb i pakal. posl. 45. Ne bi pakal osujenih nego limb sveti otac. P. Radovčić, ist. 58.

2. LIMB, *m. oluja. — Od lat.* nimbus *ili od tal.* nembo. — *U jednoga pisca* XVIII *vijeka.* Zal se limb razajde, postane bonaca. M. Kuhačević 153. Za limbom bonaca, za noćom dan svane. 60.

LÎMBA, *f. vidi* limbo. — XVIII *vijeka.* Mladenac kih je u limbu zatvorila prije nesgoda od nekrsta. J. Kavańin 560^a. Sve u limbi tamne tmine prosvitliše se. T. Babić 51. Kako duša Isukrstova side nad limbu. M. Lekušić 147. Duše pravih koje zaradi istočnoga griha bijahu držane okovane u pritavnih tamnostih od limbe. 149. Isukrst, kada je na križu umro, snišao jest s dušom u limbu. Pisanica. 16. Duša Isusova bi u limbi sveti otaca. J. Filipović 1, 105^b. Koji one duše izvede iz limbe. 1, 106^b. U limbu dođoše. 1, 107^a. Iz limbe svoje oslobodi. 3. 337^a. Uniđe u limbu. F. Lastrić, od' 133. Povrati se iz limbe. 133. Obogati se zadobitjem plina duša

od limbe. svet. 35b. Spasiteļ tada limbu tako zatvori. 35b. U tavnoj limbi kako u tavnici. Đ. Rapić 289. Otaca u limbi zadržajući. G. Peštalić 33. Da otaca u limbi okovanih molbe usliša. 34.

LÎMBAN, lîmbna, *adj. vidi* limben. — *Na jednome mjestu* XVI *vijeka.* Oslobojenje svetih otac iz limbne tamnosti. Dukļanin 34.

LIMBAO, *vidi* limbo.

LIMBATI, limbam, *impf.* slatko piti. M. Pavlinović.

LÎMBEN, *adj. koji pripada limbu.* — *isporedi* limban. — *U jednome primjeru* XVIII *vijeka.* Sveti otaca koji se nalažaju u tmina limbeni. M. Dobretić 407.

LÎMBO, *m.* limbus, *mjesto u paklu gdje su po kršćanskoj vjeri prebivale duše svetijeh otaca do smrti Isusove, a gdje sad prebivaju duše nekrštene dječice.* — *Od tal.* limbo. — *Ima i muški oblik* limb *(vidi) i ženski* limba *(vidi; u nekijeh pisaca ima i* limba *i* limbo). — *U jednoga pisca Dalmatinca (jamačno griješkom) ima i* lîmbao *i* lîmbâ, *m., vidi:* Da duša Isusova sađe u limba' sveti otaca . . . Sađe li u limbao božanstvo s dušom Isusovom? F. Matić, jezgra. 40. *ali vidi i:* Oprosti li sve duše iz limba? F. Matić, jezgra. 40. — *Od* XV *vijeka, a između rječnika u Belinu* (‚limbo, luogo oscuro dove stettero già l' anime de' ss. padri' ‚limbus' 439b). Jur domoliše se z limba sveti oci. M. Marulić 188. Isukrst uzlazeći uz goru povede sobom one koji bjehu u limbu u tamnici. N. Ranina 135a. paul. eph. 4, 8 (?). Čuti glas tužni od onijeh ki zvahu iz limba. N. Dimitrović 73—74. Koji bêhu v limbu. Š. Budinić. sum. 8a. Otiđoše anđeli i tja ga u limbu navijestiše. M. Divković, bes. 77b. Bjehu pošli u limbo. nauk. 45a. Duša tutako side u limbo (misto ovo biše gdi se nahojahu duše svetih otaca). B. Kašić, is. 77. U limbu dolika. Đ. Baraković, jar. 83. Svrhu rečenoga okoliša od purgatorija jes oni od limba. M. Orbin 104. Koja se zove limbo svetih otac. I. T. Mrnavić, ist. 23. Duša Isusova sađe u limbo. I. Ančić, svit. XXIX. Sveti se oci veseliše ki u limbu tada biše. S. Margitić, ispov. 127. A u limbo jur glas dojde. 185. Nego ođau u pako i limbo. P. Macukat 27. Snide nad pakao u limbo. I. Grličić 12. Duša bijaše snišla u limbo. F. Lastrić, od' 211. Umirajući stari oci išli bi u limbo čekat odkupļenja. test. 39a. Oniziju koji ga *(Isusa)* čeka*(hju* u limbu. 104a. Isukrst uzamši plin duša iz limba. 181a. U izvedenju sužańa iz limba. 182a. Ali Gos. Isukrst tada limbo zatvori. 183b. I ovo se zove limbo od dičice. 202a. Unišavši pak Isukrst u limbo. 202b. Pak se vrati u limbo ss. otaca opet. 203a. Tamnica bila je limbo svetijeh otac. S. Rosa 164b. Doñi kraj zlamenuje limbo izpražńeno. L. Vladmirović 20. Krilo Abramovo iliti limbo svetih otaca. B. Leaković, nauk. 60.

LIMFRA, *f. u muškarati dubrovačkoj* XVI *vijeka, u kojoj pjevaju* lanci Alemani, trumbetari i pifari; *znači jamačno: žena ili djevojka, ili je pisac htio od šale ovako napisati riječ* nimfa *kako je mislio da bi je Nijemci izgovorili, ili je zlo čuo ńem.* jungfer *ili* jungfrau. I kada se povratiti mi budemo u naše strane, tamo ćemo pohvaliti našijem limfram Dubrovčane. M. Vetranić 1, 249. Neka znaju limfre naše . . . 1, 250.

LÎMICA, *f. dem.* 1. lima. Moler je limicom strugao svoje okove. M. Đ. Milićević, pomenik. 3, 391.

LIMIĆ, *m. prezime.* — XV *vijeka.* Plemeniti ļudi Poļičane ča se zovu Limići. Stat. poļ. ark. 5, 290. (1480).

LIMĻANI, *m. pl. ime selu u Crnoj Gori u nahiji crmničkoj.* Glasnik. 40, 20. Ogled. sr. 505. Sve boj biju u selo Limļane. Nar. pjes. vuk. 5, 135. — *U Crnoj se Gori govori i* Limjani. Na Limjane i Crmnicu doñu. Nar. pjes. vuk. 5, 209. Na Limjane selo udariše. 5, 210.

LÍMĻANIN, *m. čorjek od Lima.* — *Množina bi bila* Limļani. — *Ovu riječ upotrebļava Vuk na jednome mjestu, vidi kod* Limo.

LIMĻANSKI, *adj. vidi u Daničićevu rječniku:* limļanьskyj, za kraļa Milutina ‚jepiskupь limļanьskyj'. M(on. serb). 60. (1293—1302). za cijelo će biti pogrješka mjesto ‚lipļanьskyj' koje vidi.

LÍMO, *m. ime muško, hyp.* Limun. — *Akc. se mijeńa u voc.* Lîmo. — *U narodnijem pjesmama našega vremena, u između rječnika u Vukovu* (ovako se zvao znatni naš harambaša i junak koji se pjeva u narodnijem pjesmama, a u Boci se još o ńemu i pripovijeda), *vidi još što Vuk dodaje naj prvome primjeru.* Knigu piše Gavran harambaša, prati knigu k moru debelome pobratimu harambaši Limu. (Ja mislim da je ovaj ‚Limo' i onaj ‚Limun', koji je drugovao s Bajom Pivļaninom, jedno ime . . . Koji pjevaju ‚Limo', oni misle na ‚Lim' t. j. da je od ‚Lima' (‚Limļanin' ili ‚Polimac'), i može biti da mu je to pravo prezime, pa ‚Limunom' da su ga prozvali poslije u primorju (gledaj ‚Bajo Pivļanin'). mjesto ‚Limo' ja sam slušao i ‚Limov'. Vuk). Nar. pjes. vuk. 3, 300. Zla junaka harambaše Lima. 3, 308. A pre*(d)* četom Pivļanine Bajo, a za Bajom Vujo barjaktare, a za Vujom serdar Marketane, za serdarom od Lijevna Limo. Pjev. crn. 27a. *(Piše Bajo Pivļanin:)* Skupiću ti pestotin hajdukah, a pred ńima tridest harambašah: od Koritah Lima pobratima, . . . 262b.

LIMONADA, *f. vidi* limunada. Idi, donesi mi limonadu! Javor. god. 16, br. 40, str. 629.

LIMÒNCÎN, limoncína, *m. vidi* limuncin. — *U istoga pisca* XVIII *vijeka u kojega ima i* limuncin. Soka od limoncina. J. Vladmirović 47.

LIMONI, *m. vidi* limun. — *Ńem.* limonie. — *Samo u Bjelostjenčevu rječniku:* v. lomon.

1. LÎMOV, *adj. koji pripada limu, koji je od lima načińen.* Zadeni levak limov ozdol u dvojku. Z. Orfelin, podr. 115. Metni limov levak u bure. 297. *(Čobańa)* ima priručak na strani, sprida pruža limovoga kļuna. J. S. Reļković 205. Levak limov. P. Bolić, vinodjel. 2, 180.

2. LÍMOV, *adj. koji pripada Limu (vidi* Limo). — *U Vukovu rječniku* (‚des Limo' *s primjerom iz narodne pjesme:* Sto dvadeset druga Limovije).

3. LÍMOV, *m. vidi* 2. Limun *i* Limo. *(Piše Bajo Pivļanin:)* Danas imam trideset hajduka u Limova moga i u mene . . . Meni sakuj i Limovu mome dvoje toke od suvoga zlata. Nar. pjes. vuk. 3, 449. On doziva Limov-harambašu. 3, 463.

LIMOVAC, Limovca, *m. ime mjestu u Srbiji u okrugu kragujevačkome.* Vinograd u Limovcu. Sr. nov. 1867. 441.

LÌMÔZINA, *f. vidi* lemozina. — *isporedi* limožina. — *Od* XII *vijeka po zapadnijem krajevima, a između rječnika u Mikaļinu* (limozina, zadužbina, almustvo ‚eleemosyna, pia liberalitas'). Limozina ali prikaz. Mon. croat. 315. (1100). Prosi pomoć i limozinu. Michelangelo. 76. Ere razdilujete koju limozinu. A. d. Bella, razgov.

92. Župnici, . . svaku nedi̯u . . . jimaju posvetilišća za duše župe svoje prikazati, . . . u iste dneve ne mogu nikakove limozine prijeti za mise istih dnevov. I. Kra̯ić 84. Limozinu diliš. A. Kanižlić, rož. 29. Limozinu još za ńega dadu. Š. Stefanac 20. Limozina za mise. Ant. Kadčić 315. Limozina ‚eleemosyna'. D. Nemanić, čak. kroat. stud. ıftsg. 53.

LÌMÔŽINA, *f. vidi* limozina. — *U Bjelostjenčevu rječniku:* v. almuštvo.

LIMSKA RJEĆICA, *f. ime vodi u Crnoj Gori.* Glasnik. 40, 33. — *isporedi* 2. Lim.

1. LÌMÛN, *m. vidi* lemun. — *Od* xvı *vijeka, a između rječnika u Mika̯inu* (limun, voće ‚malum citreum, malum massilicum, malum limoneum'; limun, stablo od limúnâ ‚malus massilica'), *u Stulićevu* (v. lemun); *u Vukovu:* ‚die citrone' ‚limo [Citrus limonum Risso]', ital. ‚il limo*(ne)*'. A on sud napuni naranač, limuni. P. Hektorović 36. Ļute vide s' preko reda naše naranče i limuni. J. Kavańin 21ᵇ. Bašče pune limuna i pomaranǵi. D. Obradović, basne. 382. Uzmi 4 citrona ili limuna. Z. Orfelin, podr. 391. Zafali se žuti limun na moru: „Danas nema ništa ļepše od mene". To začula zelenika jabuka: „Mala t' fala, žut-limune na moru, danas nema ništa ļepše od mene". Nar. pjes. vuk. 1, 447. U ńih meću žute limunove. Nar. pjes. juk. 89. Limun ćemo mu (joj) poslati, ne bi li došo (došla). (Kaže se, kad tko koga zove na objed, na čast, u društvo, a on okleva i čeka da se svečano po običaju našega naroda s jabukom ili limunom ili ružmarinom — ako je u svatove — pozove, na što se sad već strogo ne pazi. to se kaže o svakom onom koji se tvrdo drži običnosti — formaliteta — budi u čem). Nar. posl. stoj. 109. Žuto kao limun. (Kaže se o bolesničkom i o mrtvačkom licu, ili o kojoj žutoj stvari žute boje nalik na limun). 110. Limun, rus. лимонъ, češ. limoun: limone (u sińskome rukopisu, Durante), Citrus limonium Risso (Stulli, Lambl). B. Šulek, im. 198. — Limuni slatki, pomi di Adamo (Ķuzmić), Adamsapfel, Citrus limetta Risso. B. Šulek, im. 198. — *Nije pouzdano drugo značeńe u Mika̯inu rječniku:* limun, pepun, diña ‚pepo'.

2. LÌMÛN, *m. ime muško, vidi u Vukovu rječniku:* ime našega znatnoga junaka i harambaše, cf. Limo *s primjerom iz narodne pjesme:* Na Limuna sastavi nišane. (Nar. pjes. vuk. 3, 461). — *isporedi* Limo *i* 2. Limov. — *U jednoj se pjesmi* (Nar. pjes. vuk. 3, pjes. 68) *pripovijeda kako je* Limun *od trgovca postao hajduk i harambaša u društvu s Bajom Pivl̨aninom; slično se kaže o Baju u drugoj pjesmi* (Pjev. crn. pjesm. 144). Tu sustiže Limuna trgovca, goni Limun hi̯adu volova; na Limunu svijetlo oružje . . . Besjedi mu Rišńanin ha̯ija: „Ja Limune, od mora trgovče! . . ." Nar. pjes. vuk. 3, 451. Limun ode moru debelome, . . . pa on ode bijelu Perastu, odvrže se k Baju u hajduke. 3, 453. Što prepušća Pivl̨anine Bajo, dočekuje Limun harambaša. 3, 459. Al' se s l̨utom zmijom zavadio, s l̨utom zmijom Limunom hajdukom. 3, 486. Ne pogodi Limun-harambašu. 3, 461.

LIMUNÁDA, *f. ńeko piće (voda sa sokom od limuna i sa šećerom), tal. mlet.* limonada, *novogrč.* λειμονάδα. — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu* (‚die limonade' ‚aqua limonata'). Davalo se što da piju, n. p. muškarcima rozolije a ženskińu limunade. Vuk, rječn. *kod* sprava.

LIMÙNCÎN, limuncina, *m. tal.* limoncino, *dem.* limone, *limun, mlet.* limonzin. — *isporedi* limoncin. — *U jednoga pisca* xvıı ı *vijeka u kojega kao da se i* limuncin *i* limoncin *ne razlikuje od* limun. Kore od naranče ili od limuncina. J. Vladmirović 46.

LIMUNǴIK, *m., ńeka bi̯ka.* Limunǵik, Ambrosia L. (Vujičić). B. Šulek, im. 198.

LIMUNIJE, *m. vidi* 1. limun. — *Od novogrč.* λειμόνιον, λειμόνι. — *U rukopisu* xvıı *vijeka pisanome crkvenijem jezikom (u basni kao čeľade).* Kvtar žlьti prêdstoje sa Limunijemь *(u drugome rukopisu istoga vijeka* Lêmonijemь). Muka blaž. grozd. star. 2, 311.

LIMÙNIKA, *f.* Melissa officinalis L., *pčelina ľubica.* — *U Šulekovu rječniku:* ‚citronenkraut, citronenmelisse'.

1. LÌMÛNOV, *adj. koji pripada limunu (vidi* 1. limun). — *U Ivekovićevu rječniku.*

2. LÌMÛNOV, *adj. koji pripada Limunu (vidi* 2. Limun). — *Između rječnika u Vukovu* (‚dem Limun gehörig' *s primjerom iz narodne pjesme:* Pa on složi pušku Limunovu). On uzima pušku Limunovu. Nar. pjes. vuk. 3, 461.

LÌMÛNSKÎ, *adj. koji pripada limunima.* — *U jednoga pisca* xvıı ı *vijeka.* Cvijeti limunski i livadni. D. Obradović, basne. 162. — *Može biti da postaje od grč.* λειμών, *livada.*

1. LÌN, *m. vidi* liń *i* lińak. — *U Mika̯inu rječniku (kod* tenka); *u Belinu:* ‚tenca o tinca, pesce noto' ‚tinca' 727ᵃ; *u Bjelostjenčevu:* lin, riba ‚tencha, tinca, merula lacustris, fullo'; *u Stulićevu:* lin, riba, v. lińak *iz Belina; u Voltiǵijinu:* ‚tinca, pesce' ‚schleihe'.

2. LÌN, *m. badań u kome se meči grožđe.* — *U Stulićevu rječniku:* lin, linna ‚tino per pestar l'uva' ‚labrum'. — *Ne pomiše se nigdje na drugome mjestu, s toga je nepouzdana riječ.*

3. LIN, ligustro (u sińskome rukopisu), Ligustrum vulgare L. B. Šulek, im. 198.

4. LIN, *m. vidi* Lino. — *U jednoga pisca* xvıı *vijeka.* Lin pap*(a)* i m*(učenik).* F. Glavinić, cvit. xxv.

1. LINA, *f.* (Karolina?), *ime kučki.* F. Kurelac, dom. živ. 45.

2. LINA, *f. ime mjestu u Srbiji u okrugu biogradskome.* Livada u Lini. Sr. nov. 1868. 11.

LÌNÂR, linára, *m.* Fringilla cannabina L., *ńeka ptica.* — *Riječ je jamačno postala od lat.* linaria *(druga je vrsta* Fringilla linaria L.), *ali ne znam, ima li je u talijanskome jeziku, vidi* faganio. — *U Belinu rječniku:* ‚fanello, faganello' ‚miliaria' 302ᵇ, *i u Stulićevu:* linār, ptica ‚fanello, uccello' ‚miliaria'.

LINARD, *m. ime muško, vidi* Leonardo. — *Na jednome mjestu* xvıı *vijeku.* Linard i Dujam knezi Frangepani. P. Vitezović, kron. 97.

LÌNÂRDOVIĆ, *m. prezime (po ocu Linardu).* — *U naše vrijeme.* Schem. spalat. 1862. 29.

LINART, *m. vidi* Linard. — xvı *vijeka.* Svetoga Linarta. Mon. croat. 326. (1555).

LÎNBA, *f. vidi* limba. — *Na jednome mjestu* xvıı *vijeka.* Razbi i obori vrata od linbe. M. Jerković 75.

LÌNCÛN, lincúna, *m. vidi* lincuo. — *Po sjeverozapadnijem krajevima od* xvıı ı *vijeka, a između rječnika u Voltiǵijinu* (‚lenzuolo' ‚leinlach, betttuch'). Kako bi snimļen na jedan lincun prostrt na zemļu. M. Lekušić 137. Uzeše tilo

i postavivši ga na jedan pribili lincun pomažaše. 141. I premda bi se po slabosti naravnoj duša omaćila kako bi se na priliku lincuna oprala, bi dostojno Boga svoga primila. Đ. Rapić 56. Ako su ju pak kadgod morali ganuti, tada su u lincunu skupitu dizali. 190.

LÌNCUO, lincúla, *m. tal.* lenzuolo, *plahta (na postelji); pokrov.* — *Od* xvi *vijeka u Dubrovniku, a između rječnika u Mikalinu* (‚lincuo, poňava ‚linteum, torale, toralium, lecticaria sindon').

Uljeze u greb i vidje lincuo postavljen, i ubrus ki bješe bio vrhu glave ńegove, ne s linculi postavljen, ma razlučen svit u jedno mjesto. N. Ranińina 130a. (joann. 20, 6—7). Ne vidje inoga negoli ubrusac i lincuo. Zborn. 107b. Ako vidiš *(u snu)* da u odru ležiš na linculijeh, toj prilikuje poginutje. 133b. U lincuo zavit. B. Gradić, duh. 57. Zaviše ga u platno ili lincuo. B. Kašić, is. 76. Ležaše mrtvo ńe tilo zavito u linculu. 77. Haljine i lincuo ne bjehu ni sagńite ni izgrizene. per. 102. Tu se vidjahu linculi ili ubrusi. 163. Da se razapre poňava ili lincuo. fran. 126. Uzimlu četiri strane od lincula u komu ležim. I. Držić 170. Da ga zaviju u nov lincuo. 329. Stońske dere on lincule, svijeće a gori osalačke. (Z). Poslov. danič. 18. Postaviše ga na jedan lincuo. P. B. Bakšić 179.

LÌNCURA, *f. ńeka biljka.* — *Između rječnika u Vukovu* (nekakva trava što se jede od trbuha ‚enzian' ‚Gentiana [lutea L.]'). Ako je inače slab, neka skuva pola šake lincure ili čemerike u vodi. M. Đ. Milićević, živ. srb. 2, 38. Lincura, Gentiana lutea L. (Pančić, Vuk, Visiani, Vodopić). — Lincura mala, Gentiana cruciata L. (Vodopić). B. Šulek, im. 198.

LINDAR, *m. selo u Istri.* Schem. terg. 1876. 42. — *Pomińe se od* xv *vijeka.* Pisah v Lindarê sêdeći. Mon. croat. 93. (1463).

LINDARAC, Lindarca, *m. čovjek iz Lindara.* — *U naše vrijeme.* Kega biš ubrala, biš li tela Lindarca? — Lindarca nikad ni jenega: Lindarci su sohari. Nar. pjes. istr. 2, 164.

LINDOVAN, *adj. ili m.? čovjek što linduje.* — *Kao da je uprav part. perf. pass. od* lindovati. — *Na jednome mjestu* xviii *vijeka u pisca Slavonca koji ima i* lindovati. Tko ne vaļa u Budimu gradu, ni u Pešti badjavad ne dadu pit i jisti, tko raditi neće neg se zalud kraj Dunaja šeće. to su dobro po mom umu rekli jer ne budu lindovani stekli. M. A. Reļković, sat. H6b.

LINDOVATI, lindujem, *impf. besposličiti.* — *Nepoznata postańa (zar od ar.* lejjin, *tur.* lejn, *mekan, ar. tur.* lînet, *mekota, slabost?).* — *U dva pisca Slavonca (dva Reļkovića)* xviii *vijeka, isporedi i* lindovan. One misle da se tako sveti dan svetčani i Bogu posveti, što ne smiju ništa poslovati, a grihota nije lindovati. M. A. Reļković, sat. C7a. I u svetac i u poslen-dane oni šeću pak još lindovane. E4b. Zato oni neharom se krivi, koji društvo lindovaneć vara, sebi čini, pa i drugom kvara. J. S. Reļković 4.

LÌNEA, *f. vidi* linija. — *Lat. i tal.* linea. — *Od* xviii *vijeka, a između rječnika u Bjelostjenčevu* (linea, linija, redka, perom potezek ili plajbasom, trak ‚linea'). Vaļa viditi u ovoj priliki, da rige ili linee ukazuju među kojima je kumstvo. J. Banovac, razg. 271.

LINÈÂL, lineála, *m. ńem.* lineal, *vidi* leńir. — *U Bjelostjenčevu rječniku:* lineal, linuval ‚lineale', *i u Jambrešićevu:* ‚lineale'.

LÌNEICA, *f. dem.* linea. — *U Bjelostjenčevu rječniku:* lineica, linijica, rezak, potezek, tračić ‚lineola'.

LINICA, *f.* soha, naslon od klupe. u Posavini. F. Hefele.

LÌNIJA, *f.* linea, *crta, geometrički lik u kojega je jedina mjera dulina.* — *Od latinske riječi preko ńem.* linie. — *Od* xviii *vijeka, a između rječnika u Bjelostjenčevu (kod* linea) *gdje se naj prije nahodi.* Harmoniju linija gledali su duže od pola sahata. M. Đ. Milićević, zlosel. 311. — *I u prenesenome smislu, n. p. o putu.* Da se žeļeznička linija promijeni. Zbornik zak. 1871. 355. — *o pasmini, potomcima.* Sandaļ ne imajući potomaka u pravoj liniji, ostavļa nakon sebe . . . Đ. Daničić, majk. 68. — *o pravilnoj vojsci (u kojoj su izučeni vojnici stajati i hoditi u ńekome osobitome redu; sad se govori kao suprotno domobranskoj i reservnoj vojsci).* S ostalimi iz krajiško-vojne sveze izlučenimi i u liniju prelazećimi vojnici. Zbirka zak. 1, 69.

LINIJE, *f. pl. ime mjestu u Srbiji u okrugu smederevskome.* Ńiva u Linijama. Sr. nov. 1874. 133.

LÌNIJICA, *f. dem.* linija. — *U Bjelostjenčevu rječniku kod* lineica.

LÌNIJSKÎ, *adj. koji pripada liniji (kod vojske, vidi* linija *na kraju).* — *U pisaca našega vremena.* Momci stojeći u dužnosti linijskoj. Zbornik zak. 1867. 2. Oni linijskoj službi podvrženi. 1869. 140. Zadatak ustanka je linijsku vojsku i domobranske čete nadopuńavati. 162.

LÎNO, *m.* Linus, *ime muško (drugome papi).* — *isporedi* 2. Lin. Umri Petar, prvi papa, Linu papi crikvu priporučivši. F. Glavinić, cvit. 204b. Sveti Lino papa. 242a. Lino papa bi Latin. 319a. Kalist, Urban, Staš i Lini... J. Kavańin 522b. Posli svetoga Petra bi sveti Lino, posli ovoga sveti Kleto. J. Filipović 1. 183b.

LINOVAL, *m. vidi* leńir. — *Postaje kao i* lineal. — *Samo u Bjelostjenčevu rječniku kod* lineal *(kajkavski* linuval, *isporedi* linovati).

LINOVATI, linujem, *impf. vidi* leńirisati, špartati. — *Od ńem.* liniren, *ili uprav od* linea. — *U Bjelostjenčevu rječniku:* linujem, *(kajkavski)* linuvati, redkujem, potežem rez, tračic ‚lineo, duco lineam'.

LINOVO, *n. ime selu u Srbiji u okrugu pirotskome.* M. Đ. Milićević, kraļ. srb. 237.

LINŠĆAK, *m. drugo ime selu Goričici u Hrvatskoj.* ‚Goričica seu Linšćak'. Schem. zagr. 1875. 23.

LÍNUTI, lînêm, *pf. dem. glagola* liti *(jedan put ili po malo uliti, politi, izliti, zaliti itd.).* — *Akc. kaki je u praes. taki je u part. praet. pass.* lînût; *u ostalijem je oblicima onaki kaki je u inf.* — *U Vukovu rječniku:* ‚(dim. v. liti) ein wenig giessen, einen guss thun' ‚infundo'. — *Da postaje uprav od* lîti, lîjêm, *bio bi akc.* lînuti, lînêm, *po tome ima pravo F. Iveković u svojemu rječniku što piše* lijnuti, lijnem *(od* lijevati?). Zubi škrinu, crna krvca lijnu. Hrv. nar. pjes. 3, 122.

LÌŃ, *m. vrsta ribe, vidi* lińak. — *isporedi* 1. lin. — *Riječ je baltičko-slovenska, isporedi rus.* линь, češ. lín, *poļ.* lin; *stprus.* linis, *lit.* linas. — *Između rječnika u Vukovu:* nekaka riba (vaļa da je ‚liňak') ‚eine art fisch' ‚piscis genus' [vide liňak]. — Lìń ‚Tinca vulgaris Cuv.'. J. Pančić, ribe u srb. 78.

1. LÌŃA, Althea officinalis L. (Visiani). B. Šulek, im. 198.

2. LĬŃA, *f. ime žensko (bez sumńe ipokoristik, ali od* Jelena *ili od* Eleonora?). — *U Dubrovniku od* XVI *vijeka.* U smrt gospođe Lińe Jerove Klisović. D. Zlatarić 90b.

LIŃAČIĆ, *m. dem.* lińak. — *U Vukovu rječniku.*

1. LĬŃÂK, lińáka, *m.* Tinca vulgaris Cuv., *vrsta ribe. — isporedi* 1. lin, *vidi* liń. — *Akc. kaki je u gen. sing. taki je u ostalijem padežima, osim nom. sing., i voc.:* lĭńâče, lĭńâci. — *Od* XVII *vijeka, a između rječnika u Mikaljinu kod* ti*(n)*ka *(gdje se naj prije nahodi), u Belinu* (‚tenca, o tinca, pesce noto' ‚tinca' 727a), *u Stulićevu* (liňak, riba ‚tinca, fullo' *iz Mikaljina), u Vukovu* (‚die schleihe' ‚Cyprinus tinca L. [Tinca vulgaris Cuv.'; cf. liń]). — *I kao nadimak čovjeku.* I. Pavlović.

2. LĬŃÂK, *m. mjesno ime u Srbiji. a)* brdo u Begaljici (u okrugu biogradskome). Lj. Stojanović. — *b) u okrugu krajinskome.* Sr. nov. 1863. 196.

1. LĬŃÂŃE, *n. djelo kojijem se liña (vidi* 1. liňati). — *U Vukovu rječniku: (po Vukovijem bilješkama u trećemu izdańu* lĭńâńe *(jamačno treba čitati* lĭńâńe), *a kod* lĭńâńe *ima* ‚das schwinden' ‚τὸ tabescere'.

2. LĬŃÂŃE, *n. djelo kojijem se liña (vidi* 2. liňati). — *U Vukovu rječniku:* ‚das prügeln' ‚verberatio'.

3. LĬŃÂŃE, *n. djelo kojijem se ko liña. — U Vukovu rječniku:* ‚das haaren' ‚amissio pili', *vidi kod* liňati se.

1. LĬŃATI, lĭńâm, *impf.* evanescere, *starije je značeńe: plavjeti (blijedjeti, o boji), pa u širemu smislu: uopće malo po malo nestajati, gubiti se. — Akc. kaki je u inf. taki je u praes. 3 pl.* lĭńajû, *u aor.* lĭńah, *u ger. praes.* lĭńajûći, *u ger. praet.* lĭńâvši, *u part. praet. act.* lĭńao; *u ostalijem je oblicima onaki kaki je u praes. 1 sing. — Riječ je stara, isporedi rus.* линять. *plavjeti. — Može biti da je ista riječ što i* liňati se *(vidi). — Između rječnika u Stulićevu* (‚sensim vaporare'); *u Vukovu: (u trećemu izdańu po Vukovijem bilješkama)* ‚schwinden' ‚tabesco' *s dodatkom da se govori u Crnoj Gori; isto ima i kod* liňati. Sad vij, kako liña Oloferńa sila, kako ju razčiña hot nečista dila. M. Marulić 50. Na ove vaše junake ne trebuje ga *(mač)* oštriti nego da liña gvožđe. S. Ljubiša, prip. 20. Tresem se vrh onoga siromaha što mi na očima liña. 246. Liňaj danas, liňaj sutra, dok joj se grudi presuše. prič. 102. Boja liña. 40. Pozlata tamni, boja liña. Srp. zora, god. 2, sv. 3, str. 88.

2. LĬŃATI, liňâm, *impf. biti, tući, derati. — Akc. se mijeńa u praes.* 1 *i* 2 *pl.:* liňámo, liňáte, *u aor.* 2 *i* 3 *sing.* lĭńâ, *u part. praet. pass.* lĭńân. — *U Vukovu rječniku:* biti koga, derati ‚prügeln' ‚verbero' [vide tući].

3. LIŃATI, liňam, *impf. na jednome mjestu* XVIII *vijeka kao da znači: namišljati (moglo bi biti da štamparskom griješkom* svakom zlo *stoji mj.* u svakom zlu, *te bi bilo onda značeńe kao kod* 1. liňati). Jedan zločinac koji u pustiňi staše i svakom zlo liňaše. J. Banovac, pred. 35.

LIŃATI SE, liňâm se, *impf. mitariti se (gubiti dlaku). — Riječ je (ili dajbudi osnova) praslavenska, isporedi rus.* линять, *češ.* líniti, léniti, *pol.* linieć, lenieć, linić się, *gorńoluž.* linać, *doňoluž.* linaś. — *Ako je ista riječ što i* 1. liňati, *trebalo bi da je onaki i akcenat (Vuk je u drugomc izdańu rječnika miješao sve ove glagole, ali je za treće po ńešto popravio, vidi kod* 1. liňati). — *U Vukovu rječniku:* ‚sich haren' ‚pilos amitto'.

1. LĬPA, *f.* Tilia platyphyllos Scop., *i druge vrste od roda* Tilia L., *drvo. — Riječ je praslavenska, isporedi rus.* липа, *češ.* lípa, *pol.* lipa. — *Miklošić misli da je od korijena* lьp *(vidi kod* prionuti), *jer joj se lijepi sok ili smola. — Između rječnika u Vrančićevu* (‚tilia'), *u Mikaljinu* (lipa, dub ‚tilia'), *u Belinu* (‚teglia, albero' ‚tilia' 724b), *u Bjelostjenćevu* (lipa, drevo .tilia, phyllira, phylira'), *u Jambrešićevu* (‚tilia'), *u Stulićevu* (lipa, dub ‚tilia'), *u Voltiġijinu* (‚tiglio' ‚lindenbaum'), *u Vukovu* (‚die linde' ‚Tilia [L.]') *s primjerom:* Go kao lipa (vaļa da kad joj ogulo koru luba ili lika radi). (Nar. posl. vuk. 43), *u Daničićevu* (‚tilia').

a. *u pravome značeńu.* Otь lipe na kamy. Glasnik. 15, 300. (1348?). U potokь na lipu i otь lipe upravь na Žarevь kamenь. Mon. serb. 197. (1381). Na lipi i na mrisnici. Mon. croat. 304. (1597). Odrt kako lipa. (D). Poslov. daničić. Sidavši pod lipu lada debeloga. M. Katančić 40. Opravio se kao lipa u proļeće. Nar. posl. vuk. vuk. 240. Lipa, eslav. lipa, rus. липа, češ. pol. luž. lipa: betula (Kuzmić), Tilia L. (Durante, Sabļar, Pančić), 1. Tilia europaea L. (Brek); 2. Tilia argentea Dec. (Vodopić). — Lipa bijela, Tilia argentea Dec. (Sladović). — Lipa crna (Pančić), Lipa smrdļiva (Pančić), Tilia platyphylla Scop. B. Šulek, im. 199. — *Ovako se zove i ńeka vrsta grožđa.* Lipa-grožđe, suvrst vinove loze (u Srijemu). B. Šulek, im. 199.

b. *kao ime mjesno.*

a) tri sela u Bosni: jedno u okrugu bihaćkome. Statist. bosn. 47, *dva u okrugu travničkome.* 70. 76.

b) selo u Crnoj Gori (u Cucama). Glasnik. 40, 18.

c) selo u Hrvatskoj u županiji modruško-riječkoj. Razdijeļ. 61.

d) selo u Slavoniji u županiji požeškoj. Razdijeļ. 129. *vidi* Lipova, b.

e) u Srbiji. aa) u okrugu biogradskome. Niva u Lipi. Sr. nov. 1867. 236. — *bb) voda u okrugu krajinskome.* M. Đ. Milićević, srb. 942. — *cc) dva mjesta u okrugu kruševačkome.* Mala Lipa, Velika Lipa. 725. — *dd) mjesto u okrugu smederevskome.* Vinograd u Lipi. Sr. nov. 1870. 719. — *ee)* dio varoši Užica. Lj. Stojanović.

Ńeka se mjesta s ovijem imenom pominu prije našega vremena Otac fra Ivan Anicio Dumļanin iz Lipe. I. Ančić, vrat. 1. Temešvar, Lipu, Tolnok,... i ostale grade i kaštele u okol Turci zauješe. P. Vitezović, kron. 147. Blizu Lipe dva dunđera nađe. Nadod. 76.

2. LĬPA, *f. trijem. — U naše vrijeme u Istri.* Lĭpa ‚porticus'. D. Nemanić, čak. kroat. stud. 1ftg. 19.

3. LÍPA, *m. vidi* Lipo. — *U narodnoj pjesmi našega vremena u kojoj imaju i oblici od* Lipo. Darova joj Lipu iz Perasta. Nar. pjes. herc. vuk. 169.

1. LIPAC, lipca, *m. nejasna riječ na jednome mjestu* XVIII *vijeka.* Na osmom nebu nije zvjezdanu glave Erkula, repa od lava,... ni djevojke klasokito, vodenova kruta lipca, dno od suda, srca od štipca. J. Kavańin 471b. vodeni kruti lipac *jamačno je jedanaesti znak* (aquarius) *u zodijaku; pisac ga zove* kruti *jer kad je u ńemu sunce naj veću je zima. mislim da* lipca *stoji mjesto* livca *(onoga što lijeva) samo radi slika sa* štipca.

2. LÎPAC, lîpca, *m. vrsta lipe (vidi* 1. lipa). Lipac, Tilia microphylla Vent. (Vukasović). B. Šulek, im. 199.

3. LIPAC, Lipca, *m. mjesno ime.*

a. *selo u Bosni u okrugu Tuzle Donje.* Statist. bosn. 91.

b. *zaselak u Hrvatskoj u županiji ličko-krbavskoj.* Razdije| 32.

LIPAĆÛR, lipaćúra, *m. droñci što vise na razdrpanome odijelu. — Od* XVIII *vijeka, a između rječnika u Vukovu:* ‚die fetzen (lumpen) die vom kleide herunter hängen' ‚laciniae' *s primjerom:* Vise lipaćuri. — Lete lipaćuri Herkulova kožuha. J. Rajić, boj. 79.

LIPADIJA, *f. ime mjestu u Srbiji u okrugu kneževačkome.* Livada u Lipadiji. Sr. nov. 1870. 31.

LÌPÂK, Lipáka, *m. ime mjestima u Srbiji. a) u okrugu biogradskome.* Ńiva na Lipaku. Sr. nov. 1867. 135. Ńiva u Lipaku. 1867. 655. — *b) u okrugu kneževačkome.* Livada u Lipak. Sr. nov. 1868. 343. — *c) u okrugu kragujevačkome.* Ńiva u Lipaku. Sr. nov. 1861. 594.

1. LÎPAN, lîpna, *adj. koji pripada lipi. — U jednoga pisca* XVIII *vijeka.* Ovi misec od lipnoga cvita sebi kod nas lipañ ime pita. J. S. Reļković 251.

2. LÎPAN, lîpna, *m. vidi* 1. lipañ.

3. LIPAN, lipna (?), *m. vrsta ribe. — U Vukovu rječniku (gdje je Vuk, možebiti zlo, napisao* lipen, *a u trećemu je izdañu dodat ispravak):* lipen, nekaka riba u Srbiji po južnim krajevima i u Hercegovini ‚eine art fisch' ‚piscis quidam' [lipan = ‚asche' ‚Thymallus vulgaris Nilss.']. Lipan ‚Thymallus vexillifer Agas.' lipen, lipļen. A. E. Jurinac. progr. varaž. gimn. 1880. 4.

LIPANOVIĆ, *m. prezime. — Od* XVIII *vijeka.* Frančesko Lipanović. Norini 57. Lipanović. Schem. bosn. 1864. 98.

1. LÎPAÑ, lîpña, *m.* junius, *jun, junij, šesti mjesec u godini. — Po postañu (vidi dalje) mislim da je ovako akcenat; Vuk piše* lîpañ, lîpña, *ali je taj akcenat nepouzdan, kao i u mnogijeh drugijeh riječi što je Vuk zabiļežio u Dubrovniku: ko mu je ovu riječ kazao, po svoj je prilici mislio na tobožńe postañe od* lijep *(vidi dalje). — Postaje jamačno od* 1. lipa *(kao mjesec u kome cvatu lipe, i pčele kupe iz ńih med, vidi* F. Miklošić, slav. monatsnamen. 3—4, *i primjer J. S. Reļkovića). — Uz* lipañ *ima i drugijeh oblika:* lipan *(možebiti samo u nom.), tako M. Divković piše u Nauku krstjanskome* (1611) lipan, *gen.* lipna; *u drugome Nauku* (1683) *naštampanome po ńegovoj smrti* lipan, *gen.* lipńa. *I Bandulavić ima navrh strane* XV lipan, *a na dnu gen.* lipna, *ali na stranama* 206—217 *nekoliko puta gen.* lipńa *(M. Alberti, B. Kašić, J. Mikaļa, S. Margitić, L. Terzić, A. Kanižlić, J. S. Reļković pišu* lipañ), *vidi* T. Maretić, nar. imena mjesecima *u* Nastavn. vjesn. 5, 241—253. — *što se nalazi pisano* lijep- *ili* ļep- *mj.* lip-, *to je pogreška po tobožńoj etimologiji od* lijep, *vidi* T. Maretić *u istome djelu. — jamačno je pogreška i gen.* lipańa *u:* Do lipańa miseca. I. Jablanci 59. — *Između rječnika:* lipañ *u Mikaļinu* (lipañ, mjesec, ģuń ‚junius, junius mensis') *i u Vukovu* (lîpañ, mjesec junij ‚der juni' ‚mensis junius' *s dodatkom da se govori u Dubrovniku, vidi o tome* T. Maretić, *ist. djel.* 242); lijepañ *ili* ļepañ, *u Mikaļinu* (lijepañ *ili* ļepañ? *kod* ģuń), *u Belinu* (lijepañ ‚giugno' ‚junius' 349a), *u Stulićevu* (ļepañ, ļepna, mjesec ‚junius'; lipañ *kod* lip).

Lipañ, ģuń. B. Kašić, per. 100. Juń, lipañ. P. Posilović, nasl. VIII. Na dva lipńa kih užari. J. Kavańin 305b. Lipañ raka sobom vodi. 473a. Na lipńa već dodoše u Mlecijeh. I. A. Nenadić, šambek. 30. Lipañ ‚giugno'. 30. Miseca juna iliti lipńa. A. Kanižlić, kam. 287. Tu lipañ u ladu gleda kako liću pčele. rož. 13. Ožujak, lipañ, rujan i prosinac. A. d. Costa, zak. 1, 239. — Mjesec juń, lipan. M. Divković, nauk. VII. U Zadru na 12 lipna 1688. I. Zanotti, en. 3. Misec lipan (‚junius'). S. Margitić, ispov. XV.

2. LIPAŃ, lipńa, *m. ime mjestu u Srbiji u okrugu biogradskome.* Livada u Lipńu. Sr. nov. 1871. 149.

1. LÎPÂR, *m.* mladica na lipi od 2—3 godine što se osijeca te se s ńe skida lika. Ļ. Stojanović.

2. LIPAR, *m. mjesno ime.*

a. *u Hrvatskoj zaselak u županiji modruško-riječkoj.* Razdije|. 53.

b. *u Srbiji. a) vidi u Vukovu rječniku:* brdo između Jagodine i Bagrdana. — *b) mjesto u okrugu biogradskome.* Ńiva u Liparu. Sr. nov. 1865. 2. — *c) u okrugu jagodinskome.* Livada u Liparu. Sr. nov. 1863. 524. — *d) u okrugu kragujevačkome.* Livada u Liparu. Sr. nov. 1861. 161. — *e) u okrugu požarevačkome.* Ńiva u Liparu. Sr. nov. 1863. 434. — *f) u okrugu šabačkome.* Ńiva pod Liparom. Sr. nov. 1866. 503.

LIPARIĆ, *m. ime mjestima u Srbiji. a) u okrugu ćuprijskome.* Zemļa u Lipariću. Sr. nov. 1875. 369. — *b) u okrugu smederevskome.* Branik u Lipariću. Sr. nov. 1871. 82.

LIPARJE, *n. ime ńekakvu brdu.* Brdo Liparje. P. Bolić, vinod. 1, 24.

LIPARSKI, *adj. koji pripada Liparu, vidi* 2. Lipar, b, *f).* Ńiva nazvana Liparska. Sr. nov. 1872. 310.

LIPAŠĆINA, *f.* vrsta grožđa. Krajska ves kod Klańca. D. Hirc.

LIPAVICA, *f.* spargula, asta regia, rubea minor (u mletačkome rukopisu), Galium aparine L. cf. Prilipača, Ļepica. B. Šulek, im. 199.

1. LIPCE, *n. mjesno ime u Ugarskoj na jednome mjestu* XVII *vijeka; jamačno treba čitati* Lipče, *mađ.* Lipcse. Gemer, Lipce, Vesprim, Bodrog. P. Kanavelić, iv. 86.

2. LIPCE, *vidi* Lipci.

LIPCI, Lipaca, *m. pl. ime selu u Dalmaciji u kotaru kotorskome.* Šem. kot. 1875. 19. — *Pomiñe se od* XVIII *vijeka.* Nego je čini činit među Strpom i Lipcima. Nar. pjes. bog. 190. Neg podite među Strp i Lipce. 193. Strp i Lipce i selo Đuriće, ko je ta tri sela naselio, ni selio nit' se veselio! V. Bogišić, zborn. 403. — *Sad se često govori u nom. pl.* Lipce *prema akuzativu.* Lipce. Repert. dalm. 1872. 42.

LIPČE, *vidi* 1. Lipce.

LIPČINOVIĆ, *m. prezime. —* XVI *vijeka.* Petar Lipčinović. Mon. croat. 252. (1552).

LÎPE, *f. pl. mjesno ime.*

a. *selo u Hrvatskoj u županiji ličko-krbavskoj.* Razdije|. 29.

b. *u Srbiji. a) mjesto u okrugu biogradskome.* 2 dana orańa u Lipama. Sr. nov. 1863. 416. Livada kod Lipa. 1870. 713. — *b) selo u okrugu smederevskome.* K. Jovanović 149.

S ovijem se imenom pomiñe selo prije naśega vremena. Lipe (selo). S. Novaković, pom. 137.

LIPEĻ, *m. ime mjestu u okrugu valjevskome.* Zemļa u Lipeļu. Sr. nov. 1872. 60.

LIPEN, *vidi* 3. lipan. Lipen, Thymallus vexillifer Agas. J. Pančić, ribe u srb. 130.

LIPENOVIĆ, *m. mjesno ime.* — *isporedi* Lipinović *i* Lipjenović.

a. *selo u Bosni u okrugu Tuzle Doňe.* Statist. bosn. 94.

b. *selo u Srbiji u okrugu podrinskome.* K. Jovanović 135.

LIPER, *m. ime mjestu u Srbiji u okrugu kragujevačkome.* Ńiva u Liperu. Sr. nov. 1861. 208.

LÌPETA, *f. ime planini u Hercegovini.* Glasnik. 22, 313. 314. 315.

LIPETZA, *f. mjesno ime, jamačno zlo napisano u rukopisu* XIV *vijeka, i otale u Daničićevu rječniku:* Lipetьza, selu je Sakatu išla međa ‚na Lipetzu'. G(lasnik). 15, 287. (1348?).

1. LÌPICA, *f. dem.* 4. lipa. — *U naše vrijeme a između rječnika u Vukovu* (‚das lindchen' ‚tiliola').

a. *u pravome smislu.* Onde ti posedu kraj krasnih lipicah. Nar. pjes. istr. 2, 139.

b. *znači ńeke druge vrste biļaka. — Između rječnika u Vukovu:* (u Šumadiji) ‚die kamille [bastard-eibisch]' ‚chamaemelum vulgare [Abutilon Avicenae L.]', cf. prstenak *s primjerom iz narodne pjesme:* Dokle kosih travu lipicu. Lipica, slov. lipca (Epimedium), rus. липица (Calluna), poļ. lipka (Melilotus), češ. lipnice (Poa), 1. Genista sagittalis L. (u Gospiću); 2. Epimedium alpinum L. (u Zagrebu); 3. Abutilon Avicennae Grtn. (Pančić); 4. Matricaria chamomilla L. (Vuk). B. Šulek, im. 199.

c. *kao mjesno ime.*

a) mjesto u Srbiji u okrugu smederevskome. Livada u Lipici. Sr. nov. 1875. 621.

b) ime brdu XIV *vijeka.* Na vrьhь Lipicu. Svetostef. hris. 19.

c) mjesno ime prije našega vremena. Lipica. Spom. stoj. 185.

2. LIPICA, *f.* žaba lipica ‚Rana esculenta'. G. Kolombatović, pesci. 28.

3. LIPICA, *f.* ime ovci. Bruvno. D. Hirc.

LIPICE, *f. pl. ime selu u Hrvatskoj u županiji ličko-krbavskoj.* Razdijeļ. 39.

LIPICI, *m. pl. ime zaseoku u Bosni u okrugu bihaćkome.* Schem. bosn. 1864. 88.

1. LÌPIĆ, *m. mlada lipa.* Tvorilo načine čobani od lipove kore: ogule koru (s dva ili tri prsta široku) s lipića, pa saviju i svežu te načine onoliki kolut koliki će sirac biti. Vuk, rječn. *kod* tvorilo. Lìpić, dem. lipa, mlada lipa. u Lici. Potreban *(siromašan)* čovjek koji je go kao lipić. u Lici. V. Arsenijević.

2. LIPIĆ, *m. ime zaseoku u Hrvatskoj u županiji ličko-krbavskoj.* Razdijeļ. 29.

LIPIJE, *n. ime mjestu u Srbiji u okrugu požarevačkome.* Zemļa u Lipiju. Sr. nov. 1873. 139.

1. LÌPÎK, lipika, *m. lipova šuma. — Akc. kaki je u gen. sing. taki je u ostalijem padežima, osim nom. i acc. sing., i voc.:* lȋpîče, lȋpîci.

a. *u pravome značeńu. — U Vukovu rječniku:* ‚der lindenwald' ‚silva tiliarum, tilietum (?)'.

b. *kao mjesno ime.*

a) u Bosni selo u okrugu bańolučkome. Schem. bosn. 1864. 33.

b) kupalište u Slavoniji u županiji požeškoj. Razdijeļ. 128.

c) mjesto u Srbiji u okrugu biogradskome. Ńiva kod Lipika. Sr. nov. 1865. 618.

LIPIKA, *f. vrsta gljive.* Lipika, gugemucke, Psalliota arvensis Schäff. (Janda). B. Šulek, im. 199.

LIPINOVIĆ, *m. ime selu u Srbiji. — isporedi* Lipjenović. — *U naše vrijeme.* Iz Lipinovića Jadranske naije. Glasnik. II, 1, 18. (1808).

1. LÌPISKA, *f.* Lipsia, *ńem.* Leipzig, *grad u Ńemačkoj. — U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu* (‚die stadt Leipzig' ‚Lipsia'). U Lipisci. *u* Nar. posl. vuk. XXXIV. 4. Budući da nam je došlo pismo iz Lipiske . . . Mag. 1851. 147.

2. LÌPISKA, *f. vrsta svite (čohe). — Može biti ista riječ što* 1. Lipiska. — *U Vukovu rječniku:* ‚eine art tuch' ‚panni genus'.

LIPJA, *f. ime selu u Crnoj Gori u Rovcima.* Glasnik. 40, 21.

LIPJENOVIĆ, *m. mjesno ime prije našega vremena. — isporedi* Lipenović *i* Lipinović. Lipjenovićь. S. Novaković, pom. 137.

LIPKOVIĆ, *m. prezime.* — XV *i* XVI *vijeka.* S bratiju svoju Lipkovići. Mon. croat. 58. (1434). Brtol Lipković. 236. (1533).

1. LIPĻAN, *m. vidi* 3. lipan *i* lipen. Lipļan, Thymallus vexillifer. Vijenac. 1881. 627.

2. LÌPĻAN, *m. u starije doba* Lipļań, *ime selu, a prije župi u Kosovu (ili svemu Kosovu). — Od* XII *vijeka (vidi u Daničićevu rječniku). — Misli se da je od lat.* Ulpiana. F. Miklošić, worte von der form aslov. trьt. 29.

a. Lipļań, *vidi u Daničićevu rječniku:* Lipļańь, Lipļańa, Stefan je Nemańa osvojio ‚Lypļańь'. St(efan, sim. pam. šaf). 8. ‚Lipļańь'. Sa(va, sim. pam. šaf). 1. pogrješka će biti ‚s Lьpļańemь'. M(on. serb). 4. (1198—1199). sada ima selo toga imena na Sitnici blizu Prištine, a bez sumńe se tako zvala župa oko toga mjesta. Hahn, reise. 161. ‚Po Lipļańu'. M(on. serb). 565. (1322). crkvu bogorodičinu ‚u Lipļany' i ‚trьgь' dao je Stefan Dušan pirgu hilandarskom. 122. ‚u Lipļańi'. 123. (1336—1347). ‚izь Lipļańa'. 264. (1389—1405). cf. lipļańьskyj.

b. Lipļan. — *Između rječnika u Vukovu:* poļe [selo] u Kosovu ‚eine ebene' *s primjerom:* U Lipļanu da se sastanemo. (Nar. pjes. vuk. 4, 215). Lipļan (pod kojim treba razumevati prištinsku oblast ili Kosovo). S. Novaković, novo brdo. 10. Te otide u Kosovo ravno, u Lipļanu šator razapeo. Nar. pjes. vuk. 4, 219. Lipļan ima i sad kao selo više Prištine na putu u Kačanik i Skopļe. S. Novaković, obl. 112.

c. *u dvije narodne pjesme crnogorske ima i množina* Lipļani *za isto mjesto.* Dobra i*(h)* je sreća naturila, kod Lipļana sela pitomoga, tu nađoše careva nizama, na Kosovu hendek isturio. Pjev. crn. 102a. Te je *(knigu)* šaļe bijeloj Prištini, a na ruke paši Malić-paši: „ . . . No daj zberi jednu silnu vojsku, hajde š ńome u Lipļane ravne". 104a.

LÌPĻANIN, *m. čovjek iz sela Lipa u Crnoj Gori. — Množina:* Lȋpļani. — *U naše vrijeme.* A Vuk gleda Žutka Lipļanina. Ogled. sr. 96.

LÌPĻANSKÎ, *adj. koji pripada Lipļanu (vidi* 2. Lipļan). — *U starijim knigama treba čitati* lipļański.

a. lipļański, *vidi u Daničićevu rječniku:* lipļańьskyj, što pripada Lipļańu: za kraļa Milutina bješe ‚jepiskupija lipļańska'. M(on. serb). 562. 563. (1322). u drugom spomeniku od istoga

kraļa pomińu se sve vladike tadašńe, pa noma lipļańskoga, nego bez sumńe griješkom stoji ‚limļanьskyj'. 60. (1293—1302). tako griješkom stoji u ļetopisu ‚ipļanskyj'. (Okáz. pam. šaf.) 54. za carice Milice ‚ikonomь Nikodimь lipļanski'. M(on. serb). 264. (1389—1405).

b. lipļanski. Oblast lipļansku ili kosovsku. S. Novaković, obl. 116. Jepiskopija lipļanska. novo brdo. 12.

LÌPĻAŃ, *m. vidi* 2. Lipļan.

LÌPĻAŃSKÎ, *adj. vidi* lipļanski.

LÎPĻE, *n. mjesno ime. — Nalazi se pisano po starijemu obliku ili po kojemu današńemu govoru i* Lipje.

a. *selo u Bosni u okrugu bańolučkome.* Statist. bosn. 34.

b. *dva sela:* Lipje *i* Lipļe *u Hrvatskoj u županiji modruško-riječkoj.* Razdijeļ. 60. 62.

c. *u Srbiji. a) selo u okrugu rudničkome.* K. Jovanović 145. — *b) mjesto u okrugu vaļevskome.* Ńiva sa zabranom Lipļe. Sr. nov. 1875. 395.

d. Lipje (uz imena kaluđerska, s toga se može držati da je manastir). S. Novaković, pom. 137.

LIPĻEN, *m. vidi* lipen *i* 1. lipļan. Lipļen, Thymallus vexillifer Agas. J. Pančić, ribe u srb. 130.

1. LIPNICA, Onomis spinosa L. (Vujičić). B. Šulek, im. 199.

2. LÌPNICA, *f. mjesno ime. — Između rječnika u Vukovu:* (Turska) mala varošica između Loznice i Ļešnice [sada je nema]. (Vlaška) srpsko selo (blizu Turske Lipnice). *vidi* c, *d).*

a. *u Bosni. a) dva sela u okrugu sarajevskome.* Statist. bosn. 25. — *b) dva sela u okrugu Dońe Tuzle:* Lipnica *i* Lipnica turska. 81.

b. *u Hrvatskoj. a) selo u županiji zagrebačkoj.* Razdijeļ. 67. — *b) selo u županiji varaždinskoj.* 93. — *c) selo u županiji bjelovarsko-križevačkoj.* 118.

c. *u Srbiji. a) selo u okrugu čačanskome.* K. Jovanović 167. — *b) mjesto u okrugu jagodinskome.* Ńiva u Lipnici. Sr. nov. 1873. 859. — *c) selo u okrugu kragujevačkome.* K. Jovanović 118. — *d) selo u okrugu podrinskome.* 136. — *e) voda u okrugu vaļevskome.* Ńiva do reke Lipnice. Sr. nov. 1870. 719.

d. *ńekakav zaselak.* — XIII *vijeka.* — Selo Prjuška Vьsь, a zaselije mu Lipьnica. Spom. stojan. 8. (1254—1264).

LÌPNIČANIN, *m. čovjek iz Lipnice. — Množina:* Lìpničâni. — *U Vukovu rječniku.*

LÌPNIČKÎ, *adj. koji pripada Lipnici. — U Vukovu rječniku:* ‚von Lipnica'. — Lipničko Poļe, *ime mjestu u Srbiji u okrugu podrinskome.* Ńiva u Poļu Lipničkom. Sr. nov. 1871. 103.

LÌPNÎK, *m. mjesno ime.*

a. *selo u Bosni u okrugu bihaćkome.* Statist. bosn. 55.

b. *selo u Hercegovini.* Statist. bosn. 114. I goni ih Gacku i Lipniku. Nar. pjes. vuk. 4, 485. Ali je Smail-aga sjedio u Gacku u selu Lipniku. Vuk, nar. pjes. 4, 458.

c. *u Hrvatskoj. a)* Lipnik (Šajini) *selo u županiji modruško-riječkoj.* Razdijeļ. 49. — *b) selo u županiji zagrebačkoj.* 75.

d. *vidi u Vukovu rječniku:* manastir u Turskoj Hrvatskoj u nahiji krupskoj.

e. *pomińe se prije našega vremena.* Lipьnikь. S. Novaković, pom. 137.

LIPNO, *n. ime zaseoku u Hercegovini.* Schem. herceg. 1873. 98.

LIPŃI, *adj. koji pripada mjesecu lipńu. — U Stulićevu rječniku: (griješkom* Ļepań, *vidi kod* 1. lipań) ‚di giugno' ‚junius'.

LÍPO, *m. ime muško (ipokoristik). — isporedi* 3. Lipa. — *U narodnoj pjesmi našega vremena.* Oni nose Lipa Peraškoga, ... „Daj ti mene Lipa Peraškoga". Nar. pjes. herc. vuk. 169.

LIPOGLAV, *m. ime mjestu u Srbiji u okrugu biogradskome. — isporedi* Lipoglavac. Ńiva u Lipoglavu. Sr. nov. 1863. 484. 1883. 227. 1874. 136.

LIPOGLAVAC, Lipoglavca, *m. mjesto u Srbiji u okrugu biogradskome. — isporedi* Lipoglav. Vinograd u Lipoglavcu. Sr. nov. 1873. 231.

LIPOK, *m. ime mjestu u Srbiji u okrugu kneževačkome.* Branik u Lipoku. Sr. nov. 1867. 375.

1. LÌPOLÎST, *m. vrsta lipe i grožđa (jamačno po lišću sličnome lipovu).* Lipolist, češ. lipaliska (Alnus incana), 1. Tilia microphylla Vent. (Pančić); 2. weisser mosler (u Požegi); 3. weisser traminer (u Požezi); 4. weisser wippacher (u Gradišci). B. Šulek, im. 199. — Lipolist, Tilia sylvestris Desf. J. Pančić, šum. u srb. 172. Lipolist, Tilia parvifolia Ehrh. flora okol. beogr. 107. Lipolist, Tilia microphylla Vent. flora knež. srb. 196. — Lìpolist, vrst bijela grožđa. Slovinac. 1880. 87.

2. LÌPOLÎST, *m. ime selu u Srbiji u okrugu šabačkome.* K. Jovanović 175. Ilija Samarčić tuži Đurđa Stankovića iz Lipolista. Glasnik. II, 1, 58. (1808). Pismo u logor naš u Lipolist poslani. P. M. Nenadović. mem. 213. — *Ima i* Stari Lipolist *(ne znam jeli isto).* Zemļa na Starom Lipolistu. Sr. nov. 1871. 346.

LIPOLIŠTANSKI, *adj. koji pripada Lipolistu.* M. Ružičić.

LIPOĻE, *n. ime mjestu u Srbiji u okrugu vaļevskome.* Zabran u Lipoļu. Sr. nov. 1872. 871.

LIPONOVIĆ, *m. ime ńekakvu mjestu.* Pismo knez-Krste u kojemu piše, da su noćas Turci odveli dva vola iz Liponovića. Protokol pis. pr. M. Nenadovića. 72.

LIPOŃAK, *m. ime ostrvu u skadarskome jezeru.* Glasnik. 40, 37.

LIPOPILOVIĆ, *m. prezime. — isporedi* Ļepopili. — XVII *vijeka u Poļicima.* Za Ivana Lipopilovića. Stat. poļ. ark. 5, 304. (1637).

LIPORAŠĆA, *f. ime selu u Bosni u okrugu Tuzle Dońe.* Statist. bosn. 90.

LIPORAŠĆE, *n. ime zaseoku u Bosni u okrugu Tuzle Dońe.* Statist. bosn. 610.

LIPORIĆ, *m. ime mjestu u Srbiji u okrugu smederevskome.* Ńiva u Liporiću. Sr. nov. 1868. 67.

LIPOŠĆAKI, *m. pl. ime zaseoku i selu u Hrvatskoj u županiji modruško-riječkoj.* Razdijeļ. 50. 61.

LIPOTIĆ, *vidi kod* Lipotočina.

LIPOTKA, *f. ńekakva biļka.* Lipotka (Vujičić). B. Šulek, im. 199.

LIPÒTOČINA, *f. u Vukovu rječniku:* (oko Siња) *bez znaćeńa. — U Ivekovićevu rječniku:* Idući s Trija u Vedrino odmah iza Šušńarine Glavice ispod Lipotića kuća ima Lipotića vrelo od koga otiče potokom voda, a taj potok zovu ‚Lipotočina'. Ugļane. fr. Marko Balić.

LÌPOV, *adj. koji pripada lipi (vidi* 1. lipa), *koji je načiněn od lipovine. — Između rječnika u Bjelostjenčevu* (‚tiliaceus'), *u Stulićevu* (‚tiliaceus' *s dodatkom da je ruska riječ), u Vukovu* (‚linden-' ‚tiliagineus'). Lipov cvet Z. Orfelin, podr. 116. Mjesta . . . zarasla u šumu . . . ļeskovu, lipovu, . . . Vuk, dan. 2, 27. Tvorilo načine čobani od lipove kore. rječn. *kod* tvorilo. Ja sam se također učio na lipovoj daščici azbuki. G. Zelić 370. Sprava od lipova drveta. P. Bolić, vinod. 1, 240. — *I u prenesenome smislu.* Lipov čovjek, t. j. mlak, lijen *(jer je lipovo drvo mekano).* Vuk, rječn. *kod* lipov. — *U ovome primjeru u kojemu je složeni oblik možebiti u prenesenome značeńu, ali i u pravome, samo što se shvaća metaforički (od drva prenosi se na čeļade):* Krste lipovi! (Reče Turčin Hrišćaninu kad ga što psuje). Nar. posl. vuk. 161. — *Kod imena biļke.* Lipov list (u Požezi), v. Lipolist. B. Šulek, im. 200. — *I kod mnogijeh mjesnijeh imena (isporedi i* Lipova *i* Lipovo), *n. p.:* Lipova Glava, brdo pokriveno šumom u Zaovinama (u Srbiji u okrugu užičkome). Ļ. Stojanović. — Lipova Glavica, *zaselak u Hrvatskoj u županiji lička-krbavskoj.* Razdiļeļ. 34. — Lipova Gora, *mjesto u Srbiji u okrugu rudničkome.* Ńiva u Lipovoj Gori. Sr. nov. 1870. 427. — Lipova Jaruga, *mjesto u Srbiji u okrugu šabačkome.* Zemļa u Lipovoj Jarugi. Sr. nov. 1871. 320. — Lipova Prodo, *vidi u Daničićevu rječniku:* Lipova Prodoļь, međa je selima sv. Nikole vrańinskoga išla ‚u Lipovu Prodoļь'. M(on. serb). 26. (1234—1240). — Lipova strana, *mjesto u Crnoj Gori (?).* Bježe Turci niz Lipovu stranu. Pjev. crn. 40ª. — Lipova ulica, *mjesto* XIV *vijeka.* U Lipovu uliicu. Svetostef. hris. 19. — Lipov Čukar, *mjesto u Srbiji u okrugu kneževačkome.* Ńiva u Lipovom Čukaru. Sr. nov. 1872. 382. — Lipovi Do, *zaselak u Bosni u okrugu Tuzle Dońe.* Statist. bosn. 108. — Lipovi Vrhь. S. Novaković, pom. 137. *isporedi* Lipov Vrh. — Lipovo Poļe, *selo u Hrvatskoj u županiji lička-krbavskoj.* Razdiļeļ. 37. — Lipova Ravan, *mjesto u Srbiji u okrugu biogradskome.* Ńiva u Lipovoj Ravni. Sr. nov. 1873. 1043. — Lipovo brdo, *selo u Hrvatskoj u županiji bjelovarsko-križevačkoj.* Razdiļeļ. 107. — Lipovo selo u Kolašinu u Hercegovini *(ne znam ko je zabiļežio).* — Lipov Vrh, *mjesto.* — *isporedi* Lipovi Vrh. — *prije našega vremena.* Lipovь Vrhь. S. Novaković, pom. 137.

LIPOVA, *f. mjesno ime.*

a. *grad u Banatu. — Pomińe se od prije našega vremena, naj maće od* XVII *vijeka, a između rječnika u Daničićevu* (mjesto u Banatu). Kvatan, Tilek i Lipova, davńi Vesprun. Ġ. Palmotić 2, 316. ‚Beglerbegь primi Lipovu' 1551. (Okáz. pam. šaf.) 84. ‚Uzešo Nemci Lipovu'. 86. Va leto 1551 hodi Beglerbegь na Maģare i primi Bečej i Bêčkeregь i Lipovu. Starine. 9, 89. (XVIII *vijek).*

b. *selo u Slavoniji u županiji požeškoj (zove se i* Lipa, *vidi* 1. lipa, b, *d)). — Može biti da se pomińe* XVII *vijeka, vidi u Mikaļinu rječniku:* Lipova, grad ‚Lippa'; *ako nije tako, svakako je* XVIII *vijeka, vidi:* To rečeno noćno prosvitļeńe iz Lipove vidili su ļudi *(na str.* 76 *pisano je* Lipa). Nadod. 77.

c. *selo u Srbiji u okrugu kruševačkome.* K. Jovanović 130.

1. LÌPOVAC, lîpôvca, *m. lipov štap. — Akc. kaki je u gen. sing. taki je u ostalijem padežima, osim nom. i acc. sing., i gen. pl.* lîpovâcâ. — *U Vukovu rječniku:* ‚der lindenstab' ‚baculus tiliagineus'.

2. LÌPOVAC, lîpôvca, *m. med što pčele sisaju iz lipova cvijeća. — Ista je riječ (i isti akcenat) što* 1. lipovac. — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu* (‚der lindenhonig' ‚mel tiliaceum'). Lipovac ‚lindenhonig'. J. Živanović. javor. 1879. 339. U celoj Srbiji se dobiva naj lepšega meda u Šapcu, jerbo se tamošńe čele rane lipovim cvetom iz obližne šume Kitoga pa zato se i zove taj med ‚lipovac'. Đ. Popović, poznav. robe. 406.

3. LÌPOVAC, Lîpôvca, *m. čovjek iz Lipove (vidi* Lipova, b). — *U Mikaļinu rječniku:* Lipovac, iz Lipe ‚Lippensis'.

4. LÌPOVAC, Lîpôvca, *m. mjesno ime. — Postaje od* 1. lipa. — *Akc. je kao kod* 1. lipovac.

a. *selo u Bosni u okrugu bańolučkome.* Statist. bosn. 34. — *Dva sela s ovijem imenom u Bosni pomińu se* XV *vijeka, vidi u Daničićevu rječniku kod* Lipovьce: Dva sela Lipovca s gradom Kļučem dade kraļ bosanski Tomaš Ostojić sinovima vojvode Ivaniša Dragišića: ‚selo Lipovace i selo drugi Lipovace'. M(on. serb). 439. (1446). — *I planina.* Zemļ. 1871. 3.

b. *u Hrvatskoj: a) zaselak i selo u županiji modruško-riječkoj.* Razdiļeļ. 53. 59. — ***b)*** *kajkavski* Lipovec, *selo u županiji zagrebačkoj.* 82. — *c)* Lipovec, *selo u županiji varaždinskoj.* 105. — *d)* Lipovec, *selo u županiji bjelovarsko-križevačkoj.* 114. — *Mjesta (i voda) s ovijem imenom u Hrvatskoj pomińu se od* XIII *vijeka (naj prije u latinskome spomeniku).* ‚Habet predium Lipouz'. Mon. ep. zagr. tkalč. 1, 28. (1209). *(Kaštelom)* Lipovcem i Jastrebarskim. Mon. croat. 82. (1455). Od studenca ki se zove Lipovac. 218. (1525). U grad Lipovec. 236. (1534). Grad Lipovec. 237. (1535). Za imenje Lipovac i Orihovac oćemo čekati. Mon. croat. 282. *(oko* 1580). U kloštru s. Leonarda med Okićem i Lipovcem. F. Glavinić, cvit. xx.

c. *u Metohiji, vidi u Daničićevu rječniku:* Lipovьce, neko mjesto negdje oko Prizrena: vinograd ‚u Lipovci' dade car Stefan crkvi arhanđelovoj u Prizrenu. G(lasnik). 15, 271. ‚prêma Lipovьcu', možebiti istom, išla je međa selu Ošvańi. 275. (1348?). — Međe imь *(selu Doļancima)* u Lipovьce pod Varьdiši. Deč. hris. 49. 101.

d. *u Slavoniji. a) četiri sela u županiji požeškoj:* Lipovac dońi, gorńi, sredńi. Razdiļeļ. 124. Lipovac. 128. — *b) selo u županiji virovitičkoj.* 139. — *c) selo u županiji srijemskoj.* 148. — *Jedno se pomińe* XVIII *vijeka.* Oko Šaga, Lipovca, Sentina, Marjanac. M. Katančić 53.

e. *u Srbiji. a) selo u okrugu aleksinačkome:* Lipovac aleksinački. K. Jovanović 92. — *b) mjesto u okrugu ćuprijskome.* Ńiva u Lipovcu. Sr. nov. 1875. 242. — *c) selo i mjesto u okrugu kragujevačkome.* K. Jovanović 119. Iz Lipovca blizu Kragujevca. Nar. pjes. vuk. 4, 144. — Ńiva u Lipovcu malom u selu Lapovu. Sr. nov. 1867. 584. — *d) dva sela u okrugu kruševačkome.* K. Jovanović 127. 128. — *e) selo u okrugu rudničkome.* 146. — *f) mjesto u okrugu smederevskome.* Ńiva u Lipovcu. Sr. nov. 1874. 281. — *g) mjesto u okrugu vaļevskome.* Zemļa u Lipovcu. Sr. nov. 1870. 235. — *h) selo u okrugu vrańskome.* M. Đ. Milićević, kraļ. srb. 306.

1. LÌPOVAČA, *f. lipova batina. — U Vukovu rječniku:* ‚der lindenstock' ‚baculus e ligno tiliaceo'.

2. LÌPOVAČA, *f. mjesno ime. — Postaje od* 1. lipa *kao i* 1. lipovača.

a. *selo i zaselak u Bosni u okrugu travničkome.* Statist. bosn. 66. 67.

b. *selo u Hrvatskoj u županiji modruško-riječkoj.* Razdiječ. 53.

c. *u Slavoniji. α) pusta u županiji virovitičkoj.* Razdiječ. 136. — *b) dvije puste u županiji srijemskoj.* 151.

d. *u Srbiji. α) mjesto u okrugu biogradskome.* Livada u Lipovači. Sr. nov. 1861. 253. — *b) u okrugu podrinskome, vidi u Vukovu rječniku:* u Jadru jedno brdo i izvor na tom brdu *s primjerom iz narodne pjesme:* A Čuskiju među na zasjedu na studenu vodu Lipovaču *(vidi* Nar. pjes. vuk. 1. (1824). XXIV). — *c) u okrugu požarevačkome, planinska kosa.* M. Đ. Milićević, srb. 1019. Livada u Lipovači. Sr. nov. 1874. 203.

LÌPOVAČKÎ, *adj.* koji pripada selu Lipovači. V. Arsenijević. — *Pomiče se* XIV *vijeka kod mjesnoga imena, vidi u Daničićevu rječniku:* Lipovьčkyj Potokъ, selima između Morave i Kučajnice koja je car Lazar dao Ravanici išla je međa ‚u Potokъ u Lipovačky'. M(on. serb). 197. (1381).

LIPOVAČKO, *n. ime mjestu u Srbiji u okrugu biogradskome.* Livada u Lipovačkom. Sr. nov. 1863. 192.

LIPÒVÂN, Lipována, *m. vidi u Vukovu rječniku (umetnuto u trećemu izdanju po Vukovijem bilješkama):* [tako se zovu ruski raskolnici koji žive u Dobrući i na donjem Dunavu]. — *Rus.* Липованe, *raskolnici što žive izvan Rusije.*

LIPOVCI, Lipovaca, *m. pl. mjesno ime.*

a. *zaselak u Hercegovini.* Statist. bosn. 115.

b. *vidi u Daničićevu rječniku:* Lipovьci, selo koje je s gradom Kļučem dao kraļ bosanski Tomaš Ostojić sinovima vojvode Ivaniša Dragišića: ‚selo Lipovci'. M(on. serb). 439. (1446).

LIPOVČANI, *m. pl. ime selu u Hrvatskoj u županiji bjelovarsko-križevačkoj.* Razdiječ. 114.

LÌPOVČANIN, *m., pl.* Lìpovčâni.

a. *čovjek iz Lipove (vidi* Lipova, c). — XVIII *vijeka.* Iz Lipove vidili su ļudi . . . I to nisu sami Lipovčani. Nadod. 77.

b. čovjek iz Lipovače. V. Arsenijević.

LÌPOVČÂNKA, *f.* žensko čeļade iz Lipovače. V. Arsenijević.

LIPOVČEVA KULA, *f. ime mjestu u Boci Kotorskoj.* — *U pjesmi crnogorskoj našega vremena.* U bijelu Lipovčevu kulu među Prčań i Rijekom malom. Nar. pjes. vuk. 5, 425.

LIPOVČINA, *f. vrsta grožđa.* Lipovčina, weisser wippacher (u Križevcima). Lipovčina crna, schwarzer heunisch (u Zagrebu, u Križevcima). Lipovčina debela, weisser honigler (u Zagrebu, u Zagorju). Lipovčina drobna, ahornblättiger wippacher (u Križevcima). B. Šulek, im. 199.

LÌPOVICA, *f. mjesno ime, n. p.:*

a. *s ovijem se imenom pomiņu mjesta od* XIV *vijeka, vidi u Daničićevu rječniku:* selu je Vrmoši manastira Dečana išla međa ‚prêz potokь u putь, kako spada sь Lipovice'. M(on. serb). 95. a Dobroj Rijeci ‚po dêlu do planine grьčarevьske u Lipovicu i putemь nizь Lipovicu'. 96. (1330). to će biti planina, a druga Lipovica kao da je selo: tri vinograda ‚u Lipovici' dao je Stefan Visoki crkvi sv. Stefana kod Aleksinca u Srbiji. 246. (1399). a to može biti da je sadašńe selo Lipovica blizu Ļeskovca. Hahn, reise. 143. — *vidi i:* Ot sténo po dêlu u Lipovicu. Svetostef. hris. 8. I prês potokь u putь kako spada s Lipovico. 22.

b. *u Crnoj Gori.* Pa otide preko Lipovice . . . i naļoze uz Ostrog planinu. Nar. pjes. vuk. 4, 90.

c. *u Srbiji. α) u okrugu biogradskome, šuma.* Ļ. Stojanović. — *b) selo u okrugu ćuprijskome.* K. Jovanović 182. — *c) selo u okrugu niškome.* M. Đ. Milićević, kraļ., srb. 119. — *d) mjesto u okrugu šabačkome.* Niva u Lipovici. Sr. nov. 1872. 310. — *e) vidi u Vukovu rječniku:* u nahiji vaļevskoj kod sela Ļubinića poļe ‚name eines feldes in Serbien' ‚campus quidam'. — *f) u okrugu vrańskome: αα) bilo planine Kukavice.* M. Đ. Milićević, kraļ. srb. 275. — *bb) napušteno arnautsko selo.* 308.

LIPOVICE, *f. pl. ime selu u Bosni u okrugu Tuzle Doňe.* Statist. bosn. 83.

LIPOVIDA, piramidale (Durante), Campanula pyramidalis L. B. Šulek, im. 199.

LIPOVIK, *m. ime selu u Crnoj Gori u nahiji riječkoj.* Glasnik. 40, 19. — *S istijem se imenom pomiče mjesto* XIV *vijeka.* Lipovikь. Spom. stoj. 185.

LÌPOVINA, *f. lipovo drvo.* — *Od* XVII *vijeka, a između rječnika u Mikaļinu* (lipovina, drvo od lipe ‚lignum tiliae') *gdje se naj prije nahodi, u Belinu* (‚legname di teglia' ‚tiliaceum lignum' 724b), *u Stulićevu* (‚lignum ex tilia'), *u Vukovu* (‚das lindenholz' ‚lignum tiliae'). Šipke od jasenovine ili lipovine. M. Radnić 186a. Drvo koje se gasi, ne može vatru da drži, kao n. p. vrbovina, jovovina, lipovina. Vuk, rječn. *kod* gašļikov. U meka drva broje se: omorikovina, jelovina, borovina, arišovina, lipovina. Đ. Popović, poznav. robe. 364. — *U ńekijeh pisaca znači što i sama biļka, lipa; a može značiti i druge biļke i vrste grožđa.* Hrastovina, bukovina, cerovina, lipovina debelo narastu. I. Jablanci 179. Lipovina se skoro u svakom selu nahodi. 196. Lipovina, 1. tilia (Durante, Pizzelli, Kuzmić, Aquila—Bućić), Tilia platyphyllos Scop. (Visiani); 2. Philyrea L. (u sińskome rukopisu, Durante); 3. suvrst vinove loze. — Lipovina bijela, weisser wippacher (Vukotinović). — Lipovina debela, weisser wippacher (u Križevcima). — Lipovina drobna, ahornblättiger wippacher (Vukotinović). B. Šulek, im. 199.

LÌPOVÎNSKÎ, *adj. u Stulićevu rječniku:* v. lipov *s dodatkom da je riječ ruska.*

LÌPOVĻÂNI, *m. pl. mjesno ime.*

a. *zaselak u Hrvatskoj u županiji varaždinskoj.* Razdiječ. 106.

b. *selo u Slavoniji u županiji požeškoj.* Razdiječ. 126.

LIPOVĻE, *n. ime zaseoku u Hrvatskoj u županiji ličko-krbavskoj.* Razdiječ. 36.

LIPOVNICA, *f. ime mjestu u Srbiji u okrugu biogradskome.* Niva u Lipovnici. Sr. nov. 1868. 591.

LIPOVNIK, *m. ime zaseoku u Hrvatskoj u županiji varaždinskoj.* Razdiječ. 92.

LIPOVO, *n. ime selu u Crnoj Gori u Moračі.* Glasnik. 40, 22. Pa ti ajde na Lipovo s vojskom. Nar. pjes. vuk. 5, 407.

1. LÍPSA, *f. vidi u Vukovu rječniku:* krava koja je gotovo lipsala. [cf. lipsanica]. — *Uprav je ipokoristik.*

2. LÍPSA, *m. vidi u Vukovu rječniku:* (ist.) vide lipso.

LÌPSÂĆ, *m.* kaže se u pogrdi čovjeku ubitoj siroti koji dotle dođe svojom krivicom, ili gladnici koja se ipak nešto duje. — Kaže se i „dotjerao je do lipsaća" za onoga koji umire od gladi (sve u pogrdi). I. Pavlović.

LIPSAN, *m. ime gori u Bosni.* F. Jukić, zemj. 52.

LIPSÁNICA, *f. vidi u Vukovu rječniku:* živinče koje hoće da lipše ‚ein thier das dem tode nahe ist' ‚animal moribundum'.

LÌPSÂŃE, *n. djelo kojijem se lipše.* — *Stariji je oblik* lipsanje. — *Između rječnika u Belinu* (lipsanje ‚mancamento, scemamento' ‚diminutio' 455b) *i u Stulićevu.* Od svjetlosti tvoje još je tuj lipsanje. M. Vetranić 1, 281.

LÌPSATI, lìpsêm (lìpsâm), *pf. (i impf.). ima dva značeńa koja su slična, ali nijesu ista: radi jednoga vidi* crknuti, krepati; *radi drugoga vidi* umańiti se, nestati, pomańkati. — *Akc. kaki je u praes. taki je u impf.* lìpsâh, *u aor.* 2 *i* 3 *sing.* lìpsâ, *u impt.* lìpši *(ali* lìpsâj), *u ger. praes.* lìpšûći *(ali* lìpsajûći); *u ostalijem je oblicima onaki kaki je u inf. — Po svoj prilici od grč.* ἔλειμμα, *aor. od* λείπω, *ostavljam. — Prvo se značeńe nahodi od* XIV *vijeka do sadašńega vremena i svagda je perfektivno; drugo od* XVI *do* XVIII *vijeka (naj češće u pisaca Dubrovčana), te se ne može znati, jeli perfektivno ili imperfektivno.*

a. *u prvome značeńu, crknuti. — Između rječnika u Bjelostjenčevu (kod* crkujem, crkavam, crknuti), *u Vukovu* (‚verrecken' ‚morior'), *u Daničićevu* (lipsati, λείπειν ‚mori'). Ako koń lipše u selu. Zak. pam. šaf. 50. Dvije koze od stada lipsaše naj bolje. A. Sasin 136. A pisali ste da je Mehmedovo paripče lipsalo. Starine. 12, 13. *(oko* 1700). Živina, koja je lipsala, usmrdila se. F. Lastrić, ned. 273. Ne lipši, magarče, dok trava narasto. Nar. posl. vuk. 202. Kao koń kad lipše, pa mu skinu potkove. Vuk, poslov. 11. Kazali psi bolesnom końu, kad su oni čekali više ńega dok lipše. 31. Ali se ona *(ala)* opet otela i rańena utekla u onu pećinu i ondje od rane lipsala. živ. 228. *(Životińica)* baš kad je potpunce usvojila tu novu nauku — lipsala je! M. Đ. Milićević, međudnev. 13. Kome vô oraći lipše. Pravdonoša. 1851. 29. U nas, balijo, okinu psu uši, pa mu nađedu ime kudrov, a okinu rep te ga zovu kusov; ali pas kao pas, pa kad nije htio umrijeti, ono neka lipše. Nar. prip. vrč. 60. Da ne lipšem kao krijes o Petrovu dne. S. Ļubiša, prip. 142. — *I o čeļadetu, vidi* crknuti, 1, *a).* I dajmo im ļeba nekoliko, da po putu ne lipšu od gladi. Nar. pjes. vuk. 5, 397. Što bi lakše bilo past u klancu, no li lipsat pod sabļom u lancu. Osvetn. 4, 62.

b. *umańiti se (umańivati se), nestati (nestajati), pomańkati (mańkati). — Između rječnika u Belinu* (lipsati, lipšem, discrescere o dicrescere, val scemare o ridursi a meno ‚decresco' 263b; ‚mancare, calare, scemare' ‚decresco' 456a), *u Stulićevu* (lipsati, lipšem *ili* lipsam ‚decrescere, deficere, non existere'), *u Voltiǵijinu* (lipsati, lipsavam, lipšem ‚decrescere, scemare' ‚vermindern, verringern'). Stvar druga na ńojzi ne lipše. Š. Menčetić 25. Ino im ne lipše nego vlas i kolje. 84. Lje srce m', sunačce, ne lipše nikadar. 90. Dan i noć dreselo ne lipše da suzi. 200. Tanka je, visoka, ništar joj ne lipše. Ǵ. Držić 349. Mnim da su žalosti na svijetu lipsale. 419. Ino mi ne lipše u momu životu. Š. Menčetić—Ǵ. Držić 452. Da hrana ne lipše naravi človečjoj. M. Vetranić 1, 7. Ne lipše mi s tugom vaja. 1, 18. Ne lipše mi jošte jada. 1, 20. Slavna ma krjepos snagom je lipsala. 1, 57. Vjekušti prijekor vam da neće lipsati. 1, 58. Žalosti i tuge neće lipsati od glada i kuge, boja i rati. 1, 80. Nu nesklad uklada meu kralji naj liše, da tuge i jada krstjanstvu ne lipše. 1, 85. Ter će veći broj viteza lipsati. 1, 86. Da ļudem nigdir trud lipsati ne može. 1, 124. Gdi grada i slane i snijega ne lipše. 1, 162. Druge mi ne lipše još š ńega tužice. 1, 228. Gdi tuge i jada ne lipše po vas vik. 1, 261. S moje dobre voļe nije lipsalo da se piše boļe ner se je pisalo. 1, 208. Djevičnoj mladosti tužbe ne lipše. 1, 296. Hrana im na voļu od mene ne lipše. 1, 356. Da pismo ne lipše od starijeh proroka. 1, 311. Za zledi za druge, žalosti i tuge neće ti lipsati. 2, 135. Sve će toj tvojome srićom bit naj lipše, istom da tobome, gospoje, ne lipše. H. Lucić 247. Blago vaše jes veliko, neće za to vam lipsati. N. Naļešković 1, 162. A toj mi ne lipše, pokoli rumeno ńe lice naj lipše izgubih svršeno. 1, 183. Umrijet mi ne lipše; nu ću poć prije toga na gore naj više nać bilja svakoga. 1, 193. Blaga ti imaš, nu jedna t' lipše stvar. 1, 221. Toj nam samo jošte lipše, da tej vile sadružimo. 1, 227. Lipšu nam četiri *(druga).* 1, 237. Ako vam on lipše, er s vam i živ nije. 1, 321 Zač ništor ńoj drugo ne lipše na sud moj neg . . . 1, 333. Er tako cijeńu ja, ništar joj *(vili)* ne lipše, od tvoga stvorenja ona je naj lipše. 2, 11. Veće stvar druga ne lipše t' na svijeti, neg vjeran još sluga. 2, 18. Er veće ništore ne lipše na saj svit, neg da još tko more tvoj ures proslavit. 2, 20. Koj ništar ne lipše pred mojim očima, neg što je naj lipše, er viru ne ima. 2, 35. A toj mi ne lipše, po koli rumeno tve lice naj liše izgubih svršeno. 2, 82. Tva lipos i gizde lipsaju na svak čas na suncu jakno i mraz. M. Držić 14. Vaj! čujem kriposti u meni lipsati. 109. Malo po malo lipsa moja krjepos. 401. Sve stado skupismo k plandištu na jedno, nu tusta junica, o družbo sva moja, i koza dvizica lipsaše od broja. 431. Cić da ma viku slas lipsati ne bude. D. Rańina 6a. Stvari kamene sve na svit lipsaju, a samo spomene od mudrih ostaju. 58a. O Šiško razumni, koga glas svim se mni, da lipsat vik neće. 61b. Nitko već sada ni', umjetno da piše na naše ove dni, na koje sve lipše. 63b. *(Sne moj)* pomozi mê bitje ko lipsa jakno cvit. 79b. Scijeńu ja. da muka, ku srce me pati, za veću mu boles čini ih *(suze)* lipsati. 94a. Boļe bi hud vam drum ostavit na stranu, a iskat poć hranu, ka viku ne lipsa. 108a. Nu je mogućstvo svijeh *(junaka)* lipsalo, i sva slava potamnila, ako sred ńih ne ote malo carsku glavu poļska sila. I. Gundulić 323. Stvari i dike proslavļene i svjetovna sva lipsaju. J. Kavańin 136a. S Maurovom dalečinom lipsaše im sve ufańe. I. Đorđić, ben. 44. Bogat nije tko ima odviše, neg komu ništa ne lipše. (Z). Zaman ti je sva doba pomno dvoriti, ako sam jedan čas budeš lipsati. (Z). Poslov. danič.

LIPSÁVÂŃE, *n. djelo kojijem se lipsava. — U Vukovu rječniku.*

LIPSÁVATI, lìpsâvâm, *impf.* lipsati, a. — *Od* XVIII *vijeka, a između rječnika u Voltiǵijinu (praes.* lipsavam *kod* lipsati) *i u Vukovu* (vide lipsivati). Na drugo mesto gdi da idem lipsavati od gladi. D. Obradović, živ. 100. Lipsavao star koń. Nar. prip. vrč. 186. Koza lipsaje, a rep kovrči. Nar. blag. mehm. beg kap. 105.

LIPSÍVÂŃE, *n. djelo kojijem se lipsuje. — U Vukovu rječniku.*

LIPSÍVATI, lìpsujêm, *impf.* lipsati, a. — *Akc. kaki je u praes. taki je u impf.* lìpsîvâh, *u impt.* lìpsûj, *u ger. praes.* lìpsujûći; *u ostalijem je oblicima onaki kaki je u inf. — U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu* (‚verrecken' ‚morior'.

cf. lipsavati). Gospoduje a lipsuje. Nar. posl. vuk. 44. Koza lipsuje, a rep ne spušta. 138. Lipsuje a psuje (lajo a ne ustaje). 170. Lipsuješ a psuješ. S. Ljubiša, prip. 149.

1. LÎPSKÎ, *adj. samo u Stulićevu rječniku:* v. lipov.

2. LÎPSKÎ, *adj. koji pripada Lipama. a) vidi* Lipe, b, *b).* Lipska *(opština).* K. Jovanović 149. — *i kod mjesnijeh imena:* Lipsko Brdo. Vinograd u Lipskom Brdu. Sr. nov. 1874. 91. — Lipska bara. Kod lipske bare. Sr. nov. 1868. 123. — *b) vidi* Lipe, b, *a).* — *Kod mjesnoga imena.* Lipska ravna. Niva u lipskoj ravni. Sr. nov. 1863. 259.

LIPUŠKIN, *m.* (lypuskin), Tulipa L. (Durante). B. Šulek, im. 200.

LÍPSO, *m. vidi u Vukovu rječniku:* (južn.) n. p. vo koji je gotovo lipsao. — *Akc. se mijeńa u voc.* lîpso. — *isporedi* 2. lipsa.

LIPUŠINA, *f.* vrsta grožđa. Strmec kod Klańca. D. Hirc.

LÎR, lira, *m. vidi* lijer.

1. LÎRA, *f.* λύρα, lyra, *muzikalna sprava sa žicama u Grka i Rimljana. — premda je ista riječ što* 1. lijera, *u svakome primjeru (osim Vukova rječnika) znači grčku staru spravu, a ne sadašńu narodnu lijericu. — U Vukovu je rječniku drukčiji akcenat, ali nije pouzdan, vidi* 1. lijera *(i u Belinu je rječniku* lîra). — *Od* xvi *do* xviii *vijeka u pisaca, a između rječnika u Belinu* ‚lira, viola, strumento musicale' ‚lyra'; ‚pjesni za lire' ‚versi lirici' 441 ; lira debeloglasna ‚violone, strumento musico' ‚barbitus' 768b), *u Stulićevu* (lira, orudje skladnopjetno ‚lyra'); *u Vukovu:* lira (u Boci) ‚leier' ‚lyra', cf. lijera *s primjerom iz narodne pjesme:* Stoji cilik lira i tambura. — Ter *(Orfeo)* s lirom pojući napokon nabata u suzah plovući od pakla na vrata. M. Vetranić 1, 4. To li gdi hodeći, Orfeo gizdavi, u liru zvoneći hodiš po dubravi. 1, 68. Ovdi počne zvonit u liru i kantat ove verse. M. Držić 417. Ako ukraj rijeke Izmena plemeniti glas prostira slatkoskladna grčka lira, neka budu pohvaljena Erkulova slavna dila. I. Gundulić 13. Žeļnu milos tim isprosi pod glas slatke svoje lire *(Orfeo).* 52. Ku *(Troju)* Febova lira zgradi. Ġ. Palmotić 1, 260. Često obćaše slađe od meda s lirom pjevat pjesni skladne. 3, 60a. Uz drag romon lire vredne, koju sladko udiraše, on vesele pjesni medne skladnijem glasom pripijevaše. 3, 60b. O božice slavnijeh gora ka veseloj u ļuvezni u vjenačcu od lovora pjevaš sa mnom slatke pjesni, tvu neumrlu spravi liru, da budemo sad pjevati. . . J. Palmotić 1. Oko ńega dusi sveti slatke u lire udarahu. 17. Davidova slatka lira. P. Kanavelić, iv. 425. Od lire slatkoglasne. A. Vitaļić, ist. 5a.

2. LÎRA, *f. tal.* lira, *srebrni novac (sad je u Italiji što i* franak; *prije su mu bile različne, često manje, vrijednosti). — isporedi* libra. — *U Mikaļinu rječniku:* lira, pjenez ‚libra nummorum', *i u Stulićevu:* lira, pjenez ‚libella' *iz Mikaļina. — U Lombardiji i Veneciji (dok su pod Austrijom bile) bila je* austrijanska lira *isto što i* cvancika, pleta. Da sume od dva forinta novca konvenc. ili od šest lira austrijanskih . . . Zbornik zak. 2, 914.

LÎRICA, *f. vidi* lijerica. — *U Vukovu rječniku:* dim. v. lira.

LIROMIŠ, *m.* ļiļak, šišmiš, slijepi miš. — *Nejasno mi je postańe od* liro-. — *U jednoga pisca Bokeļa* xviii *vijeka, a između rječnika u Mikaļinu* (liromiš, pirčac, nadopir ‚vespertilio') *i u Stulićevu* (‚vespertilio, noctua') *iz Mikaļina.* Može se prilikovati zloća od bludnosti liromišu. K. Maģarović 100.

1. LIS, *adj.* lisast. — *U dvije narodne zagonetke našega vremena.* Lisa kobila niz dolinu pase. Liso prase po ritu pase. *odgonetļaj:* brijačica. Nar. zag. nov. 9.

2. LIS, *adj. oko? ponosit? tašt? — Samo u dva pisca Dubrovčanina* xvi *vijeka. — Nejasna postańa; može biti srodno s* 1. lih *(od značeńa* ‚preko mjere' *vaļa da je postalo drugo* ‚oholost').

a. *adj.* O Bože ki lise sniziš ter im svu pridaš tamnos, a smiļenije uzvisiš. Ġ. Držić 396. Toj ti je imanje, pustińa gdi je sveta i liso gizdanje od pravijeh remeta. M. Vetranić 1, 143.

b. *adv.* liso. Svoj pozor gizda pun nad vodu nadazre, ter liso jak paun tuj sva se obazre. 353. *(štampano je* listo, *ali u primjedbi na istoj strani stoji da je u rukopisima* lisso, *a u primjedbi kod prvoga primjera istogu pisca zabiļeženo je da je ovdje u tekstu pogriješeno).* S dijademom gdi se nose toli liso urešene za taštinu tuđe kose? M. Vetranić 1, 33.

3. LÎS, *m. muško od lisice, lisac. — Riječ je praslavenska, isporedi stslov.* lисъ, *rus.* лисъ, *češ. i poļ.* lis; *ali je rijetka u naše doba. — Ako je ista riječ što i let.* lapse, *tad je ispred* s *ispalo* p. — *U jednoga pisca* xviii *vijeka, a između rječnika u Vukovu:* ‚der fuchs (das männchen)' ‚vulpes mas', cf. lij, lisac. — Odgovori lis. D. Obradović, basne. 20.

4. LIS, *m. bijela ili uopće jasna biļega na čelu u koje životińe (n. p. u końa), vidi* 1. lisa. — *Osnova je* lys *praslavenska u smislu ćelav ili svijetao, isporedi stslov.* влzлысъ, *ćelav, rus.* лысый, *češ.* lysý, *poļ.* lysy. — *Miklošić misli da postaje od osnove* luks *(isporedi lat.* lux *i lit.* laukis, *lisast vo, let.* lauka, *lisasta krava). — Čudnovato je da se bolest s koje otpadaju dlake zove grčki ἀλωπεκία od ἀλώπηξ, lisica, ali je sličnost među* 3. *i* 4. lis *samo slučajna kako se poznaje po praslavenskome vokalu. — U Mikaļinu rječniku:* lis, biļeg na čelu, kako ti od końa ‚signum vel cicatrix in fronte', *i u Stulićevu:* ‚signum in fronte'.

5. LIS, *m. ime (lisastome) volu.* F. Kurelac, dom. živ. 25.

6. LIS, *m. ime selu u Srbiji u okrugu čačanskome.* K. Jovanović 169.

1. LÎSA, *f. vidi* 4. lis. — *U Vukovu rječniku:* ‚eine blässe am kopfe der thiere' ‚macula alba'. — *isporedi* 2. lisa.

2. LÎSA (lisa), *f. ime domaćijem lisastijem životińama.*

a. *kobili.* Lîsa, *ime lisastoj kobili. u Lici.* V. Arsenijević. M. Medić. F. Kurelac, dom. živ. 10.

b. *kozi.* F. Kurelac, dom. živ. 38. D. Hirc.

c. *kravi.* F. Kurelac, dom. živ. 25.

d. lísa, *ime orci.* F Kurelac, dom. živ. 32.

e. lîsa, ime psu lisastu. I. Pavlović.

3. LÎSA, *vidi kod* asa kasa.

4. LISA, *f. ime selu u Srbiji u okrugu čačanskome.* K. Jovanović 169. — *I kosi.* M. D. Milićević, srb. 676.

1. LÍSAC, lísca, *m. vidi* 3. lis *i* lisjak. — *Akc. se mijeńa u voc.* lîšče, lîsci, *i u gen. pl.* lîsâcâ. — *Od* xvii *vijeka, a između rječnika u Bjelostjenčevu*

(kajkavski lisec *kod* lisjak), *u Stuličevu* (lisec, v. lisjak *iz Habdelićeva), u Vukovu* (vide lis). Vulpian to bješe ńegovo latinsko ime ko se naški tumači ‚lisac'. B. Kašić, por. 209. U to vreme prispe i lisac. D. Obradović, basne. 19. Kad se lisac blizu čuje, nije dobro. M. Đ. Milićević. živ. srb. 2, 67. — *U prenesenome smislu, lukav čovjek.* Marko Bubić stari i pomukli lisac. S. Ļubiša, prip. 64.

2. LÌSAC, lìsca, *m. ime domaćijem lisastijem životińama.*

a. *końu.* — *Između rječnika u Vukovu* lisast koń ‚der blasshengst' ‚equus nota alba insignis'). Lisac, lisjak, lisasti koń. F. Kurelac, dom. živ. 10.

b. *volu.* F. Kurelac, dom. živ. 25.

3. LISAC, lisca, *m, ime biļkama.* Lisac, persicaria, consiligine (u sińskome rukopisu), 1. Polygonum hydropiper L. (Lazić, Pančić); 2. Polygonum nodosum Pers. (Visiani, Lambl); 3. Pulmonaria officinalis L. (u sińskome rukopisu), v. Lisjac. B. Šulek, im. 200. — Lisac vučji, Saponaria L. (Sabļar). B. Šulek, im. 200.

4. LÌSAC, Lìsca, *m. mjesno ime.* — *Mislim da postaje od* 4. lis *i da uprav znači golo brdo.*

a. *u Bosni, selo u okrugu travničkome.* Statist. bosn. 60.

b. *u Crnoj Gori, planina.* — *U Vukovu rječniku:* planina u nahiji katunskoj *s primjerom:* Navrh Lisca visoke planine. (Ogled. sr. 68. 170). Do dno Lisca visoke planine. Nar. pjes. vuk. 4, 441. Ja utekoh uz Lisac planinu. 4, 522. — *Biće isto što i* Pusti Lisac. Glasnik. 40, 8. 27. 30, *i ovo:* Lìsac, vis u Suvom Poļu (u Hercegovini).

c. *u Dalmaciji, selo u okrugu dubrovačkome.* Repert. dalm. 1872. 24. — *Pomińe se od* XIII *vijeka.* U Lisьcь. Spom. stojan. 10. (1254—1264).

d. *u Hrvatskoj dva zaseoka: a) u županiji ličko-krbavskoj.* Razdiļeļ. 41. — *b) u županiji modruško-riječkoj.* 52. — *c)* brijeg u Dobroselu iznad Drloča i Zaglavka. „Ja sam odbio svoja goveda u Lisac". M. Medić.

e. *u Srbiji. a) mjesto u okrugu biogradskome.* Livada u Liscu. Sr. nov. 1872. 849. — *b) u okrugu valjevskome.* Livada u Liscu. Sr. nov. 1875. 755.

f. *pomińe se* XIII *vijeka s ovijem imenom mjesto, možebiti gora u Staroj Srbiji.* A se međe selu Plaanomu: Dubokoo Brьdo, Lysьcь, a odь Lysca koji pohodi dêlь u Krušьčicu. Spom. stojan. 6. (1234—1240).

g. *pomińe se* XIV *vijeka.* A međe mu *(selu u Plavě gradu):* dêlomь u Lisьcь prêzь Vysatorь u Suha Bora. Deč. hris. 113.

LÌSAČKÎ, *adj.* koji pripada selu Lìscu. V. Arsenijević.

1. LISAK, *m. ime lisastome końu.* Bastaj, Daruvar. D. Hirc.

2. LISAK, liska, *m.* penis. Kad to vidi Nikolica Žarko, on izvadi liska na promaju. Nar. pjes. A. Ostojić.

3. LISAK, liska, *m.* grm crvena cvijeta, kojim se końi liječe (Vujičić), v. Lisac. B. Šulek, im. 200.

LISAN, *m. ime domaćijem lisastijem (muškijem) životińama.* D. Hirc.

a. *końu.* Požega.

b. *jarcu.* Bastaja, Daruvar.

LÌSÂNDRIJA, *f. vidi* Aleksandrija. V Lisandriji pripovedan. Nar. pjes. istr. 6, 15.

LÌSAST, *adj. u kojega je (domaćega živinčeta) lisa (vidi* 1 lisa) *na čelu.* — *Od* XVII *vijeka, a između rječnika u Mikaļinu* (‚qui habet signum in fronte, ut equus in fronte signatus') *gdje se naj prije nahodi, u Bjelostjenčevu* (‚habens signum in fronte, in fronte signatus'), *u Stuličevu* (‚in fronte signatus' *iz Habdelićeva), u Vukovu* (‚z. b. pferd das eine blässe hat' ‚macula alba insignis'). Końa u 4 noge putonogasta lisasta. Starine. 12, 33. (1706). — *Složeni oblici* lìsastî, lìsastâ *upotrebļavaju se kao imena za domaće životińe, n. p.* Lisasti, *ime końu.* F. Kurelac, dom. živ. 10. — Lisasta, *ime kobili.* 10. *i mački.* 50.

LÌSASTÂ POĻÀNA, *f.* ime šumi u Begaļici *(u Srbiji u okrugu biogradskome).* Ļ. Stojanović.

LISA STUJENA, *f. mjesno ime, vidi u Daničićevu rječniku:* Lisa Stêna, selu je Brčelima išla međa ‚u Lisu Stênu, odь Lise Stêne prêko u Virь'. M(on. serb). 114. (1321—1336).

LISAT, *adj. ćelav (vidi* 4. lis). — *Samo u Stuličevu rječniku:* v. pješļiv *s dodatkom da je riječ ruska.*

LISAVA, *f. ime lisastoj kravi.* F. Kurelac, dom. živ. 25.

1. LÍSE, *f. pl. hyp.* lisice. — *U jednoga pisca našega vremena.* Kad mu lise s ruku odapeli. Osvetn. 7, 56.

2. LÌSE, *f. pl. ime selu u Hercegovini.* Statist. bosn 105.

LISEKA, *f. ime lisastoj kravi.* Kupčina doña. D. Hirc.

LÌSIBABA, *f. ńcka biļka.* — *U Vukovu rječniku:* (u Sińu) ‚Acanthopsis taenia Agassiz'.

1. LÌSICA, *f.* Canis vulpes L., *kao žensko prema* 3. lis, *ali znači ovu životińu uopće bez obzira na spol.* — *isporedi što je kazano kod* kuna. — *Akc. se mijeńa u gen. pl.* lìsîcâ. — *Riječ je praslavenska, isporedi stslov.* lisica, *rus.* лисица, *pol.* lisica. — *Između rječnika u Vrančićevu* (‚vulpes'), *u Mikaļinu* (lisica, zvijer ‚vulpes', *u Belinu* (‚volpe, animale noto' ‚vulpes'; lisica, lisica matica ‚volpe femina' ‚vulpes foemina' 777b), *u Bjelostjenčevu* (lisica, liska ‚vulpes'. 2. lisica velika ‚vulpio, metaph.' šegav, himben človek ‚homo vafer'), *u Jambrešićevu* (‚vulpes'), *u Stuličevu* (‚vulpes'), *u Voltiģijinu* (‚volpe' ‚fuchs'); *u Vukovu:* ‚der fuchs' ‚[Canis] vulpes [L.]'; *u Daničićevu* (‚vulpes; pellis vulpina').

a. *u pravome smislu.* — *često se ističe kao lukava zvijer.* Slovo o lisici. — Lisica jestь kehnita vešt. Physiol. novak. star. 11, 202. Lisicu uhvati i ničtože ne otvrьzi otь ńe, nь cêlu vьloži vь kotьlь. Srednjovječn. lijek. jag. star. 10, 112. Lisice zemaļske i ptice nebeske. Transit. 46. Umijem... pod ploču hitat lisice meu plote. M. Držić 106—107. Sve što lisica leže, sve liha. 307. Lisice na zemļi imaju ńih jame. A. Gučetić, roz. jez. 9. Lisice imaju jame. M. Divković. nauk. 20a. Vlьkь i lisica i gavranь. Stefanit. danič. star. 2, 277. Pridani budut u ruke maća, česti lisic budut (‚partes vulpium erunt'). M. Alberti 30. 288. psal. 62, 11. Ako bi veroval susrit lisice, protek zeca, popivanje ptića, u ono postavljajući ufanje, smrt*(ni) g(rijeh).* F. Glavinić, svitlost. 57. Lisica mišļaše za imati oni sir. P. Posilović, cvijet. 93. Ne zna lisica s kijem lisiči. (D). Poslov. danič.. Svrati se u jamu k lisici. J. Banovac, pred. 16. Kokoš kod lisice. F. Lastrić, ned. 71. Tako tirajući lisicu iztira vuka. And. Kačić, razg. 63. Ufati trista lisica. kor. 137. Gavranovi i lisice. 163. Na pijevcu

kovčali čakšire, na lisici lijepa đerdana, a na zecu svilene dimije. Nar. pjes. vuk. 1, 529. Sa Tatinca lajaše lisica. 4, 176. Lisica mu na put! (gledaj: Vuk mu put presjekao! *uprav je zla slutńa kad ko sretne lisicu kao i zeca, vidi Glavinićev primjer, dakle znači što i: ‚Zlo ga snašlo!‘).* Nar. posl. vuk. 170. Luda se (lisica) hvata u jednu (nogu), a mudra u sve četiri. 171. Na vuka vika, a iza vuka lisice vuku. 185. Čerajući lisicu išćerao kurjaka. (Kad ko gledajući da se izbavi mańega zla udara na veće. *znači i uopće kad se ko na što nakani misleći da je lak posao, a poslije se nađe u velikijem neprilikama.* Mjesto ‚išćerao kurjaka‘ govori se i: ‚nagazio na kurjaka‘). 324. Nađe lisicu gde se uhvatila u gvožđa. Nar. prip. vuk. 26. Iznesavši u zavezanoj vreći lisicu. Vuk, poslov. 79. Ovaku igru *(kao ‚fus‘)* ja sam gledao u Srbiji još prije 60 godina, i čini mi se da se zove: ‚Na ti kasa lisa‘ ili: ‚Na ti kasa lisice‘. Vuk, živ. 292. Ovčicu mi je zavidļiva lisica oplijenila i od stada odvojila. S. Ļubiša, prip. 260. Kô kad vižle na prtini sańa da lisicu u mjesecu gańa. Osvetn. 1, 66.

b. *u metaforičkome smislu, lukavo čeļade.* Prislavna gospoje *(govori dubrovačkoj republici)* korabļe porini krasne i gizdave po morskoj pučini, neka te proslave, neka svak poznava da nijesi lisica, ner da si ti prava od mora kraļica *(prije toga na str.* 49 *ima:* Baniš se i dičiš da more kraļuješ, a s carem lisičiš a s kraļem vuhuješ). M. Vetranić 1, 50. Za to joj odkri'te i obraz i lice, da himbe vidite od hitre lisice. 2, 363. Kako li će proć stvar od one stare lisice do mlade? M. Držić 348 Krila potresujutь sь staricêju lisicêju *(mistički u proročanstvu).* Glasnik. 11, 168 *(u rukopisu* XVII *vijeka).* Otačbina da se dade lijep smok lavom i lisicam. J. Kavańin 193b. Velika lisica ‚volpone, vale astuto, ingannatore‘ ‚vulpio‘. A. d. Bella, rječn. 777b *(odavde i u Bjelostjenčevu rječniku).* Žudije, pripredene lisice . . . Đ. Rapić 35. Protopop Abramović, pomukla lisica. S. Ļubiša, prip. 107. — *i vrag.* Zlim paklenim lisicama. J. Kavańin 571b. — *U jednome je primjeru muškoga roda, jer se ističe da se govori o čovjeku.* Recite lisici onomu . . . S. Rosa 113b.

c. *lukavstvo, lukavština.* — *U jednome primjeru* XVIII *vijeka.* Da u onomu pisańu ne leži koja lisica. A. Kanižlić, kam. 431.

d. *u prenesenome smislu, lisičja koža, ili uprav lisičje runo.* — *Naj stariji je primjer u spomeniku pisanome latinskijem jezikom.* ‚Panno serico . . lisica . . . ‘ Doc. hist. rač. 26. (999?). Da dajo za godište 18 lisicь. Glasnik. 15, 273. (1318?). 3 toka modra od sarze, 4 sukna nida pod lisice. Mon. croat. 112. (1473). Potnajest lisica i dvi oke voska. Starine. 11, 125. (1679). Niki se j' opravil u šubu od kunic, niki se j' dobavil od vučin, od lisic. B. Krnarutić 20. Potkrojeno kunom i lisicom. Nar. pjes. juk. 140.

2. LÌSICA, *f. ime lisastoj mački.* F. Kurelac, dom. živ. 50.

3. LÌSICA, *f. ima hļebama.* — *Između rječnika u Vukovu:* (u Crnoj Gori) ‚art weisse weintraube‘ ‚uvae genus‘. — Lisica, slov. lesice, lesičica, nurus. лисичка, češ. liška, poļ. lisica (Cantharellus), 1. Cantharellus cibarius Fries. (u Zagrebu), v. Lesica, Lisjaca; 2. suvrst zeleno jabuko (Vaļavac). B. Šulek, im. 200. Lisica, jabuka. Bastaj, Daruvar: Vinica. D. Hire.

4. LÌSICA, *m. ime muško i prezime ili nadimak.* — *Biće ista riječ sto* 1. lisica. — XIV *vijeka. a) ime.* Dêdь imь Lisica. Deč. hris. 11. 78. Zetь mu Lisica. 37. — *b) prezime ili nadimak.* Gradoje Lisica, a synь mu Ranko. 15. 83.

1. LÌSICE, *f. pl. gvožđa kojima se stiskuju ili vežu ruke u sužańa.* — *Akc. se mijeńa u gen. pl.* lîsîcâ. — *Biće množina od* 1. lisica *shvaćena u prenesenome smislu.* — *Ovo je značeńe bilo i u praslavensko doba, isporedi rus.* лисица, *čim se vežu i učvršćuju splavi, i poļ.* lisica *(znači što i u našemu jeziku).* — *Između rječnika u Mikaļinu* (lisice, gvozdje koje se stavļa zločincem na ruke ‚manicae‘), *u Belinu* (‚manette, legami da legar le mani‘ ‚manicae‘ 458a), *u Bjelostjenčevu* (lisice železne ke se na ruke krivcem devaju ‚manicae, bojae, manellae‘), *u Stulićevu* (‚manicae‘), *u Voltiģijinu* (‚maniglie, manette‘ ‚armband, armzierde‘, *gdje je zlo tumačeno), u Vukovu* (‚die handfesseln, das handschellen, handeisen‘ ‚manicae‘. [cf. zavezice]. Sveti Grgur kaže, da jedna žena scineć da joj je muž umro na putu (koji bišе u tamnici) plačaše za ńega mnoge mise, i tako bi u misna mu doba pale lisice s ruku i bukagije s nogu. I. Ančić, svit. 37. Gdi im meću lisice na ruke. T. Babić 26. Pridvostručiće *(djavao)* veruge i lisice, vežući vas, da mu ne utečete. J. Banovac, razg. 186. Negbe na nogu, lisice na ruku. Đ. Rapić 247. Lisice, ime palčenicam. — U Zagorju i Prigorju. F. Hefele.

2. LÌSICE, Lîsîcâ, *f. pl. mjesno ime.*

a. *selo u Hercegovini.* Statist. bosn. 119.

b. *selo u Srbiji u okrugu čačanskome.* K. Jovanović 168.

LÌSIČAC, lisička, *m. vidi* lisičić. — *U Stulićevu rječniku:* ‚catulus vulpinus‘. — *nije dosta pouzdano.*

LISIČAJ, *m. ime muško.* — *U ńekijem latinskijem spomenicima* XI *vijeka.* ‚Lisiçaio‘. Doc. hist. rač. 60. *(oko* 1060). ‚Lisiçai‘. 162. (1070—1078). 171. 173. 174. *(oko* 1080—1085). — *Mogao bi biti prvi oblik* Lisičar *(vidi), po tome što u talijanskome jeziku od latinskoga sufiksa* -arius *postaje ne samo* -aro *nego i* -aio.

LISIČAK, *m. ime mjestu u Bosni.* T. Kovačević, bos. 75.

LÌSIČAN, lisična, *adj. koji pripada lisici ili lisicama, koji je onaki kakav je u lisice (u prenesenome smislu: lukav).* — *Od* XVII *vijeka, a između rječnika u Mikaļinu* (lisični ‚vulpinus‘) *gdje se naj prije nahodi, u Belinu* (lisični ‚volpino, di volpe‘ ‚vulpinus‘ 777b), *u Bjelostjenčevu (kajkavski* lisičen, lisičji ‚vulpinus‘), *u Stulićevu* (v. lisići), *u Voltiģijinu* (lisični ‚volpino, volpigno‘ ‚füchsig, fuchsartig‘).

1. *adj.* Lisične ńihove hitrine znajuć. S. Rosa 134a.

2. *adv.* lisično. — *Između rječnika u Stulićevu* (‚vulpis instar‘). Toti Grko k pustom kraju lisično se zatajaše. I. Zanotti, en. 5. Jerbo je štogod lisično potkro. S. Rosa 129b.

LÌSIČÂR, *m. prezime (uprav čovjek što hvata ili prodaje lisice ili čini lisičje kožuhe).* — *isporedi* Lisičaj. — *U naše vrijeme u Dubrovniku.* Mato Lisičar. P. Budmani.

LÌSIČĒŃE, *n. djelo kojijem se lisiči.* — *Između rječnika u Vukovu.* Koju zloću i lisičeńe budući poznao spasitelj, nazva ih onim imenom koje im se pristojaše. F. Lastrić, od' 285. Gdi čovik svekoliko falinke, opačine i ostale mane slobodno prez svakog licomirstva, lisičeńa i hatara kaže. M. A. Reļković, sat. A4b. Kada čujete niko lisičeńe od govoreńa. Đ. Rapić 94.

1. LÌSIČICA, *f. dem.* 1. lisica. — *Između rječnika u Mikaljinu* (lisičica, mala lisica ‚vulpecula'), *u Belinu* (‚volpetta, volpe piccola' ‚vulpecula' 777b), *u Bjelostjenčevu* (‚vulpecula'), *u Jambrešićevu* (‚vulpecula'), *u Vukovu* (dim. v. lisica). Lisičica poļem kasuka, za ńom duka piduka. *odgonetļaj:* ovca i jańe. Nar. zag. novak. 148.

2. LÌSIČICA, *f. vrsta grožđa, vidi* dinka.

3. LÌSIČICA, *f. ime zaseoku u Hercegovini.* Statist. bosn. 119.

1. LÌSIĆIĆ, *m. mlado od lisice.* — *Od* XVII *vijeka, a između rječnika u Stulićevu* (v. lisičac) *i u Vukovu* (‚der junge fuchs' ‚catulus vulpinus'). Povatajte lisičiće male. I. Ančić, vrat. 100. Lisica okoti lisičiće svoje. D. Obradović, basne. 13. Navrani se lija s lisičićim', te pojede koku s pilićima. Nar. pjes. vuk. 1, 503. „Utekla mi babina kobila". A lisica mu odgovori: „Evo je među nama, stvorila se lisica a ždrebe lisičić". Nar. prip. vuk. 30.

2. LISIČIĆ, *m.* 1. vrst vinove loze bijela grožđa (u Dalmaciji, Danilo); 2. vrst vinove loze crna grožđa (u Dalmaciji, Danilo). B. Šulek, im. 200.

3. LÌSIČIĆ, *m. prezime (isporedi* 4. Lisica *kao ime muško).* — *U naše vrijeme.* Čera ga bego Lisičića. Pjev. crn. 152a. Od Turčina bega Lisičića. Ogled. sr. 60.

4. LISIĆIĆ, *m. ime selu u Dalmaciji u kotaru benkovačkome.* Repert. dalm. 1872. 5.

LÌSIČIĆI, *m. pl. ime selu u Hercegovini.* Statist. bosn. 116.

LÌSIČIJÎ, *vidi* lisičji.

LÌSIČIN, *adj. koji pripada (ńekoj) lisici.* Pozna da to nije onaj tanki glas lisičin. Nar. prip. vuk. 224. — *Vidi i* Lisičina Gorica.

1. LISIČINA, *f. augm.* 1. lisica. — *Između rječnika u Stulićevu* (lisičina, velika lisica ‚ingens et vetus vulpes'). Vesele se orli i gavrani, lisičine još i mrki vuci. And. Kačić, razg. 104b. Iz jame se libi lisičina i jejina nemila tičina, da zakoļe orla nastojaše. 332a.

2. LÌSIČINA, *f. lisičje runo.* — *Od* XVIII *vijeka, a između rječnika u Vukovu* (‚der fuchsbalg' ‚pellis vulpina'). Darovao mi je i jednu lisičinu što vredi sto rubli. D. Obradović, basne. 422.

3. LISIČINA, *f.* ime jami u kojoj lisica stanuje. — Prigorje. F. Hefele.

4. LÌSIČINA, *f. ime biļkama.* — *Između rječnika u Mikaljinu* (lisičina, voluj jezik, trava ‚buglossum, lingua bubula'), *u Belinu* (‚borana o boragine, herba nota' ‚buglossum' 145a), *u Stulićevu* (‚buglossa, buglossum'); *u Vukovu:* (u Paštrovićima [Echium italicum L.] vide boražina. Lisičina, lingua bovis, buglossa (Pizzelli. Aquila —Buć, Skurla), anchusa tertia (Kuzmić, u rukopisu XVI vijeka), 1. Echium vulgare L. (Lambl); 2. Echium italicum L. (Visiani, Alschinger); 3. borago, buglossa (Bjelostjenac), boragine (Della Bella), Borrago officinalis L. (Vuk, u Boci). B. Šulek, im. 200. — Lisičina, krupno, žućkasto slatko grožđe; grozd veliki (u Srbiji u okrugu crnoriječkome). Ļ. Stojanović.

5. LÌSIČINA, *f. ime selu u Hrvatskoj u županiji zagrebačkoj.* Razdiļe. 89.

LISIČINA GORICA, *f. ime selu u Hrvatskoj u županiji modruško-riječkoj.* Razdiļe. 61.

1. LÌSIČINE, *f. pl. augm.* 1. lisice. — *Od* XVIII *vijeka, a između rječnika u Stulićevu* (lisičine ili lisične, v. lisice) *i u Vukovu* (augm. v. lisice *s primjerom iz narodne pjesme:* Al' na ruku teške lisičine). Ruke stežu teške lisičine. L. Ļubuški 47. Ruke vežu teške lisičine. T. Babić 26. Kad se misa govori, da bi s ńega pale lisičine. M. Zoričić, zrcalo. 202. Ali ti je gladak dodijao, al' tamnica jadna kuća tvoja, al' na nogu negve do kolina, al' na ruku tožke lisičine? And. Kačić, razg. 36a. Lisičine oko bijelih ruku. Nar. pjes. juk. 56.

2. LÌSIČINE, *f. pl. ime selu u Slavoniji u županiji virovitičkoj.* Razdiļe. 139.

LÌSIČITI, lìsičîm, *impf. podnositi se ili raditi kao lisica, t. j. lukavo; varati.* — *Akc. se mijeńa u aor.* 2 *i* 3 *sing.* lìsičî. — *Od* XVI *vijeka (vidi* 1, b), *a između rječnika u Mikaljinu* (‚vulpinor'), *u Belinu* (‚volpeggiare, usar astuzie di volpe' ‚vulpinor' 777b; ‚fingere e simulare' ‚fingo' 317a), *u Bjelostjenčevu* (lisičim ‚vulpinor'), *u Jambrešićevu* (lisičim ‚vulpinor'), *u Stulićevu* (‚vulpinari, decipere, defraudare'), *u Voltigijinu* (‚volpeggiare, simulare' ‚sich verstellen, arglistig seyn'), *u Vukovu* ([im]pf. ‚fuchsschwänzen' ‚vulpino more ago').

1. *aktivno.*

a. *o lisici.* Ne zna lisica s kijem lisiči. (D). Poslov. danič. (lisica *se može shvatiti u prenesenome smislu: lukavo čeļade).* Lis je lisičio ne bi li kako pozabavio i pomeo svoje gonioce. Srp. zora. god. 1, sv. 2, str. 31.

b. *o čeļadetu (ili o čemu što se shvaća kao čeļade).* Baniš se *(o republici dubrovačkoj)* i dičiš da more kraļuješ, a s carem lisičiš a s kraļem vuhuješ. M. Vetranić 1, 49. O kako dobrota i riči dobre ima, a od zla života u zlo se sve prima; a razlog od riči vazda ures lip druži, a koji lisiči ni rič mu ne služi. 2, 486. Za to t' pravo voļu reći neg lisičit. H. Lucić 243. Ja ću prid ńimi *(vilami)* uteć, trijeba je lisičit; one će se za mnom tisknut, tjerat me će, tako ću ih dovesti na stupicu. M. Držić 130. Lisiče otac i sin; Bože, tko će dobit? 331. Dal' bud' hitro vele sa mnom da lisiče. I. Ivanišević 281. Himbeni su ono ļudi, lisičiti veoma znaju. J. Palmotić 346. Još lisičit ne prestaje. J. Kavańin 420a. Počme lisičit i lisičje razloge donosit. J. Banovac, pred. 101. Posli kako postriješe ovu falu i diku, lisičeći puni zloće, pitaju ga što mu se čini od arača. F. Lastrić, od' 285. Papa poznao bijaše, da oni ništo lisiče. A. Kanižlić, kam. 119. Lisičeći mudro šara. uzroci. 236. Što se Samsonu ulaguješ, što li oko mene lisičiš? Đ. Rapić 248. Pravi čovjek ne pregriza ni lisiči. M. Pavlinović, rad. 174.

2. *sa* se, *refleksivno, u ńešto užemu smislu nego je aktivni glagol: ulagirati se.* — *Samo u jednome primjeru* XVIII *vijeka, a između rječnika u Bjelostjenčevu* (lisičim se, v. prilizavam se). Čuvajte ga se, no prudi da se lisiči, da vam se klańa. A. d. Bella, razgov. 27.

LISIČJAK, *m. mjesno ime u Bosni.* Trubar i Lisičjak, mjesta od sastanka. F. Jukić, zemļop. 51.

LÌSIČJÎ, *adj. koji pripada lisicama (u pravome i u prenesenome smislu).* — *Stara je riječ, isporedi rus.* лисичій. — *Još su od starine dva oblika:* lisičijî *i* lìsičjî *(kad ima u knjigama pisanima crkvenijem jezikom oblik* lisiče, *mislim da treba čitati* lisičjo). — *Između rječnika u Bjelostjenčevu* (lisičji, *vidi kod* lisičan), *u Jambrešićevu* (lisičji ‚vulpinalis'), *u Stulićevu (griješkom* lisići ‚vulpinus, met. vafer, callidus'), *u Vukovu* (lisičji ‚fuchs-' ‚vulpinus'), *u Daničićevu* (lisičь ‚vulpinus').

a. *uopće (u pravome i u prenesenome smislu).* Da daju za godište trii kožuhe lisič*(j)*e. Glasnik. 15, 309. (1348?). Vlькъ . . . prišьdь kъ medvedu i vepru i povêda vьse glagoly lisiče. Starine. 4, 73. (xvi *vijek*). Postavi, cesare, lisičju tu himbu. F. Vrančić, živ. 11. Koža lisičja jest od cijene. M. Radnić 266a. Počme lisičit i lisičje razloge donositi. J. Banovac, pred. 101. Niti imajmo dvostručnosti vučije i lisičije, nego priprostitost jaňetiju. F. Lastrić, od' 251. S zanatom lisičjim znala je pokriti ovo svoje poznaňe. A. Tomiković, živ. 31. Čud lisičja ne treba kurjaku. P. Petrović, gor. vijen. 33. Izvadi iz marame onu lisičju dlaku. Nar. prip. vuk. 30. Bježi, bježi, te u lisičiju jamu! a lisice ne bješe kod kuće. 2 245. Druško skače jelenovijem skokom u lisičijoj koži. S. Ļubiša, prip. 218.

b. lisičje oko, *vidi u Vukovu rječniku:* kaže se kao u šali za dukat ‚scherzhaft für einen dukaten'.

c. *kod imena ňekijeh biļaka.*

a) Lisičja muda (prema lat. testiculi vulpis), poļ. lisie jajka: satirion (Danilo, I. Sabļar), Platanthera bifolia Rich. B. Šulek, im. 200.

b) lisičje uho. — *U Vukovu rječniku:* (u Crnoj Gori) nekaka trava ‚art pflanze' ‚herba quaedam [Echium L.?]. — Lisičje uho, Echium vulgare et italicum L. (Vodopić, Vuk). B. Šulek, im. 200.

c) lisičji rep. — *U Vukovu rječniku:* (u vojvodstvu) ‚die natterwurz' ‚Echium vulgare [L.]'. — Lisičji rep, češ. liščí ocas, Echium L. (Vuk, u Bačkoj). B. Šulek, im. 200.

d. *kod mjesnijeh imena.*

a) Lisičje Jazvine. — xiv *vijeka.* Na Lisiče Jazvine. Spom. stojan. 29. (1337—1446).

b) Lisičje Ravni. — xiv *vijeka.* Ot Baňe konь Lisičihь Ravьnii. Svetostef. hris. 7.

c) Lisičije Rupe, kose u planini Kamišini u Srbiji u okrugu užičkome. Ļ. Stojanović.

d) Lisičji Do, *vidi u Daničićevu rječniku:* Lisičiji Dolь, selu je Srbicama crkve arhanđelove u Prizrenu išla međa ‚u Lisič*(j)*i Dolь'. G(lasnik). 15, 274. (1348?).

e) Lisičji Potok, *voda u Srbiji u okrugu biogradskome.* Glasnik. 19, 187.

LÌSIČKÎ, *adj. vidi* lisičji. — *Ima samo adv.* lisički *u jednome primjeru* xvi *vijeka: (lukavo, potajno) kao lisica.* Ja se privukoh lisički i ukradoh ovu praću. M. Držić 416.

LISIČKOVICA, *f. ime mjestu u Srbiji u okrugu požarevačkome.* — *isporedi* Lisičkovińa. Zemļa u Lisičkovici. Sr. nov. 1875. 2111.

LISIČKOVIŃA, *f. ime mjestu u Srbiji u okrugu požarevačkome.* — *isporedi* Lisičkovica. Zemļa u Lisičkovińi. Sr. nov. 1875. 904.

LISIČNA, *f.* suvrst zelene jabuke (Vaļavac). B. Šulek, im. 200.

LISIČNE, *f. pl. u Stulićevu rječniku kod* lisičine. — *nepouzdano.*

LISIČŇAK, *m.* Ranunculus sceleratus L. (Marinković). B. Šulek, im. 200.

1. LÌSIĆ, *m. mladi lis, vidi* lisičić. — *U narodnoj pjesmi istarskoj našega vremena.* Došla je lija s lisići. Nar. pjes. istr. 2, 150.

2. LISIĆ, *m. ime lisastome mačku.* F. Kurelac, dom. živ. 50.

LISIĆI, *u Stulićevu rječniku griješkom mj.* lisičji *(vidi).*

LISILAC, Lisioca, *m. ime mjestu u Srbiji u okrugu kragujevačkome.* Livada u Lisiocu. Sr. nov. 1875. 159.

LISÌMJER, *adj. vidi* licemjer. — *Ovu riječ i druge što od ňe postaju načinili su pisci (po svoj prilici Della Bella, vidi kod* lisimjerac, lisimjeran, lisimjeriti, *pa drugi za ňime) misleći na postaňe od* 3. lis *i* 1. lisica. — *U Voltiģijinu rječniku: (u zapadnome obliku)* lisimir ‚volpone, fingitore, ipocrita' ‚ein alter, schlauer fuchs'.

LISÌMJERAC, lisimjêrca, *m. licemjerac, vidi* lisimjer. — *Od* xviii *vijeka, a između rječnika u Belinu* (‚fingitore o simulatore' ‚simulator' 317a) *gdje se naj prije nahodi, i u Voltiģijinu* (lisimirac *uz* lisimir). Niki koludar lisimirac i opak buduć bio. Blago turl. 2, 124. Čovika lisimirca. I. Velikanović, uput. 3, 74. Nasliduju Žudije i lisimirce. 3, 250.

LISÌMJERAN, lisimjêrna, *adj. licemjeran, vidi kod* lisimjer. — *U Belinu rječniku:* lisimirni ‚finto, e simulato' ‚fictus' 317b, *gdje ima i adv.* lisimjêrno (lisimjerno ‚fintamonte' ‚ficte').

LISÌMJERITI, lisimjerîm, *impf. licemjeriti, vidi kod* lisimjer. — *Od* xviii *vijeka, a između rječnika u Belinu* (lisimiriti ‚fingere o dissimulare' ‚fingo' 317a) *gdje se naj prije nahodi, i u Voltiģijinu* (‚fingere, simulare' ‚sich verstellen'). Sada imam lisimiriti ili kako da imam dva srdca govoriti. I. Velikanović, prik. 55.

LISIMJERNOST, *f. licemjernost, vidi kod* lisimjeran. — *U Voltiģijinu rječniku* (lisimirnost) *uz* lisimirstvo.

LISIMJÉRSTVO, *n. licemjerstvo, vidi kod* lisimjer. — *Od* xviii *vijeka, a između rječnika u Voltiģijinu* (lisimirstvo ‚simulazione, ipocrisia' ‚verstellung, heucheley'). U lisimirstvu govoreći laž. I. Velikanović, uput. 1, 268. Koji s lisimirstvom pravde druge su privarili. 1, 321.

1. LÍSIN, *adj. lisičji.* — *Kao da postaje od* lisa *što bi uprav bio hyp.* lisica, *ali mu nemam potvrde (ipak vidi* asa kasa, *i primjer iz* Vuk, živ. 292 *kod* 1. lisica, a). — *Na jednome mjestu* xviii *vijeka.* Za mudroga drži ki j' lisina oka. M. Kuhačević 35.

2. LISIN, *m. ime (lisastu) ovnu.* F. Kurelac, dom. živ. 32.

3. LISIN, *m. ime selu u Crnoj Gori u nahiji riječkoj.* Glasnik. 40, 19.

1. LÌSINA, *f. upaļeňe mezgrenica, ňeka bolest.* Lisina, lymphadenitis, ňem. lympfdrüsenentzündung. na Braču. A. Ostojić.

2. LÌSINA, *f. mjesno ime. — Po svoj prilici postaje od* 4. lis *ili* 1. lisa.

a. *u Bosni gora.* F. Jukić, zemļop. 73.

b. *u Hercegovini selo. — Između rječnika u Vukovu* (mjesto u Pivi). I Ağijća kneza iz Lisine. Nar. pjes. vuk. 4, 381. Lìsina, selo u Pivi. *(ne znam ko je zabiļežio).*

c. *u Hrvatskoj dva zaseoka u županiji ličko-krbavskoj.* Lisina *i* Balačeva Lisina. Razdiļ. 36. 41.

d. *u Srbiji. a) mjesto u okrugu biogradskome.* Ńiva u Lisini. Sr. nov. 1872. 41. — *b) selo u okrugu kruševačkome.* K. Jovanović 132. — *c) planina u okrugu požarevačkome.* Lisina, nazvana tako s jedne gole poļane na sredini svoje glave. M. Đ. Milićević, srb. 1018.

e. *prije našega vremena pomiňe se selo s takijem imenom.* Lisina (selo). S. Novaković, pom. 137.

LÌSINE, *f. pl. mjesno ime. isporedi* 2. Lisina.

a. *selo u Hrvatskoj u županiji modruško-riječkoj.* Razdiļ. 59.

b. *mjesto u Srbiji u okrugu vaļevskome.* Zemļa u Lisina. Sr. nov. 1868. 43.

c. XIV *vijeka, vidi u Daničićevu rječniku:* selu po imenu Selu crkve arhanđelove u Prizrenu išla je međa ‚u Lisine'. G(lasnik). 15, 280. (1348?).

LÌSÎNSKÎ, Lìsînskôga, *m. prezime (prevedeno od ńem.* Fuchs). — *U naše vrijeme u Hrvatskoj.*

LISIŃE, *n. goli vrh, golo brdo. — U jednoga pisca našega vremena.* Sa lisińa lomna Durmitora. Osvetn. 5, 65. Sa Avale i sa vrh lisińa. 5, 66. Evo tebi biļa sa lisińa. 7, 2.

LISJAC, *m. ńeka biļka. — U Bjelostjenčevu rječniku:* lisjac, trava ‚consiligo'; *i otale:* Lisjac, consiligo (Bjelostjenac), Pulmonaria officinalis L., v. Lišac. B. Šulek, im. 200.

LISJAČA, *f. ńeka biļka.* Lisjača (Sabļar), v. Lisica. B. Šulek, im. 200.

1. LÌSJÂK, lisjáka, *m. vidi* 3. lis *i* 1. lisac. — *U Bjelostjenčevu rječniku:* lisjak, lisec ‚vulpes mas', *i u Stulićevu:* ‚vulpes mas' *iz Habdelićeva. — Govori se u Hrvatskoj.* F. Iveković, rječn.

2. LÌSJÂK, lisjáka, *m. ime lisastijem domaćijem životińama.*

a. *końu.* F. Kurelac, dom. živ. 10.

b. *psu.* F. Kurelac, dom. živ. 45.

c. *volu.* F. Kurelac, dom. živ. 61.

LÎSJE, *n. lišće (jamačno u krajevima, ali ne u svima, gdje se govori* lis *mj.* list). — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu:* (po istočnijem krajevima Srbije) vide lišće. Sve sa jela lisje opadaše. Nar. pjes. vuk. 3, 188. Zelen-lisje goru kiti. Srp. zora. 1876. br. 5, str. 111. Kad se nahrani lisjem *(leńivac)* stropošta se dole. K. Crnogorac, zool. 62.

1. LÌSKA, *f. dem.* 1. list, *isporedi* listak. — *Uprav* listka, *ali* t *ispada između* s *i* k. -- *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu* (‚ein blatt (laub)' ‚folium'). Dobrom ļutom rakijom nakvase lisku duvana i privijaju gde protiskuje. M. Đ. Milićević, živ. srb. 2, 47.

2. LISKA, *f. mahuna, čahura? — U Voltigijinu rječniku:* ‚follica, follicolo' ‚die hülsen an den früchten'. — *Nepouzdana riječ: Voltiggi je zlo razumio talijansku riječ* follica *u Belinu rječniku (vidi kod* 3. liska) *i pomiješao je s* follicolo, *a može biti da je kod toga mislio na* list *ili na* ļuska.

3. LÌSKA, *f.* Fulica atra L., *ńeka ptica (vidi* S. Brusina, ptice hrv.-srp. 137—138). — *Riječ je praslavenska* (lyska), *isporedi rus.* лыска, *češ.* lyska, *poļ.* łyska. — *Miklošić misli da postaje od* 4. lis. — *Između rječnika u Vrančićevu* (‚fulica'), *u Belinu* (‚follica, uccello acquatico' ‚fulica' 321b), *u Bjelostjenčevu* (lizka, morska ptica, kovačic, smerak, pondurak ‚fulica, fulix, larus, mergus'), *u Stulićevu* (liska, ptica ‚fulica'), *u Vukovu* (‚dio rohrhenne' ‚fulica chloropus [Gallinula chloropus L.]'). Liska i kobac. Đ. Daničić, 3mojs. 11, 16. Ne jedite . . . ni liske ni kopca. 5mojs. 14, 15.

4. LÌSKA, *f. lisica, samo u Bjelostjenčevu rječniku kod* lisica.

5. LÌSKA, *f. ime (lisastijem) domaćijem životińama.*

a. *kobili.* F. Kurelac, dom. živ. 10.

b. *kravi.* F. Kurelac, dom. živ. 61.

c. *kučki.* F. Kurelac, dom. živ. 45.

d. *ovci.* Kukuļanovo. D. Hirc.

LISKAMI, *m. ili f.? ime ovci. — Ne mijeńa se po padežima. — Uprav* lizkami *(koji liže kami ili kamen). — U naše vrijeme.* Lizkami, ovca. Kukuļanovo. D. Hirc.

LÌSKÂŃE, *n. djelo kojijem se liska. — U Stulićevu rječniku i u Vukovu.*

LISKAR, *m. ime mjestu u Srbiji u okrugu krajinskome.* M. Đ. Milićević, srb. 946.

LISKÀTATI, liskàtâm, *impf. laštiti se. — Kao da je deminutiv ili iterativ od* 2. liskati. — *Na jednome mjestu* XVI *vijeka.* Jedno mnoštvo kelomana ke jak sunce svijetļahu se, . . . njeka bješe od zmeralda, . . . od dijamanta njeka bijela na daleko svijetļaše se, mnim do danas nigdar nije se takoj lijepa stvar vidjela, gdi se svaka ńih liskata. A. Sasin 158.

1. LÌSKATI, lìskâm, *impf. dem.* lizati. — -s- *ispred* k *stoji mj.* z. — *Akc. se mijeńa u aor.* 2 *i* 3 *sing.* lîskâ *i u part. praet. pass.* lîskân. — *Od* XVIII *vijeka, a između rječnika u Stulićevu* (‚pedetentim lambere, lente comedere') *i u Vukovu* (dim. v. lizati). — *U jedinome je primjeru sa* se *recipročno, u prenesenome smislu.* Oholost, koja se običaje s bogatstvom liskati. E. Pavić, ogledalo. 296.

2. LISKATI, liskam, *impf. blijeskati, laštiti se. — Nalazi se samo u dva primjera čakavska* XVII *vijeka i našega vremena, te bi moglo biti u južnome govoru* -ije- *mj.* -i-, *isporedi nslov.* leskati. — *Korijen je isti što i kod* laštiti; *treba dodati da u poļskome jeziku ima* łyskać *uz* lsknąć się. *može biti da se pravi korijen* lsk *pomiješao s* lys *(vidi* 4. lis). Rado grmi gda se liska. P. Vitezović, cvit. 44. — *Sa* se, *refleksivno, u istome značeńu.* Presvitlo oružje ziz svih stran se liska. Jačke. 201.

LISKÀTNUTI, liskatnêm, *pf.* liskatati. *jedan put zalaštiti se. — U jednoga pisca Dubrovčanina* XVI *vijeka.* Taj hip se jakno mač liskatnuv uteče. G. Držić 440.

LISKETATI, liskećem *ili* lisketam, *impf. vidi* liskatati. — *U Bjelostjenčevu rječniku:* liskećem, v. lesketam i ostala; *u Jambrešićevu:* liskećem ‚rutilo'; *u Stulićevu:* liskećati, liskećem, v. laštiti se *iz Habdelićeva.*

LÌSKO, *m. ime domaćijem lisastijem životińama.*

a. *końu.* Bastaj, Daruvar; Bruvno. D. Hirc.

b. *prascu.* Bastaja, Daruvar. D. Hirc.

c. *psu.* F. Kurelac, dom. živ. 45. Lîsko, ime lisastu psu. Dobroselo. M. Medić.

LÍSKOM, *na jednome mjestu u pjesmi našega vremena, te bi moglo biti instrumental od* listak, *ali može biti da stoji grješkom mj.* listom. Zelene višńe trgahu, na końa nevi davahu, neva ih liskom prosipļe. Nar. pjes. vuk. 1, 304.

LISNA, *f. ime planini u Bosni.* Pod planinom Lisnom. F. Jukić, zemļ. 25. T. Kovačević, bosn. 31.

LÌSNAT, *adj. pun lišća (o drvetu, grani, šumi itd.). — Uprav* listnat, *ali* -t- *ispada između* s *i* n. — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu* (‚belaubt' ‚frondosus'). Te ih . . . lisnatim grańem nadkrije i obloži. Nar. prip. bos. 1, 134. Šušńat, lisnat. Vuk, nar. pjes. 1824. 1, 316.

LÌSNICA, *f. sprava ili kao kutija što se u ńu slažu listovi (hartije). — Uprav* listnica, *ali* -t- *ispada između* s *i* n. — *Načińeno u naše vrijeme. — U Stulićevu rječniku:* ‚brieftasche; mappe'.

LIŠNIĆ, *m. prezime. — Pomińe se* XVIII *vijeka.* Marijan Lisnić. Norini 77. 80. Dostojanstvo od makarske vlade Lisnić Mati za timo zapade. Nadod. 54.

LÌSNÎK, *m. postaje od* list *nastavkom* ьникъ,

te -t- *ispada između* s *i* n; *nahodi se u različnijem osobitijem značeńima.*

a. *vrpa hrastova grańa što se hrani zimi da je koze brste.* — *U Vukovu rječniku:* ‚(von' list) ‚ein laubschober' ‚acervus ramorum quercinorum cum foliis siccatis, depascendus hieme a capellis'.

b. *vidi* lisnica. — *Načińeno u naše vrijeme.* Lisnik, merc. ‚portefeuille', tal. ‚portafoglio'; art. ‚mappe', frc. ‚portefeuille'. B. Šulek, rječn. znanstv. naz.

c. *vrsta kamena što je složen kao na liste.* — *Načińeno u naše vrijeme.* Lisnik, min. (kalanac), lat. ‚spathum' ‚spath', frc. ‚spath', egl. ‚spar'. B. Šulek, rječn. znanstv. naz.

d. *ime mjestima u Srbiji.* *a) u okrugu biogradskome.* Ńiva u Lisniku. Sr. nov. 1863. 106. — *b) u okrugu kragujevačkome.* Ńiva u Lisniku. Sr. nov. 1873. 903. — *c) u okrugu šabačkome.* Zemļa u Lisniku. Sr. nov. 1875. 572.

LISŃAK *(ili* Lišńak?), *m. ime zaseoku u Dalmaciji u kotaru kninskome.* Repert. dalm. 1872. 15.

1. LÍSO, *m. ime lisastome volu.* F. Kurelac, dom. živ. 25.

2. LISO, *n. mjesno ime.* — *isporedi radi postańa* 4. Lisac.

a. *s gen.* Lisa *ili* Lisoga? *zaselak u Bosni u okrugu sarajevskome.* Statist. bosn. 20.

b. Liso, Lisoga, *jedno ili dva mjesta što se pomińu* XIII *i* XIV *vijeka.* Po dêlu na Liso kako se kami vali, s Lisoga na Sêricu. Spom. stojan. 7. (1234—1240). Ot Orašьca u Lyso i ot Lysoga po vrьhu. Svetostef. hris. 6.

LISOLAJ, *m. mjesno ime.* — *Prije našega vremena.* Spom. stojan. 185.

LISO POLE, *n. mjesno ime, vidi* 4. lis. Drugi su iza naši leđa u Lisom Poļu i Piromanu. P. M. Nenadović, let. 214.

LISORESA, *f. ime kozi.* F. Kurelac, dom. živ. 38.

LISOŠARA, *f. ime kozi.* F. Kurelac, dom. živ. 38.

LISOTINA, *f. mjesto svijetlo ili izlizano (kao ćelavo), vidi* 4. lis. — *U narodnoj pjesmi bosanskoj našega vremena.* Lisotinu *(od kape)* napred okrenuo. Nar. pjes. hörm. 2, 460.

1. LISOV, *adj. koji pripada lisu, lisičji.* — *Samo u Stulićevu rječniku:* ‚vulpinus'.

2. LISOV, *m. vidi* 3. lis. — *Samo u Stulićevu rječniku:* ‚vulpes' *s dodatkom da je uzeto iz brevijara.*

3. LÌSÔV, lisòva, *m. ime lisastu psu.* — *U Vukovu rječniku:* lisast pas ‚ein hund mit einer blässe' ‚canis maculosus'.

LISOVAČKI, *adj. koji pripada selu Lisoviću (vidi* Lisović, b). Lisovačka *(opština).* K. Jovanović 96.

LISOVČAC, lisovčca, *m. u Stulićevu rječniku uz* lisovčić. — *nepouzdano.*

LISOVČIĆ, *m. vidi* lisičić. — *isporedi* 2. lisov. — *Samo u Stulićevu rječniku:* ‚catulus vulpinus'.

LISOVIĆ, *m. mjesno ime.*

a. *selo u Bosni u okrugu Tuzle Doće.* Statist. bosn. 81.

b. *selo u Srbiji u okrugu biogradskome.* K. Jovanović 96.

LISOVIĆI, *m. pl. mjesno ime.*

a *zaselak u Bosni u okrugu sarajevskome.* Statist. bosn. 21.

b. *zaselak u Hercegovini.* Statist. bosn. 109.

LISOVINA, *f. ime selu u Hercegovini.* Statist. bosn. 117.

1. LÍST, *adj. brz (u kakvome poslu, o čeļadetu).* — *Od tal.* lesto. — *Od* XVI *vijeka (vidi* b) *u primorju, a između rječnika u Vukovu:* (u Crnoj Gori) ‚schnell' ‚celer' ‚schnell, cf. [vide] brz.

a. *adj.* — *U prva dva primjera ima komp.* lìstijî. Ovi je lupež tako opak, da zlotvora ńemu slična nije na svijetu, list i himben da se uvuče veoma sladko pod prilikom od prijazni. B. Zuzeri 342. Kako nam sreća priskoči, te se mi listiji nađosmo i prvi puške omakosmo. Nar. prip. vrč. 156. List kao zec, ili: List kao rt. (u Crnoj Gori). Nar. posl. vuk. 170. — *Ima i drugo značeńe, jer i tal.* lesto *može značiti: gotov, spreman (isporedi gore i primjer iz* Nar. prip. vrč.). Lîsto, prosto, slobodno mjesto: „Ovde je sada listo". M. Pavlinović.

b. *adv.* lîsto, *brzo.* Kundir listo k ustom prikloni. P. Zoranić 28b. Kada poteče da ju zagrli, listo ńe ne bi. F. Vrančić, živ. 67. Listo ona tanku ńigu piše. Pjev. crn. 59a. Sva je listo na noge skočila *(vojska).* 88b. Ona ga listo poslušala. 184a. No se momče listo namjerilo. Ogled. sr. 472.

2. LÎST, *m.* folium, *dio biļke što raste na stablu ili na grani, a iz ńega drugo ne raste, naj češće je vrlo plosan prema duļini i širini, obično je zelene boje (i kad je druge boje, pod kožicom je zelen); ovo je obično shvaćańe, u botanici nije posve isto. kaže se i u prenesenome značeńu o čemu vrlo plosnatu.* — *Akc. se mijeńa u loc. sing.* lístu, *u gen. pl.* listâ, *u dat., instr., loc. pl.* listima, *i u svijem padežima množine kad se umeće* ov: lîstovi, listóvâ, listòvima, lîstove. — *Riječ je praslavenska, isporedi stslov.* listъ, *rus.* листъ, *češ. i poļ.* list.

a. *u pravome značeńu.* — *Kao množina naj češće se upotrebļava kolektivni supstantiv* lišće *(isporedi* cvijet *i* cvijeće); *ali se u ńekoliko primjera nahodi i* listi *i* listovi. — *Između rječnika u Vrančićevu* (‚folium'), *u Mikaļinu* (list od duba ‚folium, frons, frondis'; list od loze ‚pampinus'), *u Belinu* (‚foglia, fronde' ‚folium' 321a; ‚fronda e fronde' ‚frons' 331b; listi ‚foglie' ‚folia' 321a), *u Bjelostjenčevu:* (list dreva ‚frons (frondis)'; dreva i trave ‚folium'), *u Jambrešićevu* (list drača ali dreva ‚folium'; list na trsu ‚pampinus'), *u Stulićevu* (‚folium'), *u Voltiģijinu* (‚foglia, foglio' ‚laub'), *u Vukovu* (‚das blatt' ‚folium arboris, et libri'), *u Daničićevu (vidi kod* b). Ner se će ńe ļubav kako lis privrnut. Š. Menčetić 320. A kada jedan ćuh krene lis ali vlas. N. Naļeśković 1, 178. Tamjana tri zrna... ke u lis brštana lijepo češ zaviti. 1, 190. Ostinuv tresem se jakno lis na vitru, kad oči tve vidim, al čujem rič hitru. D. Rańina 101b. Vas javor do lista kruneć ga slomiše. Đ. Baraković, vil. 102. Svijuć grmje sve do lista. 232. Kolike su kapļe u vodi, morem plijeski, gorom listi. J. Kavańin 439b. Lis masline u kļunu *(oro)* ima. I. Gundulić 430. Ja, koji u srcu straha viku momu nijesam očutio, da lis krene uz tvu diku, bojo bih se i strašio. Ģ. Palmotić 1, 138. Lis na dubu ako prši. 2, 102. Padaju drobni i tmasti listi *(masline).* V. M. Gučetić 16. Na listu lovorike. A. Kanižlić, kam. 845. Koliko je listova na gorah. fran. 228. Lasno koliko listu z gore pasti, koliko vitru slančicom mahati. M. Zoričić, osmina. 56. A s rosom koja se u jutru nahodi na listu. Ant. Kadčić 121. L'jepo ti je niz poļe gledati žutu duńu među listovima! Nar. pjes. vuk. 1, 48. Volim s dragim

po gori oditi, glog zobati, s lista vodu piti. 1, 220. I naranču s listima. 1. 287. Tvome bratu guńu od sto lista. 1, 551. Nađe čedo u gori zelenoj u vinovo lišće zavijeno, . . . a po licu listom pokriveno. 2, 155. Dokle ne bi izbrojila na nebu zvijezde, na gori listove, na moru pijesak. *u* Vuk, živ. 216. — *U širemu smislu.* 1 prelip žilj ki imiše vse liste pisane slovi zlatimi. Mirakuli. 7a. — *Metaforički.* Postimo u zimi, neka list od svitovnoga poželenja odvržemo. F. Glavinić, cvit. 64b. — List si u dobru, u zlu stina. I. Ivanišević 158. — Lis od gore mi smo iste, što se na nas rasrčiste? Ġ. Palmotić 1, 187. Braćo moja, vi jeste plemeniti list slavne ilirijanske gore. A. Kanižlić, kam. x. Od naše je gore list. (Naš je, od našega je roda). Nar. posl. vuk. 234. — *Često stoji jednina kao u kolektivnome značeńu.* Ako dub promijeni lis ki mu opane. N. Dimitrović 32. Toga cijeć' ovi grad sada je ostao, jakino dubak mlad, kad mu je lis opao. N. Nalješković 2, 129. Zemļa koj zimńi hlad sjevera lis svenu. D. Rańina 2b. Zelen lis blidi na hrastu, na boru. F. Lukarević 9. Veseli se, svak veseli, lis na dubu, dub u gori! I. Gundulić 72. Gaja kom nikada lis zeleni ne opada. 115. Na dubju gdi je lis niko. 352. Tada zemļa iz sebe list i travu počne porivati. F. Glavinić, cvit. 2b. U protolitju zemļa cvate . . . a u zimi list opada. 64a. Ka *(palica)* tudije i list i cvit i voće učini. 239a. U listu *(može se uzeti tabak)* žvatajući ga po usti. Ant. Kadčić 75. Jer što š ńima zeļa se prisadi, u list ide il' slabo se mladi. J. S. Reļković 13. Vaļa u list da s' je davno dio. 175. Gorica listom listala. Nar. pjes. vuk. 1, 212. Crna gora listom urodila, sitnim listom i zelenom travom. 1, 273. Udri granom po zelenoj travi, list opadne a grana ostane. 1, 388. Davina se suva pomladila i zelenim ulistala listom. 2, 167. Opazio dvije tanke jele, svu su goru vrhom nadvisile, zelenijem listom začinile. 2, 441. List opade a gora ostade. 3, 363. Te se gora preođene listom. 3, 364. Te se gora listom preobuče. 4, 211. Rańen pade u list i u travu. Pjev. crn. 265a. Koliko je na gorici lista. Nar. pjes. petr. 2, 279. „Da ti kreši i reuši svaka tvoja rabota kako voda o božiću a list i trava o Đurđevu dne!“ Vuk, nar. pjes. 1, xiii. Gora se poznaje po listu. M. Pavlinović, razg. 64.

b. *kao srlat.* folium, *ńem.* blatt, *tal.* foglio *(u pravome smislu kod* a, foglia), *u prenesenome smislu, često znači komad hartije (a i čega drugoga, n. p. kvijera, na čemu se može pisati), koji je naj češće pravouglast. — Ovo je značeńe jamačno praslavensko. – Kao i za druga prenesena značeńa ne upotrebļava se nigda kao množina coll.* lišće. — *Između rječnika u Vrančićevu* (‚codicilli' ‚brief'; epistola'), *u Mikaļinu* (list od knige ‚foglio di carta' ‚pagina, bracteola'; list, knjiga, poslanica ‚epistola, literae'; list kartije ‚foglio di carta' ‚folium, pagella, philura vel philyra, scheda'), *u Belinu* (‚carta, cioè foglio' ‚pagina' 174b; ‚lettera, epistola' ‚epistola' 434a; list knige ‚foglio di carta' ‚pagina' 321b), *u Bjelostjenčevu* (list knjižni ‚pagina, folium'; list papera ‚philura l. philyra, arcus, folium, phylura et phillira'; list koji se drugomu piše, knjiga, poslanica ‚littera, litterae, epistola, epistolium'), *u Jambrešićevu* (‚epistola, literae'; list papera, arkuš ‚philyra'), *u Stulićevu* (‚pagina, carta, epistola'; list knige ‚chartae plagula'), *u Voltigijinu* (‚lettera' ‚brief'), *u Vukovu (vidi kod* a), *u Daničićevu* (listь ‚literae', dolazi u množini i za jedan samo).

a) uopće (kad još nije ništa na ńemu napisano). Ter mi tuj pero da i jedan lis bio *(vila).* N. Nalješković 1, 319. Nij' moć djela zatvoriti vrsna Herkula u list drobni. J. Kavańin 227b. Upisati svoje grihe na jedan list. Ant. Kadčić 200. Misnik primi plaću u list knige zamotanu. M. Dobretić 382. Jes' video list artije? onako je lice moje. Nar. pjes. vuk. 1, 325. Što je nebo, da je list artije. 1, 401. Donesi mi jedan list hartije, list hartije knige bez jazije. 2, 213.

b) u osobitome smislu, vidi knjiga, a, *b),* pismo, poslanica. *G(ospo)d(i)*n markez posla list u Blzet. Mon. croat. 4. (1275 *prepisano* 1546). Po sêhь našihь listihь i poveļahь. Mon. serb. 221. (1392). Saj listь ļubo poveļu poveļesmo (‚povelesmo') pečatiti. 238. (1399 *u poznijemu prijepisu).* Razumêhь što mi ste pisali u listu. 247. (xiv *vijek).* Listь vaše milosti primismo. Spom. sr. 1, 4. (1396). Dva lista tvoje počtene ļubve primismo. 1, 36. (1401). Pride list Menelaušu caru. Pril. jag. ark. 9, 125. (1468). Da se brzo ne ganete od vašega razuma i ne strašite se ni po duhu ni govorenju ni po listu kino bi bil kakono od nas poslan. Bernardin 6. N. Rańina 18b. paul. 2thess. 2, 2. Vsi se klańamo pismom i listom jedne i druge strane. Mon. croat. 191. (1506). Ovo je list ki piše svomu biskupu. Naručn. 2a. Videći tvoje česti liste. Transit. 147. Dâ mu list oca ńogova. Mirakuli. 25. Pride mu 1 list i poče ga čtati. Korizm. 21a. Franu lis da se da Butkoviću ovi. N. Nalješković 1, 320. Ovi lis kad imaš, hotjej ga proštiti. 2, 12. Tijem nastoj, kadgodi da mi daj lis jedan, kad ti se prigodi, od tebe bude dan. 2, 104. Riti će ovoj(?) moj lis sada svu misal . . . D. Rańina 78a. Aleksandar poklisara posla s listom govoreći tako... Aleks. jag. star. 3, 252. Poći, liste moj ļuveni, poći k onoj . . . I. Gundulić 254. Ah, moj liste izčeznuti! gdi je proljetje mojijeh lita, uputi se, veće uputi: hod', smjej, moli. 256. Lis carski prikaživa. 394. I kô carski s prva doni *(paša)* lis na glavu pak na usta, kraļu privije ga i pokloni. 447. Sta ondi devet miseci, povsud liste pišući. F. Glavinić, cvit. 13b. Od svete Anastažije bi pohajan i po listih ukriplen. 382b. Knjiga ili list ki na dugo hoće se poslati. 451b. Car posla list i jedan bil rubac. B. Krnarutić 17. List ize ki Leksandro šļe čestiti,... koga uput otvoraju. J. Palmotić 38. Razposlah pred trimi mesecmi liste po gospodi. P. Vitezović, kron. ii. Olivu dozvaše, ter joj pak jedan list napisan podaše. Oliva. 14. Pak list zatvorivši, sam ga zapečati. 33. Zašto nam vrime ne služi, da vam možemo na svaku poštu otpisati list. Glasnik. ii, 3, 60. (1706). Poći, čestit lište, k môj gospođi, i prilijepe priđi u ruke. I. Đorđić, pjes. 307. Ļuvene one liste kojijeh si poslo i primio. B. Zuzeri 389. Koji pričińaju knige, pisma, liste oli pečatnice sv. otca pape. Ant. Kadčić 284. Liste lažne slagajući. 284. Piše liste pune tužbe na ńu. 401. Katarina imade u dvi godine dana više puta liste knige od Petra. M. Dobretić 436. Ne imadući ona od ńega za toliko godina glasa ni lista. 437. Te napisa list knige bijele. Nar. pjes. vuk. 1, 474. Pošļite mu list knige bijele, neka dođe gradu Vučitrnu. 2, 136. Ti mu piši list knige bijele. Nar. pjes. vila. 1867. 425. Dragi ti list šaļe, odpiš' mu drugoga. Nar. pjes. istr. 2, 93. Upravi list po uzdanu čovjeku na Cetińe. S. Ļubiša, prip. 114. — *Nahodi se i množina* listi *ili* listovi *kad je riječ o jednoj samoj poslanici ili jer se poslanica može sastojati iz više lista ili po lat.* literae. Da je primila tej li-

stove. Spom. sr. 1, 29. (1400). Jesmo zapovidêli ovej liste pečatьju našomь visućomь svrьšiti i pečatiti. Mon. serb. 328. (1423). Prida liste kraļu izraelskomu ovako govoreći: „Kada primeš ovaj list . . .“. Bernardin 44. 4reg. 5, 5—6. Pročtavši herceg listi od svoga sina. Mirakuli. 26. Aleksandar pisanju ńih umoli se i listi k ńemu reče upisati. Aleks. jag. star. 3, 239. Kraļ posla poklisare i listove svijem građanom. M. Divković, bes. 69a. Prinese liste kraļu izraelskomu ovimi ričma: „Kada primiš list ovi . . .“. I Bandulavić 50a. 4reg. 5, 5—6. U Hlifno sam nosi' listi. Đ. Baraković, vil. 174. I paši se s prva uvjeti štiše od mira, pak za cara daše listi. I. Gundulić 455. Cesar Asteriju namistniku svomu pisavši listi u istok. F. Glavinić, cvit. 39a. Kad s*(vetomu)* Benediktu dođoše listi . . . I. Đorđić, ben. 35. Vezijeru reče svomu da se slavnom kraļu poļačkomu prijateļski pišu listi. P. Sorkočević 593a.

c) svaki list u napisanijem ili naštampanijem knigama (vidi knjiga, *c).*

aa) u pravome smislu: na listu su dvije strane od kojijeh je svaka zabiļežena brojem; ali u ńekijem primjerima list *znači što i* strana. Pripisana u knige na 74 lista. M. Divković, nauk. xxii. Prvi broj kaže ti listove, drugi stranu od lista, treti retke u listu. P. Posilović, nasl. xx. Kako i gori na listu 166. I. Akvilini 173. Razgovarańe ii... na listu 7. J. Banovac, razg. xi. Što Meniata na listu 8 od ovoga događaja piše. A. Kanižlić, kam. 28. Poče listove privraćati. fran. 82. Broj prvi zlamenuje list na kom se stvar imenovana nahodi, a drugi stranu iliti polovinu lista. V. Došen iii. Gdi *(je)* biliška —, onde se stvar imenovana na više listi pružila. iii. Kako je spomenuto u prvim knižicam od pisama na listu 133. And. Kačić, razgovor. 149. Kako ćeš od ńih jednoga na prvom listu pritisnutoga u priliki još boļe viditi. M. A. Reļković, sat. A4b. Pomańkańa učińena na list 65. J. Matović v. U cijelome Utuku od 12 lista na velikoj osmini. Vuk, odg. na utuk. 2. Otvori veliku knižurinu, prevrće list po list. S. Ļubiša, prip. 48.

bb) u prenesenome smislu (možebiti po tal. fogli, carte) *znači što i* knige. Pisano je u ss. listovi, da su budalasti brez broja na svitu. F. Lastrić, od' 111. Ja, veli u ss. listovi, ļubim one, koji mene ļube. 275. Sve ću vam ovo danas posvidočiti iz ss. listova. test. 13a. Koji štiju listove ss. pisama. 178a. Štijem u ss. listovi ove riči. ned. 226. Bježim sva opaka pisma, sve otrovne liste novijeh nauka. L. Radić 96. Koji veoma dobro dopireš što je u svetijem Mojzesa i prórôkâ listima upisano. A. Kalić 438. — *Amo može pripadati i ovo:* Ovako višńa pravda zapisa u liste od udesa. I. Đorđić, ben. 169.

d) uopće pismo kojijem se što tvrdi, izriče; često ima uza se pridjeve ili druge riječi kojima se ograničuje značeńe, n. p.: Mi ne hotijući razbiti listi prvih naših. Mon. croat. 82. (1455). Ako bi mu gled dal kraļ svojimi listmi. Š. Kožičić 56b. Kažući *(paša)* u ńoj *(ruci)* svomu puku carski u zlatu lis poslani. I. Gundulić 426. — Papin list ‚breve apostolico, cioè del papa' ‚litorae apostolicae'. A. d. Bella, rječn. 148a. — Obicajo koje imaju u listih i u zapisih od gospode pridno. Stat. poļ. ark. 5. 249. Za list stolaćki libru 259. Ako li ima listo stolačke ali kapitusko. 277. — Za listь svobodni od ouńh golijahь *(sic).* Spom. srb. 1, 44. (1403). Evo vi posilamь listь svobodni. 1, 46. (1403). — Ovamo dođoše vaši vlastele Branisavь rizničarь i Dobrovoj dijakь poslani odь gospodьstva vi k naamь s listomь vêrovannêmь. 1, 36. (1402). Verni list ‚commeatus'. F. Vrančić, rječn. Za to pošaļite verni list. Starine. 11, 93. *(oko* 1655). A mi vam šaļemo našu viru i virni list. 11, 118. (1678). Kad posli cesaru tu voļu rekoše, ter liste od vire ńemu donesoše. Oliva. 54. — Da bi Vukašina oprostil i oprošćeni list uslal. Starine. 11, 86. *(oko* 1648). — Što se nahodi u listovih kaptola začesanskoga. A. Kanižlić, utoč. 388. — Ja Alajbeg Ferat pašić dajem ovi putnički list Mustafa-Gumeršanoviću i Omera-Gimurtezanoviću, da idu putem i da im je slobodno nikim svojim poslom na Kostajnicu. Starine. 12, 28. (xvii *vijek?).* — Jeli liste od posluha Dilaver ti učinio, koji njegda za końuha dostojan ti nije bio? I. Gundulić 510. Listi od posluha ‚proprio patente per chi va commandato'. A. d. Bella, rječn. 434b. — Polag zaveznoga lista. Mon. croat. 311. (1599). — A za ostalih dvisto dukat ima od nas drugi zapisni list na imenje na Svarči. 270. (1572). — List uredski ‚amtsblatt'. Jur. pol. terminol. 16. — Svakomu primļenomu općinskomu građaninu izručuje se za dokaz stečenoga prava građanstva list građanstva. Zbornik zak. 1, 243. — Armadu kroz muštre list propustiti. M. A. Reļković, sabr. 32. — List bio ili bijeli ‚foglio bianco o in bianco che mandano certuni colla sola loro sottoscrittione, acciochè l' altro vi scriva ciò che a lui piace' ‚pagina qua quis se in alterum rejicit'. A. d. Bella, rječn. 321b. — *Amo moga pripadati i ovaki primjeri:* Listi od razbranja ‚abbaco, carta o tavoletta dell' abbaco' ‚tabula ratiocinatoria'. A. d. Bella, rječn. 1a. List pomorski ‚charta nautica'. J. Stulli, rječn. -- Slijepi list ‚lettera, scrittura in cifra' ‚scytala'. A. d. Bella, rječn. 193a.

c. *zove se* list *i što mu drago kad je tanko kako hartija, n. p.*

a) što tvrdo (kovina) što postaje tanko kovańem ili drugijem načinom. — Između rječnika u Mikaļinu (list zlata al' srebra ‚bractea'), *u Belinu* (list od srebra ‚argento in foglio' ‚argentum in folia ductum' 100a; list gvozdokositerni ‚latta, mistura di ferro o stagno tirata in forma di foglia', lamina stamno-ferrea' 426—427), *u Bjelostjenčevu* (list zlata ali srebra ‚bractea'), *u Jambrešićevu* (list iz zlata ali srebra ‚bractea'), *u Stulićevu* (‚bracteola'). Istegliše listove od zlata. Đ. Daničić, 2mojs. 39, 3. Zlatni list ‚goldblatt'. Hajdenak, naziv. 23.

b) što mekano (n. p. tijesto) što postaje tanko razvlačivańem. — Između rječnika u Vukoru (list jufke, list od tijesta ‚ein stück ausgewalgten teig' ‚massa farinacea distenta'). Rafiolci ki u masti plovu obsuti sladka sira što pšeničn'm vije s' listom, i miješa se cvijetnim tistom. J. Kavańin 21a. Onaj kolutić (od gvožđa ili pirinča) što se ńime listovi od tijesta sijeku. Vuk, rječn. *kod* kovrtač. Pita (u koje se listovi saberu). *kod* sabirača. Na ńenom kolaču sve da brojiš listove koliko ih je jedan na drugome... M. P. Šapčanin 1, 34.

c) vidi 1. karta, e. — *Između rječnika u Belinu* (listi od igranja ‚volgarmente' karte ‚carte da giuocare' ‚aleae' 174b). Uzamši liste od igrańa iliti karte. A. Kanižlić, fran. 57.

d. *vidi* pola *(kod krojeńa i šiveńa). — Između rječnika u Stulićevu* (list od ruha ‚lembo, frangia' ‚lacinia, limbus'). List, polo u sukńe ‚blatt'. Hajdenak, naziv. 11.

e. Solea vulgaris Quensel, *vrstu ribe što je plosnata i nalik na pravi list; zovu se ovako i*

druge vrste istoga roda. — *Između rječnika u Belinu* (‚linguatta, pesce cosi detto' ‚solea' 440b) *i u Vukovu:* (u Dubrovniku) nekaka morska riba ‚art seefisch' ‚piscis genus [listovi = ‚schollen' ‚pleuronectidae'].

f. *kod imena biļaka.* List bijeli. Leontopodium alpinum Cass. (Sabļar). — List debeli, Sedum telephium L. (u Istri). — List jezični, poļ. zele jezyczkowe: lingua equina (Sabļar), Ruscus hippoglossum L. — List medeni, Melissa officinalis L. (Sabļar). — List rani, 1. Stachys L.; 2. Betonica L. (Lambl), v. Rani list. — List veli, (lat.) folius magnus (Anselmo da Canali). B. Šulek, im. 201. — List-iza-list, Ruscus hypoglossum L., listac, nadlist, zalistak, jezičac, zrnce. u niškom okrugu. S. I. Pelivanović. javor. 1881. 124.

g. *kod mjesnoga imena:* List Vrbe, *mjesto u Srbiji u okrugu kneževačkome.* Ńiva u Listu Vrbe. Sr. nov. 1875. 11.

h. *vidi* 3. listom.

3. LÎST, *m. mišice ili gušteri što su na ļudskoj nozi straga ispod koļena do petne žile.* — *Akc. je kao kod* 2. list. — *Može biti da se misli da je ista riječ što* 2. list; *ali to nije jer* -i- *stoji mj. praslavenskoga* y. — *Riječ je praslavenska, isporedi stslov.* lystъ, lysto, *poļ.* lyst. — *Postaje od* lyt *nastavkom* tъ *pred kojijem se* -t- *promijenilo na* s, *isporedi rus.* лытка, *češ.* lýtka, lýtko, *poļ.* łyta, łytka. — *Između rječnika u Vrančićevu* (‚sura'), *u Mikaļinu* (list od noge ‚polpa della gamba' ‚sura'), *u Belinu* (list od golijena ‚polpa della gamba' ‚sura' 337a), *u Stulićevu* (list od gńata ‚sura'), *u Vukovu* (‚die wade' ‚sura'). Vrh gležan vidjeti do lista sve noge. M. Vetranić 1, 99. A nigde gazeći do lista vodami. Đ. Baraković, vil. 332. Nagu glavu, ruke nage i od noga liste nosi. Ǵ. Palmotić 93a. Na nogama su bijele čarape, preko ńih doļe crvene crevļe, a gore crvene dokoļenice sa srebrnijem i pozlaćenijem niz listove pločama i kovčama. Vuk, kovč. 42. A široka sabļa zveknu mu po nožnom listu. S. Matavuļ, novo oružje. 66. — *U ovijem primjerima kao da znači: mišica, gušter uopće.* Ne vь silě koństěj vьshoštatь, ni vь lystěhь mužьskyihь blagovolitь. Domentijana 19. Ašte i lysta jeje raslabļena jesta, nь pravь vь dobryje dětěli spějetь ima. Danilo 85. I našadši ńeke konopce utvrdjene i nauzlavši ih mnozijemi uzlijemi, stjesnu ńimi liste od mješica i od stegana više koljena. B. Kašić, fran. 14. Stegna podsadjena nogami kripkimi, pljesna nadojena listimi oblimi. I. T. Mrnavić, osm. 178. *(u Danilovu je primjeru oblik* lysto, *a možebiti i u Domentijanovu).*

LÎSTA, *f. tal.* lista, *ńem.* liste, *popis.* — *U pisaca našega vremena.* Kod vojnika koji su privremeno otpušteni listu od ponašańa... Zbornik zak. 2, 611. Lista od asentacija. 2, 611. Lista, merc. v. Listina. B. Šulek, rječn. znanstv. naz.

LÌSTAC, lisca, *m. dem.* 2. list, *vidi* listak. — *Od* xvii *vijeka, a između rječnika u Mikaļinu* (listac knige, mali list ‚cartella' ‚pagella, paginula') *gdje se naj prije nahodi, i u Stulićevu (uz* listak). Crnu krv prolivam, na listac ju pišem. Jačke. 61. — *I kao ime biļci.* Listac, Ruscus hippoglossum (na Cresu). B. Šulek, im. 201.

LÍSTAK, liska, *m. dem.* 2. list. — *isporedi* listac. — *U svijem oblicima, u kojima se* -t- *nahodi između* s *i drugoga konsonanta, ispada, premda se nalazi napisano.* — *Akc. kaki je u gen. sing. taki je u ostalijem padežima, osim nom. i acc. sing., voc. sing.* lišče *ili* lisku, *gen. pl.* lîstâkâ, *voc. pl.* lîsci *ili* lîski. — *U sjevernijeh čakavaca može ne ispasti* -a-, *vidi:* Listake savija. Đ. Baraković, vil. 81. Nositi pri sebi pisma ali listake koji imaju napisane riječi. S. Matijević 49. Travu mu je postiļala, listakom ga nakrivala. Nar. pjes. istr. 6, 36. — *Od* xvi *vijeka, a između rječnika u Belinu* (‚foglietta, fronde piccola' ‚foliolum' 321a; ‚cartina, foglio piccolo, facciatina' ‚pagella' 175a; ‚lista, pezzo di carta' ‚scheda' 441b; ‚letteretta' ‚epistolium' 435a; listak srebra ‚foglio d' argento' ‚argenti bractea' 321b), *u Stulićevu* (listak, listka ‚chartula, pagella, exiguae chartae plagula, exiguum folium, epistolium'), *u Vukovu* (listak, liska ‚das blättchen' ‚folium').

a. *vidi* 2. list, a. Nigda ne gine listak s masline. Š. Menčetić 89. Krij se po sve strane liskom od ružice. Ǵ. Držić 420. Livada se uresila, liskom se je sva pokrila. Š. Menčetić—Ǵ. Držić 510. Koja smeće zelen listak. M. Vetranić 1, 15. Nije liska zelena ni cvijetja vidjeti. 1, 161. Listak tvoj *(lovore)* slatki taj miris sazdava. 2, 23. Zelenca s liskom se razdijeli. 2, 81. Gora odjevena zelenim liskom. M. Držić 131. Listak se ne vidi od dubja na grani. D. Rańina 78b. Svaki cvitak od ńih biše od pet listak po naravi. Đ. Baraković, vil. 228. Buduć listak da si naše gore. A. T. Blagojević, pjesnik. 62. U naj mańem listku. D. Obradović, živ. 85. Očupaj cvetne listke. Z. Orfelin, podrum. 345. Uzmi dve funte ruže, pootkidaj cvetne listke. 401. Mene je gora rodila, u zelen listak povila. Nar. pjes. vuk. 1, 65. Doleti listak od nika poļa. 1, 73. Pade listak naranče. 1, 84. Der podigni ļiļan listak. 1, 366. A u kruni mučeničkoj jedan lovor-listak pobjede! Osvetn. 1, 1.

b. *vidi* 2. list, b. Zapovidje na vratijeh dvora svoga pribiti listak, u ńem pisano . . . Pril. jag. ark. 9, 69. (1520). Što slaviš u lisku mene ti. N. Dimitrović 97. Liskom me pohodi. 104. Ovo je drugi dan odkoli slavni tvoj listak mi bi pridan. N. Naļeśković 1, 320. U lisku ovi dan koju mi *(prijazan)* skaza ti. 1, 333. Sgodi se njeki dan, moj cvijete rumeni, da meni bi pridan tvoj listak ļuveni. 2, 83. Tko komu lis piše, drag cvijete izbrani, vazda ga naj više u lisku pozdravi. 2, 105. Primih listak od tve strane prvi danak ljeta ovoga. S. Bobaļević 212. Ne proštivša ovi listak. M. Radnić 336a. Komu ćeš ta listak u ruke podati. Oliva. 14. U ovom prvom listku mogu pisati vašem veličanstvu naše oslobođeńe. I. Zaničić 92. Već te molim, svitla kruno moja, napiši mi listak knige bile. And. Kačić, razgovor. 41. Evo tebi bel listak. J. Rajić, boj. 54. Pisaću mu listak knige tanke. Nar. pjes. vuk. 1, 268. Kada Marku listak knига dođe. Nar. pjes. marjan. 35. Donesi divet i hartije, i hartije knige nepisane, da napišem listak knige bijele. Nar. pjes. krasić. 1, 14. Care piše listak knigu bijelu. 1, 81. Nego mi ti droban listak piši. Nar. pjes. istr. 1, 44. Ter napiše listak knige bile. 1, 63.

LÍSTAN, lisna (listana), *adj. koji pripada listu; listat.* — *U jednome primjeru* xviii *vijeka (ovdje u drugome)* -a- *ne ispada; u ostalijem primjerima ispada* a, *pa i* t *između* s *i* n. — *Od* xvi *vijeka, a između rječnika u Stulićevu* (listan, listni ‚frondosus, frondescens, frondifer'). Ne kreni se lisni vlas. Š. Menčetić—Ǵ. Držić 462. Uz ńeg vežuć mladice listane. J. S. Reļković 151. U te lisne klance jadikovce. Nar. pjes. juk. 371. Dopisivańa odbora uživaju na lisnoj i voznoj pošti oprost. Zbornik zak. 1863. 309. Lisna drška. J. Pančić, flor. beog. 440.

LISTAŃ, *m. gorńi dio (cijev) u bječve, u ko-*

jemu stoji list od noge. — *isporedi* listańak. — *U naše vrijeme.* Listań (kod čarape) ‚röhre'. Hajdenak, naziv. 44.

LISTAŃAK, listańka, *m. vidi* 3. list. — *Nalazi se u nslovenskome jeziku* (listanjek). — *Između rječnika u Bjelostjenčevu (kajkavski* listańek ‚sura, gastrocnemium') *i u Jambrešićevu* (listańek ‚sura'). Listańak, ime listu ispod koljena otraga (debelo meso ‚wadeln'). u Prigorju. F. Hefele.

LÌSTÂŃE, *n. djelo kojijem što lista ili se lista.* — *U Vukovu rječniku:* ‚das blätter-bekommen' ‚renovatio foliorum arboris'.

LÌSTÂR, listára, *m. vidi* listonoša. — *U Bjelostjenčevu rječniku:* listar, koji nosi liste ‚tabellio, tabellarius, grammatophorus'; *u Jambrešićevu:* listar, ki liste nosi ‚tabellarius'; *u Voltiǵijinu:* ‚postiere, portalettere' ‚briefträger'.

LISTÀRINA, *f. što se plaća za list (pismo), vidi* poštarina. — *Načińeno u naše vrijeme.* Gdje će se uz naplatu listarine vijesti svake ruke priklopiti moći. Zbornik zak. 1870. 15. Listarina, merc. (poštarina od lista) ‚porto, briefporto', tal. ‚portatura, porto di lettere'. B. Šulek, rječn. znanstv. naz.

LÌSTAST, *adj. postaje od* 2. list.

a. *vidi* listat. — *U Belinu rječniku:* ‚pieno di foglie' ‚foliosus' 321a; ‚frondoso' ‚frondosus' 331b; ‚pampinoso, che produce molti pampini' ‚pampinosus' 537b; *u Bjelostjenčevu:* ‚frondosus, foliosus'; *u Stulićevu uz* listat; *u Voltiǵijinu:* ‚foglioso, fogliato' ‚blättericht' *(može pripadati pod* b).

b. *nalik na list.* Listast oblik. J. Pančić, bot. 34. Listast, bot. lat. ‚foliaceus' ‚blattförmig, blattartig', tal. ‚fogliato'. B. Šulek, rječn. znanstv. naz.

LÌSTAT, *adj. na kojemu ima mnogo lišća.* — *Od* XVII *vijeka, a između rječnika u Mikaljinu* (listat, pun listja ‚frondosus') *i u Stulićevu* (‚frondosus, frondescens, frondifer'). Na vrutak vodeni polag sebe granatnu i listatu imijući palmu. F. Glavinić, cvit. 18b. Ondi pod jednom listatom proplaka smokvom. 295a. Drivo ako jest ravno, granato i listato. posl. 7. Korenito i listato povrtalje. J. S. Reljković 330. — *Metaforički.* Človik ki jest granat u oblasti ili listat u bogatstvu. F. Glavinić, posl. 7.

LÌSTATI, listâm, *impf. tjerati lišće, preoblačiti se lišćem (o biljkama). Akc. se mijeńa u praes.* 1 *i* 2 *pl.:* listámo, listáte, *u aor.* 2 *i* 3 *sing.* lìstâ. — *Od* XVIII *vijeka, a između rječnika u Stulićevu* (v. listiti se), *u Vukovu* (‚blätter bekommen, sich belauben' ‚redeunt arboribus comae, frondesco' *s primjerom iz narodne pjesme:* Listaj, goro, kukaj, kukavico, nek se čini ora za hajduke).

a. *aktivno.* Dud kad lista već neće bit zimo. J. S. Reljković 206. Gorica listom listala. Nar. pjes. vuk. 1, 212. Al' vinograd listao. 1, 278. Al' u gori zelen bore listao. 1, 332. Kad ja odo treći dan, al' vinograd listao. Nar. pjes. vila. 1868. 545. A lista li krajem bukovica? Nar. pjes. stojad. 106. Kad se ńezina grana pomladi i stane listati. Vuk, mar. 13, 28. Prije bi ova zova zaboravila listati i ova ružica cvasti, nego što bi Omer zaboravio Pavu. M. Đ. Milićević, omer. 50. Pa pjevnuše rad vilinskog sluha: „Listaj, goro, uz planinu gluhu". Osvetn. 4, 58.

b. *sa* se, *refleksivno, značeńe je kao i kod aktivnoga glagola.* Stabla . . . počnu se listati i cvasti. B. Leaković, nauk. 88. Stablo prom ako se cvate i lista ne može biti izvrstito ako ploda ne donese. gov. 87.

LÌSTATI SE, listâm se, *impf. raščińati se, rastavljati se na listove.* — *U Vukovu rječniku:* n. p. lista se pita, gužvača ‚sich blättern' ‚in lamellas dissolvi'. — *Metaforički.* Ako se počnete iskušavati, bojim se da ćete naći mlogi i mlogi da je bilo sve samo listje od riči i obećanja u usti brez nikakova ploda u dilovańu. niki bo, premda se ispovidaju ne samo svake godine nego i više puta priko godine, i na svakoj ispovidi lista im se iz usta ova odluka ričma... F. Lastrić, ned. 71. — *Nije mi jasno pravo značeńe u ovome primjeru:* Vrani se koňi listahu, zlaćene uzde kidahu. Nar. pjes. javor. 1880. 626.

LISTAV, *adj. samo u Stulićevu rječniku:* v. listast.

LISTAVAC, listavca, *m. vidi* knjiga, f. — *U jednoga pisca našega vremena.* Listavac stoji desno od buraga. K. Crnogorac, zool. 67.

LÌSTE, *f. pl. rese (na odijelu), vidi* 1. kera, *isporedi* 2. list, d. — *Valja da je talijanska riječ* (lista). — *U Mikaljinu rječniku:* liste od haljina, listine, rese ‚frango' ‚lacinia, figmenta, pendica, lamenta'.

LISTEŠA, *f. ime kozi.* F. Kurelac, dom. živ. 38.

LÌSTICE, *f. pl. dem.* listo. — *U Mikaljinu rječniku:* listice *kod* liste; *u Belinu:* ‚frangia, guarnimento noto' ‚fimbria' 328a; *u Stulićevu:* ‚fimbria'; *u Voltiǵijinu (gdje ima i značeńe kao dem.* listi): ‚fogliuccia; frangia, guarnimento' ‚blättchen; borten'.

LÌSTIĆ, *m. dem.* 2. list. — *Od* XVII *vijeka (vidi primjer iz* Star. 11), *a između rječnika u Stulićevu* (v. listak) *i u Vukovu* (‚dim. v.' list). Listiće dižu k nebu *(vitrovi).* F. Lastrić, test. 250a. Listići ńe *(ružice)* prikazuju plamen . . . svet. 54a. Prilipi liljan koji priugodni miris davaše, i na svakom listiću više upisano: Isus. J. Banovac, razg. 72. — Da je jošće 15 listića u komendanta ostalo. Starine. 11, 125. (1679). Gdi sam zabilježiti štogod mogo i u nikoliko listića prvih četiriju godina vojsku izpisati. I. Zaničić IV. Listić podpisan ńegovim imenom. M. Zoričić, osmina. 105. Na jedan listić karte zapiše. Nar. prip. vuk.[2] 213. Stihovi su ovi one iste godine štampani na dva mala listića. Vuk, pravit. sov. 89.

LISTIĆAK, listićka, *m. dem.* listić. — *U jednoga pisca* XVII *vijeka.* Veće valja jedan listićak podpisan ńegovijem imenom nego mnogo pinezi. M. Radnić 550a.

LÌSTIĆI, *m. pl.* jelo ‚schneeballen'. I. Kršńavi, list. 48.

LÌSTINA, *f. augm.* 2. list. — *Akc. se mijeńa u gen. pl.* lìstînâ. — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu* (‚augm. v.' list, n. p. od kupusa: nema glavica, nego sve sama listina).

a. *u pravome smislu.* Kad na bukvi proćeta listina. V. Bogišić, zborn. 613. Lišće od drveća pokupljeno u šumi u jesoni za pojaćońe staje zove se listina. u Prigorju. F. Hefele.

b. *u prenesenome smislu.*

a) stari spis, spomenik. Ova je listina dana x ožujka 1361. S. Ljubiša, prip. 47. Zaludu ste se vi, Hrvati, nametnuli na stare listine. M. Pavlinović, razg. 25. Listina, hist. stil. ‚urkundo', tal. ‚documento, titolo'; potkrpljena listina ‚interpolirte urkundo', tal. ‚documento interpolato'; podmetnuta listina ‚unterschobene urkunde', tal.

‚documento supposto'; (poveļa, diploma) ‚diplom, urkunde'. B. Šulek, rječn. znanstv. naz.

b) popis. — prema ńem. liste. Listina, popis ‚liste'. Jur. pol. terminol. 329. Može si u pomoć uzeti braniteļa koji je u listinu brànitêļâ za opseg banskoga stola uvršten. Zbirka zak. 2, 23. Sastaviti listine izborničke. 1870. 288. Listina, merc. (lista) ‚liste', tal. ‚lista, registro'. B. Šulek, rječn. znanstv. naz.

LÍSTITI SE, lístîm se, *impf. vidi* listati. — *U Mikaļinu rječniku:* listiti se, zeleniti se ‚frondeo, frondesco, exire in folia'; *u Belinu:* ‚frondire, produr frondi o foglie' ‚frondesco' 330b; *u Bjelostjenčevu:* listim se, zelenim se ‚frondesco, frondeo, ut: frondet arbor' listi se drevo; *u Jambrešićevu:* listim se ‚frondesco'; *u Stulićevu:* ‚frondere, frondescere, frondes emittere'; *u Voltiġijinu:* ‚frondire, fronzire, frondeggiare, fogliare' ‚laub gewinnen, grün werden'.

1. LÌSTO, *adv. vidi* istom. — *isporedi* 1. listom, listor. — *Može biti da je sastavļeno od* ļe *ili* li *i* istom. — *Od* xv *vijeka u čakavaca.*

a. *samo, vidi* istom, 1, a, *a)*. Da bi vsaki od ńih listo kolikogodire malo vazel. Bernardin 52. joann. 6, 7. Kruh naš hoćemo blagovati i svitami našimi hoćemo se odivati, listo toliko, da se zazove jime tvoje sfrhu nas. 99—100. isai. 4, 1. Služit ćemo sasvim kraļevu velikost, listo nas ti sad prim' u miru na milost. M. Marulić 18. Poste ter moļenja listo ne pustite. 21. Ona Bogu listo služiti želiše. 32. I ne listo taj dvor hoće mu služiti po tebi, da vas stvor. 42. A bit će ockvrńeni da jih taknu listo. 43. Ni listo jedan sam, mnogi tako čine. 105. Govoriš ča ne znaš, listo mlatiš usti. 120. Ne listo dan slači ļudi ki tuj stoje, da i noć ka mrači ima slasti svoje. 157. Ne biše listo odagnana od muža da i od roda biše pogŕjena. Mirakuli. 76. Ako bi se *(riči)* vidile nezmožne ali čudne, listo ne budite nepočtene. Korizm. 35a. Od tolika množastva da bi ih našal listo 10. 45a. Ne da bi se obrnul nego da listo čudo vidi. 95b. Listo ča me nisu izjili. Mon. croat. 219. (1527). Oni dar čestiti druzim je odsujen, a listo jesi ti, nevore, zatrujen. H. Lucić 218. I s vami meu ńima totu se listo nać. 229. Ne listo u gradu, da vasdi u državi i kotaru ńegovu gdi godi smo došli, vasdi smo bili po čudnovati način vidini, ļubļeni... P. Hektorović 53. Sestro počtovana . . . koju grad ovi Hvar ne poznaje listo, Split i ńegov kotar i Trogirsko misto, da po svoj državi ovoj . . . tvoja čast u slavi svuda je procvala. 55—56. I ošće ne listo nam ubogim Krstjanom dobro čine. Postila. (hrv. posveta. 3b). On je listo moj sluga. B3b. I z ovim nas on uči, da nimamo listo ovoga telesnoga svitovnoga i zemaļskoga blaga, nego vele veće duhovne, nebeske večne riči, prošćenje vsih grihov... od ńega čekati i prositi. Eeb. Ako listo pozdravļate bratju vašu. Anton Dalm., nov. tešt. 1, 7. matth. 5, 47. Ne listo Isusa radi ńega da i Lazara vidi. 1, 152. jov. 12, 9. S kim listo malo da progovoraše i popijaše. P. Zoranić 36b. Neka mi gospodin listo jedno godišće dopusti. F. Vrančić, živ. 94. Ne listo lipotom života i obraza, da i duševnimi dili lipa biše. Aleks. jag. star. 3, 275. Tada vsaki človik svoga prijateļa pozna i ne listo prijateļa na i neprijateļa. 313. Kriposti ima, znaj, da nastoji listo. Đ. Baraković, vil. 238. Pobiže mi već glas lipi, s kim sad govorim? listo tlapim ja sam sobom i sebe morim. M. Gazarović 81. Služit ću ti, dušo moja, listo moje plačne glase s dobre voļe sliš'. 108b. Listo mi ti pomoćnik budi. A. Georgiceo, prilike. 10. Ne ļubi l' odveće, ki se listo brani? I. Ivanišević 306. Svaki se hraniti smi listo za slavu. B. Krnarutić 11. Listo mene poslušajte, ter mu dobru plaću dajte. P. Hektorović (?) 160. Ke su pod ńim listom ovi put pustili. P. Vitezović, odil. 30. Svaki teg rukami ja umim težati, listo me otajno hotite držati. Oliva. 52. Ovde tvojizih taknuh listo slavnu urehu mudrovanja. J. Kavańin 217b. Ali neće sve zaisto, nego naše dobro listo *(Bog)*. 346b. Uzdvignutu listo držati. I. Kraļić 67. — *Uz* listo *mogu stajati radi veće sile riječi* sam, samo, *isporedi* istom, 1, a, *c)*. Prez sinov si ostal jeda ti sam listo? M. Marulić 158. Veću ću bol pravit, ne listo tuj samu. M. Gazarović 107v. — Jer sam jur radostan samo za toj listo. H. Lucić 187. Ni listo samo jedan priprost človek. Postila. D2b. Cesar odgovori: „Ne samo listo Rim, da sve cesarastvo hoću da je za tim". Oliva. 54.

b. *uz* da, *vidi* istom, 1. a, *b) aa)*. Ne veruju, da je grih, listo da ne prestupe red. Naručn. 88a. Meju sobom čine mnoge razlike brake, listo da boļe svoj naplne trbuh. Transit. 60. Ti, ženo, činiš svomu mužu dragosti i ugodbe, listo da bi te ne bil. Korizm. 29. Da bi mu teško siditi 2 ure za stolom, listo da ima ča jisti. 65a. Pokažuje Bog vazda dati milost, listo mi da bismo ju otili prijeti. 71a. Ako je providino ovako od Gospodina Boga, ja sam kuntent, listo da crikvi moja pruditi bude. Ivan trog. 3b. Listo da ih grišnik ispovide. I. T. Mrnavić, ist. 135. Koja bi mu služba, listo da bude s dobrim živļenjem sdružena, naj draža bila. Michelangelo. 5. Ni star za muku ne mari, listo divstvo da je cilo. J. Armolušić 49. Da će prostit svakoč kada sagrišimo, listo da se kajemo. P. Radovčić, ist. 101. Listo da to štivenje ne bi bilo škodno momu zdravju. način. 358. Hoću se i postiti, listo da mogu s vami ostati. F. Vrančić, živ. 83.

c. *od značeńa* samo *može postati i konjunkcija kao* nego. Nijednoga pomankanja nejmamo imati, listo vsega dovoļe. Kateh. 1561. 77. To blagovanje *(tijela Božjega)* drugo ni, listo verovati. 94. I niktore ne zna sina listo otac. Anton Dalm., ap. d4a. Niktore ni dobar listo sam Bog. nov. tešt. 1, 115b. luc. 18, 19.

2. LÌSTO, *adv. vidi kod* 1. list.

LISTÒBER, *m. čovjek što bere lišće. — U Bjelostjenčevu rječniku:* ‚frondator'.

LISTÒBERAC, listòbêrca, *m. vidi* listober. — *U Belinu rječniku:* ‚sfrondatore, colui che leva la fronde' ‚frondator' 675a; *u Stulićevu:* ‚frondator', *u Voltiġijinu:* ‚sfogliatore' ‚der die blätter abnimmt'.

LISTODÁVAC, listodávca, *m. vidi* listonoša. — *U jednome primjeru našega vremena.* Kazao je listodavcu da ide s Bogom. G. Zelić, žit. 173.

1. LÌSTOM, *adv. vidi* istom *i* 1. listo — *Miklošić misli da nslov.* lestor *(vidi* lestor *i* listor) *postaje od* lê sъ to že. — *U tri pisca* xvii *i* xviii *vijeka, a između rječnika u Mikaļinu* (listom, istom ‚modo, dummodo, solummodo'; *radi značeńa vidi* istom, 2) *i u Stulićevu* (listom *s dodatkom da je uzeto iz brevijara,* listom da *s dodatkom da se nahodi u Gundulića* ‚dum, dummodo, modo, solum, solummodo').

a. *vidi* istom, 1, a, *a)*. Jednu kapļu uzprosio sam, er ne bijaše u podobi prosit veće, kad kratio sam jednu mrvu u mo'e dobi prenevoļnom' Lazaru istom', zato pitah kapļu listom. J. Kavańin 399a.

*

b. *vidi* istom, 1, a, *b) aa)*. Ńemu neću uskratiti nijednu milost, ku mi bude prositi, listom da bude pravedna. Michelangelo. 8. Svaka mi će biti ugodna muka, listom da mi služi za tebe služiti. L. Terzić 82. Bi li zadovo|na bila jedna kap|ica s*(vetoga)* u|a za podiliti ovi sakramenat? Bi, listom da more pomazati. 139.

2. LÌSTOM, *adv. brzo.* — *Ista je riječ što* 2. listo *(vidi* 1. list); -m *va|a da je pridato po analogiji prema* 1. listom *ili* 3. listom. — *U Vukovu rječniku uz* listo *s dodatkom da se govori u Crnoj Gori i s primjerom iz narodne pjesme:* Listom Nikac u plužinu dođe. — *Mislim da se govori i u Dubrovniku.* P. Budmani.

3. LÌSTOM, *adv. sve skupa, sve zajedno (uprav posve, sve do jednoga, da ni jedno ne izostane).* — *Postańe nije jasno: može biti da je instr. sing. od* 2. list *(tako misli i Vuk), te bi onda bilo značeńe: sve do jednoga lista (n. p. kad lišće otpada u jesen, te ne ostane ni jednoga već na drvetu).* — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu:* odoše (svi) listom ‚alle insgesammt' *s primjerom iz narodne pjesme:* Ajte listom u Ļešnicu b'jelu, *kod* list. — Povedi mi listom Brđaniju. Nar. pjes. vuk. 2, 535. Dočekati: izginuti listom; ne dočekat: zazor i sramota. 3, 159. Sve Pipere listom popaliti. 4, 32. Da će Brda istražiti listom. 4, 71. Vas Kolašin obezglavi listom. 4, 322. Čačak su ti popalili listom. 4, 355. Okupiše listom Moračane. 4, 395. Pokupio listom Velestovce. Pjev. crn. 21a. Selo ću ti Crnce opaliti, selo Crnce i listom Pipere. 29a. Al' je Klima listom Bosni glava. 101a. Ja ću dići listom Udbińane. 157a. Listom straže turske isjeko še. Ogled. sr. 171. I pokupi gorńe Cuce listom. 403. Listom đeca na noge skočiše. 476. Svi su oni listom izginuli. Nar. pjes. juk. 82. A za ńime sva Kladuša listom. 203. Svu Udbinu porobio listom. 411. I Koranu listom prelaziše. 447. Sva odaja razasja se listom. Nar. pjes. petr. 2, 30. Sva gospoda listom ustanula. 2, 185. Sve Trebińe listom porobiše. 2, 639. Na udar se jadna smrvi kula i pokopa listom uselnike. Osvetn. 2, 95. Va|a Goru uzimati Crnu, svi da ćete izginuti listom. 3, 121. Plamen se razvio listom po Crnoj Gori S. Ļubiša, prip. 103. Oni će listom izginuti. 194. Puk se je listom obezvjerio. 229. Vojska očori listom i obezumi. 249. Podgora je tad listom poharana i popa|ena. M. Pavlinović, razl. spisi. 153. Pa se narod okupio listom. 267. Listom nestalo sa lica zem|e. 382. Svi listom da poginu. Magaz. 1868. 70. A sad Maďar dao slobodu, pa se listom dele i koji nikad na to ni mislili nisu. M. P. Šapčanin 1, 85.

LISTÒNOS, *m. čovjek što nosi liste (vidi* 2. list, b, *b)); onaj što nosi (donosi) lišće.*

a. *u prvome značeńu, vidi* listonoša. — *U jednoga pisca* XVII *vijeka a između rječnika u Belinu* (‚posta, corriere, portator di lettere' ‚tabellarius' 576a), *u Bjelostjenčevu* (listonos, listonosa, ulak. v. listar), *u Stulićevu (uz* listonoša), *u Voltiģijinu* (v. listar). S listonosom pisnik hodi. Đ. Baraković, vil. 166.

b. aprilis, *četvrti mjesec u godini (što donosi lišće po drveću), travań, aprio.* — *Na jednome mjestu* XVII *vijeka.* Travań ili listonos. M. Alberti XXXIV. — *isporedi* listonoš.

LISTÒNOSA, *m. u Belinu rječniku kod* listonos. — *Može biti štamparska pogreška mj.* listonoša.

LISTONOSAC, listonosca, *m. vidi* listonoša. — *U Jambrešićevu rječniku: (kajkavski)* listonosec *u latinskome dijelu kod* tabellarius, -ii, m.

LISTÒNOŠ, *m. vidi* listonos, b. — *Na jednome mjestu* XVIII *vijeka u instr.* listonošen *(radi slika).* Za ovanom vol *(znakovi u zodijaku)* napira i čapajuć s listonošen s većom moću zimu tira, vas ubodan i ukošen. J. Kavańin 472b.

LISTÒNOŠA, *m. vidi* knigonoša. — *isporedi i* listonosa, listonos. — *Od* XIV *vijeka, a između rječnika u Stulićevu* (‚tabellarius, cursor') *i u Daničićevu* (‚tabellarius'). Listonošu našega posilamo do gospodina Kostadina; molimo, dajte mu vašega človьka da š ńimь pođe i odьpravite ga na spêhь. Spom. sr. 1, 1.(1395). Eto posilamo tej listonoše kь našêmь poklisaromь na Ugre. 54. (1404). Tursku armatu dostigoše, da bižače listonoše. I. Zanotti 17. Listonoša, merc. ‚briefträger', tal. ‚portalettere'. B. Šulek, rječn. znanstv. naz.

LISTÒNOŠAN, listònošna, *adj. koji pripada listonošama.* — *U Jambrešićevu rječniku:* ‚tabellarius, -ia, -ium'.

1. LÌSTOPÂD, *f. vidi* 2. listopad, b. — *U Stulićevu rječniku:* ‚foliorum casus (in autumno)' *s dodatkom da se nahodi u pisca Đorđića(?).* — *Amo bi pripadao i ovaj primjer, kad bi u ńemu bilo* listopadim *(griješkom mj.* listopadi) *instr. sing.:* „Ma su jedan hladenac vrli Turci otrovali a drugi je hladenac listopadim popadnuo". „Kaž' mi" reče „sluzice, ti hladenac hladne vode, listopad ću skloniti a vode se napiti". Nar. pjes. bog. 96.

2. LÌSTOPÂD, *m. padańe lišća s drveća (upotrebļava se samo u osobitijem značeńima).*

a. *vrijeme kad otpada lišće s drveća, samo u osobitome značeńu za deseti mjesec u godini, oktobar.* — *isporedi kod* lipań. — *Riječ je praslavenska; čudnovato je da u južnijem krajevima znači oktobar, tako je stslov.* listopadъ *(ali je nslov. novembar, i u Mikaļinu rječniku stoji ne samo na svome mjestu i kod* otubar, oktubar, *nego i kod* novembar), *ali je češ. i poļ.* listopad *i malorus.* lystopadъ, *novembar.* — *U* Mjesec oktober, listopan *stoji jamačno griješkom* -n *mj.* d. M. Divković, nauk. XI. — *Između rječnika u Mikaļinu* (listopad, misec oktubar ‚october'), *u Belinu* (‚ottobre, mese' ‚october' 532b), *u Bjelostjenčevu* (listopad, mesec ‚october'), *u Stulićevu* (listopad, mjesec ‚october'), *u Voltiģijinu* (‚ottobre' ‚weinmonat'); *u Vukovu:* (po zapadnijem krajevima) ‚der oktober' ‚mensis october'. Listopad, oktubar. B. Kašić, per. 137. Šest nonih listopad, svibań, srpań, ulažak; svi ini, četiri sfaki idih osam. M. Alberti XXIX. Jakno plahi sjever kada priko mraznijeh gora ulijeta u dubravu listopada, u ku se ogań jur upreta . . . I. Gundulić 513. Prvi dan listopada. I. Ančić, svit. 9. Oktobar, listopad. P. Posilović, nasl. XII. Tko ilinštaka ije srdjele. listopada im sere drače. (D). Poslov. danič. Misec listopad (‚october'). S. Margitić, ispov. XXI. Listopad, otobar. L. Terzić XXIII. Štipac stoječ u listopadu štipalima ļutmi kosi. J. Kavańin 473b. Miseca oktobra iliti listopada. A. Kanižlić, kam. 165. 12 listopada. M. Pavišić 35. Miseci jesu ovi: listopad i studeni. A. d. Costa 1, 239. U Dobroti na 12 listopada. J. Matović, kat. IV. Na 4 listopada aliti otobra. Norini 8. Dokle š ńima more se čovik razgovarati, jere miseca listopada u jesen o vinoberi, kada žabe krekotati pristanu, onda žene naj bo|e govoriti počimaju. Đ. Rapić 87. Ne iztražuj ‚listopadu' ime, jerbo ńega već izdaje vrime: list opada i goli se drvo. J. S.

Reļković 372. Moji su Đurđevi dni prošli a nastupilo im jeseni listopad. V. Vrčević, niz. 102.

b. *lišće što otpada s drveća u jesen. — isporedi* 1. listopad. — *Između rječnika u Vukovu:* (u Ratu niže Dubrovnika) lišće sa drveća koje se (onđe) kupi i ostavļa, da se ńime gnoje ńive i vinogradi ‚die von bäumen abgefallenen blätter' ‚folia arboris delapsa'. — Pokrile se gore listopadom. Nar. pjes. juk. 450. Pokriva je *(mrtvu ļubu)* travom listopadom, a po licu vezenom maramom. — Svaki kopaj za sebe rupicu, pa se pokrij travom listopadom. Nar. pjes. A. Ostojić.

LÎSTOPÂDAN, lîstopâdna, *adj. koji pripada listopadu.*

a. *koji pripada mjesecu listopadu. — U Stulićevu rječniku:* ‚octobris'.

b. *u kojega lišće otpada (u jeseni, o drveću, šumi).* Strm je vrlo strm i krševit. istočne mu padine obrasle šumom (listopadnom). Glasnik. 43, 265.

LÎSTOPÂDSKÎ, *adj. vidi* listopadan, a. — *Samo u Stulićevu rječniku:* ‚octobris'.

LISTÒPLODAN, listòplodna, *adj. koji plodi lišće, listorodan, listat. — U Stulićevu rječniku:* ‚frondifer'.

LÌSTOR, *adv. vidi* 1. listo. — *-r stoji mj. ńegdašńega ž, vidi i* listore. — *I u nslovenskome jeziku. — Od* XVI *vijeka u čakavaca, a između rječnika u Bjelostjenčevu* (listor, končema, barem ‚saltem, tantum, tantummodo, dummodo') *i u Stulićevu* (listor *iz Habdelićeva*, listor da *s dodatkom da se nahodi u Budinića*, v. listom).

a. *samo (barem), vidi* 1. listo, a. Učiniti listor naj manšu štetu. Š. Budinić, sum. 41a. A profont listor k Vokovini šaļete. Mon. croat. 295. (1592). Listor s prigovorom me vile to ne bud'. Đ. Baraković, vil. 366. Akoli i mi umremo, listor nam lipo pravi odlučak pošaļite. Starine. 11, 99. *(oko* 1655).

b. listor da, *vidi* 1. listo, b. Tamo i mi ufamo pojti, listor da josmo pridruženi glavi našoj. Š. Budinić, sum. 9a. Crkva hrani vsi človêki listor da pristaju u vêri. 13a. Koja služba prinaša mnogu korêst i polzu, listor da činimo ju. 31b. Listor da jistino i čisto ispovidili jesu vse grihe. ispr. 29. Listor samo da ne može tomu dati oblasti nositi. 79. Ja ću im dati vse blago listor da hiže ne pogube. Mon. croat. 242. (1543). Svaki redovnik, listor da jest z mašom rejen, more odrišiti. F. Glavinić, svitlost. 118. Listor tebe, Zrini, da bi mi puštjali. P. Vitezović, odil. 25. Što se zhrani bu vaļalo da bi listor ne vonalo. cvit. 56. Ako ļubi, neka ļubi, listor da ju ne obļubi. Jačke. 82.

LÎSTORE, *adv. vidi* listor. — *U pisca čakavca* XVI *vijeka.* Na to imamo listore k ńemu samomu pojti. Anton Dalm., nov. tešt. 1, predgovor. Da bi se listore krila svite ńegove dotaknuti. 1, 22b. matth. 14, 36.

LISTÒRODAN, listòrodna, *adj. koji rađa lišće (o drvetu, grani, šumi itd.), listat. — isporedi* listoplodan. — *Od* XVIII *vijeka, a između rječnika u Belinu* (‚frondifero' ‚frondifer' 331b) *gdje se naj prije nahodi, u Bjelostjenčevu (kajkavski* listoroden ‚frondifer'), *u Stulićevu* (v. listoplodan), *u Voltiǵijinu* (‚frondifero, frondoso' ‚laubicht, blättericht'). Nek ti pokoj grane listorodne dadu. A. Kanižlić, rož. 2. A poko*(j)* im listorodne u zelenu hladu grane daju. J. Krmpotić, kat. 92.

LISTÒSLIČAN, listòslična, *adj. sličan listu, nalik na list (vidi* 2. list, a). — *Samo u Stulićevu rječniku:* ‚foliaceus'.

LISTÒTVÔRAN, listòtvôrna, *adj. koji tvori lišće, listorodan. — Samo u Stulićevu rječniku:* ‚foliaceus'.

LÎSTOV, *adj. koji pripada listu ili lišću. — Od* XVIII *vijeka.* Il' pup listov ispod ńe prilipit. J. S. Reļković 141. Lišće na dugačkom listovom držku o lozi visi. P. Bolić, vinod. 1, 26.

LISTOVAC, Listovca, *m. ime vodi u Hrvatskoj. — Pomińe se u latinskijem spomenicima* XIII *vijeka.* ‚Ad rivum Lyztouc'. Mon. ep. zagr. tkalč. 1, 82. (1244). ‚Ad fluvium Lyztouz'. 1, 82. (1245).

LÎSTÔVAN, lîstôvna, *adj. koji pripada listu (vidi* 2. list, b, *b)). — Načińeno u naše vrijeme.* Da će se platiti listovna poštarina. Zbornik zak. 1853. 764. Na listovnih zavicih nalazi se farben biļegovan otisak. 1863. 217. Imaće se uredno izmjeńivati pošiļke listovne i vozne pošte. 1866. 35. — *I u Šulekovu rječniku:* listovni ‚brief-(im zusammenhange)'.

LISTÒVAT, *adj. listat. — U Bjelostjenčevu rječniku:* v. listoroden; *u Stulićevu:* v. listoplodan; *u Voltiǵijinu uz* listorodan.

LISTÒVINA, *f. vidi* listarina. — *Načińeno u naše vrijeme.* Listovina ‚briefporto'. Jur. pol. terminol. 391. Za pisma, koja se imadu otpravļati sa parobrodi, ustanovļuje se listovina pomorska. Zbornik zak. 2, 193.

LISTÒVIT, *adj. listat. — isporedi* listovat. — *U jednoga pisca* XVIII *vijeka.* Čovek prirodno rado gleda listovito drevo. D. Obradović, basne. 232.

LÌSTÔVKA, *f. poštarska biļega za pisma (listove). — Načińeno u naše vrijeme.* Ako marke listovke priklopļene na kojem pismu . . . Zbornik zak. 1867. 255. Listovka, merc. ‚briefmarke'. B. Šulek, rječn. znanstv. naz.

LÌSTÔVNICA, *f. načińeno od* list *(vidi* 2. list, b); *upotrebļava se u različnijem osobitijem značeńima.*

a. *vidi* pisarnica. — *U Stulićevu rječniku:* ‚cancellaria' ‚tabularium'.

b. *kratki list, što se šaļe otvoren; sad se obično zove* dopisnica. Listovnice poštanske kojih nije moguće dostaviti adresatom . . . Zbornik zak. 1867. 215. — *I u Šulekovu rječniku:* ‚correspondenzkarte'.

c. *kovčežić u koji se meću pisma (listovi) za poštu.* Da na parobrodih budu izložene zatvorene listovnice za ulagańe i sabirańe listova. Zbornik zak. 1873. 36. — *I u Šulekovu rječniku:* ‚briefschrank'.

LÌSTÔVNÎK, *m. načińeno od* list *(vidi* 2. list, b). — *Nije narodna riječ.*

a. *pisar, ili uprav čovjek što upravļa pisarnicom (vidi* listovnica, a). — *Samo u Stulićevu rječniku:* ‚archivista, cancelliere' ‚scriba'.

b. *zapisnik što se vodi o listima (vidi* 2. list, b, *b)). — U Šulekovu rječniku:* ‚briefprotokoll'.

LISTÒVŃAČA, *f.* fibula, *uz golijen druga kost što je od prilike jednako duga ali je tańa. — U jednoga pisca našega vremena koji će biti sam načinio od* 3. list. Golenica ima dve upored kosti koje se zovu: cevanica i listovńača. K. Crnogorac, zool. 8.

LÌSTRA, *f. nejasna riječ (zar strana?) u narodnoj pjesmi našega vremena. — U Vukovu rječniku: bez značeńa, samo s primjerom iz na-*

rodne pjesme: A dva mrka zavijaše vuka a na desnu listru od istoka.

LISTVEN, *adj. listat.* — *U Stulićevu rječniku:* ‚frondosus' *s dodatkom da je uzeto iz brevijara.*

LISUGA, *f. ime (lisastoj) sviňi.* F. Kurelac, dom. živ. 41.

LISULA, *f. ime (lisastoj) kravi.* F. Kurelac, dom. živ. 25.

1. LÌŠ, *adj. tal.* liscio, *gladak.* — *Po primorju.* Lìš ‚laevis'. D. Nemanić, čak. kroat. stud. nftsg. 12. — *Ima i adv.* lìšo: proći *ili* poći lišo, *tal.* passar liscio, *proći bez neprilika, ne ostaviti neprilika.* Neki govore, da neće poć lišo kako smo mislili. Naša sloga. god. 9, br. 15, str. 63.

2. LÌŠ *(ili* liš'), *adv. vidi* liše. — *Od* XVI *vijeka.*

a. *osim.* Sve ino, liš ńega *(razuma, cini)* za malo vridnu stvar. H. Lucić 274.

b. *samo, nego samo, nego.* Nit' se gasi *(žar)*, do liš sa uzdasi. Osvetn. 3, 6. Liš što nisu naseoci davli. 1, 37. Nikog veće bratimiti neću, liš onoga ko osveti Draga. 3, 50. Niti skudi za traćeńa zlata, liš što ima mańkava lakomcu. 4. 66. I kud prošli, svuda pjesme bilo, liš Magarke ne pjevalo ļute. 7, 14.

c. *u ovome primjeru može biti da je značeńe kao kod* bez. Što ostavi majku tvoju liš ostalog dobra svoga? što ošiša sestre svoje? *u* Vuk, živ. 188.

d. *izobila.* Te liš' svašto dajuć sirotiňi, osem brašna, soli i novaca. M. Đ. Milićević, pomenik. 2, 166.

3. LIŠ, *m. ime selu u Hrvatskoj.* — XVI *vijeka.* Radiš z Liša. Mon. croat. 196. (1510).

LIŠAC, lišca, *m. ńeka biļka.* — *U Mikaļinu rječniku:* lišac, trava ‚consiligo, pataleonis'; *u Belinu:* ‚consiligine, herba' ‚consiligo' 220a; *u Bjelostjenčevu:* ‚lizjacz', trava ‚consiligo'; *u Stulićevu:* lišac, trava ‚consiligo'. — Lišac, consiligine (Della Bella), Pulmonaria officinalis L. B. Šulek, im. 201.

1. LÌŠÂJ, *f. u Stulićevu rječniku uz* 2. lišaj. — *nepouzdano.*

2. LÌŠÂJ, *m.* Lichenes, *vrste naj nižijeh biļaka (sličnijeh gļivama) što rastu i pružaju se po drveću i kameńu; ńeke kožne bolesti.* — *ne zna se koje je starije značeńe.* — *U Dubrovniku je* -a- *kratko u svijem oblicima, osim nom. i acc. sing. i gen. pl.* — *Riječ je praslavenska (u obadva značeńa), isporedi stslov.* lišaj, *rus.* лишай, *češ.* lišej, *pol.* liszaj. — *Miklošić kaže da nije srodno s grč.* λειχήν; *ja mislim da postaje od* 4. lis.

a. *biļke.* Kada plodi zemaļski i žita . . . ginu . . . od lišaja i od rđe. J. Matović 486—487. Po stablama se čokoća vata maovina i lišaji. P. Bolić, vinod. 1, 215. Lišaji (‚Lichenes'). K. Crnogorac, bot. 16. Lišaj, cslav. лишай, rus. лишай, češ. luž. lišej, lišava, bug. lišij, pol. lišajec, Lichen L. B. Šulek, im. 201.

b. *kožne bolesti (u Dubrovniku kad su na koži ļage što se laste ili što se sastoje kao iz ļuštica nalik na mekiňe,* Seborrhoea oleosa *i* sicca). — *Između rječnika u Mikaļinu* (lišaj, nemoć od obraza ‚serpigo'), *u Belinu* (‚macchia cho viene nella faccia o suole spandorsi' 448b; ‚olatica, malo che serpeggia nella faccia macchiandola' ‚serpigo' 523a), *u Bjelostjenčevu* (‚serpigo, impetigo, vitiligo, lichen l. lichene et lichenes, petigo'. 2. lišaj na obrazu ‚mentagra'), *u Jambrešićevu* (‚lichen'), *u Stulićevu* (‚volatica' ‚lichen, impitigo'), *u Voltigijinu (kod* lišaļ); *u Vukovu:* ‚die zitterflechte (hautkrankheit)' ‚lichen' ‚(österr. der zittericht)'. Odь lišaja. Sredovječn. lijek. jag. star. 10, 92. Sija polьzujutь i na lišaje i na prokazu. 110. Kraste i lišaji. Zborn. 161b. Lišaj ni na kojem obrazu pošteňa ne čini. D. Obradović, sav. 70. Lišaj, ime bolesti, koja se širi po licu uslijed živinica što se nalaze pod kožom. u Prigorju. F. Hefele. Lìšâj, lìšâja, ńešto kao čir potkožňak i biva na licu. U naše vrijeme u Stonu: „Imala sam nekakve lišaje na faci". M. Milas.

LIŠAJEVAC, lišajevca, *m. vidi* lišajvac. Lišajevac, zittwer (Sabļar), cf. Lišajvac. B. Šulek, im. 201.

LÌŠAJEVA TRÁVA, *f. ńeka biļka.* — *U Vukovu rječniku:* ‚die krebsblume' ‚Heliotropium europaeum Linn.'. — *vidi:* Lišajeva trava, nekakva biļka (Flechtenkraut?) (u Slavoniji). B. Šulek, im. 201.

LIŠAJIČIĆ, *m. prezime.* — *U naše vrijeme.* D. Avramović 239.

LIŠÀJIĆ, *m. dem.* 2. lišaj, b. — *U Vukovu rječniku.*

LIŠÀJIV, *adj. na kome su lišaji, koji boluje lišajima.* — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu* (‚mit der flechte behaftet' ‚lichene laborans'). Niko na kome bi bila mana ne vaļa da pristupa, ni šugav, ni lišajiv. Đ. Daničić, 3mojs. 21, 20.

LIŠÀJIVITI SE, lišàjivîm se, *impf. postajati ili biti lišajiv.* — *Akc. se mijeńa samo u aor.* 2 *i* 3 *sing.* lìšajivî. — *U Vukovu rječniku:* ‚flechten bekommen' ‚lichene laboro'.

LIŠÀJIVĻÊŃE, *n. djelo kojijem se ko lišajivi.* — *U Ivekovićevu rječniku.*

LÌŠAJNÎCI, lìšâjnîkâ, *m. pl. lišaji, vidi* 2. lišaj, a. — *U pisaca našega vremena.* Lišajnici spadaju među rasline i dolaze u promet. Zbornik zak. 1853. 895.

LIŠAJVAC, lišajvca, *m. ńeka biļka.* Lišajvac, Hypochoeris maculata L. (Srpski arkiv za celokupno lekarstvo). B. Šulek, im. 201.

LIŠAK, *m. ime mjestu u Srbiji u okrugu rudničkome.* Livada u Lišaku. Sr. nov. 1873. 119.

LÌŠAĻ, lìšļa, *m. vidi* 2. lišaj. — *U naše vrijeme u Istri, a između rječnika u Voltigijinu* (lišaļ, lišaj ‚volatica' ‚zitrich'). Lìšaļ ‚impetigo', gen. lìšļa. D. Nemanić, čak. kroat. stud. 19.

1. LIŠAN, lišna, *adj. vidi kod* lišno.

2. LÌŠAN, *m. vidi* nišan. — *U naše vrijeme u Crnoj Gori a između rječnika u Vukovu (s dodatkom da se govori u Podgorici i s primjerom:* Biti lišan). Niz pušku mu lišan ponesao, a s nišanom oko na zatiļak. Pjev. crn. 326b. Na Turčina lišan poperio. Nar. pjes. *u* Magaz. 1839. 111.

LIŠANI, *m. pl. ime zaseoku u Hercegovini.* Schem. hercog. 1873. 156. — *Može biti da bi po južnome govoru glasilo* Ļešani *(od* lijes).

LIŠANIN, *m. prezime.* — *U naše vrijeme.* Miladin Lišanin. Rat. 326. Čedomir Lišanin. 355.

LÌŠANITI, lìšanîm, *impf. u Vukovu rječniku:* (u Podgorici) vido nišaniti. — *isporedi* 2. lišan.

LIŠANKA, *f.* suvrst vinove loze (u Orioveu). B. Šulek, im. 201.

LIŠANSKI, *adj. koji pripada selu Lisi (vidi* 4. Lisa). Lišanska *(opština).* K. Jovanović 169.

LÌŠAŃ, lìšńa, *m. vidi* 2. lišaj.

a. *vidi* 2. lišaj, b. — *U Belinu rječniku:* ‚macchia che viene nella faccia e suole spandersi' 448b; ‚olatica, male che serpeggia nella faccia macchiandola' ‚serpigo' 523a; *i u Stulićevu:* v. lišaj *iz Belina.*

b. *vidi* 2. lišaj, a. Lišań, Lichen L. (Della Bella), v. Lišaj. B. Šulek, im. 201. — *U Belinu rječniku nema toga značeńa.*

LÌŠAŃÊŃE, *n. djelo kojijem se lišani.* — *U Vukovu rječniku.*

LÍŠATI, lîšâm, *impf.* lišiti, *vidi* lišavati. — *Riječ je stara, isporedi stslov.* lišati, *rus.* лишать. — *Samo u crkvenome jeziku, a između rječnika u Stulićevu* (‚deficere, decrescere' *s dodatkom da je uzeto iz brevijara, ali je značeńe griješkom zabilježeno kao da je pasivni ili refleksivni glagol). — Od dva primjera što imam u prvome je stariński part. praes. pass.:* Vь nezaapu sego vьsego lišajemь budu. Danilo 200; *a u drugome je sa* se, *refleksivno:* Vьsakogo lišajušte se têlesnaago pokoja. Danilo 257.

LIŠÁVÂŃE, *n. djelo kojijem ko lišava ili se lišava.* — *U prvome (aktivnome) značeńu u Ivekovićevu rječniku* (radńa kojom tko lišava koga čega); *u drugome (pasivnome ili refleksivnome) u Vukovu* (‚das verlieren' ‚spoliatio').

LIŠÁVATI, lišâvâm, *impf.* lišiti. — *Akc. kaki je u inf. taki je u praes. 3 pl.* lišávajû, *u aor.* lišávah, *u ger. praes.* lišávajûći, *u ger. praet.* lišávâvši, *u part. praet. act.* lišávao; *u ostalijem je oblicima onaki kaki je u praes. 1 sing.* — *U naše vrijeme.*

a. *aktivno (nema u Vukovu rječniku).* Kojima su i*(h)* lišavala mira i ńegovi*(h)* blagoslova. Nov. sr. 1834. 53. Ono ga lišava prava na samostalnost. M. Pavlinović, razg. 72. Lišavati krjeposti ugovorne ustanove. Zbornik zak. 1866. 50. — *I u Ivekovićevu rječniku:* govori se u Hrvatskoj prema v. pf. ‚lišiti', i ‚lišavati koga čega', znači: uzimati mu što, berauben, spoliare.

b. *sa* se, *pasivno ili refleksivno.* — *Između rječnika u Vukovu:* (u vojvodstvu) ‚verlieren, beraubt werden, entbehren' ‚spolior' *s primjerom:* Zbog ńega lišavam se zdravļa. — Lišavam se drago. L. Milovanov 114. S početkom krjeposti ovoga zakona lišavaju se svi prijašńi zakoni moći. Zbornik zak. 1853. 141.

LÍŠCE, *n. dem.* lice. — *Postaje od* lic- *nastavkom* ьce; *pred* ь *mijeńa se* -c- *na* č *(vidi* ličce), *pa pošto se* ь *ne izgovara,* -č- *ispred* c *mijeńa se na* š. — *isporedi* lihce *i* likce. — *Od* XVI *vijeka po zapadńijem krajevima gotovo samo u pjesmi, a između rječnika u Stulićevu:* lišce, malo lice ‚parvus visus, parva facies', *i u Vukovu:* (u gorńemu primorju) dim. v. lice.

a. *vidi* lice, 1. Nemoj se, gospo, tim uzdati, ni po lišcu sud' človika, er mu nijo moć do vika srce, misal, ni ćud znati. M. Pelegrinović 182. Klańa'u lišca, steru krila oko ogleda svoga mila. J. Kavańin 499b. Rukom ju je udrila uz rumeno bijelo lišce. Nar. pjes. mikl. beitr. 1, 18. Suze su je polile niz rumeno bijelo lišce. 1, 20. A drugi mi podignu koprenu sa bijela lišca. 1, 36. Drugi biše Savo kaluđere koji suzam svoje lišce pere. And. Kačić, razg. 18b. Tere biži u luge zelene, neka ńemu bilo lišce vene. 19a. K ńoj dolaze Poļičkińe mlade, ter na vodi bilo lišce lade. 280b. Ne gledati ga u lišce. Ant. Kadčić 253. Bilo čelo a lišce okruglo, obrazi joj pramalitna ruža. M. Katančić 67. Za godinu lišca ne umila. Nar. pjes. vuk. 3, 513. Umiva se gizdava divojka, sinu lišce kano žarko sunce. 3, 547. Što si tako u lišcu blijeda? Nar. pjes. herc. vuk. 55. U lišce je perom udarila. 76. Kakvo mi je lišce tvoje? 268. Proli suze nuz bijelo lišce. Nar. pjes. vila. 1867. 304. Zavij lišce u mahramu. 1868. 624. Kad im vince udari u lišce. Nar. pjes. krasić. 1, 44. Kad je mladoj lišce dogrijalo. Nar. pjes. istr. 1, 17. A u bijela lišca im udara rumenilo od ogńeva žara. Osvetn. 1, 43. Ruke šire, u lišca se ļube. 1, 58. Al' i tu ih milost grije toli, da drug drugu i krvi iz lišca ulit hoće. 1, 62. Kloni lišce, crne veđe svija. 2, 7. Gorka mu se suza otisnula, izpod veđa lišce opržila. 3, 97. Obadva mladenca lišca miju, Bogu zaupiju. 4, 30. — Prečisto jest lišce tvoje *(o crkvi).* J. Kavańin 511a. — Lišce je od srca poklisar. (Z). Poslov. danič. Primi dakle dragim srcem i s veselim liščem ovo moje dilo. J. Banovac, uboj. 3. A gleda ga ļuba iz prikrajka, u bijelu se liščU promijenila. Osvetn. 2, 1. Bijele vile, to ću vama vrelo pobuniti, neće vam se lišce sjenovati. 2, 8. A mrko mu lišce osvanulo. 2, 94. Kad Nikola društvo sagledao, na ńegovu zora liščU sinu. 3, 67. Tek nevjeru za vjeru oćute, lišca smrknu, a duše se smute. 4, 60. — Da ga Bog prokliňe i tira od svoga lišca. P. Radovčić, način. 32. Smiš približiti tvoja otrovna i nečista usta k onom liščU božaustvenomu. A. d. Bella, razgov. 202. Uživańe vikovičńe lišca Božjega. M. Zoričić, osmina. 59. — Da kum kumi bilo ļubi lišce. Nar. pjes. marj. 10. Da ti nisam lišce obļubia. Nar. pjes. istr. 1, 21. I on išće da joj ļubi lišce. 1, 51. — Mjesečno se preobrazi puno u ń lišce Trivije bile. J. Kavańin 195b. Crna zemļo, jeli tebi žao što će tvoje potavniti lišce? Osvetn. 2, 127.

b. *vidi* lice, 2, b. Lišce, prava strana na robi. u naše vrijeme u Stonu: „Jeli ovo lišce?" M. Milas.

c. *vidi* lice, 3, c. U liščU kruha. I. T. Mrnavić, ist. 131. A samo ostane izvańsko obličije, lišce kruha i vina, t. j. ostane biloća od kruha, . . . J. Banovac, razg. 228.

d. *vidi* lice, 7. Nigdar ne problide lišca mu od straha. Đ. Baraković, vil. 13. A ni jedno lišce suho na obrazu ńoj ne biše. 208. Suzami roseći po liščI obiju. 244. Da ti se nikadare od suz lišca ne osuše. Nar. pjes. mikl. beitr. 1, 15. Nigdar nisam vide' lišca rumenija. Nar. pjes. istr. 2, 12. Ter počnem celivat ńe lišca rumane. 2, 103. Zaš te van obrvi oči natkloniti, a lišca rumeni obraz pogubiti. 2, 146. A ta tvoj puntast nos med lišca usajen. Nar. pjes. mikulič. 165. Zraci žare, vrle suze jare, pa mu mrkla oba lišca ližu. Osvetn. 2, 44. Bijela se zaraziše lišca. 2, 91.

LÌŠČANIN, *m.* čovjek iz Lìšca. V. Arsenijević. — *Množina:* Lìščâni.

LÌŠČÂNKA, *f.* žensko čeļade iz Lisca. V. Arsenijević.

LIŠČEVINA, *f. ime mjestu u Srbiji u okrugu ćuprijskome.* Niva u Liščevini. Sr. nov. 1875. 800.

LÌŠČIĆ, *m.* mańi brijeg istočnije od Lisca. „Ńegova je kuća pod Liščićem". *u* Dobroselu. M. Medić.

LÌŠČIJAK, *m.* mjesto na suhoj međi iza Boričevca prema Kulen-Vakupu. „Subotom je bio bio sajam na Liščijaku". M. Medić.

LÌŠĆÂD, *f. coll. vidi* lišće. — *U jednoga pisca* XVIII *vijeka.* I letušća i zvjeradi motaju se mou lišćadi. J. Kavańin 485a.

LÌŠĆAHAN, lìšćahna, *adj. dem.* 1. list — *U*

naše vrijeme u Istri. I ta je lišćáhna. Naša sloga. god. 9, br. 10, str. 79.

LÎŠĆÂK, *m.* izopačeno od ilijištak ‚julius'. Slovinac. 1881. 418.

LIŠĆANI, *m. mjesno ime, vidi u Daničićevu rječniku:* mjesto u župi hļevanskoj koje je kraļ bosanski Ostoja dao vojvodi Hrvoju. M(on. serb). 249. (1400).

LIŠĆANKA. *f. ime nekijem vrstama grožđa.* Lišćanka, 1. weisse zimmettraube (u Gradišci); 2. blauer hainer (u Gradišci). B. Šulek, im. 201.

LIŠĆAST, *adj. listat.* — *Na jednome mjestu* XVIII *vijeka.* Prve vrste sad jest listjast. I. Jablanci 183.

LIŠĆAVINA, *f. lišće.* — *Na jednome mjestu* XVIII *vijeka.* Da početkom od tepline stabla izmeću lišćavine. J. Kavańin 472b.

LÎŠĆE, *n. coll. kao množina prema* 2. list, a *(ali vidi i* b), *kad se ne ističu listi napose.* — *Stariji su oblici* listije *i* listje *(zadńi se oblik nalazi do današńega doba, i to u pisaca koji možebiti tako ne govore nego* lišće). — *Riječ je praslavenska, isporedi stslov.* listije *(i* listvije), *rus.* листье *(i* листвие), *češ.* listi, *poļ.* liście. — *Između rječnika u Mikaļinu* (od listja ‚frondeus'; listje koje pada s duba ‚quisquiliae, folia caduca'; puštati listje, činiti listje ‚exire in folia'; *sve kod* list), *u Belinu* (listje ‚foglie' ‚folia' 321ab), *u Bjelostjenčevu* (listje zeleno ili svetečno listje ‚folia festa'. 2. listje kô iz dreva opada ‚folia caduca, arida, quisquiliae'. 3. listje pušćam ‚exeo in folia'), *u Stulićevu* (listje ‚folia, frondes, foliorum copia'), *u Voltiģijinu* (listje ‚foglie, fogliame' ‚eine menge blätter'); *u Vukovu:* (coll.) ‚das laub' ‚folia'; *u Daničićevu* (listije ‚folia').

a. *prema* 2. list, a. Dafinovo korenije i listije. Sredovječn. lijek. jag. star. 10, 101. Kupinovo listije. 108. Blagovaše ali korenje od zelja ali listje od stupja. Živ. jer. star. 1, 234. Koga driva listje je na ozdravļenje ļudem. Transit. 25. Drivo koga listje ne opada. 91. Pića ńegova biše voće i listje zelija. 161. Poče to drivo cvasti i učini listje i plodi. Korizm. 35a. Smokve indijane s listjem ko obada. P. Hektorović 35. Kada mladica bude i listje izļjezlo. N. Rańina 170b. matth. 24, 32. Truhave tej kore sakriti ne more tim listjem *(dub).* N. Dimitrović 32. Kapļe od mora i listje zeleni... da budu zlobe me. 33. Nu listje od gora i zvijeri sve gorske. 44. Rosno listje po dubju. P. Zoranić 7a. Listje bodļive drače. A. Gučetić, roz. jez. 19. Vinac s mersilovim listjem spleten. Aleks. jag. star. 3, 236. Vidih listje i korenje sahnut s voćem u naglosti. J. Baraković, vil. 215. Na jutrńi dočijem hladak šušnjet listje počelo . . . I. Gundulić 70. Čuj tiho vjetrice u ovoj dubravi, pršat su počeli po listju zelenu. 125. Listje od dubov kuhane *(sic)* jidihu. F. Glavinić, cvit. 284b. Prije će svijetla šibika ova predńe uzeti listje iz nova. Ġ. Palmotić 2, 133. Šušńom zviždi i žubori kitno listje, čim trepeće. 2, 476. Trepeću kako listje kad ga nagli vitri tresu. P. Radovčić, način. 17. Stabla brez listija. M. Radnić 150a. Ovi svit ima veće oštri drača, nego lišća. A. d. Bella, razgov. 167. *(Adam)* sakri se u listje. J. Filipović 1, 252b. Kad opade na ńoj lišće. A. Boškovićeva 45. Prvi put lišće z drvja počima padati. I. Zaničić 27. Činiše mu se viditi jedan dub neizgovorne veličine, listja plemenita. And. Kačić, kor. 292. Vitrić kad pune zapadni, listje kad uztrepti. M. Katančić 40. Načupaj lisća orahov. Z. Orfelin, podr. 60. Uzmi lisća od leskovine. 276. Zlaćene grane, biserno lišće, biserno lišće, merģan jabuke. Nar. pjes. vuk. 1, 60. Raslo drvo sred raja, plemenita dafina, . . . zlatne grane spustila, lišće joj je srebrno. 1, 134. Granu ću vam srebrom prikovati, a lišće ću zlatom pozlatiti. 1, 452. Nađe čedo u gori zelenoj u vinovo lišće zavijeno. 2, 155. Sve sa gore lišće otpadaše. 3, 33. Zavi ńega u bukovo lišće. Nar. pjes. herc. vuk. 314. Kad Adam i Eva sašiše lišće smokovo za odjeću sebi. Nar. pjes. *u* Mag. 1851. 140. Došavši jež do jedne klade, uvuče se pod ńu u bukovo lišće. Vuk, poslov. 182. Tek se gora lišćem obuče. S. Ļubiša, prip. 116. Obložim ga lozovim perjem t. j. lišćem. Pravdonoša. 1851. 30. Zlatno klasje nathitilo lišće. Osvetn. 2, 28. Brže đisi, no šušnulo listje. 2, 33. Davor bdije, a krije ga listje. 2, 63. Sva je gora protrnula crna, a po gori zadrhtalo lišće. 3, 147. — Na pristoļu kelovnam suha zlata okruženu, oko kojijeh čudno kiće listja zlatna vijaše se dragijem kameńem svud pobjeno. B. Zuzeri 174. — *Nalazi se i u množini:* Da se od gore u jedan list stvore sva listja zelena. M. Vetranić 1, 106. Žive vode prisahoše, sunce i mjesec potamniše, zvijezde svjetlos izgubiše, listja od gora opadoše. Jeđupka nezn. pjesn. 239. Da duba planinskoga mogu lišća bit jezici. J. Kavańin 530b. — *Metaforički.* Stablo križ je plod koristi, Isus čovjek, a i Bog pravi, a lišće je ńega prudno sve preslavno ime čudno. J. Kavańin 367a. Zovem pak i druge naše poglavare, poļubļeno listje naše gore. A. T. Blagojević, pjesnik. 70.

b. *prema* 2. list, b *(rijetko u pisaca i nije narodno).* Blažena pisma ma i listja velik broj, u kojih pjesnima dobivah slavu ńoj! D. Rańina 66b. O listje mê spijevno ko stvori ļuven vaj, vilu mû kad divno ja služih na svit saj. 151a. Listje ‚libro' ‚liber'; listje spijevno ‚libro di poesia' ‚carminum liber'. A. d. Bella, rječn. 438a. — *Može biti da amo pripada i ovaj ne dovoļno jasan primjer:* Najde sebi lišće svetoga razmišļanja. Michelangelo. 4—5.

LIŠĆEVICA, *f. ime zaseoku u Hrvatskoj u županiji modruško-riječkoj.* Razdiļeļ. 56.

1. LIŠĆÍCE, *n. dem.* lišće. — *U dva primjera čakavska* XVII *vijeka i našega vremena.* Kada pomiguje kićeno lišćice. I. T. Mrnavić, osm. 168. Nepreteļev imam, kot v lozi lišćica. Jačke. 92.

2. LIŠĆICE, *n.* ime ńivi. D. Trsteńak. — *Može biti ista riječ što* 1. lišćice.

LÎŠÊ, *adv., conj., praep. komp. od* liho, *vidi* 1. lih, 2. — *upotrebļava se u osobitijem značenima.* — *Riječ je stara, isporedi stslov.* lišе, *rus.* лише. — *Između rječnika u Stulićevu* (v. osvem *s dodatkom da se nahodi u Ġ. Palmotića;* v. zaliho *s dodatkom da je riječ ruska;* lišе da ‚adeo, ut, ita ut, quoad, praeterquam quod' *s dodatkom da je uzeto iz brevijara) i u Daničićevu* (gledaj ‚liho'; s predlogom ‚na' ‚praecipue'; tako i s naj, *vidi kod* 1).

1. *adv. obično superlativ* naj lišе, *te od značeńa ‚naj više' prelazi na ‚osobito, naročito'.* — *Daničić je (u rječniku) shvatio kao da nije superlativ, nego kao da* naj *stoji mj. prijedloga* na *(kao što i ima u jednome primjeru, ali je tu* na *mj.* naj). — *Između rječnika u Mikaļinu* (naj lišе, navlaštito ‚praecipue, praesertim, speciatim') *i u Stulićevu* (‚praesertim, praecipue'). Vêrnêmь slugamь a naj lišе sukrьvnikomь i čedomь svojimь. Mon. serb. 225. (1395). Što namь poslužiše vsegda virьno i srьdьčano, naj lišе u tu-

račьkihь bojihь. 226. (1395). Oto poslasmo k vamь našega slugu za naše rabote i na' liše za dohodьke naše. Spom. sr. 2, 36. (1392). Ova svu mlados zamami, naj liše život moj. Š. Menčetić 13. Ter je tuj zadosti od pjesni naj liše vjekušte sladosti. M. Vetranić 2, 4. Naj liše kad tamni zagleda obraz tvoj. N. Dimitrović 35. U sve se grijehe a naj liše u gnus i smrad putevni zametoše. B. Gradić, djev. 13. Ne spi duh sveđ u nas, naj liše kad spi se. F. Lukarević 26. Prizov'mo na pomoć slavice jošte k nam, slavici od gore naj liše ki noćno pjesance sve tvore. 285. Svudi se vidi priklonstvo tvoje, a naj liše u ustrpļenju. A. Gučetić, roz. jez. 191. Veoma često ńega milova, naj liše u vrijeme kada . . . B. Kašić, iń. 62. Primati nevijerne, a naj liše sinove ebrejske. 77. Bi usilovan tamo poslat Plačida, da on odlijepi š ńih te štetne pijavice, a naj liše da nastoji . . . I. Đorđić, ben. 42. Razgleda se na to osobito i naj liše uprav srce božanstveno. I. M. Mattei XII. — *I bez* naj *u istome značeńu.* Čudiće se i užasavati premnogim detinskim i ludim poslom, te liše oni ļudi, koje za svece drži. D. Obradović, basne. 271. *ovako se i sad govori u Srbiji.* Ļ. Stojanović.

2. *conj. kao* nego *poslije negativne rečenice, isporedi* već. — *Do* XIV *vijeka.* Da nê nikêre izьma na inago Serbļina ni na inago vlaha liše na samoga isьca. Mon. serb. 29. (1240). Moj kumêrьkь i Nikonovь nê stalь u *(o)*noj rucê, liše u vaše orьćinê. 49. (1265). Da imь nê udave u komьgodê dlьgu, liše sudomь da se ištu. 51. (1240—1272). Simь ulьjaremь da nê rabote nikojere ine, liše da su ulijarije. 58—59. (1293—1302). Da ga ne izьmetu nikojimь uzrokomь, liše ako se obrête do ńega takova vinna. 81. (1302—1321).

3. *praep. prema značeńu ‚preko čega' kod* 1. lih, *postaju značeńa ‚preko, osim'.* Nî s nikimre skladan človik ki liše inih sobom je neskladan. M. Marulić 126. Taj ti črida biše od jakih bivoli vranih końi liše i crļenih voli. 14. Noe svoju sramost odkrivši grubo spa, . . Lota kad pjanost ja, ne znajuć, spi uz kih, . . . Esau liše tih prvorojenja čast i blagoslovi svih otčevih zgubi čast. 47. Tko brime vazima druzim nauk dati, ovu pomńu ima liše svih imati, da guli tamnosti i zlobšćine svake. P. Hektorović 42. — Ivanu bi takmen kino liše Boga naj veći bi rojen. Transit. 284. Pet krat sto tisuć sto ļudi car *(je)* sakupil . . . od onih, di, liše, ke timar blagovat i kih odlučiše vojnikom poslovat. H. Lucić 270. Gdi nas biše dvadeset, liše prisidac, namirnikov i prijatoļ. P. Hektorović 53. Jesu li koje ine zapovêdi lêše dekaloga? Š. Budinić, sum. 43a. Jere lêše da taj častna služenja podaju dêku, čast i urešenje sakramentom, imamo ih jošte častiti . . . 66b. Lêše da ova služenja imaju predavanje, imaju tolikojer u sebi plodnost. 66b. Ukladaju se u jino liše očitoga zlotvorja. ispr. 141. Nišće nišće nije u meni liše griha, Bože, moje. I. Ivanišević, kit. 30. Taj pas (liše one vode, koju su mu na glavu sipali) ubije jadnoga popa. S. Ļubiša, prip. 231. Otac Maksim, liše sveštenstva što je na ńemu, jest razbojnik. 252. Liše, osim. Slovinac. 1884. 143. Dadoh mu psu, liše krsta, što mi sam zapita. Srp. zora. god. 2, sv. 3, str. 58.

LIŠÊNE, *n. djelo kojijem ko liši, ili se ko ili što liši (čega). obično se upotrebļava u drugome (pasivnome) značeńu.* — *Stariji je oblik* lišenije, lišenje. — *Između rječnika u Belinu* (lišenje ‚esentione' ‚immunitas' 291b; ‚eccettione' ‚exceptio' 283b), *u Stulićevu* (‚paupertas, egestas, inopia, mendicitas, exceptio, privatio' *s dodatkom da je uzeto iz brevijara), u Daničićevu* (lišenije ‚absentia, defectus').

a. *vidi* lišiti, 3, a. Lišenije brata razdêļenije duše si vьmêńaše. Domentijanb 117. Života lišenije. Okáz. pam. šaf. 62. Ni lišenija bojećim se jego *(Boga).* Korizm. 31a. Lišeńe ‚verlust' ‚decadimento'. B. Petranović, ručn. knjiga. 23.

b. *vidi* lišiti, 1, b, *c).* Svaka će se protresti brez lišeńa. P. Knežević, osm. 145. *vidi i u Belinu i u Stulićevu rječniku.*

LIŠÈVATI, lišujêm, *impf. prema* lišiti, 1, c. — *isporedi* lišavati. — *U jednoga pisca čakavca* XVI *vijeka.* Nikadare ni lêšuju v ńoj sveti zakoni. Š. Budinić, sum. 12b. Tu ne može lêševati ni pomankati tolêkojer vas pun i cêlovit plod. 83a. Imaju biti uvižbani u onom u čemu lišuju ili pomańkavaju. ispr. 34. Da jim lišuju i mańkaju one stvari. 35.

LIŠEVNIK, *m. čovjek što ište dug, dužilac, rukodavnik.* — *U Stulićevu rječniku:* ‚creditor, exactor, redemptor, coactor' *s dodatkom da je uzeto iz brevijara.* — *Riječ je načińena od* lišiti, *možebiti jer se misli da* dužilac *hoće da ńečega liši* dužnika. — *nije dosta pouzdano.*

LIŠÎ. *adj. samo superlativ* naj liši *u značeńu: naj viši.* — *Uprav je komp. od* 1. lih. — *Na jednome mjestu* XVIII *vijeka.* A ti *(Istina govori Laži)* opaka, prika i huda, sve kê ńima snuješ smeće kroz tvoj govor pun razbluda za naj liše davaš sreće. A. Gledević 296a.

LÍŠITI, lîšîm, *pf.* privare, *oteti kome (objektu) što (u gen.);* praeterire, *mimoći, minuti.* — *Akc. kaki je u praes. taki je (u impf.* lîšâh), *u aor.* 2 *i* 3 *sing.* lîšî, *u part. praet. pass.* lîšen; *u ostalijem je oblicima onaki kaki je u inf.* — *Postaje od* 1. lih; -h *ispred* i *mijeńa se na* š. — *radi značeńa može se pomisliti na* 1. lih, 1, c, *a); ali će biti postalo od pravoga značeńa* (redundans, superfluus), *jer kad se kome što otme, može se shvatiti da ono što mu se otelo ostaje kao suvišno prema ostalome što ima: i u drugome značeńu (mimoići) misli se na ńešto što je preko ńega, dakle u prenesenome smislu više ńega.* — *Riječ je praslavenska, isporedi stslov.* lišiti, *rus.* лишить, *češ.* lišiti *(kvariti), poļ.* liszyć. — *U naše je vrijeme perfektivni glagol, ali vaļa da je ńegda bio imperfektivan, kao što je n. p. u Mrnavićevijem primjerima, a također i u češkome i poļskome jeziku. razlika se ne može poznati u svijem primjerima, s toga ih ovdje pišem skupa bez razlike.* — *Između rječnika u Belinu* (‚esentionare, dar esentione, far osente' ‚immunitatem dare' 291a; ‚eccettuare, cavar dal numero' ‚excipio' 283a; *vidi i* 1, b, *c)), u Stulićevu* (‚fraudare, privare, excipere'), *u Voltiģijinu* (‚eccettuare, esentare, esonzionare' ‚ausnehmen, befreyen'); *u Vukovu:* 1. (u vojvodstvu) koga čega ‚berauben' ‚spolio'. — 2. ne lišila te sabļa, t. j. ne mimoišla te, ne ostao od ńe ‚soll dich treffen' ‚assequi'; *u Daničićevu* (‚privare').

1. *aktivno.*

a. privare.

α) u zlome smislu, kad se objektu otme što on drži kao dobro. Nasь pribêžišta ne lišitь. Sava, sim. pam. šaf. 9. Gospodь ne lišitь dobra hodešťihь nezloboju. Mon. serb. 9. (1222—1228). Carigradskago cara liši cesarastvija. Š. Kožičić 17b. *(Papa)* Friderika II kle i časti cesarastva liši. 27b. Lišiše Grgura časti arhijerejskije. 31a. *(Car)* vojne lišaše ńih mita. 42a. — *U ovome pri-*

mjeru ima relativna rečenica mj. genetiva (ima se u misli onoga): Potanko sve sliši steć sa mnom na bliže, a pak me ne liši ča svim znat naliže. Đ. Baraković, vil. 104.

b) u dobrome smislu, kad se objektu otme što je zlo, kao izbaviti, osloboditi. Slobotu bez zidova boļe liši od zasjeda svih izvana. J. Kavańin 209a.

c) uopće, ni u dobrome ni u zlome smislu. Lišiti ugovor krjeposti nakon 6 mjeseci. Zbornik zak. 1866. 134.

b. praeterire.

a) mimoići, minuti, promašiti (objekat je u acc.). Nasь da ne lišitь Bogь svetyimi ti molitvami. Domentijana 179. Može bit, kad sliši gorući uzdasi, da t' milost ne liši i žeļu t' ugasi. Đ. Baraković, vil. 265. Zač bo smrtno ako nikogar ne liši. jar. 10. *(V)*si svita koliši znadu moje hudi, ikogar ne liši znanje moje ćudi. I. T. Mrnavić, osm. 16. Koju bez pristanka stavi se svršiti, ne hoteći danka bez ńoje lišiti. mand. 49. — *U ova dva primjera vaļa da stoji genetiv mj. akuzativa. (isti je ovaj primjer u Vukovu rječniku uz:* Ne lišila te sabļa!) Ļiši mene i moje duše! (Daleko od mene bilo!) Nar. posl. vuk. 170. Liši mene i moje kuće. V. Vrčević, niz. 30.

b) izostaviti, n. p. ńeke riječi kod čitańa, moļeńa itd. U vrime vazmeno, lišivši tu gorńu antifonu, govori se antifona: „Kraļice neba". M. Alberti 77.

c) excipere, *izuzeti, vidi i u rječnicima.* Da svaka iskusi, . . . čini tu zapovid, nikogar ne liši. Đ. Baraković, vil. 53.

c. *neprelazno,* deesse, deficere, *pomańkati. — vaļa da je ovako značeńe u ovome primjeru:* Ne može bo duh lêšiti ni pomańkati crkvi. Š. Budinić, sum. 56a. — *Ima i u Belinu rječniku:* lišiti ‚mancare, non esservi qualche cosa' ‚desum' 456a *s dodatkom da stoji s akuzativom, i s primjerom pisca M. Alberti:* Gospodin me vlada, a ništar me ne liši, *ali mislim da nije Della Bella dobro razumio taj primjer, jer* ništar *stoji kao genetiv, i značeńe je kao kod* a. *a).*

2. *pasivno.*

a. *prema* 1, a. Da crikve ne budu lišene dužne službe. Naručn. 26b. Klet bisi i biskupije lišen. S. Kožičić 20a. Roman cesarastva lišen. 46b. Lišen bisi očiju i cesarastva. 47b. Daia lišen. J. Rajić, pouč. 1, 28. Lišen biti čega zbog neupotrebļavańa ‚durch nichtgebrauch (eines rechtes) verlustig werden'. Jur. pol. terminol. 572. — Jeli tko tkoji jest lišen od potribe smrti? Blago turl. 2, 308.

b. *prema* 1, b, *c). — U Belinu rječniku:* ‚eccettuato' ‚exceptus' 283a.

3. *sa* se, *refleksivno, prema* 1, a.

a) u zlome smislu, izgubiti. — Između rječnika u Vukovu (čega, koga ‚beraubt werden, verlieren, entbehren' ‚privor, spolior'). Ne lišu se nadeždo. Domentijanb 120. Kad se bakar barabari sa zlatom taki se liši svoje vrednoće. J. Rajić, pouć. 1, 20. Koji bi zbog nepokornosti, nebrežļivosti zaslužili da se čina i zvanija liše. Nov. sr. 1835. 76. Kano vijerna kad izgubi druga pri izdahu zavjerena ļuba, jer se liši svog slobodioca . . . Osvetn. 1, 6. Lišiti se dobročinstva ‚sich der wohlthat verlustig machen' ‚decadere dal beneficio'. B. Petranović, ručna kńiga. 23. — Obêšta se i zakle ovdi pred nami, ako bi on u ovakovo štogod u budušte stupio, da se liši svoga života. Glasnik. II, 1, 156. (1808).

b) u dobrome smislu, izbaviti se, osloboditi se. Da se on liši strašne rati. I. Zanotti, en. 9. I razbiruć raj i pakle, vječnoga se zla ne lišim. J. Kavańin 30b. Zaludu se od ńih lišim, nije mi dano da pobignu. 407a. Nek se ubožtva svak ne liši. 518a. Izgorište po selih čardaci, pa se zemļa liši zlikovaca. Osvetn. 5, 24. „On se lišio od vojne". M. Pavlinović.

LIŠIV, *adj. samo u Stulićevu rječniku:* v. olišiv.

LIŠKOVAC. Liškovca, *m. ime visu u Srbiji u okrugu krajinskome.* M. Đ. Milićević, srb. 941.

LÎŠMA, *adv. osobito, naročito, vidi* liše, *od čega postaje nastavkom* ma *(isporedi* boļma, većma, veoma). — *Od* XVIII *vijeka, a između rječnika u Vukovu* (‚besonders' ‚imprimis'. cf. osobito). Za veliko vaše blagodareńe koje u dva poklonêna dekreta a lišma u oni od 22 novembra 1783 vidimo nama odlučiti naređujući se svakomu od nas plate. Starine. 10, 38. (1783).

LIŠNICA, *f. mjesno ime.*

a. *u Bosni voda.* F. Jukić, zemļ. 41.

b. *u Hrvatskoj selo u županiji zagrebačkoj.* Razdijeļ. 73.

LIŠNO, *adv. od adj.* lišan *za koji nemam potvrde. — Ima* naj lišno *na jednome mjestu* XVI *vijeka gdje kao da znači što i* naj liše *(vidi* liše). Naj lišno svak pravi, kad te smih obide, ono se pripravi da k nebu otide. Š. Menčetić 87.

LIŠŃA, *f. ime selu u Bosni u okrugu bańolučkome.* Statist. bosn. 37.

LIŠŃAĆI, Lišńaka, *m. pl. ime mjestu u Hercegovini.* Schem. herceg. 1873. 13.

LIŠŃAK, *m.* lisnik, rpa lišća. Slovinac. 1884. 31. Lišńak, lišće složeno na slog marvi za zimnicu. M. Pavlinović.

LÎŠTICA, *f. ime vodi u Bosni.* F. Jukić, zemļ. 54.

1. LÎT, *f. udarac plosnom stranom mača ili sablje; ovakovo je tumačeńe u rječnicima i ovako treba shvatiti u primjeru, ali je sva prilika da je pravo značeńe: plosna strana u mača ili sablje, što se potvrđuje i u rječnicima gdje stoji* udarati liti. — *isporedi* ličimice, litimire. — *Mislim da postaje od osnove* lyt *(vidi* 3. list), *jer ima ńeka sličnost između ļudske noge i sablje kad se gledaju sa strane. — U jednome primjeru* XVI *vijeka (kao objekat s glagolom* dati), *a između rječnika u Belinu* (‚piattonata, colpo che si dà col piano della spada' ‚lati gladii ictus' *s primjerom M. Držića;* ‚udarati liti od mača' ‚dar delle piattonate' ‚lato ense cedere' 562a) *i u Stulićevu:* ‚lati gladii vel ensis ictus' *s dodatkom da se nalazi u Gundulića(?);* udarati liti od mača ‚dare delle piattonate' ‚verberare ense (quo eo in casu instar baculi utimur)'. Sad ti dah sto liti. M. Držić 45.

2. LÎT, *f. vidi hrid, stijena. — isporedi* litica. *— Mislim da je od grč. λίθος, kamen. — Akc. se mijeńa u loc. sing* liti, *u gen. pl.* litî, *u dat., instr., loc. pl.* litima. — *U naše vrijeme u gorńemu primorju.* Ļudi su lomili ļutu lit S. Ļubiša, prip. 1. *(More)* kao zrcalo, u komu se ohola lit danimice ogleda. 4. Ruža se prekrsti, pa strmoglavi niz onu visoku lit. 80. — *I u Dubrovniku i u okolini.* „Visoka lit". „Peti se po litima". P. Budmani. — *U Vukovu je rječniku muškoga roda (vidi* 5. lit), *ali može biti da je Vuk zlo zabilježio gramatički rod.*

3. LÎT, *f.* šira iz jagođa. — u Samoboru. F. Hefele.

4. LÎT, *f. tal.* lite, *parba, parnica (na sudu).*

— *U jednoga pisca Dubrovčanina* XVII *vijeka.* Ako slijede lit koju su našli s bremenom da je nepravedna. I. Držić 303. Izgubi za ovo svoju lit. 304.

5. LÎT, *m. vidi* 2. lit *pri kraju.* — *U Vukovu rječniku:* vide litica *s dodatkom da se govori u Crnoj Gori.*

LITAK, litka, *m. ńeka ženska haljina u Srbiji u okrugu vrańskome.* U brdskim krajevima bliže k Vlasini ženske nose povrh košulje ‚litak' od vranoga šajka, koji same žene tkaju, vrane, kroje i šiju: to je kao crna popovska haljina, samo bez rukava. na nedrima je rasečena, a po dnu oivičena šikom. po ńoj se opasuju, i onda oblače leti ‚ćurče' a zimi ‚gube'. M. Đ. Milićević, kralj. srb. 313.

LITÀNIJA, *f. češće u množini:* litànije, *vidi* letanije. — *Od tal.* litanie. — *Od* XVI *vijeka, a između rječnika u Stulićevu* (v. letanije *s dodatkom da je uzeto iz brevijara*). Koja *(molitva)* zove se litanija . . . Š. Budinić, sum. 32ª. Od litanij. F. Glavinić, cvit. XXII. Od veće litanije. 113ª. Od maňe litanije ili rogacijona. 114ª. Od litanij ili rogacijonov. 112ᵇ. Litanije. L. Terzić 98. Nadoda ‚zdrava kraljice' i litanije. I. A. Nenadić, nauk. 266. Pivaju litanije od sviju svetih. A. Kanižlić, bogoljubnost. 262. Imaju na litanije odgovarati. 287. Litanije od svetoga Frančeška Saverije. fran. 236. I učile pivat litanije. M. A. Reljković, sat. C6ª. Pivajući Gospine litanije. sabr. 34. Litanija veća. I. Velikanović, uput. 3, 511. Ovo proseńe tomači s. crkva i u misi i u litanijama. J. Matović 521. Litanîji ‚litaniae', gen. litanîj. D. Nemanić, čak. kroat. stud. ıftsg. 61.

LÍTÂŃE, *n. djelo kojijem se lita.* — *U Vukovu rječniku.*

1. LÍTÂR, *m. ličina; konopac; ogrlak.* — *Od grč. λιτάριον, λιτάρι, konopac ili drugo čim se veže dva po dva psi, końi itd.* — *Od* XVII *vijeka, a između rječnika u Vukovu:* 1. vide ličina. — 2. (u Dalmaciji) oko dva prsta širok i s pulijama od kositera našaran kaiš kojijem se žene opasuju (što je koji duži, da se više puta ńime opasati može, to je ljepše).

a. *ličina ili konopac, čim se ko ili što veže.* Nego me uitiv sveži litarom. M. Divković, plač. 84. Ljude, oružja i odare, jedra, povraze i litare *(na korablji).* J. Kavańin 212ᵇ. Na Ivanu presiječe litare. Nar. pjes. juk. 400. I ńih aga sprpi u litare. Osvetn. I, 69.

b. *ogrlak (u životińa).* Pokraj đoga hrče poskakuje, a zlatan mu litar pozvekuje. Nar. pjes. vuk. 2, 271. Litarova, što bijahu oko vrata kamila ńihovijeh. Đ. Daničić, sud. 8, 26.

c. *vrsta pojasa, vidi u Vukovu rječniku.*

2. LÎTAR, lîtra, *m. metrička mjera za žitke i sitne stvari (kubični decimetar).* — *Od franc.* litre *(što je od grč. λίτρα), tal.* litro, *ńem.* liter. — *isporedi* 2. litra. — *U naše vrijeme po južnijem krajevima.*

3. LITAR, *m. ime mjestu u Srbiji u okrugu ćuprijskome.* Ńiva u Litaru. Sr. nov. 1875. 416.

LITA STIJENA, *f. mjesno ime.* — XIV *vijeka, vidi u Daničićevu rječniku:* Lita Stêna, Gračarevu je s Dosuđem išla međa ‚odь Peći u Litu Stenu'. M(on. serb). 95. (1330). *vidi:* U Liitu Stênu. Svetostef. hris. 18.

LÍTATI, lîtâm, *impf.* mollia cacare, *ispuštati meku ili žitku nečist.* — *Akc. kaki je u inf. taki je u praes.* 3 *pl.* lítajû, *u aor.* lítah, *u ger. praes.* lítajûći, *u ger. praet.* lítâvši, *u part. praes. act.* lítao; *u ostalijem je oblicima onaki kaki je u praes.* 1 *sing.* — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu* (vide blijati). — *Može imati i acc. uza se kao imperfektivni glagol prema* politati. Uzimalo davalo, s kokošima spavalo, kokoši ga litalo. (Govore đeca onome koje što pokloni, pa opet uzme natrag). Nar. posl. vuk. 330. Uzimalo davalo, pod kokoške spavalo, kokoške ga litale, a pijevci ga pitali. V. Bogišić, zborn. 506. — *I u prenesenome smislu:* svašta govoriti. „Ne litaj svašta". *u Stonu.* M. Milas.

LÍTAVICA, *f.* mollis cacatio, *djelo kojijem se lita, ili bolest kad se lita.* — *U naše vrijeme.* Poslužio ga je kao Ristu litavica. (Pripovijeda se, kako je bio ńeki Rista u kuma na časti, pak morao iza stola mnogo puta letiti na polje, i kad je došo doma te ga pitali: „Kako bijaše na časti?" odgovorio je: „Kum je lijepo podvorio svoje gosti; ali mene je moja litavica još bolje poslužila". To se veli o zloj podvorbi, o nevaljaloj, zločestoj poslugi). Nar. posl. stojan. 147. Litavica, lijavica, u naše vrijeme u Stonu: „Velika mi je litavica!" M. Milas.

LÌTAVSKÎ, *adj. koji pripada Litvi.* — *isporedi* litvanski. — *U Šulekovu rječniku:* ‚lithauisch'.

1. LÌTERA, *f. slovo, lat.* litera. — *U Bjelostjenčevu rječniku:* litera, slovo ‚litera' *i u Jambrešićevu:* ‚litera'.

2. LÌTERA, *f. vidi* litere.

LITERÁTOR, *m. književnik, ńem.* literator. — *U pisaca našega vremena.* I pokojni naš literator Vuk Karaģić. Magazin. 1866. 57.

LITERÀTÛRA, *f. književnost.* — *Od tal.* letteratura, *ńem.* literatur. — *U pisaca našega vremena.* Kakav poletarac koji traži slavu u poznańu tuđe literature. Vuk, dan. 1, 97. Jer onda u našoj literaturi niti je ko znao za mene ni za ńega. odg. na utuk. 22. Da je ovo pravo mjerilo žalosnoga staňa današńe naše literature. Vuk, nar. pjes. 2, 387.

LITERÀTÛRAN, literàtûrna, *adj. koji pripada literaturi, književan.* — *U pisaca našega vremena.* Ali se sad načinila učena (literaturna) partija. Vuk, dan. 5, 72. *vidi* Vuk, gram. i polem. spisi. 2, 422. *(Matica)* pretvorila se u literaturnu partiju. pism. 4.

LÌTERE, *f. pl. u narodnoj zagoneci našega vremena.* — *U Vukovu rječniku: u ovoj zagoneci:* Litere, litere niz kamene visjele, nit' se pekle ni varile, sav svijet odranile. — *odgonetlaj: sise, vidi* Nar. zag. novak. 207.

LÌTERICA, *f. dem.* 1. litera. — *U Bjelostjenčevu rječniku: (pl.)* literice, slovice, slova mala ‚litterae minutae l. parvae, litterae minusculae'.

LÌTI, lîjêm, *impf. ispuštati iz čega ili iz sebe što žitko (objekat) tako da pada ili teče; teći, točiti se.* — *isporedi* lijevati *i* ljevati. — *Akc. se mijeńa u aor.* 2 *i* 3 *sing.* lî, *u impt.* lîj, *u ger. praet.* lîvši, *u part. praet. act. (osim oblika* lîo, *u kome je i kratko jer stoji pred* o, *ali bi po čakavskome govoru bilo* lîl) lila, lîlo *itd. (u Dubrovniku* lîlo, lîli, lîlê) *(Daničić u* Akcenti u glagola, *str.* 60 *ne meće ovaj akcenat, može biti da ga je zaboravio), u part. praet. pass.* livên, ljêven, lît. — *Riječ je praslavenska:* liti, *ali se u sadašńemu vremenu i mijeńalo na* ê; *s toga su u ńekijem jezicima pomiješani oblici s* -i- *i s* -ê-; *isporedi stslov.* liti, lêją, *rus.* лить, лью, *češ.* líti, leji *i* liji, *polj.* lać *(od* lêti), leję; *ima i lit.* liėti. — *Miklošić misli da* li- *i* lê- *postaju od korijena* lь. — *Između rječnika u Stulićevu* (v. lijevati),

u Vukovu („giessen' ‚fundo'), *u Daničićevu* (liti, lêju ‚fundere').

1. *prelazno.*

a. *aktivno.*

a) činiti da objekat teče uopće iz čega, iz kakva suda (perfektivni je glagol proliti, izliti), *ili u drugi sud ili u drugo što žitko (perfektivni je glagol* uliti).

aa) u pravome smislu. Da drugi lije vodu. Ant. Kadčić 110. Ili odmah uļa i oceta na ńe liju. J. S. Reļković 168. Pije vino Turčin kondijerom, no sam lije, no sam čašu pije. Nar. pjes. vuk. 2, 273 Spodajte mi malo hladne vode, da je lijem mladoj na srdašce, da bi mi se sprobudila mlada. Nar. pjes. istr. 2, 66.

bb) u metaforičkome ili prenesenome smislu, vidi lijevati, 1, a, *a) cc).* Rêky icêļenija lêje. Stefan, sim. pam. šaf. 26. Bog ńu *(pravednost)* lije v nas. Š. Budinić, sum. 198b.

b) subjekat iz sebe toči što žitko (u svijem su primjerima objekat samo krv *i* suze, *vidi* lijevati, 1, a, *b) bb) aaa) i bbb).* Krv za cara lit marimo svoga. Pjev. crn. 328a. I krv liti a ne proliti je, nije bilo nit' će biti, Luka. Osvetn. 2, 23. A što ovdje krvi liste drage. 2, 178. Oj Slovini, što godir ste krvi lili crne. 2, 178. Sve se biju, jadnu krvcu liju. 3, 154. — Vije iz kih žute suze lije. J. Kavańin 413b. Kńigu štije, grozne suze lije. Nar. pjes. vuk. 1, 257. Znaš li, dušo, kad si moja bila, na mom krilu grozne suze lila? 1, 388. I on suze od obraza lije. 3, 91. Grozne suze niz obraze lije. 3, 470. Već niz lice suze lije. Nar. pjes. petr. 1, 67. Kavu pila, skrošne suze lila. Nar. pjes. istr. 2, 139. Koliko je suza kod vatre lila. S. Ļubiša, prip. 38. Pa ako je koja od ovijeh junakińa kadgod suze lila. Osvetn. 2, 7. Bijegom se spase u gradove, tamo čajat, ļute suze liti. 4, 50.

c) kao imperfektivni glagol prema politi, *vidi* lijevati, 1, a, *c).* S otim stablo u okolo lije. J. S. Reļković 273.

d) kao imperfektivni glagol prema saliti, sliti *(u kalup), isporedi* lijevati, 1, a, *d).* ‚Zvonar' od ‚zvono' (kao i onaj koji lije zvona). Vuk, dan. 3, 6. Za puščana taneta, za krstove što djeca liju od kositera. rječn. *kod* kalup. Bratac lije olovnu bešiku. *(iz narodne pjesme). kod* olovan. Ko je izmislio peći hļeb, liti svijeće . . . to ispituj marļivo. priprava. 55.

b. *pasivno (u jedinome primjeru prema* a, *d)).* Otišao si i načinio sebi druge bogove i likove livene. Đ. Daničić, 1car. 14, 9.

c. *sa* se.

a) pasivno.

aa) prema 1, a, *a).* Kad se lije vino. M. Gazarović 115b. — Znaj da valom bojna krv se lije. Osvetn. 2, 27.

bb) prema 1, a, *d).* Počnu se u Beogradu liti zvona, pa i topovi. Vuk, građa. 12—13.

cc) kao nalijevati se. More oceansko 'e sve punije, što se većma rijekam' lije. J. Kavańin 536.

b) refleksivno.

aa) kao ulijevati se. Oceansku veličinu u kôj vode prečudne se liju. J. Kavańin 438a.

bb) kao prolijevati se, *isporedi* 2. Već nekoliko dana lila se kiša bez prestanka. M. Đ. Milićević, zim. več. 260. Kiša se lila kao iz kabla. 308.

cc) metaforički. Duh sveti lije se v ńe. Š. Budinić, sum. 72b.

2. *neprelazno, kao* liti se, točiti se, teći *(obilno).* Lije kiša kao iz kabla. Nar. posl. vuk. 169. — Lije krvca niz srebrna puca. Nar. pjes. vuk. 1, 583. Od nokatah lije krvca crna. 2, 33. Onudije crna krv lijaše. Pjev. crn. 228a. Pa mu *(konju)* lije krvca iz kopitah. 275b. Kud je bije onud krvca lije. Nar. pjes. petr. 10, 627. Iz Stanojla crna krvca lije. Osvetn. 2, 143. Lije krvca od junačkih zala. 3, 102.

LÌTICA, *f. uprav dem.* 2. lit, *ali je značeńe isto. često stoji kao popuńak uz riječ* stijena. — *Akc. se mijeńa u gen. pl.* lîtîcâ. — *Od* XVI *vijeka, a između rječnika u Vukovu* („ein steiler felsen' ‚praecipitium'. cf. lit). Gdi su stijene i litice. M. Vetranić 1, 13. Najti ćeš spilu među dvije litice. 2, 190. Ino sve litica stina se obsikla. H. Lucić 218. Stijene litice nad jednim dolom zgor strašivo nadstoje. D. Zlatarić 72a. Gdi se je litica pri humu obsjekla. 80a. Da ostane djevojčica kraļevskoga od plemena sred klisura i litica ovdi od mene ostavļena. I. Gundulić 27. Na vrat me niz strmu liticu obori, zajaz' mnom u grmu vučji glad naj gori. 166—167. Ter u način poplavice, ka sve nosi što zadere, i oreć se niz litice vaļa gore, poļa ždere. 224. Pobjegoše . . . u planinskoj iskat strani štit sred jama u litici. 340. Često ravan put se učini hridi strmijeh sred litica. 501. Nu litica od svud strma sit ne dašo u dubinu. 555. Ja po tmastijeh leteć jazih uz pukline, uz litice. Ġ. Palmotić 1, 46. Hrid oštra i litica. P. Kanavelić, iv. 479. Kad grohotom niz litice sve što sadru među u more. J. Kavańin 48a. Često i ravan put se obori meju hridim i liticam. 130b. A vrh stijene i litice sivi oro gnijezdo vije. 182a. Voda romoni protječući niz litice. I. Đorđić, uzd. 36. Naga umiram sred litice. 44. *(Ptice)* drže svoje ložnice kamenite sred litice. salt. 350. Spusteći ih u procijep od litice. ben. 23. Krepos čudnovitu svoju ukopa među litice i prodoli. 26. Romoneći niz liticu. 113. Što ne sideš niže dole, prid gradom na poļu, neg se kriješ u litice? Nar. pjes. bog. 214. Kad uzide po gorah, po hridih i liticah. Đ. Bašić 231. Oko ńih divje ptice skvrče i huču iz litice. N. Marči 30. Podvij barjak u liticu stijenu. Nar. pjes. juk. 240. Od jednoga kraja do drugoga ove međe prekijem putem ima oko četiri dana hoda; ali kad bi se išlo preko gudura i litica pored ńe, bilo bi mnogo više. Vuk, živ. 225. Soko hoće visoku liticu. P. Petrović, gor. vijen. 74. Sjedne zbor za jednom liticom u odsoju. S. Ļubiša, prip. 184. Čemernu je priklonio glavu uz liticu stijenu nesmiļenu. Osvetn. 2, 61. U sve vrijeme s vama vojujući i litice krvļu zalijući. 3, 27. — *I kao ime mjestu u Srbiji u okrugu jagodinskome.* Livada u Litici. Sr. nov. 1875. 173.

LÌTIČEV, *adj. koji pripada litici.* — *U jednoga pisca našega vremena.* U nerodnu klancu litičevu. Osvetn. 3, 34.

LÌTIJA, *f. u pravoslavnoj crkvi, svečani obred po kojemu svećenici i drugi Hrišćani ophode crkvu ili veći prostor pojući i moleći se Bogu; isporedi* ophod, procesija. — *Akc. se mijeńa u gen. pl.* lîtîjâ. — *Od ngrč.* λιτή *(stgrč.* λιτή *znači molitvu uopće).* — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu* („die procession, der bittgang, der umgang' ‚pompa' *s primjerima:* Danas nose litiju. Idu s litijom). „Ne može" govorio je on opštinarima „litija da obilazi oko crkve od toga kamena". M. Đ. Milićević, pomenik. 1, 108.

LITIJANICA, *f. vidi u Daničićevu rječniku:* selo crkve bogorodičine u Arhiļovici, koje je s crkvom dala Hilandaru carica Jevdokija 1379. M(on. serb). 191.

LÌTIMICE, *adv. (uz glagol* udariti *ili drugi*

sličnì) plosnom stranom od mača ili sablje, liću (vidi 1. lit). — *isporedi* lićimiće. — *Od* XVIII *vijeka, a između rječnika u Belinu* (udarati litimice ‚dar delle piattonate' ‚lato ense caedere' 562a) *gdje se naj prije nahodi, i u Stulićevu* (litimice, udariti litimice ‚lato ense caedere' *iz Belina).* Miloš Vuka sabljom udario, ne udri ga sabljom sječimice, neg ga udre sabljom litimice. Hrv. nar. pjes. 1, 279.

LITINA DRÀGA, *f. ime mjestu na Krku.* — XV *vijeka.* V Litini Drazi. Stat. krč. ark. 2, 295. (1443).

LITINIJA, *m. prezime.* — XIV *vijeka.* Sin Ivana Litinije. Mon. croat. 44. (1379).

LITNICA, *f. ime mjestu u Srbiji u okrugu jagodinskome.* Ńiva u Litnicu. Sr. nov. 1875. 779.

LITNIĆ, *m. prezime.* — XV *vijeka.* Od Martina Litnića. Mon. croat. 124. (1485).

LÎTNUTI, lîtnêm, *pf. ispustiti jednom meku nečist iz sebe (perfektivni glagol prema* litati). — *Akc. se mijeńa u aor.* 2 *i* 3 *sing.* lîtnû. — *U Vukovu rječniku:* ‚einen weichen schiss thun' ‚caco molle'.

LÍTO, *n. vidi* 1. lit. — *U Mikaljinu rječniku:* lito, kako ti od mača ‚pars lata gladii', *i u Stulićevu:* v. lit.

LITOBA, *f. ime selu u Ugarskoj.* Šem. prav. 1878. 40.

LÌTOGRAF, *m. čovjek što (po svome zanatu) litografuje, tal.* litógrafo, *ńem.* lithograph. — *U Šulekovu rječniku znanstv. naz. kod* lithograph.

LITOGRÀFIJA, *f. pisańe ili slikańe na kamenu s kojega se štampa na hartiju; i sama takova slika na hartiji.* — *Od tuđijeh riječi što su načińene od λίθος, kamen, i γράφω, pišem.* — *Šulek ima u rječnicima* kamopis, *ali nije dobro načińena riječ, jer treba da u prvome dijelu bude osnova* kamen *a ne* kam, *isporedi* kamenopisak *(gdje stoji grješkom:* vidi kamopis, *a ovu riječ nijesam primio u rječnik).*

LITOGRÀFOVATI, litogràfujêm, *impf. štampati ili slikati litografijom.* — *Načińeno u naše vrijeme.* — *U Šulekovu rječniku znanstv. naz. kod* lithographiren *i* litografare. — *I pasivno.* Pod zavitkom nakrsnim dopušteno je slati novine i litografovane predmete. Zbornik zak. 1866. 40. — *i u Šulekovu rječniku znanstv. naz. kod* lithographisch *i* litografico.

LÍTORÊST, *vidi* ļetorast.

LÍTOŃA, *m. uprav vo, pa i čovjek, kojemu je litavica.* — *U Vukovu rječniku:* ‚das rind, oder auch der mensch der einen durchfall hat' ‚dysentericus'. — *I u metaforičkome smislu:* čovjek koji mnogo govori. u našo vrijeme u Stonu: „Litońa svašta govori". M. Milas.

LITOVANIĆ, *m. mjesno ime u Hrvatskoj.* — *vidi* Letovanić. — *Pomińe se* XVII *vijeka.* Litovanića grada. Starine. 11, 82. Kapitanu Litovanića. 84. *(oko* 1648).

1. LÌTRA, *f.* as librale, libra, *mjera za težinu što se dijelila na* 12 *unača: gotovo u svakome mjestu bila je drukčija, tako n. p. po Vukovu rječniku bilo ih je* 4 *u oci; dakle, ako uzmemo od prilike oku* = 1283 *grama, bila je od prilike litra* = 321 *gr.; u Dubrovniku ih je bilo* $3^1/_2$ *u oci, dakle od prilike litra* = 368 *gr.* — *Grč. λίτρα.* — *Riječ je stara, isporedi rus.* литра, *odakle će biti i poļ.* litra. — *Između rječnika u Mikaljinu* (litra, mjera ‚as, libra, libella, pondo'), *u Belinu* (‚libra, peso di dodici oncie' ‚libra' 438a), *u Bjelostjenčevu* (litra, litrica, pri Dalmat. 12 uncih ‚libra'), *u Stulićevu* (‚libra, pondo'), *u Vukovu* (jedna četvrtina od oke ‚gewicht und mass' ‚ponderis et mensurae genus'), *u Daničićevu* (*λίτρα* ‚libra' mjerilo se ńom srebro i zlato). Litra imaše 72 zlatnika, i razdêļaješe se na 12 česti, ty že česti naricajuše se unьgije. *iz rukop. god.* 1262. F. Miklošić, lex. palaeoslov.[2] *kod* litra. Ježe po litrê masla. Sava, tip. hil. glasn. 24, 210. Umêrihь komatь kaluđeromь têstomь u 4 litre. Deč. hris. 63. Dva deseti litarь srebra na vsako godište da dajemo monastiru svetago Pavla. Mon. serb. 278. (1413). Da vьzimajetь monastyrь na godište sto litrь srebra. 332. (1405—1427). Dva bokara srьbrьna s pokrivači pozlaćeni, a potezaju 15 litrь, 8 unača, 3 axage. 372. (1433). Dvanadesete litara. 372. (1433). 131 litru. 389. (1437). Dvê stê litrь zlata. 477. (1457). Sedmь desetь litrь zlata bez četiri unče, koja je prodavana litra po osamьdesetь i četiri dukate. 479. (1457). Da vi je ostalь dlьžanь 24 litre srebra. Spom. sr. 1, 74. (1405). Uze litru pomasti pridrage. N. Rańina 95b. joann 12, 3. Nikodemo . . . noseće miješano mire i aloja kako to litara sto. 111b. joann. 19, 39. Cijena ga jest tri litre srebra. Zborn. 29b. Stav' im pet lonaca koje su razbile, i litru konaca ku su izgubile. N. Naļešković 1, 250. Toliko litar konaca. M. Držić 133. Moglo bi se izjesti po litre jestojske. B. Kašić, zrc. 122. Stotinu litara olova. M. Radnić 209b. Mjerilo krivo jest učiniti litru ali oku, što niti je litra ni oka. 241b. Sto litara zlata. P. Macukat 52. Naša mjerila na ovem svijetu tako su lijena i opora, da na utezu kažu samo debele litre i oke. B. Zuzeri 145. Dade mu sedam litar i po zlata. J. Filipović 3, 349b. Dvadeset litara pšenice. I. A. Nenadić, nauk. 135. Tri litre zlata i dve bisera. Nar. pjes. vuk. 1, 214. Svako mu je *(puce)* od po litre zlata, a pod grlom litra i po zlata. 2, 483. Svako puce od po litru zlata. 3, 6. Sama ploča šest litara dođe. 3, 336. Svako puce miče litru zlata. 4, 56. Svakom dođe sve po litra zlata. 4, 286. Da pokopa šibu okovanu koja ždere litru tučenika. 4, 443. Tuča, brate, od četiri litre. Nar. pjes. juk. 79. Kupićemo litru zlata. Nar. pjes. istr. 3, 4. Boļa je unča pameti nego sto litara snage. (U Crnoj Gori). Nar. posl. vuk. 21. Na litre, uhodi, na drame ishodi (n. p. bolest). 188. Ćeńa je (= *cjeńa je)* kod nas duša nego litra luka. (U Grbļu). 324. Odsjekao tri litre mesa. Vuk, nar. pjes. 3, 470. Davala je svaka poreska glava na godinu po jednu litru masla. rječn. predg. III. Hiļada litara. *kod* miļar. Da plati 24 litre voska u svijeće. Pravdonoša. 1851. 25. — *Amo pripadaju i ovi primjeri, a ne pod* 2. litra: Tridesti ili četrdesti litara krvi. B. Kašić, iń. 98. Litru mlika. J. Vladmirović 19. Kupa bere devet litar vina. Nar. pjes. vuk. 2, 232.

2. LÌTRA, *vidi* 2. litar. — *Prema* 1. litra *govori se u sjevernijem krajevima.* Litra, math. ‚litre (franz. hohlmass)', tal. ‚litro', frc. egl. ‚litre'. B. Šulek, rječn. znanstv. naz.

LÌTRAT, *m. tal.* ritratto, *obraz, portret.* — *isporedi* letrat. — *U naše vrijeme u Istri.* Litrât, it. ‚ritratto', slika, fotografija. F. Simčić (u Klani).

LÌTREŃACA (litrèńača), *f. sud što bere litru čega žitkoga (vidi* 1. litra). — *U Vukovu rječniku:* ‚ein gefäss das eine „litra" hält ‚amphora „litra"-m capiens'.

LÌTRICA, *f. dem.* 1. litra. — *Od* XVIII *vijeka,*

a između rječnika u Belinu (‚libra, peso di dodici oncie' ‚libra' 438a), *u Bjelostjenčevu (kod* litra), *u Stulićevu* (‚libella'), *u Vukovu* (dim. v. litra). Svilu joj sam na oke mjerio, a suho sam na litrice zlato. Nar. pjes. bog. 256.

LITROKOS, *m. ime muško.* — XIV *vijeka.* Litrokosь z dětiju. Svetostef. hris. 31.

LÌTROSITI, litrosîm, *pf. oprostiti, izbaviti, osloboditi.* — *Od ngrč. aor.* ελύτρωσα *(praes.* λυτρόω*), otkupih.* — *Akc. se mijeña u aor.* 2 *i* 3 *sing.* lîtrosî. — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu* (koga čega ‚befreien' ‚libero', cf. oprostiti *s dodatkom da se govori u Boci i s primjerom iz narodne pjesme:* S'jeku Ivu oko noga gvožde, te ga jedva gvožda litrosiše).

LITÙRDIJA, *f. vidi* leturđija *i* leturdija. — *U naše vrijeme.* Dâ mu liturdiju na latinskim jeziku. S. Tekelija. let. 119, 15.

LITÙRĐIJA, *f. vidi* leturđija. — *Od* XVIII *vijeka (vidi i kod* liturgija). Kako su pod liturđijom uvađali pse u crkvu. A. Tomiković, živ. 202. Na jutreńu i na liturđiju. Nar. pjes. petr. 2, 40. Otpočeše časnu liturđiju. 2, 559. Kad se svrši Božja liturđija... Nar. pjes. mag. 1851. 119.

LÌTÛRĐIKA, *f. nauka o liturđiji (vidi* leturđija, b). — *isporedi* liturgika. — *U pisaca našega vremena.* Liturđika ima se predavati na preparandiji. Zbornik zak. 1868. 223.

LITURG, *m. na jednome mjestu u crkvenome jeziku, smisao nije dosta jasan, prema ngrč.* λειτουργός *značilo bi sveštenika koji obavlja crkveni obred.* Po ńeže liturgъ na groby otъlučenь jestъ i vъzakońenь, jako godê jemu da tvoritь, pače že jako vъzmožьnь. Sava, tip. stud. glasn. 40, 174.

LÌTÛRGIČKÎ, *adj. koji pripada liturgici.* Glede liturgičkih kńiga katoličke crkve... Zbornik zak. 1871. 918.

LITÙRGIJA, *f. vidi* leturđija. — *U naj starijim primjerima može se čitati i* liturđija *(isporedi).* — *Od prvijeh vremena, a između rječnika u Daničićevu* (liturgija ‚liturgia'). Tvoriti liturgiju. Stefan, sim. pam. šaf. 6. Po liturgiji. Sava, sim. pam. šaf. 12. Služiti svetuju lvturgiju. Domentijanb 77. Da se otъpêva po desetь liturgij. Mon. serb. 570. (1411). Neka liturgije poje po svomu običaju. A. Bačić 258. Ne pusti mu liturgiju služiti. A. Kanižlić, kam. 141. U prisnicih liturgiju služe. 555. U svojih kućah jesu liturgiju govorili. 580. Odoše u crkvu gdi on liturgiju reče. 816. Odma za jutrńom uļegne liturgija. S. Ļubiša, prip. 272. Nek vam vaški opojava crkve, i po vaški liturgije dava. Osvetn. 3, 77. Za parastos s liturgijom plaća se svakomu svećeniku... Zbornik zak. 1868. 153. — U svih liturgijah, toliko grčkih, koliko latinskih... I. Velikanović, uput. 3, 256.

LITÙRGÎJSKÎ, *adj. koji pripada liturgiji.* — *U jednoga pisca* XVIII *vijeku (bez* -j-). Koji god su od stvari liturgiskih to jest misnih pisali... I. Velikanović, uput. 3, 416.

LÌTÛRGIKA, *f. vidi* liturđika. Zbirka zak. 1, 161.

LITÙRGISATI, litùrgisâm *i* litùrgišôm, *impf. i pf. vidi* leturgisati. — *Od prvijeh vremena (u naj starijim primjerima radi* -g- *vidi* lvturgija). Ne po sve dni liturgisati jegda postь jestь. Sava, tip. hil. glasn. 24, 195. Sь liturgisavšimь ijerejemь. tip. stud. glasn. 40, 148. Koliko je popovь u monastiru vsi da lvturgisaju. Glasnik. 24, 277.

LÌTVA, *f.* Lithuania, *pokrajina od koje jedan dio pripada Rusiji a drugi Pruskoj.* — *Rus.* Литва. — *Od* XVII *vijeka.* On bo u vijeću združi općenu Litvu k poļskoj kraļevini. I. Gundulić 430. — *I u Šulekovu rječniku:* ‚Lithauen'.

LITVÁNAC, Litvánca, *m. vidi* Litvanin. — *U pisaca* XVIII *vijeka.* Plemenit Litvanac. A. Kanižlić, kam. 871. Svrhu Litvanaca. A. Tomiković, živ. 8.

LÌTVANIJA, *f. vidi* Litva. — *Možebiti po tal.* Lituania. — *U pisaca* XVII *i* XVIII *vijeka.* Sarmacija uzdrži u sebi Poloniju, Rusiju, Litvaniju. F. Glavinić, cvit. XIV. U Pomeraniji, Litvaniji, Šleziji. I. Jablanci 100. Velikog ercega od Litvanije. A. Tomiković, živ. 8. Na krajini Litvanije. 121. Od Litvanije. 151.

LÌTVANIN, *m. čovjek iz Litve.* — *Množina:* Litvani. — *U jednoga pisca* XVII *vijeka.* Uz gorńi Poļaci Litvani kmete se. I. T. Mrnavić, osm. 38. — *I u Šulekovu rječniku:* ‚Lithauer'.

LÌTVÂNKA, *f. žensko čeļade iz Litve.* — *U Šulekovu rječniku:* ‚Lithauerin'.

LÌTVÂNSKÎ, *adj. koji pripada Litvaniji, isporedi* litavski. — *U pisaca od* XVII *vijeka.* Ali gledaj, pak vojnici litvanskoga kneštva slijede. I. Gundulić 438. Nad poļa litvanska Samojedi više stoje. I. T. Mrnavić, osm. 39. Da je nedavno umreo u Polocku na granici litvanskoj u Rusiji čovek jedan. Nov. sr. 2, 8. — Litvanska *(zemļa) znači što i* Litvanija. Budući se u Poļsku i Litvansku naselio. A. Kanižlić, kam. 470. U Poļskoj i Litvanskoj. 869.

LIV-, *vidi* lijev *i* ļev-.

LIVA, *f. vjetar jugozapadni.* — *U Stulićevu rječniku:* ‚affrico, libeccio' ‚africus' *s dodatkom da je uzeto iz misala.* — *Može biti da je po zapadnome govoru mj.* lijeva *(strana) prema onome što je obrnut put sjevera; ili je od* livati *ili* lijevati, *jer s tijem vjetrom često biva kiša. svakako nije riječ dosta pouzdana.*

LÍVAC, lívca, *m.* fusor, *čovjek što po svojemu zanatu lijeva ili liva (n. p. topove, zvona, kipove itd.), vidi* lijevati, 1, a, *d).* — *U naše vrijeme.* Uzmi od srebra trosku, i izaći će livcu zaklad. Đ. Daničić, prič. 25, 4. Kao uzdarje, pošaļe car veštome livcu berat na nekoliko okolnih sela. M. Đ. Milićević, kraļ. srb. 410. Dva livca, što su u Beogradu lili Srbima topove. pomenik. 3, 345.

LIVAČANIN, *m. čovjek iz Livatka (?).* — *Množina:* Livačani. — *U naše vrijeme.* Dopustili smo Livadčanima da predu u Orašje. Djelovod. prot. 90.

1. LÌVADA, *f. poļe za pašu i sjenokošu (nalazi se gdjegdje i u širemu smislu: poļe, i u užemu: obrađeno poļe, usjev).* — *Od grč.* λιβάδιον. — *Akc. se mijeńa u gen. pl.* lîvâdâ. — *Po sjevernoj Dalmaciji (gdje je zapadni govor) čuje se i* ļevada *(isporedi ruski oblik).* — *Riječ je stara, isporedi stslov.* livada, *(rus.* левада). — *Između rječnika u Vrančićevu* (‚pratum; seges'), *u Mikaļinu* (livada, ńivo za sijeno ‚pratum'), *u Belinu* (‚campo da pascoli, prati' ‚agor compascuus' 163b); ‚prato, campo che non si lavora, ma si tien per pascolo' ‚pratum' 578b), *u Bjelostjenčevu* (‚pratum', v. sinokoša), *u Stulićevu* (‚pratum'), *u Voltigijinu* (‚prato, pratoria' ‚wiese'), *u Vukovu* (‚die wiese' ‚pratum', cf. sjenokos, sjenokoša), *u Daničićevu* (‚pratum'). Malymь putemь

podь livadu. Mon. serb. 93. (1330). Livadь da ne pasetь nikto. Zak. duš. pam. šaf. 35. Ašte kto popasetь livadu grêhomь . . . 35. 49. Selo sь ļudmi i livadami. Mon. serb. 122. Do livadь kraļevêhь. 123. (1336—1347). Za vyše rečenaa mêsta na Prêvlacê što ima Svetaa Gora obšte glagoļemoje Livada. 126. (1347). *(niže na istoj strani*: Prodaše mi vyše rečennoje mêsto Livadê, *gdje je čudnovat oblik, zar množina* Livade?). Ostavi svoga koña na dvoru na livadi. Zborn. 43b. Livada se uresila. Š. Menčetić—Ġ. Držić 510. Livado gizdava, jesu li t' cvijetja i trava povenul' kad zimi? N. Naļeškovič 1, 131. Zemļo, nemoj se kratiti otvorit livade. M. Držić 417. Ki nam požeže sve žitne livade. F. Lukarević 239. Tuj trava u cvijeću sred livad ravnijeh jes. I. Gundulić 77. Posred gora i livada. Ġ. Palmotić 1, 239. Livade ove narešene razlikoga kitjem cvijetja. 2, 20. Livada mi cvijetjem zene. 2, 217. Da je spustila svu vlas na te vrh podložnijeh ńoj livada. 2, 451. Ona rika ka se brijegom tiho krade priko poļa niz livade. 2, 477. Cvitak i ruža u livadi. M. Jerković 39. Kakono junci tusti tekući po livadah i pašah razkoš zemaļskih. P. Radovčić, način. 21. Livade pune cvijetja. V. Andrijašević, put. 351. U ńivi, ali vinogradu, ali vrtlu, ali u livadah. L. Terzić 242. Da ti vidiš vanka grada brda, doline, ptice i livade. P. Macukat 16. Prodadoše lipe zgrade, ńive, vrtle i livade. P. Vuletić 43. Grâd silno livade satire. A. d. Bella, razgov. 212. U lipu livadu mirisnih lijera. 240. Plodnijeh vrh livada. I. Đorđić, salt. 20. Poļa, livade i dubrave. uzd. 14. Plugovi orahu tvoje livade. B. Zuzeri 126. Da nisi pustio marvu u tuđu livadu. A. Kanižlić, bogoļubnost. 133. Drago vas je po meni oni junak pozdravio koji je šator raspeo na livadi od Budima. Nar. pjes. bog. 15. I svoje su šatore na livadi razmetnuli. 47. Skupićemo ungarske katane, otećemo poļa i livade. And. Kačić, razg. 65a. Uze ono maļo vojske, ter opali sve žito, livade . . . 111. Ńemu dužde za junaštvo dade lipe zemļe, zelene livade. 210a. Koji mu dadoše zemaļa i livada. kor. 458. Livade, poļa i planine. 86. Gore sahnu i livade. A. Kalić 501. Nijedna livada niti misto nek ne ostane kud ne bi prošli s poganlukom. B. Leaković, gov. 168. Pala magla na Bojanu, a svatovi na livadu. Nar. pjes. vuk. 1, 66. Pusti koña na livadu. 1, 116. Ja poļa imadem, stado da napasem, moja sitna kosa, zelena livada. 1, 171. Djevojka je livadu gojila, po livadi bostan posijala. 1, 286. Ko ti dade tu livadu oko kraja pokošenu? 1, 302. Dva se draga na livadi ļube, oni misle, niko ih ne vidi; al' ńih gleda zelena livada. 1, 324. A livado, ne zelenila se! 1, 324. Mome końu ne rodi livada. 1, 364. To zaćula nekošena livada. 1, 447. Al' uzrasla šenica bjelica, a oko ńe zelena livada. 2, 531. A imaš li zelenu livadu što je kosiš triput na godinu? 3, 429. Ne rodi mi livada sijeno. 3, 430. Svi ovčari uz livadu bježe. 4, 86. Aga pade na rosnu livadu, na livadi čador razapeo. 4, 472. Nigdje rodna tega uzorana, nit' livade da se końi hrane. Osvetn. 2, 97. Oranice pritisnuli orne, i livade prekrilili gojne. 3, 113. Na uznositoj livadi leži crkva. S. Ļubiša, prip. 195. — *Metaforički.* Kad se vrti tvoja kosa po zeleni od svjetovne sej livade. J. Kavańin 387a. Smrti vas svit livada. V. Došen VII. — Ti jesi livada od raskuša. P. Posilović, nasl. 74b. O livado naslađeńa. 177b. Ti si livada narešena. J. Banovac, prisv. obit. 65. — *(kao bojno poļe)* Razbojna livada kih smrtju posvoji. I. T. Mrnavić, osm. 55. — *I kao mjesno ime u Srbiji.* Livada, *ńiva u okrugu vaļevskome.* Ńiva ‚Livada'. Sr. nov. 1867. 55. — Babova Livada *u okrugu kragujevačkome.* Sr. nov. 1875. 887. — Davidna Livada *u okrugu kragujevačkome.* Livada u Davidnoj Livadi. Sr. nov. 1869. 245. — Haģijska Livada *u okrugu kneževačkome.* Ńiva kod Aģijske Livade. Sr. nov. 1871. 180. — Miļkova Livada *u okrugu kragujevačkome.* Zemļa zvana Miļkova Livada. Sr. nov. 1869. 641. — Nogoviča Livada *u okrugu kragujevačkome.* Livada u Nogoviča Livadi. Sr. nov. 1869. 243. — Velika Livada *u okrugu čačanskome.* M. Đ. Milićević, srb. 644. — *i u množini.* Livade *u okrugu vaļevskome.* — Batvakove Livade *u okrugu smederevskome.* Livada u Batvakovim Livadama. Sr. nov. 1875. 55. — Dragovačke Livade *u okrugu požarevačkome* Ńiva u Dragovački Livada. Sr. nov. 1869. 689. — Livade Glogovačke *u okrugu smederevskome.* Ńiva u Livade Glogovačke. Sr. nov. 1861. 602. — Kaluđerske Livade *u okrugu smederevskome.* Livada u Kaluđerskim Livadama. Sr. nov. 1870. 774. — Kamenite Livade *u okrugu smederevskome.* Ńiva u Kameniti Livada. Sr. nov. 1875. 108. — Karapetanske Livade *u okrugu biogradskome.* Oraća zemļa u Karapetanskim Livadama. Sr. nov. 1869. 328. — Kolarske Livade *u okrugu smederevskome.* Livada u Kolarskim Livadama. Sr. nov. 1875. 352. — Sočke Livade *u okrugu požarevačkome.* Zemļa u Sočkim Livadama. Sr. nov. 1875. 375.

2. LÌVADA, *m.* prezime. u hrvatskoj krajini. V. Arsenijević. — *Ista je riječ što* 1. livada.

LÌVADAK, livatka, *m. ime mjestu u Srbiji*: *a) u okrugu jagodinskome.* Livada u Livatku. Sr. nov. 1864. 150. — *b) u okrugu smederevskome.* Livada u Livatku. Sr. nov. 1870. 163.

LÌVADAN, livadna, *adj. koji pripada livadi.* — *Od* XVIII *vijeka, a između rječnika u Belinu* (livadni ‚pratajuolo, over pratese, di prato' ‚pratensis' 578b) *gdje se naj prije nahodi, u Stulićevu* (‚pratensis'), *u Voltiģijinu* (livadni ‚pratile, pratese' ‚zur wiese gehörig'). Zamišļajte lijere livadne. S. Rosa 77b. Krave pasijaju (= *pasijahu)* u okolo stojećim livadnim blatinam. I. J. P. Lučić, razg. 5. Blagouhanije livadni cvijeća. D. Obradović, živ. 82. Cvijeti limunski i livadni. basne. 162.

1. LÌVADÂR, *m. težak što obrađuje livade.* — *U narodnoj pjesmi našega vremena, a iz ńe u Vukovu rječniku* (‚der wiesenbauer' ‚qui pratum colit'). Oj Lazare, livadare! ko ti dade tu livadu? Nar. pjes. vuk. 1, 302.

2. LÌVADÂR, *m. ńeka biļka.* Livadar, Melampyrum arvense (pratense?) L. (Pančić). B. Šulek, im. 201.

LIVADARA, *f. mjesto u Srbiji u okrugu kragujevačkome.* Ńiva u Livadari. Sr. nov. 1875. 691.

LÌVADICA, *f. dem.* livada. — *Od* XIV *vijeka (kao mjesno ime, vidi kod* b, *c)), a između rječnika u Mikaļinu* (‚pratulum'), *u Belinu* (‚praticello' ‚pratulum' 578b), *u Stulićevu* (‚pratulum'), *u Vukovu* (dim. v. livada), *u Daničićevu (vidi* b, *c)).*

a. *uopće.* — *U narodnijem zagonetkama.* Ostade mi moj dobri *(t. j. žito)* na livadici. — E osta mi moj debeļko na livadici. Nar. zag. novak. 25.

b. *kao mjesno ime u Srbiji. a) u okrugu kragujevačkome.* Zemļa u Livadici. Sr. nov. 1867. 375. — *b) mjesto na granici između Srbije (u*

okrugu pirotskome) i Bugarske. M. Đ. Milićević, kraļ. srb. 166. — *c) selo u okrugu požarevačkome.* K. Jovanović 139. — *pomiñe se od* XIV *vijeka, vidi u Daničićevu rječniku:* selo na Moravi koje je car Lazar dao Ravanici. M(on. serb). 198. (1381). ima i sada. — *d) mjesto u okrugu rudničkome.* Ńiva u Livadici. Sr. nov. 1870. 683. — *e) mjesto u okrugu šabačkome.* Oraća zemļa u Livadici. Sr. nov. 1861. 217. — *f) mjesto u okrugu smederevskome.* Ńiva u Livadici. Sr. nov. 1874. 293. — *g) mjesto u okrugu vaļevskome.* Ńiva na Livadici. Sr. nov. 1874. 67.

LÌVADICE, *f. pl. (od* livadica), *mjesno ime.*

a. *u Srbiji mjesto u okrugu ćuprijskome.* Branik u Livadice. Sr. nov. 1875. 429.

b. *u Slavoniji u županiji srijemskoj. a)* ńiva. Erdevik u Srijemu. D. Hirc. — *b)* vrelo. Movo u Srijemu. D. Hirc.

LÌVADIČKÎ, *adj. koji pripada Livadici. a) vidi* livadica, b, *c)*. Livadička *(opština).* K. Jovanović 139. — *b) vidi* livadica, b, *f)*. Ńiva u Livadičkom Poļu. Sr. nov. 1866. 81.

LIVÀDIJA, *f.* Λεβάδεία, Λεβαδία, *pokrajina u Grčkoj. — Od* XIV *vijeka.* Na Livadiju i pročeje inyje zemļe. Danilo 354. Jezdit crnac ne pristaje priko ravne Livadije, i s lijeva mu more ostaje od Korinta zvano prije. I. Gundulić 370. — *Ima i u Belinu rječniku* („prataria, prato grande' „pratum ingens' 578b) *i u Stulićevu* („pratum ingens'), *te u objema je tumačeno: velika livada, i u Voltiģijinu uz* livada; *ali u prva dva ima Gundulićev primjer u kojemu je očito* Livadija *mjesno ime, po čemu se vidi da su ona dvojica zlo tumačila, a Voltiggi je jamačno primio iz ńih.*

LÌVADÎJSKÎ, *adj. koji pripada Livadiji.* — XIV *vijeka.* Fruzi livadijscii. Danilo 357.

LIVADŃAK, *m. ńeka biļka.* Livadńak, Salvia pratensis L. (Lazić). B. Šulek, im. 201.

LÌVADSKÎ, *adj. koji pripada livadama.* — *Od* XVII *vijeka, a između rječnika u Belinu* („pratajuolo, over pratese, di prato' „pratensis' 578b) *i u Stulićevu* (v. livadan).

a. *uopće.* Godišta jesu prilična k rosi livadskoj. M. Radnić 165b.

b. *kod mjesnoga imena:* Livadsko Brdo, *mjesto u Srbiji u županiji smederevskoj.* Vinograd u Livadskom Brdu. Sr. nov. 1875. 527.

LIVAĐAK, Livaćka, *m. ime mjestu u Srbiji u okrugu smederevskome.* Ńiva u Livaćku. Sr. nov. 1875. 667.

LIVAĐANI, *m. pl. ime selu u Slavoniji u okrugu požeškome.* Razdiļe. 127.

LIVAĐE, *n. coll. od* 1. livađe. — *Stariji je oblik* livadije. — *Od* XIII *vijeka, a između rječnika u Stulićevu* („prata, aggeres'), *u Daničićevu* (livadije „prata').

a. *uopće.* Selo s ńivijemь i sь livadijemь. Mon. serb. 64. (1293—1302).

b. *kao mjesno ime.*

a) u Srbiji. aa) mjesto u okrugu crnorječkome. Oblog u Livađu. Sr. nov. 1863. 586. — *bb) mjesto u okrugu krajinskome.* Ńiva u Livađu. Sr. nov. 1871. 388. — *cc) selo u okrugu kruševačkome.* K. Jovanović 126.

b) vidi u Daničićevu rječniku: selo blizu Prištine gdje je i sada (Hahn, reise. 165, samo što tu piše „Livadja'). Iz Livadija Petrь Golьklasь . . . Koji gredo putь po delu k Livadiju. Mon. serb. 264. (1389—1405).

LIVAJE, *f. pl. u narodnoj zagonetci našega vremena (kao mjesno ime, ali je po svoj prilici izmišļeno).* Kučka laje u Livaje, čak se čuje u Rožaje. *odgonetļaj:* puška. Nar. zag. novak. 184.

LIVAJIĆ, *m. prezime.* — *U naše vrijeme.* Schem. bosn. 1864. XVII.

LIVAK, *m. prezime.* — XV *vijeka.* Ivaniš Livak. Mon. croat. 72. (1448).

LIVAKINA, *f. mjesno ime.* — XV *vijeka.* — *Može se čitati i* Livakińa. Z grbina zemļa Livakina. Mon. croat. 159. (1495).

LIVAKIŃA, *vidi* Livakina.

1. LIVAN, livna, *adj. koji se lije ili liva (o suzama).* — *U jednome primjeru* XVII *vijeka.* Kreuza Askanijom to videći livne suze tad ronijaše. I. Zanotti, en. 43.

2. LIVAN, *m. tamjan, grč.* λιβανός. — *Riječ je stara, isporedi stslov.* livanъ *i rus.* ливанъ. — *U knigama pisanima crkvenijem ili miješanijem jezikom, a između rječnika u Stulićevu* (v. tamjan *s dodatkom da je riječ ruska).* Vъzmi livanь i volosь i rastri sijihь... Sredovječn. lijek. jag. star. 10, 102. Dadohom jemu dari: zlato i livanь i izmirnu. Starine. 22, 199. Aleksandar uzlije livan i muro i pokadi grobe. Aleks. jag. star. 3, 250.

3. LIVAN, *m.* Λίβανον, *ime gori u Siriji, vidi kod* livanski.

LIVANA, *f. ime pusti u Slavoniji u okrugu požeškome.* Razdiļe. 136.

LÌVANAT, livânta, *m. vidi* levanat. — *U primjeru čakavskome* XV *vijeka.* Kunfin z livanta. Mon. croat. 119. (1482).

LIVANČIĆ, *m. prezime.* — *U naše vrijeme.* Schem. bosn. 1864. IX. XXVIII.

LIVANOV, *adj. koji pripada livanu, vidi* F. Miklošić, lex. palaeoslov.[2] *kod* livanovъ.

LIVANSKI, *adj. koji pripada gori Livanu.* — *U primjeru* XIII *vijeka, a iz ńega u Daničićevu rječniku:* livanьskyj „Libani'. Nečьstivago visešta se aky kedri livanьskyje. Stefan, sim. pam. šaf. 23.

LIVAST, *adj.* šenut, nakriv. Stina je livasta, kad u krešeńu okrne se potkorak, te ne može od ńe ostati lice upravno. M. Pavlinović. — *Po južnome govoru vaļa da bi glasilo* ļevast, *jer po svoj prilici postaje od* lijev.

LÌVČEV, *adj. koji pripada livcu.* Ko će se održati kad se pokaže? jer je on kao ogań livčev i kao milo bjeļarsko. Đ. Daničić, malah. 3, 2.

LÌVEL, *m.* canon emphyteuticus, *tal.* livello, *kamata što se plaća za novce što je ko uzajmio i za koje je založeno nepokretno imańe bez određena vremena za vraćańe. — Po primorju od* XV *vijeka.* Jesu dali na livel i v ime livela jedan kus zemļe. Mon. croat. 136. (1489). Livelasmo, ali dasmo na livel jedan kus zemļe. 281. (1577). Dati na livel dobra nestavna. M. Bijanković 149. Koji posvojuju dobra od crikve, ili od koga mista bogoļubnoga razloge, livele, plode. 150. Učiniti inventarij od svih dobar nestavnih, od bašćin, kuć, livelih. 152.

LIVÈLATI, livèlâm, *pf. dati na livel.* — *U jednome primjeru* XVI *vijeka.* Livelasmo, ali dasmo na livel jedan kus zemļe. Mon. croat. 281. (1577).

LIVEROVIĆI, *m. ime selu u Crnoj Gori u katunskoj nahiji.* Glasnik. 40, 19. I otide niz Liverovića. Nar. pjes. vuk. 4, 90.

LÍVIĆ, *m. prezime.* — *U naše vrijeme.* Schem. jader. 1876. 53.

LIVIJESTAR, *m. ime (kaluđersko).* — *Prije našega vremena.* Livijestarь (jeromonah). S. Novaković, pom. 73.

LIVKA, *f. nejasna riječ na jednome mjestu* XVIII *vijeka, možebiti dem.* livada. Srjed pustošne njegda livke. J. Kavanin 86a.

LIVĻANI, *m. pl. ime selu, vidi u Daničićevu rječniku:* Livļane, m. pl. selo s kojim je međilo selo ‚Grьmotečь‘: ‚sь Livļani‘. M(on. serb). 93. (1330).

LÍVNICA, *f. zgrada u kojoj se što lije (salijeva), u kojoj radi livnik.* — *isporedi* lijevnica. — *U naše vrijeme, a između riječnika u Vukovu* (‚die giesserei‘ ‚officina operum fusorum‘ *s primjerom:* U nas nema ni livnice ni kovnice). Saliveni u livnici topovi. Nov. sr. 1835. 146. Kad Rusi svoja dva livca, što su u Beogradu lili Srbima topove odzovu, onda se Toma primi da upravļa livnicom. M. Đ. Milićević, pomenik. 3, 345.

LIVNIK, *m. mjesno ime.* — XVI *vijeka.* Filip Jakovļić s Livnika. Mon. croat. 182. (1501).

LÍVNO, *vidi* Hlijevno.

LÎVO, *vidi* lijevo.

LIVOČA, *f. mjesno ime, vidi u Daničićevu rječniku:* selo ‚na Vinьčê Moravê‘ koje je dala Hilandaru carica Milica: ‚Livočju‘ . . . ‚odь Livoče‘. M(on. serb). 263. ‚Gńiļanomь i Livoči . . . na među Gorńe Livočo‘. 264. (1389—1405). po tom su bile dvije, a dvije su i sada, gorńa i dońa, kod sadašńega Gilana. ‚Hahn, reise. 170. 172. 173.‘ samo što Hahn piše ‚Livotsch‘ a na karti ‚Levoč‘. pogrješka će biti ‚s Livočemь‘. M(on. serb). 263.

LIVÓNAC, Livónca, *m. čovjek iz Livonije.* — *Od* XVIII *vijeka.* Od Livonaca. A. Tomiković, živ. 234. — *I u Šulekovu rječniku:* ‚Liefländer‘.

LÌVÔNIJA, *f.* Livonia, *pokrajina u Rusiji na baltijskome moru, ńem.* Livland *i* Liefland. — *Od* XVIII *vijeka.* U Livoniji. A. Tomiković, živ. 10. — *I u Šulekovu rječniku:* ‚Liefland‘.

LIVONIJANAC, Livonijanca, *m. vidi* Livonac. — *U jednoga pisca* XVIII *vijeka.* Od Livonijanaca. A. Tomiković, živ. 113.

LÌVÔNKA, *f. žensko čeļade iz Livonije.* — *U Šulekovu rječniku:* ‚Liefländerin‘.

LÌVÔNSKÎ, *adj. koji pripada Livoniji.* — *Od* XVII *vijeka.* Nakon ńih su *(Pomoranaca)* tvrde čete livonskijeh iz prostora. I. Gundulić 438. Livonska država kod ńih Lehom služi. I. T. Mrnavić, osm. 39. Livonski *(jezik).* A. Tomiković, živ. 271. — *I u Šulekovu rječniku:* ‚liefländisch‘.

LÌVORAN, Livôrna, *adj. grad u Italiji,* Livorno. — *isporedi* Livorna, Livorno, Ligorno, Ligurna. — *U Belinu rječniku:* ‚Livorno, porto in Toscana‘ ‚Liburnum‘ 442a, *i u Voltigijinu:* ‚Livorno‘. — *U Dubrovniku se sad kaže* Livôrno, *n., te prema tome može biti i ovaj primjer* XVII *vijeka, u kome se ne zna nominativ:* Ti u Livornu gradu haja strijet po vodah građe nove. I. Gundulić 280.

LÌVÔRNA, *f. vidi* Livoran. — *U naše vrijeme u Istri.* Jadril sam Taliju do Livorne grada. Nar. pjes. istr. 2, 136.

LÌVÔRNO, *n. vidi* Livoran.

LIVRA, *f. vidi* livreja. — *Mislim da je ovakovo značeńe u jednome primjeru* XVIII *vijeka u kojemu ima samo gen. sing.* livre, *a može biti da treba čitati* livree *od nom. sing.* livrea. Premda on vrijedan sebi ni livre mu nosit ne bi. J. Kavańin 118a.

LÌVREA, *f. vidi* livra.

LÌVREJA, *f. kao uniforma što nose sluge u bogatijem kućama, franc.* livrée, *tal.* livréa, *ńem.* livree. — *U pisaca našega vremena.* Privatne sluge kod kojih je pri uniformi ili livreji oružje u običaju. Zbornik zak. god. 1853. 49. — *I u Šulekovu rječniku:* ‚livree‘.

1. LÎZA, *f.* žensko čeļade koje se svakomu ulagiva. — U naše vrijeme u Stonu: „Poznam ja onu lizu, da te Bog od ńe oslobodi!“ M. Milas. — *Vaļa da je uprav ime žensko (vidi* 2. Liza), *ali se misli na* lizańe.

2. LÎZA, *f. ime žensko, tal.* Lisa *(hyp.* Elisabetta). — *U Dubrovniku još od* XVIII *vijeka u poslovici kojoj nije posve jasan smisao (isporedi i* 1. liza). Držak je Lizi u ruci. (Z). Poslov. danič.

LIZÀBELA, *f. vrsta grožđa.* Kupčina doña. D. Hirc. — *Tal.* isabella.

LIZÀBETA, *f. žensko ime, vidi* Elizabeta *i* Jelisaveta, *tal. mlet.* Lisabeta. — *Od* XVI *vijeka.* Lizabeta, rodica tvoja. N. Rańina 16a. luc. 1, 36. Neto ču pozdravļenje Marije Lizabeta. 16b. luc. 1, 41. U ovomu veselju budući se sastala djevica s Lizabetom rodicom svojom. A. Gučetić, roz. mar. 132. Poznanje Lizabete. Ļ. Držić 98. Vidjeste li plemenitu Lizabetu? Ġ. Palmotić 1, 88. Ovu ugarska Lizabeta blagodarno ńemu posla. J. Kavańin 329a. Ńe porod dobrosrećni biše Geltruda, . . . Lizabeta, . . . I. Đorđić, ben. 54.

LÍZALAC, lizaoca, *m. čovjek što liže (u prenesenome smislu, kao* čankoliz). — *U Stulićevu rječniku:* ‚catillo‘.

LÍZÂŃE, *n. djelo kojijem se liže.* — *Stariji je oblik* lizanje. — *Između rječnika u Belinu* (lizanje ‚beccamento, beccatura‘ ‚lictus‘ 430a), *u Bjelostjenčevu, u Stulićevu, u Voltigijinu, u Vukovu.* Lizanje od mačjega jezika. (D). Poslov. danič.

LÍZATI, lîžêm, *impf. pruživši jezik iz usta (kaže se i o čeļadetu i o životińi) doticati se ńim čega jednako pomičući ga ozdo uzgore, kod čega su dva glavna značeńa:* lingere *i* lambere. — *Akc. kaki je u praes. taki je u impf.* lîžâh *i u part. praet. pass.* lîžân; *u ostalijem je oblicima onaki kaki je u inf.* — *Riječ je praslavenska, isporedi stslov.* lizati, *rus.* лизать, *češ.* lízati, *pol.* lizać. — *Korijen je indoevropski* (ligh), *isporedi lit.* lëžiu, lëšti, *iterat.* laižau, laižīti, *let.* laizīt, *jerm.* lizum, *snskr.* rih, lih, *grč.* λείχω, *lat.* lingo, *got.* bi-laigōn, *staroir.* ligim. — *Između rječnika u Vrančićevu* (‚lambere; lingere‘), *u Mikaļinu* (lizati, oblizati ‚lingo, lambo, delingo‘), *u Belinu* (‚leccare‘ ‚lambo‘ 430a), *u Bjelostjenčevu* (ližem, lizati ‚lingo. aliquid lingua molliter delibo l. tango, lambo, delingo‘), *u Jambrešićevu* (ližem ‚lingo‘), *u Stulićevu* (‚lambere, lingere, delingere, met. adulari‘), *u Voltigijinu* (‚leccare, sleccare‘ ‚lecken‘), *u Vukovu* (‚lecken‘ ‚lambo‘).

1. *prelazno (može izostati objekat).*

a. *aktivno.*

a) lingere, *objekat je ono što prione jeziku (što može biti i hrana) i tako se unosi u usta.*

aa) u pravome smislu. Lizaše psi krv Nabotovu. J. Banovac, pripov. 174. I *(hrt)* krv *(zečevu)* žeļno lizat začme. V. Došen 71a. Kadkad podaj ńoj *(kravi)* lizati soli. J. S. Reļković 93. Kad bi Mile vrlo ožednio, rosicu bi s tra-

tine lizao. Nar. pjes. marjan. 19. I stara ovca so liže. (I staru se čoeku mili veseļe kao i mladu). Nar. posl. vuk. 105. Liže kao mačka, a ždere kao vuk. (Kad ko, osobito kako žensko, jedući hoće da se stidi, a jede za dvojicu). 168. Psi lizaše krv. Đ. Daničić, 1car. 21, 19. — *Amo pripada i ovo:* Scijeńahu imat što činit s ovijem zemaļskijem gujami koje mi ližu zemļu. M. Držić 268.

bb) metaforički. Molim te, Gospodine, čini da ja budem dostojan piti srcem mojim i lizati s jezikom duše moje neprocińene kapļe krvi tvoje. J. Banovac, prisv. obit. 37. — (lizati prah = *vrlo se ponizivati).* Neprijateļi ńegovi prah će lizati. Đ. Daničić, psal. 72, 9. Prah s nogu tvojih lizaće. isai. 49, 23. — Ne mogu ti srcu odoliti, što mi nožu domet ne dosiže, da na ńemu krvnik krvcu liže! Osvetn. 1, 72. — I grle se i krv crnu ližu jedan drugom' iz obraza bijela. 2, 16 *(isporedi b) cc)).*

b) lambere, *objekat je uopće ono čega se dotiče jezik.*

aa) uopće. Otvori veliku i staru knjižurinu, . . . prevrće list po list, liže prste, da pero od pera razdvoji. S. Ļubiša, prip. 48.

bb) s objekta se unosi kao hrana u usta ono što je k ńemu prionulo. Te mi ližu skadarske sahane. Nar. pjes. vuk. 5, 256. Kad se kučka nauči ždrmńe lizati, ili kučku ubij ili ždrmńe slomi. Nar. posl. vuk. 120. Kad im ližu ka' paščad sahano. P. Petrović, gor. vijen. 75.

cc) životińe često pokazuju ovako ļubav prema čeļadetu ili drugoj životińi. Zvijer jodna drugu i ļubi i liže s velikom ļubavi. M. Vetranić 1, 468. I pas svoje psiće liza, al' im vuha ne odgriza. P. Vitezović, cvit. 128. Padoše mu *(zviri)* krotke prid nogo, ližući ga kako ļubeznivi kučići. A. d. Bella, razgov. 46. Svaka krava svoje tele liže. Nar. posl. vuk. 276. *(Djevojka)* pruži i ńemu *(lavu)* pogače, i lav uzme, pa joj stane ruku lizati. Nar. prip. vuk. 169. — *Amo pripada i ovaj primjer:* Govore niko. da medvidica, porodivši svoj plod nedovršen i nedoispuńen, s jezikom ližući ga ispuni. F. Lastrić, rad. 279. — *Mogu amo pripadati i ovaki primjeri (jamačno ne pod aa)).* Lizahu rane ńegove. Anton Dalm., nov. tešt. 112b. luc. 16, 21. Psi dohođahu i lizahu rane ńegove *(Lazarove).* M. Divković, bes. 175a. — *I o čeļadetu.* Pavla lizaše jezikom onde gdi Isukrst mrtav bišo leža'. Živ. jer. star. 1, 234. — *O čeļadetu, kao* ļubiti, cjelivati *(u ironičkome ili iperboličkome smislu).* Babu cmoka, babu liže *(snašica).* V. Došen 157b.

dd) metaforički, kao ulagivati se *(objektu), isporedi naj zadńi primjer kod cc).* Ne vaļa pļuvati ni lizati. (Ne vaļa od svoje riječi natrag udarati). Nar. posl. vuk. 195. Da ga ližu indinske balije. Nar. pjes. juk. 392. — *Slično je i u ovijem primjerima:* Tad gladi, *(tad)* riže prislatkim zgovorom, tad bode, tad liže ļubenim umorom. Đ. Baraković, vil. 150. Grci ovi sinod ližu i štuju. A. Kanižlić, kam. 409. Svrti mu se miso u tjeskobi: teško lizat zapovijedi dano. Osvetn. 4, 55.

ee) metaforički, lizati otare, *podnositi se kao licemjer* (lizati *stoji iperbolički mj.* ļubiti). Ližu otare za bit scijeńeni. B. Zuzeri 375. Lizat otare. (Z). Liže ne pristav otare. (Z). Liže svojno otare, a vuče tuđno pentare. (Z). Poslov. danič.

ff) metaforički, lizati zemļu, *ležati ničice (od žalosti ili od pokoravańa).* Tu dohodi, nica pada, liže zemļu, žalos ima. N. Marči 50.

gg) u prenesenome smislu, kad se što (subjekat) miče oko čega poput jezika kad liže. aaa) o zraci, plamenu, pari itd. Lizaše zrak ńega glavu. I. Zanotti, en. 45. Zraci žare, vrlo suze jare, pa mu mrkla oba lišca ližu. Osvetn. 2, 44. — Pećna vatra nek ne ližo zjalo. J. S. Reļković 410. Po družini lišca, vidio bi gdje ih plameu liže. Osvetn. 3, 71. — Da ne bi masne i kisele vatrene pare kotao lizale i grizlo. P. Bolić, vinodj. 2, 396. — *bbb) o tekućoj vodi.* Rijeka liže šumom obujena brda. S. Ļubiša, prip. 56. — *ccc) o sabļi.* Zlaćena ga optrkujo ćorda, pa ga liže kuda ga je klala. Osvetn. 2, 151. Gdje kog stiže tu ga gvožđem liže. 3, 104. — *ddd) u jednome primjeru* XVIII *vijeka znači što i* mazati. Briske, trišńe, višne i kajsije noži krešu baščovani višti: . . . oni rižuć ne idu do dobla već rizotke na palac ostave, posli, kad je već toplo, poprave, što sad osta tad do kore rižu, ranu voćnim i melemom ližu. J. S. Reļković 84—85.

b. *pasivno, n. p. u Belinu rječniku:* lizan ‚leccato' ‚linctus' 430a.

c. *sa* se.

a) pasivno. Da je onde on naj bliže, gdi se tuđa zdila liže. V. Došen 39b.

b) recipročno.

aa) u pravome smislu. U zajam se i goveda ližu. Nar. posl. vuk. 329. Lizati se s kim, ļubiti se (među živinom), nedopušteno kad so ļubi čovjek i žena. M. Pavlinović.

bb) u metaforičkome ili prenesenome smislu. Gušanac zasio u Biograd, pa se lizao i s Turcim i s Srbim. M. Pavlinović, razg. 86. Lizati se s kim, slagati se. „Neofit se liže s pašom", cf. ulizati se. M. Pavlinović.

2. *neprelazno, u prenesenome smislu, o čemu što se miče kao jezik kad liže. — U naše vrijeme.*

a. *o plamenu (isporedi* 1, a, *b) gg) aaa)). — Između rječnika u Vukovu:* liže plamen ‚lodern' ‚lambo' *s primjerom:* Na nozdrva maven plamen liže (Nar. pjes. vuk. 3, 236). — Dobra Šarca vrlo rasrdio, iz kopita živa vatra seva, iz nozdrva modar plamen liže. Nar. pjes. vuk. 2, 421. Ciči šara kako zmija ļuta, na nozdrve modar plamen liže. 2. 453. Iz jednoga *(kola)* modar plamen liže. Nar. pjes. srem. 33. Iz usta mu *(konju)* modar plamen liže. 36.

b. *o vodi morskoj (isporedi* 1, a, *b) gg) bbb)).* Kad more prolazi s osokaja na plimu, čuje se nekakav šapat krajem i to znamenuju s izrazom ‚more liže'. L. Zore, rib. 3, 31—32.

LÍZAVAC, lízâvca, *m. čovjek što liže (obično u prenesenome smislu, vidi* lizalac, *ili* sladokus). — *Akc. kaki je u gen. sing. taki je u ostalijem padežima, osim nom. sing., i gen. pl.* lízavâcâ. — *U Bjelostjenčevu rječniku: kajkavski* lizavec zdel ‚catillo, catilio, liguritor'; *u Jambrešićevu:* lizavec zdel ‚catilo'; *u Stulićevu:* lizavec, v. lizalac *iz Bjelostjenčeva; u Voltigijinu:* ‚leccatore' ‚lecker, näscher'; *u Vukovu:* ‚der lecker' ‚qui lambit' *s primjerom:* Ja nijesam kusavac nego lizavac. — *I vrsta ribe:* Lizavac, zlatan, javra, slinavac, pravić, pet naziva noko (cipola) vrsto ribe u Rijeci dubrovačkoj. Slovinac. 1884. 510. *vidi* slinavac.

LÍZBÔNA, *f.* Olisippo, *glavni grad u Portugaliji, portug.* Lisboa, *tal.* Lisbona. — *Od* XVII *vijeka, a između rječnika u Belinu* (‚Lisbona, città di Portogallo' ‚Olissipo' 441a). Do Lisbone. B. Kašić, fran. 34. U Lizboni, kraļestva od Portugalije čelnom mestu. F. Glavinić, cvit. 181a. U Lisboni. J. Filipović 1, 125b. — *I u Šulekovu rječniku:* ‚Lissabon'.

LÌZBÔNKA, *f. žensko čeljade iz Lizbone.* — *U Šulekovu rječniku:* ‚eine von Lissabon'.

LÌZBÔNSKÎ, *adj. koji pripada Lizboni.* — *U Šulekovu rječniku:* ‚zu Lissabon gehörig'.

LIZBÓŇANIN, *m. čovjek iz Lizbone.* — *Množina:* Lizbóňani. — *U Šulekovu rječniku:* ‚einer von Lissabon'.

LIZDÈKAČA, *f. vidi u Vukovu rječniku:* (u Boci) opregača s dugijem resama ‚eine art schürze der frauen' ‚praecinguli genus'.

LÌZDRA, *f.* veli se o lukavoj, prevejanoj curi i ženi koje lažu i mažu, štono je riječ. na Braču. A. Ostojić.

LÌZGÂR, lizgára, *m.* ašov, gvozdena lopata. U Leskovcu. M. Đurović.

LIZICA, *f. mjesno ime.* — *Pomiče se* XIV *ili* XV *vijeka.* Mêsto rekomo Lizica. Danilo 375.

LIZIJA, *m. ili f.?* pogrdna riječ. Skoroteča. 1844. 249.

LIZIKA, *f. ime ovci.* F. Kurelac, dom. živ. 32.

LIZIMAČA, *f.* (lat.) Lysimachia L. (Sabljar). B. Šulek, im. 201.

LIZÌMJER, *m. licemjer.* — *Od* XVII *vijeka u pisaca koji su mislili da postaje prvi dio od* lizati. *i u Belinu rječniku nalazi se često* -i- *mj.* je, *po čemu kao da se mislilo da je drugi dio* mir *(isporedi* lisimjer *i riječi što od ove postaju).* — *Između rječnika u Mikaljinu* (lizimir, lizimirac ‚hipocrita, fronte et vultu simulato, eruditus artificio simulationis'), *u Belinu* (lizimir ‚ipocrita' ‚hipocrita' 419b), *u Stulićevu* (lizimir ‚probitatis, virtutis, religionis simulator'; lizimjer, v. lizimir etc.). Lizimir je lažući. B. Kašić, zrc. 113.

LIZÌMJERAC, lizìmjêrca, *m. vidi* lizimjer. — *Između rječnika u Mikaljinu* (lizimirac *kod* lizimir) *gdje se naj prije nahodi, u Belinu* (lizimirac ‚ipocrita' ‚hipocrita' 419b), *u Stulićevu* (lizimirac *uz* lizimir). Kakono lizimirci to jest licemjerci. S. Rosa 76b. Ako se ovi zli drugovi namjere na koga mladića stavna u kreposti, ali na koju djevojčicu bogoljubnu, koji mrze na nečiste besjede, ter bježe od njih, tad se oni počnu rugat njima i njihovijem dobrijem djelima, sad ih nazivaju imenom od lizimiraca. Đ. Bašić 107. Lažci i lizimirci jesu. I. Velikanović, uput. 1, 410. Gospodin zovući ih *(fariseje)* lizimirce. J. Matović 411. Pisaoci knjiga ozloglasećijeh... i lizimirci. 411.

LIZÌMJERAN, lizìmjêrna, *adj. licemjeran, vidi* lizimir. — *U Belinu rječniku:* lizimjerni ‚cosa d' ipocrisia' ‚hipocriticus' 419b, *i u Stulićevu:* lizimiran ‚fictus, simulatus' *s dodatkom da je uzeto iz misala.* — *U oba rječnika ima i adv.* lizìmjêrno; *u Belinu:* lizimjerno ‚hipocritamente' ‚ipocritice' 419b, *i u Stulićevu:* lizimirno ‚ficte, simulate' *s dodatkom da je uzeto iz brevijara.*

LIZÌMJÊRČINA, *m. i f. augm.* lizimjerac. — *U Stulićevu rječniku:* lizimirčina ‚magnus probitatis etc. simulator'.

LIZÌMJERITI, lizìmjerîm, *impf. licemjeriti, vidi* lizimjer. — *U Stulićevu rječniku:* lizimiriti ‚fingere' *s dodatkom da se nahodi u Belinu (?).*

LIZIMJERJE, *n. licemjerje, vidi* lizimir. — *U Stulićevu rječniku:* lizimirje, v. lizimirnost.

LIZÌMJÊRNIK, *m. licemjernik, vidi* lizimjer. — *U Belinu rječniku:* lizimjernik ‚ipocrita' ‚hipocrita' 419b, *i u Stulićevu:* lizimirnik, v. lizimir.

LIZÌMJERNÔST, *f. licemjernost, vidi* lizimir. — *Od* XVII *vijeka, a između rječnika u Mikaljinu* (lizimirnost, lizimirstvo ‚hipocrisis, simulatio virtutis, venditatio atque ostentatio, species simulata virtutis') *gdje se naj prije nahodi, u Belinu* (lizimirnos *i* lizimjernos ‚ipocrisia, simulatione di virtù' ‚sanctitatis simulatio' 419b), *u Stulićevu* (lizimirnost ‚probitatis simulatio, fucata virtutis species'). To činite za ‚licimirnost' *(nigdje u Belinu rječniku nema oblika s* licim-; *vaja da treba čitati* z *mj.* -c-). A. d. Bella, razgov. 244—245. Lizimirnost koju više puta Isukrst pokarao. I. Velikanović, uput. 1, 346.

LIZIMJÉRSTVO, *n. licemjerstvo, vidi* lizimjer. — *Od* XVII *vijeka, a između rječnika u Mikaljinu* (lizimirstvo *kod* lizimirnost), *u Belinu* (lizimirstvo ‚ipocrisia' ‚sanctitatis simulatio' 419b), *u Stulićevu* (lizimirstvo *uz* lizimirnost). Tako i lizimirstvo učińeno za koju mu drago dobru sfrhu vazda je grijeh. B. Kašić, zrc. 113. Lizimirstvo naj blažiju od dobrote sliku hini. I. Gundulić 479. David kara lizimirstvo. I. Đorđić, salt. 185. Kad molimo u lizimirstvu. 382. Sram nepravi, lizimirstvo kê zvano je. uzd. 27. U ńimi nije vidio lizimirstva. S. Rosa 43a. Ono pak izvana činiti, što u srdcu nejmaš, istinito jest lizimirstvo i laž. I. Velikanović, uput. 1, 410.

LIZIN DVOR, *m. ime pusti u Hrvatskoj u županiji varaždinskoj.* Razdiljeļ. 96.

LÎZNUTI, lîznêm, *pf. vidi* laznuti. — *Akc. se ne mijeńa (aor.* 2 *i* 3 *sing.* lîznû, *part. praet. pass.* lîznût). — *Postaje od* lizati. — *Vaja da je riječ praslavenska, isporedi rus.* лизнуть, *češ.* líznouti, *poļ.* liznąć. — *Između rječnika u Belinu* (liznuti, liznivam ‚leccare' ‚lambo'; liznuti, lizńivam ‚leccare un poco' ‚parum lambere' 430a) *i u Stulićevu* (‚allambere, parum lambere').

a. *aktivno.* Ne da stisnem usta, i jajce liznem samo na kravajce. I. Đorđić, pjes. 91. Pusti mi krv . . ., pa neka svako jagńe od ńe samo lizne jezikom. Nar. prip. vuk. 129. Tu kliznuše Jamakovi mami, a liznuše Petrov obraz plami. Osvetn. 6. 48. Kad se i to svrši, liznu ga po čelu u nakrst. M. Đ. Milićević, živ. srb. 1, 105. Tu ju *(nevjestu)* dočekaju žene s kašikom meda koji ona liznuti mora. V. Bogišić, zborn. 252. Narod mnogo drži na održańe riječi. ko protivno uradi, kažu: „Pļunuo pa liznuo". V. Bogišić, zborn. 452.

b. *pasivno.* Liznut ‚leccato' ‚linctus'. A. d. Bella, rječn. 430a.

c. *sa* se, *pasivno.* To se reče, tri puta lizne se dete jezikom. M. Đ. Milićević, živ. srb. 1, 104.

LIZOMJÉRSTVO, *n. licemjerstvo, vidi* licomjer *i* lizimjerstvo. — *U jednoga pisca Dubrovčanina* XVII *vijeka.* Adulacijoni i lizomirstvo. I. Držić 232. Imaju odagnat . . . adulacijon ali lizomirstvo. 271—272.

LIZOPERCI, Lizoperaca, *m. pl. ime selu u Bosni u okrugu travničkome.* Statist. bosn. 71.

LIZOZDJEL, *m. čovjek što liže (po svoj prilici tuđe) zdjele, u prenesenome smislu, vidi* lizalac *i* lizavac. — *isporedi* lizozdjelac. — *U Bjelostjenćevu rječniku: (kajkavski)* lizozdel, v. lizavec.

LIZÒZDJELAC, lizòzdjêlca, *m. vidi* lizozdjel. — *U Voltigijinu rječniku: (ekavski)* lizozdelac ‚leccapiatti, scroccone' ‚schmarozer'.

LIZÙMJERAC, lizùmjêrca, *m. licemjerac, vidi* lizimjer. — *U poslovici dubrovačkoj* XVIII *vijeka.* Lizumjerac *(Daničić je naštampao* licumjerac, *ali sam dodaje da je u rukopisu* lisumjerac, *a*

to jamačno treba čitati lizumjerac) sebi je istomu nevjerac. (Z). Poslov. danič.

LÍŽBA, *f. vidi* liǵba. — *-ǵ- ispred* b *promijenilo se na* ž *(isporedi* čpag *i* špag). — *U naše vrijeme u Dubrovniku. — Zabiļežio sam akc. kako je u Vukovu rječniku, ali mislim da se govori* lîǵba *i* lîžba. — *U Vukovu rječniku:* (u Dubrovniku) ‚der ausruf' ‚pronunciatio' (cf. ličiti) *s primjerom:* Udari ližbu u grade, i tu mu do'še devojke. (Nar. pjes. vuk. 1, 419).

LÍŽBÔNA, *f. vidi* Lizbona. — *Od* XVI *vijeka.* Ivan XXII Španol rodom od Ližbone. Š. Kožičić 28b. Iz Ližbone. S. Badrić, ukaz. 62. Piše Marko od Ližbone. P. Knežević, osm. 352.

LIŽIJA, *f. vidi* liksija. — *Na jednome mjestu* XVI *vijeka.* Pera, da ližije imaš li tuj dosta, ka bilig odmije, na odru ki osta? H. Lucić 255. — *Ako je u originalu* lixije, *jamačno treba čitati* liksije, *te onda riječ* ližija *nema potvrde.*

LIŽIÒTÂR, *m. čeļade što liže otare, vidi* lizati, 1, a, *b) ee). — U jedinome se primjeru kaže o ženskome čeļadetu. — Od* XVI *vijeka i sad u Dubrovniku* (P. Budmani). Ali ću imat ženu karļivu, ali lakomu, ali ližiotar. M. Držić 397.

LÍŽIPJATE, *m. uprav čovjek što liže pjate (tañure), isporedi* lizozdjelac, ližisahan, *ali se nalazi samo nom. sing. kao ime muško u jednoga pisca* XVIII *vijeka koji ga je sam izmislio.* S jednim koji pribivaše s kraļem i čińaše smijat kraļa i ńegove vitnike i koji zvaše se Ližipjate, a primenkom Prtlažina. N. Palikuća 25.

LIŽISÀHAN, ližisàhana, *m. čovjek što liže (tuđe) sahane, vidi* lizozdjel *i* lizozdjelac. — *U dva pisca* XVII *i* XVIII *vijeka (prvi nije izgovarao* h, *pa ga nije zabiļežio, a drugo se* a *slilo s prvijem:* ližisan). Parasit iliti pohļebnik il' jošt lepše ližisan. D. Obradović, basne. 170. Brankovići i ližisahani. P. Petrović, gor. vijen. 69.

LIŽISAN, *vidi* ližisahan.

LIŽŃÍVATI, ližńujêm *ili* ližńîvâm, *impf. iterativni glagol prema* liznuti. — *Samo u Belinu rječniku: praes.* liznivam *i* liznivam *kod* liznuti, *i u Stulićevu:* liznivati, liznivam *uz* liznuti, *i praes.* liznivam *kod* liznuti. — *Kako se vidi, u oba je uzdržano -z- i nije se promijenilo na* ž, *i osim toga imaju i oblik s* -n-.

LOBAN, lobna, *adj. u jednoga pisca Dubrovčanina* XVIII *vijeka mj.* 3. laban *(vidi). — Pisac je načinio po ruskome* лобное мѣсто. Ńega vodeć na goru lobnu što reku Kalvarije. S. Rosa 159b. Na gori lobnoj zvanoj od Žudjela ‚Golgotha'. 162a.

LÒBAŃA, *f. vidi* lubańa *i* 3. lab. — *U pisaca našega vremena koji su načinili po rus.* лобъ. Lobańa ‚cranium'. J. Pančić, zoolog. 92. Ostrag mu široka lobańa. Srp. zora. god. 2, sv. 5, str. 103.

LÒBÂRDI, *m. pl. ļudi iz Lombardije. — U narodnoj pjesmi našega vremena (gdje po svoj prilici znači Talijance uopće).* Od granice krilo ucinio, po drumovi Švabe i Lobarde. Nar. pjes. krasić. 1, 102.

LOBAŠ, *m. ime muško (?). — Ima u narodnoj pjesmi našega vremena adj. poss.* Lobaševa *(o kćeri?).* Još je ļepša Lobaševa Stane. Nar. pjes. herc. vuk. 226.

LOBAŠEV, *adj. vidi kod* Lobaš.

LOBIZATI, lobizam *i* lobižem, *impf. ļubiti, cjelivati. — Riječ je stara* (lobyzati), *isporedi stslov.* lobyzati *i rus.* лобызать; *ima i stslov. oblik* lobъzati *koji će biti još stariji* (lobъzъ, *poļubac), vidi* lobzati. — *Samo u knigama pisanima crkvenijem jezikom.* Ļubazno lobizajušte... Sь slьzami pripadahu lobizajušte ... ļStarine. 22, 218. *vidi i* F. Miklošić, lex. palaeoslov.2 *kod* lobyzati.

LOBNICA, *f. mjesno ime. — Prije našega vremena.* Spom. stojan. 185.

LOBÒDA, *f.* Atriplex hortensis L. *i 'druge vrste biļaka. — Akc. se mijeńa u voc.:* lòbodo, lòbode, *a možebiti i u dat. sing.* lòbodi, *u acc. sing.* lòbodu, *u nom. i acc. pl.* lòbode. — *Riječ je praslavenska* (loboda *i* lebeda), *isporedi stslov.* loboda, *nslov.* lebeda, *malorus.* лобода, *rus.* лебеда, *češ.* loboda, lebeda, *poļ.* łoboda, lebioda. — *Može biti da je srodno s grč.* λάπαθον (lapathium, rumex, *kiselica). — Između rječnika u Vrančićevu* (‚lappa'), *u Mikaļinu* (loboda, trava ‚atriplex'; loboda divja ‚atriplex silvestris'), *u Belinu* (‚atrepice, herba' ‚atriplex'; loboda divja ‚atrepice selvaggio' 114b), *u Bjelostjenčevu* (loboda drač ili lobuda ‚atriplex hortensis, atriplexum'. 2. loboda divja ‚atriplexum sylvestre, atriplex sylvestris'), *u Stulićevu* (loboda, trava ‚atriplex, atriplexum' *iz Mikaļina;* loboda smrdeća, loboda udnasta, vrsta trave ‚galiopsi, ortica fettida' ‚urtica foetida'), *u Voltigijinu* (‚atrepice, erba nota' ‚milte'), *u Vukovu* (‚die [garten-] melde' ‚Atriplex hortense Linn.'). Listije oть pitome lobode ili sême rastlьkь s medomь stavi na ranu. Sredovječn. lijek. jag. star. 10, 107. Lis*(t)* lis*(t)* lobode, vran ti kučku probode. (Z). Poslov. danič. *(Krmci srdoboļu)* dobivaju, kada pojidu onu travu kojoj jest ime ‚divja loboda'. I. Jablanci 145. Trave koje po vinogradima rastu, kao lobode. P. Bolić, vinod. 1, 223. Brahu lobodu po cestama. Đ. Daničić, jov. 30, 4. Lòboda ‚atriplex'. D. Nemanić, čak. kroat. stud. ıfrtsg. 32. Lobòda ‚atriplex'. 39. Loboda, slov. i lobuda, lebeda, laboda, cslav. лобода, mrus. лобода, rus. лебеда, bug. lobodъ, češ. lebeda, poļ. łoboda, lebioda, luž. łoboda, rum. lobodъ, griso lontana (Pizzelli, Kuzmić), atriplice (Durante), Atriplex hortensis L. (Pančić, Vodopić). (Poslovica: Mlado kao loboda. Vodopić). B. Šulek, im. 201. — Loboda crna (mrka). (Sabļar). — Loboda divja, atriplice salvatica (Pizzelli, Aquila—Bué), 1. Halimus portulacoides Wall. (Petter); 2. Atriplex patula L. (Visiani). — Loboda morska, atriplex marina (u mletačkome rukopisu), alcino volgare (u sińskome rukopisu), Atriplex littoralis L. — Loboda pasja, češ. psi lebeda, poļ. psia łoboda, Chenopodium olidum Curt. (Durante). — Loboda pitoma, atriplice (Aquila—Bué), atriplex ortulana (u mlet. rkp.), 1. Atriplex hortensis L ; 2. Chenopodium Bonus Henricus L. (u Gospiću). — Loboda smrdeća, galiopsi, ortica fetida (iz rkp. XVI vijeka), Chenopodium olidum Curt. (Alschinger, Visiani, Vodopić). — Loboda smrduļa, galeopsis, ortica fetida (Kuzmić), Chenopodium olidum Curt. — Loboda vodena, atriplex marina (Durante), Atriplex littoralis L. — Loboda vrtna, Atriplex hortensis L. (Anselmo da Canali). B. Šulek, im. 202. — Zečija loboda (Hieracium pillosella L.). K. Crnogorac, bot. 18.

LOBODAR, *m. ime visu u Srbiji u okrugu crnoriječkome.* M. Đ. Milićević, srb. 873.

LOBODER, *m. mjesno ime u Srbiji. a) selo u okrugu jagodinskome.* K. Jovanović 111. — *b) mjesto u okrugu šabačkome.* Zemļa u Loboder. Sr. nov. 1873. 235.

LOBOR, *m. ime selu u Hrvatskoj u županiji varaždinskoj.* Razdijeļ. 105.

LOBÒRIKA, *f. vidi* lovorika. — *U jednoga pisca Bošńaka* XVIII *vijeka.* Mogli bismo i*(h)* zvati loborikom, koja je zlameńe od vičńe ciline i neockvrńene čistoće . . . Loborika u naš jezik oće reći dika i slava od čistoće. S. Margitić, fala. 23. Kitu od loborike. 211.

LOBOTINE, *f. pl. mjesno ime.* — XIV *vijeka.* Pride pred nas f*(ra)*t*(a)*r Jakov preur (s) svoju bratiiu z Lobotin. Mon. croat. 45. (1381).

LÒBUD, *m. tur.* lobut, *buzdovan, naǵak.* — *U narodnoj pjesmi našega vremena.* A danas nam dodijaše Turci, . . . na pločama poļe razniješe mećući se ǵide i lobuda. Nar. pjes. vuk. 3, 52.

LOBUDA, *f. vidi* loboda. — *Po kajkavskome govoru u Bjelostjenčevu rječniku (kod* loboda), *u Jambrešićevu* (‚atriplex'), *u Stulićevu (uz* loboda *iz Habdelićeva).*

LOBZAŃE, *n. djelo kojijem se lobza.* — *Stariji je oblik* lobzanije (lobъzanije). — *Između rječnika u Daničićevu* (lobьzanije ‚osculum'). Sladьkoje lobzanije davaje mnê. Sava, sim. pam. šaf. 10.

LOBZATI, lobzam *i* lobžem, *impf. vidi* lobizati. — *Korijen* lob *može biti u svezi s lat.* labium *i sa srvńem.* lefs. — *U samijem knigama pisanijem crkvenijem ili miješanijem jezikom, a između rječnika u Stulićevu* (lobzati, etc., vidi celivati, etc.) *i u Daničićevu* (lobьzati ‚osculari'). Želajemuju svetuju glavu ļubimago syna lobzaje i kь srьdьcu prilagaje. Domentijan^{b} 40. — *I sa* se, *recipročno.* Rekoše i mnê: „Priidi, sraduj se sa nami Ire, jako lobza". Azь že rêh: „Kto hoštetь jeje celovati, ne sušti jeje?" Starine. 22, 196. — Još u Belom na otoku Cresu vele ‚lȍbzat', a u gradu Cresu ‚lȍzbat', a znači: cjelivati. I. Milčetić.

LOCA, *f. samo u Stulićevu rječniku:* v. luža *s dodatkom da je uzeto iz Habdelićeva.*

LOCICA, *f. dem.* loca. — *U Stulićevu rječniku:* v. lužica. — *nepouzdano.*

LOČAR, *m. mjesno ime.* Da se ‚Trepańa' zove rečica koja utiče u Moravu između sela Lučana i Ločara. S. Novaković, novo brdo. 89.

LOČEVCI, Ločevaca, *m. pl. ime selu u Srbiji u okrugu rudničkome.* K. Jovanović 146.

LÒČIKA, *f. vidi* loćika. — *U Slavoniji od* XVIII *vijeka.* Prisan kruh s ločikami divjim. A. Baćić 298. Prodavati mirisne ločike sa salatom. A. T. Blagojević, khin. 53. Jedni beru klice bazovine, . . . ter je jidu na misto ločike (‚Ločika' naški, drugačije ‚salata' tuđim imenom). J. S. Reļković 168.

LOČITI, ločim, *impf. lokati.* — *U jednome primjeru* XVIII *vijeka gdje stoji samo radi slika (premda ima i rus.* лочить *i poļ.* łoczyć). Srjedu Save i Dunave srijemsko poļe Bakunt moći, neka jelen stire trave i vodice hladne loči. J. Kavańin 286^{b}.

LÓĆA, *f. lijeno i nečisto žensko čeļade.* — *isporedi* loćka. — *Akc. se mijeńa u voc.* lôćo. — *Može biti da postaje od osnove riječi* lotar *(kako misli Daničić,* osn. 61). — *U Vukovu rječniku:* (u vojvodstvu) ‚eine liederliche weibsperson' ‚mulier ignava et immunda' [cf. loćka].

LOĆICA, *f. dem.* loćika. — *U Stulićevu rječniku:* ‚lactucula'. — *nepouzdano.*

LÒĆIČINA, *f. augm.* loćika. — *U Stulićevu rječniku:* ‚vilis lactuca'. — *I u osobitome značeńu:* Loćičina, tarasaco (Pizzelli, Aquila—Buć), scariola (Aquila—Buć), Lactuca scariola L. B. Šulek, im. 202.

LÒĆIČKÎ, *adj. koji pripada selu Loćici (vidi* 2. Loćika, *a) i b)).* Loćička *(opština).* K. Jovanović 94. 108.

1. LÒĆIKA, *f.* Lactuca sativa L., *ńeka trava što se goji u vrtovima i jede se obično sa soli, uļem, octom, paprom. ovo je naj uže i pravo značeńe, ali se u pisaca nalazi i za druge trave što onako jedu* (Cichorium endivia L., Nasturtium officinale RBr., Valerianella L. *itd.), isporedi* salata. — *Akc. se mijeńa u gen. pl.* lôćîkâ. — *Riječ je praslavenska* (lot'ika), *isporedi stslov.* loštika, *nslov.* ločika, *(malorus.* łočyća), *češ.* locika. — *Očito postaje od lat.* lactuca. *Miklošić misli da je isprva postalo* loktjuka, *čim hoće da tumači stslov.* -št-; *ali toga nije potreba, jer je* -t'- *(stslov.* št) *moglo postati od* kt *ispred* i *kao u infinitivima glagola* teći, moći *itd., u* noć, moć *itd., dakle je moglo postati od* loktika *(promjena od* -u- *na* i *nije vele čudnovata, i sam je Miklošić ne tumači). ako se riječ primila i kad se već promijenilo* -kt- *na* t' *u* tekti, noktь, *vaļa da se još osjećala analogija prema ovakovijem riječima. — ima i stvńem.* lattuh, *srvńem.* lattech, *nvńem.* lattich, *gdje ima također promjena od* -u- *na* i, *ali slavenska riječ jamačno nije došla preko germanskoga jezika u kojega već nema* -kt- *(ne može se misliti na anglosaks.* leahtric). — *U pisaca Slavonaca* XVIII *vijeka ima i oblik* ločika *(vidi); ne znam, jeli primļen iz kajkavskoga govora, ili se već onda nijesu u Slavoniji dosta razlikovali glasovi ć i č. — Između rječnika u Mikaļinu* (loćika, trava ‚lactuca'; loćika naježena ‚lactuca capadox, crispa'; loćika glavata ‚lactuca laconica, sessilia'), *u Belinu* (‚lattuga, erba assai nota' ‚lactuca'; loćika glavata ‚lattuga cappucina' ‚lactuca capitata'; loćika ruda ‚lattuga crespa' ‚lactuca crispa'; loćika divja ‚lattuga salvatica' ‚lactuca sylvestris'; pitoma loćika ‚lattuga domestica' ‚lactuca sativa' 427^{b}), *u Bjelostjenčevu* (v. šalata), *u Stulićevu* (loćika, trava ‚lactuca' *i ostalo kao u Mikaļinu), u Voltiǵijinu (griješkom* ločika ‚lattuga' ‚lattich'); *u Vukovu:* (u Dubrovniku) ‚der kopfsalat' ‚Lactuca [sativa L.]'. Da jastь i kiselo mlêko gusto i loćike s octomь i pihtiju. Sredovječn. lijek. jag. star. 10, 109. Blagujuć meso u noć onoj pečeno na ogńu i kruh prijesan s loćikami grcijemi. N. Rańina 108^{a}. exod. 12, 8. Kupi konavaoskih loćika. M. Držić 133. Jesti loćike. B. Kašić, zrc. 122. Bješe potrebno jesti ga s loćikami grkijema. I. Držić 357. I s loćikam divjačnima nekisio kruh blaguju. Ǵ. Palmotić 3, 47^{a}. Blagovati će meso noći one pečeno na ogńu i kruhe prisne s loćikami divjimi. K. Pejkić 88. Blagovaće meso noć onu pečeno na ogńu, i prisan kruh s loćikami divji. J. Banovac, razg. 223. Divojka nika zajedno s loćikom oliti salatom izjide djavla. M. Zoričić, zrcalo. 9. Skočiće s mosta ćoek vrag kojega ne mogu od krvi pominati, onaki bor na onu loćiku (trava što se jede osmočana uļem, soļu i octem). S. Ļubiša, prič. 26. Loćika (lochyca u mletačkome rukopisu), rus. лочига (Lampsana), poļ. loczyga, łocyga, češ. locika: lactuca (u mlet. rkp., Pizzelli, Kuzmić), Lactuca sativa L. (Vodopić). B. Šulek, im. 202. Loćika divja (lochyca diuya u mlet. rkp.), intuba, endivia hortulana (u mlet. rkp.), indivia, tarasacon (Pizzelli), endivia salvatica (Aquila—Buć, Anselmo da Canali), 1. Cichorium intybus L., 2. scariola (Pizzelli, Bartulović, Aquila—Buć), (Lac-

tuca) scariola L. (Danilo). — Loćika nagrišpana, Lactuca crispa Roth. (Lambl). B. Šulek, im. 202. — Loćika pitoma, Lactuca sativa L. (Aquila— Buć). — Loćika praska, Urospermum picroides Desf. (Visiani, Petter). — Loćika vodena, sisimbro aquatico (u rkp. xvi vijeka), Nasturtium officinale RBr. 203.

2. LOĆIKA, *f. mjesno ime u Srbiji. a) selo u okrugu aleksinačkome.* K. Jovanović 94. — *b) selo u okrugu jagodinskome.* 108.

LOĆIKAN, loćikna, *adj. koji pripada loćici. — U Stulićevu rječniku:* ‚ex lactucis, ad lactucas spectans'. — *nepouzdano.*

LÒĆKA, *f. vidi* loća *(može biti deminutiv). — U Vukovu rječniku s dodatkom da se govori u vojvodstvu.*

LÒĆKAV, *adj. uvehnuo, učmao, vidi u Vukovu rječniku:* ‚welk' ‚flaccidus', n. p. kad zelen list duvana na suncu postoji, onda postane loćkav, dok se ne osuši. — *Može biti u svezi s* loćka, loća.

LÒĆŃÂK, loćnáka, *m.* kad su se samlile masline, uļe što samo proteče iz tijeska a da se nije ni malo izažimalo; čuje se tal. ‚olio vergine'. na Braču. A. Ostojić.

LODING, *m. vidi* fišek. — *Od ńem.* ladung. — *U Bjelostjenčevu rječniku:* loding, lodinge, kehar, fišale ‚theca pulveraria sclopetariorum'.

LODOMERIJA, *f.* Lodomeria, *jedan dio kraļestva Galicije (u Austriji).* Lodomerija na silene trave rijeke upravļa. J. Kavańin 283a.

LODÒVÎK, *vidi* Lodoviko.

LODÒVÎKO, *m. ime muško, ńem.* Ludwig, *ali po tal.* Lodovico. — *Može biti da ima i nom.* Lodòvîk. — *Od* xv *vijeka.* Meštra Lodovika. Mon. croat. 320. (1465). V životi sv. Lodovika kraļa franačkoga. Naručn. 33a. Va vrime kraļa Lodovika. Mirakuli. 149. Pojde v Francu k Lodoviku caru. Š. Kožičić 18b. Lodoviko prvih veli vjerno službu uzdarova. J. Kavańin 121b.

LÒDRICA, *f. vrsta suda, ili sud uopće (?). — Biće tuđa riječ, ne znam jeli od tal. mlet.* ludro, *mijeh. — Od* xvi *vijeka po sjeverozapadnijem krajevima, a između rječnika u Bjelostjenčevu* (lodrica vinska ‚cadus, oenophorum'. 2. lodrica vodena ‚hydria') *i u Voltiģijinu* (‚secchia' ‚eimer, wasserkanne'). Prijel jedno tarasku z jednom lodricom praha. Mon. croat. 312. (1599). Lòdrica, (u Fužini) kao čabar u čem se nosi voda na ramenima. Đ. Daničić.

LOĐANICA, *f. ime vodi u Hercegovini.* Schem. herceg. 1873. 16.

LOĐEVO, *n. ime mjestu u Srbiji u okrugu krajinskome.* Ńiva u Lođevu. Sr. nov. 1857. 535.

LOĐIN, *m.* Λογγῖνος, Longinus, *ime muško (kaluđersko). — Prije našega vremena.* Lođinь (kaluđersko). S. Novaković, pom. 74. — *vidi i* Login.

LÒFTA, *f. vidi* lopta.

LÔG, lòga, *m. postaje od korijena glagola* leći, *i ima različna značeńa. — Akc. se mijeńa u loc. sing.* lògu, *i možebiti u kojijem oblicima u množini. — Osnova je stara, isporedi* oblog, razlog, ulog *itd., vidi i glagol* ložiti. — *Od* xv *vijeka (? vidi* c) *ili od* xvii *(vidi* a), *a između rječnika u Belinu* (‚giacitojo, cioè luogo dove si giace' ‚cubile' 343b; ‚letto del fiume' ‚alveus' 319a. 543b), *u Stulićevu* (‚alveus' *iz Belina), u Voltiģijinu* (‚giacitojo, covile, covolo' ‚lager eines wilden thieres'), *u Vukovu* (‚das liegen' ‚cubitus': „leži logom").

a. *znači što i* ležańe, *a upotrebļava se samo instr. sing.* lògom *kao adv. uz glagole* ležati, počivati *itd.* Ńihovo dilo je što god leži logom. I. T. Mrnavić, ist. 183. Tko ti mari, što i logom legne? Osvetn. 4, 18. — Kada svako uho logom počivaše. I. T. Mrnavić, osm. 58. Ako logom počineš, lasno da se ne probudiš. A. Kalić 53. — Pade logom na posteļu. M. Pavlinović, rad. 43. — *Amo vaļa da pripada i ovo:* Četrdeset logom izginulo. Nar. pjes. hörm. 2, 453.

b. *mjesto gdje se leži (n. p. posteļa).*

a) uopće, vidi u Belinu rječniku.

b) mjesto ili jama gdje leže divļe životińe, vidi u Voltiģijinu rječniku. — isporedi loga, a.

c) kud teče rijeka ili potok, vidi u Belinu i Stulićevu rječniku. — isporedi korito, e. Kad je proć imala priko Jordana arka, dońe vode iztekle su i log prisušen ostavile a gorńe u svom tijeku ustale su se. B. Zuzeri 105. Zašto srce prilijepiti na imańa i ovdi nami log vaditi, kako da smo ležeće vode a ne vode sveđ tekuće? 239.

c. *u jednome primjeru* xv *vijeka s nejasnijem značeńem.* Ne mozi sići lesa v lozih ni v sinah. Stat. krč. ark. 2, 295. (1443). *na vrhu je napisano:* Kapitul za loža (ložja?) i za sini; *po tome može biti da treba čitati* ložih; *ili je štamparska pogreška mj.* luzih?

LÒGA, *f., postaje od iste osnove od koje je log.*

a. ono mesto gdi zec leži. „Ubio sam zeca na lozi". „Ja znam ńegovu logu". Ž. Radońić. — *vidi i* log, b, *b).*

b. „Ostavio sam tri svińe za logu", t. j. za pleme, za rasplod. Karlovačka okolina. D. Trsteńak.

LÒGÂŃ, logáńa, *m. vidi* lokań. — *U Stulićevu rječniku:* ‚laguna' ‚lacuna' *s dodatkom da se nahodi u pisca D. Ranine (?).*

LOGÁŃAC, logáńca, *m. dem.* logań. — *Samo u Stulićevu rječniku:* logańac, etc., v. lokańac, etc.

LOGÀRITAM, logàritma, *m. (u aritmetici) broj koji odgovara običnome broju tako da kad se ovaj množi ili dijeli, logaritam se spaja ili odbija, te se tako dobiva logaritam produkta ili kvocijenta. — U pisaca našega vremena, vidi:* Logaritam, matth. ‚logarithmus' ὁ τῶν λόγων ἀριθμός ‚logarithme', tal. ‚logaritmo', frc. ‚logarithme', egl. ‚logarithm'; obični (Briggovi) logaritmi ‚gemeine (Briggische) logarithmen', tal. ‚logaritmi volgari', frc. ‚logarithmes ordinaires'. egl. ‚Brigg's or common logarithms'; naravni logaritmi ‚natürliche logarithmen', tal. ‚logaritmi naturali', frc. ‚logarithmes naturels ou népériens', egl. ‚Napier's or natural logarithms'. B. Šulek, rječn. znanstv. naz.

LOGÀRITAMSKÎ, *adj. koji pripada logaritmima.* Logaritamski, matth. ‚logarithmisch', tal. ‚logaritmico', frc. ‚logarithmique', egl. ‚logarithmic'; logaritamski sustav, logaritmovļe ‚logarithmisches system', tal. ‚sistema di logaritmi'. B. Šulek, rječn. znanstv. naz.

LOGARÌTMÂĻKA, *f. kńiga u kojoj su napisani logaritmi prema svojijem brojevima.* Imamo logaritmaļka *(uprav* logaritmaļâkâ) složenih. M. Pavlinović, rad. 149. — *I u Šulekovu rječniku:* ‚logarithmentafel'.

LOGÀRITMIČKÎ, *adj. vidi* logaritamski. — *U Šulekovu rječniku:* ‚logarithmisch'.

LOGÀRITMOVAC, logàritmôvca, *m. broj koji odgovara ńekome logaritmu.* — ‚Logarithmand',

math. logaritmovac. B. Šulek, rječn. znanstv. naz.

LOGARÌTMÔVLJE, *n. vidi kod* logaritamski.

LOGÀRITMÔVNIK, *m. vidi* logaritmaļka. Logaritmovnik, math. ‚logarithmentafel', frc. ‚table de logarithmes', egl. ‚table of logarithms'. B. Šulek, rječn. znanstv. naz.

LÒGIČAN, lögična, *adj. vidi* logički. Logično tumačeńe zakona nastoji, da smisao zakona ustanovi ispitujuć nakanu, koju je zakonodavac imao, svrhu, koju je zakonodavac hotio polučiti. M. Derenčin, tumač građ. zak. 1, 109.

LÒGIČKÎ, *adj. koji pripada logici, koji je po logici.* Što je B. razdijelio nastavke po logičnom značeńu . . . Đ. Daničić *u* Kńiževnik. 3, 588.

LÒGIK, *m. čovjek što zna logiku; učitelj logike.* — *Od* XVII *vijeka.* Gdi retorik, logik i filosof spodoban učini se. F. Glavinić, cvit. 259a. — *I u Šulekovu rječniku:* ‚logiker'.

LÒGIKA, *f.* logica, *onaj dio filozofije što se bavi općijem zakonima za pravo mišļeńe i razloženje koje dovodi k istini.* — *S -g- uzeta je ova riječ iz ńemačkoga jezika; koji su pisci uzeli iz talijanskoga upotrebļavaju -ģ- mj. g, vidi* logģ-. — *Od* XVII *vijeka (radi Stulićeva rječnika vidi* logika). Da 4 leta retoriku, logiku i filosofiju svrši. F. Glavinić, cvit. 67a. Od logike Augustina oslobodi nas, Gospodine! 295a. Ovde bi Mrkaļ rekao: „Čudna i smešna logika, sveca mi!" Vuk, gram. i polem. spisi. 1, 199. Logika, phil. lat. ‚logica', *λογική, ὄργανον,* ‚denklehre, logik'. B. Šulek, rječn. znanstv. naz.

LOGIN, *m. vidi* Lođin. — *U Daničićevu rječniku:* Loginь ‚mitropolitь hercêgovьskyj Logvnь 1639. *(u* Hilferding,) bos. 312. — *Može biti da i u ovome primjeru treba čitati* đ *mj.* -g-.

LOGÒFÊT, *m. vidi* kanģilijer, sekretar, tajnik. — *Od grč. λογοθέτης, uprav čovjek što računa, računar.* — *U spomenicima* XIV *i* XV *vijeka.* — *U ovoj riječi od grč. θ naj češće postaje* f (logofetь) *kao što biva i u ruskome jeziku; ali se nalazi i s grčkijem slovom* logoθetь, *i to u naj starijim primjerima* (XIV *vijeka), ali već u kasnijemu primjeru istoga vijeka ima i* logofetь. (Pri logofete Dragoslavê. Mon. serb. 167 *god.* 1358). *s toga što i glas* f *nije bio posve običan u našemu jeziku, nalazi se pisano dva puta* p *a jedan put* v *mj. -f- (za ovo posļedńe Daničić misli da je pogreška, ali to nije potrebno). Sva je prilika da se i slovo θ, kad se nalazi u ovoj riječi, izgovaralo kao* f. — *Mislim da je naj boļe prepisati cijeli članak iz Daničićeva rječnika:* logotetь *(ovako pisano s -t- nema ni u jednome primjeru, dakle je Daničić mislio da treba izgovoriti θ kao* t, *i zato ne piše* logoθetь *napose, ali se jamačno pisalo ovako samo po istoričkome ortografičkome pravilu) i* logofetь ‚logotheta', cf. logovetь, logopetь, pomińe se prvi put za Dušanova vremena, i to u zakoniku gdje je ‚primus a secretis': ‚crьkvami da obladajetь gospodinь carь i patrijarhь i logoθetь, a inь nikto'. Z(ak. duš. pam. šaf). 31. ‚što zapiše gospodinь carь baštinu, komu zapiše selo, da jestь logoθetu 30 perperь za hrisovuļь, a dijaku za pisanije 6 perperь'. 40. u cara Uroša bješe ‚logoθetь Dragoslavь'. M(on. serb). 160. (1357). ‚logofetь'. 167. (1358). a poslije ‚logoθetь Dejanь. 171. (1362). ‚logofetь'. 173. (1365). u Vukašina kraļa ‚logofetь Bratoslavь'. 181. (1370). u cara Lazara ‚logofetь Nenada'. 207. (1387). u despota Stefana Visokoga ‚logoθetь Bogdanь'. 269. (1405). u despota Đurđa Vukovića ‚logoθetь Vojihna'. 355. (1428). a poslije ‚Bogdanь'. 436. (1445). imahu ih i bosanski kraļevi: u kraļa Tvrtka ‚logofetь Vlado'. 190. (1378). u kraļa Dabiše ‚logofetь Tomaš'. 222. (1392). u kraļa Ostoje ‚logofetь Tomašь Bućaninь'. 273. (1409). u kraļa Tomaša Ostojića ‚logopetь Jovanь Gojčinićь'. 294. (1419). u kraļa Tvrtka Tvrtkovića ‚logofetь Dušanь'. 305. (1420). u kraļa Tomaša Ostojića ‚logofetь Stepanь'. 481. (1458). bjehu logoteti i u maće gospode: u župana Nikole ‚logopetь Pejanь' *(u originalu* ‚Nejanь'). (Spom. sr). 2 *(u Daničićevu rječniku griješkom* 1), 24. (1369—1376). u Đurđa Balšića ‚logofetь Vitko'. M(on. serb). 184. (1373). u Đurđa Sracimirovića ‚logofetь Butko'. 204. (1386). u Aleksandra gospodina kaninskoga i avlonskoga ‚logofetь Đurica'. 179. (1368). u gospodina Kostadina ‚logofetь Radičь Žilićь'. 228. (1395). u vojvode Radosava Pavlovića ‚logofetь Ostoja'. 349. (1427). i dubrovačka je opština imala logoteta koji se latinski pisao ‚scriba' i ‚cancellarius': (Ja Rusko logofetь. Spom. sr.) 2, 44. (1407). (‚Ruschi scribe nostri sclavichi'. 2,) 52. (1406). (‚Ruschi cancelarii sclavichi'. 2,) 54. (1407). a po imenu se pomińe ‚Rusko'. M(on. serb). 238. (1399). i ‚Nikša Zvezdićь'. 366. (1431). i ‚Marinko'. (Spom. sr.) 2, 129. (1466). samo na jednom mjestu stoji možebiti griješkom (?, *vidi sprijeda)* ‚logovetь'. (Spom. sr.) 2, 108. (1442). — *Radi dubrovačkijeh logofeta vidi* M. Rešetar, die ragusanischen urkunden des XIII bis XV jahrhunderts, §. 6 *i dalje u* Archiv für slav. philol. XVI, *vidi još* K. Jireček, die mittelarterliche kanzlei der Ragusaner, Archiv f. sl. phil. XXVI, 161—214.

LOGÒGRÎF, *m. vrsta zagonetke u kojoj se daju različna značeńa ńeke riječi ako joj se otmu ili premješte koja slova, te po tome treba ugonenuti riječ.* — *Iz sadašńijeh evropskijeh jezika, isporedi tal.* logogrifo, *ńem.* logogriph *(od grč. λόγος, riječ, i γρῖφος, zagonetka).* — *U Šulekovu rječniku:* ‚logogriph'.

LÒGOM, *adv. vidi* log, a.

LOGÒPÊT, *m. vidi* logofet.

LÔGOR, *m. vidi* òkô, tabor. — *Od ńem.* lager. — *Od* XVIII *vijeka po sjevernijem krajevima, a između rječnika u Vukovu* (‚das lager' ‚castra'. cf. òkô). Mistu onom pak u logor pade. Š. Stefanac 6. Dođe Anto srpskome logoru. Nar. pjes. vuk. 4, 256. Pa u Čačku logor učinite. 4, 355. A razgoni po logoru Turke. 4, 441. I na poļe u logor panuli. Nar. pjes. marjan. 164. Đe su se i ostale čete već odavno bile skupile u logore. Vuk, dan. 3, 135. Hrvati uzbiju Turke do logora. S. Ļubiša, prir. 83. Paša diže logor noću, pak umače bez boja. 122.

LÔGORÊŃE, *n. djelo kojijem ko logori (n. p. vojsku), ili se logori (n. p. vojska).* — *U Vukovu rječniku:* ‚das lagern' ‚castrametatio'.

LÔGORÎŠTE, *n. uprav mjesto gdje je ńegda bio logor, ali se nahodi samo kao ime mjestima u Srbiji. a) u okrugu aleksinačkome.* Vinograd u brdu Logorištu. Sr. nov. 1870. 120. — *b) uzvišeno mjesto u okrugu biogradskome.* Glasnik. 19, 187. — *c) u okrugu smederevskome.* Ńiva u Logorištu. Sr. nov. 1874. 363.

LÔGORITI, lôgorîm, *impf. namještavati (n. p. vojsku) u logor.* — *Akc. se ne mijeńa (aor.* 2 *i* 3 *sing.* lôgorî). — *U naše vrijeme.*

a. *aktivno.* — *Između rječnika u Vukovu* (n. p. vojsku ‚lagern' ‚castra ponо'). Vojsku logorite i upotrebļavajte kud nužno bude. Protokol pis. pr. M. Nenadovića. 2.

b. *sa* se, *refleksivno.* — *Između rječnika u Vukovu* (‚sich lagern' ‚castra pono'). No to mi nije drago što se oni *(Turci)* tu logore. Golubica. 5, 179.

LÒGOŠKA, *f. vidi* čardaklija, *isporedi* odrina. — *Od maǵ.* lugas, *odrina.* — *U Vukovu rječniku:* (u Bačkoj, a u Barańi ‚lugoška') vide čardaklija *s primjerom iz narodne pjesme:* Svaki čokot vidru vina dao, a logoška i četiri dala.

LOGÒTÊT, *m. vidi* logofet. — *Ako i nije (po mojemu mišljenju) potvrđena riječ, može se upotrebljavati mj.* logofet, *kako je činio i Daničić.*

1. LÓGÔV, lógova, *m. koń što se upreže sa strane uz jednoga ili dva konja (kad su kola načińena za jednoga ili dva).* — *Maǵ.* lógó, *adj. koji visi ili lebdi, a kao supstantiv u osobitome značeńu: motka što se pridaje kolima, da se može upregnuti logov. dakle je u našemu jeziku prešlo od motke na konja (ali vidi na kraju).* — *Akc. kaki je u gen. sing. taki je u ostalijem padežima, osim nom. sing.* — *Od* XVIII *vijeka po sjeveroistočnijem krajevima, a između rječnika u Vukovu:* (u vojvodstvu) ‚der beispanner' .equus additus solito uni, duobus' *s primjerom iz narodne pjesme:* Teraj, kume, logova preko toga korova. Logov, vidi trećak. M. Medić. — *Nalazi se već* XVIII *vijeka i u maǵarskome značeńu (motka).* Posli moreš učit ga *(ždripca)* u kola, kad je prošla već raňena bola, i to odmah nek vuče uz rudo, jer ga logov baš pokvari *(h)*udo. J. S. Reļković 234. Logov stražńeg on *(našinac)* od osa pruži, priko pridńe da mu livče služi. 277. — *vidi i kod* logovńak.

2. LÓGÔV, lógova, *m. na gatu u vodenice sprava po kojoj može istjecati voda da je ne bude suvišno.* — *Akc. je kao kod* 1. logov, *samo je acc. sing. jednak s nominativom.* — *Vaļa da postaje od iste maǵarske riječi od koje je i* 1. logov. — *U Vukovu rječniku:* na gatu u vodenice ‚das freigerinne'.

LOGÒVÊT, *m. vidi* logofet.

LOGOVŃAK, *m. vidi* 1. logov. Logovńak (koń na logovu) izvlači kola iz blata, al' uvlači i u blato. Vrcka se kao logovńak. Nar. posl. stojan. 112.

LÓGOVSKÎ, *adj. koji pripada logovu (vidi* 1. logov). — *U naše vrijeme u sjeverozapadnijem krajevima, a između rječnika u Vukovu* (‚dem logov gehörig'). Otobolio usnu kao logovski am. (U vojvodstvu). Nar. posl. vuk. 243. Tu ja kupim, ot te bi posle ham logovski. S. Tekelija. letop. mat. sr. 119, 67.

LÒǴIK, *m. vidi* logik. — *U Mikaļinu rječniku:* loǵik, koji umije loǵiku ‚dialecticus, logicus', *i u Belinu:* ‚logico' ‚logicus' 442b.

LÒǴIKA, *f. vidi* logika. — *Od* XVII *vijeka, a između rječnika u Mikaļinu* (loǵika, nauk za razložiti dobro ‚dialectica, logica, ars disserendi'), *u Belinu* (‚loggica, dialettica' ‚dialectica' 442b), *u Stulićevu (gdje stoji* logika, *ali je to jamačno štamparskom griješkom):* v. mudrorazlog, umoslovje. Učaše loǵiku, filosofiju i teoloǵiju. B. Kašić, iń. 38.

LOHAV, *adj. vidi* ļohav. — *U jednoga pisca Dubrovčanina* XVI *vijeka, a iz ńega u Stulićevu rječniku:* v. ļohav. Gradi vrhu lohave podumijente. B. Gradić, djev. 69.

LOHIŃA, *f. ime dvjema selima u Bosni u okrugu Tuzle Dońe.* Lohińa srpska *i* turska. Statist. bosn. 87.

LOHOTAN, lohotna, *adj. gnusan, nečist.* — *U Stulićevu rječniku:* v. gnusan *s dodatkom da je našao u ńekoga pisca Bošńaka (Stipana Jajčanina, t. j. Margitića).* — *U istome rječniku ima i adv.* lohotno, v. gnusno.

LOHOTINA, *f. gnusoba, gnus.* — *U jednoga pisca Dubrovčanina* XVI *vijeka, a iz ńega u Stulićevu rječniku:* v. gnus. Nu od ckvrni i lohotin oplakati. B. Gradić, djev. 73. Da se od svijeh lohotin isperem. duh. 14.

LOHOTITI, lohotim, *m. impf. gnusiti, okaļavati.* — *U Stulićevu rječniku:* v. gnusiti *s dodatkom da se nahodi u istoga pisca u kojega ima i* lohotan *(vidi).*

LOHOTNOST, *f. osobina čega što je lohotno.* — *Samo u Stulićevu rječniku:* v. gnus.

LOHOVO, *n. ime selu u Bosni u okrugu bihaćkome.* Statist. bosn. 47.

LOHOVSKI, *adj. kod mjesnoga imena.* — XIV *vijeka.* — *vidi u Daničićevu rječniku:* lohovьskyj, crkva je arhanđelova u Prizrenu imala mline ‚na medi lohovьskoj'. G(lasnik). 15, 288. (1348 ?).

LOIT, *m. (?) nejasna riječ u narodnoj pripovijeci našega vremena; po svoj je prilici štamparska pogreška.* Bijaše zakuvao kazan od trista oka kačamaka, i za doručak mu ne bilo dosta, te uzeo kuplaču pa po kazanu loit struguće. Nar. prip. vuk.[2] 272. *U državnome izdańu* (1897) *primjećuje Đ. S. Đorđević:* Može biti greškom m. ‚i tlo'. 417. *ili treba čitati* loj?

LÔJ, lòja, *m. mast, salo u govečeta, ovce i koze, ili onako kako leži u tijelu (osobito oko bubrega i crijeva), ili kad se rastopi i procijedi.* — *Akc. kaki je u gen. sing. taki je u ostalijem padežima, osim nom. i acc. sing., i loc. sing.* lòju. — *Riječ je praslavenska, isporedi stslov.* loj, *rus.* лой, *češ.* lůj, *poļ.* łój. — *Postaje od osnove* li *(vidi* liti), *te bi uprav značilo ono što se lije.* — *Između rječnika u Vrančićevu* (‚sevum'), *u Mikaļinu* (loj, tustilo ‚sevum, sepum, sebum, liquamen'), *u Belinu* (‚grasso d' animale' ‚sagina' 356b; ‚sevo, il grasso d' animali' ‚sebum' 672b; loj jareći ‚grasso di becco' ‚adeps hircinus' 356b), *u Bjelostjenčevu* (‚saevum, sebum et sepum'; loja pun ‚saevosus'), *u Jambrešićevu* (‚sebum'), *u Stulićevu* (‚sebum, sevum'), *u Voltiǵijinu* (‚sevo' ‚unschlitt, inselt'), *u Vukovu:* ‚der talg, das inselt (unschlitt)' ‚sebum'. Salo guščе ili loj kozi ili mozьkь voluj ili jelenij, ili tolьčijimь lojemь pomazuj ustnu. Srednovj. lijek. jag. star. 10, 106. Ejipskih lonac loj želeći ushvali. M. Marulić 47. Peci loj, ter se goj. M. Držić 35. Jak bubreg u loju. 65. Uze vezat, loja nosit i potezat svaki ide. I. Zanotti, en. 18. Ki na ogńu suši loja med mudrimi nema broja. P. Vitezović, cvit. 39. Kako bubreg u loju stojiš. (D). Poslov. danič. Kô i bubreg usrjed loja. J. Kavańin 20b. Koji su... vrilim sumporom i lojem zalivani... F. Lastrić, ned. 392. Loj živine koga hotijaše Bog da mu bude prikazan. M. Zoričić, osm. 132. Škopčeva loja. J. Vladmirović 40. Uze pakla tankoga i loja. And. Kačić, kor. 303. Pri svići od uļa oli od loja. M. Dobretić 398. Namaži je lojem i katranom. Nar. pjes. vuk. 2, 91. Donesoše b'jelu krpu platna, zališe je lojem i katranom. 2, 179. Živi kao bubreg u loju. Nar. posl. vuk. 81. Loj i ckvara jedna mast. (jedno kao i drugo. U Kotoru). Loj kosti izmeće (ili:) Loj kosti išćerao na poļe. (Kaže se za mršavo marvinče). 170. Svaka tuđa koza puna je loja. 277. Uzme ono salo i istope loj. Nar. prip. bos. 1, 94. U svińa i u mnogijeh životińa n. p. u

zeca, a i u čovjeka zove se ‚salo', a u govečeta, u koze i u ovce zove se ‚loj'. Vuk, rječn. *kod* salo. Žive kao bubreg u loju. S. Ļubiša, prip. 247.

LÒJÂLAN, lòjâlna, *adj. vjeran i podložan državi uopće, a osobito (u političkome jeziku) vjeran staroj dinastiji (ako i ne vlada više). — Od franc.* loyal *preko ńem.* loyal. — *U pisaca našega vremena.* Od ozbiļnijeh i lojalnijeh muževa trojednice. Zbornik zak. 1863. 376. Vi ćete biti isto tako lojalni, državi vjerno odani građani. 1871. 246.

LÒJÂLNÔST, lòjâlnosti, *f. osobina onoga što je lojalan.* Što se ne bi slagalo s čuvstvom lojalnosti prema glavi državnoj. Zbornik zak. 1, 322.

1. LÒJAN, lòjana, *adj. koji je načińen od loja, koji se sastoji iz loja. — isporedi* lojen. — *U složenijem oblicima može ostati isti akc.:* lòjanî *itd. ili se mijeńa:* lojànî, lojànâ, lojànô, lojànôga *itd. — Drugačije je značeńe kod* 2. lojan, *ali se u rječnicima i u pisaca miješaju ova dva oblika. — Od* XVII *vijeka, a između rječnika u Mikaļinu: (kod* loj) od loja, lojan ‚sevaceus, ex sevo'; *u Belinu:* lojani ‚di sevo' ‚sebaceus', v. g. lojana svijeća ‚candela di sevo' 672b; *u Stulićevu:* lojani ‚ex sebo'; *u Voltiǵijinu:* lojan, lojana ‚sevoso, sebaceo' ‚voll unschlitt'; *u Vukovu:* ‚von talg' ‚sebaceus'. — Šaļe se i hapsenicima jela i pića i svijeća (lojanijeh). Vuk, rječn. *kod* dâća. — *U Dubrovniku:* svijeća lojànâ. P. Budmani.

2. LÒJAN, lôjna, *adj. u kojemu ili na kojemu ima (mnogo) loja. — vidi i* 1. lojan. — *Akc. kaki je u* lôjna *taki je u svijem oblicima, osim nom. i acc. sing. nominalne deklinacije* lòjan. — *Riječ je praslavenska, isporedi rus.* лойный, *češ.* lojný, *poļ.* łojny. — *Između rječnika u Belinu* (lojni ‚sevoso, abbondante o pieno di sevo' ‚sebosus'; ‚di sevo' ‚sebaceus' 672b), *u Stulićevu* (lojan, lojni *uz* lojani), *u Voltiǵijinu* (lojan, lojna *uz* lojan, lojana). Lojnu mesu ne treba prismoka. Nar. pjes. mag. 1863. 56. Lôjan, reče se bravčetu debelu na kojem ima dosta loja. M. Pavlinović. — *(vidi* 1. lojan) No se svijeća pripalila lojna. Osvetn. 6, 83. Što im jošter svijeća žmiri lôjna. 7, 41. — *U Stulićevu rječniku ima i adv.* lôjno *u metaforičkome smislu (vidi kod* lojiti): ‚cum adulatione'.

3. LOJAN, *m. mjesno ime, vidi u Daničićevu rječniku:* Lojaњ, crkvu bogorodičinu ‚vь Lojanê' sa selom ‚Lojanomь' dao je Hilandaru kraļ Milutin. M(on. serb). 63. (1293—1302). može biti da je sadašńe selo Lojan blizu Kumanova.

1. LOJÀNICA, *f. ńešto od loja načińeno, u osobitijem značeńima.*

a. *ńekakvo jelo (isporedi* lojenica, b). — *Na jednome mjestu u pisca Dubrovčanina* XVI *vijeka.* Jer smo, Gojo, umijesile lojanice tri pribile. N. Naļeškoviċ 1, 242.

b. *lojana svijeća. — U naše vrijeme u Dubrovniku i u okolini, a između rječnika u Stulićevu* (‚candela ex sebo). Lojanica već bijaše na omaku. M. Vodopić, tužn. jel. dubrovn. 1868. 205. Lojànica, svijeća od loja. u naše vrijeme u Stonu: „Ove lojanice jako smrde". M. Milas.

2. LOJANICA, *f. vidi* Lojanice. Zvanice iz Zablaća, Mehova i Lojanice. M. P. Šapčanin 1, 103.

3. LOJANICA, *m. prezime ili muški nadimak. — U naše vrijeme.* I dok mi je Jova Lojanice. Nar. pjes. vuk. 1 (1824), XXI. Borisav Lojanica. Rat. 352.

LOJANICE, *f. pl. ime selu u Srbiji u okrugu šabačkome.* K. Jovanović 176.

LOJANIČKI, *adj. koji pripada selu Lojanicama.* Podjemčili se za Gligoriju Radovanovića, da nije bio na lojaničkoj mehani. Glasnik. II, 1, 109. (1808).

LOJÀNSKÎ, *adj. vidi* 1. lojan. U naše vrijeme u Stonu. „Ovo je prava svijeća lojanska". M. Milas.

LÒJÂR, lojára, *m. čovjek što tuče i topi loj (vidi u Vukovu rječniku). — Akc. kaki je u gen. sing. taki je u ostalijem padežima, osim nom. sing., i voc.:* lòjâru *ili* lòjâre, lòjâri. — *Između rječnika u Stulićevu* (‚qui candelas ex sebo conficit') *gdje nije posve isto značeńe (čovjek što gradi lojane svijeće) i u Vukovu:* (u Boci) koji loj tuče i topi ‚der den talg zubereitet' ‚qui parat sebum'. — *U dubrovačkijem poslovicama* XVII *vijeka ima (bez druge riječi):* Lojar. (D). Poslov. danič., *te po svoj prilici znači: čovjek što loji, ali u prenesenome smislu (što maže, što se ulaguje).*

LOJÀRICA, *f. vidi u Vukovu rječniku:* (u Boci) zgrada gdje se loj tuče i topi ‚die stätte wo der talg bereitet wird' ‚locus parando sebo'.

LÒJAST, *adj. u Stulićevu rječniku uz* lojav. — *Mislim da je pravo značeńe: nalik na loj.*

LÒJAV, *adj. vidi* 2. lojan. — *U Stulićevu rječniku:* ‚segoso, pieno di sego' ‚sebosus, segosus'.

LOJEN, *adj. vidi* 1. lojan. — *Od* XVII *vijeka, naj prije u Rjelostjenčevu rječniku (gdje pisac ističe da znači ne samo što i* 1. lojan *nego i: mastan kao loj):* lojen, lojena ‚sevaceus, sevosus, sebosus et sevaceus; et haec differunt taļi modo: sevosus enim dicitur de illis rebus quae non sunt ex sevo, sed instar sevi sunt unctuosae, sebaceus vero de illis quae sunt ex ipso sevo, unde seveus', *pa i u Stulićevu* (lojen, lojeni, v. lojani *iz Habdelićeva).* U potribi mogao bi se služiti misnik toliko od sviče uļene koliko lojene. Ant. Kadčić 90. Bog mu dao lojenu glavu a voštane noge, te ne moga' zimi k vatri a ļeti na sunce! Nar. napitnica *u* Magaz. 1868. 66.

LOJENICA, *f. vidi* 1. lojanica.

a. *vidi* 1. lojanica, b. — *U Bjelostjenčevu rječniku:* ‚sebacea, sevea candela'; *u Stulićevu:* v. lojanica *iz Habdelićeva; u Voltiǵijinu:* ‚candela di sevo' ‚lichter von unschlitt'.

b. *isporedi* 1. lojanica, a. Lojenîca, pogača od šećera, loja, darčina i sočiva. Slovinac. 1880. 87.

LÒJÊŃE, *n. djelo kojijem se loji (i u metaforičkome smislu). — Stariji je oblik* lojenje. — *U Mikaļinu rječniku* (lojenje *kod* blaznost *i* laskanje), *u Belinu* (lojenje ‚l' insevare' ‚sevo linire' 409a), *u Stulićevu* (‚sebi unctio, met. adulatio'), *u Voltiǵijinu* (‚insevatura' ‚das schmieren mit inselt'), *u Vukovu* (‚das überziehen mit talg' ‚sebatio').

LOJEOČA, *m. prezime. — isporedi* lojiti, b *blizu kraja. —* XIV *vijeka.* Miloš Lojeoča. Deč. hris. 15. 83.

LÒJGA, *f.* konop na mreži pri kojemu su pribivene olovnice. na Braču. A. Ostojić.

LOJIČIĆ, *m. prezime. —* XVI *vijeka.* Matij Lojičić. Mou. croat. 200. (1512).

LOJIŠ, *m. vidi* Ludovik. — XIV *vijeka.* Lojiša kraļa ugrskoga. Mon. croat. 317. (1368).

LÒJÎŠTE, *n. mjesno ime, vidi u Daničićevu rječniku:* mjesto neko na Ratu: ban bosanski

Stefan dade Dubrovčanima Rat i Ston i Prevlaku ‚i vse što je odь Prêvlake do Lojišta'. M(on. serb). 106. (1333 *u poznijemu prijepisu*). — *Ne znam, ima li još mjesto toga imena, ali po Daničićevu primjeru nije baš potrebno da je na Ratu nego može biti i s druge strane preko Prevlake. evo ovdje potpunijega primjera:* Vasь Ratь i Stonь i Prêvlaku i otoke koji su okolo Rata i sa svijemь što se nahodi unutra Rata i Prêvlake, i gore i poļa, dubrave, lijesь, trave, vode, sela i vse što je od Prêvlake do Lojišta.

LÒJITI lòjîm, *impf. mazati lojem, umakati u loj.* — *Akc. se mijeńa u praes.* 1 *i* 2 *pl.:* lojímo, lojíte, *u aor.* 2 *i* 3 *sing.* lòjî, *u impt.* lôj, lôjmo, lôjte *(u Dubrovniku* lòji, lòjimo, lòjite), *u part. pract. pass.* lòjen. — *Jamačno je riječ praslavenska, isporedi češ.* lojiti, *poļ.* łoić.

a. *u pravome smislu.* — *Između rječnika u Mikaļinu* (lojiti, lojom mazati ‚sebo inungere, sebo'), *u Belinu* (‚insevaro' ‚sevo' 409a), *u Bjelostjenčevu* (lojim, z lojem začińam, mažem etc. ‚sevo et sebo'. 2. lojim stene, sveće napravļam ‚idem'), *u Stulićevù* (‚sebare'), *u Voltiģijinu* (‚insevare, ungere con sevo' ‚mit unschlitt, inselt schmieren'), *u Vukovu* (‚mit talg überziehen, in talg tauchen' ‚sebo'). I zdravļe ti ne podaje, kad te maže, loji, tiče koji liječnik u dugo ide. J. Kavańin 31a.

b. *u metaforičkome smislu (kao i* mazati), *laskati, ulagivati se.* — *Naj češće s akuzativom, ali u jednome primjeru (vidi na kraju) s dativom.* — *Između rječnika u Mikaļinu* (lojiti, blazniti, laskati ‚adulor, assentor, blandior, dare aliquid auribus vel servire auribus'), *u Belinu* (lojiti tkoga ‚adulare, lusingare' ‚adulor' 37b), *u Bjelostjenčevu* (lojim, prilizavam se ‚adulo'), *u Stulićevu* (‚met. ‚adulari'). Besedom tko loji scijeni se švud sada. S. Gučetić Bendeviševič 218. Ištu navlaš svitnike i ispovidnike da ji blazne i loje. A. d. Bella, razgov. 144. Kad pak vidi ńu blazniti i lojiti, u naglosti zapovidi da se s štapi ima biti. P. Knežević. pism. 109. — *amo mislim da pripadaju i ova dva primjera:* Loji očima kao mačak kad štetu počini. Nar. bl. mehm. beg kapet. 117. Loji očima kao mačak kad štetu učini. 388. — *S dativom.* Lojit komugodi. (D). Poslov. danič.

1. LOJKA, *f. ńekakva riba.* Lojka (‚la uppa'. u Makarskoj). L. Zore, rib. ark. 10, 340.

2. LOJKA, *f. ime kozi.* Bastaja, Daruvar. D. Hirc.

LOJKINA DOLINA, *f. ime mjestu u Srbiji u okrugu požarevačkome.* Ńiva u Lojkinoj Dolini. Sr. nov. 1861. 285.

LOJNICA, *f. ime selu u Hrvatskoj u županiji bjelovarsko-križevačkoj.* Razdiļe. 118.

LÒJÔLA, *m. španolski* Loyola, *kao prezime svetoga Igńatija što je osnovao red Isusovaca, ali je uprav mjesto gdje se rodio (pravo mu je ime* Inigo Lopez de Recalde). *u prvijem primjerima stoji kao da je pravo prezime.* Da je bio sfeti Ińacio od Loyole otac i utemeļitelj od reda družbe Jezusove. B. Kašić, iń. 7. Rodi se Ińacio u kući očinoj od Loyole; otac mu bi Beltramo Yańez od Loyole. 7—8. Porodi so s. Ignacio od slavnoga pokolenja Lojol; otcu Beltran de Lojola . . . ime bišе. F. Glavinić, cvit. 246ab. S. Ińacio od Lojole. F. Lastrić, test. ad. 103b.

LÔJTRA, *f. i* lôjtre, *f. pl. ļestve.* — *Od ńem.* leiter. — *Od* XVII *vijeka u kajkavaca i u ugarskijeh Hrvata, a između rječnika u Jambrešićevu* (‚scala, climax'), *u Stulićevu* (v. laznica *iz Habdelićeva), u Voltiģijinu* (‚scala a mano, a piuoli' ‚leiter'). Jakob videl je po lojtri aliti listvi hodeći angele. P. Vitezović, kron. 5. I po lojtrah ńega gori jesu vlikli. Jačke. 181. Lojtre, lestve. u Prigorju ‚među kajkavcima. F. Hefele.

LOJTRIŠĆE, *n. jedna strana od lojtara.* Lojtra ima dva lojtrišća i med ńima prlce. u Prigorju. F. Hefele.

LÔJZE, *n. lozje.* — *Po istočnijem krajevima u Srbiji.* Ona česta izlažeńa u lojza (vinograde). M. Đ. Milićević, međudnev. 52. Vinogradi se zovu ‚lojza' ili ‚lozja' *(u kruševačkome okrugu).* M. Đ. Milićević, srb. 765. ‚Lojze' mj. ‚lozjo' *(u crnoriječkome okrugu).* 922. — *I kao mjesno ime u okrugu crnoriječkome.* Livada u Lojze Staro. Sr. nov. 1875. 441. Zemļa u Staro Lojze. 1875. 1236.

LOJZIKA, *f. ime kozi.* Bastaja, Daruvar. D. Hirc.

LÒJZÎŠTE, *n. ime mjestima u istočnoj Srbiji, isporedi* lojze. *a) u okrugu aleksinačkome.* Vinograd u Lojzištu. Sr. nov. 1869. 209. — *b) u okrugu ćuprijskome.* Ńiva u Lojzište. Sr. nov. 1875. 242.

1. LÔK, *m.* ono što se dade svińi lokati. Na Krku. I. Milčetić. Lok, obrok što se zameto svińi da loče. M. Pavlinović.

2. LOK, *m. ime selu u Bačkoj.* Šem. prav. 1878. 28.

LOKA, *f. mjesno ime u Hrvatskoj.* — *Biće ista riječ što* lokva. *a) selo u županiji modruško-riječkoj.* Razdiļe. 46. — *b) zaselak u županiji bjelovarsko-križevačkoj.* Razdiļe. 111.

LOKAČ, *m. prezime.* — *U naše vrijeme.* I junaka Šćepana Lokača. Nar. pjes. vuk. 5, 114.

LÒKAJ, *m. ńem.* lakai *(od franc.* laquais), *u gospodskijem kućama sluga u osobitome odiļelu (vidi* livreja) *što stoji u predsobļu ili prati izvan kuće gospodara ili gospođu ili se šaļe kuda po mjestu s kakvijem nalogom itd.* — *Od* XVIII *vijeka po sjevernijem krajevima, a između rječnika u Bjelostjenčevu* (lokaj, sluga ki za gosponom hodi ‚acoluthus, servus l. famulus a pedibus, cursor') *gdje se naj prije nahodi, i u Jambrešićevu* (‚pedisequus'). Gospodari, gospođe, lokaji, sluge, . . . D. Obradović, živ. 63. Pa makar on imao deset sela i toliko hintova po četiri końa i Bog zna koliko lokaja i u sanduku hiļada. Vuk, pisma. 60. *i u Šulekovu rječniku:* ‚lackei'.

1. LÒKALO, *m. čovjek što loče (t. j. pijanica).* — *U Stulićevu rječniku:* ‚potator, bibax'.

2. LÒKALO, *n.* mjesto, leglo ‚locus'. Ļ. Stojanović.

LOKÀNČIĆ, *m. vidi* lokańčić. — *U Belinu rječniku:* ‚fossetta dove sia o sia stata l'acqua' ‚fossula' 327a.

LÒKÂNDA, *f. tal.* locanda, *gostionica.* — *U naše vrijeme po zapadnijem krajevima.* I sjedeći po vas dan u ‚lokandi' ili u kojoj drugoj cetińskoj krčmi . . . M. Đ. Milićević, omer. 114. Kad se bijelu Sarajevu vrati, pa se sjedno hvalit u lokandi. Osvetn. 2, 110. Gicno im se preko Save preći; prošli bandu, sjeli u lokandu. 4, 34. Lokânda, it. locanda. Naša sloga. god. 5, br. 17, str. 67.

LÒKÂŃ, lokáńa, *m. mala lokva.* — *Akc. se mijeńa u voc.:* lòkâńu, lòkáńi. — *Vaļa da je srodno s* lokva *(kod nastavka* ań *može se misliti na lat.* lacuna, *tal.* laguna). — *Od* XVI *vijeka po primorju (kao mjesno ime nalazi se i drugdje), a između rječnika u Belinu* (‚fossa d' acqua'

‚fossa' 327a; ‚lacuna, laguna' ‚lacuna' 422a) *i u Stulićevu* (v. logań).

a. *uopće.* A sad što se u jedan lokań spustih malo, u ruke mi veomi zalo i u noge grč udari. D. Rańina 49a. Lòkâń, škrapa ili dubočak koji se iza kiše napuni vode. na Braču. A. Ostojić.

b. *kao mjesno ime.*

a) selo u Bosni u okrugu Tuzle Doće. Statist. bosn. 100. Igumna Filimona izb Bosne, nahije zvorničke, sela Lokańa. Starine. 10, 270. (1877).

b) mjesto u Srbiji u okrugu podrinskome. Ńiva u poļu zovomom Lokań. Sr. nov. 1873. 655.

c) pomiñe se mjesto s tijem imenom prije našega vremena. Lokańь. S. Novaković, pom. 137.

LOKAŃA, *f. ime mjestu u Srbiji u okrugu podrinskome, isporedi* lokań, b, *b).* Zemļa zvana Lokańa. Sr. nov. 1872. 562.

LOKÁŃAC, lokáńca, *m. dem.* lokań. — *U Stulićevu rječniku:* ‚parva lacuna'.

LOKÁŃAK, lokáńka, *m. dem.* lokań. — *U Belinu rječniku:* ‚fossetta, dove sia o sia stata l' acqua' ‚fossula' 327a, *i u Stulićevu (uz* lokańac).

LOKAŃČAC, lokańčca, *m. dem.* lokańac *ili* lokańak. — *U Stulićevu rječniku uz* lokańac. — *nepouzdano.*

LOKÀŃČIĆ, *m. dem.* lokańac *ili* lokańak. — *U Stulićevu rječniku uz* lokańac.

LÒKÂŃE, *n. djelo kojijem se loče. — Stariji je oblik* lokanje. — *Između rječnika u Mikaļinu* (lokanje), *u Belinu* (lokanje ‚il bere di alcuni animali' ‚lambendo bibere' 138b; ‚il leccare' ‚actus lambendi' 430a), *u Stulićevu, u Vukovu.* Od žderańa i lokańa. V. Došen 152b.

LOKÀŃIĆ, *m. dem.* lokań. — *U Stulićevu rječniku:* v. lokańčić.

LÒKÂRDA, *f.* Scomber colias L., *vrsta ribe; po sjevernome primorju zovu ovako i* Scomber scomber L. *(vidi* skuša, vrnut). — *Riječ je dalmatska (vidi* kelomna *i* kimak) *od lat.* lacerta, *i sad se u drugome značeńu govori tal.* langarda (Miklošić *u* etymol. wörterb. *,kod* lokarda), lacerta, lacerda *(sam sam čuo u Genovi), mlet.* lanzarda; *vaļa da nije od ngrč. λαχέρδα (trüp), jer ove riječi nema u stgrčkome, i jer bi od grč. χε u nas postalo če.* — *Od* XVIII *vijeka, a između rječnika u Bjelostjenčevu* (‚scombrus') *gdje se naj prije nahodi, u Stulićevu* (‚scomber vel scombrus'), *u Voltiģijinu* (‚anguilla' ‚aal') *gdje je zlo tumačeno.* Lokarda, Scomber pneumathophorus Lac.: Dobre su i lokarde kad nema skuša (nar. posl.). na Braču. A. Ostojić. Lokarda, skuša bilica, Scomber colias. G. Kolombatović. pesci. 9. Scomber colias L. (S. macrophthalmus Raf.; S. maculatus Couch), lokarda. B. Kosić, ribe dubrov. rad. 155, 43.

LÒKATI, lôčêm, *impf. piti vodu ili drugo što žitko ne usnama nego ližući jezikom, kao što rade psi i mačke i drugi mesožderi. — Akc. kaki je u praes. taki je u impf.* lòkâh, *u aor.* 2 *i* 3 *sing.* lòkâ, *u ger. praes.* lôčûći, *u part. praet. act.* lòkao, lòkâla, *u part. praet. pass.* lòkân; *u ostalijem je oblicima onaki kaki je u inf. — Riječ je praslavenska, isporedi stslov.* lokati, *rus.* локать, *češ.* lokati, *poļ.* łokać; *korijen je baltičko-slavenski, isporedi lit.* lakti, *let.* lakt. — *Po postańu mogla bi biti onomatopeja (kad pas loče, čuje se kao* lok lok . . .). — *Između rječnika u Mikaļinu* (lokati, kako pas loče ‚lambo'), *u Belinu* (‚bere d' alcuni animali, come cani, gatti e simili' ‚lambendo bibere' *s poslovicom kao primjerom:* Pusto mlijeko i psi lôču ‚della robba abbandonata ognuno è padrone' 138b; ‚leccare' ‚lambo' 430a), *u Bjelostjenčevu* (lôčem, lokati ‚lambo, allambo, lingua leviter tango, bibo instar canis'); *u Stulićevu:* ‚bibere (dicitur de quadrupedibus)', *u Voltiģijinu* (‚imbeversi, tracannare; il bere di cani' ‚begierig trinken'); *u Vukovu:* ‚schlürfen (wie der hund)' ‚sorbeo'.

1. *aktivno.*

a. *u pravome smislu.* Prolij malo vode gdigodi na ploču gdi psi ne dohode, ki ju žadni ločU. P. Hektorović 15. Učini kako i pas koji izbļuvavši paker opet loče što je izbļuvao. M. Divković, bes. 416b. LočU ti psi mlijeko, ovce ti vuk koļe. I. Gundulić 142. Da inim loče krvi virne *(lav).* J. Kavańin 216a. Pusto mlijeko psi ak' ločU. 378b. Gdi psi lokaše krv Nabotovu. E. Pavić, ogl. 313. Koju *(hranu)* loče ili pase *(živina).* V. Došen 178b. Psi jidu i ńegovu krv ločU. And. Kačić, kor. 260. Đe kučak loče, tu i laje. (U Risnu). Nar. posl. vuk. 75. Pusto mlijeko i psi ločU. 267. Siromah vuk lči loči, dok mu trgno voda nazad. Nar. prip. vuk. 226. — *I o čemu što nije životińa.* Prije bi jezik moj loče prisušil more u dan. N. Naļešković 1, 306. Mniš da *(vukodlaci)* iđu da junake vrače, ali oni krvcu ločU vruću. Osvetn. 2, 174.

b. *u metaforičkome smislu.* Sabļe vaše tursku krv lokaše. B. Krnarutić 26. Krv mu loče, ter ga davi *(bogatac).* J. Kavańin 55a. Nagli poplav puka smina ki Dunaju prem dogrusti hteć da loče krv svojih sina. 230a. Drugomu pošteńe koļete, i ńemu krv, kao psi, ločete! L. Ļubuški 44. Negda tuđu krv lokaše *(Hirud),* a sad želi pasje kaše. V. Došen 128b. Il' krv lokat, il' ju prolijevati! Osvetn. 4, 6. — Jal' mi mora kazat što ću ga pitati, jal' će stanovito morat Moldavu lokati *(utopiti se).* A. J. Knezović 193. — Obično kad je tako uzburkano more, magla okolicu pokrije, a oblaci se skupe u jedan kut povrh samijeh valova, te oblake zovu ‚pijavice', a izraz je običan tada ‚oblaci ločU'. L. Zore, rib. ark. 10. 324.

c. *u prenesenome smislu, kao pogrdna riječ, piti (vino itd.) a i jesti preko mjere i neredno. — Između rječnika u Belinu* (lokati bez mjere, vino lokati kô materino mlijeko ‚bere intemperatamente' ‚graecor' 138a. Kô i šokač vino ločU. J. Kavańin 170b. Četa smradnijeh lotri, navalice koja ločuć pusto vino . . . 441b. Ali neće svat rukati, priko reda ne lokati. V. Došen 153a. Pak sve jato oblo loče. 169a. Ždero loče priko reda. 186a. Loči! loči! sad u tmini ručak ti se sladak čini. 269a. Šal je Ive v krčmu lokat. Jačke. 238. A jamačno je i sam lokao i žderao u toj kući. M. Đ. Milićević, zim. več. 304.

d. *metaforički prema* c. Neka loče koju mete moću. V. Došen 10a. Tko ne loče bludne meće. 82a. Nevirom se zaogrne, da se lokat smrad ne stidi. 269a.

2. *sa* se, *pasivno, bez subjekta.* Tu se loče priko reda. V. Došen 173a.

LOKAV, LOKI, *vidi* lokva.

LÒKÎLO, *n. lokańe. — U naše vrijeme u Istri.* Zač ovo troše na žerilo i lokilo. Naša sloga. god. 3, br. 10, str. 39.

LÒK-LÒK, glasovi kojimi se zove prase na korito. na Braču. A. Ostojić. — *isporedi* 1. lok.

LÒKMA, *f. komad varenoga ili pečenoga mesa, arap. tur.* loqma. — *U naše vrijeme, a između*

rječnika u Vukovu: (u Srijemu) ‚ein stück gekochtes fleisch‘ ‚frustrum carnis coctae‘. cf. lokva. Haram lokme ne jedi. Nar. bl. mehm. beg kap. 409.

LÒKNUTI, lòknêm, *pf. jedan put zalokati. — Akc. se ne mijeńa (aor. 2 i 3 sing.* lòknû, *part. praet. pass.* lòknût). — *U Vukovu rječniku:* ‚einen schlurf thun (vom hunde)‘ ‚sorbeo semel‘.

LOKOMÒTÎV, *m. stroj što vlači na žeļeznici. — Po tuđijem jezicima u pisaca našega vremena.* A i lokomotivi i vagoni na ovaj način napravļeni . . . Zbornik zak. 1865. 3. — *I u Šulekovu rječniku:* ‚locomotive‘.

LOKOMÒTÎVAN, lokomòtîvna, *adj. koji pripada lokomotivu.* Lokomotivni kotlovi za žeļeznice. Zbornik zak. 1853. 2, 21. S podjelom koncesije za građeńe i za radńu lokomotivne žeļeznice. 1865. 239.

LOKOŠ, *m. lokalo(?). — Nastavak je* oš *maďarski. — U ugarskijeh Hrvata našega vremena.* Muči, muči, stari lokoš, zažeral si zadńu kokoš. Jačke. 266.

LOKOŠIN DO, Lokošina Dola, *m. ime selu u Hrvatskoj u županiji zagrebačkoj.* Razdiļe. 70.

LÒKOT, *m. brava što nije pribijena na vratima nego kad je zatvorena visi o vratima, i tako ih pričvršćuje. — isporedi* katanac. — *Od tal.* lucchetto, *franc.* loquet, *dem. od stfranc.* loc, *što je germanska riječ, isporedi anglosaks.* loc, *engl.* lock. — *vaļa da nije od maď.* lakat, *nego je ova riječ prešla iz našega jezika. — Potvrđeno od* XVIII *vijeka po sjevernijem krajevima, a između rječnika u Bjelostjenčevu:* lokot, čivit *(čilit?)* ‚sera pensilis‘; *u Jambrešićevu* (‚sera‘), *u Voltiďijinu* (‚lochetto‘ ‚vorhängschloss‘), *u Vukovu* (vide katanac). Pod lokotom sanduk. D. Obradović, basne. 356. Pijanu čoeku ne metnu lasno lokota na usta. (Ne možeš mu zabraniti da ne govori). Nar. posl. vuk. 247.

LÒKOTAC, lòkoca, *m. dem.* lokot. — *U Bjelostjenčevu rječniku: kajkavski* lokotec ‚serula pensilis‘, *i u Voltiďijinu uz* lokot.

LÒKOTICA, *f. vidi* lokot *i* lokotac. Lòkotica ‚sera pensilis‘. D. Nemanić, čak. kroat. stud. IFTG. 51.

LOKOV, *adj. koji pripada lokvi. — Od osnove* lokъ *(vidi kod* lokva). Prêma lokovimь potokomь... i pravo uzь brьdo u lokьvu. Deč. hris. 43.

LOKOVITKA, *f.* Viburnum L. (Durante). cf. Lopočika. B. Šulek, im. 203.

LÒKRUM, *m. malo ostrvo blizu Dubrovnika, tal.* Lacroma *i* Croma *(jer se shvatilo kao da je* La- *talijanski članak); starija su imena u latinskome ili u dalmatskome jeziku:* Lacromona, Lacromna, Crompna, Crumpna. K. Jireček, die romanen in den städten Dalmatiens. 1, 61. — *Od* Lacromona *i* Lacromna *postao je oblik* Lòkruman *što se i danas govori, a nalazi se i u pisca Dubrovčanina* XVI *vijeka.* Juhe kojoj se dno uzvidi kako u mrtvom moru na Lokrumnu, kad je bunaca. M. Držić 261.

LÒKRUMAN, Lòkrûmna, *m. vidi* Lokrum.

LÒKUMA, *f. ńeka vrsta tvrdijeh uštipaka, tur.* loqum, *skraćeno od* rahatlaqum, *vidi* rahatlukum. — *Akc. se mijeńa u gen. pl.* lòkûmâ. — *U Vukovu rječniku:* ‚eine art harter krapfen‘ ‚cibi genus‘.

LOKÙMIĆ, *m. dem.* lokuma. — *U Vukovu rječniku.*

LOKUŽA, *f. lokva, isporedi (radi nastavka) i* kaluža. — *U naše vrijeme u Hercegovini.* Kad naļegu kroz jednu čaršiju na kojoj je bila jedna velika lokuža kroz koju je jedan seļak naćerao tovar drva na svome magarcu kome su se noge zaplele u kalu i tako je pod drvima panuo u lokužu. Nar. prip. *(iz Mostara) u* Mag. 1868. 57—58.

1. LÒKVA, *f. blato (vidi* blato, 1), *jezero, ali mislim da je uprav mala i ne duboka jamica u zemļi ili na kamenu puna vode; ipak često i pisci i sam narod upotrebļavaju u prva dva značeńa (čuo sam u narodnoj pripovijeci:* Jedan Hero upita drugoga što je bio u Dubrovniku: „A jesi li vidio lokvu?“ *t. j. more). — Osnova je na* -v *(po Miklošiću) ili na* -ū *(po Leskienu), te je ńegda nom. sing. bio* loky, *i još je* loki *u ńekijeh čakavaca; ima isti oblik i za acc. sing.; osim toga ima i nom. i acc. sing.* lokav, *a za ostale padeže ne znam ima li ih drukčijih nego su u* lokva *(isporedi* crki, smoki). *vidi:* Pridoše na loki Srberu. Mon. croat. 17. (1275 *prepis.* 1546). *u istome spomeniku:* Na Trnovu loki. 28. (Poli te lokve trnove. 29). — Ta zavod stoji v lokav Trnovu. 2. (1309). — *Riječ je stara, isporedi stslov.* loky *(za ovaki nominativ nema potvrde), gen.* lokъve. — *Biće (kao što Miklošić misli) germanska riječ, isporedi stvńem.* lahha, *nvńem.* lache. *radi* v *ili* ū *moglo bi se pomisliti da postaje uprav od lat.* lacus *(od čega može biti postala germanska riječ), ali to nije potrebno, jer se često u tuđijem riječima dodaje na kraju* va. — *Između rječnika u Vrančićevu* (‚lacuna; stagnum‘), *u Mikaļinu* (lokva, blato, bara ‚palude, lacuna‘ ‚lacuna, palus, stagnum, aqua reses‘), *u Belinu* (‚lacuna, laguna‘ ‚lacuna‘ 422a; ‚lago d’acqua piovana‘ ‚lacus compluvius‘ 422b; ‚stagno, raccolta d’ acqua che stagna‘ ‚stagnum‘ 706a), *u Bjelostjenčevu* (lokva, kal ‚lacuna, lama, palus, stagnum, et potissimum ea lacuna stagnum dicitur, quam flumen littus suum praetergressum efficit, unde‘: lokvu načińam ‚stagno‘, v. bereg; lokve benetačke ‚gallica palus, gallicus sinus, septem maria‘), *u Stulićevu* (v. logań), *u Voltiďijinu* (‚laguna, stagno‘ ‚pfütze, teich‘), *u Vukovu* (‚eine kleine lache‘ ‚lacus, palus‘), *u Daničićevu* (‚palus‘).

a. *blato (vidi* blato, 1). Sinorь . . . po dêlu na lokvu. Mon. serb. 64. (1293—1302). Selo Korotino i međe mu: na mramorь pravo prêzь lokvu na rudinu . . . 565. (1322). Prokosomь u lokvu. 87. (1327). *(Selu)* Datьčamь međe . . . odь Rusalni u lokvu, odь lokve . . . 92. (1330). Se međe *(selu)* Babamь: . . . odь topole na mramorь, na lokьvu i na drugu lokvu. 93. (1330). Kako grede kolьnikь na blatьce u veliju lokvu. Glasnik. 24, 244. (1353). A zemļa ka biše suha provrzet se lokvom. Bernardin 5. A zemļa ka bješe, provržet se lokvom (‚et quae erat arida erit in stagnum‘). N. Rańina 17b. A jest u Jerozolimu lokva (‚probatica piscina‘) ka se zove žudijski Betsaida. Bernardin 32. Jest istinom u Jeruzolimu znana (! probatica, *vaļa da je prevodilac mislio na glagol* probare) lokva koja se zvaše židovski Betesaida. N. Rańina 47a. joann. 5, 2. Ležaše polak lokve i čekaše da bi ga tko metnuo u lokvu, jeda bi ozdravio. M. Divković, bes. 742a. Jest u Jeruzalemu ovčarska lokva. B. Kašić, rit. 109. Nakani svetac zabiti se go tja do grla u jednu veoma studenu lokvu. IĆ. 87. Placid hotivši u jednoj lokvi vode začrpiti, odnese ga voda. F. Glavinić, cvit. 12b. Blasija zapovida u jednu lokvu punu vode vezana porinuti. 46a. Vazmi priličje jedne lokve koja se

toči iz koje rike. I. T. Mrnavić, ist. 33. Koji bijaše stajao bolestan kod lokve. M. Radnić 17a. Drtavac stajaše kod lokve. 279a. Ki će u lokvu tebe uvesti. P. Kanavelić, iv. 120. Ležećega kod lokve silojske. L. Terzić 198. Koji vodi lokve silojske kripost podati otio si. 199. Utopi se u jednoj lokvi. J. Banovac, pred. 145. Anđeo Gospodńi shođaše u lokvu. blagosov. 22. U lokvu bačen. J. Filipović 1, 224b. Kad bi se zańihala lokva... P. Knežević, osm. 151. Ribe iz blata oli iz lokve. 269. Jur se topi u lokvi Plačid. V. M. Gučetić 220. Nejma takve lokve u Rimu. A. Kanižlić, kam. 87. Krepost čudovitu ovčje lokve. J. Matović 146. Koga ozdravi na ovčju lokvu. 248. Pitam vas, zašto evangelista Ivan ispisujući onu lokvu ovčju, zove ńu ‚Bethsaidam'? Đ. Rapić 70.

b. *jezero.* Pridoše na jednu lokvu vele strašnu. Tondal. star. 4, 113. Kraj široke lokve od Vrane. P. Kanavelić, iv. 133. Rijeke i lokve. A. Tomiković, živ. 204.

c. *u trećemu značeńu, vidi sprijeda, jamica plitka puna vode ili kala.* Nitkor mriž ne meće u svoje potribe u lokvu, zač neće u lokvi najt ribe. H. Brtučević *u* N. Naļeškovića 1, 353. Voda u lokvami i rtovima ne rađa nego žabe. M. Radnić 486a. Padoše u bližńu mlaku aliti lokvu. P. Vitezović, kron. 170. Iskat lokve ostaviv kladenac. (Đ). Poslov. danič. Mati joj je *(rijeci)* tužna golet jedne hridi razpuknute a primaļa jedna mala lokva. B. Zuzeri 128. Jer se ne nahođaše vode izvan u jednoj lokvi. J. Banovac, pred. 137. Dok opet lokvu od blata nađe. F. Lastrić, od' 112. Oblatiti se više kakono krmak u lokvi od blata kad se kupa. ned. 188. Dubeći zemļu za učiniti lokvu za vode. V. M. Gučetić 113. Da se dubsti utrudeni suhe lokve ne zahode, kad u tebi nasitjeni budu žive sladke vode. A. Boškovićeva *u* I. M. Mattei 345. Dohodio je na zečju lokvu. (Z). Poslov. danič. Nečiste su misli prilične vodi od lokve. Đ. Bašić 13. Iz lokava smrdećijeh. A. Kalić 510. Na kamenu lokve načinila. Nar. pjes. juk. 279. Kada žute lokve vse mlikom preteku. Jačke. 130. Da bi mi ga žabe po lokvah pojile. Nar. pjes. istr. 2, 46. Ko se u lokvi utopi, bunar mu ne treba. Pravdonoša. 1852. 10. Opazi u jednoj lokvi malu ribicu gde se praćaka. Nar. prip. vuk. 25. Onda se seti one ribice što je iz lokve u vodu bacio. 29.

d. *u metaforičkome smislu, prema* a *ili* b. Pakla u lokvu kih množ hodi. A. Vitaļić, ist. 87a.

e. *u prenesenome smislu, po svoj prilici prema* a. Oni još niže srjed propasti grdi u lokve prosijedaju *(u paklu).* J. Kavańin 449b. Oni su upravļali jedno oko svoje vire u ogńenu propast i sumpornu lokvu. E. Pavić, ogledalo. 693. Dil tizih bit će u lokvi gorećoj ogńem i sumporom. Blago turl. 2, 311. U toj se lokvi za u vike vaļati će i bit će ukopani oni koji su svakda živili u brlogu nepoštenih nasladjenja. 2, 312.

f. *u prenesenome smislu, lokva krvi, prema* c. Lokve krvi stoju izlite nagle od sile. I. Zanotti, en. 34. Pade u lokvu svoje krvi. F. Lastrić, test. 114a. Kada Gospodin i u vrtlu znojaše se krvju svojom, ... i kod stupa lokva se učini koja zemļu natopi, i niz križ cideći se sva po zemļi ... svet. 173a. Vidim lokvu ńegove krvi istočene. A. Kalić 211. Pliva u lokvi svoje krvi. I. J. P. Lučić, razg. 11.

g. Lokva, *kao mjesno ime, vidi i* Lokve, *n. p.*: *a) dva mjesta u starome obliku* Lokъvь *u spomenicima* XIII *i* XIV *vijeka, ali se ne može znati jesu li uprav mjesna imena.* Selo Cerova, a međa jemu ... u Krьstь, u Lokьvь. Spom. stojan. 8. (1254—1264). Ot Sumegnice u Lokьvь. Svetostef. hris. 11.

b) zaselak u Hercegovini. Statist. bosn. 115.

c) u Hrvatskoj. aa) u županiji ličko-krbavskoj dva zaseoka. Razdiļe. 39. 40. Žuta Lokva, *zaselak.* 38. — *bb) selo u županiji modruško-riječkoj.* 47.

d) u Srbiji. aa) u okrugu biogradskome. Ńiva kod Lokve. Sr. nov. 1867. 706. — *bb) zaselak u okrugu kneževačkome.* K. Jovanović 113. — *cc) u okrugu kragujevačkome,* Lokva, Mesna Lokva, Velika Lokva, *mjesta.* Ńiva u Lokvi. Sr. nov. 1875. 23. Livada u Mesnoj Lokvi. 1875. 55. Livada u Velikoj Lokvi. 1875. 55. — *dd) voda u okrugu podrinskome.* M. Đ. Milićević, srb. 518. — *ee) mjesto u okrugu požarevačkome.* Čair u Lokvi. Sr. nov. 1863. 388. — *ff)* Suha Lokva, *mjesto u okrugu rudničkome.* — XVIII *vijeka.* Uz brdo do Srebrenice do Suve Lokve. Glasnik. 25, 41. (1778). — *gg) zaselak u okrugu užičkome.* K. Jovanović 160.

2. LÒKVA, *f. vidi* lokma. — *U Vukovu rječniku:* daj, aščija, jednu lokvu mesa ‚ein stück' ‚frustum'(?) *kod* lokva *s dodatkom da je stajaća riječ.*

3. LÒKVA, *u brojenici: a) kao* četiri, *vidi kod* brojenica, 2. — *b) kao* osam. Jenoga, dvakute, trikute, čičeri, pega, lega, smokva, lokva... Nar. pjes. istr. 4, 10.

1. LÒKVÂŃ, lokváńa, *m. vrste cvijeća što raste u vodi. — Akc. kaki je u gen. sing. taki je u ostalijem padežima, osim nom. i acc. sing., i voc.:* lòkvâńu, lòkvâńi. — *Postaje jamačno od* lokva. — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu:* ‚die seeblume' ‚nymphea' ‚und zwar' a) bijeli, [‚seerose' ‚Nymphaea] alba [L.]'; — b) žuti, [‚teichrose' ‚Nuphar luteum Sm.] lutea' *s primjerom:* Dva lokvańa oko pańa (u zagoneci, t. j. uši oko glave). — Hvala Bogu u lokvańu kojega je bilo dosta na vodi. M. P. Šapčanin 1, 8. Lokvań beli, Nymphaea alba L. (Pančić). — Lokvań žuti, Nuphar luteum Sm. (Pančić). B. Šulek, im. 203.

2. LÒKVÂŃ, lokváńa, *m.* lokva. — U naše vrijeme oko Stona: „Idem na Lokvań". M. Milas.

LOKVÀŃAČA, *f. vidi* lokvań. Lokvańača, Nymphaea L. (Sabļar). B. Šulek, im. 203.

LOKVÁŃEV, *adj. koji pripada lokvańu ili lokvańima.* Lokvańev koren ‚Radix nymphaeae albae'. Đ. Popović, poznav. robe. 193.

LOKVÁRAC, Lokvárca, *m. čovjek iz Lokava u hrvatskome primorju.* Đ. Daničić.

LÒKVÂRI, *m. pl. ime selu u Bosni u okrugu bańolučkome.* Statist. bosn. 35.

LÒKVAST, *m. uprav nalik na lokvu (drukčije u Belinu i Stuli ćevu rječniku: pun lokava). — isporedi* lokvav. — *U Belinu rječniku:* ‚lacunoso' ‚lacunosus' 422a; *u Stulićevu uz* lokvav; *u Voltiģijinu:* ‚lagunoso, sortumoso, stagnante' ‚pfützig'.

LÒKVAV, *adj. pun lokava.* — *Samo u Stulićevu rječniku:* ‚lacunosus'.

LÒKVE, Lòkâvâ, *f. pl. mjesno ime (plur. od* lokva, *isporedi* lokva, g).

a. *u Bosni selo u okrugu sarajevskome.* Statist. bosn. 10.

b. *i u ovome primjeru može biti mjesno ime (u Dalmaciji na Braču):* Kupi četvrьtь dola za lokvami. Starine. 13, 208. (1185 *prepis.* 1251).

c. *u Hercegovini selo.* Statist. bosn. 122.

d. *selo u Hrvatskoj u županiji modruško-riječkoj.* Razdiječ. 46.

e. *mjesto u Srbiji u okrugu biogradskome.* Niva u Lokvama. Sr. nov. 1872. 505.

1. LÒKVEN, *adj. koji pripada lokvi ili lokvama. — U jednoga pisca* XVIII *vijeka.* Voda lokvena. I. Velikanović, uput. 3, 20.

2. LOKVEN, *m. mjesno ime. — Prije našega vremena.* Spom. stojan. 185.

LOKVÈNICA, *f. voda iz lokve. — U naše vrijeme u Istri.* Lokvenîca ‚aqua ex lacuna'. D. Nemanić, čak. kroat. stud. 1ftsg. 61.

LOKVENIK, *m. ime preslapu u Srbiji u okrugu topličkome.* M. Đ. Milićević, kraj. srb. 341.

LOKVÈTINA, *f. augm.* lokva. — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu* (augm. v. lokva). Kuća ti je lokvetina. Nar. pjes. krasić. 1, 139.

LÒKVICA, *f. dem.* lokva. — *Od* XIII *vijeka (vidi* b, *a)), a između rječnika u Belinu* (‚pozzanghera' ‚lacuna parvula' 577b), *u Stulićevu* (v. lokańčac), *u Voltiǵijinu* (‚lagunetta, pozzanghera' ‚pfützchen'); *u Vukovu:* dim. v. lokva *s primjerom:* Kiša pada kapljicama, pak napada lokvicama. (Nar. posl. vuk. 134); *u Daničićevu* (‚dem. palus').

a. *uopće.* Uzamši malašnu kašičicu, prilivaše vodu iz mora u onu svoju lokvicu. F. Lastrić, ned. 255. Bijeli platno žaba baba u lokvici na kamenu. Nar. pjes. krasić. 1, 138. Lòkvica ‚lacunula; nom. proprium campi'. D. Nemanić, čak. kroat. stud. 1ftsg. 35.

b. *kao mjesno ime (vidi i naj zadńi primjer kod* a).

a) vaļa da je u ova dva primjera iz istoga rukopisa mjesto u Dalmaciji na Braču. Da Vladiña lokьvicu i ńi(vu). Starine. 13, 208. Da Rašьka za lokvicu dolacь. 209. (1185 *prepis.* 1251).

b) ńekakvo selo. — Prije našega vremena. I dah selo Lokvycu. Spom. stojan. 11. (1276—1281).

c) može biti mjesno ime i u ovijem primjerima: Međa otь lokvice rêka Vьšivica. Glasnik. 15, 280. (1348?). U lokvicu. 281.

d) dva sela u Hrvatskoj u županiji modruško-riječkoj (zadńe se zove i Lokvice. Schem. segn. 1871. 47). Razdiječ. 46. 47.

e) granična straža u Srbiji u okrugu topličkome. M. Đ. Milićević, kraj. srb. 339.

LÒKVICE, *f. pl. vidi* lokvica, b, *d).*

LÒKVIČICA, *f.* dem. lokvica. — U naše vrijeme u Stonu: „Prod kućom mu je lokvica". M. Milas.

LÒKVIČIĆ, *m. ime selu u Dalmaciji u kotaru imotskome.* Ropert. dalm. 1872. 14.

1. LÒKVIĆ, *m. čakavski* lokvîć, mala lokva koja je ograđena, te voda od iste služi samo za ļude. Dubašnica na Krku. I. Milčetić.

2. LOKVIĆ, *m.* ńekakva biļka (u Bakru). B. Šulek, im. 203. — *isporedi* lokvań.

LÒKVINA, *f. augm.* lokva. — *Od* XVII *vijeka.* Škoči u onu strašnu lokvinu. B. Kašić, per. 135.

LÒKVINE, *f. pl. ime selu u Bosni u okrugu travničkome.* Statist. bosn. 62. — *Uprav je množina od* lokvina.

LOKVITI, lokvim, *impf. ležati u lokvi? ležati kao voda u lokvi? — Na jednome mjestu* XVIII *vijeka.* U vjekostom ovom vaju sva vremena lokvć staju *(u paklu).* J. Kavańin 437a.

LOKVJE, *n. kao coll. od* lokva. — *U Stulićevu rječniku:* v. logań *s dodatkom da je uzeto iz brevijara. — nepouzdano.*

LOKVÙRINA, *f. augm.* lokva. — U naše vrijeme u Stonu: „Ona lokvurina ļeti smrdi kao kuga". M. Milas.

1. LOLA, *f.(?) ime kučki(?).* F. Kurelac, dom. živ. 46.

2. LÒLA, *f. ime planini u Drobńacima (sad u Crnoj Gori).* Lòla, planina u Drobńacima. *(ko je zabiļežio?). — Ne znam jeli isto i ovo:* Lola, planina *(u Crnoj Gori)* više Bijele, Vojnik između Drobńaka i Nikšića. Glasnik. 40, 27. — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu* (planina u Hercegoviui ‚name eines berges', ‚montis nomen'). Do uz Lolu visoku planinu. Pjev. crn. 322a. Iziđoše na Lolu planinu. Ogled. sr. 210. Pogiboše na Lolu 1793 Starine. 10, 262. (XIX *vijek).*

3. LÓLA, *m. od ruga se kaže vrlo visoku i mršavu čovjeku. — U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu* (‚schimpfname für einen langen, hagern menschen' ‚longinus'). Vi'š, sinko, te su me lole toliko izbezumile da je Obradović jeretik . . . M. Đ. Milićević, knez miloš. 281 *(može biti da je značeńe kao u ova dva primjera:)* Ovamo znači i lud, suludast, lola. Nar. prip. vrčev. 51. Zovući me neko: „lolo!" a neko: „budalo!" 159.

LOLAJIN DO, Lolajina Dola, *m. mjesno ime. — vidi u Daničićevu rječniku:* Lolajinь, selu je Kostrcu crkve arhanđelove u Prizrenu išla meda ‚na Lolajinь Dolь'. G(lasnik). 15, 205. (1348?).

LÓLÂŃE, *n. djelo kojijem se ko lola. — U Vukovu rječniku.*

LÓLATI SE, lôlâm se, *impf. vidi u Vukovu rječniku:* vide skitati se. — *Akc. kaki je u praes. taki je u impf.* lôlâh *i u impt.* lôlâj; *u ostalijem je oblicima onaki kaki je u inf.*

LOLIĆ, *m. prezime. — U naše vrijeme.* Tuži Petra Lolića iz Pričinovića. Glasnik. 11, 1, 132. (1808).

LÓLO, *m.* neuredan čovjek. U naše vrijeme u Stonu: „Gledaj lola!" M. Milas. — *Ne znam pravo značeńe u ovome primjeru:* A rakijaš lolo pa se dere, da se iza devet brda čuje. Smailag. meh. 79.

1. LÔM, *m. lomļeńe; mjesto gdje je što slomļeno. — U naše vrijeme (po Stulićevu rječniku našlo bi se već* XVII *vijeka). — Između rječnika u Stulićevu* (‚fractura') *s dodatkom da se naluzi u Gundulića(?).*

a. *lomļeńe.* Tvoja majka lomom kruha ulomila. Nar. pjes. istr. 3, 8. Leš na lošu, a na glavi glava, lom oružja nalomļen krvava. Osvetn. 2, 173. — *U prenesenome smislu, kao svađa, zavada, nesloga.* Onamo je još lom među đacima i profesorima. M. Đ. Milićević, zlosel. 63.

b. *kao* lomļava. Pa se onamo preko poļanice u česti začu neki lom: šušti lišće, krši se suvad, ide nešto krupno. M. Đ. Milićević, međudn. 281.

c. fractura, *mjesto gdje je što slomļeno. — mislim da ima ovakovo značeńe, ako mu i nemam druge potvrde nego u ovome primjeru (a i ovaj možebiti pripada pod* d). Dovde je Pek tekao sve kroz krš i lom. . . Glasnik. 43, 269.

d. *izlomļeno graće.* U potočini dubokoj i lomom zasutoj. S. Milutinović, ist. srb. 104. Ulazak svoj grańom i čitavim lomom nabacav i zatrpav prekrivali. 105.

2. LÔM, *m.* Clematis vitalba L. — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu:* (u Barańi) vide pavitńak *s primjerom:* Hajdemo pod lom u hlad. Lom, rus. ломонос, ламинос, Clematis vitalba L. (Vuk, Barańa). B. Šulek, im. 203. — *Može biti da je isto što i ovo:* Lom, bujno isprekrižano mlado drveće čini lom. „Ne idi u taj lom, jer nećeš moći izaći". „Ima lijepih trta onđe unutra, ali tko bi je izvadio iz onoga loma". u Prigorju. F. Hefele. Lom, drač, n. p. grožđe koje je u lomu svjcže je. u Topolovcu. P. Brantner. Hvata se riba obično u lomovima i vrbacima. Sr. nov. 1860. br. 39.

3. LÔM, *m. mjesno ime u Srbiji. a) u okrugu ćuprijskome.* Zemļa u Lomu. Sr. nov. 1871. 308. — *b) u okrugu valjevskome.* Livada u Lomu. Sr. nov. 1868. 687.

LÓMA, *m. vidi* Lomo.

1. LÒMAČA, *f. vidi u Vukovu rječniku:* breme trńa ili granja ‚ein bündel reiser' ‚fascis sarmentorum'. [cf. olomača, poluvača]. — *Akc. se mijeńa u gen. pl.* lòmâčâ. — *Ali još od* XVIII *znači i vrpu ili gomilu drva za goreńe, osobito onaku na kojoj su čeļad palili.* Gotska noga. mač, lomača sve pohara. J. Kavańin 248b. Izgori mačija na lomači. Nar. prip. bos. 1, 6.

2. LÒMAČA, *f. vidi u Vukovu rječniku:* (u Srijemu) suha grana koja se nosi iz šume kući na vatru. — *Akc. kao kod* 1. lomača.

3. LÒMAČA, *f. vidi u Vukovu rječniku:* (u Slavoniji) vinova loza koja je puštena uz drvo kakvo ili uza zgradu (u Srbiji ‚čardaklija', u primorju ‚odrina'). — *Akc. kao kod* 1. lomača. — *Od* XVIII *vijeka.* Koje loze lomačom se puste. J. S. Reļković 131. Lomačo kako se ostavļaju na starjem pańu. 131. Da se grožđe nad lomačom plasti. 178.

LOMAČI, *m. pl. ime zaseoku u Hercegovini.* Statist. bosn. 123.

LÒMAK, lômka, *adj. koji se lako lomi.* — *U Stulićevu rječniku:* lomki, v. loman *s dodatkom da je riječ ruska.* — *Mislim da sam je čuo i u narodu.*

LÒMAN, lômna, *adj. postaje od* lomiti, *a ima različna osobita značeńa.* — *Od* XVIII *vijeka (vidi primjer S. Budmani kod* 1, c).

1. *adj.*

a. *koji se lako lomi.* — *Samo u Stulićevu rječniku:* ‚fragilis'.

b. *slomļen.* Ruka lomna, telo izmoždeno. B. Radičević 351.

c. *o brdu i o brdovitu mjestu, po kojemu je teško ići jer je kršno ili krševito, kamenit, brdovit.* — *Mislim da ne postaje od* 1. lom, c, *nego od glagola* lomiti se, *vidi* lomiti, 3, b, *b). (vidi i* lomatati). — *Između rječnika u Vukovu* (‚steinig, steil' ‚saxosus, praeruptus', cf. kršan). Dokle s' primi lomna Vlaha Starog. Nar. pjes. vuk. 2, 169. Lomna Kuča i Bratonožića. 2, 530. Drugu Ivan knigu opremio pokraj mora lomnoj Gori Crnoj. 2, 534. A na lomnoj na Hercegovini. 3, 55. Dok dođoše pod lomnu planinu. 3, 331. Za harače od lomnijeh Brda. 4, 19. Te obrnu uz lomnu Rudinu. 4, 114. I sa ńime lomna Šumadija. 4, 177. I sa ńome lomno Dragačevo. 4, 177. Na onome lomnu Zlatiboru. 4, 528. Da pohara lomnu Goru Crnu. Pjev. crn. 20a. Drugu piše u lomne Pipere. 298b. Po svoj maloj lomnoj Gori Crnoj. Ogled. sr. 31. Vino piju u lomnom Kotaru. Nar. pjes. hörm. 2, 219. ‚Loman' ovđe znači ‚kamenit' i ‚brdovit'. Vuk, nar. pjes. (1824). 3, 398. Otište se jato vranih vrana preo Pive iz lomnijeh strana. Osvetn. 1, 54. Jedan klikće sa Avale bojne, a drugi je s lomna Durmitora. 5, 31. — *Amo pripada i ovo:* Pût lòman ‚strada difficoltosa'. S. Budmani 417b. — *I ovaj primjer jamačno pripada amo a ne pod* d, *jer je* loman *preneseno od Crne Gore na Crnogorce:* A, tako mi, lomni Crnogorci! Pjev. crn. 141b.

d. *u prenesenome smislu, slomļen, umoran.* — *Između rječnika u Vukovu* (‚gebrochen, müde' ‚fractus, lassus' *s primjerom:* Nešto sam loman). A kad se probudi, bio je sav znojav i loman. Srp. zora. god. 1, sv. 2, str. 50. Jer je bio loman, umoran. god. 2, sv. 1, str. 14.

e. *koji pripada lomcima ili ulomcima (frakcijama), u matematici.* Loman, math. ‚gebrochen'; lomna uzmnož (potencija) ‚gebrochene potenz', tal. ‚potenza rotta'. B. Šulek, rječn. znanstv. naz.

f. *ńeka vrsta gotičkijeh slova (prema ńem.* fraktur). — Lomno pismo, coll. typ. ‚fracturschrift'. B. Šulek, rječn. znanstv. naz.

2. *adv.* lòmno, *trudno, s mukom (samo o hođeńu?).* — XVIII *vijeka u Novome Pazaru.* Lòmno ‚difficilmente'. S. Budmani 417b.

LOMÀTÂŃE, *n. djelo kojijem ko lomaće ili se lomata.* — *U Bjelostjenčevu rječniku i u Voltićijinu.*

LOMÀTATI, lòmaćêm *i* lomàtâm, *impf. brzo trčati tamo i amo (kao* lomiti se).

a. *aktivno.* — *U Bjelostjenčevu rječniku:* lomaćem ‚praecipitanter, impetuose vado, curro, discurro', *i u Stulićevu: (griješkom po prezentu)* lomaćati, lomaćem, v. lahati; lomatati, lomatjem, lahati *iz Habdelićeva.*

b. *sa* se, *refleksivno.* — *U istome značeńu kao i aktivni glagol.* — *U Voltićijinu rječniku:* lomatati se, lomatam se ‚correre impetuosamente, affaticarsi quà e là' ‚herumstreifen, sich bemühen'.

LOMATI, lomam, *impf. vidi* lamati. — *Na jednome mjestu* XVIII *vijeka (gdje jamačno stoji samo radi slika), a između rječnika u Stulićevu* (lomati, lomam, v. lomiti *s dodatkom da je riječ ruska; ima doista ruski* ломати, ломаю, *ali o stoji ortografičkom griješkom mj.* a, *isporedi češ.* lámati, *pol.* łamać). Da bi jaki kus al' komad a ne mrva kruha bila koga proscu lomat. J. Kavańin 400a. — *nepouzdano.*

LÒMBARAD, Lòmbârda, *m. tal.* Lombardo, *čovjek iz Lombardije.* — *isporedi* Lombardez. — *Od* XVIII *vijeka.* Lombardi u Taliji. A. d. Costa 1, 93.

LÒMBÂRDA, *f. vidi* lubarda. — *Od* XVIII *vijeka, a između rječnika u Bjelostjenčevu* (lombarda, velika bojna puška, veliki top ‚tormentum bellicum') *gdje se naj prije nahodi, u Jambrešićevu* (‚tormentum'), *u Voltićijinu* (‚cannone' ‚schweres geschütz'). Četiri teču po te s puškami, lombardami. Nar. pjes. istr. 4, 8.

LOMBÀRDÂR, lombardára, *m. tobdija.* — *isporedi* lombarda. — *U Bjelostjenčevu rječniku:* lombardar, puškar ‚librator, ejaculator tormentorum etc.', v. patantijaš.

LOMBÀRDATI, lombàrdâm, *impf. vidi* lubardati. — *U Bjelostjenčevu rječniku:* lombardam grad, varoš ‚quatior arcem, urbem, civitatem tormentis, tormenta explodo', *i u Voltićijinu:* ‚cannonare, ‚flagellare con artiglieria' ‚mit stücken beschiessen'.

LOMBÀRDÊSKÎ, *adj. koji pripada Lombardezima.* — *U Šulekovu rječniku:* ‚lombardisch'.

LOMBÀRDESKIŃA, *f. žensko čeljade iz Lombardije.* — *U Šulekovu rječniku:* ‚Lombardin'.

LOMBÀRDÊZ, Lombardéza, *m. vidi* Lombarad, *tal. (rijetko)* Lombardese. — *U Šulekovu rječniku:* ‚Lombarde'.

LOMBÀRDIJA, *f. tal.* Lombardía, *pokrajina u Italiji.* — *Od* XVII *vijeka, a između rječnika u Mikaljinu* (Lombardija, zemlja u Italiji ‚Gallia cisalpina, Insubria'), *u Belinu* (‚Lombardia' ‚Gallia citerior' 442b), *u Bjelostjenčevu* (Lombardija, zemlja u latinskoj državi ‚Gallia cisalpina, Insubria'). Goraše ratenje u Lombardiji. B. Kašić, iń. 30. U vrime Gumberta kralja od Lombardije. F. Glavinić, cvit. 28a. Ki sve Lombardije postavi ga inkviziturom. 112a. Osvim Talije, Lombardije. J. Kavańin 281a.

LÒMBÂRDSKÎ, *adj. koji pripada Lombardima ili Lombardiji.* — *U Šulekovu rječniku:* ‚lombardisch'.

LOMBAROVIĆ, *m. prezime.* — *U naše vrijeme.* Boca 40.

LÔMBRA, *f. tal.* ombra *(s člankom* l'ombra), *sjena, duh mrtvoga čeljadeta, te valja da znači od prilike što i* strašilo, avet. — *Samo na jednome mjestu u pisca Dubrovčanina* XVI *vijeka; premda ove riječi nijesam čuo u Dubrovniku, mislim da je pouzdana, jer da od ńe postaje glagol* lombrati *(vidi).* Vile mi tuj kažu i lombre gorstice *(vidi* gorštica), ter tko se osami u tojzi dubravi, sasma se zamami i pamet ostavi. M. Vetranić 2, 262.

LOMBRÀČIĆ, *m. ńeka riba, uprav dem.* lombrak *(vidi).* — *U naše vrijeme u Dubrovniku.* Lombračić, Crenilabrus ocellatus Forst. B. Kosić, rib. dubr. 22.

LÒMBRÂK, lombráka, *m. ńeke vrste riba.* — *U naše vrijeme u Dubrovniku.* Lombrak, Crenilabrus pavo C. V. — Lombrak od voge, Crenilabrus melanocercus Risso. B. Kosić, rib. dubr. 22. — *Nejasno je postańe: može se pomisliti na* lomiti *(vidi Zorin primjer) i bolje* lombrati, *ali vidi:* Lombrak (kažu kad pase travu ‚brak' da je kosi i lomi, i da mu je otale i ime, ali gledeć na raznolična imena, ‚lumbrak' u Spljetu, ‚lebrak' u Budvi, vjerojatnije je da dolazi od lat. ‚lumbricus', it. ‚lombrico'). L. Zore, rib. ark. 10, 338. *ta je etimologija možebiti naj bolja, ali bi se posve potvrdila samo kad bi se moglo znati, ima li u kojemu talijanskome dijalektu ime* lombrico *za istu ili za sličnu ribu, jer i lat.* lumbricus *i tal.* lombrico *(u književnome jeziku) znače samo što u nas* glista *i* glistina, *na koju životińu nije* lombrak *ni po što nalik.*

LÒMBRÂŃE, *n. djelo kojijem se lombra.* — *U naše vrijeme u Dubrovniku.* „Čuje se nekakvo lombrańe u onoj kamari; ko je tamo?" P. Budmani.

LÒMBRATI, lòmbrâm, *impf. hodati po tami udarajući s bukom sad u jednu stvar sad u drugu, pa i premetati ńekoliko stvari s bukom.* — *Valja da postaje od* lombra *(vidi).* — *U naše vrijeme u Dubrovniku.* „Što tako docna doma dohodiš? dje si lombro dosad?" „Što lombraš tamo u toj kamari? razbićeš štogod". P. Budmani.

LOMBRE, *(ne znam ni roda ni deklinacije) ńeka igra karata.* — *Nem.* l'hombre, *što je francuska riječ od špań.* hombre *(čovjek) s člankom.* — *U jednoga pisca Slavonca* XVIII *vijeka.* Moj muž biše naučio prije lombre, triset i što vraga uije. M. A. Reljković, sat. E2b.

LÓMEŽ, *m. lomjava.* — *U narodnoj pjesmi bosanskoj našega vremena.* Istom stade lomež niz planinu. Nar. pjes. juk. 323.

LOMI, *m. pl. ime zaseoku u Hrvatskoj u županiji bjelovarsko-križevačkoj.* Razdije. 110.

LOMIĆ, *m. prezime.* — *U naše vrijeme.* M. Đ. Milićević, srb. 347. Dragutin Lomić. Rat. 344.

LÒMIGORA, *m. i f. ime jarcu i kozi.* — *U Vukovu rječniku:* ‚ziegenname' ‚nomen caprae indi solitum' *s primjerom:* Svekra zove: „kozjobrade!" a svekrvu: „čičoglava!" a đevere: „lomigore!" (Nar. pjes. vuk. 1, 518).

LÒMIGORE, *m. pl. kao da je bilo ime ńekakvu plemenu Srba vjere Muhamedove.* — *U naše vrijeme.* Milić je prvo pobio Turke Lomigore u Čajetini. M. Đ. Milićević, srb. 600.

LÒMIGORIĆ, *m. prezime.* — *U naše vrijeme.* Dimitrije Lomigorić. Rat. 417.

LOMIKA, *f. ńeka biljka.* Lomika, poljanka (Polycnemum), Saxifraga L. (Šulek). B. Šulek, im. 203.

LÒMILICA, *f.* furcula, *u kokoši (a i u drugijeh ptica) kost pod grlom, što su uprav ključne kosti srasle u jednu.* — *U Vukovu rječniku:* (u Dubrovniku) ona račvasta kost u kokoši pod gušom koja se ‚lomi' za opkladu. [vide kobilica]. — *Nijesam čuo u Dubrovniku, ipak može biti da se govori; ali koliko znam, ne lomi se za opkladu, nego kao gatańe (obično u šali), hoće li roditi muško ili žensko koja trudna žena.*

LÒMINA, *f. vidi u Vukovu rječniku:* (u Boci) drača i korov (u. p. po ńivi) ‚das unkraut' ‚herbae inutiles'. — *isporedi* lom, d. — *U naše vrijeme.* Zec kao izvan sebe utisne se u jednoj lomini, đe je našao jednu žabu korńaču. Nar. prip. vrč. 191. Đeca se nekakva igrala sakrivače, pa jedno sakrije se u jednu lominu (plot od kupjene drače). 203. Od lomine do plotine, svane mu pred samijem gradom. S. Ljubiša, prip. 62. Po lomina*(h)* i plotina*(h)*. prič. 71.

LÒMINICA, *f. dem.* lomina, *ali vidi u Vukovu rječniku:* (u Boci) vide čosta: Pale su patke u slano more, a prepelice u ravno polje, a jarebice u rudinice, male tičice u lominice. (Nar. pjes. vuk. 1, 318—319).

LOMITEĻNOST, *f. osobina onoga koji je lomiteljan (ali ovoga adjektiva nema).* — *Nalazi se na dva mjesta s različnijem značeńima, ali za obadva nije pouzdana riječ.*

a. *u Stulićevu rječniku:* ‚afflictio, dolor, poena', *dakle: žalost, bol, muka.*

b. *na jednome mjestu u pisca Dubrovčanina* XVIII *vijeka kao da znači djetińeće, djećariju. (Jezus)* ponašaše se onadar na običajnu ostale djece, i općeno djeci onadara imaše lomiteljnosti (koje ne od slabosti nego pohotno trpijaše); ńegova majka i otac mogahu bez grijeha scijeniti da je on hotio ili stranputno otiti ili za koji ini uzrok u Jeruzalemu ostati. S. Rosa 189a.

LOMITEĻSTVO, *n. u Stulićevu rječniku uz* lomiteljnost. — *nepouzdano.*

LÒMITI, lòmîm, *impf. silom rastavljati ńešto što je dosta tvrdo na dva ili više dijela, ali ne upotrebljavajući ńikakva oštra oružja (onda bi bilo* sjeći, presijecati): *to se radi kad je ono što će se rastaviti dosta dugo, te shativši na kakav način dva kraja (ako je jedan gdje pričvršćen, hvata se samo drugi kraj) pa se povlače u istome smjeru da se ono posve iskrivi i to toliko dok pukne i rastavi se. može se isto napraviti i kad*

se udari (ali čim tupijem) u srijedu ili blizu srijede (za to ima i osobiti glagol prebiti). *objekat može biti što drveno (grana, brvno, greda itd.), gvozdeno, kost itd., pa i hļeb (kad se samijem rukama rastavļa, a ne reže nožem). — Akc. se mijeńa u praes.* 1 *i* 2 *pl.*: lomímo, lomíte, *u aor.* 2 *i* 3 *sing.* lòmī, *u part. praet. pass.* lòmļen. *(u Dubrovniku se čuje i* lòmîm *i uopće kao kod složenoga* slomiti. *ovaki akc. može biti prešao iz složenijeh glagola, ali treba spomenuti da je u ruskome praes.* ломлю́, ло́мишь). — *Riječ je praslavenska, isporedi stslov. i češ.* lomiti, *rus.* ломить, *pol.* łomić. — *Vaļa da postaje, kako Miklošić misli, od korijena* lem, *što se potvrđuje gornjolužičkijem oblikom* lemić *i supstantivom* lemeš; *ali glagol* lijemati *(vidi), koji također Miklošić broji kao dokaz, jamačno je nova riječ, te s toga ne potvrđuje ništa. — Što u jednoga pisca Dubrovčanina ima impf.* 3 *pl.* lomńahu (M. Vetranić 2, 178), *to nije od kakva glagola* lomniti, *nego postaje od* lomļahu, *gdje je* -ļ- *postalo nosno slovo iza* m, *isporedi* lomńava. — *Između rječnika u Mikaļinu* (lomiti, razlomiti, skršiti ‚frango, effringo, perfringo, commiuuo, rumpo, abrumpo'; lomiti grane ‚scindo, conscindo'), *u Belinu* (‚rompere, frangere, spezzare, ridurre in pezzi' ‚frango' 631[a]), *u Bjelostjenčevu* (lomim, krham. v. lamļem), *u Stulićevu* (‚spezzare cose lunghe, dure, come legni, canne etc.' ‚frangere, effringere, perfringere'), *u Voltigijinu* (‚rompere, spezzare' ‚brechen, zerbrechen'), *u Vukovu* (‚brechen' ‚frango' [cf. kršiti, trošiti], n. p. drvo, hļeb), *u Daničićevu* (‚frangere').

1. *aktivno.*

a. *u pravome smislu.*

α) uopće. Lomeštej hlêby. Domentijan[b] 133. Gdi plah vihar ne lomi planinske zeleni. M. Vetranić 1, 97. I kako loveći dubravom veće krat, strilice lomeći u zvirski tvrdi vrat. Đ. Baraković, vil. 143. Końe, ļudi, stijege, oružja krši, lomi sve i siječe. I. Gundulić 446. Dubom sjever vije, trga, krši, lomi i ori. P. Kanavelić, iv. 228. Čorde kršeć, poļa (? *po svoj prilici treba čitati* kopļa, *vidi i c)*) lomeć. J. Kavańin 263[b]. Lome dubje vihri štetni. I. Đorđić, uzd. 48. Imamo se osititi, da su vitrovi nagli neprijateļi i suprotivni stvarma velikim, jakim i visokim, a malim i laganim jesu prijateļi i milostivi, ovije bo ne krše nit' lome. F. Lastrić, test. 250[a]. S ovog lomim godištne kalame. J. S. Reļković 142. Jelenak mi goru lomi, putak da mu je. Nar. pjes. vuk. 1, 58. O sokole, moj sokole! ne leti mi uz prozore, ne lomi mi garofane. 1, 194. Vrani se końi igrahu, od igre koje igrahu srebrna sedla lomļahu, zlaćene uzde kidahu, a britke sabļe lomļahu. 1, 304. Jabuka se vjetru moli, da joj grane ne odlomi: „Da, moj vjetre, ne lomi me! ne lomi me, ne krši me". 1, 488. Igra końa Reļa od Pazara, nagoni ga preko vinograda, pa on lomi grozna vinograda. 2, 29. Vješt goru ‚lomi', a nevješta gora (lomi). (U Crnoj Gori). Nar. posl. vuk. 36. Ne zna onaj što drobi, no onaj što lomi *(kad je ko što trudno započeo, lakše je onome koji dalje radi).* 199. Nepovrat kola lomi. (Kad čoek neće da se povraća, nego hoće u jedan put sve da ponese). 208. Ali im dobro prikriči da ni po što ne lome kolača dok ona ne prijeđe. Nar. prip. vuk. 223. Lome (domaćin s popom ali s kim drugim kad nema popa) krsni kolač. Vuk, živ. 70. Il' će ńome *(desnicom)* vaļati kameńo, il' lomiti kosti na rvaču. Osvetn. 2, 72. Ruše zide, lome pleterove. 3, 96.

b) lomiti vrat.

αα) u pravome smislu, kad se padne s visoka. Tko se peńe uzgor veomi, sunovratno i vrat lomi. J. Kavańin 73[b]. Lomiti vrat ‚rompersi il collo' ‚collum abrumpere'. A. d. Bella, rječn. 631[b]. Tad pobježe Hasanaginica, da vrat lomi kule niz pengere. Nar. pjes. vuk. 3, 528.

ββ) u prenesenome smislu, hoditi po krševitu putu gdje se može uprav pasti i slomiti vrat. Vidim dom po raspenu putu pratež vrat lomeći. I. Zanotti, en. 44. Lome vrat kuda im drago. P. Posilović, nasl. 9[a]. Kakva tebe oćera nevoļa vrat lomiti, po gori hoditi? Nar. pjes. vuk. 3, 1. — *Može se i metaforički kazati, kad se ko uplete u kakav opasan posao, n. p.* „Ja neću lomiti vrat u takovijem špekulacijama". P. Budmani. — *i ovdje je metaforički, ali subjekat (blago) ne lomi sebi vrat:* Te za to *(blago)* mudri mare, što vrat lomi i satare? V. Došen 24[a].

c) lomiti kopļe *može se kazati u metaforičkome značeńu: boriti se za što, braniti (i riječima).* Sad oni kopje lome. (D). Poslov. danič.

d) kao znak žalosti ili očajańa kaže se da se lome ruke ili prsti, i to je u pravome smislu, jer se radi kao da se hoće slomiti ruke ili prste, ali se ne slome. Prste lomiti jašo jadajući. M. Marulić 31. Poče prste lomiti. M. Vetranić 2, 322. Poče ju od muke mrtvi znoj topiti, ter prste i ruke sve poče lomiti. 2, 324. Sudac ruke lomeći od žalosti, obnajde cesara. F. Glavinić, cvit. 270[b]. Gdi sfa drće, gdi uzdiše, . . . gdi se mori i gdi lomi prste svoje. M. Jerković 47. Pa on lomi obadvije ruke, a proļeva suze od očiju. Nar. pjes. hörm. 2, 232. Počela je plakat i ruke lomit. Nar. prip. mikul. 51. Lomiti ruke od muke, ruku rukom trti. M. Pavlinović.

e) u prenesenome smislu, lomiti riječi, *kad ko zlo izgovara riječi, osobito u tuđemu jeziku.* Oni u sfojem govorenju lomeći i prigrizajući riči naše. M. Alberti iv.

b. *u Vukovu rječniku:* lomiti pańgu. cf. pogača, *ali kod* pogača *nema ništa o tome, a nema napose ni riječi* pańga. *smisao se dakle ne zna (ako je* pogača *u pravome smislu, moglo bi značiti što i* lomiti hļeb, *i padalo bi pod* a, *a)).*

c. *kao kauzalni glagol, činiti da se ko (baci s visoka i tako) slomi. — U jedinome primjeru stoji iperbolički.* Te pokriše Stojanovo lice, da ne lomi bule niz čardake *(da se bule ne bacaju s čardaka zaslijepļene od Stojanove ļepote).* Pjev. crn. 314[b].

d. *u prenesenome smislu, moriti (ubijati i umarati).*

α) objekat je čeļade ili životińa. αα) subjekat je čeļade. U ime sina razbijaju, lomim i kršim vas *(škodne životińice)* križem. L. Terzić 323. Ńime izvijaše trgajući i lomeći ga. I. Đorđić, ben. 111. Lomi turske końe i junake. Nar. pjes. vuk. 4, 441. — *amo može pripadati i ovaj primjer:* Što sad silnoj u kriposti silnom svitu lomi kosti. V. Došen 227[b]. — *ββ) subjekat je što neživo.* Velika tisknoća počne me lomiti. A. Georgiceo, nasl. 166. Jer strah lomi smetnut biti s časti. M. A. Reļković, sat. K2[a]. San me mori, san me lomi. Nar. pjes. vuk. 1, 193. Lomi me groznica. Vuk, rječn. *kod* lomiti. Mnoge gizda lomi, a glad mori. M. Pavlinović, rad. 122. — Vješt goru lomi, a nevješta gora (‚lomi'). Nar. posl. vuk. 36.

b) objekat je tijelo, zdravļe, glava, svijest itd. Među našim požudama bezrednim koje ne samo mlohave i slabe snagu duši dali još i tilu kršeći ga, lomeći ga i užigajući. Ant. Kadčić 167. — Ostarah od truda što mi život lomi.

S. Ljubiša, prip. 266. — Vjetar koji lomi i krši zdravlje našoj u naravi. P. Kanavelić, iv. 59. — Dańu glavu lomi, a noću ne spava. J. Rajić, pouč. 2, 141. — Ubog i bogat u vrijeme u svako, boljanin i kurjat lomi svijes jednako. M. Vetranić 1, 139. *(Držić)* nikoga ne podkrada, razmi svoju svijes lomeći te gizdave pjesni slaga. 1, 209. U muci i trudu lomeći svijes moju. 2, 16. Velmi svijes moju mo misli lomńahu. 2, 178.

e. *u prenesenome smislu*, vjeru lomiti, *ne držati vjeru, riječ.* Vjeru ko lomi, ńega će vjera. Nar. posl. vuk. 36. — *Amo pripada i ovo:* Vi sad lomite pogodbu. S. Ljubiša, prip. 180.

f. *u drugome smislu, kao* razbijati. O glave im lome varićake. Nar. pjes. vuk. 4, 434. Lomiti jaja na uskrs, vide [tući se], tucati se. Vuk, rječn. *kod* lomiti *s dodatkom da se govori u gorńemu primorju (u Dubrovniku nijesam čuo ovoga glagola u takome smislu).* — Ter kamenje lomjahu. F. Glavinić, cvit. 381b. Ljudi su lomili ljutu lit, da joj umjeste bojni top. S. Ljubiša, prip. 1. — S topovi on zide lomjaše. A. J. Knezović 264. No lomiše munar i gamiju. P. Petrović, gor. vijen. 33. — *Amo može pripadati i ovo:* Lomiti (u Crmnici), prvi put orati (a drugi put kažo se ‚miješati') ‚brachen' ‚vervago'. Vuk, rječn. *kod* lomiti. *vidi i:* Orač zemlju lomi i sije. A. Gledević 289b.

g. *u drugome smislu, kao* prekidati, raskidati, trgati. — *U jedinome je primjeru u metaforičkome smislu.* Lomi s sebe grijeha veze. N. Marči 45.

h. *u prenesenome smislu, kad je objekat što umno (ili tjelesno što se shvaća metaforički kao umno), uništavati, ukidati.* Budihu pod oblast u vrime prvańe, komu sad lome vlast od mala na maće. Đ. Baraković, vil. 154. — Kô što nek se Čeh ne uzda, da ćemo mi Hrvati lomiti ili pritajivati krune. M. Pavlinović, razg. 9. — Oni uztežu, svrta'u, lome sva gusarstva odveć smina. J. Kavańin 503a. — U prigovarańu lomi i mrvi razloge odmetničke. A. Kanižlić, kam. 634. — Bog grešnu jakos lomi *(isporedi* d). I. Đorđić, salt. 117. — Da prvo vjenčańe lomimo. V. Vrčević, niz. 27.

2. *pasivno.* Zdravo, Anđe, nelomljena grano! Nar. pjes. hörm. 2, 467

3. *sa* se. — *Između rječnika u Belinu* (‚rompersi' ‚frangor' 631b) *i u Bjelostjenčevu* (lomim se ‚frangor, frangeo, frangesco').

a. *pasivno.*

a) u pravome smislu. Jabukam se zato lome grane, jere voćke daju izabrane. M. A. Reljković, sat B6b. Ne tilo Isukrstovo nego obličja tila lome se. I. Velikanović, uput. 3, 451. Puče crna zemja po tri lakta, te se lome końi i junaci. Nar. pjes. vuk. 2, 5. Na nesretnom se kola lome. Vuk, rječn. *kod* lome. A koli ga tiska na srdašce, toke mu se lome niz ńedarce. Osvetn. 2, 170. Savezane ruke, al' bi išle gdje bi se lomile. 3, 10.

b) vidi 1, f. Ko đavolom tikve sadi, o glavu mu se lome. S. Ljubiša, prip. 218. 277.

c) prema 1, e *ili* h. Ne dam ja nikad živ da se pismo lomi. S. Ljubiša, prič. 88.

b. *refleksivno.*

a) o nebu, kao imperfektivni glagol prema prolomiti se. Tako se nada mnom nebo no lomilo! Nar. posl. vuk. 309.

b) ističe se buka kod brza micańa ili puđańa (isporedi lat. fragor *od* frango). Vodo kô se niz hrid lome. I. Đordić, uzd. 64. Kako god muńa s gromom oblake razcipljuje, da se sve krši, lomi, ori i trese. Đ. Rapić 296. Dugačka tutńavina lomi se po oblaku. M. A. Reljković, sat. L8a. — *Amo može pripadati i ovo (gdje se misli i na pravo lomjeńe):* Jesi li se kojom lomio niz basamake? Nar. prip. vrč. 27.

c) ljuljati se hodeći tako kao da se čeljade, što ide, lomi. — U Belinu rječniku: ‚caminare dimenando la vita' ‚undulatim incedere' 162b, *i u Stulićevu:* ‚camminar dimenando la vita' ‚nutando incedere'.

d) teško hoditi (i padati, misli se i na slomiti se) *po kamenju ili po strmu i kamenitu putu. — Između rječnika u Belinu* (lomiti se po kamenju ‚caminar per luoghi sassosi' ‚per aspera ambulare' 163a) *i u Stulićevu* (lomiti se po kamenju, v. petriti se). A kolikrat se vide pastijeri s puškom na ramenu sad lomit po gorah za iztjerat koju zvijer. Đ. Bašić 320 Ja ne znam, dokle ćemo se mi ovako lomiti po ovim vrletima. M. Đ. Milićević, omer. 73.

e) u prenesenome smislu, truditi se, mučiti se, moriti se. aa) o tijelu. S trudom hranu dobivaju *(djetići)*, ter se lome, ter se prže. A. Sasin 171b. Ona *(oryx)* se takia u mriže uvali, pak zaspi, gdi se svaka živina lomi, trga i nastoji izbaviti svoj život. Đ. Rapić 111. Lomi se i davi pod bremenom i mukom. S. Ljubiša, prip. 38. — Mozak im puca i život se lomi vježbajuć se dugim naporima. M. Pavlinović, rad. 42. — *bb) o pameti.* A dokle se ja lomih, hoću li, neću li, dotle iskrsne nešto drugo, i prilika mi se izmakne. M. Đ. Milićević, međudnev. 93. Dugo sam se lomio na pitańu: kojim redom da prikažem ove ljude? pomenik. 1, xiii.

f) žalostiti se, tugovati. — Samo u Stulićevu rječniku: lomiti se s čijem ‚dolere, moerere, sese afflictare'.

e. *recipročno, rvati se.* U s Latinom si se lomio. M. Pavlinović, razl. spisi. 295.

LÒMIV, *adj. vidi* lomljiv. — *U Stulićeva rječniku:* v. loman.

1. LÒMIVRÂT, *m. čovjek što lomi vrat, ali u prenesenome smislu: što je preveć smio, što meće glavu u torbu. — U jednoga pisca našega vremena.* Vojvoda se hoće vojevańu, e ko bi mu bio lomivrate. Osvetn. 6, 34.

2. LÒMIVRÂT, *m. ime zaseoku u Hrvatskoj u županiji ličko-krbavskoj.* Razdijel. 39. — *Ili je isto što* 1. lomivrat, *ili znači: mjesto gdje se lomi vrat.*

LÒMKÂŃE, *n. djelo kojijem se lomka. — U Vukovu rječniku.*

LÒMKATI, lòmkâm, *impf. dem. od* lomiti. — *U Vukovu rječniku.*

LOMLJATAŃA, *f. vidi* lomljava. — *U jednoga pisca našega vremena.* Stoji lomljatańa po kući. M. Pavlinović, rad. 23.

LÒMLJAVA, *f. velika buka kad se što (ili ko) lomi, isporedi i* lomiti, 3, b, *a) i d) i osobito b). — isporedi* lomljavina. — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu* (‚das gebreche' ‚fragor'). Sta lomjava sabaj i miždrakah. Pjev. crn. 89a. I s lomljavom strašnijeh gromova. P. Petrović, gor. vijen. 6. Stade jeka, klepet i lomjava. 61. Stade jeka polja od topova, a lomljava kula Nikšićkije. Osvetn. 5, 107.

LÒMLJAVINA, *f. vidi* lomljava. — *Od* xviii *vijeka.* Od naglosti mora i lòmljavînâ jambora. J. Banovac, pred. 9. Stoji jauk rańoni delija, lomljavina taneni galija. And. Kačić, razg. 152b. Bit će gńijeva, jańkâ i muka, lomljavino jeka i trijesa. Osvetn. 2, 127. Lòmljavina, u Sarajevu. Dr. Đ. Šurmin. vidi lomljava. F. Iveković, rječn.

LOMḶE, *n. u Stulićevu rječniku:* lomje, v. lomjeńe. *nepouzdano.*

LOMḶENOST, *f. samo u Stulićevu rječniku:* lomjenost *uz* lomjeńe.

LOMḶENSTVO, *n. samo u Stulićevu rječniku:* lomjenstvo *uz* lomjeńe.

LÒMḶÊŃE, *n. djelo kojijem se lomi. — Stariji je oblik* lomḷenje. *— Između rječnika u Mikaljinu* (lomḷenje), *u Belinu* (lomjenje ‚rompimento, il rompere' ‚fractio' 631b; lomḷenje ‚il caminare dimenandosi' ‚undulatus incessus' 162b), *u Bjelostjenčevu (kajkavski* lomleńe, v. lamańe), *u Stulićevu* (lomjeńe ‚ruptio, fractio'), *u Vukovu.* Protezanje. lomḷenje od pleći. N. Dimitrović 99. Ostaše jednako u nauci apostolskoj i u zajednici i u lomḷeńu hḷeba i u molitvama. Vuk, djel. ap. 4, 42.

LÒMḶIV. *adj.* fragilis, *koji se lako lomi. — U Popovićevu rječniku:* ‚brüchig'.

1. LÔMNICA, *f. stog sijena (može biti koje osobite veličine ili oblika). — U naše vrijeme u hrvatskome primorju i u Istri.* Se seno na stogeh i na lomnicah. Nar. prip. mikul. 90. Lômnica ‚acervus foeni'. D. Nemanić, čak. kroat. stud. ıftsg. 37. — *isporedi* lońica.

2. LOMNICA, *f. mjesno ime.*

a. *u Bosni zaselak u okrugu Tuzle Dońe.* Statist. bosn. 89.

b *u Hrvatskoj dva sela u županiji zagrebačkoj:* Lomnica dońa *i* gorńa. Razdijeḷ. 67. *i voda.* Regul. save. 23. — *Ovo se ime pomińe od* XIII *vijeka (naj prije u latinskome spomeniku). (Meta)* descendit in Lomnicam. Mon. ep. zagr. tkalč. 1, 38. (1217). Mihal Kišević de Lomnica *(ćirilicom).* Mon. croat. 252. (1552). Robi tja do Lomnice. P. Vitezović. kron. 99.

c. *u Srbiji a) selo u okrugu ćuprijskome.* K. Jovanović 181. — *b) selo i voda u okrugu jagodinskome. aa) selo.* K. Jovanović 109. — *bb) voda.* Ńiva do reke Lomnice. Sr. nov. 1874. 357. — *c) selo u okrugu kruševačkome.* K. Jovanović 128. — *d) selo u okrugu niškome.* M. Đ. Milićević, kraḷ. srb. 119.

d. *ova se mjesna imena pomińu od prije našega vremena.* Rêku Lomnicu. Glasnik. 24, 264. (1382). Lomьnica (monastir). S. Novaković, pom. 137. Lomnica. Spom. stojan. 185.

LOMNIČKI, *adj. koji pripada Lomnici.* Lomnička *(opština).* K. Jovanović 128. 181. — *I kod mjesnoga imena:* Brdo Lomničko *u okrugu kruševačkome.* Vinograd u Brdu Lomničkom. Sr. nov. 1875. 159.

LÒMNÔST, lômnosti, *f. osobina ili stańe lomna (vidi* loman, d) *ćeḷadeta. — Na jednome mjestu našega vremena.* Mamurluk, lomnost koja dolazi posle pijanstva. *u* Nar. pjes. petr. 2, 698.

LÓMŃA, *f. lomḷeńe. — Nastavak je* ьńa *kao i kod* tréšńa. *— Od* XVII *vijeka u Dubrovniku.* Pustit ću onijeh kijem ustresla s groznom ježńom trešńa ḷuta bješe zglobe sve rastresla slaba tijela utrnuta, da kroz nijednu ne bi pomńu jaka izliječit ruka umrla nepristavnu kršńu i lomńu ka ih bješe smrtno strla. Ġ. Palmotić 3, 129b. On streptje sa svu moć, i s lomńe velike pritegnu. I. Đorđić, pjes. 176. Lomńa rúkâ. A. Kalić 341.

LÒMŃAVA, *f. lomḷava. — -ḷ- poslije* -m- *promijenilo se na* ń, *kao i kod* lomńahu *(vidi kod* lomiti), *isporedi i* lomńa. *— U Dubrovniku u naše vrijeme.* Vanka buka, huka, lomḷava, grom trijeska, kiša lije. M. Vodopić, tužn. jel. dubrovn. 1868. 211.

LÒMŃAVINA, *f. lomḷavina. — Radi -ń- vidi kod* lomńava. *— U narodnoj pjesmi iz Bukovice (u Dalmaciji) našega vremena.* Kâ bijaše ona lomńavina, svaki danak te je preslušasmo? Nar. pjes. *u* Mag. 1863. 89.

LÒMŃÊŃE, *n. lomḷeńe. — Radi -ń- vidi* lomńahu *kod* lomiti. *— U jednoga pisca Dubrovčanina* XVI *vijeka (sa starijim oblikom na* -nje). Protezanje, lomńenje od pleći. N. Dimitrović 99.

LÒMO, *m. prezime ili muški nadimak. — Upravo ipokoristik (od* Lomić?), *s toga se kaže i* Lóma. *— U naše vrijeme.* Ostavio do tri ḷute guje: jedno guju vojvodu Mutava, drugo guju Loma Arsenija, treće guju posinka Miloša. Nar. pjes. vuk. 4, 354. Arsenije Lomo. Vuk, građa. 46 *(vidi* Vuk, istor. i etnogr. spisi. 1, 133). Arsenije Lomo iz Dragoḷa. M. Đ. Milićević, srb. 72. Milovan Lomić iz Dragoḷa, ali ne vojvoda Lomo. 347. — Milutin se *(Garašin)* oženi sestrom Arsenije Lome iz sela Dragoḷa. 96. Arsenije Loma, vojvoda kačerski. Loma je bio iz Dragoḷa u okrugu rudničkom. 337. Kačer, buḷubaša mu je bio Arsenije Loma iz Dragoḷa. 357.

LOMORA, *f. ime mjestu u Srbiji u okrugu smedcrevskome.* Čair u Lomori. Sr. nov. 1870. 397.

LOMÒVIT, *adj. vidi* loman, 1. c. *— U Bjelostjenčevu rječniku:* lomovit put ili steza ‚aspera et horrida via, iter deterrimum et importunum, difficile et durum', *i u Voltiğijinu:* ‚disastroso, aspro' ‚beschwerlich'.

LOMÒZUBA, *f. oruđe za lomḷeńe zûbâ. — Samo u Stulićevu rječniku:* ‚strumento per rompere i denti' ‚dentifrangibulum'.

LOMÒZUBAC, lomòzupca, *m. čovjek što lomi zube. — Samo u Stulićevu rječniku:* ‚colui che rompe i denti' ‚dentifrangibulus'.

LOMPAR, *m. ńekakva riba.* Danica. 1870. 351. *— I kao muški nadimak ili prezime.* Od Ćepana Nika Lompara s Bokovoga u Crnoj Gori. *u* Pjev. crn. 173a.

LOMPINOVIĆ, *m. prezime vlasteosko u Dubrovniku. — Samo na jednome mjestu* XIII *vijeka, i otale u Daničićevu rječniku* (Lomьpinovićь). Kolenьda Lomьpinovićь. Mon. serb. 39. (1253).

LOMPRE, *m. ime muško, vidi* Lampre. *— Na jednome mjestu* XV *vijeka (gdje se ne zna za cijelo, treba li čitati* o *ili* a), *i otale u Daničićevu rječniku* (Lomьpre, Lomьprete, ime muško, gledaj ‚Sorьgočevićь'. cf. ‚Lamьpre'). L(omp)retomь Sorьgočevićemь. Mon. serb. 287. (1419 *u poznijemu prijepisu).*

LOMPRIĆ, *m. prezime vlasteosko u Dubrovniku, isporedi* Lompridić *i* Lomprižić. *— Samo na jednome mjestu* XIII *vijeka, i otale u Daničićevu rječniku* (Lomьpričь). Menьgača Lomьpričь. Mon. serb. 40. (1253).

LOMPRIDIĆ, *m. prezime vlasteosko u Dubrovniku, isporedi* Lomprižić *i* Lomprić. *— Samo na jednome mjestu* XIII *vijeka, i otale u Daničićevu rječniku:* Lomьpridičь, . . . rekao bih da griješkom mjesto toga prezimena stoji ‚Lomprьdê'. M(on. serb.) 7. (XII *vijek).* — Dobrona Lomьpridičь. Mon. serb. 39. (1253).

LOMPRIŽIĆ, *m. prezime vlasteosko u Dubrovniku, isporedi* Lompridić *i* Lomprić. *— Samo na jednome mjestu* XIII *vijeka, i otale u Daničićevu rječniku* (Lomьprižićь). Lomьprižićь. Mon. serb. 40. (1253).

LÓMSTVO, *n. lomḷeńe. — U Stulićevu rječniku:* v. lomjeńe.

*

LON, *vidi* lono.

LÓNA, *f. hyp.* lonac. — *Akc. se mijeńa u voc.* lôno. — *U Vukovu rječniku.*

LÒNAC, lónca, *m. sud dosta dubok za kuhańe; obično je zemļani, ali može biti i mjedeni (i gvozdeni).* — *Akc. kaki je u gen. sing. taki je u jednini, osim nom. i acc., i voc.:* lônče; *u množini se mijeńa:* lônci, lônâcâ, lôncima, lônce. — *Riječ je stara, isporedi stslov.* lonьcь, *nslov.* lonec. — *Nepoznata postańa.* — *Između rječnika u Vrančićevu* (‚olla'), *u Mikaļinu* (lonac, grnac ‚olla'; lonac od gńile ‚olla fictilis'; lonac od mjeda ‚olla aenea'), *u Belinu* (‚pignatta, pentola, vaso di terra o di rame, dove si cuocono le vivande' ‚olla'; lonac od zemļe ‚pignatta di terra' ‚olla fictilis' 565b), *u Bjelostjenčevu (kajkavski* lonec, prinac ‚olla, chytra, chytron, chutron, chutra, testa, camella'. 2. lonec zemļeni ‚olla fictilis'. 3. lonec z kotlovine ‚olla cuprea, aenea, coculum, cacabus, cucuma'), *u Jambrešićevu* (lonec ‚olla'), *u Stulićevu* (‚olla, testa'), *u Voltiģijinu* (‚pignatta, pentola' ‚topf'), *u Vukovu* (‚der topf' ‚olla', cf. grnac); *u Daničićevu:* lonьcь ‚olla'. S(afařik,) lesek. 77.

a. *zemļani lonac.* Nu lonac ne pravi, lončaru, nikako. M. Vetranić 1, 367. Tada čini lonac razbijenih ondi razsipati. F. Vrančić, živ. 45. Ludo se je crni kotal za crninu loncu špotal. P. Vitezović, cvit. 109. Ali čovik sine s ovim kao lonac med kotlovim. V. Došen 34b. Zašto čine lonce i vrče? N. Palikuća 6. Nov se ne načini iz razbita lonca. M. Kuhačević 27. Lonac se uklańaše ispred tenģere. D. Obradović, basne. 122. A on ne kte sude prati, a ja lonac, pa u glavu! puče lonac, puče glava. Nar. pjes. vuk. 1, 177. Čabar leti, lonce troši, šteta se čini. 1, 522. Ili lonac o kršu ili krš o loncu (udario), loncu kami svakojako! (U Crnoj Gori). Nar. posl. vuk. 102. Teško loncu kad se s kotlom igrati! 315. I zabadašo u sud, ili u kotao, ili u tavu, ili u lonac. Đ. Daničić, 1sam. 2, 14.

b. *mjedeni lonac.* Za uboga čovjeka kaban od dobre svite, kuća od dubovine, čaša od srebra, a lonac od mjeda. (D). Poslov. danič. Znam te, lonče, kòvô sam te. Nar. posl. *u Dubrovniku.* P. Budmani. Načiniće mu lonce za pepeo. Đ. Daničić, 2mojs. 27, 3.

c. *i mjedeni i zemļani.* Stati uz lonac ki 'e mjedeni, gńilnu loncu zdravo nije. J. Kavańin 81a.

d. *ne zna se, jeli zemļani ili mjedeni.* Jer podvraća lonac. M. Marulić 141. Od onih stvari ke se stave v lonac. Naručn. 5b. Postavi ga konь ogńa za loncemь. Pril. jag. star. 9, 84. (1520). Kada sijahomo nad lonci punimi mesa. Bernardin 68. exod. 16, 3. Ponesoše sve do tripļa i do lonca. M. Vetranić 1, 20. Svuci gospodu a lonac kipi. M. Držić 134. S ližiotarom nije lonac skuhan ni trpeza načińena. M. Držić 397. Prati haļine i lonce. B. Kašić, fran. 56. Lonac proroka Eližea. P. Radovčić, način. 83. Hoćeš nasititi se ovdje lukova i klica i lonaca mesa. M. Radnić 83a. Lonac vri kod vatre. 275a. Muhe ne počivaju na loncu koji vre. 504b. Lonac kad vri, sve što veće pokriva se, sve većma kipi. (D). Na loncu koji vri muha ne sjedi. (D). On je pokao ki lonca nije imao. (D). Poslov. danič. Kod puni lonaca mesa. S. Margitić. fala. 124. Činit će . . . žeļu na pritile lonce Edipta. P. Knežović, osm. 241. Privršenje vatre pritaknuto k loncu čini ga pokipiti po žeravici. F. Lastrić, ned. 218. Oko načava i oko lonaca. 231. Niti lonca svoga nejmam. A. Kanižlić, rož. 5. Gdje nije oca, nije ni lonca. (Z). Poslov. danič. Ali sam se bolan privario, grah u loncu brez ogńa vario. I. Zaničić 155. Imadihu pune lonce mesa. And. Kačić, kor. 75. Sad u kući ne imadem lonca. M. A. Reļković, sat. E2b. Khinki potrebovaše jednoga lonca za kuvati svoju granicu. A. T. Blagojević, khinki. 36. Đe nije oca nije ni lonca. Nar. posl. vuk. 76. Zvrči kao muha po praznom loncu. 88. Ne budi svakom loncu zaklopac. 195. Pije vino ko ima novaca, a ko nema sjedi kod lonaca. 247. Poznajem ga kao (slijepac) rđav lonac. 252. Poznajem te, lonče, i prije sam te grebao. 252. Teško loncu iz sela začine čekajući. 315. Čuvaj lonca k'o i oca (kad je pun?). 350. Teško loncu koji pogleda začinu iz susjedstva. V. Bogišić, zborn. 93. Pristavi lonac. Đ. Daničić, jezek. 24, 3. A van čeļad jadna nevesela lonce taru. Osvetn. 1, 19. I ogńišća otimali tuđa, i tuđine prevrćali lonce. 3, 32.

e. *sud za vino.* Tu se puni lonci toče, pak sve jato oblo loče. V. Došen 169a. Ona tajno lonac vina popila. Z. Orfelin, podr. 10.

LÒNAČKÎ, *adj. vidi* lončan. — *U Belinu rječniku:* ‚di pignatta, o pertinente a pignatta' ‚ollaris' 563b, *i u Stulićevu uz* lončani.

LÒNBRELA, *f. vidi* kišobran. — *Od tal.* ombrella, *s člankom* l' ombrella. — *U naše vrijeme u Istri.* Lonbrêla, it. ‚ombrella', kišobran. Naša sloga. god. 15, br. 20. *i u sjevernoj Dalmaciji.* P. Budmani.

LÓNCIJA, *m. u Vukovu rječniku:* (u vojvodstvu) vide skitnica.

LONCINO, *n. ime zaseoku u Dalmaciji u kotaru dubrovačkome (u Zatonu).* Schem. ragus. 1876. 26.

LONCKNEHT, *m. ńem.* landsknecht *ili* lanzknecht, *ńemački vojnik pješak* xv *i* xvi *vijeka.* — *Na jednome mjestu* xvi *vijeka.* Slovinskimi sebri ki ako nimaju toliko šarih hajl *(vidi* haļa) kuko vaši lonecknehti... Mon. croat. 225. (1527).

LONCÒPERA, *f. vidi u Vukovu rječniku:* sluškińa koja pere lonce ‚die magd welche die töpfe auswäscht' ‚ancilla quae ollas abluit'.

LONCUT, *m. ńem.* Landshut, *grad u Bavarskoj* — xviii *vijeka.* Bitka podь Loncutomь gradomь prajskimь *(sic).* Glasnik. 20, 18.

LONČAC, lončca(?), *m. dem.* lonac. — *U Jambrešićevu rječniku: kajkavski* lončec ‚ollula'.

LÒNČAN, *adj. koji pripada loncima.* — *U Stulićevu rječniku:* lončani ‚ollaris'.

LONČÀNICA, *f.* komad sukna u četvrt sa dvije uzice, na kome se nose lonci s jelom; povrazača. u Lici. V. Arsenijević.

LONČANIK, *m. ime selu u Srbiji u okrugu valjevskome.* K. Jovanović 104.

LÒNČÂR, lončára, *m. čovjek što po svojemu zanatu gradi zemļane lonce, pa u širemu smislu i druge zemļane sudove i drugo što od zemļe.* — *Akc. kaki je u gen. sing. taki je u ostalijem padežima, osim nom. sing., i voc.:* lônčâru *ili* lônčâre, lônčâri. — *Od* xvi *vijeka (ali vidi* lončarev), *a između rječnika u Vrančićevu* (‚figulus'), *u Mikaļinu* (lončar, grnčar ‚figulus, olearius'), *u Belinu* (‚pignattajo, colui che fa pignatto' ‚figulus' 565b; ‚vasajo' ‚figulus' 752a); *u Bjelostjenčevu:* lončar, grinčar *(mj.* grnčar) ‚figulus, fictor, figulator, figularius, fictilarius, plasticator, plastes'; *u Jambrešićevu* (‚figulus'), *u Stulićevu* (‚figulus, vascularius'), *u Voltiģijinu* (‚pignattaro,

pignattajo' ‚töpfer'), *u Vukovu* (‚der töpfer' ‚figulus').

a. *uopće.* Lončarom je gńila dana. M. Vetranić 1, 212. Nu lonac ne pravi, lončaru, nikako: zašto mi pristavi ručicu naopako? 1, 367. Nima li lončar oblast nad ilom? Anton Dalm., nov. tešt. 2, 13[a]. paul. rom. 9, 21. Rodi se Virgilius od otca lončara. P. Vitezović, kron. 25. Lončar je Kotoranin, trgovac Dubrovčanin, a vlastelin Zadranin. (D). Lončar lončaru, a kovač kovaču zavidi *(po lat.:* Figulus figulum odit). (D). Poslov. danič. Kao lončara sud, razbiti hoć zlobnike. A. Vitaļić, ist. 13[b]. Kakono sud lončara skrši ńih. J. Banovac, blagosov. 331. U ńekoga lončara kupiše jednu ńivicu. S. Rosa 157[a]. I ćurčije, terzije, lončari. M. A. Reļković, sat. K8[b]. Evo jedan djaval u odići lončara. Blago turl. 2, 146. Da će se naj poslije ovi pinezi doniti kipotvorcu iliti lončaru. I. Velikanović, uput. 1, 162. Kako sudje od zemļe u ruki lončara. 3, 243. Uniđo k jednomu lončaru. A. T. Blagojević, khin. 36. Bakali i lončari. D. Obradović, basne. 377. Svi smo u ruki ńegovoj kano blato u ruki lončara. B. Leaković, nauk. 402. — *Metaforički.* Jere si ti, Gospodine, lončar stvorac naš. B. Kašić, rit. 290.

b. *ńeka riba.* L. Zore, rib. ark. 10, 337.

c. petar-lončar ‚Sylvia tythis'. Slovinac. 1880. 31[a]. *vidi* petar-lončar.

d. prezime. u hrvatskoj krajini. V. Arsenijević.

1. LÒNČARA, *m. vidi* lončar *(u primjeru kao da znači: čovjek što prodaje zemļane i mjedene lonce).* — XVIII *vijeka.* Molim te da bi uput pošao u onoga lončare,... neka odma dožene... lončića za sobu trideset i pet, i ako ima bakrice dvije tri. *u* Magaz. 1868. 164. (1753).

2. LONČARA, *f.* suvrst kruške krupne osobita al' ugodna teka (u Vuci). B. Šulek, im. 203.

LONČARAK, lončarka, *m. u Stulićevu rječniku uz* lončar.

LONČAR-BRDO, *n. ime selu u Hrvatskoj u županiji zagrebačkoj.* Razdiješ. 73.

LONČÁREV, *adj. koji pripada lončaru.* — *Od* XV *vijeka, a između rječnika u Stulićevu* (v. lončarov) *i u Vukovu* (vide lončarov). Kupiše ńivu lončarevu. Zad. lekc. 17. Anton Dalm., nov. tešt. 44 matth. 27, 7. Ńiva lončareva. B. Kašić, rit. 290. Kupiše ńivu lončarevu. M. Alberti 460. Kupiše lončarevu ńivu za grobļe gostima. Vuk, mat. 27, 7. Što je kao u ruci lončarevoj to ste vi u mojoj ruci. Đ. Daničić, jer. 18, 6.

LONČÁREVIĆ, *m. prezime (po ocu lončaru).* Vuk, živ. 96. Šem. prav. 1878. 6.

LONČÁREVIĆI, *m. pl. ime zaseoku u Slavoniji u županiji virovitičkoj.* Razdiješ. 140.

LONČÁRI, *m. pl. mjesno ime.*

a. *dva zaseoka u Bosni. a) u okrugu bańolučkome.* Statist. bosn. 41. — *b) u okrugu travničkome.* 60.

b. *vidi u Daničićevu rječniku:* Lonščari, selo crkve bogorodičine ‚na Dani', koje je s tom crkvom priložio car Stefan crkvi arhanđelovoj u Prizrenu. G(lasnik). 15, 304. (1348?).

LONČÀRICA, *f. postaje od* lončar; *upotrebļava se u različnijem značeńima.* — *U naše vrijeme.*

a. *(lađa) na kojoj se nose lonci.* — *Između rječnika u Vukovu* (n. p. lađa ‚das topfschiff' ‚navis onusta ollis'). Pa sjedne na Vasiļevićevu lađu lončaricu. M. Đ. Milićević, pomenik. 3, 363.

b. *žena lončareva (u Hrvatskoj).* F. Iveković, rječn.

c. *ńekakva ptica, vidi u Vukovu rječniku:* (u Crnoj Gori) nekaka mala tica ‚eine art vogel' ‚avis quaedam'.

d. *ńekakva riba, vidi* lončar, b. L. Zore, rib. ark. 10, 337.

e. Lončarica, *ime selu u Hrvatskoj u županiji križevačkoj.* Razdiješ. 112.

f. Lončarica, *ime ulici u Dubrovniku (prije se zvala* Lučarica). P. Budmani.

LONČÀRIĆ (Lònčarić), *m. prezime.* — *Od* XVI *vijeka.* Jurko Lončarić. Mon. croat. 198. (1512). Marko vladac Lončarića. J. Kavańin 100[b]. Lončarić. Schem. zagr. 1875. 229. 266. Šem. prav. 1878. 26.

LONČÀRIJA, *f. lončarski zanat; coll. lonci i uopće zemļana trgovina.* — *Od* XVIII *vijeka, a između rječnika u Bjelostjenčevu* (‚figlina, ars figularis l. figlina, figulina') *i u Voltigijinu* (‚pignatteria' ‚töpferey'). To se okružje kaže engleski: ‚the potteries' to jest: lončarija. Đ. Popović, poznav. robe. 170.

LÒNČÂRNICA, *f. dućan gdje se prodaju lonci i drugi zemļani sudovi a i ostalo što je načińeno od zemļe.* — *U Belinu rječniku:* ‚bottega di vasajo' ‚officina figularis' 752[a]; *u Bjelostjenčevu:* ‚figulina'; *u Jambrešićevu:* ‚figlina'; *u Stulićevu:* ‚bottega del vasajo' ‚figulina'; *u Vukovu:* ‚die geschirrhandlung' ‚taberna figularia'.

LONČÁROV, *adj. vidi* lončarev. — *Između rječnika u Belinu* (‚di pignattajo, o pertinente a pignattajo' ‚figuli' 565[b]), *u Stulićevu* (‚figuli, ad figulum spectans'), *u Vukovu* (‚des töpfers' ‚figuli'). Kakono sud lončarov skrši ńih. B. Kašić, rit. 433.

LÒNČÂRSKÎ, *adj. koji pripada lončarima.* — *Između rječnika u Mikaļinu* (gńila lončarska ‚creta vel terra figularis, argilla, terra sigillaria' *kod* gńila, *a napose nema), u Belinu* (‚di pignattajo, o pertinente a pignattajo' ‚figuli' 565[b]; ‚di vasajo' ‚figularis' 752[a]), *u Bjelostjenčevu* (‚figularis, figlinus, figulinus'), *u Jambrešićevu* (‚figlinus'), *u Stulićevu* (‚figulorum, ad figulos spectans'), *u Vukovu* (‚töpfer-' ‚figlinus' ‚z. b.' zemļa ‚töpfererde' ‚creta figlina').

a. *adj.* Posla Jeremiju proroka u kuću lončarsku da gleda što čini. S. Margitić, fala. 45. Sva ļudska su na svijet krka, sva kršļiva, sva lončarka *(izostavļeno -s- samo radi slika).* J. Kavańin 487[a]. Lončarsko blato samo od sebe jest neplodno. I. Jablanci 16. Kako posudu lončarsku satrće. I. Velikanović, uput. 1, 202. U lončarskoj trgovini lonac u koji idu tri lonca mańa. Vuk, rječn. *kod* trojak. Oni će se razdrobiti kao sudovi lončarski. otkriv. 2, 27. Naopake misli vaše nijesu li kao kao lončarski? Đ. Daničić, isai. 29, 16. Lončarski zanat. M. Pavlinović, rad. 20.

b. *adv.* lònčârski, *onako kao što rade lončari.* — *Samo u Vukovu rječniku*[1]: ‚nach töpferart' ‚more figuli' *(nema u drugome i trećemu izdańu).*

LONČÁRSTVO, *n. vidi* lončarija. — *U Belinu rječniku:* ‚arte di vasajo' ‚figulina' 752[a]; *u Bjelostjenčevu:* ‚figlinum. figulinum opus, opus figuli'; *u Jambrešićevu:* ‚figlinum'; *u Stulićevu:* ‚ars figuli'.

LÒNČÂRSTVOVATI, lònčârstvujêm, *impf. raditi kao lončar.* — *Samo u Stulićevu rječniku:* ‚figuli artem exercere'.

LONČEN, *adj. vidi* lončan. — *Na jednome mjestu* XVI *vijeka.* Razbiju se kako lončeni sasudi. Anton Dalm., nov. tešt. 2, 177. apoc. 2, 27.

LÒNČENCE, lončenceta (?), *n. dem.* lonac. — *Samo u narodnoj zagonetci našega vremena.* Malo lončence, slatko varivce; nit' se kuva, nit' peče, ceo svet hrani. *odgonetļaj: sisa.* Nar. zag. nov. 208.

LONČÈNICA, *f.* lonac u kojem se sir pravi. — Dubašnica na Krku. I. Milčetić.

LÒNČIĆ, *m. dem.* lonac. — *Od* XVI *vijeka, a između rječnika u Mikaļinu* (lončić, mali lonac ‚ollula'), *u Belinu* (‚pignattino, pentolino' ‚ollula' 565b), *u Bjelostjenčevu (kod* lončićek), *u Stulićevu* (‚parva olla'), *u Voltiģijinu (griješkom* lončič ‚pignattino, pentolino, pignattella' ‚töpfchen'), *u Vukovu* (dim. v. lonac).

a. *u pravome smislu.* Lončić i mećajica za kašu. M. Držić 268. Pomet mu ne donosi u lončiću na tamnicu. 355. Zlato u lončiću zlatarskomu. M. Radnić 147a. Pokle u lončić pomast kuha. J. Kavańin 451b. Svake vode od morskih dubina jedan lončić da bi zagrabio. L. Ļubuški 61. Lončić razbijen. F. Lastrić, ned. 218. Srami se lončić ručicom. (Z). Poslov. danič. U jedan lončić metni. J. Vladmirović 35. U čistomu lončiću. I. Jablanci 151. Lončića za sobu trideset i pet. *u* Magaz. 1868. 164. (1753). Kad je vitar, k prutu lončić veži. J. S. Reļković 239. Had nabrala kostoloma, kostoloma, vratoloma, pristavila u lončiće, lončić vri, momak trči. Nar. pjes. vuk. 1, 350. Dajte nam ga bokunić, ča klademo va lončić. Nar. pjes. istr. 3, 18. Malen lončić brzo pokipi. Nar. posl. vuk. 174. Goveđi lončić, ovčija čorba a ļudsko meso. *(Nar. zagonetka). — odgonetļaj:* opanak, čarapa i noga. Magaz. 1868. 67. Pripovijeda se da vračare pristave lončić s činima k vatri. Vuk, nar. pjes. 1, 350.

b. *jedan od zemļanijeh komada od kojijeh se grade peći za ogrijevaće (u Bosni su takovi komadi nalik na lončiće.* P. Budmani). — *U Vukovu rjčniku:* ‚art ofenkachel' ‚testa fornacalis'.

c. *vidi u Vukovu rječniku:* (u Srijemu) djetińa igra. Velike djevojke posjedaju malu djecu, pa više svakoga stane po jedna, onda jedna koja ‚nema lončića' dođe kome djetetu, i metnuvši mu prst na glavu pita: „Po što vino vinovo? po petak? po šestak?", a kad ona koja stoji više djeteta odgovori: „Po to ti ga i ne dam", onda potrči jedna na jednu stranu, druga na drugu oko djece, pa koja prije dotrči k djetetu one je lončić, a ona ga druga sebi opet tako traži daļe.

d. *plod na crnoj bunici (nalik je na pravi lončić).* Lončić, Hyoscyamus niger L. fructus (u Bjelovaru). B. Šulek, im. 203.

LONČIĆAK, lončića, *m. dem.* lončić. — *U Bjelostjenčevu rječniku: kajkavski* lončićek, lončić ‚ollula, ollicula, ornula, vascellus', *i u Stulićevu:* lončiček *iz Habdelićeva.*

LÒNČINA, *f. augm.* lonac. — *Od* XVI *vijeka, a između rječnika u Stulićevu* (‚vilis vel magna olla') *i u Vukovu* (augm. v. lonac).

a. *u pravome smislu.* A vina lončine sve pune imaju. M. Držić 34. Po groš momak, po dukat djevojka, udovice po lulu duvana: udov'čine razbijene lončine. Nar. pjes. vuk. 1, 299. On *(krćmar)* reče: „Ima" i izvadi veliku lončinu i približi vatri. S. Tekelija. letop. mat. sr. 119, 40.

b. *vidi* petar-lončina.

LÒNDÎN, Londína, *m.* Loudinum, *vidi* London. — *U dva pisca* XVIII *vijeka.* U gradu Londinu. A. Kanižlić, kam. 14. Koje je pisao u Londinu jedan Engles. A. Tomiković, živ. v—vi. Prišao je u Londin. 93.

LÒNDÎNSKÎ, *adj. koji pripada Londinu.* Dvor Londinski. A. Tomiković, živ. 279.

LÒNDÔN, Londóna, *m. glavni grad u Engleskoj, engl.* London, *vidi* Londin, *isporedi* Londra, Londrija. — *U Šulekovu rječniku:* ‚London'.

LÒNDÔNKIŃA, *f. žensko čeļade iz Londona.* — *U Šulekovu rječniku:* ‚Londonerin'.

LÒNDÔNSKÎ, *adj. koji pripada Londonu.* — *U Šulekovu rječniku:* ‚londoner'.

LONDÓŃANIN, *m. čovjek iz Londona.* — *Množina:* Londóńani. — *U Šulekovu rječniku:* ‚Londoner'.

LÔNDRA, *f. vidi* London, *tal.* Londra. — *Od* XVII *vijeka po primorju.* Blizu Londre, sada grada plemenita. B. Kašić, per. 143.

LÔNDRIJA, *f. vidi* Londra. — *U jednoga pisca iz Istre* XVII *vijeka.* U Londriji mestu prvomu od Ingiltere. F. Glavinić, cvit. 428b.

LÒNĐÎN, Londína, *m.* Longinus, *ime muško, isporedi* Lođin *i* Login. — *U jednoga pisca* XVII *vijeka.* Koju mu *(ranu)* učini i probode sveti Lonđin sulicom. M. Divković, nauk. 219a. — *Nalazi se još ńekolika puta ovo ime pisano s g mj. đ, ali jamačno (dajbudi dva prva puta) treba čitati drukčije nego je pisano: u ovome primjeru glasi g kao* j: I koji vrže sok kojim vid povrati Longinu. H. Lucić 281. — *u ovome treba čitati ili ģ (po talijanskome) ili s većom prilikom* đ: Mi ćemo . . . sa sulicom od psovki ne jednoč kako Longin, nego toliko i toliko puta prsa ńegova otvorati. F. Lastrić, test. 116a. — *u ovome može biti i g i* đ: Longiиь. S. Novaković, pom. 74.

LONĐÍNOV, *adj. koji pripada Lonđinu.* — *U istoga pisca* XVIII *vijeka u kojega ima* Longin (Lonđin); *pisano je* Longinov, *vidi kod* Lonđin. Sulica Longinova. F. Lastrić, test. 121a. Prse jednoč probodene sulicom Longinovom. 164b.

1. LÓNE, *f. ime žensko (hyp.* Eleonora). — *Akc. se mijeńa u voc.* Lône. — *Oblik je dubrovački mj.* Lóna. — *U naše vrijeme u Dubrovniku.* P. Budmani.

2. LÓNE, *m. ime muško (jamačno ipokoristik, ali ne znam od kojega imena).* — *U Dubrovniku* XIV *i (kao ime Kotoraninu)* XVI *vijeka.*

a. XIV *vijeka ima gen.* Lonete *u jednome primjeru; otale je u Daničićevu rječniku:* Lone, Lonete, ime muško. Tizi su listi u Lonete Držića (= *Držića).* Spom. sr. 2, 23. (1354—1362).

b. XVI *vijeka oblici su kao u* 1. Lone. Lone bi stavļen u tamnicu. M. Držić 174. Podesta kondena Lonu de Cavligo. 185. Što si od Lone činila? . . . Koji bi Loni otac bio . . . Lone, izidi gori. 186.

LONETIĆ, *m. prezime (po ocu Loneti ili Lonetu, vidi* 2. Lone, a). — *U Dubrovniku* XV *vijeka, a između rječnika u Daničićevu* (Lonetićь). Nikša Lonetićь. Spom. sr. 1, 101. (1411). Nikša Ponetićь (bez sumńe . . . griješkom. Daničić). 1, 107. (1411).

LONFERMO, *m.* Holophernes, *biblijsko ime muško.* — *U naše vrijeme u Istri.* Kakono i Judita Lonformu, draga si rožice glavicu zela. Nar. pjes. istr. 2, 145. Je imela sina ki se je zval Lonformo. 3, 21.

LONGARI, *vidi* Lońgari.

LÒNGÎN, Longina, *m. vidi* Lonđin.

LONGÍNOVIĆ, *m. prezime (po ocu Longinu).* — *U naše vrijeme.* Vasilije Longinović. Nar.

pjes. vuk. 2, 660 *(među prenumerantima)*. Velimir Longinović. Rat. 416.

LONGÒBÂRDAC, Longòbârca, *m. ńem.* Longobarde, *čovjek iz longobardskoga naroda.* — *U Šulekovu rječniku:* ‚Longobarde'.

LONGÒBÂRDI, Longòbarâdâ, *m. pl. ńem.* Longobarden, *jedan od ńemačkijeh naroda.* — *Od* XVII *vijeka.* Julĭa kraļa Longobardov na veru obrati. F. Glavinić, cvit. 74b. Longobardom svrhu poda. P. Kanavelić, iv. 376. Longobardom iska štetu. J. Kavańin 210b. Biše Slavi, Longobardi, Huni ... M. A. Reļković, sat. K7b. — *I u Šulekovu rječniku:* ‚Longobarden'.

LONGÒBÂRDSKÎ, *adj. koji pripada Longobardima.* — *Od* XVI *vijeka.* Kraļu longobardskomu. Š. Kožičić 17b. Longobardske bojne od krvi. P. Kanavelić, iv. 376. — *I u Šulekovu rječniku:* ‚longobardisch'.

LONGOV, *m.* pogrdna riječ. Skoroteča. 1844. 249.

LONGOVAC, Longovca, *m. ime zaseoku u Hrvatskoj u županiji ličko-krbavskoj.* Razdiļe. 40.

LÔNĠA, *f. tur.* longa *(od tal.* loggia), *trijem, mjesto gdje ļudi sjede da se razgovaraju i vijećuju; po tome i vijeće, sjednica, dogovor.* — *U naše vrijeme u pjesmama, a između rječnika u Vukovu:* 1. (u pjesmama) ‚die terasse (auf dem dache)' *s primjerom iz narodne pjesme:* Na longi je sedamnaest aga. — 2. vide [vijeće] vijeća *s primjerom iz narodne pjesme:* Među ńima od Udbine Zuko, u ponoći učinio longu *(u prvome izdańu ima samo prvo značeńe s primjerom:* Na longi je sedamnaest aga, među ńima od Udbińe Zuko. *vaļa da sva tri stiha idu jedan za drugijem, pa ih je Vuk drukčije razdijelio u drugome izdańu). prvo se značeńe u Vuka ne potvrđuje dosta primjerima, vidi i:* Longa, vrata od dvorišta. *u* Nar. pjes. juk. 620. *u drugome izdańu:* Longa. sjednica, inače sjedište nakićeno, pokriveno u bašči nad vodom.

a. *mjesto (ili trijem) u gradini (na krovu.* Vuk) *pokriven lišćem (ili svodom?) gdje može mnogo ļudi sidjeti.* On otide na zelenu longu, da vijeću čini s Udbińanim'. Nar. pjes. vuk. 3, 125. A pod kulom longa i mehana. 3, 144. Piju vino do dva pobratima u Udbini na čemerli longi. 3, 146. Age piju vino i rakiju, na longi su jeglen zaturili. Pjev. crn. 99b. Ti dofati barjak s čiviluka, pobodi ga na longu zelenu. 100b. Redom sjede *(age)* na zelenoj longi. Nar. pjes. hörm. 1, 361. Pije vino tridest Krajišnika u Udbini na longi zelenoj. 2, 3.

b. *sjednica, vijeće, dogovor.* Kad to začu Bušatli vezire, u ponoći učinio longu: on doziva paše i begove i ostale ńine poglavare. Nar. pjes. vuk. 4, 225. Iz Kladuše age izlaziće, pred Kladušom longu zaturiće. Nar. pjes. *u* Bos. prij. 1, 49. Pa zelenu longu zametnuli. Nar. pjes. juk. 424.

LÔNĠÂŃE, *n. djelo kojijem se longa.* — *U Vukovu rječniku.*

LÔNĠATI, lônġâm, *impf. vijećati (na longi).* — *Akc. se ne mijeńa (aor. 2 i 3 sing.* lônġâ, *impt.* lônġâj). — *U Vukovu rječniku:* vide vijećati.

LÔNĠICA, *f. ime selu u Slavoniji u županiji požeškoj.* Razdiļe. 128. — *Uprav dem.* longa.

LONO, *n. vidi* 2. krilo. 2. — *Može značiti i ńedra i naručje kao i* krilo, *ali vaļa da je naj starije značeńe: dońa strana od trbuha, jer u stslovenskome znači i* pudenda *i* testiculus, *i češ.* pudenda. — *Riječ je praslavenska, isporedi stslov.* lono, *rus.* лоно, *češ.* lůno, *poļ.* łono. — *Samo u knjigama pisanima crkvenijem ili miješanijem jezikom, i u jednoga pisca našega vremena; a između rječnika u Stulićevu:* lon, *m.* ‚sinus, gremium' *s dodatkom da je uzeto iz brevijara, i s primjerom:* U lonje mater svojih; lono, v. pazuho *s dodatkom da je riječ ruska (u prvome je zlo zabiļežen oblik i rod po primjeru, u drugome nije pravo značeńe).* I postavi na lone Gospodin. Starine. 22, 203. V lone svete matere crikve. Š. Kožičić 24a. Ter gojence sebi leže sive, i što bi mu ostali na lonu ... Osvetn. 1, 3. Al' vjeruj mi kano bratu svomu, da je svakom svoje lono drago. 1, 18. Ma što ćemo kad nam nije dano, da živemo na gotovo lono? 2, 90. A druzijem se na zavjetu piše: branit lono i kolijevku dragu. 3, 33. *(Vojska)* ne dolazi da nas od zla brani, no u naše lono da se stani. 3, 70. Pa rekavši sve do đavoļega, proćeraše iza lona svoga. 5, 104.

LÒNTÂN, *m. tal.* lontano, *što se na slici čini da je duleko.* — *U jednoga pisca Dubrovčanina* XVIII *vijeka.* Dubjem kitno i raskošno koje mjestoce, što mi riječi ištetjenom ‚lontan' zovemo. B. Zuzeri 155.

LÒNTRC, *m.* lontrc, kozlić neutučen. Slovinac. 1880. 87.

LÔNZA, *f. komad mesa kod rebara u svińe što se peće (u Zagrebu* karmenadel *iz ńemačkoga).* — *U Dubrovniku od* XVI *vijeka.* Od lonze (‚lonce') pokli mož' manipuo izjesti. N. Dimitrović 102. Iz jednoga *(prasca)* izvadi svu lonzu (‚lonzu'). Dubrovn. 1870. 19. — *Tal.* lonza.

1. LÔŃA, *f. podvratnik.* — *U naše vrijeme u Istri.* Lôńa ‚palear'. D. Nemanić, čak. kroat. stud. ıftg. 25.

2. LOŃA, *f. mjesno ime u Hrvatskoj i Slavoniji: u Hrvatskoj selo u županiji zagrebačkoj.* Razdiļe. 84. — *selo u županiji križevačkoj.* 114. — *selo u Slavoniji u županiji požeškoj.* 126. — *Pomińe se ovo ime od* XIII *vijeka u latinskijem spomenicima.* ‚Campus Logna'. Mon. ep. zagr. tkalč. 1, 79. (1242). — *i kao ime vodi.* ‚Cadit in fluvium Logna'. 1, 79. (1242).

LOŃGARI, *m. pl. ime selu u Hrvatskoj u županiji zagrebačkoj.* Razdiļe. 75. — *Na drugome je mjestu pisano* Longari. Schem. zagr. 1875. 94.

LÔŃICA, *f. vrpa sijena (stog?).* — *U naše vrijeme u Istri.* Lôńica ‚acervus foeni'. D. Nemanić, čak. kroat. stud. ıftg. 35. — *isporedi* 1. lomnica.

LOŃIN, *m. ime zaseoku u Srbiji u okrugu podrinskome.* K. Jovanović 134.

LOŃINSKI, *adj. koji pripada Lońinu.* — *Kod mjesnoga imena.* Lońiusko Poļe *u okrugu podrinskome.* M. Đ. Milićević, srb. 522.

LÓŃO, *m.* leniština, ugursuz. Ļ. Stojanović.

LOŃSKI, *adj. koji pripada rijeci Loni u Hrvatskoj.* — *Kod mjesnijeh imena. a)* Loński Jarak, *ime zaseoku u županiji zagrebačkoj. (kajkavski)* Loński Jarek. Schem. zagr. 1875. 181. — *b)* Lońsko poļe, *ime poļu.* Regul. save. 17.

LOPA, *f.* suša (u Topolovcu). P. Brantner. Lopa (oko Karlovca), ovčja staja. F. Kurelac, dom. živ. 31. K našemu ‚lopa' (ako je naše?) prispodobi ‚die laube, die hauslaube' itd. 63. — *isporedi i maď.* lapa ‚höhlung'.

LOPACKA, *f. nešto drveno (lopata, lopatica?).* — *Na jednome mjestu u Srbiji u naše vrijeme.* Tako Pavo sa društvom svojim useko jest 20 greda, 24 roga, 400 motaka, i lopacke hoteli su

seći, ali Damjan Popović udari natrag i reče da mu ne treba lopacke. Glasnik. 11, 1, 105. (1808).

LOPAČA, *ime dvjema zaseocima kod Rijeke.* Schem. segn. 1871. 80.

LOPAČTICA, *f. ime vodi.* — XIV *vijeka.* Kako Lopačьtica isteče isь planine. Deč. hris. 48. 101.

LOPAĆICA, *f. ime mjestu u Srbiji u okrugu valjevskome.* Ńiva u Lopaćici. Sr. nov. 1864. 347.

LÒPÀR, lopára, *m. vidi u Vukovu rječniku:* od drveta kao ravna i okrugla lopata, n. p. na koju se meće hļeb pa s ńe u vatru ili u peć ‚der schieber' ‚pala'. — *isporedi* lopata. — *Akc. kaki je u gen. sing. taki je u ostalijem padežima, osim nom. i ace. sing., i voc.:* lòpâru *(ili* lòpâre?), lòpâri. — *Od* XVI *vijeka.*

a. *u pravome smislu.* Ča peku, ča vare, druzi ti nošahu na čiste lopare. M. Marulić 28. I još kruha ima na loparu. J. S. Reļković 67. Dva lopara iz jednoga paća. Nar. pjes. *u* Mag. 1864. 105. Kad vidio care gospodine što uradi Milovan-čobane, a on cipa stoce i lopare, od ńih vari Turcima večeru. Nar. pjes. marjan. 129. Svačem ima prilika a prijesnacu lopar. Nar. posl. vuk. 279. Pošto se na loparu raspleska tijesto. Magazin. 1866. 67. Na taj način dolina Moravine vodopađe liči na kakav ginovski lopar. M. Đ. Milićević, kraļ. srb. 6. Lopar, ime lopati na kojoj se kruh u peć meće. — u Prigorju. F. Hefele.

b. *u prenesenome smislu, što slično pravome loparu.*

a) vidi u Vukovu rječniku: (u Osijeku) suha riba rasječena niz leđa, art gedörrter fisch' ‚piscis tostus'.

b) spoļašńi dio od uha. — *U jednoga pisca našega vremena.* Zvuk trepereći (t. j. talasajući se) prolazi kroz potrešen vazduh i dolazi naj pre u spoļašńe ili rskavičavo uvo (lopar, škoļka). K. Crnogorac, zool. 15.

c) neka biļka. Lopar, Arum dracunculus L. (Visiani). B. Šulek, im. 203.

c. Lopar, *ime selu u Dalmaciji u kotaru zadarskome (na ostrvu Rabu).* Repert. dalm. 1872. 35.

LOPÁRAC, lopárca, *m. vidi* lopar, b, *a).* — *U Vukovu rječniku s dodatkom da se govori u Osijeku.*

LOPÀRÂŠ, loparáša, *m.* vodenica kojoj su na velikom kolu lopari (lopate). — u Pokupļu. F. Hefele.

LOPÁRI, *m. pl. vidi u Vukovu rječniku:* planina u Bosni više Zenice ‚ein berg in Bosnien' ‚mons Bosnae'.

LOPÀRICA, *f. dem.* lopar.

a. *vidi u Vukovu rječniku:* kao mala lopatica, n. p. čime se čisti sviński valov ‚art schaufel' ‚pala'.

b. *uopće.* Načini od daščice malu loparicu. F. Đordović, pčelar. 37.

c. sprema kojom se brašno u vreću grabi. — u Bistracu. F. Hefele.

d. drvo na kome se uglavļuje raonik od ralice. L. Đurđović.

LOPÀRIĆ, *m. dem.* lopar. — *U Vukovu rječniku.*

LOPARINA, *f.* Agave americana L. (Sabļar, u Boci). B. Šulek, im. 203. — *isporedi* lopar *(osobito pod* b, *c)).*

LOPARNICA, *f. ime selu.* G. Al. S. Jovanović mi posla spisak sela koja su činila vrańanski okrug za Turaka. u tome spisku nalazilo se selo Trepan u srezu moravskom u ovakom redu među selima: Kraļeva Kuća, Rakovac, Jošanica, Trepan, Loparnica, Žuželja, Božińevce itd. S. Novaković, novo brdo. 89.

LOPAŠ, *m. ime dvjema selima u Srbiji. a) u okrugu čačanskome.* K. Jovanović 168. — *b) u okrugu kruševačkome.* 130.

LOPAŠČINA, *f. (može biti da treba čitati* lopoščina), *lopovština.* — *Na jednome mjestu* XVIII *vijeka.* U crkvi gdi ubinu smješe skrivit lopaščinu. J. Kavańin 256b.

LÒPAŠIĆ, *m. prezime.* — *U naše vrijeme u Hrvatskoj.*

LOPAŠNICA, *f. ime selu u Srbiji u okrugu pirotskome.* M. Đ. Milićević, kraļ. srb. 238.

LÒPATA, *f. oruđe drveno ili gvozdeno što se sastoji iz poduļega drška na kraju kojega ima pośiri plitki komad drveta ili gvožđa (koji se i sam može zvati lopata, n. p. na veslu) što je jedan komad s drškom ili je na ńemu nasađen (n. p.* ašov), *te se upotrebļava za grtańe, vijańe, kopańe* (ašov *što nije dobro tumačeno u ovome rječniku:* ligo) *itd.; na plitkome dijelu budu često malo uzdignuta tri okrajka što su bliže drška.* — *Akc. se mijeńa u gen. pl.* lòpâtâ. — *Riječ je ne samo praslavenska nego i baltičkoslavenska, isporedi stslov. i češ.* lopata, *rus.* лопата, *poļ.* łopata; *stprus.* lopto, *lit.* lopeta, *let.* lāpsta. — *isporedi i* lopar. — *Nepoznata postańa. Miklošić ispoređuje stńem.* laffa, *lopata na veslu.* — *Između riječnika u Vrančićevu* (‚batillum; pala; ventilabrum'), *u Mikaļinu* (‚pala'; lopata od peći ‚infurnabulum, pala' *i kod* ožeg), *u Belinu* (‚pala, strumento noto' ‚pala' 536a; ‚ventola, istrumento per ventilare il grano nell'aja' ‚ventilabrum' 759b; lopata od peći ‚pala di forno' ‚infurnibulum' 536a), *u Bjelostjenčevu* (‚pala'; lopata vrtna za grabańe ‚batulum'), *u Jambrešićevu* (‚pala', lopata železna ‚batillum'; lopata pećna ‚infurnibulum'), *u Stulićevu* (‚pala'), *u Voltigijinu* (‚ventola, paletta' ‚windschaufel'), *u Vukovu* (1. ‚die schaufel' ‚pala'. — 2. pekarska ‚schieber' ‚pala').

a. *u pravome smislu, kod čega doista nijesu sva značeńa jednaka, ali se ne mogu razlikovati u svijem primjerima.* Ne jimaše ni motiku ni lopatu. F. Vrančić, živ. 111. Ta lopatu prosi, čim se japno grne. Đ. Baraković, vil. 55. Taj nosil motiku, taj nosil lopatu. B. Krnarutić 15. Što čini lopata pšenici. M. Radnić 143a. Mož' učiniti u ńemu i krs i lopatu ‚è buono per ogni cosa'. Nar. posl. *u* A. d. Bella, rječn. 536a. S jednom drvenom lopatom pregrš one mješanije vrže u visinu. B. Zuzeri 12. To svidoče svi proždori, jer ńi rano sve smrt mori: naći jednog od stotine, kog smrt rano ne ukine, nać bi bilo smrad buništa kom ne može biti ništa, gdi lopata ne pristane, da ga s mista svoga gane. V. Došen 177a. U ńegovoj bo je ruci ńegova lopata kojom iztrijebit će svoje guvno. S. Rosa 45b. Na ńoj luga, praha, blata, ima barem pet lopata. V. Došen 208a. Lopatom razvejava. J. Rajić, pouč. 2, 118. Vaļa da lopatom razsipļe. D. Obradović, basne. 179. Što imadeš *(h)*rane u hambarih, da se vlage od zime ne kvari, ńu lopatom počešće primići. J. S. Reļković 103. Oteše im metle i lopate. Nar. pjes. vuk. 4, 434. Iz jednoga drveta ikona i lopata (biva). Nar. posl. vuk. 99. Kad lopata pukne viš' glave. (Kad umre, n. p. odučiće se oda šta; jer obično kad čoeka sahrane, lopatu mu kojom ga zagrnu bace na grob). 118. Motika i lopata (n. p. izliječiće ga ili odučiti oda sta. *vidi primjer pred ovijem).*

182. Ļudi žito viju na lopatu, a žene na rešeto. 172. „Kako ću prijeći preko ove vode?“ A jedan od onijeh ļudi pruži mu lopatu govoreći: „Sjedi na lopatu da te prebacim“. Nar. prip. vuk. 5—6. Zame lopatu, pa ju udri po ruke. Nar. prip. mikul. 25. Svaka je knežina imala po nekoliko gvozdeni lopata radi kopańa šančeva. Vuk, građa. 12. Gvozdena lopata. Vuk, rječn. *kod* ašov. Kad pada grad, . . . gdjekoji . . . lopatu žeravice bace na poļe. *kod* grâd. Kopaju se vinogradi s lopatom. P. Bolić, vinod. 1, 216. I lonce i lopate i viļuške i kadionice i sve sudove mjedene. Đ. Daničić, 2car. 25, 14. Boļe ostanom po ńivi, nego lopatom po guvnu. M. Pavlinović, razg. 113. Ne imajuć *(takvi ļudi)* svoga prištetka, ostaju svakomu za metlu i za lopatu. rad. 117.

b. *u metaforičkome smislu, jezik.* — *U jednoga pisca* XVIII *vijeka.* Muči! ne laj kao kučka! spravi smradnu tu lopatu, nek u svojem smrdi blatu. V. Došen 124b. Nać nije muškog smrada, nit' pogrdnog ženskog gada, što lopata izmed zubi, svatski jezik ne poļubi. 160b.

c. *kao mjesno ime.* Na Silbi ima poluotočić, koji zovu ‚Lopata‘, nedvojbeno tako prozvan radi svoga oblika. I. Milčetić.

LOPATAŃ, Lopatńa, *m. ime selu u Srbiji u okrugu vaļevskome.* K. Jovanović 102. Ja Filip Jančić iz Lopatńa. Protok. pis. pr. M. Nenadovića. 15.

LOPÀTÂŃE, *n. djelo kojijem snijeg lopata.* — *U Ivekovićevu rječniku.*

1. LOPÀTARA, *f. vidi u Vukovu rječniku:* t. j. vodenica što ima kolo poprijeko i na ńemu pera kao lopate. [vide mlin]. cf. prekaja.

2. LOPATARA, *f. vrsta ženske kape.* Žene nose kape od tri ruke: końge *(štamparskom griješkom* konyje), vrļine, lopatare *(griješkom* lopatara) — okrugle, i fesove *(u Srbiji u okrugu podrinskome).* V. Bogišić, zborn. 130.

1. LOPÀTÂŠ, lopatáša, *m. u šali ovako zove pravoslavni Hrišćanin katolika, vidi u Vukovu rječniku:* koji se krsti čitavom šakom kao ‚lopatom‘ ‚eine scherzhafte benennung für römisch-katolische Christen‘.

2. LOPATAŠ, *m. vidi* loparaš. u Pokupļu. F. Hefele.

1. LOPÀTATI, lopàtâm, *impf.* lopatom prevrtati u vršaju šenicu ili drugo što posle skinute slame, da se boļe ugruška. Ž. Radońić.

2. LOPÀTATI, lopàtâm, *impf. vidi u Vukovu rječniku: (u trećemu izdańu po Vukovijem bilješkama):* (u Dalmaciji) kad pada krupan snijeg kaže se da ‚lopata‘. — *Mislim da ovdje stoji* krupan *o snijegu kad su velike ali lake platutice kao lepiri ili kao ‚male lopate‘.*

LÒPATE, Lòpâtâ, *f. pl. mjesno ime.*

a. *selo u Crnoj Gori u Vasojevićima.* Glasnik. 40, 21.

b. ńiva. Forkuševci kod Đakova. D. Hirc.

LÒPATICA, *f. dem.* lopata. — *Od* XVI *vijeka (za značeńa kod* a *i* b *ima u drugijem slavenskijem jezicima deminutiv s nastavkom* ька, *isporedi rus.* лопатка, *češ.* lopatka, *poļ.* łopatka; *lit.* lapatka *može biti iz poļskoga), a između rječnika u Mikaļinu* (lopatica od ogńa ‚batillum, batillus‘; lopatica od spičara ‚lingula‘; lopatica za činiti pomast ‚specillum latum, spatomela‘), *u Belinu* (‚badile, la paletta del fuoco‘ ‚batillum‘ 124b; ‚paletta, stromento da fuoco‘ ‚patillum‘, ‚paletta da giuocare a palla‘ ‚patillum lusorium‘ 536b; lopatica mrežasta ‚racchetta, stromento noto da giuocar a palla‘ ‚reticulum‘ 602a), *u Stulićevu* (‚parva pala‘), *u Vukovu* (dim. v. lopata).

a. *u pravome smislu, ali u različnijem značeńima, jer može biti od drva, od gvožđa itd., i upotrebļava se za različne svrhe, i nije jednaka oblika (vidi i sprijeda u rječnicima)* Kolo *(na mlinu)* vańsko od trideset lopatic. P. Zoranić 75a. Meso se lopaticom tako izmiješa s onom raskuhanom šenicom da se nimalo ne poznaje. Vuk, rječn. *kod* keške. Lopatica zidarska. P. Bolić, vinodjel. 1, 216. I načini sve posuđe za oltar, lonce i lopatice i kotliće i viļuške i mašice; sve mu posuđe načini od mjedi. Đ. Daničić, 2mojs. 38, 3. Odvalih lopatice na stativama. S. Ļubiša, prip. 266.

b. *u prenesenome smislu,* scapula, *jedna od dvije poveće vrlo plitke kosti koje se pružaju od ramena put kralješa na hrbatu u čovjeka i u životińa, isporedi* pleće. — *Značeńe je praslavensko, ali ne za* lopatica *nego za oblik* lopatьka *(vidi sprijeda).* — *Između rječnika u Mikaļinu* (lopatica od ramena ‚spatula, scroptula *(sic)* operta‘); *u Belinu* (lopatica od ramena ‚paletta della spalla‘ ‚spatula‘ 536b), *u Bjelostjenčevu:* ‚petaso, spathula, perna (vocatur communiter), scapilium‘. 2. lopatice, one dve kosti od vrata do pleć v človeku ‚omoplatae, scapulae l. palae apertae, lati humeri, ossa humeraria‘. v. pleće; *u Jambrešićevu* (‚scapula, armus‘), *u Stulićevu* (lopatica od ramena ‚spathula, pars humeri largior‘). On uputa noże povadio, te Turčina š ńima udario poprečice nasred ožičice, ispade mu među lopatice, raznese mu crne utrobice. Pjev. crn. 130a. Već ga zgodi među lopatice. Nar. pjes. juk. 151. Udari ga sedamnajest puta nasatice među lopatice. Nar. pjes. petr. 3, 206. Presiječe mu lopaticu lijevu. Nar. pjes. stojad. 1, 14. Sakrij glavu među lopatice, da te vlaška ne opali lunta! Nar. pjes. hörm. 1, 285. Kańoš probi Furlana s lijeve sise na desnu lopaticu. S. Ļubiša, prip. 21. Olovo ga je udarilo u lopaticu, pa izbilo na sisu. M. Đ. Milićević, omer. 177. Lopatice, 1. one široke kosti na plećih. 2. šunka. na Rijeci. F. Pilepić. Lopatice ‚scapula‘. J. Pančić, zoolog. 96.

c. *u Vukovu rječniku ima drugo značeńe (krsta? bok?):* kost više zadńice *s primjerima iz narodnijeh pjesama:* I pogubi drugoga Turčina, pogodi ga između lopatica, ne dade mu tora otvoriti. — Pogodi ga među lopatice, izgorje mu crne utrobice. *ali se ovo značeńe ne potvrđuje dovoļno primjerima, niti se drugdje nalazi.*

d. *u prenesenome smislu,* lopatice, predńa dva gorńa zuba. na Rijeci. F. Pilepić.

e. *kao mjesno ime.*

a) selo u Bosni u okrugu travničkome. Statist. bosn. 70. — *na drugome je mjestu pisano* Lopatice. Schem. bosn. 1864. 66.

b) pomińe se ovako mjesno ime prije našega vremena. Lopatica. Spom. stojan. 185.

LÒPATICE, *f. pl. vidi* lopatica, e, *a).*

LÒPATIČAST, *adj. sličan lopatici.* — *U pisaca našega vremena.* Plosni organi po obliku mogu biti: lopatičasti, . . . J. Pančić, bot. 27. Na kraju lopatičasto-raširenim rogovima. zoolog. 184.

LÒPATIČICA, *f. dem.* lopatica, a. — *U Belinu rječniku:* ‚mestola da far impiastri o stenderli nelle pezze‘ ‚spatomela‘ 484b; *u Bjelostjenčevu:* ‚spatomela‘; *u Stulićevu:* ‚spatula lignea vel cuprea (qua pharmacopolae utuntur)‘; *u Voltiģijinu:* ‚mestolina, mestoletta‘ ‚ein kleiner löffel‘.

LOPATINCI, Lopatinaca, *m. selo u Međumurju.* — *Od* XVI *vijeka.* Mihal Frlofetić z Lopatinec. Mon. croat. 307. (1594). — *U naše vrijeme i (po akuzativu)* Lopatince. Schem. zagr. 1875. 140.

LOPATNICA, *f. mjesno ime.*

a. *selo u okrugu ćačanskome u Srbiji.* K. Jovanović 169.

b. *pomiše se prije našega vremena ovo mjesno ime.* Lopatnica. Spom. stojan. 185.

LÒPATOV, *adj. koji pripada lopati.* — *U naše vrijeme.* Lopätov ‚palae'. D. Nemanić, čak. kroat. stud. ıftsg. 46. — *U narodnoj pripovijeci ima* Lopatov grad, *kao (izmišleno) ime mjesno.* Ona mu reče da je z Lopatova grada. Nar. prip. mikul. 25.

LOPATOVAC, Lopatovca, *m. ime mjestu u Srbiji u okrugu šabačkome.* Oraća zemļa u Lopatovcu. Sr. nov. 1861. 346

LÒPICA, *f. trijem, uprav dem.* lopa *(vidi).* — *U naše vrijeme u Istri.* Lòpica ‚porticus'. D. Nemanić, čak. kroat. stud. ıftsg. 35.

LOPIČIĆ, *m. prezime ili čovjek što pripada bratstvu Lopičićima u Crnoj Gori.* I Grujica kneže Lopičiću. Ogled. sr. 460.

LOPIČIĆI, *m. pl. ime bratstvu u Crnoj Gori u nahiji riječkoj.* Glasnik. 40, 19.

LOPIŠ, *vidi* lopiž.

LÒPITI, lòpîm, *impf. a) teći (o čemu žitkome) s velikom silom, šikļati; b) propuhivati.* — *Ne znam, jeli za oba značeńa ista riječ: kod drugoga može biti otpalo sprijeda* h, *vidi* hlopiti *(ali vidi i* lopsti); *tako misli Daničić da je i kod prvoga značeńa* (Korijeni. 222), *ali isporedi rus.* лопать, *pucati, razbijati se,* лопотать, *starati se, truditi se, češ.* lopot, lopot', lopota, *briga,* lopotati se, *starati se, brinuti se (nslov.* lopati *što može značiti i lijevati [o kiši] i* lopiti *vaļa da su onomatopejske riječi).*

a. *u prvome značeńu.* — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu* (‚in menge fliessen' ‚profluo': „krv mu iz noge sve lopi koliko se posjekao". cf. šikļati). Glo kako krv lopi! Srp. zora. god. 2, sv. 1, str. 3. Krv mu iz rane lopi ‚strömen'. Jur. pol. terminol. 693.

b. *u drugome značeńu.* — *U naše vrijeme (ali vidi i* lopsti). Lopiti, činiti propuh: „Ukloni se, ovde lopi". M. Pavlinović.

LÒPÎŽ, lòpiža, *m. vidi* lopiža. — *Od* XVI *vijeka, a između rječnika u Vrančićevu gdje je pisano* lopiš, *ali može biti griješkom* (‚cacabus'), *u Bjelostjenčevu* (lopiž, kotel iz zemļe ‚lebes terreus, cucuma fictilis, cacabus'), *u Voltiģijinu* (lopis *što je jamačno zlo pročitao iz Bjelostjenčeva u kojemu je* s = ž ‚caldaja di terra' ‚ein erdener kessel'). Nijesu ti lopiži ni lonci na pameti. M. Držić 193. A puni lopiži otrofna čemera. D. Baraković, vil. 262. Lopiž, ime kotliću od zemļe u čem se palenta ili kaša kuha. u Lici. F. Hefele. Mogal je pokrit lopiž al' lonac. *(u Istri).* Naša sloga. god. 15, br. 24. Lopîž ‚cacabus fictilis ad polentam coquendam', gen. lopîža. D. Nemanić, čak. kroat. stud. 42.

LÒPIŽA, *f. zemļani lonac, ali pošire prema dubini.* — *isporedi* lopiž *i* lopuža. — *Akc. se mijena u gen. pl.* lòpîžâ. — *Jamačno je riječ romanska, dapače dalmatska, ali se ne zna za cijelo od koje riječi latinske ili romanske postaje: Mikaļa piše u rječniku tal. (mlet.?)* lopijo, *ali mi je ta riječ nepoznata i nepouzdana; naj bliža je u talijanskome riječ* lavoggio *(lonac s jednijem drškom), ali, ako je ova (kako se misli) postala od* *lebetium, *nejasno je odakle je* -p- *mj.* v *ili* b; *naš se oblik posve slaže s* lapidea, *ali bi trebalo dokazati da je u latinskome ili srlatinskome bio sud za kuhaće* (olla) lapidea. — *U gorńemu primorju od* XVI *vijeka, a između rječnika u Mikaļinu* (‚lopijo, caldaro di creta' ‚cucuma fictilis, cacabus fictilis'), *u Stulićevu* (‚cacabus fictilis'); *u Vukova:* (u Grbļu) zemļan sud koji se vješa iznad vatre kao kotao, te se u ńemu jelo gotovi. cf. pińata. Da je Blato mećaja a svijet je lopiža. M. Vetranić 1, 214. U maloj lopiži malo je i smoka. (D). Zovi me lopižom, ištom me ne razbi'. (D). Ako se razbi lopiža, piļci kamo su? (D). Lopiža općena, zlo spjeńena a gore skuhana. (D). Lopiža puna, prijazan duga. (D). Našla je lopiža pokriv. (D). Ali lopiža k kačulu, ali kačuo k lopiži, sveđ lele lopiži! (D). Zbija zvijezde u lopižu. (Z). Poslov. danič. Jesi li utopila varice u lopižu, da ukisnu? S. Ļubiša, prip. 25. Zgotovi meso u lopiži i na ražnju. 207. Što se komu šńelo ili u lopiži varilo. prič. 42.

LÒPIŽAN, lòpižna, *adj. koji pripada lopiži.* — *U Stulićevu rječniku:* ‚ex cacabo fictili' *gdje nije dosta dobro tumačeno.*

LÒPIŽÂR, *m. čovjek što po svojemu zanatu gradi lopiže.* — *U Stulićevu rječniku:* ‚cacaborum fictilium opifex'.

LÒPIŽÂRSTVO, *m. radńa lopižarceva, zanat lopižarev.* — *Samo u Stulićevu rječniku:* ‚ars opificum fictilium'.

LÒPIŽÂRSTVOVATI, lòpižârstvujêm, *impf. radim kao lopižar.* — *U Stulićevu rječniku:* ‚artem opificum fictilium exercere'. — *nije dosta pouzdano.*

LÒPIŽICA, *f.* dem. lopiža. U naše vrijeme u Stonu: „Stavi lopižicu na ogań". Preneseno; crna ženska: „Crna lopižice!" M. Milas.

LÒPIŽIĆ, *m. prezime (postaje od* lopiža). — *U naše vrijeme u Dubrovniku.*

LOPĻE, *n. ime mjestu u Srbiji u okrugu biogradskome.* Livada u Lopļu. Sr. nov. 1872. 452.

1. LOPOČ, *m. vidi* 1. lokvań. Lopoč, Nymphaea L. (Vukasović, Sabļar), v. Lapoč. B. Šulek, im. 203. — Lopoč bijeli, Nymphaea alba L. (Vukasović, Sabļar). — Lopoč žuti, Nuphar luteum Sm. (Sabļar). 203. — Lopoč, vidi repuh. Zemļ. 1871. 3.

2. LOPOČ, *m. ime zaseoku u Hercegovini.* Statist. bosn. 123.

LOPOČIKA, *f. ńeka biļka.* Lopočika (ropočika Visiani), Viburnum tinus L. (Alschinger), v. Leprika. B. Šulek, im. 203.

LOPOŠ, *m. mjesno ime.* — *Prije našega vremena.* — *isporedi* Lopoška Rijeka. Lopošь. S. Novaković, pom. 137.

LOPOŠKA RIJEKA, *f. mjesno ime u Srbiji u okrugu ćačanskome.* Niva u Reci Lopoškoj. Sr. nov. 1864. 253.

1. LÒPOV, lópova, *m. isprva čovjek koji grabi i krade na silu, poslije i koji uopće krade, pa i kao psovka uopće (nepoštenu čovjeku). vidi u Vukovu rječniku:* vide lupež. U Srbiji su se od prije lopovi zvali oni lupeži koji obijaju zgrade te kradu, ili koji udaraju na ļude te ih haraju i nijesu pravi hajduci, tako n. p. koji ukrade jare ili makar końa i vola nijo lopov nego rsuzin ili kradļivac, kao ni hajduk koji čovjeka na kući ili gdjo u polu pohara. *tome dodaje Ivković u svome rječniku:* Otprije su se dakle u Srbiji raz-

bojnici zvali ‚lopovi', sad pak riječ ‚lopov' znači što i lupež, t. j. kradljivac, rsuzin, tat, što i mađarska riječ ‚lopó' znači. u Hrvatskoj ‚lopov' kaže se čovjeku rđavu, nitkovu. vidi ‚horjatin'. — *Od maď.* lopó, *part. praes. act. glagola* lopni, *krasti.* — *Akc. je zabilježen kako je u trećemu izdanju Vukova rječnika po Vukovijem bilješkama; u drugome je izdanju* lópôv *(kao i u drugijeh ovakovijeh riječi).* Ali se danas čini hajduku naj veća sramota i poruga kad mu se reče da je lopov i pržibaba. Vuk, živ. 267. Otac ti je lopov. M. Đ. Milićević, zlosel. 249. Daćemo im batina, tim lopovim fanariotskim. M. Pavlinović razg. 11.

2. LOPOV, *m.* vrst graha (širok i šarkast). u Lici. D. Trsteńak.

LOPOVO-BRDO, *n. ime mjestu u Srbiji u okrugu biogradskome.* Niva u Lopovo Brdo. Sr. nov. 1863. 132.

LÓPOVSKÎ, *adj. koji pripada lopovima.* — *U naše vrijeme, a između riječnika u Vukovu* (vide lupeški). Lopovski je posao to. Nar. posl. stojan. 114.

LOPÓVŠTINA, *f. lopovska radńa.* Lopovština prokleština. Nar. posl. stojan. 114.

LOPSTI, lopem, *impf. u Stulićevu rječniku:* lopsti, lopem, lopso sam ‚vehementer flare' *s dodatkom da se nahodi u Gundulića.* — *Riječ je posve nepouzdana kako je zabilježena, osobito radi part. perf. act.* lops*(a)*o, *pa i za to što nemam ni u jednome Gundulićevu primjeru ovoga glagola; ali opet vala da je Stulli negdje našao. ako i ne u Gundulića, ovakovi glagol ili sličan, čime bi se potvrdilo da može biti* lopiti, b *bez* h.

LÒPTA, *f.* globus, pila, follis, *nešto sa svijeh strana jednako oblo, može biti i prazno, kuglja; osobito se ovako zove kod igara.* — *Misli se da je, kao i slovač.* lopta, *od maď.* labda, lapta. — *Uz* lopta *nalaze se i oblici* lofta *(vidi naj prvi primjer) i* lovta *(vidi).* — *Od* xvii *vijeka, a između riječnika u Mikaljinu* (lopta, balun, mečak ‚pila, pila lusoria'; lopta na vitar ‚pila clavaria, gerpastum', *jamačno treba čitati* harpastum; igrati na loptu *kod* igrati), *u Belinu* (‚palla da giuocare' ‚pila'; igrati na lopte ‚giocare alla palla' ‚ludere pila' 536b), *u Stulićevu* (‚globus, pila'), *u Voltiǵjinu* (‚palla da giuocare' ‚ein ball zum spielen'), *u Vukovu:* (u vojvodstvu) ‚der ball' ‚pila'. A i lofta tako leti kad igarca dva igraju. J. Palmotić 227. Kakono jedna lopta okrugao. M. Radnić 204a. Koji se igra loptom. 449b. Komu je dopala zla lopta. 564b. Igra se srećom na lopte. (Z). Poslov. danič. Upazi loptu. D. Obradović, basne. 290. I poče ga u visinu bacati kako loptu. Đ. Rapić 122. Kad se igra lopte. Vuk, rječn. *kod* vakavica *i* mäška. Igrati se grada, t. j. lopte koja se umijesi od goveđe dlake. *kod* grâd. Palica kojom se odbija klis ili popik ili lopta. *kod* mâška. Zavitlaće te i hititi kao loptu u zemlju prostranu. Đ. Daničić, isai. 22, 18.

LÒPTALAC, lòptaoca, *m. čovjek što se lopta.* — *U Stulićevu rječniku:* loptalac *i griješkom* loptaoc ‚pilae ludens'.

LÒPTÂŃE, *n. djelo kojijem se ko lopta.* — *U Ivekovićevu rječniku.*

LÒPTATI SE, lòptâm se, *impf. igrati se lopte.* — *U Ivekovićevu rječniku s dodatkom da se govori u Hrvatskoj.*

LOPTÉTINA, *f. augm.* lopta. — *U Stulićevu rječniku:* ‚malus follis'.

LÒPTICA, *f. dem.* lopta. — *Od* xvii *vijeka, u između riječnika u Mikaljinu* (loptica, mala lopta ‚pilula') *gdje se naj prije nahodi, u Belinu* (‚palla piccola' ‚pilula' 536b; ‚pallina, palla piccola' ‚pillula' 537a), *u Stulićevu* (‚pilula'), *u Voltiǵjinu* (‚pallino, palloncino, pallottola' ‚kleiner ball, kügelchen'), *u Vukovu* (dim. v. lopta). Učini u loptice. Z. Orfelin, podr. 362.

LÒPTINA, *f. augm.* lopta; *nalazi se samo u značenju: prazna lopta za bacańe (prema tal.* pallone). — *U Belinu rječniku:* ‚pallone' ‚follis pugillatorius' 537a; *u Stulićevu:* ‚pallone' ‚follis pugillatorius'; *u Voltiǵjinu:* ‚pallone' ‚ein grosser ball'.

LOPTIŠTE, *n. mjesto gdje se igraju loptom.* — *Samo u Stulićevu rječniku:* v. lovtište.

LOPTITEĻ, *m. samo u Stulićevu rječniku:* v. loptalac.

LOPTITI, loptim, *impf. vidi* lopiti, a. — *U jednoga pisca našega vremena.* Iz usta mu je loptila krv. L. K. Lazarević, on zna sve. 31.

LOPTITI SE, loptim se, *impf. vidi* loptati se. — *Samo u Stulićevu rječniku:* loptiti se, loptom metati se ‚datatim ludere pila'.

LOPTOIGRALIŠTE, *n. vidi* loptište. — *U Stulićeru rječniku:* v. lovtoigralište. — *neponzdano.*

LÒPUĆKA, *f. žensko čeljade s Lopuda.* — -d- *pred nastavkom* ьka *mijeńa se na* ć; *a zatijem se* ć *ispred* k *mijeńa na* ć, *te opet po govoru dubrovačkome na* j: Lòpujka. — *Gen. pl.:* Lòpudâkâ. — *Od* xviii *vijeka.* Lopujka i zimi gola je do pupka. (Z). Poslov. danič.

LÒPUD, *m. ime ostrvu i selu na ńemu u Dalmaciji u kotaru dubrovačkome.* Schem. dalm. 1872. 22. — *Postaje od romanske riječi što može biti i grčka. Ostrvo se zvalo prije u latinskijem i talijanskijem spomenicima:* Dalafodi, Dalafota, Delafota, Calafota, Calafodium *(radi ta dva imena vidi* Koločep), Lafota 1348. *ta imena napominju na Plinijeve* (insulae) Elaphites *(vidi* K. Jireček, die romanen in den städten dalm. 1, 61). *kod* Dalafota *i* Delafota *shvatilo se da je* Da- *ili* De- *prijedlog talijanski i tako je postalo ime* Lafota *(isporedi kod* Lokrum); *a od ove riječi u našemu jeziku* Lopud. *talijansko se ime (može biti jer se shvatilo kao nepristojna riječ) izgubilo i zamijenilo novijem:* Isola di Mezzo *ili skraćeno* Mezzo, *jer ostrvo stoji u sriједi među Šipanom i Koločepom.* — *Od* xv *vijeka, a između riječnika u Mikaljinu* (Lopud, otok dubrovački ‚Isola di Mezzo' ‚Intermedia Insula'), *u Belinu* (‚Isola di Mezzo ‚Insula Intermedia' ‚isola nello stato di Ragusa' 420b), *u Vukovu* (‚insel' ‚di Mezzo' ‚in Dalmatien'), *u Daničićevu* (Lopuдь, ostrvo blizu Dubrovnika koje se italijanski piše ‚Mezzo'). Ja Marinko logofetь dubrovački bihь poslanь na Lopuдь. Spom. sr. 2, 129. (1469). Oca dum Antuna ki je bil za diku zlat vjenčac i kruna gradu Dubrovniku i ostaloj državi, Lopudu naj liše, gdje tijelo ostavi a k nebu duh dviže. M. Vetranić 1, 204. S Lopuda idem. M. Držić 269. Šipan, Lopud i Primorje. Ǵ. Palmotić 1, 94. Lijepe otoke od Lastova i od Lopuda vam dobavi. J. Kavańin 188b. Izčešla' se, blizu je Lopud. (Z). Poslov. danič.

LÒPUĐANIN, *m. čovjek s Lopuda.* — *Množina:* Lòpudâni. — *Od* xvi *vijeka.* Givulin Lopuđanin. M. Držić 265. 268. Konavljaninu bez noža a Lopuđaninu bez klobuka trjeba da im se mati voće krat udavala. (Z). Lopuđani Kastiljani a Slańani Siviljani. (Z). Poslov. danič.

LÒPÛH, lopúha, *m. ime nekijem biljkama. — Akc. kaki je u gen. sing. taki je u ostalijem padežima, osim nom. i acc. sing., i voc.:* lòpûše, lòpûsi. — *Riječ je praslavenska, isporedi rus.* лопухъ *i* лопуха, *češ.* lopuch, *poļ.* łopuch *i* łopucha. — *Može biti srodno s lat.* lappa; *Miklošić isporeduje i grč. λάπαθον. — Između rječnika u Belinu* (‚blattaria, herba simile al verbasco' ‚blataria' 143a; ‚lappola, erba nelle cui sommità nascono certe coccolette che si attaccano alle vesti' ‚lappa' 425a; ‚tasso, arbore noto' ‚taxus'; ‚tasso barbasso, pianta nota' ‚verbascum' 723b), *u Bjelostjenčevu* (‚lappago'. 2. lopuh volovski ‚bulapathum, v. boaria'. 3. lopuh konjski ‚farfara, farfugium, tussilago. 4. v. la*(p)*pa' i ‚boaria'), *u Jambrešićevu* (‚lappa major'), *u Stulićevu* (lopuh, trava ‚lappago'; lopuh grčki, trava ‚bardana, erba' ‚lappa personata'; lopuh grki *ili* gorki ‚lappa inversa'; lopuh uski, trava ‚lapathum acutum'; lopuh volovski, trava ‚lapathum bovinum'; lopuh konjski, trava ‚farfara, farfarum, tussilago'), *u Voltiđijinu* (‚bardana, lappola' ‚klette'): *u Vukovu:* (u Crnoj Gori) ‚die klette' ‚lappa [Petasites officinalis Mnch.]'. cf. komodļika. — Lopuh, rus. лопухъ, лапуха, češ. lopúch, lapúch, poļ. łopuch, łopucha: lappa (Bjelostjenac), smilace (u rukopisu XVI vijeka), 1. Lappa Tourn. (Vuk, Vodopić); 2. Lappa major Grtn. (Lalangue, Praunsperger); 3. barbaraschio, barbasso (Kuzmić, Aquila—Buć), herba paralisis, verbasco (Kuzmić), benetus (Pizzelli, Aquila—Buć), Verbascum L. (Lambl), v. Lapuh. — Lopuh bodući, Acanthus L. (Vujičić). — Lopuh divji, blattaria (Kuzmić, Skurla), Verbascum blattaria L. — Lopuh gorki ili grki, Lopuh grčki (Stulli), lappa inversa (Stulli, Pizzelli, Aquila—Buć), bardana (Stulli), Lappa major Grtn. (Alschinger, Visiani). B. Šulek, im. 203. — Lopuh konjski, Tussilago (farfara) L. (Stulli). — Lopuh mali, Lappa minor Dec. (Stulli). — Lopuh (kopuh) pasji, Ornithogalum escapum Tenor. (Visiani). — Lopuh široki, tasus barbasus (Pizzelli, Skurla), verbasco (Kuzmić), trisagoges (Pizzelli, Skurla), Verbascum thapsus L. — Lopuh uski, lapathum acutum (Aquila—Buć, Stulli), Rumex acutus L. — Lopuh veliki, Lappa major Grtn. (Sabļar). — Lopuh vodeni, Petasites (officinalis) Mnch. (Bjelostjenac). — Lopuh volovski, lapathum bovinum (Stulli). 204.

LÒPUHA, *f. neka biļka. — Riječ je praslavenska (vidi* lopuh). Lopuha, rus. лапуха (Nymphaea), poļ. łopucha (Raphanistrum), lattich (Fapković), Lappa? B. Šulek, im. 204.

LOPUHAN, lopuhna, *adj. koji pripada lopuhu. — U Stulićevu rječniku:* v. čičanski, *ali ima samo* čičački. — *sasma nepouzdano.*

LOPÙHÛN, lopuhúna, *m. samo u Stulićevu rječniku:* lopuhun, trava ‚lappola maggiore, erba' ‚persolata'. — *Uprav je augmentativ od* lopuh, *a nastavak je od tal.* -one, *isporedi n. p.* bogatun.

LOPUK, *m.* (Lambl, Vujičić), v. Lopuh. B. Šulek, im. 204.

LOPÚŠAC, lopúšca, *m. neka biļka (po talijanskome tumačenju u Stulićevu rječniku* Ruscus aculeatus L.), *uprav je dem.* lopuh. — *Između rječnika u Stulićevu* (lopušac, trava ‚brusculi, erba' ‚herbae genus'), *i u Vukovu:* (u Dubrovniku) nekaka trava ‚eine art pflanze' ‚herba quaedam [Petasites officinalis Mnch.(?)]'. — Lopušac, rus. лопушокъ (Salvia verticillata), češ. lopušico (Petasites), nekaka trava (Vuk, u Dubrovniku), brusculi (Aquila—Buć, Stulli), Verbascum L. (Lambl). B. Šulek, im. 204.

LOPUŠAK, Lopušaka, *m. ime mjestu u Srbiji u okrugu jagodinskome.* Livada u Lopušaku. Sr. nov. 1875. 374.

LOPUŠĆE, *adv. vidi* litimice. — *Samo u Bjelostjenčevu rječniku:* lopušće bijem ‚lato glad*(i)*o caedo'.

LOPÙŠICA, *f. tanki list zlata kojijem se pozlaćuje. — U naše vrijeme.* Lopušice od zlata namijeńene za pozlatu srebrne šibe. Zbornik zak. 1866. 99. Ovomu uredniku treba da se predadu zlatne lopušice da izvidi težu. 1866. 273. — *I u Šulekovu rječniku:* ‚goldblättchen, goldblättlein'.

LOPUŠIĆ, *m. prezime. —* XV *vijeka.* Mikula Lopušić. Mon. croat. 177. (1499).

LOPÙŠINA, *f. augm.* lopuh. — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu:* (u Crnoj Gori) augm. v. lopuh.

a. *ime biļkama.* Lopušina (Tussilago petasites L.). K. Crnogorac, bot. 86. Lopušina. 1. Verbascum sinuatum L. (Vodopić); 2. Petasites officinalis Mnch. (Pančić); 3. Lappa major Grtn. (Vuk, u Crnoj Gori). B. Šulek, im. 204.

b. ime kupusovu lišću, što se ne uvija u glavu, već se obira za hranu blagu. — U Prigorju. F. Hefele.

c. Lopušina, *prezime. — U Crnoj Gori.* Pokupi mi obije Morače, ne ostavi Lopušinu Vuka. Nar. pjes. vuk. 4, 418. O uskoče, Lopušina Vuče! 4, 419. Knigu Drago Lopušina piše. Ogled. sr. 438.

1. LOPUŠNIK, *m. ime biļkama, isporedi* lopuh. Lopušnik, rus. лопушникъ (Tussilago petasites; Lappa), 1. Echinospermum lappula Lehm. (Lambl); 2. Lappago racemosa Willd. (Alschingor). B. Šulek, im. 204.

2. LOPUŠNIK, *m. ime selu u Srbiji u okrugu požarevačkome.* K. Jovanović 139.

LOPUŠŃA, *f. ime selu u Srbiji u okrugu niškome.* M. Đ. Milićević, kraļ. srb. 119.

LOPUŠŃAK, *m. neka biļka, vidi* lopuh. Lopušńak, rus. лопушникъ, Petasites officinalis Mnch. (u Vinkovcima). B. Šulek, im. 240.

1. LOPUŽA, *f. lopiža. — Samo u jednome primjeru* XVIII *vijeka i u drugome izdańu Vukova rječnika kod* kotluša, *ali je ovdje jamačno štamparska pogreška, te je i popravļena u trećemu izdańu; može biti da je također pogreška i u primjeru; zato nije dosta pouzdana riječ.* I rak skače mnogo puta iz lopuže kad se vari. N. Palikuća 21.

2. LÒPUŽA, *f. psovka ženskome čeļadetu.* Lopuža, pogrdna riječ. Skoroteča. 1844. 250. Lopuža, ženturina. Ļ. Stojanović.

LORAT, *m. vidi* Loret. — *Na jednome mjestu* XVIII *vijeka, jamačno samo radi slika.* Gospa u Trsatu, kā sad česti se u Loratu. J. Kavańin 311a.

LORBER, *m. ńem.* lorbeer, *lovorika. — U Bjelostjenčevu rječniku:* v. lovarika, *i u Stulićevu:* v. lovor *iz Bjelostjenčeva.*

LOREN, *m. vidi* Lorena. — *Na jednome mjestu* XVIII *vijeka (možebiti po francuskome* Lorraine, *ali je veća prilika da je samo radi slika).* Ovi i s banom od Lorona bi u pomoć mu došo prvi, u prilici trijeska ogńena udri u more turske krvi. J. Kavańin 264b.

LÒRÊNA, *f.* Lotharingia, *franc.* Lorraine, *tal.* Lorena, *zemļa od koje sad jedan dio pripada Ńemačkoj a drugi Francuskoj. — isporedi* Lo-

taringija. — *Od* XVII *vijeka, a između rječnika u Mikaljinu* (Lorena, zemja u Franći ‚Tulingi') *i u Belinu* (‚Lorena' ‚Lotharingia' 443b). Pisa duka od Lorene Sterimbergu. P. Bogašinović 28. Duka od Lorene. Radojević 12 — *I u Šulekovu rječniku:* ‚Lothringen'.

LÒRÈNCO, *m. tal.* Lorenzo, *Lovrjenac.* — *U narodnoj pjesmi* XVIII *vijeka (o Talijancu).* Tu Cereno mletački bijaše po imenu Lorenco Dolfinac. Nar. pjes. bog. 166.

LÒRÊNIN, *adj. koji pripada Loreni (u jedinome primjeru: koji pripada vojvodi lorenskome, vidi i* Lorin). Naša sestro ćerce Lorenina. Pjev. crn. 188b.

LÒRÊNKA, Lòrênkińa, *f. žensko čeljade iz Lorene.* P. Budmani.

LÒRÊNSKÎ, *adj. koji pripada Loreni.* — *Od* XVIII *vijeka.* Ban Lorenski. J. Kavańin 265a. — *I u Šulekovu rječniku:* ‚lothringisch'.

LORÉŃANIN, *m. čovjek iz Lorene.* - *Množina:* Loréńani. — *U Šulekovu rječniku:* ‚Lothringer'.

1. LORET, *m. ime zaseoku u Srbiji u okrugu užičkome.* K. Jovanović 156.

2. LÒRÊT, *m.* Lauretum, *tal.* Loreto, *grad u Italiji.* — *isporedi* Loreta, Loreto, Lorit. — *Od* XVII *vijeka, a između rječnika u Belinu* (‚Loreto, città nota d'Italia' ‚Lauretum' 443b). S. ona hiža u Loret bi položena. F. Glavinić, cvit. 140b. Tu *(u Trsatu)* pribiva za tri lita... pak u Loret primisti se. P. Knežević, pism. 185. Ivan Korvin (g. 1502) vraćajuć se iz Italije od zavjeta u Loret. M. Pavlinović, razg. 39. — *U Dubrovniku se i sad govori* Loret, *za to mećem amo i ove primjere pisaca Dubrovčana:* U Loretu. I. Držić 111. On odšeta k crkvi gospe od Loreta. P. Bogašinović 33.

LÒRÊTA, *f. vidi* 2. Loret. — *Na jednome mjestu* XVIII *vijeka (može biti i gen. od* Loret *ili* Loreto). Varoš ona zove se Loreta. Nadod. 17.

LORÈTÂN, *adj. vidi* loretanski, *tal.* loretano. — *Na jednome mjestu* XVIII *vijeka.* Letanije Marije bogorodice Loretane. B. Kašić, is. 121.

LORÈTÂNSKÎ, *adj. koji pripada* (2.) *Loretu.* — *Od tal.* loretano. — *U Belinu rječniku:* ‚loretano, di Loreto' ‚lauretanus' 443b. — *I u Šulekovu rječniku:* ‚loretaner'.

LÒRÊTO, *n. vidi* 2. Loret. — *U Mikaljinu rječniku:* Loreto, grad u Italiji, gdi pride sveta kuća blažene gospe ‚domus Lauretana'. — *U naše vrijeme u Šulekovu rječniku:* ‚Loretto'.

LÒRÈTSKÎ, *adj. koji pripada* (2.) *Loretu.* — *Od* XVIII *vijeka.* Ti si kuća nazaretska, jer s' u ńemu načińena, a od Lavre sad loretska, jer u gaj si ńe stavljena. P. Knežević, pism. 180.

LÒRIKA, *f. lovorika.* — *Od* XVIII *vijeka.* Lorika ili lovor-drvo ... Il' sa soljom lišće od lorike. J. S. Reljković 227. Lorika (I. Sabljar), v. Lovorika. B. Šulek, im. 204.

LÒRIKOV, *adj. koji pripada lorici.* Kravam se kadkad daje ovnika u napoju ili lišće lorikovo. J. S. Reljković 227. Lorikovo još je ulje bolje. 237.

LÒRÎN, *m. vidi* Lorena *i* Loren. — *U narodnoj pjesmi crnogorskoj našega vremena.* A šilje je u Lorinu gradu baš na ruke duke od Lorina. Pjev. crn. 188a.

LÒRÎNSKÎ, *adj. koji pripada Lorinu.* Ja sam ćerca duke Lorinskoga. Pjev. crn. 187b.

LORIT, *m. vidi* 2. Loret. — *U jednome primjeru* XV *vijeka, a iz ńega u Daničićevu rječniku:* Loritь, mjesto u Italiji ‚Loreto'. Hramь prěcistije vladyčice naše bogorodice blizь grada glagolêmago Jakyna, glagolêmy de Lorita. Mon. serb. 530. (1485). — *Oblik nije jasan: čini se po riječci* de, *da se htjelo napisati ime talijansko, pa se to griješkom počinilo kao da je ženskoga roda:* Loreta.

LORITA, *vidi* Lorit.

LÒRKÂŃE, *n. djelo kojijem se lorka.* — *U Dubrovniku.* P. Budmani.

LÒRKATI, lòrkâm, *impf. tumarati po noći (kao lorko).* — *U naše vrijeme u Dubrovniku.* P. Budmani.

LORKIĆ, *m. prezime.* — *Pominje se* XVIII *vijeka.* And. Kačić, kor. 455.

LÔRKO, *m. ńekakvo strašilo što se može sresti po noći.* — *isporedi* teńac, vjedogońa. — *Od tal.* orco *(s člankom* l' orco). — *U naše vrijeme u Dubrovniku i okolini.* P. Budmani.

LÔRKOVIĆ, *m. prezime.* — *U naše vrijeme u Hrvatskoj.*

1. LÔS, *m.* (u vrańskom okrugu) tučak, ćuskija, a u samokovu (pri izradi gvožđa) od gvožđa, na formu gleta, poluga, kojom se nabija ćumur u vatru, naslonivši je na pretež, da se ćumur ne rastura. Čuh u Mrkoj Poljani. M. Đurović.

2. LOS, *m.* Cervus alces L. (Alces palmatus Gray), *sjeverni jelen.* — *Nalazi se u drugijem slavenskijem jezicima* (лось), *isporedi rus.* лось, *češ.* los, *polj.* łoś, *gorńoluž.* łos. — *Postaje od starijega oblika* олъ, *vidi* l *(slovo),* e, *te bi trebalo da glasi* лась; *Miklošić (možebiti radi oblika) misli da nije praslavenska riječ nego da je u druge jezike prešla iz ruskoga.* — *Po svoj je prilici indocvropska riječ* (alka), *isporedi snskrt.* ṛśā, ṛśja, *vrsta antilope, čemu je naš oblik bliži nego germanskima, isporedi anglosaks.* eolk, *egl.* elk, *stvńem.* ëlaho, *srvńem.* ëlch, ëlhe *(lat.* alces *i grč.* ἔλαφη *riječi su germanske).* — *Nalazi se u pisaca našega vremena (nije narodna riječ), a između rječnika u Stulićevu:* los, zvijer velika ‚alces' *s dodatkom da je riječ ruska.* — *U Šulekovu rječniku:* ‚elenthier'.

LOSICA, *f. žensko los (vidi* 2. los). — *U Šulekovu rječniku:* ‚elenkuh' *(po češ.* losice; *a rus.* лосица *i polj.* losica *znači losovu kožu; žensko je rus.* лосиха, *a polj.* łoszyca).

LOSKUŃA, *f. ime selu u Hrvatskoj u županiji modruško-riječkoj.* Razdiljeć. 60.

LOSOS, *m.* Salmo, *rod ribe različnijeh vrsta.* — *Riječ ruska* (лосось) *u pisaca našega vremena, vidi u Šulekovu rječniku:* losos ‚lachs' (‚Salmo salar'); ‚salm' (‚Salmo'). — *Ima i u Stulićevu rječniku gdje je zlo prevedeno:* v. som *s dodatkom da je riječ ruska.*

1. LÒŠ, *adj. rđav, nevaljao, uopće u suprotnome značenu prema* dobar, *ali obično ne u moralnome smislu.* — *Nepoznata postańa.* — *Od* XVI *vijeka (vidi* 1, e *itd.); ima i u bugarskome jeziku; između rječnika u Mikaljinu* (loš, zločest ‚malus, pravus, vitiosus, improbus'), *u Bjelostjenčevu* (loš, v. mleden. 2. v. zločest), *u Stulićevu* (v. lošav), *u Vukovu* (‚unglücklich, schlecht' ‚miser').

1. *adj.* — *Komp.:* lòšijî (lošiji. J. Krmpotić, pjesm. 9; lošije. M. A. Reljković, sabr. 26; lošija. Vuk, nar. pjes. 1, 364; Đ. Daničić, dan. 1, 10); *po obliku* loši (N. Dimitrović 17; J. Krmpotić, mal. 4) *moglo bi se pomisliti da ima i komp.:* lòšî, *ali ti oblici stoje u stihu mj.* lòš*(ij)*î, *isporedi i* lošʼje. J. S. Reljković 433.

a. *u sprijeda kazanome značenju*

a) o čeljadetu. Znanjem i pameti tko je naj loši. N. Dimitrović 17. Ako u ovom *(času)* človika rodiš, raba i loša človika rodiš. Aleks. jag. star. 3, 225. Babo ti je dobar junak bio,... ali ni ti loši nisi bio, već viteški sve se ponosio. J. Krmpotić, mal. 4. Da lošiji nisu vitezovi. pjesma. 9. Dobra konja, a loša junaka! Nar. pjes. vuk. 2, 140. Dobra gvožđa u loša junaka! 2, 254. A moj zete, loša uzdanice! Pjev. crn. 235a. Dva loša izbiše Miloša. Nar. posl. vuk. 56. Nema dobra halata za loša majstora. M. Pavlinović, rad. 53.

b) o snazi, o zdravlju (kao slab), *o licu (u nezdrava čeljadeta).* Nasloni tvoju lošu snagu. I. T. Mrnavić, osm. 152. Uz ńu zdravje ele bude lošje. J. S. Reļković 433. Kad car vidi lica vaša lošija nego u ostalijeh mladića. Đ. Daničić, dan. 1, 10.

c) o životiňi, mesu, u osobitome značenju: mršav. Da pilići no budu jim loši. J. S. Reļković 338 ‚Loš' imenuje se mršavo meso. „Dajte mi lošega, neću tustoga mesa". U Prigorju i Zagorju. F. Hefele.

d) o čemu tjelesnome, kao n. p.: o odijelu. Haļine nosit loše. M. Vetranić 1, 27. Ne bi zavit u svile ni u skerlete negoli u loše haļinice. M. Divković, bes. 114a. Ma su loše struke na ovčare. Nar. pjes. vuk. 4, 510. — *o oružju.* Loše su mi kopļe podmetnuli. Nar. pjes. vuk. 2, 146. Loše puške, a dobra junaka! 4, 392. A četvrta *(puška)* poniže Šćepana, ni ta loša Bojović-Miloša. Osvetn. 3, 101. — *o vinu.* Da je boļe vino zaustavio, koje je po ondašńem običaju imao naj prije na stol dati, pak onda ono lošije. M. A. Reļković, sabr. 26. Da je mene i pološa vina, samo nek je krčmarica mlada. Nar. posl. vuk. 50. — *o hartiji.* O loša hartijo, zla ti si! Rad. 1, 178. — *o rukopisu.* Prigovarajuć lošemu rukopisu. M. Pavlinović, rad. 107. — *o daru.* Neće uzet dara loša. V Došen 156b. — *uopće.* Kako mi ne bismo hotjeli da tko našu koju tvar pritisne i posvoji, iliti je što malo iliti je veliko, iliti je što loše ili dobro. M. Divković, nauk. 122b.

e) o čemu umnome. ‚Malahno' po loš način nahodi se u svetomu pismu od sedam vrsti, to jest: malahno temeļito, malahno vjerno, malahno umjeteono, *itd.* M. Divković, bes. 478b. Pošteńo se daje loše. V. Došen 68b.

b. *o riječi.*

a) što vrijeđa. Pa mu Savo lošu riječ reče: „A đe si mi, Nikšane serdare? o serdaru, da te ne bi bilo!" Nar. pjes. vuk. 5, 155.

b) nepametnoj. Ja sam sinoć vrlo pijan bio, da što loše besjedio nisam. Nar. pjes. vuk. 2, 131.

c. *neugodan, štetan.* Poda jim za raskoše smrad i crve vele loše. M. Marulić 320. Ako po sreći dune malahno loša vjetra. M. Divković, bes. 640a. Ali je loše vrijeme ali je dobro vrijeme. nauk. 86a. Ima se staviti u jedan manastir vele loš i tijesan. 205a.

d. *o (zloj) sreći, vrlo često* Miku posikoše puna slave, sreće loše. J. Kavańin 139a. Loša ńemu srića služi. V. Došen 41b. Da mu biva srića loša. 63a. Ali eto srića loša! 156b. Al' je banu loša srića bila. And. Kačić, razg. 32b. Imado lošu srićn. kor. 320. Loša srića ńemu jest dopala. Nadod. 31. Al' je ńemu loša sreća bila. Nar. pjes. vuk. 1, 165. Al' ga loša sreća susretnula. 2, 111. Loša kralju sreća preskočila. 2, 170. U Janka je loša sreća bila. 3, 256.

e. *nesrećan (koji daje ili donosi nesreću, koji sluti na nesreću).* U toj vrime loše. M. Marulić 19. Godinice, loša ti mi dođe! Nar. pjes. vuk 1, 364. — Te udari Bojičić-Aliju, na loše ga mjesto udarila: među puca đe mu srce kuca. 3, 272. — Kakva tebe očera nevoļa vrat lomiti, po gori hoditi, po hajduci, po lošu zanatu? 3, 1. — Kńiga loša a loša je glasa. 4, 223. — Kô što bi to bio loš, veoma loš znak. M. Pavlinović, razg. 54. — Sad će ju moć boļe branit, ako ńim se na putu ča lošoga pripeti. Nar. prip. mikul. 103.

f. *u moralnome smislu.*

a) o čeljadetu. On više onako na prazno, ali opet nije loš. M. Pavlinović, razg. 112.

b) o čemu umnome. Jer dilo ńe loše hoće da se ubije. M. Marulić 84. Lijenost koliko je loša i tamna. M. Divković, nauk. xxxii. Njeki redovnik vele loš život učini. zlam. 88. A ni sudac pravdu lošu ne da za svog maslonošu. V. Došen 65b. A navadu lošu naučio: otimati lovak od drugoga. Nar. pjes. vuk. 2, 426—427.

2. *adv.* lôše. — *Oblik se* lôšo *nalazi u dva rječnika, a i u pisaca našega vremena, ali ne vrijedi. — Između rječnika u Mikaļinu* (lošo, nemoćno ‚infirme, aegre, male') *i u Stulićevu* (lošo, v. lukavo *iz Mikaļina).*

a. *uopće, kao zlo, rđavo.* Živļah u raskoše, štovahu me sluge, sad je zlo i loše, bolizni ter tuge. M. Marulić 235. Malahnu ovu stvar i loše narednu primite vi u dar. N. Naļeškoviċ 1, 276. I biti pod dračjem mni da su razkoše i dobro da je to što je zlo i loše. A. Georgiceo, nasl. 168 Bijaše Laban držao vrlo loše Jakova. M. Radnić 122a. Čemu mene loše rani *(ti),* kad mi kratiš lijek podati? J. Kavańin 39a. Jer alatom providni smo loše. J. S. Reļković 26. Kuća brez ńe zimom stoji loše. 352. Jer kućničtvo s toga ide loše. 436. Dobro gađa, al' loše pogađa: ne pogodi Airović-Ibra no kod ńega begova Usicu. Nar. pjes. vuk. 4, 387. „Što je, Tafo, dragi gospodare?" „Bogme. loše, moja vjerna ļubo". Pjev. crn. 278b. Kneže gospodare, nije loše da mrva čeknemo. Osvetn. 3, 68.

b. *dodaje se kome biva zlo:*

a) u dativu (u drugome primjeru loše *znači od prilike što i* teško, jaoh). Tamo tebi loše biti neće. Nar. pjes. vuk. 3, 474. Loše majci đe pušku obrate! Ogled. sr. 456.

b) u acc. s prijedlogom po. Ali, pobre, po ńe biše loše. And. Kačić, razgovor. 213. Eda Boga i Spasova dana, da i po nas loše ne izađe! Osvetn. 2, 89. Svud po Turke vele loše bješe. 3, 144. Loše bi bilo po ńegov špag. M. Pavlinović, rad. 34.

c. *o odijelu.* Jer se on nosi loše. B. Krnarutić 19. Odiveni loše. J. S. Reļković 436.

d. *nemilo (za subjekat ili za koga drugoga).* Te od srca loše uzdanuo. Nar. pjes. vuk. 3, 213. — Pa s' na Jelu loše namrštio. 3, 179. Loše gleda, ma dobro strijeļa. Pjev. crn. 325a. Loše ćera, pristiže ga brzo. 4, 393. Ništa tebi neću učiniti, ni ću tebi loše pomisliti. Nar. pjes. petr. 2, 669.

e. *u moralnome smislu.* Ne hajaste živit loše. M. Marulić 301. Loše i opako čine tako čineći M. Divković, nauk. 34a. Vele loše umrije. zlam. 16b. Prem ako je loše živio, dobro je svršio, mene vazda hvalio. 53b. Ali, kada nije ovđ' Isusa, tvrdo vidi se da je sve i loše i grdo. A. Georgiceo, nasl. 90.

2. LOŠ, *m. vidi* 2. los. — *U pisaca našega vremena.* E! kako može biti starom lošu, kad je

u sneg bio zapao. Javor. god. 16, br. 41, str. 648. Kože od loša podvrženo su u prometu carini. Zbornik zak. 1853. 1001.

3. LOŠ, *m. ime mjestu u Srbiji u okrugu ćuprijskome.* Livada u Lošu. Sr. nov. 1872. 77.

LOŠAKOVO UHO, *n. neka biljka.* Lošakovo uho, češ. lošak (Hydnum), Symphytum tuberosum L. (Šulek). B. Šulek, im. 204.

LOŠAN, *m. ime muško* XIV *vijeka.* Лошань i Hipatь. Deč. hris. 54.

LOŠAR, *m.* bubulice što se dižu od koprive, bube, komara, vrućine, no mora ih više u vrpi biti. u Topolovcu. P. Brantner.

LÒŠAV, *adj. vidi* 1. loš. — *U Stulićevu rječniku:* lošav, lošavo, v. lukav etc. *s dodatkom da se nahodi u Mikaljinu(?).* — *Kod* lošav *ima i adv.* lòšavo.

LOŠČANČIĆ, *m. prezime.* — *U narodnoj pjesmi* XVIII *vijeka.* I sobome povede sedam braće Loščančića. Nar. pjes. mikl. beitr. 1, 47.

LOŠČANSKI, *adj. vidi* Loščančić. Moj Loščanski bane. Nar. pjes. mikl. beitr. 1, 47.

1. LÒŠÎN, Lošina, *m. vidi* Lošiń. — *Na jednome mjestu* XVIII *vijeka.* Lošin mali Romulovo veli stegno svet' Beniña. J. Kavańin 332a.

2. LOŠIN, *m. prezime.* — *Prije našega vremena.* A(n)drija Лошинь. Starine. 10, 23.

LÒŠÎŃ, Lošińa, *m. ostrvo blizu Istre, tal.* Lussino. — *isporedi* 1. Lošin. — *Ovako se zovu i dva grada na njemu, vidi:* Na istom otoku *(Lošińu)* ima Mali i Veliki Lošiń, što je kašńe nastalo prema talijanskom: ‚Lussingrande, Lussinpiccolo'; jer još je i danas poznato u puku nazivle: ‚Malo, Velo Selo', koje dolazi i u župnim glagolskim maticama. I. Milčetić. Oj Lošińu mali, selo narešeno! Nar. pjes. istr. 2, 20.

LOŠIŃANIN, *m. čovjek s Lošińa ili iz Lošińa.* — *Množina:* Lošińani. Jedan mrnar Lošińanin. S. Ļubiša, prič. 85.

LÒŠÎŃKA, *f. žensko čeljade s Lošińa ili iz Lošińa.* Z one svilne rukavice, ke j' Turkińa tanko prela, Lošińka je savijala. Nar. pjes. istr. 2, 42. — *Ovako se zove neka vrsta loze (možebiti s Lošińa).* Lošińka, vrst vinove loze bijela grožđa (u Dalmaciji, Danilo). B. Šulek, im. 204.

LÒŠÎŃSKÎ, *adj. koji pripada Lošińu.* — *U ulekovu rječniku:* ‚zu Lussin gehörig'.

LOŠITI, lošim, *impf. postajati loš, u osobitome značeńu: mršavjeti.* — *U jednome primjeru* XVIII *vijeka.* S koje marva iz početka loši. J. S. Reļković 425.

LOŠTAR, *m. ime mjestima u Srbiji. a) u okrugu ćuprijskome.* Zemļa u Loštaru. Sr. nov. 1872. 118. — *b) u okrugu kragujevačkome.* Livada u Loštaru. Sr. nov. 1870. 652.

LOŠTARJE, *n. ime mjestu u Srbiji u okrugu biogradskome.* Ńiva u Loštarju. Sr. nov. 1874. 369.

LOŠTINA, *f. osobina onoga što je loše.* — *Samo na jednome mjestu* XVI *vijeku kao* zloća, zloba *u moralnome smislu o čeljadetu.* Kad ostave loštine i zlu ćud. M. Vetranić 1, 297.

1. LÒT, *m. ńem.* lot, *mjera za težinu što nije svagda i svud jednaka; ima ih* 32 *ili* 30 *u funtu.* — *Od* XVIII *vijeka, a između rječnika u Vukovu* (‚das loth' ‚semuncia'). Ona uze dva lota simena. M. A. Reļković, sat. H3a. Pol lota kamfora. G. Peštalić 246.

2. LOT, *m.* Loth, *muško ime biblijsko.* Lota hćere opojiše. M. Marulić 70. Da ozeleni i procvjeta prut usušen: . . . i da Lotu starom žena stup se učini od kamena. I. Gundulić 237. Vina dobra cijeća i Lot stari zaludi. J. Kavańin 26b. Kad se mogla Lotu žena u kip soli obratiti. 68b. Kad se razdili Lot svojim stricem Abramom. J. Banovac, razg. 177. Lot pijan ružno sagriši. V. Došen v. Abraam, Jakob, Lot, . . . J. Matović 520. Kako si oslobodio Lota od Sodome. T. Ivanović 116. Uvukoše Lota k sebi u kuću. Đ. Daničić, 1mojs. 19, 10. I izide Lot. 19, 14.

LOTA, *f. u narodnoj zagoneci našega vremena.* Zalolota lota sa visoka plota, daleko se čuje u neznanu zemļu. *odgonetļaj: grmļavina.* Nar. zag. novak. 34. *odgonetļaj: pijetao.* 165.

LÒTAR, lòtra, *m. i adj. uvredna riječ, ali ne svuda istoga značeńa; kao supstantiv znači: a) lupež; b) bludnik, kurvar; c) pijanac; d) ženivac; kao adjektiv znači: lijen; kao psovka upotrebļava se (isporedi* lopov *i druge takove uvredne riječi) i ne misleći na osobito značeńe.* — *Od supstantiva je postao adjektiv u Dubrovniku po svoj prilici* XVI *vijeka.* — *Riječ je baltičko-slavenska, isporedi nslov.* loter *(značeńe kod b)), (rus.* лотыга, лотрыга, *skitalica, pijanac, rasipnik), češ.* lotr, *lupež i psovka uopće, poļ.* lotr. *psovka; lit.* latras *(kao u ruskome).* — *Nejasno je postańe; vaļa da je od tuđe riječi; ali se ne zna, jeli od lat.* latro *ili od germanske riječi, isporedi stvńem.* lotar, *prazan, tašt, srvńem.* loter, *nevaļalac, nvńem.* lotterbube, *anglosaks.* loddère, *zlikovac itd. značeńe kod a) odgovara latinskome; kod b) i c) germanskome; kod d) jednome ili drugome.* — *rum.* lotru, *supst. lupež, u adj. podmukao, ne pomaže, jer ja ne znam, ima li drugijeh rumuńskijeh riječi u kojima je lat.* -a- *postalo* o.

1. *supst. m.*

a. *lupež (ili psovka uopće?).* — *U pisaca čakavaca od* XVI *do* XVIII *vijeka.* Od kuda si prišal, lotre? Mirakuli. 147. Šegav, lotar, ašašin. Korizm. 12a. Koliko lotrov i tamnih i bogatih je počtovano. 16a. Veliki lotri, tati, lašci. 37b. Oni lotri ki čuvahu grob Isusov. 52a. Križ je muka razbojnikom ali lotrom. 88b. Čini da bude peļan kako jedan lotar. 94b. Strašne muke vele zada prijateļu tvom' Lovrincu kako lotru tere hincu. P. Hektorović (?) 166. Ondi buka stoji na lotre i tate. M. Kuhačević 38 *(radi ovoga naj zadńega primjera vidi i* 2. lotra).

b. *bludnik.* — *U Bjelostjenčevu rječniku: (kajkavski)* loter, preļubodelnik, hotim ‚moechus, fornicator'. 2. loter lucke žene ‚adulter'. 3. loter z rodicum ‚incestuosus'; *u Jambrešićevu:* loter ‚moechus, cilo, fornicarius'; *u Stulićevu:* loter, v. bludnik *iz Habdelićeva; u Voltiģijinu:* ‚fornicario' ‚geil'. — *Isporedi i nslov.* loter.

c. *pijanac.* — *U Vrančićevu rječniku* (‚ebriosus') *i u jednoga pisca čakavca* XVIII *vijeka.* S tima četa smradnijeh lotri, navalice koja ločuć pusto vino krčme smotri. J. Kavańin 441b.

2. *kao supst. m. ļenivac, a kao adj. lijen.*

a. *supst. m. ļenivac.* — *Između rječnika u Mikaljinu* (lotar, linac, tamńak ‚iners, ignavus, desidiosus, nebulo, nequam'). — *Osim Dubrovčana, kao da je ovako značeńe i u ovome primjeru:* A da ti držati ne budeš, da t' je grih almuštva prijati, uspotrebuješ kih, za to govori pak u sveto vanjelje: „Dostojan je težak plaće za trujenje"; ne plaće kom lotar bude obistovat, da kom no ubogar more životovat. M. Marulić 205. *a po njemu može biti i u ovome:* Tamńaci ter hinci, ubojice, lotri, nepomńivi linci, lašci

krivorotni. 118. — Nu tko se ne vlada kako vojnik pravi, perja se ne nada, da se ńim proslavi, ni verizi zlatoj da ju nosi počteno, za lotra er nije toj ner žensko vreteno. M. Vetranić 1, 136. Da ću i ja ovakoj lotar star siditi. M. Držić 59. Bog od bogastva lotrom ne dava zlata. 409. Lako, lotre jedan! *(kao psovka uopće).* 160.

b. *adj. lijen.* — *Komp.:* lòtrijî; *u Belinu rječniku:* lotriji ‚più accidioso' ‚desidiosior' 16a; ‚più pigro' ‚pigrior' 566a. — *Između rječnika u Belinu* (‚accidioso' ‚desidiosus' 16a; ‚pigro, poltrone, infingardo' ‚piger' 566), *u Stulićevu* (v. lijen), *u Voltiġijinu* (‚infingardo' ‚faul'); *u Vukovu:* (u Dubrovniku) vide trom *(nije pravo značeńe).*

a) o čeľadetu. A mrnari nijesu lotri. A. Sasin 171a. Vaš perivoj lotra neće u svoj lasti koji leži. 198a. Jauči i boli se da si... toliko brz na prostranija i pokojenja od puti, toliko lotar na oštrinu i užeženje duše. B. Kašić *(nije Dubrovčanin, ali hoće da piše po dubrovački),* nasl. 263. Ġńivne, tihe, pomne, lotre bez razluke bunit trče. G. Palmotić 3, 37b. Lotra i gluha na moja zazvanja i nadahnutja. V. Andrijašević, put. 57. Kad lovci iz lova, tada lotar u lov. (D). Poslov. danič. Niki lotri vraćaju se na zada. A. d. Bella, razgov. 214. Ne bijahu lotri u pismu. V. M. Gučetić 126. Koji lotar bješe za uslišit ga. S. Rosa 108b. Nemojte cijenit da je zlogovoreńe zabava lotre čeľadi i izprazne. Đ. Bašić 95. Što si tako lijen i lotar? A. Kalić 233. Da bude razlike među vrijednijem i lotrijem. 246. Trebuje krijepit u ńemu jakos duhovnu, da ne bude lotar nego hitar. 363. Lotru učeniku. 576.

b) o djelu. Služba lotra i nepomńiva. A. Kalić 23.

3. *prema* 2. b *ima i adv.* lòtro. — *Komp.:* lòtrijê, *vidi u Belinu rječniku:* lotrije ‚più pigramente' ‚pigrius' 565b. — *U Mikaļinu rječniku:* lotro, lijeno ‚negligenter, ignave, ignaviter, per desidiam'; *u Belinu:* ‚accidiosamente' ‚decidiose' 16a; ‚pigramente, con pigrizia' ‚pigre' 565b; ‚poltronescamente' ‚desidiose' 571a; *u Stulićevu:* lotro, lotroćudan, v. lijeno etc.; *u Voltiġijinu:* ‚poltronescamente' ‚faullenzerisch'.

LOTÀRINGIJA, *f.* Lotharingia. *vidi* Lorena. — *U Šulekovu rječniku:* ‚Lothringen'.

LOTÀRÎNKINA, *f. žensko čeľade iz Lotaringije.* — *U Šulekovu rječniku:* ‚Lothringerin'.

LOTÀRÎNSKÎ, *adj. koji pripada Lotaringiji.* — *U Šulekovu rječniku:* ‚lothringisch'.

LOTARÍNŽANIN, *m. čovjek iz Lotaringije.* — *Množina:* Lotarinžani. — *U Šulekovu rječniku:* ‚Lothringer'.

LOTARSTVO, *n. zlo djelo (što lotar čini) ili osobina onoga što je lotar.* — xv *i* xvi *vijeka.* Zla žeļonija, ribalstva ili lotarstva. Starine. 23, 70. (1496). Kolika lotarstva se učine ob dan i ob noć. Korizm. 64a. S lijenosti u bludu lotarstvo dvoreći. M. Vetranić 1, 180.

LOTATI, lotam, *impf. ńem.* lötеn, *spajati dva komada kovine pomoću trećega rastopļena na ognju* — *U Bjelostjencevu rječniku:* lotam, varrim ‚maltho, ferrumino, consolido'; *u Stulićevu:* ‚maltharе' *iz Bjelostjenčeva*; *u Voltiġijinu:* ‚ferrumінare, saldare' ‚löthen'.

LOTÈRIJA, *f. vidi* lutrija. — *isporedi* loterijski.

LOTÈRÎJSKÎ, *adj. koji pripada loteriji.* — *U pisaca našega vremena.* Loterijski zajam za državne zadužnice. Zbornik zak. 2, 806.

LOTIĆ, *m. prezime.* — *U naše vrijeme.* Nar. pjes. vuk. 3, 587 *(među prenumerantima).* D. Avramović 273.

LOTIĆI, *m. pl. ime zaseoku u Hrvatskoj u županiji ličko-krbavskoj.* Razdijeļ. 32.

LOTINE, *f. pl. ime selu u Hrvatskoj u županiji zagrebačkoj.* Razdijeļ. 76.

LÒTIŃA, *f. lijenost, nečistoća (s lijenosti).* — *U Vukovu rječniku:* ‚der schmutz, die liederlichkeit' ‚ignavia, negligentia'.

LOTKA, *f. ńeka biļka.* Lotka, Asphodelus ramosus L. (u Istri). B. Šulek, im. 204.

LÒTŃÂK, lotńáka, *m.* vidi loćnak. na Braču. A. Ostojić.

LOTÒRÎNĐIJA, *f. vidi* Lotaringija. — *Na jednome mjestu u pisca čakavca* xvi *vijeka gdje stoji* j *(uprav je pisano glagolsko slovo* ⰾⰠ *što u toga pisca znači* j). V Lotorinjiji. Š. Kožičić 22b—23a.

LÒTOV, *adj. koji pripada Lotu.* — *Između rječnika u Daničićevu* (Lotovъ ‚roŭ Lot'). Žena Lotova. Stefan, sim. pam. šaf. 11. I. T. Mrnavić, ist. 127. Ali žena Lotova bješe se obazrela. Đ. Daničić, 1mojs. 19, 26.

1. LÓTRA, *f. vidi* lojtra.

a. *u primjeru* xviii *vijeka kao da je isto što i* lojtra *uopće.* S grebeni ću tilo ja tvoje rastrći, a na lotri tilo od zemļe ću dići, sirćetom i solom hoću ga politi, pak s vrilim sumporom sveg ńega obliti. A. J. Knezović 154.

b. *u naše vrijeme stoji u osobitome značeńu: na kolima, vidi* stramica. — *Između rječnika u Vukovu:* (u vojvodstvu) ‚die leiter am wagen' ‚scala vehiculi' [vide stramica]. Lupa kao puto o lotru. (Kad ko što ludo govori). Nar. posl. vuk. 171. Prečage u lotre. Vuk, rječn. *kod* karva. U kola ono na čemu predńi kraj lotara stoji. *kod* obrtań. Ali mi vesela kola, vesele mi lotre. M. Đ. Milićević, međudnev. 114.

2. LÒTRA, *f. žensko prema* lotar. — *U jednoga pisca čakavca* xviii *vijeka.* Lotra, razsipnica. M. Kuhačević 172.

LOTRÀČICA, *f. žensko čeľade kao* lotrak. — *U Stulićevu rječniku:* ‚mulier pigra'.

LOTRÀČINA, *m. augm.* lotrak. — *U Stulićevu rječniku:* ‚pigerrimus'.

LÒTRÂK, lotráka, *m. lotar (vidi* lotar, 2, *b) čovjek. Akc. kaki je u gen. sing. taki je u ostalijem padežima, osim nom. sing., i voc.:* lòtrâče, lötrâci. — *U naše vrijeme u Dubrovniku, a između rječnika u Stulićevu* (‚homo piger'). Teškijem pogledom zazinuć onoga lotraka *(kraļ lijenoga slugu)* ... S. Rosa 129a.

LÒTRAST, *adj. vidi* lotar, 2, b. — *U Stulićevu rječniku:* ‚piger, desidiosus'.

LOTRATI, lotram, *impf. vidi* lotriti se. — *U Stulićevu rječniku:* v. lijeniti se. — *nije dosta pouzdano.*

LÒTRAV, *adj. vidi* lotar, 2. b. — *Samo u Stulićevu rječniku:* v. lotrast.

LOTREN, *adj. vidi* lotar, *od čega postaje.* — *Ne može se u srijem primjerima poznati pravo značeńe.* — *Od* xvi *vijeka.*

1. *adj.*

a. *u ovijem primjerima kao da znači uopće: zao, hud.* Lotrenago cara *(Kara).* Š. Kožičić 38b. Hoteći niko lotrene pokoriti djake *(biškup)* ... F. Glavinić, cvit. 429b. Ostoja kraļ, človek kruto lotren. P. Vitezović, kron. 118.

b. *prema* lotar, 1, b. — *Između rječnika u Bjelostjenčevu* (‚lascivus‘) *i u Voltićijinu* (‚lascivo, dissoluto‘ ‚uppig, lüderlich‘). 40 ženskih glav vsakojakim sramnim i lotrenim delom silovali. P. Vitezović, kron. 168.

c. *vidi* lotar, 2. — *U Stulićevu rječniku:* lotren, lotreno, v. lijen etc.

2. *adv.* lotreno. — *U Bjelostjenčevu rječniku:* ‚lascive, luxuriose, libidinose, inceste, incontinenter, intemperanter‘, *i u Stulićevu (kod* lotren).

LÒTRICA, *f. lotro (vidi* lotar, 2, b) *žensko čeljade. — U Stulićevu rječniku:* v. lotračica. — *Govori se i sad u Dubrovniku, ali kao deminutiv, o djetetu, ili u šaljivome ukoru.* „Čini mi se, ti si neka lotrica“. P. Budmani.

LOTRÌČINA, *m. i f. lotro (vidi* lotar, 2, b) *čeljade, kao augm. od* lotrica. — *U naše vrijeme u Dubrovniku, a između rječnika u Stulićevu* (‚vir piger, mulier pigra‘). Lotričina, čeljade lijeno. U našo vrijeme u Stonu: „Niko je onako velika lotričina“. M. Milas.

LÒTRIJA, *f. osobina onoga što je lotar. — Od* xvi *vijeka.*

a. *kao da znači uopće: zloća, zlo ili podmuklo djelo, isporedi* lotren, 1, a. Razumev Oton Ivanove lotrije, usili se slatkimi slovesi otvratiti ga. Š. Kožičić 21a. *(Kaligula)* ogań človičaskago roda narečen lotriji radi. 34a. *(Carstvo)* prijal biše po lotriji. 36a. Vojinskoju lotriju zgibe. 38b. Otčinih lotrij naslednik. 44 . Takovo govorenje i nauk ništar drugo ni, nego himba, lotrija i nesramne velike laži. Postila. o2b. Vsa zloba, lotrija, sila, nepravda i nevera gre na’ prvo i premaga. t1b. Od crikve tvoje svu odreni lotriju. M. Alberti 41. 80.

b. *bludnost, isporedi* lotar *i* lotren, 1, b. — *Između rječnika u Bjelostjenčevu* (‚fornicatio‘, v. praznost. 2. lotrija zakonskom ženum ‚adulterium‘. 3. lotrija z rodom ‚incestus‘. 4. lotrija z redovnem človekom ali ženum ‚fornicatio sacrilega, sacrilegium‘), *u Jambrešićevu* (lotrija z tuđum zakonskum ženum ‚adulterium‘ *itd.), u Stulićevu* (v. bludnost *iz Habdelićeva), u Voltićijinu* (‚fornicazione‘ ‚hurerey‘). Ki dan nijedan rod sramote ili lotrije ne pomanka. Š. Kožičić 48b. Od bluda ili lotrije. F. Glavinić, svitlost. 79. Ki v praznosti ali v lotrije živu. P. Vitezović, kron. 65.

c. *pijanstvo, pjančevaće, isporedi* lotar, c. — *U Vrančićevu rječniku:* ‚ebrietas‘.

LÒTRILÌŠTE, *n. mjesto gdje se sakupljaju lotri (lijeni) ljudi, da im vrijeme prođe bez koristi. — Samo u Stulićevu rječniku:* ‚desidiabulum (locus ubi desidiosi conveniunt)‘.

LOTRILIŠTVO, *n. u Stulićevu rječniku uz* lotrilište. — *sasma nepouzdano.*

LÒTRILO, *n. vidi* 1. lotrina. — *U jednoga pisca Dubrovčanina* xviii *vijeka, a između rječnika u Belinu* (‚accidia, tedio di ben fare‘ ‚desidia‘ 17a). A vijernoga straža oda psa u lotrilu sopi i drijemle. I. Đorđić, pjes. 107. — *Drugo značeńe u Stulićevu rječniku uz* lotrilište *(vidi) nije pouzdano.*

1. LOTRÌNA, *f. osobina onoga što je lotar (lijen). — Akc. se mijeńa u dat. sing.* lòtrini, *u acc. sing.* lòtrinu, *u voc. sing.* lòtrino, *u nom., acc., voc. pl.* lòtrine. — *U Belinu rječniku:* ‚pigrizia, infingardaggine‘ ‚pigritia‘ 565b; *u Bjelostjenčevu:* v. lenost; *u Voltićijinu kod* lotrost.

2. LOTRINA, *f. u Stulićevu rječniku uz* lotrilište. — *sasma nepouzdano.*

3. LÒTRINA, *m. i f. augm.* lotar, *vidi* lotričina. — *Samo u Belinu rječniku:* ‚poltronaccio, gran poltrone‘ ‚valde iners‘ 571a.

LÒTRITI, lòtrîm, *impf. (obično sa* se, *vidi dalje), biti lotar (lijen). — Akc. se mijeńa u praes.* 1 *i* 2 *pl.:* lotrimo, lotríte, *u aor.* 2 *i* 3 *sing.* lòtrî, *(u part. praet. pass.* lòtren).

a. *aktivno. — Samo u Stulićevu rječniku:* lotriti *ili* lotriti se, v. lijeniti se.

b. *sa* se, *refleksivno, lijeniti se. — Od* xvii *vijeka, a između rječnika u Mikaljinu* (lotriti se, dati se linosti ‚dedere se ignaviae atque desidiae, desidia animum inficere, ad Eurotam sedere‘; lotriti se, ležati u odru ‚sterto‘), *u Belinu* (‚impoltronire, impigrire, divenir poltrone‘ ‚pigresco‘ 385—386), *u Bjelostjenčevu* (lotrim se. v. lenim se), *u Stulićevu (kod* lotriti), *u Voltićijinu* (‚impigrirsi, impoltronire‘ ‚faul, träge werden‘). I lotre se srca od umrlijeh. B. Kašić, nasl. 100. Jere se pridobitniku daje mâna, a lotrećemu se ostavlja veliko zločestvo. nasl. 174. Ko se lotri ter počiva. A. Boškovićeva 8. Ti se lotriš, od posla bježiš. A. Kalić 369. Lòtriti se, lòtrîm se, lijeniti se. U naše vrijeme u Stonu. „Ne budi lotar; ne lotri se“. M. Milas.

LOTRÒĆUDAN, lotròćudna, *adj. koji je lotre ćudi. — Samo u Stulićevu rječniku kod* lotro *(vidi* lotar).

LOTRÓJSTVO, *n. vidi* 1. lotrina. — *Postaje nastavkom* ьstvo, *ali je oblik* lotroj- *nejasan; može biti da je riječ po analogiji prema* ubojstvo, trojstvo *itd. ima i drugi oblik* lotróstvo *koji je također nejasan; a moglo bi i biti da oboje postaje od* lotrovstvo *(isporedi češ.* lotrovství, *pol.* łotrowstwo, *vidi i kod* c).

a. lotrojstvo. — *U Dubrovniku od* xvi *vijeka (u naše vrijeme vrlo obično.* P. Budmani), *a između rječnika u Stulićevu* (v. lenost). Ne ljubi mnogo san ni koje lotrojstvo. N. Dimitrović 4. Bježite lotrojstvo. I. Đorđić, ben. 92. Ovomu nepomnu lotrojstvu štogod nadopiraju, štogod nadogađaju sfeti zavjeti. V. M. Gučetić 126. Ako ńihovo uboštvo povoljno je . . . niti je izčin lotrojstva i zloga razmetnuća . . . S. Rosa 69a. Lotrojstvo ili zločinstvo popedepsat . . . 75a. Crkovńak koji uživa dobra crkovna i ne reče za lotrojstvo pjeńe. Đ. Bašić 280. Ter da im lotrojstvo ne čini držat zatvorene rečene besjede. 317. Oparčit ljucko lotrojstvo i nehajstvo. A. Kalić 33. Oni po lotrojstvu, neumjetonstvu i suprotivam ili ne stječe ili još i gubi. 375. Velika je krivina u službi zločesnos i lotrojstvo. 396.

b. lotróstvo. — *Od* xvii *vijeka i to u Dubrovniku ili po dubrovačkome govoru (sad je rijetko u Dubrovniku, a, ako se gdje čuje, biće s toga što je* j *ispalo), a između rječnika u Mikaljinu* (lotrostvo, linost ‚ignavia, inertia, desidia, socordia, nequitia, languor‘), *u Belinu* (‚accidia, tedio di ben fare‘ ‚desidia‘ 16a; ‚pigrizia, infingardaggine‘ ‚pigritia‘ 565b; ‚poltroneria, infingardaggine‘ ‚desidia‘ 571a), *u Voltićijinu (kod* lotrost). Kakono gvozdje vrženo u ogań sfe se ogńeno učini, tako človik obraćajući se k Bogu cjelovito, od lotrostva izbavlja se. B. Kašić, nasl. 69—70. Uzbudi srce moje u tebi, i od teška lotrostva izvadi mene. 255. Ne govoreći je *(misu)* za lotrostvo od nepripravljenja. I. Držić 54. Za muku od ńegova lotrostva. 171.

c. *na jednome mjestu* xviii *vijeka ima, jamačno štamparskom griješkom,* lotvorstvo, *što treba čitati* lotrostvo *ili* lotrovstvo, *ali značeńe nije dosta jasno: može značiti što i* lenost, *a*

može i odgovarati i latinskome mollities. Crkovnaci koji su se ocipili od svi svitovni dobar radi duhovnoga napridkovańa a upisali su se u broj od vojništva Isukrstova imau uklańati se od lotvorstva, od nepodobna oblačeńa, od svake putene prigode i sagrišeńa i od svakoga dilovańa i zlosluženja svitovnoga. A. d. Costa 1, 78.

LÒTRÔST, lòtrosti, *f. osobina onoga što je lotar.*

a. *prema* lotar, 2, *isporedi* 1. lotrina, lotrojstvo. — *Od* XVIII *vijeka, a između rječnika u Belinu* (‚accidia, tedio di ben fare' ‚desidia' 16a), *u Stulićevu (uz* lotrojstvo), *u Voltiđijinu* (lotrost, lotrina, lotrostvo ‚oziosità, pigrezza, dappocaggine' ‚faullenzerey'). Od sadańe tegote i lotrosti tebe istresi. B. Kašić, nasl. 272. Ako se ne ukažeš srčenim, zapasti ćeš u lotrost. M. Pavlinović, rad. 84.

b. *prema* lotar, 1, b. — *U jednoga pisca* XVIII *vijeka.* Na posletku *(Salomon)* premda vladalac neizrečene mudrosti pridaše se u bludnost tijela i vrže po lotrosti svojoj prvi temeļ rasapa kraļevstva Israelskoga. D. E. Bogdanić 92.

LOTRÓSTVO, *n. vidi* lotrojstvo.

LOTROŠA, *m. i f. samo u Stulićevu rječniku:* lotroša *ili* lotrošina, v. lotričina.

LOTROŠINA, *m. i f. augm.* lotroša. — *Samo u Stulićevu rječniku (vidi kod* lotroša).

LOTRÒVALÎŠTE, *n. mjesto gdje se lotruje.* — *Samo u Stulićevu rječniku:* v. lotrilište.

LOTRÒVÂŃE, *n. djelo kojijem se lotruje.* — *Između rječnika u Stulićevu* (v. ļenost). Prikarati ih ńihovijem nevjerovańem i lotrovańem za čuti riječ Božiju. S. Rosa 109a.

LOTRÒVATI, lòtrujêm, *impf. biti lotar, raditi (kod* b *uprav ‚ne raditi') kao lotar.* — *Akc. kaki je u praes. taki je u impf.* lòtrovâh, *u impt.* lòtrûj, *u ger. praes.* lòtrujûći; *u ostalijem je oblicima kao u inf., osim aor.* 2 *i* 3 *sing.* lòtrovâ *i u part. praet. act.* lòtrovao, lòtrovâla.

a. *prema* lotar, 1, b. — *Na jednome mjestu u pisca čakavca* XVI *vijeka, a između rječnika u Bjelostjenčevu:* lotrujem, *(kajkavski)* lotruvati, hotimim, priļubivam ‚fornicor, adultero, adulteror, adulterium committo, cubile alterius ineo, corrumpo, violo, moechor'; *u Jambrešićevu:* lotrujem z rodbinum ‚incesto'; *u Voltiđijinu:* lotruvati, lotrujem ‚fornicare, adulterare' ‚huren, ehebruch begehen'. S ku su kraļi zemaļski lotrovali *(na strani:* kurbali). Anton Dalm., nov. tešt. 2, 198b. apoc. 17, 2.

b. *vidi* lotar, 2. — *Od* XVII *vijeka, a između rječnika u Stulićevu* (v. lijeniti se). Leži i lotruje. B. Kašić, nasl. 189. Što lotruješ, ter ne točeš, da osvetiš? Ġ. Palmotić 2, 178. Na svijetu lotrovati, a paka u raj poći. V. Andrijašević, put. 257. Ako budu lotrovati i uživati... 308. Ne pustit tijelo da leži, da lotruje, da lastuje. A. Kalić 45.

LOTROVSTVO, *vidi* lotrojstvo.

LOTRUŠA, *f. ime mjestu u Srbiji u okrugu kučževačkome.* Vinograd u Lotruši. Sr. nov. 1872. 256.

LOTVORSTVO, *vidi* lotrojstvo, c.

LÔV, lôva, *m. u apstraktnome smislu: lovļeńe, u konkretnome: ono što se ulovi.* — *Akc. kaki je u gen. sing. taki je u ostalijem padežima, osim nom. i acc. sing., i loc. sing.* lòvu. — *Riječ je praslavenska* (ловъ) *samo s prvijem značeńem (ali se i drugo nalazi u stslovenskome i u ruskome), isporedi stslov.* ловъ, *rus.* ловъ, *češ.* lov, *pol.* łów. — *U svijem je rječnicima: u Vrančićevu* (‚venatio'; lov od ptic ‚aucupium'), *u Mikaļinu* (lov, lovļenje ‚venatio, venatus'; lov od ribe, ribanje ‚piscatio'), *u Belinu* (‚caccia o cacciaggione o perseguitamento di fiere selvaggie' ‚venatio' 153b; ‚caccia, cacciaggione, cioè la preda che si fa in caccia' ‚venatus' 154a; ‚presa, riferita a cacciatori' ‚captura' 582a), *u Bjelostjenčevu* (lov, lovina, lovleńe, lovitva ‚venatio, venatus, captura'. 2. lov ptičji ‚aucupatio, aucupium'. 3. lov ribji ‚piscatio, piscatura'), *u Jambrešićevu* (‚venatio, captatio'), *u Stulićevu* (‚venatus, venatio, praeda'; lov ptičiji ‚aucupium, aucupatio'; lov ribńi ‚piscatus'), *u Vukovu* (1. ‚die jagd' ‚venatio'. — 2. ‚das wild' ‚venatio'), *u Daničićevu* (ловъ ‚venatus' θήραμα).

1. *u apstraktnome smislu: lovļeńe.*

a. *u pravome smislu.*

α) kad se love zemaļske (ne vodene) zvijeri i ptice. o različnijem načinima lova vidi kod loviti. — *uopće.* Izide vьnь grada vь inyje dvory lova radi. Domentijana 329. Od ļubodejstva, od lova, od prezredstva, od igre ... Naručn. 89b. Grad sazida v srbskoj zemļi lova radi. Š. Kožičić 35b. I tuj se on muče kako pas od lova k Jesusu dovuče. N. Naļešković 1, 129. Oni dake veći dil u lovi daše se. P. Zoranić 30v. Tuda lovom gredući. 31a. On već lovu neg jinomu nastojeći. 36b. Jezdeć ja jednome po jednoj dubravi, velmi se žeļome mâ misal postavi, da bi mi kako moć kigod lov stvoriti, pri neg dan bude poć druzima svititi. D. Rańina 55b. Ta ob lovu radi. Đ. Baraković, jar. 14. Ovaka se njegda objavi i božica svijetla od lova. I. Gundulić 406. *(Pticam)* koje žive o lovu. P. Posilović, cvijet. 175. Ki su prignuti ali na lov ali na rabotu od poļa. P. Radovčić, način. 170. Zavrć lov naredni. P. Kanavelić, iv. 28. Zadubeni u ribńi, u lovu, u raskošah. B. Zuzeri 71. Kamo ti sluge od lova, hrti i vižli? F. Lastrić, ned. 374. Ostavļate san i počivańe za lov. Đ. Bašić 297. Nejma lipa lova brez sokola. And. Kačić, razgovor. 235a. Što je hrče na lov naučio. Nar. pjes. vuk. 2, 285. Već ponio tiće sokoliće koji lovu naučeni nisu. 2, 456. Ni moj lov, ni moj zec. Nar. posl. vuk. 221. Ni kučki od lova ne mogahu ga stići. Pravdonoša. 1851. 30.

b) kad se ribe love. Kim je *(ribarom)* plav posteļa, kad litńi lov biva. P. Hektorović 4. Od lova morskoga dosti govorismo. 44. Blagoslov mriže na lov ribe. L. Terzić 278. Blagoslov lova, kada se mriže meću na lovļeńe. 280. Oni, ostavivši lov od ribe, udiļ se staviše slijediti ga. F. Lastrić, od' 119. Mlogi poslovi i trudi a navlastito lov od ribe čine se ob noć toliko korisno koliko i ob dan. ned. 283. Spuštajte vaše mreže na lov. S. Rosa 61b. — *Amo bi mogao pripadati i ovaj primjer:* Na glasu radi ńihove vježbine u lovu bisera. M. Pavlinović, rad. 79.

c) kad je spremańu i primicańu ciļ lov, to se javļa različnijem prijedlozima, kao i bavļeńe lovom, i odmicańe.

aa) naj stariji je (i u drugijem slavenskijem jezicima) prijedlog na *s acc.; prema tome za bavļeńe* na *s loc.; a za odmicańe* s *s genetivom (vidi naj zadńi primjer).* Izidê lьvь na lovь. Stefanit. star. 2, 278. Nego se spravimo naj brže na lov taj da danas lovimo. N. Naļešković 1, 226. Kada po gorah z drugimi mladinci na lov hojaše. F. Glavinić. cvit. 51a. Kraļ i vas dvor u rečenu pustińu izajdihu na lov. 362a. Zvir ob noć na lov hodi. A. Vitaļić, ist.

351b. Kad je jedanput hodil na lov. Nar. prip. mikul. 47. — Budući jednoć na lovu. F. Glavinić, cvit. 314a. Psujete na tegu, psujete na lovu. I. J. P. Lučić, razg. 111. — Ter kad z lova prišao biše . . . *(vaļa da ovdje stoji griješkom* z *mj.* s, *jer mislim da ono nije obično u južnijeh čakavaca).* J. Kavańin 134b.

bb) naj običniji je u naše vrijeme prijedlog u *s acc., po tome za boravļeńe isti prijedlog s loc., za odmicańe* iz *s gen.* Iznosi ova vil svoj obraz gizdavi, što lovac luk i stril, kad se u lov opravi. Š. Menčetić 11. Što lovac luk i stril, kad u lov gre, nosi. 11. Poveo ju si u lov. Zborn. 43a. Pođe u lov u lug. 44b. U lov jest otišao. 58b. Daleko od Radata spravļajući se u lov Ļubmir. N. Naļeškoviċ 1, 180. Idući Ļubmir u lov. 1, 180. Nudijer u lov, družbo mila, svi se hrlo opravimo. 1, 226. Pojde u lov, jere imaše mnogo običaj loviti. Dukļanin 22. Izhodeći jednoć kraļ od France u lov. F. Glavinić, cvit. 301b. Hodeći jedan dan u lov. I. Držić 195. Jednom u lov kcercu odvede. Ġ. Palmotić 1, 301. Pođe rano u lov. I. Ančić, svit. 18. Da pojdo u lov. P. Macukat 19. Puk... u lov zvijerja hodi. J. Kavańin 287b. Izide u lov. I. Đorđić, ben. 171. Jedni kad dođu u crkvu, gledaju tam' amo, kao da su došli u jednu goru u lov, ter ištu živine. J. Banovac, razg. 76. Kad lovac pođe u lov i digne zeca ili drugu zvirku, pušta pseto za ńim. 91. Bažilio otišavši jedan put u lov. 155. Nije dopušteno u lov ići. A. Kanižlić, kam. 151. Izašao bijaše grof s hrti u lov. utoč. 74. Otišavši jedan put u lov kraļ Radomir. And. Kačić, razgovor. 35. Hoditi u lov zviri s velikom bukom i pripravom. Ant. Kadčić 4. Koji iđu u lov s hrtima oli sokolima. 313. U lov ići. A. T. Blagojević, khin. 16. Skoro je *(soko)* u lov išao. Nar. pjes. vuk. 1, 213. I on se u lov spravļaše. 1, 309. Dan prevali, a ja u lov pođoh. 1, 317. Sokole sivi, ja te ne ranim, . . . ja te ne ranim, da t' u lov nosim. 1, 476. Ko je očo u lov u planinu. 1, 543. Već on u lov u planinu pođe, te on lovi srne i košute. 2, 28. Rano rani u lov na Jezera. 2, 107. Već otišo u lov u planinu. 2, 350. Pozovi ga u lov u planinu. 2, 631. Podiže se u lov u planinu i povede hrte i ogare. 3, 349. Indi u lov s družbom beg se pûtî. Osvetn. 4, 19. — Bazilij udren rogom ot jelena v lovu. Š. Kožičić 45a. Lijepa božica od dubrava ka u lovu danke traje. I. Gundulić 331. Al' besedi Đurđu kneže u istom lovu. Nar. pjes. vuk. 1, 613. — Dok ja dođem iz lova. 1, 309. Sreta ih bratac iz lova. 1, 310. Kada l' moja braća iz lova dohode. 1, 411. Ide Sima iz lova itroga. 2, 73.

cc) za boravļeńe može biti i prijedlog po *s loc.* Odeći po lovu. F. Lastrić, ned. 388. Kao carević stane s gospodom ići po lovu. Vuk. rječn. *kod* grebenište.

b. *u metaforičkome smislu.* Svi iđahu na lov od kojegod dobiti. B. Kašić, fran. 114. Još čaušu ne da mira *(jato svatova),* dali u lov ńega tira: zvat u jedno grlo zinu izpod repa starešinu, da pomlati sve kokoši, neka i ńi pir potroši. V. Došen 166b. — Gdi 'e pop Sorić i Zanković, pop Rajičić i š ńim ini? Jandrijević, Vodanović? pokrajicom vlaški sini ki činiše čudne love, da s levenstva jošter slove, kû *(ki?)* na poļu zemuniskom, mrtva videć Vuka svoga, htiše osvetnom pobit triskom Asan-bega usilnoga i sto Turak koji š ńime sažgaše im kuće i sime. J. Kavańin 135a. — Čini mi se da grišnike, osim bludni svekolike, na udicu propast fata brez dobitka obilata; al' u lovu od bludnosti već udica nije dosti, dal' široke mriže digne, da sve širom lako stigne. V. Došen 85b. Suzana: „Ni javi ni speći ovdi vam nije lov, man oba stojeći želite moj celov". M. Vetranić 2, 358. Jabuku na koj jime biše ‚Petar Zoranić', a uz jime ‚Ļubveni Lof' i ‚Vilenica'. P. Zoranić 69a. Ona, sudeć samo da je veća ńe čas, slava i dika, kad veći broj smamila je od izpraznijeh ļubovnika, bješe rano podranila prije neg sinu danak bijeli, da bi ljepše uresila svoj drag ures priveseli . . . I lavica tako bijesna opći ranit prije zore, da bi gadna i nesvijesna polovila zvijeri od gore. Ko bi t' reko, Mandalijena, kad se u lov ti odpravi, da ćeš biti ulovļena od nebeske tad ļubavi? I. V. Bunić, mand. 4—6. A kada ga *(čovjeka žena)* ponavabi, bludni*(h)* riči strilu zgrabi, i u srce ńeg nišani, da ga bludnom strilom rani . . . I u lovu od bludnosti raniti je srce dosti. V. Došen 99b. Tako snaša goloprsna i na bludni već lov mrsna lovit paklu ne pristane. 105b.

2. *konkretno: što se lovi ili što se ulovi.*

a. *u pravome smislu.* Jako povêdaše mi lovьci, mnogovelikь lovь vь gorê zemļe toje. Domentijana 123. Podobno lovitьniimь psomь nazyrajuštimь i želajemij ožidajuštimь lovь. Glasnik. 11, 89. (xv *vijek).* Donesi mi lova tvoga i učini jizbine. Bernardin 40. Prinesi menje od lova tvoga i učini jestojsku. N. Rańina 56b. gen. 27, 7. Kako hrt i sokol za lovom kada gre. Š. Menčetić 30. Naučan s lovom se vraćat doma. M. Držić 122. Ter moj lov izjede *(mačka).* D. Rańina 55b. Zač samo žuđu ja mišom se stvoriti, za moći lov biti jur onoj prihitroj. 79a. Gdi ovi nađosmo trudan lov ležeći. F. Lukarević 288. Svaka zvir od jata jizbine gladuje i lova ujata malo krat blaguje. Đ. Baraković, vil. 25. Morsko stado, lov od gora, povjetarce sve što uzdrži, za jestojsku ńim sadruži. I. Gundulić 291. Gdi sciniš da jest lov u skutu . . . I. T. Mrnavić, osm. 73. Kakono oral leteći na lov kada ga najde. P. Radovčić, način. 13. Nijedan oral ne zaleti se k lovu toliko naglo. 325. Paka hrte i pse ine odriješiše da tjeraju lov prostrane sred planine. P. Kanavelić, iv. 32. Obra u gori lov slijediti. 63. Lov s ždralom dijeļaše lav. I. Đorđić, uzd. 150. Ovi samosilnik bijaše jedan gaj pun lova svake vrste i zvjernoga i letuštoga zabavio. B. Zuzeri 22. Misli veće lova da je ulovio. A. J. Knezović 150. Prije neg bo lov svoj načme *(hrt)* . . . V. Došen 71a. Tu ćeš viđet svakog lova. Nar. pjes. vuk. 1, 192. Carica se čedu obradova: „Blago mene do Boga višńega! lepšega ti lova i ne tražim". 2, 157. Daji bakšiš mladim Sarajlijam' kad ti stanu lova donositi. 3, 8. Nosi majci lova svakojaka. 3, 523. Da jedem lova tvojega. Đ. Daničić, 1mojs. 27, 25. A sokola veća naglost muti, da ugrabi lova u kreļuti. Osvetn. 4, 20. Pouči svakog kako da se vlada, kad lov naiđe. M. Đ. Milićević, međudn. 280. — Brijeme je (družbo, što činimo?) lov iz mora da vadimo. I. Gundulić 20. Kupeć ribni lov na kraju. Ġ. Palmotić 3, 134a. Svi se začudiše svrhu toliko obilna lova od riba. F. Lastrić, od' 241.

b. *u metaforičkome smislu.* Tako lakom blago tira, da ne ima nigdi mira; al' se pravo još ne takne, a smrt ńemu lov izmakne. V. Došen 71b. — Celovom te često uzvodi neka poznaš sve razblude i lov vidiš ki tvoj bude i po suhu i po vodi. M. Pelegrinović 182. — Kànonîkâ i popôvâ, lôvâc lova Isusova. J. Kavańin 161a. Ako se razložno bojiš, ispovidniče, da se pokornik neće povratiti za svršiti ispovid, ne is-

pusti lov iz ruke. Ant. Kadčić 218. — Al' da b' samo stare babe tamnom paklu lov fatale. V. Došen 131a. Al' ni hrti svi ne leže da za propast lov ne preže. hrte zovem ļude one koji štećuć lov nagone, da u jamu od propasti potirani mora pasti. 131b.

3. *ako je* lov *objekat glagola* loviti, *može stajati u prvome ili drugome predašńemu značeńu, i to nije svagda lako razabrati.*

a. *u* lov *je značeńe kao kod* 1, *te se samo (naj češće u pjesmi) dodaje glagolu radi veće sile, isporedi* boj biti, rat ratovati, četu četovati *itd. i lat.* servitutem servire *(vidi* Đ. Daničić, sint. 377; P. Budmani, grammat. della lingua serbo-croata. 161; T. Maretić, gramat. i stilist. 152). Hitro ne preši ner kasno lov lovi. M. Vetranić 1, 50. Brižni lovci lov lovili. M. Držić 280. Leopardo kada lov lovi. M. Divković, bes. 498a. Zašto sam lov loveći tuja žita tro. M. Divković, zlam. 68b. Poj, lovi jinde lof, mene se ostavi. Đ. Baraković, vil. 271. Podranili bjehu u zoru lov loviti izvan grada. I. Gundulić 397. Nij' svud dugo lov loviti. J. Kavańin 130b. Lov loviti ‚cacciare, assolutamente detto, vale perseguitare le fiere per prenderle' ‚venor'. A. d. Bella, rječn. 154b. Lov lovio Latović Ivane. Nar. pjes. bog. 301. Bog pravedni ne mogući ńegove zloće podnositi, čini ga lov loveći po gori u jednu jamu upasti. And. Kačić, razgovor. 23. Sokoloviću, naj ļevši tiću! što lov ne loviš, neg' zalud' stojiš? Nar. pjes. vuk. 1, 318. Ko lov lovi oko dvora moga, lov lovio, nogu salomio! 1, 382. Lov lovio letńi dan do podne, i od lova ništa ne ulovi. 2, 71. Podiže se itar lov loviti. 2, 155. Lov loviše po gori zelenoj, ni dobiše ni šta izgubiše. 2, 183. Lov lovili tri bijela dana i ne mogli ništa uloviti. 2, 426. Teško mene i tebe, sokole, lov loveći s Turci bez Srbaļa, lov loveći, krivo dijeleći! 2, 427. Care gredo bili lov loviti. Nar. pjes. istr. 1, 17. Iša' mi je bili lov loviti. Nar. pjes. istr. 1, 23. — *Metaforički.* Ona svijetla vlastelinstva videći se uhiļena, često bûdê odmjetenstva, da u svem nisu obaļena; i što 'e gore, kad lov lovu, na svo'u pomoć Turke zovu. J. Kavańin 262b. Ovde kipre mrak razgoni, da ne mogu već sotoni lov loviti . . . Još paklenom starešini koji taj lov lovit čini . . . V. Došen 131a.

b. *značeńe je kao kod* 2. *tako je bez sumńe kad je sa složenijem glagolom* uloviti. Ja sam boļeg lova ulovila: brata moga, a šuraka tvoga. Nar. pjes. vuk. 1, 543. Jesi l' lepa lova ulovio. 2, 156. Izidi u planinu, te mi ulovi lova. Đ. Daničić, 1mojs. 27, 3. — *Mańe je jasno u ovakovijem primjerima u kojima bi moglo biti i prvo značeńe.* Lovi krvavi lov. M. Marulić 20. Dijana z divicami love lovļaše. 69. Čudni lov loviti. P. Zoranić 38a. U slasti sad slovi er vridno jes, reče, tko dobar lov lovi, da dobar dar steče. D. Rańina 20a. Love loveć jakno soko. J. Kavańin 124a. Da otle može lovit love *(sivi oro).* 182a. Da on lovi lova po planini. Nar. pjes. vuk. 2, 51.

LOVA, *f. vučica, tal. mlet.* lova. — *Riječ nije narodna, koliko ja znam. — U jednome primjeru* XVIII *vijeka.* Ter pastiri ako svi ste, . . . muz'te mlijeko, vunu striz'te ne do kože ne do krvi, a čuvajte na kusove, da ih ne razdru vuci i love. J. Kavańin 378b. *doista moglo bi se natežući shvatiti kao* da ne razdru i love *znači: da ne razdru i ne love; ali je Kavańin takovi pisac, da se ne treba čuditi ako je i upotrebio radi slika tuđu nenarodnu riječ što je ńemu bila poznata i obična u talijanskome jeziku.*

1. LÒVAC, lóvca, *m. čovjek što lovi. — Akc. kaki je u gen. sing. taki je u ostalijem padežima osim nom. sing., voc.:* lôvče, lôvci, *gen. pl.* lovácâ. — *Riječ je praslavenska, isporedi stslov.* lovьcь, *rus.* ловецъ, *češ.* lovec, *pol.* łowiec. — *Postaje od korijena* lov *glagola* loviti *nastavkom* ьcь. — *Između rječnika u Vrančićevu* (‚venator'), *u Mikaļinu* (lovac, koji lovi ‚venator'; lovac od riba, ribar ‚piscator'), *u Belinu* (‚cacciatore, cioè perseguitator di fiere' ‚venator' 155b; ‚uccellatore' ‚auceps' 752b; lovac od ptica ‚cacciator d'uccelli', auceps' 155b), *u Bjelostjenčevu (kajkavski* lovec ‚captor'. 2. lovec zverinski ‚venator, ferarum insecutor'. 3. ptičji ‚auceps'. 4. ribji ‚piscator'), *u Jambrešićevu* (lovec zverinski ‚venator, captor'; lovec ptičji ‚auceps'; lovec ribji ‚piscator'), *u Stulićevu* (‚venator'; lovac ptičiji ‚auceps'; lovac ribńi, v. ribar), *u Vukovu* (‚der jäger' ‚venator').

a. *uopće.* Jako povêdaše mi lovьci mnogovelikь lovь vь gorê zemļe toje. Domentijan[a] 123. Podobьnь jestь pьtici . . . jaže udobь ulovima jestь vьsakyimь imeļьnikomь i lovьcemь. Danilo 73. Kako lavica ka bêše osirêla štenetem poslêdu(ju)ći lovca svoga. Pril. jag. ark. 9, 135. (1468). A na ńih sijahu lovci ter ptičari. M. Marulić 14. Nu lovac od lova, vaj krvnik nemili! hitro mi iz krova srdačce prostrili jadovnom strelicom. M. Vetranić 2, 146. Nisam ja lovac za košutom, ni sam vil od gore. M. Držić 37. A tobom *(vile)* rug tvore i tebo u nemir stavļaju i more, jak lovac gorsku zvir. 88. Nut', reče, ono lovci čija lovina ovo *(košuta)* jest. P. Zoranić 31b. Ńih Aleksandar lovce sebi učini. Aleks. jag. star. 3, 320. Kakono lovac, kada uhiti tuja psa, tako ga i priveže, da mu ne uteče. M. Divković, bes. 40a. Da jedan lovac trči za dvjema zecovi . . . 228b. Hita i lovi kakono ti lovac mrežami. 307b. Jedan lovac od ptica. M. Orbin 45. Kako lav proti lovcem srčeno bori se. F. Glavinić, cvit. 86b. Evo zvijeri nesmiļene, kad pred lovcem tijekom bježa. I. V. Bunić, mand. 21. Jeļen dade se u ruke lovca. M. Radnić 397a. Lovac ļubi pustoš i planinu. I. Đorđić, uzd. 98. Ne virujem da ja veći trošak činim na ove negoli drugi na tolike lovce, sluge, hrte i vižle. F. Lastrić, ned. 374. Tica ako k zemļi sađe, lako lovca sebi nađe. V. Došen 17b. Težaci i lovci. And. Kačić, kor. 410. Imadijah jednu košuticu, sinoć mi je lovci ufatiše. Nar. pjes. vuk. 1, 273. „Volim ići ja u poļe pa se stvorit prepelicom nego tvoja ļuba biti". „A ja junak ļitri lovac, pa ćeš opet moja biti". 1, 434. Što mi šetaš kao jelen po gori? eda Bog da te te lovac ulovi, i monika siromau pokloni! 1, 436. Otud idu tri lovca, da streļaju slavuja. 1, 482. Ne smijaše ńima ispanuti izvan grada lovca ni trgovca. Ogled. sr. 484. Lovac da uvijek ulovi, zvao bi se nosac a ne lovac. Lovac je da lovi, a prepelica da se čuva. Nar. posl. vuk. 170. Bješe dobar lovac pred Gospodom. Đ. Daničić, 1mojs. 10, 9. — Sada ne ‚od rib', nego od ļudi budete lovci. F. Glavinić, cvit. 237b.

b. *u metaforičkome smislu.* Meni se čini da u gaju velikomu ovoga svijeta svi smo lovci, ere svak u svomu biću muči se i mori i traži štogod za uloviti. B. Zuzeri 267. — Učiniti ću vas, da budete lovci ļudski. I. Bandulavić 188a. matth. 4, 19. Od sada u napridak lovca od ļudi stvorim te ja. F. Glavinić, cvit. 201a. Kànonîkâ i popova, lôvûc lova Isusova. J. Kavańin 161a. Er su izvrsni ļudski lovci *(Jezusovci).* 373a. Učiniću vas lovce od ļudi. F. Lastrić, od' 119. —

Duša naša kakono vrebčac oteta jest od zamčice lovaca. M. Divković, bes. 861b. U ovome gnizdu biti će obrańena od lovca paklenoga. L. Terzić 125. Golem lovac čineć tresku, prevara nas. J. Kavańin 6a. Jer pakleni višti lovac . . . V. Došen 95a. — Srećni zete, ako ikada, lovac budi djelom sąda. I. Đorđić, pjes. 23.

c. *u ova dva primjera kao da znači: morski gusar (ali se i u Kačića i u narodnijem pjesmama nalazi ńekoliko puta* lovci i trgovci *samo radi asonancije).* Mili Bože, čije su đemije? al' su lovci, ali su trgovci? And. Kačić, razgovor. 128a. Zavesću se niz more duždevo, po moru ću pofatati lovce i od Buke kotorske trgovce. 317b.

d. *po ńem.* jäger, *ńeki (naj češće pješački) vojnici koji su osobito vješti u gađańu i razlikuju se od ostale pješadije, jer stoje u svojijem regementama ili bataljunima, i imaju različno oružje i odijelo; naj čćšće su postali od pravijeh lovaca, n. p. u Austriji od Tirolaca; ńem.* jäger *ili* scharfschützen, *franc.* chasseurs *(ima ih i na końu), tal.* bersaglieri *itd. — U naše vrijeme.* Premda su Francuzi iz topova živo branili, on započne most praviti, a kad vidi da ga francuski lovci, koji su bili zaseli na levom bregu, ne dadu dovršiti, onda zapovedi, te kozaci preplivaju na onu stranu i rasteraju lovce. Vuk, žitije đ. a. emanuela. 41—42.

e. *ime (lovačkome) psu.* F. Kurelac, dom. živ. 46.

f. *ńeka ptica što lovi druge.* Lovac, ptičar ‚Astur nisus'. D. Trsteńak.

g. Lovac, *kao muško prezime (ili možebiti samo nadimak po zanatu).* — xviii *vijeka.* Nikola Lovac. Glasnik. ii, 3, 75. (1706—1707).

2. LÒVAC, Lóvca, *m. vidi u Vukovu rječniku:* voda u Mojdežu u Boci. Pripovijedaju da je nekakav lovac ondje satjerao lisicu u pećinu. i pseto mu otišlo za ńom unutra, a kad izišlo natrag, bilo sve mokro; po tome ljudi doznadu da je u pećini voda.

LOVAĆIĆI, *m. pl. ime zaseoku u Hercegovini.* Statist. bosn. 120.

LÒVAČKÎ, *adj. koji pripada lovcima. — Od* xvii *vijeka, a između rječnika u Vukovu* (‚jägerisch, jäger-' ‚venatorius').

a. *adj.*

a) uopće. On me izbavi od zamke lovačke. M. Radnić 192b. Od lovačkih pasa. A. Kanižlić, kam. 562. Kasapsko je meso po četiri pare, lovačko po groš, a hrsusko po dukat. (Jer lovac izdangubi, a hrsuzin plaća globu i dangubi u zatvoru). Nar. posl. vuk. 133. Duša se naša izbavi kao ptica iz zamke lovačke. Đ. Daničić, psal. 124, 7.

b) vidi 1. lovac, d. Jedanaesta lovačka regementa. Vuk, žit. đ. a. em. 21.

c) kod mjesnijeh imena.

aa) Lovačko Polje, polje u Hrvatskoj kod Okešinca. D. Hirc.

bb) u Srbiji. aaa) Lovačko Polje, *mjesto u okrugu kragujevačkome (uprav od mjesnoga imena* Lovci). Zabran u Lovačko Polje. Sr. nov. 1861. 774. — *bbb)* Lovačka Rijeka, *voda u okrugu valjevskome.* Do Lovačke Reke. M. Đ. Miličević, srb. 365.

b. *adv.* lòvački, *kao što lovci rade. — Samo u prvome izdańu Vukova rječnika:* ‚jägerisch' ‚venatorie'.

LOVADINOV, *m. prezime. — U naše vrijeme.* D. Avramović 262.

1. LÔVAK, lôvka, *adj. vidi* lovan, a, *b) bb).* — *Na jednome mjestu* xvii *vijeka (gdje je* lovk' *okrńeno* lovke). Za uzdržat duge trsti i na trstih lovk' udice. M. Gazarović 30.

2. LÒVAK, lòvka, *m. dem.* lov, *ali znači isto što* lov *u pjesmi. — U narodnijem pjesmama našega vremena, a između rječnika u Vukovu* (dim. v. lov).

a. *vidi* lov, 1. Gdi dva brata itar lovak love. Nar. pjes. vuk. 1, 319. Pa otide Đurđu kneže u itar lovak. 1, 613. Pa me uči ti lovak loviti. Pjev. crn. 267b.

b. *vidi* lov, 2. Ajde, brate, da lovak delimo. Nar. pjes. vuk. 1, 319. A *(soko)* navadu lošu naučio, otimati lovak od drugoga. 2, 426—427. I dobar ste lovak ulovili. 4, 197. Lep sam lovak ulovio. Nar. pjes. vila. 1868. 464. Baš si danas lovak ulovio, pogibe ti beg Salih beg mali. Nar. pjes. hörm. 1, 162.

LÔVAN, lôvna, *adj. koji pripada lovu. — Ne znam uprav kako je akc. u prostijem oblicima; u složenoj je deklinaciji* lòvnî *itd. (vidi u Vukovu rječniku). — Riječ je praslavenska, isporedi stslov.* ловьнъ, *češ.* lovný, *pol.* łowny. *— Između rječnika u Belinu* (lovni ‚da caccia o di caccia' ‚venaticus' 154a), *u Bjelostjenčevu* (lovna voda ‚piscosa aqua'), *u Jambrešićevu* (lovni ‚venaticus'), *u Stulićevu* (‚venaticus, venatorius'), *u Vukovu* (lòvnî ‚jagd-' ‚venaticus').

a. *koji pripada lovu.*

a) uopće. Oni *(gosti)* zahvališe cić dara lovnoga *(ulovljenijeh riba).* P. Hektorović 8. — U lovnomu temu trudu i ja ću ti biti druga. Ġ. Palmotić 1, 137. Jak pas vijeran koga vodi bogat gospar lovne u trude. 3, 106b. Lijepo 'e slijedit po dubravah lovne trude. I. Đorđić, uzd. 178. Podjeljivańe lovnih dozvola za područje vlastitog kotara. Zbirka zak. 1, 118. Lovna dopusnica ‚jagdkarte'. Zbornik zak. 1853. 80. — Dužni su dati zakleti svoje lovne službenike. 1871. 72.

b) u osobitijem značeńima.

aa) o životińama što pomažu čovjeku kod lova. Oni *(lovci)* vode brze hrte, lovne jastrebe ovi drže. I. Gundulić 407. I psim lovnijem. Ġ. Palmotić 1, 301. Izprežana jak košuta u zelenu gustu gaju, čim ju sa svijeh strana i puta lovni u mrežu psi tjeraju 3, 29b. Na pitomu tač košutu, cijeneć divja toj zvijer da je, običnomu kad na putu jedan lovni pas zalaje . . . 3, 72a. Epir lovnim vižlom kla i lovi lovčar. J. Kavańin 287b. Gojit ptice i pse lovne. 378b. Lovni kučak. B. Zuzeri 357. Ni torni ni lovni (pas, koji niti je za tor da čuva ovce, ni za lov). Nar. posl. vuk. 224. I u hirbi ržu końi tovni i kerovi povezani lovni. Osvetn. 1, 64. — Ptic lovnih. Nauk brn. 60a. Takojer lovne ptice lovci vežu, da ne odlete. M. Divković, bes. 40a. Ptice lovne, pse i ostale stvari. 558b. Niki lovnu pticu na ruci noseći. Đ. Baraković, vil. 47. I u množ lovnijeh tač sokola kada upade golub bili. A. Vitaljić, ostan. 201. — Льvovь že i parьdusь lovьnyihь i sokolь . . . Aleks. novak. 76. Sto lavov u zlatih verugah i tisuće pardusov lovnih. Aleks. jag. star. 3, 263.

bb) o oružju i oruđu i ostalome što se upotrebljava u lovu. A s gvozdenijem oštrijem šipim lovne harbe na ramenu. Ġ. Palmotić 3, 57a. — S lovnijem mrežam i s hrtima probijaju luge i strane. 3, 58a. Očca lovna, mrežu ljutu raztegli su vrh ravnice. I. Đorđić, salt. 469. Kalvin onda zametnu svoje prihitre i otrovne priprave kako lovnu mrežu. Đ. Bašić 217. Tako i riba k plamu teče ki ju u lovne mreže uvodi.

A. Vitaljić, ostan. 23. — Vješt za izhitrit lovnijem prahom jasne igre u prikazah ogńenitijeh. B. Zuzeri 417. — Put lovnoga tako plama privarene iste *(ribe)* hode. Ǵ. Palmotić 3, 12b. Događa se kako ludim ribam koje u noći hodeći oko lovnoga plama ... A. d. Bella, razgov. 247.

cc) o mjestu gdje se lovi. Da pođemo lovne u strane. J. Palmotić 311. Sred lovnijeh svojijeh luga. B. Zuzeri 221.

LOVÀRICA, *f.* puška, *lovna puška.* A kad dragi od sna se probudi i oćuti pismu u ograncim, mislit hoće da je kosovica, prifatiće pušku lovaricu, da ubije ticu kosovicu. Nar. pjes. na Braču. A. Ostojić.

LOVÀRIĆAN, lovàrična, *adj. koji pripada lovarici.* — *U Bjelostjenčevu rječniku:* lovarična koruna, lovorni venec ‚laurea, laureola'; lovarični ‚laureus', *i u Stulićevu:* lovaričan, lovarika, v. lovoričan etc. *iz Habdelićeva.*

LOVÀRIKA, *f. vidi* lovorika. — *U Bjelostjenčevu rječniku:* lovarika, lovorika, lovor ‚passim Croatae moderni dicunt' ‚lorber' ‚laurus', *i u Stulićevu (vidi kod* lovaričan).

LOVÀRÎŠTE, *n. vidi* lovorište *i* lovarika. — *U Bjelostjenčevu rječniku:* lovarišće ‚lauretum'.

LOVAS, *m. konuh, konušar, maǵ.* lovász. — *Od* XVI *vijeka, a između rječnika u Bjelostjenčevu* (‚agazo, equiso, equarius') *i u Stulićevu* (‚asinajo' ‚agaso' *iz Habdelićeva; Stulli je krivo razumio riječ* agaso). I reče car: „ ... jere je k meni poslao lovasa od svojijeh druzijeh". I reče Abekan: „Ne takam konuh, a jančar bi mogao gospodinu potrjebu opraviti. Pril. jag. ark. 145. (1520). — *I kao prezime.* XVI *vijeka.* Matijašu Lovasu. Mon. croat. 251. (1550).

2. LOVAS, *m. mjesno ime u Slavoniji: a) pusta u županiji virovitičkoj.* Razdiječ. 137. — *b) selo u županiji srijemskoj.* 151.

LOVASMEŠTAR, lovasmeštra, *m.* magister stabuli, tribunus stabuli, a jumentis, *glavni konuh, maǵ.* lovászmester. — *isporedi* 1. lovas. — *Od* XVI *vijeka po sjeverozapadnijem krajevima, a između rječnika u Bjelostjenčevu (kajkavski* lovasmešter ‚hippocomus, stabuli praefectus'; naj vekši lovasmešter ‚archihippocomus'). Smišljajući vernost i službe verne našega sluge i lovasmeštra Januša Črnka ... Mon. croat. 265. (1570). Ivanca Dragovanića lovasmeštra našega. 267. (1578).

1. LOVCI, *m. pl.* Symphytum tuberosum L. (u Gospiću). B. Šulek, im. 204.

2. LÔVCI, Lovácâ, *m. pl. mjesno ime u Srbiji. a) selo u okrugu kragujevačkome.* K. Jovanović 116. — *b) selo u okrugu kruševačkome.* 128.

LOVČA, *f. mjesno ime.*

a. *selo u Hrvatskoj u županiji zagrebačkoj.* Razdiječ. 79.

b. *mjesto u Srbiji u okrugu kneževačkome.* Livada u Lovči. Sr. nov. 1870. 408.

LÒVČÂR, lovčára, *m. lovac.* — *Akc. kaki je u gen. sing. taki je u ostalijem padežima, osim nom. sing., i voc.:* lövčâru *ili* lövčâre, lövčâri. — *Od* XVII *vijeka, a između rječnika u Belinu* (‚cacciatore, cioè perseguitator di fiere' ‚venator' 155b) *i u Stulićevu* (v. lovac *iz Belina).*

a. *lovac uopće.* Lofčari ne smiše izvodit van hrta. Đ. Baraković, vil. 76. Vidih rasap još poveći: dva jelinka, dva laneta uveznuli u teneta, nit' ufahn moć uteći. ovo ne znam kako reći, bišo lovčar ńih uprohta'. 217. Himba je lovčaru tuj brlog iskati. I. T. Mrnavić, osm. 17. Prez koga lovčar smrt ptici ne zada. I. Ivanišević 304. Koji, kako lovčari, išću uhititi dušu moju. A. Vitaljić, ist. 311. I lovčari i lovine one su iste meju sobom. J. Kavańin 199a. Epir lovnim vižlom kla i lovi lovćar druzih od kraljija. 287b. — Mat' biserna netom čuje da ima perlu lijepu u sebi, s ńom se u dno zabučuje, izgubila da ju ne bi, pohlepni ju da lovčari ńoj ne otmu na prevari. 369a.

b. *lovački pas.* Kakono ļut ogar mnogo dan privezan, aliti hrt lofčar od lova ustezan. Đ. Baraković, vil. 36. Kakono lofčar hrt potekoh po gori. 165.

LOVČÀRICA, *f. žensko čeljade kao lovčar.* — *U jednome primjeru* XVIII *vijeka, a između rječnika u Belinu* (‚uccellatrice' ‚aucupatrix' 752b) *i u Stulićevu* (v. lovica). Tu š ńom *(s Dijanom)* blude i igraju u skrovito ńe djevice kê za mladce nič ne haju, častne bo su lovčarice. J. Kavańin 196b.

LÒVČÂRSKÎ, *adj. koji pripada lovćarima.* — *Od* XVIII *vijeka, a između rječnika u Belinu (gdje ima samo adverbijalno* na lovčarsku ‚da cacciatore' ‚venatorie' 155b) *i u Stulićevu* (‚venatorum, ad venatores spectans'). Jer si mene sloboditi od lovčarskih zamčic htio. A. Vitaljić, ist. 309a.

LOVČE, *n. mjesno ime.*

a. *pomiše se prije našega vremena.* Lovьče. S. Novaković, pom. 137.

b. *mjesto u Srbiji u okrugu ćuprijskome.* Ńivu u Lovču. Sr. nov. 1875. 469.

LÓVČEV, *adj. koji pripada lovcu.* P. Budmani. *vidi i kod* lovǵija.

LÓVČEVIĆ, *m. prezime.* — *U naše vrijeme.* Toma Lovčević. Rat. 262.

LÔVČÎ, *adj. kod mjesnijeh imena.* — *Uprav koji pripada lovcima, i pravi bi oblik bio:* lovčji *(vidi* lovčji *i* lovčiji).

a. Lovči Potok, *pomiše se* XIV *vijeka.* A Lovьču Potoku međa. Svetostef. hris. 12.

b. Lovči Most, *mjesto u Srbiji u okrugu kneževačkome (isporedi* Lovčin Most). Ńiva u Lovči Most. Sr. nov. 1872. 629.

LOVČIĆ, *m. ime selu u Slavoniji u županiji požeškoj.* Razdiječ. 122.

LÔVČIJÎ, *adj. vidi* lovčji. — *U Stulićevu rječniku uz* lovčarski *s dodatkom da je riječ ruska.*

LOVČINA, *f. lovļeńe ili pomagańe kod lovļeńa kao služba (kao da znači uprav: lovčev posao ili zanat).* — *Na jednome mjestu* XIV *vijeka.* Da imь nêstь gradozidanija, ni bigle, ni povoza, ni ponosa, ... ni đerakarьstva *(nema u ovome rječniku, ali vidi* đerakar), ni lovьčinê, ... Glasnik. 24, 275. (1395).

LÔVČIN MÔST, *m. ime mjestu u Srbiji u okrugu kneževačkome, vidi* lovči, b. Ńiva u Lovčinom Mostu. Sr. nov. 1872. 256.

LÔVČJÎ, *adj. koji pripada lovcima.* — *Riječ je praslavenska, isporedi stslov.* lovьčij, *rus.* ловчій, *češ.* lovči, *pol.* łowczy. Lovčja gnojišta ne imaju loja ništa. (D). Poslov. danič.

LÔVĆEN, *m. ime planini u Crnoj Gori, vidi:* Planine su naj veće u Crnoj Gori: Kom ... i Lovćen više Kotora i sińega mora. Glasnik. 40, 27. — *Od* XV *vijeka, a između rječnika u Daničićevu:* Lovьćenь, planina u Crnoj Gori: crkvi cetińskoj priloži Ivan Crnojević ‚planinu Lovьtьenь'. M(on. serb). 531. (1485). Opeta se skupismo na Lovćen. Glasnik. 17, 315. (1707). Viša je gora od gore, naj viša Lovćen planina. Nar. pjes. vuk. 1, 190. Crnogorske planine Lôvćena. Vuk, poslov. XVIII.

LÔVĆENSKÎ, *adj. koji pripada Lovćenu.* I visoku lovćensku planinu. Nar. pjes. vuk. 5, 301. Strašno ječi lovćenska planina. 5, 445.

LOVENA, *f. ime mjestu u Srbiji u okrugu biogradskome.* Livada u Lovenoj. Sr. nov. 1873. 720.

LOVEŃE, *vidi* lovļeńe.

LÒVĠIJA, *m. čovjek što rado ide u lov.* — *Akc. se mijeńa u gen. pl.* lövġîjâ. — *Postaje od* lov *turskijem nastavkom ġy.* — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu* (‚ein liebhaber von jagd' ‚amicus venationi'). Lovġije ne pazeći na lovčeve znake. Srp. zora. god. 1, sv. 2, str. 31.

LÒVICA, *f. ńešto žensko što lovi.* — *isporedi* lovac. — *Akc. se mijeńa u gen. pl.* lövîcâ. — *Od* XVII *vijeka, a između rječnika u Mikaļinu* (lovica, koja lovi ‚venatrix'), *u Belinu* (‚cacciatrice, perseguitatrice di fiere' ‚venatrix' 155b; ‚uccellatrice' ‚aucupatrix' 752b), *u Jambrešićevu* (lovica zverja ‚venatrix'), *u Stulićevu* (‚venatrix'); *u Vukovu:* n. p. mačka, puška ‚die jägerin' ‚venatrix' (‚als apposition von der flinte, der katze'). cf. lovka, lovnica.

a. *žensko čeļade (kao da je takovo značeńe i u rječnicima, osim Vukova).* Tako lovice u lovu se uloviše pri lovini. I. Gundulić 409. — *U Dubrovniku se sad govori i u zlu smislu* (meretrix). P. Budmani.

b. *ženska životińa, ili uopće životińa kojoj je ime ženskoga roda kojega god je spola, naj češće* mačka. — *vidi u Vukovu rječniku.* — *I kao ime kokoši.* F. Kurelac, dom. živ. 53.

c. *što neživo ženskoga roda čim se lovi, n. p.* puška. — *vidi u Vukovu rječniku.*

LOVIĆ, *m. ime trima selima u Hrvatskoj u županiji zagrebačkoj:* Lović dońi, gorńi, prekriški. Razdijeļ. 72.

LÒVINA, *f. uprav što se lovi ili ulovi, vidi* lov, 2; *ređe znači što i* lov, 1. — *Akc. se mijeńa u gen. pl.* lövînâ. — *Od* XV *vijeka, a između rječnika u Belinu* (‚caccia, cacciaggione, cioè la preda che si fa in caccia' ‚venatus' 154a), *u Bjelostjenčevu* (v. lov), *u Stulićevu* (‚venatorum vel piscatorum praeda, captura').

a. *vidi* lov, 2. Sedi i blaguj lovine moje. Bernardin 41. gen. 27, 19. Kada sokol uhvati lovinu. M. Marulić 51. Prostrta je mriža da lati lovinu. 173. Neka bi sve ine daj tada pozabil, sokole, lovine, ter mi se dovabil. H. Lucić 219. Kako se po tragu zaleti pak ovi sokol da te dragu lovinu ulovi. 257. S luci i strilami lovinu iščući. P. Zoranić 30b. Zajedno s ńom lovļah . . . ter bješe općena lovina i rados. D. Zlatarić 45a. Leopardo, kada lov lovi, ako ne uhiti lovine od jednoga skoka . . . M. Divković, bes. 498a. Ostavivši lovinu koju već u rukah scijeńahu da imaju. B. Kašić, per. 128. I difje lovine nošahu junaci. Đ. Baraković, vil. 45. Tako lovice u lovu se uloviše pri lovini. I. Gundulić 409. Ulovila tak je lovca još u lovu svâ lovina. 541. To je moja, znaj, lovina. M. Gazarović 100. Umići lovčari dotle zvir šegaju, dotle u privari lovinu zgledaju. I. T. Mrnavić, osm. 121. Biti ćeš ostavļen sam na lovini *(kao lovina, prema tal.* in preda) smrti i rasutju i crvom. M. Radnić 170b. Psi omirišavši lovinu . . . 505b. Ne bi izio svoje lovine. P. Posilović, cvijet. 75. Soko, kako ufati lovinu, na' pri srce izvadi. S. Margitić, fala. 224. Ne bi izio svoje lovine. K. Mađarović 40. I lovčari i lovine, one su iste meju sobom. J. Kavańin 199a. Pak put luke on se odijeli sreća svojoj u lovini, i pokloni dar veseli po prav dio svoj družini. I. Đorđić, pjes. 213. Ako lovine štogod ne donese. B. Zuzeri 268. I posli puno muke i umora ufati lovinu. J. Banovac, razg. 91. Da mu donese lovine. E. Pavić, ogl. 60. I tako zgrabivši onu lovinu razdr i proždr. Đ. Rapić 249. Živinice hiteći dok stignu lovinu. 270. Prije hoćeš lavu iz usta oteti lovinu, nego od nepravednoga tuđe dobro. 372. Jednaku lovinu znade dati svima. M. Katančić 60. Sva lovina: srne, zeci, vuci, glavarovoj donose se ruci. Osvetn. 4, 25. I da se lovina dariva na jagmu. M. Pavlinović, razl. spisi. 384. Lovina, što se ulovi (Vodice): „To sam kupio od svoje lovine". M. Pavlinović. Lovîna ‚praeda venatica'. D. Nemanić, čak. kroat. stud. iftsg. 39. — Bil bih ti poslal rib . . . već ča si daleče . . . Li neć brez lovine ni ti moje biti. P. Hektorović 49. Toj ti će draže bit, ner moja lovina. P. Hektorović 49. Za nas žene, o kraļu, jesu udice, a tvoja riba i lovina jesu gradovi, vilaeti i kraļestva. Đ. Rapić 280.

b. *vidi* lov, 1. Gredihomo u lovinu. M. Gazarović 31. Dade se čovik u lovinu *(metaforički)* i dobitak grihom i zloćami. M. Radnić 21b. Ako koji čineći lovinu od junaca, pođu u šetńu po trgovištu, videći pak da iđe junac, sakriju se i stave se u zdravo sa strahom, kuda prvo iđahu prez mislî. 143b. Kada se čini lovina od junca, ako junac potrči za jednijem, digne zaogrńač i baci ga na glavu junca. 180a. Kako 'e hitar na lovinu lav. A. Vitaļić, ist. 48b. Lasno da bi upal u lovinu *(metaforički)* i u podlog nemilih protivnikov. 213. Kojo *(zviri)* lovinom živu, vanka na lovinu izhode. 348. Da ne padu u lovinè *(metaforički)* koga liha ki brž hlijepi da se i on tu prilijepi. J. Kavańin 192b. Ovi ļudi se do sada naj većma s lovinom zabavļaše. I. Jablanci 195. Ustegnuti će se od lovina i igrańa. I. J. P. Lučić, nar. 115. Zabranita je i lovina od svake vrsti. B. Leaković, nauk. 302. Kad ti bože iz lovine dođe. *iz Nar. pjes.* M. Pavlinović. — Vrime upušćasmo cić ovo lovine. P. Hektorović 48. Mriže u lovinu rib vrzi tvoje. F. Glavinić, cvit. 201a.

LOVINAC, Lovinca, *m. vidi* Lovińac.

LOVIŃAC, Lovińca, *m. ime selu u Hrvatskoj u županiji lička-krbavskoj.* Razdijeļ. 32. — *Na drugijem je mjestima pisano* Loviñac. Šem. prav. 1878. 61. J. Wessely, kras. 198.

LÒVÎŠTE, *n. mjesto gdje se lovi (zvijerje i riba).* — *U Vukovu rječniku nije dugo* i, *jer je tako čuo u Crnoj Gori.* — *Riječ je praslavenska, isporedi stslov.* ловиште, *rus.* ловище, *češ.* loviště, *(poļ.* lowisko). — *Između rječnika u Stulićevu* (lovišće, lovište ‚venationis vel piscationis locus'); *u Vukovu:* lòvište, (u Crnoj Gori) mjesto gdje se riba lovi ‚der fischfang' ‚piscina'. cf. ribolov; *u Daničićevu* (‚regio venatibus apta; piscina', u tom značeńu dolazi i s riječju ‚rybije').

a. *mjesto za lov zvjereńa na suhu.* Lovišta zvêremь bêhu. Sava, sim. pam. šaf. 1.

b. *mjesto u vodi za lovļeńe ribe.* I vь ribnih lovištih. Glasnik. 49, 362. (1326). S lovišti, z brodovi, s rekomь. 24, 250. (1377). *(Međa ide)* moremь na lovišta orkinarskaja. Mon. serb. 131. (1348). Lovište na Drimu. Glasnik. 13, 283. Polovina lovišta ribijega. 286. Gdi je čije lovište ili ribńak. Stat. poļ. ark. 5, 286. Na tuja lovišća vrić mriže. M. Marulić 11. Da svak ribno misto tribuje da išće, gdi zna da je čisto od ribe lovišće. *u* N. Naļešković 1, 353. Oškropi se širina lovišća, koliko se moći bude. L. Terzić 284.

c. *kao mjesno ime, jamačno prema* b. Lovište, *pristanište na vrhu Stońskoga Rata, vidi* Poslov. danič. XIII. Od Oštre *(tal.* Punta d'Ostro) do Lovišta *(od jednoga kraja do drugoga dubrovačke republike).* (D). Poslov. danič.

d. *u jednome primjeru* XVII *vijeka* lovišće *(možebiti samo radi slika)* ·*znači što i* lovļeńe. Ne projde godišće, to roka daju ti, da lavsko *(lava mletačkoga)* lovišće silan car očuti; vred ćemo to čuti, za to sam vesela, da je car ožuti' izgubif svâ krela. Đ. Baraković, vil. 68.

LOVIŠTVO, *n. u Stulićevu rječniku uz* lovište. — *posve nepouzdano.*

LOVITAVAN, lovitavna, *adj. vidi* lovitvan.

LOVITEĻ, *m. u Stulićevu rječniku:* v. lovac.

LÒVITEĻAN, lòviteļna, *adj. u Stulićevu rječniku:* v. lovan. — *Ima i stslov.* loviteļьnъ *i rus.* ловительный.

LOVITEĻE, *n. u Stulićevu rječniku:* ‚insidiae, insidiarum locus' *s dodatkom da je uzeto iz brevijara.* — *nepouzdano.*

LÒVITEĻICA, *f. u Stulićevu rječniku:* v. lovica.

LÒVITI, lòvîm, *impf. nastojati s veće ili maće truda uhvatiti živu ili mrtvu koju životińu, i tako je hvatati. pod ovijem općijem značenem razumiju se svi načini kojima se može životińa uhvatiti: ili se (što je možebiti naj starije, isporedi tal.* cacciare, *franc.* chasser, *ńem.* jagen *itd.) goni i trči se za ńom dok se stigne (tako naj češće rade životińe što love druge, a i čovjek koji trči sam ili jaše, a hvataju za ńega psi, sokolovi itd.), ili se čeka na mjestu dok dođe životińa; kadgod se hvata mamcem ili kakvom drugom prijevarom; upotrebļavaju se različna oruđa kao mreže, zamke, lijep itd., za ribe svakovrsne mreže, udice itd., ili oružja za ubijańe: ńegda strijele, sada puške, za ribe osti itd. — u svakome se slučaju ističe ńeko nastojańe i trud kod subjekta. — Akc. se mijeńa u praes.* 1 *i* 2 *pl.:* lovímo, lovíte, *u aor.* 2 *i* 3 *sing.:* lòvî, *u part. praet. pass.* lòvļen. — *Riječ je praslavenska, isporedi stslov. i češ.* loviti, *rus.* ловить, *pol.* łowić. — *Ne zna se postańe korijena* lov *ili* lu. *Miklošić u* lex. palaeoslov. *ispoređuje* lajati *što je od korijena* la, *ali to poslije ne pomińe u* etym. wörterb. *A. Fick ispoređuje (prema značeńu: dobivati, hvatati) got.* laun, *stsaks., stvńem., srvńem.* lôn, *nvńem.* lohn, *pa i grč. λῆϊς, λεία, ἀπο-λαύω, λωΐων, lat.* Lav-erna, lu-crum, *staroir.* luach, *cijena.* — *U svijem je rječnicima: u Vrančićevu* (‚venari'; loviti ptice ‚aucupari'), *u Mikańinu* (loviti, hoditi u lov ‚venor'; loviti, tjerati zvijeri ‚agitare feras, excitare feras'; loviti ptice ‚aucupor': loviti ribu, ribati ‚piscor'), *u Belinu* (‚cacciare, assolutamente detto, vale perseguitare le fiere per prenderle' ‚venor'; ‚prender la fiera cacciando' ‚venando feras capere' 154b; ‚uccellare, adoperarsi per prender uccelli' ‚aucupor' 752b), *u Bjelostjenčevu* (lovim, fatam l. hvatam ‚capio, venor, feras indago, insequor, feris insidior, aucupor, aucupo, piscor'), *u Jambrešićevu* (lovim ‚capio, venor, aucupor, piscor'), *u Stulićevu* (‚venari; insidias struere'; loviti zvijeri ‚feras agitare'; loviti ptice ‚aucupari'; loviti ribu, v. ribati), *u Vukovu* (1. ‚jagen' ‚venor'. — 2. ribu ‚fischen' ‚pisco', cf. ribati), *u Daničićevu* (‚venari').

1. *neprelazno, razumije se sam trud ili zabava kod hvatańa životińa.*

a. *subjekat je čeļade.*

α) u pravome smislu.

αα) love se zemaļske (ne vodene ili morske) životińe. Loveštu jemu zdo. Sava, sim. pam. šaf. 1. Ļubmir loveći začuje ter govori. N. Naļešković 1, 181. Pođimo loveći po ovoj dubravi. 1, 224. Pojde u lov, jere mnogo imaše običaj loviti. Dukļanin 22. Tko putuje, tko počiva, a tko lovi, a tko pase. I. Gundulić 135. Da lovci niki pojdohu u goru onu loviti. F. Glavinić, cvit. 45b. Tko lovi ulovi. (D). Poslov. danič. Pokle loveć izmori se *(Dijana).* J. Kavańin 196b. Oblast ribati, loviti. A. d. Costa 1, 268. Griše oni, koji u svetkovinu love. B. Leaković, nauk. 302. Lovac je da lovi, a prepelica da se čuva. Nar. posl. vuk. 170. — Dmitar lovi cijel dan po gori, i ne može ništa uloviti; namjera ga pred veče naneso na zeleno u gori jezero, u jezeru utva zlatokrila, pusti Dmitar sivoga sokola, da uvati utvu zlatokrilu. Nar. pjes. vuk. 2, 628. U to doba carev sin lovio u šumi, pa nekako psi naiđu na ono drvo. Nar. prip. vuk.[2] 224.

ββ) i o ribama. Mrižami loveći okolo pojdoše *(ribari).* P. Hektorović 1, 33. Lovivši pristasmo u niki veli bok. 34. Zajedno s ńom lovļah s varkami u mrježe množ ptica i riba i brze jeljene. D. Zlatarić 45a.

b) u metaforičkome ili prenesenome smislu. Bože, love li sada oko među crjevjara one manenštine u Dubrovniku? M. Držić 273. — I na bludni već lov mrsna *(snaša)* lovit paklu ne pristane. V. Došen 105b. Kušali su loviti u mutnu *(i u drugijem jezicima).* A. Tomiković, živ. 20.

b. *subjekat je životińa.* Jošte mnim, bijesan lav ošal bi loveći zlosrdi svoj narav, . . . gdi se kuf skončava pojući. M. Vetranić 1, 4. Gladni hrti boļe love. Nar. posl. vuk. 41.

c. *subjekat je što neživo, glagol je u prenesenome smislu (hvatati).* Ogań ovi plamom svojim hita i lovi. A. Vitaļić, ostan. 51.

2. *prelazno.*

a. *aktivno.*

α) prema 1, a, *α) aa) i b).* Da love tri dni zajece zamanicom. Mon. serb. 565. (1322). Danas mi loveći po lugu tuj zvijeri. N. Naļešković 1, 230. Po gorah lovimo zvjerenje svakoje. F. Lukarević 141. Kako lav kad ga love. F. Glavinić, cvit. 86b. Lavčić u onom lugu kažuć lovit ina zvirja. J. Kavańin 193a. Ora' . . . da tu lovi svoju hranu . . . 288b. Loveći muhe. B. Zuzeri 268. Lovi zeca na kolijoh. (Z). Poslov. danič. Te on lovi srne i košute. Nar. pjes. vuk. 2, 28. Pođe Komnen u lov u planinu, da on lovi utve zlatokrile, ne ponio stari sokolova već ponio tiće sokoliće. 2, 456. A on ide često u planinu, sobom vodi hrte i ogare i da lovi srne i košute. 4, 389. Tica, kao kobac, koju Turci, osobito begovi, uhvate mladu i pripitome, pa je nose na ruci kao sokola, i u jesen love s ńome prepelice. Vuk, rječn. *kod* akmaģa. — *Metaforički.* Poslije ću poslati mnoge lovce da ih *(sinove Izraiļeve)* love po svakoj gori i po svakom humu. Đ. Daničić, jer. 16, 16. Časlav ne bojeći se nikoga provođaše dobro vrime po planinam i dubravam lov loveći, ali se siroma ne osićaše odkuda ga mogaše zmija ujisti i na ńega udariti, kako i udari, jer našavši ga Ungarci s malo družine u jednoj dubravi, u kojoj ‚lovļaše smrt' sam sobi, na ńega udarišo, družinu isikoše a ńega ufativši živa . . . And. Kačić, razgovor. 28—29.

b) prema 1, a, *α) bb).* Mrižom bo lovišo tuj ribo zadosti. P. Hektorović 5. Grem ribe loviti. Anton Dalm., nov. tešt. 106a. joann.

21, 3. Tko spi, ribe ne lovi ‚chi dorme non piglia pesce'. A. d. Bella, rječn.[2] 2, 197[a]. Naodeći se u moru gdi lovļahu ribu. F. Lastrić, od' 119. Slažem, da ću s Nikom cijeli dan na udicama ribu loviti. D. Obradović, živ. 76. Eto ti jednog starca na štapu pokraj mora đe ribu lovi. Nar. prip. vuk.[2] 252. Idem da lovim ribu. Vuk, jov. 21, 3. — Staru mrižicu kom ježine lovi. P. Hektorović 5. Loviti rake ‚prender granchi' ‚cancro'. A. d. Bella, rječn. 355[a]. — *Metaforički.* Misnici su mriže kojim lovi Bog i davao. I. Ančić, ogl. xxvi. Loviti bludne ribe. V. Došen 85[b].

c) prema 1, b. Sve što se od mačke rodi, sve miše lovi. M. Držić 307. Što god maca okoti, sve miše lovi. Nar. posl. vuk. 355.

d) radi lov loviti *i* lovak loviti *vidi* lov, 3 *i* lovak. — *Amo bi mogao pripadati i ovaj primjer:* Tu *(u vodi kupajući se vile)* prem lovit da prestanu zvijerje od planin i od luga, moju sobom slaju hranu, novi način lova duga svaka lovit oko sebe radeć drúgu dražu vrebe. J. Kavańin 197[b].

e) u prenesenome smislu. značeńe može biti uopće hvatati ili varati.

aa) objekat je čeļade. aaa) subjekat je čeļade. kao hvatati. A da je, ne znaše *(Irud)*, sin Boga jedini taj koga lovļaše, ter se tim prihini. H. Lucić 281. Ki su seńsku dicu lovili. P. Vitezović, kron. 157. Er me zasjednici love od svudi. I. Đorđić, salt. 82. Noseći razloge da Skenderbeg po snigu, daždu i ledu Turke lašńe može loviti. And. Kačić, razgovor. 113. — *kao* varati. Znam, vilo, da ovim čto ti se zaklińu sam sebe ja lovim i sebi zlo činu. H. Lucić 216. Ako nas ričami ti misliš loviti. I. T. Mrnavić, osm. 133. Ńe celovi kim te lovi i ńe riječca ļubežļiva. Ǵ. Palmotić 2, 74. Pođi Marta boga od boja besjedami tijem loviti. 2, 364. — *bbb) subjekat je što umno.* Svijet ovi . . . hitro me vaj lovi u mrježe pritanke. M. Vetranić 1, 447. Svijeh bolijezan tužna lovi. A. Vitaļić, ostan. 322. I na kopnu i na vesku loveći nas prij' nesriće. J. Kavańin 6[a]. Kojijeh lovu i mame ļubav, jaspre i čašćeńa. J. Matović 410.

bb) objekat je što neživo. aaa) subjekat je čeļade što hoće da što dobije. Da zločudo loveći povekše uzdarje. M. Marulić 3. Časti loviti. B. Kašić, nasl. 2. Lavčić u onom lugu râdî lovit slobod dugu. J. Kavańin 193[a]. Mnogi ti ružno grunu slipo loveć taštu krunu. V. Došen 27[b]. — *bbb) subjekat je čeļade što hoće da kome što ugrabi ili ukrade (u jedinome je primjeru objekat ńešto umno).* Za to nitkor ne psi, ni vuhli, ni lovi tvoju čast. H. Lucić 288. — *ccc) subjekat je što tjelesno, te može značiti uopće hvatati.* Loveć zrake ugrivaju sime *(stakleni prozori)*. J. S. Reļković 45. *ili varati (metaforički).* Sve krjeposti na svijet slâbê koje silno zlato lovi. J. Kavańin 42[a].

f) u prenesenome smislu, kao dohvatati se *ili* mašiti se *(objekta).* — *U narodnijem pjesmama istarskijem.* Kad je care riči razumia, on je lovi za desnicu ruku. Nar. pjes. istr. 1, 17. Svojoj je ļubi govoria: „Ajme meni, virna ļubi moja! teški su mi trńi malmažini". I lovi je rukom oko vrata i ļubi je u oba obraza. 1, 19.

g) u prenesenome smislu, kao osluškivati. — *U jednoga pisca našega vremena.* Lojo lovi što zloglavci viču. Osvetn. 6, 41.

b. *sa* se.

a) pasivno. I letušća i divine kê se love po dubravi. J. Kavańin 21[b]. Na zlatnu udicu kak se ribe love. M. Kuhačević 77.

b) refleksivno, u prenesenome smislu, kao hvatati se kojega mjesta *(peti se).* Ov se lovi brda. M. Kuhačević 122. A djetići slušajte glavare, lovite se drva i kamena. Osvetn. 3, 150. Stižu stoku i love se luga. 4, 3. — *Slično je i ovdje.* Al' svak svoje pokrenuo krake, ter se love uz pećine ļute. Osvetn. 3, 152. Polećeli niz brda soldati, ter se love na kapiju prvu kano momci udaćnoj djevojci, ko će prije lahnuti joj ruku. 7, 50. I oni se sebe osjećali, pa se love na noge lagahne. 3, 36.

LÒVITVA, *f. lov.* — *Riječ je stara, isporedi stslov.* lovitva *i rus.* ловитва. — *U knigama pisanima crkvenijem ili miješanijem jezikom, a između rječnika u Bjelostjenčevu (kod* lov), *u Stulićevu* (‚venatio, venatus; insidiae'), *u Daničićevu* (‚venatio').

a. *vidi* lov, 1. Prišьdьšu vь lovitvu gospodinu našemu. Sava, sim. pam. šaf. 1. Ishodêtь na lovitvu jakože običaj imêahu. Glasnik. 22, 219. (1614—1646). Lišio si se predrage lovitve. J. Rajić. pouč. 2, 107.

b. *vidi* lov, 2. Blagoslovenь Bogь iže ne prêdastь nasь vь lovitvu zubomь ihь. Danilo 355.

LÒVITVAN, *adj. koji pripada lovitvi.* — -a- *stoji mj. ńegdašńega* ь. — *Stara je riječ, isporedi stslov.* lovitvьnъ, *i rus.* ловитвеный *(gdje* -e- *vaļa da stoji mj.* ь). — *U knigama pisanima crkvenijem jezikom, a između rječnika u Daničićevu:* lovitvьnь ‚venaticus' *s primjerima:* Otь lovitьvnago vь gorahь prêbyvanija. Domentijan[b] 202. Lovitьvniimь ψomь. Glasnik. 11, 89. — *Daničić piše riječ u starome obliku; u našemu bi jeziku po eufoničkijem zakonima glasila* lovitavan, lovitavna *(isporedi* djevojački *od* dêvojka), *što se potvrđuje i ortografijom u oba primjera gdje* -ь- *stoji među* t *i* v, *a nema ga među* v *i* n.

LÒVÎVO, *n. što se lovi, vidi* lov, 2 *i* lovina. — *Na jednome mjestu u naše vrijeme. (Djeca)* mogu pogdješto *(imati svoju osobinu odijeļenu od očine),* ali u malenkostima: lovina, kojekakva građa itd. *(u osrednoj Bosni).* V. Bogišić, zborn. 299.

LÔVKA, *f. što lovi ili čim se lovi.* — *Akc. se mijeńa u gen. pl.* lôvâkâ. — *U naše vrijeme.*

a. *vidi* lovica. — *Između rječnika u Vukovu:* (u Srijemu) mačka ‚die jägerin' ‚venatrix'. cf. lovica. Lovka, lovica ‚jägerin'. Sr. zora, god. 1, sv. 2, str. 30.

b. *oruđe ili sprava kojom se lovi.* — *Između rječnika u Vukovu* (vide [k]usa) mišolovka). Vataju ga *(samura)* u lovkama. K. Crnogorac, zool. 57. Lôvka, jama načińena u potoku za vatańe rakova. Ļ. Stojanović.

c. sprema kojom se hvata žrvań kada se snima za pokivańe. u Posavini. F. Hefele.

LOVĻA, *f. u Stulićevu rječniku:* v. loveńe.

LOVĻATEĻ, *m. u Stulićevu rječniku:* v. lovac. — *nepouzdano.*

LOVĻATI, lovļam, *impf. u Stulićevu rječniku:* v. loviti. — *nepouzdano.*

LÒVĻÊŃE, *n. djelo kojijem se lovi, isporedi* lov. — *Stariji su oblici* lovļenije *i* lovļenje. — *Između rječnika u Mikaļinu* (lovļenje *kod* lov), *u Belinu* (lovļenje ‚il cacciare' ‚venatio' 154[b]; ‚arte da uccellare' ‚aucupium' 752[b]; ‚caccia, cacciaggione, cioè la preda che si fa in caccia' ‚venatus' 154[a]), *u Bjelostjenčevu (kajkavski* lovleńe *kod* lov), *u Stulićevu* (lovļeńe *i pogrešno* loveńe), *u Vukovu, u Daničićevu* (lovļenije ‚venatio').

a. *u apstraktnome smislu, vidi* lov, 1. Da

sьbljudet vy otь vsěhь neprijazninnago lovljenij. Domentijan[b] 140. Nadide sêti lukavaago lovljenija. Danilo 334. S mladicami potrjebuje govoriti od ptica i od lovljenja. Zborn. 21[b]. — U koj su *(luci)* razlika mista za lovljenje. P. Hektorović 24. Blagoslov lova, kada se mriže meću na lovljenje. L. Terzić 280. Vozi u dubinu i pustite mriže vaše na lovljenje. 283. Kod lovljeńa ribe. J. Kajić, pouč. 1, 97. Radi lovljeńa ribe. Vuk, rječn. *kod* prijeboj.

b. *u konkretnome smislu, vidi* lov, 2. — *vidi u Belinu rječniku.*

LÒVLJIV, *adj. koji se može loviti ili uloviti. — U Stulićevu rječniku:* ‚qui venatu capi potest'.

LÒVNÎ, *adj. uprav* lomni, *vidi* loman. — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu:* (u Crnoj Gori) vide lomni. I ostalu lovnu Goru Crnu. Nar. pjes. vuk. 4, 454. Knigu piše skadarski vezire, ter je šalje u lovne Pipere. 5, 190. Ali neće orle Crnogorče nikom na mir sa Lovćena lovna. Osvetn. 5, 90. — Pet stotina lovna Crnogorca. Nar. pjes. hórm. 2, 548.

1. LÒVNICA, *f. vidi* lovica. — *Akc. se mijeńa u gen. pl.* lövnîcâ. — *Od* xvi *vijeka, a između rječnika u Belinu* (‚cacciatrice, perseguitatrice di fiere' ‚venatrix' 155[b]), *u Stulićevu* (v. lovica *iz Belina); u Vukovu:* (u Crnoj Gori) n. p. puška, mačka, vide lovica. Zato ona . . . za sminimi zviri . . . čestokrat gredište i toliko dobra lofnica učini se. P. Zoranić 36[b].

2. LÓVNICA, *f. vidi* 1. lomnica. — *U Vukovu rječniku:* vide naviljak.

3. LÖVNICA, *f. mjesno ime u Bosni. — isporedi* 2. Lomnica. — *Između rječnika u Vukovu:* 1. u Bosni rijeka koja izvire pod Polom u planini Bišini i utječe u Drińaču ‚ein fluss in Bosnien' ‚fluvii nomen'. Kad su svati trudno počinuli na Lovnici na vodi studenoj. — 2. namastir kod te vode (može biti da je sad i pust). — *Tako se zovu dva sela u Bosni u okrugu bańolučkome:* Lovnica Muslemin *i* L. Zimjan. Stat. bosn. 43.

LÒVNÎK, lovníka, *m. lovac. — Akc. kaki je u gen. sing., taki je u ostalijem padežima, osim nom. sing., i voc.:* lövnîče, lövnîci. — *Od* xvi *vijeka, a između rječnika u Belinu* (‚cacciatore cioè perseguitator di fiere' ‚venator' 155[b]), *u Stulićevu* (v. lovac *po Hektoroviću).* Da ju hrti ne vide s lovnici. Š. Menčetić—Ġ. Držić 467. U svojoj Turkom smrt nošaše desnici, u zubih kako hrt zecu prid lovnici. H. Lucić 256. Ki *(jelin)* tiran daleko ujde prid lovnici. 282. S lovnicijemi protrča da uhiti jeljena. B. Kašić, por. 138. Treti je vlastelin ki vlada końici od polja gospodar, a gusar lovnici. Đ. Baraković, vil. 110. Postav lovnik kî u zatvori' zvijer svo'e pûti divno umori. J. Kavańin 27[a]. Lovnik lovi, a prepelica neka se čuva. Nar. posl. vuk. 170. — Ribam zlohotnici jesu svi lovnici koji jih hitaju. P. Hektorović 7.

LOVNÌNA, *f. vidi* lovina. — *U jednoga pisca* xviii *vijeka.* I pušta ju *(ticu)* k svomo jatu za lovninu obilatu *(lovac).* V. Došen 95[a]. I lovninu želnu preži *(štene).* 128[b].

LOVNIŠTE, *n. u Stulićevu rječniku:* lovnište etc, v. lovište etc. — *nije dosta pouzdano.*

LÓVŇA, *f. lov, ili uprav bavljeńe lovom. — U naše vrijeme.* Lovńa ‚jägerei'. Jur. pol. terminol. 293. Lovńa ‚jagdnutzung'. Zbornik zak. 3, 409.

1. LOVOR, *adj. u Stulićevu rječniku:* v. lovoran. — *nepouzdano.*

2. LÒVÔR, lövora, *m. vidi* lovorika. — *Akc. kaki je u gen. sing. taki je u ostalijem padežima, osim nom. i acc. sing.* lövôr, *loc. sing.* lovòru, *gen. pl.* lovórâ, *dat., instr., loc. pl.* lovòrima. — *Postaje od lat.* laurus; *može biti dalmatska riječ, vidi* kelomna. — *Od* xvi *vijeka po dalmatinskome primorju (i sad se govori u okolini dubrovačkoj.* P. Budmani), *a između rječnika u Belinu* (‚lauro' ‚laurus' 429[b]), *u Bjelostjenčevu (kod* lovarika); *u Stulićevu:* lovor, stabar ‚laurus' *s dodatkom da se nalazi u Š. Menčetića i s primjerom (Menčetićevijem?):* Vrh kamena dubja u sjencu pod granati lovor pade.

a. *vidi* lovorika, a. Dafna . . . obrati se u lovor. M. Marulić 69. Lovor mi je za lemune. M. Vetranić 1, 15. Tri grane očeši, i na rub užeži vaskolik lovor taj. N. Naljeković 1, 190. Dafne koja se dopusti svrnuti u lovor. 2, 59. Zelen lovor rodi mene u strašivoj toj dubravi. Jeđupka nezn. pjesn. 238. Ńegovo da ime živjeće među svim, jak lovor sred zime meu dubjem ostalim. D. Rańina 1[b]. I ovi lovor mlad sađu sad kraj rike. 64[a]. Lovor ki lis viku na granah svih vodi. 137[a]. U dubravi od lovórâ. Ġ. Palmotić 2, 49. Pčele, ke su od skora doletjele, ter na lovor uzvišeni ki nam resi dvore bile uspele se. 2, 89. Lovor ki s plamenom za ne izgorjet dug boj bije. I. Đorđić, uzd. 21. Lovor, rus. лавръ, češ. vavřín, poļ. wawrzyn: lauro (Aquila—Buć), Laurus nobilis L. (Vodopić). *(vidi kod* lovorika). B. Šulek, im. 204.

b. *vidi* lovorika, b. Vrh glave tve zgara vjenčac da t' stoji zelena lovora. *u* N. Naljeković 1, 350. Sad krunite moje čelo, o lovori ponositi! Ġ. Palmotić 2, 61. Zeleni se od lovora na ńegovoj vijenac glavi. 2, 469. Otać sinu strunit neće lijepi lovor pod kim kreće. J. Kavańin 221[b]. Za ńegova djela surke nijesu, lovor neg zeleni. 244[b]. Nek rajski lovor stečem. I. Đorđić, uzd. 2. Časni lovor ki je dika svijeh viteza. 178. A ovamo u istinu spijevaoci svijetli odviše dalmatinsku pokrajinu svu lovorim nasadiše. pjesn. 7. Slavni lovor od svetińe. V. M. Gučetić 29. Glavu kruni zelen lovor. I. A. Nenadić, šambek. 20.

c. *u pisaca našega vremena sastavlja se* lovor- *s drugijem supstantivima u značeńu: lovorov, n. p. u Šulekovu rječniku:* lovor-drvo ‚lorbeer, lorbeerbaum'; lovor-višńa ‚lorbeerkirsche' (‚Laurocerasus'); lovor-višńevica ‚lorbeerkirschenwasser'. — lovor-listak. A u kruni mučeničkoj jedan lovor-listak pobjede. Osvetn. 1, 1. — *Piše se i* lovor-vijenac, *ali nemam nijednoga primjera pri ruci.*

1. LÒVORAC, lövôrca, *m. dem.* lovor. — *Samo u Stulićevu rječniku:* v. lovorčac.

2. LÒVORAC, lövôrca, *m. lovorov list. — Samo u Stulićevu rječniku:* ‚foglia d'alloro' ‚laurea'.

3. LÒVORAC, lövôrca, *m. lovorovo uļe. — U naše vrijeme u okolini dubrovačkoj. (Lovorova)* zrna ili bobuļice beru marļivo, da naprave uļe koje zovu ‚lovorac'. (M. Vodopić, *vidi kod* lovorika). B. Šulek, im. 205.

1. LOVÓRAK, lovórka, *m. dem.* lovor. — *U jednoga pisca Dubrovčanina* xvi *vijeka. (Petrarka)* hvali lovorak gizdavi nad vas *(t. j. svaki)* dub ostali. M. Vetranić 1, 113.

LÖVÔRAN, lövôrna, *adj. vidi* lovorov. — *Od* xvi *do* xviii *vijeka, u između rječnika u Belinu* (lovorni ‚lavorino' ‚laureus' 429[a]), *u Bjelostjenčevu (vidi kod* lovaričan), *u Stulićevu* (‚laurinus, laureus'). Apolo u lovornu vencu. M. Vetranić 2, 4. Poznah ga po vijencu lovornu. M. Držić

416. Dostojan od ńih svak lovorne tej krune. A. Sasin 160. Stijezi, oklopja s mačim, s štitim pod lovornijem vise vijencom. I. Gundulić 428. Ohrańene lovornijem vijencima od dobiti. I. Đorđić, ben. 48. Lovoran gaj. pjesn. 9. Primiti od Gospodina lovornu krunu djevičanstva. J. Matović 167. — *I kod imena drugoga drveta.* Lovorno drvọ, ladanum (Durante), Cistus creticus L. B. Šulek, im. 205.

LÒVORAST, *adj. u Stulićevu rječniku uz* lovorav. — *Znači uprav: sličan lovoru. U Šulekovu rječniku ima sa značeńem:* zelen kao lovor ‚lorbeergrün'.

LOVÒRAV, *adj. u Stulićevu rječniku:* ‚lauris abundans'. — *nepouzdano.*

LOVORČAC, lovorčca, *m. dem.* lovorac *ili* 1. lovorak. — *U Stulićevu rječniku uz* lovorić. — *nepouzdano.*

LOVÒRČIĆ, *m. dem.* lovorac *ili* 1. lovorak. — *Samo u Stulićevu rječniku uz* lovorić.

LOVORICA, *f. u Stulićevu rječniku uz* lovorić. — *nepouzdano.*

LOVÒRIČAN, lovòrična, *adj. koji pripada lovorici, vidi* lovorov. — *U Mikaļinu rječniku:* lovorični, od lovorike ‚laureus, lauricus', *i u Stulićevu:* v. lovoran.

LOVÒRIČICA, *f. dem.* lovorika. — *U naše vrijeme, a između rječnika u Stulićevu* (v. lovorčac). Priprav'te mi sve badńake svilom kićene, a odaje i peńgere lovoričicom. Nar. pjes. herc. vuk. 339. — *I kao ime drugome drvetu.* Lovoričica, drvce planinsko, daphnoides (Durante; u sińskome rukopisu), (Daphne) laureola L. B. Šulek, im. 205.

LOVÒRIČJE, *n. vidi* lovorik. — *U naše vrijeme kao mjesno ime.* Risanska *(općina)* ima gaj od šume lovorike (zove se ‚Lovoričje'). V. Bogišić, zborn. 526.

LOVÒRIČKÎ, *adj. koji pripada lovorici ili lovorikama. — Samo u Stulićevu rječniku:* v. lovoran.

LOVÒRIĆ, *m. dem.* lovor. — *U Stulićevu rječniku:* lovorić, mali lovor ‚lauri arbuscula' *(štamparskom griješkom* ‚ambuscula').

LOVÒRÎK, lovorika, *m. lovorov gaj.* — *U Šulekovu rječniku:* ‚lorbeerhain'.

LOVÒRIKA, *f.* Laurus nobilis L., *ńeka biļka.* — *Postaje od* 2. lovor *nastavkom* ika. — *Od* XVII *vijeka (vidi* b), *a između rječnika u Mikaļinu* (‚laurus'), *u Belinu* (‚lauro' ‚laurus' 429b), *u Bjelostjenčevu (kod* lovarika), *u Stulićevu* (lovorika, stabar, v. lovor); *u Vukovu:* (u primorju) ‚der lorbeer' ‚Laurus [nobilis L.]'.

a. *uopće.*

a) o drvetu. O velike lovorike, o jaseni, o javori! G. Palmotić 1, 106. Sred dubrave lijepe one od zelenijeh lovorika. 2, 48. Pod sjenom lovorike. B. Betera, ćut. 23. Na listu lovorike. A. Kanižlić, kam. 845. U lijevu granat' granu od lovorike. Nar. pjes. herc. vuk. 340. Lovorika, lauro (Durante, Aquila—Buć), Laurus nobilis L. (Vodopić), v. Lovor. (Lovor ili lovorika po svoj južnoj i primorskoj Dalmaciji samonik je i ima ga mnogo. Kako sam mogao zapaziti, bivši župnik u Ošļemu u dubrovačkome primorju, i u Konavlih, rekao bih, da naši seļani, ili ne imajuć lipe, ili ne znajuć za ńu, poštuju nekijem načinom lovoriku kako stari Slaveni lipu. M. Vodopić). B. Šulek, im. 204.

b) lovorove grane, grančice, lišće zove se također lovorika. U Risnu badńak nakite lovorikom. Vuk, rječn. *kod* badńak.

b. *još u grčko i rimsko doba ovjenčavali su se lovorikom ili su se ńom kitili bogovi, kraļevi, pobjediteļi u ratu itd., te su do našega vremena ostali lovorov vijenac i uopće lovorika kao znak slave (ne samo ratne nego i svake druge), i gdjegdje se upotrebļava riječ* lovorika *metaforički kao* slava.

a) vijenac. Da od tisuću svije poma i od tisuću lovorika vijenac slavan. I. Gundulić 54—55. S krunom, s kom je sgar vjenčana s maslinome lovorika. 430. Od uresne lovorike dostojne mi vijence svijte. G. Palmotić 1, 355. Vijenac sveđ zeleni od neumrle lovorike. 2, 525. Imaju krune od lovorike na glava svoji. S. Margitić, fala. 23. Vijencima od bojne lovorike ponosaše se. I. Đorđić, ben. 7.

b) sama riječ lovorika. Tako ženska ļubav prika tvoj hrabrenoj vlasti veće svijetlu zelen potamnjeće od bojnijeh lovorika. I. Gundulić 24. Cesarskom lovorikom vedro čelo okruniće. P. Kanavelić, iv. 472. I on isti lovoriku daje ocu nebeskomu. S. Margitić, fala. 212. Lovorikom ter se kiti *(pjesnik).* J. Kavańin 176b. Tad će Evropa i Rim sveti prâm vam resit lovorikom. 223a.

c. *može značiti i druge biļke.*

a) Lovorika aleksandrinska, (prema tal.) lauro alessandrino (u sińskome rukopisu), Ruscus racemosus L. B. Šulek, im. 205.

b) vrsta grožđa poduļega zrna grimizne boje, što se ne meći za vino nego se jede. — *U Dubrovniku.* P. Budmani.

LOVÒRIKOV, *adj. koji pripada lovorici.* — *Od* XVIII *vijeka, a između rječnika u Vukovu* (n. p. grana ‚lorbeer-' ‚laureus'). Četiri kapļe uļa lovorikova. J. Vladmirović 12. Po šaku morača i lovorikova lišća. S. Ļubiša, prič. 144.

LOVÒRIKOVINA, *f. lovorikovo drvo (materijal).* — *U Stulićevu rječniku:* v. lovorovina.

LOVORINA, *f. mjesno ime.* — *U spomeniku* XIV *vijeka.* U ‚(L)ovorinju'. Spom. stoj. 9. (1254—1264). — *Ne zna se treba li čitati* -nu *ili* -ńu, *jer u istome spomeniku ima vrlo često* ju *mj.* u, *n. p.* Ljuka, Stjudenьcь *itd.*

LOVORINA, *vidi* Lovorina.

LÒVORÎŠTE, *n. u Belinu rječniku:* ‚laureto' ‚lauretum' 429b, *i u Stulićevu:* lovorišće, lovorište ‚locus laureis *(sic)* fertilissimus', *gdje je isto što* lovorik, *ali bi pravo značeńe bilo: mjesto gdje su ńegda rasli lovori.*

LOVORIŠTVO, *n. u Stulićevu rječniku uz* lovorište. — *posve nepouzdano.*

LOVORITI, lovorim, *impf. u Stulićevu rječniku:* ‚producere laurum' *i* ‚lauro exornare', *ali je u oba značeńa nepouzdano.*

LÒVÔRJE, *n. coll.* lovor. — *Od* XVI *vijeka.*

a. *vidi* lovorik. — *Između rječnika u Stulićevu* (v. lovorište). Gdi jelje i borje i s desna i s lijeva i rajsko lovorje živ človjek uživa. M. Vetranić 1, 7. Perivoj lovorjem opleten. 2, 107. Gorom začuh dva slavica gdje spijevaju u lovorju. A. Sasin 163. Tri satira blizu stahu u lovorju sakrivena. 192a.

b. *lovorovo lišće.* Slava mu je puna, lovorja zelena vječna mu je kruna od krvi rumena. I. A. Nenadić, šambek. 34.

LÒVÔRKA, *f. ime žensko, vidi* Lovorko. — *U jednoga pisca Dubrovčanina* XVIII *vijeka.* Pir Lovorke i Radmila. I. Đorđić, pjesn. 115.

LÒVÔRKO, *m. ime muško (pastirsko) što su izmislili dubrovački pjesnici (kao i žensko* Lo-

vorka). — *Od* xvi *do* xviii *vijeka.* Dubravko, Ļubdrag, Lovorko ... F. Lukarević 4. Ļubimir, Radmio, Lovorko ... I. Gundulić 79. Okoristit se mudrijem naucima staroga Lovorka. A. Boškovićeva vii.

LÒVÔRKOV, *adj. koji pripada Lovorku.* Milat otac Ļubice Ļubovnice Lovorkove. F. Lukarević 4.

1. LOVORNICA, *f. vidi u Vukovu rječniku:* lovòrnica, (po jugozapadnijem krajevima) rod od lovorike ‚die lorbeere' ‚baca lauri'. — *Ne znam, jeli dobro zabilježen akc.; ja bih rekao* lòvôrnica.

2. LOVORNICA, *f. lovorov vijenac.* — *Samo u Stulićevu rječniku:* ‚laurea, laureum sertum, laurea corona'.

LÒVÔRNO, *n. mjesno ime u Dalmaciji u kotaru dubrovačkome. a) selo u Konavlima.* Repert. dalm. 1872. 23. Schem. rag. 1876. 34. — *b) zaselak kod Osaonika.* Schem. rag. 1876. 25.

LÒVOROV, *adj. koji pripada lovoru.* P. Budmani. *i u Ivekovićevu rječniku.*

LOVÒROVINA, *f. lovorovo drvo, isporedi* lovorikovina. — *U Stulićevu rječniku:* ‚lignum laureum'.

LÒVORSKÎ, *adj. koji pripada lovoru ili lovorima.* — *Samo u Stulićevu rječniku:* v. lovoran.

1. LÔVRA, *f. vidi u Vukovu rječniku (u trećemu izdanju po Vukovijem bilješkama):* kosačka užina *s dodatkom da se govori u Slavoniji.* — *Nepoznata postanja; F. Ivković misli da je od mag.* lóránt, *užina.*

2. LOVRA, *f. ime selu u Ugarskoj.* Šem. prav. 1878. 37.

3. LÓVRA, *m. vidi* Lovro.

LOVRAN, *m. ime trgovištu u Istri, tal.* Laurana. Schem. terg. 1876. 35. Priti ti j' va Lovran. Nar. pjes. istr. 2, 148. Poslal je brat Ivan galiju spod Lovran. 2, 77.

LOVRANKA, *f. žensko čeljade iz Lovrana.* Opatijka je *(rukavice)* satkala, Lovranka je odrezala, Mošćeninka očistila. Nar. pjes. istr. 2, 42. Poslal je brat Ivan galiju spod Lovran, aj da će ti on speļat naj lepšu Lovranku. 2, 77.

LÔVRÂŇE, *n. djelo kojijem se lovra.* — *U Vukovu rječniku (u trećemu izdanju po Vukovijem bilješkama).*

LOVRAT, *m. vidi* lovrata. — *Samo u Bjelostjenčevu rječniku:* lovrat. riba, v. ovrat, *i u Stulićevu:* lovrat, riba, v. komarča.

LÒVRATA, *f.* Chrysophrys aurata L., *vidi* ovrata. — *Od tal. mlet.* l' orada *(s člankom).* Lovrata (vrst ribe) ‚orada'. — na Rijeci. F. Pilepić.

LÔVRATI, lôvrâm, *impf. užinati kod košenja, vidi* 1. lovra. — *U Vukovu rječniku: (u trećemu izdanju po Vukovijem bilješkama)* [v. impf.; vide lovra] *bez značenja.*

LÓVRE, *m. vidi* Lovro. — *Voc. je* Lôvre, *a ostali su padeži kao da je nom.* Lóvra. — *Od* xvii *vijeka po primorju, a između rječnika u Belinu* (‚Lorenzo' ‚Laurentius' 443b) *i u Bjelostjenčevu (v. kod* Lovrjenac). Lovre Vilak. P. Vitezović, kron. 132. Lovre zemļak ki sazida i manastir Benedeta. J. Kavanin 92b. S Lovrom, Petrom i Andrijom. 316a. Uz Ivana ono pako Lovre i Stipe mučenika. 522b. Kosiriću opatu svetoga Lovre u Moriňa. J. Banovac, razg. i. Jedan Lovre vas na ogńu pečen. 157. Sveti Lovre Juštinijan. pred. 5. Koji si blaženomu Lovri dopustio ... F. Lastrić, od' 353. Lovre Jerković. J. Vladmirović 4. Pitao nekakav seļanin popa dubrovačkoga: „Dum Lovre, u kojoj se crkvi Bog moli, a ne traže lemozine?" Nar. prip. vrč. 218.

LOVREČ, *m.* Laurentius, *vidi* Lovrjenac. — xiii *vijeka.* Anton sin župana Lovreča. Mon. croat. 26. (1275 *prepis.* 1546). — *Napisano je* -č *i tako treba da bude, jer od lat.* ti *(i* te) *pred vokalom postaje u dalmatskome jeziku* č *a ne* ć, *vidi* marač, polača. *ista riječ (vidi* Lovreć), *kao mjesno ime nalazi se pisana s* ć, *te mislim da to nije dobro, ipak tako ostavļam u ovome rječniku, jer može biti da sad narod tako izgovara po krivoj analogiji.*

LOVREČAN, *m. mjesno ime (ili samo ili sastavļeno s drugijem riječima) u Hrvatskoj u županiji varaždinskoj. a)* Lovrečan, *selo.* Razdiļ. 105. — *b)* Lovrečan, *selo, vidi* Lovrečani. — *c)* Lovrečan-brijeg. Razdiļ. 103. — *d)* Lovrečan-selo. 103. — *U ovijem je selima crkva svetoga Lovrjenca (Lovreča).*

LOVREČANI, *m. pl. ime selu u Hrvatskoj u županiji varaždinskoj.* Razdiļ. 102. — *Na drugijem je mjestima pisano* Lovrečan. V. Sabļar, mjestopis. rječn. 234. Schem. zagr. 1875. 29.

LOVREČA SELA, *n. pl. ime selu u Hrvatskoj u županiji varaždinskoj (pisano* Lovreća sela, *ali radi* č *vidi kod* Lovreč). Razdiļ. 101.

LOVREČIĆ, *m. prezime (u prvome primjeru može biti i ime kao dem.* Lovreč). — xvi *vijeka.* Sudac Andrej Lovrečića vnuk. Mon. croat. 236. (1533). Matek Lovrečić. 325. (1552).

LOVREČINA, *f. ime trima selima u Hrvatskoj u županiji bjelovarsko-križevačkoj.* Lovrečina *(zove se i* Varoš). Razdiļ. 119. Lovrečina mala *i* velika. 118.

LOVREĆ, *m. ime selu u Dalmaciji u kotaru imotskome.* Repert. dalm. 1872. 14. — *Dodano je i u trećemu izdanju Vukova rječnika* [Lovreć, m. (-će, n.?) selo, cf. Mrňavčeva gradina]. — *Radi* -ć *vidi* Lovreč.

LOVREK, *m. vidi* Lovreč. — *isporedi* Lovreković. — xvi *vijeka.* Mej Frančišem i mej Lovrekom Brzićem. Mon. croat. 329. (1564).

LOVREKOVIĆ, *m. prezime (po ocu Lovreku).* — xvi *vijeka.* Mihe Lovreković. Mon. croat. 330. (1564).

LOVREN, *m. vidi* Lovrjenac. — -e- *stoji mj. ńegdašńega* ê *(kao i u* Lovrenac), *te u južnome govoru (gdje bi od* Lovrên *postalo* Lovrjen, *ali* -j- *ispada iza* r) *i u istočnome glasi* Lovren, *a u zapadnome* Lovrin. — *Vaļa da je postalo od* Lovrjenac *s toga što se shvatilo kao da je ovo deminutiv.* — *Prije našega vremena, svakako ne docnije* xvii *vijeka (vidi Divkovićeve primjere).* — Lovren Gavrio *(na strani* 2a *tal.* Lorenzo Gabriel). M. Divković, zlam. 2b. Sveti Lovrene. nauk. 306. Lovrenь. S. Novaković, pom. 73. — Sveti Lovrin na gradela*(h)* pokuć se. I. Ančić, svit. 19. Sveti Lovrine. 114b. Da bi Lovrin pošten ćaćko bio živ. J. Kavańin 103a. Mučenike Kotoraše Petra, Andriju i Lovrina. 316b. — *I kao mjesno ime.* Lovrenь (selo). S. Novaković, pom. 137.

LÒVRENAC, *vidi* Lovrjenac.

LÒVRÊNCIJ, *m.* Laurentius, *vidi* Lovrjenac. — *Na jednome mjestu* xvii *vijeka (drugdje u istoj knizi stoji* Lovrinac). Proklet od ńih cesar Decij, proklet s tobom i Lovrencij. P. Hektorović (?) 158.

LOVRENČICA, *f.* suvrst kruške (Vaļavac). B. Šulek, im. 205.

LOVRENČIĆ, *m. prezime, vidi kod* Lovrjenac. — *Od* XVI *vijeka.* Petr Lovrenčić. Mon. croat. 182. (1501).

LOVRENOV, *adj. koji pripada* Lovrenu. Na bišicah još sažgano Lovrinovo tišti rebro. J. Kavańin 325b.

LOVRENTOVAC, Lovrentovca, *m. kajkavski* Lovrentovec, *ime selu u Hrvatskoj u županiji varaždinskoj.* Razdiješ. 99.

LOVREŠČAJČICA, *f.* ime livadi. Vinice kod Varaždina. D. Hirc.

LÒVRÊT, *m. vidi* 2. Loret. — *Od lat.* Lauretum. — *U Bjelostjenčevu rječniku:* Lovret, Loret ‚Lauretum'.

LOVRÊTÂNSKÎ, *adj. koji pripada Lovretu.* — *U Bjelostjenčevu rječniku:* ‚lauretanus'.

LOVRETIĆ, *m. prezime.* — *Od* Lovre, *gen.* Lovreta *(starije* Lovrete). *za koji ipokoristik nemam potvrde.* — *Pomiše se od* XVIII *vijeka.* Uzvišenih Lovretića nu u tebi još duh diše. J. Kavańin 103a. Od Lovrinih Grisogani Lovretić se ožak zove. 103b. Lovretić. And. Kačić, kor. 455. Boca 29.

LOVRETIN, *adj. koji pripada Lovreti, vidi kod* Lovretić. — XVI *vijeka.* Četrto selo Kirina Brnkovića, peto selo Blaževo i Lovretino, šesto selo Matija Šušnića, . . . Mon. croat. 271. (1572).

LÒVRIĆ, *m. prezime (po ocu Lovri).* — *Od* XVI *vijeka.* Marka Lovrića. Mon. croat. 270. (1572). Lovrić. Schem. spalat. 1862. 29. Schem. bosn. 1864. x. XVIII. Schem. zagr. 1875. 229. Boca 5.

LÒVRIĆI, *m. pl. ime zaseoku u Bosni u okrugu travničkome.* Statist. bosn. 60.

LOVRIJENTIJE, *m. Λαυρέντιος, vidi* Lovrjenac. — *U spomeniku* XIII *vijeka, i otale u Daničićevu rječniku* (Lovrênьtije ‚Laurentius'). Mučenike Gospodńe Vlasija, Lovrênьtьja, Petra i Andriju. Mon. serb. 35. (1253).

1. LÓVRIN, *adj. koji pripada Lovri.* Od Lovrinih Grisogani Lovretić se ožak zove. J. Kavańin 103b. Dilak sglobe mao Lovrine. 323b.

2. LOVRIN, *vidi* Lovren.

LOVRINKA, *f.* vrst vinove loze bijela grožđa (u Dalmaciji, Danilo). B. Šulek, im. 205.

LÒVRJENAC, Lòvrjênca, *m.* Laurentius, *ime muško.* — *Postaje od latinskoga oblika, a ne od tal.* Lorenzo, *te može biti dalmatska riječ (vidi* kelomna). — -je- *stoji mj.* ê, *za to glasi i* Lòvrenac *i* Lòvrinac. — *Akcenat sam zabiļežio po govoru dubrovačkome: u nom. sing. jasno je da je* -je- *kratko, ali se u ostalijem padežima ne može dobro razabrati, jeli* -je- *ili* -ije-. *ja mislim da je prvo boļe po zakonu što je i u* vȉdjêvši, Nèdjêļko (Nèdêļko) *itd.* — *Ima u jednoga pisca Dubrovčanina i nom. (dakle i voc.)* Lòvrjênco. Mudro reče sv. Lovrjenco (‚Lovrijenco') Justinijan. A. Kalić 311. — *Od* XV *vijeka, a između rječnika u Belinu* (‚Lorenzo' ‚Laurentius' 443b), *u Bjelostjenčevu* (Lovrenc, Lovre, Lovrenac ‚Laurentius'), *u Daničićevu* (Lovrênьcь ‚Laurentius'). Svetoga Lovrênca mučenika. Mon. serb. 250. (1400). Spom. sr. 90. (1407). Našь *(pišu Dubrovčani)* posaļ u ime fratь Lovrênacь. Spom. sr. 71. (1405). — Po Lovrjenca koga žigoše, neću te u kuću. M. Držić 175. U crkvi svetoga Lovrjenca. A. Gučetić, roz. mar. 65. Lovrjenca mučenika. P. Kanavelić, iv. 506. Kô nas Lovrjenac Justinijan nagovara. B. Zuzeri 58. Sveti Lovrjenac Ġustinijan. Đ. Bašić 90. S. Lovrjenče, moli za ńega. T. Ivanović 109. Muke hrabrenoga Lovrjenca. A. Kalić 290. — Svetoga Lovrenca. Mon. croat. 16. (1325). Lovrenc Bartolić. 65. (1445). Plovan Lovrenac. 82. (1455). Ja pop Lovrenac. 113. (1474). Lovrenac Klinčić. 183. (1501). Lovrenac Črnković. 188. (1505). Sveti Lovrenac. Naručn. 45b. Lovrencu. Korizm. 27b. Počiva u crikvi s. Lovrenca. F. Glavinić, cvit. 258b. Priteče k ńemu s. Lovrenac. 265a. Ki kališ Enriko na čast s. Lovrencu učini. 271b. Stari Lovrenac. B. Krnarutić 31. Gospodin Lovrenac sin stariji osta. J. Armolušić VIII. Lovrenca, Križogona, . . . I. Ančić, svit. 170. Juranić Lovrenac. P. Vitezović, odil. 86. Ao sveti Lovrenac! Nar. pjes. mikul. 141. — Župan Lovrinac. Mon. croat. 59. (1436). Svetomu Lovrincu. 61. (1437). Ivan biskup posveti se od Lovrinca solinskoga arkibiskupa. Ivan trog. 4. Prikazanje života s. Lovrinca mučenika. P. Hektorović (?) 77. Ne tič' me se ti Lovrinac, jer sam velik ja zločinac. 118. Sveti Lovrinac. S. Margitić, fala. 3. S. Lovrincem djakom. J. Banovac, blagosov. 121. Koji si dopustio blaženomu Lovrincu ogań muka svoji pridobiti. B. Pavlović 48. Lovrincu Justinijanu. F. Lastrić, test. 67a. Kakvim ogńem scinite da je gorio s. Lovrinac? 255b. Lovrinca je zakliňao. A. Kanižlić, kam. 99. Na pridvorju crkve sv. Lovrinca. 569. — *U Dubrovniku se ńeka tvrđava zove (uprav* sveti) Lovrjenac. P. Budmani.

LÒVRJENAČ, Lovrjenča, *adj. koji pripada Lovrjencu.* — *Postaje nastavkom* j, *isporedi* bâń, Ivań. — *Na jednome mjestu* XVI *vijeka.* ‚Mense augusti die 10', to je na Lovrenču. Mon. croat. 280. (1577).

LÒVRJÊNCO, *vidi* Lovrjenac.

LÒVRJÊNČEV, *adj. koji pripada Lovrjencu.* Ča vidim gdi Ivan slipe čini gledati nego Lovrinčeva dostojanstva? Ivan trog. 28b. Pridobit on junačkim trpļenjem Lovrinčevim. F. Lastrić, svet. 131b. — *U ovome primjeru* Lovrinčeva *(u dat. sing. s nastavkom* i) *može biti žensko prezime (ili po ocu Lovrincu):* Mladici Gracijozi Lovrinčevi, Petre Hektorović Hvaranin ovo složi i upisa. P. Hektorović 55.

LOVRJENČEVA TRAVA, *f.* Symphytum officinale L., *ńeka biļka.* — *vidi* Lovrjenčev. — *U Stulićevu rječniku:* ‚consolida media'.

LÓVRO, *m. hyp.* Lovrjenac. — *isporedi* Lovre. — *Akc. se mijeńa u voc.* Lôvro. — *Od* XVII *vijeka.* Za tim cijela još telesa Petra, Lovra i Andrije, ki su slavni vrh nebesa. J. Palmotić 8. Kako svidoči s. Lovro Justinijan. F. Lastrić, svet. 16b.

LÓVROVIĆ, *m. prezime (po ocu Lovru).* — *U naše vrijeme.* Schem. zadar. 1876. 53.

LOVSKA, *f. ime selu u Slavoniji u županiji požeškoj.* Razdiješ. 127.

LÒVSKÎ, *adj. koji pripada lovu.* — *Od* XVIII *vijeka, a između rječnika u Belinu (samo adverbijalno* na lovsku ‚da cacciatore' ‚venatorie' 155b). Poskupivši sva lovska oružja. I. Đorđić, ben. 171. Spaijska straža lovskoga gaja. A. T. Blagojević, khin. 17. Iznađe ga *(lavica porod)* gdi ga huda lovska sila smrtno izrani. P. Sorkočević 580b. Vižle i sokolu, vas dva drûga vazda budna, lovskom čaru prudna. Osvetn. 4, 21. Općine razoružane zbog lovskih prestupaka. Zbornik zak. 1853. 2, 11. Prekršaje lovskoga ovoga

zakona. 1871. 73. — *I* Lovsko Brdo, *kao ime brdu u Srbiji u okrugu krajinskome.* M. Đ. Milićević, srb. 1000.

LÒVSTVO, *n.* res venatoria, *sve što pripada lovu.* — *U naše vrijeme, a između rječnika u Stulićevu* (‚aucupium'). Lovstvo ‚jagd-wesen'. Jur. pol. terminol. 293. Lovstvo ‚jagdwesen'. Zbornik zak. 3, 411.

LÒVTA, *f. vidi* lopta. — *U naše vrijeme, a između rječnika u Stulićevu* (v. lopta). Da bi se lovta niz onu vrlet koturala do podno brijega. S. Ļubiša, prič. 60.

LOVTIŠTE, *n. mjesto gdje se igraju lovtom.* — *Samo u Stulićevu rječniku:* ‚sphaeristerium, locus pilae'.

LOVTIŠTVO, *n. u Stulićevu rječniku uz* lovtište. — *posve nepouzdano.*

LOVTOIGRALIŠTE, *n. u Stulićevu rječniku uz* lovtišto. — *nepouzdano.*

LOVTOIGRAONICA, *f. u Stulićevu rječniku uz* lovtište. — *nepouzdano.*

LOVUŠ, *m. vidi* Lajoš. — *U spomeniku* XIV *vijeka, a između rječnika u Daničićevu* (Lovušь ‚Ludovicus'. cf. Lauš). Gospođe kraļice Marêje ugrьske i kćere dobra uspomenutija gospodina kraļa Lovuša. Mon. serb. 211. (1387 *prepis. istoga vijeka).*

LÒZA, *f. naj starije je značeńc jamačno: vitak prut, pa su se od toga razvila druga značeńa, među kojima je naj običnije:* Vitis vinifera L. — *Akc. se mijeńa u dat. sing.* lòzi, *u acc. sing.* lòzu, *u voc. sing.* lòzo, *u nom., acc., voc. pl.* lòze. — *Riječ je praslavenska, isporedi stslov.* loza ‚palmes', *rus.* лоза, *prut, poļ.* łoza, *iva (ima i* łoza, macica winna); *i može biti slovenskobaltička, isporedi lit.* laža, *štap.* — *Ako je tako, nije u svezi s korijenom* leg *u* leći *i* ložiti, *jer slav.* z *i lit.* ž *postaju od indoevropskoga palatalnoga* g, *a ne od grlenoga* g. — *Počećemo naj običnijim značeńem, a ne naj starijim.*

1. loza *ili* loza vinova, Vitis vinifera L., *biļka što rađa grožđe (s ńekijem pridjevima može značiti i druge biļke).* — *Ovo značeńe pomaļa se i u praslavensko doba, vidi u poļskome jeziku.* — *Između rječnika u Vrančićevu* (‚vitis'), *u Mikaļinu* (‚vitis'), *u Belinu* (‚vite, pianta che produce uva' ‚vitis' 770b), *u Bjelostjeńčevu* (loza, trs ‚vitis'), *u Stulićevu* (‚vitis'), *u Voltiģijinu* (‚vite' ‚rebe, weinstock'), *u Vukovu* (vinova ‚die weinrebe' ‚Vitis vinifera Linn.'), *u Daničićevu* (‚vitis').

a. *uopće (vinova ili pitoma loza).* Zemļe moje da ne pokrijete ni jedьne pedi ili lozovь ili žitomь ili voćemь kojimь. Mon. serb. 20. (1234). Ńimь dadohь zamenu zemļu za zemļu, a lozu za lozu, dubь za dubь. 531. (1485). Vino ima biti od loze. Naručn. 20b. Ja jesam loza, vi jeste prutje. N. Rańina 210a. joann. 15, 5. Ako vidiš *(u snu)* punu lozu grozdja, toj prilikujo radost i veselje. Zborn. 139b. Loza opada i vene. F. Lukarević 232. Nijesu pjani od vina od loze. A. Gučetić, roz. mar. 250. Loza se ne priima dalńih driv, ako i velika jesu. Aleks. jag. star. 3, 227. Tu vidi lozu i tolik plod imišo, da dvima človikoma ponesti jedan grozd. 306. Lozu koliko ljepše obrežu i očiste, toliko ljepše rodi. M. Divković, bos. 347b. Puna dike loza rađa svoje slasti. Ġ. Palmotić 2, 422. Odhrańena bez zabave prem svakoje kako loza zapuštena. I. V. Bunić, mand. 7. Tako i vita jela pade, kad ju plahi vihar skrši, ter zajedno š nom opade loza i brštan kijeh uzdrži. 31. U dobru vinu od loze a neiščećenu. P. Radovčić, način. 544. Vino od lozo. I. Ančić, svit. 32. Loza naj veće ļubi težašku sjen. (D). Loza neće družbe ine neg od pritke. (D). Poslov. danič. A pak sadi i namiče mjesto toga lozu plodnu. A. Vitaļić, ostan. 5. Stabla, loze vinove, ... S. Margitić, fala. 123. Nu tako se loze rježu, plod da nose. J. Kavańin 340b. Potribnito je kopati duboko za usaditi loze. A. d. Bella, razgov. 61. Loze i voća sadite. J. Banovac. pripov. 139. Tišinu neba svrhu loza dopusti. blagosov. 235. Lozi i drugom voću plodnomu. F. Lastrić, test. 350a. Loze ovog vinograda. ned. 375. Služio se je vinom od loze. A. Kanižlić, kam. 541. Donesavši mu loza grozdje. E. Pavić, ogl. 21. Loza je lozi poručila: „Odmakni se ti od mene, a ja ću dat i za tebe". (Z). Poslov. danič. Ogranci od loze koji ne primaju vlagu iz svoga korena. M. Zoričić, osmina. 46. Vino naravsko od loze. Ant. Kadčić 52. Voda istištena oliti izažeta iz voća, iz trave, iz loze. 121. Usadi lozu. D. E. Bogdanić 8. Usadih tebe, lozo plodna i istina. J. Matović 89. Vino naravno od loze. M. Dobretić 318. Usadih lozu sred vinograda. Nar. pjes. vuk. 1, 86. Savi se loza vinova okolo ruže rumene. 1, 312. Savila se loza oko bora. 2, 167. Koji šaļe da mu lozu trga. Nar. pjes. herc. vuk. 335. Na lozi je urodilo grozdje. Nar. pjes. istr. 2, 91. Loza i koza vodu ne miluju (ne miluju kišovito vrijeme ni podvodna mjesta, nego sušu i brda). Nar. posl. vuk. 170. Od loze grozd, a od trna kupina (n. p. biva). 234. Od loze grozd a od gńide uš. V. Bogišić, zborn. 164. Brežuļci posađeni lozom i maslinom. S. Ļubiša, prip. 55. Ugone čobani koze u loze. 159. Vojska bara loze i voćke. 184. Loza, cslav. loza (‚vitis, palmes'), rus. лоза (salix), лоза виноградская (vitis), slč. loza (vitis), poļ. łoza (salix), Vitis vinifera L. (Visiani, Durante, Della Bella). B. Šulek, im. 205. Loza viña (u rukopisu XVI vijeka), Loza vinova, Vitis vinifera L. (Vuk). 206. — *osim* vinova *kaže se i* vina loza *(vidi* vina). Ja posadih vitu jelu i uza ńu vinu lozu. Nar. pjes. vuk. 1, 362. — Kad zadaždje s groznijeh loza rujna i zlatna pića ugodna. I. Gundulić 396. Kad zadaždi s groznijeh loza vino sladko. J. Kavańin 170b. — Oko tebe loza vita i gorica kano kita. M. Katančić 75. Što se fališ, vita lozo vinova? Nar. pjes. vuk. 1, 448. — Sin dobroga Noa koji kitnu lozu prvi usadi. Ġ. Palmotić 3, 17b. — Da prutiva loza meće, hvala 'e brijestu. J. Kavańin 167a. — Sadila Mara vinograd i b'jelu lozu vinovu. Nar. pjes. vuk. 1, 213. — Koljenci loze ‚nodi della vite' ‚articuli'. A. d. Bella, rječn. 770b. — Loza na odrini, loza za odrinu ‚vite pergolana, cioè da pergola' ‚vitis pergulana' 770b. — Povaliti lozu, položiti lozu ‚propaginare, coricare i rami delle piante senza tagliarli, acciò che germoglino' ‚propago' 591a. — Barem pazi loze povaļuše. J. S. Reļković 42. — *vidi i* grožđe, prut, rasklad, zakoliti, lačuh, lomača, osipača, poviti se, polagati (položiti), prpoļak, prporak, reznica *itd.* — *U metoforičkome smislu.* Onijem vinom koje da ona loza božanstvena. A. Gučetić, roz. jez. 270.

b. *razlikuje se loza divļa od pitome.* — *Između rječnika u Belinu* (divja loza ‚lambrusca' ‚lambrusca' 423a) *i u Stulićevu* (loza divja ‚labrusca'). Što na divjoj raste lozi. M. Vetranić 1, 15. Gomila ka se je sva pokrila lozom divjačnom. 2, 190. Prut i loze uzdivļane navrn' na se, neka rodi. J. Kavańin 66b. Drugo je vino od lozo pitome, a drugo je od divje. A. Baćić

307. Niko se *(vino)* izažimļe od voća, t. j. od jabuke, a niko od loze divje, i pitome. J. Banovac, razg. 226. Loza divja, vitis vinifera siluris (u mletačkome rukopisu), lambrugia (Kuzmić, Anselmo da Canali), Vitis vinifera silvestris Gmel. B. Šulek, im. 205. Loza pozmica, vite salvatica (Kuzmić, u rukopisu XVI vijeka), Vitis vinifera silv. Gmel. B. Šulek, im. 206. — *Mj.* divļa loza *kaže se i* viňaga. Lipe loze viňage postaše. M. A. Reļković, sat. B7a.

c. *s ńekijem pridjevima znači druge biļke.*

a) bijela loza, *vidi* pavitina. — *Između rječnika u Mikaļinu* (loza bijela, skrobut ‚vitis alba'), *u Vukovu* (loza bijela ‚die waldrebe' ‚Clematis vitalba Linn.' [vide pavitina]), *u Daničićevu* (loza bêla ‚Clematis vitalba L.'). Loze bêle sême rastłьci. Sredovječn. lijek. star. 10, 112. Uzmi lista od bile loze. J. Vladmirović 21. Loza bijela, (prema lat.) vite bianca (u sińskome rukopisu), Clematis vitalba L. (Lazić, Vuk). B. Šulek, im. 206.

b) crna loza, *vidi* 2. kuka. Loza crna, (prema lat.) vite nera (u sińskome rukopisu), Tamus communis L B. Šulek, im. 206.

2. *prut (naj starije značeńe, vidi sprijeda).*

a. *na samoj lozi (čokotu, trsu).* Ja jesam trs, a vi jeste loze. Zadar. lekc. 65. joann. 15, 5. Trs daje sok lozam svojim. Š. Budinić, sum. 23b. Trs u lozê vino liva i toči. 198a. Loza postavļena u zemļu biva čokotom. Z. Orfelin, podr. 41.

b. *na drugoj biļci, prut se kaže* loza, *osobito ako je vitak kao lozovi prut. — Između rječnika u Bjelostjenčevu* (loza, mladica ‚palmes'). Kakono ti loza od svoga pňa ocječena, aliti grana od svoga stabla odlomļena. M. Divković, bes. 90b. Kad travom kosmatom poļe se povije, a kad lozom bogatom vrba se odije. I. T. Mrnavić, osm. 169. Kakono se zasliplļuje medvid s lozom od pańa gorućom koja se svijetli. M. Radnić 300a. Grašak ili po bašči ga siješ il' orańem razsipajuć kriješ, gledaj, ritko da ti zrńe pada, . . . tako ridak kad raspusti loze, u mahuni i zrna se množe. J. S. Reļković 119. Otle jašu, niz poļanu mašu, gńeli loze tikvene i grašne. Osvetn. 4, 21. U crnu me struku zavijala, a kupinom lozom povijala. Nar. pjes. vuk. 2, 407.

3. *u prenesenome smislu, vrsta nakita na knjižnijem korama (arabeska?). — U rukopisu* XVII *vijeka pisanome crkvenijem jezikom.* Skazanije, jegda povezuješi knigi kako pozlatiti hartiju svrhu knige . . . Po tom čini loze jakože hošteši. Glasnik. 25, 36.

4. *vidi* zavoj, burma, *b)*, šajtov, šaraf. — *Od* XVIII *vijeka u Dubrovniku i u Boci.*

a. *na tijesku. — U Belinu rječniku:* loza od tijeska ‚vite da torchio' ‚cochlea torcularis' 770b, *i u Vukovu:* (u Boci) na tijestu ona dva direka ili stuba koji su na zavoj izrezani.

b. *uopće. — U Belinu rječniku:* ‚vite, stromento da stringere' ‚cochlea' 770b.

5. *u prenesenome smislu, rod, pleme, toliko otac i praroditeļi, koliko potomci, vidi i* trak. *— Od* XVII *vijeka, a između rječnika u Vukovu* (‚der stamm, das geschlecht' ‚stirps': „od loze Nemańića". „Pasja lozo!" cf. koļeno). Ni djed ni baba ni se mogu oženiti ni udati oni koji uprav snihode od loze. M. Divković, nauk. 255a. Jero bistre loze plod vrlumit. J. Kavańin 140a. I presiječe Jozu Jankovića, vukovarsku lozu i plemića. I. Zaničić 159. Zarad toga istome veoma suprotivit se jest počeo i zvati sebi na pomoć svukoliku svoje loze silu, hoću reći: svukoliku skupštinsku luteransku. 20. Pa ga vjenča s lijepom đevojkom; i nek mu je, čestita mu bila, junačku mu lozu održala! Pjev. crn. 149a. Od iste loze prozivļu se Stratimirovići. G. Zelić 76. Pa se za ńim druge age fale, kakono su svi od loze prave. Osvetn. 6, 88. Od ove loze živio je Datajko Medin. S. Ļubiša, prip. 46. Ostade li koje dijete od te loze? 93. On je od loze Crnoevića. 170. To su porodice Levijeve po lozama svojim. Đ. Daničić, 2mojs. 6, 19. Fala ti kao gospodičiću, stara kućo i gospodska lozo! Pravdonoša. 1851. 21. Loza rodstvena ‚verwandtschaftslinie' ‚linea di consanguinità'. B. Petranović, ručna kń. 17. Loza ‚linie' ‚linea (consanguineità)'; ravna — ‚gerade —' ‚— retta'; pobočna — ‚seitenlinie' ‚collaterale'; ushodna — ‚aufsteigende —' ‚ascendente —'; nishodna — ‚absteigende —' ‚— discendente'. 50. Loza ‚geschlechtslinie'. Jur. pol. terminol. 246. Loza rodbine ‚verwandtschafts-linie'. 595. Na prvu lozu spadaju oni, koji izlaze od pokojnika kao stabla svojega, to jest ńegova djeca i ńihovi potomci; na drugu lozu spadaju otac i mati pokojnika, zajedno s onima koji ishode od oca i matere, to jest ńegova braća i sestre i ńihovi potomci; na treću lozu spadaju djedovi i babe s braćom i sestrama roditeļa sa svojim potomcima; na četvrtu lozu spadaju pradjedovi i prababe pokojnika sa svojim potomcima; na petu lozu spadaju šukundjed i šukunbaba pokojnika s onima koji izlaze od ńih; na šestu lozu spadaju prašukundjed i prašukunbaba pokojnika s onima koji ishode od ńih. Građ. zakonik. §. 731.

6. *možebiti po predašńemu značeńu (kod* 5*), u Crnoj Gori dijele se na loze kuće kod dijeļeńa lova (zar se shvaća* loza *kao dio plemena?). (Da je)* lakše dijeliti ulovļenu ribu, podijele svekolike kuće koje su nakraj blata u četiri ‚četvrti' . . . Četvrti za tim dijele svojim pojedinim družinama po broju dijelova koji se nalaze u svakoj družini. da je lakše računati dijelove, dijele ih na ‚loze'; svaki deset dijelova sastavļaju jednu lozu, pa po tim lozama četvrti dijele družinam ribe. V. Bogišić, zborn. 497.

7. *po sjeverozapadnijem krajevima (u Hrvatskoj i u ugarskijeh Hrvata, tako je i u Slovenaca), od značeńa: prut, pruće, postalo je značeńe: šuma, gaj. — Od* XV *vijeka (mislim da amo pripadaju i naj prva tri primjera), a između rječnika u Bjelostjenčevu* (‚sylva'; 2. loza gusta za pašu ‚saltus'; 3. loza za koļe ‚sylva palifera', v. kolosek), *u Jambrešićevu* (‚sylva'; loza gusta za pašu ‚saltus'), *u Voltiģijinu* (‚bosco, selva' ‚wald, waldung'). Tu istu lozu i ispasišće ńim dasmo. Mon. croat. 60. (1437). Dasmo ńemu jedan delak loze. 170. (1498). Sa senokošami, lozami, gaji, vrhi. 276. (1575). Biše ondika ne daleko loza nika ka se zvaše Cister. F. Glavinić, cvit. 283—284. Opat posla ga u niku lozu ka se zvaše ‚Chiaravalle'. 284b. U Horvatskoj loza zove se oni atar šume koji je jednom selu ili posebnim kućama razmiren, odkud drva za vatru i za građu vade i što isiku opet posađuju. J. S. Reļković 52. Nač je v lozi borak, ki se ne zeleni? Jačke. 29. S gora bečke loze. 213. Loza, ime šumi. U lozi rastu vrgańi, ali i pańi. u Prigorju. F. Hefele.

8. Loza, *kao mjesno ime. — U naše vrijeme.* Hajde s ńima uz Lozu planinu. Ogled. sr. 440.

9. Loza, *ime žensko. — isporedi* Lozana. — *Prije našega vremena.* S. Novaković. pom. 74.

10. Loza, *m. prezime. —* XIV *vijeka.* Bogoslavь Ļoza. Deč. hris. 72.

1. LOZAN, lòzna, *adj. koji pripada lozi, lozama. — Akc. se ne mijeńa. — Stara je riječ,*

isporedi stslov. лозьнъ, *rus.* лозный *(koji pripada vinogradu). — Između rječnika u Belinu* (lozni ‚di vite' ‚viteus' 770b), *u Stulićevu* (‚viteus' *s dodatkom da je uzeto iz brevijara), u Voltićijinu* (lozni ‚di vite' ‚von rebe'). Ne budu piti od sada od sega ploda loznoga. Zadar. lekc. 15. matth. 26, 29. Veće neću piti ovoga roda loznoga. Bernardin 70. Ne budu piti s vami od segaj ploda loznoga. N. Rańina 90b. Od ovoga ploda loznoga. Anton Dalm., nov. tešt. 122b. luc. 22, 18. Slьzu loznuju napoj s vinomь. Sredovječn. lijek. jag. star. 10, 111. Što će biti od drva loznoga? M. Divković, bes. 540a. Uzmite lozna od ploda. B. Kašić, rit. 323. Rozge = mladice lozne. I. Bandulavić 299. Lozna stabališća . . . Od ploda loznoga... Đ. Baraković, jar. 26. Pod vrstami kruha pšenična i loznoga vina. I. Ančić, svit. 56. Lozne 'e prute htil do mora a do rike sâd prostriti. A. Vitaļić, ist. 259b. Od ploda loznoga. L. Terzić 213. Da već neće ploda ovoga od loznoga kušat vijeku. J. Kavańin 482a. Od ovoga ploda loznoga. A. Baćić 309. I. Velikanović, uput. 3, 43. Vino izažeto od ploda loznoga. J. Matović 196. Lozni prut. I. M. Mattei 299. Uzmi cveća loznoga. Z. Orfelin, podr. 206. S loznom krvļu. D. Obradović, sav. 3. Ne traži mu *(vinu)* ni boje ni lica, već koje mu lozna daje klica. J. S. Reļković 377.

2. LOZAN, *m. mjesno ime.*

a. *selo u Slavoniji u županiji virovitičkoj.* Razdijeļ. 141.

b. *u Srbiji. a) selo u okrugu kneževačkome.* K. Jovanović 112. — *b) vidi* Lozań, *a).*

3. LÒZAN, *m. ime muško. — Od prije našega vremena, a između rječnika u Vukovu* (‚mannsname' ‚nomen viri'). Lozanь, acc. Lozana. S. Novaković, pom. 74.

LÒZANA, *f. ime žensko. — isporedi* 3. Lozan. *— Prije našega vremena.* S. Novaković, pom. 74.

LOZANI, *m. pl. ime selu u Srbiji u okrugu topličkome.* M. Đ. Milićević, kraļ. srb. 387.

LÒZANIĆ, *m.* prezime. Đ. Daničić.

LOZAŃ, *m. mjesno ime u Srbiji. a) selo u okrugu rudničkome.* K. Jovanović 147. — *u rukopisu* XVIII *vijeka pisano je* Lozanъ. U nahiju rudničku u selo Lozanъ. Rad. 1, 182. — *b) mjesto na granici u okrugu kruševačkome.* M. Đ. Milićević, srb. 723.

LÒZAŃA, *f. češće u množini:* lòzańe, *tal.* lasagne, *rezanci. — Akc. se mijeńa u gen. pl.* lòzâńâ. — *Od* XVIII *vijeka po primorju.* Nije lozańe bez magańe. (Z). Poslov. danič. Lozańe, makaroni. u Lici. D. Trsteńak. Lòzańe, rezanci malo poširi a plosnati i dugi. U naše vrijeme u Stonu. „Imali smo objedu lozańa i mesa". M. Milas.

LOZÀŃÂR, lozańára, *m.* trlica. U naše vrijeme na Trpńu. „Kupila je dva lozańara". M. Milas.

LOZEN, *adj. samo u Stulićevu rječniku uz* lozan.

LÒZICA, *f. dem.* loza. — *Akc. se mijeńa u gen. pl.* lòzîcâ. — *Od* XV *vijeka, a između rječnika u Mikaļinu* (lozica, mala loza ‚viticula'), *u Belinu* (‚vite piccola, viticella' ‚viticula' 770b), *u Stulićevu* (lozica, mala loza ‚viticula'), *u Vukovu* (‚das rebchen' ‚viticula').

a. *vidi* loza, 1.

a) vidi loza, 1, a. Nad ńimi lozice sincu jim čińahu. M. Marulić 77. U koju nasadi razliku lozicu. M. Vetranić 1, 9. Tad Lieo poteče, i naglo postupi, ne mnogo daleče od sada odstupi, rukovet nakupi lozice *(ovo može pripadati pod* b, *a))* zelene koja se prem pupi s korenka i zene, da blaga grad zrene od prudne lozice već nego studene s Plankita vodice. Đ. Baraković, vil. 145. Čisteći lozice koliko more, da boļe plode. F. Lastrić, test. 395b. Koj'jem ćeš se podičiti kako paun zlatn'jem perom a šenica ravn'jem poļem a lozica biber-grožđem. Nar. pjes. vuk. 1, 150. I lozicu s grozdima. 1, 287. Na Momiru zelen bor nikao, na Grozdani vinova lozica. 2, 167. Kosu reže pa vinograd veze, a suzama lozicu zaliva. 3, 169. I u brdu vinova lozica. 3, 193. Jedna nosi grozdak od lozice. Nar. pjes. herc. vuk. 336. Rodiće vinova lozica. Magaz. 1868. 65.

b) vidi loza, 1, b *i* c, *a).* Lozica, balsamina viticula (Kuzmić), vitis labrusca (Vujičić), Vitis vinifera silvestris Gmel. B. Šulek, im. 206. — Lòzica, f. Clematis vitalba L. — na Braču. V. Tomić.

b. *vidi* loza, 2.

a) vidi loza, 2, a. Ja sam trst vinovi istiniti, a vi ste lozice. M. Divković, bes. 539b. Al' vinograd listao i lozicu pustio, i pod lozom božur cvet. Nar. pjes. vuk. 1, 278.

b) vidi loza, 2, b. Ne *(diteļine)* imade od petere fele: prvu Nimci ‚Lucerner-klee' vele, koje sime iz Švajcerske ide i lozice od svih boļe vride... J. S. Reļković 126. Po ńoj *(zemļi)* sime *(od graška)* i na ritko gùbi, da ti more lozice ispustit. 173. Ova trava po naj više raste u hladu, lozica joj je tanka i mekana gotovo kao u broća, a cvijet sitan bio. Vuk, rječn. *kod* lazarkińa.

c. *vrsta veza, isporedi* loza, 3. Zlatan vez, kao lozica, na ubradačima. Vuk, rječn. *kod* ulama. — *Može biti da amo pripada i ovaj primjer, ako u ńemu nije* lozica *kakva vrsta kopče (vidi kod* kuplica): Gusto se sastavļa prem odi lozica. N. Naļešković 1, 257.

d. *vidi* loza, 7. — *U Bjelostjenčevu rječniku:* ‚sylvula', *i u Voltićijinu:* ‚boschetto' ‚wäldchen'.

e. lozica, vidi polica. — u Sisku. F. Hefele.

f. Lozica, *kao mjesno ime.*

a) u Dalmaciji. aa) malo kuća u kotaru dubrovačkome kod Gruža. P. Budmani. *(griješkom)* Losica. Schem. ragus. 1876. 25. — *od* XVIII *vijeka. — vidi i c).* Obio je Bunu i Bunicu, Mrkan, Sutvid i Lozicu. (Z). Poslov. danič. Od tole do otočića Dakse, kako predluka, otvara se more pod Lozicom. M. Vodopić, tužn. jel. 1868. 177. — *bb) vidi u Daničićevu rječniku:* mjesto u župi Grbļu koje je car Stefan potvrdio Kotoru. M(on. serb). 151. (1351 *u prijepisu* XIX *vijeka). evo primjera:* Toliko vyše rečena župa Grbaļь koliko vinogradi i vaštaci i zemļe i livade so *(sic)* svêmi pravinami svojemi Miracь, Lozica, Dobrota do Ļute . . . *(kao da nije ovo mjesto u Grbļu nego među Kotorom i Dobrotom).*

b) u Srbiji. aa) brdo u okrugu ćuprijskome. Vinograd u brdu Lozici. Sr. nov. 1866. 85. — *bb) kao da ima mjesto s ovijem imenom i u okrugu crnorječkome.* Ima nekoliko starih crkvina od kojih sada služe samo ona u Loznici i ona u Jablanici. M. Đ. Milićević, srb. 882.

c) vidi u Daničićevu rječniku: selo ‚u Luci u humskoj zemļi' koje je kraļ Matija dao fratru Aleksandru Dubrovčaninu: ‚Lozicu'. M(on. serb). 494. (1465). to može biti da je selo kod Zatona koje ima i sada. Schem. rhac. (1862). 24. *dakle Daničić misli da je ista* Lozica *što je pod a) aa); ali* Lozica ‚u Luci u humskoj zemļi' *bila je bez sumńe u Hercegovini blizu Neretve (vidi kod* 1. luka *i* Loznice). *može biti da je isto što se pomińe* XIII *vijeka.* Otь Popьvьske župe u

Lozicju, otь Lozice u Vardyšte. Spom. stojan. 10. (1254—1264).

g. *kao ime kravi.* F. Kurelac, dom. živ. 25.

LOZICE, *n. može biti dem.* lozje, *ali se uprav ne zna što je (zar isto što* loza, 4, a?). — *Na jednome mjestu* XVII *vijeka i otale u Daničićevu rječniku* (lozijce, dem. lozije. cf. lozije). Tako tvorite da se pravi voda i vodenica lozicemь. Mon. serb. 558. (1613).

1. LOZÎĆ, lozića, *m. ńeka ptica, vidi* strijež. Lozić ‚Motacilla troglodytes L.' Slovinac. 1881. 418.

2. LÒZIĆ (Lózić), *m. prezime.* — *Od* XVII *vijeka.* Dom Ivan Lozić. Stat. poļ. ark. 5, 318. (1677). Lozić. Schem. bosn. 1864. VII. XXVIII. — *Od* XVIII *vijeka kaže se u šali* Vinko Lozić *o vinu (kao da je čeļade).* Opačinu koju Vinko Lozić na ovome svitu običaje dilovati. Đ. Rapić 262. Više ļubi Vinka Lozića ili Roku Šļivića nego ńega. 267. Udario ga Vinko Lozić u glavu. (Opio se). Nar. posl. vuk. 327. *i u Šulekovu rječniku:* Vinko Lozić ‚Bacchus'.

LÒZÎK, lozika, *m. mjesto gdje rastu loze, vinograd.* — *U jednoga pisca našega vremena.* Sustiguju kozu u loziku. Osvetn. 5, 11.

1. LÒZINA, *f.* vidi lozovina. A. Ostojić.

2. LÒZINA, *f. mjesno ime u Srbiji.* Široka Lozina *u okrugu kragujevačkome.* Zabran kod Široke Lozine. Sr. nov. 1873. 3. — *I u množini:* Lòzine. *a) u okrugu biogradskome.* Livada u Lozinama. Sr. nov. 1873. 1115. — *b) u okrugu kragujevačkome.* Ńiva u Lozinama. Sr. nov. 1875. 1147.

LÒZINE, *f. pl. vidi* Lozina.

LÒZÎNKA, *f. ńem.* losung, *riječ kojom treba da se vojnici jave pred stražom, te se po ńoj zna da nijesu neprijateļi (u ratno vrijeme, a u tvrđavama i u miru).* — *U Vukovu rječniku:* ‚die losung (im kriege)' ‚signum, tessera'.

LÒZIŠĆINA, *f.* vinograd koji više ne rađa te je sasvim zapušten. — na Braču. A. Ostojić.

LÒZÎŠTA, *n. pl. ime dvjema vrsima u Srbiji u okrugu crnoriječkome.* Velika Lozišta, Mala Lozišta. M. Đ. Milićević, srb. 873. — *uprav pl.* lozište *(vidi).*

LÒZÎŠTE, *n. uprav mjesto gdje su prije bile posađeńe loze.* — *Nalazi se samo u Stulićevu rječniku:* ‚vinetum', *po kojemu bi značilo što i* vinograd; *i kao ime mjestu u Srbiji u okrugu crnoriječkome (vidi i* Lozišta). Zabran u Lozištu. Sr. nov. 1873. 171.

LOZIŠTVO, *n. u Stulićevu rječniku uz* lozište. — *posve nepouzdano.*

LÔZJE, *n. coll.* loza. — *Stariji je oblik* lozije. — *Riječ je stara, isporedi stslov.* lozije, *rus.* лозье. — *Između rječnika u Vrančićevu* (‚sarmenta'), *u Bjelostjenčevu* (v. rožje, *čega nema na svome mjestu nego* rožđe), *u Stuličevu* (‚vitium copia' *s dodatkom da je uzeto iz brevijara), u Voltigijinu* (vidi rožje, *čega nema na svome mjestu); u Vukovu:* 1. ‚das gerebe' ‚vites'. — 2. (u krajini negotinskoj) ‚der weinberg' ‚vinea' [vide vinograd]; *u Daničićevu* (lozije ‚vites; vinea').

a. *coll.* loza *(vidi* loza, 1). Čto se posadilo lozijemь zemļe kraļevьstva mi. Mon. serb. 20. (1234). Vodu pijahu, ne sok lozja. M. Marulić 268. Došlo je brijeme da se rječe lozje. N. Rańina 186a. cant. cant. 2, 12. Ja sam lozje pravo. 203a. joann. 15, 1. Ja sam lozje, vi ste mladice. joann. 15, 5. Ni lozje sadjaše. M. Vetranić 1, 7. U vrime toj lozje da na svijet sazdava i vino i grozdje. 1, 9. Lozje tuj raste. 2, 273. Svako je vaše čudno dilo, znano lozje vi režete. D. Rańina 51a. Potrjeba je da izbijeramo boļe lozje i sadimo u vinogradu. M. Divković, bes. 210b. Plodna lozjem Adulea. Ġ. Palmotić 3, 50a. Kijeh bregovi čestijem lozjem urešeni milo kruže. 3, 53a. Bogu od lozja. J. Kavańin 25b. Lozje zalo ni'e za drugo, neg na ogań za baciti. 424b. Ima oko sebe ravnine i brijege, sjedbom, lozjem, mnoštvom dubja pitomoga do raskošja urešene. B. Zuzeri 44. Godina krupnijem građom i vihrim silnijem napala je na tvoje baštine tijem načinom, da je sve lozje i dubje razkršila i skorijepila. 344. Brdine nasađene lozjem. M. Pavlinović, razl. spisi. 426.

b. *mjesto gdje su posađene loze (vinove), vinograd.* (Čes)tь lozьa. Starine. 13, 209. (1185 *prepis.* 1251). Čelije sь lozijemь i sь ćipurijami. Mon. serb. 570. (1411). Ili je zemļa ili je lozije ili gora ili voda. 531. (1485). Kupi lozije Vasilijevo i priloži ga, da se ńimь jaža pravi. 558. (1613). Lozje i maslinište. B. Zuzeri 115. Lozje kod Pivnice. Sr. nov. 1867. 308.

c. *coll.* loza *(vidi* loza, 2, a). Ja sam trs a vi ste lozje. Bernardin 165. joann. 15, 5. Ja sam pań vinovi, vi ste lozje. M. Divković, nauk. 268a. Biti će izvržen vamka kakono lozje, i usahne i skupe ga i postave na ogań. I. Bandulavić 240a. joann. 15, 6.

d. *vidi* loza, 7. Vode je zapŕьo da ne lovimo ribь, i lozьe da ne ulovimo zvera. Starine. 12, 36. (1712).

e. *ime mjestima u Srbiji. a) u okrugu ćuprijskome.* Vinograd pod Lozjem. Sr. nov. 1874. 14. — *b) u okrugu požarevačkome.* Vinograd u Loziji *(sic).* Sr. nov. 1874. 433.

LÒZJÎ, *adj. koji pripada lozi, lozama.* — *U Belinu rječniku:* lozji plod ‚uva' ‚uva' 781b.

1. LOZNA, *f. mjesno ime.*

a. *selo u Bosni u okrugu Tuzle Dońe.* Statist. bosn. 91.

b. *u Srbiji. a) selo u okrugu kragujevačkome.* K. Jovanović 117. — *b) selo u okrugu topličkome.* M. Đ. Milićević, kraļ. srb. 392.

2. LOZNA, *f. ime žensko.* — *isporedi* Lozana. — *Prije našega vremena.* Lozьna, acc. Loznu. S. Novaković, pom. 74.

1. LÒZNAC, loznàca, *m. vidi* grašak, *a).* — *Obično se kaže* grah loznac. — *Postaje od* loza *(uprav od* lozan) *nastavkom* ьсь, *pa se drugo* -ь- *radi eufonije mijeńa na* a *u svijem oblicima.* — *Akc. kaki je u gen. sing. taki je u ostalijem padežima, osim nom. i acc. sing.* lòznac *i voc. (ako ga ima)* lòznače. — *Od* XVII *vijeka u Dubrovniku, a između rječnika u Mikaļinu* (loznac, grah loznac ‚pisum') *gdje se naj prije nahodi, u Stulićevu* (loznac, sočivo ‚pisum'); *u Vukovu:* (u Dubrovniku) cf. grah [loznac]. Loznac, pisum (Stulli), Pisum sativum L. (Visiani), v. Ložńak. B. Šulek, im. 206.

2. LOZNAC, *m. ime selu u Srbiji u okrugu aleksinačkome.* K. Jovanović 94.

LOZNÀČAC, loznàčca, *m. dem.* 1. loznac. — *U Stulićevu rječniku:* loznačac, mali loznac ‚parvum pisum'. — *nije dosta pouzdano.*

LOZNAČAN, loznačna, *adj. koji pripada loznacu.* — *Samo u Stulićevu rječniku:* ‚ex pisis'.

LOZNÀČIĆ, *m. dem.* 1. loznac. — *U Stulićevu rječniku:* v. loznačac.

LOZNANI, *m. pl. mjesno ime.* — *Prije našega vremena.* Spom. stojan. 185.

LÒZNICA, *f. divļa loza.* — *Akc. se mijeńa u gen. pl.* lòznîcâ.

a. *u pravome značeńu.* — *Od* XVII *vijeka, a između rječnika u Mikaļinu* (loznica, viñaga ‚labrusca, vitis atrica *(sic)*, agrestis') *gdje se naj prije nahodi, u Bjelostjenčevu* (v. vinika), *u Stulićevu* (v. vinika *iz Bjelostjenčeva*); *u Vukovu:* (u Crnoj Gori) vide viñaga. Loznica, poļ. lozina (Salix pentandra), vitis labrusca (Bjelostjenac), Vitis vinifera silvestris Gmel. B. Šulek, im. 206.

b. *dem.* loza, *vidi* lozica. — *U Voltiǵijinu rječniku:* ‚viticella' ‚weinstöckchen'. — *nepouzdano.*

c. Loznica, *mjesno ime.*

a) u Bosni. aa) selo u okrugu Tuzle Doñe. Statist. bosn. 96. — *bb) zaselak u okrugu sarajevskome.* 29.

b) u Hercegovini, vidi Loznice. Loznica. Schem. ragus. 1876. 60.

c) u Srbiji. aa) selo u okrugu čačanskome. K. Jovanović 167. — *bb) grad u okrugu podrinskome.* K. Jovanović 133. — *od* XVII *vijeka, a između rječnika u Vukovu* (‚städchen im Jadar am fusse des Gučevo'). Belino i Gračanicu i Loznicu i Soko . . . Glasnik. 25, 44. (XVII *vijek).* Da vidite l'jepu Tronošu kod Loznice na r'jeci Tronoši. Nar. pjes. vuk. 2, 212. Mislim sjesti u b'jelu Loznicu. 4, 239. Jednako je bojak na Loznici. 4, 251. I Loznicu grada opasaše. 4, 256. Dobro čuvaj Loznice i Jadra. 4, 288. Boj na Loznici. Vuk, nar. pjes. 4, 238. — *cc) selo u okrugu požarevačkome.* K. Jovanović 143. — *dd) selo u okrugu užičkome. — između rječnika u Vukovu:* selo u nahiji požeškoj *s primjerom:* U Loznici i u Pakovraću. (Nar. pjes. vuk. 2, 169). — *ee) selo u okrugu valjevskome.* K. Jovanović 100.

d) vidi u Daničićevu rječniku: Loznica, kraļ je Milutin dao Hilandaru ‚Brêzovu i sь zaselijami u Loznici'. M(on. serb). 59. (1293—1302).

d. Loznica, *muški nadimak. — U naše vrijeme.* Pavlu Loznici. Glasnik. II, 1, 87. (1808).

LÒZNICE, *f. pl. mjesno ime, vidi* lozica, f, *e) i* loznica, b, *b).* Na levoj strani Neretve, među Utovom i Bregavom, našao *(sam)* na austr. đen. k. selo ‚Loznice' za koje mislim da će biti stara ‚Lozica'. S. Novaković, obl. 47—48.

LÒZNIČANIN, *m. čovjek iz Loznice. — Množina:* Lòzničâni. — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu* (‚einer von Loznica'). Pavla Lozničanina. Glasnik. II, 1, 22. (1808).

LÒZNIČKÎ, *adj. koji pripada Loznici. — U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu* (‚von Loznica'). Izidoše u poļa loznička. Nar. pjes. vuk. 4, 242. S Tičara poļa lozničkoga. Pjev. crn. 108[a]. Loznička *(opština).* K. Jovanović 100. 133. — *I kod mjesnijeh imena.* Kļuč Loznički, *mjesto u Srbiji u okrugu čačanskome.* Dva i po pluga u Kļučn Lozničkom. Sr. nov. 1863. 166. — Rijeka Loznička, *ime mjestu u Srbiji u okrugu podrinskome.* Livada u Reci Lozničkoj. Sr. nov. 1861. 216.

LÒZNÎK, lozníka, *m. vidi* lozik. — *U jednoga pisca našega vremena.* Voļu da me stravom strave vuci po lozniku i po omariku. Osvetn. 2, 20.

LOZNIKA, *f.* suvrst vinove loze crna grožđa (na Cresu). B. Šulek, im. 206.

LOZNO, *n. ime zaseoku u Srbiji u okrugu čačanskome.* K. Jovanović 44.

LOZOMOR, *m. vidi u Stulićevu rječniku:* ‚grecolevante d'estate' ‚caecias aestivus'. — *Nijesam čuo ove riječi u Dubrovniku; može biti da je Stulli krivo čuo riječ* kozomor.

LÒZOŃA, *m. ime volu.* F. Kurelac, dom. živ. 25. *u Dobroselu.* M. Medić. D. Trsteńak.

LOZÒPLODAN, lozòplodna, *adj. vidi* lozorodan. — *Samo u Stulićevu rječniku:* ‚vitifer'.

LOZÒPRUTAST, *adj. u kojega je pruće kao u loze. — Samo u Stulićevu rječniku:* v. prutolozovast.

LOZÒRODAN, lozòrodna, *adj. koji rađa loze. — isporedi* lozoplodan. — *U Belinu rječniku:* lozorodni ‚chi produce o genera viti' ‚vitifer' 770[b], *i u Stulićevu:* v. lozoplodan.

LÒZOV, *adj. koji pripada lozi, lozama. — Od* XVI *vijeka, a između rječnika u Belinu* (hvoja lozova, list lozov ‚pampano, fronda di vite' ‚pampinus' 537[b]) *i u Stulićevu* (v. lozan). Od vina lozova. Naručn. 20[b]. Lozova sred skuta iznađe skrovište. I. Đorđić, uzd. 149. Onda usadi prut lozov. A. d. Bella, razgov. 62. Onoga ploda lozova neće već napit se. S. Rosa 144[a]. Ja sam loza, vi prnti lozovi. 148[b]. Kuvaj lukžiju od lozova prutja. J. Vladmirović 17. Izvan vina lozova. M. Dobretić 346. Al' nije vino lozovo. Nar. pjes. petr. 1, 71. Pruži mi kitu lozovu lijepa grožđa vinova. 1, 120. Lozova juha tobolac opuha (vino. U primorju). Nar. posl. vuk. 170. Napismo ga lozovom rakijom. V. Vrčević, niz. 40. Pristupi Marija s rakijom lozovom i s suhijem voćem. S. Ļubiša, prip. 42. Ja sam hodio da kupim rakije lozove. 133. Ter mu prisnu okrijepio dušu mrvom bijela hļeba pšeničnoga i kapļicom piva lozovoga. Osvetn. 2, 22. Uz hrastovo i lozovo grańe. 6, 70.

LOZOVA, *f. ime mjestu u Srbiji u okrugu kragujevačkome.* Livada u Lozovi. Sr. nov. 1864. 42.

LÒZOVAC, lòzôvca, *m. lozov prut. — U Stulićevu rječniku:* ‚sarmentum, palmes'.

LÒZOVAČA, *f. lozova rakija. — U naše vrijeme.* I rakije lozovače prve bokare. Nar. pjes. herc. vuk. 339. Po oke jake lozovače. V. Vrčević, niz. 327. Lozovača, vidi ‚dropuļa'. A. Ostojić.

LÒZOVAN, lòzôvna, *adj. vidi* lozov *i* 1. lozan. — *Samo u Stulićevu rječniku:* ‚pampineus'.

LÒZOVAST, *adj. u Stulićevu rječniku:* ‚pampinosus'. — *nije dosta pouzdano.*

LOZOVAV, *adj. u Stulićevu rječniku uz* lozovast. — *nije dosta pouzdano.*

LOZOVI, *m. pl. ime mjestu u Srbiji u okrugu kragujevačkome.* Niva na Lozovima. Sr. nov. 1875. 123.

LOZOVIČKI, *adj. koji pripada Lozoviku.* Lozovička *(opština).* K. Jovanović 107. 150. — Brdo Lozovičko, *ime mjestu u okrugu jagodinskome.* Vinograd u Brdu Lozovičkom. Sr. nov. 1875. 373.

LOZOVIĆ, *m. prezime. — U naše vrijeme.* Rade Lozović. Rat. 98.

LOZOVIK, *m. mjesno ime u Srbiji. a) mjesto u okrugu biogradskome.* Livada u Lozoviku. Sr. nov. 1875. 471. *b) selo u okrugu jagodinskome.* K. Jovanović 107. — *c) selo u okrugu smederevskome.* K. Jovanović 150.

LÒZOVINA, *f. ńešto što pripada lozi. — U naše vrijeme.*

a. *lozovo lišće. — Između rječnika u Belinu* (‚pampano, fronda di vite' ‚pampinus' 537[b]) *i u Stulićevu* (‚pampinus, folia vitium'). Lòzovina,

lišće od loze. na Braču. A. Ostojić. *i u Dubrovniku.* P. Budmani.

b. *(lozovo) vino. — Između rječnika u Vukovu:* vide vino *s dodatkom da je stajaća riječ i s primjerom iz narodne pjesme:* Pa sjedoše piti lozovinu. Pa počeše piti lozovinu. Nar. pjes. juk. 132. Mujo tuče slatku lozovinu. 511. Barjaktaru punu čašu daje, punu čašu lozovine vina. Nar. pjes. hörm. 1, 430. Ti prodaj i lozovinu pivo. 2, 132. Piti krvcu kô i lozovinu. Osvetn. 2, 105.

c. lozòvina, *divlja loza. — U naše vrijeme u Istri.* Lozovîna ‚vitis vinifera inculta'. D. Nemanić, čak. kroat. stud. 1ftsg. 59.

d. Lozovina, *ime mjestu u Srbiji u okrugu kragujevačkome.* Ńiva u Lozovini. Sr. nov. 1869. 104.

LOZOVINAST, *adj. u Stulićevu rječniku:* lozovinast, etc., v. lozovast, etc. — *nije dosta pouzdano.*

LOZOVKA, *f. ime mjestu u Srbiji u okrugu aleksinačkome.* Ńiva u Lozovki. Sr. nov. 1875. 764.

LOZOVO, *n. ime mjestu u Srbiji u okrugu smederevskome.* Vinograd u Lozovu. Sr. nov. 1874. 381.

LÒZÛN, lozúna, *m. divlja loza. — Postaje od* loza *nastavkom* un *(tal.* -one, *nastavkom za augmentativ). — U naše vrijeme u Istri.* Lozûn ‚vitis silvestris', gen. lozūnā. D. Nemanić, čak. kroat. stud. 47.

LOZÙNIKA, *f. divlja loza. — Postaje od* lozun. *— U naše vrijeme na Krku i u Istri.* Lozuńika, divlja loza i divle grožđe. Dubašnica na Krku. I. Milčetić. Lozunika (na Krku), v. Lozica. B. Šulek, im. 206. Lozunika ‚uva silvestris'. D. Nemanić, čak. kroat. stud. 1ftsg. 59.

LOŽ, *m. u Stulićevu rječniku:* ‚concùbitus' *s dodatkom da je uzeto iz brevijara. — nije dosta pouzdano.*

1. LÓŽA, *f. mjesto gdje se leži. — Postalo je od praslavenskoga* lože *(vidi). — Od* xv *vijeka, a između rječnika u Vrančićevu* (‚grabatus'), *u Belinu* (‚giacitojo, cioè luogo dove si giace' ‚cubile' 343b), *u Stulićevu* (v. ložnica *iz Belina).*

a. *gdje leži ččlade: može značiti što i* posteļa, *a može se shvatiti i u širemu smislu.* Gdi te *(blaženu divicu)* Bog posadi, toti ti priside, toti se usadi, u vičńem počtenju, u svitliji lože ner u govorenju izreći se može. M. Marulić 213. On hrope na loži. I. T. Mrnavić, osm. 33. Kad se iz jutra izvuku iz posteļe, ona, pop i deca, svako ostavi svoju ložu kako je ležalo. M. Đ. Milićević, zim. več. 249. A nevjeste iznose kolijevke, gostim vaļa nastrijeti lože. Osvetn. 1, 19. — *U osobitome značeńu: ženidbena posteļa.* Častno sadruženje va vsêh i loža neporočna. Š. Budinić, sum. 108b. paul. hebr. 13, 4.

b. *mjesto gdje leži divlja životińa. — Između rječnika u Vukovu:* ‚das lager (z. b. des hasen)' ‚cubile' [cf. legalo, ležaj]: ubio zeca na loži. Tada zvijer ulazi u jamu i ostaje na svojoj loži. Đ. Daničić, jov. 37, 8. Lavovi riču za plijenom i traže od Boga hrane sebi. Sunce grane, i oni se sakrivaju i liježu u lože svoje. psal. 104, 21 —22. Kako opustje *(grad)!* posta loža zvijerju. sofon. 2, 15. I ńega će carska srģba speti, pa će iskati gujinu ložu. Osvetn. 3, 77. — *Amo pripada i ovo:* Ptice proletahu po gori, tražeći noćne lože. M. P. Šapčanin 1, 121.

c. *pokrivač na posteļu. — Samo u Vrančićevu rječniku:* ‚culcitra'; loža, guba, biļ ‚lodix'.

d. *kao i lat.* torus, *preneseno (u botanici) na onaj dio cvijeta na kojemu stoje muški i ženski organi. — U pisaca našega vremena.* Loža na kojoj delovi cveta počivaju. J. Pančić, bot. 49.

e. *vidi u Vukovu rječniku:* [vide] pometina u životińe (a u žene zove se ‚posteļica'). — *isporedi stslov.* lože ‚uterus', *i češ.* lože *i* lůže ‚secundinae, placenta'.

2. LÒŽA, *f. tal.* loggia, *uprav trijem, pa i ńeke kuće u kojima se skupļaju čeļad za posao ili za zabavu. — Od* xv *vijeka po primorju.* Vrt (ki je b)il pri ńih ložah. Mon. croat. 78. (1451). Ne išći ondi toj gdi žeru ter piju, ni u loži u koj taščine ter se pru. M. Marulić 159. Kih iskusih s ńimi steći u ložah na markati. 252. Pod ložu komunsku. Mon. croat. 289. (1588). Vidiš puke gdi omiču prij' u ložu gdi se zgone, neg u crkvu. J. Kavańin 172b. U kaptolskoj crkvi bližńoj kući na tu svrhu opredijeļenoj, ‚loža' zvanoj *(u Seńu).* Ark. 2, 83. Vrbanski mladići pod ložun sijahu. (u Istri). Naša sloga. god. 15, 19. Lòža ‚porticus'. D. Nemanić, čak. kroat. stud. 1ftg. 23. — *Metaforički:* nebeska loža, *nebo.* S nebeske ti lože otajstva sva vidiš. M. Marulić 85. Ki si nas pogledal sa nebeske lože. 257.

LOŽAC, Lošca, *m. ime dvjema selima u Hrvatskoj u županiji modruško-riječkoj:* Ložac dońi *i* gorńi. Razdijeļ. 44. 45.

LOŽAŃ, Ložńa, *m. ime selu u Bosni u okrugu travničkome.* Statist. bosn. 75.

LOŽĐE, *n. vidi* lozje. — *U Dubrovniku i okolini* (lòžđe). Palio bi mu ńive i zgrade a i baštine s ložđem sjeko. J. Palmotić 109. Zapaliti tuđu maslinatu ili ložđe isto je kao i čovjeka ubiti. V. Bogišić, zborn. 627.

LOŽE, *n. vidi* 1. loža. — *Riječ je praslavenska, isporedi stslov.* lože, *češ.* lože *i* lůže, *poļ.* łoże. — *Postaje od korijena* leg *glagola* leći, *isporedi i* ložiti. — *Samo u knigama pisanima crkvenijem ili miješanijem jezikom (i u čakavaca* xv *i* xvii *vijeka, vidi* b *i* d), *a između rječnika u Stulićevu* (‚lectus, lectum' *iz brevijara) i u Daničićevu* (‚lectus').

a. *vidi* 1. loža, a. Izmyju na vьsaku noštь lože moje i slьzami mojimi posteļu moju omoču. Danilo 33. Izmiju na vsaku noć lože moje i suzami mojimi posteļu moju omoču. Naručn. 52a. Postavļen da bi na svojem lože. Š. Kožičić 23b. — *isporedi naj zadńi primjer kod* 1. loža, a. Otь začetija jego ne sьvьkupista se vь lože svoje. Domentijana 120.

b. *vidi* 1. loža, b. Gdi *(človjek)* biše tempao i pribivalište trojstva nebeskoga, učini se kakono spelunka i lože od zalih zmija. A. Komulović 30.

c. concubitus. Isperête rizy svoje, i vь tri dьni čisti budete otь ložь vašihь *(isporedi:* I Mojsije . . . osvešta narod, i opraše haļine svoje. I reče narodu: „Budite gotovi za treći dan, i ne liježite sa ženama". Đ. Daničić, 2mojs. 9, 14 —15). Domentijana 321.

d. *ovdje je nejasno značeńe (šuma, lug?).* Kapitul za loža i za sini. — Da ne mozi nijedan človik sići lesa suha ni sirova v ložih ni v sinah. Stat. krč. ark. 2, 295. (1443).

LÒŽÊŃE, *n. djelo kojijem se loži. — Stariji je oblik* loženje. — *Između rječnika u Vukovu.* Biti pri roti u loženju porotnikov. Mon. croat. 194. (1510).

LÒŽICA, *f. vidi* 1. lažica, *gdje je kazano da nije dobra riječ. ako je i narod govori, vaļa da*

*

je čuo od kaluđera i popova, pa je pomislio na postańe od za-ložiti se. *po tumačeńu Daničićevu* (osnov. 322) *postalo bi od* ožica *čemu se dodalo* l, *ali se ne zna zašto bi se dodalo. kao da je Daničić mislio da se* lažica *i* ožica *pomiješalo. — Između rječnika u Vukovu:* vide ožica, *ali vidi naj zadńi primjer kod* 1. lažica. U panice srebrne ložice. *(Nar. pjes. iz okruga pirotskoga).* M. Đ. Milićević, kra. srb. 255.

LÒŽIČICA, *f. dem.* ložica. — *Radi* -o- *vidi* 1. lažica *i* ložica. — *U Vukovu rječniku:* vide lažičica.

LÒŽIČNÎK, *m. (boļe* làžičnîk, *vidi* 1. lažica *i* ložica), *sud gdje se spremaju lažice. — U naše vrijeme u Srbiji u okrugu niškome.* O duvaru visi ‚solenica' (slanica), pa daļe ‚ložičnik' (kašičara). M. Đ. Milićević, kra. srb. 128.

1. LÒŽINA, *f.* pometina u životińe, kao što je u žena posteļica. Ž. Radońić. — *vidi* 1. loža, d.

2. LOŽINA, *f.* vrst vinove loze crna grožđa (u Dalmaciji, Danilo). B. Šulek, im. 206.

LÒŽIONICA, *f. mjesto gdje se loži (što treba za vatru). — U pisaca našega vremena u osobitome značeńu (kod žeļeznice).* Svaki parni kotao ima svoju ložionicu. Zbornik zak. 1866. 145.

LOŽÎŠTE, *n. mjesto gdje se leži (i prebiva). — Čakavski* ložišće. — *Od* xv *vijeka (vidi* a, *b) aa)).*

a. *mjesto gdje prebiva čeļade ili što se misli kao čeļade. — Između rječnika u Mikaļinu* (ložište, stan, kuća ‚domus, domicilium, aedes, habitaculum, habitatio, mansio, tectum') *i u Belinu* (‚stanza, luogo d'habitare' ‚domicilium' 706b).

aa) uopće (metaforički). Čudo je još veće gledati gdi Ļubav krili uztrepeće na ńeje prsi stav, koliko da išće, da svitu pokaže da joj je ložišće ondeka naj draže. H. Lucić 208—209. Pripravit u utrobi tvojoj ugodno ložište Gospodinu. A. Gučetić, roz. mar. 122. O slatko ložište trojstva nebeskoga. 172.

bb) u osobitijem značeńima.

aaa) šator. Baruni odparši vrata od ložišća (‚et induxerunt illam servi ejus in tabernaculum'. judith. 12, 4). M. Marulić 45.

bbb) soba. — U Stulićevu rječniku: ložišće *i* ložište ‚cubiculum'.

b. *gdje leže i prebivaju zvijeri, vidi* 1. loža, b. Vzide lav od ložišća svojega. Korizm. 99a. Kune i lisice sebi same ložišta pripravę. M. Držić 421. *(Košuta)* ostavļa svê ložište. Ģ. Palmotić 3, 184a.

c. *posteļa.* U jednoj hiži na malo vrijednomu ložištu od slame. B. Kašić, fran. 198. Veselet se na ložišćih svojih. M. Alberti 35. psal. 49, 5. Ne samo se on *(štamparskom griješkom* nu) ovako tresaše, nu i ložište i stan u komu se nahodjaše. Đ. Bašić 114.

d. *kao mjesno ime.* Ložišće, *selo na ostrvu Braču u Dalmaciji u kotaru spļetskome.* Repert. dalm. 1872. 31.

LOŽIŠTVO, *n. u Stulićevu rječniku uz* ložište. — *posve nepouzdano.*

LÒŽITI, lòžîm, *impf. kauzalni glagol prema* leći: *činiti da što legne; dakle: stavļati, postavļati; ali se obično shvaća kao imperfektivni glagol prema* složiti, *i još češće prema* naložiti. — *Akc. se mijeńa u praes.* 1 *i* 2 *pl.:* ložímo, ložíte, *u aor.* 2 *i* 3 *sing.* lòžî, *u part. praet. pass.* lòžen. — *Postaje od korijena* leg *u* leći *tijem što se* -e- *mijeńa na* o. — *Riječ je praslavenska, ali se u ostalijem slavenskijem jezicima naj češće upotrebļava složena s prijedlozima (ili sa* se *refleksivno u značeńu: lijegati), isporedi stslov.* ložiti *(u* F. Miklošić, lex. palaeoslov.2 *ima samo jedan primjer) i* ložiti sę, *rus.* -ложить *i* ложиться, *češ.* ložiti *(rijetko) i* ložiti se, *poļ.* -łożyć (łożyć *samo u prenesenome smislu: trošiti).*

1. *aktivno.*

a. *u naj širemu smislu, stavļati, postavļati.* Pogledaj mjerila, govori ti Euzebije Emisen; mjerila su križ: o jednoj ruci visi tvoja duša, a na drugu viđi što stavļa sin Božji . . . Ložio je Božiji sin na jednu stranu, ali druga nije se nego slabo kretala, slabo uzdizala. A. Kalić 7—8. Al' ti imaš srdca dva, a ja nemam nijednoga; znami ga ti s prsa svoja ter ga loži u prsa moja. Nar. pjes. istr. 2, 48.

b. *kao imperfektivni glagol prema* složiti, *vidi* slagati *i* naslagati. — *Između rječnika u Vrančićevu* (‚struere'). Al' ti blago sve ne lòži. M. Marulić 313. Uzmete vi kola, pak ji tovarite, kolesa mučo; ložite na ńi snop iza snopa, kolesa muče. F. Lastrić, ned. 76.

c. *kao imperfektivni glagol prema* naložiti *u osobitome značeńu: metati drva (ili drugo što gori) prije ili poslije nego se zapali vatra; može biti objekat i* ogań *ili* vatra, *te onda ili ostaje isto značeńe, ili je: zapaļivati. — Ovo je naj običnije značeńe. — Između rječnika u Belinu* (‚accender il fuoco' ‚ignem accendere' 13a), *u Stulićevu* (‚submittere ligna igni; accumulare'), *u Voltiģijinu* (‚accendere, allumare, far fuoco' ‚anzünden'); *u Vukovu:* ‚legen (z. b. holz aufs feuer)' ‚pono': vatru ili drva na vatru.

α) objekat je što se meće ili nalaže, da gori. Kaž' mi, ptica ono ka je, ka svoj smrti loži drva, i iz ogńa opet živa ustaje perje i krila stječuć prva. I. Gundulić 140. Živa će te na vatru ložiti. Nar. pjes. vuk 4, 105. U mene je zadosta ģebane: da ložimo tri mjeseca dana, da ložimo, vojsku bi grijali. 4, 243. Il' bi mene na ogań ložio? Nar. pjes. juk. 58. I kršćani lože badńake. Vuk, rječn. *kod* badńak. Kad se posuše grane, polomiće se; žene će dolaziti i ložiti ih na ogań. Đ. Daničić, isai. 27, 11. Zar i Latini lože badńake? S. Ļubiša, prip. 131. — *Metaforički.* „Ja vas krstim vodom, a Isus će vas krstiti vodom i ogńem duha svetoga" oće reći: perući vas vodom, užeći ćete se iznutra ovim ogńem, koji odgoni tamnosti svojom svitlostju, sažiže nečisti svojom itrostju i gori brez svoga udunutja; samo loži na ńega tvoja dobra dila. I. Ančić, vrat. 161. Srdan svoju holost loži, nenavidost k ńoj priloži, pak vitrove nagle ćudi digne, vatru da uzbudi. V. Došen 199b.

β) objekat je ogań, vatra *itd., te može značiti što i kod α), ili: zapaļivati.* Pastijeri ogań lože. P. Kanavelić, iv. 414. Evo gdje ogań ložaše rukam svojijem. B. Zuzeri 340. Loži smolom vatre. A. Kanižlić, rož. 94. Zašto vatre ne ložite, pa se kod ńe ne pružite? V. Došen 209b. Osobito kad uludo lože žene vatru . . . J. S. Reļković 410. Svekar vatru ložio. Nar. pjes. vuk. 1, 520. Lože ńemu vatru na prsima. 3, 359. Već ja veļu: „Vatru loži". Nar. pjes. petr. 1, 66. Vatre ne ložite. Đ. Daničić, 2mojs. 35, 3. Svi koji ložite ogań. isai. 50, 11. Čim kućani oko posla rade, vatru lože . . . Osvetn. 1, 21. Boļe, ļudi! eto kapetana, vatru lož'te, vodu nanašajte. 4, 23. — *U osobitome smislu.* Kako dođe, vatru ložit pođe iz golemih baļemez-topova. Nar. pjes. petr. 3, 620. — *Metaforički.* Ti, djevice, koja si . . . ložila u meni žeravu žestoku i taj plam ļuveni . . . M. Vetranić 1, 403. Ki si plamen, o djevice, od ļubavi ti ložila. 1, 410. K tomu se, moj Bože, ćuti trud pakļeni gdi ogńeni plam

lože u vodi studeni, s vodami jednaga gdi se taj plam goji, od mila do draga prijazan ter dvoji, i ļubav razluči, ter vajmeh! jadovan pravedan sad múčî, a kriv je darovan. 1, 467. Neprijateļa da podložiš, htij mu prostit, jer vrh glave živi ogań ńemu ložiš. J. Kavańin 342[b]. Spod prijedstoļa previčńega plam umorni teče i ruje, ruka Božja loži ńega, a pravda ga propuhuje. 398[a]. To nas hotje da vlahom jednači, pa da vatru među se ložimo. Osvetn. 2, 50.

c) nije izrečen objekat. Pod kotlove ložiti. P. Bolić, vinodj. 2, 433. Cijelu noć loži i podjaruje. M. Pavlinović, rad. 23. Svaki vadi ogań iz ńedara, pa na lule lože okovane. Osvetn. 2, 72.

2. *pasivno.* — *U jedinome primjeru prema* 1, c, *b).* Krivo vatra ložena. Nar. pjes. vuk. 1, 520.

3. *sa* se, *pasivno.*

a. *prema* 1, d, *a).* Kao drva kad se lože, veću vatru da uzmnože. V. Došen 174[a] Jer se barem klada loži, vatru da uzmnoži. 219[b]. Sirova cerova glavńa što se po običaju uoči božića loži na vatru. Vuk, rječn. *kod* badńak.

b. *prema* 1, d, *b).* Jer se u vajatima ne loži vatra. Vuk, rječn. *kod* klijet.

c. *bez subjekta, isporedi* 1, c, *c).* Ne može soba da se zagrije (kad se iz početka stane ložiti). Vuk, rječn. *kod* zagrijati.

LOŽJA, *f. vidi* 2. loža. — *U Voltiģijinu rječniku:* ‚palchetto, loggia ‚altane, lustort'. — *nepouzdano.*

LOŽJE, *n. vidi* lože. — *Na dva mjesta* XVI *vijeka, a između rječnika u Stulićevu* (‚lectus, cubile, torus, cubicularis lectus, thalamus' *s dodatkom da se nalazi u pisca Zlatarića). a) stan, soba.* Koja najimļe hiže ili ložja kamatnikom. Š. Budinić, ispr. 152. — *b) posteļa.* Hud ti glas bi oni došastja ćaćkova, zao t' se glas proni od ložja ńegova (*οἰκτρὰ μὲν νόστοις αὐδᾷ, οἰκτρὰ δ' ἐν κοίταις πατρῴαις*). D. Zlatarić 5[b].

LOŽNICA, *f. mjesto gdje se leži, po tome su dva glavna značeńa: spavaća soba, i posteļa. — isporedi* 1. loža. — *Riječ je praslavenska, isporedi stslov.* ложьница, *rus.* ложница, *češ.* ložnice, *poļ.* łożnice. — *Između rječnika u Mikaļinu* (ložnica, kamara ‚cubiculum'), *u Belinu* (‚camera, cioè stanza da dormire' ‚cubiculum' 161[b]; ‚stanza, cioè camera' ‚cubiculum' 706[b]; ‚giacitojo, cioè luogo dove si giace' ‚cubile' 343[b]), *u Bjelostjenčevu* (v. komora), *u Stulićevu* (‚cubiculum, lectus'), *u Voltiģijinu* (‚soggiorno; dispensa' ‚aufenthalt; speisekammer'); *u Vukovu:* (stajaće) ‚die lagerstätte' ‚cubile' [cf. ležnica, đerdek] *s primjerima iz narodnijeh pjesama:* Ako leži s ļubom u ložnici, eda Bog da ne digao glave! — Kad ja pođem u ložnicu spavati, čini mi se ta ložnica tavnica. *Vuk dakle tumači samo kao mjesto gdje se spava, i po ńemačkome i latinskome prijevodu kao da misli na posteļu a ne na sobu, premda u drugome primjeru meni se čini da je očito značeńe: soba. u primjerima često nije lako razlikovati jedno od drugoga značeńa.*

a. cubiculum, *spavaća soba, i soba uopće.* Mati jego ide vь ložnicu svoju, otvrьze okьnьce svoje. Primj. novak. 399. (XIV *vijek).* Ove dvi tad u toj ložnici ostale s Olofernom, u ńoj ne bihu zaspale. M. Marulić 50. Mimo vrata ńeje ložnice. Zborn. 5[b]. Tvoje su još bile ložnice i stani. M. Vetranić 1, 99. Izide nevêstac iz ložnice ili komore svoje. Š. Budinić, sum. 23[a]. Sam *(Darij)* v ložnicu svoju dojde, večati hotiše, kako ga hoće uhititi. Aleks. jag. star. 3, 269. Carica krasotê obraza jego podivi se i v ložnici jego hrańaše. 300. Úljezi u ložnicu tvoju. B. Kašić, nasl. 37. Biše ona tada u ložnici sama zatvorena. is. 78. Izajdi zaručnik iz posteļe svoje i zaručnica iz ložnice svoje. I. Bandulavić 30[a]. joel. 2, 16. Porodih kod ńe u ložnici. 61[a]. 3reg. 3, 17. Umami ga u svoju ložnicu. I. Ančić, vrat. 33. K ćańku u ložnicu ide. P. Kanavelić, iv. 196. Blagoslov ložnice ali kliti gdi se spi. L. Terzić 240. Kamenja onoga dvora, one ložnice. A. d. Bella, razgov. 84. Ere drže ńegovu priliku u ložnici. 127. Uzamši ga na uzdano za ruku vodi ga po ložnica puni trpezica od igre. 233. U samoći u ložnicah skrušite se. I. Đorđić, salt. 8. U uboških ložnicah. J. Banovac, pred. 25. Kuca na vratih ńegove ložnice. J. Filipović 1, 250[b]. Uniđi u ložnicu tvoju. F. Lastrić, ned. 244. Metnu ga u posteļu blizu ložnice svoje. ned. 292. Stoji kod ńihove ložnice. V. M. Gučetić 200. Zatvoren u svojoj ložnici, lijevaše suze. Đ. Bašić 75. Načini misnik oltar u ložnici kraļevoj. Ant. Kadčić 91. Prihodi misnik k ńoj u ložnicu. 336. U posobnih ložnicah, to je sobah. I. Velikanović, uput. 3, 358. Uljezi u ložnicu tvoju. J. Matović 447. Kad ja pođem u ložnicu spavati, čini mi se ta ložnica tamnica. Nar. pjes. vuk. 1, 236. Kad je bilo večer po večeri i mladence u ložnicu sveli . . . 1, 245. Ode aga s ļubom na čardake, a Ajkuna s majkom u ložnicu, te legoše u meke dušeke. 1, 577. Momčil' ode u svoju ložnicu, pa on leže u meke dušeke. 2, 108. Odniješe ńega u ložnicu, prostriješe tri meka dušeka, u dušeke cara položiše. 2, 131.

b. *posteļa.* Da izide ženik iz ložnice svoje, a nevjesta iz odra svoga. N. Rańina 37[b]. joel. 2, 16. A raskošna svim *(je)* ložnica trava uvehla, suha slama. I. Gundulić 377. Truđahnu ti tvrdi kami bi ložnica. Ġ. Palmotić 1, 125. Kada se svuče naga u ložnicu da počine. 1, 323. U mekoj ložnici noć prileżati. V. Andrijašević, put. 311. U tminah razastrijeh ložnicu moju. 75. Na ložnici ležiš, koja nemir kleti tvoj će biti. A. Vitaļić, ostan. 24. Na mekoj ložnici. S. Margitić, fala. 65. Po ložnici se protezat. J. Kavańin 58[b]. Kô se miče po ložnici bijedan bolnik. 397[a]. Priļubodivac imajući svoga druga, s čim se more ogovorit, ako tuđu ložnicu oskvrńi i viru potare? J. Banovac, razg. 105. Mučeći se po svojoj ložnici od bolesti. pred. 19. Ustani se, ļubovce, od tvoje mekane ložnice. Nar. pjes. mikl. beitr. 1, 19. Postupiše s svojim ložnicam na ramenu proslavjajuć Gospodina. Blago turl. 2, 73. Dozva ga u komoru, gdi ńezina ložnica biše. And. Kačić, kor. 39. Priļubodinstvo jest oskvrńenje ložnice drugoga. A. d. Costa 2, 172. Vesele se u ložnicah svojih. I. Velikanović, uput. 1, 417. Tada ode lepa Jańa sterat ložnicu. Nar. pjes. vuk. 1, 613. Pa on sjede na meku ložnicu. 2, 469. Večeraše i akmaš klańaše, pak i zeman od ložnice dođe. 3, 346. Kad jacija bješe, ložnicu steraše. Nar. pjes. petr. 1, 293. Leže Jovan u ložnicu meku. Nar. pjes. marjan. 144. Steri meni mekanu ložnicu. M. Pavlinović.

c. *vidi* 1. loža, b. Nebeske ptice svudije imaju ložnice. M. Držić 421. Uzide lav iz ložnice svoje. P. Bakšić 204. Moli Boga da je zec na ložnici. (D). Nać zeca na ložnici. (D). Poslov. danič. *(Ptice)* drže svoje ložnice sred litice. I. Đorđić, salt. 350. O ložnice klisurite od pustošnijeh zvijeri i ptica. ben. 202. Zove ju da hitro dojde da se okruni ne samo s planinama veće i s ložnicama lavova i risova. A. Tomiković, gov. 192.

d. *uopće mjesto na kome se leži.* Posred kolijevčice ložnica. F. Lukarević 182. U jasleh napravi ložnicu na sijenu. M. Držić 420. Ova ga gospoja stavi na ložnicu u svojoj posteļi. M. Divković, bes. 599b. Služi suha slama za uzglavje i ložnicu. J. Kavańin 235b. Obra tuj oštru hrid za ložnicu. I. Đorđić, ben. 22. Jel' ti tvrda u zemļi ložnica? Nar. pjes. petr. 1, 322.

e. *kao* prebivalište, stan *(metaforički).* Marija bi dostojna biti ložnica i pribivalište kraļa nebeskoga. M. Divković, nauk. 109a. Ložnicu i misto davati đavlu kod sebe. F. Lastrić, svet. 48a.

f. *kao mjesno ime:* Ložnica, *selo u Srbiji u okrugu kruševačkome.* K. Jovanović 128.

LÒŽNICÊ, *adv. vidi* logom. — *Na jednome mjestu* XVII *vijeka.* Da jesu ovdi dva čoeka ložnice spavajući . . . M. Radnić 260b.

LÒŽNIČAN, lòžnična, *adj. koji pripada ložnici.* — *U Belinu rječniku:* ložnični ‚di camera' ‚cubicularis' 161b, *i u Stulićevu:* ‚cubicularis, cubicularius'.

LÒŽNIČÂR, *m. sluga koji dvori u ložnici, vidi* komornik, b. — *U Belinu rječniku:* ‚cameriere, colui che serve altri alla camera' ‚cubicularius' 162a, *i u Stulićevu:* ‚cubicularius'. — *U službi papinskoj, isporedi* komornik, b, *b).* — *u Belinu rječniku:* ložničar uzdani ‚cameriere segreto' ‚cubicularius intimus' 162a.

LÒŽNIČARICA, *f. vidi* ložničarka. — *U Belinu rječniku:* ‚cameriera, colei che serve altri alla camera' ‚cubicularia' 162a, *i u Stulićevu:* ‚cubicularia'.

LÒŽNIČÂRKA, *f. vidi* sobarica. — *U pisaca našega vremena i u Šulekovu rječniku:* ‚kammerfrau; kammerjungfer; kammermädchen'.

LOŽNIČAST, *adj. u Stulićevu rječniku uz* ložničav. — *nije dosta pouzdano.*

LOŽNIČAV, *adj. u Stulićevu rječniku:* ‚plura cubicula habens'. — *nepouzdano.*

1. LÒŽNIČICA, *f. dem.* ložnica. — *Na jednome mjestu* XVIII *vijeka, a između rječnika u Belinu* (‚camerella, cameretta, camerino' ‚cubiculum parvum' 162a) *gdje se naj prije nahodi, i u Stulićevu* (‚parvum cubiculum'). Koja sebi u sebi istoj skrovitu sagradi ložničicu. P. Knežević, osm. 62.

2. LOŽNIČICA, *f. vidi* ložničarka. — *U Voltićijinu rječniku:* ‚cameriera' ‚kammerdienerinn'. — *nepouzdano.*

LÒŽNIČINA, *f. augm.* ložnica. — *Samo u Stulićevu rječniku:* ‚inelogans cubiculum'.

1. LOŽNIK, *m. vidi* 1. loža, b. — *U naše vrijeme.* Vještice grabe kokoši s ložnika i s lijega. S. Ļubiša, prip. 203. Kao zoc pre što će da skoči u ložnik. S. Ļubiša, prič. 24. Ložnik, gnijezdo zvjerińe. Slovinac. 1884. 95.

2. LOŽNIK, *m. mislim da treba čitati ovako riječ* ложьнькъ *u ovome primjeru:* Unčo i sokь i ложьнькъ ot Koporićь . . . Glasnik. 24, 287. *(oko* 1430). — *Riječ je nejasna; ima je i Miklošić u* lex. palaeoslov.[2] (ложьникъ) *s dva primjera iz bugarskijeh spomenika:* 300 perpirь i 12 mêhovь syrenija i 12 ложникъ. — 10 mêhovь syrenija, 10 syrovь, 10 ложникъ, 10 postavъ guništь. *i Miklošić dodaje da ne zna značeńu* (‚quid sit, non assequimur'). *treba paziti da u ova dva primjera stoji uz* sireńo *i* sir, *a u Glasniku uz* sok.

LÒŽŃÂČ, ložńáča, *m. vidi* loznac. Ložńač, vrsta graška, ital. *(mlet.)* biso. M. Pavlinović.

LOŽŃAK, *m. vidi* loznac. — *U rukopisu* XV *vijeka.* Ložńak (losegnach u mletačkome rukopisu), piselli (Bartulović), Pisum sativum L. B. Šulek, im. 206.

LOŽOVAC, Ložovca, *m. ime selu u Dalmaciji u kotaru šibenskome.* Repert. dalm. 1872. 27.

LÛB, *m. kora na drvetu, vidi* kora, a. — *Akc. se mijeńa u loc. sing.* lúbu. — *Riječ je praslavenska* (lubъ), *isporedi rus.* лубъ, *češ.* lub, *poļ.* łub. — *Miklošić ispoređuje lit.* lobas, lûbas *(nègda kora na drvetu, sad na kńizi),* luba, *drveni tavan u sobi, stprus.* lubbo *(kao lit.* luba), *let.* luba, *duga šindra; stvńem.* louft, *liko; lat.* liber *(od* luber). — *Između rječnika u Stulićevu* (‚cortex, putamen' *s dodatkom da je riječ ruska) i u Vukovu* (1. ‚die rinde der bäume' ‚cortex'. — 2. u čizme oko pete ‚das fersenleder' ‚pars calcei posterior cortice muniri solita').

a. *u pravome značeńu.* Kuće su pokrivene krovinom ili lubom. Vuk, dan. 2, 100.

b. *vidi* kora, b *i* c. — *U Stulićevu rječniku.* — *nepouzdano.*

c. *tvrda i čvrsta koža što se dodaje čizmama na peti.* — *vidi u Vukovu rječniku.*

LÛBA, *f. ötôk na vratu (žlijezda) u djece.* — *U naše vrijeme u Istri i na Rijeci.* Lûba ‚tuber majus pueris in collo nasci solens'. D. Nemanić, čak. kroat. stud. iftg. 19. Lûba ‚glandola'. na Rijeci. F. Pilepić.

LÚBAC, lúpca, *m. uprav dem.* lub, *ali se nalazi samo u osobitijem značeńima.*

a. u krtola *(vidi* krto) ono drvo okruglo što se veže po srijedi i oko ńega se plete. M. Pavlinović.

b. tanak a širok obručić, koji rabi kao kalup kad se sir siri. Kad se u obiteļi iz oskudice škrtari veli se: ‚mjeriti na lubac i dlaku'. na Braču. A. Ostojić.

c. *vidi kod* lubańa, b.

LÛBAŃA, *f. vidi* lubina. — *Od* XVIII *vijeka.*

a. calva, calvaria. — *I'o sjeverozapadnijem krajevima, u između rječnika u Bjelostjenčevu* (‚cranium, calva, calvaria, os capitis humani') *i u Voltićijinu* (‚cranio, calvaria' ‚schädel'). Ne nađoše od ńe ništa do lubańu i stopala i šake. Đ. Daničić, 2car. 9, 35.

b. *vidi* lubina, a. Lubańa, praznina ļudskoga tijela, kojoj su krsti kao lubac. M. Pavlinović.

LÙBARA, *f. postaje od* lub.

a. kuća pokrivena lubom od jela. u užičkom okrugu. S. I. Pelivanović.

b. vidi opseg. — u Lici. F. Hefele.

LÙBÂRDA, *f. veliko šupļe gvozdeno tane s jednom omańom rupom, što se napuni prahom i komadima olova ili čega drugoga, pa se baca naj češće iz prangija (možara, mužara) i zapali se kroz rupu, te se raspraska. — isporedi* lumbarda *i* kumbara. — *Akc. se mijeńa u gen. pl.* lûbarâdâ. — *Od tal.* bombarda, *(franc.* bombarde *i otale ńem.* bombarde), *vrsta topa.* 1. *stoji kao da se mislilo na Lombarde.* — *Od* XVII *ili* XVIII *vijeka (vidi* b), *u između rječnika u Vukovu:* 1. ‚die bombe' ‚globus ferreus, bomba'. cf. kumbara. — 2. (u Crnoj Gori) vide top.

a. *u značeńu sprijeda kazanome.* I povezo topo balomozo i kumbaro čim gradove prima i lubardo čim gradove pali. Nar. pjes. vuk. 4, 219. Ispod neba lijoću lubardo. 4, 251. S jedne strane topovima tuku, s druge strane bojnim lubardama. 4. 256.

b. *kao* top *uopće.* Da zna tvoje gospostvo kako ni dođe paša vo*(j)*skomo i silo*(m)* velikome

i lubardome pode *(sic)* kućome. Starine. 10, 23. (XVII *ili* XVIII *vijek).* Lubarde na bojih strašne su gledati, ali su prazne, zaludu je straha od ńi. S. Margitić, fala. 239. Upali devet lubarada. Nar. pjes. krasić. 1, 70. Na ń pucaju puške i lubarde. Nar. pjes. vuk. 4, 9. Te pripali bojnicu lubardu, a kad puče bojnica lubarda, čini ti se, zemļa se potrese. 2, 458. Al' pucaju na moru lubarde. Pjev. crn. 9b. Puče bumba, a puče lubarda. Ogled. sr. 426. Triput puče trista lubarada. Nar. pjes. srem. 140. Nesrećnoga lubarda bije. (U Kotoru). Nar. posl. vuk. 209. Glunte sjaju, a zjaju lubarde. Osvetn. 2, 111. Mili Bože! kamen ostat neće, ako bojne zariču lubarde. 2, 120. Zatutńaše zloglasne lubarde. 3, 135.

c. Lubarda, *kao mjesno ime: selo u Bosni u okrugu bihaćkome.* Statist. bosn. 52.

d. Lubarda, *m. prezime ili muški nadimak.* Ako Lubarda štima da mu oće Stipan sfaliti... Neka Lubarda ide kako god mu drago . . . Starine. 12, 22. *(oko* 1696—1703).

LUBÀRDÂŃE, *n. djelo kojijem se lubarda. — U Ivekovićevu rječniku.*

LUBÀRDATI, lubàrdâm, *impf. pucati iz puškа, vidi* lubarda *od čega postaje. — Akc. se mijeńa u praes.* 1 *i* 2 *pl.* lubardámo, lubardáte *i u aor.* 2 *i* 3 *sing.* lŭbardâ. — *U naše vrijeme.* Pjevajući i lubardajući. Nar. prip. vuk. 130. Pjevasmo i puškama lubardasmo. V. Vrčević, niz. 40.

LUBÀRDENIK, *m.* brijeg između Poļane i Mazina na cestetini što ide iz Dobrosela u Mazin. „Gđe si sjekao drva?" „Odmah kod Lubardenika". Gdjeko kaže i ‚Lumbardenik'. u Dobroselu. M. Medić.

LUBARDIĆI, *m. pl. mjesno ime.*

a. *zaselak u Bosni u okrugu sarajevskome.* Statist. bosn. 19.

b. *mjesto u Srbiji u okrugu užičkome.* Zabran u Lubardiće. Sr. nov. 1864. 160.

LUBARSKA, *f. ime selu u Hrvatskoj u županiji modruško-riječkoj.* Razdiļ. 56.

LUBELIN, *m. ime mjestu u Srbiji u okrugu vaļevskome.* Ńiva na Lubelinu. Sr. nov. 1871. 760.

LUBEN, *m. vidi* lubin. — *U Mikaļinu rječniku:* luben, vuk, riba ‚lupus' *i kod* smudut, *i u Bjelostjenčevu:* luben, morska riba, vuk iz Tevera reke ‚lupus, spigola, catillo'.

LUBENA, *f. ime selu u Hrvatskoj u županiji bjelovarsko-križevačkoj.* Razdiļ. 106.

LUBENČE, lubenčeta, *n.* Poterium sanguisorba L., dińica, oskorušica. u niškome okrugu. S. I. Pelivanović. javor. 1881. 124. — *isporedi* lubenica.

LŬBÊNDA, *f. u narodnijem zagonetkama. — isporedi* lubenica. Turih trakove u more, a trakovi makove, a makovi trubende, a trubende lŭbênde. (misli se bundevino seme, kad se posije, nikne, ucvati i rodi). Nar. zag. novak. 205. Turih trakove u more, a trakovi makove, a makovi trompete lubende. *odyonetļaj:* tikva. 222.

LUBÈNICA, *f.* Citrullus vulgaris Schrad., *plod (i biļka) sličan bundevi, ali vrlo tečan. — isporedi i* diња, b. — *Postaje od* lub *(vidi i* lubina). — *Od* XVII *vijeka, a između rječnika u Mikaļinu* (lubenica, diња vodeńača ‚anguria, cucumis, cucumer', *i kod* diња) *gdje se naj prije nahodi, u Bjelostjenčevu* (lubenica, diња vodeńača ‚anguria'. v. grčka), *u Stulićevu* (v. ļubenica *iz Bjelostjenčeva), u Voltiģijinu* (‚anguria' ‚gurke'), *u Vukovu* (‚die wassermelone' ‚anguria [Citrullus vulgaris L.]' ‚oder' Cucurbita citrullus Linn.' [cf. diња, karpuza]). Želeći bijele lukove i klice i lubenice od Edipta. M. Radnić 307b. Nemoj jisti ništa zelena a navlastito šipka, lubenice. J. Vladmirović 37. Blagujući lubenice. And. Kačić, kor. 84. Lubenice, krastavce i diње sijat vaļa. J. S. Reļković 181. Kô jeseńu lubenicu. Nar. pjes. vuk. 1, 330. Zelene l' se lugovi posavski? kukaju li siње kukavice? . . . siju li već Turci lubenice? 3, 373. Kad posade Turci lubenice. Pjev. crn. 261b. Poturice siju l' lubenice? Nar. pjes. juk. 576. Jeli zrela lubenica? (Reče se u šali udarivši koga zvrčkom u glavu). Nar. posl. vuk. 113. Pod jednim pazuhom ne mogu se dvije lubenice nositi. 251. Te ubere jednu lubenicu (inače ‚diњu'). Nar. prip. vrč. 196. Neko veli: „Nije tikva prazna", ńeko veli: „Lubenica nije". Osvetn. 3, 14. A čim Savom škripnu vodenice i posiju šokci lubenice. 4, 37. Ovde, onde, vide se glave, nabijene na koļe kao lubenice ili bundeve. M. Đ. Milićević, pomenik. 1, VI. Još se priča da ga je kapetan Simić, jednom u ļutini, kao svog mlađeg, udario lubenicom po glavi. 5, 641. Lubenica, češ. lubenka (Sicyos), melone (Kuzmić), 1. Cucumis melo L. (Visiani) *(ovo značeńe nije pouzdano);* 2. Cucumis citrullus L. (u Slavoniji). B. Šulek, im. 206. — *S pridjevom* zečja *znači drugu biļku.* Lubenica zečja, Aristolochia clematitis L. (Srpski arkiv za celok. lekarstvo). B. Šulek, im. 206. — *U jednome primjeru* XVIII *vijeka znači što i* lubina, b. Plodna časti lubenica Irinea, ostan svita. J. Kavańin 332b.

LUBENICE, *f. pl. ime selu na Cresu.* Schem. veglen. 1876. 18.

LUBÈNIČAN, lubènična, *adj. koji pripada lubenici ili lubenicama. — Od* XVIII *vijeka, a između rječnika u Vukovu:* lubenični, n. p. kora ‚der wassermelone' ‚anguriae' *s primjerom (vidi daļe):* Podmetnuti kome lubeničnu koru pod nogu, t. j. prevariti ga. Kada se sime lubenično izmińuje... J. S. Reļković 181. Podmetnuo mu lubeničnu koru pod nogu (te pao, t. j. prevario ga, navratio ga na zlo). Nar. posl. vuk. 251. Sjeme (lubenično ili od krastavaca). Vuk, rječn. *kod* klilo.

LUBÈNIČÂR, *m. čovjek: a) što goji ili prodaje lubenice; b) što rado jede lubenice. — Od* XVII *vijeka, a između rječnika u Vukovu* (1. ‚der wassermelonengärtner und -händler' ‚qui angurias serit aut vendit'. — 2. ‚der dergleichen gern isst' ‚amans anguriarum'). Tko ulize u jednu kolibu pastirsku, aliti stan lubeničara . . . M. Radnić 493b.

LUBENIČARKA, *f.* osredńa vavoļasta, crļenkasta kruška (Veselić). B. Šulek, im. 206.

LUBÈNIČICA, *f. dem.* lubenica. — *U Vukovu rječniku. — Ovako se zove i ńeka druga biļka, ne znam koja, može biti ista što* jagodica, a, *c).* Pospu paprikom i travom jagodicom (lubeničicom). M. Đ. Milićević, ,živ. srb.2 264. Lubeničica, nekakva trava (Milićević). B. Šulek, im. 206.

LUBÈNIČIŠTE, *n. mjesto gdje su prije bile sađene lubenice. — U Vukovu rječniku:* ‚ein ehemaliger garten zu wassermelonen' ‚hortus olim anguriis consitus'.

LUBÈNIČŃÂK, *m. ńeka biļka,* Hibiscus trionum L. J. Pančić, flora okol. beogr. 106.

LUBENIK, *m. mjesno ime.*

a. *voda u Hrvatskoj.* — *U latinskome spomeniku* XIII *vijeka.* ‚Ad caput rivi nomine Lubenik'. Mon. ep. zagr. tkalč. 1, 19. (1209).

b. *mjesto u Srbiji u okrugu vaļevskome.* Niva u Lubeniku. Sr. nov. 1873. 827.

LUBÈNÎN, Lubenina, *m. ime mjestu u Srbiji u okrugu vaļevskome.* M. Đ. Milićević, srb. 403. Livada u Lubeninu. Sr. nov. 1861. 408.

LUBETINA, *m.* čovjek velike glave. u Krajini. D. Trsteńak.

LÙBÎN, lubina, *m. vidi* smudut. — *Riječ je romanska; ne znam ima li je u kojemu talijanskome dijalektu, ali ima u portugalskome jeziku.* — *Od* XVIII *vijeka u sjevernoj Dalmaciji, a između rječnika u Belinu* (‚spigola, pesce' ‚lupus' 699b) *gdje se naj prije nahodi, i u Stulićevu* (lubin, riba ‚lupus' *iz Belina).* Lubini baraju. M. Pavlinović, razl. spisi. 259. Lubin (u Spļetu) ‚il branzino'. L. Zore, rib. ark. 10, 339. Lubin, m. Labrax lupus Cuv. na Braču. A. Ostojić.

1. LÙBINA, *f. uprav ńešto supļe što stoji u čemu kao u kori, ali se nalazi samo u osobitijem značeńima.* — *Akc. se mijeńa u gen. pl.* lûbînâ. — *Postaje od osnove* lub *(vidi* lub); *Miklošić misli da je od korijena* lъb *i da ovaj nije isto što* lub. *meni se čini da su* lъb *i* lub *isti korijen s promjenom vokala, jer se to dosta slaže i sa značeńima. to se može kazati i za druge riječi od osnove* lub, *kao* lubańa, lubenica *itd.* — *U naše vrijeme.*

a. *ļudski ili životiński trup, trupina (prsi i trbuh).* — *Između rječnika u Vukovu:* (als augm. v. lub) na tijelu ļudskome ili kakve životińe ono gdje su crijeva i ģigerice ‚der rumpf' ‚truncus' *s primjerom:* „Udario ga batinom uz lubinu", t. j. po leđima ili po rebrima ili po trbuhu. U pečena bravčeta cijela lubina zove se ‚bošarija'. Pogledaj mi na lubinu, pa siguravaj užinu. Nar. posl. vuk. 250. Grudni koš od oderane ovce bez glave i stražńega trupa, kad se rasplasti posred grudi i osuši, zove se ‚lubina'. M. Đ. Milićević, knez miloš u prič. 21. Ńeki brati krvoliju svoga, da mu hladan kuļen u lubinu svali. Osvetn. 3, 107.

b. calva, calvaria, *mrtva ļudska (a i životińska) glava kad od ńe ostaje sama kost, vidi* lubańa, a. — *Čuo sam ovo značeńe u dubrovačkoj okolini; ima i Miklošić u* etymolog. wörterb. 177 *kod* lъbъ: lubańa, lubina ‚calva' *i dodaje* ‚mar.' *(Marulić), ali nemam zabiļeženo u Marulićevijem primjerima. ovo značeńe potvrđuju i stslov.* lъbъ, lъbina, *rus.* лобъ *(čelo), češ.* leb, *poļ.* łeb.

2. LUBINA, *f. mjesno ime.* — *Na jednome mjestu* XVIII *vijeka, po kojemu bi bilo u Hercegovini.* Niko Altaman . . . ki u Gaškoj, ki u Rudini stao je ńihov gospodičić, ki u Lubini, ki u Vetnici sjaše i pićnoj Dračevici. J. Kavańin 231b. — *nije dosta pouzdano.*

LUBINSKOVA BARA, *f. ime mjestu u Srbiji u okrugu požarevačkome.* Niva u Lubinskovoj Bari. Sr. nov. 1864. 491.

LUBJANA, *f. vidi* Ļubļana, *tal.* Lubiana. — *U Mikaļinu rječniku:* Lubjana, grad ‚Naupontus vel Neupontus'.

LUBLINSKO (poļe?), *n. ime poļu blizu Bakra.* — *U latinskome spomeniku* XVII(?) *vijeka.* ‚Ad campum Lublinszko, cujus Lublinszko pars est Bukarensis'. Ark. 2, 313. (1657?).

LUBĻAN, *m. vidi* lubin. Lubļan, morska riba, brancin. Dan. 1870. 351.

LÙBĻANA, *f. vidi* Ļubļana. — *U Bjelostjenčevu rječniku:* Lubļana, varaš u krańske zemļe ‚Labacum, Naupontus l. Neupontus'.

1. LUBNA, *f. ime mjesno.* — *Prije našega vremena.* Lubьna. S. Novaković, pom. 137.

2. LUBNA, *m. ime muško.* — XIII *vijeka u latinskome spomeniku.* ‚Mancipia cum suis heredibus: Lubna . . .' Mon. ep. zagr. tkalč. 1, 72. (1232).

LUBNI BROD, *m. ime mjesno.* — *Prije našega vremena.* Lubьni Brodь. S. Novaković, pom. 137.

1. LUBNICA, *f. vidi* lubńača. — *U jednoga pisca našega vremena.* Ili zemunice ili lubnice ili talpare. M. Đ. Milićević, zim. več. 11. Kad ga iz ‚Lekinih dvorova' stora u lubnice i dubiroge. pomenik. 5, 654.

2. LUBNICA, *f. mjesno ime u Srbiji.*

a. *selo u okrugu crnoriječkome.* K. Jovanović 165.

b. *selo u okrugu topličkome.* M. Đ. Milićević, kraļ. srb. 392.

LUBNIČKI, *adj. koji pripada Lubnici.* Lubnička *(opština).* K. Jovanović 165.

LUBNI DO, *m. mjesno ime.* — *Prije našega vremena.* Lubьni doļь. S. Novaković, pom. 137.

LÙBŃAČA, *f. vidi u Vukovu rječniku:* kuća ili koliba pokrivena lubom ‚eine mit bast gedeckte hütte' ‚casa libro tecta'. — *I kao mjesno ime u Srbiji u okrugu biogradskome.* Glasnik. 19, 187.

LUBOČICA, *f.* ime potoku u selu Lukavcu. D. Hirc.

LUBOJE, *m. ime muško.* — XVIII *vijeka.* Luboje iz Amzabega. Glasnik. 11, 3, 78. (1706—1707).

LUBOŠTAV, *m. mjesno ime.* — *Prije našega vremena.* Luboštavь (selo). S. Novaković, pom. 137.

LUBOVO, *n. ime selu u Bosni u okrugu travničkome.* Statist. bosn. 67.

LÙBURA, *f. sud načińen od luba.* — *Akc. se mijeńa u gen. pl.* lûbûrâ. — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu:* ‚ein gefäss von baumrinde (z. b. für kirschen, erdbeeren)' ‚vas e cortice'. cf. krbuļa. — Lubura, posuda u koju se grožđe bere i drecka. u Lici. F. Hefele. — *Ne posve u istome značeńu.* Lubura, deblo iznutra prazno s dnom ozdo a sa poklopcem ozgo. A. Kuzmanić. nar. list. 1879. 98. — *U drugome značeńu, vidi* lubańa, a. Lùbura, lubańa. U naše vrijeme u Stonu. „U zemļi su našli luburu od čovjeka". M. Milas. — *I kao prezime u okolini dubrovačkoj.* P. Budmani.

LUBURIĆ, *m. prezime (isporedi* lubura *na kraju).* — *U naše vrijeme.* Schem. herc. 1873. 202. 256. Jovana Luburića. Sr. nov. 1879. 501.

LÙBURINA, *f. uprav augm.* lubura, *ali se nalazi samo u osobitome značeńu, kao ļuska na voću, vidi* 1. kora, c. — *U Belinu rječniku:* ‚guscio o coccia, come di noce, castagna e simili' ‚putamen' 364b, *i u Voltiģijinu:* ‚guscio o coccio come di noce' ‚schale wie von nüssen'.

LUBUTINA, *f. vidi* lub. — *Samo u Stulićevu rječniku:* ‚cortex ligneus'.

LUBVINO, *n. mjesno ime.* — *Prije našega vremena.* Spom. stojan. 185.

1. LUCA, *f. vidi u Daničićevu rječniku:* lutьca, dolazi samo u jednom spomeniku: ‚gospodične Katalene obotci mali i lutca zlata'. M(on. serb). 415. (1442). (Spom. sr.) 2, 121. (1443). vaļa da je

lutka, ali lako može biti da je izostavljeno ‚i' između ‚t' i ‚c' i da ‚u' stoji mjesto ‚ju', te bi moglo biti zmija. *i ja bih pristao na ovo zadńe tumačeńe.*

2. LÚCA, *f. hyp.* Lucija. — *Akc. se mijeńa u voc.* Lûco. — *isporedi* Luce. — *Od* XVII *vijeka.* Jesam kum s Lucom, s materju Mandinom. M. Divković, nauk. 150a. Hižu, muža i ostala za vino bi Luca dala. P. Vitezović, cvit. 130. Dvi kćeri, Luca i Juditka. A. Kanižlić, rož. 22. Luca. S. Novaković, pom. 74.

3. LUCA, *m. prezime.* — *U naše vrijeme.* Radul Luca. Rat. 92.

LUCAN, *m. ime muško, vidi u Daničićevu rječniku:* Lucanь, između vlaha koje je kral Stefan Prvovjenčani dao Žiči jednom bješe ime ‚Lucanь'. M(on. serb). 12. (1222—1228).

LÛCAŃ, lûćńa, *m.* (oko Zagreba) u rezańu vinograda duga reznica uz koju se udari kolac, pa se kao napet ‚luk' privеže za ń. na lucńu, kad rodi, sve su nanizani grozd do grozda, ali kažu da je slabije vino od takvoga grožđa; i loza slabi od lucńa. ‚bogenschnitt'. isporedi kondijer 2. F. Iveković, rječn. — *Od* XVIII *vijeka u Bjelostjenčevu rječniku: (kajkavski)* lucen ‚funetum. arcus vitis l. vitium, vitis compluviata', *i u Jambrešićevu:* luceń ‚arcus'. — *vidi i:* Lucań, ime trsovoj grančici rezanoj na 8—10 očiju. u Prigorju. F. Hefele.

LÚCE, *f. vidi* 2. Luca. — *Akc. se mijeńa u voc.* Lûce. — *Po primorju od* XVIII *vijeka.* Luce, Bare i Orsola. J. Kavańin 327b. Dobro jutro, Luce! Dubrovnik. 1870. 3.

LÙCÊRNA, *f. žižak, vidi* lukijerna, *tal. (u dijalektu)* luzerna. — *Od* XVI *vijeka u sjevernoj Dalmaciji.* Ili se važiže lucerna. Anton Dalm., nov. tešt. 54b. marc. 4, 21. Stin od lucerne. N. Palikuća 7.

LÚCIĆ, *m. prezime (po majci Luci?).* — *Od* XV *vijeka, a između rječnika u Daničićevu:* Lucićь, izabrani vlastelin dubrovački ‚Nikola Lucićь' 1427. M(on. serb). 347. cf. Lučićь. Hanibal Lucić. H. Lucić 183. Mikula Lucić Vodopija. Mon. croat. 250. (1550). Ivan Lucić *(tri puta).* Starine. 11, 78. *(oko* 1567) *(ovdje se može čitati i* Lučić, *jer u istome spomeniku ima* ucini *mj.* učini *a i* Lencovića *mj.* Lenkovića). — *I sad u Župi dubrovačkoj.* Pasko Lúcić. P. Budmani.

LÙCIFER, *m. ime naj višemu anđelu koji se odmetnuo od Boga i postao vragom.* — *isporedi* Lucifer. — *Od lat.* Lucifer, *što je uprav zvijezda danica, i kao grč.* φωσφόρος *prevedeno je u* isai. 14, 12 *s jevrejskoga* ben-šachar *(sin jutra), ali se opet onaj stih navodi u novome zavjetu* (luc. 10, 18) *s izmjenom riječi* φωσφόρος *na* σατανᾶς. — *U starijim izdańima ne može se svagda razaznati, jeli oblik* Lucifer *ili* Lučifer, *a u novijim stoji često prvi mj. drugoga; ovdje su primjeri u kojima mislim da treba čitati* Lucifer. Lucifer oholi. Đ. Baraković, vil. 316. Da se z Luciferom bori *(s. Mihovil).* F. Glavinić, cvit. 323b. Dušu našu za ukrasti, k Luciferu ńu poslati. P. Posilović, nasl. 202b. Svi u paklu s Luciferom pristrašiše se. Azbukv. 1690. 34. Zapovidam Luciferu i svim duhovom i poglavicam paklenim da se ustanu protiva vami. L. Terzić 269. Lucifer se uzraholi Božje slike žeļom milom. J. Kavańin 421b. S Luciferom, s Anćikrstom. 568a. Lucifer hotijući se učiniti Bogu priličan u mogućstvu. J. Banovac, razg. 96. Lucifer kojino jednom biše na nebu visoki svitlonoša, sad je u paklu. pripov. 141. Gori su od Lucifera. B. Pavlović 63. Lucifer sa svojom družbom kako muńa s nebesa spade. F. Lastrić, test. 18b. Lucifera kune, kara, koji ga je zakopao. And. Kačić, razgovor. 17a. I on gredu Luciferu. Nar. prip. mikul. 121.

LÙCIFEROV, *adj. koji pripada Luciferu.* Od Luciferove oholosti. I. Ančić, svit. 56. Nas vadi iz sužaństva Luciferova. J. Banovac, pripov. 126. Prije Adamova i Luciferova griha. F. Lastrić, test. 37a. Jesu idoloklańavci i Luciferovi namisnici. ned. 322. Družbu Luciferovu obuze strah. svet. 34b.

LÙCIFEROVAC, lùciferôvca, *m.* assecla Luciferi, *čovjek što pristaje uz Lucifera.* — *U jednoga pisca* XVIII *vijeka.* Ah luciferovci, toliko ćete do smrti biti oholi? J. Banovac, pred. 98.

LÙCIJ, *m.* Lucius. *ime muško.* Svitlost Kamila, Metela i Lucija. Đ. Baraković, vil. 114. Lucij papa i muč*(enik).* F. Glavinić, cvit. XXII. Prid Lucija sudca rimskoga pripeļan. 130a. U vrime Lucija kraļa ńihovoga. 346a. — *i s nominativom* Lucio *(ili* Lucijo). Lucio Cireneanin. I. Bandulavić 206b. act. ap. 13, 1. Posta cesarom Lucio Aurelio Komodo. F. Glavinić, cvit. 37b. Lucio Rimļanin posta papom. 66a. Lucio kraļ od Ingiltere. 152b. — *Od* XVI *vijeka kao prezime mj.* Lucić *po lat.* Lucius *i tal.* Lucio. Anibal Lucij Francisku Paladiniću pozdravļenje. H. Lucić 225. Anibal Lucij Hvaranin u pohvalu grada Dubrovnika. 261. Anibal Lucij Hvaranin. B. Kašić, rit. XVIII. Prijateļsko žive pero još Lucija Anibala. J. Kavańin 104a. Bješe i Lucij Anibale i Gazarić Marin. 140a. — *i s nom.* Lucio. Čudi, Tavili i Lucio. P. Kanavelić, iv. 505.

LÙCIJA, *f.* Lucia, *ime žensko, tal.* Lucía. — *Od* XVI *vijeka.* Sveta Lucija reče . . . B. Gradić, djev. 49. V nedeļu po blaženoj Luciji. Mon. croat. 279. (1576). U svetoj Luciji *(u crkvi).* A. Gučetić, roz. mar. 65. Život s. Lucije divice i mučenice. F. Glavinić, cvit. 411a. Lucija sestro, to ča ti od mene prosiš. 411b. U zimi po s. Luciji u sridu. 65b. Kako onde *(na nebu)* dođe kraļevati sveta Lucija, Agata? J. Banovac, razg. 135. Ivan je zaručio Luciju, ne može opet zaručit Jelu. 269. Nejmaš ništa, veli joj Lucija. M. A. Reļković, sat. E1b. S*(veta)* Lucijo, moli za ńega. T. Ivanović 110. Lucija. S. Novaković, pam. 74. Na Luciju, milu kćercu tvoju. Nar. pjes. juk. 99. — *I kod mjesnoga imena, vidi* Kostrena.

LUCÌJÂN, Lucijána, *m.* Lucianus, *ime muško.* — *Od* XVII *vijeka.* Biše u diocezi Jerusolimskoj pop Lucijan. F. Glavinić, cvit. 257a. Srbsko i more u se uvali Pompea, Papija, Lucijana. J. Kavańin 303b. Svetijeh Festa, Lucijana. 323b.

LUCIJÁNOVIĆ, *m. prezime (po ocu Lucijanu).* — *U naše vrijeme u Dubrovniku.* P. Budmani.

LÙCIJIN, *adj. koji pripada Luciji, vidi* Lucin.

LÙCIJO, *vidi* Lucij.

LÙCIL *(i* Lùcilo), *m.* Lucillus, *ime muško.* — XVI *(vidi na kraju) i* XVII *vijeka.* Inpolit, Lucil, . . . P. Hektorović(?) 79. Lucil slipi . . . U tamnici najde Lucila *(Lovrinac).* 117. Lucil pokleknuvši . . . 118. Ali ne znaš, o Lucile? 118. O Lucile, ne stoj lino. 126. — U tamnici slip niki imenom Lucilo nahajaše se. F. Glavinić, cvit. 270a. Ja sam grišnik on Lucilo. P. Hektorović(?) 128. — *U komadima (u rukopisu tal.* stracci, *t. j. droњci) komedije ‚Pjerina' M. Držića imaju dva primjera:* Tamo je s Lucilom od prije ugovorio. M. Držić 405. Prid Lucilom. 410. *Dužnost mi je ovdje javiti, da sam ta dva*

mjesta krivo razumio, i u raspravi o ‚Pjerinu' (rad. 148) *shvatio da je u oba primjera Lucilom instrumental ženskoga imena* Lucila *(pisao sam* Lučila, *a i sad ne znam, jeli bolje -c- ili -č-). po tome u cijeloj raspravi treba popraviti* Lucilo *(ili* Lučilo) *mj.* Lučila *i* Lučilin otac.

LÙCILA, *f.* Lucilla, *ime žensko. — Nemam potvrde (vidi* Lucil *na kraju).*

LÙCILO, *vidi* Lucil.

LÚCIN, *adj. koji pripada Lúci (vidi* Luca *i* Luce). Krstim Mandu ćer Ninkovu i Lucinu. M. Divković, nauk. 150a. Sina Ninkova i Lucina... Od Ninkove i Lucine rodbine. 256b. — *U svijem tijem primjerima može biti da stoji* Lucin *mj.* Lúcijin *(koji pripada Luciji).*

LÙCIO, *vidi* Lucij.

LÙCIPER, *m. vidi* Lucifer. — *U rukopisa* XVI *vijeka.* Lucipera i proklete od pakla. Zborn. 95b. Daju provodiča vašega Lucipera. 126b.

LÙCKAST, *adj. vidi u Vukovu rječniku:* vide suludast. — *Postaje od* lud *nastavkom* ьс-ьk-ast *(prva su dva nastavka deminutivna), te* d *ispada ispred* c.

LUCKOVIĆ, *m. prezime.* — XVI *vijeka.* Marin Lucković. Mon. croat. 183. (1501). Martin Lucković. 218. (1526).

LÙCPRDA, *f. ludo žensko čeljade (što ludo sprda). — Postaje od* lud *i* sprdati. — *U Vukovu rječniku:* ‚ein dummes frauenzimmer' ‚mulier stulta'. — *Kao psovka uopće ženskome čeljadetu.* Lucprda, lijena žena, ženturina (u bosanskoj krajini). M Ružičić.

LÙCUFER, *m. vidi* Lucifer. — *U jednome primjeru* XVII *vijeka (može biti* -u- *mj.* i *štamparskom griješkom).* Poholjenje Lucufera djavla paklenoga. M. Divković, nauk. 19b.

1. LÛČ, lûči, *f. vidi* 2. luč. — *Može biti praslavenska riječ (vidi kod* 2. luč); *ali se u nas javlja pouzdano samo od* XVIII *vijeka, a između rječnika u Voltigijinu* (‚lume, fiaccola' ‚licht'). Fedro kardinala ki bi carska luč ne mala. J. Kavanin 142a. Vidiš kulu, vidiš, svijetle luči u noj žare. Osvetn. 1, 64. Lûč ‚lux', gen. lûči. D. Nemanić, čak. kroat. stud. 1ftsg. 65. Luč, ime sesi otesanoj od cerova drva u Posavini i Prigorju. F. Hefele.

2. LÛČ, lúča, *m. naj starije je (indoevropsko) značenje: svjetlost, pa se iz njega još u praslavensko doba razvilo značenje pod* a. — *isporedi* 1. luč *i* luča. — *Akc. kaki je u gen. sing. taki je u ostalijem padežima, osim nom. i acc. sing.* lûč. — *Riječ je praslavenska. isporedi stslov.* lučь, *m. svjetlost,* luča ‚radius', *rus.* лучь ‚radius', лучина ‚taedae schidia', *češ.* louč, louča ‚taeda', *(pol.* łuczywo ‚taeda'). — *Osnova je indoevropska* louq *od korijena* luq, *isporedi snskrt.* ročate, *svijetli, stpers.* rauča, *dan, grč.* λευκός, *bio, lat.* lucere, lux (-ū- *od* ou), *staroir.* luaichtide, *svijetao.*

a. taeda, *drvo (materijal), osobito borovo, što dobro gori s plamenom, jer je puno smole i katrana, te se iscijepano upotrebljava kao svijeća (zubља, bakља). — Između rječnika u Vrančićevu* (‚teda'), *u Mikalinu* (‚taeda, vel teda'), *u Belinu* (‚teda, ovvero la parte del legno più untuoso, con cui si formano fiaccole' ‚taeda pinea' 724ab), *u Bjelostjenčevu* (luč, posvet drevena ‚teda l. taeda'. v. bakља), *u Jambrešićevu* (‚taeda'), *u Stulićevu* (luč, dub ‚teda, specie di pino salvatico' ‚theda'), *u Vukovu* (‚der kienspann' ‚taeda', cf. zubља *s primjerom iz narodne pjesme:* Al' mi voliš lučem svijetliti?), *u Daničićevu* (lučь ‚taeda').

a) samo drvo (materijal) ili nopće ili u cjepanicama. Rođьstvu Hristovu vsaki meropьhь da dovozi po vozu drьvь, i da nosi meropьhь luča rođьstvu Hristovu i prazdniku svetyje bogorodice. Mon. serb. 565. (1322). Srêdьskaa i Rabča da daju lučь. Glasnik. 15, 305. (1348?). Kopitńak i osti, i luča zametaj, s kim će ribe bosti večer vozeć uz kraj. P. Hektorović 5. I za tim do malo brzo se spraviše *(ribari),* vazamši svićalo, luč na ń postaviše. 47. Luč nam je cipati i krpiti mrižu. 48. Poče joj prijetiti oštrijemi mačimi, tešcijemi verigami, bičima tvrdijemi, lučem užeženijem, vrjelijem kotlijema,... B. Kašić, per. 209. Ne bi ni na luču izgorio. (Z). Poslov. danič. Od drveta on pravi ćeliju, od lijepa luča pitomoga, zamaza je prahom i katramom ... pa uždio sa četiri strane. Nar. pjes. vuk. 2, 128. Važgi sveću luča. Nar. pjes. istr. 3, 16. Zubља luča, t. j. cjepčica luča. Vuk, rječn. *kod* zubља. Podebela cjepanica ili vaľak luča. *kod* poljeno. Samson uhvati trista lisica i uze luča. Đ. Daničić, sud. 15, 4. *(Srdašce)* gori kano ugar luča. Osvetn. 3, 5. Lûč, lúča, komadi borova drva koji su puni smole, te dobro gore. U naše vrijeme u Stonu. „Imaš li luča da užežemo ogań?" M. Milas.

b) cjepanica ili zubља načinena od cjepčica. Dogorio je luč do nokata. (D). Poslov. danič. Veštice su me izele: majka mi srce vadila, strina joj lučem svetlila. Nar. pjes. vuk. 1, 162. Kad stanemo, Tale, večerati, ko će tebe lučem svijetliti? 3, 265. Dogoreo već luč do nokata. *(vidi kod* zubља). Nar. posl. vuk. 62. Kao da ga je s lučem tražio. *(vidi kod* svijeća). 129. Došao mu luč do nokata. Pravdonoša. 1852. 12. S lučem đavla tražiti ne treba. Nar. bl. mehm. beg kap. 215. ‚Svećom' ili ‚lučem svijetliti' znači ‚spaljen' biti. Vuk, nar. pjes. 3, 43. Da imamo neprijatelja koji će s lučem tražiti pogrješke u našijem djelima. Vuk, pisma. 71. Držahu u lijevoj ruci lučeve a u desnoj trube. Đ. Daničić, sud. 7, 16. Samson uhvati trista lisica, i uze luča, i svoza po dvije za repove, i metnu po jedan ‚luč' među dva repa, pa zapali ‚lučeve'. 15, 5. Ako ni dođe luč do nokata, a voda do ušiju. S. Ljubiša, prip. 193.

c) samo drvo (stabar), Pinus silvestris L. — *U Stulićevu rječniku, i iz njega ovdje:* Luč, theda (Stulli), Pinus silvestris L. (Visiani). B. Šulek, im. 207.

b. lux, radius *u starome značenju, svjetlost, zrak (zraka). — rijetko. — Između rječnika u Stulićevu* (‚radius, splendor' *s dodatkom da je riječ ruska).*

a) svjetlost. Ona je danici luč dala. G. Držić 347. Lûč ‚lux', gen. lûča. D. Nemanić, čak. kroat. stud. 13.

b) zrak. — isporedi luča. A noć mrkle tmine razagnala, i po nebu potrnula luče. Osvetn. 1, 28. Kad luč granu po cijelu svijetu, da se vojšti za slobodu svetu. 5, 3.

3. LUČ, *m. mjesno ime.*

a. *selo u Ugarskoj.* Sem. prav. 1878. 39. — *Može biti isto što se pominje* XVIII *vijeka.* U Osiku i u Bistri i u Judu i u Luču. A. Tomiković, gov. 195.

b. *scoce u Hercegovini.* — XVII *vijeka.* U Tjentište pak dođoše, otkle iz Luča kroz planinu strmo iduči izidoše na fočansku rijeku Drinu. J. Palmotić 173. (Luč, malo selo. 194).

LÛČA, *f. zrak, zraka. — Riječ je praslavenska, vidi* 2. luč, *ali u naš jezik može biti da je došla iz crkvenoga. — Između rječnika u Stulićevu (uz*

2. luč *s dodatkom da je uzeto iz bukvara), u Vukovu* (vide zrak), *u Daničićevu* (‚radius'). Čeda tvoja jako zvêzdy nebesnyje zlatozarьnami lučami svьtetь se. Domentijan[a] 38. Luče slnьčane. Spom. sr. 1, 161. (1422). Luča svitlosti. Mon. croat. 141. (1490). Luna luče sakri. J. Rajić, boj. 87. A iz neba luča polećela i kroz kube crkvi ulećela, ona pade na svetoga Savu, pod lučom se ćivot otvorio. Nar. pjes. vuk. 3, 74. Tri će luče iz neba panuti. Nar. pjes. petr. 2, 115. Nur, luča, što (se govori da) pada iz neba svecu na grob. Vuk, nar. pjes. (1824) 1, 316. Odozgo ogrejalo sunce i luče svoje spustilo do kruna. dan. 5, 50. Luča će se vazda prizirati na grobnicu vašu osveštenu. P. Petrović, gor. vijen. 41. Sunce granu iza gore, svetom ode luča pusta. B. Radičević (1880) 291. Da ne pada na posvećenog u grobu luča ili nur. M. Đ. Milićević, živ. srb. 2, 7. Uneo luču videla u naj tamnija vremena srpske istorije. pomenik. 3, 429.

1. LÚČAC, lúčca *(ili* lúšca), *m. dem.* lûk *(u osobitome značeńu gudalo). — Od* XVI *vijeka, a između rječnika u Vrančićevu* (‚arculus'), *u Belinu* (‚plettro, archetto della lira' ‚plectrum' 569[a]), *u Bjelostjenćevu (kajkavski* lučec od guslih ‚plectrum'), *u Jambrešićevu* (lučec na guslah ‚plectrum'), *u Stulićevu* (lučac, mali luk, v. lučić), *u Voltiǵijinu* (lučac *i* lučec ‚arco, archetto' ‚bogen'); *u Vukovu:* (u Srijemu) na kolijevci ‚der wiegenspriegel' ‚arcus'. cf. oblučac. Pod dva črna i tańahna lučca dvi očice. P. Zoranić 20[a]. Crne su joj obrve i tanke kano lučac svione kadife. M. Katančić 67. — Lučac, lučca, drvo, koje duž kolevke odozgo stoji, te ne da, da ono, čim je dete od muva ili komarca pokriveno, padne mu na usta. Podunavka. 1848. 58. — Lučac pili, tanka struna cvijeli. Osvetn. 3, 9. — *Amo pripadaju po svoj prilici i ova značeńa (isporedi* lucań): Lučac, grozd s lozom odsečen. Podunavka. 1848. 58. Lučac, stara glava loze na vinogradu. Slovinac. 1880. 389. Lučac, strana od loze koja se sadi u zemļu. M. Pavlinović. Lúčac, kad se pri strani (a i na docu) sadi loza, onaj zavijeni dio pruta što je pod zemļom. (u ‚Slovincu' g. 1880. str. 389 mislim pogriješno). — na Braču. A. Ostojić.

2. LÛČAC, lûčca *(ili* lûšca), *m. dem.* lûk. — *Od* XVI *vijeka.*

a. *uopće.* S mjendeoci, s lučcom, suhvicami, specijicom. M. Držić 272. Zaludu bi bili cipoli riječki, da se lučca kapule naj prvo ne podpriga. 362.

b. *u osobitome značeńu. — U Belinu rječniku:* ‚agliaja, herba di sapore simile all'aglio' ‚alliaria' 53[a]) *i u Stulićevu* (lučac, česan gorski *ili* divji ‚alliaria'). Lučac, alliaria (Stulli, Parčić). Allium ampeloprasum L. (Visiani). B. Šulek, im. 207.

3. LÚČAC, Lúčca, *m. ime predgrađu u Spļetu u Dalmaciji.* Repert. dalm. 1872. 33.

LUČALICA, *f. vidi* 1. lučarica. — *Na jednome mjestu* XVIII *vijeka (može biti da* -l- *stoji štamparskom griješkom mj.* r). Da budemo vojnici kano David, ali zaludu, ne može se ubit iz lučalice. S. Margitić, fala. 171.

1. LÛČAN, lûčna, *adj. koji pripada luku; koji je začińen lûkom. — U Vukovu rječniku:* ‚mit knoblauch gewürzt' ‚conditus allio'; lûčnî, n. p. lijeha ‚lauch-' ‚allii'.

2. LÛČAN, lûčna, *adj. koji pripada luču (vidi* 2. luč). — *U naše vrijeme, u između rječnika u Stulićevu* (‚ex theda'). Preda ń žene lučna nose vida. Osvetn. 4, 16.

LUČANE, *vidi* Lučani.

LUČANI, *m. pl. mjesno ime.*

a. *(oblik akuzativa prešao je u nom.)* Lučane, *selo u Dalmaciji u kotaru sińskome.* Repert. dalm. 1872. 28.

b. *selo u Hrvatskoj u županiji ličko-krbavskoj.* Razdiļe. 38. — *Pomińe se od* XV *vijeka.* Filipa Zoranića z Lučan. Mon. croat. 162. (1495). — *Nalazi se pisano i* Lučane *ili po starome obliku ili po akuzativu.* Schem. segn. 1871. 16.

c. *selo u Srbiji u okrugu čačanskome.* K. Jovanović 168.

d. *sa starijim oblikom* Lučane, *vidi u Daničićevu rječniku:* Lučane, m. pl. zaselak selu Dečanima. M(on. serb). 92. Selo Lučane, zaselьkь dêčanьsky. Mon. serb. 92. (1330).

e. *vidi:* Trepańa rečica koja utiče u Moravu između sela Lučana i Ločara. S. Novaković, novo brdo. 89.

f. XV *vijeka pomińe se mjesto s tijem imenom, može biti isto što je pod* c *ili* e. I crьkvu u Lučanehь svetago Nikolu. Spom. stojan. 33. (1423?).

LUČANSKI, *adj. koji pripada Lučanima.* Lučanska *(opština).* K. Jovanović 122.

1. LUČAR, *m. vidi* luča. — *Samo na jednome mjestu* XVI *vijeka.* Suncu ti jesi podoban, a tvoji vlastele i boļari lučarem sunčanijem. Pril. jag. ark. 9, 146. (1520).

2. LÙČÂR, lučára, *m. vidi u Vukovu rječniku:* koji luč siječe i prodaje ‚der kienspann sammelt und verkauf' ‚qui taedas colligit ac venditat'. — *Akc. kaki je u gen. sing. taki je u ostalijem padežima, osim nom. sing., i voc.:* lûčâru *ili* lûčâre, lûčâri.

LÙČARA, *f.* u seļačkim kućama gdje luč gori mjesto svijeće, da ne bi soba čadila i dimilo se, ima u jednom kraju kao mali ogak sproveden na tavan i tu se meće luč te gori i to se zove lučara. u Srbiji u okrugu užičkome. Ļ. Stojanović.

1. LUČÀRICA, *f. praća. — Vaļa da postaje od* 1. luk, *isporedi rus.* лукать, лучить, *češ.* lučiti, *bacati se (uopće, ne samo lukom, ali vidi i što je kazano kod* 2. lučiti). *— Od* XVII *vijeka, a između rječnika u Stulićevu* (‚funda'). David ubi Goliju ǵiganta (‚čiganta') kamenom iz lučarice. I. Ančić, vrat. 92. Od tilesnoga oružja ništa ne imajući izvan lučaricu. F. Lastrić, test. 20[a]. I okruživši lučaricom baci kamen. 20[b]. Kako se dogodi holomu Golijatu koga čobanče David iz lučarice čobanske kamenom zvrcnu u čelo. ned. 327. David pođe mahat svoju lučaricu. A. J. Knezović 162.

2. LUČÀRICA, *f. ńegdašńe ime ulici u Dubrovniku, što se sad zove* Lončarica. — *Čitao sam to ńegdje (možebiti u M. Držića), ali nemam zabiļeženo ni u jednome primjeru.*

LUČÀRIČÂR, *m. u Stulićevu rječniku: griješkom* lučaricar ‚funditor'.

LUČÀRIČKÎ, *adj. vaļa da znači: koji pripada ulici Lučarici (vidi* 2. Lučarica). — *U Dubrovniku* XVIII *vijeka.* Vuhveniji od Rćanina lučaričkoga. (Ž). Poslov. danič.

LUČÀRIĆ, *m. vidi* 2. lučar *(uprav je dem.). — U Vukovu rječniku:* (u Crnoj Gori) vide lučar.

LÙČÂRNICA, *f.* na formu četvorostrane piramide napravļeno uza zid ogńište, te na ń lože luč, da svetli mesto sveće (u brđanskim naročito sirotińskim kućama po Užičkom). M. Đurović.

Lȕčârnica, u sobama gdje gori luč, pribiju se uz brvna 3 špice i isprovedu se kroz gorńi tavan (kao dimńak). *(Ne znam, ko je zabiļežio).* — *isporedi* lučara.

1. LȕČE, lȕčeta, *n. dem.* lutka. — *Postaje od* lutka *nastavkom* et (ęt); -k- *pred* e *mijeńa se na* č, *a pred tijem* -t- *ispada.* — *Kaže se, kao od mila, ļubļenome čeļadetu (ne samo ženskome, kao što je u Vukovu rječniku), ili se ističe maleno čeļade kao lutka.* — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu:* dim. v. lutka (‚in Batschka benennung der geliebten'). Već za onog Stojana risara, . . . kad zasvira, što u srce dira, a kad igra, kan' da luče igra. Nar. pjes. vuk. 1, 630. Bila je jedanput nekakva kraļeva kći, bila je lijepa kao kakvo luče. Vuk, priprava. 36. — Siđi s duda, luče molovano, siđi s duda, ne deri pargala. Nar. pjes. vuk. 1, 631. Prođi, luče, kud te srce vuče. 1, 634. — U pjesmarici hrvatskoj, što ju luče, mlad knńiževnik, na vidik iznio. F. Kurelac, dom. živ. 30.

2. LUČE, Lučeta *(negda* Lučete), *m. hyp.* Luka. — *U spomeniku* XIV *vijeka, a između rječnika u Daničićevu* (Luče, Lučete ‚hyp. Lucas'). Luče Marьka Lukarevića. Mon. serb. 102. (1332).

3. LUČE, *f.(?) pl. mjesno ime.*

a. *selo u Hercegovini.* Statist. bosn. 109.

b. *u Hrvatskoj,* livada. Krajska ves kod Klańca, Zagorje. D. Hirc.

LUČELNICA, *f. ime selima u Hrvatskoj. a) selo u županiji varaždinskoj.* Razdijeļ. 93. — *b) selo u županiji zagrebačkoj.* 80.

LUČENDROVINA, *f. vidi* 2. luč, a. — *U jednoga pisca našega vremena.* Od nešto lučendrovine smotaj pruće. S. Ļubiša, prič. 23.

LUČENIKA, *f.* leucion (Bjelostjenac), Helleborus L. B. Šulek, im. 207.

1. LȕČÊŃE, *n. djelo kojijem se lȕčî (vidi* 1. lučiti).

a. *vidi* 1. lučiti, 1. — *U Stulićevu rječniku:* ‚junctio, conjunctio, connexio'.

b. *vidi* 1. lučiti, 2. — *Između rječnika u Bjelostjenčevu* (‚sejunctio, secretio, segregatio'), *u Jambrešićevu* (‚separatio'), *u Voltiģijinu* (‚separamento, disgiungimento' ‚abtrennung'), *u Vukovu* (‚das absondern' ‚separatio'). Lučeńe *(hemička analiza)* pļuvačke. J. Pančić, zoolog. 14. Ako li je lučeńe nemoguće ili je nemoguće bez povelika kvara, tad cjelina biva vlasnika glavne stvari. V. Bogišić, zakon. 28.

2. LȕČÊŃE, *n. djelo kojijem se lȕčî (vidi* 3. lučiti). — *U Vukovu rječniku:* ‚das würzen mit knoblauch' ‚alliatio'. — *U osobitome konkretnome značeńu, vidi u Vukovu rječniku:* (u Srijemu) vino [drhtalico] pače (pitije).

1. LUČERNA, *f. ńeka riba.* Triglia corax. G. Kolombatović, pesci. 8.

2. LUČERNA *i* LUČERŃA, *vidi* lućerna.

LȕČEV, *adj. koji pripada luču (vidi* 2. luč, a); *koji se sastoji iz luča.* — *Između rječnika u Vukovu* (‚kien-, föhren-' ‚pini silvestris'). Mêsto lučeva fanosa. Aleks. novak. 91. Kako lučev sad gori pań. M. Gazarović 67. Pa on gradi lučevu ćeliju, namaza je lojem i katranom. Nar. pjes. vuk. 2, 92. Pak način'te lučevu ćeliju. Nar. pjes. petr. 2, 100. Hajte da ga sprźimo u lučevoj bačvi. S. Ļubiša, prip. 150. Čitava planina izgori, osobito ako je lučeva ili mulika ili bjelika. V. Bogišić, zborn. 627. Lȕčev, što pripada luču. u naše vrijeme u Stonu. „Našla sam dva lučeva bora". M. Milas.

LUČEVIĆ, *m. prezime.* — *U narodnoj pjesmi našega vremena.* Ļubu ļubi Lučević Ilija. Nar. pjes. petr. 3, 477.

1. LȕČEVINA, *f. vidi* 2. luč, a. — *Od* XVII *vijeka.* Zapovidi da joj bokove žegu gorućemi lučevinami. B. Kašić, per. 185. Lȕčevina, drvo od bora. u naše vrijeme u Stonu. „Ubrala sam malo lučevine". M. Milas. — *Vidi* 2. luč, a, *c).* Lučevina, Pinus silvestris L. (Vodopić, u Hercegovini), v. Luč. B. Šulek, im. 207.

2. LȕČEVINA, *f.* trava za sijeno iz lúkê. u gorńoj krajini. V. Arsenijević. Lȕčevina, sijeno iz luke (kraj vode) u Fužini. Đ. Daničić.

LUČIBELO, *m. vidi primjer Macukatov kod* Lučifer, *gdje se vidi da se po sredovječnoj priči drugi dio* fer *imena* Lučifer *shvaća kao da je od lat.* ferus *(divļi), a* -belo *kod* Lučibelo *kao da je od lat.* bellus *ili od tal.* bello, *lijep.*

1. LȕČICA, *f. dem.* 1. lúka. — *Od* XVII *vijeka, a između rječnika u Belinu* (‚portino, dim., porto piccolo' ‚porticulus' 574b), *u Stulićevu* (‚parvus portus'), *u Vukovu* (dim. v. lúka).

a. *uopće.* Dubļa neg Dunaj lučica ostaje. Đ. Baraković, vil. 106.

b. *kao mjesno ime.*

a) u Bosni, vidi Bańa Lučica.

b) u Hrvatskoj. aa) selo u županiji modruško-riječkoj. Razdijeļ. 58. — *bb) zaselak kod Rijeke.* Schem. segn. 1871. 65. — *cc)* livada. Jaškovo kod Karlovca. D. Hirc.

c) nekoliko mjesta u Slavoniji, od kojijeh se jedno ili dva pominu XVIII *vijeka.* Igre niki dan mi kod Zvrćńa kozarske držeć pod Lučicom. M. Katančić 52. Po Lučici, Mirčinci, Ritu, Karašu gustom. 53. *i livade.* Okolica Požege. Valpovo. D. Hirc.

d) u Srbiji. aa) mjesto u okrugu biogradskome. Livada u Lučici. Sr. nov. 1873. 503. — *bb) mjesto u okrugu ćuprijskome.* Livada u Lučici. Sr. nov. 1873. 220. — *cc) mjesto u okrugu podrinskome.* Ńiva u Lučici. Sr. nov. 1875. 883. — *dd) selo u okrugu požarevačkome.* K. Jovanović 138. — *ee) mjesto u okrugu smederevskome.* Zabran u Lučici. Sr. nov. 1861. 672. — *ff) mjesto u okrugu vaļevskome.* Ńiva Lučica. Sr. nov. 1872. 841.

2. LUČICA, *f.* (Visiani), Lučina, Alliaria officinalis DC. (Vodopić). B. Šulek, im. 207. — *Postaje od* lȕk.

3. LUČICA, *m. ime muško (dem.* Luka). — XVI *vijeka.* Lučica Radmilović. Mon. croat. 250. (1550).

LUČICE, *f. pl. ime zaseoku u Srbiji u okrugu čačanskome.* K. Jovanović 171.

LȕČIČKÎ, *adj. koji pripada selu Lučici (vidi* 1. lučica, b, *d) dd)).* Lučička *(opština).* K. Jovanović 138. — *I kod mjesnoga imena:* Lučičko Brdo *u istome okrugu.* Vinograd u Lučičkom Brdu. Sr. nov. 1865. 503.

1. LȕČIĆ, *m. dem.* 1. lûk. — *Od* XVIII *vijeka, a između rječnika u Belinu (sa značeńem: gudalo prema tal.* archetto: ‚archetto, stromento, col quale si suona la lira' ‚plectrum' 97b; lučić od udaranja ‚arco della lira' ‚plectrum' 98b) *gdje se naj prije nahodi, u Stulićevu* (‚parvus arcus'), *u Vukovu* (dim. v. lûk). Mali lučić koji se po nimački ‚schnittling' imenuje *(isporedi* lucań). I. Jablanci 183.

2. LÚČIĆ, *m. dem.* Luka. — *U narodnoj pjesmi našega vremena.* Čuj, serdaru Lučiću Saviću. Nar. pjes. vuk. 5, 359.

3. LÛČIĆ (Lúčić, Lûčic), *m. prezime (po ocu Luci). — Uprav je ista riječ što* 2. Lučić. — *U ńekijeh se pisaca miješa s prezimenom* Lucić *(vidi drugi primjer Kavańinov). — Od* XII *vijeka, vidi u Daničićevu rječniku:* Lučićь, Dubrovčanin ‚dumь Matêo Lučićь' oko 1100—1200. M(on. serb). 6. — Vlastelin dubrovački ‚Živе Lučićь' u izabranom vijeću 1399. M(on. serb). 240. Nadgrobnica gospodinu Dum Antunu Lučiću Dubrovčaninu, vrijednomu učiteļu od Božijeh zakona. M. Vetranić 1, 204. Lučić, Kačić s Makarani. J. Kavańin 135a. O tebi se Trogiranin pun slobode Lučić mrsi opiravi. 328a. Ante Lučić. Norini 86. Iz Grahova Lučić-Vujadina. Ogled. sr. 191. Ničifor Lučić. Rat. 320. Lûčić, prezime. u Bačkoj. V. Arsenijević.

4. LUČIĆ, *m. mjesno ime.*

a. *zaselak u Bosni u okrugu Tuzle Dońe.* Statist. bosn. 97.

b. *mjesto u Srbiji u okrugu požarevačkome.* Ńiva u Lučiću. Sr. nov. 1867. 31. Livada na Lučiću. 1866. 85.

LUČIĆI, *m. pl. mjesno ime.*

a. *u Bosni. a) zaselak u okrugu bańolučkome.* Schem. bosn. 1864. 59. — *b) dva zaseoka u okrugu sarajevskome.* Statist. bosn. 13. 24. — *c) zaselak u okrugu travničkome.* Schem. bosn. 1864. 48.

b. *selo u Hercegovini.* Statist. bosn. 124.

c. *zaselak u Srbiji u okrugu užičkome.* K. Jovanović 158.

LÛČIFER, *m. vidi* Lucifer, *tal.* Lucifero. — *Od* XVI *vijeka, a između riječnika u Belinu* (‚Lucifero, nome proprio d' angelo ribelle' ‚Lucifer' 445a). I slavna tvoja *(Jesusova)* moć, ku otac potvrdi, prosvijetli tmastu noć i još smrt pogrdi; pak s veļom oblasti u nižńe pristupi, i vječnoj oblasti sva vrata razlupi;... od sužan ter mnoštvo izvede na dan bio, što bješe u robstvo Lučifer porobio. M. Vetranić 1, 380. Lučifer, kraļ pakleni. 2, 203. Ovom molitvom smeta i ozlovoļi Lučifera. A. Gučetić, roz. jez. 8. Dali se od nas trpjet može, da vas svijet se križu skuči, a Lučifer zbijen u ništa u kraļestvu praznu zuči? I. Gundulić 478. Vrhu ovi anđela on stvori jednoga naj lipšega od ostali, i postavi mu ime Lučibelo (‚Lucibello'). Videći Bog otac da Lučibelo otijaše po oholiji kraļestvo od života vičńega, istira ga iz raja i posla ga u ogań vičńi od pakla, i kako on bi naj lipši stvoren od svih anđela, udiļe dojde naj grdniji, i kako imaše ime Lučibelo, obrati mu ime u Lučifera. P. Macukat 25. Biše Isus po svetomu križu Lučifera pridobio. J. Filipović 1, 106a.

LÛČIFEROV, *adj. koji pripada Lučiferu. (Isus)* hoti u istomu Lučiferovu domu istu jakost pokazat. J. Filipović 1, 106a. Ovi se mogu reći naslidnici Lučiferovi. 1, 411b.

LUĆIJERNA, *f. vidi* lućerna. — *Na jednome mjestu* XVIII *vijeka (može biti da treba čitati* lućerna). Tako zid je i lučijerna *(t. j. kao* lučijerna) na osud krivca prenevjerna. J. Kavańin 62b.

LUČIJI, *adj.* melior, *boļi, komp. od* dobar. — *Riječ je staroslovenska. — U ostalijem je oblicima osnova* lučьš, *te je u ruskome prešla i u nom. sing. m.* лучшій. — *Nalazi se samo u knigama pisanima crkvenijem ili miješanijem jezikom (ali nema potvrde za oblik* lučiji), *a između riječnika u Stulićevu (štamparskom griješkom* luiše, luiši, v. boļe, boļi *s dodatkom da je riječ ruska) i u Daničićevu* (lučij ‚melior'). Nastavьniče na lučьšaja. Stefan, sim. pam. šaf. 26. Luče ta *(mudrost)* kupovati neže zlatu skrovišta. Sava, sim. pam. šaf. 5. Lučaša. Okáz. pam. šaf. 61.

LUČIL (LUČILO), *m. vidi kod* Lucil.

1. LUČILO, *n.* raskrsnica od četiri pet puta. Konavli. Slovinac. 1881. 231. — *Od glagola* 1. lučiti.

2. LUČILO, *vidi kod* Lucil.

LÛČIN, *adj. koji pripada Lûci. — Između riječnika u Vukovu (vidi dałe), i u Daničićevu:* Lučinь ‚Lucae'. Dobroj je Rijeci išla međa ‚odь Lima u Lučinь krьstь, od Lučina krьsta u Bьhnь'. M(on. serb). 96. (1330). ‚Lucinь vinogradь'. G(lasnik). 11, 135. bez sumńe griješkom stoji ‚c' mjesto ‚č'. Sin Lučin. Stat. krč. ark. 2, 293. Ja koji krstim Luku, ja sam kum s Lukom koga krstim, joštere sam kum s Ninkom s Lučinijem otcem i s Lucom sam kum s Lučinom materju. M. Divković, nauk. 256b. Svrhu Lučina evanđelja. I. Ančić, ogl. 93. Tomače nam rečenu besjedu Lučinu. S. Rosa 46b. Brat Lučin. Norini 86. Otac Lučin. V. Vrčević, niz. 34. — Lučin dan *(dan svetoga Luke) shvaća se radi akcenta kao jedna riječ. vidi u Vukovu rječniku:* Lûčin dân ‚der tag des heil. Lukas (den 18 oktober)' ‚dies s. Lucae festus'. U Hercegovini na nekijem mjestima na Lučin dan podrani domaćin u tor te gleda kako mu stoka leži *itd.* Lučin dan. M. Divković, nauk. XI. Toj se zgodi na Lučin dan ki dohodi, kada Turke tej pobiše. A. Sasin 179. Sveti Luka evanđelista. Lučin dan. P. Posilović, nasl. XII. O čestitu o Lučinu danu. Nar. pjes. vuk. 4, 41. O ńegovome krsnom imenu, o Lučinu dne. Vuk, nar. pjes. (1833), 4, 26. — *Ima* Lučin *i kod mjesnijeh imena, vidi u Daničićevu rječniku.*

1. LÛČINA, *f. augm.* lûk.

a. *uopće. — U naše vrijeme u Dubrovniku.* „Smrdiš lučinom". P. Budmani.

b. *u osobitome značeńu, drhtalice, isporedi kod* lučeńe. — *U Mikaļinu rječniku kod* hladnetina.

c. *ime biļu, vidi* lučica.

2. LUČINA, *f. ime selu u Srbiji u okrugu aleksinačkome.* K. Jovanović 92. — *Po mišļeńu Daničićevu isto je što se pomińe* XIV *vijeka, vidi u Daničićevu rječniku:* Lučina, selo koje je car Lazar dao Ravanici. M(on. serb). 197. (1381). može biti da je sadašńe selo toga imena blizu Stalaća.

LÛČINAC, Lûčînca, *m. čovjek što slavi krsno ime na Lučin dan. — U naše vrijeme, a između riječnika u Vukovu* (vide Lučinštak). Lučinci i Jovańci. M. Đ. Milićević, slave. 10.

LÛČINAN, *adj.* (*uz* dan) *Lučin. — Ako su ostali padeži* Lučina, Lučinu *itd. kao kod* Lučin, *onda se shvatilo da* -a- *stoji mj. ńegdašńega* ь. — *U jednoga pisca našega vremena.* Na samani Lučinan dan. V. Vrčević, niz. 152.

LUČINCI, *m. pl. ime pusti u Slavoniji u županiji požeškoj.* Razdiļ. 129.

LUČINČIĆ, *m. prezime, vidi u Daničićevu rječniku:* Lučinьčićь, vlastelin dubrovački ‚Marênь Lučinčićь' u izabranom vijeću 1405. M(on. serb). 259.

LUČINIĆI, *m. pl. ime mjestu u Slavoniji u županiji požeškoj.* Schem. zagr. 1875. 45.

LÛČINSKÎ, *adj. koji pripada Lučinu danu. — U naše vrijeme.*

a. lučinski porez, *što se plaća o Lučinu dne.*

-- *U Bosni.* Poroz lučinski, ove plaćaju težaci: od usijeva jednog šinika (100 oka) 7—9 groša. F. Jukić, zemļ. 11.

b. lučinski zovu oko Kastva mjesec listopad. F. Simčić, Klana (u Istri).

LÙČINŠTÂK, *m. vidi* Lučinac. — *Postaje od* lučinski *nastavkom* jak. — *U Vukovu rječniku:* ‚der den h. Lukas zum hauspatrone hat' ‚clions s. Lucae'.

LÙČIŃA, *f. Lučin dan.* Lučińa ‚festum s. Lucae'. D. Nemanić, čak. kroat. stud. ıiftsg. 30.

LÙČIŃE, *n.* vidi Lučin dan. — govori se u Hrvatskoj. F. Iveković, rječn. — *isporedi* Lučińa.

1. LÚČITI, lûčîm, *impf.* conjungere, *sastavļati, združivati*; separare, *rastavļati, razdjeļivati*; *dva posve suprotna značeńa kod istoga glagola (isporedi sličan slučaj kod* 2. galiti). *jamačno je prvo starije i pravo (premda je rijetko), a drugo je postalo prema* izlučiti, odlučiti, *i osobito prema* razlučiti, *kod čega se zaboravilo da smisao dijeļeńa stoji u samijem preńiksima* iz, od, raz *(ovako misli i Miklošić, vidi:* ‚die einander entgegenstehenden bedeutungen ‚trennen, verbinden' scheinen darauf zu beruhen, dass das praefixlose asl. usw. verbum die bedeutung der mit ‚ot-, raz-' praefixirten verba angenommen hat'), *jer se može razumjeti da je nesloženi glagol (koji se i tako ne nahodi često) primio značeńe od složenijeh, a teško je shvatiti kako bi mogao dobiti prvo značeńe, ako ga nije isprva imao; i kako će se vidjeti, to se starije značeńe uzdržalo do današńega dana i u ńekijem drugijem jezicima. — dodaću ovdje da je* lučiti *u* slučiti *i po svoj prilici i u* polučiti *od drugoga korijena (vidi* 2. lučiti); zalučiti *mislim da nije stara riječ. — Akc. kaki je u praes. taki je u impf.* lûčâh, *u aor.* 2 *i* 3 *sing.* lûčî, *u part. praet. pass.* lûčen; *u ostalijem je oblicima onaki kaki je u inf. — Riječ je praslavenska* (lončiti), *isporedi: s prvijem značeńem malorus.* лучыты, *češ.* loučiti *(rijetko u drugome značeńu), poļ.* łączyć; *s drugijem značeńem stslov.* lączити. — *Korijen je* lonk *(vidi n. p.* odluka).

1. *u prvome značeńu.* conjungere. — *Između rječnika u Mikaļinu* (lučiti, sastaviti zajedno ‚conjungo, adjungo') *i u Stulićevu* (‚jungere, conjungere, connectere etc.'). — *Mislim da amo pripadaju i ovi primjeri (prema* zbijati): Trgovac naj prije svińe pogodi i kapariše, pa kad hoće da ih tjera na skelu, onda ih ‚zbija' na jedno mjesto. ovo se u Šumadiji zove i ‚lučiti svińe'. Vuk, rječn. *kod* zbijati. Tek sina Petra više nije puštao da luči svińe. građa. 223. Počińao je mošati se u trgovinu, lučeći kao kalauz stoku za trgovce. M. Đ. Milićević, pomenik. 5, 658.

2. *u drugome značeńu,* separare, *rastavļati, odjeļivati. — Između rječnika u Bjelostjenčevu* (lučim ‚sejungo, separo, secerno, segrego, dijugo, disjugo, dispesco, sequestro, discludo, disparo, sejugo'. v. razlučujem), *u Jambrešićevu* (lučim ‚separo, sejungo'), *u Vukovu* ([1.] n. p. jagańce od ovaca ‚absondern' ‚separo'. [— 2. vide zbijati 2]).

a. *aktivno.* Kakono dobro rošeto luči pljevu od žita takoj ti pravodni sudja luči krivinu od pravde. Pril. jag. ark. 9, 141. (1520). Tko dijeli i luči svaku vrst od ļudi. M. Vetranić 1, 166. Toga radi bilo im je, gubavce ako čisti jesu ili ne, pohoditi, i gledati i lučiti je od općenstva. Postila. F4b. On *(davao)* ńega koje i vazda ga muči, od božanstvene milosti on tako ga luči. A. J. Knezović 150. Nauči što od ļudi ńoga luči. V. Došen 13b. Da ležimo brez ustanka *(u grobu)* ne lučeći dan od noći. 48b. Da od pravi lažce luči *(pravda).* 138a. Il' se barem gorko muči, kad od sebe zdravje luči. 202a. Od Zaloma preko Stoca grada, što Neretva luči od Mostara, i Gabela na Klek spaja stara. Osvetn. 5, 34. Poluprečnik ńegov, koji upire skoro u polovinu polukruga, opet je neprekidan greben što luči vode za Mlavu i Pek. Glasnik. 43, 264. — *Amo pripada i ovaj primjer* (lučiti od sebe, *ne primati itd.):* Bog nigdar ostavļa nikogar ni luči tko mu se pripravļa ter se priporuči. D. Baraković, vil. 35. — *S objektom* pravda *ne znam, treba li shvatiti kao* dijeliti, *ili kao imperfektivni glagol prema* odlučiti. Pravdu lučeći *(sudci)* potribujućim. Mon. croat. 74. (1450). Sujahomo pravde dileći i lučeći potribujućim je od nas. 117. (1478). Gdi sin Božji pravdu luči. M. Marulić 331.

b. *pasivno.* Budući van svoga jata lučena. Đ. Baraković, jar. 4.

c. *sa* se. — *Između rječnika u Voltigijinu* (‚spartirsi, separarsi' ‚sich abtrennen, sich absondern').

a) refleksivno. Ńegovim obećanjem veruje i luči se iz ovoga svita va nebesko veselje. Postila. O3a. Kdi se more na dvoje luči. Anton Dalm., nov. tešt. 217b. act. ap. 27, 41. Ter se ženo vrlo luči. P. Macukat 88. Čisto *(žito)* odma doli pada, i luči se od svog' gada. V. Došen 18b. Tko istinu ričma uči, a od ńe se dilom luči. 130b. Po pravdi se kano kuga od pravoga luči druga *(nevirna žena).* 138a. Čim se luči od živine. 189a. A kad ona *(kora)* već od ńeg se *(drva)* luči. J. S. Reļković 148. Nek se tmine od svjetlosti lučе. Osvetn. 7, 29.

b) recipročno. Sebi ga zaruči, i bi mu stanovit, da se š ńim ne luči, doklе se skoli svit. Đ. Baraković, vil. 82.

2. LÚČITI, lûčîm, *impf. nalaziti, nailaziti (na objekat), dobivati. — Akc. je kao kod* 1. lučiti. — *Riječ je praslavenska* (lučiti *od korijena* luk), *isporedi stslov.* lučiti *(nalazi se gdjegdje i* lączити. *jamačno griješkom prema* 1. lučiti), *nalaziti, rus.* лучиться, *događati se (isporedi* slučiti se); *ima i češ.* lučiti *i poļ.* łuczyć *sa značeńem: pogađati, ali se uprav misli: strijeļati iz luka, te može biti da je ovo postalo kasnije (u poļskome jeziku* luk *nije riječ stara nego je uzeta po svoj prilici iz ruskoga, vidi* 1. luk). — *Obično je složeno s prijedlozima, vidi* polučiti, slučiti se, ulučiti, *a nesloženo ima, koliko znam, samo u jednome primjeru pisanome crkvenijem jezikom.* Vidite koju slavu i veselije lučiti hoštemь. Sava, tip. hil. glasn. 24, 204.

3. LÙČITI, lûčim, *impf. začińati lûkom. — Akc. se ne mijeńa (aor.* 2 *i* 3 *sing.* lûčî). — *U Vukovu rječniku:* ‚mit knoblauch würzen' ‚alliare'.

LUČIV, *adj. koji luči (sastavļa). — U Stulićevu rječniku:* ‚jungens'. — *nepouzdano.*

LUČÍVATI, lûčujôm, *impf. iterativni glagol prema* 1. lučiti, 2. — *Na jednome mjestu* XVIII *vijeka.* Mista samo vas lučuju. P. Knežević, muka. 61.

1. LÙČKA, *f. postaje od* 2. luč. *vidi u Vukovu rječniku:* (u Hrvatskoj) cjepčica kojom se svijetli kao lučem ‚ein span um zu leuchten' ‚taeda'. [vide zubļa]. cf. luč, svjetlika. — Drvo od koga se lučka teše. Vuk, rječn. *kod* tešńak. Lûčka, cjepčica koja se od ploske (bukove daske) riba na ribežu i kojom se svijetli kao lučem. u Lici. V. Arsenijević.

2. LUČKA, *f. morski gat (u luci), muo.* — *U Voltiǵijinu rječniku:* ‚molo, riparo a porti' ‚damm bey einem hafen'. — *nije dosta pouzdano.*

3. LUČKA, *f. neka biljka.* — *Postaje od* lûk. — xv *vijeka.* Lučka (luçcha), scordon, allium sillurum (u mletačkome rukopisu), Allium scorodoprasum L. B. Šulek, im. 207.

LUČKA RIJEKA, *f. ime vodi u Srbiji u okrugu užičkome.* Lučka Reka. M. Đ. Milićević, srb. 580.

1. LÛČKÎ, *adj. koji pripada luku.* — *U Stulićevu rječniku:* ‚ad arcum spectans'.

2. LÛČKÎ, *adj. koji pripada luci (vidi* 1. luka). — *U naše vrijeme, a između rječnika u Stulićevu* (‚ad portum spectans'). Pri ustanovljivańu daća brodarstvenih i lučkih. Zbornik zak. 1853. 890. Koje odredbe gled' iskrcańa i skladńe tovara učini lučki ured. 1865. 265. Grad Seń ima se ustrojiti kao slobodni lučki grad. 1871. 252.

3. LUČKI, *adj. koji pripada selu Lukama u Srbiji u okrugu čačanskome.* Lučka *(opština).* K. Jovanović 169.

LUČKO, *n. ime selu u Hrvatskoj u županiji zagrebačkoj.* Razdijeļ. 82. — *Ne znam jeli isto mjesto što se pomińe* xv *vijeka.* Ko naše danje počińe se od glav Lučkoga. Mon. croat. 60. (1437).

LUČKOVIĆ, *m. prezime.* — xvi *vijeka.* Mikula Lučković. Mon. croat. 191. (1508).

LUČKOVINA, *f.* žuta rebrasta jabuka (Sabļar, Goļak). B. Šulek, im. 207.

LUČNA, *f. mjesno ime.*

a. *zaselak u Bosni blizu Jajca.* Schem. bosn. 1864. 45.

b. *zaselak u Srbiji u okrugu kruševačkome.* K. Jovanović 132.

1. LUČNICA, *f. vidi u Daničićevu rječniku:* lučьnica ‚candelabrum' (vaļa da je to): ‚šestь lučnicь'. M(on. serb). 408. (Spom. sr). 2, 100. (1441). ‚tri lučnice'. 2, 102. (1441). — *Mislim da će biti isto što se sad zove* lukjernar *u Dubrovniku.*

2. LÛČNICA, *f.* sud u kojemu se tuče lukac za potrebu u kuhińama. drven je obično. *(Ne znam ko je zabilježio).*

3. LUČNICA, *f. mjesno ime, vidi u Daničićevu rječniku:* Lučьnica, plavskim je planinama išla međa ‚odь Trêskavьca u Lučьnicu, odь Lučnice uzь dêlь'. M(on. serb). 96. (1330).

LUČNIĆI, *m. pl. mjesno ime, vidi u Daničićevu rječniku:* Lučьnići, selo u župi Hlijevnu koje je kraļ bosanski Ostoja dao vojvodi Hrvoju. M(on. serb). 249. (1400).

LUČNO, *n. mjesno ime.*

a. *u Hrvatskoj.* — xv *vijeka.* Med Lučnom i med Prekopom. Mon. croat. 170. (1498).

b. *vidi u Daničićevu rječniku:* Lučьno, selu ‚Bučiju' crkve arhanđelove u Prizrenu išla je međa ‚na studenьcь konь Lučьna do puti'. G(lasnik). 15, 281. (1348?).

LÛČŃAK, *m. vrt u kojemu je posađen luk.* — *U Vukovu rječniku:* ‚der knoblauchgarten' ‚hortus allio consitus'. — *I kao mjesno ime u Srbiji u okrugu užičkome.* Ńiva zvana Lučńak. Sr. nov. 1873. 551.

LÛČOVINA, *f. vidi* 1. lučevina. — *Samo u Stulićevu rječniku:* ‚lignum ex theda'.

LUČŠI, *vidi* lučiji.

LÙĆÊRNA, *f. žižak.* — *Od tal.* lucerna *(kako je od* c *postalo* ć *nije jasno).* — *Od* xvi *vijeka po sjevernijem i zapadnijem krajevima.* Niktore ne vžiže lućernu... Lućerna tila tvoga jest oko. Anton Dalm., nov. tešt. 103b. Ni sunce ni dupliri ni lućerna. P. Radovčić, ist. 21. — *Amo će pripadati i ovo (kajkavci ne razlikuju* č *od* ć): Lućerna, ime lampaša u Prigorju. F. Hefele. — *isporedi* lućerńa.

LUĆERŃA, *f. vidi* lućerna. — *U Bjelostjenčevu rječniku:* v. leščerba, *i u Jambrešićevu:* ‚lucerna'. — *Ne može se znati jeli* č *ili* ć, *ali je veća prilika da je zadńe, isporedi* lućerna.

LUĆIKA, *f.* ļetna šalata. na Rijeci. F. Pilepić. — *vidi* loćika.

LÙĆUM, *m. nekakav lijep što se načinio od pamuka, živoga vapna, ulja, te se ńime lijepe i sastavļaju cijevi ili žļebovi kroz koje se navraća voda.* — *Od tur.* lökün. — *U Vukovu rječniku:* ‚ein bindemittel (kitt) von baumwolle, ungelöschtem kalk und öl bei wasserleitungen u. dgl.' ‚maltha'.

1. LÛD, lúda, *adj.* stultus; mente captus, *u kojega ima mańe uma nego je to obično u ļudi, te ili teško razumije, ili ne dosta razborito misli, govori, radi (unpće ili u kojemu osobitome poslu); koji je slaba uma ili posve bez uma, po tome što se tako rodio, ili je sišao s uma, ali se u ńegovu stańu ne javļa bjesnoća, isporedi* mahnit. *drugo se značeńe razlikuje od prvoga, jer se shvaća kao bolest.* — *Akc. kaki je u* lûd *taki je u cijeloj složenoj deklinaciji:* lûdî, lûdâ, lûdô, lûdôga *itd., u mijeńa se u ostalijem oblicima nominalne deklinacije:* lúdo, lúda, lúdê *itd. (u Dubrovniku je akc. kao kod* suh). — *Kao riječ nahodi se samo u južnijem slavenskijem jezicima (ne znam, jeli dosta pouzdano češ.* lud, *m.* ‚narr, schalknarr'), *isporedi stslov.* ludъ, *bug. i nslov.* lud; *ali se osnova* lud *nalazi i u sjevernijem jezicima u glagolu* luditi, *mamiti, varati (t. j. činiti da ko bude lud), isporedi rus.* лудить, *češ.* louditi, *pol.* łudzić. — *Između rječnika u Vrančićevu* (‚stolidus, stultus; delirus; fatuus'), *u Mikaļinu (samo adverab, vidi kod* 2), *u Belinu* (‚babbuasso, balordo' ‚stolidus' 123b; ‚disgratiato, senza garbo' ‚insulsus' 265a; ‚inetto' ‚ineptus' 399a; ‚sciocco. balordo' ‚insulsus' 655a; ‚stolto, di poco cervello' ‚mente captus' 710a; ‚abbacinato mentalmente' ‚mente obtenebratus' 1a; ‚chi vaneggia' ‚delirus' 751a; ‚uscito di cervello' ‚desertus a mente' 187a; ‚scemo, pazzo' ‚fatuus' 651b), *u Bjelostjenčevu* (‚fatuus, demens, mente captus, ignavus, stolidus, stupidus, bardus, imprudens, ineptus, inconsideratus, delirus, insipidus, insanus, vesanus, socors, vecors'). *u Jambrešićevu* (‚imprudens, insipiens, demens'), *u Stulićevu* (‚stultus, insipiens, fatuus, insulsus, stolidus, ineptus etc.'). *u Voltiǵijinu* (‚pazzo, stolido, goffo' ‚thöricht, dumm'), *u Vukovu* (1. ‚närrisch' ‚demens'. — 2. ‚thöricht' ‚stultus'), *u Daničićevu* (ludь ‚stultus').

1. *adj.* — *Komp.:* lûdî *(čakavski* lûjî). *naj stariji su primjeri:* luja. M. Marulić 252; P. Hektorović 66; luje 18; luji. H. Lucić 196; ludega. M. Držić 55, *a između rječnika ima u Belinu* 399a. 655a. 710a, *u Stulićevu, u Vukovu. oblik* lûdijî *ima samo u Belinu rječniku* (‚più scipido' ‚insipidior' 655a) *u osobitome značeńu (vidi* d). — *Gdjegdje (često u poslovicama) stoji* lud *mj.* ludi *kao supstantiv (vidi kod a) primjere pisaca Divkovića i Došena i iz narodnijeh poslovica); u rukopisu dubrovačkome* xvi *vijeka ima voc. sing.* lude. N. Rańina 150b; *a u Divkovića na dva mjesta isti padež ne razlikuje se od nom. sing.:* O lud! nauk. 46b. 91b.

a. *u prvome značeńu,* stultus.

a) o čeljadetu ili o onome što se misli kao čeljade. U koga se obrête ludь otrokь, tere što komu ispakosti, da u tomь gospodara ne ištu, nь da sništu krivca. Mon. serb. 52. (1240—1272). Pet ludih *(divica)* vazamši svitilńake svoje ne uzeše ulja sobom; mudre u jistinu vazeše ulja u sude sfoje. Zadar. lekc. 76. matth. 25, 3—4. Pet ludih vazamše svitńake ne vazeše ulja s sobom, a razumne tada poniše ulja u sudih svojih. Bernardin 176. One pet lude uzamše kandjele ne uzeše ulja sobom, a mudre tada uzeše ulja u sude svoje. N. Rańina 222a. Ki reče: „Lude", *(vidi sprijeda)* bude u vapi ogńenoj. N. Rańina 150b. matth. 5, 22. Jošte se ludi vazda smije. Zborn. 1b. Boļe ti je s mudrijem čovjekom kamenje nositi, negoli s ludijem vino piti. Pril. jag. ark. 9, 138. (1520). Luji, dim, od tvoga muža kino tebe kon mene mladoga ostavi brez sebe. H. Lucić 196. Nije ga luđega od Rta do Mljeta. M. Držić 55. Budi lud i bes pameti. 142. Obeća' ludu a zaludu. 279. Tko cijeni, lud je taj i prilud, majko mâ, u tuzi na svijet saj prijateļa da ima. M. Bunić 24. Isukrst sahrańuje i mudre i lude. M. Divković, bes. 82ab. Tko je luđi, tko li je većega pokaranja dostojni*(ji)* nego ti, o zli, tašni i opaki krstjanine? M. Divković, nauk. 16b. O lud *(vidi sprijeda)*, ovu noć dušu će uzeti od tebe. 46b. luc. 12, 20. O lud, noćas će dušu tvoju od tebe uzeti. 91b —92a. Zašto si bez pameti nerazložna žena luda. Ġ. Palmotić 1, 326. Lud je i smamjen po načinu, tko god misli zlo činiti. 2, 63. Kako učiniše lude divice. P. Radovčić, način. 38. Lud je tko svoj mijeh izpraznuje za napunit tuđ. (D). Nije mudar tko na brijeme ne umije bit lud. (D). Poslov. danič. Dakle gori on je u tomu nerazbornijeh od živina i u bitju luđi svomu. A. Vitaļić, ostan. 3. Čim *(Eva)* podvrati vojna luda. J. Kavańin 47b. I pohotil grješnik od svih luji ludar. 355a. Luđi si od Stanca. (Z). Poslov. danič. Mi ludi ńihov život drža*(s)*mo budalaštinu. M. Zoričić, osm. 87. Dokle gane kog ludoga, da ga cini za dobroga. V. Došen 41a. *(Smrt)* luda kosi i razborna. 49b. O krvavo svita blago, ludom ti si slipcu drago! 53b. Kad u luda novce vidi *(trgovac)* . . . 120b. Znam da ima dosta ļudi, u toj stvari vrlo ludi. 189b. Među vami biće vazda ļúdî, slušajte ji ako niste ludi. And. Kačić, razg. 310a. Koji bi između vas takvi lud čovik bio. M. A. Reļković, sabr. 55. One pet djevica ludijeh iskahu na ovi način . . . J. Matović 466. Opravļen Ranko po dvoru šeta, šeta, ne šeta, često pogleda, da bi mu moma i sama došla. luda bi bila, kad bi mu došla, dok ne dotera kola sedmera. Nar. pjes. vuk. 1, 17. Luda li si, b'jela vilo! 1, 182. Djevojko, luda budalo! 1, 196. Oj vi druge, lude li ste! 1, 327. Druge moje, ne hodile lude! ne držite vjere u junaku. 1, 388. Il' si luda, il' odviše mudra? 1, 432. Da lud li si, čelebija Mujo! ne bi mene ni za sluge bio, a kamoli da mi lice ļubiš. 1, 563. Ili si lud i ništa ne znadeš? il' si silan, pak si poludio? ili ti je život omrznuo? 2, 398. Da vidimo, ludi kaurine, kako Marko krsno ime služi. 2, 433. Jest Ilija luda aġamija, ono boja nije ni videlo, a kamo li s kime učinilo. 2, 460. O Jerina, luda ženska glavo! 2, 493. Ne budal'te, dvije vojevode! il' ste ludi, il' ste se propali? 4, 247. A vojvoda, luda ti te nađoh! 4, 323. Dokle mudri mudrovaše, ludizi *(vidi zi)* grad primiše. Nar. posl. vuk 65. Dok se mudri namudrovaše, ludi se naživovaše. 66. Kud ludi prodriješe, mudri ne mogoše. 162. Ludi boj biju, a mudri vino piju. Ludim se brod kuša. Ludi se peńe da visoko sjede, a kad bude do besjede, kaje se što onde sjede. Lud kao vrag na dobro. Ludom mužu i govedari ženu puštaju, a mudrom ne može ni vladika. 171. O Bogu lud, a o đavolu mudar. 230. Što je ludo, i ne bilo živo! 356. Što ludi zaludi, sto mudrijeh ne liječe. 357. *(vidi sprijeda)* Lud ne zna za šalu. Lud nije nikom mio, a ludu je svatko. Lud se daru veseli. Lud se po smijehu poznaje. Lud se sa svijećom ne traži. Ludu mahni, a lud se pomami. 171. Što jedan lud baci kamen u bunar, deset pametnih ne mogu ga izbaciti. Što jedan lud zamrsi, sto mudrijeh ne mogu razmrsiti. Što jedan lud kupi, sto pametnijeh ne može prodati. 356. Što lud razdere i pijan popije, šteta je. 357. Lud ne teče no rastiče. V. Bogišić, zborn. 33. Što jedan ludi učini, stotinu mudrijeh ne liječe. Pravdonoša. 1852. 10. Na svijetu ima više ļudi ludijeh nego pametnijeh. Vuk, pisma. 7. Slušao što govore i ludi i mudri. M. Pavlinović, razg. 7. Istina je da lud *(vidi sprijeda)* više misli, nego more nosi. 90. Nađoše so i kazaše ļudi, ne sa zloće no s dobrote ludi. Osvetn. 4, 50. Zato me strah slidi da ludi narod mni, ča okom ne vidi da ništar isto nî. Đ. Baraković, vil. 237. Kako ludi puk govori. M. Orbin 93. Arnir sveti kog puk ludi stijenjem njegda kamenova. J. Kavańin 92b. Da tko s ludim svitom vlada, pokore je ńemu dosta. V. Došen 42a. Nek se ludom svitu smije. 56b. Da svit ludi za nos vode kao žedna priko vode, svita slasti da ne kuša. 259b. — *Amo pripadaju i primjeri u kojima se kaže o glavi (vidi* glava, a, *d)).* Ne ktiše kako one lude glave odgovarati. A. Kanižlić, kam. 738. Iđe mlađe te pokara *(stara baba)*: „Prst na zube, glave lude!" V. Došen 234b. Idi, bane, jedna luda glavo! Nar. pjes. vuk. 2, 642. Stara glava ali nije luda. Osvetn. 1, 48.

b) o čemu što ko kao lud radi, dakle što je nepametno ili bez smisla ili čim se ne dokučuje što se namjerava.

aa) o mišļeńu, odluci, sudu. Luda sumļa naše čeļadi kad mliko marvi pofali. J. S. Reļković 383. — Tvê su odluke poprav lude. J. Kavańin 266b. — Al' se meni takvi sudi krivi čine ili ludi. V. Došen 62a. To su sudi vrlo ludi. 78b.

bb) o govoru, riječima. Ali ludo govorenje i nedostojno. Bernardin 43. paul. eph. 5, 4. To je ludo govorenje. Naručn. 6a. Srca človičaska ganihu se brže po svetosti od života nego po urešenu i ludu govorenju. Transit. 42. Osuđen za ludo govorenje. M. Divković, nauk. 7a. Nejma ti luđeg govoreńa, nego kad ko zlo tvori a dobro i lepo govori. D. Obradović, basne. 431. — Ne rekši riječ ludu. M. Votranić 1, 149. Kumaninu oštrim i ludim ričem nasmijaše se. Aleks. jag. star. 3, 240. I protivit, riječ je luda, da od gospostva u razlogu nije toj nauk stavna suda za utemeļit silu mnogu. I. Gundulić 499. Sve riječi tašte, isprazne, lude i nestavne. V. Andrijašević, put. 344. Mrzite na riječi tašte i lude. I. Đorđić, ben. 93. Porad vaši riči ludi. V. Došen 78b. Izustivši rič ludu. And. Kačić, kor. 58. — Ovo nisu lude ni tašće beside. P. Radovčić, ist. 80. — To su od vas ludi glasi. V. Došen 78a. — *Amo pripadaju i ovakovi primjeri:* Uze svjet toli lud. F. Lukarević 130. Ne osićate li se, da su ugovori na koje vi često pristajete mlogo ludi i budalastiji? F. Lastrić, ned. 393. Ispovid ńegova bila bi svetockvrna i luda. Ant. Kadčić 195. Ovako su isto lude laži i grdńe i ono sve što se govori za mene. Vuk, odg. na laži. 34. Ki laživi proročanstva luda

poju. Ǵ. Palmotić 2, 95. Da vi lude pisme ne pivate. T. Babić, pisme. 4. Pesme rđave i lude. Nar. pjes. vuk.[1] (1833) 4, xxxviii.

cc) o djelovańu (uopće ili o osobitome kojemu djelovańu). Ludo delo zašto jest mali grih? F. Glavinić, svitlost. 7. Navali na mene sa psovkama i kletvama koje su joj se još jednako činile male za ludi moj postupak. Vuk, dan. 2, 141. — Od luda smijanja. B. Kašić, zrc. 132. U ludijeh šalah. 130. Ah, teško si meni, moj ludi zavjete! što l' se zavjetovah rabra ne ļubiti! Nar. pjes. vuk. 1, 335. Luda sila brza pogibija. Nar. posl. vuk. 171.

c) o pameti, mudrosti, svijesti, znańu itd., i o onome što je ovima protivno, o ludosti, nesvijesti itd. Pameti si lude. M. Marulić 90. Da je tako pamet luda. V. Došen 55a. Luda pamet pogibija gotova. Nar. posl. vuk. 171. Po razumu i ludoj mudrosti našoj. Kateh. 1561. 78. Nemoj s lude svijesti rijet . . . P. Kanavelić, iv. 120. S lude svijesti. 433. Ludijem znanjem, taštom vlasti. 17. Jeda nije znanos tašta, misao bludna, ludo uminje. J. Kavańin 55b. — Od tih ludost nije luja. M. Marulić 252. Nesvijes luda od pameti. M. Orbin 26.

d) o duševnome stańu ili o duševnoj osobini. Oholosti luje vidi li ovoga? M. Marulić 18. Neprelomstvo tvoje vidi i ludo ponošenje. Aleks. jag. star. 3, 312. — Da bi prošal od te svoje lude voļe. Transit. 246. — Zaliha i luda ļubav zasliplļuje človika. 87. — Taštim i ludim strahom od muka pridobite. B. Kašić, per. 50. Pedepsati ću ja tebe, ludi straše svjetovni. iń. 31. — *Duševno stańe može biti ujedno i tjelesno.* Nije drugo neg san ludi. V. Došen 76b.

e) o životińi. O magare, dotirano sad iz bare, pak bi htilo koń postati i na sunce nogom stati. viš, kako ga uzda lipa čini luda, čini slipa! V. Došen 36b. Luda se (lisica) hvata u jednu (nogu), a mudra u sve četiri. Nar. posl. vuk. 171.

f) uopće o stvari. Kakono rič *(t. j. stvar)* ludu Irud ga tad prija. M. Marulić 184. Jer koja stvar luja na svit more biti, škodnija, ni huja, neg sebe zabiti i duše spasenje? P. Hektorović 66. Na lasno se on *(Kupido)* rasrči, i na lasno miran bude, mile mu su stvari lude, za kijem kako i dijete uztrči. S. Bobaļević 231 — 232. Mojih vlas i grla da bude gospodar tva naraf umrla, ne bi l' to luda stvar? Đ. Baraković, vil. 31. Kad travune stvari lude *(ļudi).* V. Došen 140b. — *Amo pripada i ovo:* Sija že Aэineomь luda javiše se. Aleks. novak. 27.

g) u metaforičkome smislu, o tjelesnijem udima u basni. I ovako svakolika uda poginuše na jedan mah luda. M. A. Reļković, sat. K3a. — *Nešto je slično u ovome primjeru (kao da je smisao: kad se srce ispusti na jezik, t. j. kad se sve govori što se misli, onda kao da je srce sam rât jezika):* Znadu umjet, kako ļudi posred srca drže usti, a svo'e srce, ko'e je ludi rat jezika, kako s' izpusti. J. Kavańin 35b.

h) u metaforičkome smislu, o sjeni, isporedi o snu pod d). (Pastijer) kraļevstvo cijeni svako himbu taštu, sjenu ludu. N. Marči 22.

b. *u drugome značeńu,* mente captus.

a) o čeļadetu (u primjerima u kojima uz lud *stoji* mahnit *ili* smaman *ne znam za cijelo, jeli ovo značeńe ili kao kod* a). Lud i mahnit bih dat dinare iz ruka. M. Držić 253. Ja sam lud i mahnit tjerat ga. 408. Pamet izgubi . . . Sve to luđa i sve to nemoćnija . . . M. Divković, zlam. 12b. Zovući ga s jednimi grubimi ričmi luda i smamna. P. Radovčić, način. 456. Dica bez razbora, ludi po sve vrime ńiova života, . . . ovi svi nisu podobni prijati ovi sakramenat. L. Terzić 148. Duša koja još nije u vrimenu od razuma, kakono je duša malena diteta do sedam godina ili čovika luda od porođeńa . . . I. Grličić 86. Da vrtoglav i ne znade srdan, kako lud postade. V. Došen 192b. Ni ludim koji su kao dica. M. Dobretić 66. Dal' je kako ludo i manito koje jošte za moj strah ne znade? Nar. pjes. vuk. 2, 396. Oj! junače, da te Bog ubije! il' si ludo, ili si manito? Nar. pjes. vila. 1867. 427. Šćer mu se stane čuditi šta zbori, i kao za luda i nesvijesna čoeka cijeniti ga. Nar. prip. vuk. 145. — O maneno ludo tovarištvo! Korizm. 25b. — *Na jednome mjestu u Novome Zavjetu Vuk ovako prevodi riječ što uprav znači: bjesomučan.* Ove riječi nijesu ludoga (*δαιμονιζομένου, stslov.* бѣснующаѧгаго). Vuk, jov. 10, 21.

b) o ćudi i duševnome stańu. Nembrot lude ćudi. Đ. Baraković, jar. 30. Rad lude obisti. 47.

c) luda vatra *(ogań, vrućica) može biti bolest s koje se pamet gubi* (‚typhus'?). Ludu vatru tko dobije, što god više vode pije, to uuutra većma gori, i žeđa ga jače mori . . . V. Došen 74b. Al' je i to na daleko što od lude vatre reko, jer kad bolan vodu pije, vaļa da se već nalije, i premda još želi piti nejma kamo već uliti. 74b.

d) o gļivi koju kad ko ije poludi, kako narod misli. Nisi možebiti sinoć ludih gļiva jeo? Nar. prip. bos. 1, 79.

c. *kaže se o djetetu, pa i uopće o mladome čeļadetu, jer još nije prispjelo do potpunoga uma, te bi po tome pripadalo pod* a; *ali se ovdje meće napose jer se može isticati mladost, u koliko dijete ili mlado čeļade ne može sebi pomagati, te može značiti što i* malen, mlad, nejak, nedorastao *itd. može se kazati i o mladome živinčetu (vidi c)).*

a) uz mladost se ističe više ili mańe slabost uma. Ov grih ni jednomu staniju nî od tolika rizika koliko ludoj mladosti. Transit. 251. Vražica ona je još luda, ne zna svoje dobro. M. Držić 234. Od lude djece čuvajte dinara. 243. Ne bi ludim još djetetom za jabuku biser podo. J. Kavańin 32a. Da mladeža ludog jato smrsi sobom obilato. V. Došen 95a. Ludo momče ne zna što govori. And. Kačić, razg. 91b. Al' si mlada i joštere luda. M. A. Reļković, sat. F4a. Ti si sad ludo dete, zato gladuješ kao siromaški pas. D. Obradović, živ. 97. Ovcama nema čo bana do jedno dete Radoje, i ono ludo zaspalo. Nar. pjes. vuk. 1, 162. Sve đevojke ružu beru, ružu beru, v'jence viju, a ja jadna, luda, mlada, niti berem niti vijem. 1, 189. Na kom' mene ludu mladu ostavļaš? 1, 208. Sejo moja, ti si jošte luda. 1, 316. Dijete je ludo i nevješto, ti ćeš ńega lasno nadigrati. 2, 29. Ludi Jovan rastegnu rukama, na sedmoro konop raskinuo. 2, 30. Višti Labud viš' luda Jovana . . . „Eno labud ludoga Jovana". 2, 34. Kad to začu Ostroč-kapetane, ludo d'jete, odmah se prepade. 4, 207. Ja sam luda i nejaka, ja ne umijem. Nar. pjes. herc. vuk. 303. Mlado ludo. (Gledaj: Mladost je ludost). Nar. posl. vuk. 180. Mene je Marko vjenčao od 12 godina (na dušu onoga tko me je ludu zamakao!). Pravdonoša. 1852. 23.

b) u drugome značeńu kao malen, mlad, nejak *itd. — Između riječnika u Vukovu:* n. p. dijete, a u primorju i paprike, zeļe, t. j. mlado, zeleno (paprike i zeļe za presadu) ‚unreif' ‚immaturus' *(vidi i kod* d). Da tako je, ludo dijete,

tvoja majka tebi mila? Ġ. Palmotić 2, 113. Ni đečicu ludu tvoju. Nar. pjes. vuk. 1, 99. Otud ide ludo mlado, ludo mlado nežońeno. 1, 330. Zarekoh se, zatekoh se, da ne ļubim mlada vojna; Bog mi dade naj mlađega, naj mlađega, naj luđega. 1, 526. Tu ja nađoh dvoje pastorčadi, jedno ludo od dvije godine. 2, 14. Te krstiše dvoje đece ludo. 2, 19. Ja sam rada tebe poslušati, no mi ludo čedo nekupato, a bijelo platno neisprato. 2, 121. Dosta su nas ml'jekom zadojile i ludijeh do sad odranile. 2, 179. Pa okupi trista kaluđerah i pet stotin ludijeh đakovah. 3, 71. On imaše jednu seku ludu Milosavu od sedam godinah. 3, 554. Za ńim sine dijete Antune, lud bijaše, deset mu godina. 4, 443. A za ńim je dvoje đece ludo, đeca luda, ama zmije ļute. 4, 507. A ludu će djecu turčit vašu. Pjev. crn. 17[b]. Dvoje ludo osta siročadi. 164[b].

c) o mladome živinčetu. Govore joj dva siva sokola: „Ni smo braća niti bratučedi no dva druga iz zelena luga, imali smo i trećega druga, ludo, mlado, na dalek' zateče". Nar. pjes. vuk. 1, 163. Zaspa Jovo kako jagńe ludo. 3, 105.

d. insipidus, *neslan, u prenesenome smislu, kaže se o jelu, što nije dosta slano, isporedi lat.* insipiens *i* insipidus *(od istoga glagola* sapere *što u latinskome jeziku ima oba značeńa: biti tečan ili mudar, a u romanskijem jezicima tal.* sapere, *špań.* saber, *franc.* savoir *znače samo: znati) pa i franc.* fade *itd. — U Dubrovniku od* XVIII *vijeka, a između rječnika u Belinu* (‚scipido, insipido, sciapito' ‚insipidus' 655[a]) *gdje se naj prije nahodi, i u Vukovu*: (u Dubrovniku) jelo, kruh, t. j. neslano ‚ungesalzen' ‚insulsus' [vide neslan]. I slatki i ludi na istoj vriježi budu pipuni. (Z.) Poslov. danič. ‚Lûd' u Dubrovniku znači neslan, n. p. ‚lud kruh, luda juha' (čorba), ‚ludo meso' itd. Vuk, poslov. XLVI. — *U ovoj poslovici (Vuk nije zabiļežio gdje je čuo, ali mislim da se ne govori izvan Dubrovnika i okoline) isporeduje se ludo čeļade u smislu kao i kod* a) *s ńekom vrsti graha što nije tečna*: Lud kao grah prčak. Nar. posl. vuk. 171. — *Amo pripada i ovaj primjer u kojemu* lud *(u širemu smislu) znači: koji je neugodan unutrńemu (estetičnome) ukusu*: I da od sad svako stvorenje ludo mi uzbude i neugodno. I. M. Mattei 271. — *Mogao bi amo pripadati i ovaj Vukov primjer (kao što Vuk govori u rječniku, vidi kod* c, *b)), jer kod* nezrio *može se isticati značeńe: bez teka*: U Crnoj Gori reku i: ‚lude paprike, ludo zeļe' (t. j. mlado, za presađivańe, kao što se obično i po drugim mjestima govori: ‚ludo dijete'). Vuk, poslov. XLVI.

e. *u prenesenome smislu, u osobitijem značeńima, o čemu što nije uprav ono što bi trebalo da bude.*

a) luda dlaka. Prije brkova izađe momku mah ili luda dlaka. S. Ļubiša, prič. 36.

b) luda matica, vidi sakata košnica. J. Živanović. javor. 1879. 339.

c) ludi novci (dinari) *u jednome primjeru pisca Dubrovčanina* XVI *vijeka. ne znam, koje je pravo značeńe: ili je da su novci ludi što se troše bez potrebe ili da su zaludni (vidi* zaludu) *jer ih ima preko potrcbe, pa vidi i kod* mahnit. Kad dođu u mene na zajam, ne imam ludijeh dinara. M. Držić 230.

f. *kod imena cvijeta.* Ludi strator, Amarantus paniculatus L., rumeni cvijet, strator. u niškome okrugu. S. I. Pelivanović. javor. 1881. 152.

g. *vidi* zaludu.

h. *kod mjesnijeh imena u Srbiji.*

a) Ludo Poļe, *mjesto*: *aa) u okrugu biogradskome.* Ńiva u Ludom Poļu. Sr. nov. 1871. 848. — *bb) u okrugu ćuprijskome.* Zemļa u Ludom Poļu. Sr. nov. 1875. 883.

b) Ludi Potok, *mjesto u okrugu kragujevačkome.* Vinograd u Ludom Potoku. Sr. nov. 1861. 310.

c) Ludi Las, *mjesto u okrugu kruševačkome.* Ńiva u Ludom Lasu. Sr. nov. 1873. 99.

2. *adv.* lûdo. - *Komp.*: lûđê *(u Stulićevu rječniku). — Između rječnika u Mikaļinu* (ludo, nesvijesno, nesmotreno ‚inepte, insulse, imprudenter, per imprudentiam'), *u Belinu* (‚scioccamente' ‚stulte' 655[a]; ‚stoltamente' ‚stulte' 710[a]; ‚balordamente' ‚stulte' 126[a]; ‚imprudentemente' ‚imprudenter' 387[b]; ‚mattamente, pazzamente' ‚amenter' 466[a]), *u Bjelostjenčevu* (ludo, nepremišļeno ‚temere', v. norski. 2. ‚inepte, imprudenter, per imprudentiam, insulse, inconsiderate, stolide, stupide'), *u Jambrešićevu* (‚imprudenter'), *u Stulićevu* (‚insipienter, stulte, fatue, etc.'), *u Voltiģijinu* (‚pazzamente' närrischer weise'), *u Vukovu* (‚dumm' ‚stulte' *s primjerima iz narodne pjesme*: Idi mudro, ne pogini ludo. — Jesi mudar, al' besjediš ludo).

a. *uopće: bez pameti, bez smisla, pa i bez potrebe (nevoļe), obično stoji prema značeńu kod* 1, a, *a možebiti gdjegdje i prema* 1, b, *ali se to ne može razaznati iz primjera.*

a) o mišļeńu, i uopće o duševnome osjećańu. Ki ludo i bezspametno scijeńahu i držahu. M. Orbin 9. Ludo si je misliti, jednu krepos aliti art nenaučeno i neobičajno čeļade da može igda izvrsno djelovati... V. Andrijašević, put. 7. — Ludo vjerovati poglavicam svijeta ovoga. G. Palmotić 1, 392. Tako vara ļubav huda, ko se u ńu ludo uzda. N. Marči 18. — Ludo pisnik more ļubi, pustif tvrdih gor visinu; ufajuć se u tišinu malim glavu ne izgubi. Đ. Baraković, vil. 274. — Čuditi se ludo uzeše. P. Kanavelić, iv. 38. — Svaki od nas ludo želi veće svoja neg občena. J. Kavańin 167[b].

b) o govoru. Neće ludo reći. M. Marulić 105. Ča smo rekli ludo. 115. Ako li bogat muž bezuman bude i ludo uzgovori i bezumne riječi. Pril. jag. ark. 9, 132. (1520). Nije li ovo ludo i mahnito reći? A. Kanižlić, kam. 219. Jeste mudri, al' zborite ludo. Nar. pjes. vuk. 2, 211. Ide mudro, progovori ludo. 2, 525. Da mi budeš srce izmirio, ne bi tako ludo besidio. And. Kačić, razg. 275[b]. — Što kraļ pita ńega ludo. V. Došen 57[b].

c) o djelovańu. Ko *(vrime)* ludo potrati na svit dokla si bil. M. Marulić 113. Poď doma, ludo zjaj gdje ti je baština. M. Vetranić 2, 329. Nastoje ludo se smijat. M. Držić 90. Nemo' ludo i nepošteno živjeti. M. Divković, nauk. 7[b]. Ludo dakle činiš ako se uzdaš. B. Kašić, nasl. 44. Strauputice ludo svratih. I. Zanotti, en. 48. Al' slušajuć ludo ženu *(Adam)*... J. Kavańin 72[b]. I kad se ima sebi umriti, ludo inijem svoj služiti. 78[a]. Kad ju oni smradno rani, tko ju potle ludo brani... V. Došen 91[b]. Premda oni ludo čine sudeć svoje starešine. 240[b]. Ali te molim, da mi se smiluješ, jer sam ludo učinio. And. Kačić, kor. 215. Ti se smiješ ludo vragometno. M. A. Reļković, sat. C2[b]. Jer trbuha ludo ostavismo. K3[a]. Vrlo ludo posuđeno. D. Obradović, živ. 12. Ludo si radio, što nijesi držao zapovijesti. Đ. Daničić, 1sam. 13, 13. — *Amo pripadaju i ovakovi primjeri*: Koji prisiže ludo i brez procińenja. Š. Budinić, ispr. 55. Polak ńegova župnika i ostalih ispo-

vidnika koji su ga tako ludo odrišili, govorim da su zlo učinili. M. Dobretić 107. Ludo l' s' zavjetovah da vinca ne pijem! Nar. pjes. vuk. 1, 335. Pa Matica opet mene za to onako ludo i bezobrazno krivi. Vuk, dan. 5, 81.

d) s glagolima ginuti (poginuti, izgubiti glavu, gubiti se *itd.) vrlo često u pjesmi, i s drugijem glagolima što znače: biti štetovan. — značeńe može biti u ovakovijem slučajevima: bez nevoļe, te se približuje značeńu pod* b. Pridat joj se trjeba, ili sasma ludo poginuti. I. Gundulić 412. I ludo se sveđ porazi tko godi se ludo vlada. Ġ. Palmotić 1, 356. Svaku štetu kuša i ludo se vazda izgubi, vjerne svjete tko ne sluša. 2, 42. O mladežu! nu pogledaj! te se gubit ludo ne daj. V. Došen 103b. Ludo da ne ginu *(ļudi i živina).* 190a. Svi ćete ludo i budalasto poginuti. M. Dobretić 244. Ne budali, mlađani Nenade, jer ćeš ludo izgubiti glavu. Nar. pjes. vuk. 2, 77. Ta l' ne vidiš đe poginuh ludo od silnoga Kraļevića Marka? 2, 241. Prepade se Strahiniću bane đe pogibe ludo i bezumno. 2, 285. Sad bi ludo izgubio glavu. 3, 138. Idi mudro, ne pogini ludo. 3, 220. Ludo misliš izgubiti glavu. Nar. pjes. istr. 1, 42. Da ne ginemo ludo bez nevoļe. Vuk. dan. 3, 180. — Ter se na omel ludo meću mlad bjeloguz, svračak stari. J. Kavańin 6a. Gdi 'e nečistih duha čudo, ki padoše s neba ludo. 391b. I varat se ludo ne daj. V. Došen 29a. Uzmi Nikolu, kad ti se desila sreća, i ne izgubi je ludo. Pravdonoša. 1852. 23.

b. *vidi* zaludu. — *Između rječnika u Voltiġijinu* (‚indarno' ‚umsonst'). Za ńima ludo zaludu uzdisat. B. Gradić, djev. 116. Ludo mnideš mene od vire krstjanske odvratiti. F. Vrančić, živ. 30. Ne spominat ludo ńega. Đ. Baraković, jar. 49. Ludo se za mnom skitaš. M. Gazarović 109. Niti se za ńega ludo moli, od koga se ufa da će se obratiti. J. Matović 241.

c. *u jednoj narodnoj pjesmi našega vremena kao da znači: bez muke (dobivati blago), te se može isporediti sa* zaludu; *ako i ovo, kao* badava, *znači što i* mukte. Il' si teško Bogu zgriješio il' si ludo blago zadobio? (‚ludo blago zadobio' znači: bez muke i ‚bez pameti', samo srećom, a mnogo blaga. Vuk). Nar. pjes. vuk. 2, 376.

2. LUD, *m.* jablani čine lud, t. j. žito ostane u hladu, pa se kao izludi (ne daje ploda). — *u sjevernoj Dalmaciji.* J. Grupković.

1. LŪD, *m. i f. ludo čeļade (muško i žensko).* — *Od* XVII *vijeka (u svijem primjerima o muškome, ali po gramatikalnome rodu muško i žensko), a između rječnika u Vukovu (o ženskome):* f. ‚die thörin' ‚stupida, stulta', *ali su u trećemu izdańu dodali izdavaoci i:* m. [vide ludak], *vidi i kod* ludahija. O zlostari luda, pače nesvijesniče nijedne od scjene. Ġ. Palmotić 2, 113. Što mislite, lude, ne mislite. I. Zaničić 136. Kad ludu nož zapane, lakše rane da dopane. V. Došen 23b. Zašto ga lude nijesu poveli sa sobom kad su ga bili uvatili? Vuk, gram. i polem. spisi. 1, 142. A paša reče da su one paše bile lude koje su pred ńim na noge ustajale. nar. pjes. (1824) 1, XLVIII—XLIX (1891. LIX). Objavi se svima, da će onaj izgubiti prava braminska, koji bi igda ovakom ludi, kao što sam ja, dao drugu ženu. dan. 2, 141.

2. LUDA, *f. ńekakva ptica, može biti šļuka koja se u sjevernoj Dalmaciji zove* bena *(u ovome rječniku kod* bena, 2 *zlo je tumačena ova riječ po Stulićevu rječniku).* — *U jednome primjeru pisca Slavonca* XVIII *vijeka.* Sad lude, sad vuge, sad puzavci stižu. A. Kanižlić, rož. 6.

LŪDAC, lúca, *m. vidi* ludak. — *U jednome primjeru* XVII *vijeka.* Oni koji bijahu držani za mudre od svijeta biše scijeńeni od Boga za ludce. M. Radnić 155a.

LŪDAČAK, lūdačka, *adj. dem.* 1. lud. — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu s primjerom:* Kad sam bila ludačka kod majke. (Nar. pjes. 3, 493). — *Ima i adv.* lūdački. I poče onako ludački deručí se čitati. L. K. Lazarević, on zna sve. 54.

LUDÀČINA, *f. u Vukovu rječniku:* ‚augm. v.' ludak. — *Može biti i muškoga roda.*

LŪDAHAN, *vidi* 1. ludan.

LUDÀHIJA, *m. (može biti i f.) vidi* ludak. — *Radi nastavka vidi kod* pustahija. — *U naše vrijeme (kod naroda što ne izgovara* h, *dakle* ludàija), *a između rječnika u Vukovu* (u pjesmi mjesto ‚luda' [vide ludak] *s primjerima:* A nekmoli ova ludaija. — Jedno beše ludaija Živko). I sam bi se, pašo, prevario, a nekmoli ova ludaija *(o samome sebi).* Nar. pjes. vuk. 3, 430.

LUDÀIJA, *vidi* ludahija.

LUDÀĴĆ *(uprav* Ludàhijić, *vidi* ludahija), *m. prezime.* — *U naše vrijeme.* D. Avramović 254. 275. Šem. prav. 1878. 33.

LŪDAJA, *f. ńeke vrste voća.* — *Postaje od* 1. lud *(isporedi* 1. lud, 1, d).

a. *bundeva.* — *U Vukovu rječniku:* (u Srijemu) vide bundeva [1].

b. *vidi* brašnara, 2.

LŪDÂK, ludáka, *m. lud čovjek.* — *isporedi* lúđak. — *Akc. kaki je u gen. sing. taki je u ostalijem padežima, osim nom. sing., i voc.:* lūdâče, lūdâci. — *Od* XV *vijeka, a između rječnika u Voltiġijinu: (s gen.* ludka *što je posve nepouzdano)* ‚scioccone, scimunito' ‚albern, einfältig', *i u Vukovu* (‚der thor' ‚stultus'). Spomen' se ča prosiš, ludače maneni! M. Marulić 120. A razum se podat pristoji ludakom. H. Lucić 189. I svi me stanu držati za ludaka. Vuk, dan. 2, 129. Ludak želi da ga fale. Srp. zora, god. 2, sv. 12, str. 288.

LŪDAKA, *f.* kaže se za žensko kao što se veli ludak za muško. I. Pavlović.

1. LŪDAN, *adj. dem.* lud. — *Mislim da je pravi oblik* lūdahan, lūdahna, *isporedi* 1. lagahan. — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu:* ‚als dim. v.' lud *s primjerom:* Žestok li je ludani Jovane. (Nar. pjes. vuk. 2, 28). I š ńima je ludani serdare. Nar. pjes. vuk. 5, 105. Ma govori ludani Spasoje. 5, 157. O Sekule, ludano dijete! Pjev. crn. 292a.

2. LÚDAN, lúdna, *adj. u Stulićevu rječniku uz* lud. — *nije dosta pouzdano.*

3. LUDAN, *m. vidi* ludak. — *U jednoga pisca Slavonca* XVIII *vijeka.* Eto ludan nos odkosi! eto majmun nos ne nosi! V. Došen 240b. Ludan bi se pomamio. 241a. On razumi: ludan budi! 247b.

LŪDÂNĠA, *m. i f. ludo čeļade (muško i žensko).* — *Nastavak vaļa da je turski.* — *U Vukovu rječniku:* vide ludak, lūda.

LUDAR, *m. vidi* ludak. — *Od* XVIII *vijeka.* I pohotil grješnik od svih luji ludar. J. Kavańin 355a. Moj ludi ludare! V. Vrčević, niz. 17.

LŪDARA, *f. bundeva i ńeka gļiva.*

a. *vidi* ludaja, a. — *U Vukovu rječniku:* (u Srijemu) vide ludaja.

*

b. *ńeka gļiva.* — *U Vukovu rječniku:* nekakva gļiva ‚art schwamm' ‚fungi genus [Boletus satanas Lenz.]'. Ludara, Boletus satanas Pers. (Vukasović). B. Šulek, im. 207.

LÙDAST, *adj. dem.* 1. lud. — *U Belinu rječniku:* ‚sciocco, balordo' ‚insulsus' 655a; *u Stulićevu:* ‚morologus'; *u Voltiǵijinu:* ‚sciocco, balordo, sciapito' ‚dumm, blöde'.

LUDBRIJEG, *m. ime trgovištu u Hrvatskoj u županiji varaždinskoj.* Razdijeļ. 97. — *Pomińe se* XIII *vijeka u latinskome spomeniku.* ‚Magister Nicolaus, filius Petri de Ludbregh'. Mon. ep. zagr. tkalč. 1, 57. (1227).

LÙDE, lůdeta, *n. (dem.) ludak.* — *Na jednome mjestu* XVII *vijeka.* Kako ludeta slogami plaše me. I. T. Mrnavić, osm. 35.

LÙDEN, *adj. vidi* 1. lud. — *U Vukovu rječniku:* vide lud *s primjerom iz narodne pjesme:* A drugo je ludeni Nikola

LÚDEŽ, *m. ludost.* Mladež ludež. Hrv. nar. pjes. 4, 700. — *Biće muškoga roda, kako misli i F. Iveković, prema* drijemež, metež *itd., premda bi moglo biti ženskoga prema* mladež.

LUDIC, *m.* palica što se utiče u jaram, da ne može vo iz jarma; te ludice na pokladni utorak volar pravi. u Topolovcu. P. Brantner.

LUDIJA, *f. u narodnoj zagoneci našega vremena.* Povrvija turija, zametak ludija. *odgonetļaj:* snovutak (kad se smota). Nar. zag. novak. 214.

LÙDILO, *n.* delirium, *stańe u kojemu je čeļade kad poludi (isporedi* 1. lud, 1, b). *nije isto što* ludost *(vidi).* — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu:* ‚die narrheit (objektiv)' ‚dementia' *s primjerom:* Uhvatilo ga ludilo ‚die narrheit hat ihn ergriffen (z. b. nach einem ‚intervallo lucido')'. *(Vila)* sve goste carevo poludi . . . Te mu goste povrati od ludila. Vuk, kovč. 31. Udariće te Gospod ludilom i šļepotom i bjesnilom. Đ. Daničić, 5mojs. 28, 28. Dovodi savjetnike u ludilo. jov. 12, 17. U ludilu svome govoraše . . . M. Đ. Milićević, jur. 90.

LUDINA, *f. mjesno ime.* Ludina velika *i* mala, *dva sela u Hrvatskoj u županiji bjelovarsko-križevačkoj.* Razdijeļ. 115.

LUDINICA, *f. ime selu u Hrvatskoj u županiji bjelovarsko-križevačkoj.* Razdijeļ. 115. — *Uprav je dem.* Ludina.

LÚDITI, lůdîm, *impf. u aktivnome obliku samo na jednome mjestu* XVII *vijeka gdje je značeńe (uprav činiti ludijem): misliti da je ko (objekat) lud, ili da radi kao da je lud.* — *Akc. kaki je u praes. taki je u impf.* lůdâh, *u aor.* 2 *i* 3 *sing.* lůdî, *u part. praet. pass.* lůđen, *u ostalijem je oblicima onaki kaki je u inf. (Ti)* i mene ludeći i moju virnu prav . . . ne hoti ikada viran svit sliditi. I. T. Mrnavić, osm. 159. — *U naše vrijeme ima* luditi se *sa značeńem: činiti se lud, raditi kao lud.* — *između rječnika u Vukovu* (‚sich närrisch stellen' ‚stultitiam simulo'). *(U igri ‚jastučića')* sojvica *(sic)* sa kakvim odrpanim za taj slučaj dobro okrpļenim jastukom ludi se po kolu, dok na jedanput ne baci jastuk ma pred koga. Vuk (?), živ. 320.

LÚDJETI, lúdîm, *impf. a) vidi* ludovati; *b) postati lud, kao imperfektivni glagol prema* poludjeti, zaludjeti. — *Akc. se ne mijeńa.* — *Od* XVII *vijeka, a između rječnika u Bjelostjenčevu* (ludim ‚dementio, deliro, insanio, desipio, domento'. v. manenujem), *u Stulićevu* (luditi, v. ludovati *s dodatkom da se nahodi u pisca Muliha); u Voltiǵijinu* (‚impazzare, impazzire, delirare, stralunare, matteggiare' ‚närrisch thun, schwärmen'). — *U svijem je primjerima prvo značeńe; drugo ima samo u Voltiǵijinu rječniku* (‚impazzare, impazzire'). Što siromah človik ludi, milostivni to Bog sudi. P. Vitezović, cvit. 60. Od starih i viščih ļudi pitaj sveta, ter ne ludi. 84. Što dakle budući pri pameti ludim? M. Katančić 56.

LUDMILA, *f. vidi* Ļudmila.

LÙDNA, *f. ludo (prema* 1. lud, 1, a) *žensko čeļade.* — *Od* XVII *vijeka u Dubrovniku (gdje se sad može reći i u šali bez uvrede), a između rječnika u Stulićevu* (‚mulier inepta, fatua'). Hoć dobre cijene, poći u ludne potrebne. (D). Poslov. danič. Idi, ludno! Dubrovnik. 1870. 15.

1. LÙDNICA, *f. dem.* ludna. — *U naše vrijeme u Dubrovniku, a između rječnika u Stulićevu (uz* ludna). Plačeš, ludnico? ne plači nimalo, ne! nego kad me vidiš da sam dospjela, reci: „Blago ńoj! svršila je paćeńe na svijetu". M. Vodopić, tužn. jel. dubrovn. 1868. 185.

2. LUDNICA, *f.* luda gļiva (Šulek). B. Šulek, im. 207.

3. LÚDNICA, *f. kuća (bolnica) u kojoj se ludi i mahniti hrane i liječe.* — *Načińeno u naše vrijeme.* Odmah zastrane, kako god da su pobjegli iz ludnice. Vuk, pisma. 83. Da smo kao u ludnici ludi ļudi. Đ. Daničić, v. laziću. 1, 20.

LUDNOST, *f. vidi* zaludnost. — *Samo u Belinu rječniku:* ludnos ‚inutilità' ‚inutilitas' 419a.

LÙDŃÂK, ludńáka, *m. vidi* ludak. — *U Vukovu rječniku*3 *po Vukovijem bilješkama:* lůdńâk, (ludńáka) [m.] vide ludak.

LUDOBER, *m. ime mjestu u Srbiji u okrugu kragujevačkome.* Ńiva u Ludoberu. Sr. nov. 1868. 169.

LUDÒĆA, *m. vidi* ludost. — *U dva pisca* XVIII *vijeka.* Obilate od ludoće naj golemije nosi grane. J. Kavańin 355b. Nit' jih jedan gleda s zlom odlukom, nego samo za svoju ludoću oli tamašiju. Ant. Kadčić 523.

LUDOGOVORAN, ludogovorna, *adj. koji ludo govori.* — *U Stulićevu rječniku:* ‚stultiloquus'. — *nepouzdano.*

LUDOGOVORNICA, *f. žensko čeļade što ludo govori.* — *U Voltiǵijinu rječniku:* ‚scioccona, balordaccia' ‚eine dumme, einfältige'. — *nepouzdano.*

LUDOGOVORNIK, *m. čovjek što ludo govori.* — *U Belinu rječniku:* ‚chi parla stoltamente' ‚stultiloquens' 710a, *i u Voltiǵijinu:* ‚scioccone, mattaccio, ciarlone' ‚schwätzer'. — *nepouzdano.*

LUDOGOVORNOST, *f.* stultiloquentia, *osobina onoga što je ludogovoran.* — *Samo na jednome mjestu* XVIII *vijeka.* Oli gruboća oli ludogovornost. Blago turl. 2, 140.

LUDOÌGRÂČ, ludoigráča, histrio, *m. glumac (koji ludo igra).* — *Na jednome mjestu* XVIII *vijeka.* Pogrđeńe crkvenih običaja od ludoigráčâ učińeno. A. Kanižlić, kam. 259. — *nepouzdano.*

LUDÒJEBA, *f. u Vukovu rječniku*1*:* ‚convicium in puellam, q. d. stultus te futuerit'.

LUDOMNEŃE, *n. ludo izmišļańe.* — *Mj.* -mne- *trebalo bi* -mńe- *ili* -mnijo-. — *U Belinu rječniku:* ludomnenje ‚fantasticheria, chimera' ‚chimaera' 302a, *i u Stulićevu:* ‚chimaera'. — *nepouzdano.* — *U Voltiǵijinu rječniku ima za isto značeńe:* ludomneže ‚fantasticheria, chimera' närrische einbildung, eigensinn'. *ne znam, jeli štamparska ili piščeva pogreška.*

LÚDOŃA, *m.* ludak. U naše vrijeme u Stonu: „Onaki ludoña svašta bi ti učinio“. M. Milas. — *i u Dubrovniku.* P. Budmani.

1. LÙDÔRÎJA, *f. ludost.* — *isporedi* ludorije. — *U Voltiǧijinu rječniku:* ‚pazzia, matteria‘ ‚narrheit‘.

2. LÙDÔRIJA, *m. i f. lud čovjek ili ludo žensko.* — *Od* XVII *vijeka u Dubrovniku, a između rječnika u Mikaļinu (kod* ludjak), *u Belinu* (‚bietolone, si dice d’ un huomo grande ed insipido‘ ‚homo plumbeus‘ 141a; ‚mattarello, pazzarello‘ ‚ineptus‘ 466a; ‚sciocco, balordo‘ ‚insulsus‘ 655a), *u Stulićevu* (‚baro, fatuus‘). Tim ja velik dar sam steko, što me mlada plam tvoj *(Ļubavi)* zgrija, er pod staros kukurijeko ļuvena bih ludorija. I. Gundulić 135. Idi, mala ludorijo, što ćeš činit u toj tamnici? B. Zuzeri 164. Hoće li biti mudar i razborit, ali koja malovrijedna ludorija? 178. Smijali biste se na ove riječi, kô na riječi od nevješta ludorije. 256. Držite ga za prazne glave zločesńaka, za nesvijesna ludoriju. 357. Ukaži zube kad je potreba, inako će te svak držat za ludoriju. Đ. Bašić 108. Lav se nasmije i počne se crvu rugati: „Muči, ludorijo!“ Nar. prip. vrč. 193.

LÙDÔRIJE, *f. stvari ili riječi lude, bez smisla, trice.* — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu* (‚die dummheiten‘ ‚nugae‘). Maksim sipļe po puku ludorije i sańarije. S. Ļubiša, prip. 255. Ura izgubļena u ludorijam ol’ u besposlici. M. Pavlinović, rad. 109. Udariše u pasju zakopinu ludorije i neznaboštva. 165.

LÙDÔRIJICA, *m. i f. dem.* 2. ludorija. — *Pisano* ludorica. — *Od* XVIII *vijeka u Dubrovniku, a između rječnika u Stulićevu* (ludorica ‚stultulus, fatuus‘). Ah nesvijesna ludorico, jeda si začet za pribivat u toj tamnici! B. Zuzeri 165.

LÙDÔST, lûdosti, *f. osobina onoga što je lud.* — *Akc. kaki je u gen. sing. taki je u ostalijem padežima, osim nom. i acc. sing.* lûdôst, *loc. sing.* ludòsti, *gen. pl.* ludòstî, *dat., instr., loc. pl.* ludòstima. — *Od* XVI *vijeka, a između rječnika u Vrančićevu* (‚dementia; stultitia‘), *u Mikaļinu* (‚imprudentia‘), *u Belinu* (ludos ‚babbuaggine, balordaggine‘ ‚stoliditas‘ 123b; ‚inettitudine‘ ‚ineptia‘ 398b; ‚sciocchezza, goffezza‘ ‚ineptia‘; ‚scipidezza, insipidezza‘ ‚fatuitas‘ 655a; ‚stoltezza, mentecaggine‘ ‚amentia‘ 710a), *u Bjelostjenčevu* (‚dementia, insania, stultitia, desipientia, insipientia, vesania, fatuitas, stoliditas‘), *u Jambrešićevu* (‚dementia‘), *u Stulićevu* (‚stultitia, stoliditas, fatuitas, dementia‘), *u Voltiǧijinu* (‚vanità, stoltezza, scimunitaggine‘ ‚eitelkeit, dummheit‘), *u Vukovu* (1. ‚die thorheit‘ ‚stultitia‘. — 2. ‚die narrheit‘ ‚dementia‘), *u Daničićevu* (ludosть ‚insania‘).

1. *u apstraktnome smislu, kao sprijeda.*

a. *prema* 1. lud, 1, a *(nije lako razabrati za svaki primjer, pripada li amo ili pod* b). U vsakomь mudrьci dovoļe ludosti. Aleks. novak. 28. Ludos te, mogu reć, dobiva, nebore, ako mniš . . . Š. Menčetić 55. Izgiboše cića (cjeć. N. Rańina) svoje ludosti. Bernardin 98. N. Rańina 119b. baruch. 3, 28. Onoj što si rekao bez potrjebe, malo je vrijedno i stavļa se u ludost. Zborn. 25b. Jere je u smijehu ludost, a u ludosti bezumje. 32b. Pril. jag. ark. 9, 138. Plemiću, mudrosti ki slijediš drum pravi, a put od ludosti svim ludim ostavi. M. Držić 17. Ščekasmo sad dosti, kad ludos staraca dobiva ludosti svih ludih mladaca. 102. Za ludos većekrat ispuste *(ubozi)* srjeću, koju kad hoće ne mogu uhitit. 206. Velika ludost i mahnêtost jest prêčati se. Š. Budinić, sum. 48a. U vsakom mudrom mnogo ludosti je. Aleks. jag. star. 3, 240. O majčini svjeti svime pogrđeni s me ludosti! o poznane u nevrijeme Venerine sve hitrosti! I Gundulić 76. Duh sveti protiva ludosti podaje mudrost. F. Glavinić, cvit. 162a. Bi nepamet prem velika, mnoga ludos za ne riti. Ǵ. Palmotić 1, 253. Ko ne vidi ludost svih klańavac i nepristojstvo. P. Radovčić, način. 152. Ter nije tvoja ludost mnoga, ki neć svjetlos nego tminu? A. Vitaļić, ostan. 182. Ah sljepoćo! ah ludosti! ah nerazboru! A. d. Bella, razgov. 37. Da su izgubili Boga za samu ńihovu ludost. I. P. Marki 27. Vidim sada zloću i ludost moju. A. Kanižlić, bogoļubnost. 19. Iskat svitlost od tamnosti, ludosti je u tom dosti. V. Došen 37a. Svak radi o mudrosti, a svak trapa u ludosti. 181b. U čemu bi privelika tvrdost i ludost žudioska. J. Matović 380. Đe su kola mudrosti, tu su dvoja ludosti. Nar. posl. vuk. 78. *(Odbiti)* kome što n. p. na mladost, na ludost. Vuk, rječn. *kod* odbiti. Za pravilo ludost izabraše. P. Petrović, gor. vijen. 8. Ako je što pogriješio u ludosti i neznańu. S. Ļubiša, prip. 55. Ali sam se te ludosti izliječio. M. Pavlinović, rad. 121.

b. *prema* 1. lud, b. Pride v toliku ludost da hotiše se utopiti. Transit. 246. Čine je pasti v nerazum i ludost. 255. Ako bi izišao iz pameti po kojoj ludosti. I. Grličić 86. Živina, ako se namiri na struk, koga ili ne more odtrgnuti, zato ne ovrtoglavi odma od ludosti, niti se pomami od naglosti. V. Došen IX. *(Krivicu)* učińenu u ludosti. 222b.

c. *prema* 1. lud, c.

a) vidi 1. lud, c, *a).* Ako to u dici karamo, koju ludost zanosi. S. Margitić, fala. 233. Kad smo bili đeca u ludosti. Nar. pjes. vuk. 2, 258. Mladost je ludost. Nar. posl. vuk. 180. Da ogledaju, čini li to dijete iz ludosti ili od svoje voļe. Vuk, rječn. *kod* Carigrad.

b) vidi 1. lud, c, *b).* Jer je mlado još ditińe, obličja je još pitoma, na ludost se još prigińe. P. Vuletić 50.

2. *u konkretnome smislu.*

a. *što ludo učińeno ili rečeno.* — *Između rječnika u Belinu* (ludos ‚sproposito, il contrario di proposito‘ ‚ineptia‘ 703a). Koji godь človêkь prihodi vь zemļi i gradove gospodьstva ti, voļanь si ga pedepsati za ńegovo bezьčinьje ili ludostь . . . A imanьje našehь vlastelь i građanь koji su vêrovali na dobromь glasu i slavnoj vêri gospodьstva ti nê dostojno da izьgube ili postradaju za ludostь *(može pripadati i pod* 1) togaj človêka. Spom. sr. 1, 139. (1417). Ńihь sloboditi jerьve su toliko patili a za ljudosti *(sic)* inêhь. Spom. sr. 1, 138. (1417). Velika je ludost svitovnih slaviti se. Transit. 53. Ako ludos ku bude puk učinit, poznat će mu ruku. F. Lukarević 240. Jere je velika ludost rijeti onoj što se ne pristoji. Zborn. 21b. Privelika je ludost ostaviti onoga gospodara koji daje kraļevstvo nebesko. M. Divković, bes. 22a. Nemoj se spomenut, Gospodine, od mojijeh grijeha i ludôstî. I. Držić 81. S ńime se jačiti ludos je velika. V. Andrijašević, put. 385. Gledajući taku grubost, tko će učinit igdar ludost? P. Posilović, nasl. 199b. Jeli tko čuo od koga mahnitost iliti ludost takvu? A. Kanižlić, kam. 237. Darovi su ludost a pohodńa mahnitost. (Z). Poslov. daničić. Kakvu ludost čini sudac onda...? V. Došen 63a. Da ti kažem, moj dobri Slavonče, koja ludost kad se ženi momče. M. A. Reļković, sat. E7b. Druga ludost koju vi činite . . . E8a. Samo da

ne zamisliš kakvu ludos. A. Kalić 337. Hoće li ikad moći vjerovati taku nečuvenu ludost i budalaštinu? Vuk, dan. 2, 141.

b. *što ludo uopće, vidi* ludorije. Ludosti se i taščini poklanjaju i himbenosti idolskoj služe. Živ. kat. star. 1, 219. Slobodo, . . . primi ove odjeće viliće za čas mû, da kô š ńima sve ludosti i taštine zdrijeh i skinuh, tako da opet s tvom kriposti vik ne svežem što prikinuh. I. Gundulić 177. Ne mogu ni onu ludost mučańem proći, ako li tko priđe u krilo crkve, da neće moći vodu pustiti. A. Kanižlić, kam. 229. Tiknuti drugoga za samu igru, šalu, ludost. Ant. Kadčić 525. A na što sve te ludosti? M. Pavlinović, razg. 5.

LUDÓŠTINA, *f. ne znam, postaje li od* ludost *ili od* ludovština *(čemu nema potvrde).* — *Čakavski* ludošćina.

a. *znači što i* ludost. — *Od* XVII *vijeka.* Ali grubost ali ludo govorenje ali ludošćina. I. Bandulavić 50a. paul. eph. 5, 4. Znańe okrenuto u izpraznost i ludoštinu. M. Radnić 55b. Ludošćina s ke se vuče mahnit čovjek posred mora. J. Kavańin 55b.

b. *ludo čeljade.* — *U jednoga pisca Dubrovčanina* XVIII *vijeka.* Da prid svemu puku *(sic)* tanca kô ludoština. A. Kalić 117.

LÙDÔV, ludòva, *m. ludak (samo prema* 1. lud, a). — *Akc. kaki je u gen. sing. taki je i u ostalijem padežima, osim nom. sing., i voc.:* lûdove, lûdovi *(u Dubrovniku može imati i drugi akcenat:* lùdov, *što se ne miješa u ostalijem padežima, osim gen. pl.* lûdôvâ). — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu* (vide ludak). Vidiš li, ludove? Nar. prip. vrč. 2. Kakovi pet, ludove jedan? 118. „Vidite li, ludi ludovi?“ poviče knez. 174. S ńim okrenuli u smijeh kao s kakvim ludovom. M. Pavlinović, rad. 58. Eto zanešeńaka oliti ludova. 134. — *U Dubrovniku može imati i drugi oblik za nom. i voc. sing.:* lûdôvo. Kud ćeš, ludovo? Dubrovnik. 1870. 16.

LUDÒVÂŃE, *n. djelo kojijem se luduje.* — *Stariji je oblik* ludovanje. — *Između rječnika u Mikaljinu* (ludovanje, mahnitost ‚ineptia‘), *u Belinu* (ludovanje ‚vaneggiamento, delirio‘ ‚deliratio‘ 751a), *u Bjelostjenčevu* (‚ineptia‘), *u Stulićevu (uz* ludost), *u Vukovu* (‚die narrentheidigung‘ ‚nugae, ineptiae‘). Od luda ludovanja. B. Kašić, zrc. 132. Dočim ga muči mahnitanje ili ludovanje. rit. 75. Misli tašće i nekorisne koje su kako se reče vitrenje pameti i ludovanje. P. Radovčić, način. 358. ‚Visum est illis sicut deliramentum‘ činilo im se kako jedno ludovańe. B. Zuzeri 61. Hvaleći se da Boga vidu na ovomu svitu, i ostala ludovańa. Ant. Kadčić 291. Krstjani, sam se čudim, kakvo je ovo moje ludovańe. Đ. Rapić 14. Razdiraju s bisnostjom i ludovańem zakon Moskova. A. Tomiković, živ. VI.

LUDÒVATI, lûdujêm, *impf. biti lud, raditi kao lud.* — *Akc. kaki je u praes. taki je u impf.* lûdovâh, *u impt.* lûdûj, *u ger. praes.* lûdujûći; *u ostalijem je oblicima onaki kaki je u inf., osim aor. 2 i 3 sing.* lûdovâ, *u part. praet. act.* lûdovao, lûdovâla. — *Od* XV *vijeka, a između rječnika u Mikaljinu* (ludovati, mahnitati ‚inepto, stultizzo‘), *u Belinu* (‚sciocchcggiare, far sciocchcrie ‚ineptio‘ 655a; ‚matteggiare, pazzeggiare, smaniare‘ ‚insanio‘ 466a; ‚vaneggiare, delirare‘ ‚deliro‘ 751a), *u Stulićevu* (‚desipere, insipienter agere, nugas, ineptias agere‘), *u Voltigijinu* (‚vaneggiare, sciocchcggiare, matteggiare, smaniare‘ ‚träumen, närrisch reden oder handeln‘), *u Vukovu* (‚narrenthei treiben‘ ‚desipio‘), *u Daničićevu* (‚insanire‘).

a. *u značeńu sprijeda kazanome prema* 1. lud, a *uopće.* Ako je člověkъ ludovalъ, neka mu plъtь pati a imanьje nê krivo. Spom. sr. 1, 138. (1417). *(Isus govori Mariji):* Dajuć zaušnice, vidit ćeš, gdi psuju, i na moje lice vele grdo pļuju, i gdi svidokuju oni na me krivo, a ti, gdi luduju, budi kripka, divo. M. Marulić 175. Ter tako luduju, i malo se svide. P. Hektorović 67. Da ti, kad ludovat činiš mi ovdi sad, od kud ga ima tad? F. Lukarević 181. Zač mladost luduje kako koń prez žvala. Đ. Baraković, vil. 252. Kako svi sultani da su ludovali. I. T. Mrnavić, osm. 90. Ki su glumni ter vitreć luduju. B. Krnarutić 20. Što gospoda i luduju, podložniki to poštuju. P. Vitezović, cvit. 73. Luduju banovi, plaćaju pukovi. (D). Poslov. danič. Ludujemo li? A. d. Bella, razgov. 93. Niti po starosti ludujem, niti se vladam po ditinski. A. Kanižlić, kam. 340. Ženska pamet mańe tad zaludi, neg' luduju sada ļudi. V. Došen 105a. Od pitja se pamet gane, da ludovat čovik stane. 148a. Svit luduje vas u zloći. 195b. Što bijaše, prosipati, a ne radit, prisipati, to je lino ludovati. 214a. Koji pokoru na vrime starosti ili bolesti prinose, oni istinito luduju. I. Velikanović, uput. 3, 68. Neka luduju, nek mahnitaju oni koji se bezočno zovu po sebi da su razumnici svijeta. A. Kalić 332. Vrat' se amo, nemoj ludovati! Nar. pjes. vuk. 3, 441. Jer je zemļa idolska, i oko lažnijeh bogova luduju. Đ. Daničić, jer. 50, 38. Molimo sud, da oprosti što smo ludovali. S. Ļubiša, prip. 240—241.

b. *ludo govoriti.* Mladci tlape jošter dica o ženitbi ter luduju. J. Kavańin 169a. Ali što ludujem ja, što govorim? A. d. Bella, razgov. 152. Tko nas čuje neka ne luduje. T. Babić, pisme. 5. 31. Nemoj, sudče, ludovati. P. Knežević, pism. 108. Muč', ne luduj, Sava kaluđere! And. Kačić, razg. 39a. Nu što ja jutros ludujem? A. Kalić 122. Muč' ne luduj, Merima devojko! muč' ne luduj, kad budala nisi. Nar. pjes. vuk. 1, 247. Ne ludujte, gospodo rišćanska! 2, 103. Sjedi dole, nemoj ludovati. 2, 337. Be ne luduj, kaurine Marko! 2, 343. Vaļa da je čuo gđe Dositej i Reļković (i još gđekoji) viču na običaje narodne, a nije znao rasuditi da su oni u tom svi ludovali. Vuk, gram. i pol. spisi. 1, 130. Pusti, Steva, ne luduj! M. Pavlinović, razg. 20.

c. *raditi kao lud, činiti ludorije, ali hotimice (od šale, veseļa itd.).* Car bijaše zapovidio, da ga ńegovi igrači, u odiću crkveničku obučeni, ludujući razvesele. A. Kanižlić, kam. 111. A ne idu u kolo igrati i u svetac tako ludovati. M. A. Reļković, sat. C8b.

d. *biti lud, ludo raditi, prema* 1. lud, 1. b. S ļubavi mudrovat, mâ bratjo, nî ga moć, ja, makar ludovat, za vilom hoću poć. M. Držić 101. Ili se budu pomamiti mahnitajući, ili luduju, ili ne uščute. B. Kašić, rit. 75. Dila koja nije moguće izvršiti kad pamet luduje. A. d. Bella, razgov. 131. A kad on ovo odgovaraše, reče Fist velikim glasom: „Zar ludueš, Pavle? mnoge te knige izvode iz pameti“. Vuk, djel. ap. 26, 24.

e. *prema* 1. lud, c. Sultan mu je prvi započeo ludovati ka' malo dijete. Nar. pjes. vuk. 5, 493.

f. *metaforički (o voćki), kao* mahnitati. — *U jednome primjeru* XVIII *vijeka.* Pripusti narav mati čercu voćku ludovati, vrlo dignut svoje grane. V. Došen 19a.

LÙDOVÊT, *f. ludost.* — *Načińeno prema* zanovet. — *Na jednome mjestu u pisca Dubrovčanina* XVI *vijeka, a između rječnika u Stulićevu (ne posve u istome značeńu):* ‚chimaera'. Jaohi, moja ludoveti, na što te tvoje ludosti *(vidi* ludost, b) dovedoše! M. Držić 181.

LUDOVÉTÂŃE, *n. djelo kojijem se ludoveta.* — *U Stulićevu rječniku.*

LUDOVÉTATI, ludòvêtâm *(ili* ludòvêćêm?), *impf. ludovati.* — *U Stulićevu rječniku* (‚stulte loqui'). — *Čini mi se da sam čuo ovu riječ u Dubrovniku.*

LUDÒVÎK, *m.* Ludovicus, *tal.* Ludovico, *ime muško.* — *Ime je germansko, stvńem.* Hludvig, *te nije ni u kakvoj svezi s* Ļudevit; *od onoga je oblika postalo lat.* Clodovaeus, *franc.* Clovis, *a kad je otpalo* h-, *lat.* Ludovicus, *franc.* Lovis, *kasnije* Louis, *od ćega je tal. oblik* Luigi *(vidi* Luiģ *i* Lujo). — *Može imati i nom. i voc.* Ludòvîko, *ali nemam potvrde ni u jednome primjeru.* — *Od* XVI *vijeka, a između rječnika u Belinu* (‚Lodovico, nome proprio d'uomini' ‚Ludovicus' 441b). Pravedni gdi kraļ moj *(govori grad Budim),* Ludovik gizdavi, u oružju život svoj zavijen ostavi. M. Vetranić 1, 59. Vladajući Ludovik cesar. F. Glavinić, cvit. 281b. Sveti Ludovik deveti kraļ od France. 291b. *(Red svetoga Franciška)* ima svetac kanonizanih 22, t. j. . . . s. Ludovik, . . . 339ab. Ludoviku duki od Turinije. 375b. Kraļ Ludovik. Ģ. Palmotić 2, 521. Cesar primi poklisare poslane od Ludovika cesara zapadńega. K. Pejkić 41. Ludovikom druzim kraļem. J. Kavańin 113a. Ludovik cesar. S. Badrić, ukaz. 45. Mati s. Ludovika. F. Lastrić, svet. 12b. S śetijem Ludovikom, kraļem od Franče. V. M. Gučetić 161. Okruńen biše prid cesarom Ludovikom. A. Kanižlić, kam. 77. Došavši kraļu Ludoviku. M. A. Reļković, sabr. 2. Ludovik Belluga. I. J. P. Lučić, izk. 26. Ludovik Knezović. Norini 63. Pripovijeda se da je u ovoj planini na Golome Vrhu maģarski kraļ Ludovik posjekao 1400 Paštrovića. Vuk, rječn. *kod* Presiječ.

LUDOVKIŃA, *f. ludo žensko čeļade.* — *U naše vrijeme u ugarskijeh Hrvata.* Oj divojka, luda ludovkińa! Jačke. 149.

LÙDÔVO, *vidi* ludov.

LÙDRA, *f.* putuńa za vodu, koja se nosi na magarcu. „Sve mudre nose ludre", reče se djevojci koja probira, i znači: udaće se za siromaška, pa će sama morati nositi ludre. Nar. poslov. u Lici. V. Arsenijević. — *Ne znam, jeli ista riječ što* ludro *(vidi).*

LÛDRO, *n.* mijeh, mješina. Pulac kraj Rijeke. F. Pilepić. — *Tal.* otre, *mlet.* ludro.

LUDROVAC, Ludrovca, *m. ime mjestu u Srbiji u okrugu jagodinskome.* Zabran u Ludrovcu. Sr. nov. 1865. 442.

LUDVINCI, Ludvinaca, *m. pl. ime pusti u Slavoniji u županiji srijemskoj.* Razdiļeļ. 150.

LÙĐAČA, *f. ludo žensko čeļade, isporedi* luđak. — *U jednoga pisca Dubrovčanina* XVI *vijeka (sa starijim oblikom* ludjača). Napokon došli ste, čuju vas da se igra, ludjače, što mniste oči mi svezati. F. Lukarević 71. A tkono toj tebi, ludjačo, brani sad držati u sebi? 88.

LUĐÀČICA, *f. dem.* luđača. — *U jednoga pisca Dubrovćanina* XVI *vijeka (sa starijim oblikom* ludjačica), *a između rječnika u Stulićevu* (v. lûdnica). Ove ludjačice u ludosti zađu. M. Držić 212.

LÙĐÂČKÎ, *adj. koji pripada luđaku, luđacima.* — *U jednoga pisca našega vremena.* A Radovan srcu jade veže, pa luđačko kune radovańe. Osvetn. 6, 41.

LÙĐAHAN, lûđahna, *adj. dem.* 1. lud. — *isporedi* luđan *i* luđašan. — *U Stulićevu rječniku:* v. luđašan.

LÙĐÂK, luđáka, *m. vidi* ludak. — *Stariji je oblik* ludjak. — *Od* XVI *vijeka, a između rječnika u Mikaļinu* (ludjak, ludorija ‚stupidus, bardus, ineptus, insulsus'), *u Belinu* (ludjak ‚babbuasso, balordo' ‚stolidus' 123b; ‚sciocco, balordo' ‚insulsus' 655a; ‚mattarello, pazzarello' ‚ineptus' 466a; ‚matto, pazzo' ‚demens' 466—467), *u Bjelostjenćevu* (ludjak, v. norc), *u Stulićevu* (‚baro, fatuus'), *u Voltigijinu* (ludjak ‚balordo, babbuasso' ‚ein dummer, unbedachtsamer'). Gdje je taj naš ludjak, za vilom ki pojde? M. Držić 99. Prem ti sam ludjak bio. 61. Ako si cijenio s strašivijem biti boj, čemu si vodio toliki vojske broj, tamniče zločesti, ludjače bez svijesti? M. Bunić 31. Lijepu ti zakletvu namisli si ludjak! D. Zlatarić 54a. Reče ludjak u srcu svome: „Nije Bog". M. Orbin 4. Na ki te rasap toj, ludjače, nosi bijes, od vila ka je toj, koja ti uze svijes? I. Gundulić 158. Tko prozove ludjakom iskrńega. I. T. Mrnavić, ist. 106. Ludjak mašku kupi u mihu. I. Ivanišević 174. Da na mene zloban ludjak zlo govori. Ģ. Palmotić 1, 221. Slušaj što ti veli žena, ne ludjaci što govore. 2, 95. Ludjače, noćas hoćeš umriti. P. Radovčić, način. 295. Kada ludjak blago ima, i s kapom i s glavom kima. P. Vitezović, cvit. 2. Mudar mudrim v društvo ide, s ludjakom se ludi vide. 166. Ovako govore ovi ludjaci. A. Vitaļić, ist. 18. Ludjaci i zlobnici od toga se ne haju. 311. Luđak većkrat vjeruje biti drag druzijema, a nedrag je. K. Maģarović 49. Pustio si da pogani zli ludjaci ruže mene. I. Đorđić, salt. 126. Ludjak u smijehu podiže svoj glas. ben. 78. Ludjače, bezpametniče, ove su tvoje misli? A. d. Bella, razgov. 29. Neka svak promisli, jeli u broju od mudaraca ili od ludjaka. 123. On se ludjak može zvati. P. Knežević, muka. 25. Car bijaše zapovidio, da ga ńegovi igrači ludujući razvesele; između ovih luđaka caru bijaše odražio jedan. A. Kanižlić, kam. 111. Kad se voće krade, Bog se smije, rekoše ludjaci. (Z). Poslov. danič. O luđače ožeńeni, jer se dadoš varat ženi? V. Došen 107a. Ludjače, noćas dušu tvoju otet će od tebe. S. Rosa 111a. Prilikuje ih s. Agustin onim ludjacima, tkoji se nahodeć u jednoj brodici nasrid mora, bi nastojali kudit vridnost vladavca te brodice, kada su svi skupa na istoj pogibili. Blago turl. 2, 120. San što je ino, o ludjače, neg ledene smrti slika? 2, 157. Mahniti i ludjaci mogu se krstiti, ako prvo pomanitanja želili su biti kršćeni. A. d. Costa 1, 131. Mahnitci, luđaci i bez svoje svisti. And. Kadčić 25. Luđaku koji nejma svoje svisti. 140. Jesu li se dužni ispovidati luđaci? 224. Kako niki ludjaci i bezpametnici sebe prodaju u galiju. 435. Koji bude rjeći bratu svomu: ‚ludjače!' krivac će biti zboru. J. Matović 380. Ako on sad tamo sad amo trta vrta, kô opit ludjak. A. Kalić 107. Što misliš, ludjače, da se mi u raju zemaļskomu nahodimo? 375. Ńim se kô luđakom narugo. 442. Riječi Lota bijahu riječi luđaka. 581. S toga su ga braća ńegova luđakom zvali. Nar. prip. bos. 1, 50.

LÙĐAN, *adj. dem.* lud. — *Vaļa da je pravi oblik* lûđahan, lûđahna *(vidi), isporedi* 1. luđan *i* 1. lagahan. — *U naše vrijeme.* Marko luđan

odsiječe joj ruke. Nar. pjes. petr. 2, 130. Ja ti jesam star već i nemoćan, a ti s', sinko, luđan i nejačak. Nar. pjes. krasić. 1, 74.

LUĐÀRIJA, *f. kao da znači što i* 2. ludorija, *ali se kaže kao od mila djetetu. — U narodnoj pjesmi bosanskoj našega vremena.* Vrat' se, Meho, moja luđarijo! Nar. pjes. hörm. 1, 409.

LUĐENICA, *f. ime mjestu u Srbiji u okrugu rudničkome.* Livada u Luđenici. Sr. nov. 1863. 248.

LÚĐĒŃE, *n. djelo kojijem se ko ludi. — U Vukovu rječniku*: ‚das sich närrischstellen' ‚simulatio stultitiae'.

1. LÛG, *m. po češkome i poljskome jeziku bilo bi naj starije značeńe: bara (vidi* 1. bara) *obrasla ritom (isporedi značeńe kod* b), *što se potvrđuje i u ruskome jeziku gdje znači od prilike što* 1. bara, 2; *ali je već u stslovenskome značeńe* ‚nemus'; *po Vuku bi značilo što i* gaj, *ali vidi kod* Kitog. — -u- *stoji mj. ńegdašńega ą. — Akc. se mijeńa u loc. sing.* lúgu, *u gen. pl.* lúgâ, *i u svoj množini kad se umeće* ov: lûgovi, lugóvâ, *isporedi stslov.* lągъ, *rus.* лугъ, *češ.* luh, *pol.* łąg *i* łęg *(radi znaćeńa u svijem tijem jezicima vidi sprijeda). — Između rječnika u Vrančićevu* (‚lucus; nemus; saltus; sylva'), *u Belinu* (‚bosco, boscaglia, luogo pieno di alberi salvatici' ‚nemus' 145b; ‚selva' ‚sylva' 666a), *u Bjelostjenćevu* (lug, loza ‚lucus, saltus, nemus, foresta, forestum; sylva, et dicitur de sylva grandiore campestri'), *u Jambrešićevu* (lug, loza ‚saltus, silva'), *u Stulićevu* (‚nemus, silva'), *u Voltiǵijinu* (‚bosco' ‚wald'), *u Vukovu* (‚der hain' ‚lucus' [cf. gaj, berak]), *u Daničićevu* (lugъ ‚nemus').

a. *šuma ili gaj (teško je razlikovati u velikoj većini primjera).* Do polovine luga. Mon. serb. 96. (1330). Prêko luga u Moravu. 197. (1381). S planinami, lugovi i sa vьsimi zemļami . . . Sa vьsimi seli i zaseoci, . . . vodami, luzьmi, pašami. 449. (1451). S lugovi, gaji, vodami. 494. (1465). Ulijare u Utijali i u lugovêhь. Glasnik. 15, 284. (1348?). Selo Mokrani . . . s poļemь, s lugomь, s lovišti, . . . Glasnik. 24, 250. (1377). I brьda i doly i pusta mêsta . . . i luzi dubravьni. Danilo 376. S jedne strane tečaše veliko more i z druge strane tečaše rêka, a s trete strane bêše lug tvrd vele. Pril. jag. ark. 9, 121. (1468). Od luga dojde lav. Transit. 284. Progna je v luge nike i jezera. Š. Kožičić 34a. Stojeći *(zec)* u lugu. Zborn. 6b. Ostavih u lugu razgovor moj. 43a. Ištući djevojčicu po lugovijeh i po poļijeh. 43b. Pođe u lov u lug. 44b. Ako vidiš *(u snu)* da u lug ideš, toj prilikuje nevoļu i trud. 133a. Čovik od luga. Š. Menčetić 70. Pozorom u lugu zvir bi pitomila zlu voļu i tugu svaku prilomila. H. Lucić 208. Slavan ću živiti pustoga srid luga. 215. Izašad iz luga zelenoga. 219. Prem kako sred luga kad putnik bude zać. N. Dimitrović 62. Gizdavi ovi lug danas u pjesnih proslavi svaka nas. N. Naļešković 1, 174. Nu ona ne htiješe primit ga za druga, za toj on pobježe u goru put luga. 2, 72. Tučem se od luga do luga. M. Držić 14. Maļahan ogań koliko velik lug važge. Anton Dalm., nov. tošt. 2, 161b. jac. 3, 5. Kud ideš? u koje dubrave, u koje lugove? B. Gradić, djev. 177. Po gustih dubravah i po spletnih luzih. P. Zoranić 11a. Divji prasci u gustih luzih hitro privarajući. 80b. Skupa s lugom hrastovim obrh dvora i niže dvora. Mon. croat. 277. (1576). Neće stat sred luga nigdere zelena. D. Rańina 13a. S lugovi sve vode združ'te moj plačni glas, pokli smrt otruni oni cvit. 132b. Mnim da milos moću imati među ńimi *(zvijermi)* u ovoj tuzi, i kameni da će luzi ki razgovor meni dati. S. Bobaļević 223. U jednom lugu skri se s vojsku svoju. Aleks. jag. star. 3, 241. V luge tamne pridoh. 290. Naj veći lug aliti gaj, kad je zelen, ne ima toliko listova. M. Divković, bes. 881. Od jelova luga do gore velike. Đ. Baraković, vil. 90. Slavić iz luzi. 151. Nebesa su meni druga, svijet drugi, sred vesele gdje svjetlosti veća vele uživaćeš poļa i luga *(acc. pl.! jamačno samo radi stiha).* I. Gundulić 77. Gluhe gore, pusti luzi, proplačite k našoj tuzi. 95. Sada jedne, a sad druge końe jaše na promjenu, probijući strane i luge po ravnini, po kamenu. 312. Noćne sjeni priklopiše gore i luge. Ǵ. Palmotić 1, 303. Posred luga nahodi se sama u lovu. 1, 158. Znaju poļa, luzi . . . B. Krnarutić 25. Gdi lug reste na svo'u voļu. A. Vitaļić, ist. 472b. Zvijeri kijeh su luzi puni afrikanskijeh od država. ostan. 177. Ļuto zvjerče pusta luga. J. Kavańin 57a. Pustiv grade, obrah luge. 80a. Meju luge i trstice strahļiva se ptica krije. 182a. Lavčić u onom lugu râdî lovit slobod dugu. 193a. Poče mânôm lug kapati. 199a. A združiše 'u gore i luzi razlijegajuć na ńe tuzi. 237a. Zvijeri u lugu svakoje. I. Đorđić, salt. 161. U lugu siječac kada orit dubje uzima. 246. Kad proleti lugom slavic. 427. Sred vrbova luga. 460. Zgrade opali, luge i plote. 199. Lug posvećen nečistoj božici Veneri. ben. 40. Luge obijajući i planine, skitaše se na sve strane. B. Zuzori 124. Iđe li mi lugom? A. Kanižlić, rož. 3. Pođe Janko sa Sekulom u lugu lova loviti. Nar. pjes. bog. 56. Planine bi i lugove zamest mogle. V. Došen 228b. I ostavļa starca babu svoga rad ļubavi Boga velikoga, tere biži u luge zelene. And. Kačić, razg. 19a. Ovdi ceri visoki, rasti, brize, bukve, potajni lug. M. Kataučić 42. Da gora i dubovi, da lug veseļa se potajni. 45. Dan, u koji će se čuti ječati šume ili lugovi. Đ. Rapić 12. Pustila se zlatna žica iz rožanstva luga (po kazivańu ludi među kojima se ovo pjeva, iz onoga luga gdje se Hristos rodio. Vuk). Nar. pjes. vuk. 1, 83. Ovce ti za lug zađoše. 1, 162. Daleko su naši dvori preko lugova. 1, 173. Siđele su tri đevojke na ridu, na kamenu, a u lugu zelenome. 1, 329. Al' govore dva slavuja mlada: „Nit' smo braća, niti bratučedi, već dva druga iz zelena luga". 1, 480. Odneše ga *(slavuja)* tri lovca, i pustiše u luge. 1, 483. Teško drugu bez druga i slavuju bez luga! 1, 483. Dok uzavre mozak u junaka, dokle puče kami u lugove. 2, 5. Privati se Jańačkoga luga, a od luga u Ogorjelicu. 3, 97. Pa on ođe lugom pjevajući. 3, 102. Todor mu se u lugu odziva. 3, 163. Zelene l' se lugovi posavski? 3, 373. Kliče Iva kroz lug popevati. 3, 400. Pogibe ti Asan Beširević u Kitogu lugu zelenome. 4, 207. Iz zelena luga posavskoga. 4, 330. Puče puška ko grom iz nebesa, svi se pusti luzi prolomiše. 4, 333. Kroz ove luge zelene. Nar. pjes. herc. vuk. 256. Pa se muče kroz lugove vuče. Nar. pjes. juk. 173. Lepa Mare papar plela poli luga. Nar. pjes. istr. 2, 38. O Đurđevu kad zaviju vuci po zelenu omarovu lugu. Osvetn. 2, 6. Bratjo moja, vidite li gdje nam živit nema ni u mrklu lugu jelovomu? 2, 67. — *Metaforički.* Vrh ńega pruten lug uzvišen od kopaļ. Đ. Baraković, vil. 111.

b. *vidi* 2. rit. — *U Vukovu rječniku*: (u Crnoj Gori) vide rit (po blatu). — *Vaļa da amo pripada i ovaj primjer*: Bog te sačuvao kalovita luga, malo vrijedna druga, Turčina zulum-

ćara i negova belaja, i svakoga zla! *u* Vuk, kovč. 126.

c. *često kao mjesno ime, n. p.:*

a) u Bosni. aa) u okrugu bańolučkome: Lug Muslemin, zaselak, *i* Lug Zimjan, *selo.* Statist. bosn. 43. — *bb) selo i zaselak u okrugu travničkome.* 71. 76. — *cc) zaselak u okrugu sarajevskome.* 14. — *dd) vidi* Crni Lug, *b). — ee)* Savski Lug, gora. F. Jukić, zemļ. 46.

b) u Hercegovini dva sela. Statist. bosn. 116. 123.

c) u Hrvatskoj. aa) u županiji ličko-krbavskoj pet zaselaka. Razdiļe. 33. 35. 37. 39 *(dva zaseoka).* Lug mali, *selo.* 43. — *bb) u županiji modruško-riječkoj dva zaseoka.* 52. — *cc) u županiji zagrebačkoj dva sela.* 79. 81. — *dd) u županiji varaždinskoj tri sela:* Lug, Lug poznanovečki, Lug orehovički. 94. 104. 105.

d) u Slavoniji pusta u županiji virovitičkoj. Razdiļe. 140.

e) u Srbiji. aa) mjesto u okrugu biogradskome. Ńiva na Lugu. Sr. nov. 1870. 713. — *bb) mjesto u okrugu požarevačkome.* Branik u Lugu. Sr. nov. 1863. 62. — *cc) mjesto u okrugu smederevačkome.* Livada u mestu Lugu. Sr. nov. 1863. 156. — *dd)* Bećarski Lug, *mjesto u okrugu biogradskome.* Livada u Bećarskom Lugu. Sr. nov. 1875. 71. — *ee)* Lug Brankov, *ńiva u okrugu aļeksinačkome.* Sr. nov. 1889. 209. — *ff)* Lug Čortanov, *mjesto u okrugu smederevskome.* Zemļa u Lugu Čortanovom. Sr. nov. 1871. 740. — *gg)* Dolinski Lug, *mjesto u okrugu požarevačkome.* Branik u Dolinskom Lugu. Sr. nov. 1875. 241. — *hh)* Dugački Lug, *mjesto u okrugu crnoriječkome.* Vinograd u Dugačkom Lugu. Sr. nov. 1871. 272. — *ii)* Lug Đerginov, *mjesto u okrugu smederevskome.* Zemļa u Lugu Đerginovom. Sr. nov. 1871. 858. — *kk)* Lug Jaseničkí, *mjesto u okrugu vaļevskome.* Zabran u Lugu Jaseničkom. Sr. nov. 1861. 496. — *ll)* Krivi Lug, *mjesto u okrugu ćuprijskome.* Livada u Krivi Lug. Sr. nov. 1875. 242. — *mm)* Šugavi Lug, *mjesto u okrugu smederevskome.* Ńiva u Šugavom Lugu. Sr. nov. 1870. 774. — *nn)* Veliki Lug, *mjesto u okrugu biogradskome.* Livada u Velikom Lugu. Sr. nov. 1875. 471.

2. LÛG, lúga, *m. uprav* lixivia, *cijeđ, ali je u našemu jeziku prešlo na značeńe:* cinis, *pepeo, te je ono prvo vrlo rijetko. — Akc. kaki je u gen. sing. taki je u ostalijem padežima, osim nom. i acc. sing.* lûg, *i voc. sing.* lûže. — *Riječ je praslavenska* (lugъ ‚lixivia'), *isporedi nslov.* lug, *češ.* louh, *poļ.* ług. — *Biće riječ germanska, isporedi stvńem.* louga, *srvńem.* louge, *nvńem.* lauge.

a. lixivia, *cijeđ. — Između rječnika u Vrančićevu* (‚lixivium'), *u Mikaļinu* (lug, lušija ‚lixivium, lixivia, lixivum, lixivus'), *u Bjelostjenčevu* (‚lixivium, lixivia, caustica spuma, batava spuma'), *u Jambrešićevu* (‚lixivium'), *u Voltigijinu* (‚lessia, ranno' ‚waschlauge'). Čine popariti u lugu doma aļine. F. Lastrić, ned. 198. Lûg ‚lixivium', gen. lûgā. D. Nemanić, čak. kroat. stud. 16.

b. cinis, *pepeo. — Između rječnika u Vrančićevu* (‚cinis'), *u Mikaļinu* (lug, pepeo ‚cinis, ciner'), *u Belinu* (‚cenere, la polvere nella quale si risolve tutto quello che arde' ‚cinis' 184a), *u Bjelostjenčevu* (v. pepel), *u Stulićevu* (‚cinis'), *u Vukovu* (vide pepeo). Da blagoslovi i posfeti ovi lug. Bernardin 22. Prid oltar pak posta, tere posveti lug, lužit po čelu ja svakoga od Božjih slug. M. Marulić 257. Voda procijena skroz lug. Naručn. 5b. Čin' da t' se pohvata ruka lug smrsiti, na kom ti piñata bude se variti. P. Hektorović 32. Kakono se ogań sahrańuje u lugu. M. Divković, bes. 206a. Od pepela ili luga. B. Kašić, fran. 162. Koja se u lugu i pepelu krije. nasl. 221. Otari pepelom ili lugom imaju se čistiti. F. Glavinić, posl. 16. Zbirajuć prosut lug. I. Ivanišević 328. Lug čini saraniti vatru da se ne pogasi. S. Margitić, fala. 266. Vjekovito kad u lugih svojih uzopet raja'u drugih *(gradovi).* J. Kavańin 118a. Ov pakleni *(ogań),* ki je pri ńemu lug studeni. 398a. Izvadit iz uma kako vodu iz luga. (D). Poslov. danič. Na ńoj luga, praha, blata ima barem pet lopata. V. Došen 208a. I već studen lug razgrću. 209b. Onoga pra oli luga metni jedan dram. J. Vladmirović 8. Ugļevje pokriveno za mnogo drži lug vruć. N. Palikuća 45. Počeo bi rigati lug, paklinu i ogań. I. J. P. Lučić, razg. 10. Naredi svojim da mu donesu mnogo luga s kojim čini svu crkvu posuti sijući ga na rešeto. And. Kačić, kor. 302. Ti si, majko, brašno prodavala, a u brašno pepela sipala, krivo si se Bogom zaklińala da nijesi luga prisipala. Nar. pjes. herc. vuk. 308. 'Z luga nam je kruha 'spekla. Jačke. 80. Zaištu od ńega sto hiļada tovara luga da planine obaspu. Nar. prip. bos. 1, 17. — Tilo ńegovo u lug se obrati. Živ. jer. star. 1, 235. S kojim *(ogńem)* do lahta mu se izažgaše i u lug obratiše *(ruke).* P. Radovčić, način. 509. Ov *(ogań)* po poļu sve u lug klade. A. Vitaļić, ist. 248b. Od zlijeh tuga peć ogńena da nas u lug svijeh obrati. A. Vitaļić, ostan. 13. Ńiove gradove u lug obratiti. J. Banovac, pred. 106. Da će se do nikoliko godina sve ove kuće soriti, sva dobra ovoga mista prosisti, i vas svit se u lug učiniti. razg. 90. Čini *(Bog)* daždit ogńem svrhu ono pet gradova, ter se u lug učiniše. 192. Jedan vas kašteo izgori i u lug se učini. pripov. 143. Neka je tilo izgorilo i u lug se obratilo, skupiće ga. J. Filipović 1, 218a. Što nagla vatra žeže, sve se u lug brzo sleže. V. Došen 8b. Da malo po malo učini *(drvo)* u lug, u pepeo oliti u ništo. M. Dobretić 190. *metaforički.* Dal' gdi srčbe vatra plane, srdan lugom tu postane. V. Došen 192a. A gdi plane, tu sažeže *(srčba),* da se u lug čovik sleže. 192b. — I lug se jalovice oskropivaše ter posfećivaše ockvrńenih. Bernardin 61. paul. hebr. 9, 13. Pop jih očišćaše skropeći vodom u koj biše lug krave crļene. M. Marulić 71. Lug jalovice poškropļen oskvrńenje posvećuje. I. Bandulavić 69b. paul. hebr. 9, 13. — I tako do deset dana rodi se od onogar luga. P. Posilović, cvijet. 150. Od koga se luga zametne crv. J. Banovac, pred. 28. — Lugom potrusivši svu glavu. M. Marulić 35. Nego oni pride krstjanom poslija dan od čiste sride, koga verni slide, kim je z gora dano, lug na glavu cide. Đ. Baraković, vil. 72. Grgur med ńimi u vrići obučen, lugom posut. F. Glavinić, cvit. 113b. Posuvši lug svrhu glave. P. Posilović, nasl. 25b. Gdi se posuo lugom i praom. S. Margitić, fala. 21. Gledajući *(mi)* one grobnice, a navlastito oni lug koji se jutros svrhu naših glava posipļe . . . J. Banovac, razg. 84. Posipļući glave s lugom. pripov. 170. Judita posu se lugom. J. Filipović 1, 295a. Posipa nas prahom i lugom. F. Lastrić, svet. 15a. Promisliti pokornike prvašńi vikova, koji prihođaju k ispovidnicima bosi, posuti lugom. I. J. P. Lučić, doct. 16. Postavi obraz moj u lugu i u prahu. S. Margitić, fala. 251. Sad je nam pića lug. I. Ivanišević 324. Spasno 'e i nam postavļati sve ufanje u pokoru i s Davidom lug hustati. J. Kavańin 64a. Da je kraļ sveti io lug i pepeo na svojoj trpezi. B. Zuzeri 252. — Jao

ovo moje tijelo ima se okrenuti u lug, u prah, u smrdost i u crve. P. Posilović, nasl. 13b. Ima gospar, kako i sluga, pedaļ mjesta, šaku luga. J. Kavanin 388a. — Ki sam lug i prah. Nauk brn. 52. Molim ja, lug, prah i ništar. I. Ančić, ogl. 192. Budući ja prah i lug. P. Radovčić, ist. 133. Jere jesi lug i u lug ćeš se okrenuti. P. Posilović, nasl. 47b. Da smo zemļa, prah i lug. J. Banovac, pred. 98. Svaki je čovik prah i lug. F. Lastrić, svet. 17a. *može biti da u ovome primjeru* lug *(u svijem rukopisima* lugh) *ima tako značeńe (čovjek govori o samome sebi), ili treba čitati* lud? Drugo lug što hoć da t' reče, nego gleda tve osude, ili umrijet neka bude, il' da ļubav tvoju steče? S. Bobaļević 225. — Lug jest nečistoća i smrad. F. Lastrić, ned. 400. — Oblidivši već od luga. Đ. Baraković, jar. 71. Vas se pripade biļi luga (popel). B. Krnarutić 35.

3. LUG, *m. plug.* — *U Voltiġijinu rječniku:* ‚aratro' ‚pflug'. — *nepouzdano.*

1. LUGA, *f. vidi* 1. lug. — *U dva pisca čakavca* xv *i* xvii *vijeka, a između rječnika u Stulićevu* (‚nemus, silva'). Mnozi ki lugami na konih bižahu, sabjeni praćami legoše u prahu. M. Marulić 57. Poni se tuži. dali ćeš bit u put slobodan u luzi, sigur domom i u kut. 156. Škripļu luge zeleńima granicami. I. Zanotti, en. 29.

2. LUGA, *f. ime nekijem ženskijem domaćijem životińama (radi boje, vidi* lugast), *n. p.:*

a) kokoši. Lüga, lugasta kokoš. na Braču. A. Ostojić. Luga, kokoš. Krupa, Bosna. D. Hirc.

b) kozi. Krupa, Bosna. D. Hirc.

c) kravi. F. Kurelac, dom. živ. 25.

d) ovci. Oraovac, Bosna. D. Hirc.

LUGAC, lukca, *m. ime volu, isporedi* 2. luga, *c). kajkavski* lugec. Kupčina doña. D. Hirc.

LUGAN, *m.* ime volu. F. Kurelac, dom. živ. 25. D. Trsteńak. — *isporedi* 2. luga, *c).*

1. LÙGÂR, lugára, *m. vidi* šumar. — *Postaje od* 1. lug. — *U Bjelostjenčevu rječniku:* ‚saltuarius, forestarius, forestus', v. fožnar; *u Jambrešićevu:* ‚silvanus'; *u Stulićevu:* ‚boscajuolo' ‚saltuarius' *iz Habdelićeva; u Voltiġijinu:* ‚boscajuolo, boschiere' ‚ein förster, forstknecht'; *u Vukovu:* (u Dalmaciji i Hrvatskoj) vide šumar.

2. LÙGÂR, lugára, *m. vidi u Vukovu rječniku:* (u šali) jarac (jer i on naj više u lugu živi) ‚scherzhaft für' jarac.

LUGARI, *m. pl. ime selu u Srbiji u okrugu topličkome.* M. Đ. Milićević, kraļ. srb. 387.

1. LÙGARIĆ, *m. vidi* žutjenica? — *U naše vrijeme u Istri.* Lügarić .i. qu. radĭć ‚willemetia'. D. Nemanić, čak. kroat. stud. 58.

2. LUGARIĆ, *m. prezime.* — *U naše vrijeme.* Schem. zagr. 1875. 229.

LUGARIJA, *f. vidi* lugarstvo. — *U pisaca našega vremena.* Lugarija ‚försterei, (forstrevier)'. Jur. pol. terminol. 216. Lugarija, šumarija ‚revier (förstlicher bezirk)'. 432.

LUGÀRÎN, lugarina, *m. vidi* lugerin.

LUGARNICA, *f. vide* šumarnica. — *U pisaca našega vremena.* Lugarnica, šumarnica, ‚förstliches amtslocale'. Jur. pol. terminol. 215.

LÙGÂRSKÎ, *adj. koji pripada lugarima.* — *I kod mjesnoga imena:* Lugarski Brijeg, *selo u Hrvatskoj u županiji varaždinskoj.* Razdiļ. 93.

LUGÁRSTVO, *n. lugarev posao.* — *U pisaca našega vremena.* Lugarstvo, šumarstvo ‚forstwesen'. Jur. pol. terminol. 639.

LÙGAST, *adj.* veli se o boji sličnoj boji luga, tal. ‚cinerizio'. na Braču. A. Ostojić.

LUGAŠ, *m. ime pijetlu.* F. Kurelac, dom. živ. 53. — *isporedi* 2. luga, *a).*

LUGAVAC, lugavca, *m. prezime.* — *U naše vrijeme.* Matija Lugavac. Rat. 332.

LUGAVAČKI, *adj. koji pripada Lugavčini.* Lugavačka *(opština).* K. Jovanović 149.

LUGAVČINA, *f. ime selu u Srbiji u okrugu smederevskome.* K. Jovanović 149.

LUGÈRÎN, lugerina, *m. tal.* lucarino, lucherino, *mlet.* lugarin, lugherin, Chrysomitris spinus Boie. — *isporedi* ciz, čiz *(oboje nije dobro prevedeno),* čižak *(sve riječi od ńem.* zeisig). — *U naše vrijeme u Dubrovniku, vidi* S. Brusina, ptice hrv.-srpske, nastavak. 12. Lugerin, Fringilla spinus. Slovinac. 1880. 31a.

LUGEŠA, *f. ime kozi.* F. Kurelac, dom. živ. 38. — *isporedi* 2. luga, *b).*

LUGICA, *f. ime kravi.* F. Kurelac, dom. živ. 61. — *isporedi* 2. luga, *c).*

LUGIĆ, *m. mjesno ime u Srbiji. a) mjesto u okrugu kragujevačkome.* Livada u Lugiću. Sr. nov. 1863. 260. — *b) selo u okrugu topličkome.* M. Đ. Milićević, kraļ. srb. 392.

LUGO, *n. vidi* 1. lug. — *Na jednome mjestu u narodnoj pjesmi* xviii *vijeka.* Ide Janko Sekulom u lugo lova loviti. Nar. pjes. bog. 55.

LUGOMIR, *m. ime rječici u Srbiji u okrugu jagodinskome.* M. Đ. Milićević, srb. 198. Čuprija na reki Lugomiru. Sr. nov. 1870. 390. — *vidi i* Lugomira.

LUGOMIRA, *f. vidi u Daničićevu rječniku:* župa koju je kraļ Stefan Prvovjenčani dao Žiči: ‚Lugomira'. M(on. serb). 13. (1222—1223). bez sumńe pogrješka: ‚Lugomьa'. 13. to će biti između Čuprije i Jagodine na rijeci koja je na Kipertovoj karti zapisana ‚Lugowina' a koju Milenković na svojoj karti piše Lugomir; i sam raspitujući kako se sada zove ta rijeka, dobih odgovor da se zove Lugomir.

LÚGOŃA, *m. ime volu.* F. Kurelac, dom. živ. 25. — *isporedi* 2. luga, *c).*

LÙGOŠKA, *f. u Vukovu rječniku:* (u Barańi) vide [čardaklija] logoška.

LÙGOVI, *m. pl. mjesno ime.*

a. *općina u Bosni u okrugu sarajevskome.* Statist. bosn. 15.

b. *mjesto u Srbiji u okrugu rudničkome.* Zemļa u Lugovima. Sr. nov. 1863. 248.

LUGOVO, *n.* Gorńe Lugovo, *ime mjestu u Srbiji u okrugu kneževačkome.* Ńiva u Gorńe Lugovo. Sr. nov. 1875. 11.

LUĜBA, *f. vidi* hemija. — *Načińeno u naše vrijeme od* 1. lučiti, 1. Luġba, chem. lat. ‚chemia' ‚chemie', tal. ‚chimica', frc. ‚chimie', egl. chemistry'. B. Šulek, rječn. znanstv. naz.

LUĜBAR, *m. čovjek što se bavi luġbom, vidi* hemik. Luġbar, chem. ‚chemiker', tal. ‚chimico'. B. Šulek, rječn. znanstv. naz. Wedgwood pozovnu k sebi u pomoć taļiku (ital. ‚crogiuolo') lučbara. M. Pavlinović, rad. 26.

LUĜBARA, *f. vidi* luġbarnica.

LUĜBARNICA, *f. mjesto (soba ili zgrada) gdje radi luġbar.* Luġbara, Luġbarnica, chem. ‚chemisches laboratorium', tal. ‚laboratorio dei chimici', frc. ‚laboratoire', egl. ‚laboratory'. B. Šulek, rječn. znanstv. naz.

LUĜBEN, *adj. koji pripada luġbi, vidi* he-

mički. Lućben, chem. ‚chemisch', frc. ‚chimique', egl. ‚chemical'. B. Šulek, rječn. znanstv. naz. Nađe lućbenu slitinu. M. Pavlinović, rad. 21. Prodavao je neke lućbene masti za vlase. 32.

LUĆBENIK, *m. vidi* lućbar. Lućbenik ‚chemiker'. Zbornik zak. 1853. 2, 7.

LUĆBENINA, *f. lućbena sastavina.* Lućbenine (pl.), merc. ‚chemikalien, chemische waaren', tal. ‚prodotti chimici'. B. Šulek, rječn. znanstv. naz. Žalibože izgubļenih lućbenina. M. Pavlinović, rad. 22.

LUHLENICA, *f. mjesno ime.* Luhlenica doña *i* gorña, *dva sela u Bosni u okrugu bańoluč-kome.* Statist. bosn. 39.

LÙI, *m. ime muško, franc. (pa i ńem.)* Louis, *vidi* Ludovik. — *Ne mijeńa se po padežima.* — XVII *vijeka, a između rječnika u Daničićevu* (‚Ludovicus', za austrijskoga vojvodu, kneza baden-skoga). 1689 izide Araþь paša s vojskomь, i razbi ga princa Lui hercegь na Batočini, . . . i primiše Nemci svu srьpsku zemļu i pleniše Skope. 1690 uhiti Tekeli graf Anzera pod Brašovomь. kad to čу princi Lui hercegь, vrati vojsku ka Erdeļu. 1691 dođe Ćuprilić vezirь u Sremь, i razbi ga princi Lui hercegь na Mihaļevcu. tožde leto pojde princu Lui ercegь podь Varadinь. Okáz. pam. šaf. 87. 1697 izide carь Mustafa i pade na Tisu i dođe na Segedinь. stiže princu Lui *(uprav* Jevđenije. Đ. Daničić) s Nemci, razbi mu vojsku (na Senti. Đ. Daničić). tožde leto princy Lui *(vidi gore)* pleni Sarajevo. 88.

LÙĬĠ, *m. vidi* Ludovik. — *Od tal.* Luigi. — *Od* XVIII *vijeka po južnome primorju.* Kamo Stipani i ostali . . . Luiģi, Flaviji, kô cesari, kraļi i svijeta gospodari? J. Kavańin 244b. — *Ime talijanskoga sveca* Luigi Gonzaga *ne izmijeńuje se u talijanskome s imenom* Ludovik, *a latinski je* Aloysius, *ńemački* Alois *i* Louis, *ali je francuski isto* Louis *za jedno i drugo.* Molitva s. Luiģu Gonzagi. Štit. 30. — *I sad u Dubrovniku.* P. Budmani. — *isporedi* Lujo.

LÙĬĠA, *f. ime žensko prema muškome* Luiģ. — *Tal.* Luigia. — *U naše vrijeme u Dubrovniku.* — *Ima i biļka* bela luiģa *(tal.* bella luigia) *u Dubrovniku, i* erba luiģa *(tal.* erba luigia) *u sjevernoj Dalmaciji, vidi* luiza. P. Budmani.

LÙĬZA, *f. ime ńekoj mirisnoj biļci, vidi kod* Luiģa. Luiza (od tal. erba luiza = Aloysia citriodora), Lippia citriodora Kunth. (Lambl) *(na oba je mjesta zlo pisano* lujza). B. Šulek, im. 207.

LÙJ, *m. tal.* luglio, *(mjesec) jul, julij.* — *U pisaca čakavaca* XVI *i* XVIII *vijeka.* U starom Hvaru prvi dan miseca luja. P. Hektorović 69. Ov na dvajst tri luja pri Züllichu gradu svim poštenjem razbi prusansku armadu. M. Kuhačević 117. Luj (tal. luglio), srpań ‚juli'. 172.

LÙJA *ili* Lúja, *f. prvo je augm., a drugo hyp. od* Luiģa. — *U jednoga pisca Dubrovčanina* XVI *vijeka kao akrostih u ńekijem pjesmama: na strani* 55 *(pj.* 117), 107 (96), 205 (62). — *Sad se prvo govori rijetko u Dubrovniku, a drugo dolazi u dubrovačkome obliku* Lúje *(voc.* Lûje).

LUJANOV, *m. prezime.* — *U naše vrijeme.* D. Avramović 255.

LUJANSKI. Lujanskoga, *m. prezime.* — *U naše vrijeme.* D. Avramović 270.

LÚJE, *f. vidi* Luja.

LUJGA, *f. vidi* 1. ličina. — *Samo u Belinu rječniku:* ‚fune di teglia' ‚tiliaceus funis' 334a, *i u Stuli čevu:* v. ličina *iz Belina.*

LUJIĆ, *m. prezime.* — *U naše vrijeme.* Boca 41.

LÚJO, *m. hyp.* Luiģ. — *Akc. se mijeńa u voc.* Lûjo. — *U naše vrijeme.* Potvrdi ga papa rimski i onaj Lujo Maģar. S. Ļubiša, prip. 16. — *I u Dubrovniku.* P. Budmani.

1. LÛK, *m.* arcus, *naj starije je značeńe i naj šire: oblik što primi ńešto dugo, potvrđe, elastično, kad se s dva kraja silom pregibļe. od toga je postalo ńekoliko osobitijeh značeńa.* — -u- *stoji mj. ńegdašńega* ą. — *Akc. se mijeńa u loc. sing.* lúku, *u gen. pl.* lúkâ, *u dat., instr., loc. pl.* lûcima; *kad se umeće* ov *u množini, može biti da je akc.:* lûkovi, lukóvâ, lukòvima, lûkove (*ili* lúkovi, lúkôvâ, lúkovima, lúkove?). — *Riječ je baltičko-slavenska, isporedi stslov.* ląkъ, *rus.* лукъ, *češ.* luk, *poļ.* łęk, *lit.* lankas. — *Korijen je* lenk *(vidi* lecati se, 2. lečka, izleknuti se), *isporedi stslov.* lęšti, lęką, *pregibati, lit.* lenkti, *pregibati,* linkti, *pregibati se; Miklošić ispoređuje i stvńem.* ir-lencho, *iščašujem, a moglo bi se isporediti i grč.* λέχρις, λιχριφίς, *kos, koso,* λοξός, *kos, nakriv, i lat.* liquis, obliquus. — *Naj prvo će se ovdje iznijeti naj običnije osobito značeńe (ima i u drugijem spomenutijem slavenskijem jezicima, osim poļskoga u kojemu za ovo značeńe ima ruska riječ* łuk*), jer kao da ga pisci i jedan dio naroda shvaćaju da je naj starije.*

a. *oružje ili oruđe za bacańe strijela; u glavnome se sastoji iz elastičnoga pruta (što može biti od drva, roga, nada itd.) silom nakrivļena užetom (vidi* tetiva, tetivo) *što mu je pričvršćeno na oba kraja.* — *Između rječnika u Vrančićevu* (‚arcus, maģ. kezivv, t. j. kéziv), *u Mikaļinu* (luk za striļati ‚arcus'; luk za lov, banista ‚balestra' ‚banista, catapulta'), *u Belinu* (‚arco' ‚arcus'; luk napet ‚arco teso, arco carico' ‚arcus intentus'; luk oslabļen ‚arco allentato' ‚arcus remissus' 98b; lovni luk ‚balestra d'uccelli' ‚balista aviaria' 25b), *u Bjelostjenčevu* (‚arcus'), *u Jambrešićevu* (luk za streļańe ‚arcus'), *u Stuli ćevu* (‚arcus, balista'), *u Voltiģijinu* (‚arco, archetto' ‚bogen'), *u Daničićevu* (lukь ‚arcus).

a) u pravome smislu. Ne na lukь ili myšcu upovajušte spasohom se. Domentijanb 36. Sь lucьmihь *(sic)* i strêlami. Spom. sr. 1, 48. (1403). Protežući lukove bivoļe. M. Marulić 11. Jeretike pobijajući sa vsimi ńih luci i oružji. Transit. 22. Kako strijela kada se iz luka strijeli, takoj od ńih otide. Zborn. 111a. Strijele meću i iz luka. 138b. Jedan luk i jedan trkač u rukah imaše. Pril. jag. ark. 9, 81. (1520.) Jer vazda ma ruka, gdi joj misal reče, udire iz luka. H. Lucić 198. Ter kako luk jedan otegnut do mjere grem sagnut po vas dan. N. Dimitrović 61. Brže neg strila iz luka pušćena. P Zoranić 7a. Tko oteže luk vele, brzo ga prikrši. D. Rańina 26a. Deset dni je, pokole luka ne pohitih. Aleks. jag. star. 3, 321. *(Djavao)* na mjesto pancijera ima i drži nenavidost, . . . na mjesto luka i strijela napastovanje. M. Divković 293a. Kakono ti strijela iz ukrivna luka ne može doći na zamijerku. 325a. Hitro izvadivši oštre i nemile sabļe, a druzi, spravivši luk i strijele, udriše i navališe na ńih. B. Kašić, per. 145. Već ne stoj, napni luk, ako ćeš li kada. Đ. Baraković, vil. 72. Sve je, što svijet gleda i dvori, . . . na ogńu vosak, . . . trenutje oka, strila iz luka, kijem potegne snažna ruka. I. Gundulić 232—233. Jahat bojne końe lijepo, i iz luka tratit strile. 288. Svi imahu koña dobra, sabļu britku i luk jaki. 328. Svaki harbom vješto meće, svaki lukom dobro strijeļa. 329. S ogńenim su puškam mnozi *(lovci),* mnozi

s lucim napetima. 407. Misli *(dijete)*, iz luka vitezovi što potežu smrtne strile, da su posmijesi i celovi. 419. Trijes lukova s trkačima nakićenih pribogato. 425. Ter nabuñen oko ńega svak luk peńe, sabļu izmiče. 486. Pastir nape luk, opruži vajn *(u junca)* strilom. F. Glavinić, cvit. 134 Put medvjeda i put lava strahovitijem zgađat lukom. G. Palmotić 2, 31. Koji do mjere vješto iz luka potežete. 2, 374. Dikla slavna potekla je, brza iz luka kako strijela. I. V. Bunić, mand. 36. Sabļu, luk i strile sa zlatom imahu. B. Krnarutić 10. Navlaš oslabļa se luk, neka pomaže većma na svoje vrijeme. M. Radnić 506b. Kad li bi opet on košutu pismo iz luka. P. Kanavelić, iv. 64. Da iz luka vrļe biju *(Amazone)*. J. Kavańin 272b. Da iz luka boļe smiri *(strijeļac)*. 473b. Napeti luk, napińati luk, napeti tetivu od luka, otegnuti ali otezati tetivu luku ‚tendere o caricar l'arco' ‚arcum tendere'; opružiti luk, spustiti luk, raztegnuti luk ‚scaricare l'arco' ‚remittere arcum'. A. d. Bella, rječn. 98b. Ovi luci i strijele, ove harbe i kopja koja u ruci vidim od lovaca. B. Zuzeri 37. Jezik mrmļavca jest kao jedan luk koji s jednim hitcem baca tri strile. J. Banovac, pripov. 150. Ne znadete li vi da se mačem siče na blizu, ali strilom na daleko se dokuči i povali? F. Lastrić, ned. 25. Naoštrite strile, napunite lukove. 337. Kada mu se *(Isus)* ukaza u prilici ditića lukom i strilami oružana. A. Kanižlić, uzroci. 38. U ruke ti ufiti tvrda luka rožanoga. Nar. pjes. mikl. beitr. 1, 43. Luk dugo napet puca. (Ž). Poslov. danič. Donesi mi luk i ĸlikoliko strila. And. Kačić, kor. 264. Strela iz luka ispuštena. J. Rajić, pouč. 1, 5. Bijestan vojnik nateže luk. A. Kalić 567. Pak uzima luke i strijele, pak izlazi na drum za busiju. Nar. pjes. vuk. 2, 79. Zapo luka i dve bele strele. 2, 216. Pritvrdivši jedan kraj od ńe *(opute)* za strijelu, da puste odozdo strijelu iz luka da se dobro za čardak prihvati. Nar. prip. vuk. 9. Tul i luk. Đ. Daničić, 1mojs. 27, 3. Luk junacima slomi se. 1sam. 2, 4, Poslaću narodima u Tarsis, u Ful i u Lud, koji natežu luk. isai. 66, 19. Luk i kopļe nosiće. jer. 6, 23.

b) u metaforičkome (ili simboličkome) smislu.

aa) u grčkoj mitologiji Ἔρως, Amor, Cupido, *bog ļubavi, oružan je lukom i strelama kojima pogađa u srce bogove i ļude. kod toga treba razlikovati, govori li se o samome bogu kao o čeļadetu, ili o ļubavi u apstraktnome smislu. u prvome slučaju ne treba shvatiti* luk *u metaforičkome nego u pravome smislu; a u drugome je metaforički (ili uprav simbolički) smisao.* Venus, od ļubavi majka i božica . . . Jer joj sin brezočni . . . kad te vidi . . . vaze luk i nape, i odkriv tulicu, izabra pak zapo zlaćenu strilicu. H. Lucić 289. S protegnutim lukom i s opernom strilju bog ļubveni staše. P. Zoranić 20a. Go hodi strelami, kao ptica letoći, u srcu vilami i ļudem stojeći; malahat luk ima i na ńem malu stril. D. Rańina 60a. Ļubav stat ne može bez tvoje milosti, toli ju pomaga moć od tve liposti er kad luk hoće ôtêć, vazda uzme na sviti po očih tvih omjer za dobro strijeliti. 83a. Ļubav: Što želiš, majko mâ, što žudiš, božice, sve pita' bez srama u moje desnice. jeda ljepos tvoga urosa hoće da luk napnem odi suproć bogu komugodi od mora, ali od nebesa? I. Gundulić 6. — Er na svijetu nije toga mjesta otajna i skrovita, gdi iz luka ļuvenoga zlatna strijela ne dohita. 460. Da iz luka ogńenoga kleta ļubav ne dohita. J. Kavańin 7a. — *Amo pripada i ovo:* I trpit nî muka strilu, da ni ranu, gospoje, iz luka tvojega poslanu. H. Lucić 207.

bb) metaforički se kaže i o smrti da ubija strelama. (S) starcome ja u toj idući jur tada, opregnu smrt luk svoj, da ńemu smrt zada, a Ļubav proć meni strili svom strilom. D. Rańina 39b. *(Smrt)* vazda stoji zapińući luk. M. Radnić 334a. — *Slično je i ovo:* Anđeo razkreļuten elefantjim lukom strija duše koje slavnijem putem hotile bi stupat sbiļa, a nije im osujeno nego tlačit dno pakleno. J. Kavańin 481b.

cc) također se metaforički ili simbolički govori u svetome pismu o luku Božjemu, vidi: ‚Nisi conversi fueritis, gladium suum vibrabit, arcum suum tetendit et paravit illum'. psal. 7, 13. Bog je pripravil svoj meč i napregal je svoj luk. Korizm. 30a. Ako se *(ne)* budete obratiti, mač je svoj izvadio, luk je svoj napeo. M. Divković, bes. 563a. „Ako se ne obratite, mač će svoj izvaditi, luk je svoj zapeo". . . . Za razumiti ovo govorenje, imate znati, bratjo moja, da u svemogućoj desnici Božijoj niti je potrebit mač, ni luk, nit' oružje, ni strile, . . . nego je onako pisano za naš nauk i razum, neka svak znade da je blizu ńega smrt ńegova i Gospodin koji će ga suditi. F. Lastrić, ned. 25. I ako se neće bezbožnik da obrati, on oštri mač svoj, nateže luk svoj i naperuje ga. Đ. Daničić, psal. 7, 12. — *Slično je i u ovijem primjerima:* S kom se na me svakih muka ore strijele Božjeg luka. J. Kavańin 435a. Običava Bog dat svojima za'edno žalost i tišenja . . . Kako kopļe snažna Akila, kô kad rańa i ozdravi, luk nebeski tako strila, da i rani lijek ostavi. 525a.

dd) i u ovijem bibličkijem primjerima ne treba shvatiti u pravome smislu: Jer evo grješnici nategoše luk, zapeše strijelu svoju za tetivu, da iz mraka strijeļaju prave srcem. Đ. Daničić, psal. 11, 2. Mač potežu bezbožnici, zapińu luk svoj, da obore ubogoga i ništega i pokoļu one koji idu pravim putem. 37, 14. — *vidi još (o prvome primjeru):* Kad tko luk načini svezavši konopčićem kra'eve, da ga toliko pritegne dokle luk slomi, istina je da bi se rastali dili od drveta, al' bi konopčić držao obodvo'e, budući svezano jedno s jednog kraja a drugo s drugoga. Luk je bio doisto Isukrst kako čovik, ali svezan zlatnim konopčićem od božanstva, koji luk istina je da smrtju bi slomļen, zašto, kako piva prorok okruženi: „Evo grišnici zategošo luk": prinevirni, to jest, čifuti i priopaki sluge tako oteščaše Gospodina mukama, da se luk života ńegova vrimenitoga prilomi i s tilom se duša rasta, ali zlatni konopčić od božanstva uzdržavaše vazda jedno i drugo. F. Lastrić, test. 201ab.

ee) i ovdje je metaforički (možebiti o tobožńemu djelovańu zvijezda na ļudski svijet): Nebo i zemļa da se srdi teškom sržbom cijeća toga videć, tako zlo da grdi zlo stvorenje stvorca Boga: sunce i mjesec jur spravio strahovitu 'e tminu čarnu, da bi u vječni jad stavio zlu skupščinu tu neharnu; jasne zvijezde napravļaju luk žestoki, smrtne strile, od svijeh strana da strijeļaju hude čete i nemile. A. Vitaļić, ostan. 110.

ff) pogled (koji strijeļa kao ļubav, isporedi aa)) ispoređuje se strijeli, pa po tome oči luku. Luk ńe oči, pram tetivu, a poglede stvori strijelu *(Ļubav)*. I. Gundulić 338.

c) u prenesenome smislu, ńeki kolač što se mijesi za uskrs; nije sličan mjesecu (kao što kaže Vuk) nego mu je oblik od prilike kao Đ, *t. j. luk sa strijelom. — Od* XVIII *vijeka u Dubrovniku,*

a između rječnika u Stulićevu (‚ciambella che si fa per le feste di natale' ‚spirae species quae fit in festo nativitatis D. N. J. C.'), *i u Vukovu:* (u Dubrovniku) kolač (kao mjesec) koji se o božiću daje služiteljima i kad ko što donese sa sela. Božić lukove, uskrs tehare mijesi. (Z). Poslov. danič.

b. *što krivo kao luk uopće i u osobitijem značeńima.*

a) uopće. — *Između rječnika u Belinu* (u luk zakučen ‚a foggia d' arco' ‚arcuatus' 98b). S jedne strane tuj pazi se, i bez svrhe i bez mjere turska strašna vojska gdi se jakno mjesec na luk stere. I. Gundulić 434. *Sad se ovako zove u geometriji dio ili komad svake krive linije.* Luk, math. ‚bogen', tal. ‚arco'; nezavršen luk ‚bogen von unbestimmter ausdehnung, nicht begränzt'; eliptičan luk ‚elliptischer bogen'. B. Šulek, rječn. znanstv. naz.

b) vidi svod. — *Između rječnika u Belinu* (‚arco, cioè quel che è fabricato a somiglianza d' arco' ‚fornix' 98b). Luk prostrt kako šator nad ulazom činahu. P. Zoranić 68a. S pet širocijeh lijepijeh luka od mramora slavna i bila bješe nad ńom vješta ruka tvrdu strehu sagradila. Ġ. Palmotić 3, 20a. Lukovi biserni, pilaštri od labaštra. M. Jerković 100. Veličanstvo od Solina kažu . . . stupi, kipi, luci. J. Kavańin 164b. Stupi ki su ukrasni zavodnimi luci odsgora. 481a. Dvanadeste stijena jakih podumint mu *(raju)* stanovit je, dvanadesti to je člankih apoštolske vire svete . . . četirit je stol hrabreni, svakom stranom luci gredu . . . Posrjed lukov, reć bi, stavne mučenika da su glave. 483a. Tko god od vas glasoviti oni dvor Solomunov bude promotrio, bio bi ga vidio . . . direci, lukovi i stupovi temeljito podaprta. F. Lastrić, test. 352'. — *U prenesenome smislu.* Pak klečeći rukam u tle uprtijem luk je i pokrov više ńega svojijem tijelom učinila. B. Zuzeri 122. — *Metaforički, o obrvama.* Dva luka ka sjenu pozorim stvaraju. D. Rańina 1b. Dva luka pod kima pozora dva stoje. 46a.

c) vrata sa svodom i bogato nakićena, kroz koja po starome rimskome običaju svečano prolazi vladar nakom dobiti ili kad polazi koje svoje mjesto (sad se piše slavoluk). — *Između rječnika u Bjelostjenčevu* (luk dični na čije poštenje napravljen ‚arcus triumphalis'). Ježe luk on kažet ih imenom sazidan v Rimi. Š. Kožičić 34b. Na vratima uzvišeni od dobiti luk nađoše, svijem ljepotam nakićeni, kralu na čas ki uzdigoše. P. Kanavelić, iv. 488.

d) (nebeski) luk, *dúga.* — *Ima i u drugijem slavenskijem jezicima, te se ne zna, jeli ovo značeńe po tuđijem jezicima (tal.* arcobaleno, *franc.* arc-en-ciel, *ńem.* regenbogen *itd.).* — *Između rječnika u Mikaljinu* (luk nebeski, duga ‚iris, arcus coloratus'), *u Belinu* (luk nebeski ‚arcobaleno o arco celeste' ‚iris' 99a), *u Bjelostjenčevu* (luk nebeski ‚iris'), *u Jambrešićevu* (luk nebeski, puga ‚iris'), *u Stulićevu* (luk nebeski ‚iris'). Prikazati će se luk duge moje. B. Kašić, rit. 333. Ovo je ona, ka jest . . . luk nebeski. F. Glavinić, cvit. 280a. Znamenova ga otcu Noe u luku nebeskome. 417b. Nebeski luk. M. Gazarović 100. Luk moj (to jest dugu) staviću u oblakovih. A. Bačić 444.

e) mjesec kad se vidi mańi od polovice. On luk zlatokrugi noćvidne svitlosti. I. T. Mrnavić, ist. 181. U družtvu koliko Cintija mlađanih sestrica tirajuć zvirke dugo, zahod ladit sunčani kad počme tihu šumu, žudi luk položit doli . . . M. Katančić 60.

f) na kolijevci, isporedi 1. lučac. Luk se u bešiko đetiće više glave tako zove. u Hercegovini. *(ne znam ko je zabilježio).*

g) na samaru, vidi krstac, b. Na samaru u mazge ona dva drva u nakrst kojih se drži onaj te jašo ‚umbo sellae'. Slovinac. 1880. 87. Lûk, vidi krstac. na Braču. A. Ostojić.

h) vidi pero, tetik *(na pušci i uopće).* — *U Vukovu rječniku:* ‚bei der pistole und flinte, die feder' ‚elater' [cf. tetik (teftik)]. *vidi i:* u arnautskijeh pištolja na tabanǵetu kao mali jastučić, da luk ne bije u ruku. Vuk, rječn. *kod* jastuk. U Prizrenskijeh pištolja tabani su ńemački (na kojima su lukovi i zubovi iznutra), a u arnautskijeh su tabani arnautski ili turski (u kojijeh su lukovi i zubovi spoja). *kod* kuburo. U puške na čarku ima luk. u Hercegovini. *(ne znam ko je zabilježio).* — *Uopće, vidi kod* dvolučan.

i) gudalo (posve prema značeńu kod a). — *Između rječnika u Mikaljinu* (luk od gusli ‚plectrum'), *u Belinu* (luk od udaranja ‚archetto, stromento col quale si suona la lira' ‚plectrum' 97b; luk od gusli ‚arco della lira' ‚plectrum' 98b), *u Stulićevu* (luk od gusli, luk od udarańa ‚plectrum'); *može biti ovo značeńe i u Voltigijinu (tal.* ‚archetto'). Kako da bi se lukom guslenim žica dotakla. P. Knežević, osm. 314. Pa naperi drvo gudalovo, ter na gusle naslonio luka. Osvetn. 3, 9.

k) kao da je u ovijem primjerima kolo, igra, ples. S vilami luke i tance izvoditi. M. Vetranić 1, 246. Kako da tuj vile vode po poljani luke, tance. 2, 269.

2. LÙK, *m.* Allium L., *znači cijeli rod biljaka, te se vrste razlikuju među sobom pridjevima; može značiti i jednu vrstu bez pridjeva, ali to nije svuda isto, tako u Dubrovniku* luk *znači crni luk, drugdje pras, a kod većine naroda bijeli luk. — Akc. se ne mijeńa. — Riječ je praslavenska* (lukъ), *isporedi (bez pridjeva) stslov.* lukъ *i rus.* лукъ, *crni luk, pol.* łuk, *pras, češ.* luk, *majčina dušica (!) i pras.* — *Postaje od germanske riječi, isporedi stnord.* laukr, *anglosaks.* leak, *stvńem.* louhh, *srvńem.* louch, *nvńem.* lauch *(pras).* — *Između rječnika u Vrančićevu* (luk česni ‚allium'; luk crļeni ‚caepe'), *u Mikaljinu* (luk crļeni ‚caepa vel caepe, caepula, dim.; luk bijeli, luk česan ‚allium'; luk veliki ‚ulpium'; luk, kešero. łutika ‚scalogna' ‚bulbus esculentus'; luk pori, porasti, purić ‚porrum'; *kod* pasji: pasji luk ‚aglio orsino, aglio cervino' ‚elaphoscorodus'), *u Belinu* (luk česan ‚aglio' ‚allium' 53a; luk crļeni ‚cipolla, agrume noto, è di più sorti'; ‚caepa' 194b; luk perati ‚porro, agrume noto' ‚porrum' 573b; *u drugome izdańu:* luk pasji ‚squilla, ovvero bulbo, specie di cipolla' ‚scilla' 357b), *u Bjelostjenčevu* (‚caepae'. 2. luk crļenec, cipula ‚caepa rubra et caepe, bulbus esculentus, squilla esculenta, pallacana, unio, marsica'. 3. luk divji ‚bulbus agrestis'. 4. luk kozjak ‚caepe ascalonia'. 5. luk beli, v. češeń. 6. luk pori ‚porrum'. 7. luk pori vinogradski ‚ampeloprason'. 8. luk posji ‚elaphoscorodus'. 9. luk ležńačec ‚ascalonia'), *u Jambrešićevu* (‚cepa'; luk beli, češńak ‚allium'; luk divji ‚bulbus'; luk por ‚porrum', *vidi i kod* lukov), *u Stulićevu* (‚caepa, caepe'; luk bijeli, luk česan ‚allium'; luk česan zmijini, luk divji ‚aglio serpentino' ‚allii species'; luk, kešero, v. łutika; luk perjati ‚porrus, porrum'; luk gladiji ‚hermodactylus'; luk medvjeđi, luk zrimoš ‚allium ursinum'; luk pasiji ‚caepa canina'; luk vinogradski ‚ampelopraso, porro di vigna' ‚porrum vineale'; luk crveni ‚caepa capitata'), *u Vol-*

tiǵijinu (‚scalogna' ‚schalotte'), *u Vukovu*: ‚der lauch' ‚allium': 1. bijeli ‚der knoblauch' ‚[Allium] sativum [L.]'. — 2. crni ‚die zwiebel' ‚[Allium] cepa [L.', cf. kapula, kromid, kromiti luk].

a. *bez pridjeva (za cijelo znam samo da dubrovački pisci misle na* crni luk). Ako vidiš *(u snu)* luk, ali da ga blaguješ, toj prilikuje bolest očima. Zborn. 140a. Kupi luka. M. Držić 133. Korena al' kļice petrovca i luka. Đ. Baraković, vil. 331. Luk i meso žalujući i za Ejiptom uzdišući. I. Ivanišević 61. Luk babi, a lukovina djedu. (Z). Luk mu tuče vrh glave. (Z). Poslov. danič. Zaželiše jistbine eđiptske, luk i ostala. J. Filipović 1, 433a. Mačka luka ne pokvari. V. Došen 178b. Ništanemaće Židovi naučni gostit se lukom . . . Đ. Bašić 39. Uzmi luka. J. Vladmirović 8. Od jedne glavice luka ima potribu. N. Palikuća 51. Dade ńemu sve što imadiše, komad kruha i glavicu luka. And. Kačić, razg. 148b. Blagujući luk. kor. 84. Rotkvi, luku rak *(znak u zodijaku)* dobro pristaje. J. S. Reļković 11. Zabunio se kao Ciganin u luku. Nar. posl. vuk. 82. Kao luk i oči. (Kad se kazuje da se ko s kim ne slaže). 132. Luk i voda. (Od toga nema ništa). Luk ti u oči! (Kad se ko čemu začudi — kao da ne bi urekao). 171. Ni luk jeo, ni lukom vońao. (ili:) Ni luk jeo, ni ńim mirisao. (Kad se ko čemu što zna čini i nevješt). 221. Luk, cslav. lukъ, rus. лукъ, bug. luk, češ. slč. luk, poļ. łuk, 1. Allium L. (Durante, Vukasović); 2. Allium sativum L. (Lika); 3. Allium porrum L. (Bartulović). B. Šulek, im. 207.

b. *s pridjevima, vidi naj prije*: Luk bijeli (beli Pančić), aglio (S. Budmani), Allium sativum L. (Vuk, Slavonija). B. Šulek, im. 207. Luk crimoš (zrimoš Stulli), aglio orsino (S. Budmani), Allium ursinum L., v. Crimoš. Luk crni, Allium cepa L. (Pančić, Lazić). Luk crveni (crļeni Skurla), cipolla capitata (S. Budmani), Allium cepa L. Luk čapļan, neka vrst luka (Vuk, Crna Gora). Luk česan (luc cesan u mletačkome rukopisu), aglio (Pizzelli, Aquila—Buć, S. Budmani), allium (u mlet. rukopisu), Allium sativum L., v. Luk česnoviti. B. Šulek, im. 208. Luk česań zmijiń, divji, ophioscordon (Pizzelli, Kuzmić, Aquila—Buć), Allium victorialis L. 209. Luk česnoviti, aglio (Anselmo da Canali), Allium sativum L. Luk divji, schordeon (Pizzelli, Aquila —Buć, Skurla, mletački rukopis), ophioscordon (Pizzelli, Kuzmić), 1. Teucrium scordium L.; 2. Allium scorodoprasum L.; Allium ursinum L. 208. Luk drobńak, rus. лукъ-рѣзанецъ, poļ. drobny łuk, Allium schoenoprasum L. (Stojanović). 209. Luk gladi (gladiluk), hermodactylus (Aquila—Buć, Pizzelli, Stulli), Colchicum L. Luk kromiti (ngr. *χρομμίδι*) (Vuk), Allium cepa L. Luk medvjeđi, (prema lat.) aglio orsino (Pizzelli, Aquila—Buć, Durante), Allium ursinum L. Luk mrki, vrst luka (Srpski arkiv za celok. lekarstvo). Luk pasji, (prema tal.) cipolla canina, 1. cepa porcina (Pizzelli, Kuzmić), Allium ursinum L.; 2. Allium ampeloprasum L. (Freyer); 3. squilla (Pizzelli, Kuzmić, Aquila—Buć), Scilla maritima L. (Alschinger, Vodopić). Luk perati, Allium porrum) L. (Della Bella). Luk poļski, ornitogalo (u sińskome rukopisu), Ornithogalum L. (Parčić). 208. Luk por, rus. лукъ порей, porro, prassis (Kuzmić), Allium porrum L. Luk purić, porrum (Durante), 1. Allium porrum L.; 2. Allium ampeloprasum L. (Visiani). 209. Luk svračiji, Gymnadenia conopsea RBr. (Srp. ark. celok. lekarstva). Luk tičji, cipolla settile, caepa sectilis (Vujičić), Allium schoenoprasum L. Luk vilin, Muscari comosum L. (Lazić, Vuk). Luk vinogradski, (prema lat.) ampelopraso (Pizzelli, Aquila—Buć), porro di vigna (Aquila—Buć), Allium ampeloprasum L. (Vodopić). Luk vranin (Vaļavac), Luk vrańi, neka vrst divļega luka (Vuk), Ornithogalum L. (Srp. ark. celok. lek.). Luk zmijin, (zmijińi Aquila—Buć, zminski, rukp. u Visovcu; prema lat.) allium serpentinum (Durante), Allium victorialis L. 208. — Česnь beloga luka. Sredovj. lijek. jag. star. 10, 94. Koji su siti luka bijeloga i kapule od Eđipta. M. Radnić 8a. Želeći bijele lukove i klice i lubenice od Eđipta. 307b. Da ne jede bijeloga luka, bio bi vrač. Nar. posl. vuk. 52. Što se obično bijeli luk utučen jede sa sirćetom (osobito od groznice). Vuk, poslov. 171. Da je bijeli luk zdraviji kad se ne ļušti nego onako s ļuskom kad se jede. 317. — Od luka česnovitoga. M. Držić 315. — Smrad i nečistoću s bijelim i crnim lukom razagnati. D. Obradović, sav. 58. — Obļubimo ječek smrdeć od glavica luka crļenoga. M. Radnić 185b. Crvenoga luka. J. S. Reļković 134. — Oko mene nî divjega vidjet luka. M. Vetranić 1, 15. — Glavatoga *(jamačno crnoga)* luka. M. Vetranić 2, 252. — Morski luk, Scilla maritima L. K. Crnogorac, bot. 93. — Sad se dogovore da posade naj prije mrki luk. Nar. prip. vuk.2 275. — Luk pernati užiže ļutinu. P. Knežević, osm. 269. — Ne ojdu mi ni divjega pora luka. M. Vetranić 1, 19. Simena od pora luka. J. Vladmirović 25. — Stahu kandaliri zlati sedmostruci i bili dupliri kako puri luci. M. Marulić 64. — *vidi i u rječnicima.*

c. *u prenesenome smislu*, bulbus, *vidi* glava, i, *i* glavica, *c)*. — *Između rječnika u Vrančićevu* (‚bulbus'). Hoćeš nasititi se ovdje lukova i klica. M. Radnić 83a. Na tu svrhu i luk od liļana... J. S. Reļković 198. A koji luk za koren imade. 226. Koje cviće iz luka se rađa. 313.

3. LUK, *m. vidi* 1. luka, b. — *Na jednome mjestu* XVIII *vijeka.* Neka se uteku k ovomu luku molitvę. J. Matović, kat. 510. — *nepouzdano.*

1. LŮKA, *f. vaļa da je naj starije značeńe isto što i kod* 1. luk, *ali se u baltičko-slavensko doba ograničilo na savitak kakve vode (rijeke); otale su postala još onda druga značeńa: obala koju rijeka može poplaviti, poļe uz rijeku, pa i livada i dolina, a u primorju morski zaton i pristanište za brodovļe.* — -u- *stoji mj. ńegdašńega* ą. — *Akc. se mijeńa u voc.:* lûko, lûke. — *Riječ je praslavenska* (lonka), *isporedi stslov.* ląka ‚sinus' *(u jednome primjeru u smislu: ńedra, vidi* F. Miklošić, lex. palaeoslov.2 *kod* ląka) ‚ripa, palus', *rus.* лука, *luk (u naj širemu smislu), savitak u rijeke, češ.* louka, *livada, poļ.* łąka, *livada, lit.* lanka, *dolina, let.* lanka, *vlažna livada.* — *Korijen je jamačno* lenk, *vidi* 1. luk.

a. *po Vukovu rječniku livada pokraj rijeke, ali se u ńekijem drugijem rječnicima nalaze i značeńa: dolina; šuma (jamačno u ravnici), vidi u Vrančićevu* (luka, draga ‚vallis'), *u Bjelostjenčevu* (‚nemus, sylva l. vallis nemorosa'. v. draga), *u Stulićevu* (‚silva' *iz Habdelićeva), u Voltiǵijinu* (‚boscaglia' ‚gehölze'), *u Vukovu* (‚die aue' ‚pratum pone flumen'). — *U svakome od ovijeh primjera ne znam koje je pravo značeńe, ali svakako ne pripadaju pod* b. Što se više razbignulo puka po zbjegovih i štokakvih lukah. M. A. Reļković, sat. B7a. U lijepim Kusidskim lukama. Nar. pjes. vuk. 4, 26. U Drobńake na široke luke. Ogled. sr. 420. Između planina pored voda i rijeka ima mlogo luka i palučaka. Vuk, dan. 2, 33. Zasjedo Izraiļeve iskočiše iz mjesta svojega, iz luka Gavajskih. Đ. Daničić, sud. 20,

33. Kad al' pored neki luka ńegov zeka mrtav leži. B. Radičević (1880) 302. Luki, vrtovi na podnožju brijega. Orehovica u Primorju. F. Pilepić.

b. *morski zaton, naj češće pristanište za brodovļe.* — *Između rječnika u Vrančićevu* (‚sinus' ‚golfo' ‚meerschoss'), *u Mikaļinu* (luka, porat ‚portus'), *u Belinu* (‚porto, luogo dove i navigli stanno sicuri dal mare' ‚portus' 575a), *u Bjelostjenčevu* (‚sinus maris'), *u Stulićevu* (‚portus, met. refugium, confugium'), *u Voltiģijinu* (‚porto' ‚seehafen'); *u Vukovu:* (u primorju) ‚der hafen' ‚portus'. *(dodano u trećemu izdańu po Vukovijem bilješkama)* cf. pristan i [vide] pristanište.

a) u pravome smislu. Za tim dojidrismo u naj lipļu luku. P. Hektorović 7. Pritegnu u dobru luku drijevo cijelo. B. Kašić, fran. 10. A gdi god luka je pod nebom, znaj, doli, svaka vitra daje na vrime kadkoli. Đ. Baraković, vil. (1889). 114. Na luku pod'te vi, i pomńa budi vam od vojske od plavi. F. Gundulić 14. I kô riješe, uprav luke put uzeše. 32. U staroga luku grada *(Atene)* Kazlar-aga uveze se. 368. Napuči se da s Rimļani Solin s lijepa mjesta i luke. J. Kavańin 117a. Dohodak mu poda grada i luke Svet-Marije. 129b. I da u luci sustavi' je pod Kartagom tri galije. 139b. U istoj luci i grad Novi suproć Buci objavļa se. 315a. Tko da hvali upravnika, kad mu još nij' plav u luci? 339b. Ne moguć dopriti koju luku da pogodi *(korabļa)*. 438a. Brodoputno man zrcalo pokazuje ļudem luke. 479a. Radosne plavi u žuđenu luku upravi. I. Đorđić, salt. 372. Gospa od porta ili od luke nazivana. B. Zuzeri 215. Malaka grad leži posađen na rat plitka poluotoka, gdje protječe z dvoje hridi, ko z dva lakta kamenita posred voda, ter ih iz tiha na okoliš uvijajući raztvora prostranu jeduu luku. 396. Koji se je namjerio u tu luku. I. A. Nenadić, šambek. 4. Imadijaše vojsku u luki brundusinskoj. A. Kanižlić, kam. 607. Ova svakolika prinese u luku carigradsku. 820. Između deset lađa teško jedna k luki domakne. utoč. 409. Razbio se u luci. (Z). Vješta je galija luci. (Z). Poslov. danič. Nahodi u luci jedno drijevo. Đ. Bašić 218. Juri šajka srijedom mora ravna mimo luke i bijele grade. Osvetn. 2, 180. Sińe more, tvoje luke za slobodne ruke. 3, 40. Mili Bože, lijepa ti li je Gruška luka! M. Vodopić, tužn. jel. dubrovn. 1868. 176. S brodovima ulazećim u luke austrijanske. Zbornik zak. 3, 674.

b) u metaforičkome smislu. Ki u krjepkoj svojoj muci odjedriše k gorńoj luci. J. Kavańin 301a. Uvede na sve ruke u tišinu svete luke. 384b. Da i po vašoj preporuci mirno doprem krajnoj luci. 526b. Dopru u luku od spasenja. 541a. Privodi brodara u zavitarje ol' ti luku od spaseńa. M. Zoričić, osmina. 132. Da se ne utopim u luci spaseńa. L. Radić 31. *(Milosrđe Božje)* hoće da ona varoš *(Kortona)* uzdana bude tvoja luka. I. Velikanović, marg. 75. Dokle se pride do srećne luke. I. M. Mattei 235.

c. *kao mjesno ime (u primorju prema značeńu kod* b), *vrlo često (samo i s pridjevima), n. p.:*

a) u Bosni. aa) selo i dva zaseoka u okrugu sarajevskome. Statist. bosn. 11. 13. 15. — *bb) selo u okrugu travničkome.* 71. — *cc) selo u okrugu Tuzle Dońe.* 95. — *dd) vidi* Bańa Luka. — *mogu se i premjestiti ove dvije riječi.* U Krajini a u Luci Bajnoj. Nar. pjes. vuk. 3, 533. Pak odoše šeru Luci Bajnoj. kad u Luku svati dohodiše . . . 3, 536. I kaldrmu preko Luke Bańe. Pjev. crn. 188a. — *ee)* Dobretina Luka, *gora.* F. Jukić, zemļ. 28.

b) u Crnoj Gori, Orja Luka, *selo u Bjelopavlićima.* Glasnik. 40, 20. — *Zove se i* Orńa Luka. S Orńe Luke Minu Markovića. Nar. pjes. vuk. 5, 113.

c) u Dalmaciji. aa) u kotaru dubrovačkome. aaa) selo blizu Stona. Schem. rag. 1876. 30. — *bbb) selo na ostrvu Šipanu.* Repert. dalm. 1872. 21. — *bb) tal.* Vallegrande, *selo na Korčuli u kotaru korčulanskome.* 12. — *cc) selo u kotaru zadarskome.* 36.

d) u Hercegovini. aa) zaselak i selo. Statist. bosn. 114. 120. — *bb) župa, vidi u Daničićevu rječniku:* župa ‚s obi strani Neretve' jamačno na utoku ńezinu(?). Luku župu s obi strane Neretve. Mon. serb. 386. (1442—1435 *prepis.* XVI *vijeka).* U Luci u humskoj zemļi. 494. (1465). Da vi damo drêvo da žito vozi iz Luke u Olmiš. Spom. sr. 1, 44. (1403). — *cc)* dio varoši Mostara. Ļ. Stojanović.

e) u Hrvatskoj. aa) zaselak u županiji ličko-krbavskoj. Razdiļeļ. 35. — *bb) selo u županiji modruško-riječkoj.* 49. — *cc) selo u županiji zagrebačkoj.* 75. — *dd) dva sela u županiji varaždinskoj.* 94. 97. — *ee) selo u županiji bjelovarsko-križevačkoj.* 118. — *ff)* Luka lijeva *i* Luka desna, *dva sela u županiji varaždinskoj.* 82. 83. — *gg)* XIII *vijeka u latinskome spomeniku pomiņe se mjesto* ‚Lonka'. Particulam terre Lonca nuncupatam. Mon. ep. zagr. tkalč. 1, 231. (1292).

f) u Slavoniji, ime livadi. Potočani kod Bastaja, Daruvar. D. Hirc.

g) u Srbiji. aa) mjesto u okrugu biogradskome. Ńiva na Luci. Sr. nov. 1863. 156. Ńiva u Luci. 200. — *bb) selo u okrugu krajinskome.* K. Jovanović 122. — *cc) mjesto u okrugu podrinskome.* Ńiva Luka. Sr. nov. 1873. 671. — *dd) mjesto u okrugu požarevačkome.* Zabran zovomi Luka. Sr. nov. 1867. 308. — *ee) mjesto u okrugu rudničkome.* Zemļa u mestu zovomu Luka. Sr. nov. 1870. 683. — *ff) mjesto u okrugu šabačkome.* Zemļa zvana Luka. Sr. nov. 1868. 75. — *gg) mjesto u okrugu valjevskome.* Ńiva zovoma Luka. Sr. nov. 1870. 747. — *hh)* Simova Luka, *mjesto u okrugu krajinskome.* Livada u Simovoj Luci. Sr. nov. 1875. 887. — *ii)* Obradovića Luka, *mjesto u okrugu užičkome.* Livada Obradovića Luka. Sr. nov. 1869. 601. — *kk)* Kamenova Luka, *mjesto u okrugu užičkome.* Ńiva Kamenova Luka. Sr. nov. 1869. 601. — *ll) vidi u Daničićevu rječniku:* selo u Mačvi koje je car Lazar dao Ravanici: ‚Lukaa'. Sr. letop. 1847. 4, 53. (1381). — *mm) vidi u Daničićevu rječniku:* selo ili zaselak može biti i na oba ova mjesta, a na oba je mjesta ista, a može biti i ‚pratum': ‚ńiva niže Luke a vyše Mlačьna, . . . otь Luke i otь Mlačьna'. G(lasnik). 15, 272. 279. (1348?). — *nn) vidi u Daničićevu rječniku:* ‚Luka Dolńa' zaselak Plańanima. — Zaselci Plańanemь: Dojenci, . . . Luka Dolńa. Mon. serb. 265 *(u Daničićevu rječniku griješkom* 256).

2. LŪKA, *f.* Luca, *tal.* Lucca, *grad u Italiji.* — *Između rječnika u Mikaļinu* (Luka, grad u Italiji ‚Luca') *i u Belinu* (‚Lucca, città nella Toscana' ‚Luca' 444b). U grad Luke čudesima mnozijem sinu. J. Kavańin 308a.

3. LŪKA, *m.* Λουκᾶς, Lucas, *ime muško.* — *Od* XII *vijeka, a između rječnika u Vukovu* (‚Lukas' ‚Lucas') *i u Daničićevu* (‚Lucas'). Odь sudьca Luke. Starine. 13, 210. (1185 *prepis.* 1250). Četiri jevanьđeliste Marьka, Mateja, Ljuku, Jo-

vana. Mon. serb. 35. (1253). U Trêbьči Luka. 97. (1330). Luka Bunićь. 215. (1390). Da se dastь popu Teodosiju 20 dukatь i Luce 12 dukatь. 416. (1442). Vlasteli po imenomь Jaketa i Luka. 552. (1520—1523). Luka s dêtiju. Deč. hris. 41. Fra Luka prijur *s(veto)*ga Spasa pred Seńem. Mon. croat. 54. (1426). Muka Gospodina našega Isukrsta po Luci. N. Rańina 101b. Luka evanjelista. Š. Budinić, sum. 71a. Gospodinu Luki Sorkočeviću. D. Rańina 78a. Muka Gospodina našega Isukrsta po Luci. M. Alberti 483. Luka nazvan biskup Šibenika. J. Kavańin 142a. Luke i Tome sumļivoga. 326b. Osip, Barto, Blaž i Luka. 332a. Kako svidoči s. Luka. F. Lastrić, test. 68a. A ti, Luka, otidi u drva. M. A. Reļković, sat. F6b. I onoga Strmogleđu Luku. Nar. pjes. vuk. 3, 432. Pos'ječe ga Pustahija Luka. 4, 91. Pa Alija Luki govorio. 4, 91. I poznade Lazarević-Luke *(genetiv mj. akuzativa)*. 4, 255. U dvorove Lazarević-Luke. 4, 260. Pop ni Luka u nevoļi cmili, e su Luci pritužili Turci. 5, 356. Uprav glavom barjaktare Luka. Nar. pjes. juk 156. Netijače Luka i Ilija! Nar. pjes. marj. 14. Od svetoga Luke kud ti drago ruke, a od svetog Luke tur' u ńedra ruke. Nar. posl. vuk. 67. Sveti Luka snijeg zahuka. (Kad dođe sveti Luka, 18 oktomvr., onda može i snijeg udariti). Sveti Luka u nokte uka. (‚uka' mjesto ‚uče' ovđe je da se složi sa ‚Luka'). 281. Sveti Luka u arbule huka. *Nar. posl. u Dubrovniku.* P. Budmani. Sveto jevanđeļe po Luci. Vuk, novi zavjet. Pozdravļa vas Luka ļekar ļubazni. pavl. kol. 4, 14. E! Boga mi i svetoga Luke! Osvetn. 3, 83.

1. LÙKAC, lûkca, *m. dem.* 2. luk *(boļe je* lûčac, *vidi* 2. lučac). — *U Vukovu rječniku*: dim. v. lûk.

2. LUKAC, Lukca, *m. ime potoku u Srbiji u okrugu jagodinskome.* — Livada u Potoku Lukcu. Sr. nov. 1875. 955.

1. LÙKÂČ, Lukáča, *m. ime muško, isto što* 3. Luka *(vaļa da je augm.) — Akc. kaki je u gen. sing. taki je u ostalijem padežima, osim nom., i voc.* Lûkâču. — *Od* XIII *vijeka (naj prije u latinskijem spomenicima), a između rječnika u Daničićevu* (Lukačь, ime muško). ‚Ab una parte Luchach et Petro, filiis Endri'. Mon. ep. zagr. tkalč. 1, 134. (1266). ‚Ubi vicinatur terre Lucach, filii Martini'. 1, 239. (1297). Povelênijemь gospodina Vlьka Lukačь pisa u Prištinê. Mon. serb. 223. (1392.) Vojevoda Lukačь. 272. (1405.) Lukač Radovnić. Mon. croat. 58. (1434). Rekoše Lukaču. 128. (1486). Lukač Zrčić. 130. (1487). Lukač Despotović. 280. (1577). Mladošь Balenovićь i sinovacь mu Brajanь i Lukačь Brajanovь bratь. Spom. sr. 2, 106. (1472). Sv. Lukač. P. Vitezović, kron. 33. Sekel Lukač. 145. — *I kao prezime u naše vrijeme u Cavtatu blizu Dubrovnika.* P. Budmani.

2. LUKAČ, *m. mjesno ime u Slavoniji. a) selo u županiji požeškoj.* Razdiļe. 128. — *b) selo u županiji virovitičkoj.* 140.

LUKÁČEV, *adj. koji pripada Lukaču.* — *Kod mjesnoga imena*: Lukačov Šamac *na granici među Bosnom i Slavonijom.* — *Od* XVIII *vijeka.* Sad ne smije u Lukačov Šamac. M. A. Reļković, sat. D7a. Bosna *(rijeka)* kod Lukačeva *(štamparskom griješkom* Kukačeva; *treba dakle u ovome rječniku* V, 755a *zbrisati članke*: 3. Kukač *i* Kukačev*)* Šamca utiče u Savu. F. Jukić, zemļ. 3. Lukačov Šamac, sastanak na modi. *str.* 3. 73.

LUKAČEVAC, Lukačevca, *m. mjesno ime. kajkavski* Lukačevec, *dva sela u Hrvatskoj u županiji varaždinskoj.* Razdiļe. 99.

LUKÁČEVIĆ, *m. prezime (po ocu Lukaču).* — *U naše vrijeme.* Stevan Lukačević. Glasnik. II, 1, 9. (1808.) Trgovaca Janka Popovića, Vase Lukačevića,... 211. (1808.) Lukačević. D. Avramović 187. 240. Schem. spalat. 1862. 29. Schem. zagr. 1875. 222.

LÙKAČEVO, *n. mjesno ime.* — *Prije našega vremena.* S. Novaković, pom. 137.

LUKAČIĆ, *m. prezime, vidi* Lukačević. — *Od* XV *vijeka.* Radovan Lukačić. Mon. croat. 68. (1447). Paval Lukačić. 335. (1579). Niko Lukačić. I Zaničić 132.

LUKAĆE, *f. pl. ime livadama.* Kupčina doña. D. Hirc.

LUKAJ, *m. ime muško, jamačno isto što* 3. Luka. — *Na jednome mjestu* XVII *vijeka.* Dobroña, Zovidrugь, Lukaj. Starine. 13, 207. (1185 *prepis.* 1250.)

1. LÙKÂN, Lukána, *m.* Lucanus, *ime rimskome pjesniku.* Ako l' te doleta slišati bataļe, Lukan ti jih kanta, počam od Težaļe. M. Marulić 132. Sračimski i rimski boj iskusit tko je rad, Lukan jo pisal boj, Lukana išti sad. M. Vetranić 1, 112. Ne Ivana mudra koga hvaleć Lukan pravi *(zove Lukanom Kanavelića).* J. Kavańin 267a.

2. LÙKAN, *m. ime muško (Luka). — Ovako mislim da je i da je ovakovi akcenat u dva primjera* XIII *i* XVI *vijeka, a između rječnika u Daničićevu*: Lukanь, ime muško: čovjek kneza ‚Crьnomira': ‚ješe mojega človêka Lukana' 1253. M(on. serb). 42. Lukan Žvanović. Mon. croat. 218. (1526).

3. LUKAN, *m. ime zaseoku u Bosni u okrugu Tuzle Doñe.* Statist. bosn. 88.

LUKANČIĆ, *m. prezime.* — *U naše vrijeme.* Schem. zagr. 1875. 266.

LUKANOVIĆ, *m. prezime (po ocu Lukanu).* — *U naše vrijeme.* Marijan Lukanović. Glasnik. II, 1, 45. (1808). Lukanović. Schem. segn. 1871. 113.

LUKAŃA, *f. mjesno ime.* Velika *i* Mala Lukańa, *dva sela u okrugu pirotskome.* M. Đ. Miličević, kraļ. srb. 235.

LUKAŃE, *f. pl. ime selu u Srbiji u okrugu kragujevačkome.* K. Jovanović 120. Ńiva u Lukańama. Sr. nov. 1875. 547.

LUKAŃE BRDO, *n. ime zascoku u Dalmaciji u kotaru kotorskome (u Paštrovićima).* Šem. bokokot. 1875. 26.

1. LÙKÂR, lukára, *m.* koji luko (zemļište) obrađuje. Orehovica u Primorju. F. Pilepić.

2. LUKAR, *m. ime muško.* — XIV *vijeka, a između rječnika u Daničićevu* (Lukarь, ime muško). Lukarь sь bratomь. Svetostef. hris. 29. Lukarь Mihojlovićь. Mon. serb. 55. 56. (1389).

3. LUKAR, *m. mjesno ime.*

a. *selo u Dalmaciji u kotaru kninskome.* Repert. dalm. 1872. 16.

b. *u Srbiji. a) u okrugu jagodinskome, selo.* K. Jovanović 107. — *potok i mjesto.* Livada u potoku Lukaru. Sr. nov. 1875. 374. — *b) mjesto u okrugu smederevskome.* Vinograd u Lukaru. Sr. nov. 1874. 49.

LUKAREVAC, Lukarevca, *m. ime selu u Banatu.* Šem. prav. 1878. 88.

LÙKAREVIĆ, *m. prezime vlasteosko u Dubrovniku, tal.* Luccari. — *Od* XIV *vijeka, a iz-*

među rječnika u Daničićevu (Lukarevićь, prezime vlasteoskoj porodici dubrovačkoj). Žuńu Lukareviću. Mon. serb. 85. (1326). Luče Marьka Lukarevića. 102. (1332). Nikolu Lukarevića. 104. (1333). Stefanь Lukarevićь . . . Mihočь Lukarevićь. 240. (1399). Pêro Lukarevićь. Spom. sr. 1, 147. (1419). Prêdь Živana Lukarevića. 2, 117. (1462). Gospodinu Franu Lukareviću. D. Rańina 56b. Gospodinu Mihu Lukarevićу prijateļu i rodjaku svomu. 100b.

1. LUKARI, *m. pl. ime selu u Srbiji (u Mačvi), vidi u Daničićevu rječniku:* selo u Bitvi, koje je car Lazar dao Ravanici. S(r. let). 1847. 4, 54. (1381). — *U drugome spomeniku godinu kasnije pomiñe se selo u Srbiji također s ovijem imenom, ali vaļa da nije isto (vidi kod* Rasina). I na Rasine selo Pudale i selo Lukare. Glasnik. 24, 264. (1382).

2. LUKARI, *m. vidi* Lukarević. — *U jednoga pisca* XVIII *vijeka.* Viju istog' živa Urbina, i Kabogu i Lukare. J. Kavańin 177a. Mate i Jovo od Lukari. 186b.

LŬKARICA, *f. vidi u Vukovu rječniku:* (u Crnoj Gori) pita s lukom ‚art kuchen mit lauch' ‚placenta allio condita'.

LUKARIĆ, *m. prezime.* — *Od* XV *vijeka.* Sudca Ivana Lukarića od ‚Dobrigna' *(Dobriña?).* Mon. croat. 97. (1465). Ivan Lukarić z Dobrigna. 103. (1468). — *vidi* Lukarević. Lukarića uzoriti svijetli stabar nam propade, a grančici glasoviti u Dubrovniku plod ostade. J. Kavańin 103b. Gundulića, Mondegaja, Lukarića. 180a.

LUKARIŠĆE, *n. ime selu u Hrvatskoj u županiji zagrebačkoj.* Razdijeļ. 64.

1. LUKAST, *adj. u Stulićevu rječniku: uz* lukav; *komp.* lukastiji. — *nije dosta pouzdano.*

2. LUKAST, *adj. u kojemu ima dosta luka (pristaništa).* — *U Stulićevu rječniku:* ‚portuosus'; *komp.* lukastiji. — *nepouzdano.*

LUKAŠIN, *m. ime muško, Luka.* — *isporedi* Vukašin. — *U naše vrijeme.* S Bogom pošo, sine Lukašine! Osvetn. 2, 28.

LUKAT, *adj. vidi* lukav. — *Ima adv.* lukato *samo na jednome mjestu* XVII *vijeka.* Van ako ki ludi pun tašće ludosti i nečiste ćudi . . . gre u zavidosti oda zlo *(sic)* na gore, zadarske svitlosti podniti ne more, kopa, dube, ore vuhleći lukato, kako crf kopore ubrļan u blato. Đ. Baraković, vil. 40—41.

LUKATI, lukam, *impf. ńem.* lucken, *viriti, gledati kroz što.* — *Od* XVIII *vijeka po sjeverozapadnijem krajevima, a između rječnika u Bjelostjenčevu* (lukam, v. nalukavam se) *gdje se naj prije nahodi.* A vuk luka iz luga. Jačke. 217. — *Ima glagol* lukati *u jednome primjeru* XIV *vijeka pisanome ćirilicom, ali mislim da treba čitati* p *mj.* -k-. Ašte budu i sьgrêšilь *(pišući),* bêše kamenije pasomičije konь pisnice gde pišahь (= *pisah),* ter(ь) mi bêhu tamo umi gde lukahu (= *lupahu).* Starine. 10, 271. (1346—1355).

LUKATIN, *m. ime muško ili prezime.* — *U naše vrijeme.* Aleksander Lukatin Jovanović. Nar. pjes. vuk. 3, 587 *(među prenumerantima).*

LUKATO, *n.* tkańe na četiri nica. I. Kršńavi, listovi. 47.

LŬKAV, *adj. zao (nepošten), koji drugoga hoće da vara na svoju korist, a kod toga se ističe vještina u varańu. u novije doba može se gdjegdje ne shvatiti u zlu smislu, te misliti na čovjeka što se ne da varati.* — -u- *stoji mj. negdašńega* ą. — *Akc. je zabiļežen kako je u Vukovu rječniku, te se potvrđuje i ruskijem* лукáвый; *u Dubrovniku je i u okolini drukčiji:* lûkav. — *Riječ je stara, isporedi stslov.* ląkavъ, *rus.* лукавый. — *Jamačno postaje od korijena* lenk *(vidi* 1. luk), *te bi prvo značeńe bilo: kriv (kao* luk), *pak je ovo preneseno na duševni smisao.* — *Između rječnika u Belinu* (‚maligno, cattivo' ‚improbus' 454b), *u Stulićevu* (‚perversus, scelestus, malus, pravus, improbus, malignus, malevolus, mendax etc.'; *komp.* lukaviji), *u Voltigijinu* (‚scaltro, furbo' ‚schlau'), *u Vukovu* (‚listig, schlau' ‚callidus' *s primjerom:* Lukav kao lisica), *u Daničićevu* (lukavь ‚improbus').

1. *adj.* — *Komp.* lukávijî *(u Stulićevu rječniku, i* E. Pavić, ogled. 6).

a. *o čeļadetu i o onome (n. p. vragu) što se misli kao čeļade.* — *Ne da se u svijem primjerima razlikovati, shvaća li se u veće ili manje zlome smislu; samo ćemo odijeliti od ostalijeh primjere u kojima je očito da znači što i laživ, ili da nije u zlu smislu.*

α) uopće. Lukavi vragь. Mon. serb. 109. (1221 1336). Razumêvь odь zla i lukava človêka nopriličnu rêčь. Spom. sr. 1, 122. (1414). Pomankanja ļudi lukavih na se vzimaje. Transit. 28. *(Bog)* zbija moć grišnikov i lukavih. 48. Nenavidost lukave cesarice. Mirakuli. 31. Što ćemo učiniti ovomu lukavomu i vlhovnomu caru? Aleks. jag. star. 3, 220. Učiti ću lukave pute tvoje. L. Terzić 94. Ili je manit te fantazira, ili je lukav, i misli druge da prevari. D. Obradović, basne. 118. Grci meni potlam lukavi mnoga znanja prineše, pak da je Pan bio Grk pisati krivo smiše. M. Katančić 43. Lukavi su i prokleti Turci, pa se čuvaj da te ne prevare. Nar. pjes. vuk. 4, 455. Kad s lukavim čoekom posla imaš, pazi na sebe. Nar. posl. vuk. 121. Pomozi Bože lukavome, a pravome nije od preše. 254. Svekrva bijaše lukava i nemilostiva na sirote. Nar. prip. vuk. 104. Dva sina, jedan bješe lukav i nepravedan, a drugi dobar i pravedan. 106. Dužnik lukav, pa učini senet, i metno u ńemu vadu . . . Nar. prip. vrč. 133. Nije smjeo lukav ni bezobraznik ni pomisliti. V. Vrčević, niz. 6. Jer mi kažu da je vrlo lukav. Đ. Daničić, 1sam. 23, 22. Dozva otuda ženu lukavu. 2sam. 14, 2. Nije nikoga mrzio osim lukave mletačke vlade. S. Ļubiša, prip. 37. Pa svom Grku reci lukavomu. Osvetn. 2, 154. Da se mrska smutńa ne ogradi rad jednoga lica lukavoga. 3, 82. Ončas lukav lovac domnije se. 4, 21.

b) laživ. Od jazikov ļudi lukavih. Transit. 192. Obiknuo bi se služiti se s lukavijem svjedocima. J. Matović 408. S lukavima se ne miješam. Đ. Daničić, psal. 26, 4. Od čovjeka nepravednoga i lukavoga izbavi me. 43, 1.

c) u ovome primjeru nije u zlome smislu, nego znači: domišļat, hitar. Ovu naredbu u borbi umijedu lukavi Francuzi s svojim burgundskim i šampańskim vinom veoma pomļivo držati. I. Jablanci 211.

b. *o životińi.* Zmija koja lukavija bi od svih živina na zemļi. E. Pavić, ogled. 6. Ali zmija bješe lukava mimo sve zvijeri poļsko. Đ. Daničić, 1mojs. 3, 1. — Ostaviše lukavu lisicu. Nar. pjes. vuk. 5, 314. Osmanlije kô lukave lije. Osvetn. 4, 49. Tot' i ovi paše momci hrusti lukavomu lihu u čeļusti! 4, 53. — Lukavo kao mašče. (Kažu da je maska vrlo lukava i da se u jedan put okrene i hoće čoeka da ubije nogama, kao pseto kad mučke hoće da ujede. U Crnoj Gori). Nar. posl. vuk. 171.

c. *o djelovańu i mišļeńu uopće.* Da ne obličeть se otь svêta dêla jego lukavaja. Sava, tip. hil. glasn. 24, 191. I vse lukavoje besovskoje dêjstvo. Starine. 18, 176. Muž lukave misli i nestanovite. Š. Kožičić 43a. — *Amo pripadaju i orakovi primjeri:* Jeresь lukavuju. Stefan, sim. pam. šaf. 7. Ničtože lukavo. Sava, sim. pam. šaf. 5. Nisam poznao lukavi običaj vladike Vasilija. D. Obradović, sav. 47.

d. *o osobitome djelu.* Ma da mu se ne bi smele sluge, jur posmijeh mu lukavi sa lica vračareve istine porica. Osvetn. 1, 66. Lukavo pitańe ‚verfängliche frage'. Jur. pol. terminol. 557.

e. *u prenesenome smislu, o dijelu tijela.*

a) o srcu (duši, pameti). Imati srce pokvareno, lukavo. D. Obradović, sav. 55.

b) o dijelu tijela kojijem se pokazuje lukavost. Ali oko tvoje lukavo (‚nequam', *pisarrom griješkom* lukano) jest, jer ja dobar jesam? N. Rańina 34b. matth. 20, 15. Zborit s ńime uz lukave brke. Osvetn. 2, 116.

2. *adv.* lůkavo. — *Između rječnika u Stulićevu* (v. lukavno). Ašte čto blago ili lukavo tvorimь. Domentijanb 114. Ako himbeno i lukavo kupil ili prodal jest. Š. Budinić, ispr. 67. — *Radi ovijeh primjera isporedi* 1, a, *b):* Nemoj se zaklinati lukavo. J. Matović 348. Da se ne bi ļudi lukavo zaklinali. 350.

1. LŮKAVAC, lůkâvca, *m. lukav čovjek.* — *Akc. kaki je u gen. sing. taki je u ostalijem padežima, osim nom. sing., i gen. pl.* lůkavâcâ *(u Dubrovniku i u okolici akc. je kao kod* lůkav, *vidi naj zadńi primjer).* — *Može biti stara riječ, isporedi rus.* лукавецъ; *u našemu se jeziku javļa od* XVIII *vijeka, a između rječnika u Stulićevu (uz* lukav). Pofali car lukavca. A. Kanižlić. kam. 462. Lůkavac, lukav čovjek. I. Pavlović. Lůkavac, čovjek lukav. U naše vrijeme u Stonu. „Poznam te, dragi moj lukavče". M. Milas.

2. LUKAVAC, Lukavca, *m. prezime.* — *U naše vrijeme.* D. Avramović 265.

3. LUKAVAC, Lukavca, *m. mjesno ime.*

a. *u Bosni. a) u okrugu sarajevskome selo.* Statist. bosn. 10. — *b) u okrugu Tuzle Dońe pet sela.* Lukavac. Statist. bosn. 86. Lukavac dońi *i* gorńi. 89. Lukavac hrišćanski *i* turski. 82. — *c) rijeka.* F. Jukić, zem]. 41.

b. *Porfirogenet pomińe među mjestima u Trebińskoj i u Konavlima* (*ἐν τῷ χωρίῳ Τερβουνίας καὶ τοῦ Καναλῆ*) *τὸ Λουκαβέτε.* Doc. hist. rač. 408. *Rački* (415) *misli da treba čitati Λουκαβετζ, t. j.* Lukavec *ili* Lukovec. *po tome bi onda bilo u Hercegovini ili u Konavlima mjesto* Lukavьcь *ili* Lukovьcь, *ali vidi i* Lukavice, b.

c. *u Hrvatskoj, kajkavski* Lukavec. *a) u županiji zagrebačkoj:* Lukavec, *selo.* Razdije]. 84. *i dva sela:* Lukavec dońi *i* gorńi. 67. — *b) u županiji varaždinskoj: dva sela.* 93; *jedno selo.* 103. — *Jedno ili dva od ńih pomińu se* XVI *vijeka, naj prije u latinskome spomeniku.* ‚Castellorum Rokonok et Lwkawacz'. Mon. croat. 192. (1509). V Lukavci. 231. (1527).

d. *u Slavoniji selo u županiji virovitičkoj.* Razdije]. 139.

e. *u Srbiji. a) selo u okrugu kruševačkome.* K. Jovanović 127. — *b) selo u okrugu vaļevskome.* 101.

f. *vidi u Daničićevu rječniku:* Lukavьcь Veliki, selo s crkvom sv. Đurđa u području patrijarha srpskoga 1646. Gi]f(ording), rus. bes. 1858. III.

g. *vidi* Lukavacь. S. Novaković, pom. 137.

LUKAVAČKI, *adj. koji pripada selu Lukavcu (vidi* 3. Lukavac, e, *b)).* Lukavačka *(opština).* K. Jovanović 101.

LŮKÂVAN, lůkâvna, *adj. lukav.* — *Samo u knjigama pisanima crkvenijem ili miješanijem jezikom po stslov.* lьkavьnъ. — *Između rječnika u Stulićevu (uz* lukav; *komp.* lukavniji), *u Daničićevu* (lukavьnь ‚improbus').

a. *adj.* Dêla lukavnaa. Sava, tip. stud. glasn. 40, 150. Ne pomyslivše nêšto lukavno. 162. Ni že ukloni srьdьca mojego vь slovesa lukavьna. Danilo 279. Koja ishodi iz vêre ne lukavne. Š. Budinić, sum. 27b.

b. *adv.* lůkâvno. — *Između rječnika u Stulićevu* (‚ficte, dolose, fraudolenter, inique' *iz brevijara).* Lukavno stvorihomь ničtože. Domentijanb 111. Lukavno i himbeno prêvraćajući rêči. Š. Budinić, sum. 76b.

LUKAVČIĆ, *m.* u selu ‚Lukavac' potok. D. Hirc.

1. LŮKAVICA, *m. i f. lukavo čeļade (muško i žensko).* — *Radi akcenta kod naj zadńega primjera vidi kod* 1. lukavac. — *U Vukovu rječniku*3 *po Vukovijem bilješkama:* f. lukav čovjek (a i žensko) *s primjerom:* On je podmukla lukavica. — *O ženskome.* Lůkavica, lukava ženskińa. I. Pavlović. Lůkavica, ženska lukava. U naše vrijeme u Stonu. „Koja ti je ono lukavica!" M. Milas.

2. LUKAVICA, *f. mjesno ime.* — *isporedi* Lukavice.

a. *u Bosni. a) selo u okrugu sarajevskome.* Statist. bosn. 9. — *b) u okrugu Dońe Tuzle četiri sela:* Lukavica. 86. 87; Lukavica dońa *i* gorńa. 83, *i zaselak.* 99.

b. *u Crnoj Gori, vidi u Vukovu rječniku:* planina ili upravo ravnina s brdeļcima između Nikšića i Bjelopavlića ‚name einer gegend' ‚regionis nomen'. Slobodna je naša Lukavica. Nar. pjes. vuk. 5, 543. U zeleno poļe Lukavicu. Ogled. sr. 236. — *vidi i* Lukavice, b.

c. *u Srbiji. a) u okrugu biogradskome. aa) selo.* K. Jovanović 96. — *bb) voda.* M. Đ. Milićević, srb. 60. — *b) mjesto u okrugu crnorječkome.* Livada u mestu zvanom Lukavici. Sr. nov. 1873. 899.

d. *vidi u Daničićevu rječniku:* selo je ‚Brêstovь' išlo ‚prêzь Lukavicu'. M(on. serb). 63. (1293—1302).

e. *vidi u Daničićevu rječniku:* selu je Homoranima išla meda ‚obьjemajušte vsu Lukavicu'. G(lasnik). 11, 134; 13, 171.

f. Lukavica, *mjesno ime.* Spom. stoj. 185.

LUKAVICE, *f. pl. mjesno ime.*

a. *selo u Bosni u okrugu bihaćkome.* Statist. bosn. 55.

b. *u Crnoj Gori, vidi* 2. Lukavica, b. Lukavice, sjenokosi između župe (nikšićke), Rovaca, Morače i Bijelo. Glasnik. 40, 27. Od Žurima sasred Lukavicah. Pjev. crn. 322a. — *vidi u Daničićevu rječniku:* kra] je Stefan Prvovjenčani dao Žiči planinu ‚Javorije sь Lukavicami'. M(on. serb). 12. (1222—1228). to je bez sumńe blizu sadašńega Nikšića kraj koji se sada zove Lukavica (V. S. Karaģić, rječn.), jer je ondje blizu i Javorje.

LUKAVIČKA RIJEKA, *f.* Lukavička Reka, *rječica u Srbiji u okrugu niškome.* M. Đ. Milićević, kra]. srb. 7.

LUKAVITI, lukavim, *impf. biti lukav, raditi kao lukav.* — *Samo u Stulićevu rječniku:* ‚doloso agere, operari, fraudolenter, malovolum fiori, inique agere'. — *Ima i rus.* лукавить.

LÙKAVLAHAN, lùkavlahna, *adj. dem.* lukav. — *Samo u Stulićevu rječniku:* lukavjahan ‚improbulus'.

LÙKAVLAŠAN, lùkavlašna, *adj. vidi* lukavlahan. — *Samo u Stulićevu rječniku:* lukavjašan *uz* lukavjahan.

LUKAVLE, *n. lukavstvo.* — *Samo u Stulićevu rječniku:* lukavje, v. lukavost *s dodatkom da je uzeto iz brevijara, i s primjerom:* Uzdaše mi lukavja ‚retribuebant mihi mala'.

LÙKÂVNICA, *f. lukavno žensko čeljade.* — *Samo u Stulićevu rječniku:* ‚mulier improba'. — *Ima i rus.* лукавница.

LÙKÂVNÎK, *m. lukavan čovjek.* — *Samo u Stulićevu rječniku:* ‚homo improbus' *s dodatkom da je uzeto iz brevijara.* — *Ima i rus.* лукавникъ.

LUKAVNOST, *f. osobina onoga što je lukavan.* — *Samo u Stulićevu rječniku:* v. lukavost.

LUKAVNOVATI, lukavnujem, *impf. lukavo raditi.* — *Ima i u staroruskome jeziku od* XIII *vijeka, vidi* F. Miklošić, lex. palaeoslov.[3] *kod* ląkavьnovati. — *Riječ je crkvenoga, ali nije narodnoga jezika.* — *Između riječnika samo u Stulićevu* (v. lukaviti). Lukavnujušte o ńihь. Sava, tip. hil. glasn. 24, 214. tip. stud. glasn. 40, 170. Obeštajušte se ne lukavnovati. tip. hil. glasn. 24, 214. Obeštavьše se ne lukavnovati. tip. stud. glasn. 40, 170. Na raba tvojego lukavьnovaše voljeju. Domentijan[a] 8. Svi narodi na svetu, kad vide koga da nečisto živi, nariču ga svinjom; ako li lukavnuje, lisicom. D. Obradović, basne. 274.

LUKAVO, *n. u Stulićevu rječniku uz* lukavost. — *nepouzdano.*

LÙKAVÔST, lùkavosti, *f. osobina onoga što je lukav.* — *U naše vrijeme, a između riječnika samo u Stulićevu* (‚malum, malignitas, perversa voluntas, perversitas, improbitas'). Pritužili Drvenćani s jadom, a Sarajci lukavošću kradom. Osvetn. 4, 59. Ne mogav odoljeti junaštvu i lukavosti. M. Pavlinović, razg. 85.

LUKAVOVATI, lukavujem, *impf. u Stulićevu rječniku:* v. lukaviti. — *Ima i* ląkavovati *u* F. Miklošić, lex. palaeoslov.[2] *iz staroruske knige.*

LUKAVSTVJE, *n. vidi* lukavstvo. — *Riječ je stslovenska* (ląkavьstvije) *i crkvena.* — *Između riječnika u Belinu* (‚malignità' ‚malignitas' 454b), *u Stulićevu (uz* lukavost), *u Voltiđijinu* (‚astuzia' ‚list'), *u Vukovu* (‚die listigkeit, schlauheit' ‚dolositas, calliditas'), *u Daničićevu* (lukavьstvo ‚malitia').

a. *u apstraktnome smislu.* Krotosti prostije i bez lukavstva ljubve. Domentijan[a] 75. Pun je đavolstva i lukavstva. Vuk, poslov. 93. Nema lukavstva u sebi, ne zna drukčije kazati nego što jest. rječn. *kod* obińa. Uvija se ka' vrag oko krsta, ama punan gube i lukavstva. P. Petrović, gor. vijen. 75. Hvata mudre u ńihovu lukavstvu. Đ. Daničić, jov. 5, 13. Ne preostade do lukavstva, običnog oružja slabih vlada. S. Ljubiša, prip. 110. Lukavstvo će mletačko doći glave Šćepanu. 113. Mleci su iz lukavstva omotali Turčina u ovu rat. 119. Veliki vezir, nešto lukavstvom a nešto nadmoćnom silom, pobedi Bošńake. M. Đ. Milićević, pomenik. 5, 781.

b. *u konkretnome smislu.* Da ne sьtvorimo ovakovu pokladu nijednoga lukavstva . . . Da ne sьtvorimo nikoje lukavstvo ili bezakonije. Mon. serb. 215. (1390 *u poznijemu prijepisu).* Ovo današńe jevanjelije govori od velikoga lukavstva ili mankamenta i grihov ovih apustolov. Postila. Iib. Aleksandra velikoga lukavstvom ženskim smrt postiže. Aleks. jag. star. 3, 324. Izmislio je novo lukavstvo. A. Kanižlić, kam. v. Očitova ovo lukavstvo, kako će privariti svekolike. 41. Izkaravši poklisare zaradi himba i lùkâvstvâ. 631. On bo izvrnu ńiovo potajno lukavstvo. E. Pavić, ogled. 361. Bivši tada Irud po lukavstvu poglaviti vladalac. 487. Kako bi ga u lukavstvu ufatili u zlu. 562. Raja, ne znajući lukavstva ńegova, prihvati oni štap. Nar. prip. vrč. 95. Razumjevši Isus lukavstvo ńihovo. Vuk, mat. 22, 18. Od onda postade i svako lukavstvo. V. Vrčević, niz. 6. S ulice ńegove ne odlazi prijevara i lukavstvo. Đ. Daničić, psal. 55, 11. Sačuvaj me od zamke koju mi metnuše, od lukavstva onijeh koji čine bezakońe. 141, 9. Ali Jason lukavstvu se hitar dosjetio. Osvetn. 2, 66. Kad je pak u poslu prodaje bilo zla lukavstva prodavčeva. V. Bogišić, zakon. 85. Ovo moje prosto vojeno lukavstvo. Srp. zora. god. 1, sv. 6, str. 127.

LUKAVSTVOVATI, lukavstvujem, *impf. činiti ili izmišljati lukavstva, lukavo raditi.* — *Riječ je stara, isporedi stslov.* ląkavьstvovati, *rus.* лукавствовать; *ali u našemu jeziku nije narodna.* — *U jednoga pisca* XVIII *vijeka, a između riječnika u Stulićevu* (v. lukaviti). On ljubi lukavstvovati. D. Obradović, basne. 274.

LÙKÂVŠTINA, *f. vidi* lukavstvo. — *Od* XVIII *vijeka, a između riječnika u Vukovu (uz* lukavstvo).

a. *vidi* lukavstvo, a. Poče o smicańu ńiovomu misliti i to s lukavštinom i majstorijom. E. Pavić, ogled. 96. Latinskoj lukavštini. M. Pavlinović, razl. spisi. 176.

b. *vidi* lukavstvo, b. Ovdi ima nika lukavština. M. A. Reljković, sabr. 54. I tu mu je lukavština javna. Osvetn. 3, 15. Smišlja lukavštine. Đ. Daničić, isai. 32, 7.

LUKČE, lukčeta, *n. u narodnoj zagoneci našega vremena, upravo dem.* 1. lug. Otidoh u lukče, te odsekoh trupče, ne (? *te?*) načinih dva lopara i dva naćvara. *(odgonetlaj: lešnik).* Nar. zag. novak. 114—115.

1. LUKČIĆ, *m. valja da je prezime.* — *Nalazi se kod mjesnoga imena u Hrvatskoj* XV *vijeka.* Selo Lukčića. Mon. croat. 126. (1486).

2. LUKČIĆ, *m. ime mjestu u Srbiji u okrugu požarevačkome.* Zemlja u Lukčiću. Sr. nov. 1873. 579.

1. LÚKE, *f. pl. mjesno ime (plur. od* 1. luka).

a. *selo u Bosni u okrugu sarajevskome.* Statist. bosn. 10.

b. *selo u Hercegovini.* Statist. bosn. 112.

c. *u Hrvatskoj. α) dva zaseoka u županiji modruško-riječkoj.* Razdijelj. 50. 54. — *b) selo u županiji varaždinskoj.* 94.

d. *u Srbiji. α) mjesto u okrugu biogradskome.* Niva u mestu Lukama. Sr. nov. 1875. 725. — *b) selo i zaselak u okrugu čačanskome.* K. Jovanović 169. 171. — *c) mjesto u okrugu užičkome.* Niva u Lukama. Sr. nov. 1870. 456. Lúke, livada u Zaovinama. Lj. Stojanović. — *d) mjesto u okrugu vaļevskome.* Niva u Lukama. Sr. nov. 1865. 59.

2. LUKE, *vidi* Luketa.

LUKEĆE, *n.?* ime livadi. Kupčina doña. D. Hirc.

LUKEI, *m. prezime (ili nadimak, kao drugo prezime u dubrovačke vlasteoske porodice).* — *Vaļa da je tal.* Luccheì. — *vidi i naj prvi primjer kod* 3. Lukić. Vlahu Lukei. D. Rañina 83b.

LÙKÊNDA, *m.* augm. Luka; Luketa. u gorńoj krajini. V. Arsenijević.

LUKER, *m. prezime.* — *Na jednome mjestu* XIV *vijeka (ne znam, treba li čitati* k *ili* ć). Đorđija Lukera. Glasnik. 24, 237. (1349).

LÙKÊTA, *m.* augm. Luka. u Lici. V. Arsenijević. — *I u Boci kotorskoj (ne znam, jeli s istijem akcentom, i jeli augm. ili dem.).* Jovu daše toke na ramena, a Luketi sabļe pozlaćene. *u* Vuk, kovč. 109. — *I u Crnoj Gori, vidi* Luketić *i* Luketin. — *Ima još gen.* Lukete *u spomeniku pisanome u Ozļu* XVI *vijeka, ali ne znam, jeli mu nominativ* Luketa *ili* Luke. Selo kmecko kô ze zove Pavete i Lukete Malčićev selo. Mon. croat. 273. (1573).

LUKETIĆ, *m. prezime (po ocu Luketi).* — *U naše vrijeme u Crnoj Gori.* Senatura Luketića Sava. Nar. pjes. vuk. 5, 262. A na ruke Luketiću Savu. 5, 359.

LUKETIĆI, *m. vidi* Luketić-selo.

LUKETIĆ-SELO, *n. ime dvjema selima u Hrvatskoj u županiji modruško-riječkoj.* Schem. segn. 53. 54. — *U* Razdiļe. *ima prvo na strani* 56 *s imenom* Luketići, *a drugoga nema.*

LUKETIN, *adj. koji pripada Luketi (kao ocu), vidi* Luketić. I sokola Luketina Sava. Nar. pjes. vuk. 5, 194. Senatoru Luketinu Savu. 5, 320.

LUKEŽEVO SELO, *n. ime selu u Hrvatskoj u županiji modruško-riječkoj.* Schem. segn. 1871. 63. — *Na drugome je mjestu pisano* Lukeži. Razdiļe. 56.

LUKEŽI, *m. pl. vidi* Lukeževo selo.

LÙKICA, *m.* dem. Luka. u Lici. V. Arsenijević.

LUKIČEVIĆ, *m. prezime (po ocu Lukiću, čemu nema potvrde, ili Lukici).* — XVI *vijeka.* Tomaš Lukičević. Mon. croat. 203. (1513).

1. LÙKÎĆ, lukića, *m.* gvozdeno oruđe sa oštre strane nakrivļeno kao luk i kojim se osobito loza reže. Slovinac. 1881. 418.

2. LÙKIĆ, *m. dem.* Luka. — *U naše vrijeme u Istri.* Lukîć, Lucas. D. Nemanić, čak. kroat. stud. 38.

3. LUKIĆ, *m. prezime (po ocu Luci); može biti ista riječ što* 2. Lukić, *ali ne znam, jeli isti akcenat.* — *Od* XVIII *vijeka.* Vlajo Lukić *(vidi* Lukei) ali Gogi. J. Kavañin 181a. Sa junakom Lukićem Stojanom. Ogled. sr. 382. Antonije Lukić iz Oraška. Glasnik. II, 1, 50. (1808). Avram Lukić. M. Đ. Milićević, srb. 660. Lukić. Schem. zagr. 1875. 266. Stevan Lukić. Rat. 337.

LUKIĆ-DRAGA, *f. ime selu u Hrvatskoj u županiji lička-krbavskoj.* Razdiļe. 33.

LUKIĆI, *m. pl. ime dvjema zascocima u Bosni u okrugu Tuzle Doñe.* Statist. bosn. 96. 99.

LUKÌJÂN, Lukijána, *m.* Λουκιανός, Lucianus, *ime muško, isporedi* Lucijan. — *Prije našega vremena.* Lukijanь. S. Novaković, pom. 74.

LÙKIJERNA, *f. žižak.* — *isporedi* lučerna *i* lućerna. — *Riječ je dalmatska od lat.* lucerna, *isporedi* kolomna; *radi* k *vidi* funkjela, kerostat *itd.* — *U Dubrovniku od* XVI *vijeka.* Lukijerna kad se užeže, ne stavļa se pod kerostat. N. Rañina 178a. matth. 5, 15. Ako vidiš *(u snu)* lukijernu, toj prilikuje uklońenje od neprijateļa. Zborn. 134a. S lukijernam gorućijem čekajte vjerenika. B. Gradić, djev. 176. S tvojom lukijernom gorućom. I. Držić 124. Komu trebuje lukijerna, nadolijeva je uļa. (D). Poslov. daničk. Hotjela bih, mâ lukijerna da ti vazda svjetlos dava. A. Gleđević 282a. — *Našao sam i ovaj primjer što je Daničić zabiļežio i metnuo pod ovu riječ:* Budite boci vaši pripasani i ‚luchierne' svitle u ruke vaše. Nauk. brn. 26b, *ali jamačno treba čitati* lućerne *(vidi* lućerna).

LÙKIJERNICA, *f. dem.* lukijerna *(mali limeni žižak s kvakom da se može objesiti o klinac na gredi ili na zidu).* — *Vrlo obično u naše vrijeme u Dubrovniku i u okolini.* Usekni lukijernicu. — Lukijernica ckili. P. Budmani.

LUKIJI VIR, *m. mjesno ime. vidi u Daničićevu rječniku:* Lukiji Virь, Grnčarevu je s Dosuđem išla međa ‚u Lukiji Virь'. M(on. serb). 95 *(to je dečanska hrisovuļa).* sumńati vaļa da je tako. — *Doista je riječ čudnovata i nejasna, ali se potvrđuje još na dva mjesta:* Međe Grьnьčarevu z Dosuđemь u Lukiji Virь. Deč. hris. 42. Se međe Grnьčarevu z Dosuđem: u Lukiji Virь . . . 116. — *isporedi* Lukin Vir *kod* Lukin *na kraju.*

LÙKIN, *adj. vidi* Lučin *(što je bolje).* — *Od* XV *vijeka.* Sinove Lukini. Mon. croat. 142. (1490). Jelo brodu Lukinome dođe. Nar. pjes. vuk. 4, 85. Lukin Petre od sela Rovaca. 5, 160. I razabra Lukine riječi. Nar. pjes. juk. 315. Da dostigne Lukina dorata. Nar. pjes. marjan. 82. I od vinograda ako Lukina kći proda treće ise. Glasnik. II, 1, 205. (1808). Bog mu dao vitu jelu za debela hlada, poviša je od Čengića kule, prostranija od Lukina dvora. Osvetn. 2, 33. — *I kod mjesnijeh imena u Srbiji.* Lukina Bara, *mjesto u okrugu smederevskome.* Ńiva u Lukinoj Bari. Sr. nov. 1873. 507. — Lukina Greda *u okrugu šabačkome.* Ornica u Lukinoj Gredi. 1871. 586. — Lukina Osojina *u okrugu crnoriječkome.* Livada u Lukinoj Osojini. 1875. 799. — Lukin Grob *u okrugu biogradskome.* Glasnik. 19, 188. Livada kod Lukina Broda. Sr. nov. 1866. 27. — Lukini Orasi *u okrugu biogradskome.* Glasnik. 19, 188. — *U Staroj Srbiji.* Kraļštica, rječica, izvire iz Bjelasice, i utječe u Lim kod Lukina Vira. Glasnik. 40, 36. — *isporedi* Lukiji Vir.

LUKINIĆ-BRDO, *n. ime selu u Hrvatskoj u županiji zagrebačkoj.* Razdiļe. 80.

LUKINIĆ-DRAGA, *f. ime selu u Hrvatskoj u županiji zagrebačkoj.* Razdiļe. 74.

LUKJÈRNÂR, lukjernára, *m.* candelabrum, lampadarium, *kao poduļi svijetńak u kojega je stup nekoliko visok i malo (a svuda jednako) debeo s dosta plitkijem podnožjem (bazom), a na vrhu mjesto jamice ili šiļka za svijeću ima kao kolut što stoji kao držak za prenašańe, te je na stupu navučena lampa (ne prosti žižak) osobite vrste s rupom u srijedi i s dva, tri ili četiri nosca; lampa se može pomicati uzbrdo i nizbrdo i utvrditi na kojemu se mjestu hoće; okolo ńe visi usekač (kliješta) i druga oruđa (za gašeńe, podizańe stijeńa itd.). lukjernar je obično vas od žute mjedi, a ima ih i srebrnijeh (zlatnijeh nijesam vidio). lukjernari su došli iz Italije u Dubrovnik (srebrni su se kovali u Dubrovniku), i zovu se u Italiji* lucerna, *a u Mlecima* (lume) fiorentina. — *Akc. kaki je u gen. sing. taki je u ostalijem paležima, osim nom. i acc.*

sing., i voc.: lûkjernâru *ili* lûkjernâre, lûkjernâri. — *Riječ je dalmatska od lat.* lucernarium, *isporedi* lukijerna. — *U naše vrijeme u Dubrovniku* (P. Budmani), *a između rječnika u Vukovu (gdje krivo stoji* -ije- *mj.* je): lukijèrnār, lukijernára (u Dubrovniku) kao svijetńak u kojemu mjesto svijeće gori zeitin ‚die öllampe' ‚lucerna'.

LUKJERNÀRIČ, *m. dem.* lukjernar. — *U naše vrijeme u Dubrovniku.* P. Budmani.

LUKNO, *n. u praslavensko doba kotarica, pak mjera za žito, a u nslovenskome i sjeverozapadnijem krajevima ńešto što plaćaju župļani župniku. — Miklošič (i u* etymol. wörterb.) *misli da je praslavenski oblik* lukno, *ali prema nslov.* lôkno *(što i on pomiše) vaļa da je stari oblik bio* ląkno, *a praslavenski* lonkno *(ili* lonkъno).

Kako smo već kazali, riječ je praslavenska, isporedi nslov. lôkno *(u naj mlađemu smislu), rus.* лукно, *kotarica, drveni sud, češ.* lukno, *kotarica, žitna mjera. — Može biti da postaje od* 1. luk.

a. *mjera za žito, vidi u Daničićevu rječniku*: lukno, neka mjera žita: ‚lukno žita, voļa dva dinara'. G(lasnik). 15, 305. (1348?). ima ga i Mikaļa, samo što kaže za ń da je ‚desetina koja se crkvi dava'. imaju ga i Česi i Rusi i Slovenci.

b. *što župļani plaćaju župniku, ili desetina što se crkvi plaća. — Između rječnika u Mikaļinu* (lukno, desetina koja se crkvi dava ‚decimae') *gdje se naj prije nahodi, i u Bjelostjenčevu* (‚certa pensio parocho a parochianis proveniens, sapo l. sapones'. 2. ‚pro decima potissimum a Dalmatis accipitur, quae ecclesiae obvenit'). Svećenici dobivaju lukno u žitku (svećenički prid). u Prigorju, Posavini, Podravini. F. Hefele.

LUKŃA, *f. rupa. — Od ńem.* lücke, *od čega će biti i rus.* люкъ, *poļ.* luka. — *U sjeverozapadnijem krajevima i u nslovenskome jeziku, a između rječnika u Bjelostjenčevu* (‚foramen, forus'), *u Stulićevu* (‚foramen' *iz Bjelostjenčeva), u Voltiģijinu* (‚pertugio, buco' ‚loch').

LUKŃICA, *f. dem.* lukńa. — *U Bjelostjenčevu rječniku*: ‚foramen angustum', *i u Voltiģijinu*: ‚buchino, bucolino' ‚löchelchen'.

LÛKO, *m. hyp.* 2. Luka. — *Akc. se mijeńa u voc.* Lûko. — *Od* XIV *vijeka, a između rječnika u Vukovu* (vide Lûka). Poveļe vi posilamь obê po Luku Mačmenoviću. Spom. sr. 2, 26. (1376—1386). Mužim se sve hvale: „Moj Andro,... moj Luko..." N. Naļešković 1, 254. Svrhu svidočanstva s. Luka. F. Lastrić, test. 254b. Od svetijeh evanđelista Matea i Luka. J. Matović 198. Luko. S. Novaković, pom. 74. Pobratime, Luko Galovrane! Nar. pjes. vuk. 3, 297. Pogubi ga Lazarević Luko. 4, 206. Jošte Luko puta istražuje. 4, 266. Nit' tko reče: „Pođi s Bogom, Luko!" Osvetn. 2, 71. Prosto ńemu tko zamijeni Luku, a Luko će sve vas ujedino. 2, 91. Luko i Jovane! M. Đ. Milićević, jur. 51.

LUKOCRIJEV, *m. mjesno ime. — Prije našega vremena.* S. Novaković, pom. 137. — *isporedi* Lukocrijevi *i* Lukocrijevo.

LUKOCRIJEVI, *m. pl. i* LUKOCRIJEVO, *n. mjesno ime. — Prije našega vremena.* Lukocrêvi *i* Lukocrêvo. Spom. stojan. 185. — *isporedi* Lukocrijevo.

LUKOĆ, *m. ime potoku u Hercegovini.* Schem. herceg. 1873. 17.

LUKOĆA, *f. ima dva slična značeńa. — Može biti da postaje od* 1. luk.

a. *vidi* lijevča. — *U Vrančićevu rječniku*: lukoća, (mag.) leüch (t. j. lőcs, *lijevča).* 120.

b. *vidi*: Opatove skorńe u trećoj lukoći. (D). Poslov. danič. *Daničić u* Poslov. danič. XIIIb *piše*: Lůkoća, u lađi krivo drvo koje drži dno i rebro, tako mi od prilike tumačiše Bogišić i Zore; i u Vrančićevu rječniku 120 ima lukoća i znači lijevča; ali će ovdje biti nešto treće. *može biti da ne treba tražiti što treće, nego da se u poslovici isporeďuju opatove (vaļa da se misli: vrlo velike) čizme s lađom.*

LŮKOMÊT, *m. metańe (bacańe) strijele iz luka, kao mjera duļine, isporedi* puškomet. — *U Stulićevu rječniku*: ‚jactus, ictus sagittae vel arcus'.

LUKOMIR, *m. mjesno ime.*

a. *selo u Hercegovini.* Statist. bosn. 117.

b. *selo u Srbiji u okrugu topličkome.* M. Đ. Milićević, kraļ. srb. 384. — *Pomiše se od* XVIII *vijeku.* Ot Lukomira Mladen. Glasnik. 49, 12. (1734).

LUKOR, *m. ime mjestu u Srbiji u okrugu smederevskome.* Vinograd u Lukoru. Sr. nov. 1871. 135.

LUKÒRÂN, Lukorána, *m. ime selu u Dalmaciji u kotaru zadarskome.* Repert. 1872. 37. — *Pomiše se od* XVII *vijeka.* Da je odvedu, zapovijeda, Lukorana put otoka. P. Kanavelić, iv. 148. I galija zlatna opeta na Lukoran odpravi se. 309. — *vidi i* Lukran.

LUKOŠNICA, *f. mjesno ime u Srbiji*: Lukošnica gorńa *i* dońa, *dva sela u okrugu niškome.* M. Đ. Milićević, kraļ. srb. 120 *(na oba mjesta* Lokošnica).

LUKOTVÓRAC, lukotvórca, *m. čovjek što tvori (gradi) lukove (vidi* 1. luk). — *Samo u Belinu rječniku*: ‚balestraio, facitor di balestre' ‚balistarius' 125b, *i u Stulićevu*: ‚balestrajo, facitor di balestre' ‚balistrarius'.

1. LŮKOV, *adj. koji pripada lůku (vidi* 2. luk). — *Između rječnika u Jambrešićevu* (lukov, iz črlenca luka ‚cepeus'), *u Stulićevu* (lukovi ‚ex caepis' *s dodatkom da je riječ ruska), u Vukovu* (lůkov, n. p. cvijet, pero ‚lauch-' ‚allii'; lůkovî, n. p. lijeha, gradina ‚lauch-' ‚allii'). Nek se smradom lukovim ne kaļa. J. S. Reļković 239. Lista kupusnoga, lukovijeh pera. Vuk, rječn. *kod* ukresati.

2. LŮKOV, *adj. koji pripada Lůku.* Što je Božja udijelila daća a Lukova ruka dohranila. Osvetn. 2, 9.

1. LŮKOVAC, lůkôvca, *m. ime ńekijem biļkama. — Postaje od* 2. luk. Lukovac, 1. Aristolochia rotunda L. (Visiani, rkp. u Visovcu); 2. Teucrium scordioides Schreb. (Lambl, Sabļar); 3. Alliaria officinalis DC. (Visiani, u sińskome rkp., Durante). B. Šulek, im. 209.

2. LUKOVAC, Lukovca, *m. mjesno ime.*

a. *u Hrvatskoj: kajkavski* Lukovec, *selo u županiji varaždinskoj.* Razdiļe. 97.

b. *selo ili zaselak u Labu*: Lukovьcь (XIV *vijeka).* Gorńi Zakutь i zaselьkь mu Trьnava i crьkva svetago Nikoli i zaselkomь, i zaselьkь sь one strane Laba Gorńi Lukovьcь *(štamparskom grješkom* Lukovьkь). Glasnik. 24, 259. (1381). U Labu svety Nikola i selo Zakutь sь zaselьci, Trьnava i Lukovьcь. 24, 274. (1395).

c. *planinski vis u Srbiji u okrugu krajinskome, vidi* Miroč. M. Đ. Milićević, srb. 941.

3. LUKOVAC, Lukovca, *m. u poslovici dubrovačkoj* XVIII *vijeka vaļa da znači: čovjek iz Luke (vidi* 1. luka, c, *c) aa) bbb)).* Varuj se pomno od Lukovaca. (Z). Poslov. danič.

4. LUKOVAC, Lukovca, *m. prezime.* — *U naše vrijeme.* Na dvorovo Lukovac-Alije. Nar. pjes. vuk. 4, 90. No pogleda Lukovac Alija. 4, 91. I ka' što je Lukovac-Omere. Pjev. crn. 240b.

LŪKOVAČA, *f. vidi u Vukovu rječniku:* kukuruznica umiješena hladnom vodom s perima od crnoga luka (cf. hladńača) ‚eine art kukuruzbrot mit zwiebel' ‚panis e zea allio conditi genus'.

LUKOVAČKI, *adj. koji pripada: a) selu Lukovu u Srbiji u okrugu crnoriječkome.* Lukovačka *(opština).* K. Jovanović 166. — *b) selu Lukovici u Srbiji u okrugu ćuprijskome.* Lukovačka *(opština).* 180.

LUKOVAĆ, *m.* Allium rotundum et roseum L. (Vodopić). B. Šulek, im. 209.

LŪKOVATAST, *adj. koji je nalik na luk (vidi* 2. luk), *koji pripada među vrste luka. — U jednoga pisca* XVIII *vijeka.* Prve vrste sad jest listjast, druge lukovatast, . . . Među lukovataste sade razumije se navlastito: prosti bijeli i prosti crļen luk, . . . porluk, . . . I. Jablanci 183.

1. LUKOVČAK, *m. mjesec oktombar. — Postaje od* 2. luk. — *U Jambrešićevu rječniku:* ‚october', *i u Voltigijinu:* ‚ottobre' ‚weinmonat'.

2. LUKOVČAK, *m. ime selu u Hrvatskoj u županiji zagrebačkoj.* Razdiļeļ. 95.

LUKOVČINA, *f.* Cyclamen L. (Sabļar, Makarska). B. Šulek, im. 209.

LUKOV DO, *m. ime selu u Hrvatskoj u županiji modruško-riječkoj.* Razdiļeļ. 62.

1. LŪKOVICA, *f. vidi* 2. luk. — *Od* XVIII *vijeka.*

a. *luk uopće ili bijeli luk.* Da se počeše spominati smrdļivi lukovica i poriluka egiptskog. E. Pavić, ogl. 117.

b. *vidi* 2. luk, c. Svaka cvitnoj lukovici smeta. J. S. Reļković 314. Lukovica, rus. луковица (Allium cepa), bulbus (Šulek). B. Šulek, im. 209.

2. LŪKOVICA, *f. kao stupa što se u ńoj tuče lūk. — U Vukovu rječniku:* ‚ein hölzernes gefäss um lauch zu stossen' ‚mortarium ligneum comminuendo allio'.

3. LUKOVICA, *f. mjesno ime.*

a. *u Hercegovini selo.* Statist. bosn. 114.

b. *u Srbiji. a) selo u okrugu ćuprijskome.* K. Jovanović 180. — *b) mjesto u okrugu kneževačkome.* Niva u Lukovici. Sr. nov. 1870. 442. — *c) selo u okrugu vrańskome.* M. Đ. Milićević, kraļ. srb. 302.

LŪKOVIĆ, *m. prezime (po ocu Luku). — Od* XV *vijeka, a između rječnika u Daničićevu* (Lukovičь). Po Dragoju Lukoviću. Spom. sr. 1, 94. (1409). Luković. Schem. segn. 1871. 113. Schem. cath. 1876. 14. Tanasije Luković. Rat. 30.

1. LUKOVIK, *m. ńeka biļka slična luku.* Lukovik, Colchicum autumnale L. (Vujičić), v. Gladi-luk. B. Šulek, im. 209.

2. LUKOVIK, *m. ime selu u Srbiji u okrugu čačanskome.* K. Jovanović 171.

LŪKOVINA, *f. postaje od* 2. luk. — *Od* XVI *vijeka (vidi* b).

a. *vidi u Vukovu rječniku:* kad se skinu glavice s vijenca, pa ono što ostane. Luk babi, a lukovina djedu. (Ž). Poslov. danič.

b. *ńeka biļka. — Između rječnika u Belinu*[2] (‚scordeo, pianta medicinale' ‚scordium' 308b) *i u Stulićevu* (‚scordium'). Lukovina, scordium (Stulli, Kuzmić, rkp. XVI vijeka, Durante), 1. Teucrium scordioides Schreb. (Alschinger, Visiani); 2. Teucrium scordium L. (Visiani). B. Šulek, im. 209.

LUKOVI POTOCI, Lukovijeh Potoka, *m. pl. mjesno ime, vidi u Daničićevu rječniku:* Vrmoši je išla međa ‚po dêlu krozê gьvozdь i spadajuće z dêla prêma Lukovimь Potokomь'. M(on. serb). 95. (1330).

LUKOVIŠĆE, *n.* mjesto gdje se luk sije. M. Pavlinović.

LUKÒVIT, *adj. u kojega je (cvijeta, biļke) korijen kao u luka (glave, glavice, vidi* 2. luk, c). — *Na jednome mjestu* XVIII *vijeka.* Sumbul, lale, od glavica cvitje *(sa strane* lukovito cvitje). J. S. Reļković 359.

LUKOVĻE, *n. vidi u Jambrešićevu rječniku:* lukovje, gdje sam luk raste ‚cepotum'.

LUKOVO, *n. mjesno ime.*

a. *u Crnoj Gori (u Brdima) pleme i dva sela* Lukovo veļe *i* Lukovo malo. Glasnik. 40, 19. Kńaz mi prvi oduze Lukovo. Nar. pjes. vuk. 5, 498.

b. *u Hercegovini zaselak.* Statist. bosn. 121.

c. *u Hrvatskoj. a) selo u županiji ličko-krbavskoj.* Razdiļeļ. 40. — *b) selo u županiji bjelovarsko-križevačkoj.* 119. — *c)* Lukovo Šugarje, *selo u županiji ličko-krbavskoj.* Razdiļeļ. 30.

d. *u Srbiji. a) selo u okrugu crnoriječkome.* K. Jovanović 166. — *b) selo u okrugu kneževačkome.* 112. — *c) selo u okrugu topličkome.* M. Đ. Milićević, kraļ. srb. 392. — *d) selo u okrugu vrańskome.* 306.

e. *vidi u Daničićevu rječniku:* selo koje je Jovan despot dao Krušedolu: ‚Ljukovo'. M(on. serb). 54. (1496). — Zaselak selu Ļesnovu: ‚Lukovo'. G(lasnik). 13, 293. (1341).

LUKOVSKA RIJEKA, *f.* Lukovska Reka, *voda u Srbiji u okrugu topličkome.* M. Đ. Milićević, kraļ. srb. 349.

LUKOVŠTAK, *m. vidi* 1. lukovčak. — *U Bjelostjenčevu rječniku:* lukovšćak ‚october', *i u Stulićevu: (zlo prepisano)* lukonšak, lukouška ‚october' *iz Habdelićeva.*

LUKOVŠTINA, *f.* Cyclamen L. (Sabļar, Makarska), v. Lukovčina. B. Šulek, im. 209.

LŪKRA, *f. hyp.* Lukrecija. — *Akc. se mijeńa u voc.* Lûkro. — *U Dubrovniku je nom.* Lúkre *i voc.* Lûkre. — *U jednome primjeru* XVIII *vijeka.* Lukru i Bruta ki hvališe. J. Kavańin 352b.

LUKRAN, *m. vidi* Lukoran. — *U jednoga pisca Zadranina* XVII *vijeka.* Lukrana otoka ufaše doseći. D. Baraković, vil. 130.

LŪKRE, *vidi* Lukra.

LŪKRÊCIJA, *f.* Lucretia, *žensko ime. — Od* XV *vijeka.* Dilo uzvišeno Lukrecije. M. Marulić 93.

LŪKŠA, *m. ime muško (Luka); ne znam, jeli augmentativ ili deminutiv, isporedi* Nikša. — *U Dubrovniku (i u naše vrijeme) i u Hrvatskoj od* XV *vijeka, a između rječnika u Daničićevu* (Lukьša, ime muško). Lukša Kabužičь. Spom. sr. 1, 61. (1405). U Palka i u Lukše Vitanovičь. 77. (1406). Vlahušu Lukše Bunića sina. 1, 119. (1413). Lukšu Micenovića. 1, 146. (1419). Lukša Đurđevičь. Mon. serb. 402 (1439). U Lukše Palutinovića. 415. (1442). U Lukše Polutinovića. Spom. sr. 2, 121. (1443). Lukša Šimunić. Mon. croat. 126. (1486). Benković Lukša. 240. (1538). Popa Lukšu plebanuša. 267. (1572). Prisvijetlomu gospodinu Lukši Vlađa Gozze. B. Bottera, or. v.

LUKŠAN, *m. ime muško ili prezime. — Ako je ime, jamačno je isto što* Lukša. — *U spomeniku* XIV *vijeka u Istri.* Dâ knez Dujam pristava na tu pravdu zgora rečenu, d(o)brih muži: prvo služabnika svoga Sutka, 2. (= *drugo)* Sominu, 3. (= *treće)* Lukšana. Mon. croat. 2. (1309).

LŮKŠICA, *m. ime muško (dem.* Lukša). — *U spomeniku hrvatskomc (pisanome ćirilicom)* XVI *vijeka.* Lukšica de Vustia. Mon. croat. 252. (1552).

LUKŠIČIĆ, *m. prezime (po ocu Lukšici).* — XVI *vijeka.* Martin Lukšičić. Mon. croat. 339. (1596).

1. LŮKŠIĆ, *m. mjesno ime.*

a. *selo u Dalmaciji u kotaru spļetskome, tal.* Castel Vitturi, *vidi kod* Kaštela. Repert. dalm. 1872. 32.

b. *zaselak u Hercegovini.* Statist. bosn. 115.

c. *vidi kod* Lukšići.

2. LUKŠIĆ, *m. prezime.* — *Od* XVI *vijeka.* Petr Lukšić. Mon. croat. 203. (1513). Tomaš Lukšić. P. Vitezović, kron. 150.

LUKŠIĆI, *m. pl. ime dvjema selima u Hrvatskoj u županiji zagrebačkoj.* Razdiļe. 74. 90. — *Drugo je pisano i* Lukšić. Schem. zagr. 1875. 63.

LŮKŠIJA, *f. cijeđ, vidi* liksija. — *Od* XVIII *vijeka.* Kuvaj lukšiju od lozova prutja. J. Vladmirović 17. Bila tebi domaćica živa! crna joj je kosa do očiju, gradićeš joj cijeđ i lukšiju, da joj miješ kosu od ušiju. Smailag. meh. 157. Lukšija, lušija, *ital.* liscia(?). M. Pavlinović. Lůkšija, cijeđ. u Lici. V. Arsenijević. Lukšija, 1. cijeđ; 2. ono mjesto đe se košuļe zalužuju i onaj pepeo. Ļ. Stojanović.

LUKŮMIĆ, *m. vidi* lokumić. — *U naše vrijeme.* Umesiti mavIša i uštipaka, ili napeći lukumiča. M. P. Šapčanin 1, 33. Lukůmić, lokumić. u Banatu. V. Arsenijević.

LŮKVA, *f. na jednome mjestu* XVII *vijeka znači što* 1. luka, b; -v- *stoji ili štamparskom griješkom ili je pisac možebiti mislio na* lokva. Toti Grke k pustom kraju lisično se zatajaše s plavju hibno bojnom spravju tajuć u lukvah zadržaše. I. Zanotti, en. 5.

LŮLA, *f. pers.* lūle, *cijev, tur.* lüle *ili* lula, *čibuk, ili na čibuku (uprav na kamišu) ono (osobiti mali sud) u čemu stoji i gori duhan, kad se puši čibuk. — U nas se obično upotrebļava ova riječ u drugome (turskome) značeńu, ali može značiti što i* čibuk *i* kamiš. — *Od* XVIII *vijeka, a između rječnika u Stulićevu* („pippa, istrumento da fumare' „infurnibulum'), *u Voltigijinu* („pippa' „tobackspfeife'), *u Vukovu* („die pfeife zum rauchen' „fistula fumatoria').

a. *u naj užemu smislu, sud u kojemu je duhan što se puši; u našega je naroda načińen od zemļe ili od drva.* Zapalivši gubu na luli. M. A. Reļković, sabr. 54. Burnut u luli pušen kroz kamiš. M. Dobretić 393. Krupnu lulu na kamišu od dva sežńa dugu pije. J. Krmpotić, kat. 27. Age čuše, ali ne dočuše, nego krešu a u lulu pušu. Nar. pjes. vuk. 4, 99. Na čibuku lula od merģana. Nar. pjes. herc. vuk. 121. Da onu lulu istrese i na novo da je napuni. Vuk, poslov. 76. Pošto se umiju, zapale svatovi na dugijem čibucima lule. kovč. 85. Zapaliti lulu paraćinski, t. j. napuniti lulu, pa zahvatiti ńom vatre i pepela. rječn. *kod* paraćinski. Svaki vadi ogań iz ńedara, pa na lule lože okovane. Osvetn. 2, 72. — *U ovome je značeńu i kad ima uza se gen.* duhana *(bez prijedloga), te se može shvatiti od prilike kao mjera za količinu (duhana).* Lulu dakle propuši duvana. I. Zaničić 248. Devet lulah popio duvana. Nar. pjes. vuk. 3, 221. Još nije lula duvana poginula. (Još će ćoek ćoeku dati lulu duvana). Nar. posl. vuk. 114. Dok bi lulu ispio duhana, osvojiše do pola mejdana. Osvetn. 3, 116. *shvaća se često kao ńešto što stoji malo novaca, što malo vrijedi.* Tu mi robja jeftino bijaše . . . stara baba za lulu duhana. Nar. pjes. bog. 326. Po groš momak, po dukat djevojka, udovice po lulu duhana. Nar. pjes. vuk. 1, 299. Ne bih za to dao ni lule duvana. Nar. posl. vuk. 194. I Trebińe i sve do Mostara, za dvije lule dali bi duhana. Osvetn. 2, 108. Živio sam niz Hercegovinu po tri dana o luli duhana. *u* V. Bogišić, zborn. 613. *tako treba shvatiti i ovdje gdje je bez gen.* duhana. Mlogo kvara! nisu ovo lule. Š. Stefanac 24.

b. *kao čibuk u širemu smislu: lula i kamiš. tako mislim da je u ovijem primjerima.* Linac lulu kad zapali... V. Došen 206b. Jer ne može on *(linac)* dospiti snažit brlog, lulu piti, jer kad svašto radit grne, lula mu se često trne. 206b. Da bi lule ne pušio. 207a. Podviv noge side, lulu pijuć, na vatri se grijuć. And. Kačić, razg. 116b. Jošter nisam lulu zapalio. M. A. Reļković, sat. G7a. Perušine od jarebice puši u luli. J. Vladmirović 45. Lule piju, a tambure biju. Pjev. crn. 68b. Bježi, dragi, eto kiše na te, pokisnu ti lula i tambura. Nar. pjes. marjan. 198. Da zapali lulu. Vuk, poslov. 162. Sad sam morao prvi put lulu zapaliti. G. Zelić 108. Posla nije, trgovańa nema; lule pale ti iskoni ļudi. Osvetn. 3, 41. Putnik pripali kraćašnu lulu i stane kazivati. S. Ļubiša, prip. 91.

c. *kao kamiš, pa i druga cijev uopće ili u osobitome značeńu.*

a) kamiš. Lulu opet zato glođe. V. Došen 207a. Kopaju vresove revače, kojijema grade lule. S. Ļubiša, prip. 191.

b) cijev uopće. Nikad nije pio vodu drukčije, nego uzme čašu, dođe pred lulu, i onda viče na mlađe da vuku. M. P. Šapčanin 1, 23.

c) (kazanska) lula, *cijev kroz koju se toči rakija iz kotla kad se peče. — Između rječnika u Vukovu:* (kazanska) „die röhre beim branntweinbrennen' „fistula vini ustorum'. cf. lulić. Račvasto malo drvo koje se zavuče odozdo u kazansku lulu. Vuk, rječn. *kod* końić. Onaj sud u koji ide rakija iz kazanske lule. *kod* postava.

d) vidi u Vukovu rječniku: kao ćurčijnski naprstak (koji je šupaļ sasvijem) samo malo podebļe i potеže. Već potеže trostruku kangíju, tri su na ńoj lule od tumbaka. (Nar. pjes. vuk. 3, 2. *Vuk ovdje tumači:* „Lula' ovdje znači kao mala čašica, od prilike kao veliki naprstak).

e) cijev, trstika (isporeduje se vitko čeļade). Ipak mu se rodi sto sinova sve kao lula. Nar. prip. bos. 1, 6.

d. *u prenesenome smislu.* Koji koń nije miran kad se kuje, tome uklješte nos među dva drveta pa pritegnu kanapom, i onaj se čas umiri, jer se zabavi o svom bolu, pa i ne misli na kov. Ļ. Stojanović. — *Vaļa da se shvaća kao lula što je koń puši.*

e. *u prenesenome smislu.* Lula, Cyclamen europaeum L. (Fapković). B. Šulek, im. 209.

LULÁĢIJA, *m. vidi* lulaš, *isporedi i* luleģija. — *Na jednome mjestu* XVIII *vijeka.* Uzmi samo lulaģije ili kim je rána luk crļeni, bili, da ostale ne spomińam smrade s kojih bubam i život se krade. J. S. Reļković 288.

LULAK, *m. ime muško.* — XIV *vijeka.* Lulakъ a bratъ mu Redilo. Deč. hris. 24. 92.

LÙLÂŠ, lulâša, *m. čovjek što obično puši lulu. — isporedi* lulaǵija *i* luleǵija, b. — *Na jednome mjestu* XVIII *vijeka.* I lulaši i koji ga *(duhan)* taru. J. S. Reļković 219.

1. LÙLATI, lùlâm, *impf. pušiti lulu. — Samo u Voltiǵijinu rječniku:* ‚pippare' ‚tobak rauchen'.

2. LÚLATI, lûlâm, *impf. vidi* ļuļati. — *Samo u Voltiǵijinu rječniku:* ‚agitare, dondolare' ‚schaukeln'.

LULÈǴIJA, *m. postaje (možebiti već u turskome jeziku) od tur.* lüle *s nastavkom turskijem ǵi. — isporedi* lulaǵija. — *Dva su značeńa.*

a. *čovjek što mu je zanat graditi lule. — Od* XVIII *vijeka, a između rječnika u Vukovu* (‚der verfertiger der' lule ‚fistularius'). Nikola luleǵija. Glasnik. II, 3, 74. Trifun luleǵija. 75. (1706—1707).

b. *vidi* lulaǵija, lulaš. Zašto sam bio zakleti neprijateļ luleǵijama. G. Zelić 108.

LULEŃAK, *m. kamiš na luli. — U jednoga pisca našega vremena.* Zlatne lule, viti luleńaci. Osvetn. 5, 118.

LULÈTINA, *f. augm.* lula. — *U Vukovu rječniku.*

LÙLICA, *f. dem.* lula. — *Akc. se mijeńa u gen. pl.* lùlîcâ. — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu.* Tamburice moja dangubice! a lulice moja zaludnice! *(iz Nar. pjes.).* Vuk, rječn. *kod* zaludnica. Krute glave ozad boka stave, a lulice djenu u gubice. Osvetn. 4, 64. — *I u prenesenome smislu, ńeka biļka (možebiti prije našega vremena).* Lulica, Aquilegia vulgaris L. (siński rkp., Dubica). B. Šulek, im. 209.

1. LÙLÎĆ, lulića, *m. uprav dem.* lula, *ali se upotrebļava u osobitome značeńu, vidi* lula, c, *c). — U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu s dodatkom da se govori u Srijemu.* Kapak koji sve kapļe u svoj lulić uteruje. P. Bolić, vinodj. 2, 377.

2. LULIĆ, *m. prezime. — Od* XIV *vijeka.* Hrane Lulića. Svetostef. hris. 29. Lulić. Schem. spalat. 1862. 29.

LULNIC, *m. ime mjestu u Srbiji u okrugu aleksinačkome.* Ńiva u Lulnicu. Sr. nov. 1873. 219.

1. LÛĻ, *m. ļuļ, trava. — Od* XVI *vijeka.* Pride neprijateļ ńih tere zvrhu posija luļem. Postila. G2b. Luļ (luly), lolium; zizania (mletački rkp.), Lolium L., v. Ļuļ. — Luļ divji (luly diuij u mletačkome rukopisu), lilisirina (loglierella?) (mlet. rkp.), Lollium perenne L.? B. Šulek, im. 209.

2. LÙĻ, *m. mjesec jul, julij, tal.* luglio. — *Od* XVII *vijeka po primorju, a između rječnika u Mikaļinu* (luļ, misec srpań ‚julius mensis'). Mjesec luļ, srpan. M. Divković, nauk. VIII. U naj zadńi dan luļa miseca. B. Kašić, iń. 80. Srpań, luļ, ima dana 31. rit. 61. Petnesti dan od luļa. I. Đordić, bon. 178. Na 6 luļa miseca. S. Badrić, ukaz. 88. Na 22 luļa. Norini 61.

LUĻAN, luļna, *adj. koji se luļa. — Samo u Stulićevu rječniku:* ‚mobilis'.

LÚĻATI, lûļâm, *impf. vidi* ļuļati. — *Aktivno i sa* se, *refleksivno. — Samo u Belinu rječniku:* ‚muovere, dar moto' ‚moveo'; luļati se ‚muoversi ab esterno' ‚pulsu agitari externo' 502b; *i u Stulićevu:* v. ljuljati *(sic);* luļati se ‚puerorum lusus est cum scamno vel funi suspenso trabi extremis sedent sesoque oscillando librant'.

LUĻAV, *adj. koji se može luļati. — Samo u Stulićevu rječniku:* ‚mobilis', *i u Voltiǵijinu:* ‚agitabile, dondolatorio' ‚beweglich'.

LUĻKA, *f. kolijevka (što se luļa). — Samo u Stulićevu rječniku:* ‚cunabula, incunabula, cunae'.

LUMA, *f. možebiti od arap. tur.* lem'a, *svjetlost, zrak, luča. — U narodnoj pjesmi našega vremena.* Svi munari lumam' okićeni. Nar. pjes. herc. vuk. 206.

LÙMBARAD, Lùmbârda, *m. vidi* Lombarad. — *U jednoga pisca Dubrovčanina* XVII *vijeka.* Toškani izgovaraju *(griješkom* ‚ga,) ge, gi' na način kojijem mi ove riječi izgovaramo: ‚Ǵivo, Ǵiva, ǵil'; Lumbardi ne tako neg kako mi izgovaramo ove riječi: ‚sveđer, nađe, nađi, đoći'. R. Ǵamańić B6b—7a.

LÙMBÂRDA, *f. vidi* lubarda. — *Od* XVI *vijeka, a između rječnika u Mikaļinu* (lumbarda, top ‚tormentum aeneum vel bellicum').

a. *kao da u svijem primjerima znači top (vidi* lubarda, b), *kao što je i u Mikaļinu rječniku.* Ne imij prijeti k sebi ni praha ni lumbarad. Mon. croat. 208. (1521). Kad počnu gromjeti lumbarde ogńene. M. Vetranić 1, 86. Lumbardu mi, pušku mi, da mi ga se je strijelit ribaoda! M. Držić 308. Lumbarad čuje se taki glas strahovit. A. Sasin 174. Grajani svoju lumbardu koju zvahu Tartarija na Siń postaviše. Ivan trog. 6. Jedan bi sačuvan od lumbarde. M. Divković, nauk. XXXI. Lupajući miro lumbardami. B. Kašić, iń. 8. Da okolo zida lumbardu na koli mogu vući sprida četiri bivoli. Đ. Baraković, vil. 52. Bi udren iz lumbarde u nogu desnu. F. Glavinić, cvit. 246b. Nav ima lumbarde, tako crikva ima naučiteļe. 451b. Mnoge lumbarde naše odvukoše. I. T. Mrnavić, osm. 54. Mnogo Turke pobi i rani iz lumbardo. J. Armolušić 58. Dokle kako krcata lumbarda iskrom rajskom tegnut ne bi. V. Andrijašević, prav. 24. Za oboriti doli jedan deboo zid hoće se lumbarde. M. Radnić 339b. Iz koga *(grada)* pucaju na ńega *(vojvodu)* lumbarde. 383a. Prima udorce od lumbardi strašne grad duše naše. 426a. Lumbarde sve krcajte. I. Zanotti, skaz. 5. Ostavivši onde Turci dvisto lumbarad aliti topov. P. Vitezović, kron. 123. Prasne kô prah od lumbarde. (D). Poslov. danič. Stoje zrna i lumbarde. S. Margitić, fala. 37. Ogań puške i lumbarde. 122. Srebrnijeh pjeneza torbu u lumbardu krcatu prahom usuo je. B. Zuzeri 371. Oću da prija tvoja sabļa bude rastvorit moju utrobu, nego tvoja lumbarda puknę u Rim *(govori majka Koriolanu!).* J. Banovac, razg. 141. Čini iznijet pod grad zelenke lumbarde. Nar. pjes. bog. 173. Nijedne štete nije od ńegovijeh lumbarada. 214. Al' pucaju sa Zadra lumbarde? 314. Poče biti Kroju sa svi strana iz svojizi silni lumbarada. And. Kačić, razg. 141a. Od oka je Ivan pogledao i lumbardi živi ogań dao. 269a. Prama livom šance od lumbarad dignu. M. Kuhačević 118. Noć i dan lumbarda bumbe u grad meće. 150. Od grada se ne zameće kavga, niti puče puško ni lumbarde. Nar. pjes. vuk 2, 607. Al' na moru pucaju lumbarde? Nar. pjes. app. not. 2, 259. Puknula je lumbarda spod Omišja grada. Nar. pjes. istr. 2, 109. Ne bi te lumbardi probudile. Nar. prip. mikul. 127. Zlosretńega lumbarda bije. S. Ļubiša, prip. 246.

b. Lùmbârda, *kao mjesno ime: selo u Dalmaciji u kotaru korčulanskome (na ostrvu Korčuli).* Report. dalm. 1872. 12.

LUMBÀRDÂŊE, *n. djelo kojijem se lumbarda. — U Vukovu rječniku.*

LUMBÀRDATI, lumbàrdâm, *impf. vidi* lubardati. — *Od* xvi *vijeka (vidi naj zadńi primjer), a između rječnika u Mikaljinu* (lumbardati, potezati lumbarde ‚emittere bombos, explodere tormenta‘), *i u Vukovu:* (u primorju) metati puške ‚schiessen mit feuergewehren‘ ‚jaculor‘ *s primjerom iz narodne pjesme:* Pa s' otole podigosmo, majko, pjevajući i lumbardajući. — *Starije je značeńe: metati lumbarde (kao što je i u Mikaljinu rječniku). (metaforički).* Ere na svih lumbardaju prem budući oka kriva. J. Kavańin 153b. — *Sa* se, *recipročno.* A strašno je pogledati, i rekao bi, svijet se ori, kad se počnu lumbardati, gdje se u živom plamu gori. A. Sasin 170.

LUMBÀRDENIK, *m. ime selu u Hrvatskoj u županiji modruško-riječkoj.* Razdiječ. 54. — *vidi i* Lubardenik.

LUMBÀRDIJA, *f. vidi* Lombardija. — *Od* xvi *vijeka.* V stranah od Lumbardije. Mirakuli. 85. Sve kraljestvo od rečene Lumbardije bi kugom otrovano. F. Glavinić, cvit. 28a. U Breši od Lumbardije. 55b. Počiva telo ove s*(vetice)* u Parmi od Lumbardije. 145b. Dojde u Milan od Lumbardije. 179a. Provincijal od Lumbardije. S. Badrić, ukaz. 77. — *I u Šulekovu rječniku:* ‚Lombardei‘.

LUMBÀRDÎR, lumbardira, *m. čovjek što meće lumbarde.* — *Načińeno od* lumbarda *prema tal.* bombardiere, *(franc. ńem.* bombardier). — *U Mikaljinu rječniku:* lumbardir, koji poteže lumbarde ‚librator‘.

LUMBE, *riječ bez smisla u poskočici.* Sitno, situo sekurički, trumbe lumbe beočićski, a pokrupno belušićski. Poskočica. javor. 1880. 428.

LÙMBER, *m. lovorovo zrno.* — *Od ńem.* lorbeer. — *isporedi* lumbor. — *U naše vrijeme u Istri.* Lùmber ‚bacca laurea‘. D. Nemanić, čak. kroat. stud. 29.

LUMBI, *m. pl. krsta, lat.* lumbi, *tal.* lombi. — *Ima samo nom. pl. u jednoga pisca Dalmatinca* xviii *vijeka.* Neće te boliti lumbi. J. Vladmirović 20.

LUMBLIJA, *f.* pogača od muke, varenike, žafrana, darčina, što se mijesi o Svijem svetima. Pokvareno od tal. ‚l'oblia‘. Slovinac. 1881. 418.

LUMBOR, *m.* zrna što su plod javorike. na Rijeci. F. Pilepić. — *vidi* lumber.

LÙMBRÂK, lumbráka, *m. vidi* lombrak. Poručila špirka lumbraku da ne ide po bijelom danku (u Vrańicu). L. Zore, rib. ark. 10, 348. Lumbrak ‚Crenilabrus pavo‘. G. Kolombatović, pesci. 16.

LÙMBRIJA, *f. štit od kiše.* — *Tal.* ombrella *(s člankom* l'ombrella). — *U naše vrijeme u Istri.* — *U* Nar. pjes. istr. 6, 51.

LÙMBRIJICA, *f. štit od sunca.* — *Dem.* lumbrija. — *U naše vrijeme u Istri.* Dirlun, dirlun, dirlicun, gospa pod lumbrijicun. Nar. pjes. istr. 4, 17.

LÙMER, *m. broj.* — *Od tal.* número. — *U naše vrijeme po primorju.* Kad ne mogu svi zajedno živjeti, podijele kriomice među sobom, a oficijalno ostaju svi kao i prije pod jednim lumerom. (Lika, Otočac). V. Bogišić, zborn. 1. Lùmer ‚numerus‘. D. Nemanić, čak. kroat. stud. 29. — *I u Dubrovniku, samo što često ljudi koji su naučili čitati i pisati talijanski hoće da govore* nùmer. P. Budmani.

LÙMIJA, *f. u Stulićevu rječniku:* lumija, voće ‚pomum Adami‘, *t. j.* Citrus limetta (Risso) pomum Adami, *vrsta kisela limuna; ali je očito od riječi tal.* lumia (Citrus lumia Risso), *vrsta slatkoga limuna.* Lumija, pomo d'Adamo (Stulli, Vujičić, Della Bella), Citrus limetta Risso. B. Šulek, im. 209.

LUMÌNÂR, luminára, *m. lat. pl.* luminaria *u latinskome prijevodu svetoga pisma (gen.* 1, 14), *t. j. sunce i mjesec: Daničić prevodi* vidjela. — *U jednoga pisca* xvii *vijeka.* Ove bo epate toliko će vrjemena kazovati mine, koliko se najdu da su se vratila slučenja na iste vazda dnevi od sfjetilišta luminárâ, sfršivši se 19 godišta sunčanih i misečnih. B. Kašić, rit. 31a.

LUMÌNÂRJE, *f. pl. ili n. čakavski* luminârje, prozori podignuti na krovu. Slovinac. 1880. 87. — *Od lat.* luminar.

LUMOJIĆ, *m. prezime.* — xvi *vijeka.* Juraj Lumojić. Mon. croat. 230. (1527).

LUMPAČ, *m.* Upupa epops. D. Trsteńak. — *vidi* pupavac.

LUMPETA, *f. u narodnoj zagoneci našega vremena.* Puštih šticu u more, štica pušti trakove, a trakovi lumpete; to se vide u Mletke. *odgonetļaj:* lađa (ovaj zagonetļaj obično vredi za tikvu i kao da takom odgonetļaju boļe pristaje. S. Novaković). Nar. zag. nov. 111.

LUMPOV, *m.* pogrdna riječ. Skoroteča. 1844. 249. — *Od ńem.* lump, *a isporedi i* lopov.

LUMŠA, *m. ime muško.* — xiv *vijeka.* Neti mu Lumьša. Deč. hris. 35. Dêdь imь Lumьša. 50.

1. LUN, *m. ime selu u Dalmaciji u kotaru zadarskome na ostrvu Pagu, tal.* Puntaloni, *t. j.* Punta *(rat)* Loni. Repert. dalm. 1872. 35. — *Ne znam, jeli u svezi s* 2. Lun.

2. LUN, *m. ime muško.* — xiv *vijeka.* Dêdь imь Lunь. Deč. hris. 26. 94.

1. LÚNA, *f. mjesec (na nebu).* — *Riječ je praslavenska, isporedi stslov. i nslov.* luna *i rus.* луна́ *u značeńu sprijeda kazanome, češ.* luna, *pol.* łuna, *svjetlost plamena što odsijeva (odbija se) od čega, n. p. od zida, od gore.* — *Nije došlo iz latinskoga jezika, kako se vidi po akcentu, i po tome što vaļa da je drukčije bilo ńekadašńe značeńe, vidi u češkome i poļskome jeziku i ovdje kod* b. — *Korijen vaļa da je* luk *(vidi kod* 2. luč). *Brugmann* (vergl. gramm. der indogerm. sprachen. 1², 198. 345. 651. 673. 785. 787) *misli da je indoevropski oblik* louksnā, *što bi potvrdilo stprus.* lauxnos, *zvijezde, snskr.* rukša, *svijetao, avest.* raoxšna, *svijetao, lat. (u dijalektu)* losna *mj.* luna, *te bi u praslavenskome jeziku od* s *postalo* h, *a ispred ovoga bi ispalo* k, *pa poslije i* h *ispred* n. — *Vaļa da pisci uzimļu ovu riječ iz crkvenoga jezika, ali riječ nije izumrla kod naroda (vidi* b). — *Između rječnika u Vukovu*³ [luna, cf. čaratan] *i u Daničićevu* (‚luna‘).

a. *u značeńu sprijeda kazanome.* Indiktionь 5, slьnьcu krugь 19 i luni 19. Mon. serb. 335 —336. (1427). Od 14 lune prvago miseca dažе do 20 prve. Š. Kožičić 7a. I budu zlamenija v slnci i v luni. Postila. A4a. Ne potribujo sunca ni lune. Anton Dalm., nov. tešt. 2, 206. apoc. 21. 23. Kolo kruga nebeskoga u luni stoji. Aleks. jag. star. 3, 225. Tečenje vrimena misečnoga i mina lune. 296. Lune krug naplnuje se i skončava se na novinu i na starost. 316. Pomrknutu lunu sunce svitlostju prosviti svojom. F. Glavinić, cvit. 90a. Neka suncem pravice, lunom posluha, i zvizdami od dobrih dil dušu ukrasoti našu. 160b. Simuna u tempal od Sunca, a Tadea od Lune odpeļahu. 350a. Kako luna

i zvizde. 449b. Luna luče sakri. J. Rajić, boj. 87. Čovjek koji se rodi u marčanoj svijeći (luni). Vuk, rječn. *kod* čaratan. San pakleni okruni Osmana, darova mu lunu ka' jabuku. P. Petrović, gor. vijen. 1.

b. *vidi* 1. duga. — *Čuo sam riječ* luna *s tijem značećem na Osaoniku, selu u Dalmaciji u kotaru dubrovačkome.* P. Budmani. — *vidi i* Slovinac. 1881. 455.

2. LUNA, *f. ime domaćijem životińama.*

a. koza žuta, u Ledenicah. F. Kurelac, dom. živ. 38.

b. ime kravi? F. Kurelac, dom. živ. 25.

LUNAK(?), Lunka, *m. ime mjestu u Srbiji u okrugu požarevačkome.* Ńiva u Lunku. Sr. nov. 1867. 427. — *Može biti da je nom.* Lunka *(isporedi).*

1. LUNAN, luna, *adj. koji pripada luni (mjesecu).* — -a- *stoji ovdje mj. ńegdašńega* ь; *nema potvrde za nom. sing. m., a u ostalijem je oblicima* -ньнь- *ili* -нн- *mj.* н. — *Riječ je stara, isporedi stslov.* лунънъ, *rus.* лунный. — *Samo u kńigama pisanima crkvenijem ili miješanijem jezikom, a između ruječnika u Daničićevu* (лунънь ‚lunaris'). Nošti lunnyje. Domentijanb 20. Vь lêto 6810, slьnьčnago kruga 22, lunьnago že 8, indikta 13. Mon. serb. 66. (1302). Naučil bi te on nebeskoga kruga hojenje i časov lunnih i ńih prestupanju. Aleks. jag. star. 3, 226.

2. LUNAN, *m. prezime.* — xv *vijeka.* Mikula Lunan. Mon. croat. 140. (1490).

LÙNARAD *i* Lùnârdo, Lùnârda, *m. ime muško, tal.* Leonardo, *mlet.* Lunardo. — *isporedi* Luno. — *U Dubrovniku: ne poznajem nikoga što se sad tako zove, ali ima mjesto na Pilama (put Lapada) što se zove* Lunarad *ili* na Lunardu, *gdje su razvaline crkvice sv. Lunarda.* P. Budmani.

LÙNATIK, *m. (ili adj.) lat.* lunaticus, *tal.* lunático, *vidi* mjesečnik. — *Na jednome mjestu* xviii *vijeka.* Koji su zvani mjesečnici to jest lunatici. K. Maǵarović 54.

LÙNBÂRDA, *f. vidi* 1. lumbarda. Kamenje u ńih lunbarde postafļeno. Ivan trog. 6. Lunbarde staviše da se Budin bije. Radojević 14.

LUNCÌJÂTA, *f. vidi* blagovijest (25 *marta).* — *Od tal.* annunziata *i* nunziata. — *U Dubrovniku od* xvi *vijeka.* Na dan od luncijate, . . . na dan svetkovine od luncijate aliti blagovijesti. A. Gučetić, roz. mar. 48. — Na Luncijati *se zove sad brežuļak u Dubrovniku između Gruža i Rijeke, jer je na ńemu crkvica posvećena blagovijesti.* P. Budmani.

LÙNCUPA, *f. pogrda ženskome čeļadetu.* — *U Vukovu rječniku:* vide copa.

LUNČARICA, *f. vidi* 1. lučarica. — *Samo na jednome mjestu* xviii *vijeka.* Neprijateļe svoje podložiti će sebi s kamenjem od lunčarice. Đ. Rapić 350 zach. 9, 15.

LUNGUR, *m. Ciganin, vidi:* Neka plaćaju porez Lungurima (Ciganima). M. Đ. Milićević, jur. 43.

LÙNICA, *f.* poduguļasti hļepčić iz bijela brašna, što se dijeli djeci. na Krku. I. Milčetić.

LUNIĆ, *m. prezime.* — *U naše vrijeme.* Rajko Lunić. Rat. 390.

LUNKA, *f. ime mjestu u Srbiji u okrugu krajińskome.* Livadu u Lunki. Sr. nov. 1875. 352.

LÚNO, *m. ime muško, hyp.* Lunardo. — *U poslovici dubrovačkoj* xviii *vijeka.* Luno duno, Bete tete. (Z). Poslov. danič.

LÛNTA, *f. po Vukovu rječniku ńeka vrsta topa; po primjeru kao da je isto što* 2. kartač, kartača. — *Od ńem.* lunte, fitiļ *(vidi pod b)).* — *U naše vrijeme, a između ruječnika u Vukovu* (‚art kannonen' ‚tormenti bellici genus' *s primjerom iz narodne pjesme:* Otpucaju naokolo lunte). Kraļeva ga vatra dočekala, usu lunta kô Božija krupa, a riknuše kraļevi topovi. Nar. pjes. hörm. 1, 208.

1. LÛŃA, *f.* Milvus milvus Licht., *ńeka grabežļiva ptica, vidi* S. Brusina, ptice hrv.-srp., nastavak. 90—91. — *Osnova je praslavenska, isporedi stslov.* luńь, *nslov.* luń, *rus.* лунь, *češ.* luňák. — *Između ruječnika u Vukovu* (‚eine art vogel [die gabelweih], avis genus [Milvus milvus L.]). Ja ga *(vojna)* metnuh na ulicu, dođe luńa, odnese ga. Nar. pjes. vuk. 1. 527. Luńa ‚Vultur monachus'. G. Kolombatović. progr. spal. 1880. 5. Luńa ‚Circus aeruginosus'. 10.

2. LÛŃA, *m.(?) ili f.* nadimak čeļadetu koje sve ńuši i ludasto pregleda. M. Pavlinović. — *Vaļa da je ista riječ što* 1. luńa.

LUŃAK, luńka, *m.* žeļezni klinac na kraju osi utaknut, da ne ispade kotač. U Prigorju i Zagorju. F. Hefele. — *Ima i u ńekijem ruječnicima s oblikom kajkavskijem: u Bjelostjenčevu* (luńek, klin koji kolo čuva ‚paxillus, axis, custos rotae'), *u Jambrešićevu* (luńek ‚paxillus'), *u Stulićevu* (luńek ‚paxillus' *iz Habdelićeva), u Voltiǵijinu* (luńek, *griješkom* luńeka, to jest klin koji kolo čuva ‚cavicchio, chiodo di asse' ‚achsnagel').

LÚŃALO, *m. u Vukovu rječniku: čovjek ili muško živinče)* koji se luńa.

LÚŃÂŃE, *n. djelo kojijem ko luńa ili se luńa.* — *U Vukovu rječniku.*

LÚŃATI, lûńâm, *ili refleksivno* lúńati se, lûńâm se, *impf. hoditi spustivši glavu.* — *Akc. kaki je u inf. taki je u praes.* 3 *pl.* lúńajû, *u aor.* lúńah, *u ger. praes.* lúńajûći, *u ger. praet.* lúńâvši, *u part. praet. act.* lúńao; *u ostalijem je oblicima kao u praes.* 1 *sing.* — *Miklošić misli da je srodno s* 1. luńa. — *U naše vrijeme, a između ruječnika u Vukovu* (luńati *i* luńati se ‚mit vorhängendem kopfe gehen' ‚incedo capite demisso'). Šta govore? kamo luńaju? M. Pavlinović, razl. spisi. 12.

LÛŃAV, *adj. koji je spustio glavu.* — *isporedi* luńati. — *U naše vrijeme, a između ruječnika u Vukovu* (‚mit vorhängendem kopfe' ‚demisso capite'). Stablo luńavo. J. Pančić, bot. 48.

LÚŃEVAC, Lúńêvca, *m. mjesno ime.*

a. *vis u Bosni.* Glasnik. 22, 58.

b. *ime mjestima u Srbiji. a) u okrugu biogradskome.* Ńiva u Luńevcu. Sr. nov. 1873. 720. — *b) u okrugu smederevskome.* Ńiva u Luńevcu. Sr. nov. 1868. 570. — *c) u okrugu užičkome.* Ńiva na Luńevcu. Sr. nov. 1867. 375.

LÚŃEVAČA, *f. ime planini u Bosni.* Glasnik. 22, 58.

1. LÚŃEVICA, *f. ime selu u Srbiji u okrugu rudničkome.* K. Jovanović 146. — *Pominje se* xvi *vijeka na ploči u manastiru Vujanu.* Brđani i Luńevica. Glasnik. 21, 63. (1597).

2. LUŃEVICA, *m. prezime (po selu Luńevici).* — *U naše vrijeme u Srbiji.* Nikole Milićevića Luńevice. M. Đ. Milićević, srb. 318. Panta Luńevica. Rat. 320.

LUŃKOVAC, Luńkovca, *m. kajkavski* Luń-

kovec, *ime selu u Hrvatskoj u županiji varaždinskoj.* Razdijel. 96.

LUŃSKI, *adj. u Stulićevu rječniku:* ‚cinereus, cinericius'. — *Sasma nepouzdano (može biti da je gdje Stulli krivo pročitao riječ* lužki *ili* lužski).

1. LÛP, *m. vidi* lub, lubańa, lubina. — *isporedi* lupina. — *Od* XVI *vijeka.*

a. *vidi* lubańa, a, *i* lubina, b. *(Judita)* muče bičag snam, ki višaše o stup, podri ga, kičmu zdup Oloferna jednom, a drugom rukom lup *(po svoj prilici ‚glavu')* kla, skube ob jednom. M. Marulić 51. U svetištu templa ista lup je Jurja i Jakova. J. Kavańin 329b.

b. *vidi* lub, a. — *U naše vrijeme u Istri.* Lûp ‚putamen', gen. lûpa. D. Nemanić, čak. kroat. stud. 12.

c. *vidi* lubina, a. — *Čini se da se tako može shvatiti u narodnoj zagonetci našega vremena.* Dva trup, dva lup, dva gledaju, dva slušaju, i deveti mahi-baša. *odgonetłaj:* koń. (Misli se na predńe i stražńe noge, oči, uši i rep. S. Novaković). Nar. zag. nov. 96.

2. LUP, *m. lupa, lupańe.* — *Na jednome mjestu* XVIII *vijeka.* U seoskom mjestu od Kozara ima ikone Gospojine uznešena srjed otara a izdjelana vrhu stine, kâ dopliva na skorupu, plav predav se morskom' lupu. J. Kavańin 318a.

3. LÛP, *interj. onomatopeja kod lupańa.* — *Od* XVIII *vijeka, a između rječnika u Bjelostjenčevu (kod* bub lup *u dodatku, vidi* bub) *gdje se naj prije nahodi.* Lûp! lûp! lûp! na vratima. M. Đ. Milićević, jur. 76.

LÛPA, *f. lupańe, uprav buka što postaje lupańem.* — *Od* XVIII *vijeka, a između rječnika u Vukovu* (‚das schlagen, klopfen' ‚pulsatio'). Da lupa čekiča ne samo proodi srce majčino, nego i u raj doprije. F. Lastrić, test. 116b. Da se u crkvi isto sastavłaju i slažu brez nikakove lupe. ned. 320. Nek te smeta škripńa, rika, tuka, lupa. A. Kanižlić, rož. 34. Probudi ńe arambaša s velikom vikom i lupom. M. A. Reļković, sabr. 41. Zašto biva lupa i praska poslije svršene službe noćne? I. Velikanović, uput. 1, 497. Stoji nogu lakih lupa. M. Katančić 75. Ostane zvrka, buka, lupa. Đ. Rapić 272. Kada sotona u jednu kuću upade, onda biva lupa, buka, praska. 296. Oko ponoći stane lupa po sobi i vika. Nar. prip. vuk. 77. Onda je onu noć još veću stravu pretrpeo . . . tu je bila strašna lupa, vika, zveka lanaca i strašni glasovi. 79. Lupa kola i końa Đ. Daničić, 2car. 7, 6. Lupe od žrvańa. jer. 25, 10. Lupu krila onijeh životińa koja udarahu jedno o drugo. jezek. 3, 13. Odmah bi umuknula lupa hitrih čegrtałaka. M. P. Šapčanin 1, 136. Bojeći se, da ga kakva vika ili lupa ne probudi. M. Đ. Milićević, škol. 6. Lupa i žamor ne rastaju se. M. Pavlinović, razl. spisi. 412. Čisto gluvi od lupe točkova. Javor. god. 16, br. 41, str. 645.

LUPAC, Lupca, *m. ime selu u Bosni u okrugu travničkome.* Statist. bosn. 60.

LUPAČA, *f.* plosnato drvo kojim se platno lupa u bijeļeńu. M. Pavlinović.

LÙPAČIĆ, *m.* dim. lupatak. I. Pavlović.

LÚPALAC, lúpaoca, *m. čovjek što lupa.* — *Samo u Stulićevu rječniku:* lupalac *i griješkom* lupaoc ‚percutiens'.

LÚPALICA, *f. žensko čeļade što lupa.* — *Samo u Stulićevu rječniku:* ‚percutiens'.

LÙPAŃA, *f. vidi* lupa. — *Na jednome mjestu* XVII *vijeka.* Čovjek može tjelesno oguhnuti, kadano mu velika gudļavina i lupańa stoji na ušiju. M. Divković, bes. 720b. Da daleko otide nasrtanje od vihara, nevoļenje od gromovina, lupańa od krupa. B. Kašić, rit. 428. Kovač ne dade mu spavati š ńegovijem lupańami. M. Radnić 269b. Lupańa od krupa. J. Banovac, blagosov. 324.

LÚPÂŃE, *n. djelo kojijem se lupa.* — *Stariji je oblik* lupanje. — *Između rječnika u Mikaļinu* (lupanje), *u Belinu* (lupanje ‚il battere, ‚verberatio'; ‚il battere con i piedi' ‚supplosio' 132b; lupanje u prsi ‚picchiata di petto' ‚pectoris percussio' 562b), *u Stulićevu.* Ne mogući trpiti svakčasno lupanje od drijeva. B. Kašić, fran. 196. Buka, romon i lupańe bubań, trubaļ i vesala. G. Palmotić 1, 90. Pustite da čuje strahoviti grom od Božih lupanja. A. d. Bella, razgov. 134. Iz prilika običaješ *(o svetomu Paškalu Baylonu)* kucat, i svim znati daješ, il' će glasi biti srićni, il' čemerni i nesrićni; jer kad sitan glas se čuje, srićna svaka dokazuje, a lupanja glasovita dokazuju jadovita. P. Knežević, pism. 41. Lupańe nógâ. A. Kalić 341. Ima *(u putnim mehanama)* kave s ječmom, od koje se ne dobiva lupańe srca. M. Đ. Milićević, međudnev. 10.

LÛPÂR, *m.* Patella, *rod školaka (spuža nesavitijeh); oblik im je kao vrlo plitak cuń.* — *Akc. se ne mijeńa (u Vukovu je rječniku zlo zabilježen).* — *Biće isti korijen kao kod* lupina. — *Od* XVI *vijeka po primorju, a između rječnika u Mikaļinu* (lupar, kopitńak, riba ‚patella, lepas, psorus, lopas', *i kod* kopitńak *i* prilipak), *u Bjelostjenčevu* (lupar, riba morska, v. kopitńak), *u Stulićevu* (‚ostrea leptica, lepas'), *u Vukovu:* lùpâr, lupára (u Dubrovniku) ‚art austern' ‚ostreae genus'. Galebak lupare kļunom para. M. Vetranić 1, 15. Kraj škoļa lupare parati. 1, 136. Lupar prilijepļen pri stijeni. 1, 218. Ja bradate vlasinice i lupare kadgod parah. M. Gazarović 30. Pođi ti lupare lupa'. (D). Drži se lupar mrkijente *(‚mrkijenta' nije pličina, nego hrid).* (Z). Lupa slijepac lupare. (Z). Poslov. danič. U Boci jedu lupare i narikle. V. Bogišić, zborn. 629. Lupar, priļepak ‚Patella vulgaris'. Slovinac. 1880. 389. ‚Brat ili lupit lupare' znači: odļepivat lupare od stijene. L. Zore, rib. ark. 9, 352.

LUPÀRÂŃE, *n. djelo kojijem se lupara.* — *U Vukovu rječniku.*

LUPÀRATI, lupàrâm, *impf. dem.* lupati. — *Akc. se mijeńa u praes.* 1 *i* 2 *pl.:* luparámo, luparáte, *u aor.* 2 *i* 3 *sing.* lûparâ, *u part. praet. act.* lûparao, lûparâla, *u part. praet. pass.* lûparân. — *U Vukovu rječniku:* vide [dim. v.] lupati. [vide lupkati].

LÙPATAK, lùpatka, *m. ńekakva daska ili daščica.* — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu* (‚ein bret' ‚ascia'; *tako je pisano u sva tri izdańa; ali treba čitati* axis *ili* assis, *vidi i u Ivekovićevu rječniku).* Brgļa kao jare po lupatku. (Kad koji brzo i nerazgovijetno govori). Nar. posl. vuk. 29. Lùpatak, pokratka neka daščica, ne znam za što se upotrebļava. Ima i poslovica: ‚Drobi kao jare na lupatak'. I. Pavlović.

LÚPATI, lûpâm, *impf. biti, udarati tako da postaje buka (ali tupa, gluha, kao n. p. kad se udara u drvo, u tkaninu, u doboš itd., a ne u mjed, staklo itd.).* — *isporedi* bubati *(što je jače nego* lupati). — *Akc. kaki je u inf. taki je u praes.* 3 *pl.* lúpajû, *u aor.* lúpah, *u ger. praes.* lúpajûći, *u ger. praet.* lúpâvši, *u part. praet.*

act. lúpao; *u ostalijem je oblicima onaki kaki je u praes. 1 sing. — Riječ je praslavenska, isporedi češ.* lupati, *biti, praskati, pol.* lupać, *cijepati. — Korijen* lup *može biti onomatopeja, a može biti i u svezi s* lupina *(vidi). — Između rječnika u Mikaljinu* (lupati, mlatiti, biti ‚verbero, verberibus afficere, fustibus vel virgis caedo, pulso, percutio' *i kod* bubati), *u Belinu* (‚battere, percuotere' ‚verbero' 132[a]; ‚far strepito con legni battuti insieme, o in senso simile' ‚strepitum edere' 712[b]; lupati kljunom ‚beccare, battere col rostro' ‚rostro petere' 134[b]; lupati s nogami ‚battere con i piedi in terra' ‚supplodo' 132[b]), *u Bjelostjenčevu* (lupam ‚pulso'. v. bijem), *u Jambrešićevu* (‚pulso, verbero, vasto'), *u Stulićevu* (‚percutere, verberare, flagellare, pulsare, tundere, caedere'), *u Voltigijinu* (‚sbattacchiare, smantellare, battere fortemento' ‚schlagen, zu boden werfen'), *u Vukovu* (‚klopfen' ‚pulso'; lupati koješta, t. j. govoriti ‚dreschen').

1. *aktivno.*

a. *prelazno. — subjekat može biti što živo ili neživo; ako se dodaje i ono što je kao oruđe kod lupaña stoji u instrumentalu.*

a) uopće u značeńu sprijeda kazanome; objekat je obično što neživo. More srdito kraj žestokim valim lupa. J. Kavańin 87[a]. Sveti Luka i arbule lupa. (Z). Poslov. danič. Perući je *(košulu)* držeći jedan kraj u rukama lupati dolje o kamen ili o dasku na čemu se pere (je *je objekat ne samo za* perući *nego i za* lupati). Vuk, rječn. *kod* gruškati. Al' čim soko krili vodu lupa. Osvetn. 4, 22.

b) subjekat je čeljade a objekat su mu prsi; simbolično kod kajańa. Od nepravde tim se kaju, i naprijeda š ńom ne slijede, prsi rukom neg lupaju i žalosni plaču i blijede. Ġ. Palmotić 3, 189[a]. Bože, vid' gdje lupam prsi grješne. I. V. Bunić, mand. 12. Moje grešne prsi lupam i molim se. V. Andrijašević, put. 341. Lupajući grješne prsi. P. Kanavelić, iv. 132. Bolje smijernim pokajanjem bješe lupat grješne prsi. J. Kavańin 63[b]. Lupat prsi, trgat vlase. 570[a]. Gorućijem uzdasima lupajući svoje prsi. A. Kalić 46.

c) udara se u objekat namjerom da se razlomi ili razbije; u kojemu primjeru može biti imperfektivni glagol prema razlupati. *— subjekat je čeljade ili oruđe (i oružje).* Zač vrata pakljena, pravo t' se govori, tvrdo su sklopljena gvozdeni zapori; tijem tvoje sve silo i slavna dva dika ne bi ih probilo, da lupaš do vijeka. M. Vetranić 2, 202. Nije tako rudina se stresla, kad trojanska Akil lupa vrata. Osvetn. 2, 95. — U Strigonu, kadno ga car topim lupa. J. Kavańin 122[a]. — Tomu ti se od grada gorom zastupaju, ki svakčas od tada mrtari lupaju tako, da ni nova kuća jest ni stara koj nisu pokrova raztukli odzgara. H. Lucić 271. — Pa potežе tešku topuzinu, ńome lupa carevo dvorove. Nar. pjes. vuk. 2, 389. — Lupajući miro lumbardami. B. Kašić, iń. 8. Nu s ostalijem svim junacim mir lupajuć jače, vlada obsječenijem borom jacim. I. Gundulić 524. Zatvoreni tač građani, bojna vojska kijoh podstupa, i ńih mire, nu zamani, troskovitijem ogńem lupa. Ġ. Palmotić 3, 199[b]. — Gedeon trubljom pjeva prvi, pak sva družba sûde lupa među sobom i razkršiva. B. Zuzeri 43. — Vidao sam potomke koji ploče svojih predaka ostavljaju dunderima da ih lupaju. M. D. Milićević, pomenik. 1, iv. — *Može biti subjekat i što neživo što samo po sebi hoće da razlomi.* Rijeka tiska i lupa sve zastave kojijem je zapriječena. B. Zuzeri 128. *tako se može shvatiti i ovaj primjer u kojemu je upravo subjekat* ruka: Ah prokleta uvijek da si, ruko otrovna i nemila, spovjednika mrtva ka si mučenikom učinila! da te sdruži, pravedno je, Malkusova ruka smiona da lupate sved oboje stijenu oštru, tvoja i ona. P. Kanavelić, iv. 586.

d) kad je objekat čeljade ili živinče, značeńe je kao uopće biti *(ali većom silom),* mlatiti.

aa) subjekat je čeljade. Popljuvaše sveto lice po glavi ga lupajući. M. Vetranić 1, 333. Počeše ju dvojica palicami lupati. B. Kašić, por. 2. I videć ga pridobita s glavńom lupa ńega ogńenom. Ġ. Palmotić 3, 40[a]. Biše i smrtno nas lupaše. J. Palmotić 190. Bičima ih lupat uze. P. Kanavelić, iv. 217. Jur se krvnici spravljaju za lupat ga, jur ga lupaju na izmjenice. Đ. Bašić 55. Dicu vašu psujuću lupati ne pristanite. I. J. P. Lučić, razg. 125. Počeše me lupati, a svekar me braniti. Nar. pjes. herc. vuk. 253. Spopadnu za batine te ga počnu lupati. Nar. prip. bos. 1, 99. — Kao kad vode da podadu na smrt junca bojna i plaha . . .; za sve stegnut uzam mnozim svakako se rve i vije; . . . sluge umorni ki ga prate, da pristane plahos bijesna drvima ga gńivni mlate i lupaju s lijeva i s desna. Ġ. Palmotić 3, 135[ab].

bb) subjekat može biti i što neživo, naj češće biči, udarci itd. Hrlo će te s plama bijesna dol pakljeni lupat biči. A. Vitaljić, ostan. 242. Vezana za stup lupa silni grâd od udoraca. A. d. Bella, razgov. 201. Udarci ne prestaju nas lupati. J. Rajić, pouč. 3, 144. — *Metaforički.* Ako tebe valovi od oholosti lupaju i tope. B. Kašić, is. 114. Od glada, kuge, rati, nemiljeno ki nas lupa. J. Kavańin 224[b].

e) lupati lupare, *brati ih, jer kad se udari kamenom po luparu, ovaj se ocijepi od hridi.* Lupare lupati. M. Vetranić 1, 216. Tot' lupari lupah i ja. M. Gazarović 50 Poði ti, lupare lupa'. (D). Lupa slijepac lupare. (Z). Poslov. danič.

f) u ovijem primjerima značeńe se ne razlikuje od predašnjih; po tome je prelazni glagol, premda nije izrečen subjekat. Ne ustavla se, bočom lupa i u zlotvorskoj grezne krvi. I. Gundulić 341. Kô treskovim svemoguća ruka lupa. 473. Usred krvi ruka plaha teškijem pańem lupa i vrti. 523. Lupa, cijepa, bode, . . . 540. Sjemo i tamo skače i lupa. 543. Simo tamo sabljom lupa. J. Kavańin 265[a]. Lupa'u, cijepa'u, bodu, sijeku. 279[a]. S grafi od orla i od čapje bije, lupa *(Belzebub).* 414[a]. K Ani ga povedoše, nemilosno nurajući i brezdušno lupajući. P. Knežević, muka. 16. Grâd raznesen vihrim silnijem lupa i mlati. B. Zuzeri 121.

b. *neprelazno.*

a) što bi kod a *bio objekat stoji s kojijem prijedlogom. — kod značeńa se gdjegdje osobito ističe buka.*

aa) s prijedlogom o *i akuzativom.* Ali da *(more)* ne rika lupaje (= *lupajući)* o suh kraj. M. Vetranić 1, 127. Lupa glavom o kami. (Z). Poslov. danič. Lupa *(vidi d) bb))* kao puto o lotru. (Kad ko što ludo govori). Nar. posl. vuk. 171. — *Griješkom* od *mj.* o (obalo *je acc. pl.).* Ili more od obale lupa? Hrv. nar. pjes. 3, 75.

bb) s prijedlogom po *i lokativom.* Trijes *(počc)* lupat po gori. A. Sasin 136. Kadgod ńimi po tleh lupahu. B. Kašić, por. 13. Kojim *(štapom)* još i po onako mrtvoj kravi lupaše. M. A. Rojković, sabr. 57. — *Metaforički.* Ala što će ga u novinam po tebi lupati! M. Pavlinović, razg. 79.

cc) s prijedlogom u *i akuzativom.* U gore velike trjeskovi lupaju. N. Dimitrović 18. Na krvave kúda kapļe dračnijem bičim u tle lupa. I. Gundulić 475. Trikrat vojska sva odmetna dođe pod mir, i u ń lupa. 523. Hrli vezijer hitro ustupa, tim ga udorac zli ne stignu, ki, čim teško u tle lupa, odmetnika do tli prignu. 528. Svak lupa u prsi. A. d. Bella, razgov. 93. Lupa sad u ploču, sad u klinac (ili sad u podkovu, sad u čavo). (Z). Poslov. danič. — *Ističe se sama buka.* Onda on počne lupati u bubńeve i u ostale sprave. Vuk, nar. pjes. 2, 106. Po namastirima ona daska što u ńu lupaju da se bude kaluđeri. rječn. *kod* budionik. Stadoše lupati u vrata. Đ. Daničić, sud. 19, 22. Što jače mogu lupaju u kotlove, tepsije, tigańe. M. Đ. Milićević, živ. srb. 1, 118.

b) značeńe je udarati, ali se osobito ističe buka.

aa) subjekat je čeļade ili što se misli kao čeļade. Tko ima za bližnika jednoga kovača, ne dade mu izprvice spavati š ńegovijem lupańami, ali obiknušaj *(sic!* obiknuvši?) slušajući, spava ako će naj većma lupati i zvečati. M. Radnić 269ab. Lupa vrati, kao vrag se muči. M. A. Reļković, sat. G1b. Tu će nočas dolaziti i lupati oko tebe da te plaše. Nar. prip. vuk. 76—77. Našavši negdo doboš, dade ga arhimandritu Melentiji na vrat, te stane lupati po šancu, da bi se ļudi svraćali u šanac. Vuk, građa. 97. — *Amo pripada i* lupati na vratima. Pa on lupa na avlijnski vrati. Nar. pjes. vuk. 1, 621. Stane neko na vratima lupati. Nar. prip. vuk.2 185. Neko lupa na vratima. Vuk, rječn. *kod* neko. *i* lupati na vrata, *gdje se možebiti miješa sa značeńem kod a).* Smrt lupa na vrata. Đ. Bašić 135. — *Može biti da amo pripada ovaj i ovakovi primjeri:* Djevojka je izobražena, a to će reći: zna čitati, . . . pjeva i lupa po štogod na klaviru. Vuk, priprava. 171.

bb) subjekat je što neživo. Grmļavina stane nad ńim lupati. D. Obradović, basne. 449. Kad se psetetu . . . priveže rog za rep, ono plašeći se roga koji za ńim lupa i udara ga . . . Vuk, poslov. 261. Za sve da mi grozno u prsijeh srce lupa. Ġ. Palmotić 2, 11. Srce mi je lupalo u prsima. D. Obradović, živ. 78.

c) od predašńega značeńa (kod b) bb)) prenosi se na samu buku, glas, zvek. Kad su zvona počela lupati. D. Obradović, sav. 15. On uzme bubńeve i talambase i ostale kojekake sprave što lupaju Vuk, nar. pjes. 2, 106.

d) u prenesenome smislu prema c) o ļudskome glasu.

aa) o vikańu. Šta lupaš (ili ‚vičeš‘)? nijesi ti ovđe đevojke doveo (jer svatovi obično lupaju i viču). Nar. posl. vuk. 352.

bb) svašta (nepametno) govoriti, vidi u Vukovu rječniku. Kad se u našim školama kaže: „Ovo je jezik srpski, a ovo je slavenski“... onda neće smjeti svaki po svome vkusu o ńima koješta lupati, nego će govoriti samo ļudi koji stvar poznaju i razumiju. Vuk, rječn.1 XIII.

e) u prenesenome smislu, po tami hoditi udarajući s bukom sad u jedno sad u drugo. Nemoj mi ti bega pogubiti, već crne mu ti iskopaj oči, otpravi ga u goru zelenu, neka lupa od jele do jele. Nar. pjes. marjan. 126. Lupa kao pseto u pomrčini (kad je u kakoj zgradi). 171. — *Može biti da amo pripada i ovo:* Miran konic redom stupa; plah potipļe, sobom lupa. J. Kavańin 46b.

2. *pasivno.* Trstju lupan. B. Kašić, zrc. 175. Scijeni da si posrijed mora lupana od vrlijeh valova i vjetara. per. 213. Progońena si, lupana. A. Kalić 548.

3. *sa* se.

a. *pasivno.* Sve se rvati rade skupa, laž i djavo da se lupa. J. Kavańin 376b. Ko s vragom tikve sije, svo mu se o glavu lupaju. Nar. posl. vuk. 153.

b. *refleksivno.* Prignuti koljena za lupati se u prsi. B. Kašić, nasl. 206. Ter naj grđoj zvijeri sličan od ļudskoga traga odstupa, i nag i crn i neobičan kameńem se bije i lupa. Ġ Palmotić 3, 135a. Lupati se u prsi ‚picchiarsi il petto‘ ‚pectus percutere‘. A. d. Bella, rječn. 562b. Težko kameńe s kojijem se lupo u prsi. Đ. Bašić 41. U glavu se lupa. J. Rajić, boj. 117. Vidim i ovega i onega da se lupa u prsi rad bolesti. A. Kalić 215.

c. *reciproćno.* A oni opet gdje viteški s ńim' se biju i lupaju. J. Palmotić 201. Tiskaju se, lupaju se, priskakaju, i što rukom zahite na drugoga meću. B. Zuzeri 7. Krstjani vrlovito se lupaju i viteški vojuju suprotiva Turcima. V. M. Gučetić 129.

LUPED, *m. (?) ńekakva ptica. — U pjesmi (što nije narodna) iz Istre.* Tada Andrijana zašla iz pameti kako luped tica do groba doleti. Nar. pjes. istr. 2, 174. — *Može biti da nije dobro štampano.*

LUPEŠČAC, lupeščca, *m. dem.* lupežac. — *U Stulićevu rječniku:* lupežčac *i* lupeščac ‚furunculus, latrunculus‘. — *nepouzdano.*

LÙPEŠČÂD, *f. coll.* lupešče *(vidi).*

LÙPEŠČE, lùpeščeta, *n. dem.* lupež. — *Mješte množine ima coll.* lùpeščâd. — *U Mikaļinu rječniku:* lupežče *kod* lupežić, *i u Stulićevu:* lupežče *uz* lupežčić.

LÙPEŠČIĆ, *m. dem. od* lupež *ili uprav od* lupežac. — *Od* XVII *vijeka, a između rječnika u Stulićevu* (‚furunculus, latrunculus‘). Lupežčići ulizu u jednu kuću kroz jednu malahnu šupļinu i otvore vrata lupežom velikijem. M. Radnić 448b. Lupežčiće male dave a velike ļudi slave. V. Došen 121a.

LÙPEŠĆÎ, *adj. vidi* lupeški. — *Na jednome mjestu* XVIII *vijeka.* Lupeščim načinom. A. d. Costa 2, 147.

LÙPEŠKATI, lùpeškâm, *pf. nazvati koga lupežom. — U Stulićevu rječniku:* ‚furem aliquem vocitare, adpellare‘, *gdje je imperfektivni glagol, ali vidi* lupeškavati.

LUPEŠKÁVATI, lupèškâvâm, *impf.* nazivati koga lupežem. U naše vrijeme u Stonu: „Nemoj ti mene lupeškavati prid svijetom, jer češ slano platiti“. M. Milas.

LÙPEŠKÎ, *adj. koji pripada lupežima, koji je kao u lupeža. — Postaje od* lupež *nastavkom* ьскъ; *pošto je* ь *ispalo,* ž *pred* s *mijeńa se na* š. *a za ovijem* s *ispada. — Od* XV *vijeka (vidi* 2).

1. *adj. — Između rječnika u Mikaļinu* (brod lupeški, fusta ‚lembus piraticus, biremis, navis praedatoria‘ 29b), *u Belinu* (‚di ladro‘ ‚furinus‘ 422a), *u Stulićevu* (‚ad latrones spectans‘), *u Vukovu* (lúpeškî ‚diebisch‘ ‚furum‘) *gdje je zlo zabiļežen akcenat.*

a. *koji pripada lupežima.* Iz tamnica lupeških jeh. Zborn. 101a. A spilu vi u ńoj *(kući mojoj)* lupešku činite? N. Naļešković 1, 121. Gdino ne dohode ruke lupežke. M. Radnić 89b. Nenavidos sveđ ih slijedi i lupeška ruka svuda. B. Betera, ćut. 94. Ni lupeškoj ženi nije vazda smijeh na usti. (D). U mjestu lupeškomu bisake prid sobom. (D). Poslov. danič. Jakijem plotom

ńega ogradi rad lupeške zle desnice. A. Vitaljić, ostan. 5. Razrušićeš se, ćeri lupeška. J. Filipović 3, 292a. Kuća moja kuća od molitve jest, a vi ste ju učinili špilju lupežku. F. Lastrić, ned. 318. Kad smo ih učinili s našijem nečastjenjem i s našijem grijesima kuće lupežke. Đ. Bašić 116. Mirne su kolibe lupeške. Đ. Daničić, jov. 12, 6.

b. *koji je kao u lupeža.* Vlize jednu noć lupeškim zakonom v crikvu. Mirakuli. 107. Ki si od ńega s tvom himbenom i lupeškom gori ćudi. Ġ. Palmotić 1, 205. Istiraj onoga kozara i lupeža kojino je tvoje kraljestvo lupeškim načinom ugrabio. And. Kačić, razg. 86. Jer sam lupeškim načinom ugrabljen. kor. 41.

c. *kao* tajni, potajni, *ali svakako u zlome smislu.* Jeda li ne ćutiš da je srdce tvoje obljubilo kakvo stvorenje, da odonle lupežku niku slast zacrpe? P. Knežević, osm. 117.

d. na lùpeškû, *adverbijalno, vidi* 2. Na lupešku ‚senza far motto' ‚insalutato hospite'. A. d. Bella, rječn. 501a. Smrt ulazi na lupešku. I. J. P. Lučić, razg. 63.

2. *adv.* lùpeški, *kao lupež, kao lupeži, a isporedi i* kradom, b. — *Između rječnika u Vrančićevu* (‚furtim'), *u Mikaljinu* (lupeški, kradom ‚furtim, furtive'; lupeški, s voljom od krađe ‚furaciter, furacissime'), *u Belinu* (‚ladronescamente' ‚furtim' 422b; ‚furacemente' ‚furaciter' 334b; ‚furtivamente' ‚furtim' 335a), *u Bjelostjenčevu* (lupežki, kradom ‚furtim, furtive'), *u Stulićevu* (‚latronum more, furtive'), *u Voltiǵijinu* (lupežki ‚furtivamente, ladronescamente' ‚räuberisch'), *u Vukovu*1 (räuberisch' ‚latronis more'). Ako bi pošao jamati oni vinograd skrovito, lupeški brez povidanja gospodaru od zemje. Stat. poļ. ark. 5, 292. (1482). Lupeški se jošte sprave. M. Vetranić 1, 19. Crkovnu plav koji lupeški vladate. 1, 171. Ki *(peharac)* meni lupeški ukrade. 2, 135. Njeko u slici grda vuka lupeški se tu dovuče. J. Palmotić 54. Oni koji se nareduje podhibnostju ili lupežki. I. Zanotti, upit. 9. Da lupeški na ńeg rupi *(bludnost).* V. Došen 83b. A ne hoće rata objaviti, no lupeški ode Gori Crnoj. Nar. pjes. vuk. 5, 86. Jednom ga optuže caru ostali izmećari, da mu je u bašči poio smokve lupeški. Nar. prip. vrč. 94.

LÙPEŠTINA, *f. krađa.* — *Postaje od osnove* lupešk *(vidi* lupeški) *nastavkom* ina; *pred* i *mijeńa se* šk *na* šč, šć *(čakavski* lùpešćina), št *(s toga ni po etimologiji nije dobro pisano* ž *mj.* š, *kako se dosta često nalazi).* — *Od* xv *vijeka, a između rječnika u Vrančićevu* (‚furtum; sacrilegium'), *u Mikaljinu* (lupeština, krađa ‚furtum, latrocinium, excursio'), *u Belinu* (‚ladrocinio' ‚latrocinium' 422b; ‚robbamento, rubberia' ‚furtum' 629b), *u Bjelostjenčevu* (lupežćina *kod* lupežina), *u Stulićevu* (v. lupeštvo), *u Voltiǵijinu* (lupežtina ‚assassinería, ladroneccio' ‚räuberey'), *u Vukovu:* (u Boci) ‚diebstahl' ‚furtum'. [vide krađa].

a. *uopće.* Jere od srtca izhode zala mišljenja, ubojstva, priljubodifstva, bludi, lupežćine, . . . Bernardin 47. matth. 15, 19. Ne činite lupeščine. 64. levit. 19, 11. Onuda je pojti svakomu, ki god je ku lupešćinu učinio. Tondal. star. 4, 113. Lupešćino i deranja i skončanje svega imanja. M. Marulić 310. Nemoj lupeštine učiniti. N. Ranina 62b. exod. 20, 15. Činahu mnoga zla i mnogo lupeštine. Zborn. 90b. Da se plati u vrtlu lupeština prvoga oca Adama. B. Kašić, is. 76. Ako ih je poticao na osvetu, lupeštinu . . . zrc. 22. Što se zovo kraja i lupeština. 69. Ini lupeštinam poginuo jest. nasl. 49. Plaća lupešćine roba nevirnoga. I. T. Mrnavić, ist. 185. Da nitkore ne uzmo tujega otajno, što se zove lupeština; ni očito, što se zove sila. nauk. krst. 1702. 17. „Crkva je" reče „mâ zgradjena, da se u ńoj molbe čine, a od vas je učińena spila od tamne lupeštine". Ġ. Palmotić 3, 22a. Ukrasti stvari svjetovne jest lupeština. S. Matijević 19. Kurvarstva, lupešćine, kriva svidočanstva . . . I. Ančić, ogl. 96. Kralj ima lupeštine skratiti. I. Zanotti, ned. priš. 20. Uzdržati ne mogu se od sramotne lupeštine. P. Kanavelić, iv. 92. Kad se lupeži svade, lupeština se nađe (iznađe). (D). Poslov. danič. Promisli zapovijed od lupeštine. S. Margitić, ispov. 33. Kako dakle more biti, da takovu lupešćinu hotili smo učiniti? P. Vuletić 68. Snim da dosle dvaš pribiše pastijeri te s lupežtine. I. Đordić, pjes. 130. Lupeščina jes uzeti tuje. A. d. Bella, razgov. 84. Zato dobit nepravedna, zato grabše i lupeštine u način plahe poplavice svu su ćeljad potopile. B. Zuzeri 6. Koliko malijeh lupeština ocu i majci? 306. Nastojat ćemo svi zajedno izkušat ga, i ńegove lupeštine, koje čini bez pristanka, sve protresti. 342. Ne ukradi, gdi se razumije lupeština, silom oteti. A. Baćić 110. Veća je himba ovoga griha negoli je lupeština. J. Banovac, pripov. 181. Od srdca izhode prijubodinstva, bludi, lupežtine. A. Kanižlić, utoč. 341. Ako je lupežtina velika, grijeh je smrtni . . . nu ako je lupežtina malahna, ne čini grijeh smrtni. Đ. Bašić 94. Viđe tolike nepravde, tolike grabše, tolike lupežtine. 304. Za učiniti jednu lupežtinu išće se stvar tuđa. A. d. Costa 2. 143. Sv. Ambrož zove kamatu lupeštinu. Ant. Kadčić 264. Sinova rođenih od žene odane koja se znade da čini lupeštine svomu mužu, ljubeći kojega drugoga izvan svoga muža. 479. Kruh naš, koji se po pravdi od nas ima stjecati, a ne s lupeštinom. J. Matović 490. *(Lupež)* uzdrži se od lupeštine izvanskim načinom. M. Dobrotić 147. Ako češ sa mnom dilovat kradńu i lupeštinu. 528. Korist se nahodi u lakomosti i u lupeštini. I. J. P. Lučić, razg. 99. Baka pijanstvo spovijedaju, Merkurija lupeštine. N. Marči 13. Lupeštine, grabše, nepravde . . . A. Kalić 307. Lupež koji je o lupeštini živio. Nar. prip. vrč. 44. Zašto bih ja plaćao lupeštinu, a ukrao nijesam? 65.

b. *u konkretnome smislu, vidi* krađa, b. Dajući têm takovim mêsta kamo pridu ili kađe lupeštine svoje shrane, postavo i sakriju. Š. Budinić, sum. 130ab. Bješe se svu dragu noć vrtio s lupeštinom na sebi oko pribivališta. I. Đordić, ben. 185. Tko prima lupeže, oli skrije u svojoj kući lupeštine. Blago turl. 2, 178.

LÙPEŠTINICA, *f. samo u Stulićevu rječniku:* ‚ladroncelleria' ‚furtum, latrocinium'.

LUPEŠTINSTVO, *n. u Stulićevu rječniku kod* lupeštvo. — *nepouzdano.*

LÙPEŠTVO, *n. vidi* lupeština *(u svijem je primjerima značeńe kao kod* lupeština, a). — *Postaje od* lupež *nastavkom* ьstvo, *pa, pošto je ispalo* ь, *ž se mijeńa na* š *pred* s, *a ovo ispada.* — *Od* xiv *vijeka, a između rječnika u Belinu* (‚furacità' ‚furacitas' 334b; ‚ladrocinio' ‚latrocinium' 422b; ‚robbamento, rubberia' ‚furtum' 629b), *u Stulićevu* (‚furtum, latrocinium, latrocinatio'), *u Voltiǵijinu* (lupeštvo *uz* lupeština). Ako bi se lupež uhitio u kreji, ima se obisiti, kako je posli pisano od lupeštva. Stat. poļ. ark. 5, 255. (1400). Ako je gusa noćna, to je jedna stvar ča je na selo kako lupeštvo. 290. (1482). Lupeštvom ne tvor' me niktore. M. Držić 17. Čini se lupeštvo i u svem zla mjera. A. Sasin 128. Bi uhićen u

lupeštvu *(štamparskom griješkom* lupečtvu) i jedan put i drugi put . . . treti ga put uhitiše u lupeštvu i osudiše . . . M. Divković, bes. 110[a]. Tako ovi lupeži ostaviše lupeštvo i svoj zao put. nauk. 224[a]. Od lupeštva zadovoljno je rijeti stvar od djela *(na ispovijedi)*. S. Matijević 25. Ne veli da će suditi lupežstva. M. Radnić 395[b]. Uzeti štogodir u drugije skrovito, i ovo se zove lupeštvo. P. Posilović, cvijet. 113. Mnogi bi *(grijeh)* sciñen teži od ubojstva i lupeštva. S. Margitić, fala. 135. Danas svijet gine od lupeštva. 221. Puni su u srcu lupeštva. 241. Imati sreću u lupeštvu. I. Grličić 48. Juda dav se na lupežtvo, apostolstvo s sebe ukinu. J. Kavañin 378[a]. Koji lupežtva dionici su. S. Badrić, prav. nač. 28. *(Krađa)* razlučuje se od lupežtva, zašto krađa u skrovitu, a lupeštvo u očitu po usilovañu biva. A. Baćić 110. Jer se sve često vide ubojstva, bludnosti, lupeštva, osvete i druga zla. J. Banovac, razg. 40. Moreš sada sakrit ona tvoja lupeštva, bludnosti, krive kletve, psosti. 92. Veći je ovi grih od lupeštva, jer lupež ima potribu, ta i krade. 105. Slidiće govoreñe svrhu lupeštva i svakoga dila koje uzrokuje iskrñemu u čemgodi štetu. pripov. 169. Jerbo lupeštvo većekrat može naći koji ogovor, ali priļubodinstvo ne može nigda nijednoga. 181. Obnoć navlastito čine se lupežtva. J. Filipović 1, 323[b]. To su, sinci moji, lupeštva od razbojničkije gora. F. Lastrić, od' 268. Koji u lupežtvu život provodi. svet. 200[b]. Nemoj lupeštvo učinit. F. Matić, jezgra. 68. Kad bi godi iša' u lupeštvo. M. Zoričić, zrcalo. 32. I lupežtvo čine gore, neg iz crne hajduk gore. V. Došen 61[a]. Gižma koga propeše radi ubojstva u lupeštvu i razbojstvu učiñena. L. Vladmirović 22. Lupeštvo jest jedno uzetje od dobar drugoga. A. d. Costa 2, 143. Koji stvar našastu ne povrati, lupeštvo ili krađu čini. I. Velikanović, uput. 3, 111. Lupeštvo jošt ima se ubrojiti u grijehe. J. Matović 258. Iz srca izode bludnosti, lupeštva, . . . I. J. P. Lučić, razg. 32. Čovik osvađen od lupeštva. 99. Na svitu plove proklińañe i laž i ubojstvo i lupeštvo i priļubodinstvo. bit. 65. U krađi i lupežstvu život izgubiti. D. Obradović, basne. 193. — *U metaforičkome ili prencsenome smislu.* O srećno lupeštvo, o slatci celovi! F. Lukarević 36. Vi lupeži tuđe žene vama kruto zabrañene, toliko l' je vama mila gadna bludnost sramnog tila, da lupeštva tamnog dilo vas je na to namamilo da lupeštvo to ļubite u kom sriću svu gubite? V. Došen 108[b].

LUPETATI, lupetam, *impf. nepomńivo ili nevješto raditi.* — *Vaļa da je dem. od* lupati *(vidi pod* 1, b, *b) aa)).* — *U naše vrijeme.* Žensko, koje slabo radi, nego samo švrļa i koješta lupeta, zove se ‚ajkača' i ‚ajkara'. Podunavka. 1848. 53.

LUPETIN, *m. prezime.* — XIII *vijeka.* Sudac Lupetin. Mon. croat. 11. (1275 *prepis.* 1546).

1. LÚPEŽ, *m. vidi* kradļivac; hajduk, razbojnik; *može se shvatiti i u naj širemu značeńu: čovjek što uopće otimļe tuđe, ali se obično u nekijem krajevima ističe da otimańe biva tajno i po lukavstvu, a u drugijem da je očito i sa silom. po drugome i trećemu izdańu Vukova rječnika prvo je značeńe po jugozapadnijem krajevima; a po prvome je izdańu drugo značeńe u Srijemu i u Bačkoj, ali sam čuo da je i u Crnoj Gori. u prvome je značeńu uvredna riječ, a u drugome nije svagda, kao ni* hajduk. — *Postaje od osnove glagola* lupiti, *ļuštiti, guliti (vidi* lupina). — *Već u praslavensko doba ima* lupežь *muškoga roda, ali u značeńu: zguļena kora, i u prenesenome smislu: grabež; isporedi stslov.* lupež, *češ.* loupež *(m. i f.), poļ.* łupież. — *Od* XIV *vijeka, a između rječnika u Vrančićevu* (‚fur; peculator'), *u Mikaļinu* (‚fur, furax, latro, rapax'; lupež, koji toboce obhodi i krade ‚manticularius, sacularius, zonarius'; lupež, koji varajući krade ‚manticularius'; lupež morski, gusar ‚pirata'; lupež od imanja ‚abigeus'; lupež, koji razbija na putu, razbojnik ‚grassator, praedo, latro, excursor, praedator, subsessor, sicarius'; lupež od svetijeh stvari ‚sacrilegus'), *u Belinu* (‚ladro' ‚fur' 422[a]), *u Bjelostjenčevu* (v. tat), *u Stulićevu* (‚latro, praedator'), *u Voltiğijinu* (‚assassino, manigoldo, ladrone' ‚strassenräuber'), *u Vukovu:* (osobito po jugozapadnijem krajevima) ‚der dieb' ‚fur'. cf. kradļivac, lopov, rsuzin *(u prvome izdańu:* ‚der räuber' ‚latro'. cf. lopov, adluk *s dodatkom da se govori u Srijemu i u Bačkoj). — Instr. sing. može biti* lúpežem *i* lúpežom, *vidi* T. Maretić, gram. 148.

a. *u prvome značeńu: kradļivac, ili uopće.*

α) u pravome smislu. Tko li bi se naša' lupež meusobac. Stat. poļ. ark. 5, 244. (1400). Tko bi naša' lupeža pri svom imanju. 248. Tko bi se našao lupež Poļičanin ki bi kreo u Poļicih. 281. Ne htijte vam kùpiti blago na zemļi kadi rja i tarma izgrize i kadi lupeži podkopaju i ukredu. Bernardin 24. matth. 6, 20. Lupeži ki skončavaju ono ča je ubozih. Transit. 60. Tada si ti lupež i razbojnik. 77. Naj veći lupež od svita. Korizm. 18[b]. Zli govornici jesu gori nego lupeži, jere lupeži kradu riči vrimene. 52[a]. Gdi rđa ni moļci ne grizu, i gdje lupeži ne uzmu i ne ukradu. N. Rańina 38[a]. matth. 6, 20. Tko ne ulazi po vrata u obgrađu ovaca, neg ulazi od inuda, on *(griješkom* od) lupež jest i razbojnik. 140[b]. joann. 10, 1. Bješe nekad lupež (‚lupeš') koji bješe činio sva zla od svijeta. Zborn. 9a. Gdje plijena nije čuti, lupeža ni guse. M. Vetranić 2, 22. Lupežom mene čine prid tobom. M. Držić 17. Znaš kad mi ukrade dvije jalovice, ter čtova ńima lupeže družinu? 64. Uhiti lupeže. 190. Kao svrački na grohotušu skupiše se lupeži. 210. Vidih zlih ļudi kako lupežef, razbojnikof . . . P. Zoranić 75[a]. Nijedan lupež, nijedan lakomac. Kateh. 1561. 58. Da se imaju bežati kakono tati ili lupeži. Š. Budinić, sum. 106[a]. Lupežu, sad mi daj što držiš moga ti. M. Bunić 32. Odluči iskati samo blago nebesko tko (= *kô*) ni tarma izisti ni lupež ukresti može. Domn. lesk. arch. 4, 428. (XVI *vijek).* Lupeži gdje kradu tuj su obješeni. M. Orbin 113. A moj glad ovi dan krađom se utješa, lupež sam izvrstan, izvrsna izješa. I. Gundulić 148. Stavi družba glavom ńega razbojnika i lupeža, ko naj vrlijega i huđega. 325. Vuk žđrļivi sved zavijeva, lupež pitom, drug divjačem. 554. Pomńivo se čuvaš od nadvorńijeh i kućnijeh lupeža. V. Andrijašević, put. 304. Juda na' pro bi lupež. M. Radnić 269[a]. Lupež hoće pokrasti jednu kuću. 293[a]. Ko *(blago)* vazeti grâd ne more, ni lupeži nikakore. P. Hektorović 131. Lupež od igle doće na vola, a s vola na vješala. (D). Poslov. danič. Jest lupeža od svake vrste. A. d. Bella, razgov. 84. Stvar kupļena od lupeža. A. Baćić 113. Iđe oni lupež da krade. J. Banovac, razg. 27. Veći je ovi grih od lupeštva, jer lupež ima potribu, ta i krade. 105. Da jedan lupež dovede se prid sudca, da ga osudi za ono ńegovo zločinstvo. pripov. 60. Vide i poznaju kapitani, sudci i starešine sela, koji su lupeži i zločinci u selu. 120. Lupeži potajni. F. Lastrić, ned. 158. Kada bi te lupež ili razbojnik otio il' porobiti doma il' na putu. 288. Lupeža kućnoga

učuvat se ne moreš. (Z). Poslov. danič. Na nebu gdi ne dopiru lupeži za ukrasti. M. Zoričić, osmina. 107. Da će doći kako noćni lupež iznenadke. Đ. Bašić 70. Lupeži od linaca bivaju. V. Došen v. Sam lupežom put otvori. 91a. Lupež kad se vuče, da ukrade gdi što muče. 121a. Neg taj lupež što svit vara . . . 121a. Lupeža je na hiļade koji kradu. 210a. Tko prima lupeže oli skrije u svojoj kući lupeštine. Blago turl. 2, 178. Ne ulazi kroz vrata nego kako lupež priko zida. Ant. Kadčić 2. Utukoše bidnoga lupeža. 550. Dan Gospodinov, kako lupež u noći, tako će doći. J. Matović 69. Ni lupeži, ni lakomci. 396. Jere ne može biti ikakva stvar zatvorena u kući slugi lupežu. 397. Držat za lupeža i zla čovika. M. Dobretić 132. Lupež za ukrasti uvlači se kroz prozor. I. J. P. Lučić, razg. 59. Žena se uzda u plač a lupež u laž. Nar. posl. vuk. 80. Kutńi lupež kuću kopa. 164. Poznaju se kao Puliješki lupeži. (U Boci). 252. Prigoda čini lupeža. (U Dubrovniku). 262. I potrči u kuma lupeža. Nar. prip. vrč. 132. Onaj koji pronađe lupeža koji je što ukrao . . . Sok da se ne bi s lupežom bez nevoļe omrazio . . . Vuk, rječn. *kod* sȍk. Ako se lupež uhvati . . . Đ. Daničić, 2mojs. 22, 2. Da su došli k tebi kradļivci ili lupeži noću, ne bi li pokrali koliko im je dosta? avdij. 5. Lupež se uzda u kletvu. Pravdonoša. 1852. 31. Tajni lupež krv pije. V. Bogišić, zborn. 111. Lupež ne bi krao, da se ne uzda u laž. Lupež se uzda u kletvu a kurva u plač. Da nema jataka, ne bi bilo lupeža. 567.

b) u metaforičkome ili prenesenome smislu. S oružjem kovati umijem i mreže, u ńima hitati ļuvene lupeže. Ġ. Palmotić 2, 365. Jur lupež ļuveni između straža tijeh pobjego bješe sit dobara žuđenijeh. I. Đorđić, pjesn. 49. Tuđu ženu tko pogani, lupež biva pripogani. V. Došen 109a. Bludni lupež tuđe žene. 109b. — Mrmļalac je lupež dobra glasa. M. Radnić 429b. — Od paklenih lupežev *(dragova).* Naručn. 46b. Da me brani od privare lupežih paklenih. P. Radovčić, način. 385. Čini se na voļu tilu našem neprijateļu kućńem, nasliduje se đavao naš lupež koji nam krade darove milosti Božje. J. Banovac, pred. 34.

b. *u drugome značeńu: hajduk (u novome zarjetu lat.* latro). Vi ste ju učinili spilu od lupeža. N. Rańina 153b. luc. 19, 46. Upade u lupeže koji ga odriješe. 155b. luc. 10, 30. Bože ki isprti tej gńile lupeža tako, da na smrti u ńoj ne obleža. H. Lucić 281. Postavļaju ga meu dva lupeža. A. Komulović 67. Iduć i . . . putem, i skočivši na ńega lupeži i neprijateļi, da ga oplijene i ubiju, on . . . rabreno obrani svoj život i razagna lupeže i neprijateļe. M. Divković, bes. 254a. A Baraba biše lupež. B. Kašić, rit. 127. joann. 18, 40. Kakono na lupeža došli ste na mene s mači i s kopjimi. is. 50. Svaki *(konik)* harbom vješto meće, svaki lukom dobro strijeļa, bez kriposti, bez odjeće, vitez nazvan, lupež zbiļa. I. Gundulić 329. Propet meu dvima lupeži. I. T. Mrnavić, ist. 20. Potištena dva lupeža još propińu ńega okoli. Ġ. Palmotić 3, 182a. Sad se rugan s križa diže, gdje je s lupežim propet bio. I. V. Bunić, mand. 34. Bihu joštor pripravili . . . dva lupeža, da ih propnu zajedno s Isusom, . . . neka bi bio hcońen *(sic)* kakono glava naj veća od lupeži. P. B. Bakšić 114. Govori dobri lupež zlomu. I. Ančić, svit. 166. Lupeži su sada dani, da ga psuju, druže i ruže. A. Vitaļić, ostan. 197. U pustińi u kojoj su mnogi lupeži i razbojnici. S. Margitić, fala. 99. Lupež rekoh, da i dostojan smrti i osuđen cić ubojstva. J. Kavańin 9a. Da ga posiku ili da ga ogule lupeži. A. d. Bella, razgov. 130. Razbojni lupež. B. Zuzeri 179. Grijesi idu u četi dobrovoļno kô lupeži razbojnici. 256. Jedan lupež razbojnik, zlotvor,... 368. Što će nami sad izprazne pisme, koje nisu za dušu korisne, od junaka i stari viteza, od ajduka prošasti lupeža? T. Babić 4. Jedan misnik hodeći jednu noć priko gore bi od jednoga razbojnika upitan, tko biše . . . U jutru rano ovi lupež sa svim skrušeńem dođe prid noge istoga misnika J. Banovac, razg. 69. Obetaje *(Isus)* s križa raj lupežu. 138. Među dva razbojnika iliti lupeža da bude propet. F. Lastrić, od' 208. Sveti Benedetto pustińak, Slovinac Dalmatin rodom, ubijen od lupeža na 1012. And. Kačić, razg. 13. Iduć Janko malo ponaprida, namira ga namirila biše na dva vuka, dva mlada ajduka, i brez vire i brez milosrđa, ter na Janka oba udariše, uzeše mu sablļu okovanu; o vratu mu zlatan križ visaše, lupeži se oba ń zavadišo. 148b. Kroz jednu goru u kojoj se nahođaše lupež. M. Zoričić, zrcalo. 3. K ńemu dođe jedan ajduk ol'ti lupež. 26. Bijaše jedan lupež morski. 133. Što bješe obećao lupežu s ovijem riječima. J. Matović 55. Ne smije od morski lupeža. M. Dobretić 534. Koji pokajanu, premda i docna, lupežu kraļestvo rajsko obećati i darovati dostojo si se. I. M. Mattei 295. Među dva lupeža propet. A. Kalić 411. Ne možeš veće trpjet crnce lupeže morske. 547. A car neće udarit krijući kao lupež iz gore zelene. Nar. pjes. vuk. 5, 91.

c. *ime psu.* F. Kurelac, dem. živ. 46.

d. vidi prđeļ. na Braču. A. Ostojić.

2. LUPEŽ, *m. mjesno ime, vidi u Daničićevu rječniku:* Lupežь, zabjelu u Slatini, koji je dao car Stefan crkvi arhandelovoj u Prizrenu, išla je međa ‚u Lêševь Dolь, u Lupežь'. G(lasnik). 15, 283. (1348?).

LÙPEŽAC, lùpešca, *m. dem.* lupež. — *isporedi* lupeščić. — *Samo u Stulićevu rječniku:* v. lupežčac.

LÙPEŽÂD, *f. coll. lupeži.* — *Samo u Stulićevu rječniku: četa lupeža* ‚furum manus'.

LÙPEŽAN, lùpežna, *adj. koji rado krade.* — *Samo u Belinu rječniku:* lupežni ‚furace, inclinato a furaro' ‚furax' 334b; *u Stulićevu:* ‚furax', *komp.* lupežniji; *u Voltigijinu:* lupežni ‚ladronesco, furace' ‚räuberisch'. — *Ima i komp.* lùpežnijî *u Belinu rječniku:* ‚più furace' ‚furacior' 334b, *i u Stulićevu.* — *Adv.* lùpežno *(vidi* lupeški, b) *u Belinu rječniku:* ‚furacemente' ‚furaciter' 334b, *i u Stulićevu:* v. lupeški, adv.

LÙPEŽÂR, *m. vidi* 1. lupež, b. — *U Stulićevu rječniku:* ‚grassator, latro, praedator'. — *nije dosta pouzdano.*

LUPEŽÀRIJA, *f. u Stulićevu rječniku:* v. lupežad. — *Postaje talijanskijem nastavkom* eria, aria. — *Mislim da sam čuo u Dubrovniku sa značeńem kao* lupeština.

LUPEŽARITI, lupežarim, *impf. u Stulićevu rječniku:* v. lupežiti. — *nije dosta pouzdano.*

LÙPEŽÂRSKÎ, *adj. koji pripada lupežarima.* — *U Stulićevu rječniku:* ‚praedatorius'. — *nije dosta pouzdano.*

LUPEŽATI, lupežam, *impf.* krasti po malo. M. Pavlinović.

LÙPEŽÊŃE, *n. djelo kojijem se lupeži.* — *Između rječnika u Stulićevu.* Kratko vrijeme iskušańe krivca ovoga prikornoga prisjeklo je, niti mi je dopustilo da ńegova lupežeńa sva opovijem.

B. Zuzeri 345. — *U Stulićevu rječniku ima i u konkretnome kolektivnome značeńu:* ‚furum manus' *četa lupeža, što nije pouzdano.*

1. LÙPEŽICA, *f. žensko čeļade kao lupež.* — *Od* XVI *vijeka (vidi* b), *a između rječnika u Mikaļinu* (lupežica, koja krade ‚furax, rapax'), *u Belinu* (‚ladra, rubatrice' ‚fur' 422a), *u Stulićevu* (‚fur, f.'), *u Voltiǧijinu* (‚assassina' ‚meuchelmörderinn'), *u Vukovu (gdje je krivo zabiļežen akc.:* lúpežica ‚die diebin' ‚fur').

a. *u pravome smislu (samo prema* 1. lupež, a). Osta jedna lupežica slipa, dokle sfetoj djevici štopele ukradene povrati. B. Kašić, per. 13. S vukodlakom grdijem ona kćer Crnicu njegda rodi, lupežica ka je smiona, ka sve krade što nahodi. J. Palmotić 115. Aj huda nečista hudobo ne ženo, lupežice prava, vražja zala ženo! Oliva. 21. I lupeži i sve lupežice. T. Babić 30. Di ste sada i vi ubojice i lupeži i sve lupežice? L. Ļubuški 45. Govoraše jedna časna žena: „Da bi ja" veļaše „jedan čas zaludu izgubila, učinila bi se lupežica". J. Banovac, pripov. 244. Ali, naš dobrostivi Gospodine, što igda ove nesrićne divojke sagrišiše, da ji ti ovako odbaci?... Ne štije se da biše ili ubojice ili lupežice... J. Filipović 3, 283b. Nemoj virovat zašto je ona lupežica. N. Palikuća 12. Svekra zove: „kozjobrade!"... a zaove: „lupežice!" Nar. pjes. vuk. 1, 518.

b. *u metaforičkome ili prenesenome smislu.* Ne samo od lukov, da i od srdac naših lupežice. P. Zoranić 32a. O ļubena lupežice. M. Gazarović 118b. — Dušo moja, učini se ponižna i sedi vazda na naj zadńe misto, ne budi lupežica poštenja i slave Božje. P. Radovčić, ist. 136.

c. *može biti da amo pripada i ovo (u prenesenome smislu):* Lupẽžica, žižak. Slovinac. 1880. 87.

2. LÙPEŽICA, *f. coll. vidi:* Ako nije prava četa nego samo dva tri do pet ļudi, a nemaju svoga arambašu, ova se mala družina zove ‚lupežica', t. j. nisu kadri udarcem i grabežom ništa dobiti, no lupeštinom. *(u Hercegovini, Crnoj Gori, Boci).* V. Bogišić, zborn. 612. — *Ne znam, kaže li se o družini kao o ženskome čeļadetu, ili treba shvatiti* -ica *kao deminutivni nastavak.*

3. LUPEŽICA, *f. mjesno ime.* — XIV *vijeka.* Kako se ńive staju u Lupežicu. Svetostef. hris. 15.

LÙPEŽIČINA, *f.* augm. lupežica. U naše vrijeme u Stonu: „Lupežičino lupeška, dosta si mi ukrala!" M. Milas.

LÙPEŽIĆ, *m. dem.* 1. lupež. — *U Mikaļinu rječniku:* lupežić, lupežće ‚latrunculus, furunculus, furax'; *u Belinu:* ‚ladroncello' ‚furunculus' 422b; *u Bjelostjenčevu:* ‚furunculus, latrunculus'; *u Stulićevu:* v. lupežčić.

LUPÈŽIJA, *f. a)* kradńa. — *b)* cijena stvari ukradene koja se gospodaru plaća. M. Pavlinović. — *U prvome značeńu nalazi se i u knìzi* XVIII *vijeka.* Svaka šteta koja se drugomu učini otajno, nepravo i protiva voļi ńegovoj, što se zove lupežija ili krađa. Pisanica. 28.

1. LÙPEŽINA, *f. lupeština.* — *isporedi kod* 1. lupež *praslavensko značeńe.* — *U Bjelostjenčevu rječniku:* lupežina, lupešćina, v. tatbina; *u Stulićevu:* v. lupeštvo *iz Bjelostjenčeva; u Voltiǧijinu:* ‚ladronería' ‚räuberey'.

2. LÙPEŽINA, *m. i f. augm.* 1. lupež. — *Od* XIV *vijeka.* Ono i Pometa, one lupežine štono u gradu bješe. M. Držić 259. Iz planina kojijeh slijede njeke vlaške lupežine kojijeh mnoštvo na plijen grede. J. Palmotić 80. Sto biste paka rekli o lupežu koji u kuće vaše uvučen mogo bi vam plemstvo ukrasti i vlasteostvo?... Grijeh je srditi ovi lupež koji od tebe u dušu primļen sve prid Bogom i prid anđelim čestito tvoje plemstvo i vlasteostvo ukrada ti... Koja je ovo nepoštena lupežina grijeh prokleti! B. Zuzeri 347. Da imade teška lupežina, po imenu Kraļeviću Marko. Hrv. nar. pjes. 2, 239.

LUPEŽITEĻAN, lupežiteļna, *adj. u Stulićevu rječniku:* v. lupeški. — *nepouzdano.*

LÙPEŽITI, lúpežîm, *impf. raditi kao lupež.* — *Od* XVII *vijeka, a između rječnika u Mikaļinu* (lupežiti, krasti ‚furor, furtum facio, surripio, expilo') *gdje se naj prije nahodi, u Belinu* (‚robare, rubare' ‚furor' 630a), *u Stulićevu* (‚furari, latrocinari'), *u Voltiǧijinu* (‚assassinare, ladroneggiare' ‚berauben, ermorden'). Lupežiti i silom otimati. I. Velikanović, uput. 1, 280. — *U Stulićevu rječniku ima i refleksivno* lupežiti se *u značeńu: malo po malo navađati se na lupeštinu, postajati malo po malo lupež* ‚latrociniis pedetentim assuescere', *što nije dosta pouzdano.*

LUPÈŽĻIV, *adj. vidi* lupežan. — *U Vrančićevu rječniku:* ‚furax'; *u Bjelostjenčevu:* ‚furax'; *u Stulićevu:* v. lupežan *iz Bjelostjenčeva; u Voltiǧijinu uz* lupežni.

LÙPEŽNÎK, *m. ovako je prozvan carigradski crkveni sabor god.* 861 *u jednoga pisca* XVIII *vijeka.* U vrime Miovila III cesara i Nikole pape od koga prozvan bio jest ovi sabor ‚lupežnik'. A. d. Costa, zak. 2, 28. — *Obično se ovako zove drugi sabor u Efesu (lat.* concilium latronum).

LÙPEŽNÔST, lúpežnosti, *f. vidi* lupeština. — *Na jednome mjestu* XVIII *vijeka.* Koji svu špańulsku zemļu lupežnostju i ubojstvom biše napunio. Đ. Rapić 401.

1. LUPI, *u jednoga pisca čakavca* XVIII *vijeka ima* cupi lupi (cupi *nema u ovome rječniku), čim kao da je bio običaj rugati se ludu čeļadetu; a može biti da znači: batine.* Ki je od istine, ki put drži pravi, ta mu j' cupi lupi, ta mu j' norac pravi. M. Kuhačević 35.

2. LÛPI, *m. prezime talijansko; ima u Dalmaciji pòrodicâ što su se tako prozvale, a bilo im je prezime* Vučina, Vuković *itd. (tal.* lupo, *vuk).* — *Od* XVIII *vijeka.* Dva Mikela i knez Lupi. J. Kavańin 128a. Frano Lupi ki je u rati od Kandije znan vitezom. 140a. — *Ima u jednome primjeru gen.* Lupa. Male i bratje Viško Lupi... Navlaš Lupa djelo ima. J. Kavańin 179b.

LÙPIĆ, *m. dem.* lup *(vidi* 1. lup, b). — *U naše vrijeme u Istri.* Lupíć ‚putamen'. D. Nemanić, čak. kroat. stud. 38.

LÙPIJA, *f. postaje od* 1. lup. — *Akc. se mijeńa u gen. pl.* lûpîjâ; *ovdje je akc. zabiļežen kao što je u Vukovu rječniku (vidi kod* b), *ali mislim da se u Dubrovniku govori* lûpija.

a. *vidi* lubańa, a *i* lubina, b. — *U jednoga pisca* XVIII *vijeka.* Aleksandar nu veliki, koga snipit svit nî moga', brže ne ima prah toliki oda svega svijeta svoga, ki bi mogo dosta biti za lupiju mu istom skriti? J. Kavańin 29a. Pokli glavu ńemu obara, čašu od lupije 'e učinio. 259b. Kroz *(s)*klo lupije puk prozira Dujma, Staša i Arnira. 321a. Kada lupijom *(Encelad)* hti probiti tvrđad krugov od nebesa. 422a. — *U ovome primjeru stoji množina za jednu glavu:* Dońi kosir s nič zubaca Apolonije, paka Vere svete lupije. 315b.

b. *breskva u kojoj ne priańa meso na koščicu.* — *U Stulićevu rječniku:* lupija, dub ‚malus persica'; lupija, voće ‚malum persicum quod facile finditur', *i u Vukovu:* lůpija (breskva), (u Dubrovniku) breskva koja se da rascijepiti. cf. gloďva. Lupija, suvrst praskve koja se od pice lasno luči (Vodopić, Stulli), v. Kalanka. B. Šulek, im. 209.

LUPINA, *f. vidi* 1. kora, c—f. — *isporedi i* ļupine. — *Riječ je praslavenska, isporedi nslov. i češ.* lupina, *poļ.* łupina. — *Korijen je* lup *ili* лъп (Miklošić) *baltičko-slavenski, isporedi stslov.* lupiti ‚detrahere', *nslov.* lupiti, *ļuštiti, rus.* лупить, *ļuštiti, guliti, derati, češ.* loupati, *ļuštiti,* lup, *ļuska, plijen,* loupež, *zguļena kora, plijen, poļ.* łupić, *guliti, plijeniti,* łup, *plijen,* łupież, *zguļena kora ili koža, grapša, plijen; lit.* lupti, *ļuštiti,* laupiti, *grabiti.* — *može biti srodno s* lup *(u Mikaļinu je rječniku značeńe: kostur, isporedi* lubańa *i* lubina). *Miklošić isporeďuje i kod* lupistvńem. louft, *liko.* — *Između rječnika u Vrančićevu* (‚siliqua'), *u Mikaļinu* (lupina, kosti od koga tijela ‚mummia' ‚cadaver'), *u Bjelostjenčevu* (‚putamen, testa, utpote ovi, nucis'. 2. lupina oreha zelena. 3. lupina puževa ‚coclea, carina limaris'. 4. v. luska), *u Voltiģijinu* (‚scorza, guscio' ‚schote, hülse'), *u Stulićevu* (lupina, kosti od koga tijela ‚mummia' ‚cadaver exsiccatum' *iz Mikaļina).* Kojih se vijahu pohvaļena dila, padoše gdi stoji sva paklenska sila, i ki anjelskoga kruha uživahu, pak se lupinami (lupina = ‚siliqua'?) praščimi slajahu. A. Georgiceo, nasl. 153. Na lupini jaja onoga. A. Kanižlić, utoč. 110. Kada pako lěć se stanu mladi, ovo š ńima kućanica radi: često gleda i pomaže svako, da se more izvaliti lako kako tvrďe jest koje lupine, jer se u ńoj i tuši i gine. J. S. Reļković 161.

LUPINITI SE, lupinim se, *impf. pokrivati se lupinom (o voću i o varivu).* — *U Bjelostjenčevu rječniku:* lupinim se ‚siliquor, siliquis incipio tegi'; *u Stulićevu:* ‚siliquari'; *u Voltiģijinu:* ‚inscorzarsi, ingusciarsi' ‚einschälen'.

LUPIŃA, *f. vidi* lupina. — *Od* XVII *vijeka, a između rječnika u Jambrešićevu* (‚putamen') *i u Stulićevu* (v. ļuska) *iz Habdelićeva.* Ki će lišńak 'z nutar jisti, lupińu mu mora zgristi. P. Vitezović, cvit. 60. Voće što se kamenito zove, da se klije, ovako gotove: ravnom zemļom polože koštice, pak da boļe izpušćaju klice, krupnom daskom il' ciglom pokriju; tako one do prolitja kliju raskaļajuć na sebi lupińe, da se drugi ńe tukuć ne kińe. J. S. Reļković 47.

LUPIŃAK, *m. ime selu u Hrvatskoj u županiji varaždinskoj.* Razdiļ. 100.

1. LÚPITI, lûpîm, *impf. ļuštiti, guliti.* — *vidi* lupina. — *U Bjelostjenčevu rječniku:* ‚avello l. depono putamen'; *u Stulićevu:* v. komiškati *iz Bjelostjenčeva; u Voltiģijinu:* ‚sgusciare, scorzare' ‚schälen'. — *Vaļa da amo pripada i* lupiti lupare, *vidi naj zadńi primjer kod* lupar.

2. LŬPITI, lûpîm, *pf. kao* lupnuti, *perfektivni oblik prema* lupati; *udariti.* — *Od* XVI *vijeka, a između rječnika u Bjelostjenčevu:* lupiti š čim, ob kaj ‚est allidere' *(kod* lupam); *u Stulićevu* (v. lupnuti *iz brevijara); u Vukovu* (‚auf etwas losschlagen' ‚percutio').

1. *prelazno.*

a. *aktivno.*

a) objekat je čeļade ili drugo u što se udari. Kako trisk ogńen žestok lupivš' koga. P. Zoranić 3a. Ja stvor hudi ki te lupi, ti spasiteļ ki me odkupi. J. Kavańin 51b. K ńemu tko pristupi, pustimice ńega lupi. V. Došen 19b. Cesaricu rusku smrt po vratu lupi. M. Kuhačević 158. Ko sikira, kad hrast lupi da trenu i stupi. Osvetn. 3, 11.

b) objekat je ono čim se udari. — *Samo u jednome primjeru.* Gadnog' blata da tko skupi, i u lice kraļu lupi. V. Došen 142b. — *U prenesenome smislu.* Čim se blanuh, i oči lupih na nebesa. J. Kavańin 431b.

b. *sa* se, *recipročno.* Ki se inadom negda lupi s mnom. J. Kavańin 125a.

2. *neprelazno.*

a. *uopće, naj češće s instrumentalom; može imati uza se prijedloge, naj češće* o *s akuzativom, vidi* lupati, b, *a).* Jove blizu ńega triskom lupi. Đ. Baraković, vil. 170. Lupiti ńim *(sudom)* o zemļu. M. Radnić 343b. Marko nogom lupi. I. A. Nenadić, šambek. 15. Lupiš naj većim rastom o zemļu. M. A. Reļković, sat. F4a. Pļesni rukama i lupi nogom, i reci: „Jaoh". Đ. Daničić, jezek. 6, 11. Iznesi toga roja izvan kovanluka pa lupi s ńime o zemļu. F. Đorďević, pčelar. 58. — Ako se u pomrčini boje da o što glavom ne lupe. D. Obraďović, basne. 22. O što glavom lupiti. 173. — O zemļu lupiti ‚zu boden werfen'. Vuk, rječn. *kod* brečiti. — *Instrumental može biti i* sobom *(isporedi* b). O vruļu sobom lupi, sam sebe razbi. P. Zoranić 28a. O tle sobom lupi. A. Kanižlić, rož. 84.

b. *pasti s bukom na tle.* Svaki čovjek velotrupi mučno ustaje, poklije lupi. J. Kavańin 62b. I on pod križem er kad lupi. 321a. Al' kad luďak vilu *(kļusinu)* kûpî, brzo na vrat pod ńim lupi. V. Došen 40b. Jer gdi jednom ružno lupi, već onamo ne nastupi *(živina).* 86b. Biži, na ńeg da ne lupi *(stara kuća).* 205b. Kako drže zračni stupi težku zemļu, da ne lupi? 260b. Lůpiti, pasti tršeć (u Zagorju). M. Pavlinović.

c. *iznenada doći (obično neugodno za onoga što dočeka).* Slučajno u selo lupi vladika. M. Đ. Milićević, zim. več. 6. Gleďahu da otkud ne lupe kakvi nezvani gosti. jur. 30.

d. *po značeńu kod* c *i udariti, navaliti na koga, na što.* Čim s vojskami na ńu lupi. J. Kavańin 211b. Ne prašćaj mu *(sultanu),* još na ń lupi. 220b. Da ne bi umor ki nastupio, i iznenada na grad lupio. 317b. Paša držeć, da se sbije u Spļet vojska da na ń lupi. 322a.

e. *prema* c, *u prenesenome smislu (kao* udariti u plač, u veseļe). Blagomilo prija kraļicu, i u veseļa čudna lupi. J. Kavańin 255a. U jauke jadne lupi. 433b.

f. *jače nego udarac ističe se buka.* Munu i prosinu i žestok trisk lupi. P. Zoranić 72a. Nu od tamnice jedva stupi priko praga dikla smiona, tad nemili zatvor lupi, i u sužaństvu osta i ona. I. Gundulić 472. Ter čim lupi silnijem mahom gvozdovitijeh zatvor vrata, sva protrnu lednijem strahom. P. Sorkočević 579b. Da gvozdeni zatvor lupi, i da ostane sužań š ńime. 586b.

g. *o samoj buci.* Kad viknuše ogńani čauši a lupiše jasni talambasi. Nar. pjes. vuk. 3, 50. Kad štogod padne, pa lupi. Vuk, rječn. *kod* bušiti.

LŬPKÂŃE, *n. djelo kojijem se lupka.* — *U Vukovu rječniku.*

LUPKÀRÂŃE, *n. djelo kojijem se lupkara.* — *U naše vrijeme.* Razbudi me neko lupkarańe oko vrata. M. Đ. Milićević, zim. več. 316.

LUPKÀRATI, lupkàrâm, *impf. dem.* lupati. — *Postaje od* lupkati *kao* luparati *od* lupati. —

Nema potvrde ni u jednome primjeru, ali vidi lupkarańe.

LŮPKATI, lŭpkâm, *impf. dem.* lupati. — *Akc. se ne mijeńa (aor. 2 i 3 sing.* lŭpkâ, *part. praet. pass.* lŭpkân). — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu* (dim. v. lupati). Kada budeš na ulicu, čuvaj, ne lupkaj. Nar. pjes. vuk. 1, 520. Uzmu motke i skinuvši se goli zašire poļem lupkati u koješta. M. Đ. Milićević, živ. 1, 19.

LUPKOVIĆ, *m. prezime.* — *Pomińe se* XVIII *vijeka (pisano* Lubković). And. Kačić, kor. 455.

LUPĻANICA, *f. ime vodi u Bosni u derventskoj nahiji.* Zemļ. 1871. 3.

LŮPĻAVINA, *f. lupa, lupńa.* — *U jednoga pisca našega vremena.* Al' jadniji odjekuju glasi, lupļavina šaka i kundaka. Osvetn. 2, 133.

LUPNICA, *f. mjesno ime u Bosni.* Lupnica dońa *i* gorńa, *dva sela u okrugu travničkome.* Statist. bosn. 65.

LUPNÚĆE, *n. djelo kojijem se lupne.* — *U Bjelostjenčevu rječniku:* lupneńe, lupnutje ob kaj ‚allisio'.

LŮPNUTI, lŭpnêm, *pf.* lupati, *udariti jednom, vidi* 2. lupiti. — *Akc. se ne mijeńa (aor. 2 i 3 sing.* lŭpnû, *ger. praet.* lŭpnûvši, *part. praet. pass.* lŭpnût). — *Od* XVII *vijeka, a između rječnika u Mikaļinu* (lupnuti, udariti ‚percutio'; lupnuti kim, hrupnuti ‚allido'), *u Belinu* (lupnuti o što ‚fracassare, battere una cosa al muro o romperla' ‚elido' 327a; lupnuti o tle ‚sbattere in terra' ‚allido' 644b), *u Stulićevu* (lupnuti kim ‚percutere'; lupnuti o tle ‚allidere'), *u Voltiģijinu* (‚assaltare, attaccare, piombar addosso; abbattere' ‚überfallen; niederwerfen'), *u Vukovu* (vide lupiti). Posli većekrat po glavi lupnu mlatom. B. Kašić, per. 185. Uzamši jednu štapinu lupnu ga po glavi. F. Lastrić, ned. 414. — Uzamši plašt svoj lupnu po vodi. svet. 108a. Ašik, na priliku, dođe pred kuću, lupne zvekirom u vrata. M. Đ. Milićević, omer. 36. — On lupne leđima u vrata. Magaz. 1868. 58. — Kako se dogodi holomu Golijatu koga čobanče David iz lučarice čobanske zvrcnu kamenom u čelo, te ona kula mesnata lupnu ponorice, da se zemļa potrese. F. Lastrić, ned. 327.

LUPŃA, *f. lupa, lupańe.* — *Od* XVIII *vijeka.* Stađe lupńa dvostruke kamģije po goloj koži. D. Obradović, živ. 39.

LUPO, *m. ime muško.* — *Prije našega vremena.* Lupo (acc. Lupspa). S. Novaković, pom. 74. — *Po tome se ne poznaje ni pravi oblik nominativa.* — *Nejasno; ima talijansko ime* Lupo, *i ńekoliko svetaca* Lupus *u latinskoj crkvi, ali jamačno nije s tijem u svezi.*

LŮPOGLÂV, *m. mjesno ime.* — *U Vukovu je rječniku drukčije zabiļežen akcenat, ali vidi kod* b.

a. *u Bosni selo u okrugu bańolučkome.* Statist. bosn. 43. — *Na drugome je mjestu pisano* Lupoglavo. Schem. bosn. 1864. 58.

b. *u Crnoj Gori, vidi u Vukovu rječniku:* Lůpoglav, planina u Lastvi Oziničkoj *s primjerom:* Kad dođoše u Lupoglav tvrdi (Ogled. sr. 157). Kad Vukota u Lupoglav dođe. Pjev. crn. 39b. Lůpoglâv, brdo između Ledenice i Drvesna. *(ne znam ko je napisao, Daničić je zabiļežio akcente svojom rukom).*

c. *u Hrvatskoj. a) selo u županiji modruškoriječkoj.* Razdiļ. 49. — *b) selo u županiji zagrebačkoj.* 64. — *na drugome je mjestu pisano* Lupoglava. Schem. zagr. 1875. 68.

d. *u Istri mjesto ili prezime (po feudu?).* — *U spomeniku* XIII *vijeka.* G(ospo)d(i)n Vilken sluga z Lupoglava. Mon. croat. 3. (1275. *prepis.* 1546). Gospodina Vilkena sluge od Lupoglava. 15.

e. *u Srbiji mjesto u okrugu biogradskome.* — *isporedi i* Lupoglava, b. Ńiva u Lupoglavu. Sr. nov. 1865. 126.

LUPOGLAVA, *f. mjesno ime.*

a. *vidi* Lupoglav, c, *b).*

b. *mjesto u Srbiji u okrugu biogradskome.* Zemļe u Lupoglavi. Sr. nov. 1865. 189. — *vidi* Lupoglav, e.

LUPOGLAVO, *n. vidi* Lupoglav, a.

LŮPOTAK, lŭpotka, *m. vidi* lupatak. — *U narodnoj pjesmi našega vremena iz Srijema.* Kod tebe je mekana posteļa, a kod mene još boļa posteļa: dva lupotka suhe hrastovine, natučeno u sredi eksera. Nar. pjes. srem. 101.

LŮPOVÂ RÂVAN, *f.* ńiva u Šumeću, u Tomaļu (u Srbiji u okrugu podrinskome). Ļ. Stojanović.

LUPRIK, *m. lokvań, biļka.* — *U rukopisu* XV *vijeka.* Luprik (luprich), ninfea, nenufar (u mletačkome rukopisu), 1. Nymphaea alba L.; 2. Nuphar luteum Sm. B. Šulek, im. 209.

LUPULOVIĆ, *m. prezime.* — *U naše vrijeme.* Boca 10.

LUSINSKO POĻE, *n. mjesno ime u Bosni* Glasnik. 22, 58.

LŮSKA, *f. vidi* ļuska. — *U Bjelostjenčevu rječniku:* luska sočiva ‚folliculus, valvulus, integumentum grannorum, leguminum etc., siliqua 2. luska žitka, pleva ‚gluma'. 3. luska ribj'. ‚squamma'; *u Jambrešićevu:* luska ribja ‚squama'a *u Stulićevu:* v. ļuska *iz Bjelostjenčeva; u Voltiģijinu:* luska ‚scheggia' ‚holzsplitter'.

LUSKAŃE, *n. zvrčka.* — *U Mikaļinu rječniku:* luskańe, udorac nohtom ‚frignocola' ‚talitrum', *i u Stulićevu:* luskańe, udorac noktom ‚buffetto, colpo d' un dito' ‚percussio quae fit compresso explicatoque subito articulo, Suet*(onius)* talitrum adpellavit'. — *Nejasna riječ; ne postaje od kakva glagola* luskati *(kojemu nema potvrde u ovakome smislu), jer bi onda u Mikaļinu rječniku bilo* luskanje.

LUSKATI, luskam, *impf.* n. p. luskati beči, sipati novce. na Rijeci. F. Pilepić.

LUSKIŃA, *f. vidi* luska. — *Na jednome mjestu u pisca Slavonca* XVIII *vijeka.* Da hote pilići iz luskińa skoro ispuzati. I. Jablanci 155.

LUSNIĆ, *m. vidi* Ļusnić.

LŮSPATAK, lùspatka, *m.* veliki iver. (u Srbiji u okrugu kragujevačkome). Ž. Jovičić. — *vidi* ļuska.

LŮSTRA, *f. vidi* ļustra. — *Od* XVI *vijeka, a između rječnika u Vrančićevu* (‚squama'), *u Mikaļinu (kod* ļuštrina), *u Belinu* (‚scaglia, e squame, scorza di pesce o serpe' ‚squama' 646b), *u Stulićevu* (v. luštura *iz Belina).* Znaš, ko je bogatac pun blaga zadosti? oni ozubatac komu ti ne prosti. ako ć znat, jeli toj ča ti ja kazuju, pošad mu lustre zbroj, ko srebro minuju. P. Hektorović 7. Opadoše s očiju ńegovih kakono lustre i vid prija. I. Bandulavić 192a. act. ap. 9, 18. — *U naše vrijeme u Srbiji u prenesenome značeńu.* Lůstra, perut u glavi. Ļ. Stojanović.

LUSTRAT, *adj. vidi* lustrav. — *U jednoga pisca* XVIII *vijeka.* Ti bi reko da u te vode ne, ne vile vihrijeh gora na vrućini tančac vode neg smigive siña mora; neg što su one sve lu-

strate, a ove nijesu ni kosmate. J. Kavańin 197b.

LÙSTRAV, *adj. na kojemu su lustre.* — *U Belinu rječniku:* ‚scaglioso, che ha scaglie' ‚squameus' 646b, *i u Voltiǵijinu:* ‚squamoso, scaglioso' ‚schuppicht'.

LÙSTRICA, *f. dem* lustra. — *U Belinu rječniku:* ‚scaglietta, scaglia piccola' ‚squamula' 646b, *i u Voltiǵijinu:* ‚squama, scaglietta' ‚schuppe'.

LÙSTURA, *f. vidi* ļuštura. — *U jednoga pisca Dubrovčanina* XVI *vijeka, a po ńemu u Stulićevu rječniku* (‚conchylium, concha'). Iz lusture aliti kamenice biser kupim. B. Gradić, djev. 44.

LUŠ, *m. ime mjestu u Srbiji u okrugu smederevskome.* Ńiva u Lušu. Sr. nov. 1871. 121.

LÚŠA, *f. hyp.* lula. — *Radi oblika vidi* Đ. Daničić, srpska deminucija i augmentacija, glasn. 12, 486. — *U naše vrijeme.* Pa bi napunio lušu i zapalio. M. Đ. Milićević, jur. 4. — *Ima i u Ivekovićevu rječniku.*

LUŠAK (Lužak?), Luška, *m. mjesno ime u Srbiji. a) u okrugu smederevskome.* Ńiva u Lušku. Sr. nov. 1872. 113. — *b) u okrugu šabačkome* Zemļa u Lušku. Sr. nov. 1873. 559.

LUŠANIN, *m. samo u Stulićevu rječniku:* ‚silvicola'. — *Po svoj bi prilici trebalo ž mj.* -š-.

LUŠANKA, *f. u Stulićevu rječniku uz* lušanin *(vidi).*

LUŠANKIŃA, *f. u Stulićevu rječniku uz* lušanin *(vidi).*

LUŠAŃA, *f. vidi* 1. gladiš, a. — *U Stulićevu rječniku:* v. gladiš. — *Vrlo je sumńiva riječ, jer može biti da treba čitati* lužańa *(ispore i* lušanin).

LUŠCI, Lužaca, *m. pl. ime trima selima u Bosni u okrugu bihaćkome:* Lušci, Lušci Palanka, Lušci Tugbrbija. Statist. bosn. 55.

LÙŠČAC, lûšćca, *dem.* 2. lučac. — *Samo u Stulićevu rječniku:* v. kapulica.

LUŠČANI, *m. pl. ime selu u Hrvatskoj u županiji zagrebačkoj.* Šem. prav. 1878. 71. — *Na drugome je mjestu pisano* Luščani. Razdijeļ. 66.

LUŠČIĆ, *m. ime pusti u Slavoniji u županiji virovitičkoj.* Razdijeļ. 136.

LUŠĆANI, *vidi* Luščani.

LUŠĆETINE, *f. pl.* pļeva. Slovinac. 1880. 389. — *vidi* ļuš-.

LUŠĆINA, *f. vidi* ļuština. — *U pisca čakavca* XVII *vijeka.* Iz očiju padohu jego kako ono lušćine ribe. F. Glavinić, cvit. 35b.

LÙŠĆIV, *adj. kratkovid.* — *Vaļa da je od lat.* luscus *ili od tal.* losco, *razrok.* — *U naše vrijeme u Istri.* Lušćîv, lušćîvo, lušćîva ‚non longe videns'. D. Nemanić, čak. kroat. stud. IIftsg. 34.

LUŠIĆI, *m. pl. ime selu u Bosni u okrugu bańolučkome.* Statist. bosn. 34.

LÙŠIJA, *f. cijeđ, isporedi* liksija. — *Od tal. mlet.* lissia. — *Od* XVI *vijeka po sjevernome primorju, a između rječnika u Mikaļinu* (lušija, liksija ‚lixivium, lixivia, lixivum') *i u Vukovu* (‚die lauge' ‚lixivium'). V kom se *(loncu)* ogńem *(stvari)* procijuju v lušiji. Naručn. 5b. Što 'e prut haļi, lušija rubu, turpija gvozdu. J. Kavańin 342b. Nijedna lušija nije prez kakve krpetine. N. Palikuća 23. Podlaga sumļiva i neistinita kršteńa jest lušija, juha oli čorba, . . . M. Dobretić 25.

LUŠÌJATI, lušijâm, *impf.* prati u lušiji, tal. ‚fare il bucato'. — Na Braču. A. Ostojić.

LUŠINA, *f. u Stulićevu rječniku:* v. ličina. — *nepouzdano.*

LÙŠÎŃ, Lušińa, *m. vidi* Lošiń. — *U naše vrijeme u Istri.* Lušiń grad s merlići ograjen. Nar. pjes. istr. 2, 18.

LÛŠKÎ, *adj. koji pripada lugu ili luzima (vidi* 1. lug, a). — -š- *se govori mj. ž.* — *Od* XVII *vijeka, a između rječnika u Belinu* (‚boscareccio, cioè del bosco' ‚nemoralis' 145b), *u Stulićevu* (luški *i* lužki ‚nemoralis'), *u Voltiǵijinu* (‚boscareccio, selvaggio' ‚wild, waldicht'), *u Vukovu:* (u Paštrovićima) n. p. drvo, t. j. iz luga ‚wald-' ‚silvestris'. Čeļad uzrasla usred stijena stižuć, rvuć zvijeri luške. I. Gundulić 326. Dvor mu bješe strašna spila, . . . hrana luški med i trave. Ǵ. Palmotić 3, 125a. Brdski jasen cvita, a luški ne. Topola je gora luška, a trepetļika je brdska. M. Pavlinović. — *Može biti da je pravi akcenat* lûškî.

LÙŠPIŃA, *f. vidi* ļuška. — *U naše vrijeme u Istri.* Lušpîńa ‚putamen'. D. Nemanić, čak. kroat. stud. IIftsg. 43.

LÛŠTICA, *f. ime općini u Dalmaciji u kotaru kotorskome.* Repert. dalm. 1872. 9. — *Između rječnika u Vukovu* (opština između Kotora i mora blizu Krtola ‚eine ortschaft in Boka'). Tako ti pomogao Rńo iz Luštice. Nar. posl. vuk. 310. Između mora i otoke su male dvije knežine ili kapetanije: Lûštica i Kîrtole. Vuk, poslov. XVII. — *Može biti da je isto ime (ali je uprav deminutiv) što (latinski)* ‚Lusca'. Dukļanin 39.

LÛŠTIČANIN, *m. čovjek iz Luštice.* — *Množina:* Lûštičani. — *U Vukovu rječniku:* ‚einer v. Luštica'.

LÙŠTINA, *f. vidi* ļuska, ļuštura. — *U Bjelostjenčevu rječniku:* luščina, v. luska, *i u Stulićevu:* luščina ‚squama' *iz Bjelostjenčeva.*

LÚŠTITI, lûštim, *impf. vidi* ļuštiti. — *U Mikaļinu rječniku* (vidi obļuštiti), *i u Bjelostjenčevu:* luščim ‚piso'.

LÙŠTRA, *f. vidi* ļuštura. — *Od* XVII *vijeka, a između rječnika u Mikaļinu:* luštra, strigotina od ribe ‚squamma, acus (aceris)' *gdje se naj prije nahodi.* Koliko je luštra na ribah. P. Knežević, osm. 24.

LÙŠTRINA, *f. vidi* luštra. — *U Mikaļinu rječniku (kod* strgotina).

LÙŠTRIV, *adj. na kojemu su lustre.* — *U Mikaļinu rječniku:* luštrivi, koji ima luštre ‚squammeus, squammosus, squammiger'.

LÙŠTURA, *f. vidi* ļuštura. — *U Stulićevu rječniku:* v. luščina.

LÙŠTURAST, *adj. u Stulićevu rječniku uz* lušturav.

LÙŠTURAV, *adj. na kojemu su lušture.* — *U Stulićevu rječniku:* ‚squamosus'.

1. LUTA, *f. ime selu u Hercegovini.* Statist. bosn. 115.

2. LUTA, *m. vidi* Luto.

1. LUTAK, lutka, *m. tanka učińena koža (od divokoze).* — *Vaļa da je od lat. i tal.* aluta. — *U Belinu rječniku:* ‚camoscio, sorte di corame' ‚aluta' 163c; *u Stulićevu:* ‚cuojo sottile' ‚alluta'; *u Voltiǵijinu:* ‚camoscio, sorte di corame' ‚gemsleder'.

2. LÙTAK, lûtka, *m. muška lutka.* — *U jednoga pisca našega vremena.* Kolačici su bili

spremļeni u prozoru *(na dućanu)* što gledaše na ulicu. Šta puta mi deca čečasmo pred tim prozorčićem i lakomo ih gledasmo. „Ala da nam je onaj koń!“ . . . „Bogme da mene zapita tajka: ‚Šta bi ti hteo, Milane?‘ ja bih taki onog velikog lutka što je prisloňen na one ribice“. M. P. Šapčanin 1, 22.

3. LUTAK, lutka, *m. nalazi se acc. pl.* lutke *samo u dvije pjesme bosanske našega vremena, te ne mogu znati ni kako je nom. sing. ni značeńe. na prvi se mah čini da znači strijelu, ali bi moglo značiti i remen, te bi tad bila ista riječ što* 1. lutak. Zape lutke za zlatne tetive. Nar. pjes. petr. 3, 333. 371.

LÚTALO, *m. ńeko (čovjek) što luta. — U naše vrijeme.* No po svoj prilici hteđe taj noćni lutalo da uđe u dvor. Sr. zora, god. 1, sv. 3, str. 60.

LÚTÂŃE, *n. djelo kojijem se luta. — U Vukovu rječniku:* vide vrļańe.

LÚTATI, lûtâm, *impf. vrļati, tumarati. — Akc. kaki je u inf. taki je u praes.* 3 *pl.* lútajû, *u aor.* lútah, *u ger. praes.* lútajûći, *u ger. praet.* lútâvši, *u part. praet. act.* lútao, *u ostalijem je oblicima onaki kaki je u praes.* 1 *sing. — U naše vrijeme, a između rječnika u Stulićevu* (‚prae virium debilitate vix posse incedere, summa debilitate laborare‘) *i u Vukovu* (vide vrļati). A ona otišavši lutaše po pustiňi. Đ. Daničić, 1mojs. 21, 14. Prije stradańa svojega lutah. psal. 119, 67. Kad vidiš vola ili ovcu brata svojega gdje luta. 5mojs. 22, 1. Kao ptica koja luta otjerana s gnijezda. isai. 16, 2. — *U prenesenome duševnome smislu.* Koji lutaju duhom orazumiće se. isai. 29, 24. — *U Dubrovniku nije svagda isto značeńe (vidi i u Stulićevu rječniku), te može biti preneseno od predašńega: kaže se o čeļadetu bolesnu i slabu što niti umire niti može da ozdravi.* „Od kad se razbolio, sve luta i ne ide na boļe“. P. Budmani.

LÙTAV, *adj. u Vukovu rječniku:* vide bļutav *s dodatkom da se govori u Boci.*

LÚTAVAC, lútâvca, *m. čovjek što luta (vidi* lutati *na kraju). — Samo u Stulićevu rječniku:* ‚viribus pene destitutus‘.

LÚTAVICA, *f. o ženskome kao* lutavac *o muškome. — Samo u Stulićevu rječniku:* ‚viribus pene destituta‘.

LÚTAVIČINA, *f.* nadimak ženskome što bitanži od kuće do kuće. M. Pavlinović. — *Uprav je augm. od* lutavica.

1. LÛTER, *m. ńem.* Luther, *prezime osnovaoca ńemačkoga protestantizma. — isporedi* 2. luter *i* lutor. — *Od* xvi *vijeka.* Ne znadem. ni znah, ni hoću znati Lutera, na Kalvina pļuju. Š. Budinić, sum. 194b. Lutera prokleta i slipe pogane na svitlo da gane. Đ. Baraković, vil. 8. Ki Luteru pišuć bijedan . . . J. Kavańin 97b. Luter, Kalvin, . . . 454b.

2. LÛTER, *m. vidi* lutor. — *Ista je riječ što* 1. Luter. — *Zabiļežio sam akcenat prema* lûtor, *ali se u Dubrovniku govori* lûter. — *Od* xvi *vijeka.* Oni gospodin pomagaše lutere i eretike. M. Divković, nauk. 268b. Što niste učinili tolikijem narodom, žudijom, luterom i ostalim nevirnikom. P. Posilović, nasl. 171b. — *U Dubrovniku prosti narod misli da ‚lûteri‘ ne vjeruju u Boga.* „Boļi je Turčin nego luter, erbo Turčin vjeruje u Boga“. P. Budmani.

1. LUTERAN, *m. vidi* 1. Luter. — *Samo na jednome mjestu* xvii *vijeka.* Krivi naučiteļi Ario, Kalvin, Luteran . . . F. Glavinić, cvit. 17b.

2. LUTÈRÂN, luteránа, *m. vidi* lutor *i* lutoran. — *Množina* luterani *može biti i od nom. sing.* luteranin *(vidi). — Od* xvi *vijeka.* Pojde na Nimce s priče luteranov. Š. Kožičić 55b. Suprot poluvirnikom luteranom. B. Kašić, per. 180. Mir daj svim kolicim poluvircem, žudijem i luteranom. M. Jerković 82. Luterani, kalviniste, arijani. I. Ančić, ogl. 73. Koji luteran aliti kalvin heretski to slagao jest. S. Badrić, ukaz. 92. Kalviniste, luterani križ ne drže. J. Filipović 1, 23a. Govore luterani i kalvinisti. V. M. Gučetić 11. Iz ńegova odgovora data luteranom. A. Kanižlić, kam. 836. Od šižmatika, luterana, kalviništa. M. Dobretić 162.

LUTERÁNAC, luteránca, *m. vidi* luteran. — *Na jednome mjestu* xviii *vijeka.* S poganijem luterancim. B. Zuzeri 255.

LUTÈRANIN, *m. vidi* luteran. — *Na jednome mjestu* xviii *vijeka.* Ulazi pripovijedalac luteranin. B. Zuzeri 255.

LUTÈRÂNSKÎ, *adj. koji pripada luteranima.* Štiti kńige ili pisma luteranska. S. Matijević 44. Skupština kalvinska, luteranska . . . J. Filipović 1, 181b.

LUTERIN, *m. vidi* 2. luter, lutor. — *Na jednome mjestu* xvii *vijeka.* Umriti kako krstjanin a ne kako luterin i nevirnik. P. Posilović, nasl. 119a.

LÙTÊRO, *m. vidi* 1. Luter. — *Tal.* Lutero. — *Na jednome mjestu* xvii *vijeka.* Bišе naj posli opaki Lutero počeo pripovidati . . . B. Kašić, iń. 9.

LÙTEROVAC, Lûterôvca, *m. vidi* lutor, lutoran. — *U naše vrijeme.* Danas se Maģar Kalvinovac od Maģara Luterovca ne razlikuje nimalo. M. Đ. Milićević, zlosel. 163.

LUTIĆ, *m. prezime.* — xvi *vijeka.* Z Matijem Lutićem *(može se čitati i* Ļutićem). Mon. croat. 339. (1596).

LÙTINA, *f.* goveđa balega. — Na Braču. A. Ostojić. Slovinac. 1880. 389.

LUTIŠTACA (?), *f. ime selu u Srbiji* xv *vijeka.* U Mačve . . . selo Lu(tišt)cu. Spom. stojan. 3. (1428—1429).

LÙTKA, *f. kao mali kip čeļadeta od drva ili od čega drugoga čim se djeca igraju. — -u stoji mj. ńegdašńega* a. — *Riječ je praslavenska* (lontъka), *isporedi (strus.* lutъkъ ‚histrio‘, *vidi* 2. lutak), *češ.* loutka, *poļ.* łątka. — *Nepoznata postańa; ne može biti srodno s got.* liuthareis, *pjevač. — Između rječnika u Belinu* (‚pupazzi, bambocci, trastullo de’ fanciulli‘ ‚crepundia‘ 596b), *u Bjelostjenčevu* (v. pupa), *u Stulićevu* (v. pupa *iz Belina), u Vukovu* (‚die puppe‘ ‚pupa, pupula‘). Lütka ‚pupa, babuina‘. S. Budmani 422a. Kao da je bezdušna lutka. D. Obradović, basne. 158. Đevojke kašto načine na zemļi od kučina kao kolo i usred ńega posađe vavoļak od kučina, kao malu lutku. Vuk, poslov. 123. Posle tri dana vrati se Miloš odeven kao lutka. M. Đ. Milićević, pomenik. 5, 607.

LUTŃA, *f. jamačno ńekakva muzikalna sprava sa žicama, isporedi* leut. — *Imam samo tri primjera iz našega vremena.* Narodnim sviračima svirala, trubaļa i lutańa. S. Skurla, sv. vlaho. 120. Bacih ti lutńu na krilo, pa ti zapovedih da sviraš. Srp. zora, god. 2, sv. 2, str. 30. A u tim Jelka spazi jedan kolač u obliku lutńe. god. 2, sv. 7, str. 157.

LÚTO, *m. ime muško, po svoj prilici ipokoristik. — U Vukovu rječniku:* ‚ein mannsname‘

‚nomen viri' *s primjerom iz narodne pjesme:* Mladi Luto i mladi Todore. — *Može biti da je isto* ‚Luta' *u latinskome spomeniku* IX *vijeka.* Doc. hist. rač. 382. (850—896).

LUTOGLAV, *m. ime mjestu u Srbiji u okrugu biogradskome.* Niva u Lutoglavu. Sr. nov. 1875. 91.

LUTOŇA, *m. ime volu.* Bruvno. D. Hirc.

LÛTOR, *m. čovjek zakona Luterovu. — isporedi* 2. luter, lutoran. — *Od* XVIII *vijeka, a između rječnika u Vukovu* (vide lutoran). Od straha da puk ne reče: „Nut' onoga lutora, nije se izpovidio". S. Margitić, ispov. 114. Što ne govore ni lutori. J. Filipović 3, 259ᵇ. Došavši jednom na dućan nekoga Jova Lutora (kojega su za to tako zvali, što se govorilo da nikad ne posti) . . . Vuk, prav. sovj. 79. Mi nijesmo lutori, no pravi rišćani. V. Vrčević, niz. 198.

LUTÒRÂN, lutorána, *m. vidi* lutor *i* luteran. — *Od* XVIII *vijeka, a između rječnika u Vukovu* (‚der Lutheraner' ‚Lutheranus'). Nama*(h)* istom čuješ, ni pet ni devet, nego lutoran. D. Obradović, sav. 58.

LUTÒRÂNKA, *f. žensko čeljade zakona Luterova. — Postaje od* lutoran. — *U Vukovu rječniku:* ‚die Lutheranerin' ‚Lutherana'.

LUTÒRÂNSKÎ, *adj. koji pripada lutoranima. — U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu* (‚lutherisch' ‚lutheranus'). Koj' donese jezik od Kalvina od Pišpeka i od Komadije, od Somoša šora lutoranskog. Nar. pjes. vuk. 3, 557. Nijemci zakona rimskoga i lutoranskoga. Vuk, pism. 22.

LÛTÔRKA, *f. vidi* lutoranka. — *U naše vrijeme.* Prusija, ta ćudoredna lutorka . . . M. Pavlinović, razl. spisi. 45.

LÛTÔRSTVO, *n. Luterov zakon; ljudi ili narod što je toga zakona. — vidi* lutor. — *U jednoga pisca našega vremena.* Katolicizam je protivnik lutorstvu. M. Pavlinović, razg. 23. Rat je i na lutorstvo i na grčku crkvu. razl. spisi. 84.

LUTOVAC, Lutovca, *m. čovjek iz Lutova. — U naše vrijeme.* I Lutovce naše Krajičnike. Nar. pjes. vuk. 5, 382. Sa ujakom Lutovac-Radojem. Ogled. sr. 383.

LUTOVICA, *f. mjesno ime.* XIV *vijeka.* Selo Nemyšļe da jestь zajedno s Lutovicomь. Glasnik. 49, 363. (1326).

LUTOVO, *n. ime selu u Bratonožićima u Crnoj Gori (u Brdima).* Glasnik. 40, 21.

LÙTRIJA, *f. ńem. (franc.)* lotterie, *igra u kojoj se za relativno malu cijenu kupuje kakav broj, pa, ako je ovaj izvučen, može se dobiti nekoliko veće novaca nego je cijena, vidi* ždrebanje, ždrijebi. — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu:* (u vojvodstvu) ‚die lotterie' ‚alea sortium'. *(Ironički)* Uzmidor se u pamet, jer ćeš sad izvući lutriju. (Možeš biti bijen ili na kakvo drugo zlo udariti. U vojvodstvu). Nar. posl. vuk. 331. Srećke, uložnice i uopće sve isprave inozemskih lutrija. Zbornik zak. 1853. 756.

LÙTRÎJSKI, *adj. koji pripada lutriji.* Lutrijski sabor ‚lotto-collectur'. Jur. pol. terminol. 111. Lutrijski ured ‚lotto-amt'. 332. Propise postojeće o igrah lutrijskih prokršuje onaj, koji proti ustanovam zakona . . . Zbornik zak. 1853. 753.

LUTRO, *n. nejasna riječ u dva spomenika* XIV *vijeka; s toga što se gdjegdje pomiše uz* adrfato *(vidi), vaļa da znači kakvu zadužbinu. — Može biti da je od grč.* λοῦτρον, *te da znači brigu i trošak za kupaće.* Da si oblada gospodinь knezь Stefanь desetimi adrьfati i lutromь. Glasnik. 24, 278. (1396). Otь koporiskoga dohodьka osvenь što je urečenno u lutru davati da ni se ostavļa vsako godište 25 litrь. 280. Ako se u životê gospodina kneza Stefana i gospodina Vlьka priluči sьmrьtь starcu kvr Nikandru i starcu kvrь Pavlu, da je voļьnь gospodinь knezь Stefanь i gospodinь Vlьkь postaviti u lutru koga imь godê. 281. Ako ne ushoće monastirь sija vyšepisanna ispraviti za adlьfata, za pomene, za ćelije, za lutro, . . . 282. I lutro da si oblada monastirь, kako je monastyru hotênije. 24, 287. (1430).

LUTROVATI, lutrujem, *impf. vidi* lotrovati, a. — *U Stulićevu rječniku:* ‚scortari'. — *nepouzdano.*

LÙVÎZ, Luviza, *m. vidi* Aluviz *i* Luig. — *Na jednome mjestu* XVIII *vijeka.* U svetomu Luvizu. A. Gučetić, roz. mar. 65.

LUZAR, *m. vrsta ruže (od* rosarium?). Luzar, Rosa damascena Mill. (na Cresu). B. Šulek, im. 210.

LÙZATI, lùzâm, *impf.* govoriti mnogo pa reći ono što je kao tajna. — U naše vrijeme u Stonu. „Što luzaš svakomu bez potrebe?" M. Milas.

LÙZAV, *adj.* koji govori mnogo i što ne treba. — U naše vrijeme u Stonu. „Kako je luzava, svakomu će pripovìdeti". M. Milas.

LÙZAVAC, lùzâvca, *m.* čovjek koji lako pripovijeda sve pa i tajne stvari. — U naše vrijeme u Stonu. „Luzavac nikakav nije mi drag". M. Milas.

LÙZAVICA, *f.* ženska koja rado pripovijeda sve stvari pa i bile tajne. — U naše vrijeme u Stonu. „Nemoj ti to kazati onoj luzavici, ona će se izluzati pred svakijem". M. Milas.

LÚZI, Lúgâ, *m. pl. mjesno ime (uprav plur. od* 1. lug). — *U Vukovu rječniku:* (v. lug) sela u ravni na desnoj strani Lima prema Đurđevijem stupovima ‚eine gegend im südlichen Serbien' ‚regionis nomen'.

LUŽ, *m. vidi* 3. luža.

1. LÙŽA, *f. lokva; blato, kao, glib; isporedi* kaluža. — *Postaje od* 2. lug. — *U Mikaļinu rječniku:* luža, lokva ‚lacuna', *i u Stulićevu:* ‚lacuna'. Luža (u Dubrovniku), glib; mokro kako luža. Slovinac. 1880. 389.

2. LUŽA, *f. u Stulićevu rječniku:* ‚silva'. — *Jamačno je sam Stulli tu riječ načinio prema* 1. luža *od* 1. lug.

3. LÙŽA, *f. vidi* 2. loža. — *Od* XV *vijeka, a između rječnika u Daničićevu* (‚consilium', srl. ‚logia, logium'). Sjedeći na počtenom stolu pod lužom općenom *(u Kotoru).* Mon. serb. 465. (1454). *(Na istoj strani ima:* Ja Živan Silvestrović od luža iz Bnetak proglašeni po carskoj vlasti notar i notar bnetački i kanžilijer općine kotorske, *s čega Daničić misli da ima i oblik muškoga roda* lužь). — *U Dubrovniku je u zadńe doba bila u* ‚luži' *glavna straža.* P. Budmani. Liči s lužo i s Orlando. (Z). Luža je i pokriveno i odkriveno. (Z). Poslov. danič. Luža, zgrada u kojoj su stanovali stražari gradski u Dubrovniku, ital. ‚loggia'. Đ. Daničić, poslov. XIII. Proishod je zatim prohodio ispred kneževih dvora, i okrenuvši okolo luže, . . . S. Skurla, sv. vlaho. 122. — Lùža ili loža, it. loggia; ‚loža' zovu u Kastvu prostor, gdje se nekada u starom gradu sudilo po kastavskomo statutu i vijećalo

o dobrobiti grada. F. Simšić, Kastav (u Istri). — Pod lužom Vuko soli i suši ribu. S. Ljubiša, prip. 29. Naresio svaku vidionicu i lužu. prič. 20.

1. LÚŽAC, lúšca, *m. dem.* 1. lug. — *Nahodi se samo* Lužac *kao mjesno ime.*

a. *u spomeniku pisanome crkvenijem jezikom prije našega vremena, gdje ima* Lužecь *mj.* Lužьcь. Spom. stojan. 185.

b. Lužac, šuma. Krajska vas kod Klanca. D. Hirc.

c. *kajkavski* Lužec, livada. Kupčina doña. D. Hirc.

2. LUŽAC, Lušca, *m. prezime, vidi u Daničićevu rječniku:* Lužьcь, prezime logotetu kraļa bosanskoga Dabiše: ‚rukoju logofeta Tomaša Lušьca'. M(on. serb). 225. (1395).

LUŽAK, Luška, *m. isporedi* Lušak.

1. LÙŽAN, lûžna, *adj. koji pripada lúgu (vidi* 1. lug). — *Od* xvi *vijeka, a između rječnika u Bjelostjenčevu* (lužni, dubravski ‚saltuarius, sylvarius, forestarius, forestalis, forestus'), *u Stulićevu* (‚nemoralis'), *u Voltigijinu* (lužni ‚boscherecciо' ‚waldicht'). Ter vam je svaka slas dubravska i lužna . . . jadovna i tužna. M. Vetranić 1, 103. Plačite, gory i lužna mêsta vsa. Glasnik. 22, 217. (1614—1646). Na misto niko lužno dojdoše. Aleks. jag. star. 3, 286. Golubice lužne a perjem *(nas varaju),* premasunjem kad šetaju. J. Kavanin 491a.

2. LÙŽAN, lûžna, *adj. koji pripada* lúgu *(vidi* 2. lug), *koji pripada pepelu, pun pepela, pepeļaste (sive) boje. — Zabiļežio sam akcenat kako je u Vukovu rječniku, ali mislim da bi uprav bilo:* lûžan, lûžna. — *Od* xvii *vijeka, a između rječnika u Vrančićevu* (‚cinereus') *gdje se naj prije nahodi, u Mikaļinu* (mast lužna, murgovasta ‚color cinereus, cineraceus, murinus' 245b), *u Belinu* (lužni ‚di cenere' ‚cinereus' 184a), *u Stulićevu* (‚cinereus'), *u Voltigijinu* (lužni ‚cenericcio' ‚aschenfärbig'), *u Vukovu* (‚aschig' ‚cinerosus', cf. [vide] pepeļav).

a. *koji uopće pripada lugu.* Niki s mlogim pohvaļivańem uzdičiše s stanovitim načinom spravļenu lužnu vodu, da se u ńoj sjeme prid posjejańem za nikuliko vrijeme ukvasi. I. Jablanci 31. Lužne soli. P. Bolić, vinodjel. 2, 38.

b. *pun pepela.* Oprćio usnu kao lužan bubreg (kad se peče na ugļevļu). Nar. posl. vuk. 240.

c. *o boji, vidi u rječnicima. — Amo mislim da ne pripadaju ova dva primjera, osobito prvi, nego pod* b. Odre ili postiļe lužne ili pepelne prostêrati. Š. Budinić, sum. 93b. Neg je svita na ńoj lužna. A. Kanižlić, uzroci. 229.

d. *u ovome primjeru kao da je u svezi s* 1. luža. Kada iznevireni grad s muńami i strašnimi gromovi, lužnom kišom usilova, da se Krstjanom pridade. A. Kanižlić, fran. 53.

3. LUŽAN, *m.* (Sabļar, na Braču), Narcissus poëticus L. (Janda), v. Lužańa. B. Šulek, im. 210.

4. LUŽAN, *m. mjesno ime.*

a. *dva sela u Bosni:* Lužan Mulabeg *i* Lužan Šemšibeg *u okrugu bańolučkome.* Statist. bosn. 39.

b. *dva sela u Hrvatskoj u županiji zagrebačkoj i varažđinskoj.* Razdiļeļ. 85. 102.

1. LUŽANA, *f. ńeka biļka, isporedi* 3. lužan *i* lužańa. — xv *vijeka.* Lužanu svari s maslomь. Sredovječn. lijek. jag. star. 10, 107. Glagoļemu lužanu iže prilična luku črnomu. 109.

LÙŽÂNI, *m. pl. mjesno ime (uprav plur. od* Lužanin).

a. *u Bosni. a) selo u okrugu sarajevskome.* Statist. bosn. 10. — *b) zaselak u okrugu bihaćkome.* 54. — *c) selo u okrugu Tuzle Doñe.* 91.

b. *u Crnoj Gori, vidi u Vukovu rječniku:* pripovijeda se u Brdima, da su onamo u nekakome poļu, koje se zove Britvići, negda sjedili Lužani koji su se između sebe poklali i zatrli i raselili: „Da ćemo se poklat ka' Lužani". Ondje se i sad znaju zidine od kuća, a mramorje gdje se god onuda nađe u planini, zove se ‚Lùžansko mramorje'. cf. Britvići. *vidi i* Nar. posl. vuk. 56, *i osobito* Vuk, primj. 76—77. — Od Lužana Vratnica Šćepane. Ogled. sr. 249.

c. *selo u Hrvatskoj u županiji varaždinskoj.* Razdiļeļ. 95.

d. *u Slavoniji selo u županiji požeškoj.* Razdiļeļ. 121. — *Od* xviii *vijeka.* Priko Malina. . . . Lužana. M. A. Reļković, sat. H2b.

e. *sa starijem oblikom* Lužane *u spomeniku* xiv *vijeka, kao ime selu.* Selo Lužane. Deč. hris. 29. 103. — *S istijem se imenom istoga vijeka pominе mjesto i drugdje, vidi u Daničićevu rječniku:* Lužane, crkva je treskavačka imala ńivu ‚vь Lužanehь'. Glasnik. 11, 135; 13, 373.

LÙŽANIN, *m. ko živе u lugu (vidi* 1. lug); *o čovjeku, ali u naj starijim primjerima o životiњi (slavuju). — Množina:* lûžâni *(vidi); u naj starijemu primjeru* lužanini, *ali jamačno samo radi stiha. — Od* xvi *vijeka, a između rječnika u Belinu* (‚chi habita nel bosco' ‚sylvicola' 145b), *u Stulićevu* (‚silvicola'), *u Voltigijinu* (‚silvano, boschiere' ‚der im walde wohnet'). A vi slavļi lužanini, velika vam hvala! Š. Menčetić—Ġ. Držić 506. Pod javorje pridi, gdi dva venca hrańu, i š ńim' slavja lužanina. koj' jak oči brańu. D. Rańina 106. Od slavica lužanina žuberenje slatko. P. Kanavelić, iv. 83. Slavju lužanine, liepa ptičice! I. Đorđić, pjesn. 326. — *U osobitijem značeńima: a) vidi* Lužani, b — *između rječnika u Vukovu*3 *dodano po Vukovijem bilješkama* [‚einer v. Lužani']. Ako bi gdje koji Lužanin ostao u životu. Vuk, primj. 77. — *b)* Lúžanin, čovjek iz Kòrauskôg lûga. V. Arsenijević.

LÙŽÂNKA, *f. žensko što živi u lugu (vidi* 1. lug). — *U Belinu rječniku:* ‚chi habita nel bosco' ‚sylvicola' 145b; *u Stulićevu:* ‚silvicola'. — *U osobitijem značeńima: a) vidi* Lužani, b. — *između rječnika u Vukovu*3 *po Vukovijem bilješkama:* [‚eine v. Lužani']. Bijeli Pavle s Lužankom Vidosavom rodi tri sina. Vuk, primj. 77. — *b)* Lúžânka, žensko čeļade iz Koranskog luga. V. Arsenijević.

LÙŽÂNSKÎ, *adj. koji pripada lužanima. — Ima primjera samo prema* Lužani, b. — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu* (cf. Lužani). Pogodi jednoga od prvijeh lužanskijeh glavara. Vuk, primj. 77.

1. LÙŽAŃ, lûžńa, *m. ńeka biļka, vidi* lužańa. — *Od* xvii *vijeka, a između rječnika u Vukovu:* (u Crnoj Gori) kao ‚divļi luk ‚art lauch' ‚allii genus'. Lužań, kao divļi luk (Vuk, Crna Gora, Vodopić), v. Lužańa. B. Šulek, im. 210. — *I kao cvijet* (Narcissus poëticus L.), *i to uprav mladić koji je po grčkoj mitologiji bio u taj cvijet pretvoren. u primjeru* xvii *vijeka.* Znam da Lužań nikad bi u te zaļubļen. P. Vitezović, odil. 66. — *U Dubrovniku sam čuo pominati cvijet* lûžâń, lužańa, *ali ne znam, jeli* Narcissus poëticus L. *što se u Dubrovniku obično zove* sunovrat. P. Budmani.

LUŽAŃA, *f. ime nekijem vrstama biljaka. — isporedi* lužań. — *Od* xv *vijeka, a između rječnika u Mikaljinu* (lužańa, sunovrat, cvijet ‚narcissus'), *u Belinu* (‚narciso, pianta e fiore dell'istesso nome' ‚narcissus' 504b), *u Stulićevu* (lužańa, cvit ‚narcissus'). Lužańa (lusana u mletačkome rukopisu, lusanja, lossanje Visiani), rus. лужайникъ (Limosella), češ. lužaně (Sternbergia), squila, cepa canina, cepa maris (u mlet. rkp.), hermodatalo (Pizzelli, Skurla), narcisso (Mikalja, Della Bella), iacinto (Pizzelli, Aquila—Buć), 1. Narcissus poëticus L. (Visiani); 2. Narcissus jonquilla L. (Vodopić); 3. Bellevallia romana Rchb. (Visiani); 4. Muscari comosum Mill. (Visiani). B. Šulek, im. 210. Lužańa ‚Allium nigrum L'. S. I. Pelivanović.

LUŽAŃAK, Lužańka, *m. ime mjestu u Srbiji u okrugu smederevskome.* Ńiva u Lužańku. Sr. nov. 1871. 368.

LUŽAŃE, *f. pl. ili n. ime selu u Srbiji u okrugu aleksinačkome.* K. Jovanović 93.

LUŽAŃI, *adj. koji pripada lužańi. — Samo u Stulićevu rječniku:* ‚ex narcisso, narcissinus'.

LUŽAŃICA, *f. ime biljkama (uprav dem.* lužańa). Lužańica, 1. Muscari racemosum, comosum et botryoides Mill. (Vodopić); 2. Scilla autumnalis L. (Vodopić). B. Šulek, im. 210.

LUŽARICA, *f.* žena, koja luži. — Na Rijeci. F. Pilepić.

LÙŽÂRIJ, *m. krunica, korunica, kralješ, vidi* rozarije. — *U naše vrijeme u Istri.* Lužârij ‚rosarium'. D. Nemanić, čak. kroat. stud. 61.

LUŽATI. lužam, *impf.* koga pepelom posuti na čistu srijedu po katoličkom obredu (u Vodicama). „Pope, niste me grličali, pa niste me ni lužali". M. Pavlinović.

LÙŽATSKÎ, *adj. koji pripada Lužici (lat.* Lusatia). — *U spomenicima* xvi *vijeka, a između rječnika u Daničićevu* (lužatьskyj ‚Lausatiae'). Pomoravski i lužacski morkolabь. Mon. serb. 553. 554. 555. (1537).

LÚŽĚŃE, *n. djelo kojijem se luži. — Između rječnika u Vukovu.*

LUŽÈRAT, *m. vidi* duždovńak. — *Lat.* lacerta, *tal.* lucerta, lucertola, *gušter, gušterica. — U naše vrijeme u Istri.* Lužerât, Salamandra maculata. D. Nemanić, čak. kroat. stud. 62.

LUŽEVINA, *f. mjesno ime u Srbiji u okrugu valjevskome.* Ńiva u Luževini. Sr. nov. 1875. 763.

1. LUŽICA, *f. mali lug (vidi* 1. lug). — *U Stulićevu rječniku:* ‚silvula'. — *nepouzdano.*

2. LUŽICA, *f. ime selu u Crnoj Gori u nahiji ļešanskoj.* Glasnik. 40, 20.

3. LUŽICA, *f.* Lusatia, *pokrajina u Ńemačkoj u kojoj je slavenski narod, češ.* Lužice, *ńem.* Lausitz. — *Ime postaje od staroga slavenskoga naroda:* Lužici. — *Često u množini, jer ima gorńa i dońa Lužica. — U pisaca našega vremena.* Dijeliše slovensko jezike u dvije polovine: jedna je ‚zapadna', i u ńoj jezici: poļski, češki, oba srpska u Lužicama. Đ. Daničić. rad. 1, 107. — *i u Šulekovu rječniku:* ‚Lausitz'.

LUŽIČANIĆ, *m. prezime.* — *U naše vrijeme.* Milovan Lužičanić. Rat. 414.

LUŽIČANIN, *m. čovjek iz Lužice (vidi* 3. Lužica). — *Množina:* Lužičani. — *U Šulekovu rječniku:* ‚Lausitzer'.

LUŽIČKI, *adj. koji pripada Lužici ili Lužicama.* Bez takih primjera nije ni jezik lužičkih Srba... gorńi lužički, dońi lužički. Đ. Daničić. rad. 1, 109. — *i u Šulekovu rječniku:* ‚zur Lausitz gehörig'.

LUŽIČKIŃA, *f. žensko čeļade iz Lužice. — U Šulekovu rječniku:* ‚Lausitzerin'.

LÙŽIJA, *f. cijeđ. — Po svoj je prilici načińeno od* 2. lug *prema* lušija. — *Od* xviii *vijeka.* Zamočiše je u smrdļivu lužiju. M. Zoričić, zrc. 243. Učini lužiju. J. Vladmirović 27. Lužîja ‚lixatio'. D. Nemanić, čak. kroat. stud. 1ftsg. 43.

1. LÙŽINA, *f. augm.* 1. lug. — *Akc. se mijeńa u gen. pl.* lùžînâ. — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu* (augm. v. lug) *s primjerima iz narodnijeh pjesama:* Onda junak u lužini viknu: „Pogibo ti danas u lužini". (Nar. pjes. vuk. 3, 165). — Ajde leti kroz jelove grane, i ti ńuši kroz lužinu krvcu. — Halil pade lugu zelenomu; nut' Halila, dobre ti je srjeće! izvuče se iz lužine vuče. Nar. pjes. juk. 519. Dok zapjeva momak u lužini. Nar. pjes. hörm. 1, 328. Savila se *(vila)* lugu zelenome i bješe joj u lužini Mujo. 1, 522. Ja odoh u lužinu, te iščupah lužńaku; sav svet skoči, ne može joj kraja naći. *odgonetļaj:* dlaka (iz kose ili brade). Nar. zag. nov. 44—45. Pa lasno je vuć topove bilo proz lužine preu Bosne ravne. Osvetn. 2, 82. Digne poteru po vlažnoj lužini. M. P. Šapčanin 1, 120. — *I kao mjesno ime (u Crnoj Gori?).* Pa mi posla Kosović-Drekala u Lužinu doļe pokraj grada. Nar. pjes. vuk. 4, 391. — *i u množini znači isto mjesto.* Ne obrnu, kado, u planinu, no okrenu, kado, u Lužine, u Lužino, kado, ispod grada. Nar. pjes. vuk. 4, 392.

2. LÙŽINA, *f. augm.* 1. luža. — *U naše vrijeme u Crnoj Gori i u Boci kotorskoj.* Soko neće žabu iz lužine. P. Petrović, gor. vijen. 74. Vidiš stara solila, sad lužina i močvara. S. Ļubiša, prip. 2. Žaba kvrka u lužini. 196.

3. LUŽINA, *f. vidi* ličina. — *Samo u Belinu rječniku:* ‚fune di teglia' ‚funis tiliaceus' 334a, *i iz ńega u Stulićevu* (v. ličina).

LÙŽINE, *f. pl. mjesno ime (uprav plur. od* 1. lužina).

a. *zaselak u Bosni u okrugu sarajevskome.* Statist. bosn. 13.

b. *vidi* 1. lužina *na kraju.*

LÚŽITI, lûžîm, *impf. postaje od* 2. lug *nastavkom* i. — *Akc. kaki je u praes. taki je u impf.* lûžâh, *u aor.* 2 *i* 3 *sing.* lûžî, *u part. praet. pass.* lûžen; *u ostalijem je oblicima onaki kaki je u inf.*

a. *posipati pepelom, vidi* 2. lug. b. — *Od* xv *vijeka.*

a) aktivno. Prid oltar pak posta, tere posveti lug, lužit po čelu ja svakoga od Božjih slug. M. Marulić 257. Počeše oblačiti se u vriće i lužiti glavu svoju. P. Posilović, nasl. 24b.

b) pasivno. Pričaše postiti,... vričišća nosoći, po glavi luženi, da budu proseći Bogom pohojeni. M. Marulić 21.

b. *kvasiti u cijeđu (vidi* 2. lug, a). — *Od* xviii *vijeka, u između rječnika u Stulićevu* (‚lixivia cineracea inficere') *i u Vukovu* (n. p. košuļe, pređu ‚laugen, auslaugen' ‚lixivio imbuo'). — *U jednome je primjeru sa* se, *refleksivno.* Lan tare se, grebena se, prede se, mota se, tka se, pere se, udara se, luži se, suši se. A. Tomiković, gov. 92.

LÛZJE, *n. vidi* 1. lug. — *Oblik je kolektivni. — Na jednome mjestu* xvi *vijeka.* Stramputno ar češ zać u lužje veliko, bez broja gdje češ nać zvjerenje razliko. M. Vetranić 2, 100.

LUŽMÀRÎN, lužmarína, *m. vidi* ružmarîn. — *U naše vrijeme u Istri.* Zrasla mi je kita lužmarina. Nar. pjes. istr. 2, 5. I otrgne kitu lužmarina. 2, 100. Lužmarin (Sabļar, u Istri), v. Ružmarin. B. Šulek, im. 210.

LUŽNA, *f. ime mački.* F. Kurelac, dom. živ. 50.

LUŽNI, *m. ime mačku.* F. Kurelac, dom. živ. 50.

1. LÛŽNICA, *f. cijeđ.* — *Postaje od* 2. lug. — *Od* XVIII *vijeka, a između rječnika u Belinu* (‚bocata, liscia' ‚lixivium' 143[a]; ‚liscia, bucata' ‚lixivia' 441[b]), *u Stulićevu* (‚lixivia, lixivium'), *u Voltiđijinu* (‚liscia, bucato', v. lug).

a. *sa značenem sprijeda kazanijem, ili uopće nešto žitko u čemu se što kvasi i pere.* Dok godir nami ne bude očito i istinito poznato, od kakveh stvari se ona lužnica, u koju bi vaļalo sjeme ukvasiti, mora načiniti. I. Jablanci 68.

b. *sud u kojemu se luži (može biti da je takovo ili slično značenje sva sprava za lužење — i u tri rječnika o kojima se kazalo sprijeda).* — *Između rječnika u Vukovu:* (u Srijemu) vide parionica U praznu lužnicu meće. P. Bolić, vinodjel. 2, 59—60. — *Slično je i ovo:* Lužnica jest bure ukopano u zemļu gdje se kože u lugu (kreču, pepelu i vodi) luže. u Hrvatskoj. F. Hefele.

2. LÙŽNICA, *f. mjesno ime.*

a. *u Bosni. α) selo u okrugu travničkome.* Statist. bosn. 61. — *b) zaselak u okrugu sarajevskome.* 25.

b. *u Hrvatskoj zaselak u županiji zagrebačkoj.* Razdijeļ. 88. *i voda.* Lužnica... izlijeva se niže Šibica u Savicu. Regul. save. 18.

c. *u Srbiji. α) selo u okrugu kragujevačkome.* K. Jovanović 117. — *b) rijeku u okrugu pirotskome.* M. Đ. Milićević, kraļ. srb. 174. — *c) voda u okrugu užičkome.* M. Đ. Milićević, srb. 581. — *pomiņe se od* XVIII *vijeka, a između rječnika u Vukovu* (rijeka u Srbiji koja utječe u Moravu pod Požegom ‚ein fluss in Serbien' ‚fluvius Serbiae') *i u Daničićevu* (Lužьnica, rijeka blizu Užica). Pri rêcê Lužnici nь sêlu Karanu... bliza mêsta Užica. *u* Vuk. dan. 1, 5. (1608).

d. *prije našega vremena pomiņe se mjesto* Lužnica doña. Spom. stoj. 185.

3. LÛŽNICA, *m. i f. vidi u Vukovu rječniku:* f. (u Barańi i u Srijemu) vide pijanica *s primjerom:* On je velika lužnica.

4. LÛŽNICA PEPEĻÛŽNICA, *f. vidi* pepeļuga, pepeļuha, pepeļuša. — *U Vukovu rječniku:* ‚Aschenbrödel' ‚puella favilla plena'. cf. [vide] pepeļuša.

LUŽNIČICA, *f. dem.* lužnica. — *Samo u Stulićevu rječniku:* ‚lixivia, dim.'

LUŽNIČINA, *f. augm.* lužnica. — *Samo u Stulićevu rječniku:* ‚vile lixivium'.

LUŽNIČJE, *n. mjesno ime u Srbiji (coll.* lužnik). *α) u okrugu ćuprijskome.* Zemļa u Lužničju. Sr. nov. 1875. 1348. — *b) u okrugu kragujevačkome.* Zabran u Lužničju. Sr. nov. 1865. 403.

LUŽNIČKI, *adj. koji pripada Lužnici. α) vidi* 2. Lužnica, c, *a*). Lužnička *(opština).* K. Jovanović 117. — *b) vidi* 2. Lužnica, c, *b*). Lužnički levak. M. Đ. Milićević, kraļ. srb. 174.

LÛŽNÎK, *m. gorun, isporedi* 1. lužńak *i* 1. lužńaka. — *U naše vrijeme.* Ulaže *(osa)* svoja jaja u rastovo lišće, a po naj više u cvet od lužnika (‚Quercus pedunculata Ehrh.'). K. Crnogorac, zool. 142. Lužnik, Lužńak, Lužńaka (Vuk), Quercus pedunculata Ehrh. (Ettinger, Vaļavac, Pančić). B. Šulek, im. 210. — *I kao mjesno ime u Srbiji u okrugu smederevskome.* Livada kod Lužnika. Sr. nov. 1870. 163.

LUŽNIKAR, *m. ime mjestu u Srbiji u okrugu smederevskome; vaļa da treba čitati* Lužńikara *(vidi).* Niva u Lužńikaru. Sr. nov. 1869. 148. 1875. 112.

LÛŽŃA, *f. posao kad se luži.* — *U Vukovu rječniku:* kad se luže košuļe, n. p. svake lužńe ‚das laugen' ‚lixivii infusio'.

1. LÛŽŃAK, *m. vidi* lužnik. — *Postaje od* 1. lug. — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu* (*vidi kod* 1. lužńaka). Ja odoh u lužinu, te iščupah lužńaka . . . *(vidi kod* 1. lužina). Nar. zag. nov. 44. Za pravo nađoše postaviti među ot kamena na račvasti lužńak, od lužńaka iznad Grcićeve ńive. Glasnik. II, 1, 195. (1808). Lužńak. lužnik, gorun ‚Quercus pedunculata Ehrh.' J. Pančić. glasn. 30, 253. — *I kao mjesno ime u Srbiji. α) u okrugu kragujevačkome.* Ńiva u bari kod Lužńaka. Sr. nov. 1872. 112. — *b) u okrugu smederevskome.* Ńiva u Lužńaku. Sr. nov. 1874. 13.

2. LÛŽŃÂK, *m. postaje od* 2. lug.

a. *vidi* 2. lužńaka. Lûžńâk, onaj komad robe što se meće više platna kad se pere, da kroza ń prođe pepeo na robu. U naše vrijeme na Trpńu. „Di ti je lužńak?" M. Milas.

b. *sud u kojemu se luži.* — *U naše vrijeme u Istri.* Lûžńak ‚vas lixiviarium'. D. Nemanić, čak. kroat. stud. 34.

1. LÛŽŃAKA, *f. vidi* 1. lužńak *i* lužnik. — *U Vukovu rječniku*[3]: ‚eine art eiche' ‚quercus genus' [lužńak = ‚Quercus pedunculata Ehrh.'].

2. LÛŽŃAKA, *f. vidi u Vukovu rječniku:* (u Šapcu) debela krpa što se meće navrh parionice. — *vidi* 2. lužńak, a.

LUŽŃIKARA, *f. ime mjestu u Srbiji u okrugu smederevskome.* — *isporedi* Lužnikar. Livada u Lužńikari. Sr. nov. 1873. 715.

Ļ

Ļ, *slovo. glas mu postaje kad se upre sredinom jezika usred nepca (kod običnoga* l *upire se vrhom od jezika u nepce odmah iza zuba, s toga se* ļ *zove ‚meko' i ‚nepčano l').*

a. *ovaj glas obično postaje od* lj, *isporedi romanske jezike (vidi* W. Meyer-Lübke, grammaire des langues romanes, I, §§. 514—518), *i to:*

α) već u praslavenskome jeziku, ali nije potrebno misliti da je u svijem riječima postao u isto doba, isporedi ļubiti, ļut, čeļad, *(stslov.)* plьvati *(pļuvati);* ļudi, kļuč; voļa, poļe, boļi; učiteļ, roditeļ; *(stslov.)* moļą *(i u nas* mòļu), veļu; šļem, koļem; mišļah; dijeļen, hvaļen; strijeļati; đavoļi, Nikoļ dan *itd.*

b) u našemu je jeziku postalo ļe *i od* lje = lê *(razumije se, samo po južnome govoru) i od* lij- *gdje je ispalo* i, *n. p.* ļeto, posļedńi *ili* pošļedńi; soļu, veseļe *(stslov.* soliją, veselije); hi-

ļada *od χιλιάς itd. — ova je promjena glasa počela jamačno u drugoj polovici* XVI *vijeka (mislim da ima rijetkijeh primjera u D. Rañine), ali se starije* lj *uzdržalo u književnome jeziku do druge polovice* XVIII *vijeka.*

b. *već u praslavensko doba moglo je postati od tuđega (normalnoga)* l, *vidi* kraļ.

c. *u južnoistočnijem jezicima* j *poslije usneniјeh slova* b, p, v, m *mijeña se na* ļ *(ovako mislim da treba to shvatiti, a ne kao da je umetnuto* l *pred* j), *n. p.* slabļen, kapļa, davļah, zemļa *itd. (u naj starijim spomenicima staroslovenskijem ima i primjera u kojima ostaje* j *nepromijeñeno). — Ovaj se zakon u našemu jeziku pruža i na slučaje nabrojene pod* a, *b), i to uopće kad je ispalo* i, *n. p.* grobļe, zobļu, kopļe, snopļe, tupļi, grmļe, ozimļu, drvļe, krvļu, *itd. — kod* lê *može biti i ne biti ta promjena, ako slog ne pripada korijenu, n. p.* svrbjeti *i* svrbļeti, trpjeti *i* trpļeti, grmjeti *i* grmļeti, živjeti *i* živļeti *itd.; ali u Crnoj Gori može to biti i u samome korijenu, vidi* bļečva, bļeše, pobļeže. — *I u tuđijem riječima, kao* Damļan *uz* Damjan, tamļan *uz* tamjan *itd.*

d. *kadgod se nalazi i* ļ *bez razloga kao u* mļezinac *uz* mezinac, *u* šļiva *uz* sliva; *u* ļemeš; *u* ļuska *(vidi) itd.*

e. *treba dodati da se u ńekijeh čakavaca i primorskijeh štokavaca gubi* ļ, *jer se većijem dijelom mijeña na* j, *a u selu Mokošici blizu Dubrovnika na* l. — *Uz ovo neće biti bez koristi spomenuti, da se* ļ *u vrlo malo jezika nalazi, ili s toga što ga nije nigda bilo ili što se mijeña na* j *ili na* l: *prvo se događa u romanskijem jezicima, vidi* Meyer-Lübke *sprijeda kod* a, *čemu mogu dodati da se, istina, lat.* cl *i* pl *promijenilo u španolskome na* ļ, *pisano* ll, *n. p.* llave, lleno *od* clavis, plenus, *ali sam i te riječi od južnijeh Španula (čini mi se iz Malage) čuo izgovarati* đave, đeno. *i u maďarskome danas se obično izgovara* ly *kao* j *i u književnome jeziku. — promjena na* l *biva u samijem slavenskijem jezicima, tako je, dajbudi djelomice, u nslovenskome jeziku i u kajkavskome narječju, a posve u češkome jeziku. osim toga kazaću, da u ruskome i u poļskome stoji obično u gramatikama da je mekano* l *kao* ļ, *ali koliko sam čuo govoriti Rusa i Poļaka, čini mi se da je u ńih to slovo bliže našemu* l *nego našemu* ļ. *a lako je opaziti, kad koji Rus ili Poļak govori tuđijem (n. p. francuskijem) jezikom, da izgovara* finir, n'est-ce pas *kao* fińir, ńespa, *dok kod slogova* le, li *ne čuje se nikakvo osobito omekšańe.*

ĻÀGA, *f. vidi* mrļa, maća, *ali u moralnome smislu, kao: što sramotno, sramota. — Nepoznata postańa. — U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu:* (u vojvodstvu) ‚der schandfleck' ‚labes, macula'. Ovu ļagu sultan trpiti nije mogao. S. Tekelija. letop. mat. sr. 120, 91. Oprat Srbu ļagu sa obraza. P. Petrović, šćep. mal. 9. Svo junaštvo ne može mu oprati ļagu, što je bio turska pridvorica. S. Ļubiša, prip. 59. U tom puku, koji čednost dragu štuje, braka ne znajuć za ļagu. Osvetn. 1, 47.

ĻAKUŠIĆI, *m. pl. ime mjestu u Srbiji u okrugu kragujevačkome.* Niva u Ļakušiće. Sr. nov. 1874. 408.

ĻAĻ, *m. vidi* ļalak. — *Na jednome mjestu* XVIII *vijeka.* I nive neteţane *(daju tebi)* ļaļ i pečur, smoke izbrane. J. Kavańin 14b.

ĻÀĻAK, ļâļka, *m. vrsta podzemne gļive* (gomoļika, a?) — *Od* XVIII *vijeka, a između rječnika u Vukovu:* (u Crnoj Gori) ļâļak, ļâļka *(ovako je akc. popravļen u trećemu izdańu po Vukovijem bilješkama, a u drugome je* ļâļak, ļâļka), nekaka trava, koja je okrugla u zemļi, *(po Vukovijem bilješkama dodato je u trećemu izdańu:* kao poveliki duguļast orah i jede se) ‚art pflanze' ‚herba quaedam'. Ļaļci, ugodno prascim žiļe. J. Kavańin 21a.

ĻAPIN, *m. mjesno ime, vidi u Daničićevu rječniku:* Ļapinь, selo crkve Gračanice, bilo je do Suhodola i Skulanova, jer se s ńima pomińe. (‚Suhodolomь, Skulanovomь i Ļapinomь sь Batusi'). M(on. serb). 564. (1322).

ĻAPOV, *m. mjesno ime, vidi u Daničićevu rječniku:* Ļapovь, selo crkve Gračanice, ali može biti da mu cijelo ime nije ispisano. (‚Na selo Ļapovь . . .'). M(on. serb). 564. (1322).

ĻASKAV, *adj.* ļaskavi kamen, mineral mikašist; ļaskavac. u Levču. S. I. Pelivanović. javor. 1880. 1332.

ĻASKAVAC, ļaskavca, *m.* mineral mikašist; ļaskavi kamen. u Levču. S. I. Pelivanović. javor. 1880. 1332.

ĻAŠAK, Ļaška, *m. mjesno ime, vidi u Daničićevu rječniku:* Ļašьkь, Gračanici je kraļ Milutin dao ‚u Ļašce vse što je nadi Borkovo'. M(on. serb). 564 *(u Daničićevu rječniku griješkom* 563). (1322). nominativu nema potvrde, ne daleko od Gračanice ima selo ‚Laschkopoditza', kako ga piše Hahn, reise 161.

ĻATVICA, *f. mjesno ime prije našega vremena, isporedi* Latvica: Ļatvica, cf. Latvica. S. Novaković, pom. 137.

ĻAVRENTIJE, *m. vidi* Lavrentije. — *Na jednome mjestu prije našega vremena.* Ļavrentije (jeromonah). Ali može lako biti i pogreška. S. Novaković, pom. 74.

ĻÀZNUTI, ļâznêm, *pf. poļubiti tako da se čuje na daļe, isporedi* mļeskati. — *Riječ je onomatopejska. — U naše vrijeme.* Kad Hercegovac poļubi, čuje se i iza kuće, kako ļazne. F. Krauss *u* Smailag. meh. 88.

ĻÊ, *adv. riječ ne dosta jasna naj veće s toga što se nalazi u različnijem značeńima. mislim da bi moglo biti naj starije značeńe: ne drukčije, daklé da je riječ što potvrđuje, u iz ovoga bi se značeńa mogla druga izvesti. —* -je *stoji u južnome govoru mj. ńegdašńega* ê, *te u istočnome glasi* lê, *u zapadnome* lî. — *Riječ je praslavenska, isporedi nslov.* lê ‚nur, dennoch', *češ.* le-č, le-da ‚nisi', *poļ.* le-cz ‚tamen', le-pak ‚vero'. — *Po obliku je slično na* li, *ali kao da je značeńe posve drukčije. — Naj više po zapadnijem krajevima. — Između rječnika u Stulićevu* (‚tamen, attamen, nihilominus etc.'), *u Vukovu* (lê *i* lê ‚eine verstärkung der verneinung' ‚fortioris negationis vox'), *u Daničićevu* (lê ‚prorsus'; s riječju ‚i' pred sobom širi značeńe interogativnoj zamjenici tako da postaje ‚quisque').

a. *uopće potvrđuje ono što se izriče: često može izostati bez promjene smisla, a može se gdjegdje zamijeniti riječima* baš; doista, zaista, zbiļa; jamačno, za cijelo *(po Vukovijem bi se riječima upotrebļavalo u naše doba samo u negativnijem rečenicama, ali vidi i naj zadńi primjer).* Ki godi bi Poļičanin robio s Turci . . . li je dužan naj pri glavom. Stat. poļ. ark. 5 247. Onomuj komu je rana učińena da se li plati rana. 248. Ako li bi mankala dva taj uda tada dvakrat toliko; . . . ako li sva šest, a čovik ne bi s togaj umro, tada ‚li' takoj po taj računь. 252. Ili pri živini, (ili) indi, li taki je zakon. 254. Od naplaćivanja, tko ne dobrovoļno, li gre pristavu.

273. Mi sudci li togaje stola. Mon. croat. 175. (1499). A ti u jistinu li oni jesi. Bernardin 9. paul. hebr. 1, 12. A oni jim li takoje včiniše. 40. matth. 21, 36. Toj ovoj obide razlika besida, li na tom izide da grada i zida ako Bog ne svida, na branici vahtar zaman bdi i sida a na vratih vratar. M. Marulić 28. Preda, pada nica mornar li jidruči. 31. Bogu se poklonit, ki jih li ne hti ojt. 63. Polahčav stupali li brže pojdimo. 80. Premda je zločinac pun svake zle ćudi ne zna mu se konac, li ti ga ne sudi. 107. Svaka ostavivši li tribi je iti. 112. Ta nevoļni človik li otvrdnuvši v svojem grihu. Transit. 243. Očituj se kako si iskrivil priliku li Silvanovu. 225. Va vsih besedah li mišļaše za toga svoga oslaka. Mirakuli. 33. Tamnica li biše zatvorena. 141. Lje u draču tuj stojeći meju trude sve ostale priko voļe ne hoteći shabih moje svite male. M. Vetranić 1, 24. Lje takoj činim sud u mojoj pameti. 1, 61. Ter mnoge odpravi (lje s tugom u vaju) mrnare i plavi. 1, 167. Zač tko je kripostan . . . čini rug i smijeh lje od srjeće naj većma. 1, 175—176. Lje pamet i um moj k meni se povrati. 1, 181. Lje tako sam sudim da ste vi uzrok vas. 2, 3. I u svirao zazvonih lje kako trudna stvar. 2, 121. A sad se objavi imenom ti tko si . . . po obličju lje tebe mnim da sad poznavam. 2, 159. Ńe mi se *(Venere)* li htiše, uticah ja oči li na ńu. H. Lucić 189. Nego se vrteći dugo tuj za mani, goro, le htih reći, z Bogome ostani. 217. Li ne hteć u meni skratit mudrih svita,... odlučih da kudgod putuju. P. Hektorović 4. Li u skori mu se hoćeš, mila majko, nadati. 19. Li škodu t' ne nose *(riči moje)*, nit' dobroti ude. 60. Pismo, knjiga, govorenje i svekoliko je prilično da je moje; ali koliko ja, li nijesam pisao. M. Divković, zlam. 31a. Ali mi li plove srce u tužbi. plač. 73. Srce mu li kisa. Đ. Baraković, vil. 62. Zač razlog od rati li hoće svoj harač. 78. Da stvari svud nove slušat su li draže. 82. Vazda bi poštovan a sada li sa svim. 241. Li ovo dobro znaj. A. Georgiceo, nasl. 327. Li radi iznutarńe slabosti veće se *(duša)* doli prigibļuje. prilike. 17. Li trista vojnikov slavnoga poroda zginu kopļenikov. I. T. Mrnavić, osm. 57. Li živu veselo kako no da bi se Bog ne haja'. ist. 78. Jele uaša dila li vazda prazna su i kalom, kô gńila muti, li blatna su. mand. 46. Svemogući Gospodine, li ustrpļen vele ti si! I. Ivanišević 86. Ka hoćeš sve čini, li bit će za boļe. 298. Prem u tidko li najde se kigod človik. P. Radovčić, način. 173. Kako sunce kad probije, ništa šteti ni razbije zrakom caklu koje cilo li ostane kako je bilo. P. Posilović, nasl. 54b. Sprot vrimenu ļutom žeļom pojidriti k domu htihu, strašna końa trudnim delom li na noge klali bihu. I. Zanotti, en. 11. Kud hoćemo mista u ina shranu iskat? li ńe nije sad. 23. Li i sad fratri i misnici meju krjepostnim život traju. J. Kavańin 373b. Taj te Turčin ļe pogubit neće. Nar. pjes. vuk. 4, 269. To može biti po razumu V. Lazića, ali po razumu ļudskome ļe ne. Đ. Daničić, odg. laziću. 1, 12. — Pak uhvati bijesna zekana, poteže mu na toke kolane, ļe četiri jedan po drugome. Nar. pjes. petr. 2, 679.

b. *prema značeńu kod* a, *u ovijem primjerima kao da* ļe *znači: ni više ni mańe.* Ako dođe knezь Vukaсь ili koji gode ńihь, da mu imamo davatь spezu za 12 glavь, koji š ńim dojdu; ako li oba s vojevodomь Sandaļemь dojdu, lje sveđe za 12 glavь da se razume; ako li oba i z detju više rečenomь ili i z gospođami, lje 12 glavamь sveđe da imamo davati spenzu. Mon. serb. 258—259. (1405 *u poznijemu prijepisu).* Da imate dojti do Mratińa dne u Dubrovnikь i odь onogaj dne koji pridete vêra vi za mêsecь; ako li prê Mratińa dne pridete, toj boļe: lê vamь se će brojiti mêsecь odь onogaj dne koji pridete. Spom. sr. 1, 104. (1411).

c. *u ovijem primjerima moglo bi biti značeńe: sve jednako.* Hladišća zbiraše li Boga hvaleći. M. Marulić 79. Zato ga li karaj kruto. Naručn. 90a. Pamet li vraše mišlenji nevrejenimi. Transit. 8. Djaval li ne prestaje vapiti. 248. Plakaše gorko svojih grihov li govoreći. Mirakuli. 35. Pride ubogi proseći 1 soldin, a ti stojiš misleći i razmišļajući, a ubogi li prosi. Korizm. 8a. Opet došadši moļaše li onuje rič. Anton Dalm., nov. tešt. 74. mar. 14, 39. Ondi ja zajedno s Radmilom besjeđah o vili lje *(tal.* pur) onoj, u istu ka mrežu ńega prije, pak mene zaplete i stegnu. D. Zlatarić 80a. Vazda se li čuje škripanje od zubi. Đ. Baraković, jar. 113.

d. *(od prilike kako grč. μέν) ističe što se u prvoj rečenici kaže, kad u drugoj ima ńešto protivno.* Da ovi li, koji daje se oholosti ka se ne pristoji, još nima milosti, uze blaga dosti, u talik zavija, ni još jim ne prosti. M. Marulić 18. Tako t' ovi ļudi vikahu plačući, u takovom trudi li Boga zovući; Elijakim tišući ńih, reče . . . 21. Da jer se uzgrusti kraļu od Ejipta; na ńih ti pripusti, li da jih pohita... Tad Bog svoje moći skazav, ki bižahu, posla jim pomoći. 23. Ar veće odolit ovi trud ne vim kad, neg joj se pomolit odlučih žeļno sad; li znam, jer taki dar zaslužil i milos nisam ja nikadar, nu mi jes usilos. Š. Menčetić 100. Sužan se li ne dah, da budu govoren, dokli mi ne reče . . . 125. Li da te ne želim, činit ja ne mogu, danu se man, velim, ne služi ni Bogu. 163. Li milos ufaje, služu joj priverno; ma nebog u meni zatvoram potaje taj plamen ļuveni koji me skončaje. Š. Menčetić—Ġ. Držić 461. Li pokli jur pravu neizmirnu tvoju, Dubrovniče, slavu stavih se da poju, visokim rad bih ja glasom zazvoniti. H. Lucić 261. Govoriš lje *(grč. μέν)* meni, kad bi moć imala da bi gńiv skroveni proć ovim skazala; a gdje ja nastojim ćaćka sad osvetit, ne kaniš ti k mojim na pomoć djeli prit. D. Zlatarić 8b. Ļubaf me li rve a izreć ne umim. Đ. Baraković, vil. 30. Li mori cara jid, a jaše oholo. 62. Drugo ju li tiše a ništar ne prudi. 246. Život ju li prosi, nastoji umriti. 258. Li ako hoć mukom strašnom me siliti, nemoj. I. T. Mrnavić, osm. 24.

e. *drukčije nego kod* d, *može stajati u drugoj rečenici u kojoj se kaže ńešto čemu se nije nadati po prvoj.* ļe *takovo može stajati samo, te značiti od prilike što* ipak, *ili može stajati uz riječi* a, ali *itd., te im daje veću silu. u prvoj rečenici može biti ili ne biti* premda, za sve da *itd.*

α) uopće. Sve joj daj požrti ča želi od svita, li neće do smrti nigdare bit sita. M. Marulić 10. Pečalna bišo sva, da ju ne osude, li ne hti pojti tja dokla ju ne sude. 84. Vanjelja ti diju: „Ne htij strah imiti tih ki moć imiju samo pût zgubiti . . .“ Li gorkost i neslast neprava sujenja bližńim ńe ne da last, poļuti tuženja. 86. Slišam riči tvoje, li to ti umim rit. 150. Premda s desne strane stojim, li sudca se Boga bojim. 282. Ako si je *(molitva)* kratka v besedah, da zato li je duboka v razumu. Naručn. 106b. Oci naši v pustińi dobro da jiše mannu, li no pridoše v zemļu obećanu. Transit. 129. Ako bi prošńa moja ne bila podobna, li pomozi me. 214. Jedan kako smijući se špo-

taše, a drugi li bojeći se učini se redovnik. Korizm. 25b. Ta se ne javi nego gre vas dan mlacajuć, li pride naj kašńu uru dne. 38b. Ter neću spovidit, neredno što bude, li znam, toj jer vidit ļuveni svi žude. Š. Menčetić 30. Ovo ja spovidih, što i sam vidit mož, li slike ne vidih ovoj ja ni ti još. 62. Ali me smili ti, ali me cvili ti, li sam ja sa svim tvoj. 122. Pride kako lav, meni li u taj hip ne more vrha doć. 125. Toli mi sunačce toj nećeš dopustit, moje će srdačce tvu ļubav odpustit; li me će s boljezni s velikom biti toj. Š. Menčetić—Ġ. Držić 474. I ako je toli plah i ohole naravi, lje i ńega smrt u prah s vrjemenom postavi. M. Vetranić 1, 37. Lje se Job rvaše i trudan po sebi višńemu davaše svu hvalu na nebi. 1, 150. Nu ako i staše u krovu, gospoje, jak sunce lje sjaše u tmasti toj stoje. 2, 135. Još ako smrt žeļah, sam sebi lje veļah. 2, 142. Nut' čuda velika, u uzi gdi stoju, li neću do vika da je se sloboju. H. Lucić 206. Da me utope sa svima *(suze)* ne mogu, da svak čas li krope lica mi nebogu. 207. Muči me i mori, li ja ću, neka viš, život moj da tvori čto god mu zapoviš. 216. Nesrića ako je mene moja zala od liposti tvoje, vilo, zadržala, li misal ni stala ni časa ni hipa. 219. Budi lipa veće od sunca, koje sja, li te ļubit neće nijedna kako ja. 219. Budi grih ali bud' dostojstvo i vira u meni, li me trud jednako svej tira. 247. Bud da vitarac mal, li po tom *(štampano* lipotom) ča znahu, od zdol biše ustal, još veći čekahu. P. Hektorović 17. Mladim se ne zna rok vika dokle projde, li vasda ni ńih skok do ciļa ne dojde. 68. Da učenici li (‚tamen') ne poznaše. Anton Dalm., nov. tešt. 166a. joann. 21, 4. Razlučenja od službi jesu; li jedan je gospodin. 2, 40. paul. 1cor. 12, 5. I bud da se nepodobnici tême poruguju, istina li jest. Š. Budinić, sum. 67a. A nišće ne maše li čine onu stvar. ispr. 8. Nu za sve er toga ne pisa tva kripos, ja srca sred moga li vidim tuj lipos. D. Rańina 1b. Kad god pogled tvoj veseli na mene se milo obrne, premda srce mê protrne, li me sasvim obeseli. M. Pelegrinović 189. O višńi, što ću rit? jeli stvar dobra ovoj, ali će zla prije bit? nu koris jes u ńoj. lje sam, jaoh! u trudu gdje istim zlom mojim viđu ja da bļudu život moj i gojim. D. Zlatarić 18a. Ja vas lje dobivam *(tal.* io pur vi vinco). 53a. A z druge lje strane grana me zadrži. 69a. Jima tilo koje umira a on li ne umira. F. Vrančić, živ. 10. Reče joj Julija: „Nemoj, gospoje sestro, jere nisi toliko jaka". A ona li hoti ta drva nositi. F. Vrančić, živ. 89. Ako koji nije što drugo imao, li je imao grijeh istočni. M. Divković, zlam. 65a. Ako neće veće, li jedan put na godište od potrebe je da se svakojako ispovije. 134a. Prem ako ne mogu svojijem fratrom u svakoj zemļi dopustiti da mogu ispovijedati svjetovńe ļude, li mogu dopustiti da . . . 191b. Maslinice grane gojiš a javoru li nastojiš. Đ. Baraković, vil. 96. Da mu kaže ka ga moli, napokon mu li pogodi. 167. Sažam oči po načinu ki zaspati li ne mogu. 214. I premd' ideš daleč od nas, li ostavļaš svitli glas tvoj. M. Gazarović 140b. Ako prem ini veće dobra ima, li tvoja su sva ta. A. Georgiceo, nasl. 174. Ako te taknu, li ne daj da padeš. 271. Vazda obitova Leh stvar napraviti, li stvora takova nigdar bi viditi. I. T. Mrnavić, osm. 40. Careva odluka prostrano se šira, li ovu širinu hitrost će prieći. 92. Ako li su sini otca obolili, ‚li' nisu tuđini mu ńimi sudili. 115. Stablo pokrečili sve smo do ravnine, li hreb izgubili nismo iz dubine. 122. Dosle smo udušili visoci plameni, li nismo umrtvili gorući ugleni. 122. Svi su velici . . .; li naj veći jest sakramenat tila Isukrstova. ist. 119. Oči ako izgube, li srce ga vazda gleda. I. Ivanišević 212. Premda jesi svit poznala, li odluku si uzdržala. 265. Da me tko progoni, vazda sam li isti. 280. Bud ļubav da krije, bud sržbu da kaže, od mene li nije ništare mu draže. 282. Napokon pustiti zlobi se ako ću, li neće raniti nigdar mi čistoću. 307. Budi da počiva tilo mu u grebu, duša li uživa blaženstvo na nebu. 328. Guli tko će sto krat, li nigdar ne ize. 329. Jedva od bolesti mogaše riječ izgovoriti, li usiļena ļubavju glasom vapijaše. P. B. Bakšić 180. Prenda slaba ka upade, li nijednoj to ne hvalim. J. Armolušić 67. Na mlohava pleća klada stara svoja (li ne brani) bojno oružje. I. Zanotti, en. 35. Lizaše zrak ńega glavu, nam li udesa ne čińaše. 45. Buku čine, tere viču, a naši jih li obtiču. skaz. 13. Čini tilu ko zlo moreš, dušu ubit li ne moreš. P. Hektorović (?) 138. Prem da na okol zlobnih svuda zbor se j' mnogi it vidio, li u višini tvoga suda tvo'e si virne umnožio. A. Vitaļić, ist. 38b. Prem s himbom da zlobnici dušu moju nadskočiše, li se k meni pravednici pridružiše. 75a. Premda se bih ponižio, li moji živu protivnici. 116b. Slab straši se biča kruti*(h)*, a zloba mu li povraća. J. Kavańin 293b.

b) u ovijem primjerima stoji uz ako, *i znači što i* a. Ako li govori Bošńaninь na Dubrovčanina, da ga pozove prêdь Dubrovčani na poredu: ako zapši, da mu nareče prêseći samošestu . . .; ako le prôjeme koje mu nareče Bošńaninь . . . *(Daničić primjećuje kod ovoga primjera:* na mjestu nerazgovijetnu). Mon. serb. 101. (1332 *u poznijemu prijepisu).* Budi ti milostь dati Vlahuši . . . ako li lê hoćete dati Bobrušku, budi ti hotjenje dati mu u načinь da onь da Vlahuši. Spom. sr. 1, 121. (1414). Ako bi se slučilo, od česa Bog ukloni! terь gospodьstvo ti hotêlo nasь ratovati, da se našêmь ima na 6 mêsecь prê toga pripovidêti kako da si skupe sь vsêmь svojimь i pojdu slobodno vanь drьžave srьbьske . . .; ako li lê gospodьstvu ti drago nê da opće u Novo Brdo naši, a ti imь daj vêru šest mêsecь da se mogu skupiti i iziti slobodno. 1, 141. (1417).

c) u ovijem primjerima može se shvatiti da znači što ipak *ili* svakako *(u trećemu:* svakako *ili* dajbudi). Opet reče ńim Pilat, li hoteći pustiti Isusa. Anton Dalm., nov. tešt. 125. luc. 23, 20. Prosi od Boga, ako bude drago Gospodinu Bogu dati ono što ti prosiš; ako li ti ne da što ti prosiš, a on će što ńemu bude ugodnije i draže: li tvoja molitva neće nikako na golo pasti. M. Divković, nauk. 80b. Običaj je meu ļudi, li ovdi u Bosni. 256b.

d) u ovijem primjerima ne znam, treba li kod pače li *shvatiti* li *kao enklitiku ili kao da stoji mj.* ļe *(dakle* pače ļe = *dapače, a pače).* Malo pače li nišće korisno *(riči).* P. Zoranić 1b. Neka ne odstupe od puta istine, pače li neka vsi vôde istinu. Š. Budinić, sum. 53b. Pače li se imaju sa strane položiti. ispr. 13. Da mu se zamire glafnima slovima, pače li zlatnima. Đ. Baraković, vil. 10. Još buduć liti mlad dostojno naj prija, pače li golobrad poštenje to prija. 15.

f. *od predašńijeh može postati i značeńe ‚samo', pa to u smislu: (s imperativom) ne drukčije, ne više, ili istom, jedva ili ni više ni maše, ili dajbudi.* U nijedno vrime ne ufaj u dila, dokle nosiš brime umrloga tila; li čuvaj smrdeć kip ki na zlo obraća. M. Marulić 107. Buga-

rite i pojte, li da smo po hladu, veselo nastojte, u Staromu Gradu. P. Hektorović 48. — Jer tebe čestita sva slava dostoja, a ja kupovita raba sam li tvoja. H. Lucić 253. — Pokle je almuštvo učińeno, li jest almuštvo. Naručn. 101b. — Jakosti ne bi već, s nogami brod rastah, rukami li držeć. Đ. Baraković, vil. 287. — S susedi jednaci li slovom dilo se. I. T. Mrnavić, osm. 38. A ļe mačka za mišima. (Z). A ļe Petric k rutinama. (Z). A ļe raba o uštipku. (Z). Poslov. danič. — Meu to vidit li ne brani tve mu ličce na prozoru, er o slatkom tvom pozoru srdačce se ńega hrani. A. Čubranović 155. Što god, moje zlato, bude, li ne čini, da se reče, da on gorku smrcu steče, toli slatko tebe žude. 159.

g. i ļe ko *u ovijem primjerima znači što* makar ko, ko mu drago. Našь običaj jestь odbpisatь vьzda i lê komu a neka li plemenitu gospodinu. Spom. sr. 1, 30. (1400). Jerь što piše vaša milostь jerь kьde vi je bila nuždа i usilostь da vi smo mi pisali da komu godê odь našêhь vlastelь i građanь prêdaste vašega imanьja da toj mi primamo da je postavļeno u našь komunь; gospodo, voļni ste pisati što je vamь drago. togaj mi nêsmo upisali ni bismo upisali za što je vrêdanь Dubrovnikь, jer toj ne bi pravo ni prilično da Dubrovnikь upiše i lê za koga: „što mu prêdaste mi primamo". 1, 98. (1409). — *Mislim da je slično u ovome primjeru u kojemu* li (ļe) kada *znači od prilike što* ikada: Već ne stoj, napni luk, ako ćes li kada. Đ. Baraković, vil. 72.

ĻEB, *m. ime selu u Bosni u okrugu bańolučkome.* Statist. bosn. 42. — *Može biti da bi uprav glasilo* Hļeb.

ĻECA, *f. ime zaseoku u Srbiji u okrugu topličkome.* M. Đ. Milićević, kraļ. srb. 387.

ĻEČARICA, *f. biļka, vidi* 2. ļekarica. Ličarica, Ličarka, diapensia, consolida minor (L. Sabļar), Sanicula europaea L. (Sabļar), v. Likarica. B. Šulek, im. 195.

ĻEČARKA, *f. vidi* ļečarica.

ĻÈČIDBA, *f. liječeńe. — U pisaca našega vremena.* Onim neimućnim državļanom, kojim bi trebalo ļečidbe i oskrbe. Zbornik zak. 1865. 14. *i u Šulekovu rječniku:* ‚cur'.

ĻÈČIDBEN, *adj. koji pripada ļečidbi. — U pisaca našega vremena.* Ļečidbeni troškovi (‚kurkosten'). Zbornik zak. 2, 829. Troškovi oskrbni i ļečidbeni, ako uskoci obole. 1865. 237. Neće blaganica platiti ļečidbenih troškova. 1867. 100.

ĻÈČILÎŠTE, *n. mjesto (uopće) gdje se liječi. — U pisaca našega vremena. — U Šulekovu rječniku:* ‚curort'. Ļečilište živinsko (‚thierarzneiinstitut'). Zbornik zak. 2, 1038.

ĻÈĆIV, *adj. koji se može liječiti. — U Belinu rječniku:* lječiv ‚medicabile, che si può medicare' ‚medicabilis' 468a; *u Stulićevu:* v. liječan; *u Voltiģijinu:* lečiv ‚medicabile, risanabile' ‚heilbar'.

ĻEČKA, *f. ļeška (zemļa), vidi kod* leški. — *U narodnoj pjesmi crnogorskoj našega vremenu.* Podigo se od Leđana kraļe preko Ļečke i preko Poļačke. Pjev. crn. 122b.

ĻEČMINA, *f.* konop od trave. Slovinac. 1880. 389. — *Jamačno je pokvareno od* ličina.

ĻEČNÌČIĆ, *m. dem.* liječnik. — *U Stulićevu rječniku:* ‚obscurus medicus'.

ĻEČURA, *f. vidi* 2. ļekarica. Ļečura, rus. лечуха (Cortusa Matthioli; Medicago), Sanicula europaea L. (Alschinger, Visiani), v. Ličarica. B. Šulek, im. 210.

ĻEĆE, *n. u narodnoj pjesmi našega vremena uz* premaļeće; *načińeno od* ļeto. Dok mi ļeće premaļeće dođe, ja ću Beču širokome sići. Nar. pjes. hörm. 1, 200.

ĻÈĆI, ļèžêm, *pf. ima samo part. praet. act.* ligla *(u zapadnome govoru) u narodnoj pjesmi iz Siňa. oblik vaļa da je postao prema* ligati (lijegati). Paka liga na meke dušeke; kad je ligla na meke dušeke... Nar. pjes. vuk. 3, 550.

ĻÈĆNÎ, *adj.* ļetni. — *Isporedi* kućni *i* kutńi. — *U jednoga pisca Dubrovčanina* XVI *vijeka.* To je ńe plandište i lićne hladnište. M. Držić 432.

ĻEGACA, *f. ime mjestu u Srbiji u okrugu crnoriječkome.* Niva u Ļegaci. Sr. nov. 1870. 89.

ĻEĢBEN, *adj. koji pripada lijeģbi; ļečiv. — U jednoga pisca* XVIII *vijeka.* Nika *(naredba)* jest ličbena. A. d. Costa 1. 10. Očita *(pedipsa)* razdiļuje se u lićbenu, . . . 2, 188. *I u Šulekovu:* ļeģbeni ‚curativ'.

ĻEJ, (?) *m. u Stulićevu rječniku:* ‚olus, lechanum' *s dodatkom da se nahodi u pisca Lastrića.*

ĻÈKÂR, ļekára, *m. vidi* liječnik. — ļe- *stoji po južnome govoru, u istočnome glasi* lèkâr, *u zapadnome* likâr. — *Akc. kaki je u gen. taki je u ostalijem padežima, osim nom. sing., i voc.* ļèkâru *ili* ļèkâre, ļèkâri. — *Riječ je praslavenska* (lêkarjъ), *isporedi stslov.* lêkarjь, *rus.* лекарь *(mj.* лѣкарь), *češ.* lékař, *pol.* lekarz; *ima i lit.* lėkorius, *što može biti slavenska riječ. — Postaje od* lêkъ *(vidi* lijek) *nastavkom* arjъ *(što može biti latinski ili germanski), te je značeńe: čovjek što pravi lijeke ili što se uopće bavi lijecima. drugo odgovara sadašńemu značeńu i potvrđuje se ostalijem slavenskijem jezicima, a prvo je značeńe (vidi* ļekarnik) *u mjestima gdje ima riječ* liječnik. *do drugoga značeńa moglo se doći i s toga što su u staro doba sami liječnici pravili lijeke. — Između rječnika u Vrančićevu* (‚medicus'), *u Mikaļinu* (likar, vidi ličnik), *u Belinu* (ļekar ‚medico, dottor di medicina' ‚medicus' 468a), *u Stulićevu* (v. liječnik), *u Voltiģijinu* (lekar, likar, ļekar ‚medico' ‚arzt'), *u Vukovu* (‚der arzt' ‚medicus'), *u Daničićevu* (lêkarь ‚medicus').

a. *u značeńu sprijeda kazanome (čovjek koji liječi).*

α) u pravome smislu. Ja Rusko sinь mešьtra Kristofala lêkara. Spom. sr. 2, 34. (1392). Razumêsmo što namь pisaste za lêkare. 1, 9. (1397). Izlagajuć likare i zakonov učiteļe. Mon. croat. 107. (1470). Likar telesni ne more dati zdravu likariju, ako ne zna nemoći. Naručn. 79a. Zove likara, da prime jednu likariju. Korizm. 14a. Vsi likari i likarije nisu mu je mogli odneti. 43b. Luka likar. Anton Dalm., nov. tešt. 2, 94. paul. coloss. 4, 14. Znana da pomoć ljekara ne biše. D. Ranina 12b. Ko je put pogriješil, vrati se na drum prav, ko li gre sve nezdrav, ljekare poď išti. 108b. Tim ki su sve zdravi potreban ni' ljekar. 147b. Knigu otaj k Filipu likaru Aleksandrovu pisaše. Aleks. jag. star. 3, 257. Tko je nemoćan, naći će ljekara pravoga. A. Gučetić, roz. jez. 11. Gdi možete naj vrjednije ljekare i vidnike iznaći. roz. mar. 12. Tri stvari ima učiniti dobar ljekar: naj prvo ima poznati nemoć, . . . M. Divković, bes. 238a. Nije ļekar od potrebe onijem koji su moćni. nauk. 50a. Kakono višti ličnik i likar. B. Kašić, rit. 51. Da k ńoj kojigod ljekar uljeze. per. 41. Da likari za mrtva odlučihu ga. F. Glavinić, cvit. 217a. Svitovnoga doktora ili likara. svitlost. 92. Ljekare ste dozvali, da mu izgubjen

duh povrate. Ġ. Palmotić 2, 244. Da dojde likar navistiti im da zlo stoje. P. Radovčić, način. 103. Ne ište ljekara zašto se ne uzda ozdraviti. M. Radnić 270a. I postaviće u pamet ńemu i rodbini i ovako jošte likaru, da mu govore da će brzo ozdraviti. P. Posilović, nasl. 85b. Likari tilesni. 87a. Kada likari jesu zvani nad koga nemoćnika. 87a. Koji imaju kojigodir beneficij crikveni za vladanje od duš; vrhu toga ispovidnici, pripovidavci, naučiteļi . . . i likari. M. Bijanković 2. Neka prima svidočanstvo od likara. 23. Posla kraļ likare zvati na sve strane. Oliva. 26. Obećava ljekar ureda vode ńemu do sitosti. A. Vitaļić, ostan. 95. Kano dobri likar svakoga želeći ozdraviti. S. Margitić, fala. 11. Zatvori vrata od likara koji ga iđaše liječit. 126. Zašto likar koje nemoći ne poznaje. ispov. 101. Likari kakono orudje Božje s ńihovim likarijami, i dili daju zdravje tilesno ļudem malo ne mrtvim. L Terzić VII. Posla po tri svoja likara. P. Macukat 45. Ljekar li će nas umrli uzkrsnuti kad umremo? I. Đorđić, salt. 299. A pametni svi ljekari za ńu *(smrt)* lijeka ne poznaše. J. Kavańin 402a. Za mučiti ogńičava nemoćnika po nauku ljekara mnozijeh dva ogńa razlićna među sobom sastaju se. B. Zuzeri 135. Jest dakle Isus likar tilesni, i spasiteļ duševni. J. Banovac, razg. 67. Likari ne mogoše naći druge likarije, izvan da tko s ustmi ispije onu otrov iz rane. 152. Za ugasiti tu ogńicu dosta trude likari ištući likarije. pripov. 180. S. Lukom koji bi obran za likara. blagosov. 120. Ostavļena od likara. prisv. obit. 75. Ńegov sin toliko bijaše vele bolestan, koliko likari bijahu jur odredili ga da se izličiti ne more, nego da je smrtni. F. Lastrić, od' 280. S. Pavao ga naziva ‚charissimus Lucas medicus', pridragijem Lukom likarom. 368. Uče naravni naučiteļi i likari. test. 308a. Jeda je sramota prid likarom, koji ti likariju daje, da izbļuješ jid, pobļuvati se? ned. 155. Vi kojima je likar potriban. A. Kanižlić, kam. 318. Videći da me likari ne mogu izličiti. utoč. 41. Jeda nejma sin što bi otcu, nemoćnik likaru govorio? uzroci. 80. Ako bi likari bolesna pohodili. bogoļubnost. 497. Dozivat likare Žudije. M. Pavišić 33. Ljekar nije tko lijek spravļa, neg tko lijekom ozdravļa. (Z). Poslov. danič. Čini kako likar oko bolesnika. M. Zoričić, osmina. 140. Tad likarom puni kesu. V. Došen 122b. Onda vaļa zvat likara. 248b. Dozva likare od Eđipta. And. Kačić, kor. 55. Ne mogući naći likara koji bi ga ozdravio. 253. Jer zapovid imaš od likara. M. A. Reļković, sat. H7b. Od medika i drugih naravnih likara i mudraca. M. Dobretić 565. Griješe ljekari koji žudu nemoći. J. Matović 426. Likari, koji žele bolesti. I. Velikanović, uput. 1, 470. Razumni likari za od betoga i nemoći izličiti pomńu ulagaju. I. J P. Lučić, razg. 91. Može li jedan čovek lekar biti samo zašto se nazivļe lekar, a lekarstva nikad nije naučio niti zna šta je? D. Obradović, živ. 61—62. Koji likare naravne bolesnikom na vrimie ne traže. B. Leaković, nauk. 328. Što se aspe ili modrih pega (koje likari zovu poteče) dotiče . . . G. Peštalić 239. Možeš li mi preboleti, sine, da te bába na lekare dade? Nar. pjes. vuk. 2, 488. I ļekara podmirio divno. Ogled. sr. 82. Naći će se na svitu likari ki će tebe mlada izgojiti. Nar. pjes. istr. 1, 43. Znato li, druge, da se ogubala u kraļa đevojka? kraļ je sazvao sve ļekare, ali je niko ne može izlijećiti. Nar. prip. vuk. 108. Iz svega će carstva doći ļekari i popovi i kaluđeri da je liječe. 183. Razboli se jedan bogati no prosti čovjek tako da je u dvije tri godine dana sve ļekare nad sobom izmijenio bez svake pomoći. [2]297. Ja sam mojijem očima gledao, kako prosti ļekari trapanaju glavu. Nar. prip. vrč. 72. U stara su vremena doktori bili svuda i ļekari i apatekari, kao što su još u Turskoj. Vuk, dan. 3, 239. Pitao Nasradin hoģa ļekara koga su mu bili dozvali da ga liječi. poslov. 114. Ne trebaju zdravi ļekara nego bolesni. mat. 9, 12. U bolesti svojoj ne traži Gospoda nego ļekare. Đ. Daničić, 2dnevn. 16, 12. Jer vi izmišļate laži, svi ste zaludni ļekari. jov. 13, 14. Koji bolesnik umre ispod ruke ļekara. Pravdonoša. 1851. 35. Ona je sama pošla doma, a ja s one iste stope za ļekara. 1852. 9.

b) u metaforičkome smislu. Neizbrojena čekaše ga množ čeļadi slabe i bolne ka netom bi ońutjela kud gre ljekar svemogući *(Isukrst)*. Ġ. Palmotić 3, 130a. — Tijem ako ljekar moj ne budeš ti biti *(Bože!)*. N. Dimitrović 55. O izvrsni ljekaru od naravi ļucke! A. Gučetić, roz. jez. 120. Čudi se gorńi likar Bog. Ivan trog. 25. Nebeški likar sve tvoje slabosti i nemoći ozdraviti bude. P. Radovčić, ist. 167. Ti si meštar, naučiteļ i likar moj. S. Margitić, ispov. 67. Svemogući likar prisvetom svojom krvju, naukom i izgledom dojde nas izličiti. A. d. Bella, razg. 10. Neće da pristupaju k nebeskomu likaru. 12. Imamo i ljekara i spasiteļa. V. M. Gučetić 11. Pristupam kako nemoćnik k likaru od života. F. Parčić 83. Dat ne more nitko lika, nego likar od visine. V. Došen 5[1]. On je život naš, kruh i jistje naše, pastir, zaručnik, likar, kraļ . . . I. Velikanović, uput. 1, 198. Velik s nebesa sašao je likar. 1, 481. Jer sam ja Gospod, ļekar tvoj. Đ. Daničić, 2mojs. 15, 26. — Spovidnik ima imiti ali držati namestje duhovnoga likara. Naručn. 84[1]. Očituje nemoć duhovnu otcu i ljekaru duhovnomu. M. Divković, nauk. 187b. Bivši on likar ne samo tilesni ali još duovni. S. Margitić, fala. 88. Budući da je ispovidnik sudac i likar. J. Banovac, razg. 250. Kako smo se dostojno utekli k likaru duhovnomu. F. Lastrić, test. 16b. Imate znati da je ispovidnik sudac duhovni i likar. ned. 47. Papa ńemu šaļe poklisare, sveto crkve duhovne likare. And. Kačić, razg. 162a. Da prizove likara duhovnoga. Ant. Kadčić 219. Budući ispovidnik sudac, naučiteļ i likar duhovni. M. Dobretić 71. Jesam likar, premda nedostojan, dušo vaše u bolesti. Đ. Rapić 25. — Lijek i ljekar sama 'e vila. J. Kavańin 38b. — Crkva je carigradska jedan veliki nemoćnik, kojoj potriba je od velika likara. A. Kanižlić, kam. 265.

b. u osobitome značeńu, koji liječi rane, vidi ranar, vidar. Tako i ljekar s prva svudi ištećenu ranu odkrije. I. F. Gundulić 218. Od rana ljekar za liječiti rańena čooka izvadi ga iz mjesta očitije. M. Radnić 255. Milostiv ljekar usmrdi ranu. (D). Poslov. danič. Privedoše ga do berbera iliti likara. F. Lastrić, test. ad. 106b. I kad likar ranu tiče. V. Došen 250b. Višt likar nije običajan odrizavat, neg uda sagnita. Blago turl. 125. Likar ne more dobro ličiti ako ne vidi svekolike rane od bolesnika. M. Dobretić 141. Odkriva ranu svomu likaru. I. J. P. Lučić, razg. 38. Kad se vrhu isto rane voće likara promińiva. doct. 25. Kako rańen težkom ranom udiļ trče ištući likara. 27. Naučni likar može rane izličiti. B. Leaković, gov. 230. Onda su vidili likari da je rana ona postala bivati rana mesotrovnica. A. Tomiković, živ. 209. — *U metaforičkome smislu.* Tu u ljekara ļubļenoga lijek môj rani naći moć ću. I. V. Bunić, mand. 17. Izliči

dakle, likaru nebeski, rane duše moje. F. Parčić 80. I likaru spaseńa moga odkrijem rane moje. 81.

c. *u osobitome smislu, koji liječi životińe, vidi* živinar. — *Između rječnika u Belinu* (konski aliti ošļi ljekar ‚manescalco o maliscalco. medico di cavalli o altri giumenti' ‚equarius' 458a). Zove likara od końa da ga *(końa)* liči. M. Dobretić 159.

d. *koji pravi lijeke (vidi sprijeda), vidi* apotekar *i* ļekarnik. Ljekarija se nami spravļa s hitrinom ļjekárâ. J. Matović 102. Ovako liječeći provede Ščepan u Mahinama čitavu godinu kupeći trave, cvijeće i korijene, pa uz liječnika i ļekar postane. S. Ļubiša, prip. 91. Evo dobra godina liječnicima i ļekarima. prič. 155. Ļekar (farmaceut) može vojničku službu obaviti u vojničkih ļekarnicah. Zbornik zak. 1869. 144.

e. *kao da je prezime u ova dva primjera* XVI *vijeka*: Radoj Paval Lekar. Mon. croat. 185. (1504). Našega slugu, po imenu Frana Likara, porkulaba grada našega Grižan. 267. (1572).

ĻÈKÂRAN, ļèkârna, *adj. koji pripada ļekarima. — U naše vrijeme, a između rječnika u Stulićevu* (v. liječan). Paša egipetski poprimao je naj pre svo izvrge iz škola francuski u svoju ļekarnu službu. Nov. sr. 2, 3. Neće da prima nijednoga više, koji ne donese diplome od ļekarnog pariskog fakulteta. 3. Sudac odluči da se u ļekarni dom povede. Pravdonoša. 1852. 8.

ĻEKÁRÊŃE, *n. djelo kojijem se ļekari. — U Stulićevu rječniku*: v. lijegba.

ĻEKÁREV, *adj. koji pripada ļekaru. — Između rječnika u Stulićevu, i u Vukovu* (vide ļekarov). Protiva naredbi likarevoj. A. d. Costa 2, 162.

1. ĻEKÀRICA, *f. žensko čeļade kao ļekar. — U pravome i u metaforičkome smislu. — Od* XVIII *vijeka (vidi Terzićev primjer), a između rječnika u Stulićevu* (‚femina medendi arte pollens'), *i u Vukovu*: ‚die heilerin' ‚medica (mulier)'. Hoćete li ju *(b. divicu Mariju)* likaricu? meće u usta blaženomu Hermannu tri zuba koji su mu bili ispali; . . . A. Tomiković, gov. 195. Te on slomi svoju desnu ruku, brzo mu se ļekarica nađe, ļekarica, iz gorice vila. Nar. pjes. vuk. 1. 430. Nađe mu se vila ļekarica. Nar. pjes. petr. 1, 10. Kad se prikuči sobama đe boluje careva kći, vidi đe lete ļekari i ļekarice. Nar. prip. vuk. 184. · Kad se vještica jedan put ispovjedi i oda, onda više ne može jesti ļudi, nego postane ļekarica i daje travu izjedenima. Vuk, rječn. *kod* vještica. — Ti, o Marijo, jesi likarica od svita. L. Terzić (B. Pavlović) 44. Ako tko je bolan bio, pak j' od bola ozdravio, likarica ti si *(majko Božja!)* bila, i ti si ga ozdravila. P. Knežević, pism. 101. — Mojses moli Boga, a Bog ńemu: „Ulij jednu zmiju od mjeda, postavi je na jednu glavicu: tko bude upeknut od zmije, neka pogleda na ńu i ozdravit će" . . . zmija ljekarica ne nahodi se u inoj crkvi, negoli u samoj našoj crkvi. V. M. Gučetić 10—11.

2. ĻEKÀRICA, *f.* likarica, kńiga koja kazuje ļekarije. M. Pavlinović. Doteklo mu vremena, da napiše kńîgâ, ļekàricâ. M. Pavlinović, rad. 57. Lekarîca ‚herbaria'. D. Nemanić, čak. kroat. stud. iftsg. 61.

3. ĻEKÀRICA, *f. ńeka biļka.* Likarica (prema lat.), diapensia, Consolida minor L. (I. Sabļar), Sanicula europaea L. (Sabļar), v. Ličarica. B. Šulek, im. 197. — Ļekarica franceska, (prema lat.) Medicago circinnata L. (Sabļar). 210.

ĻEKÀRIĆ, *m. dem.* ļekar. — *Od* XVII *vijeka, a između rječnika u Stulićevu* (v. ļečničić). Ličnici, likari ili ini likarići. B. Kašić, rit. 99.

ĻEKÀRIJA, *f. lijek; ļekarstvo, ļekarsko znańe. — Postaje od* ļekar *tuđijem nastavkom* ija *(tal.* -ia, *ńem.* -ei). — *Od* XIII *vijeka, a između rječnika u Vrančićevu* (likarija ‚medecina; remedium'), *u Mikaļinu* (likarija, ličenje ‚curatio'; likarija, majstorija od ličenja rana ‚chirurgia'), *u Belinu* (ljekarija ‚medicamento o medicina che si dà all' infermo' ‚medicamentum' 468a; ‚rimedio, provedimento, riparo per non ricever male o danno' ‚remedium' 621a), *u Bjelostjenčevu (vidi kod* lijek), *u Stulićevu* (v. lijegba), *u Voltiģijinu* (likarija ‚medicina, arzney'), *u Vukovu (samo pl.* ļekárije ‚die arzeneien' ‚medicamina'), *u Daničićevu* (lêkarija ‚medicamentum').

a. *u naj starijim primjerima uz značeńe ‚lijek' ima se u pameti i ‚liječeńe'.* A onomu, ki bude bijen, 2 brava ter likariju. Zak. vinod. 63. Hote da, ako bi nêki koga nožem ali kamikom z ruki pusteć, plati 12 cekina zlatih, a vazda lêkarija shrańena. Stat. krč. ark. 2, 285. *tako je i u ova dva:* Odsikavši ruku ili raneći, vaļa platit mu likarije . . . A. Baćić 114. Odsikavši mu ruku ili ga ranivši, vaļa platit likariju i ńegovu dangubu. J. Banovac, uboj. 39.

b. *lijek u pravome smislu.* Ako koji odь rečennihь junaka bude raněn, obeštavamo dati lêkara i lêkarije. Spom. sr. 1, 49. (1403). To je vse na moje vračtvo i likarije potrošila. Mon. croat. 303. (1597). Likarija ima biti suprotivna nemoći. Naručn. 50a. Ne more dati zdravu likariju. 79a. Zove likara da prime jednu likariju. Korizm. 14a. Kada si skusil zelija, korenija i ńegove likarije. 14a. Vsi likari i likarije nisu mu je mogli odneti. 43b. Liječnici š ńih ljekarijami u taj čas neće biti vrijedni ništa. Zborn. 53b. Ako vidiš *(u snu)* da si ljekarije izgubio, toj prilikuje uboštvo. Ako vidiš *(u snu)* da ljekarije bereš, toj prilikuje dobit. 134a. Moći će se služiti likarijama. Š. Budinić, ispr. 35. Ako Aleksandra likarijami i jadovitimi zelji umoriš. Aleks. jag. star. 3, 257. Vino ko nam je dano za likariju. Nauk brn. 29b. Ta bolest velika za mnogo dan ne more nigdar oblahčati ni mastju ni likarijami. Ivan trog. 17b. Da nemoćnik lašte može likariju podnijeti. M. Divković, bes. 305a. Kada je vrijeme od ljekarije, dâ nemoćniku ljekariju. nauk. 89b. Bi jednim betegom taknuta, komu likariju svitovnu najti ne mogahu. F. Glavinić, cvit. 40b. Ja nigdar likarije na telo ne prijah moje. 48a. Likarije ozdravļaju ļudi od svake nemoći. I. T. Mrnavić, ist. 41. Ne imaju uzdanje u ljekarije. M. Radnić 269a. Pepeo od zmije ļutice sažgan jest jedna zdrava ljekarija. 363a. Naći kakvu likariju od smrti. P. Posilović, nasl. 12b. Koja je *(zemļa)* svrhu obraza puna trava od likarije. S. Margitić, fala. 93. Likari kakono orudje Božje s ńihovim likarijami i dili daju zdravje tilesno ļudem. L. Terzić VII. Davaše mu likarije protivne ńemu. N. Palikuća 64. Ljekarije često kada pristavļajuć nemoć liječe. J. Kavańin 82a. Likarije naravne jesu gorke i neugodne. J. Banovac, razg. 67. Ako se tilo razboli, udiļ se zovu likari, koji za ozdravit ga, naređuju gorko likarije, a drugim naređuju da se rižu. 102. Likari ne mogoše naći druge likarije, izvan da tko s ustmi ispije onu otrov iz rane. 152. Harčite za likarije. pripov. 51. Premda se moremo služiti naravnim likarijama i likarima. F. Lastrić, od' 281. Jest likarija čoviku suprot razlikim bolestma. test.

308a. Budući kušala razlike likarije naravne niti se mogući izličiti, uteče se k jednom čarovniku. ned. 316. Kakve li se gorke likarije uzimaju za uzdržat život vrimeniti? 378. Nemoćnim ne daju se ona kao jizbina nego po način likarije. A. Kanižlić, kam. 244. Ranu odkriti i likariju iskati. 318. Od Čifuta likarije uzimati. 495. Zmija privita *(oko rane)* likarija. V. Došen VIII. Slagat likarije za nemoćnike. Blago turl. 2, 106. Priprostite likarije. J. Vladmirović 3. Kašļu likarija. 8. Mogla bi se priviti koja likarija protiva kojoj nemoći. Ant. Kadčić 537. Slobodno likarom, ranarnikom i likarija spravitelom prokleta bolesna ličiti. I. Velikanović, uput. 3, 135. Ni po način jića, ni po način pića, ni po način likarije. M. Dobretić 62. Ljekarije protiva ranami. J. Matović xxxa. Budući se pristavile ljekarije ovoj nemoći. 381. Kad likar ranu pere i pripovije, poznaje dobro ńezin otrov i zato prikladne likarije na istu privijo. I. J. P. Lučić, doct. 25. Obrativši kugu smrtnu u spasonosnu likariju. Đ. Rapić 20. Vrlo me je zabolila glava; daj ti meni od sanduka kļuče, da ja sebi tražim likarije. Nar. pjes. vuk. 1, 242.

c. *vidi* lijek, b *i* c. Dostojaj se poslati svetoga anjela tvoga s nebes da blagoslovi i posfeti ovi lug, da bude likarija sfim onim, ki umiļeno mole sfeto jime tvoje. Bernardin 22. Da je *(matrimonij)* likarija pohctenija pltenoga. Naručn. 4a. Tim ne bude veće likarije od milosrdija. Transit. 123. Ne iskaše likarije ovoj svojoj napasti. 269. Oni imaju likariju suproti vsim grihom. Korizm. 41b. Ja nahajam 6 likarij ubižati toga griha. 53b. Likarija od betega ļubvenoga. P. Zoranić 65b. Uživaju lêkarije, koje naredio jes Isukrst protivu grêhom. Š. Budinić, sum. 14a. Čudi se gorńi likar Bog, koji uzroke nemoći, put i likariju poznaje. Ivan trog. 25. Grešnik pogrđuje milosrdje i milost Božiju i svekolike ljekarije od spasenja. M. Divković, bes. 45a. Muka Isukrstova jest pričista i prikrepka ljekarija duše naše. 238a. Ka jest likarija ili vračtvo proti grihu. F. Glavinić, svitlost. 6. Protiva ovomu našemu nepoznanju nije mala likarija od naših naj poslidńih misliti. A. Georgiceo, prilike. 56. Neka ispovjednik znade dati mu dobru likariju. S. Matijević 22. Likarije od gria. I. Ančić, svit. XVII. Jošte da jest ozgora mnogo rečeno cića likarije protiva strahu od smrti. P. Posilović, nasl. 66a. Prva likarija ima biti ona od duše. 87a. Da budu likarije protiva grihom. I. Zanotti, upit. 13. Likarija od smrti vičńe. S. Margitić, fala. 296. Ovomu je likarija priporučiti se Bogu. ispov. 111. Likari duhovni vele veće su pofale i plaće dostojni, zašto podaju mnogo veću i boļu likariju. L. Terzić VII. Primam ovu nemoć, koju mi šaļe tvoje veličanstvo, kakono likariju poslanu od tebe primudroga likara duše moje. L. Terzić 3. Budući da se u ńemu uzdrži likarija od ńegove kriposti. F. Parčić 65. Ne mogaše se ototi od napasti griha putenoga s molitvam i z drugim likarijam. L. Ļubuški 10. Suprot ovima zločama jest likarija ova. A. Baćić 59. A od Boga ište likariju. 103. Sakramenat krštenja jest oprańe i likarija griha istočnoga. 222. Pogrđuje svaku duhovnu likariju. J. Banovac, pred. 10. Prinesi nami likariju mira. blagosov. 271. Poteče iz prsi Isusovi krv i voda za našu likariju od griha. J. Filipović 1, 99b. Ovo je likarija voļam opakim držat da sve ono što je svrhu tebe došlo jest doslo od Boga. 1, 414a. Duhovnu likariju iskat. P. Filipović 25. Likariju duše i tila. B. Pavlović 62. Bilo je dato za likariju od griha istočnoga. F. Lastrić. test. 39b. Ovizim je likarija strah Boži. ned. 50. Čuli ste u isto vrime da ima i likarija koja ju more uskrisiti, opravdati i Bogu dragu učiniti. 53. Sviju griha rane ozdravļaju se likarijom od ispovidi. 97. Evo likarija od holosti. 164. Svakoj žalosti likarija jest vrime produženo. 197. Nije tuga i žalost nesriće likarija. A. Kanižlić, kam. 23. On mu za likariju oholosti napomińa izgled Isukrsta. 457. Iz koga *(vrela)* dušam teku likarije. utoč. 219. Jerbo je molitva likarija suproć ovim otrovima. L. Vladmirović 42. Inako ispovidnik ne bi mogao podobnu i pristojnu likariju priviti pokorniku rańenu. Ant. Kadčić 208. Ova spasovna ljekarija pokore. J. Matović 233. Ljekarije protiva grijehu mrzosti. 385. Za likariju slabosti ļuske. M. Dobretić 68. Za ugašeńe i likariju putene slabosti i poželeńa. 519. Zdrava budi, o Marija! svih grišnikov likarija! M. Kuhačević 93. Da bi napomenuo likariju za utažiti srditost. I. J. P. Lučić, razg. 91. Da se ne bi otrovao s likarijom ženidbe. Grgur iz Vareša 127. — Brodari, kada se zaļuļa *(more)*, uzmu za ljekariju oblakšavati brod. M. Radnić 258b. Tada reče oni ispovidnik: „Ê, mudriji je bio prvi ispovidnik, ter te udiļ razumio; dakle hodi, za te nije likarije". J. Banovac, razg. 122.

d. *ļekarsko znańe, nauka kojom se umije liječiti.* Dobar razumnik od ljekarije. Zborn. 72b. Zato veli majstor od ljekarija . . . M. Divković, bes. 84b. Po načinu od ljekarije i zlamenja rijet će *(liječnik)* da nemoćnik ima umrijeti. M. Orbin 58. K nauku od likarije pridruži ih *(Kosmu i Damjana mati)*. F. Glavinić, cvit. 321a. Sveti Luka u trih dobro upućen naukih, t. j. filosofiji, likariji i pikturiji. 342b. Što uči ljekarija nego: sklad od četiriju vlaga daje zdravje? M. Radnić 245b. Nauči dva zanata, to jest likariju i pengati prilike. F. Lastrić, od' 368. Što likarija ne zna, ono ne izliči. Đ. Rapić 47. — *Amo pripada i ovo (o knízi u kojoj se uči liječeńe).* Narod, ne imadući uštampani likarija. J. Vladmirović 3.

ĻEKÀRINA, *f. plaća ļekaru za liječeńe. — U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu* („das heilgeld, die gebühr des arztes' ‚pecuniae medico debitae, merces medici'). Brzo mu se ļekarica nađe, ļekarica, iz gorice vila, ali mlogo ište ļekarine. Nar. pjes. vuk. 1, 430.

ĻEKÁRITI, ļèkârîm, *impf. raditi kao ļekar, liječiti. — Akc. kaki je u praes. taki je u impf.* ļèkârâh *i u part. praet. pass.* ļèkâren; *u ostalijem je oblicima onaki kaki je u inf., osim aor. 2 i 3 sing.* ļèkârî. — *Od* XVI *vijeka, a između rječnika u Stulićevu* (likariti; ļekariti, v. liječiti), *u Voltiģijinu* (lekariti, likariti ‚medicare' ‚heilen, kuriren'; ļekariti, v. liječiti). Tako nimamo kako i nevernici čine i žaluju, nego skrišenjem i z ovim drugim boļim životom vičńim našu žalostnu naturu utišiti, likariti i goniti od nas. Postila. m4a. Ova skitnica liječi i ļekari po narodu. S. Ļubiša, prip. 100.

ĻEKÀRIV, *adj. vidi* ļečiv. — *Samo u Stulićevu rječniku:* v. liječan.

ĻEKÂRNICA, *f. mjesto (dućan) gdje se prodaju lijeci, vidi* ļekar, d. — *isporedi* apoteka. — *Od* XVIII *vijeka, a između rječnika u Belinu* (ljekarnica ‚spezieria, bottega di speziale' ‚officina medicamentaria' 351a) *gdje se naj prije nahodi, u Jambrešićevu (u latinskome dijelu:* likarnica *kod* apotheca), *u Stulićevu* („medicamentorum officina'), *u Voltiģijinu* (likarnica ‚spezieria' ‚apotheke'). Kao da ona grobnica bijaše, tako rekavši, jedna likarnica od različnih bolesti. A.

Kanižlić, kam. 375. Ńega u ļekarnicu kupuju. I. Jablanci 175. Imao je veseļe viditi u Moski uzidanu jednu likarnicu. A. Tomiković, živ. 182. Neke se stvari za opravļańe i lečeńe u ļekarnicama kupovati moraju. P. Bolić, vinod. 1, xvi. Pazi dakle, kad si došao u ļekarnicu, da ne otideš neizliječen. Đ. Daničić, pisma. 208. Da *(crkva)* bude pristanište nevoļnicima, ļekarnica od strástî, pribježište bolesnicima. 339. Ljekarnica ‚apotheke' ‚farmacia'. B. Petranović, ručn. kń. 35.

ĻÈKÂRNÎČKÎ, *adj. koji pripada ļekarnicima ili ļekarništvu.* Ļekarnički obrt ‚apotheker-gewerbe'. Ļekarnički zbor ‚apotheker-gremium'. Jur. pol. terminol. 31. — *I u Popovićevu rječniku:* ‚apotheker-'.

ĻÈKÂRNÎK, *m.* medicamentarius, *čovjek kojemu je posao praviti lijeke. — Načińeno u naše vrijeme, isporedi* ļekar, d, *i* apotekar. Ļekarnik ‚apotheker' ‚farmacista'. B. Petranović, ručn. kń. 35. — *I u Šulekovu i u Popovićevu rječniku:* ‚apotheker'.

ĻÈKÂRNÎŠTVO, *m.* medicamentaria, *vještina u pravļeńu lijèkâ, ļekarnički posao.* Ļekarništvo ‚pharmacie'. Zbornik zak. 2, 302. — *I u Šulekovu i u Popovićevu rječniku:* ‚apothekerkunst'.

ĻEKÁROV, *adj. vidi* ļekarev. — *Između rječnika u Stulićevu* (v. liječnikov) *i u Vukovu* (‚des arztes' ‚medici'). Ne bi bila krivina ljekarova nego nemoćnikova. M. Divković, nauk. 195b. Likarovo ponukovańe. J. Banovac, pred. 117. Ako pomoć likarovu čekaš. F. Lastrić, ned. 47. Niti vazda obslužuje naredbi likarovije. svet. 42b.

ĻÈKÂRSKÎ, *adj. koji pripada ļekarima (i ļekarstvu). — Od* xviii *vijeka, a između rječnika u Stulićevu* (v. liječnički), *u Voltiǵijinu* (likarski ‚medicinale' ‚zur arzney gehörig'), *u Vukovu* (‚ärztlich' ‚medicus').

a. *adj.* To likarske knige mudre kažu. V. Došen 82b. Naj poslije, pokraj svih ļekarskih nastojańa i ranarskih rezańa, te nemile boļe žrtva pade. G. Martić *u* Nar. pjes. juk. xvi. Ļekarsko mńeńe ‚ärztliches gutachten (parere)'. Ļekarska plata ‚ärztliche gebühr'. Jur. pol. terminol. 35. Na osnovu ļekarske svjedoǵbe mogu djeca bez škole ostati. Zbornik zak. 1868. 217. Stege u trgovini glede ļekarskih proizvoda. 1871. 418. Zovi komu likarstva je znańe. J. S. Reļković 169.

b. *adv.* ļèkârski, *kao što je u ļekárâ, kao što rade ļekari. — U Vukovu rječniku (samo u prvome izdańu):* ‚ärztlich' ‚more medici'.

ĻEKÁRSTVO, *n. nauka o liječeńu; lijek. — isporedi* ļekarija. — *Od* xvii *vijeka, a između rječnika u Belinu* (ljekarstvo ‚medicina, arte di medicare' ‚medicina' 468a), *u Stulićevu* (v. liječba *s dodatkom da je uzeto iz brevijara), u Voltiǵijinu* (lekarstvo ‚medica scienza' ‚arzneykunst').

a. *nauka o liječeńu.* Nit' je izvan mene pomoć ke vridnosti, nit' je svit ni nauk od koje koristi, ni likarstvo ko bi dugo bilo dosti. A. Georgiceo, nasl. 193. Ńegovi učenici ne uče ļekarstva. M. Radnić 501b. Ipokrata poglavicu od ljekara i svijetloga od ljekarstva naučiteļa. B. Zuzeri 414. Lekarstva nije nikad naučio. D. Obradović, živ. 61. Doktori ļekarstva i ranarstva. Zbornik zak. 1, 308.

b. *lijek.*

a) vidi lijek, a. Gorko primiti ļekarstvo. J. Rajić, pouč. 1, 51. Bezpomoćna lekarstva. 3, 59. Lekarstvo ti nosim. D. Obradović, basne. 20. Lav i medved poďu po jednoj dubravi od gladi lekarstvo tražiti. 25. Pozno se lekarstvo gotovi. 135. Za to su potrebna ļekarstva. sav. 69. Nego su mu čorbu i lekarstva sipali u usta. Vuk, žit. đ. a. eman. 8.

b) vidi lijek, b *i* c. Općeno ljekarstvo od spaseńa. I. Đorđić, salt. xviii. Mnogi se meću na ovo duhovno likarstvo. J. Banovac, pred. 72. Spasitelno lekarstvo koje je nam Bog dao na život. J. Rajić, pouč. 1, 7.

ĻEKÁRŠTINA, *f. u jednome primjeru* xviii *vijeka, u kojemu kao da znači što i* bonica *(vidi* bolnica, 1). Mlad čim kaza uzor meden svoga i znanja jedinštine bi priveden na tri prve ljekarštine, Spljeta, Hvara i Trogira. J. Kavańin 108b.

ĻEKOČER, *m. mjesno ime. — Prije našega vremena.* Lêkočerь. Spom. stoj. 185.

ĻEKÒČINAC, ļekôčînca, *m. čovjek što čini lijeke, vidi* ļekarnik. — *Na jednome mjestu* xviii *vijeka.* Likočinac koji ga je *(lik)* zakuo oli zamišo. Ant. Kadčić 552.

ĻEKOPRÒDALAC, ļekopròdaoca, *m. boļe* ļekoprodavalac *(vidi). — Samo u Belinu rječniku:* ljekoprodalac, ljekoprodaoca ‚spetiale, colui che vende spetiarie e medicine' ‚pharmacopola' 698b, *i u Voltiǵijinu:* likoprodalac ‚speciale' ‚apotheker'.

ĻEKOPRODÁVALAC, ļekoprodávaoca, *m. čovjek što prodaje lijeke, isporedi* ļekarnik *(i* ļekoprodalac). — *Samo u Stulićevu rječniku: griješkom* ļekoprodavaoc ‚pharmacopola, medicamentorum confector'.

ĻÈKÔVAN, ļêkôvna, *adj. u Stulićevu rječniku uz* ļekovit.

ĻEKÒVIT, *adj. koji liječi, koji je kao lijek (o čemu što se pije kao lijek). — Od* xvi *vijeka, a između rječnika u Stulićevu* (v. liječan) *i u Vukovu* (‚heilsam' ‚medicus').

a. *u značeńu sprijeda kazanome.*

a) u pravome smislu. Zašto ki se *(lijeci)* snom objave, veomi ti su ljekoviti. S. Bobaļević 217. Ļekovito piće. Vuk, rječn. *kod* kordijal. Govori se da je ova trava ļekovita za rańava usta i desni. *kod* lazarkińa. Onda bi spravļao melem koji bejaše za čudo lekovit. M. P. Šapčanin 1, 119.

b) u metaforičkome ili prenesenome smislu. (Zaveza crkvena) jest jedno likovito pedipsanje, s kojim sudac crkveni kara čovika krštena neposlušna uhiļujući ga od dobara općanih crkve, dokle se svidi od pomankańa. Ant. Kadčić 14. *(Pokora)* likovita, t. j. od lika, koja se daje pokorniku za čuvati ga od novoga upadańa u grih. 358. Nać ćeš i ti likovitu korist. I. J. P. Lučić, razg. 42. Izvan prineseni likoviti dila. 92. S ovakom likovitom upravom dostignu psostiju izkorenuće. 114.

b. *u prenesenome smislu, o ruci.* Bio je tako likovite ruke, da je mogao izvidati od svake bolesti. M. Đ. Miličević, kraļ. srb. 98.

c. *kod mjesnoga imena.* Lekòvita vòda, izvor u Srbiji u okrugu biogradskome. Glasnik. 19, 183.

ĻEKOVO, *n. ime selu u Hercegovini.* Statist. bosn. 124.

ĻEL, ĻELKO, ĻELO, *vidi kod* Lijel-.

ĻELOTEV, *m. prezime ili muški nadimak. — isporedi* Ļelotević. — xiv *vijeka.* Odь Dobroslava Lêloteva. Glasnik. 24, 269. (1382).

ĻELOTEVIĆ, *m. prezime. — isporedi* Ļelotev. — xiv *vijeka.* Priloži Lêlotevićь gradinu. Glasnik. 24, 269. (1382).

ĻÉĻA, *f.* matertera, *tetka (majčina sestra).* — *isporedi* ļeļka. — ļe- *stoji mj. ńegdašńega* lê; *mislim da je ipokoristik, i da s toga glasi po južnome govoru* ļe *a ne* lije, *isporedi* djéva. — *Radi značeńa vidi* F. Miklošić, lex. palaeoslov.[2] *kod* lêlja. — *Riječ je stara, isporedi stslov. i bug.* lêlja; *ali vaļa da se ne upotrebļava u naše vrijeme.* — *Po svoj je prilici djetińa riječ što postaje reduplikacijom.* — *U Vukovu rječniku*[3]*: (po Vukovijem bilješkama)* u starome molitveniku zove se tetka.

ĻEĻAK, ļeļka, *m. kao da je vrsta sitnu voća, ne znam koja.* — *U naše vrijeme u Bosni.* Urodili sitni ļeļci, ko će ļeļke podbirati? Nar. pjes. petr. 1, 147. Ona raspolaže sa novcima dobivenim za ļeļke, jagode . . . *(u Sarajevu i okolini).* V. Bogišić, zborn. 110. One beru jagode, ļeļke, drijenke, smreku, . . . *(u Sarajevu i okolini).* 121.

1. ĻEĻAN, *m. biļka što joj je plod ļeļak (po svoj prilici nije isto što* ļiļan). — *U naše vrijeme u Bosni.* Tako mi se mavi sumbul sadi, tako mi se ļeļan presaduje. Nar. pjes. petr. 1, 187.

2. ĻÈĻAN, *m. vidi* ļeļen; *i u prenesenome značeńu:* Ceramoyx heros. — *U naše vrijeme na Braču.* Ļèļan, Cerambyx heros (jer su mu ticala duga kao u ļeļana — ļeļena — parošci). A. Ostojić.

ĻEĻANKO, *m.* ime volu. Požega. D. Hirc.

ĻEĻATI, ļeļam, *impf. vidi* leļati. — *Samo u Voltigijinu rječniku:* v. lelati.

ĻÈĻEN, *m. vidi* jelen. — *Govori se ne samo u Hercegovini (kao što je Vuk zabiļežio) nego i u Bosni, u Barańi, u Dubrovniku, kako se vidi po primjerima.* — *Od* xviii *vijeka, a između rječnika u Vukovu:* (u Hercegovini) vide jelen *s primjerom iz narodne pjesme*: Ak' udara detelinom travom, to je, vuče, od ļeļena krvca. — Jelinski = od jelina aliti ļeļena. I. Đorđić, salt. 502. Gdjeno mi ti jezde tri vile a na tri ļeļena. Nar. pjes. bog. 62. U Kosovo ugledala tri vile na tri ļeļena. 62. Ļeļen hlepi put kladenca hladne vode. L. Radić 108. Niti ļeļen žedan k vodi tako brzo leti i hodi. N. Marči 53. Sinoć mene ļeļen projezdio. *(iz Barańe).* Nar. pjes. vuk. 1, 10. Zaskaka se Čońaga Živane kako ļeļen od tri godinice. 4, 280. Kako ļeļen od pune godine. 4, 477. Đe mi ļeļen i košuta planduje. Nar. pjes. herc. vuk. 284. Da ustr'jelim vitoroga ļeļena. 284. Marko viknu ko da ļeļen riknu. Pjov. crn. 125[b]. Voće vila na końu ļeļenu. Nar. pjes. petr. 1, 9. I ļeļeni visoke divine. 2, 61. I ļeļeni, planinski volovi. 3, 369. Uhvatiću u gori ļeļena. 3, 393. Da bijemo u lovu srne i ļeļene. Nar. pjes. hörm. 2, 275. Uzleti kao ļeļen. Nar. prip. bos. 5, 49.

ĻÈĻENA, *f. vidi* 1. Jelena. — *U Vukova rječnika:* (u Hercegovini) vide Jelena.

ĻÈĻENAK, Ļèļenka, *m.* brdo u Pivi. *(Ne znam ko je zabiļežio).*

ĻÈĻENČAD, *f. coll. kao množina od ļeļenče.* 1 [illegible] ļeļenčadi. Nar. pjes. petr. 1, 174.

ĻÈĻENCE, ļeļenčeta, *n. dem.* ļeļen. — *Mjesto množine ima coll.* ļeļenčad *(vidi).* — *U naše vrijeme.* Nu ral *(travu)* paše ļeļenče zvijere. Nar. pjes. vuk. 1, 273.

ĻÈĻÊNKO, *m. dem.* ļeļen. — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukova* (hyp. v. ļeļen). De gospoda piju vino ladno, ļeļenko im uz koļeno šeta. Nar. pjes. vuk. 1, 279.

ĻÈĻENOV, *adj. koji pripada ļeļenu.* Ište roge ļeļenove. (Z). Naće ga dje i roge ļeļenove. (Z). Poslov. danič.

ĻEĻEVAC, Ļeļevca, *m. ime mjestu u Srbiji u okrugu kneževačkome.* Livada u Ļeļevcu. Sr. nov. 1871. 551.

ĻÊĻKA, *f. starija sestra.* — *isporedi* ļeļa. — *U Stulićevu rječniku:* ‚soror natu major'.

ĻÈMEŠ, *m. vidi* lemeš. — *Između rječnika u Belinu* (ljemeš ‚vomero, stromento noto' ‚vomer' 778[b]), *u Stulićevu* (v. lemeš), *u Vukovu:* (u Crnoj Gori) vide [raonik] jèmješ. Ovo dugo pružalo hercegovačkijeh brda na lik ļemeša o ralu. S. Ļubiša, prip. 1.

ĻÊMÊZ, *m. vidi* pritisak. — *Nepoznata postańa.* — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu* (vide pritisak [1]). Postave trijemu potpirače pod ļemez i tako ga u dubak održe. S. Ļubiša, prip. 92. Udario crv u ļemez. Sr. zora, god. 2, sv. 2, str. 25. Limez, gredice, što drže krov kod tora te leže na sļemenu. na Krku. I. Milčetić. — *Ne posve u istome značeńu.* Ļèmêz, drvo prebačeno preko plasta da održava sijeno nerastureno. Obično se načini vjenčić od pavitine i postavi na vrh plasta i o taj vjenčić objesi po tri četiri ļemeza, da održavaju sijeno sa svake strane. I. Pavlović.

ĻÊMÊZJE, *n. vidi u Vukovu rječniku:* coll. v. ļemez.

ĻÈNAST, *adj. vidi* lijen. — *U Stulićevu rječniku:* v. lotrast.

ĻÈNAV, *adj. vidi* lijen. — *Od* xviii *vijeka, a između rječnika u Stulićevu (uz* ļenast). Ohol. tašt je, lakom, jidan, šaptav, ljenav. J. Kavańin 59[b]. Ovi *(lav)* srdit, oni linav *(vol).* 380[a].

ĻENČÀRITI, ļènčârim, *impf. biti lijen, vidi* lijeniti, 2. — *U naše vrijeme.* A najvolimo ļenčariti i sańariti o budućnosti. M. Pavlinović, razl. spisi. 319.

ĻENČÈVATI, ļènčujêm, *impf. vidi* ļenčariti. — *U naše vrijeme.* Zato bi ńega žena ružila i psovala što ne radi nego ļenčuje. Nar. prip. bos. 1, 26.

ĻENDINOVA (zemļa), *f. mjesno ime.* — xiv *vijeka.* Zemļu Ļenьdinovu (Ѧєньдиновѫ). Glasnik. 24, 251. (1377).

ĻENDOVATI, *vidi* lendovati.

ĻÈNGUZ, *m. ļenivac. Prostačka riječ.* — xviii *vijeka.* Ļenguz ‚pigro, poltrone'. S. Budmani 422[a].

ĻÈNGUZA, *f.* ročo se lijenom ženskom čeļadetu. u Lici. V. Arsenijević. — *cidi* ļenguz.

1. ĻÈNICA, *f. samo u Stulićevu rječniku:* v. ļenivica.

2. ĻENICA, *m.* ļenivac. — *U jednoga pisca našega vremena.* Zbog svakoga neradiše i zbog svakoga ļenice ima u carstvu tko gladuje. M. Pavlinović, rad. 19.

ĻÈNIV, *adj. vidi* 1. lijen. — *Riječ je prasluvenska, isporedi stslov.* lênivъ, *rus.* лѣнивый *češ.* lenivý, *poļ.* leniwy. — *Između rječnika u Stulićevu* (‚piger, desidiosus, ignavus'), *u Vukovu* (vide lijen), *u Daničićeva* (lènivъ ‚piger').

a. *adj.* — *Komp.:* ļenivijî *(vidi u prvome Vukovu primjeru).* Azъ grěšny i lênivy. Sava, tip. hil. glasn. 24, 172. Našego lênivago roda. Domentijan[b] 2. O slugo linivi. A. Georgiceo, nasl. 120. On neradivo i ļenivo pašti se zapoti. J. Rajić, pouc. 1, 84. Ļenivi slijepac. Nar. prip. vuk.[2] 285. Žena opaka a muž ļeniv. Nar. prip. vrčev. 17. Gvozden šiļak kojim se ļeniviji vo

kašto i bocne. Vuk, rječn. *kod* ošļača. Zli i ļenivi slugo! mat. 25, 26. Što je ļeniva neva tome je svekrva kriva. V. Bogišić, zborn. 64. Čeļad ļeniva i neodlučita. M. Pavlinović, rad. 105.

b. *adv.* ļènivo. — *U Stulićevu rječniku:* v. lijeno.

ĻÈNIVAC, ļènîvca, *m. ļeniv čovjek.* — *Akc. kaki je u gen. sing. taki je u ostalijem padežima osim nom. sing. i gen. pl.* ļènivâcâ. — *Riječ je praslavenska* (lênivьcь), *isporedi rus.* лѣнивецъ, *češ.* lenivec, *poļ.* leniwiec. — *Između rječnika u Stulićevu (uz* ļeniv) *i u Vukovu* („der faulenzer" „desidiosus, piger"). Ļenivcu mamuza. J. Rajić, pouč. 1, 41. Što bih ja i za ovoga ļenivca radio. Nar. prip. vuk. 89. Idi k mravu, ļenivče! D. Daničić, prič. 6, 6. Radi zime ļenivac ne ore. 20, 4. Praznov i ļenivac. M. Pavlinović, rad. 157.

ĻENIVAN, ļenivna, *adj. vidi* lijen, ļeniv. — *Nalazi se samo adv.* ļenivno XIII *vijeka.* Novake lênivьno imušte zavezovati dohoditь. Sava, tip. stud. glasn. 40, 140. Lênivьno že i drêmanьno prébyvajušteje. 140.

ĻÈNÎVČEV, *adj. koji pripada ļenivcu.* Žeļna je duša ļenivčeva. Đ. Daničić, prič. 13, 4.

ĻÈNIVICA, *f. ļenivo žensko čeļade.* — *Može biti riječ praslavenska, isporedi rus.* лѣнивица, *češ.* lenivica, *poļ.* leniwica. — *U Stulićevu rječniku (uz* ļeniv), *i u Vukovu:* „die faulenzerin" „pigra".

ĻÈNIVÔST, ļènivosti, *f. osobina onoga što je ļeniv, lijenost.* — *Riječ je praslavenska, isporedi rus.* лѣнивость, *češ.* lenivost, *poļ.* leniwość. Otresimo se naše ļenivosti. M. Pavlinović, razl. spisi. 314. Naša ļenivost nas odvraća. 319.

ĻENKODANITI. ļenkodanim, *impf. biti lijen (uprav: lijeno sprovoditi dane).* — *U jednome primjeru našega vremena iz Bosne, ali po istočnome govoru s* le- *mj.* lje-, *isporedi* lendovati. „Zimi zima, a ļeti se drijema" kaže se lijenčini, koji lenkodani i ļeti i zimi. Nar. bl. mehm. beg. kap. 292.

ĻENOBA, *f. vidi* ļenobija. — *U jednome primjeru pisca čakavca* XVII *vijeka u kojega uz* lenobija *i* linobija *ima jedan put oblik* linobi, *te može biti da treba čitati* linobiji. *(Isus)* prignu glavu na drivu križa proti oholiji; . . . prikova noge proti linobi. F. Glavinić, cvit. 393a.

ĻENOBIJA, *f. lijenost.* — *Vidi i* lenobija *(kad sam pisao onaj članak, mislio sam da ima samo oblika s* le-, *te sam isporedio s* lendovati, *vidi i* ļenoba). — *Između rječnika u Voltigijinu* (lenobija „pigrezza, pesantezza" „faulheit, trägheit"). A linobiji tako neprijateļ biše. F. Glavinić, cvit. 284b. Jakost proti linobiji. 417b. Radi zlobe i lenobije. svitlost. 81.

ĻENÒĆUDAN, ļenòćudna, *adj. koji je lijene ćudi.* — *Samo u Stulićevu rječniku:* „indole piger".

ĻENÒĆUDNÔST, ļenòćudnosti, *f. osobina onoga što je ļenoćudan.* — *Samo u Stulićevu rječniku:* „indoles pigra".

ĻENOĆUDSTVO, *n. samo u Stulićevu rječniku uz* ļenoćudnost.

ĻÈNÔST, ļênosti, *f. vidi* lijenost.

ĻÈNOSTAN, ļênosna, *adj. lijen, pun lijenosti, naklon na lijenost.* — *Riječ je stara, isporedi stslov.* lênostьnъ, *rus.* лѣностный. — *Između rječnika u Stulićevu* (v. lijen).

a. *adj.* Tьkmo da nêstь lênostno ulišenije. Sava, tip. stud. glasn. 10, 172. Lênostьnuju te-gotu. Danilo 286. Po linostnom izgovoru. J. S. Reļković 442.

b. *adv.* ļènosno. — *U Stulićevu rječniku:* ļenostno *kod* ļenostivno.

ĻENÒSTIV, *adj. vidi* ļenostan. — *Riječ je stara, isporedi stslov.* lênostivъ. Do kolê, o lênostive, živeši, kogda li otь sьna vьstaneši? Danilo 200.

ĻENOSTIVAN, ļenostivna, *adj. ļenostiv.* — *Riječ je stara, isporedi stslov.* lênostivьnъ. — *Između rječnika u Stulićevu (uz* ļenostan) *i u Daničićevu* (lênostivьnь „piger").

a. *adj.* Za vsakogo oskrьbļajema ne lênostivnь. Domentijanb 153.

b. *adv.* ļenostivno. — *U Stulićevu rječniku:* ļenostivno *ili* ļenostno, *v.* lijeno.

ĻENOTA, *m. izmišļeno ime muško.* — *U jednoga pisca čakavca* XV *vijeka (pisano je* Li-, *ali se po smislu razumije da je načińeno od* lijen). Drimuši fra Bolo. fra Hrlac Linoti pribi šćap o rilo, fra Sańac Uhodi. M. Marulić 255.

ĻENÒVATI SE, ļènujêm se, *impf. vidi* lijeniti, 2. — *Riječ je praslavenska, isporedi stslov.* lênovati, *češ.* lenovati, *poļ.* lenować się. — *Samo u knizi pisanoj crkvenijem jezikom* XIII *vijeka.* Lênujušte se. Sava, tip. stud. glasn. 40, 170.

ĻENOVLAD, *m. čovjek što lijeno vlada, lijeni vladar.* — *U jednoga pisca* XVIII *vijeka koji je sam ovu riječ načinio (po zapadnome govoru* li-*mj.* ļe-). I pitajmo linovlade o ničemu kad ne rade, nit' pružaju k poslu ruku, nit' vaļaju svome puku. V. Došen 229a. Sad pazite, linovladi, o čem vaša linost radi. 229b. Gori indi, linovladi! krv dok vam se ne oladi; gori čelo! gori oči! da vas nesvist ne nadskoči . . . Poglavarska dužnost biva da ńihova kripost siva, da podložni puk zasire i s očiju mrak mu skine. Poglavar je u općini što je sunce na visini. 230ab.

ĻENSTVÒVATI, ļènstvujêm, *impf. lijeniti se (vidi* lijeniti, 2). — *Samo u Stulićevu rječniku:* „pigrescere, desidiae se dedere".

ĻÈŃÂK, ļeńáka, *m. ļenivac.* — *Samo u istočnome obliku (isporedi* leń). — *U Bjelostjenčevu rječniku:* leńak, trom, lotar, lin, daugubitelj „piger, ignarus, iners, deses, reses, segnis, ad Eurotam sedens, segnipes, desidiosus, otio desidiaque languens, frugiperda"; *u Stulićevu:* leńak, v. lijenac *iz Bjelostjenčera; u Voltigijinu:* leńak „pigrone" „ein sehr fauler mensch".

ĻÈŃÛH, ļeńuha, *m. ļenivac.* — *S istočnijem oblikom u naše vrijeme u Istri.* Leńûh „homo desidiosus", gen. leńûha. Đ. Nemanić, čak. kroat. stud. 41.

ĻÈŃUHA, *f. ļenivica.* — *vidi* ļeńuh. — *U naše vrijeme u Istri.* Leńûha „femina pigra". Đ. Nemanić, čak. kroat. stud. iftsg. 39.

ĻÉPA, *f. hyp.* Ļeposava. I. Pavlović.

ĻÈPAHAN, ļèpahna, *adj. dem.* 1. lijep. — *isporedi* ļepašan. — *Od* XVII *vijeka, a između rječnika u Belinu* (ljepahan „aggratiatello" „venustulus" 51b; „bellino, bellaccio, vistosello" „pulchellus" 136a; „alquanto vistoso" „venustulus" 770a), *u Bjelostjenčevu (kajkavski* lepehen, lipahan „bellulus, pulcherulus, formosulus, venustulus"), *u Stulićevu* („pulchellus, bellulus, venustulus"), *u Voltigijinu* („bellino, belluccio, vistosello" „niedlich, gar schön").

a. *adj.* Ljepahna sam vjerenika izabrala ja za mene. G. Palmotić 1, 96. Ljepahnijeh djevojčica gizdav ures. 1, 131. Uz ļepahna ļubovnika. 1, 254. Ovo želim jednom ljepahnom pri-

povijesti tomačiti. B. Zuzeri 121. Bio bi ljepahan ovi život, kad bi slijedio svećer tako. 232. Idjaše prva četa, tri ljepahne galijice. 400. Simo, hote simo, lepahni mladići. Nar. pjes. istr. 2, 13. Cić tebe rožice lipahne mladosti. 2, 122. Lipahna je *(moja kći)*, obļubit ju hoćeš. 2, 124.

b. *adv.* ļêpahno. — *Između rječnika u Belinu* (ljepahno ‚alquanto aggratiatamente' ‚lepidule, venustule' 51b). Ovu istinu, više koje besjedim vam, ljepahno su je nakitili. B. Zuzeri 177.

ĻEPAHAT, *adj. u Stulićevu rječniku uz* ļepahan. — *Nije dosta pouzdano.*

1. ĻÈPAK, ļèpka, *adj. koji se lijepi.* — *U jednoga pisca našega vremena.* Lepak sok. P. Bolić, vinodj. 2, 358. Sumporita kiselina, u lanen jelej usuta, odma se s lepkim česticama jeleja slaže. 2, 358.

2. ĻÈPAK, ļèpka, *m. vidi* 2. lijep, *osobito pod* b; *i biļka iz koje se takovi ļepak napravļa.* — *Od* XVIII *vijeka, a između rječnika u Bjelostjenčevu (kajkavski* lepek, imela, omela ‚viscus, viscum') *gdje se naj prije nahodi, u Jambrešićevu* (lepek ‚viscus'), *u Stulićevu* (lepek, v. omela *iz Bjelostjenčeva), u Voltiġijinu* (lepek, lepka ‚vischio, pania' ‚vogelleim'), *u Vukovu* (lepak ‚die mistel' ‚Viscum album Linn.').

a. *vidi* 2. lijep. Lipkom konac on nateže *(lovac)*, pak za nogu tici veže. V. Došen 94b. Prije imali ste u vama osobitu ļuboputnost, s kojom svačije srce, kako s lepkom jeste mogli k sebi privući. Đ. Rapić 414. Il' na lepak pofataju zdrave *(muhe)*. J. S. Reļković 322. — *U metaforičkome smislu.* Zasidni lepak za uzdržati ga jesu bila bogatstvo, raskošja, pošteńa, veseļa, . . . A. Tomiković, gov. 241. Na taj ļepak srbo-hrvatstva nasijedaju. M. Pavlinović, razg. 67. Lepak ili veska spada među smole, te se ocarińuje u prometu. Zbornik zak. 1853. 1018.

b. *ime biļkama.* Lepak ‚Lychnis Viscaria L.' u niškom okrugu. S. I. Pelivanović. Lepak, Viscum album L. (Vuk), v. Lepek. Lepek, 1. Viscum (album) L. (Bjelostjenac); 2. Parietaria officinalis L. (Cres). B. Šulek, im. 193. *(griješkom)* Lijepak, češ. poļ. lep, Viscum album L. (Sabļar), v. Lijep. 195. — *isporedi* ļepica.

ĻEPAR-POĻE, *n. u zagoneci našega vremena.* Kokotan poje na ļepar-poļe, katarizi biju, katabiļe beru. (misle se čobani i ovce u poļu). Nar. zag. nov. 238.

ĻÈPAŠAN, ļêpašna, *adj. dem.* 1. lijep, *isporedi* ļepahan. — *U naše vrijeme, a između rječnika u Stulićevu* (v. ļepahan). Na sred je sela crkvica dosta ļepašna. S. Ļubiša, prič. 129.

ĻÈPAVA, *f. kao da je značeńe: lijepo žensko čeļade, i upotrebļava se i kao žensko ime, pa se prenosi i na životińe.* — *Od* XVI *vijeka, a između rječnika u Vukovu* (ĻepavaFrauenname' ‚nomen feminae'). A pak Slava Jakomova, pak ljepava lijepa Mara tuj idiješe. A. Sasin 161. Lepa koza lepava lepa sina rodila a unuka manita. *odgonetļaj: loza, grožđe (ili vino), vino (ili rakija).* Nar. zag. nov. 116. — *I kao ime kravi.* F. Kurelac, dom. živ. 24.

ĻÈPAVICA, *f. dem.* ļepava. — *Na jednome mjestu* XVI *vijeka.* Ova me ljepavica zagovori. M. Držić 211.

ĻEPČIN, *m. ime muško.* — XIV *vijeka, a između rječnika u Daničićevu:* Lêpьčinь, između ļudi koje car Stefan dade crkvi arhanđelovoj u Prizrenu bješe tako ime. G(lasnik). 15, 297. 299. Lêpčinь. Svetostef. hris. 34. Sinь mu Lêpьčinь. Deč. hris. 24. 51. Lêpčinь Vojsilićь. 53. Sinь mu Lepьčinь. 92.

ĻEPČINOVCI, *m. pl. vidi u Daničićevu rječniku:* Lêpьčinovьci, vlasi ‚Lêpьčinovьci' koje je kraļ Stefan Dečanski dao Dečanima. M(on. serb). 96. (1330). *vidi i* Deč. hris. 51. 62. — *isporedi i* Lepčinci.

ĻEPČINOVIĆ, *m. prezime (po ocu Ļepčinu).* — XIV *vijeka, a između rječnika u Daničićevu:* Lêpьčinovićь, između ļudi koje car Stefan dade crkvi arhanđelovoj u Prizrenu jedan bješe ‚Vladь Lêpčinovićь'. G(lasnik). 15, 294. (1348?) — Dьmitrь Lêpьčinovićь. Deč. hris. 44.

ĻEPICA, *f. isporedi* 2. ļepak, b. Ļepica, slov. lepica, rus. лѣпокъ. лепчица, лепецъ, poļ. lepczyca (Asperula; Galium aparine), češ. lepik (Asperugo), lepnice (Bartsia), poļ. lepnica (Silene), silene (Alschinger), Lychnis viscaria L. B. Šulek, im. 210.

ĻEPIĆ, *m. prezime.* — XIV *vijeka, vidi u Daničićevu rječniku:* Lêpićь, između ļudi koje car Stefan dade crkvi arhanđelovoj u Prizrenu jedan bješe ‚Todorь Lêpićь'. G(lasnik). 15, 309.

ĻEPIGÛZ, *m. neka biļka.* Ļepiguz, rus. лепочка, Setaria germanica Beauv. (Vukasović), v. Krpiguz. B. Šulek, im. 210.

ĻÈPÎR, *m. vidi* lepir. — *Oblik je južni, a u istočnome govoru glasi* lîpîr. — *Vaļa da postaje od* lepir *po pučkoj etimologiji prema* lijep, *ili možebiti prema* lijepiti *(jer se lijepi prah na ruke kad se drži za krila?).* — *Od* XVI *vijeka, naj češće u Dubrovčana, a između rječnika u Mikaļinu* (lipir, metiļ ‚papilio'), *u Belinu* (ljepir ‚farfalla' ‚papilio' 303a), *u Stulićevu* (v. lepir *s dodatkom da se nalazi u Gundulića), u Voltigijinu* (‚farfalla' ‚schmetterling'). I kako neznani ljepir taj naliće zaradi svitlosti na plamen od sviće. D. Rańina 103b. Kakor ļljepir uz plam sviće veseli se, vrti i vije. A. Čubranović 150. Meni se je dogodilo . . . kao ljepiru koji udara oko ogńa ki ga zgaŗa. I. Gundulić 231. Kô ljepir gine za me. Ġ. Palmotić 2, 22. Kako smamjen ljepir koji oko smrtnoga ńemu plama obletiva. A. d. Bella, razgov. 186. Crv od ljepira a ljepir od crva. (Z). Ljepir ki oko svijeće leti, naj poslije izgori. (Z). Od bube ljepir a od ljepira buba. (Z). Vrti se kô ljepir oko plama. (Z). Poslov. danič. Kô ljepir oko svijeće srće na svê pogubije. N. Marči 18. Snuješ se po gradu kao ljepir oko svijeće. S. Ļubiša, prip. 12.

ĻÈPIRICA, *f. lepirica, vidi* ļepir. — *Od* XVII *vijeka u Dubrovniku, a između rječnika u Belinu* (ljepirica ‚farfalla' ‚papilio' 303a). Ja ne moguć nijedan dio ogńa ugasit razgorjena, jaoh, život bi ugasio, ljepirica užežena. I. Gundulić 259. Tijem smamļene ljepirice. I. V. Bunić, mand. 4. Vrćet se ko smamjena ljepirica oko plama. B. Zuzeri 297. Gradi kućarice, igra se s ljepiricom. V. M. Gučetić 142. Lipirica jak oblijeta oko tvoga ļubjenoga. A. Boškovićeva *u* I. M. Mattei 363.

ĻEPÌRIĆ, *m. dem.* ļepir. — *isporedi* lepirić. — *U Belinu rječniku:* ljepirić ‚farfallotta' ‚papiliunculus' 303b.

ĻEPÌRINA, *f. augm.* ļepir. — *isporedi* lepirina. — *U Belinu rječniku:* ljepirina ‚farfallone' ‚papilio' 303b.

ĻÈPKAST, *adj. vidi* ļepļiv. — *U jednome primjeru* XVIII *vijeka s istočnijem oblikom.* I jer lepkast sok nad ńim se prišti. J. S. Reļković 331.

ĻÈPĻIV, *adj. koji se lijepi, koji se lako prilepljuje.* — *Od* xvii *vijeka, a između rječnika u Vrančićevu* (lipļiv ‚glutinosus'). Pod korom korena nalazi se lepļiv sok. P. Bolić, vinod. 1, 68. Lepļiv sok grožđa. 2, 166. Lepļive materije. J. Pančić, bot. 26.

ĻEPNICA, *f. samo u Stulićevu rječniku:* v. klija.

ĻÈPOGLAVA, *f. isto što* Lepoglava *(vidi) po južnome govoru.* Schem. zagr. 1875. 33. — *Pomiše se od* xvii *vijeka.* Zakopan u Lipoglavi. P. Vitezović, kron. 133.

ĻEPOGLAVAC, ĻEPOGLAVSKA VAS, *vidi* lep-.

ĻEPOGLEDAN, ļepogledna, *adj. koji je lijep gledati.* — *Samo u jednoga pisca* xviii *vijeka, a između rječnika u Stulićevu* (‚adspectu decorus'). Na čardaku lipogledna, a okol' stupci sjedališća. J. Kavanin 481b.

ĻEPOJE, *m. ime muško.* — *Prije našega vremena.* Lêpoje. S. Novaković, pom. 74.

ĻEPOJEVIĆ, *m. prezime po ocu Ļepoju, vidi* Lepojević.

ĻEPOJEVIĆI, *m. pl. mjesno ime.* — *Prije našega vremena.* Lêpojevići. S. Novaković, pom. 137. — *vidi* Lepojevići.

ĻÈPÔJKA, *f. lijepa djevojka.* — *Vaļa da je načińeno od* lijepa *prema* djevojka *(vidi* F. Iveković. rječn.). — *U naše vrijeme.* „Pa dovedi devojku, lepu lepojku, crnu crnojku". Vuk, rječn. *kod* pipavica. Ne može da skine oka sa svoje male garave lepojke. Srp. zora. god. 2, sv. 7, str. 159. Lepojka, ime što ga mlada pridijeva mladem ženskom. Skoroteča. 1844. 149.

ĻEPOKA, *f. ime kozi i ovci.* Bastaj, Daruvar. D. Hirc.

ĻÈPOLÎST, *m. vrsta loze.* — *Ne znam postaje li od ‚lijepa lista' ili od ‚lista što se lijepi', ili je pokvareno od* lipolist. — *U naše vrijeme, a između rječnika u Stulićevu* (‚vitis species'). Ļepolist, vrst vinove loze bijela grožđa (Dalmacija, Danilo, Stulli), v. Lipolist. B. Šulek, im. 210.

ĻEPOĻESAVA, *f. (mislim da bi ovako glasilo po južnome govoru) ime mjestu u Srbiji u okrugu biogradskome.* Ńiva u Lepolesavi. Sr. nov. 1865. 470.

ĻEPOPISAŃE, *n. vidi* krasopisje. — *Načińeno u naše vrijeme.* Zbornik zak. 1853. 381.

ĻEPÒREK, *adj. vidi* ļeporijek. — *U naše vrijeme.* Bog te sačuvaj ļeporeka čovjeka i bogomoļne žene. Nar. bl. mehm. beg kapet. 23.

ĻEPORIJÈČITI, ļepòriječîm, *impf. govoriti lijepe (ugodne) riječi.* — *U naše vrijeme, a između rječnika u Stulićevu* (‚dulciter loqui' *s dodatkom da je uzeto iz Belina, ali u ovome rječniku nijesam mogao te riječi naći) po kojemu sam zabiļežio akcenat.* Jednog psujem, drugog leporečim. Ž. Radońić.

ĻÈPORIJEK *(ili* ļepòrjek?), *adj. vidi* ļeporječiv. — *U jednome primjeru* xviii *vijeka.* I ljeporik Spljet ti grade *(Dubrovniče)* sluti scijeneć tvoju diku *(ne znam jeli* ljeporik *nom. ili voc. sing.).* J. Kavanin 200b. — *Kao prezime ili muški nadimak nahodi se* xiv *vijeka.* Berislavь Lêporekь. Dec. hris. 24. Berislavь Lêporêkь. 92.

ĻEPÒRJEČAC, ļepòrječa (ļepòrješca), *m.* vir eloquens, rhetor, *čovjek što umije lijepo govoriti.* — *isporedi* ļeporječica. — *Na jednome mjestu* xviii *vijeka.* Cicero rimski liporičac. M. A. Relković, sabr. 6.

ĻEPÒRJEČICA, *f. žensko čeļade što lijepo (ugodno) govori.* — *isporedi* ļeporječac. — *U Vukovu rječniku:* ‚ein beredtes frauenzimmer' ‚eloquens' *s primjerom:* „Ļeporječica li je ona, isukala bi čovjeku i crijeva".

ĻEPORJÈČIV, *adj. koji umije lijepo (ugodno) govoriti.* — *isporedi* krasnorječiv. — *U Vukovu rječniku*[2]*:* leporèčiv, vide ļeporječiv, *ali je ovu riječ Vuk zaboravio metnuti na svoje mjesto; u trećemu su izdańu potpunili izdavaoci:* [ļeporječiv (južn.) ‚ein beredter mann' ‚eloquens'; vidi s. v. leporečiv].

ĻÈPOSAVA, *f. ime žensko.* — *Od* xviii *vijeka.* Leposavi domaćici. Rad. 1, 188. (1794). Ja kakva je cura Ļeposava! Nar. pjes. vuk. 3, 518. Baš sestricu curu Ļeposavu. 3, 519. Zaručnico, mlada Ļeposava! 3, 521. „Ļeposava tankosava, tanko si se opasala". I. Pavlović. Za sestru Leposavu. D. Avramović 200. — *I kao ime domaćijem životińama: kozi.* Lijepa koza Ļeposava lijepa sina okozila a unuka manitoga. *odgonetļaj: loza ili šļiva.* Nar. zag. novak. 242. — *kokoši.* Bastaj, Daruvar. D. Hirc.

ĻEPÒSLOVAC, ļepòslôvca, *m. čovjek koji je izučio nauku lijepa govoreńa (stslov.* slovo = *riječ).* — *U Belinu rječniku* (ljeposlovac ‚rettorico, intendente o professore di rettorica' ‚rethor' 614b), *u Bjelostjenčevu* (liposlovac ‚rhetor, orator'), *u Stulićevu* (‚rhetor'), *u Voltiġijinu* (liposlovac ‚oratore, retore' ‚redner').

ĻEPÒSLÔVAN, ļepòslôvna, *adj. koji pripada ļeposlovcima ili ļeposlovci.* — *U Stulićevu rječniku:* ‚rhetoricus', *gdje ima i komp.* ļeposlôvnijî, *i adv.* ļepòslôvno ‚rhetorice, rhetoricorum more vel instituto'.

ĻEPÒSLÔVKA, *f. nauka u ļeposlovca.* — *Od* xviii *vijeka, a između rječnika u Belinu* (ljeposlovka ‚rettorica, scienza di ben dire' ‚rhethorica' 614a) *gdje se naj prije nahodi. u Bjelostjenčevu* (liposlovka ‚rhetorica'), *u Stulićevu* (‚rhetorice, rhetorica, ars rhetorica, oratoria'), *u Voltiġijinu* (liposlovka ‚retorica, eloquenza' ‚redekunst'). Poka dospih ljeposlovku. I. Kraļić 3.

ĻEPOSLOVNICA, *f. vidi* ļeposlovka. — *U jednome primjeru* xviii *vijeka.* Utemeļen dobro u gramatici i u liposlovnici. I. J. P. Lučić, bitje. 11.

ĻEPÒSLÔVNÎK, *m. samo u Stulićevu rječniku:* v. ļeposlovac.

ĻEPOSLOVNOST, *f. osobina ļepostovna čovjeka.* — *U Stulićevu rječniku:* ‚facundia, eloquentia'.

ĻEPÒSLÔVSKÎ, *adj. koji pripada ļeposlovcima, ili ļeposlovci.* — xviii *vijeka.* Gdi nije nakićen(j)a liposlovskoga. J. Banovac, pred. ix. Ne ima narešenja liposlovski ili retorički. J. Filipović 1, xi.

ĻEPOSLOVSTVO, *n. u Stulićevu rječniku uz* ļeposlovnost.

ĻÈPÔST, *vidi* lijepost.

ĻÈPOSTAN, ļêposna, *adj. pun ļeposti, lijep.* — *U dva pisca Dubrovčanina* xvi *i* xviii *vijeka.* Gledati od vile na obraz ljepostan. Š. Menčetić 20. Djela ovega čini svijetla i ljeposna. A. Kalić 105.

ĻEPÒSTASAN, ļepòstasna, *adj. koji je lijepa stasa.* — *U Belinu rječniku:* ‚bello di statura' ‚statura pulcher' 136a, *i u Stulićevu.*

ĻEPOŠARAN, ļepošarna, *adj. u kojega je lijepa šara (boja).* — *U jednoga pisca našega vremena.* I lepošarna deno rastu cveća. B. Radičević (1880) 336.

ĻÈPOŠETA, *f. ime kozi.* — *U Vukovu rječniku*: ‚ein ziegenname' ‚nomen caprae indi solitum'.

ĻEPOŠTICA, *f.* Lepoštica, *ime selu u Srbiji u okrugu topličkome.* M. Đ. Milićević, kraļ. srb. 416.

1. ĻEPÒTA, *f. osobina čega što je lijepo, isporedi* lijepost. — *Akc. se mijeńa u dat. sing.* ļêpoti, *u acc. sing.* ļêpotu, *u voc. sing.* ļêpoto, *u nom., acc., voc. pl.* ļêpote. — *Riječ je stara, isporedi stslov.* lêpota, *rus.* лѣпота: *ne znam jeli praslavenska, jer mi je sumńivo češ.* lepota. — *Između rječnika u Vrančićevu* (lipota ‚venustas'), *u Mikańinu* (ljepota, krasnost ‚pulcritudo, venustas, elegantia, forma, decentia, lautitia, decor'), *u Belinu* (ljepota ‚bellezza, beltà, l'astratto di bello' ‚pulcritudo' 135b), *u Bjelostjenčevu* (lepota, lepost, krasnost, uļudnost, pristalost ‚pulchritudo, venustas, decor, speciositas, formositas, elegantia, pulchritas, columen, decus, ornamentum'), *u Jambrešićevu* (lepota ‚pulchritudo, decor, venustas'), *u Stulićevu* (v. ļepost), *u Voltiģijinu* (lipota *i* ļepota ‚beltà, bellezza' ‚schönheit'), *u Vukovu* (‚die schönheit' ‚pulcritudo'), *u Daničićevu* (lêpota ‚decor; decentia').

1. *u apstraktnome smislu, kao što je sprijeda kazano.*

a. *u čeļadcta.*

α) uopće. Kako je v lipoti telesnoj. Naručn. 15a. Lipota človiku ne stoji v teli. Korizm. 55b. Ljepota, ako nije mila, nije izvrsna. (Z). Ljepota je naravna ljepota prava. (Z). Poslov. danič. To bi uzrok bio, da b' lipotu svak ļubio. V. Došen 22b. — *Amo može pripadati i ovaj primjer:* Angelьskaja lêpota. Sava, tip. hil. glasn. 24, 175. — *Tako je i kad je riječ o ļepoti lica.* Samo jedne od groznice lipotu će izgubiti *(lice).* V. Došen 22a. Lice brez lipote. 22b.

b) u muškoga. Vidjevši priveliku ļepotu Jozepovu. Zborn. 26a. Brijati bradu od požude izprazne lipote. A. Kanižlić, kam. 225. Ovi Pavlimir bi čudnovatom lipotom narešen. And. Kačić, razg. 29. Selom idu, selo strah imaše od ļepote gospode svatova. Nar. pjes. vuk 1, 42. Jadna mi se pomamila, Branko, za ļepotom Karabuće Nika! 1, 495. Odbraše se šezdeset delija, na lepotu da lepšega nema, na visinu da višega nema. 2, 72. Mene, care, ne kće oženiti za mladosti i ļepote moje. 2, 181. Ako li si, sele. naumila uzet, sele, dilbera junaka kome snage i ļepote nema, niti ima stasa i obraza u svoj zemļi na četiri strane . . . 2, 237. Ako ću je napit po ļepoti, napiću je Kosančić-Ivanu. 2, 310—311. Kad ja stekoh mila zeta moga kom ļepote u hiļadi nema. 2, 526. Ļepoto mu u svatove nema. 2, 545. Jel' istina, kako ļudi kažu, da m' ļepote u daleko nema? 2, 548.

c) u ženskoga (naj češće). Cića lipote žene. Naručn. 61a. Viditi lipotu žene. Mirakuli. 19. Rajske liposti lipotom dobiva. M. Držić 11. Tri deklice mlajahne ke lipotom danici odsivahu. P. Zoranić 11a. Otvori mi, da se naļubļu ljepote lica tvoga *(isporedi a) na kraju).* Pril. jag. ark. 9, 87. 1520). Ne gledaj na lipotu ni na krasotu žensku. 138. Varovita je milost i tašća jest ljepota: žena bojeći se Boga, ona pohvaliti će se. I. Bandulavić 255. prov. 31, 30. Vas mladahan plam je ogńeni s drage rajske ńe *(Sokolice)* ljepote. I. Gundulić 332. U Mariju Bog postavi svukoliku telesnu lipotu. M. Jerković 89. Fali zaručnik u pjesmama ļepotu zaručnice. M. Radnić 434a. A ljepoto, svijeh pomamo! J. Kavańin 42a. Jaoh majka moja što ljepotom mene ödî! 236b. Lepa ti je u Alage ļuba! te lepote u svoj Bosni nema. Nar. pjes. vuk. 1, 281. Ne mogoh se primaknuti od visine vite jele, od mirisa žute duńe, od brzine žuber-vode, od ļepote mlade mome. 1, 361. Al' ne mogu do ńih doći . . . od ļepote djevojačke. 1, 363. Sve je kolo glavom nadvisila, a ļepotom kolo zanijela. 1, 405. Umrijeh, majko, za mladom, za ńenom rajskom ļepotom. 1, 418. Zaludu joj sva lepota ńena. 1, 574. O čem gospoda divane, već o tebika, Jelena, o tvojoj lepoj lepoti, o tvojoj mudroj mudroti? 1, 586—587. Od sviju je i veća i ļepša, ļepotom je kolo začinila. 3, 360. Ļepota se ńena razglasila po svoj Bosni i Hercegovini. 3, 543. Na ļepotu se selo fali, a na dobrotu kuća. Ļepota je za malo a dobrota za vazda. V. Bogišić, zborn. 207.

b. *u čega drugoga.* Vь lêpotu Božije crьkvi. Domentijan[b] 31. Vidim lipotu tvoji crkava. A. d. Bella, razgov. 122. Vidivši pomńu i brigu za lipotu kuća Božjih. A. Kanižlić, fran. 11. — Lipota oltara jeste razglasita. A. J. Knezović 275. — Kad bi se spominali ovi naši gradova gizdavije i podpune lipote. F. Lastrić, ned. 411. — Ne mogahu puta razaznati od mirisa sitna bosioka, od gustine rane maģurane, od ļepote rumene ružice. Nar. pjes. vuk. 1, 39. Sve trči čela na ļepotu cvijeća. *u* Vuk, kovč. 70. — Lipotu s lica skine *(zemļa).* V. Došen 14b. Bosna je ponosna ļepotom i bogatstvom prirode. M. Pavlinović, razg. 52. — Pogledajte lipotu rajsku. F. Lastrić, ned. 377.

c. *kao ures, čast, čašćeńe.* Ašte bi moštno vsu vьseļennuju na pohvalu dьne sego sьzvati, i vь lêpotu. Glasnik. 13, 366.

2. *konkretno, ńešto lijepo.*

a. *čeļade (gotovo svagda žensko).*

α) s posesivnom zamjenicom tvoja. Ruke li bi moje, buduć u životu, pustiti, gospoje, mogle tvu lipotu? H. Lučić 189. Ištom tva ljepota jednu riječ da reče. N. Naļešković 1, 179. Kad počoh kazati prid tvojom ljepotom, da se ću rastati za tebe životom. 1, 197. Dali, vajmeh! ja sred dvora samu ostavih tvu ljepotu! I. Gundulić 84. Tko dobude tvu lipotu, pridobiće mene istoga. 344. Smrt je vrla priklopila dragu rajsku tvu ljepotu. I. V. Bunić, mand. 33.

b) bez zamjenice (često u narodnijem pjesmama ļepota djevojka *mj.* lijepa djevojka). Pozna dobro *(Ļubav),* da na sviti, kad jedine nije ljepote, nije joj naprijed gospoditi naša srca i živote. I. Gundulić 264. Ali vrh svijeh tuj ljepotu želi stravļen u životu Hajdar. 535. Lijepa kruno svijeh ļepota, mâ gospodo i kraļice! G. Palmotić 2, 212. Ako li je ustrilit ne moroš, nit' ćoš otić ni odniti glavu, ni odvesti lipotu divojku. And Kačić, razg. 154b. Boļe je pribivati s živinama, nego pribivati s jednom lipotom malo dobrom. Đ. Rapić 95. Al' govori lepota devojka. Nar. pjes. vuk. 1, 23. Ļuto kune ļepota devojka. 1, 321. Čuješ, devojko, čuješ, lepoto! 1, 324. Da je ćerca Erdeļsko banice jedinica lepota na glasu. 3, 498. Fala Bogu, lijepe ļepote, a ļepote, udovice Jane! 3, 552. Nije ovo lipota divojka. Nar. pjes. istr. 1, 13. Gospoda kad opazišе da je *(devojke)* nema, stadošе pitati: „Kud je ta lepota?" Nar. prip. vuk.[2] 224.

b. *što drugo, u estetičnome ili u duševnome (moralnome) smislu.* Ustrijeļeni od ńe ljepota. Đ. Bašić 94. Čim mili obraz vido svijem

ljepotam narešeni, taj čas sčeznu i ubliđe. P. Sorkočević 587b. — Imadjaše prid sobom trpezu jednu punu svakojaki lipota. F. Lastrić, ned. 412. Šeće simo tamo i gljeda sakakovu lipotu. Nar. prip. mikul. 4. Va kamari bilo lipoti, da se ne more ni zreć. 32. — Što će ljepote i bogastvo, kad ih nema ko uživati? A. Kalić 3. — Ajde, brate, na sunašce jarko, da se jarka sunca nagrejemo i lepote krasne nagledamo, kako jezde kićeni svatovi. Nar. pjes. vuk. 1, 12. Svu noć ja zaspat ne mogo slušajuć lepe lepote gde lepo poju devojke. 1, 224. — Ječam žito, u Boga ļepota! 1, 297. — Сгькочь съвгъšiти čъstъno съ šarotami prêkrasьnyimi i ѕь lêpotami božьstvьnyimi. Domentijana 226. — O djevice, ti si ona zemļa prava, koju prvi otac nadario je svijeh ljepota. J. R. Gučetić 22. — Pogledaj lipote nebeske. M. Zoričić, osmina. 18. Kaže nam jošter i prigodu, u kojoj naš spasitel dostojo se ove ljepote obećat nam. B. Zuzeri 300.

3. *u ovakovijem primjerima može se shvatiti apstraktno kao* dika *ili konkretno kao* naj ļepše. Čuo sam da imaš gospođu, ljepotu od svijeta. M. Držić 280. Carigrade, lipoto od svita! And. Kačić, razg. 169a. Sunce svitla kruno! od neba lipota! A. Kanižlić, rož. 47. O Isukrste, lipoto i slavo svetih. L. Terzić 116. Momak, lepota na svetu. Nar. prip. vuk. 69.

2. ĻÈPOTA, *m. vidi u Vukovu rječniku:* ime volu ‚ochsenname' ‚nomen bovi indi solitum'.

LÈPOTAN, ļêpotna, *adj. u kojega je ļepota, lijep. — Riječ je stara, isporedi stslov.* lêpotьnъ. *— Nalazi se u dva primjera* xv *(adv.* lêpotnê) *i* xvi *vijeka, a između rječnika u Stulićevu* (v. lijep) *i u Daničićevu* (lêpotьnь ‚decorus'). Lêpotьnê siju *(ļubav)* Davidь ukrašajetь. Glasnik. 11, 167. Glas ti je i slava od rajske ljepotna. Š. Menčetić—Ġ. Držić 504.

ĻEPÒTICA, *f. dem.* 1. ļepota. — *Od* xvii *vijeka.*

a. *vidi* 1. ļepota, 1. — *Između rječnika u Vukovu:* u jednoj pjesmi mjesto ļepota *s primjerom:* Pa je posla na vodicu od ļepotice. (Nar. pjes. vuk. 1, 357). Lipotica večkrat vkani, kâ ni z nutar, kot je z vani. P. Vitezović, cvit. 77. Jer mu koji dâ po licu, ter pogubi lipoticu. 91. Lipotica brzo vene: ta se drži mlade žene. 119.

b. *u konkretnome smislu, lijepo čeļade (muško a još češće žensko). — U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu:* ‚eine schöne und ein schöner' ‚pulchra, pulcher' *s primjerima iz narodnijeh pjesama:* Što god sunce obasja zemļice ne viđesmo take ļepotice. -- Mrtva ne dam, neno, ļepotice Muja. (Nar. pjes. vuk. 1, 260). — O lijepe ļepotice ove mlade đevojčice! Nar. pjes. vuk. 1, 150. Dozivao Umu ļepoticu. 1, 446.

c. *(prema* b) *ime što ga nevjesta nadijeva neudatoj zaovi, kao od mila. — U Vukovu rječniku:* ‚ein mädchenname, den die schwiegertochter z. b. ihrer ledigen schwägerin gibt'. cf. zlatoje.

ĻEPÒTIŃA, *f. vidi* 1. ļepota, 1. — *U naše vrijeme.* Omile mi tvoja lepotiña. *u* M. Đ. Milićević, kraļ. srb. 322. Kad se Niko ponagledo grada i čarobnih s ńega ļepotiña. Osvetu. 5, 124.

ĻÈPOTKA, *f. vidi* ļepotica, b. — *U jednoga pisca našega vremena.* Čireńem pram ļepotkam. M. Pavlinović, razl. spisi. 408.

ĻEPOVA, *f. ime kravi.* F. Kurelac, dom. živ. 24.

ĻEPOVKA, *f. ime ovci.* F. Kurelac, dom. živ. 32.

ĻÈPOVÔŃ, *m. adj. koji lijepo voña. — Samo u jednoga pisca* xviii *vijeka.* Kita i mira on budući ljepovoña, ako i ļuta... J. Kavanin 512b.

ĻEPRAV, *adv. uprav* ļe-prav *gdje drugi dio daje jaču snagu prvome, po tome je isto što* ļe, *ali s većom silom. — Riječ je nslovenska* (leprav ‚erst, eigentlich, nur'. Pleteršnik) *i kajkavska* (leprav). — *U Bjelostjenčevu rječniku:* leprav, dar ‚saltem, tantummodo, tantum, dumtaxat, dummodo, at certe, at saltem, saltem, ad minus'; *u Jambrešićevu:* ‚tantum, solum'; *u Stulićevu:* leprav ‚saltem, tantum, dumtaxat' *iz Habdelićeva.*

ĻEPŠA, *f. ime kučki.* F. Kurelac, dom. živ. 45

ĻEPŠAN, *m. ime ovnu.* F. Kurelac, dom. živ. 32.

ĻÈPŠÂŃE, *n. djelo kojijem se ļepša. — Između rječnika u Vukovu.* Ako uzgledaš u ļepšańa i napravļańa od svijeta... M. Radnić 170b.

ĻÈPŠATI, ļèpšâm, *impf. činiti da što (objekat) bude ļepše. — Akc. se mijeńa u praes.* 1 *i* 2 *pl.:* ļepšámo, ļepšáte, *u aor.* 2 *i* 3 *sing.* ļèpšâ, *u part. praet. pass.* ļèpšân. — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu* (‚verschönern' ‚reddo pulcrius'). — *Sa* se, *pasivno.* Da se ļepšaju gradski uglovi M. Pavlinović, razl. spisi. 77. — *Mislim da sam čuo u Dubrovniku u neprelaznome značeńu: postajati ļepši, bivati sve to ļepši, n. p.* „Kako raste, sve to više ļepša". P. Budmani.

ĻEPŠI, *m. ime psu.* F. Kurelac, dom. živ. 45. — *vidi kod* 1. lijep.

1. ĻEPŠIĆ, *m. kajkavski* Lepšić, *ime selu u Hrvatskoj u županiji zagrebačkoj.* Razdiļe. 63.

2. ĻEPŠIĆ, *m. ime psu.* F. Kurelac, dom. živ. 45.

ĻEPŠITI, ļepšim, *impf. vidi* ļepšati *(u prelaznome i neprelaznome smislu). — U Stulićevu rječniku:* ļepšiti koju stvar ‚pulchriorem reddere'; ļepšiti koja stvar ‚pulchriorem fieri, evadere'. — *nepouzdano.*

ĻEPŠO, *m. ime psu.* F. Kurelac, dom. živ. 45.

ĻEPUNICA, *f. ime selu u Bosni u okrugu Tuzle Doňe.* Statist. bosn. 81. — *Na drugome je mjestu pisano* Ļepunice. Schem. bosn. 1864. 23.

ĻÈPUŠAK, ļèpuška, *adj. dem.* 1. lijep. — *isporedi* ļepušan. — *U Ivekovićevu rječniku (s dodatkom da se govori u Sarajevu.* Đ. Šurmin)

ĻÈPUŠAN, ļèpušna, *adj. dem.* 1. lijep. — *U naše vrijeme.* Ļepušna pokrajina. M. Pavlinović, razl. spisi. 406. — *Ima i u Ivekovićevu rječniku (s dodatkom da se govori u Sarajevu.* Đ. Šurmin). — *Akcenat sam zabiļežio kao što je u tome rječniku, ali sam u Dubrovniku čuo* ļèpušan.

ĻEPUŠAT, *adj. dem.* 1. lijep. — *isporedi* ļepušak *i* ļepušan. — *U jednoga pisca Bošńaka* xviii *vijeka.* A nike i niki ļepušati niti znaju očiju spustit na zemļu da će se u ńu ukopani obratiti ni zastiditi. F. Lastrić, ned. 328. Vi ļepušati i gizdavi, činite li tako? 389.

ĻEPÙŠICA, *f. lijepo žensko čeļade, lijepa djevojka (uprav je deminutiv i govori se od mila). — U Stulićevu rječniku:* ‚deliciae meae, meus ocellus, vita mea'.

ĻEPUŠICE, *f. pl.* vrsta jabuka. Bastaj, Daruvar. D. Hirc.

ĻEPUŠKA, *f. lijepo žensko čeļade. kao demi-*

nutiv, isporedi ļepušica. — *U naše vrijeme.* Žena po sokaci viđo nisam, nego su mnoge, kad smo išli, došle na vrata gledati na nas, gdikoja se lepuška vidila. S. Tekelija. letop. mat. sr. 120, 39.

ĻEPUŠKAST, *adj. dem.* 1. lijep. — *U naše vrijeme.*

a. *adj.* Baba grebuļava rodi sina ļepuškasta i unuka manita. *odgonetļaj: loza, grozd, vino.* Nar. zag. novak. 116. Crnomańasto, lepuškasto, živo veselo i dobroćudno devojče. M. Đ. Milićević, zim. več. 251. Plave oči dolikovahu ńenu lepuškastu licu. M. P. Šapčanin 1, 64.

b. *adv.* ļepuškasto. Lepuškasto miriše. Đ. Popović, poznav. robe. 295.

ĻEPUŠKAT, *adj. vidi* ļepuškast *i* ļepušat. — *Samo u Stulićevu rječniku:* v. ļepahan.

ĻÈRČIĆ, *m. dem.* lijerac. — *Samo u Stulićevu rječniku uz* ļerić.

ĻÈRIĆ, *m. dem.* lijer. — *U Belinu rječniku:* ljerić ‚giglietto' ‚liliolum' 344a, *i u Stulićevu:* ‚parvum lilium'.

ĻÈRÎŠTE, *n. mjesto gdje rastu lijeri.* — *Samo u Stulićevu rječniku:* ‚locus liliis consitus'.

ĻERIŠTVO, *n. u Stulićevu rječniku uz* ļerište. — *sasma nepouzdano.*

ĻEROMIŠ, *m. vidi* liromiš. — ļe- *stoji po južnome govoru.* — *U Mikaļinu rječniku:* ljeromiš, pirčac, nadopir ‚vespertilio'; *i u Stulićevu:* ‚vespertilio'.

ĻÈSA, *f. kao pleter načińen od pruća ili tršća; obično je pravouglast, te bi se moglo reći u ńekome smislu da je tkan a ne spleten, jer u ńemu n. p. cijele trstike stoje kao osnova, a komadi od ńih na dugo cijepani kao potka.* — ļestoji *mj. ńegdašńega* lê, *te u istočnome govoru glasi* lèsa, *a u zapadnome* lîsa. — *Riječ je praslavenska, isporedi stslov.* lêsa, *češ.* lísa, *poļ.* lasa. — *Nepoznata postańa; jeli srodno s* lijes? — *Između rječnika u Mikaļinu* (lisa ‚cratis'; *vidi i kod* 1. grata). *u Belinu* (ljesa ‚canniccio, graticcio di canne' ‚crates cannea' 166a; ‚graticcio o grate' ‚crates'; ‚graticcio o grate da seccar i fichi' ‚crates ficaria'; gvozdena ljesa ‚graticcio di ferro' ‚crates ferrea' 357a), *u Bjelostjenćevu* (lesa ‚crates l. cratis viminea'), *u Stulićevu* (lisa ‚crates'; ļesa ‚craticula, crates'), *u Voltiģijinu* (‚graticcio' ‚flechte, gitter'), *u Vukovu* (‚die pritsche, flechte' ‚crates').

a. *u značeńu sprijeda kazanome.* Leži pod podom na ljesi. (Z). Poslov. daničić. Do to doba tko do sad ne spravi za ńe *(svilene bube)* lise, nek se sada bavi. J. S. Reļković 200. Puna ļesa prosa, nit' se ļesa ugińe, nit' se proso prosipļe. *odgonetļaj: zvijezde na nebu.* Srp. nar. prip. i zag. vuk. 365. Vuk s teškom mukom iznese lisicu na tavan koji je bio od ļese. Nar. prip. vuk. 227. Gruhati kukuruze, t. j. u čardaku na ļesi tući klipove maļem, da zrnevļe propada kroz ļesu. Vuk, rječn. *kod* gruhati. Naredište te se među dve motke isplete lesa od loze. na tu lesu postaviše pokojnika seļaci i odnesoše ga u selo. M. Đ. Milićević, međudn. 286. Pleli su neke lese od pruća. pomenik. 1, 21.

b. *od gvožda, vidi* gradikule, roštiļ, *ili* rešetka. Bio je položen na gvozdenu jednu ljesu živijem ogńem razžarenu. B. Zuzeri 380.

c. *u osobitome značeńu, isporedi* plot. Koji u tor ne uniodi na vrata nego se uvlači kroz obloke ili lise priskače, zlameńe jest da je jedan lupež. F. Lastrić, od' 331. Kad je došla k lese od vrta. Nar. prip. mikul. 15.

d. *u prenesenome smislu, što je načińeno poput ļese.* Vesić naero, opasan lesom ńene duge cepački opletene kose. M. Đ. Milićević, zim. več. 57. I evo mu ove tri lese bisera. međudnev. 73.

e. rogožńara kojoj se vežu krajevi, a u praznini baca se drop za turnańe. Slovinac. 1880. 389.

ĻÈSAN, ļêsna, *adj. koji je načińen kao ļesa.* — *Samo u Stulićevu rječniku:* ‚instar cratis elaboratus'.

ĻÈSE, *f. pl. ime mjestu u Srbiji u okrugu valjevskome (možebiti plur. od* ļesa). Zemļa u Ļesama. Sr. nov. 1867. 215.

ĻÈSEN, *adj. koji je načińen od lijesa (drva), drven.* — *Samo u zapadnome obliku* lîsen *u narodnoj pjesmi iz Siња u Dalmaciji, i otale u Vukovu rječniku:* (u Siњu) ‚von holz' ‚ligneus'. Načini joj lisena nosila. Nar. pjes. vuk. 1, 243.

ĻESÈTINA, *f. augm.* ļesa. — *U Vukovu rječniku.*

ĻÈSICA, *f. dem.* ļesa. — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu* (dim. v. ļesa).

a. *u pravome smislu.* Od smokava (nanizanijeh na tanko drvo) kao ļesica na četiri ugla. Vuk, rječn. *kod* kanica.

b. *u prenesenome smislu, gorńi dio na ruci i na nozi (suprotno:* dlan *i* taban). — *Između rječnika u Vukovu:* (u Paštrovićima) u noge protiv tabana a u ruke protiv dlana ‚die oberhand, der oberfuss, oberrist, spann' ‚convexum pedis, dorsum pedis et manus'. [vide splet 3], cf. grana. Oguli desnu nogu s golijeni do ļesice. S. Ļubiša, prip. 91.

ĻÈSICE, *f. pl. ἄζυμος ἄρτος*, azymon, *prijesni hļeb što Židovi jedu o pashi.* — *Ovako se zove u Dubrovniku, jer ga ondje (španolski) Židori mijese u oblik kao ļesa.* P. Budmani.

1. ĻÈSINA, *f. augm.* ļesa. — *U naše vrijeme.* Jadi je ponijeli, da ugoni mlad u torinu, a ne može ni koliko ni ja da repa vuče, pak zaređni čarapom o ļesini, te padni. S. Ļubiša, prip. 91.

2. ĻESINA (?), *f.* lisina, skelet. „Teke da mu je živa lisina". „Ne može nositi ni lisinu". M. Pavlinović.

ĻÈSIT, *adj. vidi* ļesen. — *U jednome primjeru* XVII *vijeka (u zapadnome obliku).* Ako most ne sklopi lisit *(pisac tumači:* od lesa). B. Krnarutić 17.

ĻESKARE, *f. pl. ime selu u Bosni u okrugu bihaćkome.* Statist. bosn. 53.

ĻESKOTINA, *f. mjesno ime.* — *Prije našega vremena.* Lêskotina. S. Novaković, pom. 137.

ĻÈSKOV, *adj. koji pripada lijesci (vidi* 1. lijeska), *koji je načińen od ļeskovine.* — *Između rječnika u Vukovu* (‚von haselholz' ‚colurnus'. [cf. ļešnikov]).

a. *uopće.* Uzmu pup od liskova drveta. A. Baćić 335. Ļeskovo drvo. I. Jablanci 179. Uzeć pera u svoju ručicu, ne imajuć liskovu palicu. A. T. Blagojević. pjesnik. 49. Uzmi leskovog iverja. Z. Orfelin, podr. 81. Nameći u levak leskovih ili smrekovih *(strugotina).* 190. Liskove rese kupe se J. S. Reļković 204. Tu su kule od ļeskova pruća. Pjev. crn. 301a. Mjesta zarasla u šumu ļeskovu, lipovu, . . . Vuk. dan. 2, 27. Uze Jakov zelenijeh prutova topolovijeh i ļeskovijeh i kestenovijeh. Đ. Daničić, 1mojs. 30, 37. Drvo leskovo. P. Bolić, vinodjel. 2, 120

b. ļeskova mast, *u prenesenome smislu (kao u šali), boj, batine.* — *Između rječnika u Vukovu:* ļèskova mâst ‚die haselsalbe (prügel,

schläge)' ‚unguentum viteum (i. e. verbera)' *s primjerom:* Ļeskova je mast čudotvorna. (Nar. posl. vuk. 172). Mažu ga ļeskovom masti (biju ga). Nar. posl. vuk. 173. Mi ćemo ńih ļeskovom mašću liječiti. M. Pavlinović, razg. 54.

c. kod imena ńekakve gļive. Ļeskova gļiva (Sabļar). B. Šulek, im. 210.

d. kod mjesnijeh imena.

a) Ļeskova Bara (Leskova Bara), *selo u Srbiji u okrugu vrańskome.* M. Đ. Milićević, kraļ. srb. 302.

b) Ļeskova Draga, *dva zaseoka u Hrvatskoj. aa) u županiji ličko-krbavskoj.* Razdiļej. 33. — *bb) u županiji modruško-riječkoj.* Leskova draga. 46.

c) Ļeskova Voda.

aa) selo u Bosni u okrugu bańolučkome. Statist. bosn. 43.

bb) pomińe se ovako ime XIV *vijeka.* U Lêskovu Vodu. Svetostef. hris. 7. Na Leskovu Vodu. Spom. stoj. 27. (1332—1327).

d) Ļeskov Dub, *selo u Hercegovini.* Statist. bosn. 120.

e) Ļeskovi Dolac. — XIV *vijeka.* U Lêskovyj Dolьcь. Svetostef. hris. 20.

f) Ļeskovi Kami. — XIV *vijeka.* Lêskovi Kami. Deč. hris. 27. 96.

g) Ļeskov Vrh (Leskov Vrh), *planinski vrh u Srbiji u okrugu niškome.* M. Đ. Milićević, kraļ. srb. 4.

ĻÈSKOVA, *f. mjesno ime.* Leskova, *selo u Srbiji u okrugu topličkome.* M. Đ. Milićević, kraļ. srb. 392.

1. ĻÈSKOVAC, ļèskôvca, *m. ļeskov štap.* — *Akc. kaki je u gen. sing. taki je u ostalijem padežima, osim nom. (i acc.) sing. i gen. pl.* ļèskovâcâ.

1. *u značeńu sprijeda kazanome.* — *Od* XVIII *vijeka, a između rječnika u Vukovu* (‚der haselstab' ‚baculus colurnus'). Popadnu koce i leskovce. Đ. Obradović, basne. 69. Sjedi srda, viš' ńeg snopje lika i ļeskovci viti. Osvetn. 4, 12. Jer se svijet još sjeća vješala i udarca vitkih ļeskovaca. 6, 76.

2. *kao mjesno ime.*

a. *u Bosni dva sela. a) u okrugu bańolučkome.* Statist. bosn. 38. — *b) u okrugu travničkome.* 64.

b. *selo u Crnoj Gori u nahiji riječkoj.* Glasnik. 40, 19. Da zapanu u Leskovac tvrdi. Ogled. sr. 168.

c. *zaselak u Hercegovini.* Statist. bosn. 107.

d. *u Hrvatskoj. a) dva zaseoka u županiji ličko-krbavskoj.* Razdiļej. 33. 36. *i potok.* J. Wessely, kras. 206. — *b) tri sela u županiji modruško-riječkoj.* Leskovac. Razdiļej. 58. 99. Ļeskovac. 53. — *c) selo u županiji zagrebačkoj.* 77. — *d)* Leskovec, *selo u županiji varaždinskoj.* 99.

e. *u Srbiji. a)* Leskovac, *selo u okrugu biogradskome.* K. Jovanović 95. — *i ravnica i voda.* Lèskovac, ravnica u Begaļici (u okrugu biogradskome). Tu ima i česma koja se istijem imenom zove. Ļ. Stojanović. — *b)* Leskovac, *selo u okrugu crnoriječkome.* K. Jovanović 166. — *c)* Leskovac, *selo u okrugu kragujevačkome.* 117. — *d)* Leskovac, *varoš u okrugu niškome.* M. Đ. Milićević, kraļ. srb. 123. Dojdosmo pod Lêskovacъ. Glasnik. 31, 297. (1704). U Leskovcu na Moravi gradu. Nar. pjes. vuk. 4, 210. — *vidi u Daničićevu rječniku:* Lêsьkovьcь, Hilandar je imao u srpskoj zemļi između drugih sela i ‚Lêskovьcь'. M(on. serb). 141. (1348). može biti da je sadašńi Ļeskovac na Moravi. *ali vidi i* S. Novaković, zemļ. 24, *po čemu bi se moglo pomisliti da se ovaj* Ļeskovac *prije zvao* Dubočica, *isporedi i* Dibočica *i* 1. Dubočica, *a).* — *e)* Leskovac, *selo u okrugu požarevačkome.* K. Jovanović 142. — *f)* Leskovac, *mjesto u okrugu smederevskome.* Ńiva u Leskovcu. Sr. nov. 1874. 7. — *g)* Leskovac, *mjesto u okrugu užičkome.* Ńiva u Leskovcu. Sr. nov. 1870. 294.

f. *isto se mjesno ime nahodi ńekoliko puta prije našega vremena.*

a) vidi u Daničićevu rječniku: Lêsьkovьcь, sv. Sava dade crkvi sv. Nikcle vrańinskoga zemļu ‚nis Plavnicu i onamo u Lesьkovьcь, koji potokъ otъ Gostila teče'. M(on. serb). 18. (1233). isti će biti Ļeskovac na koji je išla međa selu Brčelima: ‚sь Drêna na Lêsьkovьcь, sь Lêsьkovьca na Grabъ'. M(on. serb). 114. (1321—1336).

b) I prida kraļevьstvo mi Lêskovьcь. Spom. stoj. 14. (1309—1316).

c) I među Lêskovьcь. Svetostef. hris. 12.

d) vidi u Daničićevu rječniku: Lêsьkovьcь, još drugo bješe selo ‚Lêskovьcь' kod Prizrena koje car Stefan dade crkvi arhanđelovoj u Prizrenu. G(lasnik). 15, 282. (1348?).

e) U Lêskovcu. Glasnik. 24, 273. (1395).

f) Lêskovьcь. S. Novaković, pom. 137. Lêskovecь. Spom. stojan. 185.

3. *prezime.* — *Od* XVI *vijeka.* Antol Liskove. Mon. croat. 252. (1552). *i u naše vrijeme u Hrvatskoj.* P. Budmani.

ĻÈSKOVAČA, *f. ļeskova batina.*

1. *u pravome smislu.* — *U Vukovu rječniku:* ‚der haselstock' ‚baculus colurnus'.

2. *mjesno ime.*

a. *selo u Bosni u okrugu travničkome.* Statist. bosn. 76.

b. Leskovača, *mjesto u Srbiji u okrugu požarevačkome.* Ńiva u Leskovači. Sr. nov. 1865. 435.

ĻÈSKOVAČKÎ, *adj. koji pripada (kojemu mjestu) Ļeskovcu.* Ļeskovačka Ravan u niškome okrugu. M. Đ. Milićević, kraļ. srb. 12. Leskovačka *(opština).* K. Jovanović 95. 117. Ļeskovačka klisura. Glasnik. 31, 298. (1704). Ļèskovačkî, što pripada selu Ļeskovcu. V. Arsenijević.

ĻÈSKÔVČANIN, *m. čovjek iz (kojega mjesta) Ļeskovca.* — *Množina:* Ļèskôvčani. — *U naše vrijeme.* Turci Leskovčani uzbune se. M. Đ. Milićević, zim. več. 141. O Vrańancima i Leskovčanima. 156. Ļèskôvčanin, čovjek iz Ļeskovca. V. Arsenijević.

ĻÈSKOVČÂNKA, *f.* žensko čeļade iz Ļeskovca. V. Arsenijević.

ĻÈSKOVICA, *f. mjesno ime.*

a. *u Bosni. a)* Leskovica, *selo u okrugu bańolučkome.* Statist. bosn. 43. — *b)* Liskovica doña *i* gorńa, *dva sela u okrugu travničkome.* Statist. bosn. 66.

b. *selo u Slavoniji u županiji požeškoj.* Razdiļej. 128.

c. *u Srbiji. a)* Leskovica, *selo u okrugu kruševačkome.* K. Jovanović 126. — *b)* Leskovica, *selo u okrugu niškome.* M. Đ. Milićević, kraļ. srb. 119. — *c)* Leskovica, *mjesto u okrugu rudničkome.* Livada Leskovica. Sr. nov. 1871. 340. — *d)* Ļeskovica, *zaselak u okrugu užičkome.* K. Jovanović 154. — *e)* Leskovica, *selo u okrugu vaļevskome.* K. Jovanović 100.

d. *vidi u Daničićevu rječniku:* Lêsьkovica, jedno od sela koja su bila pusta pa ih naselio kraļ Milutin i priložio crkvi arhanđelovoj u

Štipu a s ńom Hilandaru, međa im je bila ‚Arьmusana'. M(on. serb). 63. (1293—1302). — selima u Kučajini koju je car Lazar dao Ravanici išla je međa ‚na Leskovicu'. M(on. serb). 197. (1381).

ĻÈSKOVIČKÎ, *adj. koji pripada Ļeskovici.* Leskovička *(opština).* K. Jovanović 100.

ĻÈSKOVÎK, *m. mjesno ime.*

a. *selo u Bosni u okrugu Tuzle Dońe.* Statist. bosn. 94.

b. *u Srbiji,* Leskovik. *a) selo u okrugu niškome.* M. Ъ. Milićević, kraļ. srb. 126. — *b) selo u okrugu pirotskome.* 234.

c. XIV *vijeka pomińe se ovakovo mjesno ime: u drugome je primjeru voda, a možebiti i u prvome.*

a) U potokъ nizъ Lêskoviikъ. Svetostef. hris. 15.

b) vidi u Daničićevu rječniku: Lêsьkovikъ, međa je ‚Gojnu' išla ‚u studenьcь u Lêskovikъ'. G(lasnik). 15, 296. (1348?).

ĻÈSKOVINA, *f. ļeskovo drvo (materijal), a može značiti što i* lijeska. — *Od* XVIII *vijeka, a između rječnika u Voltiģijinu:* leskovina *kod* lesak *(vidi* lijesak), *i u Vukovu* (‚das haselholz' ‚lignum colurnum'). Ļeskovina je iz raja izišla. Nar. posl. vuk. 172. — Uzmi lisća od leskovine. Z. Orfelin, podr. 276. Dokle pusti liskovina rese. J. S. Reļković 204. — Ļeskovina, 1. Corylus avellana L. lignum (Vuk); 2. Corylus colurna (Vodopić). B. Šulek, im. 210.

ĻESKOVĻA, *f. mjesno ime.* — XV *vijeka.* Selo Lêskovļa. Spom. stojan. 3. (1428—1429).

ĻESKOVĻANI, *m. pl. mjesno ime.* — XIV *vijeka.* Selo Lêskovļani. Spom. stojan. 29. (1337—1346).

ĻÈSKOVO, *n. mjesno ime.*

a. Leskovo, *selo u Srbiji u okrugu požarevačkome.* K. Jovanović 144.

b. *pomińe se ovakovo ime prije našega vremena.* Lêskovo. Spom. stojan. 185.

ĻESNOVO, *n. mjesno ime.* — XIV *vijeka, vidi u Daničićevu rječniku:* Lêsьnovo, selo i sada blizu Kratova na zletovskoj rijeci, vojvoda ga je Oliver dao crkvi arhandela Mihaila koju je sazidao kod ńega: ‚Lêsnovo'. G(lasnik). 13, 293. 296. (1348?). — *vidi i:* Vь stranê zletovьscêj rekomoje Lêsnovo. Glasnik. 27, 288. Despotu Oliveru iže jestь sьzdalь svetyj hramь onь otь osnovanija, iže vь mêstê Lêsnovê. 289. Prьvoje selo blizь crьkve Lêsnovo. 290. (1351).

ĻESNOVSKI, *adj. koji pripada Ļesnovu.* — *Izmedu rječnika u Daničićevu* (lêsьnovьskyj, što pripada Ļesnovu). Svetago Gavriila lêsnovskago. Glasnik. 13, 295. (1348?). Podь crьkovь svetago arhistratiga Lêsnovskago. 27, 292. (1351).

ĻESOVIT, *adj. u kojemu ima lijesa (šume).* — *U jednoga pisca našega vremena.* Dubrava je bila naj prije dolina pusta i ļesovita. G. Zelić 552.

ĻESOVNA, *f. ime selu u Hercegovini.* Schem. bosn. 1864. 58. — *Jamačno je isto što* Lisovina *(vidi), te bi ovo po južnome govoru glasilo* Ļesovina.

ĻÈSTI, ļẽzȇm, *impf. vidi* 1. laziti; *kako taj glagol tako i* ļesti, *kad nije složeno s prijedlozima ostaje pri praslavenskome značeńu, a kad je složeno, zamjeńuje* ići. — *Češće se upotrebļava složeno (vidi* uļesti, izļesti). — -ļe- *stoji po južnome govoru mj. ńegdašńega* lê; *u istočnome glasi* lêsti, *u zapadnome* lîsti. — *Riječ je praslavenska, usporedi stslov.* lêsti, *rus.* лѣзть, *češ.* lézti *i* lezti, *pol.* leźć. *ima i stprus.* lisê (s = z), *gmiže, te može biti i baltičko-slavenska riječ.* — *Može biti srodno sa snskrt.* ranh, *kitjeti; sumńivija je srodnost sa saskrt.* rah, *ostavļati i* langh, *skakati, kod prvoga radi značeńa, kod drugoga radi* gh. — *Između rječnika u Vrančićevu* (scandere'), *u Mikaļinu* (listi, hoditi potrbušice ‚serpo'), *u Bjelostjenčevu* (‚lezem, plazim trbušce ‚serpo'. 2. lezem gore ‚serpendo ascendo, scando, inscendo'), *u Jambrešićevu* (lezem ‚serpo'), *u Stulićevu: (griješkom po dubrovačkome govoru, po kojemu se infinitivima na* sti *dodaje* ti) ļestiti, v. ļeziti *s dodatkom da se nahodi u pisca Krmpotića (?).*

a. *vidi* 1. laziti, a. Razčiniti ću človika, koga sam učinio, s zemļe, od človika do dobitka i lizućih do letećih nebeskih. Bernardin 95. gen. 6, 7. Da porode voda ljezušta i letušta vrhu zemļe. N. Rańina 114a. gen. 1, 20. Gladan miš ljezući nesrećom nabata od mušļe na vrata. Š. Menčetić 334. Goli spuži svuda ljezu. M. Vetranić 1, 14. Tuj ljezu mravi. 2, 269. Ka li *(stvar)* ono svim boļe od tizih ke lizu, izdalek' vidi se nego li na blizu? D. Rańina 121b. Svaka *(zmija)* poče listi. Đ. Baraković, vil. 61. Po srcu jer ti lize od ńe biča crv pakleni. I. Ivanišević 180. Što ni ljeze ni grede. (D). Poslov. daničˇ. Po zemļskih ne htij listi, . . . i svû misao digni gori. J. Kavańin 500a. Jer gad smradni svu noć lize. V. Došen 206a. Krpe vise, uši lizu. 209a. Nit' se ima izčikat da mala zmija lezuća veća učini se. Blago turl. 2, 159. Već promisli sva stvoreńa i lizuća i plazuća . . . And. Kačić, razg. 3b. Na trbuhu moraš uvik listi. M. A. Reļković, sat. F6a. Iz ńe lepir misto crva lize. J. S. Reļković 287. Lepir pako, kako se progrize, odmah drugu pram svojemu lize. 318. Zmije koje po zemļi lizu. I. J. P. Lučić, razg. 80. Po ńoj lizu guje i akrapi. Nar. pjes. juk. 461. Kad je guja riči razumila, ona lize priko bilog grada. Hrv. nar. pjes. 1, 97.

b. *može biti značeńe kao kod* 1. laziti, b, *a).* Sini lizihu k ńej. Korizm. 46a.

c. *vidi* 1. laziti, b, *b) i c).*

a) o čeļadetu. Kako človik obnoć speći čudnovate strahe vidi razlikove saće sneći, . . . da pokle se jur osvisti, . . . na boļe se pojti spravi, van nevoļe počne listi. Đ. Baraković, vila. 171.

b) o životińi. (Marva) priko zime planduje po snijegu gladna, na ńu nitko ne ima brigu, od drveta do drveta lize, jedva koju grančicu ogrize. J. S. Reļković 193.

d. *peti se na visoko (jer biva s mukom i trudom).* Ki po ńej *(skali)* lize. Naručn. 49a. Nu kad me ńe *(gore)* blizu srite noć i tmina, uza ńu da lizu, ne bi mi načina. H. Lucić 217. Koju gospoju jer na blizu ovdika jur vidim, na nebo ja lizu, ter se ne *(ńe?)* navidim. 229. Vrhu gore grada blizu gdi pokorni ļudi lizu. Đ. Baraković, vil. 236. Uzađoše lizući na planinu. And. Kačić, kor. 154.

e. *vidi* 1. laziti, c. Nek mu vodo po livadi lizu. J. S. Reļković 305.

f. *u prenesenome smislu, o čemu umnome.* Tim putom odluke ove družbe lizu. I. T. Mrnavić, osm. 134.

ĻESTOVAČA, *f. ime polju u Bosni.* F. Jukić, zemļ. 34.

1. ĻESTVA, *f.* lestva zove se kolac na čem visi vedrica kod zdenca na vagu. u Sisku. F. Hefele.

2. ĻESTVA, *f. vidi* ļestve.

ĻÈSTVE, *f. pl. sprava po kojoj se može lakše uzlaziti na visoko, ili slaziti s visoka. prvo je značeńe: sprava načińena od dvije grede jednako udaļene jedna od druge na koje su na jednake daļine pribijena poprijeko brvna ili uske daske ali dosta čvrste, te se na ove postavļaju noge izmjenice kod peńańa (ńem.* leiter, *isporedi* lojtra). *poslije vaļa da se raširilo značeńe i na spravu od drva ili od kamena u koje su mješte brvana po dvije daske od kojijeh gorńa stoji vodoravno a dońa okomito, tako da između jednoga koraka i drugoga nema prazna mjesta ili su grede što se dotiču u takovome položaju jedna do druge.* — *Nalazi se i sing.* ļèstva *u istome značeńu.* — *Kao što Miklošić i Daničić misle, postaje od* ļesti *(isporedi* ļesti, d). — *Od* XVI *vijeka (ali vidi i* ļestvice).

a. ļestve, *gen.* ļèstâvâ. — *Između rječnika u Vrančićevu* (listve ‚scala'), *u Mikaļinu* (listve, skale ‚scalae'), *u Belinu* (listve ‚scala, stromento noto' ‚scalae'; listve pomične ‚scala portatile' ‚scalae gestatoriae'; listve na zavit ‚scala fatta a chiocciole' ‚cochlea' 646b), *u Stulićevu* (listve ‚scalae' *po piscu Lastriću), u Vukovu:* (u Barańi) ‚die leiter' ‚scalae'. [vide] stube, cf. merdivene. Ta ogań hoće vam biti i listve ka nebu. F. Vrančić, živ. 11. Vidje jedne skale aliti jedne ljestve. M. Divković, nauk. 216a. Sađe niz listve. M. Radnić 242b. Jakov vidi Boga svrhu onije listava koje se doticahu neba. 284b. Listve na zid nasloniše. I. Zanotti, en. 30. Sunca pašu, u kojoj su prijetke njeke, kô se od ljestva našijeh kažu. J. Kavańin 472b. Pada vratolomno niz listve iliti skale. A. d. Bella, razgov. 69. Drugi pripravļahu čavle i bate, a druzi konope, a niki listve. M. Lekušić 94. Nasloniše listve s obe strane križa. 136. Idući niz listve . . . niz listve hoditi . . . J. Filipović 3, 183b. Činaše sebi listve po kojim bi uzašao. P. Knežević, osm. 62. Tot Josipa ugledaše da se k ńima približaše noseć listve, da ga skine s križa. muka. 50. Skale iliti listve. F. Lastrić, od' 120 Obsisti će tebe neprijatelji, metnuti listve uz tvoje zidove. 254. Ako želite od ńiova uboštva vama listve napraviti po kojim ćete uzaći na nebesa 367. Evo prisloniše listve uz križ. test. 119b. Vi znadete da se uz listve ne more uzaći ne stajući na koliće ili skaline. ned. 153. Štije se u kńiga nazvanim ‚listve nebeske'. 319 Listve po kojim uzodimo u slavu nebesku. svet. 59b. Činilo mu se je da je uzamši listve na zid metnuo. A. Kanižlić, utoč. 58 Ļestve Jakovļeve. E Pavić, ogl. 62. Donesoše listve cli skale. M. Zoričić, zrcalo. 80 Tad bijahu objavjene jednomu svetomu čovjeku listve, ali za rijet da svak razumije, jedna skala doli u paklu po kojoj sidoše u one muke. Đ. Bašić 167. Pavši na listve kamenske. Blago turl 2, 149. Turci . . . na grad udariše . . noseći . . . skale oliti listve. And. Kačić, razg. 105. Prisloniviši listve na bedene. kor. 410. Da gospodar usiluje slugu da mu listve oli skalu drži. M. Dobretić 219. Ter on traži ljestve po pridvorju. Nar. pjes. juk. 330. Na tavan, eto ti ļestve. Nar. prip. bos. 1, 49.

b. ļestva. — *Od* XVII *vijeka, a između rječnika u Bjelostjenčevu* (listva, v. lojtra) *i u Voltiģijinu* (listva ‚scala' ‚treppe, stiege'). Uzleze na ljestvu. P. B. Bakšić 178. Jakob videl je po lojtri aliti listvi hodeći angele. P. Vitezović, kron. 5. Jedan od ńih uziđe na listvu. M. Lekušić 136.

c. *na dva mjesta* XVII *vijeka ima oblik za množinu* ļèstvi *(dakle gen.* ļèstvî). Po naravi cijeća tegoće tijela ne mogući uljesti na koju stvar visoku, ulaze po majstori*(ji)* načiniviši ljestvi. M. Divković, bes. 224a. Vidje sveti Jakov jedne ljestvi koje stajahu na zemļi, a vrhi se doticaše nebesa. 283a.

ĻÈSTVI, *f. pl. vidi* ļestve, c.

ĻÈSTVICA, *f. vidi* ļestvice.

ĻÈSTVICE, *f. pl. dem.* ļestve. — *Ima i sing.* ļèstvica, *i nalazi se već* XIII *vijeka.*

a. ļestvica. — *Između rječnika u Stulićevu:* listvica *(s dodatkom da je uzeto iz brevijara) i* ļestvica ‚scalae', *i u Daničićevu:* lêstvica ‚scala'. — *U svijem je primjerima u metaforičkome ili u prenesenome smislu.*

a) u metaforičkome smislu. Raduj se, lêstvice, vьzvodešti ļudi svoje vь nebesьnyńe krovy. Stefan, sim. pam. šaf. 26. Takovy ubo krêpostiju vêry srьdьčnyje prêpojasavь se istinьnoju ļuboviju jeliko vь Gospodu podьpiraje se umьnoju lêstviceju na vysotu dobryje dêtêli vьshoditь. Danilo 54. Daj da rečemo da je prosvjeta kao ļestvica i da jê na ńoj dvadeset prečaga. Vuk, priprava. 134. Opisah sav časni post, da bi u jedan mah mogao pregledati ovu duhovnu ļestvicu koja nas vodi od zemļe na nebo, . . . a sad ćemo se pozabaviti na nekim prečanicama ńezinijem. Đ. Daničić, pisma murav. 113.

b) u prenesenome smislu. Lestvica za biļege ‚stempel-scala'. Jur. pol. terminol. 481. Dionice potpadaju pod biļegovinu u ļestvice. Zbornik zak. 1870. 115. — *Sad se upotrebļava i u muzici prema tal.* scala *i ńem.* tonleiter. P. Budmani.

b. ļestvice. — *Od* XV *vijeka, a između rječnika u Stulićevu* (listvice ‚scalae'). — *U svijem je primjerima u pravome smislu.* Vrže remenne lestvice na visoki turań. Pril. jag. ark. 9, 127. (1468). Slazeći niz ljestvice ali skale. B. Kašić, per. 63. Stojeći on na skalah ili ljestvicah od crkve. iń. 17. Na visokoj brajdi grozdovi istina vise, niti je vsakomu ļestvic do ńih. F. Kurelac, dom. živ. 56.

ĻÈSTVIČAN, ļèstvična, *adj. koji pripada ļestvici.* — *Između rječnika u Stulićevu* (listvičan ‚scalaris'). — *Radi ovijeh primjera vidi* ļestvice, a, *b) na početku:* Za koji se pravni posao ļestvična pristojba namirit ima. Zbornik zak. 1853. 817. K pristojbam postotnim i ļestvičnim t. j po poreznoj ļestvici. 1863. 685. — Ļèstvičnî *kao supstantiv (muški nadimak, vidi* Ļestvičnik), *nahodi se* XIII *vijeka.* Jakože o sihь reče Lêstvičny. Sava, tip. stud. glasn. 40, 140. Reče ubo Lêst-(v)ičnyj. 146.

ĻÈSTVIČNÎK, *m.* ‚Climacus', pridjevak monahu sv. Joanu koji je napisao kńigu pod imenom ‚Ļestvica' (‚Climax'). F. Iveković. rječn. — *isporedi* Ļestvični *kod* ļestvičan. Svetoga Jovana Ļestvičnika koji nam je ostavio svoju visoku umotvorinu pod imenom ļestvica. Đ. Daničić, pisma murav. 113.

ĻÈSTVINA, *f.*, ĻÈSTVINE, *f. pl. augm.* ļestva. — *U Stulićevu rječniku:* ļestvina, ļestvine ‚scalae nullius momenti'.

1. ĻEŠ, *m. mjesno ime, vidi u Daničićevu rječniku:* Lêšь, grad ne daleko od Skadra na Drinu, italijanski ‚Allessio': ‚niže Širokoga Broda u Lêšu' bjehu 1368 gospoda zetska Sracimir i Đurađ. M(on. serb). 177 *(griješkom* 197). 1368. cf. Lešь; Lešь, gledaj Lêšь (grad): ‚u Lešu' je *(oko)* 1450 pisao Dubrovčanima Skenderbeg'. M(on. serb). 442, *ali u istome spomeniku nema*

nigda ê nego je mješte ńega e: kanžilera, verujete, meseca, plemenitemь. — *I sad se kaže* Ļêš. I od Ļeša i od Rača grada, od Kavaja i Obloma grada. Nar. pjes. vuk. 4, 77. I od Ļeša i od grada Drača. Pjev. crn. 105b. Od Kavaje, Ļeša i Mokrina. Ogled. sr. 229.

2. ĻEŠ, *m. ime muško.* — *Pisano* Lêšь *u primjerima* XIV *i* XV *vijeka, i po svoj prilici trebalo bi čitati* Liješ *(vidi), a između rječnika u Daničićevu* (Lêšь, ime muško). Dêdь imь Lêšь. Deč. hris. 29. Dragošь i Lêšь i Milьša. 35. Nikolicь i Lêšь. . . Sinь mu Lêšь. 37. Ot*(ь)*cь imь Lêšь. 49. Lêšь Tuzь i z dêtiju. . . . Dьminьko i Lêšь. 55. Vojevodi Đurđu i Lêšu Đuraševićemь. Spom. sr. 1, 49. (1404).

ĻEŠAK, Ļeška, *(vidi* Liješak, Liješka), *m. ime mjestu blizu Tetova u Staroj Srbiji.* — *Vaļa da je isto mjesto što se pomińe pod imenom* Lêšьskь XIII *vijeka i poslije* (Lêšьskь *je nominalni oblik adjektiva kod kojega je u drugijem oblicima moglo ispasti* ь, *a onda i* s *iza* š, *te postati osnova* Lêšk). — *Između rječnika u Daničićevu:* Lêšьskь, grad koji je Stefan Nemańa osvojio od Grka ‚u dolьńemь Polozê'. St(efan, sim. pam. šaf). 8. (Okáz. pam. šaf.) 69. pomińe se s onim gradovima koji su bili u onom kraju gdje je bio Velbužd. — *O svemu tome vidi* S. Novaković, zemļ. 55—57. U dolńemь Polozê u Lêšcê. Glasnik. 49. 363. (1326). — Selo Lêšьkь. Glasnik. 24, 272. (1395).

ĻEŠANI, *m. pl. mjesno ime, vidi u Daničićevu rječniku:* Lêšani, selu je Studenčanima crkve arhanđelove u Prizrenu išla međa ‚otь Lêšaui i otь Trьnija', tako i selu Vojincu iste crkve ‚otь Sopina i otь Lêšani'. G(lasnik). 15, 277. (1348?).

ĻEŠANIN, *m. čovjek iz ļešanske nahije (vidi kod* ļešanski). — *Množina:* Ļešani. — *U narodnoj pjesmi crnogorskoj našega vremena.* O Ivane od Ļešana glavo, hajde brže u tvoju nahiju. Nar. pjes. vuk. 5, 90.

ĻEŠANSKI, *adj.* Ļešanska nahija *u Crnoj Gori.* Glasnik. 40, 34. — *isporedi* Ļeškopoļe. Okupiše ļešansku nahiju. Nar. pjes. vuk. 5, 90. Od krvave nahije ļešanske. 5, 419. Uļegoše nahiji ļešanskoj. Pjev. crn. 173b.

ĻEŠAŃ, Ļešńa, *m. ime selu u Bosni u okrugu Tuzle Dońe.* Statist. bosn. 94. Na Ļešań su nahrupili Turci. Osvetn. 5, 126.

ĻEŠASK, *vidi* Ļešak.

ĻEŠĆ-, *vidi* ļešt-.

ĻEŠĆANSKI, *adj. koji pripada Liješću (mjestu), vidi u Daničićevu rječniku:* lêštijanskyj, što pripada Lêštiju: ‚vь pustyńi lêštijanskoj' u području despota Stefana. M(on. serb). 277. (1412).

ĻÈŠĆEVINA, *f. vidi* ļeskovina, a. — *U naše vrijeme u Istri.* Lešćêvina ‚lignum colurnum'. D. Nemanić, čak. kroat. stud. 1ftg. 53.

ĻEŠEV, *adj. koji pripada Ļešu (vidi* 2. Ļeš). *ako uprav ovo glasi* Liješ, *tad treba čitati* Liješev. — XIV *vijeka, a između rječnika u Daničićevu:* Leševь *po ovome primjeru:* Ivanko Leševь brat. Mon. serb. 364. (1389—1405); *u istome se spomeniku miješa* ê *i* e. — *Još prije kod mjesnoga imena, vidi u Daničićevu rječniku:* Lêševь, selu je ‚Mьšutištomь' išla međa ‚u Lêsevu rudinu'. G(lasnik). 15, 278. i zabjelu u Slatini ‚u Lêsovь dol'. 15, 283. (1348?). — U Lêševa selišta. Deč. hris. 56.

ĻEŠEVA, *f. ime selu u Bosni u okrugu sarajevskome.* Statist. bosn. 24.

ĻEŠEVICA, *f. ime selu u Crnoj Gori u nahiji katunskoj.* Glasnik. 40, 18.

1. ĻEŠEVIĆ, *m. ime selu u Dalmaciji u kotaru kotorskome.* Repert. dalm. 1872. 10.

2. ĻEŠEVIĆ, *m. prezime.* — *U naše vrijeme.* Eto ti im popa Ļeševića. Nar. pjes. vuk. 4, 383. Knigu pope Ļeševiću piše. Pjev. crn. 230b. Jednu daše Ļeševiću Vuku. Ogled. sr. 460. Jedno ti je Ļeševiću Žarko. Osvetn. 5, 58.

ĻEŠEVOSTUPAC, Ļeševostupca, *m. čovjek iz Ļeševa Stupa.* Vuk Ļeševostupac poje. P. Petrović, gor. vijen. 68.

ĻEŠEV STUP, *m. ime selu u Crnoj Gori u nahiji katunskoj.* Glasnik. 40, 18. Viđi Vuka iz Ļeševa Stupa. Ogled. sr. 47.

ĻÈŠICA, *f. dem.* lijeha. — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu.* Lešîca ‚lira'. D. Nemanić, čak. kroat. stud. 1ftg. 43.

ĻÈŠINA, *f. vidi* lešina. — *U naše vrijeme u pisaca ili možebiti u naroda, jer se griješkom shvatilo kao da je* -e- *bilo ńegda* ê. Mijatovu ļešinu raspori. S. Ļubiša, prip. 239. Pade novi babuļak, ugrabi je naš bambrak, s ńega sļušti mješinu, pa ga spremi u ļešinu. (Misli se jabuka, kad padne sama, pa je dete uzme i izede). Nar. zag. nov. 72.

ĻEŠKA *(zemļa), f. vidi kod* leški. — *U narodnoj pjesmi bosanskoj našega vremena (nekoliko puta), u kojoj se očito govori kao o ńekakvoj nepoznatoj zemļi.* Jer nam vaļa dugo putovati, preko Srpske i preko Bugarske, preko Ļeške i preko Arapske. Nar. pjes. petr. 3, 348.

ĻEŠKO, *m. ime muško, isporedi* 2. Ļeš. — *U spomeniku* XIV *vijeka, i otale u Daničićevu rječniku* (Lêšьko). Glasnik. 270. (1348?).

ĻEŠKOPOĻAC, Ļeškopoļca, *m. čovjek iz Ļeškopoļa.* — *U naše vrijeme.* Ļeškopoļci na glasu junaci. Nar. pjes. vuk. 4, 77. I od Ļeša i od grada Drača pa od Bara i Vucina bijela, Ļeškopoļce od Krajine bojce . . . Pjev. crn. 105b.

ĻEŠKOPOĻE, *n. ime poļu u Crnoj Gori (isporedi* ļešanska nahija *kod* ļešanski). Koji osvoji ravno Ļeškopoļe. Nar. pjes. vuk. 5, 82. Od ravnoga mjesta Ļeškopoļa. Pjev. crn. 321b. I otide ravnu Ļeškopoļu. Ogled. sr. 6. Do Kokota više Ļeškopoļa. P Petrović, gor. vijen. 115. *(Međe su u Crnoj Gori bile)* od istoka . . . ispod Komana povrh Ļeškopoļa. Glasnik. 40, 8.

ĻEŠKOV, *adj.* Ļeškov Do, *ime mjestu u Crnoj Gori, isporedi* Ļeškopoļe. U ravnome domu Ļeškovome. Ogled. sr. 430.

ĻEŠKOVIĆ, *m. prezime.* — *U narodnijem pjesmama crnogorskijem našega vremena,* Do tri brata do tri Ļeškovića. Pjev. crn. 143a. Prebijele ovce Ļeškovića. Ogled. sr. 243.

ĻÈŠNICA, *f. mjesno ime.* — *Kod* a *po svoj prilici treba čitati* Liješnica *(vidi), a možebiti i kod* c, *a)—c).*

a. *u Bosni, vidi u Daničićevu rječniku:* Lêšьnica, mjesto u Bosni na Usori: ‚na Usori u Lišnici'. M(on. serb). 235. (Spom. sr.) 2, 44. (1399). — *Vidi i* F. Rački. rad. 56, 73. — *Sad polje i rijeka u Bosni.* F. Jukić, zemļop. 34, 40. Projezdili uz Liješnicu rijeku. Osvetn. 7, 23.

b. *u Srbiji. a) vidi u Vukovu rječniku:* 1. voda koja utječe u Šibénac ‚name eines flusses' ‚fluvii nomen'. — 2. varošica navrh Mačve blizu Jadra i Drine ‚name eines städtchens' ‚nomen oppidi'. — 3. Begova Ļešnica, selo u Jadru ‚name eines dorfes' ‚pagi nomen'. Hajte listem u Ļešnicu b'jelu, Loznica nam u nevoļi cvili. Nar. pjes.

vuk. 4, 251. Dobro čuvaj Cera i Ļešnice. 4, 288. — *b) selo u okrugu požarevačkome.* K. Jovanović 141. — *Vidi* Lešnica, b.

c. selo u Vasojevićima, biće sad u Crnoj Gori, vidi S. Novaković, obl. 75.

d. isto se mjesno ime nalazi još nekoliko puta u spomenicima.

a) selo i rijeka u spomeniku XIII *vijeka.* Sela *(vaļa da treba čitati* selo) Lêšьnica *(u istome spomeniku stoji drugdje* ja *mj.* ê, *vidi drugi primjer).* Spom. stojan. 8. U rjaku u Ljašьnicu. 9. (1254—1264).

b) Lêšnica. Spom. stojan. 185. — *Prije našega vremena.*

c) uprav Ļeštnica, *ali se* -t- *sad ne izgovara, vidi u Daničićevu rječniku:* Lêštьnica, crkva je treskavačka imala ńivu ‚vь Lêštьnici'. G(lasnik). 11, 135. može biti da je sadašńe selo ‚Leschnitza' kod Kričeva, gdje izvire Treska. Hahn, reise. 176.

ĻEŠNIČAN, ļešnična, *adj. koji pripada ļešniku (lijesci). — Samo u Stulićevu rječniku:* ‚ex corylo (arbore)'.

ĻÈŠNIČANIN, *m. čovjek iz (kojega mjesta) Ļešnice. — Množine:* Ļèšničâni. — *U Vukovu rječniku:* ‚einer von Ļešnica'.

ĻÈŠNIČÎŠTE, *n. mjesto gdje je bila Ļešnica (vidi* Lešnica, b, *a) bb) i* Ļešnica, a *pod* 2). — *Vuk zove na jednome mjestu ovako* Ļešnicu, *kad je bila poharana i popaļena.* Vojska srpska udari preko Ļešnice (ili, upravo reći, preko Ļešničišta). Vuk, dan. 3, 202.

ĻÈŠNIČKÎ, *adj. koji pripada (kojemu mjestu) Ļešnici. — Od* XIV *vijeka (kod mjesnoga imena) a između rječnika u Vukovu* (‚von Ļešnica'). U Lêšьničьkii potokь. Svetostef. hris. 12.

ĻÈŠNÎK, *m. rod (kao mali orah) na lijesci; gdjegdje znači što i* lijeska *(vidi u rječnicima). — isporedi* ļešnak. — *Akc. se mijeńa u gen. pl.* ļešnikâ. — *Postaje od osnove* lêsk, *od* lijeska *nastavkom* ьnikъ *te bi uprav glasilo* lêščьnikъ, *ali* -č- *ispada između* š *i* n. — *Naj prije se nalazi u spomeniku* XIV *vijeka (vidi u Daničićevu rječniku), ali kao mjesno ime, te se ne zna, znači li jednu biļku (lijesku) ili mjesto gdje rastu lijeske; poslije se javļa od* XVI *vijeka. — Između rječnika u Mikaļinu* (ļešnik, lišnik ‚nux pontica, praenestina, avellana'; ļešnik, dub ‚corylus'), *u Belinu* (‚nocchia e nocciuola, frutto noto ‚nux avellana'), *u Stulićevu* (lešnik, v. ļešnik; lišnik, v. ļešnik; ļešnik, dub ‚corylus'; ļešnik, voće ‚nux pontica, nux praenestina'); *u Vukovu:* 1. ‚die haselnuss' ‚nux juglans' *(sic).* Dva ļešnika orahu su vojska. — 2. (u Boci) vide lijeska; *u Daničićevu:* lêšьnikъ, selu je Sakatu išla međa ‚u lêšьnik'. G(lasnik). 15, 287. (1348?). A jagoda svaka veća je neg ļešnik. M. Vetranić 2, 273. Lešnika zlopištnago. Muka bl. grozd. danič. star. 2, 311. Koliko malь lešnikъ. Glasnik. 25, 33. (XVII *vijek).* Dva ļešnika orahu vojska. (Z). Poslov. danič. Da po lugu pokupe ļešnike. Pjev. crn. 166a. Od ļešnika kupe napravili Nar. pjes. petr. 2, 176. Dva ļešńika orahu (su) vojska. Nar. posl. vuk. 57. Ļešnik probušen, kad ga crv izjede. Vuk, rječn. *kod* bušak. Maće zrna ļešnika, teže grude čelika. Srp. zora, god. 2, sv. 6, str. 138. Žir, lešnik, kesten, i t. d. imaju kupu koja ne opada. K. Crnogorac, bot. 57. Ļešnik, Corylus avellana L. fructus (Stulli, Vodopić). B. Šulek, im. 210. — *Metaforički.* On će vi prinijeti dara iz pušakah vrućije ļešnikah. Pjev. crn 230b.

ĻÈŠNÎKOV, *adj. koji pripada ļešniku. — U Vukovu rječniku:* 1. n. p. ļuska ‚von haselnuss' ‚nucis juglandis'. — 2. (u Boci) vide ļeskov. — Zrno kao ļešnikovo. S. Ļubiša, prič. 125.

ĻÈŠNÎKOVINA, *f. vidi* ļeskovina. — *Samo u Stulićevu rječniku:* ‚lignum ex corylo'.

ĻEŠNIŠTE, *n. vidi* liješće. — *Samo u Stulićevu rječniku:* ‚coryletum'.

ĻEŠNIŠTVO, *n. u Stulićevu rječniku uz* ļešnište. — *sasma nepouzdano.*

ĻEŠŃA, *f. mjesno ime. — Prije našega vremena.* Lêšьńa. S. Novaković, pom. 137.

ĻEŠŃÀČIĆ, *m. dem.* ļešńak. — *Može značiti i drugu biļku.* Lišńačići slatki, trasi (Durante), Cyperus esculentus L. B. Šulek, im. 201.

ĻÈŠŃÂK, *m. vidi* ļešnik. — *Akc. se mijeńa u gen. pl.* ļešńákâ. — *Od* XVI *vijeka, a između rječnika u Vrančićevu* (lišńak ‚avelana'), *u Mikaļinu* (lišńak, voće ‚avellana, nux minima, pontica, praenestina, haeracleotica'; lišńak, dub ‚corylus'), *u Belinu* (lišńak ‚nocchia, e nocciuola, frutto noto' ‚nux avellana' 511b), *u Bjelostjenčićevu* (lešńak ‚avellana, nux pontica, nux praenestina, nux abellina, nux corylli'; lišńak, v. lešńak), *u Jambrešićevu* (lešńak ‚avellana'), *u Stulićevu* (v. ļešnik), *u Voltigijinu* (lesńak ‚nocella, nocciuolo' ‚haselnuss'; lišńak, v. lesńak). Lišńaci, kastańe, . . . M. Marulić 77. Ki će lišńak z nutar jisti, lupińu mu mora zgristi. P. Vitezović, cvit. 60. Dva lišńaka orau vojska. F. Lastrić, ned. 311. Lišńak, kog' bi crv probio. V. Došen 38a. Ļupinu od oraha, od bajama, od lišńaka. M. Dobretić 393. Niti bi se to ńima dogodilo, budući da su dva lišńaka orau vojska, i isto prijaki Herkules proti dvojici, a maće protiva hiļadi može vojevati. Đ. Rapić 435. Dva ļešńaka orahova vojska. Nar. pjes. juk. 109. Su u Kasele drobni lešńaki. Nar. pjes. istr. 3, 16. Dva lešńaka orahu vojska. Nar. posl. stojan. 54. Lešńak ‚nocella'. na Rijeci. F. Pilepić. Lešńak, Lešńik (Milićević), Corylus avellana L. fructus (Kuzmić). B. Šulek, im. 195. Lišńak (lisgnaç u mletačkome rukopisu), nociuolo (Kuzmić), nux avellana (u mlet. rkp., Durante), Corylus avellana L. fructus, v. Ļešnik. 201.

ĻÈŠŃÂKOV, *adj. koji pripada ļešńaku. — U Mikaļinu rječniku:* stvar učińena od drva lišńakova ‚colurnus'.

ĻÈŠŃANIN, *m. čovjek iz sela Liješńa. — Množina:* Ļèšńani. — *U naše vrijeme.* I ńegovi Ļešńani ostali. Nar. pjes. vuk. 5, 422. I pred ńima od Ļešńana Ivo. 5, 282. Od Gorčina Ļešńanina. Pjev. crn. 46a.

ĻEŠŃIČIĆ, *m. dem.* ļešńik. — *U naše vrijeme.* Daj mi, Bože, ja oraščić, ja leśńičić. Nar. prip. vil. 1868. 111.

ĻÈŠŃÎK, *m. vidi* ļešnik. Ili se uzme onoliko oraha ili ļešńika koliko je čireva. M. Đ. Milićević, živ. srb. 1, 107.

ĻEŠT, *m. ili f. mjesno ime. — U spomeniku (oblik je* Lêšть). — *Prije godine* 1346. U Lêšti. Spom. stojan. 38.

ĻÈŠTÂK, ļeštáka, *m. ļeskovo grmļe. — Postaje nastavkom* jakъ *od osnove* lêsk, *te se* kj *mijeńa na* č, *pa onda od* sč *postaje* šč *i* št. — *U naše vrijeme (i s oblikom* ļešćak), *a između rječnika u Vukovu* (‚ein haselbusch' ‚coryletum'). Plac kućni sa lešćakom *(u Srbiji u okrugu šabačkome).* Sr. nov. 1869. 178. — *I kao mjesno ime u Srbiji u okrugu crnorječkome.* Livada u Leštaku. Sr. nov. 1868. 347.

ĻEŠTAKOVAC, Ļeštakovca, *m. kajkavski* Leštakovec, *ime selu u Hrvatskoj u županiji varaždinskoj.* Razdijeļ. 102.

ĻEŠTAN, *m.* Leštan, *ime mjestu u Srbiji u okrugu požarevačkome.* Ńiva u Leštanu. Sr. nov. 1867. 31.

ĻEŠTANI, *m. pl. mjesno ime.*

a. *selo u Slavoniji u županiji požeškoj.* Razdijeļ. 127.

b. Leštani, *selo u Srbiji u okrugu biogradskome.* K. Jovanović 98.

c. *pomiñe se ovo ime u spomeniku* XIV *vijeka, vidi u Daničićevu rječniku:* Lêštani, selu je Rađeši išla meda ‚od Lêštanij'. G(lasnik). 15, 281. (1348?).

ĻEŠTANKA, *f. vrsta kruške.* I. Pavlović.

ĻEŠTANSKA, *f. ime selu u Srbiji u okrugu užičkome.* K. Jovanović 163.

ĻEŠTANSKI, *adj. koji pripada Ļeštanima, vidi* Ļeštani, b. Leštanska Reka *kao ime vodi.* Glasnik. 19, 184.

ĻEŠTANSKO, *n. mjesno ime. — Prije našega vremena.* Lêštanьsko. S. Novaković, pom. 137.

1. ĻEŠTAR, *m. ime mjestima u Srbiji* (Leštar *i* Lešćar). *a) u okrugu crnoriječkome.* Livada u Leštaru. Sr. nov. 1863. 556. — *b) u okrugu kragujevačkome.* Ńiva u Lešćaru. 1861. 130. — *c) u okrugu požarevačkome.* Livada u Leštaru. 1872. 596. — *d) u okrugu smederevskome.* Ńiva u Leštaru. 1873. 267.

2. ĻEŠTAR, Ļeštra *(?), m.* Leštar, *ime mjestu u Srbiji u okrugu ćuprijskome.* Livada u Leštru. Sr. nov. 1875. 242.

1. ĻÈŠTÂRKA, *f. neka ptica. — U Vukovu rječniku:* ‚das haselhuhn' ‚Tetrao bonasia Linn.' [cf. kokica 2].

2. ĻEŠTARKA, *f.* Leštarka, *ime mjestu u Srbiji u okrugu jagodinskome.* Ńiva u Leštarki. Sr. nov. 1863. 318.

ĻÈŠTO, *konj. samo da. — vidi* Ļe, f. — *U dubrovačkoj poslovici* XVII *vijeka.* Dje pase da pase, lješto da se doma oteli. (D). Poslov. danič.

ĻÊTAN, Ļêtna, *adj. koji pripada ļetu. — isporedi* Ļetńi. — *Riječ je praslavenska, isporedi stslov.* лѣтьнъ, *ras.* лѣтнiй *(samo prema* Ļeto, b), *češ.* letný. — *Između rječnika u Belinu* ljetni ‚estivo' ‚aestivus' 296a; ‚annale' ‚annalis' 83a), *u Bjelostjenčevu* (letni, godišńi ‚aestivus'. 2. ‚annalis, annarius, annuus'), *u Jambrešićevu* (letni ‚annuus, aestivus'); *u Stulićevu:* v. Ļetni *(nema nego* Ļetań, *vidi* Ļetńi); *u Voltiġijinu* (letni, v. letinski; litni ‚estivo, estivale' ‚sommerlich'; Ļetni *uz* Ļetinski), *u Vukovu* (Ļetni ‚sommer' ‚aestivus'), *u Daničićevu (vidi* Ļetńi).

a. *prema* Ļeto, a. Zimne paše . . . Sь vsěmi ljetnimi i lêtnimi *(moglo bi se čitati i* lêtnimi, *vidi* Ļetńi). Mon. serb. 12. (1222—1228). I zrimena leta, ježe je primaletńe, letno, podzimńe i zimńe. Š. Kožičić 7b. Ti s' ljetni moj bludak. Š. Menčetić 311. Kolik je ljetni danak. M. Vetranić 1, 21. No gledamo zimne noći, ali ljetnijeh ljetnijeh dana. N. Nalješković 1, 165. Ja sam ljetni cvit prid tvojijem očima. M. Držić 101. Ah, neumrli vitezovi, snažna srca, smione obraze kazhote polnoseći ljetna sunca, zimne mraze. I. Gundulić 288. Ali sve se vode staju i jezero sred ńe *(dubrave)* čine, ljetne danke u kom traju lijepe vile od planine. 402. Drag razgovor u dni litne lijep'jeh vila i pastira. G. Palmotić 1, 87. Da se okolo mene blazno ljetna sunca, zimne mrazne. 2, 39. No s tolikom nemilosti grâd s nebesa ljetni pada. 2, 53. Ljetno sunce ńih ne peče. P. Kanavelić, iv. 91. Nit' se uzdaj u zimńu vedrinu ni u ljetnu oblačinu. (D). Poslov. danič. Na daleko od Rima ljetni dan hoda. I. Đorđić, ben. 14. Snig u litno vrime. A. Kanižlić, utoč. 364. Perivoji u kojijeh sam provodio ljetno vrijeme. Đ. Bašić 48. Napuniste spreme žitom i ostalijem ljetnijem dobrima 247. Kad ćeš đubrit za litno sijańe? J. S. Reļković 38. Za jaricom od litne ćeš raži sijat. 117. Od kojega litna žetva biva. 171. Kvar našim kućnikom od litnih poslenika. 413. Niti vjetri niti ļetna vrućina im dosaditi smi. J. Krmpotić, kat. 92. U žeštini ledenoga mraza, u tegoći litne suše. I. J. P. Lučić, razg. 132. Od vjetrica krenuta ljetno u vrijeme zrela u kiti jur pšenica šušńi. P. Sorkočević 586a. Litna ptičica. G. Peštalić 230. A djeveru te ļetne vrućine. Nar. pjes. vuk. 1, 156. Nit' je godina ni dvije, neg' ļetni danak do podne. 1, 311. Tražio je ļetni dan do podne. 1, 566. Otkud vama ļetni dažd nańodi? Nar. pjes. vuk. 3. 219. Da proslavi krsno ime krasno, krsno ime, svetog letnog Đurđa. 2, 433. Đurđev dan je ļetni svetac. Nar. posl. vuk. 78. Ļetni je dažd ka' i vojska. (U Crnoj Gori). 172. Ne vaļa vjerovati ļetnoj oblačini ni zimskoj vedrini. 195. Uhvati se s ńim popojaske, te se ponesi letni dan do podne. Nar. prip. vuk. 59. U letno doba. Vuk, dan. 5, 38. Kad je bilo o Ivańu dne ļetnome. S. Ļubiša, prip. 158. Kad udari ļetna suša. 173. Ja vlačim ļetno aļine ka' da je Petrov dan. 266. — *Metaforički (o mladoj ili sredńoj dobi).* Ter ukaza u zeleni i u cvijeću ljetnijeh dana zrelo voće od jeseni, plod razumna srca i znana. I. Gundulić 269.

b. *prema* ļeto, b. — *U nekijem je rječnicima zabiļeženo i ovo značeńe, ali u našemu jeziku to biva samo kad je* ļetan *drugi dio u složenoj riječi, vidi* dvoļetan, četveroļetan, maloļetan, punoļetan *itd. vidi u Daničićevu rječniku:* lêtьnъ složeno s brojem ‚ennis': ‚vьrastomь 30-lêtnъ'. Okáz. pam. šaf. 58; *ili ako znači: svake godine, što pripada svakoj godini.* Za ljetni mu harač stavi, da svo'em' vijeću klańa. J. Kavańin 184b. Zapovidje da se donesu i prid ńime redom prošle ljetne zgode predńijeh svojijeh godišta. B. Zuzeri 9. Količak je dohodak ljetni tvoga imańa? 26. U zgodah ljetnijeh reda našega jedna stvar lijepa spovijeda se. 78. U ljetnijeh knigah reda serafinskoga pripovijeda se . . . 141. Justin pisalac starijeh ljetnijeh zgoda. 305.

ĻETANI, *m. pl. mjesno ime. — Prije našega vremena.* Lêtani. Spom. stojan. 185.

ĻETAST, *adj. u Stulićevu rječniku:* v. godišńast. — *nepouzdano.*

ĻETENIĆ, *m. ime zaseoku u Bosni u okrugu banolučkome.* Statist. bosn. 42.

ĻÈTI, *adv. ļetom, u ļeto, preko ļeta (vidi* Ļeto, a). — *Uprav je loc. sing. (praslavenski* lêtě) *od* Ļeto *bez prijedloga. — Praslavenska je riječ, isporedi stslov.* lêtě, *češ.* letě, *pol.* lecie. — *Između rječnika u Belinu* (ljeti ‚di estate, in tempo di estate'), *u Stulićevu* (‚aestivo tempore'), *u Vukovu* (‚im sommer' ‚aestate'). Liti ima vezati psa. Stat. poļ. ark. 5, 285. Kako kad tmastima kreļutni oblak gust prikriv nebo dima, uniga, gromi u hust, . . . težak drhće liti, boji se, govori: „Grad mi će pobiti vinograd i bori". M. Marulić 17. U tvojoj mladosti sada sva proćtit će, jak ljeti perivoj, ka i cvijetje ishodi. Š. Menčetić 88. Harna mu, dim, budi i zimi i liti. P. Hektorović 60. Trava ka cti liti i zimi. M. Držić 52. Tvoji su bludni prijateļi vazda bili,

ljeti i zimi, i tuđini i mješt̀ani. I. Gundulić 220. Ljeti i zimi sveđ su ujedno druge mile. 458. Služiću vas sa svom moći ljeti, zimi, u dne, u noći. Ġ. Palmotić 2, 186. Potoci nose vodu zimi a osuše se ljeti. M. Radnić 264b. Nije ugodan tako ljeti grom . . . P. Kanavelić, iv. 96. Ljeti razdrijet kožuh. (D). Ljeti ribu iz mora, a meso iz kože, er jedno i drugo stat dugo ne može. (D). Ljeti tovijernarica, a zimi kruharica. (D). Mrav ljeti za zimu kûpî. (D). Poslov. danič. Liti i zimi. A. Vitaļić, ist. 481a. Raholeć se zimi i liti. J. Kavańin 54a. U svako vrime, toliko liti, koliko i zimi. P. Filipović 30. Promina je visoka planina, na ńoj stoje i liti oblaci. And. Kačić, razg. 265a. Nahodeć se u jednomu gradu, gdi se liti ćutjaše velika vrućina. Blago turl. 2, 249. Kakono stablo tkoje liti jest odiveno listjem, jest ono isto tkoje zimi bijaše golo. 2, 252. Zimi svakoga miseca aliti svako petnajest dana. Ant. Kadčić 169. U jednomu *(stanu)* pribivajući liti a u drugomu zimi. 465. Ne mami mi sina leti od orańa, zimi od ovaca. Nar. pjes. vuk. 1, 104. Maģurana govorila: „Mladići me dobro hoće, dobro hoće, boļe nose: ļeti nose za kalpakom, a u zimu u ńedarca". 1, 174. Eda Bog da, ļeti bolovao! 1, 286. Zimi vodu da nosi, ļeti da žńe pšenicu. 1, 515. Zimi bi se grudale devojke, . . . ļeti bace stručak bosioka. 2, 377. Ko ļeti gori, zimi godi. Ko ļeti hladuje zimi gladuje. Nar posl. vuk. 146. Mnogi *(đaci)* ļeti zaborave što zimi nauče. Vuk, živ. 298. Ova je voda ļeti tanka. S. Ļubiša, prip. 173.

ĻETIC, *vidi* Lijetic.

ĻETICA, *f. ļetište, ļetovište.. — U jednoga pisca našega vremena.* Ļetica i raskoš kotorske gospode. S. Ļubiša, prip. 258.

ĻETIN, *adj. u jednoga pisca Dubrovčanina* XVIII *vijeka, u kojega kao da znači: koji pripada ļetini.* Iza toliko dobara ljetinijeh, iza dobiti, iza časti . . . Đ. Bašić 181. Razmišļate po vas dan kako možete uzmnožit ljetina dobra. 184.

1. ĻÈTINA, *f. dohodak ili prihod jedne godine: upravo sva korist što se vadi iz zemļe preko jedne godine. — Postaje od* ļeto *nastavkom* ina: *može se pomisliti na* ļeto. b *(godina), ali vaļa da je isprva značilo noj potrebniju hranu, žito, što se radja ļeti, te bi postalo od* ļeto, a. *— Od* XIV *vijeka, a između rječnika u Vrančićevu* (‚annona'), *u Mikaļinu* (litina, dohodak ‚census, vectigal, reditus'), *u Belinu* (ljetina ‚entrata, cioè rendita' ‚vectigal' 289a; ‚annona' ‚annona' 86a; ‚raccolta, per entrata' ‚annona' 602b; ‚annata, cioè quello che ad uno si deve dar in un anno ‚annuum' 83b; ‚frutti d' estate' ‚fructus aestivi' 332b), *u Bjelostjenčevu* (letina ‚fructus et proventus aestivus'), *u Jambrešićevu* (letina ‚fructus, proventus'), *u Stulićevu* (‚aestas; reditus, proventus'), *u Voltiģijinu* (letina ‚annata' ‚jahrgang; ein jährliches einkommen'; ļetina ‚annata, entrata' ‚erndte'); *u Vukovu:* ‚das jahr (in rücksicht auf fruchtbarkeit)' ‚annona' *s primjerima:* Kaka je ļetina ove godine? Doći ću kad saberem ļetinu; *u Daničićevu* (lêtina ‚annona'). *— U Stulićevu rječniku i u Voltiģijinu znači što i* ļeto, a *i* b, *ali to nije pouzdano.* Što se obrêta lêtine, žita i vina, i otь ovьcь i otь kobiļь, polovina otь toga da se prodaje i da se nosi u Ijerusalimь. Mon. serb. 134. (1348). Da se daje vina gotova polovina crьkvy otь svake lêtine. 531. (1485). Što godь je vlastelь, jesu na dvoru izь grada po vinogradihь skupiti lêtine po otocêhь i drugojde. Spom. sr. 1, 24. (1399). Bude (= *budući)* zatvoreni ne bi mogli lêtinь sь otokь skupiti kako to i s kopna. 1, 96. (1409). Skupiše litinu. M. Marulić 58. Dobra litina, dosta kruha i vina. Postila. g3b. Ni litine ni blaga ne biše ostalo. Mon. croat. 258. (1556). Da bi se Bog svemogući smilovao i ljetine sačuvao. M. D vković, bes. 494b. Kako bi skupili i svrstovali ljetinu. 752a. Budući jur sva litina spravļena. F. Glavinić, cvit. 356b. Litinu usilnu žitnice čekaju. I. T. Mrnavić, osm. 126. Da je zemļa neplodna i od male i zločeste ļetine. I. Držić 6. Ne imam u što ću skupiti litinu moju. L. Terzić 333. Davat ćete kraļu peti dio sve litine. P. Vuletić 44. A kad suša 'e, nij' ljetine. J. Kavańin 486b. Muči se starešina kućni za uzdržat svoju obitolu, i sa svim tizim litina ne rađa. J. Banovac, razg. 146 Požeti jednu obilnu litinu. pred. 44. Ljêtina ‚raccolta d' estate'. S Budmani 418a. Od kola matematičkoga koje kaže dobru i zlu litinu. M. Zoričić, aritm. 115 Kad ima biti rđava litina i obilata. 115. Čovjeku bogatu obilnu ljetinu baština donese. S. Rosa 111a. Onamo ti litina ostala, a ovamo rakija nestala. M. A Reļković, sat. G6a. Imao je prigledanje svrhu dohodak i litina crkovni*(h).* A. d. Costa 1, 35. Izgubiti će litine od svoje crkve. 1, 76 Koji rasipļu, pale, gule, popasuju i tlače litine. 1, 181 Da Bog dopusti nam obilatu litinu! M Dobretić 374. Da ne bismo imali skupu i dragost hrane ljetine. J. Matović 521. Hoću u ńih svu moju litinu sasuti. Đ. Rapić 240. Ńima čini o litini kvara. J. S. Reļković 110. Ne vjeruj ļetini dok je ne metneš u ambar, ni ženi dok je ne metneš u greb. (U Dubrovniku). Nar. posl. vuk. 196. Za alu se misli da... leti i vodi oblake i grad navodi na ļetinu. Vuk, rječn. *kod* ala. Koji nadvladaju, oni rod od ļetine privuku na svoju zemļu. *kod* jedogońa Od svega što ļetina donosi, naj veći dobitak imaju od uļa. kovč. 39. Da gleda ostalu ļetinu. dan. 3, 196. Šta ćemo jesti sedme godine? eto nećemo sijati niti ćemo brati ļetine. Đ. Daničić, 3mojs. 25, 20. *— U ovome se primjeru ima u misli: dobra, obilna ļetina.* Za zlom zimom prihodi litina. A. Georgiceo, nasl. 94.

2 ĻETINA, *f. ime mjestu u Srbiji u okrugu jagodinskome.* Vinograd u Ļetini. Sr. nov. 1866 200.

ĻÈTINE, *f. pl. mjesno ime.* — XIII *vijeka.* Selo Ljatine. Spom. stojan S. (1254—1264). — *Radi* -ja- *vidi kod* Ļešnica

ĻÈTINICA, *f. dem.* ļetina. *t. j. mala slaba ļetina. — U Stulićevu rječniku:* ļetinica, mala ļetina ‚exiguus proventus'.

ĻETINIŠKI, *adj. vidi* ļetinski. *— Na jednome mjestu* XVIII *vijeka.* Litiniški dohodki. A. d. Costa 1, 268.

ĻÈTÎNSKÎ, *adj. koji pripada ļetini. — U Bjelostjenčevu rječniku:* letinski ‚annonarius'; *u Stulićevu:* ‚annonarius'; *u Voltiģijinu:* letinski ‚estivo; annuale, annuario' ‚sommerlich; jährlich' ļetinski ‚estivo, statereccio' ‚sommerlich' *(ova značeńa po kojima bi* ļetinski *bilo isto što* ļetan *nijesu pouzdana).*

ĻETIŃE, *f. pl.(?)* annales, *vidi* ļetopis. *— Samo u Mikaļinu rječniku:* pisati ljetińe, vrjemena ‚conficere annales' 413b.

ĻÈTÎŠTE, *n. mjesto gdje se ļetuje (ļeti). — isporedi* ļetovište. *— Od* XIV *vijeka, a između rječnika u Belinu* (ljetište ‚luogo di passar l' estate' ‚aestiva' 295b), *u Stulićevu:* ‚locus aestivus (sed ubi aestas recreationis gratia transigitur)'; *u Voltiģijinu* (‚villeggiatura' ‚landlust'); *u Vukovu:*

mjesto gdje se ļetuje (n. p. sa stokom na planini) ‚der sommeraufenthalt' ‚aestiva'. cf. ļetovište; *u Daničićevu* (lêtište ‚aestiva'). Sela i zaselija i paše, lêtišta i zimišta. Mon. serb. 562. (1322). — *Dva su značeńa: a) mjesto gdje čeļad provode naj vruće vrijeme u godini izvan grada, u poļu, na selu, vidi u Stulićevu rječniku i u Voltiǵijinu; β) ļetna paša (po brdima, na otvorenu), vidi primjer i Vukov rječnik i Daničićev. — I kao ime mjestima u Srbiji (jumačno prema drugome značeńu)* Letište. *a) u okrugu kragujevačkome.* Vinograd u Letištu. Sr. nov. 1870. 780. — *b) u okrugu rudničkome.* Livada u Letištu. 1868. 58. — *c) u okrugu šabačkome.* Ńiva u Letištu. Sr. nov. 1868. 512.

ĻETIŠTVO, *n. u Stulićevu rječniku uz* ļetište. — *sasma nepouzdano.*

1. ĻÈTITI, ļêtîm, *impf. vidi* ļetovati. — *U Stulićevu rječniku:* ‚aestivare alicubi', *i u Voltiǵijinu:* v. ļetovati.

2. ĻÈTITI, ļêtîm, *impf. biti ļeto.* — *U Stulićevu rječniku:* ‚aestatem esse'. — *nepouzdano.*

ĻETÍVATI, ļêtîvâm, *impf. iterativni glagol prema* 2. ļetiti. — *U Stulićevu rječniku:* ļetivati, ļetivam, v. ļetiti. — *sasma nepouzdano.*

1. ĻÈTNICA, *f. koji ļetni rod (ženskoga gramatikalnoga roda).* — *U jednoga pisca Slavonca* XVIII *vijeka.* Pršin, ciklu i rotku litnicu. J. S. Reļković 137.

2. ĻETNICA, *f. vidi* 1. god, a, *d).* — *Postaje od* ļeto, b. — *U Bjelostjenčevu rječniku:* letnica, den obhodni ‚anniversarius dies, anniversarium'; *u Stulićevu:* ļetnica, dan obhodni ‚dies anniversaria' *iz Bjelostjenčeva; u Voltiǵijinu:* letnica ‚anniversario' ‚jahrtag, jahrsgedächtniss'.

ĻETNIČJA GLAVA, *f. mjesno ime, vidi u Daničićevu rječniku:* Lêtьničija Glava, selu je Vojincima išla međa ‚na Ļetničju Glavu'. Sr. let. 79, 52. (1381).

ĻÈTNÎK, *m. vidi* jedńak. — *Po svoj prilici ne postaje od* letjeti *nego je pokvaren oblik od* jed-. — *U Vukovu rječniku:* (u Crnoj Gori) vide [jedńak] dušnik.

ĻÈTŃÂK, *m. vidi* ļetnik. Letńak, cjevńak, cjevińak. u Lici. V. Arsenijević.

ĻÈTŃÎ, *adj. koji pripada ļetu (gotovo samo u prvome značeńu kod* a). — *isporedi* ļetan *i* ļečni. — *Riječ je praslavenska* (lêtьńь), *isporedi stslov.* ļêtьńь *(prema* ļeto, b), *rus.* лѣтній *(prema* ļeto, a), *češ.* letní *i pol.* letni *(prema* ļeto, a *i* b). — *Između rječnika u Belinu* (ljetńi ‚estivo, adjet. d' estate' ‚aestivus'), *u Stulićevu* (ļetań ‚aestivus'); *u Daničićevu:* lêtanь *(t. j.* -nь *i* -ńь), lêtьna *i* lêtьńa ‚aestivus'.

a. *prema* ļeto, a. Pašišta lêtьńa. Glasnik. 15, 288. (1348?). Unče lêtńe *(na str.* 286 unče zimńe). 24, 287. *(oko* 1430). Ti s' litńi moj hladak. M. Marulić 192. Litńi cvijet. Š. Menčetić 181. Letńi cvit. 195. Litńi dan. G. Držić 387. Kad ljetńi pride dan. M. Vetranić 1, 161. Kim je *(ribarom)* plav posteļa, kad litńi lov biva. P. Hektorović 4. Ne bi mi dosti bil ljetńi dan naj veći. N. Naļeśković 1, 317. Ni *(te)* ljetńi sunač zrak svim plamom prisušil *(vodo studena)!* D. Rańina 22b. Ljetńi dan jednom ja šetav sam uz riku. 91a. Minu ta ljetńi hlad, a zima zla dođe. 91a. Pomńivo taj pčele u gori ljetńi cvit kušati sve žele. 138b. S jutra kad istječe zorome danica, zamuknu žuber tih od ljetńih slavica. 139a. Cvit, ki se usadi, ter svenuv pane van, opet se pomladi, kad dode ljetńi dan. 141b. Veće mi si, hrabre, sladak, nego slatki sau pri zori, il kad naj već sunce gori, oni tihi litńi hladak. M. Pelegrinović 183. Ljetńi sanak tuj me uhvati. A. Sasin 167a. Kada litńi znoji mladim dodijahu. Đ. Baraković, vil. 46. Na litńoj pripeci. 46. Litńe osinice gdi gosti primaju. 121. Ter sa mnom pribivaj svi litńi miseci. 148. Litńi oblak. 185. Drpeć se kako mraf ob litńem simenu. 286. Tve crnilo da bez sjeni ljetńe sunce kruto peče! I. Gundulić 90. Za me rodno ljetńe vrime zlatnim klasjem ńive puni. 245. Kad se u pokrade litńe odpravļaju. I. T. Mrnavić, osm. 41. Sve česti ļetńega zapada. G. Palmotić 2, 479. Od vrućine litńe. M. Radnić 64b. Ļubav zetńa noćca ljetńa. (D). Poslov. danič. Stojeći s nami samo u veseļu ļetńemu. K. Magarović 81. Tašta 'e lijepos, er prohodi, ljetńa magla ka prolita. J. Kavańin 42b. Trpi zimne mraze, litńe vrućine. A. d. Bella, razgov. 230. Kad na vrh svoj bude doći litńe sunce. A. Kanižlić, uzroci. 244. Snig je ovo, nije litńa rosa. M. A. Reļković, sat. F4a. Koji u dva mista ima svoj stan, u jednomu pribivaući liti a u drugomu zimi, ovi se može činit vinčati toliko od župnika litńega koliko zimńega. Ant. Kadčić 466. Spavaše u jednu letńu noć pred avlijom. D. Obradović, basne. 59. Po dovoļnoj letńoj radńi sedne. 282. U vreme letńega i zimńega obrata *(sunca).* Z. Orfelin, podr. 90. Letńi danak do podne. Nar. pjes. vuk. 1, 129. Kao letńu prepelicu. 1, 330. Lov lovio ļetńi dan do podne. 2, 71. Da ih ļetńe ne upeče sunce. Pjev. crn. 174a. Gredu letńem danu do poldana. Nar. pjes. istr. 1, 34. Careva brada vaļa koliko tri kiše ļetńe. Nar. prip. vuk. 134 Išće hladna u gori kladenca, po tom gustu omaru za hlada i za ļetńeg od pokoja stana. Osvetn. 2, 32.

b. *prema* ļeto, b. — *Samo u jednome primjeru* XVII *vijeka.* Stote broje ljetńe same opisali smo. B. Kašić, rit. 46a.

ĻÈTŃICA, *f. vidi* 2. ļetnica. — *U jednome primjeru* XVII *vijeka.* Samo ako se prigodi božić u petak aliti u subotu, tko nije zavjetan postiti može u petak i u subotu blagovati meso, samo kada se ljetńica prigodi u petak aliti u subotu. M. Divković, nauk. 135a.

ĻÈTŃIKOVAC, ļêtńikôvca, *m. vidi* ļetište, ļetovište. — *U jednoga pisca našega vremena.* Mnoga sela imaju dva naseļa: jedno je pravo selo; a drugo je neki letńikovac; . . . ovo drugo naziva se kako gde: pojate, salaši, bačije, . . . M. Đ. Milićević, zim. već. 81. — *I kao mjesno ime* (Letńikovac) *u Srbiji u okrugu požarevačkome.* Livada u Letńikovcu. Sr. nov. 1866. 85.

ĻÈTŃIKOVAČKÎ, *adj. koji pripada ļetnikovcu (vidi* ļetńikovac *na kraju).* — *Kod mjesnoga imena* (Letńikovačke Livade) *u Srbiji u okrugu požarevačkome.* Livada u Letńikovački Livada. Sr. nov. 1866. 4.

ĻÈTO, *n.* aestas; annus. — ļe- *stoji mj. ńegdašńega* lê, *te u istočnome govoru glasi* lêto, *u zapadnome* lîto. — *Akc. se ne mijeńa (gen. pl.* ļêtâ, *ne* lîjetâ). — *Riječ je praslavenska (u oba značeńa), isporedi stslov.* lêto, *rus.* лѣто, *češ.* léto *i* lito, *pol.* lato. — *Nepoznata postańa: isporeduje se s lit.* lytus, lietus, *kiša, let.* litus; *ako je tako, onda je korijen* li *(u* liti). J. Schmidt (vocalismus. 1, 86) *isporeduje sa stvńem.* lenz, *te ako su ovo iste riječi što anglosaks.* lengten, lencten, *onda bi kod osnove* lenkt *ispalo* nk *u za naknadu bi se produļilo* e *u* ê. — *Između rječnika u Vrančićevu* (lito ‚aestas'), *u Mikaļinu* (lito,

љето ‚aestas, aestivum tempus‘; lito, godina, godište ‚annus‘; ljeto, v. lito), *u Belinu* (ljeto ‚estate‘ ‚aestas‘ 295b; ‚anno‘ ‚annus‘ 84b), *u Bjelostjenčevu* (leto ‚aestas‘. 2. leto mlado ‚annus incipiens, novus annus, calendae januariae‘. 3. leto dan, jedno godišće, godina dana ‚annus‘), *u Jambrešićevu* (leto ‚annus‘), *u Stulićevu* (љето *i* lito ‚aestas; aetas, annus‘), *u Voltiđijinu* (leto, v. lito; lito ‚anno‘ ‚jahr‘; љeto ‚anno; estate‘ ‚jahr; sommer‘); *u Vukovu*: 1. ‚der sommer‘ ‚aestas‘. — 2. (stajaće) ‚das jahr‘ ‚annus‘; *u Daničićevu* (lêto ‚aestas; annus‘). — *Od starijih oblika uzdržao se loc. sing. (vidi* љeti), *pa gdjegdje i s prijedlogom* (ob liti. M. Pelegrinović 174; I. Gundulić 212; P. Posilović, nasl. 199b); *nom. i acc. pl.* lêtê (po sve liti. M. Marulić 17; J. Kavańin 345a); *po ovome ima i gen. pl.* liti (četrdeset liti. M. Marulić 23; cić liti. H. Lucić 267).

a. aestas, *naj toplije doba u godini: jun, jul, avgust; astronomički od* 21 *juna do* 21 *septembra (po novome stilu). ovo je jamačno starije značeńe nego kod* b, *jer je lako s naj toplijega (pa po tome i naj važnijega) dijela prijeći na cijelu godinu* (pars pro toto), *a ne shvaćam kako bi se od godine prešlo na jedan dio (vidi i kod* b).

a) u pravome smislu. Lêtu togda suštu. Domentijanb 154. Ļudemь crьkvnimь ustavismo zakonь, da daje vsaki ńihь u godišti tri dni oranija, a na lêto da tozi prikupļaju u žitnicu. Mon. serb. 191. (1379). Ništar ne poresa . . . po sve ono lito. M. Marulić 15. Sunačce u ljetu ima vruć toli zrak. Š. Menčetić 111. Ljeto bo bješe. N. Rańina 67a. dan. 13, 15. Znajte jere blizu jest ljeto. 170b. (matth. 24, 32). Zimi steć u gradu u zlaćene hiže, a litom na hladu gdi slavjić bigliše (‚biļiže‘). H. Lucić 236. Nu kušaj i ovo, kada je u lito, ako prem ni novo. P. Hektorović 15. Jer mi se čini to ne sladko svej ribu blagovat u lito. 23. Za slatkijem ljetom dođe i gorka zima. M. Držić 255. Sunač zrak u ljeto rastopi na gori studeni led i mraz. D. Rańina 85a. Javor zeleni ki zgiba strana svih u ljeto sve grane. 130a. Priletiće strilovito, da bi bio nakraj svita. svim brodarom dajuć mita, moje, gospo, tiho lito! A. Čubranović 147. Kako puca kris ob liti il' na ogńu javor stoje. M. Pelegrinović 174. Za ļubezan, ne za mito, hoću da zna tvoja lipost bilja moga kugod kripost, moj romore, medno lito! 176. Tad Zadar cvatiše već nego litom cvit. Đ. Baraković, vil. 33. Svak na svoje selo gre kad svane lito. 47. Ljeto u ńoj jes goruće. M. Orbin 26. On je *(Bog)* koji zore mile, kad naj draža jes ob liti, zlate prame ružom kiti. I. Gundulić 212. Postiti u protolitju, u letu, u podzimku. F. Glavinić, cvit. 63a. Zapovida u jednom selu nikoliko po letu spraviti pšenice. 332b. Al' ne ćutiš lita al' zime. I. Ivanišević 162. *(Huda žena)* kriješti kako krijes sred ljeta i vik neće da zamukne. J. Palmotić 123. U litu ostanu suhe. P. Radovčić, ist. 98. Ob lito jest odveće vruća a u zimu veoma jest studena. P. Posilović, nasl. 45a. U veselju vazda biti i ob zimu, jošte ob liti. 199b. Plačan vazda biti tolik ob zimu, kolik ob lito. 202b. Zima, ljeto, to t' godište. (D). Poslov. danič. Sve lito bi u Fjorenci. S. Badrić, ukaz. 57. Ljeto, jesen i prolitje. J. Kavańin 14a. I one *(ńive)* za te plode litom potrebitim svakijem žitom. 14b. Sij u ljeto, ako ć žati. 475b. O svijetńače prigizdavi, . . . urešeńe nepriprosto ti si od ljeta po naravi. I. Đorđić, pjes. 17. Videći jedan zlatan plašt na jednom idolu reče: „U lito je težak, a zimi je lagahan“. J. Banovac, pred. 101. Došlo lito i počelo se žito klasati. F. Lastrić, od' 179. Rika razlađuje grad ob lito na vrućini. test. bil. 254a. Običaju kraļi načiniti i držati dvore i na seli, gdi izašavši navlastito u litu običaju uživat plodove i lipotu sjetve svoje. ned. 318. Koliko se trudi ob lito po poļije. 378. Ob lito kada zagrmi. A. Kanižlić, bogoļubnost. 33. Ima kosit svakog' lita, . . . svake zime. V. Došen 50a. Lito prođe, crna zima dođe. And. Kačić, razg. 141b. Vas se bili grade tresijaše od onizi bojni lumbarada, pod ńim Turci lito litovaše. 182b. Pak kad bude i nastane lito. M. A. Reļković, sat. G4b. Pokisnuće, pak crno mi ļito! G7b. Pak led potre il' je suho lito. H7b. Ńegov kmet *(odiva se)* ob lito u haļinu od konopļe. sabr. 66. Ptičice glasom slave prvo ljeto sred dubrave. N. Marči 31. Miran težak koji ob lito radi. J. S. Reļković 7. Da ti prisid živ k litu ostane. 64. Tako kući porazsipļu smoka, k litu ne imaš čeļusti ni oka, velim: k litu! baš ni do uskrsa. 67—68. A pogine priko lita lako. 159. Tako radi priko svega lita. 242. Neprilika od muha u litu 321. Usrid vrelog lita. G. Peštalić 178. Već jasika trepetala usred ļeta i bez vjetra! Nar. pjes. vuk. 1, 119. Ļubica je sama rekla da je prvi cv'jet od ļeta. 1, 226. Jer nam je brzo ļeto Đurđev dan. 1, 519. Guje mu se oko srca vile! u perčinu ļeto ļetovale, u ńedrima zimu zimovale! 1, 555. U zimu je svilom zavijala, a u ļeto vodom posipala. 1, 624. Nit' ja znadoh kad mi ļeto dođe, nit' ja znadoh kad mi zima dođe. 2, 377. Ļeto prođe, grozna zima dođe. 3, 363. Po planini traja ļeto drago. Ogled. sr. 10. Kad li meni bijelo ljeto prođe. Nar. pjes. juk. 462. Ako ļeto ne dade, jesen nema česa. Nar. posl. vuk. 5. Žensko je ļeto poslije Petrova dne. 80. Ko u ļeto ne radi, u zimu gladuje. 158. Ļeto i zima godinu izńiha. Ļeto sine pa i mine. 172. Ovud sredom udaričemo ogradu, pa na leto tamo s one strane. M. P. Šapčanin 1, 86. Klanci jadikovci, gdjeno zimi ļuti viju vihri, a ob ļeto s neba prļi sunce. Osvetn. 1, 2. Romanijo divna, sam ću s tobom ļeto ļetovati. 2, 32. Ptico pjevalico, ti naričeš jadna brata svoga svakog ļeta od Đurđeva dana. 2, 40. Nema ļeta bez Đurđeva dana, niti brata dok ne rodi majka. 203. Amo tišti aga agovańe: ne odbija što je poizdalo sušno ļeto. 4, 9.

b) u metaforičkome smislu, naj snažnije doba u životu. Trudio si se i mučio u leto snage i kreposti. D. Obradović, basne. 283.

c) u prenesenome smislu, toplo vrijeme koje ne biva preko pravoga ļeta.

aa) babino ļeto, *vidi u Vukovu rječniku:* bȁbino ļȅto, kad je toplo u nevrijeme, osobito u jesen ‚der alte weibersommer‘ aestas praeceps‘. *uprav je isto što* mratińe ļeto *(vidi dd)). — U Hrvatskoj sam čuo* babije *ili* babļe ļeto. — *Ova su imena postala po ńem.* altenweibersommer.

bb) Ļeto bez muha. (U jesen ili zimi kad je lijepo vrijeme). Nar. posl. vuk. 172

cc) mihoļsko ļeto, *vidi:* Miho| dan, 29 septembra, pada u jeseńe doba, ali tada više puta može da bude vrlo lepo i toplo vreme. zato se to doba i zove ‚mihoļsko leto‘; po gradovima reku: ‚sirotińsko leto‘. M. Đ. Milićević, živ. srb.2 143.

dd) mratinsko *ili* mratińe ļeto, *toplo vrijeme što obično biva oko* 11 *novembra (Mratińa dne) novoga stila, vidi u Belinu rječniku:* mratińe ljeto, mratinsko ljeto ‚estate di S. Martino‘ ‚dies balcyonei‘ 295b. *I sada u Dubrovniku.* P. Budmani. — *Postaje od tal.* estate di

san Martino *(u sjevernoj Dalmaciji, mlet.* istadela de san Martin). — *isporedi aa).*

ee) Sirotińsko ļeto. (U jesen ili zimi kad je lijepo vrijeme). Nar. posl. vuk. 285. *vidi i cc).*

d) u ovijem primjerima kao da znači što i ļetina. Svak ih vidit želi, kako dobru letu ter im se veseli. B. Krnarutić 21. Pak hoćete da vam lito rodi? J. Filipović 1, 43b. I kad gladno gdi nastane lito. M. A. Reļković, sat. D4a. Ko te izdo, izdalo ga ļeto! Nar. pjes. vuk. 4, 182. Izdalo mu ļeto i godina! 4, 479.

b. annus, *vidi* godina, a. — *Već se kazalo da je i ovo značeńe praslavensko, ali treba dodati da je onda u stslovenskome, ruskome, češkome, poļskome jeziku* ļeto *naj veće u množini, a u jednini gotovo samo kad se razumije da je riječ o godini (n. p. kod* novo ļeto, prestupno ļeto *itd.). u našemu se jezika češće upotrebļava u jednini i za ovo značeńe, ali i u jednini i u množini za našega doba samo je stajaća riječ (vidi u Vukovu rječniku), ipak vidi a) bb).*

a) u jednini, obično ima uza se koju drugu riječ po kojoj se razumije značeńe: godina.

aa) ļeto dana. U polači Fausta Rimļanina leto dan zadržan. F. Glavinić, cvit. 207b. Leto dan u celici stojeći svojoj. 284b. Nakon leta dan. P. Vitezović, kron. 142. Tako su živeli već leto dan skupa. Nar. prip. mikul. 5.

bb) mlado *ili* novo ļeto, *početak godine*, 1 *januara. Upotrebļava se još i u običnome govoru.* Na mlado leto. Kapt. seń. ark. 2, 84. Po mladom leti prvi dan. Mon. croat. 136. (1489). O mladom litu. M. Marulić 3. Na mlado leto. Naručn. 38a. Na mlado lito. I. Ančić, svit. 9. Pravo na mladoga leta dan. P. Vitezović, kron. 181. Mlado ljeto ‚anno nuovo' ‚annus incipiens'. A. d. Bella, rječn. 84b; ‚capo d'anno, il primo giorno dell'anno' ‚primus incipientis anni dies'. 170b. Razgovor xi na mlado lito od imena Isusova. J. Banovac, razg. 66. S mladim litom pomladimo se. F. Lastrić, svet. 200a. Molitva na mlado lito. A. Kanižlić, bogoļubnost. 231. Na mlado ļeto 1876. Osvetn. 4, v. — Čestit ti od ljeta novoga prvi dan. N. Naļeśković 2, 90. Redi vojske novim litom. J. Kavańin 187a. Prije novoga mislim ļeta. Zgode. 15. Crni Đorđije o novom letu (1813 godine) sazove u Beograd sve vojvode. Vuk, građa. 29—30. Za novo ļeto 1808 godine Dositije napiše stihove ruskome caru. Vuk, prav. sov. 88. — *U Srbiji se ne govori ni* mlado ļeto *ni* novo ļeto, *nego* mali božić, *vidi*: Novo ļeto ‚ist in Serbien unbekannt'. Vuk, rječn. *kod* mali božić. *u Dubrovniku je obična čestitka:* „Čestito ti novo ļeto i godište!" P. Budmani.

cc) prestupno ļeto, *vidi* prestupan; sveto ļeto, mjesečno ļeto *itd.* Februar ima dan u leto prestupno 29. F. Glavinić, cvit. xxi. Pristupno ljeto ‚anno bisestile o del bisesto' ‚annus intercalaris'. A. d. Bella, rječn. 85b; ‚anno bisestile' ‚annus intercalaris'. 142a. Leto prestupno annus intercalaris, v. bissextus'; sveto leto ‚annus saecularis, annus jubilaei'; mesečno leto t. j. iz 12 mesec ‚annus lunaris'; sunčeno leto, obhod sunca 12 mesecov ‚annus solaris'. J. Bjelostjenac, rječn. *kod* leto.

dd) kukovo ļeto, *vidi kod* 2. kukov, b.

ee) sudńe ļeto, *strašni sud, sudńi dan. U jednome primjeru* xvii *vijeka.* Do sudńega lita da se ne umori. Đ. Baraković, vil. 140.

ff) s rednijem brojem. Lêtu 17-tnu prišьdšu vьzrasta jego, roditeļa jego poučasta se braku pricetati i. Domentijanb 6. Ki su totu samo zato, sad tisuće ide lito, neka . . . M. Pelegrinović 186. Kad na deseto dojde leto *(Tomaš).* F. Glavinić, cvit. 67a. A na drugo leto papa u broj svetih položi ga. 184—185. Učinivši dogovor s tovariši na drugo leto u Benetcih najti se. 249b. Šimu biskupa smrt četvrto mi ļeto uze. J. Kavańin 84a.

gg) s kardinalnijem može stajati i u jednini kad se naznačuje godina u hronologičkome redu. Vь leto 6741. Mon. serb. 19. (1233 *iz prijepisa).* Prêstavi se Stefanь kraļ, Θeoktistь monahь, lêto 6824. 71. Dana na Brodu savskomь na Gradištihь lito Gospodńe tisuću i četiri sta i šesdesetь i petь, purvi danь po svihь svetihь, kraļevьstva našega lito osmo a kruńenja purvo. 494. Leto 1568. Mon. croat. 263. Ki leto po stvorenju svita 5199 rači se iz nebes dojti. F. Glavinić, cvit. 18b. Umri na 18. febrara, leto Isukrsta 102. 56a. Ter leto tisuća dvisto trideset i dva došavši. 140a. — *Amo bi mogli pripadati i ovakovi primjeri (ili pod ff)):* Biše biskup leta onoga. Anton Dalm., nov. tešt. 161. joann. 18, 13.

hh) i u jednini može se isticati broješe godina i drugoga čega ali drukčije nego kod gg), n. p. Ako žena bude stala leto tr pol s mužem. Naručn. 66b. Ljeto i po ‚un anno e mezzo' ‚sesquiannus'. A. d. Bella, rječn. 84b. Od lita do lita. Đ. Baraković, vil. 120. Od ljeta do ljeta ‚d'anno in anno' ‚in annos singulos'. A. d. Bella, rječn. 85a. — Jedva lito na lito natuca. J. S. Reļković 251.

ii) i osim slučaja kod aa)—hh) može se više ili maņe jasno razumjeti da je značeńe: godina. Godišće ali lito ima dvanadeste miseci. L. Torzić xii. — U Posavini imade svake godine drugi između ukućana tako zvano ‚svoje leto': može iti čitavu godinu za svojom zaslužbom. V. Bogišić, zborn. 69. — Hoću ti dvojinu do ljeta voditi. Zborn. 37a. Do godišta, do ljeta ‚ad annum'. J. Mikaļa, rječn. 76a. Do ljeta ‚l'anno appresso' ‚post annum'. A. d. Bella, rječn. 85b. — Bit ćeš k letu žena moja. Jačke. 8. — Naj maņe jedan krat na leto imaš se spovidati. Korizm. 59b. Spovidajuć se veće krat na leto. 74a. Trikrat na leto razborni imaju se pričešćati. F. Glavinić, cvit. 23a. Da bismo na lito jedan grih zgubili. A. Georgiceo, nasl. 21. — Da si uzima vsako lêto na Ploči 5 spudьb soli. Mon. serb. 139. (1348). Budući se uharačila država i grad od Atene slat svako ljeto njekoliko mladića. I. Gundulić 3. Svako ljeto svijem na čelo sipa pepeo *(crkva).* J. Kavańin 389a. Običaje još sv. crkva misu svakolitnu za mrtvoga govoriti, to jest svako lito. A. Kanižlić, bogoļubnost. 554. — Kъga odь nasь ustrêbuješi pomoći po moru i pojdemo ti na pomoćь, da ny prostišь toga lêta vse čto imamo zakonь davati. Mon. serb. 23. (1234—1240). Tada toga lita zemļa obilje. M. Marulić 195. Ki ckoli ne ono leto, zato oni isti dan priminuhu. F. Glavinić, cvit. 242b. — Ke *(nemoći)* trpe leto ali veće. Naručn. 58a. — Nema ļeta bez krvnih osveta. Osvetn. 1, 8. — Kako s vojskom cara tjeri u dan isti predńe lito. 397. Prošasto godište ali ljeto ‚l'anno passato' ‚anno praeterito'. A. d. Bella, rječn. 85b.

b) u množini (ili u dualu).

aa) pokazuje se dulina ili trajańe vremena uopće (osobiti je slučaj kod bb)).

aaa) s kardinalnijem brojerima. Prêbyvь vь monastyri 2 lêtê. Sava, sim. pam. šaf. 7. Evo su jure tri lita odkolo prihoju iščući voća na ovoj smokvi. Bernardin 139. luc. 13, 7. Četrdeset liti s nobes jim dažji man. M. Marulić

23. Da se mni ubogomu tisuće let tja pobignuti od tebe. Korizm. 8a. Jurve su pet lita, ja tebe da služu. Š. Menčetić 153. U tojzi zemļi pribiva Abram petnajste ljeta. Pril. jag. ark. 9, 84 (1520). Vojnik će deset lit bedevu hraniti. N. Dimitrović 29. Jurve su sedam lit, odkli me usili. N. Naļešković 2, 39. Nu misleći da opeta neće od onijeh svijeh junaka živ bit jedan do sto ljeta, grozno u srcu svom proplaka. I. Gundulić 335. Kako govori s. Bernardo, da bi jedan gori *(na nebu)* stojeći vrgal jedan kamik, komaj bi petsto let na zemļu doletil. F. Glavinić, cvit. 7a. Malo 'e veće trista lita. J. Kavańin 164b. Do tisuć ljet hoće imati. 238b. Nu da 'e moć mlin obaliti samo od kruga zvjezdenoga, devetdeset ne bi u leti dopro svijeta do ovoga. 476b. Dva ljeta ‚due anni' ‚biennium'. Tri ljeta ‚tre anni, tempo di tre anni' ‚triennium'. Pet ljeta ‚cinque anni' ‚quinquennium'. Jesu dva ljeta ‚due anni sono' ‚duobus abhinc annis'. A. d. Bella, rječn. 85b. Sto ljeta ‚secolo, propriamente lo spazio di cento anni' ‚saeculum'. 663b. Nakon veće od šes tisuć ljeta jošter nas od ńih boli srce. B. Zuzeri 41. Dva ljeta poslije odkad ta Božja službenica bijaše dumanske zavjete učinila. I. M. Mattei 31. U ńemu sam *(u Beogradu)* ‚tri leta' služio: jedno leto za svetlo oružje, drugo leto za dobra końica, treće leto za lepu devojku. *(vidi i a) ff)).* Nar. pjes. vuk. 1, 428. Stajala je glava u kladencu lepo vreme četrdeset leta. 2, 324. Evo ima sto i šeset ļeta kako sam se s tobom sastanuo. 2, 439. Minulo je o Petrovu dne šest ļeta, od kad me izabraste knezom. S. Ļubiša, prip. 69.

bbb) s riječi koja pokazuje neizvijesni broj. Kada mnogo lêt prêminu, pridê Mojsêj s ļudmi v zemļu hovarsku. Pril. jag. ark. 9, 92. (1468). Prêšadšim mnogim lêtom po umrtiji Moisêove. 94. (1468). Da Bogъ umnoži za mnoga leta Mon. serb. 528. (1481). Odь Boga zahtevamo tvojej milosti dobru srêću . . . na mnogaa lêta lêtomь. 555. (1537). Da bi mnogo lit mlad bio. M. Držić 61. Mnoga lita caru Aleksandru živiti je. Aleks. jag. star. 3, 245. Imam puno blaga prikupļena za mnogo ljeta i godišta. B. Zuzeri 186. Mnogo lita i godina čestit postane *(rod).* V. Došen 73a. Imaš dobara za mnogo ljeta. Đ. Bašić 181. Vjerenica za malo vrijeme a udovica za puno ljeta i godišta. B. Zuzeri 350. Kraļ ungarski, grčki i bulgarski puno lita sa mnom bojak biše. And. Kačić, razg. 48. Parke predu dni i zore, ter ih pomno uvijaju, i dosta ih ljet bez skore na sva klubka primataju. J. Kavańin 389a. — Jerbo će voliti, mista da mu služe puna po sve liti, ner pusta da tuže. M. Marulić 17. Neka vam se još potužu, po sva ljeta i godišta ni za Boga ni za dušu ne dava mi nitko ništa M. Vetranić 1, 18. Da se slave po sva lita. Đ. Baraković, vil. 224. Da mu po sva lita milosti ne krati. jar. 39. Tere uživat po sva lita rajska dobra vikovita. A. Vitaļić, ist. 71b. Svâ družba po sve liti pravda i mudrost ima biti. J. Kavańin 345a. Da ostaje duša sita naslajenji po sva lita. 482a. — Potomtoga do malo lit, pokla prista progańanje krstjani. Domn. lesk. ark. 4, 432. Od kog prošlijeh do ljet malih kita uzraste kardinali. J. Kavańin 97a. — Ali eto ńekoliko ļeta. Osvetn. 3, 40. Rvaše se ļeta ńekolika 4, 69. — Crnu goru, za toliko bijući je ļeta. 3, 20. Već je vaša silnost dodijala, hajdukujuć za toliko ļeta. 3, 76. — Pjesni pokorne Davida kraļa minutijeh ljeta od mene u jezik naški prinesene. I. Gundulić 192. Mršave one krave zlamenuju gladna lita. P. Vuletić 37. Ona ljeta vjekovita, u koja imam uljesti ko u bezkrajnu jednu pučinu. B. Zuzeri 356. — A haļina pune škrińe ke su s vrhom naložene, toj vam grizu crne grińe, kako da su s ljet tečene. M. Vetranić 1, 36. — *U osobitome značeńu.* Na poprečnom preseku drveća, može se razlikovati, šta je za jednu godinu naraslo — ovo su ‚leta'. J. Pančić, bot 17.

bb) o dobi življeńa, vidi godina, a, *a) bb).*

aaa) s kardinalnijem brojem. Zasve da biše dite od sedam lit. Domn. lesk. ark. 4, 428. Katarina imiše osamnadeste let od porojenja svojega. Živ. kat. star. 1, 218. Po sedmih letih dičići i divičice počnu imiti pamet. Naručn. 59a. Još nemah ni šesnaest ljeta. Š. Menčetić—G. Držić 503. Jošte ti nijesam sedam lit imala. 510. Prokla jimaše dvadeset i pet lit. F. Vrančić, živ. 53. Umri u pustińi od let 113. F. Glavinić, cvit. 12a. Zašto trinadeste let imaše. 21a. Ki jur budući let 91, priminu u Turonu. 92a. Biše Ivan tada let osamdeset. 130a. Od let 65 zaspa u Gospodeve. 251a. Kada biše od trideset i tri lita. I. T. Mrnavić, ist. 44. Bješe dva ljeta dovršio. S. Rosa 39a. Atila star od 124 lita oženi se mladom divojkom. And. Kačić, razg. 5. Kak bih dvanes lita, roditeļe pobigla sam. N. Marči 98. Onda pojde star s ovoga svita od devetsto i pedeset lita. M. A. Reļković, sat. K6a. A kad *(čedo)* bilo od sedam godina, kolik' drugo od dvanaest ļeta; kad je bilo ad dvanaest ļeta, kolik' drugo od dvadest godina. Nar. pjes. vuk. 2, 64. Nema ńemu već dvanaest ļeta. 2, 595. Kad je bio od petnaest leta. 3, 36 Bješe ńemu trista i tri ļeta. 3, 53. Kaď joj bilo sedamnaest ļeta. 3, 130. Još ti nema ni šesnaest leta. 3, 392. Starac Fočo od stotine ļeta. 4, 132. Svakoj ima sedamdeset ļeta. 4, 525. A ova već imela četrnajst let. Nar. prip. mikul. 15. Ja imadem osamdeset ļeta. P. Petrović, gor. vijen. 93. No stotinu da navršim ļeta. Osvetn. 2, 20. Evo triest prošlo mi je ļeta. 2, 68. — Iskaću mu vina od tri ļeta i rakije od četiri ļeta. Nar. pjes. vuk. 1, 486.

bbb) s riječi kojom se javļa neizvijestan broj godina. Er već od mene lit imaš i pameti. *u* N. Naļešković 1, 353. Tada ć vidjet ti, koje srce ima *(tvâ sestra)* na ova ńe ljeta protiva svacima nezgodam. F. Lukarević 214. Od razuma što ću t' reći na taj lita, koja imaš? A. Čubranović 151. I ti ga se, gospo, bludi, aj! čim dojdeš na mâ lita, er se dobrom svim obita, pak svakoga prizločudi. M. Pelegrinović 175—176. Od umrle čovjek puti žali er ne ima vječnijeh lita. I. Gundulić 319. Jedna ljeta su i one i ove. 458. I on lit Prijama biše. I. Zanotti, en. 38. Koji lita koliko imade. J. S. Reļković 142. — *Amo pripadaju i ovi primjeri:* Ako su moja lita kratka . . . J. Kavańin 555a. Svačija snaga s duzijeh ljeta izgriza se. 248a. Pokloniše se ńemu govoreće: „Mnoga lita, Aleksandre caru!" Aleks. jag. star. 3, 274. Pa svi s nogu poju slavu mnogu za mnogaja slaviocu ļeta. Osvetn. 1, 44. Episkopi uskliknuše: „Mnogaja ļeta svešteniku carju!" M. Pavlinović, razg. 92. — *I ovo:* Živu preko vječnih ljeta *(Bnetci).* J. Kavańin 208b.

ccc) ńekijem riječima ili po smislu javļa se koja je dob (mlada, sredńa, stara itd.). Tko želi. dobavit brašna za se dosti, počan od mladih lit do vele starosti. P. Hektorović 29 Pokle se rodila ja ti sam na saj svit, i ovom hodila planinom mladih lit . . . Đ. Baraković, vil. 124. Premda je mladih let . . . jar. 52. On pun slave neizrečene veseo u sva mlada ljeta

želi, neka vidi opeta grad od Atene. I. Gundulić 7. Ja se bojim s mudrim svitom zasjedami i privarom, u pameti koje stvaram mlađahnijem onim litom. 34. Veće boles svaku otira', ka srdačce tvoje smeta, ter mlađahna lijepa ljeta razveseli puna mira. 56. Cvijetje zene i opada, stiraju se ljeta mlada. 73. Kad u mlada moja ljeta boravļah u Rimu. B. Zuzeri 143. Još od mladih lita. P. Knežević, pism. 76. U mlada ljeta. N. Marči 5. Ti prividiš sve pameti, znan, razborit, tih i stavan, starac svijesti, mladac ljeti. I. Gundulić 279. Mlad jesi po liti. I. Ivanišević 273. Mladića u proliće cvatućih lita ognjica smače. A. Kanižlić, kam. 380. O smrti nemila, a ti tvoj tamni jad na moja nezrila još ljeta vodi sad? D. Rańina 141b. U ljeta još nezrela. I. Đorđić, ben. 20. Ne mogu ni u zelena moja ljeta pouzdat se. B. Zuzeri 271. Mrze na one koje su u zelena ljeta s malom svijesti učinili. Đ. Bašić 139. Ińacio Loyola trajaše na zemļi zelena ljeta. 217. Ona je sada u proliću prvijeh ljeta. G. Palmotić 1, 293. Djetińa prva ljeta svak draguje. I. Đorđić, uzd. 139. Djetinska ljeta ‚anni della puerizia' ‚anni pueriles'. A. d. Bella, rječn. 84b. U slabeh leteh da zlamenje života svetińe. F. Glavinić, cvit. 76b. Ki budući jošće drobnih let. 372a. Odhraniti da ga budem, dokle od mlijeka svrši ljeta. G. Palmotić 1, 173. Predńe zgode za nauke ljeta bo ti još ne daju. I. Gundulić 297. Vladaše se u ma ljeta mlados svjetom od staraca, sad čut mladi neće svjeta ni od istijeh ńih otaca. 144. — Prvo nego pridu *(djeca)* na lêta od razabranja. Naručn. 32b. Mladi pokle na leta od razuma pridu. 71a. V lêtih od razuma. Korizm. 3a. Pokle na leta od razbora stupi. F. Glavinić, cvit. 91a. Došadši na leta razborna. 100a. Došavši na leta od razbora. 135b. Dičica ki jošće nisu na lita stupili od razloga. 10a. — Da će banovati, kad dođe na lita. H. Lucić 235. Kad stane na lita *(ditić)*. Đ. Baraković, vil. 142. Pokle jur na leta stupi svoja. F. Glavinić, cvit. 240a. — U drugoj se *(viječnici)* kupe i staju plemići opet zrelijeh lita. I. Gundulić 432. — Abramu gredihu jur lita na više. Đ. Baraković, jar. 40.

ddd) živļeńe, život. Ondê konča lêta svoja. Pril. jag. ark. 9, 97. (1468). Lita človičaska četirimi utvrdi *(Bog)* stuhijami i dušu obloženu v ńih vsadi. Aleks. jag. star. 3, 316. Već nigdar svojih let u misal ne klade takovu strašnu smet. Đ. Baraković, vil. 60. Ne živem, kô ti ja, jestojci i piću, neg' lijepoj, kôj moja sva lita služiću. I. Gundulić 152. Od naroda do naroda bez svrhe su tvoja ljeta *(Gospodine!)*. 205. Er ne mogu već živjeti bez života tvoja lita, pravi život čim na svijeti smrt umori jedovita. 265. Ja ki stratih sva ma ljeta slijedit s vojskom boj krvavi na sve četr strane od svijeta. 484. Plačna i smetena provodiću sva ma ljeta. G. Palmotić 2, 54. U radosti, u skladnosti vode ljeta sva ļuvena. 2, 126. Ja te naučih u potjeri provoditi tvoja ljeta. 2, 312. Podi s Bogom, česarice zatravļenijeh mojijeh ljeta! 2, 429. Premda ljeta svâ trajaše u teškomu nepokoju. A. Vitaļić, ostan. 42. Ljeta svoja provodjaše. 352. Tijem krasni se on sva lita u veselju i u sitosti. J. Kavańin 35a. Obadva dovršiše svoja lita glasom čudna od razuma. 149b. Prava je slados ljeta mila s djevičanstvom provoditi. I. Đorđić, uzd. 178. Provodi ljeta u razkošah. Đ. Bašić 27. Provede ljeta u neprijateļstvu. 28. Jedan čovjek koji je proveo svoja ljeta uživajući svjetovna dobra. 136. O čemu sva ljeta svoja istraja? I. M. Mattei 46.

ccc) s pridjevima stara, davna, predńa *itd.*, nova *itd.* ļeta *znači što i* vrijeme, doba. Car Lesandro primogući, u vremena starijeh ljeta, mlad kô i ja vojujući, dobi carstvo svega svijeta. I. Gundulić 294. Tu u doba starijeh ljeta Mark-Antonija razbi Augusto. 370. Al ponovit hotio si nad mnom čudo starijeh ljeta? I. V. Bunić, mand. 29. Gora sveta, od starijeh Atos ka je bila u davna zvana ljeta. I. Gundulić 367. Mnoge zgode nove biše u vremena predńih ljeta. 501. Da kao ńemu i tebi je mrtvu biti od potrebe, da za tobom rode opeta novi narod nova ljeta. 235. Piši, er će vidjet boļe nova ljeta, narod novi. P. Kanavelić, dubrovnik. 17.

ddd) ne znači trajańe nego u koje doba što biva. u svijem primjerima s kardinalnijem brojevima.

aaa) uopće. Svaka dva ljeta ‚un anno sì e l' altro no' ‚alternis annis'. A. d. Bella, rječn. 85b.

bbb) u hronologičkome brojeńu, isporedi a) gg). Pisahь siju knigu odь roždstva Hrьstova tisuća i sьto i osьmь desetь i devetь lêtь mêseca avьgusta u dьvadeseti i deveti dьnь. Mon. serb. 2. Vь lêtehь po roždьstvê Hristovê 1378 lêto, mêseca že aprila. 189. Pisa se sije vь lêta po roždьstvê Božijemь na 1382 lêto, mêseca decembra vь 2 dьnь. 202. Podь lêti rožьstva Hrêstova 1378, mêseca aprêla 10 dьnь. 221. (1392). Pisano . . . pod lêti togda Gospoda Hrêsta roždenija 1390 i drugo lêto, mêseca juļa 17 dьnь. 222. Pisano u Jajcu miseca novebra 25 danь na lita rostva Hristova 1461. 489. Pisano u Jajcu mêseca novembra 25 dan litь Gospodńihь 1461. 490. Let Gospodinovih tekućih 1445. Mon. croat. 64. Let Gospodńih tisuće pet sat šestdeset i devet. 264. Na tisuću i pet stotin i pedeset i seam lita pisat mi se ovo zgodi. M. Pelegrinović 201. — *Amo pripada i ovo:* — Ti raspi kad bihu? ovo bih znati rad, ka lita tecihu? ko doba ali kad te slave tecihu? Đ. Baraković, vil. 69.

ĻÈTOBRÔJ, ļètobroja, *m. brojeńe ļêtâ (gödînâ), vidi* ļetoslovļe, ļetoznańe. — *Načińeno u naše vrijeme.* Godine 1280 po ļetobroju musulmanskom. Zbornik zak. 1866. 78.

ĻÈTOPÎS, *m.* annales, *kńiga u kojoj su napisani događaji (istorija) od ļeta do ļeta (od godine do godine). — Ima i češ.* letopis *u istome značeńu, ali ako je i stara riječ, vaļa da nije nigdje narodna (rus.* лѣтопись *ima isto značeńe ali postaje drugijem nastavkom, poļ.* latopis *znači* ļetopisac). — *Po svoj prilici riječ nije dobro načińena, jer ovaki složeni supstantivi obično ne znače ono što postaje radńom, nego onoga što radi (isporedi u poļskome jeziku), vidi i* dobročin. — *U našemu jeziku od* XVII *vijeka, a između rječnika u Voltigijinu* (litopis ‚annale, cronaca' ‚jahrbuch'). Da je našao u ljetopisijeh od Žudjela. M. Orbin 197. Ne očekuj dakle sad od maha, kako su slova izmišļena, i da ti dođu i kńige, ļetopisi, istorija. Vuk, priprava. 184. Na to pitańe nema potpuna odgovora u oskudnim i kratkim ļetopisima. Đ. Daničić, majkov. 1. — *Nalazi se u naše vrijeme i u ne posve istome smislu: kńiga ili kńige što ko ili koje društvo štampa o čemu (o kojoj znanosti), n. p.* Letopis Matice Srpske. Da mogu ne samo kńige štampati nego i u ‚Ļetopis' (a i u ‚Narodni List' i u novine?) članke slati. Vuk, pisma. 8.

ĻETOPÍSAC, ļetopísca, *m. čovjek što piše ļetopis. — Ima i stslov.* lêtopisьcь *i rus.* лѣтописецъ, *(poļ.* latopiszec *i* latopisca), *ali nije na-*

rodna riječ (vidi ļetopis). — *Između rječnika u Daničićevu:* lêtopisьcь ‚chronographus': ‚lêtopisьcь gospodь srьbskyihь'. (Okáz. pam. šaf.) 68. Svuda su sveštenici bivali prvi ļetopisci. Vuk, priprava. 185. Prije Nemańe za kojega sinovi i pozniji ļetopisci ne govore uzalud da je ‚sabrao srpsku zemļu'. Đ. Daničić, majkov. 1.

ĻETOPÍSALAC, ļetopísaoca, *m. vidi* ļetopisac. — *U Stulićevu rječniku:* ļetopisalac *i griješkom* ļetopisaoc ‚annalium scriptor'.

ĻETOPÍSÂŃE, *n. vidi* ļetopis. — *Ima i stslov.* lêtopisanije *i rus.* лѣтописаніе. — *U Stulićevu rječniku:* ‚annales, monumenta'.

ĻETORASLA, *f. vidi* ļetorast *i* ļetorastao. — *U jednoga pisca našega vremena.* Ļetorasla je s jedne strane plosnata. P. Bolić, vinod. 1, 37. Ļetorasla je prilično jaka. 1, 41.

ĻÈTORÂST, *f. što uzraste preko jednoga ļeta.* — *vidi* ļetorastao. — *U zapadnome govoru ima i oblik* lîtorêst *(radi* -rest *vidi kod* rasti). — *Riječ je praslavenska, isporedi rus.* лѣторасть, *češ.* letorost, *(poļ.* latorostka).

a. *mladica, granica.* Neka nabere od vrbe grančica letorasti, neka se nastruže kore i mezgre. M. Đ. Milićević, živ. srb. 2, 37. Dali je svuda pozadevala po letorast od vrbe, da joj se kuća podmladi? zlosel. 122. — *Može biti da amo pripada i ovo (ako je gen.* ļètorêsa, *to se zaboravilo da postaje od* rasti, *i pomislilo se na* resiti): Ļètorês, m. mlazje jedne godine na kakvom bilo stablu (voćki, lozi itd.). na Braču. A. Ostojić.

b. *u jednoga pisca* XVII *vijeka stoji prema lat.* ‚platanus' *u Vulgati.* I kako litorest uzdigoh se pri vodah. M. Alberti 22. 184. ecclesiastic. 24, 18.

c. *vidi u Vukovu rječniku:* lêtorêst, (u Zagvozdu) marva od onoga ļeta (n. p. jagańci, jarići) ‚das erzeugniss der hausthiere von einem jahre' ‚partus animalium unius anni'.

ĻETORASTAO, ļetorasli, *f. vidi* ļetorast, a. — *Praslavenska je riječ, isporedi stslov.* lêtorasļь *(na jednome mjestu* lêtorastьļь), *rus.* лѣторасль, *češ.* letorosl, *poļ.* latorośl. *kako se vidi* -t- *ispada između* s *i* l *(vidi kod* rasti), *ali u našemu jeziku nije mogao taj oblik ostati u nom. sing. jer treba umetnuti* a *među* s *i* l, *i prema* rastao *(vidi kod* rasti) *mislim da bi se povratilo* t *(vidi gore u stslovenskome, i ovdje drugi primjer). moglo bi biti da i* lêtorastь *postaje od* lêtorastļь *izgubivši* -l-. — *Između rječnika u Stulićevu* (ļetorasl ‚germen, surculus' *s dodatkom da je riječ ruska), i u Daničićevu* (lêtorasļь ‚palmes'). Ļubimuju si lêtorasļь. Stefan, sim. pam. šaf. 13. Tad bi žilio svak i resta', kô i lepen polak vode. I zebajuć litoresta *(nom. sing. mj.* litorestal) jak maslina dao bi plode. J. Kavańin 65a. Perivoji prostiru se ki nevehla stabla hrane, i neumrli uzdržu se i u žilah i u plodu litoreslim ke izvodu. 481b.

ĻÈTÔS, *adv. ovoga ļeta (preko samoga ļeta ili prije i poslije, samo da nije drugo ļeto u srijedi). misli se na značeńe kod* ļeto, a; *za drugo značeńe (vidi* ļeto, b): *ove godine (ni prošle ni buduće), rijetki su primjeri.* — *Postaje od* ļeto *i* sь *mj.* se *(vidi* saj). — *Praslavenska je riječ, isporedi stslov.* lêtosь, *ove godine, rus.* лѣтось, *prošloga ļeta (i prošle godine), češ.* letos *i poļ.* latoś, *ove godine.* — *Mogu se dodati na kraju slovke* ka *i* ke, *vidi* ļetoska *i* ļetoske. — *U jednoj pjesmi crnogorskoj našega vremena ima oblik* ļetost (Ogled. sr. 448), *ali po svoj prilici treba čitati* ļetos, *jer i Crnogorci (kao i Dubrovčani) ne izgovaraju* t *u* st *na kraju riječi, ako ga i pišu.* — *Između rječnika u Belinu* (ljetos ‚propriamente l'estate passata' 295b), *u Stulićevu* (‚aestate elapsa' *s dodatkom da je riječ ruska), u Vukovu* (‚diesen sommer' ‚hac aestate'), *u Daničićevu* (lêtosь ‚proxima aestate').

a. *vidi* ļeto, a.

a) preko ļeta. Koliko se puta marva litos priko dan poji. J. S. Reļković 315.

b) prošloga ļeta. Mi smo bili ljetos pisali. Spom. sr. 1, 12. (1397). A sьdi kьdi prьvo lêtosь kraļevьstvo ti posila k namь Stêpana, ondê bêše kako se nê skrilo. 1, 34. (1401). Uzeše lêtos. 1, 162. (1422). Bêhu lêtosь izьbêgli. 1, 170. (1422). Đe si pjevao ļetos pjevaj i zimus. Nar. posl. vuk. 77. Sve nas Turci ļetos iskopali. S. Ļubiša, prip. 111. Umrla mi je, da oprostite, žena ļetos. Pravdonoša. 1852. 9.

c) budućega ļeta. Već kad litos sunce se pojači. J. S. Reļković 370. Što mu litos od potribe bude. 429. Ljetos će nam biti dobra i napretka, ako ushoće Bog. S. Ļubiša, prip. 25. Ļetos će vas sve glad pomesti. 162.

b. *ove godine (vidi* ļeto, b). Gdi se lani rodi litos se odradja. P. Vitezović, odil. 3. Jedna joj se suza otisnula, te je agi lice okvasila. skoči aga, te zbori srdito: „Davor kulo, ostala mu pusta! lani sam te pustu načinio, pokrio te tiglom iz Crnice, pa si ļetost meni prokapala". Ogled. sr. 448. Ļetos ‚heuer'. Zbornik zak. 3, 806.

ĻETOSIJEČ, *f. (?) drva što se ļeti sijeku.* — *U jednome primjeru našega vremena.* Da nitko nije se usudio sirovog drveta no suvog na vatru da loži; a za japiju ļetoseč i zimoseč. Protokol pis. pr. M. Nenadovića. 154.

ĻÈTÔSKA, *adv. vidi* ļetos. — *U jednome primjeru* XIV *vijeka, i otale u Daničićevu rječniku:* uzima k sebi i ‚ka' *(kod* lêtosь). Pisasmo lêtoska. Spom. sr. 1, 11. (1397).

ĻÈTÔSKE, *adv. vidi* ļetos. — *U Vukovu rječniku uz* ļetos.

ĻÈTÒSLÔVAN, ļetòslôvna, *adj. koji pripada ļetoslovļu; koji je poređen (n. p. događaj) među ostalima iste vrste po vremenu u koje se zbiva.* — *U Šulekovu rječniku:* ļetoslovni ‚chronologisch'.

ĻETÒSLÔVĻE, *n. znanost mjereńa i dijeļeńa vremena; u užemu smislu dio istoričke znanosti po kojemu se događaji redaju po vremenu (godinama ili ļetima, mjesecima itd.) u koje su se zbili.* — *Prema rus.* лѣтословіе *u pisaca našega vremena, a između rječnika u Stulićevu:* ljetoslovje ‚chronologia (pp. e. dissertatio de temporum ordine, aliquando etiam de rebus gestis, servato ordine)'. — *U Šulekovu rječniku:* ļetoslovje ‚chronologie'.

ĻETOSŃEŽAN, ļetosńežna, *adj. na kojemu je i ļeti snijeg.* — *Načińeno u naše vrijeme.* Letosnežne su planine nepresušni izvori za reke. Glasnik. 43, 262.

ĻETOST, *adj. ļeto (drugo je kod* ļetos). — *U Voltiģijinu rječniku:* ‚state, estate' ‚sommer'. — *nepouzdano.*

ĻÈTOŠNÎ, *vidi* ļetošńi.

ĻÈTOŠŃÎ, *adj. koji pripada ovome ļetu (što je sada, što je prošlo, što će doći).* — *Praslavenska je riječ, isporedi stslov.* lêtosьnь *i* lêtošьńь *(ovaj će zadńi oblik biti postao kad se već nije izgovaralo* ь), *rus.* лѣтошній, *češ.* letošní, *(poļ.* latosi). *u svijem je tijem jezicima prema* ļeto, b. — *Postaje od* ļetos *nastavkom* ьń; *pošto se ne izgovara* ь, s *pred* ń *pretvara se u* š. *da se ne pretvara ovdje* s *ispred* ь *na* š, *vidi se po stslovenskome* lêtosьnь *ili* lêtosьńь *(ne zna se*

kako treba izgovoriti) od čega ima jedan primjer u F. Miklošić, lex. palaeoslov². *radi toga oblik* ļetošni *u jednoga pisca našega vremena (vidi dva naj zadńa primjera) nije dosta pouzdan. — U svijem primjerima prema* ļeto, a; *u naj prvome može biti isto što* ļetńi. *— Između rječnika u Vukovu* (‚von diesem sommer' ‚hujus aestatis'). Duge su noći jeseńe, ne bilo ńojzi veseļe! a duļi danci ļetošńi, bili joj časi žalosni! Nar. pjes. herc. vuk. 257. O ļetošńem spasovļevu dnevu. Osvetn. 2, 171. E tako su bijedne boravile polovinu dana ļetošnijeh. 2, 30. Klaćemo jih kô ļetošne brave. 2, 125.

ĻETOVANIĆI, *m. pl. mjesno ime u Hrvatskoj.* — xvi *vijeka.* U Letovanićih. Mon. croat. 330. (1565).

ĻĚTOVÂŃE, *n. djelo kojijem se ļetuje. — Između rječnika u Vukovu.* Ļetovańe ‚il far l'estate'. S. Budmani 421ª. *— U konkretnome smislu, kao* ļetovište. O čardače, moje ļetovańe! Nar. pjes. petr. 1, 104.

ĻĚTOVATI, ļětujêm, *impf. i pf. provoditi (provesti)* ļeto *(na kojemu mjestu); često, osobito u pjesmi s objektom* ļeto. *— Akc. se ne mijeńa (aor. 2 i 3 sing.* ļětovâ, *part. praet. act.* ļětovao, ļetovâla, *part. praet. pass.* ļetovân; *impt.* ļětûj). *— Praslavenska je riječ, isporedi rus.* лѣтовать, *češ.* letovati, *poļ.* latować. *— Između rječnika u Belinu* (ljetovati ‚passar l'estate' ‚aestatem agere' 295ᵇ), *u Stulićevu* (‚aestivare alicubi, aestatem agere'), *u Voltiģijinu* (‚villeggiare' ‚sich eine landlust machen'), *u Vukovu* (‚übersommern' ‚aestivo'). Ljetovat ‚far l'estate'. S. Budmani 421ª. Vas se bili grade tresijaše od onizi bojni lumbarada; pod ńim Turci lito litovaše od Jurjeva do Mioļa dana. And. Kačić, razg. 181ᵇ. Učini drugu kuću u kojoj lituje. M. Dobretić 488. Ah da mi se buvom prometnuti! ja bih znao đe bih zimovao, zimovao, đe li ļetovao: ļetovo bi bih među oči čarne Nar. pjes. vuk. 1, 437. Guje mu se oko srca vile! u perčinu ļeto ļetovale, u ńedrima zimu zimovale! 1, 555. Kad na Vuku šarovite guje, kroz kosti mu trava proniknula, a po ńoj se ģilitaju guje, na perčinu ļeto ļetovahu, pod pazuhom zimu zimovahu. Nar. pjes. petr. 2, 62—63. Da nijesi sa mnom ļetovao, ne bi tako kmetovao. (Uza me si se pomogao; ili: od mene si naučio što znaš). Nar. posl. vuk. 53. Ptice će ļetovati na ńima. Đ. Daničić, isai. 19, 6. Romanijo divna, sam ću s tobom ļeto ļetovati. Osvetn. 2, 32. I livade prekrilili gojne, kano da su pali ļetovati. 3, 113.

ĻETOVIK. *m. ime selu u Bosni u okrugu sarajevskome.* Statist. bosn. 16.

ĻĚTOVÍŠTE, *n. vidi* ļetište. *— U Vukovu rječniku:* vide ļetište. *— I kao ime mjestima u Srbiji* (Letovište): *vis u okrugu ćuprijskome.* M. Đ. Milićević, srb. 109. *može biti isto i ovo:* Letovište popaša. Sr. nov 1875. 1092. *— mjesto u okrugu rudničkome.* Zemļa u Letovištu. 1868. 58. *— selo u okrugu vrańskome.* M. Đ. Milićević, kraļ. srb. 304.

1. ĻETOVNIK, *m. vidi* ļetopis, *u Daničićevu rječniku:* lětovьnikъ ‚chronicum'. ш. jahrb. bd. 53. anz. bl. 139. *— Ima* lětovьnikъ *i u* F. Miklošić, lex. palaeoslov.²

2. ĻETOVNIK, *m.* (ļetovnik) *ime mjestu u Srbiji u okrugu rudničkome.* Zemļa u Ļetovniku. Sr. nov. 1873. 635.

ĻETOVSKI, *adj. u Stulićevu rječniku:* v. ļetan. *— nepouzdano.*

ĻETÒZNANAC, ļetòznânca, *m. vidi* ļetoslovac.

— Načińeno u naše vrijeme. — U Šulekovu rječniku: ‚chronolog'.

ĻETÒZNÂNSTVO, *n. vidi* ļetoslovļe. *— Načińeno u naše vrijeme. — U Šulekovu rječniku:* ‚chronologie'.

ĻETROŠA, *f. riječ nepoznata značeńa (zar kakva riba?) u poslovici dubrovačkoj* xviii *vijeka.* Čepļuska ļetroša, godino se ne boji. (Z). Poslov. danič.

ĻETSKI, *adj. vidi* ļetan. *— Na jednome mjestu* xiv *vijeka.* Putemь posrêdь letьskiihь gladьь. Deč. hris. 41.

ĻĚVÂČ, ļeváča, *m. vidi* ļevak *— Ima i rus.* лѣвачъ. *— U jednoga pisca našega vremena.* Kamen prvo uzme su obje ruke, pa desnu izvrne te je nasloni na rame (a ako je ļevač na lijevu). V. Vrčević, igre. 68.

ĻĚVAČA, *f. lijeva ruka, isporedi* ļevica. *— Na jednome mjestu* xviii *vijeka.* Mogu se ja i livačom služiti, ali mi je za falu tvoju od potribe i desnica moja. A. Kanižlić, utoč. 47.

ĻEVAJA, *f. ime selu u Srbiji u okrugu rudničkome.* K. Jovanović 146. *—* Pogubi ga od Ļevaje Ranko. Nar. pjes. vuk. 4, 351.

ĻEVAJAC, Ļevajca, *m. čovjek iz Ļevaje. — Kao prezime. —* Raka Ļevajac. *—* Raka se rodio u D. Gorijevnici u okrugu rudničkom, a starina mu je bila iz sela Ļevaje, po kome je i prozvan Ļevajac. M. Đ. Milićević, kraļ. srb. 340.

ĻEVAJICA, *f. lijeva ruka, ļevica. — Samo u Stulićevu rječniku:* ‚mano manca' ‚laeva'.

ĻEVAJIĆ, *m. prezime. —* xiv *vijeka.* Hrane Ļevajićь. Deč. hris. 24.

ĻĚVÂK, ļeváka, *m. ļevoruk čovjek. — Akc. kaki je u gen. sing. taki je u ostalijem padežima, osim nom. sing., i voc.:* ļěvâče, ļěvâci. *— Praslavenska je riječ, isporedi češ.* levák, *poļ.* lewak. *— Između rječnika u Mikaļinu* (livak, livoruk ‚levus, scevus'), *u Belinu* (ljevak ‚mancino, che si serve della mano sinistra' ‚mancus' 456ᵇ), *u Bjelostjenčevu* (levak, levoruk ‚scaevus, scaeva, laevus, sinister'), *u Jambrešićevu* (levak ‚sinister'), *u Stulićevu* (v. ļevoruk *iz Habdelićeva), u Voltiģijinu* (levak, levoruk ‚mancino' ‚ein linker'), *u Vukovu* (‚der linkler' ‚homo laeva utens pro dextera').

a. *u značeńu kao sprijeda.* Dva po dva gredihu, ki ga s desne bihu, svi bihu livaci. B. Krnarutić 11. Gospod im podiže izbavitoļa Aoda, čovjeka koji bijaše ļevak. Đ. Daničić, sud. 3, 15. Koji bjehu ļevaci. 20, 16.

b. koń, koji se hvata s lijevo strane. u Lici. V. Arsenijević.

1. ĻĚVAKA, *f. lijeva ruka, vidi* ļevica. *— U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu* (‚die linke hand, die linke' ‚laeva manus'. [cf. šuvaka]). Pa desnicom za mač privatio, a ļevakom vranca za dizgene. Nar. pjes. vuk. 3, 28. Uze... bojne kopļe u livaku ruku. Hrv. nar. pjes. 3, 459. Da ne zna ļevaka tvoja šta čini desnica tvoja. Vuk, mat. 6, 3.

2. ĻĚVAKA, *f. ļevoruko žensko čeļade. — U Vukovu rječniku:* ‚die linklerin' ‚laeva manu utens'.

3. ĻEVAKA, *f. kokoš, u koje je huhor na lijevu stranu.* F. Kurelac, dom. živ. 53.

ĻĚVÂŃE, *n. djelo kojijem se ļeva. — U Vukovu rječniku.*

ĻĚVÂRNICA, *f. zgrada gdje se što ļeva (topi, salijeva, vidi* lijevati *i* liti, 1, a, *d)). — Naći-*

ńeno u naše vrijeme. — U Šulekovu rječniku: ‚giesserei, giesshaus, giesshütte'.

ĻÈVATI, ļêvâm, *impf. vidi* lijevati. — *Samo u južnome govoru. — Akc. se ne mijeńa (aor. 2 i 3 sing.* ļêvâ). — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu:* južn. *(nema* lêvati *i* lîvati *po istočnome i zapadnome govoru)* ‚giessen' ‚fundo'. cf. lijevati.

a. *aktivno.* Na vodici djevojka crpa, ļeva vodicu. Nar. pjes. vuk. 1, 294. I razbivši sklenicu ļevaše mu na glavu. Vuk, mar. 14, 3. Vino novo u mjehove nove vaļa ļevati. luk. 5, 38. Ni naļeva ne ļevajte na ńemu. Đ. Daničić, 2mojs. 30, 9. Ja im neću ļevati krvavih naļeva. psal. 16, 4. Ńemu ļevaš naļev svoj. isai. 57, 6.

b. *sa* se, *pasivno ili refleksivno.* Nek svrstuju nakomice Turke, da se više krv ne ļeva crna. Osvetn. 3, 58. Krv se ļeva do po bijela dana. 3, 92.

ĻÈVČIĆ, *m. dem.* 1. lijevak. — *U Vukovu rječniku.*

ĻEVENIK, *m. vaļa da znači što i* sačma *ili koju vrstu sačme. — U narodnoj pjesmi našega vremena iz Užica.* Pa dohvati bistra ġeverdana koji ždere litru tučenika i dvanajest sinġirlikuršuma i šezdeset sitnog ļevenika. Nar. pjes. stojad. 2, 105.

ĻÈVICA, *f. lijeva ruka, isporedi* desnica. — *Praslavenska je riječ, isporedi stslov.* lêvica, *češ.* levice, *poļ.* lewica. — *Između rječnika u Stulićevu* (v. lijeva). Dug život u desnici joj je, a u ļevici bogatstvo i slava. Đ. Daničić, priče. 3, 16.

ĻEVIŠA, *f. mjesno ime. —* XIV *vijeka.* Na Lêviši. Glasnik. 49, 362. (1326).

ĻÈVÎŠKÎ, *adj. koji pripada mjestu Ļevištima. — Između rječnika u Vukovu:* ļèviškî *(ali vidi radi akcenta* Ļevište) *bez značeńa, samo s primjerom:* Uz ļeviške podagnaše strane (Nar. pjes. 4, 378). Eto jedne niz ļeviške strane. Pjev. crn. 324b. Ogled. sr. 206.

ĻÈVÎŠTA, *n. pl. ime selu u Crnoj Gori. (u Brdima) u Morači.* Glasnik. 40, 21. Skupio sam amo krajičnike od Ļevišta sve uskoke listom. Nar. pjes. vuk. 4, 395. Do Ļevišta i gorńeg Javorja. 5, 384. Viče vila u selo Ļevišta, u Ļevišta u Moraču gorńu. Pjev. crn. 324a. U Ļevišta selo uļegoše. Ogled. sr. 207. A sahiju jednu opravio, opravio u Ļevišta ravna. 256. U hajdučko mjesto, u Ļevišta. 440.

ĻÈVÎŠTE, *n.* selo u Morači u Crnoj Gori. *(ne znam, ko je zabiļežio). — vidi* Ļevišta.

ĻEVÒREČANIN, *m. vidi u Vukovu rječniku:* čovjek iz Lijeve Rijeke *(vidi kod* Lijeva Rijeka, a, *b)). — Množina:* Ļevòrečâni.

ĻEVÒRUČAC, ļevòručca, *m. vidi* ļevak. — *Samo u Stulićevu rječniku uz* ļevoruk.

ĻEVÒRUK, *adj. koji boļe radi lijevom nego desnom rukom. — Praslavenska je riječ, isporedi rus.* лѣворукій, *češ.* levoruký, *poļ.* leworęki. — *U Mikaļinu rječniku:* livoruk, livak ‚levus, scevus'; *u Belinu:* ljevoruk ‚mancino, che si serve della mano sinistra' ‚mancus' 456b; *u Bjelostjenčevu:* levoruk *(vidi kod* ļevak); *u Stulićevu:* ‚mancino, che si serve della mano sinistra' ‚scaeva'; *u Vukovu:* (u Grbļu) koji lijevom rukom radi ‚der linkler' ‚qui sinistra manu utitur pro dextra'. cf. ļevak, [šuvak], šuvaklija. u Grbļu kažu da je ono svako čeļade koje je ļevoruko mati prvi put zadojila lijevom sisom i za to se onamo vrlo čuvaju od toga.

ĻEVÒSTRAN, *adj. koji je s lijeve strane. — Ima samo adv.* ļevòstrano *(u zapadnome obliku) u jedinome primjeru* XVIII *vijeka u prenesenome smislu; nepravo, krivo, zlo.* Na daleko budi, da štogod livostrano od ovizih pomislimo, tkoji na apostolsko misto pristupivši . . . Blago turl. 2, 319.

ĻÈVŠÎ, *vidi kod* 1. lijep.

ĻEVUNOVO, *n. mjesno ime. — Prije našega vremena.* Lêvunovo. Spom. stoj. 185.

ĻEZITI, ļezim, *impf. vidi u Stulićevu rječniku:* leziti, v. laziti *s dodatkom da je iz Habdelićeva;* ļeziti ‚serpere; paulatim incedere' *s dodatkom da se nalazi u pisca Menčetića (?). — sasma nepouzdano.*

ĻEZOVO, *n. mjesno ime. — Prije našega vremena.* Lêzovc *(selo).* S. Novaković, pom. 137.

ĻIFAN, *m. u poslovici dubrovačkoj* XVII *vijeka može biti da znači što i* slon, *isporedi* lefań. Zdeńao je kako ļifan. (D). Poslov. danič. ‚Ļifan' vaļa da je slon. (Đ. Daničić). XIIIb.

ĻÎG, Ļiga, *m. ime rijeci u Srbiji. — U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu:* rijeka u Srbiji (teče između nahije vaļevske i biogradske) ‚ein fluss in Serbien' ‚fluvius Serbiae'. *vidi i* M. Đ. Milićević, serb. 58. Prešao preko Ļiga. P. M. Nenadović, mem. 200. Vodenica na reci Ļigu *(u okrugu šabačkome).* Sr. nov. 1871. 61. Niva do vode Ļiga *(u okrugu vaļevskome).* 1868. 687. — *I kao mjesto u okrugu vaļevskome.* Niva u Ļigu. Sr. nov. 1872. 239.

ĻIGOVINA, *f.* Rhamnus alpina L. (Pančić). B. Šulek, im. 211.

ĻIH, *adj. samo adv.* ļiho *u Mikaļinu rječniku:* ļiho gledati ‚in obliquum aspicere' *(krivo gledati). vaļa da je isto što* 1. lih.

ĻIHA, *f. vidi* lijeha *(jamačno samo u zapadnome govoru). — Samo u Mikaļinu rječniku: (pisano* gliha) ‚lira, porca', *odakle je prepisao Bjelostjenac* gliha *(vidi kod* lijeha).

1. ĻÍĻAK, ļíļka, *m. vidi u Vukovu rječniku:* (u Srijemu) onoliko sijena koliko se može vilama u jednom baciti, n. p. na plast kad se sijeno djene. [cf. liļak].

2. ĻIĻAK, *m. vidi* dubačac, jergovan. — *Od tur.* lejlaq, *što je prešlo i u romanske jezike, isporedi tal.* lilà, *franc.* lilas, *španj. i port.* lilá. — *U naše vrijeme.* Ļiļak (= lilac engl.), poļ. lilak, Syringa vulgaris L. (Pančić). B. Šulek, im. 211.

3. ĻIĻAK, *m. kod mjesnoga imena.* Česti-ļiļak, vrh u Srbiji u kneževačkome okrugu. Glasnik. 19, 299. — *nema cijele riječi u ovome rječniku kod* č.

4. ĻÍĻAK, ļíļka, *m. slijepi miš, šišmiš. — ispodi* 2. liļak, *gdje pomińem* ļiļak, *kao da se kod ove riječi može naći potvrda za gen. sing.* ļiļaka *itd., ali to nijesam našao ni u jednome primjeru (vidi samo* liļakov). — *Ne zna se, jeli od tur.* lejlek *(vidi kod* 2. lelek), *ili je baltičko-slavenska riječ, isporedi stslov.* lilijakъ, lilêkъ ‚mergulus (avis)', *rus.* лелекъ *i poļ.* lelek *i lit.* lėlis *i let.* lēlis, *legań (noćna ptica). — U našemu se jeziku nahodi od* XV *vijeka, a između rječnika u Mikaļinu* (ļiļak, ljeromiš, slijepi miš ‚vespertilio'), *u Belinu* (‚nottola, pipistrello' ‚vespertilio' 514b), *u Stulićevu* (‚vespertilio. noctua'), *u Vukovu* (slijepi miš ‚die fledermaus' ‚vespertilio'), *u Daničićevu (vidi kod* 2. liļak). Ļiļькь jestь životno četvoronožno lêtušte vьsêmь vêdomo. Sredovj. lijek. jag. star. 10, 114 *(isporedi kod* 2. liļak).

Može se primijeniti grijeh puteni k ļiļku. Zborn. 18a. Kako ļiļak u spili ki sidi. N. Dimitrović 69. U njekijeh su prašča rila, a tko gubice ima i krila od ļiļaka i od žaba. I. Gundulić 473. Svi od ļiļka krila imaju. J. Palmotić 54. Nije krivina svjetlosti ako ļiļci na ńu mrze. M. Radnić 217b. Ļiļak aliti slijepi miš mrzi na svjetlost. 280a. Ļiļak videći ob noć jest slijep daňom. 299b. Na krilijeh od ļiļaka. P. Kanavelić, iv. 562. I roda i čapļa po svojim vrstama, pupavac i ļiļak. Đ. Daničić, 3mojs. 11, 19. *(Ne jedite)* ni pupavca, ni ļiļka. 5mojs. 14, 18.

ĻÌĻAN, *m. vidi* 1. liļan *(gdje je i postaňe) i* lijer, *isporedi* bogorodičino cvijeće *(vidi* bogorodičin, *c) dd))*, ģiļ, žiļ. — *Od* XVII *vijeka, a između rječnika u Vukovu* (‚die lilie' ‚lilium', cf. bogorodičino cvijeće). Bijeli ļiļan. M. Radnić 73a. Procvasti će kakono ļiļan. 425a. Mirisnom ļiļanu. J. Banovac, pred. v. Uzdržah ļiļan moga divičanstva. 88. Ļiļan od čistoće. prisv. obit. 64. Da pogledamc ļiļane i drugo cvitje. F. Lastrić, od' 267. Ovom plemenitom ļiļanu od divičanstva. 381. Potežaj se, ļiļanu dolina zemaļski. test. 151a. Da ćeš sjajni ļiļan izgubiti od tvoga divičanstva. 348b. Pram sjajnim i mirisavim ļiļanom. 350b. Koji je pričist pase se od Boga među ļiļani. M. Zoričić, osmina. 112. U ruci joj cvitak od ļiļana. F. Radman 34. Za svaku zdravu mariju nizaše na jedan konac po jedan cvit rožice, a za svaki očenaš po jedan ļiļan od zlata. 59. Miris divičanski ļiļana. Grgur iz Vareša 128. Ļiļan-goro ļiļanova! der podigni ļiļan-listak. Nar. pjes. vuk. 1, 366. Ļiļan-gora ļiļanova! da igramo mučne igre! Nar. igre. vila. 1868. 734. Pogledajte na ļiļane. Vuk, mat. 6, 28. — Ļiļan (= lat.), 1. giglio (u sińskome rukopisu), Lilium candidum L. (Vuk, Durante); hemerocalle (siń. rkp.), Hemerocallis fulva L. (Pančić), v. Liļan. — Liļan divļi, 1. efomero (u sińskome rukopisu), Hemerocallis fulva L. (Durante); 2. (Lilium) martagon (siń. rkp.). — Ļiļan dolinski, (prema lat.) lilium convallium (Durante), Convallaria majalis L. — Ļiļan modri (Sabļar), Ļiļan nebeski (Durante), Iris germanica L. — Ļiļan žuti, Acorus calamus L. (Vujičić). B. Šulek, im. 211.

ĻÌĻANA, *f. žensko ime. — isporedi* ļiļan. — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu* (‚frauenname' ‚nomen feminae'). Ovce pasle dvije čobanice, jedno Mare a drugo Ļiļana;... zareče se Niko i Nikola, da će uzet dvije čobanice, Niko Maru, Nikola Ļiļanu. Nar. pjes. vuk. 1, 525—526.

ĻÌĻAN-GÒRA, *f. u Vukovu rječniku s primjerom kod* ļiļan *i s dodatkom da je stajaća riječ.*

ĻÌĻAN-LÍSTAK, ļiļan-liska, *m. u Vukovu rječniku kod* ļiļan *i s dodatkom da je stajaća riječ.*

ĻÌĻANOV, *adj. koji pripada ļiļanu. — Između rječnika u Vukovu* (‚lilien-' ‚lilii' *s primjerom kod* ļiļan). Kraj mu bijaše kao kraj u čaše, kao cvijot ļiļanov. Đ. Daničić, 2dnevn. 4, 5.

ĻÌĻANOVAC, ļiļanovca, *m. onaj što pripada ļiļanu. — U naše vrijeme kod imena ńekakve igre.* Da igramo mučne igre, mučne igre pleti-tanca, pleti-tanca ļiļanovca. Nar. igre. vila. 1868. 734.

ĻÌĻANSKI, *adj. vidi* ļiļkov. — *U jednome primjeru* XVIII *vijeka.* Svi ļiļanska nose krila *(vrazi).* J. Kavańin 410a.

ĻÌĻATI, ļiļam, *impf. pjevati kao utina. — U Stulićevu rječniku*: ‚assionum cantus (verbum)'. — *Sasma nepouzdana riječ: Stulli je pomiješao noćnu pticu s ļiļkom.*

ĻIĻCI (ļiļaca *ili* ļiļaka?), *m. pl.* trasi (Durante), Cyperus esculentus L. B. Šulek, im. 211.

ĻIĻČAC, ļiļčca, *m. samo u Stulićevu rječniku uz* ļiļčić.

ĻIĻČIĆ, *m. dem.* 4. ļiļak. — *U Stulićevu rječniku*: ‚parvus vespertilio'.

ĻIĻIĆ, *m. u Stulićevu rječniku uz* ļiļčić. — *nepouzdano.*

ĻÍĻKOV, *adj. koji pripada ļiļku, ļiļcima (vidi* 4. ļiļak). Naš razum jest kakono oko ļiļkovo prama zdrakama sunčanijem. M. Radnić 409a. Sokolovijem okom tuđa a ļiļkovijem naša pazimo. (Z). Poslov. danič.

ĻIĻSKI, *adj. koji pripada ļiļcima. — U Stulićevu rječniku*: ‚noctuinus'. — *nepouzdano.*

ĻIMĻANI, *m. pl. vidi* Limļani. — *Na jednome mjestu u naše vrijeme* (Ļ- *može biti i štamparska pogreška mj.* L). U Ļimļane i Karuče gorńe. Nar. pjes. vuk. 5, 88.

ĻINIK, *m. ime mjestu u Srbiji u okrugu biogradskome.* Livadu pod Ļinikom. Sr. nov. 1875. 339.

ĻIVA, *f. vidi* gļiva. — *U Stulićevu rječniku*: v. gliva. — *Po svoj je prilici Stulli gdje zlo pročitao ‚gliva'.*

ĻOČIĆ, *m. prezime.* — *U naše vrijeme.* Svetozar Ļočić. Rat. 320.

ĻÒHAV, *adj. slab.* — *Daničić* (kor. 24) *misli da je srodno s* loš. — *U naše vrijeme u Dubrovniku, a između rječnika u Stulićevu* (‚debilis, infirmus, languidus, imbecillis, impotens' *gdje ima i komp.* ļohàvijî), *i u Vukovu*: (u Dubrovniku) ‚kränklich' ‚valetudinarius'. [vide] bolešļiv, cf. slab. „Nije mi dobro, nešto sam ļohav". *u Dubrovniku.* P. Budmani. — *Ima i adv.* ļôhavo *u Stulićevu rječniku*: ‚debiliter, infirme, imbecilliter' *gdje ima i komp.* ļohàvijê.

ĻÒHAVITI, ļôhavîm, *impf. činiti da ko (ili što, uopće objekat) bude slab, slabiti. — Samo u Stulićevu rječniku*: ‚debilitare, infirmare'.

ĻÒHAVĻAHAN, ļôhavļahna, *adj. dem.* ļohav. — *Samo u Stulićevu rječniku*: ļohavjahan *i* ļohavļahan ‚subdebilitatus'.

ĻÒHAVĻAŠAN, ļôhavļašna, *adj. vidi* ļohavļahan. — *Samo u Stulićevu rječniku*: ļohavjašan *uz* ļohavjahan.

ĻÒHAVÔST, ļôhavosti, *f. osobina onoga što je ļohav. — U Stulićevu rječniku*: ‚debilitas, infirmitas'.

ĻOHAVSTVO, *n. samo u Stulićevu rječniku uz* ļohavost.

ĻÒK, *interj. glas kojijem se otjerava tele od krave kad se muzc. — U Vukovu rječniku*: ‚sagt man zum kalbe, indem man es abtreibt' ‚vox separantis vitulum a vacca'. [cf. ļoke].

ĻÒKÂŃE, *n. djelo kojijem se ļoka. — U Vukovu rječniku.*

ĻÒKÂČ, ļokáča, *m. vidi u Vukovu rječniku*: 1. drvo što se tele ļoka, kad se krava muze ‚das (hölzerne) werkzeug um das kalb abzutreiben' ‚instrumentum abigendi vitulum'. — 2. (u Hrvatskoj) vide priļubak. — *isporedi* ļok *i* ļokati.

ĻÒKAČA, *f.* udari se račvasto drvo u zemļu pa se u te račve tele pri muži ļokačem zakliui

kao u jaram. Ž. Radoњić. — *isporedi* ļokač *i* priļubak.

ĻÕKATI, ļõkâm, *impf. goniti tele od krave kad se muze (govoreći* ļok). — *Akc. se ne mijeња (aor.* 2 *i* 3 *sing.* ļõkâ). — *Od* xviii *vijeka, a između rječnika u Vukovu* (‚das kalb abtreiben, z. b. beim melken' ‚separo vitulum a matre'). Rad bi da te ko ima od mladi ļokati. D. Obradović, sav. 67.

ĻÕKE, *vidi* ļok. — *U Vukovu rječniku.*

ĻÕKNUTI, ļõknêm, *pf. jedan put reći* ļok *(impf.:* ļokati). — *Akc. se ne mijeња (aor.* 2 *i* 3 *sing.* ļõknû). — *U Vukovu rječniku:* ‚einmal ļok sagen u. s. w.'.

ĻOĻIĆI, *m. pl. ime selu i zaseoku u Bosni u okrugu travničkome.* Statist. bosn. 66. 67.

ĻÕPITI, ļõpîm, *pf. udariti jako.* — *Akc. se ne mijeња (aor.* 2 *i* 3 *sing.* ļõpî). — *Riječ je onomatopejska.* — *U Vukovu rječniku:* kao udariti zdravo ‚schlagen' ‚percutio' *s primjerom:* „Ako te ļopim!"

ĻÕSKAC, *interj. glas kojijem se pokazuje buka što postaje kad ko padne.* — *Onomatopeja.* — *isporedi* ļosnuti. — *U Vukovu rječniku:* n. p. kad ko padne ‚wort einen fall zu bezeichnen'.

ĻÕSKAVAC, ļõskâvca, *m. mohunica, mjehurac, mjehurica, ńeka bilka.* — *Riječ je onomatopejska, isporedi* ļoskac. Ļoskavac, Physalis alkekengi L. (Pančić). B. Šulek, im. 211.

ĻOSKÒPRDA, *f.* reče se staroj lijenoj ženi koja nije ni za kakav rad u kući. u Lici. V. Arsenijević. — *Od onomatopeje* ļosk *(vidi* ļoskac) *i od osnove* prd.

ĻOSKÒPRDINA, *f.* augm. ļoskòprda. u Lici. V. Arsenijević.

ĻÕSNUTI, ļõsnêm, *pf. pasti s bukom.* — *isporedi* ļoskac. — *Akc. se ne mijeња (aor.* 2 *i* 3 *sing.* ļõsnû). — *U Vukovu rječniku:* ‚mit krachen fallen' ‚fragorem edo cadens'. [cf. ļusnuti].

ĻOSTURA, *f.* vrsta morske čaure. cf. ļustura. M. Pavlinović.

ĻOTIKA, *f. na jednome mjestu* xviii *vijeka, po kojemu ne bi bilo isto što* ļutika. Kad bi sijao, kad bi sadio i kapulu i ļutiku, a kad plijevio i zamladio žutinicu i ļotiku. J. Kavańin 82a.

1. ĻUB, *adj. drag, ļubļen.* — *isporedi i* 3. ļub. — *Praslavenska je riječ, isporedi stslov.* ļubъ, *rus.* любый, *češ.* libý, *poļ.* luby. — *Od* xvii *vijeka po sjeverozapadnijem krajevima.* — *Radi adverba vidi* ļubo. Da b' ļuba srčana kod ļuboga stala. P. Vitezović, odil. 48. Ti si, Mare, z ļubim spala. Nar. pjes. istr. 2, 38. Ļubi moj kako živi ogań. 2, 46.

2. ĻUB, *f. u Stulićevu rječniku:* ‚charitas' *s dodatkom da je uzeto iz brevijara i s primjerom:* Bratske ļubi radi; ‚amasia' *s dodatkom da se nalazi u pisca Zlatarića (?).* — *Drugo značeńe nije pouzdano, a prvo (ļubav uopće i spolna) nalazi se još u jednoga pisca* xviii *vijeka.* — *Jamačno okrńeno* ļubi *(vidi* ļubav *i* ļubi). Neće nitko, ne, sakriti vino, kašaļ, ļub, zavidos. J. Kavańin 116b. Kô u rusi počivaše sred ńih usti ļub vesela. 199a. Ļubit, a ļub ne odkrivat, sebe 'e rukom svôm ubivat. 253a. Prilikom svoje krjeposti žeže ih na ļub uzdarnosti. 262a. Al' svih triju ļub je veća. 343a. Poboļa je ļub cić raja, neg vječnoga cića vaja. 465b. Pričest i ļub Božja svaka. 478b. Jedan ki ļubi, drugi, na ļub ki odgovara. 532a.

3. ĻUB, *m. dragi, vidi* drag, I, 2, a, *a) cc) aaa).* — *Premda ima i rus.* любъ *u sličnome smislu, jamačno nije stara riječ nego je načińena prema* 2. ļuba. — *Na jednome mjestu* xvi *vijeka, pa u Istri u naše doba, a između rječnika u Stulićevu* (‚amator' *s dodatkom da je uzeto iz brevijara).* Ruke tvoga zaručnika i ļuba. Korizm. 4a. Uzimļe prostjenje svaki ļub od svoje. P. Vitezović, odil. 13. Ka si zneverila mojga ļuba draga. Nar. pjes. istr. 2, 53. Imala san ļuba vele dobro moje. 2, 79. Moj ‚jub' je prošal na daleč. 2, 122.

4. ĻUB, *m. u Stulićevu rječniku uz* ļub, f. *(vidi* 2. ļub). — *nepouzdano.*

ĻUB', *vidi* ļubo.

1. ĻÚBA, *f. vidi* ļubav. — *Ne znam, postaje li kao* 2. ļuba *(vidi) od* ļubi, *ili od* ļubva *(vidi) tijem što je po poznatome pravilu ispalo* v *iza* b. — *Od* xv *do* xviii *vijeka.* Videć serafini toliku slavu ńe, od ļube užgani prominiše petje. M. Marulić 212. Bog od mira i od ļube bude s vami. N. Rańina 145b. paul. 2cor. 13, 11. Jere ļubim vas ļubom. 221b. paul. 2cor. 11, 2. Netom se tko vidi za ļubom da pođe i ļubav da slidi od svoje gospođe. Š. Menčetić 124. Davori ļubo moja Isuse! Zborn. 151a. Mogal da bih reći ča f srdačcu ćutim ļubavi služeći i ča cić ńe patim, ali da bih sasfim mogal složit pišuć ča f srdačcu plodim sfakčas ļubom mišļuć. P. Zoranić 12b. Čin' da studen srca moga zgori ļubom sina tvoga. M. Alberti 423. Čin' me krsta ranom rana križom ovim opajana ļube radi sina tvoga. 424. Od tolka veselja poča trepetati, za radost ter ļubu suze prolivati. Oliva. 56. Nekrepke su pučke ļube: sad uzvise, sad pogube. J. Kavańin 28b. Snažna ļuba, kô smrt kosi sumna, a tu nam pako nosi. 41b. Nisu meni sanki lažni, niti ļube dosadne. M. Katančić 51. — *U prenesenome smislu, drago čeļade (u primjeru: dijete, čedo).* Iz korabļe ļubu moju zani vihar od sivera. M. Pelegrinović 168.

2. ĻÚBA, *f. uprav ļubļeno žensko čeļade ili koje ļubi (misli se obično o spolnoj ļubavi), pa od toga značeńa postaju i druga.* — *Akc. se mijeња u voc.:* ļûbo, ļûbe. — *Mislim da postaje od oblika* ļubi *(vidi) tijem što mu se podaju ženski sufiksi kod deklinacije.* — *Od* xvi *vijeka, a između rječnika u Vrančićevu* (‚amica'), *u Belinu* (‚innamorata' ‚amasia' *s dodatkom da je prosta narodna riječ* — vocabolo basso —, *što možebiti znači da Della Bella poznaje ovu riječ samo iz narodnijeh pjesama)* 406b, *u Bjelostjenčevu* (‚amica, dilecta, qua nemo charior'. 2. ‚sponsa, amasia pudica'), *u Stulićevu* (‚amasia' *iz Belina); u Vukovu:* ‚die gattin' ‚conjux' [cf. ļubi] *s dodatkom da je stajaća riječ i s primjerima iz narodnijeh pjesama:* „Čija s' ļuba, čija li si seja?" „Ja sam ļuba Jove Popovića". — Ostaje mu ļuba neļubļena. — Mladoga me majka oženila, vjerne sam se ļube naļubio.

a. amata, dilecta, *u naj prvome smislu,* ļubaznica, ļubovnica, draga *(vidi* drag, I, 2, a, *a) cc) bbb)).* Bog čini od duše kako namuran od ļube svoje. Korizm. 70a. Da se majka siukom nigdar neće stati, nit' se s ļubovnikom ļuba nasmijati . . . da b' ļuba srčana kod ļuboga stala. P. Vitezović, odil. 48. Zato ļubo, moja sestro! dojdi, da te prstenujem. J. Kavańin 511b. Ļúba ‚donna che ama'. S. Budmani 417b. O ļubo ļupčice, napoj me vodice. Nar. pjes. istr. 2, 69. Ļûba ‚amasia; conjux'. D. Nemanić, čak. kroat. stud. uftsg. 12. — *Metaforički.* Ah dušo krstjanska! ako si prava ļuba ovoga ļubovnika

(Isusa), molim te za ļubav ńegovu... Đ. Rapić 433.

b. *kao kod* a, *ali ističući da je u zlome smislu*, amica, pellex. Ļubu onu nesrićnu od sebe odagnao, zakonitoga druga primio. A. Kanižlić, kam. 35. Lotario mladi, kraļ istočne Francije podžežen opakom ļubavju odluči Teutbergu, zakonitoga druga, otirati, da uzme nikoju gospoju imenom Valdradu, radi šta patvori Teutbergu rodoskvrńeńem... na onomu sudu poznano je da je Teutberga prava... ne mogaše ni Lotario drugo reći, ali zaštobo mu bijaše od bludnosti srdce užeglo se, ne imade mira, kao da ga je ļuba Valdrada, kako jedni rekoše, učarala. 89.

c. uxor, *naj češće znači što i* žena *(prema mužu), ali gotovo samo u pjesmi (vrlo često u narodnijem pjesmama)*. Ako želiš, moja kruno, vojnu biti draga ļuba, nosi cvitja dragoļuba zanjedarje vazda puno. A. Čubranović 146. Za to davši meni viru, rec' ovakoj, komu s' rada biti ļuba, ali lada. M. Pelegrinović 174. Na ļubu umiću zaludo ne smirih. Đ. Baraković, vil. 271. Da tve carstvo ļubu pravu uzme. I. Gundulić 304. Bi potrebno u pogube smrtne upasti, da mâ ļuba ne pogine. Ģ. Palmotić 1, 317. Blažen oni ki pogodnu ļubu nađe. J. Kavańin 47a. Prim' ju za ļubu vjere pune, da se kuća ne uduno. 103a. Hilne majke, cvilne ļube plaću s rati sve izgube. 222a. Stjepan ļube izbira, pak se s netkom Dandulovom srjećno viri. 244a. Mudre ļube muž zaludi, a ostaje mudra ļuba. 380b. Ńega i s ļubom htijuć predobit za izgubom. 423b. Noemova eto t' ļuba i sinova tolikijeh. 517b. Toj kraļevoj staroj majci i ńegovoj vjernoj ļubi. Nar. pjes. bog. 80. Ļuba ti se u crno zavila! And. Kačić, razg. 28b. Al' si čuo, moj sužńu nevoļni, da s' udaje virna ļuba tvoja? 36b. Bijele ti dvore upališe, zlatokosu ļubu odvodoše. 222b. Dođe ḱniga caru čestitomu,... pita ńega ļuba sultanija. 228a. „A kako se, brate, rastadosmo i ļube nam dvori upravļaše, tada naši dvori potavńeše“... „To je, brate, s tvoje virne ļube“... „Hodi, brate, da kušamo ļubo, da vidimo, il' je s moje ļube, il' je s moje, il' je, braco, s tvoje“. M. A. Reļković, sat. 17a. „Vukosava, moja virna ļubo!“ 17b. Ja ću te uzeti za moju ļubu po zakonu crkvenomu. Ant. Kadčić 390. Ļuba Kobilić-Miloša. M. Katančić 59. Ili Ivan Malatesta, ubojica brata svoga i vlastite virne ļube svoje? Đ. Rapić 30. Ja ću da idem u tuđe selo, u tuđe selo, za tuđu seju, za tuđu seju, za moju ļubu. Nar. pjes. vuk. 1, 17. Uzeću te za vjerenu ļubu. 1, 157. Ja bi ńemu verna ļuba bila. 1, 172. Rodiće mi ļuba sina. 1, 182. Mlado momče jezdi końa, koje nema ļubo doma. 1, 191. A ne bješe ni nedeļa danah, ka' se bješe oženio Pavle, vika Pavle vjerenicu ļubu: „A boļ' k mene, moja vjerna ļubo!“ 1, 200. Po tebe me zmija zaklat hćaše, a kod ļube istom ne hoćaše. 1, 201. Istina je što kažuju ļudi, da je ļuba vjernija od majke. 1, 201. Nemoj tući prvi danak ļubo. 1, 256. Oj devojko, dušo moja! oćeš li mi ļuba biti? 1, 434. Jeli mi ļuba zdravo i mirno, jeli mi muško čedo rodila? 1, 477. Ne raduj se, moja mila ļubo. 1, 543. Odma više vijernicu ļubu: „Daj mi, ļubo, końe i kočijo“. 1, 545. O junaci, koji ļube nema, neka kûpî sebi vjernu ļubu. 1, 548. Al' govori Bogdanova ļuba. 1, 549. Što će tebe ļuba nerotkińa? 1, 566. Veće tone, te on kuša ļubu, hoće li mu ļuba vjerna biti. 1, 571. Pita ńega ļuba Radojico. 1, 573. Ode aga s ļubom na čardake. 1, 576. Nisam tebe za sestru doveo, već sam tebe za ļubu doveo. 1, 618. Božja pomoć, đakonova ļubo! 2, 8. Što je? ļubo, izela te zmija! 2, 59. Al' doleće ļuba nevjernica. 2, 113. Uzeću je za vijernu ļubu. 2, 130. Boļom ću te oženiti ļubom. 2, 270. Jesi l' mene snahu isprosio, mene snahu, sebe vjernu ļubu? 2, 332. Nek se ženi, neka ļubu traži. 2, 425. Al' je Ivo ļubi besjedio. 2, 529. Vjernu ļubu skoro dovedenu. 4, 20. Sinoć majka oženila Meha, a jutros ga na vojsku oprema, ostaje mu ļuba neļubļena, neļubļena i nezagrļena. 4, 226. Ostaće ti ļuba udovica. 4, 233. Virna slugo, Kraļeviću Marko, lipše sam te ļube dobavia. Nar. pjes. istr. 1, 9. Bi l' ti poznal svoju ļubu vernu? 1, 35. Ne pitaj me, draga ļuba moja. 1, 41. Ja sam našal drugu ļubu za me. 2, 127. Ako je divojka, biće moja ļuba. Nar. prip. mikul. 16. Jutra imaju doć mojeh dveh brat ļubi. 16. Dojde k ļube naj starejega sina. 17. Sad je on saki dan k ļube hodil. 60. Ļuba je preča, nego sestra i snaha. Vuk, nar. pjes. 1, 213. Majka, seja i ļuba. 1, 429. Ļuba Jova Morńakovića. 1, 565. Ļuba plače muža, seja brajka. Osvetn. 4, 46.

d. *kao* zaručnica. Komu je draga ļuba oteta. Ģ. Palmotić 2, 340. Plaču ļube svoje zaručnike. And. Kačić, razg. 95b. No za tužne da se mole sužńe... jadne ļube pa za vjerenike. Osvetn. 1, 31.

e. *u ovome primjeru iz narodne pjesme našega vremena kao da je isto što* suložnica: Još je veći zulum nametnuo: na noć ište mladu i devojku, pa devojku Arapine ļubi, a nevestu sluge Arapove:... evo meni tužnoj redak dođe da doveče idem Arapinu, da mu noćas, jadna, budem ļuba. Nar. pjes. vuk. 2, 419.

f. meretrix, *bludnica*. — *U jednome primjeru* XVIII *vijeka*. Dva ova mladića pustivši uzdu požeļeńu svomu iđahu u nepoštene kuće; niti jim je mańkala prilika niti misto s očitima bludnicami noći provoditi... „Čini mi se da si on isti koga sam ja u igri među ļubami malo prije ostavio“. A. Kanižlić, utoč. 69—70.

3. ĻÚBA, *f. ime domaćijem životińama*. — *Jamačno hyp.* ļubica.

a. *ime kozi*. F. Kurelac, dom. živ. 38. — *u Bosni*. D. Hirc.

b. *ime kravi*. F. Kurelac, dom. živ. 25.

c. *ime ovci*. F. Kurelac, dom. živ. 32. D. Trsteńak. — Vetovo, Požega. D. Hirc.

4. ĻÚBA, *f. ime žensko, hyp.* Ļubica. — *Akc. se mijeńa u voc.* Ļûbo. — *U Vukovu rječniku.*

5. ĻUBA, *f. ime selu u Slavoniji u županiji srijemskoj*. Razdije. 142.

6. ĻÙBA, *f. vidi u Vukovu rječniku*[3] *(po Vukovijem bilješkama)* ona soha u koju se vata tele kad se krava muze. — Ļûba, soha (jednoman), kao rakļe, kojima su rakļasti krajevi probušeni, te se kroz ńih može provući palicu preko telećeg vrata, uglavivši mu vrat u te rakļe da ga drže, mesto što bi ga moralo držati neko čeļade; i tako telo u ļubi stojeći ne može smetati muziļi kad ova kravu muze. Ļûbâ ima kako u inokosnim, tako i u jako zadružnim kućama, svuda gdo god ima krava muzara u planinskim predelima užičkog okruga. M. Đurović. Ļûba, račve u koje se uglavi telo dok se krava muze. I. Pavlović. Ļuba, rakļasto drvo gdje se tele meće kad se krava muze. „Motni telo u ļubu“. u užičkome okrugu. S. Pelivanović. Ļûba znači što i ļokača. Ž. Radońić.

7. ĻÚBA, *m. ime muško, vidi* Ļubo. — *Od* XIV *vijeka, a između rječnika u Daničićevu*: između

ļudi koje car Stefan dade crkvi arhanđelovoj u Prizrenu jednom bješe ime ‚Ļuba'. G(lasnik). 15, 293. (1348?). Ļuba. Svetostef. hris. 33. — *I kao prezimc u naše vrijeme.* Petar Ļuba. Šem. prav. 1878. 47.

1. ĻÚBE, *f. vidi* 2. ļuba. — *Akc. se mijeńa u voc.* ļûbe. — *Po zapadnijem krajevima.* — *U pjesmi crnogorskoj našega vremena.* Draga ļube, već ga ne zaspala! Nar. pjes. vuk. 5, 435. San je snila draga ļube moja. 5, 437.

2. ĻÚBE, *f. vidi* 4. Ļuba. — *Akc. se mijeńa u voc.* Ļûbe. — *Po zapadnijem krajevima.* Da kad razgovara mene Ļube mila. P. Zoranić 45b.

1. ĻÚBAC, ļúpca, *m. čovjek što ļubi.* — *Akc. se mijeńa u voc.:* ļûpče, ļûpci, *i u gen. pl.* ļûbâcâ. — *Od prvijeh vremena (u naše vrijeme možebiti samo u Istri), a između rječnika u Daničićevu* (ļubьcь ‚amator'). Otьčьstviju ļubьcь. Stefan, sim. pam. šaf. 23. Mon. serb. 89. (1330). Otьčьstva ļubьče. Domentijana 37. Često i stare žene ļube, ļubca al' nimaju, kad ogrube. J. Kavańin 40a. Zač jih *(rožic)* nisi ļubcu naj već dala? Nar. pjes. istr. 2, 36.

2. ĻÚBAC, Ļúpca, *m. ime muško (vaļa da je deminutiv, isporedi* Ļubo). — *Na jednome mjestu* XIV *vijeka.* Ļubьcь a sinь mu Radovanь. Deč. hris. 37.

3. ĻÙBAC, ļûpca, *m. cjelov, poļubac, vidi* ļubiti, 1, d. — *Od* XVIII *vijeka, a između rječnika u Belinu* (‚bacio' ‚osculum' 124a), *u Stulićevu* (v. celov); *u Vukovu:* (u Dubrovniku) vide poļubac *s primjerom:* Pošļi mu ļubac. Kada lijepos poļubļena dragi ļubac ne odvrati. J. Kavańin 39b. Za celov iliti ļubac to jest poļubļeńe i nepošteno zagrļeńe naređuje se pokora za trideset dana. I. Velikanović, uput. 3, 110. Jedan ļubac moje majke. M. Pavlinović, rad. 161.

ĻÛBAČ, ļûpča, *m. ime selu u Dalmaciji, u kotaru dubrovačkome.* Repert. dalm. 1872. 21. — *Pomiše se od* XIV *vijeka, vidi u Daničićevu rječniku:* Ļubьčь, selo koje je kraļ bosanski Ostoja 1399 dao Dubrovniku na zemļi od Kurila do Stona: ‚(Kurilo, Osalьnikь), Ļubaačь, (Gromača, Orašaac, . . .)'. M(on. serb). 234. ima i sada blizu Zatona kod sela Kliševa. Schem. rhac. 1862. 24.

ĻUBAČA, *f. mjesno ime.*

a. *selo u Bosni u okrugu Tuzle Dońe.* Statist. bosn. 81.

b. *zaselak u Hercegovini.* Statist. bosn. 114 *(naštampano* Ļubuca).

ĻUBÀČAC, ļubàčca (ļubàšca), *m. ńeka biļka, vidi* ļupčac. Ļubačac, ligustico (Kuzmić), Ligusticum levisticum L., v. Ļupčac. B. Šulek, im. 211.

ĻUBAČEVO, *n. ime selu u Bosni u okrugu baňolučkome.* Statist. bosn. 34.

ĻUBAČKI, *adj. prezime (koji pripada Ļubači?).* — *U naše vrijeme.* Ilija Rukavina Ļubački. Nar. pjes. vuk. 2, 661 *(među prenumerantima).*

ĻÙBAHAN, ļûbahna, *adj. dem.* 1. ļub. — *U Stulićevu rječniku:* v. dragahan.

1. ĻÙBAK, ļûpka, *adj.* amabilis; amans; amatorius. — *Postaje od korijena glagola* ļubiti *nastavkom* ъk. — *Od* XV *vijeka, u između rječnika u Mikaļinu (vidi kod* 2), *u Belinu* (ļubki ‚amabile, degno d' esser amato' ‚amabilis'; ļubkiji ‚più amabile' ‚amabilior' 68b; ‚affabile' ‚affabilis'; ļubkiji ‚più affabile' ‚affabilior' 39a; ļubak ‚gentile, cortese' ‚humanus' 340b; ‚affettuoso, amoroso' ‚benevolus' 43b), *u Stulićevu* (‚amabilis, gratus, charus'; *komp.:* ļubkiji), *u Voltiģijinu* (v. ļubezļiv), *u Vukovu* (‚lieblich' ‚amabilis'), *u Daničićevu* (ļubьkь ‚gratus').

1 *adj.* — *Komp.:* ļûpčijî, *to je jamačno naj pravilniji oblik, vidi* Đ Daničić, obl. 45; *ima na jednome mjestu* XVI *vijeka oblik* ļûpčî (naj ļubčemu A Čubranović 149), *ali nije dosta pouzdan, jer ima varijanta* naj ļubļemu *(od* 1. ļub); *gori je oblik* ļûpkijî *(vidi u Belinu i u Stulićevu rječniku).*

a. *u pasivnome smislu,* amabilis, gratus, carus, jucundus, *koji je po naravi (tjelesnoj ili duševnoj) ili po djelima taki da ga drugi ļube.* — *isporedi* drag, mio, ugodan. — *Može biti i s dativom kojijem se pokazuje ko ļubi.*

a) o čeļadetu ili o onome što se misli kao čeļade. Ne viruj sve ženi, kada tužbe svoje čineć reče: „Meni zli su sluge tvoje", jer se nahaja toj: ki mužu jest ļubak i s kim ima pokoj ženi da je mrzak. M. Marulić 127. Brtučeviću moj, svim ļubki i medni. P. Hektorović 3. Svim mišćanom tvojim nastoj ļubak biti i tujim i svojim. 39. Nećeš da prijateļi ni blagovoļni ni ļubci budu meni oni koji tebi prijateļi biti ne mogu. Š. Budinić, sum. 196a. Ma mila Latinka ļubka t' se vidaše. D. Rańina 102b. Čuj me, gospo mila i ļupka. A. Čubranović 149. Ištom, gospo, da oporučiš naj ļubčemu sve tej stvari. 149 Stavi pamet, gospo ļupka, što ću t' rijeti sad jeđupka. S Bobaļević 209. Na očiju te svak raznosi, svakomu si draga i ļubka. M. Pelegrinović 189. Tva božica ļubka sade tvoje ogńene srģbe ugasi M. Bunić 39. Ukaza li t' gospodina? jeli ti dosti lijep i mio i bi li ti ļubak bio? M. Divković, kat. 127. Otkupiteļ ļubki. B. Kašić, nač. 35. Ti ļubki Jesuse. 38. Maļahti ditići su svakime mirni, ļubki, drazi i prikloniti. M. Jerković 28. O ļubki i veseli duše sveti. 87. Spovidjet tko da bude kô procvijeli ļubka i blaga. I. V. Bunić, mand. 33. Hotil bih, gospodine priļubki. P. Radovčić, način. 120. Prilipo stvorenje biše Lucifer i mnogo ļubak radi naravskih i svrhunaravskih darih. 309. Človik dokle žive, vidi, sliša, govori, hodi, stoji na nogah, jaki je i lip i ļubak. ist. 174. Zdrav, pripoļubļeni moj Isuse, trikrat ļubki jesi i u božanstvu i u čovičanstvu i u sakramentu otara. P. Knežević, osm. 25. Siđi i sjedi u prah, đevojko, kćeri Vavilonska! . . jer se nećeš više zvati ńežna i ļupka. Đ Daničić, isai 47, 1. Za mnoštvo kurvarstva ļupke kurve, vješte bajačice. naum. 3, 4. *(David)* ļubak u pjesmama Izraiļevijem. 2sam. 23, 1.

b) o životińi. Miri . . . u kih stoje zavezani s dragostijenci perle vrle, gdi meu svijetle trake i lubke golubice sjaju ļubke *(u raju).* J. Kavańin 484b.

c) kao ugodan prema kojemu tjelesnome osjećańu.

aa) prema vidu. Jefrem bješe kao Tir, posađen na ļupku mjestu. Đ Daničić, osija. 9, 13. Sumorna Suva Planina, prkoseći oblacima, nešto oholo gleda na ļupke doļe i ravnice M. Đ. Milićević, međudnev. 76.

bb) prema sluhu. Vrime odneslo je naše slatčine i ļubki od poja glasi. P. Zoranić 26b. Sidoše kraj mora, da ćute vihra huk, i ļupka romora, mukloga vala buk. Đ. Baraković, vil. (1682). 95. O gizdavi naš Radmile, slatko štimo svikolici u veseloj tvoj prilici glase drage, ļubke i mile. I. Gundulić 52—53. Narod moj sjeda pred tobom i sluša riječi tvoje, ali ih ne izvršuje; u ustima su im ļupke a srce ńihovo ide za svojim lakomstvom. Đ. Daničić, jezek.

33, 31. Ti si im kao ļupka pjesma, kao čovjek lijepa glasa i koji dobro svira. 33, 32. — *Nije posve isto u ovakovijem primjerima u kojima se ne pazi na glas nego na riječi i ńihov smisao:* Ļubkimi besidama nagovoriti ga. Š. Budinić, ispr. 32. Slidi ļubko Ivana govoreńe. A. J. Knezović 28. Niti je ńegov ļubki sladkogovor mogao biti napastnik. A. Tomiković, gov. 380. Riječi iz usta mudroga ļupke su. Đ. Daničić, prop. 10, 12.

cc) o mirisu. Cveće koje daje ļupke mirise. G. Zelić 530.

dd) o ukusu. Mrzka svim su i nezgodna mjestu u rodnom koja plode, a ļubka su i ugodna, s preko svijeta kâ dohode. J. Kavańin 22a. Ļubko vino ‚abboccato, cioè dolce, amabile, dicesi del vino' ‚vinum lene'. A d. Bella, rječn. 6a. Zemļa lagahna roditi će raskošno i ļubko vino. I. Jablanci 199.

ee) o cvijetu, može biti i prema vidu i prema ńuhu. Opsa ho! ļubka ružo! M. Katančić 71.

ff) o mjestu, ne samo prema vidu (isporedi c) aa)). Zač ovdi dugo stan ne može nam biti, odkle do malo dan tribuje otiti za to mi iščimo oni stan doteći, koji nahodimo od svih vikov veći; ona pribivanja da bi nas dopala, gdi su ļubka stanja nada sva ostala. P Hektorović 45.

e) o vremenu.

aa) o vremenu u godini što je po sebi ugodno. U prolitje ļubko. I. Ivanišević 262.

bb) o danima, časima, životu s toga što ih ugodno provodimo. Njegda biše danci meni mili, ļubci, slaci i drazi. D. Rańina 114b. Nam ni jen dan ńih ļubak ni. M. Gazarović 59. Ovi otoci sva su naša mila rados, gdi nam časi lete mirni, ļubki i drazi. I. Gundulić 44. Tebe obiram za gospodara, za ļubki i prislatki život moj. P. Radovčić, način. 286.

ff) o čemu umnome. Opire se ļubkoj vlasti i na slatke sve razblude. J. Palmotić 155. Na opet srce mê vezaše ļubka vlast. 448. — U uzlu jednomu od zlata izbrana tva ļubka ļubezan drži me svezana. D. Rańina 95b. Porodila si pomoć ļusku koja daje milost ļubku. P. Posilović, cvijet. 220. — Službenim povezom on kraļa služaše, a ļupkom zavezom kraļ ńega ļubļaše. Đ. Baraković, vil. 35. — Koliko bijaše ļubko ńegovo društvo. P. B. Bakšić 45. — Cesarice srca moga, moja rajska vilo, moje glave meko uzglavje, moje čisto zlato, i trudima svim mojima moja ļupka plato! D. Rańina 105a. — Gdi je zdravje milo, život neskončani, ļubko svako dilo, . . . P. Hektorović 66.

gg) uopće. „Ča je ļudem sladko i milo od svude, i ļubko i gladko?" „Ufańe, kim žude". P. Hektorović 29.

b. *u aktivnome smislu,* amans, *koji ļubi.*

a) o čeļadetu i o onome što se misli kao čeļade. A ti sada da obdariš ovu tvoju, rih, jedupku, ku ćeš ńaći harnu i ļupku, ako za ńu što pomariš. A. Čubranović 161. — O Jesuse, . . . hotio si nam i prsi otvoriti, neka izide do kapļice sfa krv i voda, da mogu ļubke duše obijeno vrh sniga počinuti i skriti se u spili od ļubvene rane . . . B. Kašić, nač. 39.

b) o voļi ļudskoj koja k čemu privlači (s dativom). — U jednome primjeru XVII *vijeka.* Kada vlastita voļa jest težka i naprćena i ļubka stvarma zemaļskijem, grešnik ide za ńom. M. Radnić 242b.

c) o životińi. Tri vrana nigdar ga ne ostaviše . . . neg kô vijorni službenici bivši se kon stana ńegova u gorskijeh hridinah ugnijezdili, svoju tragu proniješe do dana današńega, ter se i sada paze ļupci i pitomi. I. Đordić, ben. 39.

c. amatorius, *koji pripada ļubavi.*

a) uopće. Zdrava, rano slatka i mila odkle izvira ļupka sila, od ļubavi vječna rijeka. B. Kašić, nač. 54. Ako l' je u tebe sva naraf kamena, ter si sam pod nebi van ļubka plamena. Đ. Baraković, vil. 251. Nî lika u travi, ni pomasti ļubke, tko srce ostavi gospoji u ruke. 265. Kih ļubka strili stril. 310. Bog ļubveni zamani ļubke strile razmiće. I. T. Mrnavić, osm. 146.

b) kao pun ļubavi; kod toga se značeńe može lako pomiješati sa značeńem kod a *ili* b. Da te jednokrat daj još budem pohodit s dostojnim poklonom i s srčenim ovim i ļubkim pisanjem. P. Hektorović 68. I milo svim tada žeļami ļubkima golubni celov da ustima mojima. D. Rańina 75a. Proseć ļubko uslišeńe. I. Đordić, salt. 471. Vazda rascviļeni moji ļubki poji. P. Zoranić 3b.

2. *adv.* ļûpko. — *U Belinu i u Stulićevu rječniku ima komp.* ļûpkijê *(boļe* ļupčijê). — *Između rječnika u Mikaļinu* (ļubko *kod* ļubežļivo), *u Belinu* (ļubko ‚caramente' ‚care' 172a; ‚affabilmente, con affabilità' ‚affabiliter' 39b; ‚affettionatamente, con affettione' ‚amanter'; ļubkije ‚più affettionatamente' ‚amantius' 43a; ļubko ‚amabilmente, con amabilità' ‚amabiliter'; ļubkije ‚più amabilmente, con amabilità maggiore' ‚amabilius' 69a; ļubko ‚amorevolmente, con amorevolezza' ‚amanter' 76a; ‚gentilmente' ‚humane' 340b; ‚humanamente, cioè cortesemente' ‚humane' 372a), *u Stulićevu* (ļubko ‚amabiliter, amanter'; biti ļubko komu ‚alicui gratum esse, placere, arridere'; *komp.:* ļubkije).

a. *prema pasivnome smislu (vidi* 1, a) *može značiti od prilike što* ugodno. Stojati koliko imь bude ļupko. Mon. serb. 229. (1397). Slobodno stojatь i pake slobodno sь vsêmь opetь pojti kъdi vi bude ļubko. Spom. sr. 1, 91. (1407). To li vam ļubko bi da sam raba tužna? Ġ. Držić 406. Pod jelom, kažuju, ļubko je počinut. 434. Ako t' je ļukko čut moj čemer toli ļut. M. Vetranić 2, 185. Oh, ļubko t' miriše, od slasti dušica i srce uzdiše. M. Držić 406. Ļubko ovi svit uživaj bez sile. D. Rańina 7a. Poslije komu t' ļubko bude blagovati od ńih da' mu. Š. Bobaļević 209. Ļubko pribivaj i počivaj. B. Kašić, nasl. 63. Ča mu je ļubko tim se slavi. Đ. Baraković, vil. 96. Nut' božice, druge moje, koliko su vidjet mile, čijem su ļubko nakitile svijetle i čiste prame svoje. I. Gundulić 74. Zemļa ļubko nakitjena. Ġ. Palmotić 1, 131. I tako se veseleći bi nam ļubko š ńima stâti. 97a. No gledaj na vino kad ima lijepo lice u čaši; ulize ļubko, ali poslije ćete ujesti kako zmija. M. Radnić 12—13. prov. 23, 31—32. Oholost sakrivena jest z dvora ļubko, unutra gorko. 342b. Ako je tebi ļubko, ali meni nije mrsko. (D). Poslov. daničk. Tako se i nama ļupko vije duhovna staza za osam nedjeļa od svijetloga uskrsa. Đ. Daničić, pism. murav. 45. — *Amo bi mogla pripadati i ova dva primjera:* Ńemu na krilo ļubko ga *(cvitje)* sipašo vila. D. Rańina 19b. Pokle ļubko ńemu omili crkva ova. J. Kavańin 93a.

b. *prema aktivnome smislu (vidi* 1, b), *takovijem načinom da subjekat pokazuje ļubav.* Ļubko ńih zovući. Ġ. Držić 375. Sva tvoja pisanja, ka složi naredno i ļubko i medno, da jim ni priliko. P. Hektorović 63. Ļubko, kako se pristoji „Božja nam pomoć, bratjo" zazvah. P. Zoranić 10b. I tako pak ļubko očima gledašo,

da ļudem slatku smrt bez truda davaše. D. Ranina 97b. Er se jamih domodara, ter ļubeć ga dvorno i ļubko, koj' mi vazda, brižna jejupko, doskitaše svakih dara. M. Pelegrinović 175. Zavi ga ona milo i ļubko ubogom odićom. B. Kašić, is. 94. Ļubko jih otpravi. Đ. Baraković, jar. 40. Slatko ufanje, ļubko ti me, jaoh, i milo od svud blazniš i njeguješ! I. Gundulić 32. Ļubko svaka sad prinesi blidi cvitak i rumeni. 72. Razvedri lice, o lijepa božice, majka tva mila ļubko se smirila. 119. Svi me ļubko milovaše. I. T. Mrnavić, osm. 36. Teže sagrešuje, koji kruto uvrijedi, nego koji ļubko. S. Matijević 40. Ńega primile trojanske vile sve ļubko dvore, sve za ńim gore. Ġ. Palmotić 1, 247. Tva besjeda slađa od meda naše žeļe ļubko sili. 1, 262. Ļubko da me prime. 2, 172. Svijetla izvrsnos tvoga znanja na kreposna djelovanja ļubko srce svijeh priteže. 2, 525. Od radosti tako mnoge blag i vjeran kučić teče, ter gosparu svomu noge ļubko veže i obtječe. 3, 14b. Isukrsta ļubko primi u čestite svoje dvore. 3, 15a. Tužne sestre pune jada razgovarat ļubko uze. 3, 15b. Mene... uslišio ļubko jesi. 3, 16b. Ter nas ļubko pita. 3, 209b. Vi ste, bistri viri od suza, ļubko Boga predobili. I. V. Bunić, mand. 27. Kê on dijeļaše ļupko dosti. P. Kanavelić 21. Tužnijeh ļubko pogledo si. 50. Molbe začuh, djevo draga, sluga tvojijeh ļubko i slatko. I. Akvilini 77. Da ga ļubko u se prime. J. Kavańin 502a. Sred zla svakoga ļubko me prikrili. I. Đorđić, salt. 28. Ti za harač ļubko primi srca. uzd. 26. Blagosivļaj ļubko stvorca svoga. 186. On im ļubko odgovori. ben. 14. Ļubko pokara bojnika. 138. Kažući, da će ga ļupko podmoći. 168. Što mu ostajaše ļubko ubozima razdjeļivaše. A. d. Bella, razgov. 31. On ga prima ļubko, zoveći ga sladkijem imenom od prijateļa. B. Zuzeri 32. Stisńivaše mu ļubko ruku. 403. Isus ļubko ga pokaravši, reče mu. M. Lekušić 54. I ļubko te svi pozdravļamo. F. Lastrić, test. 100a. Ona... od davna ńega ļubko zaziva. 115a. Govoreći tebi umiļato i još ļubko. A. J. Knezović 20b. Ļubko dava našoj duši slados. V. M. Gučetić 32. Nije ļubko primjen. S. Rosa 89b. Pade on i još ļubko na me se obazri. M. Katančić 73.

c. *kao* u ļubavi, s ļubavi *(isporedi* 1, c); *može biti i u recipročnome smislu, a gdjegdje se misli na spolnu ļubav.* Tako smo se ļubko i medno među nami sjedinile. Ġ. Palmotić 1, 127. Koju *(vilu)* s tobom ļubav mila ļubko bude sjediniti. 1, 236. Ali i lijepa vjerenica koja ļupko za ńim gori. J. Palmotić 214. S tobom se budem ļubko sadružiti. V. Andrijašević, put. 122. Vila koju ļubko sjediniti bude s tobom ļubav mila. J. Kavańin 106a. Kada se Adam ļubko sadruži s Evom. V. M. Gučetić 179. Sprži ga tijem svetijem ogńem, kojijem srce tvoje ļubko prema meni gori. I. M. Mattei 176. Ļupko spomińe. G. Zelić 3.

2. ĻUBAK, ļupka, *m. u Stulićevu rječniku uz* ļubac. — *nepouzdano.*

3. ĻUBAK, *m. ime muško.* — XIV *vijeka.* Ļubakь a bratь mu Dragi i Obradь. Deč. hris. 10.

ĻUBALAC, ļubaoca, *m. vidi* ļubilac. — *Na jednome mjestu* XVII *vijeka, gdje može biti da stoji štamparskom griješkom mj.* ļubilac. Oni priveliki ļubalac i milosnik naroda ļudskoga. M. Divković, bes. 361b.

1. ĻUBAN, ļubna, *adj. vidi* ļubak. — *Stara je riječ, isporedi stslov.* ļubьnъ. — *Između rječnika u Stulićevu* (‚amabilis, humanus, benignus, amans, benevolus') *i u Daničićevu* (ļubьnь ‚amans': ‚ženu ļubnuju pojmetь, i ostavitь ju, i paki dêvicu pojmetь'. III jahrb. bd. 53. anz. bl. 116).

a. *adj.* Istina je, moj Bože ļubni. V. Andrijašević, put. 320. Ńe otac Jakov ļuban, dušan, ... J. Kavańin 149a. Spljećanin ti vijenac splita, ļubnom srcu odoliti mučno 'e. 175a. Spomeni se, moj priļubni štioče. And. Kadčić (predg.) XL. Ne učiniti na žao Bogu ļubnomu. 343.

b. *adv.* ļubno. U to mlad Vladimir priļubno taži ńe nepokoj. I. Đorđić, pjes. 174. Ļubno pismice Pana piva. M. Katančić 45.

2. ĻŬBAN, *adj. vidi* ļubahan. Ja gleda lice device ļubano. B. Radičević (1880). 331.

3. ĻUBAN, *m. ime muško. — Od prvijeh vremena, a između rječnika u Daničićevu* (Ļubanь, ime muško). Z Grižan Ļuban i Petar popovi. Zak. vinod. 55. Se što su Gradьčańani odьprêni odь Olivera: Ļubanь *(s)* synovi, ... Mon. serb. 563. (1322). Dêdь imь Ļubanь. Deč. hris. 18. 20. 86. 89. Bratь mu Ļubanь. 24. 92.

4. ĻUBAN, *m. ime ovnu.* Oraovac, Bosna. D. Hirc.

5. ĻUBAN, *m. mjesno ime. — Prije našega vremena.* Ļubanь. S. Novaković, pom. 137.

ĻUBANCI, Ļubanaca, *m. pl. mjesno ime. — Prije našega vremena.* Ļubanьci. S. Novaković, pom. 137.

ĻUBANI, *m. pl. mjesno ime. — Prije našega vremena.* Ļubani. S. Novaković, pom. 137.

ĻŬBANOVIĆ, *m. prezime. — vidi* Ļubanovići. — XVIII *vijeka.* Mi, Vojinь Bojkovićь, Marko Lazarevićь, Marko Ļubanovićь, Jovo Tujkovićь, knezovi i glavari komunitadi grbajske na kofinъ kotorski. Starine. 10, 37. (1781).

ĻŬBANOVIĆI, *m. pl. mjesno ime. — Uprav plur.* Ļubanović. — *vidi:* Između Kotora i Budve onaj komad zemļe zove se ‚Gŕbaļ', u kome su četiri knežine: ‚Làzârevići, Bôjkovići, Tûjkovići' i ‚Ļŭbanovići'. Vuk, poslov. XVIII.

ĻUBANSKI, *adj. kod mjesnoga imena. — vidi u Daničićevu rječniku:* ļubanьskyj, selu je Žeravini crkve arhanđelove u Prizrenu išla međa ‚na ļubanьskij putь'. G(lasnik). 15, 310. (1348?).

ĻUBÁŃAC, Ļubáńca, *m.* čovjek iz Ļubańa. Ļ. Stojanović.

ĻUBAŃE, *n. ime selu u Srbiji u okrugu užičkome.* K. Jovanović 163.

ĻUBAŃSKI, *adj. koji pripada Ļubańu.* — Ļubańska *(opština).* K. Jovanović 163.

ĻUBAS, *m. prezime. — U naše vrijeme.* Schem. bosn. 1864. IX.

ĻUBASLAĻIĆ, *m. prezime. — U pomenicima* XIV *vijeka pisano* Ļubьslaļićь *i* Ļuboslaļićь, *vidi u Daničićevu rječniku:* Ļubьslaļić, među ļudma koje je kraļ Stefan Dečanski pisao Dečanima da budu sokaļnici bješe ‚Radoslavь Ļubьslaļićь' ili po drugima ‚Ļuboslaļićь'. M(on. serb). 97. (1330). Radoslavь Ļubьslaļićь. Deč. hris. 41. 115.

ĻUBASTVO, *n. ļubav (ne u dobrome smislu). — Samo gen. pl.* ļubastvi *u jednoga pisca* XVII *vijeka.* U onomu promišļeńu oprati ćeš noge od ļubastvi duše tvoje; u ovomu razmišļańu očistićeš zemļu od ļubavi zemaļske koja ti se objesi budući na ovomu svijetu. M. Radnić 166a.

ĻUBAŠTICA, *f. ime rijeci u Bosni.* F. Jukić, zemļ. 43.

ĻUBATOVCI, Ļubatovaca, *m. pl. ime selu u Bosni u okrugu bańolučkome.* Statist. bosn. 37.

ĻUBATOVICA, *f. ime selu u Srbiji u okrugu pirotskome.* M. Đ. Milićević, kraļ. srb. 234.

ĻUBATOVIĆ, *m. ime selu u Bosni u okrugu Tuzle Doñe.* Statist. bosn. 91.

ĻÚBAV, *f. duševno stañe kad se ko ili što ļubi. — U Dubrovniku je dugo* a *u nom. i acc. sing.*: ļúbâv. — *Postaje od osnove* ļub *glagola* ļubiti *nastavkom* ъv, *što je u nom. sing. postalo* y. *Premda se oblik* ļuby *(vidi* ļubi*) uzdržao do našega doba, prešao je davno nastavak* ъv *i u nom. sing.*: ļubъvь, *te se* ъ *promijenilo na* a: ļubav; *ali možebiti još prije na* o: ļubov *(vidi). — Premda je po svoj prilici praslavenska riječ, potvrđuje se samo u stslovenskome jeziku:* ļuby (ļubьvь. Codex suprasliensis, *vidi* F. Miklošić, vergl. gramm.[2] 3, 39), *gen.* ļubьve, *u nslovenskome* ljubâv, *u bugarskome* libov, *u ruskome* любовь. — *Između rječnika u Vrančićevu* (‚amor'), *u Mikaļinu* (‚amor, benevolentia. dilectio, studium ardens'; ļubav Božja ‚charitas'; *i kod* milost), *u Belinu* (‚amore' ‚amor' 75[b], ‚affettione, cioè affetto, amore' ‚amor' 43[a]; ‚benevolezza, benevolenza' ‚benevolentia' 137[b]), *u Bjelostjenčevu* (ļubav, dobrohteñe, prijazen, ļuvezan ‚eros, amor, dilectio, affectio, affectus, benevolentia'; ļubav Božja ‚charitas'), *u Jambrešićevu* (‚amor'), *u Stulićevu* (‚amor, dilectio, charitas, favor, studium, gratia, beneficium, meritum, officium, affectus'; ļubav Božija ‚charitas'; za ļubav Božiju ‚Dei causa'), *u Voltigijinu* (‚amore' ‚liebe'), *u Vukovu*: ‚die liebe' ‚amor' [cf. ļubov]; *u Daničićevu* (ļubьvь, gledaj ļuby).

1. *oblici. — Isprva su bili oblici kao da je nastavak* ъv, *dakle su padežni nastavci bili konsonantni, poslije su se promijenili prema osnovama na* i *(rječe na* a).

a. *nom. sing., vidi sprijeda.*

a) vidi ļubi.

b) vidi ļubov.

c) ļubьvь. Mon. serb. 204. (1386); 302. (1420). — *Poznije (ne prije druge polovice* xiv *vijeka)* ļubav. ļubavь. Spom. sr. 1, 54. (1404); Mon. serb. 275. (1410 *u poznijemu prijepisu*). — *Na jednome mjestu* xv *vijeka ima i* ļuba (Spom. sr. 1, 49 *god.* 1404), *što bi moglo postati od* ļubva *prema drugijem padežima, ali je po svoj prilici sama pisarska pogreška. — U jednome spomeniku* xiii *vijeka ima* ļubevь. Mon. serb. 31. (1247). *treba dodati da je u istome spomeniku pisano* upeļьštenija, doпь, potverdihь *itd.*

b. *gen. sing.*

a) ļubьve, *naj stariji oblik.* Stefan, sim. pam. šaf. 28; Mon. serb. 518. (1476). — *Jer* ь *nije imalo svoga glasa, ili se izostavļalo i u pismu:* ļubve. Mon. serb. 3. (1198); 53. (1240—1272); Spom. sr. 1, 20. (1399); 1, 24. (1399); M. Marulić 139; Mon. croat. 181. (1500); Transit. 86; Korizm. 1[a]. 7[b] *i još na nekoliko mjesta u istoj knjizi*; Aleks. jag. star. 3, 295; Nauk brn. 16; *ili se (rijetko) u nekijeh čakavaca promijenilo na* a: ļubave. Anton Dalm., nov. tešt. 2, 11[b]. 12[a]. 39[a]; Kateh. 1561. 106.

b) prema osnovama na i: ļubvi. Transit. 139; Š. Budinić, sum. 123[a]. 148[a]; I. Ančić, vrat. 213.

c) sadašñi je oblik ļúbavi. — *Koliko znam, potvrđen je naj prije* xv *vijeka.* M. Marulić 105; N. Rañina 191[b]; Š. Menčetić 136; Ġ. Držić 436.

c. *dat. sing.*

a) stari je oblik ļubьvi. Mon. serb. 20. (1234). — *Bez* ь: ļubvi. Spom. sr. 1, 18. (1399); 31. (1400). Korizm. 65[b].

b) ļubvê Spom. sr 1, 10. (1397); 20. (1399); 36. (1401); 53. (1404). *Daničić* (ist. obl. 27) *misli da ovi oblici postaju prema riječima s osnovom na* a *(vidi dale); ali može biti* ê *i ortografička pogreška i značiti isto što* i.

c) sadašñi je oblik ļúbavi, *i potvrđen je možebiti naj prije* xvi *vijeka.* Ġ. Držić 407. M. Vetranić 2, 351.

d. *acc. sing. obliku* ļubьve *nema potvrde.*

a) ļubьvь. Stefan, sim. pam. šaf 29; Mon. serb. 35. (1253); Deč. hris 1.

b) ļubov *(vidi).*

c) ļubьvu. Mon. serb. 217. (1391); Š. Budinić, ispr. 96. *po svoj prilici prema* crkvu, bradvu, smokvu *itd.*

d) ļubavь. Mon. serb. 104. (1333 *u poznijem prijepisima)*; 234. (1399). Spom. sr. 1, 32. (1400) *itd.*

e. *instr. sing. nema oblika prema naj starijim oblicima* ļubьviją *i* ļubьvьją; *naj prije se javļa* ļuboviju *(vidi kod* ļubov).

a) ļúbavju. Mon. serb. 421. (1442 *u poznijemu prijepisu)*; Š. Menčetić 54. 223. Zborn. 115[b] *itd.* — ļúbavļu. Š. Menčetić 38. 192 *i u naše doba.*

b) ļúbavi. Š. Menčetić 63. 87; M. Vetranić 150. 283 *itd. i u naše doba. — griješkom* ļúbavim. N. Dimitrović 24; B. Gradić, djev. 15. 26. 54; duh. 36 *itd.*

c) ļúbavjôm. F. Glavinić, cvit. 91[a]; S. Matijević 97; A. Kanižlić, kam. 453.

d) ļubvom *(kao da je nom.* ļubva). ļubvomь. Spom. sr. 1, 21. (1399). 1, 41. 1, 42. (1402). 1, 134. (1416); Mon. serb. 261. (1405 *u poznijemu prijepisu).* 324. (1423). 444. (1451). 457. (1453). — ļubvom. Mon. croat. 143. (1490); M. Marulić 61. 101. 273; Naručn. 47[a]; S. Menčetić 327; Š. Budinić, sum. 24[b]. 29[a]; J. Kavanin 136[b]. 319[b].

e) u pisca čakavca xvi *vijeka ima* ļubvu *(od nastavka* ą, *kako je* om *u* ļubvom *od* ją, oju, ov, om). Naručn. 73[b].

f. *loc. sing.*

a) ļubьvi. Stefan, sim. pam. šaf. 23; Mon. serb. 89. (1330). — ļubvi. Sava, tip. hil. glasn. 24, 174; Pril. jag. ark. 9, 129. (1468); Mon. serb. 520. (1478); Naručn. 31[b]; Š. Menčetić 240; Nauk. brn. 6.

b) ļubьvê. Mon. serb. 33. (1247); Spom. sr. 1, 11. (1397); 1, 20. (1399). — ļubve. Mon. serb. 297. (1420 *u poznijemu prijepisu).* 355. (1428).

c) ļúbavi. M. Marulić 46; N. Rañina 210[b]; Ġ. Držić 441 *itd. i u naše vrijeme.*

d) ļubave *(mj.* ļubavê). Anton Dalm., nov. tešt. 2, 137.

2. *značeñe.*

a. *aktivno, u smislu sprijeda kazanome. — Ono što se ļubi može se iskazati genetivom* (gen. objectivus), *posesivnijem adjektivom, dativom, ili kojijem prijedlogom kao što su* k, prema, na *itd. — U značeñu* ļubiti *ili* ļubiti se *nahodi se* nositi *ili* imati ļubav *(može biti po tudijem jezicima) itd.*, biti *ili* živjeti u ļubavi *itd.*

a) uopće. Drьžestumu i vь ļubьvi svojej. Stefan, sim. pam. šaf. 23. Da nasladivê se sladkyje ļubьve. 28. Bojazni bo nestь vь ļubvi. Sava, tip. hil. glasn. 24, 174. Dobrodêtelь si jesti ļubve radi. Mon. serb. 3. (1198). Sъvrьsenê budući vašêj vêrê i ļubьvi i kletvê onoj kojevь mi se hoćete obećati o vsemь. 20. (1234). Tako ti mojega života i moje ļubve. 53. (1240—1272). Da budetь čistojo prijateļьstvo . . . ježe bilo isь prьva . . . jako su žili vь pravьdu i ļubьvь i vь istinu. 35. (1253). Vidêhь srčanu ļu-

bavь i vêrno porabotanьe roditeļemь i praroditeļemь kraļevstva mi i samomu kraļevstvu mi vlastelь slavnago grada Dubrovnika Mon. serb. 104. (1333 *u poznijemu prijevodu s latinskoga jezika).* Da jestь ļubьvь stara među nami. 204. (1386). Da bi se ne ukratila krasna ļubavь i dobri zakonêi koji su vazda postali meju kraļestvomь mi i meju Dubrovnêkomь. 232. (1398). Ļubьvь i pravdu srьdca mojego. Deč. hris. 1. Po srьdьcu ili po ļubьvi Zak. duš. pam. šaf. 49. Nam potvrđuju ļubav i prijazan. Mon. croat. 66. (1446). Otijući oni ļubav i prijazan zavezati meju sobom. 207. (1521). Ļubav nosim ńega svitlosti. 234. (1529). Ļubav pravu kû mi stanovito nosite. M. Marulić 3. Ļubav ļubvom platit, ļubvom i grdinu. 61. Kada darkom malim dojde te darovat s ļubve srcem pravim prijateļ nebogat . . . 129. Iz ļubve izviraju vse dobrote. Transit. 86a. Ļubav samoga sebe. Korizm. 64b. Prije neg li staviti u koga ļubav hoć . . . N. Dimitrović 16. Ļubavi radi tve koju mi ti nosiš. N. Naļešković 1, 197. Znam, veću ļubav ńim nosiš dvaš neg meni. 1, 253. Ni mislim tuj ļubav stavit i u koga, govoru t' ja uprav, neg samo u Boga. 1, 323. Da ļubav tuj prvu ne budu ja tebi nosio, neg lavu, činil mi toj ne bi. N. Naļešković 2, 114. Ļubav se je u ijed obrnula. M. Držić 364. Čto može ļubvu i dobrohotinje bratsko užgati. Š. Budinić, ispr. 96. Orestu Filade nije nosil nikade veliku tač ļubav. D. Ranina 65a. Svih starih ļubavi, od kih glas još slove, ti s' izgled prem pravi na naše dni ove. 65a. Za ļubav t' pravim toj. D. Zlatarić 6b. Aleksandar ńega ispitavaše, hotijući doznati, kakovu ļubav k ńemu drži. Aleks, jag. star. 3, 303. Ļubav i prijateļstvo od nas hoće imiti. 310. K nam ļubav tvoju drži. 311. Vidivši tvrdu ļubav ńih ka Aleksandru ku imaju. 323. Danas ļubav naša i vera prava rastrgnuti se ima. 327. Starijemu čast i počtenje, svojo*(j)* vrsti ļubav, sklad i lijepo živļenje. M. Divković, bes. 8b. Izvrsna ļubav na progoniteļe. B. Kašić, per. 90. Vazda t' pravu ļubav nošu. Đ. Baraković, jar. 139. Oni kojijema nose veću ļubav. M. Orbin 379. Nu kô u sebi ļudske ćudi i misli su sve razlike, razlike su tako u ļudi i ļubavi svekolike. I. Gundulić 135. Znajući ļubav tvoju koju mi si sveđ nosio. Ġ. Palmotić 1, 299. Š ńim susjedi puci živu u prijateļstvu i ļubavi. 2, 218. Dvanaes druga on još ima, mnogu ļubav ki mu drže. 3, 10b. Požudom prisvetoga sjedińenja i stare ļubvi. I. Ančić, vrat. 213. Ļubav sebe istoga. I. Zanotti, upit. 15. Pridobi nenavidost ļubavju. S. Margitić, fala. 19. Začeh u mojoj pameti ukazati koje dilo od ļubavi prema iskrńemu. L. Terzić VII. Radi se u svem dobro nosit, s svakim stati u ļubavi. J. Kavańin 99a. Ti u tokoj pogibeli po ļubavi pồdložnîkâ više skoči. 212a. Er te drži u ļubavi. 216b. Nij' prava ļubav, ako l' se ne skaže u dilih. H. Bonačić 31. Steći svačiju ļubav ‚farsi amare da tutti' ‚omnium amorem mereri'. A. d. Bella, rječn. 69b. S ļubavi na ļubav mu odvratiti. B. Zuzeri 90. Nije se ni čuditi, da se među krstjani vidi malo ļubavi pram iskrńim. J. Banovac, razg. 40. U ļubavi pram ubogim tako sasvim užgan biše. P. Knežević, živ. 6. Ni ļubavi ne ima pram iskrńim. F. Lastrić, ned. 130. Prva ļubav počina od sebe istoga. 177. Suprotivštine daje nam od ļubavi, za naše spaseńe. 215. Ļubav se ļubavju plaća. 269. Ļubav vlastita, to jest ona kojom svak sebe ļubi. 312. Svrhu ļubavi prema iskrńemu. I. A. Nenadić, nauk. 87. Svrhu ļubavi prema neprijateļima. 89. Dominik nosio je mnogu ļubav svijem krstjanima. V. M. Gučetić 125. Užeže se još većma ļubav puka pram Ignatiji. A. Kanižlić, kam. 60. Zlamenuje onu neizmirnu među sobom ļubav. 180. Car i Ignatija nosaše ļubav Pavlu. 361. Poznali smo pape pram nami ļubav. 391. Uzbudi se u srdcu otca ļubav. 420. Još da me zabavļa ļubav u samoći. rož. 72. Nego kad ji u ļubavi nastoje sjediniti E Pavić, ogled. 80. Sama ļubav zadovoļna je ļubavi plata. (Z). Poslov. danič Da tko koga ne privari, da s tim ļubav ne pokvari. V. Došen 136b. Dal' kad ļubav već utrne *(nenavidni).* 143b. Lavom srčbu nek ostavi; on s ļubavi nek se slavi *(poglavar).* 231a. Odkud srce ļubav ima? 261b. Veliku ļubav nosaše ubogarim. Đ Bašić 102. Ako se budete uzdržati u ļubavi. And. Kačić, razg. 143. Slidi pisma . . . prikazana prisvitloj gospodi zagrebskoj za srčene ļubavi vikovičńu uspomenu. 238. Stojeći š ńime u ļubavi, skladu i miru. kor. 37. U srcu nositi ļubav našemu iskrńemu. Ant. Kadčić 256. Ļubav prava prama iskrńemu i svojim pokornikom. M. Dobretić 72. Ako je u ļubavi sa svakim bio. 89. Želi mir, občenski sklad i ļubav bratinsku. 213. Za onu ļubav koju ti nosim svitujem te. I. J. P. Lučić, razg. 23. Ispovidnik ļubav nosi grišnim dušam. 47. Kako se ļubav ne plaća nego ļubavi. I. M. Mattei 55. Koji bi mu ļubav za ļubav odvratili. 64. Ohladi li se kadgod to gorućstvo s vlastite ļubavi . . . 87. Smakni s moga srca svu štetnu ļubav vlaštitu 95. Trudi se ne ćute gdje je ļubavi. 303 Ne nahodiš ko bi te srčano odļubio, ko bi tvomu srcu ļubav za ļubav harno i stavno odvratio. 323. Što je ļubav iskrńemu? A. Kalić 55 Ļubav siromahu. 254. Jerbo se ļubav ļubavju povraća. B. Leaković, nauk. 103. Đe god se sastajali, tu se veselili, pili i zdravi bili u ļubavi dugoj! *u* Nar. pjes. herc. vuk. 351 Mi na ļubav jopet ostadosmo. Pjev. crn. 83b. Đe se ne jede i ne pije, tu ļubavi nema. Nar. posl. vuk. 76. Kad ti đevojku prosim, ļubav ti nosim (u kuću, da budemo prijateļi. — U Hrvatskoj reku prosci đevojačkome ocu ili drugome kome od roda). 122. Tako mi ļubavi koju imamo (a neka Bog zna)! (K prijateļu). 302. Takovi bi činio mnogo pametnije i ļubavi k sebi i svojini priličnije da piše narječijem svojijem. Vuk, gram. i polem. spisi. 3, 306. Ohladńeće ļubav mnogijeh. mat. 24, 12. Ako uzimate ļubav među sobom. jov. 13, 35. Da imate izobilnu ļubav jedan k drugome. pavl. 1sol. 3, 12. Imajte ih u izobilnoj ļubavi za djelo ńihovo. pavl. 1sol. 5, 13. Da imamo ļubav među sobom. 2jov. 5. Živļeti u ļubavi. rječn. *kod* navidjeti se. Miloje Petrović i Petar Dobrińac nisu bili u ļubavi i u dogovoru. građa. 15. Koji je s ńime u velikoj ļubavi živļeo. kovč. 112. Kakva je u ono vrijeme bila ļubav s Turcima. Đ. Daničić, o svetićevu ogledalu. 16. Pa je ńegovijem dolaskom samo utvrđena ļubav među ńima. majk. 20. Da branimo ļubav između sebe pism. mur. 27. Sveti oci iz ļubavi k ļudima odredište. 83. Na ovu molbu ne nagoni me ništava ļubav prema sebi samom. 372. Taka li je ļubav tvoja prema prijateļu tvojemu? 2sam. 16, 17. Kumovi se kumstva spominali, a rođaci krvi i ļubavi. Osvetn. 2, 30. Vjere nije gdje ļubav ne grije. 4, 7. Mi se siromasi iz ļubavi bratimimo. S. Ļubiša, prip. 137. Naj čišća ļubav iskrńa piri se na kućnom ogńištu. M. Pavlinović, rad. 161. Svi će uviditi pravi temeļ svojoj budućnosti u zamjenitoj ļubavi. razg. 9 Te ih poļube i u istinoj i nezazornoj ļubavi ostave. Pravdonoša.

1852. 1. Jesi li ti vazda u miru i ļubavi živio s pok. Gordanom? 9. Pokojni otac ostavio mi je ńegovo oružje za neku ļubav osebnu. 31. — *Može se ļubiti i životińa.* Pusto mlijeko psi ak' ločU, s ńega ovcam ļubav nose. J. Kavańin 378b. Dobri pastijer nosi veliku ļubav svojijem ovčicam. Đ. Bašić 65.

b) u osobitome smislu: što postaje po rodstvu. Bratinskom ļubvom me pokaraj. Naručn. 47a. Kadi je zavidošć, totu ni ļubve bratarske. Korizm. 37a. Ni joj ganu srce tada tvrđe od stijene, vrļe od zvijeri, ļubav od dva braca mlada. I. Gundulić 388. Zašto ļubav bratinska tako hoće. F. Glavinić, svitlost. 105. Bratja s kima živih u ļubavi. J. Kavańin 83b. Bratska ļubav, bratinska ļubav ‚carità fraterna' ‚fraterna charitas'. A. d. Bella, rječn. 173a. Dva su brata u ļubavi rasla. Nar. pjes. istr. 1, 50. Tako mi bratske ļubavi! (Prijateļu). Nar. posl. vuk. 300. Josifu goraše srce od ļubavi prema bratu svojemu. Đ. Daničić, 1mojs. 43, 30. Ļubav brata prama sestri. Pravdonoša. 1852. 5. I kao prava braća kući u pravoj ļubavi pođu. 31. — Imaš sina pram kojemu ļubav tvoja veoma gori. A. Vitaļić, ostan. 20. Materinom ļubavju grleći ga. M. Lekušić 26. Ļubav polak sina. F. Lastrić, test. 100a. Komu s očinskom žeļom i ļubavju priporuči. 162b. Ļubav gori u majci prema sinu. V. M. Gučetić 144. Ļubavjom prave matere ganuta prosi Salamuna . . A. Kanižlić, kam. 453. Dužni su otčinsku ļubav prama ńima imati. I. Velikanović, uput. 3, 26.

c) caritas, *u teologičnome jeziku, jedna od triju teoložnijeh kreposti: ļubav prema Bogu, prema bližńemu (ima primjera kod a) i b) što bi mogli amo pripadati); ļubav kojom Bog ļubi.*

aa) uopće. S svršenu ļubavju i plnim upvanjem. Mon. croat. 90. (1461). Ima se svršiti s ļubvu i kripostju. Naručn. 73b. Ča je protivno ļubvi. Korizm. 65b. Napuońenje dake od zakona jest ļubav. N. Rańina 32a. paul. rom. 13, 10. Ļubav pokriva mnoštvo grijeha. 136b. 1petr. 4, 8. Ja mati od lijepe ļubavi i od straha i od poznanja i od svetoga ufanja. 191b. ecclesiastic. 24, 44. Jere primožet zloba, ostinet ļubav mnozih. 214a. matth. 24, 12. Što može dat vira i s ļubvom ufanje. Š. Menčetić 327. Ovaj zapovêd obslužuje se vêrom, ufanjem i ļubvome. Š. Budinić, sum. 29a. Ov grêh jest daleČan od vsake ļubvi. 123a. Od takova ufanja i ļubave. Kateh. 1561. 106. Ne moreš ļubiti Boga prez ļubve iskrńega. Nauk. brn. 16a. Komu Bog poda stanovito ufanje, užganu ļubav. F. Glavinić, cvit. 35b. S vjerom, ļubvom i ufanjem. J. Kavańin 136b. Pravde, ļubve i jakosti. 368a. Od ļubavi kojom mi ļubimo Boga, porađa se ļubav iskrńega. J. Banovac, razg. 40. Ako u srdci oni koji dolaze u Jeruzolim pohoditi ona sveta mista, užižu ļubav ona mista. 44. Sladka milostnice, ti si oni oblak, koji milosti sve nošaše, neizrečene cjeć ļubavi. A. V. Gučetić 23. Ļubav neizvrsna . . . Ļubav izvrsna. I. A. Nenadić, nauk. 86. Zašto nije prave ļubavi, ako se ne kaže u djelima. 87. Zlameńe čiste ļubavi krstjanske. A. Kanižlić, kam. 565. Pizma, srčba i omraža od svašta je svitu draža; ļubav teke još gamiže. V. Došen 181b. Kraļ ovaj u dobroti naslidova dobroga otca, bivši u ńemu pravednost, milosrđe i ļubav. And. Kačić, razg. 26. Ļubav duhovna pridobije svaku mučnost. Ant. Kadčić 244. Ļubav duševna ispovidnika nejma pomankati. 249. S vjerom, s ufańem i s ļubavi. J. Matović xxa. Tri kriposti bogoslovne: vira, ufańe i ļubav. M. Dobretić 38. Jest pučina lijepe ļubavi, u koju imamo podušiti svaku inu ļubav a poglavito ļubav vlaštitu. I. M. Mattei 295.

bb) ļubav što ima čovjek prema Bogu. Postavļen va umiļenstvo i ļubav Isusa. Mon. croat. 100. (1466). Strahom i ļubvom Gospodina vsemogućega. 143. (1490). Ne ustavļa človika od ļubve Božje. Korizm. 58b. Samo za služiti tebi jedinomu *(Bože!)* i ļubav nositi a veće nikomu. N. Dimitrović 75. Koja se *(dela)* čine v ļubvi i radi ļubvi Božje. Š. Budinić, sum. 148a. Imi ļubav k Isukrstu Petrovu. F. Glavinić, cvit. 337b. Da nikadare ne izidem izvan puta od ļubavi tvoje. M. Jerković 70. Tko bi t' reko, Mandalijena, da ćeš biti ulovļena od nebeske ļubavi? I. V. Bunić, mand. 6. Boga slavi puna Božje sgar ļubavi. 22. Duh sveti napuno izli u tebe ļubav svoju. P. Radovčić, način. 99. Premako ne bi jemal sinovļu ļubav prema Gospodinu Bogu. 201. Kad ga vrijeđaš grubo dosti, kad mu ļubav neć nositi. A. Vitaļić, ostan. 4. Ļubav svitovńa i Božja ne mogu zajedno stajati. S. Margitić, fala. 207. I od ļubavi božanstvene prudne knige. J. Kavańin 127a. Ļubav Božja ‚caritì, amor di Dio, una delle tre virtù teologali' ‚charitas'. A. d. Bella, rječn. 173a. Milošća ili ļubav prema Bogu. H. Bonačić 21. Ļubav s kojom one duše ļube ńiova Boga jest neizvršena, daklen je i ńiova muka neizvršena. J. Banovac, pred. 128. Ako imamo i mrve ļubavi pram ńemu *(Bogu).* razg. 23. K Bogu ļubavju iđem. J. Filipović 1, 160b. Topļaše se u ļubavi Boga svoga. P. Knežević, život. 11. Ļubav polak diteša betlemskoga. F. Lastrić, test. 67b. Srce im užeže ļubavju Boga pravoga. 247a. Maknutje naše ļubavi polak sina Božijega. 328b. Tko pravu ļubav Božiju goji u srcu svomu. ad. 84a. Činiti dila od milosrdja duhovna i tilesna, kako ste usilovani ļubavju Božijom. ned. 125. Vaša pram Bogu ļubav. A. Kanižlić, kam. 709. Toliko pako goraše od ļubavi pram Isukrstu. uzroci. 136. Da mi se srdce raztapa u ļubavi tvojoj. utoč. 659. Malo po malo ledeni u nami ļubav prama Bogu. M. Zoričić, osmina. 29. Ļubav s Bogom on pomrsi. V. Došen 53a. Š ńim *(Bogom)* koji su u ļubavi. 111a. Ļubav Božja u ńemu goraše. And. Kačić, razg. 19a. Vaļa da se u našemu srcu užeže od ļubavi Božje. L. Vladmirović 53. Ļubav koju je dužan k Bogu i k iskrńemu. Ant. Kadčić 105. Užigajući ju *(dušu)* u ļubavi Božjoj. 166. U ļubavi Božjoj i svoga iskrńega. 246. Z gorućom ļubavju u srcu prama Isusu. M. Dobretić 61. Na ļubav Božju i iskrńega. J. Matović 319. Da bi podao jednaku ļubav Bogu i iskrńemu. 367. Koju ļubav ima podati stvoriteļu *(puk vjerni).* 465. Strah muke brez ļubavi Božje. I. Velikanović, uput. 3, 75. Zašto veliš da se ne može srdce k Bogu obratiti brez ļubavi Božje? 3, 76. Da imamo mi ļubav k ńemu. Vuk, 1jov. 4, 19. I sami sebe držite u ļubavi Božjoj. jud. 21.

cc) ļubav što ima Bog prema čovjeku. Salomun *(izgubi)* gospodstvo i ļubav Božju. Korizm. 35b. Ļubav ku nosi višńi zgar čovjeku ne pristav. N Dimitrović 47. Ti užožen goruštom ļubavi prema nami. A. Gučetić, roz. jez. 148. Priveliku i prislatku ļubav koju nosi Bog svemogući neharnomu čovjeku. M. Divković, bes. 4b. Velika jest ļubav miloga Boga vrhu človika ovoga. F. Glavinić, cvit. 246a. Bože Isuse koji iz privelike ļubavi svrhu nas tvoje prisveto tilo za hranu i posvećenje duše naše jesi ostavio u svetomu sakramentu svete oštije. Azbukv. 1690. 25. Ļubav koju nosi Bog čo-

vjeku. I. Đorđić, uzd. 91. Neka se budete boje uglaviti od ove osobite Božje ļubavi prema pokornicima. A. d. Bella, razgov. 105. Bog dake za ļubavi zanesen našom diže sve ove zaprjeke od ļubavi. B. Zuzeri 24. Ali evo ja *(Isus)* za ove primio sam ove rane, i toliku sam ļubav svrhu ńih imao... J. Banovac, razg. 9. Ukaza Bog svoju ļubav pram ńemu. pripov. 101. Ļubav sina Božijega pram čovikom. F. Lastrić, test. 148b. Odluči poslati sina svoga na zemļu zaradi neizmirne ļubavi koju od vika imade pram čovikom. ned. 267. Isukrst istu ļubav nosi nama. V. M. Gučetić 18. Pogrdjenje svijeh stvari koje nijesu uputjene na čas Božiju; ńegovu ļubav prema ļudskomu narodu. I. M. Mattei 80—81. Srce Jezusovo sveto bivši bilo jur od svoga začetja ražeženo ļubavi neizmijernom prema svijem sinovim ļudscijem. 251. Od ļubavi oca nebeskoga k narodu čovječanskomu. J. Matović xxvb. On pokaza ļubav k nama. Vuk, 1jov. 4, 10. Da ne bi kogod saznavši Božiju ļubav prema čovjeku postao nemaran. Đ. Daničić, pism. mur. 84. Ļubav Božja k čovjeku. 85. — *Ovdje se mogu metnuti i primjeri u kojima je riječ o ļubavi bogorodičinoj prema čovjeku.* Marija svojim mogućstvom svakoga pomaže i š ļubavju kao sunce grije. J. Banovac, razg. 7. Divica Marija ne samo ima prignutje naravno na milosrdje i ļubav na nas. 13.

dd) u teologičnome se jeziku govori o Bogu, i osobito o svetome duhu da je sama ļubav. Bog ļubav jest. N. Rańina 147b. 1joann. 4, 8. F. Lastrić, test. 67b. — Vječna ļubav ‚spirito santo, la terza persona della ss. trinità' ‚spiritus divinus'. A. d. Bella, rječn. 701a. Duh sveti budući ļubav, jer po ļubavi od otca i od sina izodi, u naših srcih ļubav užgaje. J. Filipović 1, 170a.

d) spolna ļubav; može biti u dobrome i u zlome smislu. Ti se têm ne pohvali, kako si imêla ļubav s Pebušem bogom. Pril. jag. ark. 9, 124. Ležiš *(s)* svoju ženu v ļubvi, a mi muke prijemļemo. 129. (1468). Važga se moćnim zakonom v ļubav nepočtenu jedne lipe žene. Mirakuli. 60. Bi rańen ļubavju te žene. 93. Lipota oćiju tvojeju jest ga važgala v tvoju ļubav. 128. Kolikrat ja stanu povidati dila i ļubav užganu vitezov. H. Lucić 193. A pastire da ne mori *(vila)*, koji u nas ļubav stave. N. Naļešković 1, 198. Vaj gorka ļubavi, tko godi većma sad dvori te i slavi, taj pati veći jad! 2, 88. Jeda li ja uprav sa svu moć i krjepos ne stavih mû ļubav na rajsku tvu ljepos? 2, 113. U ke lipotu Protej jedan morski bog ļubavju zamamiv se. P. Zoranić 26b. Ļubav s ńom uživaše. 40b. Malo pri neg u ļubav zajde. 60b. Er ļubav kad krepka nosi se i čini, život, čas, ni blago ništo se ne scini. D. Rańina 99a. O žestoka zla ļubavi, pokli na ovo imah doći, zač me s prva ti dobavi tve pomoći? 114b. I zamukne mramorkome, a to neka ne objavi, tebi hoteć, svim poreda ļubav. A. Čubranović 154. Čovik koji ļubav hrani ondi gdi ju ja zatvaram posred srca obrańena ovom puti. M. Pelegrinović 195—196. Nu je ļubav vrijedna toli ku ti srce mojo nosi. S. Bobaļević 218. Otaj ļubav k ńej nošaše u srci svom. Aleks. jag. star. 3, 233. Aleksandar pohvali Polikšenu za vernu ńeje ļubav ku ka Acilišu imiše. 249. Hvala ženam ke mužem svojim ļubav čistu shraniše. 250. Ženska ļubav srce moje ne biše prijala. 276. Kad zajdoh u ļubaf. Đ. Baraković, vil. 257. Bez vina i kruha ļubav je smrznuta. I. Gundulić 151. Bračе, ovo je jedna vila, ka ti mnogu ļubav hrani, ka na ures tvoj sunčani stravila se je i smamila. 184. Da na ļubav, ku joj nosim, ne gńevi se, jaoh! ni mrzi. 256. Pače sluteć *(Sokolica)* to za isto, ne ima mira u životu; goni ļubav srce čisto od svijeh žeļa na sramotu. 333. I u ńe srcu ļubav plodi s toga i druge još požude. 460. Ku kad vidi, ļubavju ńe vezan, poželi ju. F. Glavinić, cvit. 47a. Ja nositi ļubav mnogu odavna sam tebi uzela. Ǵ Palmotić 1, 323. Ako kleti krvnik scijeni steći ļubav me gospođe. 1, 335. Navela me ļubav slijepa, da potkradem ruho tvoje. 1, 380. Ki goraše cijeća tega vas užežen u ļubavi. 2, 414. Platon govori, da ļubav ne ima očiju. P. Posilović, cvijet. 27. U djevici da nečistu đaval ļubav užgao biše. A. Vitaļić, ostan. 43. Sve su *(dikle)* ńemu u ļubavi i svijeh drži u zabavi. J. Kavańin 35b. Gdje božice od ļubavi bijaše njegda mjesto rodno. 112b. Vila ka je ļubav prigrlila. I. Đorđić, uzd. 17. Kad je stekao ženu, začme pram ńom *(sic)* niku ļubav životinsku, i služi se pristupajući k ńoj s naglostju nerazložitom. J. Banovac, razg. 80—81. Blaženi bi bili krstjani da svojoj ženi nose ļubav posli vinčańa, kao... 83. Priļubodivnici nesrićni, biste li ostavili sad vaše nečistoće i ļubavi nepoštene? pripov. 211. Tigranova ļubav polak zaručnice. F. Lastrić, test. 165a. Podžežen opakom ļubavju. A. Kanižlić, kam. 89. Kada promišļaš ļubav kraļice ove prama kraļu svomu. uzroci. 103. U bludnoj i nečistoj ļubavi život provođaše. utoč. 95. Zadržan i ufaćen zančicom od ļubavi tilesne. M. Zoričić, osmina. 111. Bijaše divojčica tkoju napastovaše djaval ļubavju nečistom za jednim mladićem. Blago turl. 2, 13. Hvaleći se da je uživao ńe ļubav. Ant. Kadčić 258. Da ńegova pokornica nosi ńemu ļubav nedostojnu. 335. Da se je ispovidnik užgao u ńe ļubavi. 335. Porod podvežuje muža i ženu da po ļubavi rađaju dicu. 492. Podaje i uzdrži mir i ļubav među mužom i ženom. 493. Knige od nečiste i pogane ļubavi. M. Dobretić 98. Da on ima z drugom ļubav a ńu ostavļa. 437. Nek svakomu bude očita sila i krepos uzmnožita od razbludne svê ļubavi. P. Sorkočević 589b. Dragi mi je u Mletke pošao, pisaću mu listak knige tanke, da ne d'jeli ļubav s Mletkińama. Nar. pjes. vuk. 1, 268—269. Šta je đerdan pri dobroti? šta li kavad pri ļubavi? ja bih dragog najvolija. 1, 329. Nevjesta se bani i veoma fali da j' pošteno hrani ńe gospodar dragi, da bi u veseļu danke provodila i š ńim vazda u ļubavi bila. 1, 355—356. Što me pitaš za junačku ļubav, kada ni ja ne znam za junaka? Nar. pjes. herc. vuk. 153. Prva ļubav u srcu zavita, a druga je olovom polita. Nar. pjes. istr. 1, 9. S manum si v ļubavi *(veli momak djevojci)*. 2, 134. Ļubav je puna i meda i jeda. (Ja mislim da je ova poslovica postala skoro u varošima u vojvodstvu). Nar. posl. vuk. 172. Prsten je zalog prave ļubavi. Vuk, nar. pjes. 1, 420. I više misle o junaštvu nego o ļubavi. nar. pjes. (1824). 1, 19. Ali je teže kad mori savjest ali ļubav. Nar. prip. vrč. 209. Prosti narod i ne zna što je ļubomorstvo, a kamo li da od ńe pati, pa za to i nema svoje prave narodne riječi, no sastavļenu „ļubav me mori!". (V. Vrčević) 209. Mržńa bješe veća od ļubavi kojom je prije ļubļaše. Đ. Daničić, 2sam. 13, 15. Toliko te ļubav začarala, da za djevojku daš glavu. S. Ļubiša, prip. 76. A kad bile u napun djevojke za ļubavi i za dragovańa. Osvetn. 1, 4. Niz prodoļe bijele ovce javi, od ļubavi pjesmu pjevajući. 1, 53. Jer tu nema puno cjelovańa, a ļubavi uvijek izobila. 2, 4. Kakono muž i žena u čistoj ļubavi živući mirno. Pravdonoša.

1852. 2. — *I o životińama.* Ptičice ļubavju užgane. P. Zoranić 35a.

e) ono što se ļubi može ne biti ńeko osobito čeļade, nego skup čeļadi (onda se razlikuje od predašńijeh značeńa, jer ne treba misliti da se ļubi svako čeļade u skupu), ili može biti što tjelesno ili umno; u ovijem slučajevima ļubav *može dobiti značeńe slično kao žeļa, i to u dobrome ili u zlome smislu prema onome što se ļubi.*

aa) ļubi se skup čeļadi (mješte čeļadi može se izreći i mjesto gdje žive). Čića ļubve ku držaše k redu našemu. Mon. croat. 181. (1500). Za važgati nas v ļubav od grada. Korizm. 46b. Od rodnoga ļubav grada i od dragoga milos puka otimaju meni sada od osvete sabļu iz ruka. I. Gundulić 504. Ļubav veliku nosim vašoj kući. M. Radnić 111. Šibenskom vijeću mladu ne čin' ļubav da pozabiš. J. Kavańin 162a. I Uliše, mudar, jaki, ļubav nosi svôj Itaki. 162a. Dubrovniku pram svojemu pravu ļubav er nošaše. 185b. Ļubav mile otačbine. 333a. Iz pravedne ļubavi k narodu. I. Jablanci 5. Vi znate moju ļubav prama momu puku. A. T. Blagojević, khin. 12. Ļubav prama domovini. pjesnik. IV. Ona plemenita i čista ili prava ļubav k narodu. Vuk, kovč. 13. Dok me za rod topla ļubav krijepi. Osvetn. 3, 165.

bb) može se ļubiti (rodno) mjesto ili zavičaj bez obzira na čeļad. Ja se molim za ńu *(zemļu)* t' odi usiļena od ļubavi ku svak ima po naravi prema mjestu gdi se rodi. I. Gundulić 91. Nije mene ovdje zvalo blago, veće ļubav zavičaja moga. Osvetn. 2, 154.

cc) ļubi se što umno što je dobro. Čića ļubve od kriposti. Korizm. 1a. Ki je imil ļubav k ńeje svetosti. Mirakuli. 88. Zvrstita ļubav h krstijanskoj veri. Š. Kožičić 55b. Hvalit se v sem načelniku ļubav k veri. 51b. Ļubavju uminju stegnuti ki bihu. P. Hektorović 69. Tolika bišo ļubav srca ńegova prema uspomenam. B. Kašić, iń. 27. Da užiže nepristav slobode spomena u umnijeh ńih ļubav od dobra općena. I. Gundulić 146. Vazda vaše vire ļubav me poteza. B. Krnarutić 27. Moje nastojańe uzdržalo je ļubav svomu rodnom jeziku. I. Đorđić, uzd. VII. Ļubav mudrosti ‚filosofia' ‚philosophia'. A. d. Bella, rječn. 316b. Od ļubavi polak našega odkupļeńa. F. Lastrić, test. 161b. Ganut ļubavju prave vire. A. Kanižlić, kam. 595. Ne nahodi se pak nenavidost griha broz ļubavi pravde. I. Velikanović, uput. 3, 75. Ja ovo činim samo iz ļubavi k našemu narodnom jeziku. Vuk, pisma. 22. Poznajući ļubav ka svakomu napretku narodnomu tvrdo sam uvjeren. ogled. VII. Umjetnik u srcu raspirio ļubav za ļepotom. M. Pavlinović, rad. 68. Darovitost duha i ļubav k učeńu. 132. Naj žarkija ļubav prama ļepoti. 165. Živa ļubav k istini i čistoti. 171.

dd) ističe se ļubav k ńečemu što nije dobro. Ļubav nenaredna od mjedi. I. Držić 176. Od gole ļubavi za novcem. M. Pavlinović, rad. 128. — Tko će spasit svoju dušu, vaļa ostaviti ļubav od ovoga svita, počimļujući činit pokoru. J. Banovac, razg. 86. Ogań ļubavi svitovńe. Ant. Kadčić 243.

ee) uopće, n. p. stvar. Tko u druge stvari mnogu ļubav stavļa. P. Hektorović 39. Ako li si stavio ļubav na koju stvar osobitu. S. Margitić, ispov. 12. — Stvor u ki si lud stavio svu tu ļubav. J. Kavańin 427b. — Žudimo sa svom unutarńom ļubavļu od srca. M. Bijanković 42.

f) može značiti i djelo (i djela) kojima se javļa ļubav.

aa) kao objekat s glagolima kao što su pokazati, prikazati. Blzečani kažu mojim kmetom ļubav susedsku. Mon. croat. 5. (1275 *prepis.* 1546). Još drugu tkogodi kad ļubav pokaže. N. Naļešković 1, 324. Ka *(oholas)* u vas nije se vidjela, nu ļubav svakomu vazda si kazao. 2, 336. Na srčenoj ļubavi, ku mi ukazahu, dvorno zahvalih. P. Zoranić 54a. Nu sad neću inu platu momu trudu, gospe, razmi ļubav da mi skažeš, a vazda t' ću harna biti. Jeđupka nezn. pjesn. 239—240. Koliku mu ste ļubav skazali i na svakčas kažete. D. Zlatarić 36fg. Koji veoma u rijetko kaže ļubav ocu. B. Kašić, zrc. 56. Abram ļubav Bogu skaza. P. Hektorović (?) 93. U tom ļubav skaži toje otačastvo meni tvoje. 93. I za ļubav koju ukaza carstvo moje puku milom. I. Gundulić 565. Kojim načinom skažeš ovu tvoju ļubav pram ńemu? M. Jerković 72. Kojim ukazuje ļubav. M. Radnić 28a. S. Ivan, rečeni elemozinar zaradi ļubavi koju pokazivaše ubogim čineći jim lemoziuu. J. Banovac, razg. 55. Ondi će ga pooditi, poštovati i ļubav mu uz ļubav pokazati. F. Lastrić, test. 333—334. Jesam li vam veću ļubav mogao pokazati ili milost učiniti? ned. 190. Ukazat ļubav prema Bogu. I. A. Nenadić, nauk. 48. Vasilija se čudi onoj ļubavi koju mu je starešina ukazivao. A. Kanižlić, kam. 255. Car poče osobitu ļubav Fociju ukazivati. 372. Molim štioca, da me s onom ļubavi ima zagovorena, koju jedan drugom dužan je ukazati. V. Došen IX. Ļubav koju kaže ovčicam. Đ. Bašić 66. Opomińući se jednako Vaše prijateļske ļubavi koju ste mi tu gotovo prije deset godina pokazivali. Vuk, gram. i polem. spisi. 3, 304. Nastojaće vam koliko srdačnu ļubav u dočeku prikazati. kovč. 52. Ako mi skupiteļi i u napredak ovaku ļubav i povjerenost pokažu. dan. 3, XXIII.

bb) uopće. S velikomь ļubvomь primismo pisanije gospodьstva ti. Spom. sr. 1, 41 *(u Daničićevu rječniku griješkom* 51). (1402). Čekasmo ihь sь velikomь ļubьvomь i počtenijemь primiti. 1, 42. (1402). S velikomь ļubvomь i slavomь prêmismo i zapisasmo gospodina kraļa Tvrtьka Tvrtьkovića. Mon. serb. 261. (1405 *u poznijemu prijepisu).* Da ju primamь za materь... pravi i počteni sinь sa vsakomь počtenomь ļubavьju i prijazaniju. 274. (1410). Vavede ga v hižu s veliku dobrostivostiju i ļubavju. Mirakuli. 103. One riči toliko naplńene ļubve. Korizm. 27a. Vičera sa učeniki svojimi s ļubavju. 91b. Prijati bismo i združeni s velikom ļubavju. P. Hektorović 53. Velika vi hvala na pjesni i na ļubavi! M. Držić 414. Poklisari i plavi s velikom ļubavi primjeni biće od nas. G. Palmotić 2, 205. I ńegovu žeļu primi s onom ļubavi s kojom si primio žeļu razbojnika. P. Posilović, nasl. 145a. Koje *(stvari)* oni svom ļubavi radi i vam pribaviti. J. Kavańin 499b. I s velikom ļubavju reče mu. J. Banovac, razg. 55. Ļubav ‚accoglienza, benignità o cortesia che si usa in ricever amici' ‚benignitas'. A. d. Bella, rječn. 17a. Pisao je knigu punu ļubavi i krotkosti. A. Kanižlić, kam. 65. Redovnici redova prosjački, koji o ļubavi živu. M. Dobretić 41. Ovi đetić začudi se ovoj ńihovoj ļubavi. Nar. prip. vuk. 149. Ļubav, kojom su primļene besjede Disraelove u saboru. M. Pavlinović, rad. 17.

cc) vidi hater, *u osobitome užemu značeńu, ńešto ugodno što se drugome čini. — Između rječnika u Mikańinu* (ļubav, dobročinstvo ‚beneficium, officium'; učiniti ļubav ‚gratificor, gratum, pergratum facere'), *u Belinu* (‚beneficio, gratia, piacere' ‚beneficium' 137a; ‚favore, ajuto'

‚favor'; za ļubav ‚per favore' ‚per gratiam' 306b; ‚gratia, cioè favore o beneficio'; za ļubav ‚di gratia' ‚amabo' 357a; ‚piacere, favore' ‚beneficium' 560a), *u Bjelostjenčevu* (ļubav izkazati ‚benefacere erga aliquem'; ļubav, dobročinstvo ‚beneficium, officium'; ļubav včiniti ‚gratificor'), *u Stuličevu* (ļubav komu učiniti ‚beneficium in aliquem conferre, alicui benefacere'), *u Voltiǧijinu* (‚favore, bontà' ‚güte'); *u Vukovu:* učini mi ļubav ‚sei so gut, thu mir den gefallen' kad koji što moli koga; dela, ļubavi ti (u Šumadiji: ‚ļubave' ti) ‚fac quaeso, fac sis'. Muži i žene nakup žive'e' vsakuju ļubav tvorahu. Š. Kožičić 29b. I da mu ļubavi svaki bog udili. Đ. Baraković, vil. 144. Ļudi od nizine svakom ļubav radi čine. V. Došen 15a. Koji ńemu ļubav čine. 106b. *(Kosara)* biše vrlo dobra i Boga bojeća, čineći mnogu ļubav siromahom. And. Kačić, razg. 34. Zafali im na ļubavi koju su ti učinili. kor. 210. Koji mu je ļubav učinio. M. Dobretić 81. Za učinit društvo i ļubav Pavlu. 380. Ko ne učini ļubav u tuđoj trpezi, kami će u svojoj. (U Risnu). Nar. posl. vuk. 150. Učini mi bar jednu ļubav. Nar. prip. mikul. 101. Meni bi svatko učinio veliku ļubav, ko bi mi još kaku narodnu pesmu poslao. Vuk, nar. pjes.[1] 4, XLII. Imajte ļubav, propitajte. *u* M. Đ. Milićević, pom. dan. 24. Da pozdraviš svakoga ko bi imao ļubav zapitati za me. 131. Uzovnici pak od svuda skore, da zajmļenu ļubav bratu tvore. Osvetn. 1, 44. — Primivsi one ļubavi od ńega. B. Kašić, fran. 40. Od ke na svak čas primamo sve ļubavi, sve milosti. Ġ. Palmotić 2, 322. — On nastojaše svojoj braći svaku ļubav ukazati. E. Pavić, ogled. 362. — Samo jednu ļubav od tebe bih htio. I. T. Mrnavić, osm. 160. — Zahvalivši jim na ļubavi i poštenju. P. Zoranić 64a. Hvala ti na ļubavi! M. Pavlinović, razg. 22.

g) za ļubav *itd. pokazuje uzrok kakva djela.*

aa) riječ ļubav *ostaje u pravome smislu kad uz ńu ima genetiv ili adjektiv posesivni ili dativ, ili je drukčije izrečen objekat ļubavi.* Za ļubьvь moju. Stefan, sim. pam. šaf. 29. Činite za ļubav Božiju. Korizm. 8a. „Ne za ļubav Božju!“ odgovori on. 19a. Molim vas za ļubav svijeh boga. M. Vetranić 2, 3. Primi toj za ļubav svijeh vila. 2, 111. Za cića ļubavi Boga nebeskoga mene ne ostavi, . . . P. Hektorović 59. Za ļubav pridrage gospođe. N. Naļešković 195. Što ti 'e, za ļubav Božju? M. Držić 194. Za moju ļubav, da mu prostiš. 249. Nemo', gospodaru, za ļubav one tvoje drage duše. 367. Ovoj bitje samohoć i veselo za moju ļubav zagrli. B. Gradić, djev. 30. Tamničara pohodi za ļubav Isukrstovu. M. Divković, bes. 271b. U koje moli s. otac da bi ga primili kakono ubogara za ļubav Božju. B. Kašić, iń. 23. Jidenje isprošeno za ļubav Božju. fran. 51. Sve podnosi za ļubav našu . . . nač. 73. Ja sam već želila za ļubav Isukrsta muku trpiti. F. Glavinić, cvit. 47b. Ki dobrovoļno za ļubav umrihu Isukrstovu. 318b. Da za ļubav mjesta rodna tebi razlog svoj daruje. Ġ. Palmotić 2, 106. Za ļubav mu praštam tvoju. 2, 151. Prositi za ļubav Božiju. I. Ančić, ogl. 103. Vidite za ļubav Božju, koja budalaština jest ova. P. Posilović, nasl. 139a. Recite mi za ļubav Božju. S. Margitić, fala. 293. Ja za tvoju ļubav prvi sam obišo grčilo od lijeka. B. Zuzeri 25. Priliku sam dao vama, da kako sam ja činio za ļubav vašu onako i vi činite zaradi ļubavi moje. F. Lastrić, ned. 190. Ja sam ove muke i rane dragovoļno podnio zarad ļubavi vaše. 190. Da s ustrpļeńem i dragovoļno za ļubav ńegovu primimo suprotivštine na ovom svitu. 191. Za divojke ļubav pustio je da mu se brkovi obriju. A. Kanižlić, kam. 227. Stvârî koje more jedan za ļubav drugoga učiniti. uzroci. 86. Za ļubav moju i domovine moje. A. T. Blagojević, khin. IV. Daj mi vidro, da ti dadem vode, a za ļubav Dore sestre tvoje. Nar. pjes. vuk. 1, 595. Ja hoću za ļubav Pļakićevu da je sakrijem. Vuk, građa. 61. Ja ovo niti govorim za ļubav Vama i Zori Dalmatinskoj, niti uz prkos Zagrepčanima i ńihovijem novinama. gram. i polem. spisi. 3, 308. Proseći hļeba za ļubav Božju. S. Ļubiša, prip. 225. Ma stani der jošter malo, momo! a za moju sada ļubav samo. Osvetn. 1, 55.

bb) i kad se ne izriče objekat ļubavi, može ļubav *ostati u pravome smislu, samo što se može gdjegdje shvatiti kao slično značeńu kod f), ili se može isticati kao suprotno sili.* Roditeļ za ļubav koga ti naj prvo nadari svakojom radosti. N. Dimitrović 79. Recite mi za ļubav, da ovi idolatra bude poznao . . . S. Margitić, fala. 223. Silom, vele, ne nosimo, dal' za ļubav to prosimo. V. Došen 61a. Komu će to darovat? Lepoj Mariji za ļubav. Nar. pjes. istr. 2, 34. Ovu je pjesmu meni za ļubav prijateļsku prepisao i poslao. Vuk, nar. pjes. 1, 128. Čovjek kašto učini kome što za ļubav na što bi ga ko teško natjerao. rječn. *kod* težak. — *Amo može pripadati i ovo:* A ti, Goro, tako mi ļubavi! Nar. pjes. herc. vuk. 60.

cc) može se riječima za ļubav *isticati da se što čini bez materijalne koristi (isporedi n. p.* mufte). Moļu te za ļubav. Đ. Baraković, vil. 29. Da bi me za ļubav prik mora priveza'. 266. Za ļubav ‚senza premio' ‚gratuito'. A. d. Bella, rječn. 581a. Za ļubav u kuću svoju primļena. M. Dobretić 101.

dd) s objektom može se gdjegdje (isporedi lat. gratia, causa) *isticati uzrok djelu uopće i ne misleći na pravu ļubav.* Radi ļubavi umiļenstva ispovidam moj rod i moj plemen. Živ. kat. star. 1, 220. Sva prošasta koja su mu učińena za ļubav mira zaboravi. A. Kanižlić, kam. 629. Evo sam ga *(Satira)* dakle za ńihovu ļubav popravio. M. A. Reļković, sat. 3b. Ove orgije slipi narodi satirom za ļubav činiše. 5a. Da su oni za ļubav malomo jeru tražili jednostavne oblike. Vuk, gram. i polem. spisi. 1, 206. Kad ko šale radi drugome kome za ļubav govori što protiv sebe. poslov. 253. Al' žalibog vaših opanaka što derete za ļubav Turaka. Osvetn. 3, 58.

h) prenosi se na čeļade što ļubi.

aa) u spomenicima XIV *i* XV *vijeka nalazi se ńekoliko puta* vaša ļubav *u onakome smislu kao* vaša dobrota, vaša milost *itd. mj.* vi *kad se uļudno i ponizno s kim govori.* Na tozi veliko uzdanije pišemo vašoj ļubvê. Spom. sr. 1, 10. (1397). Mnogo ni bi čudno da takova primaju naši ļudije odь vaše ļubve. 1, 20. (1399). Listь vaše ļubve primismo. 1, 24. (1399). Što naamь vaša ļubavь upisa. 1, 25. (1399). Vaša ļuba *(vidi sprijeda)* da zna. 1, 49. (1404).

bb) kao ļuba, ļubi. — *U ugarskijeh Hrvata i u Istri u naše doba.* Drugu ļubav ļubit. Jačke. 74. Linga mi se vraća, ļubav ga vidila. 175. Ki bi meni krunu našal, ja bih ńemu ļubav bila. Nar. pjes. istr. 2, 29.

b. *u pasivnome smislu.*

a) staňe čeļadeta što je ļubļeno. Živuštu mi vь ļubьvi roditeļьskoj i vь slavê zemļьnoj... Mon. serb. 89. (1478). Budući v ļubvi, milosti Božjej. Naručn. 31b. *(Posluh)* mu nahaja milost i ļubav pred bogom i pred ļudi. Korizm. 34b.

*

Učiniću da narod nađe ļubav u Misiraca. Đ. Daničić, 2mojs. 3, 21. Otac tvoj zna dobro da sam našao ļubav u tebe. 1sam. 20, 3. Nego se jedno drugomu naslońa na ļubav i na dušu. Pravdonoša. 1852. 2.

b) u prenesenome smislu, ļubļeno čeļade.

aa) prema a, *d) (o ženskome a i o muškome).*

aaa) kaže se od mila ļubļenome čeļadetu. Pokli ti služenje, ļubavi nevjerna, ugodno moje nije, ostani sad virna. N. Naļešković 2, 96. Neka smo, jaoh! druzi, ļubavi mâ draga, u ļuvenoj tuzi. M. Držić 9. Nitko, da znaš, mâ ļubavi, . . . M. Pelegrinović 184. Ištom da sam tebe blizu, o ļubavi mâ jedina, mirna biću sred planina. I. Gundulić 19. Ja sam ona, ke ljepotu verno ļubi, dvorno slavi, o gizdava mâ ļubavi. 174. O moj njegda drag pokoju, sad izdana mâ ļubavi, Krunoslavu dali tvoju pri Turkińi ti ostavi? 467. O Snježnice, mâ ļubavi! Ġ. Palmotić 1, 45. Pavlimire, mâ ļubavi! 1, 61. S Bogom, mâ ļubavi! P. Kanavelić, iv. 148. Ali i mrtav s draga plama gorit imam, mâ ļubavi. J. Kavańin 39b. Zato, mila mâ ļubavi, jur samiri srce tvoje. P. Sorkočević 582b.

bbb) uopće, kao ļuba, ļubi. Tvoja ļubav kâ cvjetice bra zorome po dubravi. M. Držić 112. Strašivoga vrhu blata, kud se u pako brodi tmasni, na primučan put cjeć jata hudih . . . nakazni Orfeo, žeļan svê ļubavi, zatravļeni stupaj stavi. I. Gundulić 51. Da ti su one *(žalosti)* uspomena od jedine tve ļubavi, draga mladca i ļubjena, s kijem te huda smrt rastavi. 270. Na glas lijepe svê ļubavi vjeran vitez końa ustavi. 339. A to, er cijeni *(Krunoslava)* za istinu, promijenila na ńoj *(Sokolici)* da bi ļubav pravu i jedinu *(Korevskoga)*. 347. Pod oružjem dali spravi *(Krunoslava)* sred turskoga Carigrada slobodu iskat tvoj ļubavi? 356. Ona od kada naj prije cića zaplijeńene svê ļubavi od mlađahna Ugričića mušku odjeću na se stavi. 457. Vazda je uzań uspomena od prislatke svê ļubavi. 541. Ti ne samo mâ jedina slatka ļubav sveđ si bio. 549. Od pridrage svê ļubavi sila mu se bi dijeliti, zasve tešku da je ostavi i gotovu već roditi. J. Palmotić 43. Vjerenica ter izbrana začu toli teške glase, put otmanskijeh tezijeh strana da ńe ļubav it spravļa se. 154.

bb) u drugome smislu nego kod a, *d), osobito prema* a, *a)—c).* Titus, ļubav i raskoše narečen človičaskago roda. Š. Kožičić 35a. Gdje si, kćerce mila meni? gdje si, slatka ma ļubavi? I. Gundulić 84. O goruća ma ļubavi, o nobeski vjeroniče! I. V. Bunić, mand. pok. 34. Razgovore ah moj mili, ah ļubavi ma jedina! ko te ukrade, kud se odili, da otac cvili srjed svojih tmina? J. Kavańin 237b. Čuvši Samuel govorenje od presladke svo'e ļubavi *(kćeri Kosare)* . . . 254a.

c. *u pisaca po mitologiji grčkoj i rimskoj, bog od ļubavi,* Ἔρως, Amor, Cupido. Stanimo, gledati vil ovu. Š. Menčetić 61. Neka se gizdavi obećaj ne skrši majke od ļubavi. H. Lucić 190. Čudo je još veće gledati, gdi ļubav krili uztrepeće na ńeje prsi stav. 208. Za moći tvojih ruk, za lipost tvojih kril, ļubavi, i za luk i za tvoj zlatan stril, dopusti, da samo ńe dik se nagledam. 209. ļubavi, usiona ļubavi, spiš, moj dragi družo, a tvoje Prolitje grozne suze lijeva. M. Držić 401. ļubav po odluci svega vijeća od višńijeh bogova i po naredbi Venere majke svoje ostavļenu ļubovnicu nevidjena vidjeno pomože. I. Gundulić 8. Ah! da bi se tukla ovako ti, Venere bludna i huda, za ļubavim tvojom svuda! 85. Velika se, o ļubavi, vlas ogńenih tvojih strijela u pogledu lijepom slavi oka draga i vesela. 395. I Čitera ka od ļubavi lijepoj majci ime poda. 367. Tako jaki vez na moje srce slijepa ļubav stavi. Ġ. Palmotić 2, 25.

d. *u prenesenome smislu, kao ime ńekijem biļkama.* ļubav gorka, češ. horoucí láska (Lychnis chalcedonica), Primula L. (Sabļar, u Perastu). — ļubav goruća, Cacalia sonchifolia L. (Vodopić). B. Šulek, im. 211.

1. ĻUBAVA, *f. vidi* ļubav. — *Ima samo gen. sing.* ļubave *u jednome primjeru našega vremena, i može biti postao od* ļubьve. A kako je, ļubave ti, u Makedoniji? upita ga Živan. M. Đ. Milićević, omer. 212 *(vidi i* ļubav, 2, a, *f) cc)).*

2. ĻUBAVA, *f. ime kravi.* F. Kurelac, dom. živ. 25. Bastaja, Daruvar. D. Hirc.

3. ĻUBAVA, *f. ime žensko.* — *Prije našega vremena.* S. Novaković, pom. 74.

4. ĻUBAVA, *f. mjesno ime u Srbiji. a) selo u okrugu jagodinskome.* K. Jovanović 108. — *b) mjesto u okrugu kneževačkome.* Ńiva u ĻUbavi. Sr. nov. 1872. 256. — *c) voda u okrugu krajinskome.* M. Đ. Milićević, srb. 943.

ĻUBAVAC, ĻUbavca, *m. ime muško ili prezime.* — *Na jednome mjestu* XVIII *vijeka.* Star ĻUbavac, Perušići . . . J. Kavańin 123a.

ĻŬBÂVAN, ļûbâvna, *adj. uprav koji pripada ļubavi, od čega postaju osobita značeńa, isporedi* ļubak *i* ļubovan. — *I prvo* -a- *stoji mj. ńegdašńega* ь. — *Stara je riječ, isporedi stslov.* ļubъvьnъ, *(rus.* любовный). — *Između rječnika u Vukovu* („liebevoll“ „amans“ [cf. ļubovan; ļubežļiv]) *i u Daničićevu* (ļubьvьnь „dilectus; amicus“).

1. *adj.* — *Komp.* ļnbàvnijî (P. Petrović, gor. vijenac. 80).

a. *koji pripada ļubavi.*

a) uopće. ĻUbavne pjesme. Vuk, nar. pjes. 1, 196. ĻUbavni rastanak. 1, 401. ĻUbavno vračańe. 1, 467. Sumńa ļubavna. Đ. Daničić, 4mojs. 5, 14. Pjesma ļubavna. psal. 45, 1. Posteļu ļubavnu. jezek. 23, 17. Vukoh ih užicama čovječijim, uzima ļubavnijem. osija. 11, 4. U djevojke odgovora nema, jer ne haje za ļubavne čari. Osvetn. 1, 53. Kano ništa ne slavio slična, niti zanos s pjosni ļubavnijeh. 4, 21. Suze daju ļubavna nuđeńa. 4, 65.

b) pun ļubavi. Knezu dubrovьčkomu i većьnikomь i vsoj orьćini dubrovьčkoj odь županа Militona i Ruhira ļubavno pozdravļenije. Spom. sr. 2, 15. (1344—1349). *(u cijelome spomeniku nema na drugome mjestu* a *mj.* ь). Da sam ļubavna srca. D. Obradović, sav. 10. Da nije i ńima ļubavna i čuvstviteļna srca dao. 45.

b. *u pasivnome smislu.*

a) carus, gratus, jucundus, *ļubļen.* Ostavihь na prêstolê mojemь i vь hristodarovanêmь mi vladičьstvê ļubьvnago mi syna Stêfana. Mon. serb. 5. (1198—1199). Kraļevьstva mi ļubvnomu županu Tvrьtьku. Mon. serb. 53. (1240—1272). A tad vidi još, ļubavni družo! Pjev. crn. 198a.

b) amabilis, *vidi* 1. ļubak, 1, b. — *Mislim da je takovo značeńe u ovome primjeru.* Ne mogaše čovjek nigda znati, al' je zgodniji, ali je vaļastiji, al' je mudriji, ali je ļubavniji. P. Petrović, gor. vijen. 80.

c. *u aktivnome smislu,* amans, affabilis, *koji ļubi, vidi* 1. ļubak, 1, a. Udri, Božo, kukavicu crnu, da ne kobi ļubavnu družinu. Pjev. crn. 150b. A vesela čeļad i ubrana i puno ļu-

bavna. Osvetn. 1, 43. Ištu vode, da im kogoď dava, i ļubavni dodavali ļudi. 7, 52.

2. *adv.* ļûbâvno. — *U primjerima je značeńe kao kod* 1. ļubak, 2, b. Teke skladno, druzi, i ļubavno! Osvetn. 2, 122. Tol' vojvoda grede veličajno, a sprovod ga slijedi ļubavno. 2, 164.

1. ĻÛBÂVCA, *f. dem.* ļubav. — *Na jednome mjestu* XVII *vijeka.* I ona malakna ļubavca i uspomena od onoga što je ostalo činiće te k ńemu povratiti. M. Radnić 309b.

2. ĻÛBÂVCA, *f. vidi* ļubovca. — *Na dva mjesta* XVIII *i* XIX *vijeka.* Ovo t' Mitar uživa s ļubavcom u lijepu dvoru. Nar. pjes. bog. 119. Po moju nevistu, bracu po ļubavcu. Jačke. 31.

ĻUBAVCI, Ļubavaca, *m. pl. ime mjestu u Srbiji u okrugu kragujevačkome.* Livada u Ļubavcima. Sr. nov. 1875. 95.

ĻUBAVČA, *f. ime mjestu u Srbiji u okrugu smederevskome.* Livada u Ļubavči. Sr. nov. 1863. 144.

ĻUBAVIĆ, *m. prezime, vidi u Daničićevu rječniku:* Ļubavićь, braća Đurađ i kaluđer Todor Ļubavići štampaše troškom Božidara Vukovića u Mlecima i u Goraždu crkvene knige 1527 i 1529.

ĻÛBÂVKA, *f. vidi* ļubavca *i* ļubovca. — *U dva primjera našega vremena.* A udaji seku i ļubavku. Nar. pjes. juk. 465. Snoćka sam ti kasno ļubavku dopeļal. Jačke. 183.

ĻÛBÂVNICA, *f. vidi* ļubovnica. — *Na jednome mjestu* XVIII *vijeka.* Primilu ovu svoju ļubavnicu izabra spasiteļ blagi. I. M. Mattei XVII.

ĻÛBAVNÎK, *m. postaje od osnove adjektiva* ļubavan *nastavkom* ikъ. — *Bilježim akcenat kao što je u Vukovu rječniku, ali bi mogao biti i drukčije:* ļubâvnîk *(vidi naj prvi primjer kod* a*), ili* ļûbâvnîk *(vidi dva naj zadńa primjera kod* a*).* — *Od* XVIII *vijeka, a između rječnika u Vukovu* (ej ļubavniče! ‚ruft man einem unbekannten dem man etwas sagen will'. [cf. ļubovnik]).

a. *prijateļ (možebiti jačom silom).* Ļubâvnik ‚amico'. S. Budmani 417a. Dali đegoď ļubavnika nejmaš, mi đe bismo prezimili zimu? Pjev. cru. 52a. Čude ti se plemenici, Peik-Pero! mlogi tvoji ļubavnici, mudra glavo! *u* Vuk, živ. 185. Ļûbâvnik, cf. u Vuka, po smederevskoj i požarevačkoj u Srbiji zove se prijateļ tako. Narodno. S. Novaković. Ļûbâvnik. u rudničkom okrugu u Srbiji, tako zovu čovjeka s kojim dobro živimo a nije nam nikakva svojta. u drugim nekim krajevima zovu takog čovjeka prijateļem; no Rudničani to oštro razlikuju: prijateļ je daleki rođak. I. Pavlović.

b. *vidi* ļubovnik (amasius, amator). Idi opet ļubi ženu koju ļubi ļubavnik a ona čini preļubu, kao što Gospod ļubi sinove Izraiļeve, a oni gledaju za tuđim bogovima i ļube žbanove vinske. Đ. Daničić, osija. 3, 1.

1. ĻÛBÂVSKÎ, *adj. ima samo adv.* ļûbâvski *u jednoga pisca* XVII *vijeka gdje znači s ļubavi, kao* ļupko, ļubno. *(Bog)* učinivši se čoekom požali nas i izvanski i ļubavski. koliko izvanski, zašto naš izvadi iz velike nevcļe od grijeha, a koliko po ļubavi, boleći se za nas i uzimajući zarad nas žalost i muku čak do smrti. M. Radnić 459a.

2. ĻUBAVSKI, *adj. koji pripada mjestu Ļubavi, vidi* 4. Ļubava, *a).* Ļubavska *(opština).* K. Jovanović 108.

ĻUBAVSTVO, *n. postaje od* ļubav, *ali u primjerima (u dva primjera* XVII *i* XVIII *vijeka) znači što i* revnost *(boļe* rvnost). Od mira za steći ga i od ļubavstva za napredovati. B. Kašić, nasl. 16. Bolesti uzrokovane od ļubavstva koje mu u srcu gorijaše od Božje časti uvriđene. A. d. Bella, razgov. 100.

ĻÛBAZAN, ļûbazna, *adj. vidi* ļubak, ļuban, ļubavan. — *Oba* -a- *stoje mj. ńegdašńega* ь. — *Riječ je praslavenska, isporedi stslov.* ļubьznъ, *rus.* любезный, *češ.* líbezný, *(poļ.* lubieżny ‚wollüstig, geil; wollust gewährend, vergnügend, angenehm, reizend'). — *Postaje od korijena* ļub *(vidi* ļubiti*) rijetkijem nastavkom* ьzn *za koji Miklošić* (vergleich. gramm. 2, 146) *misli da stoji mj.* ьn *i navodi kao primjere* udobьznъ *i* ļubьznъ *(i u jednome slučaju* ļubьzdnъ *gdje je* d *umetnuto među* z *i* n); bojazan *(adj.) po svoj je prilici postalo od* bojaznьnъ, *a ovo od supst.* bojaznь, *te amo ne pripada*; gojazan *je mlađa riječ. a vidi i poļ.* lubież ‚wollust, vergnügen', *po čemu kao da je bio i supst.* ļubьžь *ili možebiti* ļubьzь; *ako je tako, tad je* ļubьznь *postalo od ovoga zadńega nastavkom* ьn. — *Još se u staro doba mijeńalo* ь *na* e, *vidi* 1. ļubezan *U prva vremena nahodi se oblik* ļubьznь, *pa u pisca Rajića* XVIII *vijeka* ļubazan *(možebiti po crkvenome jeziku) i u pisca Slavonca J. S. Reļkovića jedan put. Vuk upotrebļava oblik* ļubazan *otkako ga je čuo u Crnoj Gori, pa za ńim i Daničić; ali ima i u jednoj narodnoj pjesmi ńašega vremena, premda je u ńima obično* ļubezan *(vidi).* — *Između rječnika u Vukovu:* (u Crnoj Gori) ‚geliebt, lieb' ‚carus' [cf. ļubimni]; *ali samo u drugome i trećemu izdańu, u prvome je* ļubezan, *i u Daničićevu* (ļubьznь ‚amicus').

a. *adj.*

a) u pasivnome smislu, carus, gratus. Sice ļubьznь namь Hristijaninь. Domentijanb 192. Ļubьznyj Isusь Hristosь rodii se. Mon. serb. 77. (1302—1321). Ļubazni naš tato. J. Rajić, boj. 55. Hristos napominje ļubaznim svojim učenikom. pouč. 1, 12. Dobri ļudi jesu ļubazni. 1, 27. Ļubazni sluga. 2, 23. Ovo je sin moj ļubazni koji mi je po voļi. Vuk, mat. 3, 17. Svima koji su u Rimu, ļubaznima Bogu. pavl. rim. 1, 7. Po izboru ļubazni su otaca radi. 11, 28. — *Nešto je osobito kad se ističe da je čeļade uļudno i milo u ponašańu prema drugima.* Prema svojijem područnicima i drugovima bio je vrlo ļubazan. Vuk, prav. sov. 76. Sa svojim učenicima bio je prilično ļubazan. 91.

b) amans, *koji ļubi.* Bratskom ļubavi budite jedan k drugome ļubazni. Vuk, rimļ. 12, 10.

c) koji pripada ļubavi uopće, ili koji je pun ļubavi, ili (n. p. o riječima) kojijem se pokazuje ļubav, vidi 1. ļubak, 1, c. Ļubьznoju voļeju. Sava, tip. stud. glasn. 40, 163. Ļubьzno o Gospodi cêlovanije čьstnэa otьca sebê vьdavša, Boga pohvaļasta. Domentijanb 186—187. Bogodarovanima jemu prozorļivama duhovnima i ļubaznima očima. Mon. serb. 72. (1275—1321 *u poznijemu prijepisu).* Sastanu se na ļubazne časti. J. S. Reļković 73. Jer je junak lijepa stvora i ļubazna razgovora. Nar. pjes. vila. 1868. 465. S riječima ļubaznijem i istinijem. Đ. Daničić, jest. 9, 30. Ļubazne su riječi sat meda. priče. 16, 24.

b. *adv.* ļûbazno, *s ļubavi, vidi* 1. ļubak, 2. Svaki svakome da da mirno i ļubazno što je za koga. Vuk, kovč. 58. Učiteļ nas ļubazno dočeka. M. P. Šapčanin 1, 43. Ļubazno dočekuju uļudno slušaju i žurno poslužuju. M. Đ. Milićević, međudnev. 36.

ĻÙBAZNICA, *f.* *ļubļeno (u dobru i zlu smislu) žensko čeļade, isporedi* ļubovnica. — *Postaje od* ļubazan. — *Može biti stara riječ, premda stslovenskoga oblika* ļubьznica *nema u Miklošićevu rječniku, isporedi rus.* любезница, *(poļ.* lubieżnica ‚die wollüstige'). — *Vuk u predgovoru k Novome Zavjetu (vidi daļe) pomiņe ovu riječ kao da nije narodna, ali je kasnije metnuo u drugo izdańe svoga rječnika* (‚die geliebte' ‚amasia'. [cf. milosnica]); *u prvome izdańu nema ove riječi ni na ńezinu mjestu (vidi* ļubeznica*) ni kod* Trojan. Dvije careva sina ļubaznice, videći da je carev sin prestao k ńima dolaziti. Nar. prip. vuk.[2] 260. Ima 47 riječi koje su od slavenskijeh; evo i ńih redom:, . . . , ļubaznica, neļubaznica, . . .'. Vuk, nov. zavj. (1847) vi. Nazvaću narod svojijem koji nije moj narod, neļubaznicu ļubaznicom. pavl. rimļ. 9, 25. Kraļ Trojan koji je svaku noć išao u Srijem te ļubio nekaku ženu ili djevojku... Kad bi došao k svojoj ļubaznici... rječn. *kod* Trojan.

ĻÙBAZNÎK, *m.* *ļubļen čovjek, ili čovjek što ļubi (ne samo u spolnome smislu, isporedi* ļubavnik). — *Postaje od* ļubazan. — *vidi i* ļubaznica. — *Stara je riječ, isporedi stslov.* ļubьznikъ, *rus.* любезникъ, *(poļ.* lubieżnik ‚ein wollüstling'). — *U Vukovu rječniku:* ‚der geliebte freund' ‚amatus, dilectus'; *u prvome izdańu ima samo* ļubeznik *(vidi).*

ĻÙBAZŃÔST, ļùbaznosti, *f.* *osobina onoga koji je ļubazan.* — *Praslavenska je riječ, isporedi stslov.* ļubьznostь, *rus.* любезность, *češ.* líbeznost, *(poļ.* lubieżność ‚wollüstigkeit, sinnlichkeit, der hang zur wollust'). — *U Vukovu rječniku:* ‚die lieblichkeit' ‚suavitas'; *ali nema u prvome izdańu.*

1. ĻÙBDRÂG, *m. vidi* 1. ļubidrag *i* 2. dragoļub. — *U jednoga pisca Dubrovčanina* xviii *vijeka, a između rječnika u Belinu* (‚nasturzio indico, fior noto' ‚nasturtium indicum, flos delphinius' 506[b]) *i u Stulićevu* (v. ļubidrag *po Đorđiću).* Uz ļubicu ļubdrag mili. I. Đorđić, uzd. 5. Kako loza dub zeleni, kako ļubdrag tanku hvoju *(grli)* . . . pjesn. 51.

2. ĻÙBDRÂG, *m.* *ime muško.* — *Po svoj je prilici ista riječ što* 1. ļubdrag. — *isporedi* 1. Dragoļub. — *Od* xvi *vijeka u pisaca Dubrovčana koji vaļa da su prenijeli na čeļade ime cvijeta; ali se nalazi i izvan ńih prije našega vremena (vidi naj zadńi primjer).* Ļubdrag, starac, sluga Ļubmirov. F. Lukarević 4. Ļubdrag. M. Gazarović viii. Jur je došo Kazlar-aga k Smederevu bijelu gradu za iznaći kćer Ļubdraga, Sunčanicu lijepu i mladu. I. Gundulić 376. Vuk i Ļubdrag s puške ogńene mrtvi ostaše. 377. Gdi je Ļubdrag i Milestok. J. Kavańin 233[a]. Ļubdrag poslije ki Jerino i Jurja se praunuk klade. 235[a]. Videć Ļubdrag varke svojo da prohode s blage sriće. I. Đorđić, pjesn. 184. Ļubьdragь. S. Novaković, pom. 74.

ĻUBE, Ļubeta, *m.* *ime muško (ipokoristik, isporedi* 7. Ļuba *i* 2. Ļubo). — *U staro je doba genetiv bio* Ļubete, *i tako je u Daničićevu rječniku:* Ļube, Ļubete; *ali u primjeru ima samo nominativ.* Ļube Bratoslavь z dêtcami. Mon. serb. 564. (1322).

1. ĻUBEN, *adj. koji pripada ļubavi, ļubavan.* — *Premda na nekolika mjesta (vidi* a, *b)) znači što i* ļubļen, drag, mio *(isporedi* ļubavan, 1, b), *nije part. praet. pass. glagola* ļubiti, *nego postaje od* ļubav (ļubьv) *nastavkom* en *(negda* ên, *vidi* 2. Ļuben *na kraju), te bi glasilo* ļubven, *ali* v *ispada poslije* b, *isporedi* ļuven. — *Od* xv *vijeka (vidi kod* a, *b)) u zapadnijeh pisaca.*

a. *adj.*

a) vidi ļubavan, 1, a. Meni jur plamen ļubeni odoli. Š. Menčetić 254. Da mi lik izprose u tebe ļubeni. H. Lucić 194. Premda britku ranu u srcu ja ćutim, ļubenim trovanu čemerom priļutim. 207. Od kad se uniti ļuben plam u meni. 207. Al' ne znaš, tve kosi, ke sjaju zlatom sad, s kih srce zanosi svakomu ļuben jad. 213. Od kad on izbrani zadi se u meni, ki mi srce rani, zlatan stril ļubeni. 221. Ļuben vrid ako je trpio kad bisni. 222. Ako l' u ļuben dvor još nogu ni stavil. 222. Ne čin' da ti prođu danci bez traćenja ļubenoga. A. Čubranović 144. Er ku ć' dobit na svit diku, da ńegove grozne suze rad ļubene tvoje uze obrate se š ńim u riku? 159. Ne čin' da ti proju danci brez trajanja ļubenoga. M. Pelegrinović 170. On neka te ne propusti bez ļubene bez zamine. 183. Poče ļubenimi besidami Evjenija ka sebi laskati. F. Vrančić, živ. 75. Razgovor ļubeni zaludo ne trati. Đ. Baraković, vil. 15. Ļuben cvil i uze. 22. Očutih tada ļut bič sile ļubene... Gdi ļuben znoj rene niz lišca potokom. 29. Smlati ga ļuben cip. 132. A trpit ļuben jad ne može kim trudi. 133. Onda stril ļubena srce mu promače. 133. Lako te napravi bog ļuben pri sebi. 264. Svaki ńih od mene ufaše pošten dar za časti ļubene. 322. Sva kripost ļubena. jar. 10. Nikoliko prigovarańi ļubenih. M. Gazarović 1. Boga ļubenega. 112[b].

b) vidi ļubavan, 1, b. Komu me, ļubeni sinko, priporuči? M. Marulić 187. Moj sinko ļubeni. M. Držić 33. Dva bratca ļubena. Đ. Baraković, vil. 9. Ļuben mi se toti skaza. M. Gazarović 51. Božanstva slavna tvoga sdraka mila i ļubena *(duša je).* J. Kavańin 370[a].

b. *adv.* ļubeno, *s ļubavi.* A mnokrat malo mań očito odkrivah u pisneh moj ogań, ļubeno ke spivah. H. Lucić 193—194. Pride mu kako gre dostojnim ļubeno. Đ. Baraković, vil. 7. Mojžes ļubeno pustińu posedo. jar. 45. Kad ļubeno htjeh staviti tijelo i dušu za te moju. A. Vitaļić, ostan. 286.

2. ĻÙBEN, *m.* *ime muško.* — *Može biti ista riječ što* 1. ļuben. — *Ima i češ.* Luben. — *U primjeru* xiv *vijeka, a između rječnika u Vukovu* (‚mannsname' ‚nomen viri'). Dêdь im Ļubenь. Deč. hris. 21. — *Na drugome mjestu ima* -ê- *mj.* e, *jer je negda ovaj nastavak bio* ên. Dêdь im Ļubênь. 90.

ĻUBÈNICA, *f.* *lubenica.* — *Postalo je krivom etimologijom, jer su pisci mislili na* ļubiti. — *U jednome primjeru našega vremena, a između rječnika u Mikaļinu* (ļubenica, diња ‚anguria') *i u Stulićevu* (ļubenica, voće ‚anguria, cocomero' ‚cucumis'). Imao čovjek tikava (ļubenica) u kući. Nar. prip. vrč. 158.

ĻUBÈNIČAN, ļubènična, *adj. koji pripada ļubenicama.* — *Samo u Stulićevu rječniku:* ‚cucumerum, vel ex cucumeribus'.

ĻUBÈNIČICA, *f. dem.* ļubenica. — *Samo u Stulićeva rječniku:* ‚exiguus cucumis'.

ĻUBENIČIŠTE, *n. samo u Stulićevu rječniku:* ‚locus cucumeribus consitus', *dakle mjesto gdje su posađene ļubenice, ali bi uprav značilo: mjesto gdje su prije rasle ļubenice.*

ĻUBENIČIŠTVO, *n. u Stulićevu rječniku uz* ļubeničište. — *sasma nepouzdano.*

ĻUBENINO POĻE, *n.* *mjesno ime.* — *U naše*

vrijeme. Knez Nikola Trbović *(brao je skupštinu)* na Ļubeninu poļu. P. M. Nenadović, mem. 32.

ĻÙBÊNKO, *m. ime muško (uprav dem. od* 2. Ļuben). — *U jednoga pisca Dubrovčanina* XVI *vijeka (kao ime pastirsko), a između rječnika u Vukovu* (‚mannsname' .nomen viri'). Ļubenko. M. Držić 70. 71. 114. 115. 117. *(nekoliko puta).*

ĻUBEŃAK, *m. ime mjestu u Srbiji u okrugu šabačkome.* Niva nazvana Ļubeńak. Sr. nov. 1872. 558.

ĻUBESTIV, *adj. vidi* ļubežļiv. — *Samo u jednoga pisca* XVII *vijeka, i to mnogo puta.* — *isporedi* ļubestvo.

a. *adj.* I temeļi se i uzdrži tako prijateļstvo svrhu jednoga dobra i ļubestiva sastanka od života. P. Posilović, cvijet. 19. Gospodin jest ļubestiv otac. nasl. 29b. Ti jesi ona žeļa ļubestiva. 72b. Veće devot na molitvu, veće ļubestiv polak iskrńega, veće milosrdan ubozijem. 112b. Ako nisam bio ļubestiv i ako nisam ļubio Boga po meni istomu. 115a. Bogoļubni i ļubestivi duh. 125b. Da svaki razložito more činiti ovo dilovańe ļubestivo. 153b. Načinom ļubestivijem. 175b.

b. *adv.* ļubestivo. Koja ļubestivo prosvitļuješ duše. P. Posilović, nasl. 73b. Marijo, koja sina Božjega tvojijem sisami ļubestivo dojila si. 181a.

ĻUBESTVO, *n. ļubav ili možebiti strast.* — *Jedan put u pisca* XVII *vijeka u kojega ima i* ļubestiv. Četvrta ļubav, koja giba pamet čovičansku, zove se ļubestvo, to jest koji ļubi veoma jednu stvar. P. Posilović, cvijet. 23.

ĻUBEŠ, *m. mjesno ime.*

a. Ļubeš potok, *ime vodi, vidi u Daničićevu rječniku:* Ļubešь potokь, crkvi je sv. Nikole u Hvosnu dao kraļ Milutin zemļu ‚od Žiočice kosomь, kako kami vali, u Ļubeš potokь'. M(on. serb). 73. (1275—1321 *po poznijim prijepisima).*

b. *dva sela u Srbiji u okrugu aleksinačkome.* Ļubeš gorńi *i* dońi. K. Jovanović, rječn. 94. — *vidi* 2. Ļubeša.

1. ĻUBEŠA, *f. ime kozi.* Krńak, Rakovac; Bastaja, Daruvar. D. Hirc.

2. ĻUBEŠA, *f. mjesno ime (jamačno isto što* Ļubeš *pod* b, *vidi* S. Novaković, zemļ. 69). — *U spomeniku* XIV *vijeka.* Selo Ļubešu više Zarve. Glasnik. 24, 264. (1382).

ĻUBEŠĆICA, *f. ime selu u Hrvatskoj u županiji varaždinskoj.* Razdijeļ. 98.

ĻUBEŠEVAC, Ļubeševca, *m. (ili* Ļubeševka, *f.?) mjesno ime.* — *Ima samo stariji loc. sing.* Ļubeševcê u *jednome spomeniku* XIV *vijeka, po čemu se ne može znati, kakav je uprav nom. sing.* Na Ļubeševcê 2 ńivê. Glasnik. 27, 293. (1347).

ĻUBEŠEVKA, *f. vidi* Ļubeševac.

ĻUBEŠKI, *adj. koji pripada selu Ļubešu.* Paroh ļubeški. D. Avramović 213. — Poļe Ļubeško, *ime mjestu u okrugu aleksinačkome.* Niva u Poļu Ļubeškom. Sr. nov. 1866. 12

ĻUBEŠNIK, *m. ime gori u Bosni.* F. Jukić, zemļop. 2.

ĻUBETIĆ, *m. prezime.* — *Pominе se od* XVIII *vijeka.* And. Kačić, kor. 455.

1. ĻÙBEZAN, ļùbezna, *adj. vidi* ļubazan. — *isporedi* ļuvezan. — *Od* XVI *vijeka (vidi* 1, d), *a između rječnika u Mikaļinu* (ļubezan, koji ļubi ‚studiosus, cupidus, amans'), *u Bjelostjenčevu* (v. ļubitel), *u Stulićevu* (‚amans, intimus, ex animo, humanus, benignus'), *u Vukovu*[1] (‚geliebt, lieb' ‚carus'.

1. *adj.*

a. *u aktivnome smislu.* Rad ļubezne ćudi svoje. D. E. Bogdanić 17.

b. *u pasivnome smislu.* Tako i mi, ļubezna družino. T. Babić 45. Neka su ļubezne *(kraļice)* kao i ļubica. Nar. pjes. vuk. 1, 102. Ti mi pozdravi ļubeznu moju. 1, 477. Ja joj rekoh: „Dobar večer, draga, ļubezna!" Nar. pjes. herc. vuk. 252. U kući ļubeznoga prijateļa moga. Vuk, nar. pjes. 1 (1891), XXXVI.

c. *ne znam, u ovijem primjerima jeli smisao aktivan ili pasivan, a može biti i oboje.* Prijateļem svojim zamijerni, er ļubezni, plodni, vjerni. J. Kavańin 152b. Pridgovora nisam postavio zato, da sadańe razumne i ļubezne štioce ne bi kako uvridio. V. Došen IX. Ja kod svita tako razumnoga, razboritoga i ļubeznoga ne imam drugo reći. X.

d. *koji pripada ļubavi.* Ne čin' da ti prođu danci bez trajańa ļubeznoga. A. Čubranović 144. Ļubezna potoka da bi dilac proli'. Đ. Baraković, jar. 84. Ļubezni svoj dar potvrdil je. F. Glavinić, svitlost. 132. Ļubezno ufanje. I. T. Mrnavić, ist. 185. Ļubeznog spomińańa braće moje i roda spodobiti se. D. Obradović, živ. 18.

2. *adv.* ļùbezno. — *Između rječnika u Stulićevu* (v. ļubežļivo). Mnogih odpravi ļubezno od sebe. B. Krnarutić 23.

2. ĻÙBEZAN, ļùbezni, *f. ļubav.* — *Postańe je nejasno još veće nego kod* 1. ļubezan. — *Od* XV *vijeka, a između rječnika u Stulićevu* (‚amor, benevolentia'). O nesmišļeno dobro hotinje ļubezni! Bernardin 92. Ja sam mati lipe ļubezni i bojazni i veličanstva i sfetoga ufanja. Bernardin 158. ecclesiastic. 24, 44. Ļubezan Božija jest ulita u srdceh vašijeh po svetom duhu. N. Rańina 145a. paul. rom. 5, 5. Vekšu zapovijed ni veću ļubezan nitkore ne ima koliko da postavi dušu svoju za prijateļe svoje. 201b. joann. 15, 13. Mješte ļubezni sčekuju cviļenja. Š. Menčetić 7. S goruštom ļubozni. M. Vetranić 1, 146. Pripijeva u pjesni i vile ļubezni i divjač satira. M. Držić 26. Svemožna ļubezan u srcu užga plam. P. Zoranić 21b. Da se ženske ļubezni varuju. 30a. Budući svu noć Stanom Paprat općil u ļubezni. 41a. Po razumu i po ļubezni. Š. Budinić, sum. 61a. A ne smije bez prigodi objaviti tej ļubezni. A. Čubranović 153. Za ļubezan, ne za mito, hoću da zna tvoja lipost bilja moga kugod kripost. M. Pelegrinović 176. Što bi sve to koristilo bez ļubezni Božje? B. Kašić, nasl. 2. Ļubezan čiste istine potegnula tebe na čtenje. 10. Antonu ga za ļubezan rukom svojom na vrat stavi. Đ. Baraković, vil. 187. Odkrih očito ku t' nošu ļubezan. (1682) 120. Onim delom koja jesu do pruda i pomoći i ļubezni k Bogu. Š. Budinić, ispr. 42. Za veliku tvo'u ļubezan. I. Ivanišević 87. Od ļubezni potaknuti *(sveti).* P. Radovčić, način. 128. Neka ļudi budu pristanoviti od neizmirne ļubezni ńegove. 182. Koji jema ļubezan ispunio je zapovid. ist. 142. Ļubezan ga tuj priuze. P. Vuletić 64. U pokoju i ļubezni. J. Kavańin 196a. A ļubezan k iskrńemu sve nastoji . . . 342a. Jeda ne poznajete mnoge koje s tozih ļubezni malo po malo popuzńujući, na svrhu upale su u sramotno nepoštenje? A. d. Bella, razgov. 70.

ĻUBEZINE, *vidi* Ļubežine.

ĻUBÈZĻIV, *vidi* ļubežļiv.

ĻÙBEZNICA, *f. vidi* ļubaznica. — *Od* XVIII *vijeka, a između rječnika u Vukovu*[1] (‚die geliebte' ‚amasia'). Kleopatra ńegova ļubeznica. J. Banovac, pred. 24.

ĻÙBEZNIČITI, ļùbezničîm, *impf. vidi* ašikovati *(uprav biti ļubeznik ili ļubeznica prema kome).* — *U naše vrijeme.* Što je ona ļubezničila s drugim kakvim mladićem ili on s kakvom đevojkom. V. Bogišić, zborn. 176.

ĻÙBEZNÎK, *m. vidi* ļubaznik. — *Od* XVII *vijeka, a između rječnika u Vukovu*[1] (‚der geliebte freund' ‚amatus. dilectus'). Zač mi je ļubeznik po srići bogom dan. Đ. Baraković, vil. 337. O dušo milostiva, vidi tvoga ļubeznika, tvoga Gospodina. M. Lekušić 91. Kaži *(rane)* za sve tvoje ļubeznike. P. Knežević, pism. 9. Jedni bi svoje plakali ļubeznike. 172. Sve što god vidi dokazuje joj uspomenu svoga ļubeznika. osm. 62. Ļubezniče čistoće. B. Pavlović 22. Koja traži za se ļubeznika. Nar. pjes. petr. 1, 144.

ĻUBEZNINSTVO, *n. jamačno piščevom griješkom mj.* ļubeznivstvo. — *U dva pisca* XVIII *vijeka.* Povraća se opet kraļ i s velikim ļubezninstvom nukuje ga da se pokaje i ispovidi. J. Banovac, razg. 103. Divice Marijo, među toliki ļubezninstvi s mekanostju našega srdca klańamo se tvomu mogućstvu. 143. Okruniše za kraļa ńegova sina Vladana koji u dobroti, poniznosti, pravdi i ļubezninstvu nadađe oca svoga. And. Kačić, razg. 21.

ĻUBEZNISTVO, *n. vidi* ļubeznivstvo *(gdje je ispalo prvo* v). — *U dva pisca* XVII *i* XVIII *vijeka.* Mir, ustrpļenje, ļubeznistvo (‚benignitas'), dobrota. I. Bandulavić 172a. paul. gal. 5, 22. Zarad ļubavi Božje i ļubeznistva reda. P. Filipović 43.

ĻUBÈZNIV, *adj. koji pokazuje ļubezan (uopće koju osjeća).* — *isporedi* ļubežļiv, ļubežńiv, *pa i* ļubavan, 1, c. — *Od* XVI *vijeka, a između rječnika u Vrančićevu (samo adverab, vidi kod* 2), *u Belinu* (‚amabile, degno d' esser amato' ‚amabilis' 68b), *u Stulićevu* (v. ļubežļiv), *u Daničićevu* (ļubeznivь ‚amicus').

1. *adj.* — *Komp.:* ļubeznivijî. F. Glavinić, cvit. 414b; J. Banovac, razg. 10.

a. *u značeńu sprijeda kazanome, vidi* ļubavan, 1, c. *treba paziti na to, da kad ko iskazuje ļubav može postati s toga mio, drag ili dajbudi dostojan ļubavi, što se ne može u svakome primjeru razlikovati od prvoga značeńa (ali vidi* b). *također u kojemu primjeru može značiti i koji ļubi,* amans, benignus *(ali vidi* c).

a) o čeļadetu i o onome što se misli kao čeļade. Ļubezniv iziskovitelj. Naručn. 84b. Više vsim katolikom ļubezniv. Transit. 150. Ļubeznivi hristjane moji. Korizm. 10a. Niki od nature jesu ļubeznivi i dobrostivi. 48a. Da sa vsakim budemo mnogo ļubeznivi. Š. Budinić, sum. 41a. Budi ļubezniva mužu kakono Rakel (‚Rachel'). I. Bandulavić 266b. Pokle ļubeznif si tôko Šibeniku . . . *u* D. Baraković, vil. 365. Bi Paval ponizan u srcu, ļubezniv med bratju. F. Glavinić, cvit. 207b. Tomas *(apoštol)* srčeniji i ļubezniviji od drugih. 414b. Ļubeznivi štioče. S. Matijević 3. Ļubezniv u svitovanju. I. Ančić, svit. 77. Dojde velo lip i dobrostiv i ļubezniv. P. Macukat 12. Tu su Anfioni i Apoli ļubeznivi, bezoholi. J. Kavańin 194a. Tebe ļubezniva pokaži. S. Badrić, prav. nač. 33. Stojeći u ovomu govoronju ļubezniva Magdalina M. Lekušić 13. Majka naša ļubezniva. H. Bonačić 47. Čoviku razumnu i ļubeznivu. A. Baćić 158. Da knezu Markiolu otcu ļubeznivom vašeg dostojanstva bi zaručena vaša majka Antica Verancio. J. Banovac, razg. VI. Posli nego vide svi sudca u ńegovu veličanstvu, dobri ļubezniva, a zli srdita. 5. Dakle začevši *(divica Marija)* Isukrsta toliko ļubezniva i milosrdna. 14. Ušavši k ńima, ukaza se krotak i ļubezniv. 36. Poznaje ona ļubezniva redovnica. pripov. 39. Tako su mnogi ļudi ļubeznivi činili. pred. 39. Poznavaše jednoga čovika sasvim pram ubogim ļubezniva. 51. Majko ļubezniva. blagosov. 352. Imadu se pokazat ļubeznivi. P. Filipović 32. Današńi učenik priļubeznivi. F. Lastrić, od' 130. Ļubeznivi spasitelj. 330. Zavapi tada ļubezniva majka. test. 102a. Ļubeznivi oče nebeski. 115a. Dúšâ ļubeznivi zaručnica tvoji. 151a. Za jedinim tako ļubeznivim sinom. 162b. Ali o pridobri i priļubeznivi Bože. A. Kanižlić, bogoļubnost. 139. Koji se tebi, ļubeznivoj majci, odužiti nastojaše. utoč. IV. Sva je *(Marija)* milostiva i ļubezniva. 3. Ukaza se prama Abrahamu Efron tako ļubezniv. E. Pavić, ogled 51. Pak da će grada Jerusolima ļubeznivi branitelj biti. 346. Zato, moj ļubeznivi štioče, rečene knjižice prištampajem. And. Kačić, razg. 1. Jonata, ļubeznivi prijatelj Davidov. kor. 182. Ukazujući se svojim ne kakono otac ļubeznivi, nego kakono lav razdirući. 356. Ļubeznivi crkveńače Slovińane. Ant. Kačić I. Tako će ončas moj ļubeznivi štioč moć najti. III. Svoga ļubeznivoga Gospodina. 167. Kad poznaje svoju mater za ženu virnu, bogobojeću i pram ńemu ļubeznivu. 518. Pogleda ļubeznivoga svoga zaručnika. I. J. P. Lučić, razg. 73. Radosni, ļubeznivi i pobožni spram ńi ustajući. B. Leaković, nauk. 310. Da su milostivi i ļubeznivi prama iskrńima. gov. 9. Pričnimo kantati, jubezniva bratjo. Nar. pjes. istr. 2, 143. Ah ļubeznivi i prijaznivi ćaće moj. 5, 7.

b) o živinčetu. Padoše mu *(zviri)* krotke prid noge, ližući ga kako ļubeznivi kučići. A. d. Bella, razgov. 46.

c) o čemu neživome što uprav znači čeļade ili čeļad. Koliko nebesa jesu inačije zemļi ļubezniva. F. Lastrić, test. 385a.

b. carus, amabilis, *ističe se pasivno značeńe: drag, ļubavi dostojan.* O pridragi i ļubeznivi Sinu Božji. L. Terzić (B. Pavlović) 3. Lijepe dikle ļubeznive kê presladko začinahu. J. Kavańin 35a. Ńe su gosti ļubeznivi svakolika žeļa svoja. 41a. Imate znati, da koji žele ļubeznivi ove cesarice nebeske biti, vaļa joj veliku čast i poštenje nositi. J. Banovac, pripov. 135. Bijaše ona svakomu draga i ļubezniva F. Lastrić, test. 355a. — Iz drage i ļubezniv zore, kada se zarumeni. A. Kanižlić, utoč. 602. — Što je lipo, ono je i ļubeznivo iliti ļubavi dostojno. 766. Ļubeznîv ‚amabilis'. D. Nemanić, čak. kroat. stud. uftsg. 49.

c. *koji ļubi, koji je pun ļubavi.*

a) o čeļadetu. Učini se od ļubezniva nenavidac. F. Glavinić, cvit. 4b. Verne kripļaše, ufajuće tvŕjaše, ļubeznive užigaše. 74a. Da ima biti bludnik čist, nenavidnik ļubezniv. 147b. — Platon govori da ļubav ne ima očiju i zato koji su tako ļubeznivi od ļubavi tilesne, da se oni zovu slipi i budalasti. P. Posilović, cvijet. 27. Koji su tako ļubeznivi od ļubavi tolesne. K. Magarović 18.

b) o srcu, pun ļubavi, misli se na čeļade. Mater Isusova imajući srdce ļubeznivije, pače sve od ļubavi. J. Banovac, razg. 10. Vidoći bog Abramovo mirno i ļubeznivo srdce . . . 177. Niti bi me toliko ļubèznivô srce bolilo. F. Lastrić, test. 106a.

d. *vidi* 1. ļubak, 1, c. Bihu riči ńegove slatke, ļubeznive. F. Glavinić, cvit. 18b. Imaše živļenje prilično, govoreće ļubeznivo. 179. Ļubeznivi razgovor od duše s Isukrstom. I. Ivanišević 83. Govoraše i druge ļubeznive i uti-

šļive riči. M. Lekušić 40. Čine se ceremonije ļubeznivom govoreńem što slidi. J. Banovac, razg. 188. Ali se spametno čuvaj u ispovidi s ženama od slatkih i ļubeznivih riči. Ant. Kadčić 244. Pazite se od sastanaka i ļubeznivih razgovora. B. Leaković, nauk. 338. — Ne procińujući ļubezniva nagovarańa. Ant. Kadčić 15. Od tvoga ļubeznivoga ponukovańa. J. Banovac, prisv. ob. 29. Ļubezniva Božja ponutkovańa. I. J. P. Lučić, razg. 43. Ļubeznivo očinsko svitovańe. A. Kanižlić, kam. 897. — Svemu puku slovinskomu ļubeznivu pozdrav nazva. And. Kačić, razg. 3a. Posla jim ļubeznivu pozdrav. kor. 211. — Tada ji nauči očenašu, vele dragoj i ļubeznivoj molitvi. I. Ančić, vrat. 177. — Običavaše ńu zvati ļubeznivim imenom: ‚ružicu svoju'. A. Kanižlić, utoč 248. — Pjeva pjesni ļubeznive i razgovorļive. M. Divković, bes. 823a. — Slavno i mnogo slatko ļubeznivo pisanije gospodьstva vi primismo Spom. sr. 1, 170. (1422). Papa pisao je Ignatiji ļubeznivu knigu. A. Kanižlić, kam. 287. — Jedno poticanje i ļubeznivo uzbudjenje k ļubavi Božjoj. A. Vitaļić, ostan. viii. — Prilipo tvoje govorenje i ļubeznivo tvoje nadahnuće. A. Georgiceo, prilike. 22. — Kojim ļubeznivim bolom i slatkim. F. Lastrić, test. 387b. Videći ļubeznivoga bolovanja žeļu. 388a Bolest izvrsnu i ļubeznivu od srca cića griha. Ant. Kadčić 104. — Dobrota pristaje biti ļubezniva. I. P. Marki 78. — Zlameńa nikoja od prignutja ļubeznivoga ukazuju. A. Kanižlić, uzroci. 52. — U čemu se uzdrži općena ļubezniva zaveza svih krstjana. A. d. Bella, razgov. 75. — Četrdeset i osam manastira čini sagraditi izvan ostali ļubeznivi dila. And. Kačić, razg. 50. Pomagańe ļubeznivo. S. Badrić, prav. nač. 30. Ļubeznive i trudne službe učini. I. J. P. Lučić, razg. 7. Koji se pridaju drugomu na službu s častju hitrom i ļubeznivom. Grgur iz Vareša 136. — Ļubeznivi obzir. A. Tomiković, živ. 18. — Ļubeznivo ganuće naše pameti k Bogu. Ant. Kadčić 40. — Mogah občutiti ļubeznivu voļu. P. Vitezović, odil. 37. Ista ļubezniva i milosrdna voļa koja namińuje dobro dilo. Ant. Kadčić 363. – Tribuje mu uztrpļenje ļubeznivo. I. Ančić, svit. 90. — Ļubeznivi dar milošće. J. Kavańin 536b. — Devot inad i ļubezniv. F. Lastrić, test. 185a. — Život večni, slatki, ļubeznivi. Transit. 129. — *(Poginu)* divne mladosti voj i slast ļubezniva. P. Zoranić 5a. — Zašto drugo misliš, ako te ričju zove, nadahnutjem moli, i s tolikim ļubeznivima načini govori: „Vis sanus fieri?“ Đ. Rapić 67. Kod dobrih ļudi pribiva nasladļivim, ļubeznivim i milostivim načinom. B. Leaković, gov. 133. Ļubeznivim zakonom razmišļa. Korizm. 68a. — Dade toliko ļubeznivu likariju I. Ančić, svit. 90. — Ukaza se gospa blagim i ļubeznivim licem. A. Kanižlić, utoč. 260. — Da kroz ļubeznivu ranu srdca tvoga k srdcu tvomu ulazim. bogoļubnost. 321. — Ja ti se klańam, o ļubeznivi križu! F. Glavinić, cvit 390b. — Kako magne okom, ļubeznif zrak sine. Đ. Baraković, vil. 14. Iz očiju nike ļubeznive zrake prosivaju. A. Kanižlić, utoč. 93. — Tako plodnost mila otčina u riječi se razplodiva, a u celov oca i sina trojicom se napuniva; ļubeznivi taj okrugaļ srijedom ostav svet tronugaļ. J. Kavańin 533b.

2. *adv.* ļubèznivo, *s ļubezni.* — *Komp.*: ļubeznivijê. Naručn. 89b; F. Lastrić, test. 386b; svet. 123b. — *Između rječnika u Vrančićevu* (‚amabiliter, amice'), *u Belinu* (‚amabilmente, con amabilità' ‚amabiliter' 69a). Ali bi je ļubeznivo procinil. Mon. croat. 107. (1470). Da ćete ga ļubeznivo prijati. M. Marulić 4. Učeći ih ļubeznivo, da se tujega nigdar ne tiču. Živ. jer. star. 1, 233. Ima se človik kajati i ļubeznivo prigledati, da nî ali ne bude ondi pristanutje. Naručn. 54a. Da ļubeznivo se prime. 62a. Ļubeznivije se ima pitati. 89b. Ļubeznivo iščući najde veliko zlato. Mirakuli. 2. Divojka poča vele ļubeznivo gledati toga kraļa. 37. Vičerajući sa učeniki ļubeznivo. Korizm. 91a. I znam, da jih ćeš *(pisni)* kakono srčeni i davńeni prijateļ moj prijati ļubeznivo. H. Lucić 186. Mnogo ļubeznivo živiše. Dukļanin 9. Ļubeznivo nas vabi i lasti. Kateh 1561. 24. Ļubeznivo im služaše. F. Glavinić, cvit. 77b. Ivan svih ļubeznivo, kako otac, prijemļaše. 129b. Pudencijana z blagom ļubeznivo hrańaše *(verne)*. 145b. Svih apoštol spasiteļno učaše i ļubeznivo nukaše. 424b. Ki žive z Bogom na konac svoga života vele virno i ļubeznivo najde . . . P. Radovčić, način. 28. Primi ļubeznivo ova moja nezrila pisamca. I. Zanotti, en. 3. Dakle svih vas ļubeznivo molim, stojte sad pomńivo. P. Hektorović (?) 80. Ļubeznivo svih odpravi. P. Vuletić 75. Kara, kad grem krivo, pravednik me ļubeznivo. I. Đorđić, salt. 471. Da ļubeznivo napomeneš pomańkanja. H. Bonačić 9. Da ga dijak ļubeznivo nauči. 122. Da ispovidnik polako i ļubeznivo izpita pokornika J Banovac, razg. 251. Ļubeznivo zagrliti. prisv. obit. 21. Zato ima pristupiteļe ļubeznivo pokarat. P. Filipović 15. Isus koliko ļubeznivo govori s Judom izdajnikom. F. Lastrić, test. 150b. Spasiteļ . . ļubeznivo ji tišašo. 202b. Ļubeznivo ńi nagovara i ponukuje. 269a. Da svetkovine veseļe ļubeznivije slavimo. 386b. Koga biskup ļubeznivo zagrli. test. ad. 58b. Tko će ļubeznivije pooditi bolesnike. svet. 123b. Dolazeće ļubeznivo jest primao A. Kanižlić, kam. 34. Moleći da ji u ńiovoj namiste državi i bihu ļubeznivo od gospode primļeni. And. Kačić, razg. 260. David ga primi ļubeznivo. kor. 170. Pakleni ovaj sijalac među ļubeznivo pribivajućima drugovi sije sime otrovno neskladnosti. Đ. Rapić 125. Koji vas nije nikada uvridio, nego vazda ļubeznivo ugledao. 217. Prizovnu ļubeznivo k sebi Tomu. I. J. P Lučić, razg. 76. Pospišno i ļubeznivo dilovati. nar. 103. Vele ļubeznivo je mi zahvalila. Nar. pjes. istr. 2, 170. Stade mu ļubeznivo govoriti. M. Pavlinović, rad. 142.

ĻUBÈZNIVAN, ļubèznîvna, *adj. vidi* ļubezniv. — *U jednome primjeru* xviii *vijeka.* Ah, blago ti je svakom koji je ļubeznivan današńem s patriarki, jer će mu biti u pomoć u svako vrime! J. Banovac, pripov. 145.

ĻUBÈZNIVÎK, *m. ļubezniv čovjek.* — *U jednome primjeru* xviii *vijeka.* Koji bi bio ļubeznivik reda. P. Filipović 10.

ĻUBÈZNIVITI, ļubèznivîm, *impf. činiti da ļudi među sobom postanu ļubeznivi.* — *U jednome primjeru* xvii *vijeka.* Sv. pričeštenje miri, ļubeznivi i sklada krstjane meu sobome. A. Komulović 47.

ĻUBÈZNIVÔST, ļubèznivosti, *f. osobina koga što je ļubezniv.* — xvii *i* xviii *vijeka, a između rječnika u Vrančićevu* (‚amabilitas') *gdje se naj prije nahodi.* Posvećujem ti i darijem moje srce sa svom ńegovom ļubeznivostju. L. Terzić 74. Da se duhovne pisme s ļubeznivostju imaju pivati. P. Knežević, osm. 138. O divo, toliko su pune ļubeznivostju prsi tvoje, da taknute poznańem od koje nevoļe, proliju mliko od milosrđa. A. Kanižlić, utoč. 25. Tebe Boga koji zarad neizmirne dobrote, lipote, ļubeznivosti . . . bogoļubnost. 139. Napita jih s rukom od ļu-

beznivosti krstjanske. Ant. Kadčić 247. Ńihovu ļubeznivost i kripost u sebi ispišite. I. J. P. Lučić, bit. 36.

ĻUBÈZNIVSTVO, *n. vidi* ļubeznivost. — *U dva primjera* XVII *vijeka.* Vi koji ste duhovni, takova uvižbajte u duhu ļubeznivstva. I. Bandulavić 172b. paul. gal. 6, 1. Mlakost i malahno ļubeznivstvo koje imaš čini te da si lijen. M: Radnić 537a.

ĻÙBEZNÔST, ļùbeznosti, *f. uprav osobina koga što je ļubezan (vidi* 1. ļubezan), *ali može biti isto značeńe kao i kod* 2. ļubezan. — XVII *i* XVIII *vijeka, a između rječnika u Bjelostjenčevu* (‚amabilitas'). S ļubeznosti i uživanjem. B. Kašić, zrc. 172. Knížice ove ļubeznosti tvojoj pridajem. S. Matijević 3. Nenavidim zato dosti ja sramotne ļubeznosti. A. Vitaļić, ist. 543a. Da budu *(nagovaranja)* ļubeznostju zagrļena. ostan. VII. Zvijezde pune ļubeznosti. J. Kavańin 469b. Kog s velikom ļubeznostju hoti dati. P. Knežević, život. 8. I vatra se od ļubeznosti u srcim čovičanskim razgorila. V. Došen IX. Kerubini zaisto zlatni po ļubavi i ļubeznosti. Đ. Rapić 85.

ĻUBÈZŃIV, *vidi* ļubežńiv.

ĻUBEŽINE, *f. pl. ime selu u Hrvatskoj u županiji modruško-riječkoj.* Razdiļeļ. 41. — *Na drugome je mjestu pisano* Ļubezine. Schem. segn. 1871. 19.

ĻUBEŽINSTVO, *n. u jednoga pisca* XVIII *vijeka koji je jamačno ovakovi oblik načinio od* ļubežńivstvo *(vidi).* Budući se zapovidjelo od ļubežinstva i ļubavi. J. Matović 382. Bog ište od nas priveliku ļubav i priizvršno ļubežinstvo u svakomu djelovańu. 482.

ĻUBEŽIV, *adj. vidi* ļubežļiv. — *U jednoga pisča Dubrovčanina* XVII *vijeka.* S tve besjede ļubežive. Ġ. Palmotić 2, 165. Kô sestrica moja draga kažuć mi se ļubeživa. 2, 191. S ļubežívijem besjedami odpravi nas blaga i mila. 2, 198.

ĻUBÈŽIVÔST, ļubèživosti, *f. osobina koga što je ļubeživ (ili isto što* 2. ļubezan?). — *U jednome primjeru* XVIII *vijeka u pisca Bokeļa.* Činiti sva djela ļubeživosti, blagodarnosti . . . J. Matović 403.

ĻUBÈŽĻIV, *adj. vidi* ļubezniv. — *Načińeno je prema* ļubezniv *kao da postaje nastavkom* ьļiv *od* ļubez-. *naj češće se -z- ispred -ļ mijeńa na ž, ali ima i primjera u kojima z ostaje nepromijeńeno, n. p. u M. Radnića, I. Dražića, A. J. Knezovića, M. Dobretića, u osobito u A. Kanižlića. — Od* XV *vijeka (vidi kod* 2), *a između rječnika u Mikaļinu* (ļubežļiv, drag, mio ‚amabilis, potendus, jucundus, charus, gratus, suavis'), *u Belinu* (‚affabile' ‚affabilis' 39b; ‚benevolo, che vuol bene' ‚benevolus'; *komp.:* ļubežļiviji ‚più benevolo' ‚benevolentior' 137b; ļubežļiv ‚amabile, degno d' esser amato' ‚amabilis; *komp.:* ļubežļiviji ‚più amabile' ‚amabilior' 68b), *u Bjelostjenčevu* (ļubezļiv, v. ļubļen etc., *u kod ovoga ima* ļubļen, mil, mile krvi ‚amabilis, suavis, jucundus, charus, gratus. potendus, dulcis, floridulus, amoenus. blandus, gratiosus, charopus'), *u Stulićevu* (‚amabilis, studiosus, amans, intimus, ex animo, humanus, benignus, charus, gratus; *komp.:* ļubežļiviji), *u Voltigijinu* (ļubezļiv ‚amorevole, avvenente, caro' ‚lieblich'), *u Vukovu:* (u Dubrovniku) ‚liebevoll' ‚suavis'. [cf. ļubavan]; *u Daničićevu* (ļubežļivь ‚amicus').

1. *adj.* — *Komp.:* ļubežļiviji. ļubežļivi*(ji).* I. Držić 397, *i u Belinu i Stuličevu rječniku.*

a. affabilis, benignus, *vidi* ļubezniv, 1, a. Er toga Držića ļube ti vlastele kako sve mladića ļubežļiva vele. M. Držić 26. Toliko ļubežļiv ti mi bi. F. Lukarević 199. Isukrst je bio tih, ļubežļiv . . . M. Divković, nauk. 11b. Koji je gospodičić plemenit i ļubežliv. B. Kašić, per. 35. Prid svimi anjeli i svetimi ļubežļivimi meni. nač. 17. Plemenita zatočnica u riječi ļubežļiva. Ġ. Palmotić 2, 395. Bog jest veoma ļubežļiv i veoma strašan. M. Radnić 556b. A ļubežļiv prijateļem. J. Kavańin 113a. Bit ću ļubežļiva, da puk me ļubi. I. Đorđić, uzd. 19. Neka ne budu toliko ļubežļive na ńihove rođake. ben. 51. Ne mnogo ļubežļiv prema redu Benediktovu. 146. Ovo je Jozef, koga smo od prvijeh ļeta mi spoznali za dijete blagoćudno, ļubežļivo i pravedno. B Zuzeri 99. Svakom bi ļubežļiv. A. J. Knezović 27. Ukaza se on ńima blag i ļubežļiv. A. Kanižlić, kam 4. Budući u sebi neizmirnim načinom ļubežļiv. bogoļubnost. 121. Ukaži se prijateļna i ļubežļiva. fran. 191. Budi blag, pogodļiv, ļubežļiv s iskrńijem. I. M. Mattei 89.

b. amabilis, carus, *vidi* ļubezniv, 1, b. Ļubežļiv oče moj i majko ma mila. S. Gučetić Bendovišević 275. Ti si, goste ļubežļivi, svakolika žeļa moja. Ġ. Palmotić 1, 271. Ļubežļiva oglasnice moje izbrane vjerenice. 2, 44. — Cvijetje i voća bez procjene daju miris ļubežļivi. I. Dražić 31.

c. amans, benignus, *vidi* ļubezniv, 1, c. Kada majka ļubežļiva ču ovo me besjede. Ġ. Palmotić 1, 115. Gore muke nije na svijeti roditeļu ļubežļivu. 1, 366. Vazda jeste bili meni ļubežļivi vjerni druzi. 2, 84. Oni je pravi ļubežļivi sin svoga otca, koji ište čas i slavu svoga čajka. V. M. Gučetić 49. Znam da mi si vazda bio otac ļubežļivi. I. A. Nenadić, nauk. 215. K ļubežļivoj majci uzdisati. A. Kanižlić, fran. 204. Ļubežļivi Gospodine Isukrste L. Radić 3. Ukazati se haran Bogu toliko ļubežļivomu. J. Matović 513. — Što je lipo, plemenito, ima biti ļubežļivo. A. Kanižlić, uzroci. 1 Da ma duša ļubežļiva licom lice tvoje uživa. *u* I. M. Mattei 367. Ne da narav ļubežļiva. Ġ. Palmotić 1, 42. Ah! da 'e blažen ko pod nebi s dragom svojom drago živi, kâ je tako blaga u sobi i u svem ćudi ļubežļivo. J. Palmotić 124. Ļubežļivo srce tvoje. A. Boškovićeva 34. Ko da ne zagrli srce tako ļubežļivo? I. M. Mattei 17. Od vele ļubežļive dobroto. D. Zlatarić IV. Steći veliko i ļubežļivo prijateļstvo s Bogom. I. Držić 77. Prva ‚opinio' odveće je oštra a ova odveće ļubežļiva M. Orbin 129. Što hoće rijeti toliko ļubežļivo zvanje. B. Kašić, nasl. 241. U razgovoru, koji učini svojijema učenikom, koji bi sladi i ļubežļivi*(ji)* od svijeh koje jim bješe učinio. I. Držić 397. Ne riječca ļubežļiva. Ġ. Palmotić 2, 74. Primiti ne hotijaše ļubežļive mojo svjete. 2, 123. Ļubežļivijem porukami svijeh Vladislav kraļ dozvo je. 2, 285. Ļubežļivijeh od besjeda. P. Kanavelić, IV. 25. Ne može odoļeti temu ļubežļivu ponukovańu. I. Đorđić, ben. 126. A ti namiješta' tvoje ļubežļive riječi. I. A. Nenadić, nauk. 231. I reče mu na pouzdano kojugodi riječ ļubežļivu. I. M. Mattei 129. Ļubežļivo pričekanje ‚accoglienza, benignità o cortesia che si usa in ricever amici' ‚benignitas'. A. d. Bella, rječn. 17a. Sada će obratit naš Gospodin ńegovo sveto lice svo ļubežļivo put izabranijeh. M. Orbin 249. Lica veomi ļubežļiva gredu tebi suprotiva. Ġ. Palmotić 1, 245. Gleda te očima blazijema i ļubežļivijema. I. Držić 43. Ļubežļiva usta otvori. J. Palmotić 307. Primit ćeš

u ļubežļivo krilo tvoje dušu moju. V. Andrijašević, put. 326. Ļubežļiva duńa jesam, ka se sama tebi otresam. J. Kavańin 511b.

d. *vidi* ļubezniv, 1, d. Ļubežļivo prignutje ali ganutje ‚affettione, cioè affetto, amore' ‚amor'. A. d. Bella, rječn. 43b. Odbaci svako ļubežļivo prignutje. P. Knežević, osm. 229. Ćutjenja ļubežļiva. I. M. Mattei 19. Učinilo se meni svako djelovańe ļubežļivo. B. Kašić, nasl. 139. Među ostala ļubežļiva tvoja nastojańa. I. A. Nenadić, nauk. 5. Vrućina od ļubežļivoga razgovora. B. Kašić, nač. 10. Ļubežļivijeh sred besjeda. G. Palmotić 2, 246. Ove su riječi ļubežļive koje kadija po milosti reče i znači ‚jagńe moje'. Nar. prip. vrč. 84. Pojahu anđeli ļubežļive pjesni. Zborn. 93a. Od one sile ļubežļive jedan u drugoga sebe dišo. A. Kanižlić, kam. 180. Ļubežļiva prilika. fran. 5.

2. *adv.* ļubèžļivo. — *Komp.:* ļubežļivijê. Mon. serb. 445. (1451) *i u Belinu i Stulićevu rječniku. — Između rječnika u Mikaļinu* (ļubežļivo, ļubko, ļubno ‚studiose, cupide, amanter, amabiliter, leniter'), *u Belinu* (‚affettionatamente, con affettione' ‚amanter'; ļubežļivije ‚più affettionatamente' ‚amantius' 43a; ļubežļivo ‚amabilmente, con amabilità' ‚amabiliter' 69a; ‚amorevolmente, con amorevolezza' ‚amanter' 76a; ‚innamoratamente' ‚amatorie' 406b); ‚urbanamente, civilmente' ‚urbane' 779b), *u Jambrešićevu* (ļubezļivo ‚amabiliter'), *u Stulićevu* (‚amabiliter, amanter, humaniter, benevole, ex animo, ex toto pectore, amice'; *komp.* ļubežļivije). Obêtuju ļubežļivije i srьčanije uzdrьžati i kripiti pravu ļubavь i prijazanь. Mon. serb. 445. (1451). Držan je rijeti mu ļubežļivo. A. Gučetić, roz. jez. 38. Utješujete mnozijeh ļubežļivo i milostivo. B. Kašić, fran. iv. Darovavši ńim ļubežļivo što imaše. iń. 11. Pozdravi ļubežļivo Elizabetu. is. 91. Prijateļima, koji mene svjetuju i ļubežļivo sile. I. Gundulić 2. Ļubežļivo i slobodno vesel'mo se. G. Palmotić 2, 99. U velikoj svijeh radosti ļubežļivo blagodarno kraļ Kazimir čita i gosti. 2, 221. Ļubežļivo i veselo primat na stan svoj putnike. 2, 384. Ere ih je ļubežļivo primogući car primio. J. Palmotić 307. David objetuje se uztrpjeno i ļubežļivo. I. Đorđić, salt. 396. Da ga na prijateļsku pogoste ļubežļivo. ben. 138. Ļubežļivo svi plačući. P. Knežević, život. 43. Da je Bog pokoru moju primio ļubežļivo. V. M. Gučetić 8. Pokarati ļubežļivo grešnike. I. A. Nenadić, nauk. 30. Zašto bo se čovik u ńemu ļubezļivo razgovara s Bogom. A. Kanižlić, bogoļubnost. 21. Da ćete ļubežļivo prigrliti ovi moj poklon. J. Matović iv. I odpuštiti će čovjeka ļubežļivo *(ispovjednik)*. 264. Koga *(Isusa)* veoma slatko i ļubezļivo želi u se i u svoju dušu primit. M. Dobretić 63.

ĻUBÈŽĻIVITI, ļubèžļivîm, *impf. činiti da jedno prema drugome bude ļubežļivo. — U jednome primjeru* xvii *vijeka.* Koji nas meu nami miri, ļubežļivi i sjedińuje. B. Kašić, zrc. 149.

ĻUBÈŽĻIVÔST, ļubežļivosti, *f. osobina koga što je ļubežļiv. — U jednoga pisca Dubrovčanina* xviii *vijeka, a između rječnika u Jambrešićevu* (ļubezļivost ‚amabilitas') *i u Stulićevu* (‚benevolentia, propensio, amor, affabilitas, amor verus, dilectio'). Tot' ima obiležja svetińe, svake sladosti i ļubežļivosti. I. M. Mattei 11. Koga ļubežļivost nadhodi ńegovo veličanstvo. 140.

ĻUBÈŽĻÎVSTVO, *n. vidi* ļubežļivost. — *U jednoga pisca Dubrovčanina* xvii *vijeka, a između rječnika u Belinu* (‚amabilità, l' astratto d'amabile' ‚amabilitas' 69a) *i u Stulićevu uz* ļubežļivost Budeš me pomoći s tvojijem gorućijem ļubežļivstvom. V. Andrijašević, put. 88. Ja budem udionica od tvojijeh slava i ļubežļivstva. 93 Po samomu milosrdju i ļubežļivstvu tvomu. 367.

ĻUBEŽNIV, *vidi* ļubežńiv.

ĻUBÈŽNIV, *adj. vidi* ļubezniv *i* ļubežļiv. — *Nalazi se oblik* ļubèžniv *u dva primjera Radnićeva i u jednome Parčićevu; s toga što se u prvoga pisca nalazi dva puta, i koliko znam nema u ńega oblika s -ń- (vidi i kod* ļubežńivstvo), *neće biti štamparska pogreška. vaļa da su ta dva pisca kod ove riječi mislili na* ļubežļiv. *češće se nalazi oblik* ļubèžńiv. — *Od* xvii *vijeka.*

a. *adj.* Biše ļubežńiv, zač govoraše: „Facias hoc propter charitatem". F. Glavinić, cvit. 91b. Ne može se poznati boļe da je jedan ļubežniv, ponizan i krotak nego imajući ustrpļeńe u protivština. M. Radnić 276a. Tko utješa svoga brata ucvijeļena daje jedno ļubežnivo poļubļeńe aliti celivańe od mijera Isukrstu. 402a. Budući začet sin Božji . . . pojde pohodit s ļubežnivom divom Marijom svetu Elizabetu F. Parčić 84. Nikad nije ni pomislio da se osveti, nego se je krotka i ļubežńiva ukazivao. A. Kanižlić, fran. 212. Većma je zadovoļan, krotak i ļubezńiv čovik nego srdit i nenavidļiv. B. Leaković, nauk. 479.

b. *adv.* ļubèžńivo. Noćno u ńem se bijelom licu ļubežńivo preobrazi *(sunce)*. J. Kavańin 474b.

ĻUBÈŽŃIVÔST, *f. osobina koga što je ļubežńiv. — U jedinome primjeru* (xviii *vijeka) oblik je sa* -zń-. S ļubezńivostju kao blagi otac odgovara. A. Kanižlić, kam. 421.

ĻUBÈŽŃÎVSTVO, *n. vidi* ļubežńivost. — *U jednoga pisca* xvii *vijeka u kojega ima* ļubežńivstvo *i* ļubežnivstvo Od većega naudeńa jest ļubežńivstvo nego nenavidost. M. Radnić 142. Ganu se zaradi mučnosti aliti ļubežnivstva. 203a.

ĻUBGOLIŠ, *m. na jednome mjestu* xvii *vijeka gdje nije jasno o kome se govori: svakako je riječ složena ili sastavļena od* ļub *i* goliš. Mečeti Tevriški bosonog obajdoh, nauci derviški gdi golemi najdoh, oprah se u moru od Dońi Kapije gdi smrtnu pokoru ļubgoliš odbije. I T. Mrnavić, osm. 142.

ĻÚBI, *f.* amor; amasia, conjux, *vidi* ļubav, *od čega je uprav stari nom. sing. — Drukčije je zabiļežen akc. u Vukovu rječniku, ali ja ovdje biļežim kako sam svagda čuo (a i Vuk kaže da je čuo ovu riječ samo u južnozapadnome primorju). — Ovdje su zabiļeženi primjeri u kojima se nalaze oblici* ļuby *i* ļubi *u nom. sing. (premda bi ih trebalo metnuti kod* ļubav) *zato što se oblik* ļubi *nalazi nepromijeńen u svijem padežima do našega doba u osobitome prenesenome značeńu.*

1. amor, *ļubav uopće. — Između rječnika u Stulićevu* (ļūbi, *gen.* ļūbi ‚amor, benevolentia' *s dodatkom da se nalazi u M. Držića) i u Daničićevu* (ļuby ‚amor', cf. ļubovь, ļubьva, ļubьvь).

a. *u naj starijim primjerima ima* ļuby *ili* ļubi *samo kao nom. sing.* Hristova ļuby pače privezovaše se kъ mьnê. Mon. serb 5. (1198—1199). Hristova ļuby rastêaše vь ńemь. Sava, sim. pam šaf. 3. Svršena bo ļuby bojaznь izgonitь. tip. hil. glasn. 24, 174. Da otstupitь sujetna ļuby. 24, 201. Želanna jestь ļubi roditeļь. Domentijanb 8.

b. *u pisaca* xvi *i* xvii *vijeka ima* ļubi *nepromijeńeno u drugijem padežima (u ovome značeńu ne vrlo često). a) u gen. sing.* Jes u misti

u ovomu jedan, za te ki umire cić gorušte ļubi i vire ku t' u srcu nosi svomu. A. Čubranović 153. Od žalosti ne razbire u vaju se žestokome cić gorušte ļubi i vire. I. Gundulić 465. Svjedoci su prem očiti od ńegove ļubi i vjere. Ġ. Palmotić 1, 273. — *b) u dat. sing.* Pače ogńenoj vjeri i ļubi, ne mogaše nać se slike. Ġ. Palmotć 15a. — *c) u acc. sing. (u primjeru je u osobitome značeńu: ļubļeno dijete).* I brodeć se Alivera ištom ne bi, vaj, na broju, iz korablje ļubi moju zani vihar od sjevera. A. Čubranović 142. — *d) u loc. sing.* Koji ki čas vidit bude, da ga obļubi tvoja lipost, svu će stavit moć i kripost, da te u ļubi pridobude. M. Pelegrinović 171.

2. *u prenesenome smislu, ļubļeno čeļade (isporedi* 2. ļuba). — *Ne mijeńa se nigda po padežima.* — *Od* XVI *vijeka (u naše vrijeme samo u pjesmi), a između rječnika u Belinu* (‚moglie, consorte' ‚uxor' 492a; ‚amanza, donna amata' ‚amasia' 69a; ‚innamorata' ‚amasia' 406b); *u Stulićevu:* ļūbi, *(griješkom) gen.* ļūbve ‚amans, uxor, conjux'; *u Vukovu:* ļǔbi, indecl. (po jugozapadnijem krajevima), vide ļuba *s primjerom iz narodne pjesme:* Al' dotrča ļubi novijerna, pri ruci joj gajtan prerezala.

a. uxor, *vidi* 2. ļuba, c *(naj običnije značeńe). a) u nom. sing.* Rec' ovako, komu s' rada biti ļubi ali lada. A. Čubranović 150. Dubravko: Ļubi ona nije moja *(tal.* ‚ancor non è mia sposa'). — Ļubdrag: Pravo ako hoć rijeti, što je bog vidio, ńoj si dao vjeru ti i ńe si primio. F. Lukarević 11. Kako da ne plače u suze ogńene tva ļubi *(o sebi govori)* moj bracе, hteći *(ti)* poć od mene? S. Gučetić Bendevišević 241. Što se srčiš? pita' u Jova i dati će se tebi ļubi. I. Gundulić 67. Božica je ona sjeni, Plutonova ļubi izbrana. 94. Kćerce ka je ļubi izbrana kraļa. 104. Žalos, kâ tvoj u pogubi očito je ukazala, da si prava vjerna ļubi komu vjeru tvu si dala. 271. Kô njekada od hercega od Stjepana ugrabi se ļubi mlada, ka mu sinu bješe dana. 382. S nesrećnoga segaj glasa ki mu poda plačna ļubi, starac despot . . . riječ izgubi. 388. I ńegova lijepa ļubi ču ga, i naga odrije sva se. 547. Kojega je *(sinka)* meni odi lijepa ļubi porodila. Ġ. Palmotić 1, 155. A i ļubi mu sinka rodi. J. Palmotić 43. Vjerna ļubi ja sam tvoja. P. Kanavelić, iv. 307. Neka ļubi obļubļena sebi drage plode plodi. J. Kavańin 7b. To 'e mâ ļubi kâ kućnice pohvaļene ime nosi. 85a. Jakovļeva ļubi mila puna 'e svjeta i mudrosti. 112a. Kâ gospoja plemenita buduć ļubi Dominika. 148b. Kâ bude prvorodna, ostane mu ļubi ugodna. 238a. Nejma vjeru istinu ļubi u vojnu I. Đorđić, uzd. 10. Mikol, Davidova ļubi. salt. XIII. Sinoć majka oženila Marka, jutros mu se ļubi razboļela. Nar. pjes. vuk. 1, 285. Końa kujo mladi Pavle, a ļubi mu dodavaše sitne čavle i potkovi. 1, 307. Biće mene draga ļubi. 1, 337. Vjerna ļubi ńemu govoraše Nar. pjes. herc. vuk. 179. Ļubi mu je košuļu šikala. Nar pjes. istr. 1, 7. Kojim nije žao poginuti, koji nima ni oca ni majke: nož i puška i otac i majka, britka ćorda ļubi nevinčana. 1, 64. — *b) u gen. sing.* O slavni božo naš, plačni glas, ki čut bi, matere je gizdave tve ļubi. I. Gundulić 104. Pokli tada š ńe poroda smrt oplaka ļubi svoje. 337. Da se usudi ļubi udane kušat viru. Ġ. Palmotić 1, 254. S vjernom družbom ļubi svoje 1, 285. Svê ļubjene ļubi u krilu. 2, 528. Od dobrote svoje ļubi što je začuo. Nar pjes. vuk. 1, 44. Petar se gradu falio: „Nê ļepše ļubi od moje". *u* Vuk, kovč. 87. — *c) u dat. sing.* Svojoj se je ļubi obrnia. Nar. pjes. istr. 1, 19. Meće ļubi ruke u nidarja. 1, 21. — *d) u acc. sing.* Sam je danas ti za ļubi imati mož'. F. Lukarević 7. U ocu momu, znaš požuda koja bi, kraļu Tebanskomu dat mene za ļubi. M. Bunić 5. I oni slave pir veseli i kraļicu, ļubi tvoju. I. Gundulić 282. Vidi mi se spomenuti, da tve carstvo ļubi pravu uzme. 304. Zašto mene s tobom vernu ne povede ļubi tvoju? Ġ. Palmotić 1, 62. Tebi udijeli vlas višńega lijepu ļubi, sinka draga. 1, 196. Stvar je veoma nedostojna, ļubi ka ima svoga vojna na svu ļubav primamiti. 1, 243. S vitezom gizdavime ļubi mladu ostavio. 1, 253. *(Ja ću tebe)* u rodjene zemļe odvesti za mu ļubi i gospoju. 1, 261. Neka ban Hrvoje ļubi ište s druzijeh strana. 1, 313. Kako hoćeš nazovi me il' tvu slugu il' tvu ļubi. 2, 56. Lijepu ļubi stekao jesi. 2, 156. Gdi grad Sigor jur upazi ļubi tvoju, Lote izbrani. 3, 51a. A ńegovu bludnu ļubi trijes iznenad ogńen ubi. 3, 134b. Svoju lijepu ļubi upazi. P. Kanavelić, iv. 144. Vidjet žeļu ima lijepu ļubi. 257. Ne na oko, neg na mjeru svaki uzmi ļubi svoju. J. Kavańin 46a. Proć zakonu tuđu ļubi vaze. 59a. Ja ga scijenim kad u svemu gospodičić skazuje se, samo žudim ļubi ńemu, da već s ńome poštuje se. 153a. Kraļ je uze za pravu ļubi. I. Đorđić, salt. xv. Er ću tebe ja uzeti za moju dragu ļubi. Nar. pjes. bog. 27. Po ćercu bana Jovana, po ļubi cara Šćepana. Nar. pjes. vuk. 1, 304. Ufati ļubi za ruku. *u* Vuk, kovč. 87. Tvoju ću ļubi zarobiti. Pjev. crn. 56a. Svoju j' lipu ļubi ostavia. Nar. pjes. istr. 1, 9. — *e) u voc. sing.* O draga ńegova ļubi, tijem ne cvijeli *(za mužem).* D. Zlatarić 92a. Tu ćeš, ļubi lijepa moja, ti kraļica u svjetlilu gospodovat sred pokoja vodeć slatko mladoš milu. I. Gundulić 15. Moja ļubi i kraļice Ġ. Palmotić 2, 89. Proći me se, moja ļubi draga. Nar. pjes. herc. vuk. 23. Ajme meni, virna ļubi moja! Nar. pjes. istr. 1, 19. — *f) u instr. sing.* Gdi pastijer za ļubi plače rad ļubavi. N. Naļešković 1, 173. Klisović ovako za ļubi cviješaše. D. Zlatarić 91a. S ļubi dragom. Ġ. Palmotić 1, 109. A svi oni s ļubi pravom ove sumńe ne imaju. 1, 285. S nevjernicom svojom ļubi. 2, 182. Poslušnoga on Isaka s ļubi starom star porodi. 3, 82b. Sa knegińom, svojom ļubi dragom. Nar. pjes. vuk. 5, 426. Gori sidi s virnom ļubi svojom. Nar. pjes. istr. 1, 8. — *g) u nom. plur.* Grčkijeh cara i despota raškijeh kćeri gospodične, rajska bješe kijeh ljepota, bjehu carom ļubi slične. I. Gundulić 306. I naše su ļubi mile. Ġ. Palmotić 1, 198. U komu jadu i trudu bit će vaše majke i ļubi. 2, 400. Da se ļube ļubi nevjenčane. Nar. pjes. herc. vuk. 180. — *h) u dat. plur.* Neka uzmu nauk u naprijeda vjernijem ļubi vjerni biti Ġ. Palmotić 2, 392. — *i) u acc. pl.* Car uzimļe svijetle ļubi. I. Gundulić 488 Sad stjećemo ļubi drage. Ġ. Palmotić 1, 107. Ali je koris ali šteta tuđe ļubi otimati. 1, 152. Ki udane ļubi svoji proć zakonim segaj svijeta. 1, 269. Naj prve sve ļubi himbeno pogubi 2, 91. Zašto veće svi slobodno vaše ļubi ne vodite? J. Kavańin 105b. Ńih otčinstvo u obijesu za svo'e ļubi kad iztjera ļepše djevo. J Kavańin 276a.

b *vidi* 2. ļuba, a. Gizdava mâ ļubi! Š. Menčetić—Ġ. Držić 477. Voda mi 'e bistra mila, gdi ma ļubi mije lice. M. Držić 32. Jaoh! pridragi moj Ļubmiro, kâ odluka nebeska bi, da t' od krvi sad otire ļute rane ļubi? *(Tirena o sebi govori Ļubmiru).* M. Držić 111. Kaži meni tvojoj ļubi. 112. Dragiću nedragi, dali ide za drugom, a tvoju ļubi ostavi? 126. Radmio: Ako

hoć da ļubim, obļubi ti mene, ugovor'mo ļubav. — Jela: Ti mnome rug tvoriš, bržek nijes' ļubi *(tal.* ‚amante') ovake dostojan. D. Zlatarić 55b. Aristot'la ļubi plaha ne zauzda li i ne jaha? J. Kavańin 7a. Ļubi moja, ženiću se na te. Nar. pjes. herc. vuk. 70.

c. *vidi* 2. ļuba, d. S tvojijem plavim zla gusara stigni, ki s tvom ļubi *(Captislavom, Bojnislavovom vjerenicom; govori Bojnislav sam sebi)* bježi. G. Palmotić 2, 248. — *Može biti isto značeńe i u ovome primjeru:* Moja j' ļubi ļepš' od tebe. Nar. pjes. vuk. 1, 151.

ĻÙBIBRAT, *m. ime muško (koji ļubi brata).* — *Od* XIV *vijeka.* Dêdь imь Ļubibratь. Deč. hris. 4, 70. Ļubibratь. S. Novaković, pom. 74. Ļubibrat. Zemļak. 1871. 3.

ĻUBÌBRATIĆ, *m. prezime (po ocu Ļubibratu).* — *Pomińe se od* XVIII *vijeka.* Barun Ļubibratić. I. Zaničić 152. U broju gospode bosanske aliti knezova slovinski nahode se ‚comites' to jest knezovi jasne kuće Ļubibratića od staroga i plemenitoga grada Trebińa... Prvi bi knez Ļubibrat, od koga se rodi Ļubimir, ... And. Kačić, razg. 217. Baron Ļubibratić od Tribińa. M. A. Reļković, sat. H2a. Ot monastira Trebińe Simeona Ļubibratića. Magaz. 1868. 163. Pridoše mu Ļubibratić Mićo... Osvetn. 5, 48.

1. ĻÙBICA, *f.* Viola odorata L. *poznati cvijet.* — *Akc. je zabiļežen po Vukovu rječniku; ali sam ja svagda čuo* ļùbica, *gen. pl.* ļùbîcâ. — *Postaje od korijena glagola* ļubiti, *po svoj prilici kao deminutiv, isporedi* 2, 3, 4. ļubica. — *Od* XV *vijeka, a između rječnika u Vrančićevu* (‚viola'), *u Mikaļinu* (‚viola'), *u Belinu* (‚viola, fiore noto' ‚viola'), *u Bjelostjenčevu* (ļubica, cvetek ‚viola', v. fiola), *u Stulićevu* (ļubica, cvit ‚viola'), *u Vukovu* (vide ļubičica).

a. *u pravome smislu.* Mirisna ļubica. M. Marulić 219. Brat hrla ļubicu ter pelen. Š. Menčetić 293. Ļubica pripros cvit ļipo voña. 334. Tuj ti pođe, tuj brati ļubicu? Š. Menčetić —G. Držić 507. Kopriva *(mi je)* za ļubicu. M. Vetranić 1, 15. Ne daj ni hromu ļubicu ni rumen trendofil. 1, 90. Brasmo bosil i ļubicu. 1, 238. Bedru mu zavismo hromom ļubicom. 2, 138. Vila I: Evo mi ļubice. — Vila II: Da nut' je u mene. — Vila III: Da nuti ružice ovamo rumene. N. Naļešković 1, 208. Lis maka da raste i crna još onaj ļubica, ku, vele, misli tve na svit saj da velmi tač žele. D. Rańina 78a. Vazmi ruže i ļubice, i s jasenkom čičindari. A. Čubranović 148. Svijetli ńe obraz kako cvijet ļubice. F. Lukarević 268. Ļubica slatko tač ne ublijedi. D. Zlatarić 81a. Tko će podati meni perja kakono od ļubice? B. Kašić, nasl 165. Jur mila ļubica pupi razpiraše. I. T. Mrnavić, osm. 29. Sklonila je plačna lica, kâ joj smeta jad sioni, ter je vidjet kô ļubica kad na busu svoj vrat skloni. J. Palmotić 160. Uz ļubicu ļubdrag mili. I. Đorđić, uzd. 5. Ļubica male cine. V. Došen v. Što je lipše od ļubice? 22a. Ļubicu trgati. I. Velikanović, prik. 11. Tu plavu ļubicu, zeleni žir, divji karamfil *(gledaš).* M. Katančić 42. Lipo cvitje bili liļan i ļubica i tulipan. 72. Ruke pak i nad ļubice pruži. J. S. Reļković 312. Mirišave ļubice. G. Peštalić 166. A onim ostalim po kitu ružice, po drugu ļubice, neka su rumene kao i ružica, neka su ļubezne kao i ļubica. Nar. pjes. vuk. 1, 102. Ļubica je sama rekla, da je prvi cv'jet od ļeta; ako i jest kriva vrata, ama lijep miris dava. kad bi znale djevojčice, što je miris od ļubice, sve bi cv'jeće potrgale, ļubicu bi poļovale. 1, 226. Ļubica se sama fali, da je cvijet na 'vi svijet naj glavniji i naj ļepši. 1, 226. Ako l' ti nikne ļubica, ļubićemo se doveče. 1, 467. Pusta ruža jako ocvanuta, i ļubica na miruh prosuta. Osvetn. 3, 6. Ļubica, rus. любжа, любка (Orchis), viola (u mletačkome rukopisu, Pizzelli, Vuk, Stulli), 1. Viola odorata L. (Visiani, Vodopić) *(vidi daļe kod* d). B. Šulek, im. 211.

b. *simbolički znači poniznost.* Gojiti u vrtlu svomu ļubicu od poniženstva i saraniti čisto zlato od dobra glasa. F. Lastrić, test. 371a. Vidićemo ļubice koje duhovno cvatu u svibńu modreći se il' pokorama i poniženstvom redovničkim kako ss. Bernardin, Paškal, Ivon i drugi redovnici; il' sirotinstvom i uzdržańem od udovstva, kako ss. Monika, Umilijana i druge sirote udovice. svet. 53b. Evo vidimo u ńoj *(u crkvi)* plemeniti cvitńak od čistoće: tu su ļiļani od divičanstva, tu su ružice od ļubavi, tu su ļubice od redovništva, poniženstva, ustrpļenja... 123a. — *S toga se i u molitvama bogorodica nazivļe ļubicom.* Ļubico premalitńa, moli se za nas. L. Terzić 49. Prirumena o ružico, opet k tebi okrićem se, prigizdava o ļubico, opet k tebi utičem se; i naj pri poklańam se kako majki svemogoga. P. Knežević, pism. 90. Ļubico primalitńa, moli za nas. F. Lastrić, od' 80. Marijo, Marijo, ti mila ļubico! A. Kanižlić, utoč. 835. — *U drugome smislu ovdje:* Ima usaditi u srcu svomu u komu Isukrst pribiva ružicu od ļubavi Božje, rutu od molitve, ļubicu pomļu od dobrih dila, maslinu od mijera. S. Margitić, fala. 193.

c. *u prenesenome smislu, znači boju kakva je u obične ļubice, isporedi* ļubičast. Ļubice su dakle iznikle vrhu usti prirumenijeh? I. Gundulić 266. Niki su obučeni pokorom od ļubice i crnim od svoga pokaranja. I. Ančić, vrat. 188. Svione odjeće na ļubicu, duge i stavne ovijeh rese. P. Kanavelić, iv. 339. Trator ústî u ļubice i bjeloća kad pogrubi. J. Kavańin 43a. Na ļubicu ‚paonazzo e pavonazzo' ‚violaceus'. A. d. Bella, rječn. 538b. Na ļubicu ‚violato, color di viole' ‚violaceus' 768a. U svoje brijeme rusa, a u svoje ļubica. (Z). Poslov. daničić.

d. *s ńekijem pridjevima znači istu vrstu ili druge vrste istoga roda, ili još posve drugačije vrste drugoga ŕoda, n. p.:*

a) u Mikaļinu rječniku (ļubica modra ‚viola purpurea'), *u Belinu* (ļubica divja ‚viola campareccia' ‚viola agrestis' 768a; pitoma ļubica ‚viola domestica' ‚viola sativa' 768a), *u Stulićevu* (ļubica modra, cvit ‚viola violacea'). Ļubica, Viola tricolor L. (Vodopić). B. Šulek, im. 211. Ļubica divja, Viola silvestris Lambl (Visiani). Ļubica gospina, Viola tricolor L. (Sabļar, u Dubrovniku). Ļubica hroma, (prema tal.) viola zotta (Pizzelli), mammola (Aquila—Buć, Skurla), Viola odorata L. Ļubica modra, viola purpurea (Durante), Viola odorata L. Ļubica poļska, viola purpurea (Durante), Viola odorata L. Ļubica trovrsna, Viola tricolor L. (Durante). 212.

b) Matthiola RBr. *i* Cheiranthus L., *vidi* šeboj. — *ova značeńa nijesu pouzdana, jer vaļa da su ih pisci upotrebili po tal.* viola, *ļubica i šeboj (u Dubrovniku* vihojla). — *Između rječnika u Mikaļinu* (ļubica žuta ‚viola crocea vel flava; leucojum flavum'). Ļubica, leucoium (u sińskome rukopisu, Durante), Cheirantus L., Matthiola RBr. B. Šulek, im. 211. Ļubica bijela (glubiça bila u mletačkome rukopisu), viola romana alba (u mlet. rkp.), 1. Matthiola incana RBr.; 2. Leucojum aestivum L. (Visiani). Ļubica crļena ‚Matthiola incana RBr. (Alschinger).

Ļubica žuta (gliubiça suta u mlet. rkp.; prema tal. violacciola gialla, cheiri citrino, viola romana citrina (u mlet. rkp.), Cheiranthus cheiri (Alschinger). 212.

c) Caltha palustris L., *vidi* zlatica. — *U Mikaļinu rječniku:* Ļubica kasna ‚viola calathiana'; *u Belinu:* žuta Ļubica ‚viola gialla' ‚caltha' 768a; *u Stulićevu:* Ļubica žuta, cvit ‚fiorancio, fiore' ‚caltha'.

d) (pčelina) Ļubica, Melissa officinalis L. — *Između rječnika u Mikaļinu* (Ļubica, pčelińa trava ‚melissa' ‚meliscophyllum, apiastrum', *i kod* čelina lubica, *i* pčelińa Ļubica *kod* pčelińak), *u Belinu* (pčelina Ļubica ‚cedronella, herba nota' ‚melissa' 182b; Ļubica pčelińa ‚melissa, cedronella, erba' ‚melinum' 469a), *u Stulićevu* (Ļubica pčelina, trava ‚melissa, erba' ‚melinum'); *u Vukovu:* (u Boci) trava maca kojom se košnice mažu ‚Melissa officinalis', cf. matičńak. Ļubice čelińe ‚melissa'. J. Vladmirović 20. Uzmi čeļine Ļubice. 39. Koja se pčelija Ļubica ili melisa imenuje. I. Jablanci 131. Na Ļubicu majko, u svoj domak majko!... (Govori onaj, koji čele zove u košnicu. u Grbļu.) Nar. posl. vuk. 188—189. Pčelinska Ļubica ‚Melissa officinalis'. Čas. čes. muz. 1852. 2, 57. Ļubica, Melissa officinalis L. (Vuk), v. Ļubica čelina. Ļubica čolina (čelińa, Durante), melissa (Pizzelli, Kuzmić, Aquila—Bué), citriola (Skurla), Melissa officinalis L. (Vuk). Ļubica pčelińa, Melissa officinalis L. (Vodopić), v. Ļubica čelina. B. Šulek, im. 212.

e) Ļubica granička, vinca pervinca (Vujičić), Vinca minor L. B. Šulek, im. 212.

f) Ļubica medijanska, medio (u sińskome rukopisu), Campanula medium L. Ļubica morska, viola marina, rapum silvestre Dioscoridis (Durante), Campanula medium et rapunculus L. B. Šulek, im. 212.

g) Ļubica ruńava gospoje, viola matronalis, ligustria (Durante), Hesperis matronalis L. B. Šulek, im. 212.

h) Ļubïca (jubïca), grožđe vodeno ružičaste masti. Slovinac. 1882. 187.

2. ĻÙBICA, *f. dem.* Ļubav. — *Radi akcenta vidi* 1. Ļubica. — *Od* xv *vijeka.* I svakim nemozim pomoći ne kratit, i ka svakim mozim s Ļubicom se obratit. M. Marulić 61. San jeda li noćni, jeda li tebe Ļubice trude? M Katančić 51. — *I u naše vrijeme u Dubrovniku (kao ironički).* ‚Živu među sobom u velikoj Ļubici'. P. Budmani.

3. ĻÙBICA, *f. vidi* 2. Ļuba *i* Ļubi, 2 — *Radi akcenta vidi* 1. Ļubica. — *Od* xviii *vijeka.* Ter ne mogu ja uzet kumu moju za Ļubicu. Nar. pjes. mikl. beitr. 1, 47. Već Ļubica bega Gušatlije. Ogled. sr. 464. Ńegovu je viru virovala i ona mu za Ļubicu bila. Nar. pjes. istr. 1, 57.

4. ĻÙBICA, *f. žensko ime, biće isto što* 1. Ļubica. — *Radi akcenta vidi* 1. Ļubica. — *Od* xvii *vijeka, a između rječnika u Vukovu* (‚frauenname' ‚nomen feminae'). Kitu mi njeki dan jabuk da Ļubica, da joj hvalim pram zlatan i ures od lica. I. Gundulić 140. Ś ńim zaplijeni i Ļubicu jedinu mu kćercu gusa. 463. Korevskomu sužńu dragom Ļubica se toli udvori, da su vjeru krepku i stavnu među sobom uhitili. 465. Ļubica, *ime vili.* M. Gazarović viii. Ļubica, kći kralja od Epidavra. G. Palmotić 2, 160. U kolu je Milica, Ļubica. M. Katančić 75. Ļubica. S. Novaković, pom. 74.

5. ĻÙBICA, *f. ime domaćijem životińama.* — *Radi akcenta vidi* 1. Ļubica. — *Biće ista riječ što* 1. *i* 4. Ļubica.

a. *ime kozi.* F. Kurelac, dom. živ. 30. Ļubica, koza Oraovac, Bosna. D. Hirc.

b. *ime kravi.* F. Kurelac, dom. živ. 25. D. Trsteńak.

c. *ime ovci.* F. Kurelac, dom. živ. 32. Ļubica, ovca. Bruvno. D Hirc.

ĻUBIČAHAN, Ļubičahna, *adj. samo u Stulićevu rječniku uz* Ļubičast. — *Uprav deminutiv.*

ĻÙBIČAN, Ļùbična, *adj. koji pripada Ļubici, Ļubicama, vidi* 1. Ļubica. — *Radi akcenta vidi* 1. Ļubica. — *Od* xviii *vijeka (vidi kod* b).

a. *uopće.* Voda Ļubična. P. Bolić, vinodjel. 2, 36

b. *o samoj boji, vidi* Ļubičast. — *Između rječnika u Belinu* (Ļubični ‚violato, color di viole' ‚violaceus' 768a) *gdje se naj prije nahodi, i u Stulićevu uz* Ļubičast. Od modre iliti Ļubične *(boje).* Ant. Kadčić 88.

ĻÙBIČAST, *adj. u kojega je boja kao u cvijeta Ļubice (modra pomiješana malo s crvenom). — Radi akcenta vidi* 1. Ļubičast. — *Od* xvii *vijeka, a između rječnika u Belinu* (‚paonazzo, e pavonazzo' ‚violaceus' 538b), *u Stulićevu* (‚violaceus'), *u Vukovu* (Ļùbičast ‚veilchenblau' ‚violaceus'). Zaogrnut pluvijalom Ļubičastim. I. Bandulavić 28a. Nadramenicu ili štolu Ļubičastu o vratu imao je. P. Knežević, muka. 5. Pod barjakom Ļubičastijem. F. Lastrić, test. 391a. Sada bilu, sada zelenu, sada crļenu, sada crnu, sada Ļubičastu odiću misnici oblače. I. Velikanović, uput. 3, 363. Obličja bila, crļena, zelena, Ļubičasta. M. Dobretić 395. Zavjesi bijeli, zeleni i Ļubičasti bijahu obješeni. Đ. Daničić, jest. 1, 6. U carskom odijelu Ļubičastom. 8, 15.

ĻÙBIČAŠAN, Ļùbičašna, *adj. vidi* Ļubičahan. — *Samo u Stulićevu rječniku uz* Ļubičast.

ĻÙBIČAT, *adj. vidi* Ļubičast. Redovnik obučen u kamšu i štolu Ļubičatu. L. Terzić 285. Obučen u kotu i stolu Ļubičatu. L. Terzić (B. Pavlović) 239.

ĻUBIČEVAC, Ļubičevca, *m. ime selu u Srbiji u okrugu kragujevačkome.* K. Jovanović 119. Ļubičevac, selo u sr. jaseničkom okr. kragujev. zvalo se pređe Bušinci. 87.

ĻUBIČEVO, *n. ime mjestu u Srbiji u okrugu požarevačkome.* M. Đ. Milićević, srb. 1066.

1. ĻÙBIČICA (Ļùbičica, Ļubičica, *f. dem.* 1. Ļubica, *ali se po istočnijem krajevima govori uopće mj.* Ļubica. — *Radi akcenta vidi* 1. Ļubica *i u Vukovu rječniku.* — *Od* xvi *vijeka, a između rječnika u Stulićevu* (‚parva viola'), *i u Vukovu:* Ļùbičica (u Srijemu i u Bačkoj ‚Ļubičica) ‚das veilchen' ‚viola (Viola odorata Linn.)'. Umiļenih Ļubičic mal ne po svem perivoju biše. P. Zoranić 68b. Urehe i naredbe cvitja i ruža, kita i Ļubičic. M. Jerković 100. Ļubičice, ja bih tebe brala. Nar. pjes. vuk. 1, 227. Devojčice, sitna Ļubičice. 1, 377. Đevojčice Ļubičice, ružo rumena! 1, 426. Kad sam prvu večeru dovela, u večeri devetora bila:... Ļubičice, da me svagda Ļubi. 1, 468. Jednu kitu Ļubičice, da ti Ļubiš bijelo lice. Nar. pjes. petr. 1, 127. Mana Ļubičici. Vuk, nar. pjes. 1, 226.

2. ĻÙBIČICA, *f. mjesno ime u Srbiji. a) brdovito mjesto u okrugu biogradskome.* Glasnik. 19, 188. — *b) mjesto u okrugu kragujevačkome.* Ńiva u Ļubičici. Sr. nov. 1872. 321.

3. ĻÙBIČICA, *f. dem.* 4. Ļubica. — *U naše vrijeme.* Jednoj ime Ļubičica. Nar. pjes. herc. vuk. 257.

4. ĻÙBIČICA, *f. ime kokoši.* Bastaj, Daruvar. D. Hirc. — *isporedi* 5. ļubica.

ĻÙBIČIĆ, *m. prezime (po majci Ļubici).* — *Radi akcenta vidi* 1. ļubica. Oni traže Vučka Ļubičića. Nar. pjes vuk. 3, 425. Al' besedi Vučko Ļubičiću. 3, 426. Dali knigu u Mačvu Ivi Ļubičiću. Glasnik. II, 1, 12. (1808). Petar Ļubičić. Rat. 137. Jeremija Ļùbičić iz Užica. Ļ. Stojanović.

1. ĻÙBIČIN, *adj. koji pripada ļubici, vidi* 1. ļubica. Kad ga cvetom ļubičinim natreš. P. Bolić, vinodjel. 2, 22.

2. ĻÙBIČIN, *adj. koji pripada Ļubici, vidi* 4. Ļubica. Tim sklopjena i gotova s milosti se carske veli i sloboda vitezova i Ļubičin pir veseli. I. Gundulić 465

ĻUBIČINKA, *f.* vrst vinove loze crna grožđa (Dalmacija, Danilo). B. Šulek, im. 213.

ĻÙBIČIŠTE, *n. samo u Stulićevu rječniku:* ‚violarium', *t. j. mjesto gdje rastu ļubice, ali bi uprav značilo mjesto gdje su negda rasle ļubice.*

ĻUBIČIŠTVO, *n. u Stulićevu rječniku uz* ļubičište. — *sasma nepouzdano.*

ĻUBIČKA, *f.* vrst vinove loze bijela grožđa (Dalmacija, Danilo). B. Šulek, im. 213.

ĻUBIČNA, *f. ime planini (u Crnoj Gori?).* — *U narodnoj pjesmi crnogorskoj našega vremena.* I Ļubičnu zelenu planinu. Ogled. sr. 256.

ĻUBIČNIK, *m. ļubilac, ļubitelj, ļubavnik.* — *Postaje od* 2. ļubica. — *U jednoga pisca Dubrovčanina* XVIII *vijeka, a između rječnika u Stulićevu* (v. ļubitelj). Ako uzbudete vi tratit uļudnos samo s vašijem ļubičnicim. S. Rosa 75a. S ostalijem Jezusovijem ļubičnicima. 171b.

1. ĻÙBIĆ, *m. dragi, ļubljeni.* — *U naše vrijeme u Istri.* Mikula ļubić moj, ča se tuda šećeš? Nar. pjes. istr. 2, 10. A moj ļubić v Mletcih plavčicu kordiva. 2, 58. Na ńoj leži moj drag ļubić koga ja ne znam. Nar. prip. mikul. 156. Ļùbić ‚juvenis amatus'. D. Nemanić, čak. kroat. stud. 32.

2. ĻUBIĆ, *m.* Amor, Cupido, *vidi* ļubav, c. — *U jednoga pisca Slavonca* XVIII *vijeka.* Trščicom takni, Ļubiću, gorućom srdce zaručnih. M. Katančić 59.

3. ĻÚBIĆ, *m. prezime (po majci Ļubi?).* — *Od* XIV *vijeka, vidi u Daničićevu rječniku:* Ļubićь, između ļudi koje je car Stefan dao crkvi arhanđelovoj u Prizrenu jedan bješe ‚Bogoje Ļubićь'. G(lasnik). 15, 299. (1348?). Ļubić. Schem. bosn. 1864. XIV. XXVIII. Schem. zagr. 1875. 206. Schem. jadert. 1876. 53.

4. ĻÙBÎĆ, Ļubića, *m. mjesno ime.*

a. *u Bosni (?) šuma. Zabiļežio Malešić Nedo Bošńak.*

b. *u Srbiji. aa) selo u okrugu kragujevačkome.* K. Jovanović 118. — *bb) u okrugu rudničkome. aa) brdo. — između rječnika u Vukovu* (brdo u nahiji rudničkoj prema Čačku). Svi na Ļubić brdo otidoše. Nar. pjes. vuk. 4, 345. Na Ļubiću šance načiniše. 4, 358. — *vidi i* M. Đ. Milićević, srb. 346. — *bb) selo.* K. Jovanović 147.

ĻUBIĆAK, Ļubićka, *m. vidi* 2. Ļubić. — *U jednoga pisca Slavonca* XVIII *vijeka.* Dojde, jao! vila od nikojih strana, o da ne bi bila nikad svitu znana! vinac od ružica cvate oko čela, ružice su lica rumeno vesela; ružice su svite, prolitje su tkano, vezano na kite cvitje odabrano. ‚Razbluda' je: mati sinka sobom vodi, ne zna s mirom stati, na boj š ńime hodi. ‚Ļubićak' se zove, bludnu ļubav bludi na koju se love srdca mlogih ļudi. vojnik ovi mali, dite na zlo budno, srdca rani, pali strijajući bludno. A. Kanižlić, roz. 112. Rožalija s bičem pristraši Ļubićka koji s Razbludom pobigne. 114.

ĻUBIĆE, *n. (ili* Ļubiće, *pl. mj.* Ļubići?) *ime mjestu u Srbiji u okrugu ćuprijskome.* Ornica u Ļubiće. Sr. nov. 1869. 587.

ĻUBIĆSKI, *adj. koji pripada selu Ļubiću, vidi* 4. Ļubić, b, *b) bb).* Ļubićska *(opština).* K. Jovanović 147.

1. ĻÙBIDRÂG, *m.* Tropaeolum majus L., *i drugi cvjetovi i bilke.* — *isporedi* 2. dragoļub *i* 1. ļubdrag. — *Od* XVI *vijeka, a između rječnika u Stulićevu* (‚nasturtium'), *i u Vukovu:* (po jugozapadnijem krajevima) vide dragoļub *s primjerom iz narodne pjesme:* Oko grada cv'jeća ļubidraga. Cvitak ta ļubidrag jime uzdrži. P. Zoranić 39b. Ja ti šiļem kitu ļubidraga. Nar. pjes. vuk. 1, 235 *(iz Risna).* A naj više ļubidraga, miloduha i cmiļa. V. Vrčević, igre. 15. Ļubidrag, mimolaria (Anselmo da Canali), consolida (u sińskome rukopisu), nasturtium indicum (Kuzmić, Aquila —Bué), 1. Nasturtium officinale RBr. (Alschinger); 2. Tropaeolum majus L. (Vodopić), 3. Prismatocarpus speculum L'Her. (Lambl); 4. Ophrys arachnites Rchb. (Visiani); 5. Reseda odorata L. (S. Novaković); 6. vrst vinove loze bijela grožđa (Dalmacija, Danilo). B. Šulek, im. 213.

2. ĻÙBIDRÂG, *m. dragi, ļubavnik.* — *Na jednome mjestu* XVI *vijeka.* To li te je vratit žeļa ļubidraga s duga puta. M. Pelegrinović 191.

3. ĻÙBIDRÂG, *m. ime muško.* — *Od* XI *vijeka u latinskome spomeniku.* ‚Lubidrago'. Doc. hist. rač. 165. (1059—1065). Mladić jedan jimenom Ļubidrag. P. Zoranić 36b.

ĻUBIDRAGA, *f.* Coronilla scorpioides Koch. (Visiani). B. Šulek, im. 213.

ĻUBIHNA, *m. ime muško.* — XIV *vijeka.* Dêdь imь Ļubihьna. Deč. hris. 19. 87.

ĻUBIJA, *f. ime trima selima u Bosni u okrugu bihaćkome.* Ļubija latinska, pravoslavna, turska. Statist. bosn. 53.

ĻÚBILAC, ļúbioca, *m. čovjek što ļubi.* — *isporedi* 1. ļubac *i* ļubitelj. — *Od* XVII *vijeka, a između rječnika u Stulićevu (griješkom* ļubioc, v. ļubitelj). Ilija bi ļubilac istoga zakona. M. Divković, bes. 285b. Svi su ļubioci ovoga svijeta u stvareh zemaļskije vele jaci. 341b. Ti si u istinu činio grijeh s mnozijemi ļubioci. 565b. Ļubioci darova otrovani su. I. Ančić, ogl. 76. Ùbija svoje ļubioce. M. Radnić 3a. Oni su ļubioci sebe istije. 26a. Vara svoje ļubioce. 157b. Ļubilac ovoga svijeta. 253b. Tko slijedi Isukrsta jest ļubilac istine. 290b. Svijet ostavļa slijepe svoje ļubioce. 300a. Ginu z boļećem ļubioci ovoga svijeta. 304a. Ļubilac zakona. P. Posilović, nasl. XL. Za plaću drugo ne daruje ļubiocem i svojijem naslidnikom nego štetu i smrt vičńu. 141b. Ļubioci ovoga svijeta. S. Margitić, fala. 266. Marija je *(griješkom mj.* ļubilaca) ļubioca svojih zaštiteļica. A. Kanižlić, utoč. 49. Ali zašto bo se malo ļubioca pravih nahodi. uzroci. VII. Ļubav čini da ļubilac poļubļenoga ćud kanoti na se uzme. 145. Koji dakle od vas jest pravi Marije *(griješkom)* ļubioc . . . Đ. Rapić 209. Tašti i izprazni svita ovoga ļubioci. 319. Ovako svit svoje običaje poštovati ļubioce. 444. I tako ćemo u slavu nebesku biti primiti, koja je ļubiocem svojim

obećata. B. Leaković, gov. 120. *(griješkom)* Ļubioc riči Božje. 155. Da je ļubioc istine. nauk. 286. Slavnim ļubiocem mojih pjesama. Osvetn. 5, I.

ĻÚBILICA, *f. žensko čeļade što ļubi. — Od* XVII *vijeka.* Marijo, ļubilice samosti! P. Posilović, nasl. 76a. *— o muškome, kao u rugu.* Smiļaniću, ženska ļubilice! Nar. pjes. krasić. 1, 62.

1. ĻÙBIM, *adj. uprav je* (ļubimъ) *ńegda bio part. praes. pass. glagola* ļubiti, *ali već u prva vremena našega jezika može biti da se upotrebļava kao adjektiv u značeńu: drag, mio; kasnije se još promijenilo značeńe postavši aktivno, vidi* a, *b) i e) i* b. *— Između rječnika u Stulićevu:* ‚charissimus, amabilis' *s dodatkom da se nalazi u Zlatarića.*

a. *adj.*

α) u značeńu sprijeda kazanome. Iže ļubimь bê gospodinoma. Mon. serb. 26. (1234—1240 *po prijepisu).* Mnogo ļubimomu i vsesrьdьčnomu i bratu carьstva mi sevastokratoru Dêanu. 143. (1349). Bogu ļubimago grada našego Dubrovьnika. 322. (1423). Kь ļubimomu jego Hristu. Deč. hris. 3. Ļubimi starče moj! M. Vetranić 2, 444. A neka da ti vidi tvoja ļubima družina. P. Hektorović 19. Ļubima družino, mni mi se ovi dan . . . N. Naļešković 1, 224. Moja ļubima družino. M. Držić 345. Da te poslušamo kako sve brata starija i ļubima druga. 413. Pastiri ļubimi, proć ńemu pojmo mi. F. Lukarević 117. Sinovi među dvima leži u krvi tva ļubima, rijet ću ļubi ali mati? M. Bunić 78. O žene i građke ļubime! D. Zlatarić 28b. Ļubima i slatka carica mati moja. Aleks. jag. star. 3, 318. Er naj ļepši on vidjet je među ļubimom družinom. Nar. pjes. mikl. beitr. 1, 51. *— Naj češće se kaže družini (vidi i* ļubiman).

β) u ovome je primjeru značeńe: u kojemu se pokazuje ļubav, ili koji je pun ļubavi. Mnogo ļubimo pozdravļenije. Mon. serb. 250. (1400 *po prijepisu).*

γ) u ovome je primjeru značeńe posve aktivno: koji ļubi. Ļubavi nije stati da može pored s tom, ļubima ku mati sve nosi sinovom. M. Bunić 22.

b. *adv.* ļùbimo, *u aktivnome smislu, s ļubavi. — Između rječnika u Stulićevu* (‚amabiliter'). Jednosrьdo i ļubimo i milosrьdno primamo i primismo vlastele i vsoju *(sic)* opьćinu grada Dubrovьnika za naše srьdьčьne bratьju i prêjateļi. Mon. serb. 254. (1405).

2. ĻUBIM, *m. mjesno ime. — U naše vrijeme.* Zdrobi Ribńak i Bijela Brijega,' kršan Ļubim i Kamena Crna. Osvetn. 5, 130.

ĻÙBIMAC, ļùbîmca, *m.* carissimus, in amicitia princeps, *onaj što je (kome) miliji od svijeh ostalijeh (ńem.* günstling, *tal.* favorito). *— Po svoj je prilici postalo od rus.* любимецъ, *a ovo postaje od* 1. ļubim *nastavkom* ьсь. *— Od* XVIII *vijeka samo u pisaca.* Ļubimče, ne pomišļaj samo o trudnosti. J. Rajić, pouč. 1, 93. Musolini *(su)* svo vojnici i pašini ļubimci kojima paša za zasluge ta mjesta daje. Vuk, dan. 2, 86. Mora kazati, da je Muza kratkoumnija i bezobraznija od svoga ļubimca. Vuk, odg. na utuk. 6. *— I kao ime biļke (cvijeta), tal.* amorino. Ļubimac, rus. любимъ (Ligusticum levisticum), Reseda odorata L. (Sabļar, Risan). B. Šulek, im. 213.

ĻÙBIMAN, ļùbimna, *adj. vidi* 1. ļubim, *od čega postaje nastavkom* ьn. *— U narodnijem pjesmama našega vremena, a između rječnika u Vukovu* (ļùbimnî ‚lieb, geliebt' ‚diloctus'). Braćo moja, ļubimna družino! Nar. pjes. vuk. 4, 3. 19. 21 *(dva puta).* No trčite, ļubimna družino! 4, 388.

ĻUBIMIK, *adj. ļubļeni čovjek, isporedi* ļubimac. *— Postaje od* 1. ļubim *nastavkom* ikъ. *— Stara je riječ, isporedi stslov.* ļubimikъ. *— U knigama pisanima crkvenijem jezikom i u pisca Rajića, a između rječnika u Daničićevu* (ļubimikь ‚amatus'). Ļubimiče moj! Stefan, sim. pam. šaf. 28. Ļubimici! 2. Mon. serb. 558. (1613). Glasnik. 13, 364. Svojemu ļubimiku. Domentijana 213. Kada bi ne bila dovoļna svoga ļubimika učiniti srećna. J. Rajić, pouč. 1, 97.

ĻÙBIMÎR, *m. ime muško. — Postaje od osnove glagola* ļubiti *i od* mir *(što se često nahodi kao drugi dio u složenijem muškijem imenima). — Od* XIV *vijeka.* Ļubimirь. Svetostef. hris. 33. Dêdь mu Ļubimirь. Deč. hris. 4. 70. Dêdь imь Ļubimirь. 6. 72. I Milota i Ļubimirь. 30. Ļubimir, Radmio . . . I. Gundulić 64. 79. Gdje si, znani Ļubimire? Ġ. Palmotić 1, 18. Ļubimire, tvê ļubļeno što ti 'e lice preobraženo? I. Đorđić, pjesn. 344.

ĻUBIMIRIĆ, *m. prezime (po ocu Ļubimiru). —* XIV *vijeka.* Gradoje Ļubimirićь. Deč. hris. 98.

1. ĻÙBIN, *adj. vidi* 1. ļubim, *od čega je jamačno postalo. — U narodnoj pjesmi* XVIII *vijeka.* A neka da te vidi tvoja ļubina družina. Nar. pjes. mikl. beitr. 1, 11.

2. ĻÚBIN, *adj. koji pripada ļubi, vidi* 2. ļuba, *i* ļubi, 2. Meni moje za manguru blago, i ļubino ļubavno gledańe. Osvetn. 2, 20. Poginuti bez majčina čedna okukańa i ļubina draga ogrļaja. 2, 126.

3. ĻÚBIN, *adj. koji pripada Ļubi, vidi* 4. Ļuba. Ako s' ti Ļubina kći. Đ. Zlatarić 40a.

4. ĻUBIN, *adj. kod mjesnoga imena, vidi u Daničićevu rječniku:* Ļubinь, selu je Brijezima crkve arhanđelove u Prizrenu išla međa ‚na Ļubinь Krьstь'. Ġ(lasnik). 15. 284. (1348?).

5. ĻUBIN, *m. ime ovnu.* F. Kurelac, dom. živ. 32.

ĻUBINA, *f. mjesno ime.*

a. *selo u Hercegovini.* Statist. bosn. 109.

b. *selo u Hrvatskoj u županiji zagrebačkoj.* Razdiļeļ. 77. Sveštenik iz Hrvatske iz sela Ļubine. Nar. prip. vuk. IX.

ĻUBINCI, Ļubinaca, *m. pl. ime selu u Srbiji u okrugu kruševačkome.* K. Jovanović 126.

ĻUBINDO, Ļubindola, *m. ime mjestu u Srbiji u okrugu smederevskome.* Livada u Ļubindolu. Sr. nov. 1873. 743.

ĻUBINIĆ, *m. ime selu u Srbiji u okrugu vaļevskome.* K. Jovanović 104. U vaļevskoj nahiji voda koja izvire u poļu Lipovici uvrh sela Ļubinića. Vuk, rječn. *kod* Joševica.

1. ĻUBÍNKA, *f. žensko ime. — isporedi* Ļubinko. *— U naše vrijeme.* Jednu ćer po imenu Ļubinku. M. Đ. Milićević, srb. 1043.

2. ĻUBINKA, *f. ime ovci.* Bastaj, Daruvar; Bruvno. D. Hirc.

ĻUBÍNKO, *m. ime muško. — Može biti staro ime, i postalo od* Ļubimko. *— Između rječnika u Vukovu* (‚mannsname' ‚nomen viri'). Eto ti i moga Ļubinka! M. P. Šapčanin 1, 105. Ļubinko Popović. D. Avramović 240.

ĻUBINKOV, *adj. kod mjesnoga imena u Srbiji u okrugu požarevačkome.* Ļubinkove Bare. Ńiva u Ļubinkove Bare. Sr. nov. 1865. 581.

ĻUBINKOVIĆ, *m. prezime (po ocu Ļubinku).* — *U naše vrijeme.* Stevan Ļubinković. Glasnik. II, 1, 64. Milovanu Ļubinkoviću. 100. (1808). Ivan Ļubinković. Rat. 384.

ĻUBINKOVO, *n. ime mjestu u Srbiji u okrugu požarevačkome.* Ńiva u Ļubinkovu. Sr. nov. 1865. 79.

ĻUBIŃA, *f. ime vodi u Bosni.* F. Jukić, zemļop. 31.

ĻÙBIŃANIN, *m. čovjek iz Ļubińa (vidi* Ļubińe, a). — *Množina:* Ļùbińâni. — *U naše vrijeme.* Što ćete mi dati, Ļubińani? Pjev. crn. 171a.

ĻÙBIŃE, *n. mjesno ime.*

a. *trgovište u Hercegovini.* Statist. bosn. 118. — *Od* XVII *vijeka, a između rječnika u Vukovu:* u Hercegovini pod Trebińem varošica (od neko 150 turskijeh kuća) u poļu koje se zove Konac. Kazivali su mi da je u Ļubińu prava stolica kadije Trebińskoga ‚ein städtchen in der Herzegowina' ‚urbs Hercegovinae'. S Brgata ide put Slanoga, u Ļubińe pak dohodi. J. Palmotić 95. Od Ļubińa i grada Trebińa. Nar. pjes. vuk. 4, 443. Dokle došli viš Ļubińa grada. Pjev. crn. 150b. Od Ļubińa i od Ļubomira. Ogled. sr. 67. Ļubińe, dosta znatna varošica *(u nahiji trebińskoj).* F. Jukić, zemļop. 58.

b. *vidi u Daničićevu rječniku:* selo u Peku koje je car Lazar dao Ravanici: ‚Ļubińe'. M(on. serb). 199. (1381). ima i sada.

c. *vidi u Daničićevu rječniku:* selo blizu Prizrena koje je car Stefan dao crkvi arhanđelovoj u Prizrenu. G(lasnik). 15, 280. (1348?).

ĻÙBIŃSKÎ, *adj. koji pripada Ļubińu.* — *Između rječnika u Vukovu* (‚von Ļubińe'), *i u Daničićevu:* Ļubińskyj, što pripada Ļubińu: ‚do Ļubińske zemļe'. M(on. serb). 199. (1381). Kao knežina u Hercegovini u Ļubińskom kadiluku. Vuk, rječn. *kod* Ļubomir.

ĻÙBIONÎK, *m. vidi* Ļubilac, Ļubiteļ. — *U jednoga pisca Dubrovčanina* XVIII *vijeka, a između rječnika u Stulićevu* (Ļubionik, etc., v. Ļubiteļ). Položi život svoj za Ļubionike svoje. S. Rosa 148b.

ĻÙBIRÔD, Ļùbiroda, *m.* čeļade koje Ļubi rod. U naše vrijeme u Stonu. „Ono je pravi Ļubirod". „Onakoga Ļubiroda nema na daleko". M. Milas.

ĻÙBISAV, *m. ime muško.* — *isporedi* Ļubislav. — *Od prije našega vremena.* Ļubisavь. S. Novaković, pom. 74. Ļubisav Simić. Rat. 170, *gdje ima još mnogo puta ovo ime.*

ĻÙBISAVA *f. žensko ime.* — *isporedi* Ļubisav. — *Prije našega vremena.* Ļubisava. S. Novaković, pom. 77.

ĻUBISÁVĻEVIĆ, *m. prezime (po ocu Ļubisavu).* — *U naše vrijeme.* D. Avramović 201. 229. Rat. 108. 367.

ĻÙBISLAV, *m. ime muško.* — *isporedi* Ļubisav. — *Od* XVII *vijeka.* Ġ. Palmotić 2, 280.

ĻÙBISLAVA, *f. ime žensko.* — *isporedi* Ļubisava. — XVII *vijeka.* Ļubislava, kraļica od Epidavra. Ġ. Palmotić 2, 160.

ĻUBIŠ, *m. mjesno ime u Srbiji.* *a) mjesto u okrugu kragujevačkome.* Zemļa u Ļubišu. Sr. nov. 1865. 503. — *b) selo u okrugu užičkome.* K. Jovanović 164.

ĻÙBIŠA, *m. ime muško.* — *Od* XIV *vijeka, a između rječnika u Vukovu* (‚mannsname' ‚nomen viri') *i u Daničićevu* (ime muško). Ļubiša Bogdanьčićь. Mon. serb. 229. (1397). Županu Radosavu i Ļubiši pozdravļenije. Spom. sr. 1, 13. (1398). Vojevodi Vlьkosavu i Ļubiši pozdravļenije. Spom. sr. 1, 100. (1410). Ļubiši Bogьdanьčiću i Vlьkosavu Poznanoviću pozdravļenьje. 1, 131. (1415). Ļubiši Bogdančiću pozdravļenьje. 1, 159. (1421). — *U naše vrijeme i prezime (u Budvi).* Šćepan Mitrov Ļubiša. S. Ļubiša, prip. 1. — *može biti i ovdje prezime:* Iguman Ļubiša. Magaz. 1868. 166.

ĻÙBIŠIĆ, *m. prezime (po ocu Ļubiši).* — *Od* XV *vijeka, vidi u Daničićevu rječniku:* Ļubišićь, vlastelin kneza Petra Pavlovića i velikoga vojvode bosanskoga Radosava Pavlovića vojvoda ‚Radoje Ļubišićь' 1411—39. (Spom. sr. 1,) 105. M(on. serb). 349. 400. Od Petra Ļubišića. Nar. pjes. petr. 1, 354.

ĻUBIŠKI, *adj. koji pripada Ļubišu (vidi* Ļubiš, *b)).* Ļubiška *(opština).* K. Jovanović 164.

ĻÙBIŠŃÂ, *f. mjesno ime.* — *U Vukovu rječniku:* planina između Lima i Tare ‚name eines berges' ‚montis nomen'.

ĻUBITAČAN, Ļubitačna, *adj. u Stulićevu rječniku:* v. Ļubežļiv, *gdje ima i adv.* Ļubitačno, v. Ļubežļivo. — *Nepouzdano.*

ĻÙBITEĻ, *m. čovjek što Ļubi (rijetko u spolnome značenu).* — *Stara je riječ, isporedi stslov.* Ļubitelь *i rus.* любитель. — *Između rječnika u Mikaļinu* (Ļubiteļ knìga ‚studiosus literarum'; *i kod* obļubiteļ), *u Belinu* (‚amante' ‚amans' 69a; ‚affettionato, quegli che porta affettione' ‚amans' 43a), *u Bjelostjenčevu (kajkavski* Ļubitel, Ļubovnik, Ļubezan ‚philos, amator, dilector, amasius, appetitor'; Ļubitel navuka ‚philomususs'; Ļubitel mudrosti ‚philosophus'), *u Stulićevu* (‚amans, amator'), *u Voltiğijinu* (‚amatore, chi ama' ‚liebhaber'), *u Daničićevu* (Ļubiteļь ‚amator').

a. *uopće (naj češće u teološkome smislu), ono što se Ļubi čeļade je ili što se misli kao čeļade.* Ništimь Ļubiteļa. Sava, sim. pam. šaf. 6. O svojem darê ježe ti jestь darovalь Ļubiteļь tvoj Hristos. Domentijana 33. Želijući najti moje naslajenje i Ļubiteļa. Transit. 101. O Ļubiteļu Bože! Korizm. 69b. *(Sveta Katarina)* moli jošte Gospodina, da sfi ńe Ļubiteļi i koji se ńoj priporuče i ńu na pomoć zovu u ńih potrebah budu uslišani od ńega. B. Kašić, per. 178. Isukrste, slatki Ļubiteļu i posvetiteļu duš. P. Radovčić, način. 528. Ļubiteļ koga sveca ili svetice ‚divoto di qualche santo o santa' ‚venerationi addictus'. A. d. Bella, rječn. 274a. Sfeti Jozefe, Jezusof toliki Ļubiteļu. Čestitosti. 29. Isuso Ļubiteļu naroda Ļuskoga. J. Banovac, prisv. obit. 40. O srdčani duša naših Ļubiteļu! A. Kanižlić, uzroci. 29. Brez dilovańa oviju kriposti nikoga ne poznaješ za pravoga Ļubiteļa tvoga. 31. Čudna mi Ļubiteļa Isukrstova! 108. Sveta Cecilija ovu Ļubav spasiteļa svoga razmišļajući, jednomu Rimļanu gospodiću koji ju hotijaše imati, odgovori: „Otiđi od mene, jurve bo sam od drugoga Ļubiteļa priuzeta". 24. Doleti k ńemu s nebeske visine jedan serafin u prilici propela . . . i što se dogodi? u tomu sastanku i pogledu dva ova Ļubiteļa užegoše se od Ļubavi. 141. Svaki vas poznade da ste sluge i Ļubiteļi spasiteļa. 164. Kako ti malo pravih prijateļa i Ļubiteļa imaš! 250. O Isuse Ļubiteļu vele virni! 269. Ovi je braće Ļubiteļ. fran. 125. Kakvo ufańe imaju Ļubiteļi majke od utočišta? utoč. 141. Piše od osobitoga Ļubiteļa Marije. 475. O Isukrste Ļubiteļu duša. bogoļubnost. 103. Moji prijateļi i moji stari Ļubiteļi. Đ. Bašić 248. Ļubiteļ prima način od sebe istoga za Ļubiti iskrńega. J. Matović 408. Sam dostojni Ļubiteļu Boga stvorca!

I. M. Mattei 277. Gorući ļubiteļ naroda ļudskoga. Štit. 28. Prvi ļubiteļi se u imenu otac i mati zakļučava. D. Obradović, sav. 4.

b. *ono što se ļubi nešto je neživo ili naj češće umno.* On mladac veliki ļubiteļ presvete čistoće. Mirakuli. 83. Ke *(crkve)* slavni rvač, obariteļ, ļubiteļ, braniteļ. Transit. 155. O ļubiteļi življenija ovoga. Korizm. 102a. Ivan ļubiteļ mira i jedinstva. Š. Kožičić 48b. Mira i pokoja ļubiteļ. 55a. Bože, mira i ļubezni ļubiteļu! M. Alberti 360. Bože, dariteļu mira i ļubiteļu dragosti! L. Terzić 352. Bože, ļubiteļu svete čistoće! L. Terzić (B. Pavlović) 139. Neprijateļ svakomu zlu, ļubiteļ svakoga dobra. A. d. Bella, razgov. 138. Spasenja ļubiteļu. S. Badrić, prav. nač. 88. Bože, čovječanskoga spaseńa ļubiteļu! I. A. Nenadić, nauk. 250. Budući on toliki ļubiteļ nauka. A. Kanižlić, kam. 33. Da je ļubiteļ istine. 615. Moj prisladki Isuse, čovičanski srdca ļubiteļu čudnovati! bogoļubnost. 167. Mir koga ļubiteļi svita traže. E. Pavić, ogled. 516. Tvorca, istine ļubiteļa. J. Matovac 14. Ļubiteļi od razgovora i sastavańa veće se užižu na ļubav. 431. Istiniti i žestoki ļudskoga spasenja ļubiteļu! I. M. Mattei 284. Pravi mira bih ļubiteļ. M. Kuhačević 162. Ļubiteļu mira, satari nemira. 166. Poznavajući pravde ļubiteļa. D. Obradović, živ. 96. Pravde i pošteńa ļubiteļi. basne. 151. Dva ti dila *(od drva)* otidu u grane koje voćem ļubiteļe *(h)*rane. J. S. Reļković 149. Naj veći ļubiteļ ovake starine štedro je ovu moju žeļu potvrdio. Vuk, dan. 1, 2. Ovaj pravi kaluđer i ļubiteļ otačastva svoga. 1, 30. Bio je ļubiteļ književnosti. M. Pavlinović, rad. 35.

c. *u spolnome smislu.* Jesi bludila s mnozimi ļubiteļi. Korizm. 87a. Ļubiteļ divica Ive povratit stajališta žudi. M. Katančić 62.

d. *u prenesenome smislu o neživoj stvari kao o čovjeku.* Kako će *(brdo)* lašńe onu krasnovidnu dolinu sestru i potok, ńena ļubiteļa, koji je zagrļenu drži . . . gledati i smatrati. D. Obradović, živ. 82.

ĻÛBITEĻAN, ļûbiteļna, *adj. vidi* ļubežļiv. — *U tri pisca* XVI *i* XVIII *vijeka, a između rječnika u Stulićevu* (v. ļubežļiv; *komp.* ļubiteļniji).

a. *adj.* — *Komp.:* ļubitèļnijî *(u Stulićevu rječniku).* Od ļubiteļnoga nastojanja hoćemo punije govoriti. Š. Budinić, ispr. 17. Po svitovanju ļubiteļnoga ispovidnika. 37. Moļaše ļubiteļni Isus u dugo. M. Lekušić 45. Primi ga kô oca primilostivoga a uvrijeđena, kô vjerenika priļubiteļna a ozlovoļena. I. M. Mattei 260. Srce priļubiteļno. 264.

b. *adv.* ļûbiteļno. — *Komp.:* ļubitèļnijê (Š. Budinić, sum. 28b; ispr. 20, *i u Stulićevu rječniku).* — *Između rječnika u Stulićevu* (‚amanter'; *komp.* ļubiteļnije). Marno i ļubiteļno bļudimo se ne upasti... Š. Budinić, sum. 9a. Da i mi ļubiteļno i harno ta obječjaj držali budemo. 22a. Neka to već ļubiteļnije i pomnivije čtujemo zakonodavca. 28b. Da u napridak marnije i ļubiteļnije pripravi se na ispovid. ispr 20 Marno i ļubiteļno poslušati. 23. Koji ļubiteļno i pomńivo ne ispuńuju ona. 71b.

ĻUBITEĻČAC, ļubiteļčca, *m. u Stulićevu rječniku uz* ļubiteļčić. — *sasma nepouzdano.*

ĻUBITEĻČIĆ, *m. dem.* ļubiteļ *(uprav dem.:* ļubiteļac, *ali ovome nema potvrde). — U Stulićevu rječniku:* v. ļubovničić. — *nepouzdano.*

ĻÛBITEĻICA, *f. žensko čeļade što ļubi, isporedi* ļubiteļ. — *Od* XVII *vijeka, a između rječnika u Mikaļinu (kod* ļubovnica), *u Belinu* (‚amatrice, che ama' ‚amans' 70a), *u Bjelostjenčevu (kajkavski* ļubitelica ‚amatrix, cultrix'), *u Stulićevu* (‚amans, amatrix'), *u Voltiġijinu* (‚amatrice, innamorata' ‚liebhaberinn'). Hrani dušu ļubiteļicu od Boga. B. Kašić nač. 8.

ĻÛBITEĻIČICA, *f. dem.* ļubiteļica. — *Samo u Stulićevu rječniku:* v. ļubovničica.

ĻUBITEĻNOST, *f. u Stulićevu rječniku uz* ļubiteļstvo.

ĻUBITEĻSTVIJE, *n. vidi* ļubiteļstvo. — *U istoga pisca u kojega ima i* ļubiteļstvo. — *Oblik je crkvenoga jezika, ali ne znam, ima li mu drugdje potvrde.* Snažnim ļubiteļstvijem. Š. Budinić, sum. 53a(?).

ĻUBITEĻSTVO, *n. osobina onoga što je ļubiteļ, ili djelo kojijem se pokazuje ļubav. — isporedi* ļubiteļstvije — *U jednoga pisca* XVI *vijeka, a iz ńega u Stulićevu rječniku* (‚amor, affectio'). Potribna jest pomńa i ļubiteļstvo duhovno ispovidnika. Š. Budinić, ispr. 17. Ne postavļa pomńu ni ļubiteļstva. 161.

ĻÛBITI, ļûbîm, *impf.* amare; osculari, *kao da je naj starije značeńe želeti, te od toga, s toga što se cijeni i kao drago drži ono što se želi, postaju druga značeńa. — Akc. kaki je u praes. taki je u impf.* ļûbļâh, *u aor. 2 i 3 sing.* ļûbî, *u part. praet. pass.* ļûbļen, *u ostalijem je oblicima onaki kaki je u inf. — Ńegdašńi part. praes. pass.* ļubim *(vidi) uzdržao se do našega vremena, ali uprav kao adjektiv. — Riječ je praslavenska, isporedi stslov.* ļubiti, *rus.* любить, *češ.* líbiti, *pol.* lubić. — *Osnova je* lubh *(vidi i* 1. ļub) *indoevropska, isporedi stprus.* salauban, salūban *(acc.), vjenčańe,* lubeniks, *koji vjenčava, lit.* liubyti, *rado jesti ili piti,* liubėti, *često (i rado) činiti,* saliuba, šļiuba, šluba, *vjenčańe, snskrt.* lubh, *žestoko želeti, lat.* lubet, lubido, *got.* liufs *(osnova* liub), *drag, stvńem.* liubôn, *ļubiti, srvńem. i nvńem.* lieben, *anglosaks.* lufian, *engl.* to love. *U germanskijem se jezicima umeće* i, *a možebiti je prema ovome u slavenskima* ļ *mj.* l. — *Ger. i part. praes.* ļubļeći (N. Rańina 204a; F. Glavinić, cvit. 438b) *sama je pogreška. — Između rječnika u Vrančićevu* (‚amare, diligere'), *u Mikaļinu* (ļubiti, obļubiti ‚amo, diligo, amore prosequor, benevolentia complector, in oculis fero'; dobra htjeti, ļubiti *kod* dobra), *u Belinu* (‚amare, voler bene' ‚amo' 69a; ‚esser affettionato, voler bene' ‚cupere' 43a), *u Bjelostjenčevu* (ļubim, dobro hoću ‚amo, diligo, amore prosequor, caritate, amore complector, gesto in sinu, ardore emorior'), *u Jambrešićevu* (ļubim ‚amo'), *u Stulićevu* (‚amare, diligere, amore ardere), *u Voltiġijinu* (‚amare, amorevoleggiare, apprezzare' ‚lieben, schätzen'), *u Vukovu* (‚lieben' ‚amo' [cf. milovati 2, paziti 1, sevditi] *s primjerima iz narodnijeh pjesama:* Čudna čuda Pivļanina Baja, čudno li ga gospodari ļube. — U ńih, Mušo, ako Boga ļubiš. — Okani se, ako Boga ļubiš), *u Daničićevu* (‚amare, placet').

1. *aktivno.*

a. *uopće,* amare, *osjećati prema čemu (objektu) ńeko duševno čuvstvo po kojemu je ono vrlo ugodno; ako je objekat čeļade, naj niži je stepen: želeti mu dobro, ali u većijem stepenima znači: želeti i uživati ńegovo društvo i to do strasti.*

α) objekat je čeļade (u naj užemu smislu): osobite su vrste kod takove ļubavi rodstvena ļubav i prijateļstvo. Da ļubite drugь druga. Sava, tip. hil. glasn. 24, 201. Sinko moj, ako me ļubiš, . . . Zborn. 121a. Prijateļi ļubeći i scijoneći mene. M. Držić 3. I vjeran biv vazda

(prijatelj) srčano tač ļubi, da mnokrat i glavu za druga izgubi. D. Rańina 97b. Vrtara ne ļubļu, ki is korena zeļe iskida. Aleks. jag. star. 3, 320. Na nebesih živem z onim koga na zemļi ļubļah. F. Glavinić, cvit. 40b. Kako vezira car za time ļubi? I. T. Mrnavić, osm. 49. *(Car)* ļubi vas za sini. 115. Prilika priliku ļubi. S. Margitić, ispov. 63. Na se mrzi, inijeh ļubi. J Kavańin 38b. Puci ove strane kraļe ļube. J. Kavańin 280a. Babajka koji ļube sve svoje sine ako i grube. 208b. Ļubimo čovika ovoga, jerbo je mudar. A. Kanižlić, bogoļubnost. 121. On mli, da s tim mlađi*(h)* ļubi. V. Došen 73a. Da ne gubi *(trgovac)* prijateļa kogą ļubi. 120b. Gdi vojnika kraļ ne ļubi. 125a. Što puk ļube i miluju *(poglavari)*. 238b. Pravda veli: „Narod ļúbi!“ on razumi: „Narod gubi!“ 247b. Neka znadeš, Petre kapetane, da te ļubim kako sinka moga. And. Kačić, razg. 108a. Abram puno ļubļaše Ismaela. kor. 20. Jer ga sva vojska dobrovoļno slušaše i ļubļaše. 213. Ali kraļ ļubeći ga puno, ožalosti se. 298. Možemo ļude milovati i ļubiti. D. Obradović, živ. 12. Ja sam ga ļubio i u visokopočitaniju imao. 94. Antun koji me vesma ļubļaše. basne. 324. Veleći mi da ne ļubim nikog tuđina, nego moju rodnu braću i roditeļe, i onoga koga Bog mi u sreću dadne. Nar. pjes. vuk. 1, 426. Naj ti prsten, momče, moj te rod ne ļubi. 1, 438. Car će dati što iska vladika, jer on braću Crnogorce ļubi kao svoje Ruse po Rusiji. 4, 337. Šaļiva druga družina ļubi. Nar. posl. vuk. 351. Ako rob reče tvrdo: „Ļubim gospodara svojega . . .“ Đ. Daničić, 2mojs. 21, 5. Jonatan učini vjeru s Davidom, jer ga ļubļaše kao svoju dušu. 1sam. 18, 3. Žarko je ļubio svoju staricu mater. M. Pavlinović, rad. 133. Čeļad koju bude većma ļubio. Pravdonoša. 1852. 2. Ko te dvaput prevari kuni ga, a ko trećom ļubi ga. 10. Samo ako me bude slušati kao oca a ja da ńega ļubim kao svoga sina. 33. — *Objekat može biti i životińa.* Kraļ mimo sve ine pse ovuj vižlicu ļubļaše. Dukļanin 29. Gospar ždribca, koga ļubi, kroči. J. Kavańin 509b.

b) u teološkome smislu, isporedi ļubav, 2, a, *c).* Pokazaću, da ļubav kojom si mene ļubio u ńima bude. Vuk, jov. 17, 26. — Jako ļubļu Boga. Sava, tip. hil. glasn. 24, 174. Ļubi Boga tvoga sa fsim srcem tvojim i sa fsim životom tvojim i sa fsom pametju tvojom. Bernardin 134. matth. 22, 37 Ļubi Gospodina Boga svoga sa svijem srdcem tvojijem i sa svom dušom svojom i sa svom pametju svojom. N. Rańina 159b. matth. 22, 37. Znamo jer ļubļećim Boga sva se dilaju u dobro. 204a. paul. rom. 8, 28. Ļubi Gospodina Boga svoga svijem srcem tvojijem i svom pametju tvojom. Zborn. 163a. Bog, koga ļubļaše, shrani ga. Aleks. jag. star. 3, 265. Ļubiti ćeš Gospodina Boga tvoga od svega srca tvoga. M. Alberti XLV. Držeći ļube ga *(Boga)*, i ļubleći u vike uživaju ga. F. Glavinić, cvit. 438b. Ako nisam bio ļubestiv i ako nisam ļubio Boga po meni istomu. P. Posilović, nasl. 115a. Lovrinca ki goruće ļubi Boga. P. Hektorović(?) 117. Da ga dušom svi ļubimo *(Boga)*. J. Kavańin 341a. Od ļubavi, kojom mi ļubimo Boga, porađa se ļubav iskrńega. J. Banovac, razg. 40. Ļubiti Boga svrhu svake stvari. F. Lastrić, ned. 108. Vaļa ga ļubiti i srcem i djelima. I. A. Nenadić, nauk. 88. Da b' sotoni moglo biti ikad Boga još ļubiti. V. Došen 142a. Koga *(Boga)* srca iz dubine ļubeć. 143a. Ako čovik ļubi Boga sa svim srcem. M. A. Reļković, sabr. 72. Ļubav s kojom ļubjahu Jesukrsta. J. Matović 68. Ļubićeš Boga iz svega srdca i iz sve dušo. I. Velikanović, uput. 1, 384. Ļubi Gospoda Boga svojega svijem srcem svojijem. Vuk, mat. 22, 37. *amo pripada i ovo:* Ti si, Isukrste, pripravil sveti pokoj svim onim, koji sveto jime tvoje ļube. Živ. kat star. 1, 224. — Molitva izhodi od ļubavi, kojom mi Boga i iskrńega ļubimo. J. Banovac, razg. 20. Dobre ļubļaše a Boga za naj veće. And. Kačić, razg. 26. — Dar ovo je od ļubavi kom Bog ļubi svoje vijerne. P. Kanavelić, iv. 48. Dvojom ga žeļom ļubi *(Isus čovjeka)*. J. Kavańin 534a. Odavna mi se javļaše Gospod: „Ļubim te ļubavļu vječnom, za to ti jednako činim milost“. Đ. Daničić, jer. 31, 3. Gospod ļubi sinove Izraiļeve, a oni gledaju za tuđim bogovima i ļube žbanove vinske. osija. 3, 1. — Ļubi iskrńega tvoga kako sebe samoga. Bernardin 134. matth. 22, 39. Ļubi iskrńega tvoga kako tebe samoga. N. Rańina 159b. matth. 22, 39. Ļubi bližńega svojega kao samoga sebe. Vuk, mat. 22, 39.

b. *kad je objekat što neživo, umno, ili kakvo djelovańe,* ļubiti *može značiti: žeļeti, ili se može po ńešto u prenesenome smislu shvatiti kao kod* a *(često je aktivni smisao prema* biti mio).

a) objekat je supstantiv koji znači što neživo ili umno. Svak svoju put ļubi. Živ. jer. star. 1, 235. Tko ļubi vino neće biti nigda bogat. Zborn. 16a. Koji su ļubili dinare. 55a. Krudeo čovjek veće ļubi dinar neg sina. M. Držić 295. Poče crikve veoma čtovati i ļubiti. Dukļanin 32. Ļube prva mista na večerah. I. Bandulavić 43—44. matth. 23, 6. Noćna ptica slijepa mrak sam ļubi. J. Kavańin 78b. Pop koji kuću veoma tu svu ļubiše. 151b. Jove ļubi i na nebo svoju Kandiju, Dela Febo. 163a. Ima jedan kesu blaga, izgubi, evo iznapre vidićete ga žalosna zašto je ļubio i milovao ono. F. Lastrić, ned. 197. Ļubimo cvitak jer je lip. A. Kanižlić, bogoļubnost. 121. Grad bi takvi vrsan bio, svit da bi ga vas ļubio. V. Došen 33a. Ļube žbanove vinske. Đ. Daničić, osija. 3, 1. — Ako ļubite našu milost. Mon. croat. 45. (1381). Ki ima milost, ļubi i nasleduje skrušenje. Naručn. 56a. Bog je pravdan i ļubi pravdu. Korizm. 29b. Ļubio si pravdu i nenavidio si zlobu. N. Rańina 22a. paul. hebr. 1, 9. Da bih istine ne govorio i ne ļubio. Pril. jag. ark. 9, 70. (1520). Ako ļubiš spoznanje, dvigni tija sve stvari zadovoļne i sve tvoje voļe uzdrži. 72. (1520). Ńegovo gospodstvo ne ļubļahu Hrvati i odvrgoše se od ńega. Dukļanin 24. Kraļ u jasleh ležaše a odiće ne imaše, zašto uboštvo ļubļaše. I. Bandulavić 10b. Koji ļube prišastje ńegovo. 17a. paul. 2tim. 4, 8. Zakletvu lažnu nemojte ļubiti. 178b. zach. 8, 17. Ki svû koris ļubi prije nego koris puka. G. Palmotić 1, 378. Koja ļubi sve kreposti. 2, 62. I koliko život ļubiš, ne osramoti mê prilike. 2, 326. Jer vidjahu da ļubļahu izgled pravi svi živući. P. Knežević, životi. 43. Vazda smo složnost ļubili. A. Kanižlić, kam. 398. Ļubļaše pako samoću. bogoļubnost. 449. Jel' moguće, da tko ļubi linost? V. Došen 11a. Dal' smrad bludni ļubit stade. 86b. Još živļeńe svoje ļubi. 88b. Da lupežtvo to ļubite. 108b. Kripost, koju ļubi *(kriposan)*. 133b. Marunova Jele tu bijaše, koja vazda čistoću ļubļaše. And. Kačić, razg. 226a. Sin ļubil jako lov. Nar. prip. mikul. 47. Ļubiš svakojake riječi od pogibli i jezik lukav. Đ. Daničić, psal. 52, 4. Svaki Inglez slobodu ļubi. M. Pavlinović, rad. 7. Ļubio je samoću. 58. Ļube red i javnu sigurnost. 119. — Vaši pinezi i ostala dobra ka ļubite na sem sviti. Korizm.

16b. Srcem ļubim sve u Bogu. J. Kavańin 110a. Ļubeć tamnog svita stvari *(lakomac)*. V. Došen 53a. Tko svitovńe stvari ļubi. 201b. Svaki nas od iste naravi tegli na ļubav prama kakvoj takvoj stvari da ju ļubi i miluje. B. Leaković, gov. 118. — *Amo mogu pripadati i ovaki primjeri, u kojima subjekat nije uprav čeļade, ali se shvaća kao ččļade.* Milosrdje Božje ļubi veće jednu malahnu pokoru. M. Orbin 96. Svijetla časti nada svima ku hrabreno srce ļubi. I. V. Bunić, mand. 7. Dušu, ubožtvo koja ļubi. J. Kavańin 2a. Jer kad srce zlato ļubi. V. Došen 77b. Dok zauvik sve izgubi što razumna pamet ļubi. 87a. — Jer srića ļubi sklad, ļubi ju kadgodi. Đ. Baraković, vil. 151. — Pijavica ļubi krv čovječju. M. Držić 258. — *(Zvirad)* crnu goru zato ļube . . . V. Došen 15b. — Loza naj veće ļubi težašku sjen. (D). Poslov. danič.

b) objekat je djelovańe, što se može izreći:

aa) infinitivom. Ļubi *(Kupido)* vodit svoje bitje tuj skrovito, gdi nahodi da ljepota milos plodi. S. Bobaļević 228. Pod naredbenosti ļubi biti držana. B. Kašić, nasl. 217. Čovjek ki bit hvaļen ļubi. Ġ. Palmotić 2, 392. Tko u slobodi slatkoj ļubi utvrdit se do vik vika. 2, 493. Djelim milosnimi ļubiš kazat blagos tvoju. I. Đorđić, salt. 289. Bog ļubi častjen biti. 334. Koji ļube molitvu činit stojeći u skupima. S. Rosa 75b. I izgubit glavu ļubiš. V. Došen 257b. Na kom ležat vrlo ļudi ļube. J. S. Rejković 281. Ono ļube oči viditi, što uzorito jest. I. J. P. Lučić, razg. 66. Samo ļubim srećan biti, već te i već te sveđ ļubiti. I. M. Mattei 282. David na guslah svojih ļubio je pripevati ovu pesmu. J. Rajić, pouč. 1, 25.

bb) podložnom rečenicom s da. A snašice što ļubiše da gospoje jasne biše. V. Došen 163b. To bo svaki proždor ļubi da planduje 181a. Kako l' toga ti ne ļubiš, dušu tvoju da izgubiš? 257b.

c. o spolnoj ļubavi (kao osjećańu), isporedi ļubav, 2, a, *d)*. Gospoje Jelena carice, ļubi me i ja te ļubļu. Pril. jag. ark. 9, 125. (1468). Nevistac nevisticu ļubi. Živ. kat. star. 1, 222. Ima jednu zaručnicu ku ļubi. Korizm. 87a. Jer pravo ja veļu, ako jes tko ļubi, cviļenje i žeļu tač zaman ne gubi, kako ju gubļu ja i moje srdačce cjeć ove koja sja jakino sunačce. Š. Menčetić 105. Trudi se u zaman, srčano tko ļubi. N. Naļešković 1, 323. Nî mu *(tvojemu vojnu)* dosti, da te neće ļubit verno kako ima, neg još ruha tva vazima. A. Čubranović 145. I naše su ļubi mile kijeh veoma mi ļubimo. Ġ. Palmotić 1, 198. Tko neharnu diklu ļubi, tko nevjernu dvori vilu. 1, 354. Često i stare žene ļube, ļubca al nimaju, kad ogrube. J. Kavańin 40a. Koju ļubļaše priko načina ļubavi smrdļivom, nedostojno s ńom živući. F. Lastrić, ned. 385. Gdi nesvisno ńu ļubļaše *(Dmitar Lamiju bludnicu)*. V. Došen 85a. Al' pogubi onog' tko ju bludno ļubi. 103a. Ja ńu ļubim, ona mene neće. Nar. pjes. vuk. 1, 230. Ti ne ļubi Merime devojke. 1, 245. Već on ļubi Omerovo zlato kojeno je u kavezu raslo. 1, 231. Zakle*(h)* je nebom i zemļom, ļubi li još kog' do mene. 1, 390—391. Ļubio sam u majke jedinu, često sam joj slao armagane. 1, 446. Sova orlu tiho besjedila: „Idi, orle, ne namiguj na me; sad su ļudi čudnovato ćudi, pak će reći, ļubi sova orla". 1, 532. On ju je ļubil od sega srca. Nar. prip. mikul. 21. Ištem kćer našega brata za moga sina i ako ga ļubi, dat nam je evo obiļežje. *u* Vuk, kovč. 44. — Oko mi ļubi ńe *(djevojčinu)* krv. M. Držić 201. Ja ne mogu svima biti ļuba, nego jednom kog mi srce ļubi. Nar. pjes. vuk 1, 314.

d. osculari, *cjelivati, doticati se koga ili čega usnama kao da se hoće sisati (kod čega se obično čuje i osobiti glas, vidi* cvokati). *ovo se kod (možebiti) cijeloga ļudskoga naroda shvaća kao znak ļubavi u svakome smislu, te se čini n. p. kod pozdrava, ili kad se hoće iskazati ļubav (a i štovańe), ili čeļade osjeća žeļu i potrebu da se tako dotakne ļubļenoga čeļadeta. s toga je gotovo svagda subjekat čeļade. — Ovo se značeńe naj prije nalazi* XVI *vijeka, a naj običnije je u naše vrijeme. — Između rječnika u Belinu* (‚baciare' ‚osculor' 124a), *i u Vukovu* (‚küssen' ‚osculor'. cf. cjelivati).

a) objekat je čeļade. Ļubļaše Abrama plaćući. Zborn. 40a. U jasle ga stavļaše, majka mu se klańaše, ter ga slatko ļubļaše svota diva Marija. I. Bandulavić 9b. I kad jur sve blago Slovanu pridaše, ļubif ga pridrago radosni ostaše. Đ. Baraković, vil. 145. I držeći ga slatko u tvojije ruku ponizno si ga ļubila. P. Posilović, nasl. 69b. Kad se rassrdi jedan otac na sina, i kad ga počme onizim ustma prokliňati, s kojimi ga je prija slatko ļubio . . . J. Banovac, pred. 2. *(Sveti Josip)* prvi za Marijom vidi na svitu Isusa . . . i na ruke ga primaše, ter ga slatko ļubļaše. prisv. obit. 73. Svakog' ļubi, svakog' cmoka *(snašica)*. V. Došen 157b. Biser mi treba ļubi na grlo, kada je ļubim nek mi je milo. Nar. pjes. vuk. 1, 215. Da ga jadna ja mrtva celivam, kad ga nisam živoga ļubila. 1, 259. Ti se igraš s devojkama: „Ļubičice, ļubi meno! Grličice, grli mene! Gonģelale, lez' kod mene!" 1, 454. Devojka se sa rodom oprašta: ļubi oca, ļubi staru majku, ļubi braću i milu sestricu. 2, 24. Skoči Turčin rado i veselo, grli, ļubi Kraļevića Marka. 2, 361. Ļubi junak kumče u naruče. 3, 325. Ja ga ļubim, a on se utire. Nar. posl. vuk. 107. — *U ovome se primjeru ima u pameti čeļade kao objekat:* Koju će osudit, da 'e slađe ļubila. F. Lukarević 37. — *U metaforičkome (ironičkome) smislu,* ļubiti kańģijom = *biti.* Kad me budiš, kańģijom me ļubiš. Nar. pjes. vuk 1, 231.

b) objekat je čeļade kao kod a), ali se ističe mjesto što se na ńemu ļubi (n. p. lice, oči od ļubavi, ruka, odijelo od štovańa). takovo mjesto stoji:

· *aa) u acc. s prijedlogom* u *(naj češće).* Ļubi me u lišca, grli me dovoļe. Đ. Baraković, vil. 257. Gospodar je budi, u oči je ļubi. Nar. pjes. vuk. 1, 103. Kad me budiš, u oči me ļubiš. 1, 229. Pa je ļubi u desnicu ruku. 1, 253. Tad s' osoti sestrica Jelica, skide brata s vilovna đogata, pa ga ļubi u bijelo lice. 1, 542. Kad me budi, u lice me ļubi. 1, 565. Ļubi oca u skut i u ruku. 2, 69. Pred ńime je na noge skočio, ruke širi, te g' u lice ļubi. 2, 447. Dočeka ga dilber Ikonija, ruke širi, te g' u lice ļubi, a družinu u bijelu ruku. 3, 13. Ļubi pašu u skut i u ruku. 3, 20. A oni ga ļube u odolo. 3, 191. Dva je sina u čelo ļubila, a dv'je ćere u rumena lica. 3, 530. Tad svi Zeku u obraz ļubite. 4, 257. Ļubi majku u obadvije ruke. Nar. pjes. juk. 465. I ļubi je u oba obraza. Nar. pjes. istr. 1, 19. Tako me priđe sjutra u mrtve oči ne ļubili! Nar. posl. vuk. 299. Samo što ženskińe ńega ļubi još u prsi i u ruku. M. Đ. Milićević, živ. srb. 2, 24.

bb) s drugijem prijedlozima: aaa) među oči. Car Miloša među oči ļubi. Nar. pjes. vuk. 2, 151. On prigrli lijepu kadunu, pa je ļubi među oči crne. 3, 206. — *bbb) s prijedlogom* po *i lokativom.* Ļubi cara po nedri svi-

leni. Nar. pjes. vuk. 2, 163. Ban je ļubi po gospodskom licu. 2, 639. — *ccc)* za vrat. U Risnu kažu da ne vaļa djecu za vrat ļubiti, da ne budu zla. Vuk, rječn. *kod* vrat. — *ddd) s prijedlogom* uz *i akuzativom. — u jednome primjeru* XVI *vijeka.* Tu ih kraļ vidivši uz čelo ļubjaše. F. Lukarević 267.

c) objekat je sam dio tijela (isporedi b)).

aa) nije izrečeno čije je tijelo. Ko ne ļubi crne oči. Nar. pjes. vuk. 1, 174. Veće oče medna usta da ļubi. 1, 351. Ak' utoneš, vadiću te, ak' izvadim, ļubiću te; neću ‚ļubit gola vrata' već ću kupit litru zlata, pa ću svezat oko vrata, pa ću ļubit oko zlata, kano čela oko sata. 1, 363. Celivajuć i ļubeći ruku. I. Đorđić, salt. 397. Vaļa ļubiti ruku koja te može posjeći. M. Pavlinović, razl. spisi. 204.

bb) kad se izriče čije je tijelo, to čeļade stoji: aaa) naj češće u dat. Ļubih joj ja ruku. M. Držić 108. Pere noge svojim učenikom i ļubi im ih klekavši prid ńima. M. Radnić 346b. Ter ti veli: „Ļubi mi noge". P. Posilović, nasl. 200b. Ļubeći ruke vašemu gospodstvu. I. Đorđić, uzd. IV. Zmaevića komu sada ļubim i skutove. L. Ļubuški 74. Zmaevića gospodara moga komu ļubim ruke i kolino. 74. Ļubeći vam ponizno noge i ruke. M. Dobretić 334. Ļubi joj crne očice. Nar. pjes. vuk. 1, 341. Ļubi caru ruku i koļeno. 2, 173. Jedan drugom belo lice ļubi, od milošte do dva pobratima. 2, 215. Molim ti se i ļubim ti ruku. 2, 268. Ļubiše mu ruku i koļeno. 3, 79. Već mi ļubi čizmu i mamuzu. Nar. pjes. petr. 2, 299. Molim ti se i ruku ti ļubim. 2, 565. Pak mu ruke i rukave ļubi. 2, 565. Ļubi kaluđerima skute i rukavce. S. Ļubiša, prip. 221. I cari bi pred ńim poklicali, pa bijelu ļubili mu ruku. Osvetn. 1, 10. Po tom starcu i desnicu ļubi. 2, 19. Vojvoda procijenio glavu, pa donoscu vedro čelo ļubi. 2, 152. — *Amo može pripadati i ovo:* Jošte bismo im stope ļubili, moleći ih da se s nama pomire. J. Banovac, pripov. 211. — *bbb) rječe u genetivu ili se kaže adjektivom posesivnijem.* Veļače 13 ļubismo noge svetoga oca. I. Ančić, ogl. XV. Zagrli noge tvoga Gospodina . . . i srcem ļubi ńih. P. Posilović, nasl. 137b. — Uzme kadionik od sluge koji ne ļubi ruke misničke. L. Terzić 336. Klekavši bi misničke ļubio ruke. F. Lastrić, test. ad. 19a. Pak da ļubi materinu ruku. M. A. Reļković, sat. C4a. A ti ļubiš tuđu ruku. Nar. pjes. vuk. 1, 6. Ļubimo ti svilenoga skuta i desnicu ‚tvoju' bilu ruku. 2, 264. Naj zada ću ļubit tvoju rusu glavu. Nar. pjes. istr. 1, 39. — Tvoje stope mi ļubimo. P. Posilović, nasl. 204b.

d) objekat je životińa. Šarca końa i grli i ļubi. Nar. pjes. vuk. 2, 217. Svoga vranca među oči ļubi. 2, 604. Doru sedla, ispod grive ļubi. 3, 393. Ne ļubih ti pásâ među oči, ni tvojijeh końa u kopita, da bih znao, da bih poginuo. 3, 467. Kraļev sin dohvativši ove se tice počne da je ļubi od miline, i ļubeći je prometnu mu se naj ļepša đevojka. Nar. prip. vuk.[2] 221.

e) objekat je što neživo. Priniknu ustima ļubiti tle. I. Đorđić, ben. 160. Putnici s poniznostju padaju na zemļu i ona *(sveta)* mista s velikim bogoļubstvom ļube. J. Banovac, razg. 44. I ako bi ti se izmaklo, ļubi zemļu. 174. Zemļu prid ńim neka ļube. V. Došen 253b. Kada zemļu ļubit poče, gdi Gospodin propet biše . . . And. Kačić, razg. 17a. Po tri puta ļube zemļu crnu. Nar. pjes. vuk. 2, 6. Pred đevojkom crnu zemļu ļubi. 2, 521. I pred ńime crnu zemļu ļubi, svoga babu u bijelu bradu. Nar. pjes. petr. 1, 278. Selam viče, crnu zemļu ļubi. Nar. pjes. juk. 483. Za pokoru crnu zemļu ļube. Osvetn. 3, 114. — Ļubi misnik otar koji je prilika Isukrstova, i ovim ļubļeńem iliti celivańem svidoči da se prilaže Isukrstu. I. Velikanović, uput. 3, 384. — Kad svrši evanđeļe misnik, ļubi ga. I. Ančić, svit. 132. — Zagrļam tvoju svetu priliku i ļubim ńu. P. Posilović, nasl. 150a. — Mańi vaļa da klip ļubi; pak da pod nos ńemu hiti. V. Došen 19b. — *Može biti (ali ne vele često) mj. objekta i akuzativ s prijedlogom* u. Tako da mi na kolina kleknemo, ili se po zemļi prostremo ili u zemļu ļubimo. J. Banovac, razg. 74. Nemoj u zemļu ļubit. J. Filipović 1, 103b.

f) subjekat su usta. Moja usta već ne ļube tebe. Nar. pjes. vuk. 1, 266. Međ'na usta, što me ne ļubite? 3, 496.

g) u prenesenome smislu.

aa) subjekat nije čeļade. Pčele ļube cvijet, dokle jest lijep. P. Posilović, cvijet. 93. Ninaj, ninaj, zlato moje! čuj đe mi te sanak zove; san te ļubi i govori . . . Nar. pjes. vuk. 1, 192.

bb) i kad je subjekat čeļade, može glagol biti u prenesenome smislu, tako se kaže da onaj što pije ļubi sud u kojemu je vino. Žedna žena kad bukaru punu ļubi. V. Došen 161a. A kad dođe k punoj čaši, nit' se boji niti plaši; dal' ńu proždor slatko ļubi, ona ńega dok pogubi. 175b.

cc) amo pripada i ovaj primjer u kojemu je subjekat čeļade, a objekat životińa (pas) koja metaforički znači: laž. Laž ošteni vrag pogani, i vas narod po ńoj rani; pak lažčino nepoštene grle, ļube takvo štene. V. Došen 138b.

e. *u pjesmama, kako pristojna riječ za puteno djelo; objekat je čeļade, a često lice, isporedi* c *i* d *(vidi i* obļubiti).

a) subjekat je muški. Da si meni pod silu ļubio ļubi moju. Nar. pjes. mikl. beitr. 1, 27. Jer jim ne da robiti kotare . . . ni ļubiti kotarke divojke. And. Kačić, razg. 27b. Nit' joj je dao ufańe od vinčańa neg ju je pod silu ļubio. Aut. Kadčić 396. I stani ļubit mladu đevojku; nemoj joj, nemoj lice grditi. nego je ļubi kako se ļubi; nemoj joj, momče, lice žariti. Nar. pjes. vuk. 1, 86. Vina da ne pije, dragu da ne ļubi. 1, 105. Bog ubio svakoga junaka koji ļubi Bogom posestrimu! 1, 126. Momak leže među dve devojke, jednu ļubi, a drugu ne ļubi. 1, 215. Końic ti se rasrdio što ti ļubiš dve devojke: Aliveru i Todoru; Alivera sina rodi, a Todora suze roni. 1, 276. Ne pij vode, ne ļub' udovice, . . . neg' pij vince, a ļubi đevojke. 1, 322. Ti se stvori u dućanu kalfa, pa ću doći da tebeka ļubim; reći ću izokola ļudi da ja jedem u dućanu alvu, a ja ļubim potajno devojku. 1, 354. Ļubi Ajku tri bijela dana; kad četvrti danak osvanuo, pusti Ajku žutu izgrizenu. 1, 388. Opaka je vjera u junaka: dok te ļubi: „Uzeću te, dušo"; kad obļubi: „Čekaj do jeseni". 1, 389. Ļub' junače, koliko ti drago, al' me nemoj po licu isklati. 1, 428. Oko ńe je čardak zatvorio, ļubio je tri bijela dana. 1, 569. Te pogubi*(h)* zmaja od Jastrepca, da mi zmaje caricu ne ļubi. 2, 258. Svu noć ļubi Strahinovu ļubu. 2, 278. Na noć ište mladu i devojku, pa devojku Arapine ļubi, a nevestu sluge Arapove. 2, 419. Ļubi Mitar gizdavu divojku, ļubio je do zore bijele. 2, 619. Odvede je u bijele dvore, pa je ļubi, kad goď se probudi. 3, 102. Da ti znadeš, moja stara majko, kako vlaše plahovito ļubi, ti bi moga baba osta-

vila, pa b' otišla stara za kaura. 3, 107. — Sad moj Omer legao s devojkom, pak devojki belo lice ļubi. 1, 249. Da ja znadem, moje belo lice, da će tebe star vojno ļubiti . . . 1, 290. Pod ńega bi karanfil sterala, a pod glavu rumenu ružicu; nek miriše, nek se često budi, neka moje belo lice ļubi. 1, 451. Da lud li si, čelebija Mujo! ne bi mene ni za sluge bio, a kamoli da mi lice ļubiš! 1, 563. Hodi k mene, divski starješina! hodi k mene, da mi lice ļubiš. 2, 29. A noći joj b'jelo lice ļubi. 2, 389. Za koga sam lice odgajala! da ga ļubi crni Arapine! 2, 390. Da ļubimo lice neļubļeno. 3, 163.

b) rječe je subjekat žensko čeļade; objekat je muško čeļade ili lice. Prija ću ti izgubiti glavu nego ļubit poturicu mladu And. Kačić, razg. 171— 172. Da ga vidiš, razboļela bi se; da ga ļubiš, boļe bi ti bilo. Nar. pjes. vuk. 1, 458. Divna li će ļubit gospodara. 1, 459. Ako su ti kćeri neudate, razudaj i*(h)* za koga ti drago, pa nek ļube za koga otidu. 1, 461. A đevojka kumu govoraše: „A moj kume, dužde od Mletaka, mene stara proklińala majka, da ne ļubim bradata junaka". 2, 336. U troje sam dopadala ruke, evo, danas, brate, u četvrte, među dvanaest braće Arapčadi; ne drže me kô se drži robļe, već me biju trostrukom kańgijom, nagone me, da im lice ļubim; ne mogu i jadna ni gledati, a kamoli da im lice ļubim. 2, 373—374. Volim, brate, izgubiti glavu neg ļubiti svoj zemļi dušmana. 2, 421. Suze roni Jelica gospođa: „Volim s tobom časno poginuti, neg' ļubiti na sramotu Turke". 2, 505.

f. *kad je subjekat odijelo, znači u prenesenome smislu, da dobro stoji (objektu), da se dobro slaže.* Ļubiti, dobro stajati: „Ļubi ga odića". M. Pavlinović.

g. *u prenesenome smislu,* ļubiti koga sa zemļom, *udarati ńim o zemļu.* Jedni crnom sa zemļom ga ļube. Osvetn. 1, 23.

2. *pasivno.* — *Part. praet. pass.* ļûbļen *nalazi se u pisaca i u obliku* ļûbjen *(i u govoru po ńekijem mjestima); u Slavoniji ima i oblik* ļubit (A. Tomiković, gov. vi). — *Taj part. praet. pass. nema svagda svoje pravo značeńe, n. p.:*

a. *u pravome je značeńu, te s glagolom* biti *sačińava pravi pasivni oblik.*

a) uopće prema 1, a *i* b. Od druzijeh ļubjen bit. N. Dimitrović 3. Nitkor znat ne more od koga ļubjen jes. 15. Jaoh! nuti gdje neće od mene da pođe *(uzica),* ļubjen sam s ńe veće neg s moje gospođe. N. Naļešković 2, 55. Jer ļubjen od tebe nađoh se veće dvaš neg li sam od sebe. 2, 88. U srcu ļubļenu pribiva Isukrst milostju svojom. M. Divković, bes. 119b. Tako sebe sam *(Bog)* uživa, i u sili svoj ogńeni vječna ļubav sam pribiva i ļubovnik i ļubļeni. I. Gundulić 212. Ne mańe se vil ļubjena vrijedna mladca ļubit stavi. Ġ. Palmotić 1, 290. Zapovijedaš, da si ti ļubļen od mene. J. Matović 372. Ļudi bili su izvrstito ļubiti, jerbo su bili ļubiti ne znajući. A. Tomiković, gov. vi.

b) prema 1, c *i* e. Oj đevojko, rumena ružice! . . . ni ļubļena, ni omilovana! Nar. pjes. vuk. 1, 427—428. Ja đevojku, ja nevjestu mladu kojano je skoro dovedena, dovedena, jošte ne ļubļena. 2, 461. Što ti vodiš ļublene đevojke? Nar. pjes. herc. vuk. 153.

b. *može se ne razlikovati značeńe od* drag, mio *itd., te se shvaća kao adjektiv, od kojega može postati i adverab.*

a) adj. Gospodin i otac naš lubļeni. Mon. croat. 278. (1576). Er ubi taj mačem brata ti ļubjena. S. Gučetić Bendevišević 257. Vele draga i ļubļena bratjo. M. Divković, bes. 2a. Ah, celivaj, miluj, grli, drag pokoju moj ļubjeni. I. Gundulić 174. Bez pristanka š ńima šetah ļubļenijeh oko mira. 225. Srce moje strjelovito, koje svakčas bježi od mene, ter kô u mjesto sve vlaštito put ljeposti gre ļubjene. 255. Ali dušo ma ļubļena, kad ti dođeš, ko će ostati? 339. Bješe ovako on pokliko: „O Rumenko mâ ļubļena!" 352. I ļubļenijem sinovima, da moj život spravļat ima i kolijepke i grobnice. 391. Ne dohode ńoj u glasu mira općena mirni glasi od slobode gospodara ńe ļubļena. 457. Ugričiću moj ļubjeni, ja rijeh što znah. 466. Družbo ma ļubjena. Ġ. Palmotić 1, 17. Blagi Bože moj ļubļeni! I. V. Bunić, mand. 12. Miso moja ončas odredi tebi pisat, moj ļubļeni. P. Kanavelić, dubrovnik. 18. Spasiteļu moj ļubļeni! J. Kavańin 312b. Dikle plaču poraz cvijeća ļubļenoga. I. Đorđić, uzd. 5. Dokle se u svoj ļubļeni Jeruzalem ne povrate. salt. 459. Karanfil cvit ļubļeni. A. Kanižlić, utoč. 842. Za ļubļeno zlato dade *(srce kripost).* V. Došen 77b. Bratjo mila i ļubļena! 123a. Daj da ćaćka ļubļenoga živa nađeš, kako želiš. P. Sorkočević 578a.

b) adv. ļûbļeno, *s ļubavi.* — *U jednome primjeru* xvii *vijeka.* Nego ih vele dobrostivo, ļubļeno i milostivo primi. M. Divković, bes. 14b.

c. *adj. koji uopće pripada ļubavi.* Kad ļubļenijem cjelovima na nogah mu se on zabavļa. P. Kanavelić, iv. 2. Sgovorenijeh dobivati ļubļenijem će besjedami. 473. Tijem ļubļenu uze odluku, u našu se put obući. A. Vitaļić, ostan. 37. I naj poslije spusti ovako riječ ļubļenu s srca blaga 81.

3. *sa* se.

a. *pasivno.*

a) prema 1, a. Kako se ļubi Bog. H. Bonačić 60. Da se na dva načina može Bog ļubiti. A. Baćić 45. Naj veća zapovid jest ona, koja zapovida, da se ļubi Bog sa svim srcem, sa svom dušom. F. Lastrić, od' 273. Poznajući da se Bog ļubiti podpuno ne more, ako se ne ļubi iskrńi. 357. Jedna je sa svim tizim ļubav, kojom se Bog i iskrńi ļubi. ned. 339. Baš je vrsan da se ļubi *(podmićeni sudac).* V. Došen 70b. Porad šta Bog se ima ļubit od svega srca? Blago turl. 2, 6. Ļubav što se zove od požeļinja, tkojom se ļubi jedno čeļade porad koristi. 2, 8. Ne ļubi se Bog, ako se srdcem i dilom ne ļubi. I. Velikanović, uput. 1, 385. Da se iskrńi ļubi. A. Kalić 444. Kad nauk zapovida, da se Bog i iskrńi ļubi, vaļa da ļubimo. B. Leaković, nauk. 19. Nisu dostojni, da se ļube i poštuju. 308. Čini mi se kano da Bog veću brigu i pozor imade, kako će se većma iskrńi ļubiti nego on isti. 356. Brigu porad iskrńega imade, kako bi se ļubio i u čemugod ne uvridio. 358.

b) prema 1, b. Cijeća er se ne ima dobro koje se ļubi. M. Orbin 124. Sred ugrskijeh lijepijeh strana gdi se ļube vrijedna dila. Ġ. Palmotić 2, 298. Kada se ļube protiva redu novci. I. Velikanović, uput. 1, 349.

c) prema 1, d. Ni mi nismo divļi ļudi, i mi znamo gdi se ļubi: udovice među oke, a đevojke među dojke. Nar. pjes. vuk. 1, 420.

d) prema 1, e. Ne jede se ševtelija, ne ļubi se Anđelija Nar. pjes. vuk. 1, 292. Što u tebe zli zakon postade, da se ļube bule udovice, ostavļaju pod prsten đevojke. 1, 322. — *Bez subjekta.* Ne ļubi se na drumu carovu, već u đvoru na meku dušeku 1, 436.

e) može se shvatiti kao pasivno i ļubiti se kome, *biti kome milo, ili voļeti, želeti (kod kojijeh je glagola subjekat ono što stoji u dativu*

s ļubiti se). — *Između rječnika u Vrančićevu* (ļubi se ‚libet'), *i u Stulićevu* (ļubiti se komu štogod ‚alicujus rei desiderio teneri, flagrare, ardere'). Čini što ti se ļubi. F. Vrančić, živ. 13. Čini od mene što ti se ļubi. 35. Čini što ti se bude ļubiti. 48. Svijem onijem, kojijem se ļubi u naš jezik dobro pisati. R. Gamańić 3. Kad ti se tako ļubi. D. Obradović, živ. 116. U književnosti meni se ļubi maleno društvance. M. Pavlinović, rad. 164. Ženam se ne ļube pokušaji kojimi se gubi novac. 22. Tomu se naj većma ļube krajne mjere. razl. spisi. 35. Ļubiti se kome, biti drago. „Pij ako ti se ļubi". M. Pavlinović.

b. *refleksivno.* — *Ima u Belinu rječniku:* ljubiti se ‚amarsi' ‚amare se' 70[a].

c. *reciproćno; ako je subjekat u množini, glagol ima gdjegdje uza se* među sobom; *ako je subjekat u jednini, tad ima instrumental s prijedlogom* s. — *Između rječnika u Belinu* (ļubiti se među sobom, ļubiti se ‚affettionarsi scambievolmente' ‚amari ad invicem' 45[a]; ļubiti se među sobom ‚amarsi scambievolmente' ‚inter se diligere' 70[a]), *i u Stulićevu* (ļubiti se zamjenito *ili* među sobom ‚amari inter se, amare se mutuis animis').

a) prema 1, a. Da se ļubite meju sobom kako ja poļubih vas. Zad. lekc. 56. joann. 15, 12. Da se ļubite meju sobom onako kako sam ja ļubil vas. Bernardin 164. Jimate znati da Jerolim i Agustin ļubili su se i bili su velici prijateļi. Živ. jer. star. 1, 228. Ļuba*(v)*ju bratinskom među vami ļubļeći se. N. Rańińa 30[b]. paul. rom. 12, 10. Da se među sobom ļubite. 32[a]. paul. rom. 13, 8. Imamo se među sobome ļubiti. 147[b]. ljoann. 4, 11. Kô braća se oni draga među sobom ļube i scijene. Ġ. Palmotić 2, 170. Ako se nijesmo ļubili, a ono smo se celivali. (D). Poslov. danič. Zapovidam vami da se ļubite među sobom. S. Margitić, fala. 91. Kako se poznaju prijateļi koji se istinito i srčano ļube? F. Lastrić, ned. 181. Ļube se i lupeži družina među sobom. 341. Oni koji se među sobom žestoko ļube, jedan za drugim uzdiše. A. Kanižlić, kam. 180. Štije se od dvaju redovnika koji se među sobom mnogo ļubļaju. M. Zoričić, zrcalo. 238. Ovi ban ostavi tri sina posli sebe, koji mladići lijepo se ļubļahu. And. Kačić, razg. 64. Tako Grci i Bulgari počeše među se lipo živiti i ļubiti se kano bratja. 85. Besjede zajedno oni koji se ļube. L. Radić 13. Tako se ļubeći i dobro otijući. M. Dobretić 104. Ļubili se kao kruh i vino! *u* Nar. pjes. herc. 353. Boļe se iz daļega ļubiti nego se iz bliza mrziti. Nar. posl. vuk. 26. Naučeni da se ļubite među sobom. Vuk, pavl. 1sol. 4, 9. — Da se lipo ļubļaše Radković s Pednićem. Mon. croat. 201. (1512). Kada se prigodi da čovjek na sviti bude se s kijemgodi srčano ļubiti . . . N. Naļešković 1, 303. S Kazimirom plemenitijem s prijateļstvom stanovitijem kô brat sam se ja ļubio. G. Palmotić 2, 168. Zakliňam vas sa svima žalostima i radostima B. D. M. koje je imala radi pridragoga sina svoga, i ļubavju s kojom se ļubi s ńime. L. Terzić 302. Samo s Bogom velikime kad se ļubi. J. Kavańin 348[b].

b) prema 1, c. Majka no da, da se dragi ļube. Nar. pjes. vuk. 1, 240.

c) prema 1, d. Tu jaše obadva s plačem se ļubiti. M. Marulić 187. Grliti se, ļubiti se. A. Baćić 196. Tu se blagosivļaju među sobom, tu se ļube s uzdisanjem, suzama i plačom velikim. F. Lastrić, ned. 407. Tko neće da se ļubi „Bole me usta", veli. (Z) Poslov. danič. Onde bi se posaznali i med sobom ļubit stali. V Došen 97[a]. Sad se ļube, sad se psuju *(pijani gosti).* 150[b]. Daleko ga seja ugledala, malo bliže pred ńeg išetala, ruke šire, u lice se ļube. Nar. pjes. vuk. 2, 40. Daleko ga kraļu ugledao, malo bliže pred ńeg' išetao; ruke šire, u lice se ļube. 2, 331. Da se Srbi i grle i ļube. Nar. pjes. herc. vuk. 336. Ruke šire, u obraz se ļube. Ogled sr. 58. Pak se ļube u bijelo lišce. Nar. pjes juk. 163 Pa se ļube ko se s kim bude uhvatio. Vuk, nar pjes. 1, 173. U Risnu se u crkvi poslije jutreńe ļube na božić u jutru svi jedan s drugim rječn. *kod* božić. Ļube se u obraz. M. Đ. Milićević, živ. srb. 2, 24. *amo pripadaju i ovaki primjeri:* Običaj bijaše, da su se među sobom krstjani celivali iliti ļubili, mužko s mužkim a žensko ženskim. I. Velikanović, uput. 3, 404. Da gledamo ko će s kime da se ļubimo. Nar. pjes. vuk. 1, 173. — *i o životińama.* Koliko se braća milovala, pod ńima se dobri końi ļube. Nar. pjes. vuk. 2, 43. — Neprijazni pusti, nigdir ne zagrubi ni dilom ni usti, sa svakim se ļubi. P. Hektorović 43. Pavao ne odbacivaše Efesijana, nego blagosivļajući i ļubeći se s ńima rastajaše F. Lastrić, ned. 407. Da se sada radi stanovitih uzroka mužko s mužkima a žensko sa ženskim ne ļubi. I. Velikanović, uput. 3, 454. Ruke širi, te se š ńime ļubi. Nar. pjes. vuk. 3, 212. Te se s agom ļubi i oprosti. 4, 471. Ona se veće ni s kim ļubi do vjenčańa Vuk, kovč. 65. — *U ovome primjeru metaforički, o riječi što istječe u more:* Dokle se s morem ļubi *(Krka).* P Zoranić 71[a].

d) prema 1, e. Treći dan će se ne ļubismo. Nar. pjes. vuk. 1, 280. Dva se draga na livadi ļube. 1, 324. Ļubismo se i grlismo do zore. 1, 332. Zima prođe, a proleće dođe, ptice poju, cvetaju ružice; sve se ļubi i vreme ne gubi. 1, 396. Neće reći da smo pobratimi, već će reći da smo se ļubili. 1, 405. Ako l' ti nikne ļubica, ļubićemo se doveče. 1, 467. — S ńim se si ļubila. M. Marulić 81. S kom se *(dvorkińicom)* skrovno jes ļubio. Ġ. Palmotić 1, 394. Da bude otišla ļubiti se s onim slugom. F. Lastrić, ned. 206. Ako je tako, dakle more tvoja žena suprot tvojoj voļi i zapovijedi, okrenuvši pleća k tebi, z drugim se ļubit i drugovati. 224. Ko se ļubi na bijeloj kuli nek izlazi iz bijele kule. Nar. pjes. vuk. 2, 260. Stere bula dušek vr dušeka, leže, brate, s Radom u postelju, š ńim se ļubi od noći do dana. Pjev. crn. 270[a].

ĻUBITOVICA, *f. ime selu u Dalmaciji u okrugu spļetskome.* Repert. dalm. 1872. 34.

ĻUBITVORAC, ļubitvorca, *m. u Stulićevu rječniku:* ‚scortator'. — *nepouzdano.*

ĻUBITVORAN, ļubitvorna, *adj. u Stulićevu rječniku:* ‚meretricius', *gdje ima i adv.* ļubitvorno ‚meretricie'. — *nepouzdano.*

ĻUBITVORITI, ļubitvorim, *impf. u Stulićevu rječniku:* ‚scortari, meretricari' *s dodatkom da je uzeto iz brevijara* — *nepouzdano.*

ĻÙBIV, *adj.* amabilis, carus, *vidi* 1. ļubak, 1, b, ļubavan, 1, b, ļubazan, a, *a) itd.* — *U Daničićevu rječniku ima aktivno značeńe* ‚amans' *po stslovenskome značeńu kod* ļubivъ, *ali mi se po primjerima čini da je uprav značeńe pasivno.* — *Stara je riječ (isporedi stslov.* ļubivъ). — *Između rječnika u Stulićevu* (‚amabilis' *s dodatkom da je uzeto iz brevijara) i u Daničićevu:* ļubivь ‚amans: ‚azь blagovêrnij i blagočestivij i Hristu ļubivij'. M(on. serb). 541. (1496 *iz prijepisa).* ‚drьza, ļubiva, kь svojimь ļuta'. Š(afařik), lesek. 129. ‚gizdavь, blagoobraznь, ļubivь'. jahrb. bd.

53. anz. bl. 116. — Lastivь, gizdavь, ļubivь (kь) ženamь i ka vasakomь človekomь. Sredovječn. lijek. jag star. 10, 124. Vrh svijeh poželjivijeh ļubiva. B. Kašić, nasl. 254. Od mojega ļubivoga pjevača. S. Milutinović *u* Pjev. crn. 249b.

ĻUBIVAN, ļubivna, *adj. vidi* ļubiman, *od čega je postalo* (-mn- *se promijenilo na* vn, *isporedi na pr.* tamnica *i* tavnica). — *U naše vrijeme u Crnoj Gori.* Tu ga tješe ļubivna družina. Pjev. crn. 27b. Pokupi ļubivnu družinu. 45b.

ĻUBIVO, *n. mjesno ime.* — XIV *vijeka.* Na Ļubivo. Spom. stoj. 26. (1332).

ĻUBIVOJ, *m. ime muško.* — *Prije našega vremena.* S. Novaković, pomenici. 74.

ĻÛBIVOJE, *m. vidi* Ļubivoj. — *U Vukovu rječniku:* ‚mannsname' ‚nomen viri'.

ĻUBIŽAŃSKI, *adj. vidi u Daničićevu rječniku:* ļubižńskyj, što pripada Ļubižńi: vinograd ‚na Oglednicê na međi (‚megy') ļubižьńskoj' dao je Dusan crkvi sv. Nikole u Dobrušti a s ńom Hilandaru. M(on. serb). 111. (1321—1336).

ĻUBIŽŃA, *f. mjesno ime, vidi u Daničićevu rječniku:* Ļubižńa, pašištu je Labićevu išla međa ‚po srêdê Goračeva u Ļubižńu, i kako utiče Ļubižьńa u Drimь'. M(on. serb). 61. (1293—1302). tu je rijeka, a bilo je i selo ‚Ļubižńa' blizu Prizrena koje je car Stefan dao crkvi arhanđelovoj u Prizrenu, međa mu je bila rijeka ‚Jaglednica'. G(lasnik). 15, 273. 303. 310. (1348?). — U rêku u Ļubižьńu. Svetostef. hris. 37.

ĻUBIŽŃANIN, *m. čovjek iz Ļubižńe.* — *Množina:* Ļubižńani, *ńegda* Ļubižńane. — XIV *vijeka, a između rječnika u Daničićevu* (Ļubižńaninь, čovjek iz Ļubižńe). Nitko vyše puti da ne poore planine, ni Ļubižńane ni Skorobištane. Glasnik. 15, 273. (1348?).

ĻUBĻA, *f. u Stulićevu rječniku:* ļubja ‚amans' *s dodatkom da je uzeto iz brevijara.* — *nepouzdano.*

ĻÛBĻÂJ, ļûbļaja, *m. vidi* smudut. — *Jamačno je načińeno pučkom etimologijom (prema* ļubiti) *od* lubin *(vidi).* — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu:* (u Dalmaciji) morska riba koja se talijanski zove ‚bancino [branzino]' ‚art seefisch [seebarsch]' ‚piscis quidam marinus [Labrax lupus C. V.]'. Žegom lovim ļubļaje. S. Ļubiša, prip. 266.

ĻÛBĻANA, *f. ime glavnome gradu u Krańskoj, tal.* Lubiana, *ńem.* Laibach *(može biti ńegda lat.* Aemona). — *Riječ je slovenska.* — *Između rječnika u Mikaljinu:* Ļubļana, grad ‚Naupontus vel Neupontus, Labacum'; *u Belinu:* ‚Lubiana, città in Dalmazia' *(sic)* ‚Labacum' 444b. To je stara Ļubļana. P. Vitezović, kron. 38. Kaunic biskup od Ļubļane. J. Kavańin 262a. Porobiću hrvatske državo do Ļubļane grada bijeloga. And. Kačić, razg. 230a. Biskup od Ļubļane. kor. 383. Dođoše do Ļubļane grada, Ļubļana im vino poklonila. Nar. pjes. krasić. 1, 101.

ĻUBĻANČICA, *f. ńeka biļka.* Ļubļančice, Hydrocotyle vulgaris L. (u Podravini). B. Šulek, im. 213.

ĻUBĻANICA, *f. ime selu i zaseoku u Hrvatskoj u županiji zagrebačkoj.* Razdijeļ. 83. 90.

ĻÛBĻANIN, *m.* čovjek iz Ļubļane *(vidi* 5. Ļubļa). V. Arsenijević. — *Množina:* Ļûbļâni.

ĻÛBĻÂNKA, *f.* žensko čeļade iz Ļubļane *(vidi* 5. Ļubļa). V. Arsenijević.

ĻUBĻANKIĆ, *m. ime selu u Bosni u okrugu bihaćkome.* Ļubļankić. Statist. bosn. 47.

ĻÛBĻANSKÎ, *adj.* koji pripada selu Ļubļani *(vidi* 5. Ļubļa). V. Arsenijević.

ĻUBĻE, *n. samo u Stulićevu rječniku:* ļubje ‚amor, benevolentia' *s dodatkom da se nahodi u pisca Palmotića (?).*

1. ĻÛBĻENICA, *f. vidi* ļubavnica, ļubovnica. — *isporedi* ļubļenik. — *Od* XVI *vijeka, a između rječnika u Stulićevu* (ļubjenica ‚mulier dilecta'). Ča ima činiti ļubļenica svita s onom ka je svit ostavila. Nauk. brn. 61b. Ļubļenicu ļubi me, moj! M. Gazarović 113.

2. ĻUBĻENICA, *f. ńeka biļka.* Ļubļenica, fiteuma (u sińskome rukopisu), Phyteuma L. B. Šulek, im. 213.

3. ĻUBĻENICA, *f. ime selu u Hercegovini.* Statist. bosn. 122.

ĻÛBĻENÎK, *m. vidi* ļubavnik, ļubovnik. — *Od* XVI *vijeka, a između rječnika u Stulićevu* (ļubjenik ‚vir dilectus').

a. *u aktivnome smislu.* Budući ļubļenik iskrńega. Korizm. 6a. Kako dobri ńega ļubļenici. 59a. Vjerni ļubļeniče. Zborn. 99a. Ča s' u pomoć ti davala ļubļenikom. M. Gazarović 52. Ako l' gńivna mene slugu ļubļenika tokoj sciniš. 74. Ļubļenici svijeta živu brez pristanka u muki. M. Radnić 3a. Ovi život jest sladak svojijem ļubļenikom. 10b. Ļubav prodaje ļubļenika zaradi ļubļenoga. 81b. U komu *(bitju)* živu ļubļenici od pošteńa vrimenitije. 130a.

b. *u pasivnome smislu.* O ļubļeniče naš! P. B. Bakšić 94. Ļubjeniče, zašto si došo? S. Rosa 153a.

ĻUBĻENKO, *m. ime muško.* — *isporedi* Ļubenko *i* Ļubinko. — *U starome obliku* Ļubênьko *prije našega vremena.* S. Novaković, pom. 74.

ĻÚBĻENÔST, ļûbļenosti, *f. uprav osobina onoga što je ļubļen, ali se shvaća i kao osobina onoga što svojijem ponašańem i govorom zaslužuje da bude ļubļen* (amabilitas, affabilitas). — *U jednome primjeru* XVIII *vijeka, a između rječnika u Bjelostjenčevu* (ļubļenost, ļubeznivost ‚amabilitas, suavitas, jucunditas, amoenitas, dulcitudo, lepor, jucunda delectatio'. 2. ļubļenost, ļubeznost u reči ‚affabilitas') *i u Voltiģijinu* (‚amorevolezza' ‚leutseligkeit'). Vidje ļubļenost rođakovu. K. Magarević 66.

ĻUBĻENSTVO, *n. u Voltiģijinu rječniku uz* ļubļenost.

ĻÚBĻÊŃE, *n. djelo kojijem se ļubi (aktivno, pasivno i recipročno).* — *Stariji su oblici* ļubļenije *i* ļubļenje. — *Između rječnika u Belinu* (ļubļenje ‚l' amare, l' atto di amare' ‚amare' 69a), *u Stulićevu* (ļubjeńe), *u Vukovu.* Otroče že smejaše se i igraše ļubļeniju našemu. Starine. 22, 199. Pri mnih živļenje da ćemo skončati ner naše ļubļenje igdare pristati. G. Držić 392. Pritozaše svakoga na ļubļenje ńegovo zamirna blagost. B. Kašić, fran. 2. Ļubļenje od stvorene stvari himbeno jest. nasl. 74. Milovanje, ļubļenje, grļenje i celivanje. M. Jerković 24. Svetilište priblaženo i svom krvi jur polito kê će gorjet užoženo kroz ļubjeńe vjekovito. I. Đorđić, ben. 201. Vas zakon i proroci stoje u ļubļeńu Boga. A. Baćić 1. U ļubļeńu Boga i iskrńega stoji vas zakon. 45. Nečisto ļubļeńe. 105. Ļubļeńa Božijega iskušanje. F. Lastrić, test. ad. 41a. Budući ļubļeńe od neprijateļah osobita zapovijed. I. A. Nenadić, nauk. 257. I ļubļeńa ne omali *(snašica),* dok svakoga ne obalî. V. Došen 157b. Zapovijed ļubjenja i dragovanja. S. Rosa 135a. Ļubi misnik otar koji je prilika Isukrstova i ovim ļubļeńem iliti celivańem svi-

doči da se prilaže Isukrstu. I. Velikanović, uput. 3, 384. U ļubļeńu i u obrańeńu čovječanskoga naroda. J. Matović 454. Ot ļubļeńa sladost oseća se. J. Rajić, pouč. 1, 28. Kako ćeš se obiknuti . . . bez ļubļeńa i nuđeńa? Nar. pjes. vuk. 1, 93. Još joj nisu prsti za prsteńe, ni bijelo lice za ļubļeńe. 1, 170. Kad su dragi za ļubļeńe bili. 1, 241. Da je ļubiš bolan od groznice, po ļubļeńu ti bi prebolio. 1, 458. Sad je Kosi dvanaest godina, nagojila lice za ļubļeńe. 3, 147. Uzeću te sebi za ļubļeńe, moja ļuba tebi robińica. 3, 381. Dati ću ti svu Bosnu ponosnu i jedinu ćerce za ļubļeńe. Nar. pjes. istr. 1, 54. Dajte meni sele za ļubļeńe. 1, 57. Bili uzeo me k sebi za ļubļeńe? Nar. pjes. hörm. 2, 518. Godine ti bijahu godine za ļubļeńe. Đ. Daničić, jezek. 16, 8.

ĻUBĻÈŽIV, *adj. vidi* ļubeživ *i* ļubežļiv. — XVII *i* XVIII *vijeka u pisaca Dubrovčana (češće* ļubeživ)

a. *adj.* Poklisari dotrčaše s ļubļeživijem sestricami. J. Palmotić 200. Ni igda gubijaše toliko ļubļeživo lice. Čestitosti. 39. Tvrd uvjet tvorenja ļubļeživa. S. Rosa 23a. Obeća Bogu dvorbu vijernu, uzdanu i ļubļeživu 23a.

b. *adv.* ļubļèživo. Bi ļubļeživo od otca primjen. S. Rosa 116a.

ĻUBĻÈŽIVÔST, ļubļèživosti, *f. osobina onoga što je ļubļeživ. — U jednoga pisca Dubrovčanina* XVIII *vijeka* (ļubļeživost). Pravednost, ļubļeživost, priprostost. S. Rosa 9b.

ĻUBĻÈŽĻIV, *adj. vidi* ļubeživ *i* ļubežļiv. — XVI *i* XVII *vijeka u pisaca Dubrovčana.* S ļubļežļivijem srcem čujte. M. Držić 244. Koliko su ļubļežļivi šatori tvoji! B. Gradić, djev. 110. Ļubļežļivo pameti put Boga uzdvignutje. 113. Milostivi, ļubļežļivi. I. Držić 259.

ĻUBĻÈŽĻÎVSTVO, *n. osobina onoga što je ļubļežļiv. — U jednoga pisca Dubrovčanina* XVII *vijeka.* Na tvoje ļubļežļivstvo oko tvoje svrćući. V. Andrijašević, prav. 51. Čini da tvoje ļubļežļivstvo mene k takoj družbi pridruži. dev. 135.

ĻÙBĻIV, *adj. vidi* ļubiv. — *U primjeru našega vremena kao da je značeńe aktivno* (amans); *u svijem ostalijem može biti pasivno* (amabilis). — *Od* XVIII *vijeka, a između rječnika u Belinu* (‚amabile, degno d' esser amato' ‚amabilis' 68b) *i u Stulićevu* (v. ļubežļiv). Premda bi i malo ļubio priļubļivoga našega spasiteļa. I. M Mattei 7. Iznađoh srce moga brata, moga prijateļa, ļubļivoga moga Jezusa. 16. Ti me primaš pod ļubļivu obranu tvoga srca. 18. O prislavno i priļubļivo srce moga ļubļenoga Jezusa! 19. Da se želno i smijerno poklonimo ovomu srcu tač ļubļivu. 67. Ovo obvjetovanje koliko ļubļivo toliko spasonosno. 147. Sve ine stvari ke mi se prikažuju ļubļive. 215. Srca naša razgori, da toga srca priļubļivoga plamima razžoženi . . . Štit. 8. U mene seke nizije, mene će biser nizati, a stara majka ļubļiva, te mi je kosu zgojila. Nar. pjes. herc. vuk. 232.

ĻUBMIL, *m. ime muško. — U jednoga pisca čakavca* XVI *vijeka.* Brat Sladmilov Ļubmil. P. Zoranić 22a.

ĻÙBMÎR, *m. ime muško, vidi* Ļubimir. — *U Dubrovčana (u drami)* XVI *i* XVII *vijeka.* Idući Ļubmir u lov nađe gdje govori Radat. N. Naleśković 1, 180. Er toga Držića ļube ti vlastele . . . onomlani u pjesmi pripjeva Ļubmira i vilo ļubezni i divjač satira. M. Držić 26. Ļubmire, još tvoja zemļa ima lijepa bit. F. Lukarević 26. Ļubmir *(tal.* Aminta). D. Zlatarić 36b. Cjeć ljeposti tim ne muča, nego stavi sunčanijeh vrh svjetosti jur Ļubmira sred nebesa grčka pjesan puna uresa. I. Gundulić 52.

ĻÙBMÎROV, *adj. koji pripada Ļubmiru.* Sluga Ļubmirov. F. Lukarević 4.

ĻUBNIČ, *m. mjesno ime. — isporedi* Ļubniča. — *Prije našega vremena.* Ļubьničь. S. Novaković, pom. 137.

ĻUBNIČA, *f. mjesno ime. — Prije našega vremena.* Ļubьniča. S. Novaković, pom. 137.

ĻUBNIĆ, *m. ime selu u Bosni u okrugu travničkome.* Statist. bosn. 74.

ĻUBNIK, *m. vidi* ļubavnik. — *U jednoga pisca* XVIII *vijeka.* Kušanim krunu pravi svojim ļubnikom Bog pripravi. J. Kavańin 488a. Dviju ļubnika celov jedan. 533b.

ĻÙBNUTI, ļùbnêm, *pf. jedan put poļubiti; značeńe je kao kod deminutivnoga glagola. — Akc. se ne mijeńa (aor.* 2 *i* 3 *sing.* ļùbnû, *part. pract. pass.* ļùbnût). — *Od* XVI *vijeka, a između rječnika u Belinu* (‚baciare' ‚osculor' 124a), *u Stulićevu* (‚osculari, deosculari' *iz Belina), u Voltiġijinu* (‚baciare' ‚küssen'), *u Vukovu* (dim. v. ‚poļubiti'). Ļubnuo te sam jednom. M. Držić 348. Metnu joj prsten na ruku, ļubnu je jednom i drugom, u to se draga probudi. Nar. pjes. vuk. 1, 223.

1. ĻUBO, *adv. i conj. uprav je adverb prema* 1. ļub, *ali se upotrebļava češće u smislu kao* libo *(vidi). — Riječ je praslavenska, kao i* 1. ļub, *ali značeńe kao* libo *ima u stslovenskomu jeziku, dok rus.* любо *i pol.* lubo *samo su adv. prema* ļub. — *Samo u knigamu pisanima crkvenijem ili miješanijem jezikom, a između rječnika u Stulićevu* (‚ut lubet, vel, etsi, quamvis *s dodatkom da je riječ ruska;* ļubo da ‚licet, quamvis, quantumvis etc.'), *i u Daničićevu* (uz relativne riječi kao ‚godê' koje vidi; po tom i ‚vel', kao ‚godê').

a. *vidi* libo, a. Ļubo otь selь manastyrskyhь ili vlahe . . . Sava, tip. stud. glasn. 40, 154. Ļubo jestь igumenь, ļubo ikonomь. 159. Ašte se kto pokusitь i razoritь sije naše prinošenije . . . ļubo otь srodnikь mojihь ļubo inь kto . . . Mon. serb. 167. (1358). Da ne budetь u onomь gradu ļubo podь gradomь trьgь. 201. (1382). Saj listь ļubo poveļu povelesmo pečatiti. 238. (1399 *iz poznijega prijepisa*). Ļubo zlato ļubo srebro. Zborn. drag. sreć. 18. Na vazda svetim čtenijem, ļubo pisanijem, ļubo naučenijem vsêhь vzьbuždevaše. Starine. 23, 95. (1496).

b. *vidi* libo, b. Kto ļubo budetь. Mon. serb. (1222—1228). Kto izьpakosti svetomu mestu semu kojomь ļubo zleđiju. 18. (1233 *iz poznijega prijepisa*). Vojska kraļevьstva mi gdê ļubo nahodi ļudi vaše ili sь trьgomь ili besь trьga, da imь nikojegare zla ne učini. 46. (1254). Odь vlastelь velikyhь i malihь (kto) se obrête ispakostivь čto ļubo do(mu) svetago Nikoli . . . 113. (1321—1336). Ni inamo kamo ļubo. 146. (1349). Ako li se obrête kto uzьmь posilijemь što ļubo ńih u zemļi carьstva mi . . . 161. (1357). Kьda ļubo općina usprosê. 210. (1387 *u prijepisu istoga vijeka).* Kolikratь bi ļubo prêbegli. 259. (1405 *iz poznijega prijepisa).* Vinogradь vsakь da kopa ili popь ili kьto ļubo kьto zemļu drьži. Deč. hris. 62. A za rataje koliko ima igumenь plugovь u kojemь selê, od toga sela da postavi rataje koga hoće, i u kojemь ļubo selê gde se majstorije obrêtaju. 62. Ni od igumenьь ni od koga ļubo. 67. 68. Rekše: „Baština mi je" ili kako ļubo. 68. Koji ļubo vojnikь. Zak. duš. pam. šaf. 34. U čije ļubo selo. 40. Gradь ili

ļubo čto. 45. Ne vazetь li muža kogo ļubo? Starine. 22, 199. Kakovo delo ļubo tvoriši, vse umь tvoj da jestь, kako da strežeši se otь dijavola. 11, 195. (xvi *ili* xvii *vijek*).

2. ĻÚBO, *m. ime muško (uprav ipokoristik od imena što počiñe slozima* Lubi- *ili* Ļubo-). — *U naše vrijeme.* P. Budmani.

ĻUBOBLUDNOST, *f. vidi* bludnost. — *Na jednome mjestu* xviii *vijeka.* A navlastito tvoja požeļeña, ļubobludnosti. A. Kanižlić, bogoļubnost. 36.

ĻÙBOBRAT, *m. ime muško.* — *isporedi* Ļubibrat. — *U Vukovu rječniku:* ‚mannsname' ‚nomen viri'.

ĻUBOCVIJET, *m.* Amaranthus purpurascens Otto (Sabļar). B. Šulek, im. 213.

ĻUBOČAŠĆE, *n. u jednome primjeru* xiv *vijeka po crkvenome jeziku* ļubočьstije, *gdje kao da znači uživañe (stslov.* ļubočastije, ambitio), *i otale u Daničićevu rječniku* (ļubočьstije ‚deliciae'). Nikomu že nasititi se ļubočьstija vody. Glasnik. 11, 69.

ĻUBOČEVO, *n. mjesno ime, vidi u Daničićevu rječniku:* selo Nikole Utoličića koji ga priloži crkvi arhanđelovoj u Prizrenu a car Stefan potvrdi, kao da je bilo negdje blizu Skopļa. G(lasnik). 15, 285. (1348?). rekao bih da se misli isto selo i ovdje i da pred ńim griješkom nema predloga ‚odь': ‚selo Lêskovcь, a međa mu Ļubočeva i o(tь) Hodče'. 282.

ĻÙBOČKÎ, *adj. (koji pripada Ļuboču?), u muškomu i u sredńemu rodu upotrebļava se kao mjesno ime, ali može ostati adjektiv u značeńu: koji pripada mjestu Ļubočkome (vidi primjer).* — *Mj.* -čk- *govori se i* šk. — *U Vukovu rječniku:* Ļùbočkî, Ļùbočkô, Ļùboškî, Ļùboškô, grad i kadiluk u Hercegovini više Makarske (tu je sve rimskoga zakona osim Turaka) ‚eine stadt in der Herzegowina' ‚urbs Hercegovinae'. — Knežina u ļubočkome kadiluku u Hercegovini. Vuk, rječn. *kod* Broćno.

ĻÙBOČKÔ, *n. vidi kod* ļubočki.

ĻUBODINSTVO, *n. ista je riječ što* ļubodjevstvo, *ali je postala od nepotvrđenoga oblika* ļubodêjinьstvo, *pa se* ê *zamijenilo glasom* i, *te je od* -ijin- *postao jedan slog:* in. — *U Bjelostjenčevu rječniku:* ‚libido', v. praznost, *i u Jambrešićevu:* ‚libido'.

ĻUBODIVN-, *vidi* ļubodjevn-.

ĻUBODJEJ, *m.* scortator, adulter. — *vidi* ļubodjejati. — *Crkvena je riječ* (ļubodêj. F. Miklošić, lex. palaeoslov.[2]).

ĻUBODJEJA, *f.* adultera. — *vidi* ļubodjejati. — *Crkvena je riječ* (ļubodêja. F. Miklošić, lex. palaeoslov.[2]).

ĻUBODJEJAC, ļubodjejca, *m.* adulter, scortator. — *vidi kod* ļubodjejati. — *U crkvenome jeziku:* ļubodêjcь ‚adulter', *i* ļubodêjoc ‚scortator' *u* F. Miklošić, lex. palaeoslov.[2].

ĻUBODJEJAN, ļubodjejna, *adj.* libidinosus. — *vidi kod* ļubodjejati. — *U* F. Miklošić, lex. palaeoslov.[2]: ļubodêjnъ ‚fornicationis', *i u jednome primjeru* xvi *vijeka u glagoļskoj knizi.* Od jednoga človika vele ļubodêjna ki za počtenijo divo Marije odluči ne (‚ni') sagrišiti s nijednu ženu koj bi ime Marija. Mirakuli. 60.

ĻUBODJEJAŃE, *n. djelo kojijem se ļubodjeja.* — *U* F. Miklošić, lex. palaeoslov.[2]: ļubodêjanije ‚scortatio; cubile; adulterium', *i u Daničićevu rječniku:* ļubodêjanije ‚adulterium'. Ļubodêjanija i prêļubodêjstva. Domentijanb 176.

ĻUBODJEJATI, ļubodjejam, *impf.* adulterum esse. — *Crkvena riječ* (ļubodêjati), *vidi* F. Miklošić, lex. palaeoslov.[2]. — *Sastavļeno od korijena glagola* ļubiti *ili supstantiva* ļubav *i glagola* djejati *(vidi).*

ĻUBODJEJCA, *f.* scortum, adultera. — *vidi* ļubodjejati. — *Crkvena riječ.* — *U* F. Miklošić, lex. palaeoslov.[2]; ļubodêjca, *gdje ima i u muškome rodu sa značeńem* ‚scortator'.

ĻUBODJEJICA, *f. u Stulićevu rječniku:* ļubodjeica ‚meretrix, scortum' *s dodatkom da se nahodi u brevijaru.* — *Jamačno je ista riječ što* ļubodjejca, *gdje je Stulli pročitao stslov.* -j- *kao* i, *a kod toga može biti da je mislio na muški oblik* ļubodjejac.

ĻUBODJEJNIK, *m.* scortator, adulter. — *vidi* ļubodjejati. — *Crkvena je riječ* (ļubodêjnikъ ‚adulter'. F. Miklošić, lex. palaeoslov.[2]). *(Grêhz človêka)* čini . . . ļubodêjnika. Starine. 23, 72. (1496). O ti ļubodejniče. Korizm. 84[a]. Ļubodejnike i preļubodejnike. Anton Dalm., nov. tešt. 2, 155[b]. paul. hebr. 13, 4. Vsi preļubodejniki i ļubodejniki. ap. 32.

ĻUBODJEJSKI, *adj. samo u Stulićevu rječniku:* ‚meretricius'. — *vidi* ļubodêj.

ĻUBODJEJSTVO, *n. vidi* ļubodjejańe. — *Crkvena je riječ* (ļubodêjstvo ‚adultorium'. F. Miklošić, lex. palaeoslov.[2]). — *Između rječnika u Vrančićevu (gdje je po zapadnome govoru mj.* ê *pisano* i, *a za ovijem je izostalo* j): ļubodistvo ‚libido'. — Ļubodêjstvo kô čini človika mnogo nepodobno živiti v pohotstvi. Starine. 23, 69. (1496). Jeli učinil preļubodejstvo, ļubodejstvo ali oskvrńenje. Naručn. 79[a]. Poznati prostu, tuju je ļubodejstvo. Naručn. 79[b]. ‚Luxuria' to je ļubodejstvo. 85[b]. Ļubodejstvo je sagrišenje plteno odvezan s odvezanu. 87[a]. Bêžite pred ļubodejstvom. Anton Dalm., ap. 33.

ĻUBODJEJSTVOVATI, ļubodjejstvujem, *impf. vidi* ļubodjejati. — *Crkvena je riječ.* Ļubodejstvovat grih je. Naručn. 85[a]. Krasti, ļubodejstvovati i ubiti. Korizm. 54[a].

1. ĻUBODJELAN, ļubodjelna, *adj. u stslovenskome jeziku znači: koji ļubi djelo ili djelovańe, koji rado trudi, radin* (ļubodêlьnъ ‚laboris amans'. F. Miklošić, lex. palaeoslov.[2]); *ali u jednoga pisca* xviii *vijeka (po zapadnome govoru* ļubodilan) *znači od prilike: koji se bavi djelima od ļubavi (u teološkome smislu) i stoji često prema lat.* pius. — *isporedi* ļubodjeļan, ļubodjeļe.

a. *adj.* Ļubodilni krstjani. F. Lastrić, od' 188. Pokazivaće se veoma ļubodilan, pravedan i svrhu sirota i siromaši milosrdan. ned. 2. Uzdam se ništanemańe i virovat imam, da takije sablazni od krstjana u ovom ļubodilnom puku ne ima. 4. Dobra je, veli, i ļubodilna jedna i druga ispovid. 37. Od ńega svaka prosoći molbam ļubodilnim. 107. Licumirci dila svoja pokazuju dobra i ļubodilna. 301. Molitve, pokore, devocijone, lomozino i druga djela ļubodilna. 318. Među ostalim pustińaci bijaše jedan mlogo nepomļiv i malo ļubodilan. 365. Bili smo devoti i ponizni pram Bogom, ļubodilni pram iskrńim i milostivi. 368. Ako ne imaš odkud dati, ukaži mu se ļubodilan, razgovori ga i utiši slatkim ričma. 373. One ļubodilne žene dođoše jutros tražit Isusa. svet. 36[b]. Ostavļam vašemu ļubodilnu procińenju. 55[b]. U jednoj duši ļubodilnoj. 67[b]. Ļubodilni za ńega Boga mole. 92[a].

b. *adv.* ļubodjelno. Kada se devoto, ļubodilno i s nastojanjem čini. F. Lastrić, od' 48.

Kako se ļubodilno more virovati. svet. 21b. Holeći *(se)* duhovno i ļubodilno. 61b. Koji ļubodilno oće živit. 116b.

2. ĻUBODJELAN, ļubodjelna, *adj. u Stulićevu rječniku:* ‚prostitutus'. — *Posve nepouzdano, vidi* ļubodjelati.

ĻUBODJELAŃE, *n. djelo kojijem se ļubodjela. — U Stulićevu rječniku:* ‚luxuria, impudicitia'. — *Posve nepouzdano.*

ĻUBODJELATI, ļubodjelam, *impf. u Stulićevu rječniku:* v. ļubodjelstvovati. — *Posve nepouzdano, jer je Stulli pomiješao ovaj glagol s* ļubodjejati.

1. ĻUBODJELNIK, *m. ļubodjelan čovjek (vidi* 1. ļubodjelan). — *U istoga pisca* (ļubodilnik) *u kojega ima i* ļubodjelan. Glasoviti ļubodilnik i čovik od milosrdja. F. Lastrić, svet. 137b.

2. ĻUBODJELNIK, *m. vidi* ļubodjejnik. — *U Bjeloštjenčevu rječniku:* ļubodelnik libidinarius', v. loter. — *Posve nepouzdano, vidi kod* ļubodjelati.

ĻUBODJELSTVO, *n. u Stulićevu rječniku:* ‚meretricium'. — *Posve nepouzdano, jer je načińeno prema* ļubodjejstvo. *vidi kod* ļubodjelati.

ĻUBODJELSTVOVAŃE, *n. djelo kojijem se ļubodjelstvuje. — U Stulićevu rječniku uz* ļubodjelstvo. — *Posve nepouzdano.*

ĻUBODJELSTVOVATI, ļubodjelstvujem, *impf. u Stulićevu rječniku:* ‚scortari, prostare'. — *Posve nepouzdano, jer je načińeno od* ļubodjejstvovati.

ĻUBODJEĻAN, ļubodjeļna, *adj. vidi* 1. ļubodjelan, *isporedi* ļubodjeļe. — *U istoga pisca* XVIII *vijeka (u zapadnome obliku) u kojega ima i* ļubodjelan.

a. *adj.* Koji s poniznostju ļubodiļnom povrativši se zafali spasiteļu. F. Lastrić, od' 265.

b. *adv.* ļubodjeļno. Ako im ļubodiļno i dragovoļno ne služe. F. Lastrić, ned. IV.

ĻUBODJEĻE, *n. djelo ili djela od ļubavi (u teološkome smislu), vidi* 1. ļubodjelan. — *U istoga pisca* XVIII *vijeka* (ļubodilje) *u kojega ima* ļubodjelan. Da uzdržaju težinu oblasti svoje u nikom poštenju i poniznu ļubodilju. F. Lastrić, od' 10. Zagrli križ s naj većim ļubodiljem. 120. Više se vrimena potroši dan i noć u ļubodilju odeći po crkva. 213. I brez svakoga devocijona, ļubodilja. 289. To imate činiti ne kao silom, nego dragovoļno, niti za plaću i zaradi grdnog dobitka kogagodi vrimenitoga nego ‚secundum Deum', zaradi ļubavi Božje i ļubodilja svrhu iskńi. ned. III. Iziskivaće, s kojom si ga odlukom učinio, i naći će morebiti da si više zaradi čudaluka nikoga nego ļubodilja. 27. Služite se, reko, ńima s devocijonom i ļubodiļem. 106. Za ne ispustiti blaga i bogastva zatvore se vrata od ļubodilja. 128. Zašto je dužnost ńu posvetit svakim ļubodiljem. 180. Imamo ga štovati s naj većim ļubodiljem. 255. Laž̧ivo prikazivanje zdvora u ričma i u dili, navlastito dobrote, devocijona i ļubodilja, koga u srcu ne ima. 301. Iđu na misu, primaju sakramente i druga ļubodilja čine. 339. I mi smo bile mlade i gospodične, al' je u nama sjala poniznost i ļubodilje svako. 369. Neharnost jest vitar koji prisušuje sebi vrilo od ļubodilja. 386. Ļubodilja i dobrije običaja ne ostavi. svet. 54a. Štovati s privelikim devocijonom i ļubodiljem slavno porođenje ńegovo. 100b.

ĻUBODJEVNICA, *f. vidi* ļubodjejca. — *Samo u Stulićevu rječniku: (u zapadnome obliku)* ļubodivnica ‚libidinosa'. — *Radi postańa vidi* ļubodjevnik.

ĻUBODJEVNIK, *m. vidi* ļubodjejnik, *od čega postaje tijem što se* -j- *zamijenilo slovom* v *(zar se kod toga imalo u misli: koji ļubi djevu?). — isporedi* ļubodjevnica *i* ļubodjevstvo. — *U primjeru pisca čakavca* XVI *vijeka (u istočnome obliku), a između rječnika (u zapadnome obliku) u Vrančićevu* (ļubodivnik ‚libidinosus'), *u Jambrešićevu* (ļubodivnik ‚libidinosus'), *u Stulićevu* (ļubodivnik ‚libidinosus'). Ki si pridružuje pulteno bludnicu, i ki poželjuje tuju virenicu, ki bludna govori, ki se u ńih sladi, ki takova tvori, i ki o ńih radi zrif, taknuf, miga'e zali ļubodevnik Bogu prigriša'e sam sebi vražđenik. Š. Budinić, ispr. 75.

ĻUBODJEVSTVO, *n. vidi* ļubodjejstvo. — *Radi postańa vidi* ļubodjevnik. — *Samo u zapadnome obliku u jednoga pisca čakavca* XVII *vijeka, a između rječnika u Stulićevu* (ļubodivstvo ‚libido' *s dodatkom da se nalazi u Habdelićevu).* Od duha ļubodivstva izbavi nas, Gospodine. M. Alberti 332.

ĻUBODOBROTAN, ļubodobrotna, *adj. koji ļubi dobrotu. — U jednome primjeru* XIV *ili* XV *vijeka u knizi pisanoj crkvenijem jezikom, a otale u Daničićevu rječniku:* ļubodobrotьnь ‚boni amans'. Takova bo jestь dobrodětelь, ļubodobrotnyhь ubo vlěčetь kь sebě, zlobnyihь že styděti se seje tvoritь. Glasnik. 11, 51.

1. ĻÙBODRÂG, *m.* Satyrium L., *neka biļka. — isporedi* 1. ļubidrag. — *Samo u Bjelostjenčevu rječniku:* ļubodrag, trava ‚sathyrium'.

2. ĻÙBODRÂG, *m. ime muško. — isporedi* 3. Ļubidrag. — *U jednoga pisca* XVIII *vijeka.* Slavogost i Ļubodrag, kozari. M. Katančić 45.

ĻUBODRUŽJE, *n. ļubav druženja, druževnost. — U jednome primjeru (gdje je stari oblik* ļubodružije *i kao da znači: razgovor s drugovima) u knizi* XIV *vijeka pisanoj crkvenijem jezikom, i otale u Daničićevu rječniku* (dobrodružije ‚socialitas'). Vьspominaše i prьvoje iže vь svetěj gorě svoje raspetoje žitije, rabьskoje směrenijemь služenijemь služenije, junošьskoje stradanije, koso hoždenije, kalnyje vlasěnne ruby, neumyvenije, stojanija obnoštnaa, poštenije ne ļubodružijemь presěkajemo, molitvu čistu,... Domentijanb 116.

ĻUBÒGLÂSAN, ļubòglâsna, *adj. u kojega je mio, ugodan glas. — Složeno od* 1. ļub *i* glas. — *Samo adv.* ļubòglâsno, *s milijem glasom, u jednoga pisca* XVIII *vijeka.* Već prinesi *(sviralu)* k ustim ter ļuboglasno pivaj. M. Katančić 41. I sviralu pismom ļuboglasno mińau. 57. — *Ali u rukopisu* XIII *vijeka pisanome crkvenijem jezikom ima i adjektiv, kojemu nije dosta jasno značeńe* (ļuboglasьnъ ‚vocis amans, ni fallimur'. F. Miklošić, lex. palaeoslov.[2]).

ĻUBOGOŠTA, *f. ime selu u Bosni u okrugu sarajevskome.* Statist. bosn. 23.

ĻUBOGREŠAN, ļubogrešna, *adj. koji ļubi grijeh. — U rukopisu* XIII *vijeka.* ļubogrêšьnъ ‚peccatorum amans'. F. Miklošić, lex. palaeoslov.[2].

ĻUBOHNIN, *adj. kod mjesnoga imena (koji pripada Ļubohni?) u rukopisu* XIV *vijeka, vidi u Daničićevu rječniku:* ļubohьninь, selu je Vučju crkve troskavačke isla međa ‚odь Ļubohnina' nečega što je u spomeniku odadrto. G(lasnik). 11, 135.

ĻUBÒHOTAN, ļubòhotna, *adj. u kojega je ļubo (vidi* 1. ļub) *hoćeńe, t. j. ļubav.*

a. *adj. u dva pisca* XVII *i* XVIII *vijeka.* Gospodin Bog ne samo ļubi ga, dali kaže se toliko ļubohotan, da nigdar neće najti otca ni matere ni stvorenja jedinoga kô je tako zavezalo ļubavļu drugoga. P. Radovčić, način. 215. Da ono ča nisan vridan mojon moću isprositi po tvojih ļubohotnih službenikov *(sic)* od tebe i po tebi od sinka tvoga Boga moga možem isprositi. 393. Tebi biti ļubohotan jest jedan početak i zaklad spasenja. L. Terzić 58.

b. *adv.* ļubòhotno, *s ļubavi.* — *U jednome primjeru* XVI *vijeka, a između rječnika u Stulićevu* (‚amabiliter' *s dodatkom da se nahodi u pisca Zlatarića?).* Račio se . . . u svakoj stvari ne mańe od otca rojenoga u svih mojih dilih naslidovati i u svakomu ludu činenju korisno i ļubohotno pokarati. Arch. f. slav. philol. 2, 722. (1543).

ĻÙBOJE, *m. ime muško.* — *Od* XIV *vijeka, a između rječnika u Vukovu* (‚mannsname' ‚nomen viri'). Ļuboje. Svetostef. hris. 34. Sinь mu Ļuboje. Deč. hris. 34. Bojko Bratьhanь i Ļuboje. 36. Nikola Ļuboje. 36. Bratь mu Ļuboje. 87. Ļuboje. S. Novaković, pom. 74.

ĻÙBOJEVIĆ, *m. prezime (po ocu Ļuboju).* — *Od* XIV *vijeka.* I Ninoje i Ļubojevići. Svetostef. hris. 29. Beroje Ļubojevićь. Deč. hris. 6. 73. Božo Ļubojević. Nar. pjes. petr. 1, 354 *(među predbrojnicima).* Jovan Ļùbojêvić iz Užica. Ļ. Stojanović.

ĻUBOJNA, *f. mjesno ime* XIV *vijeka, vidi u Daničićevu rječniku:* crkva je treskavačka imala metoh ‚u Prêspê u Ļubovnê'. G(lasnik). 11, 136.

ĻUBOJNO, *m. ime muško.* — *Prije našega vremena.* Spom. stoj. 185.

ĻUBOKA, *f. ime domaćijem životińama.*

a. *kokoši.* Bastaj, Daruvar. D. Hirc.

b. *ovci.* Bastaj, Daruvar. D. Hirc.

ĻUBOKAST, *adj.* čeļade obliči ļubeznive što na ļubav steže. M. Pavlinović.

ĻUBOKRVAN, ļubokrvna, *adj.* dragokrvan. M. Pavlinović. Bogoļuban, srčen, ļubokrvan. M. Pavlinović, razl. spisi. 124. Naše ļubokrvne nade raspliniše se. 308.

ĻUBOKRVNOST, *f. osobina koga što je ļubokrvan.* Ļubokrvnost u zadrugi naliči svjetlosti u prirodi. M. Pavlinović, rad. 172.

ĻUBOLIĆI, *m. pl. mjesno ime, vidi u Daničićevu rječniku:* Ļubolići, selo koje je kraļ Stefan Dečanski dao Dečanima, međilo je s Orahovičićima a međa im je išla niz Sušicu, a zaselak im bjehu Bohorići. M(on. serb). 92. ‚U Ļubolićihь'. 97. (1330). — Selo Ļubolići. Deč. hris. 9. 76. Međa Ļubolićemь sь Orahovičići. 11. 78. Na putь koji ishodi iz Ļubolićь. 11. 78.

ĻÙBOMAMA, *f. ļubavna mäma (bjesnilo) u spolnome smislu.* — *Samo na jednome mjestu u pisca Slavonca* XVIII *vijeka.* Grišiš prosto i slobodno kako i ona priļubodinica,... kuga kućna, krvnica prave dičice svoje i sramota poštenoga ženskoga plemena, zazivajuća ļubomamu na nedopustita, i govoreći: ‚Non est vir in domo sua, abiit via longissima' „Hodi, nije muž doma, otišao jest na dalek put". Đ. Rapić 114.

ĻUBOMILAN, ļubomilna, *adj. ļub (vidi* 1. ļub) *i mio; ako je orako značeńe, kopulativna je složena riječ.* — *Na jednome mjestu* XVII *vijeka.* Slasti ļubomilne *(u raju).* Đ. Baraković, jar. 127.

1. ĻÙBOMÎR, *m. ime muško.* — *isporedi* Ļubimir. — *Ima i češ.* Libomír *i* Lubomír. — *Od* XI *vijeka (u latinskijem spomenicima), a između rječnika u Vukovu* (‚mannsname' ‚nomen viri'). ‚Ļubomiri comitis'. Doc. hist. rač. 106. (1076). ‚Ļubomir iuppano de Sidraga'. 167. (1070—1078). Ļubomirь. S. Novaković, pom. 74. Ļubomir Ivanović. M. Đ. Milićević, kraļ. srb. 91. Ļubomir Hristić. 299.

2. ĻÙBOMÎR, *m. mjesno ime, vidi u Vukovu rječniku:* kao knežina u Hercegovini u ļubińskom kadiluku. — *Sad ime općini.* Statist. bosn. 107. S Ļubimira čini zvati zlu Danojlu vilenicu. J. Palmotić 115. Od Zahuma, od Kanali, Ļubomira i Nevesińe. J. Kavańin 231a. Od Trebińa i svega Zavođa, od Ļubińa i od Ļubomira. Nar. pjes. vuk. 4, 435. Od Trebińa i od Ļubomira. 4, 506. Ļubomir, predijeļe slavno porodom Nemanića obijeteli. F. Jukić, zemļ. 73. Porodica Zotović iz Ļubomira. V. Vrčević, niz. 73. Domaćini općine Ļubomira. 186. Od mesta koja pomińe samo Dukļanin prvo nam je na redu ‚Libomir'. nema nikakve sumńe da je to sadašńi predeo Ļubomir, Trebińu na severu. S. Novaković, obl. 25.

3. ĻÙBOMÎR, *m. ńeka biļka, vidi* suncokret. Ļubomir, planta maxima, chrysanthemum peruianum (Durante), Helianthus annuus L. B. Šulek, im. 213.

1. ĻUBOMÍRAC, ļubomírca, *m. ļubomiran čovjek.* — *Samo u Belinu rječniku:* ‚pacifico, amico di pace' ‚pacificus' 534a, *i u Stulićevu:* ‚pacificus'.

2. ĻUBOMIRAC, Ļubomirca, *m. čovjek iz Ļubomira (vidi* 2. Ļubomir). Da su Ļubomirci suštu istinu kazali. V. Vrčević, niz. 190.

ĻUBÒMÎRAN, ļubòmîrna, *adj. koji ļubi mir.* — *U jednoga pisca* XVIII *vijeka, a između rječnika u Belinu* (ļubomirni ‚pacifico, amico di pace' ‚pacificus' 534a) *i u Stulićevu* (‚pacificus'). Da budu krotki, ļubomirni, tihi. P. Knežević, osm. 184. Uda tilesna među sobom ļubomirna jesu. 331.

ĻUBOMIRIĆ, *m. prezime (po ocu Ļubomiru).* — *U spomeniku* XIV *vijeka.* Gradoje Ļubomirićь. Deč. hris. 46.

ĻÙBOMÎRSKÎ, *adj. koji pripada mjestu Ļubomiru (vidi* 2. Ļubomir). Ļubomirskijeh iz planina. J. Palmotić 115. Ļubomirski knez Mirońa. J. Kavańin 232a. Knez ļubomirski. V. Vrčević, niz. 189. — *Ovdje je prezime poļsko i amo ne pripada:* Ov se Ļubomirski Stanislav zovišo. I. T Mrnavić, osm. 62.

ĻUBOMIŠĻE, *n. ime zaseoku u Bosni u okrugu sarajevskome.* Statist. bosn. 23.

ĻUBÒMOR, *m.* sollicitudo suspicioque amantis, zelotypia, *uprav bi bilo neugodno osjećańe duševno što postaje od ļubavi, ali svagda znači kad ko ļubi (spolno) i boji se da ļubļeno čeļade ļubi drugoga. — Nije riječ narodna nego se nahodi u pisaca počevši od* XVIII *vijeka (ali vidi i* ļubomoran *i* ļubomorstvo); *između rječnika u Belinu* (‚gelosia' ‚zelotypia' 339a) *gdje se naj prije nalazi, i u Stulićevu* (‚gelosia' ‚animi aegritudo qua maxime amantes laborant, quaque alios amasios pertimescunt' *s dodatkom da se nahodi u pisca Đorđića?).* Ļubomore klete i smeće sve pastijerska ćud odmeće. N. Marči 22. — *I u Šulekovu rječniku:* ‚eifersucht'. — *U prenesenome smislu. (Isus kaže)* ļubomor obraćajući jednoga lupeža. L. Radić 61.

ĻUBOMORA, *f. vidi* ļubomor. — *U pisaca našega vremena.* I kad bi ńega ponekad ļubomora napala. Srp. zora. god. 1, sv. 6, str. 229.

ĻUBÒMORAC, ļubòmôrca, *m. ļubomoran čovjek.* — *U jednoga pisca* XVIII *vijeka.* Muž je s druge strane sumńivac i ļubomorac. Ant. Kadčić 487. — *I u Šulekovu rječniku:* ‚eifersüchtige, eifersüchtler'.

ĻUBÒMORAN, ļubòmôrna, *adj. (o čeļadetu) koji osjeća ļubomor; (o drugome čemu) koji pripada ļubomoru.* — *Od* XVII *vijeka u pisaca, a između rječnika u Belinu* (ļubomorni ‚geloso' ‚zelotypus' 339ᵃ; ļubomoran ‚ingelosito' ‚zelothypia correptus' 403ᵃ) *i u Stulićevu* (‚geloso' ‚animi aegritudine laborans, qua amans alios amasios pertimescit').

a. *adj.* Ļubomornoj zašto smeći nije mu moći odoljeti. P. Kanavelić, iv. 193. — *I u Šulekovu i u Popovićevu rječniku:* ‚eifersüchtig'.

b. *adv.* ļubòmôrno. — *Između rječnika u Belinu* (‚gelosamente' ‚zelotice' 338ᵇ) *i u Stulićevu* (‚gelosamente' ‚cum ea animi aegritudine qua amantes etc.'). Zaručnice za koju se on ļubomorno staraše. A. Kanižlić, uzroci. 29.

ĻUBOMORČITI, ļubomorčim, *impf. biti ļubomorac, vidi* ļubomoriti se. — *Načińeno u naše vrijeme.* — *U Šulekovu rječniku:* ‚eifersüchteln'.

ĻUBOMÒRÊŃE, *n. djelo kojijem se ko ļubomori.* — *Samo u Stulićevu rječniku.*

ĻUBOMÒRITI SE, ļubomòrîm se, *impf. mučiti se od ļubomora.* — *Samo u Belinu rječniku:* ‚ingelosire' ‚zelothypia affici' 403ᵃ, *i u Stulićevu:* v. ļubomorstvovati.

ĻUBÒMÔRNÎK, *m. vidi* ļubomorac. — *U Belinu rječniku:* ‚geloso' ‚zelotypus' 339ᵃ, *u Stulićevu:* v. ļubomoran; *u Voltiǵijinu:* ‚geloso' ‚eifersüchtig'.

ĻUBÒMÔRNÔST, ļubòmôrnosti, *f. osobina onoga što je ļubomoran, vidi* ļubomor. — *Od* XVII *vijeka u pisaca, a između rječnika u Belinu* (ļubomornos ‚gelosia' ‚zelotypia' 339ᵃ), *u Bjelostjenčevu* (‚zelotypia'), *u Stulićevu* (v. ļubomor *iz Đorđića), u Voltiǵijinu* (‚gelosia' ‚eifersucht'). Ļubomornos, vjeruj meni, tî uzroči sud nepravi. P. Kanavelić, iv. 197. Strašne sumńe, ļubomornost, nepošteńe. A. d. Bella, razg. 247. Unutarńa ļubomornos. I Đorđić, uzd. 43 Ali koje se drače nahode u bludnosti? . . . Sledi govorit rečeni Agustin: ļubomornosti, zatjecańa, nemiri, . . . Đ. Bašić 64. Saviša ļubav iz koje izhodi ļubomornost. I. Velikanović, uput. 3, 223. Udovicu uzeti, koja je na ļubomornost u ńezinoj šezdesetoj godini došla. A T. Blagojević, khin. 30 Sama ga žena Ļubica od ļubomornosti očitovala. M. Pavlinović, razg. 88. Ļubomornost dědova. *u* Nar. pjes. petr. 1, 305. Ļubomornost. *u* 2, 47. — *I u Popovićevu rječniku:* ‚eifersucht'. — *U prenesenome smislu.* Benedikt dolazi u ovi grad pogani, vidi na otaru Apola gdi sjedi kô na svomu božanstvenomu pristoļu, vidi da mu se klańa vas puk kako pravomu Bogu. Benedikt tada planu vaskolik i užožen, kô sfeti Ilija, Božjom ļubomornostim . . . V. M. Gučetić 216.

ĻUBÒMÔRSTVO, *n. vidi* ļubomornost *i* ļubomor. — *U Stulićevu rječniku:* v. ļubomor. — *vidi i:* Prosti narod i ne zna što je ‚ļubomorstvo', a kamoli da od ńe pati, pa zato i nema svoje prave narodne riječi, no sastavļenu iz ‚ļubav me mori'. V. Vrčević, nar. prip. 209.

ĻUBÒMÔRSTVOVATI, ļubòmôrstvujêm, *impf. vidi* ļubomoriti se. — *Samo u Stulićevu rječniku:* ‚pp. e. amantium quorum alter suspiciones in alterius animos excitat'.

ĻUBÒMÛDAR, ļubòmûdra, *adj.* philosophus, *koji pripada filosofiji.* — *Načińeno po grč.* φιλόσοφος *i nalazi se samo u pisaca (kako i druge riječi od ove osnove).* — *Od* XV *vijeka (vidi* ļubomądrъ. F. Miklošić, lex. palaeoslov.[2]), *a između rječnika u Stulićevu* (v. ļubomudarski *s dodatkom da je uzeto iz brevijara).* — *U istome rječniku ima i adv.* ļubòmûdro ‚philosophorum more, philosophice'.

ĻUBOMUDÁRAC, ļubomudárca, *m. vidi* ļubomudrac — *U Stulićevu rječniku:* ‚philosophus, sapientiae studiosus' *s dodatkom da se nahodi u brevijaru i s primjerom:* Bjehu njeci ļubomudarci o dobrodjeteļeh i zlonaravijeh tančini mnogo iziskujuć.

ĻUBOMÙDÂRSKÎ, *adj. koji pripada ļubomudracima, vidi* ļubomudar. — *Samo u Stulićevu rječniku* (‚philosophicus').

ĻUBOMÙDRAC, ļubomudràca, *m. vidi* filosof. — *Postaje od* ļubomudar *(vidi).* — *Od* XV *vijeka* (ļubomądrьcь. F. Miklošić, lex. palaeoslov.[2]), *a između rječnika u Voltiǵijinu* (‚filosofo' ‚weltweise') *i u Daničićevu* (ļubomudrьcь ‚philosophus'). Drêvnyhь ļubomudrьcь. Okáz. pam. šaf. 63. Obaliti po tlehu zabludjenje ļubomudrac. I. T. Mrnavić, ist. 91. Umitje čini da čovik bude dobar ļubomudrac. 145. Od cara Leona filosofa, to jest ļubomudraca. A. Kanižlić, kam. 5. Ļubomudraca Teorijana viće. 865.

ĻUBÒMÛDRJE, *n. filosofija.* — *vidi* ļubomudar. — XVI *vijeka* (ļubomądrije. F. Miklošić, lex. palaeoslov.[2]), *a između rječnika u Stulićevu* (‚philosophia, sapientiae studium' *s dodatkom da se nahodi u brevijaru).*

ĻUBOMÚDRÔST, ļubomúdrosti, *f. u Stulićevu rječniku:* v. ļubomudrje *s dodatkom da se nahodi u brevijaru.*

ĻUBONEISTOVAN, ļuboneistovna, *adj. neistovan (pomamļen, mahnit) od ļubavi.* — *U rukopisu ovoga vijeka pisanome crkvenijem jezikom.* Ili slastotvorni ili otravoļubivyj ili ļuboneistovnyj . . . Starine. 18, 171.

ĻUBOPÍSTVO, *n. vidi* ļubopitstvo. — *U pisca našega vremena.* Sam liječnik čije je stručńačko ļubopistvo bilo jako uzbuđeno. Javor. god. 16, br. 36, str. 566.

ĻUBÒPÎTAN, ļubòpîtna, *adj. koji ļubi pitati, t. j. koji vrlo rado pita i hoće da što obazna (često u goremu smislu: kad mu nije potrebno da ono sazna).* — *isporedi* radoznao. — *Po rus.* любопытный. — *Od* XVIII *vijeka u pisaca, a između rječnika u Stulićevu* (‚curiosus' *s dodatkom da je riječ ruska).*

a. *adj.* — *Komp.:* ļubopitnijî, *vidi naj prvi primjer.* Jedan kos ļubopitniji od drugi. D. Obradović, basne. 109. Svi su jako ļubopitni, kako će se tamošńa djela naj posle svršiti. Sr. nov. 1835. 172. Kako je ļubopitnoj popadiji. S. Ļubiša, prip. 143. — *I u Šulekovu i u Popovićevu rječniku:* ‚neugierig'.

b. *adv.* ļubòpîtno. — *U Stulićevu rječniku:* ‚curiose' *s dodatkom da je riječ ruska.*

ĻUBOPÍTNÔST, ļubopítnosti, *f. osobina koga što je ļubopitan.* — *Po rus.* любопытность. — *U pisaca našega vremena, a između rječnika u Stulićevu* (‚curiositas, causas tractandi amor' *s dodatkom da je riječ ruska).* Sva pokuševańa radi ļubopitnosti. Zbornik zak. 2, 94. — *I u Šulekovu i u Popovićevu rječniku:* ‚neugierde'.

ĻUBOPÍTSTVO, *n. vidi* ļubopitnost, *isporedi* ļubopistvo. — *Po rus.* любопытство. — *Od* XVIII *vijeka u pisaca.* Izlišńe ļubopitstvo mnogima

na vred biva. D. Obradović, basne. 109. Bludit po bezdni vredni ļubopitstva. L. Milovanov 114.

ĻUBOPITSTVOVATI, ļubopitstvujem, *impf. biti ļubopitan.* — *Po rus.* любопытствовать. — *U Stulićevu rječniku:* ‚curiositate duci' *s dodatkom da je riječ ruska.*

ĻUBOPREDA, *f. na jednome mjestu* XVIII *vijeka riječ nejasna značeńa (prědâńe od ļubavi?, ļubomor?).* Zmaj u cvijetju trovna gleda ńe su *(ļubavi)* dari i milosti, a pàkô 'e ńe ļubopreda. J. Kavańin 41b.

ĻUBOPUĆE, *n. ļubav pȕti (preveliko mareńe za svoje tijelo).* — *Ima stari oblik* ļuboplьtije *u jednoj knjizi* XIV *vijeka pisanoj crkvenijem jezikom, i otale u Daničićevu rječniku* (ļuboplьtije ‚nimia corporis cura'). Koli roditeļije moji vьshotetь braku pričetati me, i ļuboplьtijemь udrьžańь ne dostignu takovaago žitija. Domentijanb 7. — *Napisao sam gore značeńe kakvo je Daničić zabilježio (što je i Miklošić primio), ali bi moglo biti da uprav znači* ‚amor carnalis'.

ĻUBOPUTNOST, *f. u jednome primjeru* XVIII *vijeka, gdje nije isto što* ļubopuće, *nego može biti da je značeńe: ļuba (vidi* 1. ļub) *put, t. j. lijepo tijelo.* Mislite i promislite da ste prije lipo i rumeno lice imali, pak smrt s procesom iliti parbom jest vam svu lipotu otela, i jurve jest izgubļena, jere blida i mršava smrtna farba jest sasvim lice vaše priobrazila. prije imali ste u vama osobitu ļuboputnost, svačije srce kako s lepkom jeste mogli k sebi privući; smrt pak svukoliku vašu ugodnost jest pravdajući se izprila i dobila, za to ne samo drugomu nego i sebi istomu jeste omrznuli i odurni postali. Đ. Rapić 414.

ĻUBÒRODAN, ļubòrodna, *adj. u Vukovu rječniku:* (u Boci) ļubazan (k drugima) ‚liebreich, zuvorkommend' ‚humanus, comis'.

ĻUBOŘVÂŃE, *n. vidi* ļubavstvo, rvnost. — *Samo u Stulićevu rječniku:* ‚zelo' ‚studium, cura, sollicitudo' *s dodatkom da se nahodi u brevijaru.*

ĻÙBOSAV, *m. ime muško.* — *vidi* Ļuboslav. — *U Vukovu rječniku:* ‚mannsname' ‚nomen viri'.

ĻÙBOSAVA, *f. ime žensko.* — *isporedi* Ļubosav. — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu* (‚frauenname' ‚nomen feminae'). Sama sebe ime izabrala Ļubosava Jauković-Stojana. Pjev. crn. 318b. Ļubosava. D. Avramović 265.

ĻUBOSLAĻIĆ, *vidi* Ļubaslaļić.

ĻUBOSLASTAN, ļuboslasna, *adj.* voluptatum amans. — *isporedi* ļuboslašće. — *Nalazi se u struskome jeziku* XI *vijeka i u crkvenome rukopisu* XIV *vijeka (vidi* F. Miklošić, lex. palaeoslov.2 *kod* ļuboslastьnъ), *i u Stulićevu rječniku* (‚libidinosus' *s dodatkom da je riječ ruska).*

ĻUBÒSLÂŠĆE, *n.* amor voluptatis, luxuria, *ļubav (pohlepa za) slasti (uživańa, za uživańem), bludnost.* — *U knjigama pisanima crkvenijem jezikom (sa starijem oblikom* ļuboslastije), *i u jednoga pisca Dubrovčanina koji upotrebļava ovu riječ po crkvenome jeziku, ali u mlađemu obliku.* — *Između rječnika u Stulićevu* (ļuboslastje ‚libido') *i u Daničićevu* (ļuboslastije ‚amor voluptatis'). Da ne kako ļuboslastije mira sego kь mnê kosnuvši se . . . Domentijanb 7. Ili slezi ļuboslastyja. Starine. 18, 171. Začeti od roditeļa u ļuboslašću putenomu. S. Rosa 172b.

ĻÙBOSLAV, *m. ime muško.* — *isporedi* Ļubosav *i* Ļubislav. — XIV *vijeka.* Dêdь mu Ļuboslavь. Dcč. hris. 88.

ĻÙBOSLÂVAN, ļùboslâvna, *adj.* gloriae avidus, ambitiosus, *koji ļubi (želi) slavu.* — *U Stulićevu rječniku* (‚gloriae avidus' *s dodatkom da se nahodi u brevijaru).*

ĻÙBOSLÂVĻE, *n.* gloriae amor, ambitio, *osobina koga što je ļuboslavan.* — *U rukopisu* XV *vijeka pisanome crkvenijem jezikom* (ļuboslavije ‚gloriae cupido'. F. Miklošić, lex. palaeoslov.2), *i u Stulićevu rječniku* (ļuboslavje ‚gloriae studium' *s dodatkom da je riječ ruska).*

ĻUBÒSLOŽAN, ļubòsložna, *adj. koji ļubi slogu (ili koji je u ļubavnoj slozi?).* — *Samo na jednome mjestu u pisca Slavonca* XVIII *vijeka.* Po kojima će miran i ļubosložan život moć provoditi. B. Leaković, nauk. 239.

ĻUBOSTINSKI, *vidi* ļubostiński.

ĻUBOSTIŃ, *m. ime plemenu u Crnoj Gori u nahiji riječkoj.* Glasnik. 40, 19.

ĻUBOSTIŃA, *f. mjesno ime u Srbiji.* — -*istoji mješte ńegdašńega y.*

a. *manastir u okrugu jagodinskome.* M. Đ. Milićević, srb. 184. *vidi i* Glasnik. 21, 43. Vь monastiri Ļubostińi. Konstantin fil. glasn. 42, 290. Položena bystь vъ svojemь monastyri naricajemomь Ļubostyńi *(prije* 1407). Glasnik. 28, 409.

b. *mjesto u okrugu valjevskome.* Ńiva u Ļubostińi. Sr. nov. 1865. 152.

ĻUBOSTIŃSKI, *adj. koji pripada Ļubostińi.* — *Između rječnika u Daničićevu:* ļubostyńskyj, među ļudma koji po zapovijesti carice Milice pokazivaše među livočku bjehu i ‚ļubostinski ļudije'. M on. serb). 263. (1389—1405). mislim da su ļudi koje je manastir Ļubostińa imao blizu Livoče. — *I kod mjesnijeh imena:* Ļubostińska Rijeka *u okrugu jagodinskome.* Ļubostińska Reka. M. Đ. Milićević, srb. 178. — Lubostiński Prńavor, *selo u okrugu jagodinskome.* M. Đ. Milićević, srb. 206. *Drugdje je pisano* Ļubostinski P. K. Jovanović 111.

ĻUBOSTVO, *n. vidi* ļubovstvo *i* ļubavstvo. — *U dva pisca* XVIII *vijeka (u prvoga može biti i pogreška mj.* ļubavstvo). Boles zacić ļubostva časti Božje uvriđene. A. d Bella, razgov 101. Evo vam ļubostva 101. Jest jedno ‚zelo', to jest polepļeńo i naglo ļubostvo svrhu dobra obćenoga. M. Dobretić 208.

ĻUBÒSÛMĻA, *vidi* ļubosumńa.

ĻUBÒSÛMŃA, *f. vidi* ļubomor *(uprav sumńa u ļubavi).* — *U Belinu rječniku:* ‚gelosia' ‚zelotypia' 339a, *i u Stulićevu:* v. ļubomor. — *I u jednoga pisca Slavonca* XVIII *vijeka, u kojega je* mļ *mj.* -mń-. Ļubosumļe ńega vrlo muče. M. A. Reļković, sat. F8b.

ĻUBOSUMŃITI, ļubosumńim, *impf. biti ļubosumńiv.* — *Samo u Belinu rječniku:* ‚ingelosire' ‚zelothypia affici' 403a, *i u Stulićevu:* v. ļubomorstvovati.

ĻUBOSÙMŃIV, *adj. kojega muči ļubosumńa, vidi* ļubomoran. — *U Belinu rječniku:* ‚geloso' ‚zelotypus' 339a; *u Stulićevu:* v. ļubomoran; *u Voltiġijinu: (griješkom)* ļubosumńiv ‚geloso, sospettoso in amore' ‚eifersüchtig'.

ĻUBOŠ, *m. ime jarcu.* F. Kurelac, dom. živ. 38.

ĻUBOŠA, *f. ime kozi.* F. Kurelac, dom. živ. 38.

ĻUBOŠIĆ, *m. ime zaseoku u Hercegovini.* Statist. bosn. 106.

ĻUBOŠINA, *f. ime selu u Hrvatskoj u županiji modruško-riječkoj.* Razdiļ. 51.

ĻÙBOŠKÎ, ĻÙBOŠKÔ, *vidi* Ļubočki.

ĻUBOŠTINE, *f. pl. ime selu u Dalmaciji u kotaru kninskome.* Report. dalm. 1872. 42.

1. ĻUBOTA, *m. ime muško, vidi u Daničićevu rječniku:* Ļubota, ime jednom od Vlaha koje kraļ Stefan Prvovjenčani dade Žiči: ‚Ļubota'. M(on. serb). 12. (1222—1228).

2. ĻUBOTA, *m. ime volu (koji je žut i bijel po gubici).* F. Kurelac, dom. živ. 25. D. Trsteńak.

ĻUBOTIĆ, *m. mjesno ime.*

a. *vidi* Ļubotići.

b. *poļe u Crnoj Gori.* Po lijepu poļu Ļuboticu. Pjev. crn. 243b.

ĻUBOTIĆI, *m. pl. ime selu u Hercegovini.* Schem. herceg. 1873. 220. — *Na drugome je mjestu pisano* Ļubotić. Statist. bosn. 105.

ĻUBÒTIN, *m. mjesno ime u Crnoj Gori, vidi* Ļubotiń. S Ļubotina Stanko barjaktare. Nar. pjes. vuk. 4, 78. I barjaktar Stanko s Ļubotina. Pjev. crn. 310a.

ĻUBOTINA, *m. prezime.* — *U naše vrijeme.* Nikola Ļubotina. Sem. prav. 1878. 65. Danilo Ļubotina. 78.

ĻUBOTINA DRAGA, *f. ime dŕăzi u Hrvatskoj blizu Seńa.* — xv *vijeka.* Na brigu mora v drazi ka se zove Ļubotina. Mon. croat. 159. (1495).

ĻUBOTINKA, *f.* vrsta jabuke. Đakovština. D. Hirc.

ĻUBÒTIŃ, *m. ime selu u Crnoj Gori u nahiji riječkoj.* Glasnik. 40, 19. — *isporedi* Ļubotin. — *Od prije našega vremena.* Ļubotêпь *(po svoj prilici stoji griješkom* ê *mj.* i, *a* пь *može se čitati* n *i* ń). S. Novaković, pom. 137. S Ļubotińa Đura kapetana. Nar. pjes. vuk. 5, 82. 136. Na vojvodu Petra s Ļubotińa. 5, 272. Opremi je selu Ļubotińu. 5, 359.

ĻUBÒTIŃAC, Ļubòtîńca, *m. čovjek iz Ļubotińa.* — *isporedi* Ļubotińanin. Ļubotińci na glasu junaci. 5, 210. Pokupi mi listom Ļubotińce. 5, 321.

ĻUBÒTIŃANIN, *m. čovjek iz Ļubotińa.* — *Množina:* Ļubòtińâni. — *Između rječnika u Vukovu:* (pl. Ļubòtińâni) čovjek iz Ļubotińa. Cetińane i Ļubotińane. Nar. pjes. vuk. 5, 247. Vojvoda Stanko (Ļubotińanin). P. Petrović, gor. vijen. 12.

ĻUBÒTÎŃSKÎ, *adj. koji pripada Ļubotińu.* Dobar junak serdar Ļubotiński. Nar. pjes. vuk. 5, 411. Vojvoda Ļubotiński. 5, 464.

ĻUBÒTRÛDAN, Ļubòtrûdna, *adj. koji ļubi trud, koji dragovoļno trudi.* — *U rukopisu* 1574 *god. pisanome crkvenijem jezikom* (Ļubotrudьnъ. F. Miklošić, lex. palaeoslov.2), *i u Stulićevu rječniku:* ‚laboris amans' *s dodatkom da je riječ ruska.*

ĻUBÒTVÔRAN, Ļubòtvôrna, *adj. koji tvori ļubav.* — *Na jednome mjestu* xviii *vijeka.* Priko mira Ļubotvorne dobrote tvoje. A. Kanižlić, uzroci. 48.

1. ĻÚBOV, *adj. koji pripada Ļubu.* — *U primjerima samo kod mjesnijeh imena; u Daničićevu rječniku* (Ļubovь, što pripada Ļubu koji se inače ne spominje). Vinogradь Ļubovь na Ogledničê. Mon. serb. 111 (1321—1336). U Ļubovu crьkvь. Glasnik. 25, 273. (1348?). Ļubove drage, livada. Marindol u Žumberku. D. Hirc.

2. ĻÚBOV, *f. vidi* ļubav. — *Od prvijeh vremena, a između rječnika u Stulićevu* (v. ļubav *s dodatkom da se nahodi u bukvaru), u Vukovu* (vide ļubav), *u Daničićevu* (gledaj ļuby). Ļubovь i mirъ shranešti mi prêbyvajte. Sava, tip. stud. glasn. 40, 163. Razgarajemь Hristovoju ļuboviju. Stefan, sim. pam. šaf. 3. Predivnuju ļubovь. 29. Kь mnihomь ļubovь imaje. Sava, stef. pam. šaf. 1. Teploju provodь se ļuboviju. Mon. serb. 3. (1198). Nimь milostь naša dajemo sa koristju i sa ļubovju. 105—106. (1333 *u poznijemu prijepisu).* Da imь pomagate za moju ļubovь. 158. (1357). Bi ńihь hotênije i ļubovь. 178. (1368). Što ni piše vaša ļubovь. Spom. sr. 1, 8. (1397). Odь kьda ni se moli vaše plemenstvo vaše radi ļubovi i dobre voļe. 2, 81. (1423 *prepisano* 1424). Ļubov uvodi. D. Obradović, sav. 9. Narešeni s vjerom, s ufańem i s ļubovi. J. Matović 470. Da čestitam zaručnicu tvoju, i otvorim pravu ļubov moju za tu našu narodnu gospođu. Nar. pjes. vuk. 5, 275. Ļubov bratstva sajuz veže. Magaz. 1864. 81.

LUBOVA, *f. ime kravi.* F. Kurelac, dom. živ. 25.

LÚBOVAC, ļúbôvca, *m. čovjek (Bog u drugome primjeru) što ļubi.* — *isporedi* 1. ļubac *i* ļubovnik. — xvii *i* xviii *vijeka.* Ni ļubovac deklicu milim okom pogleda. I. T. Mrnavić, osm. 146. Bože, ļubovče pričiste čistoće! L. Terzić 203. Neće uljestit u kraļevstvo nebesko mekoputnici, ļubovci mužkoga tijela. Đ. Bašić 22. I ja ću tebe uzeti za moga zakonitoga ļubovca. Ant. Kadčić 390. Bi li barem rečena dva ļubovca držani bili dite odhraniti. 396. Matere koje dopuštaju kćeram imati svoje ļubovce izvan ženidbe. 509.

LÙBÔVAN, ļùbôvna, *adj. vidi* ļubavan. — *Postaje od* 2. ļubov. — *Od prvijeh vremena, a između rječnika u Belinu (vidi kod* b), *u Stulićevu* (‚amatorius, cupidus' *s dodatkom da se nahodi u Š. Menčetića), u Vukovu* (vide ļubavan), *u Daničićevu* (ļubovьnь ‚dilectus; amicus').

a. *adj.* Kь Bogu ļubovьnaja dêjušte. Sava, tip. hil. glasn. 24, 180. Oba Hristovoju ļubovьnoju strêloju ustrêļena. Domentijana 52. Vьsego sьbora Bogomь ļubovьnaago Svetyje Gory. Danilo 167—168. Mirьnyje i ļubovnyje glagoly. 179. Piše kraļevьstvo mi ļubovьnomu si knezu dubrovьčьskomu. Mon. serb. 40. (1253). Ļubovьnomu mi prijateļu kraļevьstva mi knezu dubrovьčьskomu. 49. (1265). Našoj ļubovnoj brat*(j)*i i prijateļemь knezu i sudijamь i vlastelomь dubrovьčkimь. 177. (1368). Ļubovno pozdravļenije. 483. (1444—1460). Ne mari tač zlobit tve ime ļubovno. Š. Menčetić 115. Vi pak s ļubovnim ustrpļeńem mene poslušajte. Đ. Rapić 428. Ļubovna kletva. *u* Nar. pjes. herc. vuk. 104.

b. *adv.* ļùbôvno. — *Između rječnika u Belinu* (‚innamoratamente' ‚amatorie' 406b) *i u Stulićevu* (‚amabiliter, amanter'). Ļubovno poslaše svoje vlastele. Mon. serb. 367. (1432). Tko ne bi još volil združit ju ļubovno? Š. Menčetić 31. Jeda ih ńih vile ne gńive ļubovno? 118.

ĻUBÒVATI, ļùbujêm, *impf. s objektom* ļubav, *vidi* ašikovati. — *U naše vrijeme u ugarskijeh Hrvata.* Nego mi se hoće ļubav ļubovati. Jačke. 155.

ĻÙBÔVCA, *f. vidi* 2. ļuba. — *Postaje od* ļubov. — *Akc. se mijeńa u gen. pl.* ļùbovâcâ. — *Od* xvi *vijeka (vidi* c), *a između rječnika u Belinu* (‚moglie, consorte' ‚uxor' 492a), *u Stulićevu* (v. ļubovnica *s dodatkom da se nahodi u pisca Đorđića); u Vukovu: (s dodatkom da je stajaća riječ)* dim. ļuba *s primjerom iz narodne pjesme:*

Neće Puļo groša ni dukata, veće ište ļepotu đevojku, tavnu noćcu za vjernu ļubovcu.

a. *vidi* 2. ļuba, a. Drugu ļubovcu obļubiti svitovahu me. P. Zoranić 1b. Morebiti mej deklami ńegova ļubovca bišе. 11. Ļubovnici s ļubovcami stajahu se. D. Zlatarić 49a. Ńegovu pomoć svitlost, za ļubovcu da me vjeri. M. Divković, kat. 130. Bojnislavu Ļubica je za ļubovcu i zabavu jur podana. Ġ. Palmotić 2, 267. Ļubovci je bol velika zgubit svoga ļubovnika. P. Vitezović, cvit. 123. Zna ļubovca da nij' vrijedna skrit plam. J. Kavańin 253a. Slidiću moje ļubovike i ļubovce. A. d. Bella, razgov. 118. Dok je bila mlada, bi ļubovca svega grada.. V. Došen 122a. — *Po ńešto u prenesenome smislu, o životińi.* Tak dva bika u planini, kad ih ļuven bijes uhiti, mukaju strašnoj u vrlini, ovi onega ište ubiti . . . ļubovca ih gleda iz stada, ka je od boja uzrok ńima. I. Gundulić 358.

b. *vidi* 2. ļuba, c. — *Vrlo često u narodnijem pjesmama (i s pridjevom* vjerna). Evo Nefele, ļubovce prve mê. F. Lukarević 224. Gdi svaki čestit prem zagrlit vrat ima ļubovcam drazijem, sinovim milima. I. Gundulić 14. Po gadu se i smradu tukući skitaju *(ļudi)*, a za čistu i mladu ļubovcu ne haju. 147. Ohaj se od vila ke ti su s prikora, ļubovca tva mila vapi te iz gora. 166. Milos tva čestita gospoje od koljena plemenita za ļubovce išti tvoje. 306. Jedan *(car)* s čudom neizmijerne tve kriposti čijem zamjeri, za ļubovce da ti vjerne dvije kraļice, carske kćeri. 315. Ne robińa, neg ļubovca ona je ńemu sad jedina. 541. Što je čovjeku korisnije neg ļubovca blage ćudi? Ġ. Palmotić 1, 333. Ti *(Junone)* ļubovca kraļa od nebi. 2, 79. Našijema ih ļubovcami odvedimo za robińe. 2, 396. S drazijem se sinovima i s ļubovcom razdijeliti. P. Kanavelić, iv. 143. Budući je većekrat pitao za ńegovu ļubovcu. K. Magarović 98. David bješe steko za ļubovcu hćer Saulovu. I. Đorđić, salt. x. Dali ću se u meku odru ja uz ļubovcu pokojiti? xv. Vitez mlad . . . ki gre urešen iz primila svo'e ļubovce stana i krila. 54. I ńegova t' bi ļubovca crno ruho pronosila. Nar. pjes. mikl. boitr. 1, 9. Ustani se, ļubovce, od tvoje mekahne ložnice. 1, 19. Mi ćemo kušati naše vjenčane ļubovce. 1, 28. Što učini, ļubovce, vidio ti Bog veliki! Nar. pjes. bog. 50. Da što otet sam ne možo, ļubovca mu pripomože. V. Došen 67b. Ovi imaše za namijeńenu sebi ļubovcu Ester. S. Rosa 14b. Elizabeta... bila je ļubovca Zakariji svetiteļu. 26a. Već mu šaļe mite i darove i daje mu ćercu za ļubovcu. And. Kačić, razg. 32ab. Ko bi moga osvetio Luku, dala bi mu Lučino imańe . . . a ja bi mu za ļubovcu bila. 313b. Da povrate srbkińe ļubovce. J. Krmpotić, pjesma. 5. Kada paša Fatu razumio, . . . uze Fatu za svoju ļubovcu, učini je mladom pašinicom. Nar. pjes. vuk. 1, 565. To je Jovo Anu poslušao, uzeo je za vjernu ļubovcu. 1, 566. I vjenča je sebi za ļubovcu. 2, 115. Već daj mene tvoju vjeru tvrdu, da ćeš mene uzet za ļubovcu. 2, 377. Pokloni mi šćercu za ļubovcu. 2, 388. A ļubovce ostaš' udovice. 2, 561. Oblazi ga mati i sestrica, a ļubovca od stida ne mogla. 3, 528. Božja pomoć, Krstova ļubovco! 4, 96. Mnoge ti si majke ojadio, a ļubovce u rod opremio. 4, 393. Ne ženi se u Roblińe grado, da ne uzmeš selo za ļubovcu. Nar. pjes. istr. 1, 20. Ako mu da šćer za ļubovcu, i car mu bez odgovora obeća. Nar. prip. vuk.^{2} 263. A sreća mu carska šurovala, jer mu kćercu ima za ļubovcu. Osvetn. 1, 9. S Bogom reko djeci i ļubovci. 7, 66. — *Kao da je obićnije značeńe mlada žena istom dovedena (ali da to nije svagda tako vidi se po primjeru* Nar. pjes. vuk. 3, 528, *vidi sprijeda, gdje se tako zove Hasanaginica, a ona je imala i djecu), vidi:* Skoro sam se junak oženio, ostade mi u dvoru ļubovca ni ļubļena niti milovana Nar. pjes. vuk. 4, 20. *isto će biti i u ovijem primjerima u kojima je* vjerena *(ipak može stajati mj.* vjerna) ļubovca: Jednog žali majka i sestrica, a drugoga vjerena ļubovca. Nar. pjes. vuk. 1, 405. Ja sam tvoja vjerena ļubovca *(na drugijem mjestima u istoj pjesmi* ļuba *i* nevjesta). 3, 355. E ja imam vjerenu ļubovcu. 4, 190. *isto je i ovdje:* Nejma tko dat tridest ļubovacah *(prije u istoj pjesmi* nevjestah). Pjev. crn. 35b. — *U metaforičkome smislu.* Naš Benedik božanstveni . . . komu svoj red čas uzmnaža jak ļubovca nad svijem draža. I. Đorđić, ben. 104.

c. *vidi* 2. ļuba, d. — *Može biti takovo značeńe u ovijem primjerima:* Hrabar s końem dođe po svoju ļubovcu. Š. Menčetić—Ġ. Držić 507. Prim' na ruku prsten ovi, ter ļubovca moja se zovi. M. Divković, kat. 137. Bisernicu za ļubjenu vjerenicu i ļubovcu davam tebi. Ġ. Palmotić 2, 272. Korevskoga ļubovca sam. P. Sorkočević 591a.

d. *vidi* 2. ļuba, e. — *U ova dva primjera smisao je taki, premda se govori kao o pravoj ženi (vidi i primjer u Vukovu rječniku):* Daj ti mene tvoju milu snahu jednu noćcu za vjernu ļubovcu. Nar. pjes. vuk. 2, 335. Podaj de mi svoju milu snašu ovu noćcu za virnu ļubovcu. Nar. pjes. marjan. 8.

ĻUBOVČIĆI, *m. pl. ime selu u Bosni u okrugu sarajevskome.* Statist. bosn. 10.

ĻUBOVICA, *f. vidi* ļubovca, b. — *U narodnoj pjesmi* XVIII *vijeka.* Ako ti sam, moj brate, ļubovicu vjenčanu ļubio . . . Nar. pjes. bog. 110.

1. ĻUBOVIĆ, *m. prezime (po ocu Ļubu).* — *Naj češće se pomińu (osobito u narodnijem pjesmama)* begovi Ļubovići. – *U naše vrijeme.* A ļubovca bega Ļubovića. Nar. pjes. vuk. 1, 460. Vezak vezla Ļubovića Fate. 1, 562. Zdravo su ti devet Ļubovića 1, 564. Krasni dvori Ļubović-spahije kod onoga šera Nevesińa. 3, 434. Veli ńemu Ļubovića kada. 3, 438. Preprodade begu Ļuboviću. 3, 462. Gospodaru, beže Ļuboviću! 3, 466. Ugleda ga Ļubovića bego. 3, 536. A pred ńima Ļubovića bego. Pjev. crn. 21a. Ćerca mila bega Ļubovića. 145a. Kako viđe bega Ļubovića. Ogled. sr. 72. Pod bijelu kulu Ļubovića. 91. A na ruko bega Ļubovića. Nar. pjes. juk. 478. Gdjekoji *(bosanski begovi)* još imaju stara srpska podrijetla, n. p. Ļubovići, Vidaići, . . . Vuk, rječn. *kod* spahija. Znatniji bezi u Bosni jesu: Babić, . . Ļubović, . . . F. Jukić, zemļ. 142. — Ļubović. Boca 16. — *I kod mjesnoga imena, prije našega doba.* Ļubovića selo. Š. Novaković, pom. 137.

2. ĻUBOVIĆ, *m. ime dvjema zaseocima u Hrvatskoj u županiji ličko-krbavskoj.* Razdiļe. 31.

ĻUBÒVIĆSKÎ, *adj. koji pripada Ļubovidi, vidi u Daničićevu rječniku:* ļubovidьskyj, bila je župa ‚ļubovidьska' u kojoj je selo Jabučnu sa zaseokom Crnim Vrhom dao Dečanima kraļ Stefan Dečanski. M(on. serb). 96. (1330). može biti da je bila na rijeci Ļubovidi koja utječe u Drinu blizu Sokola u Srbiji. — *I u naše vrijeme* Ļubovićsko Vrelo. M. Đ. Milićević, srb. 520.

ĻUBOVIĐA, *f. ime rijeci u Srbiji koja dijeli užički okrug od valjevskoga i podrinskoga.* M. Đ. Milićević, srb. 518. 520. — *I u Vukovu rječ-*

niku: rijeka u nahiji sokoskoj, utječe u Drinu. — *Ima i selo* Ļubovida *(vidi* Ļubovija).

ĻUBÒVIJA, *f. ime varošici (i skeli gdje se prelazi u Bosnu) u Srbiji u okrugu podrinskome* (K. Jovanović 134) *blizu rijeke Ļubovide. — Ista je riječ što* Ļubovida. Ļubovija, 2 sata od Srebrenice, mjesto od sastanka sa Srbijom i skelom na Drini. F. Jukić, zemļop. 44. Ļubovija, varošica u srezu azbukovačkom na Drini više utoka Gračanice, a niže ušća rečice Ļubovide u Drinu. ima selo Ļubovida, a ovo je skela Ļubovija (meštani zovu ovu varošicu ‚Ļubovija' umekšavajući ono ‚đ' koje se izgovara u imenu sela Ļubovide) gde je prelazak u Bosnu. M. Đ. Milićević, srb. 562 — *I kao ime rijeci.* Poslato G. Milutinu, da ukloni robļe sve amo do jedno, čak u planinu di je izvor Ļubovije. Protok. pis. pr. M. Nenadovića. 99.

LUBÒVĨJSKÎ, *adj. koji pripada Ļuboviji.* Lubovijska *(opština).* K. Jovanović 134.

ĻUBOVINA, *f. ime mjestu na otoku Krku.* — XIV *vijeka.* Crkvi s*(veta)*go Spasa v Ļubovini. Mon. croat. 43. (1375).

ĻUBÒVIT, *adj. vidi* Ļubovan. — *U jednoga pisca čakavca* XVI *vijeka, a između rječnika u Stulićevu* (v. Ļubovan *s dodatkom da se nahodi u istoga pisca).*

a. *adj.* Bud vsêm Ļubovita utêha v žalosti. Š. Budinić, sum. 25b.

b. *adv.* Ļubòvito. — *U Stulićevu rječniku:* v. Ļubežļivo.

ĻÙBÔVKA, *f. vidi* Ļubovca. — *U naše vrijeme (po zapadnijem krajevima).* Zarobi mu sijeku i Ļubovku. Nar. pjes. juk. 95. A vjenča je sebi za Ļubovku. 560. Stani s mirom, tursko momče mlado! da bi znao, čija sam Ļubovka, gleda' bi me, ostavia bi me: sele jesam Zmaja Ognenoga a Ļubi sam nejaka Sekula. Nar. pjes. istr. 1, 67.

ĻÙBÔVNICA, *f. žensko čeļade što Ļubi ili što je Ļubļeno.* — *isporedi* Ļubavnica. — *Od* XVI *vijeka (vidi* d), *a između rječnika u Mikaļinu* (Ļubovnica, Ļubiteļica ‚amatrix, amasia'), *u Belinu* (‚amanza, donna amata' ‚amasia' 69a; ‚innamorata' ‚amasia' 406b), *u Bjelostjenčevu* (‚amasia', v. Ļuba), *u Stulićevu* (‚amans, amatrix, amasia, dilecta'); *u Vukovu:* (po krajini negotinskoj; a Vlasi onuda kažu ‚jubovnica') ‚geliebte' ‚amasia'. [vide milosnica].

a. *vidi* 2. Ļuba, a. Ļubav po naredbi Venere majke svoje ostavļenu Ļubovnicu neviđena videno pomože. I. Gundulić 3. Čujte, izdana Ļubovnica u pustome sama kraju kako uzdiše. 5. Ah! na ovo li bludnos tvoja dovela me, izdavnice, ka pod slikom od pokoja dvorne i blage Ļubovnice na službu me tvu zapisa, dokli iz mene krv isisa! 220. Služeć Stanku neharnicu svoju dragu Ļubovnicu. M. Gazarović 85. Ah kako se, o Snježnice, od prihude ubojice Ļubovnica draga učini! G. Palmotić 1, 73. Jer kad jedno mlado dijete uzme za svû Ļubovnicu jednu hudu vilenicu . . . 2, 28. Kad čuve riječi mile zatravļena Ļubovnica . . . P. Kanavelić, iv. 76. Ļubļah, ali još ne smijah Ļubovnicom zvati mene. I. Đorđić, uzd. 20. Među sobom se sladko zaļubiše kô Ļubovnik s Ļubovnicom. V. M. Gučetić 137. Mladić koji nije mogao trpiti jedan dan da ne vidi svoju Ļubovnicu. Đ. Rapić 93. — *I u prenesenome (metaforičkome, teološkome) smislu.* Neizmjerne od bolesti zatravļena Ļubovnica. I. V. Bunić, mand. 31. S. Katarina od Sijene križ sveti cvijeleć zagrlila, na komu visi ńe vjerenik, pjesan. Zatravļenu Ļubovnicu oči moje razgleda'te s uzdasima plačnu u licu i milinje ńoj ima'te. I. Dražić 44. Ļubovnica ona od Boga. I. Đorđić, uzd. 3. Primimo se svjeta koga obćaše davati ova Ļubovnica srca Jezusova. I. M. Mattei 157. Jedna od Ļubovnica božanstvenoga onoga srca. 225. Ļubovnice moja *(b. d. Marija).* M. Jerković 48. K svetoj, k svetoj kolijevčici Gospodina porođena, uput'mo se Ļubovnici, Ļubav vječna gdi 'e stavļena. I. Dražić, proslav 49. *i o duši.* Er je višńi pun sladosti svakoj duši Ļubovnici. I. Đorđić, salt. 337. — *O životiňi (može pripadati i pod* b *u metafori).* Košuta ga *(jelena)* slidom slidi, Ļubovnica izčeznuta. I. Gundulić 554.

b. *vidi* 2. Ļuba, c. Pribježe k utočištu od Ester, priblage i kriposne kraļice, počtene Ļubovnice kraļa Asuera. A. Gučetić, roz. jez. 202. Volim mila Ļubovnica mlada kraļa ja se zvati neg bit mrazna hotimica. G. Palmotić 1, 82. Nađi meni kugod mladu Ļubovnicu, i ovi junak da se oženi. 2, 351. Ako ti sam, moj brate, Ļubovnicu vjenčanu Ļubio. Nar. pjes. mikl. beitr. 1, 27. Ke će *(djevojčice)* stavnoj bit ti u vjeri dobrovoļno Ļubovnice. P. Sorkočević 577b.

c. *kao* zaručnica, *isporedi* 2. Ļuba, d. — *Samo u jednome primjeru (u metaforičkome, teološkome smislu).* Zato ju ću srca rada prstenovati ju ovdi sada, da je moja vijernica, tere prava Ļubovnica. M. Divković, kat. 137.

d. *uopće žensko čeļade (ili što se ima u misli da je takovo) što Ļubi.* Uboštva i priprostosti Ļubovnica. B. Gradić, djev. 70. U Boloňi više udovica Ļubovnica reda našega. B. Kašić, iń. 82. Crikva Božja naredница i Ļubovnica od istine. M. Bijanković 89. Od ove ti taštine Ļubovnica kad hoć biti. A. Vitaļić, ostan. 335. Ńegda slijepa pri Ļubavi od uresa telesnoga Mandalijena, svoga lica zatravļena Ļubovnica. I. Đorđić, uzd. 34.

ĻÙBÔVNIČICA, *f. dem.* Ļubovnica. — *U Stulićevu rječniku.*

ĻUBOVNÌČIĆ, *m. dem.* Ļubovnik. — *Samo u Stulićevu rječniku:* ‚amasius, dem. vel amatorculus'.

ĻÙBÔVNIČIN, *adj. koji pripada Ļubovnici.* — *U Stulićevu rječniku.*

ĻUBOVNIČINSKI, *adj. koji pripada Ļubovnicama.* — *U Stulićevu rječniku:* ‚amasiarum, ad amasias spectans'. — *nepouzdano.*

ĻÙBÔVNÎČKÎ, *adj. koji pripada Ļubovnicima.* — *U Stulićevu rječniku:* ‚amasiorum, ad amasios spectans'.

ĻÙBÔVNÎK, *m. čovjek što Ļubi.* — *isporedi* 1. Ļubac *i* Ļubavnik. — *Od* XVI *vijeka, a između rječnika u Vrančićevu* (‚amans'), *u Mikaļinu* (Ļubovnik, koji Ļubi ‚amans, amator, amasius'), *u Belinu* (‚amante' ‚amans' 69a; ‚innamorato' ‚amasius' 406b; ‚affettionato, quegli che porta affettione' ‚amans' 43a), *u Bjelostjenčevu* (amasius, catamitus'. v. Ļubitel), *u Jambrešićevu* (‚amasius'), *u Stulićevu* (‚amans, amator, amasius'), *u Voltigijinu* (‚amatore, amoreggiatore' ‚liebhaber'); *u Vukovu:* (po krajini negotinskoj; a Vlasi onuda kažu ‚jubovnik') ‚der geliebte' ‚amasius'. cf. [vide] Ļubavnik.

a. *u spolnome smislu, čovjek što je zaļubļen u žensko čeļade.* — *isporedi* Ļubavnik, b. Znaj dobro, ja on bih, moj venče biseran, Ļubovnik, koga dih, i sluga priveran *(piše Paríž Eleni).* H Lucić 193. Našadći ovoga na zemļi pastira, Ļubovnika svoga, rańena . . . M. Držić 116. Vilo, vilice, tvoj rob, tvoj sluga, tvoj sužan, tvoj

vjerni ļubovnik. 125. Prilikami strašnimi od starih mimošnih ļubovnikov. P. Zoranić 1b. Bojniče hrabreni, ako zvir ustrili, hoću da s' ti meni ļubovnik moj mili. D. Rańina 19b. Ļubovnik veći dil, koji su hvaļeni, na dvoru jesu bil' ļuveno smamļeni. 31a. Naj prvo ću, ļubovnika da izbereš, pak obļubiš. M. Pelegrinović 171. Budući obļubio Dalidu koja bješe sagriješila s mnozijema i razlicijema ļubovnici. A. Gučetić, roz. jez. 188. Naj ljepša se vila daje naj grđemu u prilici; ke ufańe veće ostaje nami, o verni ļubovnici? I. Gundulić 165. Ļubovnik sramežļiv. 253. Na skladanje vele medno kon spijevoca ļubovnika od razlicijeh zvijeri ujedno kupļaše se množ velika. 313. Pri carici srca tvoga *(Kleopatri)* svega svijeta carstvo ostavi *(Mark-Antonio)*, ter ļubovnik boļi s toga neg' vojvoda ti se objavi. 371. Ļùbôvnîkâ ńih *(djevojke)* množ žudi. G. Palmotić 1, 131. Ženska dika ļubovnika zlo pogubi, koga rańa. 1, 139. Reci joj da sve grčke vile i kraļice pune hvale ļubovnike svoje mile na ovi su boj poslale. 1, 155. Uz ljepahna ļubovnika lijepu ļubi ostaviti. 1, 254. Zuam da je ļubav tva velika; vele veća nu će biti, kad ļubjena ļubovnika vjerno uzbudeš poslužiti. 1, 292. Vjeruj, brače moj ļubjeni, vjeruj, dragi ļubovniče, Božje od ruke određeni moj čestiti vjereniče! 2, 239—240. Da zločudni ļubovnici prime nauke vjekovite, u kakvoj se drže dici lijepe dikle plemenite. 2, 391. Sudeć da je veća ńe čas, slava i dika, kad veći broj smamila je od izpraznijeh ļubovnika. I. V. Bunić, mand. 4. Izgledajte se u telesne ļubovnike koji što ne pate za ļubav ispraznu! V. Andrijašević, put. 13. Pobježe s Gazonom ńe ļubovnikom. K. Maģarović 38. Suze kê prolije množ razcviļenijeh ļubovnika. J. Kavańin 37a. Ļubovnici narešeni s pošetajim razbludnijeme klańaju se ozdal meni. I. Đorđić, uzd. 22. Kad hoće ukazati ļubav ... novoj vjerenici zatravļeni koji ļubovnik ... B. Zuzeri 51. Ne znam, jeste li igda zavjerili da je stvar različna ne malahno bit prijateļ i bit ļubovnik. 111. Među sobom se sladko zaļubiše kô ļubovnik s ļubovnicom. V. M. Gučetić 137. Kad uzgleda mati kćer, za koju ne pokarat kad primaše darove od ļùbôvnîkâ ... Đ. Bašić 153. Ļubav ili nahodi ili čini ļubovnika sebi slična. 201. Ova svojim ļubovnikom za niko vrime živila. I. Velikanović, prik. 4. Ivan, ļubovnik Margaritin. 8. Kaži, Rado, kaži brati, kol'ko imaš ļubovnika? Nar. pjes. vuk. 1, 340. — *U ovijem primjerima stoji* ļubovnici *mj.* ļubovnik i ļubovnica. Evo drazijeh ļubovnika *(Baka i Arijadne)*. I. Gundulić 59. O tisuću tisuć krati dobrosrećni ļubovnici, ki, čim od vas jedan pati, obadva ste udionici! P. Sorkočević 592a. — *Metaforički.* Dušo moja, sagrijošila si s vele ļubovnika. I. Držić 372. Višńu ļubih ja znanicu i odavna ńu isko sam, za imat je vjerenicu ku srčano žudio sam, nu ļubovnik ńe ljeposti učinih se od mladosti. I. Akvilini 221

b. *zaručnik, vjerenik; takovo je značeńe u ovome primjeru:* Da zaručnica posli zaručeńa dojde u poznańe da je ńezin ļubovnik puteno sagrišio z drugom ... M. Dobretić 430. *a može biti i u ovome (i u kojemu kod* a): Dva ļubovnika oko jedne zaručnice ne mogu se složiti. S. Margitić, fala. 207.

c. *muž.* Ako želiš, moja kruno, vojnu biti draga ļuba,... To li to je vratit žeļa ļubovnika s duga puta, nosi bilja oko skuta, ko'e se zove vratižeļa. A. Čubranović 146—147. Zoro lijepa, zoro bijela, hodi vedra, hod' vesela, ļubovnika starca ostavi. I. Gundulić 28. Tu dohode još gospoje od liposti sve zamijerne, ke na svijetu blage i vjerne s ļubovnici svojijem stoje. 117. Kako i mlada udovica koja mi je ļubovnika u nevrijeme izgubila. Nar. pjes. bog. 79.

d. *uopće čovjek što ļubi, naj češće u teološkome smislu, ili o Bogu što ļubi čovjeka ili o čovjeku što ļubi Boga. (On je)* ļubovnik pravednikov. A. Vitaļić, ist. 520. Ne bi bila draga, pače mrzka vječńem ļubovniku. J. Kavańin 518b. Sam Bog jest oni pravi prijateļ, oni virni ļubovnik. A. d. Bella, razgov. 232. Ļubovnik nebeski Jezus. L. Radić 11. A tolici i ne spomenu se o Jezusu, o kraļu vječne slave, o spasiteļu ńihovu i gorućemu ļubovniku. I. M. Mattei 127. Bog ļubovnik ļudi. 128. Srce privjernoga moga ļubovnika Hrista Jezusa. 269. — Ļubav *(Bog)* koja sve djeluje i sve hrani, ter ļubļena ļubovnika namiruje u ļubavi svôj blažena. I. Gundulić 211. On će svoje ļubovnike ļubit. A. Vitaļić, ist. 518b. Ti tvê čuvaš ļubovnike *(o Bože)*. I. Đorđić, salt. 484. Nedospitni vir od blaženstva od koga ima bez sumļe biti čestiti dionik svaki Božji ļubovnik. A. d. Bella, razgov. 208. Žestok ļubovnik prema višńemu. I. Đorđić, uzd. III. Reče Isukrst: „Nije biļeg da je ko pravi moj ļubovnik er se meni poklańa". A. Kalić 241. — *amo pripadaju i ovi primjeri, ali u ńima može biti i značeńe kao kod* a, *u metaforičkome (teološkome) smislu; u ńekijem može biti i pasivno značeńe* (ļubļen) *kao što je bez sumńe u naj zadńemu primjeru (Kneževićevu):* Da moja duša ino ne uzļubi nego samoga tebe kako sve istinoga i pravoga ļubovnika. A. Gučetić, roz. jez. 98. Pozna žeļna ļubovnica *(Mandalijena)* ļubovnika *(Jezusa)* svoga tade. G. Palmotić 3, 205b. O slatki ļubovniče moj i duše moje *(Isuse)!* M. Jerković 41. Zašto li sam ostavila tebe, višńi ļubovniče? I. V. Bunić, mand. 10. Nemilo raspeše na križ tvoga ļubovnika Isukrsta. V. M. Gučetić 36. Gospodine Bože, sveti moj ļubovniče! L. Radić 99 Ah dušo krstjanska, ako si prava ļuba ovoga ļubovnika *(Isusa)*... Đ. Rapić 483. Vidi Ivana učenika Isusova ļubovnika. P. Knežević, muka. 12. — Biše grad Malaka veoma ļubovnijek sfetoga oca. B. Kašić, fran. 160. — Isti Bog iz početka bi ļubovnik od djevstva. B. Gradić, djev. 11. Ļubovnêci pokore. Š. Budinić, sum. 58a. Jezuse, pravi ļubovniče ļucke naravi! A. Gučetić, roz. mar. 230. Od ovijeh djela i potreba od tijela obraćaše se na pomoć od duša; kod ovijeh se zaludu kažu misaoni i ļubovnici oni koji nehaju u iskrńijeh potrebe od tijela. ere malu vjeru odkriva u sebi da ļubi druzijeh spasenje duhovno koje se ne vidi, oni koji malo ili ništa haje u ńih nevoļe telesne. B. Kašić, fran. 106. *(Pričeštenje)* plodi u duši mir, veselje, radost zamijernu ļubovnikom sfojijem. zrc. 148. Človičaskoga spasenja ļubovniče. M. Alberti 253. Ti si *(Bože)* ļubovnik srca čistih. M. Jerković 13. Kraļu od čistoće i ļubovniče od divstva. 76. Ļubovnici od časti božanstvene. M. Bijanković 84. Nu zrcalo toj gledajte, ļubovnici svijeta ovoga. A. Vitaļić, ostan. 118. Ļubovnik mudrosti ‚filosofo, huomo intendente di filosofia'. A. d. Bella, rječn. 316a. Svijeta ļubovnici nek idu daleče. A. Bošković̀eva *u* I. M. Mattei 357.

e. *vidi* ļubavnik, a. Prijateļu, ļubovniče. I. A. Nenadić, šambek. 20.

ĻÙBÔVNÎKOV, *adj. koji pripada ļubovniku.* — *U Stulićevu rječniku.*

ĻUBOVNOST, *f. osobina čega što je ļubovno,*

ļubav. — Samo u Stulićevu rječniku: ‚amor, benevolentia, dilectio'.

ĻUBOVO, *n. mjesno ime.*

a. *zaselak u Hercegovini.* Statist. bosn. 124.

b. *u Hrvatskoj, dva zaseoka u županiji ličko-krbavskoj.* Razdiļ. 30 33.

ĻUBOVSKI, *adj. kod mjesnoga imena, vidi u Daničićevu rječniku:* Ļubovьskyj, selu je Vučju crkve treskavačke išla međa ‚vь Ļubovьskyj Dolь'. G(lasnik). 11, 135. cf. Ļubovьštica.

ĻÙBÔVSTVO, *n. vidi* ļubavstvo. — *U jednoga pisca* XVII *vijeka (u kojega ima i* ļubavstvo), *a između rječnika u Belinu* (‚zelo, affetto ardente del prossimo, o altrui bene' ‚studium' 785b) *i u Stulićevu* (‚zelo' ‚studium, cura, sollicitudo'). Nî zatajao Oca i Sina i Duha Sfetoga, pačak je virovao i ļubovstvo Božje u sebi imao jest. B. Kašić, rit. 122. Dokle ćeš se, Gospodine, srditi nasfrhu, ražižati će se kakono ogań ļubovstvo tvoje? 342. psal. 78, 5. Kadgod nas potiče pohotjenje, a mnimo da je ļubovstvo dobro. nasl. 70. Njeki ļubovstvom od ļubezni potegnuti su. 230. — *U jednoga pisca Dubrovčanina* XVIII *vijeka znači što* ļubav, 2, a, *d).* Prijateļstvo, ako u sebi nije krepos osobita, za naj maňe ide z družbom od krepòstî; zato razlogom se sveđer vlada, uzdrži svoje pristojanstvo i svoje mjere u načinijeh. Ļubovstvo paka sve inako, er ļubovnik ni pristojnost ni mjeru gleda, nego udre ončas u prikoredne savišnosti i ńima se paček hrani, ńima živ: ‚Amor excessibus vivit'. zato sva starina pod prilikom ga je od djetešca nejakijeh prvijeh ljeta prikazivala. B. Zuzeri 111. Istina je da veličanstvo i prijateļstvo mogu se u jedno sakučiti, nu ne mogu veličanstvo i ļubovstvo. 112.

ĻUBOVŠTICA, *f. ime vodi, vidi u Daničićevu rječniku:* Ļubovьštica, rijeka koja se sastaje s Vučevšticom kod sela Vučja. G(lasnik). 13, 372. 373. cf. Vlьčije.

ĻUBÒZNAN, *adj. koji ļubi (želi) znati, vidi* ļubopitan. — *U Stulićevu rječniku:* v. ļubopitan, *gdje ima i adv.* ļubòznano, v. ļubopitno.

ĻUBÒZNANÔST, ļubòznanosti, *f. osobina koga što je ļuboznan.* — *isporedi* ļubopitnost. — *U jednoga pisca Dubrovčanina* XVIII *vijeka, a između rječnika u Stulićevu* (v. ļubopitnost) *i u Voltigijinu* (‚voglia, ardore di sapere' ‚wissbegierde'). Tijem osto je prostran uljezaj . . . ļuboznanosti za iziskivat mnogo stvari života Jesu-hristova. S. Rosa IV.

ĻUBÒZNÂNSTVO, *n. vidi* ļuboznanost. — *isporedi* ļubopitstvo. — *U istoga pisca* XVIII *vijeka, u kojega ima i* ļuboznanost. *(Eva)* pruža ruku, bere voću, ńom zalaga se, ije ju; pak ju prinosi k mužu, ńu dava mu, a on ju ije uveden od napasna razloženа, od sladoļubja, od ļuboznanstva. S. Rosa 3a.

ĻUBÒZNÂŇE, *n. samo u Stulićevu rječniku:* v. ļubopitnost.

ĻUBÒŽEĻAN, ļubòžêļna, *adj. žeļan ļubavi (u aktivnome i pasivnome smislu).* — *U jednoga pisca* XVII *vijeka, a između rječnika u Stulićevu* (‚amandi cupidus'). Jer je golubica priprosta, čista, ļubožeļna i plodna. I. T. Mrnavić, ist. 34. Ja jesam Bog ļubožeļni. 77. — *U istoga pisca ima i u značeňu: koji ļubi i želi.* Jere je ļubožeļan slavo svoje i pravde i pravico. I. T. Mrnavić, ist. 77.

ĻUBÒŽĒĻNÎK, *m. čovjek (u jedinome primjeru Bog) koji ļubi i želi, vidi* ļubožeļan *na kraju.* — *U jednoga pisca* XVIII *vijeka.* Ah ti primili Bože moj! stvoriteļu moj! ti privirni duša ļubožeļniče! A. Kanižlić, uzroci. 267.

ĻUBÒŽĒĻNÔST, ļubòžêļnosti, *f. uprav osobina koga što je ļubožeļan, ali u jedinome primjeru kao da znači što i* ļubavstvo. Koje su vlastite kriposti vratárâ? — Prvo. Ļubožeļnost kuće Božje . . . I. Velikanović, uput. 3, 175.

ĻUBÚKÂŇE, *n. djelo kojijem se ļubuka.* — *U Ivekovićevu rječniku.*

ĻUBÚKATI, ļùbûkam, *impf. dem.* ļubiti. — *U Stulićevu rječniku:* ‚baciuccare, innamoracchiarsi' ‚basiari, aliquantulum adamare', *odakle ga je primio i Iveković u svoj rječnik.*

ĻUBUNCI, Ļubunaca, *m. pl. ime selu u Bosni u okrugu travničkome.* Statist. bosn. 72.

ĻUBUNČIĆ, *m. ime selu u Bosni u okrugu travničkome.* Statist. bosn. 70. — *Uprav je prezime nekijeh begova.* F. Jukić, zemļop. 142.

ĻUBUŠA, *f. mjesno ime.*

a. *u Hercegovini.* — *a) zaselak.* Statist bosn. 112. — *b) planina.* F. Jukić, zemļop. 55. — I sijoše na Ļubušu ravnu. Nar. pjes. juk. 602. Golem gori ogań na Ļubuši. 614.

b. *pominе se* XIV *vijeka, a između rječnika u Daničićevu:* selu je Strijelcu manastira Dečana išla međa ‚do suhe Ļubuše'. M(on. serb). 92. (1330). *vidi i* Deč. hris. 9, *i:* Na Ļubuši. 8.

ĻUBUŠANIN, *m. čovjek iz mjesta Ļubuše.* — *Množina:* Ļubušani *(negda* Ļubušane).

a. *vidi* Ļubuša, a. Pro Mostara čuli Ļubušani. Osvetn. 5, 46. Kad ugleda Turke Ļubušane. 7, 81. *vidi i:* I pokupi šeset Ļubušanah. Pjev. crn. 151a. *(ali u istoj pjesmi ima i* Ļubińani *za iste ļude).*

b. *vidi* Ļubuša, b. Ļubušane. Deč. hris. 75. 81.

ĻUBUŠKA, *f. ime kravi.* F. Kurelac, dom. živ. 25.

1. ĻUBUŠKI, *adj. koji pripada Ļubuškome (vidi* Ļubuški). — *Od* XVIII *vijeka.* U ļubuškomu manastiru. Norini 40. Ļubuško *(polе) . . .* Ļubuška *(nahija).* F. Jukić, zemļop. 53. U ļubuškom blatu ima dobrih jeguļa. 56.

2. ĻUBUŠKI, *adj. koji pripada mjestu Ļubuši.* — XIV *vijeka.* Potokь Ļubušьkij. Deč. hris. 76.

3. ĻUBUŠKI, *m. grad u Hercegovini.* Statist. bosn. 119. — *Govori se i* Ļubuško. — *isporedi* Ļubočki, Ļubočko, Ļuboški, Ļuboško. — *Od* XVIII *vijeka.* Gospodari od Klobuka, Ļubuškoga i Kosova. J. Kavańin 231b. U Ļubuškomu. Aud. Kačić, kor. 453. Ļubuški i Ļubuško govore stanovnici. F. Jukić, zemļop. 56. Pa eto ih da Ļubuško brane. Osvetn. 7, 83.

ĻUBUŠKÔ, *n. vidi* 3. Ļubuški.

ĻUBVA, *f. vidi* ļubav. — *Nominativu sing. ima potvrda samo u jednoga pisca čakavca* XVI *vijeka, a akuzativu sing. na dva mjesta (vidi* ļubav, 1, d, *d); a između rječnika u Stulićevu* (‚charitas, amor' *s dodatkom da je uzeto iz brevijara) i u Daničićevu* (ļubьva, gledaj ļuby). Kada ispovêd istine vêre, ufańe i ļubva sja v nas. Š. Budinić, sum. 18b. Kime ļubva bratska uvrêdjujo se. 38b. — *Ostali padeži:* ļubve, ļubvi *itd. ne zna se pripadaju li amo ili pod* ļubav *(vidi* ļubav, 1). *Evo nekoliko primjera osim onijeh što se nalaze kod* ļubav. I Bog od mira i od ļubve budo s vami. Bernardin 177. paul. 2cor. 13, 11. Zlamenje velike ļubve. Transit. 75. Plamik od ļubve. Korizm. 4a. Nima v sebi

ļubve Isusovo. 76b. Naj kašńa skalina od svršene ļubve. 83b. Divnim blagovoļenijem i ļubvoju objet. Š. Kožičić 12b. Goste da bi čtoval i ļubvom opojil. H. Lucić 265. Nit' se jinim žurim nego ļubvom samo. P. Zoranić 22b. S ļubvom puka i s pravdom velikom kraļeva. Dukļanin 31. Ustriļen bi u srce ļubvom vlhvenom. Aleks. jag. star. 3, 224. Ni vas svit od ļubve Aleksandrove ne more nas razdiliti. 323. Ļubve punu nauku među ļude uvodi. D. Obradović, sav. 9.

ĻÙBVEN, *adj. vidi* ļubavan. — *isporedi* ļuven. — *Radi postańa vidi* ļubav *i* ļubva. — *Od* xv *vijeka, a između rječnika u Stulićevu* (v. ļubežļiv *s dodatkom da je uzeto iz brevijara) i u Daničićevu* (ļubьvenь ‚amicus').

a. *adj.* Ļubveno poklońenьje kako gospodi. Spom. sr. 1, 127. (1415). Kako sve toj poznahь i vidjehь po ļubvenijehь i krěpcijehь zapisihь. Mon. serb. 444. (1451). Ļubvenoo pozdravļenьje. 483. (1460). Ńu istu moļašo riječma veoma ļubvenijemi. B. Kašić, per. 17. Riječma ļubvenijemi dvakrat *(reče).* iń. 19. Pogledom ļubvenim. P. Zoranić 12a. — Ranu je oćutio ļubvena umora. M. Marulić 41. Vzreste mi toliko važganje ļubveno. Transit. 182. Pečen ogńem ļubvenim. Korizm. 82a. Budući narav rane ļubvene u razbludnih mladih srdacih pojavila. P. Zoranić 1. Za beteg ļubveni uličiti. 11. Od ļubvenih kriposti B. Kašić, fran. 3. Od ļubvene vrućine. nač. 37. Bog ļubveni zamani ļubke strilo razmiće. I. T. Mrnavić, osm. 146. Otca prema sinu gasne ļubvena prav. ist. 186. — Vrati se na ļubveni svoj ošpedo. B. Kašić, iń. 50. — Ptolomej muž ļubvon i prav ka vsemu. Aleks. jag. star. 3, 251. Dobar, ļubven i u svem jaki. J. Kavańin 531b.

b. *adv.* Vele ļubvello i visoko zahvaļamo na glasih. Mon. croat. 230. (1527). Svaki ča krme imišo ļubveno položivši. P. Zoranić 10b. Dao jest toli ļubveno človêkom samoga sebe. Š. Budinić, sum. 7a. Bili su ļubveno primļeni. B. Kašić, fran. 22. Da se slatko i ļubveno tužašo sa svojim Gospodinom. 200. Razgledajući ļubveno njeki križ. iń. 17.

ĻÙBVENÎK, *m. vidi* ļubovnik *i* ļubavnik. — *Radi postańa vidi* ļubven. — *U dva pisca čakavca* xvi *vijeka.* Dragi ļubvenici. Korizm. 49b. Ļubvenik mira. 103b. Da tretje momče ļubvenik biše. P. Zoranić 12b. Konac on ki svaki ļubvenik želi. 32b.

ĻUBVEŃE, *n. osobina onoga što je ļubven.* — *U Stulićevu rječniku:* v. ļubožļivost *s dodatkom da se nalazi u brevijaru.* — *nije dosta pouzdano.*

ĻÙBVEZAN, ļùbvezni, *f. vidi* 2. ļuvezan. — *Na jednome mjestu* xvi *vijeka.* Ovo plata, koju stiče svak pod stigom od ļubvezni *(u drugijem rukopisima* ļuvozni). A. Čubranović 158—159.

1. ĻUCA, *f. ime zaseoku u Hercegovini.* Schem. ragus. 1876. 57.

2. ĻUCA, *m. ime muško, kao da je ipokoristik, u Muhamedanaca.* — *U narodnijem pjesmama našega vremena.* A kad viđe Lopušina Vučo đe ga stiže Ļuca na doratu, no zavika Avdi-Ļuca Uso. Nar. pjes. vuk. 4, 430. Bijela je dozivala vila po imenu Ļucu Mušovića. Pjev. crn. 322a. Jusa Ļuca, da ga Bog ubije! Ogled. sr. 232.

ĻUCIN, *adj. koji pripada* Ļuci *(vidi* 2. Ļuca). — *Mislim da je taki smisao u narodnoj pjesmi našega vremena gdje ima* Ļucini *što će biti pogreška mj.* Ļucine. Da udariš na Ļucini ovce. Ogl. sr. 405. — *Na istoj strani ima:* Da udarim na Gidića ovce. — *Ako* Ļucini *nije štamparska pogreška, onda je* Ļucina *mjesno ime.*

ĻUCINA, *f. vidi* Ļucin.

ĻUCK-, ļuctv-, *vidi* ļudsk-, ļudstv-.

ĻÙĆAVINA, *f. kad se s podrigom povrati do grla ili do usta iz želuca malo hrane što se počela probavļati, te se osjeća kiseli (u Dubrovniku* ‚ļuti') *ukus.* — *U naše vrijeme u Dubrovniku i u Boci Kotorskoj, a između rječnika u Stulićevu* (‚acido, acidume' ‚acor'), *i u Vukovu:* (u Boci) štucańe ‚das rülpsen' ‚eructatio'. cf. rigavica, štukavica.

ĻÚĆĚŃE, *n. djelo kojijem ko koga* ļuti *ili se sam* ļuti. — *U Vukovu rječniku:* ‚das erbossen' ‚exarcebatio'.

ĻÙDA, *f. augm.* čovjek. — *Od osnove riječi* ļudi. — *isporedi* ļudesina. — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu.* (u Bačkoj i u Banatu) augm. v. čovjek. cf. ļudina, ļudeskara. Grdna, visoka, koštata ļuda. Srp. zora, god. 2, sv. 7, str. 100.

ĻUDAN, ļudna, *adj. koji pripada ļudima.* — *Od* xviii *vijeka (rus.* людный, *znači: pun ļudi).*

a. *u sprijeda kazanome značeńu.* — *Na jednome mjestu* xviii *vijeka.* Srijedu pera počińene razgleđu se ļudne dosti mnoge slike obražene. J. Kavańin 485a.

b. *prema lat.* humanus, *kao i* ļudski, *u prenesenome smislu, uļudan.*

a) adj. — *U Stulićevu rječniku:* ‚humanus' *s dodatkom da se nahodi u brevijaru, i i Voltiģijinu:* ‚umano, gentile' ‚menschlich, freundlich'.

b) adv. ļudno. — *U Stulićevu rječniku:* ‚humanitus, humane'.

ĻÙDASKÎ, *vidi* ļudski.

ĻÚDE, ļùdeta, *n. oblik je kao da je dem. od* ļud *(vidi kod* ļudi), *ali po smislu kao da je augmentativ, vidi* ļudesina. Ļude, ļudeta, ļudurina (Šipan). Slovinac. 1883. 321. Mudro je ļude L. M. Pavlinović, razl. spisi. 334.

ĻUDÈSINA, *f. veliki čovjek, čovječina, augm. od* ļud *(vidi* ļudi). — *Od* xviii *vijeka.* Tako *(Davíd)* prostri onu ļudesinu *(Golijata)* kao kulu. F. Lastrić, test. 20b. Velika ļudesina kako Golijat. Đ. Rapić 183. Dođe ńekakva velika crna ļudesina. Nar. prip. bos. 1, 8. A krtožna ļudesina Loja. Osvetn. 6, 8.

ĻUDÈSKARA, *f. augm.* čovjek, *vidi* ļudesina. — *U Vukovu rječniku.*

ĻUDÈTINA, *f. vidi* ļudesina. — *U naše vrijeme, a između rječnika u Stulićevu* (‚homo procerus, ingens, grandis' *s dodatkom da se nahodi u pisca Lastrića, ali u ovoga, koliko znam, ima samo* ļudesina). Još se pomińom, kolika rpa ļudetino tu bijaše. S. Ļubiša, prip. 132.

ĻUDEVIT, *m. ime muško.* — *Od* ix *vijeka (naj prije u latinskijem knigama).* — *U naše se doba shvatilo bez razloga kao da odgovara ńemačkome* Ludwig *(vidi* Ludovik). ‚Liudoviti ducis Pannoniae inferioris'. Doc. hist. rač. 320. (818—823). Gaj Ļudevit. Nar. pjes. vuk. 2, 652 *(među prenumerantima).* — *U Šulekovu rječniku:* ‚Ludwig'.

ĻUDEVITINO SELO, *n. ime naseobini u Slavoniji u županiji požeškoj.* Razdije. 123.

ĻÙDI, ļùdî, *m. pl.* homines, viri, *upotrebļava se kao množina prema* čovjek *(vidi; pl.* čovjeci *što se još nalazi gdjegdje u pisaca* xviii *vijeka*

mislim da je samovoļna pogreška pisaca). — *Radi akcenta vidi kod* 1. — *Praslavenska je riječ* (ļudije, *a uz ovu ima i sing. coll.* ļudъ, *puk, narod, i gomila ļudi, ali je ove riječi u našemu jeziku nestalo), isporedi stslov.* ļudije *i* ļudъ, *rus.* люди *(ima i* людь, *čovjek), češ.* lidé *i* lid, *poļ.* ludzie *i* lud *(i* luda). — *Ima i u baltičkijem jezicima, isporedi stprus.* ludis, *čovjek, domaćin, let.* l'audis, *ļudi; i u germanskima, isporedi stvńem.* liuti *prema* ļudije *i* liut *prema* ļudъ, *srvńem.* liute *i* liut, *anglosaks.* leode *i* leod. — *Misli se da postaje od korijena indoevropskoga* ludh, *rasti, uzlaziti, hoditi, isporedi snskrt.* rudh *(i* ruh), *avest.* rudh, *grč. λυϑ u ἤλυθον, εἰλήλουϑα. ako je tako, i u germanskijem i u baltičkoslavenskijem jezicima umetnulo se* i *poslije* l. — *Između rječnika u Mikaļinu* (‚homines, viri'), *u Belinu* (‚huomini' ‚genus humanum' 373b; ‚volgo, plebe bassa' ‚vulgus' 777a), *u Bjelostjenčevu* (‚homines'), *u Stulićevu* (v. ļudstvje *s dodatkom da je uzeto iz brevijara), u Voltigijinu* (‚uomini' ‚leute'), *u Vukovu* (1. ‚die menschen' ‚homines'. — 2. ‚die leute' ‚homines'), *u Daničićevu* (ļudi *i* ļudije ‚homines').

1. *oblici.* — *praslav.* ļudije *pripada osnovama na* i, *ali su se u našemu jeziku svi oblici pomiješali s osnovama na* ъ *(osim gen.).*

a. *nom. praslav.* ļudije; *tako je i u stslovenskome, gdje se gdjegdje nalazi pisano i* ļudьje *i (dajbudi jedan put)* ļude *što, ako nije pisarska pogreška, treba čitati* ļudje. — *U našemu se jeziku nalaze oblici:*

a) ļudije *do* xv *vijeka.* — *Ima* xvi *vijeka* ļudie. Zborn. 28b, *što bi se moglo čitati i* ļudje.

b) ļudje, *pisano* ļudьe. Mon. serb. 44. 45. (1254 *u prijepisu).* 379. (1434). 410. (1442 *u poznijemu prijepisu).* 510. (1470); *pisano* ļudьje. Mon. serb. 126. (1347); *mislim da tako treba čitati i* ļude. Spom. sr. 1, 14. (1398). — *Od ovoga je oblika jamačno postalo* ļuđi *(vidi).*

c) ļûdi. — *Od* xv *vijeka. naj stariji su primjeri u* Mon. serb. 525. (1451—1481); M. Marulić 21; Zbornik. 27a. *Kasnije se samo nalazi ovaj oblik kao narodni (a i* ļuđi, *vidi).*

b. *gen. praslav. i stslov.* ļudij, *kasnije i* ļudej. — *U našemu jeziku:*

a) ļúdî, *već od prvijeh vremena, vidi* ļudi. Mon. serb. 6. (1198—1199).

b) ļudej. — *Na jednome mjestu u knizi pisanoj crkvenijem jezikom.* Stef. sim. pam. šaf. 8.

c) oblik ļudeh *što se vrlo rijetko nalazi, vaļa da je pisarska pogreška, tako je jamačno ovdje:* odь vьseh ļudehь. Mon. serb. 31. (1247), *i možebiti ovdje:* od ļudeh. P. Zoranić 41a.

d) u nekijeh čakavaca i po Crnoj Gori i Boci kotorskoj i na Stońskome Ratu ima oblik ļudih. *Daničić* (istor. obl. 91) *pomiņe iz* xvii *vijeka jedan primjer Bandulavićev što nijesam mogao naći na zabiļeženome mjestu i drugi iz rječnika Mikaļina kod* četa: četa ļudih oružanih; *ovaj mislim da je postao piščevom pogreškom.*

e) u jednome primjeru xiii *vijeka ima* ļudije, *što je bez sumńe pisarska pogreška:* Odь mojihь kьmeti ili odь mojih ļudije. Mon. serb. 29. (1240). *na istoj strani u drugome primjeru* ļudi.

c. *dat. praslav.* ļudьmъ, *isto i stslov., a kasnije i* ļudemъ. — *U našemu jeziku:*

a) oblik ļudem *isprva je jedini a poslije se uzdržava uz druge do kraja* xviii *vijeka. naj stariji su primjeri:* ļudemь. Mon. serb. 21. (1238). 43. (1254); *a naj mlađi:* Poslov. daničk. (D). 1. 63. 73. 79; J. Banovac, razg. 48. 91.

b) ļudim *govori se sad u sjevernoj Dalmaciji.* — *ima već* xvi *vijeka primjer u rukopisu dubrovačkome:* N. Rańina 202b, *što mislim da je pisarska pogreška jer vaļa da u dubrovačkome govoru nije bilo nigda takoga oblika; dosta su potvrđeni primjeri* xviii *vijeka:* J. Kavańin 333b. 441b.

c) u naše je vrijeme naj običniji oblik ļúdima *(uz* ļudma) *što se nalazi već* xvi *vijeka.* D. Rańina 114a.

d) kraći je oblik ļúdma *također običan u naše doba: naj stariji su primjeri* xvii *vijeka u pisca Radnića (vidi* Đ. Daničić, ist. obl. 100).

d. *acc. praslav. i stslov.* ļudi. — *U našemu jeziku:*

a) oblik se ļûdi *uzdržao do dana današńega u Dubrovniku i u Boci kotorskoj; a i poslije* xv *vijeka do* xviii *nalazi se i u pisaca iz drugijeh krajeva:* Naručn. 58b; Kateh. 1561. 1; F. Glavinić 371a; I. Zanotti, en. 6; P. Hektorović (?) 82. 85; J. Kavańin *(gotovo na svijem mjestima gdje nije radi slika drukčije napisao, vidi c));* I. Jablanci 29.

b) ļudije. Mon. serb. 45. (1254 *u prijepisu) i* ļudêje. 210. (1387 *u prijepisu istoga vijeka) vaļa da su pogreške prepisivača.*

c) ļûde *što je sad naj običnije u velike većine našega naroda nalazi se već* xiv *i* xv *vijeka:* Spom. sr. 1, 26. (1399). 1, 42. (1402). 2, 68. (1409), *ali mogu biti pisarske pogreške (isporedi a, b)). Daničić* (ist. obl. 110) *nabraja za ovijem:* S. Budinić, ispr. 135 *(gdje nijesam našao te riječi).* 137 *(gdje ima acc.* ļudi *i* ļude). 138. *svakako je potvrđen oblik* ļude *u* M. Divković, bes. 1; nauk. 12b; F. Glavinić, cvit. 93a; J. Kavańin 72a. 89b *(drugdje stoji radi slika);* (A. d. Bella, razg. 40 *posve nepouzdano); pa u Baćića. Filipovića, Pavlovića, Došena, Kačića, M. A. Reļkovića itd.; Vuk u gramatikama zna samo za* ļude.

e. *voc. se ne razlikuje od nominativa.*

f. *instr. praslav. i stslov.* ļudьmi. — *U našemu jeziku:*

a) ļudmi *se uzdržalo gdjegdje do sredine* xviii *vijeka, vidi* ļudьmi. Mon. serb. 44. (1254). 211. (1387 *u prijepisu istoga vijeka);* Spom. sr. 1, 6. (1396). 135. (1416); ļudmi. Mon. serb. 46. (1254 *u prijepisu).* 296. (1420 *u poznijemu prijepisu);* M. Marulić 36; N. Rańina 30a; Zborn. 55a; M. Vetranić 2, 234. 401. 460; Š. Budinić, ispr. 62; D. Zlatarić 23a; F. Glavinić, cvit. 84a. 294a; J. Kavańin 461b; J. Banovac, razg. 31. 117. 124; Poslov. daničk. (Z). 24.

b) prema ostalijem muškijem supstantivima ļudi. — *Od* xv *do* xviii *vijeka.* M. Marulić 185; Naručn. 61a; (Daničić, ist. obl. 125 *biļeži tri primjera Vetranićeva, ali ih nijesam našao na naznačenome mjestu);* P. Hektorović 44 *(dvaput).* 64; D. Rańina iiia. 37a. 86a. 119b. 131a; M. Pelegrinović 197; F. Vrančić, živ. 61. 93; M. Divković, nauk. 33b. 38b; B. Kašić, nač. 85; is. 22. 26; M. Orbin 281; F. Glavinić, cvit. 25a. 35b. 195b. 352a. 404a; B. Krnarutić 26; P. Posilović, nasl. 32; J. Kavańin 178a; 489a *(na oba mjesta u sliku);* M. Lekušić 148.

c) ļudim *(kao i dativ).* N. Rańina 40a; N. Naļešković 1, 156; B. Gradić, djev. 118; I. Gundulić 135.

d) ļúdima *(kao i dativ).* — *Od* xvi *vijeka.* D. Rańina 13a; M. Orbin 118; P. Vitezović, cvit. 81; J. Kavańin 355b. Misli. 3; Grgur iz Vareša 134; *i u naše vrijeme.*

e) ļúdma *(kao i dativ).* — *Od* xvii *vijeka.* M. Radnić 14. 30. 36. 46; K. Maģarović

67; J. Kavańin 437b; J. Banovac, prisv. obit. 5; A. Kanižlić, kam. 102; V. Došen 16b *i još na mnogo mjesta;* L. Vladmirović 30; B. Leaković, gov. 28. 50, *i u naše vrijeme.*

g. loc. praslav. ļudьhъ, *tako i stslov. a kasnije* ļudehъ. — *Mlađi su oblici kao i u dativu i u instrumentalu, ali se ne dadu svi potvrditi.*

a) ļudeh. — *Nalazi se još* XVII *vijeka:* ļudehь. Mon. serb. 13. (1222—1228). 217. (1391). 443. *(oko* 1450); ļudeh. M. Marulić 303; Š. Menčotić 337; N. Dimitrović 6; Zborn. 24b; B. Gradić, djev. 12; P. Zoranić 41b; I. Bandulavić 279a; S. Matijević 94.

b) ļudih *i* ļudijeh *prema starijim oblicima muškijeh supstantiva. — U dva primjera* XVII *i* XVIII *vijeka:* ļudih. B. Kašić, is. 62; ļudijeh. S. Rosa 4b.

c) ļúdima *obično u naše vrijeme, ali nemam primjera pri ruci, vidi u gramatikama.*

d) ļúdma, *obično također u naše vrijeme. — Od* XVIII *vijeka.* F. Lastrić, ned. 209; B. Leaković, gov. 27; Nar. posl. vuk. 184.

2. *značeńe.*

a. homines, *prema* čovjek, II, 1 *(u kojemu primjeru vaļa da se misli samo o muškima, premda se to izrijekom ne kaže, vidi i kod* c). Da pođe samь s vêštijmi ļudьmi. Mon. serb. 144. (1349). Da naglaviti ļudije i boļi odь župa prisegu. 218. (1391). Plemenite ļude i (i)ne vrьste dobre ļudi. 248. (1400 *po prijepisu latinskome).* Plemenitimь ļudemь. 288. (1419). Odь zlihь ļudi braniti. 289. (1419). Plemeniti ļudije grada Dubrovnika. 317. (1421). Po nagovoru zlêhь ļuudi. 367. (1432). Vlastelomь i vlastelićićemь i vsake vrьste ļudemь. 457. (1453). Vsakoga stajanьja ļudemь. 485. (1461). Bogь toj zna i mnogoo ļudi. 500. (1467—1500). Ļudi koje sь vlьhovьstvomь izimajutь iz grobovь. Zak. duš. pam. šaf. 31. Bosna prodaje ļudi. Spom. sr. 1, 146. (1419). Vsi ļudije nêsu jednaci; jesu vlastele i jesu kmetići. 1, 3. (1395). Te knige jesu učińene za priproste ļudi. Naručn. 58b. Zla je rič imiti čińenje s manenimi ļudi. 61a. Vino opaja ļudi. Zborn. 21a. Bi rek je uzrastal u ļudeh bez reda. Š. Menčetić 337. I mnoga trujanja da budu skončanja ļudem do umora. P. Hektorović 3. Siromaški da je meu ļudi veći broj. 44. I ovdo i svudi ke ti *(kriposti)* hvalu daiu meu svimi ļudi koji te poznaju. 64. U ļudeh stvar svaka starav se skraćuje. N. Dimitrović 6. Knìga za mlade ļudi. Katch. 1561. 1. Da ļudem sviti *(svića).* P. Zoranić 1. Ne želi meu ļudi hvalu inu nad tvome. D. Rańina 111. Čirče koja ļudi u zviri stvaraše. 11a. Pogibe sva vjera na svijetu meu ļudi. 37a. Pokoli meu ļudi taka je običaj. 86a. Da ļudem slatku smrt bez truda davaše. 97b. Plov ribami svim morskima, pticam krila za letiti, a ļudima umrlima um čestiti. 114a. Triba je da je s ļudi mnogo općil. 119b. Tijem ti, ako si razuman meu ļudi, protivna podnosi. 131a. Razlikos je među ļudi. M. Pelegrinović 197. Uzvisi ļude koji se ponizišo. M. Divković, nauk. 12b. Tko se mnom zastidi prid ļudi. 33b. Neka budu svititi ļudem *(zvizde).* F. Glavinić, cvit. 8a. Ki meno ispovi prid ļudi na zemļi. 25a. Zašto angelski rasap napuni ļudmi *(Isus).* 84a. Da je boļe Bogu nego ļudem posluh dati. 203a. Eufemija sveta bi rojena od plemenitih ļudi. 310b. Konstanco katolike progańaše ļudi. 371a. Ļuta zmija ijedom nebo smuća, zemļu truje, rijeko suši, ļudi ubija. I. Gundulić 5. Pitah ļudi, pitah zvijeri . . . 86. Er da tebe *(Ļubavi)* s ļudim nije, vas bi trag se ļucki smako. 135. Časti i dariva vrijedne ļudi i kreposne. Ġ. Palmotić 1, 315. Ako je neobičan ovi otok doslek bio i za ļudi stan nesličan. 2, 21. Dižem ļudi žive iz groba 2, 449. I svevoļam pak pogrdi strah od Boga, sram od ļudi. I. V. Bunić, mand. pok. 7. Koliko pomaže smrt ļudom dobrijem. P. Posilović, nasl. 41a. Kojih jest ļudi, tko ga rodi? I. Zanotti, en. 9. Tako živi ti s ļudima, kot da te Bog vidit ima. P. Vitezović, cvit. 81. Silni Jove spasi tebe, o cesare, i sve ļudi mlade i stare. P. Hektorović(?) 82. Ak' hoć ļudem ugoditi, rec' što mogu razumiti. (D). Može se ļudem lagat, a Bogu ne može. (D). No može se i Bogu i ļudem ugodit. (D). Poslov. danič. Zemļa ždere ļudi. K. Maģarović 42. Vazda je bila vjernost draga Bogu i ļudem. 62. Zle misli čine dijeliti ļudi od Boga. 65. Vino opija ļudi. 104. I pri Bogu i pri ļudi. J. Kavańin 6a. Lijenim ļudem ostavit ću trudne pute. 50a. Napuči i uzmnažaj ļude i sjeme vrsti svače. 72a. Mnoge ruke mnogo učine, mnogi ļudi mnogo znaju. 168a. Dân svim ļudim *(zakon).* 441b. Božja milost svijeteć svudi meu anđeli i meu ļudi. 489a. Svetim dusim, svetim ļudi da po djelih pravde sudi. 559a. Torkvat, ļubi ki zle ļudi. 566a. Da se u Boga uzdamo, a ne u ļudi. I. Đorđić, salt. 30. Ne znoji se Bog za pedepsat ļudi. 208. Sve to gori i to opačiji ukazujemo se prid Bogom i prid ļudmi. J. Banovac, razg. 31. Evo navištuju *(anđeli)* ļudem mir. 48. Negovo pošteńe mogaše za mnogo vrimena među ļudmi živit. 117. Zašto scinite da ovoliku oblast dade Gospodin grišnikom ļudma a ne anđelom? F. Lastrić, ned. 348. Ah! Bog bi dao da mogu sve ļude sahraniti! B. Pavlović 35. Pokle obeseli anđele i ļudi. I. A. Nenadić, nauk. 245. Er umrle ļudi u svemu nadhodi. A. Boškovićeva 30. Prid Bogom i razumnim ļudma. A. Kanižlić, kam. 102. Gore na mjestu stoje, a ļudi se s ļudmi sastaju. (Z). Poslov. danič. Sve bješe uspogańeno u ļudijeh. S. Rosa 4b. Razum koji ļude kiti. V. Došen 21a. Kad noć ļude i živinu nudi, mirno da počinu. 54b. Neg' duh koji ļude muči. 116a. Budi ļudi, bud živine . . . 179b. I kako ļudi običaju reći da u vojski svašta ima. M. A. Reļković, sat. A2a. Budući se među ļudma umnožila zloća. L. Vladmirović 30. Koji za nas ļudi sajde s nebesa. J. Matović x. Kako Bog kuša ļudi. XXIa. Bića u komu Bog bješe postavio prve ļudi. 26. Na zemļi mir ļudma! 38. Prvi ļudi Adam i Eva. 501. Mnogo je ļudi, svakojaki među ńima ćudi. D. Obradović, sav. 34. Kako je ona *(Marija)* prija vrimena općenoga ostalim ļudima podpuno nadarena bila s razborom. Grgur iz Varoša 129. Ne stoj, dragi, kod mene, sad su ļudi đavoli, o svačemu govore, po naj više o nama, da se dvoje ļubimo. Nar. pjes. vuk. 1, 180. Od ļudi je zazor i sramota, a od Boga velika grijota. 1, 256. Reći ćedu iz okola ļudi da ja jedem u dućanu alvu. 1, 354. Na raskršće kud prolaze ļudi. 1, 545. Crna zemļa ispuca od suše, u ńu živi propadaše ļudi. 2, 3. Da mi nije od ļudi sramote, da mi nije od Boga groote. 2, 77. Danas misle i govore ļudi da tri boļa ne ima junaka. 2, 221. Istina je baš što ļudi kažu. 2, 234. Jesi l' čuo đe pričaju ļudi đe j' Miloša kobila rodila? 2, 239. Znaš li, zete? ne znali te ļudi! 2, 270. Koliko ļudi toliko ćudi. Nar. posl. vuk. 146. Ko svašto za zlo prima, onaj među ļude nek ne ide. 153. Ļudi Boga ne vide, nego (ga) po prilici nalaze. Ļudi se ne mjere peđu no pameću. 172. Muka ide po ļudma. 184. A na duha sve-

toga hula neće se oprostiti ļudima. Vuk, mat. 12, 31. Po kazivańu ļudi među kojima se ovo pjeva. nar. pjes. 1, 83. *(Slijepci)* pjevaju pjesmice pobožne, da bi ńima ļude na podjelu pobudili. 1, 127. U svijeh ļudi postane na tabanima u obadvije noge kao mala dolina. 2, 85. Ļudi se za jezik vežu, a volovi za rogove Pravdonoša. 1852. 10. Obraz mu pocrnio pred ļudma! 33. Da Bog dade ļudma raskajańe. Osvetn. 3, 102.

b. *s ńekijem pridjevima, kao zreli, čitavi, pa i bez ńih, značeńe je:* čovjek odrastao *(isporedi* čovjek, 2, *a), ali se ne može reći da se govori samo o muškima).* U zrilim ļudma. F. Lastrić, ned. 209. Više će se među istima zrilima ļudma najti pomańkańa i zloća nego napridovańa u kripostima svetima. gov. 28. — Imade jih mlogo, koji su u ditinstvu i mladosti slušali znanje Božje ali kada su se učinili ļudma čitavima, onda su se pustili na svakojaki poganluk. 50. — Kad su u starije godine unišli, kad su ļudi postali. 28. — *Kaže se i* stari ļudi, *ali vidi još primjer kcd* c *na kraju.* Ovo bi lijepo bilo viditi u starima ļudma. B. Leaković, gov. 27. A kažite od starijih što ste čuli ļudi. Osvetn. 2, 88.

c. viri, *muške glave, muškarci, vidi* čovjek, II, 2 *(osobito pod b)).* Pakao sve proždira, i ļudi i žene. M. Vetranić 2, 227. Kad bi š ńome *(sa ženskijem)* vazda bila kako s ļudim vrag i napas... N. Naļešković 1, 156. Priklono molim vas, o ļudi i žene! 1, 173. Prem je toj za žene i ļudi od ništa. N. Naļešković 2, 122. O žene, o ļudi, nu pamet jedan čas i srce probudi kameno svaki vas! 2, 129. O pjesni vi moje, vam je sad otiti meu vile i ļudi razlike na sviti. D. Rańina 150b. Ženska ļubav taj drugo se ne sudi, neg smeća, plač i vaj i nemir od ļudi. F. Lukarević 29 Ter nam *(ženam)* ne bi toli ļudi vlase trli kako i sade. S. Bobaļević 208. Toliko ļudi, koliko žene imaju ga *(rozarijo)* govoriti. A. Gučetić, roz. jez. 22. Uklańati se od ļudi i žena. B. Kašić, per. 67. Tada se vele strašno muče hudobe u ļudih i ženah. is. 62. Čari čine mnoga i velika zla ļudem i ženam. zrc. 42. Od žena i ļudi gońen si svuda ti. I. Gundulić 137. Tako je, nu pate i istijem zlom bole i žene udate za ļudi ohole. 147. Ali od ļudi i od žena viđet su oni *(rozi)* na môj glavi, ko dva dubka usađena zlatnijeh kosa u dubravi. 156. Ļudi s glavom crnijeh pasa; žene, od zmija kijem su kose *(u paklu).* 473. Žene, ļudi, stari i mladi, čas, imanja i životi, sve se otimļe. 559. Poganski narodi ļude koļahu, žene bezakońahu. F. Glavinić, cvit. 93a. Hoće li ļudi vrativši se biti ļudi, a žene biti žene? I. T. Mrnavić, ist. 43. Mudre i stavne dikle koje bolje od ļudi potajati skrovne umiju misli svoje. Ģ. Palmotić 2, 237. Žene imati će tilo žensko a ļudi tilo muško. P. Radovčić, ist. 107. Ļudi i žene. P. Kanavelić, iv. 544. Razgledahu ļudi i žene tu primorja. I. Zanotti, en. 6. Zlato i svilu hoće ļudi, što bi dano ženskoj ćudi. J. Kavańin 173b. Ļudi, žene, star, starica. 248b. Neg' kruńenih žen i ļudi. 295a. Spomenite se, ļudi, da žene nisu vaše najmenice, ni sužńice. J. Banovac, razg. 83. Veće su puta žene nike krive, da ļudi na ńe mrze. 108. O ļudi, o žene! pred. 6. Ļudi uskrsnuće ļudi, žene žene. J. Filipović, prip. 1, 224b. Ne sagrišuju samo ļudi žene gledajući, dali i žene gledajući na ļude. 1, 473a. Starci, dica, ļudi, žene. V. Došen 48a. Ļudma do sad što govori*(h),* to i žensku prigovori*(h).* 92a. Žensko s ļudma drugovańe. 93a. Ženska pamet mańe tad zaludi, neg' luduju sada ļudi. 105a. Da ulovi više ļudi *(snaša).* 105b. Ļudi žene da posłaše. 107b. Ona biva od ļudi i žena. M. A. Reļković, sat. 17b. Ļudi, ļubite žene vaše. J. Matović 85. Oli su ļudi, oli žene. 153. Ni mi nismo divļi ļudi, i mi znamo gdi se ļubi: udovice među oke, a devojke među dojke. Nar. pjes. vuk. 1, 420. Đe su žene ļude svjetovale? 2, 446. Ļudi žito viju na lopate, a žene na rešeto. Ļudi kad buče, žene nek muče. Nar. posl. vuk. 172. Bijaše nekakva zla carica koja mnoge ļude i žene s ovoga svijeta smicaše. Nar. prip. vuk.2 214. Zdrave žene i đecu potrpa u kola, a ļude posadi na końe. Vuk, građa. 102. Ja sam ove pjesmice slušao i od drugijeh ļudi i žena. nar. pjes. 1, 149. Ja bih . . . išao onamo i pitao naj starijih ļudi i žena. 3, 527. Taj se ne broji u ļudi, nego u čeļad. S. Ļubiša, prip. 179. — *Amo pripadaju i ovi primjeri u kojima se izrijekom ne ističu* ļudi *prema ženskima:* Gleda' okolo, oda svudi što oko vidi svom kriposti sve bi puno bojnijeh ļudi. I. Gundulić 335 Końe, ļudi, stijege, oružja krši, lomi sve i siječe. 446. Ki vladańe svoje nasloni na kriposne ļudi. Ģ. Palmotić 1, 351. Navłastito ļudi crikveni P. Radovčić, način. 70. Gdi se kažu blagoshranja velih ļudi na rvanja. J. Kavańin 205a. Ni grad Rima ńih mudrije ļudi nî ima'. 205b. Eto opeta nami daje ļudi knížne. 158b. Apostolske reda ļudi. 374b. Učini Bog namisnike svoje ļude umrle. A. d. Bella, razgov. 40. Onako se nije naša' među svim' ļudmi dostojniji od s. Josipa. J. Banovac, razg. 124. Koliko razborito mogu osuditi duševni ļudi i razumni. I. A. Nenadić, nauk. 134. Nisu zidovi koji brane ļude, nego ļudi imadu braniti zidove. And. Kačić, razg. 111. Viruj, pobre, mudri ļudi kažu. 168a Mnoge stvari jesam iz knìga izvadio, a nike po svidožbi mudri i veliki ļudi. 337. Vi ste uhode i zli ļudi. kor. 45. Koji *(rat)* jedna skula osobito za mlade ļude bijaše. M. A. Reļković, sat. A2a. Skinem kapu i u tri puta zavičem: „Ne, ļudi! Bog vi i veliki sveti Jovan!“ Pravdonoša. 1852. 8. Ako pružiš, vałasti su ļudi kod kadije. Osvetn. 4, 10. Divni ļudi, da se svatko ćudi, kô se daše ulovit. 4, 53. Kamo vjera što mi daste, ļudi? 4, 63. — *U ovome primjeru ističu se ļudi ne samo prema ženskima, nego i prema djeci (vidi* b), *a i prema starima:* Dijele se na djecu do desete, na dječake i djevojčice do petnaeste, na momke i djevojke do ženidbe odnosno udaje, na ļude i žene do pedesete, a na starce i babe od pedesete godine daļe. V. Bogišić, zborn. 72.

d. *sa značeńem kao kod* c, *ali prema* čovjek, II, 3. Lasno ćemo, ako jesmo ļudi. Nar. pjes. vuk. 3, 172. Ohrabrite se i budite ļudi! Đ. Daničić, 1sam. 4, 9.

e. dobri ļudi *može se kazati uopće ili u osobitijem značeńima.*

a) u ovome primjeru dobri *može imati naj šire značeńe (vidi* 2. dobar, I, 1, a, *a)), ali možebiti u ironiji ili se samo u pjesmi ističe antiteza među* dobri *i* zlu; ļudi *može imati značeńe kao kod* a: Dobri ļudi o zlu govoriše, na jadnoga Marka potvoriše. Nar. pjes. vuk. 2, 431.

b) dobar *znači: pošten, pouzdan (vidi* 2. dobar, I, 1, a, *b), a u* ļudi *je značeńe kao kod* c. — *U Daničićevu rječniku:* dobri *(ļudi),* t. j. pouzdan, kao i ‚bonus‘.

aa) uopće; takovi treba da budu svjedoci, poslanici itd. Da pošlête mi dobre ļudi, da pozovu Žarka prêdь carьstvo mi. Mon. serb.

175 *(u Daničićevu rječniku griješkom* 157*)*. (1356—1367). Poznasmo po starêhь pismêhь i po starêhь pametarêhь, dobrêhь ļudêhь. 217. (1391). Da pošļe svoje listove podь svojimi pečatьmi po svojihь dobrêhь ļudêhь. 251. (1403). Ja se zgovorihь vele dobrovoļno i milostivo s poklisari dubrovačcêmi da bihь hotanь miru, a oni rekoše: „Tomuj mi nijesmo voļni, da dobro bi da biste doslali svoje dobre ļudi u Dubrovnikь“ *(može biti da ovaj primjer pripada pod bb)*. 367—368. (1432). Tomu imь svidoci naši dobri ļudije. 379. (1434).

bb) vidi čovjek, II, 2, *c) cc) ε) na kraju, i* 2. dobar, I, 1, a, *b) bb)*. Dokoli bi ne bilo matere mi suproču mani takovo učińenije, kako bi mogli reći dobri ļudije ki se imenuju odь Bosne i odь Hrvatь i odь Bnetka i općine dubrovačke, da je za to podobno ostaviti sinu materь svoju. Mon. serb. 274. (1410). Oni primaknuše 4 dobre plemenit(e ļ)udi k sebi za pristave. Mon. croat. 127. (1486) Kad se krivac prilaga sudu dobrijeh ļudih. I. A. Nenadić, nauk. 90. Ukresaše i svi dobri ļudi zapališe. V. Vrčović, niz. 31. Nego ti je boļe naputi na dobre ļudi, da oni to prosude. S. Ļubiša, prič. 152.

f. *genetivom ili adjektivom posesivnijem kaže se da* ļudi *ńekome ili ńečemu (državi, gradu) pripadaju kao ńegovi podložnici (u različitijem smislima), a u drugome slučaju (kad je riječ o državi ili gradu) može značiti što i* državļani, građani. — *isto je značeńe i u ńekijem primjerima u kojima nema genetiva ili adjektiva, kad se ono razumije po smislu.*

a) vidi u Daničićevu rječniku: kad su *(ļudi)* pod čijom vlašću, ako će biti i vlastela, kao što je u gdjekojem gorńem primjeru *(vidi ńeke starije primjere kod* a). Vi se ste obećali i rekli: „Da si sêde tvoja sela svobodьno i tvoji ļudije“, da ja smь bylь reklь mojimь ļudemь da se ne boje ništare; da vy kako si se ste naučili po kletьvê naša sela i naše boļare jemati, takozi sto i mnê učinili, davše svoju ruku i svoju vêru, tere moja sela plênili i boļare jeli a druge isêkli. Mon. serb. 21 (1238). My da ne pakostimo têbê ni tvojimь ļudem ni vašimь zemļamь. 43. (1254). S mojimi ļudьmi da budu drьžanь činiti ratь kraļu Urošu. 44. (1254). Ja županь Radoslavь i moji ļudьje da spasemo i s(t)rêžemo po moru i po suhu vьse ļudi dubrovьčьke. 44 (1254) Knezь i vlastele dubrovačьki i ńihь ļudi. 525. (1451—1481 *u poznijemu prijepisu*). — *vidi dalje u Daničićevu rječniku:* to značeńe kao da je i ovdje, pa se za to izrijekom kažu pored kmetova. Da moji kьmeti i moji ļudije i moji vladalьci da vi ļube. Mon. serb. 28 (1240) Odь mojihь kьmeti i odь mojihь ļudi. 29. (1240). — *vidi dalje u Daničićevu rječniku:* po tom i za vojnike. Da ostavimo tolikozi ļudьi *(može biti da treba čitati* ļudi, *ali nije sasma potrebno)* koliko da mogu čuvati grada djubrovьč)koga. Mon. serb. 36. (1253). Žudiji s ļudi Pilatovim diliv̌ši se postaviše straže na grob M Lekušić 148. On sve ļudi, blago i bojna shrani oružja. Zgode 14 — *vidi dalje u Daničićevu rječniku:* osobito za one koji su pod vlašću vlasteoskom, bila ona u vlastele ili u crkve ili u državnoga gospodara, te se i odvajaju izrijekom od vlastele. Ašte kotori budetь otь vlastelь, da uzemļetь se na ńemь kraļu 6 koń; ašte li otь inihь vojnikь, da uzimļetь se na ńemь po 2 końa; ašte li otь ubogihь ļudi stvoritь se, da uzimajetь se na ńihь po 2 voli. Mon. serb 14. (1222—1228). Kraļь i vlastelije i ļudьje ńegovê. 211. (1387 *u prijepisu istoga vijeka*). I ļudije crьkvьn(ii) da prêbivaju u vsakoj božьstvьnoj svobodê. 27. (1234—1240). Polovica Kamenicь sь ļudьmi. 59. (1293—1302). Prida kraļevьstvo mi crьkvi 50 ļudi. 62. (1293—1302). Kto si poļubi odь jegovêhь ļudi ili kto slobodьnь človêkь da grede svobodno podь crьkvь svetu Pe(tь)ku. 64. (1293—1302). Dasmo i darovasmo sa vsimi seli i zaselci i s ļudmi. 289. (1419). Među mnoomь i vlasteli dubrovačcêmi i među ļudmi gospoctva mi s ļudmi vlasteo dubrovačcêhь. 370. (1432). Dasmo mu u našemь rusagu sto kuć ļudi. 481. (1458 *prepisano* XVI *vijeka*). Ļudije vlastelь(s)cii. Zak. duš. pam. šaf. 31. Ļudije crьkovny. 32. Da rabota jako i iny malii ļudije. 35. Da su velijimь vlastelomь velii vlastelê porotьci, a srêdńimь ļudemь protivu ihь družina, a pročijimь ihь družina. 42. Ļudije koji imaju svoju baštinu zemļu, da su voļny otь zemьļi baštine u praćuju otdati, a vinu da jestь rabotьnikь na tomь mêste onomu gospodaru čije bude selo. 45. I tvojim ļudi dobrostivan samo budi. J. Kavańin 32b. Bļudi dviju otoka svoje ļudi. 331a. Da im *(gospodi)* lakše brime bude, što za svoje nose ļude. V. Došen 67a Kara-Mahmud crnoj Bosni sudi, po svih gradih ńegovi su ļudi. Osvetn. 4, 50. *vidi još u Daničićevu rječniku:* među ńima se razumiju i vlasi. Suštii ļudije tezi zemļe, ili je parikь ili je vlahь ili kto libo tuđozemļaninь. Mon. serb. 60. (1293—1302). Se ļudije koji odьprêsmo odь Strêza vlahe. 564—565. (1322). *ali vidi dalje u Daničićevu rječniku:* ali se i razlikuju od vlaha, kad se misle samo težaci. Aće kьto odь manastirьskihь ļudi bêži ili vlahь podь velijega župana ili kod inoga koga, da se vraćaju opetь. Mon. serb. 6. (1198—1199). Sь sely i s ļudmi i s vlahy. 70. (1302—1321). Prognali suth ļudi crьkovne ili vlahe. Zak pam. šaf. 32. *vidi u Daničićevu rječniku:* u toj im je razlici na jednom mjestu dodana riječ ‚zemļьski‘. Što dohodi otь popovь ili otь vlahь ili zemļьski ļudi. Mon. serb. 13. (1222—1228). *vidi dalje u Daničićevu rječniku:* u tom se smislu razlikuju i od trgovaca *(sluge ili drugi ļudi?)* Ńihь trьgovce i ļudi. Mon. serb. 306. (1420 *u poznijemu prijepisu*). Trьgovce i ļudi. 312. (1421). Ńihь trьgovce i ļudi. 313. (1421).

b) ističu se kao ļudi *oni što nijesu vlastela, gospoda, ili nijesu ni građani.* Prosvetivь zemļu ļudi svojihь. (Okáz. pam. šaf.) 59. *tako je i ovdje gdje se izrijekom odvajaju od vlastele:* ‚Vь slavu velьmožь i ļudej svojihь‘. S(tefan, sim. pam. šaf. 8. Ili tvojimь vlastelomь ili tvojimь ļudemь. Mon. serb. 47 (1254—1256 *u prijepisu istoga vijeka*). Ili gospodinь ili vlastelinь ili graždaninь ili ļudje. 106. (1333 *u poznijemu prijepisu*). Vlastelь i ļudje dubrovačci. 106. (1333 *u poznijemu prijepisu*). Cvijet od ļudi i gospode. J. Kavańin 372a. Što naredbe Božje paze *(gospodari)*, da ńi ļudi ne pogaze. V. Došen 238a.

c) kao građani, državļani. Dasmo i darovasmo u baštinu i u plemenito ļudemь dubrovačkijemь a našijemь drazijemь prijateļemь vasь Ratь i Stonь. Mon. serb. 106 (1333 *u poznijemu prijepisu*). Mi općina i ļudje grada Dubrovnika. 106. (1333 *u poznijemu prijepisu*). Vsakoje rane i ubьjenьja i zle rêči i hotinьja zla koja sju bila meju bosanьcimi ļudьmi i dubrovьčcimi. 255. (1405). Svemogući oče, bļudi sad cesarom rimsko ļudi! P. Hektorović (?) 85 Ļudi Ninivļanci. J. Kavańin 566b. Bojim se da se mi nećemo nikad umiriti dok vi budete mletački ļudi. S. Ļubiša, prip. 157. — *uz državu može se misliti i na narodnost.* Isukrsta nemili ļudi Židovi *(križu pribiše)*. B. Kašić, is. 64. Job

uvrijeden od ļudi Sabea i Kaldea. J. Matović 383.

g. *kod mjesnoga imena:* Ļudi izginuli, *mjesto u Srbiji u okrugu biogradskome.* Glasnik. 19, 188.

ĻUDIC, *m. vidi* čovuļic. — *Postaje od* ļudi *(isporedi augmentative* ļudina, ļudesina *itd.).* — *Na jednome mjestu u pisca Dubrovčanina* XVI *vijeka nom. pl.* ļudici, *te bi mogao biti nom. sing.* ļudik *(vidi), ali je po svoj prilici načiňeno kao i* čovuļic *što se nahodi ňekoliko puta na istoj strani.* Negromanti daše duh čovuļicom . . . Ti ļudici počeše hodit. M. Držić 241.

ĻUDIK, *m. coll.* plebs, *dem. od* ļudi *(s prezirańem).* — *Drugo je* ļudic. — *U jednoga pisca čakavca* XVII *vijeka u kojega se nalazi često u prijevodu svetoga pisma prema lat.* plebs. Pomolet se sfi bogati ļudika. M. Alberti 11. psal. 44, 13. Svitlost na očitovanje narodov i na slavu ļudika tvoga Izraelskoga. 86. luc. 2, 32. Da ne bi kako prišli učenici ňegovi i ukrali ga i rekli ļudiku: „Usta od mrtvih“. 466. matth. 27, 64. Bojahu se ļudika. 483. luc. 22, 2. A Pilat prizvav k sebi načelnike popovske i vojvode i ļudik. 495. luc. 23, 13. — *Ima jedan put u drugoga pisca čakavca* XVIII *vijeka, i može biti isto značeňe (kao deminutiv prema* narod). I ļudik je sličan ńime *(medvjedima)* i u vrlini i u grabišćih: ļubi medved mutno vrime, da se sune vrh u lišćih; i Šit meju mutna boja plijeni kuće, gradi poļa. J. Kavańin 292b.

ĻÙDINA, *f. augm.* ļuda, *vidi* ļudesina. — *Od* XIV *vijeka (vidi na kraju), a između rječnika u Stulićevu* (v. čeļadina), *u Vukovu* (vide ļudeskara), *u Daničićevu (vidi na kraju).* Velika ļudina k nama dođe. D. Obradović, sav. 47. Učiteļ, koji je bio zdrava i jaka ļudina, priuši seļaka i s jedne i s druge strane. Vuk, dan. 3, 239. To beše ļudina krupna. M. Đ. Milićević, jur. 54. Na sva usta ļudina je pusta i na ńemu pustińačko ruho. Osvetn. 6, 9. — *I kao muški nadimak. u hrvatskoj krajini.* V. Arsenijević. — *U jednome primjeru* XIV *vijeka Daničić tumači: čovjek, a može biti i augmentativ pa u isto doba i muški nadimak; vidi u Daničićevu rječniku:* ‚homo‘: u Smederevu je bio ‚ļudina Bogosavļ‘ kojega je ‚s općinomь i z baštinomь‘ dao car Lazar Ravanici. Sr. letop. 1847. 4, 55. (1381).

ĻUDINSTVO, *n. vidi* ļudstvo. — *Samo u jednoga pisca Dubrovčanina (koji može biti da je načinio od stslov.* ļudьnъ), *a odande u Stulićevu rječniku:* v. ļudstvje. Ja sam izmet ļudinstva. S. Rosa 12b. Kako ļudinstvo scijeni. 34b. Na slavu ļudinstvu tvomu izraelskomu. 36b. — *U ovome je primjeru* ļudnistvo *jamačno štamparska pogreška:* Ļudnistvo slijedeć riječ grečku reku Hrist. 4.

ĻÙDIŠTE, *n. uprav je augmentativ, isporedi* ļudina, *ali se upotrebļava za vrlo zla čovjeka, isporedi* čovječište, nečovjek; *vidi u Vukovu rječniku:* (u Crnoj Gori) ‚der unmensch, moralisches ungeheuer von einen menschen‘ ‚homo inhumanissimus, monstrum hominis‘ *s primjerom:* Bio čoek, pa sad ļudište.

ĻUDITI, ļudim, *imf. kititi, resiti; može biti da je ispr̀va značilo: činiti koga čovjekom, te je, ako je tako, postalo od* ļudi — *U dva pisca Dalmatinca* XVII *i* XVIII *vijeka.* Perje ga ļudjaše i klobuk hrvatski. Đ. Baraković, vil. 36. Veruga mu grlo ļudi, koja mu se zlatna skova. 184. Vi biste iz daleka počeli čistiti i ļuditi vašu kuću. J. Banovac, pred. 134.

ĻUDMILIN DVOR, *m. ime pusti u Hrvatskoj u županiji varaždinskoj.* Razdiļ. 96.

ĻUDNISTVO, *vidi kod* ļudinstvo.

ĻUDNOST, *f. osobina koga što je ļudan (vidi* ļudan, b, *a)).* — *Na jednome mjestu* XVIII *vijeka.* Rimsko pismo pripovijeda od Nerona, zvijeri nemile (‚nemrllije‘), iza kako svrže s sebe onu uvadu ali odjeću od ļudnosti i od ļubavi koju ista narav bijaše stavila na ńega, ter silno ote svojoj materi život . . . Đ. Bašić 46.

ĻUDÒBIJA, *m. čovjek što ļude ubija.* — *Na jednome mjestu* XVII *vijeka.* Na ńemu *(putu)* ima razbojnika i ļudobija. M. Radnić 12b

ĻUDOJED, *adj. (?) ili m. čovjek što ļude jede, isporedi* ļuđozder. — *U Bjelostjenčevu rječniku:* ‚anthropophagus‘, *i u Voltiģijinu:* ‚antropofago, sanguinario‘ ‚blutbegierig‘.

ĻUDÒJEĐA, *m. čovjek što ļude jede, isporedi* ļuđojed. — *U Belinu rječniku:* ‚mangiator d' uomini‘ ‚antropophagus‘ 459a, *i u Stulićevu:* ‚anthropophagus (qui humana carne pascitur)‘.

ĻUDOJEŠA, *m. u Stulićevu rječniku uz* ļuđojeđa. — *nepouzdano.*

ĻUDÒKRADICA, *m. čovjek što krade ļude (u ropstvo).* — *Vuk je načinio ovu riječ u prijevodu Novoga Zavjeta (vidi* Vuk, N. Z. 1847. VII) *prema grč.* ἀνδραποδιστής. Znajući da pravedniku zakon nije postavļen, nego bezakonicima, ļudokradicama . . . Vuk, pavl. 1tim. 1, 9—10.

ĻUDOĻUBAN, ļudoļubna, *adj. koji ļubi ļude.* — *Samo u Stulićevu rječniku:* v. čovjekoļuban.

ĻUDÒMORA, *m. čovjek što ļude mori ili umara, vidi u Vukovu rječniku:* f. *i* m. (u Srijemu) kaže se panduru, koji n. p. na spahijskome poslu ne da ļudima odmoriti se ‚ein schimpfwort für einen strengen herrschaftlichen beamten‘ ‚convicium in quaesitorem domini severum‘ — *isporedi* ļuđomorac.

ĻUDÒMORAC, ļudòmôrca, *m.* homicida, *čovjek što umara (ubija) ļude, ali, kao* krvnik *i* ubilac, *kaže se i o čovjeku što je i samo jedno čeļade ubio.* — *U dva primjera* XVI *vijeka, a između rječnika u Bjelostjenčevu (kajkavski* ludomorec ‚homicida‘), *u Jambrešićevu* ludomorec ‚homicida‘), *u Stulićevu* (ludomorec, v. ļudomorec *iz Habdelićeva*; ļudomorec ‚homicida‘ *iz Habdelićeva), u Voltiģijinu* (ludomorac ‚omicida‘ ‚mörder‘). Vavel si va pustińu četira tisuća ļudomorac. Anton Dalm. nov. tešt. 207b. act. ap. 21, 38. I poslavši vojske svoje pogubi ļuđomorce one. Postila. p1b.

ĻUDOMORNOST, *f. u Stulićevu rječniku uz* ļuđomorstvo. — *U ovome značeňu nije pouzdano.*

ĻUDOMÒRSTVO, *n. djelo kojijem ko koga ubija, vidi kod* ļudomorac. — *Od* XVII *vijeka u ňekijeh pisaca, a između rječnika u Bjelostjenčevu (kajkavski* ludomorstvo ‚homicidium‘), *u Stulićevu* (v. ubojstvo *s dodatkom da se nahodi u pisca Muliha), u Voltiģijinu* (ludomorstvo ‚omicidio‘ ‚mordthat, todtschlag‘). Povoļno ļudomorstvo. Azbukv. 1690. 12. Zaradi ludomorstva. P. Vitezović, kron. 55. Nastoje uteći od pedepse koju su po krađi i ļudomorstvu zaslužili. A. Kanižlić, kam. 118. Zabrańuje se ļudomorstvo kojeno je jedna volika opačina. E. Pavić, jezgra. 96.

ĻUDÒŽDER, *m.* ἀνθρωποφάγος, *čovjek što ždere (jede) ļude (ļudsko meso).* — *U naše vrijeme u pisaca po ńem.* menschenfresser, *ali vidi i* ļuđožderac Ako roditeļi ļude jedu, postaju i

djeca mali ļudožderi. Vuk, pripr. 45. Ļudožderi i divļaci. S. Ļubiša, prič. 78.

ĻUDÒŽDERAC, ļudòžderca, *m. vidi* ļudožder. — *U Belinu rječniku:* ‚mangiatori d' huomini o di carne humana' ‚anthropophagus' 373b, *i u Stulićevu:* v. ļudoješa. — *Treba dodati, da jamačno ni Della Bella ni Stulli nijesu poznavali ńemačkoga jezika.*

ĻUDSKA, *f. mjesno ime.* — XIV *vijeka.* Uzь Ļudsku. Svetostef. hris. 15.

ĻÙDSKÎ, *adj. koji pripada ļudima.* — *Riječ je praslavenska* (ļudьskъ), *isporedi stslov.* ļudьskъ, *rus.* людскій, *češ.* lidský, *poļ.* ludzki. — *Prema izgovoru vrlo se često piše* ļucki *(tako je i Vuk pisao možebiti sve do drugoga izdańa Poslovica, gdje se nalazi i* ds *i rjeđe* c. Kad dođe u riječi ‚d' ili ‚t' pred ‚s', onda se kašto pretvori oboje u ‚c', n. p. ‚ļucki' mjesto ‚ļudski'. Vuk, rječn.[1] xxx). — *U govoru se katkad izostavļa* -d- *ispred* sk: ļùskî. *tako se nalazi pisano od* XVII *vijeka u Posilovića, pa u Banovca, Lastrića, Ant. Kadčića, Norini. u Dubrovniku se govori* ļùckî *i* ļùskî. — *Nalazi se pisano i* ļutski, *vidi* Bernardin 10. 46. — *U jednome primjeru u pisca M. Divkovića* XVII *vijeka ima* a *mj. praslavenskoga* ь: ļudaska *(nom. pl. n.); vaļa da je štamparska pogreška. — Nalazi se pisano i* -dc- *mj.* ds: ļudcku. Bernardin 69; *takova se grafija nalazi i u V. M. Gučetića i u Nenadića. — Između rječnika u Mikańinu* (človječki, ļudski ‚virilis' 45a; na ļudsku, ļudski ‚urbane, perurbane, civiliter' 278b), *u Belinu* (‚humano, da huomo' ‚humanus' 372b; ‚civile, cittadinesco' ‚civilis' 196b), *u Stulićevu* (ļudski ‚humanus, popularis, comis'), *u Voltiģijinu* (ļudski ‚umano, civile, trattabile' ‚menschlich, höflich'), *u Vukovu: (u prvome izdańu* ļùckî, *u drugome i trećemu* ļùskî) ‚menschlich, menschen-' ‚humanus: ļudski čovjek (u Dubrovniku) ‚ein ordentlicher mensch'), *u Daničićevu* (ļudьskyj ‚populi; hominum').

1. *adj.* — *U jednome primjeru (koji ne znam, ide li boļe pod* a *ili pod* c) XVIII *vijeka ima komp.:* ļùdskijî, *vidi:* Nadrazložit da su dostojanstva razabrana običajno ļuckija nego druga. A. T. Blagojević, khin. 70.

a. *prema* ļudi, 2, a.

a) humanus, *koji pripada svijem ļudima (ļudstvu) uopće, ili ļudima što žive u ńeko doba; i u drugijem jezicima upotrebļava se naj češće adjektiv posesivni.* Svaka vrsta od naroda ļuckoga. A. Gučetić, roz. jez. 10. Vas narod ļudski. M. Divković, nauk. 234b. Da se u našu krepos mora ļudski narod izgledati. Ġ. Palmotić 2, 383. Svemu ļudskomu narodu. Michelangelo. 59. Spasiteļ svega naroda ļudskoga M. Jerković 24. Od svega ļuckoga naroda. V. Andrijašević, put. 439. Običaji dobri naroda ļuskoga. P. Posilović, cvijet. 5. Bila bi dostojna za odkup svega naroda ļudskoga. I. Akvilini 326. Veseļe veliko svemu puku i narodu ļudskomu. S. Margitić, fala. 113. Sin Božiji učinio se čovjek za pritegnut na svoju ļubav ļudski narod. B. Zuzeri 90. Svega naroda ļuskoga ne samo mater, dali odvitnica i pomoćnica. J. Banovac, pripov. 125. Zasliplļuje i podlaže vas narod ļuski. F. Lastrić, ned. 128. Prvu milos i slobodu po slavnomu putu tomu dâ ļudskomu narodu. A. V. Gučetić 22. Ženidbom uzmnaža se narod ļudcki. I. A. Nenadić, nauk. 99. U narodu ļudskomu. J. Matović III. Ļubav prema ļudskomu narodu. I. M. Mattei 81. Svo andioske čete i ļudski narod vas. 139. Š ńime se oti služiti da sarani narod ļuski. Norini 10. Kako ļudski rod blažen se vik riti ne može dokli god ne bude umriti. D. Rańina 130b. Bez ļudskoga da plemena ovi otok ne pogine. Ġ. Palmotić 2, 365. Što godi se zala od počela svita plemenu ļuskom dogodilo, sve su plodovi griha smrtnije. F. Lastrić, od' 192. Sve pleme ļusko. nod. 7. Neprijateļ skoči priki od ļuckoga svega traga. I. Gundulić 472. Boji se da se u ńemu ļudsko sjeme ne zatre. Nar. posl. vuk. 21. Tako mi se ne iskopala tri sjemena: ļudsko, skotsko i zemaļsko! 305. — Vsi jazici ļucki. Transit. 184. — Dusi ļudskim dušam prudni. J. Kavańin 506b. — Narav ļucka. A. Gučetić, roz. jez. 48. — Prosvitļujući pameti ļucko. Transit. 22. — Zamani ļudska pamet, ļudska snaga opire se velom' Bogu. J. Kavańin 214a. Ļudska pamet ne može doći do kraja u poznańe grijeha smrtnoga. Đ. Bašić 49. Stvari koje su sakrivene znańu ļudskomu. Grgur iz Vareša 52. — Privraćenje slaba srca ļudskoga. B. Kašić, is. 40. Bogu su odkrivena sva kolika srca ļudska. M. Jerković 87. Dao je i vino ne za opijanje nego da veseli srce ļusko. F. Lastrić, ned. 65. — Čudi ļudske nisu jednake. M. A. Reļković, sabr. III. — Proć htjenju od nebes sila je ļudska man. M. Bunić 6. Kê udili suproć svakoj ļudskoj sili. J. Kavańin 222a. — Trudno 'e vojstvo i rvańa ļudski život. 76b. Vik ļudski. I. T. Mrnavić, osm. 15. — O ļudьskyihь nevêždstvihь. Sava, sim. pam. šaf. 3 Vьsakь arьhijerej prinose žrьtvy prьvoje o sebê, po tomь že i o ļudьskyihь nevêdênijihь. Domentijan[a] 211. Za grijehe i pomańkanja ļudaska. M. Divković, bes. 195a. Drugi grisi svi ostali reć se mogu ļudsko dilo. V. Došen 135a. On razčińa ļudsko čini. M. A. Reļković, sabr. 54. — Riči ļudsku glavu čine, dila glavu od živine. V. Došen 130b. Posjeć ļudsku kô kupusnu glavu. Osvetn. 2, 104. — Ah, jesu li čuda ova ļucke ruke učinile? I. Gundulić 435. — E takva je ļucka sreća! B. Radičević (1880) 303. — Da se liči po vsemь trьgu da nitkoгь ne smê kupovatь ni prodavatь čeļadь jerь nêsmo hotni da nitko trьži ļudscêmi mesi. Spom. sr. 1, 31. (1400). I živinsko što se koļe od ļudskog' je meso boļe. V. Došen 69b. Kaono čińaju Galate u obrizovańu, da se naslade u puti ļuckoj. L. Vladmirović 33. Ļuckoga se naranismo mesa i krvi se ļucke napojismo. Nar. pjes. vuk. 2, 329. Jur u krvi ļudskoj plije. P. Kanavelić, iv. 4. Ļudskom krvi zadojene 21. Radoslav... voli ostat brez kruno nego viditi gdi se proliva krv ļudska. And. Kačić, razg. 41. — Tvrdu pomńu osobitu Bog vrh ļuckijeh ima stvari. Ġ. Palmotić 2, 101. Ļuskim primińivati božanstvena. F. Lastrić, test. 21b.

b) humanus, *onaki kaki je u ļudi.* I u priliku ļudcku učińen jest. Bernardin 69. paul. phil. 2, 7. Izgubisto običajnu ļudsku sliku. Ġ. Palmotić 2, 69. Mogu činit, svijestan čovjek da se smami i promijeni ļudsku sliku. 2, 432. Zli drug u ļudskoj prilici. I. Đorđić, ben. 168. — Ļudske su oni od naravi, ne tvrdoga od kamena. Ġ. Palmotić 1, 195. Zvijer se ima zvati, ne ļudske naravi. 2, 335. Božiji sin ļudsku priuze narav. I. M. Mattei XII. — Razlici kipovi ļudski mogu rijeti govoreći. M. Divković, bes. 730b. — Bože koji si htio da riječ tvoja po andeoskomu navišteńu ļudsku put uzme. I. Akvilini 112. 194. Sebe istoga obući otio si putju ļudskom. L. Torzić 235. Porođenje Sina Božijega u puti ļuskoj. F. Lastrić, od' 385. — Pastirom vas razum od svita i znanje, Satirom pamet, um i ļucko spoznanje. M. Držić 119. Jer bismo inače na sramotu umu ļuckome kvarili

svoj jezik. Vuk, pism. 29. — Ova slipoća ļuska izlazi od mala straha Božjega. J. Banovac, pripov. 5. Slabost ļuska. F. Lastrić, ned. 54. Nepomļa ļuska. 124. Eto ti stalnost ļudska! M. A. Reļković, sat. H4b. — Ali je imala ļudsko srce ali zvjersko za takoga čovjeka? B. Zuzeri 405. — Biliže grije i zle misli ļucke. I. Ančić, svit. 7. Za grihe ļuske. P. Posilović, cvijet. 32. Da bi svojom mukom oprao grihe ļuske. J. Banovac, pripov. 77. — Upraviti naše ļusko dilovańe. M. Dragićević 27. Naše su muke koje se ļuskim jezikom izreći ne mogu. F. Lastrić, ned. 381. Jedan ļudski jezik ne može podpuno spovideti. Đ. Bašić 15. — Da ga *(cara)* u obraz pogledati ļucki pogled ne dostoji. I. Gundulić 572 — Nij' dosti ļudska slava za uznit se. J. Kavańin 88a. — Ovi je zakon jedan Božji koji je od Boga u vrimenu učińen; a drugi je ļudski koji je od čovika učińen . . . Zakon ļudski razlučuje se u zakon crkveni i zakon svitovńi. A. Baćić 140. Ončas kad je krśten, ne oslobodiva se od pedepsa ļudskijeh . . . Ne oslobodiva se iko od one vrste pedepsa koje se imaju zaplatiti radi kogagod velika grijeha sudcima ļudskijema i svjetovnijema. J. Matović 164. — Među oštrijem hridim gdje ļudskoga nije puta. I. V. Bunić, mand. pok. 12. — Ni stope ni tražine oko crkve, kao da nije čepala, kamo li va*(r)*dala ļucka noga. S. Ļubiša, prip. 188. — Ļudska majka tebe nije, zla nakazni, porodila. Ġ. Palmotić 1, 379. Da druzijeh nije bojnika ļudska majka porodila. 2, 371. — S kojim ļudskoga ploda ne može imat. I. Grličić 227. — Sfaki razgovor bižah ter vani ļuckoga običaja trujah. P. Zoranić 2a.

c) hominum, *zamiješuje uprav gen.* ļúdî; *može se ne misliti na sve ļude nego na ńekoliko ńih.*

aa) uopće, kad znači imańe, dio, osobinu itd. Navezuju velika brimena i teška i ka se nositi ne mogu, i postafļaju ńih na pleća ļudska. Bernardin 37. matth. 23, 4. — Zubovi lavski, koji razdiraju duše ļuske. P. Posilović, cvijet. 23. — Ļudska se sloboda Boži dar rijet ima. F. Lukarević 12. — Čujete po ļudьscêhь rêčeh govore. Spom. sr. 1, 113. (1412). — Nad ļudskijem sinovima, Isukrste, ljepši jesi . . . I. Akvilini 138. Lipši od sviju sinova ļudski. J. Banovac, prisv. obit. 62. Za razlučit jih od sinova Kainovih koji se zvaju (= *zvahu)* sinovi ļudski. And. Kačić, kor. 6. Blažen svaki ļudski sin! I. M. Mattei 13. Kako mogaše stati na daleko od ļubjenijeh ļudscijeh sinova. 326. — Videći sinove Božiji bćeri ļutske da su lijepe. N. Rańina 114b. gen. 6, 2. — *U ovome primjeru stoji* ļudski sin *prema* ‚filius hominis': Vidićete pak ļudskoga sina sidit s desne Boga. P. Knežević, muka. 23.

bb) ļudski *može stajati i mj. genetiva subjektivnoga, t. j. uz supstantive verbalne koji pokazuju djelovańe* ļudski *pokazuje da bi kod glagola od kojega postaju ti supstantivi subjekat bio* ļudi. Aj ļucko himbeno uzdanje! P. Zoranić 32a. Ako se uklada u dejanja ļucka. Š. Budinić, ispr. 124. Ostavļen od svakoga ļuckoga utišenja. B. Kašić, iń. 25. I ko da je vjekovita *(zgrada)* ļudski spomen vas nadhita. J. Kavańin 117b. Promotrićemo upadak ļuski u grih. F. Lastrić, test. 36a. Što je gore vragovańe nego ļudsko bogovańe? V. Došen 80a. Daleko od vike ļudske da ih ne smetaju. And. Kačić, kor. 316. Mlogo se koješta zna iz vidjeńa i čińeńa ļudskoga. M. A. Reļković, sat. A8a. — *Amo bi mogli pripadati i ovaki primjeri:* Išću časti i milost ļucku. Š. Budinić, ispr. 82. Ako sam pravedan, da me liječite od napasti ļudske! Pravdonoša. 1852. 9.

cc) ļudski *može stajati i mješte genetiva objektivnoga uz supstantive verbalne koji znače ne samo djelovańe nego i onoga što djeluje;* ļudski *tad pokazuje da bi kod glagola* ļudi *bio objekat, i to ne samo u užemu smislu kao akuzativ, nego i kao drugi koji padež podložan glagolu.* Za prêjemь ļudskyj. Zak. pam. šaf. 38. 48. Zlo je zlato, gore 'e žena, obo'e ļudska zla zasjena. J. Kavańin 34a. Koja jesi porodila spasenje ļusko Isukrsta. P. Posilović, nasl. 75b. Načine u kojima je Bog stavio spaseńe ļudsko. B. Leaković, nauk. 23. — Ako se radi straha ļudskoga ispovijedam. M. Divković, nauk. 199b. Veće se puta uzdrže od strah*(a)* ļudskoga nego od Božijega. J. Banovac, razg. 27. Evanđeļe brez svakoga stra*(ha)* ļudskoga počešo pripovidat. J. Filipović 1, 161b. *(Krstjani)* čuju se zlo govorit za iskrńim, ter brez nijednoga strah*(a)* Božijega i srama ļudskoga. J. Banovac, razg. 115—116. Ko izgubi sram ļudski, izgubi i strah Božiji. Nar. posl. vuk. 139. — Ļudskoj u nescjeni i u Božjoj jeste omrazi *(prema* omraziti se kome). Ġ. Palmotić 2, 41. — Vrazi svaki dan zlo služe se na kvar i štetu ļudsku. I. Velikanović, uput. 3, 466. — *amo može pripadati i ovaj primjer:* Id' odatle, jedan ļucki gade! *(od koga se ļudi gade?).* Nar. pjes. vuk. 2, 356. *pa po tome možebiti i ovi:* Ja sam stanovito crvak a ne čovjek, pogrda ļudska i odmetnutje naroda. M. Divković, bes. 96b. Skazan ļudska da ne budem. Đ. Baraković, vil. 209. — *pa i ovi:* Muči, ļudska nepriliko a živinska slaba diko! V. Došen 21a. Tako kome mańka cina, da je ļudska on mrcina. 41a. — Ti mi davaš ove muke, roditeļu ļudski prvi, sladke izjede ti jabuke, ja ih plaćam mojom krvi. Ġ. Palmotić 3, 4b. Učiniti ću vas da ste ribari ļudski. M. Divković, bes. 631a. Učiniću vas lovcima ļudskijem. Vuk, mar. 1, 17. Članak drugi govori od Gospodina našega Isukrsta, ļudskoga spasiteļa i odvitnika. I. Velikanović, uput. 1, 327. Onakoga se krvnika ļuckoga jošte rađalo nije. Pravdonoša. 1851. 8.

b. humanus, *koji je onaki kako se pristoji biti (pravijem)* ļudima, *dakle ne samo uļudan (ovo je značeńe praslavensko) nego i pošten i uopće vrijedan, vaļan. — U Dubrovniku se za ovo značeńe čuje i prosti oblik* ļûcak *ili* ļûsak. O ńemu se može rijet da je uprav ļucak. P. Budmani. — *vidi i* 2, b *i u Vukovu rječniku.* Ļucki čoek ļucki i govori, a pogan poganski. (U Kotoru). Nar. posl. vuk. 173. Pošto si se divio krasnoj Neretvi i ļuckomu Dubrovniku *(misli se na Dubrovčane).* S. Ļubiša, prip. 1. Blago onomu koji se na ļudsku krv namjeri *(vidi* krv, 11, c *na kraju).* Pravdonoša. 1851. 21. — *I ne samo o čeļadetu.* — Na ļûdskû *kao adverb (vidi u Mikaļinu rječniku).* Neće l' znati, što je čija pravda, i na ļudsku prijat ponuđeńe? Osvetn. 2, 113. — *Može biti da amo pripada i ovaj primjer: (Febronija)* biše vele lipa života i vesela, kakova se ne bi mogla napisati. zato Briena veliku skrb imaše, videći Febroniju toliko ļudsku, gljedaše kako bi ju čistu uzdržala. F. Vrančić, živ. 53.

c. alienus, *tuđ; jamačno je ovo značeńe postalo tijem što se kod ‚koji pripada ļudima' imalo u misli ‚druge' ļude, dakle ‚koji pripada drugijem ļudima', a ne onome o kome se govori. — I ovo je značeńe praslavensko, jer se nalazi u češkome i u poļskome jeziku; ali je u našemu poznato samo u sjeverozapadnijem krajevima kao i u nslovenskome. — Između rječnika u Bjelostjenčevu (kajkavski* lucki ‚alienus', v. stranski),

u Jambrešićevu (lucki ‚alienus'), *u Voltigijinu* (lucki ‚alieno, straniero' ‚fremd'). Ki bi ļucku ženu silu vzel. Naručn. 65b. Da bi niki znal da se ļucki pinezi ote ukrasti. 115a. Ne uživaj ti ļuckoga blaga. Korizm. 81a. Ne vzimļi ti ono ča je ļucko. 81a. A ja neću udovicu, moram hranit ļudsku dicu. Jačke. 8. Ar ću se ja sada morat otpraviti va tuju tujinu, med ļudsku družinu. 120. Vrebac svate poziva na ļudsku pšenicu. 218. Ļûcki ‚alienus'. D. Nemanić, čak. kroat. stud. ufortsg. 12.

d. virorum, virilis, *prema* ļudi, 2, c. Slobodnu voļu ļucku ili žensku. B. Kašić, zrc. 35. A *(vojnici)* oblače zlato i svilu: ļucka obličja, ženske ćudi. I. Gundulić 290. Od ļudske ga družbe izmače i u ženske skri haļine. G. Palmotić 1, 213. One *(žene)* ļudsku svijes uzdižu na hrabrena djelovanja. J. Palmotić 122. Da bi mogle biti žene ļudske ćudi. J. Armolušić 17. Pisaše prije ļucke i ženske. I. Ančić, svit. 7. Ona holost jest ukorenula se u glavam ženskim, jest prišla i u glave ļudske. J Filipović, prip. 1, 42b. Kad se žena lipo kiti htila b' nebu slična biti; . . . ali lažu ta nebesa; to je komad smradnog mesa koji kad se lipo šara, ļudske oči da začara, tad šarena zmija bude. V. Došen 103a. Množ ne samo ļudskijeh neg još i ženskijeh glava. S. Rosa 159b. — Na ļûckû, *adverbijalno.* Žene obučene na ļucku. I. Držić 301.

2. *adv.* ļûdski, *kao čovjek.*

a. *uopće, ali u jedinome primjeru gdje znači ‚ne živinski' a i tu kao da se misli na značeńe kod* b. — *Između rječnika samo u Belinu* (ļudski ‚humanamente, overo a modo humano' ‚humano more' 372a). Znam da ima dosti ļudi u toj stvari vrlo ludi*(h)* misleć da se tko ne smiče dokle godi sobom miče . . . Živini je to od roda da se miče i da hoda . . . Indi srdan kad se ļuti, i srčba mu pamet smuti, brez razuma da ostane, ļudski živit već pristane. V. Došen 189b.

b. *u prenesenome smislu, prema* 1, b, *kako se pristoji čovjeku. — Između rječnika u Mikaļinu* (čovječki, ļudski, dobrostivo ‚humane, humaniter, benigne'; ļudski, blago, ļubežlivo ‚humaniter, humane'), *u Belinu* (ļudski ‚civilmente, con civiltà' ‚civiliter' *s primjerom:* primiti tkoga ļudski ‚accogliere uno con civiltà' ‚aliquem humanissimo accipere' 196b; ‚humanamente, cortesemente' ‚humane' 372a; ‚urbanamente, civilmente' ‚urbane' 779b), *u Bjelostjenčevu* (ļudski, počteno ‚humane, humaniter, officiose'), *u Stulićevu* (‚humane, comiter, urbane, honeste'); *u Vukovu:* ‚männlich, menschlich, gehörig' ‚humano more, ut vir' *s primjerima:* Ne zna ļudski (nego paski ili ciganski). Hoćeš ļudski!

a) humane, humaniter, *u spoļašńemu podnošeńu (vladańu) i govoru s ostalijem ļudima, ufudno, blago (ovo je značeńe praslavensko, isporedi češ.* lidsky, *pol.* ludzkio), *pa i pristojno.* Drago bi mi bilo da budem ļuski primļen F. Lastrić, od' 54. Bi on zazvan na niki pir u Kani Galilejskoj, primi ļuski zazvanje i povede sa sobom uceniko. 172. Ne bi ļudski učinio, da ne bi tako velikoga i dragoga prijatelja blizu stojećega pohodio i š ńime se razgovorio. A. Kanizlić, uzroci. 78—79. Na ovu poštenu sofru pirovsku Isukrst s ucenici svoji ļudski biše zazvan. D. Rapić 82. U vezirske stigli čadorove, gospodar ih ļudski dočekao. Osvetn 4, 59. Stigne li mi kakva prigovora, ja ću ga drage volje prihvatiti, ili ga ļudski odbiti. M. Pavlinović, razg. 113. To ni lipo, niti falo dostojno, niti ļudski, niti baš pošteno. M. A. Reļković, sat. F2b. Učenici Sokratini razļutiše se na jednoga Atenijanca, što ńiov meštar prošavši pokraj ńega lipo ga pozdravi, a on se ni višt ne čineći odide upravo, rekao bi da nikog ne vidi. „Što se ļutite na ovog čovika?" veli jim Sokrata „zar sam ja kriv što on ne zna ļudski? Ako vas koń udari nogom, zar ćete i vi ńega?" sabr. 2. Reći će da sam neuglađen i da ne znam ļudski. 23. Zna svakomu dobro viće dati, zna ļudski i pošteno govoriti. B Leaković, nauk. 481. Ļucki čoek ļucki i govori, a pogan poganski. (U Kotoru). Nar. posl. vuk. 173.

b) uopće onako kako treba i vaļa, bilo to u moralnome ili u materijalnome smislu. Ļudski, lijepo, kao što Bog miluje. Vuk, rječn. *kod* boški. — Koji ga imade naučiti ļudski. E. Pavić, ogl. 100. Što ńi ļudski ne nauči, nit' kripòstî priporuči. V. Došen 238a. — Zar ti ļudski poslušati nećeš? Nar. posl. vuk. 4, 105. — Što se god radi, neka se ļudski radi. M. Pavlinović, rad. 50. — ‚Barbari', što mi rečemo ‚poganini' . . . niti znadu ļuski živiti ni poštovati se. F. Lastrić, nod. 258. Poglavari nisu za to, da osužńe samo zlato; dal' da živit ļudski mogu, pak uboge da pomogu. V. Došen 231a. — Niko nikoga ničim da ne uvrijedi, nego svaki svakoga bratski da sretne i pozdravi, i svaki svakome da da mirno i ļubazno što je za koga; tako će i nama svijema biti sve ļudski i pošteno. Vuk, kovč. 58. — Tako se bio poneo, da ni od starešina niko drugi osim Mladena i Crnoga Đorđija nije mogao s ńime ļucki govoriti. Vuk, dan. 4, 26 — Nemoj mrciniti to živinče nego ga ļudski zakoļi (kad ko što rđavo koļe). Vuk, rječn. *kod* mrciniti. — *Reče se i:* Baš ga je ļudski izlijemao!

ĻÛDSKÔST, ļûdskosti, *f. vidi* ļudskota. — *Riječ je praslavenska, isporedi rus.* людскость, *češ.* lidskost, *pol.* ludzkość. — *U Vukovu rječniku:* (u Paštrovićima) ‚die menschlichkeit' ‚humanitas'.

ĻUDSKÒTA, *f.* humanitas, *osobina koga što je ļudski (vidi* ļudski, 1, b), *što se ļudski (vidi* ļudski, 2, b) *podnosi. — Akc. se mijeńa u dat. sing.* ļûdskoti, *u acc. sing.* ļûdskotu, *u voc. sing.* ļûdskoto. — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu:* (u Paštrovićima) vide ļudskost. Da plati kao prestupnik ļuckote globu. Pravdonoša. 1851. 35. Svakoj ļudskoti dozrio. S. Ļubiša, prič. 55. Na čast im ńihova ļudskota i uglađenost. 81. Pravila obične ļuckote i pravičnosti. V. Bogišić, zakon. 270.

ĻUDSKÒVÂŃE, *n. vidi* ļudskota. — *Nema primjera za glagol* ļudskovatì. — *Samo u jednoga pisca našega vremena.* To se svuda čulo ļudskovańe. Osvetn. 3, 94. Blagodareć knezu za prativo, i kud god su stigli rasijani, nisu toga krili ļuskovańa. 5, 122. Ter da bi se zadragali s ńimo kano što se hoće ļudskovańu. 7, 78.

ĻUDSTVIJE, *n. samo u Stulićevu rječniku uz* ļudstvo *s dodatkom da se nahodi u brevijaru.*

ĻÛDSTVO, *n. množtvo ļudi u različijem smislima; može biti i u apstraktnome smislu, ļudska osobina. — Radi izgovora i pisańa kod* ds *vidi* ļudski. — *Riječ je praslavenska, isporedi rus.* людст о, *češ.* lidstvo.

1. *kao kolektivni supstantiv.*

a. *prema* ļudi, 2, a.

a) mnogo ļudi (obično kad su zajedno skupļeni, vidi svijet, svjetina, *ali i bez toga). — Između rječnika u Belinu* (ļudstvo ‚calca, folla' ‚multitudo conferta' 158a; ‚concorso' ‚concursus' 211b; ‚frotta, moltitudine' ‚caterva' 332a; ‚gente,

molti huomini' ‚multitudo hominum' 340b; ‚moltitudine di gente' ‚hominum multitudo' 494a; ‚popolo' ‚populus' 572b), *u Bjelostjenčevu* (ļuctvo, ‚melius' ļudstvo ‚populus, plebs, vulgus', v. puk), *u Jambrešićevu* (ļuctvo ‚populus, vulgus, plebs'), *u Stulićevu* (ļudstvo ‚plebs, populus, vulgus, homines, gens. multitudo'), *u Voltiǧijinu* (ļudstvo ‚popolo, volgo, plebaglia' ‚volk') *u Vukovu* (ļudstvo ‚die menge leute' ‚multitudo'). I buduć toliko ļuctvo v Jerusolimê i vnutre bišə tako velik glad, da ļudi su kože, remiko... jeli. Postila ib Naslidovaše ńega ļuctvo veliko. F3a. Vidivši mnogo ļudstvo okolu sebe. Anton Dalm., nov. tešt. 1, 11. Zašto se toliko ļudstvo skupilo? M. Divković, zlam. 38b. Od tolikoga ļudstva ne imam jednoga samoga u mojoj družbi. M. Orbin 76. Kako će moć pakao uzeti i držati toliko ļudstvo? 252. Zato k ńemu *(Ivanu)* ļudstva česta z bliza odasvud dohodijahu. Ġ. Palmotić 3, 125a. Gdje vaskolik put općeni silno ļudstvo svud pokriva. A. Vitaļić, ostan. 200. Od svud se kupļaše ļudstva nebrojno mnoštvo 413. Ļudstvo nebrojeno dohodi. A. J. Knezović xxii. Sa svi*(h)* stran ļudstvo hite Ivana viditi. 180. Khinki vidiše ulaziti mlogo ļudstva kroz jedna velika vrata. A. T. Blagojević, khin. 45. Grad, ne mańe bogat koliko jak i pun ļudstva. A. Tomiković, živ. 261. Tu je toliko ļudstva bilo, da ni crkva ni pijaca *(nije)* mogla primiti. S. Tekelija, let. 119. 23.

b) genus humanum, *ļudski rod, ļudski narod.* Tri narode od ļudctva Bog ne ļubi. Zborn. 13b. Svega ļudstva odkupitelj Azbukv. 1690. 33. Voće izjedeno da porađa na sužanstvo smrti ļudstvo prije blaženo. J. Kavańin 25b. I za poraz ļudstva svega kova oružja 257a. Ki od ļudstva, ko od živine, mesariju jadnu čine. 459b. *(Jezus)* blagi i ļudstva odkupitelj. 529b. Potopne od voda poplavice, koje malo mańe neg sve ļudstvo zanesoše. B. Zuzeri 386. Svega ļudstva odkupitelj, dragi spasitelj T. Babić 50. O budalasto sve na svitu ļudstvo. A. J. Knezović 95. Ļude izvrsitije ļudstvo razlogom slavi. M Pavlinović, rad. 8. Svijest koju pojedinci imadu, da oni pripadaju osobnomu skupu ļudstva. razg. 21.

c) kao narod. Tuisk, ou svojemu ļuctvu Nemskomu je dal zakon i pravdu. P. Vitezović, kron. 3. Odtud se zove dvanaesto pokoleńe židovskoga ali izraelskoga ļuctva. 5. Planinskim pribivaocima dubrava i ļudstvom neumitnim. A. d. Bella, razgov. 238

b. *samo o muškima, vidi* ļudi, 2, c.

a) ističe se prema ženskima. Tôka ļudstva, tôka ženstva. J. Kavańin 524a. Na onu ženu da se okose, svôm ljepotom ka svud lita, neka ļudstvo š ńe mahnita. 568a.

b) vojska. Ja vam ću dati mnogo tisuća ļudctva. Zborn. 74b. S našijem ļudstvom i s jakostju i s jakostju jošte našega cesara z dobrom voļom podimo. 74b. Da bi reko: trepte stijezi, buče ļudstva, końi igraju. I. Gundulić 434. Ļudstvo od oružja ‚waffen-volk'. Jur. pol. terminol. 625. — *I ovdje se govori o vojsci, ali uprav je u tekstu riječ što znači gomilu ļudi:* A stražar koji stajaše na kuli u Jezraelu, kad ugleda ļudstvo Jujevo gdje ide, reče: „Neko ļudstvo vidim". Đ. Daničić, 2car. 9, 17.

2. *u apstraktnome smislu, ļudska osobina.*

a. *uopće ļudska narav.* Dokle *(Bog)* nije uljezo s našijem ļudstvom *(moglo bi biti i kolektivno, vidi* 1, a, *b))* u rodbinu . . . B. Zuzeri 222.

b. *prema* ļudski, 1, b, *i* 2, b. — *Između rječnika u Belinu* (ļudstvo ‚civiltà, l' astratto di civile' ‚civilitas' 196b). Ļudstvo svoje pogrubi, neļudstva se dobavi. I. T. Mrnavić, osm. 150. Tvoja braća, tvoje sestre u nevoļam tuguju:... svačijem potrebuju, a ti se lakomiš utješit ih? U tebi je dake ļuctvo? A. Kalić 264. Neka je nova škola naumila da pretvori ļustvo u skostvo. S. Ļubiša, prip. 229. Obiteļ odlična ļudstvom, prosvjetom i dobročinstvima. M. Pavlinović, rad. 97. ‚Lijepi načini' hoće reći ‚ļudstvo i dragokrvnost'. 172

3. *u dva primjera* xviii *vijeka znači jednoga čovjeka; to je preneseno od apstraktnoga značeńa.* Siǧizmundo, Vaclav, Karlo, troje ļudstvo neumrlo. J. Kavańin 272a. Sad znaj da ovi čovjek nije nikad nikomu nikakva zla učinio. Što govoriš ti dake pazeć ļuctvo pravedno ovako izmučeno? A. Kalić 203.

ĻUDÙR[NA, *f. vidi* ļudetina. — *U naše vrijeme.* Al' eto ti jedna ļudurina, crńaše se kao i paklina. Nar. pjes. vuk. 5, 511. Žuto kļuse, ļudurina gruba Nar. pjes hörm 2, 591.

ĻÛĐI. ļúđî, *m. pl. vidi* ļudi. — *Radi postańa vidi* ļudi, 1, a, *b).* — *U Crnoj Gori od* xvii *vijeka, a između rječnika u Vukovu:* (u Crnoj Gori) vide ļudi *s primjerima iz narodnijeh pjesama:* Da je suda u ovijeh ļuđi. — Ako bude kako ļuđi kažu. (Nar pjes. vuk. 1, 157). Da sbte u Barêvo spravili ļuđe. Starine. 10, 20. (1689). Da ti bude pred ļuđma isprava. Nar. pjes. vuk. 2, 631. U Crnoj Gori govori se ‚ļuđi' mjesto ‚ļudi'. Vuk, poslov. xlviii. — *Ovaj je primjer iz rukopisa* xviii *vijeka pisanoga u Crnoj Gori crkvenijem jezikom:* Ļuđi spraviše nasъ s radošću velikom do mêsta Starine. 18, 177. (1536).

ĻUKA, *f. a)* na karabļi i drugim sviralama svaka rupa — *b)* u sata medenog ona svaka jamica; okce. Podunavka. 1848. 58.

ĻUKĆA, *f. mjesno ime.* — *Prije našega vremena.* Ļukьća. S. Novaković, pom 137.

ĻUKOVO, *n. mjesno ime.*

a) pusta u Slavoniji u županiji srijemskoj. Razdiļe. 146.

b) ovakovo se ime pomińe prije našega vremena. S. Novaković, pom. 137. — *Može biti isto što kod a).*

Ļ.ÛL, *m vidi* 1. ļuļ — *U jednoga pisca Bošńaka* xviii *vijeka.* Da se ne najde ļul na dan sudńi. S. Margitić, fala. 108 Usijao si ļul 154. Nenavidļivi okreću pšenicu u ļul. ispov. 43.

ĻULIJE. *m. vidi* 2. ļuļ. — *Vaļa da je od lat.* julius. — *Samo na jednome mjestu* xv *vijeka. a između rječnika u Daničićevu:* gledaj ļuļ(2). M(ês)ca ļulija *(u Daničića* lulija). Spom. sr. 1, 131. (1415).

1. Ļ.ÛĻ, *m.* Lolium temulentum L., *vidi u Vukovu rječniku. — isporedi* 1. luļ *i* 2. vrat. — *Po Vukovu se rječniku akc. ne mijeńa; po čakavskome bi akcentu u Istri (vidi Nemaničev primjer) trebalo da se mijeńa u gen. sing.* ļúļa *i tako u ostalijem padežima, osim vokativa.* — *Od lat.* lolium *ili od tal.* loglio *i* glioglio. — *Od* xv *vijeka, a između rječnika u Vrančićevu* (‚lolium'), *u Mikaļinu* (ļuļ, trava, vrat ‚lolium, zizania'), *u Belinu* (‚loglio, glioglio, erba cattiva che nasce tra le biade' ‚lolium' 442b), *u Bjelostjenčevu (vidi kod* ļuļka), *u Stulićevu* (ļuļ, zla trava ‚lolium'); *u Vukovu:* (u Dalmaciji) u šenici nekakav izrod nalik na štur ječam, kojega kad čovjek više izije, kažu da se opije tako da se za tri dana jedva otrijezni ‚der [taumel-]lolch' ‚Lo-

lium [temulentum L.]'. cf. vrat. Zgora posija ļuļem posrid pšenice. Bernardin 18. matth. 13, 25. A poļa rigaju misto pšenic ļuļem. P. Zoranić 73b. Koji ļuļ po šenici sijaše And. Kačić. kor. 371. Šenica mu nikad ne rodila, već rodila ļuļom i kukoļem, ļuļala ga proļetna grozница! Nar. pjes. petr. 1, 304. Ter znaš da je ļuļa u svakoj šenici. Naša sloga. god. 20, br. 41. Ļûļ ‚lolium', gen. ļūļâ. D. Nemanić, čak. kroat. stud. 17. Ļuļ (ļuļica, ļuļak, luļ), slov. lulika, lulka, češ. lilek (Lolium), poļ. lulek (Hyoscyamus), loglio (Anselmo da Canali), zizania (Kuzmić), gioglio (Durante), Lolium temulentum L. (Vuk). — Ļuļ mišji, fenice (u sińskome rukopisu, Durante), Lolium perenne L. B. Šulek, im. 213.

2. ĻŪĻ, *m. vidi* 2. luļ. — *Od* XIV *vijeka, a između rječnika u Daničićevu* (ļuļb, ļuļa ‚julius'). Mêseca ļuļa. Spom. sr. 1, 7. (1396). 96. (1409). 2, 62. (1417). Mon. serb. 358. 359. (1429). Miseca ļuļa (‚lula'). 281. (1418). Na IX ļuļa. A. Gučetić, roz. jez. 53. *I u naše vrijeme u Dubrovniku.* P. Budmani.

ĻUĻACI, Ļuļaka, *m. ime selu u Srbiji u okrugu kragujevačkome.* K. Jovanović 118.

ĻŪĻÂJKA, *f. vidi* ļuļaška. — *Samo u Vukovu rječniku:* (u Dubrovniku) vide ļuļaška, cuļajka. — *U Dubrovniku nijesam čuo te riječi nego samo* cuļka.

ĻUĻAK, ļuļka, *m. vidi* 1. ļuļ. — *U Stulićevu rječniku:* v. ļuļ *s dodatkom da se nahodi u Habdelićevu.*

ĻUĻAKA, *f.* vrst vinove loze bijela grožđa (u Dalmaciji, Danilo). B. Šulek, im. 213.

1. ĻUĻAN, ļuļna, *adj. koji pripada ļuļu. — U Stulićevu rječniku:* ‚loliaceus'.

2. ĻUĻAN, ļuļna, *adj. dremļiv, ili koji je na pola zaspao. — Shvaća se kao da postaje od* ļuļati se, *ali može biti da mu je pravo postaće od* 1. ļuļ, *isporedi* 1. ļuļan. — *Od* XV *vijeka u Dubrovniku, a između rječnika u Belinu:* ļuļan, ļuļna ‚dormiglioso, sonnacchioso' ‚somniculosus' 278b; ‚mezzo addormentato' ‚semisopitus' 32a; ‚sonnacchioso' ‚somniculosus' 686b, *i u Stulićevu:* ‚somniculosus' *kod čega Stulli bilježi da se nalazi u Belinu.* Ma mu glava pada oda sna, ļuļan je. M. Držić 47. Nu se zaman Argo otima: san pospiješno na ń napada... nahodeć se ļuļan tako, poče prašat Merkurija . . . I. Đorđić, pjes. 293.

ĻUĻÂŃE, *n. djelo kojijem ko ļuļa ili se ļuļa. — U Mikaļinu rječniku* (ļuļanje), *u Belinu* (ļuļanje ‚addormentatione leggiera' ‚semisopitio' 32a; ‚sonno di mezzo addormentato' ‚sopor semisomnus' 686b), *u Bjelostjenčevu, u Stulićevu, u Vukovu.*

ĻUĻAST, *adj. u Stulićevu rječniku:* ‚lolio plenus'. — *Nije pouzdano radi takoga značeńa.*

ĻŪĻÂŠKA, *f. sprava za ļuļańe. — U naše vrijeme.*

a. *kod igre, stolac ili samo daska što se objesi užetima o gredu te ko sjede ili stane na tu spravu, a drugi je ļuļaju; može biti da se ovako zove i druga igra, kad dvoje sjede na kraje grede što je naslońena samo u srijedi, te se izmjenice jedno i drugo sad uzdiže sad spušta do zemļe. — U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu:* ‚die schaukel, (österr.) die hutsche' ‚machina suspensa, oscillum'. [cf. ļuļajka, cuļajka]. Uz bijelu nedjeļu grade se ļuļaške. Vuk, živ. 18. Dańu se kupe na kakve ocedne brežuļke gdje su vitlovi i ļuļaške. M. Đ. Milićević, živ. srb. 1, 64.

b. *kolijevka.* I sedi u sedlu kao dete u ļuļašci. L. K. Lazarević, on zna sve. 26.

c. *kao ime mjestu u Srbiji u okrugu užičkome.* Zabran na Ļuļašci. Sr. nov. 1868. 267.

ĻÚĻATI, ļûļâm, *impf. činiti da se što jednako miče tamo i amo. — isporedi* cuļati. — *Akc. kaki je u inf. taki je u praes.* 3 *pl.* ļúļajû, *u aor.* ļúļah, *u ger. praes.* ļúļajûći, *u ger. praet.* ļúļâvši, *u part. praet. akt.* ļúļao; *u ostalijem je oblicima onaki kaki je u praes.* 1 *sing.* — *Objekat je u acc. ili u instr. — Od* XVII *vijeka (vidi* 3), *a između rječnika u Mikaļinu* (ļuļati, kretati ‚agito, vexo'), *u Bjelostjenčevu* (ļuļam *ili* leļam ‚agito'), *u Stulićevu* (‚movere, commovere, agitari'), *u Voltiģijinu* (‚cunare, cunare, agitare' ‚wiegen'); *u Vukovu:* 1. ‚wiegen' ‚agito cunas'. [cf zibati, cuļati]. — 2. ‚(österr.) hutschen' ‚agito in machina suspensa'.

1. *aktivno.*

a. *uopće.* Vjetar duva, javorinu ļuļa. Nar. pjes. vuk. 1, 288. No Jovanu s cuļke odgovara: „Ļuļaj, boļe, dijete Jovane". Nar. pjes. herc. vuk. 212. Šta ste izišli u pustińu da vidite? trsku koju ļuļa vjetar? Vuk, mat. 11, 7. Onda ga talasi počeše ļuļati i nositi. M. Đ. Milićević, zlosel. 107. — *Metaforički.* Ukor mi svist ļuļa, a srce jad truje. Đ. Baraković, vil. 279b.

b. *objekat je dijete u kolijevci.* Da su tebe zaboļele ruke ļuļajući nejaka unuka. Nar. pjes. vuk. 1, 612. Vaļa tebi mog ļuļati sina. Nar. pjes. juk. 414. Ļuļa majka nejaka Dejana. Nar. pjes. krasić. 1, 57. Te ga ļuļa pro krila i ruka kao da ga uspava. V. Vrčević, igre. 74.

c. *o ļuļasci, vidi u Vukovu rječniku.*

2. *pasivno.* Vetrićem ļuļan ńežan cvetić mladi. B. Radičević (1880) 337. — Ali naposletku ļuļana teretom svoje tuge opet je zaspala . . . Srp. zora. god. 1, svez. 6, str. 126.

3. *sa* se, *refleksivno. — Između rječnika u Mikaļinu* (‚agitare se in fune sedens'), *u Belinu* (‚star addormentato leggiermente' ‚semisopitus'; ‚chinar spesso la testo aggravata dal sonno' ‚caput nutare somno' 32a; ‚vale crollar il capo dormichiando' 278b), *u Stulićevu* (‚nutare caput ob somnum'), *u Vukovu:* [v. ļuļati; cf. šikati se 2, ńihati (ńijati) se]. Kako more nikada ne stoji na mijeru, nego vazda kako da vri, sve se ļuļa i udara. M. Divković, bes. 120a. Stupio je na carsku stolicu koja se je od slabosti ļuļala. A. Kanižlić, kam. 643. Da stupovi i slimena ļuļaju se posve slabi, kao zubi staroj babi. V. Došen 205a. Ti se broz stra na grančicah ļuļaš. M. Katančić 72. Majka će mu načinit kolijevku, načiniti od suvoga zlata, kad je Zlato, nek s' u zlatu ļuļa. Nar. pjes. vuk. 1, 500. Sva se ļuļa iz temeļa kula. 2, 478. Ļuļalo se malo i veliko. Nar. pjes. herc. vuk. 211. Ļuļa se kao babini zubi. Nar. bl. mehm. beg kap. 388. Grmi, tutńi, puca, vas se dvor stane ļuļati. Nar. prip. vuk.2 186. Udariće Gospod Izraiļa da će se zaļuļati kao što se ļuļa trska u vodi. Đ. Daničić, 1car. 14, 15. Posrću i ļuļaju se kao pijani. psal. 107, 27. Lađa se ļuļala po valovima. S. Ļubiša, prip. 49. Tu igra kolo, ļuļaju se, vitlaju se a stariji ļudi sede. M. Đ. Milićević, živ. srb. 1, 64. — Gdjekoji se na Đurđev dan ļuļaju o drijenu, da bi bili zdravi kao drijen. Vuk, rječn. *kod* Đurđev dan.

1. ĻUĻAV, *adj. pun ļuļa. — Samo u Stulićevu rječniku:* ‚lolio plenus'; ļuļav hļeb, v. ļuļčanica.

2. ĻŪĻAV, *adj. koji se može ļuļati. — Samo u Stulićevu rječniku:* ‚mobilis'.

ĻÙĻEVAN, ļùļêvna, *adj. koji se još nije raztrijeznio od pijanstva. — U naše vrijeme u Istri.* Ļuļêvan, ļuļêvna ‚qui crapulam nondum exhalavit'. D. Nemanić, čak. kroat. stud. ıiftsg. 43.

ĻUĻČEN, *adj. pun ļuļa. — Postaje od* ļuļak *ili* ļuļka *nastavkom* ên. *— U Bjelostjenčevu rječniku:* ļulčen ‚loliaceus, loriarius'; ļulčen kruh ‚loriarius panis'; *u Stulićevu:* ļuličen *(sic)* ‚di loglio' ‚loliaceus' *iz Habdelićeva;* ļuļčen ‚lolio, lolio mixtus' *iz Bjelostjenčeva.*

ĻÛĻČICA, *f. dem.* 1. ļuļka. *— U Stulićevu rječniku:* ‚cuna, dim.'.

ĻUĻICA, *f.* Lolium perenne L. (Sladović, Sabļar). B. Šulek, im. 213.

1. ĻÛĻKA, *f. kolijevka, zipka. — isporedi* ļuļaška, b. *— U naše vrijeme, a između rječnika u Stulićevu* (‚cunabula, incunabula'). Pa ga *(čedo)* lagacko spušta u ļuļku ńegovu. M. Đ. Milićević, škol. 5.

2. ĻÛĻKA, *f. vidi* 1. ļuļ. *— U Bjelostjenčevu rječniku: (kajkavski)* ļulka ‚lolium, aera, frumentum fatuum'; *(po Mikaļinu)* ļuļ; *u Jambrešićevu:* ļuļka ‚lolium'; *u Stulićevu:* ļuļka ‚lolium' *iz Bjelostjenčeva; u Voltiġijinu:* ļulka ‚zizzania, lolio' ‚unkraut'.

ĻÛĻKÂŃE, *n. djelo kojijem se ļuļka. — U Stulićevu rječniku.*

ĻÛĻKATI, ļûļkâm, *impf. dem.* ļuļati. *— U Stulićevu rječniku:* ‚cunas agitare'. *— Vaļa da je po Stuliću postalo od* ļuļka.

ĻÛĻNUTI, ļûļnêm, *pf. jedan put zaļuļati. — Akc. se ne mijeńa (aor.* 2 *i* 3 *sing.* ļûļnû, *part. praet. pass.* ļûļnût). *— U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu* (‚der wiege einen schwung geben' ‚commoveo cunas'. [cf. zibnuti, šiknuti 1]) *gdje je objekat samo kolijevka, ali može biti i drugo što kako se vidi po primjeru.* Ļuļnu Marko teškom topuzinom, pa je pušta za ńim preko poļa. Nar. pjes. vuk. 2, 252.

ĻÛ ĻÛ, *pjeva se ovako djetetu kad se ļuļa (u kolijevci). — Postaje od* ļuļati, *a ne* ļuļati *od* ļu ļu. *— U Vukovu rječniku:* ‚singt man beim wiegen der kinder' ‚ita accinunt infanti in cunis'.

ĻUĻÚHATI. ļûļûhâm, *impf. vidi* ļuļukati *i* ļuļuškati. *— U narodnoj pjesmi bosanskoj našega vremena.* Poče svoga brata milovati, milovati a i ļuļuhati. Nar. pjes. hörm. 1, 274.

ĻUĻÚKATI, ļûļûkâm, *impf. dem.* ļuļati. *— U Stulićevu rječniku:* v. ļeļukati.

ĻÛĻUŠKÂŃE, *n. djelo kojijem se ļuļuška. — Između rječnika u Vukovu.* Ma da i ono naj blaže ļuļuškańe uzdrma utrobu. M. Đ. Milićević, zlosel. 92.

ĻÛĻUŠKATI, ļûļuškâm, *impf. dem.* ļuļati. *— Akc. se ne mijeńa (aor.* 2 *i* 3 *sing.* ļûļuškâ). *— U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu* (dim. v. ļuļati). Ļuļuškaće vas. M. Đ. Milićević, zlosel. 108.

ĻÛMA, *f. mjesno ime, vidi u Vukovu rječniku:* nekako mjesto [rijeka i oblast u sjevernoj Arbaniji]. I pokupi Ļumu i Topolu. Nar. pjes. vuk. 4, 217.

ĻÛMÂŃE, *n. djelo kojijem se ļuma. — U Vukovu rječniku.*

ĻÛMATI, ļûmâm, *impf. koditi kao umorno čeļade. — Akc. se ne mijeńa (aor.* 2 *i* 3 *sing.* ļûmâ, *impt.* ļûmâj). *— U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu* (‚daherschlendern' ‚incedo more defessi'). *— U prenesenome smislu.* Kad mi glava ļuma. L. Milovanov 83.

ĻÛNA, *f. vidi* luńa. *— U jednoga pisca Dubrovčanina* XVI *vijeka, a između rječnika u Mikaļinu* (ļuna, piļug, piļužina, ptica ‚milvus vel milvius'). Tuj su ļune, tuj su vrane. A. Sasin 176b.

ĻÛNOV, *adj. koji pripada ļuni. — U Mikaļinu rječniku:* ļunovi, od piļužine ‚milvinus'.

ĻUPCA, *f. vidi* ļubovca. *— isporedi* 1. ļubac. *— U naše vrijeme u Istri.* On se čudi vernoj ļupci svojoj. Nar. pjes. istr. 1, 32. S ļupcom jašeš, ti ju ne poznaješ. 1, 35. Gļeda Iva verna ļubca svoja. 1, 40. Ja ću biti verna ļupca tvoja. 1, 47.

ĻÛPCATI, ļûpcâm, *impf. dem.* ļubiti *(cjelivati). — Samo u Stulićevu rječniku:* ‚osculari, deosculari, in osculando esse'.

ĻÛPČA, *f. mjesno ime u Hrvatskoj. — U Vukovu rječniku:* planina u Hrvatskoj blizu Plaškoga ‚ein berg in Kroatien' ‚mons Croatiae'. *i dva zaseoka u županiji modruško-riječkoj.* Razdijeļ. 52. 53.

1. ĻUPČAC, ļupčca, *m. mala, slaba ļubav. — Kao dem.* 2. ļubac. *— U Stulićevu rječniku:* ļubčac, ļubčca ‚levis amor'. *— nepouzdano.*

2. ĻÛPČAC, ļupčàca, *m. ime ńekijem biļkama. — Uprav je dem.* (1. *ili* 2.) ļubac. *— Od* XVII *vijeka, a između rječnika u Mikaļinu* (vazdazelen, ļubčac ‚laureola, vinca, pervinca' ‚chamedaphne' 765b; *a nema na svome mjestu) gdje se naj prije nalazi, u Belinu* (ļubčac ‚laureola, erba' ‚chamaedaphne' 429b), *u Bjelostjenčevu (kajkavski* ļubčec, trava k lovorike spodobna, v letu i v zime zelena, z koje vence pletu ‚chamaedaphne, vinca pervinca, clematis daphnoides'), *u Stulićevu* (ļubčac, *griješkom* ļubčca, trava ‚chamaedaphne, herbae genus'); *u Vukovu:* (u Dubrovniku) nekaka trava ‚eine art pflanze' ‚herba quaedam'. Ļupčac (Vuk), Ļupčec (Bjelostjenac) (Liebstöckel), rus. любиста, любистокъ, любимъ, češ. libeček, lubeček, libček, poļ. lubczyk, 1. levistico (Kuzmić, Aquila—Bućˇ), Ligusticum levisticum L. (Lambl); 2. laureola, chamaedaphne (Della Bella, Bjelostjenac), Daphne laureola L.; 3. vinca pervinca (Bjelostjenac), Vinca minor L. *—* Ļupčac vazda zelen, chamedaphne (Vujičić), Daphne laureola L. B. Šulek, im. 211.

1. ĻUPČICA, *f. vidi* 1. ļubica *i* 1. ļubičica. *— U dva primjera* XVII *vijeka (prvi bi mogao pripadati i pod* 2. ļupčica). Ļubdraga Ļubica ļubčica za ļubav zvat ću se rozica M. Gazarović 24. O ļubčice mirisna. M. Jerković 89.

2. ĻUPČICA, *f. dem.* ļupca. *— Od* XVI *vijeka u čakavaca.* Kad ļubčicu zgubih. P. Zoranić 3a. Neka ńim ļubčice i jadne sestrice svrgu glave vence. I. Zanotti, skaz. 24. Al' će me plakati neverna ļupčica. Nar. pjes. istr. 2, 13. Drago bi mi, dušo, da si mi ļupčica. 2, 24. O ļubo ļubčice, napoj me vodice. 2, 69.

1. ĻUPČIĆ, *m. dem.* 1. ļubac. *— U naše vrijeme u Istri.* Pol' mora sam rožice trgala, brajnu sam ih brodić nakrcala, a ļupčiću facol navezala. Nar. pjes. istr. 2. 36. Ti ćeš se plakati, srdačni ļupčiću. 2, 85. Ļupčića sam čekala. 2, 148.

2. ĻUPČIĆ, *m. dem.* 2. ļubac. *— U Stulićevu rječniku:* v. celovčić. *— nije dosta pouzdano.*

ĻUPČIĆI, *m. pl. ime selu u Hrvatskoj.* — XV *vijeka.* Selo Ļubčići. Mon. croat. 30. (1493).

ĻUPČIĆSKI, *adj. koji pripada Ļupčićima.* — XV *vijeka.* V kotaru ļupčićskom . . . Općina ļupčićska . . . Mon. croat. 180. (1500).

1. ĻUPINA, *f. vidi* lupina. — *isporedi i* ļupļina. — *Od* XVII *vijeka, a između rječnika u Vukovu: (samo plur.)* ļûpine *(nije mi posve pouzdan taj akcenat; može biti da glasi* lùpina), ļuske, n. p. od jaja, ribe ‚die schalen, schuppen' ‚putamen, squamae' *s dodatkom da se govori u Dubrovniku(?). a) na voću.* Držati ļupinu od oraha. P. Posilović, cvijet. 55. K. Maǵarović 30. Ļupinu od oraha, od bajama, od lišńaka. M. Dobretić 393. — *b) na spužu i druga škoļka.* Zašto spuži kad se peču na vatri pivaju u svojoj ļupini? N. Palikuća 7. Ditešce jednom ļupinom u ńu *(rupu)* more prilivaše J. Filipović 1, 30b. — *c) na jaju.* Kad pilići probiju ļupinu, tad će proso zobati. M. Pavlinović, razg. 103.

2. ĻUPINA, *f. ime selu u Slavoniji u županiji požeškoj.* Razdiļe. 124.

ĻÛPJNE, *vidi kod* 1. ļupina.

1. ĻÛPKA, *f. vidi* okce. — *U Vukovu rječniku*3: *(po Vukovijem bilješkama)* ‚die zelle' (u satu, u košnici).

2. ĻÛPKA, *f. u Vukovu rječniku:* vide jufka.

ĻÛPKÂŃE, *n. djelo kojijem se ļupka. — U Ivekovićevu rječniku.*

ĻÛPKATI, ļûpkâm, *impf. dem.* ļubiti. — *U naše vrijeme, a između rječnika u Stulićevu* (‚blanditias facere, perbeuigne, amanter tractare'). Sve je Tale u gubicu ļupka. Hrv nar. pjes. 4, 700.

ĻUPKO, *m. ime muško. — Uprav je deminutiv, isporedi* Ļubo. — XIII *i* XIV *vijeka.* Ļupьko sь djatyju *(dětiju).* Spom. stojan. 10. (1254—1264). Ļubьko. Deč. hris. 17. 24. 32. 38. 85. 92.

ĻUPKÒĆUDAN, ļupkòćudna, *adj. koji je ļupke ćudi. — Samo u Belinu rječniku:* ļubkoćudan ‚affabile' ‚affabilis' 39b, *i u Stulićevu:* ļubkoćudan, v. ļubak.

ĻÛPKÔST, ļûpkosti, *f. osobina koga što je ļubak. — Od* XVII *vijeka, a između rječnika u Belinu* (ļubkos ‚affabilità, maniera di parlare o conversare dolce o domesticamente' ‚affabilitas' 39b; ‚amabilità, l' astratto d' amabile' ‚amabilitas' 69a; ‚gentilezza, cortesia, maniera nobile di trattare' ‚comitas' 340b) *i u Vukovu* (‚die lieblichkeit' ‚amoenitas'). Po raztopļenju goruće ļubkosti. A. Georgiceo, nasl. 338. Ne gledaj na svijet ni ńegovije početaka, jere premda ulize hińeći i s ļubkostju, na posļetku ujistiće tvoju dušu. M. Radnić 13a. Služio im je tolikom ļubkostju srdca da veću ne može imati jedna dobra dojka s onim čedom koje doji. A. Tomiković, gov. 243. Ļupkost je prijevarna i ļepota tašta; žena koja se boji Gospoda, ona zaslužuje pohvalu. Đ. Daničić, prič. 31, 30. Malo je učeńaka bilo Heršelove ļupkosti i ustrpļivosti. M. Pavlinović, rad. 61. Hoće se imati soli u glavi, ļupkosti u ponašańu. 130.

ĻUPKOSTAN, ļupkosna *(u jedinome primjeru a ne ispada, dakle* ļupkostana, *ali tako stoji samo radi slika) koji je pun ļupkosti, ļubak. — U jednome primjeru* XVIII *vijeka, gdje je adv.* ļupkostano *(mj.* ļupkosno, *vidi gore), ļupko.* Iza kojih ļubkostano rude izhode van glavice *(u raju).* J. Kavańin 485a.

1. ĻUPKOV, *adj. koji pripada Ļupku. — U jednome primjeru* XIV *vijeka kod mjesnoga imena.* Na vrhu Ļubьkove Gomile. Svetostef. hris. 19.

2 ĻUPKOV, *adj. u jednome primjeru Gundulićevu, ali samo u dva rukopisa, u trećemu ima* ļupko mu, *a u ostalima ńegove; ta zadńa varijanta naj bolje odgovara smislu, ali može biti za to baš i poslije načińena, jer u starijim rukopisima nije se smisao razumio. potvrdila bi se naj prva varijanta, kad bi se gdje spomenulo u Osmanu da je Korevskome bilo ime* Ļupko, *ali tome nema traga; a druga* (ļupko mu) *vrijedila bi kad bi se* ļupko *shvatilo u značeńu: s ļubavi, dragovoļno. (Krunoslava u muškome odijelu govori:)* Ja sam, mili gospodine, Korevskoga brat junaka; ļubkove se cjeć slobode iz dragoga mjesta uputih. I. Gundulić 469.

ĻUPKOVA, *f. mjesno ime u Banatu.* Doña Ļupkova. Šem. prav. 1878. 50.

ĻÛPKOVIĆ, *m. prezime (po ocu Ļupku). — Od* XIV *vijeka.* Hranislavь Ļubьkovićь. Deč. hris. 44. Martina Ļubkovića. Mon. croat. 89. (1460). Luka Ļubković. 272. (1573). Miloš Ļupković. Rat. 38.

ĻUPKOŽEĻAN, ļupkoželjna, *adj. u kojega je želja (koga) ļupkoga(?). — U jednome primjeru* XVII *vijeka prema grč.* ζηλωτής, *lat.* zelotes *(kao nadimak), što bi značilo: rvan pristaša.* Simuna koji se zove ļupkoželjni. I. Bandulavić 222b. luc. 6, 15. — *U jednome primjeru* XVIII *vijeka može biti da znači: željan ļubavi (u aktivnome smislu).* Narav ostavivši gorčinu i oštroću svoje pravde priobrati se u sladki med od ļupkoželjnoga milosrđa. A. Tomiković, gov. 222.

ĻUPKRŠĆAKA, *m. ili f.(?), može biti da znači: koji ļubi krstove ali kao da se kaže od ruga (isporedi* ližiotar). — *U jednome primjeru (ne dosta pouzdanu)* XVIII *vijeka.* Ako je tko ki bi ļubio bogomio Božju službu, strah ga 'e s toga da b' ne izgubio glas i ugodnu milu družbu, steče i ukorno ime pake prutenice, ļubkršćake. J. Kavańin 173b.

ĻUPĻANICA, *f. ime selu u Bosni u okrugu baňolučkome ńegdje blizu Derventa.* Schem. bosn. 1864. 35. — *U* Statist. bosn. *nema, vaļa da se zove i drugijem imenom.*

ĻUPĻAVA, *f. lupańe. — U jednoga pisca našega vremena.* Nit' se čuje kršļava rebara, nit' ļupļava šaka i kundaka. Osvetn. 2, 149.

ĻUPĻINA, *f. vidi* 1. ļupina. — *Od* XVIII *vijeka u sjevernoj Dalmaciji.* Čini mu glavu odsići i postavit je na višala, s koje kada meso opade uze gorńu ļupļinu, načini od ńe času. And. Kačić, razg. 79. Kolik jedna ļupļina od oraha. J. Vladmirović 38. Ļupļina, vidi ļupina, ļuska od jaja. M. Pavlinović.

ĻUPOĻINA, *f. vidi* ļupļina. — XVIII *vijeka.* Iztuci ļupoļine od jaja. J. Vladmirović 20.

ĻUPSKI, *adj. ļubavan(?). — U jednome primjeru* XVII *vijeka.* Još sve ino stavi zgara i ńegovu istu sliku, i odar, ļubskijeh sred privara gdje izgubih čast i diku. J. Palmotić 467.

ĻUPSLAV, *m. ime muško, vidi* Ļubislav. — XIV *vijeka.* Ļubьslavь. Svetostef. hris. 34.

ĻUPSTVO, *n. ļubav. — U jednome primjeru* XVIII *vijeka.* Koje *(milosti)* tebi, koje i meni poļubnoga radi ļubstva blagodarno veoma preni *(Bog).* J. Kavańin 13a.

ĻUPŠIN, *adj. koji pripada Ļupši (imenu* Ļupša *nema potvrde, ali isporedi* Ļubiša). — XIV *vijeka kod mjesnoga imena.* U Ļubьšinu Luku. Svetostef hris. 11.

ĻUPTEN, *m. ime selu u Srbiji u okrugu aleksinačkome.* K. Jovanović 94.

ĻUSIJA, *f. u rukopisu* XV *vijeka pisanome crkvenijem jezikom ima dat. sing.* ļusiě, *te bi po smislu (ako nije pisarska pogreška)* ļusija *bila ista riječ što* ļuska *(vidi* ļuska, c). Lužanu ispeci

na ugļeviju i vьzimaj otь ńe po jednoj ļusiċ. Sredovj. lijek. star. 10, 109.

ĻUSK, *adj. u Stulićevu rječniku:* ‚crustatus'. — *sasma nepouzdano.*

ĻÙSKA, *f. kao kora, ili više ili maňe debela kožica, u kojoj je što po naravi umotano.* — *isporedi* luska. — *S oblikom je* luska *riječ praslavenska, isporedi stslov.* luska, *rus.* луска, *češ.* luska, *poļ.* łuska, *pa i lit.* lukštas — *Po litavskome obliku kao da je ispalo* k *ispred* s. — *S oblikom* ļuska *nahodi se od* xv *vijeka a između rječnika u Mikaļinu* (‚luska od oraha ‚putamen, disopimentum nucis'; ļuska od jaja ‚resta'; ļuska od spuža ‚testa limacis'; ļuska od sočiva ‚valvulus'; ļuska od žita ‚gluma'), *u Belinu* (‚il guscio del grano' ‚gluma' 356ª; ‚guscio o coccia, come di noce, castagna e simili' ‚putamen'; ļuska jaja ‚guscio di ovo' ‚resta'; ļuska spužja ‚guscio di lumaca' ‚cocleae calyx' 364ᵇ; ‚scorzo di lumaca' ‚testa cochleae' 445ᵇ), *u Stulićevu* (‚cortex, putamen'), *u Voltiģijinu* (‚scheggia, scheggiuola' ‚ein holzsplitter'); *u Vukovu:* 1. ‚die schale' ‚testa, putamen' (n. p. od jajeta). — 2. n. p. od ribe ‚die schuppe' ‚squama'.

a. *na vodu, plodu.*

a) vidi mahuna. Тькьmo ļusky sočivьnyje vь prahu izbirajušte i ty gryzêahu. Danilo 343. Istu pazku i bob i grahovi, što se ploda u ļuski gotovi, hoće. J. S. Reļković 120.

b) kao debela ili tanka koža kojom je omotan vas plod. Protri jednu taku ļusku od citrona. Z. Orfelin, podr. 311. Neka ne jede ništa od vinove loze, ni zrna ni ļuske. Đ. Daničić, 4mojs. 6, 4. Ļuska jabučna. P. Bolić, vinodj. 2, 307. — Orah kad sazre da se može ļuska *(komina)* s ńega skinuti. Vuk, rječn. *kod* komičiti. Ova zrna *(od proje)* u ļuskama tvrdo ne stoje. I. Jablanci 82 Laneno sjeme u ļusci. Vuk, rječn. *kod* glavičica Pļevna ļuska koja se ne da da skine sa zrna. *kod* šuļak. Ļuska, gorńa lupina od helde. u Bistracu. F Hefele.

b. *kora ili koža kojom je omotano samo sjeme.* Ovo blagodjejańe ni ļuske lešńika ne vaļa. D. Obradović, sav. 115. U orahovu ļusku. Nar. prip. vuk.² 222. *(Ļešnikova)* ļuska. Vuk, rječn. *kod* ļešnikov. — Naj prije se šenica otrijebi da u ńoj ne bude ništa do samoga zrna, po tom se u stupi obije, te spadne ļuska s ńe. Vuk, rječn. *kod* keške.

c. *perce na luku.* Luk koji je bile ļuske zove se španski. J. S. Reļković 135. Da je bijeli luk zdraviji kad se ne ļušti nego onako s ļuskom kad se jede. Vuk, poslov. 317.

d. *kora na jajetu.* Ļuska od jaja. M. Držić 218. Mlożina pilića joštere u ļuskama pogine. I. Jablanci 156. Pršte paša ka' od jaja ļuska. Pjev. crn. 132ª. Pilo pišti u ļusci: „Ja ne smijem iźļesti, Šalo će me izjesti". Nar. posl. vuk. 248. Gdjekoji mrve jajińe ļuske, da se ne bi vještice u ńima mogle voditi preko voda. Vuk, rječn. *kod* vještica *(pri kraju).* Ušla u jajsku ļusku! *kod* mora.

e. *vidi* školka. Plьževu ļusku. Sredovj. lijek. star. 10, 107. Viri kao spuž iz ļuske. Nar. posl. vuk. 35. Kupu (= *kûpê*) ļudi s tolicim trudom i odorom svitle kamike od istoka i plod *(biser)* od morski ļusaka, i zovu ga blago. A. d. Bella, razgov. 165.

f. *na koži u riba kao maleni tanki potvrđi štitići; slično i u zmija, guštera itd.* — *isporedi* krļušt. Carev sin digne ribicu, uzme od ńe jednu ļusku, pa ribicu baci u vodu a ļusku zavije u maramu. Nar. prip. vuk. 25. Što god ima pera i ļuske, jedite, a što nema pera i ļusaka, ne jedite. Đ. Daničić, 5mojs. 14, 9—10. — *Po sličnosti spadaju amo i ovi primjeri (vidi* Vuk, djel. ap. 9, 18, *gdje ima* krļušt *u istome smislu):* Kao ļuske padoše s očiju ńegovih. A. Kanižlić, kam. 233. Udiļ pade s ńegovi očiju kańo ļuska. E. Pavić, ogledalo. 651.

g. *vidi* iver, treska, treština. Ostrkne mu pod motikom jedna grabova ļuska, i zasadi mu se sred zenice. S. Ļubiša, prip. 245.

h. *u ovome se primjeru ne zna pravo značeńe, zar orahove ļuske (kore)?.* Dat ļuske u zaklad. (D). Poslov. danič.

1. ĻÙSKATI, ļûskâm, *impf. udarati u loptu (vaļa da je bila tehnička riječ kod kakve igre).* — *Samo u Belinu rječniku:* ‚battere la palla' ‚pilam percutere' 536ᵇ, *i iz ńega u Stulićevu:* ‚pilam percutere'.

2. ĻUSKATI, ļuštem, *impf.* brbļati. „Što ļuštete?' (u Topolovcu). P. Brantner.

ĻÙSKAV, *adj. na kojemu su ļuske.* — *U Stulićevu rječniku:* ‚squamosus', *i u Vukovu:* n. p. gvožđe koje se ļušti u kovańu ‚blätterig' ‚quod in lamellas dissolvitur'. cf. drozgav.

ĻÙSKAVAC, ļûskâvca, *m. ńešto ļuskavo, u osobitijem značeńima.* — *U naše vrijeme.*

a. mineral muskovit. u Temniću. S. I. Pelivanović. javor. 1880. 1233.

b. *ńeka životiňa.* — *U Šulekovu rječniku:* ‚schuppenthier' (‚Manis').

ĻÙSKOPLÔD, ļûskoploda, *m. plod s ļuskom (mahunom) vidi* sočivo, varivo. — *U jednoga pisca* xviii *vijeka.* Grahovi i ļuskoplodi kuda i kako se siju. J. S. Reļković 78. Isto vižbańe je o sitvi ostalih ļuskoplodova. 120. U koje vrime miseca siju se ļuskoplodi . . . Kako se ļuskoplodom ore. 133.

ĻUSKOTINA, *f. vidi* ļuska. — *Kao da je augmentativ.* — *U Vrančićevu rječniku:* ‚putamen'.

ĻUSKÒVIT, *adj. na kojemu je ļuska (mahuna), o plodu.* — *U jednoga pisca* xviii *vijeka.* Četvrte vrste *(sad)* jest mohunast ili ļuskoviti. I. Jablanci 183.

ĻUSNIĆ, *m. ime selu u Bosni u okrugu travničkome.* Statist. bosn. 70.

ĻÙSNUTI, ļûsnêm, *pf. udariti s bukom.* — *Riječ je onomatopejska. isporedi* pļus-.

a. *prelazno, udariti (koga).* — *U dva primjera* xv *i* xvi *vijeka.* Fra Sutil Grosoga po trbuhu ļusnu. M. Marulić 254. Mekom me rukom ļusne. M. Držić 133.

b. *neprelazno, pasti s bukom.* — *U Vukovu rječniku:* vide ļosnuti.

ĻÙSPA, *f. vidi* ļuska. — *S* l- *riječ je praslavenska kao i* luska, *isporedi stslov.* luspa, *klas, malorus.* лупина, *poļ.* łuspina; ļuspa *ima i u bugarskome jeziku.* — *U jednoga pisca našega vremena.* Ima pupoļke, koji nisu lišćem nego ļuspama omotani. K. Crnogorac, bot. 45. Ļuspe (‚squamae'), to su obično kožasti i sušni listići na pupoļcima i lukovačama. 56.

ĻÙSPATAK, ļûspatka, *m.* komad drveta što otpadne pri sečeńu. — U Gruži u Srbiji. L. L. Đorđević. — *isporedi* ļuspa.

ĻUSPICA, *f. dem.* ļuspa. — *U jednoga pisca našega vremena.* J. Pančić, bot. 33.

ĻUSTINA, *m. prezime.* Boca 22.

ĻUSTOVO, *n. mjesno ime.* — *Prije našega vremena.* S. Novaković, pom. 137.

ĻÙSTRA, *f. vidi* ļuska, f, *i* ļuštura. — *isporedi* lustra. — *U naše vrijeme u sjevernoj Dalmaciji.*

a. *u pravome smislu.* Ļustra, na ribi okance što se strugą, ļuska. M. Pavlinović.

b. *vidi* palastura. Ļustra ili ļuštura (tako je zvana jer je plosna kao ļuštura na ribi. u Cavtatu je zovu ‚palastura'). L. Zore, rib. ark. 10, 342.

ĻÙSTRAV, *adj. a)* riba koja ima ļustru. — *b)* čeļade pigavo *(pjegavo)* u obrazu. M. Pavlinović.

ĻÙSTURA, *f. vidi* ļuštura. — *Od* xviii *vijeka.*

a. *u pravome smislu.* — *U Belinu rječniku:* ‚scaglia, squame, scorza di pesce o serpe' ‚squama' 646b, *i u Stulićevu:* ļustura, etc., v. ļuštura.

b. *u prenesenome smislu.*

a) vrsta velike ļustrave kamenice. M. Pavlinović.

b) na pušci, pulija od ļusture. M. Pavlinović.

ĻUSTURAST, *adj. na kojemu su ļusture.* — *U Belinu rječniku:* ‚scaglioso, che ha scaglie' ‚squameus' 646b.

ĻÙSTURICA, *f. dem.* ļustura. — *U jednome primjeru* xviii *vijeka.* I stavno se naučimo od biserne ļusturice. A Boškovićeva 12.

ĻUŠA, *f. mjesno ime.*

a. *selo u Bosni u okrugu travničkome.* Statist. bosn. 64.

b. *selo u Srbiji u okrugu topličkome.* M. Đ. Milićević, kraļ. srb. 392.

ĻÙŠČICA, *f. dem.* ļuska. — *isporedi* ļuštica. — *U naše vrijeme, a između rječnika u Stulićevu* (‚corticula') *i u Vukovu* (dim. v. ļuska). Pružih platno s mora na Dunavo, pa ga savih u orahovu ļuščicu. *odgonetļaj:* očńi vid. Nar. zag. novak. 158. Troskom ili kovačinom zovu se one ļuščice što otpadaju kad se kuje gvožđe. Đ. Popović, poznav. robe. 61.

ĻUŠC-, *vidi* ļušt-.

ĻÙŠKATI, ļûškâm, *impf. vidi* ļuļuškati. — *Sa* se, *refleksivno, u jednome primjeru našega vremena.* I da se ļuška nekim herojskim snom. L. K. Lazarević, on zna sve. 28.

ĻÙŠPINA, *f. vidi* ļuska *i* ļuspa. — *U naše vrijeme u Istri.* Ļušpîna ‚putamen'. D. Nemanić, čak. kroat. stud. iftg. 40.

ĻUŠTEK, *m. ńekakva bilka, možebiti ļutika.* — *Samo u rukopisu pisanome crkvenijem jezikom* xvi *vijeka.* — *Oblik je nejasan.* Dlьgobradago ļušteka zelenago. Muka bl. grozd. star. 2, 312

ĻÚŠTĒŃE, *n. djelo kojijem se ļušti.* — *Između rječnika u Stulićevu* (‚siliquae spoliatio') *i u Vukovu* (‚das schälen' ‚decorticatio'). Kominańe iliti ļušteńe kukûrûzâ. A. Kanižlić, utoč. 476.

ĻÚŠTICA, *f. dem.* ļuska. — *isporedi* ļuščica, *od čega (premda je to mlađa riječ) postaje mijeńajući* šć *na* šć *a to na* št *(u prvome je primjeru oblik sa* -šć-). — *Od* xviii *vijeka.* Mlade grančice i listovi, koji u ńiovima pupicama kakono u povitku ležau, tada se počmu micati i iz svojih ļuščica nadvor izhoditi. M. A. Reļković, sat. L6b. Ļuštica zlata ‚goldblättlein, goldblättchen'. B. Šulek, rječn.

ĻÙŠTIKA, *f. u Vukovu rječniku:* vido komušina (od kukuruza). — *Postaje od* ļuska *ili od* ļuštiti.

ĻUŠTINOVA DRAGA. *f. ime zaseoku u Hrvatskoj u županiji ličko-krbavskoj.* Razdiļ. 35.

ĻÚŠTITI, ļûštîm, *impf. skidati ļuske ili što slično ļuskama ili što se skida kao ļuske.* — *Akc. kaki je u praes. taki je u impf.* ļûščâh *(i* ļûstâh), *u aor. 2 i 3 sing.* ļûštî, *u part. pract. pass.* ļûščen *ili* ļûšten; *u ostalijem je oblicima onaki kaki je u inf.* — *Postaje od* ļuska; *pred* i -sk- *postaje* sč, šč, šć, št. — *Riječ je praslavenska, isporedi rus.* лущить, *češ.* louštiti, *pol.* łuszczyć. — *Između rječnika u Vrančićevu* (‚putare'), *u Stulićevu* (‚siliqua spoliare, purgare, nudare'), *u Vukovu* (1. ‚schälen' ‚decortico'. — 2. vide [čupati] guliti 4).

1. *aktivno.*

a. *objekat je ono što se skida.* Sve selo ode da ļušte liku. Nar. prip. vrč. 148. Koru ļuštiti. P. Bolić, vinodjel. 2 120. Soko tijelo tiva, rosno perje ļušti. Osvetn. 4, 22.

b. *objekat je ono s čega se skida.* — *Ovo značeńe ne može biti u Vukovu rječniku* (2), *ali vidi* 2; *a čuo sam u prenesenome smislu:* ļuštiti koga, *t. j. vrlo jako ga biti (zar tako da od ńega otpadaju komadi kao ļuske?).*

c. *neprelazno, u poslovici kao suprotno prema* prļuštiti *(vidi).* Neko ļušti, a neko prļušti *(ko misli ili radi jedno, a ko drugo).* S. Ļubiša, prip 257.

2. *sa* se.

a. *pasivno.*

a) prema 1, a. Tvrdi se lik ļušti s kore odmah kako se kora skine s (lipova) drveta. Vuk, rječn. *kod* lik.

b) vidi 1, b. Da je bijeli luk zdraviji kad se ne ļušti, nego onako s ļuskom kad se jede. Vuk, poslov. 317.

b. *refleksivno.*

a) prema 1, a. Turguļe su i zrele nakisele i ne ļušte se od koščice. Vuk, rječn. *kod* turguļa.

b) prema 1, b. Gvožđe koje se ļušti u kovańu. Vuk, rječn. *kod* ļuskav.

ĻÙŠTRA, *f. vidi* ļuštura. — *U naše vrijeme, ali vidi i* ļustrav. Ļuštra ili ļuštura (‚la squama'). L. Zore, rib. ark. 10, 336.

ĻÙŠTRAV, *adj. na kojemu su ļuštre.* — *U jednoga pisca* xviii *vijeka u kojega znači od prilike što* neotesan *ili* hrapav. Kakono Šileni od Alčibijade koji bijahu nike prilike malakne zdvora i ļuštrave, a iznutra pribogate i dobre majstorije. M. Radnić 211a. Za jednu pivnicu ili pojatu zadosta su bud kakve gredice ļuštrane neotesane, ali u dvor stavļa se kameńo izšarano. iztesano i čisto. 225a.

ĻÙŠTRINA, *f. vidi* ļustra *(upravo je augmentativ).* — *U Mikaļinu rječniku:* ļuštrina od ribe, lustra ‚squamma'.

ĻÙŠTURA, *f. vidi* ļuska. — *Akc. se mijenja u gen. pl.* ļûštûrâ. — *Kao da je augmentativ od* ļuska *s nastavkom* jura, *te je od* skj *postalo* sč, šč, šć, št; *ali se ne dadu tako tumačiti oblici* lustra, luštra, ļustra *itd. (oblik* lustura *mogao bi se čitati i* luštura), *te postańe nije jasno.* — *Od* xvi *vijeka, u između rječnika u Belinu* (‚cochiglia e conchiglia, ostrica marina' ‚conchilium' 197a) *i u Stulićevu* (‚squamae, squama, conchylium, concha').

a *vidi* ļuska, f. A nemili zmaj prihuli . . . ponosi se i oholi rad neprave zle dobiti, i vaskolik u ļušturah zračnijeh sviti. G. Palmotić 3, 26a. Obujmjeu jakuo ribińjem ļušturam. I. Đordić, ber. 160.

b. *vidi* ļuska, e. Kô ono srebrne ļušture, zasve da usađene u morskomu dnu kalovitomu, čiste u sebi i gizdave lijepi svijetli biser rađaju. I. M. Mattei VIII. Ļuštura ‚muschel, muschelschale'. B. Šulek, rječn.

ĻÛŠTURAN, ļûštûrna, *adj. na kojemu su ļušture. — U Stulićevu rječniku:* ‚crustatus, squamosus', *gdje ima i adv.* ļûštûrno ‚squamatim, squamarum instar' *(kao ļušture).*

ĻÛŠTURAST, *adj. vidi* ļušturan. — *U Stulićevu rječniku:* ‚testaceus, squameus'.

ĻÛŠTURAV, *adj. vidi* ļušturan. — *Od* XVIII *vijeka, a između rječnika u Stulićevu (uz* ļušturast). Dajem hranu ribam ļušturavijem. V. M. Gučetić 60.

ĻÛŠTURICA, *f. dem.* ļuštura. — *U Stulićevu rječniku:* ‚squamula'.

ĻÛŠTURINA, *f.* augm. ļuštura. U naše vrijeme u Stonu. ‚Baci to ļušturina'. M. Milas.

1. ĻÛT, *adj.* acer, *žestok (u naj širemu smislu), a iz ovoga potječu druga značeńa kao jak, nemio itd. koje je naj starije između svijeh značeńa teško je znati: kao da su gotovo sva praslavenska, čini se po češkome jeziku. mislim da je naj bolje početi ukusom kod jela i pića, premda ovoga nema u poļskome (gdje ima samo adverab) i u ruskome jeziku; pa od ovoga prelaziti na druga koja kao da su od ńega postala. — Akc. kaki je u nominalnome nom. i acc. sing. m.* ļût, *taki je u cijeloj složenoj deklinaciji:* ļûtî, ļûtâ, ļûtô, ļûtôga *itd., i u adverbu; a u ostalijem se oblicima nominalne deklinacije mijeńa* û *na* ú: ļúta, ļúto, ļútê *itd. (radi akcenta u Dubrovniku vidi* suh). *— Riječ je praslavenska, isporedi stslov.* ļutъ (‚acerbus, saevus, austerus, terribilis, violentus, vehemens, temerarius, ferus, improbus, insanus'), *rus.* лютый, *nemilostiv, zao, vrlo neugodan, hitar, brz (i mjesec februar), češ.* lítý (‚dirus, acer, saevus'), *poļ. (samo adv.* luto ‚grausam, hart', *a i* luty, februar). *— Između rječnika u Vrančićevu* (‚mordax; saevus'), *u Mikaļinu* (ļut, octen ‚acer, acidus', *i kod* bridak), *u Belinu* (‚acerbo, non maturo' ‚immaturus'; ‚acerbo in fatti o in parole' ‚acerbus' 25b—26a; ‚acetito, inacetito' ‚in acetum versus'; ļut kao ogań ali kô kami, v. g. ocat: ‚molto acetito; acidissimus' 26a; ļut ‚agro e acro, propriamente si dice del sapore contrario al dolce e per metafora dicesi di persona severa e crudele' ‚acer' 54b; ‚alpestro e alpestre, significa aspro, rigido' ‚silvestris' 66b; ‚fiero, crudo, feroce' ‚ferus' 314b), *u Bjelostjenčevu* (‚acerbus, saevus, ferus, mordax'. 2. ļut, nemilostiven ‚crudelis'), *u Jambrešićevu* (‚acerbus, saevus'), *u Stulićevu* (‚acidus, acer, acerbus, immaturus, asper, fortis etc.'), *u Voltigijinu* (‚agro, acetoso, amaro; fiero' sauer, bitter; zornig'), *u Vukovu:* 1. n. p. srće, rakija, šipak, ren ‚herb' ‚acerbus'. [cf. oštar, ćeskin]. — 2. ‚erbosst' ‚iratus, exacerbatus'. [vide ijedak]. cf. ļutit, srdit. — 3. ‚böse' ‚saevus', n. p. ļuta guja. cf. žestok. — 4. n. p. ļuti siromah ‚äusserst arm' ‚miserrimus' *s primjerima:* Topal paša ļuta strašivica. — U piću je ļuta pijanica. — 5. ļúto gvožđe ‚spröde' ‚durus'. cf. krt. Ļûtô gvôžđe (u Crnoj Gori) ‚der stahl' ‚chalybs'. [vide] nado. cf. čelik; *u Daničićevu:* ļutъ ‚acerbus'.

1. *adj. — Komp.:* ļûđî *(stslov.* ļuštij); *rijetko* ļûtijî *(stslov.* ļutêj), *n. p. u* Poslov. daničić. (D). 48 *i u Belinu rječniku* 54b *(uz* ļući, *što ima još na tri mjesta); u Stulićevu rječniku ima komp.:* ļutji, *te ne znam, jeli htio napisati* ļući *ili* ļutiji.

a. *o jelu i piću.*

a) u pravome smislu, žestok, jak, koji kao da bode i pali po jeziku i po ustima. Žuči i ļuta osta mene napojiše. M. Marulić 209. Съ octomъ ļutymъ. Sredovječn. lijek. jag. star. 10, 104. Odluči služiti se ļutim octom. A. Kanižlić, kam. 34. *(Metni)* tri sajtļika naj ļućega vinskog octa. Z. Orfelin, podr. 154. Ļuto (n. p. sirće) kao vatra. Ļuto sirće svoju fućiju kvari. Nar. posl. vuk. 173. Sirće je naj ļuće, pak naj prije samo svoj sud pokvari. (Govori se za ļute ļude). 285. Ocet naj ļući. P. Bolić, vinodj. 2, 323. — Ļuti hrjen učini suzit nas. M. Vetranić 1. 109. — Ļutijem skrobutom ranu mi poviʼ sad. M. Vetranić 1, 90. Gomila ka se je sva pokrila ļutijem skrobutom. 2, 190. — Sad me tiraš, sad me želiš, ma višńice ļuta i slatka! *(metaforički, od draga gospođi).* M. Pelegrinović 173. Ļuta voćka. I. Ančić, vrat. 12. Svaki dever svojoj snai daje po jedinu crvenu jabuku, a menika tuđin divļakińu, ozgo žutu a u sredi ļutu. Nar. pjes. vuk. 1, 415. Paštrovići su ńivili po planini ļuto voće, slive i jabuke. S. Ļubiša, prip. 29. — Za želud li, ah jaoh meni! ļuti, gorki i nemili, ostaviću pir blaženi? I. Gundulić 248. — Mïra on *(Isus)* budući ljepovońa, ako i ļuta. J. Kavańin 512b. — Da će ih zalagat s naj ļutijem pelinom. Đ. Bašić 154. Onde su divojki ko ļuti pelinac. Nar. pjes istr. 2, 147. — Ko je žedan ladnu vodu pije, ko vodicu, ko ļutu rakiju. Nar. pjes. vuk. 4, 253. Naj ļuće čestice iz rakije. P. Bolić, vinodjel. 2, 27. — Onde su divojki kako juti papar. Nar. pjes. istr 2, 147. — Ļut i paļiv jelej. P. Bolić, vinodj. 2, 423. — *Amo može pripadati i ovo, jer se misli na ukus, ako i nije riječ o jelu i piću:* Duvan koji je vrlo ļut. Vuk, rječn. *kod* pasmarko.

b) u prenesenome ili metaforičkome smislu. Ļuti čemeri jim. P. Zoranić 13b. Poznam ļuta cjeć čemera čestitoga slavna cara namjesnika Dilavera. I. Gundulić 548. Čemera su ļuta i grda nadojeni. I. Đorđić, salt. 10. Bludnosti čemer ļuti bludnik ćuti. V. Došen 82b. — Da vnogo ļuća biše Isukrstova *(čaša).* F. Glavinić, cvit. 130b. — Plod *(od jabuka)* toliko ļut i gorak. F. Lastrić, test. 104a.

c) u osobitome značeńu: kiseo. — U Dubrovniku (i možebiti gdje drugdje). — Mislim da amo pripadaju ovi primjeri: Ter te ļutijem octom napojiše. M. Vetranić 1, 321. Voće toliko ļuto i grko. I. Držić 5. Ļuti ocat da popijem. I. Akvilini 267. Iskat meda ļuta. (D). Koliko je vino slađe, toliko čini ocat ļutiji. (D). Ļut ocat naj gore svomu sudu udi. (Z). Poslov. daničić. Narančevo cviće gorko i ļuto voće plodi. I. Đorđić, uzd. 179. Tvoja žeđa bit će samo octom ļutijem i grkijem žučom opojena. B. Zuzeri 127. Stabar divji koji ne rađa drugo voće nego ļuto i nezdravo. Đ. Bašić 2. Vidićeš kako će ļuta kvasina biti. J. Vladmirović 25. Ocat koji nije ļut i domaćin koji nije zao ne vaļa ništa. Nar. posl. vuk. 244.

b. *o neugodnome stańu tjelesnome i duševnome u čeļadeta (i u životińe).* ļut *ističe veličinu boli, bolesti, žalosti itd., te znači što i* nemio, težak, jak, *ali s mnogo većom silom.*

a) o tjelesnome stańu.

aa) o bolesti, nemoći. Jelena pade vъ ļutъ nedugъ, i načetъ bolêti naprasьnoju bolêznju. Danilo 83 Toliko ļut mor iže od Ejupta naše bisi tagda po svitu. Š. Kožičić 38a. Uhiti me drhat ļuti. A. Vitaļić, ist. 164a. Reče, ogńica da je ļuta, Ambroz sveti. J. Kavańin 55a. Od ļute bolesti zubi. J. Banovac, pred.

*

139. U ļutoj je krasti stradao. J. Rajić, pouč. 1, 42. Teška bolest, srdoboļa ļuta. Nar. pjes. vuk. 2, 358. Ļuta kadu uvati groznica. 3, 436. Ļuta bi te ufatila groja. Pjev. crn. 206b. — *I o stvari kao da je čeļade, ali u pravome smislu.* Stvar je nečista, spali je ogńem, jer je ļuta guba na gorńoj ili na dońoj strani. Đ. Daničić, 3mojs. 13, 55.

bb) o gladu. Kad pritisne glad ju *(laricu)* ļuti. I. Gundulić 400. Od svog' ļutog' glada. V. Došen 73b. Jer ako je glad ļuti priuze. J. S. Reļković 63. Ļuta je glad narod morila. S. Ļubiša, prip. 52. S ļuta glada potuļen se spremi Osvetn. 4, 22. Spomińańe siromaštva i ļutih oskudica. M. Pavlinović, rad. 64.

cc) o bolu uopće, i o muci, kad je ko na mukama Bist ńemu bol ļuta, kako ne nadejati se jemu života svojego, ar zênici jego istekosta. Pril. jag. ark. 9, 100. (1468). Petak ļuta trpļeńa. P. Radovčić, ist. 64. *u ovome primjeru* bolesti i rane *stoji metaforički, jer se misli na duševno stańe:* Onda kad već svoje sgriješenje plače se neg tuđe, tada se uzćute bolesti tač ļute i rane do vika. F. Lukarević 8. — Ne misliš da te oće mučiti ļutu muku? Transit. 86. Mučiću ga za petnaes danah, neka znade šta su muke ļute. Nar. pjes. vuk. 4, 57. *(Jezus)* htje u ļutoj boljezni na smrt prit. N. Dimitrović 89.

dd) o (zadatijem) ranama i o udarcima (dosta često, osobito rane, u metaforičkome smislu). aaa) u pravome smislu. Vepar divjačan ļutu mi da ranu. M. Vetranić 2, 137. Uh uh! pače tko vijek može izrijet kâ je rana i muka? Naj otrovnija strijel iz luka rek bi ļuću dat ne može. S. Bobaļević 207. Ozdrav', ‚ļuta' rano od strile, slatku ranu od ļubavi. I. Gundulić 187. Otrovanu ranu ļutu gvozdje i ogań samo liječi. I. Gundulić 498. I hteć zgoda, bodezni odzgar ļutu ranu u stegno mu taj čas poda. 545. Da ļutoj ovoj rani lijek podoban dat se bude. Ġ. Palmotić 1, 8. Na otoku *(Lemnu)* da ostane *(Filoktete)*, da u pokoju mirnu i tihu smiri boles ļute rane. 1, 222. Samomu se zgodi meni s ļutom ranom živu utećі. 2, 54. Gledaj noge, svaka ļutu ima ranu. I. V. Bunić, mand. 32. Na ‚ļutu ranu' ļutu travu. (D). Poslov. danič. Udri ga ļutom jednom ranom. F. Lastrić, test. 19a. Oni su ti zadali ļute rane. 120b. Jedan između ńih nastojeći ubiti ga, . . . uslobodi se zadati mu ļutu ranu. A. Kanižlić, kam. 881. Er su meni Milici ļute rane dodijale. Nar. pjes. mikl. beitr. 1, 24. Iz tvojijeh ļutijeh rana svetom krvi operi me. N. Marči 47. On boluje od ļutijeh rana. Nar. pjes. vuk. 3, 528. Pa uveza Drašku rane ļute. 4, 64. Ļuta ga je rana dopanula. 4, 411. Ne hće bratu gledat rane ļute. 4, 516. Ner počeše priskakati, ter u rebra, ter u pleća, neka ti je žalos veća, ļute udarce prislańati. M. Vetranić 1, 338. Mloge oštre riči i ļute udarce. A. Kanižlić, kam. 3. Ļutimi biči izbiti. I. Ivanišević 92. Neznabožci koji tot' gledahu ļutim bičim Savu udarahu. And. Kačić, razg. 18b. Suze 'om (= *joj*) lete niz obraze od bolesti ļutijeh bata. N. Marči 82. — *bbb) u metaforičkome smislu.* Tijem hotjej izvidat ļute rane moje *(Bože)*. N. Dimitrović 60. Neka, u skutu tvojemu kad budo, plač, plam, ranu ļutu i uzu zabude. H. Lucić 207. Jaoh! pridragi moj Ļubmire, kâ odluka neboska bi, da t' od krvi sad otire ļute rane tvoja ļubi? M. Držić 111. Dvi su meni ļute rane na mojemu žeļnom srcu Đ. Baraković, vil. 198. To su, bani, ļuto rane moje. And. Kačić, razg. 48. Nejma ļuće rane, negol' lišiti se doce ili dobrih drugova. J. Rajić, pouč. 2, 54. Nego evo moje rane ļuto: Brđani mi pute zatvoriše . . . Nar. pjes. vuk. 4, 69. Turci su nam ļute rane zadali. M. Pavlinović, razg. 4. — *kaže se i od mila (naj češće djetetu).* Kada vidi tužna mati *(Isusova)* ńega tako potezati, ne mogući odoliti poče plačuć govoriti: „Ajme sinko, ļuta rano, moja diko i obrano! ter su tvoji družbenici nemilosni razbojnici!“ P. Knežović, muka. 37. *ovako i dan danas u Dubrovniku govore ženske (osobito djeci) i bez ikakve žalosti.* „Dje si, moja ļuta rano?“ P. Budmani. — Kô u ove dno tamnice trpi ļute bubalice *(duh)* . . . J. Kavańin 394b. Ah strašna groma koga će opaki od ovoga govoreńa primiti! žalostna i ļuta udarca koga će osuđeni od ove odsude u vik trpiti! J. Banovac, pred. 6. Djevojka, kći mojega naroda, satr se veoma od udarca preļuta. Đ. Daničić, jer. 14, 17.

ee) o onome tjelesnome djelovańu ili stańu kojijem se pokazuje bol tjelesni ili duševni, kao suze, uzdasi. Oči uzdvižem k nebu s ļutom suzom. Ġ. Držić 374. Ļutom suzicom mê lice umivam. Š. Menčetić—Ġ. Držić 484. Vedrina se moja smuti, . . . a veselje u plač ļuti, pokoj i trud u nevoļu. S. Bobaļević 222. Tim gorki i ļuti ako plač i vaj moj ne može ganuti ne milos ures tvoj. I. Gundulić 157. Htijaše slidit plač svoj ļuti Sunčanica još naprijeda. 394. U žalosnom ļutom plaču. Ġ. Palmotić 1, 93. Nije mene ustavilo tad cviļenje ni plač ļuti. 1, 220. Plač ļuti učiniše. P. Knežević, muka. 17. Gorko cviļeć, dok plač ļuti bude mramor razpuknuti. A. Ġ. Paoli *u* I. M. Mattei 366. — Toliko čemerno podrije se ļut zdihaj. Š. Menčetić 284. Ļuti uzdasi ńe srce podiru. 293.

ff) o smrti. Koga mi je vzela gorka i ļuta semrt. Transit. 144. Onogaj apustola ļutom smrtiju umoriše. Pril. jag. ark. 9, 120. (1520). Podnese ļutu smrt. Š. Budinić, sum. 7a. Ako prjekost ļute ne obori me smrti . . . J. Kavańin 128b. Ļutu smrt zadali bi ńemu. A. Kanižlić, kam. 420. Da ih od nemile i ļute smrti izbavi. 829. — *Amo pripadaju i ovakovi primjeri:* Ere ńih *(vila liposti)* mala slas, kroz hudo ńih dilo porađa ļut poraz odveće nemilo. D. Rańina 125b. Ali jaču kuša smeću *(lavica)* ńegov *(poroda)* pazeć poraz ļuti. P. Sorkočević 580b. Ńegove se *(bratove)* cjeć slobode iz dragoga mjesta uputih *(Krunoslava)*, ne gledajuć na nezgode od razlicih pogub ļutih. I. Gundulić 469—470.

b) o stańu tjelesnome što može biti i duševno, ili o duševnome što može biti i tjelesno.

aa) o siromaštvu, ropstvu. Ļuto siromaštvo prijetilo Jonovu roditeļu. M Pavlinović, rad. 68. Ne poslušaše Mojsija od slabosti duha i od ļutoga ropstva. Đ. Daničić, 2mojs. 6, 9. Nego ti sada olakšaj ļutu službu oca svojega *(genetivom se pokazuje uzrok, isporedi bb))*. Đ. Daničić, 1car. 12, 4.

bb) o pedepsi, o progonstvu; u zadńemu se slučaju riječju ļut *ističe i nemilosrđe progoniteļa.* Ļutu kazań primuti. Zborn. drag. sreć. 15. Koliko ļuta pedepsa dopada opake. I. Đorđić, bon. 171. Tako ļute pedepse uzrok. A. Kanižlić, kam. VIII. Imadijau se ļute pedepse bojati. 423. Tko se ne bi nadao ļute podipse? utoč. 92. — *amo pripadaju i ovi primjeri:* Dostojan bi prijati ļutu pravdu bez milosrdija. Transit. 71. Od kad godi *(Bog)* pribiva devet miseci u pričistoj utrobi Marijinoj, od onda je ļuta pravda prošla na desno. J. Banovac, razg. 140 Jeda l' doña pravda mora biti ļuća neg ozgora? V. Došen 70a. — Oniju deset ļutih

progonstva. A. Kanižlić, kam. IV. Da ne vide ona ļuta progonstva. 64.

cc) o karańu, prijetńi. Ļuto pokarańe Božje. A. Kanižlić, kam. 830. — Ļutimi i strahotnimi pritńami nače goniti. Živ. kat. star. 1, 218

dd) o pokori. Koliko ļutu imihu pokoru. Transit. 27. Ja ću učiniti ļutu pokoru. Zborn. 44a. Ļutu pokoru za grihe činiti. A. J. Knezović 56.

ee) o nemiru. Gdi zmije otrovne, zmaji gorući, srde vrle huđe jade, nemir ļući daju kletim ki se prle . . . I. Gundulić 236.

ff) uopće o nesreći, jadu, tuzi, porazu, smeći, nevoļi (i potrebi), tjeskobi itd Tko će moći tako ļutu nesriću ričma iskazati? A. Kanižlić, kam. 894. Ah nesreće ļute moje! Ġ. Palmotić 1, 61. — Ako mi davat taj tač budeš jad ļuti. D. Ranina 30b. Sred tamnice tim smrknute junak . . . muke, trude, jade ļute, sva zla tŗpi. I. Gundulić 164. Koliko su ļuti jadi stat sred uza. 536. Dosta ļutih počiniše jada. Nar. pjes. vuk. 3, 459. I ļuta se jada naslušati. 4, 312. — Ļuta ti je tuga na te nedostojna sada pala. Ġ. Palmotić 1, 283. — Zgriješih teško odveće, i s toga sam, jaoh! sred smeće pribjen ļutim sad porazom. I. Gundulić 248. — Prida mnome samirio bješe ļute svoje smeće. Ġ. Palmotić 1, 352. — Tuj naredba svaka svim ļudim do voļe posta svakojaka do ļute nevoļe Đ. Baraković, vil. 56. Ļute sam sred nevoļe. I. Đorđić, salt. 181. Nas nevoļa ļuta tira. V. Došen 58a Od nevoļe gorke i ļute on nas brani. L. Radić 69. Jest mi bilo za nevoļu ļutu. Nar pjes. vuk. 3, 1. Navede me ļuta nevoļa. S. Ļubiša, prip. 254. Buna godine 1830 i događaji, koji su za ńom sļedovali, bacili su kraļestvo poļsko u naj ļuću nevoļu. Nov. sr. 2, 28. Što mu vaļa do potrebe ļute. Osvetn. 6, 43. — U tjeskobi sam ļutoj. Đ. Daničić, 2sam 24, 14. *O buri, u metaforičkomc smislu.* Da utišiši buru ļutuju duše i têla mojego. Mon serb. 244. *(oko* 1389—1399).

c) o duševnome stańu.

aa) o žalosti, bolesti, muci. Cić ļute žalosti jadovno uzvenu. N. Naļešković 1, 300. Ne ustavļa se čas po putu Turčin, paleć zemļu uzdasi, pačo, za odkrit žalos ļutu, u ovake se tužbe oglasi. I. Gundulić 321. Te da kaže žalost ļutu. V. Došen 48b. Žalos tvoja učini da bude sve jača i ļutća. I. M. Mattei 205. — Promijeniti nijesi htjela vjeru mrtva ļubovnika. pače za uprav bit ńegova i slobodit sebe od jada, tač boles te ļuta otrova, da ga brzo slijediš sada. I. Gundulić 271. Ucviļena tužna pjesni, plačna kćerce moga jada, ako ļutoj u boljezni ikad cvilje ti do sada . . . 272. Nega mrijeti zemļa plačna za krivine naše vidje, i sunčana svijeća zračna ļute od boli strašno ublidje. Ġ. Palmotić 3, 1a. Za vrt vidjet Getsemani gdje Jezusa veoma ļuta nađe boles, znoj krvavi, svoga puka ćjeć ļubavi. N. Marci 49—50. Vidim vazda s mukom ļutom svih u paklu koji stoje. I. Gundulić 93. Koliko su muke tvoje ļute i gorke, toliko je tvoja žeļa razložita. Ġ. Palmotić 1, 62. U strahu ja ledenu ļutu i gorku ćutim muku. 1, 240. S jedne strane u veseļu, s druge s mukom veomi ļutom naj prečijem se vratih putom. 1, 319. Muka je ļuta i trudna tajat smrtne zle gorkosti. 2, 51. U ijedu i toj muci ļutoj. Nar. pjes. vuk. 2, 270. — Pristaše one ļute gorkosti. A. Vitaļić, ist. 381.

bb) o kajańu Bolizan od grihov ima biti ļuta. Naručn. 55a. Ima tolikojer pokajanje biti ostrije i ļuće. Š. Budinić, ispr. 28. Neka se srca naša razlupe i na dvoje razpuknu s naj ļućega pokajańa. Štit. 18. Pokaj se s naj ļutijem skrušeńem od svijeh tvojijeh grijeha. I. M. Mattei 296.

cc) o strahu. Od stra ļuta strele ispustio. Nar. pjes. vuk. 2, 80.

dd) o sramu. O vrimenu ļute stidi nag to ti visiš. Michelangelo. 19. Ali će *(mrmļalac)* na ńegovu ļutu sramotu prid pravdom Božijom ostat pokaran. J. Banovac, razg. 118.

ee) o bremenu (metaforički). Dakl' uzdvigni srce tvoje od brimena toko ļuta. M. Gazarović 25.

e. o čemu tjelesnome što uzrokuje tjelesnu bolest (oružje, oruđe i drugo); jamačno se shvaća u metaforičkome smislu, kao da se govori o čemu živu, i značeńe je od prilike: nemilostan, zao.

a) o čemu što bude ili siječe ļude i životińe, a za to je i načińeno.

aa) o oružju uopće. Izbavivyj Davida raba svojego otь oružija ļuta. Domentijana 11.

bb) o strijeli (može biti i u metaforičkome smislu). Pađe u jedan čas kako rańena od ļutijeh strijela. B. Kašić, nač. 58. Na hudo koje si djelo se pripravil'? što činiš? odnesi, jaoh! s prsi ļuti stril. I. Gundulić 187. I ovdi za ńim hrli u smeći tisnuše oblak ļutijeh strila. 491. Nu iz oblaka ļutih strila . . . 521. Prem s zlobne da sile krvnici nemili ļute su strile u trkač složili . . . I. Đorđić, salt. 28. psal. 10, 2. Da bi došle iz gorice vile, naperile svoje ļute strile . . . And. Kačić, razg. 39a. Tvoj križ, čavli, smrt nemila srce mi su, jaoh! proboli kako ļuta oštra strila. N. Marči 90. — Za tim mi bi čuti drago, da s' rastrgal uzu i stril ļuti iz srca izvrgal djetića ki narod od ļudi vas sjaha. H. Lucić 267. Zač ļute tve strile srce mi raniše. N. Dimitrović 60. psal. 37, 3. Nepravedna o ļubavi, ļute ti su strijele tvoje! Ġ. Palmotić 1, 270. Takve i još ļuće strile od pomamne ždero sile baca bisan prama Bogu. V. Došen 185b.

cc) o kopļu, sulici. Ļutijem kopjom otvoriše prsi tvoje. M. Vetranić 1, 323. Ļutim kopjem satarisati. A. Kanižlić, kam. 49. Oštra i ļuta sulica Longinova probođe prsi. B. Kašić, is. 100.

dd) o maču, sabļi itd. Kô projde ļuti mač M. Marulić 172. Ke dušicu boliznivu projde mač ļut i bridak. M. Alberti 423. Mač ļuti za praću mu privisil si. A. Vitaļić, ist. 2a. Boji se pogleda kano ļuta mača. A J. Knezović 128. Druge pod mač svoj ļuti metniše. Nadod. S. Davida slugu svojega izbavļaš od ļutoga mača. Đ. Daničić, psal 144, 10. — Pače zmaj se ovijem putom u orlovo gnijezdo umjesti, i prid bojnom sabļom ļutom prsten pirni ču se uljesti. I. Gundulić 306. Čim udarac sabļe ļute vrh glave ti svakčas visi? 510. Pod ļutu sabļu okrenuše. A. Kanižlić, kam. 2. Srićom ukloni se od ļute turske sabļe. 828. — Među ńima ļutoga hanđara. Pjev. crn. 196b. Zađedo ļutoga hanđara. 311b. — Kamo ļutijem zlijem ubodom da se svoj brat ranit bude! J. Kavańin 79a.

ee) o oklopu (pancijeru), ili što se shvaća i to kao oružje, ili jer je teško nositi. Po košuļi ļute pancijere. Pjev. crn. 289b.

ff) amo mogu pripadati i ovakovi primjeri, premda se govori o čemu što nije pravo oružje (u obadva primjera stoji u metaforičkome smislu). (Srce plemenito) ne može stanovito koga obļubi razļubiti; ļute ostroge jesu strilo koje s dušom srce dile. I. Ivanišević 214. Štipac stojeć u listopadu štipalima ļutmi kosi, list je

svaki na opadu, a uredno ždral se nosi. J. Kavańin 473b.

b) o čemu što bode ili siječe, ali nije načińeno (od naravi ili od ļudske ruke) za mučeńe tijela, n. p.:

aa) klinci (čavli). Čavle ļute. Zborn. 124b. Ter ti čavli toli ļuti noge i ruke p(r)obijahu. M. Vetranić 1, 321. Čavle kuju žestoke i ļute, čijem ga će pribiti. M. Držić 457.

bb) bodļa na biļci (trn, draća). Ļutijem trnjem okruńen. Zborn. 48b. Zemļa ne bi toga ļuta trna ni plodila. M. Vetranić 1, 324. Mńu i trni ļuti piću vam nošahu. Đ. Baraković, vil. 44. — Trnove ļute drače svetu glavu okruniše. M. Vetranić 1, 324. Posridu ļutih drač. Đ. Baraković, vil. 258. Nî li drača ļuta dosti? jar. 24. Kô bi mogla ti podnijeti pod stupajom draču ļutu? Ġ. Palmotić 1, 137. Zemļa iz koje dračje ļuto niče. S. Margitić, fala. 136. Ńihov put bi posijan ļutijem dračam. Đ. Bašić 227.

cc) kosa. Smrt pogledaj izkazanu, i vidićeš s desnu stranu ļutu kosu na ramenu. V. Došen 49b.

c) o muńi, gromu. Kao da jih ļuta muńa opali. A. Kanižlić, kam. 2. Eto ļute muńe sivaju. utoč. 457. Tako čini i grom ļuti. V. Došen 192b. — *Amo pripada i ovo:* Al' se orle vije pod oblake, oblak svija, načińa gromove, iz oblaka ļute strile baca. And. Kačić, razg. 312.

d) o oruđu kojijem se bije (u jedinome primjeru metaforički). Očutih tada ļut bič sile ļubene. Đ. Baraković, vil. 29.

e) o oruđu koje muči čeļade ili životińu tijem što je teško nositi ili čvrsto steže, n. p.

aa) jaram. Kako dva bivola kim tare jaram ļut vrat z grlom od zdola. Đ. Baraković, vil. 58. Pokle ga jaram ļut nevoļit nauči. jar. 13. — *Slično je i* samar. Da oštar samar ļuti sramotno se na te stavi. J. Kavańin 155a.

bb) veriga, konop. Speći mu ļut sinžir jur grlo obstira Đ. Baraković, vil. 61. Ostaviv sinžir ļut. 255. I na Luku meće gvožđe ļuto. Nar. pjes. vuk. 4, 90. — Razmišļaje konop ļuti ki završe grlo tvoje. M. Vetranić 1, 326.

cc) zamka. Zamčicu tote ļutu sakriše mi. A. Vitaļić, ist. 507b.

d. *o mjestu, u kojemu stajańe muči dušu ili tijelo ili oboje. značeńe je po svoj prilici kao kod* c.

a) o tamnici. Съvedeнь bystь vь ļutuju tьmьnicu. Domentijana 10. Ovde ihь pedepsasmo u našêhь ļutêhь i tugļivêhь tьmnêhь tьmnicahь. Spom. sr. 1, 95. (1416). U ļutu tavnicu ńega stavite. A. J. Knezović 137.

b) o paklu. Slavan ću opet uskrsnuti, rajske otvorit ļudem dvore, a zatvorit pako ļuti. Ġ. Palmotić 3, 4b. Paklenoga ļuta dvora. J. Kavańin 401b. A ne zabud' ļute pakle. 500b.

c) o škripcu (u metaforičkome smislu). On se svojom snagom iskopa iz naj ļućega škripca. M. Pavlinović, rad. 18.

d) o kraju u kojemu je vrlo teško, mučno i neugodno živjeti ili hoditi, i s toga što je pusto, n. p.: aa) o kraju uopće. Gredih se tukući po ļutu kraju tom. Đ. Baraković, vil. 332. — *bb) o pustini.* Bih se osudil na takove muke i ļutu pustińu. Transit. 7. Po onoj ļutoj pustińi. Zborn. 44a. Žifļaše blagovit u ļutoj pustoši. Đ. Baraković, vil. 46. — *cc) o kamenitu mjestu, kao što je gora, vrh, vrlet itd.* Tigri čijem mukaju u gorah ļutijeh stav. D. Rańina 13a. Ki pod ‚ļutom' sto'eć planinom ļuti izhode svim Turcinom. J. Kavańin 133b. — Najdoh tamno i dlboko drago i ļuto vrho i kamenite. Transit. 8. — I eto ga niz vrleti ļute. Osvetn. 7, 90. — *dd) može se pridati i kad se kaže o moru; tad može biti predańe značeńe, a može značiti i: ļutit (vidi* h, *d)).* Da splešemo s krepkom svijesti silni očean mora ļuta. Ġ. Palmotić 2, 526. Dok Lužitanci iz pogibne stiske ļutoga mora srićno izmakošo. A. Kanižlić, fran. 54.

e. *o velikoj studeni i vrućini; značeńe je kao kod* c *i* d.

a) o zimi. Zima ļuta i naprasna. Starine. 10, 118. Sije težak po ļutoj zimi i kišnoj. M. Radnić 476a. Jerbo ļuta zima reži. V. Došen 26b. Ļuta tako ńu ukrti zima. J. S. Reļković 246. Ali kad su ļute suhomrazi. 353. — *Amo može pripadati i ovo:* Koliko su sjeverńaci dužni svome ļutome podnebju. M. Pavlinović, rad. 154.

b) o vjetru i vremenu. Od vremena i od vjetra ļuta. Nar. pjes. vuk. 3, 96.

c) o ogńu. Poći će u ļuti ogań. Zborn. 53b. A vrh vlage ogań ļuti. J. Kavańin 71b. Nagal, silan, ļut, grdoban nij' oni ogań kô ov pakleni. 398a.

f. *o boju, rati, buni; značeńe može biti: žestok uopće, ili kao kod* c. Ako uza se na boj ļuti i mê srce sad si cdnila. I. Gundulić 344. On *(Murat)* zaprijeti, u krvavu ļutu boju da će na ńih grad podrijeti carsku ogńenu sabļu svoju. 389. Krijuć žeļom ļuta boja slatku žeļu od ļubavi. 395. On ti nosi na dvorove ļute boje i nemire. Ġ. Palmotić 1, 275. Kê sred ļuta tegaj boja podnosimo štete i zgode! 2, 103. Poklisari . . . ļuti nemir sobom nose i ogńene boje. 2, 238. Boj veliki, ļuti ‚bellum exitiale'. J. Mikaļa, rječn. 23a. Poboj ļut imasmo. I. Zanotti, en. 28. Na ļuti boj čovjeka potakńiva. B. Zuzeri 6. Kad boj ļuti s Rimom biše. V. Došen 134a. Dobra su dila jedno poļe iliti mejdan od naj ļućega boja. Đ. Rapić 322. I od ļutoga boja prijeka *(neka)* odahnuti vas puk bude. P. Sorkočević 593a. Te u boju ļutome pogine. Nar. pjes. petr. 2, 291. — Od ļute rati. A. Vitaļić, ist. 2b. Šļe im rate težke i ļute. J. Kavańin 346a. — Zametnule se u Carigradu smutńe i ļute bune. A. Kanižlić, kam. 592.

g. *o čemu što po sebi nije ni zlo ni dobro, ali u osobitijem slućajevima može postati vrlo neugodno.*

a) uopće. Kada stvari od ovoga svijeta uzčine ti se ļute. M. Radnić 1b. *(Zrno gorušice)* nesatrveno jest mirno, a kada se satare, onda se upali i što u sebi naj ļutje zadržaje, onda pokaže. B. Leaković, gov. 52.

b) o životu. Život ļut ove dni provodim. Š. Menčetić 299. Život ‚ļući' ļute smrti. D. Zlatarić 66b.

c) o zgodi, udesu. Pokli rados ne ima puta, u tve prsi da uljoze, od kada ti zgoda ļuta u grob dobro tvoje poneso. I. Gundulić 270. Ova ļuta zgoda uzdisat me gorko sili. Ġ. Palmotić 2, 441. Nesrećna je ova žena s ļute sgode i namjere u krivini zloj naštena ockvrńene vojnu vjere. 3, 28b. Za pokoru ļutijeh zgoda Božju molit veličinu. J. Palmotić 6. — Udes ļuti hoće, da ima posred boja Turno, moj brat, poginuti. Ġ. Palmotić 2, 79.

d) o danu. Čekajući toga dne tako strašna i gorka i ļuta. Transit. 57.

e) o sili, naporu. O smrti nemila, ļuta t' je tva sila, joh! i tvoj britki mač! N. Dimitrović 34—35. — Ļutijem naporom. S. Rosa 88a. — *Amo može pripadati i ovo:* Gdo slidi ļubav slidi trudan oboj, ļutuju i zabav. P. Zoranić 3a.

f) o nečemu što se čuje.

aa) o glasu, vidi glas, f. Nu ako moga cjeć poraza glas od smrti čuje ļuti ona koja vijeku glasa od ļubavi ne htje čuti. I. Gundulić 255.

bb) o riječima. Zač su riječi mnogo ļute, nu blažen će mnogo biti tko ih bude po sve pute po načinu obslužiti. M. Vetranić 1, 26. Riči ļute i opore primam, sablast da obore. V. Došen 10a. Razloge ću i prilike misto soli dati nike, i pomišat riči ļuti, jeda l' bludnik lik oćuti. 81b.

cc) o buci. Bit se će toliko tvrdo s velikom trjeskom, da do Isukrsta doći će onaj ļuta trjeska. Zborn. 53a.

g) o razlogu. Imaš vratiti ļut razlog od tvoga života stvoriteļu. M. Radnić 121a.

h. *o čeļadetu.*

a) zao, o muškome, ističe se nemilost, krvoločnost.

aa) uopće. Nêkyj vьsta carь ļutь i krьvoproliteļь. Domentijan[a] 22. Nemilostivi i ļuti cesar. Živ. kat. star. 1, 222. Andronik šegaviji vseh semrtnik i ļući. Š Kožičić 47b. Goti, ļudi tvrdi i golemo ļuti. Dukļanin 2. Danijel svêtova ļutoga i krutnoga kraļa Nabukodonozora. Š. Budinić, sum. 155a. Pošļi pomoć i izruči me od ruk ļutih Macedoňan. Aleks. jag. star. 3, 271. U bogdanskoj tim ga rati pogubišo Turci ļuti. I. Gundulić 378. Ali silom, hoću, očitom, da bojnici ne smiju ļuti tebi caru pričestitom u kraj skuta dotegnuti. 501. Nehan Turčin ļuti. J. Kavańin 182b. Tiskaše Turak zloba razsrćena ļuta cara. 185b. Ugarske posade Bog iztuče bičem Tatar ļutijeh. 230a. *(Sveti)* sobom ļuti, drugom' smijerni. 343b. Ļut će car vladati ńima. Đ. Daničić, isai. 19, 4. Kako li su skladni na dušmana, koliko li na kršćana ļuti. Osvetn. 2, 78.

bb) čovjek je naznačen supstantivom kojijem se samijem ističe nemilost, krvoločnost. Pâvô ki ļut progonitej bi crkvenijeh prije prvina. J. Kavańin 516a. Nek donesu Dijokleciјana, ļutog progoniteļa. A. J. Knezović 191. Ļuti progoniteļ. A. Kanižlić, kam. 664. — Ļutim i nemilim krvnikom. A. Kanižlić, kam. 105. — Ļut neprijateļ. M. Radnić 383a. Ako vas napastuje djavao, vaš ļuti neprijateļ. J. Banovac, razg. 129. Da ne bude poznan od svoga ļuta neprijateļa. Ant. Kadčić 43 — Ļuta gusa svijem putnici put zasijeda. J. Palmotić 179.

b) o ženskome, znači: zla uopće ili oštra. Kь svojimь ļuta *(žena)* Serb. lesek. šaf. 129 *(po Daničićevu rječniku).* Ka si milostiva pravdenim a ļuta zalim. Transit. 98a. Ļubice ka se rijet mož' ļuća neg zmije taj čemer priļuti. F. Lukarević 12. Dim, kuća zlo pokrivena i ļuta žena. P. Posilović, cvijet. 37. Karļiva ļuta moma. J. Kavańin 406b. Boļe je stajati u zemļi pustoj nego s ženom grižļivom i ļutom. Đ. Rapić 95. Ļuta bila seja Ivanova. Nar. pjes. vuk. 1, 469. Tebe kude troji prosioci: jedni kažu, oda zla si roda; drugi kažu, ļuta kao guja. 1, 555. Anđelija ļuta i prokleta. 2, 464. Koja je *(žena)* ļuta, ona je i za posao dobra. Vuk, poslov. 140.

c) značeńe kod a) može se shvatiti ne posve u zlu smislu, kad se govori o ļudima kakvi su u boju, te ne znači uprav isto što zao, ali može ostati značeńe nemilostan, a ističe se žestina i hrabrost. Da 'e u ńem četvrtina ļuta i snažna Dalmatina. J. Kavańin 271a. I odvede dvanaest hiļada, gospo moja, ļutog oklopnika. Nar. pjes. vuk. 2, 295. Navalite, ļuta Arapijo! 2, 366. El' ja vodim đece pod barjake porodice ļuta Crnogorca. 2, 541. On ne bere ļute Martoloze. 3, 25. Otkud biju Arnauti ļuti. 3, 47. I on vodi hiļadu momaka, sve końika ļutih oklopnika. 3, 259. Ļuta Stegu i crna Gavrana. 3, 432. Brže beri Tosku ļutu vojsku. 4, 213. Pokraj mora sve Latine ļute. 4, 218. Za ńim Cuce ubojice ļute. 5, 361. Saberi tvoju ļutu Tosku. Pjev. crn. 103b. Još on diže Miriditu ļutu. 105b. Pokupi mi sve Drekaloviće, ļute Kuče i Vasojeviće. 245a. No sve brsca i ļuta bojnika. Ogled. sr. 423. Sve pješaca, ļuta Crnogorca. Bos. prip. 1, 45. Dok eto ti ļuta Crnogorca, pred ńima je Crnogorac Ivo. 1, 46. Kaže se ļutu čoeku a i końu. Vuk, poslov. 80. Pade ńešto Arnauta ļuta. Osvetn. 3, 42. U ńem ļudi kô zmajevi zubi, na krv ļuti i na zlo udarni. Osvetn. 2, 67. — *U takome smislu vaļa da se ovdje kaže o ženskome čeļadetu:* Ako t' i jest rodila kraļica... a mene je ļuta Arnautka. Nar. pjes. vuk. 2, 407.

d) gńevan, srdit, isporedi ļutit. *(Bog)* učini se veće ļut proti ńemu. Transit. 48. Sad mi s' ļuta, sad mi s' slatka, sad me cviliš, sad veseliš. M. Pelegrinović 173. Goruć, ļut i veoma rasrđen. A. d. Bella, razg. 251. Koji inačije nikada ne vidje se ļut ni srdit. F. Lastrić, ned. 318. Unide Katarina ļuta. I. Velikanović, prik. 12. Otče, istina je da psujem, ali samo kada sam ļut. Đ. Rapić 121. Ļutima i srditima ne skaču li vatrene iskre iz očiju? 261. Zvizdoznanci na ńega su ļuti. J. S. Reļković 171. Stara majka ļuta odgovara. Nar. pjes. vuk. 1, 560. Na koga je ļuba ļuta, al' je na me, al' na drugog? Nar. pjes. petr. 1, 134. — *U predašńijem primjerima kaže se o duševnome stańu kod kakve prigode; ovdje je riječ o običnome stańu prema kome (kao* jedovit): Muži, ļubite žene vaše i ne budite ļuti suprot ńima. Anton Dalm., nov. tešt. 2, 94. paul. col. 3, 19. — *U ovome je primjeru po ńešto drukčije značeńe, kao* oštar: Da ne bude mi potribno ļutu biti. Anton Dalm., nov. tešt. 2, 61b. paul. 2cor. 13, 10.

e) kad se čeļade izriče supstantivom kojijem mu se javļa stańe, kakva osobina, čud itd., pridjevom se ļut *ističe veličina onoga stańa itd.* Dosadi mi ļuta sirotińa. Nar. pjes. vuk. 2, 404. Ali ne šće ļuta sirotińa. 4, 352. To bijahu ļuti siromasi. 4, 422. Jadni glasi, kano što su u sirota ļutih. Osvetn. 1, 6. — U vino su ļute pjanaģije. Nar. pjes. vuk. 3, 216. — A u kavzi ļuta kavkaģija. 1, 603.

i. *o životińi.*

a) ferox, immanis, *divļi, neukroćen, krvoločan.*

aa) o zvijeri uopće. Pridet zvêr ļut i požrêt je. Pril. jag. ark. 9, 90. (1468). Nijedna živina nî tako ļuta kako 1 zal fratar. Transit. 72. Da ju biše poslal v pustińu na izidenje zviri ļutih. Mirakuli. 29. Zvir ļuta požri sina mojega. Korizm. 89a. Kože ļutih zvir. B. Krnarutić 12. I nemile zvijeri ļute. J. Kavańin 7b. Ļuto zvjerče pusta luga. 57a. Kao ufaćena ļuta zvir. A. Kanižlić, kam. 363. Nime stvari i ļute zviri ļube plod svoj. utoč. 34. Ļuta i gladna živina ditešce zgrabi. 190. Po šumah punih ļute zviradi putujući. fran. 220. Zvirad ļutu tad pristigneš. V. Došen 188b. Naj ļućih zverova zubi. J. Rajić, pouč. 1, 32.

bb) o osobitijem zvijerima. I ufam, taj vira da me će i ļubav uklonit od vira u kom je ļuti lav. H. Lucić 280. Da ga ļuti lav ne uhvati. B. Kašić, nač. 54. Od ļutije lava opačiji. F. Lastrić, test. 200a. Il' lav ļuti da postane. V. Došen 190a. I kod ńe su dva ļuti arslana. Nar. pjes. vuk. 2, 31. Zalajalo devet

ļuti lava. 2, 305. — Tigre gńevna, prijeka i ļuta po gvozdenoj kajpi udara. I. Gundulić 555. Kao ļuta tigra. J. Banovac, pred. 15. Tigra ļuta. N. Marči 17. — Tjera ļuta risa, vepra plaha. P. Kanavelić, iv. 34. Ris lagati ļut ne znade. V. Došen 43b. I ļutoga risa noge. 173b. — Jedna ļuta medvidica. P. Zoranić 28a. — Kao ļuti noktograbi. V. Došen 71b. — Zač mu sve ļut oral nohtima srce dre. Đ. Baraković, vil. 313. — *Amo bi mogli pripadati i ovi primjeri:* Kakono ļut ogar, mnogo dan privezan... Đ. Baraković, vil. 36. Rad pakleni ļuti pasa. V. Došen 117b. Ali psoglav ovi ļuti, bludna žena . . . 100a.

b) jedovit, pa po tome i òtrôvan (vidi jed).

aa) o zmiji (guji, viperi); kad se ispoređuje s čovjekom može i ne biti posve u zlome smislu (vidi h, *c)).* Peta *(glava)* od ļute i srdite zmije. P. Zoranić 7a. Kako u paklu ogńenome u ogńu se ļutja pruža. J. Kavańin 407b. Kako da mi ļuta zmija srdačce iz kruga podere. M. Držić 415. — Protiv tomu stoji, kako ļuta zmija, oholija. P. Hektorović 39—40. Ki bihu od ļutih zmij ujideni. Kateh. 1561. 97. Za to kraļe izbjeguju kako jednu ļutu guju. M. Divković, kat. 123. Ujeden od ļutijeh zmija. B. Kašić, fran. 121. Ne jer opet ļuta zmija ijedom nebo smuća, zemļu truje. I. Gundulić 5. Tako gusti gaj sred gora lijep se i zelen s dvor zameri, a u tamni skut zatvora ļute zmije, vrle zvijeri. 298. Tako da uz gńev svoga ijeda ļuta je zmija bez čemera. 546. Kako od ļute zmije iz kruga. Ġ. Palmotić 1, 189. Otrovne ļute zmije. 1, 379. Jak ļuta zla zmija. 2, 489. Ovo je naj ļuća zmija. I. Grličić 266. Otrovi zmijah ļutijeh. K. Magarović 71. Da jih ļuta zmija hita. J. Kavańin 40b. Jede meso ļutijeh zmija. 57b. Na plam vrže ļutu zmiju i žestoku. 189a. Crnokrug jes zmija sasma ļuta. I. Đorđić, salt. 187. Sve mu se čini da su zmije ļuto i otrovne. J. Banovac, pripov. 233. Teoktista ļuta ujide zmija. A. Kanižlić, kam. 18. Ļutoj zmiji od bludnosti. V. Došen 87b. Ļuta zmija kog' nakoļe. 115b. Bit će ńihova jestojska žuč od zmaja i jed od zmija naj ļutijeh. Đ. Bašić 154. Vrsta svaka ļutih zmija. And. Kačić, razg. 3b. Pobiže u planinu, u kojoj nahodeći se mnoge zmije puno ļute, počeše klati vojsku ńegovu. 34. Ona ļuta vipera svekrva. Đ. Rapić 295. Ļute, strahovite i otrovne zmije. M. Dobretić 176 Devet snaa devet ļuti zmija. Nar. pjes. vuk. 1, 125. U travi se ļute zmije legu. 2, 17 — Ļuta guja Grčiću Manojlo. 3, 24. Ļuta guja sa Kladuše Mujo. 5, 165. — *U pjesmama se nalazi kao epitet opći što se daje zmiji bez obzira na ńezine osobine.* Jelen-rogom šarca osedlala, ļutom ga je zmijom zauzdala, još ga ļućom zmijom ošibuje. Nar. pjes. vuk. 1, 160. Sta je cika kako zmije ļute 2, 20. Pišti momče kako zmija ļuta. 2, 36. Ona ciknu kako ļuta guja. 2, 112. Cvili Miloš kako ļuta guja. 2, 245.

bb) o zmaju, kao i o zmiji (ali vidi zmaj). Čuvaj se ukrasti jak i ļuta zmaja. M. Marulić 222. Poteče na ńega kako zmaj ļuti. Transit. 221. Gdi strašno na mene pun jada i gńiva ļuti zmaj ogńene čeļusti razziva. H. Lucić 281. Pak uzamši ove dare, trijobi će u rosi da od jaja da se u nov lonac svare, i u krvi ļuta zmaja. S. Bobaļević 217. Al' z gore ļuti zmaj. Đ. Baraković, vil. 133. Ti od sjevera sjevor brži srod Nestera i Dunaja rva, tišto, slomi i skrši ogńenoga ļuta zmaja. I. Gundulić 316. Još sred usta ļuta zmaja i nokata bijesna lava oko tebe s oba kraja slovinska je sva država. 390. Zatjera istočnoga ļuta zmaja lańsko ljeto kraj Nestera. 397. Da kô ļuta zmaja grstiš *(grijeh smrtni).* J. Kavańin 3b. Češio je ļuti zmaje. Nar. pjes. vuk. 1, 189. Tko će ļuta zmaja prevariti! 4, 146. — Drokun ļut. N. Marči 60.

cc) o sitnijem životińama što su otrovne. Ļuti skarpijuni, zmije i ostale ļute zviri. Živ. jer. star. 1, 229. Ļuti štipci i pauci. J. Kavańin 409b. Ļuti akrep od Dobrače Jovo. Nar. pjes. vuk. 4, 354. — Vele ga ļutih os okolo oblita. Đ. Baraković, vil. 105. Da ļuti osinac bode nas i koļe. jar. 10. — *Amo može pripadati i ovo:* Crvi ļuti i neumirateļni *(u paklu).* Korizm. 24b.

k. *o kraju gdje ļudi žive, o kojima se može kazati* ļut *prema* h, *a) i osobito c).* Moštanicu u Krajini ļutoj. Nar. pjes. vuk. 2, 103. Na Arapsku ļutu pokrajinu. 2, 362. Od Pećine na Krajinu ļute. Pjev. crn. 101a.

l. *o dijelu ļudskoga (ređe živinskoga) tijela; značeńe je kao kod* h, *a)—d) preneseno od čovjeka na dio tijela.*

a) o srcu (metaforički). Žarko srce ļutje zmaja nije čudo da toj čini. J. Kavańin 234a. I od ļutog srca bisni. V. Došen 191b. Premda srce Samuelovo biše vazda tvrdo, ļuto i nemilostivo . . . And. Kačić, razg. 34. Ti znaš oca mojega i ļude ńegove da su hrabri i da su ļuta srca kao medvjedica kad joj otmu medvjediće u poļu. Đ. Daničić, 2sam. 17, 8.

b) o jeziku, ustima (metaforički). Mač je ńe jezik ļut. Š. Menčetić 315. Svijeh zlorecijeh usta ļuta. I. Đorđić, salt. 205.

c) o ruci. Za to ńega ruka toli ļuta biše. M. Marulić 92. Ļute ruke ne uztegnem, dok ti grkļan ne dosegnem. V. Došen 125b.

d) u jednome primjeru XVIII *vijeka o nozi, ali ne u zlome smislu; značeńe je: jak ili hitar.* Kolovođa viče: hap hap, noga tjera tap tap ļuta. J. Krmpotić, katar. 123.

m. *o duševnome stańu, koje je neugodno za druge ļude (a može biti i za onoga u kojega biva, isporedi* b, *c)).*

a) o gńevu, srđbi; ļut *ističe veličinu (isporedi* h, *d)).* Sada ćemo dostignuti nevjernoga Gradimira i ukazat mu naš gńiv ļuti. Ġ. Palmotić 2, 260. Ova laž zadosta bi za užeći ļutu srčbu na poklisare. A. Kanižlić, kam. 463. Ļutu srčbu. V. Došen 164a.

b) o ćudi prema h, *a) i b); isporedi* i l, *a)).* Na te riječi još priloži da 'e ćehaja ļute ćudi, svakijem malo da razloži, i da blago mnogo žudi. J. Palmotić 125. Pokriti ļutu i nemilu ćud svoju. A. Kanižlić, kam. 66.

c) o odluci, prema h, *a) i b).* Čekajući tako ļutu odluku. Transit. 123. Uzazna kraļevu ļutu odluku. I. Đorđić, salt. XII.

d) o kojoj duševnoj opačini, kao o lakomosti (lakomiji), ističući veličinu i zlobu. Radi ńehove ļute lakomije. Š. Budinić, sum. 140a.

e) u jednome primjeru XVIII *vijeka o nepoznanstvu; značeńe je: vrlo teško, vrlo mučno.* Ah! vaļa da su se od mene zaboravili moja rodbina i prijateļi, vaļa da sam jim davno otišla od pameti i srca, ah ļuto nepoznanstvo! J. Banovac, pred. 128.

n. *o zlu uopće; značeńe uopće: veliko, jako.* Ima ļuto zlo koje vidjeh pod suncem: bogatstvo kojo se čuva na zlo onome čije je. Đ. Daničić, prop. 5, 13.

o. *kao* čvrst, *o čemu što se ne može pregibati ili što se ne može lomiti.*

a) o kovini. Više zlata nego ļuta gvožđa. Nar. pjes. vuk. 3, 119. Sve od ļuta gvožđa kaļenoga. Pjev. crn. 89[a]. Čelik, ļuto gvožđe. V. Vrčević *u* Nar. prip. 229. *vidi i u Vukovu rječniku.* Nego bješe od ļuta čelika. Nar. pjes. vuk. 5, 375. Al' su vrata od čelika ļuta. Vuk, rječn. *kod* zapalangati. — Omekšaj ļuti tuč. S. Ļubiša, prip. 195.

b) o kamenu što je teško razbiti ili slomiti. Nastupeć iznenadi na ļut kamen S. Rosa 149[b]. U Boki su crkve pograđene i na ļutom kamenu. G. Zelić 590. Stani, ostanila se kao ļuti kamen! S. Ļubiša, prip. 143. Ne gledaj ih što nemadu dvora, no kolibe od kamena ļuta. Osvetn. 1, 18. — U planine i krševe ļute. Nar. pjes. vuk. 4, 33. — Ļudi su lomili ļutu lit, da joj umjeste bojni top. S. Ļubiša, prip. 1. — *Amo pripada i ovo:* Kad se malo u avanu okrni *(dijamanat),* onda onaj ļuti krnotak svega ga u mlevo stroši. Đ. Popović, poznav. robe. 5.

c) o zemļi što je teško kopati. Zemļa sabijenija i ļuća mora se dubļe kopati. P. Bolić, vinod. 1, 226.

p. *kod mjesnijeh imena.*

a) Ļuti Dolac, *m. selo u Hercegovini.* Statist. bosn. 105.

b) u Srbiji. aa) Ļuta Strana, *mjesto u okrugu biogradskome.* M. Đ. Milićević, srb. 63. — *bb)* Ļuta Livada, *mjesto u okrugu čačanskome.* Livada u Ļutoj Livadi. Sr. nov. 1872. 558. — *cc) mjesta u okrugu kneževačkome. aaa)* Ļuti Do, vis. Glasnik. 19, 296. — *bbb)* Ļuti Kamen, *vrh.* Ļuti Kamen, vrh. 297. — *ccc)* Ļuti Vrh, brijeg. 299. — *dd)* Ļuti Vrh, *planinski vrh u okrugu niškome.* M. Đ. Milićević, kraļ. srb. 4. — *ee)* Ļuto Poļe, *mjesto u okrugu užičkome.* Livada u Ļutom Poļu. Sr. nov. 1873. 575.

2. *adv.* ļûto. — *Komp.:* ļûćê, *rijetko* ļûtijê *(v. p. u Belinu rječniku* 25[b], *ali na tri druga mjesta* ļuće). — *U knigama pisanima crkvenijem i miješanijem jezikom ima i oblik* ļutê, *što je praslavenski, isporedi stslov.* ļutê *i češ.* lítě. — *Između rječnika u Belinu* (‚acerbamente, con acerbità' ‚acerbe' 25[b]; ‚agramente, con agrezza' ‚acriter' 54[a]; ‚amaramente, con amarezza' ‚amare' 69[a]; ‚aspramente, con asprezza' ‚aspere' 109[a]; ‚austeramente, con austerità' ‚austere' 120[b]; ‚duramente' ‚dure' 282[a]; ‚ferocemente, fieramente' ‚ferociter' 310[b]; ‚fieramente, con fierezza' ‚immaniter' 314[b]; ‚iratamente' ‚irate' 420[a]; ‚severamente, rigorosamente' ‚severe' 672[b]), *u Jambrešićevu* (‚acerbe'), *u Stulićevu* (‚acriter, fortiter, acerbe, dure etc.'), *u Vukovu* (‚bitter, arg' ‚acerbe').

a. *nema primjera za ukus, ali ima* ļuto vońati *(prema* 1, a, *a)) u jednome primjeru našega vremena.* Mišomora ļuto udara. Đ. Popović, poznav. robe. 93—94.

b. *o tjelesnome stańu.*

a) o bolovańu, vidi 1, b, *a) aa).* Ļuto iznemagajetь. Okáz. pam. šaf. 57. Hći moja ļute strajajet. Korizm. 22[a]. Car David obolê ļuto. Pril. jag. ark. 9, 94. (1468) Svijeh pomagat, koji cvile, i kijeh nemoć, glad i zima bolovati ļuto silo. G. Palmotić 3, 148[a]. Ļuto me je zaboļela glava. Nar. pjes. vuk. 1, 611. Od vina ga ļuto boli glava. 2, 159. Đevojka se razboļela ļuto. 3, 490. E je ļuto Potar obolio. 4, 365. Ciče Daša, zaboļe je ļuto. Nar. pjes. herc. vuk. 203.

b) o gladovańu, vidi 1, b, *a) bb)) i o ždi.* Te ļuto ogladnio *(vuk).* Nar. prip. vrč. 187. Jer sam Turčin ožednio ļuto. Nar. pjes. vuk. 4, 96.

c) o mučeńu, raňavańu, bičevańu, ubijańu, vidi 1, a, *a) cc) i dd), isporedi i* 1, a, *a) ff).* S Porfirijem vojvodom bi ļuto mučena. Živ. kat. star. 1, 220. Nevirnik ļuto mučaše s. Romana. J. Banovac, pred. 57. — Ļuto i vrlo ti mene vodiš svezana za grlo. Š. Menčetić 175. — Ļuće neg zmija izrani. G. Držić 421. Da mi, gospoje, moj cvijete izbrani, srdašce, jaoh, tvoje tač ļuto ne rani. N. Naļešković 2, 132. I kako te izpod mira grada toga car oholi ļuto raňen sad istira. I. Gundulić 383 I ńega bo i brez zubi ļuto rani. V. Došen 121 . Al' se Marko ļuto izranio. Nar. pjes. vuk 2, 368. Ļuto ti je Dmitra obranio. 2, 584. Ļuto se ranih. Pravdonoša. 1851. 21. Uzmem pušku i ļuto ga obranih. 1852. 8 Ļuto ga obrani po životu. S. Ļubiša, prip. 128. Trnom ti svu glavu činiše krvavu i ļuto na rane. Š. Menčetić 342. — I udorcom teškijem boga ļuto siječe priko prsi. I. Gundulić 526. Prik tabora moga prošal, sikuć ļuto mojih Turak. Nar. pjes. mikl. beitr. 1, 16. Ļuto sijeku srpske vojevode. Nar. pjes. petr. 2, 299. — Za da bi vaš bludna strila nikad ļuto ne udrila. V. Došen 92[a]. — Bile se zagrizle i ļuto okrvavile dvije općine. S. Ļubiša, prip. 155. — Vuk ga ļuto ujide. A. Kanižlić, kam. 126 — I rod ļuto da ne štipļu. V. Došen 170[a]. — Biči fruštajući ļuto po sve strane. M. Marulić 176. Potom ga sudac zapovida vele ļuto i nemilostivo biti. Transit. 3. Pojde k tomu vlhvu i vze ga i izbi ga ļuto. 249. Gospodina izbiju vrlo žestoko i ļuto. B. Kašić, is. 56. Od cara ļuto izbičevan. A. Kanižlić, kam. 16. Potezana nemilo i ļuto bičevana. 261. Ļuto Janko koňa udaraše. Nar. pjes. vuk. 2, 323. — Tere izran'te vele ļuto biči. P. Hektorović (?) 133. — Neka ne objavi, tebi hoteć, svim poreda ļubav, s ke smrt sve pogleda, koliko ga ļuto davi. A. Čubranović 154. Stare omraze i bolesti kê ih ļuto koļu i more. G. Palmotić 3, 22[b]. Drugi hćercu za prćiju ļuto smaknu i ubi ju J. Kavańin 170[a]. I pobi ih ļuto Avija i narod ńegov, i pade od Izraiļa pobijenijeh pet stotina tisuća odabranijeh ļudi. Đ. Daničić, 2dnevn. 13, 17.

d) o plaču, pištańu, tužeńu itd. isporedi 1, b, *a) ee).* Najdoh ga ļuto plačući. Transit. 197. Ļuto cvili pak 'vako govori. A. J. Knezović 15. Pak uz ćercu ļuto cvili. V. Došen 167[b]. Ļuto cvile slovinska gospoda, kako cvile do neba se čuje. And. Kačić, razg 30[a]. Ļuto cmili đevojčica ... Al' jošt plače đevojčica, ļuto plače, ne prestaje. Nar. pjes. vuk. 1, 189. Ļuto cmile tići orlovići. 1, 489. Ļuto plače Anđelija mlada. 4, 362. — Ļuto pišti sestrica Jelica. 2, 39. Ļuto pisnu kako ļuta guja. 2, 123. Ļuto pisnu, do Boga se čuje. 3, 415. Ļuto vrisnu, daleko se čuje. 2, 285. — Ļuto tuži mlada Pavlovica. 2, 17. Ļuto tuži Đurađ Čarnojević. 2, 568. — Spoviđe im, kô car isti ļuto žali ńih nesreće *(može pripadati i pod* d). J. Palmotić 310. — *Slični su i ovakovi primjeri:* Pred ńim plaču i mole se ļuto. Ogled. sr. 15. Pašu mole i kume ga ļuto. 16.

e) vidi 1, e. Na isti način sjever vrli ļuto zadme i zaprli iz žeļezne strane mrazne. G. Palmotić 3, 22[a]. Svakčas ļuće, svakčas gore vihri oholi sveđ režahu. J. Palmotić 30. Jer ga ļuto suhozim uvridi. J. S. Reļković 348. Ako u ńu *(iskru)* sjever vrli ļuto zadme i zaprli. P. Sorkočević 587[b]. — K plamu tečeš ki će u vike dušu tvoju ļuto žgati. A. Vitaļić, ostan. 24.

c. *o stańu tjelesnome ili duševnome, ili o obome. značeńe je kao kad* b.

a) o pedepsańu, isporedi 1, b, *b) bb).*

Ļutê pokazani byše. Okáz. pam šaf. 55. Potle ih ļuto pedipsa. I. T. Mrnavić, ist. 53. Bog tu naredbenu hvastu ļuto zaplati. I. Đorđić, salt. xvi Svi su narodi priļubodivce ļuto pedipsavali. J. Banovac, razg. 106 Sasvim da ļude *(Bog)* ļuto pedipsaše. 136.

b) o karańu, ruženu, prokliñańu (isporedi 1, b, *b) cc).* Koliko vi jeste od višega stanija, toliko ļuće budete karani. Transit. 44. Ļuto pokarati. Š. Budinić, ispr. 39. Vaļalo bi po pravoj pravdi da ga ļuto udiļ Bog pokara. J. Banovac, pripov. 67. Bog pravični ļuće kara. V. Došen 111b. Kojijeh ļuto pokara kako putene. J. Matović 91. A Miloša ļuto prekorio. Nar. pjes. vuk. 4, 319. — Koji me je ļuto ružio. Đ. Daničić, 1car 2, 8. — Ļuto bi grčki psovao. D Obradović, živ. 35. — S golom sabļom prijeteć ļuto, skoči naprid i zavika I Gundulić 523. — Poče care suze prolivati i Svetigrad ļuto prokliñati. And Kačić, razg. 109b. Ļuto kune Marija devojka Nar. pjes. vuk. 1, 126. Za ńime mlada plovila, a grozne suze ronila, a ļuto sebe kun'jaše 1, 383. Ļuto kune stari proigumne. Pjev. crn. 302a. Tu nemade ni majke ni oca, koji ńiha ļuto kleti neće. Osvetn. 2, 101. Moma ga je ļuto klela, ļuto klela i proklela. M. Đ. Milićević, kraļ. srb. 319.

c) uopće. Zašto prijeti vele kruto da se osveti vele ļuto. M. Divković, kat 120. — Ne samo očućeńa tila nego i moći duše, to jest uspomena, pamet i voļa priļuto će se mučiti u paklu. F. Lastrić, ned. 392. — Harajuć nas ļuto i priko. I. Gundulić 544 — Ļuto su mu dodijali Turci. Nar. pjes. vuk. 3, 47. — Te sam tada ļuto štetovao i svoju sam kuću raskućio. 3, 449.

d. *kod duševnoga stańa; značeńe je kao kod* b

a) o žalosti, cvijeļeńu. Ja sam za to neveselo ļuto. Pjev. crn. 270b. Ļuto sjetni. P. Petrović, gor. vijen. 52. Ļuto me rascvijeli. M. Vetranić 1, 52. Ļuto ti smrti tvojom mê srdašce tužno ucvijeli. G. Palmotić 2, 96. Ļuto toli ńe je srce uvrijedio. 2, 95.

b) o kajańu, vidi 1, b, *c) bb).* Ļuto se kaj od tvojijeh krivina. I. M. Mattei 98.

c) o strahu (isporedi 1, b, *c) cc)).* Ńe samo se ti pristraši ļuto prid ńim i ustrese. G. Palmotić 1, 208. Ali ti se ļuto bojim, da nam natrag nećeš doći. Nar. pjes. vuk. 1, 91. Planu bane, prepade se ļuto. 2, 273. Da ga Petar ļuto uplašio. 4, 362. Jer se ļuto bojim od hajduka. 4, 385. Strah je mene i bojim se ļuto. Pjev. crn. 79a. Ja se bojim i strah me je ļuto. Ogled. sr. 39. Ļuto se prepanu Mlečići. S. Ļubiša, prip. 83. — Mleci su bili ļuto poklekli, pak se i svoje sjeni bojahu. 101. — On se ļuto zabrine i opečali. 102. I ja sam se ļuto razdertio. Nar. pjes. vuk. 2, 545. — Ļuto tebi sumńit poda, da ću od tebe uteć. G. Palmotić 1, 82.

d) o smutńi. Ļuto u srcu svom se smuti i zavika Derviš jako. I. Gundulić 530. Stvar sam našla, koja me je ļuto smela, s ke sam puna nepokoja. G. Palmotić 2, 81. Ostaše ļuto smeteni. I. Đorđić, bon. 176. Nahodim se smeten ļuto. P. Knežević, osm. 104.

e) uopće. To se care ļuto zabrinuo. Nar. pjes. vuk. 2, 402. Kńigu uči, a ļuto se muči. 2, 532.

f) o prijevari. Tu se aga ļuto prevario. Nar. pjes. vuk. 4, 477. Ali će se ļuto prevariti. Nar. pjes. petr. 2, 271. Ļuto ti ga prevari! Vuk, rječn. Ti se varaš ļuto. S. Ļubiša, prip. 226.

g) o griješeńu. Šta li sam mu sagrešio ļuto. Nar. pjes. vuk. 2, 163. Vi ļuto sagriješiste. Đ. Daničić, 2mojs. 32, 30.

e. *kao* ļutito, srdito, *vidi* 1, h, *d).*

a) su samijem glagolima jediti se, srditi se, ļutiti se, *kojima daje veću silu.* Razjeđena ļuto ona. P. Kanavelić, iv. 564. Rasrdi se ļuto. J. Banovac, pred. 146. E se na me rasrdio ļuto. Nar. pjes vuk. 1, 221. Na Muja se ļuto rasrdio. 1, 565. Đevojka se ļuto rasrdila. Nar. pjes. herc. vuk. 209 Na kadu se ļuto razļutio. 215. Jon se na to ļuto rasrdio. M. Pavlinović, rad. 67. Ki pravedan gńiv te jada i razgara ļuto odviše? I. Gundulić 38 Isav omrzo ļuto na Jakova. Đ. Daničić, 1mojs. 27, 41.

b) s drugijem glagolima koji ne pokazuju po sebi ļutinu. Ti ļuto gledaš duše prike. I. Đorđić, salt. 10. Mora ļuto i strahovito gledati. I. Jablanci 117. Ļuto gleda Hrńu Mustafagu. Nar. pjes. vuk. 3, 188. U obraz se ļuto namrdio. 2, 267. Ali Turčin ļuto progovara. 2, 284. I caru je ļuće besjedio. Pjev. crn. 290b. Da zubima ļuto škrine. V. Došen 250b. Da ako kćer ne uzme za muža toga i toga, da će ju zlo i ļuto po sve dńi otac i mati hotiti. Ant. Kadčić 449.

f. *žestoko, kao* vrlo, jako, mnogo.

a) u ovakovijem primjerima može se pomisliti i na nemilo. Ļuto udire na ń neboga. A. Vitaļić, ist. 33a. Mloštvo na ńega srnu i ļuto udari. A. Kanižlić, utoč. 200. Ļuto savi i otud i otud, eda bi mu glavu osjekao. Nar. pjes. vuk. 2, 283. Ali ih je ļuto saletio. 2, 584. Potegoše topuzine teške, pa na kadu ļuto zamahuju, zamahuju, a ne udaraju. 3, 436. — Ļuto rvemo se svêtom. Š. Budinić, sum 20a. Boj bijahu veoma ļuto mokra voda i sušina. J. Kavańin 71a — Ļuto lajati ‚infervorarsi nell' abbajare' ‚vehemeuter latrare'. A. d. Bella, rječn. 2a. — Ja ću ńega ļuto opojiti. Nar. pjes. vuk. 2, 623.

b) kao vrlo brzo, hitro. A ļuće mu konic pobjegao. Nar. pjes. vuk. 2, 323. No mu ļuto pusnik *(koń)* poskočio. 2, 559.

c) uopće. I pogledaj devet pletenica, kako su se ļuto zamrsile. Nar. pjes. herc. vuk. 54. — *I s adjektivom.* Jesu l' ono tvoji dvori? ļuto uski i tijesni. Nar. pjes. vuk. 1, 93.

g. *oblik* ļutê *upotrebļava se u staroslovenskome jeziku, pa i u kńigama pisanima crkvenijem jezikom kao* zlo, teško, jaoh *s dativom; vidi u* F. Miklošić, lex. palaeoslov.[2] *kod* ļutê. O ļute mnê, čedo moje! Starine. 22, 217. — *Ima i u Stulićevu (koji shvaća kao da je komparativ) rječniku:* ļutje ‚vae, male, pejus, acrius' *s dodatkom da je uzeto iz brevijara.*

2. ĻÛT, *f. vidi* hrid, lit, litica. — *Akc. se mijeńa u loc. sing.* ļúti, *u gen. pl.* ļútî, *u dat., instr., loc. pl.* ļútima — *Vaļa da je po postańu ista riječ što* 2. lit, *a kod toga može biti da se mislilo na* ļuti kamen, ļutac. — *isporedi i* Ļuta. — *Od* xvi *vijeka po zapadnijem krajevima (naj češće u Dubrovniku), a između rječnika u Belinu* (‚balza, luogo scosceso, precipitoso delle montagne' ‚rupes' 126b; ‚rupe, altezza di monti sassosi' ‚rupes' 635a; ‚precipizio, luogo dirupato' ‚praecipitium' 579b; ļut ili hrid razpuknuta ‚spelonca' ‚antrum' 697a) *i u Stulićevu* (‚rupes, declivitas, declive etc'). Stavši na ļuti meču se praćami. M. Marulić 29. Tamo se vučica okoti u ļuti. M. Vetranić 2, 327. Da bolje obajdu kamenu onu ļut, jeda si iznajdu ki klanac ali put. H. Lucić 217. Idu po ļuteh i hridu. M.

Držić 84. Tište se niz ļuti od jedne visine. D. Rańina 12a. Ni veće znam, gdje ću iskat te po ļuti. F. Lukarević 41. Bržek s ļuti koje imala bih doli pasti u strašive ke propasti. 262. Obratit ću tužbe moje k pustijem goram i kamenjem i nesvijesnom tom zvjerenjem koje vele ļuti goje. S. Bobaļević 223. Polijevaju moje suze stanac kami posred ļuti, a tve srce, kê je od puti, vik na milos ne prignu se. 224. Koji te hotijahu niz ļuti vrći. A. Gučetić, roz. jez. 192. Da ne samo srca i duše omekšaće, nu bi reko stijenja, u moru ka se dušo, kami, od ļuti ki se osjeko. I. Gundulić 43. *(Gdi)* o klisurah strme ļuti gledaš visjet divje hraste. 218. Ne rodi je medvjedica ni se u gorskoj goji ļuti. 469. Planine gole i ļuti. Ġ. Palmotić 2, 46. I da za to kraćijem puti potrebno je otrčati da na klancu neke od ļuti moć budu ih pričekati. J. Palmotić 190. Hrid, mrkijenta, ļut i gora. P. Kanavelić, iv. 97. Slatke vode hridne iz ļuti. 237. Upao si u bobove ļuti. (D). Poslov. danič. Na moj govor miso obrati, ako nijesi tvrđi od ļuti. A. Gleđević 273a. Mjesta svijeh obćeno kolicaju tvrde ļuti. J. Kavańin 166a. Kad ga ļuti od glavice zva. 251b. U koje nitko se ne uputi, neg kroz mučne oštre ļuti. 348b. Iz ļuti vodu otvori. I. Đorđić, salt. 261. Ļuti uznosite zarasle u grmu činahu tomu pribivalištu nesmotrno napravļeńe. ben. 15. Cjeć visine od ļuti rascijepļene. 23. Moguće je iz suhe ļuti vodu obilnu probuditi. 112. Provre iz ļuti na tvu žeļu ko iz blatne vir mekote. 211. Kad se na smrt sam osudi, niz visoku ļut se tište. pjesn. 186. Prvi rijeke gazim i ponore hridî i ļútî slazim prvi. B. Zuzeri 285. Iskaše ga metnut sunovrat niz ļut. S. Rosa 58a. Povedoše ga na ļut vrhovnu brda. 59b. U jednoj hridi aliti ļuti usječen. 164a. Gore! gore! ako se nahodi u ļutih vašijeh koja iskra milosrđa, oborite se! Đ. Bašić 178. Grebenite izpod ļuti. Zgodo. 12. Da budu kroz led, kroz ļut proteć. A. Kalić 255. Gdje koń i końik vrata niz ļut. 560 Posred ove ļuti podignuto i zaobliveno. M. Pavlinović, razl. spisi. 65. — *I u naše vrijeme u Dubrovniku.* P. Budmani.

ĻÛTA (ĻÛTÂ), *f. ime mjestima; kod* b, c, *a)*, d *vidi se da je ime vodi; kod* b *sve tri vode što se ovako zovu znam da imaju vrlo kratak tok i gube se do malo u moru ili u ponoru; jeli tako u ostalijem slučajevima ne znam. — Postaće nije jasno; što kod* c, *a) stoji da znači: kisela voda, ne vrijedi za izvore što ja poznajem, jer je u ńima slatka voaa, moglo bi biti u svezi s* 2 ļut, *jer one ‚Ļute' za koje ja znam izviru ispod visokijeh ļuti; ali to biva i kod velike većine rijeka. — Može se shvatiti kao adj.* (ĻÛTÂ *kako Vuk bilježi i kako je u primjeru Naļeškovićevu kod* b, *b)) ili kao supst.* (ĻÛTA). *ovako sam ja čuo dajbudi o izvoru kod* b, *a). a vidi i primjer kod* e. -- *Od* XIV *vijeka (vidi* e), *a između rječnika u Vukovu*: ĻÛTÂ, mnoge rijeke zovu se ovako, n. p. kod Kotora, u Konavļu (ova ondje izvire i ponire), u župi dubrovačkoj ‚name mobrerer flüsse' ‚nomen fluviorum'.

a. *selo u Brdima u Crnoj Gori.* Glasnik. 40, 22.

b. *u Dalmaciji.*

a) u kotaru dubrovačkome izvor u Župi između selu Plata i Oboda, koji (dajbudi zimi) daje mnogo vode, ali se nakom ńekoliko metara izlijeva u more (vidi u Vukovu rječniku). P. Budmani.

b) u kotaru dubrovačkome u Konavlima voda duga samo ńekolika kilometra što zimi često poplavi polje konavaosko; u ńoj se hvataju vrlo ukusne jegulje. — od XVI *vijeka.* Činiću da t' mliječe jegulje na Ļutoj. N. Naļešković 1. 332. A vojska se sva pašina . . . priko Zubac i Mrcina u Konavli za tijem stani, gdje sve čete priklopiše ravno polje s Doće Gore, čim do Ļute rastvoriše stijege ohole i šatore. J. Palmotić 141. (Ļuta, izvor voda između sela Lovorna i Mrcina, ispod Zubačkih planina. S. Skurla). 142. *i selo kod vode.* Repert. dalm. 1872. 23.

c) u kotaru kotorskome, voda što se odmah izlijeva u more među Dobrotom i Perastom (vidi u Vukovu rječniku); i zaselak. Šem. bokokot. 1875. 20.

c. *u Hercegovini.*

a) voda. Ļuta (‚hoc est acidulenta'). Schem. herceg. 1873 16.

b) zaselak. Statist. bosn. 116.

d. *u Slavoniji,* potok, Borci kod Daruvara. D. Hirc.

e. *mjesto (voda?) u Staroj Srbiji (?). Međa je selima Izbištima i Komanovu selištu išla* dêlomь na Ļuti. Spom stojan 25. (1327).

1. ĻÚTAC, ļúca, *m. (stoji svagda uz* kamen) *ļuti kamen, vidi* 1. ļut, 1, o, *b). — U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu* (t. j. kamen ‚harter stein' ‚saxum durum'). Nad ńim meće do dva lava od teška olova i dva koña od ļuca kamena. Nar. pjes krasić. 1, 129. Dva ļuca kamena nikad dobro brašno mļeti ne mogu. (Dva jednako ļuta čoeka ne mogu zajedno biti). Nar. posl. vuk. 57.

2. ĻÚTAC, ļúca, *m. ļut ili ļutit (čovjek). — U jednome primjeru* XV *vijeka.* Sva ova slišajući on ļutac obrativši se cesarici ovako reče: „Zač tako govoriš, o cesarice . . .?" Živ. kat. star. 1, 223.

ĻUTAČA, *f. ime zaseoku u Hrvatskoj u županiji ličko-krbavskoj.* Razdiļ. 30.

ĻÛTÂK, ļutáka, *m. u Vukovu rječniku:* (u primorju) ļuti šipak ‚wilder granatapfel' ‚[Punica granatum L.]'. — *Uprav kiseli šipak (vidi* 1. ļut, 1, a, *c).*

1. ĻUTAN, ļutna, *adj. u Stulićevu rječniku:* ‚somniculosus, dormitans'. — *Posve nepouzdano; Stulli je načinio od* ļutati *(vidi).*

2. ĻUTAN, *m.* vrst vinove loze crna grožđa (u Dalmaciji, Danilo). B. Šulek, im. 214.

3. ĻUTAN, *m. ime nerastu.* Orahovice, Slatina. D. Hirc.

ĻUTAŃE, *n. djelo kojijem se ļuta. — U Stulićevu rječniku. — Posve nepouzdano.*

ĻUTATI, ļutam, *impf. u Stulićevu rječniku:* ‚diuturno morbo laborare'. — *Stulli je načinio od* lutati *(vidi), te je riječ posve nepouzdana.*

ĻÚTAV, *f.* ļutina ‚irritatio'. „Ne može od ļutavi da progovori". u Lici. V. Arsenijević.

ĻUTECA, *f. ļutina. — Načińeno od* 1. ļut *talijanskijem nastavkom* ezza. — *Na jednome mjestu* XVIII *vijeka gdje stoji samo radi slika, te je posve nepouzdano.* I svjedoče da ļuteca viku zmaja dolizt neće da kojega kružno peca, gdi se osorska zemļa meće. J. Kavańin 331a.

ĻUTEN, *m. ime planinskome vrhu u Srbiji u okrugu vranjskome.* M. Đ. Milićević, kraļ. srb. 282.

ĻUTENA, *f. ime selu u Srbiji u okrugu topličkome.* M. Đ. Milićević, kraļ. srb. 392.

ĻÙTEZA, *f. vidi u Vukovu rječniku:* mjesto kamenito u Ćucama *s primjerom:* Iz Torine u Ļutezu ļutu. (Ogled. sr. 119).

ĻUTEŽ, *m. ili f.(?). a)* kameńe zemļom zasađeno. — *b)* mjesto kao zasađeno oštrim kameńem. M. Pavlinović.

1. ĻÙTICA, *f. gotovo svagda uz* zmija, *znači što i* ļuta *(otrovna)* zmija *(vidi* 1. ļut, i, *b) aa)). može se kazati o svakoj otrovnoj zmiji, ali jamačno ļudi našega naroda što razlikuju otrovne od neotrovnijeh zmija misle na jednu od dvije vrste:* Pelias berus Merr. *i* Vipera ammodytes L., *osobito na drugu koja je ńekoliko ļuća od prve, a može biti jedina otrovna zmija po južnozapadnijem krajevima. — Akc. se miješa u gen. pl.* ļûtîcâ. — *Od* XVI *vijeka, a između rječnika u Mikaļinu* (ļutica, zmija ļuta ‚vipera, excetra'), *u Belinu* (ļutica ‚serpente velenoso' ‚anguis laetifer' 670a), *u Bjelostjenčevu* (ļutica kača, v. kača), *u Stulićevu* (ļutica, zmija ļuta ‚vipera'); *u Vukovu:* (u Grbļu) zmija ļutica ‚die böse' ‚acerbus'. Tuj kažu . . . ļutice zmije. M. Vetranić 2, 261. Tuj bješe neizrečen broj zmija ļutica. A. Gučetić, roz. mar. 214. Od jedne zmije ļutice bi ujeden B. Kašić, fran. 129. Narode zmija ļutica, tko vas je naučio bježati? M. Radnić 293b. Pepeo od zmije ļutice sažgan jest jedna zdrava ļekarija protiva ujedeńu iste ļutice. 363a. Zmija ļutica jest otrovita. 382b. Od ļutice narav zmije. P. Kanavelić, iv. 277. Da ti vidiš u krilu tvoje ćeri jednu zmiju ļuticu. J. Banovac, pripov. 252 Zmija ļutica brez likarije ‚vipera irremediabilis'. J. Filipović 1, 495a. Koji *(crv)* žešće od ļutice klaće zubom neufańa. P. Knežević, pism. 192 Kaono ļutica zmija. A. Kanižlić, kam. 278. Moje oči ispijale zmije ļutice! Nar. pjes. bog. 342. To ti pepeļuha, to ti crnokrug, sve je ļutica (Z). Poslov. danič. Od ļutice zmije porod. V. Došen 179b. Trago zmija ļutic. S. Rosa 45a. Tako se ne vukao potrbušice kao zmija ļutica! Nar. posl. vuk. 309. Oprostio bih i zmiju ļuticu pod kamenom. S Ļubiša, prip. 262. Oh zmije ļutice! M. Pavlinović, razl. spisi. 273. Ļutica (zmija), vidi šaruļa (zmija); čuje se ‚ļuta ļutica'. A. Ostojić.

2. ĻÙTICA, *f. uz* stijena, *vidi* 1. ļut, 1, o, *b). — isporedi* 1. ļutac. — *U naše vrijeme.* Kano guja iz ļutice stijene. Nar. pjes. juk. 264. Prognaše se proz ļuticu stijenu. Osvetn. 2, 147.

3. ĻUTICA, *f. vidi* ļutika. — *U rukopisu* XV *vijeka.* Ļutica (glintiça), scalogna, ascalonia, sarda, samucracia (u mletačkome rukopisu), Allium ascalonicum L. B. Šulek, im. 213.

4. ĻÙTICA, *m.* (Ļutica Bogdan), *nadimak ńekome junaku u narodnijem pjesmama (radi značeńa vidi* 1. ļut, 1, h, *c); isporedi i* 1. ļutica). — *Od* XVIII *vijeka, a između rječnika u Vukovu:* ‚z. b.' Bogdan ‚der böse (schlimme) Bogdan'. Još doliju kažu od mejdana, od Zagorja Ļuticu Bogdana. And. Kačić, razg. 267a. Pije vino Ļutica Bogdane. Nar. pjes. vuk. 1, 541. Ļutici se na ino ne može, već oprema vilovita đoga. 1, 542. Vinograd je Ļutice Bogdana. 2, 219. Gleda Marko Ļuticu Bogdana, Bogdan gleda Kraļevića Marka, a ne smije jedan na drugoga. 2, 222. Na Zagorju mjestu pitomome, onđe bješe Ļutica Bogdane. 3, 54. Milan gleda Ļuticu Bogdana. Pjov. crn. 128a. O Ļutica vojvodo Bogdane! Nar. pjes. potr. 2, 284.

ĻUTICE, *f. pl. ime dvjema selima u Srbiji. a) u okrugu šabačkome.* K. Jovanović 177. — *b) u okrugu užičkome.* 156. — *vidi i:* Dok pogubim kneza Tavnavskoga, iz Ļutica Stanka obor-kneza. Nar. pjes. vuk. 4, 140. Tužio Branka Jelića iz Ļutica. Glasnik. II, 1, 44. (1808).

ĻÙTIČ *(ili* ĻÙTIĆ?), *m. u drugome je izdańu Vukova rječnika bez značeńa:* ļûtič, m., *a u trećemu su dodali izdavaoci:* [ļutič(?), m. l. ‚Ranunculus L.' — 2. ‚Ranunculus steveni Bess.']. Ļutič. J. Pančić, flor. biog.2 456.

ĻÙTIČINA, *f. augm.* 1. ļutica. — *U narodnoj pjesmi našega vremena.* Sa šarenom ļutičinom gujom. Nar. pjes. petr. 2, 33.

ĻUTIČIŠTE, *m. samo u Stulićevu rječniku:* ‚locus ascaloniis consitus, porrina'; *uprav bi značilo: mjesto gdje su ńegda bile posađene ļutike.*

ĻUTIČIŠTVO, *n. u Stulićevu rječniku uz* ļutičište — *Posve nepouzdano.*

1. ĻÙTIĆ, *m. ime biļkama. — isporedi* ļutič. — *U naše vrijeme.* Ļutić ‚Ranunculus acris L.'. J. Pančić, flora okol. biogr. 81. ‚Ranunculus sceleratus L.'. flora knež. srb. 112. Maļavi ļutić (‚Ranunculus lanuginosus L.'). K. Crnogorac, bot. 17. *(Titrica)* se kaže i ‚ļutić' u Srbiji. Đ. Popović, poznav. robe. 262.

2. ĻUTIĆ, *m. prezime. — U naše vrijeme.* Mijailo Ļutić. Rat. 171. 404.

ĻÛTÎ DÒLAC, Ļûtôga Dóca, *m. ime selu u Hercegovini.* Statist. bosn. 105.

ĻUTIK, *m. ime biļkama. — Od prije našega vremena, a između rječnika u Stulićevu* (v. rabokrek). Ļutik, rus. лютикъ (Ranunculus), 1. Quercus sessiliflora Sm. (Pančić); 2. ranunculus primus (Kuzmić), Ranunculus sceleratus L. v. Ļutić B. Šulek, im. 213.

ĻÙTIKA, *f.* Allium ascalonicum L., *vrsta luka što se hrani u kvasini, te može biti da je otale dobilo ime (vidi* 1 ļut, 1, a, *c)). — Od* XVII *vijeka, a između rječnika u Mikaļinu* (ļutika, luk kešerov ‚scalogna' ‚bulbus esculentus'; ļutika divja ‚scalogna selvatica' ‚bulbus agrestis') *gdje se naj prije nahodi, u Belinu* (‚scalogna, specie d' agrume noto' ‚caepa ascalonia' 647a), *u Stulićevu* (‚ascalonia, porrum'), *u Voltigijinu* (‚scalogna, scalogno' ‚schalotte'); *u Vukovu:* (u Dubrovniku) vido aļma (luk). Kad bi sijao, kad bi sadio i kapulu i ļutiku. J. Kavańin 82a. Blagujući ļutiku. And. Kačić, kor. 84. Imate li u kući jake rakije ili žestoka octa ili ļutike? V. Vrčević, niz. 327. Obikni se ļutiki, papriki. M. Pavlinović, razl. spisi. 302. Ļutika, scalogna (u sińskome rukopisu, Durante, S. Budmani), Allium ascalonicum L. — Ļutika prava, scalogna (Visiani), Allium ascalonicum L. B. Šulek, im 214. — *S pridjevima znači i druge vrste.* Ļutika divja, Allium pallens L. (Visiani). — Ļutika glavata, Allium cepa L. (Lambl. B. Šulek, im. 214.

ĻUTILIST, *m. u Stulićevu rječniku:* ‚agrifoglio, arbuscello' ‚acrifolium', *to bi bila biļka* Ilex aquifolium L *(i* acrifolium *i* agrifolium). — *Posve nepouzdano: Stulli je htio prevesti latinsku ili talijansku riječ, ali nije znao da* acristoji *u značeńu: oštar (u naj užemu smislu), jer su listi naokolo kao bodļikavi, pa je shvatio da znači ļut (kisco).*

ĻÙTILO, *n. osobina čega što je ļuto. — Od* XVII *vijeka, a između rječnika u Mikaļinu* (ļutilo od octa ‚acor, acredo, acritudo'; ļutilo od voća, trpkoća ‚acrimonia, acredo, acritudo') *gdje se naj prije nahodi, u Belinu* (‚agrezza, astratto d' agro' ‚acor' 54b; ‚agro e acro, sost.' ‚acrimonia' 55a), *u Stulićevu* (‚acerbitas, amaritudo, acrimonia, acritudo'). *U rječnicima stoji u pravome (užemu) smislu; u primjerima je u prenesenome.* „Ah oštrine!" vapio bi „ah ļutila srca sasma nemilosna!" B. Zuzeri 143. Ļutilo, sržba, ļutost. M. Pavlinović.

1. ĻUTÌNA, *f. osobina čcga što je ļuto.* — *Akc. se mijeńa u dat. sing.* ļûtini, *u acc. sing.* ļûtinu, *u voc. sing.* ļûtino, *u nom., acc., voc. pl.* ļûtine. — *Od* XIV *vijeka (vidi* F. Miklošić, lex. palaeoslov.[2] *kod* ļutiua), *a između rječnika u Belinu* (‚acetosità, astratto d' aceto' ‚acor' 26[b]; ‚agrezza, astratto d' agro' ‚acor' 54[a]; ‚agro e acro, sost.' ‚acrimonia' 55[a]; ‚asprezza, astratto d' aspro' ‚asperitas' 109[a]), *u Bjelostjenčevu* (ļutina, ļutost ‚acerbitas'), *u Stulićevu* (‚acerbitas, asperitas, crudelitas, rigor'), *u Voltiġijinu* (v. ļutost), *u Vukovu* (1. ‚die herbe' ‚acerbitas'. — 2. mori me ļutina ‚sodabrennen' ‚soda, pyrosis'. — 3. ‚die erbosstheit' ‚irritatio'). — *Nema primjera za svako značenie što bi moglo biti.*

a. *ļut ukus, vidi* 1. ļut, 1, a. Usti tvoje podniješe ļutinu i muke jadne. A. Gučetić, roz. mar. 191. Nu s gorčilom prem neugodnijem drža na ustijeh zlu ļutinu. G. Palmotić 3, 190[b]. Kada se prisađuje jedna voćka, prisađuje se da ostavivši ļutinu i gorčinu staroga paña, slatkost ugodnu plodi onoga. F. Lastrić, ned. 261. Rotku litnicu s kojom moreš zabavit i dicu, jer je sita a ļutinom meka. J. S. Reļković 137. Pak još vino brez ļutine nije. 374. Gorušica ima zrnca sitna, koja, kada se stuku i pokvase, onda gorčinu i ļutinu pokazuju. B. Leaković, gov. 51. Ocetni vkus je katkad sbog svoje ļutine i kiseline vesma neprijatan. P. Bolić, vinodj. 2, 356. — *U metaforičkome smislu.* Tako i ja za bludnika ne nahodim drugog lika neg' od soli i ļutine, jeda l' bludni smrad pogine. razloge ću i prilike misto soli dati nike, i pomišat riči ļuti, jeda l' bludnik lik očuti. V. Došen 81[b].

b. *ļućavina.* — *Kao da je to značeńe u ovome primjeru:* Luk pernati užiže ļutinu. P. Kneževič, osm. 269. — *vidi i u Vukovu rječniku:* mori me ļutina.

c. *vidi* 1. ļut, 1, e, *a). (Da simena)* ne osuši ajerska ļutina. I. Bandulavić 297[b]. Murve i plodna stabla ina noćne od slane jì ļutina. A. Vitaļić, ist. 248[b]. Gdi ajerska zla ļutina ni naudi ni dodije. ostan. 158. Tuče te i mlati ajerska ļutina. 404. Da ga zime ļutina ne pobi. J. S. Reļković 152.

d. *nemilost, nemilosrđe, vidi* 1. ļut, 1, b, *b)* i h, *a).* Ki svojom ļutinom nadhcde lavov svih sile. M. Marulić 20. U ļutini svijetom vlada *(Doklecan).* J. Kavańin 82[b]. Biži od tvrdine i ļutine. F. Lastrić, svet. 105[a]. Niti svakoga progonstva žestina i ļutina bila je dugovita. I. Velikanović, uput. 1, 224.

e. ira, *gńev, srđba, vidi* 1. ļut, 1, h, *d), ali obično s većom silom (tako n. p. u prva dva primjera stoji prema lat.* rabies). Ļutina vuka razdrtoga. J. Banovac, pred. 126. Jest ļutina psa bisnoga. pripov. 55. Da te tko dovede na sržbu, pļuneš na obraz kraļu, od ļutine. 60. Proklińajući stvorenja Božja u ļutini. F. Lastrić, od' 72. Probudujući se među sobom na ļutine i srditosti. od' 244. Svi od ļutine zubi škripļu. test. 105[b]. Otac vas goreći od ļutine. test. ad. 57[b]. Kad u ļutini za niku osvetu i pogrđeńe rečeš iskrńemu: „Hrsuse, pjanče, kurvo, hinče!“ ned. 140. Niti se slobodite, sinci, ako što rečem u ļutini il' u maskari. 174. Nazvati koga budalom i drugim rićma ukornijem u ļutini nerazložnoj za pogrditi ga. 186. Užganje srca na ļutinu suprot pomańkanju. 217. Obhitito srce sve jednom ļutinom. A. J. Knezović 125. Prižestoku svoju i na ļutinu veoma prignutu ćud tako slomi i svlada. A. Kanižlić, uzroci. 108. Opaku ļutinu u slatku ļubav obrativši. E. Pavić, ogled. 73. Ele se Tobija ukloni od ńegove ļutine. 363. Razļuti se na to žena i od ļutine reče . . . 364. Brez ļutine i brez pogovarańa sva podnašaše. 579. Čuvši oni ovo, postadoše od ļutine kano izvan sebe. 645. Pismo jest ga još više u ļutini užeglo i upalilo. I. Zaničić 20. Lav je strašan rad ļutine, jerbo koļe. V. Došen 129[b]. Dok ļutina priju mine. 168[a]. Mnogi crkne od ļutine. 191[b]. Pak nesvisan od ļutine bisan srne. 195[b]. Kraļ vrlo u ļutini nagao. M. A. Reļković, sabr. 8. Zgodi ga u ļutini cipanicom. 36. U visoke pobiže planine za uteći od sina ļutine. Nadod. 147. U velikoj srčbi i ļutini. M. Dobretić 113. Ako mi ne uzbudemo gojiti ikakvu ļutinu suproć neprijateļom našijem. I. M. Mattei 74. Za tvoju ļubav pritiskat ću sve ļutine u momu srcu uzrokovane od neharnosti. 80. Pospiješiš li se pogasiti u sebi svaki plam rasržbe, mrzoće, ļutine? 106. U dan od ļutine. Đ. Rapić 11. Pogrđuje s brozobraznostju na dobro viće, odgovara s ļutinom na ponukovańa. 92. Kada onoga mladića projde ļutina, spomenu se svoje sramote. 120. Jeli moguće, da zaradi tvoje ļutine i striļańa od tvoga jezika ne imaš nišana rđavijega od imena Božjega? 121. Zaradi šta užgan ļutinom i žeļom ļubavi Božje, okrenu se k otaru s pogledom srditim. 143. Naučite u napridak vašu ļutinu okrenuti u tihoću. 356. Još se čuvaj od nagle ļutine, prije reda š ńe čovik pogine. J. S. Reļković 208. Vidiš li ti ovu živinu koja diše jednu srditu ļutinu? A. Tomiković, gov. 303. Karlo goreći od ļutine protiva Moskovom. živ. 202. Ražļuti se Merima djevojka, od ļutine sva je prebl'jedila. Nar. pjes. vuk. 1, 258. Rasrdi se srpski car Stepane, od ļutine aļinu razdera. 2, 161—162. Od ļutine ciknu kao guja. 2, 508. Obori ga u zelenu travu, od ļutine zubima ga zakla. 3, 470. A kaurin od ļutina ječi. Nar. pjes. petr. 3, 575. Od velika mahca i ļutine sabļa mu se u zemļu zatukla. Nar. pjes. istr. 1, 43. Pak ti u ļutini može što učiniti. Nar. prip. vuk. 70. Sad đavo stane plakati, pa od ļutine reče . . . [2] 276. U ļutini pero spopao. Vuk, odg. na utuk. 7. Proklet da je gńev ńihov što bješe nagao, i ļutina ńihova što bješe žestoka. Đ. Daničić, 1mojs. 49, 7. Da su puni sržbe i ļutine. M. Pavlinović, razl. spisi. 290.

2. ĻUTINA, *f. ime malome potoku u Hrvatskoj.* Regul. save. 20. — *isporedi* Ļuta.

ĻÙTÎŠ, ļutîša, *m.* ļuti šipak. U naše vrijeme u Stonu: „Daj mi dva ļutiša“. M. Milas. — *isporedi* ļutak.

ĻÙTIT, *adj. naļućen, rasrđen, najeđen (u kojemu primjeru kao da znači što i* jedovit). — *Postaje od* 1. ļut *(vidi to pod* 1, h, *d)). — Od* XVIII *vijeka, a između rječnika u Vukovu* (‚zornig' ‚iratus').

a. *adj.* — *Naj češće o čeļadetu.* Laban i onako ļutit . . . E. Pavić, ogled. 69. Ukazavši se kraļ Joram rad velike nevoļe grada Samarije na Elizeja proroka ļutit. 327. On je ļutit i silovit bio. Nadod. 135. Nejma udarca bez ļutita starca. J. Rajić, boj. 71. Jarko sunce, moje čedo drago! bud' veselo, ne budi ļutito. Nar. pjes. vuk. 1, 305. Može biti da je ļutit Marko, pa vas može s końom progaziti. 2, 226. I na svog dragog ļutita. Nar. pjes. petr. 1, 71. Svi junaci mračni i ļutiti. 2, 182. Gđe prolaze ļutiti Mađari. Nar. pjes. hörm. 1, 435. Ļutit kao zmija između gospođa uz međudnevicu). Ļutit kao pas u žeželu. Nar. posl. vuk. 173. — *I o naravi (kao* jedovit). Časnik, ļutite naravi, poče da se gore žesti. S. Ļubiša, prip. 75. — *U prenesenome smislu, o*

čemu (n. p. o glasu) čim se izkazuje ļutina. I s ļutitim glasom govoriti. Nar. pjes. vuk. 2, 427.

b. *adv.* ļûtito, *u ļutini, s ļutinom.* I promisli svakolika, koja je nemilo ļutito Gospodin Bog pokarao. Đ. Rapić 115. Kad Sekula reči razabrao, ļutito je Janku govorio. Nar. pjes. vuk. 2, 506. Ļutito ga natrag okupio. 3, 311.

ĻÚTITI, ļûtîm, *impf. činiti da što bude ļuto ili da ko bude ļut. — Akc. kaki je u praes. taki je u impf.* ļûćâh, *u aor.* 2 *i* 3 *sing.* ļûtî, *u part. praet. pass.* ļûćen; *u ostalijem je oblicima onaki kaki je u inf. — Od* XIV *vijeka (vidi* F. Miklošić, lex. palaeoslov[2] *kod* ļutiti se; *ne znam, jeli riječ praslavenska, usporedi češ.* lititi). — *Oblik je sa* se *običniji nego aktivni; a preneseno značeńe običnije od pravoga.*

1. *činiti da što postane ļuto (vidi* 1. ļut, 1, a). — *Dosta rijetko.*

a. *aktivno. — Između rječnika u Jambrešićevu* (ļutim, ļuto činim acerbo') *i u Voltiģijinu* (‚inagrire, inacetire' ‚säuern'). Od grla nijednu slas ni ļuti ni slači. M. Vetranić 1, 144.

b. *sa* se, *refleksivno. — Između rječnika u Mikaļinu* (ļutiti se, octiti se ‚acesco') *i u Stulićevu* (‚acescere').

2. *činiti da ko postane ļut, vidi* 1. ļut, 1, h, *d). srditi, jediti.*

a. *aktivno. — Između rječnika u Belinu* (‚adirare, movere ad ira' ‚iracundiam movere' 35[a]), *u Bjelostjenčevu* (ļutim, srdim ‚exacerbo, exaspero'), *u Voltiģijinu* (‚irritare' ‚erzürnen'), *u Vukovu* (‚böse machen, erbossen' ‚irrito, ad iram excito'). Većma užiže čovika i ļuti. F. Lastrić, svet. 105[a]. — *Ako je objekat koń, znači: mamiti ga i trkati, vidi* Vuk, rječn. *kod* mamiti Końa ļuti, a pred Turke ide Nar. pjes. vuk. 4, 267. Što ti końa ļutiš? Nar. pjes. herc. vuk. 258.

b. *su* se, *refleksivno. — Između rječnika u Mikaļinu* (ļutiti se, srditi se ‚irascor'), *u Belinu* (‚adirarsi' ‚irasci' 35[a]), *u Bjelostjenčevu* (ļutim se ‚saevio, efferor, crudeliter in aliquem ago, desaevio, ferocio'. 2. v. srdim se), *u Stulićevu* (‚exacerbari, exasperasci, indignari, excandescere'), *u Voltiģijinu* (‚esacerbarsi, incrudelire, inferocire' ‚sich erzürnen, grausam werden'), *u Vukovu* (‚erbossen' ‚excandesco'). Pun sržbe i bisa... stara se i sidî, ļuti se i jidi. Đ. Baraković, vil. 62. Proti svakomu drugomu su se ļutili narodu *(Slovini).* F. Glavinić, cvit. xv. Kad govore zlo od tebe, nemoj se ļutiti. M. Radnić 37[b]. Da se nisi ļutio? A. Kanižlić, bogoļubnost. 132. Sad se na san ļutim. rož. 32. Nit' se zato, hola glavo, ļuti, što ti velim pravo. V. Došen 28[a]. I na me se nek ne ļuti, što ga boļe ne uputi*(h).* 265[a]. Kukuruzi on je stade hranit, ja se ļuteć ne mogoh zabranit. M A. Reļković, sat. D7[a]. Što se ļutite na ovog čovika? sabr. 2. Ļuti se, ako u koga pogledam. I Velikanović, prik. 11. No ļuti se, moj mili dovere! Nar. pjes. vuk. 1, 23. Ne ļuti se, ne imaš se za što. 2, 523. Ļutiše se Turci kako vuci. 3, 563. Već mom dragom što se na me ļuti. Nar. pjes. petr. 1, 198. Kad bude gladan, ļutiće se. Đ. Daničić, isai. 8, 21. Koji se ļute na tebe. 41, 11. No ļuti se, čovječe! M. Pavlinović, razg. 13. — *Subjekat je duša.* Jer se duša moja ļućaše na ńih. Đ. Daničić, zah 11 8. — *U metaforičkome smislu.* Ļuti se zima. Kad na velikoj zimi propada snijeg, a upravo ne može da udari. Nar. posl. vuk. 172.

ĻÚTITÔST, ļûtitosti, *f. osobina koga što je ļutit.* — XVIII *vijeka.* Ļutitost i srditost. Đ. Rapić 356.

ĻUTIVOST, *f. uprav osobina čega što je ļutivo (ali nema riječi* ļutiv). — *Samo u Stulićevu rječniku:* ‚res acris, austera, acri gustu', *gdje je konkretno značeńe: ńešto ļuto. — nepouzdano.*

ĻUTIVSTVO, *n. u Stulićevu rječniku uz* ļutivost. — *nepouzdano.*

ĻÛTKAST, *adj. dem.* 1. ļut — *U jednoga pisca našega vremena.* Svako jestivo, što ne bude ļutkasto. M. Pavlinović, razl. spisi. 302.

ĻUTKOST, *f. vidi* ļutina, ļutost. — *Kao da je deminutivno značeńe, jer nije postalo od* ļut, *nego od adj.* ļutak, *te ako se ova riječ gdje nalazi, bila bi deminutiv. — U jednoga pisca našega vremena.* Nikad iz ńenih usta ne izađe riječ svađe ni ļutkosti. M. Pavlinović, rad. 182.

ĻUTĻIV, *adj.* o mjestu uzbrditu i kamenitu: „Podaca je ļutļivo mjesto". M. Pavlinović. — *vidi* 2. ļut.

ĻÛTNUTI, ļûtnêm, *pf.*

a. *aktivno,* riječju kao bocnuti (govori se o ženskome). M. Pavlinović.

b. *sa* se, *refleksivno, jednom se naļutiti (ima deminutivno značeńe). — Od* XVIII *vijeka.* Po naravi aman svatko se ļutne i rasrdi. F. Lastrić, ned. 218. Samo kad bi se što ļutnuo na ńega, zovnuo bi ga pravim prezimenom. M. Đ. Milićević, knez miloš. 86. Dobivši ovo pismo, ļutne se i odmah napiše drugo ove sadržine. pomenik. 1, 13. Knez se ļutne; uzme svoj ukaz i podere ga. 1, 95. Jevrem se ļutne na brata, i pređe na stranu ńegovih protivnika. 3, 461.

ĻÚTŃA, *f. vidi* 1. ļutina *(srđba). — U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu* (‚die erbossung' ‚excandescentia'). U pogodbi ļutńe nejma. Nar. bl. mehm. beg kap. 272. Gđe ļutńa dođe, odanle pamet otiđe. 438. Vožd prek samo u prvo trenutke svoje ļutńe. M. Đ. Milićević, pomenik. 5, 766. Ona krišćem proļevaše suze ļutńe. Srp. zora. god. 1, sv. 2, str. 38.

ĻÚTO, *m. hyp.* 2. Ļutica. — *Akc. se mijeńa u voc.:* Ļûto. — *U Vukovu rječniku:* hyp. v. Ļutica *s primjerom iz narodne pjesme:* Ode Ļuto dvoru bijelome.

ĻUTOMIRKA, *f.* Leontopodium alpinum RBr. (Durante). B. Šulek, im. 214.

ĻUTOSLADAK, ļutoslatka, *adj. koji je ujedno ļut (kiseo) i sladak. — Načińeno od tal.* agrodolce. — *U Belinu rječniku:* ļutosladki ‚agrodolce' ‚ex acerbo et suavi mixtus' 55[a]. — *nepouzdano.*

ĻUTOSLATKOST, *f. osobina čega što je ļutoslatko. — U Belinu rječniku:* ļutosladkos ‚agrodolce' ‚acerbitas mixta dulcedine' 55[a]; *u Stulićevu:* ‚acerbitas mixta dulcedine'; *u Voltiģijinu:* ‚agrodolce' ‚susssäuerlich'. — *nepouzdano.*

ĻÛTÔST, ļûtosti *f. osobina čega što je ļuto ili koga što je ļut; isporedi* ļutina, *od čega se razlikuje tijem što se* ļutost *može upotrebiti prema svakome značeńu od* 1. ļut. — *Praslavenska je riječ. isporedi stslov.* ļutostь, *rus.* лютость, *češ.* litost, *poļ.* lutość. — *Između rječnika u Belinu* (ļutos ‚fierezza, fierità' ‚feritas' 31[b]), *u Bjelostjenčevu (kod* ļutina), *u Jambrešićevu* (‚acerbitas'), *u Stulićevu* (‚crudelitas, atrocitas, inhumanitas, saevitiaes'), *u Voltiģijinu* (‚agrezza, amarezza; fierezza' ‚säure; unwille'). Sь ļutostiju i sь jarostiju. Domentijana 289. Sь ļutostiju istiny vьziskajo na sudě. Danilo 300–301. Jako tvrьdyimь oružijemь, imenemь vьštedraago Boga pokryvaaše i prohoždaaše tolikyje ļutosti. 345. Zmija jestь ļuta veštь, jadь imatь ļutostь veliku. Physiol. novak. star. 11, 200. Cića veliko

ļutosti poganske ne smijahu Krstjane pripovidati jime Isukrstovo. Živ. kat. star. 1, 218. Ostavi lav svu svoju ļutost tere se pripitomi. Živ jer. star. 1, 231. Ilija i Ivan bišе pustinnici i mledniše s mnogu ļutostju. Transit. 161. *(Razbojnici)* doli staviše vsaku velku ļutost ku prvo imihu. 230. Fratar činaše tu svetu ļutost ne teći pojti. 267. Meju psi lačnimi s mnogu ļutostiju. 223. Tolikago bê žestosrdstva i ļutosti. Š. Kožičić 34b. Velikoju ļutostiju protivu Krstijanom. 39a. Sije pravit se Justinijanove ļutosti znamenije 43b. Bude izrañen ļutostju od strila. Š. Menčetić 39. Vsaka ļutost . . . da se odname od vas. Anton Dalm., nov. tešt. 2, 81b. paul. eph. 4, 31. Svih neprijateļ svojih ļutost ukrotivši. M. Alberti 350. Imaš svući se od svake srčbe i ļutosti. M. Radnić 482b. Razļuti se razložitom ļutostju. A. Kanižlić, kam. 120. Hotih od ļutosti na sto strana pući. rož. 44. Tako bi mu se ļutostju i omrazom na pomańkańe lice, oči i čelo naoblačilo. fran. 158. Moja diko, dosta je ļutosti! uzroci. 238. Ļutost, žestočina i osveta rađenja su zakona Mojizesova. S. Rosa 104b. Dobrovoļno mogah trpjeti ļutost mojijeh bolesti. I. M. Mattei 210. Kćere srditosti jesu ove: 1. ļutost; 2. uskisnuće iliti umložańe misleńa za osvetiti se; 3. vika aliti buka; 4. pogrda; 5. psovka protiva Bogu etc.; 6. svadńe. B. Leaković, nauk. 455.

ĻUTOVA, *f. mjesno ime.*

a. *zaselak u Bosni u okrugu sarajevskome.* Statist bosn. 12.

b. *selo u Srbiji u okrugu topličkome.* M. Đ. Milićević, kraļ. srb. 392.

ĻUTOVINA, *f. samo u Stulićevu rjčniku:* v. ļućavina.

ĻUTÒVIT, *adj. ļut, ili ńekako kao ļut. — U dva pisca* XVIII *vijeka.*

a. *adj.* Piće drugo ne nahode neg žuč s ostom ļutoviti. N. Marči 54.

b. *adv.* Ļutovito nike silovaše. Nadod. 50.

ĻUTOVNICA, *f. ime selu i vodi u Srbiji u okrugu rudničkome.* K. Jovanović 146. Sr. nov. 1875. 3. — *isporedi* Ļuta.

ĻUTÚNAC, ļutúnca, *m.* ļut šipak. na Braču. A. Ostojić.

ĻUVAREVIĆ, *m. prezime.* — *U narodnoj pjesmi našega vremena.* Na torinu Ļuvarević-Salka. Nar. pjes. vuk. 4, 420. 425.

ĻÙVEN, *adj. vidi* ļubavan, ļubovan, ļubven. — *Postaje od* ļubven *tijem što je ispalo* b *ispred* v. — *Naj češće u pisaca Dubrovčana, obično o spolnoj ļubavi. — Od* XV *vijeka, a između rječnika u Belinu* (‚amatorio, d' amante' ‚amatorius' 70a; ‚amoroso' ‚amatorius' 76a; ‚da innamorato' ‚amatorius' 406b), *i u Stulićevu* (‚amans').

1. *adj.*

a. *koji pripada ļubavi uopće.* Mogu li da plamen ne ćutim ļuveni? Š. Menčetić 21. Ali muiš, gospođe, tvoj plamen ļuveni na mańe da dođe do danas u meni? N. Naļešković 2, 33. Tako mene ini ļuven plam ne gorit. M. Držić 5. Užežen *(Salamun)* ļuvenim plamenom. D. Rańina 11a. Vik kroz plam ļuveni u meni na sviti ne bi već ogńeni uzdah moj vidjeti. 19a. Sebi sam ki tugu zadaješ kroz ļuven žestok plam. 61a. Ļuvenim ki njekad goril si plamenom. 61b. Nu vodu, ku vodih, videći. da meni ne gasi plamen vruć od žeļe ļuveni. 123b. Ima dubje primaliti stati prije bez zeleni, neg, plamenu moj ļuveni, ja ću drugu vil ļubiti. S. Bobaļević 220. Za kom toli u ļuvenom gorje plamu. I. Gundulić 540. I tve prsi mrazna leda moj ne ćute plam ļuveni. J. Kavańin 39a. Sgasnuti će plam ļuveni. 43a. Zatezite plam ļuveni. I. Đorđić, uzd. 17. Obratit u plame ļuvene oni ogań. Đ. Bašić 126. Srce rastopļeno u ļuvenijem plamim. L. Radić 23. Vik ću ogań ļuveni hvaliti u slavi. D. Rańina 4a. Nemoguć trpeć već svoj ogań ļuveni. 21b. Ļuven ogań ter u momu srcu ugasit još ne hajem. I. Gundulić 48. Lijepo duše i gizdave, gor'te u ogńu ļuvenomu. 58. Jesi li koji dan ļuvenom u ogńu izdahnuo žalostan pazeći pomno ńu? 153. S razļogom si tvoj ļuveni novi ogań meni odkrila. Ġ. Palmotić 1, 42. Toli ga *(Salamuna)* ļuvena zlo iskra goraše. D. Rańina 13a. Načemo da ļudi ne samo, nu zviri taj iskra ļuvena pedjepsa i tiri. 118a. Užiže na svit saj još taj zrak ļuveni i mudra taj srca. 11ab. — Jeda mi izvida tvoj ures ļuven vrid. Š. Menčetić 5. I svakoj imamo na svitu boli lik, ļuven vrid nu samo ozdravit ni moć vik. D. Rańina 76a. Ne mogu odnesti od mene u pogled ļuvene bolesti i svaku moju zled. N. Naļeković 2, 104. Kladenac ki onoj jes vode studene, ki ļudi ozdravļa bolesti ļuvene? D. Rańina 120a. Mrem od muke ļuvene. N. Naļeković 2, 6. Gdi tač zlo u muci ļuvenoj goraše. D. Rańina 12a. Već trpit ne mogu zle muke ļuvene. 46b. Smrt, koju zvah tolikoj, da mene bude strt u muci ļuvenoj. 65b. U muci ļuveni. F. Lukarević 13. 103. Na daleče da se odile od ńe muke sve ļuvene: boles, uzdah, jade i cvile ja uzimam sve na mene. I. Gundulić 256. Mene pozdravi i s tugom ļuvenom svršeno razstavi. N. Naļeković 2, 8. Ali su veće dvaš ļuvene tužice koje mi zadavaš skrivaje tve lice. 2, 52 U ļuvenoj tuzi. M. Držić 9. Misleći ja nebog o tuzi ļuveni. D. Rańina 42b. U toj se ne daj ti nikako dobiti žalosti ļuvenoj. F. Lukarević 31. Neka me tvom moći ļuvene nemoći daj malo izbave. D. Rańina 75a. Iz mene izvadi ļuvenu nevoļu. Š. Menčetić 140. Ļuven vaj i starca zatravi. M. Vetranić 2, 345. Ne poznah ni što je ļuveni u srcu ćutjet vaj. N. Naļeković 2, 41. Uzdišuć kroz hudi ļuveni ļuti vaj. D. Rańina 17a. Njegda bišе danci meni mili, ļubci. slaci i drazi prî nego me vaj ļuveni zlo porazi. 114b. Pođosmo po svijeti, ne za moć uteći ļuvenijeh od jada. N. Naļeković 1, 237. I da je od svih van ļuvenijeh jadova u ovi prvi dan rođenja negova. 2, 77. Videći da meni ļuven jad dodija u muci pakļeni. D. Rańina 56a. Blažen plam, luk i stril, naj prije kad meni u tuzi zada cvil žestok jad ļuveni. 65a. Pastir ki duge dni pati zla ļuvena. 22a. Na ńe pazeć lice ļuvena se zled ponovi. P. Sorkočević 587b. Nu vele prije od svijeh *(boļezni)*, ke nam jad gork čine, od rana ļuvenijeh muka i trud pogine. I. Gundulić 26. Kada ranam ļuvenijeme lijek podoban može se dati. Ġ. Palmotić 1, 272. Vas pismenik Ovidija od ļuvene lijeka trese. J. Kavańin 140b. Ļuven nepokoj. M. Vetranić 1, 4. Vaj! dali služenje i ļubav velika i gorko tuženje i rane bez lijeka i ļuven nepokoj . . .! N. Naļeković 2, 37—38. Vaj! dali nesreće i ļuven nepokoj do smrti oć neće žalosni život moj? 2, 84. Nemir me ļuveni nikadar ne pusti, neg celov medeni kad mi daš iz usti. 2, 103. Pokli me ovakoj svojima nehari ļuveni nepokoj žestoko privari. D. Rańina 144b. Ime je toj travi ružica rumena, ona je lijek pravi gdi je smrt ļuvena. N. Naļeković 1, 196. Samo čudna sila ļuvena poraza od takova dila sluzi put ukaza. H. Lucić 227. Tirsi, ki na sviti pastira svijeh je čas, ne moguć

trpiti ļuveni već poraz. D. Rańina 75a. Nalip ļuveni. Š. Menčetić 147. Ki mi oslajujo ļuvena nalipa gorkost, ka me truje, ka mi srce cipa. H. Lucić 201. Ćutim u srci mom ranu ļuvenim priļutim čemerom trovanu. 245 Ali me koštravom ļuvenom opoji. M. Držić 449. Dać̀u mu lijeke istine proć otrovim ļuvenima. Ġ. Palmotić 2, 21. A nikoga da u trude u ļuvene ne stavimo. N. Naļešković 1, 198. Teg ļuveni. F. Lukarević 8. Ļuven cvil. Š. Menčetić 170. Zač mene ļuven cvil ne pušta dan i noć. N. Naļešković 2, 59. Vik da tvoj ļuven cvil pokoja ne ima. D. Rańina 42a. Za združit ļuven plač od svoga Pirama, Tisbe se na oštar mač nabosti ktje sama. 11b. Za ńoj moć ozdravit ļuven plač. 13b. Ļuveni uzdah. F. Lukarević 10. Ne moguć trpiti već gńiva ļuvena, ki čini patiti sva mi zla pakļena. D. Rańina 74a. Odahnut od ļuvene žestočine. I. Đorđić, ben. 67. Tomu mi uzrok bi ļuveni oni boj. D Rańina 3a. Ako tač ļuven boj kti me zlo raniti. 10a. Ovo vi u pjesni izpisan ļuven boj ki mi da boljezni žestoke tolikoj. 129a. Pastir ki rańena jes srca kroz strile od boja ļuvena. 138a. Zao podni ļuven var Tesalik Leksandar rad Tebe. 10b. Kad sa tre ļuven vez. M. Vetranić 2, 188. Oni dan u koji bih svezan u uze ļuvene. N. Dimitrović 37. Zašto su jače tve uze tej ļuvene negoli one sve ke čine gvozdene. N. Naļešković 1, 333. Zašto me ti uze, zašto li na mene ovako, jaoh! uze navrže ļuvene? 2, 43. Ar vez hud ļuveni, s kim pati sve muke, drži mu savezan i jezik i ruke. D. Rańina 94—95. Toli je prikinut taj uzal ļuveni, kako ovo čuju se *(ja)* vas svezan u meni? 118b. Ah, ki mladi s plahe svijesti, ah, ki stari za ńom gore, i ļuvenoj u nesvijesti trate blago, snagu more! Ġ Palmotić 3, 12a. — Ja umiru u žeļi ļuvenoj. Š. Menčetić 8. Žeļe ļuvene. F. Lukarević 13. *(Vila)* mene prem sasma posvoji kroz žeļe ļuvene. D. Rańina 2a. Ne žive vik ļubav, ni žeļa ļuvena. 10b. Ona čes ka čini na mene da bude doć boles od žeļe ļuvene. 65b. Da divne jedne vil' čin't može prilika od tvrda kamena tvu misal napunit želinja ļuvena! 118a. Ah, da uzmožeš *(liste!)* kô po sreći još pun žeļe tej ļuvene izrijeti joj tad mučeći ove uzdahe moje ogńene! I. Gundulić 257. Žuđenje ļuveno. F. Lukarević 13. Nu što čekam? koju sriću? sej ļuvene me požudo, ke me svakčas veće trude, u san spustit jedali ću? I Gundulić 183. On *(Bog)* razgleda lipos svoju, ka je svitlos svih liposti, tere sja vas u pokoju od ļuvenih požudnosti *(u teologičnome smislu)*. 212. Jur za zrakom umrlimo od liposti, ka svim udi, slideći ga sve mê vrime u ļuvenoj u požudi 231. — Drag ti je ļuven blud, svemogi moj bože! N. Naļešković 1, 203. I vas mi ovi trud i ove gorkosti čine se ļuven blud i njeke radosti. 1, 203. Ne može od bludi uteći ļuvene. D. Rańina 10b. Ńemu *(Kupidu)* u licu plam pribiva goruć kako plam ogńeni, a čelo mu blud ļuveni lašti, resi i odiva. S. Bobaļević 232. Ļuven blud ‚ámor lascivo' ‚cupido'. A. d. Bella, rječn. 75b. Ki život svoj u krilu provode bludnosti ļuvenoj. N. Dimitrović 59. Kad ih *(bikove)* ļuven bijes uhiti. I. Gundulić 538. — Zaludna ufanja ļuvena. F. Lukarević 32. Kako vam ću izpuniti obećajo sve ļuvene? S. Bobaļević 233 Ļuven dar. Š. Menčetić 170. Dar čekav ļuveni, ki mi doć sve ckńaše. D. Rańina 20a. Kad od ńih *(žena)* ļuven dar budemo prositi, tad one nijednu stvar neće nam stvoriti. 44b. Ti, sne moj blaženi, ļuven dar lip meni za milos podili. 74b. — Tako mi višńa vlas dal' duga vremena uživat s tobom slas od dobra ļuvena. D Rańina 44b. Ah blažen dan ovi ki moje radosti ļuvene ponovi! N. Naļešković 2, 111. Pokli mi svanu dan kroz zoru žuđenu, kom mi bi način dan za rados ļuvenu. D. Rańina 66a. Ļuvene radosti cvjetaju s mladosti. F. Lukarević 24. Od ptice svakoje žuberom slatki glas veselo sad poje ļuvenu milu slas. D. Rańina 3a. Uživaj radosti od slasti ļuvene. 21a. Stavi mu *(ćes)* u srce studenu sumńu onu kom pokoj i slasti ļuvene sve tonu. 94b. Ni vik ovdi smesti može žestok zakon hude sile od ļuvene slasti mile drage pokoje i razkoše. I. Gundulić 36. Ja sam mladac mili od koga se vik ne odili slas ļuvena i razbluda. 219. Ona opet u veselju, ļuvenoga puna mira, srce, misao, pomńu i žeļu izvan ńega ne prostira. P. Kanavelić, iv. 77. — Tijem veće ne krsmaj, i veće od mene hotjenje tve ne taj, ni misli ļuvene. N. Naļešković 2, 19. Sne ļuveni, ti mu skaži sve ‚ļuvene misli' moje, da s prilike smrtne tvoje odsad prija život draži. I. Gundulić 182—183. — Za ļuven razgovor stojah ja u sjeni. Š. Menčetić 123. Jaoh! zgovor ļuveni kad smislim ja sada, srce se u meni razpukne od jada. N. Naļešković 2, 48. Ter mi ti ļuveni razgovor davaše. 2, 50. Za'edno kad bismo, količak ļuveni razgovor ćutismo. 2, 107. — Ne čin', da ti prođu danci bez trajanja ļuvenoga. A. Čubranović 144. Slidit ļuven drum. Š. Menčetić 327. Ļuven drum. F. Lukarević 141. Pod kim traju dni ļuvene čeļad mirna i vesela. I. Gundulić 319. Tuj naraštaj vas čestiti, ki da na svijet vik zlaćeni, život dragi i ļuveni odlučio je sveđ živjeti. 77. Ļuveni život Mandalijenin. I. Đorđić, uzd. vii. — Nego li da mene vijernoga pomiliš, na službe ļuvene neka me ti siliš. N. Naļešković 2, 25. Pokoli život moj izgubih i sve dni na službi ļuvenoj 2, 101. *(Satvari)* ke im se zgodiše na službi ļuvenoj. D. Rańina viiib. Tuj ti poznah ja u meni koli 'e slatka stvar, sve hode dvorit verno bez slobode dvor ļuveni. 115b. — Blaženi svim sne moj, da mi tva mila moć sdruženje češće toj ļuvenô čini doć. 75a. — Bog da si ļuveni. Š. Menčetić 26. Kako će trpjet vas rad toga ļuven bog? N. Naļešković 1, 195. Kako da t', gospoje, ļuveni bog prosti žalosti vrh moje davat mi žalosti? 2, 117. O bože ļuveni jedini na sviti, za milos sad meni hti' riti D. Rańina 47b. Tim, ļuveni slavni bože, pokli duh mi tač zled koje, ti čin' meni da se odlože sej nevoje. 116a. Ljepota se tuj ne scijeni, bez luka je i bez strila u nescjeni bog ļuveni. I. Gundulić 36. Eto se opet ńoj povrati, eto misao svû promijeni, poprav ti se, o ļuveni bože, moguć možeš zvati. 53 Od koje *(Venere)* ļuveni se bog porodi. Ġ. Palmotić 1, 241. Poći ću promijenit haļine na meni; da sam ja, tko će mnit, Kupido ļuveni? M. Držić 105. — Staju, koju svim nam pripravi' je Bog ļuveni u svom raju *(u teologičkome smislu)*. J. Kavańin 465a. — Ovaka se i ļuvena lijepa mati ukazala. I. Gundulić 406. Tako lijepa, draga i mila nije božica vik ļuvena. B. Bettera, or. 13. Zvijezda lijepa i ļuvena bješe obsjala nebo veće. I. Gundulić 514. — Tko će znat ļuven stril? Š. Menčetić 16. Ja ne znah, što je cvil, ni što je ļuven stril u srcu imati. N. Naļešković 2, 13. Toj prvi bi mile početak ļubavi pastira, ki strile ļuvene vik slavi. D. Rańina 22a. Ļuvena dar je stril ka zgađa i sili na ļubav svaku vil, potom se k ńoj strili. I. Gundulić 154. Srce moje tvojom ļuvenom strijelom prostrijeli *(u teologičkome smislu)*. V. Andrijašević, put 330. I ļuvene od svijeh *(dikala)* strile prima bogat. J. Kavańin 35b. Er

na svijetu nije toga mjesta otajna i skrovita gdi iz luka ļuvenoga zlatna strijela ne dohita. I. Gundulić 460. — Ako t' je što boļe, da mene ovakoj ļuveni nož koļe. N. Naļešković 2, 27. Zatoj mi nemoj još ti činit, mâ vilo, da ćutim ļuven nož u srcu nemilo. 2, 122. — Misleći jednu noć o tebi, sunašce, ļuvena taj čas moć tegnu mê srdašce. N. Naļešković 2, 61. Ńim *(životom mojim)* vlada tvoj ures i sila ļuvena. 2, 12. Kad ne mogu jaci lavi ļuvenoj se otet sili. 1, 164. Il' mu bi rek tvoja milos ne vjeruje, er ne tuži, dugo vrijeme kô ti služi, kû ļuvenu trpi silos. A. Čubranović 153. — Umrla ruka nas *(pjesni)* ispisa, čime ńoj ļuvena moćna vlas davaše hudi boj. D Rańina 151b. Nu htjej danas vlas ļuvena, da bojazan tašta broji a ufanje istino se. I. Gundulić 31. Tere bojnu ļutu silu *(koń)* na ļuvenoj promijeńiva. 399. — Zač je vas napuńen ļuvene kriposti. Š. Menčetić 8. Kriv tomu nijesam, negoli tva lipos, u koju bog stavi ļuvenu svu kripos. D. Rańina 93b. — Zakon je ļuveni, da virno tko služi, da obraz rumeni od gospoj sadruži. Š. Menčetić 135. Ni čujem ńe usti s ļuvenim zakonom onu rič ku pusti anđelskim romonom. Ġ. Držić 375. — Zač veće ovi trud ne mogu trpiti, ļuven ne bi sud prid kìm bi vapiti. Š. Menčetić 172. Kako hti ļuven sud. Ġ. Držić 376. Ter platu do danas naj mańu za moj trud ne imah ja od vas; to li je ļuven sud? N. Naļešković 2, 96. — Pod posluh ļuveni čim bude srce stat, istine moć mu nî razvidjet, ni poznat. I Gundulić 22. — U ļuvenom slatkom raju s lijepijem vilam stan ugodni u ovoj zemļi uživaju. Ġ. Palmotić 1, 35. — Gledajuć *(Leandro)* na jedan plam malahan ogńeni ki mu bi vazda sam put za dvor ļuveni. D. Rańina 58b. — Ako odar ļuveni i noćni celovi što mogu medeni, tužni se ozovi. M. Vetranić 2, 462. — Na tance ļuvene i pjesni ne hodi. N. Dimitrović 13. — Zač je sud da služim ńoj vas vik, jeda bi na ov trud dala mi ļuven lik. Š. Menčetić 20. — Kad taj vil odluči smilit se na mene, „Snim' s mene“ poruči „mađije ļuvene“. 189. — Na stranu rumena dva ličca obrne, da ju rič ļuvena na milos ne svrne. 172. — Sgodi se njeki dan, moj cvijete rumeni, da meni bi pridan tvoj listak ļuveni. N. Naļešković 2, 83. Pođi, liste moj ļuveni, pođi k onoj. I. Gundulić 254. Ļuvene one liste kojijeh si poslo i primio. B. Zuzeri 389. — Anibala Lucija, hvarskoga vlastelina, pisni ļuvene. H. Lucić 201. Rad pjesni ļuvene dostojan er si bio krune. N. Naļešković 1, 311. Ļuvene sej pjesni. M. Držić 4. Pojući šetaje jedna svim gizdava pastirka, kôj slove po zemļi svud slava, pjesance ļuvene livadom zelenom . . . D. Rańina 125b. Pjevam pjesan ļuvenu *(u teologičkome smislu)*. L. Radić 102. — I ako su druzi složenja moja: Galateu, Dijanu, Posvetilište ļuveno, prikazivali. I. Gundulić 192. — Jeda ga ļuvena sreća k nam dovede? F. Lukarević 41.

b. *vidi* ļubavan, 1, a, *b)*. Tvoriti prijazni ļuvene i dobrovoļne. Mon. croat. 66. (1446). Ter mi ti ļuveni razgovor davaše. N. Dimitrović 32. Za steći svršeno grijesim proštenje ļuveno. 33. Usliši ļuvenu mû molbu i pravu *(Bože!)*. 88. Jer ovo ļuveno moļenje tko stvori. 93. Razvesel'te plačno lice, radujte se, o tužbeni, na ļuveni pogled naše sad kraļice. I. Gundulić 107. Ali videć da svjetlosti sebi obraća sve ļuvene, ako, ah jaoh! ne s milosti, da daj sasma nesmućene. 257. U pogledu ļuvenomu razbludno ioj sja danica. 380. A na govor taj ļuveni Krunoslava opet kliknu. 162. Odgovor je bio ļuven i utješiv. S. Rosa 189a. S ńihovijem slacijem riječima i ļuvenijem načinima. Đ. Bašić 271.

c. *vidi* ļubavan, 1, b, *a)*. Ļubmiru ļuveni. M. Držić 80. Grlica ka druga izgubi ļuvena. D. Rańina 13a. Smiri se, misao tva, majko ma ļuvena, gorjeće obadva s jednoga plamena. I. Gundulić 11. Znaj, od ńe da poraz izhodi vas meni, ona mi skri danas moj porod ļuveni. 91. O uresu moj ļuveni, noći moje sunce istino! 173. Sne ļuveni, ti mu skaži . . . 182. Moj raju ļuveni! I. Ivanišević 315.

d. *vidi* ļubavan, 1, b, *b)*. Skrivaš ļuveni tvoj obraz. Š. Menčetić 4. Slidi ńe lipos ļuvenu. 11. Oh grlo ļuveno! 17. Bog, za dat ti ļuven dar, ļepšu stvar ne stvori od tebe. N. Dimitrović 45. Zakon tvoj pristupit ļuveni *(Bože!)*. 92. Svijem vilam ki je bil razgovor ļuveni. 105. Da se je tač k meni dostojal da dođe vaš ures ļuveni, gizdave gospođe. N. Naļešković 1, 214. Gospoje od vila, tva ljepos ļuvena da me je ranila. 2, 15. Elena, Dijana, u kih bi ļuvena ljepota vrhu svih. 2, 16. U srcu od rana koje mi ļuvena tva ljepos zadaje. 2, 20. A kad se od mene, ģiļu moj pribili, tve dike ļuvene i ures odili. 2, 53. Toli su naredne *(pjesni)*, toli su gizdave, ļuvene i medne. *u* N. Naļešković 1, 350. Lice bilo i ļuvene oči. M. Držić 6. A kad ti sgine tja od ljeta taj hvala, u pakao iz raja naći ćeš da s' pala; ter tva čes ļuvena kad bude izit van, izvan se bremena brinućeš a zaman. D. Rańina 32a. Tva dika ļuvena siluje na sviti taj srca kamena ļubiti. 71a. Tko god ļuvenu tuj dvori ļuvezan, svaki čas promjenu u sebi čini man. 76a. Jaoh! tko bi ikad muil, da oči dvi ļuvene sve čine u tuzi živiti, vaj, mene? 95a. Velmi, vaj, ļubih ja ńe dike ļuvene, a ona viditi ne može vik mene. 98b. I prije će primaliti slavic zabit sred zeleni glas spijevanja svoj ļuveni, neg ćeš mene ti ļubiti. S. Bobaļević 221. Obličje ļuveno ńegovo ja imam u drvo stavļeno. S. Gučetić Bendevišević 266. Nut', razbludno zamišļena kô se kaže sva u sebi, kô vedrina svijetla od nebi lica resi ńe ļuvena! I. Gundulić 12. Proljetje je slavno vrime, u veselju sve se čuje, uživa ptica i zvir ļuveni slatki mir. 71. Jaoh! jeda i ti za čes hudu, majko, ime slatko meni, ostavićeš tvu razbludu i vas pokoj svoj ļuveni? 76. Ļuvene su naše strane, blažene su svudi zvane, a to er u ńe tko dohodi veseo se svak nahodi. 115. Od bojazni ti si ńimi *(vilam)*, er te zviri svaku scijeni, a s rožčići ļuvenimi mjesec mladi svud si meni. 160. Kapun pečen svijetla lica i ļuvena jarebica kô naj ļepši segaj mjesta zet nami su i nevjesta. 172. U ļuvenu tako u sebi putu i u sladku nada svima moje srce vodac tebi *(liste!)* i pritecnik biti ima. 254. Razhladiti trude od boja u što ovako mlade žele, od ļuvenijeh perivoja odkrivaju lijere bijele. 405. A veselo sjaju i rado oči lijepe i ļuvene. 410. Utječući mladoj s lica, gdje perivoj ļuven bješe, lijer pribijeli i ružica, rumene usti problijediše. 547. K ńoj dolazi i sve upira oči u glede ńe ļuvene. J. Kavańin 36a. Ruže da ļuvene i bere se voće zrilo. 41a.

e. *koji ļubi i koji je ļubļen. — U ovakovijem značeńima može se upotrebiti i kao supstantiv.*

a) kao adj.

aa) koji ļubi. Tad bješe svaki dan ļuvenijeh od žena: „Dar daruj!“ taj pjesan začinat općena. I. Gundulić 154. Od bugarskih mlados sela na igre se kupi ove, i ļuvena i vesela sjediļkam ih milim zove. 379. Mandalijena

prije izpražna i ļuvena. I. V. Bunić, mand. 15. Diklica sva raskošna, sva ļuvena. I. Đorđić, uzd. 22. Tko je ļuven bude ļuven prema Bogu. I. Đorđić, ben. 97. Ļuven slavic tač u gori... 57.

bb) koji je ļubļen. Da mu se povrati družica ļuvena. M. Vetranić 1, 4. Kada se nađu dva pošteno ļuvena, veselja i zla sva ńim budu općena. N. Naļeškoviċ 1, 309. Čudiš se, ļuvena tvoja vil buduċi toliko studena sadrži pram (= *plam?)* vruċi? 1, 337—338. Da taj vil ļuvena vruċinu oċuti tvojega plemena. 1, 338. Mladiċe ļuvene. M. Držiċ 17. Što mučite, o ļuveni mladci, dali i vi sada ċjeć mojega truda i jada hoćete ga tajat meni? S. Bobaļević 233.

b) ļùvenî *kao supstantiv, a u pisca D. Rańine i u obliku* ļùven, *znaċi što i* ļubovnik; *a u ženskome rodu što i* ļubovnica. — *Između rjećnika u Stuliċevu:* ļuven, supst. ‚amans, amator' *s dodatkom da se nahodi u D. Rańine.*

aa) u muškome rodu. Toj jer vidit ļuveni svi žude. Š. Menċetić 30. Neka nas mrtvijeh u jedan grob stave, pak da nas vrhu svijeh ļuvenijeh proslave. N. Naļeškoviċ 1, 193. Molim vas, ļuveni ki pjesni slišate. 2, 5. Kolici ļuveni veomi zadosti scijene se blaženi! 2, 30. Nu sada, ļuveni, smislite malo stav, kako se smrt meni dostoji za ļubav. 2, 72. Jaoh! što je tolika nesreća vrhu nas, ka ne bi od vika ļuvenijem do danas? 2, 87. Kad se dva ļuvena meu sobom razdile. D. Rańina 19[a]. Sad objet ki daje vil svomu ļuvenu, upisat triba je u vodu studenu. 25[a]. Koji se ludo zahvaļivaše imat jednu ženu, ka svomu ļuvenu pravu vjeru držaše. 27[a]. Rasrdiv, ļuveni, ļubav se sa svu moċ. 39[b]. Himbena zla žena od hipa do hipa svojega ļuvena nemilo rasipa. 43[b]. U gradu, gdi Latinke lipe kroz skrovene drage sile svim ļuvenim srca kradu. 53[b]. Ja jesam jedan priveran ļuveni, ki žeļu na taj kraj moći doċ žudjeni. 73[a]. Da ima, Dubravko, tvoj biti Ļubici muž mojoj, bio bi on ļuveni, ne lovac od zviri. F. Lukarević 20. Slava je žena svijeh imati za milos velik broj ļuvenijeh ki ļube ńih lipos. 21. Počnimo gledati za šalu sad ono ċijem ćemo stavļati ļuvene kadgodir u smeću i nemir. 34. Er je sumńa, veruj meni, ka se drugu vred ne skaže, ļubavi je smrt naj draže, a toj znaju svi ļuveni. M. Pelegrinović 171. Er ako to ti obslužiš, vjerom ti se obećujem, i veoma zavjetujem, ti ļuvene ako uzļubiš, donije*(t)* ti ću, moja kruno, mnoge dare. Jeđupka nezn. pjesn. 236. Hod', od pira bože, hodi, združi, sjedini pod pjesni međene ove ļuvene. I. Gundulić 173. Uļudnice, tvoj ļuveni duhovno te „pridi!" zove. J. Kavańin 512[a]. Bog od sgara svo'e ļuvene biča i kara. 104[b].

bb) u ženskome rodu. — Između rjećnika u Stuliċevu (ļuvena ‚amatrix'). Sred vedrine vječne blage milo sa mnom sadružena kušajući, ma ļuvena, piću slasti mile i drage. I. Gundulić 61.

2. *adv.* ļùveno. — *Između rjećnika u Belinu* (‚amatoriamente, da amatore' ‚amatorie' 70[a]; ‚innamoratamente' ‚amatorie'; ‚da innamorato' ‚amatorie' 406[b]) *i u Stuliċevu* (‚amanter, amatorie').

a. *u ļubavi, s ļubavi.*

a) u spolnome smislu. Da mi se ńe hvala da pozrit ļuveno. Š. Menċetić 8. Moje srdaċce ļuveno izrani. 17. A za toj, gospođe, smiluj me ļuveno, dokole ne pođe pamet mi svršeno. 19. Molimo vas umiļeno, da služimo vas ļuveno. N. Naļeškoviċ 1, 167. Vilu, ku znate vi same, koliko jos dobi, ļuveno, jaoh! da me ļepotom zarobi. 2, 4. Nu želim ļuveno da mi se kadgodi zahvalit skroveno toj vili prigodi. 2, 8. Neka daj svršeno odlučim po vike cviliti ļuveno za rajske tve dike. 2, 30. Koliko svršeno da budu *(ja)* tebe ċić odlučit ļuveno naj brže na smrt prić. 2, 32. Molim te ļuveno, moj ģiļu pribijeli, pokli me svršeno s životom razdijeli. 2, 58. Ali me svršeno razdili s životom, da ne mrem ļuveno ja za ńe ļepotom. 2, 57. Neg medne još usti i lice rumeno skoro mi dopusti celivat ļuveno. 2, 60. U koji *(dan)* ńemu bi, gospoje, suđeno od zvijezda na nebi, da t' služi ļuveno. 2, 78. Koga li da gleda tvoj sluga ļuveno, kad je sad od leda tve lice rumeno? 2, 109. Tko je sad umrli na svijetu, ma vilo, da mene zagrli ļuveno i milo? 2, 109. Blažen dan ovi koji mi ļuveno dopusti celivat tve lice rumeno. 111. Za toj me svršeno, gospoje, umori, a takoj ļuveno veće me ne mori. 2, 115. Dila, na službi ļuveno ka t' se su zgodila. *u* N. Naļeškoviċ 1, 346. Latinka lijepa vil u srce moje stril ļuveno postavi. D. Rańina 1[b] Nu samo, gospoje, žuđu ja skroveno moć s tobom dni moje vik trajat ļuveno. 5[a]. Ki s drazim svojime ļuveno dni traju. 20[b]. Kroz moju ja tugu ļuveno ċim suzih i jednu i drugu tuj satvar iskusih. 24[a]. Svak još ima mučenje pakļeno, ženami tko zlima gre služit ļuveno. 28[b]. Ļubovnik veći dil, koji su hvaļeni, na dvoru jesu bil' ļuveno smamļeni. 31[a]. O riċi prislatka, ku smijeh sadruža, ċineći ļuveno da uzdiše ma duša. 84[a]. Ne bi li, sriċo, ti, koja mi hti riti: „Stavi se ovu vil ļuveno sliditi, ja ti ću potrebnu u svemu dat pomoć?" 98[b]. Ner ļuveno svih prigrli, ki ļubavi tvojom gore, ki te slave. Jeđupka nezn. pjesn. 236. Ke *(oċi)* ċim sanak slatki druže, kažu narav, koju imaju, gdi ļuveno potezaju zgar božice, da te služe. I. Gundulić 182. Ah! srce ima prem kameno, ļubovnik se toj ne veli, tko uzdisat sveđ ļuveno svoju dragu vidjet želi. 256.

b) uopće. I nauk ļuveno i bratski ńemu *(prijateļu)* daj. N. Dimitrović 7. *(Bog)* će tva ļuveno uslišit moļenja. 37. Rado i ļuveno onoga prijat hti' *(Bože!).* 41. Ter tebe *(Bože)* ļuveno ne služih ni slavih. 55. Isopom ļuveno okropi ti mene. 67. Jer pozrje s nebesa na zemļu ļuveno. 73. Satvar ku ne bi svaki rad ļuveno obslužil ńegove voļe rad. 81. A višńa ļuveno zagrlih nebesa. 82. Ċjeć toga ļuveno molim da tve ime bude vijek svećeno. 83. Tamo Pribata ļuveno pozdravi. M. Držiċ 445. Majku pozdravi ļuveno od mene. 474. I molim te poniženo na ń ļuveno da obratiš tvoje lice božanstveno i milost mu dat ne kratiš. P. Kanavelić 515. David boli se ļuveno na svoga pomoćnika, što mu pomoć ne pošiļe. I. Đorđić, salt. 32.

b. *vidi* 1. ļubak, 2, a *i* b. Ļuveno glavicom potresa. Š Menċetić 24. Ļuveno bješe i milo gledati. M. Vetranić 1, 9. Ptičice, ter mi tuj gospođu razgovor' ļuveno, dokli ja k ńoj đođu kadgodi skroveno. N. Naļeškoviċ 2, 68.

ĻUVÈNIT, *adj. vidi* ļuven. — *Ima samo adv.* ļuvènito *u jednome primjeru* XVIII *vijeka.* Grijeh otrovni ki ga grli ļuvenito. J. Kavańin 500[b].

ĻUVENICA, *f. ļubovnica.* — *vidi* ļuven. — *Na jednome mjestu* XVI *vijeka.* Žalos ļuvenice u smrt Pava Torelli. A. Sasin 164.

ĻUVEŃAHAN, ļuveńahna, *adj. samo u Stuliċevu rjećniku uz* ļuveńašan.

ĻUVEŃAŠAN, ļuveńašna, *adj. dem.* ļuven. — *Samo u Stuliċevu rjećniku:* ‚officiosus, dem.'.

1. ĻÙVEZAN, ļùvezna, *adj. vidi* 1. ļubezan.

— *Radi oblika vidi* ļuven. — *U pisaca Dubrovčana od* XVI *(vidi* b) *do* XVIII *vijeka, rijetko.*

a. *adj.* Čime tebi da zaplati duša moja, moj ļuvezni? I. V. Bunić, mand. 28. Živio si prieteški*(m)* ļuveznim verigam zavezan. A d. Bella, razgov. 166. Ļuvezni plami. I. M. Mattei 293.

b. *adv.* ļùvezno. Naj prije smiļeno da mi ju pozdraviš, a poslije ļuvezno da mi ju celivaš u ruke. N. Naļešković 2, 12.

2. ĻÙVEZAN, ļùvezni, *f. vidi* 2. ļubezan. — *Radi oblika vidi* ļuven. — *U pisaca Dubrovčana od* XVI *do* XVIII *vijeka vrlo često, a između rječnika u Belinu* (‚affettione, cioè affetto, amore' ‚amor' 43b; ‚amore' ‚amor' 75b; rad ļuvezni ‚di gratia' ‚amabo' 357a), *u Bjelostjenčevu (kod* ļubav), *u Stulićevu* (v. ļubežlivost). Tako ti ļuvezni! Š. Menčetić 3. Smite li ļuvezni ove zvat medom sad? 91. Na toj me je dovela ļuvezan nemila. N. Dimitrović 37. Štono cjeć ļuvezni dade mi moć tvoja. 41. Jere me svršeno ļuvezan ńih *(nebêsâ)* sveza. 82. Slavni ures tvoj, ki je pun ļuvezni. 97. Promisli koliku nosim ti ļuvezan. N. Naļešković 1, 111. Spijevaoci sa svu moć i krepos svrnul' bi svê pjesni na rajsku tvu ļepos i tvoje ļuvezni. 1, 178. Al' tko će moć izrijet toliku ļuvezan? 1, 193. Tako onu, ka mnom vlada, da zavežu u ļuvezan. 1, 189—190. Veću mu ļuvezan svaki čas ja nosim. 1, 203. Zašto sam postavila u ńega svu ļuvezan. 1, 204. Jer mudri Katulo nije tač u pjesni spijevao ļuvezni. 1, 311. Ki trude sve vaše i slavne ļuvezni na jedno kupļaše složene u pjesni. 1, 344. Pjesni, koje si složio vrh tvoje ļuvezni, od ke si čas bio. 1, 336. Vazda da slavi spijevaje u pjesni tvoj ures gizdavi i tvoje ļuvezni. 2, 5. Spijevaoci da budu ures tvoj sunčani vidili, svrnul' bi svê pjesni na rajsku tvu ļepos i tvoje ļuvezni. 2, 17. Nu jedan od vile kad pozna ļuvezan, ter se pak razdile, toj bude boljezan. 2, 57. Sve, ke čuh, ļuvezni, i ke sam ja štio pisane u pjesni, i ke sam vidio. 2, 87. I vile ļuvezan i divjač satira. M. Držić 68. S tolike mi ļuvezni duša ispada. 424. U veļoj ļuvezni neka se proslavi. 450. *(Ptica)* slatko ļuvezni tač spijeva medene. D. Rańina 2b. Zaradi ļuvezni kolike nemile podnese boljezni. 11a. Paka se sadruže zajedno u slatku ļuvezan. 13b. Pastiri, ļuvezni koji su poznali, spijevali! 22b. Čime tu prihudu ļuvezan zlu dvoriš. 69b. Nu pogleda', o ļuvezni, jeli pravo, da ova vila, jaoh, tolike zle boljezni na mû mlados sve posila. 117a. Odredim da ki dan budem mu izreći svu moju ļuvezan. F. Lukarević 20. Koga *(lika)* ako primit budeš u ļubavi, mâ ļuvezni, činit ću sve boljezni tej srčane da zabudeš. A. Čubranović 148. Nu tebe *(Baka)* gdi nije, ni se uživa, ni se smije, nijesu tuj pjesni, ni slatke ļuvezni. S. Bobaļević 221. Hoć li mi još kazat, tako ti ļuvezni? A. Sasin 137. Dostoje mâ djela ļuvezan tvu steći. S. Gučetić Bendevišević 268. Za istinu svijes mâ sudi, poznam dobro, mâ ļuvezni, da su gorke tve boljezni. I. Gundulić 16. Cvijetje nosi miris draži, svak s dragom ļuvezni na tance, na pjesni! 72. I vi u to, sve ostale, dočijem dođe mâ ļuvezan, pojte pjesan. 107. Al' nu s prva, čim vidite sve smirene me ļuvezni, veselijem vašijem pjesni moju mlados sadružite. 120. Samoj ńoj se ne pristajem svu noć vrtjet oko praga, klikujući skladnom pjesni ńe ļjeposti, mê ļuvezni. 222. Ļubi, ali još ne smije objaviti svê ļuvezni. 333. I razlike igre igraju u pokoju i u ļuvezni. 379. Pridružite u ļuvezni s našijem vaše skladne glase, da pojući slatke pjesni bitje ovo proslavja se. 381. Tih se tančac među ńimi tuj zameće u ļuvezni. 398. Nije kladenca gdi u ļuvezni ne vode se tanci izbrani. G. Palmotić 1, 30. Izmislio to si u svijesti, da ļuvezni budeš moje smesti. 1, 331. Pokorne ove pjesni, neka ńima izvidate težku nemoć od ļuvezni. I. V. Bunić, mand. 3. Sumńivitu kraļu momu ļuvezni je naše odkrio. A. Gledević 18a. S Filisteji pun ļuvezni pomiri se *(Saul)*. J. Kavańin 55a. Naso Ovidij ki načine sve upisa od ļuvezni. 457a. Frane od reda Serafina cić ļuvezni srcem zgara. 523b. Dnevi koje sam nesvisno potratio u nesvisnoj ļuvezni. A. d. Bella, razg. 8. Jeli ona ļuvezan pod koprenom naravnoga prignutja? 39. Govori se o hudoj ļuvezni, govori se među vami o dobitku. 184. Pjesme koje ļuvezni i taštine izhitrenije sadržahu. I. Đorđić, uzd. VII. Ńegove zrak ļuvezni. 14. U ļuvezni sladkoj gore kopno i more. 61. Bješe steko ļubovcu, s kojom živijaše u velikoj ugodbi i ļuvezni. salt. x. Od ļuvezni i od radosti k tebi uzdižem ruke 411. Na plamu od rajske ļuvezni rastapaše se. ben. 35. Djevo koju višńi j' obro za ļuvezan svo'u jedinu. 57. Od ļuvezni nepoštene. B. Zuzeri 7. Gozbam, igram, nepoštenijem ļuveznima izgubi zdravļe od tijela i od duše. 15. Š ńim potajno u ļuvezni se razumijaše. 415. Pravu sladost srcu dili tva ļuvezan primedena. A. G. Pavli *u* I. M. Mattei 364. Kolike ova sličnost od srca uzrokovaše naizmjenice među ńima ļuvezni ugodne. Čestitosti. 23. Tvojom ih svijeh ļuvezni razgori. I. M. Mattei 320.

3. ĻÙVEZAN, ļuvezna, *m. vidi* 2. ļuvezan. — *Samo na jednome mjestu u pisca Dubrovčanina* XVI *vijeka, koji vrlo često upotrebļava* 2. ļuvezan. Svezan, kako stojim ja pritužan kroz prislavni tvoj ļuvezan. N. Naļešković 1, 170.

ĻUVEZNAC, ļuvezn*c*a *(sic), m. dem.* 2. *ili* 3. ļuvezan. — *U Stulićevu rječniku:* ‚parvus amor'. — *posve nepouzdano.*

ĻUVEZNIĆ, *m. u Stulićevu rječniku uz* ļuveznac. — *nepouzdano.*

ĻUVEZNIK, *m. vidi* ļubeznik. — *Radi oblika vidi* ļuven. — *U jednome primjeru pisca Dubrovčanina* XVIII *vijeka, a između rječnika u Stulićevu* (v. ļubežļiv). Nastojańem ļuveznika zakona Božjega. S. Rosa 19a.

ĻUVÈZNIV, *adj. vidi* ļubezniv. — *Radi oblika vidi* ļuven.

a. *adj.* — *U jednoga pisca Dubrovčanina* XVIII *vijeka, a između rječnika u Stulićevu* (v. ļubežļiv). Da ļudi tvore sve rad Boga ļuveznivi. I. Đorđić, uzd. 69. Eto 'e milos kraļa ļuveznivom vlasti uzela. salt. 452.

b. *adv.* ļuvèznivo. — *U Belinu rječniku:* ‚innamoratamente' ‚amatorie' 406b.

LUVÈZNIVÔST, ļuvèznivosti, *f. osobina koga što je ļuvezniv.* — *isporedi* ļubeznivost. — *U Stulićevu rječniku:* v. ļubežlivost.

ĻUVINA, *f. samo u jednome primjeru* XVIII *vijeka, gdje vaļa da znači ļubav, ašikovańe (svakako u zlome smislu i s prezirańem).* Uz tijeh ki su pripopali crkvam dobra i baštine, i u ńih nisu se uztištali od sprdanja, od ļuvine, čineć, templih da je dika spiļa smradnih razbojnika. J. Kavańin 449b.

*

M

M, *slovo.*

a. *velika većina našega naroda neće da izgovori skup glasova* mn, *te mješte ńih ili izgovara* ml *(rjeđe), n. p.* mlogi, *a češće* vn, *n. p.* tavnica, guvno, duvna, Duvno *itd. — U Dubrovniku i u okolini nasuprot govori se* mn *mj.* vn, *n. p.* omna, omnovi *(ali* ovan), damno. — *Vidi i* Mleci.

b. m *ispred* d *i* t *može se mijeńati na* n; *tako znam da je u Dubrovniku, gdje se govori* sedandeset, osaudeset, pantiti, plantjeti. *slično je i* konšija.

c. *u mnogijem evropskijem jezicima fonetičko je pravilo da se* n *ispred* b *i* p *izgovara kao* m; *ali mislim da tako nije (barem svuda) u našemu jeziku. istina teško je raspoznati u običnome govoru* m *od* n *u ovakovijem slučajevima, ali to mogu reći da u Dubrovniku od talijanskijeh riječi* lampo, tempo *i drugijeh ovakijeh načińaju se oblici za nom. sing.* lânap, tênap, *po čemu je očito da se misli u ostalijem padežima na* -np-. *istina da se* himba *(vidi) i riječi što od ńe postaju češće piše s* -m- *nego s* -n-, *premda postaje od* hiniti, *ali bi to moglo biti gdjegdje samo ortografičko pravilo prema talijanskome jeziku. za riječ* gombati *(ako je od* goniti) *ne mogu to isto reći, jer nigda nijesam čuo* gonbati.

d. *možebiti svi čakavci i mnogi štokavci po primorju ne izgovaraju pravijem glasom* m *na kraju riječi nego kao* n: vîdîn, glêdân *itd. mj.* vidim, gledam. *uprav u takovijem slučajevima ne čuje se obično ni potpuni glas slova* n *(kod čega bi trebalo dotaknuti se jezikom za zube) nego ostavivši otvorena usta bez micańa jezika vokal se izgovara ńekako kroz nos (ne cijeli vokal, kao u francuskome jeziku, nego ńegov svršetak, možebiti kao u poļskome). taki se izgovor osobito opazi kad je vokal pred* m *kratak, kao u* sedam, osam, jesam. — *isporedi krajńe* m *u latinskome i u portugalskome jeziku. — Ovaj je izgovor potvrđen u čakavaca naj mańe od* xvi *vijeka, te se od onda nahodi na kraju riječi ne samo* n *mj.* m *nego i* m *mj.* n, *vidi* Stari pisci hrv. 16, xiii.

e. *amo ne pripada pogrešni nastavak* om *mj.* oj *u dat. i loc. sing. f. u adjektiva što se jarļa u Dubrovniku od polovice* xviii *vijeka. ta promjena nije nastala po fonetičkome zakonu, nego po analogiji prema instr. sing. f. vidi n. p.:* U vlaštiiom tvojom svjetlosti. L. Radić 17. U ńegovom slavi. 18. Kako si reko tvojom majci. 29. Po tvojom voļi. 38.

M', *okrńcno* mi *i* me, *vidi* 1. ja, A, 2, b, *b) i c). — Samo u pjesmi.*

a. *okrńeno* mi. Što m' je tebe, đevojčice? Nar. pjes. vuk. 1, 189. Niti sam se starac prepanuo, što m' car neće milostińe dati. 2, 95. Pa m' otpaši pasa svilenoga. 4, 64.

b. *okrńeno* me. Nu m' od tve ovi dan, gospode, ļubavi jedan prav gniv izbavi. D. Rańina 26a. Kad m' odvoji od oca mojega. Nar. pjes. vuk. 2, 27. Već m' ostavi mladu bez zakletve. 2, 209. Što li si se na me naļutio, te m' ne vodiš za bijelu ruku? 3, 495. Ostaviste m' u klisuri sama. 3, 508.

1. MÀ, *konj.* sed, at, autem, tamen, *vidi* ali, 3. — *U Vukovu rječniku nije zabiļežen akcenat, ili što je Vuk mislio da je proklitika, ili što nije znao, jeli dug ili kratak. ali* ma *nije proklitična riječ, jer se govori:* „Mà čûj!“ „Mà vîdi!“. — *vidi i* 3. ma. — *Jamačno je riječ talijanska* ma, *a nije postala od* ama, ema. *vidi se po tome što se naj veće govori u primorju, pa je otale prešla i u Crnu Goru i u Hercegovinu i u zapadnu Bosnu. dodaću da je Vuk nema u prvome izdańu svoga rječnika i da se obično nahodi u narodnijem pjesmama za koje je zabiļežio da su iz Dalmacije i iz Crne Gore; i osim toga da je u* Nar. pjes. iv. (1833) *zabiļežio na strani* 350b *da znači* ‚ali, ama'. — *kad se nalazi po istočnijem krajevima, može biti postalo od* ama *ili* ema. — *Od* xv *vijeka, a između riječnika u Belinu* (‚ma' ‚ast' 448a; ma ako ‚ma se' ‚sin autem'; ma na koju svrhu ‚ma a che fine' ‚sed quorsum' 448b), *u Stulićevu* (‚at, ast' *iz Zlatarića), u Vukovu* (‚aber' ‚at' ali, cf. a).

a. *znači uopće što* ali, 3, a *i* b. Trpiti ćeš muke, ma ne one, ke bi dostojan trpiti. Tondal. star. 4, 111. Iskahu ńega ubiti, ma se bojahu naroda. N. Rańina 56b. matth. 21, 46. Mnozi teku na paliju, ma samo jedan u istinu uzme. Zborn. 8a. Čovjek malo mudar vjeruje svaku stvar, ma čovjek mudar gleda dušu svoju. 8b. Moja stran ima početak od mene, ma tvoja svršuje se u tebi. 10a. Odlučujem nasladiti željenje tvoje, ma molim te pusti me da pođem do cele. 17a. Prije sam š ńome govorio, ma ju nijesam pitao. M. Držić 162. Meni gospodar nije ništa rekao, ma vas ja neću izagnat. 216. Sam treti način pohvali Isukrs, ma nas sam tuka veleći . . . B. Gradić, djev. 26. Ma se nî toj stvari čuditi na svit saj. D. Rańina 68a. „Da neć li pustiti haļine vučje te s tebe ti?“ „Hoću, ma Vukoje ruho ima sve moje“. F. Lukarević 116. Grijeh je, ma ne smrtni. A. Gučetić, roz. jez. 44. Odpustiti sve kletve, ma bez štete tretjega. 59. Živem ja, ma ne ja, ma u meni živi tvoj sin. roz. mar. 233. Bit naj mańi ma je slava od tvojijeh svijeh pristava. I. Gundulić 249. Gorim *(od ļubavi),* ma mi često u sebi srce od straha preda i stine. Ġ. Palmotić 1, 135. Svak s načinom zlato išti, ma ne svojoj pri koristi svačiju koris da ostavi. 2, 499. Hoće opeta da izusti jadnu pjesan, ma riječ mre joj u srijed usti. I. V. Bunić, mand. 33. Ma zašto sam rekao gori da ačenti ne imaju se uzmnažati? R. Ġamańić 24b. Odredi smaknut Henrika ružnom smrtju, ma skrovito. I. Ańčić, svit. 23. Matija aposto slidi na misto Judino, ma ne Judinim putem. ogled. 146. Grka je medičina, ma se dobrovoļno uzima. V. Andrijašević, devot. 6. Turci tužni biže ki simo ki tamo, ma jim je zaludu, živit jim je malo. Radojević 25. Ne virujte meni, ma ćete viditi. 36. Do sad si jih pozna', ma ovo je nišće, boļe ćeš jih poznat na novo godišće. 310. Često mi su boj činili, . . . ma mi nijesu naudili s svom ńihovom oholosti. I. Akvilini 89. Crna sam, ma sam lijepa, kćeri jerusalimske. 180. Mačka je dobar prijateļ, ma grebe. (D. Promijenit zube ma ne pamet. (D). Poslov. danič. Ako Juda izda Isukrsta, prida ga popovim; ma ako svit izda nas, pridaće nas djavlim pakļenim. A. d. Bella, razgov. 27. Oko ńega nastojaše, ma zaludu. J. Banovac, pred.

19. Učinio si sve što si hotio, a ja sam muča', ma će doći vrime . . . razg. 1. Ovo je strahovito govoreńe, ma istinito. 26. Kad bi grišnik virovao da grišeći primiče sam sebi smrt prija vrimena, scinim da ne bi barem s tolikom slobońtinom sagrišiva' ni ovi svit toliko ļubio, ma ja vidim, da on toga ne viruje. pripov. 10. Istina je da je Bog na nas milostiv, ma ima jedan strahovit čas, u koji dobrota Božja uzmakne. 73. Oni kojino prilivaše jezero zlamenuje onoga koji čini štogod dobra, ma ih miša sa zlim dili. 206. Ovo je sakramenat od ponizeńa čovika s Bogom, ma ima se učiniti kako vaļa. F. Lastrić, od' 95. Mi se tužimo da su velike napasti od puti i od djavla, ma kažite mi, molim, kada, koliko li puta ste kušali odoliti ovim napastima. 186. Običavao sam mlogo puta ustajati za sabrati u pamet moje grihe svekolike, pak onda ih cilovito ispoviditi, ma s kakvim skrušeńjem, scinite i pokajańem? ned. 90. Holost je s neba snišla, ma i poniznost znajte, da je s neba snišla. 163. Nike ćemo samo promotriti za slavu i diku ńegovu u korist našu duhovnu, ma vrlo u malo riči. 189. Duh s. po Oseu proroku grišnika prikazuje držeći terezije; ma kakve? 223. O koliko se vrimena izgubi u brezposlici? u mehana, u murmuracioni... 310. Krstjanin jest sin kraļevski, ma ne kakono su sinovi kraļa zemaļskije. 367. Ja praštam, ma neću s ńim pozdrava. I. A. Nenadić, nauk. 90. Svaki dan na misi, dobro je! ma svaki dan u istijem, ili u novijem grijesima. 205 Mogao je drugačije Isus narediti, ma hoti ovako F. Matić 10. I drugi živu pod istom upravom, ma im je svaka prosta. M. Zoričić, osm. 15 Svaki veli: „Pjevaj moje stare“, ma ne reče ńeko, Radovane: „Na ti novac, starče Mjelovane“. And. Kačić, razg. 2a. Dopusti jim Mojsija što žeļahu, ma s ovim ugovorom. kor. 102. Govoreńe tvoje vidi se meni dobro i pravedno, ma zaludu, kada te nejma ko slušati. 202. U tom jurišu pogibe, ma vitežki, ńegov brat Eleazar. 338. Trementine, ma ne vele. J. Vladmirović 24. Ma i prija Isusa počeo je bio križ, ma brez kriposti u otajstvu. L. Vladmirović 14. Ti govoriš istinu, ma ja vidim mnoge mračne. N. Palikuća 10 Jere u tijelu mnoga uda jesu, ma i ako jesu mnoga, ništanemańe činu jedno tijelo. J. Matović 96. Znam bit će ti milo, srce će boliti, ma kad nî već lika, nastoj miran biti. M. Kuhačević 70. Ja imadoh milu majku moju, ma mi je majka priminula davno. Nar. pjes. app. not. 2, 260. Mloge su ga mome brale, ma ga n'jesu odabrale. Nar. pjes. vuk. 1, 6. Sve si dobro učinio, ma si samo sagrešio. 1, 91. Sva mu je braća dadoše, ma ne da bratac naj mlađi. 1, 309. Ma se majci ino ne mogaše. 1, 472. Bješe brati, ma ne spati. 1, 498. Car hoćaše izgubiti ļubu, . . . ma je sluge izgubit ne dadu. 2, 26. I t'jelo je moje poginulo, ma mi neće duša, ako Bog da! 3, 80. A serdar mu riječi progovara,... ma ne veli Ture: „Ako Bog da!“ 3, 275. Na Rada su jedanaes ranah, ma se bije, ka' da rańen nije. 3, 276. Bježi Harap drumom širokijem, ma se često natrag obrtaše. 3, 321. Vi ajdete, ma mudro ajdete! 3, 550. Blizu su ih Turci pristignuli, ma ne dadu k sebe Crnogorci. 4, 59. E sam čuo, đe govore ļudi da si dobar junak na svijetu, ma ni mene ne kude družina. 4, 118. Bismo rade kazat dobre glase, ma nećemo no što je istina. 4, 390. Pustiše im Korjenićke Turke, ma im dosta jada učiniše. 4, 518. Šćaše ńemu da odvali glavu, ma ga moli sestra . . . Pjev. crn. 13b. Već ja jesam Anica divojka koju me je s prolića prosio, ma me nije mila majka dala. Nar. pjes. istr. 1, 61. Pripraša me dizdar od Udbine, daje mene i otac i majka, ma ja neću gizdava divojka. 1, 64. Hodi mi ti, Ive, za gorje po vodu, ma ne nosi sobun meča ni sabjice. 2, 61. Ako je med i sladak, ma ne vaļa prst ugrizati. Nar. posl. vuk. 4. Dobro je svašto znati, ma nije sve tvoriti. 61. I vrag zna što je pravo, ma neće nego kako mu je drago. 95. I mačka cara gleda (ma ga se ne boji). (Odgovori se kad ko reče kome: „Što me gledaš?“). 103. ‚Ma' đevojci sreću gubi (n. p. kad se za kakvu reče: dobra i poštena đevojka, ‚ma' — ali). U Risnu. 173. Svi pošteni, ma meni nema struke. 282. I krivo sjedi, ma pravo sudi. Pravdonoša. 1852. 10. Ona mu odgovori,... u toj kući da ima taka đevojka, „ma“ reče mu „sinko moj, ko god je tamo hodio da je prosi, nijedan se više nije vratio“. Nar. prip. vuk. 116. Svaki je po nešto pričao o ubijenoj ali, ma niko ne mogaše kazati sve. Nar. prip. vil. 1868. 448—449. Ako nemam pisma, nemaš ga ni ti, ma imamo obojica dušo. Pravdonoša. 1852. 3. Srebro zveči, ma srce ne ječi. Osvetn. 2, 44. Jesu ļudi, ma različne ćudi. 3, 32. — *Amo pripada i ovo:* Tvu vlas na pomoć zvati, ma gluhu na moj glas. M. Držić 8. — Kad bijaše na zapadu sunce, ma se diže Materino zlato. Nar. pjes. vuk 1, 471. I ako su meni vjeru dali, ma je loša vjera u Turčina. Ogled. sr. 116. Ak' sam sirotica majahnoga zrasta, ma nisam zarična za srca junačka. Nar. pjes. istr. 2, 95. Ako mi je brat, ma mi nije drug. Nar. posl. vuk. 5. — Moj gospodar učinio se je nemoćan, ma mrtav. M. Držić 216. Zafalimo mu dakle, ma srčeno. A. d. Bella, razgov. 228.

b. sed, *poslije rečenice kojom se poriče, može (kao* nego, *ńem.* sondern) *istaknuti ono što jest, isporedi* ali, 4.

a) uopće. Ništa prješni ne budite, ma u svako*(j)* molitvi i moļenju pitanja vaša da budu znana prid obrazom Božijijem. N. Rańina 14b. paul. phil. 4, 6. Ne bude po vidjenju od očiju suditi, ne bude po čuvenju od ušiju pokarati; ma bude suditi u pravdi ubozijeh. 16b. isai. 11, 3—4. Koji ne po krvi ni po voļi putenoj ni po voļi muževnoj, ma od Boga rođeni jesu. 22b. joann. 1, 13. Ne budi nevjeran, ma vjeran. 131a. joann. 20, 27. Nemoj suditi nigda nijednoga čovjeka za govorenje, ma za zlo činjenje. Zborn. 7b. Trave ne pase, ma samo od tamjana suze. 8a. Da se zapovijedi ne mogu razbiti, ma vazda da se obslužuju. 8b. Tko ne pritrpi hotjenje svoje, nije čovjek, ma sa zvijermi može se pridružiti. 10a. Umjeteostvo ne stoji u kosah ma u srcu. Pril. jag. star. 10, 75. (1520). Jedina kripos ńe da nam sja po vike, ne kako tej mańe, ma kako velike. N. Naļešković 1, 345. Gdi gorko dreselje ne ima vlas, ma gdi je veselje i vječna slas. M. Držić 15. Ne daju ih oci za godišnice s tolicijem prćijami muževom, ma da su gospođe i da zapovijedaju. 213. Učine da su im sinovi ne sinovi ma neprijateļi. 230. Imamo ih zvati na pomoć našu, ne da mogu ni dati što prosimo, ma imamo priručiti se ńim. Š. Budinić, sum. 31a. Da ne bi hotio gledati neharnosti, ma se hotjej dostojati . . . A. Gučetić, roz. jez. 110. Da ne budem ostavļen, ma da budem sahrańen. 168. Koje nam jesu date ne od poglavica ni od gospode svjetovne, ma od istoga stvoriteļa neba i zemļe. roz. mar. 149. Ne primajuć ga u prse vidinim načinom, ma druzim. I. Ančić, svit. 33. Ne jednoč, ma svaki dan zapovidaju ne nebesom, ma istomu stvori-

teļu. ogl. 67. Pût ništa ne napruđa ma mnokrat nauđa. vrat. 57. Da se ne ima uzvisivat u svomu starišinstvu, ma ponizivat. 191. Slipac ne vidi puta, ma ide za vođem. 196. Ne po momu znanju, ma s pomoći privišńega stavih se. P. Bogašinović 3. Siluju me plod od truda mojijeh tvomu očanstvu darovati, ne to za razglasiti mudros, ma zašto znanje i mudros v*(ašega)* o*(čanstva)* s dobrotom je od života sadružena. V. Andrijašević, devot. III. I ne uvedi nas u napas, ma oslobodi nas od zla. I. Akvilini 23. Ne s mojijem dostojanstvom, ma po kreposti od nauke Jezusa Isukrsta mogu steći raj. 324. Ne radi ńegovijeh grijeha, ma radi naših. J. Matović XXI[b]. Ne zove nas sluge, ma priiateļe i braću. 35. Da se daju ne proz ruke anđelske, ma proz ruke ļudske. 136. Ne inako, ma kako Ilija uzajti će na vječnu slavu. 218. Jere ozdravļajući milost Božja pamet onijeh koji opravdani jesu, ma ne ozdravļa pût. 477—478.

b) u prvoj je rečenici ne samo, *te* ma *(uz koje može biti* i, *a ako se poriče,* ni još, *ili oboje) pridaje ńešto prvoj rečenici potpuńujući je.* Izviđ'te što je boļe ne samo prjed Bogom, ma jošte prida svijem ļudmi. N. Rańina 31[a]. paul. rom. 12, 17. Ne samo krstjanom stati ćeš na službi, ma jošte poganom. M. Vetranić 1, 80. Ne samo toj, ma z glavom život moj tebi se ne štedi. 2, 237. Pedjepsani su ne samo oni koji grijeh satvaraju, ma saviše koji vlas imaju pedjepsati. A. Gučetić, roz. jez. 40. Ne samo prid očima Boga, ma jošte prid očima ļuckijema. 99. Ne samo uze priliku čovječansku, ma saviše od grešnika. 120. Po kojijema ne samo da se grijesim i zlobam našijem odpuštenje ispraša, ma se jošte za ńe dugovi od pokora plaćaju. roz. mar. 10. Da se očituje ne samo vami ma i druzijem. B. Kašić, nač. 3. Ah, ne samo odgovora na mê tužbe da ne daje, ma se gluši kaže da je od kameńa ļutih gora. I. Gundulić 47. Ne samo da stoje anđeli dobri na misa*(h)*, ma još djavli. I. Ančić, svit. 7. Koji ne samo sažiže ma veže. J. Banovac, pred. 92. Mi brez Boga ne možemo ne samo koje dobro učiniti, ma ni zamisliti ga. razg. 25. Ne samo u viri, ma još i u ufańu po ovomu uzašastju bismo utvrđeni. J. Filipović 1, 120[a]. Budući razrušio Jerusolim i sažegao ne samo dvore gosposke i kraļeve ma i onu glasovitu crkvu Solomunovu. F. Lastrić, ned. 368. Ne samo bi začet, ma jošt rođen. J. Matović 38. Učiti ne samo s riječju, ma s izgledom života. 297.

c) slično kao kod b) potpuńuje se prva rečenica (premda u ńoj nema samo*), dodajući joj ńešto čim joj se značeńe širi.* Imadu se izvrć iz pameti kano nekorisna za naše spasenje, ma šćetna. I. Ančić, svit. 49. Ne imati u svomu tilu koje oskvrńenstvo puteno, ma još ni u svojoj voļi, pameti, ni poželeńu. J. Banovac, razg. 49—50. Da su zadavali strah ne jednoj kući, ma jednom selu. pripov. 118.

c. autem, at, *mańe se ističe protivnost misli, vidi* a, II. Ma tko je da ne mre kad pozre ńe lice? M. Držić 8. Bjehu se razlika poluvijerstva prostrla po svemu svijetu, ma posobno erezija djavļa Albiģenza. A. Gučetić, roz. mar. 17. Mlada ma stara, to jest, u pameti stara i Bogu draga. I. Ančić, svit. 217. I on od žalosti svu oguli bradu, ma car ga osudi umrit u Biogradu. Radojević 37. Mi se brojimo sinovi i sluge Božje, ma jesmo li? J. Banovac, pripov. 136. „Pusti me!“ veli. Ma tko te drži, stvoriteļu? F. Lastrić, ned. 227. Čuja*(h)*u ńi govoriti jezici i blagosivļati Boga. „Ma kakvi su ovo jezici?“ reći ćete mi. 248. Mojsije . . . zaprosi da vidi obraz Boži . . . ma što scinite, da mu se odgovori? 295—296. Upita dakle Gospodin onije naučiteļa: „Jeli dopušteno u svetkovinu ozdravļati?“ ma zašto i ovo upita? 371. Ma za Boga, sinko, ako ti je mučno dakle sada, jeda će ti biti lasno na godinu, kad se još većma ukorijeni u tebi ovaj običaj? 120. Kad daleko od pećine bili, ma pećinu bjehu ugledali. Nar. pjes. vuk. 2, 31. U ruke je junak dovatio, ma junak je i odviše mudar, ńu udrio kamenu od zada *(zida).* 2, 614. Ma da čuješ od Cuca serdara. 4, 391. Ma da vidiš Bibić-Zeinila! 4, 392. Vladika ih dobro darivaše, ma naj boļe Banića Nikolu. 4, 393. — *Gdjegdje u narodnijem pjesmama samo veže rečenice ne ističući nikakvu suprotnost između jedne i druge.* Ma đeveru snaha govoraše. Nar. pjes. vuk. 1, 41. Kad je Petru kita dopanula, ma je Petro meće za klobuka. 1, 235. Ti me prosi, ja ću za te poći; ma ću pitat mile moje majke, oće li me majka dati za te. 1, 241. Ļubi mu je užućela, ma je pita mladi Pavle. 1, 307. Stade mišļet Sarajlija Mujo, al' će ļubit bulu udovicu, ali onu pod prsten đevojku. ma govori bula udovica . . . 1, 321. Ma je kraļe s kraja gleda. 1, 342. Prođi me se, Imbro, jadan sinko! ma je tebe govorila majka . . . 1, 474. Ma ga pita Sokolović paša . . . 3, 81. Divno je Petar ođede, ma joj je svila do zemļe. 1, 65.

d. *u adversativnome je smislu i kad se izriče kakva žeļa, jer se ima u misli kako bi drukčije bilo kad bi se žeļa izvršila. — Od* XVII *vijeka.* Ma da bi Bog do! Starine. 11, 114. (1678). *i u naše vrijeme u Dubrovniku, n. p.* „Ma da mogu!“ „Ma da znam!“ P. Budmani.

e. *može imati uza se i konjunkcije sličnoga značeńa* nu *i* ali.

a) ma nu. Ma nu si još vidit Serena od mora. Š. Menčetić 17. Ma nu joj obuci odjeću pribilu. 25. Ma nu sja u gizdah, kako cvit u kruni. 49. Ma nu se ja boju . . . 1, 49. Huda čes pritužna, ma nu se još spravi da . . . 1, 148. Ke se *(razlike)* vide male, ma nu su velike. 1, 177. Vež'te ga po na se, ma nu ga bļudite. 1, 295. Ne samo toga rad gńivno se rasrdi *(ti)*, ma nu još nemilo ńega tuj pogrdi. D. Rańina 98[a]. Ma nu me dočuj ti. F. Lukarević 25. Ma nu mi htjej rijeti. 112. Ne samo er toliko srčana prijateļa požudu u mjesto od zapovijedi držim, ma nu er ista Arijadna nikoga nije držanija poslušati. I. Gundulić 2. Ma nu meni ti zajmi velikoga końa tvoga. Nar. pjes. mikl. beitr. 1, 53. Ma nu komšo sad krajinom šeće. Osvetn. 6, 14. — *U ovome primjeru* nu *nije isto što u predašńijem primjerima, nego pokazuje čuđeńe; prema tome bi i* ma *pripadalo pod* 3. ma. Ma nu! koje su to vode naj gorje? Đ. Rapić 307.

b) ma ali *postalo je* mâli *što se naj češće nalazi tako i pisano u jednoj riječi.* Mali počmu i Boga psovati. T. Babić 20. Vidilo se veće puta da se na nas pravda Božija razgńivila, mali evo ova mater Marija iđe prid svoga sina Isusa. J. Banovac, razg. 8. Ne znam, ima li vas ovaki ovde, ma ali ako je koji, vaļa ili da se izlići . . . 65. Blaženi bi bili Krstjani, da svojoj ženi nose ļubav . . ., mali sotona nastoji ļubav pravu udunuti. 83. Ima niki svekrva koje ne mogu podniti, da joj sin lipo žive ženom, mali su ovo služiteļice vražije. 83. Istina je da Bog ovake prosvitļuje, mali je ovo ńihovo zlo. pred. 9. Nejednaci se rađamo, mali jednako umiremo. 98. Kad godi grišnik zaplače u duši za svoje grihe, prostiće mu, mali znajte da vaļa, da bude š ńim sjedińena odluka. pripov. 34. Ako podnosite

s ustrpljenem, vi ste blaženi; mal' ako ih odbacujete s prokljinanem vi ste nesrićni. 109. Mali tomu nije čuda. L Vladmirović 5. Za doći u poznanje svoga plemena mnogi trude i muče se, mali vaše gospostvo toga doisto ne traži. 5. Rekli smo da je propet Isus i đavao, mali je još propet i Petar. 21. Mali će od ove molitve biti baška govoreńe. 45. Mali će te Bog pomoći. Nar. pjes. vuk. 1, 93.

2. MÀ, *konj. kao* makar *(od čega vaja da postaje), u svezi je s neopredijeljenom zamjenicom ili s adverbom ili konjunkcijom te im daje opće značeńe kao* göd, mu drago; *ili stoji s glagolom u optativu (part. praet. act.) i znači:* pa i. — *Od* XVIII *vijeka, a između rječnika u Vukovu* (vide makar: ma šta bilo). I gdi sida, ma bilo na dudu, od ńe đubre ne ide zaludu. J. S. Rejković 37. Klipje mlogo u fatove meće, koje vozit ni seb' kući neće, ma ne moglo pô mire izmoći, samo gleda za kog' more proći. 51. Ma ako će i terziju. Nar. pjes. petr. 1, 169. Veli, da će još jedanput da ide sreću pokušati i ženu ma na koji način ukrasti. Nar. prip. vuk.[2] 203. Ma što je kome suđeno, od toga ne uteče. Nar. prip. vila 1867. 306. Odredi da će ići ma se ne povratio. Nar. prip. bos. 1, 124. Ti ćeš dati zvona Bogu i crkvi, ma ih sutra kaluđeri prodali. S. Ljubiša, prip. 208. Svak je ma koji čas gotov. 220. Stoka, ma kako da se čuva upada u useve. M. Đ. Milićević, zim. več. 268. Ma da su te škole nove, ma da se, kao nove imaju da bore s nebrojenim tegobama, opet one obriču veliki napredak. zlosel. 101.

3. MÂ, *conj. znači od prilike što* 1. ma, a *i* c, *ali se razlikuje duljinom vokala ne samo nego i tijem što se nalazi ili pred pitańem ili pred imperativom, te uprav kao da presijeca govor i može pokazati čuđeńe. — U dva pisca* XVIII *vijeka (kod a i* b): *u prvoga se poznaje duljina ili po tome što je pisano* mah *ili što nad* a *ima akcenat; u drugoga ima gdjegdje za sobom interpunkciju, što se nalazi i u prvoga. — Ovo mislim da nije talijansko* ma, *nego da postaje od* ama *ili* ema.

a. *pred pitańem.* Mâ (‚mah'), gdi sam ostavio u mučanju svidočanstvo . . .? F. Lastrić, test. 228b. Smrt je zlijem, život dobrijem. Mâ (‚mah')! kako ovo! dakle kruh oni, od koga, ako tko bude blagovati, da ne ima umriti, more biti nikijem na smrt? 307b. Vidim da se potežaš onam' u Carigrad; mâ (‚mà') što ćeš ondi činiti? test. ad. 85a. Mâ (‚mah')! što ja činim? kud sam se ja otišao šetati . . .? 111a. Mi i ne znamo, što je ta svijest. Mâ (‚ma'), kako ne znate? ned. 49. Nije li vam svakom onda rečeno: „Ako ćeš u život unići, obsluži zapovijedi?“ Mâ (‚mà') kako i*(h)* mogu obsluživati? 104. Ako je naružio i omrčio dušu svoju grihom, ima se priobraziti i nagizdati milostju Božijom i svetińom; mâ (‚mà') kako? evo nas uči David... 153. Nije li umro na križu među razbojnici...? nije li do naj poslidńe kapi prolio božanstvene krvi svoje za pomrsiti vičńe osuđenje tvoje? O čudnije truda! Mâ (‚mà') odkud ovo? jeda si ti izvrsnitiji od anđela? 205. Tako se pripadoše, kako da se okameniše, zanimiše i oslipiše i takija ničice kako od groma popadaše. Ma! što bijaše ono što ńih na zemju povali? Đ. Rapić 1. Jedan za drugim odonuda izmakoše . . . Ma molim vas uzrok čega pogiboše? 6. U novome zakonu od milosti hoće da sva budu nova. Mâ u čemu se, molim vas, uzdržaje ova novina? 25. Kada je bolestnike ozdravljao, slipe gledati, gluhe slušati, nime govoriti, rome hoditi činio, suprot ńemu jesu govorili . . . i dotle su ga progonili dok su ga umorili. Ma! tko bi uzrok ovolikoga zla? 31. Ma, nut molim te, imaš li ti oko krstjansko? 186. „Ja“ veli *(David)* „evo jesam sada počeo, i ovo moje priobraćeńe jest od desnice Božje“. Ma što to bijaše, što Davida obrati? 236.

b. *pred imperativom.* A ti odvraćaš obraz govoreći mu: „Hajd' odatle, ne poznaješ ti mene za gospodara il' za oca . . .“ Mâ (‚mah') počekaj, kako te ne poznaje za gospodara, za oca . . .? F. Lastrić, test. 23a. Imade jednih koji u maloj vremenitoj šteti hoće takija od ljutine da živi iz kože izađu . . . Ma! hodite da s ogledalom od ustrpljeńa sa svetim Jobom malo u sebe dojdemo. Đ. Rapić 192.

c. *amo bi mogli pripadati i ovi primjeri iz sadašńega vremena u kojima* ma *pokazuje čuđeńe:* Onu čudesnu goru kad vidi, upita je: „Ma ženo moja! kaži mi što ona gora gori“. Nar. prip. vuk. 150. Ma strašna si ka' iz groba! B. Radičević (1880). 266. Ama kažem, ma prava srpska kuća, pravcata! M. P. Šapčanin 1, 83. Ma si mi šegav, kako i dolńi malin! *na Rijeci.* F. Pilepić.

4. MÂ, *interj. vidi* nâ. — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu:* (u Boci) vide nâ: ma ti ovo. cf. maj. *ali po naj zadńa dva primjera vidi se da se govori i u Bosni.* Ma ti ovo, moje nesuđeńe! Nar. pjes. vuk. 3, 526. Ma to tebe, zaludńa radosti! 3, 526. On izvadi pušku zeleniku, te je dade svome bratu Marku: „Ma je tebe, ostala ti pusta!“ 4, 86. Ma, čobane, pa se napij vina. Nar. pjes. juk. 244. Ma, Mijate, te se napij vina. 606. — *Kad se vabi (mami) koja domaća životińa, držeći u ruci što joj je milo jesti (a i bez toga), n. p. soli za vola, komad hljeba ili kost za psa, reče se* mâ. Ma voko ma! Vuk, rječn. *kod* voko. Peškir ma! (Rekao đever kad mu je snaha polila te se umio, a ne dala mu peškira da se obriše; a ona mu odgovorila: „Oš o skut, devere?“ Đever da bi snahu osramotio, mamnuo peškir kao pseto, a ona mu mjesto ‚hoćeš' rekla ‚oš' kao psetu). Nar. posl. vuk. 247. — *Vidi i* mâ mà.

5. MÂ, *u Vukovu rječniku:* vide mâ mà. — *isporedi* 4. ma *na kraju.*

6. MÂ, *skraćeno* máma, *upotrebljava se u Dubrovniku (već od* XVI *vijeka) i u okolini, ali samo kao voc. sing., i to djeca prema materi, n. p.* „Dje si, ma?“ „Evo me, ma!“ P. Budmani. — *isporedi* ća. Kako dječica, kad im tko vazima iz ruka voćica, zaupe: „ćaćko, ma!“ N. Dimitrović 95. — *U jednoga pisca čakavca* XV *vijeka ima* mâ *kao acc. pl., vidi kod* ća.

7. MÂ, *mj.* moja, *vidi kod* moj.

1. MÀC (màc), *interj. glas kojijem se zove mačka. — Postaje od* maca. — *U Vukovu rječniku:* ‚laut um die katze zu rufen' ‚sonus vocandi felem': màc, mâco, mäc! — *vidi i kod* kudrac *i* kundrac.

2. MAC, *interj. riječ kojom se rugaju kome s toga što nije mogao ńešto dobiti. — U jednoga pisca* XVIII *vijeka.* Ono šta ko ne može imati, nek se čini kao da neće, ako hoće da mu ko ne reče: mac! D. Obradović, basne. 46. S ovakim družtvom uteći, to se zove Haronu reći mac! 380.

3. MAC, *u poslovici* XVII *vijeka; ne umijem naći pravi smisao.* Njetko bac, njetko mac, ne zna mu se ni otac. (D). Poslov. danič.

4. MÀC, *m. tal.* mazzo, *koje mu drago stvari*

iste vrste skupļene zajedno, osobito kita cvijeća, ili sve karte (vidi 1. karta, e) *što trebaju za igru složene zajedno. — Upotrebļava se u naše vrijeme po primorju, n. p.* mac cvijeća, mac kļuča, mac karata. P. Budmani. — *U naj potońemu značeńu stoji u ovome primjeru:* Doklen cijeli mac karata ovako ne razdijeli. V. Vučević, igre. 22.

1. MÁCA. *f. hyp.* mačka. — *isporedi* máce. — *Akc. se mijeńa u voc.:* mâco, mâce. — *Od* XVIII *vijeka, a između rječnika u Vukovu* (hyp. v. mačka ‚das kätzchen').

a. *u pravome smislu.* Nut' kako ona maca izpod ńega pońavicu izvlači. F. Lastrić, ned. 178. Što godi maca rodi, miše prežat sve pogodi. V. Došen 38b. Dođe maca, ogrebe ga. Nar. pjes. vuk. 1, 527. Već on leži s macom na popretu. Nar. pjes. marjan. 201. Došla je maca s mačići. Nar. pjes. istr. 2, 149. Dočekaće maca vrapca na stožeru. Nar. posl. vuk. 69. Što god maca omaci, ono sve miše lovi. 355. Što maca okoti, sve miše lovi. 357.

b. *ime domaćoj životińi macaste (vidi* macast) *boje.*

a) ime kozi. F. Kurelac, dom. živ. 38.

b) ime kravi. F. Kurelac, dom. živ. 25.

c. *u prenesenome smislu, cvijeće kao resa, osobito na vrbi. — Između rječnika u Vukovu* ‚(die flocke der weidenblüte) das kätzchen', ‚(floccus iulus)'. Maca ‚amentum'. J. Pančić, bot. 56. Maca, Salix capraea L. fructus (Vuk). B. Šulek, im. 214.

d. *još u prenesenome smislu, vidi u Vukovu rječniku:* povjesma što se izvlači iz velikoga vlasa cf. parmak.

2. MÁCA, *f. hyp.* Marija. — *vidi kod* mačka. — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu:* (u vojvodstvu) hyp. v. Marija. cf. Mara. Prosio sam Piroševu Macu. Nar. pjes. vuk. 1, 631.

3. MÁCA, *f. hyp.* matica *(pčela). — Akc. se mijeńa u voc.* mâco. — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu* (kad se roj hvata ili saćeruje u košnicu, onda se viče: „Sjed', maco! sjed', maco! sjed', maco! sjedoh i ja"). Sjed', maco, sjedoh i ja. (Govori onaj koji ustavļa roj, i govoreći to kao sjeda). Nar. posl. vuk. 286.

4. MÁCA, *f. pčelina ļubica, isporedi* 3. maca. — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu* (trava što se ńom mažu košnice kad se roj stresa, vide matičńak). Matičńakovo bršće, dobiva se od matičńaka, a kaže se i matočina i maca ‚Melissa officinalis L.'. Đ. Popović, poznav. robe. 271. Maca (Sabļar), tupha (Vujičić), Melissa officinalis L. (Vuk). B. Šulek, im. 214.

5. MÀCA, *f.* brdun, više grozdova na jednoj lozi. (u Hercegovini). Ļ. Stojanović. — *Od* XVIII *vijeka.* Doniše jednu macu, aliti prut od loze, punu grozdja zrila. And. Kačić, kor. 86. U loze prut što se u rezańu ostavļa pri glavi, da rod nosi. M. Pavlinović.

6. MÀCA, *f.* u brodu motka koja stoji povrh i podnu jedra da ga drži rastegnuta. M. Pavlinović. — *Od tal.* mazza.

MACÀCAN, *m. mačak. — Kao iz šale načińeno od* 1. maca, *ili boļe od* macan. — *U naše vrijeme.* Ńega *(mačka)* pita domaćine: „Mac macane, macacane, kakva ti je novoļica, te si setan neveseo?" Al' govori macacane: „Kako neću setan biti . . .?" *u* Vuk, živ. 10—11.

MACAGRÀBUN, *m.* Scorpio europaeus. *isporedi* ako i označuje sasma ńešto drugo: ‚macaklin' = ‚Hemidactylus verruculatus' (G. Kolombatović, pesci), ‚mazaklin' = ‚H. verruculatus (S. Brusina, nar. crt. dio dr. str. 26) i ‚maciklić' = ‚Lacerta oxycephala Schleg.' (G. Kolombatović, mam., anf. e rett. d. Dalm. str. 24). — na Braču. A. Ostojić. — *Jamačno je riječ tuđa, ali je nepoznato postańe; tako je i za druge riječi u kojijeh je prvi dio* maca-.

MACAKLICA, *f.* Gecko fascicularis L., *ńeka životińica. — isporedi* macagran. — *U Belinu rječniku:* ‚tarantola, serpentello simile alla lucertola, di più colori' ‚stellio' 722b; *u Stulićevu:* macaklica, zvijer, tarantola, animale' ‚stellio' *iz Belina; u Voltiģijinu:* ‚tarantola, tarantella' ‚tarantel'.

MACAKLIN, *m.* Hemidactylus verruculatus, *ńeka riba.* G. Kolombatović, pesci. 29. — *isporedi* macagran.

1. MÀCAN, *m. hyp.* mačak. — *isporedi* macacan. — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu* (vide [hyp. v.] mačak) *s primjerima iz narodnijeh pjesama:* Al' besedi bratac macan. — Što je tebi, bratac macan? — Ńega pita domaćine: „Mac, macane, macacane!" *u* Vuk, živ 11.

2. MÀCAN, *m. ime domaćijem životińama (macaste boje).*

a. *jarcu.* Oraovac, Bosna. D. Hirc.

b. *ovnu.* Oraovica, Bosna. D. Hirc.

c. *volu.* F. Kurelac, dom. živ. 25.

3. MACAN, *m. prezime ili nadimak muški.* — XIV *vijeka.* Dêd mu Stanislavь Macanь. Deč. hris. 74.

MACAR, *m. vidi* cipo. L. Zore, rib. ark. 10, 31. — *Ne znam postańa; ili je po boji (vidi* macast), *ili je tuđa riječ (isporedi franc.* maquereau, *vrnut, skuša).*

MACÀRUO, macàrula, *m. vidi značeńe u Vukovu rječniku. — isporedi* macin, tintilin. — *Nepoznata postańa, jamačno tuđa riječ. — U Belinu rječniku: (gdje ima drugi akcenat u gen. sing.* macarúla) ‚spirito famigliare' ‚daemon familiaris' 701a; *u Stulićevu:* ‚folletto, spirito aereo' ‚genus spirituum qui quasi ludentes in aëre finguntur' *(iz Belina); u Vukovu:* (u Boci) dijete koje umre nekršteno, pa poslije (kao što se pripovijeda) u grobu oživi i iz groba kašto izlazi i malu djecu muči i davi. Kažu da macaruli noću idu u društvu, i svakome navrh glave gori mala svjećica, a oni pļeštu rukama i podvikuju. [cf. maciruo].

MÀCAST, *adj. onake boje kao što je mačka (ne znam, misli li se na poređivańe boje na prutove, ili na osobite boje, n. p. crnu i žutu). — U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu* (n. p. krava ‚katzenfarbig' ‚coloris felini'). Na ńeg' meće mrke međedine . . . i macaste jošte lisičine. Nar. pjes. marjan. 21. Vo macast. Vuk, rječn. *kod* macońa. Krava macasta. *kod* macuļa.

MÀCÂŠ, *m.* (oko Velike), kvasilica za kosu, macilo. S. Ivšić.

MÀCAT, *adj. macast(?).* „Na po muško na po žensko nađe se i kozlo macato". M. Pavlinović.

MACAUKNUTI, macauknem, *pf. teško udariti ili posjeći. — U narodnoj pripovijeci našega vremena.* Čovek, kad vidi medu *(međeda),* trgne sabļu, pa ti svoga medu macaukni to odovud to odonud. *(Ne znam ko je zabiļežio; u istoj biļešci stoji da se govori i* macauknuti se *(refleksivno ili recipročno?)).*

MACÀVARE, Macàvârâ, *f. pl.* ime selu u Rudinama. *(Ne znam ko je zabiļežio).*

MÁCE, *f. vidi* 1. maca. — *Akc. se mijeńa u voc.* mâce. — *U Dubrovniku od* XVIII *vijeka.* Doće mace na salatu. (Z). Poslov. danič. Neće mace gera. L. Zore, rib. ark. 10, 347. Doć će mace na tigance. *(Poslovica u Dubrovniku).* P. Budmani.

MACÈDONIJA, *f. vidi* Maćedonija. — *Od* XVI *vijeka; u južnijeh pisaca po mletačkome dijalektu, u sjevernijeh po ńemačkome jeziku.* Ere onim od Macedonije i Ahaje videlo se jest učiniti. Anton Dalm., ap. 20b. U Macedoniji biv Nektenab velik od Macedońan mniše se da bude. Aleks. jag. star. 3, 223. Aleksander, kraļ od Macedonije. F. Glavinić, cvit. XIV. Ide u Španiju, u Asiju, u Macedoniju. 207b. Arbanija, Macedonija . . . I. Ančić, ogl. 112. Što hoće učiniti veće tužna Macedonija? P. Posilović, cvijet. 54. Ki se uvuče Macedonije u dobar dio. J. Kavańin 242b. S Aleksandrom od Macedonije. M. A. Reļković, sat. B4b.

MACÈDONSKÎ, *adj. koji pripada Macedoniji. — Od* XVIII *vijeka.* Gdi kraļ Filip macedonski. J. Kavańin 241b. K Filipu kraļu macedonskom. V. Došen 249a. Macedonsku koji krunu nosi. 44b. Macedonski Aleksander. M. A. Reļković, sabr. 32.

MACÈDOŃANIN, *m. čovjek iz Macedonije. — plur.* Macèdońâni. — XVI *vijeka.* U Macedoniji biv Nektenab velik od Macedońan mniše se da bude. Aleks. jag. star. 3, 223.

MACEĻ, *m. ime dvjema selima u Hrvatskoj u županiji varaždinskoj.* Razdije.ļ 91. 95. — *Ne znam, glasi li ovako po kajkavskome govoru, t. j. jeli gen.* Macļa; *onda bi uprav bio nom.* Macaļ.

MÁCÊŃE, *n. djelo kojijem mačka maci ili se maci. — Samo u Vukovu rječniku*[1]: ‚das werfen (von der katze)' ‚partus felis'. — *Nije dobra riječ (trebalo bi da je* máčêńe), *te jamačno s toga nije je Vuk napisao u drugome izdańu.*

1. MÀCIĆ, *m. vidi* macaruo *i* maciruo. — *Od* XVII *vijeka, a između rječnika u Mikaļinu* (macić, hudoba koja noćom plaši ‚folletto' ‚spiritus improbus') *gdje se naj prije nahodi, u Belinu* (‚spirito famigliare' ‚daemon familiaris' 701a), *u Voltiġijinu (griješkom* mačić ‚folletto, incubo' ‚alp, trut'). Macîć, duša nekrštena djeteta koje se povampiri. Slovinac. 1880. 87.

2. MACIĆ, *m. prezime.* — XIII *vijeka u Istri.* Filip Macić. Mon. croat. 3. (1278).

MÀCIĆÊV TÀBAK, *m.* Lycoperdon bovista L. — *na Braču.* A. Ostojić.

MACIKLIĆ, *m. vidi kod* macagran. — *isporedi* macaklica.

1. MACILO, *m. ime jarcu.* F. Kurelac, dom. živ. 38.

2. MÀCILO, *n.* (u Šaptinovcu), kvasilica za kosu, macaš. S. Ivšić.

1. MÁCIN, *adj. koji pripada maci (vidi* 1. maca). — *Od* XVIII *vijeka.*

a. *uopće.* Macin porod za mišim gleda. V. Došen v.

b. mácina tráva, *ńeka biļka, vidi u Vukovu rječniku:* ‚der gemeine baldrian' ‚Valeriana officinalis [L.]'. — Macina trava, oxytriphyllon (Vujičić), Valeriana officinalis L. (Vuk). B. Šulek, im. 214.

c. mácino zlâto, *ńeka ruda, vidi u Vukovu rječniku:* (u Vršcu) vide zmajeve otresine. — Ostaje samo 6 riječi (t. j. ‚krecav, salutakak, macino zlato, prvača, tropeļka' i ‚kačka') za koje ne znam, dali se govore jošte gdje osim Vršca. Vuk, pisma. 77.

2. MACIN, *adj. koji pripada maci ili Maci (ne znam upravo koja je riječ* maca, *ali vaļa da je ime, te ne znam jeli muško ili žensko, isporedi* 3. Maca). — *Od* XVI *vijeka.* Grgur Macin zet. Mon. croat. 205. (1513). — *I kod mjesnijeh imena u Srbiji: a)* Macin Branik, *mjesto u okrugu požarevačkome.* Ńiva kod Macina Branika. Sr. nov. 1861. 29. — *b)* Macin Grob, *mjesto u okrugu biogradskome.* Ńiva kod Macinog Groba. Sr. nov. 1872. 797.

3. MACIN, *m. ime ovnu (macaste boje).* F. Kurelac, dom. živ. 32.

1. MACINAC, macinca, *m. ńeka biļka, vaļa da je* Paeonia officinalis L. — *Na jednome mjestu* XVII *vijeka.* I macinac gorko zeļe rodi božur cvit gizdavi. Đ. Baraković, jar. 24.

2. MACINAC, Macinca, *m. ime selu u Međumurju. (kajkavski)* Macinec. Schem. zagr. 1875. 141.

MACINOVCI, Macinovaca, *m. pl. mjesno ime, vidi u Daničićevu rječniku:* Macinovьci, selo koje je car Lazar dao Ravan ci između Kučajine i Morave. M(on. serb). 196. (1381). u S(rpskome) L(etopisu) 1487. 4, 47. stoji ‚Maxinovci'. sada ima u onom kraju selo Makce.

MACÌRUO, macìrula, *m. u Vukovu rječniku:* (u Boci) vide macaruo.

MÁCITI, mâcîm, *impf. kotiti (o mački). — Akc. kaki je u praes. taki je u impf.* mâcâh *(ili* mâčâh?), *u aor.* 2 *i* 3 *sing.* mâcî, *u part. praet. pass.* mâčen; *u ostalijem je oblicima onaki kaki je u inf. — U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu (vidi dale).*

a. *aktivno. — U Vukovu rječniku:* ‚junge werfen (von der katze)' ‚pario'.

b. *sa* se, *refleksivno. — Značeńe je kao kod* a, *ali nema objekta. — Između rječnika u Vukovu:* ‚werfen (von der katze)' ‚pario'. Mačka se maci. F. Kurelac, dom. živ. 49.

1. MÀCKA, *f. ime domaćijem životińama (macaste boje?).*

a. kobili. u Lici V. Arsenijević.

b. ovci. F. Kurelac, dom. živ. 32.

2. MACKA, *f. prezime. — U naše vrijeme u Hrvatskoj.* Schem. zagr. 1875. 229.

MÀCKAST, *adj. vidi* macast. — *U naše vrijeme u Lici.* „Kakve mu je dlake koń što ga 'e kupio?" „Mackast". J. Bogdanović.

MÁCKATI SE, mâckâm se, *impf. prļati se, gnusiti se.* „Nemoj se blatom mackati". J. Bogdanović.

MÀCKE, mäcâkâ, *f. pl. vidi* derež. — *isporedi* macko. Mâcke, mäcâkâ, kolica, na koja se povaļuju ļudi kad hoće da ih biju batinama, ili klupa također za taj posao udešena. S. Novaković. Na mackama su bili ļude. M. Đ. Milićević, opšt. 31. Po vas dan spava na mackama sa pusta nerada. M. P. Šapčanin 1. 26.

1. MÀCKO, *m. u Vukovu rječniku:* vide derež. — *isporedi* macke. — *Može biti da je od maģ.* mackó, *ime što se daje medvjedu ili magarcu ili ždrebetu, isporedi i* 2. macko.

2. MÀCKO, *m. ime domaćijem životińama (macaste boje), vidi i kod* 1. macko.

a. *jarcu. — U Vukovu rječniku:* (u Grbļu) ‚ein bocksname' ‚nomen capro indi solitum'.

b. *końu. — Od* XVIII *vijeka.* Maće u ńoj riđ i macko trpi. J. S. Reļković 66. Mâcko, ime

koñu. u Lici. V. Arsenijević. Macko, koń. Bruvno. Bastaj, Daruvar. D. Hirc.

MACLOJEVIĆ, *m. prezime, vidi u Daničićevu rječniku:* Maclojevićь ‚Mikša Maclojevićь knezь žrьnovnički' 1442. (Spom. sr.) 2, 106.

MÀCNUTI SE, màcnêm se, *pf. hyp.* maknuti se. — *U naše vrijeme u Lici.* „Dok se ja macnem i macnem, vidićeš, kako 'š ti za mnom gledati". J. Bogdanović.

MÀCÔ, *f. (?)* ime kravi. — *U naše vrijeme u Lici.* J. Bogdanović.

MACOL, *m. prezime.* — XVIII *vijeka.* Gospodinom Macolom. Mon. croat. 7. (1278).

MÀCÔLA, *f.* gvozden bat kojijem se tuče u svrdao minarski. — *U naše vrijeme u Lici.* J. Bogdanović. — *isporedi* macula.

MÁCOŃA, *m. vidi u Vukovu rječniku:* vo macast ‚ein katzenfarbiger ochs' ‚bos coloris felini'. — *U naše vrijeme.* Hal, macońa, zekońa! Nar. prip. bos. 1, 56. Goveče koje je dobro i samo po glavi žuto. Zbor. za nar. živ. i ob. 1, 310. — *Ime volu.* J. Bogdanović. D. Trsteńak. D. Hirc.

MÁCOŃICA, *m. (?) dem.* macońa. J. Bogdanović.

MACOVAN, *m. ime mačku.* F. Kurelac, dom. živ. 50.

MACOVKA, *f. ime ovci (macaste boje?).* J. Bogdanović. D. Trsteńak.

MÀCUKA, *f. ńekakva živčana bolest, tal.* mal mazzucco. — *U Mikaljinu rječniku:* macuka, nemoć ‚male mazzucco' ‚catalepsis'.

MÀCUKAN, màcukna, *adj. malen (o djetetu), vidi:* Màcuknî ‚der kleine'. J. Bogdanović. *i kao supstantiv.* „Màcukan je on svojoj rodi" reče majka svom malom sinčiću. J. Bogdanović. — *Kao ipokoristik od* mao, malen. — *U naše vrijeme u Lici.*

MACÙKÂT, *m. prezime, jamačno tal.* Mazzuccato *ili* Mazzuccati. — XVIII *vijeka u Dalmaciji.* Vaš poniženi sluga Petar Macukat. P. Macukat 3. Macukatom Jozafata sveti život *(zdât je).* J. Kavańin 127b.

MÀCÛLA, *f. kao korać, osobito ako je vas drven.* — *Od tal.* mazzuola. — *U Dubrovniku od* XVI *vijeka.* Macula će raširiti, što ne uzmogu steć kopiti. A. Sasin 171b. — Bob na maculu kaže se o bobu skuhanu tako da je još potvrđi i svako zrno ostaje po sebi. — u naše vrijeme u Dubrovniku. P. Budmani. — *I kao muški nadimak ili prezime.* — XVI *vijeka.* Vrati se uzopet u Mali Stan tamo, tere ćeš ispitat za Maculu tada, svak vam će ukazat; tere dođoš kada, kaži mu vas posao. A. Sasin 105.

MÀCUĻA, *f. ime kravi macaste boje.* — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu* (krava macasta ‚eine katzenfarbige kuh' ‚vacca coloris felini'). Macuļa, ime kravi. J. Bogdanović. D. Trsteńak. D. Hirc. Macuļa. goveče koje je dobro i samo po glavi žuto. Zbor. za nar. živ. i ob. 1, 310.

MÀCUĻICA, *f. dem.* macuļa. J. Bogdanović.

MACUR, *m. ime muško.* — *Ima samo posesivni adj.* Macurov *u spomeniku* XVI *vijeka.* Macurov sin. Mon. croat. 276. (1575).

MÀCURA, *m. prezime.* — *Od* XVII *vijeka.* Od mene Vuka Macure. Starine. 12, 6. (1698).

MACUROV, *adj. vidi kod* Macur.

MACUROVAC, Macurovca, *m. ime zaseoku u Hrvatskoj u županiji ličko-krbavskoj.* Razdiješ. 32.

MACUTE, *f. pl. ime selu u Slavoniji u županiji virovitičkoj.* Razdiješ. 139. — *Isto se ime pomiñe prije našega vremena.* S. Novaković, pom. 138.

MÀČ, màča, *m.* gladius, ensis, *oružje od gvožđa ili nada kojijem se probada, a (ako su mu oštre strane) i siječe; razlikuje se od sablje, jer nije kriv, a od noža, jer je obično duļi (sredńega su vijeka bili mačevi dugi do 2 metra, te su se za mahańe držali objema rukama), i jer ima osobite vrste drška (vidi* balčak *i* baoča). — -a- *stoji mj. ńegdašńega* ь. — *Akc. kaki je u gen. sing. taki je u ostalijem padežima, osim nom. i acc. sing.* màč *i voc.:* màču, màči; *u množini može se umetnuti* ev: màči *i* màčevi, *te osim gen. pl.* máčâ *akcenat se ne mijeńa.* — *Riječ je praslavenska* (мьčь), *isporedi stslov.* мьčь, *rus.* мечъ, *češ.* meč, *poļ.* miecz *(lit.* mečius *jamačno je slavenska riječ).* — *Po postańu je germanska riječ, isporedi got.* mēki. — *U rukopisu pisanome ćirilicom u Dubrovniku* XVI *vijeka nalaze se i oblici bez* a: Sa mči u ruci hoćemo umrijeti. Zborn. 80a. Siječenje od mča. 82a. — *Protiva pravila u ńekijeh čakavaca ima* e *ne* a *mj.* ь; *po mniješu pokojnoga Oblaka to je s toga što je od tuđega* mēki *postalo i* mečь *i* mьčь. — *vidi i* meč. — *Između rječnika u Vrančićevu* (‚gladius; spatha'), *u Mikaljinu* (mač, oružje ‚ensis, gladius'), *u Belinu* (‚spada, arma nota' ‚gladius' 692b), *u Bjelostjenčevu* (mač, v. meč; *(kajkavski)* meč ‚gladius, ensis'), *u Jambrešićevu* (meč ‚ensis'), *u Stulićevu* (‚ensis, gladius, pugio'), *u Voltigijinu* (‚scimitarra, spadone, stocco' ‚schwerdt'; meč, v. mač), *u Vukovu* (‚das schwert' ‚ensis'), *u Daničićevu* (мьčь ‚gladius').

1. *u pravome smislu.*

a. *uopće.* K muki pripravan je cesarov mač grdi. Živ. kat. star. 1, 219. Druzi sь mači i sь štiti. Spom. sr. 1, 48. (1403). Poražena mačem. 1, 224. Mače, ki to zuste tičući po mistih. M. Marulić 57. Razkovati će mače u lemiše. Bernardin 3. isai. 2, 4. Raskovati će mače u lemješe. N. Rańina 15a. isai. 2, 4. Prinesite menje mač. 71a. 3reg. 3, 24. Neće prohoditi mač po državah vaših. 144b. levit. 26, 6. Tadaj se javi caru anđeo drže mač u rukah. Zborn. 38b. Protivne pogubi i mačem smrt im da. N. Dimitrović 43. Ni' pravo, cvite moj, mâ mila gospoje, u ruci u jednoj dva mača da stoje. D. Rańina 26b. Leha i Kraka ubi u jedno, mačem prođe oba hrlo... I. Gundulić 410. Priko crna mora doni Osman sabļu vrh Krstjana, priko crna mora goni sad krstjanski mač Osmana 421. Hti se nabost na mač sama *(Tisbe).* J. Kavańin 7a. Ki jazikom, perom, mačem veoma su slavni bili. 106b. Klobuk mao, mač do nogu. 173a. Mačom i štitom oružan. F. Lastrić, test. 20a. Iđeš k meni s mačem i kopjem. 20b. Išće da mogu naredbenici pri sebi mač uzdržati. I. Zaničić 105. Nejma kopja, niti mača. V. Došen 10b. Ubojstvo se mačom čini. 86a. Pokornoga mač ne siče. 123b. Mnoge mači pogubiše. 175a. Ne odluka ter izkopa križ Isusov vele težki i Davidov mač viteški. And. Kačić, razg 17b. Vladislav ubojica za večerom ugleda svetoga Vladimira s mačem u ruci. 35. Nego zveče sablje i kadare, bojna kopja, mači i angari. 126b. Pak mu daje dva mača jednaka, oba mača jednoga kovača. 241b. Nejmadu sabalja, mača. kor. 152. Koji u svomu vladańu dopuštaju, da se pozivļu na mač. Ant. Kadčić 298. Naskače nepravedno

s mačem za ubiti ga. 448. Ne imadu potribu ni od mača křvníkâ. Grgur iz Vareša 102. Ufatite mladu momu, mjerite joj kosu s mačem; ako bude duž' od mača, biće meni draga ļubi; ako bude suproć mača, biće mene mila snaha Nar. pjes. vuk. 1, 337. Žedno momče gorom jezdijaše, od jada se na mač naslonaše. 1, 416. Tri puta je pasom opasao, a četvrtom od mača kaišom. 1, 417. Kraļeve ga dočekaše sluge na mačeve i na kopļa bojna. 2, 113. Na mač oštru sabļu dočekao. 3, 115. Da mi ovđe vatru naložimo od pušaka našijeh kundaka, od mačeva našijeh nožnica. 3, 420. Kom je kuća divan-kabanica, mač i puška i otac i majka. 3, 463. Zveketaće mača i kadara. Nar. pjes. juk. 149. Zviznu bura kano mač u zraku. Osvetn. 1, 2.

b. s ńekijem osobitijem pridjevima, koji bi opredijelili osobinu ili vrstu mača, ali se ńeki u pjesmama upotrebļuju uopće o svakome maču.

a) o maču uopće u pjesmi.

aa) bridak (britak), oštar (ostar), *vidi još primjere kod* bridak *i* oštar Da otmanska teška sabļa pod tvijem britkijem mačem puče. I. Gundulić 314. Britkijem mačem žńe živote. 446. Mač britki ‚spada ben affilata' ‚gladius acutus'. A. d. Bella, rječn. 692b. Britki mač krvavi. V. Došen 59a. Da mač britki u ńoj *(ruci)* sine. 70b. I kažu im britke mače priteć. 125a. Pořđaće britki mači. 228b. Ma kano ti britki mač u ruci. Osvetn. 1, 25. — Predane oštra ruci mača. J. Kavańin 571b. Naj ostriji mačevi. J. Rajić, pouč. 1, 32. Stade zveka oštrijeh mačeva. Nar. pjes. vuk. 2, 561.

bb) bojan, silan, *vidi druge primjere kod* bojan *i* silan. Tisuću bojnijeh mača. Ġ. Palmotić 2, 93. Od poraza oštrijeh sabaļ, silnijeh mača. 2, 523.

cc) vidi grebeštak, kovrdin, vukovac.

dd) okovan. Koji nose struke na ramenu, o pojasu mače okovane. Nar. pjes. vuk. 3, 25

ee) zelen *(vidi)*. Dadoše mu kopļe ubojito i mač zelen staroga Voina. Nar. pjes. vuk. 2, 138. Tad izvadi mača zelenoga. 2, 150. I zeleni mači do balčaka. 2, 308

b) goruć (gorušti), plameni (plameniti).

aa) u pravome smislu (mač od ogńa) u biblijskome jeziku. Stavi prid rajem kerubina s mačem gorućijem. M Orbin 23. Anđeli će na dvije strane goruštima britkim' mačim od ovaca zle kozlane zavrnuti. J. Kavańin 564b. Postavi pred vrtom Edemskim heruvima s plamenijem mačem Đ. Daničić, 1mojs. 3, 24.

bb) u pjesmama, u prenesenome smislu, o običnome maču, ili po tome što se svijetli kao ogań, ili što su sredńega vijeka ńeki mači imali oblik plamena (izmjenice nakrivļeni na jednu i na drugu stranu). Da preskoči tri końa viteza i na ńima tri plamena mača. Nar. pjes. vuk. 2, 147. Manu Komnen mačem plamenitim. 3, 189.

c) po onome od čega je načińen ili čim je nakićen, kaže se gvozdeni, zlatni, srebrni mač *itd.* A za cvijetak mač gvozdeni. J. Kavańin 273b. Na pasu mu je mač zlaćeni. I. Gundulić 397. Srebrn mu je mač na pasu i koń pod ńim srebrni se. 444.

d) po veličini ima mali *i* veliki mač. Mali mač ‚spadetta, spada picciola' ‚ensiculus'; veliki mač ‚spadone, spada grande' ‚gladius ingens'. A. d. Bella, rječn. 693a.

e) mač oštar s obje strane. — Između rječnika u Belinu (mač objestrani, mač oštar s obje strane ‚spada di due fila o tagli' ‚gladius anceps' 693a). Mač od dvije strane. I. Držić 68. Iz usta ńegovijeh izlažaše mač oštar s obje strane. Vuk, otkriv. 1, 16.

f) o velikome maču što se drži u obje ruke (vidi sprijeda). Mač od dvije ruke ‚spada a due mani' ‚rhomphaea'. A. d. Bella, rječn. 693a. Mač na dvije ruke. B. Zuzeri 108.

g) o ńekijem osobitijem vrstama mača, kao:

aa) mač s dva rta (samo naslikan). Oholas turska klada u svom štitu mač dvobodi. J. Kavańin 292a.

bb) mač bezratni ‚smarra, sorte di spada con la quale s' impara di scherma' ‚gladius hebes'. A. d. Bella, rječn. 680a.

cc) mač u štapu ‚boldone, bastone, dove è nascosto stocco o spada' ‚dolo'. A. d. Bella, rječn. 144a.

h) go *(ili* nag*) kaže se o maču kad je izvađen iz nožnice (vidi* go, 1, c, *f)). — Između rječnika u Belinu* (go mač ‚spada sfoderata' ‚gladius strictus' 693a). Stupiše s golima mači. A. Kanižlić, kam. 142. Čete vojničke s golim mači. 362. Z golim mačem. And. Kačić, kor. 97. — Zapovidje da se bude nag mač donijeti. A. Gučetić, roz. jez. 293.

c. kako se upotrebļava mač.

a) mač se paše (nosi obješen o pasu) ili nosi uopće. Ah, kraļ koji u svjetlosti, kî li vitez svim hrabreni paše s većom čestitosti sad od mene mač zlaćeni? I. Gundulić 18. Oni kî nose kopja, pašu mače, końici su od Prusije. 438. Mač, sred moje ki desnice vidje sjati, jer se opasa za gospoje slobodivat, ne hitati. 413. Mač pasati, nosit pušku. V. Došen 107b. Pak pripasa mača zelenoga. Nar. pjes. vuk. 3, 401. Pripaši mač vukovac. S. Ļubiša, prip. 14. Opasan s mačem ‚colui che porta spada' ‚ferro subcinctus'. A. d. Bella, rječn. 693a. — Ona zaman mač ne nosi. Kateh. 1561. 51. Da nitkor ne ima nositi mača. M. Bijanković 105. Tko mač nosi ‚spadaccino' ‚machaerophorus'. A. d Bella, rječn. 693a. — *Amo može pripadati i ovo:* Pod mačem ‚colui che porta spada' ‚ferro subcinctus'. A. d. Bella, rječn. 693a. — *Nasuprot može se mač otpasati.* Pa otpasa dva mača zelena. Nar. pjes. vuk. 3, 468.

b) mač se vadi, trže, potеže itd. (iz nožnice). Izvadili bi mač. B. Kašić, fran. 121. I sto mača izvadili suproć jednoj samoj ruci. I. Gundulić 411. Ako i na te mač povadi. I. Ivanišević 222. Mač izvadi, i Odriške vojske obori. J. Kavańin 212b. Ńegda i Špańi mač udiļe svi vitezi van vađahu. 337a. Slugu koji slobodno povadi mač i prisiče pojas cesaru. J Banovac, razg. 155. Vojnik mač desnom izvadi. F. Lastrić, test. 201a. Tad s' u tami mači povadiše. Nar. pjes. vuk. 2, 561. Nemoj, Stevo, mača povaditi. 3, 307. A mačeve oštre povadiše. 3, 459. — Tvoje ime glaseć kako bisan od ļuvena od poraza trgnuv mača sa pojasa zapovrne ovu pisan. A. Čubranović 158. Mač prama sebi da tko trgne. V Došen 180b. Svaki britki mač iztrže. 293b. On potrže mača zelenoga. Nar. pjes. vuk. 2, 449. Trže mača Gluvac Mihailo. 4, 271. — I poteže mača zelenoga. 2, 603. On poteže mača zelenoga. 4, 18. — Čime mač svoj britki podira. D. Rańina 137b. — Suknuti mač ‚zücken' ‚stringo'. Vuk, rječn. *kod* suknuti.

c) nasuprot prema b) može se mač povratiti ili staviti u nožnicu. Povrati mač tvoj u nožnicu. L. Terzić (B. Pavlović) 22. Pa povrnu mača u nožnice. Nar. pjes. vuk. 3, 326. — Staviti mač u nožnicu; postaviti mač ili nož u nožnicu ‚ringuainare o infoderare, inteso di

spada o coltello' ‚ensem reducere'. A. d. Bella, rječn. 623a.

d) slično je značeńe kao kod b) kad se kaže da se uzimļe mač itd. ili da je ruka na maču ili mač u ruci. Vьsprijemšimь mьčь pobêdi. Mon. serb. 155. (1357). Pojam svoj bridak mač. P. Zoranić 33b. Za svoj mač poseći. Đ. Baraković, jar. 55. Da uzima mače u ruke svoje. E. Pavić, ogl. 126. Kriposno da mač prime i vojuje. V. Došen 11a. A mač ruke da popanu. 56a. Ščepa maća u lijevu ruku. Nar. pjes. vuk. 3, 32. — Staviti ruku na mač ‚porre la mano alla spada' ‚manum ensi admovere'. A. d. Bella, rječn. 693a. — Pa desnicom za mač privatio. Nar. pjes. vuk. 3, 28. U Norveģiju nit' te stavi, gdi je ruka sveđ na maču. J. Kavańin 13b. S mačem u ruci ‚a spada tratta' ‚stricto ense'. A. d. Bella, rječn. 693a. — *Drugo je ovdje:* Te Radova maća dovatio. Nar. pjes. vuk. 3, 367.

e) može se mahati mačem (mač), dizati mač. Omahnuti se mačem; omahnuti mač oko sebe ‚vibrare in giro la spada' ‚rotare ensem'. A. d. Bella, rječn. 693a. Mačem uzmauje. Nar. pjes. vuk. 1. 108. Manu rukom i mačem zelenim. 2, 476. Manu mačem Limun harambaša. 3, 460. — Grče mače maća zelenoga. 3, 30. — Ne uzdvignet narod protiva narodu maća. I. Bandulavić 4a. isai. 2, 4.

f) različnijem se glagolima može kazati: raniti ili ubiti mačem. Od sebe ga mačem ošinuo, na dvije ga pole prekinuo. Nar. pjes. vuk. 3, 311. Pa ga malo mačem zavatio. 3, 30. Udari ga mačem na dovatu. 3, 471. Koji s'ječe mačem bez razloga. 4, 265. Limun ga udario mačem. Vuk, nar. pjes. 3, 460. Er je utrobu britkijem mačem prikosio. A. Vitaļić, ostan. 11. Nek mač oni bludne smiče. V. Došen 110b.

g) kad je objekat mnoštvo, obratiti, okrenuti, staviti, metnuti, poslati *itd.* pod mač *znači ubiti svakoga jednoga po jednoga.* Kada mi vas ńih zbor obratimo pod mač. M. Marulić 25. Mnogo tisuć Krstjani bi pod mač obraćeno. Dukļanin 4. Ondi mnoštvo Gótî pod mač obrnuše. 22. Gdi ih neprijateļi na sve strane pod mač obraćahu. A. Vitaļić, ist. 253. Obratiti pod mač ‚porre a fil di spada' ‚interimo'. A. d. Bella, rječn. 643a. Jur moj pod mač kraļa obratili. I. Đorđić, salt. 219. — Sve Krstjane ima pod mač okrenut. J. Filipović 1, 28a. Pribivaoce tvoje pod mač okrenuti. F. Lastrić, od' 254. Posla suprot onim neharnim jednu vojsku i sve ih pod mač okrenu. 278. Mojsije čini pobit i okrenut pod mač sve žene. M. Zoričić, osmina. 114. Ono li je silni Bugarine koji Grke pod mač okrećaše? And. Kačić, razg. 82a. Sve porobi i pod mač okrene. Nar. pjes. vuk. 4, 368. — Pod mač da se stave. M. Držić 181. Postaviti pod mač ‚porre a fil di spada' ‚interimo'. A. d. Bella, rječn. 693a. — Nike od ńi kameńem pobiše, druge pod mač svoj ļuti metniše. Nadod. 8. Sve pod mač meću. J. Rajić, boj. 58. — Da koga od ńih uzbudemo ove od smeće naći kriva pod žestoki mač pošļemo. Ģ. Palmotić 1, 58. Poslati pod mač ‚porre a fil di spada' ‚gladio perimere'. A. d. Bella, rječn. 693a. — Žensko, muško, sve pod mač udari. Nar. pjes. vuk. 4, 149. — *Tako je i ovo:* Vojsku mu mьču prêdaše. Okáz. pam. šaf. 81. — *Slično je i ovdje:* Neko u vojskah hrabren toli neprijateļe čim potlača, rijeke od ļudske krvi proli treskovita izpod mača. I. Gundulić 277. — *I ako je objekat jedno čeļade.* Da se krivac pod mač meće. V. Došen 69b. — *Drukčije je ovdje:* Podkučiti glavu pod mač i umrijeti. M Divković, bes 87a.

MAČA, *f. vidi* mačac. Mača (maća), Ononis spinosa L. (Sabļar, Goļak). B. Šulek, im. 214.

MAČAC, *m.* Ononis spinosa L., *ńeka biļka.* — *Od* xvii *vijeka.* Koga pupakь previja. Iskopaj mačьcь gorьsky i meda s vodomь da pije. Starine. 10, 92. Mačac (Sredoviječni lijek. jag. star.), Ononis spinosa L. (Parčić). B. Šulek, im. 214.

MÀCÂD, *f. coll. kao množina prema* mače. — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu:* (coll.) vide mačići. Javi da mu je žena rodila troje mačadi. Nar. prip. vuk.2 230.

MAČADASIĆ, *m. prezime.* — xii *vijeka.* — *Vidi u Daničićevu rječniku:* Mačadasićь, Dubrovčanin ‚Tudorь Mačadasićь' xii vijeka. M(on. serb). 6.

1. MÁČAK, máčka, *m.* Felis catus L. (mas), *muško od mačke, vidi* mačka. — *Akc. se mijeńa u voc.:* mâčku, mâčki, *i u gen. pl.* mâčâkâ. — *Od* xv *vijeka, a između rječnika u Belinu* (‚gatto, animale domestico noto' ‚catus' 338b); *u Bjelostjenčevu: (kajkavski)* maček, mačka ‚felis, cattus l. catus, animal muriceps'; *u Jambrešićevu* (maček ‚cattus'), *u Stulićevu* (‚gatto' ‚feles'), *u Voltiģijinu* (‚gatto' ‚kater'), *u Vukovu* (‚der kater' ‚catus, felis mas').

a. *u pravome smislu.* Ako mu je gospodin mačak, pogladi mu usov. Pril. jag. ark. 9, 139. (1468). Prevrgoše se niki u lava, niki u mačka. F. Glavinić, cvit. 17a. Vrani, mune, divļi mački . . . J. Kavańin 409b. Sad perjate digne kao mačak uši. A. Kanižlić, rož 7. Kad mačka kod kuće nije, onda se miši vesele. Nar. posl. vuk. 119.

b. *u prenesenome smislu, o drugijem životińama.*

a) ńeka morska riba, vidi kod mačka. — *U Vukovu rječniku:* (u Dubrovniku) nekaka morska riba ‚art seefisch' ‚piscis quidam marinus' [mačka ‚Scyllium Cuv.'].

b) ńeka ptica. Gak mačak ‚Buphus ralloides'. G. Kolombatović, progr. spal. 1880. 42.

2. MÁČAK, máčka, *m. ime ńekijem biļkama (može biti ista riječ što* 1. mačak). — *Od* xviii *vijeka, a između rječnika u Bjelostjenčevu: (kajkavski)* maček, drač koji lan veže, predanica ‚cassutha, cassytha l. cuscuta, podagra lini', *gdje se naj prije nahodi.* Mačak (makiaci Alschinger, mačiak Visiani), češ. mačka (Eryngium), 1. Tordylium officinale L (Visiani); 2. Galium aparine L. (Sabļar); 3. Erodium cicutarium L'Herm. (Visiani). — Maček, Cuscuta europaea L. (Bjelostjenac, Sv. Ivan). — Mačak veliki, Tordylium apulum L. (Visiani) B. Šulek, im. 214.

3. MAČAK, *m. mjesno ime.*

a. *selo u Bosni* xv *vijeka, vidi u Daničićevu rječniku:* Mačakь, selo koje je s gradom Kļučem dao sinovima vojvode Ivaniša Dragišića kraļ bosanski Toma Ostojić. M(on. serb). 439. (1446).

b. *mjesto u Srbiji u okrugu kragujevačkome.* Ńiva pod Mačak. Sr. nov. 1873. 823.

MAČALAR, *m. vidi u Daničićevu rječniku:* mьčalarь, kao da je nekakav majstor, može biti ‚macellarius'. ‚Radoslavь mčalarь i Pribilь zlatarь'. (Spom. sr. 2,) 27. (1376—1386). — *U ono doba teško da bi ovaka riječ postala od* macellarius *(vidi* kimak); *viša je prilika da je isto što* mačar.

1. MÁČAN, mâčna, *adj. koji pripada maču.* — *Od* xvi *vijeka, a između rječnika u Belinu* (mačna zavada; mačni boj ali rât mačni ‚accoltellamento, l' accoltellare, inteso de' gladiatori' ‚pugna gladiatoria' 17ab) *i u Voltiģijinu* (mačni ‚gladiatorio' ‚zum fechter gehörig'). Ka mi zada

mačnu ranu. M. Vetranić 1, 24. Kojoj ranica taj mačna i srce propada. 1, 108. Ako je ranica taj mačna probila na dvoje meni srdačce. 2, 29. Jednomь mьčnomь ranomь. Aleks. novak. 123. Obrani ju rana mačna M. Divković, plač. 6. Udarajući ga jabučicami mačnijemi. P. B. Bakšić 114.

2. MAČAN, *m. ime muško.* — *Ima samo adj. posesivni* Mačanov *u spomeniku* XV *vijeka.* Vulkina sin Mačanov. Mon. croat. 92. (1461).

MAČANOV, *adj. vidi kod* 2. Mačan.

MAČANOVIĆ, *m. prezime.* — *U naše vrijeme.* Sr. nov. 1881. 1102.

MÀČÂR, mačára, *m. čovjek što po svojemu zanatu kuje mače.* — *U Mikaljinu rječniku:* mačar, koji mače čini ‚macheropeus'; *u Belinu:* spadaro e spadajo, chi fa spade' ‚opifex gladiarius' 693a; *u Stulićevu:* ‚gladiorum opifex'; *u Voltigijinu:* ‚spadajo, spadore' ‚schwerdtfeger'. — *I u rukopisu* XVII *vijeka ima ista riječ, ali može biti i prezime ili muški nadimak.* Matu Mačara. Starine. 11, 94. *(oko* 1655).

MÀČÂRE, *u narodnoj zagoneci našega vremena.* Prispi čare na mačare, na pańe dekańe, na sońe dupore. *odgonetļaj:* mlin. Nar. zag. novak. 133. — *Ima i u Vukovu rječniku:* màčâre, u zagoneci. cf. čare, *ali kod* čare *nije riječ* mačare *nego* migare. — *U istoj zagoneci u* Nar. zag. novak. *ima* migare *s odgonetļajem* oči. 158, *i* magare *s odgonetļajem* stupa. 216—217.

MÀČÂRNICA, *f. kuća ili dućan gdje se kuju ili prodaju mačevi.* — *U Belinu rječniku:* ‚spadaria, dove si fanno le spade' ‚gladiorum officina' 693a; *u Stulićevu:* ‚gladiorum officina'; *u Voltigijinu:* ‚spadaria, armeria' ‚waffengewölb'.

1. MÀČE, màčeta, *n. dem.* mačka *ili* mačak *(mlade).* — *Mješte plurala ima kolektivni supstantiv* mačad *(vidi).* — *Po sjevernijem krajevima može imati drugi akcenat, vidi:* Màčȅ, mâče, màče ‚catulus felinus', pl. màčeta. D. Nemanić, čak. kroat. stud. 1ftg. 18. Máče, máčeta. U Orahovici. S. Ivšić. — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu* (‚der junge kater' ‚catulus felinus'). Gledi kao mače u tiče. Nar. posl. vuk. 42. Nema ni kučeta ni mačeta *(štamparskom griješkom* mačete). (Kad ko nema u kući ništa živo za što bi mu se vaļalo brinuti). 203. Pa grlilo kô mače. M. Pavlinović, razl. spisi. 315.

2. MAČE, mačeta, *n. dem.* mač. — *U narodnoj pjesmi našega vremena.* Fovadio oštro mače malo, posiče joj stotinu ovaca. Hrv. nar. pjes. 1, 194.

3. MAČE, *n. sing. ili nom. pl. f.?, ime selu u Hrvatskoj u županiji varaždinskoj.* Razdiļe. 104.

MAČEDON *ili* Mačedonin, *m. čovjek iz Mačedonije, tal.* Macedone. Ka zatočne pogledat je Mačedone dika i lipos. Ġ. Palmotić 2, 300.

MAČÈDONIJA, *f. vidi* Maćedonija, *tal.* Macedonia. — *Od* XVI *vijeka u pisaca Dubrovčana, a između rječnika u Mikaljinu* (Mačedonija, država ‚Macedonia') *i u Belinu* (‚Macedonia, regione nota' ‚Macedonia' 449a). Euripide spijevalac toliko primļen bi prid kraļem od Mačedonije, da ńemu časti velike čińaše. D. Rańina IVb.

MAČEDONIJANIN, *m. čovjek iz Mačedonije.* — *isporedi* Macedońanin. — *U jednome primjeru* XVII *vijeka.* Gospodština od svijeta prođe na Mačedonijane. M. Radnić 193b.

MAČEDONIN, *vidi* Mačedon.

MAČÈDONSKI, *adj. koji pripada Mačedoniji, vidi* maćedonski. — *U pisaca Dubrovčana* XVII *vijek, a između rječnika u Mikaljinu* (‚macedonius'). Priko mjesta, priko sela mačedonskih uprečiva. I. Gundulić 373. Mačedonske uzrok sreće, Aleksandro car veliki. Ġ. Palmotić 2, 187.

MÀČÊŃE, *n. djelo kojijem se ko maći, vidi* mačevańe, mačidba. — *U Belinu rječniku: (sa starijim oblikom* mačenje), scherma, essercitio di schermare' ‚gladiatura' 652a, *i u Stulićevu:* ‚scherma' ‚gladiorum ars' *iz Belina.* — *I u pisaca našega vremena.* Za učiteļa mačeńa. Zbornik zak. 2, 327.

MAČÈRÂTA, *f. grad u Italiji, tal.* Macerata. — *U Mikaljinu rječniku:* Mačerata, grad u Italiji ‚Macerata, Colonia Recinentium', *i u Belinu:* ‚Macerata, città nobile della Marca' ‚Macerata' 449a.

MAČERNIKVE, *f. pl.* smokve iznutra crvene (Rijeka), v. Mačrnika. B. Šulek, im. 214 — *vidi* mačerninke.

MAČERNINKE, *f. pl.* vrst smokava (crnijeh, unutra crvenijeh). na Rijeci. F. Pilepić.

1. MAČÈTINA, *f. augm.* mačka. — *U Belinu rječniku:* ‚gattone' ‚felis ingens' 338b; *u Stulićevu:* ‚magna feles'; *u Vukovu:* augm. v. mačka.

2. MÀČETINA, *f. meso mačje.* F. Kurelac, dom živ. 50.

MAČEVAC, Mačevca, *m. ime selu u Srbiji u okrugu ćuprijskome.* K. Jovanović 180.

MAČEVAČKI, *adj. koji pripada Mačevcu.* Mačevačka *(opština).* K. Jovanović 180.

MAČEVSKI, *adj. koji pripada Mačvi.* — *Od* XIII *vijeka, a između rječnika u Daničićevu* (mačevьskyj, iz Mačve). Jepiskoрь Mačevьskii. Svetostef. hris. 44 Vladika mačevskyj. Okáz. pam. šaf. 59.

MÀČÎĆ, mačica, *m. dem.* mač. — *Od* XVI *vijeka, a između rječnika u Mikaljinu* (mačic, mali mač ‚gladiolus'), *u Belinu* (‚spadetta, spada picciola' ‚ensiculus' 693a).

a. *u pravome smislu.* Gde mi mačicem po kantunijeh skrobućete. M. Držić 269. Izpade mu se vlastiti verni mačic. P. Zoranić 30b. Mьčice trьgoše. Aleks. novak. 105. Zašto ga ne brani mačic tvoj od rane, toli ga i rani. S. Gučetić Bendevišević 235.

b. *u prenesenome smislu, ime biļkama i cvijetu.* — *Od* XVI *vijeka, a između rječnika u Mikaljinu* (mačic, mačin cvijet ‚iris'), *i u Vukovu:* (u Crnoj Gori) vide perunika, 1. — Mačic, češ. mečík, poļ. mjeczyk (Gladiolus), iride domestica (Mattei, S. Budmani, omiški rukopis), 1. Iris germanica L.; 2. gladiolo, xifio (Aquila—Buć), Gladiolus L. — Mačic vodeni, dioro, spatula aquatica (frańevački rukopis u Dubrovniku), Acorus calamus L. B. Šulek, im. 215.

MÀČICA, *f. dem.* mačka. — *Od* XVII *vijeka, a između rječnika u Mikaljinu* (mačica, mala mačka ‚catulus'), *u Belinu* (‚gattina e gattuccia' ‚felis parvula' 338b), *u Bjelostjenčevu* (‚catulus'), *u Stulićevu* (‚exigua feles'), *u Voltigijinu* (‚gattina, gattuccia' ‚kätzchen'), *u Vukovu* (‚das kätzchen' ‚felicula, felis parva').

a. *u pravome smislu.* Neć uhitit tej mačice bez rukavice. (D). Jače srbi što domaća mačica očeprļa neg što tuđ pas ugrize (uije). (Z). Poslov. danič. Mačica, mačka koja je dobra i ne bježi. Zbor. za nar. živ. i ob. 1, 314.

b. *u prenesenome smislu.*

α) ime biļkama. Mačica, 1. Phleum pratense L. (Sabļar); 2. Iris tuberosa L. (Lambl). — Mačica mala, lingua passerina, centumnodia

(Anselmo da Canali), Linaria vulgaris Mill. (Vodopić). B. Šulek, im. 215.

b) ńekakva škoļka. Mačica ‚la umpola'. L. Zore, rib. ark. 10, 342.

1. MÀČIĆ, *m. uprav dem.* mačak, *ali znači uprav uopće što* 1. mače. — *Od* XVII *vijeka, a između rječnika u Belinu* (‚gattino, figlio piccolo della gatta' ‚felis catulus' 338b), *u Stulićevu* (‚exigua feles'), *u Voltiǵijinu* (‚gattino'); *u Vukovu: samo pl.* mačići (coll.) ‚die jungen der katze' ‚catuli felini' [cf. mačad]. Mnogo je mačiću goveđi trbuh. (D). Prvi mačići u more s kaču. (D). Prvi se mačići u more meću. (Z). Poslov. danič. Došla je maca s mačići. Nar. pjes. istr. 2, 149. Gńavi mačiće. (Kad ko rđavo svira u gadļe). Nar. posl. vuk. 43. Prvi se mačici u more bacaju. (U Risnu). 260. Bolestan bi se čovjek svaki dan prenosio kao mačka s mačićima. S. Ļubiša, prip. 99.

2. MÀČIĆ, *m. dem.* mač. — *Akc. se mijeńa u gen. pl.* màčîćâ. — *Od* XVI *vijeka, a između rječnika u Bjelostjenčevu (kajkavski* mečić, mali meč ‚gladiolus, ensiculus') *i u Stulićevu* (‚ensiculus'). — *U prenesenome smislu kao ime biļkama, isporedi* mačic. — *Između rječnika u Stulićevu* (mačić vodeni, trava ‚achorus'). Mačić, češ. mečík, poļ. mieczyk (Gladiolus), 1. Iris germanica L. (Alschinger, Vuk); 2. Iris tuberosa L. (Lambl). — Mačić vodeni, 1. Acorus calamus (Stulli); 2. Iris pseudacorus L. (Alschinger). B. Sulek, im. 215.

3. MAČIĆ, *m.* vragulić, tal. folletto, nosi crvenu kapicu, može se stvoriti zmijom, kučkom itd. Slovinac. 1880. 389. — *vidi* macaruo, *i osobito* 1. macić.

4. MAČIĆ, *m. prezime.* — *U naše vrijeme.* Mihajlo Mačić. Rat. 388.

MAČIDBA, *f. mačevańe (nauka, vježbańe).* — *U pisaca našega vremena, i u Šulekovu rječniku* (‚fechtkunst'). Preporučuje mladićem vježbańe mačidbe. M. Pavlinović, rad. 134.

MÀČIJA, *f. mačevańe, mačidba.* — *U Belinu rječniku:* ‚scherma, essercitio di schermare' ‚gladiatura' 652a, *i u Voltiǵijinu:* ‚scherma' ‚fechtkunst'.

MÀČIJÂK, *m. vidi* mačjak.

a. *isto što* mačjak. M. Pavlinović.

b. vrsta bijele zemļe u kojoj ima pijeska. M. Pavlinović.

c. vrsta stijene masti poput mačijaka. M. Pavlinović.

MÀČIJÎ, *adj. vidi* mačji. — *Između rječnika u Stulićevu* (‚ad feles spectans'). — *Kod imena životińe (noćne ptice).* Mačija glava ‚Bubo maximus'. G. Kolombatović, progr. spal. 1880. 11. — *I kod mjesnijeh imena:* Mačija Draga. Šem. prav. 1878. 76. *vidi* Vučkovići gorńi. — Mačija Stijena, *selo u Srbiji u okrugu topličkome.* Mačija Stena. M. Đ. Milićević, kraļ. srb. 392.

MAČIKA, *f.* češ. mečík, poļ. mieczyk, Gladiolus segetum Ker. (na Cresu). B. Šulek, im. 215.

MAČILOK, *m. mjesno ime.* — *Prije našega vremena.* Mačilokъ. S. Novaković, pom. 138.

MAČILOVE RUPE, *f. pl. mjesno ime.* — *astoji mj. ńegdašńega* ь. — XIV *vijeka.* — *vidi u Daničićevu rječniku:* Mьčilovь, planini je Horugvici išla međa ‚na Mčilove Rupe'. G(lasnik). 15, 296.

1. MÀČIN, *adj. vidi* mačji. — *U jednoga pisca našega vremena.* No se ne nađe miša da se primakne vratu mačinu. S. Ļubiša, prip. 48.

2. MAČIN, *adj. vidi* mačin cvijet. — *U Mikaļinu rječniku kod* mačic. — *Postaje od* mač.

3. MAČIN, *m. ńeka riba,* Acantholabrus palloni'. G. Kolombatović, pesci. 17.

4. MAČIN, *m. ime mjestu u Poļicu.* — XVI *vijeka.* Na Mačinu *(dodano od izdavaoca:* Danas se zove Macin i leži među Tugari i Naklicami). Stat. poļ. ark. 5, 263.

1. MÀČINA, *f. augm.* mačak. — *U Belinu rječniku:* ‚gattone' ‚felis ingens' 338b; *u Stulićevu:* ‚magna feles'; *u Voltiǵijinu:* ‚gattone' ‚ein grosser kater'.

2. MÀČINA, *f. augm.* mač. — *Akc. se mijeńa u gen. pl.* màčînâ. — *Između rječnika u Belinu* (‚spadone, spada grande' ‚gladius ingens' 693a) *gdje se naj prije nahodi, u Stulićevu* (‚ingens ensis'), *u Vukovu* (augm. v. mač). Istrgne mačinu. D. Obradović, basne. 284.

3. MAČINA, *f. vidi* mačijak, c. M. Pavlinović.

4. MAČINA, *f. ime selu u Srbiji u okrugu topličkome.* M. Đ. Milićević, kraļ. srb. 392.

1 MAČINAC, mačinca, *m. ime biļkama.* — *Od* XVI *vijeka (vidi u Šulekovu imeniku), a između rječnika u Stulićevu* (mačinac, cvit ‚iris silvestris'). Uzmi korena od mačinca. J. Vladmirović 11. Mačinac vari. 39. Soka od korena mačinca. 47. Mačinac (macinaci Anguillara, macjnac u mletačkome rukopisu), efemeron, ireos (mlet. rkp.), iris (Anguill.), iride domestica (S. Budmani), gladiolus (a similitudine foliorum (Ang., Durante, Pizzelli, Aquila—Buć), xio (Kuzmić, Aquila—Buć), iris silvestris (Stulli), Iris germanica L. (Visiani); 2. Gladiolus communis L. (Visiani, Vodopić); 3. Gladiolus byzantinus Mill. (Visiani); 4. Acorus calamus L. (Bartulović). — Mačinac divji, xiride (u sińskome rukopisu, Durante), Iris foetida Pers. — Mačinac krivi (Anselmo da Canali), Mačinac lažni, (prema lat.) acorum falsum (Durante), Iris pseudacorus L. — Mačinac mali, iris sylvestris minor (Durante), Iris graminea L. — Mačinac vodeni (macinaç mlet. rkp.), acorus, spatula, gladiolus (mlet rkp.), xiride, spatula fetida (Kuzmić, Anselmo da Canali), iride (siń rkp.), Iris pseudacorus L. (Visiani). B. Šulek, im. 215.

2. MAČINAC, mačinca, *m. ńeka riba,* Cepola rubescens. G. Kolombatović, pesci. 15.

MAČINCI, Mačinaca, *m. pl. mjesno ime.* — XIV *vijeka.* — *vidi u Daničićevu rječniku:* Mačinьci, kao da je bilo selo s kojim je međilo selo ‚Seńani': ‚s Mačinci'. G(lasnik). 15, 276.

MAČINČIĆ, *m. prezime.* — *U narodnoj pjesmi našega vremena.* A drugo je Mačinčiću Marko. Nar. pjes. juk. 453.

MAČINOVAC, mačinovca, *m. ńeka biļka.* — *isporedi* mačinac. Mačinovac, iride salvatica (u visovačkome rukopisu), Iris germanica L. B. Šulek, im. 215.

MAČINSKI, *adj. koji pripada Mačincima.* — XIV *vijeka.* — *vidi u Daničićevu rječniku:* mačinьskyj, što pripada Mačincima: ‚Otь mačinьske međe'. G(lasnik). 15, 276.

MAČIŃEVIĆ, *m. prezime.* — XIII *vijeka.* — *vidi u Daničićevu rječniku:* Mačińevićь, vlastelin dubrovački ‚Petrь Mačinevićь' u veļem vijeću 1253. M(on. serb). 40.

MÀČITI, màčîm, *impf. maciti.* — *U jednoga pisca našega vremena.* Žena rađa, krava se teli, ovca mladi, kobila ždrijebi, mačka mači. S. Ļubiša, prič. 105.

MÀČITI SE, màčîm se, *impf. boriti se mačem, mačevati.* — *U Belinu rječniku:* ‚schermire, scrimare' ‚digladior' 652a.

MAČIVLJE, *n.* ime ńivi. Kupčina doña. D. Hirc.

MÀČJÂK, *m. mačja pogan.* — *isporedi* mačijak. — *U Vukovu rječniku:* ‚der katzendreck, koth' ‚stercus felinum'.

MÀČJÎ, *adj. koji pripada mačkama (uopće, i mačkima).* — *isporedi* mačiji. — *Od* XVII *vijeka, a između rječnika u Belinu* (‚gattesco' ‚felinus' 338b), *u Voltigijinu* (‚gattesco' ‚vom kater, oder von der katze'), *u Vukovu* (‚katzen-' ‚felinus').

a. *u pravome smislu.* U prilici mačjoj. M. Divković, zlam. 95. Konjsko meso jimo, i pasje i mačje. I. Zanotti, skaz. 21. Knez knezuje, kô da i caruje; al' mačjega do potaje trka. Osvetn. 1, 68.

b. *u prenesenome smislu.* Maca-dlaka, *vidi:* Kada bolu nokti, onda kažu, da je maca-dlaka i trudovi. Zbor. za nar. živ. i ob. 5, 129.

c. *kod imena biljaka.* Mačji grob ‚Carpinus orientalis Lam.'. J. Pančić, flora knež. srb. 628. — Mačiji majoran ‚der katzengamander' ‚teucrium marum'. G. Lazić, ist. 139 — MÀČJÎ RÊP, *između rječnika u Vukovu:* ‚katzenzahl, [tannenwedel]' ‚Hippuris vulgaris [L.]'. Mačji rep ili mačica ‚Phleum'. Flora croat. 1220 — Mačje selzi, črivca, mačji selzi (‚Agallis, Auricula muris'). Zbor. za nar. živ. i ob. 5, 68. 69. — Mačja djetelina (Sabljar), v. Djetelina mačja. — Mačja karfulica, Corydalis Dec. (Sabljar). — Mačja meta, Nepeta cataria L. (mletački rukopis), v. Meta mačja. — Mačja muda, rus. котови мудушки (Trifolium arvense), češ. kocmoudek (Valeriana celtica), Tordylium apulum L. (Visiani). — Mačja noga, Trifolium arvense L. (Sabljar). — Mačja trava, cattaria (Bjelostjenac), erba gatta (visovački rkp.), Nepeta cataria L. — Mačje mudo, vrst vinove loze bijela grožđa (u Dalmaciji, Danilo). — Mačje oči, Gentiana cruciata L. (u Istri). — Mačje zeljе, (prema tal.) herba gatta (Bartulović), Nepeta cataria L. — Mačji cvit (Durante), v. Cvit mačji. B. Šulek, im. 215. — Mačji mud (mačimut), češ. kocmoudik (Valeriana celtica), Ficaria ranunculoides Mnch. (u Skradinu). — Mačji rep, stecha (omiški rukopis, 1. Hippuris vulgaris L. (Vuk, Tomaj); 2. Plantago pilosa Pourr. (u Istri). B. Šulek, im. 216.

MÀČKA, *f.* Felis domestica Briss., *poznata upitomljena zvijer. uprav znači žensko, ali se često uzimje za cijelu vrstu, pa bilo muško ili žensko.* — *U dat. i loc. sing. obično* màčki, *ali se nalazi gdjegdje i* màčci. — *Gen. pl.* MÀČÂKÂ. — *U Dubrovniku* č *ispred* k *glasi* š: màška, *i tad se češće govori u dat. i abl. sing.* màšci. — *U našemu se jeziku nalazi od* XVI *vijeka mj. starije riječi* kotka. — *Po Miklošićevu mišljenju postalo je od hyp.* Marija *(vidi* 2. Maca); *Miklošić izvodi ńem.* mietze, *i maǧ.* macza, *drâgâ, i govori da se često upotrebljava ime čeljadeta za životiňu.* — *radi toga isporedi ńem.* Reinhard, *ime lisici u ńemačkoj basni, od čega je postalo franc.* renard, *lisica; i engl.* tom-cat, *mačak,* jack-ass. *magarac, gdje su* Tom *(Toma) i* Jack *(hyp. od* John, *Ivan) imena muška.* — *Čudnovato je da ima i češ.* mačka *(mačka) i* macek *(mačak).* — *U našemu se jeziku nahodi od* XVI *vijeka, a između rječnika u Vrančićevu* (‚felis'), *u Mikaljinu* (‚felis, feles, cattus'), *u Belinu:* ‚gatta' ‚felis' *(treba dodati da i ovdje i kod drugijeh riječi od iste osnove u latinskoj riječi mj.* f *ima* g, *što ne može biti štamparska pogreška; ali sam pro-mislio da je bolje popraviti)* 338b; *u Bjelostjenčevu (vidi kod* mačak), *u Jambrešićevu* (‚catta, aelurus'), *u Stulićevu* (‚gatto e gatta' ‚feles et felis'), *u Vukovu* (‚die katze' ‚Felis [L.]').

1. *u pravome smislu.*

a. *uopće.* Bjehu izjeli sve kolike pse, mačke, miše. Zborn. 77b. Nigdir miša nije čuti, tijem se mačke i ne hrane. M. Vetranić 1, 22 Prodaje se u Bnetcih pri sfetomu Žulijanu u kńigara ki drži zlamen od mačke. (Bernardin (1586), *vidi)* Bernardin IX. Crne mačke lijeću okolo posteljе. M. Divković, zlam. 94 Ništa ne imadiše izvan jedne mačke. I. Ančić, vrat. 147. Kada dođe mačka, *(miš)* ostane od mačke ufaćen. M. Radnić 263a. Da su mačke jili. P. Vitezović, kron. 173. Klańajući se psu, mački, vuku. J. Banovac, pripov. 201. Miš kod mačke. F. Lastrić, ned. 71. Braniti se kakono mačka. N. Palikuća 62. Zašto mačka oti izist pivca? 7. Privezat maške za rep. Nar. prip. mikul. 28. Maška biži, ne da se ulovit. 29. Kad mačka začesti krhati, vaja reći: „Svoju glavu iskrhala!" jer misle da to nije dobro za onu kuću. Vuk, rječn. *kod* mačka. U ovom selu *(Borovici u Bosni)* nije slobodno ime ‚mački' izustiti, tako da bi stranac koji bi izrekao glavom platio, već mačku drugim imenom zovu, n. p. ‚kodela, šaruja, garuja'. uzrok, kao sramotan ne mogu navoditi. T. Kovačević, bosn. 46. Što bismo mi sami pred očima mačke krojili? M. Pavlinović, razg. 10. — *Dosta često u poslovicama.* Sve što se od mačke rodi, sve miše lovi. M. Držić 307. Staroj mački mlad mišić. (D). Zapovjeđ djevojci, a djevojka mački, a mačka repu. (D. Poslov. danič. Kúpili ste mačku u vriću. J. Kavańin 415a. Kupovati mačku u mijehu ‚comprar alla cieca'. Kuća na glasu a mačka gladna ‚vale per quei che poveri in effetto hanno fama di ricchi'. Što mačka koti, sve miše lovi ‚cioè il figlio trae l' indole da' genitori'. A. d. Bella, rječn. 338b. Mačka luka ne pokvari. V. Došen 178b. Siromah ne znadiše da u mački i u Turčinu vire nije. And. Kačić, razg. 60. Đe nije mačke, tu i miši kolo vode. Nar. posl. vuk. 75. Iščerao mu mačku na ogak (dosadio mu, osiromašio ga. Ugasio mu vatru u kući da se mačke mogu po ogaku peti?). 106. Ko ne hrani mačku hrani miše. 150. Ostaviti mačku da čuva ribu. 241. Što mačka koti, sve miše lovi. 357. Te za mačku zvono pripravljahu. P. Petrović, gor. vijen. 17.

b. divja mačka *nije isto što podivljala domaća mačka nego je osobita vrsta mačke što živi u šumama po Evropi* (Felis catus L.), *a pitoma je, kako se misli, donesena iz Egipta.* Koža difje mačke. Đ Baraković, vil. 262. Svi šareni kao divje mačke. P. Petrović, gor. vijen. 60. Mačka divja ‚Felis catus'. J. Pančić, zoolog. 179.

2. *u prenesenome smislu.*

a. *neka riba.* Scyllium canicula *i* Scyllium stellare L. B. Kosić. rad. 155, 7. — *Od* XVI *vijeka.* Koža je opora, ka grebe ne maše neg mačka od mora, kad gladiš kožu ńe. N. Naljeković 1, 342. Morska maška, riba. Zbor. za nar. živ. i ob. 73, 5.

b. *kao ime nekijem biljkama, jamačno po tome što kad se u nih stisne cvijet sa strana, otvori se kao tobože mačja gubica.* — *čudnovato je da i u češkome jeziku ima* máčka (*ne* mačka) *kao ime neke biljke* (Eringium). Mačka, slovački maček (Cuscuta), rus мацокъ (Nigella), češ. mačka (Eringium), 1. Antirrhinum majus L. (Vodopić, Sabljar, u Boci); 2. Iris tuberosa L. (Vodopić). — Mačka žuta, Linaria dalmatica Mill.

(Vodopić). B. Šulek, im. 216. — Careve mačke rep, *vidi* carev, 2, *b)*.

c. *vidi u Vukovu rječniku:* drvo krivo što stoji preko rudice (kod pluga).

d *vidi u Vukovu rječniku:* račvasto gvožđe nasađeno na drvo, koje je prikovano pod kolima, te uz brdo kola ustavļa, n. p. da bi se koñi mogli odmoriti.

e. *vidi* pijavica, skoba, skobla, klanfa. Ļ. Stojanović. — *U Vukovu rječniku:* vide [skoba] pijavica 3.

f. *vidi u Bjelostjenčevu rječniku:* železna mačka pintarska kûm obruče na lagvu navlači, vulgo navlaka ‚lupus, canis'.

g. *vidi* sidro. — *Ima ovo značeńe i u češkome jeziku.* — *U Bjelostjenčevu rječniku:* železna mačka ‚harpago, lupus, anchora', *i u Vukovu:* ‚anker' ‚ancora'. [vide sidro] cf. lenger. Mačka, ime malomu sidru kojim se vade u zdenac pale stvari u Posavini. F. Hefele.

h. kad se cijepa trupac pa ono što sapleće pole te ne da da se razdvoje. M Ružičić.

MÁČKARA, *f.* loža mačija, kućica za mačke. J. Pavlović.

1 MAČKAT, *m. ime selu u Srbiji u okrugu užičkome.* K. Jovanović 164. — *Pomiñe se ovako ime prije našega vremena.* Mačkatь. S. Novaković, pom. 138.

2. MAČKAT, *m. ime muško.* — XIV *vijeka.* Mačьkatь z dêtiju. Svetostef. hris. 29.

MAČKATICA, *f. ime selu u Srbiji u okrugu vrańskome.* M. Đ. Milićević, kraļ. srb. 303.

MAČKI, *m. pl. mjesno ime u Hrvatskoj. a) selo u županiji bjelovarsko-križevačkoj.* Razdijeļ. 106. — *b) selo u županiji zagrebačkoj.* 67.

MÀČKICA, *f. dem.* mačka. — *isporedi* mačica. — *U naše vrijeme u Lici:* „Ti si moja mala mačkica" reče majka svom macuknom djetetu. J. Bogdanović.

1. MÀČKIĆ, *m. dem.* mačak. — *U naše vrijeme u Istri.* Mačkić ‚catulus felinus'. D. Nemanić, čak. kroat. stud. 38.

2. MAČKIĆ, *m. prezime.* — *U naše vrijeme.* Pane Mačkić. Nar. pjes. petr. 1, 354 *(među predbrojnicima).*

MÀČKIN, *adj. koji pripada mački.* — *U Mikaļinu rječniku:* mačkin, od mačke ‚felinus'; *u Bjelostjenčevu:* ‚felinus, catulinus'; *u Stulićevu:* ‚ad felem spectans'. — *U prenesenome smislu: u Bjelostjenčevu rječniku:* mačkin med ‚gummi, gutta viscosa, ex quibusdam arboribus profluens, galbanum'. — *ńeka biļka.* Mačkin grozdek, vermicularis (Bjelostjenac), Sedum acre L. B. Šulek, im. 216. — *kod mjesnoga imena.* Mačkin potok, *mjesto u Srbiji u okrugu ćuprijskome.* Niva u Mačkinom Potoku. Sr. nov. 1873. 680.

MÀČKINA, *f. augm.* mačak. — *U naše vrijeme u Lici.* „Nema ko ovu staru mačkinu ubiti, već on nije za lov". J. Bogdanović.

MAČKOBRK, *m. (onaj u kojega su brkovi kao u mačka), posprdļivo ime kao prezime.* V. Bogišić, zborn. 17.

MAČKÒDER, *m. čovjek što mačke dere (guli).* — *U Vukovu rječniku:* ‚der katzenschinder' ‚excorator felium'.

MAČKOJED, *adj. koji jede mačke.* M. Đ. Milićević, let. več. 70.

MAČKÒLIZA, *f.* žensko čeļade, koje liže (n. p. posudu) kao mačka. u Lici. V. Arsenijević.

MÁČKOV, *adj. koji pripada mačku.* — *I kod ńekijeh imena biļaka i mjesta.*

a. mačkov brk, *vidi u Vukovu rječniku:* ‚jungfer [im grünen, braut] in haaren' ‚Nigella vulgaris [Nig. damascenus L.]'.

b. máčkovo ûho, *vidi u Vukovo rječniku:* ‚spinnenblumiges knabenkraut [spinnenblume]' ‚Ophrys arachnites [L.]'.

c. Mačkovo Selo, *ime selu u Hrvatskoj u županiji varaždinskoj.* Razdijeļ. 79.

MÁČKOVAC, Máčkôvca, *m. mjesno ime, n. p.*

a. *dva sela u Bosni. a) u okrugu bańolučkome.* Statist. bosn. 38. — *b) u okrugu Tuzle Doñe.* 86.

b. *u Hrvatskoj.* Máčkovac, ime poļu u Gomirju. V. Arsenijević

c. *selo u Međumurju. (kajkavski)* Mačkovec. Schem. zagr. 1875. 140.

d. *u Slavoniji. a) selo u županiji požeškoj.* Razdijeļ. 124. — *b) zaselak u županiji virovitičkoj.* 139.

e. *u Srbiji. a) dva sela u okrugu kruševačkome.* K. Jovanović 128—131. — *b) mjesto u okrugu šabačkome.* Ńiva u mestu Mačkovcu. Sr. nov. 1871. 175. — *c) selo u okrugu topličkome.* M. Đ. Milićević, kraļ. srb. 392. — *d) mjesto u okrugu užičkome.* Zabran u Mačkovcu. Sr. nov. 1869. 601.

f. *ovaka se mjesna imena pomiñu* XIII *i* XIV *vijeka* (Mačьkovьcь). U Mačьkovcь. Svetostef. hris. 15. Vь mêstê rekomêmь Mačьkovьci. Danilo. 116. *u drugome rukopisu* Mьčkovica.

MAČKOVAČKI, *adj. koji pripada kojemu mjestu Maćkovcu.* — *Od* XIII *vijeka.* I us potokь Mačьkovьčkij. Svetostef. hris. 15. Mačkovački i novoselski visovi. Rat. 104.

MAČKOVCI, *m. pl. ime selu u Hrvatskoj u županiji varaždinskoj.* Razdijeļ. 92.

MAČKOVE, *f. pl. vidi u Daničićevu rječniku:* Mačьkove, selo koje je dao car Lazar crkvi bogorodičinoj u Ždrijelu braničevskom. M(on. serb). 194. (1381). iza toga imena ide ‚padine', pa može biti da su obje riječi jedno ime, koje bi onda bilo: ‚Mačьkove Padine'.

1. MAČKOVIĆ, *m. ime selu u Bosni u okrugu travničkome.* Statist. bosn. 64.

2. MAČKOVIĆ, *m. prezime.* — *U naše vrijeme.* Longin Mačković. Šem. prav. 1878. 84.

MAČKÚLITI, màčkûlîm, *impf. ulagivati se (kao mačka).* — *Samo u Stulićevu rječniku:* ‚far le moine per buscar qualche cosa, per entrar in grazia' ‚palpare, palpari, blandiri'.

MAČKÚĻEŃE, *n. djelo kojijem se mačkuli.* — *Samo u Stulićevu rječniku:*

MAČMENOVIĆ, *m. prezime.* — XIV *vijeka.* — *vidi u Daničićevu rječniku:* Mačьmenovičь, čovjek gospodina zetskoga Đurđa ‚Luka Mačmenovičь' 1374. (Spom. sr. 2,) 26.

MAČNIC, *m. vidi* mačic *i* mačinac. — *Samo u Stulićevu rječniku:* mačnic, cvit ‚gladiolus'.

MAČNICI, *m. ime karauli u Srbiji na granici kruševačkoga okruga.* M. Đ. Milićević, srb. 725.

MÀČNÎK, *m. u Stulićevu rječniku:* v. mačonoša.

MAČÒNOSAC, mačònosca, *m. čovjek što nosi mač (mogu biti dva značeńa: čovjek oružan mačem, ili koji nosi svečano mač, n. p. kraļev).* — *isporedi* mačonoša *i* mačonošac. — *U Bjelostjenčevu rječniku: kajkavski* mečonosec ‚ensifer, ensiger', *i u Voltigijinu:* ‚spadaccino' ‚schlager

lotterbube' *(gdje po svoj prilici nije pravo značeńe).*

MAČÒNOŠA, *m. vidi* mačonosac. — *U Stulićevu rječniku:* ‚spadaccino, che porta la spada' ‚ensifer'. — *Tal* ‚spadaccino' *ne odgovara značeńu, vidi što je kazano kod* mačonosac *o značeńu u Voltiǵijinu rječniku.*

MAČOR, *m.* mačak. V. Ilić iz Srbije.

MAČOVOJNIK, *m. megdanǵija, dvobojnik.* — *Samo u Bjelostjenčevu rječniku: kajkavski* mečovojnik na poziv ‚gladiator, digladiator, duellator, monomachus'.

MAČRNIKA, *f.* suvrst smokve (u Primorju). B. Šulek, im. 216.

MAĆT-, *vidi* mašt-.

MÀĆUGA, *f. tojaga.* — *Jamačno od tal.* mazza. — *Od* XVII *vijeka, a između rječnika u Mikaljinu* (mačuga, tojaga ‚sudes, fustis, vallus') *gdje se naj prije nahodi, i u Vukovu* (vide tojaga *s primjerom iz narodne pjesme:* Sa koña ga udari mačugom). Pa dohvati mačugu i stane ih biti. Nar. prip. vila. 1868. 356. — *I kao prezime u naše vrijeme u Hercegovini.* P. Budmani.

1. MAČUR, *m.* (maçur), peonia, femina, herba lunae (mlet. rkp.), Paeonia officinalis L. B. Šulek, im. 216.

2. MAČUR, *m. vaļa da je isto što* mačor. — *U jednoga pisca našega vremena.* Nit' je mačur kad nadrvo lava. S. Milutinović *u* Pjev. crn. 329b.

MAČÙRANA, *f. vidi* maǵurana *i* mažurana. — *Akc. je zabilježen kao što je u Vukovu rječniku, ali bi bolje bilo* mačûrâna. — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu:* (u Boci) ‚art blume' ‚flos quidam [Origanum majorana L.]'; cf. maǵurana *s primjerom iz narodne pjesme:* Jetrvama drobne mačurane, Vasu svome stručak milodua. — Po putu je busiļe sadila, pokraj puta ruže i viole, oko dvora sitnu mačuranu. *u* Vuk, kovč. 59.

MAČÙRINA, *f. augm.* mačka. — *U Vukovu rječniku:* vide mačetina.

MAČUROVIĆ, *m. prezime.* — *U naše vrijeme.* D. Avramović 208.

MAČUŽINA SELIŠTA, *n. pl. mjesno ime.* — XIV *vijeka.* I ot Stubla u Mačužina Selišta staraa. Svetostef. hris. 8.

MÀĆVA, *f. prijedio u Srbiji, kojemu se ne dadu dobro naznačiti granice; ako se sad tako zove i jedan srez i okruga šabačkome (vidi u Vukovu rječniku i kod* mačvanski), *ali je jamačno ńegda shvaćao više od jednoga okruga, vidi:* ‚Mačvom' smo nazvali deo Srbije među Drinom, Savom, Kolubarom, Ļigom i planinama koje dele današńe okruge: vaļevski od užičkoga, a užički od podrinskoga. tu su okruzi: ‚vaļevski, šabački' i ‚podrinski'. istina, mi tačno ne znamo dokle su baš dopirale granice stare Mačve, ali držimo da ne grešimo što ova tri okruga stavļamo pod oto jedno starinsko ime. M Đ. Milićević, srb. 359. *ali i u narodnijem pjesmama našega vremena dijeli se* Mačva *od* Podriña: Dobro čuvaj Mačve i Podriña. Nar. pjes. vuk. 4, 288. Ko će čuvat Mačve i Podriña? 4, 297 *vidi opširnije o tome* S. Novaković, obl. 117—119, *gdje se vidi da je ńegda bio i grad* Mačva *po kojemu se i cijeli prijedio prozvao.* — *Od* XV *vijeka, a između rječnika u Vukovu:* jedna knežina šabačke nahije (između planine Cera i voda Save i Drine) *s primjerima iz narodnijeh pjesama:* Ravna Mačva bijela pogača. — U bogatoj i ponosnoj Mačvi; *i u Daničićevu:* kraj na Savi u Srbiji: car je Lazar dao Ravanici ‚dva panadura u Mačvê' i mnoga sela. S(r). l etop). 1847. 4, 53, 55. (1381). U Mačve trьgъ Dobrьcь,... i selo... Prьhovo i selo (S)tadnici, selo Bošńaci, selo Trьstenica i selište pusto Konatice, selo Dobraa Glava, selo Medojeva Rêka, selo Zagrebь,... selo Lu(tištьc)u, selo Štir(a), selo druga Štira, selo tretija Štira, selo (Pt)ičarije, selo Bьtьrь, selo Podьlužije Vlьkosaļe, selo Tišica, selo Strelci i selište (R azl(oje). Spom. stojan. 3. 1428—1429). Vь zemļu naricajemuju Mačva. Danilo 28. U Mačvi Šabac. J. Rajić, boj. 57. Ode pravo preko Mačve ravne, dokle dođe šeru Dmitrovici. Nar. pjes. vuk. 2, 350. Salećeše u bogatu Mačvu. 4, 164. U bogatoj i ponosnoj Mačvi. 4, 178. Lepa srpska zemļa, kao Mačva predeo između Save i Drine). M. P. Šapčanin 1, 76.

MÁČVANIN, *m. čovjek iz Mačve.* — *Množina:* Máčvani. — *Između rječnika u Vukovu* (‚einer aus Mačva'). Te nakupi dvadeset Mačvana. Nar. pjes. vuk. 4, 275. Pripovijedaju da je knez Lazar pitao Miloša Obilića (kad je došao da idu na Kosovo): „Kamo ti, Milošu, Mačvani?" Vuk. rječn. *kod* Mačva.

1. MÁČVÂNKA, *f. žensko čeļade iz Mačve.* — *U Vukovu rječniku:* ‚eine aus Mačva'.

2. MÁĆVÂNKA, *f. vrsta bundeve.* — *Jamačno postaje od* Mačva. — *U Vukovu rječniku:* (u Jadru) bijela bundeva. [vide bundeva 2].

3. MÁČVÂNKA, *f. ńeka igra (ples).* — *Jamačno postaje od* Mačva. — *U naše vrijeme.* Zaigrasmo i mačvanku i oro i Nedagrivnu. M. P. Šapčanin 1, 104. Máčvânka, igra koja se igra u kolu, uz svirača. L. K. Lazarević iz Šapca.

MÁČVANSKÎ (màčvanskî), *adj. koji pripada Mačvi, upravo Mačvanima.* — *Između rječnika u Vukovu* (‚von Mačva'). Dok pogubim kneza mačvanskoga. Nar. pjes. vuk. 4, 140. Šest stotina mačvanskih volova. 4, 187. Zaiskaše mačvanske veprove. Pjev. crn. 22b. U srezu mačvanskom *(vidi u Vukovu rječniku kod* Mačva). K. Jovanović 177. — *I kao prezime.* Nar. pjes. vuk. 2, 655 *(među prenumerantima).*

1. MÀĆA, *f. ļaga, mrļa, (uopće ne veliko) mjesto što je druge boje nego ostalo na čemu je, n. p. kad na kakvo tkańe, na hartiju itd. padne kapļa druge boje i ostane na onome mjestu promijeńena boja; često se shvaća kao nečisto mjesto na čemu što je drugdje čisto.* — *Od tal.* macchia. — *Od* XVI *vijeka (vidi kod* c) *po primorju i u Srijemu (vidi u Vukovu rječniku), a između rječnika u Voltiǵijinu* (‚maca' među mač *i* mačak, *dakle štamparskom griješkom mj.* maća, *a ovo je opet pišćeva pogreška mj.* maća ‚macchia', ‚mackel'), *i u Vukovu:* (u Srijemu) ‚die makel' ‚macula'.

a. *u pravome smislu.* Da je nika maća tavnost na misecu. S. Margitić, fala. 110. Živući među ļudma, nije moguće da se kakva maća nà nogû jali na rûkû ne prilipi. E. Pavić, ogl. 290. Podobni onima koji u samom suncu maće naode. D. Obradović, basne. 442. Tako da ako koju maću na sebe primi, udiļ vodom se očisti. Đ. Rapić 56. Voda pere i čisti maće našega tila. A. Tomiković gov. 152. Máća, it. ‚machia', mrļa. *u naše vrijeme u Istri.* Naša sloga. god. 15, br. 21.

b. *preneseno ili metaforički, u tjelesnome smislu, kao* mahana, *što god kvari ļepotu tijela (ne samo ļaga na koži, što bi bilo u pravome smislu).* Telesa od blaženijeh uzkrsnuti će bez nijedne maće ni gruboće. M. Orbin 210. Da to-

lika lipota bude naj mańom maćom oskvrńena. P. Radovčić, ist. 176. Ti lipoto brez maće! A. Tomiković, gov. 269. Svakolika lipa jesi, prijateļico moja, i maće u tebi ne ima. 360. Sva si lijepa, prijateļice moja, i maće nije u tebi. B. Leaković, gov. 51.

c. *metaforički, u duševnome smislu, što kvari ļepotu duše, kao grijeh.* Da budemo sveti bez maće. N. Rańina 202b. paul. ephes. 1, 4. *(Isukrst)* koji bješe čist od svakoga natruńenja i od svake maće. M. Divković, bes. 16b. Tako se pokaju i učine pokoru ... da nikakova maća ni kakova natruna ne ostane. nauk. 306ab. Zloba u čeļadi plemenitoj velika je maća. I. Držić 274. Sve maće i gnusobe od grijeha izčistiti. V. Andrijašević, prav. 17. Što jest u grihu smrtnomu? — Jest troha ili maća, izbavļenje milosti, zlo dilovanje. I. Zanotti, upit. 18. Da ju očisti od svake maće i ocvrńenja. S. Margitić, fala. 122. Evo ja, Gospodine, veliki grišnik, ubog i zao i nedostojan, idem k tebi, studencu vode žive od milosrdja, da operem sve maće i očistim se od sviju griha mojih. ispov. 55. Poznavaše jednoga čovika od svake maće bludne čista. J. Banovac, pred. 51. Ovo sveto i pričisto oda svake maće ditešce. F. Lastrić, test. 43b. Ne osićajući se maće svoje od pristupļeńa. E. Pavić, ogledalo. 234. Sabravši on od svuda ļude pravedne i brez maće. 444. Tako li je, svitu (= *svijete*), maćom nepravice obastrti? Đ. Rapić 19. U kome duše naše imadu se od svake očistiti maće. 235. Vaļa da očisti svoju dušu od svake maće griha. A. Tomiković, 169. Očistivši ga od istočne maće primi ga za svoga sinčića. 188. Da u ńemu ni naj mańe maće i krivice ne ostane. B. Leaković, gov. 86. Opere ju od sviju griha i maća. nauk. 151. Buduć da su grisi maće duševne. 151. Maća koja pamet mrči. G. Peštalić 15. Maća koja pamet omaći. 62.

d. *kiša što ļeti pada, premda sunce svijetli, te na lišću gdje padnu kapļe, postanu ļage.* — *vidi u Vukovu rječniku:* (u Dubrovniku) kao plameńača ili toňa što padne u malom daždu ‚starke sonnenhitze' ‚sol nimius', *gdje nije dovoļno tumačeno.*

2. MÀĆA, *m. hyp.* Maksim. J. Bogdanović. — *isporedi* Maćo.

MÀĆAHA, *f. vidi* maćeha. — *Od* XVIII *vijeka, a između rječnika u Bjelostjenčevu* (‚noverca') *gdje se naj prije nahodi, u Jambrešićevu* (‚noverca'), *u Vukovu* (vide maćeha). Daj mi Ajku za vjernu ļubovcu, neka bude sestri inočica a maćaha mladim sestričima. Nar. pjes. vuk. 1, 576. — *U onoga dijela našega naroda koji ne izgovara* h *ima oblik* màćā; *između rječnika u Stulićevu (uz* maćeha *s dodatkom da se nahodi u pisca Babića) i u Vukovu* (màćā, màćaa, vide [maćaha] maćeha). Jer što samo iz zemļe poniče, ono pravu ńu za mater viče, a što sadiš, onomu je maća. J. S. Reļković 221. Maća malo za pastorče mari. 221. Maća = maćuha. V. Bogišić, zborn. 383.

MAĆAHIN, *adj. koji pripada maćasi.* — *Samo u Bjelostjenčevu rječniku.* ‚novercalis'.

MAĆAHITI, maćahim, *impf. biti maćaha, ili podnositi se kao maćaha.* — *Samo u Bjelostjenčevu rječniku:* maćahim ‚novercor'.

MAĆAŠIĆ, *m. prezime.* — XVI *vijeka.* Šimun Maćašić. Mon. croat. 233. (1527).

MÀĆATI, màćâm, *pf. načiniti maću, okaļati.* — *Od tal.* macchiare. — *Po primorju od* XVII *vijeka (ali vidi i* maćavati .

a. *aktivno.* Kako su *(žene)* očistile ruke ne maćaju aliti ne gnuse vode. M. Orbin 25. Bivši ih *(haļine)* on maćao i izgnusio. I. Držić 141.

b. *pasivno.* Hrome i maćane. Zborn. 86b. U jednomu ubruscu veoma bijelu lasno se vidi svaka maćica, ma u gnusnu i maćanu ne. I. Držić 143 Svita koja je mnogo puta maćana. S. Margitić, fala. 163.

MÀĆAV, *adj. na kojemu ima màćâ (vidi* 1. maća). — *U Vukovu rječniku:* ‚fleckig' ‚maculosus'. cf. mjestičav.

MAĆÁVATI, màćavâm, *impf.* maćati. — *Od* XVI *vijeka.* Ukaza da oni koji maćavahu bjehu ubozi (‚mendaces ostendit qui maculaverunt illum'. *prevedeno je* mendaces *kao da stoji* mendicos). N. Rańina 217a. sap. 10, 14.

MAĆE, *f. pl. ili n. sing (?) ime selu u Bosni u okrugu Tuzle Doňe.* Statist. bosn. 93.

MAĆEDOL, *m. prezime.* — XIV *vijeka.* — *Vidi u Daničićevu rječniku:* Maćedolь, u kraļa bosanskoga Tvrtka držaše pod zakup carine ‚Novakь Maćedolь' 1389. (Spom. sr. 2,) 33. 35. pišu ga na jednom mjestu i ‚Maćedonь'. (Spom. sr. 1,) 18. (1399). i u carice Milice bješe carinik ‚Maćedolь'. 13. (1398).

MAĆEDOMCI, Maćedomaca, *m. pl. ime selu u Srbiji u okrugu topličkome.* M. Đ. Milićević, kraļ. srb. 387.

MAĆEDON, *m. u Daničićevu rječniku:* Maćedonь, gledaj Maćedolь.

MAĆEDONA, *f. u Daničićevu rječniku:* gledaj Maćedonija.

MAĆEDÓNAC, Maćedónca, *m. čovjek iz Maćedonije.* — *U Vukovu rječniku:* ‚der Macedonier' ‚Macedo'.

MAĆEDÒNIJA, *f. Μακεδονία, pokrajina na balkanskome poluotoku.* — *isporedi* Macedonija i Mačedonija. — *Od* XIII *vijeka po zapadnijem krajevima, a između rječnika u Vukovu* (‚Macedonien' ‚Macedonia') *i u Daničićevu* (‚Macedonia', cf. Maćedona). Po vьsej Maćedoniji. Domentijanb 103. Vь Maćedoniji. Okáz. pam. šaf. 54. Vь Maćedoni na Marici. 72. Vь Maćedone. 73. *(radi ova dva zadňa primjera misli Daničić da ima nom.* Maćedona, *ali to nije potrebno).* Po čestitoj po Maćedoniji. Nar. pjes. vuk. 2, 216. Podiže se gospodine kraļu od prekrasne od Maćedonije. 2. 481. Odunliju i Maćedoniju. 4, 240. Grci bi hćeli za se Epir, Tesaļu, Maćedoniju. M. Pavlinović, razg 14.

MAĆEDÒNIJANIN, *m. čovjek iz Maćedonije.* — *Množina:* Maćedònijani. — *Oblik je stariji, i u naše vrijeme vaļa da bi se reklo* Maćedòňanin, *isporedi* Macedoňanin. — *U rukopisu* XV *vijeka.* Pridoše kь Aleksendru dva nękaa viteza Maćedonijanina. Aleks. novak. 141.

MAĆEDÒNIJSKÎ, *adj. koji pripada Maćedoniji.* — *U knizi* XVI *vijeka, a između rječnika u Daničićevu* (maćedonijskyj ‚Macedoniae'). Vь prědělěhь maćedoniskyihь. *u* Vuk, primj. 14. (1537).

MAĆÈDÔNKA, *f. žensko čeļade iz Maćedonije.* — *Gen. pl.* Maćèdonâkâ. — *U Vukovu rječniku:* ‚die Macedonierin' ‚macedonia mulier'.

MAĆÈDÔNSKÎ, *adj. koji pripada Maćedoniji.* — *U Vukovu rječniku:* ‚macedonisch' ‚macedonicus'. — *Ordje može biti da stoji mj* maćedolski: Maćedonski Potok. Rat. 151.

MÀĆEHA, *f. ako se čovjek oženi drugi put, druga se žena prema djeci prve zore* maćeha, *ali je uopće mrsko ime.* — *isporedi* maćaha, ma-

ćiha, maćuha. — *Riječ je praslavenska, isporedi stslov.* maštеha, *nslov.* mačiha, mačuha, *bug.* maštеha, *rus.* мачиха, *češ.* macecha, *pol.* macocha. — *Postaje od* mati *nastavcima* jeha, jaha, jiha, joha, juha; *od* tj *postaje* ć. — *Između riječnika u Vrančićevu* (‚novercа‘), *u Mikalinu* (‚novorca‘), *u Belinu* (‚madregna, madrigna‘ ‚noverca‘ 430b), *u Stulićevu* (‚noverca‘), *u Voltigijinu (griješkom* mačeha, maćeha ‚madrigna‘ ‚stiefmutter‘); *u Vukovu:* (u Dubrovniku) ‚die stiefmutter‘ ‚noverca‘, cf. maćaha, maćija; *u Daničićevu* (maštеha ‚noverca‘). *(Zavidošć)* mati od smetńe, maćeha od mira. Korizm. 35b. Zasadi maćehe i otrovami zgibe. Š. Kožičić 43a. Takoj ti vidi se, maćehe da hude u život i u smrt vazda su zločude. D. Ranina 107b. Huda nemila maćeha prokleta. F. Lukarević 213. Da ti glas ne stane maćehe vrle svud. S. Gučetić Bendevišević 253. Narav nam maćeha kaže se naj gora. 304. Ti jesi maćeha svijeh zledi. A. Gučetić, roz. mar. 7. Radi kletve maštehi jego. Okáz. pam. šaf. 61. 70. A maćeha oca moga da od pastorka mrzi sina, čudit mi se nije od toga. I. Gundulić 310. I zlu će pastorku maćeha prostiti. I. T. Mrnavić, osm. 174. Ako narav nemilosna maćeha je mjestu ovemu. G. Palmotić I, 110. Jedan činiaše smutiti svu crkvu spavajući s maće*(h)*om. I. Ančić, vrat. 97. Bježi brezposlicu kakono maćehu kreposti. M. Radnić 48?a. Jednomu mati, a drugomu maćeha. (D). Poslov. danič. Kako maćeha nemilostiva. B. Zuzeri 227. Sagrišivši svojom maćejom (= *maćehom).* And. Kačić, kor. 54. Bludno grišeći s ńegovim ženam a svojim maćejam. 205. Prozva ih gojitelice tilesa, dali skupa maćehe duša. Blago turl. 2, 114. S maćehom, s punicom, . . . Ant. Kadčić 211. Da jedan vinča svoju maćehu. 430. Al' mojoj hudoj maćehi? Nar. pjes. vuk. 1, 383. Od matere kao od maćehe. Nar. pjes. herc. vuk. 125. Zloj maćehi v ruke dane. Jačke. 70. Koliko je bijelijeh vrana toliko je dobrijeh maćeha. (U Kotoru). Nar. posl. vuk. 145. Maćeha zla ućeha. (U Dubrovniku). 176. Boļa je i naj gora majka, nego naj boļa maćeha. Nar. bl. mehm. beg kapet. 24. Maćeha stane odmah mrziti na svoju pastorku. Nar. prip. vuk. 158. Kad đevojka u veče maćesi da veliku kokošku . . . 158. Mäćeha ‚noverca‘. D. Nemanić, čak. kroat. stud. ıfortsg. 32.

MÄĆEHAN, mäćehna, *adj. koji pripada maćehama. — Samo u Belinu rječniku:* maćehni ‚madregnale‘ ‚novercalis‘ 150b.

MÄĆEHIN, *adj. vidi* maćesin. — *U Mikalinu rječniku:* ‚novercalis‘, *u Stulićevu* (‚ad novercam spectans‘), *u Voltigijinu (griješkom* mačehin ‚madrignale, di madrigna‘ ‚zur stiefmutter gehörig‘).

MÄĆEHÎNSKÎ, *adj. koji pripada maćehama. — Samo u Stulićevu rječniku:* ‚novercalis‘.

MÄĆEHOVATI, mäćehujêm, *impf. raditi kao maćeha. — Samo u Stulićevu rječniku:* ‚novercam agere‘.

MAĆER, *m. vidi* Maćerić. — *U istomu spomeniku* xvii *vijeka gdje ima i* Maćerić. Govorite Maćeru, neka mu zubune povrati natrag. Starine. 11, 138. *(oko* 1681).

MAĆERIĆ, *m. prezime. — isporedi* Maćer. — *U spomeniku* xvii *vijeka.* Što mu je Maćerić uzeo četiri zubuna. Starine. 11, 137—138. *(oko* 1681).

MÄĆESIN, *adj. koji pripada maćesi. — isporedi* maćehin. Deca, koja su doznala za maćesine spletke, spreme se još naprod. Nar. prip. vila. 1867. 749.

MÄĆI, mäknêm, *pf. vidi* maknuti.

MÄĆICA, *f. dem.* 1. maća. U jednomu ubruscu veoma bijelu lasno se vidi svaka maćica. I. Držić 143.

MÄĆIHA, *f. vidi* maćeha. — *U mjestima gdje se upotrebļava ovaj oblik ne izgovara se* h *nego se zamjeńuje glasom* j *(poslije* i). — *Od* xviii *vijeka, a između riječnika u Stulićevu* (v. maćeha) *i u Vukovu:* mäćija (u Bačkoj), vide maćeha. Nepošteno svojom maćijom živļaše. J. Filipović 1, 198a. Da mu je očevoj suložnici, a svojoj maćiji, sramotu učinio. And. Kačić, kor. 186. Pokloni se carici Junoni maćiji svojoj. D. Obradović, basne. 251. To je stara Petrova maćija. Nar. pjes. vuk. 1, 559. Bila jedna devojka koja je imala maćiju, pa maćija na ńu mrzila. Nar. prip. vuk. 167. Maćija bješe okriļe malome Miši. M. Pavlinović, rad. 130. — *U prenesenome smislu, kao mjesno ime.* ‚Pastorak‘ i ‚Maćija‘, dva visa *u Srbiji u okrugu ćuprijskome.* M. Đ. Milićević, srb. 1091.

MÄĆIHIN, *adj. koji pripada maćisi. — Samo s oblikom* maćijin. Što je ona bila lepša od maćijine ćeri koju je dovela. Nar. prip. vuk. 167.

MAĆIJE, *f. pl.* (Mäćihe?), *ime selu u Srbiji u okrugu aleksinačkome.* K. Jovanović 91.

MAĆIKA, *f.* 1. ńeka trava (na Cresu); 2. Salix capraea L. (u Vinkovcima). B. Šulek, im. 216.

MÄĆÎN, *f. koji pripada maćesi (maći, t. j. maćiji). — Samo u Stulićevu rječniku:* v. maćehin.

MÄĆO, *m. ime muško, vidi* 2. Maća. — *U naše vrijeme.* Žena Maća Sviračevića. Djelovod. prot. 7.

MAĆOVATI, maćujem, *impf. u Stulićevu rječniku:* v. maćehovati. — *nije dosta pouzdano.*

MÄĆUHA, *f. vidi* maćeha. — *Od* xviii *vijeka.* Sa ženom otca svoga, to je maćuom. I Velikanović, uput. 3, 117. Ovi, s polgovarańem svoje žene, a Margaritine maćue, otira ju. prik. 5. Pokarańa pomńive maćue. 35. Rodio se je od ńegove maćue. A. Tomiković, živ. 25. Može bit da ga je maćuha srića zaćušila siromaka. G. Pešťalić 205. Dok se maćuha doma povrati, s mužem porazgovori i pastorku k udaji navede. S. Ļubiša, prič. 118. — *U prenesenome smislu, kao ime ńekome cvijetu.* Maćuha, Viola tricolor L. (u Istri). B. Šulek, im. 216.

MÄĆUHIN, *adj. koji pripada maćuhi.* Ona osta na maćuhinoj nemilosti. S. Ļubiša, prip. 67.

MÄĆVICA, *f.* Viola tricolor L. (Sabļar). B. Šulek, im. 216. — *Uprav postaje od* maćuica (maćuhica).

1. MÄDA, *f. augm.* Mandalijena. — *Po primjerima mogao bi biti i nom.* Máde, *ali se obično* Mäda *kaže o udatijem ženskijem glavama. — U Dubrovniku od* xvi *vijeka.* Zajedno pinusmo u gospođe Made. A. Sasin 100. U smrt gospođe Made Nikove Zlatarić. D. Zlatarić 91a.

2. MADA, *f. ime selu. — Prije našega vremena.* Mada (selo). S. Novaković, pom 137.

MÄDAL, mädla, *adj.* nejasan, mutan. *u* Nar. pjes. istr. 6; 51. — *Po svoj prilici postaje od* magla (gl *promijenilo se na* dl, *kao što se nasuprot* t *ispred* l, m, n *mijeńa na* k, *isporedi* tle *i* kle, tmica *i* kmica, metnuti *i* meknuti). — *U naše vrijeme u Istri.* Mädal, mädla ‚fuscus‘. D. Nemanić, čak. kroat. stud. ıftsg. 20. — *U ovome*

primjeru ne znam, jeli madlo *adj. ili adv.*: Udovicam madlo sije sunce. Nar. pjes. istr. 2, 30.

MÀDÂMA, *f. gospođa, franc.* madame *preko tal.* madama. — *U primorju.* U franačkomu jeziku madama. S. Rosa 191ª. Volil bih ja, brate, s ńima beseditі, negor iz Mletaka madamu ļubiti: madamu ļubiti niš se ne dobiva. Nar. pjes. istr. 2, 20.

MADAN, *m. ime planinskome ogranku u Srbiji u okrugu topličkome.* M. Đ. Milićević, kraļ. srb. 344.

MADAR, *m. ime konju.* F. Kurelac, dom. živ. 11. — *Može biti od maǵar.* madár, *ptica.*

MADARAĆ, *m. prezime.* — XIV *vijeka.* — *Vidi u Daničićevu rječniku:* Madaraćь, kao da da je bio čovjek crkve treskavačke ‚Strêzo Madaraćь'. G(lasnik). 11, 132; 13, 375; cf. Madaraćevь.

MADARAĆEV, *adj. koji pripada Madaraću.* — *U Daničićevu rječniku:* Madaraćevь, crkva je treskavačka imala ‚Madaraćevь dêlь'. G(lasnik). 13, 374.

MADARAŠEVAC, Madaraševca, *m. kajkavski* Madaraševec, *ime selu u Hrvatskoj u županiji varaždinskoj.* Razdijeļ. 97.

MÀDE, *f. hyp.* Mandalijena. — *isporedi* 1. Mada. — *Akc. se mijeńa u voc.* Mâde. — *U naše vrijeme u Dubrovniku.* P. Budmani.

MÀDÊŠ, mädêša, *m. vidi* madež. M. Milas. — *U Dubrovniku nijesam nigda čuo* madež *nego* mädêš, mädeša. P. Budmani.

MADEŠĆAC, madešćca, *m. dem.* madežac. — *U Stulićevu rječniku kod* madežac *stoji* v. madežčac, *ali ove riječi nema napose.* — *nepouzdano.*

MÀDEŠIĆ (madèšić), *m. dem.* madeš. — *U jednoga pisca* XVIII *vijeka.* Nije ni grijeh tako malahan, da se ima prilikovat jednomu madešiću, koji se vidi na licu tašte mladice. Đ. Bašić 82.

MÀDEŠKO, *m. nadimak muški ili prezime.* — *U naše vrijeme u Dubrovniku i u Hercegovini.* P. Budmani.

MADEŠKOVIĆ, *m. ime selu u Hercegovini.* Statist. bosn. 117.

MÀDEŽ, *m.* chloasma, melasma, *kao ļaga na tijelu ļudskome tamnije boje nego je ostala koža, što može biti uzdignuta nad kožom a često je i vrlo ruńava, te ne boli i nije znak kakve bolesti. Naj češće je mrke boje, ali ih ima i modrijeh i crvenijeh.* — *isporedi* madeš *i* mladež. — *Akc. je zabļježen kao što je u Vukovu rječniku (može biti e i dugo, vidi* madeš *i* madež *u Stulićevu rječniku).* — *Riječ je stara* (madožь), *isporedi nslov.* madež *i rus.* маджжь. — *Između rječnika u Mikaļinu* (‚neo' ‚novus'), *u Belinu* (madež ‚neo, macchia, che nasce su la pelle del corpo umano' ‚naevus' 509b), *u Bjelostjenčevu* (v. skruna), *u Stulićeva* (madèž ‚naevus' *iz Belina), u Vukovu* (vide mladež [2]).

a. *u pravome smislu.* Onomu koji ļubi drugi kip, bijeg ali madež na obrazu onoga koga ļubi drag mu je i čini mu se da ono dobro stoji i lijepo. M. Radnić 140b. Ima madež na ruci desnici. Nar. pjes. herc. vuk. 180. On imade pod okom madeža. Nar. pjes. juk. 79. Ugleda se madež pod očima. 80. Dva madeža na lijevom obrazu. 304. Da sam selo Kraļevića Marka, da mu madež na desnom ramenu. Nar. pjes. istr. 1, 21. Poznade mu madož na mišici. Nar. pjes. hörm. 2, 269. Ja bi lako ćercu poznavala, na ruci joj desnoj madež bio. Hrv. nar. pjes. 2, 133.

b. *u metaforičkome smislu, vidi* 1. maća, c. — *U pisaca.* U ritko se vas slobodan tkogod najde od madeža osobito iziskanosti. B. Kašić, nasl. 171. Od Marije, u kôj madož grješni nije. J. Kavańin 519ª. Bez nikakva madeža čovek. D. Obradović, sav. 69. Tražiće se maća u ovomu božanstvenomu suncu, tavnost u ovomu misecu, madež u ovomu nebeskomn biseru, ali neće se naći. A. Tomiković, gov. 360. Recimo ju ogledalo ali od svakoga madeža čisto. 363.

MADEŽAC, madešca, *m. dem.* madež. — *U Stulićevu rječniku:* v. madežčac.

MADEŽAN, *adj. na kojemu ima mnogo madeža.* — *Samo u Stulićevu rječniku:* ‚naevis plenus'.

MADEŽAST, *adj. samo u Stulićevu rječniku uz* madežan.

MADEŽAV, *adj. samo u Stulićevu rječniku uz* madežan.

MADEŽI, *m. pl. ime selu u Crnoj Gori u Bjelopavlićima.* Glasnik. 40, 20.

MÀDEŽIĆ (madèžić), *m. dem.* madež. — *U Belinu rječniku:* ‚neo piccolo' ‚naevulus' 509b.

1. MÀDIJ, *m. mjesec maj.* — *Od srlat.* madius. — XV *vijeka, vidi u Daničićevu rječniku:* madije, gledaj maj, samo u genetivu: ‚mêseca madija'. (Spom. sr.) 1, 64. (1405). 1, 169. (1422). 2, 51. (1406). 2, 75. (1422). 1, 96. (1409). 1, 122. (1414). 1, 130. (1415).

2. MADIJ, *m. prezime.* — *Može biti po talijanskome imenu* Amadéo, Amadio. — *U jednoga pisca* XVIII *vijeka.* Pastijer hvarski Madij stari. J. Kavańin 91ª. A i Kutej, Madij Mika, pisaoci. 94b. Jer ga upisa Madij Mika. 146ª. — *U istoga pisca ima i oblik* Madio. I Madio ki budući u svoje kraļstvo postavio . . . 116b.

MADIJA, *f.* župan položaj, mjesto u zaklonu od vjetra. „U Drašnicama maslina ne pati leda, jer je u madiji". M. Pavlinović.

MADIJAN, *m.* Madijan, *pokrajina u Palestini.* Gedeon pridobi u Madijanu. F. Lastrić, test. 182b.

MADIJANIN, *m. čovjek iz Madijana.* — *Množina:* Madijani. Madijane sobom povede zarobiv. M. Marulić 16.

MADIJANINKA, *f. žensko čeļade iz Madijana.* Privari svijet sinove Izraelske s Madijaninkami. M. Radnić 187b.

MADIJANIT, *m. vidi* Madijanin *i* Madijanita. Ča učini Madijanitom. A. Vitaļić, ist. 271ª.

MADIJANITA, *m. Madijanin, grč. Μαδιανίτης, lat.* Madianita. Sin Boži udri suprot Madijanitam paklenim. F. Lastrić, test 183ª.

MADIJANITKA, *f. žensko čeļade iz Madijana.* — *isporedi* Madijaninka. — *Postaje od* Madijanit *ili* Madijanita. Uniđe k jednoj Madijanitki i š ńome puteno naslađeńe učini. D. Rapić 450.

MADIJANITOVSKI, *adj. koji pripada Madijanitima.* Baalam prorok u vrime Balaka, kraļa Madijanitovskoga. F. Glavinić, cvit. 4b.

MADIJANSKI, *adj. koji pripada Madijanu.* Pridobitju madijanskomu. F. Lastrić, test. 182b. Kako u vrime Madijansko. 182b.

MÀDIJER, madijèra, *m. neka debela daska što se upotrbļava u graděńu lađa.* — *Od tal.* madiere, *što je od lat.* materia, *ali može biti da je u talijanski jezik došlo preko zapadnijeh Ro-

mana, isporedi franc. madier, *špań.* madero, *port.* madeiro. — *Po istočnome govoru* màdîr, madîra. — *Od* XVI *vijeka u primorju, a između rječnika u Mikaljinu* (madir, dacka od lađe ‚madere' ‚biblos'). Drijevo poginu i potopi se, ostavši rečeni trgovac na nekijeh madirijeh. B. Kašić. fran. 145. Na te korbe pribijene su daske koje se zovu madijeri i odgovaraju šticam na podu. L. Zore, rib. ark. 10, 324.

MADIJOVNO, *adv.* u madiji. „Onde je madijovno". M. Pavlinović.

MADLIKA, *f. ime planinskome visu i graničnoj straži u Srbiji u okrugu topličkome.* M. Đ. Milićević, kralj. srb. 338.

MADOČA, *f. ime mjestu u Ugarskoj.* Šem. prav. 1878. 38.

MADOFIJA, *f.* suvrst jabuke (Valjavac), v. Mandafija. B. Šulek, im. 217.

1. MÀDONA, *f. tal.* madonna, *uopće gospođa, a u osobitome smislu bogorodica (naj češće u slici).* — *U naše vrijeme gdjegdje po primorju.*

a. *kao* gospođa, *ali u osobitome smislu:* Madòna, popova mati. Slovinac. 1880. 87.

b. *slika bogorodičina na novcu.* Ova dva lica novčana ‚marki i madona' imao je bakreni novac mletačke republike. V. Vrčević, igre. 73. — *isporedi* madonati se.

2. MADONA, *f.* Stipa pennata L. (u Istri). B. Šulek, im. 217.

3. MADONA, *f. ime žensko.* — *Prije našega vremena.* S. Novaković, pom. 75.

MADÒNÂŃE, *n.* djelo kojijem se ko madona. J. Bogdanović.

MADÒNATI SE, madònâm se, *impf.* igra čobanska. Metnu dva novčića u kapu — orao na novčiću znači marka, a druga strana madonu — pa š ńima nekolika puta u kapi tresnu, pa onda izvrnu kapu skupa s novčićima na sâd, vikne onaj koji trese: „Ali Marko ali Madona?" te ako pogodi nosi jedan novčić, ako ne pogodi nosi onaj koji je tresao, a redomice tresu. Ovu igru samo dvojica mogu igrati. J. Bogdanović. — *vidi* 1. madona, b, *i* Marko.

MADREMENOVIĆ, *m. ime mjestu u Srbiji u okrugu kragujevačkome.* Zemlja u Madremenoviću. Sr. nov. 1875. 159.

MÀDRID, *m. glavni grad u Španolskoj, špań.* Madrid. — *Od* XVI *vijeka, a između rječnika u Mikaljinu* (Madrid, grad u Španj ‚Madrid' ‚Mantua'). Sveti Damazo papa u Madridu od Kastilije rojen. F. Glavinić, cvit. 410a. Srjed Madrida grada. J. Kavanjin 129b.

MÀDRIĐANIN, *m. čovjek iz Madrida.* — *Množina:* Màdridâni. Gotovo su svi Madriđani veseli i zadovoljni. Sr. nov. 1834. 27.

MADROŠA, *f. ime krmači.* Orozović. D. Hirc.

MADŮNICA, *f. vidi u Vukovu rječniku:* (u Dubrovniku) ime kozi ‚ein ziegenname' ‚nomen caprae indi solitum'.

MAĐ-, *vidi* mag-, maj-, maž-.

MÀĐÂR, Mađára, *m. vidi* Mađar. — *Između rječnika u Mikaljinu (kod* Ugrin) *i u Belinu* (‚Ungaro, nome gentilitio d' Ungaria' ‚Panon' 773b). Koji način mlogi Hrvati, Mađari . . . držali su. I. Grlićić XXI. Vrijednost kojih priljubiše prem slavni kralj od Mađari. J. Kavanjin 186b. Mraču na Mađare *(Nijemci).* 263a. Màđâr. J. Bogdanović.

MAĐARAC, mađarca, *m.* vrsta opanka u Osijeku. F. Hefele. — *Postaje jamačno od* Mađar.

MAĐAR-BOJA, *f.(?) ime selu u Ugarskoj.* Šem. prav. 1878. 40.

MAĐÁRE, *vidi* Mađari.

MAĐÁRÊŃE, *n.* djelo kojijem se mađari. J. Bogdanović.

MAĐAREVA BARA, *f. ime naseobini (sad zapuštenoj) u Slavoniji u županiji virovitičkoj.* Razdilj. 132.

1. MAĐÁREVIĆ, *m. prezime.* — *U naše vrijeme.* Šem. prav. 1878. 35. 40.

2. MAĐÁREVIĆ, *m. ime zaseoku u Bosni u okrugu sarajevskome.* Statist bosn. 29.

MAĐÁREVO, *n. ime selu u Hrvatskoj u županiji varaždinskoj.* Razdilj. 98.

MAĐÁRI, *m. pl. mjesno ime.* — *Nalazi se i u obliku acc. pl.* Mađáre.

a. *zaselak u Bosni u okrugu bańolučkome.* Statist. bosn. 34.

b. *selo u Hrvatskoj u županiji zagrebačkoj.* Razdilj. 79.

c. *u Srbiji* (Mađare). *α) selo u okrugu aleksinačkome.* K Jovanović 92. — *b) selo u okrugu topličkome.* M. Đ. Milićević, kralj. srb. 396.

1. MÀĐARICA, *f.* žena *(vidi* Mađarica). J. Bogdanović.

2. MAĐARICA, *f. ime krmači.* Terezovac, Virovitica. D. Hirc.

3. MAĐARICA, *f.* 1. okrugla mala crljenkasta kisela jabuka (Veselić); 2. weisse kadarka (u Glini). B. Šulek, im. 216.

MAĐÁRITI, màđârîm, *impf. vidi* mađariti. J. Bogdanović. — *Sa* se, *refleksivno,* postajati Mađar. J. Bogdanović.

MÀĐÂRKA, *f.* žena *(vidi* Mađarka). J. Bogdanović.

MÀĐÂRKIŃA, *f. vidi* Mađarka. — *U narodnoj pjesmi* XVIII *vijeka.* Neg' ono mi bjehu dvije ljubi Mustafine: jedno bješe Turkińa, drugo bješe Mađarkińa. Nar. pjes. bog. 129. Màđârkińa. J. Bogdanović.

MÀĐÂRSKÎ, *adj. vidi* mađarski. — *Od* XVIII *vijeka.* Mađarska zemja ‚Ungharia e Ungheria, regno celebre dell' Europa' ‚Panonia'. A. d. Bella, rječn. 773b. Drugi slide mađarsko *(izgovaraše).* F. Lastrić, test. XII. Sigismundo kralj mađarski. A. Kanižlić, kam. 643. Stańe crkve od naslidbe grčke pod visokoslavnom apoštolskom mađarskom krunom. 884. Pak mi tamo odjezdi u tu mađarsku zemljicu. Nar. pjes. bog. 23. Odabra ga od junaka sina, što su nekoč Muhač razdrobili i mađarsku krunu zarobili. Osvetn. 4, 40. Màđarskî, što spada Mađarskoj. Màđarskâ ‚Ungarn'. J. Bogdanović.

MAĐÀRUŠA, *f. vidi* mađaruša.

a. Mađaruša ‚Prunus domestica L.'. J. Pančić, bot. 282.

b Mađaruša, suvrst vinove loze (Dragosavljević, Vuka). B. Šulek, im. 216.

MAĐEDONIJA, *f. mjesno ime.* — *Prije našega vremena.* ‚Magedonija'. S. Novaković, pom. 137. — *Može biti da treba čitati* Maćedonija.

MAĐELOVIĆ, *m. mjesno ime.* — *U starome obliku* Мьđelovićь, XIV *vijeka.* Svetostef. hris. 6.

1. MAĐER, *m. μάγειρος, kuhač.* — *U rukopisima pisanima crkvenijem jezikom do* XVII *vijeka.* Mađerь Aleksenьdrovь ribi suhi vь blatê tomь omiti ponese. Aleks. novak. 91. Vьstavь že prьvi mađerь reče . . . *(na istoj strani ima i* protomađerь). Stefanit. star. 2, 286.

2. MAĐER, *m. ime muško.* — *isporedi* 1. maďer. — XVII *vijeka.* Maďer (‚Mager‘)-vojvode. Starine. 11, 93. *(oko* 1655). Govorite Maďeru neka mu zubune povrati nazad. Starine. 11, 138. *(oko* 1681). — *vidi i* Maďerić.

3. MAĐER, *m. ime zaseoku u Srbiji u okrugu užičkome.* K. Jovanović 156. — *Ovakovo se mjesno ime pomiče još* XIV *vijeka.* Selo Maďerь na Srьpskoj. Glasnik. 24, 264. (1382).

MAĐERCI, Maďeraca, *m. pl. mjesno ime, vidi u Daničićevu rječniku:* Maďerьci, katun koji car Stefan dade crkvi arhanďelovoj u Prizrenu. G(lasnik). 15, 278. (1348?).

MÀĐÊRČIĆ, *m.* prezime. u hrvatskoj krajini. V. Arsenijević. Šem. prav. 1878. 67.

MAĐERIĆ, *m. ime ili prezime.* — XVII *vijeka.* — *U istome spomeniku mj.* Maďerić *ima* Maďer *(vidi drugi primjer kod* Maďer). Što mu je Maďerić uzeo četiri zubuna. Starine. 11, 137—138. *(oko* 1681).

MAĐERIJA, *f. spravno (kuhano) jelo.* — *Postaje od* 1. maďer *(grč. μαγειρεῖον znači kuhińu).* — *vidi i* maďerije. — *U knizi pisanoj* XV *vijeka crkvenijem jezikom.* Da jastь že prêsnu maďeriju. Sredovj. lijek. jag. star. 10, 109.

MAĐERIJE, *n. kuhińa, vidi u Daničićevu rječniku: μαγειρεῖον* ‚coquina: maďerije i mangupio (ιιαττγιιΐω) ustrojeno. G(lasnik). 11, 70. — *isporedi* maďerija.

MAĐERKA, *f.* žensko ime. iz diptiha manastira Gomirja. iz XVIII vijeka. V. Arsenijević.

MAĐERNICA, *f. kuhińa (u manastiru).* — *Postaje od* maďer. — XVIII *vijeka.* Pokrismo crьkvu i veliku ćeliju i maďernicu. *u* Rad. 1, 182.

MAĐEROVIĆ, *m. prezime (po ocu maďeru).* — XIV *vijeka.* Hranislavь Maďerovićь. Svetostef. hris. 28. Milošь Maďerovićь. Dcć. hris. 8. 75. Pavьlь Maďerović. 19. 87.

MÀĐIJA, *f. znanost ili umjetnost po kojoj se tobože može učiniti što čudno (kao čudo) vrhunaravnom silom ali svakako ne pomoću Božjom ili anďela ili svetaca, nego vražjom ili duhova (vila, umrlijeh ljudi itd.) za koje narod misli da mogu pomagati vrhunaravnom silom.* — *isporedi* čarańe, gatańe, vračańe *itd.* — *Postaje od grč. μαγεία, poslije μαγία (od μάγος, persijski svećenik, jer su Grci mislili a i u naše vrijeme Turci misle da je stara persijska vjera samo čarańe).* — *Od* XVI *vijeka (vidi kod* b).

a. *sa značeńem sprijeda kazanijem.* — *Između rječnika u Stulićevu* (v. vileništvo). Za čarovańa, maďije i supersticijoni. I. Držić 240. I maďije od svete matere crkve odmetnute. I. Akvilini 323. Gatanje, oliti vam maďija naravska. A d. Costa 2, 125. Majĭja ‚ars magica‘. D. Nemanić, čak. kroat. stud. iftsg. 43.

b. *naj češće u množini,* màďije *(gen.* màďîjâ), *znači pojedino djelo čarańa (vidi* čar, čini) *i ono što se kod toga upotrebljava.* — *Između rječnika u Vukovu* (maďije, vidi čini). Zaman je svaki red i staric maďije. Š. Menčetić 16. Snim' s mene maďije ljuvene. 189. Čini kojegod čare ili maďije. A. Komulović 15. Brane od vještica, od čari i od maďija. B. Kašić, nasl. xx. Hudu mužu u kupusu maďije (čari). (Z). Poslov. daničić. Bačila je na sebe maďije, da š ńim nema od srca poroda. Nar. pjes. vuk. 2, 13. Brzo kite cvijeća napravimo i u cvijeće maďije bacimo, pa na ńega kitam' udarimo. Hrv. nar. pjes. 1, 244. Lijek od maďija. Nar. prip. vuk. 262. Šetajući jedan dan nastupi na maďije. 2, 262. Te komšije reku svi da su ih splele nekakve maďije. Nar. prip. vrčev. 13. Bješe mi se snaha pomamila,... neki kaže: „Na sugreb je stala“; neki kaže: „Splele je maďije“. P. Petrović, gor. vijen. 32. Maďionik nosi uza se različne maďije, kao n. p. igle bez ušiju, sijede dlake iz glave, osječene nokte, preďu koja je sagrińala, crnu vunu itd.; pa kad hoće kome da naudi, on zna koje od ovijeh maďija vaļa sastaviti i na kakovo zlo namijeniti. Vuk, rječn. *kod* maďionik. Žena koja maďije sastavļa. *kod* maďionica. — Da nijesi napao na maďiju? S. Ļubiša, prip. 141.

MAĐÌJÂŃE, *n. djelo kojijem se maďija.* — *U Ivekovićevu rječniku.*

MÀĐIJAST, *adj. koji može maďijati.* — *U narodnoj pjesmi našega vremena.* U mene su oči maďijaste. Nar. pjes. herc. vuk. 159.

MAĐÌJATI, maďijâm, *impf. (u Dubrovniku pf.) sastarļati maďije, čarati, činiti.* — *Od* XVII *vijeka (vidi na kraju).* Za po tijem imenima čarat i maďiati. S. Rosa 34b. Dozovu jednu vješticu, babu iz sela, koja je znala maďijati. Nar. prip. vuk. 141. Da sam vašeg brata maďijala. Nar. pjes. herc. vuk. 145. Što si mome srcu omiļela, kan' da si me mlada maďijala ... Nar. pjes mag. 1867. 87. U to s oblaka se vila maďijala *(pf.?)* malu kitu cvijeća, pa je kitu među ńe bacila. Hrv. nar. pjes. 1, 351. — *I pasivno.* Ovo je voda maďijana ku kroz oči hoće popit. M. Gazarović 116.

MAĐIJÁVÂŃE, *n. djelo kojijem se maďijava.* — *U naše vrijeme u Dubrovniku.* P. Budmani.

MAĐIJÁVATI, maďijâvâm, *impf.* maďijati. — *U naše vrijeme u Dubrovniku.* P. Budmani.

MAĐIJNIK, *m. vidi* maďionik. — *Na jednome mjestu* XIV *vijeka, i otale u Daničićevu rječniku:* maďijnikь ‚magus‘: ‚maďinnikь‘ (tu će prvo ‚n‘ biti pogrješka. Đ. Daničić), i otrovьnikь da se skaže po zakonu svetyihь otьcь‘. (Zak. duš. pam. šaf.) 43.

MÀĐÎJSKÎ, *adj. koji pripada maďiji.* — *U jednoga pisca našega vremena.* Pokorava se kao da je pred kakvom maďîskom silom. M. Đ. Milićević, med 219.

MÀĐILAN, màďiona, *adj. koji pripada maďiji.* — *Radi nastavka vidi kod* maďionik. — *Prema ostalijem oblicima nalazi se i nom. sing. m.* màďion, *vidi u Vukovu rječniku*[3]: [maďion ‚hexenmeisterisch‘ ‚magicus‘]; *dodali su izdavaoci po primjeru kod* mora. — *u Ivekovićevu je rječniku* maďilan. — *Samo u jednome primjeru našega vremena.* Koja nema pristupišta prek' ovoga b'jela dvora, ni kamena kamenica, ni vjetrušna vjetrušnica, ni nametna nametnica, ni udova udovica, ni maďiona maďionica. Vuk, rječn. *kod* mora.

MAĐÌLUK, *m. u jednome primjeru našega vremena, množina* maďiluci *znači što* čini, maďije. — *Od* maďija *turskijem nastavkom* luk. Miješa ona maďiluke teške, vina ńima od sedam godina, a rakije od dvanaest godina. Hrv. nar. pjes. 1, 328.

MAĐION, *vidi* maďilan.

MÀĐIONICA, *f. žensko čeļade što sastavļa maďije.* — *Naš narod razlikuje maďionicu od vještice (vidi kod* maďionik, *i ovdje naj zadńi primjer).* — *Radi -o- vidi* maďionik. — *Nalazi se pisano i* maďonica, *što je jamačno pogreška.* — *Od* XVI *vijeka, u između rječnika u Vukovu* (žena koja maďije sastavļa ‚eine zauberin‘ ‚maga‘). Da mi je koju maďionicu zubmi izjesti. M. Ve-

tranić 2, 476. Toj su tva djela prika i zločuda, ka s' vazda umjela, maďionice huda. F. Lukarević 255. Ovo je kêgod, scijenim, dilo vragodušne maďionice. A. Glеďević 81b. Turkiće su maďionice, čarajući svijes zanose. I. Gundulić 468. Alčina, vila maďionica. Ġ Palmotić 2, 2. Nisu li ove hvale od oni maďionica od koji se povida da samom hvalom mlaďano čedo ureču. A. d. Bella, razgov. 191. Ni maďiona maďionica. *u* Vuk, rječn. *kod* mora. Zlokobnica ili maďonica. V. Vrčević, niz. 93. Znate li, dobri ļudi, da su maďionice ili činilice gore nog vještice i more?... One sastavļaju svake otrovne i nečiste čine . . . Evo oda šta sastavļaju te pogane čine: nakupe puščanog letušteg zrńa od olova onog, koja su iz puške izlećela, rese od opregļine, odrezani*(h)* ļudski*(h)* nokata, ženske kose, ļusaka od jaja . . . Na koga su od zavisti nazubne, pa su rad da mu urade kakvo zlo, uzmu one sastavļene čine i kridimice odnesu pa ih tisnu u onoga više kućńeg praga... Pošto maďionice ili činilice sa ovakim ńiovim maďijama ili činima a s davolskijem maštenijem naude kome, evo ti ńi istije đe trče kao vrane na strvinu, pa se načine vračarice te gataju i pogaďaju, od šta mu se to dogodilo *itd.* Magazin. 1867. 54—55.

MÀĐIONÎČKÎ, *adj. koji pripada maďionicima (ili maďionicama). — U jednoga pisca Dubrovčanina* XVIII *vijeka, pa iz ńega u Stulićevu rječniku* (maďioniški, v. vileniški). Čudesa moja su učin maďioničke hitrosti. S. Rosa 85a.

MÀĐIONÎK, *m. čovjek što sastavļa maďije, vidi u Vukovu rječniku, isporedi i* maďionica. — *Postaje od* maďija *nastavkom* nik*ъ*, *ali nije jasan umetak* o, *jer se ne može drukčije shvatiti nego da je postao od* l; *ali pošto ovoga slova nema i ne može biti u osnovi, vaļa da se uvuklo po analogiji; a i analogija ne da se dovoļno dokazati, jer je malo supstantiva što se svršuju na* onik, *kao* budionik, Kopaonik, raonik *i još dva tri, pa i svi su dosta rijetki. lakše bi bilo naći analogiju, kad bi* maďionica *bila starija riječ od koje bi postalo* maďionik, *jer ženskijeh supstantiva na* onica *ima veće od dvadeset, vidi* Đ. Daničić, osnov. 331—333. — *Od* maďionik *ili od* maďionica *postalo je* maďion, *uprav* maďilan *(vidi). — Od* XVI *vijeka, a između rječnika u Belinu* (‚mago, intendente di magia, incantatore' ‚magus' 452a), *u Stulićevu* (v. vilenik); *u Vukovu:* (u Boci) ‚der hexenmeister' ‚magus'. Maďionik je malo nalik na vještica, ali se ne može kao ona pretvoriti u drugu životińu, nego nosi uza se različne maďije, kao n. p. igle bez ušiju, sijede dlake iz glave, osječene nokte, preďu koja je sagrińala, crnu vunu itd.; pa kad hoće kome da naudi, on zna koje od ovijeh maďija vaļa sastaviti i na kakovo zlo namijeniti. — Maďionik jest. Zborn. 25b. Vidje ju obraćenu u štap od čudesa kojijem poslije bičeva Eďipat, zabuči maďionike. A. d. Bella, razgov. 106. Ovi viješci nijesu bili maďionici. S. Rosa 34b.

MAĐIPIO, *n. hļeb ili hļebna peć. — Na jednome mjestu* XIV *vijeka, vidi u Daničićevu rječniku:* ‚pistrina', cf. maďupьcь: ‚maďerije *i* maďipio' *(vidi kod* maďerije) ‚ustrojeno'. G(lasnik). 11, 70.

MÀĐISTOR, *m. učiteļ. — Od srgrč.* μαγίστωρ. *— U naše vrijeme u Srbiji, a između rječnika u Vukovu* (vide učiteļ). Maďistore, moja medna usta! ostala ti tvoja škola pusta! puštaj ďake na divor-sokake. Nar. pjes. vuk. 1, 205. Ļudi iz okolnijeh sela vode djecu maďistoru i plate mu na mjesec te ih on uči. Vuk, rječn. *kod* škola.

MÀĐISTOROV, *adj. koji pripada maďistoru. — U Vukovu rječniku:* vide učiteļev.

MÀĐISTOROVICA, *f. maďistorova žena. — U Vukovu rječniku:* vide učiteļevica.

MÀĐISTORSKÎ, *adj. koji pripada maďistorima. — U Vukovu rječniku:* vide učiteļski.

MAĐÌSTRÂT, maďistráta, *m. općinsko poglavarstvo. — Od lat.* magistratus, *ali (kako se poznaje po* đ) *preko novogrčke riječi. — U Vukovu rječniku:* (u vojvodstvu) ‚der magistrat' ‚senatus'.

MAĐÌSTRÂTSKÎ, *adj. koji pripada maďistratu. — U Vukovu rječniku:* ‚magistratisch' ‚senatorius'.

MÀĐUPAC, màďupca, *m. (manastirski) pekar; radi značeńa u naj starijim primjerima vidi u Daničićevu rječniku. — Po Miklošiću postaje od srgrč. μάγκυψ (od lat.* manceps), *vidi* maďupьcь, gr. *μάγκυψ* ‚manceps' ‚d. i. der brotbackende sclave'. F. Miklošić, etym. wörterb. 180a; *vidi i u Daničićevu rječniku. — Od* XIV *vijeka, a između rječnika u Vukovu:* (u Crnoj Gori) ‚der koch' ‚coquus [vide kuhar]. cf. kuvar, maďupnica; *i u Daničićevu:* maďupьcь, kraļ je Stefan Dečanski dao Dečanima preko 20 ļudi u dva sela da im budu ‚maďupьci'. M(on. serb). 97. (1330). vaļa da su bili ļudi koji su davali manastiru hļeb. Miklošić u svojem rječniku uz ovu riječ ima *μάγκυψ*, srl. ‚manceps, pistor'. — Pobježe iz manastira i bježeći upazi ga manastirski maďupac. Nar. prip. vrč. 103.

MÀĐUPAČKÎ, *adj. koji pripada maďupcima (vidi* Maďupak). *— U Vukovu rječniku:* (u Baru) vide ciganski.

MÀĐUPAK, Màďupka, *m. Ciganin. — Vaļa da je ńekako postalo od* maďija *i* Jeďupak, *i može biti da se kod toga mislilo i na* maďupac. *— U Vukovu rječniku:* (u Baru) vide Ciganin, Jeďupak.

MÀĐUPČÂD, *f. coll. kao množina od* Maďupče.

MÀĐUPČE, Maďupčeta, *n. u Vukovu rječniku:* (u Baru) vide Ciganče. — *Vidi* Maďupak. — *Nema množine, nego mj. množine upotrebio bi se coll.* Maďupčad.

MÀĐUPKA, *f. u Vukovu rječniku:* (u Baru) vide Ciganka. — *Vidi* Maďupak.

MÀĐUPNICA, *f. manastirska kuhińa. — Postaje od* maďupac. *— Od* XVIII *vijeka, a između rječnika u Vukovu* (‚klosterküche' ‚culina monasterii'. [cf. dovija]). Ponovihъ istočьnikъ više maďupnice. *u* Rad. 1, 187. Ta ono, ļudi, ne izbija iz maďupnice. S. Matavuļ, novo oružje. 107.

MAÈCAK, maècka, *adj. hyp.* malen. — *isporedi* maečak. — *U Vukovu rječniku:* dim. v. mali. — Pred nastavkom ‚k' i ‚k' *(t. j.* ‚k+ьk') deminutiv od deminutiva ‚malen' odbacuje u nastavku i u korijenu krajńa suglasna (‚n, l'): ‚maečak'; drukčije ne mogu razumjeti ‚e'; — ‚č' koje ovdje postaje od ‚k', mislim da se opet pretvara u ‚c' u deminutivu ‚maecak'. Đ. Daničić, dem. i augm. glasn. 12, 490—491. — *Uprav mislim da su oba ipokoristika načińena prema djećjemu tepańu.*

MAÈČAK, maèčka, *adj. vidi* maecak. — *U Vukovu rječniku uz* maecak.

MAÈSTRAO, maestrála, *m. sjevero-zapadni vjetar i strana od koje puše. — Od tal.* maestrale. *— Pišem* maestrao *kao i V. Bogišić u* Nar. pjes. bog. 373a, *jer se sad u Dubrovniku govori u nom. sing.* maèstrô *i* màjstrô. *— Od* VIII *vijeka u primorju.* Da ste prokleti s juga i s bure, da

sto prokleti s levanta i s maestrala! J. Banovac, blagosov. 179. Jedan danak puknuo tihi vjetar od maestrala. Nar. pjes. bog. 171.

MÀEŠTAR, màeštra, *m. tal.* maestro, *učitelj.* — *isporedi* meštar. — *U naše vrijeme u Istri.* Maêštar ‚magister'. Đ. Nemanić, čak. kroat. stud. 51.

MÀEVINA (Majevina?), *f. gora u Bosni.* — *U Vukovu rječniku:* ‚berg in Bosnien dem Cer und Gučevo gegenüber'.

MAFRÈDÔN JA, *f. tal.* Manfredonia, *grad u Italiji.* — XVII *vijeka.* U mestu Simpontina, ki sada Mafredonija zove se. F. Glavinić, cvit. 139ᵇ.

MAFRÌDÔNA, *f. vidi* Mafredonija. — *U Mikaljinu rječniku:* Mafridona, grad, vidi Manfredonija.

MAGÀCÎN, magacína, *m. vidi* magaza *i* magazin. — *Od ńem.* magazin. — *Nalazi se već* XVII *vijeka u Mikaljinu rječniku* (magacin, mjesto gdi se stavljaju trgovine ‚magazeno' ‚promptuarium, cella promptuaria') *gdje mi je c sumńivo i može biti da treba čitati* z, *jer je veća prilika da je od tal.* magazzino (z = z) *nego od ńemačke riječi.* — *Od* XVIII *vijeka nalazi se po sjevernijem krajevima, i u Vukovu rječniku:* (u vojvodstvu) ‚das magazin' ‚horreum'. cf. [žitnica, magaza 2], ambar 1. Sažegao magacine i mline. A. Tomiković, živ. 331. Pa će oni pozajmiti narodu žita iz ńiovi magacina. Vuk, dan. 4, 4. Torba je rđav ambar ili magacin, jer se u ńoj mlogo ne može poneti. nar. pjes. 4. (1833). XL.

MAGADJNOVAC, Magadinovca, *m. ime pusti u Slavoniji u županiji virovitičkoj.* Razdilj. 134.

MAGALA, *f. ime mjestu u Srbiji u okrugu požarevačkome.* Zemlja u Magali. Sr. nov. 1875. 769. — *Može biti da g stoji mj.* h.

MAGALDO, Magaldola, *m. ime selu u Bosni u okrugu travničkome.* Statist. bosn. 69.

MAGAN, *m. ime jarcu.* F. Kurelac, dom. živ. 38.

MAGANATAN, maganatna(?), *adj. vidi* magańan. — *U jednome rukopisu* (XVI *vijeka?) statuta poljičkoga, dok u drugome* XVIII *vijeka ima* maganan, *t. j.* magańan; *može biti da i u prvome rukopisu treba čitati* magańatan. Ako bi tko koga oklastio rukom, (ter) bi bio maganatan jednom rukom ali nogom . . . Stat. poļ. ark. 5, 251.

MÀGANÎK, *m. vidi u Vukovu rječniku:* visoko brdo blizu Planinika ‚ein berg' ‚nomen montis'

MÀGAŃA, *f. vidi* mahana. — *Od tal.* magagna *(i radi postańa talijanske riječi vidi* mahana). — *Od* XVI *vijeka po primorju.*

a *kao* mahana *u pravome i u prenesenome (duševnome smislu).* Blažen čovjek ki našast jest bez magańe. N. Rańina 206ᵇ. ecclesiastic. 31, 8. Nijesu lazańe bez magańe. Đ. Ište joj u štopeli magańu. (Ž). Poslov. danič.

b. *kao psovka čeļadetu.* — *U dva pisca Dubrovčanina* XVI *vijeka.* Grbavoj magańi umrijet ne dajmo. M. Vetranić 2, 130. Dvigni se, magańo nesvijesna! M. Držić 83. Nut magańe! 127. Magańo, viloniče, kudijo se tučeš? 150. Magańo jedna, ja te ću . . .! 150.

c. *u narodnoj pjesmi istarskoj našega vremena ima množina* magańe *ne u posve jasnome smislu: zar ćini? ili milorańe (može biti prema tal.* moine)? Kadi su magańe ke si mi činila? na veter su prošle daleko od mene, kako da me nisi imela kraj sebe. Nar. pjes. istr. 2, 144.

MÀGAŃÂN, *adj. (uprav part. praet. pass. od glagola* magańati), *bogaļast, kļast, sakat.* — *U Mikaljinu rječniku:* magańan, kļast ‚stroppio, stroppiato' ‚mancus, membris captus, detortus, mutilus', *i u Stulićevu:* ‚mancus, mutilus, membris captus'.

MÀGAŃÂNICA, *f. magańano žensko čeļade.* — *U Stulićevu rječniku uz* magańan.

MÀGAŃÂNÎK, *m. magańan čovjek.* — *U Stulićevu rječniku uz* magańan.

MÀGAŃAŃE, *n. djelo kojijem se magańa.* — *U Stulićevu rječniku.*

MÀGAŃATI, magàńâm, *impf. kļastiti, sakatiti.* — *Postaje od* magańa. — *Od* XVII *vijeka, a između rječnika u Mikaljinu* (‚stroppiare' ‚mancum aliquem reddere') *i u Stulićevu* (‚mutilare, mancum aliquem reddere'). Učinio bi grijeh smrtni, ako bi ga *(sina)* u pokaranju ranio mačem ili nožem ili inako, ne imajući otac oblasti za raniti ili magańati sina. B. Kašić, zrc. 58.

MÀGAŃÊŃE, *n. djelo kojijem se magańi.* — *U Vukovu rječniku.*

MÀGAŃITI, màgańîm, *impf. kaļati, poganiti.* — *Postaje od* magańa. — *U Vukovu rječniku:* ‚verunreinigen' ‚polluo' *s primjerom:* Nemoj se poganiti ni magańiti.

MÀGAR, *m. magarac.* — *U jednoj poslovici dubrovačkoj* XVII *vijeka, i tu jamačno samo radi slika.* Lice od cara, a djela od magara. (Đ). Poslov. danič.

MÀGARAC, màgârca, *m.* Equus asinus L., *isporedi* keńac, osao, tovar. — *Akc. kaki je u gen. sing. taki je u ostalijem padežima, osim nom. sing. i gen pl.* màgarâcā. — *Koliko znam, riječi* magarac, keńac, tovar *zamijenile su kod svijeh štokavaca (i* tovar *kod mnogijeh čakavaca) staru riječ* osao. — *Ima i arb.* magar, *i bug.* magare, *i rum.* măgar: *ako arbanaška riječ nije došla iz našega ili iz bugarskoga jezika, onda se može držati kao ostatak ilirskoga; u arbanaškome ima i* gomar *(od čega bi moglo postati premještańem slova* magar); *prema* gomar *ima i novogrč.* γομάρι, *a ovo može biti u svezi sa stgrč.* γόμος, *prtļaga.* — *Od* XVII *vijeka, a između rječnika u Mikaljinu* (magarac, tovar, osal, osao ‚asinus'), *u Belinu* (‚asino' ‚asinus' 108ᵃ), *u Bjelostjenčevu* (v. osel), *u Jambrešićevu* (‚asinus'), *u Stulićevu* (‚asinus'), *u Voltiģijinu* (‚asino, somaro, ciuccio' ‚esel'), *u Vukovu* (‚der esel' ‚[Equus] asinus [L]'. cf. tovar, keńac.

a. *u pravome smislu.*

a) uopće. (Da se ukazao djavao) njekomu kako magarac rogat. M. Divković, zlam. 61ᵇ. Kobile, mazgi i magarci. B. Krnarutić 12. Steżuć drugo ko i jarce puste konja za magarce. J. Kavańin 154ᵃ. Poznade magarac jasle Gospodina svoga. A. Baćić 469. Bodi ovoga brata magarca tvoga *(tilo).* P. Knežević, osm. 267. Magarac i vol za jaslice privezani. A. Kanižlić, utoč. 526. Na putu najde magarce natovarene. M. Zoričić, zrcalo. 161. Po kome se većma taru, nog magarci po samaru. V. Došen 21ᵃ. Końi, voli i magarci. 149ᵇ. Od magarca da je gori *(takvi čovik).* 179ᵃ. Vidiš da te za nos vôdâ *(žena),* za magarca da te proda. 107ᵃ. Magarca on sebi dobavi. Nadod. 35. Magarac natovaren pun drva. N. Palikuća 7. Ne poželi kuću iskrńega tvoga, ni slugu, ni službenicu, ni vola, ni magarca, ni ostala koja ńegova jesu. I. Velikanović, uput. 1, 469. Osal ili magarac. J. S. Reļković 190. Natovarim na magarca ručak. Nar. pjes. vuk. 1, 528. Magarac ne umije plivati dok mu

se (voda) u uši ne zalije. Magarac uz brdo ide polako, ali kad dođe niz brdo onda trči na vrat na nos. Magarca odvedi i u Jerusalim, on će opet biti magarac. Magarca su zvali na svadbu da vodu nosi. Nar. posl vuk. 173. Ne zna magarac što je majdonos. Ne zna ništa koliko magarac. 199. Ne lipši, magarče, dok trava naraste. 202 Nije sedlo za magarca 217. Potoña pamet magarcu pod rep 256. Čekaj, magarče, dok ti Đurđev dan dođe. 345. Kao magarac ńače. Vuk, rječn. *kod* magarac.

b) kao psovka čeljadetu slabe pameti. Al' magarče sebi mudri . . . stan'! ne muti tašti*(h)* laži. V. Došen 263b.

c) dirli se magarac (‚onager') *razlikuje sad od pitomoga kao osobita vrsta, ali pitomi može biti postao od jedne od ove dvije vrste, osobito od prve:* Equus taeniopus Heugl. *i* Equus onager Schreb. — *Između rječnika u Mikalinu* (magarac divji ‚onager'), *u Belinu* (magarac divi ‚asino salvatico' ‚onager' 108a), *u Jambrešićevu* (magarac divji ‚onager'). Kakono ždrijebe divjega magarca. M. Divković, bes. 307b. Riče li divli magarac kod trave? Đ. Daničić, jov. 6, 5.

b. *u prenesenome smislu.*

a) vidi u Vukovu rječniku: vide torbonoša; *a kod ovoga ima:* (u Srijemu) na plugu u osovini usađen kao račvast kolac o kome se vješa torba i ostalo koješta. cf. magarac.

b) vidi u Vukovu rječniku: (u Bjelopavlićima) kobila u vodenici.

MÀGARÂD, *f. coll. kao množina od* magare. — *Od* xviii *vijeka, a između rječnika u Stulićevu* (‚magnus asinorum numerus'). Reče magarcima: „Što činite, magaradi? . . . Udil odstupite!" Udil magarad stadoše. M. Zoričić, zrcalo. 161. Seljak nekakav pratio iz sela desetoro magaradi Nar. prip. vrć. 76. Koñi grizu sijeno, a magarad slamu. 67. Trgovaše jedan čovjek u magarad. Vuk, rječn. *kod* u. Dvadeset magarica s desetero magaradi. Đ. Daničić, 1mojs. 32, 15.

MAGARÀDIJA, *f. vidi* magarad. — *U naše vrijeme u Bosni.* Hanǵija im kaže: „Ovdje bogme ne možete prenoćiti s magaradijom". Nar. prip. tord. 2. Došao u šumu poveže magaradiju za jednu bukvu. 5.

MAGÀRÂN, magarána, *m. u Vukovu rječniku:* u pjesmi mjesto ‚magarac': A u boju cara Tatarana pogubiše kao magarana.

MÀGARÂR, *m. čovjek što goni magarce.* — *Samo u Stulićevu rječniku:* ‚asinarius'.

MAGARAŠEVIĆ, *m. prezime.* — *U naše vrijeme.* Đorđe Magarašević. Šem. prav. 1878. 14.

MAGARAŠNICA, *f. potok u Srbiji u okrugu čačanskome.* M. Đ. Milićević, srb. 658.

MAGARČAC, magarčca, *m. dem.* magarac. — *U Stulićevu rječniku:* v. magarčić. — *nepouzdano.*

MÀGARČÂD, *f. coll. kao množina od* magarče. — *U Stulićevu rječniku:* v. magarad.

MÀGÂRČE, màgârčeta, *n. dem.* magarac *vidi* magare. - *U Stulićevu rječniku:* v. magarac.

1. MÀGÂRČÊŃE, *n. djelo kojijem ko magarči ili se ko magarči.* — *U Vukovu rječniku:* 1. ‚das esel-nennen' ‚τὸ asinum appellare'. — 2. ‚das handeln oder reden wie ein esel' ‚τὸ dicere aut facere ut asinus'.

2. MAGARČEŃE, *n. samo u Stulićevu rječniku:* v. magarad. — *isporedi* magareńe.

MAGARČÈTINA, *m. augm.* magarac — *U jednoga pisca Slavonca* xviii *vijeka.* Slovo od jednoga magarčetine složeno. A. Kanižlić, kam. 228.

MÀGÂRČEV, *adj. koji pripada magarcu (jednome ili kojemu mu drago).* — *U Vukovu rječniku:* ‚des esels' ‚asini'. — *I kod mjesnoga imena:* Màgârčevo Brdo, *vidi u Vukovu rječniku:* brdo kod Karlovaca (blizu Magarčeva brda ima onde jedan izvor koji se zove ‚Ešikovac' a ‚ešek' u turskom jeziku znači magarac; daklem je Ešikovac rod s Magarčevim Brdom!).

MAGÀRČIĆ, *m. dem.* magarac — *Od* xvii *vijeka, a između rječnika u Mikalinu* (magarčić, mali magarac ‚asellus') *gdje se naj prije nahodi, u Belinu* (‚asinello, asino piccolo' ‚asellus' 107b), *u Stulićevu* (‚asellus'), *u Vukovu* (dim. v. magarac). Jeda bi ga grijali volak i magarčić. I. Ančić, svit. 32. Ter te volak s dabom grije i magarčić P. Knežević, pism. 159. Donesavši mu nikoliko kruha na magarčići. E. Pavić, ogledalo. 276. Vraćajući se kući ovi prorok na magarčiću domaćinovomu. 301. Natovari*(h)* magarčića drva. And. Kačić, kor. 21. Pitao magarčić oca: . . . Nar. prip vrć. 217.

MÀGÂRČINA (magàrčina), *m. i f. augm.* magarac. — *Od* xviii *vijeka, a između rječnika u Stulićevu* (magarčina, veliko magare ‚enormis asinus') *i u Vukovu* (f. augm. v. magarac). Neće radit magarčina. V. Došen 212a.

MÀGÂRČITI, màgârčîm, *impf. činiti da ko bude magarac (t. j. u prenesenome smislu, varati ga ili činiti mu što na sramotu), zvati koga magarcem.*

a. *aktivno.* — *U Vukovu rječniku:* koga ‚zum esel machen, esel nennen' ‚reddo asinum, asinum appello'.

b. *sa* se, *refleksivno, govoriti ili raditi kao magarac (t. j. bez pameti).* — *U Vukovu rječniku:* ‚sich wie ein esel betragen' ‚dicere aut facere ut asinus'.

MÀGARE, màgareta, *n. dem.* magarac, *zato Vuk tumači: mladi magarac, ali se obično upotrebljava i za odraslu životinju, kad se nema obzira, jeli muško ili žensko.* — *Mj. množine ima coll.* magarad *(vidi).* — *Od* xvi *vijeka, a između rječnika u Mikalinu* (revati kako magare *kod* revati; *a nema napose), u Belinu* (‚asino' ‚asinus' 107b), *u Stulićevu* (v magarac), *u Vukovu* (‚der junge esel, das eselein' ‚asellus')

a. *u pravome i u metaforičkome smislu (o ludu čeljadetu ili uopće kao psovka).* Kako magare sito. M. Držić 84. More se prilikovati kripost od usdrženja magaretu divjemu. P. Posilović, cvijet. 179 Tač navalen, ko magare, brjeme mećem. J Kavanin 417b. Budi priličan magaretu. J. Banovac, pred. 82. Vidimo padnuta u ogań ne jedno magare ma dušu našega otca. J. Banovac, pripov. 51. Za sluge hoti imati vola i magare. blagosov. 126. I govori: „O magare dotirano sad iz bare!" V. Došen 36b. Da magare ńega *(linca)* rodi. 212a. Uši kaono u magareta. N. Palikuća 3. Ćera jare i magare; metnu jare na magare, magare mu nogu slomi, a jare mu vuk izjede. Nar. pjes. vuk. 1, 522. Brže je ńegovo magare nego drugoga at. Nar. posl. vuk. 29 Krańsko zvono i arbanaska žena i gradsko magare, to su naj veći mučenici na ovome svijetu. (U Hrvatskoj). 160. Oguglao kao (i) magare šiljak. 231. A u uskoj ulici srete se s jednim magaretom. Nar. prip. vrčev. 39. Svako magare prvenče otkupi jagńetom ili ja-

retom. Đ. Daničić, 2mojs. 13, 13. Premda se čovjek rađa kao divļe magare. jov. 11, 12.

b. *u prenesenome smislu:* magare (drveno), nogari na koje se meće korito (tekne) pri praňu (košuļa) rubļa. U Tetovu, Prizrenu i Skopļu. M. Đurović.

MAGÀREČE, *n. riječ iz šale načińena od* magare, *vidi u Vukovu rječniku:* (‚zum scherze als gereimte antwort auf eine ungereimte anrede)': A. Dobar veče. B. Uzjao na magareče (kad kogod rekne „dobar večo" u nevrijeme, samo šale radi).

MÀGAREĆÎ, *adj. koji pripada magaretu.* — *Nalazi se (zlo) pisano i s* -tj- *i* -tij- *mj.* ć. — *Od* XVII *vijeka, a između rječnika u Vukovu* (‚esels-' ‚asininus').

a *uopće.* S vilicom magaretjom pobi i*(h).* M. Radnić 32b. Čeļust magareća. S. Margitić, fala. 125. Jedna magareća glava prodavaše se za osamdeset srebrnika E. Pavić, ogled. 325. Kosoricu magareću. And. Kačić, kor. 138. Glava magaretija prodavaše se po osamdeset srebrńaka. 255. Kako Bog čini izać vodu iz kamena i Sansunu iz suho kosirice magaretje. L. Vladmirović 26. Sansun posiče iļadu Filistea s magarećom kosiricom. I. J. P. Lučić, razg. 69. Ono malo magareće pameti D. Obradović, basne. 273. Magareća glava. Đ. Rapić 458. Samson je hiļadu Filisteanaca samom čeļustjom magarećom ubio. A. Tomiković, gov. 260. Izišao na magareći vašar. (Osramotio se. U vojvodstvu). Nar. posl. vuk. 98. Magareći glas na nebo ne ide. 173. Tako magareću glavu ne nosio! 298. Newton je sveder bio u učioni na klupi magarećoj. M. Pavlinović, rad. 158.

b. magareći kašaļ, *vidi* hripavac, rikavac. — *U Vukovu rječniku*[3]: [magareći kašaļ, vide rikavac].

c. magareći trn, *ńekakva biļka.* U okolini *(Duvno)* restu ove biļke: gladišina, ciganska duša (magareći trn) . . . Zbor. za nar. živ. i ob. 4, 254.

d. *kod mjesnijeh imena.*

a) Magareće Poļe, *selo u Hrvatskoj u županiji ličko krbavskoj* Razdiļe. 33.

b) Magareće Brdo, *mjesto u Srbiji u okrugu kragujevačkome.* Livada u Magarećem Brdu. Sr. nov. 1873. 767.

MÀGARÊŃE, *n. vidi* magarad. — *U pisaca* XVIII *vijeka, a između rječnika u Vukovu* (v. magarčońe). Gdi su sinovi, kćeri, ovce, kamiļe, volovi, magareńe? S. Margitić, fala. 96. Šezdeset iļada magareńa. And. Kačić, kor. 101. Ajde u štalu gdi idu magareńo. N. Palikuća 44.

MAGARÉŠCE, magarésceta *(i* magarésca), *n. dem.* magare. — -š- *stoji pred* č *mj.* č. — *Nema množine; coll.* màgareščâd *nije potvrđen.* — *Od* XVIII *vijeka.* Idašo na muku na magarešcu. S. Margitić, fala. 185. Jedan dobar Krstjanin sva svoja ostavi, i ostavi sebi samo jedno magarešce. J. Banovac, razg. 22. Ostavi sebi samo jedno magarešce. J. Filipović 1, 286a. Gospodin otje uniči tada u Jeruzolim na jednom poniznu i pripostitu kļušešcu, to jest na magarešcu. F. Lastrić, od' 209. Za se ostavi jedno magarešce. L. Vladmirović 51. „Đe 'e ono koń? uzjaše na ono magarešce, pa ko 'e? on je". J. Bogdanović.

MAGAREŠČÂD, *coll. vidi kod* magarešce.

MAGAREŠEVIĆ, *m. prezime.* — *U naše vrijeme.* V. Bogišić, zborn. 17.

MAGARETAŠ, *m. vidi* 3. lap *i* 3. karlo. L. Zore, rib. ark. 10, 342.

MAGAREVO, *n. mjesno ime.* — *Prije našega vremena.* Spom. stojan. 185.

MÀGÂRI, *conj. jeda; makar.* — *Tal. mlet.* magari. — *U naše vrijeme u Istri, i drugdje po primorju.* P. Budmani. Magâri ‚etiamsi'. D. Nemanić, čak. kroat. stud. 1ftsg. 61. Magâri da ‚utinam'. 61. Magâri da bi nè. *(u Istri).* Naša sloga god. 20, br. 3. Neka bude on magâri ako će Kinez *(u Istri).* god. 15, br. 26.

MÀGARICA, *f. žensko prema* magarac. — *Od* XVII *vijeka, a između rječnika u Mikaļinu* (magarica, tovarica ‚asina') *gdje se naj prije nahodi, u Belinu* (‚asina, somara, la femina dell' asino' ‚asina' 107b), *u Stulićevu* (‚asina'), *u Voltiǵijinu* (‚asinaccia, somarona' ‚eselinn'), *u Vukovu* (‚die eselin' ‚asina'). Magarice svog otca tražaše. A. J. Knezović 133. Dojde Isus na magarici. A. Kanižlić, kam. 516. Magarica na kojoj jašaše. E. Pavić, ogledalo. 162. Kasańe stare magarice. N. Palikuća 46. U Jerusolim sideći na magarici, kako slavnodobitnik, unišo je. I. Velikanović, uput. 1, 152. Dotle nosi još i magarica. J. S. Reļković 190. Nuto zeta! nuto sijaseta! kan' da ga je krava otelila, magarica pupak odrezala, a kobila mlekom zadojila Nar. pjes. vuk. 1, 523. Oj carice, jedna magarice! Nar. pjes. stojad. 2, 19. Imaše stoke . . . pet stotina magarica. Đ. Daničić, jov. 1, 3. Kao divļa magarica koja je navikla na pustińu. jer. 2, 24. — *U prenesenome smislu,* magarice, *pl,* vrebačke staze. J. Bogdanović.

MAGARIČAR, *m.* Quercus pubescens varietas Willd., zverg- oder eselseiche (Pančić) B Šulek, im. 217. Magaričar, sitna granica, kakrik. J. Pančić. glasn. 30, 254.

MÀGARIČICA, *f. dem.* magarica — *U Belinu rječniku:* ‚asinella, asina piccola' ‚asella' 107b; *u Stulićevu:* ‚asella'; *u Voltiǵijinu:* ‚asinella' ‚kleine eselinn'.

MÀGARIČIN, *adj. koji pripada magarici.* — *Između rječnika u Vukovu* (‚der eselin ‚asinae'). Jaše na magarcu i magaretu, sinu magaričinu. Vuk, mat. 21, 5.

MÀGARIĆINA, *f. augm.* magarica. — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu* (augm. v magarica). Pi magaričino! Kako se ne stide? Nar. prip. vrč. 166.

MAGARIĆ, *m. u Stulićevu rječniku:* v. magarčić. — *nepouzdano.*

MÀGARINA, *f. augm.* magare. — *Samo u Stulićevu rječniku:* v. magarčina.

MAGARITI, magarim, *impf. ńakati, revati kao magare.* — *Samo u Stulićevu rječniku:* ‚rudere'.

MAGAROVCI, Magarovaca, *m. pl. ime zaseoku u Bosni u okrugu travničkome.* Statist. bosn. 65.

MÀGARSKÎ, *adj. koji pripada magaradi.*

a. *adj.* — *U Belinu rječniku:* ‚asinino' ‚asininus' 107b; *u Stulićevu:* ‚asininus'; *u Voltiǵijinu:* ‚asinino, asinesco' ‚eselhaft'.

b. *adv.* màgarski, *kao magare, kao magarad.* — *Od* XVII *vijeka, a između rječnika u Stulićevu* (‚ignaviter, inscite'). Zašto je živio magarski i modvjedski. M. Divković, bas. 310b.

MAGÀRSTVO, *n. osobina po kojoj je ko magare, u prenesenome smislu, bespametnost, ludost, pa i radńa bespametna, nevaļala.* — *U Stulićevu rječniku:* ‚asinaggine' ‚ignavia, inscitia, vel modus agenti inscite', *i u Voltiǵijinu:* ‚asinità, asinaggine' ‚eseley'.

MAGAŠ, *m. vidi* patuļak, starmali. — *Po obliku kao da je riječ magarska, ali maǵ.* magas

znači nasuprot: visok. zar je u ironičkome smislu? — *U Bjelostjenčevu rječniku:* magaš, fišfirić, patuljak ‚pigmaeus, nanus, pumilio, pumilus, salapusius'; *u Jambrešićevu:* ‚pigmaeus, nanus'; *u Stulićevu:* v. patuljak *iz Habdelićeva; u Voltigijinu:* ‚nano, pigmeo' ‚zwerg'.

MAGAŠE, *f. pl. ime mjestu u Srbiji u okrugu biogradskome.* Livada u Magaša. Sr. nov. 1863. 162.

MAGAŠICA, *f. žensko prema* magaš. — *U Bjelostjenčevu rječniku:* ‚salaputium'.

MAGAŠIĆ, *m. ime selu u Bosni u okrugu Tuzle Doñe.* Statist. bosn. 94.

MAGAT, *vidi kod* magaza.

MAGÀZA, *f. mjesto (kuća, soba. dućan) gdje se hrani roba.* — *Postaje od arap.* machzen, *ali preko tur.* magaza, *a ovo valja da nije uzeto upravo iz arapskoga, nego iz kojega romanskoga jezika, vidi tal.* magazzino *što je od* machzen, *kao i špań.* almacen, almagacen. — *Od* XVIII *vijeka, a između rječnika u Vukovu* (‚das magazin' ‚horreum' [vide magacin]. U Biogradu drže u magazama so, žito i brašno; a u Jadru (oko Loznice) opletu magazu od pruća pa naspu u jesen jabuka branica te stoje preko zime). — *Amo mislim da pripada naj prije i ova narodna poslovica dubrovačka* XVIII *vijeka, u kojoj mj. nejasne riječi* magatu *treba jamačno čitati* magazi *(vidi i:* ‚magat' može biti da je pogrješka, a i rukopisu bi se moglo čitati ‚u magazi'. Đ. Daničić, posl. XIII[b]): Kordovani iz Šume u magatu boļi su neg iz Špańe na putu. (Z). Poslov. danič. *(smisao je: i gora roba kad je na mjestu više vrijedi nego boļa na putu).* Paka ti naripiše pod magazu Pajovića Maltezi junaci. Nar. pjes. bog. 172. U svakoga ima pusta blaga nebrojena po dvije magaze. Nar. pjes. vuk. 4, 137. Pliva crna u magazi krvca Nar. pjes. juk. 595. Već ti hajde tamo u magaze. Nar. pjes. petr. 2, 621. Od magaze otvoriše vrata. Nar. pjes. hörm. 1, 47. Odu u magazu, da previde novu robu. Nar. prip. bos. 1. 35. On nema ni dućana ni magaza. M. Đ. Milićević, pomenik. 1, 111. Sad u magazi gde otaču rakiju. L. K. Lazarević, on zna sve. 44.

MAGAZÀĠIJA, *m. čovjek što ima magazu (ako i malu) ili dućan, te prodaje robu.* — *Od* magaza *s turskijem nastavkom ǵy.* — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu:* ‚der ein (wenn auch kleines) magazin hält und daraus verkauft' ‚tabernarius'. — Idi odmah kod Marinka magazaǵije. L. K. Lazarević, on zna sve. 12.

MAGAZÀRINA, *f. u Vukovu rječniku*[3]*: (po Vukovijem bilješkama)* plata za kakvu robu što stoji u magazi.

MAGÀZICA, *f. u Vukovu rječniku:* dim. v. magaza.

MAGÀZÎN, magazina, *m vidi* magaza. — *Od tal.* magazzino. — *U Dubrovniku gdje se izgovara* magȁzîn (P. Budmani) *i drugdje po Primorju, i u Hrvatskoj* (F. Iveković). — *Od* XVIII *vijeka, a između rječnika u Bjelostjenčevu* (‚promptuarium, pennuarium horreum, pennuaria cella, conservatorium rerum venalium, praecipue salis'). Magazin. Glasnik. 17, 315 (1707). Proskoč' magazin *(Daničić je naštampao kao i drugdje* c *mj.* z). (Z). Poslov. danič. Z gradom zadobiše kasu i magazin. M Kuhačević 141. Petdeset magazina. A. Tomiković, živ. 316. A sad nos'mo što ne treba u magazin (shrana drvļa i *brodarskoga* majstorskoga oruđa). M. Vodopić, tužn. jel. dubrovn. 1868. 210. Magazîn ‚i. qu.' gamazîn. D. Nemanić, čak. kroat. stud. 65. — *U prenesenome smislu, ime knjizi što je izlazila svake godine, i u kojoj se raspravļalo različnijeh stvari (ima u tome smislu franc.* magasin *i engl.* magazine): Magazin dalmatinski. Kao što je g. Teodor Petranović u Magazinu za god. 1841 opisao porodicu Ilije Smiļanića . . . Vuk, nar. pjes. 3, 117.

MAGAZÌNIĆ, *m. dem.* magazin. „Ako ga i vališ da 'e veliki trgovac, bome, brte, mali magazinić ima'. J. Bogdanović.

MAGAZÌNINA, *f. augm.* magazin. — *U naše vrijeme u Lici.* „U ńegovoj magazinini ima svašta". J. Bogdanović.

MAGAZÍNOVIĆ, *m. prezime.* — *U naše vrijeme.* Stevan Magazinović. M. Đ. Milićević, srb. 480. Miroslav Magazinović. Rat. 421.

MAGAZINOVINA, *f. vidi* magazarina — *U pisaca našega vremena.* Neće se u lukah izvan magazinovine i skladnine pobirati nikakovih pristojba. Zbornik zak. 1868. 26.

MAGÀZÎNSKÎ, *adj. koji pripada magazinu ili magazinima.* — *U pisaca našega vremena.* Svaka popratnica rješava se tako, da se na ńoj potvrđuje da se je upisala u knjigu magazinsku. Zbornik zak. 1853. 417. Magazinska knjiga trgovaca podvržena je biļegovini. 1864. 170.

1. MÀGBUL, *adj. ugodan.* — *Preko turskoga jezika od arap.* maqbūl, *part. pruet. pass. od korijena* q.b.l, *primati, isporedi* 2. magbul *i* kabul. U Boga mu dova magbul bila. Nar. pjes. hörm. 1, 217. Magbul, prijatan, drag. *u* Nar. pjes. hörm. 1, 616[a].

2. MÀGBUL, *m. vidi* kabul. — *Ista je riječ što* 1. magbul. To rekoše, magbul učiniše. Nar. pjes. vuk. 4, 401. Magbul, kao i kabul. V. Vrčević, nar. prip. 226.

MAGDA, *f. hyp.* Magdalijena. — *Od prije našega vremena.* S. Novaković, pom. 75. Dođi, Magdo, dođi, dušo, trava će nam dušek biti. Nar. pjes vila. 1866. 700.

MAGDÀLÊNA, *vidi* Magdalijena.

MAGDALENČICA, *f.* suvrst kruške (u Zagrebu). B. Šulek, im. 217. *vidi:* Magdalenčice, kruške. Sv. Petar kod Ludbrega. D. Hirc. — *I vrsta breskve.* Sv. Petar kod Ludbrega. D. Hirc.

MAGDALENIĆ, *m. prezime.* — *U naše vrijeme.* Svetozar Magdalenić. Rat. 323.

MAGDALENKA, *f.* 1. suvrst jabuke; 2. suvrst kruške (Vaļavac). B. Šulek, im. 217. *vidi i:* Magdalenka, jabuka. Sv. Petar kod Ludbrega. D. Hirc.

MAGDALENŠČICA, *f.* 1. phu (Bjelostjenac), Valeriana phu L.; 2. suvrst sitne crvene kruške (Vaļavac). B. Šulek, im. 217.

MAGDALENŠNICA, *f.* suvrst sitne crļene kruške (Vaļavac). B. Šulek, im. 217.

MAGDALEŠČICA, *f.* suvrst kruške (na Kalniku), v. Magdalenščica. B. Šulek, im. 217.

MAGDÀLIJENA, *f.* Magdalena, *ime žensko.* — *isporedi* Mandalijena. — *Shvaćam kao da* -ijestoji *mj. ńegdašńega ê, jer se govori i piše još i* Magdàlêna, Magdàlîna. — *Od* XV *vijeka (vidi b)) ili nopče od prije našega vremena. a)* Magdalijena. Magdalêna, Magdaljena. S. Novaković, pom. 75. — *b)* Magdalena. Meju kimi biše Marija Magdalena i Marija Jakovļa i Osipova mati. Bernardin 74. matth. 27, 56. Magdalena. S. Novaković, pom. 75. Marija Magdalena. A. Gučetić

roz. jez. 301. F. Glavinić, cvit. xxiv. Ki na Kananeju i na Magdalenu jesi se *(smiloval)* Mariju. A. Georgiceo, nasl. 346. Bijaše ovi Šimun bratučed Marti i Magdaleni. P. B. Bakšić 2. Magdalenu gledaj. A. J. Knezović 162. — *c)* Magdalina. S. Novaković, pom. 75. Marija Magdalina. M. Alberti xxxvii. Među kojima bijaše Marija Magdalina i Marija mati Jakovljeva i Josijina. Vuk, mat. 27, 56.

MAGDÀLÎNA, *vidi* Magdalijena.

MAGDANOZ, *m. vidi* majdonos. Magdanoz, peršun U Leskovcu. M. Đurović.

MAGDENOVIĆ, *m. prezime.* — *U naše vrijeme.* Jovan Magdenović. Rat. 417.

MÀGDICA, *f. dem.* Magda. — *Ima adj.* Magdičin *u narodnoj pjesmi našega vremena.* Ukrala je nože Magdičine. Hrv. nar. pjes. 1, 553.

MÀGDIČIN, *adj. koji pripada Magdici, vidi kod* Magdica.

MAGDIĆ, *m. prezime.* — *U naše vrijeme.* Schem. segn. 1871. 96.

MAGDIN, *m. prezime.* — xvi *vijeka.* Paval Magdin. Mon. croat. 284. (1581).

MAGEŠA, *f. ime kozi.* F. Kurelac, dom. živ. 38.

MAGIĆ-MALA, *f. ime selu u Slavoniji u županiji požeškoj.* Razdijelj. 124 — Mala *od* mahala.

MÀGIŃA, *f.* Arbutus unedo L. (fructus), arbutum, *rod od planike (vidi* planika). *nije ni u kakvu rodu s trešnama, dakle treba izostaviti što je dodato u trećemu izdanju Vukova rječnika.* — *Akc. se mijeña u gen. pl.* màgīnâ — *Od* xvi *vijeka, a između rječnika u Mikaljinu* (magiñe, vidi megiñe), *u Belinu* (‚cerasa marina, corbezzolo, frutto il quale rosseggia nel giallo ed è dolce e tondo e grosso più della ciregia‘ ‚unedo‘ 185[b]), *u Stulićevu* (v. megiña ; *u Vukovu :* (u Dubrovniku) ‚die meerkirsche [weichselkirsche, steinweichsel]‘ ‚arbutum [Prunus mahaleb L.]‘. Bog davaše komuj drjeñine i magiñe slatke. M. Vetranić 1, 8. Što je planika, magiñe gdje rada. 2, 274. U devojke crne oči kako magiña. (iz Perasta). *(magiñe su crvene kao skerlet kad su zrele;* magiña *jamačno stoji mj.* trñina). Drvo na kome rodi magiña (kao velika sunica, iznutra žuto kad je zrelo, a zeleno bijelo, *spoja žuto kad je nezrelo, a crveno kao skerlet kad je zrelo.* P. Budmani). Vuk, rječn. *kod* planika. Mijat kupi planikovo magiñe. S. Ljubiša, prip 240. Magiña, comaron, corbezollo (Vujičić), frutti del arbuto (Pizzelli, Kuzmić, Aquila—Buć), Arbutus unedo L. (Visiani); Vodopić proprie fructus, v. Planika; cf. Mukiña. B. Šulek, im. 217.

MÀGISTAR, màgistra, *m. vidi* maðistor. — *U jednoga pisca* xviii *vijeka, u kojega je po crkvenome (ruskome) jeziku nom. sing.* magister Moj gospodar magister. Đ Obradović, živ. 22. Često mi pišu da im magistra pošljem. basne. 326.

MAGÌSTRÂT, magistráta, *m. vidi* maðistrat — *Po ńem.* magistrat. — *Od* xviii *vijeka po sjevernijem krajevima, a između rječnika u Vukovu* (vide maðistrat). Ti dakle vodi mene *(sucu)* sutra u jutru s mojim magistratom i varoškima poglavari k onome šuplom rastu. M. A. Reljković, sabr. 52. Magistrat Danzike. A Tomiković, živ. 279. Postavi ga . . . u magistrat boogradski kao za sudiju. Vuk, dan. 4, 13. Postavi se u svakoj nahiji magistrat od tri čoveka. građa. 12 Svaki i vojvoda po jednom magistratu da dade uročeno za ranu. P. M. Nenadović, mem. 268. A u gradovih i trgovištih sa uređenim magistratom gradska i trgovišna poglavarstva. Zbirka zak. 1, 13.

MAGISTRÁTAC, magistráca, *m. član magistrata, čovjek što pripada magistratu.* — *U jednoga pisca* xix *vijeka.* Da dadu magistratcima seno, žito. Djelovod. prot. 64. Pisali *(smo)* Marku vojevodi i Janku magistratcu. 72.

MAGÌSTRÂTSKÎ, *adj. koji pripada magistratu.* — *Od* xviii *vijeka, a između rječnika u Vukovu* (vide maðistratski). Magistratskim komesarom račun davati. Glasnik. ii, 3, 24. (1695). Boljeg radi verovaña magistratskim murom potvrđeno. ii, 1, 68. (1808). Ovo su danas znatniji magistratski knezovi. Vuk, građa. 193. Kod vojničkih komuniteta biva proglašivaňe pred kućom magistratskom. Zbornik zak. 1853. 776.

MAGISTRATÙÂLAN, magistratùâlna, *adj. vidi* magistratski. — *U pisaca našega vremena.* Dosadaňe djelovaňe magistratualnih fiškala. Zbornik zak. 1, 91.

1. MÀGLA, *f. kao* oblak, *ali takovi što stoji na zemlji (i oko vrha bregova) i na vodi, te se sastoji obično iz vrlo malijeh mjehurića od vode, ali je gdjegdje prašina ili dim.* — *Prvo* -a- *stoji mj. ňegdašňega* ь. — *Akc. se mijeña u acc. sing.* màglu, *u voc.:* màglo, màgle, *u gen. pl.* magâlâ *(ima i* màglî). — *Riječ je praslavenska, isporedi stslov.* мьгла, *rus.* мгла, *češ.* mhla, *pol.* mgła, *i indoevropska (dajbudi korijen), isporedi lit.* miglė, migla, *let.* migla, *jerm.* mēg, *snskr.* mēgha, *grč.* ὀμίχλη. *Korijen je* migh, *i mislim da nije u svezi s* migh *(vidi* mižati). — *Između rječnika u Vrančićevu* (‚caligo; nebula‘), *u Mikaljinu* (‚nebula, caligo‘), *u Belinu* (‚caligine‘ ‚caligo‘ 160[a]; ‚nebbia‘ ‚nebula‘ 508[a]; ‚vapore‘ ‚vapor‘ 751[b]), *u Bjelostjenčevu (kajkavski* megla ‚nebula, caligo, aëris spissitudo, opacitas, obscuritas‘), *u Jambrešićevu* (megla ‚nebula, caligo‘), *u Stulićevu* (‚nebula, caligo, nubes, nubilum‘), *u Voltiđijinu* (‚nebbia‘ ‚nebel‘), *u Vukovu* (‚der nebel‘ ‚nebula‘), *u Daničićevu* (мьгла ‚nebula‘).

a. *u pravome smislu. (Bog)* мьгловju тьмьstoju pazuhi, въ ńihže svetomu zasêdahu, povitь morskihь i nevidima togo imy i nevrêdima provodi jego. Domentijan[b] 181. Jako paučina ili мьгла vêtromь razgonima. Danilo 312. Tme pokrijut zemlju i magla puoke. N. Rańina 28[b]. isai 60, 2. Zazva ńega Gospodin isrjed magle. 44[b]. exod. 24, 16. Magle i vihri. Zborn. 162[b]. Izginu kako magla. M. Držić 410. Tašća kako magla idući prid obrazom svitle zore. A. Čubranović 157. Aer biti će bez vjetara i dažda i magla. M. Orbin 260. A u sebi što si opeta *(lepoto!)*? vjetar, magla, sjen, dim, ništa. I. Gundulić 230—231. Magle štetne i plahi vjetri. B. Zuzeri 289. Vami, duhovom koji magle podižete. J. Banovac, blagosov. 320. Te vičňa i božanstvena kao kroz maglu gledaju na daleku. F. Lastrić ned. 377. Promotrićemo dakle isto sjen ńiov kao kroz maglu. 390. Tihu rosu u ravnini, siňu maglu u planini. Nar. pjes. mikl. beitr. 1, 36. Bijaše pala velika magla. I. Zaničić 25. Budući jedna gusta magla bila. 166. Prilikuje ljudski život tankoj magli. Đ. Bašić 71. Dogodi se pak jedno jutro da magla više sve polje pritisnula. And. Kačić, razg. 134. Maglovito polje ugledaše, kroz maglu se malo nazirahu. 253[a]. Pala magla od neba do zemlje. 253[a]. Gusta magla vidi se svu planinu pokriti. kor. 77. Pala magla na Bojanu. Nar. pjes. vuk. 1, 66. Pade magla po Bojani. 1, 154. Pala magla u primorje. 1, 191.

Ja sam noćas čudan san usnio, đe se povi jedan pramen magle od proklete zemļe Vasojeve, pak se savi oko Durmitora, ja udarih kroz taj pramen magle. 2, 109—110. U magli se, ļubo, rastadosmo. 2, 110. Te se pramen magle zapođede od Kostura grada bijeloga, pak se savi okolo Prilipa. 2, 364. Dok to poļe magla pritisnula. 2, 561. Daj mi, Bože, vjetar od planine, da raždene ovu maglu kletu. 2, 562. Daj mi, Bože, vjetra od planine, da odnese maglu iz poļica. 3, 270. Ne bijaše magla od daždica no od pare konske i junačke. 3, 304. A planinu magla popanula. 3, 321 Magla pade od neba do zemļe. 4, 172. Al' je ono *(poļe)* s maglom zamagleno. Nar. pjes. istr. 1, 33. Pala magla okol Briña grada. 1, 44. Izvalila magla pań. (Kad što kazuje što nije prilike da je istina). Nar. posl. vuk. 97. Iñe je zimi smrzla magla. Vuk, rječn. *kod* iñe. Bijaše prekrila magla čitavu kosu visokijeh planina. S. Ļubiša, prip. 90. Gusta magla iz morskijeh vala. Osvetn. 1, 20. Crna magla vrhom ovi glave. 2, 120. Soriše se niz orlove stijene, a za ñima stupi magla tavna. 2, 124. Udri hajduk, i u maglu zađe. 2, 125. Al' magle su zatrapile guste. 2, 137.

b. *u prenesenome smislu, što slično pravoj magli.*

a) dim. A Ćafera i Selima poli iz magle crna dima goruć katram, i sve isprli. I. Gundulić 521. Metnu Marko strelu tataranku, ode strela u pra i u maglu, očima se ne da pregledati. Nar. pjes. vuk 2, 361. Sve jednako magla od pušaka. 4, 245. Zgrmi puška na četiri strane, zadimiše magle nenadane. Osvetn. 3, 92.

b) prašina. Jer se digla magla od Kotora, a kroz maglu sijevaju muńe; što se ono magla podignula, to se diglo praha od kopita; što kroz maglu sijevaju muńe, to s'jevaju toke na junacim'. Nar. pjes. vuk. 3, 260. Ali vide końa i junaka, žestoko li zečki poskakuje! od drumovah maglu podizaše. 3, 219. Tako momče ravnijem poļem struže i za sobom od prâ maglu praši. Osvetn. 1, 41. *(Volovi)* do neba gustu maglu viju 2, 65. Al' dok vihor od prâ maglu mahnu. 3, 103.

c) tmina. Od noći ove maglu razgoreći. N. Rańina 113ª. Trijesi umrli sve užižu, sve obujmiva magla crna, oblaci se strijela dižu. I. Gundulić 445. Iz smrknutijeh gustijeh magla jazovite u ponore strahoća se jata nagla gromińaju, drždе . . . I. Gundulić 473.

c. *metaforički.*

a) upotrebļava se u tjelesnome i dušernome smislu kao tama, tmina. Navlače im maglu na oči. S. Rosa 8ᵇ. Na oči im magle napadoše. Nar. pjes. juk. 249. I vojvodi spade magla s vida. Osvetn. 2, 138. — Magla od neumjeteostva. M. Držić 63. Vidim da neke su ti magle u mozak zašle. M. Pavlinović, razg. 21. — Nijedna magla od sumńe ne oplodila bi se. Transit. 122. — Spomena zakopana u magli od davnina. I. Đorđić, ben. 52. Što se god prije tri hiļade godina dogodilo, to gledamo samo po mraku i gustoj magli. Vuk, pripr. 172. Množija naraštaja, koje se gubi u magli više hiļada godina M. Pavlinović, rad. 162. — Magle vaja i gorkosti ti rastjeraj s naših dana. A. G. Paoli *u* I. M. Mattei 372. Utišene koje hoće takija maglu tvoje žalosti rastirati. Đ. Rapić 280. — Od zloba davńih i magli od grijeha razlučuje. N. Rańina 112ª. — Da se ne povratim g zemļi tamnoj i pokrivenoj maglom od smrti. M Divković, bes. 472ª. Sve misli zaludu maglom se stvoriše. M. Vetranić 1, 311. U jezičenju, u gizdah, u magli, u vjetru *(uzdvigoše se mlade).* M. Držić 142. — Jel' te obastrla magla od izprazni misli? M. Zoričić, osmina. 96. *vidi i u Belinu rječniku:* ‚vanità' ‚vanitas' 751ᵇ.

b) dati *ili* nagnati kome maglu, *smesti ga.* I Nemcu misliš maglu dati. J. Rajić, boj. 31. Pred Omerom rusom glavom stali, pa mu maglu i ńegovoj dali. Osvetn. 2, 101. Čas bi Turčin Pragu maglu dao. 3, 20. Bogu hvala i bogorodici! i ovdje smo maglu Turkom dali. 3, 142. — Maglu nagnat jednomu ‚confondere'. S. Budmani 421ᵇ.

2. MAGLA, *f.* ime kozi. Bosna. D. Hirc.

MAGLAC, *m. riječ u brojenici.* — *U Vukovu rječniku:* cf. pipavica, *vidi i* M. Đ. Milićević, živ. srb.² 254.

MÀGLÂJ, Màglaja, *m. ime trgovištu u Bosni u okrugu Tuzle Dońe.* Statist. bosn. 92. — *Pominе se od* XVII *vijeka kao grad i varoš, a između rječnika u Vukovu* [grad u Bosni]. Bio je ovo paša izbrani Jusuf Bošńak iz Maglaja. I. Gundulić 325. Namjesti se bane Milutine u Maglaja bijeloga grada. Nar pjes. vuk. 2, 180. Oženi se iz Maglaja grada. Nar. pjes. petr 1, 307. Maglaj, varoš pod planinom Ozrenom. F. Jukić, zemļ. 42. — *Mislim da amo pripada i* Maglaj-kapetan, *gdje raļa da je značeńe: kapetan od Maglaja, i* Maglaj *nije ime muško.* Po imenu Maglaj-kapetana. Pjev. crn. 101ª. Pije l' vino Maglaj-kapetane? Bos. prijat. 1, 38.

MÀGLAJAC, Màglâjca, *m. čovjek iz Maglaja.* — *U naše vrijeme.* Jer im vjeru Maglajci zadali. Osvetn. 7, 23.

MAGLAJANI, *m. ime selu u Bosni u okrugu bańolućkome.* Statist. bosn. 34.

MÀGLAJANIN, *m. vidi* Maglajac. — *Množina* Màglajâni. — *U naše vrijeme.* Sve zdrave u Maglaj husare, dočekali mirni Maglajani. Osvetn. 7, 23.

MÀGLAJANSKÎ, *adj. koji pripada Maglajanima (ļudima iz Maglaja).* I varala vjera maglajanska. Osvetn. 7, 23.

MÀGLÂJCI, Màglajâcâ, *m. pl. ime selu u Bosni u okrugu bihaćkome.* Statist. bosn. 50.

MAGLAJKA, *f.* ime ovci. Bosna. D. Hirc.

MÀGLAJSKÎ, *adj. koji pripada Maglaju.* Maglajska nahija. F. Jukić, zemļ. 41.

MÀGLÂN, *m. ime ovnu, jaretu, koji je maglast.* — *U naše vrijeme u Lici.* J. Bogdanović.

MÀGLAST, *adj. pun magle; nalik na maglu.* — *U Belinu rječniku:* ‚caliginoso' ‚caliginosus' 160ª; ‚nebbioso' ‚nebulosus' 508ᵇ; *u Stulićevu:* ‚nebulosus nubilus, nubilosus, caliginosus'; *u Voltiġijinu:* ‚nebbioso, nuvoloso' ‚neblicht'. — *Ima i komp.* maglâstijî *u Belinu rječniku:* ‚più caliginoso' ‚caliginosior' 160ª, *i u Stulićevu (kod* maglast). — *O domaćoj životiňi:* Maglaste ili sive dlake. J. Bogdanović.

1. MÀGLÂŠ, magláša, *m.* osredńi puščani prah za prosto pucańe. M. Pavlinović.

2 MÀGLÂŠ, magláša, *m. nadimak jaretu smeđe dlake.* M. Pavlinović.

MÀGLAV, *adj. u Stulićevu rječniku uz* maglast, *gdje ima i komp.* maglàvijî.

1. MÀGLEN, *adj. koji pripada magli, vidi i* maglast. — *Od* XVI *vijeka, a između rječnika u Voltiġijinu* (magleni *uz* maglast). Živote magleni. Transit. 97. I Pluton da skupi sve tmine paklene, . . . sve rose studene, sve noćne tamnosti, sve sbrane maglene, . . Đ. Baraković, vil. 19. Da čuti maglen čad. 64. Kâ dimom maglenim

ogradu opstire. 303. U ovomu maglenomu ajeru. J. Banovac, blagosov. 303. Kad je vrime magleno i meko. J. S. Reļković 422. Kajno ždrala u maglenoj tami. Nar. pjes. petr. 3, 12.

2. MAGLEN, *m. ime visu u Srbiji u okrugu kneževačkome.* M. Đ. Milićević, srb. 826.

MAGLENČA, *f. ime selu u Hrvatskoj u županiji bjelovarsko-križevačkoj.* Razdiļe. 108.

MAGLENĆA, *f. ime livadi.* Potočani kod Bastaja, Daruvar. D. Hirc. — *isporedi* Maglenča.

MAGLÈNITI SE, maglènîm se, *impf. samo u Voltigijinu rječniku uz* magliti se.

MAGLEŠ, *m. ime jarcu.* F. Kurelac, dom. živ. 38.

MÀGLEŠA, *f. ime domaćijem životinama.*

a. kobili. Bastaja, Daruvar. D. Hirc.

b. kozi. Bruvno, Bastaja, Daruvar. D. Hirc. F. Kurelac, dom živ. 38. — ime kozi koja je maglasta. J. Bogdanović.

MAGLIĆ, *m. ime muško.* — *Prije našega vremena.* Maglicь. S. Novaković, pom. 75.

1. MÀGLICA, *f. dem.* magla. — *Od* XVI *vijeka, a između rječnika u Stulićevu* (maglica, mala magla ‚parva nebula, nubecula‘), *i u Vukovu* (dim v. magla). Sva mrklos priminu jak s vibrom maglica. M. Vetranić 2, 187. Niti je maglice niti koje drugo zlameńe od kiše viditi. A. Kanižlić, utoč. 125. Pala magla na livadu, maglo, maglice moja! Nar. pjes. vuk. 1, 327. Maglica se poļem povijala. Nar. pjes. vila. 1866. 324. Maglica rakijska. P. Bolić, vinodj. 2, 378.

2. MÀGLICA, *f. ime kozi.* F. Kurelac, dom. živ. 38.

MAGLIČ, *m. ime selu (ńegda gradu) u Srbiji u okrugu čačanskome.* K. Jovanović 169. Maglič, stari već prilično obrušeni grad. (Ako je ovo ime postalo od magle, onda je baš pravo, jer ļudi koji su tu dugo živoli pričaju da Maglič pritiskuje skoro svako jutro gusta magla. Oko grada ima i nekoliko kuća, to se zove ‚selo Maglič‘). M. Đ. Milićević, srb. 657. *Po tome stoji* -a- *mj. ńegdašńega* ь, *i biće isto mjesto što se pominе* XV *vijeka.* Vь Mьgliči gradê. Danilo 373.

MÀGLIČANIN, *m. vidi* Maglajac, Maglajanin. — *Množina:* Màgličâni. — *U narodnoj pjesmi našega vremena.* To se čulo do Maglaja: poletiše Magličani i govore Magličani . . . Nar. pjes. krasić. 1, 139.

MÀGLIČAST, *adj. koji pripada maglici, nalik na maglu.* — *U naše vrijeme.* Kao osedeli zidovi starinskoga grada, pokrivenog magličastim mlazima i mekom mahovinom. M. P. Šapčanin 1, 121.

MAGLIČIN DO, Magličina Dola, *m. mjesno ime.* — XIV *vijeka.* Na Mьgličin Dolь Spom. stojan. 25. (1327).

1. MÀGLIĆ, *m. mjesno ime.* — *Postaje od* magla. *a) selo u Bosni u okrugu travničkome.* Statist. bosn. 68. — *b)* Durmitora i Maglić-planinu. Nar. pjes petr. 3, 91.

2. MAGLIĆ, *m. prezime.* — -a- *stoji mj. ńegdašńega* ь. — XIV *vijeka, a između rječnika u Daničićevu* (Mьgličь). Miloslavь Mьgličь. Mon. serb. 97. (1330).

MAGLIĆI, *m. pl. mjesno ime.*

a. *u Hrvatskoj.* — XV *vijeka.* Jedno selo v plomeni v Bužah, ki se zovu Maglići. Mon. croat. 84. (1457).

b. *vidi u Daničićevu rječniku:* Mьgličі, selima u Bitvi što ih je car Lazar dao Ravanici bila je međa ‚meždu Mьgličі i meždu Črьmnonomь‘. Sr. let. 1847. 4, 54. (1381).

MÀGLINA, *f. augm.* magla; *(s drugijem akcentom)* maglina, *f. maglovito vrijeme, ili magla uopće. Treba dodati da je teško razaznati ta dva značeńa, i da možebiti ko izgovara s jednijem akcentom za oba značeńa. — Od* XV *vijeka, a između rječnika u Belinu* (‚nebbia‘ ‚nebula‘ 508a) *i u Stulićevu* maglina, velika magla ‚densa, atra, vel ingens nebula‘ *s primjerom:* Od lita maglina, vedrina od zime).

a. *u pravome smislu (i o prašini, dimu).* Od praha magline dvizahu se gori. M. Marulić 15. Moć od vitra *(tira)* maglinu niz poļe. Š. Menčetić 70. Ar je sve taština, ovi svit što prosi, jakino maglina ku vitar zanosi. 323. Što l' vedro i oblačno, što li je vedrina, što je svijetlo i mračno, što li je maglina . . . M. Vetranić 2, 43. Jer je sve taščina, ovi svit ča prosi, kakono maglina ku vitar zanosi. P. Hektorović 45. Tvoja je taština od ljeta maglina, vedrina od zime. D. Rańina 8b. Doće iz strašnih, vječnih sini strašna i železna Erini pokrivena maglinami. D. Zlatarić 12a. Iz kih i do sada snapaju magline. I. T. Mrnavić, osm. 29. Jur dima magline vetri razgnaše. P. Vitezović, odil. 42. Što se govori, a nije istina, razčini se kako maglina. (D). Taman po maglini ne vidi što nosi. (D). Poslov. danič. Prilikujem ja krivovjernos gustoj, gnusnoj maglini A. Kalić 510. Vidimo iz daļnih maglina nerazmršenih pomaļati se . . . M. Pavlinović, razl. spisi. 161.

b. *u metaforičkome ili u prenesenome smislu.* Ovo je noć kâ danas po sfem svitu u Isukrsta virujućim od hudob svita i od magline od grihof razdiļenih vraća milosti, združuje sfetošći. Bernardin 92 Kamo mi biše dni, kako vrime projde u nikoj maglini, a starost da dojde? P. Hektorović 58. Odagni magline od misli gorcijeh tač. M. Držić 76. Odagni magline i srca moga oblak. A. Sasin 147. Ovi očućuju brez svake magline... A. Georgiceo, nasl. 125.

c. *u prenesenome smislu, lijenčina.* — *U naše vrijeme u Istri.* Biži, biži, maglina (lijenčina), Jakov teče iz Pizina. Nar. pjes. istr. 4, 7.

MAGLIŠIĆ, *m. prezime.* — XVI *vijeka.* Jakoba Maglišića. Mon. croat. 308. (1598).

MÀGLITI, màglîm, *impf. činiti da postane magla, ispuštati iz sebe maglu; ima i prelazno značeńe (ali nema nijednoga primjera s objektom) pokrivati, sakrivati, oblagati maglom.* — *Od* XVII *vijeka, naj prije u Mikaļinu rječniku (vidi* 1, b, *a) i* 2).

1. *aktivno.*

a. *neprelazno, u značeńu sprijeda kazanome.* — *Između rječnika u Vukovu:* ‚einen nebel um sich verbreiten (z. b. durch tabakrauchen)‘ ‚nebulam offundo‘. Grmi nebo, vihrom magli, more smuti, borez daše. I. Zanotti, en. 11. Vlaga oblakom dima kruta maglijaše razmrznuta. I. Đorđić, uzd. 61. Niti magli, nit' se gore pale. Osvetn. 7, 40. Gde se krv lije, gde barut magli. M. Đ. Milićević, pomenik. 1, 15. Razgledao sam pustu šumu što magli ispod Trsta. M. Pavlinović, razg. 3.

b. *prelazno, u sprijeda kazanome smislu.*

a) u pravome smislu. — *U Mikaļinu rječniku:* magliti, pomagliti ‚obducere nobula, obnubilo‘; *u Belinu:* ‚annobbiaro, offuscare con nebbia‘ ‚nebula offundere‘ 83b; ‚infoscaro o offuscare‘ ‚infusco‘ 402a; *u Stulićevu:* ‚nubilare, obnubilare‘. Stani, jere odnit hoću oblak koji tebe zavi, jer vid magli kako noću i zasniti po na-

ravi. I. Zanotti, en. 40. U jadu se grize i koje, oči magli, grebe lice. J. Krmpotić, kat. 56. Žuč nenavidosti često mu oči magli. M. Pavlinović, razl. spisi. 4.

b) u metaforičkome smislu.

aa) kao smutiti. Maglit ‚ingombrare, intorbidare'. S. Budmani 421b.

bb) kao bijediti, potvorati. — U Stulićevu rječniku: ‚met. denigrare, obscurare'.

c. *neprelazno, kao* magliti se *(metaforički, o očińem vidu).* Jaše oči uz svitlinu magleći mi trepetati. I. Ivanišević 202.

2. *sa* se, *refl ksivno, prema* 1, b, *pokrivati se maglom. — U Mikaljinu rječniku:* ‚caligo'; *u Belinu:* ‚annebbiarsi' ‚nebula tegi' 83b; *u Stulićevu:* ‚nubilare, obnubilare, obscurari, nebula tegi'; *u Voltiđijinu:* ‚annuvolarsi, infoscarsi, annebbiarsi' ‚nebricht werden'.

MÀGLIV, *adj. vidi* maglovit. — *isporedi* magljiv. — *U Vrančićevu rječniku:* ‚nebulosus'; *u Belinu:* ‚annebbiato' ‚nebula tectus' 83b; *u Stulićevu:* ‚nebula tectus', *gdje ima komp.:* maglìvijî.

MAGLOŃA, *m.* ime volu. D. Trsteńak.

MAGLOÒBRAZAN, magloòbrazna, *adj. sličan magli (s obrazom kao magla). — U knizi pisanoj crkvenijem jezikom, i otale u Daničićevu rječniku:* мьgloobrazьnь ‚nebulae similis': мьgloobraznyimь oblakomь. Gilf.erding), bosn. 275.

MAGLÒVIT, *adj. pun magle, na kojemu je magla. — Od* xviii *vijeka, a između rječnika u Vukovu* (‚neblicht' ‚nebulosus'). Turski sužńi końe provođahu, końe vode, niz Kotar gledahu, maglovito poļe ugledaše. And. Kačić, razg. 253a. Jeli vazda poļe maglovito? Pjev. crn. 146a. Do Maglaja maglovita grada. Osvetn. 7, 23.

1. MÀGLUŠA, *f. augm.* magla. — *U jednoga pisca našega vremena.* Vidi što se tiha voda muti, što l' Gabela puši u magluši. Osvetn. 5, 43.

2. MAGLUŠA, *f. ime kozi.* F. Kurelac, dom. živ. 38.

MÀGLUŠAN, màglušna, *adj. u kojemu ima mnogo magle. — U jedinome primjeru* (xviii *vijeka) o godini.* I ne trpe maglušnu godinu. J. S. Reļković 59.

MAGLÙŠINA, *f. augm.* magla, *vidi* maglуština. — *U naše vrijeme.* Niti rose maglušine nose. Osvetn. 2, 87. — *I u Dubrovniku.* P. Budmani.

MAGLÙŠTINA, *f. augm.* magla. — *isporedi* maglušina. — *Od* xviii *vijeka, a između rječnika u Vukovu* (augm. v. magla). Magluština slaba biše rodna majka grozne kiše. V. Došen 260b. Magluštinu sam ti sa očiju svukla. D. Obradović, basne. 236. Da je zemļa slala k nebesom magluštine. A. Tomiković, gov. 110. Zastrlo se je nebo crnom magluštinom. 125. Jerbo je gusta magluština bila. živ 192.

MÀGĻÊŃE, *n. djelo kojijem ko magli ili se magli. — U Vukovu rječniku:* ‚das umnebeln' ‚obnubilatio'.

MÀGĻIV, *adj. vidi* magliv. — *Od* xiv *ili* xv *vijeka (? vidi primjer), a između rječnika u Belinu* (‚caliginoso' ‚caliginosus' 160) *u kojemu ima i komp.:* magļivijî ‚più annebbiato' ‚majori nebula obtectus' 83b, *i u Voltiđijinu* (v. maglast). Imaть lêvoje oko malo i мьgļivo *(u rukopisu bugarskome* xiv *ili* xv *vijeka; u rukopisu* xvii *vijeka* migļivo). Stefanit. dan. star. 2, 286.

MÀGNÊT, magnéta, *m. ruda što privlači gvožđe. — Od ńem.* magnet. — *U pisaca našega vremena.* Magnet, phys. lat. ‚magnes, lapis magnes', *μαγνήσιος λίθος, μαγνήτης* ‚magnet', frc. ‚aimant', egl. ‚magnet', tal. ‚magnete, calamita'. B. Šulek, rječn. znanstv. naz.

MÀGNÊTAN, màgnêtna, *adj. koji pripada magnetu. — U pisaca našega vremena.* Magnetna igla. Đ. Daničić, poslov. xviia.

MÀGNÎT, magnita, *m. vidi* magnet. — *Od grč. μαγνήτης. — Prije našega vremena u knigama pisanima crkvenijem jezikom.* F. Miklošić, lex palaeoslov.2 *kod* magnitъ.

MÀGNÎTSKÎ, *adj. koji pripada magnitu. — U rukopisu* xvi *vijeka.* Prsten od četire kamike hrlostju magnitskoju sastavļen. Aleks. jag. star. 3, 311.

MAGNOJEVIĆ, *m. ime selu u Bosni u okrugu Tuzle Dońe.* Statist. bosn. 85.

MAGNOVEŃE, *n. vidi* magnuće — *Stariji je oblik* мьgnovenije *što postaje od ńegašńega part. praet. pass.* мьgnovenъ *(magnut) od* мьgnąti *(vidi* magnuti). — *Riječ je stara, isporedi stslov.* мьgnovenije, *rus.* мгновенье. — *U našemu se jeziku nalazi samo* magnoveńe (мьgnovenije, magnovenije, magnovenje) oka *u knigama pisanima crkvenijem ili miješanijem jezikom.* Vь мьgnoveniji oka. Domentijana 301. V magnoveniji oka. Starine. 23, 76. (1496). Korizm. 102a. Magnoveńe oka. J. Rajić, pouč. 3, 74 96. 136. — *I u ovijem je primjerima uzeto iz crkvenoga jezika:* A u istom magnoveńu oka već seđaše u sedlu. Srp. zora, god. 1, sv. 2, str. 30. A kad pogledaš za magnoveńe oka . . . god. 2, sv. 7, str 160.

MAGNOVIĆ, *m. mjesno ime. — Prije našega vremena.* Magnovićь. S. Novaković, pom. 137.

MAGNUĆ, *vidi* magnuće, a, *a) na kraju.*

MAGNÚĆE, *n. djelo kojijem se magne. — Stariji je oblik* magnutje *(od* мьgnutije, мьgnątije). — *Do* xviii *vijeka, a između rječnika u Vrančićevu* (magnutje ‚nutus'), *u Mikaljinu* (magnutje, namignutje ‚nictatio, nictus'; magnutje, trenutje od oka ‚oculi momentum, ictus oculi'), *u Stulićevu* (‚nictatio, nictus').

a. *naj češće* magnuće (od) oka, *t. j. djelo kojijem se brzo pokriva i otkriva oko trepavicama.*

α) obično se kod značeńa ističe brzina toga micańa, te tako, kao u prenesenome smislu, znači naj kraću dulinu vremena što se može promisliti, isporedi trenuće, čas, 1. U mal hip, u magnutje oka. Bernardin 179. N. Rańina 225a. paul. 1cor. 15, 52. Postavi ga s tilom zajedno u magnutje oka. Tondal. star. 4, 118. Čovjek može bit umrt u jedno magnutje od oka. Zborn. 66a. V jedno magnutje oka vrnu se. Korizm. 48a. Da hoćemo se svi promeniti u mal hip, u magnutje oka o naj poslidńoj trubļi. Postila. 81b. U magnutje oka morsku pučinu prošal bih. P Zoranić 7b. Kako brzo i u magnutje oka. 29a. Promińivahu u magnutju od oka svojijeh gospodara i zakon i vjeru. B. Kašić, frau. 64. Tada ga on zgrabi za ruku i u magnutju oka položi u Jerusolim. F. Glavinić, cvit. 59b. U magnutju oka u lavov jamu doprimi ga. posl. 78. Odilite se u magnutje oka. L. Terzić 328. U magnuće oka uzdignu se buka M. Kuhačević 154. — *U dva primjera pisca čakavca* xvii *vijeka ima* magnuć od oka, *gdje bi trebalo shvatiti kao okrńeno* magnuć' *od* magnuće *(ali je malo čudnovato ć u pisca koji u takijem slučajevima piše* tj). U magnuć od oka obori ńim doli Đ. Baraković, vil. 276. Vitar nas odnese u magnuć od oka. 336.

b) u jednome primjeru XVII *vijeka* magnutje tvoga oka *stoji kao znak kojijem se magnuvši okom što zapovijeda, isporedi* mig. Da bih na magnutje tvoga oka hodil i svetu tvu voļu svršeno izpunil. A. Georgiceo, nasl. 249. — *U drugome primjeru istoga vijeka stoji kao* znak. Da ne učini stvari nijedne kôm bi mogao poznati oni mlađac da mu dobro hoće, ni pogledom ni magnutjem, ni drugim kojim načinom. B. Kašić, nać. 61.

b. *samo* magnuće *(bez* oka) *može imati značeńe kao kod* a, *a)*. Sve vode u magnutje ustinuvši poledi. P. Zoranić 9b. I istinu i ńih u magnutje na nebo zanese. 36b. Van se stana vrlo magnućem provrgoh. I. T. Mrnavić, osm. 31.

c. *prema* magnuti, c, *može značiti zapovijed što se daje kakvijem znakom, pa ili zapovijed ili znak uopće.* Grmļavine i gromovine ajerske (od hudoba osobito ili na magnutje kogagod hudobnoga službenika ńih) navedene. B. Kašić, rit. 423. Kojemu sve živo i na magnutje gre. A. Georgiceo, nasl. 71. Teško tebi vidi se hoditi na magnutje druzih. 243 Zlamenjem ili magnutjem. I. Zanotti, upit. 17. Naučitelu od ceremonij neka svi podpuno ukažu se poslušni, još obsluživajući samo ńegovo magnutje. M. Bijanković 115. Na magnutje zla silnika naglim tijekom na nas srne. J. Kavańin 415a.

MÀGNUTI, mägnêm, *perf. pokriti i gotovo u isti čas otkriti oko treparicama (obično kad se oko umori i osuši, ali i bez toga).* — -a- *stoji mj. ńegdašńega* ь. — *Akc. kaki je u inf. taki je u aor.* mägnuh *(i* mägoh), *osim* 2 *i* 3 *sing.* mägnû *(i* mäže), *u impt.* mägni, *u ger. praet.* mägnûvši *(i* mägávši?), *u part. praet. act.* mägnuo *(i* mägao?), mägnula *(i* mägla?); *u ostalijem je oblicima onaki kaki je u praes.* — *Riječ je praslavenska, isporedi stslov.* мьгнѫти, *rus.* мигнуть, *(češ.* mihnouti, mhouřiti), *pol* mgnąć; *vidi i lit.* migti, *drijemati.* — *Između rječnika u Mikaļinu* (magnuti očima ‚nicto, nictor'), *u Stulićevu* (magnuti očima ‚nictare, nictari'), *u Voltigijinu* (‚fare cenno, accennare' ‚winken').

a. magnuti okom, *u pravome smislu.* Kako magne okom, ļubeznif zrak sine. Đ. Baraković, vil. 14.

b. *subjekat je oko.* Pokle vila 'sprid očiju, kako muńa, mojih smagnu, prija neg mi oko magnu, hlonu rika iz obiju. Đ. Baraković, vil. 168.

c. *kako se mićańem očiju može kome dati znak da što učini, u prenesenome smislu, uopće dati takovi znak, ako i ne okom, n. p. rukom, isporedi* namagnuti. I magnušo tovarišem, koji bihu v drugoj plavi, da bi jim došli pomoći. Postila. 12b. Kada mu poglavica magnu da ima govoriti. Anton Dalm., nov. tešt. 211b act. ap. 24, 10. Magnu ńemu Simun. 154b. joann. 13, 24. Letiti gdi magne duh Božji. B. Kašić, iń. 75.

d. *u prenesenome smislu, sinuti, bļesnuti.* Mlńa, ka od zgora z neba magne. Anton Dalm., nov. tešt. 114a. luc 17, 24.

MAGO, *u pripjevu narodne pjesme našega vremena riječ jamačno bez smisla.* Ja ukradoh końa, vigo, mago! ja ukradoh końa, leļuja! Nar. pjes srem. 63.

MAGOG, *nejasna riječ u pisca čakavca* XVII *vijeka, jamačno nije biblijsko narodno ime* Magog. Minošan grdak, star, kusorep, glavorog na vrati jest vratar držeć broj i razlog. on straža i magog ima vrhu svih ki dojdu pod podlog Plutonu za svoj grih. Đ. Baraković, vil. 304.

MAGOĻ, *m. ime muško.* — *U spomeniku* XIV *vijeka.* Magoļь Naļešьković. Deč. hris. 22. 90.

MAGOĻEVIĆ, *m. prezime (po ocu Magoļu).* — *U istomu spomeniku* XIV *vijeka u kojemu ima i* Magoļ. Milьko popь Magoļevićь. Deč. hris. 17. 85.

MAGONIK, *m. mjesno ime u Hercegovini.* Schem. hercog. 1873. 72.

MAGOVAC, Magovca, *m. prezime.* — *U naše vrijeme.* Jeremija Magovac. Rat. 109.

MAGOVO, *n. ime selu u Srbiji u okrugu topličkome.* M. Đ. Milićević, kraļ. srb. 392.

MAGRAŃ, *m.* (Sabļar, na Rijeci), v. Mograń. B. Šulek, im. 217.

MAGRITA, *f. vidi* Margita. — *Prije našega vremena.* Magrita, acc. Magritu *(na jednome mjestu).* možе lako biti i pogreška mesto Margita. S. Novaković, pom. 75.

MAGRIVA, *f.* Prunus mahaleb L. (Pančić). B. Šulek, im. 217. Magriva, cremža, divļa višńa ‚Prunus mahaleb L.'. J. Pančić, glasn. 30, 184.

MAGRIŽ, *m.* Helichrysum orientale Grtn. (na Cresu, Sabļar na Krku). B. Šulek, im. 217. Magriž ‚herba quaedam'. D. Nemanić, čak. kroat. stud. 38. Magriž („Gnaphalium"), biļka. Zbor. za nar. živ. i ob. 5. 69. Nosite jedan magriž, malo žbičja, je'nu glamńicu, . . da udelan ogań. 5, 242.

MAGRIŽINA, *f.* mesta, nerizi, bok. (Vrbnik). Zbor. za nar. živ. i ob. 4, 234.

MÀGUD, *m. prezime.* — *U Konavlima (u Dalmaciji u okrugu dubrovačkome).* V. Bogišić, zbor. 16.

MAGUDE, *f. pl.* selo u Pivi *(ne znam ko je zabiļežio).*

MAGUDICA, *f. ime selu u Srbiji u okrugu požarevačkome.* K. Jovanović 144.

MAGUIĆ, *m. prezime.* — *U naše vrijeme.* Boca 5.

MAGULICA, *f. ime selu u Bosni u okrugu sarajevskome.* Statist. bosn. 18.

MÀGÛNCIJA, *f.* Maguntiacum, *ńem.* Mainz *grad u Ńemačkoj.* — *Tal.* Magonza. — *Na jed. nome mjestu* XVI *vijeka.* Umri v Magunciji. Š, Kožičić 51a.

MAGÛNTÎNSKÎ, *adj. koji pripada Magunciji.* — *U istoj knizi u kojoj ima i* Maguncija. Arhibiskup maguntinski. Š. Kožičić 22a.

MAGURA, *f. ime mjestu u Srbiji u okrugu crnoriječkome.* Vinograd u Maguri. Sr. nov. 1873. 891.

MÄĠ, *m. peti mjesec u godini, maj, svibań.* — *Od tal.* maggio. — *Od* XVI *vijeka po primorju, osobito u Dubrovniku; a jamačno je još starija riječ, vidi* maž. — *Između rječnika u Mikaļinu (vidi kod* svibań). Od prvoga dne mjeseca maga. B. Gradić, djev. 144. Na XI mägu mjeseca. A. Gučetić, roz. mar. 46. Na 12 maga. B. Kašić, per. 91. Tko maga okisne, maga se i osuši. (D). Poslov. danič. Bješe jednom od prvijeh maga do svrhe luļa taka suša. I. Đorđić, ben. 183. Na 17 maga. J. Banovac, pred. 136.

MAĠÁR, Magára, *m. čovjek iz glavnoga naroda u Ugarskoj što govori osobitijem (finskijem) jezikom.* — *isporedi* Maģarin. — *Akc. kaki je u gen. sing, taki je i u ostalijem padežima, osim nom. sing., i voc.:* Mäģâre *(ili* Mäģâru?), Mäģâri. — *Od maj.* Magyar, *ali preko tur.* Maģar. *ovaj je zalńi oblik u većine naroda, ali se u sjever-*

nijem krajevima čuje i Mađar *(vidi) prema maďarskoj riječi. — U pisaca radi ortografičke nedoslednosti ne zna se svagda, jeli prvi ili drugi oblik. ovdje sam metnuo primjere gdje je ǵ bez sumńe, a kod* Mađar *i riječi što od* Mađar *postaju može biti da gdjegdje treba čitati ǵ, ali je pisano kao* đ. *— Nalazi se i oblik* Mažar *(vidi), te u ńekijem slučajevima vaļa da ž znači što i ǵ, vidi ǵ,* e. *— Od* XVII *vijeka (? vidi dva naj prva primjera kod* a), *a između rječnika u Vukovu:* 1. ‚der Magyar (Unger)' ‚Ungarus'. cf. Ugrin. — 2. cf. Maďuka.

a. *uopće.* Što ovoga siromaha Maďara *(? pisano* Magara) daviš . . . Starine. 11, 109. *(oko* 1662). Va leto 1551 hodi Beglerbegь na Maďare. Starine. 9, 89 (XVII *ili* XVIII *vijeka?).* Turci razbiše Maďare. 20, 5. (XVIII *vijek).* Ugričići aljti Maďari (‚Macxari'). And. Kačić, kor. 400. Čudo za jednog rođenoga Slovina, da kamoli za jednog inostranca, a najmre Maďara. A. T. Blagojević, khin. VI. Jeli za Vla' ili za Maďara? Nar. pjes. vuk. 1, 630. Dić' ću na vas Srbļe i Maďare. 2, 214. Podaj ćerku Vilipu Maďaru. 2, 480. Pusti mene među Maďare, babo, da se malo poigram s Maďari. 2, 484. Maďar-Janka od Erdeļ-krajine. 2, 485. Ubi mene Maďar iznenada. 2, 487. I on vodi tri stotin' Maďara. 2, 582. A na noge, Kalvini Maďari! 3, 559. I dade ju Maďaru soldatu. Nar. pjes. juk. 266. Dosta taj sabor Maďarom zada stra. S. Tekelija. letopis mat. sr. 120, 6. — *Ime jednoga čovjeka stoji za vas narod ili za vladu.* Da s' ne boje Maďara, Slavonca. I. Zaničić 14. Šta je puta ovo kraļestvo bilo pod Maďarom, šta puta pod Turčinom! Đ. Rapić 442. A sad Maďar dao slobodu. M. P. Šapčanin 1, 85.

b. *vidi* Maďuka. Stanovnici su Ristjani, Turci i Krstjani Maďari zvani. F. Jukić, zemļ. 48.

c. *kao prezime.* Milenko Maďar. Rat. 108.

d. *kao mjesno ime (onda je acc.* Maďar).

a) mjesto u Srbiji u okrugu kragujevačkome. Livada u Maďaru. Sr. nov. 1871. 468.

b) u narodnoj pjesmi ime ńekakome izmišļenome gradu (vaļa da se misli na Maďarsku, Ugarsku). Vino pije Mitar od Udvarja u Maďaru gradu velikome. Pjev. crn. 160a.

1. MAĐÁRAC, maďárca, *m. ńeka maďarska igra (ples). — U Vukovu rječniku:* ‚ein ungarischer tanz'.

2. MAĐÁRAC, maďarca, *m. ńekakav vjetar.* Srp. etnograf. zbor. 4, 204.

MAĐÁRÂŃE, *n. djelo kojijem se maďara. — U Ivekovićevu rječniku.*

MAĐÀRATI, maďàrâm, *impf. Daničić piše ovu riječ u* Rad. 6, 122 *bez značeńa i s dodatkom da je nema u Vuka. U Ivekovićevu se rječniku tumači:* maďarski govoriti, *i isporeďuje s* ńemčati *i* turčati.

MÀĐARČÂD, *f. coll. vidi kod* Maďarče.

MAĐÁRĆE, Maďárčeta, *m. (dem. od* Maďar), *mladi Maďar. — Nema množine: trebalo bi da zamjeńuje množinu coll.* Màďarčâd *što nije potvrđeno. — U Vukovu rječniku:* ‚der junge Unger' ‚adolescens ungarus'.

MAĐÁRÊŃE, *n. djelo kojijem se maďari. — U Vukovu rječniku.*

MAĐÁREVIĆ, *m. prezime. — isporedi* Maďarović. *— U naše vrijeme.* Vasa Maďarević. Rat. 320. Ļubomir Maďarević. 409.

MAĐÁREVO BŘDO, *n. ime mjestu u Srbiji u okrugu kragujevačkome.* Vinograd u Maďarevom Brdu. Sr. nov. 1867. 93.

MAĐÁR-GROBĻE, Maďar-grobļa, *n. ime mjestu u Srbiji u okrugu šabačkome.* Zemļa u mestu ‚Maďargrobļe'. Sr. nov. 1875. 927.

MAĐÁRI, *m. pl. vidi* Maďari, b. Šem. prav. 1878. 73. — *Vaļa da je* Maďari *pravi oblik, ali može biti da ko govori i* Maďari.

1. MAĐÀRICA, *f. žensko čeļade prema* Maďar. — *Od* XVIII *vijeka, a između rječnika u Vukovu:* ‚die Magyarin (Ungerin)' ‚Ungara'. [cf. Maďarka 1].

a. *prema* Maďar, a. Nakićena kao Maďarica. M. A. Reļković, sat. D4b. Čijaslavu loša srića stiže, kad se na ńeg Maďarica diže, žena, reko, rečenog vojvode; plačuć kraļu maďarskomu ode. Nadod. 149. Ja bi tebi, Maďarice, odšalio šalu. *iz narodne pjesme u* Vuk, rječn. *kod* odšaliti.

b. *prema* Maďar, b. Dok je Ale bio na Udvini, nadero se čohe svakojake, nafato se tankih Maďarica. Hrv. nar. pjes. 3, 448. Ruža lipa, sestra Bartulića . . . Kada Osman zgleda Maďaricu. 4, 116.

2. MAĐÁRICA, *f. ńeka igra (ples). — isporedi* maďarac. M Đ. Milićević, kraļ. srb. 139.

3. MAĐÁRICA, *f. ime mjestu u Srbiji u okrugu biogradskome.* Glasnik. 19, 194.

1. MÀĐARIJA, *f. vidi* maďarlija. — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu* (‚der kaiserdukaten' ‚aureus ungaricus'. cf. [maďarlija], krilaščić, krmencija). I pletu li zlatne pletenice i u ńima zlatne maďarije? Nar. pjes. herc. vuk. 219. Daću ti trista maďarijah. Pjev. crn. 136a. Pak izvadi trista maďarija. Nar. pjes. petr. 2, 177. Nakićena maďarijom žutom *(jednina mj. množine).* Nar. pjes. juk. 141. Ter mu baci triest maďarija. 159. Neka ide i kupi svatove, i nek nosi prsten i jabuku i uza ńu trista maďarija. Nar. pjes. vila. 1867. 329. Svaki će mu skok vaļati maďarije. (Kad se za koga kazuje kako će dobro bježati). Nar. posl. vuk. 278.

2. MÀĐARIJA, *f. vidi* 2. maďarkińa. — *U narodnoj pjesmi bosanskoj našega vremena.* Ti potegni oštru maďariju. Nar. pjes. juk. 356.

3. MAĐÀRIJA, *f. coll. mnoštvo (n. p. vojska) Maďara. — U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu:* (coll.) ‚(das Gemoger?) die Magyaren' ‚Ungari'. Al' je Srna koňa razigrao, zagoni se među Maďariju. Nar. pjes. vuk. 3, 559.

4. MAĐÁRIJA, *f. ime mjestu u Srbiji u okrugu vaļevskome.* Ńiva u Maďariji. Sr. nov. 1863. 200.

1. MÀĐARIN, *m. vidi* Maďar. — *Množina je kao kod* Maďar. — *U naše vrijeme.* To govori Vilip-Maďarine. Nar. pjes. vuk. 2, 349. Veće veli Vilip-Maďarinu. 2, 354. Premeće im Maďarin-Todore. Pjev. crn. 127b. A do kule bana Maďarina. Nar. pjes. petr. 2, 650. Kraļević Marko i Vilip Maďarin. Nar. pjes. vila. 1866. 613.

2. MAĐÁRIN, *m. vidi* maďarlija *i* 1. maďarija. — *U narodnoj pjesmi crnogorskoj našega vremena.* Onda metnu đoga na telale, cijeni ga trista maďarinah. Pjev. crn. 211b.

MAĐÁRINA, *m. i f. augm.* Maďar. — *U Vukovu rječniku:* f. augm. v. Maďar.

MAĐÁRITI, màďârîm, *impf. činiti da ko (objekat) postane Maďar (n. p. po jeziku, po političkome mišļeńu itd.). — Akc. kaki je u praes. taki je u impf.* màďârâh *i u part. praet. pass.* màďâren; *u ostalijem je oblicima onaki kaki je u inf., osim aor.* 2 *i* 3 *sing.* màďârî. — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu* (‚zum Magyar machen' ‚facio esse Ungarum').

a. *aktivno.* Mađara je malo, pa navaljuju da druge narode mađare. M. Đ. Milićević, zlosel. 55.

b. *sa* se, *refleksivno, postajati Mađar.* — *U Vukovu rječniku*: ‚sich verungern' ‚abire in Ungarum'.

MÀĐÂRKA, *f. vidi* Mađarica. — *isporedi* Mađarkiña. — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu* (vide Mađarica *s primjerom iz narodne pjesme*: Jašuć ode tananoj Mađarci).

a. *vidi* Mađarica, a. Kako će obljubit Mađarku. Pjev. crn. 218a.

b. *vidi* Mađarica, b. Nećemo Udvińkiña mladih, već s primorja tanahne Mađarke. Hrv. nar. pjes. 3, 549. Prelo kupi budulica Jaña sve po izbor šezdeset Mađarki. 4, 220.

2. MÀĐÂRKA, *f. vidi* mađaruša. — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu:* (u užičkoj nahiji) vide mađaruša [1].

a. *vrsta šljive.* Ponekad čak peče se rakija od mađaraka i čak uz časni post. M. Đ. Milićević, živ. srb. 1, 34. Mađarka, šljiva. Movo kod Šarengrada. D. Hirc. Mađarka, vrst šljivo (Milićević). B. Šulek, im. 217.

b. vrsta vinove loze u Srijemu. V. Arsenijević.

1. MÀĐÂRKÎÑA, *f. vidi* 1. Mađarka, Mađarica. — *Od* XVIII *vijeka.* Jedno bješe Turkiña, drugo bješe Mađarkiña. Nar. pjes. mikl. boitr. 1, 55.

2. MAĐÂRKIÑA, *f. o sabji (naj češće, a moglo bi se kazati i o čemu drugome ženskoga roda) što je onakva kakva je u Mađara.* — *Od* XVIII *vijeka, a između rječnika u Vukovu* (n. p. sablja ‚der ungersäbel' ‚acinaces ungaricus').

a. *o sabji.* Povadišo sablje mađarkiñe. And. Kačić, razg. 147b. U ruci mu mađarkiña sablja. M. Katančić 69. I dok mi je sablje mađarkiñe. Nar. pjes. vuk. 4, 290. On potrže sablju mađarkiñu. Nar. pjes. vil. 1866. 613.

b. *o uzdi.* Na ńeg meće uzdu mađarkiñu. Nar. pjes. juk. 361.

1. MÀĐARLIJA, *f. mađarski (pa i austrijski) zlatni dukat.* — *Od tur.* mađarly. — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu* (vide màđarija). Hoću ti ga premjeriti blagom, sve dukatom mađarlijom žutom *(jednina mj. množine).* Nar. pjes. vuk. 2, 609. Dvije crkve harač predadoše, uzeše im dvije mađarlije. 4, 457. Pa im baca sitne mađarlije. Nar. pjes. petr. 2, 603. Fati s' Luka rukom u ǵepove, pa izvadi do tri mađarlije. Nar. pjes. marjan. 75. Ujagmi dva zemljana lonca, puni jesu zlatnih mađarlija. Nar. pjes. krasić. 1, 114. Na Kosovo harač nametnuo: na đevojku triest mađarlija, a na momka triest i četiri. 1, 122.

2. MAĐARLIJA, *f. ime mjestu u Srbiji u okrugu valjevskome.* Niva Mađarlija. Sr. nov. 1869. 54.

MAĐÁROVIĆ, *m. prezime.* — *U Boci kotorskoj od* XVIII *vijeka.* Po Kristu Mađaroviću (‚Maxaroviću', *gdje bi* x *značilo uprav ž, ali se i u naše doba izgovara* Mađarović, *vidi i ǵ, e*). K. Mađarović 1.

MÀĐARSKÂ, *f. vidi* mađarski, b.

MÀĐARSKÎ, *adj. koji pripada Mađarima.* — *Od* XVIII *vijeka, a između rječnika u Vukovu* (‚ungrisch' ‚ungaricus').

a. *uopće.* Jedna velika gospođa dođe pohodit svetu Elizabetu ćer kralja mađarskoga (‚maçarskoga'). J. Filipović 1, 293a. Biskup u Čanadu u kraljestvu mađarskomu (‚maxarskomu'). 1, 529b. S. Elizabeta, kći kralja mađarskoga (‚maxarskoga'). F. Lastrić, ned. 182. Tu pogibe Lauš, kralj mađarski. Glasnik. 20, 5. (XVIII *vijek).* Ne misleć na trud koga je imao u naučeńu drugiju *(jeziku),* kakonoti francuzkoga, talijanskoga, anglijanskoga i mađarskoga. A. T. Blagojević, khin. IV. Sada je križ mađarski krstjansku krunu kitio. Đ. Rapić 442. Teške sam ti muke dopanuo, pobratime, u mađarske ruke. Nar. pjes. vuk. 2, 246. Sjedi s mirom, mađarsko kopile! 2, 354 Od mađarske od zemje bogate. 2, 479. A Mađari drugu igru započeše, drugu igru, kola mađarskoga. 2, 485. Kad dođoše u polje mađarsko. Pjev. crn. 127b.

b. MÀĐARSKÂ, *f. (ima se u misli* zemja), *zemja gdje žive Mađari.* — *Između rječnika u Vukovu* (‚das Magyarenland, Ungern' ‚Ungaria'). *a) uz* zemja. Kakono je u zemji mađarskoj. M. A. Reljković, sat. D1a. I dođoše u zemju mađarsku. Nar. pjes. potr. 2, 650. — *b) samo (bez* zemja). Suprot Mari časnoj cesarici sve široke Mađarske kralici. I. Zaničić 13. Što se u Mađarskoj govori. Vuk, nar. pjes. 1, 21. U Mađarskoj pripovijedaju . . . 1, 132.

c. *kod mjesnijeh imena u Srbiji. a)* Mađarska Bara *u okrugu biogradskome.* Glasnik. 19, 194. — *b)* Mađarska Grobja, *mjesto u okrugu čačanskome.* Narod u ovom kraju (Dońemu Dragačevu) zove ta grobja većinom grčkim, rede ginovskim i mađarskim. Srp. etnograf. zbor. 4, 204. — *c)* Mađarski Do *u okrugu crnoriječkome.* Niva u Mađarskom Dolu. Sr. nov. 1873. 167. — *d)* Mađarski Grad *u okrugu biogradskome.* Glasnik. 19, 194. — *e)* Mađarsko Groblje. *aa) u okrugu biogradskome.* Glasnik. 19, 195 — *bb) u okrugu rudničkome.* Livada kod Mađarskog Grobja. Sr. nov. 1861. 744.

1. MAĐÀRUŠA, *f. ńeke vrste voća.* — *U Vukovu rječniku:* 1. t. j. šljiva ‚die gemeine blaue zwetschke' ‚prunum (ungaricum) [Prunus domestica L.]'. cf. požeškiña, mađarka. — 2. grožđe bijelo (tvrdijeh zrna) ‚art weintraube' ‚uvae genus'. — *vidi i* cjepača.

2. MAĐÀRUŠA, *f. vidi* 2. mađarkiña. — *U narodnoj pjesmi našega vremena o kosi.* Dočekaše s kosam' mađarušam'. Nar. pjes. hörm. 1, 209.

MÂĐI, *m. pl. u biblijskome jeziku (μάγοι, lat.* magi, matth. 2, 1), *po tal.* magi *(u Vukovu prijevodu* mudarci). — *U dva pisca* XVII *i* XVIII *vijeka.* Zato ih sveto pismo zove maći, to jest mudarci i razumnici. M. Divković, bes. 135a. Maći, t. j. mudraci, bili su kralji. F. Lastrić, test. 59a.

MAĐIĆ, *m. prezime.* *U naše vrijeme* D. Avramović 229.

MAĐIR, *m. ime zaseoku u Bosni blizu Baće Luke.* Schem. bosn. 1864. 46.

MAĐÌSTRÂT, magistráta, *m. čovjek na visokoj službi, tal.* magistrato. — *isporedi* mađistrat *i* magistrat. Učini ga poglavicom svih banovina i svrhustancom svih svojih mađistrata. And. Kačić, kor. 289.

MAĐÌŠTRÂT, magištráta, *m. vidi* mađistrat. — *U jednoga pisca* XVIII *vijeka.* Vlastela i magištrati. S. Badrić, ukaz. 44.

MAĐOR, *m. vidi* mačor. U Koritńaku, niškom okrugu, bila je zmija ujela jedno dete za dlan, a ljudi odmah uhvate mađora i živa raspore i u ńegovu iznutricu metnu detińu ruku. S. I. Pelivanović, javor. 1880. 1533.

MÀǴUKA, *m. vidi u Vukovu rječniku:* (po naj više se govori pl. ‚Maǵuke') tako se u Hrvatskoj zovu oni ļudi rimskoga zakona koji su se doselili iz Bosne. Maǵuke se u Baniji zovu ‚Magari' [2]. — *isporedi* Maǵar, 2. — *Akc. se mijeńa u gen. pl.* Màǵûkâ. — *Postaje od* Maǵar.

MAǴUKANSKA, *f. ime mjestu u Srbiji u okrugu požarevačkome.* Ńiva više Maǵukanske. Sr. nov. 1873. 847.

MÁǴUN, *m. pekmez, lijek što daje snage.* — *Arap. tur.* ma'ǵūn, *tijesto, i što je mekano kao tijesto (kao n. p. pekmez) i ako nije jelo.* — *Od* XVIII *vijeka, a između rječnika u Vukovu:* 1. ‚die latwerge' ‚electuarium'. — 2. ‚ein dergleichen gericht' ‚cibus (electuarius)'. Kuvaj sa stučenim šećerom do gustote maǵuna. Z. Orfelin, podr. 168. Na podobijo šećernoga maǵuna. 184. Od masta ukuvanom maǵunu. P. Bolić, vinod. 2, 7. Maǵun ukuvavati. 2, 155.

MAǴÙNISAŃE, *n. djelo kojijem se maguniše.* Maǵunisańe, t. j. vračańe. Nar. bl. mehm. beg kap. 316.

MAǴÙNISATI, maǵùnišêm, *impf. prema* maǵunisańe *kao da je značeńe: vračati; po svoj prilici znači: dati kome (objektu?) ļubavni napitak* (aphrodisiacum), *jer u turskome jeziku* ma'ǵun *može značiti i to.* — *Nemam druge potvrde za ovu riječ nego subst. verb.* maǵunisańe, *i* maǵunisati *(bez citata) u* F. Miklošić, die türk. elemente. 2, 78.

MAǴÙRÂNA, *f.* Origanum majorana L., *ńeka biļka i cvijet, tal.* maggiorana. — *isporedi* mačurana *i* mažurana. — *Radi akcenta vidi kod* mačurana. — *U Vukovu rječniku* (maǵùrana, vide mačurana). Podno poļa ranu maǵuranu. Nar. pjes. vuk. 1, 39. U gori je drobna ruža, drobna ruža, maǵurana. 1, 174. Maǵurana, Origanum majorana L. (Vuk), v. Majoran, Mažurana. B. Šulek, im. 217.

1. MÂH, mâha, *m.* muscus, *ńeki razred biļaka tajnocvjetnijeh* (cryptogamae); *biļke su nalik na naj sitniju travicu, te se prenosi riječ i na druga značeńa.* — -a- *stoji mj. ńegdašńega* ь. — *Akc. u nom. i acc. sing., kako je ovdje zabiļežen, tako je bio od starina, vidi* Đ. Daničić, pril. za ist. akc. rad. 20, 165; *a jest i u Vukovu rječniku (uz* mâh), *isporedi* duh. — *U Dubrovniku je i sad* mâh, *ali je* -a- *dugo i u ostalijem padežima:* mâha, mâhu *itd. (tako je i u Belinu i u Stulićevu rječniku), što može biti po analogiji prema* 2. mah. — *Riječ je praslavenska* (мъхъ), *isporedi stslov.* мъхъ, *rus.* мохъ, *češ. i poļ.* mech. *osnova ili dajbudi korijen je i indoevropski, isporedi lit.* mūsas, *stvńem. i srvńem.* mos, *nvńem.* moos, *pa i lat.* muscus. — *Između rječnika u Vrančićevu* (‚pluma'; zali mah ‚lanugo'), *u Mikaļinu* (mah, perjice od ptice ‚lanugo'; mah od brade, prva brada ‚lanugo, barbula'), *u Belinu* (‚moscolo, e musco, erba che nasce vicino allo fonte' ‚muscus' 499b; ‚lanugine' ‚lanugo' 425a; prvi mah ‚pavulica barba, cioè, che comincia spuntare' ‚lanugo' 128b; prvi mah ‚lanugine, primi peli della barba' ‚lanugo' 425a; ‚piuma, penna più fina degl' uccelli' ‚pluma' 568a); *u Bjelostjenčevu:* vide pavulica; v. meh *(ove riječi nema napose nego adj.* mehen); *u Stulićevu* (‚lanugo, pluma interior, plumula'), *u Voltiǵijinu* (‚lanugine' ‚milchhaare'; ‚musco, muschio' ‚moos'); *u Vukovu:* (u Boci) mâh (mâh), mâha ‚der schimmel' ‚mucor', [vide plijesan], cf. mahovina, buđa; *u Daničićevu* (мьхь ‚muscus': ‚mozькъ lisičji razmêsivь sь мьhomь. III. jahrb. bd. 53. anz. bl 116).

a. *u značeńu sprijeda kazanome.* Мьhь zelenny ježe rastetь po dubiju. Srednjovječn. lijek. star. 10, 112. Kami ki se vaļa maha se ne prima. (D). Poslov. daničić. Staviće ńe Bog kako mah i kako slamku prid licem vitra. I. Velikanović, uput. 3, 172. U mašiku ta ńega *(orah)* nastane, koja šumom po drvetju rodi, . . . tamo nek se mah osuši prije, jerbo vlažan za taj posao nije. J. S. Reļković 358. Mâh ‚muscus', gen. mâha. D. Nemanić, čak. kroat. stud. 10. A mladoženu toprv gario mah na usnici. Sr. zora. god. 2, sv. 3, str. 56. Mah, svaka mahovina. u niškome okrugu. S. I. Pelivanović. Nič zeleno raste po kamenu, po zidih, dervih, po zemji, kadi je hlad i moča. Mi tomu dimo: ‚mah'. Zbor. za nar. živ. i ob. 5, 52. Mah, mašina, mahovina. 5, 69. Mah, slov. meh, mehenj, cslav. мъхъ, rus. мохъ, bug. moh, češ. poļ. luž. moch, mađ. moh, Muscus L. (Vuk). Mah drveni, (prema tal.) mosco arboreo (S. Budmani), Usnea L. Mah dubovi, Mah od duba (u fraņevačkomo rukopisu), pulmonaria arborea (Stulli), Sticta pulmonacea Achar. B. Šulek, im. 217. Mah morski, mosco marino (S. Budmani), Fucus marinus L. Mah od zemļe, (prema tal.) mosco terrestre (Kuzmić), Lycopodium clavatum L. 218.

b. *radi sličnosti zove se* mah *i plijesan, vidi u Vukovu rječniku, gdje ima i ovaj primjer:* Na końma nam sedla potrunuše, čadori nam mahom popadoše. (Nar. pjes. vuk. 3, 88).

c. *vrlo tanke dlake što niču po tijelu, n. p. kad u muškoga počińe istom rasti brada.* Ne imah jošte mah na licu ni dlake. N. Naļešković 1, 322. Po svem kipu vlasi, dlake i mah navršiše mi se. P. Zoranić 7a. Nijednomu još mah rumeno i bilo lišce biše oskvrnil. 31b. Kim *(mladićem)* istom prvi mah prima se uz obraz. D. Zlatarić 51a. Stoprv komu lice zlatni mah celiva. I. Gundulić 398. Još ti bješe u ono vrime od obraza mah daleko. G. Palmotić 1, 318. Stoprv bješe moga lica uhitio se mah zlaćeni. P. Kanavelić, iv. 170. Prikazivati vlase i prvi mah brade. A. Kanižlić, kam. 223. Prije brkova izađe momku mah ili luda dlaka. S. Ļubiša, prič 36. — *Amo pripada i ovo:* Telo srši mahom, obraz je gladan, žut. M. Marulić 42.

d. *vrlo sitno perje u mladijeh ptica što se javļa prije pravoga perja (vidi u rječnicima).* Meka biše posteļica, a od maha blazińica. M. Marulić 265.

e. *uopće što sitno. a) vidi:* Ter maglu razvija, ter misli sve moje po prahu rasija, u krovu da stoje. mah misli u gori ne vijem ki od Boga u proso satvori rad mene neboga. M. Vetranić 2, 84. — *b)* mah, male ribice zajedno. Zbor. za nar. živ. i ob. 5, 73.

2. MÂH, mâha, *m. djelo kojijem se maše (uprav jedan put).* — *Akc. je zabiļežen po govoru dubrovačkome (vidi kod* duh), *mijeńa se u loc. sing.* máhu *i u gen. pl.* máhâ. — *Riječ je praslavenska, isporedi rus.* махъ, *češ.* mách, *poļ.* mach. — *Radi korijena vidi kod* 1. mahati. — *Između rječnika u Belinu* (mâh ‚botta, cioè colpo' ‚ictus' 145b; mâh kopja ‚lanciata' ‚lanceae jactus' 424b). *u Bjelostjenčevu* (mah, zamah ‚ictus'), *u Stulićevu* (māh, māha ‚impetus, vis violentia, furor, motus, momentum'), *u Voltiǵijinu* (‚colpo' ‚hieb'); *u Vukovu:* mâh (mâh), mâha ‚der hieb' ‚ictus' [cf. zamašaj] *s primjerima:* Osjekao mu glavu na jedan mah (jednim mahom), t. j. od jednom, u jedan put, *i iz narodne pjesme:* Samo jednim od sabļice mahom.

a. *u značeńu sprijeda kazanome.*

a) uopće, kao kad se jedan put maše. Kadi mu gre *(zastava)* leteć kud ruka vodi mah, tad gori više pleć, tad zemļi vije prah. Đ. Baraković, vil. 16. Ter sablje podiru okolo čineć mah, svakoga biše strah. 77. Kô su od slavna vojvode jednijem mahom silna pruta prosječene plahe vode Crļenoga Mora ļuta. G. Palmotić 3, 62a. Da i Boga ńom pokose; a kad bisni mah učine. V. Došen 144a. Okadi svakoga s trostrukim kadionika maom. I. Velikanović, uput. 3, 490.

b) ističe se početak mahańa koje se zaustavļa. Kaže ištom svoje biče, ali je mah bez udarca. B. Zuzeri 41. Odsiče joj *(zmiji)* jednu glavu, pak učini mah da odsiče drugu, ah nesrića velika! pade mu od strah*(a)* sikira iz ruku. J. Banovac, pripov. 209. — *Metaforički.* S toga za vas kripit većkrat stah na mahu, većkrat druge misli delo sustavļahu. M. Kuhačević 25.

c) ističe se svršetak mahańa, kad se mahańem ćega udari u što, dakle znači što i udarac, *isporedi* zamašaj. Ovi lupež mah čińaše, ali po voļi Božijo*(j)* ništo ne mogaše učiniti. M. Divković, zlam. 52b—53a. Ne može prvi mah duba struk oborit. Đ. Baraković, vil. 7. Turčinu i końu ńegovomu jednim mahom glavu odsiče. P. Vitezović, kron. 188. Er se gore razglobiše silna od maha bolni zglobi. A. Vitaļić, ostan. 237. Glavu moreš svijeh Turaka jednim mahom odvaliti. J. Kavańin 220a. Mahom strašne tvê desnice ostanu poraženi. I. Đorđić, salt. 284. Ako ne bi ga s batom u glavu svršili od maha. A. d. Bella, razgov. 21. Ja ću udorcima teškimi udriti moje odmetnike, da kroz jakost od maha, lasno će se moć poznati Božje mišice. 33. Jednim mahom on volu glavu odsicaše. 217. Istim mahom i sebi i nami ote lipi život. 226. Brod naj veći na prve mahe od vesala raztvori se i potonu. B. Zuzeri 397. Tri na jedan mah rani. A. Baćić 101. Mač Kastriotovića Juriše u ńegovoj ruci na jedan mah odsicaše bivolije glave. F. Lastrić, od' 234. Srebrn stup izbijen maļom maha jaka A. J. Knezović 276. Ļutim kopjem u jedan mah satarisati. A. Kanižlić, kam. 49. Skide s vrata lanac i tolikim mahom grofa u obraz udari, da mrtav upade. utoč. 104. Kô trijes naporan svojijem mahom udarajuć . . . S. Rosa 153a. Dignut ću mu s prvijem mahom glavu. Đ. Bašić 66. Kad bi pravda tisnula u pako s jednijem mahom sve grešnike. 123 Neće biti potrebe zabit mu ga u tijelo drugi put, er ću mu dignut život s prvijem mahom. 148. Imadiše taku snagu u rukam, da od jednoga maha volove po poli . . . prosicašo. And. Kačić, razg. 144. Jer pogubi końa i końika jednim mahom careva vojnika. 241a. Da si s istim mahom ubio veće čeļadi. Ant. Kačić 198. Ja bi s jednim mahom sedam glava odvalio. I. J. P. Lučić, razg. 79. Ter čim lupi silnijem mahom gvozdovitijeh zatvor vrata, sva protrnu lednijem strahom. P. Sorkočević 579b. Furlan vješto odbija mahove. S. Ļubiša, prip. 21. Žalio sam, što Mlečići nemaju svi jednu jediktu glavu, da ih jednijem mahom posiječem. 88. Siječe od jednog maha govedima glave u opklad. 105. Ogńilo ti ne kratilo žara, a desnica no osogla maha! Osvetn. 2, 12. Reko bi će pjovat zajedino, pa i ginut ne razdruživ ruke, van od istog ne bi pali maha. 2, 99. Kô l' ga kivni gnijev okupio, sve bi jednim porazio mahom. 3, 130. Baš jednim maom otkide mu glavu. B. Radičević (1880). 246. — *U metaforičkome (i u duševnome) smislu.* Ako puku gdi pod mah dojdoše. I. T. Mrnavić, osm. 165. Ne imaš straha turaškoga podsjedańa ni cesarskog vrla maha. J. Kavańin 315a. Ištu nazbiļ zapleteni gaj zlijeh nauka posjeći jednijem mahom i razčistiti. B. Zuzeri 7. Tvrdokorno srce potribno jest s jačim tirat mahom. A. J. Knezović 155.

b. *kod maha ističe se brzina micańa, te s toga* mah *u prenesenome mislu znači: čas (tren) ili put (krat). u ovome drugome značeńu ne ističe se uprav brzina ali se govori o vremenu bez obzira na duļinu, te se u ńekijem slučajevima (n. p. kod* jedan mah, u prvi mah *itd.) ne da lako razabrati, jeli prvo ili drugo značeńe.*

a) čas. Zid jednijem mahom gruhnu. I. Đorđić, ben. 110. Puška, koja s trima zrni u jedan mah tri rane čini. J. Banovac, pripov. 150. U onaj ma pusti na Filisteje muńe sivati. E. Pavić, ogledalo. 227. Niti im se more čovik u jedan mah obraniti. M. Zoričić, osmina. 45. Hudoba . . . ukloni se od Jezusa, a toga maha dohrliše anđeli. S. Rosa 48a. Petar i Andrija toga maha ostaveć mreže... 60a. I onoga maha ozdravi djetić. 81b. Trećega ubije grom na jedan mah. M. A. Reļković, sabr. 36. Tad Bog pustja u jedan mah tek svoje sržbe. Blago turl. 2, 87. Evo ti u jedan mah svi kolici zastiditi. Đ. Rapić 5. Današńe sveto evanđeļe koji štije ili sluša u prvi mah neće razumiti . . . B. Leaković, gov. 34. U prvi mah mislio sam . . . A. Tomiković, gov. 73. Jer je Petar apostol meštra svoga u tri ma prid svitom zatajao. G. Peštalić 65. U jedan mah doleti iz neba zmaj. Nar. prip. vuk. 9. U koji mah on to reče, žito se upali i stane goreti. 99. Kad ih sve *(vještice)* sagleda i mnoge među ńima pozna, onda se kao od čuda prekrsti; . . . u onaj isti mah one sve prsnu kud koja. Vuk, rječn. *kod* vještica. „Sad će jagńe tu biti“. i u taj se mah jagńe onđe obri. *kod* Gavanovo Jezero. Skočiti i u jedan mah pobjeći. *kod* đilasnuti. Kad ko ište u koga što svoje što mu u onaj mah i nije od potrebe, poslov. 278. U koji mah zapita Petra: „Šta je to?“ u onaj mah potegne iz pištoļa. pravit sovj. 31. U prvi mah omesiše dobro, te pobiše vojsci kalauze. Ogled. sr. 476. Ako u prvi mah koji od ovijeh poginu, ko god čuje, svaki će reći: „Pobijen je narod“. Đ. Daničić, 2sam. 17, 9. U taj mah dreknu paun. M. Đ. Milićević, jur. 76.

b) put (krat). Stoprv Trogir iz pepela prvijem mahom ponovļena vidje stara perja bila od Tatara izgorjena. P. Kanavelić, iv. 580. Gdi se govori u jedan mah izvadivši 18 iz 20. M. Zoričić, aritm. 15. I ovako svakolika uda poginuše na jedan mah luda. M. A. Reļković, sat. K3a. Koji osam duša bio jest u jedau mah zapasao u svoju mrižu. sabr. 45. U tri maha zakumi ga da se miče. Nar. prip. vuk. 125. Sad — kuća vrata nema a prozor visoko — ne može da se pripne, dok na jedan mah vidi đe niz prozor nekaka žena spušta svoje kose zlatne. Nar. prip. vuk. 118. Čuva jednu krmaču i troje praščića koji su u isti mah krmaču sisali. Nar. prip. vuk.2 255. I tako se Pasmangija u ovaj ma otme. Vuk, dan. 3, 140. Turci Bošńaci u tri maha junački suzbiše đenerala Saparija. M. Đ. Milićević, omer. 39. U dva tri maha ogledao je da digne kakvu uzbunu. pomenik. 2, 214.

c) prema b) (a može biti u isto doba i značeńe kao kod a)) ima adverbijalno nâ mahove, *kad koja radńa ne biva sve jednako nego se prekida i biva na časove. — Između rječnika u Vukovu* (‚z. b.‘ boli me glava na mahove ‚auf augenblicke, stosswеise‘ ‚punctim identidem‘. [cf. saganak]). Kad je priroda svoje čudesno djelo na mahove stvarala. S. Ļubiša, prip. 1.

d) u jednoga pisca Hercegovca našega vremena ima acc. sing. mah *kao adverab i znači što i* odmah *(vidi).* Juro Zelić mah na stranu sa osvete bjegnu. Osvetn. 4, 5. Aman komše! nama naše mah uskoke dajte. 4, 35.

c. impetus, *uz brzinu (vidi* b) *ističe se sila koja se javlja brzinom, pa i uopće sila.*

a) sila brzine kod micańa.

aa) uopće. Bez pristanka leti i naš život više zemlje takijem mahom i brzinom, da tja ostavlja iza sebe vjetre iste i trjeskove. B. Zuzeri 234. Dakle mahom i trkom hod'te. A. Kalić 37. Na vas mah trčući. And. Kačić, kor. 209. Vranac mrvi pod sobom kameńe, da mu uzda ne ustežе maha do sjutra bi sjezdio końicu. Osvetn. 5, 74. Pukne kajiš od fuzde, a koń u vas mah. Nar. prip. vrčev. 66.

bb) kod vjetra. Na mahu vjetar sjevernijeh. B. Zuzeri 23. Na mahu mraznoga od sjevera obire samo tvrdu zemlju. 284. Na mrazu od leda i na mahu od vjetara. 405. Na mahu od vjetara leži na slami. Đ. Bašić 239. Na mahu plaha vjetra postavljen. A. Kalić 114. Od vjetrica kad krenuta ljetno u vrijeme zrela u kiti jur pšenica šušńi mahom jednacijeme. P. Sorkočević 586a. — Zlatni prami dugačkijeh plavijeh kosa mahom tijeka i vjetarcem razpršani oko šume od granica spušteniјeh saviše mu se i zamrsiše. B. Zuzeri 52. — I kroz deblo mah zraku ne dadu. J. S. Reljković 150.

cc) uzeti mah, učiniti mah, dati mah nogama, *kao* zaletjeti se. Koń uze svoj mah i svojom plahom trkom silno me nosi. V. M. Gučetić 221. Mah učini Nina gospodine, mah učini, da bi ga uteko. Nar. pjes. marjan. 37. Dade nogama mah bez obzira. S. Ljubiša, prip. 152. Pak dade maha nogama. S. Matavulj, novo oružje. 65.

b) sila.

aa) uopće. Sila ogńenita ne čini silna maha, podložnoga dokle praha svu množ u plam ne obrne. G. Palmotić 3, 44a. Za tisnut se otole jačijem mahom na uznositi vrh od kreposti. I. Đorđić, ben. 77. Mjeri mah svoje ruke. B Zuzeri 136. Ne daj maha zori ni viđelu. B. Radičević (1880). 190. S jedne i druge strane podigle se od sunca pocrnele stene, i ne daju sunčanoj svetlosti maha da dole slazi. M. P. Šapčanin 1, 120. Kô kad drača zakvači kopača, nije da mu zauzbije maha. Osvetn. 2, 96 Pa ljepota mah ljepoti krati. 2, 104. Ne pustite kaurinu maha. 2, 119. Mnogo Dedo popalio sela, pa uzmaka ne ima mu mahu. 3, 49. — Blažena bolest koja stavlja svrhu sagriješeńu i prisijeca mahove paklene! M. Radnić 146a. Pregaocu Bog daje mahove. P. Petrović, gor. vijen. 41. A radiši Bog daje mahove. M. Đ. Milićević, omer. 261.

bb) uzeti *ili* oteti *ili* preoteti mah, *postati naj jači, nadvladati.* Jurve vode bijahu uzele mah. M. Radnić 179a. Kad su jurve oćućeńa i prignuća uzela mah. J. Banovac, pred. 123. Uzeo mâ ‚hat seinen kopf aufgesetzt, gehorcht nicht mehr' ‚cepit impetum'. Vuk, rječn.[1] viii. Osloboditi se, uzeti mah — kao koń, kad uzme đem na zub. Vuk, poslov. 330. Ali su Turci tako bili osilili i uzeli mah da ih ne mogu suzbiti. pravit. sovj. 30. Misirci prodavahu svaki svoju ńivu, kad glad uze jako mah među ńima. Đ. Daničić, 1mojs. 47, 20. Ima riječi u kojih je ovako u prvom pad. jedn. umetnuto ‚a' sa svijem uzelo mah i u ostalijem padežima, te se bez ńega ne govori nijedan, . . . take su riječi n. p. ‚lav, lan, mač'. obl.[6] 4. Preoteli kaluđeri mah. S. Ljubiša, prip. 208. Preote mah krivoklevština i snevjera. 230. I tamo danas mah otimlje. M. Pavlinović razg. 54.

cc) na vas mah *može značiti i: sa svom silom, i kad se ne misli na brzinu.* Dođe u se i zavika na vas mah. M. Zoričić, zrcalo. 243. Nasradin poče se smijat na vas ma. N. Palikuća 31. — *Slično je i ovo:* Zavičem što god me mah nanese. Pravdonoša. 1851. 31.

1. MÁHA, *f. vidi* 1. mah. — xviii *vijeka.* Máha ‚mosco'. S. Budmani 423a.

2. MÂHA, *f.* krilo od mreže. M. Pavlinović.

3. MAHA, *f. žensko ime, vaja da je ipokoristik, isporedi* Maša. — *Prije našega vremena.* S. Novaković, pom. 78.

MAHAC, mahca, *m. vidi* 2. mah, c. — *U narodnoj pjesmi istarskoj našega vremena.* Sabljom mahne i odsiče glavu, od velika mahca i ljutine sablja mu se u zemlju zatukla. Nar. pjes. istr. 1, 43.

MÀHÂČ, maháča, *m. sprava kojom se čeljade maha da se hladi. isporedi* lepeze. — *Akc. kaki je u gen. sing. taki je u ostalijem padežima, osim nom. i acc. sing.* màhâč, *i voc.:* màhâču, màhâči. — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu:* (u Boci) ‚der fächer' ‚flabellum'. cf. lepeze, mahalica. — Djever onda donese snasi mahač (lepeze), crevlje i bječve. Vuk, kovč. 51.

1. MÀHAČA, *f. vidi u Vukovu rječniku:* (u Barańi) vide mahaljka, 1. — *Akc. se mijeńa u gen. pl.* màhâčâ.

2. MÀHAČA, *f. stražńica, zadńica.* — *Jamačno postaje od* mahati, *ali ne znam po čemu; može biti da se osniva na kojoj narodnoj pripovijeci. — Akc. se mijeńa u gen. pl.* màhâčâ. — *U Dubrovniku od* xvi *vijeka, a između rječnika u Stulićevu* (‚nates, clunis'). Odrijeh stegna i mahaču. M. Vetranić 1, 24. Mješte ručka hoće ti davat dvaest biča po mahači. M. Držić 186. Jednom mahačom na dva kvasa ne može se sidjet. (D). Poslov. danič. Što smo tuste pak mahače, komin dava nam harače. I. Đorđić, pjesn. 346.

3. MAHAČA, *f.* Erica, *rod biljke, isporedi* vrijes. Zborn. za nar. živ. i ob. 5, 69.

MÀHAČAST, *adj. samo u Stulićevu rječniku uz* mahačav.

MÀHAČAV, *adj. u kojega je velika mahača (vidi* 2. mahača). — *Samo u Stulićevu rječniku:* ‚natibus probe instructus, crassis natibus'.

MÀHALA, *f.* vicus, *kad se grad (pa i selo) dijeli na više dijela, jedan dio, arap. tur.* mahalla. — *Gdje se ne izgovara* h, *nalazi se pisano i* mahla *(što ima i u Stulićevu rječniku),* mala *(vidi). — Od* xvii *vijeka, a između rječnika u Stulićevu* (mahala ‚rione, quartiere' ‚regio'; mahla, v. mahala); *u Vukovu:* màhala [maala, mala] ‚das viertel, das quartier (in einer stadt oder einem dorfe)' ‚regio urbis'. Bratja, družina, obitio, mahala, konšije . . . M. Divković, bes. 263a. Dobro kada je za jednu kuću, dobro je; ako je ono dobro za svu mahalu, jošte je bolje. nauk. 211a. Ja usadih višńu na igrištu i zagledah konu u mahali. Nar. pjes. vuk. 1, 360. U mahali među drugaricam'. Nar. pjes. herc. vuk. 31. Ma im spalih proz mahale kuće. Pjev. crn. 241a. Ni kumbare da pali mahale. Ogled. sr. 450. Što je vreva u tu gorńu mahalu? *u* M. Đ. Milićević, kralj. srb. 406. Mujo gleda u mahali Zlatu. Nar. bl. meh. beg kap. 339. Po čem pali tu ne lendovali, već dvije turske upališe mahle. Osvetn. 3, 57. Da se mahnu niz rišćansku mahlu, pa narobe gotovine blaga. 6, 76. Koji jes naselio

ovu mahalu (stranu sela). V. Bogišić, zborn. 14. Jedva se čeka, da okujšo podne i da se guma klańa, pa onda hajd' po mahalama od vrata do vrata. Zbor. za nar. živ. i ob. 3, 140. — *I kao mjesno ime u Bosni. a) u okrugu sarajevskome selo i zaselak.* Statist. bosn. 17. 22. — *b) u okrugu travničkome selo.* 64, *i dva zaseoka:* M. gorńa *i* dońa. 67. — *c) u okrugu Tuzle Dońe devet sela:* Mahala gorńa, dońa. 91. M. gorńa, dońa, sredńa. 91. 90. M. gorńa, dońa, sredńa. 88. 89. Mahala gorńa. 90

MAHALBAŠA, *m. poglavica u mahali, tur.* mahallbaşy. — xviii *vijeka (moglo bi biti i prezime).* Rajko Mahalbaša ćurč*(ija).* Glasnik. ii, 3, 74. (170⁶—1707).

MAHALČAC, mahalčca, *m. dem.* mahalo. — *U Stulićevu rječniku uz* mahalčić. — *sasma nepouzdano.*

MAHALČAR, *m. čovjek kojemu je zanat graditi mahala. — U jednome primjeru* xviii *vijeka.* Šticari iskaše zgrađeńe odvrženo od mahala zbog drva, a mahalčari zbog papira. A. T. Blagojević, khin. 50.

MAHALČIĆ, *m. dem.* mahalo. — *U Stulićevu rječniku:* ‚flabellum'. — *nepouzdano.*

MÁHALICA, *f. vidi u Vukovu rječniku:* (u Boci) vide mahač.

MAHALINSKI, *m. prezime.* — xvi *vijeka.* Mihal Mahalinski. Mon. croat. 288. (1587).

MAHALNICA, *vidi* mahaonica.

1. MÁHALO, *n. vidi* mahač. — *Od* xvi *vijeka, a između rječnika u Vrančićevu* (‚flabellum; muscarium') *gdje se naj prije nahodi, u Mikaljinu (vidi* mahaonica), *u Belinu* (‚ventaglio, ventarola' ‚flabellum' 758ᵇ), *u Bjelostjenčevu* (mahalo, puhalo ‚flabellum, dim. a flabrum, muscarium'), *u Stulićevu (uz* mahalnica) *iz Habdelićeva.* Imaš otjerati muhe dosadne s mahalom. M. Radnić 449ᵇ. Šticari iskaše zgrađeńe odvrženo od mahala zbog drva. A. T. Blagojević, khin. 50.

2. MÁHALO, *n. vidi* vitao (? *ili* motovilo?). — *U Bjelostjenčevu rječniku:* mahalo žensko, rašak ‚alabrum, rhodibus'; na mahalo preju navijam ‚alabro fila impono', *i u Jambrešićevu:* ‚alabrum'.

MAHALONOŠA, *m. čovjek što nosi kome (n. p. papi) mahalo. — Samo u Stulićevu rječniku:* ‚flabellifer'.

1. MÀHÂĻKA, *f. vidi u Vukovu rječniku:* mahaļka [maļka] ‚das bret auf dem der hanf abgeklopft wird' ‚frangibulum pro cannabi'. Mahaļka je na dva drveta kao koca u visinu prema čovjeku poprijeko utvrđena rastova potanka i s obje strane oštra daščica u širinu s dobre šake; ko maha on uzme nabijenu ručicu konopļe ili lana, pa stojeći udara ńome o mahaļku, te ispada pozder. cf. [1. maška, 1], mahaća.

2. MÀHÂĻKA, *f. vidi* 3. druga. — *U Vukovu rječniku:* mahaļka [maļka], (po južnijem krajevima) vide [2. druga], štiļega.

MAHÀNA, *f. u koga ili u čega što nije onako kako bi trebalo da bude ili što mańka. — S toga što velika većina štokavaca ne izgovara* h, *glasi i* maàna *i* mána *(vidi* 1. mana). *U pisacu se nalazi i* mahna. *— U Vukovu je rječniku akc.* màhana, *ali se može sumńati, jeli on tu riječ čuo tako izgovoriti (nego po svoj prilici svagda bez* h); *ovdje je zabiļežen akc. prema* mána *i turskome* mahanà. — *Od arap. tur.* mehānet, mahana, *staře koga što je prezren* (Zenker, türk.-arab.-pers. wörterbuch 896ᵇ ‚mépris, dédain dans lequel on est tombé, abaissement, avilissement' ‚missachtung, verachtung, verächtlichkeit'; *u* A. Wahrmund, praktisches handbuch der arab. sprache. (1861) iii, 21 mahane *tumačeno je u* Schlüssel zum prakt. handb. (1866) 106 ‚verworfenheit') *verbalni je supstantiv od korijena* hān (hūn), *biti lak, pa i bez vrijednosti. — Osim toga ima i arap.* behāne, *što se turski govori* mahana (Zenker 229ᵇ) *u čega među ostalijem značenima ima i izgovor, prigovor. — Od* xviii *vijeka, a između rječnika u Vukovu:* (cf. mana) ‚fehler, ausstellung' ‚vitium, error'. Neće na ovomu tornu nikakve mahane naći. M. A. Reļković, sat. A1ᵃ. Kada bi mahne svoga vilajeta kudili. A8ᵃ. Kad tolike imadeš mahane. Hb². Nastoj da u kući ne imaš mahanu. L8ᵇ. Koju falingu ili mahanu. I. Jablanci 9. Piva tica brez mahne. M. Katančić 74. Na maršetu ne bude ti mahna. J. S Reļković 424. Bezposličari imadu i tu mahnu. M Pavlinović, rad. 107. Mahana, nedostatak. *u* Nar. pjes. petr. 2, 608. Dobru koňu sto mahana, a rđavu samo jedna. Nar. bl. mohm. beg kapet. 49. Bez mahane tko traži jarana, uvijek će ostati bez jarana. 348. — *U ovijem primjerima stoji subjektivno, gotovo kao* prijekor: Vodila sam nevjestu, ne bi l' rano ranila: do sunašca spavala, a svekrva skuhala, a zaova omela, djever vode donio, kad ustala nevjesta, svemu tome mahana: krivo vatra ložena, meko ļebac skuhano *(sic).* truńem voda točena, prahom kuća metena. Nar. pjes. vuk. 1, 520. Sedamdeset i četiri prosca što su sestri doslen dohodila, svakom sestra nahodi mahanu. 2, 234. Al' mahanu toj tazbini nađe? 2, 267 — *U ovijem primjerima kao da znači: neprilika ili uopće što neugodno.* A paša mu tiho govorio: „Proď se, dijete, nesretne djevojke, moja Zlata ima zatočnika od Primorja odmetnik-Iliju, sedmeri joj svati rastjerani. poginulo sedam đuvegija". A Halil mu stade bosjediti: „Da ti nije cura pod mahanom, ja joj ne bih mušterija bio". Nar. pjes. hörm. 1, 538. Moja šćerca sada je pod mahnom; da ti uzmeš Zlatiju djevojku, Boga mi ti s mirom biti neće, vezir će te s glavom rastaviti. 1, 229.

MÀHANICA, *f. vidi u Vukovu rječniku:* vide [2 druga] mahaļka 2.

1. MÁHÂŃE, *n. djelo kojijem se maše, vidi* 1. mahati. — *Stariji je oblik* mahanje. — *Između rječnika u Belinu* (mahanje ‚il brandire' ‚vibratio' 147ᵇ; pjetno mahanje ‚battuta, misura della musica' ‚modus' 133ᵇ), *u Bjelostjenčevu* (‚agitatio, vibratio, tractatio, motus'), *u Stulićevu* (‚ventilatio, agitatio, nutus manus'), *u Voltigijinu* (‚agitamento, brandimento' ‚schwingen'), *u Vukovu* (‚das schwingen' ‚agitatio' [cf kolebańe]). S mahańem vado vatru. M. Radnić 56ᵇ. Mahańa rùkû. P. Filipović 17.

2. MÀHÂŃE, *n. djelo kojijem se màhâ (vidi* 2. màhati). — *U Vukovu rječniku:* ‚das abklopfen' ‚decussio'.

MÀHAONICA, *f. vidi* mahač. — -o- *stoji mj.* l, *a ovo se nalazi pisano u srijem rječnicima. — U Mikaljinu rječniku:* mahalnica, mahalo, moskar ‚flabellum, muscarium'; *u Belinu:* mahalnica ‚ventaglio, ventarola' ‚flabellum' 758ᵇ; *u Stulićevu:* mahalnica ‚flabellum' *iz Belina; u Voltigijinu:* mahalnica ‚ventaglio, ventola' ‚fächer, wadel'.

MÀHAST, *adj. pun maha (vidi* 1. mah). — *isporedi* mahat. — *U Belinu rječniku:* ‚lanuginoso' ‚lanuginosus' 425ᵃ; *u Stulićevu:* mahast,

pun maha ‚lanuginosus, nonnihil pilosus'; *u Voltiǵijinu:* ‚muschioso' ‚moosicht'.

MÀHAT, *adj. vidi* mahast. — *U naše vrijeme.* A gleda ih beg Mustaj-beg lički od zelena mahatoga luga. Nar. pjes. hörm. 1, 409. Kad smo bili lugu mahatomu. 2, 185.

1. MÁHATI, mâšêm *i* mâhâm, *impf. (n. p. držeći što u ruci) rukom i onijem brzo micati po vazduhu kao da će se baciti, te je tako iterativni glagol; ali može biti i imperfektivni glagol prema* mahnuti, *kad se jednom miče. — Kod većine je našega naroda praes.* mašem, *ali je na jugu* maham: *ovo je stariji oblik, jer je u ostalijem slavenskijem jezicima osnova u praes.* maha *(ali u ruskome ima praes.* махаю *i* машу*). — Akc. kaki je u inf. taki je u praes. 3 pl.* máhajû *(ali* mâšû*), u aor.* máhah, *u impt.* máši *(ali* mâhâj*), u ger. praes.* mášûći *i* máhajûći, *u ger. praet.* máhâvši, *u part. praet. act.* máhao; *u ostalijem je oblicima onaki kaki je u praes.* 1 *sing. — Riječ je praslavenska, isporedi stslov.* mahati, *rus* махать, *češ.* máchati, *poļ.* machać. *— Miklošić misli da je osnova* mah *postala od korijena* ma, *i isporeduje stslov.* manąti, majati ‚wenken', *nslov.* majati ‚schütteln', *bug.* maja ‚betäuben', *rus.* мять ‚bewegen', *češ.* manouti, mávati ‚schwingen', *vidi i* omaja. *ima i lit.* moti, mojûti, *let.* mât ‚winken'. — *isporedi i* magnuti. *— Između rječnika u Mikaļinu* (mahati, činiti hlad, činiti vjetar, ventulum facere'). *u Belinu* (mahati čijem ‚brandire o vibrar, cioè muover qualche cosa, come spada o simile, con prestezza' ‚vibro' 147b), *u Bjelostjenčevu* (maham ‚agito, moveo, vibro, jacto, quatio, tracto'), *u Jambrešićevu* (maham ‚agito, vibro'), *u Stulićevu* (mahati, maham ‚agitare, movere, ventillare, vehementer fluere'), *u Voltiǵijinu* (mahati, mašem ‚ruotare, agitare, imbraudire' ‚schwingen, schwenken'), *u Vukovu* (máhati, mâšêm ‚eine bewegung machen (mit der hand, dem hute)' ‚agito', cf. koletati).

1. *aktivno.*

a. *neprelazno. — često s instrumentalom (ono čim se miče).*

α) maše se oružjem (i bičem), te može značiti što i udarati. Rama ćordom svojom maše. J. Kavańin 86b. Smrt bez obzira mahala je svojom kosom. B. Zuzeri 102. Kad on ļutim bičem maše. A. Kanižlić, uzroci. 241. Smrt kad svojom kosom maše. V. Došen 50a. Lako maše, al' udara teško. Nar. pjes. vuk. 2, 494. Jadan Marko ležeći se brani, britkom sabļom i ležeći maše. 4, 271. Udriše se dva kršni junaka: često maha Mutape Lazare, silnu glavu begu ugrabio. 4, 317. Pjeva se da je u ńegovom buzdovanu, kojijem je on jednom rukom mahao i ńime se bacao, bilo šezdeset i šest oka. Vuk, rječn. *kod* Marko Kraļević. Sto ļudi koji svi mačem mahahu. Đ. Daničić, sud. 20, 35. Istrijebite iz Vavilona sijača i onoga koji maše srpom o žetvi. jer. 50, 16. — *Po analogiji pripada amo i ovo:* Ta sabļu pripaše, ta stresa sulicu, a ta lukom maše zapamše strilicu. Đ. Baraković, vil. 47.

b) maše se udom svojega tijela, n. p.

αα) rukom ili rukama.

ααα) uopće. Govoreć ne plaši, ni se čin' svaka znat, i rukom ne maši, jer će te luda zvat. P. Hektorović 38. Mahajuć ruku (= *rukom*). Anton Dalm., nov. tešt. 192. act. ap. 13, 16. Zvukohu oni svite, neka lagļe mogu rukami mahati. F. Glavinić, cvit. 422a. Taki srne *(vitez)*, rukam maha, prijeti obrazom, zgledom pali I. Gundulić 541. Od teške vrućosti rukama mašući A. Kanižlić, uzroci. 160. Mašuć rukam mimo produ. V. Došen 65b. Mavat rukam mučno je. N. Palikuća 60. Budna bula rukam' maha vrh trnula tijela. Osvetn. 4, 17. — On sije za jednim korakom, po po sloga krušce mašuć šakom. J. S. Reļković 119.

bbb) mahańe rukom (na koga) može se shvatiti kao davati kakav znak. Ustavši se Pavao mašući i rukom mučanje zapovidjevše reče. N. Rańina 125b. act. ap. 13, 16. Na đakona desnom rukom maše. Nar. pjes. vuk. 2, 443. Pope muči, ništa ne govori, na Turčina desnom rukom maše. 4, 412. Na ńeg bijelom rukom mašu. Nar. pjes. petr. 1, 122. Oga počme mahat na starca rukom. Nar. prip. bos. 1, 49. Mašite rukom neka uđu na vrata kneževska. Đ. Daničić, isai. 13, 2. — *Amo vaļa da pripada i ovaj primjer u kojemu nema izrijekom* rukama: Mahahu Zahariji, kako hoće sinu položiti ime. F. Glavinić, cvit. 197a.

bb) nogama. Mavat nogam mučno je. N. Palikuća 60. Popni ludo na visoko, da nogama maha. (U Boci). Nar. posl. vuk. 255.

cc) glavom.

ααα) uopće. Końi nozdrvi hrkahu mašući glavami. M. Marulić 12. Maše glavom kao koń torbom. Nar. posl. vuk. 176.

bbb) kao znak nezadovoļstva, žalosti, ļutine, ili prezirańa. Žuva meni glavom maše. M. Gazarović 97. Kńigu čati Pivļanine Bajo, glavom maše, zubima škrguće. Nar pjes. vuk. 3, 466. Svijetla kruno, što mahaš sve glavom a podjekuješ? Nar. prip. vrčev. 83. Koji prolažahu huļahu na ń mašući glavama svojima. Vuk, mat. 27, 39. Koji me vide, svi mi se rugaju, razvaļuju usta, mašu glavom. Đ. Daničić, psal. 22, 7. Starac osta mahajuć glavom. S. Ļubiša, prip. 263. Ako li se ne nađe ni dlaka, ni pepela, ni uglevļa, onda mašu glavom. M Đ. Milićević, živ. srb. 2, 62.

dd) krilima (ne samo o životińama). Vidim te *(orla)* bolčicom kako mašeš krili. P. Vitezović, odil. 51. Kad keruvimi mahahu krilima . . . Đ. Daničić, jezek. 10, 16.

ee) repom (o životińama). Mahati repom ‚muovere, menare la coda' ‚jactare caudam'. A. d. Bella, rječn. 197b. Štene, sad okolo nas vrteći se i repom mašući . . . A. Kanižlić, uzroci. 27. Lav odmah stane mahati repom. Nar. prip. vuk. 169.

ff) štipalima (o jastogu). Udri dva jastoga dobra i ne mala, kojino skačući po moru igrahu, šćipali mašući, svoga zla ne znahu. P. Hektorović 48.

c) čim drugijem što se drži u ruci (glagol je obično iterativan). Kad vi imate ranu na tilu, te dojdu mušice na ńu, što činite? ne uzmete li grančicu il' drugo, te sveudiļ mašući tirate ih, da rane ne opogane? F. Lastrić, ned. 243. Nad ńim maše granom bosiļkovom, svome bratu čini lepa lada. Nar. pjes. vuk. 2, 162. — Mašu z rubcem. Nar. prip. mikul. 22. — On skide svoj šešir, pak mašući ńime do crne zemļe, zafaļuje naravi na finoj vuni. M. A. Reļković, sat. L5a. — Uzmu očenaše, te mašući ńima iđu po dvoru i po čaršiji ili pjaci razgledajući što se čini. F. Lastrić, ned. 243. — Kada pogleda kroz oblok, evo vidi na istoj čaršiji đa rečeni sluga prineharni natakavši oni plemeniti prsten na svoj štap, sad maše ńim po vitru, sad poštapajući se štapom zadijeva ga u blato. test. ad. 130b.

d) subjekat nije čeļađe ni životińa, nego je:

aa) ruka. Od svijeta na koncu gdi ruka tuj maha svakomu trgovcu. M. Vetranić 1, 163. Došli ste gdje ruka maha. M. Držić 352. Mač... premda slobodno ruka snažna ńime maha, nimalo ga ne poreže. B. Zuzeri 108. Britka sabļa jače rańa kad ńom maha desnica snažna od junaka, neg kad kreće ńome slaba ruka od djeteta. 136. Živo mašu desna i lijeva. Osvetu. 2, 129.

bb) vjetar, zrak. A ńe zlatim pramim kosi vjetric maha. A. Sasin 183b. Trst kom vitar maše. Michelangelo 32. Vihori ńime *(oblakom)* mašu, dok zamute u ńem kašu. V. Došen 19a. Lasno koliko vitru slančicom mahati. M. Zoričić, osmina. 56. Zrak ńim maše da se ne utuši. J. S. Reļković 308.

e) sam subjekat sobom miče, te je značeńe gotovo kao refleksivno. O bedrih mu sabļa maše. J. Kavańin 54a. — *Amo mogu pripadati i ova dva primjera:* Andio kerubin držeći ogńeviti i mahajući mač. J. Matović 453. A za kopļe vranac konic svezan; na glavi mu maha stambolija. Nar. pjes. vuk. 2, 272.

b. *prelazno.*

a) objekat je čeļade, a značeńe je rukom češće mičući davati znak (n. p. kad je daleko da se približi). I rukom me *(poće vila)* još mahati. A. Sasin 182b. Da na pomoć budu teći, maha rukom družbu svoju. Ġ. Palmotić 3, 214a. Mahati tkoga ‚accennare con la mano ad alcuno, che accosti' ‚manu innuere alicui, ut propius accedat'. A. d. Bella, rječn. 13b. Zove gluha, maha slijepa. (Z). Poslov. danič. — *Amo pripada i ovaj primjer:* Po moru gledaju vas drag dan i svu noć plavčice mahaje, od izdal ka plove. Ġ. Držić 434.

b) objekat je čeļade, smisao je često mahati kojijem oruđem, da objektu bude hlad. Mahati tkoga ‚far vento a chi ha caldo' ‚estuanti ventum facero'. A. d. Bella, rjećn. 759b.

c) objekat je vatra, vidi piriti. Mahaćeš ti vatru u kapi. (Bježaćeš gologlav s kapom u ruci. U narodu je našemu ćibret još vrlo malo poznat, nego kad ko vatru ukreše, on onaj komadić truda zamota u suho sijeno ili u paprat, pa maše u ruci dok se ne zapali). Nar. posl. vuk. 176. Srbi će još mahati vatru u kapi s Bugarim i sa Skipetarim. M. Pavlinović, razg. 53.

d) objekat je oružje. David pođe mahat svoju lučaricu. A. J. Knezović 162. Noža maše jedan na drugoga. Nar. pjes. vuk. 4, 431.

2. *sa* se, *refleksivno (u oba dva primjera prema* 1, b, *bb)).* Repom vrteći poče se mahati *(tovar).* M. Vetranić 2, 169 Maha se na sut-Peci moskarom. (Z). Poslov. danič.

2. MÀHATI, màhâm, *impf. vidi u Vukovu rječniku:* t. j. kudjr]u ili lan ‚abklopfen' ‚decutio'. — *vidi još* mahaļka *i* rediti. — *Akc. se ne mijeńa (aor.* 2 *i* 3 *sing.* màhâ, *impt.* màhâj).

MAHEMET, *m. vidi* Mahmet *i* Muhamed. — *U Daničićevu rječniku:* Mahemeть, ime tursko: car turski ‚Mahemeть'. otac Murata II. M(on. serb. 409. (1442). cf. Mehьmedь.

MAHER, *m. veliki nož.* — *isporedi* mahijer, *vidi i* paramaher. — *Od grč. μάχαιρα.* — *U jednoga pisca Dubrovčanina* xvi *vijeka.* Nu pođi ti, Sara, ter dones' maher moj; tuj visi odzgara o sosi o štropnoj. — Sara donosi maher. M. Votranić 2, 239.

MÀHIBAŠA, *m. u narodnoj zagonetci našega vremena načińena riječ od osnove glagola* máhati *i od turske* baša, *te znamenuje rep u konja.* Dva trup, dva lup, dva gledaju, dva slušaju, i deveti mahibaša. *(odgonetļaj: koń).* Misli se na predńo i stražńe noge, oči, uši i rep. Nar. zag. novak. 96.

MAHIČNO, *vidi* Mahićno.

MAHIĆNO, Mahićnoga, *n. ime selu u Hrvatskoj.* — xvi *vijeka.* U Mahićnom u popa Jakova 1 pehar. Mon. croat. 326. (1555). — *Vaļa da je isto što sad pišu (po kajkavskom govoru)* Mahičnо, *selo u Hrvatskoj u županiji zagrebačkoj.* Razdiļe. 74. Schem. zagrab. 1875. 95.

MAHIJA, *f. riječ u dva primjera* xvi *i* xvii *vijeka, te u obadva kao da stoji mj.* mađija: *ali opet u oba dva griješkom: u prvome pisarskom, u drugome štamparskom.* Imaš u ńih *(očih)* niku kripost ne čarami, ni mahijom, nego smihom i s veseļem. M. Pelegrinović 188. Obratiti u inu ko bi ju stvar smio, da bi prokleštinu vikovnu imio; sultane i care ki bi to stvorili... mišćani, vojnici ki ne bi mahije bili protivnici, odsudjenjem svetim zakon osudjuje. I. T. Mrnavić, osm. 101.

MÀHIJAST, *adj. vidi u Vukovu rječniku:* (u Zeti) vide [sulud] ćanut. — *Vaļa da je postalo od osnove* mahnit.

MAHIJER, *m. vidi* maher. — -ije- *se shvaća kao da postaje od ńegdašńega* ê, *kako se vidi i u primjeru gdje* mahijera *stoji u sliku s* mira. — *U jednoga pisca* xvi *vijeka što je preradio Vetranićevo djelo (vidi kod* maher). Abram: Nu, pođi ti, Sara, ter iznes' mahijer moj, tuj visi odzgara o sosi o stropnoj. — Sara s mahijerom: Što je toj za Boga! eto ti mahijera, nješto sam neboga sva puna nemira. M. Držić 461.

MÀHINI, Màhînâ, *m. pl. ime plemenu i kneţini u Dalmaciji u kotaru kotorskome.* — *Koji ne izgovaraju* h *pišu i* Maini *i* Maine *(vidi).* — *Od* xviii *vijeka.* Stanêvići i Mahini. Starine. 10, 35. (1770). Od tri komunah, Poborah, Mahina i Braićah. 10, 38. (1783). Bonici stanu rijevati na jata u Mahine da mu lijeka traže S. Ļubiša, prip. 91. I čujte me dobro, Mahini! 93 Po kazivańu Mahina. 130. Od Mahina i Pobora. prič. 3.

MAHMET, *m. vidi* Muhamed, *isporedi* Mahemet — *Od* xv *vijeka, a između rječnika u Daničićevu* (Mahьmeть, ime tursko). cf. Mehьmedь. Tako mi velikoga proroka Mahьmota. Mon. serb. 409. (1442). Mahmet, Pelaj, Herberhardo . . . J. Kavańin 456b.

MAHMETOV, *adj. koji pripada Mahmetu (Muhamedu).* — *U Daničićevu rječniku:* Mahьmetovь, *toj* Mahьmeть: ‚vь leto Mahьmetovo 876'. M(on. serb). 515. (1471).

MAHMÛDIJA, *f. postaje od arap. tur.* maḥmudi *(postaje od* Maḥmud), *što je uprav mali novac (srebrni ili mjedeni) ali kao da u našemu jeziku* mahmudija *znači ńekakav zlatni novac.* — *U naše vrijeme.* Na glavi joj fesić i kitica, ispod fesa sićani dukati, na čelu joj malo razmaknuto, đe joj stoji dukat mamudija. Nar. pjes. herc. vuk. 126. Drugi tovar meke mamudije. Nar. pjes. *u* M. Đ. Milićević, kraļ. srb. 253. Kitićn ti po čelu rubije, a po vratu krupne mahmudije. Hrv. nar. pjes. 1, 194. Gliša odmah izvadi četiri mekane mahmudije. M. Đ. Milićević, pomenik. 3, 382. I svagda ga je otpuštao s darom od 50 do 60 mamudija. 5, 732.

MAHMUR-, *vidi* mamur-.

MÀHMUT, *m. ime (arapsko) tursko* Mahmud, *od iste osnove od koje je i* Muhamed, *ali nije posve ista riječ.* — *Od prije našega vremena, a između rječnika u Daničićevu* (Mahьmuть, ime

tursko *s primjerom:* Mahьmutь baša 1458—1468. Okáz. pam. šaf. 79. 81). Nakon ńega Hasan staše, Ahmet, Mahmut i Alija I. Gundulić 561. Nađe Stojan Šarac-Mahmut-agu. Nar. pjes. vuk. 3, 163. I ńegova Mahmut-bega sina. 3, 255. Tako veli Mahmute vezire. 4, 70. Sultan Mahmut od Stambula bijela. 4, 366. Pokloni brata Mahmut-agu. Pjev. crn. 41a. Dođe Mahmutu sultanu. 82a.

MÀHMUTOV, *adj. koji pripada Mahmutu.* Ali jaše hata Mahmutova. Nar. pjes. vuk. 4, 83.

MÀHMUTOVIĆI, *m. pl. ime selu u Bosni u okrugu Tuzle Donje.* Statist. bosn. 89. — *Uprav je prezime po ocu Mahmutu.*

MÀHMUZA, *f. ostroga.* — *Od tur.* mahmuz *(arap.* mihmāz). — *Vidi i* mamuza. — *Od* xvii *vijeka.* Stavļati mahmuze na pete. M. Radnić 503b. Mitar bije *(vranca)* čizmom i mahmuzom. Nar. pjes. hörm. 1, 69.

MAHNEN, *adj. vidi* manen *i* mahnit. — *Od* xviii *vijeka.* Da mu je kapļa pala, mahnena ogńica skočila. Ant. Kadčić 146. Reče Luca kot mahnena. Jačke. 237.

MAHNENIJA, *f. stańe koga što je mahnen, vidi* mahnitost — *Nastavak* -ija *po tal.* ía. — *U jednoga pisca* xviii *vijeka.* Oli su posli razborišta upali u mahneniju. Art. Kadčić 129. Od svoga roditeļa upadnuta u mahneniju. 438.

MAHNENIK, *m. mahnen čovjek, vidi* mahnitac. — *U istoga pisca* xviii *vijeka u kojega ima* mahuen *i* mahnenija. Mogu li se krstiti mahnenici? Ant. Kadčić 129. Mahnenikom i dici koji ne imaju razborišta. 391

MAHNI, *vidi* mani.

MAHNÌČINA, *vidi* mahniština. Aj ne luduj, jedna maničino! Pjev. crn. 55a.

MAHNÍČTINA, *vidi* mahniština.

MAHNÍŠTINA, *f. (ili m.?), augm.* mahnitac. — *Vaļa da postaje nastavkom* ьština, *te da je od* tьš *postalo* tš = č, *dakle od* mahnitьština mahničtina, *i tako je pisano u dva naj starija primjera, ali se poslije* -č- *ispred* t *promijenilo na* š *(isporedi* što), *te se i sad tako govori u Dubrovniku.* — *Od* xvi *vijeka u Dubrovniku, a između rječnika u Stulićevu* (mahniština ‚stultissimus'). Ovo para žena Krise meštra od skule, one mahničtine. M. Držić 167. Jeda Tripčeta nađem, onu mahničtinu. 185. — *Sad se u Dubrovniku govori u šali i ne u zlome smislu o čeļadetu ili o djetetu vrlo živahnu i veselu.* P. Budmani.

MAHNIŠTVO, *n. mahnitost.* — *Nastavkom* ьstvo *od* mahnitac, *isporedi* mahniština. — *U jednoga pisca* xviii *vijeka.* Svak tu prohodni život traje, pun mahništva i nesvijesti. J. Kavańin 174b.

1. MÀHNÎT, *f. ime apstraktno prema* 1. mahnit *(mahnitost), ali u jedinome primjeru znači mahnito čeļade.* — *U pisca Dubrovčanina* xvi *vijeka.* On je ńeka mahnit. M. Držić 287.

2. MÀHNIT, *adj.* furiosus, vesanus (mente captus), *u kojega nije zdrava pamet (isporedi* 1. lud, b), *ali se ističe uz to nemirnost s kojom ludo čeļade radi kao da je izvanredno ļutito ili drukčije bjesni (vidi i* bijesan). — *Ne zna se postańe: ne može postati od* mahana, *jer bi onda bilo* mahanit, *a jamačno je* mahnit *starija riječ nego* mahana; *Miklošić misli na ngrč.* μανῖτα, *ludost, ali nam ovo ne tumači* h *u našemu jeziku, te mislim da je po većoj prilici novogrčka riječ postala od* manit. — *Od* xv *vijeka (vidi:* Glagoļetь otь mahnita. Konstant. filos. danič. star. 1, 43), *a između rječnika u Mikaļinu* (mahnit, manen ‚insanus, stultus, amens, fatuus, furiosus, furibundus, furens, mente captus, demens, delirus'), *u Belinu* (‚uscito di cervello' ‚desertus a monte' 187a; ‚matto, pazzo' ‚demens' 466b), *u Bjelostjenčevu* (mahnit, vrtoglav ‚stultus, insanus, delirus, fatuus, statu mentis dimotus, mentis inops, dementatus, mente captus, amens, impetuosus, furia, furiosus', v. besen), *u Jambrešićevu* (‚insanus, furiosus, ceritus'), *u Stulićevu* (‚stultus, insanus, demens, furibundus etc.'), *u Voltigijinu* (‚stolto, furioso, impazzito' ‚thöricht, närrisch'), *u Vukovu* (vide budalast: budalo mahnita! — 2. n. p. koń, vide bijesan [1]).

1. *adj.* — *Komp.:* mahnìtijî (I. Držić 218, *i u Stulićevu rječniku).*

a. *o čeļadetu.*

α) ističe se bjesnoća, vidi sprijeda. — *mislim da amo pripadaju ovi primjeri:* Lud i mahnit bih dat dinare iz ruka. M. Držić 253. Stvoriteļ od mudrosti za vas je lud i mahnit scijeńen. M. Divković, bes. 357a. Da j' *(zla žena)* mahnita i puziva, smeća od mira i karļiva. M. Orbin 26. O smrti mahnita, što me nijes' satrla i pjana i sita na gozbi do grla! I. Gundulić 151. Lud i mahnit, ki vjeruje i u pamet mu može upasti, da tko nebom gospoduje ište umrle svojit vlasti! Ġ. Palmotić 3, 109b. Manit je, lud je i budalast. I. Ančić, vrat. 13. Da nije brezpametan ili manit. I Grličić 163. Ah ludi, ah mahniti! A. d. Bella, razgov. 34. Kako lud, kako mahnit! D. Bašić 156. Mahniti i ludjaci. A. d. Costa 1, 131. Ne ima se dat ni dopustit sveto pričešteńe . . . onizim koji su sasvim i zauvik budalasti ‚perpetuo amentibus', ni mahnitim, ni vilenim ‚nec furiosis'. M. Dobretić 66. Da jedan mahnit ubije čovika u crkvi. M. Dragićević 155. Dal' je kako ludo i manito koje još te za moj strah ne znade? Nar. pjes. vuk. 2, 396. Oj! junače, da te Bog ubije! il' si ludo, ili si manito? Nar. pjes. vila. 1867. 427. Maniti i na zvijezde laje. Nar. posl. vuk. 175. Poklon' se mahnitu ka' i svetu. 253. Tako mahnit na svoj obraz ne pļuvao! Tako mahnit po gori ne hodio! Tako mahnit po gori ne skakao! Tako mahnit sva četiri kantuna svijeta ne obišao! 298. Što mahniti veže, sto mudrijeh ne razdrešuju. 357. Tako mi ove žerave, i tako je mahnit ne zobao! 303. Đak . . . oni šiļak zavrti divļanu u oko i oslijepi ga. Divļan slijep skoči kao mahnit. Nar. prip vuk. 187. Ko je ono ka' da su mahniti? P. Petrović, gor. vijen 69.

b) ističe se ludost, a bez obzira na bjesnoću. Mi jesmo mahniti za Isukrsta, a vi jeste zdravi i jaci. N. Rańina 202b paul. 1cor. 4, 10. Njeki su mahniti očito, a njeki su mahniti na vrjemena. Zborn. 1a. Ako vidiš *(u snu)* da si se mahnit učinio, toj prilikuje veselje i brzo da dođe. 134b. Kako mož', lzače mahniti, tuj britvu i taj nož u srcu nositi? M. Vetranić 2, 347. Ti s' mahnit, poď se vjer'. N. Naļeškoviċ 1, 291. Ne daje se pričeštenje djecam, ni mahnitim, ni druzim, koji ne imaju u sebi razbora ni razloga. A. Komulović 49. Tko je od porođenja bio mahnit. M. Divković, nauk. 207a. Trebuje da se učiniš ti mahnit radi Isukrsta. B. Kašić, nasl. 28. Hodi mahnit, rič izgubi. Đ. Baraković, vil. 170. Negoli ako je bio mahnit ali izvan sebe. M. Orbin 4. Mahnit je svak tko ne misli o smrti. 41. Naj gorijem i mahnitijem *(mahnitijim)* grešnikom *(dat. pl.).* I. Držić 218. Riječ je stara, da je mahnit priko mire, od svojega gospodara odlukami ku se opire. Ġ. Palmotić 1,

339. Jao prorokom manitim! I. Ančić, ogl. 86. Ah, mahnita družbo slijepa! A. Vitaljić, ostan. 161. Ludošćina s kê se vuče mahnit čovjek posred mora. J. Kavanin 55b. Mahniti čoviče, ovu noć dušu tvoju išću od tebe. J. Filipović 1, 264a. Ceres koju mahniti za veliku božicu držahu. And. Kačić, kor. 21. Da jedan mahnit koji nije svoje svisti. Ant. Kadčić 79. Kada se mogu krstiti mahniti? J. Matović 160. Ili je manit te fantazira. D. Obradović, basne. 118. Svakome se mogu dočuditi, a ne mogu svoj Prizrenskoj zemji, ja na kome drži kapetanstvo, na manitom Leki kapetanu! Nar. pjes. vuk. 2, 238 O namirivanu troškova koji su skopčani s određenem skrpstva za osobe mahnite i slaboumne. Zbornik zak. 1853. VI.

c) kao bjesomučan. — to je značeńe jamačno u prvome primjeru, a može biti i u drugome. Kako Tobiju, Saru i sina mahnita, gluha i nima oslobodio si. J. Banovac, blagosov 33. Krsti se, jesi li mahnita? S. Ljubiša, prip. 79.

d) u prenesenome smislu, o kome što se podnosi kao da je uprav mahnit.

aa) audax, *koji se ne boji (i onda kad bi se trebalo bojati). — često nije u zlome smislu, jer se shvaća tad mahnitost kao prevelika hrabrost.* S nikoliko maniti Turaka nasrnu na vrata od grada. And. Kačić, razg. 140. I tu Dura manitoga nađe s ńegovijem prokletijem vrancem. Nar. pjes. vuk. 4, 421. Ne pomaže ni majka ni Janko, n' ako Bog sam i maniti Marko. Pjev. crn. 42a. Tatari su mahniti junaci. Nar. pjes. petr. 2, 550. Manito momče kroz goru prođe. Nar. pjes. mag. 1864. 101.

bb) mahnit za kim *ili* za čim, *tako zanesen da je gotovo kao lud ili mahnit. — i to nije svagda u zlome smislu.* Ljubiš me; mahnit sam za tobom. M. Držić 339. — Časti uzmnožne hvale izbrane, zlato i blago kom nije broja, za kijem mahnit drugi ostaje . . . P. Kanavelić. iv. 22. Ruski je narod za carem mahnit. S. Ljubiša, prip. 94

b *o životińi, n. p.:*

a) o psu; hydrophobus, *kod osobite bolesti (koja može spopasti i druge životińe i čovjeka, ali se naj češće javja u pasa), vidi* bijesan, 2, *c) bb).* A se otъ mahnita psa napiši na kvasni hlêbъ pšenični . . . Starine. 18, 181. Kao mahniti pas kad ugleda vodu. S. Ljubiša, prip. 142.

b) o konju, kao pomaman. – *vidi u Vukovu rječniku.*

c. *o čemu tjelesnome ili umnome.*

a) o glavi (shvaća se i u prenesenome smislu kao čeljade). Teško tome ko pameti nema! samur-kapi na ćelavoj glavi! . . . oštroj đordi u strašive ruke! a nogama pod manitom glavom! Nar. pjes. vuk. 1, 513. Jadni Turci, vi manito glave! Nar. pjes. petr. 2, 296.

b) o ruci (metaforički). Oh manito ruke lude! B. Radičević (1880). 323.

c) o duševnome osjećanu (n. p. o želji). Smami ti put i kost tva mahnita žeja M. Marulić 90.

d) o riječima (što su onake kao što mahnit može govoriti). Ja sam naučio ne odgovarati na tvoje mahnito riječi. Pril. jag. ark. 9, 74. (1468). Govoriti riječi izprazno i mahnito. K. Mađarović 106. — *Amo pripada i ovo:* Mahnita bučanja ljudska. A. Vitaljić, ist. 314.

e) o bijesu, ludosti, pa i o smionosti. Pun mahnita bisa. Đ Baraković, jar. 119. Ah! kako poče ti, naprjeduj i hodi, poznaćeš, mahniti bijes na što dovodi. I. Gundulić 142. Er je ńihov bijes mahniti sličan bijesu od zmije. I. Đordić, salt. 186. — Koliko pribiva mahnite ludosti ka blago prikriva jak pod med gorkosti. Đ. Baraković, vil. 158. — Porazom mahnite sminosti. B. Kašić, is. 110. U taj čas od mahnite svoje sminosti zlobu plati prikom smrti. per. 20. — *Amo pripada i* ud(a)riti u mahniti vjetar, *t. j. pomamiti se, pomahnitati* Tako u mahniti vjetar ne udrio! Nar. posl. vuk. 311. Ne bi li narod u mahnit vjetar udario? S. Ljubiša, prip. 98 Grujo udari u mahniti vjetar. 146. Kaluderi udarišo u mahniti vjetar. 217.

đ. *kod mjesnijeh imena.*

a) Mahnita Dolina, *zaselak u Srbiji u okrugu užičkome.* Manita Dolina. K. Jovanović 155.

b) Mahnita Jaruga, *mjesto u Srbiji u okrugu smederevskome.* Niva u Manitoj Jarugi. Sr. nov. 1874. 19.

c) Màhitâ Prôdô, mjesto u Javorku *(ne znam ko je zabilježio).*

2. *adv.* màhnito, *onako kao što rade mahniti. — Između rječnika u Mikaljinu* (mahnito, maneno ‚furenter, furiose, stulte, dementer, insane'), *u Belinu* (‚mattamente, pazzamente' ‚amenter' 466a; ‚stoltamente' ‚stulte' 710a), *u Bjelostjenčevu* (‚dementer, stulte, insipienter, fatue, insane, inconsiderate, incaute, furenter, furiose, impetuose, furialiter'), *u Jambrešićevu* (‚furiose'), *u Stulićevu* (‚insane, insaniter, stulte, insipienter, dementer, furenter, furiose'). Biše posli mahnito odlučio ostati u svojoj nevjeri. B. Kašić, iń. 89. Uljezoše mahnito i jadovito u kršćanske kuće. per. 54. On mahnito, nerazumno i zlobno diluje. A. Vitaljić, ist. 117. Nije li ovo ludo i mahnito reći? A. Kanižlić, kam. 213. Mahnito odgovori. And. Kačić, kor. 175. Moj Mehmede, nemoj udarati, jer mahnito moreš poginuti. Smailag. meh. 55. Pusto raslo, mahnito staralo. Nar. posl. vuk. 267.

3. MÀHNIT, *adj vidi* mahat. — *Valja da je takovo značeńe ovdje:* Mujo sađe lugu mahnitomu. Nar. pjes. hörm. 2, 86.

1. MÀHNITAC, màhnica, *m. mahnit čovjek. — Od* XVI *vijeka, a između rječnika u Stulićevu* (‚impos sui'); *u Vukovu:* (u Dubrovniku) ‚der thor' ‚stultus'. cf. budala, luđak. — Ne govori s mahnitcem. Zborn. 1b. Ostavi, neka stoji taj mahnitac, zašto govoriš ti š ńim? Pril. jag. ark. 9, 74. (1520). Mahnitac vazda mni da je mahnit svak mi. N. Dimitrović 10. Oni t' ne stavljaju mahnice pod kupe. 101. Od kad si došao mahnice liječiti. M. Držić 95. Čuješ li, fantazmo, mahniče, što li si? 159. Obukoše Isusa u bilo, kako mahnitca. A. Komulović 66. Mahnitci vam to sad čine. M. Divković, kat. 148. Zato se ne ima davati sveto tijelo Gospodinovo ni mahnicem. B. Kašić, zrc. 151 Da ga kako mahnica pogrde. fran. 96. Obraćahu se kakono mahnici suproć likaru. is. 37. Čini da ga obuku u bilu odiću kakono mahnica. 54. Oh mahniče, što misliš? nasl. 48. Ki su izvan svoje svijesti i ostale mahnice. M. Orbin 88. Stanovito ovo je mahnitac. F. Glavinić, cvit. 56b. Čuješ govorit jednoga mahnica. I. Držić 150. Kakono jedan mahnitac trči. P. B. Bakšić 64. S mahnici općiti i vodit zle žene o osle gouiti, muke su pakljene. (D). S mahnici trebuje mahnitat. (D). Poslov. danič. Manitče, ove noći dvignuti će dušu tvoju od tebe. L. Terzić 334. Zdrav koji se smili na mahnitca moga. I. Dražić 52. Aj mahnitče, što govoriš? J. Kavanin 15b. Pogrdjen kô mahnitac. I. Đordić, salt. xi. Koliko je i današńi dan mahnitaca od iste vrste.

A. d. Bella, razgov. 118. Ah mahnici od veriga! B. Zuzeri 26. Hodi. da te vežu kô mahnitca. 73. Mi bismo mahnici, er držasmo ńih za mahnice. Đ. Bašić 276. Mahnitci, luđaci i bez svoje svisti. Ant. Kadčić 25. A koji bude rjeći *(bratu svomu)*: „mahniče“ . . . J. Matović 380. Đe ima takvije manitaca koji ne umiju ni svoje jaje naći. Nar. pjes. mag. 1864. 100.

2. MÀHNITAC, màhnica, *m. (čakavski)* mahnìtac, vrsta divļeg graha, dava se golubovima i drugim ticama za jelo. Slovinac. 1882. 187. — *Može biti ista riječ što* 1. mahnitac.

MAHNÍTALAC, mahnítaoca, *m. čovjek što mahnita. — U jednome primjeru* XVII *vijeka, a između riječnika u Stulićevu (griješkom* mahnitaoc ‚furens, debacchator‘). Mahnitcem jošter ili mahnitaocem. B. Kašić, rit. 61.

MAHNÍTÂŃE, *n. djelo kojijem se mahnita. — Stariji je oblik* mahnitanje. *— Između riječnika u Mikaļinu* (mahnitanje *kod* mahnitost), *u Belinu* (mahnitanje ‚mattezza, stoltezza‘ ‚insania‘ 466b), *u Stulićevu, u Vukovu.* Koji je mahnitanjem mučen. B. Kašić, rit. 20. Čim se od straha na vuhveno mahnitańe stavi. G. Palmotić 1, 205.

MAHNÌTÂŠ, mahnitáša, *m. mahnitac, mahnitalac. — Akc. kaki je u gen. sing. taki je u ostalijem padežima, osim nom. sing, i voc.*: màhnitâšu, màhnitâši. — *U naše vrijeme, a između riječnika u Vukovu* (vide mahnitac *s primjerom iz narodne pjesme:* Na kulašu końu manitašu). Inglezi su kadšto potpuni mahnitaši. M. Pavlinović, rad. 10.

MAHNÍTATI, màhnîtâm, *impf. biti mahnit, ili uopće podnositi se kao mahnitac. — Akc. kaki je u inf. taki je u praes.* 3 *pl.* mahnítajû. *u aor.* mahnítah, *u ger. praes.* mahnítajûći, *u ger. praet.* mahnítâvši, *u part. praet. act.* mahnitao; *u ostalijem je oblicima onaki kaki je u praes.* 1 *sing. — Od* XVI *vijeka, a između riječnika u Mikaļinu* (mahnitati, ludovati ‚stultizo‘), *u Belinu* (‚matteggiare, pazzeggiare, smaniare‘ ‚insanio‘ 466a), *u Stulićevu* (‚insanire, delirare, furere, bacchari, debacchari, delirare etc.‘), *u Voltićijinu* (‚matteggiare, pazzeggiare‘ ‚närrisch thun‘), *u Vukovu* (vide budalisati *s primjerom iz narodne pjesme:* A Sekula mahnitati pođe). Hod' u kuću i ne mahnita' veće. M. Držić 187. Na vrat ćeš ti i ta nevjesta hoditi, kô poče, mahnita', nemo' se svideti. I. Gundulić 158. Bjestuj, slijedi mahnitati. G. Palmotić 2, 353. Svak u strahu svom mahnita. J. Palmotić 263. Zašto bjesni i mahnita. P. Kanavelić, iv. 196. S mahnici trebuje mahnitat. (D) Poslov. danič. Svôm ljepotom ka svud lita, neka ļudstvo š ńe mahnita. J. Kavańin 568a. Nije krivina od mladosti u ļuvezni razpuštenoj mahnitati. B. Zuzeri 64. Mahnitajući od veseļa 396. Prije nego su počeli mahnitati. J. Matović 160. Neka luđuju, nek mahnitaju. A. Kalić 332. Mladić nekakav mnogo je manitao za đevojkama. Nar. prip. vrčev. 166. — *U Dubrovniku često (u prenesenome smislu) o djeci, kad skaču, trče, živahno se igraju itd.* „Djeco, ne mahnitajte! stojte mirno!“ P. Budmani

MAHNITI, mahnim, *impf. mahnitati. — U Voltićijinu riječniku*: ‚stoltizzare, immattire‘ ‚thöricht handeln‘. — *nepouzdano.*

MÀHNITICA, *f. mahnito žensko čeļade. — isporedi* mahnitac. — *Od* XVI *vijeka, a između riječnika u Stulićevu* (‚mulier amens‘), *i u Vukovu:* (u Dubrovniku) ‚die thörin‘ ‚stulta‘. cf. luda. Rugahote se Pometom, mahnitice. M. 336. Mladu i lijepu djevojčicu trjebuje ončas zaručiti, ako nećeš mahniticu u svom stanu sveđ hraniti. A. Gleđević 28b.

MÀHNITIČINA, *f. augm.* mahnitica. — *U Stulićevu rječniku uz* mahnitica.

MAHNÌTINA, *m. (ili f.?) augm.* mahnitac. — *U naše vrijeme.* Evo ti mahnitina Tale. Pjev. crn. 156b. Do Turčina mahnitine Tala. 158a. Što će meni manitina Marko? Nar. pjes. vila. 1867. 351.

MAHNITIŠTINA, *f. u Stulićevu rječniku*: v. mahniština. — *nije dosta pouzdano.*

MAHNITJETI, mahnitim, *impf. postajati mahnit. — Samo u Bjelostjenčevu rječniku:* mahnitim, bezakonim ‚desipio, insanio, stultizo, deliro, demento, dementio, dementor, a mento deseror, deturbor‘.

MÀHNITÔST, màhnitosti, *f. osobina koga što je mahnit. — Od* XV *vijeka, a između riječnika u Vrančićevu* (‚amentia‘), *u Mikaļinu* (mahnitost, mahnitanje ‚insania, stultitia, furor, dementia, amentia, vecordia‘), *u Belinu* (mahnitos ‚mattezza, stoltezza‘ ‚insania‘ 466a; ‚stoltezza, mentecaggine‘ ‚amentia‘ 710a), *u Bjelostjenčevu* (mahnitost, pomama, vrtoglavje ‚dementia, dementatio, insania, amentia, desipientia, vecordia, inconsiderata actio, stultitia, praecipitantia, inconsideratio, deliratio, delirium, rabies, animi acerbitas cum rabie, furor (maxime cum de homine dicitur), et antiquo more rabia‘, v. norija), *u Stulićevu* (‚amentia, dementia, insania, vesania, furor etc‘), *u Voltićijinu* (‚pazzia, delirio‘ ‚narrheit, thorheit‘).

a. *u apstraktnome smislu kao sprijeda.* Mahnitost je pitat stvar kâ mu se može s razlogom denigat. kad se dat ne može. M. Marulić 130—131. Usta ludijeh čini *(sic)* nać mahnitos. N. Rańina 210b. prov. 15, 2. Velika je stanovito mahnitos gristi se za jednu šurku. B. Gradić, djev. 102. Zvêrovskom jarostiju i mahnitostiju tlačjahu ikonije i prilike. Š. Budinić, sum. 33b. Mi brezumni život ńih mńadihomo mahnitost. I. Bandulavić 202b. sap 5, 4. Kad upadoše u ńih naj posljeđńu mahnitost. M. Orbin 89. Srditost brezredna prilična je mahnitosti. I. T. Mrnavić, ist. 172. Smrt ukazuje da je mahnitost raskošje. M. Radnić 161b. Tko se od mahnitosti razboli dockna ozdravi. (D). Poslov. danič. Toliko bi bila manitost ne otiti umriti, koliko ne otiti biti u broju od ļudi razboriti. L. Terzić 153. Da jest mudrost ovoga svijeta mahnitost pri Bogu. K. Maģarović 11. Trojicu od mahnitosti oslobodi. I. Đorđić, ben. 35. Mučno je ńe mahnitos virovati. A. d. Bella, razgov. 69. Bi jedan mahnitac komu čudna manitost bijaše pamet otela. 118. Nije li mahnitos od veriga? B. Zuzeri 73. Sva veseļa, sve radosti držaše on za jedne tužne mahnitosti, dostojne samo da ih požali. 291. Velika je mahnitost sumńiti od nauka. I. P Marki 14. Jeli tko čuo od koga mahnitost iliti ludost takvu? A. Kanižlić, kam. 237. Darovi su ludost a pohodńa mahnitost. (Z). Poslov. danič. Ako ne primamo ovu milos, koja je mahnitos izpustit je? Đ. Bašić 84. Siromah kapitan, koliko može, toliko govori, pripovida i nastoja, da tu manitost izvade iz glave. And. Kačić, razg. 108. Da se te mahnitosti i opačine prođe. kor. 209. Četiri vrste mahnitosti. Ant. Kadčić 152. Pak opet upadaju u mahnitost. J. Matović 160. Budući se povratio na istu mahnitost nemilosti . . . 206. Pobjesni Turčin, omakne im se jednom iz kuće te u bježańu i mahnitosti na-

basa na raju. Nar prip. vrčev. 78. Mahnitost, budalaština ‚thorheit'. Jur. pol. terminol. 693.

b. djelo kojijem se jarla mahnitost. Poći već, nesrećnice, uživati tvoje mahnitosti. B. Kašić, iń. 88 Te mahnitosti neću učiniti. V. Andrijašević, pût. 286.

MAHNÌTÔV, mahnìtova, *m.* čovjek koji je mahnit. — U naše vrijeme u Stonu: „Umiri se, mahnitove". M. Milas. — *I drugdje.* Kad vidi Božića sita i pjana, ukorno ga pozdravi: „Pomoz' Bog, manitove!" Nar. prip. vrčev. 46.

MÀHNITSTVO, *n. samo u Stulićevu rječniku:* v. mahnitost.

MAHNÌTULA, *f. u Vukovu rječniku*[3]*: (po Vukovijem bilješkama)* vide mahnitica.

MAHNÚĆE. *n. djelo kojijem se mahne. — Stariji je oblik* mahnutie. *— Između rječnika u Belinu* (mahnutje ‚accennamento con la mano' ‚manus nutus' 13[b]; mahnutje na koña ‚il cavalcare, il montar a cavalcare, il montar a cavallo' ‚in equum ascensus' 178[a]). Mahnutjem od ruke. B. Kašić, zrc. 65. Okadi s. sakra*(menat)* do tri puta: svaki put manuti će trikrat, tako da je devet puti a na dospitku devetoga manutja poklone se svi. L. Terzić 337. Jedno mahnutje ruke Roka jest ga moglo izvaditi iz okova. A. Tomiković, gov. 253.

1. MÁHNUTI. mâhnêm, *pf.* 1. mahati *(jednom zamahati). — Akc. kaki je u praes. taki je u part. pract. pass.* mâhnût; *u ostalijem je oblicima kako u inf. — Može biti da neki oblici mogu postati i od* mah *(bez* nu): *aor.* máhoh, máše, *ger. praet.* máhâvši, *part. praet. act.* mâhao, máhla. *— Riječ je prašlavenska, isporedi stslov.* mahnąti, *rus.* махнуть, *češ.* máchnouti, *pol.* machnąć. *— S toga što ima stslov.* manąti *(i u crkvenome jeziku* manuti, *vidi)* ‚innuere', *rus.* мануть, *zvati koga mahnuvši prstom ili rukom, češ.* manouti ‚vibrare', *postaje sumńa, treba li shvaćati da je ispalo* h *u nekijem slučajevima, osobito u* 1, a *i* 2; *ali mislim da jest (osim crkvenoga primjera kod* manuti), *osobito ako se* a *dugo izgovara, jer se i u češkome jeziku razlikuje* máchnouti *i* manouti *duljinom. — Između rječnika u Voltigijinu* (‚vibrare, imbrandire' ‚schwingen') *i u Vukovu* (‚eine bewegung machen, schwingen' ‚vibro' *s primjerom iz narodne pjesme:* Mahnu sabljom, os'ječe mu glavu).

1. *aktivno.*

a. *neprelazno. — često s instrumentalom.*

a) vidi 1. mahati, 1, a, *a).* Ovi imadijaše mač kojizim jednoč samo manuvši kakvu ti drago volu vrat bi prisikao. F. Lastrić, ned. 390. Kad bičem tvojijem mahneš na mene. I. M. Mattei 91. Manu sabljom Sekul dite mlado. And. Kačić, razg. 156[b]. Koji ono dobar junak bješe, što jedan put britkom sabljom mane? Nar. pjes. vuk. 2, 314. Manu sabljom, otkide mu glavu. 2, 339. Manu sabljom s desna na lijevo, te on Mini odsiječe glavu. 2, 373. Manu sabljom i desnicom rukom i udari po nakovńu Marko. 2, 405. Mani, Marko, jali da omanem. 2, 408. Manu rukom i mačem zelenim. 2, 476. Manu Marko topuzinom teškom. 2, 479. Manu Alil, a dočeka Janko, na mač oštru sabļu dočekao. 3, 115. Mahne sabljom i odsoče glavu. Nar. pjes. istr. 1, 34. Kada mahne da ti smlavi glavu. Osvetn. 2, 144. Ruši krsta, mahni sabljom vrh ńih, gospodare! 4, 62.

b) vidi 1. mahnuti, 1, a, *b).*

aa) rukom ili rukama.

aaa) uopće (i udariti). Juraj, prvo nego hahar mahnu rukom, pomoli se govoreći... F. Glavinić, cvit. 104[a]. Krsteći se malo manu rukom izprid obraza. L. Vladmirović 35. Manu rukom, prekrstit se ćaše. Nar. pjes. vuk. 3, 60. Mahni i ti rukama, mahni! (Kazao sveti Nikola čoeku koji je bio pao u vodu, pa samo vikao: „Pomozi, sveti Nikola!", a nije gledao da pliva ili od vode da se otima). Nar. posl. vuk. 176. Onaj koji je bio ukrao mahne rukom preko glave, kao da očera čelu. Vuk, poslov. 147. Kad je prodavac do svoje cijene došao, uhvate se za ruke i čvrsto o dlane mahnu. V. Bogišić, zborn. 423. Koji se gode, uzmu se za ruke i kad se ugode, onda mahnu rukama i puste se. 451. Govori Hrvat: „Mani rukom dva tri put, dobro ga istri, pak će projt" (t. j. prļež). F. Kurelac, dom. živ. 13.

bbb) vidi 1. mahati, 1, a, *b) aa) bbb).* Mahnuvši im rukom. Ant. Dalm., nov. tešt. 190[b]. act. ap. 12, 17. Rukom mahnuv i glavom pokimav. P. Zoranić 56[a]. 'Spod ruke mi rukom mahnu. Đ. Baraković, vil. 218. Mahnu rukom *(Osman)* i uputi na mjesto se svjetnik svaki, odkli za odkrit sve što čuti, poče vezijer govor taki... I. Gundulić 299. Pavle mahnuvši rukom reče: „Ļudi Izraiļci, čujte". Vuk. djel. ap. 13, 16. Pavle mahnu rukom na narod. 21, 40.

bb) nogom, udariti. Nogom mahuu vojevoda Đuro, nogom mahnu, ter salomi vrata. Nar. pjes. vuk. 4, 163.

cc) glavom.

aaa) uopće. Manu glavom i ostalom snagom, iz glave je kose iščupala, ostavila kose na diroku. Nar. pjes. vuk 2, 112.

bbb) vidi 1. mahati, 1, a, *b) cc) bbb).* A on mahnuvši glavom reče: „Ako ne vidim u rukah ńegovih zlamenje..." F. Glavinić, cvit. 415[a]. Glavom manu, zubima škrgutnu. Nar. pjes vuk. 4, 235 Mogao bi mahnuti glavom i prošaptati: „Ovde nešto ima!" M. Đ. Milićević, jur. 7.

dd) krilima. Mahnuvši krilima. Đ. Daničić, jezek. 10, 19.

ee) okom, isporedi i magnuti. — *U jednoga pisca našega vremena.* I na ļutu udariti alu, gdje ga nije, dočim okom mahneš. Osvetn. 2, 64.

c) mahne se čim što se ima u rukama.

aa) uopće. Okadi s. sakra*(menat)* do tri puta, svaki put manuti će trikrat tako da je devet puti. L. Terzić 336. Onda stade Niko patrijare, manu krstom na četiri strane. Nar. pjes. vuk. 3, 64. — *Amo može pripadati i ovaj primjer:* Onda on mahne aždajom i baci je u nebeske visine, te aždaja kad padne na zemļu sva se na komade razbije. Nar. prip vuk. 61. — *Slično je i ovo, premda subjekat ne drži sebe u rukama:* Jur kad sobom mahne. P. Vitezović, odil. 66.

bb) kao znak. Drijemalo, mahni bandijerom, da se ova forteca prida M. Držić 215. Kad vam manem srmari maramom, potrčite oba uporedo. Nar. pjes. vuk. 1, 558. Ona uze pero od pauna, i ńime mi manu put svatova. *u* Vuk, kovč. 59.

d) mahnuti igrom, mahnuti kolom, *(o onome što vodi kolo) činiti da se uputi (kao mahom) igra, kolo.* Manu igrom na junake, junaci se razigraše. Nar. pjes. herc. vuk. 337. Mahni kolom, mlado momče. Nar. pjes. vila. 1868. 464.

e) nije izrečeno čim se mahne (obično se ima u misli: rukom, *isporedi b) aa) bbb)), a glagol naj češće znači: dati kome znak mahańem mješte riječi.*

aa) kao zamahnuti uopće (početi udarac a ne svršiti ga). Kome gore do ramena ruke, on na oca i majku mahnuo, zamahnuo, a ne udario. Nar. pjes herc. vuk. 306

bb) dati znak (često s dativom). On onda mane da neće. J. Filipović 3, 260b. — Mahnuše družbenikom koji bihu u drugoj plavi, da bi prišli i pomogli ńim. I. Bandulavić 165a. luc. 5, 7. L. Terzić 283. A manu mu budalina Tale. Pjev. crn. 158b. Ludu mahni, a lud se pomami. Nar. posl. vuk. 171. — *Vidi i* manuti.

f) brzo otići, odletjeti, zaletjeti se, isporedi 2, a.

aa) subjekat je čeljade. Od Boga sagnan mahnu na Jordanu po pustiňi ličiti ga. S. Rosa 44b. Pokraj svojih staja mahnu Luka Osvetn. 2, 2. Volim mahnut preko gore crne. 2, 11.

bb) subjekat je što neživo. Gvozdje od kosijera omaknu se s držala, mahnući u ponor od blata osta utopljeno sred dubine. I. Đorđić, ben. 113. Niće vila preko grada bijela, a za ńome crljen plamen mahnu. Osvetn. 7, 76.

g) u jednome primjeru iz narodne pjesme u okrugu topličkome u Srbiji, manu da večera *znači: ostavi večeru, okani se večere, ne htje dalje večerati. — isporedi* 2, d. Kad je Ogńan video devojku, jednak dete manu da večera. M. Đ. Milićević, kralj. srb. 409.

b. *prelazno.*

a) mašući baciti. I stežuć tuńice mahne gori šibu ribar. M. Marulić 46. Izmete sve nuglove, . . . saje mahne po veriga i izpod komina. F. Lastrić, ned. 89. Mani perčin sa bijela vrata. Nar. pjes. herc. vuk. 200. No su sami lijeje uzorali, a Jason je mahnuo sjemeńe. Osvetn 2, 65. Al' dok vihor od prah' maglu mahnu. 3, 103.

b) rukom mašući pozvati. — Između rječnika u Belinu (mahnuti tkoga ‚accennare con la mano ad alcuno, che accosti' ‚manu innuere alicui, ut propius accedat' 13b), *u Stulićevu* (mahnuti koga, v. mahati rukom), *u Voltiğijinu* (‚accennare' ‚winken'). Mahnuše za to drugove. S. Rosa 61b.

c) ostaviti, pustiti, isporedi 2, d. — *Između rječnika u Mikaljinu* (mahnuti, ostaviti se, zapustiti ‚relinquo, derelinquo, desero, destituo'; ostaviti ljubav, manuti ljubav ‚missum facere amorem' 109a) *i u Stulićevu* (mahnuti štogod, mahnivam ‚deserere, derelinquere, destituere'). Obećaju dokle vas na grih navedu, pak manu. J. Filipović 3, 248b. Zarad ovoga momak mane i ostavi divojku. 3, 245a. On je manu iznenada, da jaduje dokle živi. B. Radičević (1880). 279. — *Amo pripada i ovo:* A mani me, Tale kopilane, dok doturim Nikoli đevojku. Pjev. crn. 158b.

2. *sa* se, *refleksivno.*

a. *u jednome primjeru kao mahnuti više puta.* Al' se Vuksan vatat ne davaše, no se manu desno i lijevo, svijem turske osiječe glave. Nar. pjes. vuk. 4, 23.

b. *uputiti se, brzo otići, zaletjeti se, odletjeti. — Između rječnika u Vukovu* (‚sich aufmachen' ‚itineri se dare' *s primjerom iz narodne pjesme:* Pa se manu preko polja kao zv'jezda preko neba). On se manu vodi na obalu. Nar. pjes. vuk. 1, 571. Pak se manu preko polja ravna kano zvezda preko vedra neba. 2, 375 Dovati đevojku, . . . š ńom se manu preko polja ravna. 2, 492. Stanojlo se manu do Obarske. 4, 332. Pa se Turci u nevolji mahnu, da s nadgradom nadofate građu. Osvetn. 6, 11. Da se mahnu niz rišćansku mahlu pa zarobe gotovine blaga. 6, 76. — *Metaforički.* Duh se mahnu na vruće srdašce. Osvetn. 3, 5.

c mahnuti se na koňa, *uzjahati (ističe se brzina), skočiti na koňa. — Između rječnika u Belinu* (mahnuti se na koňa ‚cavalcare, montar a cavallo' ‚equum ascendere' 177b—178a; ‚saltar a cavallo' ‚in equum insilire' 178a), *u Stulićevu* (mahnuti so na koňa ‚equum conscendere'), *u Voltiğijinu* (mahnuti se na koňa etc. ‚slanciarsi a cavallo' ‚sich aufs pferd schwingen'). Mahnu se na koňa. I. Đorđić, ben. 138. I bješe se mahnuo na svojega koňa dobra. Nar. pjes. mikl. beitr. 1, 22. Pak se Lazar manu na dorata. Nar. pjes. vuk. 4, 300.

d. mahnuti se čega, *okaniti se, proći se čega, ostaviti (objekat je ono što je u genetivu). — Između rječnika u Vukovu* (‚sich einer sache begeben' ‚desero rem'. cf. okaniti se *s primjerom:* Mahni se ti toga posla). Manimo se Izraelićana. E. Pavić, ogledalo. 115. Da bi se on manuo zidańa. 361. Da se takvih izprazni svitovńi stvari mane. 574. Došli smo, da vas ponukujemo, da se manete krivobožke službe. 660. Mani se zloga posla, već hajder brani se. I. Zaničić 99. Vole propast u propasti neg' se manut bludne slasti. V. Došen 85b. Da se toga rđavoga običaja mani. I. Jablanci 132. Mani se moljbe take. M. Katančić 41. Da se manemo dangube, ista stvoreńa nerazložita jesu nama očita prilika. Đ. Rapić 148. Man'te me se, Turci jańičari. Nar. pjes. vuk. 2, 434. Pa se manu tića sokolića. 2, 458. Drži se glave, a mahni se nogu. (Idi gospodaru, a prođi se mladijeh). Nar. posl. vuk. 70. Ko što ne razumije, onog nek se mahne. 159. Sjedi s mirom i mahni se vraga, nit' ga diraj, nit' mu traži traga. 286. Mededović polakši poizmakne pred Brkom, ali Brko nikako neće da ga se mahne. Nar. prip. vuk. 5. Otac ga stane odvraćati i govoriti mu da se mahne toga. 20. Da s' nemirna manem puta. B. Radičević (1880) 20. Prozora se plao manu. 292. Pa na posletku mahnuo se uzaludnog posla. M. P. Šapčanin 1, 69. Neka se on mane ńe *(devojke).* M. Đ. Milićević, des. par. 8. Te se mane posla koji mu nije donosio nikakve koristi. pomenik. 2, 170. Al' veli im starac Radimire: „Manite se toga, ljudi, bijesa!" Osvetn. 1, 48. Na to riječi Kiko popriječi: „Vjera druže! ja se mahnu svega". 4, 6. — *Mj. genetiva može biti infinitiv ili podložna rečenica s* da Tako ljude globiti i još se nije manuo. S. Tekelija. letopis mat. sr. 120, 29 Man' se, oštri da te sriti, red i zakon kad te štiti. J. Kavańin 99a.

2. MÀHNUTI, mȁhnêm, *pf.* 2. mahati. — *U naše vrijeme.* Mànuti, što suho (n. p. platno, klasje) između ruku trti. cf. izmanuti, omanuti, promanuti. M. Pavlinović.

MÁHO, *m. ime muško, jamačno ipokoristik (od* Mahmet?). — *U narodnoj pjesmi crnogorskoj našega vremena.* No sam čula za nekakva Rišńanina Maha. Pjev. crn. 261a.

MAHOJE, *n. ime selu u Bosni u okrugu Tuzle Doňe.* Statist. bosn. 92.

MAHOLCI, *m. pl. mjesno ime u Hrvatskoj.* — XV *vijeka.* Brajko z Maholac. Mon. croat. 135. (1488).

MÀHOLITI, mȁholîm, *impf.* grčiti. — U naše vrijeme u Stonu: „Ne maholi tu košulu". M. Milas.

MÀHOM, *adv. uprav je instr. sing. od* 2. mah, *ali se upotrebljava kao adverb. — Radi akcenta vidi kod* 2. mah.

a. *odmah, isti čas, ončas.* — *Između rječnika u Vukovu:* ‚sogleich' ‚illico' *s primjerom iz narodne pjesme:* Vranac mu se mahom pomamio (Nar. pjes. vuk. 3, 236). Mahom te riječi metnu ih na zemļu. S. Rosa 153b. Kako ńemu tavnica dosadi, mahom će ti poklonit baštinu. Pjev. crn. 60b. Mrki perčin mahom podgorio. Nar. pjes. herc. vuk. 103 U to sila mahom kidisala. Ogled. sr. 479. Onda bi ‚e' u ‚brale' bilo mahom protumačeno. Đ. Daničić. rad. 26, 61. Ne hće čuti, no zatvori mahom vrata. S. Ļubiša, prip. 11. Mahom sluge, kano jastrebovi. Osvetn. 1, 23. Pošli zdravo, ako ćete mahom! 3, 58. Kad ja vidoh, da je zbiļa prava, mahom viknuh gosparove sluge. 6, 56.

b. *od prilike kao* doista, baš. Ako u otcu, rodjaku, prijateļu ali bratu bude zloća imaš na ńu mrziti, zaštaradi ne zapovijeda mahom Gospodin da se nenavidi otac, zašto bi ovo bilo nepravedno, nego ako bi roditeļi hotili biti većma ļubļeni nego Isukrst, onda imaju biti nenavideni. M. Radnić 323a.

c. *obično.* Kod svake crkve ima dosta sveta i mahom se nose diňe i lubenice na te sabore na prodaju. M. Đ. Milićević, živ. srb. 1, 32. Nadgledajući svoje zemļe, Hamza-Beg je mahom i boravio po svojim selima. omer. 6. A što je, kukavac, mnogo patio, bilo je mahom s ńegove čudne pameti. pomenik. 2, 194. Žiteļi veļanski su mahom siromašni. Javor. god. 16, br. 41, str. 651.

MAHOMEDANIN, *m. Muhamedovac.* — *Množina:* Mahomedani. — *Po ńem.* Mahomedaner. — *U naše vrijeme.* Samo onda, ako bi hteo, Mahomedanin da biti može. S. Tekelija, letopis mat. sr. 120, 84.

MAHOMESTVO, *n. Mahometova vjera.* — *Ispred* -st- *ispalo je* t. — *U jednome primjeru* xviii *vijeka.* I s Otmanstvom mahomestvo hoće grohnut. J. Kavańin 215a.

MAHÒMET, *m. vidi* Muhamed. — *Franc. (pa i ńem.)* Mahomet, *tal.* Maometto. — *Od* xvi *vijeka.* Mahomet pri Meki umri. Š. Kožičić 15a.

MAHÒMETOV, *adj. koji pripada Mahometu.* Mogujstvo Mahometove krune. V. M. Gučetić 128.

MAHOMETANA, *f. žensko čeļade prema* Mahometanin. — *Od tal.* Maomettana. — *U jednome primjeru* xvii *vijeka.* Kraļica biše Mahometana. B. Kašić, fran. 189.

MAHOMETÁNAC, Mahometánca, *m. vidi* Muhamedovac. — *Od ńem.* Mahometaner, *tal.* Maomettano, *vidi i* Mahomet. — xviii *vijeka.* Progoniše ga Mahometanci. A. Kanižlić, fran. 192. Protiva Mahometancem. A. Tomiković, živ. 39.

MAHOMETANIN, Mahometanina, *m. Muhamedovac, vidi i* Mahometanac *i* Mahomedanin. — *Množina:* Mahometani. — *U jednoga pisca* xvii *vijeka.* Neki trgovac Mahometanin. B. Kašić, fran. 132. Na obraćenje Mahometana. iń. 10.

MAHOVET, *m. vidi* Mahomet. — *Ima samo adj. poss.* Mahovetov *u jednome primjeru* xviii *vijeka (može biti da* -v- *stoji štamparskom ili pisarskom griješkom mj.* m). S pogane Mahovetove vjere. A. Kalić 537.

MAHOVETOV, *vidi kod* Mahovet.

MÀHOVINA, *f. vidi* 1. mah. — *U naše vrijeme, u između rječnika u Vukovu* (1. ‚das moos' ‚Muscus [L.]'. — 2. [vide plijesan; vidi s. v. mah 3]. Koji se kamen često premeće neće mahovinom obrasti. Ćoek koji često mijeńa mjesta neće se obogatiti). Nar. posl. vuk. 143. Nabere vreću mahovine. Nar. prip. vuk. 212. Pred Šarcem stoji malo mahovine od koje pomalo jede. Vuk, živ. 241. Maovinom pokriveno kameńe posadimo. *u* Vuk, dan. 2, 144. Širokijeh od aršina prsa, po ńih ruňa kano mahovina. Osvetn. 2, 155. — *Vidi i* omaha *u Vukovu rječniku:* (u Ogulinu) vide omaja.

1. MAHÒVIT, *adj. na kojemu ima maha (vidi* 1. mah). — *Od* xviii *vijeka.* Mahovita debla... sada se stružu. J. S. Reļković 400.

2. MAHÒVIT, *adj. vidi* zamašan, zamašit. — *U naše vrijeme (u pjesmi), u između rječnika u Vukovu:* u pjesmi mjesto ‚zamašan' *s primjerom:* U Marka je mahovita ruka (Pjev. crn. 55a).

MAHOVĻANI, *m. pl. ime selu u Bosni u okrugu bańolučkome.* Statist. bosn. 34.

MAHOVO, *n. ime selu u Hrvatskoj u županiji zagrebačkoj.* Razdiļeļ. 82.

MAHRA, *f. vidi* marha. — *Samo u Mikaļinu rječniku:* mahra, goveda ‚armentum, pecus'; bogat mahrom ‚armentosus', *i u Stulićevu:* ‚armentum, pecus' *iz Mikaļina.* — *Što su u prvome rječniku premještena slova* r *i* h, *to nije štamparska pogreška, jer se nalazi dva puta, i stoji među* mahnuti *i* maistro.

MÀHRAMA, *f. tur.* mahrama, *ubrusac, rubac, ali u našemu jeziku ima i druga značeňa, t. j. četverokutni komad tkańa (prtenoga, svilenoga, vunenoga) što nose žene oko vrata i prsi ili na glavi, pa i koprena, ubrus (peškir); možebiti i ručnik (za čišćeńe usta kod jela).* — *Akc. se mijeńa u gen. pl.* mâhrâmâ. — *S toga što nemam pri ruci primjere bez* h *vidi i* marama. — *Od* xvi *vijeka, a između rječnika u Bjelostjenčevu* (v. rubec; mahramica, v. rubčec. 2. v. peča), *u Stulićevu* (‚fazzoletto, benda' ‚strophium, taenia, fasciola'), *u Vukovu* (‚das tüchel, tuch' ‚sudar um'. cf. rubac).

a *ne znam koje je osobito značeńe.* Dvi mahrame. Starine. 10, 12. (1558). Na ńoj Mare bilo ruho pere, se tumbane i šaro mahrame. Nar. pjes. mikul. 162.

b. *koprena, ili drugo čim se pokrivaju ili kite žene.* Kapa glavu krili mahramom povita. Đ. Baraković, vil. 73. Skri mahramom oči svoje i žestoko sta cviliti. Ġ. Palmotić 1, 374. Ove mahrame na razbludu pogrešpane. B. Zuzeri 288. Nemojte mi mahrame s bijela lica podizati. Nar. pjes. bog. 126. Snaha tiho progovara ispod mahrame. Nar. prip. vrčev. 16. Bijela mahrama što djeveri drže iznad djevojke. Vuk, rječn. *kod* veo. Velika bijela mahrama (havlı-mahrama) što se zavješaju djevojke kad se udaju. *kod* havlija. U kàtolîkâ bijela mahrama na glavi znači, da se žena ‚ruši'. F. Krauss, smailag. meh. 79.

c. *ubrusac, rubac.* Crnac skide zlatnu mahramu iza pasa. I. Gundulić 390. I mahramu smaknu s pasa. 570. Pļunuti na čistu mahramu. H. Bonačić 115. Hoć mi naći u špagu lijepu od svile mahramu... ku je vezla mahramu jedinica ćerca tvoja. Nar. pjes. bog. 12. Niko ne može natkati mahrama, da cijelom svijetu usta poveže (da se ne govori sve što on ne bi ćeo). Nar. posl. vuk. 220. Dade svojim đuvegijam po mahramu. Nar. prip. bos. 1, 7. Pa izvadi iz mahrame divan boščaluk. M. P. Šapčanin 1, 93. Svatovi da se imaju darivati pri trpezi u djevojčinoj kući, svakome po mahramu vezenu. Pravdonoša. 1851. 28. Mahrâma ‚sudarium'. D. Nemanić, čak. kroat. stud. iftsg. 80.

d. *ubrus, peškir. (Avdesna)* mahrama. Vuk, rječn. *kod* avdesni.

MÀHRAMÂR, *m. čovjek što će mahrame. — Samo u Stulićevu rječniku:* mahramar ili mahramičar ‚velorum opifex'.

MAHRÀMČINA, *f. augm.* mahrama. — *U Vukova rječniku.*

MÀHRAMICA, *f. dem.* mahrama. — *Od* XVII *vijeka, a između rječnika u Belinu* (‚fazzoletto da collo usato per coprire il collo o il petto' ‚strophium'), *u Bjelostjenčevu (kod* mahrama), *u Stulićevu* (‚strophiolum, parva taenia' *iz Belina), u Vukovu* (‚das tüchelchen' ‚sudariolum').

a. *u pravome smislu.*

a) ubrusac, rubac (u naj prvome primjeru može biti i koprena). Carica mu je zlatne vlase za tetive luka dala veleći mu: „Slatki brače, ti iz moga strijeļaj prama; . . . ti desnicom tvom hrabrenom, ja ću očima daždjet smrti, mahramicom pozlaćenom truđahnu ti znoj otrti". I. Gundulić 419. Staviši na ruke ubrusac ali mahramicu. M. Bijanković 53. Zašto se moće mahramica bila na glavu ditešca krštena? I. Velikanović, uput. 3, 32. Pak ju on zavije v šaru mahranicu. Nar. pjes. istr. 2, 62. Va jenem žepu je šara mahranica . . . šarum mahramicum veži mi glavicu. 2, 85 *(vaļa da u ova dva primjeru* -n- *stoji štamparskom griješkom mj.* m). U Konavļu se pred svakoga svata u sofru baci po mahramica. Vuk, nar. pjes. 1, 29.

b) što žene nose oko vrata i oko prsi. tako je značeńe sad u Dubrovniku. Mahramica zlatna po ramenu. I. Đorđić, pjesn. 193. Hoće se lipi prami, lipe vlasuļe, zlatne mahramice. A. d. Bella, razgov. 26 Koliko imaš navezenijeh carigradskijeh mahramica? B. Zuzeri 26. Zlatom tkanu mahramicu. 85. Nijesi je ti prodala za jednu haļinu na sadańu, za jednu mahramicu, za jedan prsten? Đ. Bašić 169.

b *u prenesenome smislu.*

a) vidi oporńak. — *U Vukovu rječniku:* ‚bei den lämmern das talg der eingeweide' ‚sebum intestinum bestiarum', *gdje nije dobro tumačeno, vidi* oporńak.

b) vidi u Vukovu rječniku: u goveda pod vratom što visi ‚die wamme' ‚palear'.

c) (u Orahovici) ona resa u pijetla ili kokoši pod vratom. S. Ivšić.

MAHRAMIĆICA, *f. dem.* mahramica. — *U Stulićevu rječniku uz* mahramica.

MAHRJEVIĆI, *m. pl. ime mjestu ili plemenu. — Prije našega vremena (mj.* je *ima* ê). Mahrêvići (može biti da je prezime). S. Novaković, pom. 138.

MAHROVILA, *f. mjesno ime. — Prije našega vremena.* Spom. stojan. 185.

MAHSUS, *adv. osobito, navlaš. — Od arap. tur.* mahsus, *osobit; u turskome je i adverab. — U naše vrijeme u Bosni.* Zažegu se tri četiri lojene svijeće zato mahsus načińene. *u* Nar. pjes. hörm. 1, 591.

MÁHUĻA, *m. prezime ili ženski nadimak. — isporedi* Mahuļica. — *U naše vrijeme u Istri.* Moja pripovjedačica, Mare Máhuļa . . . *u* Nar. pjes. istr. 3, 20.

MAHUĻICA, *f. dem.* Mahuļa *(isto je što* Mahuļa). — *U naše vrijeme u Istri.* Priopćio Mato Trinajstić po pjevańu Mare Mahuļice. Nar. pjes. istr. 2, 59.

MAHÙMET, *m. vidi* Mahomet. — *U pisaca* XVII *i* XVIII *vijeka, a između rječnika u Belinu* (‚Maometto, e Macometo, iuventor della setta maomettana' ‚Mahometes' 461b). Ugrovlaški vojevoda, žudeć ljepos po pogledu, za poklon ju caru poda Mahumetu tvomu djedu. I. Gundulić 302. Sokolović unuk carski i vezijera Mahumeta kim još slove kraj ugarski cjeć vazetja od Segeta. 326. Šator Mahumeta Karakaša budimskoga paše slavna. 326. Biogradu pomoć poda prema silam Mahumeta Ugrin Janko vojevoda. 383. Pače veći dio od svijeta drži i časti za proroka i za sveca Mahumeta. 477. Da s istoka Mahumeta baciš. J. Kavańin 269a. Mahumet turski zakonitel I. Đorđić, salt. 286. Zakliňem te neumrlijeme duhom sveca Mahumeta. P. Sorkočević 577a.

MAHÙMETOV, *adj. koji pripada Mahumetu.* Nu ako se Osmanovo carstvo smače, Mahumetov zakon gine. I. Gundulić 477—478.

MAHÙMETSKÎ, *adj. koji pripada Mahumetu ili Mahometancima. — Od* XVII *vijeka u pisaca.* Mrzi Mahumetsku neviru. B. Kašić, rit. 26. Mahumetski gaj podpuni zdrakom, ne vjetri od mjeseca. J. Kavańin 269b.

MÀHUNA, *f. vidi* mohuna *i* mohuńa *(isporedi češ.* mochyně). — *Akc. se mijeńa u gen. pl.* màhûnâ. — *Od* XVIII *vijeka, a između rječnika u Vukovu* (‚die schote' ‚siliqua, folliculus'). U mahuni i zrna se mlože. J. S. Reļković 119. Da odštipaš toliko od vrha, kako ć' ostat màhûnâ po mrva. J S. Reļković 261. Božańa, (u Dubrovniku) mahuna od boba (a od graha zove se ‚mohuna'). Vuk, rječn. *kod* božańa. Grah (pasuļ) u mahunama. *kod* grah rogačić. Mahune, (u Orahovici) grah jošte zelen, boranija. — „Šta ćeš kuhati?" „Kuhaću mahuna". S. Ivšić.

MAHÙNÂŃE, *n. djelo kojijem se što (n. p. grah) mahuna. — U Vukovu rječniku.*

MAHÙNATI SE, mahùnâm se, *impf. o čemu (n. p. o grahu) kad mu postaju mahune. — Akc. se ne mijeńa, osim praes.* 1 *i* 2 *pl.:* mahunámo, mahunáte, *aor.* 2 *i* 3 *sing.* màhunâ, *part. praet. act.* màhunao, màhunâla. — *U Vukovu rječniku:* n. p. grah ‚hülsen, schotten bekommen' ‚siliquor'.

MÀHUNICA, *f. dem.* mahuna. — *U Vukovu rječniku.*

MAHZAR, *m. molba, pritužba (pismo kojijem se što moli ili se ko tuži). — Od arap.* maḥḍhar, *tur.* mahzar *(od arapskoga glagola* ḥadhara, *biti na mjestu, biti pri ruci, od kojega postaje kauzalni* aḥḍhara, *pokazivati, javļati). — U naše vrijeme u Bosni.* Ako li se okaniti nećeš, krvav ćemo mahzar načiniti, i u Stambol caru opremiti. Nar. pjes. hörm. 1, 26. Da prenese mahzar u perčinu. Nar. pjes. hörm. 1, 192. „Eto vid'te što vi mahzar piše". Kad je bože mahzar prihvatio, pregledao, Avdi-paši dajo. 1, 195. Mustajbože mahzar napravio. 2, 477.

1. MÀINA, *f. tišina (bez vjetra na rijeci). — U Vukovu rječniku:* ‚die windstille (auf dem flusse)' ‚silentium venti, malacia'. — *Radi postańa vidi:* Maina, f. kad nema vetra na vodi; i Turci vele „maina!" tiho! ali će biti da smo i mi i Turci ovu reč uzeli od talijanskoga ‚mainare, ammainare' uvući vetrila. Đ. Popović, tur. reč. glasn. 59, 137. — *I Miklošić je* (türk. elem. nachtr. 1, 79) *isprva pristao na to, ali u etimologičkome rječniku kao da je odustao, jer ne govori ništa o postańu. Mislim, ako ima takva turska riječ (koju nijesam našao u rječnicima), da od ńe može postati i naša, ali ne od talijanske (vidi* mainati), *jer se baš jedra spuštaju kad je jaki vjetar, a ne kad je tišina.*

2. MÀINA, *m. čovjek iz Maina (vidi* Maine). — *U Vukovu rječniku:* ‚einer vom Maine'.

MÀINAC, Màinca. *m. vidi* Majina. Pobori, Mainci i Braići. Vuk, kovč. 42.

MAÌNATI, mainâm, *pf. tal.* mainare, *spustiti jedro. — Samo u pomorskome govoru. — U primjeru* maina *nije naša riječ nego tal. impt.* 2 *sing.* „Maina pik“ znači popustiti čela koja drže pik uzgori, spustit ga nizdoli). M. Vodopić, tužn. jel. dubrovn. 1868. 215.

MÀINE, *f. pl. vidi* Mahini *i* Maini *(uprav je acc. od ovoga zadńega). — U Vukovu rječniku:* kao mala knežina ili pleme u planini između Budve i Crne Gore. Màine, Pòbori i Bràići. Vuk, poslov. xviii. Iz Pobora i iz Maina. nar. pjes. 1, vii. — *vidi i* 2. Maina.

MÀINI, *m. pl. vidi* Mahini. Između Paštrovića, Maina, Braića i Pobora. Glasnik. 40, 8. Maini gorńi *i* dońi. Šem. bokokot. 1875. 25.

MAINIĆEVO POḶE, *n. ime mjestu u Srbiji u okrugu kragujevačkome.* Ńiva u Mainićevom Poḷu. Sr. nov. 1863. 330.

MAINOVIĆ, *m. prezime. — Prije našega vremena.* Mainovićь (prezime): Vukašinь. S. Novaković, pom. 75.

MAIŃE, *n. u narodnoj zagoneci našega vremena.* Počeralo ińe maińe, maińe straińe, straińe toroš, a toroš beloš. *odgonetḷaj:* mlin (vodenica). Nar. zag. novak. xix—xx.

MAÌSTRAO, maistrála, *m. tal.* maestrale, *sjeverozapadni vjetar. — I sad u primorju, a između rječnika u Mikaḷinu:* maistro *(mj.* maistrao), vjetar ‚maestrale‘ ‚corus, gaurus‘; vjetar maistro ‚corus vel caurus‘; vjetar zapadńi s maistralom ‚japyx‘ *kod* vjetar 781b.

MAISTRO, *m. vidi u Daničićevu rječniku:* ‚magister‘ *s primjerom:* ‚maistro Kamilo Zaneti‘, *a kod* Zaneti *ima:* prezime italijansko: ‚maistro Kamilo Zaneti‘ imao je u Skadru štampariju gdje je štampan triod cvjetni 1563. — *Riječ je tal.* maestro *(mlet. i* maistro), *te nije primḷena u naš jezik (kao što su* majstor *i* moštar), *nego i u primjeru ostaje talijanska.*

MAIŠ, *m. u jednoga Slavonca* xviii *vijeka pisano* mahiš *(ali mislim da nije trebalo pisati* h *što i tako pisac nije izgovarao), vaḷa da je kukuruz* (Zea mais L.) *i da je došlo preko ńem.* mais *(radi* -š *možebiti i preko maǵarskoga jezika).* Nastojao je Khinki orici iliti pirinču, mahišu, sitnoj prosi, . . . A. T. Blagojević, khin. 2. Vi budete morali od patata, od mahiša, od cusavo i samo vode živiti. 9—10.

MÀITE, *f. pl. vidi u Vukovu rječniku:* (u Hrvatskoj) kovče na prsima. cf. imbrete. — *Od* xviii *vijeka (u pisca Slavonca).* Po haḷinam srebroni panciri i maite po navadi staroj. J. Krmpotić, malon. 20. Zvekot stoji toka i maita. 21. — *Jamačno je riječ tuđa, ali ne znam odakle je. — isporedi i* maiti.

MÀITI, *m. pl. vidi* maite. — *U narodnoj pjesmi bosanskoj našega vremena.* Sve po ńima krsti i maiti. Nar. pjes. hörm. 2, 65.

1. MÂJ, *adv. tal.* mai, *nigda. — U naše vrijeme u Istri.* Srce moje s tvojim v jubav je zapalo pak se je zelenim kordunom svezalo. Ta zeleni kordun maj se ne odveže kako kalamita ka sebi priteže. Nar. pjes. istr. 2, 119. Nîgdar mâj ‚non unquam‘. D. Nemanić, čak. kroat. stud. uftsg. 61.

2. MÂJ, *interj. vidi* 4. ma. — *isporedi* naj. — *U naše vrijeme u Bosni i u Crnoj Gori, a između rječnika u Vukovu:* (u Bosni) vide [2 na] naj *s primjerom iz narodne pjesme:* Zabun asta! maj, osladi usta. Ja ti mlada ponudo nosila: šećer s mora, smokvo iz Mostara,... maj, osladi usta. Nar. pjes. vuk. 1, 286. Maj to tebi, Stojanova majko. Pjev. crn. 111a. Maj ti, Mujo, te svoj harač plati. 274a. Maj ti, sinko, te s' oduži duga. 276b. Maj ti, sine, kićenu djevojku. Nar. pjes. juk. 204. Maj, kaduno, Smahil-pašinice. 600. Maj to tebi, tanki Tatarine, bakšiš ti je majka opravila. Nar. pjes. hörm. 1, 7. Maj ti, Fato, dva dukata žuta, hajde pravo u novu čaršiju. 1, 432. Maj, Halile, ovu maǵariju, pa je podaj mladu knigonoscu. 2, 227. Maj! ev' tebi knigu šarovitu. 2, 365. — *Amo pripada i ovaj primjer:* Čuješ mene, ḷubo Šimunova, maj mi đoga po planini vodaj. Nar. pjes. hörm. 2, 87.

3. MÂJ, mâja, *m.* majus, *peti mjesec u godini. — isporedi* svibań. — *Od latinske riječi. — Od* xiii *vijeka, a između rječnika u Daničićevu* (‚majus‘). Mêseca maja dьni dьvadeseti i dьva isьhodeštu. Mon. serb. 42—43. (1254 *u poznijemu prijepisu).* Mêseca maja 19 dьnь. 109. (1334). Mêseca maija 17 dьnь. 227. (1395). Ovi mêsecь maj. Spom. sr. 1, 54. (1404). Miseca maja. Mon. croat. 3 (1325). Miseca maja na dan 12. svibńa. 110. (1472). Zgodi se upisat maja dan deseti. N. Naḷešković 1, 320. Mjesec maj, sviban. M. Divković, nauk. vi. Svibań, maj, ima dana 31. B Kašić, rit. 58. Život s. Jakova apoštola mańega na 1 maja. F. Glavinić, cvit. 117b. Maj, svibań. P. Posilović, nasl. vii. Prvi dan maja miseca. S. Badrić, ukaz. 57. Miseca svibńa iliti maja. A. Kanižlić, fran. 88. Na dvadeset i sedam maja a na dan prisvetoga trojstva. And. Kačić, razg. 159. 26 maja oliti svibńa. M. Dobretić 127. Na prvi maja. Norini 75. Mâj ‚mensis majus; ramus quem nocte a. k. Majas adulescentes sub fenestras puellarum apportant‘; gen. mâja. D. Nemanić, čak. kroat. stud. 11. *Po tome znači i granu što mladići donose uoči* 1*-oga maja pod prozor djevojkama.*

4. MAJ, *na jednome mjestu u pisca Dubrovčanina jamačno stoji mj.* ma i *samo radi stiha.* Maj sve li hoć da znaš, mahniti Rade moj? A. Sasin 120.

1. MÁJA, *f. hyp.* majka *(ali vidi i* majka). — *Akc. se mijeńa u voc.* mâjo *(u primjerima* xvi *vijeka* mâje). — *Od* xvi *vijeka, a između rječnika u Vukovu* (‚hyp. v.‘ majka, naj više svekrvu tako zovu).

a. *u pravome smislu.* Sini kričahu: „O maje, o maje!“ a ona bišo mrtva. Korizm. 46a. Voh maje! M. Držić 39. Maja se skončava, er domom ne ideš. 102. Maja i strina Marava. 441. Ja kakav je, žalosna mu maja! Nar. pjes. vila. 1866. 98. More tebe požoliti maja. Hrv. nar. pjes. 4, 408. Devojka se vrati kući maji svojoj, a maja je jedva dočeka. Nar. prip. vuk. 178. Govori matere: „Majo! ja imam već sedam let“. Nar. prip. mikul. 102.

b. *u prenesenome smislu.*

a) ime kojijem kao od mila zove mlada svekrvu. vidi u Vukovu rječniku.

b) žena što upravḷa kućom svagda ili za ńeko doba ili u kojemu slučaju. — U Vukovu rječniku: vide stanarica, reduša *s primjerom:* Đe je mnogo maja, tu je malo jaja (Nar. posl. vuk. 74). *(Domaćica i planinka)* ńih dvije su majo kuće. V. Bogišić, zborn. 57. Po selima domaćicu nazivḷu ‚maja‘. 58. Ona žena u kući, koja gotovi jestivo *(na badńi večer)* zove se maja *(u Hercegovini).* Magazin. 1866. 67.

c) kraljica pčela, matica. kada se pčele šikaju, viče se: „Simo maja, sidi majka, u domak majka“. M. Pavlinović.

2. MÀJA, *f. kvas, kvasac.* — *Od pers.* māje, *tur.* maja. — *U Vukovu rječniku:* v. kvasac. — *Moglo bi amo pripadati i ovo značeńe (talog od vina ili od kvasine):* Maja ‚feccia di vino o aceto‘. S. Budmani 421b. — *A pripadaće amo po svoj prilici (jer persijska i turska riječ znači i mnoštvo, količina) i u Vukovu rječniku:* màja *bez značeńa s primjerom iz narodne pjesme:* Nemoj koji pušku opaliti dok ne pukne moga ǵeferdara, e sam ńega dobro napunio, sedam majah zelenoga praha.

3. MÀJA, *f.* od vune ili pamuka *(spleteni)* aljinac koji seljaci nose povrh košulje, a gospoda pod košuljom. — *U naše vrijeme u Lici.* J. Bogdanović. Maja, ime vunenom ili suknenom haljincu. u Lici F. Hefele. — *Od tal.* maglia, *kao vunena (a može biti i pamučna i svilena) spletena košulja što se nosi (osobito zimi) nad kožom.*

4. MAJA, *f. ime selu u Hrvatskoj u županiji zagrebačkoj.* Razdiljeļ. 66.

5. MÀJA, *m. hyp.* Maksim. — *U naše vrijeme u Lici.* J. Bogdanović.

MAJAC, Majca, *m. ime selu u Slavoniji u županiji virovitičkoj.* Razdiljeļ 132.

MAJAČA, *m. prezime u naše vrijeme u Lici.* J. Bogdanović.

MÀJAČKÎ, *adj. koji pripada majkama.* — *U jednoga pisca našega vremena.* Kune babu Lika i Krbava i što god je majačkijeh glava. Osvetn. 2, 175.

MÀJAHAN, mājahna, *adj. hyp.* mao. — *isporedi* malahan *i* majušan. — *U naše vrijeme u Istri.* Da sam sirotica majahnoga zrasta. Nar. pjes. istr. 2, 95.

1. MAJAK, majka, *m.* vrst pasulja (Valavac). B. Šulek, im. 218.

2. MAJAK, majka, *m. ńeka buba.* Majak (majska buba ‚Meloë proscarabaeus L.‘). K. Crnogorac, zool. 138.

3. MAJAK, majka, *m. u jednoga pisca* XVII *vijeka, koji je načinio tu riječ od* majka, *da je složi s* Jeruzolim. Ti ideš k onomu nebeskomu Jeruzolimu slobodnu majku našu gdi ćeš naći pokoj vječni *(vidi:* ‚Illa autem, quae est sursum est Jerusalem, libera est, quae est mater nostra‘. paul. gal. 4, 26). M. Radnić 295a.

MAJALIKA, *f. vidi* majolika. — *U narodnoj pjesmi bosanskoj našega vremena.* A u ruku uze majaliku, sjede Bogdan hladno piti vino. Nar. pjes. petr. 2, 377.

MAJANA, *f. hyp* Marija. — *U naše vrijeme u Lici.* J. Bogdanović,

MAJANSTVO, *n. nejasna riječ u jednoga pisca* XVIII *vijeka; može biti da znači: djetiństvo, djetiňe doba (u koje je dijete naj veće pod majčinom vlasti).* — Rijet će *(osuđenici):* Ah! da nas mile mati na začetju budu izbile! al’ mogli smo umirati ne kô su nas *(netom su nas?)* porodile! da naše u majanstvo budemo išli u sužanstvo! živi ne bismo u slobodi i u obili grjehovali. J. Kavańin 570a.

MAJAŃE, *n. djelo kojijem se maje.* — *U Stulićevu rječniku.*

MAJÂR, Majára. *m. čakavski oblik mj.* Mađar. — *U naše vrijeme u Istri.* S koju siče svim Majarom glave. Nar. pjes. istr. 2, 65.

MAJÁRÊŃE, *n. djelo kojijem se majari.* „Ispalo je Miki majareńe iz ruku, pozna joj se i na obrazu“. J. Bogdanović.

MAJARICA, *f. gospodarica, stanarica, vidi* 1. maja, b, *b) (može biti da se misli i na* majurica). — *U narodnoj pjesmi našega vremena.* Majarica kruv kuva, a gospodar peče pečenicu. *u* Magazin. 1867. 65.

MAJÁRITI, màjârîm, *impf. upravljati kućom, biti maja (vidi* 1. maja, b, *b)), reduša, stanarica.* — *U naše vrijeme u Lici.* Ne treba ju vrijeđati, neka i dalje maja bude (neka majari) i planinuje. V. Bogišić, zborn. 59. Đe u jednoj zadrugi kućnoj ima više jetrva, tu onda redom majare. „Ovog će ļeta ta i ta u kući majariti“. „Lako ’e onđe majariti, đe ima što“. J. Bogdanović.

MÀJÂRKA, *f. čakavski oblik mj.* Mađarka. — *isporedi* Majar. — *U naše vrijeme u Istri.* Majarka ‚mulier magyara‘. D. Nemanić, čak. kroat. stud. 1frtsg. 33.

MAJÀSIL, *m. vidi:* Majasil se zove bolest kad kome puca koža. to se naj više javļa na dlanovima i nogama na tabanima. M. Đ. Milićević, živ. srb.2 270. Majasil, ispucalo ruke ili noge. u niškome okrugu. S. I. Pelivanović, javor. 1881. 123. — *Arap.* mājasīl, *tur.* majasyl, *šuļevi; ńeke kožne bolesti (vidi* 1. guka, *a)).*

MAJÀSIN, *m. vidi* majasil. Osim prije rečenih bolesti poznate su još ove: . . . majasin, . . . Zbor. za nar. živ. i ob. 6, 61.

MAJATI, majem *i* majam, *impf.* manuti, *vidi i kod* mahnuti. — *Riječ je stara, isporedi stslov.* majati, mają, *nslov.* majati, majam *i* majem, *rus.* маять, маю *(mučiti), (češ.* mávati, *mahati, pa i lit.* moti). — *U Stulićevu rječniku:* mājati, mājam ‚nuore, nutare‘. — *U ovome primjeru* maem se *stoji jamačno mj.* majem se, *a značeńe može biti kao u ruskome jeziku (mučim se).* Čah te molit da mi poneseš sveću i kolač u crkvu, da se ne maem za malu stvar. M. Đ. Milićević, slave. 36.

MAJAVICA, *f.* ime šumi. Zabiļežio Malešić Nedo Bošńak. D. Hirc.

MÂJCEN, *m. prezime.* — *U naše vrijeme u Hrvatskoj.* P. Budmani.

MAJCENIĆ, *m. prezime u Hrvatskoj.* Schem. zagr. 1875. 266.

MÂJČÊŃE, *n. djelo kojijem se majči.* „Stalo ’e ńoj za tvo’e majčeńe“. J. Bogdanović.

MAJČÈTINA, *f. augm.* majka. — *U Vukovu rječniku.*

1. MÂJČICA, *f. dem.* 1. majka. — *Od* XV *vijeka, a između rječnika u Belinu* (‚madricella, diminut. di madre‘ ‚matercula‘ 450b), *u Stulićevu* (‚matercula‘), *u Vukovu* (‚das mütterchen‘ ‚matercula‘). Kolike majčice ojde uhiļene. M. Marulić 113. Djevojka se je majčici molila. M. Držić 191. Nemoj se, majčice, moriti. 464. Radi dostojanstva tvoje naj čistije majčice. A. Georgiceo, nasl. 350. O majčice velika blaga! P. Posilović, nasl. 51b. Molbu usliši tvoje majčice. A. J. Knezović 8. Zato se ja ufam u tebe majčicu. 52. Odmah k Margariti tužna majčica otiđe. A. Kanižlić, uzroci. 174. Oprosti meni, mila majčice! Nar. pjes. vuk. 1, 16. Ali ide jagńešce preko polja blejeći, raduje se Stevanu kao svojoj majčici. 1, 131. Pa zapitaj Đurđevu majčicu. 1, 232. Svekrvice, po Bogu majčice! Nar. pjes. petr. 1, 103. Pa ga nosi majčici. 1, 328. Svekrvice kot mila majčice! Nar. pjes. istr. 1, 33. Pa govori otac, otac i majčica. Nar. pjes. mikul. 139. Dokle ti je kod majčice, mirnija je od ovčice; a kada se s mužem združi, od

aršina jezik pruži. (U Risnu). Nar. posl. vuk. 65.

2. MAJČICA, *f. ime mjestu u Srbiji u okrugu čačanskome.* Ńiva u Majčici. Sr. nov. 1875. 900.

MÂJČIĆ, *m. majčin sin, upotrebljava se samo u množini* mâjčići, *kad se govori o dvojici (ili više) koji su kao braća od jedne majke rođena.* — *U Vukovu rječniku:* (u Risnu) kao da su od jedne majke ‚als brüder' ‚ut fratres'.

MÂJČIJÎ, *adj. koji pripada majci ili majkama.* — *U Stulićevu rječniku uz* majčin.

MÂJČIN, *adj. koji pripada majci.* — *Gdjegdje se govori i* majkin *(vidi) što nije po pravilu.* — *Između rječnika u Mikalinu, u Belinu* (‚di madre' ‚maternus' 450b; ‚materno' ‚maternus' 466a), *u Stulićevu* (‚matris, ad matrem spectans'), *u Voltigijinu* (‚materno, maternale' ‚mütterlich'), *u Vukovu* (vide majkin). Ka Isukrstu plod i utrobu majčinu blagoslovi. P. Zoranić 34b. Majčino mlijeko. M. Divković, nauk. 35. Podložen rostiše majčinu podlogu. Đ. Baraković, jar. 96. O majčini svjeti svime pogrđeni s mê ludosti! I. Gundulić 76. Za majčinu rados veću. G. Palmotić 2, 141. Ne čini, da ja izgubim tvoju majčinu pomoć. M. Jerković 37. Srjed majčina tužna skuta. I. V. Bunić, mand. 33. Koje ti pomažeš majčinim smiļenjem. Radojević 59. Za majčino počtenje. V. Andrijašević, put. 420. Isus hotijući ukazati da imaše upijenu bolest majčinu. M. Lekušić 93. Nisi li na mom krilu, kako na majčinu ditešce, počivao? F. Lastrić, test. 110a. Premda se ļubav majčina ne smanka pram ńim. ned. 379. Prevara, što me prevari jošte u dvoru majčinom? Nar. pjes. vuk. 1, 5. Pođi s Bogom, neve naša, ne obziri se na majčino svjetovańe: i tvoj rabro majku ima, ona će te svjetovati bolje nego majka tvoja. 1, 36. A ńu je majka rodila, u svilen povoj povila, majčinim mlijekom dojila. 1, 65. I za zdravļe udelila, za očino i majčino. 1, 141. U bešici bez majčine rane. Nar. pjes. herc. vuk. 224. Kaži kćeri, majčine ti hrane! Nar. pjes. juk. 127. Majčino mlijeko. (Kaže se za dobra čovjeka). Nar. posl. vuk. 174. Tako mi majčine hrane! 302. Odricali biste se Boga i zakona i majčina mlijeka. S. Ļubiša, prip. 223. A zaman ga na glas ište majka da mu krilo majčino podari. Osvetn. 1, 20. Meni moje za manguru blago i majčino milo milovańe. 2, 20. Tko li jadan danas poginuti bez majčina čedna okukańa? . . . 2, 126. — *Reče se kao od divļeńa:* majčin sin, *gotovo kao i* junak. Majčin sine a sivi sokole! *(u Risnu). u* Vuk, kovč. 68. — *I kod imena ńeke biļke:* Majčina dušica. *između rječnika u Stulićevu* (v. poponac), *i u Vukovu (kod* popovac). Majčina dušica, rus. матяшна дума (Viola odorata), Thymus serpillum L. (Stulli, Pančić), v. Dušica majčina. B. Šulek, im. 218.

MÀJČINA, *f. augm.* 1. majka. — *U Vukovu rječniku:* vide majčetina.

MÂJČITI, mâjčîm, *impf. zvati (zaklinući) koga majkom, isporedi* očimiti, bratimiti. — *U naše vrijeme.* Tko ostane, neka kugu majči, lakša bi mu bila oko vrata, neg da služi kaurina crna. Osvetn. 6, 24. „Po Bogu te majčim, učini mi to i to". J. Bogdanović.

MAJČÙRINA, *f. augm.* 1. majka. — *U Vukoru rječniku:* vide majčetina.

MÁJDA, *f. ime žensko, jamačno ipokoristik, vidi* Magda. — *U Vukovu rječniku:* ‚frauenname' ‚nomen feminae'.

MAJDAČKI, *adj. koji pripada Majdacima.* — *U jednoga pisca* XVII *vijeka.* Negdi ćete slovensku, negdi majdačku, negdi posavsku, negdi podravsku, negdi pako primorsku a negdi i krajnsku reč, budući i ja tako pisane našel. P. Vitezović, kron. 1. Z one majdačke i krańske zemļe. kron. 127 (?).

MAJDAK, *m. vaļa da se tako zvao čovjek iz gorskoga kotara u Hrvatskoj.* — *isporedi* majdački. — *U jednoga pisca* XVII *vijeka.* Porobivši Posavje i Majdake, padoše pod Modrušu. P. Vitezović, kron. 130.

MAJDALENČICA, *f.* Polygala vulgaris L. (u Istri). B. Šulek, im. 218.

MÁJDAN, *m. rudnik.* — *Od arap. tur.* ma'dan. — *Od* XVIII *vijeka, a između rječnika u Vukovu* (1. ‚die erzgrube' ‚fodina — 2. ‚der fundort' ‚domicilium': tu je majdan od đevojaka, od dobrijeh koña itd. cf. matica).

a. *u pravome smislu.* Vi, o Indije, koje ogoliste vaše srebrnice iliti majdane salivajući srebro. Đ. Rapić 138. Razpadajte se, pritvrde bronze svi majdani. 217. Pokupi iz cvića sav sok i iz majdana pokupi sva ruda, ipak protiva smrti nećeša likariju naći. 465. Dok su mene dva majdana zlatna: jedan majdan u Kopaoniku, drugi majdan Rudnička planina. Nar. pjes. vuk. 2, 204. U Fojnici majdan kuca. Nar. pjes. petr. 1, 206.

b. *kao mjesno ime.*

a) u Bosni: aa) Majdan, *zaselak u okrugu travničkome.* Statist. bosn. 69. — *bb)* Majdan Bronćeni, *selo u okrugu bańolučkome.* 34. — *cc)* Majdan Stari, *grad, i* Majdan Novi, *zaselak u okrugu bihaćkome.* 55. *vidi i* Alajbegov Majdan *i kod* Agačić.

b) selo u Hrvatskoj u županiji zagrebačkoj. Razdijeļ. 77.

c) u Srbiji. aa) mjesto u okrugu biogradskome. Glasnik. 19, 189. Jednu noć odu svi s Vračara konići, i sakriju se u Majdanu. P. M. Nenadović, mem. 148. Ńiva u Majdanu. Sr. nov. 1875. 395. — *bb) mjesto u okrugu kragujevačkome.* Livada kod Majdana. Sr. nov. 1869. 209. — *cc) mjesto u okrugu podrinskome.* U Starom Majdanu olovna je ruda. M. Đ. Milićević, srb. 523. — *dd) vidi:* Vino pije Musiću Stevane u Majdanu čisto srebrnome. (Pripovijeda se da je Musić Stefan bio iz Majdana u nahiji požarevačkoj. Vuk). Nar. pjes. vuk. 2, 298. — *ee) sclo u okrugu rudničkome.* K. Jovanović 146.

c. *u prenesenome smislu, mjesto gdje ima čega izobila, vidi u Vukovu rječniku.* Naj boļi je turski lula majdan u Carigradu. Đ. Popović, poznav. robe. 174.

MAJDANCI, majdanaca, *m. pl. dem.* majdani, *može biti mjesno ime.* — *U narodnoj pjesmi našega vremena.* Prodo b' ovce u gorńe Karlovce, mlade jańce u dońe majdance. Nar. pjes. vila. 1868. 588.

MAJDANĆIĆA BRIJEG, *m. ime zaseoku u Bosni u okrugu bańolučkome.* Majdańića Brig. Schem. bosn. 1864. 73.

MÁJDANI, *m. pl. ime mjestu u Srbiji u okrugu biogradskome.* M. Đ. Milićević, srb. 105.

MÁJDANPÊK, *m. vidi u Vukovu rječniku:* Majdan-Pek [sada varošica] u Srbiji u poreckijem planinama *(u okrugu krajinskome.* K. Jovanović 47).

MÁJDANSKÎ, *adj. koji pripada majdanu.* — *U Vukovu rječniku:* ‚gruben-' ‚fodinae'. Majdanska *(opština, što pripada selu Majdanu, vidi* majdan, b, *c) ee)).* K. Jovanović 146. — *Ikod imena potoku u okrugu rudničkome.* Majdanska Reka. M. Đ. Milićević, srb. 308.

MÀJDE (màjde), *adv. Vuk tumači: zaista, ali po onome što ja znam, značeńe je slabije od toga, te uprav je od prilike: kako se meni čini, koliko znam. istina, kao da je u mnogijem primjerima potvrda (kao i* zaista) *za ono što se kaže, ali u tome može biti ńeka ironija ili rug (isporedi:* „Što će o tome reći N. N.?“ „Bojim se“ *(ili* „Može biti) da neće ništa, jer je umro“). — *Vaļa da je od tal.* madiè (si *ili* no) *čim se uprav potvrđuje, ali se može pomisliti i na bug.* maj, *gotovo, od prilike, ili na malorus.* май, *gotovo, možebiti, ili na maģar.* majd, *gotovo.* — *U jednoga pisca* xvi *vijeka (M. Držića) dodaje se i* t' (ti, *etički dativ).* — *isporedi i* majdek. — *Od* xvi *vijeka po primorju, a između rječnika u Vukovu gdje je akc.* màjde *i* mâjde *što nijesam čuo:* (po jugozapadnijem krajevima) zaista ‚gewiss' ‚certe' *s primjerima (vidi dalje):* Majde, Čengić Smail-aga, neću. — Majde nećeš, stari đede.

a. *u rečenici je ńešto što biva ne ističući čiju volju.* Bi l' mu ga dobro učinil? majde ne. Korizm. 39b. Vrijednu ti proda stvar, zla ti ti bi plata, majde prem od ništar još da je od zlata. N. Naļeškoviċ 1, 126. Ni jedne krivine u tomu čovjeku ne nađoh, majde ne, ni mańe ćuh vijeku. 1, 136. Majde jes, moj mile. 1, 187. Nećeš se do pupka smokriti, majde ne. 1, 189. Da majde, sele, jes. 1, 209. Majde sam ja rada, na čas ti dio moj! 1, 219. „Ne misli za tuj stvar“. „Màjde ne, sudče naš“. 1, 220. Ah Bože, tko li je? majde je gospodar. 1, 202. Ne bješe prije taki, majde ne, ži mi ja! 1, 264. Srdašce tuj moje rad žeļe ļuvene pati li s ńom stoje nepokoj? Majde ne. 2, 23. Majde t' ni sada nijesam žena. M. Držiċ 160. „Onako se brijeme uživa; a vi zločesti“. „Majde t', zločesti“. 281. „Majde“ (otvešta ovaj) „imaće gdi god dođe šta povijedati“. D. Obradović, basne. 137. Koji niti znadu (štono veli Crnogorac) majde đavoļe mrve. 249. Ne treba mi majde moždane prepuńati besposlicama. S. Ļubiša, prip. 135.

b. *ističe se voļa onoga što govori ili koga drugoga.* Veselo majde sad! Š. Menčetić 191. „A jeda ć ružice ti poći nabrati?“ „Majde poć jedan čas“. N. Naļeškoviċ 1, 175. Majde ću poć sjesti onamo u hladu. 1, 180. Premda se polovi, majde ću sa psom poć. 1, 180. Majde ću poć muče, da čujem još boļe. 1, 181. Neću ni pozirat na tu ja, majde t' ne! M. Držiċ 31. Majde t' ga neću sad vragu t' bat domom it. 33. Što? Majde neka ide. 39. Majde t' nemudar bješe. 400. Majde, kaluđeru, svetao ti obraz! D. Obradović, basne. 336. Stari sjedi na orańe, pogleđuje na đevojku: „O đevojko, biće moja“. „Majde nećeš, stari đede“. Nar. pjes. vuk. 1, 435. No ga zove Čengić Smail-aga: „O vojvoda Karaģiću Šujo! hajd' izlaz'te, da mi se predate“. Odziva se Karaģiću Šujo: „Majde, Čengić Smail aga, neću“. Ogled. sr. 395. No ih kara Đuroviću Živko: „Vratite se, dvoje đece ludo!...“ No govore dvoje đece ļudo: „Majde. striče, lako s' ne vraćamo“. 499. Gle ti ńega! popi mi sve vino! majde bogme, kad je on popio oku, i ja ću drugu. Nar. prip. vrčev. 53.

MÀJDEK (màjdek), *vidi* majde. — *U Dubrovniku od* xviii *vijeka.* Broj Božije zapovijedi: majdek nećeš ijednu iznaći, koju mnokrat ne prikršim. B. Zuzeri 16.

1. MAJDEŠ, *m. vidi* madeš. — *isporedi* 2. majdeš. — *Na jednome mjestu* xviii *vijeka.* U kih kigod da ne najdeš ali beteg ali majdeš. J. Kavańin 379b.

2. MÀJDEŠ, *m.* mala stvar. — U naše vrijeme u Stonu: „Ubio bi te za majdeš“. M. Milas. — *Obično se u Dubrovniku govori* za majdèši *u značeńu: vrlo lako, vrlo često, bez velike potrebe.* — *Od* xviii *vijeka.* Koji prokliña, koji tlači za majdeši sveto ime božanstveno. B. Zuzeri 35. — *Ne znam, jeli isto što* 1. majdeš, *ili je srodno s* majdin.

MÀJDEVO, *n. ime selu u Srbiji u okrugu kruševačkome.* K. Jovanović 128.

MAJDEVSKI, *adj. koji pripada Majdevu.* — Oteli su da udare na Majdevsku stranu. Sr. nov. 1834. 34. — *I kod mjesnoga imena:* Majdevski Kļuč, *u okrugu kruševačkome.* Ńiva u Kļuču Majdevskom. Sr. nov. 1868. 432.

MÀJDÎN. majdina, *m. ńekakav sitni turski novac.* — *Nijesam našao ni u jednome rječniku turski oblik (vaļa da nije od grč.* μάδι*μνος).* — *U Dubrovniku od* xvi *vijeka.* Od ńih ti u oči svak od Krstjanina nepravo svjedoči za deset majdina. N. Dimitrović 101. Naj pretļu ti kokoš za majdin imit mož'. 103. Pak ovdi petnes hlib za majdin uzimaš. 104.

MAJDÒNOS, *m. peršun. petrusin.* — *Tur.* majdanos. — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu* (‚die petersilie' ‚petroselinum'. [vide peršun 1]). Ne zna magarac što je majdonos. Nar. posl. vuk. 199. Ne zna lisica što je majdonos. Nar. bl. mehm. beg kap. 158. Što zna sviña, što je majdonos? 238.

MAJEMUĻA, *f. u jednome rukopisu varijanta mj.* mojemuča. M. Vetranić 2, 282.

MAJER, *m. vidi* majur. — *Po sjeverozapadnijem krajevima.* — *U Bjelostjenčevu rječniku:* majer, marof ‚allodium, allaudium et alodium, praedium, villa'; *u Jambrešićevu:* majer, major ‚alodium, villa'; *u Stulićevu:* ‚praedium, fundus, villa' *iz Habdelićeva; u Voltiģijinu:* ‚podere, massería; castaldería' ‚meyerhof'. — *I kao mjesno ime u Hrvatskoj: zaselak u županiji modruško-riječkoj.* Razdiļe. 70. — potok između Divosela i Novoga. J. Bogdanović.

MAJERAN, *m. maģurana, vidi* majoran. — *Na jednome mjestu* xviii *vijeka.* Uzmi jednu šaku majerana. Z. Orfelin, podr. 297.

MAJERICA, *f. vidi* majurica. — *U Bjelostjenčevu rječniku:* ‚allodiatrix, villica'; *u Jambrešićevu:* ‚villica'; *u Voltiģijinu:* ‚massara, castalda' ‚meyerinn'.

MAJERIĆ, *m. prezime (po svoj prilici od ńem.* Mayer *ili* Meier, *vidi i* majer). — xv *i* xvi *vijeka u Hrvatskoj.* Ńih pristoji, ne Majerića. Mon. croat. 124. (1485). Ivan Majerić. 183. (1501).

MAJERJE, *n. ime selu u Hrvatskoj u županiji varaždinskoj.* Razdiļe. 102.

MAJERNICA, *f. vidi* majurica. — *U Stulićevu rječniku:* ‚villica' *iz Habdelićeva.*

MAJERNIK, *m. vidi* majurģija. — *U Jambrešićevu rječniku:* ‚villico', *i u Stulićevu:* ‚villicus' *iz Habdelićeva.*

MAJERSKI, *adj. koji pripada majeru.* — *U Bjelostjenčevu rječniku:* majerski, marofski ‚allodialis, praedialis'; *u Jambrešićevu:* majerski ‚villaris'; majersko gospodarećne ‚villicatio'; *u Stulićevu:* ‚praediatorius' *iz Bjelostjenčeva; u Voltiģijinu:* ‚prediale' ‚was zum meyerhofe gehöret'.

MAJERSTVO, *n. upravļańe i radńa na majeru.* — *U Bjelostjenčevu rječniku:* majerstvo, marofstvo ‚allodiatura, praedialis oeconomia'.

MAJÈTINA, *f. augm.* 3. maja. — *U naše vrijeme u Lici.* „Ništa na sebi i nema nego onu odrapanu majetinu“. J. Bogdanović.

*

MAJEVAC, Majevca, *m. ime selima u Bosni. a) u okrugu bańolućkome.* Statist. bosn. 39. — *b) u okrugu travničkome.* 67. — *Spominje se ovako mjesno ime* XVIII *vijeka.* Petnajst stotin iz Majevca ļudi. Nadod. 57.

MAJEVJCA, *f. ime planini i selu u Bosni u okrugu Tuzle Dońe.* F. Jukić, zemļop. 42. 43.

MAJHANOVIĆ, *m. prezime.* — *isporedi* Majhonović. — XVI *vijeka.* Ivana Majhanovića. Mon. croat. 264. (1569).

MAJHONOVIĆ, *m. prezime.* — *Može biti isto što* Majhanović. — XVI *vijeka.* Matak Majhonović. Mon. croat. 263. (1569).

MÀJICA, *f. dem.* 3. maja. — *U naše vrijeme u Lici i u Istri.* Reče majka malom sinčiću: „Oplešće ńemu roda malu majicu“. J. Bogdanović. Màjica ‚indusioli genus‘. D. Nemanić, čak. kroat. stud. ıftg. 35.

MAJIĆ, *m. prezime.* — *U naše vrijeme u Bosni.* Schem. bosn. 1864. xv. XXVIII.

MÀJIJA, *f. čakavski oblik od* maḍija. Ištući pomoć po vilenicah, majijah i faturah. B. Kašić, zrc. 35. Od tašta vjerovańa u majije. 131.

MÁJIN, *adj. koji pripada maji (vidi* 1. maja). — *Između rječnika u Vukovu* (‚dor maia‘ ‚ujs maja‘). A ne žalim toga ni jednoga do Uroša sina majinoga. Pjev. crn. 284ᵇ.

MAJINOVIĆ, *m. ime selu u Srbiji u okrugu vaļevskome.* K. Jovanović 102.

MAJINSKI, *m. prezime.* — *U naše vrijeme.* Šem. prav. 1878. 26. 86.

MAJIN ŠAB, *m. ime mjestu u Srbiji u okrugu požarevačkome.* Vinograd kod Majinog Šaba. Sr. nov. 1869. 72.

MÀJIONICA, *f. čakavski od* maḍionica. Koji pitaše u one majionice da mu uzkrsne Samuela. M. Orbin 122.

MÀJIONÎČKÎ, *adj. čakavski od* maḍionički. Kojegod dilo majioničko. B. Kašić, rit. 359.

MÀJIONÎK, *m. čakavski od* maḍionik. Čarovnici, majionici. B. Kašić, rit. 61. Kako stvorom čini *(anjeo zli)* za privariti majionike. M. Orbin 122.

MÂJKA (májka), *f. uprav je dem. od* mati, *ali znači što i* mati. — *Nije dosta jasno, kako postaje od* mati: *naj lašńe je pomisliti da je postalo kao deminutiv od ipokoristika* 1. maja, *ali kao da* maja *nije starije od* majka; *može biti da se načinilo od praslavenskoga deminutiva* matka, *isporedi rus.* матка, *češ. i poļ.* matka, *te se promijenilo* -t- *na* j *kao tepajući dječijim glasom.* — *Uz pravilni oblik dativa i lokativa sing.* majci *čuje se i* majki, *tako i mj. pravilnoga gen. pl.* màjâkâ *(u* Nar. pjes. herc. vuk. 227 *ima i kratki obik* màjâk) *ima i* májkî, *ali je naj običnije u ovome padežu* màtêrâ. — *Od* XV *vijeka (a ima i bug.* majka), *a između rječnika u Mikaļinu* (majka, mati ‚mamma, mater, genitrix, parens, educatrix‘), *u Belinu* (‚madre, la femina che ha figliuoli‘ ‚genitrix‘ 450ᵃ), *u Bjelostjenčevu* (v. mati), *u Jambrešićevu* (majka, mati ‚mater‘, *u Stulićevu* (‚mater, genitrix, parens, met. causa, origo‘), *u Voltigijinu* (‚madre, genitrice‘ ‚mutter‘); *u Vukovu:* mâjka (májka) ‚die mutter‘ ‚mater‘; *u Daničićevu* (‚hyp. mater‘).

a. *u pravome smislu.*

a) uopće. Čusmo kako po milosti Božijej došļi si zdravo kь gospoḍi majcê. Spom. sr. I, 43. (1402). Sveto počivše gospoḍe i majke mi. Mon. serb. 266. (1405). Neka se gizdavi obećaj ne skrši majke od Ļubavi. H. Lucić 190. Ak' li te bude mila majka uprašati. viteže Marko . . . P. Hektorović 18. Ti si potvrdila, kako je živila majka i ćaćko tvoj. 58. Majka sam Ļubavi. M. Držić 37. U koga još star otac i majka i mlaḍi brat biše. P. Zoranić 19ᵃ. Lijepe djevojčice draga majka i ļubjena. G. Palmotić 2, 79. Da druzijeh nije bojnika ļudska majka porodila. 2, 371. Bez ćaćka i bez majke svoje odhrańena I. V. Bunić, mand. 7. Majke plaču, otci cvile. P. Kanavelić, dubrovnik. 9. Nit' bi majku mene te glave poznale. P. Vitezović, odil. 49. Naj prije majke kâ me zače. J. Kavańin 44ᵃ. Ako 'e majci pak jedina... 169ᵇ. Stjepan majke zakonite. 251ᵃ. Ima li se taka mati zvati majka ili ubojica ńe dice? A. d. Bella, razgov. 64. Izgubih mlaḍo u doba . . . majku i ćaćka ļubļenoga. I. Ḍorḍić, uzd. 18. Zašto, moja majko? J. Banovac, pripov. 178. Iz naručja žalosnije majki plačućije. F. Lastrić, od' 391. Kada dojdeš, kneže Marko, k našoj majci junačkoj. Nar. pjes. mikl. boitr. 1, 10. Neg mi ono biše bila stara majka Ivanova. 1, 11. A prokleta majka bila, koja je Vuka porodila! 1, 24. Od utrobe majke naše te do groba. V. Došen 47ᵇ. Da kad ćerca čedo rodi, ńoj rođena majka godi. 168ᵇ. Tko štuje otca i majku, imat će za platju jedan dug život. Blago turl. 2, 124. A Jelina križarica Kostantina majka biše. And. Kačić, razg. 16ᵇ. Dostojna si časti i pošteńa, jer si majka sedam vitezova. 251ᵃ. U dvoru majke svoje. kor. 199. Odgoji ga ista ńegova majka. 61. Izhoḍeći od majke krotke i tihe. Ant. Kaḍčić 138. Da izvade iz robstva djevojke i ńihove razvesele majke. J. Krmpotić, pjesma. 5. Koji ļubi podložnika svoga kano majka sinka jedinoga. malen. 12. Tajko i majka sina žene. Nar. pjes. vuk. 1, 6. Vodi li mu kolo mila majka? 1, 9. I kako ga je majka rodila. 1, 17. Žali nevu stara majka, otkle ima poć; za to neve i ne haje, što je majci žo: „Iḍem, majko, dobro moje, brijeme je noć“. 1, 35. No sam ćerca jedina u majke. 1, 49. Milija Mari svekrva neg' u rod majka rođena. 1, 75. Rodi majka devet posobaca. 1, 123. Majka mi je draga, sisu mi je dala. 1, 195. Iz daleka zove staru majku: „A nu hodi, moja stara majko!“ 1, 200. Ne kuni me, ostarala majka. 1, 201. Pa otiḍe u poḍe majki. 1, 211 Majke nemam, da joj jade kažem. 1, 225. Ne karaj me, moja stara majko. 1, 238. Paka kaže miloj majki svojoj: „O starice, mila moja majko!“ 1, 241. Pa besedi Omerova majka. 1, 245. Vadi majka svoju b'jelu dojku, pa zaklińe svojom b'jelom dojkom. 1, 254. Razboļe se Jovo jedini u majke. 1, 261. Od kad sam se rodio od majke. 1, 300. Tuḍa majka zla svekrva. 1, 309. O moja majko rođena! 1, 311. Kad sam bila kod majke djevojka. 1, 335. Gleḍala je ostarila majka. 1, 480. Ajḍe, Jelo, ubila te rana kojom te je odranila majka! 1, 572. Išetala ḍevojačka majka. 1, 582. Jeli majka rodila junaka da prođbrodi to tijo Dunavo? 1, 598. Slatka majko, moja zlatka rano! 2, 10. Besedila svojoj staroj majki. 2, 22. Rani majka devet mili sina. 2, 38. Sama osta samorana majka. 2, 39. Svaka majka rada je porodu. 2, 59. Al' ga majka negovat ne može. 2, 71. Veli ńima ostarjela majka. 2, 136. U b'jela se lica izļubiše, Miloš majku u bijelu ruku. 2, 137. Tol'ko moli Jevrosima majka: „Marko sine jedini u majke!“ 2, 193. A možḍa si jedinac u majke, pa ćeš, brate, tamo poginuti, pa što će ti samorana majka? 2, 420. Od punice ḍevojačke majke. 2, 515. Al' bi dosta jada počinio i srpskijeh majki ucv'jelio. 4, 232.

Ta mlogo su majki ucv'jelili i našijeh crkvi opustili. 4, 345. Sjaj, mjeseče, junački putniče! po tebe sam dosta putovao a jadnijeh majak objadio. Nar. pjes. herc. vuk. 227. Od zla oca a od gore majke. Ogled. sr. 465. Već govori miloj majki svojoj. Nar. pjes. istr. 1, 20. Majka bîla, majka mila. Majka rodila, majka liječila. Majka ćerku kara, snaši prigovara. Nar. posl. vuk. 173. Đe nađe mnogo drugih majaka. Nar. prip. vrč. 52. Preko 50 majaka kukaju. V. Vrčević, niz. 43. Evo sam se puškom zametnuo, ostarjelu majku ostavio. Osvetn. 2, 10. Slobotke djevojke; pa ne bile sužńevačke majke. 2, 99. S tijem su išli pŕo bijela svijeta, cvijelili inovjerke majke. 3, 22. Eno Krco, junačka mu majka! 3, 129. Junak krvcu ļeva za slobodu kô za svoju majku. 3, 131. Stara majka Kiku svrstovala. 4, 3. Riječ joj od zaruštva turi; hće da prosi, majka ne da curi. 4, 4. Vjera druže! ja se mahnu svega, mile majke i otca mojega. 4, 6. S te nedaće naoreknuo Pašo i rođene gatavice naše, da ga legla u košuļi majka. 4, 39. U posvojnu zavičaju, gdje će na grob moći naše majke doći. 4, 58. Newton bijaše zvjezdar, da ga onakoga nije majka rodila. M. Pavlinović, rad. 136. Ako nemaš zlotvora, majka će ti ga roditi. Pravdonoša. 1852. 10.

b) u našega naroda ističe se osobito zauzimańe majčino za svoje dijete, što se pokazuje različnijem načinima:

aa) dativom etičkijem majci *kad se sinu (ili kćeri) što dogodi (osobito kakva nesreća).* Ono Jovo majci s vojske dođe, . . . ono s' Jovo majci razboļeo. Nar. pjes. vuk. 1, 486. Oba mlada, oba meni draga, oba lipa, živa majci bila! 1, 557. I Nenad je majci dorastao a do koňa i do bojna kopļa. 2, 75. Ne šće doći, ne došao majci! 2, 394.

bb) usklikom kad ko jadikuje. Reče Miloš: „Jao moja majko!“ Nar. pjes. vuk. 2, 216. Jedni viču: „Jao moja majko!“ 2, 561.

cc) ističe se čija sreća ili nesreća, spominńući (naj češće usklikom) radost ili žalost majčinu. Tiraju ga naj brži konići, al' ga ne bi vile dostignule, kamo li će careve delije, i uteče, poštena mu majka! And. Kačić, razg. 148ab. Blago majci koja ga rodila! Nar. pjes. vuk. 1, 459. Radosna mu majka bila! 1, 139. Vesela mu majka bila! 1, 142. I uteče, vesela mu majka! 1, 541. Avaj Leka! vesela ti majka! 2, 235. Ide soko, vodi sokolicu, blago majci! zlatna su joj krila. 1, 46. — Ag-Alijću, žalosna ti majka! 1, 227. Umre Jovo, žalosna mu majka! 1, 430. Prevari se, žalosna mu majka! 1, 465. Bre! dervišu, nesretna ti majka! 2, 273. Što ćeš sade? jadna tvoja majka! 2, 459. Plakala mu i majka! 1, 440. Nek su majci crni danci. 1, 178. On pobježe ka nesrećnoj majci. 2, 563. Tako što si uradio, jadna ti majka! S. Ļubiša, prip. 226. Ubi ga top, kukala mu majka! 276. Druk nesjetļiv vijek na svjete bio, ne posluša, jađena mu majka! Osvetn. 4, 58. — *Amo pripadaju i ovaki primjeri:* Pa se krve do žalosne majke. 2, 66. A kad pali na pola mezeva, tu su jadi, tu žalosne majke. 2, 135.

dd) koreći koga, kao da ga se prokliňe riječima ne bilo te živa, *a to se ističe da nije majci živ.* Vrat' se natrag, želila te majka! Nar. pjes. vuk. 1, 248. Nek se ženi, želila ga majka! 1, 265. Zašt' g' udavi? ne bilo te majci! 1, 256. Sino Božo, živ ne bio majci! 1, 399. Ne znala te majka tvoja! 1, 423. O Maksime, nemala te majka! 2, 557.

ee) tako proklestvo kao kod dd) prenosi se na samu majku. Bog ti staru ne ubio majku koja te je takoga rodila i u svate caru opremila! Nar. pjes. vuk. 2, 140.

c) bogorodica je majka Božja, majka Isusova, *a zove se i* majka *s drugijem pridjevima.* Pričistomь bogorodicomь majkomь ńegovomь. Mon. serb. 446. (1451). Preporučam majki Božjoj dušu moju. Mon. croat. 326. (1555). Majko Isusova! I. T. Mrnavić, nauk krst. 1702. 33. Isukrst pita svoju pridragu majku. M. Zoričić, zrcalo. 33. Cineći da će ji Božija majka braniti od turske sabļe. And. Kačić, razg. 160. Ali Isus majci odgovara. 274b. Zafaļujte, od Sińa junaci, brez pristanka Isusovoj majci. 274b. Po ńoj šeće Božja majka. Nar. pjes. vuk. 1, 118. Služio sam Božju majku. 1, 161. Majku i Bog ima. Nar. posl. vuk. 173. Pomozi nas, sveti Petre i majko Božja! M. Pavlinović, razg. 48. Taj anđeo u ļudskoj ļuti vodi pjesnika pred noge majci Božjoj. 101. Ćaćko izabra za jedinu kćercu tebe, a za majku svomu sinu. J. R. Gučetić 18. — O slavna majko od milosti! Mirakuli. 27. Čudo matere Isusove, majke milosrdija. 48. Što je, za majku milostivu? M. Držić 383. Svijeh svetaca da prihita, iste majke od milosti dostojanstva. J. Kavańin 5a. Utičući se k majci od milosrdja. M. Dobretić 103. — Ah! majka te od sirota pomogla! M. Držić 292. — Po majku djevu! 248. Pelenica u koju ga milo zavi djeva majka jur djeteta. I. V. Bunić, dubrovnik. 4. Djeva majka i gospoja odvjetnica crkve svete. J. Kavańin 221b. Prvi Jovu bi sagrajen, pak namijeńen djevi majci. 320a. Tu zamjerih prvo misto odrejeno majci divi. 508b. Majka i djevica ‚madonna, assolutamente significa la madre di Dio' ‚virgo mater'. A. d. Bella, rječn. 450a.

d) majka Božja *nahodi se i kod imena ńekijeh biļaka.* Majke Božje cvijet, Betonica officinalis L. (u Gospiću). — Majke Božje suzice, Dianthus armeria L. (Fapković). B. Šulek, im. 218.

e) majka *se kaže i životiňi.* Jańe s majkom teče. I. Ivanišević 156. Kad je vranac osjetio majku. Nar. pjes. vuk. 2, 459. Ubij mu jańćića ki tri majke duli. Nar. pjes. istr. 2, 41. Sad dojde žabica kćer, pa govori: „Majko, vidim, da ste stari“. Nar. prip. mikul. 15. Zadojiti jagńe (u p. kad nema majke ili kad mu ne da sisati nego je vaļa držati). Vuk, rječn. *kod* zadojiti. Nemoj kuhati jareta u mlijeku majke ńegove. Đ. Daničić, 2mojs. 34, 26. Kad naiđeš putem na gnijezdo ptičije, . . . a majka leži na ptićima ili na jajcima . . . 5mojs. 22, 6. Đogo mu se našo u Misiru, a u Šamu pasla mu se majka. Osvetn. 2, 145.

f) u narodnijem se pripovijetkama priča i o majkama neživijeh stvari što se shvaćaju kao da su žive, n. p. sunca, mjeseca, vjetara. Pokloni joj sunčeva majka zlatnu preslicu. Vuk, nar. pjes. 2, 60. S onijem darima od sunčeve i mjesečeve majke potkupi ńegovu ženu. 2, 61. „Ja sam majka mesečeva“ reče žena. Nar. prip. vila. 1867. 288. Idi mojoj *(mesečevoj)* teci, vetrovoj majci. 288.

b. *zove se majkom i čeļade što nije prava majka, kao od mila i od poniznosti.*

a) žensko čeļade.

aa) nevjesta tako zove majkom svekrvu. Na svekrvu tad navali, . . . sad ju zove: „majko mila“. V. Došen 157b. Da tuđu majku majkom pozove, a svoju majku da zaboravi. Nar. pjes. vuk. 1, 73—74. Tuđu majku majkom zovem. 1

144. Svekrvice, mila majko moja! 1, 605. O svekrvo, nerođena majko! 1, 610.

bb) u jednome primjeru nevjesta zove majkom i zaovu. Što mi je jedna za'vica, to mi je majka u majke. Nar. pjes. vuk. 1, 75.

cc) tako zovu pastorčad maćehu. Uzeše me đeca Bogom majku. Nar. pjes. vuk. 2, 14.

dd) prosjaci mogu zvati svako žensko čeljade majkom. O rišćani, mila braćo, i rišćanke, mile majke! Nar. pjes. vuk. 1, 143. Ne prolaz' me, majko slatka! 1, 144.

ee) zove se majkom i kaluđerica (kaludrica, dumna). Majka monahija Samonida. Glasnik. 24, 295. (1496).

b) muško čeljade u prenesenome smislu. Car Suleman i otac i majko! Nar. pjes. vuk. 2, 430. Što bi bez mene nevoljni narod kojemu sam ja i otac i majka? S. Ljubiša, prip. 137. Nu katani nije bratimljeña, jer je care i otac i majka, kuda rekne, tuda mu je poći. Osvetn. 6, 44. Sirotińska majka. (Kaže so za dobroga starješinu narodnog). Nar. posl. vuk. 285. Priposlali poruke Cetińu na bijele Nikoline ruke: „Divan, kneže, sjerotinska majko!“ Osvetn. 5, 41. Ági-Mustajpaša, kojega puk zvaše srpskom majkom. M. Pavlinović, razg. 85.

c) ruka (u prenesenome smislu o čeljadetu muškome i ženskome). Darovna ruka siromaška majka. Nar. posl. vuk. 54.

c. *u prenesenome smislu.*

a) Eva *kao majka svemu ljudskome narodu.* Evu majku kad varaše *(vrag).* V. Došen 141b.

b) majkom zovu crkvu svi Hrišćani iste ruke. Protiva svetoj majci crkvi. M. Divković, nauk. 3a. Podložni svetoj majki crkvi. K. Pejkić 12. Majke crkve obćene. J. Kavańin 504a. Svete majke crkve katoličanske. F. Lastrić, test. xiii. Majku crkvu da obruži. V. Došen 110a. S. majka crkva katoličanska. M. Dobretić 157. Uteći se u krilo svete majke crkve. 90.

c) narav. Posred živca žestokoga majka narav ńu *(spilu)* izdjela. P. Kanavelić, iv. 116. Majka narav. J. Kavańin 56b. To živina od naravi majke svoje zadobavi. V. Došen 8a. Majku narav da obružiš. 16a.

d) zemja (uopće) i gora. Nit' se robstva ne oslobodi, blato u grob dok ne zgodi, da se s majkom svojom združi. V. Došen 14a. Da putnici kad putuju, istu majku zemju psuju, da planinu rodi tvrdu ćercu majki na pogrdu. 15b. Rodne voće toga biže, vrh da im se gori diže, dal' zemjice majke paze, da visoko ne odlazo. 16b. Holito se ne uzdiži, nit' od majke zemje biži. 17a. — Samo zvirad nepitoma, kojim s ljudma nije doma, crnu goru za to ljube, da ńi ljudi ne pogube, ńima bo je majka mila, jerbo i je odhranila, i studena nidra svoja, mračne jame, rad pokoja majka plahom jatu dade. 15b.

e) neka zemja, pokrajina, mjesto, grad itd. Majko vesela viteškijeh djela, svijetla Grečijo! Ġ. Palmotić 1, 246. Još tri vrijedna josu čajka kâ im doda pri Solinu uzorita spljetska majka. J. Kavańin 92a. Veseli se, majko jaka ilirički vitezova, da si puna ti junaka, svitli bana i knezova. And. Kačić, razg. 3a. Tribiń-grade, majko od junaka! 217b. Hrvat, kakva me Bog stvorio i majka domovina othranila. M. Pavlinović, razg. 70.

f) što mu drago neživo, od čega se kaže (u prenesenome smislu) da se što rađa. Al' tog nije već kod dima: dal' kako ga vatra rodi, kano izrod on pogodi majku svoju odbignuti i mutno se podignuti, da nakoje naše oči, i obilno posvidoči, da sin majci nije slika, dal' pogrdna neprilika. V. Došen 30ab. — Stijeno moja, da si moja meni borom majka! Osvetn. 2, 61. — A kad komu do tijesna dođe, otac dolac, a šuma mu majka. 7, 11. — Kojim nije žao poginuti, koji nima ni oca ni majke: nož i puška i otac i majka, britka ćorda ljubi nevinčana. Nar. pjes. istr. 1, 64.

g) što umno od čega se kaže (u prenesenome smislu) da se što rađa. Štedljivost je majka slobodi. M. Pavlinović, rad. 119.

h) matica, kraljica (pčela). Na ljubicu, majko, u svoj domak, majko (kad se čele zovu u košnicu). Vuk, rječn. *kod* domak.

MÀJKATI, màjkâm, *impf. vidi* mańkati. — *U naše vrijeme.* Tako u ovoliko vremena ždrebeći se kobila majkala i šteta ostala na Pavla Stojića. Glasnik. 11, 1, 45. (1808).

MÀJKATO, *vidi u Vukovu rječniku:* u pjesmi vide majka: A djevojko, kal' oko, id' upitaj majkato. — *Vidi* đerdato.

MÀJKAVA, *f.* ovako obično reku ćerki koja se na svoju majku bacila (umetla). — *U naše vrijeme u Lici.* J. Bogdanović.

MÂJKICA, *f. vidi* majčica. — *U naše vrijeme u Lici.* „Ti si moja slatka majkica“. J. Bogdanović.

MAJKIĆ, *m. ime zaseoku u Bosni u okrugu bihaćkome.* Statist. bosn. 49.

MAJKIĆA JAPRA, *f. ime selu u Bosni u okrugu bańolučkome.* Statist. bosn. 55.

MAJKIĆI, *m. pl. mjesno ime.* Otalen se vojska povratila, u Majkiće zdravo dohodila. Nar. pjes. krasić. 1, 182.

MÂJKIN (májkin), *adj. vidi* majčin. — *Od* xviii *vijeka, a između rječnika u Vukovu* (‚der mutter‘ ‚matris‘. [cf. majčin]). Imaše upijenu bolest majkinu u srce. P. B. Bakšić 116. Tako odbij majkina vimena. J. S. Reljković 98. Prele su preje s večera. Koja je više naprela? Majkina Ruža naj više. Nar. pjes. vuk. 1, 164. U majkinu b'jelu dvoru. 1, 374. Djevojke me bracom zvaše, a nevjeste: „Mlado momče!“, stare babe: „Majkin sine!“ 1, 510. Ne bi me platilo tvoga oca blago ni majkina dota. Nar. pjes. istr. 2, 19. Za majkinu diku. 2, 147. Majkino se srce na pol razcvijaše. 3, 7. Kad je Mare došla do majkinih dvorov. Jačke. 153. — *Vidi i* majčina dušica *(kod* majčin *na kraju).* — *između rječnika u Stulićevu* (v. poponac) *i u Vukovu* (‚der quendel‘ ‚Thymus serpillum Linn.‘ [cf. babina dušica, popovac]). Majkina dušica, Thymus serpillum L. (Stulli, Sabljar u Dubrovniku). B. Šulek, im. 218.

MAJKOT, *adv.* barem. — *Na Rijeci.* F. Pilepić.

1. MÂJKOVAC, Mâjkôvca, *m. mjesno ime.*

a. *kajkavski* Majkovec, *selo u Hrvatskoj u županiji zagrebačkoj.* Razdilj. 86.

b. *pusta u Slavoniji u županiji virovitičkoj.* Razdilj. 140.

c. *selo u Srbiji u okrugu topličkome.* M. Đ. Milićević, kralj. srb. 387.

2. MÂJKOVAC, Mâjkôvca, *m. čovjek s Mâjkôvâ.* — *U naše vrijeme u Dubrovniku.* P. Budmani. — *I kao prezime.* Schem. rag. 1876. 65.

MÂJKOVI, *m. pl. ime dvjema selima u Dalmaciji u okrugu dubrovačkome.* Dońi *i* Gorńi Majkovi. Report. dalm. 1872. 21.

MÂJKOVIĆ, *m. majčin sin (kao* junak). — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu:* (u

Boci) n. p. dede majkoviću! kao majčin sin ‚der muttersohn' ‚matris deliciae'. Kako je propalo Jajce i sva Bosna? Kaži mi, deli-majkoviću. M. Pavlinović, razg. 40. Nema junaka do stojana i majkovića. razl. spisi. 284. — *I kao prezime.* Todor Majković. Rat. 180.

MÂJKÔVKA, *f. žensko čeljade s Mâjkôvâ.* P. Budmani.

MAJLOVAC, Majlovca, *m. ime selu u Srbiji u okrugu požarevačkome.* K. Jovanović 140.

MAJLOVAČKI, *adj. koji pripada Majlovcu.* Majlovačka *(opština).* K. Jovanović 140. — *I kod mjesnoga imena:* Brdo Majlovačko. Ńiva na Brdu Majlovačkom. Sr. nov. 1875. 248.

MÀJMOR, *m. vidi* nejmar. — *U narodnoj zagoneci našega vremena.* Pet majstora, pet màjmôrâ načiniše kuću bez ivera. *odgonetļaj:* igle (pletiće). Nar. zag. novak. 70.

MÀJMUČA, *f. vidi* majmun *i* mojemuča. — *U Mikaļinu rječniku:* majmuča, muna ‚simia, simius', *i u Stulićevu:* ‚simia'.

MÀJMUČICA, *f. dem.* majmuča. — *U Mikaļinu rječniku:* majmučica, mala muna ‚simiola', *i u Stulićevu:* ‚parva simia, simiolus'.

MÀJMUČIJÎ, *adj. koji pripada majmučama.* — *U Stulićevu rječniku:* ‚ad simias spectans'.

MÀJMUČINA, *f. augm.* majmuča. — *U Stulićevu rječniku:* ‚scimione' ‚simius'.

1. MÀJMUN, *m.* Simia, *živina iz reda životiña (sisavaca, sisara) što se naj maňe razlikuju od čovjeka i mj. četiri noge imaju četiri ruke* (Quadrumana). — *Tur.* majmun. — *Od* XVII *vijeka, a između rječnika u Stulićevu* (v. majmuča *iz bukvara), u Voltigijinu* (‚scimia' ‚affe'), *u Vukovu* (‚der affe' ‚simius'). Ukaza mu se djavao očito u prilici jednoga majmuna. M. Divković, bes. 881a. Djavao u prilici jedne simije iliti živine koja se zove majmun. F. Lastrić, od' 210. Jeli majmun, il' čeļađe? V. Došen 154b. Majmun je majmun, ako ćeš ga u kakve haļine oblačiti. Nar. posl. vuk. 173. Zato se zove ova igra majmuna, što majmun radi sve ono što vidi da drugi čini. V. Vrčević, igre. 11. Vraćahu se lađe tarsijske donoseći zlato i srebro, slonove kosti, majmune i paune. Đ Daničić, 1car. 10, 22. Majmun kapucinski ‚Cebus capucinus'. Majmun turski ili makako ‚Inuus sylvanus'. J. Pančić, zoolog. 177.

2. MAJMUN, *m. vidi* Mamona. — *U dva pisca* XVIII *vijeka.* Paklene vojvode, Lucifer, Majmun, Asmadeo . . . L. Ļubuški 12. Kamo li ste, pritvrdi lakomci? kojino ste kano Majmunovci: jer vas Majmun mnogo napastuje. 34. Lakomac jurve je službenik djavla Majmuna koji veće nego žedan jelin vode želi blago i koristi tilesne. J. Banovac, pripov. 200.

MÀJMUNAST, *adj. nalik na majmuna.* — *U Vukovu rječniku:* ‚äffisch' ‚simiae similis'.

MÀJMUNČÂD, *f. coll. kao plur.* majmunče. — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu* (‚die jungen affen' ‚simiolae'). Nek nas učuva ponos narodni od berlinske majmunčadi. M. Pavlinović, rad. 9.

MÀJMUNČE, màjmunčeta, *n. dem.* majmun, *mladi majmun.* — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu* (‚der junge affe' ‚simiola'). Skakalo kô majmunče. M. Pavlinović, razl. spisi. 315.

MÀJMUNICA, *f. ženski majmun.* — *U jednoga pisca našega vremena.* Mojemuča, majmunica. Đ. Daničić *u* Poslov. danič. XIV.

MAJMÙNISÂŃE, *n. djelo kojijem se majmuniše.* J. Bogdanović. Tuđi običaj i majmunisańe. Magaz. 1867. 75.

MAJMÙNISATI, majmùnišêm, *impf. raditi kao majmun, t. j. povoditi se za kim, raditi sve isto što on radi.* — *U naše vrijeme.* „Danas ko ne umije majmunisati, taj je propao". J. Bogdanović.

MÀJMUNOV, *adj. koji pripada majmunu.* — *U Vukovu rječniku:* ‚des affen' ‚simii'.

MAJMUNOVAC, Majmunovca, *m. Majmunov (vidi* 2. Majmun) *pristaša.* — *U dva pisca* XVIII *vijeka.* Gdi ste sada, pritvrdi lakomci, kojino ste kako Majmunovci? T. Babić, pisme. 28. Kamo li ste, pritvrdi lakomci, kojino ste kano Majmunovci? L. Ļubuški 34.

MÀJMUNSKÎ, *adj. koji pripada majmunima.* — *Od* XVIII *vijeka, a između rječnika u Vukovu* (‚affen-, äffisch' ‚simiarum').

a. *adj.* Mnogi poglavari i sami majmunski birovi sakupe se nagledati lava cara svoga D. Obradović, basne. 19. Majmunski običaj. 217. Još ni jednom Pongu nije palo na majmunski um ńegov da priloži drva k vatri. Vuk, priprava. 52.

b. *adv.* màjmunski, *kao majmun.* — *U Vukovu rječniku*1*:* ‚äffisch' ‚ut simia'.

MAJMUŠKA, *f.* suvrst kruške (Vaļavac). B. Šulek, im. 218.

MÂJN, *adv. mańe.* — *U jednoga pisca čakavca* XVII *vijeka.* Postahu malo majn tri misece u hiži. F. Glavinić, cvit. 210b.

MAJNA, *f.* Moenus, *ime rijeci u Ńemačkoj, ńem.* Main. — *U jednome primjeru* XVIII *vijeka.* Pokraj rijeke Rena i Majne. I. Jablanci 165.

MAJNARIĆ, *m. prezime.* — *U naše vrijeme.* Schem. segn. 1871. 90.

MAJNEREVIĆ, *m. prezime vlasteosko u Dubrovniku, tal.* Maineri, *vidi* Annales rag. nod. 156. — *U jednome spomeniku* XIII *vijeka, i otale u Daničićevu rječniku:* Majnerevićь, Dubrovčanin vijećnik od veļega vijeća ‚Mihoilo Majnerevićь' 1253. M(on. serb). 40.

MAJNIĆ, *m. ime selu u Srbiji u nahiji kragujevačkoj.* Vuk, dan. 2, 67. *ali ga sad već nema.* M. Đ. Milićević, srb. 297.

MÀJNKATI, màjnkâm, *impf. vidi* mańkati. — *U Dubrovniku od* XVIII *vijeka.* Jedna je stvar koja ti majnka. S. Rosa 126a.

MAJŃKATI, majńčem, *impf. moļakańem kome što izvlačiti.* — *U Stulićevu rječniku:* mājńkati, mājnčem ‚precibus aliquid extorquere'. — *nije mi dosta pouzdano.*

MAJO, *m. ime muško, vidi* 5. Maja. — *U naše vrijeme.* Majo Radanović. Rat. 135.

MAJOLICA, *f. vidi* mađionica. — *Može biti da je zlo štampano.* — *U jednoga pisca čakavca* XVIII *vijeka.* Majolice razpasane lijevom nogom krug ne trapļu. J. Kavańin 451b.

MÀJOLIKA, *f. tal.* maiolica, *fina zemļana roba (ne samo sud, kao što je u Vukovu rječniku zabiļeženo, nego i slike, ploče itd.), ali nije onako prozirna i skupa kao porculan (otale i ńem.* halbporzellan), *franc.* fayence, *od talijanskoga grada* Faenza. — *Akcenat sam zabiļežio kako sam ga sâm čuo, a ne kako je u Vukovu rječniku.* — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu:* majòlika (u primorju) ‚majolika-krug' ‚vasis fictilis genus'. [vide] bokar. cf. bardak, milojka. Ona je bila načińena od majolike ze-

lene. G. Zelić 633. Majolika (‚steingut') ili fayence spada među robu i dolazi u prometu. Zbornik zak. 1853. 906. Majolika je kameno posuđe prosto. 1060. Majolika, vrč. Nar. pjes. petr. 2, 698.

MÀJÔR, majóra, *m. ńem.* major, *zapovjednik nad četom vojničkom (bataljunom).* — *U naše vrijeme u Lici.* „On je mlad major posta'". J. Bogdanović. — *I u Šulekovu i u Popovićevu rječniku:* ‚major'.

MAJÒRÂN, majorána, *m. vidi* maǵurana, *ńem.* majoran. — *Od* XVIII *vijeka.* I majoran kog traže mesari. J. S. Reljković 80. Od žalfije i od majorana. 164. Majoran (Jambrešić), Majorana, Majuran (Bjelostjenac), rus. майоранъ, češ. majoran, pol. majeran, majoran: amaracum, sansucus, maiorana (u mletačkome rukopisu), Origanum majorana L., v. Mažurana. — Majoran mačji, Teucrium marum L. (Lazić). B. Šulek, im. 218.

MAJÒRÂNA, *f. vidi* maǵurana. — *U Mikaljinu rječniku:* majorana, sanseg ‚amaracus, amaracum, sampsuchus, sampsuchum, majorana'.

MAJÒRÂT, majoráta, *m. odredba po kojoj, kad ko umre, njegovo imanje pripada naj starijemu (po godinama) u njegovoj porodici, ńem.* majorat. — *U pisaca našega vremena.* I dozvoliće se plemstvu sve polaštice za uvađanje majorata i zavjera. Zbornik zak. 3, 19. Obiteljske povjerbine kao: majorati i seniorati, ostaju nedotaknute. 1853. 12.

MAJÒRICA, *f. žena majorova.* — *U naše vrijeme u Lici.* „Dobar je major ka' i duša, ali, brate, majorica ka' i sablja". J. Bogdanović.

MAJÒRIČIN, *adj. koji pripada majorici.* J. Bogdanović.

MAJÒRIĆ, *m. dem.* major. — *U naše vrijeme u Lici.* J. Bogdanović. — *I kao nadimak.* V. Arsenijević.

MAJÒRIJA, *f. majorova služba.* „On je mlad dobio majoriju". — *I kuća u kojoj major stanuje.* — *U naše vrijeme u Lici.* J. Bogdanović.

MÀJORIKA, *f. otok blizu Španjolske.* — *Špan.* Mallorca. — *U Belinu rječniku:* Majorika i Minorika ‚Majorica e Minorica, isole di Spagna' ‚Baleares' 452a.

MAJÒRINA, *m. i f. augm.* major. „Naša stara majorina edva koraca". J. Bogdanović.

MAJORKÍNI, *m. pl. ljudi s Majorike.* — *Špan.* Mallorquin. — *U Belinu rječniku:* Majorkini i Minorkini ‚Majorchini e Minorchini, nome gentilizio di Majorica e Minorica' ‚Balearici' 452b.

MAJÒROV, *adj. koji pripada majoru.* J. Bogdanović. — *I u Šulekovu rječniku:* ‚major-'.

1. MÀJÔRSKÎ, *adj. koji pripada majorima.* — *U naše vrijeme u Lici.* J. Bogdanović.

2. MÀJÔRSKÎ, *adj. n. p.* majorska zemlja, *majolika, jer se na otoku Majorici izrađivala.* — *U jednome primjeru* XVIII *vijeka.* Vidaše ulaziti u grad rukotvorce od majorske zemlje (porcelan odonud ime svoje ima). A. T. Blagojević, khin. 18.

MAJSKE POLJANE, *f. pl. ime selu u Hrvatskoj u županiji zagrebačkoj.* Razdiolj. 64.

MAJSKI, *adj.* reče se predrtoj vreći u Prigorju. „No meći mejo u majski žakalj". F. Hefele.

MÂJSTOR, *m.* artifex, *zanatlija koji je posve izučio svoj zanat i u njemu se izvježbao, te nije veće šegrt ili kalfa.* — *isporedi i* moštar. — *Postaje od lat.* magister, *ali ne preko stvnem.* maistar, *nego preko srgrč.* μαγίστωρ *(čitaj:* maistor); *tako mislim radi toga što je dosta stara riječ i nahodi se kod nas naj češće u jugoistočnijem krajevima (slov.* mojster *vala da je germanskoga postanja) i u bugarskome jeziku.* — *Od* XIII *vijeka, a između rječnika u Mikaljinu* (majstor, meštar ‚opifex, magister'; majstor od drvja, drvodilja ‚faber lignarius vel tignarius, materiarius'; majstor od bunara ‚putearius' 33a. 167a; tko je svrh građe majstor ‚architectus, machinator' 119b; majstor, tko umi zanat ‚artifex' 130b), *u Belinu* (‚propriamente mastro di arte meccanica' ‚magister' 451a), *u Bjelostjenčevu* (v. mešter), *u Stulićevu* (‚artifex, opifex, operarius'), *u Vukovu* (1. ‚der meister' ‚magister'. [cf. meštar]. — 2. ‚meister' ‚peritus'. [cf. vještak]), *u Daničićevu* (majstorъ ‚opifex').

a. *sa značenjem sprijeda kazanijem (ne zna se u svakome primjeru, o kojemu je zanatu riječ).* Tu prêby potrêby tvore svetyje sъ majstory carьskyimi. Domentijan[a] 328. Hudogyihь i hytryihь majstorъ sьbranu mnogu množьstvu, . . . načeše zdati. Danilo 203. Kovačije i zlatarije i sedьlarije i šьvьci i strьgunije i vsi majstorije da rabotaju i orju jako i sokalьnici; i čto hote sokalьnici i vьsi majstorije težati žito i vino, vьse da sьvrьstovavьše i prêdade u crьkьvь. a sêno da kose kako i mêropsi tako i sokalьnici tako i vьsi majstorije . . . U kojemь ljubo selê kьto se majstorije obrêtaju, tere se razrode 3 volja 4 synove, da ostane jedinь na svojemь mêstê, a ostali da postupe u sokalьnike. Mon. serb. 98. (1330). Vidio ti sam gospodara u majstora u zlatara. Š. Menčetić—Ǵ. Držić 511. Mnoge majstore, koji građahu jednu crkvu. M. Divković, bes. 316b. Ne smiju trzije, a preda kožuhar, ni majstor ki brije, izajti u kotar. Đ. Baraković, vil. 76. Jesu kakono majstori stari i meštri od poslova. M. Radnić 57a. Meu trgovci aliti majstori. P. Posilović, nasl. 46b. Gdi bijaše trideset iljada drveni majstora, osamdeset iljada kameniti majstora. S. Margitić, fala. 30. I vidi da majstor koji mu sud zao bijaše i razbijen istom zemljom zamazivaše 45. Svi majstori od jedne majstorije ljube se među sobom. K. Mađarović 20. Ova se *(nenavidost)* udade za majstore. 61. Majstori ki na svitu krojeć krađoše inom svitu. J. Kavanin 442b. Težak, majstor i činitelj. 502b. Majstor zanat iznašo je. 540a. Plaća je jednoga majstora. A. Baćić 111. Na priliku, ukradeš majstoru koji halat . . . 111. Držaše i mâjstorâ i težâkâ na tisuće. B. Zuzeri 186. Tko je majstor u svom zanatu priizvrstan ne ima se na smrt osuditi. 199. Tri tisuće i šesat majstor poglavitijeh i ostalijeh kamenara za zidе uzdizat. 245. To je doći k majstoru, te mu reći: „Ogradi mi kuću". F. Lastrić, od' 104. Vi koji ste težaci i majstori od teški poslova. 195. Među vama koji ste siromasi težaci ili majstori. 204. I bijaše majstor drveni. 309. Majstori, kad im izađe za rukom učiniti dilo izvrsnito. test. 350b. Promotrimo majstore od veliki građa. ned. 120. Sagrišuju učenici ne slušajući meštara i majstora svojih. 134. Majstori cakleni. 166. Tada Židije, vojnici, Pilat etc., nisu drugo nego alat, koji brez majstora ništa ne more učiniti. 214. Vidimo život podložan majstoru Jozipu. 264. Gospoda, siromasi, majstori, trgovci . . . svi se lažju služe. 414. Neka se podfate majstori načiniti dvore, ako i ne dovrše, zaludu su počeli 421. Nije li on jednog majstora sin? svet. 161b. Majstor lipšeg *(oltara)* nije načinio. A. J. Knezović 275. Od drvara, iglara i ostalih majstora. A. Kanižlić. kam. 323.

Da ju *(molitvu)* svaki majstor i svaki težak može dilovati. bogoljubnost. 14. Nije bilo viditi majstora ni težaka. utoč. 257. *(Marija)* udade se za Jozipa majstora uboga. 638. Vaga koja krivo kaže svog' majstora s tim nakudi. V. Došen 136a. Čujući glas izvrstna majstora u istomu također zanatu, žalosti se. I. Velikanović, uput. 1, 352. Svi jednoga zanata majstori. 1, 450. Majstori rukotvorci. 3, 78. On nije sin majstora pekarskoga. A. T. Blagojević, khin. 28. Uzmimo sve zanatǵije i majstore. Đ. Rapić 241. Dobar broj majstora za brodove. A. Tomiković, živ. 76. Grad gradili tri godine dana, tri godine sa trista majstora. Nar. pjes. vuk. 2, 115. Te dovati drvene majstore, od drveta on pravi ćeliju. 2, 128. Dozivaše kamene majstore, oni malo crkve ogradiše. Pjev. crn. 16a Majstor za to ima kliješta da ne žeže ruke. Nar. posl. vuk. 174. Majstor pletikotarica. (Reče se u šali kad se hoće za koga da kaže da je nikakav majstor; jer u narodu našemu svaki čoek zna kotaricu oplesti, i svak bi se smijao kad bi čuo da je negđe i to zanat). 174. Da tražim majstora kakvog, da učim zanat. Nar. prip. vuk. 45. Majstor koji drugim mogućnijim majstorima na par radi. Vuk, rječn. *kod* paraǵija. Nikakav majstor ne radi svoga zanata ne znajući šta gradi ni kako gradi. pis. 66. Ovaj je Jovan Manojlović bio vješt stolarski majstor (tišler). prav. sovj. 36. Na moru je od svašta majstora P. Petrović, gor. vijen. 115. Alat radi a majstor se hvali. M. Pavlinović, razl. spisi. 390. Ne smije nijedan majstor osloboditi svoga šegrta, a trgovac svoga naučnika. Zbirka zak. 1, 247. — *I pred samijem imenom.* Za jednoga jemac ne izide, za junaka majstora Manojla. Nar. pjes. vuk. 3, 323. A zavika majstora Manojla, te mu puni šibu plemenitu *(vaļa da je tobǵija).* 4, 454.

b. *kako se prije nije razlikovala umjetnost od zanata, zovu se* majstori *i umjetnici.* Da jedan majstor upeńga jednu lijepu figuru. M. Divković, bes. 284b. Koliko je jedna stvar od većega i plemenitijega majstora učińena, toliko je ona stvar veća, plemenitija. nauk. 79b. Koga majstor bi imena, kī besjedu i duh poda mrtvijem slikam od kamena. J. Kavańin 488b. Ruku stavit na stvore od majstor plemenitijeh. B. Zuzeri 166.

c. *uopće vješt čovjek u čemu (što nije baš zanat ili umjetnost, nego može biti i drugo, n. p. znanost).* Majstora hitra отъ звѣздочьтьсь. Aleks. novak. 5. Zato veli majstor od ļekarija: da pogine plaća, poginulo bi svako nastojanje od majstorija. M. Divković, bes. 84b. Do godi sam način i složnost dila ovoga, kakono ti plod rđavi prirđavoga majstora i nevridnoga, razgledao... F. Lastrić, test. II. Za majstorom gora plače. (Majstorija se svačemu hoće. Gledaj: Od nevještа i gora plače). Nar. posl. vuk. 84 Može se slobodno kazati da je Luka bio pravi estetički majstor načiniti stihove. Vuk, milov. XXIV.

d. *u prenesenome smislu.*

a) o Bogu, kao stvoriteļu itd. Od koje je *(crkve)* prvi majstor Bog. I. Ančić, ogl 41. Kada bi drago svemogućem majstoru. F. Lastrić, test. 37a. Mudrost majstora privisokoga. test. ad. 31b. Majstora svemogućega neizmirno mogustvo. 38b. Majstor nebeski na*(j)* pre nebo iliti pokrov građi svita ovoga učini, pak stavi temeļ. ned. 353. Dilo majstora privisokoga. svet. 192b.

b) u zlome smislu, o lukavome čovjeku, laživcu. Koje laži jest zajedno bio majstor Grigorija. A. Kanižlić, kam. 50. U majstoriji za lagati izvrstan, da niti je bilo takva majstora niti će biti. 298. Jedan osobiti majstor himba, lukavstva i laži. 388. Budući on majstor toj himbi. Ant. Kadčić 397. Najde se jedan čovik, jedna žena, koji radi put s. križa čine, i evo ti udiļ, najdu se majstori, djavla naslidnici, koji počmu ovo sveto dilo nenaviditi. Đ. Rapić 32.

c) metaforički (može biti značeńe i: učiteļ). Nevoļa je naj boļi majstor. (D). Poslov. danič.

e. *kao prezime ili nadimak muški.* — XVIII *vijeka.* Josip Majstor. Glasnik. II, 3, 77. (1706—1707).

MÂJSTORAC, mâjstôrca, *m. dem.* majstor *(koji nije dosta vješt u svome zanatu ili poslu).* — *Samo u Stulićevu rječniku:* ‚haud multum peritus artifex'.

MÂJSTORÂD, *f. coll. od* majstor, *vidi* ceh, *b).* — *Samo u Stulićevu rječniku:* ‚maestranza' ‚artificum manus, turba'.

MÀJSTORBAŠA, *m. starješina nad majstorima.* — *Složeno:* majstor *i tur.* bašy, *isporedi* 2. baš. — *U narodnoj pjesmi našega vremena.* Majstorbaša na majstore viče. Hrv. nar. pjes. 3, 99.

MAJSTORČAC, majstorčca, *m. dem.* majstorac. — *U Stulićevu rječniku uz* majstorac. — *sasma nepouzdano.*

MÂJSTORČIĆ, *m. dem.* majstorac. — *Samo u Stulićevu rječniku uz* majstorac.

MÂJSTOREV, *adj. vidi* majstorov. — *U Stulićevu rječniku:* ‚artificis etc., ad artificem etc. spectans'.

MÂJSTORI, *m. pl. ime selu u Crnoj Gori u nahiji katunskoj.* Glasnik. 40, 18.

MÂJSTORICA (majstòrica), *f. majstorova žena.* — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu* (‚die meisterin' ‚uxor magistri'). Majstorski su dvori skoro sazidani, i po ńima šeta mlada majstorica. Nar. pjes. vuk. 1, 105.

MÂJSTORIČIN (majstòričin), *adj. koji pripada majstorici.* — *U Vukovu rječniku:* ‚der meisterin' ‚magistrae'.

MÂJSTORIĆ, *m. dem.* majstor. — *U Stulićevu rječniku: griješkom* majstorčić *(mj.* -rić), v. majstorić *(mj.* -rčić).

MAJSTÒRIJA, *f. zanat, vještina.* — *Postaje od* majstor *talijanskijem nastavkom* ia *(isporedi i tal.* maestria). — *Od* XVII *vijeka, a između rječnika u Mikaļinu* (majstorija, zanat, meštrija ‚ars, opificium'; majstorija od vune ‚lanificium' 799b), *u Belinu* (‚manifattura, opera del lavoro' 459b), *u Stulićevu* (‚ars, artificium, industria'), *u Vukovu* (‚die kunst' ‚artificium' *s primjerima:* To nije nikaka majstorija načiniti. — Majstorija koze pase: dvije otjera a tri dotjera. (Nar. posl. vuk. 174).

a. *zanat (u kojemu primjeru može biti i umjetnost).* Da pogine plaća, poginulo bi svako nastojanje od majstorija. M. Divković, bes. 84b. Znadeš svo majstorije ručne. M. Radnić 156b. Majstorija iliti zanat ne haje za unutarńe. 265b. Zaradi svedočbi izučenu kńigu vaļa da pokaže, pak i majstoriju *(da?)* zna. Glasnik. II, 16. (1695). Po trudu od koga zanata ali majstorije. A. d. Costa 1, 247. Dozvao je meštre od različnih majstorija. A. Kanižlić, kam. 471. Znade dvi majstorije različne: šiti i zidati. 195. Jozip ubog i majstorijom drvodilac. utoč. 303.

b. *umjetnost.* Veli mudri Arištotel: „Majstorija slijodi narav"; to jest kakono narav svojom kreposti, koju ju jo*(j)* je dao Bog svemogući, onako ti majstorija čini svoje stvari. M. Divković, bes. 208a. Veoma ti malo pomaže da

znadeš sedam majstorija izbavnije i da si naučitelj u svijem znańami, ako ne poznaješ samoga sebe. M. Radnić 408b. Kip ovi iliti prilika jest jedno izvrsno od majstorije dilo. A. Kanižlić, fran. 7. — *Metaforički.* Gradi se dom i kuća al' ti Jeruzolim nebeski od svije pravovirni krstjana po milosti Božijoj i po majstoriji svetije*(h)* misnika. I. Ančić, ogl. 22. Otijući otac nebeski u čovičanstvu sina svoga pokarati grihe i opačine svega svita, učini mu po majstoriji duha s. u utrobi pričistoj B D. Marije tijelo. F. Lastrić, test. 100b. Čudim se, zašto Isuk*(rst)* sebe zmiji prilikuje; ali nahodeći i poznajući naravnost i vlastistvo nike malašne zmije koja se zove ‚enidra', pristajom se čuditi i klańam se majstoriji božanstvenoj. 184a. *(Bog)* stvori čovika toliko čudnovatom majstorijom, koliko mali svijet more se dostojno zvati. 367a. — *(O bogorodici)* O kamenu pridragi koji se ne možeš procijeniti, koji si izašao iz riznice neboske mudrosti, u tebe je majstorija svega trojstva. M. Divković, nauk. 103a. Prvo sagrađenije i majstorija čudnovita od ovoga cvjetńaka, ne samo radi duarova uokolo ali radi temelja bivši začeta bez griha iztočnoga... da ova majstorija ne bude po duhu svetomu, ne bi dobro stajala. S. Margitić, fala. 16.

c. *ističe se* majstorija *kao nešto što nije naravno.* Nije im zadovoljno, ni se trpe o ljepoti svoga kipa i svoga obraza što im je Bog dao i kako veće stvorio, nego svojom majstorijom sami sebe hoće i čine ljepše. M. Divković, bes. 284b. *(Ne može se krstiti)* ni vinom, ni rakijom, ni mlijekom, ni nijednom vodom koja je voda po majstori*(ji)* učińena nauk. 144a. Pustimo naravi da mirno čini svoju bez pričinbe i bez majstorije. M. Pavlinović, rad. 172.

d. *vještina u zanatu ili u umjetnosti.* Vidjevši majstoriju i ljepotu od serasera. M. Divković, zlam. 68a. Da sam vidio jednu priliku od drveta veoma lipo narešena, i u kojoj bijahu mnoge druge prilike s takom majstorijom i gledańom peńgate. P. Posilović, nasl. 42b. Neizmirno mogustvo svoje i mudrost u čudnovatoj majstoriji ruku svoji očitovati. F. Lastrić, test. 37a. S velikom majstorijom sagrađena *(dvora Solomunova).* 352a. Kolo klinci i britvama oružano s majstorijom. svet 51a. Majstorija jednoga kovača zdrži se naj više u znanju kaliti i ugoditi vatrom i vodom gvozdje. ned. 216. Majstorija jednoga kuača ili kuarice. 216. Svetińa ne ima potribe od govorenja s majstorijom. test. ad. 101a. Kip Saverije umirajućega mudrom majstorijem slikovan. A. Kanižlić, fran. 6. Prekrasnim, kako majstorijom tako i bojama. Vuk, dan. 1, 5. Niko ne drži za kaku majstoriju ili slavu novu pjesmu spjevati. nar. pjes. 1824. 1, 31. — Kada pomańkaše pinezi i majstorija od ljekarije. M. Radnić 203b. Što dakle kasnim i ja svršiti dike i falo Marijino u malo riči služeći se majstorijom rečenoga Rimljanina? F. Lastrić, svet. 146b.

e. *vještina uopće.* Gonetanja koja se čine s majstorijom ili razumenijem djavaoskijem, grijeh jest. S. Matijević 47. U počelu svijeta bijaše smrt neotesana i nova u majstoriji od strijeljańa. M. Radnić 334a. Govore naučitelji naravni, da ima nika majstorija otrovati sve voće jednoga stabla, otrovavši mu samo korijen. F. Lastrić, ned. 259. Pokazivaše uspeh u majstoriji podražatelstva. D. Obradović, basne. 144. Za pripitomiti hoće se trud i majstorija. sav. 50. Nije nikakva majstorija među dobrima dobar biti. Nar. posl. vuk. 216. Majstorija koze pase (dvije očera, a tri doćera). Nar. posl. vuk. 174. Majstorijom posao rade. *(Vukova bilješka kod* Turci zeca na kolima hvataju). 322. Majstorija se svačemu hoće. Vuk, poslov. 84. No kako da skrajne cevi tako nisko vodu puščaju, a sredńe visoko, tu stoji cela majstorija. S. Tekelija. letop. mat. sr. 119, 55. — *Metaforički (o Bogu i ljubavi).* S majstorijom Bog svemogući dade ńima *(Židovima)* ovi toliko žestok i gorak sakramenat *(obrizovanje),* da promišljajući, kako sam grih istočni među ńima ne more se očistiti bez prolivanja od krvi, većma se paze od ostalije griha. F. Lastrić, test. 38b. Videći Bog Ili*(ji)*nu tvrdinu, otje se majstorijama služiti, za usilovati ga na prošeńe kiše. svet. 107a. — Slavna ova otarska skrovnost jest jedno osobito ljubavi dilo i kano ńezine majstorije izvrsni posao. A. Kanižlić, uzroci. 68.

f. *lukavstvo, hitrina (ne shvaća se svagda u zlome smislu), laž, lagańe.* Ah ah! ovo je moga Žuha majstorija: on ga je poslao, neće inako bit. M. Držić 361. Gore majstorije mudre nam projdoše. I. T. Mrnavić, osm. 159. I zato on u naj poslidńi čas života jednoga čovika čini sve svoje majstorije za održati dobitak od onoga naj poslidńega časa. P. Posilović, nasl. 85a. Gedeon raztira 150 iljada vojske neprijateljske s ovakim zanatom i majstorijom. F. Lastrić, test. 182b. Drakun pakleni poznaje sve majstorije ljudma naudljive. ned. 259. Odkud dovodi se da je to vaše ašikovańe jedna hudobna majstorija za pridobiti i sebi podložiti mloge. 305 Nut' poslušajte stvar priličnu za poznati majstoriju kralja paklenoga. 305. Ako li se zamiluje jedno za drugim, ko'e ńega neće i ne miluje, o koliko majstorija, poruka, darova! 307. Ako ne imaš ugovora s vragom, imaš vražije majstorije, nauk i zanate. 315. Po svojima *(će)* majstorijami mloge od carstva nebeskoga odbiti. A. Kanižlić, kam. 6. Ali će se drugom majstorijom služiti. 94. U majstoriji za lagati izvrstan. 298. Poče o smicańu ńiovomu misliti i to s lukavštinom i majstorijom. E. Pavić, ogledalo. 96. Oni ne popušćaju s opakima majstorijama tražiti nami izginutje. 202. Kada *(sotona)* koga bogoljubna čovika želi u nesriću staviti, sve kolike majstorije za takvu svrhu znade iznaći. 543. Majstorije sve te od Jacinte biju izmišljene. Nadod. 182. Majstorijom svakojakom da pogube kralja nastojau. 208. S velikom srditostju i svom majstorijom prid smrt na ńega udara. B. Leaković, nauk. 218. Vražjom majstorijom svit varaju. 277. No znam, jeli to ńegova *(meštrova)* milost k meni bila, ili majstorija moje sladke matere. D. Obradović, živ. 21. Ova majstorija ili da reknem vojnička varka izišla mu je za rukom. A. Tomiković, živ. 188. Tom majstorijom mame siromahe. S. Ljubiša, prip. 210. Iskušavaju ga majstorijom o babi Cvijeti. 214. Kad se i ova majstorija izjalovi. 247. Ovom lažom i majstorijom zatvorio je providnik putove i postopice. 263.

g. *radńa što ju je majstor načinio.* Prvi majstor vidjevši gdi mu drugi kurvaju majstoriju. M. Divković, bes. 284b—285a. Čuše kucanje u jednoj dugańi gdi se majstorija drvena činjaše. 374a. Noje vidi korablju tvoju čudnovitu majstoriju. S. Margitić, fala. 55. Dobra majstorija ne gubi se. K. Magarović 42. Na lupini jaja onoga majstoriju sama narav prilikovala bijaše. A. Kanižlić, utoč. 110. Da majstorim majstoriju plati. Nar. pjes. petr. 3, 246.

h. *alat.* Nošahu ljostve i majstorije potrebno za skinuti ga s križa. P. B. Bakšić 177.

i. *coll. skup majstora, isporedi* ceh, b. Počtenoj majstoriji terzijskoj izučenu knigu vaļa da pokaže. Glasnik. 11, 3, 16. (1695). Tu je Miloš crkvu napravic, kad napravi, majstoriju plati. Nar. pjes. petr. 3, 258.

MAJSTORIJE, *f. pl. (moglo bi biti i m. pl. od* majstor) *mjesno ime, vidi u Daničićevu rječniku:* selo crkve bogorodičine u Arhiļevci ‚Majstorije' i ‚selište' ńezino ‚Majstorije Krupnici'. M(on. serb). 144. (1349).

MAJSTÒRISÂŃE, *n. djelo kojijem se majstoriše. — U Vukovu rječniku.*

MAJSTÒRISATI, majstôrišêm, *impf. raditi kao majstor. — Akc. se mjeńa u aor.* 2 *i* 3 *sing.* mâjstorisâ, *u part. praet. act.* mâjstorisao, mâjstorisâla, *u part. praet. pass.* mâjstorisân. — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu* (‚meistern, als meister an etwas arbeiten' ‚artificium exerceo in aliqua re'). — *I u prenesenome smislu.* Ej šta li to more majstorišeš? L. K. Lazarević, on zna sve. 18.

MÂJSTORITI, mâjstorîm, *impf. raditi kao majstor (neprelazno i prelazno), isporedi* majstorisati. — *Od* xvii *vijeka.* Ili trguje ili majstori ili kuje ili ore... M. Divković, bes. 277b. Tako ju *(gredu)* tešu i majstore. M. Radnić 225b.

MAJSTÒRLUK, *m. vidi* majstorija. — *Postaje od* majstor *turskijem nastavkom* luk. — *Od* xviii *vijeka.* Da se po nikomu majstorluku može razlučiti voda od vina. A. Baćić 311. Prilipu kapelicu, prilipa majstorluka. M. Zoričić, zrcalo. 164. Ova bo rič nimačka ‚bauer' jest rič zanata ili majstorluka. M. A. Reļković, sat. L3b Po vodi naravnoj razumije se ovaka voda koja nije po zanatu i majstorluku učińena. I. Velikanović, uput. 3, 20. Majstorluk đevojački. *u* Nar. pjes. herc. vuk. 158. — Vaš sin neće biti primļen u majstorluk. A. T. Blagojević, khin. 28. Tribunalu koji izusti neprimļeńe u majstorluk. 61.

MÂJSTOROV, *adj. koji pripada majstoru. — U naše vrijeme, a između rječnika u Stulićevu: griješkom* majstorev *(mj.* -rov), v. majstorov *(mj.* -rev), *i u Vukovu* (‚des meisters' ‚magistri'). Blago tebe, drugo, majstorova ļubo! Nar. pjes. vuk. 1, 106.

MAJSTOROVAC, Majstorovca, *m. ime mjestu u Srbiji u okrugu vaļevskome.* Zabran u Majstorovcu. Sr. nov. 1861. 644.

MAJSTOROVIĆ, *m. prezime. — U naše vrijeme.* M. Đ. Milićević, srb. 192. Šem. prav. 1878. 58. J. Bogdanović.

MAJSTOROVINA, *f. porez što ko plaća kao majstor. — U pisaca našega vremena.* On ima u tu svrhu majstorovinu u cehovu škrińu platiti. Zbornik zak. 1, 319.

MAJSTÒRSKÎ, *adj. koji pripada majstorima. — Od* xviii *vijeka, a između rječnika u Stulićevu* (‚ad opifices spectans'), *u Vukovu* (‚meisterlich' ‚egregius').

a. *adj.*

a) uopće. Poslovi težački, majstorski. F. Lastrić, od' 73. Zašto majstorski zanat i naredbe iziskuju, da se napre temeļ sagradi pak pokrov. ned. 353. On moraše ići na jedno majstorsko goščeńe. A. T. Blagojević, khin. 26. Ako majstorske knige (diplome) ne ima. 45. Bilo je šegrta, kalfi (trgovački i majstorski), trgovaca, majstora. Vuk, gram. i pol. spisi. 1, 179. Nigda neću ući ni u kakav majstorski dućan bez poštovańa. priprava. 171.

b) koji je izrađen s majstorijom, koji je kako u majstora (i u prenesenome smislu). Majstorskoga kog cvitića u ńem nije. P. Knežević, živ. 63. Kad o naj većoj pakosti misli, onda naj majstorskije izmišļava reči. D. Obradović, basne. 34.

c) koji pripada (ńekome) majstoru. Mi dođosmo ovde pred majstorske dvore. Nar. pjes. vuk. 1, 105.

b. *adv.* majstòrskî, *onako kako majstor radi (često u prenesenome smislu). — Između rječnika u Vukovu*[1] (‚meisterlich' ‚egregie'). Pobigavši iz dvora očinoga, tako se majstorski vladaše. E. Pavić, ogledalo. 271. Prikazuje im tako majstorski. 617. Iz tavnice antiohskog grada ńeg majstorski on izbavi. Nadod. 176. Jela sladka i majstorski sgotovļena. D. Obradović, živ. 4. Crkve majstorski sazidane od kamena. Vuk, dan. 2, 108. Kad ko majstorski ispituje. poslov. 123. Majstorski načińena srebrna puca. kovč. 126. Knez mu je izio prasicu majstorski. S. Ļubiša, prip. 219. Tako se majstorski znadu po svuda proturivati. M. Pavlinović, razg. 22.

MÂJSTORSTVO, *n. staňe u kojemu je ko majstor (spoznavańe da jest majstor). — Od* xviii *vijeka.* Kad on budo majstorstvo prositi. A. T. Blagojević, khin. 27. Onomu koji traži pravo majstorstva. Zbornik zak. 2, 317.

MAJŠA, *f. baba (majčina majka). — Vaļa da je ovako značeńe u dva primjera pisca Dubrovčanina* xvi *vijeka (može biti djetińa riječ).* Od ničesa se toliko ne bojeći koliko mater i majšu staricu uvrijediti, kojijeh pamet i misao još ne znašo. B. Gradić, djev. 88. Što pazmaješ od majše, što li se strašiš od matere? more bit da će i ńim ugodno bit. 90.

MAIŠIĆEVIĆ, *m. prezime.* — xv *vijeka.* Mirša Majšićević. Mon. croat. 74. (1450).

MAJŠIN, *adj. koji pripada majši.* Ńega *(Gospodina)* vele goruće umaļaše da bi . . . materinu i majšinu pamet omekšao. B. Gradić, djev. 89.

MAJUKAN, majukna, *adj. vidi* majušan. — *Na jednome mjestu* xviii *vijeka.* Majukno ditešce. F. Lastrić, ned. 266.

MÀJULIKA, *f. vidi* majolika *(i radi akcenta). — U naše vrijeme u jugozapadnijem krajevima, a između rječnika u Vukovu* (majùlika, vide majolika). Bardak se onamo zove bijel i šaren sud koji se u Srbiji zove bokar i milojka, a u Paštrovićima majulika. Vuk, kovč. 66. Koliko je na ovu majoliku pismi, toliko ti Bog da sini! 126—127. Uzme majuliku (jedan sudić od zemļe vas išaran, kojim se prosti narod služi kad su ovako trpeze itd.) punu vina. Pravdonoša. 1851. 21.

MÀJÛR, *m. zemļište (baština) s kućom i drugijem zgradama što su potrebne za obrađivańe zemļe i othrańivańe domaćijeh životińa (može stajati na majuru gospodar ili ko mu za to najam plaća). — isporedi* majer, salaš. — *Od ńem.* meierhof, *bačija, preko mag.* major. — *Po sjevernijem krajevima od* xviii *vijeka, a između rječnika u Bjelostjenčevu* (v. majer), *u Stulićevu* (v. majer *iz Bjelostjenčeva), u Vukovu* (‚der meierhof' ‚villa'. [vide salaš 1]).

a. *uopće.* Da mu gradimo majure. Starine. 12, 36. (1712). Koji ga postavi u svoj majur, da čuva svińe. E. Pavić, ogledalo. 577. Jedan otiđe u svoj majur. 597. Odide na majureve u bliže selo. M. A. Reļković, sabr. 57. Ja sam u naše majurove došao. 58. Blizu Biograda majurevi jesu. Nadod. 45.

b. *kod mjesnijeh imena.*

a) zaselak u Bosni u okrugu sarajevskome. Statist. bosn. 27.

b) dva sela u Hrvatskoj: u županiji varaždinskoj. Razdijeļ. 106. *u županiji zagrebačkoj.* 77.

c) zaselak u Slavoniji u županiji virovitičkoj. Razdijeļ. 77.

d) u Srbiji. aa) mjesto u okrugu biogradskome. Glasnik. 19, 189. — *bb) mjesto u okrugu čačanskome.* Zabran u Majuru. Sr. nov. 1861. 156. — *cc) selo u okrugu jagodinskome.* K. Jovanović 107. — *dd)* Majur-poļe, *mjesto u okrugu požarevačkome.* Sr. nov. 1861. 316.

MAJURAC, Majurca, *m. ime selu u Hrvatskoj u županiji bjelovarsko-križevačkoj (dem.* majur). *kajkavski* Majurec. Razdijeļ. 117.

MAJURAN, *m. vidi* maǵurana. — *Od ńem.* majoran. — *Od* XVIII *vijeka, a između rječnika u Bjelostjenčevu* (‚amaracus, sampsucus', sanseg) *gdje se naj prije nahodi, u Jambrešićevu* (‚amaracus'), *u Stulićevu* (v. sanseg *iz Bjelostjenčeva).* S smrikom, peļinom, majuranom iskaditi. I. Jablanci 130.

MAJURANSKI, *adj. načińen od majurana.* — *U Bjelostjenčevu rječniku:* majuranska voda ‚amaracina aqua'.

MÂJURČANIN, *m. (pl.* Mâjurčâni), čovjek s majura. Orahovica. S. Ivšić. (Majurčanin je od osnove koja je u riječi ‚majurac', koja se ne nahodi, *ali vidi* Majurac).

MÂJURČÂNKA, *f.* žena s majura. cf. majurkińa. Orahovica. S. Ivšić.

MÀJURGAZDA, *m.* prvi na majuru. Za postańe isporedi duvankesa. Orahovica. S. Ivšić.

MAJÙRǴIJA, *m. gazda na majuru.* — *Postaje od* majur *turskijem nastavkom* ǵy. — *U Vukovu rječniku:* ‚der meier' ‚villicus'.

MAJÙRǴIJIN, *adj. koji pripada majurǵiji.* — *U Vukovu rječniku:* ‚das meiers' ‚villici'.

MAJÙRǴIJINICA, *f. majurǵijina žena.* — *U Vukovu rječniku:* majùrǵîjnica, vide majurica.

1. MAJÙRICA, *f. gazdarica na majuru.* — *U Vukovu rječniku:* ‚die meierin' ‚villici uxor, villica'.

2. MAJURICA, *f. žensko čeļade što nosi dumańsko odijelo a ne živi u manastiru.* — *Samo u Belinu rječniku:* ‚pinzocchera, donna che sta nel secolo e porta abito religioso' ‚secularis religione vestita' 566b.

MAJÙRIČIN, *adj. koji pripada majurici.* — *U Vukovu rječniku:* ‚der meierin' ‚villicae'.

MAJURINA, *f. ime mjestu u Srbiji u okrugu kruševačkome.* Livadu u Majurini. Sr. nov. 1875. 248.

MAJURIŠTE, *n. imę mjestima u Srbiji. a) u okrugu biogradskome.* Ńiva u Majurištu. Sr. nov. 1875. 1417. — *b) u okrugu kragujevačkome.* Livada u Majurištu. Sr. nov. 1873. 903.

1. MAJURKA, *f.* ime što ga mlada pridijeva mlađem ženskom. Skoroteča. 1844. 249.

2. MAJURKA, *f. ime mjestu u Srbiji u okrugu požarevačkome.* Livada u Majurki. Sr. nov. 1866. 4.

MÂJURKIŃA, *f.* (u Orahovici) žena s majura. S. Ivšić.

MÂJURSKÎ, *adj.* koji pripada majuru, što je s majura, na pr.: końi, goveda, svińe itd. Orahovica. S. Ivšić. — *I kod mjesnijeh imena.* Majurska *(opština što pripada selu Majuru u okrugu jagodinskome).* K. Jovanović 107. *i* Majursko Poļe. M. Đ. Milićević, srb. 191. — Majursko Brdo *i* Majurske Livade, *mjesta u okrugu požarevačkome.* Livada u Majurski Livada. Sr. nov. 1867. 85. Vinograd na Majurskom Brdu. 1867. 85.

MAJÚŠAN, majúšna, *adj. vidi u Vukovu rječniku:* dim. v. malen. — *I u složenome obliku i s drugijem akcentom:* màjušnî, *muško dijete.* — *U naše vrijeme u Lici.* J. Bogdanović.

MÂJVIŠ, *m.* maviš. u Banatu. V. Arsenijević.

MAJŽALEK, *m. prezime vlasteosko u Dubrovniku, tal.* Magalessio, *vidi* Annales ragus. nod. 156 *i* 184. — *U jednome spomeniku* XIII *vijeka, i otale u Daničićevu rječniku:* Majžaleкъ, dubrovački vijećnik od veļega vijeća ‚Pavьlo odь kneza Majžaleka' 1253. M(on. serb). 40.

1. MÀK, màka, *m.* Papaver L., *rod biļke i cvijet (s ńekijem pridjevima može značiti i drugi koji rod, vidi* a *na kraju.* — *Akc. kaki je u gen. sing. taki je u ostalijem padežima, osim nom. i acc. sing.* màk *i voc.* mâče.' — *Riječ je praslavenska, isporedi stslov.* makъ, *rus.* макъ, *češ.* mák, *poļ.* mak. — *Korijen je indoevropski, isporedi stprus.* moke, *gr.* μήκων *(dor.* μάκων), *stvńem.* māgo. — *Između rječnika u Vrančićevu* (‚papaver'), *u Mikaļinu* (mak, trava ‚papaver'; mak pitomi ‚papaver sativum'; mak divji ‚papaver erraticum'; mak rogati ‚papaver corniculatum'), *u Belinu* (‚papavero, erba nota' ‚papaver' 538b), *u Bjelostjenčevu* (‚papaver'), *u Jambrešićevu* (‚papaver'), *u Stulićevu* (‚papaver'), *u Voltigijinu* (‚papavero, rosolaccio' ‚klatschrose'); *u Vukovu:* ‚der mohn' ‚Papaver [somniferum L.]' *s primjerom:* Tjera mak na konac (kad ko što hoće do naj mańega da istjera na kraj).

a. *uopće.* Ter na tvoj toj spili, ku toli svi časte, lis maka pribili činiću od svud da raste. D. Rańina 78a. Kako led ostinu, kako mak povenu. Đ. Baraković, vil. 34. Gdi mi se zabavļaš? spavni li mak bereš? A. Kanižlić, rož. 32. Treću kitu maka bijeloga, da se smakne s ovoga svijeta. Nar. pjes. vuk. I, 385. Mak, cslav. makъ, rus. макъ, češ. poļ. slč. łuž. mak, Papaver somniferum L. (Vodopić) B. Šulek, im. 218 — *I s pridjevima, s ńekijem od kojijeh može se promijeniti značeńe.* — Mak (mach) beli, papaver album (u mletačkome rukopisu, Pizzelli, Aquila—Buć), tisamum (Pizzelli), Papaver somniferum L. — Mak crļeni (cerlyeni u mlet. rkpisu; prema lat.) papaver rubeum (u ml. rkp., Aquila—Buć), anemone *(u rukopisu* XVI *vijeka),* Papaver Rhoeas L. (Visiani). — Mak crni, Papaver nigrum Crantz (Pizzelli, Kuzmić, Aquila—Buć). — Mak divji, papavero eratico, salvatico (Aquila—Buć), Papaver Rhoeas L. (Visiani). — Mak morski, Glaucium luteum Scop. (Vodopić). — Mak pitomi, Papaver somniferum L. (Visiani). — Mak planinski, Papaver alpinum L. (Anselmo da Canali). — Mak polumorski, Mak polemorni (Danilo), papavero marino (Danilo), Glaucium luteum Scop. (Visiani). — Mak rogati, (prema tal.) papavero cornuto *(u rkp.* XVI *vijeka,* Stulli), paralium corniculatum (Vujičić), Glaucium luteum Scop. — Mak veli (Novak), Mak veliki (Kuzmić), tisamum (Kuzmić, Aquila—Buć), Papaver somniferum L. — Mak zečji, rus. заячій макъ, Adonis vernalis L. (Lazić, Vuk). — Mak žuti, Papaver orientale L. (Novak). B. Šulek, im. 219.

b. *u ovijem primjerima znači sjeme:* Vьzьmь Aleksenьdrъ makь, načetь žvati jego. Aleks. novak. 24. Posla mu dvi vrići velici maka. Aleks. jag. star. 3, 234.

c. *radi toga što su latice (perje, lišće na cvijetu) u maka vrlo tanke i glatke, u narodnijem pjesmama zove se* mak *naj tańe tkańe.* Al' ti neću doći dok mi ne sakrojiš od maka košuļu, od svile rukave. Nar. pjes. vuk. 1, 110. Tvojoj majci od maka košuļu. 3, 505.

d. *nije mi jasno kako stoji riječ* mak *u poslovici:* Mak na konac ćerati. (Istraživati što do naj pošļeđńe sitnice). Nar. posl. vuk. 174. *vidi i u Vukovu rječniku, i:* Harvey je svaku htio istjerati na mak. M. Pavlinović, rad. 58. — *Može biti da prema* c *shvaća se* mak *kao tkańe, te se ističe da je težak posao tražiti u ńemu žicu (konac).*

e. *u narodnoj zagoneci našega vremena.* Turih trakove u more a trakovi makove, a makovi trubende, a trubende lubende. (Misli se bundevino seme, kad se poseje, nikne, ucvati i rodi). Nar. zag. novak. 205.

2. MAK, *m. ńeka fela u kartama francuskijem* (trèfle, *ńem.* treff), *ili boļe u ńemačkijem* (eicheln). — *Od maď.* makk, *želud, pa po ńemačkome jeziku i fela u karata.* — *Nemam primjera za ovu riječ, ali vidi* makovski.

3. MÂK, *m. umakańe.* Jaja se kuhaju u mak, da se može kruh umakati. u Prigorju. F. Hefele.

1. MAKA, *f. vidi u Daničićevu rječniku:* ‚palus' (mislim da je to): ‚pravo u maku koja pristaje u Budisaļь Potokь'. G(lasnik). 15, 293. — *Ako je dobro tumačeno, postaje od* (u)makati, *isporedi* močvara.

2. MAKA, *f. u narodnoj zagoneci našega vremena (mačka).* Pendeviš visi, gledali ga hajduci, a hajduke maka, a svijeh naša majka. (Misli se kobasica nad vatrom, miši i mačka). Nar. zag. novak. 91.

MAKAČKI, *adj. koji pripada selu Makcima.* Makačka *(opština).* K. Jovanović 140.

MAKAĠA, *f. što se umače (jelo).* — *Na jednome mjestu našega vremena.* U nekakve kisele makaģe. Nar. pjes. mag. 1863. 56.

MAKAKLINA, *f.* Podarcis muralis. Slovinac. 1880. 130a.

MAKALIĆI, *m. pl. ime zaseoku u Bosni u okrugu Tuzle Dońe.* Statist. bosn. 96.

1. MÂKAĻ, mâkļa, *m. vidi u Vukovu rječniku:* (u Crnoj Gori) vide obarača. — *Postaje od* maknuti.

2. MAKAĻ, *m. vidi* 1. mak. Makaļ, papavero salvatico (u visovačkome rukopisu). Papaver Rhoeas L. (Visiani). — Makaļ divji, papavero (u sińskome rukopisu), Papaver Rhoeas L. — Makaļ pitomi, Papaver somniferum L. (u sińskome rukopisu). — Makaļ rogati, papavero cornuto (u sińskome rukopisu), Glaucium luteum Scop. B. Šulek, im. 219.

3. MÀKAĻ, màkļa, *m.* vrsta vodene ribe strgače (u Neretvi). M. Pavlinović.

MAKANIĆ, *m. prezime.* — *U naše vrijeme.* Jovan Makanić. Rat. 334.

1. MÀKAR, *adv.* utinam; etiamsi; saltem. — *Od novogrč.* μακάρι, utinam, *od čega će biti i tal.* magari, *u kojega su sva tri značeńa.* — *Od* xv *vijeka, a između rječnika u Belinu* (‚se bene' ‚quamquam' 662b), *u Stulićevu* (makar, makar da, makar i ‚etiamsi, quamvis, quantumvis, licet, tametsi, quamquam'), *u Vukovu* (‚und sollte auch, wenn auch' ‚etiamsi': „makar kako bilo" „makar ni jedan ne došao". Makar gde, makar kad, makar ko, makar kako, makar kud, makar čiji, makar po sto, makar što).

a. utinam, *eda, Bog dao da, s konjunkcijom* da *ili bez ńe.* Makar bi Bog hotil, da bi moj gospodin pošal k proroku! Bernardin 44. 4reg. 5, 3. Makar bismo bili umrli po ruci Gospodińi u zemļi Egiptovi! N. Rańina 88b. exod. 16, 3. Makar da bi i odsječeni, koji vas smućuju! 180b. paul. gal. 5, 12. Makar da biste trpjeli malo što godjer nerazuma moga! 221a. paul. 2cor. 11, 1. Makar me oni dan skončahu boljezni! voļ' da se ne budu na saj svit porodil! Š. Menčetić 98 Makar tve da u vik ne vidjah mladosti, nada mnom živ človik ne b' imal radosti. 122. Makar ja da zginih po način neredan, kad naj pri procinih, što je noć što li dan, vid ne bih osuđjen živiti plakaje. 129. Ter zače jur pravit, svrćući ljepotom: „Tko nas će rastavit, ńega Bog životom!" Ja ino ne rekoh ner: „makar i amen". 280. Makar svi popovi da dođu i fratri vidjeti rug ovi ki činiš s ove tri! N. Naļešković 1, 272. Makar bi ju meni dao *(ććer)*! 1, 292. Ubio Bog i podesta, makar i tebe š ńime! M. Držić 186.

b. etiamsi, *stoji kao konjunkcija pred podložnijem rečenicama potpunima ili okrńenima (kad je izostavļen glagol što se ima u misli), te, kao* premda, ako, i, da i, *ističe da onome što se kaže u glavnoj rečenici ne smeta ono što je u podložnoj, ako je baš u podložnoj ńešto što može vrlo teško učiniti ono što je u glavnoj.* — *uz* makar *može biti i i.*

aa) naj češće je u podložnoj rečenici glagol u part. praet. act. To makar učinio za nepomstvo. A. Gučetić, roz. mar. 24. Gudi, pobre, makar žice pukle! I. Zaničić 250. Morat ćeš mi povratit novce, makar se sva tvoja stoka i sermija prodala. M. A. Reļković, sabr. 50. Ona *(pčela)* za tu pčelanu ne mari, nit' će ostat, makar svašto bilo. J. S. Reļković 198. Neću tužan vjere izgubiti, makar znao izgubiti glavu. Nar. pjes. vuk. 1, 255. Ne dam đece vodit u Kosovo, makar šćeri nigda ne vidio. 2, 270. Ja ću Maru na silu oteti, makar svoju izgubio glavu. 3, 499. Ja b' voļela za mlada junaka, makar nigđe ništa ne imao, neg za stara, makar bogatoga. 3, 545. Al' se Stojan ne bi povratio, ćero bi ga makar i pješice. 4, 192. Makar znao na kozi orati (prodavši sve volove). Makar hļeb u pepeo umakao. Nar. posl. vuk. 174. Neka je koka šarena, pa makar i ne snijela jajeta. 200. Da zatrudni, makar zmiju rodila. Nar. prip. vuk. 64 Ja mislim, da bi boļe bilo načiniti što pametno čega se čovjek nigda ni pred kim neće stidjeti pa makar se ne primilo, nego ludo pa da se primi. Vuk, pisma. 8. Kako jedno pseto makar bilo naj veće i naj jače pobjegne, onda sva ostala paščad i naj mańa i naj slabija trče za ńim. Nar. prip. vuk.2 311. Moram poć nutar, makar i glavu zgubil. Nar. prip. mikul. 2.

bb) u podložnoj je rečenici prezenat glagola perfektivnoga, te može makar *imati uza se* da.

aaa) bez da. Nut' čuda velika, meni se ne grusti, makar me do vika plač i plam ne pusti. H. Lučić 207. Prez obzira počasti kućane, makar drugoj ništa ne ostane. M. A. Reļković, sat. 15a. Primiću za osobitu sreću, ako ovo moje ńekoliko riječi makar naj mańe koristi učini jeziku i književnosti naroda našega. Vuk, pisma. 22.

bbb) s da. Makar svit da stane ter što će govori, tebe Bog od mane nebeske satvori. Š. Menčetić 15. Mimo to ja veće ne haju život oć, sve makar nesreće da na me budu doć. 182. Pače voļu, znaj, bez plate robińom se tvom na-

zvati, ner se druzim samo ozvati, makar da me svu pozlate. M. Pelegrinović 169. Ako ćeš vlast Arbanije, hodi sabļom na me u ruci, da mi uzmeš glavu prije, jer gospodar ńoj bez krvi neć nazvat se ti nikada, makar da si vezir prvi od divnoga Carigrada. Nar. pjes. bog. 213.

c) u podložnoj je rečenici glagol u kondicijonalu. (Uda govore): Što mi učinismo? jer trbuha ludo ostavismo? makar bi on po vas dan spavao, on bi opet nam kripost davao. M. A. Reļković, sat. K3a. Svakog čovika *(ļubiću)* makar bi tko pod nebeskima stoţeri pribivao. G. Pešťalić 193.

d) u podložnoj je rečenici glagol u futuru. Al' ću poći, makar ću ne doći. Nar. pjes. vuk. 1, 395.

e) u podložnoj rečenici nema glagola, a ima se u misli part. praet. act. od glagola biti (jesam).

aa) izostavļeni particip slaže se sa supstantivom što je u samoj podložnoj rečenici. Makar mraz i slana, u ńe je vinu cvit. Š. Menčetić 193.

bb) particip se slaže s imenom što je u glavnoj rečenici. U kratko ću reći: mlad, bogat, uzorit, nećeš boļeg steći, svatko će govorit. o da bi ja ńega . . .! makar i brez novca. A. Kanižlić, rož. 30. Za mušku glavu makar od godine kao za junačku. Pravdonoša. 1851. 25. — *Ako je predikat adjektiv, stoji u istome padežu u kojemu je u glavnoj rečenici.* Blago onoj ku dopade bit za mužen makar malim. B. Armolušić 67.

cc) može se shvatiti da izostaje bilo *u sredńemu rodu, kad se u podložnoj rečenici ne misli samo na ńekoga ili na ńešto, nego na djelovańe što se izriče u glavnoj.* Da bi mogao naredbe . . . makar i s poļevańem naj stražne kapi krvi moje . . . obsluživati i svršiti I. Jablanci 4. Gledaju da ga pokaju makar i poslije pedeset godina. Vuk, dan. 2, 93 Doći će zima makar i docnije. poslov. 215. I želeći joj, makar naj mańe, trud oblakšati. odg. na utuk. 24

c. *slično kao kod* b *stoji i s glagolom u imperativu, te u. p. u naj prvome je primjeru značeńe: ‚ako ćeš me i zaklati'.* Reci mi što t' drago, makar me zakoļi. N. Naļešković 1, 179. A ti čin' što t' drago, makar mi smrt zadaj. 2, 33. Stan'mo makar tuj pri vodi. M. Držić 69. A makar sred pakla meni stan odluči *(smrti!),* gdi je vik noć mrkla. S. Bobaļević 211.

d. *prema značeńu kod* b, *stoji pred relativnijem zamjenicama i adverbima, te im daje onakovo značeńe kao i* gȍd *i* mu drago. Da sestru dadu prvome ko dođe da je prosi makar ko bio. Nar. prip vuk 109. — Ako kad Srbi u pisańu knńiga prime jedno makar koje od svojijeh narječja. Vuk, rječn. predg. II. — Makar u kakvom stepenu nečistote. J. Rajić, pouč. 1, 43. Oprostiće se huļeńa na Boga, makar kakova bila. Vuk, mar. 3, 28. Ovo se ovako govori, makar majka kakva bila. Vuk, nar. pjes. 1, XII. — Ja ću sve platit makar koliko koštala. M. A. Reļković, sabr. 20. Ali i ovo, makar bi koliko bilo, nigda ovdi našu žeļu ne može nasititi. G. Pešťalić v. Makar koliko čovek bio uvjeren o vrednoći svoga posla, opet rado sluša. Vuk, nar. pjes. (1824 . 1, 5 Ima pomoći makar koliko. poslov. 240. Makar za kako bi maleno mi primili. J. Rajić, pouč. 2, 76. — Ne bi li mu kako dobacili koji top makar po što bilo. Vuk, dan. 3, 176. Ili se utopio u vodu ili umro od zime, ili mu makar šta bilo samo kad se mrtav našao. rječn. *kod* globa. — Makar kako mi dobro i pametno radili, opet će ńešto ostati i za potomstvo. pisma 30. — Mora odmah doći, makar gdje bio. nar pjes. 1, 350. — Naj posle reče *(žena)* mužu: „Čuješ, čoveče; ja ove tvoje dece više ne mogu gledati, nego ih vodi iz kuće, ili nećemo ni nas dvoje zajedno bloba jesti". Čovek je stane blažiti: „Ta nemoj, ženo, za Boga! kuda znam s ńima?" „Makar kuda" odgovori žena „odvedi ih u planinu". Nar. prip. vuk. 172—173. — Makar otkud, otkud ti drago. Vuk, poslov. 100. Naći makar otkud. rječn. *kod* izvojštiti.

e. saltem, *kao* barem, dajbudi; *i to postaje od značeńa kod* b Za dignut vam suze, al' makar otriti. M. Kuhačević 26. Veseli budite, makar s kim od roda. 46. Ni ga ki bi kripil, ni ki b' ličil rane, al' makar batrivil da cvilit prestane. 77. Za vaļugu tad vaļa da pitaš, makar jedno pod ńu preži kļuse. J. S. Reļković 129.

2. MAKAR, *m. ime selu u Dalmaciji u kotaru makarskome.* Repert. dalm 1872. 20. — *Od prije* x *vijeka pominje se ovo mjesto (ili* Makarska?) *pod imenima* Mucru, *Μουίκουρον,* Muccuro, *Μοχόν, vidi* Doc. hist. rač. 406. 414. — *I opet od* XV *vijeka, vidi u Daničićevu rječniku:* Makarь, selo koje je s drugim selima vratio braći Jurjevićima sinovac hercega Hrvoja Đurađ Bojisaļić. M(on. serb). 378 (1434). ima i sada blizu Makarske

3. MAKAR, *m. ime muško, vidi* Makarije. — XVIII *vijeka.* Makar kapetan. And. Kačić, kor. 485.

MÀKARANIN, *m. čovjek iz Makarske.* — *Množina:* Màkarâni. — *Od* XVIII *vijeka.* Lučić, Kačić s Makarani . . . J. Kavańin 135a. Uze princip Zadvarje i Makarsku, ufatiše u ńoj Emina Begzadića koga izmoliše Makarani. Norini 84. Ivana Jozipa Pavlovića Lučića Makaranina. I. J. P. Lučić, razg. I.

MÀKARE, *f. pl. vidi u Vukovu rječniku:* vide [skela 3] skele, lazila. — *Od tur.* maqara, *kotač.*

1. MAKARIĆ, *m. ime selu u Bosni u okrugu travničkome.* Statist. bosn. 68.

2. MAKARIĆ, *m. prezime. — U naše vrijeme.* Pisano za vola Mihajla Makarića. Glasnik. II, 1, 22. (1808). Juroš Makarić. 168. (1808).

MÀKARIJ, *m. vidi* Makarije. — *Od* XIV *vijeka, a između rječnika u Daničićevu* (Makarij, Makarije). Zografskij igumenь Makarij ieromonahь. Mon. serb. 132. (1347). — S*(veti)* Makarij. Korizm. 24b.

1. MAKARIJA, *f. vrsta kruške.* Makarije bijele i crne, suvrsti kruške (na Kalniku). B. Šulek, im. 219.

2. MÀKARIJA, *m. vidi* 1. Makarije. — *Prije našega vremena.* Makarija, acc. Makariju, kaluđersko. S. Novaković, pom. 75.

1. MÀKARIJE, *m. Μακάριος,* Macarius, *ime muško. — isporedi* Makarij *i* Makario. — *Od prvijeh vremena, a između rječnika u Vukovu* (ime, osobito kaluđersko) *i u Daničićevu (vidi kod* Makarij). Otьca Makarija. Domentijanb 29. Zografu igumenь Makarije ieromonahь. Mon. serb. 127. (1347). Ieromonahь Makarije Zografь. 182. (1371—1395). Starecь Makarije. 263. (1389—1405). Mnihь Makarije. 538. (1494). Makarije Vukadinović, paroh Kosovski. Nar. pjes. vuk. 3, 579 *(među prenumerantima).*

2. MÀKARIJE, *n. vidi* Makarijevo *i* Makarska. — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu* („eine gegend' „regio quaedam' [vide Makarska]). U sińe se more zavozio, dokle dođe

Makariju tvrdom, Makarije zdravo prehodio, primače se polu mostarskome. Nar. pjes. vuk. 3, 541. — *I bez* i *(može biti samo radi slika):* Mȁkarje. Pak on ode niz Makarje tvrdo. Nar pjes. vuk. 3, 540.

MȁKARIJEVO, *n. vidi u Vukovu rječniku:* kad sam pjevača zapitao gdje je to Makarijevo i šta, on mi odgovori da je Makarska *s primjerom:* Pravo ide uz Makarijevo dokle dođe zelenoj Gabeli. (Nar. pjes. vuk. 3, 536). — On otide niz Makarijevo dokle dođe moru na jaliju. Nar. pjes vuk. 3, 542. — *isporedi* 2. Makarije.

MȁKARIO, *m. vidi* Makarije, *tal.* Macario. — *Od* xvi *vijeka.* Sv*(eti)* Makario. B. Gradić, djev. 139. Makario, sa svom tvojom svetińom nisi dokučio na izvrsnost dviju žena sdruženi s dvama bratjom. J. Banovac, razg. 78.

MAKARJE, *n. vidi* 2. Makarije.

MȁKARSKÂ, *f. grad u Dalmaciji.* Repert. dalm. 1872. 20. — *isporedi* 2. Makarije *i* Makarijevo. — *U ovome obliku od* xviii *vijeka, a između rječnika u Vukovu* (mala varošica u primorju između Cetine i Neretve. [cf. Makarije 2, Makarijevo]). U Makarskoj. L. Ljubuški 72. Primorje je misto ponosito, a Makarska gnizdo sokolovo. And. Kačić, razg. 295a. Biskup od Makarske. kor. 408. U Makarskoj fra Pere bijaše. Nadod. 54.

MȁKARSKÎ, *adj. koji pripada Makarskoj (uprav* Makariju*).* — *Od* xviii *vijeka.* Vodi robje na skelu makarsku. And. Kačić, razg. 292b. Valentin biskup makarski. A. d. Costa 2, 34. Iz biskupata makarskoga. M. Dobretić 150. Manastir makarski. Norini 38.

MAKARSKÔ, *n. Makarska (grad a može biti i okolina).* — *U dva primjera* xvii *i* xviii *vijeka.* Kako nam daju na znanje za osamnajes ormanica uskoka da se su partile is Makarskoga velicijem morem. Starine. 11, 79. (1605). Na Makarskom i u Ninu još tri vrijedna jesu ćajka. J. Kavańin 92a.

MAKÀRŪN, makarúna, *m. vrsta osušenoga tijesta, tal.* maccherone *(tijesto nalik na cijev).* — *isporedi* makaruo. — *Od* xviii *vijeka, a između rječnika u Bjelostjenčevu* (‚pastillus esculentus') *gdje se naj prije nahodi, u Voltigijinu* (‚maccarone' ‚makaronnudel'); *u Vukovu*: (u Barańi) vide kačamak. Puna baba črvi kako makaruni. Nar. pjes. istr. 4, 11. Makaruni se kuvaju od šenična brašna sa jajima i bez jaja, poput knedla, pa svareni začine se dobro mašću i tako se u slast jedu. J. Bogdanović. Makarûn ‚lagani genus'. D. Nemanić, čak. kroat. stud. 65. Kuha se: kafe, lezańe, makaruni, . . . Zbor. za nar. živ. i ob. 6, 14.

MAKARŪNČIĆ, *m. dem.* makarun. J. Bogdanović. — *Uprav je dem.* makarunac, *ali tome nema potvrde.*

1. MAKARŪNIĆ, *m. dem.* makarun. — *U naše vrijeme.* Makarunȉć, dim. von makarun ‚laganorum genus'. D. Nemanić, čak. kroat. stud. 63. Bečiće, blečiće, makaruniće . . . koti lezańe, samo l' su široki po perst, dva. Zbor. za nar. živ. i ob. 6, 25.

2. MAKARUNIĆ, *m. prezime (može biti ista riječ što* 1. makarunić). — xvi *vijeka.* Petra Makarunića. Mon. croat. 188. (1504).

MAKÀRUO, makarúla, *m. vidi* makarun *(ali svagda u istome značeńu kao i u talijanskome jeziku).* — *U Dubrovniku od* xvii *vijeka.* Što su gere i gavuni, to su ženski makaruli. (Z). Poslov. danič.

MÁKATI, mačêm (mâkâm), *impf.* močiti. — *Ovako nesloženo nalazi se samo po sjeveroistočnijem krajevima od* xvii *vijeka, a između rječnika u Bjelostjenčevu* (makam, mačem ‚intingo'), *u Stulićevu* (makati, makam ‚intingere' *iz Bjelostjenčeva), u Voltigijinu* (makati, makam, mačem ‚intingere' ‚eintunken'). Da j' prem stara i nejaka, rada baba v vince maka. P. Vitezović, cvit. 26. Zač tužiš i zač mačeš lica? Jačke. 89.

MAKAVEJČEV KLADENAC, Makavejčeva Kladenca, *m. mjesno ime u Srbiji u okrugu crnoriječkome.* Vinograd kod Makavejčevog Kladenca. Sr. nov. 1874. 161.

MAKÀZÂČ, makazáča, *m. vidi* makazar. K. Crnogorac, zool. 137.

MÀKAZÂR, *m. ńeka buba.* — *Postaje od* makaze. — *U Vukovu rječniku:* (u Srijemu) ‚der rebensticher' ‚Curculio bacchus [Lethrus cephalotes Fabr.]'; cf. [rauš;] stričak.

MÀKAZE, mȁkâzâ, *f. pl. nožice.* — *Od arap. tur.* maqas. — *Od* xviii *vijeka, a između rječnika u Bjelostjenčevu* (v. škarje) *i u Vukovu* (vide nožice). More uzet makaze te ih odrizat. F. Lastrić, ned. 197. Nožice oliti makaze. And. Kačić, kor. 225. Donesite konce, iglu i makaze. Nadod. 32. Da čovik k berbi malene jake makaze uzme. I. Jablanci 212. Počne sa dva prsta strići kao makazama. Nar. bl. mehm. beg kapet. 85. U ruci mu i sukno i makaze. 275. Ne mogahu ga *(kuršum)* izvaditi ni nožem ni makazama. Srp. zora. god. 2, sv. 10, str. 218. — *U prenesenome smislu.* Makaze, f. pl. Tako se zove u Orahovici ono račvasto drvo, što se ńim zakvače košulje o uže, da ne bi spale, kad se osuše ili vjetar pirne. S. Ivšić.

MÀKAZICE, *f. pl. dem.* makaze. — *U naše vrijeme, a između rječniku u Vukovu.* Jovanu majka donese hleb i u hlebu makazice. M. Đ. Milićević, pomenik. 5, 820.

MAKCI, *m. pl. mjesno ime u Srbiji.* — *isporedi* Macinovci *i* Maksinovci. *a) selo u okrugu požarevačkome.* K. Jovanović 140. — *b) ime mjestu u okrugu smederevskome.* Branik u Makce. Sr. nov. 1871. 740.

MAKČAC, makčca, *m. u Stulićevu rječniku uz* makčić. — *sasma nepouzdano.*

MAKČIĆ, *m. dem.* 1. mak *(uprav dem.* makac *čemu nema potvrde).* — *Samo u Stulićevu rječniku:* ‚parvum papaver'.

MÁKE, *f. ime kozi.* — *Akc. se mijeńa u voc.* mâke. — *U Vukovu rječniku gdje je akcenat zabilježen po grbaljskome govoru* mâke, (u Grblju) ‚ziegenname' ‚nomen caprae indi solitum'.

MAKEL, *m.* Papaver Rhoeas L. (Vodopić), v. Makaļ. B. Šulek, im. 219.

MAKEVIJA, *m. ime muško, vaļa da je od grč.* Μαχαβαῖος. Machabaeus. — *isporedi* Makevije. — *U naše vrijeme.* Makevija Milisavļević. Glasnik. ii, 1, 24. (1808). Marko Špirta prejavi Makeviju Petrovića. 147. (1808). Makevija Damjanović. D. Avramović 241.

MAKEVIJE, *m. vidi* Makevija. Prvi je dan posta gospođina Makevije. M. Đ. Milićević, živ. srb. seļ. 2, 15.

MAKIJEVIĆ, *m. prezime.* — *U naše vrijeme.* Zemļu Stokića Makijevića. Glasnik. ii, 1, 23. (1808).

MÁKIŃA, *f. u Vukovu rječniku:* vide mašuta.

MÀKIŠ, *m. mjesno ime, vidi u Vukovu rječniku:* poļe više Biograda pored Save (između

Topčidera i Ostražnice). — *vidi i* M. Đ. Milićević, srb. 61—62.

MAKIVEJ, *m. ime muško, vidi* Makevija. — *Od prije našega vremena.* S. Novaković, pom. 75. Prvog avgusta je praznik Makiveji, i tad seļani ne rade. Zbor. za nar. živ. i ob. 5, 276.

MAKÌVIJE, *f. pl. (sic u Vukovu rječniku), vidi* Makovija. — *U Vukovu rječniku:* nekakav svetac koji čini mi se da pada prvi dan Gospođina posta.

MAKLA, *f. vidi* makļa. U komorici stoje sikire, bradve, makle, ... Zbor. za nar. živ. i ob. 5, 304.

1. MÄKLEN, *m. vidi* makļen. — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu*[3]: [mäklen (u Crnoj Gori) vide makļen]. Maklen, rus. неклень, čes. neklen, poļ. niekłon (Acer tataricum), 1. Acer monspessulanum L. (Pančić); 2. Acer campestre L. (Petter, Visiani, Vujičić), v. Makļen. B. Šulek, im. 220.

2. MAKLEN, *m. ime selu u Hrvatskoj u županiji modruško-riječkoj.* Razdiļ. 46. — *Može biti isto što* 1. maklen.

1. MAKLENIĆ, *m.* Acer L. (Šulek). B. Šulek, im. 220. — *Uprav dem.* maklen.

2. MAKLENIĆ, *m. prezime.* — xvi *vijeka.* Petrom Maklenićem. Mon. croat. 194. (1510).

MAKLEŠ, *m. ime mjestu u Srbiji u okrugu kragujevačkome.* Livada u Maklenu. Sr. nov. 1870. 548.

MAKLICA, *f. ime mjestu u Srbiji u okrugu biogradskome.* Vinograd u Maklici. Sr. nov. 1875. 1067.

MAKLIŠTE, *n. ime selu u Srbiji u okrugu pirotskome.* M. Đ. Milićević, kraļ. srb. 235.

MÄKLITI, mäklîm, *impf. hoditi.* — *isporedi* makļati, b, *b).* — *U naše vrijeme u Lici.* „Kud ti tako brzo makliš (ideš)“? J. Bogdanović.

MAKLOVAC, Maklovca, *m. ime zaseoku u Hrvatskoj u županiji ličko-krbavskoj.* Razdiļ. 34.

MÄKĻA, *f. kao zavinuti nož s dva drška kojijem zanatlije stružu drvo.* — *isporedi* makļica. — *Ne zna se postaće.* — *Od* xviii *vijeka, a između rječnika u Vukovu* (‚das schabmesser, schabeisen, schabehobel‘ ‚culter doliarii‘). Drugi makļom izdiļaju vile. J. S. Reļković 428. Makļa ili obručňak, sprema koju rabe bačvari za obruče praviti i dugo strugati. u Slavoniji. F. Hefele.

MÄKĻÂŇE, *n. djelo kojijem se makļa.* — *U Vukovu rječniku:* 1. ‚das schaben‘ ‚rasio‘. — 2. ‚das schlagen‘ ‚verberatio‘. — 3. ‚das viele gehen‘.

MAKĻAŠ, *m. prezime.* — *U naše vrijeme.* Mihailo Makļaš. Rat. 181.

MÄKĻATI, mäkļâm, *impf. strugati makļom.*

a. *u pravome smišlu.* — *U Vukovu rječniku:* ‚schaben‘ ‚dolo‘.

b. *u prenesenome smislu.*

a) biti, lupati, tući (koga). — *U Vukovu rječniku:* ‚fig. für: schlagen‘ ‚dodolo‘. [vide tući 1].

b) mnogo hoditi, isporedi strugati. — *U Vukovu rječniku:* ‚viel gehen‘ ‚incedo‘ *s primjerom:* Ima dosta do kuće pješice makļati.

MAKĻE, *(n. ili f. pl.?) ńeka riba.* ‚Aspius rapax Agas‘. J. Pančić, ribe u srb. 100.

MÄKĻĒC-MÄKĻĒC, *m. u narodnoj zagonetci našega vremena.* Otud ide mäkļēc-mäkļēc, i na putu mu šilo-bile; šilo-bilo Boga mole, da makļec-makļec nogu slomi. *(odgonetļaj:* krmača). Nar. zag. novak. 105.

1. MÄKĻEN (mäkļên), *m. ovako se zovu ńeka drveta što su istoga roda kao javor i klen.* — *Stariji je oblik* maklen *(vidi* 1. maklen), *jer vaļa da je ńekako postalo od* klen (kun). — *Od* xvii *vijeka, a između rječnika u Mikaļinu* (‚acer montanum‘) *gdje se naj prije nahodi, u Belinu* (‚acero, albero noto‘ ‚acer‘ 2b[a]), *u Bjelostjenčevu* (makļen, drvo acer montanum‘, v. javor), *u Stulićevu* (makļen, stabar ‚acer‘); *u Vukovu:* (u Crnoj Gori) nekakvo drvo, nalik na kun [‚französicher ahorn‘ ‚Acer monspessulanum L.‘; cf. kun 2]. Makļen, nalik na kun (Vuk, u Crnoj Gori), acer (Stulli), 1. Acer campestre L. (Visiani, Vodopić; 2. acer montanum (Durante), Acer pseudoplatanus L. B. Šulek, im. 220.

2. MAKĻEN, *m. ime selu u Crnoj Gori u nahiji katunskoj.* Glasnik. 40, 18.

MÄKĻENOV, *adj. koji pripada makļenu ili makļenovima.* — *U Stulićevu rječniku:* ‚acernus‘.

MAKĻENOVAC, Makļenovca, *m. ime selu u Bosni u okrugu Tuzle Doće.* Schem. bosn. 1864. 36. — *Biļeži se i* Makļenovac Katolički. Statist. bosn. 43, *po čemu kao da ima i drugo mjesto s istijem imenom.*

MÄKĻENOVINA, *f. makļenovo drvo (materijal).* — *U Stulićevu rječniku:* ‚lignum acernum‘.

MÄKĻENSKÎ, *adj. koji pripada makļenovima.* — *U Stulićevu rječniku:* v. makļenov.

1. MÄKĻÊŃE, *n. djelo kojijem se makli.* — *Pisano* makleńe. J. Bogdanović.

2. MÄKĻÊŃE, *n. djelo kojijem se makļi.* — *U Vukovu rječniku.*

MAKĻEŠ, *m. ime mjestu u Srbiji u okrugu kragujevačkome.* Livada u Makļešu. Sr. nov. 1873. 895.

MAKĻEŠTE, *n. ime mjestu u Srbiji u okrugu kragujevačkome.* — *isporedi* Makļeš. Livada u Makļeštu. Sr. nov. 1875. 31.

MÄKĻEVINA, *f. vidi* makļenovina. — *U Belinu rječniku:* ‚legname di acero‘ ‚ligna acerna‘ 26[a], *i u Stulićevu:* v. makļenovina.

MÄKĻEVSKÎ, *adj. vidi* makļenovski. — *U Stulićevu rječniku:* v. makļenov.

MÄKĻICA, *f. dem.* makļa *(znači što i* makļa). — *U Mikaļinu rječniku:* makļica, nož od obruči, obručňak ‚culter lignarius vel carpentarius, duplicis manubri‘; *u Bjelostjenčevu: (kajkavski)* maklica, v. obručňak; *u Stulićevu:* maklica, v. makļica *iz Bjelostjenčeva;* makļica, nož od obruča ‚culter quo doliarii utuntur‘; *u Vukovu:* mäkļica, dim. v. makļa.

MÄKĻIKA, *f. vrsta mäka.* Makļika, (Papaver) argemone L. (Durante). B. Šulek, im. 220.

MÄKĻITI, mäkļîm, *impf. strugati, djeļati makļom.* — *isporedi* makļati. — *U Vukovu rječniku:* ‚schaben‘ ‚rado‘.

MÄKĻIV, *adj. koji se može maknuti.* — *U jednoga pisca* xviii *vijeka koji piše* j *mj.* -|-. Želit dobra iskrńega, budi ova makjiva, kakono pinezi, životina, oli nemakjiva, kakono kuće ... Blago turl. 2, 196.

MAKNÀIRALÀ, *šaļiva riječ kojom se kaže kako je ko brzo pobjegao.* — *Vaļa da je načińeno od glagola* maknuti *prema* izdirala *(vidi).* — *U Vukovu rječniku:* ‚im scherze: auf und davon‘ ‚abiit, excessit‘. cf. izdirala.

MÀKNIV, *adj. koji se može maknuti.* — *isporedi* makļiv. — *Mislim da bi boļe bilo* makńiv. — *Samo u Stulićevu rječniku:* ‚mobilis‘.

MAKŃÚĆE, *n. djelo kojijem se ko ili što makne.* — *Stariji su oblici* maknutije *i* maknutje. — *Između rječnika u Stulićevu* (maknutje, 1. ‚motus, motio'; 2. ‚uutus'; 3. ‚causa').

a. *uopće.* Kih svidokov i bata maknutijem on rotu dobi. Mon. croat. 79. (1451). Sva maknuća trijoznost steže unutarńa i izvańa. J. Kavańin 348a. Svako dilovańe Isukrstovo, svako maknutje Isukrstovo, svako mišļeńe Isukrstovo. J. Banovac, blagosov. 94. Evo maknutje i buka volika učini se u moru. F. Lastrić, od' 177. Grohat i maknutje među onim kostma učini se. test. ad. 12b. Lokalno maknuće s učiteļskoga mjesta. Zbornik zak. 1874. 407. — *Kaže se i o očima.* Oči tanke u vidu, žive i u pozoru i u maknuću. B. Zuzeri 418. Riči Božje koje od usta naših izhode, i maknutja očiju naših. J. Banovac, blagosov. 196. Na kojega maknuće oka tresu se stupci nebeski. J. Matović 220.

b. *može značiti što i* magnuće, **c**, *isporedi* **a** *na kraju.* Koga svak svako naj maňe maknutje gleda. P. Knežević, osm. 185. Maknuće i zlameni imaju mjesto od riječi. J. Matović 306.

c. *prema srlat.* motivum, *mišļeńe ili osjećańe s kojega se što djeluje (uzrok, povod).* — *U jednoga pisca Bošńaka* XVIII *vijeka.* Koji poslu toliko udiļni i hitar tako drag bi Gospodinu, da mu maknutje dade milovati ona dva učenika. F. Lastrić, od' 127. Ovo je vas događaj iz koga imamo izvaditi razlika i lipa maknutja diloredna. 170. Da je Bog dvi svrhe imao za uputiti se iliti dva maknutja. test. 148a. Ova druga svrha iliti maknutje dogodi se . . . 148b. Da drugoga maknutja ne imamo razgovarati se od ovoga otajstva. 270b. Ima se maknutje od začuđenja, naslidbe i ļubavi ńegove. 322b. Da ćemo imati ondi maknutje na začuđenje, naslidbu i ļubav Isusa. 324a. Maknutje ove naše ļubavi polak sina Božijega ima biti ļubav. 328b. Maknutja probuđujuća na ļubav Isusovu. 329a. Koliko maknutja imamo i razloga ļubiti ditića. 330b. Koja zaklotva s. Pavla daje mi maknutje i uzrok, da se razgovorimo danas svrhu druge zapovijedi Božije. ned. 113. Daje mi dakle maknutje da*n(ašńe)* ivanđ*(eļe)*, da vam nikoliko riči svrhu ove rečem. 290. Veliko maknutje imam uzdisati i suze prolivati. 367. Imamo i drugo maknutje i uzrok klańati se. svet. 6a. Imaćemo uzrok i maknutje ožalostiti se. 27b. Ako mi je iskazanje jučerińega ivanđeļa dalo maknutje i uzrok od veseļa. 42a.

MÀKNUTI, màknêm, *pf. učiniti da se ko ili što (objekat) prenese s jednoga mjesta na drugo ili dajbudi da ne ostane posve mirno na mjestu.* — *impf.:* micati. — -a- *stoji mj. praslavenskoga* ъ. — *Akc. kaki je u praes. taki je u aor.* 2 *i* 3 màknû, *i u part. praet. pass* màknût; *u ostalijem je oblicima onaki kaki je u inf.* — *U praslavensko doba mogla su prošla vremena (ne imperfekat) postajati od korijena* mъk *bez nastavka* ną; *to se uzdržalo i u našemu jeziku, osobito u naše vrijeme, te ima i aor.* màkoh, màče *itd.* (mače. Mon. croat. 79. (1451); makoše. P. Hektorović 32; mako*(h)*. V. Došen 160b); *ger. praet.* màkâvši (F. Lastrić, test. 367b); *part. praet. act.* màkao, màkla (makao. F. Lastrić, svet. 98a; makal. M. Kuhačević 32). *Prema ovijem oblicima postao je i inf.* màći; *naj stariji je primjer* mać. Glasnik. 17, 315. (1707). — *Kad je glagol složen s prijedlozima, može u ovakovijem oblicima ispasti* -a- *(t. j.* ъ*), ako nije onda teško izgovoriti (vidi n. p. kod* namaknuti, omaknuti *itd.).* — *Riječ je praslavenska* (mъknąti), *isporedi stslov.* mъknąti, *rus.* мкнуть, *češ.* mknouti, *poļ.* mknąć. *Isporedi i lit.* mukti, *uteći.* — *Može biti i indoevropski korijen, isporedi snskrt.* muč, *izbavļati.* — *U imperativu mj.* makni se *nahodi se i okrńeno* mak' se *u narodnijem pjesmama crnogorskijem našega vremena, n. p.:* Pjev. crn. 148b. 175a. 263b. — *Između rječnika u Mikaļinu* (maknuti, micati ‚moveo, cieo, agito, ago, verso'), *u Belinu* (‚muovere, dar moto' ‚moveo' 502b), *u Stulićevu* (maknuti, maknivam ‚movere, commovere, excitare'), *u Voltiģijinu* (‚muovere, toccare' ‚bewegen'), *u Vukovu* (vide maći; maknuti 1. ‚rücken' ‚moveo' *s primjerom iz narodne pjesme:* Mače vojsku stari Jug-Bogdane. — 2. ɔ. p. bolestan sam, ne mogu nikud maći ‚sich rühren, bewegen' ‚moveri').

1. *aktivno.*

a. *prelazno.*

a) objekat je što neživo.

aa) objekat je što tjelesno. Bez tebe neće niko maći ruke svoje. Đ. Daničić, 1mojs. 41, 44. Da su pošli brda porušiti, sve bi sedam makli iz stijena. Osvetn. 2, 79. Uvijek su igru zametali, a međaša pedaļ makli nisu. 2, 82. — *Metaforički.* Kako bi s očiju makao stravični prizor svojega bezakońa. S. Ļubiša, prip. 88. — *U ovijem je primjerima objekat oružje, te se* maknuti *može zamijeniti glagolima* povaditi, izvaditi, *ili možebiti* mahnuti. Mače Marko nože iz potaje. Nar. pjes. vuk. 2, 409. Grče mače mača zelenoga. 3, 30. — *U ovome su primjeru objekat riječi što znače težinu, te je smisao da subjekat s jedne strane mjerila (terezija) ili kantara čini da se na drugoj strani pomakne onolika težina, dakle* maknuti *u prenesenome smislu ovdje znači: tegliti.* Zaklao sam prasicu i makla mi je 80 oka. Nar. prip. vrč. 132.

bb) objekat je što umno. smisao je metaforički. u ovome primjeru maknuti *je od prilike što privaliti, nametnuti.* Kad bi narod na svoju dušu grijeh maknuo. V. Vrčević, niz. 118. — *U ovome primjeru mj.* maknuti *može se kazati i* oteti. Pa pašine zapovijedi kažo, da je mako vojevodstvo Luki. Osvetn. 3, 82.

cc) maknuti štogod na koga, *navaliti ili udariti na koga, učiniti mu što na štetu.* — *Na jednome mjestu* XVIII *vijeka po latinskome* adversus aliquem aliquid movere, *a isporedi i kod bb) primjere u kojima je objekat oružje.* Nitko ne bi protiva skupu misnika štogod maknuo (‚nemo adversus sacerdotum collegium quidquam moveret'). A. Baćić 167.

b) objekat je životińa. maknuti *se može zamijeniti glagolima* potjorati *ili* istjerati. Maknu ga kao birov kučku (udari ga. U vojvodstvu). Nar. posl. vuk. 174. Božja vjera! i skoro smo makli hraniteļe iz jarmova prve. Osvetn. 1, 22.

c) objekat je čeļade.

aa) glagol je u naj užemu smislu. Nika vladika od dvora maknu Ambroža, u crikvi sidećega, da ga iz stola vrže svoga; tada on krotko reče: „Pojdi, ženo, zašto ako ravno mista nisam vridan ovoga, nimaš za to ti oblast iž ńega maknuti me". F. Glavinić, cvit. 403b. Kad udara Strahiniću bane mučnu alu silna Vlah-Aliju, iz sedla ga maći ne mogaše. Nar. pjes. vuk. 2, 282. — *Metaforički.* Ne daj da od puta tvoga makne grišnih djaval ruka mene. A. Vitaļić, ist. 107b. — *U prenesenome smislu.* Kneže, jesi l' ti me mako s vojevodstva? Osvetn. 3, 84. Ili udiļ dva hajduka smaći, il vezira sa divana maći. 4, 60.

bb) kao dovesti. Juraj mače svidoke, tim da je hoće pokazati. Mon. croat. 79. (1451).

cc) kao poslati. Po tvu milos maknu mene. Ġ. Palmotić 1, 44. Makni, care, žestoke čauše do bogata dvora carevoga. Nar. pjes. vuk. 2, 86. — *Ako je objekat vojska, značeńe može biti: poslati ili dovesti.* Zenovskoga i naj boļe još viteze makni sado, da na staro Nikopoļe tvoj dobitni stijeg usado. I. Gundulić 420. Pomoć maknu vreda još jutrom spravļenu. I. T. Mrnavić, osm. 54. Kad sve žive vlasti makneš na boj sveti, a s upravom tvo'e pamoti. J. Kavańin 226b. Makoš vojsku tri Mrńavčevića. Nar. pjes. vuk. 2, 294. Mače kraļu trideset kaļuna. 3, 85. Olomlani kad nam Turci makoše oružje. Osvetn. 1, 38.

dd) u prenesenome smislu, vidi ganuti, e *i* f. Koga ova zlameńa ne maknu. S. Margitić, fala. 290. Ako mi promislimo griho s kojizim smo toliko puta Boga maknuli na srčbu i na osvetu pravdu ńegovu probudili. F. Lastrić, od' 158. Gdi bi imali Boga faliti i moliti za maknuti ga na milosrdje. 203. Drugo nas ima maknuti, da u naši potriba svaki priporučujemo se i utječemo k prislavnomu svetom od Padue. 338. Maknu prilikom svojom neizbro'eno ļude, da se učine ńegovi učenici. 365. S kojim ponukovanji maknu ga, zadobi i dovede k Isusu. svet. 54b. Da maknem vas i probudim, da fale uzdajete. 307a. Koga ne bi maknulo na posluh i poštovańe svoji roditeļa samo ovo sjajno ogledalo? ned. 58. Ništa bo nije snažnije od ustrpļenja maknuti Boga na smilovanjo. 294. Nije ga drugo maknulo snići s nebesa na ovi svijet nego milosrdje. 371. Maknuti vas na pokoru. svet. 164b. Ļubav naša ima nas na to maknuti. A. Kanižlić, uzroci. 105.

ee) maknuti koga dušom, na dušu, o dušu *u jednoga pisca našega vremena znači što i* ogrijošiti se o koga, *n. p. klevetom ili drugom štetom što mu se čini.* Ja voliji poginuti nego li maći na dušu pravodno kaluđere. S. Ļubiša, prip. 212. Maći dušom prave redovnike, stvar je debela! 233. On je makao o dušu sve vas kaluđero. 254.

b. *neprelazno.*

a) značeńe je kao kod a, *samo što mj. objekta ima instrumental.* Kada nas se tko dotakne, ali jošće nami makne. M. Marulić 264. Kvincijan glavom maknuvši kaza. F. Vrančić, živ. 43. Da jedan anđeo može maknuti jednom velikom planinom. M. Divković, bes. 507b. A jedan srčeniji od drugih sulicom maknuvši probode ga. F. Glavinić, cvit. 416b. Ne mogući maknuti rukami. M. Radnić 264a. Da ne možeš rukom pružit, nogom maknut. B. Zuzeri 368. No mogadijaše maknuti rukom, ni nogom ganuti. A. Kanižlić, utoč. 747. I on pado, ni nogom ne mače. Nar. pjes. vuk. 4, 172. I ča bi z okon maknul, ńe već nostano. Nar. prip. mikul. 25. Ne bi nikoga da makne krilom ili da otvori usta i pisne. Đ. Daničić, isai. 10, 14. — *Amo pripada i ovo:* Nogom miče, maknut ne mogašo. Nar. pjes. vuk. 1, 544. — *i ovo:* I za ļadu rukam' uvatio, mače Ivan, da potopi Turke. 4, 127. — *U metaforičkome smislu.* Tako mojoj djeci živ ja bio! tako, tako... ako vjerom mako! Osvetn. 4, 52.

b) kao maknuti se, *vidi* 3. — *U naj prvome primjeru vaļa da znači: doći; u ostalijem znači različna primicańa ili odmicańa.* Tu ostavši sam proz vile vas zapańen i prestrašan,... maknu ona rekši: „Ja sam; ne boj mi se, sad sam s tobom“. J. Kavańin 461b. Ne hćedoše ni maći iz crkve. Osvetn. 3, 54. Pođe k selu, mače i k sijelu. 4, 4. Maknuv k gradu i sudačkom radu. 4, 27. Nikud maći, kam' u selo saći. 4, 33. Makla priča širom Nevesińa. 5, 20. Ja bih reko, ako vam je drago, ne maknuti oda doma svoga, pa da bi nam i ginuti bilo. 5, 35. Knezu nit' žo, niti milo bilo, al' im rado dozvoļe selivo, nek bi makli svi u nezavrate. 5, 117. E neka se ne štedi tecivo, tek ne bi l' se ne mijenilo carstvo sa nedraga na nemilijega, van kad bi se maklo na Srbaļstvo. 6, 33. Al' je Stojan na krajinu maka'. B. Radičević (1880) 143.

2. *pasivno (u svijem primjerima prema* 1, a, *c) dd)).* Više mukom i žalostju mojom, nego svojom maknut. F. Lastrić, test. 163a. Kojizim suzama i uzdisanji, ne velim maknut, nego usilovan po niki način. test. ad. 62b. Trči maknut ispraznom žeļom za viditi. 101a. Mlogi su ga primali maknuti ufańem velike plaće. svet. 172a.

3. *sa* se, *refleksivno, prema* 1, a. — *Između rječnika u Mikaļinu* („moveor“), *u Belinu* („muoversi“ „moveor“ 502b), *u Vukovu* (maći se „sich rühren, rücken, fortbewegen“ „moveor“ *s primjerima:* Makni se otolo; Makni se bržo, *i iz narodne pjesme:* Dok se makne snijeg iz planine).

a. *subjekat je što neživo:*

a) tjelesno. Maknuvši se kolo veliko od mlina, maknu se vreteno. M. Radnić 46b. Pravo je da se sva zemļa makne prid licem tvojim. A. Vitaļić, ist. 331. S ńih *(gora)* gorećih dim se makne. 352b. Na putu neće dopustiti da noga tvoja makne se. 449. Samom starcu Teodoru da se maknut na otvoru *(stijena).* J. Kavańin 325a. Sunce, da se nisi maklo! F. Lastrić, test. ad. 12b. — *U prenesenome ili u metaforičkome smislu.* Rječnik ne može se maći dokle se to ne uredi. Đ. Daničić, ogled. vi.

b) umno. Kriposti nebeske maknuti te se. I. Zanotti, ned. priš. 24. Jer se zloba na ńih zlobnih maknu. A. Vitalić, ist. 376b.

b. *subjekat je životińa.* Bistri oro neće da se makne iz putila. J. Kavańin 427a. Živina ista ne maknu se. A. Kanižlić, utoč. 191. Koji okameniše jake i rasrđene živine, da se ne mogahu naprid maknut. And. Kačić, kor. 321. Vranac stoji, maknuti se neće. Nar. pjes. vuk. 2, 459.

c. *subjekat je čeļade.*

a) glagol je u pravome smislu. Svi ulizši u plav veselo pri ploči, maknuv se kako lav Nikola van skoči. P. Hektorović 5. Brže se makoše *(ribari),* jače napirući, dolame svukoše, i potni i vrući. 32. Jer se za me vičńi maknu. A. Vitaļić, ist. 414a. Kud godi se makne *(čovik).* F. Lastrić, test. 13b. Kako divičansko „budi“ zazveca, maknu se duh. svet. 25b. Po pet sati kad i kada na molitvi ne maknuvši se bi stajao. A. Kanižlić, bogoļubnost. 449. Pak kada se *(svat)* s mista makne . . . V. Došen 155b. Da me kogod svežo sedmerim konopim novim... ne bi se mogao maknuti. And. Kačić, kor. 138. Ne mogašo se ni maknuti. I. J. P. Lucić, izk. 33. Da se s puta ne makneš grđemu. Nar. pjes. vuk. 2, 616. Mi se Turci maći ne smijemo od vlaških jeh ļutijeh zmajeva. 4. 241. Bre makni se, Jelez-buļubaša 4, 499. Mak' s' otole, dijete Joviću! Pjev. crn 148b. Makni mi se s druma zelenoga. Ogled. sr. 431. Al' se Marko maknuti ne more. Nar. pjes. juk. 57. Maknuću ti se s mjesta. Nar. prip. vuk. 126. Miloje zapreti, da se niko nije makao, nego svaki svoj šanac da čuva. Vuk, dan. 4, 23—24. U Perastu ima žena od 60 godina, koje se odande nikud nijesu makle. poslov. xxi. Bilo ih je toliko mnogo da se po ulicama gotovo nijo moglo maći od ńih. pravitel. sovj. 72. Glavari su se makli na stranu,

a narod kolo vodi. P. Petrović, gor. vijen. 8. On ne usta niti se mačo pred ńim. Đ. Daničić, jest. 5, 9. Jur otale maći se ne kane. Osvetn. 2, 112. Kad ta sela ostavili pusta, makošе se Kosjerevu crkvi. 3, 53. Koja *(straža)* ne da maći se iz obiļežena mjesta. M. Đ. Milićević, omor. 141. „Šta si se tu upańio? makni se desno ali lijevo“. J. Bogdanović. — Maknuti se na końa, *uzjahati*. Bješe ti se maknuo i na gola końa svoga, i on brzo otide ka lijepu Budimu gradu. Nar. pjes. bog. 43. — *Uz glagol može biti instrumental, isporedi* 1, b, *a)*. Ne mogaše se tijelom ni kronuti ni maknuti. V. M. Gučetić 33

b) vidi 1, a, *c) dd)*. Zato se maknu on na pokajańe. A. Vitaļić, ostan. 397. Budući se spasitelj maknuo na milosrdje svrhu nevoļnika ovoga. F. Lastrić, od' 175. Isus maknuvši se milostju svrhu ńiove molbe. test. 249b. Da za bojati ga se i štovati maknete se. 330b. Da se još niki nisu maknuli na ovu ļubav. 330b. Makne se vas koliki svit na začuđenje. test. ad. 19b. On bo prvi virova i svojom prilikom ostali se maknušе. ned. 402. Koji se grišnik ne bi makao na pokoru. svet. 98a. — *O srcu se govori u prenesenome smislu kao o čeļadetu*. Naj studenije srce moro se na pokoru maknuti. F. Lastrić, test. ad. 105a.

c) u jednome primjeru XVIII *vijeka stoji u prenesenome smislu, kao lat.* digredi: *govoreći ili pišući o čemu, ostaviti za ńeko vrijeme ono, i govoriti i pisati o čemu drugome*. Al' za snašom kud se mako*(h)* od svatova da zamako*(h)*? Nek postoji opet mlada, ja k svatovom idem sada. V. Došen 160a.

MAKŃIVATI, makńivam, *impf. iterativni glagol prema* maknuti, *vidi* micati. — *U Stulićevu rječniku*: praes. maknivam *kod* maknuti. — *nepouzdano*.

1. MÀKO, *m. ime muško, hyp.* Makarije. — *Akc. se mijeńa u voc.* Mâko. Šta to znači, oče Mako? *(ima prije cijelo ime* Makarije). Đ. Obradović, basne. 166. — *Takovo ime ima i u rukopisu* XIV *vijeka*. Mi smo Maku cariniku ovđe riječi govorili Spom. sr. 1, 1. (1395), *vidi u Daničićevu rječniku*: carinik gospođe Ksenije 1395, ako nije pogrješka mjesto ‚Matьko‘ (Spom. sr.) 1, 1. *može biti pogreška i mj.* Marko.

2. MÀKO (mâko), *riječ što Cigani bez osobitoga smisla često umeću u govor. — Može biti da postaje od* ma ako. — *U Vukovu rječniku*: ‚ein charakteristisches interkalare, wenn ein Zigeuner redend eingeführt wird‘. [cf. šunto].

MAKOČEVIĆ, *m. prezime. — U narodnoj pjesmi crnogorskoj našega vremena*. Dobar junak Makočević Bojo. Pjev. crn. 326b. — *isporedi* Makošin.

MAKOČEVSKI, *adj. kod imena potoka, vidi u Daničićevu rječniku*: Makočevьskyj, međa je selu ‚Jelenьcu‘ išla ‚u potok Makočevьskyj‘. G(lasnik). 15, 302. (1348?).

MAKOJIŠĆE, *n. ime dvjema selima u Hrvatskoj u županiji varaždinskoj*: Makojišće dońe *i* gorńe. Razdijeļ. 98.

MÀKOKUNDRAC, *vidi u Vukovu rječniku*: cf. kundrac.

MÁKOLITI mákolîm, *impf.* izmakoliti, *mamiti. — U naše vrijeme u Lici*. „Sve ti ja polagano od ńega makoli i makoli, i edva izmakolim“ (izmamim). J. Bogdanović.

MÁKOĻÊŃE, *n. djelo kojijem se makoli ili makoļi*. J. Bogdanović.

MÁKOĻITI, mákoļîm, *impf. vidi* makoliti. „Makoļio, ne makoļio, neš od ńega izmakoļiti“. J. Bogdanović.

MAKORA, *f. ime mjestu u Srbiji u okrugu šabačkome*. Zemļa Makora. Sr. nov. 1873. 559.

MAKOŠE, *f. pl. ime selu u Dalmaciji u okrugu dubrovačkome*. Repert. dalm. 1872. 22.

MAKOŠIN, *m. prezime. — U narodnoj pjesmi crnogorskoj našega vremena*. Oko mlada Boja Makošina. Nar. pjes. vuk. 4, 123. — *U drugoj pjesmi crnogorskoj zove se* Bojo Makočević, *vidi* Makočević *i* Bojo.

MÀKOV, *adj. koji pripada maku (vidi* 1. mak). — *Od* XVIII *vijeka, a između riječnika u Belinu* (‚di papavero‘ ‚papavereus‘ 539a), *u Bjelostjenčevu* (glavice makove ‚papaverum capita‘ *kod* mak), *u Stulićevu* (‚papavereus *iz Belina*), *u Voltiģijinu* (‚papaverino‘), *u Vukovu* (‚mohn-‘ ‚papavereus‘). Učinio se koliko makovo zrno ‚s' è humiliato a dismisura‘. A. d. Bella, rječn. 539a. Iz makovog sjemena. I. Jablanci 176. A ti u duboku snu ležiš, kako da si se makova simena najio. Đ. Rapić 111. Makovo zrnce. Jačke. 159. Maňa od makova zrna. M. P. Šapčanin 1, 90.

MÀKOVAČA, *f. vidi u Vukovu rječniku*: pita od maka kao gibanica ‚eine art mohnkuchen‘ ‚placenta quaedam papavero condita‘. Makovaču pravimo i misimo svedno ko i simeńaču. Zbor. za nar. živ. i ob. 5, 313.

MAKOVCI, Makovaca, *m. pl. mjesno ime. — vidi u Daničićevu rječniku*: Makovьci, u Braničevu selo koje je car Lazar dao Ravanici. M(on. serb). 199. (1381).

MAKOV HRIB, *m. ime selu u Hrvatskoj u županiji modruško-riječkoj*. Razdijeļ. 43

1. MAKOVICA, *f. rod u maka (vidi* 1. mak). Makovica, Papaver L. fructus (Vuk). B. Šulek im. 220.

2. MAKOVICA, *f. mjesno ime u Srbiji. a) mjesto u okrugu biogradskome*. Ńiva u Makovici. Sr. nov. 1870. 678. — *b) mjesto u okrugu smederevskome*. Zabran u mestu Makovici. Sr. nov. 1863. 166.

MAKOVIĆ, *m. prezime, vidi u Daničićevu rječniku*: Makovičь, sudija kotorski ‚Nikola Makovičь Dragovičь‘ 1454. M(on. serb). 465.

MÀKOVINA, *f. vidi* 1. mak, c. — *U Vukovu rječniku*: ‚in der redensart‘: tanak bez kao makovina ‚mohnzeug‘ ‚e papavere‘.

MAKOVINA MORSKA, *f.* Glaucium luteum Scop. (Alschinger). B. Šulek, im. 220. — *vidi kod* 1. mak, a.

MAKOVIŠKI, *adj. koji pripada selu Makovištu*. Makoviška *(opština)*. K. Jovanović 158.

MAKOVIŠTA, *n. pl. mjesno ime. — Prije našega vremena*. S. Novaković, pom. 138. — *isporedi* 2. Makovište.

1. MÀKOVÎŠTE, *n. mjesto gdje je prije rastao mak. — U Vukovu rječniku*: ‚ort wo ehemals mohn gestanden ist‘ ‚locus ubi papaver fuit‘.

2 MAKOVIŠTE, *n. ime selu u Srbiji u okrugu užičkome*. K. Jovanović 158. — *I u Vukovu rječniku*: ‚planina (ili brdo?) [selo u užičkom okrugu] u Srbiji. cf. Drmanovina. — *Može biti ista riječ što* 1. makovište.

MAKOVNICA, *f.* Papavor Rhoeas L. (Fapković, na Cresu), v. Makaļ. B. Šulek, im. 220.

MAKÒVSKÎ, *adj. koji pripada maku (vidi* 2.

mak). — *U Vukovu rječniku:* n. p kec ‚das treffle-ass'.

MÁKRA, *f. vidi u Vukovu rječniku:* hyp. v. Makrena. — *Akc. se mijeńa u voc.* Mâkro.

MÀKRENA, *f. ime žensko, isporedi* Makrina. — *U Vukovu rječniku:* (u vojvodstvu) ‚ein frauenname' ‚nomen feminae'.

MÀKRENICA, *f. dem.* Makrena. — *U Vukovu rječniku.*

MAKREŠ, *m. mjesno ime.* — *Od prije našega vremena.* U letopisima čitamo belešku: ‚Vь lêto 6948 hodi carь Muratъ pod Bêlьgradъ i ne uspê ničьto; — vь to že lêto izbiše Turci novobrdьsku vojsku na Makrošu'. Kad se iz doline Moravine pođe na Novo Brdo, onda će se u dolini reke Prilepice sat pre nego će se prispeti u Novo Brdo. naći sela ‚Gorńi' i ‚Dońi' Makreš. S. Novaković, novo brdo. 77.

MAKREŠANI, *m. ime selu u Srbiji u okrugu kruševačkome.* K. Jovanović 127.

MÀKRÎNA, *f.* Macrina, *Μακρίνα, ime žensko.* — *isporedi* Makrena. — *Od* XVII *vijeka.* Makrina ka bi koludrica. F. Glavinić, cvit. 185a. Makrina (monahija). S. Novaković, pom. 75.

MAKROBIJ, *m.* Macrobius, *ime muško.* Korizm. 22b.

MÁKSA, *m. hyp.* Maksim. — *Akc. se mijeńa u voc.* Mâkso. — *U Vukovu rječniku:* (istočno) vide Makso.

MAKSAL, *m. u narodnoj zagoneci.* Poručuje dońa župa gorńoj župi: „Pošaļi mi oksala, maksala; sva sam se rasala" *(raspala?). odgonetļaj:* zemļa (kad ispuca od suše). Nar. zag. novak. 60. — *Može biti da se misli na* mákati.

MÁKSE, *m. vidi* Maksa. J. Bogdanović. — *Akc. se mijeńa u voc.* Mâkse.

MAKSENCIJO, *m. vidi* Maksentije. — *Od lat.* Maxentius *(tal.* Massenzio). — *U jednoga pisca* XVII *vijeka.* Slišajući to Maksencijo. F. Glavinić, cvit. 13b. Konstantin Veliki proti Maksenciju (‚Maxentiu') spravi vojsku. 123b.

MAKSENTIJE, *m. Μαξέντιος,* Maxentius, *ime muško.* — *isporedi* Maksencijo. — *vidi u Daničićevu rječniku:* Makьsentije ‚Maxentius', car rimski ‚Maxentije'. (Okáz. pam. šaf.) 55.

MÀKSÊNTIJEV, *adj. koji pripada Maksentiju, vidi u Daničićevu rječniku:* Makьsentijevь ‚Maxentii': ‚mučeļstva Maxentijeva'. (Okáz. pam. šaf.) 55.

MÀKSÊTA, *m. augm.* Maksim. — *U naše vrijeme u Lici.* J. Bogdanović.

MÀKSICA, *m. dem.* Maksim. — *U naše vrijeme u Lici.* J. Bogdanović.

MAKSIĆ, *m. prezime.* — *Od* XIII *vijeka, vidi u Daničićevu rječniku:* Makьsićь, Dubrovčanin vijećnik od većega vijeća ‚Palьma Makьsićь'. M(on. serb). 40. (1253). *tal.* Massimi, *poslije* Massi. *vidi* Annalos ragus. nod. 156. Maksić. Boca 40. Jakov Maksić. Rat. 183.

MAKSIL, *m. ime muško.* — *Prije našega vremena.* Maksilь (jeromonah). S. Novaković, pom. 75.

MÀKSIM, *m.* Maximus, *Μάξιμος, ime muško.* — *Od* XIV *vijeka, a između rječnika u Vukovu* (‚Maximus' ‚Maximus') *i u Daničićevu* (‚Makьsim'). Maximъ ieromonahъ. Mon. serb. 127. (1347). Mitropolitъ Maximъ. 541. (1496). Tiburtij, Valerijan i Maksim muč*(enici).* F. Glavinić, cvit. XXII. Osvadihu ga pri Maksimu (‚Maximu') bišKupu. 59a. Odgovara Maksim naučitelj svete crkve. J. Banovac, razg. 130. U Maksima sina despotova. Nar. pjes. vuk. 1, 399. A đe si mi, dijete Maksime? 2, 527.

MAKSÍMAC, Maksímca, *m. dem.* Maksim. — *U Vukovu rječniku.*

MAKSÌMČIĆ, *m. dem.* Maksimac. — *U Vukovu rječniku.*

MÀKSIMIJA, *f. ime žensko.* — *isporedi* Maksim. — *U narodnijem pjesmama našega vremena.* Maksimija, moja verna ļubo. Nar. pjes. vuk. 3, 34. I četvrtu Maksimiju ļubu. 3, 37.

MAKSIMÌJÂN, Maksimijána, *m.* Maximianus, *ime muško.* — *Od* XV *vijeka, a između rječnika u Daničićevu:* Makьsimijanъ ‚Maximianus', car rimski ‚Maximijanъ'. (Okaz. pam. šaf.) 55. V vrime pape Aleksandra VI i v vrime Maksimijana *(uprav* Maksimilijana) kraļa rimskoga. Mon. croat. 154. (1493). Vladahu cesarastvom Dijoclecijan i Maksimijan. F. Glavinić, cvit. 30a. Naš Doklecan, kad se ukloni Maksimijanu. J. Kavańin 82b.

MAKSIMIJÁNOV, *adj. koji pripada Maksimijanu.* — *vidi u Daničićevu rječniku:* Makьsimijanovь ‚Maximiani': ‚mnogije tysušte voj Maximijanovêhь'. (Okáz. pam. šaf.) 57.

MAKSÌMILA, *f.* Maximilla, *ime žensko.* — *U knjizi* XVII *vijeka.* Maksimila telo Andrea svetoga uze. F. Glavinić, cvit. 391a.

MAKSIMILÌJAN, Maksimilijána, *m.* Maximilianus, *ime muško.* — *Uprav od* XIV *vijeka (vidi naj prvi primjer kod* Maksimijan). Maksimilijan gdje ga posla. J. Kavańin 122a.

MAKSÌMÎN, Maksimína, *m.* Maximinus, *ime muško.* — *U pisaca od* XVI *vijeka dalje.* U vrime Maksimina cesara. F. Vrančić, živ. 7. Židovi ulovihu Lazara, Maksimina. F. Glavinić, cvit. 232a. Maksimin pakleni. F. Lastrić, test. ad. 80b.

MAKSÌMÎNO, *m. vidi* Maksimin. — *isporedi tal.* Massimino. — *U jednoga pisca* XVIII *vijeka.* Maksimino pridstav biše. P. Knežević, pism. 107.

MÀKSIMÎR, *m. ime zaseoku (i perivoju) u Hrvatskoj u županiji zagrebačkoj.* Razdijeļ. 89.

MÀKSIMO, *m. vidi* Maksim. — *isporedi tal.* Massimo. — *U jednoga pisca* XVII *vijeka.* Najde se ondi vlastelin niki, imenom Maksimo. F. Glavinić, cvit. 95a. Gracijan i Maksimo med sobom vojovahu. 346b.

MÀKSIMOV, *adj. koji pripada Maksimu.* — *Između rječnika u Daničićevu:* Makьsimovь ‚Maximi': ‚Stefana otca Maximova', t. j. Maksima despota. (Okáz. pam. šaf.) 82. Da ne bi ono vojska Maksimova bila. F. Glavinić, cvit. 346b. Za Maksimom majka Maksimova. Nar. pjes. vuk. 2, 479.

MAKSIMOVAC, Maksimovca, *m. ime mjestu u Srbiji u okrugu vaļevskome.* Niva u Maksimovcu. Sr. nov. 1875. 819.

MÀKSIMOVIĆ, *m. prezime (po ocu Maksimu).* — *U naše vrijeme.* Da plati Matija Maksimović. Glasnik. II, 1, 18. (1808). Jovrem Maksimović. Rat. 134.

MÀKSIMUM, *m.* maximum, *naj veća vrijednost do koje može doći kakva količina što se mijeńa.* — *U pisaca našega vremena.* Maksimum vozarine za osobe i robu. Zbornik zak. 1870. 277.

MÁKSIN, *adj. koji pripada Maksi.* Latinka Maksina. Glasnik. II, 3, 74. (1706—1707). — *I kod mjesnoga imena,* Maksina Bara, *u Srbiji u*

okrugu šabačkome. Zemļa u Maksinoj Bari. Sr. nov. 1861. 606.

MAKSINOVCI, Maksinovaca, *m. pl. vidi u Daničićevu rječniku:* Makьsinovьci, gledaj Macinovьci.

MÁKSO, *m. hyp.* Maksim. — *Akc. se mijeńa u voc.* Mâkso. — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu:* (južno) hyp. v. Maksim. [cf. Maksa]. A za ńome Grgurević Makso. Nar. pjes. vuk. 2, 479. A kad viđe đuvegliju Maksa. 2, 564. Objesi se Maksu oko grla. 2, 564. Brate Makso, pile sokolovo! 2, 564.

MAKŠAK, *m. prezime.* — xv *vijeka.* Petr Makšak. Non. croat. 129. (1486).

MAKŠIMILIJÂN, Makšimilijána, *m. vidi* Maksimilijan. — xvi *vijeka.* Da moli kraļa Makšimilijana. Mon. croat. 261. (1564).

MAKŠÌMÎN, Makšimína, *m. vidi* Maksimin. — *U jednoga pisca* xviii *vijeka.* Makšimin cesar rimski. F. Lastrić, test. ad. 79a. Makšimin pakleni. 80a.

MÁKUL, *adv., govori se samo* makul učiniti, *dogovoriti se.* — *Biļežim da je adverab kao što je u Vukovu rječniku, ali ne znam, zašto se ne bi moglo shvatiti kao supstantiv muškoga roda.* — *Od arap. tur.* ma'qūl *(od arap.* 'aqala, *razumijevati, biti razuman), te može biti verbalni supstantiv sa značeńem: razumijevańe, razum ili part. pass. sa značeńem: razumļiv, pa i razuman, pametan.* — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu:* makul učiniti, vide dogovoriti se *s primjerom iz narodne pjesme:* I tako su makul učinili, da ne smiju ńemu udariti. *(vidi* Ogled. sr. 76). Među sobom makul učiniše. Pjev. crn. 41b.

MÀKULA, *f. vidi kod* makulica.

MAKULÀTÛRA, *f. ńem.* makulatur *(od lat.* macula, *ļaga), kod štampańa list zlo naštampan, ili kod pisańa list što se umeće u rukopis na stranicu istom napisanu da se ne bi izmrļala suprotna stranica.* — *U pisaca našega vremena.* A što poslije uništeńa tiskopisa ostane materijala, makulature itd. ima se unovčiti. Zbornik zak. 1853. 788. Makulatura (ispisana i naštampana) dolazi u promet. 1853. 911. — *I u Šulekovu rječniku:* ‚makulatur'.

MÀKULICA, *f. dem.* makula *(što ima u kajkavca Muliha), lat.* macula, *maća, ļaga.* — *U jednoga pisca čakavca* xv *vijeka.* Viditi kad budeš mâ lica . . . na ńih makulica nije, s ke zgrubaju. M. Marulić 175.

MAKUĻA, *m. a) muški nadimak* xvi *vijeka u Dubrovniku.* Svitlomu i uzvišenomu vlastelinu Maru Makuļi Puciću. M. Držić 62. — *b) prezime u naše vrijeme.* Zdravko Makuļa. Rat. 35.

MAKUĻIĆ, *m. vidi* Makuļa, *a).* Sinu velikoga vlastelina Giva Makuļića. M. Držić 63.

MÀKUP, *m. vidi* bitanga, *b), i* 1. jova. — *Od arap.-tur.* mankub, *nesrećan, propao.* — *U Vukovu rječniku:* vide [3. jova] bitanga 2.

MAKVA, *f. mjesno ime u Srbiji. a) mjesto u okrugu ćuprijskome.* Ńiva u Makvi. Sr. nov. 1873. 700. — *b) mjesto u okrugu kruševačkome.* Ńiva u Makvi. Sr. nov. 1373. 983.

1. MÀL, *adj. vidi* mao.

2. MÂL, mála, *m. imetak, blago, arap. tur.* māl. — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu* (1. ‚das vermögen' ‚facultas' *s primjerima:* Nije rečeno da se vjeruje malu nego Bogu. — Mlada moma mal do veka. — 2. mal mu je ‚es geschieht ihm recht' ‚habeat sibi'). Kita cveća mal do podne, mlađa moma mal do veka. Nar. pjes. vuk. 1, 331. Čera Meko mala velikoga. 4, 406. Ostaviše velikoga mala, pobjegoše niz planinu ravnu, onđe Turci mala prifatiše. 4, 407. Velikoga mala dijeliše. 4, 415. O naš zete, mali Mehemede! ima mala u gospoje moje. Smailag. meh. 28. Ja sam do-ti mala zadobio. Nar. pjes. hörm. 2, 36. Dokle goď Bog (čoeku) ne uzme um, ne može mal. Nar. posl. vuk. 65. Nije mála što se pod pazuhom ne može podnijeti (kao novci). 215. Da će im povratiti pograbļeni mal. M. Đ. Milićević, kraļ. srb. 42. Postojani imetak cijele zadruge se zove negdje mal i baština. V. Bogišić, zborn. 23. Kontrabandijer rizika i glavom i malom. 636. — Pa u kratko vrijeme izumre čeļad u novome domu, skapa mal i on se raskući. Zbor. za nar. živ. i ob. 1, 30. — Mal mu je *znači: hak mu je, neka mu bude, vidi u Vukovu rječniku.*

3. MAL, *gen.* Mala *ili* Mla?, *m. mjesno ime u spomeniku* xiv *vijeka gdje stoji* ь *mj.* -a-, *vidi u Daničićevu rječniku:* Mьlь, manastir je Treskavac imao ‚u Porêči manastirich' svete bogorodice ‚sь planinami i sь Vidušemь i sь Mьlomь'. G(lasnik). 11, 134. nominativu nema potvrde. — *isporedi i* mlin.

1. MAL', *vidi kod* mao.

2. MÀL', *okrńeno* mäli, *t. j.* ma ali, *vidi* 1. ma *i* ali. — *U jednoga pisca* xviii *vijeka.* Zašto je on *(djavao)* svezan kao jedno pseto, koje more lajat i režat mal' ne može ništa . . . J. Banovac, razg. 88. Ja vam to mogu virovati, mal' imate znati, da veće puta Bog dopusti djavlu, da se oni san ispuni. pripov. 191. Po grihu se činite crni gavranovi i vražji priličnici, mal', ako na vrime pokoru učinite, vi ćete se učiniti bili labudovi i Božji priličnici. 204.

1. MÂLÂ, *f. vidi kod* mao.

2. MÂLÂ, *f. (t. j. puška), vidi* mala puška. — *U jednoga pisca našega vremena.* I u svakog dvije drûge male. Osvetn. 1, 55. Otimļu se, koji će mu prvi nož pružiti jal' obije male. 1, 62. Usrnuše u pola dundara, po dvije samo izvrgoše male. 3, 114. S obe male i nože odvale. 4, 60.

3. MALA, *f. ime žensko, jamačno ipokoristik, isporedi* Malina, Maļena *itd.* — *Prije našega vremena.* S. Novaković, pom. 75.

4. MÂLA, *f. mješte* mahala *(vidi) kod onoga dijela našega naroda što ne izgovara* h, *te je od* maala *postalo* mala. — *Ima i s akcentom* mála, *po tome vaļa da bi mj.* mâhala *trebalo izgovarati i* mahàla *(što je bliže turskome akcentu).* — *Između rječnika u Vukovu* (mâla, vide mahala). — *vidi i* 3. Male.

a. Dôńâ Mála, dio varoši Mostara. Ļ. Stojanović.

b. *dva sela u Slavoniji u županiji požeškoj.* Razdiļe. 124. — *Jedno se pomińe* xviii *vijeka.* Okolo kojega se je *(vinobrda Slavče)* obavio Černik i selo Mala. M. A. Reļković, sat. B5b.

c. *u Srbiji. a) mjesto ili dva u okrugu smederevskome.* Livada u Mali. Sr. nov. 1867. 637. Kuća u Mali Banatskoj. 1861. 762. — *b) zaselak u okrugu užičkome.* K. Jovanović 156. — *c) još jedno mjesto.* Već je bila skoro na kraju gorńe Mále. Srp. zora, god. 1, sv. 6, str. 122.

MALA ALUGA, *f. ime mjestu u Srbiji u okrugu kneževačkome.* Ńiva kod Male Aluge. Sr. nov. 1867. 308.

MÂLÂ BÀRA, *f. ime mjestima u Srbiji. a) u okrugu jagodinskome.* Livada u Male Bare. Sr.

nov. 1863. 220. — *b) u okrugu šabačkome.* Ńiva u Maloj Bari. 1866. 512. — *c) u okrugu vaļevskome.* Ńiva u Maloj Bari. 1863. 514.

MÂLÂ BÒJAČA, *f. ime mjestu u Srbiji u okrugu ćuprijskome (vidi i* Bojača). Zemļa-čair u mestu nazvanom Mala Bojača. Sr. nov. 1872. 420.

MÂLÂ BRÄĆA, *f. coll. vidi* braća, *f) bb).*

MÂLA BŨNA, *f. vidi* 2. Buna, *c).*

1. MÁLAC, málca, *m. mali (vidi kod* mao), *djetić, mańak. — U naše vrijeme u Lici.* „Ej ti malac, jeli ćaća kod kuće?“ J. Bogdanović.

2. MÀLAC, màoca, *m. mali prst na ruci. — Vaļa da je načińeno prema* palac. *— U dubrovačkoj poslovici* XVII *vijeka.* Uzmi u maoca nakon paoca. (D). Poslov. danič.

3. MALAC, Malca, *m. ime muško. —* XIV *vijeka.* Malьcь. Deč. hris. 4. 47. 57. 60. 70. *vidi i u Daničićevu rječniku:* Malьcь, između ļudi koje car Stefan dade crkvi arhanđelovoj u Prizrenu trojici bješe tako ime. G(lasnik). 15, 270. 293. 295. (1348?).

4. MALAC, malca, *m.* ime konju. F. Kurelac, dom. živ. 10.

MALACAN, malacna, *adj. dem.* mao. *— U dva pisca* XVII *vijeka, a između rječnika u Mikaļinu* (malacan, sitan ‚minutus, ut pisciculi minuti‘) *i u Stulićevu* (malacan, malacno, v. malapacan etc.).

a. *adj.* Čini za malacan teg ili službu narejenu da jim se plati. B. Kašić, iń. 78. Ki čas me poviše malacnim ditićem u Zadar poniše. Đ. Baraković, vil. 33. Star človik malacan. 262.

b. *adv.* malacno, *dem.* malo. *— U Mikaļinu rječniku:* ‚paululum, pusillum, paulum‘, *i u Stulićevu kod* malacan.

MALA CRJEPAJA, *f. mjesno ime. — Pišem* je *prema* -ê-. *— Prije našega vremena.* Mala Crêpaja. S. Novaković, pom. 138.

MALAČAK, malačka, *adj. dem.* mao *(uprav dem.* malak). — XVII *i* XVIII *vijeka.* Ļubiocu svijeta čini se malačak *(Bog).* M. Radnić 225b. Potlim ńega malačkim Davidom zove. Š. Stefanac 45. I on kipom jest malačak, brate. 48. Prama plugu da nije malačak *(nož).* J. S. Reļković 20. Malačak oblačak veliku kišu uzrokuje. Đ. Rapić 136. Jere pak malačak bijaše, niko priko drugi ļudi ńega viditi mogadijaše. 371. — *Ima i adv.* malačko, *vidi u Daničićevu rječniku:* malьčьko ‚parum‘. D(omentijan) *u* Š(afařik), lesek. 89.

MALAČAN, malačna, *adj. dem.* mao. — *Samo u Voltigijinu rječniku uz* malahan.

MÂLÂ ČÀRŠIJA, *f. ime mjestu u Srbiji u okrugu negotinskome (u Negotinu).* Dućan u Maloj Čaršiji. Sr. nov. 1868. 520.

MÀLÂ ČÈSMA, *f. ime mjestima (vodama) u Srbiji. a) u okrugu biogradskome.* Glasnik. 19, 191. — *b) u okrugu kragujevačkome.* Ńiva kod Male Čosme. Sr. nov. 1866. 350.

MALAČNOST, *f. osobina koga što je malačan. — U jedinome primjeru* (XVIII *vijeka) u prenesenome smislu.* Da ovi isti podložnik, premda od naj maňi pučana i siromaa,... od vas isti bude uzdignut na gospostvo, na veličanstvo... zaboravio bi se od svoje prvo malačnosti. I. J. P. Lučić, razg. 96.

MÀLÂ DRÈNOVAČA, *f. ime mjestu u Srbiji u okrugu kragujevačkome.* Ńiva u Maloj Drenovači. Sr. nov. 1868. 185.

MAL-AGA, *m. ime turski. — Vidi* 2. mal *i* aga. *— U narodnoj pjesmi našega vremena.* Onomad smo ubili Turčina, od Lijevna staroga Mal-agu, skinuli smo toke sa Mal-age. Nar. pjes. vuk. 3, 441.

MAL-AGIĆ, *m. prezime tursko (po ocu Mal-agi). — U narodnoj pjesmi našega vremena.* No eto ti Ture-Mal-agića... No da vidiš Ture-Mal-agića! Nar. pjes. vuk. 3, 442.

MAL-AGIN, *adj. koji pripada Mal-agi.* A povrati pušku Mal-aginu. Nar. pjes. vuk. 3, 442.

MÂLÂ GLÀVICA, *f. mjesno ime. — U Srbiji u naše vrijeme.* Od breze preko reke uz Jarugu Zlatarsku, od Zlatarske Jaruge na brdo Malu Glavicu u Zakršļeni Cer. Glasnik. II, 1, 196. (1808).

MÂLÂ GÒMILA, *f. mjesno ime. — U spomenicima* XIII *i* XIV *vijeka.* U Malu Gomilu. Spom. stojan. 9. (1254—1264). 19. *(oko* 1318).

MÂLÂ GÒRA, *f. mjesno ime, vidi* 1. gora, c, *b) aa).*

MÂLÂ GÒRICA, *f. ime selu u Hrvatskoj u županiji zagrebačkoj.* Razdijeļ. 67.

MALA GRABOVNICA, *f. mjesno ime, vidi* Grabovnica, *a) aa).*

MÂLÂ GRAMÀDA, *f. ime visu u Srbiji u okrugu kneževačkome.* Glasnik. 19, 299.

MÂLÂ GRÉDA, *f. mjesno ime u Srbiji. a) mjesto u okrugu biogradskome.* Livada u Maloj Gredi. Sr. nov. 1867. 59. — *b) mjesto u okrugu vaļevskome.* Livada u Maloj Grodi. Sr. nov. 1863. 26.

MALAH, *adj. vidi* malahan. — *Riječ je nepouzdana i može biti štamparska pogreška.* Jeli nečistoća malah grijeh? Đ. Bašić 152.

MÀLAHAN, malàhna (mälahna), *adj. dem.* mao, *ali se upotrebļava nopće kao* mao, *isporedi* malen. — *Ne samo treće* -a- *nego i drugo stoji mj. ńegdašńega* ь. — *U Dubrovniku se mijena akcenat u ovijem oblicima supstantivne deklinacije ženskoga roda:* malàhna, malàhnē, malàhnôj. — *Kod većine naroda što ne izgovara* h *glasi* màlan *(mj.* mälaan); *što se nalazi u pisca čakavca* XVII *vijeka dva puta* malano (P. Kanavelić, iv. 37. 238) *vaļa da je pogreška kod izdańa, a tako je bez sumńe i* malana. A. d. Bella, razgov. 187. *Oblik* malahana. B. Kašić, zrc. 122 *vaļa da je štamparska pogreška, a oblici* malahana. Osvetn. 5, 44; 7, 29; malahani. 5, 57; malahane. 6, 12 *postali su s neznańa pravoga izgovora. — Neki pisci imaju* k *mj.* h, *vidi* malakan. — *Od* XV *vijeka, a između rječnika u Vrančićevu* (‚exiguus; pusillus‘), *u Mikaļinu* (‚parvus, exiguus, pusillus, parvulus, perparvus‘), *u Belinu* (‚piccioletto, alquanto piccolo‘ ‚parvulus‘; ‚piccolo, cioè di bassa statura‘ ‚brevis‘ 562b), *u Bjelostjenčevu (kajkavski* malehen ‚parvulus, pauculus, pauxillus, modicus, modicellus, perparvus, pusillulus, pumilus, pumilio‘, v. droben), *u Stulićevu* (‚parvus, parvulus‘), *u Voltigijinu* (‚picciolo, piccolo, sottile‘ ‚klein, gering‘); *u Vukovu:* (po jugozapadnijem krajevima, a osobito u Dubrovniku) vide [1. mali] malen *s primjerom:* Ni malahna ni velika.

1. *adj. — Nema drugoga komparativa nego* maňi, *kao i* mao, *ali je u jednome primjeru* XVIII *vijeka nepravilni oblik* malahaňi: A ti, bane Sekule i lagahaňi i malahaňi. Nar. pjes. mikl. beitr. 1, 43.

a. *o čemu živu (naj češće o čeļadetu).*

a) o stasu. Malahna človika ne pogrdi jakost. M. Marulić 134. Bješe malahan u puti. N. Raňina 223a. luc. 19, 3. *(Isus)* malahan u

kipu ļudskomu bješe. A. Gučetić, roz. mar. 158. Kipom malahan biše. I. Bandulavić 256b. luc. 19, 3. Prid vojskom bijaše jedan ġenera puno srićan i naučan u vojevańu, premda malahan u kipu. And. Kačić, razg. 117. Pobratime, od Kosova Rade, ti si malan, duga kabanica, daruj mi je, dragi pobratime. 311b. I nevjestu provedoše, ni malahna ni velika: prvijencu do pojasa, starom svatu do strmena, ḑeverima do ramena, s svojim rabrom jednolika Nar. pjes. vuk 1, 48. — *O živinčetu.* Usred ńega *(duba)* ali kade malahan se crv završe, podgrize ga. I. Gundulić 372. Jedna buha, malahno zvijerče, kako te smeta! V. Andrijašević, put. 312. Jednu buhu malahnu. And. Kačić, kor. 73. Kozle malahno. 134. Budući došlo malahno pašče kući. 277.

b) o godinama, kao nedorastao. Od djetića malahna. N. Rańina 27b. paul. gal. 4, 1. Imijući jednoga svoga sinka malahna. Mirakuli. 123. Obadva su se ujedno rodili i malahni prilikovahu jedan drugomu. M. Držić 412. Nim postavi na eksempal i spomenutije jedno malahno dite naprid. Postila. Ll4b. Bivši ona tako još malahna na Božju službu obrana. B. Kašić, is. 85. Koliko vrimena jest ditić malahan. I. Bandulavić 15b. paul. gal. 4, 1. Dokle bih malahan, razumih kako malahan, mišļah kako malahan. 27ab. paul. 1cor. 13, 11. Ukaza mu se Isus u prilici malanoga. I. Ančić, svit. 29. Svetim krštenjem pere malane. 32. Er malahne vaze ih k sebi *(sinove).* J. Kavańin 83b. Ńemu sina malahnoga stvori vojvodu od kojnika. 105a. Malahnim kruh davati. H. Bonačić 10. Da vašim mlađim, dok su još malani, sa svim nastojite u srce ovo prislavno ime *(Isus)* usaditi. J. Banovac, razg. 71. Kad je malahan bio. pred. 9. Budući jošte malahan. prisv. obit. 24. Jer malahan dok još biše. P. Knežević, živ. 38. Malani iskali su kruh. F. Lastrić, od' 8. Ulomiti krušca malanim. ned. III. Djeca malahna dobro krštena. I. A. Nenadić, nauk 75. Malano ditešce. A. Kanižlić, utoč. v. Kad je malahan bio, u jednoj je odjeći sveđ hodio. (Z). Poslov. danič. Ti si još malahan. And. Kačić, kor. 162. Biše još dite malahno. 317. Dičica malahna. Ant. Kadčić 114. Kada se malahni imaju krstiti. J. Matović XXVIa. Da poginu malahni od gladi. 7. Kršteńe malahnijeh ne ima se produļiti dugo vrijeme. 158. Meštri malahnijeh. 320. Da se malahni ne imaju smućevati. 330. Ovo isto čini se i dičici malanoj koja se imaju krstiti. I. Velikanović, uput. 3, 28. Od ovuda pomankańa neka biže, jere malano ditešce čista iziskuje srca. Đ. Rapić 54. Ako se ne obratite i ne učinite se kakono malani, nećete uniči u kraļevstvo nebesko. B. Leaković, gov. 162. Jist ga mogu i malana dica. J. S. Reļković 353. Kad još malahna dičica budući. Grgur iz Vareša 138. A na posteļi mlada spi *(s)* malahnim čedom na ruci. Nar. pjes. vuk. 1, 333. Jer ja nemam šćercu od udaje, no malahnu od deset godina. 1, 382. A s malahnim u bešici sinkom. 3, 530 Imala sina malahna. Nar. prip. vrčev. 200.

c) u prenesenome smislu, ponizan, ili koji je nižega staleža. Isukrst budući Bog veliki, Bog svemogući, stvoriteļ i gospodar od svakoga stvorenja ponizi se i učini se malahan za naše spasenje. M. Divković, bes. 12a. Malane i ponizne uzvisivati. F. Lastrić, test. 250a. Malanomu dopušta se milosrdje. test. ad. 20a. Biše kraļica Ester koja od malane izađe na veličanstvo. And. Kačić, kor. 309. I radi toga malahan hotio se roditi. Đ. Rapić 64. — *Amo pripada i ovaj primjer u kojemu se govori o mnoštvu čeļadi:* Obogatio narod potrebni i malahni. J. Matović 325. — *Amo bi mogao pripadati i ovaj primjer u kojemu se instrumentalom ističe u čemu je ko slab:* Od ovih razumom malanih govori Bog. I. Grličić XIX.

b. *o čemu neživome.*

a) o ćemu tjelesnome nopće. Učini od one mučice pogačicu malahnu. N. Rańina 52a. 3reg. 17, 13. Kruh ne velik nego malahan. A. Kanižlić, kam. 550. Imadiše jednom dvajest malahnih kolačića. And. Kačić, kor. 253. — I malahan zalogaj kadgodi prisjede. (D). Poslov. danič. — Jedan malahan dubak izvađen iz tvrde ledine. V. M. Gučetić 187. — Uniđe u jednu lađu malanu. F. Lastrić, od' 177. Plavčica je malahna. Nar. pjes. istr. 6, 9. — Divica vidi i gleda one čavle u onima malanim ručicama; vidi na onomu malanomu tilu pritežko drvo križa. A. Tomiković, gov. 26. — Jezik malano je udo. A. Bačić 102. — Imadiše deset rogu i jedan malahan između ńih. And. Kačić, kor. 295. — Malano i lagane slamčice k visini uzdigao. F. Lastrić, test. 250b Uzdignuti malane slamke. 252a. — I večerajuć pade od zida jedan malan piļak. J. Banovac, razg. 135. — I jednijem malahnijem trpežńakom. K. Maġarović 11. — *Amo pripadaju i ovakovi primjeri:* Neg na more poć opeta gdi i malahan vjetric viku s krajem vale svađa i smeta. I. Gundulić 18. — Gledajuć na jedan plam malahan ogńeni. D. Rańina 58b. — Dakle ovomu malanu ranu zadaje pram drugim dvima. F. Lastrić, ned. 419. Premda je malahna rana. Ant. Kadčić 128.

b) o mjestu (gradu, selu, kući, pokrajini itd.). Put Manrese, grada malahna od Katalońe. B. Kašić, iń. 13. Malahni grad Betlem. is. 15. Mozambik malahan grad. fran. 55. U jednomu gradu malahnu (‚malachnu') siromaškomu. S. Rosa 190a. — I niko malahno selo. Mon. croat. 264. (1569). Jedna dosta je malanom selu. J. S. Reļković 51. Otkale je, ni s daleče nije, već sa Rasna sela malahana. Osvetn. 5, 44. — S matice crkve malahane. 6, 12. A Tiškovac zamak malahani. 5, 57. — U malanu našu Goru Crnu. Nar. pjes. herc. vuk. 2. — Osim malahnog okoliša. D. E. Bogdanić 20. — *Metaforički.* Gdi *(su)* oni ki se od svih ļudi dobitnici oglasiše? gdi li uzmožni kih požudi krug malahan vas svit biše? I. Gundulić 234.

c) o mnoštvu i broju (čeļadi i životińa a i neživijeh stvari). Što će dake jadni vojevoda s malahnom onom četom? B. Zuzeri 43. Procińujući nejakost malahni svoji četa. I. J. P. Lučić, razg. 64. Iz Zenice čota malahana. Osvetn. 7, 29. — Komu nije mučnije pridobiti vojsku veliku nego malahnu. And. Kačić, kor. 234. — U skupštinah malanih ili velikih. A. Tomiković, gov. 105. — Malahno stado ovčica. V. M. Gučetić 97. — Jedan malahan broj. Postila. posveta hrv. 1. Ali taj čas siječe i bije broj malahan sila mnoga. I. Gundulić 534. Malahan broj prijateļa. I. Đorđić, salt. 230.

d) o dijelu. Svaki od nas bivši prem malahan dijelak segaj svijeta. A. Gučetić, roz. jez. 75. Jedan dio malahan. A. Sasin 273. Ne malahan dio. A. Kanižlić, kam. 847. A da ovako malahan dio od ńih . . . Đ. Bašić 12.

e) o vremenu, kao kratak. Ako bi bilo za jedno malahno vrijeme. S. Matijević 54. Ako je malahan dan, dugo je godište. (D). Poslov. danič. — *Amo mogu pripadati i primjeri u kojima se govori o godinama, dobi.* Blažena Metilda još od malana ditinstva usadi u svoje srdce ove riči . . . J. Banovac, razg. 6. — *Pripadaju*

amo i ovaki primjeri, jer se malahan *shvaća kao suprotno prema* dug: Malahnim ili lagahnim spavanjem zaspati. A. Vitaljić, ist. 449. Onoliko malahno to ńihovo govorenje. Nar. pjes. mikl. beitr. 1, 26.

f) o knizi, pismu itd.

aa) kad se izrijekom kaže kńiga, pismo *itd. može se shvatiti u pravome smislu kao nevelik.* Jedna malahna kńiga. Kateh. 1561. 1ª. Za priniti ove malahne kńižice u jezik slovinski. M. Pavišić, ispis. 7. Pismo u sebi malahno, a u vrijednosti i kreposti neizmjerno. B. Kašić, iń. 20. Ovo moje malahno libro. K. Maǵarović 6. — Prolog od njeke malahne komedijice. M. Držić 188.

bb) mješte kńiga *itd. kaže sam pisac* djelo, trud *itd., te onda od skromnosti upotrebljava u prenesenome smislu* malahan *kao* malo vrijedan. Ovo moje premda sasvim malahno i mlohavo dilovańe. J. Banovac, pred. v. Premda malano ovo moje dilo. prisv. obit. 3. Ovo malano premda i mlohavo dilo. M. Zoričić, osmina. VI. — Videći poslije da bi ovi moj malahan trud za korist neumitnim služio, oslobodio sam se na svitlost ga dati. A. Baćić XII. Ovi moj malani trud. G. Peštalić VIII. — Rađajući se ovi malahan plod od pameti moje na svijet. I. Gundulić 216.

g) o čemu umnome.

aa) uopće. Ugoditi jednomu malanu užežeńu od nepristojne srčbe. P. Posilović, cvijet. 59. Ostan Božje ljubavi od malahna razuminja moga u pisni slovinske sastavljen. A. Vitaljić, ostan. VI. Tako je malahna ona misa'. J. Banovac, pred. 17. Ovo naređeńe misničko malano je. E. Pavić, ogledalo. 147. Narešeńe daje ne malahan uzrok od bludnosti. J. Matović 392.

bb) često o grijehu, pomańkańu, mahani. Grijeh lagahan i malahan. B. Gradić, duh. 80. Dvi vrste od grija u sebi velike, premda se ńima činaju malani. M. Zoričić, zrcalo. 129. Sasvim da su malani *(grisi).* M. Dobretić 93. Šta radi počimam od mali grišića, koji se nama malani čine. Đ. Rapić 136. — Ako ugledâju malahno pomańkańe. I. Đorđić, salt. 202. — I ostale štokakve mahane ti mi najde, ke nisu malahne. M. A. Reljković, sat. H1ᵇ.

cc) o pokori. Naredi mu malanu pokoru od 7 godina. J. Banovac, pripov. 36. Zato ispovednici malane pokore naređuju. 80.

h) paucus, *može stajati kao suprotno prema* mnogi *(isporedi c)). tako je u ovome primjeru:* Malahnijem mlijekom hranen jest M. Divković, bes. 117ᵇ. — *Slično je tome značeńe i uz riječi* dar, plod, cijena, plaća *u ovijem primjerima, premda se može u suprotnome smislu kazati i* velik: Ovi malahni darak. M. Držić 64. Primite ovi darak malahan. M. Divković, nauk. XXVI. Dar malahan ali mio. Ǵ. Palmotić 1, 139. Sasma malahan dar. I. Đorđić, uzd. IV. — Malono nijednoga ili malahna ploda donose. B. Kašić, nasl. 7. Ali je često malahan plod od poboljšanja 46. Svoje krvi prolivene plod malahan vidje onada. A. Boškovićeva *u* I. M. Mattei 354. Malahan plod prinesoše. Đ. Rapić 98. — Velo malahna cina ga biše. A. Vitaljić, ist. 135. Vi cijenite da su darovi od veliko procjene, a nijesu nego od malahne. Đ. Bašić 7. — S onim svitovanjem da plaća nemalahna pritegne čovika spametna i podobna. M. Bijanković 122. — Ako bi dohodci malani bili. I. J. P. Lučić, nar. 74.

i) o stvari. malahan *može biti u pravome značeńu, ili u prenesenome, kao n. p. malo vrijedan.* Da je stvar malahana. B. Kačić, zrc. 122. Koje su mnogo malahne stvari. I. T. Mrnavić, nauk. (1702) 13. I malahne stvari u skladu moguće su snagu steći. Ǵ. Palmotić 1, 86. Stvar veoma malana. P. Posilović, nasl. 77ᵇ. Da s jednom stvarju od ništa i vele malanom čine stvari goleme. S. Margitić, fala. 157. U ugodjaju i u skladi i malahne stvari uzidu. J. Kavańin 266ᵇ. Kad je stvar malana. J. Banovac, uboj. 16. Pitam veliku stvar, meni je malana. prisv. obit. 69. Ako će i malana stvar biti, on sudi da mlogo ima. Đ. Rapić 135.

c. *n.* màlahno (màlahno) *kao supstantiv.*

a) rijetko ostaje pri pravome značeńu kao suprotno velik (golem) *i znači što i* malahna stvar *uopće (vidi* b, *i)).* Golemi porode malano. S. Margitić, fala. 141.

b) parvum, *kao i* màlo *(vidi kod* mao) *znači mali broj, malo mnoštvo i suprotno je prema* mnogo.

aa) s genetivom (onoga čega se kazuje mnoštvo). Dajte menje malahno vodice u sudu da se napiju. N. Rańina 52ª. 3reg. 17, 10. I imijahu malahno ribic i blagoslovivši je, zapoveda da se i ove pred ńih postave. Postila. f4ª. Ne znate li da malahno kvasa vse zamišenje skvasi? Anton Dalm., ap. 31ᵇ. Ne imam kruha nego koliko šaka prijati može muke u sudu i malahno uljica u vrčiću. I. Bandulavić 43ᵇ. 3reg. 17, 12. U malahno nješto meda izmiješano 'e... gorčilo. J. Kavańin 48ª. Vino komu bude pomiješano malano vode. J. Matović 196. — Sad malahno puhnu vitra. A. Vitaljić, ostan. 146. — Kada još i malahno suprotive nas susreta. B. Kašić, nasl. 17. Kada počnu imati malahno prosvitljenja i malahno želinja. P. Radovčić, ist. 103. Koja će im moći dati ni malahno pomoći. A. Vitaljić, ist. 151. — *Genetiv je* vremena, *te se ističe kratkoća.* Tu ona isprosi od poganov malahno vrimena. Živ. kat. star. 1, 223. Sa mańe je svako godište nješto malahno vremečca. M. Divković, nauk. XIX. Jošte malahno nikoliko vrimena, koji došlac jest, priti će. I. Bandulavić 243ª. paul. hebr. 10, 37. Za malahno vrimena. A. Vitaljić, ist. 213. — malahno *(osobito ako je s gen.* vremena) *može ostati nepromijeńeno uz prijedloge kako i drugi ovakovi oblici* (malo, mnogo *itd.).* Može i nami dati tako iz malano grožđa toga vina obilnos žuđenoga. P. Kanavelić, iv. 37. — Iz ove se kućice do malahno vremena imam dijeliti. M. Divković, bes. 27ᵇ. U malahno nije vrjemena čeeka uvest do strimena. J. Kavańin 509ᵇ. Nakon malahno vremena. S. Rosa 155ᵇ.

bb) bez genetiva.

aaa) uopće. Tko je vjeran u malanu biti će i u mnogomu. M. Radnić 283ª. — *U ovome primjeru stoji u* malahno *(nepromijeńen oblik s prijedlogom) u smislu: u malo riječi:* Kamilu u malahno hvalu cilu nadpisaste u jednu stinu. J. Kavańin 192ª. — *I adverbijalno ima* po malahno *u smislu:* po malo. Dvijesti dinara kruha ne bi dosta bilo ńim, da svaki po malahno od ńih uzmo. N. Rańina 70ª. joann. 6, 7. Po malahno htje početi vir pričiste lijevat krvi. A. Vitaljić, ostan. 39.

bbb) o vremenu (isporedi kod aa)). Malahno i nećete vidjeti mene i opet malahno i vidjeti ćete mene. M. Divković, bes. 471ª. Sve će stvari ovdika do malahna stati. A. Vitaljić, ostan. 385. Još malahno i svijet ne viđa me veće. S. Rosa 148ª. Malahno je za tijem postanulo. Osvetn. 3, 42. — *S prijedlozima može ostati nepromijeńeno.* Još do malahno oni ki ima doći priči će iznenadke. B. Gradić, djev. 39.

Mnokrat što možemo vele lasno učiniti nećemo činiti ni djelovati, paker nakod malahno kada bismo hotjeli učiniti, ne možemo učiniti, ni stignuti. M. Divković, bes. 341b.

ccc) iz malahna, od malahna *znači što i* iz mala, od djetiństva. Iz malahna, od djeteta ‚ab infantia, ab infante, a puero, a pueritia, a prima aetate, a teneris unguiculis'. J. Mikaļa, rječn. 161a. Neka se nauče još iz malahna tako činiti. M. Bijanković 48. Iz malahna ‚dalla mia tenera età' ‚a prima aetate'. A. d. Bella, rječn. 296b. Da se imaju dica iz malana pedipsati. razgov. 187. Biše se još iz malana začelo u Paškvalu. J. Banovac, pred. 137. I da lupež moli sudca da mu prosti, jer da se naučio iz malana krasti. pripov. 60. Iz malahna vaļa dičicu u ovomu uvigbati. Ant. Kadčić 245. Da bi se iz malahna uvježbali na pravo bogoļubstvo. J. Matović 158. Meni još iz malahna ugodno bijaše štiveńe kńiga. I. J. P. Lučić, razg. 59. — *Slično je u jednoga pisca* XVIII *vijeka* iz-malahna, *što ne znam, jeli uprav* iza malahna *ili* iz za malahna. Da vi sinove vaše i kćeri iz zamalana držite u strahu božijemu i svomu. F. Lastrić, ned. 305. — Oružja, u kom lijepa dikla od malahna još se obikla bojna ćaćka družeć svudi. I. Gundulić 337. Tako su se među ńimi od malahna zaļubile. 458.

2. *adv.* màlahno (màlahno) *svagda (kao* malo) *suprotno je prema* mnogo. — *Između rječnika u Mikaļinu* (malahno, usko, tijesno ‚exiguus, angustus, brevis' *(sic)); u Bjelostjenčevu (kajkavski* malehno ‚exigue, parce, minimum, modicum, paulum, pusillum, pauxillum, modice, tenuiter'. 2. ‚exiguum, angustum, breve'), *u Stulićevu* (‚pauxillum').

a. *uopće (ne samo ne mnogo nego se može zamijeniti gdjegdje i drugijem riječima, kao n. p.* slabo). Po bedri po nagoj zagrizoh malahno. M. Vetranić 2, 139. Naše bo mnenje i naše ćućenje čestokrat nas vara i malahno vidi. B. Kašić, nasl. 5. Malahno ćeš sada truditi. 55. Ozdravivši malahno, poče živiti kakono i pre. B. Kašić, ińi. 20. Nenadani na zvek ovi ne malano protrnuše. P. Kanavelić, iv. 238. Oblast koju sam vam ja dao, malahno će trpiti. M. Lekušić, razm. 54. Otide u pustoši za malahno pripočinut. S. Rosa 93a. Da se malahno prohladi. 117a. Premda malahno naskočeni od neprijatéļâ. J. Matović 262. Nije zadostu malahno se od ńih *(grijeha)* spominati. 497. Oj malahno vrijeme utihalo, dok zakuka kukavica siña. Osvetn. 7, 55. — *Uz imperativ i uopće kad se izriče kome žeļa da ńešto učini, dodaje se* malahno *kao da se ublaži zapovijed.* Nu mi reci malahno. Zborn. 62b. Hoću da mi poslužiš malahno. M. Držić 400. Mramoru, oblakšaj malahno za milos. S. Gučetić Bendevišević 291. Naučite me malahno. M. Orbin 123. — *Uz drugi adverb.* U godištu je trista i šeset i pet dana i šest vremena malahno po maće. M. Divković, nauk. XVII. Nije toliko nego je ništo malahno maće od toga. I. Bandulavić u predgovoru.

b. *o prostoru kod micańa.* Odstupi malahno od ńega. B. Kašić, rit. 203. Prošadši malahno, pade na obraz svoj. I. Bandulavić 84b. matth. 26, 39. Pop uzamši veliku sviću spusti ju malahno i zamoći u vodu. 128b. Naprijed ne da ni malahno proći veće. P. Kanavelić, iv. 66. Od kopna odveze se malahno. S. Rosa 61b. — *Metaforički.* Držim da će kojijem među vami biti štogod neobično današńe moje govoreńe, erbo će se odalečit ne malahno od općene obićaji. B. Zuzeri 25.

c. *o duļini vremena (ńeki bi primjeri mogli pripadati i pod* a, *a osobito primjeri u kojima je glagol u imperativu).* Poći ću tužna leć malahno pospati. N. Naļešković 1, 224. Nu u toj radosti malahno postojim. 2, 82. Rad bih se malahno s tobom razgovorit. M. Držić 246. Malahno se ima promisliti. B. Kašić, nač. 6. Počeka malahno. I. Držić 67. Svu noć jezdih u pospjehu ni malahno ne počine. G. Palmotić 2, 178. Nigdje ni u dne ni u noći ni malahno ne počine. 2, 340. Počekaj malano ovoga gospodina. M. Lekušić 74. Na końu je malahno tiha sanka podrijemao. Nar. pjes. bog. 7. Pusti mene malahno da otidem počinuti. 43. A sad promisli malahno kakva sam ti se našla sama bez igdje ikoga. M. Vodopić, tužn. jel. dubrovn. 1868. 188.

MÀLAHAST, *adj. samo u Stulićevu rječniku uz* malahan.

MÀLAHAT, màlahta, *adj. vidi* malahan. — *U pisaca* XV *i* XVI *vijeka, a između rječnika u Stulićevu uz* malahan *s dodatkom da se nahodi u pisca Budinića.*

a. *o veličini.* Ošitь veliko malahatь. Starine. 23, 74. (1496). Kada *(stvar)* na malahte kusce raskruši se. Naručn. 49a. 1 ditić malahat. Mirakuli. 86. Dêčica malahta krštati se imaju. Š. Budinić, sum. 45b. Neka ne budemo jako otroci mladenci ili malahta dêčica. 53a. Koteri god ima v sebi i po malahat dio nauka. 57a. U malahtêh grêsih. 85a. Nemoć malahta i lahka. 117a. Dati mu pokoru malahtu i lagahtu. ispr. 32. Davaše čtogodir malahto. 42. Malahat lûk ima i na ńem malu strîl. D. Rańina 60a. Ovdi ti pridan bi ovi dan malahat prah dosti. D. Zlatarić 27a. Nećeš vidit okol tebe malahtu dječicu. 38b.

b. *u sredńemu rodu.*

a) s prijedlogom po, *kao* po malo. Koteri god i po malahto zna, koje jesu pravi. Š. Budinić, sum. 57a. Koja po malahto raste. ispr. 100.

b) o mnoštvu. Misli za timь, koliko malahto si ponesalь časti. Starine. 23, 69. (1496).

MALÀHNICA, *f. malahno žensko čeļade.* — *Samo u Stulićevu rječniku:* ‚mulier statura pusilla'.

MÀLAHNIĆ, *m. malahno muško čeļade.*

a. *po stasu.* — *U Stulićevu rječniku:* ‚homo statura pusillus'.

b. *po godinama.* Ko da uzrok oda zla jednomu ovijeh malahniča koji u mene vjeruju. Đ. Bašić 109.

MALAHNOĆA, *f. vidi* malahnost. — *U dva pisca* XVIII *vijeka.* Poznaše da zajedno može biti bolest i zdravje, neizmirnost i malanoća. S. Margitić, fala. 5. Radi naše malahnoće. T. Ivanović 21.

MÀLAHNÔST, màlahnosti, *f. osobina čega što je malahno.* — *Od* XVII *vijeka, a između rječnika u Mikaļinu* (‚parvitas, exiguitas'), *u Belinu* (malahnos ‚picciolezza o piccolezza' ‚parvitas' 562b); *u Stulićevu:* ‚paucitas, parum (cum gen.)'; *u Voltigijinu* (‚piccolezza, picciolezza' ‚kleinigkeit').

a. *o čeļadetu, u prenesenome smislu, vidi* malahan, 1, a, *c).* Ne mireći miru svoje malahnosti. B. Kašić, nasl. 113. Nescińen svim viditi rad moje sam malahnosti. A. Vitaļić, ist. 434b. Razmišļajući tvoje veličanstvo i moju malahnost. I. A. Nenadić, nauk. 221. — *Tako vaļa da je i u ovome primjeru, premda se može pomisliti na godine:* U jednom Isukrstu sva slava

nebeska, sva veličina *(sadruži se s)* zemaļskom potišćenosti, svemogujstvo s nejakosti, vikuvičanstvo s ditinstvom, s malahnosti neizmirnom. A. d. Bella, razgov. 224.

b. *o čemu neživu (naj češće o čemu umnome).* Od malahnosti od krjeposti svojijeh. B. Kašić, nasl. 233. Gdi malahnost od razuminja moga nije mogla doseći. A. Vitaļić, ist. 9. Zaradi malanosti one stvari. M. Dobretić 215. Malana i od male cine štimaju se mloga zla, ali kada se dobro promisle i promotre u sebi, doisto ńihova malanost iziđe na neizmirnu velikoću. Đ. Rapić 136.

c. *o vremenu, kratkoća.* Malahnost dana mojih navisti meni. B. Kašić, rit. 89.

MALAHSTVO, *n. samo u Stulićevu rječniku uz* malahnost.

MALA JASTREBOVICA, *f. mjesno ime.* U tom istom reviru *(Banovu Dolu)* mista, koja ne znamo, zašto se tako zovu: . . . Mala Jastrebovica. (Iz Gradišta). Zborn. za nar. živ. i ob. 5, 122.

MALAJNICA, *f. ime selu u Srbiji u okrugu krajinskome.* K. Jovanović 123.

MALAJNIČKI, *adj. koji pripada Malajnici.* Malajnička *(opština).* K. Jovanović 123.

1. MÂLAK, mâlka, *adj. dem.* mao. — *U narodnoj pjesmi našega vremena.* Malka Fata, ama plemenita. Nar. pjes. herc. vuk. 197. — *vidi i* malko.

2. MALAK, malka (?), *m. ime volu.* F. Kurelac, dom. živ. 61.

MALA KAMARA, *f. ime planinskome vrhu u Srbiji u okrugu niškome.* M. Đ. Milićević, kraļ. srb. 84. — *vidi i* ćuvik.

MÂLAKAN, mâlakna, *adj. vidi* malahan. — *U mnogijem primjerima (jamačno u naj prvome)* -k- *stoji štamparskom griješkom mj.* h; *ako tako nije u svima, onda je* k *po* 1. h, a, *a) dd).* — *Od* XVII *vijeka.* Treto *(drivo biše)* staro i malakno. B. Kašić, iń. 28. Stvari daleke . . . čine nam se malakne. M. Radnić 225b. Sunce čini se malakno. 275b. Podnesemo s ustrpļeńem malakna zla. 277a. Vjerni Bogu u stvarma malaknijem dostojni su primiti veće darove. 283a. S jednijem malaknim ručinikom. P. Posilović, cvijet. 15. Svaka velika stvar čini mu se malakna. 26. Nemoj pogrditi stvari malakne. 81. Malakna zloća. 204. Malakno *(dilovańe)* zovemo ono, s kojijem nastojimo samo činiti ono što jest bivstveno i potribnito za pokajańe. nasl. 91a. Čini mu se primalakan. 32b. Za malakan trud dajući toliko golemu plaću. S. Margitić, fala. 94. Jednomu banu biše doneseni malakni saati. ispov. 103. Još malakno dite bijaše. 150. Premda je ovi dolac *(Josafata)* malakan. J. Banovac, razg. 4. Premda biše *(Isukrst)* malakan, biše Bog neizmirni. 49. Blažena Margarita gledaše svojom pametju Isusa malakna u jasla. 52. Duša jedna toliko lipa, da veće vaļa, nego sve blago od ovoga svita, i dajo se za jednu malaknu korist svitovńu. 99. Dokle su malakni. J. Filipović 1, 23a. Činito da vaši mlađi ovo nauče, da iz malakna ovo u srce stave, da iz malakna ovo nauče. 1, 53a. Jedni još malakni zapope se. 3, 226b. Pokarańa posla ter ne malakna. 3, 260b. Dičicu malaknu skropite često. 3, 265b. Premda je iskrica vatrena malakna. A. J. Knezović 93. Vitra koji uzdižo lagana i malakna. F. Lastrić, test. 252a. Dok su dičica malakna. ned. 68. Da će tvoja muka kakono moja biti malakna. svet. 131a. Vaša dužnost nije malakna. 170b. Kojoj *(majci)* i s malaknim dilom ugoditi možemo. A. Kanižlić, utoč. 87. Vištice kada naude malaknu ditetu. J. Vladmirović 42. Rodi majka iz gorice Vuka, ter se zvaše Pelaiću Luka, malakan je vojevat počco. And. Kačić, razg. 252b. Tebe je Bog učinio od malakna naj većega čovika. kor. 158. Koji od malakna kraļića veći se od svih učini. 295. Izađe jedna malakna ričica. 305. Usta *(očeva)* ńemu malaknu upiše tolike celove. I. J. P. Lučić, razg. 93. Roditeļi još iz malakna naučiše nas. 117.

MÂLÂ KLÀDUŠA, *f. mjesno ime, vidi* 1. Kladuša, a.

MALA KOPAŠNICA, *f. mjesno ime, vidi* Kopašnica.

MÂLÂ KÒSA, *f. mjesno ime, vidi* 3. kosa, b, *b) bb).*

MÂLÂ KÒSANICA, *f. vidi* Kosanica, *a).*

MALÀKSÂŃE, *n. djelo kojijem se malakše.* Pade od prinemožeńa iliti malaksańa. A. Kanižlić, fran. 93.

MALÀKSATI, màlakšêm (malàkšâm), *pf. smaňati se, obično znači isto što* oslabjeti. — *Akc. kaki je u inf., taki je u ostalijem oblicima, osim praes.* màlakšêm, *i aor.* 2 *i* 3 *sing.* màlaksâ. — *Postaje od grč.* ἐμάλαξα, *oslabih (prel.), kako misli Miklošić.* — *Od* XVII *vijeka, a između rječnika u Mikaļinu:* malaksati, omalaksati, pomankati ‚decresco, immunio' *(jamačno treba čitati* ‚imminuo') *gdje se naj prije nahodi, u Stulićevu (piščevom griješkom:* maleksati ‚decrescere, imminui'), *u Vukovu* (‚schwach werden' ‚debilitor'. cf. iznemoći). Ruke, noge ditešca jesu malaksalo A. J. Knezović 15. Bijele mu malaksaše ruke. Nar. pjes. vuk. 2, 111. Budalasta snaga brzo malakše. Nar. posl. vuk. 30. Ma bud li ste u kolibi od zla vremena pobjegle, zašto ne dođoste doma pošto vrijeme malaksa? V. Vrčević, niz. 149. Jur je nama snaga poizdala i desnice bojne malaksale. Osvetn. 3, 137. U svakomu nada malaksala. 5, 111. Jer bi s tijem Turstvo malaksalo. 6, 84. Otporna snaga u ńem malaksa. M. Pavlinović, rad. 123. Presad od gladi malakše. F. Đorđević, pčelar. 61.

MALAKSÁVÂŃE, *n. djelo kojijem se malaksava. U Vukovu rječniku:* ‚das ermüden' ‚defatigatio'.

MALAKSÁVATI, malàksâvâm, *impf.* malaksati. — *Akc. kaki je u inf. taki je u praes* 3 *pl.* malaksávajû, *u aor.* malaksávah, *u ger. praes.* malaksávajûći, *u ger. praet.* malaksávâvši, *u part. praet. act.* malaksávao; *u ostalijem je oblicima onaki kaki je u praes.* 1 *sing.* — *U naše vrijeme, a između rječnika u Stulićevu: (vidi kod* maleksati) maleksavati ‚sensim decrescere', *i u Vukovu* (‚ermüden' ‚defatigor'). Jedan prosti seļak videći da ništa ne malaksava vjetar. Nar. prip. vrč. 49.

MALA KUKUTA, *f. vidi kod* kukuta.

MÂLÂ LÏPA, *f. ime visini na Kopaoniku u Srbiji u okrugu topličkome.* M. Đ. Milićević, kraļ. srb. 341.

MÂLÂ LÏPOVICA, *f. ime mjestu u Srbiji u okrugu biogradskome.* Glasnik. 19, 190. — *isporedi* Lipovica, c, *a).*

MÂLÂ LÒKVA, *f. mjesno ime.* — XIV *vijeka.* U Malu Lokvu. Svetostef. hris. 10.

MALA LUKAŃA, *f. mjesno ime, vidi* Lukańa.

MALÀMAL, *vidi* malamalo.

MALÀMALO, *adv. malo po malo (malo a malo).* — *U jednoga pisca našega vremena.* Slava mu je resla malamalo. M. Pavlinović, rad. 66. Djeca malamalo postanu prilični onim što su okolo njih. 160. — *Ima i okrńen oblik* malàmal. Trud mu se naplatio i malamal ńegovi su se posli dobro uputili. 25.

MÂLÂ MÀNDRA, *f. ime mjestu u Srbiji u okrugu biogradskome.* Glasnik. 19, 190.

MÂLÂ MLÀKA, *f. ime selu u Hrvatskoj u županiji zagrebačkoj.* Razdiješ. 68.

1. MÀLAN, *m.* dugačak do $1^1/_2$ metar, odebeo štap, kojijem se okreće žrvań pri žrvańu. „Ako ovaj malan izvučem, pa te š ńim pro leđa ošinem, odnijećeš tamo brke". J. Bogdanović. Malan, štap kod žrvńa u koji se upire rukama kad se žrvńa. L. Stojanović. Malan, štap pričvršten gorńom žrvńu što se drži u ruci kad se meļo. na Braču. A. Ostojić.

2. MÀLAN, *vidi* malahan.

MALÀNDRÎN, malandrína, *m. tal.* malandrino, *lupež, hajduk.* — *U jednoga pisca Dubrovčanina* XVI *vijeka.* Tere kako malandrini što pokradu i poberu. A. Sasin 171b.

MÂLÂ NÈRÊTVA, *f. ime vodi u Hercegovini.* Schem. herceg. 1873. 119.

MALANGULI, *m. pl.* (tal. melangoli), citrullus, cucumer (u mletačkome rukopisu), Cucurbita citrullus L. B. Šulek, im. 220. — *Tu nije dobro tumačeno, jer je tal.* melangolo *isto što* krastavac, b ‚Cucumis sativus L.'.

MÂLÂ NÌKOĻA, *f. osmi dan po zimskome svetome Nikoli.* — *U naše vrijeme u Lici.* „Posudi mi pet rajnički tamo do malo Nikoļe". J. Bogdanović.

MALANKOVICA, *f.* Achillea millefolium L. (na Cresu). B. Šulek, im. 220.

MÂLÂŃE, *n. djelo kojijem se mala.* — *Između rječnika u Bjelostjenčevu* (malańe, slikovańo ‚pictura'), *u Jambrešićevu (kod* malarija), *u Stulićevu* (‚pictura' *iz Habdelićeva), u Voltigijinu* (‚pittura, dipintura' ‚malerey'). — *U naše vrijeme u Lici.* J. Bogdanović.

MALAŃÌVATI, malańivam, *impf.* umańivati. — *Na jednome mjestu* XVIII *vijeka gdje ima (jamačno griješkom)* n *mj.* -ń-. Malaniva ga *(grijeh na ispovijedi)* s jedne strane, uresiva ga s druge. A. d. Bella, razg. 40.

MÀLAPACAN, màlapacna, *adj. vidi* malapašan. — *Samo u Stulićevu rječniku:* ‚pauxillulus etc.' *gdje ima i adv.* malapacno ‚pauxillulum'.

MALAPACNOST, *f. osobina čega što je malapacno.* — *Samo u Stulićevu rječniku:* ‚parvitas, exiguitas, tenuitas'.

MÀLAPAHAN, màlapahna, *adj. vidi* malapašan. — *U Stulićevu rječniku:* v. malapacan.

MÀLAPAŠAN, màlapašna, *adj. dem.* malašan. — *U Stulićevu rječniku:* v. malapacan. — *I u naše vrijeme u Dubrovniku.* P. Budmani.

MALA PAUKOVA, *f. ime selu u Hrvatskoj u županiji zagrebačkoj.* Razdiješ. 78. — *Jamačno* mala *mj.* mahala.

MÂLÂ PÌJACA, *f. ime ulici u Biogradu u Srbiji.* Sr. nov. 1863. 192.

MÂLÂ PÒĻANA, *f. ime pašńaku na granici Srbije (okruga pirotskoga) i Bugarske.* M. Đ. Milićević, kraļ. srb. 165. 168. 244.

MALA PRESJEKA, *f. ime selu u Hrvatskoj.* — *U spomeniku* XV *vijeka.* Selo imenovano Mala Prisika. Mon. croat. 116. (1476).

MÂLÂ PÙŠKA, *f. vidi* kubura, pištoļ, samokres. — *isporedi* 1. mala *i* puška. — *U Vukovu rječniku:* ‚die pistole' ‚pistola (telum manuarium ignivomum)'.

MÂLÂR, *m. slikar, ńem.* maler. — *isporedi* moler. — *U Bjelostjenčevu rječniku:* malar, slikovac ‚pictor, imaginarius'; *u Jambrešićevu:* ‚pictor'; *u Stulićevu:* ‚pictor' *iz Habdelićeva.* — *I u naše vrijeme u Lici.* J. Bogdanović.

MALÀRIJA, *f. slikarstvo; slika (slikarija).* — *Od ńem.* malerei. — *U Bjelostjenčevu rječniku:* (‚ars pingondi, graphice, diagraphice, pictoria l. pictoria ars'), *u Jambrešićevu* (malarija, malańe ‚pictura'), *u Stulićevu* (v. malańe *iz Habdelićeva).* — *I u naše vrijeme u Lici.* J. Bogdanović.

MÂLÂ RIJÈKA, *f. mjesno ime.*

a. *voda u Crnoj Gori.* Glasnik. 40, 36.

b. *u Srbiji* Mâlâ Réka. *a) selo u okrugu kruševačkome.* K. Jovanović 129. — *b) selo u okrugu topličkome.* M. Đ. Milićević, kraļ. srb. 392. — *c) mjesto u okrugu vaļevskome.* Zemļa u Maloj Reci. Sr. nov. 1873. 791. — *d) izvor Vrańskoj Rijeci u okrugu vrańskome.* M. Đ. Milićević, kraļ. srb. 278.

MÂLÂRSKÎ, *adj. koji pripada malarima ili malariji.* — *U Bjelostjenčevu rječniku:* ‚pictorius'; *u Stulićevu:* ‚pictorius' *iz Bjelostjenčeva; u Voltigijinu:* ‚pittoresco' ‚malerisch'.

MÀLÀSIJA, *f. vidi* malvasija. — *U Bjelostjenčevu rječniku:* malasija, mavasija ‚vinum malvaticum', v. malvasia, *i u Jambrešićevu:* ‚vinum'.

MÂLÂ SVÀDBA, *f. vidi u Vukovu rječniku:* (u Biogradu) ona čast kad rod djevojački dolazi zetu u pohode.

MÀLAŠAN, màlašna (malàšna), *adj. dem.* mao, *isporedi* malahan. — *Od* XVII *vijeka (vidi* 1, b, *e) aa)), a između rječnika u Stulićevu* (malašan, malašno, v. malahan etc.).

1 *adj.*

a. *o čemu živome.*

a) o stasu. David koji bijaše malašan. M. Radnić 327a. Dojde a strašan velohipca sin malašan. J. Kavańin 381a. Al' bijaše malašan u tijelu. F. Lastrić, test. 44a. Budući malašan i debeo. N. Palikuća 26. — Vlastistvo nike malašne zmije. F. Lastrić, test. 184a. Da je tilom malašna *(zmija).* 184a.

b) o godinama, dobi. Meni otcu malašnoga Jula kaže. I. Zanotti, en. 44. Od malašna do velika za sveta ga spovijedahu. P. Kanavelić, iv. 57. Tih čańkova smrt jur malašne jest uznila na zapovijed i vladanstvo. J. Kavańin 124b. Djetić... malašan se malim blazi. 501a. I onako malašan poče prolivati svoju krv. J. Banovac, prisv. obit. 22. Istina je da su niki pomrli malašni, a niki stari veoma. F. Lastrić, od' 148. Jezik malašna ditešca jest tepav. test. 271a. Nisu nad ńima pruta držali malašnim, nego su im zlu priliku davali. ned. 404. Onda dojde malašan u siromaštvu i poniznosti. 432. Inocencija još malašna. A. Kanižlić, utoč. 240. O divo, u godinicah malašna! 423. Dičicu svoju malašnu uče Boga poštovati. 544. Ja ne smijem hoditi, jer sam malašan. S. Ļubiša, prip. 18. Dijete je iz malašna svoju težńu na slikańe ukazalo. M. Pavlinović, rad. 70. — *Kao supstantiv, djetić,* mali. Ovo su oni malašni, od kojih pismo Božje veli. F. Lastrić, od' 8. Malašan dat jest nama. test. 63a.

c) ističe se da ńeka osobina u čeļadeta (ovdje kraļevina, kraļevstvo) nije velika. Bijaše

u gradu Kafarnau jedan velik gospodin kao niki malašan kraļ. F. Lastrić, od' 280.

d) vidi malahan, 1, a, *c).* Da ji samo malašnima i poniznima očituje. E. Pavić, ogledalo. 481. Malašni su oni koji sa svijem srcem snižuju se. I. M. Mattei 187.

b. *o čemu nežívome.*

a) o čemu tjelesnome. Malašan potočić izađe iz vrila. M. Radnić 46b. Malašan kamečak. 47a. Da si se namirio na jedan malašan potočńak vode. 69a. Prašak koji stoji u ajeru, zašto je toliko malašan, ne može se nazriti u tmina. 411a. Oblak vodu razlučenu u malašne kapi spušća. F. Lastrić, test. 278a. Dite u malašne postavļeno jaslice. 298b. Malašno tijelo ļusko. 373a. Načinivši na pisku malašnu rupicu. ned. 255. Vrata kojijem se uhođaše, bijahu toliko uska i malašna. I. M. Mattei 187.

b) o mnoštvu, vidi malahan, 1, b, *c).* U ovomu malašnu družtvu. F. Lastrić, od' 150.

c) kratak, o vremenu, vidi malašan, 1, b, *e).* — *Samo o govoru i riječi.* Komu jedan redovnik malašno ponukovanje ali s velikom vrućošću učini. F. Lastrić, ned. 292. To su samo dvi riči malašne, to jest: ‚sada' i ‚tada'. 9.

d) vidi malahan, 1, b, *f) bb).* I ovo malašno dilo moga redovničkoga truda vašem pripoštov. gospostvu prikazivam. J. Banovac, razg. v. U ovomu dilu (premda malašnu i rđavu). F. Lastrić, test. III. Početak i svrha ovoga našega malašnoga i mlohavoga dila. M. Dobretić 580.

e) o čemu umnome.

aa) uopće. Malašne vjere, što si posumńio? B. Kašić, iń. 60. Sproku malašnoga i kratkoga zla. I. Zanotti, ined. priš. 29. Malašnu napastovańu dohodi veće. M. Radnić 311a. Malašna se i lagašna čini ona misa'. J. Banovac, pred. 17. Nije malašna, o poštovani misijonari, kapelani i pastiri duhovni stada Isukrstova, nije malašna, reko, nego velika, teška, pače strahovita dužnost vaša. F. Lastrić, ned. IV. Nek bude za malašno zabilježće i nauk za one. M. Dobretić 68.

bb) o grijehu i pomańkańu, vidi malašan, 1, b, *g) bb).* Budući upao u malašan grih. F. Lastrić, test. 252b. Malašna pomankanja. od' 182.

cc) o pokori, vidi malahan, 1, b, *g) cc).* Ispovidnici sad malašne pokore daju. F. Lastrić, ned. 80.

f) isporedi malahan, 1, b, *h).* Primi od slaba pokornika dar malašan. P. Kanavelić, iv. 334. — Da će biti malašan broj od obranije. F. Lastrić, test. 154b. — Vidi svoga odkupļenja plod savišе lagan i malašan. 154a. — Dobiti i malašan dobitak. ned. 278. — I druga dobra malašna a svesrdno učińena. 109.

g) o stvari. Niti se gleda, jeli stvar golema ili malašna. F. Lastrić, ned. 115. Nijedna stvar ima se nazivati malašna, potom je od Božije volje naređena. I. M. Mattei 177.

c. *n.* mȁlašno, *vidi* malahan, 1, c. *a).* Vêlâ uzmite za malašna, . . . za zemaļska vrhunebeska, za kâ bišе vremenita, prim'to dobra vjekovita. J. Kavańin 490b. Kad bi smio velika malašnijem priminiti. F. Lastrić, test. 63b.

2. *adv.* mȁlašno. Kad se Turci teško izopiše, povale se po travi zelenoj, da će Turci počivat malašno. Hrv. nar. pjes. 1, 253. Što ne svrati, da se malašno kod nas odmoriš? S. Ļubiša, prip. 61. Da se malašno potkrijepi. 215. Mijat se pred zoru malašno razabere. 234.

MÂLÂ ŠŬMA, *f. ime mjestu u Srbiji u okrugu kneževačkome.* Ńiva do Male Šume. Sr. nov. 1867. 360.

MALAT, *m. ime ostrvu u Dalmaciji u okrugu zadarskome, tal.* Melada. Repert. dalm. 1872. 37.

MÂLATI, mâlâm, *impf. slikati, ńem.* malen. — *isporedi* molovati. — *Od* XVIII *vijeka po sjevernijem krajevima, a između rječnika u Bjelostjenčevu* (malam, slikujem ‚pingo, effingo, effigiem exprimo, effigio, repraesentatione exprimo, scribo, formam induco'), *u Jambrešićevu* (malam ‚pingo'), *u Voltiģijinu* (‚dipingere, pitturare' ‚mahlen'). U Aradu malala se crkva tako nazvana Tekelina. S. Tekelija. letopis. 119, 5. — *U naše vrijeme u Lici.* J. Bogdanović.

MÂLÂ TRÀVICA, *f.* centumnodia, geniculata, Polygonum aviculare L. (Bartulović, u mletačkome rukopisu), v. Travica mala. B. Šulek, im. 220.

MALAVA, *f.* ime kravi. Gravac, Bosna. D. Hirc.

MALA VAŠICA, *f. ime selu u Slavoniji u županiji srijemskoj.* Razdiļ. 148.

MÂLÂ VÒDICA, *f. vidi kod* vodica. — *U Vukovu rječniku*[3]: [mala vodica, vide zlameńe 1; vidi s. v. vodica 2b].

MALAVŠTICA, *f. ime planini u Crnoj Gori.* Glasnik. 40, 28.

MÂLBAŠA, *m. prezime.* — *Od tur.* mal-bašy, *koji zapovijeda blagom, imańem.* — *U naše vrijeme u Lici.* J. Bogdanović.

MALČA, *f. ime selu u Srbiji u okrugu niškome.* M. Đ. Milićević, kraļ. srb. 126.

MÁLČICÊ, *adv. vrlo malo, dem.* malko. — *isporedi* malčico. — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu* (vide malko). Da srce jedno malčice uteši. B. Radičević (1880). 239.

MÂLČICO, *adv. vidi* malčice. — *Od* XVIII *vijeka.* Još malčico bliže da ga boļe vidim. D. Obradović, basne. 90. Pa malčico prnut u nebesa. B. Radičević (1880). 88.

1. MALČIĆ, *m. dem.* mao, *ali kao supstantiv.* — *U jednome primjeru* XIV *vijeka gdje se niti ne zna treba li čitati* malčić *ili* malčik *(ili možebiti* ļ *mj.* -l-), *niti se zna pravo značeńe: sin? sluga? ili drukčije podložnik?* Mihojlo Dragomanićь malьčikь Dragaja. Deč. hris. 20.

2. MALČIĆ, *m. prezime.* — XVI *vijeka.* Selo Jurete Malčića. Mon. croat. 273. (1573).

MALČIK, *vidi* 1. malčić.

MÁLE, *f. hyp.* mati *ili* majka. — *Akc. se mijeńa u voc.* mâle. — *Radi toga što se čuje samo vokativ, u Vukovu je rječniku* mâle *(isporedi* brale). — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu:* (osobito u pjesmama) mâle! ‚mutter' ‚mater!' (‚wie' brale, selo) *s primjerom iz narodne pjesme:* Pođo po putu, male, po kamenitu, sreto devojku, male, iz bańe ide. — I ta bješe za mene devojka, za te, male, dobri prijateļi. Pjev. crn. 214b. Pusti me, male, u Budim. Nar. pjes. vila. 1866. 606. Ovđe se može spomenuti i ‚mâle' i ‚brâle' (koje se i u Srbiji čuje u pjesmama) i ‚tâle' (od ‚tata = otac'), koje se u Dobroti, Prčańu, Stolivu i Perastu govori. Vuk, poslov. XXXII.

2. MÁLE, *m. hyp.* Maleta. M. Ružičić. — *Akc. se mijeńa u voc.* Mâle.

3. MÂLE *(ili* Mâle), *f. pl. ime mjestu u Srbiji u okrugu biogradskome.* Ńiva u Malama. Sr. nov. 1868. 11. — *Stoji mj.* Mahale *(vidi* mahala).

MALE BABINE, *f. pl. ime zaseoku u Bosni u okrugu Tuzle Doñe.* Statist. bosn. 98.

MALE BATALAGE, *f. pl. ime mjestu u Srbiji u okrugu vaļevskome.* Ńiva na Malim Batalagama. Sr. nov. 1867. (?).

MALÈCAK, malècka, *adj.* maocak, maečak, malešan. U Iloku. S. Ivšić.

MÀLECAN, màlecna, *adj. hyp.* mao, malen. — *U naše vrijeme.* Nesreća je, što oni još ne opažaju, da su sve ńihove razlike vrlo malecne prema velikoj slici ńihove jednine. M. Đ. Milićević, omer. 214.

MALECKO, *m. malen čovjek, starmali.* — *U naše vrijeme.* „Prijateļu, što me zoveš?“ upita malecko cara. Nar. prip. *u* M. Đ. Milićević, kraļ. srb. 150.

MALÈČAK, malèčka, *adj. dem.* malen. — *Od* XIV *vijeka (vidi* b).

a. *uopće.* Jednime malečkim napisatim listom. Glasnik. II, 3, 208. (1718). Kazančić malečak. 56, 165. (1733). Imat dvoje malečke djece svoje. 56, 219. (1733). Grih mali koji se prid očima našima malečak vidi. Đ. Rapić 136. Na kojoj jedan malečak kamečak ne more plivati. 199. I sadašńi predikaturi malečak plod od svojih predika imadu. 256. Imadijući ženu i malečko pri sisi ditešce. 278. Beše malečak, al' od dobre pasme. M. P. Šapčanin 1, 6.

b. *n.* malèčko, *malo (o vremenu).* Da seditь, ne da bļudetь, malečko dni. Starine. 4, 85. (1399).

MALEČAN, malečna, *adj. vidi* malečak. — *Na jednome mjestu* XVIII *vijeka.* Nož malečan. Glasnik. 56, 185. (1733).

MALE DERAŃE, *f. pl. ime mjestu u Srbiji u okrugu požarevačkome.* Ńiva u Male Derańe. Sr. nov. 1865. 270.

MALE DRAGE, *f. pl. mjesno ime.* Schem. segn. 1871. 73. — *vidi* Drage, *a).*

MÂLÊ GRÊDE, *f. pl. ime mjestu u Srbiji u okrugu biogradskome.* Glasnik. 19, 191.

MÀLEHAN, malehna, *adj. vidi* malahan *i* malen. — *Od* XVII *vijeka.* Jere malean kamen privali naj veća kola. P. Posilović, cvijet. 81. Mali junak na malehna đoga. Pjev. crn. 50a. Od Međicah sela malehnoga. 143b. U malehno selo Martiniće. Ogled. sr. 219. Dočekaše *(vezira)* i malehna đeca iz mejtefa. Smailag. meh. 12. Gđekad i malehan zalogaj prisjedne. Nar. bl. mehm. beg kapet. 61. Čiñe mu se malehno uzdarje. Osvetn. 5, 124.

MÀLEKAN, màlekna, *adj. vidi* malehan, *isporedi* malakan. — *Od* XVII *vijeka.* I dovede sobom jednoga brata maleknoga. P. Posilović, cvijet. 72. A stvari malekno. 216. Marijo, koja pastire sina tvoga maleknoga poklańajuće vidila si. nasl. 181a. Lovrinac sveti malekan se čińaše prid očima Gospodńim. S. Margitić, fala. 64. Ako je malekan, dužan je činiti ga naučiti zanat. A. Baćić 94. U materinskoj utrobi malekna. A. Kanižlić, utoč. 5. Ana Gonzaga jošte malekna. 241.

MÂLÊ LÌVADE, *f. pl. ime mjestima u Srbiji. a) u okrugu biogradskome.* Livada u Malim Livadama. Sr. nov. 1863. 322. — *b) u okrugu smederevskome.* Livada u Malim Livadama. Sr. nov. 1861. 514.

MÂLÊ LÒKVE, *f. pl. mjesno ime na ostrvu Braču u Dalmaciji.* — *U spomeniku* XII *vijeka.* U Malihь Lokьvahь. Starine. 13, 208. (1185 *prepis.* 1250).

1. MÀLEN, malèna, *adj. vidi* mao. — *Akc. kaki je u gen. sing. m. taki je u ostalijem oblicima nominalne deklinacije, osim nom. sing. m. (i acc. sing. m., ako je jednak s nominativom), a mijeńa se u cijeloj složenoj deklinaciji:* màlenî, màlenâ, màlenô, màlenôga *itd.* — *Ovaj je oblik u nominalnoj deklinaciji kod većine naroda zamijenio oblike adj.* mao; *ali je uprav deminutiv, i mislim da se govori i piše mj.* malehan (-a- *je ispalo u nom. sing. m. prema drugijem oblicima).* — *Radi komparativa vidi* mao. — *Od* XVIII *vijeka, a između rječnika u Vukovu* (vide [1] mali *s primjerom iz narodne pjesme:* Gledah momu iz malena, iz malena do golema).

1. *adj.*

a. *o čemu živome.*

a) po stasu, veličini. Ako sam malen, premalen, mome sam końu lagahan. Nar. pjes. vuk. 1, 391. Veliki tijelom, a malen đelom. Vuk, poslov. 11. — Uzmi nauk od malenih mravi. M. A. Reļković, sat. R1a. Mrav pred lavom postavļen koliko je malen! J. Rajić, pouč. 1, 20. Malena je tica prepelica, al' umori końa i junaka. Nar. pjes. vuk. 1, 378. Sva gospoda sokolo pustiše, a Dragija malena kraguja. 2, 450. Skoči Stojan na dobra đogata, a đevojka na malena vranca. 3, 128.

b) po dobi, godinama. Goji majka sinka malenoga. And. Kačić, razg. 31a. Maleno detence. J. Rajić, pouč. 1, 162. Toliko sam malen ostao po ocu sirota, da jedva ga pamtim. D. Obradović, živ. 17. Ni ostalu muku tvoju kojuno si ti mučio od đeteta malenoga *(isporedi* 1, c, *b) bb)).* Nar. pjes. vuk. 1, 95. „Devojčice, sitna golubice! ļubio b' te, ali si malena“. „Ļub' me, dragi, biću i golema“. 1, 377—378. Tebe j' majka nama poklonila još malenu kumu na rukama. 1, 561. Jer je junak u majke prosio još malonu od sedam godina. 1, 585.

c) isporedi malahan, 1, a, *c).* Bivši velik, učini se za nas malen. E. Pavić, ogledalo. 306. Ti si jedan spahija maleni. M. A. Reļković, sat. T2a. Onde nisu bili maleni oci, nego prvi i naj veći. D. Obradović, živ. 99.

b. *o čemu neživu.*

a) o čemu tjelesnome uopće. Da ti pošļem maleno povjesmo. Nar. pjes. vuk. 1, 167. Maleno je zrno biserovo, al' se nosi na gospodskom grlu. 1, 378. Koliko je vama poginulo od našega ogńa malenoga? 4, 414. Maleni bregovi brzo se preliju. Malen lončić brzo pokipi. Nar. posl. vuk. 174.

b) o mjestu, isporedi malahan, 1, b, *b).* Vazdan Turci jurišе činiše, al' maleno selo ne uzeše. And. Kačić, razg. 224b. Bješe bane u malenoj Bańskoj, u malenoj Bańskoj kraj Kosova. Nar. pjes. vuk. 2, 262. Baš od Bańske, od malena grada. 2, 264. Kod malena sela Dubrovice. 2, 491. U Tušinu, poļu malenome. 4, 369. — Pustili su ga u jedan malan tavan i nezdrav zakutak. A. T. Blagojević, khin. 23. Doklam bude na ńima gradova ali samo maleni stanova. J. Krmpotić, malenica. 14.

c) o mnoštvu (čeļadi), isporedi g). Veselo se uputi svojom malenom vojskom. And. Kačić, kor. 334. Došavši Juda svojom malenom vojskom. 335. Podigla se jedna četa mala, malena je, al' je ogńevita. Nar. pjes. vuk. 1, 485. „Oj ti, kolo veliko!“ „Što nas zoveš, maleno?“ 1, 1. Malen indat osam stotin druga. Ogled. sr. 436. U malenom broju ńegovih prijateļa bio je Lorraine. M. Pavlinović, rad. 66.

d) o vremenu, kratak. Maleno je vrime postajalo. Nar. pjes. vuk. 1, 244.

e) isporedi malahan, 1, b, *f) bb).* Malen u velikoći ali velik u malenoći, i zato ‚jozgra' nazvan nauk. E. Pavić, jezgra. 7.

f) o čemu umnome. Da je malena vira moja. A. Kanižlić, utoč. 727. Malen podvig. J. Rajić, pouč. 1, 84. To nije malena muka. D. Obradović, živ. 7. — Malen greh. J. Rajić, pouč. 1, 151.

g) isporedi malahan, 1, b, *h).* Moga dara ubogoga, ubogoga, malenoga. Nar. pjes. vuk. 1, 138. Krajcara je malen darak, al' golema zadužbina. 1. 138. — Ili ti je malena nadnica? 2, 207.

h) uopće (malena, *n. pl. kao predikat prema* sva). Sva su ova malena sprama plaće nebeske. B. Leaković, gov. 113.

c. *n.* màleno, *kao supstantiv.*

a) suprotno veliko, golemo, *ili* staro *(vidi* 1, a, *a) i b).* Na jal zgrmi Sarajevo cijelo, teče gledat maleno i velo. Osvetn. 4, 62. Sve od stara do malena. V. Došen 60b.

b) parum, *suprotno:* mnogo.

aa) s genetivom. A za ńima maleno ovaca. Nar. pjes. vuk. 4, 510.

bb) bez genetiva.

aaa) o vremenu, kratko. Tako nam se dobro za maleno kaže. J. Rajić, pouč. 1, 12. Zemaļsko je za maleno carstvo, a nebesko u vek i do veka. Nar. pjes. vuk. 2, 296.

bbb) o dobi, iz malena, od malena, *vidi* malahan, 1, c, *b) bb) ccc).* Poglavita je potreba decu iz malena od zli obiknovenja čuvati. D. Obradović, sav. 91. Nek se telci od malena dobro *(h)*rane. J. S. Reļković 94. Koja vočku iz malena grdi. 356. Dvoje mili u milosti raslo iz malena od tri godinice. Nar. pjes vuk. 1, 252. Zdravļica se nanosili od malena do velika, od mladosti do starosti! 1, 146. Tako se mogu boļe vrednoći privikavati od malena. F. Đorđević, pčelar. 8.

2. *adv.* màleno, *uopće (vidi* malahan, 2, a). Jer vaļade da ga dobru učiš i maleno jošter šibom mučiš. M. A. Reļković, sat. C1a. Maleno je povrijemilo bilo. Osvetn. 2, 53.

2. MÀLEN, *m. u Vukovu rječniku:* vide Maļen.

MALENA, *f.* ime krmači. Bastaja, Daruvar. D. Hirc.

1. MALÈNICA, *f. mlin; mlinica. — U naše vrijeme u Istri, a između rječnika u Vukovu* (u Dubrovniku) vide (mlin) mlinica *(u Dubrovniku nijesam čuo te riječi nego samo* mlinica P. Budmani). Mälenica ‚mola'. D. Nemanić, čak. kroat. stud. 1ftg. 51. Malenïca ‚moletrina'. 61.

2. MALÈNICA, *m. prezime. — Od* XVIII *vijeka.* Ter dozivļe Malenicu starca. J. Krmpotić, malenica. 3. Stari Malenica jadan, što si umukao? D. Obradović, živ. 47. Jedno mi je hajduk Malenica. Pjev. crn. 194a. Malenica Josif kupio selo Taj. S. Tekelija. letop. 119, 18. Malenica Vuk, živ. 95. D. Avramović 276.

MALENIĆ, *m. prezime. — U naše vrijeme.* Da gledo da ubiju Ješu Malenića iz Novoga Sela. Glasnik. II, 1, 20. (1808).

MALÈNIKA, *f.* (crkva), mjesto malašna (načińeno vaļda radi sroka) *s primjerom iz narodne pjesme:* Di no gori zelenika, unde crkva malenika. A. Ostojić.

MALENKA, *f. ime domaćijem životińama.*
a. *kravi.* D. Trsteńak. D. Hirc. S. Ivšić.
b. *ovci.* Bastaj, Daruvar. D. Hirc.
c. *krmači.* Terezovac, Virovitica. D. Hirc.

MALENKO, *m. ime volu.* F. Kurelac, dom. živ. 25.

MALÈNKOLIK, *m.* melancholicus, *tal.* melancolico, *zlovoļan (uprav koji boluje na jetri). — isporedi* malenkonik. — *U pisca čakavca* XVI *vijeka.* Niki *(jesu)* malenkoliki. Korizm. 48a.

MALÈNKONIK, *adj. vidi* malenkolik, *tal.* malinconico. — *U istoga pisca u kojega ima i* malenkolik. Ki je malenkonik. Korizm. 64b.

MÀLENKÔST, màlenkosti *(ili* malénkost), *f. mala stvar, stvar što malo vrijedi. — U naše vrijeme.* Kada bi je takve malenkosti mogle vratit i zadovoļiti. P. Petrović, šćep. mal. 67. Ta čovek je tek s ovom malenkošću potpuni ozbiļni čovek! M. Đ. Milićević, međudn. 181. Gdikoje neurednosti od strane engleski morski oficira prinadleže samo k neznatnima malenkostima, niti se smatrajn kao uvreda Nov. sr. 1834. 33. Svakojakim se malenkostima domišļamo. M. Pavlinović, rad. 20. Malenkost, nebitna stvar ‚nebensache'. Jur. posl. terminol. 363.

MALENKOVIĆ, *m. (kao od prezirańa) čovjek što malo vrijedi. — U jednoga pisca našega vremena.* Jedni malenkovići i crvenkapovići. M. Pavlinović, razl. spisi. 211.

MALENOST, *f. osobina čega što je maleno. — Od* XVIII *vijeka.* Mnogi se peńe da pokaže svoju uzvišenu malenost. D Obradović, basne. 68. Slaboća i smožnost, malenost i veličina čovječanstva. M. Pavlinović, rad. 29.

MÂLÊ ŃÎVE, *f. pl. ime mjestu u Srbiji u okrugu vaļevskome.* Ńiva u Malim Ńivama. Sr. nov. 1863. 200

MALÈSIJA, *f. mjesno ime, vidi u Vukovu rječniku:* Turska ili Arnautska Brda oko Skadra. — *Od arban.* maļbsī, *brdovit kraj. — isporedi i* Malisor. — *U naše vrijeme.* On pokupi Malesiju ļutu i pokupi Skadra na Bojani i pokupi Miridita ravna. Nar. pjes. vuk. 4, 218. I prokleta ona Malesija. 5, 463. Ide oblak preko Malesije. Pjev. crn. 97b. Jednu dade Hotu Asan-agi, buļubaši od sve Malesije. Ogled. sr. 468.

1. MÀLEŠ, Malèša, *m. ime muško. — Od* XVIII *vijeka, a između rječnika u Vukovu* (‚mannsname' ‚nomen viri'). Maleš kasap. Glasnik. II, 3, 76. (1706—1707). Ļuta guja Maleš haramba̧a. Nar. pjes. petr. 2, 466. — *I kao prezime.* Maleš. Schem. siben. 1875. 26.

2. MÀLEŠ, *m. ime konju.* F. Kurelac, dom. živ. 10.

MÀLEŠA, *f. ime kozi.* Bastaja, Daruvar. D. Hirc.

MÀLEŠAN, mälešna, *adj. vidi* malehan. — *Od* XVIII *vijeka.* Ako li ga tražite malešna *(Isusa)* . . . F. Lastrić, test. 334a. Ovoliku kripost dade stvoriteļ stvorenju toliko malešnu. svet. 81b. Sestra ga je malešna pazila i uzdigla. A. Kanižlić, kam. 619. Ovo naše primalešno i mlohavo dilo. M. Dobretić v. Odviše niska i malešna *(röda).* 552. I svezana tri koña bińeka: s jedne strane malešan maline; s druge strane dogat od mejdana, s treće strane silni alatine. Nar. pjes. hörm. 1, 520. Da je ńekakav malešan došao i hoće da uniđe. Nar. prip. bos. 1, 46. Hoće jedno malešno psetance da objese. 1, 111. Videći koliko smo malešni. M. Đ. Milićević, zlosel. 201. A i od toga malešnoga broja u teške dane naše propalo je mnogo. pomenik. 1, III. „Màlešan je on svojoj majci!" reče majka

malom sinčiću. J. Bogdanović. — *I supst.* màlešnî. „Malešni! 'eli ti ćaća u kući?“ J. Bogdanović.

MALÈŠEVA KÒSA, *f. ime zaseoku u Hrvatskoj u županiji zagrebačkoj.* Razdije|. 66.

MALÈŠÊVCI, Malèševâcâ, *m. pl. mjesno ime.*

a. *selo u Bosni u okrugu Tuzle Doñe.* Statist. bosn. 100.

b. *mjesto u Srbiji u okrugu užičkome.* 6 dana orańa u Maleševcima. Sr. nov. 1869. 139.

MALÈŠEVIĆ, *m. prezime.* u Bačkoj V. Arsenijević. Malešević. D. Avramović 256. — *I u Dalmaciji.* P. Budmani.

MALÈŠEVIĆI, *m. pl. ime selu u Bosni u okrugu travničkome.* Statist. bosn. 71.

MALÈŠEVIĆ-SÈLO, *n. ime selu u Hrvatskoj u županiji modruško-riječkoj.* Razdije|. 60.

MALÈŠEVINA, *f. mjesno ime.*

a. *zaselak u Bosni u okrugu Tuzle Doñe.* Statist. bosn. 99.

b. *brdo u Srbiji u okrugu užičkome.* Ļ. Stojanović.

MALÈŠEVO, *n. mjesno ime u Srbiji.* *a) zaselak u okrugu čačanskome.* K. Jovanović 173. — *b) selo u okrugu jagodinskome.* 110. — *c) selo u okrugu požarevačkome.* 141. — *S istijem se imenom pomiñe mjesto prije našega vremena.* Spom. stojan. 185.

1. MÀLEŠIĆ, *m. prezime.* — *Na dva mjesta* XIV *i* XV *vijeka.* Raiša Malešićь. Deč. hris. 32. Jure Malešić. Mon. croat. 97. (1465).

2. MALEŠIĆ, *m. mjesno ime u Bosni u okrugu Tuzle Doñe:* Malešić srpski, *zaselak, i* Malešić turski, *selo.* Statist. bosn. 87.

MALEŠIĆI, *m. pl. ime selu u Bosni u okrugu sarajevskome.* Statist. bosn. 11.

MALÈŠÎNKA, *f. vesela djevojčica.* — *U naše vrijeme u Istri.* Malešînka ‚puella hilaris‘. D. Nemanić, čak. kroat. stud. iftsg. 63.

MÀLEŠNÔST, màlešnosti, *f. osobina koga ili čega što je malešno.* — *U naše vrijeme.* Videći koliko smo malešni, strahujemo da ne uništimo sa svim svoju malešnost. M. Đ. Milićević, zlosel. 201.

MÀLETA, *m. ime muško.* — *U pjesmama našega vremena, a između rječnika u Vukovu* (‚mannsname‘ ‚nomen viri‘). Pred crkvom ga namjera namjeri na junaka vojvodu Maletu od bijela Kolašina grada, pa govori vojvoda Maleta . . . Nar. pjos vuk. 3, 515. Jer se bojim Malete hajduka. Nar. pjes. marjan. 38.

1. MÀLETIĆ, *m. prezime (po ocu Maleti).* — *Od* XIV *vijeka.* Lobre Maletićь. Deč. hris. 49. Dovešću ti i viteza hajduk-Maletića. Pjev. crn. 262b. Jovan Maletić. Nar. pjes. vuk. 2, 655. *(među prenumerantima).*

2. MÀLETIĆ, *m. ime selu u Hrvatskoj u županiji zagrebačkoj.* Razdije|. 73.

MÀLETIĆEV, *adj. koji pripada Maletiću.* Otac Stanojlo dobar stade, da ni ńiova familija Maletićevoj učiniti neće. Glasnik. I, 1, 215. (1858).

MÀLETIĆI, *m. pl. ime zaseoku sela Tomańa u okrugu podrinskome u Srbiji.* Ļ. Stojanović.

MALETINA, *f. ime selu u Srbiji u okrugu aleksinačkome.* K. Jovanović 92.

MALETINICA, *f. prezime (ili Maletina žena ili kći).* — XVIII *vijeka.* Maletinica Ružica. Glasnik. II, 3, 73. (1706—1707).

MALETUĻIČINA, *f.* znači uopće djevojče koje može biti i odraslo, ali se govori uvijek s ńekim prezirańem. — Dubašnica na Krku. I. Milčetić.

1. MALHA(?), *f.* acetosa minore (Kuzmić), Rumex acetosella L. B. Šulek, im. 220.

2. MALHA, *m. ime muško.* — XIV *vijeka.* Sinь mu Malьha. Deč. hris. 29. 103.

MALHANIĆ, *m. prezime, isporedi* Malha. — *U spomeniku* XVI *vijeka.* Mihael Malhanić. Mon. croat. 294. (1592).

1. MÀLI, *conj. sastavļeno* ma ali, *isporedi* 2. mal'. — XVIII *vijeka.* I ne *(h)*tijaše napridovat, mali bi usilovana od starca da iđe. J. Banovac, razg. 94. Čini David doći iz vojske Uriju, mali Urija došavši, ne *(h)*ti svojoj kući otići. 105. Ovi s. sakramenat ostavi nam za duhovnu hranu naše duše, mali zapriti, da . . . 178. Muoge se pogibli mogu ukloniti, mali od smrtne ni po jedan način. pripov. 1. Kad bi grišnik virovao da grišeći primiče sam sebi prija vrimena smrt, scinim, da ne bi barem s tolikom sloboštinom sagrišiva' ni ovi svit toliko ļubio, ma ja vidim, da on toga ne viruje; mali ću mu ja ovu istinu prid oči staviti. 10. Moja je muka tvoja žalost, mali je i tvoja žalost moja bolest. 86. Proviđajte im dobra zemaļska, ali s većom pomļom proviđajte im ona nebeska. 250. V: Ova izvrstitost: ‚milosti puna‘ dajo *(se)* i drugim svetim? — O: Istina je, mali je ona punija od svi sveti. F. Matić 29. Do tri malahne galije, mali ogńevite. Nar. pjes. bog. 170. Evo me, kraļu, slobodno, mali prija nego umrem jednu milost pitam. N. Palikuća 62. Po svemu si Banović Sekule, màli grlu nijesi po tankome. Hrv. nar. pjes. 1, 387. Jelu prose svati sa svih strana, mali mlada za nikoga neće. 2, 107.

2. MÂLÎ, *adj. kao supst. m. vidi kod* mao.

3. MALI, *nejasna riječ (malo? ili koja osobita mjera za žitke stvari?).* — *U spomeniku čakavskome* XV *vijeka.* Ki godi človik bude otel držat tovernu, imej vzet od sudca meru, a ima dati sudcu mali vina. Ki godi bi pripeļal človik od zvana otoka žporir ali ulje, ima vzeti meru od sudca i tu meru ima dati plnu sudcu, a sudec ima dati mali vina i dva hlêba i sira. Stat. krč. ark. 5, 295. (1443).

MALI BAČIN, *m. mjesno ime u Srbiji u okrugu ćuprijskome.* Livada u Mali Bačin. Sr. nov. 1861. 468.

MALI BOŃINCI, *m. pl. ime selu u Srbiji u okrugu pirotskome.* M. Đ. Milićević, kraļ. srb. 237.

MALI BOR. *m.* Teucrium chamaepitys L. (u mletačkome rukopisu), v. Bor mali. B. Šulek, im. 220.

MÂLÎ BÒŽIĆ, *m. vidi* 1. božić, 3. — *U Vukovu rječniku:* ‚das neue jahr‘ ‚calendae januariae‘ (novo ļeto .ist in Serbien unbekannt‘).

MÂLÎ BÒŽIĆŃÂK, *m. mjesec januar.* — *isporedi* mali božić. — *Samo u Stulićevu rječniku: (kod* Hrovata) ‚januarius‘.

MALI BRAJINSKI VIS, *m. ime graničnoj straži u Srbiji u okrugu topličkome.* M. Đ. Milićević, kraļ. srb. 337.

MALÎ BRIJÈŽAC, Mâlôga Brijèšca, *m.* (Mali Brežac), *mjesno ime u Istri.* — XIII *vijeka.* Na Mali Brežac. Mon. croat. 10. (1275 *prepis.* 1546).

1. MALICA, *f. vidi* malina, mańina *(može značiti i naj maňi broj što može čega biti,* minimum). — *U pisaca našega vremena.* Malica nezavisnih ļudi. M. Pavlinović, razl. spisi. 133.

Jere je malica junačkih duša. 193. Računaće se preko svake malice. Zbornik zak. 3, 534.

2. MALICA, *f.* 1. Physalis alkekengi L. (Sabļar, Draga); 2. suvrst sitne slatke izvana zelene, nutra crļene smokve (u Primorju). B. Šulek, im. 220.

3. MÀLICA, *f. djevojka, djevojčica, isporedi* mańica. — *U naše vrijeme u sjevernijeh čakavaca.* Sad on povejo, da ima već jednu odraslu malicu ka je takova konca va svojen košu našla. Nar. prip. mikul. 131. Obok se j' *(gospodinu)* držala jena malica. Naša sloga. god. 20, br. 52. Mâlica ‚puella, pupilla'. D. Nemanić, čak. kroat. stud. 1ftsg. 37.

4. MALICA, *f. zjenica.* — *Vidi* 3. malica *na kraju.* — *isporedi lat.* pupilla.

5. MALICA, *f. ime žensko.* — *Prije našega vremena.* S. Novaković, pom. 75.

6. MALICA, *f. ime domaćijem životińama.* Malica, živinče maleno i neobično jedro. (Za jarce i koze). Zbor. za nar. živ. i ob. 1, 309. — *ime kravi. u Bosni.* D. Hirc.

MÀLÎCIJA, *f. tal.* malizia, *lukavost.* — *U Dubrovniku od* XVI *vijeka.* Ostavivši svaku maliciju i svaku zloću i hinstva. N. Rańina 129a. 1petr. 1. Pun malicije. Zborn. 56a. Da ocišćen budeš od svoje malicije. 88b. Malicija je vražija. I. Držić 273. Malicija ćanska. (D). Poslov. danič. Na pravu, na dobru, prez malicije. Zbor. za nar. živ. i ob. 5, 83. — *I kao muški nadimak.* P. Budmani.

MALIČAK, malička, *adj. dem.* mao. — *Od* XVIII *vijeka.* I psaltir kijevski maličak. Glasnik. 56, 163. (1733). Pa još maličak neka se prepodoli. S. Matavuļ, novo oružje. 82.

MALI ČIČAK, *m.* Agrimonia eupatoria L. (Vujičić). B. Šulek, im. 220. — *vidi kod* 1. čičak.

MALIČINA, *f. vidi* 1. malina. — *Načińeno prema* veličina. — *Na jednome mjestu* XVII *vijeka.* Ki od svojih grihov misle veličine i još od kriposti svojih maličine. A. Georgiceo, nasl. 276.

MALIČKA, *f. ime selu u Hrvatskoj u županiji zagrebačkoj.* Razdiļe. 87.

1. MÀLÎĆ, malića, *m.* mali prst. L. K. Lazarević iz Šapca. Palac je top, kazalac puška, veliki sabļa, sredńi kuče, a malić mače. M. Đ. Milićević, živ. sr. 3, 16.

2. MALIĆ, *m. mălo (o broju).* — *U narodnoj pjesmi našega vremena.* No uz poļe, Radovićvojvoda! malić imaš u planini druga, mnogi su se Turci prikupili. Nar. pjes. vuk. 4, 405.

3. MALIĆ, *m. prezime.* — *Od* XV *vijeka.* Juraj Malić. Mon. croat. 129. (1487). Petar Malić. 161. (1495). Juraj Malić. 177. (1499). Malićpaša stado brati vojsku. Nar. pjes. vuk. 4, 217. Na ruko paši Malić-paši! o Maliću, carevi vezire! Pjev. crn. 104a. Na Turčina Malića čehaju. Ogled. sr. 472. Malić. Boca 28. Teodor Malić. Nar. pjes. petr. 1, 355 *(među predbrojnicima).*

4. MALIĆ, *m. mjesno ime.*

a. *brežuļak u Hercegovini.* Schem. herc. 1873. 226.

b. *selo u Hrvatskoj u županiji modruškoriječkoj.* Schem. segn. 1871. 17.

MÀLIĆA BŘDO, *n. ime zaseoku u Srbiji u okrugu užičkome.* Ļ. Stojanović.

MALI DELI-JOVAN, *m. ime mjestu u Srbiji u okrugu krajinskome.* Branik u Malom Deli-Jovanu. Sr. nov. 1874. 97.

MÂLI DÔ, Mâlôga Dõla, *m. ime selu u Hrvatskoj u županiji modruško-riječkoj.* Razdiļe. 56. — *vidi i* 2. do, *e) bb) ccc).*

MALI DUPČAC, *m.* Teucrium chamaedrys L. (u mletačkome rukopisu), v. Dupčac mali. B. Šulek, im. 220. — *vidi i* dupčac.

MÂLI ĐÛRĐEV DÂN, *m. vidi u Vukovu rječniku:* (u Lici) kad se navrši nedjeļa dana po Đurđevu dne ‚der achte tag nach dem tage des heil. Georg' ‚dies octavus a die s. Georgii'.

MÂLÎ GÂJ, *m. ime šumi u Srbiji u okrugu podrinskome.* Ļ. Stojanović.

MÂLI GRÁDAC, Máloga Gráca, *m. ime selu u Hrvatskoj u županiji zagrebačkoj.* Razdiļe. 65. — *vidi i* gradac, *d) ll).*

MALI HALAN, *m. ime zaseoku u Hrvatskoj u županiji ličko-krbavskoj.* Schem. segn. 1871. 39.

MÂLÎ ÌZVOR, *m. ime selu u Srbiji u okrugu crnoriječkome.* K. Jovanović 166.

MALI JADRČ, *m. mjesno ime, vidi* Jadrč.

MÂLÎ JOVÁNOVAC, Mâlôga Jovánôvca, *m. ime selu u Srbiji u okrugu pirotskome.* M. Đ. Milićević, kraļ. srb. 237.

1. MALIK, *m. ime selu u Hrvatskoj u županiji modruško-riječkoj.* Razdiļe. 61.

2. MALIK, *m. vrag.* — *Od* XIII *vijeka, a između rječnika u Bjelostjenčevu* (‚tentator', v. vrag), *i u Stulićevu* (v. vrag *iz Bjelostjenčeva).* — *isporedi novoslov.* malik, *macić, macarno.* Žakan ubo ki za biskupom stoji v toj istoj crikvi zove se hrvatski malik, a vlaški macarol. Zak. vinod. 55. Pored sveti pržun jednoga malika. M. Kuhačović 56. Malik, vrag. 172.

MALIKA, *f. ime žensko.* — *Prije našega vremena.* S. Novanović, pom. 75.

MÂLÎ KÀMÊN, *m. ime brdovitu mjestu u Srbiji u okrugu biogradskome.* Glasnik. 19, 191.

MALI KOPREN, *m. mjesno ime, vidi* 2. Kopren, *b).*

MÂLÎ KRÂJ, Mâlôga Krâja, *m. ime zaseoku u Hrvatskoj u županiji ličko-krbavskoj.* Razdiļe. 29.

MALI KRČMIR, *m. mjesno ime, vidi* Krčmir.

MÂLÎ KÛT, *m. mjesno ime, vidi* kut, e, *a).*

MÂLÎ LÛG, *m. mjesno ime.*

a. *vidi* lug, c, *c) aa).*

b. *u Srbiji. a) mjesto u okrugu biogradskome.* Sr. nov. 1863. 136. — *b) mjesto u okrugu požarevačkome.* Niva više Malog Luga. Sr. nov. 1870. 82.

MÂLÎM (mâlijem), *adv. umalo, omalo; uprav je instr. sing. od* mălo *(vidi kod* mao). — *U jednome primjeru* XV *vijeka (gdje znači: jedva), pa u naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu* (malim, umalo ‚bald, beinaho' ‚paeno'). Od strašne pokore malim se duša u tilo držaše. Živ. jer. star. 1, 234. Svu je srušio kamenu avliju, a i kula s' bila išćošila, malim nije pala u avliju. Hrv. nar. pjes. 4, 22. Malim tebi tvoja osta glava, malim, kuku! od brata Ivana. 4, 463.

MÂLÎ MÒKRÎ LÛG, *m. ime selu u Srbiji u okrugu biogradskome.* Glasnik. 19, 191.

1. MALIN, *adj. koji pripada čeļadetu što mu je ime* Mala *(isporedi* 3. Mala). — *vidi u Daničićevu rječniku:* Malin, između ļudi koje car Stefan dade crkvi arhanđelovoj u Prizrenu jedan

bješe ‚Ivanko, synъ Malinъ‘. G(lasnik). 15, 295. (1348?).

2. MÀLIN, *m. vidi* mlin. — *Od* XIII *vijeka u čakavaca, a između rječnika u Vrančićevu (prema maǧ.* malom. 120), *i u Voltiǧijinu* (‚molino‘ ‚mühle‘). Pridoše na malin Komarnak. Mon. croat. 6. (1275 *prepis.* 1546). Kadi su ńih malini. 54. (1428). Kadi su bila dva malina. 63. (1444). Bi postavļen da obraća kolo od malina. Korizm. 40b. Meļući v malinu. Anton Dalm., nov. tešt. 38b. Malin kakov je i čim i ča meļe. P. Zoranić 74b. Namere se na jednoga ki nosi malini i vodu sobun za mlet. Nar. prip. mikul. 81. Màlin ‚pistrinum‘. D. Nemanić, čak. kroat. stud. 29.

3. MÀLÎN, malina, *m. ime konju. — U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu* (ime konju u ovome komadiću od nekake pjesme: Hajde, Vuče, da ćeramo Turke; ako da Bog, te ih sustignemo, biraj, Vuče, konja kog' ti drago: il' vrančića Poprženovića, il' malina Gojena Alila; ne da Tale svoje kulašine jal' bez rane, jal' bez mrtve glave). Zarobi . . . i malina konja Omerova. Pjev. crn. 63b. Na malinu konju debelome. 210b. Omer tovna uzjaši malina. Nar. pjes. juk. 228. Sve preskače Halku i malina. 232. A iskoči jedan na malinu. 430. Već, Halile, opremaj malina. 537. I ti jašeš bijesna malina. Nar. pjes. petr. 2, 420. Iz planine izjaši delija na malinu kô na gorskoj vili, sve se junak na malinu lila. — Ter eto ih poļem zelenijem, starac Janko na konju malinu a Marijan kićenom divojkom. A. Ostojić iz nar. pjes. Bolan Lojo pojaši đogina, a žena se vrže na malina. Osvetn. 6, 80.

1. MALÌNA, *f. mali broj, malo mnoštvo. — Akc. se mijeńa u dat. sing.* màlini, *u acc. sing.* màlinu, *u voc. sing.* màlino, *u nom., acc., voc. pl.* màline. — *Od* XVII *vijeka, a između rječnika u Mikaļinu* (‚paucitas‘; malina, to jest malo ih ‚pauci, pauculi, perpauci, quotus quisque‘) *gdje se naj prije nahodi, u Belinu* (‚minoranza, l' astratto di minore, val piccolezza‘ ‚parvitas‘ 488a; ‚picciolezza, o piccolezza‘ ‚parvitas‘ 562b; ‚pochezza, l' astratto di poco‘ ‚exiguitas‘ 569a; ‚tenuità o povertà‘ ‚tenuitas‘ 728b); *u Stulićevu:* ‚paucitas, inopia, penuria, defectus, parum (cum genit)‘; *u Vukovu:* ‚die kleine anzahl‘ ‚parva manus, paucitas‘ *s primjerom:* Nas je malina (‚unser sind wenig‘).

a. *sa značenem sprijeda kazanijem.* Ah, maline i kratkosti mojijeh mi dni navijesti! I. Gundulić 205. S jednom malinom pješaca uteći. M. Radnić 58b. Ļubi svakoga a uzdaj se u malinu. 232b. Zove kraļ od slave za spasiti te i malina ga slijedi. 399b. Toliko malina nahodi se, koji ištu Boga. 441a. Boļe je sahraniti te s malinom ulizavši na nebo kroz vrata tijesna nego kroz prostrana. 480a. Juda Makabeo pridobi s malinom svojije veliku vojsku. 499b. Naj većma se žalosti Isukrst zaradi maline obrani*(h)*. F. Lastrić, test. 105b. 11 januara udri na Salkovića i ńegovih 150 ļudi, sila na malinu. Š. Stefanac 8. Pak s malinom on silu pomlati. 33. I može jih orati malina. M. A. Reļković, sat. G8b. Sila leži okolo a vas je malina. J. Rajić, boj. 102. Kad malina skupoću načińa. J. S. Reļković 435. Malinu dneva moji navisti meni. G. Peštalić 9. Nemoj vodit maline svatova. Nar. pjes. petr. 3, 9. 516. Turci Bog zna koliko hiļada naroda pogube, a on samo s jednom malinom uteče. Vuk, kovč. 10. Opomene veličinu Turaka u Evropi a malinu Srba. P. M. Nenadović, mem. 117. Imajte dobre špijune pred sobom i nemojte se s malinom upuštati u boj. Protokol pis. M. Nenadovića. 140. Gospodu ne smeta izbaviti s množinom ili s malinom. Đ. Daničić, 1sam. 14, 6. Turci opaze da je tu malina Srba. Magaz. 1868. 77.

b. *osobina čega što je malahno.* Zemļa ne bi se mogla od ovud ozdo nazriti zaradi svoje maline. M. Radnić 9a. Sveti nazirajući u onoj svitlosti svoju slabost, malinu, držahu se za malovrsne mrave. 411a. Zaradi maline stvari. A. Baćić 218. Misao putena od druge vrste vazda je grih smrtni, nit' se ovdi nahodi malina. Ant. Kadčić 521. Porad ove iste maline simena od gorušice dobro je i prikladno spasiteļ naš crkvu svoju prilikovao simenu gorušice. B. Leaković, gov. 51. Ova malina stvari ne izgovara čovika od griha smrtnoga. nauk. 458. O sine zemaļski! pokloni se, kad ugledaš ovu malinu naše zemļe i slabost našega roda ļudskoga. Vuk, pripr. 96.

2. MÀLINA, *f.* Rubus idaeus L. *(naj češće* fructus); *što ima značeńe za druge biļke, to mi nije dosta pouzdano. — Akc. se mijeńa u gen. pl.* màlînâ. — *Riječ je praslavenska, isporedi rus.* малина, *češ. i poļ.* malina *(svud* Rubus idaeus L.). — *Između rječnika u Mikaļinu* (malina, dub ‚paliurus‘), *u Stulićevu* (‚paliurus‘), *u Vukovu* (‚wegedorn, christdorn, [himbeere‘ ‚Rubus idaeus L.], paliurus‘. [cf. sunina]). Oj golube, moj golube! ne padaj mi na maline, dok maline zrele budu, i same će opadati. Nar. pjes. vuk. 1, 373—374. Màlina ‚himbeere‘. J. Bogdanović. Malina (Maļuga), slov. i malenca, melina, molina, rus. малина, češ. poļ. luž. malina (Rubus idaeus), u Braniboru govore Nijemci malineken, 1. Rubus idaeus L. (Pančić, Sabļar, Lika; . . . 3. Paliurus aculeatus Lambl (Vuk), v. Malenca. B. Šulek, im. 221. *i s pridjevima.* Malina planinka, 1. rovo montano (Kuzmić), Rubus montanus Lejeun.; 2. rovo ideo, Rubus idaeus L. (Kuzmić) 221. — Malina rumena, fragola (Kuzmić), Fragaria vesca L. B. Šulek, im. 221.

3. MÀLINA, *f. ime žensko. — U Vukovu rječniku:* ‚frauenname‘ ‚nomen feminae‘. — *I prije našega vremena.* S. Novaković, pom. 75.

4. MALINA, *f. mjesno ime. — Prije našega vremena.* S. Novaković, pom. 138.

MÀLINÂR, *m. mlinar. — Postaje od* 2. malin. — *Od* XV *vijeka u čakavaca, a između rječnika u Vrančićevu* (‚molitor‘). Dasmo slobod fratrom i malinarom. Mon. croat. 117. (1478). Malinar ńegov. 327. (1555). Od malinara vrimena i malin kakov je i čim i ča meļe. P. Zoranić 74b.

MÀLINARIĆ, *m. prezime. — Postaje od* malinar, *isporedi* Mlinarić. — *Od* XV *vijeka.* Minak Malinarić. Mon. croat. 113. (1474). Zemļa Malinarić *(gen. pl.).* 339. (1596). Malinarić. Boca 6.

MALINCI, Malinaca, *m. pl. mjesno ime u Hrvatskoj. a) selo u županiji modruško-ličkoj.* Razdiļeļ. 58. — *b) selo u županiji zagrebačkoj.* 71.

MALINE, *f. pl. ime selu u Bosni u okrugu travničkome.* Statist. bosn. 59.

1. MÀLINICA, *f. dem.* 2. malina. — *U naše vrijeme.* Urodile malinice. Nar. pjes. petr. 1, 299.

2. MALINICA, *f. vidi* mlinica. — *Postaje od* 2. malin. — *Od* XV *vijeka u čakavaca.* V koj malinici sta dva malina. Mon. croat. 99. (1466). Jošće malinicu jednu. 126. (1486).

MALINIĆ, *m. prezime. — Od* XIV *vijeka.* Vojihna Malinićь. Deč. hris. 80. Malinićь (prezime). S. Novaković, pom. 75.

MALINIK, *m. planinski vis u Srbiji u okrugu crnoriječkome.* M. Đ. Milićević, srb. 871. Među Rtńem i Malinikom. zim. več. 65.

MÀLININ, *adj. koji pripada malini ili malinama (vidi* 2. malina). Uzmi malinina soka. Z. Orfelin, podrum. 411.

MÀLINÎŠTE, *n. vaļa da je isto što* 2. malinica (mlinica). — xv *vijeka s čakavskijem oblikom* malinišće. Jesmo dali jedno malinišće. Mon. croat. 63. (1444). Malinišće jedno, malina dva. 125. (1486). — *U naše je vrijeme* Maliniště *ime zaseoku u Hrvatskoj u županiji ličko-krbavskoj.* Razdijeļ. 36.

1. MÀLÎNKA, *f. ime žensko.* — *isporedi* Malina. — *Od prije našega vremena, a između rječnika u Vukovu* (‚frauenname' ‚nomen feminae'). Malinńka. S. Novaković, pom. 75.

2. MALINKA, *f.* ime kravi. u Bosni. D. Hirc.

MALINKO, *m. ime muško.* — *isporedi* Malinka. Malinńko. S. Novaković, pom. 75.

MALINKÒNIJA, *f. vidi* melanholija, *tal.* malinconía. — *U pisaca* xvii *i* xviii *vijeka.* Ostali umóri, to jest kolora, malinkonija i flegma. M. Orbin 209. Ki rastiraju malinkoniju i zlu voļu. P. Radovčić, način.379. Malinkonija aliti neveselost. K. Maǵarović 27.

MALINO, *n. ime selu u Slavoniji u županiji požeškoj.* Razdijeļ. 121.

MÀLINOV, *adj. koji pripada malinu (mlinu).* Tri kamena malinova. Nar. pjes. istr. 6, 4.

MALINOVAC, Malinovca, *m. ime gori u Bosni.* F. Jukić, zemļ. 29.

MÀLINOVIĆ, *m. prezime.* — *U naše vrijeme u Lici.* J. Bogdanović.

MALINSKI, *adj. koji pripada malinima (mlinima).* — *U pisaca čakavaca* xvi *vijeka.* Zagrezli su viri malinski. P. Zoranić 57a. Malinski kamik. Anton Dalm., nov. tešt. 113b. luc. 17, 2. Velik kamik kako malinski. 2, 201. apoc. 18, 21. S vodami, potoki i vodam, otočišći, ribńaci i malinskimi mesti. Mon. croat. 276. (1575). Oči ima kot kola malinska. Hrv. nar. pjes. 2, 416.

MÀLÎNSKO, *n. ime selu što je sad u Crnoj Gori.* Od Malinska Damjanović Mirko. Nar. pjes. vuk. 4, 463. Na Seoca na selo Malinsko. Ogled. sr. 441. Màlînsko, selo u Drobńaku *(Ne znam ko je zabiļežio).*

MALINŠTANIN, *m. čovjek iz Malinska.* — *Množina:* Malinštani. — *U narodnoj pjesmi našega vremena.* Okupi mi tridest Malinštana. Nar. pjes. vuk. 4, 498.

MÀLIŃÀK, *m. malina (vidi* 2. malina) *kao grm.* Malińak ‚himbeerenstrauch'. J. Bogdanović. — *Vaļa da bi značilo i mjesto gdje rastu maline, jer može biti i mjesno ime:* Malińak dońi *i* gorńi, *dva mjestu u Srbiji u okrugu užičkome.* Votńak u Dońem Malińaku. Sr. nov. 1869. 467. Zabran u Gorńem Malińaku. 1870. 219.

MALÌŃATI, malińâm, *impf. tal.* malignare, *zlo misliti i govoriti o kome (objektu).* — *U jednoga pisca Dubrovčanina* xvi *vijeka.* Neću bo da mene u crkvi zarad vas malińaju žene, er mi toj nijo čas. N. Naļešković 1, 246. Da kako ostalijeh sad ne malińaju? 1, 246.

MÀLÎ PÀRLOZI, *m. pl. ime mjestu u Srbiji u okrugu biogradskome.* Glasnik. 19, 192.

MÀLÎ PÒTOK, *m. ime mjestu u Srbiji. a) u okrugu biogradskome.* Ńiva u Malom Potoku. Sr. nov. 1866. 254. — *b) u okrugu vaļevskome.* Ńiva u Malom Potoku. Sr. nov. (?).

MALI PROKIČCI, *m. pl. ime selu u Hrvatskoj.* — xv *vijeka.* Selo ko se zove ‚Mali Prokičci'. Mon croat. 159. (1495).

MÂLÎ PŘST, *m. naj mańi prst (peti prst broječi od palca) na ruci.* — *U Mikaļinu rječniku:* ‚digitus auricularius, minimus, digitulus'. — *vidi kod* mao.

MALI RŃOS, *m. mjesno ime u Srbiji: u okrugu pirotskome greben, granica između Srbije i Bugarske.* M. Đ. Milićević, kraļ. srb. 166.

MALÌSIJA, *f. vidi* Malesija. — *U narodnoj pjesmi crnogorskoj našega vremena.* Još on diže i ostalu š ńime Malisiju. Pjev. crn. 105b.

MALÌSOR, *m. čovjek iz Malesije.* — *Od arb.* maļbsūr, *brđanin.* — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu* (čovjek iz Malesije). Dočeka ga tridest Malisora. Nar. pjes. vuk. 4, 23. Još će skupit ļute Malisore. Pjev. crn. 75b. Dvije hiļade Malisora ļuta. Ogled. sr. 468. U toliko se Malisori, Hoti i Kastrati okupe. Magaz. 1868. 76.

MALI STREŠER, *m. mjesno ime: u Srbiji u okrugu vrańskome vrh na granici između Srbije i Bugarske.* M. Đ. Milićević, kraļ. srb. 273.

MALI SUVODOL, *m. (uprav* M. Suhodo), *ime selu u Srbiji u okrugu pirotskome.* M. Đ. Milićević, kraļ. srb. 238.

1. MALIŠ, *adv. malo puta, rijetko.* — *U jednoga pisca Dubrovčanina* xvi *vijeka, a između rječnika u Stulićevu* (‚paucies, raro, perraro, minus saepe, non saepe, parum saepe' *s dodatkom da se nahodi u brevijaru).* Ka mu *(huda ćes)* da znati red u tojzi nezgodi, da mališ sama zled človiku dohodi. D. Rańina 138b.

2. MÀLÎŠ, mališâ, *m. malahan čovjek.* — *Akc. kaki je u gen. sing. taki je u ostalijem padežima, osim nom. sing. i voc.:* màlîšu, màlîši. — *U naše vrijeme.*

a. *dijete muško.* — *U Vukovu rječniku:* ‚kleiner' ‚parvulus' *s primjerom:* „Idi, mališu, donesi mi . . ." (reku djetetu kad mu ne znadu imena).

b. *čovjek maloga stasa, starmali.* Kao mališ, izmetak. Vuk, rječn. *kod* puflak.

1. MÀLIŠA, *m. vidi* 2. mališ. — *U naše vrijeme.*

a. *vidi* 2, mališ, a. Nu ti, mališa, ideš li u školu? M. P. Šapčanin 1, 83. Izađe iz porte baba jedna vodeći za ruku prositno muško dijete, mališa zavrnuo košuļicu. S. Matavuļ, novo oružje. 100.

b. *vidi* mališ, b. Stekoh muža kao spuža, kad junaci vodu gaze, svakom' voda do koļona, mom' mališi do ramena. Nar. pjes. herc. vuk. 284—285.

2. MÀLIŠA, *m. ime muško.* — *Može biti ista riječ što* 1. mališa. — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu* (‚mannsname' ‚nomen viri'). No besjedi Bućiću Mališa. Nar. pjes. vuk. 4, 416. O ču li me, Mališa serdare? 4, 427. Sivi soko Kostiću-Mališa. 5, 39. No ih stiže Mališa serdare. Pjev. crn. 325b. Jedno Miloš a drugo Mališa. Ogled. sr. 456.

MÀLÎ ŠÀNAC, Mâlôga Šânca, *m. ime mjestu u Srbiji u okrugu biogradskome.* Glasnik. 19, 192.

MÂLÎ ŠÎB, *m. ime mjestu u Srbiji u okrugu biogradskome.* Ńiva u Malom Šibu. Sr. nov. 1863. 200.

MALIŠTE, *n. ime mjestu u Srbiji u okrugu*

kruševačkome. Livada u Malištu. Sr. nov. 1875. 538.

MÂLITI, mâlîm, *impf.* minuere; minui; *kao prelazni glagol, činiti da čega bude malo; kao neprelazni, postajati mańe. — Akc. kaki je u praes. taki je u impf.* mâl̨âh, *u aor.* 2 *i* 3 *sing.* mâlî, *u part. praet. pass.* mâl̨en; *u ostalijem je oblicima onaki kaki je u inf.*

1. *prelazno. — Od* XVI *vijeka, a između rječnika u Stulićevu* (‚minuere, imminuere, diminuere') *i u Vukovu* (‚verringern, weniger machen, entziehen' ‚minuo').

a. *aktivno.* Komu čast i hvalu ti sama ne mališ. H. Lucić 244. Ti i bolnom smrtne muke mališ silu. L. Milovanov 48.

b. *sa* se, *refleksivno, postajati mańe. — Između rječnika u Voltiǵijinu* (‚impiccolirsi, scemare' ‚sich verkleinern, sich verringern'). Da u molitvi i u patjenju srce naše uzmali se s istom smjernosti, kad bi se moglo, kako srce Jezusovo. I. M. Mattei 66.

2. *neprelazno, značeńe je kao kod* 1, b. *— U jednome primjeru* XVIII *vijeka.* Stiska dobro, zlo se šira, krjepost mali, štete množaju. J. Kavańin 53a.

MÂLÎ TÌMOK, Mâlôga Timòka, *m. ime vodi. — Dodano u Vukovu rječniku*3: [Mali Timok, vide Crna Reka 1].

MÂLÎ TRÂVAN, mâloga trâvna, *m. vidi* travań. *— U Bjelostjenčevu rječniku: (kajkavski)* traven ‚aprilis'; *u Jambrešićevu:* mali traven ‚aprilis'; *u Voltiǵijinu:* mali traven ‚aprile' ‚monat april'.

MÂLÎ ÙSKRS, *m. prva nedjel̨a po uskrsu. — Od* XVIII *vijeka.* Do osmine vazmene iliti do maloga uskrsa. Ant. Kadčić 148.

MÂLÎ VÔZ, Mâlôga Vȍza, *m. ime zaseoku u Dalmaciji u kotaru dubrovačkome.* Schem. ragus. 1876. 37.

MÂLÎ VŔH, Mâlôga Vŕha, *m. ime visu u Srbiji u okrugu kneževačkome.* Glasnik. 19, 299.

MALI VRTOP, *m. ime selu u Srbiji u okrugu niškome.* M. Đ. Milićević, kraj. srb. 121.

MALI VUKOVIĆ, *m. ime selu u Hrvatskoj u županiji modruško-riječkoj.* Razdiljeǰ. 54.

MALKA, *f.* ime kokoši. Zbor. za nar. živ. i ob. 5, 176.

MALKÀDÛČAN. malkàdûčna, *adj. koji boluje od malkaduka. —* XVIII *vijeka.* Koja bijaše goropadna iliti malkadučna. F. Lastrić, svet. 142b.

MALKÀDÛK, *m. tal.* mal caduco, *gorska bolest, padavica. —* XVIII *vijeka.* Koga malkaduk iliti velika bolest (što niki reku z gore pada) fata. F. Lastrić, svet. 43b. Malkaduku lik. J. Vladmirović 28. Bolest, zlo, padavica alit' malkaduk. And. Kačić, kor. 376. Padaoci iliti veliku bolest imajući, to je malkaduk. I. Velikanović, uput. 3, 153. Koji zavrću i padaju od malkaduka, mi rečemo z gore bolesni. M. Dobretić 303. Malkaduk, ofrancańe, guba, šuga i druge bolesti ovim prilične. 434.

MÀL-KADUNA, *f. tursko ime žensko (možebiti samo od mila). — Sastavl̨eno:* 2. mal *i* kaduna. *— U Vukovu rječniku s primjerom iz narodne pjesme:* Mal-kaduna, virna l̨ubo moja.

MÀLKAP, *m.* celični oštric(?) kojim se vrti *g(v)ožde.* M. Pavlinović.

MÁLKO, *uprav n. i adv. od adjektiva* 1. malak *(vidi). — Od* XVIII *vijeka, a između rječnika u Vukovu:* dim. v. malo. [cf. malčice].

a. *adj. n. vidi* malo, *n. kod* mao. Malko mesta prazna ostavalo se. Z. Orfelin, podrum. 58. Od svakog po malko. 177. Usuti na to malko vina. 178. Po malko mešati. 389. Malko vrime za dugo ne bilo. Nar. pjes. petr. 2, 141. Malko vreme za dugo ne bilo. 3, 430.

b. *adv., vidi* malo, *adv. kod* mao. Malko ga je ratom dofatio. Nar. pjes. juk. 192. Ukloni se malko za vrata. Nar. prip. vuk. 72. Tako ga malko umire. Nar. prip. bos. 1, 98. Nareži malko to drvo. Vuk, rječn. *kod* narezati. Treba nam malko uminuti glavnu povijest. S. Ļubiša, prip. 49. Malko se porazgovore. 165. Ńegova svita odista je za nas danas malko neobična. M. Đ. Milićević, jur. 86.

1. MALKOČ, *m. ime zaseoku u Hercegovini.* Statist. bosn. 123.

2. MALKOČ, *m. nalazi se samo* Malkoč-beg, *kao ime ili prezime Turčinu. — U dva primjera* XVI *i* XVIII *vijeka.* Malkoč-beg. Mon. croat. 247. (1545). Kad Malkoč-beg Slovińu robio. Nar. pjes. bog. 307.

MALKOČEVCI, *m. pl. ime selu u Bosni u okrugu travničkome.* Statist. bosn. 64.

MALKOVAC, Malkovca, *m. ime zaseoku u Bosni u okrugu travničkome.* Schem. bosn. 1864. 49.

MÀLO, *vidi kod* mao.

MALOBABIĆ, *m. prezime. — U naše vrijeme.* Šem. prav. 1878. 76.

MÀLOBRAĆANIN, *m. fratar male braće, vidi* braća, *f) bb). — Množina:* màlobraćani. *— Od* XVIII *vijeka, a između rječnika u Stulićevu* (‚vir religiosus ordinis minoris dicti'). Fra Petar Markancio malobraćanin. I. Đorđić, ben. 152. Ni malobraćani, ni Jezuiti. V. M. Gučetić 131.

MALOBRANIK, *m. ime mjestu u Srbiji u okrugu valjevskome.* Livada u Malobraniku. Sr. nov. 1867. 67.

MÀLOBRATSKÎ, *adj. koji pripada maloj braći, vidi* braća, *f) bb). — U primjeru* XVII *vijeka.* Družbi i malobratskoj. I. T. Mrnavić, mand. 38.

MÂLÔ BŔDO, *n. ime mjestu u Srbiji u okrugu jagodinskome.* Vinograd u Malom Brdu. Sr. nov. 1867. 359.

MALO BRESNIČKO POĻE, *n. ime mjestu u Srbiji u okrugu požarevačkome.* Niva u Malom Bresničkom Poļu. Sr. nov. 1868. 93.

MALÒBROJAN, malòbrôjna, *adj. o ļudima ili stvarima kojijeh ima mali broj. — Od* XVIII *vijeka.* Cića malobrojni crkovńaka. I. J. P. Lučić, nar. 32. Malobrojne patuļice šajke. M. Pavlinović, rad. 87. Uslovi koji se gotovo češće nahode u maloj državi, u malobrojnom narodu, nego u mnogobrojnim carevinama. M. Đ. Milićević, zlosel. 124.

MALÒBRÔJNÔST, malòbrôjnosti, *f. osobina čega što je malobrojno, malina. — U Stulićevu rječniku:* ‚paucitas'.

MALÒBRÔJSTVO, *n. samo u Stulićevu rječniku uz* malobrojnost.

MALÒCJEN, *adj. u kojega je mala cijena, koji malo vrijedi, isporedi* malovrijedan. *— Može biti riječ praslavenska, isporedi rus.* малоцѣнный, *češ.* málocenný, *pol.* malocenny. *— U Stulićevu rječniku:* ‚contemnendus, contemptibilis, abjectus, vulgaris, contemptus'.

MALÒĆA, *f. vidi* 1. malina. *— Akc. se mijeńa kao u* 1. malina. *— Od* XVII *vijeka (ima i stslov.*

*

malota), *a između rječnika u Bjelostjenčevu* (maloća, malina ‚exiguitas, parvitas'), *u Jambrešićevu* (‚parvitas, exiguitas'), *u Stulićevu* (‚paucitas, parum'), *u Voltiǵijinu* (maloća *i griješkom* maloča ‚pochezza' ‚kleinigkeit'). Isukrst plače svete majke crkve, zašto se vidi kako pusta cijeća maloće dobrijeh krstjana. M. Divković, bes. 697b. Ne najdoh još nijednoga pisca ni knjižnika, koji bi s malоćom dijačkih aliti latinskih slov obiļe hrvatskoga našega jezika dobro ali pravo pisal. P. Vitezović, cvit. VII. Ja od strane moje svrbu maloće od Krstjana, koji se sarańuju, neću govoriti. F. Lastrić, od' 97. Nek ne trpi od maloće glada. J. S. Reļković 94. Što čini maloća, što odvišak u sijańu? 115. Kvar našim kućnikom od litnih poslenika radi maloće prtenine. 413. — U očenašu izvrsnitost, maloća i veličina zajedno. F. Lastrić, ned. 229. Pram malоćom il' veličinom sramote i uvriđenja. 410. Maloća naših knjiga ne dopušta, da se vele raširujemo. Ant. Kadčić 389. — Vaļa ga od maloće pitomiti. J. S. Reļković 235. Da iz maloć ńe na pravac dile. 441. Od maloće, od malih nogu. (u Orahovici). S. Ivšić.

MALÒDLAK, *adj. na kojemu je malo dlaka. — Samo u Stulićevu rječniku:* ‚parum pilosus, hirsutus'.

MALÒDOBAN, malòdobna, *adj. vidi* maloļetan *(od male dobi). — U pisaca našega vremena.* Dali su prava malodobne siročadi vaļano osigurana. Zbornik zak. 1874. 205.

MALÒDOBNÎK, *m. malodobno čeļade. — U pisaca našega vremena.* Ako odnosni malodobnici štitnika imali ne bi. Zbornik zak. 1871. 235.

MALODÒBRUŠA, *f. nedobro žensko čeļade. — U naše vrijeme u Istri.* Malodobrûša ‚femina nequam'. D. Nemanić, čak. kroat. stud. iftsg. 613.

MALÒDUŠAC, malòdušca, *m. malodušan čovjek. — U jednoga pisca našega vremena.* Jer nije vjera za malodušce i mekušce. M. Pavlinović, razl. spisi. 193.

MALÒDUŠAN, malòdušna, *adj.* pusillanimis, *u kojega je malo duha (vidi* duh, 1, g), *koji je plašiv (bez hrabrosti ili bez ufańa). — Vaļa da je stara riječ, isporedi stslov.* malodušьnъ, *rus.* малодушный. — *Između rječnika u Stulićevu* (‚demissi animi').

a. *adj.* Nemoštnyje utvrьždaje, malodušnyje tole. Sava, tip. hil. glasn. 40, 163. Milostynje kь ništiimь i malodušьnyimь utěšenija. Danilo 28. Karajte plahe, utišite malodušne, primajte nemoćne. I. Bandulavić 41a. paul. 1thess. 5, 14. Malodušne, strabļive. zadńa strana. Bivamo malodušni. J. Rajić, pouč. 1, 3. Malodušan laska od straa. D. Obradović, basne. 443. Poučavajte neuredno, utješavajte malodušne, branite slabe. Vuk, pavl. 1sol. 5, 14.

b. *adv.* malòdušno. — *Između rječnika u Stulićevu* (‚timide, domisso animo'). A *(unuci)* svojih dedova i stričeva spomoniko malodušno kreću. M. Đ. Milićević, pomenik. 1, IV.

MALODUŠITI SE, *pf.(?) postati malodušan. — U jednome primjeru* XIII *vijeka.* Poučavajemь no malodušiti se, ni otьnečajati se. Sava, tip. stud. glasn. 40, 171.

MALÒDÛŠJE, *n.* pusillanimitas, *osobina koga što je malodušan. — isporedi* malodušnost. — *— Riječ je stara, isporedi stslov.* malodušije, *rus.* малодушие *(češ.* maloduši *vaļa da je uzeto iz ruskoga).* Lênost radja malodušje. Š. Budinić, sum. 125a. Da rastera onaj duh niskosti i malodušja koji iz sviju koračaja engleske diplomatije viri. Nov. sr. 1834. 129.

MALÒDUŠNÔST, malòdušnosti, *f. vidi* malodušje. — *Može biti stara riječ kao* malodušan, *ali se ne potvrđuje prije našega vremena (a opet ima poļ.* małoduszność *što vaļa da je načińeno od rus.* малодушный). — *Između rječnika u Stulićevu:* ‚animi abjectio, demissio, dejectio (idem fere ac timiditas)'. Videći toliku malodušnost Turaka prema svojoj časti, pomeri pameću. M. Đ. Milićević, jurm. 90. A Nikodim ostaje u svojoj obiteļi, da, kako sam reče „čeka Boga što spasava od malodušnosti". omer. 126. Kvar, malodušnost na jednoj, a lakoumnost i naduvenost na drugoj strani. zlosel. 20.

MALÒDUŠTVO, *n. vidi* malodušje. — *U jednome primjeru* XVI *vijeka (u crkvenome ruskome jeziku ima i* malodušьstvije, *vidi u* F. Miklošić, lex. palaeoslov.2). Hotijući ispitati Darijevo malodušstvo. Aleks. jag. star. 3, 269.

MÂLO GRÔBĻE, *n. ime mjestu u Srbiji u okrugu biogradskome.* Livada u Malom Grobļu. Sr. nov. 1863. 208.

MALÒHÂRAN, malòhârna, *adj. malo haran, neharan. — Od* XVII *vijeka, a između rječnika u Stulićevu* (‚nonnihil ingratus'). Izgubivši Boga, ostanu veoma slabi i maloharni. M. Radnić 235b. I dah svjeta maloharnim prem zaludu. J. Kavańin 78a. Maloharni ńe *(crkve)* sinovi. Ant. Kadčić 464. Da ovu roditeļi maloharni ne budu naučili igrati, ne bi ona nikada za dar igrańa glavu s. Ivana na tańuru iskala. Đ. Rapić 28.

MALÒHRAN, *adj. kojemu malo treba hrane. — U Stulićevu rječniku:* ‚cibo parcus, parvo cibo contentus'.

MALOJEVIĆ, *m. prezime. — Na jednome mjestu* XIV *vijeka.* Radišь Malojević (‚—vik'). Deč. hris. 31.

MALOJKA, *f. ime žensko. — Prije našega vremena.* S. Novaković, pom. 75.

MALOJKO, *m. ime muško. — Prije našega vremena.* S. Novaković, pom. 75. Malojko, muško ime. iz diptiha manastira Gomirja. iz prošloga vijeka. V. Arsenijević.

MALOKAMENIČKI, *adj. koji pripada* Maloj Kamenici, *vidi* 1. kamenica, c, *e) dd). — Ima* malokameničko brdo *i* vino *što se na ńemu rađa.* M. Đ. Milićević, srb. 1000.

MÂLÔ KÎJEVO, *n. ime mjestu u Srbiji u okrugu biogradskome.* Glasnik. 19, 192.

MALOKÒRISTAN, malokòrisna, *adj. koji je od male koristi. — U jednome primjeru* XIV *vijeka, a između rječnika u Daničićevu* (malokorystьnь ‚parum utilis'). Se pisa Draževlavь dijakь svojom rukomь malokoristnomь. Mon. serb. 176. (1367).

MÀLOKRÂT, *adv. malo krati, malo puta, rijetko. —* XVII *i* XVIII *vijeka, a između rječnika u Belinu* (‚rare volte' ‚raro' 607a) *i u Stulićevu* (v. mališ). Koji se malokrat ispovidaju. A. Komulović 35. Malokrat jo ńe zamina blago od svijeta. J. Kavańin 490b. Ovi plod mi malokrat ćutimo. Ant. Kadčić 166.

MALOKRATI, *adv. vidi* malokrat. — *Može biti da treba shvatiti kao dvije riječi. — U jednome primjeru* XVIII *vijeka.* Kad se zgaja malokrati, zli bor dobar plod da vrati. J. Kavańin 124b.

MALÒKREPAK, malòkrepka, *adj. sastavļeno* malo kropak. — *U jednome primjeru* XVII *vijeka.*

Od kojije se pripadu, i ostave malokripki zarad ńe dobro početo. M. Radnić 18b.

MALOKREPOSTAN, malokreposna, *adj. u kojemu je malo kreposti (jakosti).* — *isporedi* malokrepak. — *Samo u Stulićevu rjevniku:* ‚parum vis, virtutis habens'.

MALOKUK, *m. ime mjestu u Srbiji u okrugu biogradskome.* Niva u Malokuku. Sr. nov. 1863. 174.

MALOKÚPAC, malokúpca, *m. čovjek što trguje na malo, trgovčić, kramar.* — *Može biti po ńem.* kleinhändler. — *U naše vrijeme.* Jermeni iļadama tumaraju kao malokupci po kućama, odajući trgovčići po svima narodima. Nov. sr. 1834. 109.

MALÒĻEPAN, malòļepna, *adj. uprav je koji je malo lijep, ali se piše u značeńu: nepristojan.* — *Od prvijeh vremena* (malolêpьnь), *a između rječnika u Stulićevu* (‚illiberalis') *i u Daničićevu* (malolêpьnь ‚parum decorus'). Čto glagoļu malolêpnaa. Domentijanb 83.

MALÒĻET, *adj. vidi* maloļetan. — *U jednoga pisca našega vremena.* Luka je bio maloļet. M. Pavlinović, rad. 49.

MALÒĻETAN, malòļetna, *adj. kojemu je malo ļeta (godina), obično se kaže kad nije po zakonu ko stupio na godine u koje se može brinuti za svaki svoj posao, nego je još pod roditeļskom ili skrbnikovom vlasti.* — *Riječ je praslavenska, isporedi stslov.* maloлêtьnъ, *rus.* малолѣтный, *češ.* máloletný, *poļ.* małoletny. — *Između rječnika u Stulićevu* (‚paucorum annorum'). U malolitni mladosti mnogolitnu vidih mudrost. Aleks. jag. star. 3, 237. Maloļetan ‚minderjährig'. Jur. pol. terminol. 346. Maloļetni ‚minderjähriger' ‚minore'. B. Petranović, ruč. kń. 53. Ako je dijete još maloļetno. Zbornik zak. 2, 132. — *I u Popovićevu rječniku:* ‚minderjährig' maloletan.

MALÒĻETNÎK, *m. maloļetno čeļade (muško i žensko).* — *U pisaca našega vremena.* U Carskomu Selu Aleksandrovski (korpus) za maloļetnike. Nov. sr. 1834. 91. Maloļetnici koji dvadeset-četvrtu godinu života svoga nisu navršili. Građ. zakonik. §. 21. Ako li ima diobenika maloļetnika ili skrbļenika zastupanih. Zbornik zak. 1871. 237. Što se takome maloļetniku na dar dade. V. Bogišić, zakon. 217.

MALÒĻETNÎKOV, *adj. koji pripada maloļetniku.* Dok se god ne izjavi zastupnik maloļetnikov. V. Bogišić, zakon. 169.

MALÒĻETNÔST, malòļetnosti. *f. stańe koga što je maloļetan.* — *Riječ je praslavenska* (malolêtьnostь), *isporedi rus.* малолѣтность, *češ.* máloletnost, *poļ.* małoletność. Maloļetnost ‚minderjährigkeit'. Jur. pol. terminol. 346. Preko vremena maloļetnost očinsku vlast produļiti. Zbornik zak. 1853. 157. To biva, kad je imaoniku, u slučajevima zakonom određenima (maloļetnost, slaboumļe itd.) zabrańeno da sam upravļa. V. Bogišić, zakon. 329.

MALÒĻESTVO, *n. vidi* maloļetstvo. Za vreme malolestva kraļevog ne može se učiniti nikakva promena. M. Đ. Milićević, škol. 107.

MALÒĻESTVO, *n. vidi* maloļetnost. — *Može biti stara riječ, isporedi rus.* малолѣтство. — *U našemu se jeziku javļa u naše doba (te ispred* -s- *može ispasti* -t-, *vidi* maloļestvo), *a između rječnika u Stulićevu* (‚pubertas'). Dokle god maloļetstvo vaše svijetle kćeri trajalo bude. Nov. sr. 1834. 131. Dok god maloļetstvo traje. V. Bogišić, zakon. 217.

MÀLOMÂŃ, *adv.* fere, pene, *gotovo, omalo ne.* — *Okrńeno* malo mańe, *vidi kod* mao. — *Od* XVI *vijeka.* I malomań vsi dokturi. Naručn. 94a. Jeļuže veroju ugašena je malomań vera naša. Š. Kožičić 15a. Bisi tagda va Italiji i malomań po vsem svitu glad. 22b. Glad bisi po vsem malomań miru. 24a. Ihže čislo malomań neičtenoje. 24b. Delo veliko ježe vsa malomań ina dela jego nadhojaše. 35a. Viđeć da ga plav mâ stiže i malomań veće hita. G. Palmotić 2, 66. Nu sam tvoje rad ļubavi toj malomań š ńim razvrgo. 2, 110. Bijahu od roda neplemenita, malomań svi stari. K. Maģarović 63. Ali ńeke *(knige)* sasve da su složene urednopisańem, da se malomań pogađaju našijem običajnijem govorom. I. A. Nenadić, nauk. 7. Zato crkva sveta malomań nego svaku molitvu dospijeva govoreći: ‚po Jezukrstu Gospodinu našemu'. 209. Malomań svi pobijeni. šambek. 19. Malomań nije igda govorio od muke svoje. J. Matović 59. Koji dariva učenicima malomań sva svoja nazivańa. 89. Ova su malomań poglavitija poglavja. 113. I malomań s istijem riječima nauči s. Ilario. 211. Da malomań ne bi ćutili ikakvu dosadu. 271. Iz koje malomań svi grijesi izajdoše. 316. Skraćevati veličavstvo Bož[illegible] svake ure malomań i časa. 341. Svi malomań ļudi. 344. Màlomâń ‚prope'. D. Nemanić, čak. kroat. stud. ıiftsg. 61. Malomań, skoro, malo ne. na Rijeci. F. Pilepić.

MALOMEŠŃAK, *m. samo u Jambrešićevu rječniku:* ‚september'. — *Po* ‚maloj meši (maši?)', *t. j. svetkovini* ‚Male Gospe', *dok se avgust zove* ‚velomešńak' *po svetkovini* ‚Velike Gospe'. — *U Voltigijinu rječniku ima* malomežujak *što je zlo prepisano iz Jambrešićeva.*

MALOMEŽUJAK, *vidi* malomešńak.

MÁLOMLIJA, *m.* nadimak večerinu *(vjetru).* Pripovijeda se da se iz Drniša jedna baba preselila gladne godine u Bosnu, pa kad bi onamo tko iz Dalmacije došao sve bi pitala: „Puše li još tamo oni nesretni málomlija?" jer kad večerin puše, ļeto je suho, pa se ‚malo' žita ‚meļe', jer malo rodi. M. Pavlinović.

MALÒMOĆAN, malòmoćna, *adj. u kojega je malo moći, slab.* — *Riječ je praslavenska, isporedi stslov.* malomoštьnъ, *rus.* маломочный, *češ.* malomocný, *poļ.* małomocny. — *Između rječnika u Stulićevu* (malomoštan *s dodatkom da je riječ ruska) i u Daničićevu* (malomoštьnь ‚infirmus'). Malomoštьnymь i strannimь. Mon. serb. 92. (1330). Kripite malomoćnih. Bernardin 34. Utješajte malomoćnijeh. N. Rańina 49b. paul. 1thess. 5, 14.

MALÒMOŽAN, malòmožna, *adj. u kojega je mala moć.* — *U jednoga pisca* XV *vijeka.* I kraļi i bani tomu t' su podložni, ne listo ki zvani jesu malomožni. M. Marulić 158.

MÀLONE, *vidi kod* mao.

MALÒNOSAST, *adj. u kojega je mali nos.* — *Samo u Belinu rječniku:* ‚nasutello' ‚nasutulus' 506a, *i u Stulićevu:* ‚parvo naso praeditus'.

MALONŠIĆI, *m. pl. vidi u Daničićevu rječniku:* Malonьšići, pleme u Crnoj Gori, ako nije kakva pogrješka: ‚Bêlopavlići i Malonьšići'. (Spom. sr. 1), 104. (1411).

MALOŃA, *m.* ime volu. Krupa, Berkasovo u Srijemu. D. Hirc.

MALÒOČAN, malòočna, *adj. u kojega su male oči.* — *U Stulićevu rječniku s dodatkom da je riječ ruska.*

MALOPLANSKO BRDO, *n. ime mjestu u Srbiji u okrugu smederevskome.* Sr. nov. 1869. 120.

MALÒPLODAN, malòplodna, *adj. koji malo ploda daje. — U Stulićevu rječniku:* ‚modicum fructum gignens' *s dodatkom da je riječ ruska.*

MALOPODATḶIV, *adj. uprav* malo podatḷiv. *— Riječ je nepouzdana: nahodi se izvezena na pokrovu kneza Lazara* (XIV *vijeka*): O mili moj gospodine i sveti mučeni *(o knezu Lazaru)*, malopodatḷivъ bilъ jesi vъ tlênniihъ i malovêčniihъ, kolmi pače vъ neprêhodimihъ i velikihъ jaže vъsprijelъ jesi ot Boga. Okáz. pam. šaf. 28. Mon. serb. 244. *(oko* 1389—1399). *u prijepisu* XVII *vijeka stoji:* Strastotrьpče Hristovъ i svety mučeniče, mnogo bo podatḷivъ bylъ jesi vъ tlênniih i malovêčniihъ, kolmi pače vъ neprêhodimih i velikiih, jaže vъsprijelъ jesi ot Boga. Glasnik. 9, 350—351. (1692). *iz toga se prijepisa (premda je nedosljedan u pravopisu i nije dosta vjeran originalu) vidi da treba prema smislu čitati* mnogo podatḷiv *(tako bi bilo razdijeljeno i* malo podatḷiv). *— Vaļa da je tako mislio i Daničić, jer je u svome rječniku napisao:* malopodatḷivъ, gledaj kod mnogopodatḷivъ, *ali tc zadńe riječi nema na svome mjestu; vaļa da je zaboravio.*

MÂLÔ PÒḶE, Mâlôga Pòḷa, *n. mjesno ime.*

a. *selo u Hercegovini.* Statist. bosn. 106.

b. *selo u Hrvatskoj u županiji ličko-krbavskoj.* Razdijeļ. 38.

c. *mjesta u Srbiji. α) u okrugu biogradskome.* Glasnik. 19, 192. *— b) u okrugu smededevskome.* Ńiva u mestu Malom Poļu. Sr. nov. 1863. 156. *— c) u okrugu vaļevskome.* Ńiva u Malom Poļu. Sr. nov. 1861. 239.

MÂLOPREŠŃÎ, *adj. koji se malo prije (nazad malo vremena, nedavno) dobavio, skorašnji, frišak, prijesan, nov. — isporedi* maloprijašńi. *— Postaje od* malo prije, *isporedi* dojakošńi, ńegdašńi. *— U Vukovu rječniku:* ‚neu, frisch' ‚recens'.

MÂLOPREŠŃICA, *f. ńešto malopreśńe ženskoga roda, kao voda, pogača. — U Vukovu rječniku:* n. p. voda, t. j. ona koja je malo prije donesena, kao skorašńica ‚ein frisches wasser' ‚recens aqua'.

MÂLOPRIJAŠŃÎ, *adj. koji je bio malo prije, ne svagda u istome smislu kao* maloprešńi. *— U naše vrijeme u Dubrovniku, a između rječnika u Stulićevu* (maloprijašań ‚paullo ante', adj.'). „Maloprijašńe tvoje riječi". „Maloprijašńi ńegov dolazak". P. Budmani.

MALORAD, *f. mjesno ime, vidi u Daničićevu rječniku:* Maloradь, međe su zemļama crkve treskavačke išle ‚seliштemъ Arbanasi do Maloradi'. G(lasnik). 13, 370.

MÂLORÂSTAO, mâlorâsla, *adj. koji je malo (uz)rastao, koji je maloga rasta. — Po rus.* малорослый. *— U jednoga pisca našega vremena.* Malorasli čokot. P. Bolić, vinod. 1, 53.

MALÒREDAN, malòredna, *adj. u kojemu je malo reda. — Jamačno je takovo značeńe u jedinome primjeru* XVIII *vijeka, a drugo je kod* malorednik *(vidi); a moglo bi značiti što i* malobratski. Neće ino trjebovati na ponovļenje staroga cjelovitoga obsluženja redovničijeh naredba sred manastijera malorednijeh. I. M. Mattei 7—8.

MALÒREDNÎK, *m. klerik što je primio male redove. — U jednoga pisca* XVIII *vijeka.* Način od svrženja po staromu zakonu u ovomu uzdrži se: da biskupa prid obrazom dvanajest biskupa, popa prid obrazom od šest, služitoļa i poslužiteļa prid obrazom od tri biskupa, a malorednika prid biskupom i svim klerom veličeno i sudbeno svržuju se. A. d. Costa 2, 204.

MALÒRJEČAN, malòrječna, *adj. koji malo (riječi) govori. — U jednoga pisca* XVIII *vijeka, a između rječnika u Stulićevu* (‚parum loquens, taciturnus'). *(Bila je blažena divica Marija)* u srdcu ponizna, u riči stavna, u pameti razumna, u razgovoru malorična, . . . A. Kanižlić, utoč. 629.

MALÒRUS, *m. čovjek iz Male Rusije. — U naše vrijeme.* U Rusa, . . . u Malorusa *(gen. pl.)* . . . Đ. Daničić. rad. 26, 58

MALÒRUSKÎ, *adj. koji pripada Maloj Rusiji ili Malorusima. — U naše vrijeme.* Jezik maloruski. Đ. Daničić, dioba. 8.

MÂLÔ SÈLCE, Mâlôga Sèlca, *n. ime selu u Hrvatskoj u županiji modruško-riječkoj.* Razdijeļ. 116.

MÂLÔ SÈLO, *n. mjesno ime.*

a. *selo u Bosni u okrugu travničkome.* Statist. bosn. 73.

b. *u Dalmaciji. α) selo na ostrvu Hvaru (tal.* Villetta). Repert. dalm. 1872. 17. *— b) u kotaru dubrovačkome blizu Stona.* Schem. ragus. 1876. 36.

c. *u Hrvatskoj. α) selo u županiji modruško-riječkoj.* Razdijeļ. 45. *— b) selo u županiji ličko-krbavskoj.* Schem. segn. 1871. 33.

d. *vidi i kod* Maloselci.

MALÒSELCI, Malòselâcâ, *m. pl.* stanovnici Malog Sela, kako se još sada — ali ređe — zove u puku Mali Lošińi (‚Lussinpiccolo'), koje je ime kašńe nastalo kano prijevod s talijanskog. Prema tome čuje se i: ‚Veloselci' (ondje izgovaraju: ‚Velosjélci') = stanovnici Velog Sela (V. Lošińa). I. Milčetić.

MALOSEŽAN, malosežna, *adj. koji malo seže, dosiže. — U jednoga pisca našega vremena.* Prem su ženski malosežni umi. Osvetn. 2, 31.

MALÒSKUP, *m. mali skup. — U jednoga pisca* XVII *vijeka.* Pop Dominik Gospodnetić Bračanin začе i stisnu u maloskup kite rečeno. *u* I. Ivanišević 12.

MALOSLAC, *m. nejasna riječ u pisca Dubrovčanina* XVI *vijeka.* Kako maloslaca u bunbačicu bih te hranio. M. Držić 226.

MÂLÔ SLÂNCE, *n. ime mjestu u Srbiji u okrugu biogradskome.* Glasnik. 19, 192.

MALÒSNÂŽAN, malòsnâžna, *adj. u kojega je malo snage, slab. — U dva pisca* XVIII *vijeka.* Tako priobražen i malosnažan susreten je od prižalostne majke. I. A. Nenadić, nauk. 255. Ti si kripost slabih i malosnažnih. A. Kanižlić, utoč. 730.

MALÒSRČAN, malòsrčna, *adj. plašiv, strašiv (u kojega je malo srca). — isporedi* malosrdačan, malosrdan. *— U dva pisca* XVIII *vijeka, u između rječnika u Stulićevu* (‚timidus, pavidus, timens, meticulosus'). Pomozi nevoļne, okripi malosrčne. A. Kanižlić, utoč. 717. Ne bi ni za to malosrčan. E. Pavić, ogledalo. 255.

MALOSRDAČAN, malosrdačna, *adj. u Stulićevu rječniku uz* malosrčan.

MALÒSRDAN, *adj. vidi* malosrčan. *— U jednome primjeru* XVIII *vijeka.* Ninus ne postade malosrdan, veće s velikom pomju napridovaše začeto djelo. D. E. Bogdanić 29.

MALÒSRDNÔST, malòsrdnosti, *f. osobina koga što je malosrdan. — U jednome primjeru* XVIII *vijeka.* P: Koji su grisi suprotivni jakosti?

— O: Zlo ufaće, . . . malosrdnost, mekanost . . . I. Velikanović, uput. 1, 403.

MALÒSREĆAN, malòsrećna, *adj. koji ima malo sreće (ńešto slabije nego* nesrećan). — *U jednoga pisca* XVIII *vijeka, a između rječnika u Stulićevu* (‚parum felix'). Bivši u tomačeńu malosrećni bili spijevaoci. I. Đorđić, salt. 1.

MÀLÔST, mälosti, *f. vidi* 1. malina. — *Riječ je praslavenska, isporedi stslov.* malostь, *rus.* малость, *češ.* malost, *poļ.* małość. Iže isplьniše světilьnika svoje malosti. Sava, tip. hil. glas. 24, 173. Malost dana mojije svršiće se u kratko. P. Posilović, nasl. 44b. Grijeh minući časa je malos, slijed kajanje, duga žalos. J. Kavańin 43b. Tu će pred oči naše stati sva naša malost. J. Rajić, pouč. 1, 23.

MALÒSTÂSAN, malòstâsna, *adj. koji je maloga stasa. — U Stulićevu rječniku:* ‚statura puxillus'.

MALÒSVIJESTAN, malòsvijesna, *adj. u kojega je malo svijesti. — U jednome primjeru* XVIII *vijeka.* Mnogi čovik malosvisni na boj srne. V. Došen 191b.

MÀLOŠ, Malòša, *m. pomińe se u narodnijem pjesmama kao ime ńekakvu gradu nedaleko od Novoga Pazara. — Između rječnika u Vukovu:* (stajaća riječ) *s primjerom iz narodne pjesme:* Iz Maloša grada bijeloga. — Poranio Kraļeviću Marko, svratio se Novome Pazaru . . . Ode Marko niz poļe široko . . . Svrati Marko u Maloša grada. Nar. pjes. stojad. 1, 8.

MALOŠINDO, Malošindola, *m. ime selu u Crnoj Gori u katunskoj nahiji.* Glasnik. 40, 18.

MALOŠIŠTE, *n. ime selu u Srbiji u okrugu niškome.* M. Đ. Milićević, kraļ. srb. 126.

MALOŠKI, *adj. koji pripada Malošu. — U pjesmi u kojoj ima i* Maloš. Pa okrete poļem Maloškijem, kad je bio sred poļa Maloška . . . Nar. pjes. stojad. 1, 11.

MALÒŠTOVAC, malòštôvca, *m. čovjek što malo štuje (Boga ili vjeru). — U jednoga pisca našega vremena.* Gdjegod ima maloštovaca i malovjeraca. M. Pavlinović, razl. spisi. 207.

MÀLOTA, *m. ime volu.* F. Kurelac, dom. živ. 25. J. Bogdanović. D. Hirc.

MÀLOTICA, *m. i f. dem.* malota. — *U naše vrijeme u Lici.* „Moja malotica ka' i žeravica". J. Bogdanović.

MALÒUM, *adj.* malouman. „Bio sam još maloum, kad mi je otac umro, pa me stric izvaro". U Orahovici. S. Ivšić. — *Ima i u Stulićevu rječniku uz* malouman.

MALÒUMAN, malòumna, *adj. u kojega je malo uma ili razuma. — Riječ je praslavenska, isporedi stslov.* maloumьnъ, *rus.* малоумный, *češ.* maloumný, *poļ.* maloumny. — *Između rjčnika u Stulićevu* (‚stolidus, fatuus, stultus' *s dodatkom da je riječ ruska).*

a. *adj.* Salamune prirazumni da u dilih maloumni. M. Marulić 283 Ovo otajstvo jest naj veći trun u oku maloumnim nevirnikom. F. Lastrić, od' 31. Tako bo običaje neprijateļ varati maloumne. test. 252b. Kojizim neprijateļ okreće naokolo maloumne grišnike. test. ad. 80a. Ne promišļajući, da je ovo mriža djavaoska, u koju fata duše maloumne. ned. 323. Zaradi tri uzroka maloumni utječu se k bajavicama. 324. Sciňaše maloumna ženska glava . . . svet. 114a. Ukazati ćemo tako, da i maloumni razumiti mogu. A. Kanižlić, kam. 49. Okrivļuje patrijarhe kao maloumne i slipe. 250. Maloumni u znańu poslova crkvenih. 462. Biļežim ovde za maloumne da je sve jedno ili tko rekao Volodomir ili Vladimir. 477. O maloumni i ništa nemisleći! bogoļubnost. 22. Ne razumiste, jeli, maloumni ļudi, što ozgor malo prija reko (?). Đ. Rapić 30. O mi neustrpļivi, o mi maloumni! 189. A kad jedan ne more ništa da upamti, te ne zna ništa, onda mu se veli, da je . . . malouman. Zbor. za nar. živ. i ob. 6, 62. — *U metaforičkome smislu, o peru.* Maloumnim perom slaviti. A. Kanižlić, utoč. 870.

b. *adv.* malòûmno. Kako on maloumno reče. A. Kanižlić, kam. 81. Maloumno scine da je ono kruh. utoč. 129. Izkreću ništanemańe i izopačuju maloumno za opravdańe svoje svidočanstva nika pisma. I. Velikanović, uput. 1, 258.

MALÒÛMLĻE, *n. osobina koga što je maloum ili malouman. — isporedi* maloumnost. — *Stara riječ, isporedi stslov.* maloumije, *rus.* малоумие. — *U jednome primjeru* XVII *vijeka pisano sa starijem oblikom* maloumije. O zlago proizvoļenija i zavisti, i visokoumija i svojevoļstva i maloumija! Glasnik. 22, 225. (1614—1646).

MALÒUMNÎK, *m. malouman čovjek. — U naše vrijeme.* Jedan od ńih bešo maloumnik. M. Đ. Milićević, međudn. 307.

MALÒUMNÔST, malòumnosti, *f. osobina koga što je malouman. — U jednoga pisca* XVIII *vijeka.* Ukazuje svoju maloumnost. A. Kanižlić, kam. 165.

MÀLÔV, malòva, *m. ime psu.* F. Kurelac, dom. živ. 46.

MALOVA, *ime kravi. — U Lici.* J. Bogdanović. Bastaja, Daruvar. u Bosni. D. Hirc. — *I u prenesenome smislu.* Malova, ime jednoj šmrkavoj ženi. u Lici. D. Trsteńak.

1. MÀLOVÂN, *m. mjesno ime.*

a. *u Bosni. a) planina. — između rječnika u Vukovu:* planina u Bosni *(dodano po Vukovijem bilješkama u trećemu izdańu:* iznad Šuice) ‚ein berg in Bosnien' ‚mons Bosnae' *s primjerom iz narodne pjesme:* U Šuice povrh Malovana. (Nar. pjes. vuk. 1, 557), *vidi i* Šuica. Milač *(rijeka)* uvire pod planinom Malovan, a izvire opet pod Steržańom pod imenom Šuice. F. Jukić, zemļop. 28. — *b) dva sela* Malovan dońi *i* gorńi *u okrugu travničkome.* Statist. bosn. 74.

b. *u Hrvatskoj, vidi u Vukovu rječniku:* brdo u Hrvatskoj blizu Gračca ‚ein berg in Kroatien' ‚mons Croatiae'.

2. MÀLOVÂN, *m. ime ovnu. — U naše vrijeme u Lici.* J. Bogdanović.

MALOVESAĆ, *m. vidi* malovesak. — -ć *(štampano* -ch) *može biti da stoji griješkom mj.* k. — *U Stulićevu rječniku:* malovesać, trava ‚althaea'.

MALOVESAK, maloveska, *m.* (tal. malvavisco), abutilo, malvavisco bastardo (u rukopisu male braće u Dubrovniku), malva, ibisco, altea (Kuzmić), Althaea officinalis L. (Visiani). — Malovesak pitomi, malvavisco, ibiscus (Kuzmić), Althaea rosea L. B. Šulek, im. 221.

MÀLOVICA, *f. dem.* malova. — *U naše vrijeme u Lici.* „Moja malovica vaļa na mlijeku, sejo moja, šta rečeš". J. Bogdanović.

MALOVIĆ, *m. prezime. — Od* XV *vijeka.* Sin Petre Malovića. Mon. croat. 96. (1465). Perić-Malovića selo jedno. 308. (1598). Ištu nevirnoga Greganina i Malovića. Starine. 11, 105. (1662). Baš na kulu Malovića Đoka. Nar. pjes. vuk. 4,

472. Kńigu piše Đoko Maloviću, silan Đoko s kamenijeh Duži. 4, 484.

MALÒVID, *adj. koji malo vidi.* — *U Stulićevu rječniku:* v. kratkovid, *ali bi trebalo razlikovati ove dvije riječi, jer ima ‚malovida' što nijesu ‚kratkovidi'.*

MALÒVIJEĆNÎK, *m. vidi u Vukovu rječniku:* (u Dubrovniku) koji je za republike pripadao u ‚malo vijeće' ‚mitglied des kleinen rathes (zur zeit der republik in Ragusa)' ‚socius senatus minoris (rei publicae Ragusanae)'.

MALOVIJEKE, *f. pl.(?)* Myosotis silvatica Ehrb. (u Gospiću). B. Šulek, im. 221.

MALÒVIT, *adj.* „U gorici malovita stijena, na ńoj sidi jadoviti Rizmo". M. Pavlinović.

MALÒVJEČAN, malòvječna, *adj. maloga vijeka, t. j. koji malo traje ili malo živi.* — *Riječ je praslavenska, isporedi stslov.* malovêčьnъ, *rus.* маловѣчный, *pol.* malowieczny. — *Između rječnika u Vukovu* (‚von kurzer dauer' ‚non diu durans') *i u Daničićevu* (malovêčьnь ‚brevis'). Ne tako ti, o mili moj gospodine i sveti mučeniče, malopodaṭjivь bilь jesi vь tlênnihь i malovêčnihь, kolmi pače vь neprêhodimihь velikihь jaže vьsprijelь jesi otь Boga. Mon. serb. 244. *(oko* 1389—1399).

MALOVJEK, *adj. vidi malovječan.* — *U naše vrijeme, a između rječnika u Stulićevu:* v. kratkovjek. Da ti ļuba bude malovika, malovika, do prve subote. Hrv. nar. pjes. 4, 329.

MALÒVJERA, *m. i f. malovjerno čeļade.* — *U jednoga pisca Dubrovčanina* XVIII *vijeka.* Koliko većma vas, malovjere! S. Rosa 77b. Što ste se tako ustrašili, malovjere? 88a. Malovjero, zašto si se zastrašio? 94a.

MALÒVJERAC, malòvjêrca, *m. malovjeran čovjek.* — *U jednoga pisca našega vremena.* Gdjegod ima maloštovaca i malovjeraca. M. Pavlinović, razl. spisi. 207.

MALÒVJERAN, malòvjêrna, *adj. u kojega je malo vjere.* — *Riječ je praslavenska, isporedi rus.* маловѣрный, *češ.* malověrný, *pol.* małowierny; *Vuk bilježi* malovjerni *među riječi slavenske* koje se u našemu narodnom jeziku ne govore, ali se lasno mogu razumjeti i s narodnijem riječima pomiješati. nov. zav. (1847). v—vi. — *Između rječnika u Stulićevu* (‚incredulus') *s dodatkom da je riječ ruska.* Što strašivi jeste, malovjerni? N. Rańina 32b. matth. 8, 26. Zato odgovori onima malovirnima i plašļivima. E. Pavić, ogledalo. 437. Što ste tako plašļivi, vi malovirni? 516. O malovirni Petre, zašto si sumńiv? 549. Zašto ste straļivi, malovjerni? Vuk, mat. 8, 26. Malovjerni, zašto se posumńa? 14. 31.

MALÒVJÊRJE, *n. vidi* malovjernost. — *Riječ je stara, isporedi stslov.* malovêrije, *rus.* маловѣріе. — *U Stulićevu rječniku* (‚incredulitas').

MALÒVJERNÔST, malòvjernosti, *f. osobina koga što je malovjeran.* — *isporedi* malovjerje, malovjerstvo. — *Ima i češ.* malověrnost *i pol.* malowierność, *ali s toga što nije potvrđeno u stslovenskome i u ruskome jeziku, vaļa da je u našemu načińeno od* malovjeran. — *U jednoga pisca Slavonca* XVIII *vijeka.* Isus pokara ńiov strah i malovirnost. E. Pavić, ogledalo. 516. Rad vaše malovirnosti. 557.

MALÒVJÊRSTVO, *n. vidi* malovjernost. Drugo se malahno nahodi u svetomu pismu, koje se zove malovjerstvo, od koga se dostojno može rijeti, kakono reče Isus Petru govoreći: „Male vjere, zašto si sumļio?" M. Divković, bes. 479a.

MALOVKA, *f. ime ovci.* F. Kurelac, dom. živ. 32.

MALOVOĆI, *m. pl. ime mjestu u Hrvatskoj.* — *U spomeniku glagolskome* XV *vijeka, u kojemu je isto slovo za* šć *i* ć; *veća je prilika da treba čitati drugo.* Pod Malovoći na Rukavci. Mon. croat. 81. (1455).

MALOVREMEN, *adj. koji traje malo vremena, ili koji živi od nazad malo vremena.* — *Stara riječ, isporedi stslov.* malovrêmenьnъ, *rus.* маловрѣменный *(samo u pjesmi). U našemu jeziku naj češće ispada* ь *(samo u jednoga pisca* XVIII *vijeka ima* a *mj.* ь, *vidi* malovremenan), *a onda od dva* n, *ako se i pišu, izgovara se samo jedno.* — *U knigama pisanima crkvenijem jezikom, a između rječnika u Stulićevu* (malovremen, v. kraktovrjemen) *i u Daničićevu* (malovrêmenьnь ‚brevis'). Vь malovrêmennêmь semь žitiji. Domentijanъ 219. Malovrêmenь *(sin).* Zbor. drag. sreć. 10. Ugre malovrêmeny buduṭь. 15.

MALOVREMENAN, *adj. samo ovaj oblik (nom. sing. m.), vidi* malovremen. Čovek malovremenan. D. Obradović, basne. 73. Ako će i malovremenan biti život. 117.

MALOVRIJÈDAN, malovrijèdna, *adj. koji malo vrijedi; naj češće se ne misli o materijalnoj vriednosti, (novčanoj) cijeni, nego o unutrńoj i duševnoj.* — *Od* XVI *vijeka (rus.* маловрѣдный *ima posve drugo značeńe, vidi* uvrijediti *i* vrijeđati), *a između rječnika u Mikaļinu (razdijeļeno* malo vridan ‚parvi momenti, nullius valoris'), *u Belinu* (‚frivolo cioè di niun valore' ‚futilis' 331b; ‚di poca importanza' ‚tenuis' 386a; ‚inetto' ‚ineptus' 399a; ‚vile, di poco pregio' ‚vilis' 766a), *u Bjelostjenčevu (kajkavski* malovreden ‚parvae l. exiguae aestimationis homo, nauci l. exigui valoris homo, vix alicujus momenti l. pretii homo; improbus, ineptus, pravus, vitiosus, perperus, malus, malignus, sinister'), *u Stulićevu* (‚inefficax, inutilis, damnosus, malus, vilis'), *u Voltiģijinu* (malovredan ‚dappoco, indegno, vile' ‚unwürdig, unwürdiglich'; malovrijedan, v. malovredan).

a. *adj.* — *Komp.:* malovrèdnijî, *vidi naj prvi primjer kod b).*

a) o čeļadetu. Vaše blago sve ste na nikakovi malovridni ļudi stratili. F. Vrančić, živ. 24. Što je niki malovridan čovik govoril. Starine. 11, 92. *(oko* 1655). Koji je malovridan, sam je sebi kriv da je takov. P. Radovčić, način. 71. Ja premda malovridan, poznao sam . . . I. Grličić XVII. Grješnik malovrijedni. Pisanica. 6. Jer sam vazda malovridan bio. P. Knežević, pism. 59. Tako čeļad malovridna. V. Došen 115b. Malovridni što ga kudi *(kriposna).* 133b. A oni je nenavidan, tko je sobom malovridan. 134b. Odpadničo malovridni! 134b. Učili su niki malovridni bogoslovci. Ant. Kadčić 381. — *I ovdje se govori o čeļadetu (o babi):* Ali kuga nenavidna, pogan babska malovridna. V. Došen 129b.

b) o čemu drugome (naj češće o čemu umnome). Ako dakle ne imamo tolike kreposti i jakosti da za ļubav Božju ostavimo svijet i sve stvari svjetovne, kakono sveti mučenici učiniše; imamo daj toliku ļubav polak Boga, da za ļubav Božju ostavimo što je naj lošije i naj malovrednije. M. Divković, bes. 792a. Tada će se laštiti odjeća priprosta i malovridna. B. Kašić, nasl 53. Naša malovridna i zločesta dila. P. Radovčić, način. 404. Oholeći se svojijem ma-

lovrijednijem plemstvom. I. Đorđić, ben. 34. Tebi se pridajem s ovim malovridnim trudom. P. Knežević, pism. v. Iskazati sve ne more malovridna pamet moja. životi. 30. Kao da bi prosto bilo malovridno ženi dilo. V. Došen 67b. Malovridno činit dilo. 223b. Koji se o komu poslu malovrijednu bavjahu. S. Rosa 63b.

b. *adv.* malòvrijedno. — *Između rječnika u Belinu* (‚inettamente' ‚inepte' 398b), *u Bjelostjenčevu* (malovredno ‚male, improbe, prave, vitiose, maligne, malitiose, corrupte, perpere'), *u Voltićijinu* (malovredno ‚indegnamente, malignamente' ‚unwürdig, unwürdiglich'). Raspušten kaluđer malovrijedno boravļaše u manastijeru Kasinskomu. I. Đorđić, ben. 168. Dal' kad vide *(mlađi)* kako čine malovridno starešino. V. Došen 240b.

MALOVRIJÈDNÔST, malovrijèdnosti, *f. osobina koga ili čega što je malovrijedno.* — *Od* xvi *vijeka, a između rječnika u Bjelostjenčevu* (‚improbitas, pravitas, perversitas, perperitudo, ineptitudo, ineptia, nequitia, malitia, malitas'), *u Stulićevu* (‚ineptiae, improbitas' *iz Habdelićeva), u Voltićijinu* (malovrednost, malovridnost ‚dappocaggine, indegnità' ‚unwürdigkeit'). Tako pak malovridnost u narav se stvori. P. Zoranić 70a. Tog ne može pak podniti malovridnost pera moga. P. Knežević, pism. 82. Kad bi na pamet ńoj došla malovridnost i priprostitost ńe rođeńa. osm. 197. Ukor malovridnosti čovičanski. V. Došen 1. Zaradi moje velike malovrijednosti nikakovoga ufańa ne mogu imati. Pisanica. 81. Bila je jedna privisoka planina nedostojnost našega tila, malovridnost našega plemena. A. Tomikovi, gov. 373.

MALÒVRIJEDŃÂK, *m. malovrijedan čovjek.* — *U jednoga pisca* xvii *vijeka, a između rječnika u Bjelostjenčevu (kajkavski* malovredńak ‚homo ineptus', v. malovreden). Malovridńak vse razpravi. P. Vitezović, cvit. 19.

MALOVRSNÒĆA, *f. vidi* malovrsnost. — *U jednome primjeru* xvii *vijeka.* Da se izjednači z niskoćom i malovrsnoćom ļubavju svitovńom. M. Radnić 377a.

MALÒVRSNÔST, malòvrsnosti, *f. osobina koga ili čega što je malovrsno.* — *isporedi* malovrsnoća. — xvii *i* xviii *vijeka.* Od malovrsnosti svijeta. M. Radnić ix. Po ovomu poznati ćeš tugu i malovrsnost puoti. 230b. Pogleda na malovrsnost službenice svoje. A. Kanižlić, utoč. 351.

MALOVŔSTAN, malovŕsna, *adj. malo vrstan, vidi* malovrijedan. — *U dva pisca* xvii *i* xviii *vijeka (u prvoga ima i* malovrsnoća *i* malovrsnost), *i u naše vrijeme u Lici (gdje je* -t- *prema ostalijem oblicima ispalo i u nom. sing. m.* malovrsan).

a. *o čeļadetu.* Ubog, malovrstan i tužan. M. Radnić 230a. Opačine čino malovrsna grešnika. 235a. Zazva Isus Isukrst kipove niske i malovrsne. 249b. Malovrsni nikoji crkveni đaci. A. Kanižlić, kam. 21. Od malovrsna i nepoznana čovička. 395. Grci bijau malovrsni ulizaoci. 866. *i u naše vrijeme u Lici.* Malovŕsan *s primjerom:* „Još je on malovrsan za taki posao". J. Bogdanović.

b. *o životińi.* Sveti . . . držahu se za malovrsne mrave. M. Radnić 411a.

c. *o čemu neživome (tjelesnome i umnome).* Dajući svojijem udom malovrsne ječeke. M. Radnić 230b. Da su od malovrsne cijene stvari ńegove. 240a. Bog stvari malovrsne scijeni za mnogo. 251b. On poznaje malovrsno sastavļeńe i splavleńo od koga smo učińeni. 281a. Žeļahu malovrsne i debele ječeke. 296b. Kupuje dobra pricijeńena za malovrsna. 366b. Budući bo mi ļudi zločeste cine i bitja malovrstna. A. Kanižlić, uzroci. 33. Zarad malovrstnih od bogoļubnosti dila. utoč. 86.

MÂLOZNAN, *adj. u kojega je malo znańa (može biti da bi pravo značeńe bilo: malo znan, malo poznat).* — *U dva pisca* xviii *vijeka.* Hotio sam i ovo staviti za maloznane naučiti. P. Knežević, osm. 15. Čeļad potištena i maloznana. V. M. Gučetić 163.

MÀLPÂGA, *f. ime dvjema mjestima u Dalmaciji.* — *Talijanska je riječ (od* mala paga *što bi značilo: zla plaća). a) vidi* Dračevac, *a).* — *u jednoga pisca* xvii *vijeka.* Od Malpage sta bježati. P. Kanavelić, iv. 241. — *b) vidi* Lovrjenac *na kraju, vidi* Chronica ragusina J. Restii. nod. 42.

MALSKA GOLAJA, *f. ime mjestu u Srbiji u okrugu crnoriječkome.* Livada s branikom u Malskoj Golaji. Sr. nov. 1865. 31.

MALSKI SOKAK, *m. ime mjestu u varošici Paraćinu u Srbiji.* Sr. nov. 1867. 319.

1. MÂLTA, *f. vidi* carina, *osobito pod* 1, *a) i* 2. — *Od ńem.* maut; *nije posve jasno, zašto je* -l- *postalo od* u: *vaļa da je isprva ta riječ priješla iz ńemačkoga jezika u koji dijalekat (takovi su slovenski, ali ne znam da ima u slovenskome jeziku te riječi u tome značeńu), u kojemu se* l *i* u *na kraju sloga ne razlikuju, ali tome nema potvrde.* — *U sjevernijem krajevima od* xviii *vijeka, a između rječnika u Bjelostjenčevu* (malta, vama, divona ‚telonium, portorium, pedagium, vectigal') *gdje se naj prije nahodi, u Jambrešićevu* (‚telonium'), *u Voltićijinu* (‚dazio, dogana' ‚zoll, accise'). Odkuda to izlazi? Izlazi od ovuda, jere ispoviditi se neće reći platiti maltu. Đ. Rapić 48. Još mańe jednu rič, koja svuda brez malte more proći. 139. Od ovuda teška armicija, od onuda malta, od onuda porcija. 192. Onda dvostruku maltu plaća. 252. Jer je Mateo na malti sideći tuđe grabio. G. Peštalić 66.

2. MÂLTA, *f. vidi* 2. lijep, c *i* d. — *Od tal.* malta *ili od lat.* maltha. — *U jednoga pisca Slavonca* xviii *vijeka.* S vodom, . . . klakom iliti vapnom, to jest krečom i s piskom učini maltu. I. Velikanović, uput. 3, 486.

3. MÂLTA, *f. mjesno ime.*

a. *ostrvo u Sredozemnome moru.* — *isporedi* Maltija. — *Tal.* Malta *(samo a ne i* Meleda *kako Vuk bilježi, vidi* Mļet). — *Od* xvii *vijeka, a između rječnika u Mikaļinu* (Malta, otok ‚Melita'), *u Belinu* (‚Malta, isola celebre' ‚Melita' 455a), *u Bjelostjenčevu* (Malta, međimorje ili otok glasoviti ‚Melita'), *u Vukovu* (‚Malta? Meleda?' ‚Melita'). Idreći oni, na otok od Malte dotegnuhu. F. Glavinić, cvit. 207a. Svoju i Maltu dvakrat shrani. J. Kavańin 385b. Mi smo sva tri iz otoka Malte. Nar. pjes. juk. 513. Kad dođoše pod prokletu Maltu. Nar. pjes. vuk. 3, 87.

b. *zaselak u Hercegovini.* Statist. bosn. 124.

c. *zaselak u Hrvatskoj u županiji ličko-krbavskoj.* Razdijeļ. 41.

MALTANKA, *f. kao da je žensko čeļade s ostrva Malte (vidi* 3. Malta, a), *ali u pjesmi može biti da je nešto kao personifikacija Malte i malteškoga reda.* — *U pjesmi bosanskoj našega vremena.* Ja ga prodaj Mlecim u kaure, jal' Maltanci, lijepoj djevojci, otkle nikad sužań ne izlazi. Nar. pjes. juk. 473. Oklopiše Maltanku

djevojku. 477. *U istoj pjesmi ima ta riječ još dva puta, a jedan put* Maltinka: Odvede ga Maltinka djevojka. 476, *gdje je jamačno štamparskom griješkom* i *mješte* -a-.

MÀLTÂR, maltára, *m. carinik.* — *Postaje od* 1. malta. — *Od* XVI *vijeka, a između rječnika u Bjelostjenčevu* (‚telonarius, publicanus, portitor, vectigalarius'), *u Stulićevu* (maltar, maltarica, v. očitnik etc. *iz Bjelostjenčeva), u Voltiđijinu* (‚daziere, doganiere' .zolleinnehmer'). Mikloš Dvorničić maltar. Mon. croat. 293. (1592). Sv. Mateo, koji od jednoga očitnika iliti maltara postade apoštolom. E. Pavić, ogledalo. 461. Naj poglavitiji očitnik iliti maltar. 589. Bio je naj stariji maltar i armičar. Đ. Rapić 372.

MALTÀRICA, *f. žensko čeljade kao maltar.* — *Samo u Bjelostjenčevu rječniku:* ‚publicana, decumana', *i u Stulićevu kod* maltar.

MÀLTÂRSKÎ, *adj. koji pripada maltarima ili malti.* — *U jednoga pisca Slavonca* XVIII *vijeka, a između rječnika u Bjelostjenčevu* (‚teloniacus, telonicus').

MALTÁRSTVO, *n. maltarska služba ili maltarski posao (vidi* 1. malta). — *U jednoga pisca Slavonca* XVIII *vijeka.* Ostavivši Mateo maltarstvo iliti očitničtvo. E. Pavić, ogledalo. 520.

MALTER, *m. vidi* 2. malta, *ńem.* malter. — *U naše vrijeme.* Tu se danas izoravaju opeke, malter i zidine od kuća. M. Đ. Milićević, kraļ. srb. 19.

MALTÈRISATI, maltèrišêm, *impf. malterom naļepļivati.* — *U jednoga pisca našega vremena.* Pa *(crkva)* nije malterisana. M. Đ. Milićević, kraļ. srb. 26.

MÀLTÊS, Maltésa, *m. vidi* Maltez. — *Samo u Belinu rječniku:* ‚Maltese, nome gentilizio' ‚Melitensis' 455ᵃ. — -s- *stoji po toskanskome i rimskome govoru.*

MÀLTÊSKÎ, *adj. vidi* malteški. — *U jednoga pisca* XVIII *vijeka, a između rječnika u Belinu* (‚maltese, nome possessivo' ‚melitensis' 455ᵃ). Pleme maltesko, kô Korciru prî posjede. J. Kavańin 141ᵃ.

MÀLTÊŠKÎ, *adj. koji pripada Maltezima i Malti.* — *Od* XVIII *vijeka.* To će biti malteška armada. Nar. pjes. bog. 178. Tako nose malteške katane. Nar. pjes. juk. 513. Vitezovi malteškoga bana. 513. Jadril sam Taliju do Livorno grada, Špańu, Ingilteru, do malteških strana. Nar. pjes. istr. 2, 136.

MÀLTÊZ, Maltéza, *m. tal.* Maltese, *čovjek s Malte (vidi* 3. Malta, a). — *isporedi* Maltes *i* Maltož. — *Od* XVIII *vijeka.* Maltezi pristupiše s tanahnijem galijama. Nar. pjes. bog. 172. U to doba Maltezi junaci. 179.

MÀLTÊŽ, Maltéža, *m. vidi* Maltez. — *U Bjelostjenčevu rječniku:* ‚Melitensis'.

MÂLTIJA, *f. vidi* 3. Malta, a. — *U narodnijem pjesmama našega vremena, a između rječnika u Vukovu (uz* Malta). Gospodine od Maltije kraļu. Nar. pjes. vuk. 3, 85. U hajdučkoj prokletoj Maltiji. Nar. pjes. vuk. 3, 86.

MALTIJAN, *m. ili adj. u narodnoj pjesmi našega vremena* kraļ Maltijan *vaļa da znači što i* malteški. Dok eto ti kraļa Maltijana. Nar. pjes. petr. 2, 209. Dva zekana kraļa Maltijana. 2, 211.

MALTINKA, *f. vidi* Maltanka.

MÀLTÎŠKÎ, *adj. vidi* malteški. — *Može biti da stoji mj.* maltijski *(vidi* Maltija). — *U narodnoj pjesmi* XVIII *vijeka.* To mi bješe bane ženerale a za ńime maltiške galije. Nar. pjes. bog. 178—179.

MÀLUĻA, *f.* ime kravi. I. Pavlović.

MALUNA *ili* Maluńa, *f. vidi* Maluńe.

MALUŃE, *n. ime selu u Hrvatskoj u županiji zagrebačkoj.* Razdijeļ. 71. — *U spomeniku* XVI *vijeka ima oblik* Maluna *ili* Maluńa. Stipe Vrbanić z Malune *(što se može čitati i* z Maluńe). Mon. croat. 238. (1535).

MÀLÛŠAN, màlûšna, *adj. dem.* mao. — *U naše vrijeme.* Ime ńemu malušan Perica. Nar. pjes. juk. 79. Toga malušnoga grada. M. Pavlinović, razl. spisi. 421.

MALUŠIĆ, *m. prezime.* — *U naše vrijeme.* Jeremija Malušić. Rat. 83.

MALUŠINSKI POTOK, *m. ime potoku u Srbiji u okrugu kneževačkome.* Glasnik. 19, 290.

MALUT, *m. vidi* mavluta. — *U narodnoj pjesmi bosanskoj našega vremena.* Po kadifi jelek od maluta. Nar. pjes. petr. 3, 444.

MALUZA, *m. prezime.* — XIV *vijeka.* Anton Maluza. Mon. croat. 41. (1325).

MÂLVÂŃE, *n. djelo kojijem se malva.* J. Bogdanović.

MÂLVÂR, *m.* znači što i malar. — *U naše vrijeme u Lici.* J. Bogdanović.

MALVARIJA, *f. znači sto i* malarija. — *U naše vrijeme u Lici.* J. Bogdanović.

MALVAROZA, *f.* Althaea rosea L. (Sabļar, u Dubrovniku). B. Šulek, im. 221.

MALVÀSIJA, *f. vrsta loze i vina.* — *isporedi* malasija, malvašija, mavasija. — *Postaje od tal.* malvasia *(tosk.* malvagía), *a ovo od mjesnoga imena u Grčkoj Μονεμβασία (tal.* Napoli di Malvasia) *gdje se naj prije gojila ta loza.* — *Od* XVII *vijeka, a između rječnika u Mikaļinu* (malvasia, vino ‚vinum creticum, vinum chium, vinum malvaticum, arvisium'), *u Belinu* (‚malvagía, vino candiotto' ‚vinum creticum' 455ᵃ), *u Bjelostjenčevu* (‚vinum candiacum, vinum chium, creticum, malvaticum'), *u Stulićevu* (malvasija, vrsta od vina ‚vinum creticum'); *u Vukovu:* (u Dubrovniku) 1. nekaka loza ‚art weinrebe' ‚vitis genus'. — 2. ‚wein davon, der malvasier' ‚vinum malvasense'. Ne ima ni vina, ni rakije, ni malvasije. M. Divković, bes. 422ᵃ. Još je lipši Cipar nasrid mora, u ńem reste bilica pšenica, rujno vino kano malvasija. And. Kačić, razg. 181ᵃ. Za razigrat srce malvasiju pi'te. M. Kuhačević 46. Kaleš iz kojega svit ima piti Božju malvasiju. Đ. Rapić 207. Volim s Jovom s lista vodu piti, nego s tobom slatku malvasiju. Nar. pjes. vuk. 2, 642. Sedi aga, pije malvasiju. 3, 394. Marko pije vino i rakiju, Memed pije slatku malvasiju. Nar. pjes. krasić. 1, 16. Malvasija, vrst vinove loze (Stulli, u Dalmaciji). B. Šulek, im. 221.

MALVÀŠIJA, *f. vidi* malvasija. — *Od* XVI *vijeka.* Malvašija *(vino).* Korizm. 3ᵃ. U ńe usta, vino malvašija, da mi ih so hajduk naļubiti na maču bih slovo prigorio. (Nar. pjes.) A. Ostojić.

MÂLVATÎ, mâlvâm, *impf. vidi* malati. — *U naše vrijeme u Lici.* J. Bogdanović.

MALVÀZIJA, *f. malvasija.* — *Po ńem.* malvasier. — *U naše vrijeme (uprav od* XVIII *vijeka, vidi* malvazijski). Baša dava piti vino malvaziju. Jačko. 167.

MALVÀZÎJSKÎ, *adj. koji pripada malvaziji.*

— *Od* xviii *vijeka.* Malvazijska amvrosija. D. Obradović, basne. 251.

MÀLVETA, *f.* Pelargonium odoratissimum Ait. (Vodopić), v. Arbaroža. B. Šulek, im. 221. — *Od tal.* malvetta.

MALVODO, Malvodola, *m. ime selu u Dalmaciji u kotaru kotorskome.* Repert. dalm. 1872. 42.

MALVÚTA, *f. vidi* mavluta. — *U narodnijem pjesmama našega vremena, a između rječnika u Vukovu* (vide mavluta *s primjerom*: S ńega skida dugmali malvutu). I izvadi dugmali malvutu. Nar. pjes. marjan. 156.

MALŽEN, *m. samo dvojina* malžena ‚conjuges' *muž i žena, u glagoļskome rukopisu* xv *vijeka:* Razlučajuće malžena s dêtmi. Pril. jag. ark. 9, 115. (1468). — *Riječ je praslavenska* (malъženъ), *isporedi stslov.* malъženъ *(naj češće dvojina* malъžena), *rus. (u dijalektu)* малженки, *muž i žena, češ. (s premještańem)* manžel, *muž*, manželé, *muž i žena*, manželka, *žena, poļ.* małżonek, *muž*, małżonkowie, *muž i žena*, małżonka, *žena.* — *Nepoznata postańa; Miklošić misli da bi* malъ *moglo postati od stvńem.* mahal, *ženidbena pogodba, pa* malъžena *prema* eheweib, *a od toga* malъženъ, *muž.*

MÂĻ, máļa, *m. tal.* maglio *(od lat.* malleus), *poveće (gvozdeno ili drveno) oruđe kojijem se mlati (tuče, kuje, nabija, zbija itd.).* — *Akc. kaki je u gen. sing. taki je u ostalijem padežima, osim nom. i acc. sing., i voc.:* mâļu, mâļi (máļevi). — *Od* xvi *vijeka (vidi* F. Miklošić, lex. palaeoslov.[2] *kod* maļь).

a. *veliki gvozdeni čekič (čekić).* — *Između rječnika u Mikaļinu* (maļ, mlatac ‚malleus'[1]), *u Belinu* (‚martello grande' ‚marcus' 464[b]), *u Stulićevu* (‚malleus'); *u Vukovu:* (u Crnoj Gori) veliki čekić ‚hammer' ‚malleus'. Ni maļ, ni sikira, ni udorac gvozden nije se čulo u kući. S. Margitić, fala. 30. Golemo mlatom aliti maļom udirući. I. Đorđić, ben. 187. Zato su se puštali za biti utrveni s čelikom i s maļem križa. E. Pavić, ogledalo. 693. Na udarce teških maļa vape. L. Radić 59. Pod maļom na nakovanu udaran je i tučen. A. Kalić 476. Gvozdevitijem maļem vrata teško udara. N. Marči 58. I poteška gvozdenoga maļa. Nar. pjes. stojad. 1, 10. On zametnu igru pred Zlatijom, bacat ode kamena s ramena i iz ruke maļa oko sebe; no se skoči Zlatija đevojka, preturi im maļa i kamena. Nar. pjes. vuk. 3, 296. Bacaju se maļa i kamena. Nar. pjes. petr. 2, 66. Pak se meću maļa i kamena. 3, 588. Igraju se igre svakojake bacaju se kamena s ramena, oko sebe maļa gvozdenoga. Nar. pjes. stojad. 1, 121. Ja znam kovati klince, a ja potkove, a ja tući maļem. V. Vrčević, igre. 12. Maļ kovački. Đ. Daničić, sud. 5, 26. Kao maļ koji razbija kamen. jer. 23, 29.

b. *drveno oruđe, vidi u Vukovu rječniku:* ‚die ramme' ‚fistuca'. Maļevi su svi od drveta, ali su različno načińeni: jedni imaju na srijedi držak za koji čovjek uzme te maļem udara gdje hoće, n. p. kad se kako koļe udara u zemļu; drugi su tako teški da ih jedan čovjek ne može podići i oni nemaju drška, nego se unaokolo utvrde savijena drveta koja oko ńega od prilike stoje kao pera na buzdovanu, pa za ova drveta uzme po nekoliko ļudi te ga podižu i ńime udaraju; ima maļeva dugačkijeh koji niti imaju na srijedi drška ni unaokolo ovijeh drveta, nego su nasađeni na drvo od prilike kao što se okomak natiče na vreteno, pa se za ono na što su nasađeni uzimaju i ńima se n. p. nabija zemļa od prilike onako kao što se velikijem tučkom so ili kava tuče. — Svaka sjekira (sama) sebi maļ načini (kojim je poslije biju u ušice kad se što cijepa). Nar. posl. vuk. 277. Glava mu kao torńi maļ. Nar. bl. mehm. beg kapet. 66. Zametnuo se glavom kao torńim maļom. 288. Zemļu koju su maļevima dobro nabili. M. Đ. Milićević, pomenik. 3, 308. Buseńe maļem nabi. P. Bolić, vinod. 1, 132. Kada se obručevi s maļem ozgor dole nabijaju. 2, 70. Maļ, drveni bat. bat i držak u jednom komadu. u Lici. F. Hefele. — *Može biti da amo pripadaju i ovi primjeri:* Srebrn stup izbijen maļom maha jaka. A. J. Knezović 276. Neke stvari pod batom, pod maļom veće tvrdnu. A. Kalić 32. Pod maļem istine i čudésâ tot većma tvrdne opak. 480. Ako najde jedno srce kamenito, jest maļ koji ga razbija. Đ. Rapić 348. Maļem ńima *(šljivama)* kosti tlači. J. S. Reļković 370.

MAĻA, *f. ime žensko.* — *Prije našega vremena.* S. Novaković, pom. 76. — *isporedi* Mala, Malina, Malinka *itd.*

MÀĻACAN, màļacna, *adj. dem.* mao. — *isporedi* maļahan. — *U dva primjera* xv *i* xvii *vijeka.* I bihu uhitivši izveli divojčicu maļacnu. Bernardin 44. 4reg. 5, 11. Ti isti prostira srid kućic maļacnih. I. T. Mrnavić, osm. 136.

MÀĻACAT, *adj. vidi* malahat *i* maļacan. — *U jednoj knńizi* xv *vijeka.* Dokle bih maļacat, govorah kako maļacat, razumijah kako maļacat, mišļah kako maļacat. Bernardin 22. paul. 1cor. 13, 11. Skupite maļactih. 23. joel. 2, 16.

MÀĻAHAN, maļàhna (màļahna), *adj. vidi* malahan. — *Mislim da, kao i kod* malahan, *drugo* -a- *stoji mj. ńegdašńega* ь, *premda Daničić bilježi u svome rječniku* maļahьnь, *ali je to po primjeru gdje je* malahanь, *dakle i drugo* -a- *stoji mj.* ь, *te zato ne može odlučiti.* — *Od* xv *vijeka, naj češće u ćakavaca; štokavski su primjeri kod* 1, a, *naj prvi (iz* Mon. serb.), *i dviju pisaca* xviii *vijeka: Terzića i Pavića, koji pišu* màļan *(isporedi kod* malahan), *a prvi ima i dva puta* -k- *mj.* h *(na str.* 182) *ali na istoj strani ima* maļan *i* maļahan, *s čega su oblici s* -k- *sumńivi.* — *Između rječnika u Vrančićevu* (‚paulus'), *u Bjelostjenčevu* (vidi mao), *u Stulićevu* (v. malahan *iz Habdelićeva*); *u Daničićevu:* maļahьnь *(vidi sprijeda)* ‚parvulus'.

1. *adj.*

a. *uopće, vidi* malahan, 1, a *i* b. Divičicu maļahnu. Zadar. lekc. 11. 4reg. 5, 2. Jedanь dijaman(t)ь maļahanь. Mon. serb. 498. (1466). Do koga vrimena didić maļahan jest... Bernardin 12. paul. gal. 4, 1. Učini meni od one mučice pod supražicu krušac maļahan. 36. 3reg. 17, 13. Podobno vidit nì,... ki jednom šakom nebo obhićuje pod maļahnom rakom da skriven stanuje. M. Marulić 196. Tilom maļahan bišе. Anton Dalm., nov. tešt. 116[b]. luc. 19, 3. Neka talent ako i maļahan ne ostane zakopan. F. Glavinić, cvit. xix. Pokara ga govoreći, da jest maļahna *(crikvica).* 91[a]. Ter mu pod stupi ili škalami jednu maļahnu kućicu dahu. 224[b]. U pustińu gdi jednu maļahnu ugradivši celu. 344[b]. Kì još maļahan podavaše ruku sestri. 404[a]. Adamant jest dragi kamen, po naturi maļahan. 410[a]. Izvan kakov maļahan čas. svitlost. 62. Maļahno ima u sebi vidinje. A. Georgiceo, nasl. 6. Maļahne u inih grihe pokaramo. 84. Primi od sluge velika dar maļahan. I. Ivanišević 259. Ovi moj maļahni trudak. Michelangelo. v. Ovi maļahni trud obraćenja prividnih naukov. P.

Radovčić, način. 6. Čini se da je jedan maḷahan osin. ist. 164. Ovi dar nije maḷahan dar. A. Vitaḷić, ist. 529. Da bismo prijali od jednoga poglavice ali kraḷa i maḷan dar, mi bismo ga cinili mnogo draga. L. Terzić 3. Dozvavši Isus maḷanoga postavi ga posridu ńi i reče: „U istinu govoru vami, ako se ne obratite i ne učinite se kakono maḷani nećete ulisti u kraḷestvo nebesko; koji godir dakle poniži samoga sebe kakono maḷani ovi, takovi naj veći jest u kralestvu nebeskomu; i koji prime jednoga od maḷakni ovi u ime moje, mene prima; i tko dakle smuti jednoga od ovi maḷakni . . . Pustite maḷahne pristupiti k meni. 182. Posveti ove maḷane odićice. 235. Namisli Antiohu koji još maḷan bijaše oteti krunu. E. Pavić, ogledalo. 456. Sam sirotica majahnoga (-j- *mj.* ǰ). grada. Nar. pjes. istr. 2, 95. Još nije meni maḷahnomu mito plaćeno. 2, 152. Ah drobne i maḷahne *(sirote)!* 5, 7. Maḷahan, maḷušan. na Rijeci. F. Pilepić.

b. *n.* mȁḷahno *kao supstantiv.*

a) vidi malahan, 1, c, *a).* Nimam... nego maḷahno ulica v vrčiću. Bernardin 36. 3reg. 17, 12. Imijahu maḷahno ribic. Anton Dalm., nov. tešt. 61ª. marc. 8, 7. Maḷahno kruha ter vodice okušaše. F. Glavinić, cvit. 76ᵇ. Maḷahno korenja u večer okušaše. 344ᵇ. Za maḷahno dara pridug protiču put. A. Georgiceo, nasl. 120.

b) vidi malahan, 1, c, *b) bb) ccc).* Od maḷahna stisnut z Bogom, Isusa sam vazda slidil. P. Hektorović 154.

2. *adv.* mȁḷahno, *vidi* malahan, 2. I odstupivše od ńih maḷahno, pade nica. Bernardin 70. matth. 26, 39. Zapovida da maḷahno otidu van. Anton Dalm., nov. tešt. 178ᵇ. act. ap. 5, 34. Maḷahno sebi al' nič ne naprude. A. Georgiceo, nasl. 8. Za to se on hajat neće ni maḷahno. 232.

MȁḶAHAT, mȁḷahta, *adj. vidi* malahat *i* maḷahan. — XVI *i* XVII *vijeka.* Dokle bih maḷahat, razumijah kako maḷahat, mišḷah kako maḷahat. Bernardin 22. *(varijanta po izdańu god.* 1586). paul. 1cor. 13, 11. Skupite maḷahtih. 23. (1586). joel. 2, 16. U maḷahtih ditića se ne nahodi srǵbe. M. Jerković 28.

MȁḶAHNÔST, mȁḷahnosti, *f. osobina čega što je maḷahno.* — XVII *vijeka.* Ni procińujući miru maḷahnosti. A. Georgiceo, nasl. 135.

MAḶANOVIĆA DO, *m.* ime ńivi. Zabiḷežio Malešić Nedo, Bošńak. D. Hirc.

MÂḶÂŃE, *n. djelo kojijem se maḷa.* Onda od maḷańa sustavi ruka. Đ. Rapić 208.

MÂḶÂR, *m. vidi* malar. — XVIII *vijeka.* Maḷari jednoga *(kraḷa)* crnomańasta maḷaju. A. Kanižlić, utoč. 533. Timantes, jedan glasoviti maḷar. Đ. Rapić 208. Jedan maḷar faližnost svita ovoga izpisa namaḷavši mloge krune. 443. Niti se maḷar može reći, da je otac one figure iliti prilike, koju je umaḷao. B. Leaković, nauk. 50.

MÂḶÂRSKÎ, *adj. koji pripada maḷarima.* — XVIII *vijeka.* Maḷarsko pero. A. Kanižlić, utoč. 603.

MȁḶAŠAN, mȁḷašna, *adj. vidi* maḷahan. — *U naše vrijeme u sjevernijeh čakavaca.* Leh smo ga mislili maḷašna zaklati. Nar. pjes. istr. 6, 31. Maḷašan, maḷušan. na Rijeci. F. Pilepić.

MAḶAT, Maḷta, *m. mjesno ime.* — *U narodnoj pjesmi crnogorskoj našega vremena.* Pa kad bio lugu Kosovome, zove vila svrh Maḷta glavice. Pjov. crn. 301ª.

MÂḶATÍ, mâḷâm, *impf. vidi* malati. — XVIII *vijeka u pisaca Slavonaca, a između rječnika u Stulićevu* (‚inducere colorem, pingere').

a. *aktivno. (U svetkovinu)* nije grih . . . maḷati (ali ne boje trti). A. Baćić 80. Kripost s kojom zidaju i maḷaju. B. Leaković, nauk. 50. Stari su maḷali ḷubav maleno ditešce slipo. A. Tomiković, gov. 64. Koji su s obličjem drugoga maḷali tebe prida mnom. G. Peštalić 183.

b. *sa* se, *pasivno.* Zašto se golubica slikuje iliti maḷa? A. Kanižlić, utoč. 502.

MÁḶATI SE, mâḷâm se, *impf. iterativni glagol prema* moliti se *(vidi* moliti). — *U jednome primjeru* XVIII *vijeka.* Jer svi ḷudi dva života žive: jedan dušni kog vlada redovnik . . .; drugi život tilesni se zove, on nam kaže sve dužnosti ove, tira radit, jer živiti vaḷa, on ne radi sam koji se maḷa. J. S. Reḷković 35.

MAḶATOVIĆ, *m. prezime.* — *U narodnoj pjesmi crnogorskoj našega vremena.* Pred ńima je Leka Maḷatović. Pjev. crn. 76ª.

MȁḶAV, *adj. na kojemu su maḷe.* — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu* (‚mit milchhaaren bewachsen, flaumig' ‚lanuginosus'). Lice mu je glatko a naličije malo, gotovo nimalo maḷavo. P. Bolić, vinod. 1, 36.

MAḶAVKA, *f. ime mjestu u Srbiji u okrugu kruševačkome.* Ńiva u Maḷavki. Sr. nov. 1871. 308.

MȁḶAVÔST, mȁḷavosti, *f. osobina koga ili čega što je maḷavo.* — *U naše vrijeme.* Ta se maḷavost na lozi ni naj maće ne vidi. P. Bolić, vinod. 1, 40.

MȁḶE, *f. pl. naj tańe dlačice na tijelu ḷudskome ili živinskome, ili na biḷkama.* — *Miklošić uspoređuje s grč.* μαλλός, *pramen vune.* — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu* (‚flaum, das milchhaar' ‚lanugo'). Naliče mu je tako s maḷama obraslo da se jedva razgrańenije rebaraca vidi. P. Bolić, vinod. 4, 40.

MȁḶEČAK, mȁḷečka, *adj. hyp.* mao. — *U rukopisu* XVIII *vijeka.* Božogrobskaja kanica maḷečka. Glasnik. 56, 164. (1733).

MȁḶEN, *m. vidi u Vukovu rječniku*³: [Maḷen (Malen), planina u užičkom okrugu u Srbiji], *što su dodali izdavaoci, jer je Vuk zaboravio zabiḷežiti, vidi* 2. Malen. — U nahiji užičkoj u planini Maḷenu. Vuk, rječnik *kod* Čamci Kraḷevića Marka.

MAḶENA, *f. ime žensko.* — *Prije našega vremena.* Malêna. S. Novaković, pom. 75. — *isporedi* 3. Malina.

MAḶÈNICA, *m. i f. čeḷade maloga stasa.* — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu* (‚der kleine, kleiner statur' ‚homo parvus'. [cf. maḷo, mańo; starmali]). Zar mogu iz jedne porodice izaći divovi i maḷenice, kicoši i golići? Vuk, priprava. 33. — *I kao muški nadimak ili prezime.* Dovešću ti Plovkića Markića, i viteza hajduk-Maletića, Maḷenicu i Opaḷenicu. Pjev. crn. 262ᵇ.

MÁḶÊŃE, *n. djelo kojijem se što mali.* — *U Vukovu rječniku:* ‚das verringern' ‚deminutio'.

MAḶEŠ, *m. ime muško.* — *Prije našega vremena.* Malêšь. S. Novaković, pom. 76. — *isporedi* Maḷeša.

MAḶEŠA, *m. ili f.(?), ime muško ili žensko, isporedi* Maḷeš. — *Prije našega vremena.* Malêša. S. Novaković, pom. 76.

MȁḶEŠAN, mȁḷešna, *adj. vidi* malešan. — *isporedi* maḷahan. — *U naše vrijeme.* Reče mu

(komarcu) punica: „Jesi li vazda tako presničav i maļešan ļeti i zimi?“ Nar. prip. vrč. 191.

1. MÁĻEVAC, Máļêvca, *m. mjesno ime.*

a. *u Hrvatskoj, selo u županiji modruško-riječkoj.* Razdijeļ. 54.

b. *u Srbiji, mjesto u okrugu smederevskome.* Zemļa pod gorom u Maļevcu. Sr. nov. 1874. 61.

2. MÁĻEVAC, Máļêvca, *m.* prezime. Đ. Daničić. — *vidi i* Schem. zagrab. 1875. 223.

1. MÁĻEVAČKÎ, *adj. koji pripada Maļevcu, vidi* 1. Maļevac, a. V. Arsenijević.

2. MAĻEVAČKI, *adj. koji pripada selu Maļeviću, vidi* 1. Maļević. — *Kod mjesnoga imena:* Maļevačka ńiva *u Srbiji u okrugu vaļevskome.* Ńiva u Maļevačkoj ńivi. Sr. nov. 1868. 5.

MÁĻEVČANIN, *m.* čovjek iz Máļêvca. V. Arsenijević. — *vidi* 1. Maļevac, a. — *Množina:* Máļevčani.

MÁĻEVČÂNKA, *f.* žensko čeļade iz Máļêvca. V. Arsenijević. — *vidi* 1. Maļevac, a.

MAĻEVČEVO, *n. ime selu u Hrvatskoj u županiji zagrebačkoj blizu Soline male.* Schem. zagr. 1875. 19.

1. MAĻEVIĆ, *m. ime selu u Srbiji u okrugu vaļevskome.* K. Jovanović 103.

2. MAĻEVIĆ, *m. prezime.* — *U naše vrijeme.* Dođe k sudu Beka Maļević iz Cerovca. Glasnik. II, 1, 137. (1808).

MÂĻÎ, *adj. hyp.* mali, *vidi* mao. — *U naše vrijeme u Lici.* Tepajući reče se djetetu: „Ti si moj maļi“. J. Bogdanović.

MÀĻÎC, *m. gvozdeni čekič, korać, uprav dem.* maļ. — *Od* XVI *vijeka, a između rječnika u Mikaļinu (kod* mlat), *u Belinu* (‚martello, stromento noto‘ ‚malleus‘ 464ᵃ), *u Stulićevu* (‚malleus‘), *u Vukovu (gdje je zlo zabiļežen akcenat):* màļîc, maļica, (u Crnoj Gori) mali čekić ‚ein kleiner hammer‘ ‚malleolus‘. Nu izlit ne bješe ni maļicem kovan *(peharac).* M. Vetranić 2, 122. Uzamši čavle pak i maļic, pribiše *(Jezusa).* N. Naļešković 1, 140. A maļic kolikrat po čavlijeh udraše. 1, 140. Ček', poću od zgar maļic donit. M. Držić 169. Uzmi ovi maļic za poklon. 415. Hamerlein prezimenom, to jest mlat, maļic. B. Kašić, nasl. XI. Kad si maļic, bij; kad si nakovan, trpi. (D). Stat među maļicem i nakovanom. (D). Poslov. danič. Batilo i Atreo koji se čuju pod zemļom lupat s maļicim u tvrd kami. A. Gleđević 51ᵇ. Pak podižu maļice i pribivaju ih s čavlima. Đ. Bašić 307. Zlato koje maļic ili treńe prosvjetļuje. A. Kalić 466.

1. MÀĻICA, *f. mali drveni maļ (vidi* maļ, b), *oruđe u bačvara, drndara i drugijeh. — Uprav je deminutiv, isporedi* maļic. — *Akc. se mijeńa u gen. pl.* màļîcâ. — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu:* ‚der (binder) schlägel‘ ‚tudicula‘. [cf. balantić]. — A prosjačke obuci haļine, . . . a objesi o ramenu torbu, a u ruku drvenu maļicu. Nar. pjes. hörm. 1, 132. Tetiva u koju drndar objesivši drndu više vune udara maļicom, te zahvata i razbija vunu. Vuk, rječn. *kod* drndar. Kad bubań sprijed udare maļicom onda ga i ostrag šinu šipkom. Vuk, poslov. 263. A ruke mu sve poskakuju s maļicama. Zvonimir. god. 1889., str. 215.

2. MAĻICA, *f. ime ovci.* F. Kurelac, dom. živ. 32.

MAĻIČAC, maļička, *m. u Stulićevu rječniku uz* maļičić. — *nepouzdano.*

MAĻÌČIĆ, *m. dem.* maļic. — *U Belinu rječniku:* ‚martelletto‘ ‚malleolus‘ 464ᵃ, *i u Stulićevu:* ‚malleolus‘. — *I u naše vrijeme u Dubrovniku.* P. Budmani.

MÀĻIĆ, *m. dem.* maļ. — *Akc. se mijeńa u gen. pl.* màļîcâ. — *U Mikaļinu rječniku:* maļić, mlačić ‚malleolus‘, *i u Vukovu:* dim. v. maļ.

MÀĻINA, *f. augm.* maļ. — *Akc. se mijeńa u gen. pl.* màļînâ. — *U naše vrijeme.* „Ako te ovom maļinom poćeram“. J. Bogdanović.

MAĻINE, *f. pl. vidi* Maline. Schem. bosn. 1864. 80.

MÂĻIV, *adj.* n. pr. čovjek, žena, dijete: slabuńavo čeļade za koje se lako lijepi svaka bolest. V. Ilić iz Srbije.

MÂĻKA, *vidi* 1. *i* 2. maļaļka.

MAĻKO, *m. ime muško.* — *Prije našega vremena.* Malьko, acc. Malka. S. Novaković, pom. 75. — *Mislim da treba čitati* Maļko *prema* Maļkovi *i* Maļković.

MÂĻKOVI, *m. pl. vidi* Majkovi. — *S oblikom* Maļьkove *u spomeniku* XIV *vijeka.* Osalьnik,... Maļьkove i druge Maļьkove, Slaano, Trьnova,... Mon. serb. 234. (1399), *što se pomińe i u Daničićevu rječniku (kod* Maļьkove). — *U spomeniku* XIII *vijeka ima još stariji oblik s* li *mj.* -ļ-. Selo Trьnova..., selo Malikove,... selo Osьlьnykь,... Spom. stojan. 10. (1254—1264).

MÁĻKOVIĆ, *m. prezime* — *U naše vrijeme.* Schem. siben. 1875. 27. — *I u Lici.* J. Bogdanović.

MÁĻO, *m. vidi u Vukovu rječniku:* vide [maļenica,] mańo. — *Uprav je ipokoristik.* — *Akc. se mijeńa u voc.* mâļo.

1. MÀĻUGA, *f. vidi u Vukovu rječniku:* (u Crnoj Gori) 1. vide pratļača. — 2. kao drveni samotvor maļ ‚eine art ramme‘ ‚fistucae genus‘. — *Akc. se mijeńa u gen. pl.* màļûgâ.

2. MÀĻUGA, *f. vidi* 2. malina. — *U naše vrijeme u Istri.* Maļûga ‚Rubus idaeus‘. D. Nemanić, čak. kroat. stud. IFTSG. 40.

MAĻUREVAC, Maļurevca, *m. ime selu u Srbiji u okrugu požarevačkome.* K. Jovanović 138.

1. MAĻÙRICA, *f. u narodnoj zagoneci našega vremena.* Sikirica maļùrica povrh gore seče. *odgonetļaj:* brijačica. Nar. zag. novak. 9.

2. MAĻURICA, *f. u jednome primjeru (A. Dellabelle)* XVIII *vijeka, gdje znači što i* maďionica. — *Drugdje nema te riječi, te nema sumńe da je štamparska pogreška mj.* maďionica *(čega doista nema u Belinu rječniku, ali ima* maďionik). *jamačno je bilo pisano* maghioniza, *pa se naštampalo* magliuriza. *dodaću da je knńiga naštampana po smrti Dellabellinoj, i da je puna pogrešaka i tobožńijeh ispravaka izdavaočevijeh.* Ovo je jedna maļurica koja silno srca zatravļa. A. d. Bella, razgov. 213.

MÀĻÛŠAN, màļûšna, *adj. hyp.* mao. *U naše vrijeme u Lici.* ‚Màļušńi‘ znači što i ‚maļi‘. J. Bogdanović.

MAĻÙŽÂNE, *n. djelo kojijem se maļuža.* J. Bogdanović.

MAĻÙŽATI, maļùžâm, *impf. hoditi po maļužavu putu.* — *U naše vrijeme u Lici.* „Edva evo po ovoj maļužavici maļužam“. J. Bogdanović.

MAĻÙŽAV, *adj.* o vremenu kad je čas kiša, čas lijepo, o putu (s toga) klizavu. — *U naše vrijeme u Lici.* „Ne moš po ovom maļužavom putu ići“. „Maļuževo vrijeme“. J. Bogdanović.

MAĻÙŽAVICA, *f. maļužav put.* — *U naše

vrijeme u Lici. „Ne moš po ovoj maļužavici“ (snijegu i vodi) „koraciti, ne bi da su mi čizme do koļena“. J. Bogdanović.

MÀĻUŽIĆ, *m.* prezime. u hrvatskoj krajini. V. Arsenijević.

MÂM, mâma, *m. vidi* 2. mama. — *U jednoga pisca našega vremena.* Sve bi jednim porazio mahom, i svojijem nathitio mamom. Osvetn. 3, 130. Tu kliznuše Jamakovi mami. 6, 48.

1. MÂ, MÀ, *glasovi kojima se vabe krave.* — *U Vukovu rječniku:* ‚laut, um die kuh herbeizulocken‘ ‚sonus alliciendi vaccam‘. [cf. 2. ma 2].

2. MÁMA, *f. ono čim se ko ili što mami (vabi da dođe): u pravome tjelesnome smislu jelo što se postavļa na oruđe kojijem se love životińe, i što ih mami da na ono dođu, n. p. na udicu za ribe itd.* — *isporedi* 1. mamac, meka. — *Postaje od glagola* mamiti. — *U Vukovu je rječniku drukčijī akcenat:* mâma, *ali to vaļa da je po govoru crnogorskome; meni je poznat samo akc. kakav je gore zabiļežen, a tako je i u Belinu rječniku.* — *Od* XV *vijeka (vidi* b), *a između rječnika u Mikaļinu* (mama, mamļenje, blaznost ‚illecebra, lenocinium, incitamentum, blanditiae, palpum‘), *u Belinu* (máma ‚allettamento, l’ allettare‘ ‚allectatio‘ 64b; ‚esca‘ 290b; ‚lecchetto, a*(lle)*ttamento‘ ‚illecebra‘ 430a), *u Bjelostjenčevu* (mama, meka ‚osca qua aves capiuntur, pisces etc.‘), *u Jambrešićevu* (‚tentator, deceptor, allector‘), *u Stulićevu* (‚illecebra, illicium, allectatio, blanditiae, fraus, dolus, captatio‘), *u Voltiģijinu* (‚scroccoueria, infinocchiatura‘ ‚anlockung, betrug‘); *u Vukovu:* mâma (u Crnoj Gori) vide mamac.

a. *u pravome smislu kao što je sprijeda kazano.* S mamom kôm se riba hita oštre udice napravimo. A. Gleđević 160b. Trče ribe na mamu. A. d. Bella, razgov. 170. Naišla lisica na zapeta gvožđa u kojima je stajao za mamu jedau komad sira. Nar. prip. vrčev. 180. Slatka mama no bi na udicu. P. Petrović, gor. vijen. 29. Jelo na koje se mami riba, zove se ‚odmet‘ ili ‚mama‘ (‚l’ esca‘). L. Zore, rib. ark. 10. 343. Ribat na mamu, na komad. 52. Udicom zovu po čitavom našem primorju zakačenu žicu gvožđa na koju nataknu mamu i tako uhite ribu. hrv. lipa. 131. Máma, na što divinu lovci zimi mame, n. p. mesa ili kosti odnesu pa metnu kod zapetih gvožđa. u Hercegovini. *(Ne znam ko je zabiļežio).*

b. *u metaforičkome ili u prenesenome smislu.* Izbavi me djavļe mame. Bernardin 181. Izbavi me djavla mame. M. Divković, nauk. 190. Moli za me da me otme djavle mame. kat. 170. Slatko ufanjo, s kim boravi, ah jaoh, žeļa moja sama, od srdašca ti si mama, i drag vjetric od ļubavi. I. Gundulić 32. S toga užežen milim plamom moj se ogań gojit pazih sladcijoh misli dragom mamom, tihim vjetrom uzdah plasih. 259. Ne su čini svo vuhvenstva, sve himbenstva, mame, tlapo, varke i lažo. G. Palmotić 2, 74. Tač mjesečno slike okolo, scijenoć, mjesec da je istini, drobne ribe nočno kolo vodo morskoj po tišini; put lovnoga tako plama privarene iste hode, ki je ńihova smrtna mama, gdi pogubu svů nahode. 3, 12b. Rugajte se takvim ponukanjim, pogrdite kusne mamo. A. d. Bella, razgov. 15. Mladice blaznim mamam privarene. 18. Ja bih hotio vas ganuti, da budete milosrdni proma ubozimo ne toliko silom od zapovidi, nego mamom vremenitega i višńega nadarja od Boga obećana. 30. Ljepos svaka na svijot odi poprav ima rijet se . . . štetna mama, modni čemer, . . . I. Đorđić, uzd. 37. Marija, moja majka, jest ona sladka mama, kojom grešnike tužne pritežem k meni. B. Zuzeri 16. Sreće i česti nijesu li nam sladka mama za k Bogu nas primatati? 66. Bastoči su mama, a zari su *(ne* cari su, *kako Daničić piše)* dava. (Z). Poslov. danič. I dok pamet ńemu zađe, i bludnoga mama nađe. V. Došen 87b. Gdi *(žena)* na mamu bludnu vabi, da svakoga prosta sgrabi. 105b. Ali nijedna mama podobna je zatravit ga. A. Kalić 109. Er prava sila nije nego mama s kojom nas travi. 311. Prem moćna je tvoja mama. 424.

3. MÁMA, *f. hyp.* mati; *uprav djeca tako zovu majku dok su malahna, ali se upotrebļava i u drugijem slučajevima.* — *U Dubrovniku* máme. — *isporedi* 5. mama. — *Akc. se mijeńa u voc.* mâmo. — *Može biti praslavenska riječ, isporedi rus.* мама, *češ.* máma, *poļ.* mama. — *U našemu se jeziku javļa od* XVI *vijeka (u naj prvome primjeru može* mamu *biti acc. od* mame; *ima primjer istoga vijeka u knizi pisanoj crkvenijem jezikom, ali pisac misli da je latinska riječ, vidi* F. Miklošić, lex. palaeoslov.2 *kod* mama), *a između rječnika u Vukovu* (1. hyp. v. mati [vide majka. — 2. vide zlatoje]). Ku ja do jučer učio sam zajedno i ćaću i mamu riječmi zvat. F. Lukarević 111. Bog ti plati, mamo! F. Vrančić, živ. 99. Dičica, kad vide iz daleka mater... poskakujući od radosti vapiju: „Hajde, hajdo, eno mama iđe“. F. Lastrić, test. 179b. Kud je, mamo, seka otišla? A. Kanižlić, rož. 23. Počne jednom govoriti materi svojoj: „mamo“! D. Obradović, basne. 136. Misli mama da sam i sad mala. Nar. pjes. vuk. 1, 632. Dijete prišapti: „Poslala me mama da te pitam“. Nar. prip. vrčev. 42. Sjetno čedo romonilo majci: „Nosi mene na Ńeguše, mamo“. Osvetn. 3, 143. — *(Nova mlada zove u kući)* žene ‚gospom, mamom, majom, . . .‘ Vuk, rječn. *kod* zlatoje.

4. MÀMA, *f. pomama, bjesnoća.* — *Postaje od* mamiti *kao i* 1. mama. — *Naj češće u pjesmi, i to u instr.* mamom *uz* mamiti *i* pomamiti. — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu* (‚die wuth‘ ‚furia, furor‘ *s primjerom iz narodne pjesme:* Oj đevojko, mamo i pomamo!). Kam’, djevojko, mama i pomama? Dok bijaše u mile majčice, sve bijaše mamom pomamila i ženeno i neožeńeno. Nar. pjes. vuk. 1, 301. Sve je momke pomamila mamom Nar. pjes. herc. vuk. 226. Šta se, Hajko, mamom pomamila? Nar. pjes. juk. 401. Đogata je mamom pomamio. 484. Vrlo sluge . . . preroviše ogńište i kute, pa se mamom jošter većma ļute. Osvetn. 1, 24. Jugovina zavaļa oblake, ter ih mamom na planine juri. 3, 28. I sad ima tri četiri druga, krišni čame a mamom se mame. 3, 98.

5. MÀMA, *f. vidi* 3. mama. — *Uprav je riječ tuđa, ili od tal.* mamma, *ili od ńem.* mama; *u zadńemu slučaju može biti da ima drugi akcenat:* màma. — *Od* XVIII *vijeka, a između rječnika u Belinu (pisano* mamma ‚madricella, diminut. di madre‘ ‚matercula‘ 450b) *gdje se naj prije nahodi, u Bjelostjenčevu (pisano* màma *gdje akc. nad* a *znači samo da je* a *kratko,* mamek, mamo ‚matercula, a pueris praecipue pro matre vocatur‘), *u Stulićevu (pisano* mamma ‚mater‘ *iz Habdelićeva).* To l’ je dušek od pokoja kog ti spravi tvoja mama (‚mamma‘)? P. Knežević, pism. 22. Da ńihova negda màma *(vidi opasku kod Bjelostjenčeva rječnika)* svoj občini služi. V. Došen 122a. Ne biva onda sama kad ćer rodi kod ńe màma. 168b. Čini mi se màma gora, koja brlog snažit mora. 206b. Kućna màma da

š ńim trune. 207a. Màma ‚die mutter'. J. Bogdanović.

6. MAMA, *m. čovjek što mami, ulažica, varalica.* — *Postaje od* mamiti *kao i* 2. mama. — *Radi akcenta vidi* 7. mama. — *U jednome primjeru* XVII *vijeka, a između rječnika u Bjelostjenčevu* (‚sollicitator'; v. himben; ‚assentator, adulator'). Mamo, jeda ćemo tve tlape zbirati? I. T. Mrnavić, osm. 143.

7. MAMA, *m. ludak (uprav pomamljen čovjek).* — *Postaje od* mamiti *kako i* 4. mama. — *Ne znam, kakav je akcenat; po Bjelostjenčevu je rječniku dug.* — *U jednome primjeru našega vremena, a između rječnika u Bjelostjenčevu* (máma ‚illex, blenus, bucco'. 2. ‚amens, delirus, stultus'. 3. ‚nugator'). Ja sam bio mama, što sam poslušao zapovesti grofove. Srp. zora. god. 1, sv. 7, str. 135.

1. MÁMAC, mamca, *m. vidi* 2. mama. — *Akc. se mijeńa u voc.:* mâmče, mâmci, *gen. pl.* mâmâcâ. — *U Vukovu rječniku:* ‚der köder' ‚esca'. cf. [3. mama, 2.] méka.

2. MÁMAC, mámca, *m. čovjek što mami (laskajući i varajući).* — *isporedi* 6. mama *i* mamilac. — *Akc. je kao kod* 1. mamac. — *Od* XVII *vijeka, a između rječnika u Mikaljinu* (mamac, hinac ‚assentator, adulator' *i kod* laskavac), *u Belinu* (‚chi adesca' ‚inescator' 34b; ‚adulatore, lusingatore' ‚adulator' 38a; ‚allettatore, colui che alletta' ‚allector' 65a), *u Stulićevu* (v. mamilac), *u Voltiǵijinu* (mamac ‚adescatore, scroccone' ‚der anlocket'). Tako je ondi običaj činiti suprot smutńikom i mamcem od skulara. B. Kašić, iń. 46. Da mu niki mamci pripraviše u post blagovanje od mesa. I. Ančić, svit. 5. Lasno se mamac s skupijem ucijeni. (D). Lupežu jedan, a mamcu dva biča. (D). Poslov. danič. Glumci i mamci čepļuskavi. J. Kavańin 470a.

1. MÁMAK, mámka, *m. vidi* 2. mama *i* 1. *ili* 2. mamac. — *U naše vrijeme.* I tako im i ova strast postade mamak ńihova novca. Srp. zora. god. 2, sv. 2, str. 36.

2. MÁMAK, mámka, *m. vidi u Vukovu rječniku:* onaj končić nadno kazanske lule, niz koji rakija teče u kapalicu. cf. końić. — *vaļa da je ista riječ što* 1. mamak.

MAMÀLIGA, *f. vidi* mamaļuga. — *U jednoga pisca* XVIII *vijeka.* Ništa ne jede nego mamaligu. D. Obradović, basne. 301.

MAMALIJA, *f.* Thymus serpyllum L., majčina dušica, bakina dušica, tamńanika, popovac. u niškome okrugu. S. I. Pelivanović. javor. 1881. 124.

MAMÀLUČKÎ, *adj. koji pripada Mamalucima.* — *U jednoga pisca* XVII *vijeka.* Vezira mamalučkoga. P. Vitezović, odil. 84.

MAMÀLUK, *m. češće plur.* Mamàluci, Mamàlūkâ, *vrsta konjanika u Misiru, što su se isprva izbirali između robova tuđinaca (naj veće s Kaukaza), koji su postali tako moćni u Misiru, da su neki od ńih od polovice* XIII *vijeka do preko početka* XVI *ondje carevali, pa i poslije pod turskom vladom imali su naj veću moć dok ih je Mehemed Alija god.* 1811 *gotovo svijeh poklao.* — *Od arap. tur.* memlūk *(uprav: koji kome pripada), rob, ali preko evropskijeh jezika, isporedi tal.* Mammalucco, *ńem.* Mamelucken *(prema ńemačkome obliku ima i riječ* Mameluk). — *Od* XVII *vijeka.* Ostatci se ovo broje od starijeh Mamaluka. I. Gundulić 334. *(Car Selim)* Kair primi i potlači priohole Mamaluke. 567. Dovedoh Mamaluke. P. Vitezović, odil. 84.

MAMÀĻUGA, *f. vidi u Vukovu rječniku:* vide kačamak. — *Stariji je oblik* mamaliga *(vidi); biće tuda riječ, kako i malorus.* мамалыга, *isporedi maǵ.* mamaliga *(i to Maǵari misle da je tuđe) i rum.* mămăligă.

1. MÁMAN, mámna, *adj. vidi* mamen, manen, pomaman. — *U pjesmama našega vremena samo o końu.* Omer mamna izvede dorata. Nar. pjes. hörm. 2, 304. Đulić mamna odriješi đogata. 2, 377. Pod Koićem dorat maman skače. Hrv. nar. pjes. 3, 417. Đogu spremi na prezidu mamna. 4, 246.

2. MAMAN, Mamna, *m. vidi u Daničićevu rječniku:* Мамьнь, ime muško: crkva je treskavačka imala ‚u Krivogaštanehь stasь' koju joj dade ‚Мамнь za dušu'. G(lasnik). 13, 372. bez sumńe je ista koja je na drugom mjestu napisana ‚Maminova' koje vidi.

MÀMÂNA, *f. tal.* mammana, *primaļa.* — *Samo u Mikaļinu rječniku kod* primaļa.

MAMAVA, *f. zla majka.* — *Samo u Stulićevu rječniku:* ‚mater crudelis'.

MÁME, *f. vidi* 3. mama. — *Akc. se mijeńa u voc.* mâme.

MAMÈLUK, *m. vidi* Mamaluk.

MÀMEN, *adj.* maman, pomaman, *vidi i* mahnit, manen. — *Postaje od* 2. mama. — *Od* XV *vijeka, a između rječnika u Vukovu* (màmenî, vide pomaman).

a. *o čeļadetu.* Učini Urikšeš sebe mamena, pêsak orańe, a sol sejańe. Pril. jag. ark. 9, 126. (1468). Dokle su mameni, tako budalasti i mameni, da ne mogu procijeniti što je pričestje. M. Divković, nauk. 315. Tada vaskolik puok pobježe kuda tko mogańe i kako tko mogańe svoj život sahraniti, i bježahu kako mameni. zlam. 21. Počeše kako pijani aliti kako mameni svikolici jednokupno nastojati, da bi kako ištetili priliku Blažene Gospe. 116. Roman cesaru odgovara; „Ti si mamen tere nebog". P. Hektorović (?) 144. Imadijah drago u mahali, danas mi ga druga pomamila, da Bog dade te se pomamila, te mamena po gori odila! Nar. pjes. petr. 1, 226. Brže kupi silovitu vojsku, brže crnce mamene felahe. Nar. pjes. hörm. 1, 49. Mah mamene nasrnuše sluge. Osvetn. 1, 24. Gdje svak mnije da je opro grijehe, eto ti ga još mamenijega. 6, 10.

b. *o životińi (u pjesmama našega vremena naj češće o końu, isporedi* maman). Jakino mamen brav. M. Vetranić 2, 373. A zli narode gori od pasa mameni! S. Margitić, fala. 256. Al' eto ti Krle kapetana na zelenku końu mamenome. Nar. pjes. vuk. 3, 236. Al' pred ńime od Erdeļa bane na vrančiću końu mamenome. 3, 241. Na vrančini końu mamenome. Pjev. crn. 41b. On posijeda hata mamenoga. 107a. Mamen đogat pod Halilom biše. Nar. pjes. juk. 516. U svog końa mamena gavrana. 523. Da ti znadeš mamenoga vuka . . . Nar. pjes. hörm. 2, 195. Marijan se lijepo obuče i izvede mamena đogina. Hrv. nar. pjes. 1, 176. Pobijesnio kao mamen pas. Nar. bl. mehm. beg kap. 189. Pobiće nas kameni kao hrti mameni. 418. A za ńima četa mješovita i mamenim na końma Turaka. Osvetn. 2, 54. Kad se šake sajedine hruste ļutih lava i mamenih vuka. 2, 127.

c. *u jednoga pisca* XVIII *vijeka, o ogńici, ogńu, kad je s ogńicom i buncańe.* Bolest i ogńica mamena naše duše jesu bolest, lakomost, . . . J. Banovac, pripov. 107. Ličeći jednoga od ogńa mamenoga. pred. 152.

MAMENICA, *m. vidi* Manenica. — *U narodnoj pjesmi bosanskoj našega vremena.* Al' ne gleda hajduk Mamenica. Nar. pjes. juk. 570.

MÀMENÎK, *m. mamen čovjek. — U jednome primjeru* XVIII *vijeka.* Idi odtud, mameniče, razlog na te da ne viče. V. Došen 24b.

MAMENKA, *f. vidi* 2. mama. — *Na jednome mjestu* XVII *vijeka.* I nije pogledao na stvari tašte i na mamenke lažļive. P. Posilović, nasl. XL.

MAMET, *m. vidi* amanet, manet. — *U jednome primjeru* XVIII *vijeka gdje možebiti stoji* -m- *mj.* n *samo radi slika.* Daj da začmem pun skrušenja u naj višu moju pamet suda strašna sva izkušenja, nek mi je zaklad, nek mi 'e mamet od ufanja, ko'e ću imit. J. Kavanin 574b.

MÀMIASPRA, *f. uprav ńešto što mami (privlači) aspre, novce, vidi u Vukovu rječniku:* stvar koja je na prodaju a čovjeku nije potrebe da je kupi ‚geldlocker' ‚pecuniam eliciens'.

1. MÀMICA, *f. dem.* 2. mama. — *U Stulićevu rječniku:* ‚exigua illecebra'.

2. MÀMICA, *dem.* 3. mama. — *Od* XVIII *vijeka, a između rječnika u Voltiǵijinu* (‚mama, madre' ‚mutter') *i u Vukovu.* Kad su gora dica nego ćako i mamica. V. Došen 208b.

3. MAMICA, *f.* Fragaria vesca L. (Pančić). B. Šulek, im. 221.

4. MAMICA, *f. žensko ime. — Prije našega vremena.* Mamica. S. Novaković, pom. 76. Imadiše ćeri: Maru, Ulajku i Mamicu. And. Kačić, kor. 444.

MÀMIČICA, *f. dem.* 1. mamica. — *Samo u Stulićevu rječniku uz* mamica.

MÀMIČIN, *adj. koji pripada mamici (vidi* 2. mamica). — *U Vukovu rječniku.*

MÁMIĆI, *m. pl. ime selu u Hercegovini.* Statist. bosn. 105.

MÀMIĆKÎ, *adj. koji pripada Mamićima. — Kod mjesnijeh imena.* Mámićkâ brda. Mámićkô pǫ̑le. Glasnik. 22, 58.

MÀMIGÛZ, *m. vidi u Vukovu rječniku*[1]*:* ‚ein erdichteter vogelname zum foppen' ‚q. d. quae alliciat anum'. A. Šta je to (šta to dreči u mraku, u šumi)? B. Mamiguz; bježi, bježi. — Verbum obscoenum.

MAMIJA, *f. čeļade što mami, isporedi* 2. mama. — *Na jednome mjestu* XVII *vijeka.* Memija! mamija prava mi se činiš; jes' li dovršia govor kim nas hiniš? I. T. Mrnavić, osm. 143.

MAMIKA, *f.* ime što ga mlada pridijeva starijem ženskom. Skoroteča. 1844. 249. — *Uprav dem.* 3. mama.

MÁMILAC, mámioca, *m. onaj što mami. — Od* XVII *vijeka (vidi* b).

a. *čovjek što mami. — Između rječnika u Stulićevu* (mamilac *i griješkom* mamioc ‚qui blandiendo aliquid expetit, deceptor, dolosus'). Prosioci lijepu Ružu prose, mamioci od svakuda mame. Nar. pjes. krasić. 1, 31.

b. *ptić (ptica) što se u lovu upotrebļava da mami druge ptice, eda se puste uloviti. — Između rječnika u Belinu* (mámilac ‚uccello di richiamo' ‚avis allectatrix' 753a) *i u Voltiǵijinu* (‚richiamatore, uccello di richiamo' ‚lockvogel'). Ptičar stavi goluba gluha i slijepa za mamioca. M. Radnić 47b.

1. MÁMILO, *m. u Stulićevu rječniku uz* mamilac.

2. MAMILO, *m. ime muško. —* XIV *vijeka.* Dědь mu Mamilo. Dcć. hris. 30.

3. MÁMILO, *n. vidi* 2. mama. — *U jednoga pisca našega vremena.* Neće da odgovara na neka mamila: „Neću". M. Pavlinović, rad. 123.

MÀMIMJEDI, *m. čovjek što mami mjedi (novce), što vara svijet kojekakvijem opsjenama, vidi* čaratan. — *Drugo je* mamiaspra. — *Ne mijeńa se po padežima. — U Belinu rječniku:* mamimjedi (indecl.) ‚ciarlatano, saltinbanco' ‚circulator' 191b, *i u Stulićevu* (indecl.) *uz* mamilac.

1. MÁMIN, *adj. koji pripada mami (vidi* 3. mama). — *Između rječnika u Vukovu* (‚der mama' ‚matris'). Igra li se s bábom mamino drago? daj mu jajce na kravajce *(u rugu ili u šali, kad se ko podnosi kao malo dijete).* (Z). Poslov. danič. Ja sam Milić mamin ćetić. Nar. pjes. vuk. 1, 427.

2. MAMIN, *m. vidi kod* Maminov.

MAMINOV, *adj. koji pripada Maminu. — Ne zna se jeli to ime* Mamin *ili* Maman (Mamьnь). — *Vidi u Daničićevu rječniku:* Maminovь, crkva je treskavačka imala ‚vь Krivogaštanehь stasь Maminovu'. G(lasnik). 13, 133. cf. Mamьnь.

MÀMINOVAC, màminôvca, *m.* (u Orahovici) stvar što čovjeku nije potrebna, pa je kupi, da dade samo novac, mamiaspra. S. Ivšić. — *Uprav što mami novac.*

MÀMITEĻ, *m. vidi* mamilac. — *Od* XVIII *vijeka, a između rječnika u Belinu* (‚chi adesca' ‚inescator' 34b) *i u Stulićevu uz* mamilac. Griješe ļudi mamiteļi i gladiteļi. J. Matović 410.

MÀMITEĻAN, màmiteļna, *adj. koji mami. samo u Stulićevu rječniku:* ‚qui blandiendo aliquid expetit, deceptor, dolosus', *gdje je značeńe: koji mami.*

MÀMITEĻICA, *f. žensko prema* mamiteļ. — *U Belinu rječniku:* ‚chi adesca in fem.' ‚inescatrix' 34b; ‚allettatrice' ‚allectrix' 65b, *i u Voltiǵijinu:* ‚scroccona, adescatrice' ‚die anlocket'.

MÁMITI, mâmîm, *impf.* infatuare, pellicere, *riječima ili djelom činiti da ko (objekat) kao poludi uopće ili da ńešto osobito bespametno radi; često se ističe uz to i: činiti na takovi način da se objekat primiće subjektu (dakle subjekat privlači objekat) ili da se uopće s jednoga mjesta na drugo miče. — Akc. kaki je u praes. taki je u impf.* mâmļâh, *u aor.* 2 *i* 3 *sing.* mâmî, *u part. praet. pass.* mâmļen; *u ostalijem je oblicima onaki kaki je u inf. — Riječ je praslavenska, isporedi stslov.* mamiti, *češ.* mámiti, *poļ.* mamić. — *Između rječnika u Mikaļinu* (mamiti, premamļivati, blazniti, lojiti, laskati ‚alecto, allicio, illicio, pellicio, traho, attraho'), *u Belinu* (‚addurre a se per via di qualche allettamento' ‚allicio' 33b; ‚adescare, allettare' ‚allicio' 34b; ‚allettare, invitare, incitare' ‚allicio' 64b; ‚disviare con lusingh^' ‚blanditiis aliquem abducere' 271b), *u Bjelostjenčevu* (mamim ‚solicito, inquieto, tento, pellicio, decipio, avoco, conor aliquem labefactare, satago pervertere, v. allicio'. 2. ‚v. detineo'), *u Jambrešićevu* (‚tento, allicio, decipio'), *u Stulićevu* (‚allicere, prolectare, inescare, illicere, captare, aeruscare'), *u Voltiǵijinu* (‚adescare, scroccare, piacentire, infinocchiare' ‚anlocken, hintergehen'), *u Vukovu* (‚locken' ‚allicio').

1. *aktivno.*

a. *objekat je čeļade.*

aa) subjekat je čeļade.

aaa) u naj širemu smislu, kao varati, zasļepļivati. — *perfektivni glagol može biti* pomamiti, namamiti, zamamiti. Podhibni ustmi mami prijateļa svoga. N. Rańina 212a. prov.

11, 9. I se rekъ mamьļase ihъ. Aleksandr. novak. 78. Dojde smrt, i kojih jest zlo mamila zlo ih čini poginuti. Ivan trog. 9. Mi se predat ne mislimo, nego Turke mamimo, a vašu uzdanicu čekamo. Starine. 10, 22. Đavao vara me i mami. A. Kanižlić, bogoļubnost. 46. Ko me fali, ta me mami. (U Crnoj Gori). Nar. posl. vuk. 148. Nasilnik mami druga svojega i zavodi ga na put koji nije dobar. Đ. Daničić, prič. 16, 29. — *Kod toga se može izreći podložnom rečenicom, koje se osobito djelo traži da objekat učini.* Kako indi na puk pazi *(lini starešina)*, mami, nek š ńim kripost gazi. V. Došen 241a. Mamite moje ļude, da mi se odmeću. S. Ļubiša, prip. 57. Tom majstorijom mame siromahe, da se prijelozima prosipaju i zadužuju. 210.

bb) prijevarom ili drukčije, privlačiti k sebi, t. j. tražiti ļubav ili povjereńe. ‚Ecce homo!' ovo čovik, koga vi osvađate, da vam puk mami, čineći se Božijim sinom. J. Banovac, razg. 160. Mamit ‚allettare, adescare'. S. Budmani 421a. Ako te budu mamiti grišnici, ne pristaj k ńima. F. Lastrić, ned. 351. Asan gradi nove bezistene, ne gradi ih, da o ńima radi, već ih gradi, da djevojke mami, ne bi l' došla Merjema djevojka. Nar. pjes. vuk. 1, 596. No joj dade trave od pomame kojom mami momke neženene. Nar. pjes. herc. vuk. 197. Ne čiu' čina, Maruša djevojko, ne čin' čina, ne mami mi sina. Nar. pjes. *u* Bos. prij. 1, 36. — *U ovijem primjerima nije u zlome smislu (u naj prvome se ne misli ni po što na prijevaru).* Sad te *(Bog)* mami obećańem, sad te straši pritńami, sad te nuka prikoreńem, sad te bičima potiče. A. d. Bella, razgov. 61. Ńoj govori mlado momče: „Oj čuješ li, mlada moma? Prosio b' te, ne dadu te; mamio b' te, poći nećeš; otimo b' te, sam ne mogu". Al' govori mlada moma: „Oj Boga mi, mlad junače! ne prosi me, ne dadu me; ne otimļi, poginućeš;... već me mami, ja ću poći". Nar. pjes. vuk. 1, 364—365. U Ivana lepu sestru kažu, prosio sam, ali mi ne dadu; mamio sam, ali neće za mnom. 1, 535. — *Ističe se privlačeńe riječima* k sebi, sebi, *ili* za sobom. — *pf.* domamiti, primamiti. Sad me vila k sebi mami. Đ. Baraković, vil. 232. Ļubit kâ ima svoga vojna, da pak ine sebi mami. J. Kavańin 258b. Bog nas k sebi mamiti želi. A. d. Bella, razg. 133. Đevojke ga sebi mame. Nar. pjes. petr. 2, 122. Da je hotio *(Isus)* crkvu razoriti, od cesara se odmetnuti i puk za sobom mamiti. J. Banovac, razg. 159. Zašto puk za sobom mamiš? B. Leaković, gov. 11. — *Može se izreći čime se (t. j. pokazujući i obećavajući što) mami.* Junak mami djevojku na zelenu jabuku. Nar. pjes. vuk. 1, 439. Mamile ga udovice na šarene nogavice. Nar. pjes. herc. vuk. 61.

cc) prijevarom ili drukčije činiti da se objekat primakne kojemu mjestu ili čeļadetu. Tebe Kuna mamiće na zemļu, ti se ne daj, sine, prevariti, ne odjahuj đoga od mejdana. Nar. pjes. vuk. 3, 386. Od Srbije niko doć mu *(Kulinu)* neće, već Kulina u dubinu mame. 4, 194. Ta ne bježe da Turcim' uteku, veće mame Turke na pješake. 4, 270. Kao da je znao, da ga Srbi mame u one šume. Vuk, dan. 5, 44.

dd) prijevarom ili drukčije činiti da se objekat udaļi od mjesta ili od čeļadeta. — *pf.* odmamiti, izmamiti. Zašto puk od nas mamiš. B. Leaković, gov. 12. Oj kučko devojko! ne plet' na mač kose, ne mami mi sina leti od orańa, zimi od ovaca. Nar. pjes. vuk. 1, 104. Neću bježat, da utečem ńemu, veće ću ga mamit od Turaka. 4, 304.

ee) vidi b, *a) bb)*.

b) subjekat je životińa, isporedi a) bb). Vižo ńuha, gdje mu zapre trag tice bježeće, nogu diže, lovca mami bliže. Osvetn. 4, 20.

c) subjekat je što neživo. — u metaforičkome smislu.

aa) subjekat je što tjelesno. (Bor) mami pastira pod hladno stanišće. I. T. Mrnavić, osm. 166. Blago obilato, srebro, zlato tebe mami, da se digneš. V. Došen 23b. — *Ovaj primjer može pripadati i pod bb): (Svijet)* uńeguje s prva i mami pod prilikom od prijazni, paka silnik pleše i meće, tko se uzda u ń naj veće. I. Gundulić 232.

bb) subjekat je što umno ili duševno. Tva me krepos glasovita mami, strijeļa, rańa, žeže. Ǵ. Palmotić 1, 30. Žeļa slobode nerazložite mami ga, da se spušta umrlijem nasladam. Misli. 53. Kojijeh lovu i mame ļubav, jaspre i čašćeńa. J. Matović 410. Idu onamo kuda ńih mame milošti čuvstva. J. Rajić, pouč. 1, 24. Svakoga kuša ńegova slast, koja ga vuče i mami. Vuk, jak. 1, 14.

b. *objekat je živińce.*

a) subjekat je čeļade.

aa) značeńe je kao kod a, *osobito kod* a, *a) bb). (Mladić)* piva, lovi, mami, da goluba koga ulovi, domami. A. Kanižlić, rož. 30. Devojka stane mamiti živinu, kad al' Bože! skupiše se eje, sovuļage, vrane, kurjaci, . . . Nar. prip. vuk. 179.

bb) činiti da objekat bjesni, razmahnita se. — *pf.* pomamiti, razmamiti. — *Mogao bi za ovo značeńe biti objekat i čeļade, ali nemam primjera. — Između rječnika u Vukovu* (u pjesmi, mamiti końa, t. j. ļutiti ga i trkati ‚in wuth bringen' ‚in furorem ago' *s primjerom iz narodne pjesme:* Neko pjeva, neko końa mami, neko pali bistra ǵeverdana). Ibro viče i kulaša mami. Osvetn. 2, 54.

b) subjekat je živińce, značeńe je kao kod a) aa). Kakono orao krstaš čini ptićem svojijem, kadano hoće da polete i ostave ǵńijezdo . . . naj prvo pade na drvo kon ǵńijezda mameć ih da bi se dignuli z ǵńijezda. M. Divković, bes. 525.

c) subjekat je što neživo. Događa se kako ludim ribam, koje u noći hodeći oko lovnoga plama koji ih svitlostim svojim mami. A. d. Bella, razgov. 247.

c. *objekat je što neživo.*

a) subjekat je čeļade. — značeńe je uopće: privlačiti sebi.

aa) objekat je što tjelesno. Sedi moma u gradini, brazdu brazdi, vodu mami, da namami u gradinu. Nar. pjes. vuk. 1, 330. Ja kakve su Fočanke djevojke, mamile bi sa neba oblake *(Vuk dodaje:* t. j. domamile bi? ili pomamile bi? *mislim da treba shvatiti u prvome značeńu po riječima* sa neba*)*. 3, 568. — *I s objektom* blago, *gdje* mamiti *stoji prema perfektivnome* izmamiti. No je Đoko očigledna kurva što te laže, te ti blago mami. Nar. pjes. vuk. 4, 493. — *Tako je i u ovijem primjerima u kojima nije izrečen objekat, ali se ima u misli: blago, novce itd., i značeńe može biti i uopće: dobavļati.* U ku zlobu š ńe ne upadoh? tlačih zakon, neprav živih, tlapih, mamih, gradih, kradoh. I. Gundulić 224. Djed babi: „Hrani"; a baba djedu: „Mami". (D). Mami, ter se hrani. (D). Poslov. daničć.

bb) objekat je što umno. Mamjahu sebi poštovanja. S. Rosa 42a.

b) subjekat je što neživo, a u primjerima je objekat: oči, pogled, srce, te glagol stoji

kao privlačiti *u metaforičkome smislu.* Miris ńegov mami oči, travi srce Božije. A. Kalić 425. Tač ponosni dragi kami u prstenu svom ljepotom pogled mami. G. Palmotić 3, 116a. Ali koja jača žeļa moje srce veže i mami? 1, 30.

2. *pasivno.* — *U primjeru stoji part. perf. pass.* (mamjen *mj.* mamļen) *kao adj. u značeńu lud, mahnit, isporedi* mamon. I temu razlogu tko bi se protivio, pravo ti rijet mogu, sasma bi mamjen bio. M. Vetranić 2, 249.

3. *sa* se.

a. *pasivno.* Lomi kalame, dok se u cvit od sunca ne mame. J. S. Reļković 87. — *Prema tome primjeru može biti da i ovi amo pripadaju* Jer su uvižbali stari, da ta sitva dobro zrnom dari i malo je ostajo u slami, jer u vrime iz zemļe se mami. 112. Pak ćeš klipom probadati jame, da se žile u dubļinu mame. 218.

b. *refleksivno, kao* ludovati, mahnitati, *ili* podnositi se kao lud *ili* mahnit. — *perf.*: pomamiti se. — *Između rječnika u Belinu* (‚matteggiare, pazzeggiare, smaniare‘ ‚insanio‘ 466a) *i u Stulićevu* (v. pomamiti se).

a) subjekat je čeļade.

aa) podnositi se kao mahnit radi velike žeļe ili strasti ili uopće. Nahodi se, da se mnozi mame, a nisu mučeni od djavla negoli od svoga vraštva. L. Terzić 262. Al’ kad koga ponamami *(žena),* odma čini da se mami. V. Došen 103b. Kad se mami od ļutine *(srdan).* 190b. Bijau skupa proveli dobar dil jednoga dneva i noći mameć se i bludeć svaki s svojom prijateļicom uza se. Blago turl. 2, 146. Sve je momke pomamila mamom, a naj više dolibašu Pera; mamio se, te se pomamio. Nar. pjes. herc. vuk. 226. Tri, četiri druga, krišni čame a mamom se mame. Osvetn. 3, 98. A pak baba po dolu se mami. 2, 175. Zub je boli, od zuba se mami. Magazin. 1867. 82. — *Uzrok strasti, žeļe i pa i mamļeńa, stoji u instr. s prijedlogom* za. Hrvatski ditići za ńom se mamiše. I. T. Mrnavić, mand. 41. Da se za vama mladići mame. J. Banovac, pred. 6. Mameći se za ńim priko načina. 97. Ne mami se za lipotom izpraznom ovoga svita. pripov. 8. Al’ kad koga ponamami *(žena),* da se za ńom bludno mami. V. Došen 99a. Da s tim ludi svit namami, za bludnosti nek se mami. 164a. A vi silne od obisti mamite se za koristi. 58a. — *Slično je i u ova dva primjera u kojima je prijedlog* oko: Oko naše Mare što se momci mame? Oni mi se mame, da Maru izmame. Nar. pjes. petr. 1, 298. Bio nekakav Turčin momak okolo kojega su se mamile sve žene i đevojke. Nar. prip. vrčev. 32.

bb) gubiti pamet , ludjeti, mahnitati. Kolik čovik prinesvisni, kad se mami i pobisni. V. Došen 116b. Ja se mamim razmišļajućī... A. Kalić 37. Mami se svijes ovo razmišļajući. 279.

cc) varati se, isporedi 1, a, *a) aa).* Još bi se mamila divojka gizdava ružicom, i mnila, da je ruža prava. H. Lucić 288.

b) subjekat je životińa. „Naš je parip otkad je počo zob zobati, počo se mamiti“. J. Bogdanović. Neću reći, da pleteš od slame krošńu za kom pčele se ne mame. J. S. Reļković 284.

c) subjekat je što neživo:

aa) tjelesno. A ne da se tilo mami pod potrebnim pelenami. V. Došen 24b. Da se mami u oblaku *(zrak),* i oblaku ne da mira, dal’ ga naglo štokud tira. 261a. Vaļa poznavat kalame koji boļe na voćku se mame. J. S. Reļković 112. Al’ se cura čudi bez bojazi, što se rijeke bujni mame jazi. Osvetn. 1, 52. — *Ovdje je vjetar metaforički shvaćen kao čeļade, i mogao bi primjer pripadati pod a):* Tvrdogvozdnim verugami Eol ļuti sjever veže, jug ne smjede da se mami, silu i škropac sav ustеže. J. Krmpotić, kat. 92. — Do po dana ucipi kalame, onda oni za snagom se mame. J. S. Reļković 88.

bb) duševno. Pa ti su vam u očima kami, na koje se vaša zloća mami. Osvetn. 3, 24.

MÀMIV, *adj. u Stulićevu rječniku*: v. mamļiv.

1. MAMKA, *f. ńeka bolest, vidi:* Kad seva po kostima i premešta se na različita mesta zove se u Nišu i okolini ‚sekavina‘ ili ‚mamka‘ (?). M. Đ. Milićević, živ. srb.2 309. — *Po znaku pitańa nije riječ dosta pouzdana.*

2. MAMKA, *f. ime žensko.* — *Prije našega vremena.* Mamьka. S. Novaković, pom. 76.

MÀMLAZ, *m. ludak.* — *Od maǵ.* mamlasz. — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu:* (u vojvodstvu) vide [ludak] blesan. — Dođe mi taj mamlaz. Srp. zora, god. 1, sv. 3, str. 59.

MÁMĻĚŃE, *n. djelo kojijem se mami.* — *U Bjelostjenčevu rječniku: (kajkavski)* mamleńe, mama; *u Stulićevu*: mamjeńe; *u Vukovu.*

MÀMĻIV, *adj. koji se može mamiti; koji se mami (izmamļuje); koji mami (za sva tri značeńa misli se na što neživo, tjelesno ili umno).* — *Od* XVIII *vijeka, a između rječnika u Belinu* (‚che può esser allettato, allettabile‘ ‚quod potest allectari‘ 65a; ‚adulatorio, d’adulatore‘ ‚adulatorius‘; mamļive riječi ‚parole adulatorie‘ 38a) *gdje se naj prije nahodi, u Stulićevu* (‚qui allectari potest‘), *u Voltigijinu* (‚adulatorio, adescativo‘ ‚lockend‘); *u Vukovu:* 1. koji što mami u koga ‚der entlockt‘ ‚qui elicit‘. — 2. (u Boci) mamļiva para, t. j. koja nije s trudom i s pravdom stečena nego izmamļena ‚entlockt‘ ‚allectus‘.

a. *adj.* Udòvîcâ imańe žderahu pod pokrovom mamļivijem dugijeh molitava. S. Rosa 136a. Te da kažem za mamļive oči što su mene mlada premamile. Nar. pjes. *u* M. Đ. Milićević kraļ. srb. 267.

b. *adv.* màmļivo. — *U Belinu rječniku*: ‚adulatoriamente, con adulazione‘ ‚adulatorie‘ 38a.

MÁMNUTI, mâmnêm, *pf. reći jedan put* mâ *vabeći ńešto kao domaću životińu, vidi kod* ma *naj krajńi primjer.*

MÁMO, *m. ima samo acc.* Mama *u narodnoj pjesmi našega vremena gdje bi bio hyp.* Mašo, *ako nije štamparska pogreška mj.* Maša. Na torinu Maša Lakčevića i tu Mama i Omera nađe. Nar. pjes. vuk. 4, 421.

MAMON, *m. vidi* Mamona. — XVI *i* XVIII vijeka. Ne morete Bogu služiti i Mamonu. Postila. 14b. Mamon, Satan vrh ńih bļuju nagle riječi. J. Kavańin 449a.

MAMONA, *m.* Μαμωνᾶς, Mammonas, *u biblijskome jeziku ńekakav vrag što je personifikacija bogastva; uprav je aramejska riječ što znači: blago, novac, dobit.* — *isporedi* Mamon *i* 2. Majmun. — *Od* XVI *vijeka.* Ne možete Bogu služiti i Mamoni. N. Rańina 157a. matth. 6, 24. Druzih je Mamona potačnik i glavar, ... on jima pod obar lakomci da praži. Đ. Baraković, vil. 316. Gdi lakomce svo Mamona u ogńoni sinžir stavļa. P. B. Bakšić 226. Ne možete Bogu služiti i Mamoni (bogastvu). Vuk, mat. 6, 24.

MAMONIJA, *f. blago, bogastvo, vidi* Mamona. — *U jednome primjeru* XVI *vijeka.* Činite vam prijateļe od mamonije nepravedne. N. Rańina 152b—153a. luc. 16, 9.

MAMONOV, *adj. koji pripada Mamonu.* Od Mamonove lakomosti. I. Ančić, svit. 56.

MAMUL, *m. vidi* Mamula. — *U jednoj pjesmi našega vremena.* Do onoga Mamul-generala. Nar. pjes. marjan. 166.

MAMULA, *m. prezime (ne bilježim akcenta, jer su dva različna akcenta u naj krajńijem primjerima, a u Dalmaciji sam čuo* Mämula). — *U Hrvatskoj od* XVIII *vijeka.* Mamula ļuti Ogulinac. Š. Stefanac 50. Javite se Mamuli Lazaru. Nar. pjes. vuk. 5, 45. Za ńun mi Mamula na końicu jaše. Nar. pjes. mikul. 150. Mámula, prezime u hrvatskoj krajini. V. Arsenijević. Mämula ‚nomen viri'. S. Nemanić, čak. kroat. stud. 1fortsg. 33.

MAMŮĻÂŃE, *n. djelo kojijem se mamuļa.* J. Bogdanović.

MAMŮĻATI, mamůļâm, *impf. žvatati zatvorenijem ustima.* — *isporedi* mumati. — *U naše vrijeme u Lici.* „Šta ti u ustima mamuļaš?" „Evo, uvatio koricu kruva, pa pregrizam". J. Bogdanović.

MAMUR, *adj. nije u svezi s* mamuran, *jer kao da je značeńe posve drukčije i suprotno: jak, snažan (?).* — *Zar od arap. tur.* mamur *(što se kaže o mjestu), koji je napučen, u dobrome stańu itd.?* — *U naše vrijeme.* — *Ne mijeńa se po padežima.* Otkud će te uzeti Vlahińa kod 'noliko mamur kaurina? Nar. pjes. vila. 1867. 350. Što će meni manitina Marko, kod onakog mamur kaurina? 351. Mamur učiniti koga, pokrijepiti: „Mamur svoga šarca učinio čistom vodom i morskim sapunom" (iz Osvetnika? Đ. Daničić). M. Pavlinović.

MÁMURAN, mámurna, *adj. koji se još nije rastrijeznio od pijanstva.* — *Od arap. tur.* machmūr, *po čemu bi trebalo da glasi u našemu jeziku* mahmuran, *ali nema* -h- *u nijednom primjeru; ima doista i maǵ.* mámor, *pijanstvo, ali vaļa da je ta riječ od naše postala, a ne naša od maǵarske.* — *Od* XVIII *vijeka; a između rječnika u Vukovu* (‚vom rausche noch benebelt' ‚qui crapulam nondum exhalavit'). Mamurna jezik svata. V. Došen 153a. Da s mamurnim jatom vlada čauš. 161a. Do podne mamuran. D. Obradović, sav. 89. Svome bratu čini lepa lada, da joj bratac mamuran pospava. Nar. pjes. vuk. 2, 162. Doneše praznu košnicu i nabiše na mamurnu glavu. M. P. Šapčanin 1, 110. — *U prenesenome smislu, isporedi ńem.* benebelt. Mamurno je vrime, kad čovik rado drimļe. Zbor. za nar. živ. i ob. 5, 171.

MAMUREN, *adj.* (u Zagorju) vremenom porušen (?). „Ona je kula mamurena, ako i malo". M. Pavlinović.

MAMŮRLUK, *m.* (mahmůrluk, *vidi kod* mamuran), *stańe mahmurna čeļadeta;* razbijati *(i* rastući) mahmurluk *znači: piti iznova, da nestane mahmurluka.* — *Tur.* mahmurluk. — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu:* ‚die nachwehen des rausches' ‚dolor capitis cet. a crapula': razbiti mamurluk ‚die nachwehen des rausches (wieder durch trinken) vertreiben' ‚crapulam discutio bibendo'. I u ńemu čaša od bilura, ńome momak mamurluk razbija. Nar. pjes. petr. 2, 222. U ńemu je čaša od biļura, i u čaši nane-ruj rakija čim na jutru mamurluk razbija. Nar. pjes. stojad. 2, 120. U ńemu je čaša od biļura, ona drži tri litre rakije, čim Ivane mamurluk razbija. Nar. pjes. juk. 167. Kada ćaše nema, što pri jutru mamurluk rastuče. 241.

MÀMUŠA, *m. i f. (žensko, a može biti i muško) čeļade što mami.* — *U naše vrijeme, a između rječnika u Stulićevu* (‚captator, captatrix'). Trgaju se krila toj mamuši. M. Pavlinović, rad. 16.

MÀMUT, *m. vidi* Mahmut. Još je ļepša Mamut-pašinica. Nar. pjes. vuk. 1, 568. Mamut-paši care odgovara. 1, 570. Mamut-beže Obrenbegoviću. 2, 567. A u Skadru Mamute-vezire. 4, 294. Mamut-begovići i sad zapovijedaju u Peći. Vuk, nar. pjes. 2, 567.

MÀMUZ, *m. vidi* mahmuza. — *U jednome primjeru našega vremena.* Pokaza mu mamuz od čizama. Nar. pjes. stojad. 1, 36.

MÀMUZA, *f. vidi* mahmuza. — *Od* XVIII *vijeka, a između rječnika u Bjelostjenčevu* (mamuza, v. ostroga) *i u Vukovu* (‚sporn' ‚calcar'. cf. ostruga [2, ostroga]).

a. *u pravome smislu.* Udri końa čizmam i mamuzam. And. Kačić, razgovor. 92a. Udri końa srebrnim mamuzam. 221a. Da u zraku po dvadeset puti nogu s nogom udre i razļuti; sad mamuzam kreše, ogań sine, . . . I. Krmpotić, malen. 19. Udari ga čizmom i mamuzom. Nar. pjes. vuk. 1, 544. Udariše końe mamuzama. 2, 303. Gurajući końe mamuzama. Nar. pjes. juk. 482. Već mi ļubi čizmu i mamuzu. Nar. pjes. petr. 2, 299.

b. *u metafori.* Zanaǵija koji zločesto posluje biće pedepsan u zabaceńu ńegova dela: mamuza vrlo višje očutna nego tvorba poglavita. A. T. Blagojević, khin. 47. Ļeńivcu mamuza. J. Rajić, pouč. 1, 41. Ona *(muka)* neka bude u naši tuga i nevoļa naša mamuza. Đ. Rapić 225.

c. *u prenesenome smislu.*

a) uopće, gvozdeni šiļak. Singíri gvozdenim nakićenim mamuzama kožu poguliše. F. Lastrić, test. 159b.

b) vidi u Vukovu rječniku: (u Barańi) vide [kovrtač] devermaviš.

MAMŮZÂŃE, *n. djelo kojijem se mamuza.* — *U Vukovu rječniku.* — *I u prenesenom smislu (vidi kod* mamuzati). „Aja, moj brate, ne boji se ona ńegova mamuzańa". J. Bogdanović.

MAMŮZATI, mamůzâm, *impf. bosti mamuzom ili mamuzama.* — *Uprav* mahmuzati. — *Akc. se mijeńa u praes.* 1 *i* 2 *pl.:* mamuzámo, mamuzáte, *u aor.* 1 *i* 3 *sing.* mämuzâ, *u part. praet. act.* mämuzao, mämuzâla, *u part. praet. pass.* mämuzân. — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu* (‚spornen' ‚addo calcar'). — *U Lici i u prenesenome smislu.* „Bome on ńu mamuza (bije) ka' vaļa". J. Bogdanović.

MÀMUZICA, *f. (uprav* màhmuzica), *dem.* mamuza. — *Kao ime ńekoj biļci.* Mamuzica, Delphinium consolida L. (Fapković, Sabļar). B. Šulek, im. 221.

MÀMUZIĆ, *m. prezime.* — *U naše vrijeme u Lici.* J. Bogdanović.

MAMZIN, *adj. kod mjesnoga imena.* — XIV *vijeka, vidi u Daničićevu rječniku:* Mamьzinь, Krstima, zaseoku sela Šibļe, bješe međa ‚na Mamzinь krьstь'. G(lasnik). 15, 236. (1348?) — *Kao da je posesivni adj. od imena* Mamza *kojemu nema potvrde.*

1. MÂN (mân), *adv. vidi* 1. mani *i* zaman. — *Od* XV *vijeka, a između rječnika u Belinu* (mân ‚indarno' ‚frustra' 395b) *i u Stulićevu* (‚incassum'). Kuda htide, tuda grede, u pakleno dońe stanje; moliti se za vas man je. M. Marulić 299. Trati svē strile man Kupido na saj svit. Š. Menčetić 42. Ako ja i traju pjesni man i službu. 42. Kaje se tko godi dvori man i platu ne ima. 51.

*

Ne stoj man. 181. Al' nije to zaprav da sluzi ljubav prid tobom man pođe. Š. Menčetić—G. Držić 516. Tijem ne bi moje man cviļenje i uzdah. M. Vetranić 1, 258. I oni, veli se, man žudi prijati ke lasti. *u N.* Naļešković 1, 346. Ter se već ne mori man za tom ļubavi. D. Rańina. 5b. Man ga je *(voće)* pak gńilo brat. 7a. I zasve s trudima da muči noć i dan, tko sreće ne ima, svaki čin tvori man. 73b. Zašto me pak, sriću, zlo izda ovako, čineć mi služit man u muci ļuvenoj? 98b. Tim bolimo grih na sviti svim boļenjem pokornime, er kad nam se uzme vrime, „jaoh, sagriješih" man je riti. 144b. Što se već man stoji? F. Lukarević 71. Man hodit ne da*(j)*mo dobro koje imamo. 39. Proć htjenju od nebes sila je ļudska man. M. Bunić 6. „Zaman došao sam ..." „Nijesi man došao k nam". D. Zlatarić 18b. Toli hrlo gre, da je man it za ńim. 65b. Pri viteškoj toj zabavi man poklisar końa plaha iska od igre da ustavi, dokli u gracka vrata ujaha. I. Gundulić 424—425. Ne gubimo man vremena. 530. Iska krenut pločom, nu man. P. Kanavelić, iv. 548. Ki ako rukom svom ne brani, man su zidi i grajani. J. Kavańin 190a. Man bi razlog molbe vruće. 540a. Oni man nastojaše mene obružit. I. Đorđić, salt. 108. Na svijet biše man stvoreni. 171. Man se nadah. 227. Zlobnik man žudjet će uvrijedit ńega. 304. Er je u ļudi *(acc.)* man ufati. 317. Moj drag ne man stavi pomńu. uzd. 26. Man se kune, moli i jauče. Osvetn. 1, 23. Moje grudi moji miri hudi, man me proz vas silna sila budi. 3, 7.

2. MÀN, *m. vidi* 2. mana. — *U jednoga pisca čakavca* XV *vijeka.* Četrdeset liti s nebes jim dažji man. M. Marulić 23. Meni je kako man i slatko u svemu. 46.

MAN', *conj. okrńeno* manu. — *U naše vrijeme.* Ne idi putom bijelijem, man' ti hajde kroz goru zelenu. Nar. pjes. krasić. 1, 74. Ne poniče Naod Sijomune, man' ustrela na kopju jabuku. Hrv. nar. pjes. 1, 564.

1. MÁNA, *f. vidi* mahana. — *Od* XVIII *vijeka, a između rječnika u Vukovu* (mana [mahana] ‚fehler, tadel' ‚vitium' *s primjerom:* Nema mane na ńemu nikakve ‚er ist ohne fehler'). Ili druge zarad mane, po holosti duši dane. V. Došen 23a. Ovu manu svak imade. 39a. Dok mu smisli koju manu. 118b. Jer rđavog' kažuć manu, vrsni, jasni s tim postanu. 126b. Na što pijan svat ne lane? čemu l' ne da tamne mane? 160b. Nek lakomog srca mana od ńeg bude protirana. 231a. Istina je, ļubičice, da si cvijet nad cvjetov'ma, a i još bi lepša bila, da ti nije mala mana, što je tebi kriva glava. Nar. pjes. vuk. 227. Na tebi kažu tri mane: jedna je mana na tebi, što si mi malen, premalen; druga je mana na tebi, što si mi tanak, pretanak; treća je mana na tebi, što si mi bleđan, probleđan. 1, 391. Merjemi je pomalena mana, što su ńojzi oči pozelene. 1, 596. Prema sebe ne nađe đevojke; glavit junak svakoj manu nađe. 3, 515. Ja na tebi mane ne nalazim, i rado bi tebe zetom zvala, ak' sam Maru drugom namenila. 3, 501. Kad ko za manu kakve stvari kaže da je to ništa. Vuk, poslov. 12. Slavnu crkvu koja nema mane ni mrštine. Vuk, pavl. ef. 5, 27. U koga bi iz sjemena tvojega od koļena do koļena bila mana na tijelu. D. Daničić, 3mojs. 21, 17. Ako li na ńemu bude mana. 5mojs. 15, 21. Dokazujuć mu mane što se nahode na dosadańih zemļovidih. M. Pavlinović, rad. 13. Disraeli se otresao svojih mana. 17. — Pa ti mjerim prebijelu kulu, jer si, bane, ti na mani vrlo, ružno ti je kula sagrađena. Nar. pjesm. hörm. 1, 121.

2. MÀNA, *f. μάννα,* manna, *jelo kojijem je Bog hranio Izraiļce u pustińi (vidi* Đ. Daničić, 2mojs. 16, 13—15); *od jevr.* man. — *Od* XV *vijeka a između rječnika u Mikaļinu* (mana, sladka pića ‚manna'; mana koja pada s neba ‚melatrium, ros syriacus, aesomoli, diosomeli'), *u Belinu* (‚manna, liquore noto', ‚manna' 460a), *u Bjelostjenčevu* (mana, sladka jeđa ‚manna'. 2. mana, rosa ka opada z neba ‚molitium, ros syriacus, aeromeli'), *u Stulićevu* (mana, slatka pića ‚manna').

a. *u pravome smislu.* Bêdьno minuti trьgь, po tomь kupa iskati; bêdьno manu minuvšu ti, po tomь brašna hotêti. Danilo 200—201. Odkol jiše manu. M. Marulić 75. Po mani onoj ka dazjiše v pustińi. Korizm. 82a. Slatku ričcu kad izusti, bi rek mana s neba pada. H. Lucić 210. I slađi *(tvoj pogled)* neg li med i nebeska mana. N. Dimitrović 45. Manom ih uzdrža četrdeset let. F. Glavinić, cvit. 323b. Slatki kruh od mane. Đ. Baraković, vil. 8. Žarka kapļa dobra vina nebeska je mana istina. I. Gundulić 172. Da se sačuva i sadrži jedan sud mane. I. Držić 211. Ov je kruh, a ne mana. J. R. Gučetić 10. Zdrava, sveta namjestnice arke tvrde u kôj mana ne pribiva, ma kruh živi. 21. Da ti drvo dava gora, da ti nebo manom rosi. A. Vitaļić, ostan. 9. I krv bila bi Isusova kajnijem život, mana nova. J. Kavańin 53b. Bog pukovim Izraela provri vode, daždi manu. 382b. Tada im dade manu nebesku. F. Lastrić, test. 14b. Prožvataj hļeb mana. Đ. Daničić, 2mojs. 16, 31.

b. *u metaforičkome smislu.* Mana da se cripa, kad usta otvori *(Milica).* H. Lucić 289. Ńih govor slatki med, a riči od mane. Đ. Baraković, vil. 112. Gdi vrh duša pravednijeh daždi obilno slatka mana od milosti božanstvene. I. Gundulić 192. Al' su t' usne mane pune. M. Gazarović 100b. Skrovitu će ondi manu najći. B. Kašić, nasl. 2.

c. *u prenesenome smislu, ńeki slatki biļevni sok, od kojega ima ńekoliko vrsta, a ńeke se upotrebļavaju kao lijek. vidi u rječnicima.* Poče manom lug kapati. J. Kavańin 199a. Mana spada među stvari apotekarske, te se ocarińuje u prometu. Zbornik zak. 1853. 1016. — *Amo može pripadati i ovaj primjer, premda je u širemu smislu kao židak lijek:* I dan danasńi iz tela ńegova *(sv. Nikole)* svetoga mana izlaja, ka jest protiva vnogim prilična betegom. F. Glavinić, cvit. 403a.

3. MANA, *f. ime selu u Srbiji u okrugu užičkome.* K. Jovanović 152.

4. MANA, f. *ime muško, vaļa da je hyp.* Manasija *ili* Manojlo. — *Od prije našega vremena.* S. Novaković, pom. 76. Mâna (‚Manna') Jovanović. D. Avramović 212. Mana Pavlov Kurta. 249.

MÂNAJSTIR, *m. manastir.* — *U jednoga pisca* XVIII *vijeka.* Vladaoci od gostionica oli manajstira. A. d. Costa 1. 19.

MANAJSTÍRAC, manajstírca, *m. vidi* 2. manastirac. — *U istoga pisca u kojega ima i* manajstir. Manajstirci držani su hoditi na sabore. A. d. Costa 1, 34.

MANAJSTIRNISKI *(sic), adj. vidi* manastirski. — *U istoga pisca u kojega ima* manajstir. Manajstirniskim kardinalom zabrańena je bila kapica crļena. A. d. Costa 1, 24.

MANAKOVIĆ, *m. prezime.* — *U naše vrijeme.* Jovan Manaković. Rat. 418.

MANÀRA, *f. sjekira, tal.* mannaia *i* mannara. — *U Stulićevu rječniku:* ‚securis'.

1. MÀNASIJA, *f.* žensko ime iz sela Ševarnica u Mačvi. S. Novaković.

2. MANÀSIJA, *f. ime manastiru u Srbiji u okrugu ćuprijskome.* M. Đ. Milićević, srb. 1095. — *Između rječnika u Vukovu* (manastir u Resavi, zadužbina visokog Stefana ‚ein kloster' ‚nomen monasterii'). — *vidi* Glasnik. 21, 87—90.

3. MANÀSIJA (Manàsija), *Μανάσσης*, Manasses, *biblijsko ime sad (naj češće) kaludersko.* — *Od prije našega vremena.* Manasija (kaluđersko). S. Novaković, pom. 76. Josif povede sa sobom dva sina svoja, Manasiju i Jefrema. Đ. Daničić, 1mojs. 48, 1.

MANASIJE, *m. vidi* Manasija. — *Prije našega vremena.* Manasije (monah). S. Novaković, pom. 76.

MANÀSIJIN (Mànasijin), *adj. koji pripada Manasiji (vidi* 3. Manasija). *(Josif)* uhvati za ruku oca svojega da je premjesti s glave Jefremove na glavu Manasijinu. Đ. Daničić, 1mojs. 48, 17.

MANASINCI, Manasinaca, *m. pl. mjesno ime (vidi prvi primjer).* — *Prije našega vremena.* Manasinьci, t. j. kaluđeri iz man. Manasije. S. Novaković, pom. 138. Manasinci. Spom. stojan. 185.

MÀNASTIJER, manastijer-, *vidi* manastir, manastir-.

MÀNASTÎR, *m.* monasterium, coenobium, *velika zgrada u kojoj žive skupa redovnici ili koludrice, dumne istoga reda: uprav samo kaluđeri pravoslavni ili katolički, pa i fratri i redovni klerici* (clerici regulares), *ali vidi i* konvenat. — *Od grč. μοναστήριον.* — *Riječ je stara* (manastyrjь) *a vaļa da je još starija* monastyrjь, *isporedi stslov.* manastyrjь *i* monastyrь, *(rus.* монастырь), *poļ.* (monaster *i)* manaster, *što može biti došlo iz ruskoga jezika. Daničić piše* i *mj.* -y-. — *Dubrovčani (u pisaca dubrovačkijeh ima i* manastir) *i Bošnjaci jekavci izgovaraju* ije *mj.* -i-: mànastijer *(i* manàstijer).

a. *s* -y-. Svetago sego manastyra. Mon. serb. 3. (1198). Manastyrь. 8. (1200). Manastyrju. 10. (1222—1228). Manastyru. Sava, tip. hil. glasn. 24, 188. Manastyrь. tip. stud. glasn. 40, 147.

b. manastir. — *Između rječnika u Mikaļinu* (‚coenobium, monasterium'; starešina od manastira *kod* iguman), *u Belinu* (‚monastero, monistero, abitazione di monaci o monache' ‚monasterium' 494b; ‚convento, habitazione di religiosi' ‚coenobium sacrum' 226b), *u Voltiǵijinu* (‚convento, monastero' ‚kloster'); *u Vukovu:* vide namastir (‚mit allen ableitungen'); *u Daničićevu* (manastirь ‚monasterium'). Manastiru u Svetoj Gorê *(u istome spomeniku ima:* Dahь manastyrevi u Svetu Goru). Mon. serb. 6. (1198—1199). Manastirju. Deč. hris. 62. Manastirь. Glasnik. 11, 195. Iz manastira svetoga Jakoba. B. Gradić, djev. 7. Dumnam po manastirijeh. B. Kašić, iń. 5. Sedam lijepih manastira *(u sliku).* Ġ. Palmotić 1, 99. Manastir fratarski. P. Posilović, cvijet. 129. Ulize u jedan manastir. 135. U svomu manastiru. nasl. 10a. Starišine od manastira mogu podati ovi sakramenat brez dopuščenja kuratova svojim kućanom to jest koji stoje i boluju u ńihovu manastiru. L. Terzić 150. U manastir zatvori se. S. Margitić, fala. 23. Lovre ki sazida i manastir Benedeta. J. Kavańin 92b. Ki manastir vas zastavi Franciškanom. 114a. Gradić umri u Mljetnom manastiru. 179a. Uroš ki sagradi četrdeset manastira. 241a. Niti sam ja dumna, niti je moja kuća manastir. A. d. Bella, razgov. 188. Dumne koje stoje u manastiru ili na dvoru. A. Baćić 61. Vladaoci mànastîrâ. 294. Na veliku ǵubotu u manastirih nimaju prvo od iste zvoniti. I. Kraļić 74. Nezino tilo u našemu manastiru . . . počiva. J. Banovac, razg. vi. Među bratjom onoga manastira. P. Filipović 48. U manastiru. A. J. Knezović 34. Roditeļi metnuše ju k tetki u manastir. F. Lastrić, ned. 155. Da se napuniše manastiri redovnika. 280. Zajauka vičući tako, da se čuļ glas po svem manastiru. 411. U siromašne manastire A. Kanižlić, kam. 2. Slideći brata u manastir. bogoļubnost. 501. Stvar dokaza jednom starešini od manastira. M. Zoričić, zrcalo. 14. Umro u drugom mistu izvan manastira. 18. Učini dva manastira. 42. U jednome manastiru pribivaše jedna redovnica. 46. Redovnika dopratiše svićami do manastira. 185. Ako mu ne da manastir barem nike potribice. osmina. 141. Na 1329 fratri s. Frane dođoše u Bosnu, kojizim ban Stipan uziđa manastir u Mileševu. And. Kačić, razg. 9. Kraļica Kosara ulize u manastir učinivši se koludrica. 35. Al' Zaostrog tvrdi manastire ne da Turkom ni gledati na se. 307b. Koludri imadijau običaj povratit se svomu manastiru u nediļu prid vazma. Blago turl. 2, 108. Koludri koji drže u manastiru rečena oružja. Ant. Kadčić 4. Koji živu u manastiru na sliku od redovnika. 312. Ako manastir radi uboštva ne bi imao odkuda hraniti i držati dohodeće u red, sloboduo jest za prću ugovor učiniti. I. Velikanović, uput. 3, 200. Nijedna vrsta redovnika koji stoje u manastiri. M. Dobretić 41. Po svijeh ńihovijeh manastirih. I. M. Mattei 8. Krpa manastir. D. Obradović, basne. 326. Premda bi stali u manastiru. I. J. P. Lučić, nar. 45. Ova rič ‚uvik' mloge je u manastire otirala. Đ. Rapić 10. Imadijući po redovničkom običaju baščU uz manastir. 62. Ne imade manastira, kuda je godir turska sila dopirala, što nije ogńem opalila. Norini 3. Bi im dopušteno da po svemu kraļevstvu grade manastire. 11. Ogradiše manastir. 76. Ne vidimo li mi u tolikim manastirima . . .? Grgur iz Vareša 125. Morali su se u manastir zatvoriti. B. Leaković, gov. 88. Imam blaga koliko mi drago, gradio bi deset manastira. Nar. pjes. vuk. 3, 174. Oko ńeg' su crkve manastiri. 3, 475. Ļudi idu uz časne posle manastirima. Vuk. živ. 86. Kod crkava i kod manastira. nar. pjes. 1, 127. U manastiru Tronoši u Jadru. 1, 127. Kaluđeri osnovaše manastire i podigoše hramove prošńom. S. Ļubiša, prip. 217. Bijelio se pravoslavni manastir. 258. Kaluđera mlada, Nićifora s Duži manastira. Osvetn. 3, 82. — *U pjesmi često* bijeli manastir. Kad mi dojde lijepa Rude pred bijelijem manastirom. Nar. pjes. mikl. beitr. 1, 39. Još pogradi b'jele manastire đe će živļet mnogi kaluđeri. Nar. pjes. vuk. 2, 91. Kad su bili belom manastiru. 3, 325. Ona gradi bila manastira. Nar. pjes. juk. 99. U dobar pošao a pod Ostrog k bijelu manastiru. Osvetn. 1, 38. — *I kao mjesno ime.* Do Epira i do Manastira. Nar. pjes. vuk. 5, (?). Do Jedrene i do Manastira. Ogled. sr. 299.

c. mànastijer (manàstijer). — *Između rječnika u Stulićevu* (‚coenobium'). Pođe u jedan manastijer. Pril. jag. ark. 1, 70. (1520). Ġivo: Da gdi ti je manastijer? N. Naļeškoviċ 1, 280. Ni dumne neće u manastijer, koje ovako hode. M. Držić 267. Prima sva ona dobra od fratara, koliko od svijeh druzijeh manastijera koji se nahode u krstjanstvu. A. Gučetić, roz. jez. 21. Uljesti u klaustro od manastijera. 25. Da nagradiš neizbrojene crkve i manastijere. M. Div-

ković, nauk. 39b. Polak Milana bješe jedan manastijer. M. Orbin 114. Lijep manastijer. Ġ. Palmotić 1, 99. Pod silu sam kćer zabio u manastijer. B. Zuzeri 152. U lijepu Svetu Goru u lijepo manastijere. Nar. pjes. bog. 23. Zatvoriše vrata od manastijera ljudim svjetovnijem. Đ. Bašić 219. Sred manastijera malorednijeh. I. M. Mattei 8. Uzlazi na vrh kule manastijera. A. Kalić 544.

1. MANASTÍRAC, manastírca, *m. dem.* manastir. — *vidi u Daničićevu rječniku:* manastirьcь, gledaj manastiricь. — *I s oblikom* manastijerac, *u Stulićevu rječniku:* manastijerac ‚coenobiolum'.

2. MANASTÍRAC, manastírca, *m. čovjek (kaluđer) što živi u manastiru.* — XVIII *vijeka.* Igumen Ignacija manastirac. Glasnik. II, 3, 280. (1726).

MANASTÌRČAC, manastìrčca, *m. vidi* manastirčić. — *S oblikom* manastjerčac *u Stulićevu rječniku uz* manastijerac. — *nepouzdano.*

MANASTÌRČIĆ, *m. dem.* 1. manastirac. — *S oblikom* manastjèrčić *u Stulićevu rječniku uz* manastijerac.

MANASTIRI, *m. pl. ime mjestu u Srbiji u okrugu smederevskome.* Ńiva u Manastirima. Sr. nov. 1874. 351.

MANASTÌRIC, *m. dem.* manastir. — XIV *vijeka, a između rječnika u Daničićevu:* manastiricь, dem. ‚monasterium': crkvi je treskavačkoj bio metoh ‚u Porêči manastiricь sveta bogorodica'. G(lasnik). 13, 372. — *I kao mjesno ime.* Selo Manastiricь. Deč. hris. 59.

MANASTIRICA, *f. mjesno ime u Srbiji. a) u okrugu krajinskome. aa) manastir.* Glasnik. 21, 37—38. — *bb) selo.* K. Jovanović 123. — *b) selo u okrugu požarevačkome.* K. Jovanović 142. M. Đ. Milićević, srb. 1031. — *c) selo u okrugu topličkome.* kraj. srb. 396.

MANASTIRIČKI, *adj. koji pripada Manastirici, vidi* Manastirica, *b).* Manastirička *(opština).* K. Jovanović 142.

MANASTÌRIĆ, *m. dem.* manastir. — *Od* XVIII *vijeka, a između rječnika u Belinu* (‚conventino, convento piccolo', coenobiolum' 226b) *gdje se naj prije nahodi, i u Stulićevu (s oblikom* manastjèrić *uz* manastijorac). Ima u gradu lep manastirić. D. Obradović, basne. 335. Otidemo u Petkovicu (mali manastirić na Šišatovačkoj zemji). Vuk, odgov. na utuk. 21.

MANASTÌRINA, *f. augm.* manastir, *vidi* manastirina. — *I kao mjesno ime u Srbiji u okrugu smederevskome.* Livada u Manastirini. Sr. nov. 1875. 19.

MANASTÌRINE, *f. pl. ime mjestu u Srbiji u okrugu biogradskome.* Ńiva u Manastirinama. Sr. nov. 1863. 484.

MANASTÌRIŠA, *f. ime mjestu u Srbiji u okrugu biogradskome.* Ńiva u Manastiriši. Sr. nov. 1871. 224.

MANASTÌRÎŠTE, *n. mjesto gdje je prije bio manastir, vidi* namastirište. — *I kao mjesno ime u Srbiji: a) mjesto u okrugu crnoriječkome.* Livada kod Manastirišta. Sr. nov. 1867. 18. — *b) u okrugu kruševačkome.* Manastirište, stara porušena crkva u Rečici u selu Bašićima. M. D. Milićević, srb. 720.

MANASTIRLIĆ, *m. prezime.* — XVIII *vijeka.* Što se je kazivao, da su ga ufatili Turci s Manastirlićem. Glasnik. II, 3, 204. (1717).

MANÀSTÎRSKÎ, *adj. koji pripada manastiru ili manastirima, vidi* namastirski. — *Između rječnika u Stulićevu (s oblikom* manastijerskî ‚coenobii, ad coenobium spectans'), *i u Daničićevu* (manastirьskyj ‚monasterii'). Manastirskihь ljudi. Mon. serb. 6. (1198—1199). Manastirskihь oblasti. 14. (1222—1228). Gostь manastyrski. Sava, tip. hil. glasn. 24, 212. Manastyrskoj pravdê. tip. stud. glasn. 40, 154. Otь selь manastyrskyhь. 154. U manastirskom pokoju život provoditi. A. Kanižlić, kam. 19. Ona joj svit dade, da ide k ispovidniku manastirskomu. uzroci. 198. U špilji mojoj manastirskoj. E. Pavić, ogledalo. III. Upravljeńe dobara manastirski. I. J. P. Lučić, nar. 117. Primiše svu robu, aliti ruo i robu toliko crkvenu koliko manastirsku. Norini 55. Manastirska razvalismo vrata. Nar. pjes. vuk. 5, 509. Onde se srećom desi kaluđer Neofit s troje četvoro manastirske momčadi. Vuk, građa. 92. Da istavi ruku iz voća manastirska. Djelovod. prot. nenad. 65. Dođe Dupilo kaluđer manastirskijem poslom. S. Ljubiša, prip. 225. — *I kod mjesnijeh imena u Srbiji u okrugu kneževačkome:* Manastirska Glama, *vrh.* Glasnik. 19, 297. Manastirski potok. 19, 291. — *vidi i* Manastirsko.

MANASTIRSKO, *n. ime selu u Srbiji u okrugu aleksinačkome.* K. Jovanović 92.

MANCULOV, *adj. koji pripada Manculu; ime muško* Mancuo *ili* Manculo *ne nalazi se drugdje: moglo bi biti izmišljeno i u svezi s* macula *ili* macuka. — *U dubrovačkoj poslovici* XVII *vijeka.* Udren Manculovom fijerlom. (D). Poslov. danič.

MANČETIĆ, *m. vidi u Daničićeva rječniku:* Manьčetićь, gledaj Menьčetićь. samo na jednom mjestu.

MANČEVIC, *m. prezime.* — *U naše vrijeme.* Miladin Mančević. Rat. 323.

MANČIN KRST, *m. ime vrhu u Srbiji u okrugu kneževačkome.* Glasnik. 19, 298.

MANĆERAC, Manćerca, *m. (mj. -ć- može se čitati i đ) prezime.* — *U naše vrijeme.* Mihajlo Manćerac. Glasnik. II, 1, 20. (1808).

1. MÁNDA, *f. hyp.* Mandalijena. — *isporedi* Mando. — *Akc. se mijeńa u voc.* Mândo. — *Od* XVII *vijeka, a između rječnika u Voltiđijinu* (Manda, Maudalina ‚Maddalena' ‚Magdalena') *i u Vukovu* (‚frauenname' ‚nomen feminae'). Ja krstim Mandu ćer Ninkovu. M. Divković, nauk. 150a. Mandu i sina razsapnoga. J. Kavańin 176a. Gdi si ti, Petre, gdi si ti, Mando? Đ. Rapić 74. Manda. S. Novaković, pom. 76. Al' se od Ive niko ne dosića, veće Manda ńegova divojka. Nar. pjes. vuk. 1, 243—244. A i Manda tvoja ljuba vjerna. Nar. pjes. juk. 463. Na tri strane kćeri razudala: Maru k moru, a Anu Dunaju, lipu Mandu gradu Carigradu. Nar. pjes. marjan. 193. Mánda, ime žensko *(isporedi* 2. Manda). J. Bogdanović.

2. MÁNDA, *f. ime žensko.* — *U naše vrijeme u Lici.* — *Treba shvatiti kao augmentativ prema* 1. Mánda, *isporedi* Kâta *i* Káta *itd.* J. Bogdanović.

3. MANDA, *f. u narodnijem zagonetkama.* Ište kmeka dva kundeka išto kunda mande. Nar. zag. novak. XVIII. Ište neka dva kundeka, ište kunde od mande. 41. *za obadvije zagonetke odgonetļaj je: dijete što hoće sisati: u prvoj kao da znači sisu, u drugoj majku.* — Naša lajava manda svu goru savlada. *odgonetļaj: sjekira.* 205.

MANDAFIJA, *f.* pomum curmundulum (Bjelo-

stjenac), suvrst jabuke (Sabļar). B. Šulek, im. 221.

MANDAK, *m. u narodnoj pjesmi našega vremena nejasna riječ. znači li: komad uopće ili ńeki dio od kundaka?* U ńega je puška granajlija, od kundaka nema ni mandaka, samo parče što drži tabanče. Nar. pjes. magaz. 1867. 94. *čudnovato je što stoji uz* kundak, *kao* manda *uz* kunda, *vidi* 3. manda. — *Kao da je turska riječ, ali je nijesam našao u riječnicima.*

MÀNDAL, *m. a) vidi* kļučanica, *c)*, i zasovnica; *b) vidi* kļučanica, *b)*, kračun, krakun. — *Od tur.* mandal, *zasovnica, a ovo je od grč.* μάνδαλος, *kļučanica.*

a. *drvena greda kojom se utvrđuju zatvorena vrata, vidi* zasovnica. — *Od* XVIII *vijeka, a između rječnika u Vukovu* (velika kļučanica preko cijelijeh vrata ‚der thorriegel' ‚vectis portae', cf. zasovnica). Zatvorimo vrata crkve vrlo tvrdo bravom i mandalom. F. Lastrić, ned. 257. Mandal digoh, te otvorih vrata. Nar. pjes. hörm. 1, 146. Vaļa mandal podignuti, pa vrata otvoriti. Nar. bl. mehm. beg kapet. 270. Vratnice su iznutra tvrdili mandalima i klinima. S. Ļubiša, prip. 240. Vrata su na kući, te se zakļučaju hrastovijem mandalom. Zborn. za nar. živ. i ob. 1, 36.

b. *nije od drva, nego od gvožđa (od čelika, u pjesmi od zlata), te vaļa da znači što i* kļučanica, *b).* Zatvorite na kulu gvožđene mandale. Pjev. crn. 315b. A pomače mandal od čelika. Nar. pjes. juk. 432. Pa ćeš mandal zlatan podignuti, a tvoj dorat tebe unijeti. Smailag. meh. 18.

MÂNDALA, *f. vidi* badem. — *Od ńem.* mandel. — *U Bjelostjenčevu rječniku:* mandala (mendula), drevo ‚amygdalus et amygdala'. 2. sad ‚amygdalum, nux amygdalae, nux graeca, nux thasia'; *u Jambrešićevu:* ‚amygdalum'; mandala, drevo, amygdalus'; *u Voltiģijinu:* ‚mandorla' mandola' ‚mandel'.

MANDÀLÊNA, *f. vidi* Mandalijena.

MANDALENČICA, *f.* Mandalenka, suvrst jabuke (Vaļavac). B. Šulek, im. 221. — *isporedi* magdalenčica *i* mandalenšćica.

MANDALENKA, *f. vidi* mandalenčica, *isporedi* magdalenka, mandalijenka.

MANDALENŠĆICA, *f.* 1. Valeriana maggiore (Parčić), Valeriana phu L.; 2. suvrst kruške dozrijevajuća o Mandalijeni (na Cresu); 3. suvrst jabuke dozrijevajuća o Mandalijeni (na Cresu). B. Šulek, im. 221.

MÀNDALICA, *f. ime voću što zri oko dana svete Mandalijene (22 julija); kod* a *može biti da se misli i na* mandala.

a. *kajsija.* Mandalica, Prunus armeniaca L. (u Zagrebu). — Mandalica kosmata, suvrst kajsije (u Zagrebu). B. Šulek, im. 221.

b. mandalica, vrsta kruške. Bastaj, Daruvar. D. Hirc. — *isporedi* mandalijenčica.

MANDÀLIJENA, *f. vidi* Magdalijena *i radi* -ije-. — -g- *promijenilo se ispred* d *na* n, *kao što se i u romanskijem, germanskijem, slavenskijem jezicima dogodilo kod* ἀμύγδαλον, *vidi* mandala, mijendeo. — *Od* XVI *vijeka.*

a. Mandalijena. Budući Mandalijena otišla. Zborn. 106a. Izvrši u meni tvoje obećanje, jak u Mandalijeni. N. Dimitrović 94. Prigrlivši uboštvo u kojemu Mandalijena tebe hrańaše. A. Gučetić, roz. jez. 149. Zajedno s Marijom Mandalijenom. 194. Mandalijena sva te al' hvali, ku j' složio slav Dorđeti. J. Kavańin 181b. Mandalijena Budričić. 330b. Uzdasi Mandalijene pokornice. I. Đorđić, uzd. 1. Marija Mandalijena. Misli. 25. S. Marijo Mandalijeno, moli za ńega. T. Ivanović 110. Ja sam oni isti Bog, isti spasitel tvoj, koji bijah Mandalijene pokornice. A. Kalić 139—140. Ti si Mandalijenu odriješio. 155. — *I ime selu u Župi blizu Dubrovnika (po glavnoj crkvi).* P. Budmani.

b. Mandàlêna. Mandalena. Anton Dalm., nov. tešt. 76b. marc. 15, 40. Život s. Marije Mandalene. F. Glavinić, cvit. 230b.

c. Mandàlîna. — *Između rječnika u Voltiģijinu* (Mandalina *kod* Manda). Samartanke, Mandaline nij' li Isus grijeh odrišio? J. Kavańin 337a. Marija Mandalina. A. d. Bella, razgov. 85. Kamo pak očitnik, Marija Mandalina i drugi? J. Banovac, razg. 18. Sva radosna sveta Marija Mandalina. 126. S Marijom Mandalinom. F. Lastrić, test. 103a. Mandalina je svrhu glave Isusove pomast izlila. A. Kanižlić, kam. 515. Tko ne bi s Mandalinom kose čupao? Đ. Rapić 75. S tim do svete poslom Mandaline hiti. J. S. Reļković 313. Prikazao se jest Mariji Mandalini. B. Leaković, nauk. 72. Mandalina. S. Novaković, pom. 75. Mandalina, moja zaovice. Nar. pjes. istr. 1, 8. — *I ime selu u Dalmaciji u kotaru šibenskome (isporedi* a *na kraju).* Mandalina, *tal.* Maddalena. Repert. dalm. 1872. 27.

MANDÀLIJENIN, *adj. koji pripada Mandalijeni.* Srce Jezusovo s tolikijem naporom i žeļom ište srca svjetovna kako ono Mandalijenino. I. M. Mattei 70.

MANDÀLIJENKA, *f.* crvena i žuta kruščica, dozrijeva o Mandalijeni (u Križevcima). B. Šulek, im. 222. — *isporedi* mandalenka.

MANDÀLÎNA, *vidi* Mandalijena.

MANDALINIĆ, *m. prezime.* — XVII *vijeka.* Juraj Mandalinić. Stat. poļ. ark. 5, 311. (1662).

MANDALIŃA, *f. vidi* Mandalijena. — *Prije našega vremena.* Mandalińa (monahija). S. Novaković, pom. 76.

MÀNDALITI, màndalîm, *impf.* drvenu bravu zatvorati. — *Postaje od* mandal. — *U naše vrijeme u Lici.* „Esi li zamandalio vrata?" „Svedno, mandalio a ne mandalio, ako dođu lopovi, lako će oni odmandaliti". J. Bogdanović.

MÀNDALO, *vidi* mandal. — *U jednome primjeru* XVIII *vijeka.* Mandala *(je)* gvozdena isprilamao (‚vectes ferreos contrivit'). F. Lastrić, svet. 30b.

MANDALSKI, *adj. koji pripada mandalama.* — *U Bjelostjenčevu rječniku:* ‚amygdalinus, amygdalaceus, amygdalatus'. 2. kaj je iz dreva mandale ‚amygdaleus', *i u Jambrešićevu:* ‚amygdalinus'.

MÀNDALÊŃE, *n. djelo kojijem se mandali.* J. Bogdanić.

MÀNDARA, *f. ńekakvo jelo od masti, brašna i vode.* — *U poslovicama uz* andara *(vidi) ili* tandara *znači da što malo vrijedi.* — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu:* ‚ein gericht von schmalz, mehl und wasser' ‚cibi genus' [cf. andara] *s primjerom (poslovicom):* Tandara mandara (kad se što ne uradi kao što treba). Tandara mandara, cicvara bez masla. Nar. posl. vuk. 311. — *Ima takova riječ i u narodnoj zagoneci.* Zakari, zapari, hajde na mandari. *odgonetļaj:* vatra. Nar. zag. novak. 16.

MÀNDARIĆ, *m. prezime.* — *U naše vrijeme u Lici.* J. Bogdanović.

MANDARINA, *m. prezime.* — *U naše vrijeme.* Todor Mandarina. Rat. 329.

MANDAŠ, *m. ime vrhu u Srbiji u okrugu niškome.* M. Đ. Milićević, kraj. srb. 4.

MÀNDÂT, mandáta, *m. tal.* mandato.

a. *od* XIV *vijeka, zapovijed (koga što ima oblast zapovijedati) u pismu, naredba.* Da su držani oslužiti vse mandati i urdini svitloga gospodina... Stat. krč. ark. 2, 289. (1388). A učio kraljevo mandate. Nar. pjes. juk. 254. Odmah sitan mandat načinio, u Otoku pašam' opremio. Nar. pjes. hörm. 2, 96.

b. *u naše vrijeme, oblast (punomoć) što je ko primio da može u nekoj službi ili poslu djelovati.* — *U naše vrijeme. (U Boci)* uvuklo se mnogo juridičkih imena talijanskih, kao n pr.: ‚mandat, peticion, . . .' V. Bogišić, zborn. 528. Da li se sudačke časti ili mandata odriče. Zbirka zak. 1, 197. Mandat zastupnika traje koliko zakonarska perijoda. 1870. 284.

MANDATI, mandam, *impf. u jednoga pisca* XVIII *vijeka; čini mi se da je značeńe: nejednakijem hodom hoditi.* On je dvori i svud prati, ona manda, i s ńim vije. J. Kavańin 38a. *(Vragovi)* glasom kuže, riječju truju, stupom manda'u, hodom viju. 410b.

MÁNDE, *f. vidi* 1. Manda. — *Akc. se mijeńa u voc.* Mânde. — *Po zapadnijem krajevima od* XVIII *vijeka.* Ruku da ti kraj Stjepane, lakat Mande. J. Kavańin 316a. Rečena Mande *(prije je zove* Mandalina). J. Banovac, pred. 152. Mande draga, ustani se, sinku sa mnom uputi se. P. Knežević, muka. 19. Huda Mande kad te začu glase. Nar. pjes. juk. 466. Da on vidi što će činit Mande. Nar. pjes. istr. 1, 17. — *U Dubrovniku (gdje je žensko ime* Máde, *a ne* Mánde), *ova zadńa riječ upotrebljava se kao pristojnija i u šali prema* ‚cunnus'. P. Budmani.

MANDÈKARA, *f. augm.* Manda. — *U naše vrijeme u Lici.* J. Bogdanović.

MANDELINA, *f. u narodnoj pjesmi crnogorskoj našega vremena moglo bi biti od tal.* mantellina, *mala kabanica, ali mislim da je od novogrč.* μαντήλιον, *ubrus. (Barjak)* provrže se crnom mandelinom. Pjev. crn. 28a.

MÀNDENA, *f.* (u Šaptinovcu s akc. Manděna) od mila mjesto Mandalena. S. Ivšić.

MÂNDICA, *f. hyp.* Mânda. — *U naše vrijeme u Lici.* J. Bogdanović.

MANDIČA, *f. ime mjestu u Srbiji u okrugu šabačkome.* Zemja u Mandiči. Sr. nov. 1895. 828.

MÁNDIĆ (Mândić, Mändić), *m. prezime (po majci Mandi).* — *Od* XV *vijeka.* Juraj Mandić. Mon. croat. 111. (1472). Prodaju se u Splitu kod Marka Mandića ćurčije. F. Lastrić, svet. 205. Dva Mandića i dva Vujačića. Pjev. crn. 324b. Mandić. Boca 32. Radosav Mandić. Rat. 30. Mändić, Mándić, Mândić, prezime u Lici. J. Bogdanović. Plemena su u ovom selu *(Bukovci)*: ... Mandić... Zbor. za nar. živ. i ob. 4, 196.

MANDIĆ-SELO, *n. ime selu u Hrvatskoj u županiji modruško-riječkoj.* Razdiej. 60.

MANDIJA, *f. vidi* mantija. — XIV *vijeka, a između rječnika u Daničićevu* (manьdija, μανδύη ‚pallium'). Togo vь mandiju vьložь. Domontijanъ 98. Kь manьdiji jego prikosnuti se tьštahu se. 192.

MÁNDIN, *adj. koji pripada Mandi.*

a. *uopće.* Ja sam kum s Ninkom ocem Mandinijem. M. Divković, nauk. 150a.

b. *kod mjesnijeh imena.*

a) Mandina Livada, *mjesto u Srbiji u okrugu biogradskome.* Glasnik 19, 198.

b) Mandina Voda, *ńekakva voda.* — *U pjesmi crnogorskoj našega vremena.* Al' kad do'še na vodu Mandinu. Nar. pjes. vuk. 5, 289.

c) Mandin Gaj, *mjesto u Srbiji u okrugu kragujevačkome.* Livada u Mandinom Gaju. Sr. nov. 1875. 699.

d) Mandino Selo, *selo u Bosni u okrugu travničkome.* Statist. bosn. 97.

e) Mandin Potok, *voda.* — *Prije našega vremena.* S. Novaković, pom. 133.

MÂNDINOVAC, Mândinôvca, *m.* ime vrelu u Smiljanu *(u Lici).* J. Bogdanović.

MANDLI, *m. pl. ime selu u Hrvatskoj u županiji modruško-riječkoj.* Razdiej. 44.

MANDOGARO, *n. vidi* mandragora. — *U rukopisu* XVI *ili* XVII *vijeka pisanome crkvenijem jezikom.* Jegda hoštetь slonica da primetь plodь i obretetь drevo manьdogaro, i okušajetь otь ńego... Physiologus, novak. star. 11, 192.

MANDOLET, *m.* (iz tal.) calendola (Danilo), Calendula L. B. Šulek, im. 222.

1. MÀNDRA, *f. mjesto i koliba gdje se ļeti ovce muzu, vidi* bačija, 1. — *Od grč.* μάνδρα *(a ne od lat. ili rom.* mandra, *s čim se ne slaže posve u značeńu) preko tur.* mandra. — *U naše vrijeme (ima i u bugarskome jeziku), a između rječnika u Vukovu* (‚sennerei' ‚locus et casa mulgendis aestate ovibus'. [vide bačija]. cf. katun, stan). I tako prođe svaka životińa u svoj obični tor (mandru). Magazin. 1866. 67. — *I kao ime mjestu u Srbiji u okrugu biogradskome.* Glasnik. 19, 193.

2. MÀNDRA, *f.* u Bosni se kaže kačamak a i u Hercegovini u ńekim mjestima. *(Ne znam ko je zabiļežio).* Mandra: kokuruzno se brašno vari, zatijem umiješa dobro, polije se maslom i sirom. Zbor. za nar. živ. i ob. 1, 112. — *isporedi* mandara.

MÀNDRAĆ, *m. tal. (mlet.)* mandracchio, *ograđeno mjesto u moru pri kraju, kao vrlo mala luka (pristanište) gdje može stajati jedna ili više ladica.* — *U naše vrijeme u gorńemu primorju.* P. Budmani.

MÀNDRAGORA, *f.* Mandragora Juss., *ńeka biļka, vidi* bunovina. — *Od grč.* μανδραγόρας. — *Od* XVI *vijeka (vidi* F. Miklošić, lex. palaeoslov.[2] *kod* manьdragora), *a između rječnika u Belinu* (‚mandragora, erba che fa dormire' ‚mandragora' 457b). Nađe mandragoru u polju. D. Daničić, Imojs. 30, 14.

MANDRÀĠIJA, *m. pastir ili čuvar kod mandre (vidi* 1. mandra). — *Postaje od* mandra *turskijem nastavkom ǧy.* — *U naše vrijeme.* Jagańaca nema bez mandraģija. Momčilo.

MANDRDA, *m. prezime ili muški nadimak.* — *U naše vrijeme.* Nikola Mandrda iz sela Pajkovca. M. Đ. Milićević, srb. 191.

MÀNDRE, *f. pl. ime dvjema zascocima u Bosni u okrugu sarajevskome.* Statist. bosn. 22. 23. — *Biće plur.* 1. mandra.

MANDRIĆ, *m. vidi* mandrač. Mandrić, mesto v mori, kadi se svežeju male barki. (Vrbnik). Zbor. za nar. živ. i ob. 4, 234.

MANDRIJA, *f. ime mjestu u Srbiji u okrugu biogradskome.* — *isporedi* 1. mandra. Ńiva na Mandriji. Sr. nov. 1875. 811.

MÀNDRINE, *f. pl. ime mjestu u Srbiji u okrugu*

biogradskome. — *isporedi* 1. mandra. Glasnik. 19, 193.

MANDRINIŠ. *m. ime mjestu u Srbiji u okrugu biogradskome.* Ńiva u Vračaru u zvanom mestu ‚Mandriniš'. Sr. nov. 1867. 151.

MANDRIŠTE, *n. ime mjestu u Srbiji u okrugu biogradskome.* Ńiva u Mandrištu. Sr. nov. 1861. 722.

MANDROVICA, *f. ime mjestu u Srbiji u okrugu smederevskome.* Ńiva u Mandrovici. Sr. nov. 1870. 396.

MANDULA, *f. badem.* — *isporedi* mandala. — *Od ńem.* mandel, *ili možebiti od tal. (mlet.)* mándola. — *U dva pisca Slavonca* XVIII *vijeka.* Sama šipka Aronova ne samo prozeleni se, već još i procvate i zrile mandule donese. E. Pavić, ogledalo. 158. Da je sama šipka Aaronova prohstala, procvala i plod od mandula donila. I. Velikanović, uput. 1, 75.

MANDUḶA, *f. vidi* mandula. — *U naše vrijeme u ugarskijeh Hrvata.* Bela lica kot manduḷa. Jačke. 5.

1. MANDURA, *f. samo u jednome primjeru pisca Slavonca* XVIII *vijeka, gdje znači muzikalnu spravu, ali koju ne znam: jeli sviraoka ili je od rus.* bandura, *dakle instrumenat sa žicama?* Glas tanak Talije i šumske mandure nek vam mrzak nije, diplo i tambure. M. Katančić 78.

2. MANDURA, *f. vidi:* Se cele, kej si čovek selâk na se obleče, zove se obléča ili jöprava, a od šege i gizde govore mandura. Zbor. za nar. živ. i ob. 3, 124.

MÀNDUŠA, *f. žensko ime, jamačno augm.* Manda. — *U Vukovu rječniku:* ‚frauenname' ‚uomen feminae'.

MANDUŠEVAC, Manduševca, *m. ime vodi.* — *U narodnoj pjesmi našega vremena.* Polak crikve zdenac Manduševac. Hrv. nar. pjes. 1, 554.

MÀNDUŠIĆ, *m. prezime (po majci Manduši?); na glasu je Vuk Mandušić, junak crnogorski, što se često pomińe u narodnijem pjesmama.* — *Od* XVIII *vijeka.* Vuk Mandušić, silni junak, ne samo od Dalmatina pivan i uzvišen, dali još i od Latina u ńiovim knigam pofaḷen. And. Kačić, kor. 486. Vidio sam Kosu Smiḷanića, kod ńe sjedi Jela Mandušića. Nar. pjes. vuk. 3, 147. Al' eto ti četiri serdara, eto prvog Šarića Cvijana, i on vodi hiḷadu momaka, i drugoga Vida Žeravice, i on vodi šest stotin konika, i trećega Smiḷanić-Ilije, i on vodi hiḷadu momaka, sve konika ḷutih oklopnika, i četvrtog Mandušića Vuka, on ne vodi ni jednoga druga, prav' odoše tragom za Turčinom. 3, 259. A koji vi crne brke veže, ono jeste Mandušiću Vuče. 3, 337. Tu prebiše... dizdara od Klobuka Zuka za sokola Mandušića Vuka. Pjev. crn. 23b. Sestra lijepa Mandušića Vuka. Nar. pjes. juk. 446. Ni sokola Vuka Mandušića. Ogled. sr. 31. Vuk Mandušić i Vuk Mićunović. P. Petrović, gor. vijen. 14. Kad evo Vuk Mandušić, namračio se i crni mu brci pali na izlomjene toke. 113.

MANĐELOS, *m. ime selu u Slavoniji u županiji srijemskoj.* Razdijel. 145. Kad su bili sprama Manđelosa. Nar. pjes. srem. 144.

MANĐELOŠKI, *adj. koji pripada Manđelosu.* Manđeloški kneže. Nar. pjes. srem. 145.

MANĐERAC, Manđerca, *m. vidi* Manćerac.

MANĐEREVIĆ, *m. vidi* Manđerović.

MANĐEROVIĆ, *m. prezime vlasteosko u Dubrovniku, tal.* Mangier, Manger, *vidi* Annales ragus. nod. 184. — XIII *vijeka, a između rječnika u Daničićevu* (Manьđerevićь *i* Manьđerovićь). Pakьratь Manьđerovićь. Mon. serb. 7. (XII *vijek).* Većьnici od veḷega veća: ... Petrь Manьđerovićь (‚Manьgerovikь'). 39 (1253). — *Na jednome mjestu* Manьđerovićь. Maǵej Budačićь i Krьvašь Manьđerevićь i Petrь Srękić. Mon. serb. 23. (1234—1240).

MÀNĐIJA, *f. vidi* mađija. — *Nom. pl. u narodnoj pjesmi našega vremena.* Ona znade mnogo biḷe, mnogo biḷe i manđije Nar. pjes. vila. 1868. 644. — *vidi i kod* manđijati.

MANĐÌJATI, manđijâm, *pf. vidi* mađijati. — *U narodnoj pjesmi našega vremena.* Biḷe mi je lišce moje, a manđije crne oči, koga hoću manđijaću. Nar. pjes. vila. 1868. 644.

MÀNĐISATI, màndišêm, *pf. vidi* manđijati. — *U narodnoj pjesmi našega vremena.* Vaša me je potvorila majka, da sam ńojzi manđisala sina. Nar. pjes. krasić. 1, 152.

MANE, *m. (?) ime muško (?).* — *Može biti hyp.* Manojlo *ili* Manasija. — XIV *vijeka.* Mane z dětiju. Svetostef. hris. 31.

MÀNEN, *adj. vidi* mahnit. — *Postańe je vrlo nejasno: jamačno nije ista riječ što* mahnit; *jeli tuđa riječ od μανία, lat. i rom.* mania? *jeli u svezi s* 1. mani? *ili s korijenom* мьn *komparativa* mańi *(vide* mao)? — *Od* XV *vijeka po zapadnijem krajevima, a između rječnika u Vrančićevu* (‚fatuus; vesanus'), *u Mikaḷinu* (v. mahnit), *u Belinu* (‚matto, pazzo' ‚demens' 446b), *u Bjelostjenčevu* (‚vesanus, maniacus', v. mahnit), *u Jambrešićevu* (‚demens, amens'), *u Stulićevu* (‚stultus, insanus, demens'), *u Voltiǵijinu* (‚maniaco, mentecatto, scimunito' ‚närrisch').

1. *adj.*

a. *o čeḷadetu.* Učini Urikšeš sebe manena. Pril. jag. ark. 9, 126. (1468). Manen je, tere slip i nima razloga. M. Marulić 103. Ludače maneni! 120. Manen je ki doseć spasenje duši mni. 144. Ki je manen ali furioz. Naručn. 61a. Nabugodonozor pride manen. Korizm. 10a. O maneni Adame! 35b. A mi maneni mnimo da se plače grihov. 39a. Taj bi lud i prilud i manen sasma bio. M. Vetranić 1, 127. Mrnar skače u more jak manen i bijesan. 1, 164. Za kojom *(gospojom)* vas manen ostaju. 1, 403. Kako manen svak ide sliditi. M. Držić 26. Jak manen traješ u vodi život tvoj. 86. Pjesni prislavne učini, svaki nas manen da ostane. 427. Manen jest. Anton Dalm., nov. tešt. 148b. joan. 10, 20. Manen postaješ. 215. act. ap. 26, 24. A ki je sin manen, to j' majčina žalost. P. Zoranić 51b. Ako bi tko povratil mač manenoga istomu manenomu. Š. Budinić, izpr. 107. O manen! *(u talijanskome originalu:* O mentecatto!) D. Zlatarić 57b. Te jaz manen ovdi stoju, ne umim naprid nikud poći. A. Sasin 124. Koji nenavidi pokaranje, on je manen. Nauk brn. 21a. Hođahu kako maneni i kako izvan sebe vičući. M. Divković, bes. 173b. Ali s' manena? J. Armolušić 60. Kako da bi manen. P. Radovčić, način. 433. Maneni koji su želili prijati ovi sakramenat, a da su ukazali barem skrušenje od atricijuna. L. Terzić 147. Videći ga odivena bijelom svitom, kak manena. P. Knežević, muka. 25. Koji nije manen. M. Zoričić, osmina. 84. Aj nis' ni manen ni pijan *(u Istri).* Naša sloga. god. 12, br. 11, str. 45. Kriči kô manen. M. Pavlinović, razl. spisi. 315.

b. *o živinčetu. (Kozlići)* su živina manena i zla. Korizm. 16b. O psi maneni! 52b. Gdi kako maneno zvjerenje sebe van u stadu tak-

meno skita se. M. Vetranić 1, 286. Kot i psi maneni s zubi na me škripļu. Jačke. 228.

c. o čemu neživu.

a) o čemu duševnome.

aa) o pameti, svijesti, mudrosti. O pamet manena! M. Marulić 234. Svijes moja manena sebe van ostaje. M. Vetranić 1, 6. Da ova naša človičaska manena mudrost i razum ne veruje. Postila. s2ª.

bb) o bijesu, bjesnoći. U tebi manen bijes Boga proklina u nesvijes. M. Vetranić 1, 81. Zašto će manen bijes skršiti zelen lijes. 2, 16. Niki bis maneni gorka *(gorko?)* me naskoči. Đ. Baraković, vil. 271. Bisnost *(je)* manena veselje kazati. I. T. Mrnavić, osm. 65.

cc) o želji (i mišļenu), volji. Ali onakvo mišļeńe i želeńe jest maneno i krivo. Postila. o4ª. Kroz toj se ti spravi sad mene, a voļe slijediti ostavi manene. M. Bunić 48.

b) o tjelesnome stańu.

aa) o ogńici. Gdi manom ogńica manena primeće. Đ. Baraković, vil. 271. Da se je pomamio od manene ogńice. L. Terzić 147.

bb) o snu (sańańu). Što će reći tvoji ludi sni maneni? P. Vuletić 17.

cc) o starosti. Manenu starost do jame dopeļa. M. Marulić (?).

dd) o djelovańu kojijem se javļa mahnitost. Maneno kričanje. Korizm. 48ᵇ.

c) o riječi (t. j. stvari) uopće. Jedna i manena rič se vidi. Postila. E1ᵇ.

2. *adv.* màneno. Maneno bi bilo čakoli odlučiti. Naručn. 2ª. Ki je primaju maneno. Korizm. 82ᵇ. Ja scijenim ovi sud maneno da tvore. Š. Menčetić 52.

1. MANÈNICA, *f. maneno žensko čeļade.* — *U pisaca* XVI *vijeka, a između rječnika u Stulićevu* (v. mahnitica). *(Počešc)* ne ciniti rečenu koludricu zovući ju manenicu. Transit. 238. O manenice prespametna! Korizm. 58ᵇ.

2. MANÈNICA. *m. prezime.* — *U naše vrijeme u Dalmaciji.* P. Budmani.

MANÈNIJA, *f. vidi* manenost. — *Postaje od* manen *talijanskijem nastavkom* ia. — *Od* XVI *vijeka, a između rječnika u Vrančićevu* (‚fatuitas; insania; phrenitas'), *u Bjelostjenčevu* (‚mania, insania, phrenitis, phrenesis, fatuitas', v. mahnitost), *u Jambrešićevu* (‚amentia, dementia, mania, insania'), *u Stulićevu* (v. mahnitost *iz Habdelićeva*). Opet pridu na maneniju svoju. Naručn. 32ᵇ. To ni istina nego manenija. 43ª. U veliko srtce i maneniju važgan premoćno z gńivom poča vapiti. Transit. 222. Zato maneńija je postaviti se na pogibêl. Korizm. 14ᵇ. Čineći maneniju. 53ª. Kada od svoga roditeļa i padnuta u maneniju ne ima pomļe. Stat. poļ. ark. 5, 318. (1725).

MANÈNÎK, manenika, *m. manen čovjek.* — *U pisaca* XVI *i* XVII *vijeka, a između rječnika u Stulićevu* (v. mahnitac). Manenikom bo nima se dati. Naručn. 33ª. Govoru od manenikov ki nimaju nijednoga razbora. 33ª. Ti si jedan velik manenik. Korizm. 8ᵇ. O maneniče, o nespametniče! 14ª. Umri kako jedan manenik. 39ᵇ. O maneniče, ti oćeš umriti. 58ᵇ. Koliko da bi jedan manenik ali pijan človik na uho mu šaptal i tlapil. P. Radovčić, način. 134.

MANÈNIT, *adj. vidi* manen *i* mahnit. — *U Belinu rječniku:* ‚matto, pazzo' ‚demens' 467ª; *u Stulićevu:* v. mahnit; *u Voltigijinu uz* manen.

MANÈNITI, màneníîm, *impf. mahnitati (biti manen ili kao manen).* — *U naše vrijeme u Istri.* Ča vraga maneniš? Naša sloga. god. 12, br. 10, str. 45.

MÀNENÔST, mànenosti, *f. stańe koga što je manen, mahnitost.* — *U pisaca* XV *i* XVI *vijeka, a između rječnika u Voltigijinu* (‚mania, pazzia' ‚narrheit'). O grčka gospodo, kâ to jest manenost ostaviti Troju? Pril. jag. ark. 9, 129. (1468). Manenost je mnoga hotiti strah imit... M. Marulić 150. Manenost je plakat umrlih. 157. Vijahu se ńim ove riči kako manenost. Anton Dalm., nov. tešt. 127. luc. 24, 11. Mnoga te pisma na manenost obraćaju. 215. act. ap. 26, 24. Manenost je nič veće ļubiti nego Boga. Nauk brn. 15ª.

MANÈNOVATI, manènujêm, *impf. mahnitati, biti manen.* — *U pisaca* XV *i* XVI *vijeka, a između rječnika u Mikaļinu* (manenovati, zamahnitati ‚furo, insanio, a sensu mentis discedere'), *u Bjelostjenčevu* (manenujem ‚insanio, deliro', v. mahnitim), *u Jambrešićevu* (manenujem ‚deliro' insanio'), *u Stulićevu* (v. mahnitati *iz Habdelićeva*). Ova manenovaše od ńega laži, kako bi mogla priti k ńemu. Pril. jag. ark. 9, 135. (1468). Ne manenujem. Anton Dalm., nov. tošt. 215. act. ap. 26, 25.

MANÈNŠTINA, *m. i f. vidi* mahniština. — *Postaje od* manen *kao* mahniština *od* mahnit — *U jednome primjeru* XVI *vijeka.* Kad ga nađem, manenština tako me isštipļe. M. Držić 406.

MANESTRI, *m. pl. ime selu u Hrvatskoj u županiji modruško-riječkoj.* Razdiļe. 47. — *Zove se i* Manestrovo Selo. Schem. segn. 1871. 47.

MANESTROVO SELO, *n. vidi* Manestri.

MANEŠEVAC, Maneševca, *m. ime mjestu u Srbiji u okrugu užičkome.* Šest dana orańa u Maneševcu. Sr. nov. 1869. 245.

MÀNEŠTRA, *f. vidi* juha *na kraju.* — *Od tal.* minestra, *mlet.* manestra. — *U naše vrijeme po sjevero-zapadnijem krajevima.* Sve, če se jî, zove se ze jednun besedun: hrana, jizbina, jid, jist, maneštra. Zbor. za nar. živ. i ob. 1, 6.

MANET, *m. vidi* amanet. — *U dva pisca* XVIII *vijeka, a između rječnika u Mikaļinu* (manet, stvar koja se da drugomu da je drži ‚depositum, res credita'), *u Belinu* (‚deposito' ‚depositum' 250ᵇ), *u Bjelostjenčevu* (v. sramba), *u Stulićevu* (manet, stvar koja se da drugomu da je drži ‚depositum' *iz Belina*). I gdi manet sprema čudnijeh cjeć prigodba vrže u dnijeh. J. Kavańin 218ª. Dobri manet čuvati ću. P. Knežević, osm. 77. Znam da nisam sačuvao manet kog si meni dao. 78. — *U ovome primjeru (ako ne treba čitati* vijeran) *ženskoga je roda.* Luka Barba tvoj *(dubrovački)* pučanin bi njekada, pak trgovac prebogati, kî srjed bijela Carigrada prva glava prudi tebi, vijerna manet na potrebi. J. Kavańin 188ª.

MANEVRÍRÂŃE, *n. djelo kojijem se mane vrira.* — *U naše vrijeme.* Upražńavala se pred ńim u oružju i manevrirańu. Nov. sr. 1834. 117.

MANEVRÍRATI, manèvrîrâm, *impf. vidi* manevrovati. — *Od ńem.* manövriren. — *Govori se u naše vrijeme, ali nemam primjera; vidi* manevrirańe.

MANÈVROVÂŃE, *n. djelo kojijem se manevruje.* — *U naše vrijeme.* Gledao je on manevrovańe vojske, razmatrao sadašńe oružje. M. Đ. Milićević, zim. več. 59. Manevrovańe je išlo vešto. pomenik. 5, 825.

MANÈVROVATI, manèvrujêm, *impf. kreta ti se (i vježbati se), n. pr. o vojsci, o brodu.* —

Postaje kao manevrirati. — *U naše vrijeme, ali nemam primjera nego samo u Ivekovićevu rječniku.*

MANFRÈDÔNIJA, *f. vidi* Manfredonija. — *U Belinu rječniku:* ‚Manfredonia, città nella Puglia' ‚Sipontum, Manfredonia' 458a. — *I u naše vrijeme u Dubrovniku.* P. Budmani.

MANFRÈDÔNIJA, *f. grad u Italiji, tal.* Manfredonia. — *U Mikaljinu rječniku:* Manfredonija, grad u Puli ‚Apenestes, Manfredonia, Novum Sipontum'.

MANGA, *f. vidi* mangan. — *Od ńem.* mange. — *U pisaca našega vremena.* Mange spadaju među robu drvenu, te se ocarińuju. Zbornik zak. 1853. 1050.

MÀNGÂL, mangála, *m. tur.* mangal *kao veliki mjedeni leđen na tri ili četiri noge u kojemu se hrani raspaljeno ugļe da se grije soba. — isporedi* mangala. — *Biļežim akcenat kako sam ga čuo u Dubrovniku. — U naše vrijeme.* Inače se sobe zimi zagrevaju mangalima. M. Đ. Milićević, međudnev. 49. Kao pěka ili sǎč na tri noge namješteno za raspaljivańe i držańe u ńemu raspaljenog ugļa. S. Novaković. Mangal, mangala, (vidi dagara) u čem se drži raspaļen, razgoreo žâr za zagrevańe soba, dućana itd. gde nema peći za zagrevańe. Svuda po Srbiji i u Novooslobođenim predelima srpskim i po svoj Turskoj. M. Đurović.

MÂNGALA, *f. vidi* mangal. Pred ńeg odmah kahva i mangala. Nar. pjes. hörm. 2. 416. Mângala, od zemļe načińeno kao šešir s velikim obodom, u ńemu se žar nosi ili ćumur meće da gori (po dućanima). Ļ. Stojanović. Mangala, vidi dagara. Zbor. za nar. živ. i ob. 1, 283.

MANGALIJA, *f. kao da je ńekakva (siromaška) kabanica. — Ne znam postańa; u turskijem rječnicima nijesam mogao naći te riječi. — U narodnoj pjesmi bosanskoj našega vremena.* Ja ću izić na čitmal-sokake, i obući prosjačke haļine, prigrnuti mrku mangaliju, a poda ńu dvije ćemerlije. Nar. pjes. petr. 2, 449.

MÀNGARA, *f.* krajcara, bakaruša, bakarni novac. Čuh u Mrk. Poļani. M. Đurović. — *vidi* 1. mangura.

MANGARLIJA, *vidi* Mangrlija.

MÂNGAN, *m. sprava za ugladivańe tkańa, tal.* mángano. — *U pisaca našega vremena.* Mangani ili roļe spadaju među drvenu robu i dolaze u prometu. Zbornik zak. 1853. 896.

MANGOVAŃE, *n. djelo kojijem se manguje. — U Bjelostjenčevu rječniku: kajkavski* manguvańe, *i u Jambrešićevu:* manguvańe.

MANGOVATI, mangujem, *impf. stajati bez posla, dangubiti. — Miklošić misli da je od istoga korijena od kojega i* 1. mani. — *U Bjelostjenčevu rječniku:* mangujem, praznujem, plandujem, dangubim ‚otior, tero, perdo tempus, desideo, cesso, vaco, nihil ago, langueo, tabesco otio, in otio sum, otium sequor, habeo dies vacuos, manibus compressis sedeo'; *u Jambrešićevu:* mangujem ‚otior'; *u Stulićevu: (kajkavski)* manguvati, v. plandovati *iz Habdelićeva; u Voltiđijinu:* manguvati ‚oziare' ‚müssig leben'.

MANGOVAVAC, mangovavca, *m. čovjek što manguje. — U Jambrešićevu rječniku: kajkavski* manguvavec ‚otiosus, desidiosus, iners'.

MANGREL, m. *čovjek iz Mangrlije, tal.* Mingrelio. — *U jednoga pisca* xvi *vijeka.* Mangrelo i Sike, Čerkese, Karmane. M. Vetranić 1, 45.

MANGRLIJA, *f. Mingrelija. — U jednome primjeru* xvi *vijeka.* Šator uz ńih paša ob-

strije od vezena platna lijepa, od fazinske Mangrlije *(ovako mislim da treba čitati po dubrovačkome i prvome zagrebačkome izdańu, a ne* hainske Mangalije, *kao što je u akademijskome).* I. Gundulić 328.

MANGÚLAC, mangúlca, *m. vrsta krmka što se lako tovi. — Nepoznata postańa (vidi i* mangulica). — *U Vukovu rječniku:* ‚eine art leicht mästbarer schweine' ‚genus suis altilis'.

MANGÙLČE, mangùlčeta, *n. vrsta praseta što se lako tovi. — isporedi* mangulac. — *U Vukovu rječniku:* prase od mangulice ‚das junge von' mangulica, ‚porcellus' τῆς mangulica.

MANGÙLICA, *f. vrsta krmače što se lako tovi. — isporedi* mangulac. — *Ne može postati od maǵ.* mangalica, *jer očito kod te riječi nastavak* ica *nije maǵarski nego slavenski. — U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu* (‚das weibliche von' mangulac [cf. basuļa]). U nas u Šumadiji ima vrlo dobra rasa sviňa: šumadinka ili mangulica ‚Sus scroļa serbica'). *(Ne znam ko je zabiļežio; vaļa da je citat iz kojega glasnika).*

MANGUP, *m. vidi* Mađupac. — *U naše vrijeme u Srbiji. (Politički činovnik mora)* da pribira prihod od mangupa. M. Đ. Milićević, međudnev. 18. — *Jamačno iz turskoga jezika, vidi:* Mangup od arapskoga ‚magjub' izgubļen, koji nema gose, *po ovome trebalo bi popraviti i etimologiju kod* Mađupac.

1. MÀNGURA, *f. sitni mjedeni novac turski, arap. tur.* mangyr. — *Akc. se mijeńa u gen. pl.* mângûrâ. — *Od* xvii *vijeka, a između rječnika u Vukovu* (‚eine art münze' ‚numi genus'). Ubog potrebnu davši jednu manguru aliti novac. M. Divković, bes. 89b. Da mu se toliko daje za novac aliti za manguru koliko se bogatijem daje za dukat. 684b. Al' ti ne imam gusal ni tambure, nit' da kupim, baš jedne mangure (mangura, bakarli pinez). I. Zaničić 246. Jedna para 8 mangura. Glasnik. 31, 306. (1704). Nema ni mangure. Nar. posl. vuk. 203. *(*xvi *vijeka)* od bakara kovali su novac koji se zvao mangura, a od kojega 8 išlo u aspru. Glasnik. 36, 138. Koji su sačuvali koju manguru, pa su imali da plate. Srp. zora. god. 2, sv. 1, str. 1.

2. MANGURA, *f. vrsta loze i grožđa.* Mangura, 1. blauer blaustiel; 2. weisse schopatna (u Križevcima). — Mangura crna, blauer blank (u Križevcima). B. Šulek, im. 222.

MANGURÁŠI, *m. pl.* dobrovoļci za vreme srpsko-turskog rata 1876—1878 g. u Užicu. L. Đorđević. — *Postaje jamačno od* 1. mangura.

MÀNGURICA, *f. dem.* 1. mangura. — *Od* xvii *vijeka.* Ona žena siromašna kojano posla u općinu Isusovu dvije mangurice. M. Divković, bes. 89b. Posla dvije mangurice u crkvu. nauk. xxvi.

MANGURIĆI, *m. pl. ime selu u Bosni u okrugu Tuzle Doňe.* Statist. bosn. 97.

MÀNǴA, *f. jelo, hrana, tur.* manga, *hrana, objed (vaļa da je od tal.* mangiare, *jesti). — U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu (vide* jelo). Pripravit im manǵe svakojake. Pjev. crn. 163b. Biber mali, svu nam manǵu kvari. Nar pjes. petr. 1, 221. Tvoje maslo moju manǵu ne sladi. Nar. posl. vuk. 312. ‚Manǵa' je jelo. Vuk, pisma. 46.

MÀNǴARLIJA, *f. vidi* 1. maǵarlija. *(Austrijski dukat)* zovu seļaci manǵarlija. V. Bogišić *u* Nar. pjes. bog. 404.

MANĆIĆ, *m. prezime. — U naše vrijeme.* D. Avramović 248.

MÁŃGO, *m. ime muško. — U naše vrijeme u Crnoj Gori.* I sokola Lazarević-Mańga. Nar. pjes. vuk. 5, 240. I barjaktar Lazarević Mańgo. 5, 238.

MÀŃGUKA, *f. u jednoj narodnoj pjesmi našega vremena ima* Tuka i Mańguka, *kao ime vojsci (ili narodu) što zajedno s Turcima vojuje. Radi toga vidi:* Turci vele da na kraj sveta ima narod koji se zove ‚Jeǧuǧ-i-Maǧuǧ', pa otuda je postalo ‚Mańguka' (Magog?) čime se hoće da označi narod Bog te pita sa koje daļine. Đ. Popović, tur. reči. glasnik. 59, 140. *Dakle bi ona imena postajala od biblijskoga* ‚Gog i Magog' *(vidi* ezech. 38 *i* 39, *i* apoc. 20, 7) *preko arap.* Ǧūǧ *(i* Eǧūǧ) wa Mājūǧ: *ako je tako, vrijedi i za* 1. Mańguka. Kažu, sine, i govore ļudi u Turčina treću vojsku silnu, nekakoga Tuku i Mańguku, a što huče i što grdno tuče. Nar. pjes. vuk. 2, 266.

MAŃǴUKIĆ, *m. prezime. — U naše vrijeme.* Janicije Mańgukić. Rat. 169.

1. MÂNI, *adv. zaludu. — isporedi* 1. man, zaman, zamani. — *Može biti da je* mani *oblik lokativa prema* man. — *Vaļa da je riječ praslavenska, isporedi češ.* maně, mani, *slučajno (dakle bez truda, isporedi* zaludu, badava). — *U našemu jeziku od* XVIII *vijeka, a između rječnika u Stulićevu (v.* zaludu). Čavo kî ne drži mani zabijaš. (Z). Čim druzi igraju, moja svijeća mani goreći lipše. (Z). Poslov. danič. — *Ovdje znači: bez razloga, bez uzroka, isporedi u češkome jeziku:* Ovo, majko, bit mani ne more da nas ujče neće na veseļe: niko nas je omrazio s ńime. *iz starije narodne pjesme, vidi* Archiv für slav. philol. 7, 499.

2. MÁNI, *adj. arap. tur.* ‚mānī', *koji zaprećuje, koji zabrańuje; iz toga je postalo i drugo značeńe kod* b. — *Ne mijeńa se po padežima.*

a. *s dat.* kome, čemu, *koji zaprećuje, zabrańuje. — Od* XVIII *vijeka.* Tad orači biše proštimani, i niko jim ne bijaše mani (‚mahni'). M. A. Reļković, sat. G8a. Kad bi starci plugove sprezali, onaj bi dan kô svetac držali; jer se radi o potribnoj hrani, tomu nitko nije bio mani (‚mahni'). G8a. Ja ti tome mani biti neću. Nar. pjes. hörm. 1, 530.

b. *zavidļiv. — U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu:* mani kome biti ‚neidig' ‚invidiosus' *s primjerima:* Nijesam mu mani. Ko ti je mani, bio ti u najmu! (Nar. posl. vuk. 157), *i iz narodne pjesme:* Mani bjeu đaci manastirski. Kud god ide care gospodine, pored sebe vodi i Momira... Mani biše devet vezirova. Nar. pjes. vuk. 2, 157—158. Mani su ti svi tvoji jarani što je tvoja lijepa đevojka. Nar. pjes. herc. vuk. 49.

MANIČ, *m. ime mjestu u Srbiji u okrugu kneževačkome.* Livada u Maniču. Sr. nov. 1872. 328.

1. MÀNIĆ, *m.* Lota vulgaris Cuv., *neka riba. — Osnova je* мьn *praslavenska, isporedi nslov.* menek, *rus.* мень, менекъ, ментюкъ, *češ.* meň, měň, *pol.* mientus, miętus; *ima i lit.* menkė. — *U Vukovu rječniku:* ‚aalraupe, rutte' ‚Gadus lota (Lota vulgaris Cuv)'.

2. MÀNIĆ, *m. ime muško i prezime.*

a. *hyp.* Manojlo. — *U naše vrijeme u Lici.* J. Bogdanović.

b. *prezime. — U narodnoj pjesmi našega vremena.* Knigu piše hadži Manić Đuro. Ogled. sr. 74.

3. MANIČ, *m. ime selu u Srbiji u okrugu biogradskome.* K. Jovanović 96.

MÀNIGA, *f. vidi* magińa. — *U naše vrijeme u nekijeh ćakavaca.* Manîga, metateza mješte ‚magińa'. Slovinac. 1881. 418.

MANÌGÂL, manigála, *m. kotarica. — Vaļa da je iz kojega talijanskoga dijalekta od riječi koju ne poznajem. — U naše vrijeme u Istri.* Manigâi ‚corbis', gen. manigâlâ. D. Nemanić, čak. kroat. stud. 67.

MANIGÀLIĆ, *m. kotaričica, dem.* manigal. — *U naše vrijeme u Istri.* Manigalîć ‚corbula'. D. Nemanić, čak. kroat. stud. 63

MANÌGÔD, *m. ǧelat, tal.* manigoldo. — *U Dubrovniku je nom. sing.* manigôdo, *po čemu se razumije kako se* -ol- *na kraju sloga promijenilo na dugo* o; *izvan Mikaļina rječnika nemam potvrde za nom. sing. — Od* XVI *vijeka, a između rječnika u Mikaļinu* (manigod, koji viša ļude ‚carnifex, tortor' *i kod* krvnik). Poslavši manigoda,... N. Rańina 193b. marc. 6, 27. Gdje mi su dukati, manigodo jedan? M. Držić 282. Zato Danio veļaše dvjema starcem, kakono to manigodom, koje je djavao poslao, da se rvu i napastuju dobre. M. Divković 295a. Naj prvo bjehu manigodi Pilatovi, koji idahu, da ga propnu. 383a. Manigodi, vragovi nemilosrdni. B. Kašić, nač. 69. Krvnici i manigodi. I. Držić 332. Jeda vam se gdi znat zgoda hitro koga manigoda, čin'te ńega k meni priti. P. Hektorović (?) 160. Biju djelom i pozorom, učińeni manigodi. J. Kavańin 411a. Ubojice, manigodi... 459b.

MANIGODAN, manigodna, *adj.* magańan, ozleđen u kakvu udu. M. Pavlinović.

MANÌGÔDO, *m. vidi* manigod.

MANIH, *m. vidi* mnih. — *U pisca ćakavca* XVI *vijeka.* Iz ust toga svetoga maniha. Mirakuli. 8.

MANIJAK, *m. prezime. — Od* XIII *do* XV *vijeka, a između rječnika u Daničićevu* (Manijakь). Sevastь Obradь Manijakь. Mon. serb. 61. (1293—1302). Vojevoda Dejanь Maньjakь. 104—103. (1333). Vsakь člověk ... prozivajet se ... otь roda, jako se: ... Manijakь,... Glasnik. 56, 80. *(*XV *vijek).*

MÀNÎNA, *f. narukvica. — Od tal. mlet. (pl.)* manini *ili* manino. — *U jednoga pisca Dalmatinca* XVIII *vijeka.* Manine aliti narukvice. And. Kačić, kor. 70. — *I u naše vrijeme u Dubrovniku.* P. Budmani.

MÀNIPUL, *vidi* manipuo.

1. MÀNIPUO, mànipula, *m.* manipula, *kao vrlo široka pantļika (od bogato navezene svile) načińena kao petļa, što u katoličkoj crkvi nosi svešteník na lijevoj ruci preko mise. — Od latinske riječi ili od tal.* manipolo. — *U nom. i acc. sing. stoji o mj.* -l; *ali se to još nalazi u ćakavaca. — Od* XV *vijeka.* Ki nosiš manipul čistoću t' je nosit. M. Marulić 205. Za tizijem *(pop)* uzima manipuo, ļubi krst po srijedi i stavļaući ga na ruku lijevu govori... Način (1592), reš. grad. 3, 45—46. Redovnik oblači narukvicu aliti manipuo. M. Divković, nauk. 160a. Manipulom ... biti će obučen. B. Kašić, rit. 141. Slimivši planitu i manipuo. 152. Misnik sedam vrst od svit obučo, t. j. kotu, naglavnik, košuļu, pâs, manipul. F. Glavinić, cvit. 170a. Kada stavļa manipuo. I. Držić 225. Kad vazmeš pas, manipul i štolu. P. Radovčić, način. 433. Kad uzima manipuo na livu ruku. I. Ančić, ogl. 187. Manipuo ili naručnik zlamenuje uže. A. Kanižlić, bogoļubnost. 63. Štola, manipul i pâs. Blago turl. 2,

255. Bez naručnika iliti manipula. Ant. Kadčić 36. Po naručniku to jes manipulu, na livu ruku postavļenu zlamenuje se plod dobrih dila. I. Velikanović, uput. 3, 364.

2. MÀNIPUO, màn̄ipula, *m. od lat.* manipulus, *(puna) šaka; satnija (vojnika).* — *Na jednome mjestu u pisca Dubrovčanina* XV *vijeka, gdje vaļa da stoji u drugome značeńu, ali u prenesenome smislu, kao veliko mnoštvo.* Od lonze *(ne* lonce *kako je štampano)* pokli mož' manipuo izjesti, kvartjerić i kokoš. N. Dimitrović 102.

MÁNISÂŃE, *n. djelo kojijem se maniše.* — *U Vukovu rječniku.*

MÁNISATI, mánišêm, *impf. nalaziti u kome ili u čemu (u dativu) kakve mane (mahane).* — *Prema* mahana *trebalo bi da da glasi* mahànisati. — *Akc. se mijeńa u aor.* 2 *i* 3 *sing.* mánisâ (mahànisâ). — *U Vukovu rječniku:* čemu ili kome ‚auszusetzen finden' ‚reperio quod reprehendam'.

MANISLAV, *m. ime muško.* — XIII *i* XIV *vijeka, a između rječnika u Daničićevu* (Manislavь). Manislavь sь dêtiju. Mon. serb. 63. (1293—1302). Synь mu Manislavь. Deč. hris. 7. 74.

1. MANISTRA, *f. vidi* maneštra. — *U jednome primjeru pisca Dalmatinca* XVIII *vijeka.* Ko je jedan put bio opražen vrućom manistrom drugi put puše na studenu. N. Palikuća 45.

2. MANISTRA, *f. zrno stakleno (đinđuša, grmjelica) ili od merģana, što ženskiňe nose kao nakit u narodnome odijelu.* — *Isporedi stslov.* monisto ‚monile', *bug.* manista *(pl.), rus.* МОНИСТО, *biserni đerdan.* — *U naše vrijeme.* Devčanka *(ima)* ... na rukama merģane koje zovu ‚manistra'. M. Đ. Milićević, živ. srb. 1, 70. Pokazuje Jani razne uročice, ukosice i manistre. M. Đ. Milićević, zim. več. 131. Preko ramena prebacuju neki kajiš iskićen raznim manistrama i dugmetima. Zbor. za nar. živ. i ob. 5, 87. Manistre, staklene đinđušice, cf. mrđele. V. Ilić iz Srbije.

3. MANISTRA, *f. u jednome primjeru* XV *ili* XVI *vijeka, nejasno; kao da znači ńešto čim se bije, udara.* Dojde drugi djaval s manistrami pakla i udri onu dušu u obraz. M. Marulić 325.

MANISTRI, *m. pl. đerdan, vidi* 2. manistra. — *U naše vrijeme.* A ovde mu je pravo ime đerdan, manistri, đinđuve. Srp. zora, god. 1, sv. 7—8, str. 147.

MÀNIŠA, *m. dem.* Manojlo. — *U naše vrijeme u Lici.* J. Bogdanović.

MANIŠTE, *n. ime mjestu u Srbiji u okrugu aleksinačkome.* Ńiva u Maništu. Sr. nov. 1873. 307.

MÀNKÂŃE, *n. djelo koga ili čega što manka; staňe kad što manka.* — *Stariji je oblik* mankanje. — *Između rječnika u Mikaļinu* (mankanje *kod* pomankanje). Mankanje kod misnika. S. Margitić, ispov. 6. Ove ružice ne umori mankanje rose. F. Lastrić, test. 337a. Po mankańu potribne u nami priprave. Ant. Kadčić 117. Da bi tada Gospodin Bog napravio svojom milosťju to mankańe misnika. 225. Ne bi dobro vinčańe bilo cića mankańa pastira duhovnoga. 474.

MÀNKATI, màn̄kâm, *impf. vidi* mańkati. — *Od* XIII *vijeka.* Ako porotniki nima, voļa ih toliko ne more imiti ta žena, priseći je držana za onih ki joj mankaju. Zak. vinod. 75. Ako rotniki nima, prisezi on sam toliko krat, voļa za onih ki mu mankaju. 79. Ako li bi mankala dva taj uda. Stat. poļ. ark. 5, 252. Mankaše dvi karte. 307. Popraviti ono ča mankaše v našem listu. Mon. croat. 104. (1470). Ima svršiti ono ča manka. Naručn. 57a. Boga slavi ukazujuć da milosrdije ńemu manka. 71a. Ako se približa punat od potribe i manka redovnik. 78a. Da mu ne manka dar razuma. 84b. Jedan od toga dvora čini mi se da manka. Mirakuli. 4. Ne najde mankajući nijednu stvar. 67. Ta svita ne imiše nego tri dele a četrti mankaše. 122. Ošće ti manka 2 leti trpiti. Korizm. 19a. Kadi manka 1 ud, drugi pomaga. 20b. Ove svete nediļe palam manka razum. 79a. Oče reć, da ovde manka pjevanje 14 i 15. *u* I. Gundulić 482. Kada mu manka jedna od dvih stvarih. I. T. Mrnavić, ist. 165. Gdi ne manka nigdar muke. P. Posilović, nasl. 203a. Hoćemo, da u knížicu svakadńu upiše se ko je bio i ko je mankao. M. Bijanković 97. Neće nam ništa mankati. S. Margitić, fala. 22. Izpuńam ona na tijelu momu koja mankaju muci Isukrstovoj. 79. Jeda vam što manka? 179. Od strane Boga svemogućega ne manka ništo: puti raztribļeni i vrata otvorena. 232. Nećeš podniti da mi manka što za spaseńe. ispov. 59. Manka nam jedan koń, manka jedno krilo. F. Lastrić, od' 345. I sa svim tizim ne manka među nama koji ... test. 24a. Likarija od griha plemenu ļuskomu ne manka. 38a. Mankajući mu rosa milosti nebeskije. 247a. Jesu li mankale i ustupile vode od potopa sa zemļe. 256a. O koliko je ispovidi nevaļalije zašto im manka ova odluka! ned. 70. Dužan je svaki krstjanin misu slišati u svaku svetkovinu od počela do svrhe, i koji god bi u ovom mankao il' po nepomļi il' zaradi poslova tilesnih smrtno bi sagrišio. 124. Nevirstvo učine i mankaju u svom obećanju. 129. Idoloklańalaca potajnije ne manka ni među pravovirnim krstjani. 314. Ne manka vam naj posli ni draga pomast. svet. 10b. Ako od moje strane mankati ne budem s dobrijem djelima. I. A. Nenadić, nauk. 34. On ne manka s ńegove strane. 94. Priporuči mi da nejma mankat nijedno. N. Palikuća 9. Ono što ima bit neće mankat. 50. Ne mogu se krstiti jer im manka žeļa. M. Dragićević 252. „O ti Niko, dividiko, što tebe manka?" „Čuj me, Jelo, dilber diko, ćesa mi manka". Nar. pjes. herc. vuk. 269. Manka dretve, šila nij'. Nar. pjes. istr. 3, 19. Ako talijeru manka gazeta, već talijer nije. Nar. posl. vuk. 8. Doma i u zle ne manka nikad. (Reče se u šali kad ko navali da ide doma). 67. Đavolu pakla ne manka. 72. Hvala Bogu ļepote! Ništa ne manka ođe do samo tri stvari. Nar. prip. vuk.[2] 230. Zar ti što u carstvu i gospostvu manka, ili ti nijesu po ćefu ovaka birana gospoda? Nar. prip. vrčev. 83. Da ti manka kapa na glavi, lako bih ti je kupio. 159. — I nemojte mankati. Starine. 11, 79. (1605). Da ovu viru ne mankamo dili dobrim oživļivati. F. Lastrić, test. 281b. Da neće dužnik mankati. 301b. Nije mankao izvršiti. svet. 22a.

MÂNKO, *adv. tal. mlet.* (al) manco, *barem.* — *U naše vrijeme u Istri i u Lici.* Dajte nam ga manko pol. Nar. pjes. istr. 3, 18. Jurve, draga mila, biš mi se smilila i za draga tvoga biš mane primila? ko l' nećeš za draga, daj za prijateļa, al' manko za slugu al' za služiteļa. 2, 143. Mânko *ili* mânko ‚saltem'. D. Nemanić, čak. kroat. stud. IIftsg. 61. „Ako svak na me, mânko ti nemoj". *u Lici.* J. Bogdanović.

MÂNKOĆ, *adv. vidi* manko. — *U naše vrijeme u Istri.* Mânkoć *ili* mânkoć ‚saltem'. D. Nemanić, čak. kroat. stud. IIftsg. 61.

MÁNO, *m. hyp.* Manojlo. — *isporedi* Mane. — *Akc. se mijeńa u voc.* Mâno. — XIV *vijeka.* Mano

Vlahь. Spom. stojan. 2. (1349—1350). Manu Dragičinu bratu. Glasnik. 35, 121. Mano Dragičinь bratь. 122. *(xiv vijek).*

MÀNÔJLA, *f. ime žensko (vidi* Manojlo), *ako nije isto što* Manojlo. — *Prije našega vremena.* Manojla. S. Novaković, pom. 76.

MANOJLI, *m. pl. (s oblikom akuzativa* Manojle) *ime selu u Srbiji u okrugu topličkome.* M. Đ. Milićević, kraj. srb. 302.

MANOJLICA, *f. ime selu u Srbiji u okrugu kneževačkome.* K. Jovanović 112.

MANOJLIČKA RIJEKA, *f. pritoka rijeke Timoka.* Manojlička Reka. M. Đ. Milićević, srb. 827.

MÀNÔJLO, *m.* Emmanuel, *biblijsko ime, što se nalazi često u pravoslavnijeh Hrišćana. — isporedi* Manojla. — *Od grč.* Ἐμμανουήλ *(od jevr.* Imanuel). — *Voc. može biti i* Manojle, *tako je tri puta u šestoj pjesmi u* Nar. pjes. vuk. 2, *jedan put u* xlviii *pjesmi u* Nar. pjes. vuk. 3, *ali u istijem pjesmama nom. je* Manojlo *i ostali su padeži prema tome obliku* (Manojla, Manojlu); *i kad je voc. mj. nominativa svagda je u Vukovoj zbirci* Manojlo. — *U* lv *pjesmi* Nar. pjes. petr. 3 *ima mnogo puta voc.* Manojle *i kad stoji mj. nominativa, samo jedan put* Manojlo. — *Od* xiii *vijeka, a između rječnika u Vukovu* („Emanuel‘) *i u Daničićevu* („Emmanuel‘). Caru Manojlu. Stefan. sim. pam. šaf. 3. Manojlo. Mon. serb. 62. (1293—1302). Bratь mu Manojlo. Deč. hris. 5, 17. Manojlo a sinь mu Pribanь. 50. Knezь Manojlo Kьtakuzinь. Spom. sr, 129. (1467). O jadan brate Manojlo! Nar. pjes. vuk. 1, 311. U onoga Grčića Manojla. 2, 19. Mio kume, Grčiću Manojle! 2, 19. A za Boga, moj kume Manojle! 2, 20. A Manojlo koña uzjahao. . . Pa ondolen otide Manojlo. 2, 20. No ju pita Grčiću Manojlo. 2, 20. A Manojle, trag ti poginuo! 2, 21. Te doziva devera Manojla: „Jao mene, devere Manojlo!“ 2, 452. Manojla ti brata pogubio. 2, 453. Grčki zbori Grčiću Manojlu: „Dumenǵija, Grčiću Manojle! ti otisni iz dubļine lađu“. Kad to čuo Grčiću Manojlo... 3, 348. Ne ostav'te Kadića Manojla. Ogled. sr. 43. Ļuta guja Grčiću Manojle. Nar. pjes. petr. 3, 582. A kad začu Grčiću Manojlo. 3, 582. Manojlo Petrović. Rat. 335.

MÀNÔJLOV, *adj. koji pripada Manojlu. — Između rječnika u Daničićevu:* Manojlovь *‚τοῦ* Emmanuel‘: međa je zemļi crkve treskavačke bila brazda ‚kirь-Manojlova‘. G(lasnik). 11, 135. — A prokleta kuma Manojlova. Nar. pjes. vuk. 3, 326. A veli mu Manojlova Ļuba. Nar. pjes. herc. vuk. 179. Slušala ih Manojlova majka. Nar. pjes. srem. 26. Ostala krčevina Manojlova. Glasnik. ii, 1, 120. (1808).

MÀNÔJLÔVCI, Mànôjlovâcâ, *m. pl. mjesno ime u Srbiji. a) (s oblikom akuzativa* Manojlovce) *selo u okrugu niškome.* M. Đ. Milićević, kraj. srb. 123. — *b) selo u okrugu rudničkome.* K. Jovanović 144.

MÀNÔJLOVIĆ *(boļe nego* Manójlović), *m. prezime (po ocu Manojlu.) — Od* xiv *vijeka, a između rječnika u Daničićevu* (Manojlovićь). Bogdanь Manojlovićь . . . Radoslavь Manojlovićь. Glasnik. 15, 294 (1348?) A do Bora Manojlović-Rista. Nar. pjes. vuk. 5, 364. Jova Manojlović. Glasnik. ii, 1, 73. (1808). Jovan Manojlović. Nar. pjes. vuk. 3, 587. *(među prenumerantima).* Mànôjlović, prezimo u Lici. J. Bogdanović.

MÀNÔJLOVIĆI, *m. pl. ime zaseoku u Hrvatskoj u županiji modruško-riječkoj.* Razdiļ. 52.

MANOL *(ili* Manolo), *m. vidi* Manojlo. — xvi *vijeka.* Ostavi žazal Manolu mlajšemu sinu. Š. Kožičić 47a.

MANOLA, *m. prezime. — Pomiñe se* xviii *vijeka.* Star Manola toliko je pravan Šimun kuće moje? J. Kavańin 90b. U Korčuli bi Manola, ako i ubog. 90b. Manola grijehu opiran. 92a.

MÀNÔLO, *m. vidi* Manojlo. — *Prije našega vremena.* S. Novaković, pom. 76.

MANOTINO SELIŠTE, *n. mjesno ime.* Na Manotino Selište. Spom. stojan. 12. *(oko* 1300).

MANOV, *adj. vidi* manen. — *Od* xviii *vijeka.* Nije Tatarin vojska za poćere, sve manovi kako i omnovi. Nar. pjes. bog. 323. Sačuvao te Bog... psa garova, Turčina manova . . . *u* Vuk, kovč. 127. Manov, manen, mahnit: Čuvaj se psa garova, Turčina manova. M. Pavlinović.

MANOVEÑE, *n. djelo kojijem se mane, vidi* magnuće, c. — *Postaje od part. praet. pass.* manoven, *vidi kod* magnoveñe. — *S oblikom* manovenije *u kńigama pisanima crkvenijem jezikom, a između rječnika u Stulićevu* (manoveñe ‚nutus‘ *iz brevijara) i u Daničićevu* (manovenije ‚nutus‘). Tvojimь manovenijemь prilagajema. Domentijanb 184. Svobodi manovenijeinь svojimь. Glasnik. 56, 76. (xv *vijek).*

MANOVICA, *f. ime mjestu u Srbiji u okrugu kneževačkome.* Niva u Manovici. Sr. nov. 1872. 382.

MANOVIĆ, *m. prezime. — U naše vrijeme.* Maksim Manović. Rat. 328.

MÁNÔVRA, *f. vojničko vježbańe, tal.* manovra. — *isporedi* manevrovańe. — *U naše vrijeme po zapadnijem krajevima.* Ki ima poć na manovre va Pul. *(u Istri).* Naša sloga. god. 15, br. 28.

MANOVSKI, *adv. u narodnoj pjesmi našega vremena o ńekakvome jeziku istočnome što nije ni turski ni arapski. — vaļa da je u svezi s* manov. Mogu turski i mogu manovski, i arapski jezik razumijem, i nakrpat sitno arnautski. Nar. pjes. vuk. 2, 269.

MANSA, *f. šator. — Biće od lat.* mansio. — *U jednome primjeru* xviii *vijeka.* Kad se Isus preobrazi, toj bi tvrdom na Taboru, gdino Petar zdrak upazi slave oblačnom u otvoru, ter: „Tu“ reče „dobro 'e biti, i tri manse nam zgraditi“. J. Kavańin 482b.

MÀNSUB, *m.* munus, officium, *služba, čast, arap.* mansub, *tur.* mansyb. — *U narodnijem pjesmama bosanskijem našega vremena.* Na Stambolu pucaju topovi, jer je taki adet od starina kad car šaļe na mansub vezira. Nar. pjes. hörm. 1, 85.

MÀNŠATI, mànšâm, *impf. vidi* mańšati. — *U jednoga pisca čakavca* xvi *vijeka.* Ova služba ne uzimļe ni manša slavu Isukrsta. Š. Budinić, sum. 31b. Prêgrešenja malahta manšaju i zagušuju vrućinu ļubavi. 144b.

MÀNŠÎ, *vidi kod* mao.

MANŠINA, *f, vidi* mańšina. — *U dva pisca čakavca* xvi *vijeka.* Jedna manšina naturala kao ine podobšćine: glad, žaja i san. Korizm. 48a. Nečêstota človêčaska ni čini šćete ni manšine nijedne sakramentom. Š. Budinić, sum. 65b. Da se time čini manšina vêrnim svêtovnim. 83a.

MÂNTALA, *f. slatko jelo od brašna (što može biti i krupno) kuhana u mastu već prije kuhanu (vidi* varenik), *te se dodaje i po koja mirodija, često papra. mantala se jede i dok je još meka, ali se češće izreže na komade kao poveće kocke,*

i tako se suši i može se hraniti preko godine dana. (Ovako je u Dubrovniku i okolini. P. Budmani). — *Nije mi poznato postańe ove riječi; ne mislim da je od tur.* manty, *pita s mesom.* — *Od* XVIII *vijeka, a između rječnika u Vukovu:* màntala, (u Boci) jelo od brašnenoga cvijeta i od slatka vina (masta), kao kačamak ‚art gericht' ‚cibi genus' *gdje je zlo zabilježen akcenat i nije posve dobro tumačeńe.* Ali ti se pjenit, al' ne pjenit, za mantalu te kupih, za mantalu te jedoh *(reče Puljiz kad mu prodadoše komad mila kao da je mantala).* (Z). Poslov. danič. Dobre rakije i mlade mantale. M. Vodopić, tužn. jel. dubrovn. 1868. 24.

MANTÀLUK, *m.* epilepsia, ńem. ‚fallsucht', *gorska bolest, padavica.* — *Po obliku kao da je turska riječ, ali mi nije poznata.* — *isporedi* mantavica *i* mantrańe. A. Ostojić.

MANTAVICA, *f. u jednoga pisca našega vremena kao da znači što i* mantaluk. I zlotvora spopada mantavica. M. Pavlinović, razl. spisi. 397.

MÀNTIJA, *f. dugo odijelo kao što je u kaluđera, fratara a i u popova.* — *isporedi* mandija. — *Akc. se mijeńa u gen. pl.* màntîjâ. — *Od grč.* μανδύη, *ili od novogrč.* μαντίον *(od lat.* mantum), *ali prema jednoj i drugoj grčkoj riječi glasilo bi* mandija. — *Riječ je stara, isporedi stslov.* manьtija, *rus.* мантія. — *Između rječnika u Stulićevu* (‚sajo, veste militare' ‚sagum') *gdje nije dobro tumačeno, u Voltiǵijinu* (‚tonaca, veste lunga' ‚kutte'), *u Vukovu* (‚der mönchsmantel' ‚pallium monachi'); *u Daničićevu:* manьtija, žitna mjera *(vidi dva primjera na kraju),* može biti samo vreća, tako bi s ńom bila jedna riječ ‚manьdija' osim značeńa, kao ‚vrêtište' i vreća. cf. mьtь. Se že da dajetь se imь na godište: rasa, božjuhь, posteļe dovoļno, i klašńe, manьtija, jako komu razderetь se. Sava, tip. stud. glasn. 40, 157. Mantija ne čini kaluđera. (D). Poslov. danič. Pod mantijom pripasa tu Markovu britku sablju. Nar. pjes. bog. 23. Kaluđere, da te brod ubije! za što na te mantiju obuče? 238. Svlači Savo sa zlatom aļine, kaluđerske oblači mantije. And. Kačić, razg. 19a. Obučeni u mantije. J. Rajić, pouč. 1, 9. Kaluđersku oblači mantiju. Pjev. crn. 57a. Obuče se u crnu mantiju. Nar. pjes. juk. 64. Obucite mene u kaluđersku mantiju. S. Ļubiša, prip. 151. — *Kao mjera za žito ili vreća (vidi u Daničićevu rječniku) u dva primjera* XIV *vijeka.* Da kupuju i prodaju vsaki trьgь i žito,... i da plaćaju carinu, kako je pravo bilo, po 2 dinara otь mantije. Mon. serb. 193. (1379). Da kupuju trьgovьci dubrovьčьci po mojoj zemļi i po mojih rěkahь žito, i da ga mogu iznesti svobodno plativši 2 dinara odь mantije. 204. (1386).

MANTÌJÂŃE, *n. djelo kojijem se mantija.* J. Bogdanović.

MANTÌJATI, mantijâm, *impf. hoditi brzo (o popu) mašući mantijom.* — *U naše vrijeme u Lici.* „Kud ti, popo, mantijaš? ka' si tako zamantija'?" J. Bogdanović.

MÀNTIO, màntjela, *m. tal.* mantello, *kabanica.* — *U jednoga pisca čakavca* XV *vijeka u kojega ima samo oblik nom. sing.* mantil. Zavi se u crn ružan mantil. M. Marulić 83.

MANTILO, *n. vidi* mahmurluk. — *isporedi* mantrańe. — *U jednoga pisca našega vremena.* A pak opet nezasitnik pije, da mantilo u glavi razbije. Osvetn. 1, 28.

MANTÌMJENAT, mantimjênta, *m.* Hyoscyamus albus L., *isporedi* bunika. — *Riječ je nepoznata, jamačno tuđa, a isporedi i* mantilo, mantrańe. — *Od prije našega vremena u Dubrovniku; između rječnika u Stulićevu* (mantimjent ‚dens caballinus, herbae species'). Mantimenat (Aquila-Buć, Anselmo da Canali), Mantimijent (Pizzelli), Mantimjenat (Vodopić), hiosciamo (Aquila-Buć, Anselmo da Canali), apolinaria (u rukopisu frańevačkome u Dubrovniku), trisagon (Pizzelli), jusquiamo (Aquila-Buć, Skurla), acaramon (Pizzelli, Aquila-Buć), dente cavallino (Stulli), Hyoscyamus albus L. (Vodopić). B. Šulek, im. 222.

MANTÌŃÂŃE, *n. djelo kojijem se mantińa.* J. Bogdanović.

MANTÌŃATI, mantińâm, *impf. vidi* mantijati. — *U naše vrijeme u Lici.* „Kud ti mantińaš?" „Bome ne znam ni sam kuda". J. Bogdanović.

MANTÒROS, *m. vidi* mantija. — *isporedi* mantros. — *Jamačno je srodno s* mantija, *ali je u ostalome nejasna riječ.* — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu* (uz mantija). Kad se koji zakaluđeri, manastir mu načini haļine, a kad postane sveštenik, onda mu još pokloni mantoros. Vuk, živ. 88.

MÂNTOVA, *f. tal.* Mantova, *ime gradu u Italiji.* — *isporedi* Mantua. — *U Mikaļinu rječniku:* Mantova, grad u Italiji ‚Mantua', *i u Belinu:* ‚Mantova, famosissima città d' Italia in Lombardia' ‚Mantua' 461b.

MANTRA, *f. srvńem. i nvńem.* marter, *mũka.* — *Riječ je novoslovenska.* — *U jednome primjeru* XV *vijeka.* Da mi ni naš ostanak nigdar od nas nigdar po nijedno vrime nećemo ni mozimo nijednoga spogona ni nijedne mantre ni škode onomu č*(lovê)*ku u koga biše Juraj to blago izvidil, ńemu i ńega ostanku učiniti. Mon. croat. 104. (1469).

MÀNTRÂNCIJA, *f. vidi* mantrańe. — *Nastavak je latinski.* — *U okolici dubrovačkoj.* P. Budmani.

MÀNTRÂŃE, *n. stańe čeļadeta kojemu se mantra.* — *Stariji je oblik* mantranje. — *U Belinu rječniku:* mantranje ‚vertigine, debolezza di testa' ‚vertigo' 762a, *i u Stulićevu:* mantranje.

MÀNTRATI SE, màntrâ se, *impf. impers.* mantra mi se, *vrti mi se mozak.* — *U Dalmaciji od* XVIII *vijeka, a između rječnika u Belinu* (mantrati se komu ‚patir di vertigine' ‚vertigine laborare' 762a) *gdje se naj prije nahodi, u Stulićevu* (mantrati se komu ‚vertigine laborare' *iz Belina), u Voltiǵijinu* (‚patire di vertigine' ‚mit schwindel behaftet'). Seļanka neobiknuta na žestočinu onijeh voña oćutje mos da joj se mantra i moždani da pucaju. B. Zuzeri 194. „Mantra mi se; ne mogu stât na nogama". *U naše vrijeme u Dubrovniku.* P. Budmani. — *Nepoznata postańa: jamačno nije postalo od* mantra; *zar je srodno s* mandragora *(radi* -t- *isporedi rum.* mănträgună) *ili s* mantimjenat?

MANTROS, *m. vidi* mantoros. — *U jednome primjeru* XVIII *vijeka.* Uvuče se pod izmrļat i izdrpat mantros. D. Obradović, sav. 82.

MANTROVATI, mantrujem, *impf. mučiti.* — *Postaje od* mantra. — *U jednome primjeru* XVI *vijeka.* Neprestano briže i mantruje tilesa vaša. Mon. croat. 107. (1470).

MÂNTUA, *f. vidi* Mantova. — *Po latinskome obliku.* — *U pisaca* XV—XVII *vijeka, a između rječnika u Mikaļinu* (iz Mantue ‚Mantuanus'). Mantua s Ferarom. M. Marulić 243. I kako po svitu Mantui i Zmirni, slava će bit Splitu i glas

neizmirni. H. Lucić 284. I oni kim se grad Mantua vijek slavi... *u* N. Naļeškoviċ 1, 350. Mantuu si prosvitlio. M. Gazarović 141b.

MANTUMJEN, *m. vidi* manturin. — *U Mikaļinu rječniku:* mantumjen ili vodeni min, cvijet ‚acorum', *i u Stulićevu:* mantumjen, cvit ‚achorus'.

MANTURIN (cvijet), *m. ime biļci.* — *isporedi* mantumjen. Manturin cvit, Acorus (calamus) L. (Danilo). B. Šulek, im. 222.

MÀNU, *conj. uprav* ma nu, *vidi* 1, ma, e, *a).* — *U jednoga pisca Slavonca* XVIII *vijeka* (‚manhu'), *a između rječnika u Stulićevu* (‚at, ast, sed, ideo, non tantum, nisi'). Tko što zna, vaļa da je ono učio i činio. manu (‚manhu')! mlogo se koješta zna iz viđeńa i čińeńa ļudskoga i nije potribno da čovik sve ono čini što zna. M. A. Reļković, sat. A8a.

MÀNUEL, *m. vidi* Manojlo. — *U dva pisca* XVIII *vijeka.* Adonaja, Manuela, Eloima. J. Kavańin 529b. Dvima dvoranom Teoktistu i Manuelu. A. Kanižlić, kam. 15.

MANÙILA, *f. vide* Manojla. — *Prije našega vremena.* Manuila (monahija). S. Novaković, pom. 76.

MANÙILO, *m. vidi* Manojlo. — *Od* XVI *vijeka, a između rječnika u Daničićevu* (‚Emmanuel' car grčki 1359. ‚caru Manuilu'. Okáz. pam. šaf. 88). Manuilo. S. Novaković, pom. 76.

MANÙILOVIĆ, *m. prezime.* — *U naše vrijeme.* Maksim Manuilović. Šem. prav. 1878. 99.

MANUŠ, *m. ime predgrađu grada Spļeta u Dalmaciji.* Repert. dalm. 1872. 42.

MANUŠKATI, manuškam, *impf.* polagašno trti. „Kad si metnuo pijavice, netom otpadnu, manuškaj ranu krpom namočenom u mlakoj vodi da boļe krv ide". M. Pavlinović.

MANUTI, manem, *pf. vidi kod* mahnuti; *radi značeńa vidi* magnuti, c. — *U knizi pisanoj crkvenijem jezikom, a između rječnika u Stulićevu* (v. mahnuti); *ima i u Vukovu rječniku, ali je tu uprav* mahnuti *bez* h. Semu bogoglasьnomu junoši manu tamo iti. Domentijana 315.

MANŽAROVIĆ, *m. prezime.* — *U narodnoj pjesmi* XVIII *vijeka.* Manžarović Ivo. Nar. pjes. bog. 179.

1. MÀŃ, *conj. osim, samo; upotrebļava se naj češće pred rečenicama u kojima ima* ako, da, *ili* što, *a kad stoji pred imenom, ovo nije u gen. kao kod* osim. — *Uprav je okrńeno* maće *(vidi kod* mao). — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu* (màń ‚ausser, ausgenommen' ‚nisi, excepto quod', [vide] osim, cf. do, samo). Tu mi sedi mlado momče nakićeno, naređeno, mań što nije ožeńeno. Nar. pjes. vuk. 1, 100. — U veče retko idu *(mobari)* ńegovoj kući nego svak svojoj, mań ako je čovjek imućan i ako sam želi da dođu. M. Đ. Miličevič, živ. srb. 1, 32. To ne čine, mań ako je malo dete. 2, 63. Staraće se zar da se ni milijoni čovečijih osoba ne pretapaju silom u 15 ili 20 milijuna drugih takih istih osoba, mań ako se ti milijoni sami gade na sebe. zlosel. 213. A još više da koga ne udari, mań ako bi vaļalo odbraniti koga slaboga. škol. 16. — Mań da živ ne budem, tako te neću naći, gdje bilo da bilo! omer. 50. Neće on ostati od škole mań da ga silom zadržiš. zlosel. 263. Uzdam se u Boga da mogu, mań da glave ne bude na meni! pomenik. 5, 700. — Žene ne dolaze na navečeri, mań odivo ili gošće. slave. 35. Sad nama ne smeta niko uzeti se, mań ti, gospodine proto. međudnev. 108.

2. MAŃ, *u dva primjera jednoga pisca našega vremena koji sam tumači: samohran i samoživ; nije dosta jasno, jer u prvome primjeru može biti adjektiv, a u drugome kao da je adverab.* Mań (samohran) ostade okrutnik u dvori. Osvetn. 4, 67. Nit' mań bile kćeri preudajke (mań, samoživ). 5, 2.

1. MÀŃA, *f. vidi u Vukovu rječniku* (u Crnoj Gori) vide mańak *s primjerom iz narodne pjesme:* Muč', Alile, mańa te izjela! — *Može biti da nije isto što* mańak, *nego da postaje od tal. mlet.* magnar, *jesti.*

2. MAŃA, *f.* onaj dio među očima povrh nosa, koji se zgrišpa ili smriška, kad se čovjek razļuti. |Zbor. za nar. živ. i ob. 3, 165.

3. MAŃA, *f. hyp.* majka. — *U naše vrijeme.* Majčica, majka, mamica, mańa. Zbor. za nar. živ. i ob. 7, 347.

4. MAŃA, *vidi* mńa.

1. MÁŃAK, mańka, *m. ono čega biva mańe nego je bilo ili nego bi trebalo da bude, stańe čega što se umańuje, ono što mańka.* — *Postaje od* mańi *(vidi* mao) *ili od* mańiti se. — *Od* XVI *vijeka, a između rječnika u Vukovu* (‚der abgang, mangel' ‚defectus' [cf. mańa]) *s primjerima:* Mesec ide na mańak ‚ist im abnehmen', *i iz narodne pjesme:* O Antune, mańak te u majke! Sve stvari ruina i na mańak dovodi. Zborn. 146b. Došal je na mańak. M. Vetranić 1, 50. I tvoja godišta mańak ne vazima. N. Dimitrović 76. Što brzo dođe na mańak. M. Radnić 7b. Nije mu bilo mańak kńiga za štiveńe. 463b. U mnogomu govoreńu nije mańak grijeha. 427a. Mańak mańku domori. (Z). Mańak svemu biva razmi bremenu. *(= vremenu).* (Z). Poslov. daničič. Za ispuniti ono što našemu zadostačińeńu mańka je. E. Pavić, jezgra. 79. Naodim, da je kraļičinim u ovom boju 5705 ļudi na mańak izašlo. I. Zaničić 126. Doći na mańak. And. Kačić, kor. 130. Kada misec na mańak se dije. J. S. Reļković 12. Kada on *(misec)* ide na mańak. 74. Sijena mańak tom hranom pristiži. 96. Kada svibań na mańak opada. 228. S kojih ńima nagli mańak bude. 288. Kad kolovoz na mańak salazi. 332. Mańak hrane i tako pristižu. 365. Kada misec na mańak naklapa. 368. I ove stvari svoj mańak poznaju. 373. Odmah riži s mańkom listopada. 380. O mańku miseca običaj jest końma skidat zazubice. 385. Ili misec kad na mańak gine. 410. Tebi ono *(carstvo)* na mańak ne bilo! Osvetn. 2, 183. Mańak ‚deficit'. Jur. pol. terminol. 126. Imaće se mańak pokriti iz ostalih dohodaka općine. Zbornik zak. 1874. 394. — ne biti mańak, ne mańkati, *biti, nalaziti se (dosta).* Ne bi mańak tko ga pokara. M. Radnić 16a. Nitko od ńih *(učenika Isusovijeh)* ne bi mańak na trpezi. 27a. Ne bi mańak tko će se spomenuti od ńega. 202b. Ne bi mańak tko mu pomože umrijeti. 203a. Niti mu je jedan od naučiteļa mańak, da ga ne svituje. 242b. Jest stvar čudnovata da budući sve stvari od ovoga života toliko pune gorkosti, nije mańak nigdar tko ih drži za slatke. 296b. Oni koji je hotio da smo toliko obilni i prostorni u praštańu, kako će biti mańak čineći nam milost? 495b. — *U ovome je primjeru* mańak *ono što mańka, gotovo što i* mahana: Zašto je nožu mańak čelik, uzima brzo rđu. 389a.

2. MAŃAK, mańka, *m. vidi* manić. — *U Bjelostjenčevu rječniku: (kajkavski)* meńek, riba, ‚alabes, mustella fluvialis, congrus l. conger fluvia-

tilis', *i u Jambrešićevu:* meńek, riba ‚murena'. Mańak ‚cottus gobis'. Vijenac. 1881. 627.

3. MÁŃAK, máńka, *m. malahno čeľade (rjeđe drugo što malahno).* — *Postaje od* mańi *(vidi* mao).

a. *mańo, starmali (u Belinu rječniku i o biľci koja je vrlo malahna prema drugima iste vrste ili istoga roda).* — *U jednome primjeru* XVII *vijeka, a između rječnika u Belinu* (‚nano, uomo, animale, o pianta molto piccola' ‚nanus' 504b; ‚pimeo, nome di gente circa il Gange, la qual d' altezza non passa tre cubiti' ‚pymeus' 566a) *i u Stulićevu* (‚nanus'). Skup mańaka ili pigmea. Ġ. Palmotić 2, 160.

b. puer, adolescens, *dijete muško što nije posve doraslo.* — *U naše vrijeme, a između rječnika u Stulićevu* (‚infans'). Između majstora sjedi na zemļi jedan mańak i kupi čelo, da bi sveđer jednako na tri kolača ostajalo obavito oko istezala. M. Vodopić, tužn. jel. dubrovn. 1868. 174. Máńak, máńka. m. malo dijete muško. U naše vrijeme u Stonu. „Pošļi mi svoga mańka". M. Milas.

4. MAŃAK, *m. ime selu u Srbiji u okrugu vrańskome.* M. Đ. Milićević, kraļ. srb. 303.

MAŃÀRA, *f. vidi* manara. — *U Belinu rječniku:* ‚accetta' ‚securis' 14a.

MAŃÀTÛR, mańatúra, *m. tal.* mangiatore, *mletački* magnador, *žderońa.* — *U dubrovačkoj poslovici* XVII *vijeka (u prenesenome smislu, kao* izjelica). Toduri mańaturi, a pitropi potovi *(mislim da treba čitati* potopi). (D). Poslov. danič.

MAŃČAC, mańčca, *m. u Stulićevu rječniku uz* mańčić. — *Nepouzdano.*

MÀŃČICA, *f.* puella, *žensko čeľade što nije posve doraslo, prema muškome* mańak. — *isporedi* mańica. — *Akc. se mijeńa u gen. pl.* mȁńčîcâ. — U naše vrijeme u Stonu. „Pošļi mi mańčicu". M. Milas. — *I u svoj okolini dubrovačkoj.* P. Budmani.

MÀŃČIĆ, *m. dem.* 3. mańak. — *U Stulićevu rječniku:* ‚infantulus, pumilio'.

MAŃČITI SE, mańčim se, *impf. postajati mańi (uprav postajati mańak).* — *U Stulićevu rječniku:* ‚exiguum, parvum evadere, fig. deterioris conditionis fieri'. — *nepouzdano.*

MAŃÈHNIJÎ, *adj. dem. od komp.* mańi *(vidi kod* mao). — *Samo u dva primjera* XVIII *vijeka (u drugome bez* h). Ako i plavim mańehnijom. J. Kavańin 134b. Izvan velike sinije od zlata čistoga učini drugih mańenijih deset iļada. And. Kačić, kor. 253. Imadiše Salomun sedam stotina kakono kraļica i tri stotine mańenijih suložnica. 229. Našavši u susida od svake vrste mnoge sude veće i mańenije. 253.

1. MÁŃÊŃE, *u. djelo kojijem se mȁńî (vidi* 1. mańiti). — *U Vukovu rječniku.*

2. MȁŃÊŃE, *n. djelo kojijem se mȁńî.* — *U Ivekovićevu rječniku.*

MAŃEROVIĆI, *m. pl. ime selu u Hrvatskoj u županiji modruško-riječkoj.* Razdije]. 60. — *Zove se i* Mańerović-selo. Šem. prav. 1878. 69.

MAŃEVAC, Mańevca, *m. ime mjestu u Srbiji u okrugu smederevskome.* Vinograd u Mańevcu. Sr. nov. 1875. 1192.

MÀŃGURA, *f. vidi* mańčica *i* mańica *(uprav kao da je augmentativ prema tijem riječima).* — *Akc. se mijeńa u gen. pl.* mȁńgūrâ. U naše vrijeme u Stonu. „Gdje ti je mańgura?" M. Milas. — *I u svoj okolini dubrovačkoj.* P. Budmani.

MAŃGURAST, *adj. malahan, malo vrijedan.* — *Radi postańa isporedi* mańgura. — *U naše vrijeme u sjevernoj Dalmaciji.* Sve je tako mańgurasto, da je sve za ništ. M. Pavlinović, rad. 139.

MÀŃGURINA, *f.* augm. mańgura. — U naše vrijeme u Stonu. „Ono mańgurine ne vaļa ni za vraga". M. Milas.

MÀŃICA, *f. vidi* mańčica. — *Akc. se mijeńa u gen. pl.* mȁńîcâ. — *Od osnove* mań *od koje je i* mańak. — U naše vrijeme u Stonu. „Tvoja će mi mańica malo pomoći". M. Milas. — *I u svoj okolini dubrovačkoj.* P. Budmani.

MÀŃIČAV, *adj. pokvaren, vidi u Vukovu rječniku:* (u Srijemu) n. p. pasuļ ‚schadhaft' ‚mancus'. [vide čuruk]. cf. šanatan.

MÀŃIGA, *f. vidi* magińa, *od čega postaje premještańem slova.* Mańiga, Arbutus unedo L. fructus (na Hvaru), v. Magińa. B. Šulek, im. 222.

MAŃIK, *m. mańo, patuļak, puflak.* — *U jednome primjeru* XVII *vijeka.* Ovdi se rastvara gora, i izhodi Sjevernica iz gore i mańici Pigmeji. Ġ. Palmotić 2, 251.

MAŃIL *(ili* mańio?), *jamačno od lat.* monile, *đerdan.* — *U jednome primjeru pisca Dubrovčanina* XVI *vijeka.* Nješto imam, a nješto se mogu u čas vrh dvije kolajne moje velike i vrh mańila servat. M. Držić 305. — *Može biti da je pravi oblik* mońil *i da je kod prepisivańa ko što nije razumio riječ napisao a mj.* o *prema* velike.

MAŃÌNA, *f. postaje od* mańi *(vidi* mao), *i znači uopće: osobina čega što je mańe.* — *Akc. se mijeńa u dat. sing.* mȁńini, *u acc. sing.* mȁńinu, *u voc. sing.* mȁńino, *u nom., acc., voc. pl.* mȁńine.

a. *vidi* 1. mańak. — *U dva primjera* XV *vijeka, a između rječnika u Daničićevu* (mьńina ‚detrimentum'). Odь harača namь će mańina biti... Da mi imanьju neće mańine biti. Mon. serb. 474. (1456 *u poznijemu prijepisu).*

b. *mańi broj.* — *U naše vrijeme u političkome smislu.* Mogli bi, dakako, i živili bi u miru, da su svud u mańini Hrišćani. M. Pavlinović, razg. 23. Mańina ‚minderheit'. Jur. pol. terminol. 346. Tada se ima obzir uzeti i na one mańine. Zbirka zak. 1, 235.

MAŃINAC, Mańinca, *m. ime selu u Srbiji u okrugu kneževačkome.* K. Jovanović 114.

1. MÁŃITI, MÂŃÎM, *impf. činiti da što (objekat) bude mańe.* — *Samo u Stulićevu rječniku:* v. maliti; *istina ima i u Vukovu* mȁńiti, mâńim, ‚vermindern' ‚minuo' *s primjerom:* Kad se što ima, ne govori se: gvardi me, nego: mańi me, *ali je tu* mȁńi me *(ne* mȁńi me) *talijanska (mletačka) riječ* magnime, *jedi me, vidi kod* gvarditi.

2. MȁŃITI, mȁńîm, *impf.* kad o Ivańu dne izbije u loze ispod lista zaperak, treba ga otkinuti, da ne oduzima snage lozi i pupu pokraj ńega; tako otkidati zaperke kaže se: ‚mańiti vinograd'. U Baniji. M. Krkļus. — *iz Ivekovićeva rječnika.*

MAŃÌŽALICA, *f. žensko dijete što mańiža.* — *U naše vrijeme u Lici.* „Ova mańižalica vavije u krevetu nogama mańiža". J. Bogdanović.

MAŃÌŽALO, *m. muško dijete što mańiža, isporedi* mańizalica. — *U naše vrijeme u Lici.* J. Bogdanović.

MAŃÌŽÂŃE, *n. djelo kojijem se mańiža.* J. Bogdanović.

MAŃÌŽATI, mańižâm, *impf. sve jednako micati (što ili čim) nemirno ili nespretno.* — *Može biti od tal.* maneggiare, *mlet.* manizar, *rukovati, mahati.* — *U naše vrijeme u Lici.* „Šta vavije nogami mańižate (djeco) po krevetu? parate mi to biļčine“. „On, kad ide, vavije nogu o nogu mańiža“. J. Bogdanović.

MAŃKA, *f. ime žensko.* — *Prije našega vremena.* Mańka. S. Novaković, pom. 76.

MÀŃKÂŃE, *n. djelo kojijem se mańka (vidi* 1. mańkati). — *Stariji je oblik* mańkanje. Kad mańkańa na stotine vide, koja čine. V. Došen 25b. Da ńihova sva mańkańa naj većma su od neznańa. 246a. Hrano końma da mańkańe nije. J. S. Reļković 122. Màńkâńe, djelo kojijem što mańka. J. Bogdanović.

MAŃKAS, *m. prezime.* — *U naše vrijeme.* Schem. zagr. 1875. 266.

1. MÀŃKATI, màńkâm, *impf.* deficere, deesse, *biti mańe, ne biti dosta; iz toga postaje značeńe: uopće ne biti.* — *Akc. se mijeńa u praes.* 1 *i* 2 *pl.*: mańkámo, mańkáte, *u aor.* 2 *i* 3 sing. màńkâ, *n part. praet. pass. (ako ga ima)* màńkâu. — *Od tal.* mancare, *zato u naj starijim je primjerima oblik* mankati *(vidi); od* XVI *vijeka javļa se oblik* mańkati, *jer se shvaća po pučkoj etimologiji da postaje od* mańe *(vidi* mao); *oblik se* mankati *nalazi i poslije i u naše vrijeme (kadgod u istijeh pisaca u kojijeh ima i* mańkati), *ali se ne može znati jeli taj oblik starinski ili su pisci htjeli popraviti po talijanskoj riječi.* — *Od* mańkati *postali su oblici* majnkati *(vidi) i* majkati *(nemam primjera u ovome smislu). vidi* 2. mańkati. — *Između rječnika a Stulićevu* („omittere, praeterire, relinquere, missum facere“) *i u Vukovu (gdje stoji uz* 2. mańkati *kao da je perfektivni glagal bez značeńa samo s primjerom*: Đavolu pakla ne mańka).

a. *u značeńu sprijeda kazanome, isporedi* faliti, b, *i* nedostajati. — *često s dativom.*

a) u afirmativnoj rečenici: mańka mi = *nemam; kad nema dativa,* mańka = *nema.*

aa) uopće. Sada jer mi (jer *zlo prevedeno od lat.* quid, *treba da bude* što) mańka? N. Rańina 228a. math. 19, 20. Kojijem vjera vele mańkaše. Zborn. 116b. Prosi od Isukrsta da ti on pridade od muke svoje što tebi mańka od skrušenja. A. Komulović 7. Jere mi mańka milost. B. Kašić, nasl. 222. Pištole i evanđelja istomačena sa svimi koja dosad u slovinski jezik mańkahu. I. Bandulavić 235. Raste bolest, a mańkaju jakosti i gubi se kripost. P. Posilović, nasl. 141a. Vse jednako ili ima, skupcu mańka, ili nima. P. Vitezović, cvit. 68. Oliva staricu jednu posla gori u grad kupovati to ča ńim mańkaše. Oliva. 55. Da jedan postolar, komu mańkaše jedno oko, planini zapovidi... J. Banovac, razg. 19. Ali vama običajnim načinom mańkaju ono dvije začine posliđe. F. Lastrić, ned. 117. Jeda mańka vama glas Gospodinov? svet. 150a. Ali joj samo jedno mańka. A. Kanižlić, kam. 46. Život prolazi, zdravje mańka *(nestaje),* smrt se približuje. bogoļubnost. 38. Što ti je mańkalo? M. Zoričić, zrcalo. 152. U noći, gdi svitlost od nauka i vatra od ļubavi mańkaše. V. Došen IX. Tako kome mańka cina. 41a. Jer gdi mańka tvrda vira, tu je zloća. 137b. Lažce kojim mańka prava vira. 138a. Kruh mu mańka i obuća. 169b. Mańim mańka pregršt slame za naslonit trudno rame. 253a. Koje si zlo od mene primio, moj sinko neharni? šta ti mańkaše u Arbaniji, ter mene ostavi a k mome neprijateļu pobiže? And. Kačić, razg. 124. Papir mańka, a pisar mi zaspa. Nar. pjes. vuk. 5, 453. Osam mi mańka, a devetu ćoram (ticu da uhvatim, dakle nema ni jedne). Nar. posl. vuk. 241. Jer s malahna, kì bi mańko, dara... Osvetn. 4, 23. — *Može biti subjekat i čeļade.* Tada je *(oštiju posvećenu)* može nepostan misnik primiti, ili dijak, a mańkajući ovi, može i svitovni čovik. J. Banovac, razg. 232—233. *tako je i u ovijem primjerima:* Kad u vojski mańka glava. V. Došen 264b. Kad ugleda u rajsku veseļu naše bratstvo da mańkalo nije. Osvetn. 3, 51. — *Mješte subjekta može biti glagol u infinitivu.*

bb) u ovakovijem rečenicama mańkati *ima značeńe da uprav još nešto nedostaje, dok ima ostalo.* Sad mi mańka još izreći grih naj veći. V. Došen 79a.

cc) značeńe je kao kod bb), ali je u ironičkome smislu, jer se ima u misli da i ostaloga ima suviše. Jedno je još mańkalo, da nije Ignatiji život digao. A. Kanižlić, kam. 66.

dd) značeńe je kao kod bb) i kad uz mańkati *ima adv.* malo *(vidi* mao), *a obično mj. subjekta ima podložna rečenica s* da; *tad* malo mańka da ńešto ne bude *znači:* gotovo, umalo ńešto biva. Malo je mańkalo da nije bila u paklu duša moja. S. Margitić, ispov. 10. Malo je mańkalo da se ne razpusti sabor. A. Kanižlić, kam. 707. I malo je mańkalo, da nije ova misal vladańska naredba postala. A. T. Blagojević, khin. 20. — Napeo mi se je bio prišt u prsih i malo mi je od smrti mańkalo. A. Kanižlić, utoč. 41.

ee) u ńekijem rečenicama mańkati *se shvaća posve ironički u suprotnome smislu, te znači, da ima čega i to izobila. subjekat je u genetivu partitivnome.* — *To je obično u Dubrovniku.* Mańka vragu pakla *(vidi primjer u Vukovu rječniku).* (D). Poslov. danič. Mańka ludorija na svijetu *(ima ih mnogo).* P. Budmani. — *Subjekat nije genetiv u ovakovijem slučajevima:* Mańka ko će to učiniti. Mańka što bi se moglo rijet. Mańka koliko sam puta to vidio. P. Budmani.

b) u negativnoj rečenici. ne mańka = *ima dosta i izobila*; ne mańka mi = *imam dosta i izobila.* — *Subjekat može biti i genetiv partitivni.* Ništove vam ne mańka. N. Rańina 165a. paul. 1cor. 1, 7. Zaisto ni nam stan neće nam mańkati. N. Naļeškoviċ 1, 248. Ništo vam ne mańka neg tambur. M. Držić 215. Nebeska im milos i pomoć neće mańkati. B. Gradić, djev. 24. Ništo nam neće mańkati. M. Divković, nauk. 45b. Ne mańkaše mu običajne dragosti sinova Božijeh. B. Kašić, iń. 34. Kojijem ne mańka od Boga svako dobro. I. Ančić, ogl. 153. Ne mańka ovo od Boga nego od grija. 172. Onizijem koji ištu Boga ne mańka nijedno dobro. M. Radnić 369a. Pusti mene sada uživati ovi svijet, a neće mańkati dana činiti dobro. P. Posilović, nasl. 6a. Ni ptičjega mu mlijeka ne mańka. (D). Poslov. danič. Gorkimi suzami ja ću te napiti. dočim živa budu, neću ti mańkati. Oliva. 48. Ne bi mu mańkalo za jednu noć koje svratište. A. d. Bella, razgov. 130. Proviđenje Božije nikom ne mańka za spasenje. F. Lastrić, test. 272a. Ne bi, ne, mańkala milost Božija taknuti vas u srce, da život na bolje prominite. ned. 32. Ne mańka mu ništa drugo neg počivat. A. J. Knezović 10b. Ništa ne mańka, nego da Bogu zafalivši primi. A. Kanižlić, kam. 75. Da mu ne mańkaju razlozi za braniti se. 310. Komu ne mańka pomoć. 574. Za uživańe ništa ne mańka nego tilesa. 654. Ne mańka ńoj mogućstvo. utoč. 36. Poznade da mu ni novac ne mańka. fran. 34. Kažem tebi, da ti neće nigda

ništa mańkati. 35. Tako da vam ništa ne mańka u nijednoj milosti. uzroci. 45. Da mu ništa ne mańkaše nego sinovi. E. Pavić, ogledalo. 32. Jeda li nam je mańkalo grablje u Egiptu? 113. Na misto od pokoja neće ńemu mańkat znoja. V. Došen 18a. Ne mańkaše ńemu drugo nego stvoreńe svoje vrsti. D. E. Bogdanić 2. Drugo mu ne mańka nego samo obrańe i posidovańe. M. Dobretić 128. Tebi neće mańkat rešeńe koliko prvo. 316. Lijepoj đevojci sreća ne mańka. (U Risnu). Nar. posl. vuk. 170. U zle i doma nikad ne mańka. 331. Nit' je meni haljina mańkalo. Ogled. sr. 380. — *Subjekat je čeljade.* Još ne mańka onih ki... P. Zoranić 61a. Ne mańkaše koji krstjanskoga bratinstva zaboravišo se. I. Ančić, ogl. 177. — *U ovome primjeru* ne bi mańkalo da *znači: po svoj prilici.* Dubitam er bi mi za zlo imao, er sam ju doveo i ne bi mańkalo da me čini ubit. M. Držić 297. — *Pred infinitivom, kao u ovome primjeru,* ne mańkati *znači od prilike: moći.* Vami ne mańka u mnozijeh zgodah nasljedovati ovoga sveca. B. Kašić, fran. iv.

b. *kad je subjekat čeljade, može imati i drugo značeńe, kao tal.* mancare.

a) u negativnijem rečenicama, s dativom, ne mańkati *znači od prilike: pomagati.* Služaše nemoćnikom kojijem ne mańkaše nikadar. B. Kašić, fran. 54. Bog ne mańka onezijema koji u ńega ufaju. I. Držić 29. Bog mu neće mańkati I. Ančić, svit. xvi.

b) kao popuštati *(vidi u Stulićevu rječniku), ne izvršivati dužnost ili uopće ono čemu se je nadati od subjekta. — Ono što se ne izvršuje može se izreći:*

aa) u negativnijem rečenicama akuzativom ili genetivom. Stavi sve tvoje uzdańe u Boga, koji neće mańkati ono što se pristoji sinovom svojijem. M. Radnić 153a. I da ne mańkaš nijedne stvari našega spaseńa. P. Posilović, nasl. 146b. — *Amo pripada i ovaj primjer:* Što sam sińori obećao, neću joj mańkat. M. Držić 299.

bb) instrumentalom. Ja ti neću ničijem mańkat. M. Držić 270. Ne mańka jo' ničijem. 274. Ti vidiš, mańkam li čijem? 409. Nemoj mene ostaviti, nemoj meni mańkati pomoću na vrime. P. Posilović, nasl. 120a.

cc) lokativom s prijedlogom u *(značeńe je gotovo kao* griješiti). Ako u čemu mańkaju. I. Ančić, ogl. 153. Mi mańkamo u našim dilih. J. Filipović 3, 288a. Ako bi vidili, da ńiovi roditelji u tomu mańkaju. M. Dobretić 41. Koji grih čini mańkajući u obećańu svomu. 135.

dd) infinitivom (u svijem primjerima negativna je rečenica). Nemojte mańkati od mene se spomenovati. B. Gradić, djev. 7. Ako Bog vidi da je ozdravljenje naše na slavu svoju i naše spasenje, neće mańkati dati ga nami. F. Lastrić, od' 281. Ovo uzdržanje poglavari iliti biskupi niti mańkaju niti su mańkali nikada vama zabilježiti i narediti. ned. iii. — *Pred infinitivom ima prijedlog za (nije dobro).* Neću ja mańkati za skazati svaku stvar. M. Orbin 10.

ee) podložnom rečenicom s da. I kad mańka *(poglavar)* da upravu podložnikom ne da pravu. V. Došen 215b.

c) umirati, ginuti, isporedi 2. mańkati. — *Samo u jednome primjeru* xviii *vijeka.* Vojnike koji su počeli mańkati od srdoboljе. A. Tomiković, živ. 40.

2. MÀŃKATI, màńkâm, *pf. crknuti, umrijeti (o životińama). — Akc. je kao kod* 1. mańkati. — *Po svoj je prilici ista riječ što* 1. mańkati. — *Od* xviii *vijeka, a između rječnika u Vukovu* (‚umstehen, verrecken' ‚mori' [vide crći 1]. cf. lipsati). Čini mańkati svakovrstne crve. A. Tomiković, živ. 3.

3. MÂŃKATI, mâńčêm, *impf. samo u Stulićevu rječniku:* v. majńkati.

MÀŃKAV, *adj. kojemu što mańka, nepotpun. — U naše vrijeme u pisaca.* Ako dotične osobe iskaz mańkav podnesu. Zbornik zak. 1869. 112. Da bi oružništvo oblasti poziv radi mańkava sastavka povratiti moralo. 1873. 239.

1. MAŃKÀVÂŃE, *n. djelo kojijem se mańkava (vidi* 1. mańkavati). J. Bogdanović.

2. MAŃKÁVÂŃE, *n. djelo kojijem se mańkava (vidi* 2. mańkavati). — *U Vukovu rječniku.*

1. MAŃKÁVATI, màńkâvâm, *impf. iterativni glagol prema* 1. mańkati. — *Akc. kaki je u inf. taki je u praes.* 3 *pl.* mańkávajû, *u aor.* mańkávah, *u gen. praes.* mańkávajûći, *u gen. praet.* mańkávâvši, *u part. praet. act.* mańkávao; *u ostalijem je oblicima onaki kaki je u praes.* 1 *sing.* — *Od* xvii *vijeka.* Dođite i bolite se na mene, ako vam ja mańkavam. M. Radnić 535a. Ništa jim *(kočijam)* ne mańkava nego kajiši. A. T. Blagojević, khin. 52. Prilična ukazańa učinio je također i grofu Piperu i drugima sužńima plemenitima, pače da istima ništa ne mańkaje, hotio car razdiliti svojima generalom: grofa Renchilda grofu Seremetovu, grofa Pipera grofu Golofkinu... A. Tomiković, živ. 217. Što ti, zmaju, mańkavaše? Zbor. za nar. živ. i ob. 1, 71. „Bome mi je već počelo u kući brašna mańkavati, mora se za ranije žito uzimati, dok nije podražalo". J. Bogdanović.

2. MAŃKÁVATI, màńkâvâm, *impf.* 2. mańkati. — *Akc. je kao kod* 1. mańkavati. — *U Vukovu rječniku:* ‚umstehen (vom viehe)' ‚mori (de bestia)'.

MÀŃMA, *adv.* maće *(vidi* mao). — *Radi oblika isporedi* voćma. — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu* (‚weniger' ‚minus'). Zato što ljudi mańma viču na knige s ъ pečatane. Vuk, gram. i polem. spisi. 1, 204. Pjesmom i pričom narod već mańma čuva od zaborava svoju istoriju. M. Đ. Milićević, zlosel. 286.

MÁŃO, *m. malen čovjek; starmali, puflak (uprav je hyp.* mańak). — *Akc. se mijeńa u voc.* mâńo. — *U Vukovu rječniku:* vide maljenica.

MAŃŠATI SE, mańša se, *impf. mańiti se. — Od komp.* mańši *(vidi* mao). — *U jednome primjeru* xvii *vijeka.* Po kojih ... mańša se slobodšćina. Š. Budinić, ispr. 132.

MÀŃŠÎ, *vidi kod* mao.

MAŃŠINA, *f. vidi* mańina. — *Postaje od* mańši. — *Riječ je praslavenska, isporedi stslov.* мьньшина, *rus.* меньшина, *češ.* menšina. — *Do* xvi *vijeka, a između rječnika u Daničićevu* (мьньшина ‚detrimentum'. cf. мьńина). Ne dati nêkoje mańšine učiniti. Spom. sr. 1, 102. (1411). Nijedna koristь ne bivaa jednoj strankê i drugooj pače čteta i raasapь i mańšina. Mon. serb. 367. (1432). Eda niku mańšinu imaš, sine moj? Starine. 23, 88. (1496). Ako sije i razdijen na dile razlučne, ništar maće svitline mańšine ne zna. Bernardin 93. Svaku stvar jest mu spovidio od početka bez nijedne mańšine. Zborn. 13a. Tej zbrojene stvari mańšine takove. tilu poklisari svrhe su ńegovo. P. Hektorović 67.

MÀŃŠITI, màńšîm, *impf. mańiti se. — Postaje*

od mańši. Grih spovidajući mańši, a tajeći resto. Nauk brn. 47[b].

MAŃUGA, *f.* suvrst smokve iznutra crļene (Sabļar). B. Sulek, im. 222.

MAŃUR, *m.* Saurus lacerta, *gušter.* G. Kolombatović, pesci. 21.

MAŃÙRICA, *f. vidi* 2. majurica. — *Postaje od tal.* minor (minores observantes, *mala braća, franevci).* — *U dvije knige glagolske* XVI *vijeka.* Jednoj ženi mańurici pokaza se djaval. Mirakuli. 79[a]. Pride ka mni jedna mańurica. Korizm. 9[b]. Nike mańurice ke cine da je grih pļunuti v crikvi. 84[b].

MÀŃÛŠ, *f.* skupno ime malenim stvarima. M. Pavlinović. Sadańemu vijeku za kojim se mańuš zanosi. razl. spisi. 194. — *Postaje od* mańi. — *Ista je riječ, ali u osobitome smislu:* Màńûš, f. sitnija riba što se nađe između uhvaćene ribe jednovrsne. U naše vrijeme na Trpńu. „Kúpila sam malo mańuši". M. Milas.

MÀŃÛŠAN, màńûšna, *adj. hyp.* mao. — *Postaje od* mańi. — *U jednoga pisca našega vremena.* Povijest mańušna i kraćušńa. M. Pavlinović, razl. spisi. 211.

MÀO, màla, màlo, *adj.* parvus, paucus, *koji po veličini (u naj širemu smislu) ostaje ispod sredńe mjere.* — *Akc. se mijeńa u složenijem oblicima:* mâlî, mâlâ *itd.* — *Nominalni oblik (osim sredńega roda) posve je neobičan u naše vrijeme, ali se nahodi do* XVIII *vijeka; u naše ga vrijeme zamjeńuje ili složeni oblik ili deminutivi, kao* malahan, malen *itd.* — *Riječ je praslavenska, isporedi stslov.* malъ, *rus.* малый, *češ.* malý, *poļ.* mały. — *Nije srodno s lat.* malus, *kao što je očito ne samo po značeńu, nego i po kratkoći vokala u latinskoj riječi.* — *Između rječnika u Vrančićevu* (mal ‚modicus; paucus'), *u Mikaļinu* (mao, malahan ‚parvus, exiguus, pusillus, parvulus, perparvus'), *u Bjelostjenčevu* (mal, maļahan ‚parvus, modicus, pusillus, exiguus, minutus, paucus, nanus'), *u Jambrešićevu* (mal ‚parvus, modicus, exiguus, pusillus'), *u Stulićevu* (mal, mao *ili* mali ‚parvus, parvulus'), *u Voltiđijinu* (mali, v. malahan), *u Vukovu* (mali (cf. [malahan, 1] malen) 1. ‚klein', ‚parvus'), *u Daničićevu* (malь ‚parvus; paucus').

1. *adj. komp.* màńî, *gdje* -a- *stoji mj. nekadašńega* ь. *u starijem knigama do* XVIII *vijeka (osobito u čakavaca) ima i* màńŝî *prema ostalijem padežima u praslavenskome jeziku. riječ je praslavenska, isporedi stslov.* mьńij, *rus.* меньшій *(vidi daļe kod* 2). — *Osnova nije ista kao kod* mao (malъ) *nego je od indoevropske* min, *isporedi lit.* menkas, *mao, grč. μινύθω, mańiti se, μινύθω, mańiti, μίνυθα, malo, lat.* minor, *got.* mins. *između rječnika u Mikaļinu* (mańi ‚minor'; mańi, to jes mladi od godišta ‚minor natu'), *u Belinu* (‚minore, comp.' ‚minor' 488[a]), *u Stulićevu* (mańi *i* mańši ‚minor, inferior'), *u Voltiđijinu* (‚minore, più piccolo' ‚minder, kleiner'), *u Daničićevu* (mьńij ‚minor').

a. *u nominalnome obliku.*

α) parvus, *suprotno je* velik *(ali vidi i dd)).*

aaa) uopće o čemu nečivu, bilo tjelesno, duševno ili umno. Ni velike rabote ni malo. Mon. serb. 18. (1233). A od strane smrti nimaše ni mal strah. M. Marulić 115. Crikva jest mala. Naručn. 25[b]. Malih i debelih računi. Korizm. 10[b]. Ne za uzrok podoban, da brže za uzrok lagak i mal čini svoje rasŕjenje. 47[b]. Zinica od oka je velo mala. 83[a]. Kada jedan ubog prijateļ daruje ti jedan mao dar, primi ga milostivo. Zborn. 12[b]. Mao strah vidio jesi. 26[b]. Nađošo u ńega jedan mao svitak. 159[b]. Prije će se moći split u mal sud sve more. N. Dimitrović 6. Mnokrat množtvo dobar ockvrni i mao grijeh. N. Dimitrović 14. Bludnosti ka ti je mao pokoj a truda dal' dosti. 35. Ter ćete imat sad ne mao razgovor. N. Naļeškovi'ć 1, 234. Nu kušaj taj mao i lud svjet. 1, 338. Koliko mao razlog svi stari imaju, toj vidi pravi Bog, što na nas vikaju. M. Držić 93. Para li mao peń od tri tisuć dukata? 304. Toliko mao napredak činimo. B. Gradić, duh. 39. U malu daru. F. Lukarević 2. Bog slobodi truda me ne mala. 30. S vrha ima otvor mao. 92. Ne gledav mao dar. D. Rańina IX[b]. Urježe mao štitak od paome žudjene u srce ter ga pak stavi ńoj *(paomi),* ka vene. 12[b]. A ako vi ka duša kom zledi bolnome vašu svis sad suža, vik neće za ńu lik ni mao da kuša. 145[b]. Mal glas ‚vocula'. F. Vrančić, rječn. Ne bude tada *(u raju)* zrosta mala ni velika. Aleks. jag. star. 3, 313. Od mala kvasa veliko tisto uskisne. Nauk brn. 52[b]. Za mao darak veoma pohvali ovu sjeromašicu. M. Divković, nauk. XXVI. Ali je mao grijeh ali je velik grijeh učinio. 199[a]. Obujmi ga tuga i žalost ne mala. B. Kašić, per. 139. Poļe mu je svijem široko, neizmijernoj vojsci malo. I. Gundulić 418. Er nije u poļskoj zemļi toga mjesta mala ni velika. 440. Mao izide glas naj prvi, ali u svačijeh ustih rasti. 483. Go, izrezan od kožica zvjerskijeh zastav mao uzima. 534. Da se u krug mao zatvori *(car).* 563. Ni mala rič Božje kraļevstvo 'zgubiti. A. Georgiceo, nasl. 235. Ovi trud moj, premda je ubah mao, primi. S. Matijović 4. Mao skup,, ali pun kreposti vi ste, družbo moja mila. G. Palmotić 1, 16. Od dobiti nijedna strana ni mao biļeg ne primaše. P. Kanavelić, iv. 156. Mao vjetrić kijeh neredno tjera s neba. 216. Mao okoliš. B. Bettera, or. 7. I mao daždic velik vjetar utaži. (D). Malu stadu mao i zvizd. (D). Poslov. danič. Za mao trud. S. Margitić, fala. 62. Da se samo mao dio reče. 66. Mao strah Božji. 237. Kada nam je mao prag dosti. J. Kavańin 29[a]. Da moj mao plamen obrati se u preļute trijeske. 62[a]. I svijet mao naš nečistit u potopu neće očistit. 65[b]. Pak se ukloni i hti umriti u Žarnovi selu malu. 142[a]. Klobuk mao, mač do nogu. 173[a]. Ogań užeć vrhu slame, ako i mao, lasno j' svima. 222[a]. U otočac mao sakri se. 230[a]. U ploči su izdjeļani na spomen vjekoviti mali slovi. 357[b]. Huk od vjetra, trijes od trusa mao 'e pri viku strašnom toli. 414[b]. Grijeh svaki, il' je mao, il' je jaki. 431[a]. Kad kroz mao niz se gleda *(svjetlost).* 496[a]. Svaki ostatak od nemoći, zasve u sebi mao da je. 544[a]. Kad mao darov taj dô ne bi, sumńila bi Juno u sebi, da u živini vil se krije. I. Đorđić, pjesn. 287. Ne vidjaše se od ńe neg mao ostatak. ben. 128. Mastim našijem, koje su od zemļe, nije načina ni mao dijelak slikovat ga. B. Zuzeri 111. Mao brodac. 155. Mao ostatak tvoje vojske. 215. Za ništo il' mao dobitak. F. Lastrić, ned. 224. Od Kosova Rade mala struka ali junak silni. And. Kačić, razg. 310[a]. Koji i u malu dilu nahode se bašćinici. A. d. Costa 1, 196.

bb) o čeļadetu.

aaa) prema godinama, koji još nije dorastao. Jerь si živêlь odь mala dětete u dvoru svetopočivьšago gospodina kraļa Tvrьtka. Spom. sr. 1, 32. (1400). Ako li je mal, druzi odgovaraju. Naručn. 12[b]. Budući on jošće dititak mal, pojde u Rim. Transit. 1. Alekša sina mala osta-

vîv. S. Kožičić 47a. Prizvavši Isus màlo (‚mallo') dijete... N. Rañina 196b. matth. 18, 2. Tko bude primiti jednoga mala takoga, u ime moje, mene prima. 196b. matth. 18, 5. Samo meni moj Danio od četiri jes ostao, kako vidiš, ubah mao. A. Čubranović 142. Čim bijah ja màla i tvojoj u vlasti, ruku mi s' davala. S. Gučetić Bendevišević 212. Od mala ditića. Đ. Baraković, vil. 7. Kakono mal ditić. 25. Do mala diteta. 64. Grle te i kripe od mala ditića. 360. Matijaš Budin ostavi svomu malu sinu. Radojević 29.

bbb) prema stasu bez obzira na godine. Aleksandar mao tijelom, a jak snagom. J. Kavañin 241b. Kraļ Gofredo glasoviti . . . bio je junak jadoviti, mao, al' velik svom jakosti i desnicom. 351b. I s visine mal se vidi. V. Došen 29a.

ccc) u prenesenome smislu, koji je nižega staleža. Ni velьmoža ni arhijepiskupь ni jegovь otrokь ni inь kьto ni malъ ni velikь. Mon. serb. 18. (1233). Obećavaju se vamь gostemь dêdinêmь mi i očinêmь i mojimь, knezu dubrovьčьkomu i vsêm vlastelomь i vsoj obćinê gradьskoj odь mala do velija... 25. (1234—1240). Da se za onozi drêvo nikьto ne zadeđe odь vlastelь kraļevьstva mi ni odь velikь ni od malihь. 85. (1326). Da dohodi vь stańaninu, ili malь ili velikь. Zak. duš. pom. šaf. 39. Da kad sebe mala čini *(čovik)*... V. Došen 140b.

ddd) mao *ograničuje ńeku osobinu u čeļadeta.* Lupež se ne mao može zvat. M. Držić 18. — *Amo bi mogao pripadati i ovaj primjer:* Vrag je, ter ne mao. M. Držić 248.

cc) o živinčetu (u primjerima se ima obzira na veličinu, a ne na dob). Zgrize ga mao crv. M. Marulić 51. Jedan mao mrav. A. Gučetić, roz. mar. 104. I miš je mao, ma kadgodi i veliku štetu učini. (D). Poslov. danič.

dd) s ńekijem riječima koje pokazuju mjeru, osobito vremena, značeńe se malo razlikuje od značeńa pod b). Zgubļam u mal rok život moj. Š. Menčetić 158. Mao ti reče rok. N. Naļeković 1, 264. Znam, da još mao rok i meni ostaje, Bog plati, tko uzrok smrti mi zadaje! 2, 73. Mao rok jedan dan. (D). Poslov. danič. — Jer vele u mal hip pogine sva plaća. M. Marulić 107. V tolik mal hip ćuti se vele teplo i vele zima. Korizm. 25a. U kojoj do mal hip rukami zahitri na glavi venčac lip. Š. Menčetić 4. Čela odkrivena srdita za mal hip. Đ. Baraković, vil. 17. I zaspa u mal hip. 131. Da zla duša tu doluta, za hip mao tebi prida. J. Kavañin 392a. Dokle odahnem za hip mao. 444b. — Mimošad mao čas. N. Rañina 103b. luc. 22, 59. Za mao čas stan' gojno. M. Vetranić 1, 5. U mao čas 2, 136. Jesus mu *(lupežu)* tuj reče: „Pritrpi mao čas". N. Naļeković 1, 141. Er vam ću sad rijeti, što ćete ovdi pak do mao čas vidjeti. 1, 201. Do mao čas. F. Lukarević 18. Za mal čas. D. Zlatarić 3a. U mal čas pogine. Đ. Baraković, vil. 89. Zgodi se u mal čas. 280. Neće ni za mal čas, da se ļubit me ustavi. I. M. Mattei 56. Za mal čas zberi se sobom i na unutrńe tvoje obazri se, ter češ ih uzrjeti. 195. — Mal broj ļudi pravadnih. Korizm. 45a. Ovi bo je broj mal. P. Hektorović 58. Govorenje od mala broja obranije. F. Lastrić, neđ. 394. Koliko je mal broj onijeh, koji hoće spoznati i spovidjeti pravednu tvoju oblast. I. M. Mattei 231. Ne mal broj uzdaha. 302.

b) paucus, *kojega nema dosta; suprotno je* mnogi, *ali se nalazi i* velik.

aa) u jednini ne može se svagda poznati po obliku, nego po smislu, da je forma nominalna. — Uz supstantiv što znači što tjelesno, ali češće umno ili duševno. — Uz supstantive vrijeme, život *itd. može se zamijeniti i adjektivom* kratak. Prorekosta o Troji da ima biti rassipana v malê vrêmenê. Pril. jag. ark. 9, 123. (1468). Ča ste straš̆ivi, male vire? Bernardin 18. matth. 8, 26. Budući male moći a dobre pameti, učinih testament. Mon. croat. 185. (1504). Ne s malim trudom stlmači tolike vrpe knig. Transit. 24. Po malu vrimenu prišadši. 56. Do mala vrimena očutit. 79. Riči od mojega mala uma. 184. V malu vrimenu povede. Mirakuli. 129. Malo je živļenje naše i kratko. Korizm. 28a. V jednom mali vrimeni. 39a. Do mala vrimena obrnuše se. 45b. Nedostojno s malim počtenjem. 84a. Prsi se od mala truda zadušuju. P. Hektorović 67. Kolika oholos i s ńome mala moć u starih jes danas, izrijet ju nije moć. M. Držić 91. U maloj sam scijeni prid tobom. 206. Scijeni se da je od mala uma. B. Gradić, djev. 79. Da blaga mala ni velika ne vazmemo. Kateh. 1561. A8b. Mala ti s' srca ti. F. Lukarević 59. U maloj besjedi a u mnogu slušanju. A. Gučetić, roz. mar. 126. Malo je vrime stao u vas život svoj neprijateļ Božji. A. Komulović 35. Slabost, malo stanje i brzo mimošastje stvari ovoga svijeta. M. Divković, bos. 49a. Zlohitarstvo aliti malo umjeteonstvo. 479b. Četvrto se malahno nahodi u svetomu pismu, koje se zove malo razumstvo. 480a. Poščaše suho o kruhu i o vodi svaki dan, i ovo malijem i isprošenijem kruhom. B. Kašić, iń. 14. A ove bihu stvari od male scine. 45. Naučivši on knige u malo vrijeme. fran 3. Malu vjeru odkriva u sebi. 106. Poče kazati malu vjeru onezijeh. 134. Koje imaju u sebi malu i kratku slast. per. 120. Stvar ne od male vrijednosti. zrc. 69. Stvorenje slabo i od male snage. nač. 69. Malu od sebe scinu imati. nasl. 73. Na moju malu hval. Đ. Baraković, vil. 283. Podaj krivinu mojemu malu uminju. I. Bandulavić u predgovoru. Po neznanju ali malu hajanju. I. Držić 148. Ako bi uzeli stvar od male vrijednosti. S. Matijević 34. Ufanje je malo moje. G. Palmotić 1, 62. S malom dikom, s malom časti. 1, 125. Od same se sad kriposti mala čini čas i scijena. 1, 322. Od male je dike i scijene, da kraļevski porod cvili. 2, 95. Mala je ljepos moga lica pri nebeskoj tvoj kriposti. 2. 153. Kletva, vjera i zakoni prid ńima su male od scijene. 2, 114. Mala u ńemu svijes pribiva i sasma je bez mudrosti. 2, 236. Er je zaman ńemu imati s malom svijesti blaga dosti. 2, 497. U malo (‚mallo') vrijeme. J. Mikaļa, rječn. *kod* vrijeme. Po tvojoj nepomńi i malin oziron. P. Radovčić, način. 546. Grijeh čini svitovńe nevrsne i mala srca. M Radnić 236b. Mala tebi budi hvala. P. Kanavelić, iv. 278. Dognat dug put a o malu brašnu. (D.) U dugu putu a o malu brašnu. (D). Poslov. danič. Koji nam daje slavu vičnu za mao trud. S. Margitić, fala. 259. U malu i u kratku govorenju. I. Grličić xviii. Mjera znanja prevelika nij' mao razum od čovika. J. Kavañin 18a. Da moj mao žitak poteže se na dospitak. 88b. Mala straha od Božjega. 156b. Ne malu čas priložismo ovemu koljenu. I. Đorđić, ben. 8. Čeļad male moći, mala imańa a mańega čovještva. 34. Ako li pak bude koje pomańkańe od moga mala znańa. J. Banovac, razg. ix. Govoriću od mala poklona, koji mu se *(Bogu u sakramentu)* prikazuje. 41. Ova slipoća ļuska izlazi od mala straha Božjega. pripov. 5. Da toliko u malu poštenju paze ovi pŕsten. F. Lastrić, test. ad. 131a. Mala voda mutnija je. (Z). Poslov. danič. Smele bi se malo

vrime *(zloće)*, da im nije čut za ime. V. Došen 139a. Vi ste uzrok od ovega mala ploda. Đ. Bašić 16. Ovako malu pomńu imate od ńih. 164. Spori hranom i malim imańem. M. A. Reļković, sat. L7a. Misnik mlohav, male pameti i još mańega srca redovniškoga. Ant. Kadčić 336. Padajući *(strah)* u čovika strašiva i od mala srca. 447. Tko bi tako s malom vodom krstio. M. Dobretić 26. Zaradi male pameti i razuma. 203. Koji su u malo vreme pokopani bili. J. Rajić, pouč. 1, 16. Malo vreme za tim postajalo. Nar. pjes. vuk. 1, 240. Malo vreme, tri godine dana. 2, 71. Šta je malo u mom manastiru? 2, 65. Šta t' je malo u carevu dvoru? il' t' je malo izest il' popiti? 2, 94. Malo vrime toga postajalo, malo vrime, ni nediļa danak. Nar. pjes. istr. 1, 15. Malo vrijeme lijevalo gvožđe, malo vrijeme puške puškaralo. Osvetn. 7, 68. — *Mislim da amo pripadaju i ova dva primjera, premda su iz* XIX *vijeka:* S końom se drukčije ne može, do uz Moravu, kad je voda mala. Vuk, dan. 1, 3. Oni su od male uzdanice. S. Ļubiša, prip. 173. — *U jednini stoji i uz supstantive kolektivne, ali po smislu pripada pod bb).* Cića mala puka. I. J. P. Lučić, nar. 32. S mālôm (‚mallom') i slabom marvom orati. J. S. Reļković 110.

bb) množina māli *(može biti i bez supstantiva, jer se ima u misli) znači što u naše doba* mālo, *n. s genitivom partitivnijem.* Terь bi takoj čine mali odь pogibêli utêcali. Spom. sr. 1, 115. (1412). Po malih dneh i tvoje imenije drugomu ostane. Pril. jag. ark. 9, 140. (1468). Knez izide s malimi (‚cum paucis'). Mon. croat. 155. (1493). Mali nêcii ostaše. Okáz. pam. šaf. 61. Mali jesu, pače nijedni. Naručn. 52b. V istinu su danaska mali ki poslušni su. Transit. 41. Mali jesu ki po ńem gredu. 257. Mnogi jesu zvani a mali izabrani. N. Rańina 34b. matth. 20, 16. Žetva mnoga a težaci mali. 205b. luc. 10, 2. Mali se uhrane. Zborn. 26b. Tere svaki vaju sada se nauči ča mali poznaju. P. Hektorović 13. U ništa svrnuti do mala godišta ja bih se tač imal. N. Dimitrović 83. A vrh sve pomišļaj er ove dni malo svi ćemo poć u raj. N. Naļeśković 1, 305. Mnozi su zvani ali mali izabrani. B. Gradić, djev. 32. Mali čine dobar početak a vele mańi u početku učińenu nasljeđuju. duh. 80. Da stupi tvoji slide taj desni put, ki mali sad vide. D. Rańina 57a. Na svijetu malim daš živjeti s slobodom. F. Lukarević 107. Krađe su ne male na plačne ove dni po gradu postale. 238. Ka *(zla)* mali poznaju. 260. Da skrovito naše stvari imamo držati i malijom prijateļem očitovati. M. Divković, bos. 240a. Mali se po nemoći boļi učino. B. Kašić, nasl. 47. Toliko mali hajahu se iskati kraļevstvo nebesko. 136. Nahode se mali zato kontemplativci. 166. Mali dan današńi dotle dohode. M. Orbin 19. Nu mali, ki ļube, što ima doć, misle. I. Gundulić 168. Māli idu po ńemu. I. Držić 9. Ma su vooma mali oni koji na ovo nastoje. 11. Bio bi uživan od mālijeh. 395. On u kratko pripovidje ... kako strašni ogań vidje i kô živi jesu mali. J. Palmotić 46. S toga slijedi da vele mali s putom i s načinom riječi naše tijem slovima pišu. R. Gamańić 4b. Zazvani od Boga, ma se mali obiru. I. Ančić, ogl. XXV. Put nebeski je kratak i tisan i mali ga putuju ... mali idu putem nebeskim. vrat. 12. Ali su vooma mali oni koji . . . M. Radnić 1a. Virnj malim. 28a. Mnogi počimaju ali mali slijede. 518a. Sveti Jerolim govori: „Malo puta u bogastvu oblužuje se čistoća". P. Posilović, cvijet. 190. Nago jest dobro umriti malim dopušteno, zašto mali jesu oni koji umiraju dobro. nasl. XLIV. U ovoj državi mali jesu ovi sveti zakladi. M. Bijanković 85. Ne mali primučno plaćaju. 146. Dobro se htjeti s mnozijem, a svjetovat s malijem. (D). Mnozi šiļkaju vola, a mali su orači. (D). Poslov. danič. Pisan u male šestoredke sabrana. A. Vitaļić, ist. 193. Lasno osvojiti oni grad, zašto su mali građani i vojnici. S. Margitić, fala. 115. Putovańe po sveti misti ne mogu ļudi iz oni strana učiniti, nego vrlo mali. ispov. 28 Mali jesu ki obslužuju spasni nauk. J. Kavańin 76a. Od kog prošlijeh do ljet malih kita uzraste kardinali. 97a. Male riječi, čina dosti svoj vlasteli od vrijednosti. 105b. Ere mali već ostaše u državi toga rada. 375a. S krusi i mali siti množtva u pećali *(Bog)*. 382b. Kad ne jednom', ne malima, neg se pravit ima'u svima. 562b. Jeda ona nije jestojska jednako dobra kako telesna? paček je boļa; nije li slatka? paček je slađa; što hoće dakle reći da od ńe mali su gladni, mali su požudni? A. d. Bella, razgov. 169. Naši oci bjehu kratci u snazi, mali u broju. I. Đorđić, salt. 356. Izvan njecijeh malijeh pravednijeh. ben. 115. Mnogi su zvani, dali su mali obrani. J. Banovac, pred. 110. Ne ti otkupiti za male jaspre vojnike. 129. Svi se ne sarańuju; imam kazati vam, da se mali, mali, bratjo, od isti krstjana sarańuju. F. Lastrić, od' 61. A mali, da ne rečem nitko, nije ište da mu isprosi vid duhovni. 383. Da će ga male *(duše)* poznat za odkupiteļa svoga. test. 154a. Da će mi mali biti harni. 156a. Da su mali dušu svoju pripravili. 256a. Malim ričma dovrši. 352a. Vidau mu se dnevi mali. test. ad. 59a. Ja vam velim, da se vrlo mali kajete pravim pokajanjem. ned. 145. Ali mali priprave dušu svoju i očiste. 230. Bojim se, da ga mali primaju. 246. Budući da mali ovim putem ode, zato mali u kraļestvo nebesko uniode. 394. Mlogi su zvani, a mali obrani. 394. U kraļestvo nebesko mali se privode. 396. Zašto mali miluju istinu i slide. 413. Malim se, reko, ova srića događa. svet. 200b. Pak male riječi umetnute. J. Matović 184. Zadosta će biti kojagod mala u kratko zapisati. 205. Jer bi sasma mali dostignuli ovu izvršnost. 251. Budući određeni mali dnevi za čast ńegovu. 364. Jest u jestestvu čelovječeskom dviženije neko tajno i mučeće sklońenije k ļubovi drugih koja ako se ne uprazni u jednoga ili u malo, prirodno izlijeva se na mnoge (‚inest ingenio humano motus quidam arcanus et tacita inclinatio in amorem aliorum qui si non insumatur in unum vel paucos, naturaliter se diffundit in pluros'). D. Obradović, basne. 425. Kad uče samo, a ne čine, onda male i naslidniko inadu. B. Leaković, gov. 236. — *Vaļa da amo pripada i ovo:* Pa dok mi je Srdana Ilije, koj' s malijem boja biti neće, veće želi da na trumpu udri. Nar. pjes. vuk. 4, 289.

c) mālo, *n. kao supst.* parum, *značeńe je kao kod b), ali kao supstantiv što pokazuje množtvo može imati uza se genetiv partitivni, i obično se ne miješa po padežima. — Između rječnika u Vrančićevu* (‚parum; paulum'), *u Mikaļinu* (malo, nevele ‚parum'), *u Belinu* (‚poco', ‚parum'), *u Bjelostjenčevu* (‚parvum, modicum, exiguum, pauxillum, pusillum', v. malehno), *u Jambrešićevu* (‚parum, nonnihil, aliquantum').

aa) s genetivom.

aaa) kao kod b) ističe se da nije onoliko koliko bi trebalo ili koliko je dosta. Malo ih je, pače nijedni nisu, ki tako se bole. Naručn. 51a. Malo u broju sad je mudrih. J. Kavańin 156a. Da malo ih se shraniva. 377b. Konstantin ono malo Grka slobodaše. A. Kanižlić, kam.

826. Er ste čuli da je mnogo zvanijeh a malo odabranijeh. Đ. Bašić 24. Skupno naučitelji odgovaraju protiva malo ostalih. Ant. Kadčić 266. Ovakih izvrstitih ljudi vrlo malo ima. B. Leaković, gov. 28. Nas je malo, a mlogo Magara. Nar. pjes. vuk. 2, 484. Malo nas je, al' smo mućenici. Osvetn. 2, 124. — S malo pjenez on na dlanu pusti Lopud. J. Kavanin 189a. — Malo ih bježeć pokraj kraja razbiše se *(korablje).* 213a. — Starih kuća gledam malo. 109b. — V malo dan bi oslobojen. Mirakuli. 137. U malo dana. A. Kanižlić, kam. 380. Do malo dakle dana nestade vode u gradu. E. Pavić, ogledalo. 374. Do malo dana pođe s ovoga svita ńegov did Čidomir. And. Kačić, razg. 31. Po malo dana prestavila se. D. Obradović, živ. 19. Da do malo još godina od hiljadni svi stotina neće biti traga. V. Došen 227a. Mlado dite od malo godina. And. Kačić, razg. 19a. — Malo krat, početak kadano jes dobar, zla svrha bude pak. N. Dimitrović 10. U kući bogatoj malo krat tkogodi nađe se da... 13. Čovjek malo krat krepko u nijednom bitju ne stoji B. Gradić, duh. 10. I lova ujata malo krat blaguje. Đ. Baraković, vil. 25. Malo krat se pravo reče. 206. Ako ga uzpriimamo malo krat. I. Držić 317. Malo krat mu vjeruje se. P. Kanavelić, iv. 38. Kralji malo krati ... začude se 493. Malo krat je dim bez ogńa. (D). Poslov. danič. Premda ga malo puta bješe od djetinstva blagovala. B. Kašić, per. 67. Malo puta ‚rare volte' ‚raro'. A. d. Bella, rječn. 607a. — Za rijeti u malo riječi. A. Gučetić, roz. mar. 6. Uči nas aposto s. Pavao u malo riči. F. Lastrić, test. 68b. Da rećem mlogo u malo riči. 145a. Smutńa od malo riči izajde. A. Kanižlić, kam. 21. — O Cincare, da te Bog ubije! malo jada po Turćiji radiš? Nar. pjes. vuk. 4, 209. — Našavši ga s malo družine, na ńega udariše. And. Kačić, razg. 28—29. I to mu se čini malo vojske. Nar. pjes. vuk. 3, 48. Malo vojske do sedam hiljada. 4, 80. S malo društva a s mnogo Turaka. 4, 181. — Da užegu malo kućerka ali malo kolibe od slamišta. M. Divković, bes. 203a. — Malo vrjemena. A. Komulović 14. Da će u malo vremena umrijeti. M. Divković, nauk. 41a. Da se do malo vrjemena povraćaju. B. Kašić, zrc. 30. V malo vremena. B. Krnarutić 17. Učini se glavar razbojnika, do malo vrimena pade u ruke pravde. J. Banovac, razg. 14. Koliki se vidiše uzdignuti u bogastvu? pak do malo vrimena svega nestade. 23. Cvitje koje danas cvate a do malo vrimena usane i osuši se. F. Lastrić, od' 267. Da opet do malo vrimena ima umriti. 187b. U malo vrimena puke sebi podloži. 231a. Vidićete do malo vrimena M. A. Reljković, sat. D2a. A za malo roka ostavio. Nar. pjes. vuk. 3, 193. — Bila si se još pripala već neg riba u malo vode. M. Pelegrinović 187. — Oblak visok malo kiše dade. V. Došen vi. — Što malo zelja sparim, nije ga čime obuljiti. M. Vetranić 1, 18. Vele malo vina. Mon. croat. 258. (1556). Ni malo mi vode ne da I. V. Bunić, mand. 23. Hranih sebe tusnijem kruhom, malo mlika. J. Kavanin 81b. S malo brašna dosti zdravlja daruje nam u tjelesa. 347b. Drugo ne blagova nego malo kruha i vode. J. Filipović 1, 135b. Al' t' je malo vina al' rakije, al' je malo ljeba bijeloga? Nar. pjes. vuk. 3, 411. Na sokolu je malo mesa. Nar. posl. vuk 191. — Malo l' ti je tvoje kraljevine? malo l' ti je? ostala ti pusta! Nar. pjes vuk. 2, 196. — Šta je tebe tamo nestanulo? il' ti je malo svile i kadive? 2, 380. — Malo pljeve dosta vjetra. (Više se govori nego je. U Risnu). Nar. posl. vuk. 175. — Od izjutra do zahoda svi u ličtju s malo ploda. J. Kavanin 173a. — Er s' ufańe*(m)* dnevi trate s vele truda, s malo plate. N. Marči 21. — S malo truda. G. Palmotić 2, 310. — Malo mi je gospodskoga dara. Nar. pjes. vuk. 2, 639. Da ja tužna malo dara nosim. 3, 505. Tu je dragu odveć malo dara. Nar. pjes. herc. vuk. 109. — Da bi bilo malo sviće. V. Došen 155b — Veće nije sade ni malo razloga i pravde za sjeme ostalo. M. Vetranić 1. 12. Malo je prave mjere i tvrde vjere (već). Nar. posl. vuk. 175. — Znam da ako i malo imaju pameti. A. Bačić 189. — To malo lipote kom žene ćast diče, do volje slipote otuda ističe. Đ. Baraković, vil. 32.

bbb) paulum, paululum, aliquantum, *(isporedi ńem.* ein wenig, *tal.* un poco, *franc.* un peu), *premda je svagda suprotno prema* mnogi, *ipak se ne ističe da nije onoliko koliko bi trebalo. — Prema tuđijem jezicima nalazi se u pisaca i* jedno malo. Jedne pohve kožne s malo srebra. Mon. serb. 498. (1466). Imate malo vzeti vina. Naručn. 35a. Mlaci plasi, što se od vas drugo pazi, neg na zemji zemje malo? I. V. Bunić, mand. 6. Blagovati i piti u svako malo vrimena. M. Radnić 418b. Ja sam imao malo posla koji me zadrža. M. A. Reljković, sabr. 20. Od planine malo vitra bilo. Nar. pjes. vuk. 1, 580. Dodaj de mi malo vode ladne. 2, 492. I još zemje malo zavatio. 3, 10. Učiniše malo razgovora. 4, 384. Da donesu desetak boca vina i malo rakije. Vuk, nar. pjes. 4, 94. — Vas svit izvan nikoliko malo idolatrov veru slijaše Isukrstovu. F. Glavinić, cvit. 74a. Ubaci nikcliko malo pinezi u korablju od crkve. M. Radnić 87b. — Dajući mu jedno malo kruha i vode. Mirakuli. 139. Za jedno malo neposluha bi proklet. Korizm. 35b. Jesam priličan k jedno malo gńile. M. Radnić 408b. Ako bi bižao od ubozije, zašto smrde, ali sam se čuvao od ńih, za ne čuti jedno malo ńiova duha. P. Posilović, nasl. 114b. Tako to podura za jedno malo dan. Oliva. 16. Jedno malo vrimena. M. Lekušić 40. — *U narodnijem pjesmama kaže se dosta često* malo *u posve protivnome smislu: ili je to narodni ironički jumor, ili je običaj ne isticati što kao veliko ili dobro ili lijepo, da ne bude uroka? tako je u ova dva primjera:* Imao sam nešto malo blaga, mlogo lave i mloge timare. Nar. pjes. vuk. 2, 275. Ostala im sa koña eskija, no koliko u ńoj malo gvožđa, mom bi kulu sve četiri bile i dvadeset i četiri klinca. 3, 336.

bb) bez genetiva.

aaa) u nominativu ili akuzativu bez prijedloga; ističe se da je ispod sredńe mjere, isporedi aa) aaa). — čega ima malo razumije se po smislu (o vremenu vidi dd)), ne može se u svakome primjeru razlikovati od adverba. Ili je mnogo ili malo, praštaju vy. Mon. serb. 20. (1234). Jeda vam malo jest da ste usilni ljudem, da jošte usilni jeste i Bogu mojemu? I. Bandulavić 4a. isai. 7, 3. Dragi kami, zlato i ostalo što je tu, tko bi vijek ispiso? bolje je mučat, neg rijet malo. I. Gundulić 456. Po sih vjesto vam budi kako nam prijde vaše pisanije u kojemu smo sve malo, golemo razumeli. Glasnik. ii, 3, 95. (1708). Bolje ostavit neg reć malo. J. Kavanin 218b. Imam protiva tebi štogod malo. P. Knežević, osm. 72. Malo je mańkalo, da se ne razpusti sabor. A. Kanižlić, kam. 707. Ali staro to strašilo malo b' kugom zvati bilo. V. Došen 129a. Drži što te sad zapalo; istom ako nije malo. 173a. Kamo l' bi ovo malo što je ovde ńi zapalo? 252a. Da je malo to za oči. 265b. Ako što naj mańe od koga govoriti čuju. M. A. Reljković, sat. B1a.

A ti *(ćeš)*, Pavle, ono poorati što ste danas malo ostavili. sat. E4[b]. Dok što malo na meni opaze. I6[a]. Zaiska od krčmara štogod malo jisti. sabr. 28. Malo rekoh: rukodilci biše. J. S. Reļković 5. Šta s' tražila, još si malo našla. Nar. pjes. vuk. 2, 498. Ako bi mu i to malo bilo. 3, 145. I pripaso to svetlo oružje, koje malo u junaka naći. 3, 499. Ako mu se i to malo čini. 4, 173. A to nam je malo za Turčina. Nar. pjes. petr. 2, 275. Malo besjedi, al' mnogo tvori. Nar. posl. vuk. 174. Malo jede,al' se lijepo nosi. Maňe više, svak ima svog vrana. (Svaki čoek — koji maňe, koji više — ima svoju nevoļu. ‚Vrana' mjesto ‚vraga', kao da mu se ime ne spomene. U Dubrovniku). Maňe jedi, pa kúpi (n. p. nož ili drugo što kad se ište od drugoga) Maňe mu u torbi (n. p. kad se ko rasrdi pa neće što da uzme). 175. Tele vele, koka malo, jagňe žao, te zetu jaje na tavu. 313. Pa kakvi su i malo je za ńe. Osvetn. 2, 51. Uvijek veli: „Malo mi je, rajo". Osvetn. 2, 67. — *U suprotnome smislu, ironički, isporedi aa) bbb) na kraju.* Sinoć moma dovedena malo večera... Nar. pjes. vuk. 1, 523. Bježi Novak kroz goru zelenu, nešto malo, dva puna sahata. 3, 32.

bbb) u akuzativu s prijedlozima:

α) na.

αα) na malo, *adverbijalno, n. p. kod prodaje i kupovine.* Na malo ‚minutamente, avv. in parti minute' ‚minutatim'. A. d. Bella, rječn. 488[b]. Kada se na malo prodaje. A. Bačić 126. — *Ovdje nije* na malo *adverbijalno nego stoji u svezi sa* žao: Nije čoeku žao na malo nego na nepravo. Nar. posl. vuk. 219.

ββ) na maňe.

ααα) *s glagolima* prevesti, dovesti, *znači učiniti da čega bude maňe.* Eda li bismo . . . ovoj zgora rečeno, pisano i obetovano potvorêli rečenjemь ali na maňe prênesli kojomь hitrostju ali lakomostju... Mon. serb. 187. (1419 *u poznijemu prijepisu).* — Jer taka od gospoj prije bi na maňe dovela život svoj, nego li vjeru ńe. N. Naļeško vić 2, 30. Onako ti ogań privelikoga i nerazložitoga požeļenja lakomce žeže i na maňe dovodi. M. Divković, bes. 196[a]. — *S glagolom* učiniti *znači od prilike što i* 1. mańkati, b, *b).* Kako ćeš učinit na maňe, da ne učiniš rata protiva svitu. M. Zoričić, osmina. 89.

βββ) *s glagolima* prijeći (prići), doći, *u jednome primjeru* hoditi, *znači: postati maňe, nestati, isporedi* 1. mańkati. Da ovoj naše zgora pisanje ne ima na maňe prći. Mon. serb. 287. (1419 *u poznijemu prijepisu).* Da taj kuća i baštine namь i našemu plemenu nikadarь ne mogu na mьńe priti ni se kojimь uzrokomь iz našihь rukь izeti. 302. (1420). Da uzmu krunu razrušnu ka na maňe pribodi. N. Raňina 33[b]. paul. 1cor. 9, 25. Srce mi gork poraz i tuga obide, ter život u taj čas na maňe mi pride. N. Dimitrović 39. Prije će se nebesa i zemļa sastati neg li će ikadar na maňe prit ļubav. 47. Neka mê harnosti ne pridu na maň\. 75. Nebesa i naši dusi na maňe neće prit. 76. — Nu tvoja, moj Bože, velika vlas i moć tač neće ni može na maňe nigdar doć. 71. Nu neće vlas tvoja na maňe vijek doći. 75. Koje ti *(slavno ime)* ni čovjek ni vrijeme neće moć učinit da u vijek na maňe bude doć. N. Naļeško vić 1, 302. Zač neće na maňe doći vijek *(vira tvoja).* 2, 30. Tvoj uros gizdavi i tvoj prislavni glas ki s moga uzroka na maňe da dođe. 2, 31. Ali mniš, gospode, tvoj plamen ļuveni na maňe da dođe do danas u meni? 2, 33. Jela li do danas, gizdava gospodo, za me tvoj slavni glas na maňe čim dođe? 2, 113. Narav u čas mao na maňe doć ima. F. Lukarević 9. Nu mao kadno jes *(ogań),* i mala vjetra moć, ugasiv čini ga na maňe sasma doć. D. Raňina 76[b]. Nikada neće pomańkati *(muka paklena)* ni na maňe doć. M. Divković, bes. 181[b]. Ti elo Isusovo nikako na maňe ne dohodi. 609[a]. Ča iz vust Božjih izhodi, na maňe dojti ne more. F. Glavinić, cvit. 405[a]. Od velike od radosti došo je život moj na maňe. Ǵ. Palmotić 2, 15. Ne straši se, da će tebi doć na maňe milos moja. A. Vitaļić, ostan. 68. Dohode na maňe trgovine. B. Zuzeri 422. Ako li je stvar došla na maňe. A. Baćić 113. Jeda bi ti zloće na maňe došlo. M. Zoričić, osmina. 61. Koga riči na maňe ne mogu doći. 95. — *Radi ovijeh primjera vidi* 1. mańkati, b, *b):* Herud ne hti prisege radi riči na maňe dojti svojoj. F. Glavinić, cvit. 298[b]. Usiļen ja sam bio od mê riječi doć na maňe i ovu vjeru obratio u nevjerno vojevańe. Ǵ. Palmotić 2, 103. — Kô *(dvi stvari: srce i jazik)* nigdar do vika na maňe ne hode, a svega človika na grihe navode. P. Hektorović 68. — *Slično je i ovo :* S velike, znaj, časti i blaga odsesti, ter na malo pasti, nî veće bolesti. Đ. Baraković, vil. 33.

β) o: Jedan i nijedan o malu se rastaju. (Z). Poslov. danič. — O malo se braća zavadiše, da oko šta, veće ni oko šta, oko vrana koňa i sokola. Nar. pjes. vuk. 2, 626—627. *vidi ff).*

γ) po, *vidi ee) i* 2, a *(pri kraju).*

δ) učiniti sa maňe, *propustiti, vidi* 1. mańkati, b, *b).* — *Može biti po talijanskome* far di meno, far a meno. Nijesam mogao za maňe učiniti. M. Divković, bes. 748[a].

ε) u: u malo, *razumije se u malo riječi, u kratko (drugo je* u malo *kod ff).* U malo mnogo znamenuje. I. Ančić, svit. 127. Ali u malo da svršim, pitam... S. Badrić, ukaz. 101. U malo ‚brevemente, con brevità' ‚brevitor'. A. d. Bella, rječn. 148[a]. U malo ‚in somma' ‚in sostanza' ‚in summa'. 686[a]. Za sve ovo skupit u malo. I. Đorđić, ben. 73 Zato, za sve zbit u malo donosim... 104. I u malo rekavši. tko ļubi Boga, nenavidi grih, ovi svît,... J. Banovac, razg. 40. I u malo rekavši posla *(Bog)* svîtu za grihe mnoge biče. 137. Koje je mučno u malo sve izbrojiti. J. Filipović 3, 129[b]. Za istumačiti u malo isti sakramenat od ženidbe. Ant. Kadčić 488.

ζ) za.

αα) za malo, *o cijeni kod kupovańa.* Za maňe odь osam tisuća dukatь Spom. sr. 1, 157. (1421). Ako tvar mnogo cine za malo kupil jest. Š. Budinić, ispr. 67. Za malo ‚a buon mercato, a vil prezzo' ‚exiguo pretio'. A. d. Bella, rječn. 482[a]. — *I kod promjene (nagrade)* U tvomu kraļestvu za malo vele im udijeli. I. Akvilini 346. — *Kod ocjeńivańa (metaforički).* Drži za mal\ ova laţļiva dobra. M. Radnić 3[a]. Nije ńegovo pošteńe da se ńegovi darovi za malo drže. J. Filipović 1, 390[b]. I za malo ciniš drugo. V. Došen 31[b].

ββ) za naj maňe, *kao adv. naj maňe, t. j. barem, dajbudi.* Za naj maňe neka na suhu zemļu polože me, da mogu umrijet kô pokornik. B. Zuzeri 423. Ako se ne bi od pokornika učinila za naj maňe jedna *(stvar).* J. Matović 413.

ccc) može ostati nepromijeńeno s prijedlozima od *i s (kao što biva i kod drugijeh imenica što znače mjeru).* Bivši mnogo bolje zamuknut nego riti od maňe nego se podobi. D. Raňina viii[b]. Tim bolje 'o pustiti riči sve sa-

svima, od maše neg riti nego se reć prima. 2ª. Ni će tko bit hrom, ni kļast, ni ćorast, ni slijep,... ako u koga bude što od maše, Bog će nadostaviti. M. Divković, bes. 398ᵇ. Prikazaću vam da Bog ne može od maše, da je držan ovako učinit. A. Kalić 321. — S maše mu se Damjanu učiniti ne mogaše. Nar. pjes. bog. 31.

ddd) kadgod se mijeńa po padežima, kao:

α) u genetivu.

αα) s prijedlogom bez. Bez mala sto dukata. Đ. Daničić, sint. 136.

ββ) s prijedlogom od *(isporedi ccc).* Od mala na maše dojde svit na taše. Đ. Baraković, vil. 154. Nemojte se bojat učiniti ļubav i lemozinu ubogem i potribitomu ni od mala, nego od mala malo, a kad imaš obilno obilnije i učini. F. Lastrić, od' 294. Ja plaćam tvomu ocu od svega moga mala i golema. M. A. Reļković, sabr. 57. Od mala malo. Nar. posl. vuk. 254. — *U ovijem primjerima* od mala *znači: od male vrijednosti, malo vrijedan.* Ah vraže. zao ti si, a zločestvo, od mala ti si! M. Držić 360. Jezik je od mala, ki ne nahodi izpora. (D). Poslov. danič.

γγ) s prijedlogom s *(isporedi ccc))* biti s maśega, *vidi* 1. maśkati. Ima nas koji psujemo, ma po niki način ne može s maśega biti, jer s jedne strane uzeo se zao običaj, s druge ganutje naše sržbe. J. Banovac, pripov. 60. S mala se ne mrazi. M. Marulić 109.

β u dativu s prijedlogom po, *adverbijalno, vidi* 2. — *Do* xv *vijeka (poslije je* po *s lokativom).* Vьsegda suhь hlěbь jady i togo po malu. Domentijanª 129. Jerь ve ihь po malu umira. Spom. sr. 1, 29. (1400). Pomiraju od kuge, nu ihь umira po malu. 1, 30. (1400).

γ) u instrumentalu.

αα) bez prijedloga (vidi i ff)) ili griješkom s prijedlogom s. Malim sam ja zadovoļan. A. Kanižlić, uzroci. 203. — Izvrsnos je moć živjeti s malijem. Ǵ. Palmotić 2, 498. On je s malim zadovoļan. A. J. Knezović 278. S malim zadovoļan. M. A. Reļković, sabr. 73. S malim kažem: što marvi pomaže, to ti narav i vižbańe kaže. J. S. Reļković 228. Bila je z malen zadovoļna. Nar. prip. mikul. 1.

ββ) s prijedlogom s: ne moći s maśijem nego, *kao ne moći drukčije učiniti.* Ne mogu s maśim nego poslovati. H. Bonačić 67.

δ) u lokativu.

αα) s prijedlogom o. Boļe t' je pravednu o malu živiti. P. Hektorović 40. *(Malo dijete)* velikije stvari ne ište, nego se o malu zabavļa. M. Divković, bes. 113ª.

ββ) s prijedlogom u. Što koga sudь osudi ili u veliku ili u malu. Mon. serb. 460 *(u Daničićevu rječniku grješkom* 469). (1453). I u tom malu iste 'e slave. J. Kavańin 82ᵇ. Il' je u malu, il' veliku, sobom nosi svoju sliku. 344ª. Ove riječi u malu mnogo nauka zadrže. I. Đorđić, ben. 153. Nauk crkve grčke u malu se od Latina razlučuje. A. Kanižlić, kam. 653. Jere si u malu bio viran. bogoļubnost. 431.

cc) paulum, paululum, aliquantum, *značeńe je kao kod aa) bbb). s toga što se nalazi uz glagole i uz adjektive, moglo bi se shvatiti kao da je adverab, ali je uprav akuzativ što pokazuje mjeru. U ńekijem primjerima može biti da znači duļinu vremena, te bi onda uprav pripadalo pod dd).*

aaa) uopće. Damasku prid vrati prišad, malo potrp, poče... M. Marulić 16. Ona malo otsej stupiv dviže oči. 42. Da u rasap taj malo razaspu te mire što ih je ostalo. M. Vetranić 1, 444. Činit ću na kari da malo posjediš. N. Naļešković 1, 245. Poć je ću malo pristrašit. M. Držić 186. Poću malo do barbijera. 221. Nije mi ništa, malo me srce zabolje. 320. Koji se je malo razgńevio na mene. 343. Istom kad mu polojim, kad ga malo pohvalim... 364. Poću vidjet kud ide i malo mu se prijavit. 364. Poću malo začet uz leut, da mi malankonija od srca otide. 368. Malo sam srdit. 407. Ovo je dijete malo pameti šenulo. 411. Nu kô malo razabra se, opet čezne, vene, blidi. I. Gundulić 392. *(Sudac)* učini ju *(s. Doroteu)* malo pristrašiti. F. Glavinić, cvit. 49ª. Prostinula t' je malo glava, ter ti nije sa svim zdrava, hoćemo t' ju potepliti. P. Hektorović (?) 137. Da poguca maše malo *(ždrļiv).* J. Kavańin 22ª. Malo ‚alquanto, un poco' ‚aliquantulum'. A. d. Bella, rječn. 66ᵇ. Malo oštar ‚acerbetto, diminut. d'acerbo' ‚subasper'. 25ª. Malo nakučen ‚alquanto aduncо' ‚aliquantulum aduncus'. 39ª. Malo veće ‚un poco più' ‚paulusculum'. 569ᵇ. Ako ti što malo dosadi, tu su proklińańa, psosti, pritńe, a što nije? J. Filipović 1, 87ᵇ. Dok ja malo odanem. F. Lastrić, test. 110ᵇ. Odmorimo se malo. 161ª. Što se malo niže spusti. V. Došen 20ª. Malo uzdu dok prožvače *(kļusina).* 40ᵇ. Nek se malo poizšteti *(tilo).* 50ᵇ. Stvar je malo ponečista. 76ᵇ. Nego što je malo slipa *(snaša).* 156ª. Teke malo obarena *(criva).* 166ª. To je malo maše čudo. 175ª. Dok se kiša malo stisne. 205ª. Dok se malo pouzdigne, vas rod pristigne. 235ª. Ni moj otac nije znao štiti, al' je mogo malo boļe piti. M. A. Reļković, sat. C2ª. Odtira je tamo do Kaniže, pak prodade malo i poniže. D7ª. A nek malo i marva počine. F7ª. U tome se malo poinade. I3ª. I zato se malo primiriše. K8ª. A kad malo boļe promotriše. K8ᵇ. Al' to malo podaļe nastaje. J. S. Reļković 82. Malo bliže pred ńeg' išetala. Nar. pjes. vuk. 1, 540. Kad se malo ponapiše vina. 1, 541. On potonu malo u Cetińu; on ne tone što je posustao, veće tone, te on kuša ļubu. 1, 571. Da i ja malo poslušam, o čem gospoda divane 1, 587. Kad su bili malo iza grada. 2, 151. Sjede Marko tri mjeseca dana, dok je život malo povratio. 2, 404. Ja se, brate, malo našalio. 2, 468. Svatovi se malo propadoše. 2, 549. Spustio se malo u Udbińu. 3, 101. A daj mene tvojega đogata, poboļi je malo od vrančića. 3, 128. Pošto bjehu malo počinuli, ustadoše na noge junačko. 4, 500. Malo je sramota, al' je čista rabota (n. p. pobjeći sa strašna mjesta, ili drugo što takovo). Nar. posl. vuk. 175. Opet to, malo drukčije. Vuk, nar. pjes. 1, 147. Ovo je malo po bugarski. 1, 219. — *Nalazi se u pisaca i* jedno malo *po tuđijem jezicima, isporedi kod aa) bbb).* Čuvši jedno malo one muke. Korizm. 19ª. Imam jedno malo suprot tobi. Ant. Dalm., nov. tešt. 1, 176ᵇ. apoc. 2, 20. Ako u lađi ne zatakneš jednu naj maśu supļinu kud ulazi jedno malo vode,... M. Radnić 310ᵇ. Promisli jedno malo svoje grihe. P. Posilović, nasl. 129ᵇ. Ako G*(ospodi)*n naš pripravedni podnese za grihe naše toliku sramotu, nije velika stvar podnijeti jedno malo za grihe vlastito. 136ª. Pak ga jošter jedno malo kara. M. A. Reļković, sat. I1ª. Dokle sunce jedno malo projde. L4ª. — *U ironičkome smislu, vidi aa) bbb) pri kraju.* Malo sam ga perom okačio od mojega perna buzdovana, tri sam ńemu rebra prelomio. Nar. pjes. vuk. 1, 541. Pa ga malo

mačem zavatio, ali ga je ļuto obranio. 3, 29. Dao bih mu tanka ǵeferdana koja puška malo nišan gađa. 3. 179.

bbb) često se kaže s imperativom, te se može tad misliti na prostor a i na vrijeme; kadgod stoji samo da bude manje sile u imperativu, t. j. da se ne shvati kao zapovijed. Ukaži malo van pribijelo liče tve. Š. Menčetić 156. Iz vode studeno izljeste malo van. M. Vetranić 1, 66. Izajdi malo van iz jame pakļene. 2, 153. U fortece se je njetko zatvorio; nu izid' malo is te fortece! M. Držić 366. Čerere, ne cijeni, da samo moja vlas stere se vrh sjeni, gdi ova zja propas; nu malo poslušaj, ka mjesta lijepa odi kraļ mogúć u svem ja i tva kći gospodi. I. Gundulić 114. Ustrpi se, Dervišu, malo. 530. Vitezi, na stranu malo odstupite. I. T. Mrnavić, osm. 181. Reci mi malo, o grišniče koji imaš onu prigodu, ali voliš dobro umrit, ali onu prigodu i običaj grišni uzdržat. J. Banovac, razg. 134. Reci mi malo, ne bi li se ti sada mučio u paklu, da bude Bog dopustio. 156. Sada vidimo, ima li ijedna druga skupština ovu izvrstitost. J. Filipović 1, 184a. Počekajte malo. F. Lastrić, test. 119b. Stanimo ovdi malo. 206a. Sidi malo, da probesidimo. And. Kačić, razg. 311b. Stan'te malo, sedmore kočije. Nar. pjes. vuk. 1, 609. Stani malo, da se ogledamo. 2, 599. Pričekaj me malo u Golešu. 2, 601. Drž' se malo, ne upusti grada. 4, 211. Stani malo, Čajapašinice, malo slušaj, te se razgovaraj. 4, 343. Muč'te malo, draga svatje moja. Nar. pjes. istr. 1, 38. — *Amo može pripadati i ovaj primjer:* Aman malo, pašo gospodaru! Nar. pjes. vuk. 3, 82.

dd) o trajanju, o vremenu.

aaa) ističe se da je trajanje ispod sredńe mjere. isporedi aa) aaa). Ča s' pripravil, nosi, malo t' je tuj stati. P. Hektorović 59. Što malo ja podoh u tuđu van stranu, tvu ļubav darova drugomu dvoranu. D Rańina 90a. Ono malo što spaše bišo na goloj zemļi. B. Kašić, iń. 15. Malo ńim vladati gospoda mogoše. Đ. Baraković, vil. 40. Malo 'e veće trista lita. J. Kavańin 164b. Malo prođe i ļuba mi dođe. Nar. pjes. vuk. 2, 108. Malo bilo, za dugo ne bilo, dođe Vilip dvoru bijelome. 2, 351. Malo bilo, ništa ne stanulo, ali trče Srbi od krajine. 3, 276. Za tim malo bješe postajalo, al' evo ti Smiļanić-Ilije. 3, 484. Malo bilo, Turci pleći daju. 4, 82.

bbb) isporedi aa) bbb). Nêkoliko malo prêbyvъ sъ mnoju. Mon. serb. 4. (1198). Potrpi još malo. Š. Menčetić 204. Ako me nepokoj i nemir ne sprži, neg da se život moj još malo uzdrži... N. Naļešković 2, 35. Malo, pak ćeš pun bljedila rukom tegnut, kraļu hudi. Ǵ. Palmotić 1, 47. Ovdi cesar pomuči malo, pak opet govori. P. Hektorović (?) 113.

ccc) s prijedlozima do, nakom, od, u, za; *prva tri pokazuju kraj ili početak trajańa, a ostala dva ističu samo trajańe: s* do *može biti* malo *u genetivu ili nepromijeńeno; s* nakom *i* od *u svijem primjerima nepromijeńeno; s* u *i* za *ne zna se jeli nepromijeńeni oblik ili akuzativ (u dva naj starija je primjera lokativ).*

α) do. Ali ću do mala poživjet. Š. Menčetić 149. Ona se ukinu i razbi do mala. 292. Moj narav je sazdala živjet do mala. M. Vetranić 1, 107. Što vojnik dobiva po trudu i muci, do mala uživa. 1, 139. Sva slava i hvala od koga, velim ja, teći će do mala, po sunce koje sja. 2, 154. Kad pokriva tega podvigne do mala, ugleda... P. Hektorović 15. A mene jur veće do mala od danas način vam bit neće imati polak vas. N. Naļešković 1, 120. Da me će do mala do smrti dovesti *(tuga).* 2, 181. Da mi je poginut svršeno do mala. 2, 300. Svake svitovne slave do mala. P. Zoranić 8b. Dali mi bi ovim nadom poginuti tač do mala? A. Čubranović 158. I u srebra je kâgod svitlost svitla u počel i pristala, da ne trpi, već do mala, er ńi u ńem zlatna kripost. M. Pelegrinović 180. Do mala ‚paulisper'. F. Vranćić, rječn. Do mala ću s tobom biti. Đ. Baraković, vil. 250. Ča robeć dobiše do mala zdržaše. 352. U mjesti će ovemu bit tebi do mala, kako naj većemu lupežu, vješala. I. Gundulić 150. Izgubio bi dobiti one ke bi mogle steć do mala proć krstjanom čete smione. 502. Do mala, brzo. J. Mikaļa, rječn. *kod* do. Bog jih sliša i do mala nosi u dugo ńih karati. A. Vitaļić, ist. 246a. Kû *(smrt)* do mala hoć dobiti. ostan. 140. Na svijet svijeti, al' do mala *(ljepost).* J. Kavańin 42b. Do mala od neprijateļa rečenijeh naće se oslobođen. S. Rosa 6b. Usahnijevati poče i do mala sva usahnu. 132a. — I nam je do malo za tobom zginuti. H. Lucić 238. I za tim do malo brzo se spraviše. P. Hektorović 47. A do malo po tom ne zna ča je rekal. 65. Hoć li ga *(salo)* do malo, ogoto, probavit? N. Naļešković 1, 269. Neg ufaj, do malo da ćemo bit mirni. 2, 62. Da i on nevjesti nada se do malo. 2, 71. Nu scijenim, do malo da imam cviliti, jur sam se skončala, skoro ću umriti. 2, 83. Do malo jure nećete videti mene. Anton Dalm., nov. tešt. 158b. joann. 16, 16. Do malo zatim . . . tuj vilu upazi. D. Rańina 29b. Posla do malo vladavac sluge. B. Kašić, per. 50. Kakono da ćemo do malo nadarje primiti. nasl. 34. Počekaj do mala jer hoćeš viditi. A. Georgiceo, nasl. 233. I po tom do malo pristupiše, ki stahu. M. Alberti 459. Do malo ondi se povrate. M. Orbin 45. Do malo ćeš mirna biti. Ǵ. Palmotić 1, 387. Tko brzo odluči, do malo se kaje. (D). Poslov. danič. Biskupi s velikim skrušeńem pomriše do malo. S. Margitić, ispov. 120. Kad do malo svak oplače što u pamet ludo zače. J. Kavańin 160b. Da do malo svijet ostavi. 238b. Er se od ńega svej davalo malo malim i do malo. 362a. Do malo ‚presto, cioè in breve' ‚propediem'. A. d. Bella rječn. 583b. A ja ću do malo trgati život tvoj. razgov. 97. Od koga do malo bi na izdaju zadavļena. I. Đorđić, ben. 121. Konon do malo pade. 122. I pake, do malo vidiš da Jeroboam okrenu pleća k Bogu, . . . J. Banovac, razg. 154. Opet do malo usta se treći put. pripov. 155. I opet do malo vidićete mene. F. Lastrić, od' 220. Al' jim do mala ukaza drugojačije dogadaj... test. 200a. Ele do malo umri Elimoleć. E. Pavić, ogledalo. 211. Ona slava . . . do malo bi se bila okrenula u nesriću. 242. I on ti se do malo s grešnom dušom razdijelio. Nar. pjes. mikl. beitr. 1, 37. A do malo da tko bane, i sva ova gledat stane... V. Došen 228a. Koji imaju do malo umriti. Ant. Kadčić 160. Do malo i jurve nećete viditi mene. I. Velikanović, uput. 1, 157. Zala koja do malo trpjeti imaše. J. Matović 49. Koji se do malo ima oprati s vodom spasovnom. 174. Koja miso koja bješe dobra do malo nije ugodna. 468. Do malo i jurve nećete viditi mene i opet do malo vidićete mene. B. Leaković, gov 110. Opet do malo nado treću babu de sjedi ukraj puta. Nar. prip. vuk. 117. Kad do malo evo ga. Nar. prip. vrčev. 6.

β) nakon, nakom. Sve izpraznos i vanštine koje izvjotre nakon malo. B. Zuzeri

18. Otuda ima izit nakon malo. 20. Imam se i ja iznać nakon malo prid dvoje vrata raztvorenijeh od blaženstva, od osuđeńa. 72. Ova pravda čeka i vas nakon malo. 85. Nu kad nakon malo stave glavu tužni na tugdjolu, tad se stave da su vjetar s obje ruke stišńivali. 241. Nakon malo opet izide. S. Rosa 154b. Nakon malo nećete me viđet. Đ. Bašić 69. Koja će nakon malo izvesti žudjeno sunce. 227. Pa nakom malo počnu se premetati od muke. Nar. prip. vrčev. 10.

γ) od. Od sada od malo nećeto me viditi i od sada do malo viditi ćete me. M. Radnić 562a. Od malo do sad ‚da poco in quà' ‚paucis abhinc diebus'. A. d. Bella, rječn. 569b.

δ) u (vь). Vь malê javļajet se a vь skorê pogybajetь. Sava, sim. pam. šaf. 3. Vь malê kь Bogu prêide. Okáz. pam. šaf. 61. — U malo istok vas poda se postavi. M. Vetranić 1, 45. Ufaše nać pokoj i rados veliku, a nađe, cvijete moj, u malo smrt priku. N. Naļešković 2, 73. I bivši u svem prav, ne stvoriv krivinu, da moja sva ļubav u malo poginu. 2. 75. Od naše ļubavi koja mi nebogu u malo poginu. 2, 76. Nauči se sada u malo trpjeti. B. Kašić, nasl. 53. Dobi u malo, a u maće sve sad gubi kroz smrt hudu. I. Gundulić 525. Ako želiš u kratko i u malo dojti u poznanje od onoga. A. Vitaļić, ist. 9. I u malo poznavši ńegovu vridnost, učinišo ga ġeneralom od svo vojske. J. Banovac, razg. 9.

ε) za. Za malo pokrsmaj. S. Menčetić 199. Sad mogu naj boļe za malo počinut od ove nevoļe. N. Naļešković 1, 224. Nemoj ti žao biti, ere ću za malo donekle ja otit, gizdava ma hvalo. 2, 79. Cvijete moj gizdavi, jedina ma hvalo, ćeć moje ļubavi pritrpi za malo. 2, 83. Toga rad, ma hvalo, ki godi drži put, da budu *(ja)* za malo kroz tebe počinut. 2, 101. Sumneći, za malo taj ļubav da će bit. 2, 114. Odnim'te za malo s mene plam taj vrući. D. Ranina 41a. U naručju milostiva od prijateļa onih sada veće mrtva neg li živa za malo se spusti mlada, pak opeta plakat uze. I. Gundulić 43. Nu za malo od ružica ako vidiš rujnos milu promijenut ju usred lica bijelih lijera na bljedilu. 255. Arapa se uz ńih često tri tisuće trikrat stalo, ki nikada nijedno mjesto ne opće držat ni za malo. 329. Gizdava družbo mlada, . . . ne budi vam mučno sada dat za malo mjesto i meni. 385. Slike mi uzdane za malo zajmite. I. T. Mrnavić, osm. 132. Da se ukloni za malo izašav iz Rima. I. Anđić, ogl. 9. Boļe 'e, čovo! boļe tebi za malo me postrpiti. J. Kavańin 435a. Tko god je proštio i za malo stare knige. I. Đorđić, ben. 5. Povrati se na predńe silnosti, nu za malo. 33. Koji svoje drage za malo pokara a u dugo pomiluje. 118. Jesi li vidio, kad plaho kiša dođe, da za malo dura? J. Banovac, razg. 33. Da su za malo svoje stečeńe uživali. pred. 104. Nećemo da svitovńa poželeńa ostavimo, koja za malo duraju. J. Filipović 1, 157b. U ovoj odluci za malo stojimo. 1, 243b. Za malo ćete viditi mene. F. Lastrić, od' 220. Loči, loči, al' za malo, što je tebi sad zapalo. V. Došen 269a. Povratimo se za malo na Jezusa. S. Rosa 52a. Još za malo zrak je u vas. 131b. Na svijetu se uživa za malo. Đ. Bašić 69. Tot' su i sveti učenici za malo na zemļi ovoj uživali? 69. Ali za malo ta ńegov pokoj biše; jer ga poče napastovati sotona na oholost. And. Kačić, kor. 214. Ovi moj dom boravište, znam, Jezuse, za malo je. I. M. Mattei 285. Za malo nam vjerna bješe, pa se odvrže. Nar. pjes. vuk. 1, 25. Laživ sv'jete, moj lijepi cv'jeto, l'jep ti bješe, ja za malo hodah! ta za malo, tri stotin godina! *(vidi kod aa) aaa).* 2, 441. On je para koja se za malo pokaže. Vuk, jak. 4, 14.

ddd) uz adverbe prije *i* poslije *i druge takoga značeńa. — Ne može se razabrati jeli značeńe kao kod aa) aaa) ili bbb): u drugome slučaju treba shvatiti kao akuzativ za mjeru, u prvome mogao bi biti i adverb.*

α) malo prije (prvo, nazad) ‚paulo ante, nuper'. Ja malo prije otidoh. M. Držić 289. Do malo prije sam bio Žuho, a sad sam Krpeta. 397. Da je malo prije ubila čovjeka. M. Divković, bes. 20b. Kako je malo prije rečeno. nauk. 9b. Kako da bijaše malo prije propet. B. Kašić, nač. 61. Budući ti malo prije bila ništar. P. Radovčić, ist. 128. Malo prije ‚un pochettino innanzi, riferito a tempo' ‚paulo ante'. A. d. Bella, rječn. 569a. Raj udjeļiva onem lupežu pokajanu koji ga je psovo malo prije. B. Zuzeri 32. Koja će zlameńa bit malo prija suda? J. Filipović 1, 146b. Kako rekosmo malo prije. F. Lastrić, test. 180a. Malo prije jest obećao. A. Kanižlić, kam. 44. Isti malo prije imenovani Grgur. 769. Otac od kog' dado niku malo prije pravde sliku. V. Došen 224a. Malo prije ja sam govorio. M. A. Reļković, sat. C4b. Kako vami malo pri kazivah. C6b. Da je ovo ime malo prije bilo uvedeno u crkvi. J. Matović 124 Dječica malo prije rođena. 186. Malo prije sam napomenuo .. Vuk, nar. pjes. 3, 117. Evo, moj gosparu Vlaho, što malo prije spomińasmo. M. Pavlinović, razg. 23. — Malo prvo smrti biše učinil. Transit. 211. Zašto sliša malo prvo to od ńe. F. Glavinić, cvit. 50a. Koju je malo prvo imao. I. Grličić 88. — Malo nazad ‚da poco in quà' ‚paucis ab hinc diebus'. A. d. Bella, rječn. 569b. Nazad malo uteko si otoleka. S. Rosa 126a.

β) malo poslije (potle, po tom, za tijem) ‚paulo post, paulo postea'. Malo posli reče jim Gospodin. B. Kašić, is. 33. Malo posli toga vrimena. J. Banovac, pred. 37. Posli malo opet Boga psuju. F. Lastrić, test. 14b. Redovnik veseo vrati se u manastir; malo posli dođe mu glas da je oni mladić umro. ned. 385. Niki . . . prime ga, ali posli malo opet ga istiraju. svet. 64b. Kraļ hrvatski bi Zvonimir, koga malo posli baci s vladańa ban Slavić. And. Kačić, razg. 8. A kad bude jedno malo posli. M. A. Reļković, sat. L5a. Pak malo poslije dojde. sabr. 39. Prorok reče malo poslije. J. Matović 71. I malo poslije budući učio. 309. — Malo paka mlados tvoju poslati sam odredio. G. Palmotić 1, 367. Iza toga malo paka suze proli i proplaka. N. Marči 46. — Malo potle ‚un pochettino dopo' ‚paulum post'. A. d. Bella, rječn. 569a. — Malo potom toga. M. Marulić 18. Malo potom toga. N. Ranina 103b. luc. 22, 58. Jegda odazva potom malo arhijerej. Š. Kožičić 52b Jet bisi i okovan i potom malo zadavļen. 20b. — Za tim malo toga jaše ju voditi. M. Marulić 88. Malo za tim, eto i Stjopana. Nar. pjes. vuk. 2, 334. Malo za tijem. Vuk, luk. 22, 58. — *Slično je značeńe, ali se misli na vrlo kratko vrijeme, kod* malo čas, malo po čas *(nije mi jasno kako je ovo postalo).* Malo čas eto ti aždaje. Nar. prip. vuk. vuk. 61. Malo čas dođe i on. 110. Ali malo čas, eto ti jarca kući! [2] 244. Kad malo po čas eto ti ļudi na konju za ńima. D. Obradović, basne. 127. Komarac stane volu na rog, pak malo po čas reče mu: „Ako sam ti težak, a ti mi kaži, pak ću otići". 151.

eee) riječima iz mala, iza mala, od mala *znače vrijeme, ali uprav godine, te je smisao: od djetiństva.* Zač mladost luduje . . . nimaf

strah iz mala. Đ. Baraković, vil. 232. Sred boja se on krvava bješe iz mala zadojio. J. Palmotić 40. Jošte iz mala znaju. P. Kanavelić, iv. 8. Porodi se u pojati ter iz mala hti drhtati. J. Kavańin 338a. Iz mala ‚da piccolo, da putto' ‚a puero'. A. d. Bella, rječn. 562b. Još iz mala obilno zadojen u svakoj kreposti. I. Đorđić, ben. 70. Nego je od potribe iz mala dobro ih prigibati. A. Baćić 183. I nauči krasti još iz mala. M. A. Reļković, sat. C3b. — Od mladosti jošte iza mala (‚iz zamala'). M. Divković, bes. 211b. U krstjanstvu imaju skule i meštri te još iza mala dičica nauče potribita otajstva. F. Lastrić, od' 16. Viditi ditošce svoje još iza mala napridovat u mudrosti. 166. Dičicu naučiti iza mala. 204. Koji ńi uče iza mala što imaju virovati kako krstjani. ned. 403. — Dva se draga iz mala gledala. Nar. pjes. vuk. 1, 240. Iz mala ‚von kindheit an' ‚a parvo'. Vuk, rječn. *kod* 1. mali. — Znadem tebe još od mala. V. Došen 235a. Mladići od mala uzdvižu se. A. d. Costa 1, 88. Nek od mala na posao se meće. J. S. Reļković 156. Nek ga kućnik pitomi od mala. 235.

ee) po malo *ili* malo po malo, po malo po malo, *kao adverab znači da se ńešto ne izvršuje ili ne dogada sve u jedan put, nego djelomice u više ili maće dugo vrijeme. — Između rječnika u Mikaļinu* (malo po malo ‚paulatim, sensim'), *u Belinu* (malo po malo, po malo po malo ‚a poco a poco' ‚sensim' 569b), *u Bjelostjenčevu* (po malo ‚paulatim'), *u Stulićevu* (malo po malo ‚paullatim, sensim, pedetentim'; po malo ‚paullatim'), *u Voltigijinu* (po malo ‚adagio, piano' ‚langsam'), *u Vukovu* (malo po malo ‚allmälig' ‚sensim'), *u Daničićevu* (s ‚po' ‚paulatim'). — *U naj starijemu primjeru stoji dat.* malu. Načeše po malu sêjati plêvely moždu mnoju i roditeļomь kraļevьstva mi. Mon. serb. 89. (1330). — *U drugome primjeru pisanome crkvenijem jezikom ima loc.* malê. Sami po malê ispiše. Okáz. ‚pam. šaf. 61. — Moga nestaje po malo života. Š. Menčetić 96. Da sam se počel dvizati s odra, i po malo postupati. P. Hektorović 54. I raste po malo. P. Posilović, cvijet. 151. Ne na jedan put, nego po malo. A. Baćić 433 Ako bi tko ne mogao sve zajedno odma povratiti i platiti, dužan je počet po malo. F. Lastrić, ned. 166. Digne se po malo u vedrine nebeske. M. A. Reļković, sat. L5b. Ti se lipo, kad on zaspi, po malo stani i ukradi kožu. Nar. prip. mikul. 8. Koraca po malo do ńe. 47. — Malo po malo hoće me žeļa strt. Š. Menčetić 102. Odjeven zač človik u odjeći od tijela ne može po vas vijek vidjeti taj djela; nu malo po malo smiren duh po sobi u otajno zrcalo toj vidi na nebi. M. Vetranić 1, 351. Počeli smo malo po malo. M. Držić 327. Obêčaj malo po malo pokazao jest . . . Š. Budinić, sum. 81b. Malo po malo podizaše se od zemļe. B. Kašić, iń. 34. Vidjaše da malo po malo ne bi bio mogo govoriti oficio. 84. Malo po malo uobičaji se grijeŝiti. zrc. 26. Zač od stara vola mlad malo po malo uči se vuć kola. Đ. Baraković, vil. 90. Pak malo po malo smin srce sokoli. 330. Postupa t' za ploći smrt malo po malo. jar. 9. Malo po malo hoditi će se I. T. Mrnavić, ist. 3. Malo po malo predo baba kudjeļu. (Đ). Poslov. danič. Tilo malo po malo pomańkaje. I. Grličić 196. Ti tuda uzdržeći u tvojoj kući, ogań držiš, koji malo po malo sažgaje ona sva koja imaleš. J. Banovac, razg. 34. Malo po malo upadaju u svake nesriće. pred. 51. Ričju Božjom po jezici pripovidalaca popravļa malo po malo plod svoj. F. Lastrić, ned. 279. K Ivanu uputi se malo po malo vrvjeti množ čeļadi. S. Rosa 45a. Ova mala lakomos tako uzraste malo po malo, da... Đ. Bašić 163. Popuznutje jezika navest će te malo po malo slagat štetom imanja tvoga iskrńega. Blago turl. 2, 189. I tako malo po malo povrati ga k životu. M. A. Reļković, sabr. 28. Malo po malo ova veličanstva dotekoše. A. d. Costa 1, 24. Ima ga ispovidnik od sebe priupitati malo po malo. Ant. Kadčić 209. I tako malo po malo uzrasti u Jesukrstu. J. Matović 154. Malo po malo upasti će u smrtne. M. Dobretić 93. Do te prilijepe česti ne dopire se obično nego malo po malo. I. M. Mattei 302. Zatim poče malo po malo ukazivati. Grgur iz Vareša 31. I tako će posao ovaj malo po malo sve boļe i lakše napredovati. Vuk, pisma. 16. Grahovļani se . . . malo po malo odmetnu sasvijem od Turaka. nar. pjes. 4, 458. Gospod će Bog tvoj malo po malo potrti te narode. Đ. Daničić, 5mojs. 7, 22. *može prvo* malo *biti i okrńeno.* Svak nek uči mlada vola jaram nosit mal' po malo. J. Kavańin 76a. Tko se ne čuva od griha maloga, mal' po malo pada u veliki. J. Banovac. razg. 194. Ter ga čine svaka zla činiti i mal' po malo u vražju mrižu zamrsiti. pripov. 240. Mal' po malo snagu fata i gledajuć prži žena. Blago turl. 2, 165. — Žive i raste po malo po malo po krjeposti od naravi. Zborn. 8a. Gasnući *(ja)* ovakoj po malo za ures rajski tvoj. gizdava ma hvalo . . . N. Naļešković 2, 120 Tako učini se po malo po malo zao običaj. M. Radnić 450b. Sve stvari velike imale su slab početak i po malo po malo josu uzrasle. 478b.

ff) malo *u različnijem načinima i oblicima upotrebļava se (gotovo svagda) s negacijom uz glagole i uz druge riječi, te znači da malo mańka da se što dogodi ili da što ńekako bude. isporedi* gotovo. *uz glagole dosta često* ne *stoji odijeļeno od* malo, *a rječe uz druge riječi mješte* malo *može biti i skraćeno* mal.

aaa) malo ne, *gdje vaļa da treba shvatiti* malo *kao akuzativ mjere. — Između rječnika u Belinu* (malo ne sveđ ‚por lo più, per ordinario' ‚plurimum' 567b; malo ne ‚quasi' ‚propemodum' 600a), *u Stulićevu* (malo ne, v. malo da ne), *u Vukovu* (malo ne padoh, malo me ne ubi, malo nije umro, malo u oko ne udari ‚bald' ‚brevi'), *u Daničićevu* (malь ‚paene'). Napuniše obje dvije plavce tako da malo se ne pogruziše. N. Rańina 150a. luc. 5, 7. Kad malo vas u prah Fetont svit ne stvori. Š. Mencetić 59. Malo ne zamrih za ļubav i rados. 193. Lijepo t' nas malo svijeh sada ne izbiše. N. Naļešković 1, 234. Malo ne umrih od straha. M. Držić 39. S ļubavi malo ja život ne izgubih. 183. Malo mi vas posao ne išteti. 318. Ogań z grada vrgoše i malo ńega ne opališe. Aleks. jag. star. 3. 241. Malo joj ne bi uzet plod. B. Kašić, fran. 215. Tad malo ne umrih. Đ. Baraković, vil. 27. Da malo ne umri. F. Glavinić, cvit. 147a. Carstvo persijansko malo ne zavali. I. T. Mrnavić, osm. 71. A kroz usti ńe otrovne tač nemio ijed se sunu, da u crnu dimu skrovne malo plame ne podunu. G. Palmotić 1, 27. Koga malo ne pogubi š ńom scijeńena tvoja vira. 2, 264. Tvoju dragu vjeronicu i vas pokoj tvoj jedini, kû ti malo robińicu ne ostaviše u planini. J. Palmotić 211. Posumļi i malo se ne utopi u more. I. Ančić, vrat. 205. Pridobi kraļa i malo ne porazi. I. Đorđić, salt. xiv. Malo stupaj srca moga no popuzne u krivinu. 240. Malo od slatkosti ne umri. J. Banovac, pred. 86. Jedno još malo ne zaboravi*(h).* A. Kanižlić, kam. 118. Učini da se korabļa nagnu na jednu stranu i da malo ne pado

na zemļu. E. Pavić, ogledalo. 261. Car Mehmed gledajući svojima očima što se od ńegovih galija čińaše malo od jada ne crče. And. Kačić, razg. 157. Ovi budući udario na Davida, malo se zlo ne dogodi. kor. 213. Ali i on u tomu boju malo ne izgubi glavu. 213. Al' ju, sestro. malo ne udavih. M. A. Reļković, sat. E2a. Od smija malo ne popucaše. sabr. 59. Koga ļubožļivost nadhodi, malo ne rekoh, ńegovo veličanstvo. I. M. Mattei 140. Malo ti se, majko, ne nasmeja*(h)*, malo ti me ne ujede guja. Nar. pjes. vuk. 1. 554. Petar crče, malo ne domače. 1, 558. Malo babo dušu ne ogreši, malo tebe ne pogubi, sine! 3, 402—403. Malo me u top ne baci. (Iskara me vrlo, malo sam živ ostao). Nar. posl. vuk. 175. Kako ta prokleta žena dođe k meni, malo za ova nekolika dana ne crkoh od ńezina zla. Nar. prip. vuk. 183. Ondena se malo ne poklasmo. P. Petrović, gor. vijen. 53. *skraćeno* mal. Vьsma malь ne otьpadьšii. Stefan, sim. pam. šaf. 21. Pokrov nosa ti se mal ne tiče. M. Marulić 315. Jedna *(riba)* ku prežaše mal mu se ne umače. P. Hektorović 48. Umiļenih ļubičic mal ne po svem perivoju biše. P. Zoranić 68b. I kuću mi mal ne podkopaše. M. A. Reļković, sat. D7a. Mal nis' umrl za oriškom. Jačke. 6. Svu sam tvoju zemļu pokorio, dosta pustih ostavio kapa, ali ovdje mal ne osta moja. Osvetn. 1, 14. Ceroviću, mal ti ruse ne odsjekoh glave. 2, 132. — Mal ne do podne. P. Zoranić 26a. — *U ovijem primjerima stoji* ne *prije nego* malo, *ali je isto značeńe:* Nu je mogućstvo svijeh *(junaka)* lipsalo, i sva slava potamnila, ako sred ńih ne ote malo carsku glavu poļska sila. I. Gundulić 323. Sila Turska bijaše ne malo sve krajine k moru stirala. J. Banovac, pred. 107. Niki ne malo s naj gorńega *(skalina)* ukidivaše se. P. Knežević, osm. 355. — *Kad se ističu druge riječi* malo ne *stoji pred ńima.* Bilo malo ne pet tisuć muži. Ant. Dalm., nov. tešt. 98a. luc. 9, 14. Biše ih malo ne dvanadestê. 202a. act. ap. 19, 7. Malo ne u vsakom mêstu. Š. Budinić, sum. 46b. Krstjani grešnici malo ne slični poganom. B. Kašić, fran. 102. Goniše ga malo ne po miļe I. Ančić, ogl. 46. Likari kakono orudje Božje s ńihovim likarijami i dili daju zdravje ļudem malo ne mrtvim. L. Terzić VII. Složeńe u malo ne sve vrste od spjevańa slovinskoga. I. Đorđić, uzd. 171. Što jest malo ne ista stvar. Blago turl. 2, 95. Malo ne svaki dan. J. Rajić, pouč. 1. 31—32.

bbb) malo da ne, *isto je kao kod aaa). radi položaja riječce* ne *vrijede obično pravila što i kod aaa). — Između rječnika ima* malo da ne *u Vrančićevu* (‚fere; ferme; pene'), *u Mikaļinu* (malo da ne, za malo ‚parum deest quin, fere, pene, prope, propemodum, quasi, ferme'; malo se hotijaše da ne bi ubijen ‚parum abfuit quin occideretur'), *u Belinu* (‚poco vi mancò' ‚prope fuit' 456b; ‚per poco' ‚quasi' 553b; ‚poco mancò che' ‚paulum defuit quin' 569b), *u Bjelostjenčevu* (malo da ne, za malo ‚vix non, fere, ferme, pene, prope, propemodum, parum abest quod'), *u Stulićevu* (‚parum, prope fuit, in parvo'). *u Voltiģijinu* (malo da ne ‚quasi, poco manco' ‚fast, beynahe'). Malo da hiteći ne griših dar oni naj lipši. H. Lucić 289. Malo da ne sebe bidi. J. Kavańin 538b. Dobra čeļad i bogoļubna koju srce boli na Božija uvrijedjeńa malo da se š ńim ne tuže ļubežļivo. B. Zuzeri 46. Malo da po putu ne izgubi život. J. Banovac, pred. 141. Radi ove vode malo da nisu sva tri moja naj boļa vojnika život izgubili. J. Banovac, pripov. 19. A malo ti ne bi s prorokom tvojim rekao. F. Lastrić, test. 332b. Malo da mu dva prsta ne ulomiše. A. Kanižlić, kam. 101. Puk malo da ne gubi ufańe. 430. Oko ńega hodajući malo da ne stadoše na ńega. utoč. 48. Hodajući malo da ne posrnu. 468. Nesvijest koja malo da mu smrt ne zadade. fran. 95. Kad se s dižvom ponasrka jato, malo da ne crka. V. Došen 165a. Kako mali Naru malo da nije tvrdomastnik postao. A. T. Blagojević, khin. 70. — Može se kazati, da oni mal da ne gospoduju. M. Pavlinović, razg. 22. — Vitez i biskupa množtva malo da ne sbrojna. J. Kavańin 144a. A recite mi malo, koliko vas imade, da malo da ne svaki dan psuje Boga? J. Banovac, razg. 26. Krstjani malo da ne svaki dan čuju se zlo govorit za iskrńim. 115. A ti malo da ne svaki dan uvriđuješ Boga. 149. Koji malo da ne svaki dan naopako živeš. pred. 99. Na desno biti će, scinim, drugo poniže, malo da ne prilično prvomu. F. Lastrić, ned. 7. Tako malo da ne svi naučiteļi cine. Blago turl. 2, 171. Malo da ne sve poleže se bilo. And. Kačić, kor. 31. Na svakom malo da ne mistu. 484. Uzdržu naučenja malo da ne od svi kriposti. A. d. Costa 1, 188. Ove poviščine jesu malo da ne posve povržene. 1, 210. Malo da ne još od početka svita. M. Dobretić 5. Koji jedan put bijau obratili malo da ne vas svit na viru svetu. 17. Vrimenita pedipsa malo da ne vazda ostaje. I. J. P. Lučić, nar. 20. 7 krava malo da ne posve skončani*(h)*. razg. 5. Budući razumio razplođenu malo da ne po cilomu svitu zloću. 80. Način za ražeći malo da ne ugašenu posve ļubav Božju. doct. 50. *u ovijem primjerima, premda amo pripadaju, negacija je s glagolom:* I ovako učiniše, da malo da sva korizma ne prođe. J. Banovac, razg. 81. Smrt malo da svaki dan ne vidimo. pripov. 2. Malo da nisam od sviju ostavļen. A. Kanižlić, uzroci. 28. *u ovome je primjeru* malo ne da *mj.* malo da ne: Iz kojih malo ne da sva ostala pomańkanja ishode. Š. Budinić, ispr. 40.

ccc) mj. malo da ne *ima i* malo što *(čakavski* ča) ne. Gdi se s Suletom Brač malo ča ne staje. P. Hektorović 23. Toti bi porivana i potiskana i malo ča ne potlačena. Michelangelo. 48. *skraćeno* mal. Mal što nije sviju dužnosti u tom sastojala. J. Rajić, pouč. 1, 57. Mal što nije moguće. 1, 87. Raskoši kuga mal što nije gora. 2, 144. — Ini govore i malo ča ne svi dokturi. Naručn. 94a.

ddd) mj. da *(kao kod bbb)) ili* što *(kao kod ccc)) ima i primjera s* te (ter). To je bilo u jesen po krstovu dne 1814 godine, malo te neće biti baš 21 septembra. M. Đ. Milićević, pomenik. 5, 772. *skraćeno* mal. Napoleon prešao preko Loare reke i mal te ne bi opet neprijateļ pobedio. S. Tekelija. letopis mat. sr. 120, 40. — *U primjeru* XVII *vijeka ima* malo ne ter. Bi toliko gorušta i božanstvena ova ļubav kôm ļubļaše Isukrsta da malo ne ter jer bješe nemoćna. B. Kašić, per. 82.

eee) u istome značeńu kao malo ne *(vidi aaa)) ima i* malo mańe (mań), *gdje* mańe *stoji mj. negacije. — Između rječnika u Belinu* (‚malo mańe neg ‚poco mancò che' ‚paulum defuit quin' 569b). Malo mań biše va ustih vsakomu človiku. Transit. 220. Gdje u blijedomu bješe strahu malo mańe umro veće. G. Palmotić 1, 208. Kroz boje bi ti krvave malo mańe vas svijet smeo. 1, 261. — *U ovijem primjerima dodaje se* ne *po analogiji prema aaa):* Toj gledańe mene iznova tako ustrili, da ne umjeh malo mańe ni odgovorit. G. Palmotić 1, 306. Oštro

ńu prima i malo mańe ne kara. A. d. Bella, razgov. 242.

fff) mješte acc. malo *može biti i instrumental* mälijem, *te se obično dodaje* ne *kao kod* malo. „Jeda su razbili vojsku, jaoh! reci mi“. „Vjeruj mi da malijem razbijeni ne bismo“. M. Bunić 54. Ondi ga potočac malim ne obtiče. Đ. Baraković, vil 106. Malim ne izdaše duh moj od veseļa. 149. Malim glavu ne izgubi. 274. Nesriće nas malimo s stolca ne izbiše . . . Tko ti nam sultana malim ne pogubi? I. T. Mrnavić, osm. 163. — *U ovome je primjeru bez* ne: A on ńoj čas uzo i mälijem živa osta. S. Gučetić Bendevišević 214.

ggg) mj. malo *može biti* o malu *ili* o malo *(ne sklańa se kao mjera), oboje s* ne. — *Između riječnika u Belinu* (o malu ‚poco vi mancò‘ ‚prope fuit‘ 456b; ‚per poco‘ ‚vix‘; ‚poco mancò che‘ ‚paulum defuit‘ 569b). David o malu ne osta ubjen. I. Đorđić, salt. 138. K sebi ga uze pritezati s takom silom da on o malu ne pusti i pokoru. ben. 25. Da mu o malu i život ne iskorjepļivaše. 111. To se isto meni sada o malu ne događa. 165. Tako ga je pristrašio, da o malu nije udrio u neufańe. B. Zuzeri 152. — Do brzo razgospodi se ovo obvjetovańe o malu ne po svijeh ńihovijeh manastirih. I. M. Mattei 8. A mi takoj ļubavi odgovaramo o malu ne sveđ nepoštenjem. 210. O malu ne po svijeh krajinah Hristjanstva. 37. — Za uhitit rukom vojku iz ńe srca izvađenu, o malo nije ostala iskorijepļena. A. Kalić 345.

hhh) pod malo ne. Pod malo no vas mokar. I. J. P. Lučić, razg. 29.

iii) u malo *(u dva naj starija primjera* malo *je u loc.)* ne. Въ малѣ не вьса вьселенаа. Mon. serb. 332. (1405—1427). U malê nêsu pogibli. Spom sr. 1, 115. (1412). U malo me Grče ne izedo. Nar. pjes. vuk. 3, 508 Noge moje u malo ne zađoše. Đ. Daničić, psal. 72, 2. U malo ne pomlatiše seļani. M. P. Šapčanin 1, 87.

kkk) za malo, za malijem *(u primjeru nema odmah* ne, *nego u podložnoj rečenici). — Između riječnika u Belinu* (‚poco mancò che ‚paulum defuit quin‘ 569b). Za malim je ostalo da se Elinski jezik i nauka u istom otečestvu ne zaboravi. D. Obradović, basne. 341.

b. *u složenijem oblicima.*

a) parvus, *vidi* a, *a).*

aa) o čemu neživu, vidi a, *a) aa).* Ni do maly kapļe sъmѣsiti sъ vinomъ. Sava, tip. hil. glasn. 24, 191. Dvije gryvnice mańega bisera. Mon. serb. 386. (1436). Bog im učini veće mańa usta. Zborn. 15a. Vlas moj naj manši. Ġ. Držić 376. Pod tu ložnicu tečaše rika mala. Aleks. jag. star. 3, 307. Svaki će oni prašak i ona naj mańša iskrica doći u ono isto tijelo od koga je upala. M. Divković, bes. 400b. Sred plavi brze i male. G. Palmotić 2, 47. A kudom se dugom dići, malom glavom mańe svijesti. J. Kavańin 37a. Usta i male oči plaču. 573a. Tilo, pišu, da je malo bilo. V. Došen 77a. Prem ako je vrlo malo *(ogledalo)* prama Bogu Gospodinu. 257b. Oko opet ńu *(zvizdu)* donaša kao plamen jedan mali. 258a. Jer spińača malog lista bude. J. S. Reļković 78. Već ovo ti sitne knige malo. Nar. pjes. vuk. 1, 256. Napravio mali žbańic od tisovine. 1, 357. Uvjedoh je pod grlo bijelo, mala joj se rana napravila. 1, 400. Gologlava u marami maloj. 1, 475. Bez saruka, u malim kapama. 4, 151. Mali lonac brzo pokipi. Mali ġep brzo se napuni. Nar. posl. vuk. 174. A nakolo stijene (negde gole, a po naj više obraslo šumom). Vuk. dan. 1, 3. Da bi moga mala vodeničica mļeti. 1, 36. U svijeh ļudi postane na tabanima u obadvije noge kao mala dolina. nar. pjes. 2, 85. ‚Lula‘ ovdje znači kao mala čašica, od prilike kao poveliki naprstak. 3, 2. Podigla se jedna četa mala, malena je, al' je ogńevita. Nar. pjes. vuk. 1, 485. Četa mala za trideset druga. 3, 143. Ja pokupih jednu četu malu. 4, 43. David stvori crêkav malu. Pril. jag. ark. 9, 95 (1468). Zadar, Solin kad se znao, buduć jedan gradić mali. J. Kavańin 164b. A sad mańša u sebi je *(pokrajina Liburńana).* 282a. Pak ja sebi načinim u štali pod platinom jedan podrum mali. M. A. Reļković, sat. D3a. I maloga sela Velestova. Nar. pjes. vuk. 4, 52. Ne primaj ga maloj Gori Crnoj. 4, 70. A budući da je selo bilo malo. Vuk, rječn. predg. 1. U Negotinu načini mali gradić. IV. *radi značena u ova dva primjera vidi* a, *c) ff):* U malu se dlaku ne isklasmo. P. Petrović, gor. vijen. 14. O maloj me dlaci ne zarobe mletačke uhode. S. Ļubiša, prip. 95. — Malimь putemь. Deč. hris. 13, 80. Pozađoh mali put. Š. Menčetić 253. — Hod' da malu igru zametnemo. Nar. pjes. vuk. 2, 30. — Primi darak slab i mali. A. Kanižlić, fran. 133. Jedan novčić mali darak. Nar. pjes. vuk. 1, 145. — Svêtilo manše. Korizm. 1b. Naj manše vedrine nije moć vidjeti. M. Vetranić 1, 128. Čujuć naj mańi bahat tvoj na vratih. A. Georgiceo, pril. 22. Govoreći s malim glasom. M. Zoričić, osmina. 42. — Grisi jesu mańi. Korizm. 47b. Drugo ne čuješ, nego ime Boga svemogućega da se u taštad spomina i da je grijeh mali se spominaju. S. Margitić, ispov. 31. Grisi grdni ili mali. V. Došen 139a. Jerbo su drugi za mańe grihe glavu izgubili. M. A. Reļković, sabr. 8. Budući odmetnuti mańi grijesi od iste vrste. J. Matović 395. Odpuštenje grijeha maloga i grijeha smrtnoga. 501. Kako se u kom veća i mańa zloća nahodi. J. Banovac, uboj. 16. Od dvojega zla mańše obrat se jima. P. Zoranić 1a. — To je, braćo, mala zadužbina, otkupiti robļe od Turaka, pa držati da kod nas robuje, već nek ide kud je kome drago. Nar. pjes. vuk. 4, 202. — Crьkvi vьse osvoboditi carьstvo mi otь vьsêhь rabotь maliih i velikyihь. Zak. duš. pam. šaf. 31. Za male trude. J. Banovac, pred. 89. Kako koji veću ili mańu brigu i dužnost svrhu vas imaju. F. Lastrić, ned. 132. — Mala last bude često velika muka. Nar. posl. vuk. 174. Nije mi žao maloga, nego krivoga djela. Pravdonoša. 1852. 10. — Koji malu ozir imaju na svoju dušu. Ant. Kadčić 59. — Dariju malu čkodu v nas učiniš. Aleks. jag. star. 3, 253. Ako posla Aleksandrova ubiješ, Aleksandru malu čkodu učiniš. 310. Med dvimi škodami mańu obrati. F. Glavinić, cvit. 106b. — I to bi mu mali jadi bili. Nar. pjes. vuk. 1, 486. — Taknuti u pameti i male svisti. M. Dobrotić 333. — Neke kukavice, male duše. M. Pavlinović, rad. 126. — Među episkopom i svešćenikom mala je razlika. A. Kanižlić, kam. 234. Ako je koja razlika, velo je mala. 468. — Nego bi ti mogal razumiti mańšu čestь slave. Starine. 23, 98. (1496). Drugi *(bogoslovci)* ne mańega imena. Ant. Kadčić 149. Ostali naučitelji ne mańega glasa uzdržu. 485. — Male i velike kupļe. Zak. duš. pam. šaf. 39. — Taj će bit meni lik a ńoj je mala stvar Š. Menčetić—Ġ Držić 471. Nu je tebi mala stvar. N. Dimitrović 91. Ne poslušati starijih u male stvari, grijeh je vonjal. A. Komulović 13. Svaku naj mańu stvar. P. Posilović, nasl. 25a. Vam se nikim čini da su zle misli mala stvar. J. Banovac, pred. 17. Da su niki grihi mala stvar. 124. Za malu stvar neće par-

bit se. J. Filipović 1, 386a. Jesu l' ovo male stvari, trulom tilu sužań biti i sve za to izgubiti? V. Došen 245b. Sada za naj mańu stvar, za naj mańe obećańe bogmaju se. M. A. Reļković, sat. B1a. Da se mogu grisi za svaku malu stvar ostavļati na ispovidi. M. Dobretić 156. Jer kućniku to su stvari male. J. S. Reļković 275. Nije mala riječ pet tisuć dukata. M. Držić 247. — Oprostiće mu se i malo i golemo. Prilozi za hist. golub. 5, 132. — *Radi ovoga primjera vidi kod* a, *c) aa) bbb) (t. j.* mali *stoji u suprotnome smislu):* I na glavu kami dofatio, mali kami od hiļade okah. Nar. pjes. vuk. 2, 83.

bb) o čeļadetu.

aaa) misli se na veličinu, stas, bez obzira na godine. Od Falema maloga dizdara, mali porast, plećih širokijeh. Nar. pjes. vuk. 3, 274. Uvatio Malog Radoicu. 3. 358. Pa besedi mali Rčak Peja. 3, 559. Koji je bio mali čovečuļak, ali veliki junak. Vuk, nar. pjes. 4, 462. Ne treba gledati na čoeka što je mali ili mršav. poslov. 191.

bbb) misli se na godine, dakle koji nije dorastao. Ako bismo jednoga od naj mańih ovacijeh koji u me vjeruju... N. Rańina 196b. math. 18, 6. U povojih mala dica. J. Kavańin 248b. Izvan male dice. J. Banovac, pred. 19. Mala dica dok su živa. V. Došen 50a. Da dojite čedo malo. 107b. Čudoredne pripovidke za male i velike. M. A. Reļković, sat. A2b. Kako mali Naru malo da nije tvrdomastnik postao. A. T. Blagojević, khin. 70. Plače Bogdan kao dete malo. Nar. pjes. vuk. 1, 538. Što ga j' majka malog ostavila u povoju i u pelenama. 1, 575. Čedo malo pade na zemļicu, malo čedo, jedna muška glava. 1, 623. Misli mama da sam i sad mala. 1, 632. A malu bi đecu ostavļali. 4, 466. Mala đeca mala briga, velika đeca velika briga. Nar. posl. vuk. 174. Imela devet sini i jednu malu kćer. Nar. prip. mikul. 17. Ova pjesmica koju su i meni neki kao malome djetetu pjevali. Vuk, nar. pjes. 1, 195. — *U ovijem primjerima kao da se ističe mladost bez obzira na tjelesnu veličinu:* Mali Petro poručuje Ani. Nar. pjes. vuk. 1, 3. Sinoć malu momu dovedoše. 1, 306. O đevojko mala, svakom pokoj dala. 1, 393. Pod ńim *(borom)* sjedi mala moma. 1, 521. — *Po primorju se upotrebļava kao supstantiv* mâlî *i* mâlâ *kad se govori o djeci:* mâlî. *između rječnika u Vukovu:* mâlî (u Dubrovniku), muško dijete ‚der kleine' ‚parvulus'. Boļe je pelene malomu srezati. N. Naļešković 1 185. On ga pita: „Kamo. mali?" Nar. prip. mikul. 11. Kî je hotel dat svojga maloga na Volosko va školu. Naša sloga. god. 4, br. 10, str. 39. *i u osobitome značeńu.* Brodu je ‚mali' poslužiteļ a ‚mladić' kapotanu. S. Ļubiša, prič. 13. Mali je na brodu pravo ropče dok ne postane mladićem. 7. — mâlâ. *između rječnika u Vukovu:* (u Dubrovniku) žensko dijete ‚die kleine' ‚parva'. cf. mašuta. Što mi kruh ne date, malojzi da mi je učinit panate? N. Naļešković 1, 266. Na to mala va zikve žaplače. Nar. prip. mikul. 17. — *Ima u jednome primjeru i supst. n. u* iz maloga, *vidi iz* mala (a, *c), dd), eee)).* Eto na što izlazi tvoje propuštańe, kad iz malog nećeš dijete tvoje od zla odvraćati. B. Leaković, gov. 29.

ccc) u prenesenome smislu, o društvenome položaju, kao niži i mlađi (u prenesenome smislu). Mьńi vь brat*(j)*i svojej. Sava, sim. pam. šaf. 7. Kraļ da se boji maloga viteza. Naručn. 66b. Ima reći spovid vekšemu, ku je mańšemu učinil. 82b. Ja zato jesam naj manši od apostolov. N. Rańina 154b. paul. 1cor. 15, 9. Kazati se vazda mańi od druzijeh. Zborn. 11b. Nisam mańši od velikih apostolov. Anton Dalm., nov. tešt. 2, 58b. paul. 2cor. 11, 5. Meni naj mańemu. 80a. paul. eph. 3, 8. Ukaza se u ovomu podniženstvu spasiteļ naš vele mańi od čovjeka, jere ne samo uze priliku čovječansku, ma saviše od grešnika. A. Gučetić, roz. jez. 120. Jedan od malih carev silu moju razbi. Aleks. jag. star. 3, 263. Ja nedostojniji i naj mańi meu rečenijemi. M. Divković, bes. xv. Koliko je tko mańi na ovomu svijetu. nauk. 19b. Kazaše se naj mańi meju ńimi. B. Kašić, fran. 85. Kako naj mańi ubogar. 90. Mali puk trpiti ti strasi ne more. Đ. Baraković, vil. 76. Svakomu službena, mańšemu i vekšemu. I. T. Mrnavić, mand. 42. Da Isus manšim svojim uglavi. J. Kavańin 532b. Neće ti biti mučno slušati one koji su mańi od tebe. M. Zoričić, osmina. 121. Bud' veliki, budi mali, svoj se svakom križ navali. V. Došen 25a. Pak od sebe nek se čini mańi, da se po tom ciui. 29a. Od holosti to dolazi, da se mańi s većim mrazi. 41b. Na tom vas svit ovi stoji, mańi većeg da se boji. 43a. Tako i ja veće korim, al' i mańim to govorim. 78a. Veći mańeg' da ne tlači. 129b. Pokazujete se kako mali bogovi. J. Rajić, pouč. 1, 21. Tu je turska izginula vojska, velikijeh dvanaest vezira, osim malih paša ić-tuglija. Nar. pjes. vuk. 3, 564. I imade sedam paša malih, i veliki paša učtuglija. 4, 260. No svagda mańi višemu povtori rukocjelovanije. G. Zelić 195. *amo pripada i* mala braća, *vidi* braća. *f), bb), po čemu ima (ali rijetko)* mala sestra *kao dumna, i* mali brat *kao fratar reda svetoga Frana.* Mala sestra Vrьsajka kьći. Mon. serb. (xii *vijek).* Ovozi ja pišu malomu bratu Nikulê i bratu jegovu Franьcisku. Mon. serb. 69. (1273—1314). — *Može se istaknuti u čemu je ko mańi (niži, slabiji, mańe vrijedan itd.) od drugoga.* Ne da bi u svetińi mańi bil *(Jakov mali).* F. Glavinić, cvit. 118a. Ne bi ovi papa u silah od prošastnih ništar mańi. 200a. Bješe mańa u dostojanstvu. I. Držić 98. Penelope ne bi mańa od Uliša s uzdržańa. J. Kavańin 368a. — *Tako je i kad se ističe da je ńeka osobina mańa u jednoga nego u drugoga (gdje* mańi *ne znači svagda gori).* Navlaš mańših pripovijedac. J. Kavańin 373b. Lupežićće male dave. V. Došen 121a. Upazi i*(h)* jedna mala straža, mala straža, Omerova majka. Nar. pjes. vuk. 1, 245.

ddd) mali i veliki *u jednini ili u množini, uz supstantiv i bez supstantiva, također* malo i veliko *svagda kao supstantiv u jednini znači svaku vrstu čeļadi, obično prema ccc), ali se može shvatiti i u značeńu prema bbb).* Dajemo u znanьje vsakomu malomu i velikomu. Mon. serb. 330. (1427). Čuj veliki i mali, er Arkulo uzima za ženu... M. Držić 388. Rič je ovaj ku svak pravi, da s' na takoj sad stolici, da i mali i velici, svak te visi, svak te slavi. M. Pelegrinović 187. Tečahu na viđenije mali i velici. Pril. jag. ark. 9, 98. (1468). To začuše mali i veliki. Nar. pjes. vuk. 2, 531. I pozdravļam svu bratiju i malu i golemu. Glasnik. 11, 3, 107. (1708). Čuj, puče mali i veliki... *(ovako su se pod republikom dubrovačkom proglašivale naredbe).* P. Budmani. — Tada će što privarom što silom sve malo i veliko usilovati, da ga poznadu zą Boga. F. Lastrić, ned. 2. Žensko i muško, malo i veliko vapijau. A. Kanižlić, kam. 816. Grne malo i veliko prid svatove svekoliko. V. Došen 154b. Sve se skače malo i veliko. And. Kačić, razg. 65a. Pogani građani, malo i veliko, kuću ovu obkoliše. kor. 19. Vidi mužko i žensko, malo i veliko. M. A. Reļković, sat. H3a. Gleda

sabļu malo i veliko. Nar. pjes. vuk. 2, 342. Svo povika, malo i veliko. 2, 425. Tako se od mene grdilo ne dogodilo da se čudi malo i veļe! Tako se od mene ne ličilo malo i veļe! Nar. posl. vuk. 310. Protiv mene digne se skoro malo i veliko. S. Tekelija. letop. mat. sr. 120, 173. Da sazove sve knezove i kmetove, malo i veliko od ńegove kneževine. Djelovod. prot. 76. Oko nas se kupi veliko i malo. S. Ļubiša, prip. 251. Za barjakom i velo i malo posrļalo. Osvetn. 4, 32.

eee) dodaje se mali *kao nadimak, da se razlikuje od drugoga; značeńe može biti kao kod aaa) ili kod bbb).* Ivan Mali. Mon. croat. 146. (1492). Ivana Maloga. 166. (1497). Zove se Jakov mali. F. Glavinić, cvit. 117—118. Pokle Jacob mańi apoštol bi mučen. 55b. S. Jakova mańega. F. Lastrić, test. 251b. Veće je došao Stojan u varoški dom, i uzev maloga birova, i birov doveo Živka. Glasnik. 11, 3, 88. (1708).

cc) o živinčetu. — o veličini uopće. Za vsaku malu živinu soldina 2. Zak. vinod. 69. Zasve er je očima zvir mala viditi *(pčela).* D. Rańina 7b. Drobna ptica lastovica, ona mala ptica. Nar. pjes. *u* Đ. Baraković, vil. 197. Male tičice u lominice. Nar. pjes. vuk. 1, 319. Slavuj ptica mala svakom pokoj dala. 1, 399. Uzmi moga maloga vrančića. 2, 50. Malog hvali, a golemog ćeraj (końa u kolima). Nar. posl. vuk. 175. *može se dodati, da se razlikuje od druge vrste.* Kusica mala ‚Gallinula pygmaea'. Slovinac. 1880. 32a. Tulavac mali ‚Scolopax gallinula'. G. Kolombatović, progr. spal. 1880. 39. Mali vrzulin ili vrzulnica (‚Serinus hortulanus') pjeva ovako: sit, sit, čera črišań bil'. Zbor. za nar. život i ob. 1, 9. Mali slavićak, grmuša ‚Sylvia cinerea'. D. Trsteńak. — *O nedoraslu živinčetu.* Umiša se Skenderbeže bane među Turke jańičare male, ter ji koļe kano jańce male. And. Kačić, razg. 122b. On živini veloj hranu i gravranom malim daje (‚et pullis corvorum'). A. Vitaļić, ist. 523a.

dd) mali *se kaže o čemu neživu, kad se hoće istaknuti prema čemu većemu od iste vrste. — vidi* mala puška, *i* puška. Duga puška na rameni, dvi male naprid. M. Katančić 52. Jednom puškom malom. Nar. pjes. vuk. 3, 318. Stade praska malijeh pušaka. 3, 458. Od pojasa pali pušku malu. 4, 121. A kad male puške poizbace. 4, 233. Pa potrže dvije puške male. 4, 235. Mašili se malijeh pušaka. Nar. pjes. vila. 1866. 832. I četiri kuburlije male. Nar. pjes. vuk. 4, 404. Za pojasom ledenice male. 4, 508. — Oko plasta, pa na mala vrata. 1, 633. — Košuļa, štola i paramenta zovu se ańine velike, a ostala zove se odića mala. M. Dobretić 395. — *vidi* mali prst. Ima sveto pismo u malome prstu. M. A. Reļković, sabr. 25. I do malog prsta trese. V. Došen 163a. — Naprida pod pojasim je mali trbu*(h).* Zbor. za nar. živ. i ob. 5, 127. — A čovjeka naj poslije, ki se mali svijet govori. J. Kavańin 72a. Mali svijet more se dostojno zvati *(čovik).* F. Lastrić, test. 367a. — Obšťtnika me sътvori andelьskago i apostolьskago obraza malago i velikago. Mon. serb. 5, (1198—1199). — Mańe *(mišništvo)* jest ono kojim su redeni svi ostali misnici koji nisu biskupi. M. Dobretić 279. — Jesu ali se zovu mali redovi 281. — Malo oliti skrovito zavećańe od čistoće vikovito. Ant. Kadčić 408. — Na malijeh misah. B. Kašić, rit. 58a. — More odrišiti od mańšega prokletstva. Naručn. 90a. — *vidi* mala svadba. — *Kod bifaka.* Vrisak mali ‚Satureja montana'. Čas. čes. muz. 1852. 2, 63. Žmurod mali ‚Micromeria spicata' Rehb. (Lambl). B. Šulek, im. 477. *vidi i* mali bor, mali čičak, mali dupčac. U nas gospode kao u maloga boba. S. Ļubiša, prip. 133. U Primorju crkava i zvona kao maloga boba. 191. — *Kod ńekijeh svetkovina:* mala gospa, mala gospoda *(rođeńe blažene djevice) septembra a* velika *je avgusta.* Pred malu gospođu. Vuk, nar. pjes. 4, 93. Na malu gospojinu. F. Lastrić, svet. 144. Mali je gospodin dan na Cetińu hram i narodni svetac. S. Ļubiša, prip. 105. *za druge svetke* mali *je osmi dan poslije, vidi* mala Nikoļa, mali božić. I sam Kara-Đorđije oko malog božića dođe u Ostružńicu. Vuk, dan. 5, 25. Kaže se da toliko dan oduļa do maloga božića. poslov. 145. — *vidi* mali uskrs. Na mali uskrs. I. Ančić, svit. 9. Od čiste sride do maloga uskrsa. J. Banovac, razg. 269. — *Vidi i* mali božićńak *i* mali travan. — *Kod mjesnijeh imena (vidi napose takova imena, kao* Mala Aluga, Mala Bara,...). Bi čuvena ova trešńa u nikih mistih od Asije mańe. B. Kašić, is. 73. Episkopi mańe Asije. A. Kanižlić, kam. 519. Zalazi mali, *selo u Crnoj Gori.* Glasnik. 40, 18. U gradu Kelmi palatinata iliti vojvodstva Mańe Rusije. A. Kanižlić, kam. 853. Mańa Vas, *selo u Hrvatskoj u županiji zagrebačkoj.* Razdijel. 81. Lukovo malo, *selo u Crnoj Gori.* Glasnik. 40, 19. — *U narodnijem pjesmama ima uz mjesna imena često* mali, *ako se i ne ističe osobito malina.* Malo selo, što si neveselo? Nar. pjes. vuk. 1, 571. Povede je Svetoj Gori maloj. 3, 68. Do u Praču u kasabu malu... I dođoše u Vrbicu malu. 3, 456. Duboko je Gacko poļe ravno a daleko mala Gora Crna. 4, 59. Nešto puca sa malih Kruščica. 4, 176.

ee) gdjegdje ima mâlâ *kao supstantiv, i vaļa da se ima u pameti: stvar.* Mala bi bila toj što me ćes povrijedi. M. Vetranić 2, 116. Vaļa im jedan drugoga bratinski susretati, za svaku malu ne gledati. V. Bogišić, zborn. 68. Na ńu okineš se za naj mańu. I. Ivanišević 161.

ff) uz broj, *značeńe je slično kao kod b).* Sve je mańši broj od vića studenosti vaše cića. J. Kavańin 105b. Porod od umnožańa izaša' je jednak ni viši ni mańi od broja od razdiļeńa. M. Zoričić, aritm. 51.

b) paucus, *suprotno je* mnogi, *isporedi* a, *b).*

aa) u jednini nije lako razlikovati značeńe od predašńega. Oće na sudńi dan mańu pokoru trpiti. Naručn. 101a. Tacijem Hristjanom mala su pedepsa svi trjeskovi nebesci. I. M. Mattei 200. — I oko šta mańu trudbu imaš. M. A. Reļković, sat. G4b. Pastijer čuva s mukom malom srećne trude pod sviralom. N. Marči 22. — U cijenu naj višu, u sredńu i naj mańu. B. Kašić, zrc. 80. Takvo tilo od mrcine kod Boga je mańe cine. V. Došen 22b. Dajuć stvari male cine. 59b. Ako bi ga upustio samo za linost a ne za malu cinu. Ant. Kadčić 140. — Ļudi na maloj plaći. M. Pavlinović, rad. 112. — Kako da bi bil jedno živo od male koristi. A. Vitaļić, ist. 135. Malu korist prima krstjanin. I. Grličić XIX. Da za malu koris vremenitu istoga od nas Isukrsta odagnemo. B. Zuzeri 284. Naučit sedam darova duha svetoga u sedam, i šest grija protiva duhu svetomu u šest riči, a ne znat ono što će reći, mala je korist. J. Filipović 1, 172a. Da ova mater Božja bude samo ovako moguća a ne milosrdna, nama bi mala korist bila. 1, 567b. Malu ili nijednu korist ne vade iz svoje ispovidi. Ant. Kadčić 195. — Ne s malim veseljem slišasmo da ste zdravi. Mon. croat. 216. (1526). — S mańome ki umira žalosti.

N. Dimitrović 5. — Mala ti fala, delijo! Nar. pjes. vuk. 1, 65. Mala vama svima fala kod mene! 1, 447. Mala fala duždu od Mletaka na ńegovoj zlaćenoj filugi! 1, 624. Maña fala caru čestitome! 1, 624. — To sve mali vik oglobi. V. Došen 227b. — Bila bi stvar male težine. I. T. Mrnavić, ist. 19. — Vaš vjetar nije ino neg ludos *(o mladići)*, nego malo vidjenje. M. Držić 319. — *Kao supstantiv sredńega roda.* Da prilično znamenitu trgovinu u malome podigne. Nov. sr. 1835. 159. S malim rekav. J. S. Reļković 148.

bb) u množini (u primjeru je komparativ, te bi pozitiv mogao biti mao). Rijeću s mańijem ja riječima. Ǵ. Palmotić 1, 144.

2. *adv.* mȁlo. — *U crkvenome jeziku ima i oblik* maly *(pisano i* mali*), vidi:* maly. Stefan, sim. pam. šaf. 3; Domentijanb 204; mali. Stefan, sim. pam. šaf. 5. — *Između rječnika u Stulićevu* (‚parum, vix, paullulum‘), *u Voltiǵijinu* (‚poco‘ ‚wenig‘), *u Vukovu* (‚wenig‘ ‚parum‘), *u Daničićevu* (malo *i* maly ‚parum‘). — *Komp.:* mȁńê, (mьńe, mьńьše). *između rječnika u Mikaļinu* (mańe, od mańe ‚minus‘), *u Bjelostjenčevu (kajkavski* meńe ‚minus‘), *u Jambrešićevu* (meńe ‚minus‘), *u Stulićevu* (mańe ‚minus‘), *u Voltiǵijinu* (mańe ‚meno, più poco‘ ‚weniger‘). — *Nalazi se i okrńcni oblik* mań, *vidi n. p.* Mȁńe oder mȁń, comp. minus. S. Nemanić, čak. kroat. stud. nftsg. 61. — *Radi negacije vidi i* nimalo.

a. *uz glagol.* Ni maly zakьsnêvьšu. Stefan, sim. pam. šaf. 3. Ni mali ne zakьsnêvь. 5. O prêneseniji svojemu ni maly zavêstavšu. Domentijanb 204. Jerь mi tebe ļubimo srьdcemь i dušomь našomь ničimь ne ukrьnuje odь prьvo bivьše gospode u Bosnê do tebe, ako ne veće ne mьńe. Spom. sr. 1, 40. (1402). Ali za moj trud ne pomniš ni malo. Š. Menčetić 131. Ako misli toj, malo se ne vara. 219. Meni mańe od ruke ide rijet mu. M. Držić 297. Malo ti će vaļat oružje. 353. Ku zaisto ne mańe sebe ļubim. P. Zoranić 14a. Ki godi se i malo protivļahu ńemu, tim gradove razbijaše. Aleks. jag. star. 3, 252. Ne malo se imaju podvizati silni persidski vitezi o svojej baščinskoj zemļi. 264. Ni se im mańe smańkava razmišļanje ńih. M. Orbin 270. Za dobar *(život)* nigdar ni malo misliti. A. Georgiceo, nasl. 3. Daniča od vas inih dvorkińica malo živa ponesena. Ǵ. Palmotić 1, 371. Jedan malo dobar ga navede u jedno kameńe. I. Ančić, svit. 145. Ki se svakom jahat pušta, vele trudi, malo husta. J. Kavańin 155b. Vlasteli i grajani bogoļubnost malo haju. 173a. Kê *(duše)* od bolesti zapańene veće za se malo mare. 390b. A malo i u crkvu dolaze. J. Banovac, razg. 235. Da se svitlosti od svića ne viđahu ni malo. F. Lastrić, test. 182b. Sutra nećeš moći, priksutra još mańe. ned. 121. Drugi mliju, da je grih svaka misao zla, kako u pamet dođe, premda niti mu je draga, niti se povoļno u ńoj zadržaje niti naslađuje, a još mańe želi ono učiniti. 383. Mnogi se od pomišļenije grija i ne ispovidaju a još mańe kaju i skrušuju. 383. Budući da sv. evanđeļe ne čini nikakve uspomene od zafalnosti rad uskriseńa rečene divojčice, a još mańe od onih koji se skupili biše u kući. E. Pavić, ogledalo. 532. Malo grišnik zdravje cini. V. Došen 8b. A razumni malo paze lipo lice il' obraze. 21b. Tko š ńim često hodi, malo bi se izmučio, dok bi bistro naučio. 39ab. Tad za pravdu malo mari. 63a. Vrlo .malo pomńu cine. 101a. On *(trgovac)* za dušu malo mari. 120a. Ni malo se već ne straši... 149a. Rano rani, malo leži. 156b. Samo slipcu ogledalo služit more vrlo malo. 267a. U zbor dice nigda ne primajte ... govoriće da malo i mari za dukale naših dida stari. And. Kačić, razg. 310a. Da se ovdi ni malo ne vara. M. A. Reļković, sat. C4b. Ne ktiše se ni malo braniti. sabr. 33. Moja svijest i duševno poznańe mene ni malo ne tuže. 50. Za mańe truditi na ovomu svitu. Ant. Kadčić 2. Pomorci malo haju. N. Marči 34. Nije se smeo ni malo, pače onda se je većma uzslobodio. A. Tomiković, gov. 107. Malo goni, al' ga stiže brzo. Nar. pjes. vuk. 3, 242. Końici ga malo nazirahu, a pješci ga ni čut ne mogahu. 3, 540. Pavle Starčević, koga ja malo pamtim. Vuk, nar. pjes. (1824). 1, 21. Bog silu ne hoće, a ko je hoće, malo mu caruje. Pravdonoša. 1832. 10. — *I kao adverab može imati uza se* po, *isporedi* 1, a, *c) ee).* Piju ga *(pehar)* po malo, piju ga po vele. M. Vetranić 2, 52. Nemoj mi po malo ovako davat vaj, neg dođi, ma hvalo, tere mi smrt zadaj. N. Naļešković 2, 92. Da po malo i slabo mrze na grihe. Š. Budinić, ispr. 36. Koji stanovito po malo govore. M. Divković, nauk. 30b. Ki na ritko krušca donašaše mu po malo. F Glavinić, cvit. 16a. Ako bi u jednomu postu mlogo krat po malo jio. I. Grličić 189. Odrizuj po malo i jidi. F. Lastrić, svet. 131b. Pak po malo drugim piti dade. M. A. Reļković, sat. G6a. I još ńega baš po malo kara. G7a. I noge bi po malo hodile. K3a. Možemo po malo i trgovati. sabr. 47.

b. *uz adjektiv ili adverab.* Od mojih vlastitih riči ke su malo vridne. Naručn. 46b. Tomuj nijesam kriv ni vele ni malo. M. Vetranić 1, 116. I malo ć stariji bit. M. Držić 252. Svaka stvar mi se mańe ńega trudna podniti vidjaše. P. Zoranić 7b. Mečem nega probodoše i malo živa ostaviše. Aleks. jag. star. 3, 272. Da se biži svako oskvrńenje od pisama malo milijeh. B. Kašić, iń. 76. I da će ostati životom malo zdraf. Đ. Baraković, vil. 68. Malo jak, mańe zdrav. 257. A sada htij čuti, premda malo vridan, of svit. *u* Đ. Baraković, vil. 370. Već krat svidokuju jutro malo jasno. I. T. Mrnavić, osm. 102. Za moju mu ļubav prosti, malo živa *(ga)* daruj meni. Ǵ. Palmotić 2, 150. I bivši ga još zastali malo živa. 2, 244. Ter se ćuti malo vrijedan doći svakoj nas protiva. 2, 403. Malo miran, čestit mańe. P. Kanavelić, iv. 470 Neganut ni malo. I. Grličić 3. Ovi malo a oni teško bolestan. S. Badrić, ukaz. 80. Kada malo bogobojan u razkoši toj sjedjaše. J. Kavańin 26b. Koga ovi jednom rane, vavijek malo zdrav ostane. 35b. Tu od svih sam dobro gledan, ako i jesam malo vrijedan. 109b. Zlatne rude ... nahodu se malo plodne u planine. 167a. Al' kada mu nij' prodaje *(vinu)*, malo vesel svak ostaje. 167a. Malo su dobre *(moje pjesance).* I. Đorđić, uzd. vii. Pokajaše se ti malo dobri redovnici. ben. 28. Rani ga i ostavi malo živa. 33. Koji je razpuštan, zlonaučan i malo dobar. P. Knežević, osm. 329. Dao bi zlamenje da je malo dobar krstjanin. F. Lastrić, ned. 124. To su malo boļe mobe. V. Došen 61a. Krave nisu baš ni malo čile J. S. Reļković 193. Koji ji posiduje s malo dobrom virom sagrišuje. A. d. Costa 2, 74. Ti si Božja? ni malo, ni malo, veli cholost i tašta slava, naša si ti. A. Tomiković, gov. 150. Al' Sekulu malo živa nose. Nar. pjes. vuk. 2, 512. Ni vrijednu teci, ni malo vrijednu ostavi. Nar. posl. vuk. 213. Čoeka malo živa otmu od međeda i odnesu ga kući. Vuk, poslov. 92. Ali je mańe strašan *(Đerdap doni).* dan. 2, 36. Da mi je mati malo živa. G. Zelić 15. Vidite da sam i ja već malo živ. Pravdonoša. 1852. 8. — Poću malo

boļe ispitat. M. Držić 276. Riči koje su sada malo u običaju. I. Bandulavić u predgovoru. Malo pametno, iliti nerazumno rečeno. F. Lastrić, tost. 299b. Bila je *(stvar)* malo dobro učińena. A. d. Costa 2, 82. Imbro mi je bratac u ranama, al' je jošte malo u životu, i tebe je rańen poručio, da ga vidiš jednom za života. Nar. pjes. vuk. 1, 466. Malo našli u životu majku. 2, 621.

c. *relativnijem zamjenicama i adverbima, kao* malo ko, malo koji, malo kad *(nemam primjera za ostale, kao za* malo što, malo gdje, malo kud *itd.), ističe se rjetkoća, ako nije prava negacija.* Malo tko bješe dostojan. M. Divković, nauk. 15a. Ubog u grob kad odhaja, ńega malo gdo sprovaja. P. Vitezović, cvit. 16. Tom se malo tko i čudi. V. Došen 138b. Za to malo tko i kaže. 197b. A kad malo kom zapane. 252b. Sve isiječe, malo ko uteče, vrlo malo i to izrańeno. And. Kačić, razg. 244a. Malo će se ko posle 20 godina pokaluđeriti. D. Obradović, živ. 68. Malo ko pametniji biva. basne. 56. Ne svakomu, pačak malo komu. A. Kalić 28. Jer se malo tko od ńeg pomaže. J. S. Reļković 113. Od kaura malo tko pogibe, od Turaka malo tko ostade. Nar. pjes. vuk. 3, 50. Od Turaka malo ko pobježe, ... od Srbaļa malo ko pogibe. 3, 116. Malo ko u Boci da ne zna, otkud kamenu taj zlokobni pridjevak. S. Ļubiša, prip. 277. Danas jezika hrvatskoga malo tko razumi. M. Pavlinović, rad. 48. A malo je tko i čuo za Hrvatsku. razg. 6. — Nenavidost da bi fobra bila, malo ki je ne bi imal. F. Glavinić, cvit. 372b. Mnogi su se *(naučiteļi)* puno privarili iziskivajući ńezino *(naše duše)* bistvo, i malo je koji dokučio od ńe pravo reći... J. Banovac, razg. 96. Jedni reku ispovid općenu, ali malo koji naprav. J. Filipović, prip. 120b. Malo koji episkop nahodi se, koji bi ... A. Kanižlić, kam. 134. Malo koji rad zdravja se krivi. J. S. Reļković 434. To i zvire u planini vrlo malo koje čini. V. Došen 188b. A od pisma što ću govoriti, kad je malo koji je učio? M. A. Reļković, sat. B8b. Malo koje životom pristoji. J. S. Reļković 236. — Božanstvo malo se kada ukazalo. I. Ančić, vrat. 42. Ispovidaju se od oni griha ali malo kad po broju. J. Filipović 1, 126a. Jeli ļubav Božja osobita gospodarica sviju moći tvoji? Malo kad. P. Knežović, osm. 51. Ako ju malo kad il' nikad ne sluša. F. Lastrić, od' 206. Čudesa, koja se malo kada događaju. A. Kanižlić, utoč. 88. Malo kad nastojimo očistiti dušu. utoč. 309. Malo je kada izlazila. 568. Zašto tuđe tko posvoji, malo kad se izpokoji. V. Došen 18a. Malo kad je to doznati. 73a. Malo kad je posve zdrava 95b. Malo kada ne pogino *(biser od čistoće).* 191a. Do sada se za to malo kada koji brinuo. I. Jablanci 210. Kojizi malo kad običaj imaju ispovijedati svoje grijehe. J. Matović 253. Malo kada propustiće dana. J. S. Reļković 63. Pomoć dobra malo kad je varka. 185. Žabica j' bila vavek vane va trsju i malo kad doma dohajala. Nar. prip. mikul. 15. Malo se kad moglo održati gospodarstvo u slabijem rukama. S. Ļubiša, prip. 104. Malo kad ‚selten' ‚raro'. Vuk, rječn. *kod* malo.

d. ništa(r) mańe *znači što i* ipak *(isporedi franc.* néanmoins, *drugo je tal.* niente meno, niente di meno *i ńem.* nichts weniger). A ništar mańe imiše va veliku dêvocijonu slavnu devu Mar(iju). Starine. 23, 89. (1496). Premda u raskoši rojena jesam, ništar mańe pridružih se ka Gospodinu Isukrstu. Živ. kat. star. 1, 220. Ništar mańe takov i ta put prošad. P. Zoranić 11. Bi li ništa mańe držan bio pod zavit? Ant. Kadčić 43. Da će ništa mańe naslidovati u pribivańu tilesnomu. 413. — *Poslije se uvuklo* ne: ništa ne mańe *(vidi i* ništanemańe), *nije jasno zašto, zar po tal.* nondimeno? Oslobodih vas od ruke ńih, i ništa ne mańe vi mene ostaviste. M. Divković 20a. Ništar ne mańe gdje si ti pomańkao ja ću zadovoļit. M. Orbin 3. On prija svakoga stvoreńa biše i jest sam po sebi svemogući, neizmirni, slavan i ļubav brez svrhe, ne imadiše potribe od ništare, ni pomoći od nikoga; ništar ne mańe hoti radi same svoje dobrote i milosti stvoriti ovi veliki okoliš svita. L. Terzić VI. Premda su svi sveti na našu pomoć prignuti, ništa ne mańe ona sama veće more nego svi sveti. J. Banovac, pripov. 126. Moļaše svoga oca nebeskoga, da odvrati od ńega ovi gorki kalež muke, ništa ne mańe reče: „Ne moja, nego tvoja voļa budi!" E. Pavić, ogledalo. 609.

e. naj mańe, *vidi* daj, dajbudi.

a) saltem, *u naj starijim primjerima znači što* daj, a, *i* dajbudi, *a).* Poznaj naj mańe sadaj kolika jest moć Boga krstjanskoga. Živ. kat. star. 1, 223. Mogući biti da su o dobru govorili ili naj mańe o zlu. Š. Budinić, sum. 40b. Držani smo naj manše ne mrmńati. I. T. Mrnavić, ist. 55.

b) minimum, *u jednome je primjeru značeńe kao kod* daj, b, *i* dajbudi, *b). ja mislim da je ovo pravo značeńe.* Propalo je naj mańe oko trista ļudi. Vuk, građa. 66.

MAOČA, *f. ime selu u Bosni u okrugu Tuzle Dońe.* Statist. bosn. 87. — -o- *stoji po svoj prilici mj.* l, *isporedi* Maočići. — *U naše vrijeme.* Nožin-aga od sela Maoče. Nar pjes. vuk. 4, 168.

MAOČIĆI, *m. pl. mjesno ime.*
a. *selo u Crnoj Gori.* Glasnik. 40, 18.
b. *vidi* Močići.

MAOČKI KARAVLASI, *m. pl. ime selu u Bosni u okrugu Tuzle Dońe.* Statist. bosn. 87. — *Postaje od* Maoče *(poznije nego se* l *promijenilo na* o).

MÀODÛŠ, *m. prezime (uprav koji je male duše).* — *U naše vrijeme u Lici.* J. Bogdanović. — *vidi i* Šem. prav. 1878. 92.

MAOPŘDÔNIJA, *f. vidi* Manfrdonija. — *U komediji* XVI *vijeka (gdje može biti da se pisac ruga kvareńu tuđijeh imena, kao što biva u mrnara).* Bih u Napuli, u Zembi, u Maoprdoniji i Aligurli. M. Držić 365.

MÀÔŠNÂ, *f. ime selu u Bosni u nahiji bańolučkoj.* M. Ružičić. — *Vaļa da je ispalo* h *između* a *i* o.

MAOVI, *m. pl. ime dvjema selima u Srbiji: a) u okrugu šabačkome.* K. Jovanović 195. — *b) u okrugu užičkome.* 156. — *Vaļa da je između* a *i* o *ispalo* h.

MAOVICE, *f. pl. ime selu u Dalmaciji u okrugu kninskome.* Report. dalm. 1872. 29. — *Radi* -ao- *vidi* Maošna *i* Maovi.

MÀPA, *f. vidi* 1. karta, d. — *Franc. (pa i ńem.)* mappe, *tal.* mappa. — *U pisaca našega vremena.* Šafarik od koga ćemo skoro dobiti mapu od Srbije. Vuk, dan. 3, 222. Kažu da se ova voda na mapama zove Spačva. rječn. *kod* Studba. Nekolike mape koje su na zidu bile obješene. pravitel. sovj. 82. Autentični popisi i odsjeci mape katastralne. Zbornik zak. 1869. 56.

1. MAR, *adv. boļe (u osobitome smislu).* — *U*

naše vrijeme u Ugarskijeh Hrvata. Ča ću ja na slami ležat? sad mar da sidim. Jačke. 242. — *Riječ je nslovenska, vidi u Pleteršnikovu rječniku:* ‚lieber, vielmehr, eher' *s primjerima:* kaj bi se učil, mar se igram! ‚was soll ich lernen! lieber spiele ich!' *itd.*

2. MÂR, *f. vidi* 3. mar. — *To je jamačno u dva primjera* XVI *vijeka, a možebiti i u kojemu kod* 3. mar *gdje se ne može saznati koji je rod.* — *Između rječnika u Belinu* (cura e pensiero' ‚cura') *i u Stulićevu* (v. mareńe). Ča je nas mari zato? Korizm. 95a. Imajući veću mar i veće hajanje od službe. Š. Budinić, sum. 158a.

3. MÂR, *m.* cura, sollicitudo, *kao mareńe, briga, misao za čim.* — *isporedi* 2. mar. — *Riječ je jugoslavenska, ali nije stara, isporedi nslov.:* mar biti ‚curae esse'; meni nej mari za to ‚ich kümmere mich darum nicht'. Miklošić. *(drugi primjer kao da pripada pod* 2. mar). — *Miklošić misli da je ńemačka riječ od stvńem.* mâri *u* unmâri ‚gering geachtet, gleichgiltig'; *ali s toga što ima i glagol* marati *(uz* mariti), *čini mi se da bi taj glagol mogao postati od* moriti. — *Od* XV *vijeka, a između rječnika u Vukovu:* ‚die bekümmerniss' ‚sollicitudo' *s primjerima:* Nije mu mar (t. j. ńe mari). Da mu je mar, učinio bi to. Bišo jimio mar, nastrikat cvitja bar. M. Marulić 41. Imiše mar, imiše pomńu. 68. Ki ima mar, veran ti sluga bit. 139. Mar, šegu i hitrost *(darovaše joj).* P. Zoranić 18a. I razbor i hitrost i mar čiste slave. 61a. Da ne odgone od sebe mar uklońenja od grihov. Š. Budinić, ispr. 28. Koji imaju skrb, pečal i mar više duš. 134. Tve riči kim marom, kaži mi, slišahu? I. T. Mrnavić, osm. 36. Dok inijem jedna svijest biva, u ńega su dvije usporedne: jedna mu je duhovnoga mara, a druga je narodnoga hara. Osvetn. 5, 44. Živost i mar beru mudrost po svijetu. M. Pavlinović, rad. 42. I poznade se nastojnikov mar na crkovini. S. Matavuļ, novo oružje. 85. Mar jih je za spoved. Naša sloga. god. 4, br. 19, str. 77. Ča j' ńim mar, neka se ļudi koļu. god. 15, br. 26.

4. MÂR, *vidi* dar mar.

5. MAR, *riječ bez smisla u pjesmi, načińena kao aliteracija prema* macan *i* macacan. Ńega *(mačka)* pita domaćine: „Mar macane macacane, kakva ti je nevoļica, te si setan, neveseo?" Vuk, živ. 11.

1. MARA, *f. vidi* 2. *i* 3. mar. — *U jednome primjeru* XVIII *vijeka.* Tu svo'e kuće ima maru. J. Kavańin 85b.

2. MÁRA, *f. hyp.* Marija. — *isporedi* Mare. — *Akc. se mijeńa u voc.* Mâro. — *Od* XIV *vijeka, a između rječnika u Vukovu* (hyp. v. Marija) *i u Daničićevu* (‚Maria'). Gospodinu Vlku Brankoviću i gospođi Marê... Gospodinь Vlkь i gospođa Mara... Mon. serb. 215. (1390 *u poznijemu prijepisu).* Jaa gospođa carica Maara. 514. (1470). Ja i Anđelina, Đura i Mara, Ioan. 518. (1476). Mara Grdoševa žena. Mon. croat. 134. (1487). Suprot Mari časnoj cesarici. I. Zaničić, krat. 13. Lepa Maro, jel' ti žao majke? Nar. pjes vuk. 1, 50. Radoičin koń s' izmače lepoj Mari u bosiļak. Ļuto kune lepa Mara... „Ne kun', Maro, końa moga". 177—178. Sadila Mara vinograd ... navadi joj se vran gavran, ozoba Mari vinograd. 1, 213. Maru prose za bugarska bana, Maru prose, Mara se ponosi. 1, 559. Mara suče na jumaku zlata. Nar. pjes. herc. vuk. 1. Prvo Maru Mandaliju. 329. Ode Stjepan, a ostade Mara. Nar. pjes. petr. 2, 619. Često care Mari govoraše. 2, 694. Stade se Pavle ženiti, zaprosi Maru Maricu. Nar. pjes. vila. 1868. 374. — *Ovako se zove i ńeka bubica,* Coccinella septempunctata L. *(i druge vrste istoga roda).* — *između rječnika u Vukovu:* šarena bubica ‚[Coccinella, gen(us)]' (‚österr. frauenkäfer und Marienkäfer, krain'. božji volek). [cf. babe]. Izišao kao mara (u proļeće) na sunce. (Kad ko rijetko izlazi među ļude. ‚Mara' se ovđe razumije ona mala šarena bubica). Nar. posl. vuk. 98. Kaži, maro, otkuda će svatovi doći. (Govore đevojke bubici mari metnuvši je na prst, pa na koju stranu poleti, od onuda kažu da će im doći prosci i svatovi). 123. — *U Hrvatskoj i druga (veća) bubica.* Zlata mara (Cetonia aurata L.). J. Šloser, faun. kor. 382.

3. MÀRA, *f. uprav je augmentativ prema* 1. Mara, *kao i* Kàta, Jêla *itd. prema* Káta, Jéla *itd.; ali se u Dubrovniku misli da je drugo ime:* Marina. — *Od* XVI *vijeka.* Kada ju *(robińu),* Anica, vidiš, i ti, Mara. H. Lucić 250. A Mara zloćuda, i ti ćeš rit tvoju? 255. Frano vas i Mâra drago pozdravļahu. N. Naļešković 1, 256. Prisvijetloj gospođi Mâri Ząmańa Ġuha Gozzi. V. Andrijašević, put. 3. Pomńi ga g. Mara (‚Marra'). I. M. Mattei VI.

4. MÀRA, *f. u Stulićevu riječnku:* ‚marra' ‚ligo'. — *To je tal.* marra, *ja te riječi nijesam nigda čuo u Dubrovniku.*

5. MARA, *f. ime rijeci (biće hyp.* Marica). — *U jednome primjeru* XVIII *vijeka.* Prjeko Mare i Dunave. J. Kavańin 239b.

MÀRAC, mârca, *m. vidi* marač *i* marat. — *Od tal.* marzo *(možebiti i od ńem.* märz). — *Po sjevernijem krajevima od* XVIII *vijeka, a između rječnika u Vukovu*[3] [marac, marca, vide mart; vidi s. v. babini ukovi]. Drugi dan miseca marca ili ožujka. A. Kanižlić, kam. 123. Do osamnajestoga dana miseca ožujka ili marca. fran. 86. Okolo pol marca. A. Tomiković, živ. 359. Kako je nekakva baba negđe oko blagovijesti išćerala jariće u planinu, pa dunuo sjever i udario snijeg, a ona rekla: „Prc, marcu! ne bojim te se, moji jarići petoroščići". Vuk, posl. 15. — *Ovaj primjer pripada pod* marač, *ako* c *stoji mj.* č *po riječkome govoru.* Marac vrtoglavac. na Rijeci. F. Pilepić.

MÀRAČ, mârča, *m.* martius, *vidi* marat *(i* marac) *i* ožujak. — *Akc. kaki je u gen. taki je u ostalijem padežima, osim nom. i acc.* — *Nije od tal.* marzo *nego je dalmatska riječ od latinskoga* martius, *jer prema lat.* ti (te) *talijanski ima* zz *a dalmatski* č, *isporedi* nepuča, peča, ploča, polača, puč *itd.* — *Ne samo u Dubrovniku nego i po svemu primorju (vidi i naj zadńi primjer kod* marac *i Glavinićeve primjere) pa i u Crnoj Gori i u Hercegovini (primjeri iz* Mon. serb. 453 *i* 495 *uzeti su iz pisama ‚humskijeh vojevoda').* — *Od* XV *vijeka, a između rječnika u Mikaļinu* (marač, misec, ožujak ‚martius, mensis martius'; *i kod* ožujak); *u Vukovu:* màrač, màrča (u primorju) vide mart; *u Daničićevu* (marьčь ‚martius'). Marča miseca. Mon. croat. 62. (1440). Miseca marča. 121. (1484). 218. (1536). Miseca marča. Mon. serb. 453. (1452). Marьča miseca. 495. (1466). Mêseca marьča. Spom. sr. 2, 34. (1392). Marča mêseca. 1, 89. (1406). Mêsecь maračь. 1, 101. (1411). Miseca marča. Š. Kožičić 4a. Dan 9 marča miseca. 32a. Na 27 mjeseca marča pritištene pjesme. N. Dimitrović III. Upisat od marča na dni pet. N. Naļešković 1, 299. Djevojčica, koja umrije na 17 marča 1565. 1, 345. 25 dni marča blagovêstil je anjel Gabrijel

Mariji. Pril. jag. ark. 9, 106. (1468). Dan XXIII meseca marča. A. Gučetić, roz. mar. 47. Miseca marča. Aleks. jag. star. 3. 225. Mjesec marač, ožujak. M. Divković, nauk. IV. Na 12 marča miseca. B. Kašić, iń. 3. Toli dan od pepela upade u marač. rit. 11a. Ožujak, marač ima dana 31. 56a. Na dvadeset i pet marča miseca. is. 76. Svijet bi učińen ne mjeseca setembra nego li marča. M. Orbin 12. Marč ima dan 21. F. Glavinić, cvit. XXII. Da jest učińen svit marča miseca. 2b. Marča miseca posla duha svetoga. 64a. Bi mu glava odsičena na 4 marča. 66a. A to bi marča miseca. 161b. U broj svetih položi ih leto 1622 na 12 marča. 291. Bi začet na dvajest i pet marča. P. Radovčić, ist. 43. Koji bi miseca marča, ožujaka, na četrnajest. I. Ančić, svit. 175. Marač, ožujak. P. Posilović, nasl. v. Marač kudom vrže *(ili* vrze?). (D). Poslov. danič. Na 2 marča. S. Badrić, ukaz. 80. Na dvadesti i jedan marča. I. Đorđić, ben. 61. Prvi je misec u Žudija lažak ili marač. J. Banovac, razg. 222. Marač dugom kudom, dečembar bijelom bradom. (Z). Poslov. danič. Dan dvadesti i peti mjeseca marča. S. Rosa 28a. Miseca marča. And. Kačić, kor. 8. Misec marač. 71. Na 12 marča. Norini 87. U dan 10 marča. Čestitosti. 5. Kad veļača ne daždi, marač dobra ne misli. (U Dubrovniku). Nar. posl. vuk. 115. Od po marča i pas u hlad bježi. (U Dubrovniku). 235. Ka' o marču kad udri vještica, al' u jesen mutnu vjedogońa. P. Petrović, gor. vijen. 25. Miseci su: prosinec, sičeń, mareč, ... *(u Vrbniku).* Zbor. za nar. živ. i ob. 4, 237.

MARAČA, *f.* Maraska (tal. marasca), Prunus cerasus L. var. marasca Vis. (Lambl). B. Šulek, im. 222.

MARAČIĆ, *m. prezime.* — *U naše vrijeme.* Schem. bosn. 1864. VI. XIX. XXVIII. Schem. jader. 1876. 25.

MARAČIĆI, *m. pl. ime selu u Hrvatskoj u županiji modruško-riječkoj.* Razdijeļ. 57.

MARADIC, *m. mjesno ime.* — *Prije našega vremena.* Maradicь. S. Novaković, pom. 138. — *isporedi* Maradik.

MARADÍČANIN, *m.* čovjek iz Maradika u Srijemu. V. Arsenijević. — *Množina:* Maradíčani.

MARÀDÎČKÎ, *adj.* koji pripada selu Maradiku. V. Arsenijević.

MARÀDÎČKIŃA, *f.* žensko čeļađe iz Maradika. V. Arsenijević.

MARÀDÎK, Maradika, *m. ime selu u Slavoniji u županiji srijemskoj.* Razdijeļ. 143. — *Pomiče se od* XV *vijeka, vidi u Daničićevu rječniku:* Maradikь, selo i sada u Srijemu koje je dao manastiru Krušedolu despot Jovan 1496. M(on. serb.) 541.

MARÀGÛN, Maragúna, *m. prezime.* — *isporedi* marangun. — XVI *vijeka.* Jeronima Maraguna. Mon. croat. 321. (1523).

MARAKOVIĆ, *m. prezime.* — *U naše vrijeme.* Schem. zagr. 1875. 213.

1. MÀRAMA, *f. vidi* mahrama. — *Od* XVIII *vijeka, a između rječnika u Vukovu* (vidi mahrama). Rečemo: ‚kail sam, čakšire, ..., marama' ... i to je sve turski. S. Margitić, ispov. IV. Neka se zavije kalež maramom vrućom. A. Bačić 410. Maramo i odiću porazdirati. F. Lastrić, nod. 12. Maramu s glave mojo uzamši. svet. 29a. Maramami obastrvši prilike. A. Kanižlić, kam. 580. Krv je kapala na tilesnik *(„corporale")* iliti prostrtu pod kaležom maramu. 606. Dite svoje povi maramom. utoč. 527. Na glavi bilu maramu nosiše. 582. Protekavši krv obilata srebrnu zdilu napuni i maramu za to pripravļenu poškropi. fran. 79. Isukrste koji si na marami ostavio priliku tvoga izrańenoga obraza. bogoļubnost. 100. Skinuvši s glave maramu svoju. 256. Zašto se po krizmi veže čelo s maramom? F. Matić 86. Ruku bješe stavio u marami svilenojzi. Nar. pjes. bog. 80. Davńa već marama razdrti se mogla sama. V. Došen 69a. Maramu na očima ima. 69a. Vaļa radit o marami, da kroza ńu mlada gleda. 154a. S maramom pokrivati obraz. And. Kačić, kor. 82. Redom ona stole poređala, na stolove sage i marame. Nar. pjes. vuk. 1, 11. Već je to bela avli-marama, bela marama, tuga golema. 1, 73. Za svilene marame. 1, 119. Pokrilo se *(tvoje drago)* od samura ćurdijom, a po glavi sa zlaćenom maramom. 1, 153. Vežite mi vezenu maramu. 1, 257. I maramu od suvoga zlata. 1, 399. Istrunu mi jagluk i marama: u marami grožđe odnoseći a jaglukom suze otirući. 1, 441. Gologlava, u marami maloj. 1, 475. Kad vam manem srmari maramom. 1, 558. Kad mi, ujo, ti osečeš glavu, svež' mi glavu u tanku maramu. 1, 627. U maramu žuta gazimira. 1, 631. Pa ga *(čedo)* zavi u maramu svilnu. 2, 156. Pokrio se zelenom dolamom, po obrazu srmajli maramom. 2, 328. Na oči joj zlatali marame. 2, 553. U ruci nosi maramu duńa, u drugoj nosi maramu grožđa. Nar. pjes. vila. 1866. 487. A to cura *(nevesta)* pod maramom sluša. 1867. 831. Da izbirem šarane marame. Nar. pjes. istr. 1, 15. Zaovicam *(donesi)* šarane marame. 1, 19 Nije dobro led ni u marami kroz vinograd proueti. (U Srijemu). Nar. posl. vuk. 214. Mnogi kažu da su je *(kugu)* viđali gdje ide zavješena bijelom maramom. Vuk, živ. 219. Kad pod ovom živļeli maramom. P. Petrović, gor. vijen. 12. — *U prenesenome smislu* (membrana, *u anatomiji).* Marama sluzna („membrana mucosa'). J. Pančić, zoolog. 17.

2. MARAMA, *f. ime zaseoku u Hrvatskoj u županiji ličko-krbavskoj.* Razdijeļ. 39.

MÀRAMICA, *f. dem.* marama, *vidi* mahramica. — *Od* XVIII *vijeka, a između rječnika u Voltićijinu* („panno; fazzoletto' ‚tuch; halstuch'); *našao sam na cedulama zabilježeno da ima i u Belinu rječniku:* maramica ‚veletto da donne' ‚flammeum'; ‚velo che cuopre il petto' ‚mammillare' 756b; *ali je to samo pogreška prepisivača, jer je u Belinu rječniku na oba mjesta naštampano* mahramica. Čistom maramicom ili krpicom svežu čelo A. Bačić 290. Maramica s kojom se kalež tare. 358. Nit' imajući svitica za poviti ga, služi se istim maramicama glave svoje. F. Lastrić, od' 384. Biser pokupio u svilenu maramicu. A. Kanižlić, kam. 46. Malenom maramicom jest otro suze. 70. Tauke koprine i navezane maramice. utoč. 2. S maramicom znoj tare 166. Viditi ćeš jedne, maramice nose. rož. 24. Čistilica zlamenuje maramicu. bogoļubnost. 64. Maramice dilak ima otac. Nadod. 92. Marahmice *(sic)* i pojasevi. I. Velikanović, uput. 1, 419. Od tanka platna ručnik iliti maramica kojom se znoj tro. 3, 364. Izprosio je, da bi mu se dopustilo, maramicom dotaknuti nosila svetih mučenika. 3, 510. Maramica oli urubčić, s kojom se glava veže krizmanomu. M. Dobretić 59. Na glavi joj maramica. Nar. pjes. herc. vuk. 264. — *U prenesenome smislu, isporedi* marama *na kraju.* Maramica „peritoneum'. J. Pančić, zoolog. 18. Maramica plućna „pleura'. 37.

MÀRAMIČICA, *f. dem.* maramica, *vidi* mahramičica. — *Od* XVIII *vijeka.* Čistila, to je maramičice kojima se čaša tare, to jest purifikature. I. Velikanović, uput. 3, 181.

MÁRAN, márna, *adj. koji mnogo mari (pun mara), isporedi* marļiv. — *Od* XVI *vijeka, a između rječnika u Stulićevu* (v. pomńiv).

a. *adj.* — *Komp.:* màrnijî *(u Stulićevu rječniku).* Učinivši marno i tanko iskušenje svêdenja svoga. S. Budinić, sum. 90[1]. Ni srdcem pomiļen staroznanca marna. I. T. Mrnavić, ist. 182. — *Ima takova riječ i u jednoga pisca* XVIII *vijeka, ali nije dosta jasno značeńe, može biti da vaļa čitati* križu mrnu *(što bi se potvrdilo i slikom), a da je tu riječ pisac ńekako načinio od* moriti: Konstantin da križu marnu mjesto a orla na hram metnu, pak dvoglava ńega obrnu. J. Kavańin 278[a]. *vaļa da je slično značeńe i u ovome primjeru:* I dugova marni odpust prosim sramom. J. Kavańin 80[b].

b. *adv.* mârno. — *Komp.:* màrnijê (S. Budinić, ispr. 20, *i u Stulićevu rječniku).* — *Između rječnika u Stulićevu* (v. pomńivo). Da toliko veće marno i boļe živiti budemo. S. Budinić, sum. 9[b]. Potrèbuje da marno bļudimo se. 10[a]. Da u napridak marnije pripravi se na ispovid. ispr. 20. Od potribe jest ńega marno poslušati. 23. Složiv sijeno u samaluk marno. J. S. Reļković 257.

MARANGONIĆ, *m. prezime (zar tal.* Marangoni?). — *U naše vrijeme.* Ludvig Marangonić. Nar. pjes. vuk. 2, 662. *(među prenumerantima u Trstu).*

MARÀNGÛN, marangúna, *m. drvodjeļa.* — *Od tal.* marangone. — *Od* XV *vijeka, a između rječnika u Mikaļinu* (marangun, drvodiļa ‚faber lignarius') *i u Daničićevu* (maranьgunь, srl. ‚marango, faber lignarius'). Bêše maranguns bio. Spom. sr. 2, 120. (1452—1461). Marangun gdi staše ter jedno tuj drvo u noći djeļaše. N. Naļešković 1, 132. — *I sad se govori u Dubrovniku.* P. Budmani.

MÀRANOVIĆI, *m. pl. ime selu u Dalmaciji u kotaru dubrovačkome (na ostrvu Mļetu).* Repert. dalm. 1872. 24.

MÀRÂS, *m.* ratilo kao petica od mašklina. M. Pavlinović. — *I kao prezime:* u Vrgorcu. M. Pavlinović, *i u Hrvatskoj (u Lici).* Schem. segn. 1871. 94.

MÀRASKA, *f. tal* marasca, *višńa.* — *U Mikaļinu rječniku* maraska, višńa ‚laurocerasum, merasum'. — *vidi i* marača.

MÀRASOVIĆ, *m. prezime.* — *U Dalmaciji od* XVII *vijeka.* Petar Marasović. Stat. poļ. 5, 311. (1662). Ivan Marasović. And. Kačić, kor. 488.

MARAŠTINA, *f.* suvrst vinove loze bijela grožđa (u Dalmaciji). B. Šulek, im. 222.

MÀRAT, mârta, *m.* martius, *treći mjesec u godini, marač, ožujak.* — *Postaje od latinske riječi, ali preko srgrč. μάρτιος.* — *Pišem nom. (i acc.)* marat *po primjeru* XV *vijeka radi analogije prema drugijem takovijem riječima; isporedi* kvarat, porat *itd.* — *Vuk piše svagda* mart. — *Od* XIII *vijeka, a između rječnika u Vukovu* (märt ‚der märz' ‚mensis martius') *i u Daničićevu* (marьtь ‚martius'). Mêseca marьta. Mon. serb. 28. (1240). Mjesecь maratь. Spom. sr. 2, 93. (1436). Zamislio se kao jemin o martu. (Jer se onda jemini obično mijeńaju). Nar. posl. vuk. 184. Mart ima 31 dan. Vuk, dan. 1, IX. Vaskrsenije marta 25. 3, IV.

MÁRATI, mârâm, *impf. vidi* mariti. — *Od* XVII *vijeka po sjeverozapadnijem krajevima, a između rječnika u Bjelostjenčevu* (maram ‚curo'; mariš li? ‚curasne? audisne?') *i u Stulićevu* (v. mariti *s dodatkom da se nahodi u pisca kajkavca Muliha).* Niti maramo za ńega. Starine. 11, 108. *(oko* 1662). Gda se reči gdo ne mara, s palicami nek se kara. P. Vitezović, cvit. 24. Kad se igra, star se kara; ov mir ļubi, on ne mara. 37. A sad kad je Jaga stara, za ńu nigdor već ne mara. 64. Za spasenje ne marao. S. Margitić, fala. 29.

MARAVA, *f. ime žensko.* — *U dramama dviju pisaca Dubrovčana.* Grlica, Marava i Kamprela djevojke. M. Vetranić 2, 259. Da nam pošļe maja i strina Marava... M. Držić 441. Šišman u Marave kuca. 442. Sestrice Marava! 447.

MARÀVÂN, maravána, *m. bluta. vidi:* maravân, vino što se ištetilo i smutilo. možda od talijanskog ‚marame'. Slovinac. 1881. 418.

MARAVČIĆ, *m. prezime.* — *Pomińe se* XVIII *vijeka.* Maravčić od Livna. And. Kačić, kor. 455.

MARAVELI, *m. pl. šuļevi.* — *Od tal.* emorroidi. — *Ńegdje po sjeverozapadnijem krajevima.* Maraveli marojdi su, kada čovika boli prohod. Zbor. za nar. živ. i ob. 5, 211.

MÀRAVIĆ, *m. prezime.* — *Od* XVIII *vijeka.* Fra Marijan Maravić. Nadod. 53. Marijan Maravić. Norini 56. 79. Maravić. Schem. bosn. 1864. 98. Šem. prav. 1878. 60. Màravić, prezime u hrvatskoj krajini. V. Arsenijević.

MÀRAVIĆ-DRÀGA, *f. ime selu u Hrvatskoj u županiji modruško-riječkoj.* Razdiļ. 47.

MÀRAVIĆI, *m. pl. ime zaseoku u Bosni u okrugu sarajevskome.* Statist. bosn. 22.

1. MÀRAZ, *m. arap.* marad*h*, *tur.* maraz, *bolest; u našemu jeziku znači unutrńu bolest kojoj se ne zna uzroka.* — *vidi u Vukovu rječniku:* ‚z. b.' maraz na srcu ‚er ist innerlich krank (man sieht äusserlich keine ursache seiner übelbefindens)' ‚malo intestino laborat'.

2. MARAZ, *m.* sok u kamišu, zift. Zemļ. 1871. 3.

3. MARAZ, *m. ime muško.* — *Prije našega vremena.* Marazь. S. Novaković, pom. 76.

MARÇÀPÂN, marcapána, *m. tal.* marzapane, *vrsta slatkoga u kojemu je tijesto od bademova i šećera.* — *vidi i* marcepan. — *U Dubrovniku od* XVI *vijeka.* Reci mu, da mi pošļe jedan vruć marcapan. M. Držić 261.

MÀRCEL, *m.* Marcellus, *ime muško.* — *Ima nom. sing. i s oblikom* Màrceo, *i* Màrcelo *(prema tal.* Marcelo), *isporedi i* Marčelo. — *U tri pisca* XVI *i* XVIII vijeka. Marcel papa i mučenik. F. Glavinić, cvit. XXI. Marcel i Apulej mu*(ćenici).* XXV. Marcel rimski. J. Rajić, boj. 64. — I Marceo znanac Creski. J. Kavańin 95[b]. Anton Marceo *(gdje vaļa da je prezime, tal.* Marcello *ili* Marcelli), muž od Trasa. 149[b]. — Najde se ondi stražac niki, imenom Marcelo. F. Glavinić, cvit. 180[a]. S. Marcelo papa. 267[a]. Marcelo i Apuleo bihu nikoga Simuna sluge. 340[b].

MÀRCELA, *f.* Marcella, *ime žensko.* — *U jednoga pisca* XVIII *vijeka.* Židovi ulovihu Mandalenu, Martu i Marcelu. F. Glavinić, cvit. 232[a]. Zgrabihu Martu i Marcelu, službenicu jego. 243[b].

MARCELIĆ, *vidi* Marcelij. — *I u naše vrijeme u Dalmaciji.* P. Budmani.

MARCELIJ, *m. ime muško.* — *U rukopisu* XVI

vijeka. U Marcelija je troje perje i pernica jedna. Mon. croat. 251. *(oko* 1550). — *U cijelome rukopisu (napisanu ćirilovskijem slovima) stoji* ѣ *za* j, *i tako je i u toj riječi, ali bi moglo biti da u ňoj pisarskom ili štamparskom griješkom* ѣ *zamjeňuje* ѣ, *te bismo tada imali prezime* Marcelić *mj. imena* Marcelij.

MARCELIJAN, *m.* Marcellianus, *ime muško.* — *U jednoga pisca* XVIII *vijeka.* Dva plemenita Rimļanina, Marko i Marcelijan... F. Glavinić, cvit. 24b. Ov učini Marka i Marcelijana prida se dojti. 191a.

MARCÈLÎN, Marcelína, *m.* Marcellinus, *ime muško.* — *U jednoga pisca* XVII *vijeka.* Klet i Marcelin pape i muč*(enici).* F. Glavinić, cvit. XXII. Marcelin, Petar i Erazam muč*(enici).* XXIII. Marcelo po smrti s. Marcelina posta papom. 13b.

MÀRCELO, *vidi* Marcel.

MÀRCEO, *vidi* Marcel.

MARCÈPÂN, marcepána, *m. vidi* marcapan. — *Od ńem.* marcipan. — *U Bjelostjenčevu rječniku:* ‚panis martius, laserpitiarium, panis saccharites'.

MARCIJ, *m.* Marcius, *ime muško.* — *I s nom.* Marcijo *(po tal.* Marzio). — *U dva pisca* XVII *i* XVIII *vijeka.* Marcij i Marcelin muč*(enici).* F. Glavinić, cvit. XXIII. — Marcijo papa i ispo*(vidnik).* XXV. Marcijo Bartul Herkulani. J. Kavańin 240b.

MÂRCIJA, *f.* Marcia, *ime žensko.* — *U dva pisca* XVII *vijeka.* Imahu dva ova sveta mladenca mater Marciju. F. Glavinić, cvit. 190b. Marcija héi Varunova. J. Armolušić 50.

MARCÌJÂL, Marcijála, *m.* Martialis, *ime muško.* — *U dva pisca* XVI *i* XVII *vijeka, a između rječnika u Belinu* (‚Martiale, nome proprio d'uomini' ‚Martialis' 464b). Ovu pjesan ize iz Marcijala. D. Rańina 43a. Marcijala u Siciliju *(pripovidati slaše s. Petar).* F. Glavinić, cvit. 204a. Aleksandru, Vitalu i Marcijalu bi odsičena glava. 213a.

MARCÌJAN, Marcijána, *m.* Marcianus, *ime muško.* — *U jednoga pisca* XVII *vijeka.* Namiri se na Marcijana heretika. F. Glavinić, cvit. 37b.

MARCIKIĆ, *m. prezime.* — *U naše vrijeme.* Sava Marcikić. D. Avramović 269.

MARCJEL, *m. vidi* Marcel. — *U spomeniku* XIII *vijeka* (Marcêlь) *ime Mlečiću knezu dubrovačkome, kojemu se drugdje piše ime* Marsilij; *vaļa da je taj zadńi oblik (mlet.* Marsilio) *isto što tal.* Marcello, *jer imena* Marsilius *nijesam našao u martirologiju.* — *Između rječnika u Daničićevu* (Marьcêlь, gledaj Marьsilij). Knezu dubrovьčьkomu Marcêlu Đeordiju. Mon. serb. 40. (1253).

MÀRCOK *(ili* màrcoko), *m. tal.* marzocco, *lav na grbu ili na zastavi; ovako se govorilo u Firenciji, ali u našemu primjeru* XVI *vijeka kaže se o (krilatome) lavu svetoga Marka mletačkome, a riječ može biti da postaje od* Marcus, *tal.* Marco. I tebi govoru, koja noć vojevat, po kopnu i moru ako ćeš kraļevat, u slavi vrh blata, razbludno stojeći, i lava krilata pri sebi gojeći, baniš se i dićiš da more kraļuješ ... od tvoga marcoka ki bješe njekadar od mora široka uzmnožan gospodar, sadańijeh godišta, a kako vidi svak, došal je na ništa. M. Vetranić 1, 49—50.

MARCOPAN, *m. vidi* marcapan *i* marcepan. — *U Jambrešićevu rječniku:* ‚panis'.

MARCPAN, *m. vidi* marcapan. — *U jednoga pisca* XVIII *vijeka.* Tu napokon donošahu množ marcepana i kunfeta. J. Kavańin 23a.

MARČA, *f. ime selu u Hrvatskoj u županiji bjelovarsko-križevačkoj.* Razdiļ. 114.

1. MÀRČÂN, *adj. koji pripada mjesecu marču.* — *Od* XVIII *vijeka u gorńemu primorju, a između rječnika u Vukovu (gdje nije dobro zabiļežen akcenat):* mȁrčanî (u Dubrovniku) ‚märz-' ‚mensis martii'; mȁrčanâ svijeća (u Boci). cf. čaratan *(vidi dale).* Čuvaj se sunca marčanoga k'o podskoka jedovnoga. (Ž). Poslov. daničk. Bole je da te zmija upekne *(u Dubrovniku sam čuo:* uvije. P. Budmani) nego da te marčano sunce grije. (U Dubrovniku). Onđe se misli da je sunce marta mjeseca vrlo nezdravo — *razlog je, što je u početku proļeća velika razlika u vrućini između mjesta ugrijana od sunca i mjesta što je u hladu.* P. Budmani). Čovjek koji se rodi u marčanoj svijeći (luni). Vuk, rječn. *kod* čaratan.

2. MARČAN, *m. ime selu u Hrvatskoj u županiji varaždinskoj.* Razdiļ. 103.

MARČANI, *m. pl. ime selu u Hrvatskoj u županiji bjelovarsko-križevačkoj.* Razdiļ. 114.

MARČELA, *m. prezime.* — XVII *vijeka u Poļicu; na drugome je mjestu u istome spomeniku i o istome ćeļadetu pisano* Marčelić. Iz Gorńega Doca knez Mijovijo Marčela. Stat. poļ. ark. 5, 311. (1662). Iz Gorńega *(Doca)* knez Mihovija Marčelić. 312.

MARČELIĆ, *vidi* Marčela.

MÀRČELO, *m. vidi* Marcel. — *Od tal.* Marcello. — *U jednoga pisca* XVII *vijeka.* Marčelo papa. B. Kašić, rit. 53a.

MARČI, *m. prezime.* — XVIII *vijeka u Dubrovniku.* — *Može biti talijansko* (Marci) *ili potalijančeno od* Marković *ili drugoga takoga narodnoga prezimena.* Život i pokora svete Marije Edipkińe složeni u šes pjesni jezika slavinskoga po Nikoli Marči popu Dubrovčaninu 1791. N. Marči 1.

MARČIĆ, *m. prezime.* — *Od* XVIII *vijeka u Dalmaciji.* Svojim końici Marčić Ivau pošteno se svejer nosi. J. Kavańin 100b. Marčić. Schem. jadert. 1876. 53.

MARDA, *m. ime muško, jamačno hyp.* Mardarije. — *Prije našega vremena.* Marda. S. Novaković, pom. 76.

MÀRDARIJE, *m. Μαρδάριος,* Mardarius, *ime (kaluđersko).* — *Nije pravo grčko ime, može biti jermensko.* — *Od* XVI *vijeka, vidi u Daničićevu rječniku:* Marьdarije, kaluđer u manastiru Mrkšinoj Crkvi ‚Mardarije' koji je sam gradio slova i štampao crkvene knige u tom manastiru 1552—1566. Vuk, primj. 17. 19. — Mardarije (kaluđersko). S. Novaković, pom. 76. Monah Mardarije. Magaz. 1868. 165. Ijeromonah Mardarije. 169.

MARDARIJEVAC, Mardarijevca, *m. ime mjestu u Srbiji u okrugu kragujevačkome.* Zemļa u Mardarijevcu. Sr. nov. 1861. 502.

MARDOKEJ, *m.* Mardokaj, *ime jevrejsko, lat.* Mardochaeus. Moli se Mardokej Gospodinu. I. Bandulavić 44a. esther. 13, 8. Mardokeju on kâ uzvisi *(Aman vješala).* J. Kavańin 81a. — *Piše se i* Mardokeo *(tal.* Mardocheo). Govoraše Mardokeo. J. Matović 469.

MARĐEČIĆ, *m. prezime.* — *U naše vrijeme.* — Paroh Mile Marđečić. Šem. prav. 1878. 68.

MARĐELOS, *m. ime pusti u Slavoniji u županiji srijemskoj.* Razdiļ. 146.

1. MÁRE, *f. vidi* 2. Mara. — *Akc. se mijeńa u voc.* Mâre. — *U primorju od* XVI *vijeka.* Ah srčana Mare, vazda ću tvoj biti. N. Naļešković 1, 268. Nu pođi, Mare, ti. 1, 278. Mile, Jele. Mare. Rad. 16, 165. (XVII *vijek*). Mare, Pavla, Mandalino. J. Kavańin 322b. Cvatuć Maru majku kraļa nebeskoga i krunicu ńojzi kitu. 481a. Da ćeš uzet Maru, ako je bogata. J. Banovac, razg. 270. Stade ti joj Jerini l'jepa Mare govoriti. Nar. pjes. bog. 35. Jovo Mari tako govoraše: „Što t' se, Mare, žao od'jeliti...?“ Nar. pjes. vuk. 1, 18. Pasla Mare pauniće. 1, 54. Majka Maru preko mora zvala: „Śćeri Mare, jesi li oprala?“ 1, 233. Govori mu prelijepa Mare. Nar. pjes. herc. vuk. 2. Iz Mostara Mare Mostarkińa. Nar. pjes. marjan. 53. Ala Mare, ludo dite moje! Nar. pjes. istr. 1, 19. Još si, Mare moja, u zibeli bila. 2, 4. Na ńoj Mare bilo ruho pere. Nar. pjes. mikul. 162. — *U ovijem primjerima stoji kao hyp. prema* Maruša *(što je jamačno isto ime što* Marija), Marava *(što može također biti postalo od* Marija), Margarita *(što nema takoga ipokoristika).* Milica Maruši šapće: „Ah Mare sestrice!“ N. Naļešković 1, 243. Mare (= Marava). M. Držić 442. Kraļica Margarita... kâ u vaš grad svoem' imenu svetoj Mari crkvu dignu. J. Kavańin 190b.

2. MÁRE, *f. hyp.* marač, *ali se shvaća kao da je ime žensko.* — *U naše vrijeme po narodnijem poslovicama u Dalmaciji, a između rječnika u Vukovu (gdje je zlo zabiļežen akcenat po bokeļskome govoru):* mâre, hyp. v. marač. Ako Veļe ne veļuje, Mare opakuje. (U Boci. Gledaj: Kad veļača ne daždi, marač dobra ne misli). Nar. posl. vuk. 2. Kad Veļe ne veļuje, Mare opakuje. (U Dubrovniku). 115. Ako Veļe ne veļuje, Mare i veļuje i vraguje. na Braču. A. Ostojić.

MÀRELA, *f. vidi* kajsija. — *Od ńem.* marille. — *isporedi* marelica. Marela (Sabļar), Prunus armeniaca L. B. Šulek, im. 222.

MÀRELICA, *f. vidi (uprav je dem.)* marela. Marelica (ńem. marille), rus. морелла, морель, češ. marhule, pol. morela, 1. Prunus armeniaca L. (Sabļar, u Zagrebu); 2. Mirabelle (Sabļar, u Krapini). B. Šulek, im. 222.

MAREMIŠĻE, *n. ime zaseoku u Bosni u okrugu sarajevskome.* Statist. bosn. 29.

MARENA, *f. vidi u Daničićevu rječniku:* stoji jedan put mjesto Marina: ‚Ijula 17 Marena‘ (Okáz. pam. šaf. 76).

MARENIĆ, *m. ime dvjema zaseocima u Bosni u okrugu sarajevskome.* Statist. bosn. 12. 13.

MARENOVO, *n. ime selu u Srbiji u okrugu jagodinskome.* K. Jovanović 109.

MÁRĒŃE, *n. djelo kojijem se mari.* — *Stariji je oblik* marenje. — *Između rječnika u Mikaļinu* (marenje *kod* hajanje), *u Vukovu, u Stulićevu.* Koji ne ima onu var, marenje i skrb o tomu imanju. Š. Budinić, sum. 38a. Mareńe za ńihove interese. M. Đ. Milićević, škol. 44.

MAREOT, *m. Μαρεῶτις, ime mjestu (jezeru) u starome Eđiptu, vidi u Daničićevu rječniku:* Mareotь, mjesto u Misiru: ‚vь Mareotь‘. D(omentijanb) 189.

MAREŠ, *m. prezime.* — *U naše vrijeme.* Schem. segn. 1871. 114.

MÀRETA, *f. more (ne vrlo jako) uskolebano, tal.* maretta. — *Po primorju u naše vrijeme.* ‚Dežjak‘ nî bura, nateže nikoliko na buru, ali nî vetra, nego ‚mareta‘ v mori. Zbor. za nar. živ. i ob. 4, 240. — *I u Dubrovniku.* „More nije mirno, ima malo marete od šiloka“. P. Budmani.

1. MÀRETIĆ, *m. prezime.* — *U naše vrijeme u Slavoniji:* Tomo Maretić; *i u Dalmaciji.* Schem. siben. 1875. 27.

2. MARETIĆ, *m. ime selu u Hrvatskoj u županiji varaždinskoj.* Razdiļeļ. 104.

MAREVAČKI, *adj. (poss.) kod mjesnijeh imena u Srbiji u okrugu biogradskome.* Marevačko Brdo. Livada na Marevačkom Brdu. Sr. nov. 1863. 116. — Marevačko Poļe. Vinograd na Marevačkom Poļu. Sr. nov. 1871. 627. — *isporedi* Marevica.

MAREVICA, *f. ime mjestu u Srbiji u okrugu biogradskome.* Livada u Marevici. Sr. nov. 1875. 71.

MAREVIĆ, *m. ime selu u Bosni u okrugu sarajevskome.* Statist. bosn. 12.

MAREVO VELIKO, *n. ime zaseoku u Hercegovini.* Statist. bosn. 110.

MARGA, *f. vidi* lapor. — *Od lat. ili od tal.* marga. — *Od* XVIII *vijeka po sjevernijem krajevima.* Marga imenujem onu bijelu zemļu koja se po dijački marga imenuje. I. Jablanci 22. Upotrebļivańe jama iz kojih se vadi marga i šļunak. Zbornik zak. 3, 409. — *I u Šulekovu i u Popovićevu rječniku* (‚mergel‘).

MARGALIĆELICA, *f. vidi* margarićelica. — *Samo u Stulićevu rječniku:* margalitjelica ‚primus flos‘, *i otale u Šulekovu imeniku (vidi kod* margarićelica).

MARGÀRÊTA, *f. vidi* Margarita. — *Od ńem.* Margareta. — *Od* XVI *vijeka u Hrvatskoj.* Margareta. Mon. croat. 204. (1513).

MARGÀRETICA, *f. vidi* margarićelica. — *U naše vrijeme u Istri.* Margarêtica ‚Bellis perennis‘. D. Nemanić, čak. kroat. stud. 1fortsg. 55.

MÀRGARETIĆ, *m. prezime.* — *U naše vrijeme u Dubrovniku.* Margaretić. Schem. ragus. 1876. 65.

MARGARIČ, *m. ime muško.* — *Vaļa da je isto što* Margarit. — *Prije našega vremena.* Margarič. S. Novaković, pom. 76.

MARGARÌĆELICA, *f.* Bellis perennis L., *bilka i cvijet.* — *Od tal.* margheritina. Margalitjelica (Stulli), Margaritjelica, rus. маргаритка, bellide (Pizzelli, Aquila—Bué), margarite (Kuzmić), margheritina (Skurla), Bellis perennis L. (Vodopić). B. Šulek, im. 222.

1. MARGARIT, *m. ime muško.* — *Postalo od* Margarita. — XIII *vijeka i poslije, a između rječnika u Daničićevu* (Marьgaritь, ime muško). Marьgaritь Stiļevićь. Mon. serb. 39. (1253). Margaritь. S. Novaković, pom. 76.

2. MARGARIT, *m. ime selu.* — XIV *vijeka.* — *Između rječnika u Daničićevu:* Marьgaritь, crkva je treskavačka imala selo toga imena. G(lasnik). 11, 133; 13, 372. Bogь da prosti Radaševca izь Marьgarita. Starine. 10, 271. (XIV *vijek). vidi i* Starine. 10, 277.

1. MARGÀRÎTA, *f.* Margarita *(uprav biserovo zrno, od grč. μαργαρίτης), ime žensko.* — *Od* XV *vijeka.* Negova žena gospa Margarita. Mon. croat. 92. (1461). Stara majka Ivanova, majka Margarita. Nar. pjes. *u* Đ. Baraković, vil. 197. Margarita divo*(jka)* i muč*(enica).* F. Glavinić, cvit. XXIV. Porodi se blažena s. Margarita u Antijohiji. 226b. Ne boj se, Margarita. 229a. Zaruči

Margaritu, kćer kneza od Provonce. 292a. Ugarska opet Margarita. J. Kavańin 299b. Ovo često promišļaše blažena Margarita od Kaštela. J. Banovac, razg. 52. I on knigu napisa Margariti ļubi svojoj. Nar. pjes. bog. 32. Ero sam ti rodila Margaritu sestru tvoju. 117. Margarita. S. Novaković, pom. 76. Margaritu kraļ prosio. Nar. pjes. herc. vuk. 345.

2. MÀRGARITA. *f.* sitna maslina što se nalazi raspršena među velikom (od tal. ‚margarita, perla'). Na Braču. A. Ostojić.

3. MARGARITA, *f. ime mjestu u Srbiji u okrugu ćuprijskome.* Niva u Margariti. Sr. nov. nov. 1872. 150.

MARGARITOVIĆ, *m. prezime.* — *U naše vrijeme.* D. Avramović 274.

MARGEČANI, *m. pl. ime selu u Hrvatskoj u županiji varaždinskoj.* Razdiļe. 103. — *Može biti da uprav glasi* Margečani.

MARGERITIĆ, *m. prezime.* — *Pomińe se* XVIII *vijeka.* Margeritić od Zažabja. And. Kačić, kor. 455.

1. MÀRGETA, *f. vaļa da je uprav žensko ime, isto što* Margarita, *ali se nalazi u narodnoj pjesmi kao ime ńekakvu topu; vidi u Vukovu rječniku:* ‚eigener name einer kanone' ‚nomen proprium tormenti' *s dodatkom da je stajaća riječ, i s primjerom:* Dok mi gleda Krńo na Zemuna, a Margeta na Vračar na poļe. — *U ovome primjeru* XVII *vijeka nije dosta jasno značeńe:* Svijetao ti obraz kako u Margete očas. (D). Poslov. daničić.

2. MARGETA, *m. prezime.* — *U naše vrijeme.* Jevto Margeta. Nar. pjes petr. 1, 356 *(među predbrojnicima).*

MARGÈTÂN, margetána, *m. čovjek što putuje s vojskom i nosi joj za prodaju jelo i piće.* — *Od ńem.* marketender. — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu:* (u vojvodstvu) ‚der marketender' ‚lixa, nundinator castrensis'. To znadu i rusijski margetani, a naš sekretar ne zna. Vuk, gram. i pol. spisi. 1, 180.

MARGETÀNICA, *f. žensko čeļade kao* margetan. — *U Vukovu rječniku:* ‚die marketenderin' ‚nundinatrix castrensis'.

MARGÈTÂNSKÎ. *adj. koji pripada margetanima.* — *U Vukovu rječniku:* ‚marketender', lixae'. — *U prvome izdańu ima i adv.* margètânski, ‚wie ein marketender' ‚more lixae', *onako kao što biva u margetana.*

MÀRGETIĆ, *m. prezime.* — *U naše vrijeme.* Nar. pjes. vuk. 2, 654 *(među prenumerantima).* D. Avramović 183. J. Bogdanović.

MÀRGETIĆI, *m. pl. ime selu u Bosni u okrugu sarajevskome.* Statist. bosn. 20.

MÀRGIČANIN, *m.* čovjek iz Màrgitice u Banatu. V. Arsenijević. — *Množina:* Màrgičâni. — *Postaje od* Margit(i)ca, *ne od osnove* Margit, *za to je* č, *a ne* ć.

MÀRGIČÂNKA, *f.* žensko čeļade iz Margitice. V. Arsenijević. — *Radi* -č- *vidi* Margičanin.

MÀRGIČANSKÎ, *adj.* koji pripada selu Margitici. V. Arsenijević. — *Radi* -č- *vidi* Margičanin.

MARGIT, *m. ime muško (prema* Margita, *isporedi* Margarita). — *Prije našega vremena.* Margith. S. Novaković, pom. 76.

1. MÀRGITA, *f. ime žensko, isporedi* Margarita. — *Od* XVI *vijeka, a između rječnika u Vukovu* (‚frauennamo' ‚nomen feminae'). Gospa Margita. Mon. croat. 185. (1504). Najti Ružu ali Margitu. Korizm. 9b. Od sabļe pogibe nesrićna Margita. H. Lucić 239. Margita. S. Novaković, pom. 76. Pa doziva Margitu đevojku: „Sele moja, Margita đevojko!" Nar. pjes. vuk. 3, 52.

2. MARGITA (Velika), *f. ime trgovištu u Bačkoj.* — *Radi* Velika *isporedi* Margitica. Velika Margita. Šem. prav. 1878. 48.

MÀRGITICA, *f. ime trgovištu u Bačkoj.* — *isporedi* 2. Margita. Šem. prav. 1878. 49.

MARGITIĆ, *m. prezime.* — *Pomińe se od* XVIII *vijeka.* Od spovijesti Margitić da dobra izgleda. J. Kavańin 127a. Margitić (od različiti banovina). And. Kačić, kor. 455.

MARGLA, *f. vidi* marga. — *Od ńem.* mergel. — *U naše vrijeme u Srbiji.* Kamen margla od koga se može žeći dobar hidraulski cemenat. M. Đ. Milićević, kraļ. srb. 15.

MARGRAVIJ, *m. vidi* markez. — *Od ńem.* markgraf *preko lat.* margravius. Od margravija Bareith. A. Tomiković, živ. 169.

MARGUŠKOVIĆ, *m. prezime.* — XV *vijeka, a između rječnika u Daničićevu* (Маргушьковићь). Po ruke kneza Franьčeska Margaškovića. Mon. serb. 494. (1466).

MÂRHA, *f.* merx; pecus. — *vidi i* marva. — *Nalazi se u ńekoliko slavenskijeh jezika, ako i nije praslavenska riječ, isporedi nslov.* mrha, *stoka i mrcina, češ.* mrcha, *mrcina, poļ.* marcha, *kobila.* — *Bez sumńe je tuđa riječ, i vaļa da je od stvńem.* marha, *kobila.* — *U našemu se jeziku nahodi od* XVI *vijeka; sad je u štokavaca običnije* marva. — *Nije lako svagda razumjeti pravo značeńe.* — *Između rječnika (u Mikaļinu* mahra, *i kod* imanje), *u Bjelostjenčevu* (‚armentum, pecus'), *u Jambrešićevu* (marha velika ‚armentum'), *u Voltiģijinu* (‚armento, bestiame' ‚allerley vieh'), *u Daničićevu* (marha ‚merx').

a. merx, *trg, espap, roba.* — *U naj starijim primjerima.* Dubrovački tirьgovci sьvojom marhomь slobodnu da dohode... Ako svoju marhu i pratež ne prodadu. Mon. serb. 551. (1517). samo u tom spomeniku. (Đ. Daničić). Ako bi prišla ovdi karavela g(ospo)d(i)na Jerolima Petolinića ili kô koli ino drivo ńegovo, ili ako bi kâ marha ńegova prišla u inih drivih. Mon. croat. 208. (1521). Nego nam upišite po komu hoćemo marhu uslati. Starine. 11, 78. *(oko* 1600—1602). Soli ne mogu nositi po suhom, da bismo vu drugu marhu poračunali koja so more po suhe nositi. 91. *(oko* 1652). — *Vaļa da je isto značeńe i u ova dva primjera:* Da se odaje vsake vrsti marha za plaću. P. Vitezović, kron. 76. Ako vam što iz naše zemļe potribno koja marh(a) bude. Starine. 12, 31. *(oko* 1703).

b. pecus, *domaće životińe, stoka.* O svomu brašnu tudu marhu čuvam. Starine. 12, 101. *(oko* 1655). *(Uloviše)* marhe svakojake. B. Krnarutić 19. Agama su agaluci bili, al' kô marhu vladali su raju. Osvetn. 13, 25. Daće krstan čim mu pane blaga, snop će pasti, marha se napasti. 4, 12.

MARHATOVAC, Marhatovca, *m. kajkavski* Marhatovec, *ime selu u Međumurju.* Schem. zagr. 1875. 143.

1. MÀRICA, *f. dem.* 2. Mára. — *Od* XV *vijeka, a između rječnika u Voltiģijinu* (‚Maria' ‚Marie') *i u Vukovu* (dim. v. Marija. cf. Marijca). Sestri Marici. Mon. croat. 87. (1460). Podi ti, Marica. N. Naļešković 1, 274. Vazoti odluči kćer moju Maricu. Đ. Baraković, vil. 322. Maricu kćer

Turčinu da za ženu. P. Vitezović, kron. 118. Stjepan svâk mu i Marica. J. Kavańin 232a. Gospoja Marica Obabova prava domaćica. Nadod. 78. Momčić ide strančicom, ... i ugleda Maricu; momčić Mari govori... Nar. pjes. vuk. 1, 345. Šćer Maricu uzo za caricu. Pjev. crn. 288a. — *I u narodnoj pjesmi kao ime crkvi u Beču.* Pola su mi Beča osvojili do Ružice i crkve Marice. Nar. pjes. vuk. 3, 47.

2. MÀRICA, *f.* Artemisia camphorata Vill. — U okrugu niškome. S. I. Pelivanović.

3. MÀRICA, *f.* Hebrus, *ime rijeci u Rumeliji.* — *Od* XVI *vijeka, a između rječnika u Mikaljinu* (Marica, rijeka u Slavoniji ‚Echedorus fluvius'), *u Belinu* (‚Hebro, fiume di Tracia' ‚Hebrus' 367b), *u Vukovu* (voda (u Kosovu?) [u Rumeliji]) *s primjerima iz narodnijeh pjesama:* Na Maricu bijeliti platno. — Okreće se niz vodu Maricu, *u Daničićevu* (voda u Maćedoniji). Tisa i Marica. M. Vetranić 1, 263. Kada prebrodi Maricu. Mon. croat. 234. (1529). Въ Maćedoniji na Marici. Spom. stojan. 126. Na Maricê. Okáz. pam. šaf. 61. Na Marici. 72. U rumelska jezdi polja, opet srbska naprid slidi, gdi su od grada Drenopolja vrh Marice rijeke zidi. I. Gundulić 312. Dvina, Drina, Prut, Morava i Marica svud spjevana. Ǵ. Palmotić 2, 197. Don, Neretva i Marica. J. Kavańin 275a. U vodi Marici. And. Kačić, kor. 485. Rano rani Turkińa đevojka, na Maricu bijeliti platno. Nar. pjes. vuk. 2, 340. Nasred Drenopolja kamen-mosta Marice rijeke. Pjev. crn. 187b. Na Maricu s Turcim ratujući. 288a. Od Bojane do Marice valne. Osvetn. 3, 134.

MÀRIČIĆ, *m. prezime (po majci Marici).* — *Od* XVI *vijeka.* Juro Maričić celo selo jedno. Mon. croat. 308. (1598). Nij' mi zabit ni vlastele Maričića, Radovića. J. Kavańin 99b. Maričići gdje su davni? 100a. Mili taste, Vide Maričiću! Nar. pjes. vuk. 3, 517. Maričić. Schem. siben. 1875. 27. Sima Maričić. Rat. 358. Màričić, prezime u hrvatskoj krajini. V. Arsenijević. J. Bogdanović.

MÀRIČIĆI, *m. pl. ime zaseoku u Hrvatskoj u županiji zagrebačkoj.* Razdije|. 66.

MÀRIČIN, *adj. koji pripada Marici.* — *I kod mjesnoga imena (prije našega vremena).* Maričino selo. S. Novaković, pom. 138.

1. MARIĆ, *m. prezime.* — *Akc. može biti na tri načina:* Mârić *i* Márić *(po majci* Mári*)* *i* Màrić *(po majci* Màri*).* — *Od* XIV *vijeka.* Stanislavь Marićь. Glasnik. 24, 245. (1353). Opravi je pašenogu Marić-alajbegu. Pjev. crn. 178b. Svome pobri Marić-Alibegu. Nar. pjes. juk. 582. Javio se kod nas Arsenije Marić. Glasnik. II, 1, 47. (1808). Mihajlo Marić. Nar. pjes. vuk. 2, 650 *(među prenumerantima).* Marić. Schem. bosn. 1864. XXVIII. Márić i Màrić, prezimena u Lici. J. Bogdanović. — *I kod mjesnijeh imena (gen.* Marića*) u Srbiji:* Ńiva Marića *u okrugu aleksinačkome.* Ńiva na ornici zovoma Marića. Sr. nov. 1863. 398. — *u okrugu valjevskome.* Ńiva zovoma Marića. 1869. 54. — *vidi i kod* Maričev.

2. MÁRIĆ, *m. dem.* Maro *(ime musko, ne prezime).* — *U komediji dubrovačkoj* XVI *vijeka.* M. Držić 370.

3. MARIĆ, *m. ime selu u Bosni u okrugu bańolučkome.* Statist. bosn. 34.

MARIĆEV, *adj. koji pripada Mariću (vidi* 1. Mraić*).* — *I kod mjesnoga imena:* Maričeva Ńiva *u Srbiji u okrugu aleksinačkome.* Sr. nov. 1867. 183.

MARIĆI, *m. pl. mjesno ime.*

a. Márići, selo u Bosni u Bijeljinskoj. M. Ružičić.

b. *mjesto u Srbiji u okrugu užičkome.* 6 dana orańa u Maričima. Sr. nov. 1869. 139.

MARÌFET, *m.* artificium, *hitrina, vještina, majstorija (više u zlome smislu nego u dobrome), isporedi* marifetluk. — *Od arap. tur.* ma'rifet, *znańe, vještina, talenat.* — *U naše vrijeme.* A ukaži końu marifete. Nar. pjes. hörm. 1, 265. Kano da hoće ńekakve marifete da provodi. Nar. prip. bos. 1, 95. Marifet, vještina. *u* Nar. pjes. hörm 1, 616.

MARIFÈTLUK, *m. vidi* marifet, *od čega postaje turskijem nastavkom* luq *(uprav* lük*);* *ne znam, ima li te riječi u turskome jeziku.* — *U naše vrijeme.* Ja sam naučio mnoge marifetluke (varave zanate). Nar. prip. bos. 1, 9. Počme se razgovarati marifetluke svoje provodeći. 1, 43.

MARIGUTIĆ, *m. ime selu u Hrvatskoj u županiji varaždinskoj.* Razdije|. 104.

MARIHNA, *f. ime žensko.* — *Vańa da postaje od Marija.* — *Na jednome mjestu* XV *vijeka.* Marihni héeri. Mon. croat. 64. (1437).

MÀRIJ, *m.* Marius, *ime muško.* Marij, Marta, Audifak, Abakum m*(učenici).* F. Glavinić, cvit. XXI. Pod Marijem... J. Kavańin 278a.

MÀRIJA, *f.* Maria, *biblijsko ime žensko, jevrejski* Mirjam. — *Od naj prvijeh vremena, a između rječnika u Belinu* (‚Maria, nome augustissimo e proprio di Nostra Donna e madre di Dio' ‚Maria' 463a), *u Voltiǵijinu (*v. Marica), *u Vukovu* (‚Marie' ‚Maria'), *u Daničićevu* (‚Maria'). — *Vokativ je kao i u drugijeh ženskijeh imena na* a *(što nijesu ipokoristici) jednak s nominativom; ali se u molitvama bio uzdržao (i to u čakavaca do* XVII *vijeka) stari oblik* Marije, *a uvuklo se i* Màrijo *u štokavaca, te je iz molitava prešlo gdjegdje i u pjesme i u obični govor.*

a. *bogorodica.*

α) uopće. Bogumateri roždьšej prêsvętyje prisnodêvije Marije. Mon. serb. 15. (1222—1228). Divici jime biše Marija. Bernardin 4. luc. 1, 27. Život i muku Spasa draga i Marije da štampati. J. Kavańin 126b. Poslije Marija i Spasite|. 209a. U pečatu vidiš tomu pravu ļubav ti, Mariju. 255b. Ženom djevu bro'eć Mariju. 453a. Rimska crkva Božja zaručnica koju brani Marija divica. And. Kačić, razg. 161b. Jednom reče: „Jezus i Marija!" 304a. Ja ću poći k ravnoj Ungariji, ute*(ć)* ću se divici Mariji. 333a. Majku tvoju štujemo svetu divu Mariju. F. Radman 54. Kod ńih došla sveta djeva Marija. Nar. pjes. vuk. 1, 121. Al' govori Ogńena Marija. 1, 169. Ni Mariju koja muńom pali. 2, 206. I prečiste djevice Marije. 105. Turci viču Muja i Aliju, Crnogorci blaženu Mariju. Ogled. sr. 113. I on veli: „Jezus i Marija!" Nar. pjes. marjan. 182. Vazda i Marija! (Odgovore kršćani oko Spļeta kad im se nazovo: Faļen Isus!). Nar. posl. vuk. 31. *vidi* blaga, blažena, djeva, djevica, ogńena *itd.* — *Voc.* Marijo. Zdrava si, Marije! M. Marulić 216. Vazda govoraše: „Zdrava, Marije!" Mirakuli. 7. O slavna devo Marije! 46. Sveta Marije, moli za nas. Korizm. 6b. Pod tvojim krilom, o Marije... 28b. Ne boj se, Marije. 79b. Zdrava, Marije! Š. Budinić, ispr. 38. Blažena jesi, divo Marije. M. Alberti 21. I tebe prosim, b. divo Marije.

F. Glavinić, cvit. 253b. — *Voc.* Marija. Zdrava, Marija milosti puna!... Ne boj se, Marija. Bernardin 4. luc. 1, 28. 30. O Marija, kraļice nebeska. Korizm. 6a. Zdrava budi, Marija! F. Vrančić, rječn. 128. Zdrava, Marija milosti puna! I. Akvilini 11. F. Glavinić, cvit. 446a. J. Matović 440. Ne boj se, Marija. F. Lastrić, test. 371b. 372a. O Marija, pravo utješenje žalostuijeh. I. A. Nenadić, nauk. 239. Raduj se, o Marija. 264. Sestro naša, Blažena Marija! Nar. pjes. vuk. 2, 1. Kazaću ti, Ogńana Marija. 2, 4. Ne boj se, Marija! Vuk, luk. 1, 30. — *Voc.* Marijo. Sveta Marijo, moli za nas. Azbukv. 1690. 29. Sveta Marijo, moli se za me. L. Terzić 37. Blažena divico Marijo. F. Parčić 91. Zdrava, Marijo, na sem svitu! J. Kavańin 481a. Marijo prisveta djevo! B. Zuzeri 57. Sveta Marijo, priteci nevoļnim. J. Banovac, blagosov. 272. Zdravo, slatka i ugodna Marijo! prisv. obit. 51. Zdravo, Marijo! I. A. Nenadić, nauk. 26. Priblažena djevice Marijo. 56. O Marijo majko mila! 182. Zdrava, Marijo milosti puna! F. Lastrić, od' 47. O privedra i izvrstita divico Marijo. B. Pavlović 49. Ne boj se, Marijo. E. Pavić, ogledalo. 473. Tebe svi sada, Marijo, klańamo. jezgra. 155. Sveta Marijo! F. Matić 102. O divice Marijo! L. Vladmirović 83. Zdrava Marijo! I. M. Mattei 133. Zdrava, Marijo milosti puna! T. Ivanović 5. S. Marijo, moli za ńega. 108. Zdrava, Marijo milosti puna! B. Leaković, nauk. 424. Tako t' Boga, sveta djevo Marijo! Nar. pjes. vuk. 1, 122. O djevice Marijo! Nar. pjes. herc. vuk. 332.

b) molitva: Zdrava, Marija *itd. shvaća se kao da je* zdrava *adj. uz supst.* Marija *i tako se sklaňa (znači i doba u jutro prije ishoda sunca i u večer poslije zapada, kad se zvoni na tu molitvu).* S tri zdrave Marije. Zborn. 60a. Nigdar ne učini reći jednu zdravu Mariju. Korizm. 21a. Saotijer od sto i peset zdravijeh Marija. A. Gučetić, roz. jez. 17. U jutro zdravu Mariju čini zvoniti. F. Glavinić, cvit. 80b. Reci zdravu Mariju. I. T. Mrnavić, nauk. krst. 1702. 13. Istumačeńe očenaša i zdrave Marije. 1708. 8. Pet zdravi Marija. I. Badrić, prav. nač. 7. Može se zvoniti i u večer na zdravu Mariju. A. Baćić 199. Govoreći zdravu Mariju. F. Lastrić, od' 49. Kada zvoni zdrava Marija. I. A. Nenadić, nauk. 55. Zvoniti zdravu Mariju. Ant. Kadčić, 21. Prvi dio anđelskoga pozdravļeńa, to jest zdrave Marije. J. Matović 440. Zazovi dar duha svetoga bar s jednim očenašom i zdravom Marijom. B. Leaković, gov. 83. Posli očenaša ne ima izvrsnije molitve od zdrave Marije. nauk. 426. Ne zna balija što je zdrava Marija. Nar. posl. vuk. 198. — *Za tako zvońeńe ima i latinsko ime* ave Marija *(vidi i* abe: abemarija *nije samo u jednoj knizi nego n. p. u Dubrovniku prosti narod i seļaci obično tako govore).* Maro: Eto ave Marija. — Frano: Nije. N. Naļešković 1, 286.

c) o praznicima u koje se svetkuje bogorodica, i to s nekijem osobitijem pridjevima. Avgusta miseca 15 danь na svete Marńje. Mon. serb. 101. (1332 *u poznijemu prijepisu).* Koja je polača bila ... kaluđerica svete Marije od anđelovь u ročenomь našemь gradu Dubrovniku. 302. (1420). S. Marija od sniga. F. Glavinić, cvit. xxiv. — Dan Marijo biše uznešeńe. And. Kačić, razg. 180b.

d) o imenima crkava posvećenijem bogorodici također s pridjevima, i o mjestima gdje su te crkve, n. p. u Hrvatskoj u županiji zagrebačkoj: Marija Bistrica, *selo.* Razdijeļ. 84. Marija Gorica, *selo.* 88. *vidi i* Sveta Marija.

b. *o drugijem sveticama i biblijskoj ženskoj čeļadi.* Bjeloća odiće, u kojoj se ukazaše danas anđeli bogoļubnim Marijama, zlamenuje radost i veseļe. F. Lastrić, ned. 185. No nađoše tri Marije ... Pa im Gospa s plačem reče: „O Marijo, sestro moja, viđe li mi đe Isusa?“ Nar. pjes. herc. vuk. 329—330. Veseli se, Mandalijena, s ostalijem Marijami. A. Gučetić, roz. jez. 241. — *I o samoj Mandalijeni.* Mariju si ti odrišio. M. Divković, nauk. 91a. — *i (kao mjesno ime radi crkve)* Marija Mandalena, *selo u Hrvatskoj u županiji zagrebačkoj.* Razdijeļ. 88. — S. Kolumban štući život Marije Egipcijake. F. Glavinić, cvit. xviii. — Sestrice im otp'jevale: Anđelija i Marija, slušala ih Božja majka. Nar. pjes. vuk. 1, 118—119. — Marija proročica sestra Aronova. Đ. Daničić, 2mojs. 15, 20.

c. *uopće kao žensko ime.* Marija raba Rašćina. Starine. 13, 208. (1185 *prepisano* 1250). Plemenuête naše gospođe kraļice Marêje ugrьske. Mon. serb. 211. (1887 *u prijepisu istoga vijeka).* Posilaju rečene sirote ... i sestre ńihь Katarinu i Mariju. 557. (1566). Ovamo izljezi; Marija gdi je? N. Naļešković 1, 261. Ki je vrag, Marija? 1, 263. Uh sjetna Marija! od šta bi nemoć taj? 1, 270. Neka mole svitlu cesaricu, baš Mariju dragu Tereziju. M. A. Reļković, sat. C8b. Oj, Marija, Bogom posestrimo! Nar. pjes. vuk. 1, 126. Onda Jovo Mari govoraše: „Oj Marija, draga dušo moja“. 1, 197. Po imenu Mariju đevojku. Nar. pjes. petr. 2, 693. — *Voc.* Marijo. O Marijo, sestro Đurkovića. Nar. pjes. vuk. 3, 477. Opremi se Vukašine kraļe, opremi se na carevu vojsku, u dvorove ļubu ostavio, i ovako ńojzi govorio: „O Marijo, vjerna ļubo moja!“ Nar. pjes. herc. vuk. 75. Onda reče Brankoviću Vuče: „Ļubo moja, kićena Marijo!“ Nar. pjes. petr. 3, 233.

d. *nadijeva se ovo ime i muškima, ali rijetko kao prvo (nemam za to primjera).* U smrt Ganbatiste Marije *(vaļa da nije prezime).* D. Rańina 126b. Vojvoda Medjolanski, po imenu Filip Marija. F. Glavinić, cvit. 148b. *(Talijanski)* Giamaria *(t. j. Ivan Marija)* Mattei. I. M. Mattei v.

MARÌJAČA, *f. augm.* Marija. — *U naše vrijeme u Istri.* Marijâča, augm. Maria. D. Nemanić, čak. kroat. stud. 1fortsg. 61.

MARÌJÂN, Marijána, *m.* Marianus, *ime muško. — Akc. kaki je u gen. taki je u ostalijem padežima, osim u nom. i voc.* Màrijâne. — *isporedi* Marjan. — *Po primjerima u kojima bez sumńe treba čitati* Marijan *čini se kao da je ovaj oblik običniji u narodu nego* Marjan, *premda Vuk i drugi pisci našega vremena vole pisati* Marjan. — *Od* xvii *vijeka, ako ne još od prije.* Za sužńa vašega, za Marijana. Starine. 11, 78. *(oko* 1600—1602). Sekulić Marijan. B. Krnarutić 31. I hrabreni svet Marijan. J. Kavańin 298a. Marijan Terzić. And. Kačić, kor. 485. Marijan Olovļanin. Norini 54. Marijanь. S. Novaković, pom. 77. Ne povedi sestrića tvojega, baš sestrića mlada Marijana. Nar. pjes. vuk. 3, 211. Tek iz maglo junak iskočio, baš na vrancu mladi Marijano *(u istoj pjesmi ima još tri puta* mlada Marijana *a četiri* mladi Marijano; *samo u jednome stihu ima oblik* Marjan *(vidi). pred samom pjesmom Vuk je napisao:* Mladi Marjan). 3, 214. Pokloni ga Marijanu momu. Nar. pjes. juk. 224. Odveli mu troje djece malo: Marijana od sedam godina... 413. Kad Marijan curu opazio. 565.

Al' eto ti malog Marijana. 583. *u toj istoj knjizi u četiri pjesme ima* Marijan *preko* 30 *puta, a* Marjan *dva, i na početku je prve izdavalac napisao* Marjan *(vidi) kao i Vuk.*

MARÌJANA, *f. žensko ime. — Ne znam, jeli sastavljeno od* Marija *i* Ana *(kao što je n. p. tal.* Marianna*), ili je žensko ime prema* Marijan*, ali nijesam našao u martirologiju imena* Mariana*. i po akcentu bilo bi prvo, jer bi u drugome slučaju glasilo* Marìjâna. *— Od* xviii *vijeka, a između rječnika u Vukovu* (Marijana, ‚frauenname' ‚nomen feminae' *s primjerom iz narodne pjesme:* Što đevojka divna Marijana). Lovrin svoj svit u Marijani po svem znanom svijetu slove. J. Kavańin 103b. Pred ńima je dilber Marijana. Nar. pjes. herc. vuk. 130.

MARIJANCI, *m. pl. ime selu u Slavoniji u županiji virovitičkoj.* Razdijeļ. 134.

MARÌJÂNKO, *m. dem.* Marijan. *— U naše vrijeme.* Služi mu ga sestrić Marijanko. Pjev. crn. 52a.

MARIJÁNOVIĆ, *m. prezime (po ocu Marijanu). — vidi i* Marjanović. *— Od* xviii *vijeka.* Frano Marijanović. Norini 62. Marijanović. Schem. bosn. 1864. x. Marijánović, *prezime u Lici.* J. Bogdanović.

MARÌJÂNSKÎ, *adj. koji pripada Mariji (vidi* Marija, a). Kad dovršim sveto Marijansko dilo. A. Kanižlić, rož. 115. *— I kod mjesnoga imena:* Marijansko brdo*, mjesto u Srbiji u okrugu požarevačkome.* Ńiva na Marijanskom brdu. Sr. nov. 1875. 281.

MÀRIJÂŠ, *vidi* màrjaš.

MARIJÁŠEVIĆ, *m. prezime. — Od* xv *vijeka (u naj starijemu primjeru pisano latinski).* ‚Tho mas Mariassevich'. Mon. croat. 65. (1445). Marijašević. Schem. segn. 1871. 114.

MARÌJETA, *f. tal.* Marietta, *dem.* Maria *(Marija). — Od* xviii *vijeka po primorju pa i u Sarajevu, a između rječnika u Vukovu:* (u Sarajevu i dalje k moru) ‚frauenname' ‚nomen feminae'. Kô pogodi Marijeti, drugoj kćeri *(sreća).* J. Kavańin 84b.

MARIJÈTINA, *f. augm.* Marijeta. *u Lici.* J. Bogdanović. V. Arsenijević.

MÀRIJEVIĆ, *m. prezime. — U naše vrijeme.* Stanko Marijević. Rat. 220.

MÀRIJICA, *f. dem.* Marija. *— Izgovara se i* Màrîjca, Màrîca. *— U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu* (Màrîjca, dim. v. Marija). Mala Marijice, homo po rožice. Nar. pjes. mikul. 148. Marijice dušo! 165. Màrîca. J. Bogdanović.

MÀRIJIĆ, *m. prezime (po majci* Mariji). *—* xiv *vijeka.* Gojakь Marijićь. Deč. hris. 7.

MÀRIJIN, *adj. koji pripada Mariji. — Izgovara se i* Màrîn*, s toga je teško znati u nekijem primjerima, jeli* Màrîn *ili* Márin*: kao pravilo može vrijediti da je prvo, ako se govori o bogorodici.* V Marijini crêvi. Korizm. 11a. Vzvišenje Marijino. 100a. Marijine majke. Zborn. 105b. Molitva Marijina vazda uslišana bi. I. Ančić, svit. xxix. Koji sastavi bliža u doba oba svijeta *(svjeta?)* Marijina, steć u družbi od Jezusa Marín *(jamačno* Màrîn) sluga, kô Isusa. J. Kavańin 95b. Čista duša Marijina. 316a. Marijina nješto mlika. 330a. Marijina porodica kon ńe stoji. 521b. U krilu Marijinu. I. P. Marki 93. Razgovarańe ii na gospu od začetja od mogućstva Marijina. J. Banovac, razg. xi. Sve muke po Marijini molba po niki se način smańkavaju. 12. U pričistoj utrobi Marijinoj. 140. *drugdje se u pisca Banovca nahodi i* Marin*, n. p.:* Samo ću vam ovo prikazati, kako se je Bog srditi učinio milostiv u utrobi Marinoj. J. Banovac. razg. 136*, ali će i ovdje trebati izgovarati* Màrîn. Preko bijela grla Marijina. Nar. pjes. herc. vuk. 7. *— I kod mjesnijeh imena:* Marijin Grob *i* Marijine Pure*, dva mjesta u Srbiji u okrugu biogradskome.* Glasnik. 19, 193. *ima i* Marijino Selište *što se pomińe* xiv *vijeka.* Na Marijino Selište. Spom. stojan. 25. (1327). -- Prokletstvo Evino obrati se u blagosov Marin *(ima nad* n *znak* ^*, ali jamačno bi trebalo da stoji nad* i). M. Divković, nauk 109a. Od koga viđenja . . . što piše ovi s. sluga Marin (‚Marîn'). F. Lastrić test. 355b. Milosrdje Marino (‚Marîno'). 395a. *prema ova dva primjera treba čitati* Màrîn *i u drugima, kao n. p.:* Ako mi isprosimo danas ovu milost od slave majke Marine. F. Lastrić, od' 350. Dvima imeni, Isusosovim i Marinim. 350. Da poznado gorčinu žalosti Marinije. test. 99b. Iztomačite gorčinu srca Marina 118a. U sina Marina. test. ad. 39b. *— isto mislim da treba čitati u orijem primjerima:* Napunili su se dni od očišćeńa Marina po zakonu Mojsijevu. S. Margitić, fala. 8b. U utrobi Marinoj. S. Rosa 180a.

MARIJINA *i* MARIJINO, *vidi* Marino.

MARIJO, *m.* Marius, *vidi* Marij. Bi u Persiji vitez niki, Marijo imenom. F. Glavinić, cvit. 22a. Jer opet reče jednu rič oštru opatu Mariju. J. Banovac, razg. 195.

MARIJOḶUBAN, Marijoḷubna, *adj. koji ḷubi Mariju (bogorodicu). — U jednoga pisca* xviii *vijeka koji je sam načinio tu riječ i druge takove.* Marijoḷubni štioče! A. Kanižlić, utoč. xiv. Marijoḷubni štioci. 220.

MARIJOḶUBILAC, Marijoḷubioca, *m. čovjek što ḷubi Mariju (bogorodicu). — U jednoga pisca* xvii *vijeka kao i* Marijoḷuban. Izgled tolikih Marijoḷubioca *(mj.* -bilaca). A. Kanižlić, utoč. iv.

MARIJOḶUBNIK, *m. vidi* Marijoḷubilac. *— U istoga pisca (vidi i* Marijoḷuban). Ufańe pravih Marijoḷubnika. A. Kanižlić, utoč. xiii.

MARIJOḶUBNOST, *f. osobina onoga što je Marijoḷuban. — U istoga pisca u kojega i* Marijoḷuban *(vidi).* Mudra je Marijoḷubnost. A. Kanižlić, utoč. 220.

MARIJOḶUPSTVO, *m. vidi* Marijoḷubnost. *— U istoga pisca.* Od bogoḷubstva ili od Marijoḷubstva knige. A. Kanižlić, utoč. xxvi.

MARIJOSLOVAC, Marijoslovca, *m. čovjek što piše o Mariji (bogorodici). — U istoga pisca u kojega ima i* Marijoḷuban *(vidi).* Prama primudrim Marijoslovcem. A. Kanižlić, utoč. xii.

MARILA, *f. ime žensko. — Prije našega vremena.* S. Novaković, pom. 77.

MARIMA, *f. ime žensko. — Prije našega vremena.* S. Novaković, pom. 77.

1. MÁRIN, *adj. koji pripada Mari (vidi* 2. Mara *i* Mare). *— vidi i* Marijin. *— Uprav potvrđenijeh primjera ima istom u naše vrijeme.*

a. *uopće.* Ukopaj me, majko, kod Marina stana, kod Marina stana, gdjeno Mara spava. Nar. pjes. vuk. 1, 261. Marina ga dočekala majka, odvela ga dvoru na čardake, gdi je Mara sitan vezak vezla. 3, 499. Pokrijte me srmali maramom koju mi je darovala Mara. . . Nek me nose spred Marina dvora. Nar. pjes. herc. vuk. 4. A Marinu prebijelu ruku. 7. Marino pravdańe. Vuk, nar. pjes. 1, 232.

*

b. *kod imena biļaka (kod gdjekoje treba možebiti čitati* Marijin). Marina bokvica, Plantago major et lanceolata L. (Lambl), v Mariňa bokva. B. Šulek, im. 223. Marina ručica ‚Hypericum perforatum L.' Marine ručice. J. Vladmirović 42. Marina ručica, Hypericum (veronense) (u Skradinu), v. Ručica Marina. B. Šulek, im. 223. — Marin cvijet. *između rječnika u Stulićevu* (Marin cvijet ‚lychnis' *s dodatkom da je riječ ruska).* Marin cvijet (cvit), lichnide (Danilo, Stulli), Lychnis (coronaria?) L. B. Šulek, im. 223.

c. *kod mjesnijeh imena (može biti da gdje treba čitati* Marijin). Marina Bara, *mjesto u Srbiji u okrugu požarevačkome.* Zemļa do Marine Bare. Sr. nov. 1871. 428. — Marina Glava, *selo u Bosni u okrugu Tuzle Doňe.* Statist. bosn. 82. Marina Glava, *mjesto u Srbiji u okrugu aleksinačkome.* Vinograd u Marinoj Glavi. Sr. nov. 1872. 579. — Marina Kutina, *selo u Srbiji u okrugu niškome.* M. Đ. Milićević, kraļ. srb. 121 — Marin Do, *vidi* Marindo. — Marino Poļe, *mjesto u Srbiji u okrugu vaļevskome.* Ńiva u Marinom Poļu. Sr. nov. 239. — Marino Selo, *selo u Slavoniji u županiji požeškoj.* Razdijeļ. 123.

2. MÀRÎN, Marina, *m.* Marinus, *ime muško. — Akc. kaki je u gen. taki je u ostalijem padežima, osim nom., i voc.* Mârîne. — *Od* XIII *vijeka, a između rječnika u Daničićevu* (Marinь). Marinь Čimićь, ... Marinь Hobužićь, ... Marinь Pikurarevićь, ... Marinь Binčulićь, ... Marinь Bilanь, ... Marinь Čelpa, ... Marinь Gamićь, ... Marinь Kisonićь. Mon serb. 39—40. (1253). Knezu dubrovčkomu Marinu Badvaru. 66. (1304). Arhijepiskupь Barьski Marinь. 69. (1305—1307). Arhidijakь Marinь Barańinь. 105. (1333). Marinь Bunićь, Marinь Bučinčićь, ... Marinь Kabužićь, Marênь Crêvićь, ... Marinь Budačićь, ... Marênь Varavićь. 240—241. (1399 *u poznijemu prijepisu).* Pridь otьcemь kuštodomь i kapelanomь Marinomь. 450. (1451). Sinь mu Marinь. Deč. hris. 49. Marin Lucković. Mon. croat. 183. (1501) Tijem, dragi Marine, biti će svi s mirom. N. Naļešković 1, 331. Gospodina fra Marina Gaļacovića. 1, 338. Marin Burešić. B. Kašić, rit. XVIII. Lucij Anibale i Gazarić Marin. J. Kavańin 140a. Marin dijakon. S. Badrić, ukaz. 36. — *U ovome je primjeru prezime:* Ivan Marin. Mon. croat. 244. (1544).

1. MÀRÎNA, *f.* Marina, *ime žensko.* — Od XVII *vijeka, u između rječnika u Daničićevu:* međa je zemļi hilandarskoj u Svetoj Gori išla ‚na svetuju Marinu'. M(on. serb). 130. (1348). A materi Marina Sonen ime biše. F. Glavinić, cvit. 246b. Censorina i Marine. J. Kavańin 324a. Marina (mahom kaluđeričko). S. Novaković, pom. 77. — *vidi i* Marena.

2. MÀRÎNA, *f. tal.* marina, *pomorstvo. — U naše vrijeme.* U trgovačkoj marini obih strana monarkije. Zbornik zak. 1869. 42.

3. MARINA, *f. vidi* Marino.

1. MARINAC, Marinca, *m. dem.* Marin *(vidi* 2. Marin). — XIV *vijeka, a između rječnika u Daničićevu* (Marinьcь, dem. Marinь). Marinьca Duminića. Spom. sr. 2, 26. (1369—1376).

2. MARINAC, Marinca, *m. mjesno ime.*

a. *mjesto u Hrvatskoj.* — XV *vijeka.* Pod Marinac poli Lapat. Mon. croat. 142. (1490).

b. *dva mjesta u Srbiji. a) u okrugu kragujevačkome.* Ńiva u Marincu. Sr. nov. 1865. 280. — *b) u okrugu smederevskome.* Ńiva u mestu Marincu. Sr. nov. 1863. 156.

MARIN BIJELI, *m. ime biļci. — Između rječnika u Stulićevu* (marin bijeli, trava ‚eupatoria'). Marin bijeli, litagus (Pizzelli), eupatorium (Kuzmić, Aquila-Buć, Skurla), Agrimonia eupatoria L (Stulli). B. Šulek, im 223.

MARINBROD, *m. ime selu u Hrvatskoj u županiji zagrebačkoj.* Razdijeļ. 78.

MARINCI, Marinaca, *m. pl. mjesno ime.*

a. *selo u Bosni u okrugu bihaćkome.* Statist. bosn. 54.

b *selo u Hrvatskoj u županiji varaždinskoj.* Razdijeļ. 101. — *U rukopisima* XV *i* XVI *vijeka pomiňe se jedno ili više mjesta ovoga imena u Hrvatskoj.* Pednić z Marinac. Mon. croat. 75. (1450). S sela Marinac. 119. (1482). Od Marinac greduči. 153. (1493). Ostavļam fratrom vis Marince. 185. (1504). 34. V. Marincih. 199. (1512). Selo ko se zove Marinci. 202. (1512).

c. *selo u Slavoniji u županiji srijemskoj.* Razdijeļ. 151.

MARINČE, Marinčeta, *m. dem.* 2. Marin. — XV *vijeka, a između rječnika u Daničićevu* (Marinьče, Marinьčeta, dem. Marinь). Marinьčeta Milosaļića. Spom. sr. 1, 49. (1404).

MARINČETIN, *adj. koji pripada Marinčetu. — Između rječnika u Daničićevu* (Marinьčetinь ‚тоѵ Marinьče'). Što gode jestь pri vas Marinčetina. Spom. sr. 1, 49. (1404).

MARÌNDÔ, Marìndola, *m. ńem.* Marienthal, *ime selu u Hrvatskoj u županiji zagrebačkoj.* Razdijeļ. 73.

MARÌNDOLSKÎ, *adj.* koji pripada selu Marindolu. V. Arsenijević.

MARINDOLSKO BRDO, *n. ime selu u Hrvatskoj u županiji modruško-riječkoj.* Razdijeļ. 54.

MARINDVOR MILI, *m. ime zaseoku u Hrvatskoj u županiji bjelovarsko-križevačkoj.* Razdijeļ. 110.

MARINEL, *m. ime muško, vaļa da je talijansko* (Marinello). — *U spomeniku istarskome* XIII *vijeka.* I župan Mavar, i Marinel, i Mihel. Mon. croat. 24. (1275 *prepisano* 1546).

MARÌNÊR, marinéra, *m. mrnar. — Od tal. mlet.* mariner. — *U naše vrijeme u Istri i po primorju. — U ńekijem se mjestima razlikuje* mariner *i* mrnar: *prvi je vojnički mrnar.* Marinêr ‚nauticus', gen. marinêrà. D. Nemanić, čak. kroat. stud. 67.

1. MARINIĆ, *m. prezime. — Od* XV *vijeka (u naj starijemu je spomeniku, vidi u Daničićevu rječniku, pisano* Marьnićь, *ali tu prvo* ь *stoji jamačno mj. i kao i na drugijem mjestima u istome spomeniku, n. p.* prьdь, prьzьvanь, prьdala, rьčь, Tamarьća *mj.* pridь, prizvanь, pridala, ričь, Tamarića), *a između rječnika u Daničićevu:* Marinićь, čovjek Jelene Sandaļevice ‚Dobrьko Marьnićь' 1442. Mon. serb. 415. — P*(e)*tra Marinića. Mon. croat. 101. (1466). Marinić. Schem. zagr. 1875. 211.

2. MARINIĆ, *m.* vrst vinove loze bijela grožđa (u Dalmaciji, Danilo). B. Šulek, im. 223.

MARINIĆI, *m. pl. ime selu. — Prije našega vremena.* Marinići (selo). S. Novaković, pom. 138.

MARININA, *f. ime selu u Hrvatskoj.* — XV *vijeka.* Prišadši v Marininu v Bužah *(vidi* Bužani). Mon. croat. 123. (1485).

MARÎNKA, *f. žensko ime, dem.* 1. Marina *(isporcdi* Marinko). — *Od prije našega vremena, a između rječnika u Vukovu* (‚frauenname' ‚nomen feminae'). Marinьka. S. Novaković, pom. 77.

MARÍNKO (Màrînko), *m. dem.* 2. Marin. — *Od* xv *vijeka, a između rječnika u Vukovu* (Marínko ‚mannsname' ‚nomen viri') *i u Daničićevu* (Marinьko, ime muško). Marinko upisa u libro. Mon. serb. 456. *(*1452 *u poznijemu prijepisu).* Marinьko dijakъ. 473. (1455 *u poznijemu prijepisu).* Pisahь ja Marinko (Cvêtković) dijakъ otajni dubrovački. 497. (1466). Gospodinu Marinku Frana Tudiševića vlastelinu dubrovačkomu. I. Gundulić 2. Jedno Mirko a drugo Marinko. Nar. pjes. vuk. 3, 497. Ta dok mi je Sićića Marinka. 4, 290. Mojemu sestriću Marinku. Pjev. crn. 96a. Besjedi mu herceže Marinko. Nar. pjes. petr. 2, 634. Marinko Janković. Rat. 395.

MARÍNKOV (Màrînkov), *adj. koji pripada Marinku.* Stana iz Slepčevića supruga Marinkova. Glasnik. ii, 1, 160. (1808). — *I kod mjesnijeh imena u Srbiji:* Marínkova Bàra *u okrugu biogradskome.* Glasnik. 19, 193. — Marínkova Jàruga *u okrugu biogradskome.* 194. — Marinkova Ledina *u okrugu jagodinskome.* Ledina zvana Marinkova Ledina. Sr. nov. 1872. 136. — Marinkov Laz *u okrugu kragujevačkome.* Livada u Marinkovom Lazu. 1869. 243.

MARINKOVAC, Marinkovca, *m. ime dvjema selima u Hrvatskoj:* Marinkovac doñi i gorñi *u županiji bjelovarsko-križevačkoj.* Razdiječ. 114.

MÀRÎNKOVCI, Màrînkovâcâ, *m. pl. ime selu u Bosni u okrugu travničkome.* Statist. bosn. 71.

MÀRÎNKOVIĆ (Marínković), *m. prezime.* — *U naše vrijeme.* Vuk Marinković. Nar. pjes. vuk. 2, 655. *(među prenumerantima).* Petar Marinković. D. Avramović 184. Màrînković, prezime u Lici. J. Bogdanović.

MARINKOVINA, *f. ime zaseoku u Srbiji u okrugu užičkome.* K. Jovanović 159.

MARINO, *n. vidi* kandelora. — *Ne znam, treba li čitati* Marino *ili* Marijino. — *Od* xvii *vijeka u Bosni.* Očišteńe Gospino — Marino. M. Divković, nauk. iii. Marino, to jest posvetilište od svijeća. 131b. Govoreńe na Marino, t. j. na očišt*(enje)* d. M. F. Lastrić, svet. 11. — *Na jednome mjestu ima oblik* Marina *(ili* Marijina?). Na očišteńe b. d. Marije što u Bosni reku Marina a u Ercegovini kandelora. S. Margitić, fala. 8.

MARÍNOV, *adj. koji pripada Marinu.* Marinova *(Marina Držića)* razgovora ter se slatko svak nasiti. M. Vetranić 1, 209—210.

MARÍNOVAC, Marínôvca, *m. mjesno ime.*

a. *selo u Hrvatskoj u županiji bjelovarsko-križevačkoj.* Razdiječ. 117.

b. *pusta u Slavoniji u županiji virovitičkoj.* Razdiječ. 136.

c. *u Srbiji. a) mjesto u okrugu biogradskome.* Čair u Marinovcu. Sr. nov. 1873. 971. — *b) selo u okrugu kneževačkome.* K. Jovanović 114.

MARÍNOVAČKÎ, *adj. koji pripada Marinovcu (vidi* Marinovac, c, *b)).* Marinovačka *(opština).* K. Jovanović 114.

1. MARÍNOVIĆ, *m. prezime.* — *Od* xv *vijeka, u između rječnika u Daničićevu* (Marinovićь, vlastelin dubrovački). Našь vlastelinь Vlahuša Marinovićь. Spom. sr. 1, 81. (1406). *treba dodati da nijesam drugdje našao ovo prezime kao dubrovačko vlasteosko; među pučanima Antuninima bila je porodica* Marini *(uprav* Marinović) *ali je došla u Dubrovnik iz Hercegovine istom* xvii *vijeka.* Zapovjednik nepristrašni od Neretve, Marinović. J. Kavańin 134b. Grgur Marinović. Norini 55. Š ńim u redu Marinović Leso. Nar. pjes. vuk. 5, 291. Jovan Marinović. 2, 647 *(među prenumerantima).*

2. MARÍNOVIĆ, *m. ime selu u Bosni u okrugu bihaćkome.* Statist. bosn. 55.

MARIŃAČA, *f.* vrsta kruške. Memiska kod Siska. D. Hirc.

MARIŃA BOKVA, *f.* quinquenervia (Bartulović), Plantago major et lanceolata L. (Lambl). B. Šulek, im. 223.

MARIŃE (svijetlo *ili samo* Marińe), *n. vidi* Marinc. — *Od* xviii *vijeka u Slavoniji.* Brašančevo Mihoje, mala Gospojina, tri kraja, svitlo Marińe, premda su svetkovine velike, ne imadu ništanemańe posta zapovidnoga. A. Kanižlić, bogoljubnost. xxxi. Običavaju bivati procesijoni, kakonoti na priliku na svitlo Marińe sa svićama. Đ. Rapić 316. Barna sada *(u rujnu)* pusti među ovce, o Marińu da ti steku novce. J. S. Rejković 360. U Đakovu na svijetlo Marińe. Osvetn. 4, ix.

MARISAVLJEVIĆ, *m. prezime.* — *U naše vrijeme.* Milan Marisavljević. Rat. 396.

MARISKALAC, mariskalca, *m. maršal.* — *Od tal.* mariscalco. — *U jednome primjeru* xviii *vijeka.* Vel Sicilije mariskalac. J. Kavańin 143b.

MARISLAVA, *f. ime žensko.* — *Prije našega vremena.* S. Novaković, pom. 77.

MÀRIŠÔJLA, *f.* kažu jednoj krupnoj ženi kojoj je kršteno ime ‚Marija'. *u* Dobroselu. M. Medić.

MÁRITI, mârîm, *impf.* curare, *brinuti se, hajati (vidi). po tome što se naj češće upotrebljava u negativnijem rečenicama, vidi se da je značeńe, kao i u* hajati, *slabije nego u* brinuti se, *te bi uprav značilo: ikoliko, iole brinuti se.* — *Akc. kaki je u praes. taki je u impf.* mârâh, *u aor.* 2 *i* 3 *sing.* mârî, *u part. praet. pass.* mâren *(ima adj.* zanèmâren). — *Postaje od* mar *(vidi* 2. *i* 3. mar). — *Kao da je stariji oblik bio refleksivni* mariti se *u istome značeńu.* — *Od* xv *vijeka (vidi* 2, b), *a između rječnika u Vrančićevu* (ne mariti ‚temnere'), *u Belinu* (‚desiderare' ‚desidero' 151a), *u Bjelostjenčevu* (marim, v. maram), *u Jambrešićevu* (marim ‚curo'), *u Stulićevu* (mariti za koju stvar, v. hajati), *u Voltiġijinu* (‚curare, importare, prendersi pensiero' ‚sorgen, achten'), *u Vukovu* (za koga, za što ‚sich kümmern um etwas' ‚curo' *s primjerom:* Ne mari za to).

1. *aktivno.* — *može biti neprelazno, prelazno, i impersonalno.*

a. *neprelazno.* — *gotovo je svagda s* ne *ili s adverbom* malo, *ili se drukčije pokazuje negativno značeńe.*

α) s prijedlogom za *i akuzativom.* — *naj češće.* Ali za to ne mari. Naručn. 57a. Za uzrjenje Božje ne marite. Transit. 57. Ništ ne mariv za veru. Š. Kožičić 47a. Veće ja za ništa ne marim ni haju. Š. Menčetić 242. Za ribu malo marim. M. Vetranić 1, 18. Za inijeh ne mari, kad bi jih sto bilo, nut' lijepe tej stvari u zvijereh, mâ vilo. N. Naljeković 2, 71. Veće nije mario za devojku Mandalijenu. M. Držić 335. Za človika ne marim. Anton Dalm., nov. tešt.

115a. luc. 18, 4. Za ovu ne mari. 148b. joann. 10, 13. Ja za to ništar ne marim. 205a. act. ap 20, 24. Niti za se marim, ni najdu, ni gubim. P. Zoranić 13b. Ti čini, Bože sgar, da veće na sviti za umrlu nijednu stvar ne budu mariti. D. Rańina 145a. A za me nigdor drugi ne marući od moje rodbine. Mon. croat. 305. (1597). Nisi maril za ńe. Đ. Baraković, jar. 28. Ne maro za posluh. 30. Ni za muke, ni za odluko, vere radi, maraše, cesarove. F. Glavinić, cvit. 365b. Ako bi jedan za drugoga ne maril. svitlost. 82. Za ńu vele već ne marim. Ġ. Palmotić 1, 323. Malo mare za svoje spaseńe. I. Ančić, ogl. 27. Nisam za to mario. P. Posilović, nasl. 110b. Za dobro opomenutje ne mariti. Azbukv. 1690. 12. Naj veće su blaga stvari, da za blago gdo ne mari. P. Vitezović, cvit. 3. Za hvalu ne mari. odil. 13. Za zakon ne mari. 44. Da za muke sve ne maru po tvojemu, Bože, daru. P. Hektorović (?) 140. Lačan za gospodstvo ne mari, a sit o drugom ne radi. (D). Poslov. danič. Ne mareći toliko za način od pisni samo. A. Vitaļić, ostan. x. Dušu spasi, dušu shrani, a ne mari već za ino. 318. Ne mareći ni za dušu ni za tijelo. S. Margitić, fala. 147. Za odiću ne maraše. ispov. 150. Ne mari za naše dobro. I. Grličić 32. Ovu mazi svima dari, a ona malo za ń što mari. J. Kavańin 36a. A za ostalo ne mar' ništa. 46b. Kê *(duše)* od bolesti zapańene veće za se malo mare. 390b. Ne mariti ni za Boga ni za dušu. A. d. Bella, razgov. 64. Ka ništare ne mari za jednoga Boga. I. P. Marki 32. Ne mare za dobra dila. A. Baćić 144. Ne mareći ze svoj život, nasrńiva u ļutom boju gdje naj jače zrna grâdê ogńenita. B. Zuzeri 8. Ako marimo za stvar našega naj većega er vječnoga utišteńa. 248. Za ove stvari tako korisne i potrebnite malo mari. 377. Zato za ńu malo i marimo kao za jednu sužńicu. J. Banovac, pripov. 12. Malo mari za spaseńe. uboj. 31. Što ja marim sada za ńegovo zdravje? J. Filipović 1, 227a. Mi dakle iz ovoga imamo naučiti ponizivati se i ne mariti za falu. P. Lastrić, od' 160. Koji za to ne mari zadobiva dobar glas kod svakoga. 161. Joab ne mareći za ovu priporuku. test. 162b. Niti te more odrišiti dok tuđa ne povratiš il' ne obećaš koliko prije uzmoreš povratiti, već ako bi stvar bila mala, da gospodar za ono i ne mari. ned. 166. On za ove riječi ne maraše. V. M. Gučetić 37. Za svo što svit čini srdce mi ne mari. A. Kanižlić, rož. 48. Koji za svoju dušu ništa ne mare. fran. 223. Koji ne mari za dobra ovoga svita. uzroci. 216. Bog pak ne maraše za ńiove zidovo. E. Pavić, ogledalo. 169. Ili ne znaš al' za me ne mariš? Nar. pjes. bog. 326. Za to on ništa ne mari. M. Zoričić, zrcalo. 103. Za to li mudri mare, što vrat lomi? V. Došen 24a. Niti za što drugo maro, nog da pravdu razpazare. 68b. Za smrad bludni maće mari. 72b. Za druga li žena mari, koga uzda i samari? 108b. On za dušu malo mari, trulu robu kad pazari. 120a. Nit' za drugo posle mare, nego s mesom da pazare. 120a. Takvi malo za to mare, što top na sve strane taro. 126b. Za salatu pâs ne mari. 178b. Taman za to kad ne mari, zapovidi da razumi. 248a. Dali za sva ova ne mari. Blago turl. 2, 152. On za nas ne mari ništa. And. Kačić, kor. 210. Ali Elijodor za to ne mareći, dîže sve jaspre. 322. Krivo točo, a za grih ne mari. M. A. Reļković, sat. D8b. Kad jednako on za ńe *(čeļad)* ne mari. E5b. Pak kako bi za jilo mario? L2a. Ali ne marim ja za svakog. A. T. Blagojević, pjesnik. VII. Bog za ova čovičanska slabo mari. I. Velikanović, uput. 1, 4. A nije hajo ni mario za to. M. Dobretić 62. Za koga li vjerenika ne bi, dušo, marila? I. M. Mattei 55. Tako voćke za zimu ne mare. J. S. Reļković 149. Za kojim vrlo pčola mari. 198. Kada bude skončańe svita za koga niste marili. B. Leaković, gov. 2. Ne mare za rič Božju. 9. Ne marivši za mrmļańe Farizajinsko, često k sebi očitnike i grišnike prizivaše. 147. Majka, ne mareći za svoj život. Grgur iz Vareša 90. Za te neću ni mariti. Nar. pjes. vuk. 1, 219. A naj posle, ja ne marim za ńega. 1, 376. Što 'no nikog od tvog roda nema? jal' ne mare, jal' ne čuju za te? 2, 624. Al' Anđuša za svate ne mari. 3, 472. No boj biju, za rane ne maro. 5, 124. Jal' ti moje knige ne dohode, jal' za moje knige ti ne mariš? Nar. pjes. marjan. 148. Nećemo marit jedan za drugoga. Nar. pjes. istr. 2, 26. Kad me sunce grije, za mjesec i ne marim. Nar. posl. vuk. 119. No marim za ńega, bilo mu pravo što ja činim ili ne bilo. Vuk, poslov. 221. Kad koga uhvate i povedu da nabiju na kolac, po naj više pjevaju iza glasa pokazujući da ne mare za život. živ. 269. Znamo da ne mariš ni za koga. mat. 22, 16. Šta mi marimo za to? 27, 4. Ne mariš za bogastvo. pavl. rimļ. 2, 4. Ne marivši za svoj život. pavl. fil. 2, 30. Niti mare za naše ličnosti. odg. na utuk. 24. Više gledaju na svoj jezik i na običaje, nego na zakon, za koji i današńi dan slabo ko mari. kovč. 5. On mi odgovori da oni za onoga Boga ništa ne mare. G. Zelić 242. Isav nije mario za prvenaštvo svoje. Đ. Daničić, 1mojs. 25, 34. Ļudi ne marahu za prinos. 1sam. 2, 17. Koji ne mareći za život svoj idoše. 2sam. 23, 17. Ali ništa ne zna turkovańa, nit' za svoju otaġbinu mari. Osvetn. 1, 30. Kaluđeri Bogu blagodare, što im Turci za glave ne mare. 3, 54. Mań ostade okrutnik u dvori, tvrda duša ni za kog ne mari. 4, 67. On nije vele mario za književnu slavu. M. Pavlinović, rad. 104. — *U pozitivnome smislu.* Zadosta žali, da se za ona koja su vlastita mari, a ona koja se protive zakonu Božjemu u nemar stavļaju. E. Pavić, ogledalo. 208. Tko za ńega *(za bogastvo)* mnogo mari. V. Došen 52a. Za sastanke i pazare mnoge ženo vrlo mare. 92b. Neka mukte svak pazari tko za bludnu robu mari 100b. Ako mariš za tvoje spaseńe. I. J. P. Lučić, razg. 100. Za slavu i vlast mariti. J. Rajić, pouč. 3, 127. Tko se krstom krsti i za Boga mari. Osvetn. 1, 11.

b) s prijedlogom za *i instrumentalom.* — *Samo u jednome primjeru* XVIII *vijeka.* Za kojim sada grišnik malo haje i mari. A. Kanižlić, bogoļubnost. 39.

c) s prijedlogom na *i s akuzativom.* — *Samo u jednome primjeru* XVII *vijeka.* Na neprijateļe moje ni marilo oko moje. M. Alberti 48.

d) s prijedlogom o *i lokativom.* — *dosta rijetko.* Noj *(ženi)* do vika o drugom ni marit. Š. Menčetić 331. Da o sebi ni o drugom vik pod nebi van ńih sve dni ne mariše. D. Zlatarić 66b. Ne hajo i ne mari ni o svom vjeroniku. Ġ. Palmotić 2, 81. Ne mari o zakonu. J. Rajić, pouč. 1, 94. *(Pastijer)* o drugomu malo mari, samo o stadu i livadi. N. Marči 23.

e) s prijedlogom od. — *U dva primjera* XVI *i* XVII *vijeka.* — *Može biti da* od *krivo stoji mj.* o *kao i u drugijem slučajevima.* Boļemu se svaki čas nadaj, a od zla se ne mar' ništa. M. Pelegrinović 188. Malo mareći od spaseńa duše svoje. P. Posilović, nasl. 6b.

f) u jednome primjeru XVI *vijeka s instrumentalom, ali može biti da instr. stoji griješkom mj. akuzativa, te bi onda primjer pripadao pod* b. Da ne mareći zemļeju postavļu moje žeļeńe na nebu. Transit. 156. — *Ima istoga vijeka drugi primjer s instrumentalom, ali u ńemu može biti da* ničimre *naznačuje samo mjeru (od prilike kao* ni po što). On ničimre mareći. P. Zoranić 29b.

b. *prelazno.* — *ovako je bez sumńe kad je izrečen objekat u akuzativu (uz* no mariti *može biti i u genetivu).* — *naj češće u negativnome smislu.* Ti s' moja sva misal, ne marim inu stvar, kojoj sam zapisal na posluh život moj. Š. Menčetić 176. Štapa *(objekat)* taj tovar jakino dubov pań ne mari nijednu stvar *(akuzativ mjere).* M. Vetranić, 2, 168. Ti ne mariš tvrda mraza. Đ. Baraković, vil. 96. Ako huđi zvijeri od gora, ja to ništa ne mareći, od tebe se sad uteći spravļam, dušo, priko mora... I. Gundulić 22. Ja ne marim ništa toga. G. Palmotić 2, 149. Videć da mi ne marimo tance i pjesni ńih primile. 2, 424. Ki ńekada malo mari mjesečnoga silu stijega kijem se diču turski cari. 2, 520. U ime Boga ti primi muke, ja ne maru tej tve ruke. P. Hektorović (?) 138. Kada inih muk ne mari i moļenja i naših stvari. 159. Dobre naše staretine nitkor neće da već mari. J. Kavańin 173a. Stanislav Koška nit' raskoše mareč ove. 501a. Ne marivši žeļu i moļbu matere. E. Pavić, ogledalo. 54. Ne mareći zaprike i pogibeļi. 57. O magarca štap satari, to magare malo mari. V. Došen 212b. Kad si se usrjed bojeva dogodio, život tvoj nijesi mario. I. Zaničić IX. Ništare ne mariše pritńu ńegovu. 118. Snig ne mari, ne udi mu zima. 247. Kada tko obori gńizdo lastavice, onda mladići, koji krila imaju, odlete, niti što mare. Đ. Rapić 8. Otvrdnut pak niti mari čudesa, niti pritńa, niti biče Božje. 155. Kad ti mene, nimfo, ne mariš. M. Katančić 49. *(Golub)* hitro leti, ne mari jastreba. J. S. Reļković 162. Al' to Turci ništa i ne mare. Nar. pjes. vuk. 2, 434. Nit' s pakosti pjesma hvalu mari. Osvetn. 4, 1. A zarńetko mari barjaktara? 2, 58. Istina je sjerotińa naga, pa je malo igda iko mari. 3. — *Amo pripaduju i ovaki primjeri u kojima je kao objekat relativna rečenica (drukčije je kod* d, *b) i c)):* Ne mareći što vam zapovida spasiteļ. J. Banovac, pripov. 6. Vi nit' slušate nit' marite što vam priti. 192. — *U pozitivnome smislu.* I nek misli i nek mari zapuštene i lazari. J. Kavańin 70b. Toma, crkva koga mari i odabra. 91a. Dubrovčani Ježvitare i sbor ńihov svjetno mare. 373a. A dvodivno pošteńe ti glasu, kad ga žarkim rodoļubjem žariš, dočim i sam istu ļubav mariš. Osvetn. 5, 44. A ne nose nikom bratimļeńa, nego carske zapovijedi mare. 6, 45.

c. *može se shvatiti da je prelazno i kad je s infinitivom što bi bio tad objekat.* — *Naj češće u negativnome smislu.* Zato ne marim prostriti se veće v govorenju od ove stvari. Transit. 208. Ne mari tač zlobit tve ime ļubovno. Š Menčetić 115. Čovjek sunčani što je plam razbirat ne mari. M. Vetranić 2, 65. Nedostojan tko je hvalit ga ne mari cić blaga tokoje, ni za cića dari. P. Hektorović 39. Ne mari čut moj trud. M. Držić 10. Ako bismo mi nemarili izpuniti. Mon. croat. 244. (1544). Nemoći od duše ne mariš ozdraviti. A. Gučetić, roz. jez. 151. Umriti ne mare. Đ. Baraković, jar. 44. Ne mareći car u sili, ka bi uzrok mom prikoru, pocrniti kruh pribili. I. Gundulić 485. Kad ne mari izpitati konscijenciju. F. Glavinić, svitlost. XVII. Za sve tvoje zapovidi ja ne marih učiniti zlo svako. M. Jerković 13. Tako se malo mare pobolšati svoj život. P. Radovčić, ist. 184. Za jedan hip uživanja i nasladjenja ne mari izgubit človik nebeska vikovńa dobra. način. 9. I ne mari jest ni piti. A. Vitaļić, ostan. 45. Ne maraše on umriti. S. Margitić, ispov. 165. Niti maraše jisti ni piti. P. Macukat 21. Ne marim živiti. 66. Ne marit naučit i znat otajstva. I. Grličić 40. Tko zavjete ne mari obslužiti. 48. A viditi vijek ne mari dneva lijepa *(noćna ptica).* J. Kavańin 78b. U zlu svakom razpuštjeni mene Boga ne mariste uvrijedovat. 565b. Ne mare sami sebi izvaditi jedno oko. A. d. Bella, razgov. 56. Kì ne mare znat nikako. I. Đorđić, salt. 425. Ne mari pri dobiti svojoj dušu i pravdu potlačiti. B. Zuzeri 53. Stari Katon ne mareći imat one vijećnike za neprijateļe. 157. Dakle se iz ovoga slobodno vidi, da vi niki malo marite dobro umrit. J. Banovac, razg. 133—134. Ļubav prava ne mari sebe ogoliti. pred. 39. Otac ode ne mareći plod uživat blaga svoga. P. Knežević, životi. 7. Ne marim umrti nit' želim živiti. A. J. Knezović 17. Ne mari niti haje očistiti se. F. Lastrić, od' 176. Niti mare pamtiti, kada, gdi, s kijem, kako, koliko li puta sagriše. ned. 88. A niki ne mare učiniti iskušanja svisti. 151. Tko godi ne mari od pakla se spominati, od osude neće uteći. 393. Koji ne mare zazivati imena Isus. test. 14a. Po običaju koga ne marim ostaviti. 116a. Ne mariše zakon pristupiti. A. Kanižlić, kam. 528. Koji ne mare srnuti u očitu pogibio. fran. 229. Jer ne mare očistiti duše svoje. E. Pavić, ogledalo. 226. Ne mareći dicu svoju ispraviti. 499. Ne mare služit se od ovizih i zadovoļni samoga imena krstjanskoga provode jedan život kakono nevirnici. Blago turl. 2, 27. Koji znano ne mare spomenuti svoje pokornike. And. Kadčić 313. Pokornik, osvađajući broj brez pravoga broja grija koje je mogao a nije mario sakupiti. I. J. P. Lučić, doct. 21. Tužio si niki dan, da te nitko proslavit od svih Ilira mari. M. Katančić 43. Zato žvakat tog lista ne mari. J. S. Reļković 60. Niti zna, niti mari znati ona otajstva. B. Leaković, nauk. 24. Ne mariš to izaznati. M. Dragićević 30. Čini se da ne mari gospodovati. Grgur iz Vareša 33. — *U pozitivnome smislu.* Kê *(prijevare)* činit zli mare. D. Rańina 10a. Tim potrebne ja tri stvari tvê svjetujem carstvo sada, ako u istok poći mari iz staroga Carigrada. I. Gundulić 302. Vridan svaki ńe sliditi mari. J. S. Reļković 33. Tako i orati mari. 252.

d. *kao kod* c *može se shvatiti da je* mariti *prelazni glagol, kad ima mješte objekta podložnu rečenicu, i to:*

a) s konjunkcijom da.

aa) ako je isti subjekat kod mariti *i u podložnoj rečenici, smisao je kao kod* c. *(Lakom)* ne mari da drugomu dobro učini. M. Divković, bes. 309a. Niti mare da se očiste. A. Kanižlić, utoč. 97. Ne marahu da poznadu Boga. Vuk. pavl. rimļ. 1, 28.

bb) subjekat podložne rečenice nije isti što je u glavnoj. Ostali vas narod ne marim da brojiš. H. Lucić 190. Ne marit da mladi iste stvari nauči. I. Grličić 110. Toliko malo mare da Isus za grihe ńiove izdiše. F. Lastrić, test. 119b. Pak ne mari tko ga teče *(zlato),* da mu drugo sve uteče. V. Došen 218a. Niš ne mare, niš ne krate, da se napijemo. Nar. pjes. istr. 3, 14.

b) može biti isto kao kod a), kad mješte da *ima* što. *(Linčina)* malo mari, što ogoli.

V. Došen 212b. — Ne budući mario što Bog vidi. I. Grličić 127. Niti se ustručavaju očito činiti opačine, niti mare što ńiova zla prilika mlađe zavodi. F. Lastrić, od' 183. Al' lakomi malo mari što mu razlog šićar kvari. V. Došen 58a. I kad lini malo mare, što svit Božju pravdu tare. 221b. A ne mari što se na ńu kara. M. A. Reļković, sat. G1b. Nijo mario što će se oni ražalostiti. B. Leaković, gov. 115.

c) u podložnoj je rečenici pitańe. Brže obra ugoditi Bogu nego mariti ča ju govore ludu. Transit. 239. Da Bog ne mari što ļudi čine ovde doli na zemļi. J. Banovac, razg. 1. Malo mareć i misleći što će pravda za to reći. V. Došon 62a. — Jesu li dica u kući, ili izvan kuće, s kim su, ne misle, ne mare. A. d. Bella, razgov. 187. Ako li samo istina k vami dojđe, mi ne marimo po čijemu godi pripovidańu došla. A. Kanižlić, kam. 152. — Ako sam želio ali iskao imati robu iskrńega ali crkovnu nepravedno, ne mareći na koji bi mi godir način došlo u ruke. P. Posilović, nasl. 110b. Tkoji pak jest ta bilig, ne mari. Blago turl. 2, 81. Ništa ne marim na koji način. A. T. Blagojević, khin. 35. — Nit' da mari kud će duša. V. Došen 6a. — Za ništo čini spasenje iskrńega, malo mareć, smutjuje li se oli ne. Blago turl. 2, 155.

e. *kad* ne mariti *stoji bez ikakva objekta ili bez drugoga čega što može zamijeniti objekat, može se shvatiti kao neprelazni glagol, ali u kojemu primjeru može se imati objekat u misli.* Svojim očima vidimo i ne marimo. S. Margitić, fala. 251. Ako si mogao a nijesi mario. ispov. 12. Prividi pogibio da će se opiti, pa ne mari nego pije. A. Baćić 233. Premda vrime prolazi kao vitar, koji puše, dangubijući ne mare već ga jošte većma gube zaludu stojeći. J. Banovac, pripov. 237. On ništa ne maraše a oni ga u moro baciše. 245. Mogao bi što znat, a neće ili ne mari. uboj. 19. Da mu još reče: „U tavnici trpićeš smrad, glad, žeđu i druga, i još ne zna se kad ćes izaći". „Ako će, ne marim" kad bi ovako rekao, tko ne bi rekao da je pobudalio? J. Filipović 3, 275b. Kad bi on posli mogao ovu ispovid učiniti u dilu, iliti ispoviditi se misniku a ne bi mario. F. Lastrić, ned. 38. Nijo istina da se ne moreš uzdržat, nego nećeš i ne mariš. 73. Da sam kriv, ne bi ni mario. 419. Neka plačo koliko joj drago, ja ne marim. 385. Ne bi marili, ako bi se i razpustio sabor. A. Kanižlić, kam. 717. A posao neuređen stoji, nit' tko mari nit' se koga boji. M. A. Reļković, sat. E2b. Ako se to meni zgodi, malo marim. N. Marči 6. Teško Kolaku na zlu konaku! ni ko p.. i ni mari, ni se šta peče ni vari; al' kad se Kolak pomami, i p.. iće i mariće i peći će i variće. Nar. posl. vuk. 314—315. Ne mareći ako bi glava drugim Ciganima već i plaćena bila. Vuk, poslov. 206. I vi ne marite? Đ. Daničić, sud. 18, 9.

f. *impersonalno* ne mari, ‚non refert', malo mari, ‚parvi refert', što mari? ‚quid refert?'. *značeńe je gotovo kao pasivno prema pređašńima, jer dok pod* a—e on ne mari *znači: on se ne brine, ovdje* ne mari *znači: ne vrijedi brige, ne treba brige, o ńečemu nije potrebno brinuti se, sve jedno; premda je uprav impersonalni glagol, nalazi se i sa subjektom, kao n. p.* to ne mari, *ili s rečenicom koja bi se mogla shvatiti kao subjekat.* Dužan je i one mrvice primiti, niti mari što nije postan. A. Baćić 321. Da ili jedan ili mlogo misnika govorilo, ne mari. 345. Budući daklo da je misnik dužan sve one *(mrvice)* primiti, niti mari da je postan. J. Banovac, razg. 233. Oče, ne mari ništa. pripov. 107. Ter ja sagrišit gdi me Bog vidi? ja prid očimam moga Boga ovi grih učinit? ovo neće bit istina. Neka iđe pošteńe, neka iđe život, neka iđe još što ako još što imam, isto da ja prid Bogom ne sagrišim, ne mari. J. Filipović 1, 366a. Ne gledajte vi na pomankańa pripovidalaca: oni su torbice, rič je Božja sime, duh s*(veti)* težak koi sije: ne mari ništa što je torba iskrpļena i neoprana, ako je isto dobro sime, priniti će plod velik. F. Lastrić, od' 207. Ne mari, da se zero O nađe u sridi. M. Zoričić, aritm. 31. Nek se pak to zove poklańanje oliti častjenje, to malo mari. Blago turl. 2, 26. Što mari? isto čine od inih otajstva bogoļubstva i bogostrašnostja? 2, 48. Ništa ne mari imat ga svega oli dil, buduć oba blagoslovjena. 2, 51. To malo mari. 2, 330. Ako bi bio silom tu doveden i s privarom, ne mari ništa, zadosta je da je onde. M. Dobretić 469. Evo puška jest malo pořđala. Ne mari ništa; ona je dobra. I. Velikanović, prik. 48. On im *(hoģa)* kaže, za što je to uradio, a oni: „Pa što mari, ako si Turčin?" Nar. prip. vrčev. 90.

2. *sa* se.

a. *pasivno.*

a) personalno (prema 1, b). Ako i zaman srce tu je plemenitih od gospoja, nit' se mari nit' se štuje. J. Kavańin 200a. Blaznom silom kad stisnuše, novi zakon da se mari. 455b.

b) impersonalno. — Što bi bio subjekat kod 1, a—e, *može stajati u dativu.* Kim se mari vuhlit gospodinu. M. Marulić 10. Da ime ńega ki sve sudi prizivati nam se mari. 279. Ne mari se ni za jedno pošteńe. M. Divković, nauk. 102a. Doklo me služi hlad, meni t' se ne mari. Đ. Baraković, vil. 279a. O Lovrinče, u toj stvari meni ti se vele mari, strpiti se meni vidi u svem Božje zapovidi. P. Hektorović (?) 100. Za osvetit se, za imat tuđega, ništa se ne mari, da se duša gubi. J. Banovac, razg. 99. Ipak se ništa ne mari već se živе, kolik da ne bi bilo Boga ni duše. pripov. 16. A kad se duša razboli od griha smrtnoga, ne mari se ništa. 21. Nije, ne, što se ne more, nego što se ne mari. F. Lastrić, ned. 73. Ali što se komu mari za narodnost? M. Pavlinović, razg. 101.

b. *refleksivno. značeńe je kao kod* 1, a, c—e. — *U svijem je primjerima u negativnome smislu. — Između rječnika u Mikaļinu* (mariti se, hajati se ‚curo') *i u Stulićevu* (mariti se koje stvari *uz* mariti).

a) vidi 1, a, *a*). — *naj češće.* Vi se za za toj ne mariste. M. Marulić 290. Ne mareći se za život i glad ubozih. Transit. 60. Ki se ne mari za tvoje tašće i himbeno lasti. 98. Mladice kad stare mužove imaju, za ńih se ne mare, prem ništa ni haju. N. Dimitrović 30. Ni smrt se pod nebi za mene ne mari. N. Naļešković 1, 180. Ja se za ń ne marim. D. Zlatarić 40b. Pokole se ova žena ne mari za muke. F. Vrančić, živ. 61. Mari se za moju starost. 68. Koji su zli, tamni i opaci, onijeh djavao ne napastuje ni se za ńe mari. M. Divković, bes. 257b. I poslaše mu jednoga redovnika sveta života, da ga ponukuje da se pokaje i pokoru učini, on toga ništa ne hajući ni mareći se za prokletstvo. 540b. Da im *(Isus apoštolom)* oblast vrhu smrti, neka za ńu nimaju se mariti. F. Glavinić, cvit. 220a. On ni smrti bojeć se, ni za život mareći se. 370a. Ne mareći se za zapovijed Božju ili crkovnu. S. Matijević, ispov. 81. Koji ne maraše se za riči moje. A. Vitaļić, ist. 322. A za

svih se malo mare. J. Kavańin 263a. I malo se za ń *(Boga)* marimo. 573b.

b) s prijedlogom zaradi. — *U jednome primjeru* XVII *vijeka.* Zaradi mene ništa se ne marite i ne ajte. I. Ančić, vrat. 78.

c) u jednome primjeru XVIII *vijeka s prijedlogom* od *(vidi* 1, a, *e)).* Za prošteńe ne haješ, ne mariš se od izgubļeńa tvoga. I. J. P. Lučić, razg. 120. — *U jednome primjeru* XVII *vijeka (i u Stulićevu rječniku) ima genetiv bez* od. Koji su okusili vječnu slatkost, ne mare se pogrđeńa. P. B. Bakšić 5.

d) vidi 1, c. — *Dosta često.* Kad vi drugi ulizete u jednu od naših crikaf, vi ulizete kako psi i ne marite se vazeti naše vode svete. Starine. 17, 239. (1555). A druzi ni se mare čuti, ni razumjeti. M. Divković, bes. 231b. Neka se ne bih ni ja maril prijati nijedan trud. M. Jerković 88. Za kojih veće nitkore ne misli, nit' se mari dati ńim nijedne pomoći. A. Vitaļić, ist. 293. Da se ne maraše jisti ni piti. P. Macukat 19. Da se mare spominati srama od ļudi, straha od Boga. J. Kavańin 85a. Ali se ne mariš to izaznati. Ant. Kadčić 15. Ako se nije mario iziskovati. I. J. P. Lučić, nar. 49. Ako ne bi marili se izvršiti. 123.

e) vidi 1, d, *a) bb).* Zakon ište *(Kupido)* dat svakomu, razlog, ište, da mu služi, ne mari se da svak tuži, samo u bitju da je svomu. S. Bobaļević 233. Ne marim se da himbeni od mene se svi odvrate. A. Vitaļić, ist. 427b.

f) vidi 1, e. A on se jadovan ni mari ni haje. N. Dimitrović 38. I sa svim tizim ništa se ne mari *(grišnik),* nit' se šta boji, već veselo u grihu slidi. J. Banovac, razg. 148. A ti se nećeš ni malo mariti, prem da si puno mańe u poslima uložen, i potribu puno veću imadeš. I. J. P. Lučić, bit. 74.

MARITŃAK, *m. ime mjestu u Srbiji u okrugu rudničkome.* Vinograd na Maritńaku. Sr. nov. 1875. 700.

MÀRIV, *adj. vidi* marļiv. — *Samo u Stulićevu rječniku:* v. hajan.

MARIVETLI, *m.* (u Vrgorcu) tko svaku prima na zlo. M. Pavlinović. — *Kao da je od tur.* ma'rifetlü, *ali ne u turskome značeńe: učen, vješt.*

MÀRJÂN, *m. vidi* Marijan. — *Od* XVIII *vijeka samo u pjesmi, a u prozi u pisaca našega vremena (među kojima je i Vuk); između rječnika u Vukovu* („mannsname' „nomen viri'). Marjan, koji zadužbine crkvi prida. J. Kavańin 131b. Prvih Jero, Metij, Marjan. 144a. Da je naša Ivka zaručena za Marjana babe Mare sina. M. A. Reļković, sat. D1b. Pa Marjanu mesto načińaše. Nar. pjes. vuk. 3, 214. Kad Marjane riječi razumio. Nar. pjes. juk. 564. I vjenčao za Marjana malog. 569. Mladi Marjan i Arnaut Osman. Vuk, nar. pjes. 3, 211. Ženidba i junaštvo Marjana Borića. *u* Nar. pjes. juk. 224.

MARJANČACI, *m. pl. ime selu u Slavoniji u županiji virovitičkoj.* Razdiļeļ. 138.

MARJANKOSA, *f. ime brdu u Srbiji u okrugu požarevačkome.* Niva na Marjankosi, brdu. Sr. nov. 1866. 177.

MÀRJÂNOV, *adj. koji pripada Marjanu.* Marjanovo dilo i Marice. M. A. Reļković, sat. D4b. Seku svoju, Marjanovu majku. Nar. pjes. juk. 560.

MÀRJÂNOVIĆ, *m. prezime (po ocu Marjanu, vidi* Marjan'. — *Od* XVIII *vijeka.* Kâ 'e od trupa Marjanović. J. Kavańin 84b. Lazar Marjanović. Vuk *u* Nar. prip. vuk. IX. Presuđeno Mladenu Marjanoviću. Glasnik II, 1, 100. (1808). Marjanović. Šem. prav. 1878. 20. 41. Màrjânović, *prezime u hrvatskoj krajini.* V. Arsenijević.

MÀRJÂŠ, *m. dvije se vrste novca ovako zovu: ugarski (vrijedio je* 17 *starijeh krajcara) i turski (vrijedi* 10 *para), vidi u Vukovu rječniku kod* b. — *Ugarski je stariji, jer riječ postaje od* Marija *(vidi* dešńak, 1). — *Ima i oblik* màrijâš. — *Ne može se u svakome primjeru razlikovati, jeli prvo ili drugo značeńe.*

a. marijaš. — *Od* XVII *vijeka, a između rječnika u Voltiģijinu* (v. šestica). Prota uze za ribu marijaš da uzme starom (patrijarhu). Glasnik. II, 3, 32. (1697). Sveštenikom za provod po marijaš svakom. 261. (1729). Daću vam za ńega sedam marijaša. D. Obradović, živ. 80. Na svitńaku trista marijaša. Nar. pjes. juk. 285. Pa se je nalazilo i mađarskih Matijaševih marijaša. V. Bogišić, zborn. 407. Za taj marijaš kupi, sinko, sebi šećerleme. Srp. zora. god. 1, sv. 1, str. 4. To su ti različite urezotine, t. j. za marijaš (maģarski novac od 17 karantana s Bogorodičinom slikom) ubode se duga crta s povratkom. Zborn. za nar. živ. i ob. 1, 41.

b. marjaš. — *Od* XVIII *vijeka.* — *Između rječnika u Vukovu:* 1. (u Srbiji ‚kaurski') ‚der siebzehner' ‚numus 17 cruciferorum (Mariae imagine insignis)'. — 2. eine münze und rechnungsgeld von 10 para's' ‚numi turcici genus', n. p. tri groša i marjaš. U grošu idu četiri ovaka marjaša. — Čovik bi rad na dlanu kao marjaš vidit. M. A. Reļković, sat. H5a. Dajući komu talir, komu forint, komu marjaš. sabr. 17. Ko će nas za dva ili tri marjaša prevesti. D. Obradović, živ. 80. Moraš prodat perje za marjaše. J. S. Reļković 196. Đe marjaši zveče filosofi muče. (U vojvodstvu). Nar. posl. vuk. 75. Kupio hajduk gaće za marjaš, a popio forintu alvaluka. 164. U Solunu su čakšire za marjaš, ali do Soluna sto somuna, a od Soluna sto somuna. 336. Stade prosipati sve same ģiģe i gdekoji marjaš nadničarski. Nar. prip. vuk. 95. Mala je molitva do skora bila u Srbiji za marjaš a velika za groš. Vuk, živ. 298. Opet veselijoj i slobodnijoj deci dadoše po marjaš (ondašńih 8 para). M. Đ. Milićević, pomenik. 3, 627.

1. MÂRKA, *ime ńekijem vrstama novaca.* — *Akc. se mijeńa u gen. pl.* mârâka. — *Od ńem.* mark, *tal.* marca. — *Od* XVI *vijeka.* Oću ti sto marak dati. Naručn. 59b. Tisuć marak zlata. Š. Kožičić 27b.

2. MÂRKA. *f. listovna biļega.* — *Akc. kao kod* 1. marka. — *Od ńem.* (brief)marke, *tal.* marca. — *U naše vrijeme.* Čim ponestane sadańih maraka za listove. Zbornik zak. 1863. 216. Krivotvorje znakova biļegovnih i maraka poštarskih. 1865. XVI.

3. MARKA, *f. vidi* mrča. Na otoku lošińskom obilno raste mirta, koja ima sitan plod, isprva crven, a kad dozrije crn, komu vele: ‚marka'. Siromasi ju jedu. I. Milčetić.

4. MARKA, *ime travi.* Kukuļanovo. D. Hirc.

5. MÂRKA, *f. od ńem.* mark, *uprav granica, krajina; tako su se zvale i još se zovu ńeke pokrajine u ńemačkome cesarstvu na istoku, kojima je zapovijedao* ‚markgraf' *(vidi* markez), *i što su čuvale od navale susjeda (naj veće Slavena); pružale su se od Baltijskoga mora do sred Italije. — U našijeh pisaca od* XVII *vijeka pominje se* Marka Jakinska *u Italiji (po tal.* Marca d'

Ancona); *između rječnika u Mikaljinu* (Marka od Ankone ‚ager Picenus, provincia Anconitanorum, Picenum') *i u Belinu* (‚Marca, regione d' Italia' ‚Picenum' 462a). Sveti Nikola ... rodi se u Marki od Ankone. F. Glavinić, cvit. 305a. U Marki Ankonitanskoj. A. d. Costa 1, 111.

MÀRKAN (Mȁrkān), *m. hyp.* Marko. J. Bogdanović.

MARKANIĆ, *m. prezime.* — XVIII *vijeka.* Plemenitomu gospodinu Frančesku Markaniću poklon. P. B. Bakšić 1.

MARKÀNTÔN, *m. vidi* Markantonije. — *U jednoga pisca* XVIII *vijeka.* Markantone, vesel' s', pobre. J. Kavanin 121a. August kad opanka Mark-Antona. 275b.

MARKANTONIJ, *m. vidi* Markantonije. — *U jednoga pisca* XVIII *vijeka u kojega je oblik nominativa* Markantoni *radi slika.* Čezar, Šipijun, Mark Antoni ... potavniše slavu i oni. J. Kavanin 7a. — *Može biti da amo pripada i ovo:* Mark-Antonija kad razbije *(Cesar).* J. Kavanin 213a.

MARKÀNTÔNIJE *i* MARKÀNTÔNIJO, *m.* Marcus Antonius, *tal.* Marcantonio, *ime muško (ne samo istoričko rimsko nego se nadijeva i u naše doba).* — *isporedi* Markanton *i* Markantonij. — *Za svaki nominativ ima samo po jedan primjer.* — *Od* XVII *vijeka, a između rječnika u Belinu* (Markantonijo ‚Marcantonio, nome proprio d' uomo' ‚Marcus Antonius' 462b). Mark-Antonija razbi Augusto. I. Gundulić 870. Ljubav Mark-Antonija. J. Banovac, pred. 24. Iznošen od Mark-Antonija. S. Rosa 35a. Mark-Antonije Babić. S. Ljubiša, prip. 100.

MARKATA, *f. u dva pisca Dalmatinca* XV *i* XVIII *vijeka kao da znači* ‚platea', *vidi* pijaca, placa, tržište. — *Može biti od tal.* mercato, *tržište.* Kih iskusih s nimi steći u ložah na markati. M. Marulić 252. I gospodi od markate ne skazuje scijene koje. J. Kavanin 54a.

MARKCI, *m. pl. ime zaseoku u Hrvatskoj u županiji modruško-riječkoj.* Razdijelj. 43.

MARKÈDÔLIJA, *f. vidi* Maćedonija. — *U narodnoj pjesmi bosanskoj našega vremena.* Arnautluk i Markedoliju. Nar. pjes. petr. 2, 275.

MARKÉLA *i* MÀRKÊLA, *m. augm.* Marko. J. Bogdanović.

MÀRKÊS, markésa, *m. vidi* markez. — *U dva primjera* XIV *i* XVII *vijeka, a između rječnika u Daničićevu* (marьkesь, srl. ‚marquezius, provinciae limitaneae praefectus'). Poklisarь benetьčki Nikola markes Bu . . .ьdenički. Mon. serb. 153. (1347—1356). U šestom redu, gdje stoje oni djavli koji su bili od kora od Dominacijoni, pribivaju velika gospoda kakoto su zli markesi žene i ljudi, knezovi, ostala gospoda... M. Orbin 255.

MARKESTVO, *n. čast markezova.* — *U jednome primjeru* XVII *vijeka.* Markestvo aliti vojvodstvo. P. Vitezović, kron. 63.

MARKEŠEVIĆ, *m. valja da je prezime.* — *Kod mjesnoga imena u Srbiji u okrugu šabačkome ima* Markeševića *što će biti genetiv.* Zemlja zvana Markeševića. Sr. nov. 1868. 565.

MARKETAN, *m. ime muško.* — *U narodnoj pjesmi crnogorskoj našega vremena.* A za Vujom serdar-Marketane. Pjev. crn. 27a.

MARKETINOVIĆ, *m. prezime.* — XVIII *vijeka.* Frančesko Marketinović. Norini 64.

MARKEVIĆ, *m. prezime.* — XVI *vijeka.* Fabjan Markević. Mon. croat. 323. (1550.). — *Može biti da je zlo naštampano i da treba čitati* Marketić.

MÀRKÊZ, markéza, *m. plemićka titula, mańa nego u hercega ili vojvode (ńem.* herzog, *tal.* duca, *franc.* duc) *a veća nego u grofa (ńem.* graf, *tal.* conte, *franc.* comte). — *Od tal.* marchese, *a ovo je od srlat.* marchisius *što uprav odgovara ńemačkome* markgraf, *ali se s vremenom zaboravilo pravo značeńe, te i Nijemci razlikuju* marquis *od* markgraf. — *Od* XIII *vijeka, a između rječnika u Belinu* (‚marchese, titolo di signoria' ‚marchio' 362a), *u Bjelostjenčevu* (markez, krajinski vojvoda ‚marchio'), *a Voltigijinu* (‚marchese' ‚markgraf'). Bilelmu markezu. Mon. croat. 4. (1275 *prepisano* 1546). Pripasaše tebi zlat mač od viteza, daše ti štap od markeza. J. Kavanin 162a. Markezi i knezovi. P. Knežević, pism. 181. — *I u Šulekovu i u Popovićevu rječniku* (‚marquis').

MÀRKÊZA, *f. markezova žena ili kći, tal.* marchesa. — *Od* XVIII *vijeka, a između rječnika u Belinu* (‚marchesa, moglie del marchese' ‚marchionissa' 462a). Cjeć kojega slave i dike i markeza bi mu žena Malaspina. J. Kavanin 101b. — *I u Šulekovu rječniku* (‚marquisin').

MARKÈZICA, *f. vidi* markeza. — *Nije deminutiv, nego se sufiksom* ica *ističe ženski spol.* — *U Belinu rječniku:* ‚marchesa, moglie del marchese' ‚marchionissa' 462a, *i u Voltigijinu:* ‚marchesa' ‚markgräfin'. — *I u Popovićevu rječniku* (‚marquise').

MÀRKÊŽ, markéža, *m. vidi* markez. — *U dva pisca čakavca* XVII *i* XVIII *vijeka.* Alberiko markež od Tuškane. I. Ančić, ogl. 184. Papa udilj posla markeža Nikolu od Este. S. Badrić, ukaz. 70.

MÀRKI, *m. vidi:* ‚Križe' i ‚marke' zove se u Blatu *(na Korčuli)* ńeka igra na novčiće, što obično djeca igraju. Stranu od novčića, gdje je broj i godina zovu ‚križe', a drugu stranu, gdje je grb ‚marke'. Slovinac. 1881. 418. — *vidi i* 1. madona b, *isporedi i* madonati se. — *Uprav je* marko *ili* marki *krilati lav mletački svetoga Marka što je bio na jednoj strani mletačkijeh novaca.*

MARKIČEVIĆ, *m. prezime.* — *Valja da postaje od imena muškoga* Markič *što nije potvrđeno.* — *isporedi i* Markičić. Perme Markičević. Stat. polj. ark. 5, 317. (1725). Vladimir Markičević. Rat. 356.

MARKIČIĆ, *m. prezime.* — *isporedi* Markičević. — *U naše vrijeme.* Schem. bosn. 1864. v. XXVIII.

1. MÀRKÎĆ, Markića, *m. dem.* Marko. — *Akc. kaki je u gen. taki je u ostalijem padežima, osim nom. i voc.* Màrkîću *(u okolici sam dubrovačkoj čuo drugi akc.* Màrkić). — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu* (Màrkîć, Markića, dem. v. Marko). Sobom zove sestričića dijete Markića. Pjev. crn. 203b. Dovešću ti Perokića Markića. 262b. A za ńime sestriću Markiću. Nar. pjes. juk. 345. Końa kuje Markić-Seńanine. Hrv. nar. pjes. 1, 184. Nekakav Markić čibugǵija. M. Đ. Milićević, srb. 197. Màrkîć, hyp. od Marko. J. Bogdanović.

2. MARKIĆ, *m. prezime.* — *Od* XVIII *vijeka.* Ona i s sestrom imašle su od Markića vrijedna kuće. J. Kavanin 85b. Vitez Crnica i Markići. 125b. Luka ima svedoka da je ńegov koń, po imenu: Milivoj Markić, Miloša Markićь . . . Glasnik. II, 1, 108. (1808).

MARKIĆEV, *adj. koji pripada Markiću (vidi* 1. Markić) *kao sin ocu.* — *isporedi* Markićević. — *U narodnoj pjesmi crnogorskoj našega vremena.* Tomanović' i Markićev-Vuka. Pjev. crn. 37a.

MARKIĆEVIĆ, *m. prezime (po ocu Markiću).* — *isporedi* Markićev. — *U narodnoj pjesmi crnogorskoj našega vremena.* Drugo bio Markićević Vuko. Pjev. crn. 36b.

MARKIJANIN, *m. čovjek iz (Jakinske) Marke.* — *Množina:* Markijani. — *Načińeno od tal.* Marchiano. — *Samo u Belinu rječniku:* ‚Marchiano, nome gentilizio della Marca' ‚Picenus' 462a.

MARKÌJÂNKA, *f. žensko čeljade iz (Jakinske) Marke* — *Načińeno kao* Markijanin. — *Samo u Belinu rječniku:* ‚donna della Marca' 462a.

MARKÌJÂNSKÎ, *adj. koji pripada (Jakinskoj) Marki.* — *Načińeno kao i* Markijanin. — *Samo u Belinu rječniku:* ‚marchiano, possessivo, della Marca' ‚picenus' 462a.

MÀRKINA, *m. augm.* Marko. — *U naše vrijeme u Lici.* J. Bogdanović.

MARKIO, *m. jamačno lat.* marchio, *vidi* markez. — *U jednome primjeru* XVIII *vijeka.* Jeda ne bi tko bezzakon, kad ti i prije markio bijaše, dostojanstvu kratio tvomu. J. Kavańin 162a. *na istoj strani ima malo više primjer što je ovdje kod* markez.

MARKIS, *m. tri puta pomiče And. Kačić ime* Markis Kosović *(iz Dobrote kod Kotora); mislim da nije isto što* markez *nego da je ime* Marko *(isporedi* Markiša). Sad mi kažu siva sokolića, po imenu Markis-Kosovića . . . Ter je šalje Markis-Kosoviću. And. Kačić, razg. 318a. Markis Kosović od mista Dobrote. kor. 490.

MARKIŠ, *m. prezime.* — *U naše doba.* Boca 22. 25.

MÀRKIŠA, *m. ime muško (augm.* Marko). — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu* (‚mannsname' ‚nomen viri'). Naš starina Markiša Gorčinov. V. Vrčević, niz. 55. Markiša Stanković. Magaz. 1868. 15.

MÀRKIŠIĆ, *m. prezime (po ocu Markiši).* — *U pjesmi crnogorskoj našega vremena.* Bijele ovce Markišić-Mrguda. Pjev. crn. 142b.

MÀRKIŠIN, *adj. koji pripada Markiši (kao sin ocu, isporedi* Markišić). — *U pjesmi crnogorskoj našega vremena.* A do Joka Markišin-Stevane. Nar. pjes. vuk. 5, 411. U to skoči Markišin-Stefane. 5, 417.

MARKITA, *f. žensko ime.* — *isporedi* Margita. — *U spomeniku* XVI *vijeka.* S gospom mojom materom, gospom Markitom. Mon. croat. 301. (1596).

MÀRKÎZ, markiza, *m. vidi* markez. — *Od franc.* marquis *i tal.* marchese. — *U pisaca našega vremena.* Pošalje pismo po markizu Pavlučiju. Vuk, pravit. sov. 18.

MÂRKO, *m.* Marcus, *ime muško, uprav rimsko, ali je vrlo obično u našemu narodu, kao i drugdje.* — *U nekijem je mjestima drukčiji akcenat, vidi u Vukovu rječniku, i:* Tako se u nekim selima u Gorńem Podrińu izgovara Màrko mesto Mârko M. Đ. Milićević, srb. 571. — *Od prvijeh vremena, a između rječnika u Vukovu:* ‚Marx' ‚Marcus' (Turci Bošńaci govore ‚Màrko'), *i u Daničićevu* (Marko ‚Marcus').

a. *ime drugome jevanđelisti.* Četiri jevanđeliste Marka, Mateja, Ljuku *(sic),* Jovana. Mon. serb. 35. (1253). Marko vanđelista. B. Gradić, djev. 130. Muka Gospodina našega Isukrsta po Marku. M Alberti 469. Marka vanđeliste. J. Kavańin 329b. Sveto jevanđelje po Marku. Vuk, novi zavjet. — *Taj je svetac zaštitnik mletački, te gdjegdje u prenesenome smislu ńegovo ime znači republiku mletačku.* Pečatju velikom gospodina svetoga Marka *(mletačkom).* Mon. serb. 465. (1454). Podložiti svomu Marku i biskupa htiše *(Bneci).* J. Kavańin 165b. — Vitezu svetoga Marka. I. Ivanišević 258. — *I kod mjesnoga imena, vidi* Sveti Marko.

b. *u pjesmama i u narodnijem pričama naj glasovitiji je junak* Marko Kraljević, *koji se pomiče od* XIV *vijeka (i to kao* kralj), *vidi i u Vukovu rječniku kod* Marko Kraljević. Sь prěvьzljubljennimi sinovi kralevьstva mi *(Vukašina kralja)* Markomь i Anьdrějašemь. Mon. serb. 180. (1370). Kralь Vlьkašinь i synь jego kralь Marko. 182. (1371—1395). Da jedno mi biše Marko Kraljević. Nar. pjes. u P. Hektorović 18. Prosvijetlit se je u ńih *(bugarkińah)* hajo . . . Svilojević još Mihajo i Kraljević junak Marko. I. Gundulić 313. Tuj se Marka Kraljeviča još popijeva bojna srića. 421. Starice pjevaju Marka Kraljevića. J. Kavańin 170b. Oj u Marka Kraljevića sina dobar konić u potaji ima. Nar. pjes. u M. A. Reljković, sat. C6a. Kralj *(Vukašin)* pohara dvore Momčilove, pa on uze sestru Momčilovu, po imenu dilber-Jevrosimu, odvede je Skadru na Bojanu, i vjenča je sebi za ljubovcu, š ńom lijepi porod izrodio, porodio Marka i Andriju, a Marko se turi na ujaka, na ujaka vojvodu Momčila. Nar. pjes. vuk. 2, 115. Evo kuma, Kraljevića Marka, on će kazat na kome je carstvo. 2, 195. Na Marka je vrlo žao kralju *(Vukašinu),* te ga ljuto kune i prokliňe: „Sine Marko, da te Bog ubije! ti nemao groba ni poroda! i da bi ti duša ne ispala, dok turskoga cara ne dvorio!“ Kralj ga kune, care blagosilja: „Kume Marko, Bog ti pomogao! tvoje lice svjetlo na divanu! tvoja sablja sjekla na mejdanu! ime ti se svuda spomińalo, dok je sunca i dok je mjeseca!“ Što su rekli, tako mu se steklo. 2, 197—198. Skide Marko zelenu dolamu, prostrije je pod jelom po travi, prekrsti se, sjede na dolamu, samur-kalpak nad oči namače, dolje leže, gore ne ustade. 2, 443. Kad je vojsku vojevati, onda se viče: „Kamo junak Kraljeviću Marko?“ A kad je šićar dijeliti, govore mu: „Otkuda si, neznana delijo?“ Nar. posl. vuk. 117. Daj! nisi li, pregorkińo draga, i ovoga pratila junaka, rad ljubavi Kraljevića Marka? Osvet. 2, 14.

c. *uopće (o različnijem licima).* Marьka Kostića. Deč. hris. 58. Luče Marьka Lukarevića. Mon. serb. 102. (1332). Marko Fečor. Glasnik. 15, 272. (1348?). Vojevoda Marko. Mon. serb. 152. (1351). Libar Marka Marula Splićanina. M. Marulić 1. Marko Antonij velik biše žrlac. 70. Faustina čemer zal učini patiti Marku ki mudros znal svaku jes na sviti. D. Rańina 12a. Marul Marko, žakan Toma. J. Kavańin 95b. Marko (kaluđersko i svetovno). S. Novaković, pom. 77. Kustodija Marko barjaktare. Nar. pjes. vuk. 4, 10. Na torinu Marka Perovića. 4, 512. A drugo je Dragoviću Marko. Osvetn. 3, 131.

d. *u prenesenome smislu.*

a) ńeka ptica, Marko ribar ‚Alcedo hispida' ‚Martin pescatore'. Slovinac. 1880. 30b.

b) misečinu ali misec sam užaju zvat ‚Marko'. (Vrbnik). Zbor. za nar. živ. i ob. 4, 238.

MARKOČEVIĆ, *m. prezime.* — *U jednome pri-*

mjeru XVIII *vijeka.* Markočević od Bregara. J. Kavanin 231a.

MÀRKOĆA, *m. prezime. — U naše vrijeme u Dalmaciji.* P. Budmani.

MARKÒMANI, *m. pl.* Marcomanni *(značeńe je jamačno: graničari, krajišnici, vidi* 1. marka), *veliko pleme ńemačko, po svoj prilici isto što se sad zove ‚bavarsko' (u širemu smislu).* Poslan bi od Nerona vojvoda z vojskom proti Markomanom. F. Glavinić, cvit. 192a.

MARKOMANOVIĆ, *m. prezime. — U naše vrijeme. (Prota)* Markomanović iz Grabovca. Protokol pis. pr. M. Nenadovića. 158.

MARKOŠEVAČA, *f. ime mjestu u Srbiji u okrugu šabačkome.* Zemļa u Markoševači. Sr. nov. 1865. 419.

MARKOTIĆ, *m. prezime. — U naše vrijeme.* Schem. diac. 1877. 68. — *I kod mjesnoga imena:* Markotića Potok *u Srbiji u okrugu vaļevskome.* Livada u Markotića Potoku. Sr. nov. 1865. 322.

MÂRKOV, *adj. koji pripada Marku.*

a. *uopće.* 4 *(četvrti)* petak mjeseca aprila pred Markovijem dnem. Pril. jag. ark. (1520). 9, 120. Markova nauka rike ne prisišu. Đ. Baraković, jar. 99. Od Markovih vjernih prijateļa. Nar. pjes. vuk. 2, 349. Al' sve Turke povata groznica od Markova strašna buzdovana. 2, 437. Istražuje Markove korake (kojekake stare stvari i bespeslice). Nar. posl. vuk. 105.

b. *kod mjesnijeh imena, n. pr.:*

a) Markova Crkva, *selo u Srbiji u okrugu vaļevskome.* K. Jovanović 103.

b) Markova Česma, *mjesto u Srbiji u okrugu kragujevačkome.* Ńiva kod Markove Česme. Sr. nov. 1861. 624.

c) Markova kapija, *vidi u Vukovu rječniku:* vrlo tijesan klanac iza Sofije (k Carigradu).

d) Markova Krčma, *mjesto u Srbiji u okrugu krajinskome.* M. Đ. Milićević, srb. 951.

e) Mârkova Kúla, *vidi u Vukovu rječniku:* pripovijeda se da se tako zove nekakva kula u Carigradu u Galati.

f) Markova Livada, *mjesto u Srbiji u okrugu krajinskome.* Sr. nov. 1861. 87.

g) Markova Ńiva, *dva mjesta u Srbiji. aa) u okrugu užičkome.* Livada u Markovoj Ńivi. Sr. nov. 1872. 53. — *bb) u okrugu vaļevskome.* Livada u Markovoj Ńivi. Sr. nov. 4868. 5.

h) Markova Pojata, *mjesto u Srbiji u okrugu aleksinačkome.* Livada kod Markove Pojate. Sr. nov. 1866. 12.

i) Markovi Bunari, *mjesto u Srbiji u okrugu smederevskome.* Ńiva kod Markovi Bunara. Sr. nov. 1863. 568.

k) Markov Brod, *mjesto u Srbiji u okrugu krajinskome.* Ńiva na Markovom Brodu. Sr. nov. 1874. 299.

l) Markov Bunar, *mjesto u Srbiji u okrugu smederevskome.* Ńiva kod Markova Bunara. Sr. nov. 1867. 188.

m) Markov Do, *zaselak u Srbiji u okrugu užičkome.* Ļ. Stojanović.

n) Markov Potok, *dva mjesta u Srbiji. aa) u okrugu crnoriječkome.* Ńiva u Markovom Potoku. Sr. nov. 1874. 443. — *bb) u okrugu kragujevačkome.* Ńiva u Markovom Potoku. Sr. nov. *(god.?)* 256.

o) Markovo Branište, *mjesto u Srbiji u okrugu kneževačkome.* Ńiva kod Markovog Braništa. Sr. nov. 1872. 256.

p) Markovo Brdo, *vis u Planoj do Kolašina (ne znam ko je zabiļežio).*

q) Markovo Poļe, *dva mjesta u Srbiji. aa) mjesto u okrugu crnoriječkome.* Livada u Markovom Poļu. Sr. nov. 1870. 89. — *bb) zaselak u okrugu užičkome.* Ļ. Stojanović.

1. MÂRKOVAC, Mârkôvca, *m. prezime. — U naše vrijeme u Lici.* J. Bogdanović.

2. MÂRKOVAC, Mârkôvca, *m. mjesno ime.*

a. *voda u Bosni.* F. Jukić, zemļop. 40.

b. *selo u Dalmaciji u kotaru kninskome.* Repert. dalm. 1872. 16.

c. *u Hrvatskoj. a) četiri sela u županiji bjelovarsko-križevačkoj.* Razdiļeļ. 196. 108. 114. *(kajkavski)* Markovec. 116. — *b) zaselak u županiji ličko-krbavskoj.* Razdiļeļ. 40.

d. *dva sela u Slavoniji u županiji virovitičkoj.* Razdiļeļ. 123. 135.

e. *u Srbiji dva sela. a) u okrugu kragujevačkome.* K. Jovanović 120. — *b) u okrugu smederevskome.* 150.

f. *kao ime različnijem kladencima, od* XVII *vijeka.* Napi se u Vrbovoj zdenca . . . zove se Markovac. M. A. Reļković, sat. H3b. — Vino pije Juriša Maģare, kod onoga Markovca bunara. Nar. pjes. krasić. 1, 95. — Markovac, *ime vrelu u Ribniku i Lovińcu.* J. Bogdanović.

MÂRKOVAČKÎ, *adj. koji pripada mjestu Markovcu. a)* Markovački Potok, *voda u Srbiji u okrugu crnoriječkome.* M. Đ. Milićević, srb. 877. — *b)* Markovačka *(opština).* K. Jovanović 150. *vidi i* 2. Markovac, e, *b).*

MARKOVCI, Markovaca, *m. pl. mjesno ime. — Prije našega vremena.* Markovci. S. Novaković, pom. 138. — *I selo* Markovac *u Hrvatskoj u županiji bjelovarsko-križevačkoj* (Razdiļeļ. 106) *dijeli se u selo* Markovci Gorńi *i u zaselak* Markovci Dońi. Schem. zagr. 1875. 163.

MARKOVČINA, *f. ime zaseoku u Međamurju.* Schem. zagr. 1875. 144.

1. MÂRKOVICA, *f. Markova žena. — U naše vrijeme.* Do sad si se Markovica zvala, a od sad si Minina gospođa. Nar. pjes. vuk. 2, 372.

2. MÂRKOVICA, *f. mjesno ime.*

a. *u Slavoniji.* Markovica, livada. Okešinec. D. Hirc.

b. *u Srbiji. a) mjesto u okrugu biogradskome.* Livada na Markovici. Sr. nov. 1864. 30. — *b) selo u okrugu ćačanskome.* K. Jovanović 168.

MARKOVIČKA BARA, *f. ime mjestu u Srbiji.* Sr. nov. 1863. 544.

1. MÂRKOVIĆ, *m. prezime (po ocu Marku). — Od* XV *vijeka a između rječnika u Daničićevu* (Marьkovičь). Jurica i Ugļeša Markovići. Mon. croat. 69. (1447). Milošь Marьkovičь. Glasnik. 15, 289. (1468?). A Marković Franko miran svejer pomńi u trgoštvu. J. Kavanin 109b. Su četiri brata Markovića. Nar. pjes. vuk. 5, 469. A drugo je Markoviću Pejo. Pjev. crn. 39b. Od Živaļa Markovića sa Kčeva iz Velestova. Pjev. crn. 119a. Mârković, prezime u Lici. J. Bogdanović.

2. MÂRKOVIĆ, *m. mjesno ime.*

a. *selo u Bosni u okrugu Tuzle Dońe.* Statist. bosn. 98.

b. *nekakvo mjesto prije našega vremena.* Markovićь. S. Novaković, pom. 138.

MÂRKOVIĆI, *m. pl. mjesno ime.*

a. *zaselak u Bosni u okrugu sarajevskome.* Statist. bosn. 15.

b. *vidi* Markovićselo.

MARKOVIĆ-POLE, *n. vidi* 2. Marković, a. Schem. bosn. 1864. 26.

MARKOVIĆ-SELO, *n. ime selu u Hrvatskoj u županiji ličko-krbavskoj.* Schem. segn. 1871. 27. — *Biće isto što se* XV *vijeka zvalo* Markovići. Mon. croat. 76. (1450).

1. MARKOVINA, *f. mjesno ime.* — *U naše vrijeme.*

a. *selo u Crnoj Gori.* Od krvava Kčeva na krajinu i maloga sela Velestova, Velestova i od Markovine. Nar. pjes. vuk. 4, 52. U maleno selo Markovinu. 5, 63. A prema je selu Markovini. Ogled. sr. 428.

b. *mjesta u Srbiji. a) u okrugu kruševačkome.* Ńiva u Markovini. Sr. nov. 1873. 103. — *b) u okrugu rudničkome.* Livada u Markovini. Sr. nov. 1875. 68.

2. MARKÒVINA, *m. augm.* Marko. — *U naše vrijeme u Lici.* J. Bogdanović.

MARKÒVINOVIĆ, *m. prezime.*

a. *u Dalmaciji.* — *Pomiče se* XVIII *vijeka.* Markovinović iz Mandaline. And. Kačić, kor. 486.

b. *u naše vrijeme u Lici.* J. Bogdanović.

MARKOVLJANIN, *m. čovjek iz Markovine (vidi* 1. Markovina, a). — *Množina:* Markovljani. — *U narodnijem pjesmama crnogorskijem.* Markovljane braću pokupio. Nar. pjes. vuk. 5, 66. Dovedi mi Markovljanah dvadest. Pjev. crn. 69b.

MÂRKOVLJEV, *adj. vidi* Markov. — *Radi postaňa isporedi* sinovljev. — *U narodnoj pjesmi istarskoj našega vremena.* Anđelijo, ljubo Markovljeva! Nar. pjes. istr. 1, 70.

MÂRKOVO, *n. ime mjestu u Srbiji u okrugu kragujevačkome.* Ńiva u dubokoj jaruzi Markovu. Sr. nov. 1871. 278.

MARKUČIĆ, *m. prezime.* — XIII *vijeka.* Pred *g(ospo)*d*(i)*nom Markučićem. Mon. croat. 41. (1275 *prepisano* 1596).

MARKUL, *ime muško, biće isto što* Marko, *vidi u Daničićevu rječniku:* Marьkulь, neki knez ‚Marьkul' oko 1401 uze Omiš. (Spom. sr. 1,) 289.

MARKULAB, *m. vidi* margravij. — *Radi postaňa isporedi* porkulab. — *U jednome primjeru* XVI *vijeka.* Markulab Brandeburga. Š. Kožičić 22a.

MARKULIĆ, *m. prezime (po ocu Markulu).* — *U naše vrijeme.* Poslato *(pismo)* za Lazara Markulića. Protokol pis. pr. M. Nenadovića. 74.

MÀRKÛSIJA, *m. augm.* Marko. — *U naše vrijeme u Lici.* J. Bogdanović.

MARKUŠ, *m. ne znam jeli ime muško ili prezime.* — *isporedi riječi što od ove postaju.* — XIV *vijeka ili prije.* Jepiskupь prizrênski Georgij Markušь. Spom. stoj. 38. *(prije* 1346).

MARKUŠEV, *adj. koji pripada Markušu.* — *Kod mjesnijeh imena.*

a. Markušev Brijeg, *selo u Hrvatskoj u županiji varaždinskoj.* Razdije. 105.

b. Markuševa Žežnica, *mjesto u Srbiji u okrugu biogradskome.* Glasnik. 19, 194.

MARKUŠEVAC, Markuševca, *m. kajkavski* Markuševec, *ime dvjema selima u Hrvatskoj u županiji zagrebačkoj.* Razdije. 67. 89.

MARKUŠEVIĆ, *m. prezime (po ocu Markušu).* — XIV *vijeka.* Đurьđь Markuševićь. Deč. hris. 29. 103.

MARKUŠICA, *f. ime selu u Slavoniji u županiji srijemskoj.* Razdije. 151.

MARKUŠIĆ, *m. prezime.* — *isporedi* Markušević. — *Od* XIII *vijeka, vidi u Daničićevu rječniku:* Marьkušićь, vlastelin dubrovački, vijećnik od veljega vijeća ‚Mihojlo Markušićь' 1253. M(on. serb.) 40. *(talijanski* Marcusso, *vidi* Annales rag. anon. nod. 156). Ivan Markušić. Mon. croat. 267. (1572).

MARKUŠIĆI, *m. pl. ime selu u Hrvatskoj u županiji zagrebačkoj.* Razdije. 69.

MARKUTINIĆ, *m. prezime.* — XVI *vijeka.* Ivanuš Markutinić. Mon. croat. 325. (1552).

MARLOVAC, Marlovca, *m. ime selu u Hrvatskoj u županiji modruško-riječkoj.* Razdije. 59.

MÀRLJIV, *adj. koji vrlo mari za posao što radi, pomńiv, radljiv.* — *Od* XVII *vijeka (vidi kod* b), *a između rječnika u Bjelostjenčevu* (marljiv, pomńiv ‚diligens, gnavus, sedulus, solers, accuratus, studiosus, minime segnis, homo frugi ac diligens, praecinctus, navus, perdiligens, attentus, alte cinctus, curiosus, inpiger, vigilans, assiduus'), *u Jambrešićevu* (‚diligens, solers'), *u Stulićevu* (v. pomńiv *iz Habdelićeva), u Voltigijinu* (‚accurato, diligente, esatto' ‚fleissig, ämsig'), *u Vukovu* (‚fleissig' ‚diligens').

a. *adj.* Vruć u službi, marljiv u posluhu. M. Kuhačević 73. Kako je taj čovjek obično marljiv u svojim vlastitim poslima. V. Bogišić, zakon. 319.

b. *adv.* màrljivo. — *Između rječnika u Bjelostjenčevu* (‚diligenter, naviter, vigilanter, accurate, exquisite, sedule, intente, curiose, cum cura et solicitudine, instanti et fideli officio ac diligentia, ad unguem, magnopere, summopere'), *u Jambrešićevu* (‚diligenter, solerter'), *u Stulićevu* (v. pomńivo etc. *iz Habdelićeva), u Voltigijinu* (‚accuratamente, diligentemente' ‚fleissig, genau'). Pazi svakoj dužnosti kraljevoj marljivo. P. Vitezović, odil. 20. Da je on kraljevske zapovidi marljivo obsluživao. M. A. Reljković, sabr. 23. Zakljčao bi kasu i kljč predao knezu koji bi ga marljivo spustio u gep. Vuk, građa. 26. Ako marljivo uspaziš. P. Bolić, vinodj. 2, 319.

MÀRLJIVÔST, màrljivosti, *f. osobina koga što je marljiv.* — *Od* XVIII *vijeka, a između rječnika u Bjelostjenčevu* (marljivost, pomnivost ‚diligentia, studium, assiduitas, sedulitas, opera, industria, solertia, curatura, contentio, exercitatio, vigilantia, labor, cura et diligentia, accuratio') *gdje se naj prije nahodi, u Jambrešićevu* (‚diligentia, solertia'), *u Voltigijinu* (‚diligenza, esattezza' ‚fleiss, genauigkeit'). Pisac sa svom marljivošću navodi sve oblike. Đ. Daničić. rad. 2, 201. Dužna bila poznati ńegovu običnu marljivost. V. Bogišić, zakon. 319. „Ńegove marljivosti nema svađe". *u Lici.* J. Bogdanović.

MARMANIĆ, *m. prezime.* XVI *vijeka.* Juraj Marmanić. Mon. croat. 202. (1512).

MARMIŃAC, marmińca, *m. vidi* moljac. — *U jednoga pisca Bokelja* XVIII *vijeka.* Kako od haljina rađa se marmińac aliti griňa, tako od žena rađa se nepravda. K. Maǵarović 22.

MARMORISATI, marmorišem, *impf. bojadisati (što) da postane slično mramoru.* — *Samo*

part. praet. pass. u jednoga pisca našega vremena. U velikim oltaru duvarovi su pozlaćeni i sveci na podobije grčko molovani, pročeje marmorisato. S. Tekelija. letopis mat. sr. 120, 76.

MARNIK (?), *m. ime muško. — Prije našega vremena.* Marьnikъ. acc. Marьnika, ako ne bude pogreška mesto Marinьka. S. Novaković, pom. 77.

MÁRNÔST, márnosti, *f. osobina koga što je maran. — isporedi* marļivost. Ne bi bilo muke nikakove ni marnosti. S. Margitić, fala. 245.

MÁRO, *m. hyp.* Marin. — *Akc. se mijeña u voc.* Mâro. — *Vrlo često u Dubrovniku od* XIV *vijeka, vidi u Daničićevu rječniku:* trgovac dubrovački XIV vijeka: ‚Maro'. M(on. serb.) 246. Moj Maro gizdavi. M. Vetranić 1, 197. A Frano se stavši s Marom. N. Naļešković 1, 286. Frano za utra srete Mara. 1, 288. Odgovor poštovanomu Maru Buresiću. N. Naļešković 1, 330. Maro je ńegovo ime. M. Držić 251. Mnogo svitlomu gospodinu Maru Mara Bunića vlastelinu dubrovačkomu. I. Gundulić 192. Jakov Gundul, Maro Bunić. J. Kavańin 185a. Slavni Maro vaš Kaboga 193a. Tripo bješe u kulu Marovu, Mara Krila dobroga junaka. Nar. pjes. bog. 167.

MÀRÔDAN, màrôdna, *adj. bolestan. — Od ńem. (bećkoga)* marod *(franc.* malade). — *U naše vrijeme u Lici.* „Nešto sam marodan, pa mi se ništa ne mili". J. Bogdanović.

MARODÍRÂŃE, *n. djelo kojijem se marodira.* J. Bogdanović.

MARODÍRATI, marȍdîrâm, *impf. biti marodan. — Ne znam, ima li ńem. (bećki)* marodiren *u ovome smislu. — U naše vrijeme u Lici.* „Ti vavije nešto marodiraš". J. Bogdanović.

MÀROEVIĆ, *m. prezime. — vidi* Marojević. — *Od* XVIII *vijeka.* Karlo Maroević. Norini 64. Ante Maroević. Norini 75. Màroević, prezime u Lici. J. Bogdanović. Maroević. Schem. bosn. 1864. XIX.

MAROF, *m. vidi* majur. — *Od ńem.* meierhof. — *U Bjelostjenčevu rječniku:* ‚villa, colonicum', v. majer; *u Stulićevu:* v. majer *iz Bjelostjenčeva; u Voltigijinu:* ‚masseria' ‚meyerhof'. — *I kod mjesnijeh imena, n. p. u Hrvatskoj:* Marof Banski, *zaselak u županiji varaždinskoj.* Razdijeļ. 102. — *vidi i kod* 2. Kućan, a: Kućan-Marof, *što se zove i samo* Marof. Schem. zagr. 1875. 122. — *selo u Međumurju.* Schem. zagr. 1875. 122.

MÀROJ, *m. vidi* Maroje. — *U jednome primjeru* XV *vijeka.* Maroj Žuńević. Mon. croat. 119. *(1482).*

MÀROJDE, *f. pl. šuļevi, tal.* emorroidi. — XVIII *vijeka.* Marojdam likarija. J. Vladimirović 25.

MAROJDI, *m. (ili f.?) pl. vidi* marojde. Maraveli, marojdi su, kada čovika boli prohod. Zbor. za nar. živ. i ob. 5, 211.

MÀROJE, *m. ime muško. — Od* XIV *vijeka. — U Dubrovniku treba shvatiti kao isto ime što* Marin, Maro, *ali kao augm.; drugdje može biti da postaje i od* Marijan. — *Između rječnika u Daničićevu* (Maroje, ime muško koje često pišu i ‚Marin'). Maroje a sinъ mu Beranъ. Deč. hris. 10. 77. Maroje Nikolićь Ulcińaninъ. Spom. sr. 2, 27. (1376—1386). Maroje Bistotićь. Mon. serb. 241. (1399 *u poznijemu prijepisu).* Maroje Tamaričь. Spom. sr. 1, 38. (1402). Maroje Naļêškoviċ. 1, 61. (1405). Maroje, žô mi je. N. Naļeškoviċ 1, 290. Dundo Maroje. M. Držić 243. Gospodinu Maroju Mažibradiću. D. Rańina 57b. U smrt gospodina Maroja Mažibradića Šuļage. D. Zlatarić 92b. Maroje. S. Novaković, pom. 77. Maroje, muško ime iz diptiha manastira Gomirja iz prošloga vijeka. V. Arsenijević.

MÀROJEV, *adj. koji pripada Maroju. — Između rječnika u Daničićevu* (Marojevь, *rov* Maroje). Platite Mihu sestričiću Matkovu i Marojevu... Spom. sr. 2, 64. (1417—1419). Mi pametujemo pravu ļubov i pravu službu Marojevu. Spom. sr. 2, 79. (1423—1424). Maro Marojev. M. Držić 281.

MÀROJEVIĆ, *m. prezime (po ocu Maroju). — isporedi* Maroević. — XV *vijeka u Dubrovniku, a između rječnika u Daničićevu* (Marojevićь). Odь Andrêje Marojevića. Spom. sr. 1, 174. (1414. Tadioko Marojevićь odь zgorь imenovani. 2, 128. (1466). *na strani prije ima:* Tadioko sinь Maroja Naļeškovića. Primismo po knezu Jaketije Marojeviću i po knezu Žonku Cinculoviću u Novomь... Mon. serb. 506. (1469).

MAROJLO, *m. ime muško. — Biće isto što* Maroje. — *U spomeniku* XVII *vijeka.* Junaku Omeriću i Marojli poklon... Neka mi je Marojlo... Starine. 12, 2. *(oko* 1688—1692).

MAROJLOV, *adj. koji pripada Marojlu.* Od cine Marojlove. Starine. 12, 2. *(oko* 1688—1692).

MÀROK, *m. tal.* Marocco, *ńem* Marokko, *grad i država u Africi. — Od* XVI *vijeka, a između rječnika u Mikaļinu* (Marok, zemļa ‚Mauritania'). Ki čini sjen većma po gradu Maroku. N. Naļeškoviċ 1, 300. Od Erma široka i kude sviti dan do konca Maroka. Đ. Baraković, vil. 89. Sedam fratar od kraļa Maromolina u Maroku bihu mučeni. F. Glavinić, cvit. 131b.

MARÒKÎN, marokína, *m. tal.* marocchino, *franc. (i ńem.)* maroquin, *fina učińena tanka koža kozja bojadisana s jedne strane. — Od* XVIII *vijeka.* Lasno dajuć čim se upletu marokine za vaketu. J. Kavańin 171b. Marokin je fina roba od kože. Zbornik zak. 1863. 1646.

MAROKITAN(IN), *m. čovjek iz Maroka. — Samo u jednome primjeru* XVII *vijeka (može biti da je pisac načinio po latinskome imenu mjesnome* Mauritania). Meu novirnicim kano su Marokitani. I. Ančić, ogl. 106.

MAROKO, *m. ime muško. — Jedan put prije našega vremena.* S. Novaković, pom. 77.

MAROLIJEVCI, Marolijevaca. *m. pl. mjesno ime, vidi u Daničićevu rječniku:* Marolêvьci, dva sela: ‚oboji Marolêvci' koja car Lazar dade crkvi bogorodičinoj u Ždrijelu braničevskom. M(on. serb). 194. (1380).

MAROM, *instr. sing. nepoznata nom.* mara *ili* maro, *što je kao hyp.* marač. — *U jednome primjeru našega vremena gdje ima i instr. sing.* marotom *u istome značeńu, ali također od nepoznata nom.* marot *ili* marota. Među sijekom sjekotom i marom marotom (mjesec februar među jenarom i martom. 157.) S. Ļubiša, prič. 154.

MARONA, *f. ime žensko. — Prije našega vremena.* S. Novaković, pom. 77.

MAROSIĆ, *m. prezime. — Pomińe se* XVIII *vijeka.* Tolenović jaki Petar, Žarko bistri Marosića. J. Kavańin 231b.

MAROŠ, *m. prezime. —* XV *vijeka. — vidi u Daničićevu rječniku:* Marošь, vojvode Radovana Pavlovića ‚dijakъ nadvorni Vlatko Marošь' 1421. M(on. serb.) 312. 314.

MAROŠEVAC, Maroševca, *m. ime mjestu u*

Srbiji u okrugu kragujevačkome. Ńiva u Maroševcu. Sr. nov. 1866. 120.

MAROŠEVIĆ, *m. prezime.* — *U naše vrijeme.* Schem. bosn. 1864. xx.

MAROT, *m. prezime.* — *isporedi* Marotić. — *U naše vrijeme u Istri.* Pop Andrija Marot-Jurjenić. *u* Nar. pjes. istr. 6, 37.

MAROTIĆ, *m. prezime.* — *Pomińe se* XVIII *vijeka.* Na 1445 . . . Ivan Marotić, ban slovinski. And. Kačić, kor. 431. — *Može biti isto što talijansko prezime* Marotti *u Dalmaciji.* P. Budmani.

MAROTOM, *vidi* marom.

1. MÁROV, *adj. koji pripada Maru.* Pera, vjerenica Marova. M. Držić 265. Tripo bješe u kulu Marovu, Mara Krila dobroga junaka. Nar. pjes. bog. 167.

2. MAROV, *m. vidi* marof. — *U Jambrešićevu rječniku:* ‚villa, alodium'.

MAROVIĆ, *m. prezime.* — Godine 1647 bješe biskup u Bosni fra Marijan Marović iz Olova. Schem. bosn. 1864. 94. Arsenije Marović. Rat. 384.

MAROVIĆI, *m. pl. ime selu u Crnoj Gori.* Glasnik. 40.

MARSILIJ, *m. tal. mlet.* Marsilio, *ime muško, vidi u Daničićevu rječniku:* Marsilij, knez dubrovački, Marьsili Đeorđi' 1253. M(on. serb). 35. 39. *piše se i* ‚Merьsili'. 42. *i* ‚Marьcêlь'. 40. — *isporedi* Marcjel.

MÀRSILIJA *i* MÀRSIĻA, *f. ime gradu u Francuskoj, tal.* Marsilia *i* Marsiglia. — *Od* XVI *vijeka, a između rječnika u Mikaļinu* (Marsilija, grad u Provencu ‚Massilia, Massalia') *i u Belinu* (Marsiļa ‚Marsiglia, città di Provenza in Francia' ‚Massilia' 464a). Umri v Marsiliji. Š. Kožičić 30a. Da pristahu u Marsiliju, kraļestva France mesto. F. Glavinić, cvit. 232b. — Uzdasi Mandalijene pokornice u spili od Marsiļe. I. Đorđić, uzd. 1.

MÀRSIĻA, *vidi* Marsilija.

MÀRSIĻSKÎ, *adj. koji pripada Marsiļi.* — *Između rječnika u Belinu* (‚di Marsiglia' ‚Massiliensis' 464a). Kraj franačkijeh plodnijeh strana Marsiļska se pustoš vidi. I. Đorđić, uzd. 2. Marsiļska je *(Mandalijena)* opet spila na nebesa uzvisila. N. Marči 71.

MÀRŠ, *m. ńem.* marsch, *vojnički hod, vojnički put.* — *U Šulekovu i u Popovićevu rječniku:* ‚marsch'. — *U muzici se zove tako i ono što se svira da vojska može po ritmu hoditi.* — *u Šulekovu i u Popovićevu rječniku* ‚marsch'.

MÂRŠÂD (?), *f. coll. vidi kod* marše.

MÀRŠAL, *m. ńem.* marschall, *a)* (hof)marschall, *glavni upravitelj nad kućanstvom u dvoru careva ili drugijeh vladara; b)* (feld)marschall, *naj viši zapovjednik kod vojske.* — *U Šulekovu rječniku:* ‚marschall (haushofmeister, feldmarschall)'; *u Popovićevu:* ‚feldmarschall'.

MÀRŠALSKÎ, *adj. koji pripada svakome maršalu ili maršalima.* — *U Šulekovu rječniku:* maršalsko žezlo ‚marschallstab; *i u osobitome značeńu:* maršalski sud ‚marschallsgericht' *(vidi* maršalstvo).

MÀRŠÂLSTVO, *n. uprav maršalska čast, vidi u Šulekovu rječniku:* ‚marschallamt'. — *I dvorski sud što sam sudi i odlučuje nad osobama česarsko-kraļevske obitelji.* Vrhovno dvorsko maršalstvo uzdržava se i na daļe, da izvršuje sudbenost nad članovima cesarske kuće i nad osobama kojima pripada pravo izvandržavļanstva ili kojima je isto podijeļeno osobitim naredbama. Zbornik zak. 1853. 140. Proti osobam koje su pod dvorskim maršalstvom nije moguća tužba pred mjesnim sudom. 1863. 138.

1. MÀRŠÂN, *m. vidi:* maršân, veliki nož za sječeńe drva. F. Simčić, Klana *(u Istri).* Pod iškriňun je sikira, maršan, kosir. Zborn. za nar. živ. i ob. 5, 245.

2. MARŠAN, *m. ime muško.* Vrban i Štrcan i Maršan. Mon. croat. 128. (1486).

MARŠANIĆ, *m. prezime.* — *U naše vrijeme.* Schem. segn. 1871. 114.

MÀRŠE, màršeta, *n.* marvinče, jedinka od marhe. Govori se i za koňa. U Orahovici. S. Ivšić. — *Uprav je dem.* marha. — *Nema množine; može biti da se govori kao množina supstantiv kolektivni* màršâd.

1. MARŠIĆ, *m. prezime.* — *U naše vrijeme.* Schem. bosn. 1864. IV. XXVIII. Schem. zagr. 1875. 229. 266.

2. MARŠIĆ, *m. ime selu u Srbiji u okrugu kragujevačkome.* K. Jovanović 116.

MARŠIĻI, *m. pl. ime zaseoku u Hrvatskoj u županiji modruško-riječkoj.* Razdije|. 48.

MARŠÍRATI, màršîrâm, *impf. o vojsci, hoditi, putovati u vojničkome redu.* — *Od ńem.* marschiren. — *U naše vrijeme.* On će nami kazivati kud će vojska marširati. Nar. pjesm. mag. 1863. 71. — *U Šulekovu rječniku:* ‚marschiren'.

MARŠORDRA, *f. ńem.* marschordre, *putni red za vojsku.* — *U pisaca našega vremena.* I za onaj dan, kojega čete uslijed maršordre prispiju na svoj posledńi ciļ. Zbornik zak. 3, 663.

MARŠOVAN, maršovna, *adj. koji pripada maršu.* — *U pisaca našega vremena.* Povjerenik maršovne štacije (‚marschstationskommissär'). Zbornik zak. 2, 958.

MARŠOVNICA, *f. naznaka puta (marša) za vojnike.* — *isporedi* maršruta *i* maršuta. — *Načińeno u naše vrijeme.* Sva vozila, kad su proviđena sa vojničkimi koňi i maršovnicom odrede za marš propratni. Zbornik zak. 1859. 595. Maršovnica uslijed koje upućuju se čete, kuda da prolaze. 1863. 2, 101.

MARŠRUTA, *f. ńem.* marschroute, *naznaka puta za vojnike.* — *isporedi* maršuta. — *U pisaca našega vremena.* Svaki vojnik dužan je pokazati svoju maršrutu. Zbornik zak. 2, 639. Pogranični stražar ne imajuć putnog lista niti maršrute ima se izručiti. 1865. 236.

MARŠUĻA, *f. ime ńekakvoj vodi.* — *U narodnoj pjesmi crnogorskoj našega vremena.* Do Maršuļe do vode studene. Pjev. crn. 15a.

MARŠÚTA, *f. vidi* maršruta. — *U naše vrijeme u Lici.* „Došla je maršuta, mora se ići". J. Bogdanović.

1. MÀRT, *m. vidi* marat.

2. MÂRT, *vidi* Marte.

MÀRTA, *f.* Μάρθα, Martha, *žensko ime (naj prije u novome zavjetu, dakle semitsko).* — *Naj stariji je primjer* XIV *vijeka; između rječnika u Vukovu* (‚frauenname' ‚nomen feminae'). Kalođerica Mar a. Glasnik. 24, 270. (1388). Žena nika jimenom Marta prija ńega (ga. Bernardin) u hižu sfoju. Zadar. lekc. 51. Bernardin 158. luc. 10, 38. Marijo . . . dili se z ženom svojom Martom. F. Glavinić, cvit. 22a. Lazara, Martu

i Mandalenu ostavivši priminuhu. 230b. Svete Aňeže, svete Marte. J. Kavańin 324a. Marta i s ńom Katarina. 332a. „Što vam drago“ progovori Marta. M. A. Reļković, sat. D5b. Marta (kaluđeričko i svjetovno, *pisano s t i đ*). S. Novaković, pom. 77. Marta! Marta! brineš se i trudiš se za mnogo, a samo je jedno potrebno. Vuk, luk. 10, 41.

MARTAR, *m. vidi* mužar, prangija. — *Od tal.* mortaro. — *Može biti da treba čitati* -r- *mj. prvoga* -ar-. — *U jednome primjeru* XVI *vijeka.* Tom ti se od grada gorom zastupaju, ki svakčas od tada martari lupaju tako, da nî nova kuća ni stara kôj nisu pokrova raztukli od zgara. H. Lucić 271.

MÂRTE, Mârta, *m.* Mars, *bog od rata i zvijezda (planet), tal.* Marte. — *Od* XVI *vijeka u primorskijeh pisaca, a između rječnika u Belinu* (Marte, bog ‚Marte, dio della guerra secondo la gentilità‘ ‚Mars‘; Marte, zvijezda ‚Marte, stella così detta‘ ‚Martis stella‘ 464a). Marte još krozi te imal je ranice. Ġ. Držić 446. Marte vrimena sva nova u krvi omasti. M. Vetranić 1, 9. Marte oholi oružnik vrhu svijeh. 1, 84. Marte plah bojnik. 1, 218. Bog Marte. 1, 421. Marte, ki boj ļubi. D. Rańina 10b. Dali Marte još hrabreni ki vojuje vrijedno u slavi. I. Gundulić 95. Pomagajući nam veliki Jove, Marte. F. Glavinić, cvit. xv. Pod Jovem Marte *(zvijezda).* 8b. Scijeniš da je Marte pravi. P. Kanavelić, iv. 31. Tu vidismo brezuzdana Marta. I. Zanotti, en. 30. A ti, Marte, svitli boje! P. Hektorović (?) 85. Pod oblastju Marta stoji. J. Kavańin 210b. Zerdav zvjerka, zvijezda Marte. 283b. Suncu, Martu i Jovedu. 471b. Marta bojna pripijevaju. N. Marči 12. — *Prema nominativu u nekijeh pisaca ima u drugijem padežima oblike ženske deklinacije na* a: *gen.* Mârtê. Sideći Publijo na sudu prid templom od idola Marte. F. Glavinić, cvit. 212b. Vitezi u tempal idola Marte dopeļaše ga. 256b. Čineći se blagdan jedan na čast idola Marte. 310b. Marte tempal sad zaisto razori ga papa Sisto. P. Hektorović (?) 105. — *dat.* Mârti. To isto dvim drugim idolom Marti i Dijane učini. F. Glavinić, cvit. 300. Marti kleknu, svi posvete. P. Hektorović (?) 103. — *acc.* Martu. Sa svim vrgli naše boge, Jovu i Martu dol' pod noge. P. Hektorović (?) 148. — *U jednome primjeru ima nepromijeńeni oblik* Marte *u acc.:* Pokadi boga Marte! F. Glavinić, cvit. 264b. — *U drugome ima instr.* Martem: Pod Martem *(jest)* sunčeno nebo. F. Glavinić, cvit. 8b. — *U pisca Kavańina ima i nom.* Mârt. Merkur, Mart mogušti. J. Kavańin 219a. Mart, hrabreni bog od boja. 248b. Mart s Jovom gor na nebe kada budu u sastanak. 468b.

MARTÈKAČA, *f. augm.* Marta. — *U naše vrijeme u Lici.* J. Bogdanović.

MARTELAN, *m. ime nekakvome brijegu u Istri.* — XIII *vijeka.* Pod breg Martelan. Mon. croat. 30. (1275 *prepisano* 1546).

MARTELIJA, *f. ili m.? ime, ne znam. jeli muško ili žensko.* — *Na jednome mjestu prije našega vremena.* S. Novaković, pom. 77.

MARTELÍNA, *f. tal.* martellina, *neki zidarski čekić.* — *U naše vrijeme u Lici.* Zidari svoj mali čekić zovu ‚martelinom‘. J. Bogdanović.

MARTELÍNICA, *f. dem.* martelina. J. Bogdanović.

MARTESA, *m. prezime.* — *U narodnoj pjesmi bokeļskoj* XIII *vijeka.* Ončas bješe otišao Martesi na bijele dvore. Nar. pjes. bog. 182. „Djo si“ veli „Martesa, jedno latinsko kopile?“ 182. — *U drugoj pjesmi istoga vijeka piše se* Martes, Marteša, Marteza *(vidi* Martezić). — *Radi ove razlike u izgovarańu moglo bi biti talijansko prezime.* Marteš leži jadne srdoboļe. Nar. pjes. bog. 186. Al' mu na to Marteša odgovara. 186.

MARTESIN, *adj. koji pripada Martesi.* Ončas bješe otišao Martesi na bijele dvore. Marka Matka Martesina, svomu pobratimu. Nar. pjes. bog. 182. A Radule pogibe Martesi na bijele dvore s ruke Martesine. 184.

MARTEŠ, MARTEŠA, *vidi* Martesa.

MARTEŠIN, *adj. koji pripada Marteši.* Sve to dobro gledaše draga sestra Martešina. Nar. pjes. bog. 183.

MARTEZA, *m. vidi* Martesa.

MARTEZIĆ, *m. adj. koji pripada Martezi.* I da palim bijele dvorove pobratimu Marteziću Marku. Nar. pjes. bog. 185.

MARTEZVIJOVO POĻE, *n. ime mjestu u Srbiji u okrugu biogradskome.* Niva u Martezvijovom poļu. Sr. nov. 1867. 236.

MARTIČIĆ, *m. prezime.* — *Pomiše se* XVIII *vijeka.* Pava Martičić. Norini 58.

MÀRTIĆ, *m. prezime.* — *Pomiše se od* XVIII *vijeka.* Martići, Božići i drugi mnogi od Poļica knezovi. And. Kačić, kor. 487. Dadosmo Ivanu Tešič i Pavlu Martič da idu u cesariju. Glasnik. II, 1, 58. (1808). Grgo Martić. Nar. pjes. petr. 1, 349. Vićentije Martić. Rat. 108.

MARTIJANAC, Martijanca, *m. kajkavski* Martijanec, *ime dvjema selima u Hrvatskoj u županiji varaždinskoj.* M. doňi *i* gorňi. Razdiļe. 97.

MARTIJE, *m. vidi* marat. — *Od grč.* μάρτιος. — *vidi u Daničićevu rječniku:* marьtije ‚martius‘. samo u genitivu: ‚martija‘. M(on. serb). 456. (1452) *u poznijemu prijepisu).* 535. (1451—1487).

MARTIKIĆ, *m. ime zaseoku u Bosni u okrugu travničkome.* Statist. bosn. 59.

1. MÀRTIN, *m.* Martinus, *ime muško.* — *isporedi* Mratin. — *Od prvijeh vremena, a između rječnika u Vukovu* (‚mannsname‘ ‚nomen viri‘ *s primjerom iz narodne pjesme:* Ļubiš, Doro, Martina?) *i u Daničićevu* (Martinь). Martinь Sočibabićь. Mon. serb. 7. (XII *vijek).* Martinь, Berislavь zeti. 564. (1322). Knezь Marьtinь Dêjanišević z bratьomь. 379. (1434). Marьtinь. Svetostef. hris. 29. Martinu Letoviću. Spom. sr. 1, 49. (1404). Sfetoga Martina djevca. B. Gradić, djev. 161. Martin bis*(kup)* i ispo*(vidnik).* F. Glavinić, cvit. XXVI. Papa Martin, hoteć znati... J. Kavańin 357a. Pa zavika Martina seiza. Nar. pjes. vuk. 4, 482. — *Zove se* Martin *(radi ovakovijeh imena vidi kod* mačka) *i medvjed koga (naj češće Cigani) nauče igrati i vode po svijetu. — u Vukovu rječniku:* ‚der gewöhnliche name des tanzbären‘ ‚Martinus (ita vocant ursum saltare edoctum)‘ *s primjerom:* Ded' poigraj, moj Martino! — *isporedi franc.* l'ours Martin. — U Hrvatskoj zovu ‚smrdļivi martin‘ vrste od roda Pentatoma L., smrdļive bubice što žive na drveću i voću. P. Budmani.

2. MARTIN, *m. ime selu u Slavoniji u županiji virovitičkoj.* Razdiļe. 134. — *Vidi i* Sveti Martin.

MÀRTINA, *f.* Martina, *žensko ime.* — *Od* XVII *vijeka.* Život svete Martine djevice. B. Kašić, per. I. Martina (monahija). S. Novaković, pom. 77.

1. MARTINAC, martinca, *m.* Conchylis ambiguella Hübn., *vrsta bubice što čini mnogo kvara lozama i grožđu.* — *U Bjelostjenčevu rječniku: (kajkavski)* martinec, črv od gusenice menši, ki se u listje zavija i mlado grozdje grize ‚convolvulus, volvox, involvulus, volvola, volvulus'; *u Stulićevu:* martinec, v. čmoļ *iz Bjelostjenčeva; u Voltiģijinu:* ‚involvolo ‚blattwurm'. — *Uprav je dem.* Martin, *isporedi* Martin *na kraju.*

2. MARTINAC, Martinca, *m. ime muško (uprav dem.* Martin). — *Od* XIV *do* XVII *vijeka.* Martinac s Sena *(Seňa?).* Mon. croat. 42. (1375). Martinac od Bolgovac. 136. (1489). Selo jedno Martinca Vakandića. 308. (1598). Martinca zastavnika zet. Starine. 11, 87. *(oko* 1648).

3. MARTINAC, Martinca, *m. mjesno ime.*

a. *selo u Bosni u okrugu Tuzle Doňe.* Statis. bosn. 37.

b. *u Hrvatskoj. a) dva sela u županiji bjelovarsko-križevačkoj.* Razdijeļ. 107. 108. — *b) (kajkavski)* Martinec, *selo u županiji varaždinskoj:* 105.

c. *u Srbiji, mjesto u okrugu požarevačkome.* Čair ‚Martinac'. Sr. nov. 1868. 413.

MARTINBROD, *m. ime zaseoku u Hrvatskoj u županiji ličko-krbavskoj.* Razdijeļ. 41.

MARTINCI, Martinaca, *m. pl. mjesno ime.*

a. *u Hrvatskoj dva sela u županiji varaždinskoj.* Razdijeļ. 105. 145.

b. *u Slavoniji u županiji virovitičkoj selo i pusta.* Razdijeļ. 133. 136.

c. *pomiňe se ovako ime prije našega vremena.* Martinьci. S. Novaković, pom. 138.

MÀRTÎNČEV, *adj. koji pripada Martincu.* Martinčev gospodar. Starine. 101. *(oko* 1655).

MARTINČIĆ, *m. prezime po ocu Martincu.* — *Od* XVI *vijeka.* Nadgrobnica Jeronima Martinčića, Splickoga vlastelina. H. Lucić 292. Todožja pravi sin Frančisko Martinčić. Đ. Baraković, vil 10. Martinčića kamo Jero? J. Kavańin 104a. Ti, opate Martinčiću. 151b. Martinčić. Schem. segn. 1771. 115.

MARTINICA, *f. ime mjestu u Srbiji u okrugu kněževačkome.* Ńiva u Martinici. Sr. nov. 1875. 781.

1. MÀRTINIĆ, *m. prezime (isporedi* Martinović). — *U naše vrijeme.* Martinića Blaža od krajine. Nar. pjes. vuk. 5, 127. Braća Martinići. Pjev. crn. 18a. *isporedi* Martinići.

2. MARTINIĆ, *m. ime selu u Hrvatskoj u županiji varaždinskoj.* Razdijeļ. 96.

MARTINIĆI, *m. pl. ime plemenu u Crnoj Gori u Bjelopavlićima.* Glasnik. 40, 20. — *Govori se o ňemu i kao da je selo.* — *U naše vrijeme a između rječnika u Vukovu* (pleme u Brdima kod Crne Gore). Od Kitice sela Martinićah. Nar. pjes. vuk. 9, 84. Bježi š nome selu Martinić'ma. 4, 86. Da udremo na Bjelopavliće, na naj doňe selo Martiniće. 4, 111. I on braću Martiniće vika. 4, 113. Od maloga sela Martinićah. 4, 120. Te je šiļe u Bjelopavliće u naj bliže selo Martiniće. Pjev. crn. 29b. U gizdavo selo Martiniće. 76b. Iz krajičnog sela Martinićah. 97b. U Koprivu niže Martinićah. Ogled. sr. 201. — *U dva latinska spomenika dubrovačka* XIV *vijeka pomiňe se tako pleme, ali ne znam jeli isto što predašňe, ili je bilo u Hercegovini.* ‚Per gentem de Martinich'. Mon. ragus. 63. (1322). ‚Per illos de Martinich'. 93. (1323).

MÀRTINIĆKÎ, *adj. koji pripada plemenu Martinići.* Ňega začu Martinićka straža. Nar. pjes. vuk. 4, 113. Vojska kuće Martinićke pali. 4 116. Senator Martinićki. 5, 468.

MARTINÌJÂN, Martinijána, *m.* Martinianus, *ime muško.* — *U jednoga pisca* XVII *vijeka.* S. Proces i Martinijan muč*(enici).* F. Glavinić, cvit. XXIV. Život ss. Procesa i Martinijana mučeni*(kov).* 211a. Dioskor ide k sudcu Martinijanu. 398b.

MARTINIŠĆE, *n. ime selu u Hrvatskoj u županiji varaždinskoj.* Razdijeļ. 94.

1. MÀRTÎNKA, *f. vrsta puške kojoj je izmislio gvožđa Martini, a ostalo su iznašli drugi, među ňima Henry, te se ňemački zove* Henry-Martini-gewehr; *upotrebļavala se u engleskoj i u turskoj vojsci.* — *U jednoga pisca našega vremena.* Duga pak martinka, naj milija Arnautinu puška, puna, stoji uz duvar. M. Đ. Milićević, omer. 160.

2. MARTINKA, *f.* Larus argenteus, *ńeka ptica.* G. Kolombatović. progr. spal. 1880. 48.

MÀRTÎNKO, *m. dem.* Martin. — XVI *vijeka.* Z Martinkom Banovcem. Mon. croat. 182. (1501).

MARTINKOVAC, Martinkovca, *m. kajkavski* Martinkovec, *ime pusti u Hrvatskoj u županiji varaždinskoj.* Razdijeļ. 99.

MÀRTÎNKOVIĆ, *m. prezime (po ocu Martinku).* — *Od* XVI *vijeka.* Juraj Martinković. Mon. croat. 250. (1550). Martinković. Schem. zagr. 1875. 266.

MARTIN LUG, *m. ime mjestu u Srbiji u okrugu jagodinskome.* Ńiva u Martinom Lugu. Sr. nov. 1868. 509.

MÀRTINOV, *adj. koji pripada Martinu.*

a. *uopće.* Boļe je Martinov blagosov nego papino proklestvo. (Ž). Poslov. danič.

b. Màrtinovo grôžđe, grešļika, jêgroš. Krošić. (Od jednoga sam Magara čuo za grešliku: Szent-Márton-szöllö). S. Ivšić.

c. *kod mjesnijeh imena u Hrvatskoj. a)* Martinova Vas, *kajkavski* Martinova Ves, *naseobina u županiji bjelovarsko-križevačkoj.* Razdijeļ. 119. — Martinovo Selo, *selo u županiji modruško-riječkoj.* Razdijeļ. 56.

1. MÀRTINOVIĆ, *m. prezime (po ocu Martinu). — isporedi* 1. Martinić. — *Od* XV *vijeka, a između rječnika u Daničićevu:* Martinovićь, Dubrovčanin ‚Pavlo Martinovićь' 1413. (Spom. sr. 1,) 120 — Između ļudi koje car Stefan dade crkvi arhanđelovoj u Prizrenu jedan bješe ‚Martinьvićь' (koje mislim da je pogrješka) ‚Radь'. G(lasnik). 15, 295. (1348?). Anton Martinović. Mon. croat. 98. (1465). S Bogatića Martinović-Lazu. Nar. pjes. vuk. 4, 141. Martinovića žiteļa šabačkoga. Glasnik. II, 1, 131. (1808). — *U jednoj pjesmi crnogorskoj našega vremena nije još prezime nego patronimičko ime:* A 'vo idu pet Martinovićah. Pjev. crn. 18b. *a prije toga:* Po pet bratah što smo od Martina. 18a.

2. MÀRTINOVIĆ, *m. ime selu u Dalmaciji u okrugu kotorskome.* Repert. dalm. 1872. 7.

MÀRTINOVIĆI, *m. pl. mjesno ime.*

a. *u Dalmaciji selo u kotaru dubrovačkome.* Repert. dalm. 1872. 22.

b. *u Hrvatskoj selo u županiji zagrebačkoj.* Razdijeļ. 65.

MARTINPOTOK, *m. ime pusti u Hrvatskoj u županiji varaždinskoj.* Razdijeļ. 129.

MÀRTÎNSKA VÂS, *f. ime dvjema selima u Hrvatskoj u županiji zagrebačkoj. (kajkavski)* Martinska Ves desna *i* lijeva. Razdijeļ. 82.

MÀRTÎNSKÎ, *m. uprav koji pripada (svetome) Martinu, a to je mjesec novembar. — isporedi* Martinšćak. — *U naše vrijeme u Istri.* ‚Martinski' zovu oko Kastva novembar. F. Simčić (Klana u Istri). Martînski ‚circa diem festum s. Martini'. S. Nemanić, čak. kroat. stud. 11ftsg. 35.

MÀRTÎNSKÎ VÊRH, *ime selu u Hrvatskoj u županiji zagrebačkoj.* Razdiję. 75.

MÀRTÎNSKÔ LĘ̂TO, *m. vidi* Mratińe ļeto *kod* Mratiński. O Martiński je ‚Martinsko leto' biva ali osem dan sprida, ali osem dan zada Martińe. Zbor. za nar. živ. i ob. 4, 238.

MÀRTÎNŠĆÂK, *m. mjesec novembar (jedanaesti je dan sv. Martin).* Martînšćak ‚mensis november'. D. Nemanić, čak. kroat. stud. 61.

MÀRTÎNŠĆICA, *m. ime dvjema selima u Hrvatskoj u županiji modruško-riječkoj.* Razdiję. 57. — *Jedno ili obadva pomińu se već* XV *i* XVI *vijeka.* U Martinšćice. Mon. croat. 64. (1445). U Martinšćici. 256. (1554).

MARTINŠĆINA, *f. ime selu u Hrvatskoj u županiji varaždinskoj.* Razdiję. 105.

MARTINUŠ, *m. vidi* Martin. — *Od latinskoga oblika (?).* — XVI *vijeka.* Martinuša Golozlića. Mon. croat. 187. (1504). Martinuš Goloznić. 202. (1512).

MARTINUŠEVAC, Martinuševca, *m. kajkavski* Martinuševec, *ime selu u Međumurju.* Schem. zagr. 1875. 142.

MARTINUŠEVIĆ, *m. prezime.* — *Od* XIV *vijeka, vidi u Daničićevu rječniku:* Marьtinuševičь, dva vlastelina dubrovačka: ‚Pavlъ Martinuševičь' 1333. M(on. serb). 104. i ‚Nikolica' 1334. M(on. serb). 107. *(tal.* Martinussi, Martinussio, *vidi* Annal. rag. nod. 157. 184). Ivan Martinušević. Mon. croat. 79. (1451). Stepana Martinuševića. 185. (1504). Martinušević od Buskoga Blata. And. Kačić, kor. 455.

MARTINUŠIĆ, *m. prezime.* — *Pomińe se* XVIII *vijeka.* Martinušić nij' plemena. J. Kavańin 104a.

MARTINUŽIĆ, *m. prezime, vidi* Martinušević. — *vidi u Daničićevu rječniku:* Marьtinužić, vlastelin dubrovački ‚Nikulica Marьtinužičь' u veļem vijeću 1253. M(on. serb). 40.

MÀRTIŃA, *f. vidi* martińe. — *U naše vrijeme u Istri i u hrvatskom primorju.* U Martiński velike su noći. Nar. pjes. istr. 1, 19. Martińa je blizu... „Hoćeš se ove Martińe ženit?" *(u Novome u hrvatskome primorju).* V. Bogišić, zborn. 157.

MÀRTIŃE, *n. dan svetoga Martina (11 novembra), Mratiń dan.* — *isporedi* Martińa. — *Od* XVIII *vijeka u Slavoniji i Hrvatskoj.* Okolo Martińa jest vrijeme da... I. Jablanci 151. Naj kasnija do Martińa sisa. J. S. Reļković 361. U jeseni o Martińu *(u Stubici i hrvatskom zagorju).* V. Bogišić, zbor. 471.

MÂRTIR, *m. μάρτυς (prije μάρτυρ snjedok), martyr (i grčki i latinski u hrišćanskijeh pisaca), mučenik.* — *Od latinske riječi ili od tal.* martire. — *Od* XVI *vijeka.* Da je martire, naučitelje po sfijetu raspršao. B. Gradić, djev. 55. Slavļahu je martiri sveti. A. Gučetić, roz. mar. 260. Koji su zato zvani mučenici i martiri. B. Kašić, is. 17. Umro je martir. fran. 151. Uzdavši se u svetoga martira. per. 13. Sv. Ipolito martir I. Držić 175. Tuj čast prija sriče ove, da se pravi martir zove. P. Hektorović (?) 93. — *I u naše vrijeme u Dubrovniku (ne samo o svecima).* „Koliko pati! ono je martir čovjek". P. Budmani. — *U jednome je primjeru* XVI *vijeka ženskoga roda, kao što može biti i u latinskome jeziku (isporedi* martira). Blažena martir i djevica Ańeta. B. Gradić, djev. 89.

MÂRTIRA, *f. mučenica.* — *Postaje od* martir. — *Od* XVI *vijeka.* Po komu bi veće negoli martira. A. Gučetić, roz. mar. 260. Zato i držimo da je bila martira i mučenica. B. Kašić, is. 68. — *I u naše vrijeme u Dubrovniku (kao i* martir). „Martira sam, ne mogu više trpjet". P. Budmani.

MÂRTIRICA, *f. vidi* martira. — *U dva pisca Dalmatinca* XVI *i* XVIII *vijeka.* Život prve martirice. F. Vrančić, živ. 5. Martirica prva ona. ova ubozijeh svih zaklona. J. Kavańin 299b U mramornoj raci kaže martirice trup leżeći. 329b.

MÀRTIRIJ, *m. muka (svetaca).* — *Od lat* martyrium, *ili od tal.* martirio. — *isporedi* martirijo. — *Nom. sing. u jednoga pisca* XVII *vijeka.* Martirij ali mučenje po prolitju krvi. P. Radovčić, način. 82.

MARTIRIJA, *f. ime žensko vrema* Martirije. — *Prije našega vremena.* Martirija (monahija). S. Novaković, pom. 77.

MARTIRIJE, *m. Μαρτύριος,* Martyrius, *ime muško.* — *Prije našega vremena.* S. Novaković, pom. 77.

MÀRTIRIJO, *n. vidi* martirij. — *Od tal.* martirio. — *Amo mećem i primjere u kojima nije nom. ili acc. sing.* — *Od* XVI *vijeka.* Krute muke i martirijo podniješe. B. Gradić, djev. 85. Prijaše krunu neuvenuću martirija. F. Vrančić, živ. 28. Po muci telesnoj od martirija. B. Kašić, nač. 57. Podnosit muke od martirija. I. Držić 320. Koji idoše na martirijo. V. Andrijašević, put. 10. Krunom od martirija nadarena. 158. — *I u naše vrijeme u Dubrovniku.* „To su velike bolesti! to je pravo martirijo!" P. Budmani.

MARTIRÒLOGIJ, *m.* martyrologium, *knìga u crkvi katoličkoj, gdje su bilježeni za svaki dan sveci koji se u onaj dan svetkuju s kratkijem biografijama; naj veće ih je mučenika, odakle je i ime.* — *Od* XVII *vijeka.* Pop koga martirologij rimski spomina. F. Glavinić, cvit. 289b. — *U ovome primjeru po talijanskome izgovoru mj. g ima ģ:* Uspomenu od ńe čini martiroloģi*(j)* rimski. B. Kašić, per. 163. *tako je i u ovome gdje je oblik* martiroloģijo *prema tal.* martirologio: Kako govori martiroloģijo rimsko. B. Kašić, per. 145. — *U jednome primjeru ima i latinski oblik u nom. sing.:* Ili kako martyrologium govori. F. Glavinić, cvit. 374b.

MARTIRSTVO, *n. muka (svetaca).* — *Postaje od* martir *nastavkom* ьstvo. — *U jednome primjeru* XVI *vijeka.* Hoćeš i ti krunom martirstva okruńena biti. F. Vrančić, živ. 9.

MARTIŠA VAS, *f. kajkavski* Martiša Ves, *ime selu u Hrvatskoj u županiji varaždinskoj.* Razdiję. 100.

MARTIZANOVO POĻE, *n. ime mjestu u Srbiji u okrugu vaļevskome.* Livada u Martizanovom Poļu. Sr. nov. 1871. 398.

MARTNA, *f. mjesno ime na Krku.* — XIV *vijeka.* V Martni. Stat. krč. ark. 2, 295.

MÂRTÔ, *m. vidi* Martolo.

MÀRTOL, *m. vidi* Martolo.

MÀRTOLICA, *ime muško, jamačno dem.* Martolo. — *U Dubrovniku od* XIV *vijeka, vidi u Daničićevu rječniku:* Marьtolica, ime muško: trgovac dubrovački ‚Martolica' XIV vijeka. M(on.

serb). 246. cf. Marьtolo. — *(Poklisari)* gospodskoga bjehu lica, svud hvaljeni i pošteni, zazvan jedan Martolica, drugi Orčulić prihrabreni. J. Palmotić 60. Poklisari su bili Martolica Gamanić i Mato Minčetić koji posljedni treba reći da je bio prozvan ‚Orčulić' (Skurla). 70. — *U vlasteoskoj kući Crijevića (tal.* Cerva) *uzdržalo se ovo ime do mojega vremena.*

MÂRTOLO, *m. ime muško.* — *Ima li u Italiji ime* Martolo, *ne znam; a nijesam ga našao ni u martirologiju.* — *U Dubrovniku dosta obično u kućama vlasteoskijem i pučkijem, te se uzdržalo do našega doba; naj stariji je primjer s oblikom* Martoo *(t. j.* Mârtô) XII *vijeka, što je malo čudnovato, jer se u ono doba drugdje ne nalazi krajńe* l *promijeńeno na* o; *oblik* Martol (Martolь) *nalazi se* XIII *i* XIV *vijeka, a* Martolo *od* XIII *vijeka do našega vremena.* — *Između rječnika u Daničićevu.* Marьtolo i Martolь, ime muško; pišu i ‚Martoo'. Martoo Celinić (Kêl-). Mon. serb. 7. *(*XII *vijek).* — Martolь Gu|erivićь banь. 40. (1253). Martolь Crêvićь. 117. (1345). — Marьtolo banь Vrьsankovićь. 43. (1254). Marьtolo Benčulićь. 287. (1419 *u poznijemu prijepisu).* Andre Marьtola Vičinića, Martolomь Žamanovićemь, ... Marьtolo Crêvićь, ... Marьtolo Benčulićь. 320. (1423 *u poznijemu prijepisu).* Marьtola Simeta Rastića. 320. (1423 *u poznijemu prijepisu).* Martolo Žurgovićь. Spom. sr. 1, 141. (1417).

MARTÒLOS, *m. tur.* martolos *(što vaļa da je od ngrč.* ἁμαρτώλος, *oružanik, žandar, ali se mislilo i na grč.* ἁμαρτωλός, *grešnik, jer se svagda govori kao o silovitijem ļudima na zlu glasu, pa vidi i kod* a *gdje je sumńivo), hrišćanski vojnik kakve su prije Turci držali u pograničnijem gradovima; nahodi se u različnijem značeńima.* — *isporedi* martoloz, martonoša, martulos, mertonoša. — *Od* XVI *vijeka (vidi* c).

a. *vidi rukopisnu opasku Daničićevu:* ‚Mrtolosom' stoji na strani kod riječi ‚sodomitcem' ‚masculorum concubitoribus' 1tim. 1, 10. Anton Dalm., nov. tešt. 2, 105b. *ako je tako, vaļa da je postalo od grč.* ἁμαρτωλός, *grešnik, ali ne mogu znati, jeli ta glosa u svezi s gorerečenom riječi (grč.* ἀρσενοκοῖται), *ili s onom što se odmah za ńom nalazi:* ἀνδραποδισταῖς, *lat.* plagiariis, *što bi dalo značeńe kod* c. *nijesam mogao isporediti sa samom knigom, jer, koliko znam, nema je u Zagrebu.*

b. *značeńe je: ńeki osobiti vojnik pješak u turskoj vojsci (vidi* martoloz, a), *ili uopće (jamačno turski) hajduk.* Ki koli bi s Turci pošli na vojsku ili s martolosi. Štat. poļ. ark. 5, 246. (1400). Gusarom ne prosti, prorna ļudi zali, ognńenima žvali martoloze vodi, hajduke pečali ne daf jim slobodi. Đ. Baraković, vil. 351. Poloviše Seńani martolose i ńihovoga glavara (kih je bilo 25) ki su po Krasu, Istriji i Frijulu robili. P. Vitezović, kron. 179 Da so bije s martolosi, naša sela ki plijeńahu i putnike razbijahu. J. Kavańin 100b. Hvalio se Sibińanin Janko: „Dosta junak jesam pogubio, sedamdeset mladijeh martolosa, i trideset i tri zatočnika". Nar. pjes. bog. 242.

c. *znači: gusar, hajduk, ističući onakoga, što ļude grabi i prodaje kao robļe.* — *takovo je značeńe i u poļ.* martahuz, martauz *i u maď.* martalócz, martalóz. — *Između rječnika u Bjelostjenčevu* (martolos, koji ļudi krade, kupuje i prodaje ‚mango') *i u Stulićevu* (martolos, koji ļude krade i kupuje ‚mango'). Jer vridne me svite, mâ mladost ke nosi, sve mi su raznite od zlih martolosi, pustińom ki hode, ter zimnu i gladnu vezanu me vode u ruhu pretamnu. H. Lucić 237.

MARTÒLOZ, *m. vidi* martolos. — *Od* XVI *vijeka*

a. *vidi* martolos, b. (1586) Prošli ponedjeļak nabasao je Nikola Ožegović, vojvoda pri svetom Petru (Čvrstecu) sa 18 svojih na 37 martoloza (Vlaha) među Topolovcem i Koprivnicom, a martoloze predvodili su poglaviti harambaše Zuko i Ostoja, zapovjednici u Virovitici. Starine. 19, 50. Pa ti idi u Sofiju ravnu, te uvodi Grkove svatove, kake svate Grčiću sabira: ako bere Grke i Bugare, i terzije svoje ruvetlije, koji nose svilu i kadivu i ģepove s obadvije strane, u ģepove sve žute dukate, tu će biti šićar za hajduke; ako l' bere ļute martoloze, koji nose struke na ramenu, o pojasu mače okovane, tu će biti muka za hajduke. Nar. pjes. vuk. 3, 24—25. Pred vojskom velikoga cara *(Sulejmana god.* 1528) obično bi izašle neredovite turske čete, nazvani martolozi, sami pješaci. T. Smičiklas, povijest hrvatska. 2, 22. Martoloz, tako su Turci zvali Hrišćane oružane koji su služili u šesnaestom i sedamnaestom veku u pograničnim turskim gradovima; cf. mertonoš. Đ. Popović, tur. reč. glasn. 59, 140.

b. *vidi u Vukovu rječniku:* [tako su se u prošlom vijeku zvali austrijski pogranični stražari prema Turskoj *s primjerom:* Mila seja Martoloz-Nikole. (Nar. pjes. vuk. 2, 491)].

MARTÒLOZ-BAŠA, *m. poglavica u martoloza.* — *U Vukovu rječniku:* ‚das haupt von' martolozi, ‚princeps τῶν' martolozi *s primjerom iz narodne pjesme:* I Nikolu baš martoloz-bašu.

MARTONOŠ, *m. ime mjestu u Bačkoj.* Šem. prav. 1878. 26.

MARTÒNOŠA, *m. vidi* martoloz, b. — *isporedi* mertonoša. — *Ja mislim da je ista riječ što i* martolos *ili* martoloz, *te da je samo narod tuđi neobični nastavak promijenio na poznatu osnovu* -noša; *ipak Miklošić misli da nije tako* (vergl. gramm. 1², 419, *ali ne kaže kakvo bi bilo postańe; i Đ. Popović* (tur. reč. glasn. 59, 196) *kod* mertološa (mertonoša? *vidi kod* martoloz, a) *misli da postaje od pers.* merd *(uprav čovjek* ‚vir' ‚mann') *što bi značilo:* srčan junak, odvažan čovek. — *U narodnoj pjesmi našega vremena, a iz ńe u Vukovu rječniku:* cf. [vide] martoloz. Piju vino tridest martonoša. Nar. pjes. vuk. 1, 535.

MARTONOŠKI, *adj. koji pripada mjestu Martonošu.* Paroh martonoški. Nar. pjes. vuk. 3, 587 *(među prenumerantima).*

MÀRTÔRIJO, *n. tal.* martorio, *mùka.* — *U primorju od* XVII *vijeku.* Dobiti krunu od martorija ili mučenstva. B. Kašić, iń. 10.

MARTORÌŽATI, martorižâm, *impf. tal.* martorizzare, *mučiti.* — *U Dubrovniku (drugi primjer kod* b *nije pisca Dubrovčanina ali koji hoće da piše dubrovačkijem govorom) od* XVI *vijeka (vidi* b).

a. *aktivno.* — *U naše vrijeme u Dubrovniku.* „Ostavite me s mirom! nemojte me više martorižati!" P. Budmani.

b. *pasivno.* Martorižana si bila od tvoje gospođe. M. Držić 133. Bi od ńih martorižan. B. Kašić, fran. 152.

MÂRTOV, *adj. koji pripada Martu (vidi* Marte). Da se gvozden stan nahodi Martov ovdi, bi na glasu. I. Gundulić 317. Da tempal Mar-

tov razori. P. Hektorović (?) 104. Dvi Martove krozńetene. J. Kavańin 417a.

MARTÙLOS, *m. vidi* martolos. — *U tri primjera* xvi *i* xvii *vijeka.* Da su ga čuvali martulosi (‚mantulosi') dvi noći. Mon. croat. 228. (1527). Martulosi aliti hajduki. P. Vitezović, kron. 133. Ulovišе dva martulosa. 157.

MARUBIJA, *f.* Marrubium L., biļka. Marubija černa (Marrubium niger). Zbor. za nar. živ. i ob. 5, 69

MÀRUL, *m. ime muško.* — *Prije našega vremena.* Marulь. Spom. stojan. 185. — *Od* xv *vijeka kao prezime (poznatoga pisca Spļećanina), išto što i* Marulić. — *može biti da je* Marul *po talijanskome obliku* Marulo *(lat.* Marulus), Mároli. Libar Marka Marula Splićanina. M. Marulić 1. Dugo vrime Marul Marko je tuj š ńim bil. P. Hektorović 24. Li Marul nad svima, za reći rič pravu, naj veću čast ima, i diku i slavu. P. Hektorović 25. Srića me k slafnomu mistu dovede uprav, cesaru rimskomu kadi bi nigda stan, tuj ti pastir jedan pri rici sideći, ki biše Marul zvan, pojaše mileći. P. Zoranić 57b. Al' Marul ki bogat razum hti mudro steć. Đ. Baraković, vil. 374. Po Marku Marulu Splitjaninu. A. Vitaļić, ist. 541. Marko Marul naš Spljetjanin. J. Kavańin 126b.

MARULA, *f.* Marrubium vulgare L., *ńeka biļka.* — *Između rječnika u Stulićevu* (marula, trava ‚marubium'). Marula, Marrubium vulgare L. (Stulli, Alschinger), v. Maruļ. B. Šulek, im. 223.

MÀRULI, *m. Marul (talijanski oblik).* — *U jednome primjeru* xviii *vijeka.* Zato da Toma i Maruli neistini su izvjet, hoti *(Lucić).* J. Kavańin 114b.

MÀRULIĆ, *m. prezime (po ocu Marulu, vidi* Marulović). — *Od* xv *vijeka.*

a. *vidi* Marul. Gospodinu dom Dujmu Balistriliću, kumu svomu, Marko Marulić. M. Marulić 3. Marko Marulić Splićanin. A. Kašić, rit. xvii. Nij' Marulić umro slavan. J. Kavańin 97b.

b. *ne znam jeli prezime iste porodice u ovome primjeru:* Kanonika i vikara crkve seńske, Ivana Marulića. Mon. croat. 208–209. (1521).

MÀRULO, *m. u jednome primjeru* xvi *vijeka prezime (ne znam, jeli isto što* Marul *ili je od tal.* Marullo). Znajući da (kako mnogo vrijedni i bogoļubni Marulo govori) tko godi Gospodinu služi, napokon se vazda kontenat i veseo nahodi, a tko godi sfijet slijedi, ako ne prije, vazda se na svrsi tuži i boli. B. Gradić, djev. 106–107.

MÀRULOVIĆ, *m. prezime.* — *isporedi* Marulić. — *Pomińe se* xviii *vijeka.* And. Kačić, kor. 455.

MARUĻ, *m. vidi* maruļa.

MÀRUĻA, *f.* Marrubium vulgare L., *ńeka biļka.* — *Između rječnika u Vukovu:* (u Dubrovniku) nekakva trava koja se meće na uboje ‚art pilanze' ‚herba quaedam'. — Maruļ (Pizzelli, Anselmo da Canali), Maruļa, *rus.* марь (Blenopodium), *češ.* marule (Nepeta Cat.), marulka (Mentha), *poļ.* maruna (Matricaria), Marrubium vulgaro L. (Vuk, Vodopić, Kuzmić). B. Šulek, im. 223. — Maruļa bijela, Marrubium candidissimum L. (Vodopić). 223.

1. MÀRÛN, marúna, *m. tal.* marrone, *veća i boļa vrsta kestena.* — *Od* xviii *vijeka.* Kako kļesteni oli maruni. J. Vladmirović 37. Marûn ‚castaneae genus'. D. Nemanić, čak. kroat. stud. 41. Marun, Castanea vesca Grtn. var. (Šalinović, Durante). B. Šulek, im. 223.

2. MARUN, *m. ime muško (u Turćina).* — *U dvije pjesme crnogorske našega vremena.* No uteče Marun na kobilu. Nar. pjes. vuk. 4, 504. No uteče Marun na kobilu, a ćera ga soko tica siva, soko tica Vujačiću Ture; . . . on ga ćera, uteć mu ne ćaše, no ga Marun Bogom bratimiše. Ogled. sr. 445.

MARUNDELA, *f. ńeka biļka.* — *Između rječnika u Stulićevu: (štamparskom griješkom* marundola; *u talijanskome dijelu kod* cutula fetida *stoji* marundela), trava ‚cutula fetida, belis maggiore' ‚herbae species'. — Marundela, *poļ.* maruna, *češ.* marunka (Matricaria chamomilla), cotula fetida (Anselmo da Canali), Anthemis cotula L. B. Šulek, im. 224.

MÀRÛNKO, *m. muško ime.* — *Samo u šaļivoj pjesmi (što se tako i zove) pisca Đorđića, u kojoj je* Marunko *ime Mļećaninu (s ostrva Mļeta blizu Dubrovnika).* — *Vaļa da postaje od* Maro, *a može biti da je sam pisac izmislio.*

MARÚNOVAC, Marúnovca, *m.* ime potoku u Počiteļu. J. Bogdanović.

MARUNOVIĆ, *m. prezime (po ocu Marunu).* — *U narodnoj pjesmi crnogorskoj našega vremena.* A veli mu Marunović Mujo. Nar. pjes. vuk. 4, 100. Petar vata Marinović-Muja, Krsto vata Asan-Begovića. 4, 101.

1. MÀRUŠA, *f. augm.* (2.) Mara. — *Od* xvi *vijeka.* Večeru ti potež', Maruša. N. Naļešković 1, 242. Neboge Maruše! ostaće cvileći. M. Držić 40. Majka Maru za planinu daje, majka daje, a Maruša neće. Nar. pjes. petr. 1, 145. A Marušo lijepa đevojko! 2, 621. Al' ne gleda prokleta Maruša *(u jednome stihu malo prije ovoga* Mare). Nar. pjes. marjan. 181.

2. MÀRUŠA, *f. vidi u Vukovu rječniku:* (u Dubrovniku): vide krеštelica. — *To može biti, ali sam čuo da* maruša *znači što i* svraka. — *Vaļa da je ista riječ što i* 1. Maruša.

3. MARUŠA, *f. ime mjestu u Srbiji u okrugu šabačkome.* Zemļa zvana Maruša. Sr. nov. 1868. 75.

4. MARUŠA, *m. ime muško, vidi u Daničićevu rječniku:* vojvode Hrvoja ‚protovistijarь Maruša'. (Spom. sr.) 1, 31. (1400). po svoj prilici Dubrovčanin i jedan od onih koji se pišu Maroje.

MARUŠEVAC, Maruševca, *m. kajkavski* Maruševec, *selo u Hrvatskoj u županiji varaždinskoj.* Razdijeļ. 92.

MARUŠICA, *f.* Cassia fistula L. *(ne* Laurus cassia L.). — *Između rječnika u Stulićevu* (marušica, trava ‚cassia lignea, herbae species'). Marušica, cassia lignea (Anselmo da Canali), Laurus cassia L. B. Šulek, im. 224.

1. MÀRUŠIĆ, *m. prezime.* — *Od* xvi *vijeka.* Jurjem Marušićem. Mon. croat. 339. (1596). Bernarda i Marušića. J. Kavańin 99b. Kuća Marušića. And. Kačić, kor. 472. Frano Marnšić. Norini 69. Daj mi, brate, Marušić-Vidaka. Nar. pjes. juk. 186. Marušić. Schem. bosn. 1864. xxviii. Màrušić, prezime u Lici. J. Bogdanović.

2. MARUŠIĆ, *m. ime selu u Srbiji u okrugu topličkome.* M. Đ. Milićević, kraļ. srb. 392.

MARUŠIĆI, *m. pl. ime selu u Hrvatskoj u županiji modruško-riječkoj.* Razdijeļ. 49.

MÀRUŠIN, *adj. koji pripada Maruši (vidi*

1. Maruša). Da daruje Marušinu majku. Nar. pjes. petr. 1, 333. U jednijem robļe Marušino. 2, 693.

MÀRUŠINA, *f. ime žensko (kao augm.* 1. Maruša). — *U narodnoj pjesmi bosanskoj našega vremena.* Marušina, moja seko draga. Nar. pjes. petr. 2, 617. Kad ga viđe dilber Marušina. 2, 619.

MARUŠKA, *f. ime mjestu u Srbiji u okrugu požarevačkome.* Zemļa u Maruški. Sr. nov. 1873. 1407.

MARUŠKOVIĆ, *m. prezime.* — *U narodnoj pjesmi* XVIII *vijeka.* Jakoba Maruškovića. Nar. pjes. bog. 221.

MARŮŽÂNA, *f. vidi* mažurana. — *U naše vrijeme u Istri.* Mažurano moja, vazda si zelena. Nar. pjes. istr. 2, 106. Sadila je Mare lonac maružani. 3, 21.

MÂRVA, *f. vidi* marha. — *Od* XVII *vijeka (vidi* b).

a. *u jednome primjeru našega vremena Vuk tumači: stvar; to bi moglo postati od značeńa kod* marha, a, *ali se može pomisliti i da stoji mj.* mrva. Svega ću ti dara pokloniti, već ja ne dam cigle do tri marve (‚marva' u narodu našemu, osobito po sjeveroistočnijem krajevima, zove se živa stoka; ali ovdje znači stvar. Vuk): ne dam s glave tastove čelenke, sa ramena kolaste azdije, i ja ne dam od zlata košuļe, . . . ne dam tako tri komada dara. Nar. pjes. vuk. 2, 556.

b. *vidi* marha, b. Hotijahu uživati imańe i marvu Jakovovu. M. Radnić 397a. Jeli rodbinstvo ali u svetomu mjestu, jeli sobom ali sebi priličnim, živinom marvom, ali z duhom paklenim štogodi učińeno? Pisanica. 28. Čuvali marvu vašu i imańe od kuge. F. Lastrić, od' 300. Tužna marve paša. A. Kanižlić, rož. 121. Kada je na mlogih mistih marva padala. utoč. XXIII. Iđući za marvom po blatu. bogoļubnost. 554. Posla Jakov Josipa k braći koji marvu čuvau. E. Pavić, ogledalo. 78. Zarobiše im žene, dicu i marvu. 164. Budući da su marva i krilate živine poklate. 597. Baš kô u torove gdino marva stoji. I. Zaničić 19. Utiravši marvu i koze u šumu. M. A. Reļković, sat. G4a. Pasti ću ja marvu, nejmaj brige. M. Katančić 42. Nerazumna marva. J. Rajić, pouč. 1, 24. I u marvi učini mu kvara. J. S. Reļković 153. Vidiš marvu svakojaku. B. Leaković, gov. 33. Da nisu zajedno s marvom postili, rikali, plakali. G. Peštalić 55. Lakše, Mujo! ne umori marve. Nar. pjes. vuk. 4, 187. Da te pitam, Čengijć-Smail-aga, hoću li vi marve privatati, da ja tebe namirim harača? 4, 496. Ne mari marva za jednog mrava. Nar. posl. vuk. 204. Od onoga časa marva se stane štrkļati. Nar. prip. vuk. 98. E vala more! marvi nema suda.[2] 305. Ali je sve to ništa prema rogatoj marvi i prema svińama. Vuk, dan. 2, 104. „Da bude puna kuća svašta, ambar žita, tor marve, podrum vina i rakije!" poslov. 209. E je raja ka' ostala marva. P. Petrović, gor. vijen. 42. Pokraj svojih staja mahnu Luka, gdje mu bleji na uranku marva. Osvetn. 2, 2. Gačani su od starine vašu krvcu pili, i smliječnu vi plijenili marvu. 2, 79. Gorštaci podižu marvu ovču i kozju. S. Ļubiša, prip. 7. A zašto moriti marvu? M. P. Šapčanin 1, 10.

MÀRVEN, *adj. u kojemu ima dosta marve.* — *isporedi* marveni. — *U Vukovu rječniku:* n. p. zemļa, vide stočan.

MARVÈNÎ, *adj. koji pripada marvi.* — *isporedi* marven. — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu* (n. p. vašar ‚vieh-' ‚pecuarius'). Mešan Avduramanović, marveni trgovac, odgovori mu... Vuk, dan. 3, 169. Svagda je na jedan dan pre marveni vašar. 3, 241. Nekaka bolest marvena (na svińama i govedima) u papońcima. rječn. *kod* šap. Marveni trgovci. M. Đ. Milićević, jur. 23.

MARVÈŃÂK, *m.* (u Šaptinovcu) pastir dobar za marvu. S. Ivšić.

MÀRVINÂR, *m. marvinski ļekar, vidi kod* marvinski.

MÀRVINÂRSTVO, *n. marvinsko ļekarstvo, vidi kod* marvinski.

MARVÍNČE, marvínčeta, *n. domaća životińa, jedna glava od marve.* — *Uprav je deminutiv.* — *isporedi* marše. — *Samo u jednini, jer je množina* marva *(ne znam, bi li ko kazao* màrvinčâd). — *Od* XVIII *vijeka, a između rječnika u Vukovu:* ‚das vieh' ‚pecus (pecudis), bestia'. Tebe istoga vjerno potuži a nije gospodu, gospodara, čeļad, djetcu, pajdaše, svoga druga i marvińce. Pisanica. 78. Kurjak ujide marvińce. M. A. Reļković, sat. C5b. Da je sasvim ništa drugo nego marvińce. D. Obradović, basne. 294. Da ne ide u štetu marvińce. J. S. Reļković 123. Kaže se za mršavo marvińce. Vuk, poslov. 170. Kad čoek marvińčetu pruži soli iz ruke. 265. Kad crkne kao marvińce. 334. Treći je proboo ražńem vola te je jadno marvińce skapalo u mukama. M. Đ. Milićević, zim. več. 315. I kako marvińce na kasapnicu vođena. Đ. Rapić 211.

MÀRVÎNSKÎ, *adj. koji pripada marvi.* — *U naše vrijeme.* Marvinska trava, konska trava, zove narod trave u opće sve. Narodńak. 1877. 136. Marvinski ‚vieh-'. Jur. pol. terminol. 601. Marvinska pošast ‚thierseuche'. 505. Marvinski ļekar ‚vieharzt'. 601. Marvinsko ļekarstvo ‚viehարzneikunde'. 601.

MÀRVIŃÊ, *n. vidi kod* marvińi.

MÀRVIŃÎ, *adj. koji pripada marvi.* — *U jednoga pisca Slavonca* XIII *vijeka.* Naši ļudi svakakvo marvińe *(đubre)* drže. J. S. Reļković 36. — *Ima i supst. n.* marvińe *u značeńu kao* marva. A za kožu i vunu: marvińe rožno, koń, k ńem pristaju i svińe. J. S. Reļković 32. Sam marvińe kad prigleda svako. 235.

MARVIŠ, *m. vidi* maviš. Pečeńe je sve pokriveno kolačima tako zvanim ‚šakama', otmjeniji ļudi zovu ih ‚marvišima', a u Srbiji zove se ‚šušań'. Vuk (?), živ. 319.

MARVOKRAĐA, *f.* abigeatus, *krađa marve.* — *Načińeno u naše vrijeme.* Marvokrađa ‚viehdiebstahl'. Jur. pol. terminol. 601.

MARŽA, *f. ili m.? ime, ne znam, jeli žensko ili muško.* — *Prije našega vremena.* S. Novaković, pom. 77.

MARŽIĆI, *m. pl. mjesno ime.* — *Prije našega vremena.* Maržići, cf. Mažići. S. Novaković, pom. 138.

MÀSA, *f. lat. i tal.* massa, *ńem.* masse, *gramada, grudva.* — *U pravnome jeziku našega vremena znači imovinu koja se sastoji iz svake vrste dobara (pokretnijeh i nepokretnijeh).* Masa ostavštine ‚verlassenschaftsmasse'. Jur. pol. terminol. 569. Zastupańe mase natječajne. Zbornik zak. 2, 511. I prodajne cijene dobra nepokretnog spadajućeg u masu stečajnu. 1853. 542.

MÁSAK, máska, *m. vidi kod* mazga. — *U jednome primjeru* XVIII *vijeka, a između rječnika*

u Vukovu: (u Crnoj Gori) ‚der maulesel' ‚mulus' [vide mazga; cf. mazgov]. Kako koń i masak. J. Matović 308. — *Ima drugijeh primjera za gen. pl., ali se ne zna, pripadaju li amo ili pod* maska *(vidi).*

MÀSAL, *m. u narodnoj zagoneci našega vremena (kiša ili voda).* Doña mâla zvala gorńu mâlu: „Daj mi malo sala màsala, jer sam se sva raspala". *odgonetļaj:* zemļa (kad ispuca od suše). Nar. zag. novak. 60.

MASALAC, masaoca, *m. dem.* maslo. — *U dva pisca* XVI *i* XVII *vijeka, a između rječnika u Stulićevu (griješkom* masaoc ‚butyrum' *s dodatkom da se nalazi u pisca M. Držića).* Donijeh masaoca ovi mijeh da prodam. M. Držić 65. Da mu masaoca napuni tikvicu. 441. Donijeli smo masaoca *(griješkom* masnoca) tuj tikvicu. 452. Stegni prašći usušeni, masaoci i strjeļate jisbe. J. Kavańin 20[b].

MÁSAN, *vidi* mastan.

MASANČICA, *f.* suvrst jabuke (Vaļavac), v. Maršancika. B. Šulek, im. 224.

MÀSÂNICA, *vidi* 1. masaonica.

1. MÀSAONICA, *f. ńeke vrste pogače ili kolača u naše vrijeme. — Od staroga oblika* maslьnica. Mali božić nije na selu veliki svetac. mesi se, istina, vasilica od projina brašna koja se posle izdrobi i popari u vreloj masti, pa se po ručku jede. ovo se negde zove: ‚masaonica' a u Resavi se kaže: ‚mečki povojnica'. M. Đ. Milićević, živ. srb. 1, 51. — *S oblikom* màsônica, *vidi u Vukovu rječniku:* màsônica (u Paštrovićima) pogača izlomļena i posuta medom, što se dade svatovima kad dovedu djevojku; po tom pustosvati idu svaki svojoj kući. — *S oblikom* màsânica, kļukovnica. u Lici. V. Arsenijević.

2. MÀSAONICA, *f. ime ńekakvoj vodi. — U spomeniku* XIV *vijeka* (Maslьnica). Na brodь Maslьnice *(štampano* Maslenice, *ali Daničić bilježi da je to pogreška i popravļa po rukopisu)* . . . Prěšьdь Maslьnicu prěko u Brěgalicu. Glasnik. 24, 268. (1382).

1. MÀSÂR, masára, *m.* velik vrč. na Braču. A. Ostojić.

2. MASAR, *m. ime muško. — Ima potvrda samo za adj. poss.* Masarov *(vidi).*

MASÀRIJA, *f. pokućstvo. — Od tal.* masseria. — XV *vijeka. (Pušćam jej)* vsu masariju, v koj se ji. Mon. croat. 102. (1466). Pušćam vsu masasariju po kući. 112. (1473).

MASAROV, *adj. koji pripada Masaru.* — XVI *vijeka.* Selo Masarova sina. Mon. croat. 263. (1569).

MÀSAT, *m. vidi* ogńilo, ocilo. — *Od tur.* masad, *nadeni brus. — Od* XVIII *vijeka, a između rječnika u Vukovu* (vide ogńilo). Vatra, kako se masatom udari. F. Lastrić, ned. 219. Čelik ili ocilo ili masat. Vuk, pripr. 155.

MÀSATITI, màsatîm, *impf.* čelikom nož oštriti. Ļ. Stojanović. — *Postaje od* masat. — *U naše vrijeme.* Pjevalice divna, ti koja si pratila i Marka i brijetku masatila ćordu. Osvetn. 2, 13.

1. MASÈNICA, *f. ńeka riba, vidi u Vukovu rječniku:* (u Imotskome) ‚Leuciscus mulicellus Bonaparte'. Masenica ‚Leucos aula Bonap'. J. Pančić, ribe u srb. 107.

2. MÀSENICA, f. jelo nalik na poparu. Vruću proju, čim se izvadi iz crepuļe, izdrobi se pokrupnije, obično u tepsiju, polije se vrelom mašću, izmeša, a i izgńeči se kašikom, za tim se odmah jede dok je vruće. S. Agić u Trsteniku.

MASEŽ, *m. ime stijeni u Dunavu.* Masež, Trpeza više Gospođina. M. Đ. Milićević, srb. 952.

MASIĆ, *m. prezime. — U naše vrijeme.* Boca 29.

MASILIJA, *f. vidi* Marsilija. — *Po latinskome imenu. — U Mikaļinu rječniku:* Masilija, grad ‚Massilia'.

MÀSIM, *m. vidi* Maksim. — *Od tal.* Massimo. — XVII *i* XVIII *vijeka.* Tiburcij, Valerijan i Masim mučen*(ici).* B. Kašić, rit. 57[a]. Sveti Ursicij, Masim, Prokol. J. Kavańin 305[a].

MASIMÌJÂN, Masimijána, *m. vidi* Maksimijan. — *Od tal.* Massimiano. — *U jednoga pisca* XVIII *vijeka.* Masimijan kad ponudi Doklecijana, da se vrati. J. Kavańin 165[a]. Domniju, ki bi Masimijana prije postelnik prem prijati. 297[a].

MASIMILÌJÂN, Masimilijána, *m. vidi* Maksimilijan. — *U dva pisca* XVII *i* XVIII *vijeka.* Masimilijan . . . kraļevaće. P. Kanavelić, iv. 474. Masimilijan, i on našinac. J. Kavańin 300[b].

MASÌMÎN, Masimína, *m. vidi* Maksimin. — *Od tal.* Massimino. — *U jednoga pisca* XVIII *vijeka.* Trifonija i Licida, ļube Decija, Masimina. J. Kavańin 298[a].

MASÌNSKÎ, *adj.* u suđeńu oko naslijeđa i masa, narod od ‚masa' gradi ovakav pridjev. A kancelarije u Srbiji u natoč upotrebļuju riječ ‚masalni'. Narodno od S. Novakovića.

MASIŃACA, *f.* nespolo (S. Budmani), Mespilus germanica L. B. Šulek, im. 224.

1. MÀSKA, *f. vidi* mazga. — *Akc. se mijeńa kao kod* mazga. — *Između rječnika u Belinu* (mula, femina del mulo' ‚mula' 502[a]), *u Vukovu*[3] [vide mazga], *u Daničićevu (*mьska ‚mula'). Pečalujuštihь se o mьskahь. Sava, tip. hil. glasn. 24, 214. Uranivь za utra i natovari mьsky. Domentijan[a] 134. Obrômenivь mьsky monastirskyje. Domentijan[b] 28. Końe, maske i kamile tko bi mogao pribrojiti? A. Sasin 194[a]. Masku živu rassik postavi v ńoj Aleksandra. Aleks. jag. star. 3, 327. Volovomь i maskamь i końemь. Glasnik. 10, 245. (XVI *vijek).* Ne budite jako i koń i maska. Physiol. nov. star. 11, 202. Nemojte se učiniti kakono koń i maska. B. Kašić, rit. 84. Stavit ih u jednoj škrińici na jednu masku. I. Držić 213. Lijena maska blizu kuće kasa. (D). Maska je oslu prilična, ali hoć glavom ali kudom. (D). Maske se među sobom češu. (D). Od maske i mrtve čuva' se. (D). Tko se ne usudi, ni jaše na końu ni na masci. (D). Poslov. danič. Eto ti iz gaja izlazi jedan zečić, i pod masku od biskupa uvlači se, kô na svoje utočište. B. Zuzeri 37. Maska pod sedlom hvali se gosparom. (Z). Poslov. danič. Ah prikladni ne budite maski i końu nesvijesnomu. I. Đorđić, salt. 98. *(Ova dva primjera mogu pripadati i pod* masak: Silno blago, puno pet masakah. Nar. pjes. vuk. 3, 319. Gone blaga pedeset masakah. Pjev. crn. 45[a]). Kažu da je maska vrlo lukava. Vuk, poslov. 171. Reče se masci. rječn. *kod* armija. Naše su žene, naše maske! Srp. zora, g. 1, sv. 5, str. 113.

2. MÀSKA, *f.* larva, *obrazina, čuvida. — Od (franc.* masque) *ńem.* masque. — *U naše vrijeme.* Preko lica na kome je bila maska. Vuk. pisma. 32.

1. MASKAR, *m. ime dvjema selima u Srbiji. a) u okrugu jagodinskome.* K. Jovanović 108. — *b) u okrugu kragujevačkome.* 121.

2. MASKAR, *vidi* maškar.

1. MASKÀRA (măskara), *f. šala, rug. — Od arap.* masχara, *tur.* masqara, *šala, šaljivac, pa i obrazina (vidi* maškara). *— Oba su akcenta u Vukovu rječniku. — Od* XVII *vijeka (ali vidi i* maskariti), *a između rječnika u Belinu* (maskàra ‚burla, scherzo e giuoco' ‚jocus' 152b), *u Stulićevu* (‚facetiae, jocus, irrisio, jocosum dicterium'); *u Vukovu:* (u Bosni) ‚verlachenswerte sache' ‚ridicula res'.

a. jocus, *šala.* Naučiti i znati mnoge šale i maskare. M. Divković, bes. 281b. Da kojigodir reče koju stvar od budalaštine a drugi koju od smiha i ostalih maskara koje čine smijati i vesela stati. P. Posilović, nasl. 87b. Ne imaju se kazivati stvari svitovne, ni maskare ali stvari ružne. 139b. Kroz maskare mile i drage. J. Kavanin 198b. Maskare su u usti ljudi svitovnije maskare a u usti misničkije psosti. F. Lastrić, od' 10. Pazite, ne služite se nima ni na kakvu službu ispraznu a još mane za maskaru. 303. Dili se imenovani vlastelin obećavši rečenomu redovniku da će ispunit što mu biše naredio, veće za maskaru nego za drugo. J. Filipović 1, 14b. Reče koju rič nepodobnu, nepoštenu, laž u šali iliti maskari. 1, 203a. Ah ostavimo ove maskare! 1, 239b. Jedna maskara bit može grih smrtni. 3, 129b. Ako se za maskaru nikoga ne uvriđujući štogod laže. F. Lastrić, ned. 115. Ako se zakuneš svrhu laži, il' mu bilo u maskari, il' u inadu ispraznu. 115. Niti se slobodite, sinci. ako što rečem u ljutini il' u maskari. 174. Kada se što laže samo za smije i maskaru. 178. Tada jedan s nikom maskarom nedostojnom reče: „Izprazno nas varaju ovi redovnici koji govore da duše brez tilesa živu posli ovoga života". 331. Što mislite, da su ovo nakićenja riči i maskara? 392. Mlogi sva ova ponukovanja kakono i Sodomićani Lotova za šalu primaju i maskaru. 480. Oni su pametarom nikim i mudracem za maskaru i za šalu. 434. Šala, maskare često malo poštene. svet. 168a. Da jedan reče jednomu jednu rič u šali oli u maskari. M. Dobretić 204. Druge riči jesu samo za šenluk, za maskaru, za razgovor. 239. Psujete u igri, u maskari. I. J. P. Lucić, razg. 111. Zaludu ti vino i rakija, kad ne imaš krčmarice mlade, da nam služi vino i rakiju, te nemamo šale i maskare. Nar. pjes. vuk. 2, 587. Il' ti šala il' maskara dragi. Nar. pjes. petr. 1, 209. Šala maskara putem praskala. (Kad se kaže da je što šala i besposlica). Nar. posl. vuk. 351.

b. *predašne značeńe ostaje, ali se uz to ističe negativno značeńe: ńešto neozbiljno, nevrijedno, malahno.* Svako drugo općenje jest stvar od izpraznosti, i prijateljstvo vrlo za maskaru, ako nije utvrđeno u Bogu. M. Radnić 29a. Sni od sebe stvari velike, budući sve izpraznost i maskare. 268b. Primaš za maskaru pripravedne pritńe Božje. P. Knežević, osm. 89. Maskara su pram onim mukama sve muke i žalosti. F. Lastrić, ned. 392. Što na zemji dica činahu i za maskaru držaše Esaun, ono Gospodin Bog na nebu potvrdi i za zbilj primi. And. Kačić, kor. 27. Drže za igru i maskaru zle misli. I. J. P. Lucić, razg. 52.

c. *u ovome primjeru kao da znači: prijevara.* Laban mnoge maskare učini i dade mnoga obrtańa kakono jednomu purku Jakovu, ali sva biše zaludu. M. Radnić 238b.

d. ludibrium, *rug.*

a) rugańe, ili riječi ili djela čim se ko ruga. Kada čuješ onu maskaru, s kojom šaleći se Bog ljubenicima od svijeta reći će: „Gdi su ńihovi bogovi u koje imadijahu ufańe ńihovo?" M. Radnić 9a. Što sve bi učińeno za porugu i maskaru. P. Posilović, nasl. 136a. „Ja" veljaše „virujem zbiljmice u Isukrsta brez nijedne maskare". Baci *(s)* sebe maskaru, ispovida Isukrsta i s. viru. J. Banovac, pripov. 70. Za to je dostojna od maskare i poruganja. F. Lastrić, ned. 39. Učini jednu maskaru s jednim. N. Palikuća 25. Poče mislit da joj učini jednu maskaru. 56. Podlagaše se tuđim maskaram, šalam i pogrdam. I. J. P. Lučić, izk. 14. Maskara će otić niz krajine. Nar. pjes juk. 237. Maskara = poruga, grdilo, bruka. Pravdonoša. 1852. 1.

b) čeljade ili drugo čim se rugaju. Gledaj ga sad popljuvana, sad za maskaru uzeta. J. Filipović 1, 88b. Ńega za maskaru imadući. 3, 202a. Mator kurjak pasja maskara. Nar. posl. vuk. 175. Star vuk pasja maskara. Star je pas vuku za maskaru. (u Dalmaciji). 294. Dobar Turčin vlaška maskara. Nar. bl. mehmed beg kapet. 47. Star delija gotova maskara. 218. Pripovijeda se kako se nekakav Bošńak (turskoga zakona) dokazujući nešto Nijemcu rekao: „Tako ja ne obrijao brkova i ne postao maskàra tako kao i ti!". Vuk, rječn. *kod* maskara. I da od mene učini maskaru. Pravdonoša. 1852. 1.

2. MÀSKARA, *f. vidi* maškara. *— Između rječnika u Mikaljinu (kod* krabanosica), *i u Voltigijinu* (‚mascara' ‚larve'). Vrgli mu su na božanstveni obraz jednu čorojicu, jednu maskaru od zaušaka. I. Ančić, vrat. 468. Licemjerci koji unutrńe svoje naravno lice mijerno (?) i hitro pritvaraju nadvornijem utušenijem kipima kô za maskaru. S. Rosa 76b.

MASKARAN, maskarna, *adj. koji pripada maskari (vidi* 1. maskara). Maskarni, stvar, posao za šalu, male vrijednosti. M. Pavlinović.

MÀSKARÊŃE, *n. djelo kojijem se ko maskari. — U Stulićevu rječniku uz* maskara.

MASKÀRĠIJA, *m. tur.* masqaraġy, *vidi* šaljivġija. *— U Belinu rječniku:* maskarġija ‚burlone e burliero, chi sempremai sta in burle' ‚joculator' 153a. *— I u naše vrijeme u sjevernoj Dalmaciji (sa ž mj. ġ).* Màskaržija, nadimak čovjeku veselaku. M. Pavlinović.

MASKARISATI, maskarišem, *impf. vidi* maskariti, b. *— U jednome primjeru* XVIII *vijeka, ali može biti da treba čitati* maskari se *(knjiga vrvi pogreškama), te takoga glagola tad ne bi ni bilo (nema ga ni u Belinu rječniku nego* maskariti se). Što ima činiti kći, gdi čuje da majka maskariše nikim ričma. A. d. Bella, razgov. 64.

MÀSKARITI, màskarîm, *impf. šaliti se. — Postaje od* 1. maskara.

a. *aktivno. — Samo u jednome primjeru* XVI *vijeka.* U tebi svijes nije, mńah da ti maskariš. N. Naljeković 1, 182. *— U ovome primjeru* XVII *vijeka ne zna se jeli* maskariti *ili* maskariti se: Š ńimi govore, maskare i smijeju se. M. Divković, bes. 642b.

b. *sa* se, *refleksivno, šaliti se, rugati se. ne može se poznati u svakome primjeru, koje je od ta dva značeńa; gdje je uz instrumental (i sa* s) *jamačno je drugo značeńe. — Od* XVII *vijeka (vidi i kod* a), *a između rječnika u Mikaljinu* (maskariti se, šaliti se ‚jocor, familiariter cavillari'), *u Belinu* (‚burlare, scherzare' ‚ludo' 153a; ‚motteggiare, ‚burlare' ‚jocor' 501a; ‚ruzzare, scherzare, far baje' ‚jocor' 635b), *u Stulićevu* (‚jocari,

ridere, irridere, ludos aliquem facere, ludibrio aliquem habere, albis dentibus deridere aliquem'). Djeca koja se maskarahu Eližeom prorokom. M. Radnić 17b. Koji se ne maskare svijetom svijet maskariće se ńima. M. Radnić 183b. Drži se za stvar ružnu i nepoštenu govoriti riječi nepoštene premda su i maskareći se. 426b. Nitko neka se ne maskari drugijem niti ga pogrđuj. 447a. Reče maskareći se. P. Posilović, cvijet. 134. Odgovori mu maskareći se. K. Magarović 102. Prohode izprid otara, na komu je sveti sakramenat, jedni neće uba kolino prignut, a jedni tako se poklone, kolik da se maskare. J. Banovac, razg. 76. I za naj zadńe vam govorim, da se ne maskarite s vašim spaseńem, jer će vas iznenada sudac zovnuti. 89. Nemojte se maskariti smrtju i s vašim spaseńem. pripov. 9. Ovo će reć krstjanin samo imenom, koji se Isukrstom maskari. J. Filipović 1, 28b. Pridaće ńega narodom da se ńim maskare. 1, 87b. Evo oni kojim se mi maskarismo, koje za smij držasmo, koje pogrđivasmo. 1, 134a. Jeda si scinio da sam se ja maskario što sam rekao da će doć vrime...? 1, 150a. Maskarahu se ńim *(Tobijom)* ńegovi prijateļi. 1, 258b. Nije se maskarit kad se od spaseńa govori. 1, 272b. Ovimi načini krivovirci maskare se. 3, 30a. Koje mu pogrde no učiniše toliki nevirnici, ńim u ovomu sakramentu maskareći se? 3, 65a. Molim te, jeda se maskariš? 1, 95a. S Bogom maskaraše se. 3, 118a. Nisu pokornici nego pokorom maskare se. 3, 193a. Niti se on more šalit ni maskariti. F. Lastrić, od' 12. To je maskariti se s. sakramentom. 63. Da nisi se maskario ričma Božim od s. pisma. 70. Smijeju se ńim građani i maskare. test. ad. 57a. Zašto onoliko veseļe čini i maskari se paklenim smihom svojim svrhu one žene. ned. 39. Maskareći se ńima i dajući im vreteno i preslicu. 75. Kako se lipo svakom javi, maskari se, veselo dočeka! 179. Žaleći ga il' da rečem maskareći se ńim. 327. Tako govoraju *(= govorahu)* maskareći se. M. Zoričić, zrcalo. 51. Poče se maskariti ispovidnikom. 144. S Bogom maskaraše se, govoreći da nije vridan pokarati. 152. Onda se oni u kuća i na sokaci naj vise šale i maskare. Đ. Rapić 379. Knigu štio pak se maskario. Pjev. crn. 303b. Meni će se maskarit krajina. Nar. pjes. juk. 178. Ne vaļa se vlahom maskariti. 237. Muči, draga, maskari se dragi. Nar. pjes. petr. 1, 209. Moj gospodar maskari se mnome. 3, 614. Upita *(Hero kadiju)*: „Efendija! bi li ti znao što se sa mnom Bog maskari mimo ostalih ļudi u našem selu? ja ćelav, drugi niko; na moju kuću navre potok a ni na čiju drugu..." Nar. prip. vrčev. 85. Nemojte se, paše, maskariti. Osvetn. 3, 146.

MASKÀRIV, *adj. vidi* maskarļiv.

a. *adj.* — *U Stulićevu rječniku:* v. šaļiv.

b. *adv.* maskàrivo. — *U Belinu rječniku:* ‚motteggiando' ‚jocose' 501a.

MASKARÍVATI SE, maskàrîvâm se, *impf. u Stulićevu rječniku:* maskarivati se, maskarivam se, v. maskariti se, *s dodatkom da se nahodi u nisca Lastrića.* — *Toga glagola koji bi bio kao iterativan prema* maskariti se *nijesam našao u Lastrićevijem primjerima.*

MASKÀRĻIV, *adj. vidi* šaļiv *(o stvari i o čeļadetu).* — *Postaje od* 1. maskara. — *Od* XVII *vijeka.* Nauče mnoge riječi i mnoge stvari smjehļive, maskarļive. M. Divković, bes. 231b. Poče joj govoriti riječi maskarļive polak nepoštena djela. zlam. 60a. Poeti kako tašti i maskarļivi časna im imena davahu. B. Kašić, per. 171. Pokazuje jedno drugom iznutrńe milovańe i srčanu ļubav, kad veselim pogledom, kad dragim namagnutjem, kadkad i maskarļivim dotaknutjem. F. Lastrić, ned. 305. Sva ova maskarļiva jesu i smih pram onim mukam. 392. Koliko je struka laž? Trostruka: maskarļiva, korisna i štetna. F. Matić 71. Laž maskarļiva. M. Dobretić 213. — *Za adv.* maskàrļivo *(vidi kod* maskariv) *nemam potvrde.*

MASKARSKI, *adj. koji pripada mjestu Maskaru.* Maskarska *(opština).* K. Jovanović 108. — *I kod mjesnijeh imena u Srbiji:* Maskarsko Brdo, u okrugu jagodinskome. Vinograd u Brdu Maskarskom. Sr. nov. 1869. 71. *i u okrugu vaļevskome:* Vinograd u Brdu Maskarskom. Sr. nov. 1874. 305.

MASKÈRÂTA, *f. vidi* maškarata. — *U jednome primjeru* XVI *vijeka.* Pjesni od maskerate. N. Naļešković 1, 154.

MÀSKLÎN, masklína, *m. vidi* mašklin. — *U jednome primjeru* XVIII *vijeka (gdje može biti da treba čitati* mašklin). S kńigom, s mačem sporejeni masklin, lomiš i težaški. J. Kavańin 388a.

MASKOVA, *f. ime selu u Srbiji u okrugu užičkome.* K. Jovanović 155. — *Isto se mjesno ime pomińe prije našega vremena.* Maskova. S. Novaković, pom. 138. — *Može biti da prvo* -a- *stoji mj. ńegdašńega* ь, *isporedi* Maskovo.

MASKOVIĆ, *m. prezime.* — *U jednome primjeru* XVIII *vijeka.* Gdi 'e Masković...? J. Kavańin 135b.

MASKOVO, *n. mjesno ime.* — *S* -ь- *mj.* a *(vidi* mazga) *u spomeniku* XIII *vijeka.* Мъskovo. Spom. stojan. 11. (1275—1281). — *S* a, *prije našega vremena.* Maskovo. S. Novaković, pom. 138.

MÀSLA, *n. pl. vidi* maslo.

MASLAC, *m.* Ficaria ranunculoides Roth. (Srpski arhiv za celok. lekarstvo). B. Šulek, im. 224.

MASLAČ, *m. ime zaseoku u Hercegovini.* Schem. ragus. 1976. 60. — *Ne znam jeli č pogreška mj.* ć, *vidi* Maslać.

MASLÀČAK, maslàčka, *m. ńeka biļka.* — *U Vukovu rječniku:* ‚der löwenzahn' ‚Leontodon taraxacum [l. Taraxacum officinale; — 2. Taraxacum Juss.]'. cf. popino gumno, od groznice trava. — Maslačak (maslačik Stulli), Leontodon taraxacum L. (Pančić). B. Šulek, im. 224.

MASLAČEN, *adj. osvetļiv, isporedi* 3. maslak. oko Križevaca. Mrazović u Zagrebu. *(Zabilježio Đ. Daničić).*

MASLAČIK, *m. vidi* maslačak. — *Samo u Stulićevu rječniku:* maslačik, trava ‚taraxacum'.

MASLAČKOV, *adj. koji pripada maslačku.* Maslačkov koren ‚Radix taraxaci'. Đ. Popović, poznav. robe. 208.

MÀSLÂĆ, Masláća, *m. prezime.* — *U Dubrovniku i u okolini.* P. Budmani.

1. MASLAK, *m.* slč. maslak, češ. maslák, mag. maszlóg, 1. Datura stramonium L. (Praunsperger); 2. Hyoscyamus L. (Jambrešić). B. Šulek, im. 224. — *Tur.* maslaq *ili* masluq (Miklošić), Solanum nigrum.

2. MASLAK, *m. bjesnoća.* — *U latinskome dijelu Jambrešićeva rječnika kod* ‚furor'. — *isporedi* 3. maslak.

3. MASLAK, *m.* čovjek osvetļiv, ubojica ‚raufbold'. — oko Križevaca. Mrazović u Zagrebu.

(Zabiļežio Đ. Daničić). — *Kao i* 2. maslak, *vaļa da je u svezi s* 1. maslak.

4. MASLAK, *m. ime muško ili prezime.* — *Nema potvrde, ima samo u jednome primjeru* XVIII *vijeka adj. poss.* Maslakov, *uz žensko ime kao ime muževo ili očevo.* Beina Maslakova. Glasnik. II, 3, 73. (1707—1708).

MASLAKOV, *adj. vidi kod* 4. Maslak.

MASLARAC, Maslarca, *m. ime dvjema selima: kajkavski* Maslarec doñi *i* gorñi *u Hrvatskoj u županiji bjelovarsko-križevačkoj.* Razdijeļ. 113.

MASLARDA, *m. i f. vidi:* Maslarda rasteže besedi, svekomu sve hvali, 'sekomu se liže, a naj više derži za se. Zbor. za nar. živ. i ob. 5, 83.

MASLARDIĆ, *m. prezime.* — *Pomiñe se* XVIII *vijeka.* Novaković od Zažabja; od ovoga plemena izlaze Maslardići. And. Kačić, kor. 456.

MASLARICA, *f.* kuca maslarica, *kučka što jede (?) maslo.* — *U jednome primjeru* XVIII *vijeka.* Lakomac kuca maslarica. V. Došen va, *vidi:* Tko lakomog pripostavi i na ńemu puk ostavi, čini kan' da maja kučku naučenu masnu ručku metne, kada kud izlazi, nek odkrita masla pazi, da nos maca ne zabode. 61b.

MASLARIJSKI, *adj. kod mjesnoga imena.* — *U Daničićevu rječniku:* maslarijskyj, selu je Selu crkve arhanđelove u Prizrenu išla međa ‚u studenьcь u maslarijsky'. G(lasnik). 15, 280. (1348?).

MASLAROVIĆ, *m. prezime.* — *U naše vrijeme.* Stojko Maslarović. Sr. nov. 1879. 1185.

MASLAST, *adj. mastan kao maslo.* — *U naše vrijeme, a između rječnika u Stulićevu* (‚butyro plenus, abundans') *gdje nije posve dobro tumačeno.* Maslast (u Vodicama), mastan, kao maslo. M. Pavlinović.

MÀSLAV, *adj. samo u Stulićevu rječniku uz* maslast.

MÀSLEN, *adj. koji je pun masla (ili masti)' koji je namazan maslom (ili mašću).* — *Jamačno* -e- *stoji mj. praslavenskoga* ê. — *Riječ je stara, isporedi rus.* масляный *i* масленый. — *Između rječnika u Bjelostjenčevu* (butyraceus, butyrinus'), *u Voltiğijinu* (‚burroso, butirroso' ‚voller butter'), *u Vukovu* (‚schmalzig, fett' ‚pinguis, pinguedine imbutus', n. p. ruke).

MASLENA, *f. vidi* 1. maslina. — *U jednome primjeru* XVIII *vijeka (jamačno* maslene *mj.* masline *samo radi slika, isporedi* Gora Maslinska *kod* maslinski). Mjesto sudbe tej svelene bit će drãga Jožafata ka 'e pod brijegom od Maslene. J. Kavańin 561a.

MASLÈNÎ, *adj. koji pripada maslu (ili maslini).* — *Stari oblik vaļa da je bio* maslenьnъ. — *Od* XVIII *vijeka, a između rječnika u Stulićevu* (v. masličan) *i u Vukovu* (n. p. lonac ‚schmalz-' ‚butyri'). Koromači i maslene višńe. J. Kavańin 21a. Do maslene škode. V. Došen 61b. — *I kod mjesnoga imena:* Maslena Strana, *zaselak u Bosni u okrugu travničkome.* Statist. bosn. 64.

MASLÈNICA (màslenica), *f. vidi:* maslenica, pogača, maslom i veoma malo vodom zakuhana i pečena. Zbor. za nar. živ. i ob. 1, 112. — *isporedi* masaonica. — *U naše vrijeme.* Nek mu kuva pitu maslenicu. Smailag. meh. 158. Maslenïca ‚panis butyracaeus'. D. Nemanić, čak. hrvat. stud. 1 ftsg. 61. Màslenica ‚panis butyraceus'. 51.

1. MÀSLÊNKA, *f. vidi* bučka, stap. — *Od* XVIII *vijeka, a između rječnika u Bjelostjenčevu* (‚vas butyri subactorium, vas butyraceum') *gdje se naj prije nahodi.* Màslênka, bučka, mutionica, stap. (Kupirac u Hrvatskoj). S. Ivšić. — *Ima i u Stulićevu rječniku:* ‚vas olearium' *s dodatkom da je uzeto iz brevijara, ali s drugijem značeńem: sud gdje se hrani uļe.*

2. MÀSLÊNKA, *f.* surutka od masla ‚die buttermilch'. Kupinac (Hrvatska). isporedi poļsku riječ ‚maślanka' koja znači isto. S. Ivšić.

3. MASLENKA, *f. ńeka biļka* ‚Thalictrum flavum L. — U niškom okrugu. S. I. Pelivanović. — *I vrsta kruške.* Maslenka, češ. maslenka (Boletus mitis), máslovka, poļ. masłowka, ńem. butterbirn (Sabļar). B. Šulek, im. 223.

MASLENOVINA, *f. ime mjestu u Srbiji u okrugu užičkome.* Livada u Maslenovini. Sr. nov. 1870. 673.

1. MASLÈŃAČA, *f.* neka vrsta jela od tijesta sa maslom. — *U naše vrijeme u Lici.* J. Bogdanović. — *isporedi* masaonica, maslenica.

2. MASLEŃAČA, *f. ime dvjema pustarama u Slavoniji u županiji požeškoj:* Masleńača *i* Masleńača mala. Razdijeļ. 122.

MASLÈŃÂK, masleńáka, *m. vidi u Vukovu rječniku:* t. j. lonac ili ćup ‚der schmalztopf' ‚olla butyro servando'.

MASLICA, *f. vidi* 1. maslina. — *Od* XIV *vijeka, a između rječnika u Daničićevu* (‚olivetum'). Ili vinogradi ili maslice ili kobyle ili ovce . . . Mon. serb. 80. (1302—1321). Vinogradi i ńive i maslice u Baru. 416. (1443).

MASLICI, *m. pl. ime zaseoku blizu Čilipa u Konavlima.* Schem. ragus. 1876. 31.

MASLIČAN, maslična, *adj. koji pripada maslicama.* — *Od* XIII *vijeka, a između rječnika u Stulićevu* (‚olearius, oleaginus') *s dodatkom da je uzeto iz brevijara.* Sego prosveštenaago čeda svoja usьrêtoše vь mêsto vêtvij masličьnyihь sь bogohvalnyimi pêsnьmi. Domentijana 373. Dolina maslična. S. Rosa 151b. Maslične grančice. J. Rajić, pouč. 3, 148.

MASLIČINA, *f. u Stulićevu rječniku:* v. maslinište *s dodatkom da je uzeto iz brevijara.*

MASLIČJE, *n. vidi* maslinik. — *Sa starijim oblikom* masličije *u primjeru* XIII *vijeka, i otale u Daničićevu rječniku* (masličije ‚olivetum'). Masličija i vinogrady. Domentijanb 57.

MÀSLIĆ, *m. u Vukovu rječniku:* (u Hrvatskoj) četvrt vrča. — *Od ńem.* mass *(u austrijskome govoru dem.* massl).

MASLÍĆAK, maslića, *m. dem.* maslić, *ńem.* seidel. — *U naše vrijeme u Lici.* „Popio sam samo masličak vina". Ova je riječ već pokojna a zamijenila ju je riječ ‚litrica'. J. Bogdanović.

MASLIKOVAC, maslikovca, *m. ńekakva vrsta morske ribe.* Maslikovac (jer se topi pod zubima kako maslo. on je vrsta vladike). L. Zore, rib. ark. 10, 338.

1. MASLIN, *m. vidi* maslić. — *U Bjelostjenčevu rječniku:* maslin, meceļ, litra ‚sextarius', *i u Voltiğijinu:* ‚foglietta, quartuccio di boccale' ‚seidel'.

2. MASLIN, *m. vidi* 1. maslina. — *Riječ sumńiva i dva primjera* XVI *i* XVII *vijeka. u prvome:* Nosi *(golubica)* maslin va ustih. Korizm. 61a, *ako nije štamparska pogreška, može biti gen. pl. od* 1. maslina; *u drugome:* Polag crkve od Maslina. P. Kanavelić, iv. 149, *ako nije mjesno ime, može biti također gen. pl.*

1. MÀSLINA, *f.* Olea europaea L, *drvo i rod.* — *Postaje od* maslo. — *Stara je riječ, isporedi stslov.* maslina *i rus.* маслина. — *Između riječnika u Vrančićevu* (‚olea, oliva'), *u Mikaljinu* (maslina, dub ‚olea, oliva'; maslina, voće ‚oliva, olea'), *u Belinu* (‚oliva, frutto dell' olivo' ‚olea'; ‚olivo e ulivo, albero che fa oliva' ‚olea' 523a), *u Bjelostjenčevu* (v. olika), *u Stulićevu* (maslina, dub ‚olea, oliva'; maslina, voće ‚olea, oliva'); *u Vukovu (gdje je zlo zabilježen akcenat:* màslina) ‚der ölbaum' ‚Olea [europaea L.]', cf. uljika; *u Daničićevu* (‚oliva, arbor olivae').

a. *drvo; u kojemu primjeru dio od ńega, kao grana, lišće, drvo (kao materijal).* Istinьnêj maslinê pricêpiše se Hristu istinьnomu Gospodu našemu. Domentijana 132. Maslina plodovita. Glasnik. 13, 366. Na zelenoj kiti masline Korizm. 61b. Nigda ne gine listak s masline. Š. Menčetić 89. Masline posla list za bilig od mira. 243. Nikoji masline navratjahu. F. Vrančić, živ. 25. Lis masline u kļunu ima. I. Gundulić 430. Još poveli blagoslov popela na prvi dan korizme, maslin i velike sviće. F. Glavinić, cvit. 74b S granicom od masline k nam se uputi. G. Palmotić 1, 187. Od masline s granicami prikaž'te se. 2, 371. Grane od palme, ali masline. M. Bijanković 72. Jak maslina dao bi plode. J. Kavańin 65a. Uprav put visina sterući kô plodna maslina. I. Đordić, salt. 170. Tišinu neba svrhu maslina dopusti. J Banovac, blagosov. 235. Grančice od masline. F. Lastrić, od' 208. Isukrst pođe na brdo od maslina. test. 225b. Noseći u kļunu zelenu grančicu od masline. E. Pavić, ogledalo. 19. Na glavu im ponosim zelen vijenac od masline. Nar. pjes. mikl. beitr. 1, 58. Niki govore, da je bio *(križ)* od masline. L. Vladmirović 29. Odredište učiniti za kraļa maslinu. And. Kačić, kor. 127. Za uzrasti kano maslina. J. Rajić, pouč. 3, 76. Doniješe domaćinu kitu masline. (Pripovijeda se da je u Risnu otprije bio običaj u svatove mjesto barjaka nositi granu masline. Vuk). Nar. pjes. vuk. 1, 10. Sve porasle smokve i masline. 2, 105. Divne ti su na maslini grane! Nar. pjes. herc. vuk. 226. Zemļu obilnu maslinom i uļem. Đ. Daničić, 2car. 18, 32. Požali se na svoga komšiju da mu posjekao neke masline i loze. Pravdonoša. 1851. 26. Maslina, kitica ulikve (uļike), što se blagoslivļe na maslinsku nedjeļu. Zbor. za nar. živ. i ob. 5, 69. Maslina, stlov. maslina, rus. маслина, rum. maslin: oliva (u mletačkome rukopisu), Olea europaea L. (Vodopić). B. Šulek, im. 224.

b. *rod.* Pustynaa ovoštija varena i sь ńimi maslini i hlêby prêdloživь. Domentijanb 30. Olej od maslin. Naručn. 13b. Uļe od maslin. 50b. Ako vidiš *(u snu)* da masline bereš, toj prilikuje dobit. Zborn. 13b. Masline nigdar ne sazriju podobno na svomu stablu. M. Radnić 255b. Da t' s maslina uli izvire. A. Vitaļić, ostan. 9. Uļe od masline. L. Terzić 138. I. Grličić 104. A. Baćić 286. J. Banovac, razg. 217. M. Dobretić 53. Berući masline. J. Banovac, pred. 144. Lijepe masline, mesate, pretile, pune uļa. V. M. Gučetić 17. Uļe od maslina naravno. M. Dobretić 260.

c. *ima i vrsta divļe masline. između riječnika u Vrančićevu* (divja maslina ‚oleaster') *i u Mikaljinu* (maslina divja ‚oleaster, olea sylvestris'). Uļe od masline divje. A. Baćić 287. Hoće prisaditi jednu divju maslinu na pitomu. V. M. Gučetić 16. Divļe masline. D. Daničić, nemij. 8, 15. Maslina divļa ili divļaka, oli*(v)*o salvatico (Kuzmić, Aquila—Buć), Olea europaea oleaster L. (Visiani). B. Šulek, im. 224. Maslina vlastita, Olea europaea sativa L. (Visiani). 225.

d. *u prenesenome smislu, drugi rod (voće) sličan maslini.*

a) u Mikaljinu riječniku: maslina od lovorike ‚baccae, bacca, fruges'.

b) masline, vrsta jabuka. Budrevac, Đakovo. D. Hirc.

2. MÀSLINA, *f. mjesno ime.* — *Biće ista riječ što* 1. maslina. — *U primjeru* XIV *vijeka, i otale u Daničićevu riječniku* (mjesto blizu Stona). Da ne bude carêne nijedne prêje Stonomь na Maslini i na Slanomь. Mon. serb. 230. (1397 *u poznijemu prijepisu).*

3. MASLINA, *f. mast, salo.* — *Samo u Voltigijinu riječniku:* ‚grassume, sugna' ‚das fett'.

MASLÌNÂDA, *f. vidi* maslinik. — *isporedi* maslinata. — *Postaje od* 1. maslina *s tal. mlet. nastavkom* ada. — *U naše vrijeme u Boci kotorskoj.* Kroz Boku kotorsku mnoge općine imaju općinskih kuća, vinograda, zemaļa oranica, maslinada. V. Bogišić, zborn. 526.

MÀSLINAST, *adj. samo u Stulićevu riječniku uz* maslinav.

MASLÌNÂTA, *f. vidi* maslinik. — *isporedi* maslinada. — *Postaje od* 1. maslina *talijanskijem nastavkom* ata. — *U Makarskoj.* Zapaliti tuđu maslinatu ili ložde isto je kao i čovjeka ubiti. V. Bogišić, zborn. 627. — *I u Dubrovniku i u okolini.* P. Budmani.

MÀSLINAV, *adj. koji rađa masline.* — *Samo u Stulićevu riječniku:* ‚olivifer'.

MASLINČE, maslinčeta, *n.* pas ili kuja, ako su maleni i mladi. Zbor. za nar. živ. i ob. 1, 313

MÀSLINÎ, *adj. koji pripada maslini ili maslinama.* — *Postaje od osnove* maslin *nastavkom* ьn, *te pošto se ne izgovara* ь, nn *glasi kao jedno* n. — *Riječ je stara, isporedi stslov.* маслиньнъ, *rus.* маслинный. Masti maslinьnyje. Danilo 285. Uļe maslinno. Naručn. 56b. Koji u jednoj ruci nosi mač za neprijateļe, a u drugoj maslinu granu za znak ļubavi, miroļubija i prijateľstva. Nov. sr. 1835. 55. Koji će simbol biti opasan vijencem od rastovoga i maslinoga lista. 1835. 86.

1. MÀSLINICA, *f. dem.* 1. maslina. — *Od* XVII *vijeka, a između riječnika u Belinu* (‚olivella' ‚olea parva' 323a), *u Stulićevu* (maslinica, mala maslina ‚parva olea, chamoedaphne, laureola'), *u Voltigijinu* (‚olivella' ‚olive').

a. *u pravome smislu (drvo i rod).* Maslinice grane gojiš. Đ. Baraković, vil. 96. Maslinice kosturaste, mledne, prazne. V. M. Gučetić 16.

b. *u prenesenome smislu, druga bilka (vidi i u Stulićevu riječniku).* Maslinica, chamaedaphne, laureola (Stulli, Kuzmić, Aquila—Buć), chamelea (Durante, siński rukopis), 1. Daphne alpina L. (Petter); 2. Daphne mezereum L. (Marinković); 3. Daphne laureola L. (Stulli). B. Šulek, im. 225.

2. MÀSLINICA, *f. ime selu u Dalmaciji u okrugu splętskome (tal.* Porto Oliveto). Repert. dalm. 1872. 33. — *Ovo se ime pomiņe* XVII *vijeka.* Dovažuć se blizu luke, Maslinicom koju zovu. Sejnčica 5.

3. MÀSLINICA, *f. ńeka ptica,* Regulus cristatus, Regulus ignicapillus. G Kolombatović. progr. spal. 1880. 27. — *vidi* zlatoglava.

MÀSLINIČICA, *f. dem.* 1. maslinica. — *U naše vrijeme.* Priprav'te mi sve badńake svilom kićene, a odaje i pengere lovoričicom, a ikone i stolove masliničicom. Nar. pjes. herc. vuk. 339.

MÀSLINÎK, *m.* olivetum, *mjesto gdje rastu masline.* — *U naše vrijeme.* U vinograde i u maslinike kojih nijesi sadio. Đ. Daničić, 5mojs. 6, 11. Zimus je u svoj maslinik skupio više primorskih težačića. M. Pavlinović, razl. spisi. 59.

MÀSLINÎŠTE, *n. pravo je značeńe: mjesto gdje su prije rasle masline, ali je u rječnicima i u primjerima isto što* maslinik. — *Od* XVII *vijeka, a između rječnika u Mikaljinu* (‚oletum, olivetum, pomaria olegina') *gdje se naj prije nahodi, u Belinu* (‚oliveto' ‚olivetum' 523a), *u Stulićevu* (‚olivetum, oletum'), *u Voltiģijinu* (‚oliveto' ‚wäldchen von ölbäumen'). Masliništa od zemļe ńima obećane. B. Zuzeri 44. Na gori zvanoj Maslinište. 85. Lozje i maslinište. 115. Ostavļam i ono lijepo maslinište koje je stoprv na rod došlo. 268.

MASLINIŠTVO, *n. u Stulićevu rječniku uz* maslinište. — *Sasma nepouzdano.*

MÀSLÎNKA, *f. vidi* 1. maslina, b. — *U naše vrijeme, a između rječnika u Vukovu* (‚die olive' ‚olea, oliva'. [cf. zeitin-tane]). Rod masline kaže se maslinka. Đ. Popović, poznav. robe. 323. — *I u prenesenome smislu, vrsta kruške.* Krajska ves kod Klańca. D. Hirc.

MÀSLINOV, *adj. koji pripada maslini (vidi* 1. maslina). — *Može biti stara riječ, isporedi rus.* МАСЛИНОВЫЙ; *u našemu se jeziku javļa od* XVII *vijeka, a između rječnika u Stulićevu* (v. maslinski). Maslinova soka biše svake vrsti. Đ. Baraković, vil. 262. Olive ti maslinove mirne buse *(daće).* J. Kavańin 227b. Uļe maslinovo. Ant. Kadčić 139. Uz goricu maslinovu. Nar pjes. herc. vuk. 321. U kļunu joj list maslinov. Đ. Daničić, 1mojs. 8, 11. Da donesu uļa maslinova. 2mojs. 27, 20. Od drveta maslinova. 1car. 6, 23. Donesite grańa maslinova. nemij. 8, 15. Olakšaće svetac kao maslinovo perce. S. Ļubiša, prip. 250.

MASLINOVICA, *f. ime zaseoku u Bosni u okrugu sarajevskome.* Statist. bosn. 15.

MASLINOVINA, *f. drvo (materijal), grańe i lišće maslinovo. — U naše vrijeme, a između rječnika u Stulićevu* (‚lignum ex olea'). Màslinovina, lišće i odsjećene granice od masline. u naše vrijeme na Trpńu: „Donio sam maslinovine ovcama". M. Milas.

MÀSLÎNSKÎ, *adj. koji pripada maslinama. — isporedi* maslinov. — *Od* XV *vijeka (vidi* b), *a između rječnika u Belinu* (‚d' olivo' ‚oleagenus' 523a) *i u Stulićevu* (‚ex olea, ex oliveto, cleaginus' *iz brevijara).*

a. *uopće.* Cvijet maslinski prhne i vara. J. Kavańin 166a. Granami maslinskimi u rukah. M. Lekušić 16. Ova dva proroka jesu dva stabla maslinska. E. Pavić, ogledalo. 679. Uļe maslinsko. Ant. Kadčić 170. Uļe ožeto iz jagoda maslinskijeh. J. Matović 277.

b. mons olivarum, mons oliveti, gora maslinska, planina maslinska, brdo maslinsko, *mjesno ime blizu Jerusalima.* Sideći Isus svrhu gore maslinske. Zadar. lekc. 68. matth. 24, 3. Pojde Isus na goru maslinsku. Bernardin 51. joann. 8, 1. Pride na goru maslinsku. Korizm. 89a. I pošadče idiješe po nauku na goru maslinsku. N. Rańina 103a. luc. 22, 39. Na goru maslinsku. Zborn. 51a. 124a. Anton Dalm., nov. tešt. 73b. marc. 14, 26. Na gori maslinskoj. B. Gradić, duh. 32. L. Terzić 33. A. Kanižlić, kam. 185. Pridoše k gori maslinskoj. Postila. A2a. Poli gore maslinske. Anton Dalm., nov. tešt. 67a. Vrh gore maslinske. A. Gučetić, roz. jez. 266. Uziđe na goru maslinsku. M. Divković, nauk. 65b. Na vrhu gore maslinske. B. Kašić, is. 79. Pohoditi opeta goru maslinsku. iń. 27 Izidoše na goru maslinsku. M. Alberti 454. Isukrst naš Gospodin zljesti će svrhu gore maslinske. M. Orbin 231. Došavši na goru maslinsku. F. Glavinić, cvit. 158a. Povede učenike na goru maslinsku. M. Jerković 81. Pojdu svi učenici na goru maslinsku. P. Radovčić, ist. 66. Na gori maslinskoj. V. Andrijašević, put. 114. Idu na goru maslinsku. A Baćić 41. Posli pričešteńa izašli na goru maslinsku. J. Banovac, razg. 224. On će izaći na goru maslinsku. F. Lastrić, ned. 4. Svi ga ļubežļivo dopratišе od gore maslinske. Đ. Bašić 206. Kad se približe k Jerusalimu kod gore Maslinske. Vuk, marc. 11, 1. — Molitvu, koju si molio za nas na planini maslinskoj. P. Posilović, nasl. 154a. Oditi na planinu maslinsku. M. Lekušić 43. Jer je ovi dolac među Kalvarijom i planinom maslinskom. J. Banovac, razg. 3. S planine maslinske. F. Matić 42. Došavši na planinu maslinsku. I. Velikanović, uput. 1, 154. Uzajde š ńima na planinu maslinsku. nauk. 80. — Na brdo maslinsko. F. Lastrić, od' 326. test. 225b. Na brdu maslinskomu. 222b. — *Ima i* vrt (vrtao) maslinski. U vrtlu maslinskomu. F. Glavinić, posl. 18. Zaleti se duhom i misli onamo do vrta maslinskoga. I. M. Mattei 29.

Nakon 24 godine rada ovdje prestao obrađivati rječnik P. BUDMANI 25. VII. 1907.

MÀSLO, *n.* oleum, butyrum. *Akc. ostaje u čitavom sing. bez promjene; kad se govori u plur. (vidi pod* a, *b), onda je akc.* màsla, masâlā. — *Nalazi se i u drugim slav. jezicima: starosl.* maslo (oleum), *rus.* масло (butyrum, oleum), *češ.* máslo (butyrum), *poļ.* masło (butyrum) *i t. d. Riječ je postala od korijena* maz, *koji je u glag.* mazati, *i stoji mjesto* maz-slo *te po tome znači ono, čim se što maže.* — *Dolazi u rječniku Vrančićevu* (buthyrum), *u Belinu* (burro, butiro), *u Bjelostjenčevu* (butyrum), *u Jambrešićevu* (butyrum), *u Voltigijinu* (burro, butirro, Butter), *u Stulićevu* (maslo *ili* masaoc, butyrum), *u Vukovu* (1. das Schmalz, butyrum liquatum, 2. cicvara, 3. Veranlassung), *u Daničićevu* (oleum).

a. oleum, *uļe.*

a) uopće. To značeńe dolazi od XIV. *vijeka.* Da daju crkvi masla deset tovarь. Glasnik 15, 288. Daje vsako godište tovarь masla (crkvi aranđelovoj) 304. Jerь ti smo carinu uzeli odь masla. Spom. sr. 1, 6. Zna Bog, čije maslo u kandilu gori. *(toj poslovici dodaje Vuk:* Ova poslovica pokazuje, da su Srbi negda i zeitin zvali maslo. U primorju i u Crnoj gori i u Hercegovini govori se — u ovoj poslovici — uļe mjesto maslo). Nar. posl. vuk 93. Svještaću ja ńemu maslo! *(toj poslovici dodaje Vuk da znači:* dosadiću mu, ubiću ga). 282. Za tijem se poju tropari i prekrasni kanon o maslu *(t. j. o uļu).* Đ. Daničić pisma 228.

b) Uļu posvećenom ili koje se ima posvetiti (za crkvenu službu), veli se obično màsla *(plur.).* Màsla, masâlā, n. pl. das geweihte Oel, die letzte Oelung, unctio extrema: svetili (svještali) mu masla. Vuk rječn. s. v. masla. Dozovu popove i kaluđere te čate molitvu, svještaju masla i svete vodicu. s. v. zavjetina. — *U tom se smislu govori:* čitati, pojati masla, *t. j. čitati i pjevati određene molitve i blagoslove uz posvećeno maslo.* I čita joj masla i bdenija. P. Neguš, gor. vijen. 32. Daj diži sve okolne popove, čitaj molitve i masla. M. P. Šapčanin. 1, 87. Te se mole Bogu po zakonu i čitaju masla i denija. Nar. pjes. vuk. 6, 309. Đuro zove, da mu Boga mole, i poju mu masla i bdenija. 7, 329. Tri puta sam u kući zakršćao vodicu i dvoje masala pojao. V. Vrčević, niz 207.

c) Svetkovinu ‚krstâ' *u Srbiji gdješto zovu* masla. Ima mesta, gde se na ove dane ne nose krsta po poļima, nego se samo na mestu svештaju masla. Tu se i cela svetkovina zove Masla. Masla se drže od Đurđeva dne do Trojica, sve u nedeļne dane. M. Đ. Milićević, slave 69.

d) Mjesto maslo *u značeńu* ‚uļe' *nalazi se katkad* ‚drveno maslo', *t. j. maslo od drveta (masline), a ne od životińe.* Maslo drêvêno. Šaf. lesek. 78. Lisicu vьloži vь kotьlь i nalêj sь drêvenymь maslomь i da vritь mnogo. Starine 10, 112. Drveno maslo v. uļe. *u Stulića s. v.* maslo *(veli, da je iz glag. brevijara).* Svetiti kome drvena masla *(Tu poslovicu tumači Vuk:* izbili ga podobro kakijem drvetom). Nar. posl. vuk. 281.

b. butyrum, *ńem.* Butter, *t. j. masna gruda, koja se dobiva iz skorupa. To značeńe dolazi od* XIII *vijeka. (Iz primjêrâ se ne može svayda razabrati, koje je značeńe mišļeno, dali ovo ili ono pod c, zato će se i ovdje i tamo uzimati samo primjeri, gdje se sigurno može razabrati značeńe).*

a) uopće. Riječ ‚butyrum' *u rečenici:* butyrum et mel comedet (u Isaije VII. 15. *prevode prevodioci riječju* ‚maslo'; *to imamo u Bernardina 4, u N. Rańine* 15b, *u I. Bandulavića* 4a, *i u Daničića. Drugi su primjeri:* Vina i masla po malu vьkušaje. Domentijana 129. U zimi mlika, masla i meda nasitihu se. F. Glavinić, cvit. 64a. Mogu jesti sir, maslo i jaja. A. Bačić 191. Slatkim ričma pokazivati med i maslo, iskrńemu, a u srcu imati nenavidost. F. Lastrić od' 250. Sir počińa i maslo izmete. M. A. Reļković, sat. 137. Kad se razbija mlijeko, izlazi maslo. Đ. Daničić, priče sol. 30, 33. Jedne *(t. j. žene)* maslo tope. Nar. prip. vuk 101.

b) Mjesto same riječi ‚maslo' *u ovome smislu uzete nalazi se* ‚mlado maslo': Mlado maslo (burro fresco, butyrum recens) *u Belinu rječn.* 153a. Mlado maslo, puter (butyrum recens) *u Bjelostjenčevu.* Nit ću pitat, mlado maslo gdi je. *(ovome stihu dodaje pisac bilješku:* Mlado maslo; rad bi znati, kako se naški ‚Butter' zove? — dok ga naši nauče se praviti, vaļada će mu i ime znati). J. S. Reļković 95. Mlado maslo istom izmeteno i još neoprano. Butter. 227.

c. butyrum liquatum, *ńem.* Schmalz, *t. j. mast, koja se dobiva iz ‚masla' (uzetoga u značeńu pod* b), *pošto se rastopi, a može se poslije i stinuti.*

a) u pravom smislu. Dva đoni varenê sь maslomь. Sava tip. hil. glasn. 24, 193. Vь ta bo dni nikoliže masla ne vьkušamo. 195. Dvê jadeni sь maslomь. Sava tip. stud. glasn. 40, 152. Moreš li ti jedan ječak začiniti maslom il' drugom začinom. F. Lastrić od' 104. Pak ga poliše maslom i popapriše. F. Lastrić, ned. 174. Da imamo masla, kako nemamo brašna, pa bismo posudili u selu tepsiju te bismo načinili pitu. Nar. posl. vuk. 49. Ne bi ni psi s maslom izjeli. 193. Vrve vrčve masla topļenika. Osvetn. 4, 10.

b) U prenesenom smislu mogu se čije riječi ili djelo shvatiti kao uzrok kojemu događaju, upravo kao začin toga događaja onako, kako je maslo začin nekijem jelima. Zato kad se reče: ‚to je ńegovo maslo', *ili* tu ima ńegova masla, *onda to znači:* ‚on je tome uzrok' *(ponajviše u zlu smislu).* Mora dakle tude onoga Baala štogod masla biti. M. A. Reļković, sat. 14. Srbi skoče na Reģepa i stanu vikati, da je to sve ńegovo maslo. Vuk, dan. 5, 28. Sve je to ńegovo maslo, Veranlassung, ille autor est. I tu ima ńegova masla. Vuk rječn. s. v. maslo. Ne zaboravi mu uđest u uho, da je to kneževo maslo. S. Ļubiša, prip. 45. Dosjeti se pop, da su to masla popadijina. 144. To je tvoje maslo. prič. 44.

d. *cicvara, neko jelo.* Pusti maslo mast! *(toj poslovici dodaje Vuk:* Govori se, kad se kuva maslo — cicvara — osobito od oraha; đekoji još dodadu: pustio taj i taj tu i tu imenujući kakvoga mlada muža i ženu). Nar. posl. vuk. 266. *Ne zna se, ide li ovamo primjer:* Màsla: šenično brašno s vodom i s maslom izmiješano te na tavi vareno, ali da bude žitko. Zborn. za nar. živ. 1, 112. *Tu nije zabilježeno, je li* „màsla" *nom. sing. fem. ili je nom. pl. neutr. A i akc. ne će biti pravo zapisat.*

MASLÓGOŃA *(tako je zabilježen akc.), m.* psovna riječ za odugačka, omršava čojka: „koliki je onaj maslogoña". U Lici. J. Bogdanović.

MASLÒNOŠA, *m. čovjek, koji kome maslo nosi miteći ga ńime. U jednoga pisca* XVIII *vijeka.* A ni sudac pravdu lošu ne da za svog maslonošu. V. Došen 65b. I tužnome maslonoši zaman biva što potroši. 65b.

MÀSLOŃA *(biće takav akc.), m. ko je mastan.* „Idi masloño jedan! rekao Vaskrs Božiću, — sav

si se ucmakao mašću, kao da si ubojnice topio!“ M. Đ. Milićević, živ. srb.[2] 106. *(to je rekao Vaskrs Božiću, kad su se svađali, t. j. o Božiću su kuće masne).*

MASLÒŠEVAC, Maslòšêvca *(biće takav akc.), m. čovjek iz sela Masloševa. Služi i kao prezime.* Sr. nov. 1875, 111.

MASLÒŠEVAČKÎ *(biće takav akc.), adj. što pripada Masloševu.* Maslošević ka opština. S. Koturović 43.

MASLÒŠEVO *(biće takav akc.), n selo u Srbiji u okrugu kragujevačkom.* S. Koturović 43.

MÁSLOV *(tako je zabiļežen akc.), m. vrsta vinove loze, bijela, velika zrna. Na Braču.* A. Ostojić.

1. MASLÒVARA, *f.* cicvara (u pripovijeci). *U Lici.* V. Arsenijević. — *Ova riječ upravo znači: maslom vareno jelo.*

2. MÀSLOVÀRA *(tako je zabiļežen akc.), f.* planina više velike Popine i Srba u Lici, u kojoj ima livada i košanica. M. Medić. — *Možda će ova riječ upravo značiti: mjesto, gdje se maslo vari (a to može biti u planinama, gdje pastiri stoku pasu).*

MASLOVARE, *f. pl. ime dvjema selima u Bosni; jedno je u kotaru kostajničkom, drugo u kotorvaroškom.* Popis žit. bosn. i herc. 182. 194.

1. MASLOVINA, *f. biļka* grüner Kanigl. B. Šulek, im.

2. MASLOVINA, *f. kiselina, koja se dobiva iz masla (ulja),* Oelsäure, acido oleico. B. Šulek, rječn. znanstv. naz.

MASMALIĆ, *m. malen, lijep čovjek obučen u modrikaste gaće; živi pod zemļom, gdje ima mnogo soli. Nekakvo izmišļeno biće. Na ostrvu Cresu.* Zborn. za nar. živ. 3, 271.

1. MÀSNAC, masnàca *(takav bi vaļada bio akc. u štokavskom govoru), m. biļka.* Masnac *(kajkavski oblik, — oko Zagreba) isto što* 1. maslovina. B. Šulek, im.

2. MÀSNAC, Masnàca, *m. prezime u Kajkavaca, koji izgovaraju* Masnec. T. Maretić.

1. MÁSNICA, *f. masna pita; samo u Vukovu rječniku, gdje stoji:* (u Lici) nekaka pita sa svińskom masti, Art Kuchen, placentae genus. Keno ne će postit, ner jidu masnice. M. Marulić 255. Daj ti meni masla i pšenična brašna, da vidiš, znam li praviti masnicu. Nar. posl. stoj. 51. Volil bi viditi moje drage lice neg moje matere pečene masnice. Jačke 17. Kad im nosu mastnicu, vsaki bi rad zgrabil ju. 237. *Kako se gotovi pita* masnica *u Šušńevu selu (kod Ogulina), to se opisuje u* Zborn. za nar. živ. 5. 198.

2. MASNICA, m. *tko rado jede masna (dobra) jela, masnoguz. Samo u Šulekovu rječniku kod riječi* Gourmand (‚mástnica‘) *i* Leckermaul (‚màstnica‘).

3. MASNICA, *f. ime biļki.* Aira L. B. Šulek, im.

4. MÁSNICA, *f. modrica, pruga na tijelu od udaraca. Izvedeno od* mast *(boja, farba), jer se masnica bojom (modrom ili crnom) odvaja od boje ostaloga tijela. Između rječnika samo u Vukovu* (eine Strieme, blauer Flecken, vibex). Ubiću čovjeka za ranu svoju i mladića za masnicu svoju. Đ. Daničić 1mojs. 4, 23. I sad mi se pozna masnica na ledima, ku *(t. j. kud)* si me lani kočinom derno. U Lici. J. Bogdanović. Masnice se dižu, kada se čeļade ļuto izubija. *U Poļicima.* Zborn. za nar. živ. 8, 237.

5. MÁSNICA *(tako je za prvi primjer zabiļežen akc.), f. Izvedeno od* mâst *(t. j. mastika, šira).* Kuća, gdi se masti ili uopće gdi se masti, t. j. gńeči grožđe. *U sjevernoj Dalmaciji.* J. Grupković. Lani, ka' smo trgali vinograd, bijaše ostalo masta u masnici *(ovdje će biti bačva ili drugi kakav sud, u kojemu stoji* mâst). *U Bukovici u Dalmaciji.* Zborn. za nar. živ. 7, 268.

6. MASNICA, *f. osvetnica. Izvedeno od* mast *(osveta). Samo u Daničićevu rječniku s primjerom iz* XIV *vijeka:* Da mu jestь mьstnica Bogorodica. Mon. serb. 160.

7. MASNICA, *m. prezime.* T. Smičiklas spom. 135.

1. MASNIK, *m. ime biļki.* Asarum europaeum. B. Šulek, im.

2. MÀSNÎK *(tako je zabiļežen akc.), m. neka kruška.* I. Pavlović.

3. MASNIK, *m. ime rudi.* Steatit, prismatischer Talkglimmer. B. Šulek rječn. znanstv. naz. *Ova se ruda ńemački zove još i* Speckstein, *što upravo znači* ‚mastan kamen‘, *a takvo je značeńe i riječi* steatit, *koja je načińena od grčke imenice* στέαρ (gen. στέατος), *što znači* ‚mast‘. *Ruda je tako prozvata po osobitome svome svojstvu, t. j. što je kao masna.*

4. MASNIK, *m. mastilac, bojadžija. Samo u jednoga pisca* XVIII *vijeka, koji piše rđavijem jezikom, a na istoj strani uzima u istom značeńu i riječ* ‚mastilac‘. Što pako mastnika dopada, kojega vi od majstorluka izmećete. A. Blagojević, khin. 47.

5. MASNIK, *m. osvetnik. Izvedeno od* mast *(osveta). Između rječnika samo u Daničićevu, gdje piše* mьstьnikь *i dodaje se primjer iz svršetka* XIII *vijeka ili iz početka* XIV. Da mu jestь mьstnikь gospodь Bogь. Mon. serb. 64. — *Drugi su primjeri:* I da mu jestь mьstnikь sveti velikomučenikь Panteleimonь *(iz* XIV *vijeka).* Glasnik 24, 236. Da človêk poznade Boga prepravednoga mastnika, to jes osvetiteļa grêha. Š. Budinić, suma 235. Jesu mastnici, to jest osvetiteļi. 256.

6. MASNIK, *m. sveštenik. Samo u Voltigijinu rječniku, gdje se piše značeńe:* prete, sacerdote, Priester. *Biće pogrješka mjesto* mašnik *od* maša (missa).

MÂSNÎ KÃMÊN, mâsnôga kãmena, *m. ime rudi,* Speckstein, steatites. G. Lazić ist. 174. *Vidi* 3 masnik.

MÂSNÎ LÍSTAK, mâsnôga líska, *m. ime biļki, koja se zove i kopitac,* Caltha palustris. S. Petrović 13.

MÂSNÔ BJÈLILO (belilo), *n. isto što* tursko bjelilo *ili* bijelo mastilo, die Bleiweissalbe, unguentum Cerussae. Uzimaju ga žene i devojke za belilo. *U Srbiji.* M. Jovanović-Batut.

1. MASNÒGUZ, *m. ko rado jede masne (dobre) stvari; po svojem postańu upravo znači čeļade masna guza. Samo u Vukovu rječniku, gdje se tumači:* der Gourmand, liguritor, homo delicatus.

2. MASNÒGUZ, *adj. koji rado jede masne (dobre) stvari; po svojem postańu znači upravo onoga, u koga je mastan guz. Samo u Vukovu rječniku, gdje se tumači:* leckerhaft, delicatus.

MASNOĻUBOVNIK, *m. čovjek, koji ļubi masna jela. Samo u Stulićevu rječniku, gdje se kaže, da isto znači što i* tustoļubovnik, *a tumači se:* amante delle cose grasse, pinguiarius. — *Nepouzdano.*

MASNOVIĆ, *m. prezime.* Мьстьновићь, vlastelin bosanski knez Priboje Мьstnovićь 1378—99, prezime mu pišu i Masnovićь, a ime Prêboje. Mon. serb. 189. 224. 226. 234. 237. Đ. Daničić, rječn. — Masnović od Livna. A. Kačić, korab. 455. Grgur Masnović iz Fojnice. Norini 56. Gregorius Masnović a Fojnica. Schem. Bosn. (1864) 97. *Dakle za ovo prezime ima potvrda samo iz Bosne.*

MÀSÔNICA, *vidi* masaonica.

MÀSOVAC, màsôvca, *m.* prčica, crveni crv. L. Zore, paȉetk. Rad 110, 224. Slovinac 1884. 30. — *Postaće tamno.*

MÀSRAP, *m. šaȉiva riječ u Lici za odrasla dječaka. Postaće tamno.* Veliki si ti već masrap, moreš znati, što već vaȉa i ne vaȉa. J. Bogdanović.

MÀSRAPIĆ, *m. dem.* masrap. *U Lici.* Ti si moj mali masrapić, tiš (t. j. ti ćeš) sad ići u školu. J. Bogdanović.

MÀSRAPINA, *m. augm.* masrap. *U Lici.* Veliki je on već masrapina, moga bi se ženiti. J. Bogdanović.

1. MÂST, *f.* unguentum, pinguedo, color. *Akc. je kao imenici* kâp. — *Nalazi se i u drugim slav. jezicima: staroslov.* mastь (unguentum, color), *rus.* мазь (color), *češ.* mast (unguentum, pinguedo), *poȉ.* maść (unguentum, color) *i t. d. Riječ je postala od korijena* maz, *koji je u glag.* mazati, *i stoji mjesto* maz-tь *te po tome znači upravo predmet, kojim se maže.* — *Nalazi se u svijem rječnicima osim u Vrančićevu: u Mikaȉinu* (pritilost, grasso, grassezza, pinguedo, adeps, — pomast, unguento, unguentum, — mast, kojom se žene mažu, belletto delle donne, fucus, — farba, boja, colore, color, pigmentum), *u Belinu* (unguento, unguentum — grassezza, grasso, pinguedo, — colore), *u Bjelostjenčevu* (unguentum, eliquamen, liquamen, unguen, pinguedo), *u Jambrešićevu* (unguentum, pinguedo), *u Voltiǵijinu* (unguento, untume, Salbe, Fett, — colore, tinta, mistura per tignere, Farbe), *u Stulićevu* (grasso, grassezza, pinguedine, colore, — adeps, arvina, pinguedo, abdomen, color, unguentum), *u Vukovu* (1 das Schmalz, geschmolzenes Fett, pinguedo liquata, 2. Salbe, unguentum, adeps, 3. osobito po jugozap. krajevima die Farbe, color), *u Daničićevu* (unguentum).

a. unguentum, *više ili maće zgusnuta masna supstancija, kojom se što maže poradi lijeka, ȉepote, jakosti ili mirisa, da bi se duȉe sačuvalo i t. d. To se značeće nalazi od* XIII *vijeka.*

a) u opće. Isplьni se masti blagovonьnyje vьsa srьkvь. Stefan, šaf. pam. 28. Po Mariji Magdaleni bi zlijana mast vrh glave Isusove. Korizm. 89b. Jošte rijeko imam masti, kojom mogu povratiti mrtva, bolna ozdraviti. Jeđupka, nezn. pjesn. 238. Još lijek drugi noge i ruke čudnovatom masti oblagah. S. Bobaȉević 213. Pomažuju ga mastju, koju donese Nikodemo. A. Komulović 69. Vlasi nigdar ne ostriže, ni se mastju pomaza. F. Glavinić, cvit. 118b Bolezni skrovite pod krovom borave mastju nepovite. I. T. Mrnavić, osm. 16. S tijem je sudim vrh Božjega slavna tijela mastim, suzam i pramima i cjelovim zadaždjela. I. V. Bunić, mand. 20. Celijevano *(t. j. noge)* mastju maže. A. Vitaȉić, ost. 83. (Vještica) kad hoće da poleti od kuće, namaže se nekakvom masti ispod pazuha. Vuk rječn. s. v. vještica. Motnuše ga na postoȉu, koju bješe napunio mirisavijeh stvari i masti zgotovȉenijeh vještinom apotekarskom. Đ. Daničić, 2. dnevn. 16, 14. Svaka nosi kitu cv'jeća i u kiti svete masti, čim ć' Isusa namazati. Nar. pjes. herc. vuk 321.

b) Kad se hoće istaknuti dragocjenost ovakove masti, onda se s tom imenicom združuju pridjevi drag, prodrag, plemenit, vrijedan. Za dragu ona bješe platu sej kupila drage masti. Ǵ. Palmotić 3, 14. Gledaj glavu preblaženu, dragom masti ku ti maza. I. V. Bunić, mand. 32. Vadeć drage masti, vode izbrane. I. Đorđić, uzd. 40. Dragom mastjom hoti namazati *(t. j. tebe).* A. Knezović 209. Mastju pridragom pomazah ńega. Zbor. (1520) 83. Plemenitom pomazavši ga mastjom u grob nov položi ga. F. Glavinić, cvit 86b. Škrablicu jednu plemenite popavši masti. 231a. Ona, ka jest balsam čist, plemenita mast. 280a. (Mandaȉena) donije vrijednu mas. N. Naȉešković 1, 119. Gubavijeh vrijednom masti maže. P. Kanavelić 345.

c) ȉeskova mast. *Tako se u šali govori mjesto boj, batine. Vidi kod* ȉeskov b. *Ispor. u ńem.* Prügelsalbe, *t. j. boj, batine.*

d) Nalazi se primjera, gdje se mjesto smola kaže crna mast *jamačno zato, što i smola služi često za mazaće.* Čudno u sebi razbiram ovuj stvar, što, Bože blaženi, ne pošȉeš ti sada vrh nas plam ogńeni i krupe od grada i š ńimi daž krvav, sumpor i crnu mas. M. Vetranić 1, 79. Zgoneći u taj čas dušice suđene u ogńenu tuj propas od jame pakȉene, crna mast gdi gori i sumpor smrdeći. 293. Tko tiče pakao aliti crnu mast, izmrȉati će se od ńe. M. Divković beside 616b. Nav ima črnu mast, dveku ili pakal, s kim se maže. F. Glavinić cvit 451a.

e) U ovome primjeru mast *znači nečistota, gnusoba (jer se mazaćem može što onečistiti, uprljati).* Najmanši gdi nije vlas u svetoj toj glavi, koji t' nije smazan vas *(štamp.* ‚zamazan') u masti krvavi. M. Vetranić 1, 393.

f) U nekoliko primjera se mast *uzima u prenesenom značeńu: izlika, izgovor. To se značeće razvilo otud, što čovjek može svoje lice drukčijim učiniti, nego li doista jest, ako ga kakvom masti dobro namaže, i tako može koga prevariti izdajući se za drugoga. Ispor. isti razvoj značeńa u lat. riječi* fucus, *koja upravo znači* mast *za lice, rumenilo, a pored toga još: izlika, prijevara.* Heretici s licumjerstvom i pod mastju od svetiće varaju mnoge. M. Radnić 265a. Mnogi pod mastju od kreposti hotiće te izvaditi iz tvoga naslidovanja. 423a. Mnogi licumire ńihove zloće pod mastjom od pomńe i pravdo. 453a. Laža, kojoj vazda dohodi pokriti se s kojomgođe (‚skoiogoge') stvari ali masti od istine, neka joj je vjerovano. K. Maǵarović 70. — *Ovamo će ići i primjer:* Lažive masti na istinu stavȉam. Š. Budinić, ispr. 76.

b. pinguedo, *gusta uȉana supstancija u ćelijskom (staničnom) tkivu životińskih, rijetko biȉnih tjelesa.*

a) životińska mast. Ka primi od Meleagra čast, jer prva meu svimi prostrili prascu mast. M. Marulić 60. Da sam mlijeko ili mas, ose bi me izjele. M. Držić 52. Mast je i uȉe vrh plamena. J. Kavańin 27a. Ne će čorbu da srču, veće plave mast. J. Banovac pred. 118. Brašno kradu i govedske masti. M. A. Reȉković sat. 42. Od šta slabo mast primaju na se (t. j. sviće). J. S. Reȉković 361. Kukuruze nakvašene daju *(t. j. guski)* slanom vodom; ti k masti *(t. j. guščijoj)* pristaju. 405. Zaište malo masti te ono zamasti. Vuk posl. 135. Kažu, da zvjerinac prođe,

kad se namaže mašću od kurjaka. Vuk rječn. s. v. zvjerinac. Mast ribļa. J. Pančić, zool. 236.

b) biļna mast (rijetko). Ništeļubije i stranьnoļubije dvê vêtvi jesta masti maslinьnyjo. Danilo 285. Postao si zajedničar u masti od masline. Vuk rimļ. 11, 17. *(ispor. grč. πιότης τῆς ἐλαίου, lat.* pinguedo olivae). Pita s orasima i s mašću od oraha. *(ovome dodaje pisac biļešku:* U Bosanskoj Posavini ta se mast zove uļe). M. Đ. Milićević slave 29.

c. color, *boja, različnijem titrańem svjetlosti uzrokovan izgled (vid) predmeta.*

a) boja na licu ili uopće na koži ļudskoj, kakova je ili sama sobom ili kao znak zdravļa, bolesti i različnih duševnih raspoloženа. A i lica sva ńihova blidon mašću pokriše se. P. Vuletić 17. Čovik visok on ne biše, dali sridńi, mrke masti. P. Knežević, živ. 20. Bijaše (Nikola) masti prilične maslini. I. J. P. Lučić, izkaz. 23. Jugović je bio vrlo lijep čovjek ... masti je bio smeđe. Vuk, prav. sov. 88. Ono, štono za ńim na ždralinu, mrke masti, visoke odrasti ... ono ti je Obilić Miloše. Nar. pjes. petr. 3. 574.

b) boja na životińama ili na stvarma. Mąs crļena urešiva vesla i strane *(t. j. lađama).* G. Palmotić 2, 210. Kamaleonti promińuju se u masti. M. Radnić 318a. Zakrpa ... iste masti od svite. 419b. Dúga jedna trima masmi lijepo uredna. J. Kavańin 532a. Od koje boje oliti masti imaju biti svete odiće? A. Kadčić 87. Rečeni čador biše nakićen z dvora i iznutra svilom, zlatom, srebrom, dragim kamenjem i drugim stvarmam od različiti kolurah aliti mastih. A. Kačić kor. 83. Ljepota potamni s godištima, er je prilična cvijetu, koji ima kratak život i u malo dana izgubi svoju mas. Đ. Bašić 316. Marga u boji ili masti svojoj jest ili plava ili sivasta ili bjelatasta ili žuta. I. Jablanci 33. Lepiri, koji dobivaju mast lišća, što ih pîtâ. M. Pavlinović rad. 160.

c) mast *shvaćena kao materija, kojom se što masti (bojadiše) ili slika.* Pengatur vrhu svega ima voļu, da ne štedi nijedne masti, kako hoće, da sve penga. M. Vetranić 1, 212. Star obraz napisan kom masti. M. Držić 84. Vazmi perjice, u masti jih svakojake ti utapaj pak prilike ńimi piši. A. Georgiceo pril. 55. Ima se upisati različnim kolurom ili masti. B. Kašić rit. 33a. Staklo izpengano razljekijem mastima. M. Radnić 158b. Darova mu svu priliku ispisanu lijepom masti. J. Palmotić 162. S ostalim haļinam od razlikih mastih našaranim. I. J. P. Lučić bit. 49. Slabijom masti i lagahnijom upengani. B. Zuzeri 155. Taj ga nauči miješati masti *(t. j. slikarske).* M. Pavlinović rad. 71. Dao sam rašu u mas, t. j. mastiocu *(danas u Dubrovniku.)* V. Bogišić, nar. pjes. 370.

d) imenica mast *združena s nekijem pridjevima dobiva s ńima zajedno osobita značeńa.* I kad bi višńa vlas za čudo stvorila u crnu vajmeh mas svu rijeku od Nila i ostala jezera i vire vodene i od ptica sva pera u pene gvozdene, da pišem sva ljeta, ne bih ja pripisal do konca od svijeta, što ćuti na misal *(ovdje je* crna mast *isto što* crnilo, mastilo). M. Vetranić 1, 106. Vernice, sandaracha, tvrda mast, ckleća mast u Belinu rječn. 761. Cinaber, rumenica, rumena mast, cinnabaris, cinnabarum u Bjelostjenčevu rječn. 59. Bela mast kaže se u Dalmaciji, a u Srbiji, Vojvodini i Banovini blajvas. Đ. Popović poznav. robe. 71. Galica, garlica, u Dalmaciji crna mast ili cakleno crnilo. 96.

e) Ovamo se stavļa ime biļki: mast, Rhamnus infectoria. B. Šulek, im. *Slabo potvrđeno; ali je vrijedno dodati, da se iz te biļke dobiva nekakva boja* (mast).

2. MÀST, *m.* mustum, *novo vino, koje još nije prevrelo. Vokal je* a *postao od negdašńega* ъ. *Akc. se u sing. ne mijeńa (samo će u lok. sing. možda reći tko* màstu), *a plur. nije u običaju (kad bi bio, akc. bi i u ńemu bio bez promjene u svijem padežima osim gen., koji bi glasio* mâstâ). *Nalazi se i u drugim slav. jezicima s istijem značeńem: staroslov. i bug.* мъстъ, *rus.* местъ, *češ.* mest. *Slaveni su uzeli tu riječ iz lat.* mustum. *Nalazi se s navedenijem značeńem u rječnicima Vrančićevu, Mikaļinu, Belinu (kod* mosto), *Bjelostjenčevu (u lat. dijelu kod* mustum), *Stulićevu, Vukovu i Daničićevu (kod* мьstь). — Grozde sъzrêlyi istačaje мьstь sladьkyj. Stefan šaf. pam. 27. Posteći se, a ne plni masta. Korizm. 4a. Mastom more se posvetiti *(t. j. misa).* Naručn. 20b. Niktore ne stavi mast v stare mihe, za što mast razdere mihe i prolije se. A. Dalmatin, nov. test. 90. (luk. 5, 37.) Dokle se mast spravi. Stat. poļ. ark. 5, 186. Badań pun masta. J. Banovac, pred. 142. U koje da ulješ mas novi. S. Rosa 64b. Ako bi mast bio od zrila grozdja. M. Dobretić 347. Ukrali su onem gosparu na jemanju pet šes vijeđar polu masta polu blute. B. Zuzeri 347. Da ne bi ... ukuvan mast ... prokisnuo i pokvario se. P. Bolić vinod. 2, 17. Vino i màst oduzima srce. Đ. Daničić, os. 4, 11.

3. MAST, *f.* ultio, *osveta. Nalazi se s istijem značeńem i u drugim slav. jezicima: staroslov.* мьstь, *rus.* месть, *češ.* msta *(s drugijem nastavkom),* poļ. pomsta *(s drugijem nastavkom i sa prefiksom). Može se misliti, da ova riječ ima isti korijen, od kojega je i riječ* mazda *(u starom jeziku* мьzda), *koja znači* plaća *(i* osveta *je neka plaća!); po tome bi staro* мьstь *postalo od* мьzd-tь, *t. j. ispred* t *prešlo je* zd *po zakonu u s. Nalazi se samo u Daničićevu rječniku, gdje stoji* мьstь f. ultio, *a potvrditi se može primjerima samo iz dva pisca, u kojih jeziku ima dosta koješta iz crkvenoslavenskoga.* — Da viždu мьstь otь tebe na sego. Domentijanb 111. Мьstь Božija ne iznemagaetь gone. 113. Ne poželi učiniti masti ili osvete protivu iskrńemu. Š. Budinić, suma 70. Na dan masti ili osvete. 350.

MASTAĆIJA, *m. mastilac, bojadžija. U niškom okrugu.* S. Pelivanović.

1. MÁSTAN, másna, *adj. pun masti, mašću začińen ili uprļan. U muškom rodu govori se i* másan *prema oblicima* masna, masno *i t. d., gdje se* t *ne izgovara, i ako ga neki pisci pišu. Akc. kakav je u* mástan, *ostaje pridjevu bez promjene u svijem oblicima, kad je neodređen, a kad je određen, onda se mijeńa u svijem oblicima, te imamo* mâsnî, mâsnâ *i t. d. Pridjev je ovaj izveden od osnove imenice* 1 mast. *Nalazi se u rječniku Mikaļinu* (pritio, pinguis, adipatus, — bojom omašten, coloratus), *u Bjelostjenčevu* (masten, unguinosus, liquaminosus, pinguis, — namazan, perunctus), *u Jambrešićevu* (masten, pinguis), *u Voltiģijinu* (mastan, untoso, sugnoso, fettig, schmierig, — masten, tinto, unto, gesalbt, geschmieret), *u Stulićevu* (pinguis, obesus, opimus, unctus, coloratus, tinctus) *i u Vukovu* (fett, pinguis). *Treba dodati, da se ne nalazi potvrda za značeńa* pomazan, bojadisan, *koje navode neki rječnici i koja bi odgovarala značeńima* a *i* c *imenice* 1 mast. — *Komp. je* màsnijî, *a adv.* mâsno.

a. *u pravome značeńu.* Gazda len, ki nerad dela, redko mu je masna zdela. P. Vitezović pirićn. 43. Maja kućku naučenu masnu ručku metne, kada kud izlazi, nek odkrita masla pazi. V. Došen 61b. Pak da pastir trulo leže, mastan ručak da izleže ... bi l' on ručak zaslužio, kada bi se lin pružio? 220b. Omiče se kao masna kobasica. Nar. posl. vuk. 238. Što je masnije, to je časnije. *(U Risnu.)* 356. Vino piju, a pripiču jańce, jadne babe masnu prevrtušu. Nar. pjes. juk. 614. Skrije rukom zaoblicu masnu. Osvetn. 4, 21. Sir je u Boci masan, a sočan. S. Ļubiša, prip. 7. Dojde šesta pak vladika masna *(t. j mašću upŗana)*, tusta i velika. M. Marulić 264. Dok je sudcu mastna brada, još mu pravda na um pada. V. Došen 65b. Znaš, trgovci kad kupuju vunu, ńu gledaju pod prstima punu, koja boļe pod prstim' se masti, ta se težje i na miri plasti. Sada po čem vuna biva mastna, da je takva u prodaji časna? Kada žešća vrućina prigrije, vuna ovčjeg tad od znoja tije i od lapńe iz tila debela ona biva, da b' se masn'je prela. J. S. Reļković 229. Masan tarčug, a jareta nema. Nar. posl. vuk 175. — *Ovamo će ići i primjer:* Slatke smokve i masline masne *(vidi* 1 mast b. *b).* Osvetn. 7, 83.

b. *u značeńu više ili mańe prenesenom.*

a) gust, o uļu, vinu, uzduhu. Ńim je ulizlo u utrobe ... uli (‚ulli') mastno. A. Vitaļić, istum. 388b. Debelo i mastno sladko vino. P. Bolić vinod. 2, 50. Zvizde repate, koje se čine od izdihańa velika, masna i debela. A. Baćić 441.

b) obilan, izobilan. Nek se zna, čija je kuća masna Nar. posl. vuk. 201. Jurjeva, Jurjev dan, koji pada u jesen: ja sam sta' od trojstva do masne Jurjeve (kad je obiļe, masno). M. Pavlinović. Teži na masnu plaću. razl. sp. 321.

c) Pridjevom mastan *uopće se izriče štogod protivno mršavu, jalovu, praznu.* Kad iđu na pravicu, vode vola il' kravicu, vode końa, vino vuku i pružaju masnu ruku i sudińu štočim nude moleć, neka za ńi bude. V. Došen 64a. Vinova loza na masnoj zemļi izobiluje. P. Bolić vinod. 1, 98. Na masnoj zemļi nasađeni. 2, 213. Gnoj, koji je mastan i vruć, dobar je za zemļu. 1, 231. Nego je *(t. j. general)* još prije proždreo bio masnu udicu od vikarija *(t. j. dao se dobro od vikarija podmititi).* G. Zelić 314. — *Možda će ovamo ići i ova dva primjera, u kojima nije sasvijem jasno pravo značeńe pridjeva* mastan): Sad birajte, kô je vami drago: ili mastno okužiti koļe rusim glavam po bedenu tvrdu ili za mnom vinuti u klance. Osvetn. 2, 70. Kad vješala masna omršala *(t. j. kad više nije bilo koga vješati).* 7, 57.

d) Ovaj pridjev može značiti i: nepristojan, nečist, sramotan (o riječima i pjesmama), t. j. protivno onome, što je pristojno, čisto. Koja masne i slane riči dragovoļno ne sluša. Đ. Rapić 383. Da su dopuštene beside svake ni slane ni masne. F. Lastrić od' 189. *Ovamo se može metnuti i primjer:* Pak pivaju pisme glasne i poganom slasti masne *(t. j. u kolu).* V. Došen 163b.

e) Govori se: obeća(va)ti kome masno na prazno, *što B. Šulek u svojem ńem.-hrv. rječniku (s. v.* abspeisen) *tumači:* einen mit leeren Worten, leeren Hoffnungen abspeisen. *Mjesto* masno na prazno *nalazi se i* masne na prazne: Bembo stade obećavati masne na prazne. S. Ļubiša, prip. 57. *Ispor.* mazno *(adv.) kod* mazan.

2. MASTAN, masna, *adj. što pripada* măstu. *Samo u Belinu i u Stulićevu rječniku sa značeńem* di mosto, musteus.

MASTANOVIĆ, m. *prezime u naše vrijeme.* Šem. prav. 1878. 37.

MASTAPIĆSKO POĻE, *n. mjesto u Srbiji.* Ńiva u mastapićkom poļu, u okrugu požarevačkom. Sr. nov. 1868, 93.

MASTAST, MASTAV, *adj. samo u Stulićevu rječniku, gdje se tumači:* pun masta, dapsilis musto.

MASTEL, *m.* labrum, *nekakva kaca ili ćabar. U Istri, gdje je akc. u nom.* mastél, *u gen.* mastèla. D. Nemanić (1883.) 41. *Iz tal.* mastello *ili* mastella.

MASTELIĆ, *m.* labellum, *deminutiv od imenice, koja je pred ovom. U Istri, gdje je akc.* mastelić, mastelića. D. Nemanić (1883) 63.

MASTEŃE, *n. nom. verb. od* mastiti; *rđav oblik mjesto* maščeńe *ili* mašteńe. *Samo u rječnicima, i to u Mikaļinu* (mastenje, tinctura, tinctus, infectus, — unctio, unctura), *u Belinu* (mastenje, tentura), *u Bjelostjenčevu* (masteńe, unctio, unctura, — liquatio. — farbańe), *u Voltiģijinu* (masteńe *pored* mašteńe, tintura, untura, Fettigkeit) *i u Stulićevu* (masteńe, unctio, unctura, unctus, — tinctura, tinctus *s naznakom, da je uzeto iz Belina rječnika).*

MASTIBLATO, *n.* qui per lutum vadit. *Ispor.* gaziblato. *U Istri, gdje je akc.* mastiblàto. D. Nemanić (1884) 12. *Govori se i u Primorju.* F. Kurelac dom. živ. 13.

MASTIČKI, *adj. što pripada biļki* mastiku. *Samo u Stulićevu rječniku, gdje piše značeńe* lentiscinus.

MASTIĆ, *m. ńem.* Mastix, *tal.* mastice, *franc.* mastic. B. Šulek rječn. znanstv. naz. *Biće griješkom na kraju* ć *mjesto* h *ili* k.

MASTIH, *m. smola, koja se dobiva iz biļke* mastika. *Iz grč.* μαστίχη (lentiscina resina). Starine. 10, 85. Mastihь trenь smêsivь s vinomь maži ustnu. 106.

MASTIHA, *f. isto što* mastih. Prekrasna carigradska rakija s hijotskom mastihom *(ta smola s ostrva Hijosa meće se u rakiju, da bude finija).* D. Obradović basne 389.

MASTIHIN DUB, *m. samo u Daničićevu rječniku, gdje stoji:* Selima je u Mačvi, koja je car Lazar dao Ravanici, išla moda „po srêdê gorê na mastihinь dubь" *(u ispravi iz* XIV *vijeka).*

MASTIK, *m.*

a. *ime biļki; samo u rječniku Mikaļinu* (mrtvina, lentiscus), *u Bjelostjenčevu* (mrtvina, trišļa, lentiscus) *i u Stulićevu* (dubac, lentiscus). *Jamačno je to biļka* Pistacia lentiscus.

b. *smola od te biļke; samo u Belinu rječniku* (mastice, raggia di lentisco). *Vidi* mastih.

1. MÀSTIKA, *f. isto što* măst; *samo u Vukovu rječniku, gdje stoji:* u Boci, Most, mustum.

2. MASTIKA, *f. neko piće u Bosni.* Mastika: poznato piće, kojeg su veoma rado Osmanlije za svog gospodovańa u Bosni i Hercegovini pili te su smatrali, da im nije u jednu ruku to piće grehota piti, a to su načelo prisvojili i naši nekoji Muhamedovci te radije to piju nego li rakije od grožđa ili šļiva. Zborn. za nar. živ. 1, 112.

3. MASTIKA, *f. ime biļki,* Pistacia lentiscus. B. Šulek im. *Ispor.* mastih.

1. MASTIKOV, *adj. što pripada* mastiki. *Samo u Mikaļinu rječniku, gdje stoji:* od mrtvine lentiscinus.

2. MASTIKOV, *adj.* pun masti, soka, na pr. grožđe. *U Dubašnici na Krku (gdje je akc.* mastikov). I. Milčetić.

MÀSTILAC, màstioca, *m.* tinctor, *bojaǵija, čovjek, koji masti, t. j. boji. Između rječnika u Mikaljinu* (mastilac od svile, infector, fullo), *u Belinu (griješkom* mastjelac, tentore, quel che fà l' arte di tingere), *u Bjelostjenčevu* (farbovnik), *u Voltiǵijinu* (mastilac *pored* mastjelac, tentore, Färber), *u Stulićevu* (mastilac *pored pogrješnoga* mastioc, infector, bapheus, tingens *s dodatkom, da je uzeto iz Belina rječnika) i u Vukovu* (Färber, tinctor *s dodatkom, da se govori u Dubrovniku).* Što mu *(t. j. sv. Augustinu)* postavjaju u ruke mastioci *(ovdje će više biti slikar nego bojadžija).* Blago turl. 2, 6. Bijaše jedan mastilac prikaza jednu poglavitu tvorbu *(pisac u bilješki tumači* mastilac *riječima:* bojar, farbar). A. Blagojević khin. 47. Tako se u Dubrovniku i bojaǵije zovu mastioci. Vuk nar. pjes. 1, 381. Primače se vrijeme, da se na mastioce u primorju suknena pređa bojadiše. Tetka odredi Ružu, da šļegne u Budvu na mastioca. S. Ļubiša prip. 79.

MÀSTILAČKÎ, *adj. što pripada mastiocima. Govori se i piše u naše vrijeme, na pr.* mastilački zanat.

1. MASTILICA, *m. Samo u jednom primjeru, koji se nalazi u zapisu iz početka* XIX *vijeka. Ne razabira se pravo značeńe.* Togo vremene bi u sinǵiru popь Stojanь u Kurtage, turiše ga mastilice Filotije i Osif, Đorđije; prokleti bili! Rad jugosl. akad. 1, 180.

2. MÀSTILICA, *m. prezime u naše vrijeme u Lici.* J. Bogdanović.

MASTILNICA, *f. vidi* mastionica.

1. MÀSTILO, *n.* color, atramentum. *Akc. se mijeńa samo u gen. plur.* màstîlâ. *Riječ je izvedena od osnove riječi* mast *(boja). U rječniku Stulićevu* (color, atramentum *s dodatkom, da je iz lat. bukvara) i u Vukovu* (Tinte, atramentum).

a. *boja, mast.* Slijep ne čini razlike među mastilije(h) ni gluh među zukovije(h). M. Radnić 37a. Mastilo, Pigment, Farbe, Färbestoff, materia colorante, tinta. B. Šulek rječn. znanstv. naz. Belo mastilo *je isto što* masno bjelilo *(vidi tamo). U Srbiji i u Bačkoj.* M. Jovanović Batut. Màstilo znači što i morilo, u kome se sukno ili suknena pređa crno bojadiše. *U Lici.* J. Bogdanović.

b. *crnilo, tinta.* Prinesi mi hartiju i mastilo. Zborn. (1520) 29b. Da su sva nebesa od hartije, a sve more da je mastilo. M. Divković bes. 404a. Nijesmo mogli naći ni pera ni artije ni mastila. Vuk dan. 3, 240. Pisah u knigu mastilom. Đ. Daničić jer. 36, 18. U ńemu *(t. j. u rukopisu)* su pisane (riječi) crvenijem mastilom. Đ. Daničić stari pisci hrv. 4, VI. Opet ću pisati bratu krvavijem mastilom. S. Ļubiša prip. 50. Razmuti mastilo i poče nešto pisati. M. Đ. Milićević let. več. 197. — *U jednom ćirilovskom rukopisu* XVII *vijeka veli se ovome* crno mastilo: Tipik za črno mastilo. Glasnik 25, 33. Drugi tipik za črno mastilo. 34.

2. MASTILO, *n. nekakav sud vaļada kao čabar. Samo u primjeru:* Donese *(t. j. službenica)* jedno mastilo vode i metnu iza ńega *(t. j. iza Nasradina),* da kada side, da se skvasi. N. Palikuća 22. *Vidi* mastel, *s kojim je istoga postaňa.*

MASTILOMJER, *m. Samo u Šulekovu rječn. znanstv. naz., gdje je stavļeno značeńe: ńem.* Farbenmesser, *franc.* colorimètre.

MÀSTILOVIĆ *(biće takav akc.), m. prezime.* Od Leke Mastilovića uskoka iz Gacka. Pjev. crn. 122b. 324a. Od Izgori od Mastilovića. Nar. pjes. vuk 4, 435.

MASTILOVIŇA, *f. zaselak u Hercegovini u kotaru gatačkom.* Popis žit. bosn. i herc. 514.

MASTILSTVO, *vidi* mastiostvo.

MÀSTÎĻA, *f.* Mastiļa znači što i moriļa. Ona ženska, koja sukno ili pređu crno bojadiše, zovu je mastiļom. *U Lici.* J. Bogdanović.

1. MÀSTINA, *m.* muški nadimak. *U negdašńoj hrv. krajini.* V. Arsenijević.

2. MASTINA, *f. mjesto u Srbiji u okrugu biogradskom.* Livada u Mastini. Sr. nov. 1865, 293.

MÁSTINA LÌVADA, *f.* Ravno mjesto pod livadom prozvano tako po imenu nekoga čovjeka, koji je onđe imao zemļu *(u vračarskom srezu).* Glasnik 19, 194.

MASTINAC, Mastinca, *m. prezime u naše vrijeme u Srbiji.* Rat 171.

MASTINČE, *n. isto što* maslinče *(vidi tamo). U Bosni i Herc.* Zborn. za nar. živ. 1, 313.

1. MÀSTIONICA *(biće takav akc.), f.*

a. *zgrada, u kojoj se masti (boji). U rječniku Stulićevu* (atramentarium, infectoris officina *s dodatkom. da je uzeto iz lat. bukvara) i u Šulekovu rječn. znanstv. naz. (ńem.* Färberei, als Locale, *tal.* tintoria). *U prvom od ta dva rječnika stoji* mastilnica, *a u drugome* mastiona *(rđav oblik!) pored* mastionica.

b. *sudić, u kojem se drži mastilo.* Prave se od ńega *(t. j. od zmijinog kamena)* mastionice. Đ. Popović poznav. robe 21.

2. MASTIONICA, *f.* bat, kojim se vino masti. F. Kurelac dom. živ. 13., *gdje upravo stoji* mastilnica, *i kaže se, da se govori u Vinodolu.*

MASTIONIK, *m. samo u Stulićevu rječniku, gdje se kaže, da znači isto što* mastilac. — *Nepouzdano.*

MASTIOSTVO, *n. u Stulićevu rječniku, gdje upravo stoji* mastilstvo *(tal.* arte di tintore, *lat.* fullonica), *i u Šulekovu rječn. znanstv. naz. (ńem.* Färberei, *tal.* arte tintoria).

MASTITEĻ, *m. samo u Bjelostjenčevu rječniku* („mastitel'"), *gdje se stavļa lat. značeńe* pinguitor, *dakle čovjek, koji koga ili što masti.*

MASTITEĻAN. mastiteļna, *adj. samo u Stulićevu rječniku, gdje se stavļa tal. značeńe* che serve a tignere *i lat.* tinctilis. — *Nepouzdano.*

MASTITEĻNICA, *f. osvetnica. Izvedeno od osnove riječi* mast *(osveta). Samo u Daničićevu rječniku, gdje stoji* mьstitelьnica, ultrix *i dodaje se primjer iz* XIV *vijeka:* Bogorodica v mêsto pomošti da mu je mьstiteļьnica. Mon. serb. 80.

1. MÁSTITI, mâstîm, *impf.* ungere, pinguedine condire, colorare. *Akc. se mijeńa onako kao u glag.* mámiti. *Izvedeno od osnove imenice* mâst (unguentum). *Nalazi se u rječniku Mikaljinu* (mastiti mastju, namazati, ungo, — mazati bojom, dati boju, coloro), *u Belinu* (mastiti, colorare e colorire, dar colore, — mastiti se, colorarsi, divenir colorito), *u Bjelostjenčevu* (mastim, zamašćujem, pinguedine condio, afficio, pinguedinem addo), *u Voltiǵijinu* (colorare, ungere, unguentare, salben, schmieren), *u Stulićevu* (ungere, inungere, tingere, colorare *s dodatkom, da je uzeto iz Belina rječn.), u Vukovu* (1. mit Fett beschmutzen, pinguedine imbuo, 2. färben, tingo *s dodatkom uz* 2, *da se govori u Dubrovniku).* —

U imperfektu i u pas. participu Čakavci imaju šć *(vidi dalje primjer iz M. Marulića), a Štokavci po svoj prilici i* šć *i* št, *dakle* mâšćâh *i* mâštâh, mâšćen *i* mâšten. — *Glagol je prelazan, može uza se imati objekt ali ne mora, upotrebljava se i u pasivnijem oblicima i s riječcom* se.

a. *mazati.*

a) mazati u pravom značeńu; ovo se značeńe prepleće s onijem pod c (bojadisati), *te se ne može u svakom primjeru pravo znati, koje je upravo od ta dva značeńa.* Starosti moja vь jeleji mastitь se. Domentijan[a] 8. A końi mašćeni po grivi, samo tud crļeni, inuda svi sivi. M. Marulić 14. A mastim od čerse daleko našaste lica im svuđer se pengaju i maste *(tako je u jednom rukopisu; štampano* lašte). I. Gundulić 145. Bećir-hadum ... usti blijede rumenilom jošte masti. 459. Jer i ona usti opruhle, da se učini lipša, masti. J. Kavańin 11[a].

b) prļati (jer se mazańem može što uprļati). Primjera ima samo za krv (ili krvave kapi) kao sredstvo, kojim se što masti (maže, prļa).

aa) U jednijem primjerima stoji, da krv što masti ili da se ńome masti što. Ter je vidjet mnogo plačno, gdje krvave kapļe rose ter ti maste usudračno tvoju bradu i sve kose. M. Vetranić 1, 324. Kapļe krvi svud padahu i maštahu tvoje stope. 1, 338. Rusom krvi otar masti. Ġ. Palmotić 3, 105. Oštre stijene ... ke se maste rusom krvi. 3, 173. Bojnik crnom krvi masti poļe. I. Đorđić uzd. 97. Ńom *(t. j. krvi)* psi jezik maste i krase. salt. 219.

bb) U drugijem se primjerima veli, da se što masti u krvi ili u krv. Ki vjeru krstjansku sabļom su dijelili i u krv pogansku desnice mastili. M. Vetranić 1, 55. Gdi takoj mašteno sve bješe u krvi junačkoj. 1, 59. Gdje su u krvi tvoji vlasi svi mašteni i svaļani. 1, 324. I pri sam umio mastit se u krvi. M. Držić 111. U krv moju mastim sada pero iz krila od ļubavi. I. Đorđić pjes. 23.

cc) U prenesenom značeńu mastiti *može značiti:*

aaa) lijepijem riječma laskati kome (kao mažući gladiti ga). Imamo se držat za one, što smo, a ne, što nas milolažnici maste. Blago turl. 2, 194.

bbb) udarati, biti (ispor. ļeskova mast *kod* 1 mast, a, *c).* Otac Todora màstî štapom, kad ne sluša. *U Lici.* Đ. Škarić. *Toj će primjer ići ovamo, i ako je drukčiji akc., nego bi se očekivalo* (màstiti — màstîm).

ccc) mastiti se *može značiti: sjati se (jer se od mazańa i združenoga s ńime glađeńa može što sjati). Ovamo će ići primjer:* Vide! kako se na onom końu dlaka masti! *U Lici.* J. Bogdanović.

b. *začińati što mašću, činiti, da bude masno.*

aa) u pravom značeńu. I mast kućnu dadu, kojom bi se moglo mastit jilo. J. S. Reļković 104. Lijepe riječi kupusa ne maste. Poslov. danič.

bb) mastiti se *može značiti: biti mastan.* Koja (vuna) boļe pod prstim' se masti. J. S. Reļković 229. *(Vidi ovaj primjer obilnije naveden kod* 1 mastan, a).

c. *bojiti, bojadisati. Ne može se u svakom primjeru pravo znati, ide li ovamo ili pod* a. Ako si ... mastila koso za biti draga tujijem ļudem. B. Kašić zrc. 66. Golot, kroz koju prolazi svitlost, prije ju razbiva, a pak ju masti na svoj način. A. d. Bella razg. 148. Može dupsti dlijetom i mastiti pernikom. M. Pavlinović rad. 40. Stao slike iz ńe *(t. j. iz knige)* precrtavati i mastiti po ńezinu opisivańu. 54. Mastiti, *ńem.* färben, *tal.* tignere, tingere. B. Šulek, rječn. znanstv. naz. *U Dubrovniku govore* mastiti *jaja (o uskrsu), t. j. bojiti, šarati.* V. Bogišić nar. pjes. 370. — *U ovome primjeru imamo to isto, samo što je u ńemu* mastiti *što u što:* I broća se još nahodi, u što žene jaja maste, uskrsenje kad prihodi. M. Vetranić I, 13.

2. MÀSTITI, màstîm, *impf.* gaziti, gńečiti. *Glagol izveden od osnove imenice* màst (mustum), *koji se dobiva gažeńem ili gńečeńem grožđa. Između rječnika samo u Voltiġijinu* (pestare, calcare, treten, zerstampfen).

a. Màstiti *(tako je zabiļežen akc.)* grozdje ili maslinke = pressen, treten. F. Kurelac. Mastiti *(n. pr. grozdje)* je Primorcu = tundere. dom. živ. 13. Mastiti grožđe znači gńečiti. *U sjevernoj Dalmaciji.* J. Grupković.

b. mastiti *znači još: hoditi teškijem korakom.* On masti, er tritt schwerfällig auf. *U Primorju.* F. Kurelac. Masti kao kakov Grobničanin *(rekao netko za nekakvoga gospodina. Nijemca, koji je hodio kao kakav težak ili oklopnik).* dom. živ. 61.

3. MASTITI, mastim, *impf.* ulcisci, *osvećivati. Glagol izveden od osnove imenice* mast (ultio, *osveta). Između rječnika samo u Daničićevu* (mьstiti, ulcisci), *a u književnosti ne dopire prema našem vremenu dalje od* XVI *vijeka. Glagol je prelazan, a upotrebļava se i s riječcom* se.

a. mastiti *koga može značiti:*

aa) osvećivati ga, t. j. vraćati nekome zlo za zlo učińeno objektu. Gospodь pravednyimь sudomь svojimь mьste pravedьnika svojego ... posьla Mojseja potrêbiti pametь ihь. Domentijan[a] 96.

bb) kazniti ga, t. j. činiti mu zlo za kakav prestupak ili zločinstvo. Sila čьstьnago krьsta da mьstit jego. Mon. serb. 10. Da ga mьsti svetoje vьznesenije i svetaa bogorodica. 75.

b. mastiti *što znači: kazneći činiti sebi zadovoļštinu za kakav prestupak ili zločinstvo.* Treskom udren umri *(t. j. car Valerij)* maščeću *(sic)* teško Bogu veru. Š. Kožičić 41[b]. Pojde v Siciliju, mastil da bi otčinu semrt. 43[a]. I hoću meč mašćinja vrh vas pustiti, da moj zavet ima mastiti. Postila (1562) IV.

c. mastiti se *znači: osvećivati se. Upotrebļava se ili apsolutno (t. j. uz glagol ne stoji za ńegovu dopunu nikakav padež ni sam ni sa prijedlozima) ili s kojim padežom, koji je ponajviše združen s kakvijem prijedlogom.* Mьstihь bo se ot neposlušlivyhь, jako zapovêdь mojihь ne sьhraniše. Zborn. drag. sreć. 12. I često krat se masti Bogь tudije. Starine 23, 70. Kričali budu zvrhu nas mastiti se. Korizm. 17[b]. Ja ću se mastiti, i no će mi se protiviti človik. 30[a]. Stanovito ću se nad tobu mastiti. Transit 249. Hotejuć se zato mastiti Robrt pojde v Rim. Š. Kožičić 48[a]. Ne će li se Bog mastiti svrhu svojih izabranih (Deus autem non faciet vindictam electorum suorum)? Ant. Dalm. nov. tošt. 115. (luk. 18. 7.) Sa vsimi ļudi v miru živući, ne vas samih masteći se, predragi. Ant. Dalm. ap. 17. Kad im se sila i krivo godi ... otpuste i sami se ne maste i ne sagrišaju. Postila (1562) 108.

MASTOMJER, *m. Samo u Šulekovu ńem.-hrv. rječniku za ńem.* Farbenmesser, *t. j. za napravu, kojom se mjere masti (boje).*

MASTOMORINA, *f. velika i mala gospojina*, — „mastomorina, vela i mala, festum assumptionis et nativitatis B. M. V.“ *U Istri, gdje je akc.* mastomòrina. D. Nemanić (1884) 53. *Postaće tamno.*

MASTOR, *m. isto što* majstor. *Samo u ovom primjeru:* Mastor nastoji okol onoga, čto kipu ńegovu pristoji. Š. Budinić ispr. 5. *Ispor. tal.* mastro *i starosl.* mastorъ.

MÀSTRAP, *m. isto što i* masrap. *U Lici.* J. Bogdanović.

MÀSTRAPIĆ, *m. isto što i* masrapić. Ńegov je sinčić bome već veliki mastrapić. *U Lici.* J. Bogdanović.

MÀSTRAPINA, *m. isto što i* masrapina. Ti si već velika mastrapina, moga bi sto goveda čuvati, a nekamo li te dvije kravice. *U Lici.* J. Bogdanović.

MASTRIK, *m. grad u Nizozemskoj, koji se danas zove* Maastricht. *Samo u Mikaļinu rječniku, gdje mu se bilježi lat. ime* Traiectum *(a upravo bi trebalo:* Traiectum ad Mosam).

MASTRIN, *(ili* mastriń?). *Riječ tamna i postańem i značeńem. Samo u glagolskom jednom rukopisu (Ivančićevu zborniku):* Prikladni su k psomь mastrinemь. Starine 23, 74.

MÀSTRÎNKA *(tako je zabilježen akc.), f. ime drvetu,* Olea oleaster. *Na Braču.* A. Ostojić.

MASTURA, *f.* mixtura, *mješavina. U Istri, gdje je akc.* mastùra. D. Nemanić (1884) 40. *Iz tal.* mistura.

MASTURAN, masturna, *adj. pomiješan. U Istri, gdje se govori samo u određenom obliku* mastúrni, mastúrna. D. Nemanić (1885) 43. *Ispor. riječ, koja je pred ovom.*

MASTÙRIKA, *f. novo vino. Izvedeno od osnove imenice* mäst (mustum). Masturika oli sok od grestve ... masturika jest vino učińeno, premda još nije uzrilo ni očišćeno. A. Kadčić 53. Mastùrika, vino istom otočeno. U naše vrijeme u Stonu: napio sam se masturike. M. Milas.

MÁSUL, *m. dobitak, plod, korist. Iz tur. (arap.)* mahsul, *koja riječ isto znači. U naše vrijeme.* Másul, das Erträgniss, — dok sav masul s grunta snimimo, onde ćemo moći sve tekar proračunati. *U Lici.* J. Bogdanović. Ti si od mene sve moje ńive pokupovao, ti s ńi skidaš masul. Ž. Radońić. Đubreluk je izvan kuće; neko iskopa jamu, pa ju obziđe, a drugi oplete nad zemļom, a najviše ih odmah nosi na ńivu, pa tori zemļu, da bude dobar mahsul. *(Visoko u Bosni).* Zborn. za nar. živ. 8, 90.

MÀSÛL, masúļa, *m. izgńečeno grožđe. Samo u Vukovu rječniku, gdje se kaže, da isto znači što i* trkuļ *i da se govori u Srijemu. Tamna postańa.*

1. MASUR, *m. u plur.* masuri, *kuhińske sprave; kao da je to u (jedinom) primjeru:* Ležahu masuri rastrkom i sture. M. Marulić 255. *Ispor. tal.* masserizia *i* masseria *(pokućstvo). Vidi* màsâr, masârija, mašur.

2. MASUR, *m. čovjek malen i kršļav, a već u godinama. U Poļicima.* Zborn. za nar. živ. 8, 232.

MASURA, *f. kao da je selo u Srbiji u okrugu vrańskom, ako je dobro zapisato.* U Masuri. Rat 122. *Vidi* Masurica.

MASURAĆ, *m. kao da je selo ili zaselak u Srbiji u okrugu vrańskom, ako je dobro zapisato.* U Masuraću. Rat 124.

MASURICA, *f. selo u Srbiji u okrugu vrańskom.* S. Koturović 33. *I voda, koja uz to selo teče, zove se ondje* Masurica, *a prije toga* Vrla reka, *a poslije* Surdulica *(po selu* Surdulici); *utječe u Moravu.* M. Đ. Milićević s dun. 71. S. Novaković novo br. 57. *Tamošńi je akc.* Masùrica, Otaģbina 5, 500.

MASURIČKO POĻE, *n. ravan u Srbiji u okrugu vrańskom.* M. Đ. Milićević kraļ. srb. 280.

MASURISOVIĆ, *m. prezime* XIV *vijeka.* Popь Masurisovićь. Deč. hris. 14. 83.

MASURLA, *f. neka jabuka. U Jaškovu kod Karlovca.* D. Hirc.

MASUROV KAMEN, *m.* Studenska reka *(u Srbiji u okrugu niškom)* . . . teče kroz selo Čukļenik i kroza stene, koje se zovu Masurov kamen. M. Đ. Milićević kraļ. srb. 8.

MASUROVAC, Masurovca, *m. selo u Srbiji u okrugu pirotskom.* S. Koturović 80. *Pišu ga i u pluralnom obliku* Masurovci. Sr. nov. 1879, 175. M. Đ. Milićević kraļ. srb. 257.

1. MÄŠA, *f. kada tko u igri (banańu) umaši ili promaši, onda je to* maša. *Akc. je svuda bez promjene osim u gen. plur.* mâšâ. *Od istoga korijena, koji je u* mašiti (promašiti, umašiti, *t. j. ne pogoditi). Između rječnika samo u Vukovu* (das Fehlen im banańe-Spiel, error in ludo banańe). Drugi put (t. j. druge godine carovańa) car ima tri maše (t. j. pogađa u trļin štap, dok triput ne umaši). Vuk rječn. s. v. banati se.

2. MÁŠA, *m. muško ime, vidi* Mašo. *Akc. se se mijeńa u vok* Mâšo. *Samo u Vukovu rječniku, gdje se kaže, da je po istočnom govoru.* Máša hyp. od Maksim. U Banatu. V. Arsenijević. *Ispor. još:* Maša Abazović. Ļ. Stojanović zap. i natp. 2. 217, *gdje bi* Maša *moglo biti nekakvo tursko ime.*

3. MÁŠA, *f. žensko ime. Akc. se mijeńa u vok.* Mâšo. *Ovo se ime uzima od mila: a) mjesto* Marija. *U Srbiji.* S. Novaković. *I u Rusa se mjesto* Марья *od mila govori* Маша. *b) mjesto* Marta. *U Lici.* J. Bogdanović.

4. MÄŠA, *f. služba Božja u katoličkoj crkvi. Akc. se mijeńa samo u gen. pl.* mâšâ. *Riječ je postala od lat.* missa *kao i staroslov.* mьša. *Između rječnika u Bjelostjenčevu i u Jambrešićevu (u obojice u lat. dijelu s. v.* missa) *i u Vukovu* (missa, *s dodatkom, da se govori po zapadnijem krajevima).*

a. *uopće.* Bivši v jutro poli maši idoše vsa gospoda na razvodi. Mon. croat. 5. Ostavlam plibanušu dva zlata za maše. 185. Da ne će k maši pojti. F. Glavinić svitlost 59. Ako na maši stojeći na smrtne grihe mislil bi. 72. Zaklinajući ... onum svetum mašum Starine 11, 104. K maši hodim. Jačke 7. K maši ju je poslala. Nar. pjes. istr. 6, 11.

b. *Riječ* maša *dolazi kao objekt glagolima* činiti, govoriti, pjevati (‚peti‘), tvoriti, *a najčešće glagolu* služiti. Luka ima činiti maše za duše. Mon. croat. 64. Ni se u Pragu zvona zazvonilo ni po crikvah maše govorilo. Nar. pjes. istr. 1, 10. Imeše crêkav takov zakon ne peti maše. Arkiv 9, 102. Zakon imamo ne tvoriti maše, dokle ne zberet se 40 popov. 102. Vsaki pop dužan je služiti mašu. Zak. vinod. 77. Služaše mašu v crikvi. Š. Kožičić 22b. Dokle mašu služi *(t. j. mašnik).* F. Glavinić svitlost 97. Mat ńin projde va kapelicu i ostane, dokle se j' maša odslužila. Nar. prip. mikul. 94. — *Ovamo pristaje i primjer:* Da se crikve bez služenja maše ne posvećujut. S. Kožičić 6a.

c. *Riječ* maša *upotrebljava se i u značeńu* gospojina, *te* velika maša *znači* velika gospojina (festum assumptionis B. M. V.). *a* mala maša *znači* mala gospojina (festum natale B. M. V.). Tomu fitu teče termen vela maša vsako lito. Mon. croat. 146. Okolu velike ali malo maše ću vam dojt obatrit tužno srdce vaše. Jačke 306. — *Po svoj prilici je* maša *dobilo najprije značeńe: veliki blagdan, t. j. kad se služi i pjeva* maša *s osobitom slavom, pa se pomalo steglo značeńe na rečena dva blagdana. Ispor. u ńem.* Lichtmesse *(t. j. dan očišćeńa B. D. M., kad se u crkvi svijeće pale),* Kirchmesse *(upravo: crkvena maša, crkveni blagdan, t. j. blagdan na uspomenu posvećeńa koje crkve, a onda blagdan uopće, pa i zbor, sajam).*

5. MÀŠA, *f. vatraļ, ožeg, t. j. lopatica za prenošeńe vatre. Akc. se mijeńa samo u gen. pl.* mášâ. *Iz turskoga (persijskoga)* maša *(t. j. klijeśta). Između rječnika samo u Vukovu, gdje se kaže, da znači isto što* vatraļ (die Feuerschaufel, batillum). Da donesu vatre na maši (ožegu, što vatru preću). Zborn. za nar. živ. 7, 244. Donese mu žena žerave na maši. 8. 102. Sjedi kraj vatre, i vavije mašom gura po vatri. J. Bogdanović.

6. MÀŠA, *f. isto što* mâsa *(vidi tamo).* Màša govore po Mačvi i Srijemu za riječ ‚masa', koja im je došla iz sudbenoga jezika, gdje imaju ‚mase' pupilske, sirotińske i t. d. S. Novaković.

7. MAŠA, *f. Samo u Bjelostjenčevu rječniku:* Maśa ili par kakvoga pisma. Copia, typus, exemplum ... v. Antigraphum. *Riječ je s obadva ta značeńa (t. j.* par *i* kopija) *uzeta iz magy.* más. *Poradi magy. izgovora (t. j.* mâš) *sva je prilika, da se Bjelostjenčevo* ‚Maśa' *ima čitati* ‚maša'.

MÁŠAK, máška, *m. vrlo fini mâh* (muscus). *Akc. se mijeńa kao u* máčak. *Ovom se riječju, koja je upravo deminutiv od* mâh (muscus), *označuju različne stvari, koje su više ili maňe nalik na mah. Između rječnika samo u Vukovu (vidi* a *i* b), *gdje se kaže, da se govori u Srijemu.*

a. *paperje, pahuļice, t. j. sitno perje, koje se i nečehano meće na pr. u jastuk. U Vukovu rječn.*

b. mašak *je onaj fini prašak ili pepeļak na voću, n. pr. na šļivama ili na grožđu. U Vukovu rječn.* (das Stäubchen, pulvisculus).

c. *maļe,* Flaum, Flaumbart, Flaumhaar, lanugine. B. Šulek rječn. znanstv. naz.

d. *vrsta čenara, t. j. tanahne pamučne otke. u koju su uvedene strijeke od debļega pamuka.* I. Kršńavi 10.

e. *od izrezanoga i u kacu stavļenoga kupusa sok, koji se uhvati po vodi, kojom je kupus poliven. Kao da je to u primjeru:* Kad očistiš od kupusa glave, u kaci se po redu sastave tako, da ti koren ide gori, pak ovako ńega kućnik dvori: vodu na ńeg uliva do vrha, od tri prsta nek prihodi marva, i tako ga ostavi, dok stigne mašak vodi i na vrh se digne. J. S. Reļković 408.

MAŠÀLA, *f. bakļa, zubļa. Akc. se mijeńa u vok. sing. i u gen. pl.* mášalo, mašálâ. *Riječ je uzeta iz turskoga (arapskoga)* méš'alé *(svjetilka, feńer). Između rječnika samo u Vukovu* (Fackel, fax). Jer on u loj metne svinskog sala, pak izgori *(t. j. sviječa)* kao i mašala. M. A. Reļković sat. 65. Hoćemo se pomiriti, al' se ne ćemo više mašalama pratiti. Nar. posl. vuk 312. Pa odmah sav šanac osvetle mašalama. M. Đ. Milićević pomen. 2, 270. Prije se svitlilo lučom i mašalom *(u turskoj Hrvatskoj).* Zborn. za nar. živ. 6, 82.

MAŠALAH, *interj. što Bog hoće. Iz turskoga (arapskoga)* ma šalla *(što Bog hoće).* Haj mašalah koňa i junaka, dobra koňa, a boļeg junaka! Nar. pjes. hörm. 1, 368. Mašalah, što Bog hoće, živio! slava! 1, 616.

1. MÀŠAĻ, mášļa, *m. muško, mužjak. U dubrovačkom govoru nekad i sada.* Mašaļ s mašļem, a femena s femenom kako se nahodi, tako se staju zajedno *(o ļiļcima).* Zborn. (1520) 18a. Màšaļ, mášļa: lat. masculus, tal. maschio. L. Zore dubr. tuđ. 13.

2. MAŠAĻ, mašļa, m. *isto što* mašļa, *t. j.* spona na vratih oli na prozorih, u koju se gvozden kukac zadije. M. Pavlinović. *Iz tal.* maschio (kukac, mužjak, muška kovča).

1. MÀŠAN, Màšana *(biće takav akc.), m. muško ime od mila. U rječniku nijednom, ni u Vukovu u azbučnom redu, ali s. v.* nadimak *stoji:* Ovakovi nadimci nijesu načińeni od imena krštenoga kao n. pr. Mašo, Maško, Mašan od Marko. — *Mnogo se nalazi ovo ime za Crnogorce u pjesmama; tako n. pr.* Pjev. crn. 19b. Ogled. sr. 494. Nar. pjes. vuk 5, 27. 58. 82. 270. *Tako je i u* Osvetn. 5, 133.

2. MÂŠAN, mâšna, *adj. jak, snažan. Akc. ostaje bez promjene u svijem oblicima, bio pridjev određen ili neodređen. Od istoga korijena, koji je u* mah, mahati, *i prema tome će temeļno značeńe ovome pridjevu biti: koji može (dobro) omahnuti. — Komparativu* mâšnijî *i adverbu* mâšno *nema potvrde.* Mâšan -šna, -o, na pr. koń, koji mnogo hvata; — čovek jak, hitar. *U Kragujevcu.* P. Đorđević. Mâšan, -šna, -šno. Kaže se za čeļade da je mâšno, t. j. oštro i lako. — „Zar sam ja danas tako mâšna, kao što sam bila? — No to je mâšno čeļade! *U Srijemu.* D. Preradović.

3. MÀŠAN, màšna, *adj. zgodan, lijep na pogled. Moglo bi biti istoga postańa, kojega je i adj.* mâšan, *ali je teško dokučiti razvoj značeńa. Možda se i ne upotrebļava pridjev* màšan, *već samo prilog* màšno. Otalen je màšno pogledati. Hrv. nar. pjes. 4, 611. Otalen mu mašno pogledati 701.

4. MÀŠAN, màšna, *adj. što pripada* maši *(misi, katoličkoj službi Božjoj). Samo u primjeru:* Odovde na mašne košuļe kraj rukavov zlatom ili svilom uzehu običaj poplitati. F. Glavinić cvit 369a.

MÀŠANOVIĆ *(biće takav akc.), m. prezime izvedeno od imena* Màšan. Petar Mašanović. Nar. pjes. vuk 5, 411. Mašanović Stanko. 8, 377.

MÀŠÀNE, *n. nom. verb. od* mašati se. *Između rječnika samo u Vukovu* (das Greifen in etwas, immissio manus). — *U Lici je ovo nom. verb. prema* mašati se *u značeńu: promašati, ne zgađati:* Svaki se rđav lovac na mašańe izgovara. J. Bogdanović.

MAŠATI, *m. pl. (?) zaselak u Bosni u kotaru grada Bugojna.* Popis žit. bosn. i herc. 418.

MÀŠATI SE, màšâm se, *impf. dohvatati se, primati se. Akc. u svijem oblicima ostaje bez promjene. Od istoga je korijena, od kojega su i riječi* 2 mâh, máhati, máhnuti (-š- *stoji mjesto* -hj- *kao i u prez.* mâšêm *od* máhati). *Prema tome je glagolu* mašati se *temeļno značeńe: mahati rukom za kojim predmetom i tako ga hvatati. Između rječnika samo u Vukovu* (greifen, im-

mitto manum, attingo), *gdje se značeńu dodaje primjer iz* nar. pjes. vuk 1, 570.

a. *dohvatati se, primati se u pravom i u prenesenom smislu. Glagol ima uza se*

aa) genitiv. Al' ni (h)rana nije dosti ļutoj zmiji od bludnosti, dal' se bludnom maša kese. V. Došen 87b. Tko se često posla maša 212b. Kesom platit tko ne može, pravda mu se maša kože. 221b. Što je pram ńim Mijat arambaša, koji s' babah po kiļeri(h) maša? Š. Štefanac 17. Al' se žile ne mašaj ni mrva. J. S. Reļković 47. Tako mi presudismo: da se više Zablaćani ništa preko reke Boićske mašati nemadu. Glasnik II, 1, 157. Nisu bili naumili mašati se drugih spailuka. Vuk dan. 5, 46. On s' ne maša za 'nu čašu vina, već se maša ruke i ńedara. Nar. pjes. vuk 1, 570. Domaćin se pr'jesna hļeba maša. Osvetn. 1, 44. Rukama svojima maša se preslice i prstima svojima drži vreteno. Đ. Daničić priče sol. 31, 19. Da se mašaš dobra ńihova. avd. 13.

bb) genitiv s prijedlogom do. A rukom se maša *(t. j. Luka)* do pojasa. Osvetn. 2, 26.

cc) akuzativ s prijedlogom na: Vidićemo noge brze na svako zlo trčati, ruke tude privatati i na zabrańeno se voće mašati. J. Banovac pripov. 242.

dd) akuzativ s prijedlogom pod: Već se maša gospi pod grloce. Pjev. crn. 96a. Svaki joj se *(Maksimiji)* pod grloce maša. Nar. pjes. vuk 3, 40. Kako koju kupu dodavala, svagda joj se beže pod grloce maša. 6, 89. Već se Marko pod pazuho maša, desnom rukom pod pazuho l'jevo, izvadio brijetkińu ćordu. Nar. pjes. juk. 67.

ee) akuzativ s prijedlogom u: Zar mu je malo, što bunca i luduje u drugim stvarma, nego se još maša i u običaje narodne? Vuk nov. srb. 1817, 477. Maša joj se Reļa preko bojna sedla u svilena nedra. Nar. pjes. vuk 1, 110. Svaki joj se *(t. j. lijepoj djevojci)* u nedra mašaše. 313. Maša s' majka u ġepe dolami, pak izvadi dve trńine crne. 540.

ff) akuzativ s prijedlogom za: Koji za bič pokarańa nerad maša se. E. Pavić ogled. 15. Videći pak, da se oni počeše mašati za kameńe. 565. Kojino se mašaju za voće zabrańeno. J. Banovac razgov. 149. Onda se *(igrač)* rukama maša za zemļu, kao da čupa travu. Vuk nar. pjes. 1, 184. Za nebo se pusti dim mašao. B. Radičević (1880) 140.

gg) instrumentul s prijedlogom za: Jedan opet za kosom se maša. J. S. Reļković 298.

b. *skakati, brzo odlaziti, — kao vb. impf. prema vb. pf.* mahnuti se *(vidi* 1 mahnuti 2, b). Nek se maša on u kola. V. Došen 61a No se svaki maša uza stranu. Osvetn. 2, 109. Pa se końu na ramena maša. Nar. pjes. vuk 6, 295.

c. *promašati, ne zgađati, na pr. u pucańu. Ispor.* mašiti se *pod* d. Mašańe: delo, kojim se maša. Svaki se rđav lovac na mašańe izgovara. *U Lici.* J. Bogdanović.

MÀŠČE, màščeta, *n. mläde od maske (mazge). Imenica izvedena od osnove, koja je u riječi* maska *(od osnove, koja je u* mazga, *izvedena je imenica* mažge). *Samo u Vukovu rječniku* (mala mazga, ein junges Maulthier, pullus muli) *s dodatkom, da se govori po jugozapadnijem krajevima, k tome se dodaje za primjer narodna poslovica:* Lukavo kao mašče (jer kažu, da mazga mučke bije nogom).

MÀŠČICA *(biće takav akc.), f. mala maska (ili mazga); dem. od* maska *(ne od* mazga). *Akc. se mijeńa samo u gen. plur.* màščîcâ. *Između rječnika u Belinu* (muletta, mula parva) *i u Stulićevu, gdje se kaže, da je isto, što* mazgica *i da je uzeto iz Belina rječn.* Putovaše ovi svetac na priprostoj jednoj maščici (‚masčici'). B. Zuzeri 37.

MÀŠČINA, MAŠČÙRINA, *f. augm. od* mâst (pinguedo). *Jedna i druga riječ samo u Vukovu rječniku* (augm. v. mast). *Prvoj je riječi nastavak* -čina, *dakle* maščina *od* mast-čina *(otud je t' ispalo, a s ispred č prešlo u š); prema* maščina *načińeno je* maščurina *s nastavkom* -urina.

MÁŠĆA, *f. isto što* mâst (pinguedo). *Akc. se mijeńa u vok.* mâšće. *Samo u Šulekovu rječn. znanstv. naz.* (Fett, grasso). *U Virovitici govori se* mášća *isto tako često kao i* mâst, *a možda se tako govori i drugdje po zapadnoj Slavoniji.* T. Maretić.

MAŠĆAHAN, MAŠĆAŠAN, mašćahna, mašćašna, *adj. dem. od* mastan. *Samo u Stulićevu rječn., gdje se navode i određeni oblici* mašćahni *i* mašćašni *(sa značeńem* unticcio, unctusculus). — *Nije dosta pouzdano.*

MAŠĆÈNICA, *f. imenica izvedena od pasivnoga participa* mašćen *(glagola* mástiti).

a. Mašćènica, kruh natopļen u masti, koja se ugrije s vodom. *U Orahovici.* S. Ivšić.

b. Mašćènica *(napisato* -s-), materija, kojom se masti (boji). *U Kruševcu.* P. Đorđević.

MÀŠĆÊNKA, *f.* natopļen kruh u masti i vodi. *U Šaptinovcu, gdje je akc.* mašćênka. S. Ivšić.

1. MÁŠĆÊŃE, *n. nom. verb. od* mástiti (unguere, colorare). *Između rječnika samo u Vukovu* (1. das Beschmieren mit Fett, unctio, 2. das Färben, tinctio). Luka je završio ovi izum iznašašćem nekoga mašćeńa, koje bi uļepšalo caklinovinu (smalat). M. Pavlinović rad. 21.

2. MAŠĆEŃE, *n. nom. verb. od* mastiti (ulcisci). *Nalaze se i oblici* mašćenije *(prema crkvenom jeziku) i* mašćeni *(o ovome vidi u Đ. Daničića* istor. obl. 8). Ako se jame ta zlotvorac, iz ńega ima ta isti knez učiniti kogodi mašćeni bude hotil. Zak. vinod. 65. Ta isti gospodin knez imij punu oblast zvrhu ńega i zvrhu ńegova blaga za učinit mašćenje zvrhu ńega. 79. Prêd' sud'cem mašćenija vap'jahu. Starine 23, 70 *(štampano* ‚maštenija', *ali da se ima čitati* -šć-, *vidi se na str.* 54). Prez uzroka Bog ne šaļe kaštigu i kaže mašćenije. Korizm. 43a. Ti si učinil mašćenje 44b. Voļa učiniti osvetu aliti mašćenije. 64b. Ov grih vapje k Bogu na mašćenje. Naručn. 100a. Tako je *(t. j. Bog)* pravdan v mašćenju. Transit 64. Hoće učiniti ńih mašćenje. Ant. Dalm. nov. test. 1, 115. (luk. 18, 8., faciet vindictam illorum). Gotovo imamo mašćenje suprot vsakomu neposluhu, kad vaš posluh isplńen bude. apost. 56a. Kad im se ka krivińa ili zlo zgaja, tako nimaju sami mašćenja za se učiniti, ni srda ni zavidosti v sebe držati. Postila (1562) 227.

MÀŠĆEVINA *(biće takav akc.). f. Postalo od* mastjevina, *izvedeno od* mast *(boja).* Uopšte sve od vune ispredeno i obojeno zovu mašćevina *(u leskovačkom srezu u Srbiji).* Zborn. za nar. živ. 5, 108.

MAŠĆIŃE, *n. isto što* 2 mašćene (ultio). I hoću meč mašćinja vrh vas pustiti. Postila (1562) IV.

MAŠĆIVATI *(ili* mašćevati?), *impf. osvećivati. Od istoga korijena, koji je u* mast *(osveta),* mastiti *(osvećivati),* mašćeńe *(osvećivańe). Samo u*

jednoga pisca XVI *vijeka, koji ima bez riječce* se *i s ńom.* Maščuj me pred mojim suprotivnikom. Ant. Dalm. nov. tešt. 115[a] (luk. 18. 3). Dokli ne maščuješ krvi naše. 2, 181[b] (apocal. 6, 10). Jere se gospodin maščuje ota vsih. 2, 99[a] (1 sol. 4, 6).

MÀŠE, máša, *f. pl. kliješta za hvatańe vatre. Za postańe isporedi* 5 maša. *Samo u Vukovu rječniku* (Feuerzange, forceps).

MAŠELAN, mašelna, *adj. lihven, lihvarski. Tamna postańa, premda se imenica, od koje je ovaj pridjev izveden, nalazi sa značeńem* ‚lihva' *u jeziku staroslovenskom* (мьшелъ *ili* мъшелъ?) *i u ruskom* (шмелъ). *Samo u Daničićevu rječniku* (мьшельнь, feneratorius) *s primjerom* мьшелноје žitije. Glasnik 11, 117.

MAŠELOISKATEĻ, *m. lihvar, kamatnik. Ispor. riječ, koja je pred ovom. Samo u Daničićevu rječniku* (мьшеloiskateļь, turpis lucri cupidus) *s primjerom:* Podobajet episkopu byti ne мьшeloiskateļu. Domentijan[b] 140.

MÀŠÊŃE, *n. nom. verb. od* mášiti *(služiti mašu). Samo u Vukovu rječniku* (das Messelesen, missae celebratio) *s dodatkom, da se čuje u kršćana (t. j. u katolika), a trebalo je još dodati: po zapadnijem krajevima.*

MÀŠET, *m. biće veliki kamen nalik na grobni spomenik. Neznana postańa.* Do mašeta doru dogonio, po kamenu ćordom udario i duboko biše zafatio. Nar. pjes. juk. 457. Po mašetu ćordom udario. 458. Po Bosni, a osobito po Hercegovini i sada se nalazi mnogo starinskog grobļa, mašeta, stećaka, gomila itd., za koje se priča da je sve ostatak Bogomila. M. Kapetanović nar. blago 310. Màšet (u Studencih): stećak na poklopnici. M. Pavlinović.

MAŠEVO, *n. ļetni stan pastira u Hrvatskoj u županiji modruškorječkoj (u općini bribirskoj).* Razdjeļ. hrv. i slav. 13. *Jamačno je isto mjesto, koje se spominje u ispravi iz početka* XIV *vijeka u* Mon. croat. 2. *i iz početka* XVII *v. u* R. Lopašića spom. 1, 385.

MÀŠICA, *f. dem. od* maša (missa). Kada mi Franica k mašice hodila. Nar. prip. mikul. 160. Mašicu slušaše Nar. pjes. istr. 6, 21. Mašica, missa. D. Nemanić (1884) 35.

MÀŠICE, mášîcâ, *f. pl., dem. od* mašo *(kliješta za vatru). Između rječnika samo u Vukovu.* Načini Solomun ... i čaše i viļuške i kotliće i kadionice i mašice od čistoga zlata. Đ. Daničić 1car. 7, 50. I mašice i kotliće ... uze zapovjednik stražarski. 2car. 25, 15. Bajalica ... na vatraļu uzme dosta živa ugļevļa pa mašicama ili vrhom od noža jedan po jedan spušta u vodu. M. Đ. Milićević živ. srb. glasn. 22, 179. Hvata mašicama najžešću žišku. zlosel. 12. Mašicama se meće vatra u lulu. Zborn. za nar. živ. 1, 39. Mašice (u Šibeniku), štipala za vatru. M. Pavlinović.

MÁŠIĆ, *m. ime izvedeno od osnove imena* Mášo.

a. *prezime u naše vrijeme vrlo obično u pravoslavnijeh, rjeđe u katolika. Za one prve nalazi se mnoštvo potvrda, na pr.* Glasnik II, 1, 32. 71. Sem. prav. 1878, 65. Sr. nov. 1880, 819. Rat 107. 395 *i t. d., — za ove druge* Schem. bosn. (1864) XIII.

b. *ime selu u Slavoniji u županiji požeškoj.* Razdjeļ. hrv. i slav. 68.

MÁŠIĆI, Mášîćâ, *m. pl., ime dvjema selima u Bosni, od kojih je jedno u kotaru čajničkom drugo u gradiškom.* Popis žit. bosn. i herc. 36. 170.

MAŠIKA, *f. mahovina, mašina* (muscus). *Samo u jednoga pisca* XVIII *vijeka.* Pak gdi drvo priuzme mašika, ondi strugat tog gada prioni, dok te posao koj' pričji ne goni; ali stružuć mašiku ne deri s drva koru. J. S. Reļković 83. Urezanog u mašiku veži *(t. j. kalama),* š ńom u pisku neka mokrom leži, dok se vrime ukaže. 87. Dugo da frižak ostane *(t. j. orah),* u mašiku ta ńega nastane, koja šumom po drveću rodi, za kom dugo po ńoj se ne hodi; samo nek mah osuši se prije, jerbo vlažan za taj posao *(t. j. za spravļańe oraha)* nije. 358.

MAŠIKOVAC, Mašikovca, *m. zaselak u Bosni u kotaru kostajničkom.* Popis žit. bosn. i herc. 180.

1. MAŠILO, *n. upravo* Babino Mašilo, *nekakav vis u Srbiji u krajinskom okrugu.* M. Đ. Milićević knež. srb. 941.

2. MÀŠILO, *n. riječ neznana značeńa, a može biti, da ništa i ne znači.* Čuo sam, gde deca pevaju: Šilo mašilo, konjsko plašilo! D. Preradović.

MÀŠIMICÊ, *adv. odmah, mahom.* Ode mašimice bez obzira. *U Lici.* J. Bogdanović.

MAŠIMO, *m. muško ime, vaļada lat* Maximus. Mašimo, moj sinko, pomozi mene. P. Posilović nasl. 4[a].

MAŠIN, *m. prezime u naše vrijeme u Srbiji.* Drž. kalend. srb. (1905) 34.

1. MÀŠINA, *f. mah* (muscus), *mahovina, s kojim je i istoga postańa. Akc. se mijeńa u gen. plur.* mášînâ *(ali se jamačno govori vrlo rijetko u plur.). Između rječnika samo u Vukovu* (1. mahovina, *s dodatkom, da se govori u Barańi,* 2. kunadra, *s dodatkom, da se govori po varošima).*

a. *mah, mahovina.* Čabo kućo, ti se razorila, po vrhu te mašina spopala. Nar. pjes. herc. vuk 210. Oko puta golemo kameńe, po kameńu porasla mašina. Nar. pjes. hörm. 1, 56. Mašina, muscus. B. Šulek im. Màšina, mahovina. I Vuk ima ovo značeńe, ali iz Barańe. Ja sam ga čuo u vaļevskom okrugu u Srbiji. I. Pavlović. *I Čakavci na Krku govore* mašina *u tome značeńu.* Zborn. za nar. živ. 5, 52.

b. *kunadra, t. j. ono od pređe, što se uhvati u nitima kao pamuk, ńem.* Flocke, *lat.* floccus. *Samo u Vukovu rječniku. — Ali i sama riječ* kunadra *može značiti isto što* mahovina, mašina, *kako je navedeno kod te riječi.*

c. *Na nekim dalmatinskim ostrvima znači* mašina *biļku, koja se inače zove* svilina (Posidonia Caulini). D. Lambl (1853) 628.

2. MAŠÍNA, *f. umjetna naprava, da se koji posao olakša ili brže svrši, ńem.* Maschine, *otkle je i uzeta naša riječ; Nijemci su pak ovu riječ uzeli iz franc.* machine, *Francuzi su svoju dobili iz lat* machina, *a Rimļani su uzeli iz grč.* μηχανή. *Akc. se mijeńa u vok.* mášîno. *U narodu se ta riječ mnogo više govori, nego li je književnici pišu, koji mjesto* mašina *vole upotrebļavati uzetu u novije vrijeme iz češkoga jezika riječ* stroj. E moj brate, na mašini je lako raditi, kod ńe se ne štenta. J. Bogdanović. — *Pored toga općenoga vrlo običnog (u narodu) znaćeńa ima ova riječ u Lici još i znaćeńe, što ga ima ńem. riječ* Zündhölzchen, *t. j. šibica, žigica. Vaļada se narodu, kad je tu napravu za brzo i lako dobivańe vatre prvom vidio, i ona učinila kao neka* mašina. Uzmide za soldu mašina, nomam š čim lule zapaliti. J. Bogdanović. — *A Kajkavci (seļaci) govore* mašina *u značeńu: žeļeznica, vlak.* Za pol vure pojde mašina v Krapinu. T. Maretić.

3. MAŠINA, *f. mjesto u Srbiji u okrugu požarevačkom.* Ńiva kod Mašine. Sr. nov. 1865, 322.

MAŠÌNÂŃE, *n. nom. verb. od* mašinati. *U naše vrijeme u Lici.* Kad prispije žito za mašinańe. J. Bogdanović.

MAŠÌNATI, mašînâm, *impf. raditi što mašinôm, na pr. vrijeći žito. U naše vrijeme u Lici.* Kad treba žito mašinati, onda se leđa znoe. J. Bogdanović.

MAŠINO BRDO, *n. mjesto u Srbiji u okrugu čačanskom.* Ńiva u Mašinom brdu. Sr. nov. 1870, 176.

MÀŠÎNSKÎ, *adj. mašinom načińen. U naše vrijeme.* Mašinsko predivo, Maschinengespinnst. Zborn. zak. 1853, 1147. Mašinska pređa. Zborn. zak. 1867, 164. Mašinski vez, Maschinenstickerei. J. Belović-Bern. 187. — *Jamačno je dobro ovaj pridjev uzimati i u značenju: što pripada mašini (ili mašinama), na pr.* mašinsko kolo.

MAŠÍRATI, màšîrâm, *impf. uredno koračati, o vojnicima i o drugijem ļudma, kad koračaju kao vojnici postovļeni u red. Akc. je kao u* mahnítati. *Glagol je uzet iz ńem.* marschieren, *a ovaj iz franc.* marcher; *u prvom je slogu izbačeno* r *jamačno zato, jer isti glas dolazi u trećem slogu, dakle neka vrsta disimilacije.* Ńem u pomoć jošt vojske mašira Š. Štefanac 45. Glas donese od istoka vila, da nam nije Italija mirna, da mašira hrvatska krajina. Nar. pjes. kras. 97.

MAŠÍREVIĆ, *m. prezime u današńe vrijeme, kako se čini, samo u Srba. Akc. kako je postavļen, govori se u Srijemu, ali kako tamo govore i* Jovánović, Lazárević *i t. d. (mjesto pravilnijega* Jòvanović, Làzârević), *tako se ne zna, ne bi li možda pravilnije bilo* Màširević *(ili* Màširević? *ili* Mášîrević). *Riječi (ili imenu?)* mašir, *otkle je ovo prezime izvedeno, nema potvrde, niti joj je poznato značeńe.* Mašírević, D. Avramović 276. Šem. prav. 1878, 7. Imenik (1906) 74. 108.

1. MÀŠITI, màšîm, *pf. mahnuti, proći, minuti. Od istoga je korijena, od kojega je i* mašati se (-š- *stoji mjesto* -h-, *jer se nalazi ispred* i). *Prema tome je glagolu* mašiti *temeļno značeńe: mahnuti, onda mahnuti preko kojega predmeta tako, da se ne dirne, dakle minuti; glagol* mašiti se *uopće stoji kao perfektivan prema imperfektivnom* mašati se. *Između rječnika* mašiti *ima samo Stulićev i Vukov, a* mašiti se *samo Vukov.*

1. mašiti *(samo u aktivnijem oblicima; za pasivne nema potvrde).*

a. *mahnuti. Ovo se značeńe između rječnika nalazi samo u Stulićevu, gdje se kaže, da* mašiti *znači isto što* mahati *i da je uzeto iz ruskoga rječnika (ali u današńemu ruskom jeziku nema takvoga glagola).* Paka ti je mašio rukome i partižanom i udari Vlašića u junačko dobro srce. Nar. pjes. bog. 183. Maši rukom bojnu partižauu. 186.

b. *minuti u neprelaznom značeńu, dakle: proći, otići.* Al' kako su zdrave dolazile *(t. j. glave),* onako su i mašile tvrde. Osvetn. 2, 96. Nisu Turci još mašili r'jeku. 3, 159.

c. *minuti u prelaznom značeńu.*

aa) proći, ne dirnuti. Spade Salko u družinu krutu nagleć snovat ličinu za vrata, kojano ga ni mašiti ne će. Osvetn. 6, 40. Al' ga *(t. j grad Vranduk)* maši vojska pjevajući i dopjeva pod Zenicu ravnu. 7, 28.

bb) ne dirnuti ono, što bi se htjelo da dirne, dakle: promašiti, umašiti. Zgodi Zelić końa do kolana, a Lubina maši ciganina. Osvetn. 4, 43.

cc) ne dirnuti ono, što se i ne želi da dirne, dakle: umaći čemu. Da Bog dade i sreća Božija, ne mašio Alijine ćorde. Iveković rječn. s. v. mašiti.

d. *baciti, upravo će vaļada biti: mahnuti čime tako, da poleti i padne. Samo u Vukovu rječniku* (màšiti, werfen, proiicio) *s dodatkom, da se govori u Crmnici.*

e. *braniti. Vaļada će to biti u primjeru:* Stat u tebi ki obraše *(t. j. sveci u Kotoru),* da te od zla svega maše. J. Kavańin 314b. *Nije jasno, kako se ovo značeńe razvilo; da se nije razvilo iz: mahnuti rukom na čiju obranu? ispor.* poseći za koga *u značeńu: zauzeti se za ń; na pr.* ja bih i za ńega tako posegao.

2. mašiti se. *Između rječnika samo u Vukovu* (greifen, manum immitto, attingo).

a. *dohvatiti se, primiti se u pravom i u prenesenom smislu.*

aa) Glagol ne mora uza se imati dodatak, kojim bi se izricalo, čega se ili za što se tko maši. Kupi sada od zlata prstene, ujno moja Jankova divojko; ako li se koja druga maši, odsiću joj ruku do lakata A. Kačić, razg. 154b. Koja je tu Roksanda đevojka, neka kupi burme i prsteńe; ako li se koja druga maši, osjeć ću joj ruke do lakata. Nar. pjes. vuk 2, 151. Mašivši se rukom izvadi nož. Vuk mat. 26, 51. Oni poviču: kamo ti glava? ja se mašim rukom, a to nema glave. Nar. prip. vuk 205. Bog šaļe svoja stvoreńa na svijet dugoruka, da svaku dosegnu, teke da htjednu mašiti se. M. Pavlinović rad. 138.

bb) Glagol ima uza se za dopunu genitiv bez prijedloga: Bi li ga se mašila *(t. j. ploda).* E. Pavić ogled. 7. To živina od naravi majke svoje zadobavi, od onoga da se plaši, što zna da se vika maši i da onog ne obļubi, od šta zdravje svoje gubi. V. Došen 8a. Da se iz ńih *(t. j. iz zdjela)* šta ne maše *(t. j. gosti).* 151a. Onaj zmaj pakleni mašio se jest mene. G. Peštalić 95. Da se mašim ramena Krista Boga raňena. Nar. pjes. vuk 1, 137. Što se nisi jabuke mašila. 2, 245. Oni su se ļuto zavadili, mašili se malijeh pušaka. Nar. pjes. vila 1866, 832. Da se *(t. j. carevi)* maše Osmanova carstva. Osvetn. 7, 3. Janko s' maši pera i artije, pa je curi knigu napisao. Nar. pjes. iz Bosne. Đ. Šurmin. — *U nar. pjesmama* mašiti se *kakve planine ili zemļe znači: dohvatiti se, t. j. stići onamo.* Mašiše se visoke planine. Pjev. crn. 316b. I maši se lomna Vlaha Starog. Nar. pjes. vuk 2, 172. Pa se maši vlaške zemļe ravne. 2, 481. Mašiše se planine Trusine. 3, 467. Mašiše se puste Semberije. 4, 278. Mašio se Kovača planine. Nar. pjes. juk. 563.

cc) genitiv s prijedlogom do: Pa se maši rukom do pojasa. Osvetn. 2, 152.

dd) dativ bez prijedloga: On se maši ģepu svilenome te izvadi dva dukata žuta. 4, 224. I čim joj se maše ruci, ne propusti, da ih ne obdari. M. P. Šapčanin 1, 32 — *Ovamo ide i primjer, gdje stoji:* mašiti se *čemu u što.* On se maši u jankesu pasu. Nar. pjes. vuk 3, 402.

ee) akuzativ s prijedlogom na: Udari zmaja u glavu, a zmaj iza sna maši se rukom na ono mjesto, đe ga je on udario. Nar. prip. vuk 10.

ff) akuzativ s prijedlogom u: Kad je ńega bane razumio, mašio se u žep od dolame.

A. Kačić razg. 83a. Nisi se nikada s gvozdjem u kamen mašio. A. Kanižlić utoč. 132. Još se maši u ǵep o' dolame. Pjev. crn. 107b. On se maši rukom u džepove. Nar. pjes. vuk 2, 175 *i* 186. Marko s' maši rukom u džepove. 2, 420 *i* 423. Pa se rukom u dolamu maši. 3, 366. Mašivši se u torbu izvadi i pruži mu kamen. Vuk nar. posl. 48. Pak se maši u ńedra i izvadi jedan bokunić kruha Nar. prip. vuk 116. Mašio se rukom u ǵepove. Nar. pjes. juk. 107.

gg) akuzativ s prijedlogom za: David maši se za živac kamen. E. Pavić ogled. 240. Maši se Saul za kopje. 244. Ona skoči, maši se za rašak. M. A. Reļković sat. 69. Ako se nijedno dete ne maši za loptu. S. Tekelija letop. 119, 9. Svi, koji se maše za nož, od noža će izginuti. Vuk mat. 26, 52. Kad hoćeš o Turčinu da progovoriš, maši se za kapu. Nar. posl. vuk 122. Uza se maši za kovčeg Božji. Đ. Daničić 2. sam. 6. 6. Da se može mašit za svaku *(t. j. knigu)*, kad ga voļa. M Pavlinović rad. 46.

hh) instrumental s prijedlogom za: Kada magle pokrivaju pašc, boļe one *(t. j. ovce)* za sijenom se maše. J. S. Reļković 59

ii) infinitiv: Ako bi se tko mašio utrgnuti onu jabuku. J. Banovac pripov. 67. — *Nalazi se, da infinitiv prema tal. jeziku pred sobom ima prijedlog* za: Mašivši se za uzeti iz ruke onoga kipa rumenu jabuku. J. Banovac pripov. 67. Paškval se maši za uzeti. pred. 144.

jj) za dodatak ima glagol uza se rečenicu s veznikom da: Kada bi se mašio, da štogod uzme, tada svekoliko bi izprid ńega izčeznulo. Đ. Rapić 440. Poći (ili pristupiti) kome k ruci, t. j. mašiti se, da poļubi ruku. Vuk rječn. s. v. ruka. Ko bi se mašio da zemļu prevrće. S. Ļubiša prip. 237. — *Ispred veznika* da *može prema tal. jeziku stajati još prijedlog* za: Dal' i drugud još se maše, za da obraz i pošteńe oblo proždru i sametu. V. Došen 87a.

b. *skočiti, mahnuti se, vinuti se.* A po tom satir taj jak hrabar hrabreno maši se kako zmaj u sedlo zlaćeno. M. Vetranić 2, 171. I ove pak opet gledale su oči, on końi priko pet mašiv se gdi skoči. H. Lucić 256. — *U narodnijem pjesmama često se nalazi* mašiti se końu na ramena, *rjeđe samo* końu. Pa se maši Šarcu na ramena. Nar. pjes. vuk 2, 252. Mašiše se końma na ramena. 2, 621 *i* 3, 250. Pa se maši vrancu na ramena. Nar. pjes. herc. vuk 15. Te se maši końu na ramena. Nar. pjes. vila 1866, 436. Tek se maši debelu đoginu te otide Mladenu veziru. Nar. pjes. vuk 4, 221. Pa se maši hatu malenome, ode pravo drumom širokijem. 4, 223.

c. *dignuti se, krenuti se.* Riba izь jezera togo na ńь maši se. Aleks. novak. 91. A Koriolana tvoga se jest dida slava neskončana mašila naprida toliko, da nitkor ... ne će moć da ju nazira. H. Lucić 285. Mašiću se povisoko, da nek lincu zvrkne oko. V. Došen 211b. Mašila se put ravna Drobńaka *(t. j. četa)*. Pjev. crn. 141b.

d *promašiti, ne zgoditi.* U Liki mašiti se znači Fehlschuss machen. Kada ko u što zgađa pa ne pogodi, reku: mašio si se. J. Bogdanović.

2. MÀŠITI, mȁšīm, *impf. služiti ili čitati mašu (misu, katoličku službu Božju). Izvedeno od osnove imenice* maša (missa). *Između rječnika samo u Vukovu* (mašiti, služiti mašu, eine Messe lesen, missam celebro) *s dodatkom, da se govori u Hrvatskoj.* Zapovida jednoč na dan mašiti. F. Glavinić cvit 126b. Zato ne more ni mašiti. Nar. prip. mikul. 119. Sam Isus joj maši. Nar. pjes. istr. 6, 21. Pa podili sirotam ono ńena ruvašca, ono srebra i zlata majki božjoj trsatskoj, za ńu popi da maše. Hrv. nar. pjes. 1, 23. A. Kadi su gospodin plovan? B. Otišli su u crikvu mašiti. *Čakavci u Lici.* J. Bogdanović.

3. MAŠITI, mašim, mašinom (mahovinom) zatvrditi lukńe. *U Bistracu.* F. Hefele. *Izvedeno od osnove imenice* mah (muscus). *Što prinosnik u svome tumačeńu uzima perfektivan glagol* ‚zatvrditi', *po tom bi se moglo misliti, da je i* mašiti *perfektivan glagol, ali je veća prilika, da je imperfektivan.*

1. MAŠKA, *f. imenica postala od istoga korijena, koji je u* mahati, 1 mȁšiti, *i otud joj dolaze različna značeńa. Između rječnika samo u Vukovu. Gen. plur. je u značeńu pod* a *i* b mȁšāka *ili* mȁškī, *a u značeńu pod* c mȁšākā *ili* mȁškī.

a. *mahaļka, t. j. naprava, o koju se lanom maše i bije, da bi se očistio od pozdera. Samo u Vukovu rječniku, gdje se imenici u tome značeńu bilježi akc.* mȁška.

b. *palica, kojom se maše. upravo kojom se odbija u igri klis ili popik ili lopta. Između rječnika samo u Vukovu, gdje je imenici u tome značeńu postavļen akc.* mȁška *i dodaje se, da se govori u Šumadiji. — Kako se* maškom *(ili klisačom) igra, to opisuje* M. Đ. Milićević živ. srb.2 224. 237.

c. *isto što* 1 mȁša. *Samo u Vukovu rječniku, gdje se kaže:* kad se igra lopte pa se ne pogodi, Fehlschlag, ictus vanus, *i postavļa se za to značeńe akc.* mȁška.

2. MÀŠKA, *f. isto što* mačka *u Čakavaca i u Dubrovčana (u ovijeh pored* mačka). *Primjerima, koji su već navedeni kod* mačka, *dodaju se još ova dva:* Ludjak mašku kupi u mihu. I. Ivanišević 174. Kako maške na stol nogu kladu. 305.

MAŠKALIĆ, *m. zaselak u Bosni u kotaru zvorničkom.* Popis žit. bosn. i herc. 378.

MAŠKAR, *m. isto što* maškara. Ovdi dohode maškari obučeni kako vile. M. Držić 56. Odgovaraju druzi maškari na vlašku obučeni. 58. *U istoga pisca ima i* maskar *(tako je bar štampano):* Na pir maskari idu. 56.

1. MÀŠKARA, *f. obrazina, — čovjek s obrazinom i preobučen, — šala, rug. U prvom i u trećem značeńu može mjesto* š *biti i* s; *vidi kod* maskara; *mnogo rjeđe je to u drugom značeńu (vidi pod* b *primjer iz A. Kadčića). Akc. je zabilježen. kako je u Vukovu rječniku, ali u nekijem je krajevima obićnije* màškara. *Vidi potvrdu od N. Simića u* Nast. Vjesniku 8, 108. *i malo daļe od S. Ivšića. O postańu vidi kod* 1 maskara. *U rječniku Mikaļinu* (krabanosnica, persona, larva, — maškare, ļudi s maškarom, histriones, homines larvati, personatus, larvatus), *u Bjelostjenčevu* (cooperimentum personae), *u Jambrešićevu* (larva) *i u Vukovu (vidi pod* b).

a. larva, persona, *obrazina. Potvrde su tome značeńu u rječnicima Mikaļinu, Bjelostjenčevu i Jambrešićevu i u* D. Nemanića (1884) 33.

b. homo personatus, larvatus, *čovjek s obrazinom i preobučen. Obično u pluralu, ali kad zatreba, govori se i u singularu* Màškare f. pl. (u C. g., *to jest: u Crnoj Gori)* uz bijelu nedjeļu djeca se nagare i objese o sebi zvona i svakojako drukčije nagrde se, pa idu po selu od kuće do kuće, te ištu sira, masla, jaja i t. d.... Vuk

rječn. s. v. maškare. Čoroje, vila i turica išli su za vremena republike *(t. j. u Dubrovniku)* uz mesojeđe kao maškare. s. v. čoroje. U ovo vrijeme po gdjekojijem mjestima idu danu maškare, t. j. ļudi preobučeni u druge haļine i s obrazinama na licu. Vuk živ. 18. Neka gre baren sad na veseļe, da se malo sprojde i da vidi maškari. Nar. prip. mikul. 101. Maškara, homo personatus. D. Nemanić (1884) 33. Màškara je čeļade, koje o pokladama uzme obrazinu ili se kako drukčije nagrdi te oblazi selom. A za pogrdu govore ‚maškara' smiješno obučenoj ženskoj. *U Orahovici.* S. Ivšić. — Ići (hoditi, krenuti) u maškare *znači: ići kojekuda kao maškara odjeven zajedno s drugijem maškarama.* Mnoga su jim zabrańena, navlastito . . . hoditi u ‚maskare'. A. Kadčić 4. Kad se krenu momčad u maškare. P. Petrović gorski vijen. 56.

c. iocus, ludibrium, *šala, rug.* Pokorite također uši vaše ńih začepivši . . . ne samo od šale i maškare, nego i od lakrdije najmańe. Đ. Rapić 227. Ne bi li ja to učinivši bila svega svita zapretica, lakrdija i maškara? 385. *(U obadva ova Rapićeva primjera možda se ima čitati* -s-, *a ne* -š-).

2. MAŠKARA, *f. zaselak u Bosni u kotaru varoši Bugojna.* Popis žit. bosn. i herc. 416.

MAŠKARAN, *m. biće isto što i* 1 maškara *u značeńu pod* b. *(Opisavši Vuk dubrovačke maškare čoroja, vilu i turicu dodaje)*: Bila je riječ (kao poslovica): Čoroje, vila i turica maškarani sva trojica. Vuk rječn. s. v. čoroje. *Ne raspoznaje se, je li nom. sing.* maškaran *ili je* maškaranin.

MAŠKÀRÂŃE, *n. nom. verb. od* maškarati se. *U naše vrijeme u Lici.* Ostav'te se maškarańa, man radite. J. Bogdanović.

MAŠKARAST, *adj. onaj, koji ima na sebi obrazinu. Samo u Bjelostjenčevu rječniku, gdje piše značeńe* larvatus.

MAŠKÀRÂTA, *f. zabava, osobito ples mäškârâ (t. j. ļûdi s obrazinom i preobučenih). Iz tal* mascherata. Goro zelena, s Bogom! Maškarate s Bogom! M. Držić 156.

MAŠKÀRATI SE, maškàrâm se, *impf. činiti se maškarom. Akc. se mijeńa kao u* mamuzati. *Između rječnika u Mikaļinu* (maškarati se, pokrabanositi se, inducere, suscipere personam). E da vam se, momci, samo maškarati i po selu ob noć bazati. *U Lici.* J. Bogdanović.

MÀŠKARÊŃE *(biće takav akc., vidi kod* 1 maškara), *n. nom. verb. od* maškariti. A sin i ne haje, noći u igri, u šali, u maškareńu. Đ. Rapić 92. *(U ovome primjeru nije sigurno, da se ima čitati* -š-, *moglo bi biti i* -s-).

MAŠKARĠIJA, *m. šaļivac, lakrdijaš. Samo u Bjelostjenčevu rječniku, gdje se kaže, da znači* šalec, *a ovoj se riječi na svome mjestu piše značeńe* veseļak, ioculator, nugator.

MAŠKARIN, *n. ime psu (možda šarenu kao maškara? vidi daļe* maškerin, maškerina). F. Kurelac dom. živ. 46. *Tal. riječ* mascherino *znači psa, kojemu je gubica drukčije boje nego ostalo tijelo.*

MÀŠKARITI SE, màškarîm se *(biće takav akc., vidi kod* 1 maškara), *šaliti se, rugati se, činiti maškaru (t. j. šalu, rug, vidi kod* 1 maškara c). *Akc. se mijeńa samo u* 2. *i* 3. *licu sing. aor.* màškarî se. Pa s' s Nikolom maškari družina *(možda je prijedlog* s *bez potrebe štampan).* Nar. pjes. juk. 244.

MAŠKERIN, *m. maćav, prļav. Vokal* e *stoji prema tal.* maschera, *otkle je uzeto te vaļada znači upravo: koji ima po sebi maće ili prļe kao kakva maškara. Vidi* maškarin. *U naše vrijeme u Istri.* Maškerín, maškerìna, maculatus (puer, aries). D. Nemanić (1883) 65.

MAŠKERINA, *f. maćava ovca, prļava žena. Poradi postańa i temeļnoga značeńa ispor. kod riječi, koja je pred ovom. U naše vrijeme u Istri.* Maškerìna, maškerìni, ovis maculosa, femina sordida. D. Nemanić (1884) 59.

MAŠKLIN, mašklina, *m. neko oruđe za kopańe i krčeńe, trnokop, objetelica, — zatijem oruđe za dubeńe, dlijeto, sječivica. Postańe tamno; po svoj prilici tuđa riječ. Ispor.* mošļin. *Između rječnika samo u Belinu* (zappone, ligo praeacutus, -- piccone, stromento da cavar sassi, scalprum) *i u Stulićevu, gdje se kaže, da je isto što objetelica* (zappone, marone, ligo) *s dodatkom, da je uzeto iz Belina rječnika. Za ovu riječ ima potvrda samo iz Dalmacije i iz turske Hrvatske.* Turci . . . rano na grad udariše noseći grede, daske, maškline, motike i poluge. A. Kačić razg. 105. Lemiše, motike, maškline, crtala i ostalo, što je za težaka potribito, da imadu načińati. korab. 152. Motike, mašklini, pokućstvo . . . *(u Makarskoj).* V. Bogišić zborn. 27. Mašklin, trnokop *(u turskoj Hrvatskoj).* Zborn. za nar. živ. 6, 65.

MÀŠKLINATI, màšklinâm *(tako je zabiļežen akc.), impf.* raditi mašklinom. M. Pavlinović.

MAŠKLINITI, mašklinim. *Samo u Stulićevu rječniku, gdje se kaže, da isto znači što* objeteliti (zapponare, occare).

MÀŠKO, *m. muško ime od mila mjesto* Marko *(a možda i mjesto* Maksim, Manojlo). *Vidi* Mašan *i* Mašo. *Samo u Vukovu rječniku* (Màško, Mannsname, nomen viri).

MÀŠKOVIĆI *(biće takav akc.), m. pl. zaselak u Hercegovini u kotaru mostarskom.* Popis žit. bosn. i herc. 492.

MAŠKOVITERSKA, *adj. f. Moskovska, Moskovija, Rusija. Da nije prema ńem.* Moskowiter(land)? I Maškoviterska kod Indije stoji, vnogo stov i tisuć mi se ona broji *(u pjesmi, koja je više umjetna nego li narodna).* Jačke 204.

MAŠKUL, (maškuo?), *m. mali top, mužar, prangija. Iz tal.* maschio *(ili možda* mascolo?), *koja riječ isto znači.* Žežijahu kratašne maškule. Pjev. cru. 18b *i* Ogled. sr. 22. Doklen kratki pukoše maškuli. Ogled. sr. 170. Pa povedi vojsku na Jaseńe i ponesi šibe ubojite i zelene crkovne maškule. Nar. pjes. vuk. 5, 407. Započeše maškuli pucati. V. Vrčević niz 232.

MAŠKULA, *f. mali top. Vidi riječ, koja je pred ovom. U Istri, gdje govore i* máškula *i* máčkula *(tako je zabiļežen akc.).* Naša sloga god. 14, br. 17, str. 74.

MAŠKUĻ, *m. nešto gvozdeno na barki. Biće iz kakvoga tal. narječja, u kojemu riječ* mascolo *znači isto ili srodno što. U Vrbniku na otoku Krku, gdje upravo govore* maškuj (j *mjesto* ļ *kao i u drugijem riječma). Opisuje se (tamošńim narječjem) u* Zborn. za nar. živ. 7, 341.

MAŠKUĻA, *f. nešto gvozdeno na prozoru, — nešto gvozdeno na barki. Za postańe vidi riječ, koja je pred ovom. U Vrbniku na otoku Krku, gdje upravo govore* maškuja. *Opisuje se (tamošńim narječjem) u* Zborn. za nar. živ. 5, 29 *(na prozoru) i* 7, 341 *(na barki).*

MAŠLIĆI, *m. pl. zaselak u Dalmaciji u općini cavtatskoj, koji se zove i* Mašļeši. A. Mašek 87.

MÁŠLIJA, *f. zamka, šeput, t. j. kad se što na pr. na odijelu tako sveže, da se odmah odveže, čim se od onoga, što je svezato, dovoļno povuče jedan kraj. Iz ńem.* Mascherl *(u knjiž. jeziku* Masche). *Samo u Vukovu rječniku s dodatkom, da se govori u vojvodstvu.*

MÀŠĻA *(tako je zabiļežen akc.), f. isto što* 2 mašaļ, *t. j.* spona na vratih oli na prozorih, u koju se gvozden kukac zadije. *U Dubrovniku.* M. Pavlinović. *Za postańe vidi kod* 2 mašaļ.

MÀŠĻEN, *adj. isto što* maslen. *U naše vrijeme u Lici.* Najo sam se jutros sit sican mašļene palente. J. Bogdanović.

MAŠĻEŠI, *m. pl. zaselak u Dalmaciji, koji se zove i* Mašlići *(vidi tamo).*

MÀŠĻIKA, *f. biļka (grm ili drvo)* Evonymus europaeus; *zove se također* kurikovina, kurkovina, meka šiba, popova muda. *U sredini je* -š- *postalo od* -s-, *jer stoji ispred* -ļ-; *t. j.* mašļika *mjesto* masļika, *od osnove, koja je u riječi* maslo *(od sjemena ove biļke dobiva se nekakvo uļe, t. j.* maslo). *Akc. se mijeńa u gen plur.* MÀŠĻĪKÂ. *Između rječnika samo u Vukovu. Vidi još* B. Šulek im., S. Petrović 95. *Jedan pisac ima ime* mašļika *za srodnu biļku* Evonymus verrucosus. K. Crnogorac botan. 19.

MÀŠĻIKOV, *adj. što pripada mašļiki (mašļici), na pr.* mašļikovo drvo.

MÀŠĻIKOVINA, *f. drvo od mašļike, mašļikovo. Između rječnika samo u Vukovu s navedenijem značećem.* Međer jaše dorušu kobilu, na ńoj sedlo od orahovine, kuskuni joj od mašļikovine. Hrv. nar. pjes. 3, 102.

MAŠĻIN, *m. trnokop, isto što* mašklin, *s kojim je jamačno istoga postańa. U turskoj Hrvatskoj.* Zborn. za nar. živ. 6, 65. 87.

MÀŠĻÛN, *m.* oruđe težačko kao motika, samo je od ušica do oštrice s tri prsta široko. Mašļunom kopaju zemļu u dubļinu, kad prave trapove, lokve ili druge jame. *Dobroselo.* M. Medić. *Jamačno je istoga postańa, kojega su i riječi* mašklin, mašļin, mošļin.

MAŠNA, *f. isto što mašlija, zamka, šeput. Iz ńem.* Masche. *U Banatu i u Slavoniji.* J. Belović-Bern. 187, supl. 77.

MAŠNICA, *f. brežuļak u Poļicima.* Zborn. za nar. živ. 8, 194.

1. MAŠNIK, *m. sveštenik, t. j. čovjek, koji smije služiti mašu (misu). Između rječnika samo u Bjelostjenčevu, i to u lat. dijelu s. v.* sacerdos. Ondi rede prijahu od mašnikov po rukah biškupa rabskoga. F. Glavinić cvit 249b. Mašniku od pol noći, dokle mašu služi, post potriban jest. svitl. 97.

2. MAŠNIK, *m. nekad selo pod Velikom Kapelom u Hrvatskoj, — također seoce i šuma uz Mriježnicu blizu Generalskoga Stola u Hrvatskoj.* R. Lopašić urb. 80.

MAŠŃI, *adj. kompar. Samo na jednom mjestu u jednoga pisca* XVII *vijeka po svoj prilici griješkom mjesto* mańši *(t. j. mańi).* Koji *(t. j. Ananija)* bijaše od najmašńi („naimańegni“) učenika Isukrstovije. M. Radnić 497b.

MÁŠO, *m. muško ime od mila mjesto* Marko, Maksim *(a možda i mjesto* Manojlo). *Vidi* 2 Máša, Mâško. *Između rječnika samo u Vukovu, gdje se kaže, da se nalazi u području južnoga govora i da je nom. hyp. od* Marko. Simo Nikijn i Mašo Vukotin. Pjev. crn. 29a. Ovakovi nadimci nijesu načińeni od imena krštenoga, kao na pr. Mašo, Maško i Mašan od Marko. Vuk rječn. s. v. nadimak. Na torinu Maša Lakčevića. Nar. pjes. vuk 4, 421. I uvati Maša kapetana. 5, 87. Jedno Mašo, a drugo Ivane. 5, 114.

MÁŠOVIĆ, *m. prezime izvedeno od imena* Mašo. A do Nika Mašoviću Ilo. Nar. pjes. vuk 5, 411. Jedno mi je Mašović Stojane. 8, 78.

MÀŠOVINA, *f. isto što* mahovina, mah (muscus). I. Pavlović.

1. MÀŠTA, *f. (to će biti pravi akc.)* phantasia, incantatio. *Riječ se nalazi samo u književnika novijih vremena, koji su je uzeli iz rus.* мечтá (fantazija, utvara, opsjena) *promijeniviši* -eč- u -aš- *prema riječi (narodu poznatoj)* maštanije. *Osim ruskoga jezika ima ovu riječ i staroslovenski:* мьčьта *i* мьčьтъ (fantazija). *Ne nalazi se ni u Vukovu rječniku ni u ikojemu starijemu, tek u Šulekovu ńem.-hrvatskom i u rječn. znanstv. naz. nalazi se za njem.* Phantasie.

a. *fantazija, moć u čovjeka, da može koješta zamišļati, što je više ili mańe čudno i neobično.* Jedali se slog i bujna mašta (fantasia) naših junačkih spjevańa ne sudara s Omirovom Ilijadom i Odiseom? G. Martić *u predgovoru* nar. pjes. juk. VII. Ter ńegova da se budi mašta i s noćnijem da se dusim gańa. Osvetn. 3, 3.

b. *vračańe, čarańe. U jednoga pisca, koji je to značeńe vaļada sam dao riječi* mašta *prema značeńu riječi* maštanija *i* maštanije. Vi babe vazda nešto čarate i maštom liječite. S. Ļubiša prip. 26. Gdje puk vjeruje u urok i maštu, u sugreb i čaru, u vukodlake, vještice, tence i more, tu se smiješa liječeńe s gatańem. 92.

2. MAŠTA, *f. katarka. Samo u Stulićevu rječniku, gdje se kaže, da je riječ iz ruskoga rječnika i da znači* jadrilo. *U rus. jeziku doista se nalazi riječ s tijem značeńem, ali ne glasi* mašta, *nego* мачта *(iz ńem.* Mast).

MAŠTAK, *m. osobiti mali koń. Samo u Stulićevu rječniku, gdje se kaže, da je riječ uzeta iz ruskoga rječnika i da znači tal.* cavallo piccolo, bidetto, cavallino, *lat.* mannus.

MAŠTAN, maštana, *adj. što pripada mašti (fantaziji). Riječ se nalazi samo u Šulekovu* rječn. znanstv. naz., *za koji je bez sumńe i načińena.*

MAŠTANIJA, *f. isto što* maštanije. *U Bukovici (u sjevernoj Dalmaciji).* Da je imati zeru pričešća, zrno soli i zrno šenice, pa to sve uklopiti u balotu voska ispred majke božije od svijeće i onda podmetnuti krijući pod evanđeļe popu, kad ga čita na leturđiji, onda se ta maštanija sveta nosi pri sebi, pa se ne boj ništa. Zborn. za nar. živ. 7, 294.

MÀŠTANIJE, *n. opsjena, čaratanija, — kovarstvo, lukavstvo. Iz crkvenoslavenskoga jezika, u kojem se nalazi riječ* мьčтанije *sa značeńem: prijevara (a iz toga se značeńa lako razvijaju navedena). Između rječnika u Daničićevu* (мьčтанije, machinatio) *i u Vukovu, gdje se kaže, da znači isto što* sijeri *i da se govori u Crnoj Gori.*

a. *opsjena, čaratanija.* I sam mislim, da je maštanije. P. Petrović gor. vijen. 62. Vide, da su ovo đavoļa maštanija. Nar. prip. vuk 119.

b. *kovarstvo, lukavstvo.* Progońe bêsnaja mьčtanija. Stefan pam. šaf. 26.

MÀŠTÂŃE *(to će biti pravi akc.), n. nom. verb. od* maštati. *U naše vrijeme govori se (gdje se govori pokniški) i piše.*

MAŠTARA, *f. biće isto što* maštrafa. *Samo u ovom primjeru:* Pa joj dade od zlata maštaru, pa je šalje za goru na vodu. Nar. pjes. marjan. 193.

MÀŠTATI, màštâm *(to će biti pravi akc.), impf. puštati mašti, da radi, fantazirati. U naše vrijeme govori se (gdje se govori pokńiški) i piše. U Šulekovu* rječn. znanstv. naz. *za ńem.* phantasiren, *tal.* fantasticare.

MÀŠTEL, *m. osobiti drven sud. Ista riječ i istoga postańa kao i* mastel. Màštel, parionica, parilica, paretńak. *U Lici.* V. Arsenijević. Maštêl, čabar, u kome se pere rublje. *U Istri.* F. Simčić. — *Nekakav vinski sud misli se u primjeru (ako ide ovamo):* Budući u maštelu vino posvećeno ulito. S. Badrić ukaz. 43.

MAŠTELA, *f. osobiti nekakav sud. Ne zna se, je li nom. sing.* maštela, *ili je* maštel. *Vidi primjer iz S. Badrića kod ove druge riječi.*

MÀŠTELO, *n.* drven sud poput kace, u kom se prańe maštela. *U Lici.* J. Bogdanović. *Vidi* maštel.

MÀŠTEO, màštela, *m. isto što* maštelo. *U Lici.*

MAŠTÈLÂŃE, *n. nom. verb. od* maštelati. Nakupilo se prańa, pa imam veliko maštelańe. *U Lici.* J. Bogdanović.

MAŠTÈLATI, maštèlâm, *impf. lužiti (na pr. košulje) u maštelu. Izvedeno od osnove imenice* maštel. *Akc. se mijeńa kao u* mamuzati. Maštèlati, pariti. *U Lici.* V. Arsenijević. Danas maštelam prańe, ne mogu nikud iz kuće. J. Bogdanović.

MÀŠTENIJA *(tako je zabilježen akc.), f. biće isto što* maštanija. Pusti ti samo ńega, dok on svoe maštenije oko ńe baci, sve će za ńim skakati. *U Lici.* J. Bogdanović.

MAŠTENIJE, *n. isto što* maštanije. S nekakvim đavolskijem maštenijem pošlje ih *(t. j. pčele)* u tuđ uljanik *(pisac je Hercegovac).* Magazin 1867, 58.

MÁŠTÊŃE, *n. nom. verb. od* mastiti. *Samo u rječnicima Voltiđijinu (pored* masteńe) *i u Stulićevu, gdje se kaže, da isto znači što i* bojadisańe.

MAŠTIK, *m. bilka, koja se zove i* mastika. *Samo u Bjelostjenčevu rječniku* (maštik drevo, mrtvina, trišja, lentiscus).

MAŠTIO, maštela, *m. drven sud nalik na kabao. U Dubrovniku.* L. Zore dubr. tuđ. 13. *Ispor.* mastel, maštel.

MAŠTITI, maštim, *impf. biće isto što* mastiti *(bojadisati). Samo na ovome mjestu:* Rujnim maške obraz mili *(t. j. vile).* J. Kavańin 356a. *Možda je zlo štampano* maške *mjesto* maste.

MAŠTRAF, *m. način. U riječkoj nahiji u Crnoj Gori.* A. Jovićević. *Akc. je zabilježen* maštrâf. *Bez sumńe je riječ istoga postańa, kojega je i* maštrafa, *ali je razvoj značeńa taman.*

MÀŠTRAFA, *f. poveća čaša za vino, za vodu i t. d. Akc. se mijeńa samo u gen. pl.* màštrâfâ. *Iz turske riječi* méšrébé *(vrč). Između riječnika samo u Vukovu* (ein Glas mit Handhabe, poculum ansatum). *Govori se ne samo* maštrafa, *već i* maštrapa *i* maštrava. *Za sve troje navode se primjeri ovdje.* Crpa, ljeva vodicu sa zlaćenom maštrafom. Nar. pjes. vuk 1, 294. Ne šće Turčin vodu ni maštrafu. 4, 96. Ovo j' zlatna maštrafa, puna slatkog šerbeta. V. Vrčević igre 41. Nosi caru maštrafu šerbeta. Nar. pjes. hörm. 1, 144. Ne htje uzet maštrafe u ruku. 1, 539. Maštrafa, velika čaša. *U Visokom (u Bosni).* Zborn. za nar. živ. 8. 100. — Donese vode u maštrapi. Pjev. crn. 130a. — Podajte joj zlaćenu maštravu. Nar. pjes. vuk 2, 589. Već mi dodaj vode u maštravi. 2, 590. Vino služi Mišić Milisave desnom rukom, a maštravom zlatnom. 5, 401. Te mi daj jednu maštravu vode, da popijem. Nar. prip. vuk2 195.

MÀŠTRAP, *m. isto što* maštrafa, — *oruđe. Akc. se mijeńa u gen. plur.* màštrâpâ. *U Vukovu rječn. s navedenim prvim značeńem i s primjerom:* U ruke mu jedan maštrap zlatni, *koji je uzet iz* Pjev. crn. 48a. — *Tamno je, kako se razvilo značeńe: oruđe, što ga ima riječ* maštrap *u riječkoj nahiji u Crnoj Gori:* Maštràp *(tako se bilježi akc.),* sprava, alat. Reče se: bez maštrapa se ne može ništa učiniti golijem životom. A. Jovićević.

MÀŠTRAPA, *f. isto što* maštrafa, *kod koje je riječi navedena potvrda i za* maštrapa.

MÀŠTRAVA, *f. isto što* maštrafa, *kod koje su riječi navedene potvrde i za* maštrava.

MAŠTRIĆ, *m. grad u Nizozemskoj, koji se zove i* Mastrik. Otiđe u grad Maštrić. F. Lastrić svetń. 179a.

MÀŠÛR *(tako je zabilježen akc.), m. poveća drvena zdjela, karlica, škip. Riječ tamna postańa. Govori se u Dalmaciji.* U Primorju se u mašuru nosi maslinsko tijesto, a po Zagorju se u mašuru mijesi. M. Pavlinović. *Vidi* 1 masur.

MÀŠUTA, *f. žensko dijete od* 5—6 *godina. Akc. se mijeńa u gen. plur.* màšûtâ. *Riječ tamna postańa. Samo u Vukovu rječniku, gdje se tumači onako, kako je rečeno, s dodatkom, da se riječ govori u Crnoj Gori i onuda po primorju; k tome se još veli, da se mjesto* mašuta *govori i* màkińa *i* mâlâ.

MAŠUTIČKI, *adj. što pripada Mašutićima (ili Mašutištima). Samo u jednoj ispravi* XIV *vijeka i iz ńe u Daničićevu rječniku:* do мьшутичке међе. *Biće griješkom mjesto* мьшутићьске *ili* мьшутиштьске.

MAŠUTIĆI, *m. pl. ime selu blizu Nerodimlje u Staroj Srbiji. Spominje se u dvije isprave* XIV *vijeka, ali se poradi nesigurnosti u pisańu ne zna, je li nom.* Mašutišta *(n. pl.) ili je* Mašutići *(m. pl.):* оу мьшоутищих. Glasnik 49, 364. оу мьшоутищихь. Glasnik 15, 308. *Iz druge od te dvije isprave uneseno je ovo ime i u Daničićev rječnik s. v.* Мьшутишта.

MAŠUTIŠTA, *n. pl. ime selu. Vidi ime, koje je pred ovijem.*

MAŠVINA, *f. selo u Hrvatskoj u županiji modruško-riječkoj.* Razdjel. hrv. i slav. 21. *U istoj županiji ima još i* Mašvina dońa *i* Mašvina gorńa.

MÀŠVINÂR, *m.* čovjek iz Mašvine. V. Arsenijević.

MÀŠVINÂRKA, *f.* žensko čeljade iz Mašvine. V. Arsenijević.

MÀŠVINČANIN, *m.* čovjek iz Mašvine. V. Arsenijević.

MÀŠVINSKÎ, *adj.* što pripada selu Mašvini. V. Arsenijević.

1. MAT, *f.* mater, *vidi potvrde za takav nom. sing. kod* 1 mati.

2. MAT, *f. Samo u starom jeziku i iz ńega u Daničićevu rječniku (sa dvije potvrde iz* XIV *vijeka):* мьть, mjera za ńive i vinograde, bez sumńe onoliko znači ńive ili vinograda, s koliko

*

se može nabrati jedna ta mjera žita ili vina, modius, ńem. mud, češ. met. Se zakonь mêropьhomь, kto zemļu drže, da oru: 6 mьti pьšenice, 2 ovьsa, 2 prosa, 2 vinograda mьtь mêromь. A sokalьnikomь zakonь: pьšenice mьtь, prosa mьtь, ovьsa mьtь, vinograda mьtь. Mon. serb. 97. 98. Meroрьhь ore 9 mьti, a sokalьnikь 6 i zamanicomь bêdbu pluga 3 mьti da oru. Mon. serb. 565. — *Dodati treba, da je riječ* mьtь *uzeta od Nijemaca; ispor. u starovisokońem. jeziku* mutti *ili* mutto, *sredńovisokońem.* mutte *ili* mut *(mjera, koju danas Nijemci zovu* Scheffel), *a Nijemci su tu svoju riječ uzeli iz lat.* modius; *i češka riječ* met *(gen.* mtu) *isto je tako ńemačkoga izvora.*

3. MAT, *f. ime vodi u spomenicima* XIV *vijeka i iz ńih u Daničićevu rječniku:* Matь, *f.* (nominativu nema potvrde) voda, koja utječe u more blizu Drina, na kartama je pišu Matja.

4. MÂT, *adj. bojažļiv;* biti mata srca (tal. esser pusillanime). L. Zore paļetk. rad 110, 224. — *Biće tuđa riječ, i to ona, koja u ńem.* (matt) *znači slab, umoran, mutan; a ta je ńem. riječ preko romanskijeh jezika (ispor. franc.* mat, *tal.* matto) *postala iz persijske, koja se upotrebļava u poznatoj igri:* šâh mât, *što upravo znači: kraļ je uhvaćen.*

MAT, MAT, *interj.* Viče se, kad se stresa roj, da bi se namamio, da leti u trmku. Javor 1880, 1461. *Ovaj je uzvik postao pokraćivańem od riječi* matica, *t. j. mami se upravo matica, koja je u onom roju.*

1. MATA, *m. a)* Máta *ime od mila mjesto* Matija *i* Matej. *Između rječnika u Vukovu, gdje se kaže, da je* Máta *po istočnom govoru.* Mata *(nom. sing.).* Deč. hris. 55. Matu *(akuz. sing.).* S. Novaković pom. 77—78. Da o svetom Mati se usiva. J. S. Reļković 78. *(I ovaj je zadńi primjer ovamo uzet, jer je lok.* Mati *načińen prema nom.* Mata, *premda J. S. Reļković nije tako govorio u nom., nego* Mato *kao i drugi Slavonci-ikavci). — b) U Slavoniji oko Požege i Vinkovaca (a možda i u obližńim krajevima) govore* Mäta, *ali ne od mila, već onako kao i osnovno ime* Matija *ili* Matej *(od mila govore onamo* Máto). Šta ti je reko Mäta? Zovni mi Mätu. Mäta, odlaz' po vodu. *Tako onamo govore i* Đûra, Jöza, Stîpa *(a od mila je* Đúro, Józo, Stípo) *i t. d.* T. Maretić. — *I u Lici govore* Mäta, *gen.* Mätê *i t. d., ali ime to ondje imaju samo katolici.* Đ. Škarić.

2. MATA, *f. mámac, méka, t. j. jelo, kojim se mami na pr. riba (da dođe na udicu). Tamna postańa; biće tuđa riječ. Između rječnika u Stulićevu, gdje se kaže, da je* mata *ili* matańe *isto što* mama *(t. j. mamac).* Mata, mámac, méka. M. Pavlinović Matat hobotnice ili poć na matu znači ribat hobotnice. L. Zore rib. ark. 10, 352.

3. MATA, *f. čovjek lud, bez pameti. Vaļada je iz tal.* matto *(lud).* Kretina (čovika) nazivaju matu. *U Visokom (u Bosni).* Zborn. za nar. živ. 8, 88.

4. MATA, *f. Samo u Stulićevu rječniku, gdje se kaže, da znači isto što* metvica *(trava mirisna) i da je riječ uzeta iz ruskoga rječnika* („kamenaja mata'). — *U ruskom jeziku ima riječ* мята *(metvica); ima i* мята каменная *(vaļada matičina), samo je Stulić rusko n krivo pročitao za* a.

MÀTAČIĆ *(biće takav akc.), m. prezime izvedeno od osn. imena* Matak *(a možda i od* Matač, *kojemu nema potvrde).* Schem. zagr. 1875, 266. Imenik (1906) 264. *Ispor. još:* Zadar ima Fanfońića, Sopu i parca Matačića. J. Kavańin 157a.

MATAFJUN, *m., uže na jedru. U Vrbniku na otoku Krku. Potańe se o tom govori u* Zborn. za nar. živ. 7, 344. — *Iz tal.* matafioni *(tanka uža na jedrima).*

MATAFUN, *m. šaka, pesnica. U Istri.* F. Simčić. *Akc. je zabiļežen* matafún. — *Pravo se značeńe ne razabira, jer šaka i pesnica nije isto. Tamna postańa.*

MATAFUNATI, matafunam, *impf. udarati šakom ili pesnicom.* Tuče i matafuna. *U Istri.* Naša sloga, god. 10, br. 19, str. 71. *Akc. je zabiļežen* matafunát *(inf.),* matafuná (3. *sing. prez.) Glagol je izveden od osnove riječi, koja je pred ovom.*

MÀTAGIĆ *(biće takav akc.), m. prezime u naše vrijeme izvedeno od osn. imena* Mataga *(ili* Matag?), *kojemu nema potvrde.* Imenik (1906) 104. 138.

MATAGRAN *i* MATAGRANUT, *adj. benav, sulud.* Moja e baba već matagrana. Ova e ženska malo matagranuta. *U Lici.* J. Bogdanović. *Akc. zabiļežen* matagrân, matagrânût (?). — *Postańe tamno, ali ispor. tal.* matto *(lud).*

MATÀÎĆ *(tako je zabiļežen akc. za Liku), m. prezime u naše vrijeme izvedeno od osnove imena* Mataija, *dakle* -îć *stoji mjesto* -ijć, *a ovo mjesto* -ijić. Imenik (1906) 129. 187. Matàîć, prezime u Liki. J. Bogdanović.

MATÀIJA *(tako je zabiļežen akc.), m. prezime u naše vrijeme u Lici.* J. Bogdanović. — *Jamačno je ovo nekad bilo ime, pa s vremenom postalo prezime.*

MATAJ, *m. ime* (Matija *ili* Matej) *u* XVI *vijeku u Hrvatskoj.* Mataj Žužić. Mon. croat. 250.

MATAJA, *m. prezime u naše vrijeme.* Imenik (1906) 352. — *Jamačno je ovo nekad bilo ime pa s vremenom postalo prezime.*

MATAK, Mataka, *m. ime u* XVI *vijeku u Hrvatskoj.* Matak Majhonović. Mon. croat. 263. Med Matakom Talkovićem. 283. Po prošńi Mataka Prisika. 334. — *U* XVII *vijeku prezime u Hrvatskoj.* Jure Matak. R. Lopašić urb. 214.

MATAKOVIĆ, *m. prezime izvedeno od imena* Matak. R. Lopašić urb. 266. 291. T. Smičiklas spom. 121. Imenik (1906) 62.

MATALO, *n. isto što* 2 mata. S matalom gre na hobotnice. Poslov. danič. Matalo. Bogišić mi pisa, da je to mama, čim se mataju (love) hobotnice. Đ. Daničić poslov. XIV.

1. MÀTAN, *m. ime od mila mjesto* Matija *ili* Matej. Al' eto mu Matana Gavrana. Osvetn. 6, 62. Màtan, Màtân (gen. Màtana, Matána) hyp. od Mate. *U Lici.* J. Bogdanović. *Nalazi se i u* T. Smičiklasa spom. 157.

2. MATAN, matna, *adj.* A volovi matni i ob'jesni među se se rvu („hrvu') natječući. Osvetn. 1, 52. — *Ne može se razabrati ni značeńe ni postańe.*

MÀTANIĆ, *m. prezime u Hrvatskoj izvedeno od osnove imena* Matan. R. Lopašić urb. 155. J. Bogdanović („prezime u Liki'). Imenik (1906) 34. Nar. pjes. istr. 2, 109.

MATANIKA, *f. neka jabuka (možda koja dozrijeva o sv. Mateju). U Podravini.* B. Šulek im.

MATANKA, *f. ime ńivi u Dońoj Kupčini (u Hrv.).* D. Hirc.

MÀTANOV, *adj. što pripada Matanu.* Matanovu kulu izgorite. Nar. pjes. vuk 5, 78.

MÀTANOVIĆ, *m. prezime u naše vrijeme izvedeno od osnove pridjeva* Matanov. T. Smičiklas spom. 134. Nar. pjes. vuk 5, 105. 465. Kalend. srb. (1882) 77. Imenik (1906) 279.

MATAŃE, *n. nom. verb. od* matati. *Samo u Stulićevu rječniku, gdje se kaže, da* mata *ili* matańe *znači isto što i* mama *(t. j. mamac, meka);* — *ovo je dobro rečeno za* mata, *ali za* matańe *trebalo je reći da znači isto što* mamļeńe.

MATAŃE SELO, *n. nekakvo selo u Hrvatskoj u negdašńoj modruškoj županiji zapisato u spomeniku* xv *vijeka.* Jurko na Matańem seli. R. Lopašić urb. 57.

MATAR, matra, *m. ime biļki. Iz grč.* μάραθρον *(motrika). Samo u rječniku Mikaļinu* („mattar, mottar', šćulac, chrithamum, saxifraga) *i u Stulićevu* (matar, *gen.* matra, trava, chrithamum, saxifraga *s dodatkom. da je riječ uzeta iz Mikaļina rječnika). Vidi* motar, motrika.

MÀTARA, *f. neki sudić za vino kao čutura ili kao buklija. Akc. se mijeńa u gen. plur.* mâtârâ. *Riječ je postala od turske* matara *(putnička kožna boca). U rječniku Belinu* (boraccia, fiasco di cuojo da tener vino o altro liquore), *u Voltigijinu* (borraccia, fiasco di cuojo, eine lederne Feldflasche), *u Stulićevu* (buklija) *i u Vukovu* (Art Tschutura, Weingefäss, vasis vinarii genus — *s primjerom iz* nar. pjes. vuk 2, 411: Dodaje mu čašu i mataru). Da donese vina u mataru. Pjev. crn. 114b. Pa završe krgu i mataru *(iz nekakve narodne pjesme).* Vuk rječn. s. v. krga.

MATARAC, matarca, *m. blazina vunom napuńena. Riječ je postala od sredovječne lat.* matratium (matracium), *a ta je uzeta iz arapskoga jezika, u kojemu ima riječ istoga značeńa* matrah; *iz lat. su riječi postale i ńem.* Matratze, *franc.* matelas, *tal.* materasso. *Između rječnika samo u Mikaļinu* (dušek, culcitra, anaclinterium). U domaćina je sama slam(n)ica, u matere mu ima i matarac (modrac, struńača), nabiven vunom, pa prošiven. *U Konavlima.* Zborn. za nar. živ. 8, 108.

MATARČIĆ, *m. dem. od* matarac. *Samo u Mikaļinu rječniku* (culcitrula).

MATAREVO, *n. nekò mjesno ime.* S. Novaković pom. 138.

1. MATARÙGA *(tako je zabiļeżen akc.), m. starosjedilac. U Crnoj Gori u nahiji riječkoj.* A. Jovićević. — *Ako ova riječ nije uzeta iz kojega tuđeg jezika, može se misliti, da je izvedena od osnove pridjeva* mator *(star), pa da je* o *između* t *i* r *prešlo u* a, *da bi se izjednačilo s vokalom prvoga sloga. Ispor.* matoruga.

2. MATARUGA, *f. zaselak u Bosni u kotaru bańolučkom.* Popis žit. bosn. i herc. 156. — *Mogla bi biti riječ istoga postańa i srodnoga značeńa s riječju, koja je pred ovom, tako da bi* Mataruga *značilo mjesto, u kojem sjede starosjedioci (t. j. mjesto, u kojem su došļaci, koji su mu dali to ime, zatekli istoga starosjedioce). Ispor.* Staro selo, *kako se zove nekoliko mjesta u različnijem zemļama naroda našega.*

MATARUGE, *f. pl. mjesno ime. Ispor. ime, koje je pred ovijem.*

a) selo u Srbiji u okrugu rudničkom. S. Koturović 113.

b) Iz sela Mataruga *(biće u Novom Pazaru).* Ļ. Stojanović zap. i natp. 2, 397.

c) Spomińe se i prije našega vremena selo toga imena, ali se ne zna, gdje je. S. Novaković pom. 138.

MATARUŠKI, *adj. što pripada selu* Matarugama. K. Jovanović 170.

MÀTAS *(biće takav akc.), m. upravo ime od mila mjesto* Matej *ili* Matija; *ali u naše vrijeme služi kao prezime.* Schem. spalat. (1862) 20. Schem. šiben. (1875) 20.

MATASE, *f. pl. ili* Matasi *m. pl. selo u Dalmaciji u kotaru kninskom.* A. Mašek 56.

MATASICA, *f. vaļada isto što i klupko. Od istoga korijena, koji je u glag.* motati. Doklagod se sva matasica ne razmota . . . ako ni dosta jena matasica ali klupčić. *U Vrbniku na otoku Krku.* Zborn. za nar. živ. 7, 307.

MÀTASIĆ *(biće takav akc.), m. prezime izvedeno od osnove imena* Matas *u naše vrijeme.* T. Boca 27. Imenik (1906) 123. 182.

MÀTASIĆ-SÈLO, Màtasić-sèla, *n. zaselak u Hrvatskoj u županiji ličko-krbavskoj.* Razdjeļ. hrv. i slav. 9. *Pišu ga i* Matašić-selo *(vidi tamo).*

MÀTASOVIĆ *(biće takav akc.), m. prezime izvedeno od* Matasov, *a to od* Matas. *Nalazi se u spomeniku* xvi *vijeka:* Mon. croat. 229. *i u naše vrijeme:* T. Boca 39. Imenik (1906) 81. 279. — *Piše se i* Matosović *(vidi tamo).*

MÀTAŠIĆ *(biće takav akc.), m. prezime od osnove imena* Mataš, *kojemu nema potvrde. Nalazi se u spomeniku* xv *vijeka:* Mon. croat. 113. *i u naše vrijeme:* Schem. herceg. (1873) 256. Schem. zagr. (1875) 225. Imenik (1906) 186.

MÀTAŠIĆ - SÈLO, Màtašić-sèla, *n. isto ono selo, koje se piše i* Matasić-selo *(vidi tamo).* Schem. segn. (1871) 27.

MATAŠKO SELO, Mataškoga sela, *n. selo u Hrvatskoj u županiji modruško-riječkoj.* Šem. prav. (1878) 66 *(gdje se kaže, da je u protoprezviteratu plaščanskom, u parohiji perjasičkoj).*

MATATEJ, *m. kaluđersko ime* Matthathias. S. Novaković pom. 78

MATATEJA, *m. isto ime, koje i* Matatej. *Akuz.* Matateju. S. Novaković pom. 78.

MATATE(J)AŠ, *m. isto ime, koje i* Matatej. *Akuz.* Matateaša. S. Novaković pom. 78. — *Ne može se pravo znati, je li* Matateaš, *ili je* Matatejaš.

MATATI, matam, *impf.* allicere, attrahere. *Glagol izveden od osnove imenice tamna postańa* mata *(mamac, meka). Između rječnika samo u Stulićevu* (allettare, chiamar a se, allicere). *Potvrda tome glagolu ima samo iz Dalmacije, osobito iz Dubrovnika.*

a. matati *u pravom smislu, na pr. ribe, t. j. (mamcem, mekom) mamiti ih, da dođu na udicu.* Trudiše svu noć matajući i vadeći mreže iz mora i sa svijem trudom i nastojańem ništa ne uhitiše. Đ. Bašić 96. Matat hobotnice ili poć na matu znači ribat hobotnice. L. Zore rib. ark. 10, 352. — *Mogu se i ļudi u gdjekojim prilikama shvatiti kao ribe, kad se mataju:* Sve je ovo lijepa mama, koja iz tiha mata ih *(t. j. ļude)* tužne za Bogu ih uloviti. B. Zuzeri 16.

b. matati *u prenesenom smislu znači uopće: vabiti, primamļivati, privlačiti.* Grijeh mata smrt, da ona prije pristupi. A. Kalić prop. 24. Svak kuša, svak pozna, da mu ļubav iz srca mami i mata ono samo, što je dobro. 233. Pastijer bu-

duć izgubio ljubljenu ovcu . . . svud pazi i zagleda, jeda bi je ugledo, svaki čas zove i mata, jeda bi se oglasila. 310. Koliko ih *(t. j. grješnike)* Bog veće zove i mata, toliko se oni veće oglušivaju. 313. Mato si, a može biti i silovo si mnoge duše, da od mene odbiju se. B. Zuzeri 104. Mjedi, koje se na igru meću i za matat po ulicah tuđe gladno djevičanstvo, jesu li se obratile za pokrijepit neizbrojno mnoštvo ubozijeh kuća bez odjeće i bez hrane? 218. Matati koga, privlačiti, vabiti k sebi; divojke mataju momke; ona mi mata sina; on mi mata dijete; mata mi kuću. M. Pavlinović. U što su se dakle uzdali? U pokornost narodńakâ; s toga niti su ih matali niti su ih javno gonili. razl. spisi 216.

c. matati u koga što, t. j. iskati, tražiti, pitati. M. Pavlinović. — *Nije dosta jasno, kako se ovo značeńe razvilo; možda je ista misao, kao kad se reče: izmamljivati u koga što.*

MATAV, matava, *adj. onaj, koji mata (mami, vabi). Samo u Stulićevu rječniku* (illecebrosus). — *Nepouzdano.*

MATAVAZI, *m. pl. selo u Bosni u kotaru krupskom.* Popis žit. bosn. i herc. 256.

MATÀVÛĻ, Matavúļa, *m. prezime u naše vrijeme u Dalmaciji.* Nar. pjes. vuk 2, 654 *(među prenumerantima).* Drž. kalend. srb. (1905) 52.

MATAZALO, *n.* sprema za namotavańe pređe. J. Belović-Bern. 187. *Dodaje se* T. H., *što valjada znači: Turska Hrvatska. — Ako je ovo doista narodna riječ, tamnu joj je tvorba.*

1. MÁTE, *m. ime od mila mjesto* Matija *i* Matej. *Između rječnika samo u Daničićevu.* Mate *(nom.)* Mon. croat. 188. J. Kavańin 107a. 186b. M. Kuhačević 68. Mate *(vok.)* Đ. Baraković vila 368., Matetevi *(dat. po negdašńoj konsonantskoj deklinaciji).* Spom. sr. 2,18. *Govori se i danas po zapadnijem krajevima, koji su bliže Čakavcima.*

2. MATE, *m. čovjek budalast, ali dobre ćudi. U Vrbniku na otoku Krku.* Zborn. za nar. živ. 5, 83. *Nije zabilježeno, kako se ova riječ tamo deklinira. — Biće iz tal.* matto *(lud). Ispor.* 3 mata, matečina, mateko.

MATEAŠ, *m. u nekijem spomenicima napisano mjesto* Matejaš *(vidi tamo).*

MATEČIĆ, *m. prezime izvedeno od osnove imena* Mateč, *kojemu nema potvrde.* R. Lopašić urb. 313.

MATEČINA, *m. (ili f.?) augm. prema* 2 mate *(vidi tamo). U Vrbniku na otoku Krku.* Zborn. za nar. živ. 5, 83.

MATEHNA, *m. ime* Matej *ili* Matija. Deč. hris. 36.

MÀTEJ, *m. ime* Matthaeus *i (katkad)* Matthias. *Između rječnika samo u Daničićevu* (Matoj, Matêj Matthaeus).

a. Matthaeus *(apostol i jevanđelist).*

a) nom. Matej: Korizm. 2b. 67b. Postila (1562) 224. F. Glavinić cvit. 15b. 220b. 331a. S. Rosa iv. A. Kalić 382. Vuk mat. 10. 3.

b) akuz. Mateja: Vuk. mat. 9. 9. — *Što se u* Postili (1562) 223. *nalazi* ‚Matoa', *to se po svojstvu hrv. glagolice može čitati* ‚Mateja' *i* ‚Matea' *(ovo drugo je prema nom.* Mateo).

c) lok. Mateju: Korizm. 67b. Postila (1562) 223. Vuk *u natpisu:* sv. jevanđelje po Mateju.

b. Matthias *(apostol poslije smrti Hristove):* Matej apuštol *(u kalendaru na dan 24. februara).* F. Glavinić cvit xxi.

c. *Prema tome će* Matej *kao ime kojemu čovjeku biti ponajviše* Matthaeus, *ali katkad možda i* Matthias. Ikonomь Matej. Ļ. Stojanović hris. 39. Matej Hrnić. Mon. croat. 124. Matej Domčić 244. Jest i Matej, ki učenik sa mnom biše. J. Kavańin 98b. Matej Popović. Nar. posl. vuk 384 *(među prenumerantima).* Matej Milas.

MÀTEJA, *m.* Matthaeus *ili* Matthias, *ne može se razabrati, što je upravo od toga dvoga. Između rječnika samo u Daničićevu, gdje se kaže, da* Mateja *(kao i* Matija) *znači* ‚Matthias, ali i Matthaeus', *i navodi se iz spomenika* xiii *vijeka primjer* Mateja Bolačić *(Dubrovčanin). U naše vrijeme ima potvrda tome obliku samo iz Srbije.* Za sinovca Mateju. Đ. Avramović 189 *(među prenumerantima).* Mateja Tanasković. Rat 270. Da mu je kršteno ime Mateja. M. Đ. Milićević let. već. 144.

MATEJAŠ, *m.* Matthias. *Između rječnika samo u Daničićevu, u kojem se nalazi* Mateaš *(što treba čitati* Matejaš) *za ugarskoga kralja Matiju koji je bio* Matthias *(a ne* Matthaeus). — Matejaš Ribarić — Matejaš Kačić, — Matejaš Horvat, — Matejaša Hrehorića. Mon. croat. 277. Matejaš *(bez* j) Benedika Kramara sin. 310. Matejašu *(bez* j) Gereciju. Starine 11, 82.

MATEJAŠIĆ, *m. prezime izvedeno od osnove imena* Matejaš *zapisato prije našega vremena.* Jure Matejašić. Mon. croat. 103.

MÀTÊJČIĆ *(biće takav akc.), m. prezime u Hrvata izvedeno od osnove imena* Matejac, *kojemu nema potvrde.* Matejčić. R. Lopašić urb. 16. Schem. segn. (1871) 115. Schem. terg. (1876) 37. Imenik (1906) 226.

MATEJEV SAVET, *m. mjesto u Srbiji u okrugu crnoriječkom.* Ńiva u Matejevom savetu. Sr. nov. 1875, 769.

MÀTEJEVAC, Màtejêvca *(biće takav akc.), m. ime dvjema selima u Srbiji u okrugu topličkom, od kojih se jedno zove* Dońi, *a drugo* Gorńi Matejevac. S. Koturović 139. 140.

MÀTEJEVAČKÎ, *adj. što pripada* Matejevcu. Opština matejevačka. S. Koturović 139.

MÀTEJÊVCI, Màtejevâcâ, *m. pl. ime nekakvom selu zapisato prije našega vremena.* Ot Dońi Mатêevaca. Ļ. Stojanović zap. i natp. 2, 101.

MATE(J)IĆ, *m. prezime izvedeno od osnove imena* Matej. *Glas* -j- *može se izgovarati, ali se ne mora. Između rječnika u Daničićevu, gdje se navodi Dubrovčanin toga prezimena iz* xiii *vijeka. Druge potvrde za ovo prezime donose:* Mon. croat. 124 *(iz* xv *vijeka).* Đ. Avramović 227. 231. Šem. prav. (1878) 95. Drž. kalend. srb. (1905) 56. 136. Imenik (1906) 332.

MATEJKO, *m. ime (valjada od mila) mjesto* Matej *(ili* Matija?) *U spomenicima* xiii *i* xiv *vijeka pisanima latinski.* ‚Matheico'. I. Tkalčić monum. 1, 154. Georgius, filius ‚Matheykonis'. 2, 44.

MATEK, *m. ime od mila mjesto* Matej *ili* Matija *u Kajkavaca, a čuje se i u Štokavaca, koji sjede blizu Kajkavaca, na pr. u Virovitici, gdje je akc.* Màtek, *gen.* Matèka. T. Maretić.

1. MATEKO, *m. ime (valjada od mila) mjesto* Matej *ili* Matija. *U kajkavskom spomeniku iz konca* xvi *vijeka:* Mateko Cvetko. Mon. croat. 310.

2. MATEKO, *m. isto što* 2 mate, matečina *(vidi tamo). U Vrbniku na otoku Krku.* Zborn. za nar. živ. 5, 83

MATEKOVIĆ, *m. prezime u Kajkavaca izvedeno od imena* Matek. Rad jugosl. akad. 82, 100. *Štokavski je akc.* Matèković.

MATEḶ, *m. ime od mila mjesto* Matej *ili* Matija. Od hajduka staroga Mateḷa. Pjev. crn. 50b. — *Služi kao prezime:* Vid Mateḷ *(pisano* ‚Matel', *koje se po svojstvu hrv. glagolice može čitati i* -l *i* -ḷ). Mon. croat. 182.

MATEḶA, *m. ime kao i ono, koje je pred ovijem; ali potvrde nema za ime, već samo za prezime.* R. Lopašić urb. 238.

MATEḶAN, Mateḷana, *m. prezime u naše vrijeme, a nekad je valjda bilo ime.* Rad jugosl. akad. 82, 101.

MATEḶEV, *adj. što pripada* Mateḷu. Zarobiše Mateḷevu ḷubu. Pjev. crn. 51b.

MATEḶEVIĆ, *m. prezime u crnogorskim narodnim pjesmama* XIX *vijeka izvedeno od imena* Mateḷ. Posjekoše staroga Mateḷa i dijete Mateḷević Janka. Pjev. crn. 51b. Od dva brata dva Mateḷevića. Nar. pjes. vuk 8, 50.

MATEMÀTIČKÎ, *adj. što pripada matematici. Može se čuti (na pr. od Dubrovčana) i akc.* matèmatičkî. Aritmetika jest najplemenitiji dio nauka matematički(h). M. Zoričić aritm. 1. Matematički, *ńem.* mathematisch. B. Šulek rječn. znanstv. naz.

MATEMÀTIK, *m. čovjek, koji se bavi oko matematike. Može se čuti (na pr. od Dubrovčana) i akc.* matèmatik. *U rječniku Mikaḷinu* (matematik, koji umi matematiku, mathematicus), *u Belinu* (matemàtik, matematico), *u Stulićevu* (matematik, očitonaukokazaoc). Matematik, to jest naučiteḷ u stvarih od mire. P. Radovčić način 178. Nahodio se je onda u Hagi jedan matematik. A. Tomiković živ. 282. — *Riječ* matematik *ima i* B. Leaković *u knizi (za ovaj rječnik neupotrebḷenoj)* Govoreńa za svečane dneve (1802) 194. *i B. Šulek u u obadva svoja rječnika za ńem.* Mathematiker.

MATEMÀTIKA, *f. nauka o svojstvima veličinâ (količinâ). Može se čuti (na pr. od Dubrovčana) i akc.* matèmatika; *jamačno je pogrješan akc. u Ivekovićevu rječniku* màtematika. *U rječniku Mikaḷinu* (mathesis), *u Belinu* (matematica, — umiteon u matemàtici, matematico), *u Bjelostjenčevu* (mathesis, mathematica), *u Stulićevu* (matematika, očitonaukokazańe). — Car Petar je bio naučan također u matematiki. A. Tomiković živ. 283. Pođe k ruskim pevcima, koje je učio matematici. Vuk nastav. 4.

MATEMATSKI, *adj. što pripada matematici. Samo u jednoga pisca* XVIII *vijeka, koji (i po svome vlastitom priznańu u predgovoru svoje knńige) piše dosta rđavijem jezikom.* Da sam većji dio života u tegu matematskomu proveo. D. Bogdanić XVI.

MATENCI, Matenaca, *m. pl. selo u Hrvatskoj u županiji zagrebačkoj.* Razdjeḷ. hrv. i slav. 41.

MATENIV, *riječ nejasna postańa i značeńa. Kod sela Gradišta (u Slavoniji u županiji srijemskoj) ima nekakva zemḷa* Mateniva Gredica, *o kojoj tamošńi jedan seḷak piše:* Zato se tako zove, što je ti komad zemḷe bio Mateniv, kad je tode bila stara šuma. U selu *(t. j. u Gradištu)* ima puno kuća, koje se po selu zovu Matenive. Zborn. za nar. živ. 5, 121.

MATEO, Matea, *m.* Matthaeus *(ne* Matthias). *U Daničićevu rječniku s potvrdama za dva Dubrovčanina, kojima je tako ime bilo. Nema potvrde, da je ovo ime u ovom obliku kada upotrebḷavao prosti narod, već samo obrazovani ḷudi jamačno prema latinskom* (Matthaeus) *i talijanskom* (Matteo) *obliku ovoga imena.* Od sv. Matea apoštola. F. Glavinić cvit 316a. Dopade Mateu Etiopija. 316b. Biše na službi ńeki Biskajin imenom Mateo, čovjek sasma nekńiževan. B. Kačić iń. 72. Od svetoga evangelište Matea. E. Pavić ogled. 461. Sveti Mateo, koji od jednoga očitnika postade apoštolom. 461. Prid svetijem Mateom. J. Matović 80. 99. Koja sveti Mateo . . . prikažuje. 106. Mjesto s. Matea od krštenja prikažuje se. 145. Kod svetoga Matea. A. Kanižlić kam. 770. Evanđeliste: Mateo, Marko, Luka i Ivan. I. Velikanović upuć. 1, 367. Jezus Matea vidi, zove ga k sebi: Mateo, amo stani, hodi za mnom. A Mateo . . . na noge se diže. B. Zuzeri 93.

MATEOV, *adj. što pripada Mateu.* Glas Isusov . . . Mateovo užga srce. F. Glavinić cvit 316b.

MÀTÊR, *f. nom. sing. mjesto* mati *(vidi tamo).*

MATERAN, materna, *adj. što pripada* materi. *Samo u Stulićevu rječniku, u kojemu stoji* materan *pored* materni *i kaže se, da znači isto što i* materinski.

MATERCA *ili možda* materka, *f. valjada nom. hyp. od* mati. *Samo u ovom primjeru:* Kako zmije ḷutice (‚gliutie') razdiru prse materci, od koje biše rođene. M. Radnić 4a.

MATERÉSKAĆA *(tako je zabiḷežen akc.), f. augm. od* mati. *U Lici.* V. Arsenijević.

MÀTERÊŃE, *n. nom. verb. od* materiti. *Između rječnika samo u Vukovu* (Begrüssung als Mutter, salutatio pro matre). Materio je, a ne materio, ne će ti ńezino matereńe pomoći. *U Lici.* J. Bogdanović.

1. MATERÈSINA, *f. augm. od* mati. *U naše vrijeme u Lici.* Žalosna i nesretna materèsina svu djecu svoju pokvari. J. Bogdanović.

2. MATERÈSINA, *f. hysteria, bolest maternice u žena.* M. Jovanović-Batut.

MATERÈŠINA, *f. augm. od* mati. *Između rječnika samo u Vukovu sa značeńem, koje je rećeno.* Ne bih ja ni došla ovamo, da me nije moja materešina oterala. Nar. prip. vuk 177.

MATEREV, *adj. zlo načińena riječ mjesto* materin. Samo u ovom primjeru: Z utrob materevêh rođena. Š. Budinić suma 362.

MATEREŽDINA, *f. augm. od* mati. *Samo u Stulićevu rječniku, gdje se kaže, da znači isto što i* mamava, *t. j.* mater crudelis, vilis.

1. MÀTERICA, *f. onaj dio ženske utrobe, u kojem se razvija zametak do poroda. Riječ izvedena od osnove riječi* mati; *tako je i u drugijem jezicima, ispor. lat.* matrix, *grč.* μήτρα, *ńem.* Mutter *ili* Gebärmutter, *rus.* матка, *češ.* maternice *i t. d. Između rječnika u Vukovu* (Mutter, Bärmutter, Mutterleib, matrix).

a. *u pravom značeńu.* Što otvora matericu, moje je. Đ. Daničić 2 mojs. 34, 19. Ńoj gospod bješe zatvorio matericu. 1 sam. 1, 5. Avraam ne oslabivši vjerom ne pogleda ni na svoje već umoreno tijelo . . . ni na mrtvost Sarine materice. Vuk rim. 4, 19.

b. hysteria, *t. j. bolest materice.* Ide po meni materica. U Srijemu. M. Jovanović-Batut.

2. MATERICA, *f. saborna crkva, koja je kao mati drugijem crkvama, koje su pod ńom. Samo u ovom primjeru:* Ova glasovita crikva materica bude se povratiti svitlosti prvańoj. M. Bjanković 148.

3 MATERICA, *f. ime biljki,* Picridium vulgare. B. Šulek im.

MÀTERICE, *f. pl.* praznik, koji svagda pada u drugu nedjelju pred Božić (a u prvu pred oce). Vuk rječn. *kod te riječi.* Na materice, dvije nedjele pred božić. S. Ljubiša prip. 139. Treća nedjela pred Božić zove se Detinci, druga Materice, a prva najbliža Oci. Na Detińce vezuju decu te ih matere otkupljuju jabukama, kruškama, orasima, suvim šljivama i t. d., na Materice to čine sa ženama, koje su majke. M. Đ. Milićević živ. srb.[2] 159. *(Slično opisuje i Vuk u rječn. s. v.* materice *to vezańe i otkupljivańe materu na dan* materica). Materice, f. pl. predzadńa nedjelja prije Božića. Čuje se i ‚svete Materice'. Na Braču. A. Ostojić.

MÀTERIČAV, MÀTERNIČAV, *adj.*

a. *histeričan, ńem.* hysterisch *t. j. kad boli materica ili maternica.* M. Jovanović-Batut.

b. *pjegav, ńem.* fleckig, leberfleckig. M. Jovanović-Batut. — *Ovo se značeńe po svoj prilici razvilo otud, što se misli, da pjege, što ih čovjek ima po sebi, dolaze od materina tijela; ispor. ńem. riječ* Muttermal *(t. j. madež).*

MÀTERIČŃÂK *(biće tukav akc.), m. ime dvjema biljkama: a)* Matricaria chamomilla, B. Šulek im. *b)* Matricaria parthenium. B. Šulek im. *Između rječnika u Stulićevu* (materičńak, trava, matricale, parthenium). Materičńak, matricaria. Z. Orfelin 491. — *Riječ je izvedena od osnove, koja je u* materica, *jer se napitak od te biljke, kad se skuha, upotrebljava od bolesti* materice; *tako je i lat. ime* matricaria *izvedeno od osnove riječi* matrix *(materica).*

MÀTERIĆ, *m. kao majković, materin sin, t. j.* koji se uvrgne na mater, slab ili nikakav junak. Nije pravo d'jete očeviću, moj je Meho d'jete materiću. Hrv. nar. pjes. 4, 556. 701. — *Ispor. u Nijemaca* Muttersöhnchen *(sin od matere razmažen, mekušac).*

MÀTÊRIJA *(biće tukav akc.), f. latinska riječ* materia *uzeta u istome značeńu, t. j. za sve, što je tjelesno, bilo živo ili mrtvo. Između rječnika samo u Stulićevu, gdje se veli, da je iz glagolskoga brevijara. — Pisci starijih vremena latinsku tu riječ tumače katkad drugijem riječima, za koje misle da će čitateljima biti poznatije; te su riječi:* istorija, lijes (les, lis, — *vidi u ovome rječniku* lijes *pod* g), podloga (podlaga), podstava, stvar; *u dvojice pisaca grčka riječ* stihija (στοιχεῖον) *kao maše poznata tumači se riječju* materija *(premda* stihija *nije upravo* materija, *već više* element).

a. *u pravom smislu.* Mastor nastoji tako okol onoga, što kipu ńegovu pristoji, kakono i okol onoga, što pristoji razloženju i naredjenju lesa i materije od rabote meštrije svoje. Š. Budinić ispr. 5. Gospodin stvori prvu materiju prije svakoga dnevi. M. Orbin 10. Ki je *(t. j. Bog)* stvoril brez materije ili stihije . . . jedno mnoštvo stvarih brez broja. P. Radovčić istum. 20. Od koga lisa ali materije učini mene *(t. j. Bog).* 126.

b. *u prenesenom smislu kao sadržaj, predmet.* Zamirit se ima, da vazda držimo pripravnu svu materiju ili istoriju od misterija ili ono, što ćemo meditati, da se ne trudimo u spominanju od iste materije. B. Kašić način 8. Dopušćeńe jest jedno odpušteńe zakona učińeno s očitom oblašću u komukodi dogodaju osobitomu živući snaga istoga zakona od strane materije iliti vam podloge. A. d. Costa 1, 15. Mi mislimo, da se o svakoj materiji može pisati dobro i lijepo. Vuk pisma 69.

c. materija *u bogoslovskom smislu, kad se govori o sv. tajnama (sakramentima).* Stihija, to jest materija od sakramenta. Š. Budinić suma 124. Dila pokornika jesu kako materija ovoga sakramenta. ispr. 4. Dokle nauče . . . formu i materiju od sakramenata. I. Držić 296. Što je ńihova *(t. j. sakramenata)* materija aliti lis. I. Ančić svitl. 84. Koliko je i ke su stvari potribne za podati i prijati red *(t. j. svešteničkí)?* Jesu tri: 1. podlaga oliti materija, 2. forma, 3. odluka. A. Kadčić 12. U ovomu sakramentu jesu grisi stvar ili materija, brez koje ne bi bio dobar sakramenat. J. Banovac razg. 244. Jere jesu dvije stvari, od kojijeh se čini svaki sakramenat, od koje jedna ima biće materije iliti podstave i zove se elemenat. J. Matović 132.

1. MATERÌJÂL, materijála, *m. građa u pravom i u prenesenom smislu. Iz učene lat. riječi novijih vremena* materiale, *koju su i drugi jezici primili.* Duše bo ńihove *(t. j. živinâ)* jesu materijali. P. Radovčić istum. 169. Ovde mu je *(t. j. geniju)* pogotovu materijal k slavnom djelu i trijumfa dični v'jenac, da mu krasi glavu smjelu. P. Petrović gorski vijen. u posveti. Istina, da materijal za to daje priroda, kameńe za kuću, drvo i gvožđe za pokućstvo . . . tako daleko ne ide vlast ljudska, da bi mogla i same materijale stvarati. Vuk priprava za ist. 132. Materijal, gradivo, građa. B. Šulek rječn. znanstv. naz.

2. MATERIJAL, *adj. isto što* materijalan *prema tal.* materiale. Poluvirci materijali, to jest brez nikakve zloće. M. Dobretić 158.

MATERÌJÂLAN, materijâlna, *adj. što pripada* materiji. *Mnogo se danas i u pravom i u prenesenom smislu upotrebljava u književnosti i u govoru obrazovanijih ljudi; na pr.* materijalni svijet *(kao protivština duhovnome),* — moje materijalne prilike *(kao protivština duhovnima, moralnima).*

MATERIJÀLIST, *m. onaj, koji u građi i u životu svega svijeta priznaje samo materiju ili koji živi i radi tako, kao da nema ništa drugo osim materije. Iz učene lat. riječi novijih vremena* materialista, *prema kojoj neki pišu nom. sing.* materijalista, *gen.* materijaliste *i t. d. —* Materijalist *ili* materijalista *znači također: trgovac bakal, t. j. koji prodaje sir, maslo, med, šećer i druge stvari za jelo ili za začin ili za kojekakve sitnije kućne potrebe. Ovo je značeńe uzeto iz ńem. jezika, u kojemu imenica* Materialist *može značiti takvoga trgovca (a bakalska roba zove se u sjevernoj i u srednjoj Ńemačkoj* Materialwaren; *južni Nijemci obično tome vele* Spezereiwaren, *a prema tome zovu oni bakala* Spezereihändler). Slatki korijen . . . oni materijalište kupuju, koji s svakojakim stvarma za ljekarije trguju. I. Jablanci 175.

MATERIJALÌSTIČKÎ, *adj. što pripada materijalistima ili materijalizmu, na pr.* materijalistički nauci. *Iz učene lat. riječi novijih vremena* materialisticus.

MATERIJALÌZAM, materijalizma, *m. mišljeńe o svijetu, kojega se drže materijalisti. Može se čuti (na pr. od Dubrovčana) i akc.* materijàlizam. *Iz učene lat. riječi novijih vremena* materialismus, *koju su primili i drugi narodi.* Materijalizam, *ńem.* Materialismus. B. Šulek rječn. znanstv. naz.

MÀTERIN, *adj.* matris, maternus, *što pripada materi. Nalazi se u rječniku Mikaljinu, Belinu, Bjelostjenčevu, Voltiđijinu, Stulićevu, Vu-*

kovu i u Daničićevu, — u svima sa značeńem, koje je rečeno. Najstarija je potvrda iz XIV *vijeka (vidi pod* c *prvi primjer).*

a. materin *je posvojni pridjev te znači imaće u pravom i potpunom smislu.* Blago očino i materino. Zak. vinod. 65. U polaču materinu dojde. Starine 3, 310. On otiđe u dvor materin. A. Kanižlić kam. 106. Ove košuļe nijesu materine, nego moje. Vuk nar. posl. 179.

b. materin *ne znači imaće u pravom i potpunom smislu, već pripadaće, koje je doduše također neko imaće, ali u slabijem stepenu.*

a) o ļudskijem materama, t. j. o ženama, koje su matere. Iz materine utrobe. Ant. Dalm. nov. tešt. 29. Crkva . . . milo hrani kako v ńedreh materinêh vsi človêki. Š Budinić suma 24. Tako vam materina mlijeka. M Držić 183. Netom iz utrobe izide materine. A. Gučetić, roz. jez. 102. Zatvoren u utrobi materinoj. B. Kašić nasl. 292. U materinom krilu. P. Vitezović kron. 168. Da sime materino ne ulazi u porod. A. Kadčić 131. Spomeni se, gospodine, mene, roditeļa moji(h), očini(h) i materini(h). B. Pavlović 40. U materinu srcu. F. Lastrić test. bil. 100a. Uvriđeńe tvoga materinoga srdca. A. Kanižlić bogoļubnost 369. Kakvo mu je misto bilo materino dalo tilo. V. Došen 33b. Pak da ļubi materinu ruku. M. A. Reļković sat. 39. Po materi did, to jest materin otac. M. Dobretić 496. Kojima su se s materinim mlekom zadojili i napunili. D. Obradović basne 133. Pod grlom mu *(t. j. djetetu)* ruka materina. Nar. pjes. vuk 2, 18. Od mog ujca, brata materina. 3, 548. Gubalo te materino ml'jeko. 6, 77. Procv'jelilo čedo rasplakano na bijelu krilu materinu. Osvetn. 3, 143. Allah Turci kukavice crne, prisjelo vam ml'jeko materino! 3, 157. Svojta . . . po materinoj (tankoj) krvi . . . ujak, ujna, tetka. V. Bogišić zborn. 376.

b) o životińskijem materama. Od ļutice zmije porod, ružne majke ružni izrod, plod ne čeka nepošteni, o svom roku da se šteni, dal' utrobu materinu štenad, vele, da razkinu i kroz škuļu kud progrizu, van uteku i izlizu. V. Došen 179b. Odojče, malo prase, koje je poodraslo, da se može zaklati i ispeći, ali još ne zna ni za kaku hranu osim materina mlijeka. Vuk. rječn. s. v. odojče.

c. materin *ne znači pravo pripadaće, već neki odnošaj između matere i onoga, što znači imenica, s kojom je pridjev* materin *združen; kad bi se mjesto pridjeva* materin *uzeo genitiv* matere, *bio bi u ponajviše primjera, što ovamo idu, t. zv. subjektivni genitiv.* Proklestvo očino i materino da dojde na onej, koji . . . Mon. serb. 219. Si sut otčinu i materinu kletvu prijeli, togo radi mučet se. Arkiv 9, 112. Bez materine bolezni rodil se je. Š. Kožičić 3a. Po smrti očini i materini. Zak. vinod. 65. Ne obslužiti časti očine ili materine grijeh jest smrtni. S. Matijević 58. Gledajući nikom materinom ļubavju u milostivi obraz sina. M. Lekušić 21. Tolika bi bolest materina. 110. Poče ńezina ćer moliti Boga, da joj objavi stańe materino. J. Banovac pripov. 178. Tako se je pristojalo dostojanstvu materinu. F. Lastrić test. 347b. Dobročinstvo zazvańa na viru primińuje se ļubavi materinoj. ned. 379. Neka bi zarad muke materine i bratje digao vojsku. A. Kačić korab. 349. Odmetnici se otimaju izpod materine crkve oblasti. A. Kanižlić kam. 400. Brez očina i materina znańa. M. Dobretić 113. Zato materina hitra ļubav ne mogući veće sakrivat ga splela mu je od tanka pruća ko kolijevku jedan košičić. B. Zuzeri 226. Dostigoše ovoga sina, uzdarje obilato materini molitava. I. J. P. Lučić kratko izk. 3. Oj devojko, brigo materina!... poželićeš nege materine. Nar. pjes. vuk 1, 636. Već je teška materina kletva. 2, 26. Ne ubila t' hrana materina! 2, 435. Nit im ima hrane materine. 3, 408.

d. materin jezik *je jezik, što ga je čovjek naučio od svoje matere, jezik naroda, kojemu čovjek pripada.* Budući se ganulo V. P. G. *(t. j. vaše prisvitlo gospodstvo)* . . . rečeni jezik primiti, naučiti i ńim kako istijem materinijem govoriti. M. Držić 63. Jezik slovinski, kojijem se mi Dubrovčani i sva Dalmacija kako vlaštitijem i materinijem jezikom služi. R. Gamanić 4. Bi iztumačena . . . ne u jezik samo latinski, nego u rođeni i materin. M. Bjanković 10. S dobrim služenjem jezika slovinskoga po svoj Dalmaciji učińena općena i (kako je običajno reći) materina. I. Marki 6. Kojim se jezikom ova molitva ima govorit? jezikom materinim. J. Filipović 1, 351b. Da su štiveńa ovi dana u materin jezik. M. Zoričić osm. 145. Da s materinim jezikom sveto prikažu. I. J. P. Lučić nar. 61. Tu sam najprije čuo mili zvuk materina jezika. S. Ļubiša prip. 175.

1. MATERINA, *f. biće bolest materice,* hysteria. *Samo u jednoga pisca* XVIII *vijeka.* Materina kada žene muči, stuci rute trave... Materina oliti rodiļa, koja (‚koje') žene muči. J. Vladmirović 26—27.

2. MATERINA, *f. Samo u Stulićevu rječniku, gdje se kaže, da isto znači što i* materinstvo.

MATERINA DUPČICA, *f. ime biļki* Thymus serpillum. D. Lambl (1852) 49, *koji piše* dubčica materina, *ali taj red jamačno nije dobar.*

MÀTERINA DÙŠICA, *f. ime biļki, koja se tako zove i u drugim slavenskim jezicima, na pr. rus.* матердушка, *češ.* mateří duška, *pol.* macierza duszka, *slov.* materina (materna) dušica, *a naučno joj je ime* Thymus serpillum. B. Šulek im. *Nalazi se i u rječnicima, ali s drukčijim lat. imenom; u Mikaļinu rječniku stoji* materina dušica, mravinac, origanum, heracleaticum (‚neracleaticum'), *u Bjelostjenčevu* materina dušica, serpillum, origanum sequillum, *u Stulićevu* materina dušica, origanum, onitis *(s dodatkom, da je riječ uzeta iz Habdelićeva rječnika). Vidi* babina duša, majčina (majkina) dušica.

MÀTERINA TRÁVA, *f. ista biļka, koja se zove i* materina dušica. *U Bjelostjenčevu rječniku kao sinonim biļki* babina dušica *(kod te riječi).*

MATERINICA, *f. biļka* Matricaria parthenium. B. Šulek im. *Vidi* materičńak.

MATERINKA, *f. biļka.* Thymus serpillum. D. Lambl (1852) 55. *Vidi* materina dušica. *Riječ se nalazi i u Stulićevu rječniku* (materinka, trava serpillo, serpylum) *s dodatkom, da je iz ruske biblije.*

MÀTERÎNSKÎ, *adj.* maternus. *U rječniku Belinu* (materno), *Jambrešićevu* (maternus) *Stulićevu* (maternus) *i u Voltiģijinu* (materno, maternale, mütterlich).

1. *adj.*

a. materinski: *što pripada materi.* Ona *(t. j. Marija)* po naravi u materinskoj utrobi malekna, ali . . . jurve u začetju umitna. A. Kanižlić utoč. 5. — *Ovamo se može metnuti i primjer:* Crikva stadbenska po državi zove se

pod imenom materinske *(dakle je* materinska *crkva ona, koja je kao mati drugijem crkvama, što su pod ńom).* I. Kraļić 74.

b. materinski: *što pripada ili što priliči materama.*

a) o ļudskijem materama, t. j. o ženama, koje su matere. Koju ranu ne ču on, koji bijaše jurve umro, nego je ču tvoje pričisto i materinsko srce. P. Posilović nasl. 71a. Svi dobri krstjani su bratja Isukrstova i po tomu su sinovi B. Gospoje ne rodom ni naravju, nego li ļubavju i milinom materinskom, koju ima prema svima. I. T. Mrnavić istum. 68. Ona svrhu ńega imade oblast materinsku. J. Filipović 1. 563a. Mater crkva srdce materinsko daje ńima. 3, 24a. Ona suprotiva svojoj materinskoj ļubavi zatvora . . . sina svoga. V. M. Gučetić 144. Reče mu sa slastju i žeļom više nego materinskom. F. Lastrić od' 170. Za odgovoriti dakle ovom materinskom dobročinstvu . . . imate (h)oditi putem sjajnim od dobri djela. ned. 380. Neka k meni ditetu svomu materinskim okom prigleda. A. Kanižlić bogoļubnost 329. Dočim pomńu pokazati prema svojijem sinovima i brinutjem sveđ vladati materinska ļubav ima. A. Bošković eva *u* I. M. Mattei 344. Držimo, da ima materinsku ļubav i dobrovoļnost prama nami. B. Leaković nauk 433. Razumevati i vršiti veliki i sveti posao materinski. M. Đ. Milićević međudn. 268. Ovo dete ima neka materinska svojstva; ono će nekad biti dobra majka. zlosel. 240.

b) o životińskijem materama. Kad su mladi guščići jurve na tuliko narasli, da ńima već ne tribuje, da se još s materinskima kreļutama pokrivaju. I. Jablanci 148. Pokrih u mirnome sidku s materinskima krili moju dicu sladku. M. Katančić 73.

c. materinski jezik *je isto što* materin jezik *(vidi tamo).* Jezikom hteći progovoriti materinskim. F. Glavinić cvit xvi. Pisa . . . materinskim jezikom 330a. Da tko . . . odma drugim jezikom izvan materinskoga govori. F. Lastrić test. bil. 257a. Ako u jeziku materinskome nije brat naš. A. Knezović x. Bila bi boļa stvar i slobodnija, da bi izrekao u jezik materinski. Blago turl. 2, 209. U materinskom jeziku bi pisali kńige. M. A. Reļković sat. 6. Materinski mu jezik iz usta i iz srca izviraše. M. Pavlinović rad. 48.

2. *adv.* mäterînski *samo u rječniku Belinu* (maternalmente, materno) *i u Stulićevu* (matrum more, matris affectu). *I danas je posve obično reći na pr.* svjetovala me je materinski.

MÄTERÎNSTVO, *n.* maternitas, opes maternae. *U trećem je slogu svagda* i; *što u J. Kavańina* 362b *nalazimo* materjenstvo, *to je pogrješka učińena poradi sroka s riječju* umiļenstvo. *Jamačno su štampurske pogrješke* materistvo *(bez* n) *u P. Posilovića i* maternistvo *u J. Banovca (vidi pod* a). *Imenica je izvedena od osnove pridjeva* materin. *Nalazi se u rječniku Bjelostjenčevu* (maternitas, hereditas maternoavitica), *u Voltigijinu* (maternità, eredità materna, das Mutterrecht), *u Stulićevu* (id quod matrem constituit, bona materna) *i u Vukovu* (mütterliches Vermögen, opes maternae).

a. materinstvo *je biće i svojstvo matere. U pisaca se nalaze ponajviše primjeri za materinstvo Bogorodičino.* Materinstvo i divojačtvo jesu dvi stvari suprotivne. F. Glavinić cvit 435a. Kako djevičanstvo s materinstvom može stati. V. Andrijašević put 103. Da mogu uteći se u krilo tvoga božastvenoga materinstva (‚materistva') P. Posilović nasl. 69b. Zašto je ńoj samoj g. Bog dopustio . . . da bude i mati Božja i pričista divica zajedno sastavivši plod od materinstva s čistoćom od divičanstva. I. Grličić 27. Materinstvo veće zamislit se ne more nego materinstvo Božje. J. Filipović 1, 535b. Da je od materinstva mesina *(t. j.* mesijina) smila i pomisliti. F. Lastrić test. 370a *i* svetń. 24b. Utičući se milosrdju tvoga materinstva (‚maternistva') pogrdim sva druga veseļa. J. Banovac prisv. obit. 56 *(ista je pogrješka u istoj kńizi i na str.* 60 ‚maternistvom' *mjesto* materinstvom). Drugi uzrok milostivosti jest materinstvo, iliti jerbo je mati naša. A. Kanižlić utoč. 27. Ovo podniženstvo, govori sveti Agustin, da je je podignulo na materinstvo Božije. Đ. Bašić 205. Po ńemu ti najveće dobi materinstvo svega naroda čovičanskoga. M. Zoričić osm. vi. Niti bi Marija k materinstvu bila pristala. P. Knežević osm. 251. Častimo isto ńe materinstvo i djevičanstvo. J. Matović 39. U očinstvu i materinstvu duhovnomu ne dopušća se *(t. j. nema otpusta ili dispensa za vjenčańe).* A. d. Costa 1, 169. Nimalo nejma se dvojiti, da blaženu divicu Isukrst od svake oskvrńe čistu i punu milosti nije sačuvao za izpuńeńe vikovičńega vića božanstvene mudrosti i za pripravļenu istoj divici od vika milost i obrańe Božjega materinstva. I. Velikanović upuć. 2, 509. Pričešćeńe prilikuju otajstvu privelikomu upućeńa našega spasiteļa i daru materinstva Božijega. B. Zuzeri 246. Po stvarma naravnima ovo divičanstvo i zajedno materinstvo Marino možemo tomačiti. B. Leaković nauk 52. Drugo nisu nego prilike i slikovańa ... za ukazat nam visinu ļmaterinstva božanstvenoga u ńoj sjedińena s neoskvrńenim divičanstvom. Grgur iz Vareša 115.

b. materinstvo *je imańe, što ga tko ima od svoje matere, što mu je mati ńegova dala ili ostavila (kao što je očinstvo ono imańe, što ga tko ima od svoga oca).* Materinstvo i ako ima brzo projde ko trak dima. J. Kavańin 259a. Moje otčinstvo ili materinstvo jest uzeo svekoliko. Đ. Rapić 404. Ovo naslijeđe . . . je li bilo otčinstva oli materinstva. . . . ne znamo. S. Rosa 110b. Ako priminu Skolastika, ne priminuše š ńom ńe kreposti, ńe nauci, ńe izgledi, koje ostavi mnoštvu neizmjernom svojijeh duhovnijeh kćeri ko ńihovo neprošasto materinstvo. I. Đorđić ben. 54. Ako si sve dobļe od očinstva sebe uzeo, ne ćeš bogme od materinstva. Nar. prip. vrč. 177. Da se očinstvo ali materinstvo dijeli. V. Vrčević niz 304. Ako joj je majka umrla, tada nosi sa sobom svekoliko materinstvo. V. Bogišić zborn. 215. Ostavila sto cekina od svoga materinstva. S. Ļubiša prip. 206. Prosuh očinstvo i materinstvo. 259.

c. materinstvo *se gdješto zove onaj novac, što ga po narodnom običaju u nekijem krajevima plaća (budući) zet materi djevojačkoj, kad isprosi djevojku.* (Zet) plaća materi dvije forinte; to se zove materinstvo. *U selu Strošincima u Srijemu.* V. Bogišić zborn. 221.

MÄTERITI, mäterîm, *impf. nazivati koju ženu materom, na pr. u nevoļi, da pomogne. U Vukovu rječniku* (zu einer sagen: Mutter! saluto matrem). Po Bogu te materim, učini mi to i to. *U Lici.* J. Bogdanović.

MATERKELE. *Za tu je riječ zabiļeženo da je biļka* Thymus serpillum *i da se govori u Poļicima u Dalmaciji, ali nije zabiļeženo ništa o*

obliku i o rodu te riječi. Iz tal. matricale (Matricaria parthenium), *pa je ime preneseno na drugu biljku, koja se također po materi zove* (materina dušica). Zborn. za nar. živ. 8, 212.

MATERKIR, *m. biljka* Matricaria parthenium. *Iz tal.* matricale. *U Vrbniku na otoku Krku.* Zborn. za nar. živ. 5, 69.

MATERLJIVA, *f. biljka, koja se zove i* materinica *(vidi tamo).* B. Šulek im. *Slabo pouzdano.*

MATERNI, *adj. isto što* materńi *(vidi tamo). Između riječnika u Stulićevu* (materni *pored* materan), *u kojem se kaže, da je isto što* materinski. Koliko te zakliňah bijelijem mlijekom maternijem. Nar. pjes. bog. 135. Kako smo ot utrobe materne izišli. J. Rajić pouč. 3, 71.

1. MÀTÊRNICA, *f. isto što* 1 materica *u oba značeńa. Riječ je izvedena od osnove pridjeva* materni. *Između riječnika u Bjelostjenčevu* (matrix), *u Jambrešićevu* (matrix), *u Voltiǵijinu* (matrice, Bärmutter), *u Stulićevu (pored* maternik *i* matka, matrix, uterus *s dodatkom, da je iz Habdelićeva riječnika) i u Vukovu (gdje se kaže*: 1. vide materica, 2. kao protisli u žena, die Hysterie, hysteria).

a. *dio ženske utrobe, koji se zove i* materica *(vidi tamo). Potvrda nema drugih do onih u riječnicima. Govori se u Slavoniji.* T. Maretić.

b. hysteria, *t. j. bolest maternice.* Ozdraviše od krvnoga bļuvańa, sičije, suhe bolesti, od maternice . . . i ostalih nemoćih. A. Kanižlić bogoļubnost 440.

2. MATERNICA, *f.* Maternica, čast cveta, germen, Fruchtknoten. Iz sredine ove čašice *(t. j. u cvijeta vinove loze)* izrasta plodnica. . . Sredńa čast ove plodnice naziva se grlancem, a najdolńa maternicom, koja se u okruglu jagodu pretvara. P. Bolić vinod. 1, 26. Čast ona cveta, koja je u plodnici najdoļńa, najdebļa i najokruglija, nazvana je ot nas zato maternicom plodnice, što ona zametke u sebi drži, ot koji(h) semena ili zrna postaju i koji se zametci vremenom svojim u pravi plod ili u semena promeńuju i pretvaraju. slovar vinod. 98.

3. MATERNICA, *f. steļa ili talog octa, u što se dolijeva vino, da se opet ocat načini.* Ocetna maternica ili steļa. P. Bolić 2, 329. Čast kislotvora s ńekom častiju izvlačļivog veštestva i s izlišńom častiju kipļetvora sastavļajući se ocetnu maternicu pravi. 2, 332. Ocetna burad kao kvasac za ocet služe i zovu se ocetnom maternicom. 2, 338.

4. MATERNICA, *f.* Maternica konopļa ne cvate, samo sjeme daje. Čupa se za se. J. Belović-Bern. 187. *Vidi* matornica.

MÀTERNIČAV, *adj. histeričan. Između riječnika samo u Vukovu* (materničav, na pr. žena, hysterisch, hystericus). *Vidi* materičav.

MATERNIČŃAK, *m. biļka, koja se zove i* materičńak *(vidi tamo). Samo u Bjelostjenčevu riječniku, i to u lat. dijelu s. v.* Parthenium.

MATERNIK, *m. isto što* materica *ili* maternica *(dio ženske utrobe). Samo u Stulićevu riječniku, gdje se kaže, da znači isto što* maternica *i* matka, *lat.* matrix, uterus.

MATERŃAK, *m. biļka, koja se zove i* matičńak. Melissa officinalis. B. Šulek im.

MÀTÊRŃÎ, *adj. isto što* materin, materinski. *Pridjev je izveden od osnove riječi* mati. Pače že i samь te izbra ješte is črêva materьńa. Domentijana 83. Jako ješte vь utrobê materьńi naznamenanь duhomь svetyimь. Danilo 236. Svetost braka, svetost čina roditeļńega i materńega prevoshodi sve druge svetiňe. D. Obradović živ. 49. Materńa utroba. J. Rajić pouč. 2, 36. Pored materńeg čokota na balvanu iskopaj rupu ot jedne stope duboku . . . . izbranu lozu, koja je ot dobre struke i prošle godine rod imala, savij u jamić . . . . no metajući lozu u jamić savij je polukružno, i to tako polagano i vešto, da je ne sgńečiš i sokonosne provoze ne porastrgaš i da je ne bi ot materńeg čokota otkinuo. P. Bolić vinod. 1, 136. Čokot, koga su loze položene, jest kao drvo, na kom se materńa grana ostavļa, a druge se otsecaju. 1, 271. I druge školske knige . . . . tako su rđave, da se ne vaļa čuditi, što književnici naši svoga materńega jezika ne znadu. Vuk rječn. s. v. škola.

MATERODICA, *f. biļka, koja se zove i* materica. Picridium vulgare. D. Lambl (1852) 54. *i otud u* B. Šuleka im. *Ne čini se dosta pouzdano.*

MATEROGRAD, *m. Samo u Stulićevu rječniku, gdje se tumači:* urbs, ex qua coloniae deductae. *Vaļada je ovu riječ sam Stulić načinio prema grč.* μητρόπολις.

MATEROUBOJICA, *m. Samo u Stulićevu rječniku, gdje se prevodi lat. riječju* matricida.

MATEROUBOJSTVO, *n. Samo u Stulićevu rječniku, gdje se prevodi lat. riječju* matricidium.

MATEROVINA, *f. isto što* materinstvo *pod* b. *Samo u primjeru: (Djevojkama u Bosni kad se udaju, ne daje se)* ništa osim očevine ili materovine, ako su roditeļi umrli. V. Bogišić zborn. 135.

MATERSKI, *adj. Između riječnika samo u Stulićevu, gdje se kaže, da znači isto što* materinski. Materska nedra. J. Rajić pouč. 1, 48.

MATERSKI PRESLOP, *m. ime mjestu u spomeniku* XIV *vijeka i otud u Daničićevu rječniku:* Međa je Altinu bila na ‚Matersky Prêsloрь'. Mon. serb. 94. *Vidi* Matorski Preslop.

MATERSTVO, *n. Samo u Stulićevu rječniku, gdje se kaže, da znači isto što i* materinstvo.

MATESOVAC, Matesovca, *m. nekakvo plemićsko imaně u križevačkoj županiji, spominje se u lat. ispravi* XVII *vijeka* (‚Matesowcz'). R. Lopašić spom. 2, 152. — *Ime je izvedeno od osnove ličnoga imena* Mates, *kojemu nema potvrde.*

MATEŠ, *m. Samo u Daničićevu rječniku, gdje stoji:* Matêšь, može biti pogrješka mjesto Matêjašь, gledaj Radoslavićь. *A kod* Radoslavićь *stoji:* vlastelin dubrovački Matêša Radosьlavićь između 1100 i 1200. *i citira se* Mon. serb. 6, *a u toj knjizi stoji* Matêša. *Dakle je ono* Mateš *griješkom ušlo u Daničićev rječnik.*

MÀTEŠA, *m. ime od mila mjesto* Matej *ili* Matija. Mateša Dešić. Mon. croat. 193. S Iliju i s Matešu 335. Kuhačević z imenom Mateša. M. Kuhačević 61. Màteša hyp od Mate. *U Lici.* J. Bogdanović. — *Ova riječ služi i kao prezime: u* XVII *vijeku* R. Lopašić urb. 316. 317. *i danas:* Rad jugosl. akad. 82, 103.

MATEŠAN, Matešana, *m. prezime u naše vrijeme.* Rad jugosl. akad. 82, 104. — *Jamačno je ovo nekad bilo ime pa s vremenom postalo prezime.*

MATEŠE, *f. pl. selo u Hrvatskoj u županiji modruško-riječkoj.* Razdeļ. hrv. i slav. 25. *Spominje se u spomeniku* XVII *vijeka:* U Otoku pri Matešah. R. Lopašić urb. 318.

MATEŠEVIĆ, *m. prezime izvedeno od osnove pridjeva* Matešev, *a ovo od imena* Matoš, *kojemu nema potvrde.* T. Smičiklas spom. 182.

MATEŠEVO, *n. nekakvo mjesto (vaļada u Crnoj Gori) uz rijeku Taru. Spominje se u pjesmi* XIX *vijeka.* Ide vojska krajem Tare ladne, i Taru je vodu preminula i suminu ravno Mateševo. Nar. pjes. vuk 5, 383.

MATEŠIĆ, *m. prezime u Hrvatskoj izvedeno od osnove imena* Mateš, *kojemu nema potvrde.* Mon. croat. 102. 289. R. Lopašić urb. 321. Imenik (1906) 337.

MATEŠKO SELO, *n. selo u Hrvatskoj u županiji modruško-riječkoj.* Razdjeļ. hrv. i slav. 17. *Vidi* Matišovsko selo.

MATEŠŃAK, *m. prezime (možda ime?) u spomeniku* XV *vijeka.* Mateššakovo selo. R. Lopašić urb. 40.

MATETA, *m. ime od mila mjesto* Matej *ili* Matija. Mon. croat. 239.

MATETIĆ, *m. prezime u Hrvatskoj u spomenicima* XV *i* XVI *vijeka, izvedeno od osnove, koja je u imenu* Mateta. R. Lopašić urb. 70. Mon. croat. 248.

MÀTETIĆI *(biće takav akc.), m. pl. zaselak u Hrvatskoj u županiji modruško-riječkoj.* Razdjeļ. hrv. i slav. 13.

MATETIN TOR, *m. seoce u Dalmaciji u splętskom kotaru.* A. Mašek 131.

MATEV, *m.* Matthaeus *(da nije možda i* Matthias?). Matev Verestović *(Dubrovčanin u* XIII *vijeku)* Mon. serb. 40 *(i otud u Daničićevu rječniku).* Matêv Hudonić *(štampano griješkom* Hudinić *u hrv. glag. spomeniku iz kraja* XIV *vijeka).* Arkiv 2, 309.

MATEVAC, Matevca, *m. dva sela u Srbiji u niškom okrugu:* Gorńi i Dońi Matevac. M. Đ. Milićević kraļ. 125. *Ali u rječniku S. Koturovića* 139. 140. *zovu se ta sela* G. *i* D. Matejevac *i kaže se, da su u topličkom okrugu (a u srezu niškom).*

MATEVCI, *m. pl. ime dvjema selima u Srbiji.* U Gorńim Matevcima . . . . u Dońim Matevcima. M. Đ. Milićević knež. 798. — *To će upravo biti* G. *i* D. Matevac, *t. j.* Matejevac.

MATEVIĆ, *m. prezime potvrđeno prije našega vremena, a izvedeno od osnove imena* Matev. T. Smičiklas spom. 66.

MATEVOVIĆ, *m. prezime dubrovačko* XIII *vijeka izvedeno od osnove imena* Matev. Mon. serb. 39 *(a otud u Daničićevu rječniku).*

1. MÀTI, mäterê, *f.* mater, *roditeļka. Riječ je ne samo praslavenska (ispor. staroslov.* mati, *rus.* мать, *češ.* matka, *poļ.* mać *i* matka), *nego i indoevropska (ispor. staroind.* mātar, *grč.* μήτηρ, *lat.* mater, *ńem.* Mutter , *ali joj korijen nije poznat. Nalazi se u svijem rječnicima sa značeńem, koje je navedeno.*

1. *Oblici.*

Riječ se mati *danas sklańa po* a-*deklinaciji od osnove* mater *u svijem padežima plurala i u gen., dat., lok. i instr. sing. Dakle gen. sing.* mäter-ê, *dat. sing.* mäter-i, *nom. plur.* mäter-e, *gen. pl.* mätêr-â *i t. d. Nom. sing.* mati *potječe iz velike starine i načińen je po negdašńoj konsonantskoj deklinaciji, pa je s tijem padezem izjednačen i vok. sing; po konsonantskoj je deklinaciji načińen i ak. sing., koji danas glasi* mätêr *i potpuno odgovara staroslov. obliku* materь. *Pored navedenijeh oblika nalaze se za neke padeže i drukčiji.*

a. *nom. sing. Vcoma je običan u starini bio današńi oblik* mati, *za koji bi se iz svijeh spomenika i pisaca moglo navesti golemo mnoštvo potvrda. Pored toga nalaze se za nom. sing. još dva, i to*

a) mater. *Potvrde za taj oblik nema prije druge polovine* XVII *vijeka; od toga se vremena nalazi u štokavskijeh pisaca iz Bosne, iz Slavonije i iz Dalmacije (osim Dubrovnika) i u današńemu narodnom govoru južnijeh krajeva. Potvrde su:* M. Radnić 32b. 229a. 514b. L. Terzić 93. 183. F. Parčić 92. J. Kavańin 518a. T. Babić 20. J. Banovac pripov. 77. 87., pred. 55. 57., prisv. obit. 63. 68., razgov. 4. 139. J. Filipović 1, 9b. 233a. A. Kanižlić utoč. 527. A. Kačić korabļ. 21. 61. P. Knežević pisme 52., osm. 211. L. Vladimirović 56. A. d. Costa 2, 13. 152. M. Zoričić zrc. 33. 173. G. Peštalić 89. B. Leaković nauk 383. 427. Grgur iz Vareša 70. Nar. prip. vuk 118. Nar. prip. vuk^2 230. Nar. prip. vrč. 177. S. Ļubiša prip. 67.

b) mat. *Ovaj se oblik nalazi često u Čakavaca, rjeđe u Štokavaca. Najstarija je potvrda iz g.* 1463. *(u* Mon. croat.*); iz* XVI *vijeka nema nijedne potvrde, a iz* XVII *vijeka i iz potońih ima ih dosta. Evo potvrda:* Mon. croat. 93. I. Bandulavić 57b. *(u izdańu g.* 1665*; a u izdańu g.* 1626. *stoji na tome mjestu* mati). P. Vitezović odil. 44. 48., priričn. 124. A. Vitaļić istum. 3a. P. Vuletić 15. J. Kavańin 247a. 329b. I. Zaničić 251. S. Rosa 29. 40. M. Kuhačević 43. Jačke 20. 70. Nar. prip mikul. 8. 17. Nar. pjes. istr. 2, 20. 38. Hrv. nar. pjes. 1, 31.

b. *gen. sing. Jamačno je pogrješan oblik* mati *za taj padež u primjeru:* Kripost svetoga rosarija i ńegove mati priblažene. M. Zoričić zrc. 87.

c. *akuz. sing. Veoma je neobičan oblik* materu *u primjeru:* On posluša oca i materu. Pjev. crn. 122b. *Samo poradi sroka (s riječju* blati*) uzima oblik* mati *za ovaj padež* V. Došen 135b.

d. vok. sing. *Obično se u tome padežu govori* majko *(od* majka*), ali ni oblik* mati *kao vok. sing. nije neobičan. Potvrde su mu:* Korizm. 28b. 89b. M. Zoričić zrc. 23. Nar. pjes. vuk 1, 541. 634., 2, 189. 579., 3, 484. Đ. Daničić pisma 146.

e. *instr. sing. Najčešće se nalazi oblik* materom *(ili* materu *u Čakavaca kao na pr.* vodu, ženu *prema štokavskome* vodom, ženom). *Mnogo su rjeđi oblici:*

a) materju. N. Rańina 29a. Zbornik (1520) 9b. 140a. Š. Budinić ispr. 59. F. Vrančić živ. 47. M. Alberti x.

b) materiju. Mon. serb. 13 *(iz* XIII *vijeka).* Š. Kožičić 3a. 10b.

c) materjom. Glasnik 24, 236 (‚materiomь', *ne zna se pravo, ima li se čitati* -rjom *ili* -rijom; *u spomeniku* XIV *vijeka).* F. Glavinić cvit 295b. 306b.

f. *nom. pl. U jednoga pisca nalazi se oblik* mati *jamačno poradi sroka (s riječju* umirati): Ah da nas mile mati na začetju budu izbile! J. Kavańin 570a.

2. *Značeńa.*

a. mati *u pravom smislu.*

a) o ļudskoj materi (veoma često). Siko hoću da se ima . . . . činiti meni i momu ocu i materi. Mon. croat. 3. Mi gospoja Jelža . . . . mati kneza Anža i kneza Mikule . . . . damo znati. 90. Počtuj tvojega oca i mater. Korizm. 31b. Uzmi dijete i mater ńegovu. N. Rańina 24b. Od Jelene, Konstantina velikago matere. Š. Kožičić 9b. Prilipe kći Ledo, još lipša neg mati,

srid dvora da t' sede. H. Lucić 190. Videći mati ńegova u naručaj ga prije. F. Glavinić cvit 71b. Znam, da me mnogo veće ļubi otac nebeski nego nijedan otac ali mati telesna djecu sfoju. B. Kašić način 25. Da se zaborave od vlastitije matera. M. Radnić 185b. Budi otac ali mati, griši, ki kćer mužu krati. P. Vitezović pirič 150. Najprije bismo dužni bili pomoći oca, mater. A. Bačić 47. Odredi ga ńemu pokloniti na službu ostavivši svima materama priliku. E. Pavić ogled. 217. Što se kaje pijanac, zašto je u pijanstvu budalasto kesu ispraznio, ili divojka, zašto se učinila prije mati nego zaručnica. F. Lastrić ned. 35. Jer ga učiš već psovati mater. M. A. Reļković sat. 38. Mloge divojke brez muža bivaju matere. A. Kanižlić kam. 209. Koji bješe ńihova djedina po materi. I. Đorđić ben. 10. Sestra kliče, a mati nariče. Osvetn. 4, 4. — *Materi se govori* mila, slatka, *a u nar. pjesmama* stara (ostarjela): Pokli im osta ti ne toj sestra listo, da mila još mati na majčino misto. H. Lucić 286. I bîla mati, i mila mati. Poslov. danič. Ah da nas mile mati na začetju budu izbile!... J. Kavańin 570a. Ne znam, je li to ńegova milost k meni bila ili majstorija moje sladke matere. D. Obradović živ. 21. Drugi kupi mila mati moja. Nar. pjes. herc. vuk 127. Stara mati jedva dočekala. Nar. pjes. vuk 2, 331. Stara mati teško dočekala. 3, 228. Gleda ńega mati ostarjela. 4, 14.

b) o životinjskoj materi. Još pušćam dvi kravi i jednu konsku mater *(t. j. kobilu).* Mon. croat. 131. Pozna svaka *(t. j. jarebica)* svoju mater. Zborn. (1520) 4b. Kozle tiho svu mater sisa i svaku drugu, a plaho ni svoju ni tuđu. Poslov. danič. Mat biserna netom čuje, da ima perlu lijepu u sebi. J. Kavańin 369a. Gori nego pazduh pusti, mat kobila koga grusti. 448a. Od naravi ta je mana ļutim zmijam zajer dana, mater svoju da progrizu, brže na dvor da izlizu. V. Došen 180a. Koje jaje već prokļuva mati *(t. j. kvočka),* ono prstom nadirati lati. J. S. Reļković 161. Kako mater lavica svršen u jakosti eno razvraća lavske čeļusti. I. J. P. Lučić razg. 79. Ana jest bila ona mati školka pricińena, koja je porodila oni biser evangeoski. A. Tomiković gov 204. U svoj domak majko! Sjedi, mati, sjedoh ja, đelorina majko! Sjedi, mati medena! Nar. posl. vuk 188 *(toj poslovici dodaje Vuk:* Govori onaj, koji čele zove u košnicu; *upravo se to govori materi pčela, t. j. matici).* Ne kuhaj jareta u mlijeku matere ńegove. Đ. Daničić 5 mojs. 14, 21. — mat biserna *(u J. Kavańina)* i mati školka *(u Tomikovića) ispor. s tal.* madreperla, *ńem.* Perlmutter.

b. *U prenesenom smislu može se* mati *reći o svakoj ženi, koja nije upravo roditeļka, ali je po kojem svojstvu svome kao mati.* Za neposlu izarna oca Adama i mater Evu iz raja. P. Posilović nasl. 121a. Da bude *(t. j. Marija)* ńegova sina mati i zajedno svega naroda ļuskoga mati i pomoćnica. J. Banovac pripov. 125. Kad jedna žena zadoji kakvo dijete, ono je zove mliječnom materom. *U Makarskoj.* V. Bogišić zborn. 206.

c. *U prenesenom smislu govori se* mati *o različnim neživim, kašto i o apstraktnim predmetima, koji po čemugod imaju kakvo materinsko svojstvo.*

a) crkva (prema tuđijem jezicima, — veoma često): Sveta mati rimska crikva jest prijela. Mon. croat. 108. Sveta mati crkva ne ima stvar nijednu tako plemenitu. A. Komulović 50. Moleći Boga za uzvišenje svete matere crikve. F. Parčić 95. Što viruje sveta mater crkva. J. Filipović 1, xxxi. Otac Jure Kastriotića bijaše pravi štovaoc svete matere crkve. A. Kačić razg. 90. Sveta mati crikva hoće dopustiti. Nar. pjes. istr. 2, 105.

b) narav. Samo u jednoga pisca. Koga *(t. j. put)* nam sam Bog skrati i po Bogu narav mati. V. Došen 12b. Narav mati žeļu dade, da istinu svak poznade. 135b. Kakogodi narav mati, kad će porod svoj imati, za mliko mu prije gleda, da pogubit ńega ne da. 139a. Koju hoće Bog imati i po Bogu narav mati 196b.

c) zemļa. V'si vь grobь vьseliše se i v'sêhь prijetь zemļa jako mati. Deč. hris. 2. Komu je zemļa mat, a otačastvo grob. Mon. croat. 93. Telo naše preporučamo materi zemļi. 266. Do četrdeset lit k materi svojej zemļi vrati se. Starine 3, 225. Od matere zemļe hranimo se. 283. Kako sam ga ja lijepo za života sveđ dvorio, neka ńega ja dvorim i u materi crnoj zemļi. Nar. pjes. bog. 10. Zemļa mnogorodna mati. V. Došen viii. Vaļa, da mu na um pane, da je zemļa ńemu mati, zemļa da će i postati. 19b. Još od zemļe ne odlazi, dal' i ovo na ńoj pazi, koliki(h) je stvari mati i šta roda može dati. 260b. Mati zemļa primila je tijelo u svoja vječita ńedra. S. Ļubiša prip. 255. — *Ima potvrda, da se zemļi veli* stara mati: U ono vrime milo kada snig se počne rastapati, učiniv se stara mati lijepa i mlada, ļubav . . . . mene . . . . za se obra. D. Rańina 115b. Za me plodna dar sjemena stara mati u skut prima. I. Gundulić 245. Stara mati, terra, elemento; tellus. Bela rječn. s. v. terra *s naznakom, da je to u metaforičkom smislu, i s primjerom iz D. Rańine.*

d) grad, pokrajina. Da je Solin prvostola, to jest mati inijeh grada. J. Kavańin 117b. Da ti *(t. j. Slavonija)* biše od sviju ńih *(t. j. naroda)* mati. M. A. Reļković sat. 28. Taj duh . . . . sagradio je obrtničku veličinu to u materi zemļi, to u naselbinah. M. Pavlinović rad. 19. Sharp je nastojao, da s materom zemļom pomiri naseļenike amerikanske. 96.

e) tvrda mati, dura mater *(t. j. spoļašńa koža oko mozga, — jamačno prevedeno iz lat.).* J. Pančić zool. 59.

f) mater od ugora, Motella communis *(neka riba).* G. Kolombatović pesci 18.

g) mati *znači onu košnicu, u kojoj se koji roj pčela izlegao, pa poslije ode iz ńe. Ta se košnica zove i* matorka *(vidi tamo).* Kad ti se već roj pušta iz košnice, dobro pazi; ako je prvak, stani kod te košnice pa dobro gledaj maticu, kad će izići . . . . Maticu meti u onu praznicu, koju si pripravio za taj roj, pa je meti na mesto one košnice, iz koje je roj izišao. Taj će roj letiti pozadugo, pa kad vide pčele, da im tu nema matice, one će se vratiti natrag na mater. No mater treba podaleko ukloniti i pokriti budi čime za to vreme, dokle se roj sasvim u svoju košnicu ne smiri. Kad se pak roj smiri, onda taj odnesi na svoje mesto, a matorku donesi natrag na ńeno mesto. F. Đorđević 26. Ovoga meseca još možemo ostavļati prvake rojeve, ako je dobra godina samo; inače ne treba, boļe ga je na mater stresti. 36. Posle vidim, da se čela prepolutila, pola otišla natrag na mater *(t. j. u svoju predašńu košnicu),* a pola ostala u košnici *(t. j. u novoj, u koju se roj jučer bio preselio)* 54. Neki se rojevi predomisle pa odu natrag na svoju mater; neki pak poboje se, da ne mogu živiti pa pređu na drugu košnicu. 59.

h) mati *je onaj čokot, od kojega se uzi-*

maju položnice, a zove se i materńi čokot *(vidi kod* materńi *oba primjera iz P. Bolića).* Kada vinograd kopaš, prašiš ili izgrćeš, onda dobro pazi, da je *(t. j. položnicu)* ne povrediš ili ot materńeg čokota pre vremena ne razstaviš, jer bi ti drugačije sav trud zaludu bio. Ove položnice za jednu godinu ostavļaju se, posle otsecaju se ot svoje matere, vade se na poļe i na prazdno mesto u vinogradu sade. P. Bolić vinod. 1, 138. Položnica svu (h)ranu ot svoje matere dobija, i ako ńezina mati na svojima reznicama i drugi lastar tera, onda ovaj ne raste onako napredno, kako bi rastao, kad ne bi mati ńegova i položnicu (h)raniti morala. 2, 271.

i) mati *se može reći za što netjelesno ili apstraktno.* Poželjenje jest mater od zašastja. M. Radnić 44a. Ova *(t. j. jeka)* mat je od prijevari. J. Kavańin 405b. Visina je pravdi mati, nisko ne će pribivati. V. Došen 62b. Zgoda svim je grihom mati. 187a. Nastojańe nada sve mati je dobra uspjeha. M. Pavlinović 106.

2. MATI, *inf. mjesto* imati. *Samo u jednoga pisca u stihu poradi sroka.* On ne kti blaga drugog mati. A. Knezović 27. Zato se ufam milost od teb' mat. 84. On kļuče želi od men' mati. 145.

1. MÀTICA, *f.* mater, femina, origo, archetypum, commentarium i t. d. *Riječ izvedena od kraće osnove imenice* mati *(duļa je osnova toj imenici* mater). *Nalazi se u svijem rječnicima osim Jambrešićeva.*

a. *mati, samo u životińa. U rječniku Mikaļinu* (matica, živina, koja se drži za plod, matrix, bos matrix, gallina matrix), *u Belinu* (madre, animale, che si tiene per far razza), *u Bjelostjenčevu* (matica, ka se za plod drži v napredek, matrix, kakti bos matrix, gallina matrix), *u Stulićevu* (animalium femina, quae speciei propagationi destinatur). *Po svoj prilici ide ovamo primjer, u kojem se govori o ženki gema i o ńenijem mladima:* Tako ptići svoji mrtvi jur matica krvju svojom doji ļubezniva ptica; kļunom ukučenim kad prsi probije, ptićem zadušenim kada lik odkrije, oni jur dihćući oči otvoraju, mater poznajući úe krv izpijaju. I. T. Mrnavić istum. 186.

b. *ženka; značeńe je od* mati *(vidi pod* a) *rašireno. Samo u rječniku Vrančićevu* (femina) *i u Belinu* (femina, il proprio degli uccelli).

c. matica *se među pčelama iste košnice zove ona ženka, koja jedina leže jaja, iz kojih se legu druge pčele; ona je dakle kao mati pčela. Između rječnika samo u Bjelostjenčevu* (matica pčel, apum dux) *i u Vukovu* (Bienenkönigin, apium dux, regina).

α) u pravom značeńu. Prilьpe duša moja kь Bogu vь slědь jego lětati . . . . jako pčela vь slědь svojeje matice. Domentijana 141. Matica od pčela ne ima žaoca (‚xaoła') kakono ostale pčele. M. Radnić 77b. Kano kraļ aliti matica među pčelam. S. Margitić fala 201. Zove se *(t. j. proždrlost)* poglaviti *(t. j. grijeh),* zašto kao matica leže mloge druge grihe. F. Lastrić ned. 424. Kada dojdu *(t. j. pčele)* trhašne iz hrane, tad matica veće prid ńe stane, pak kazuje, gdi će stovariti. M. A. Reļković sat. 148. Naprid leti kraļ ili matica, druge *(t. j. pčele)* slide kano otca dica. J. S. Reļković 237. Kad počnu pčele raditi, to je znak, da imaju maticu. F. Đorđević 14. Baš ko čele bez matice rojne udarit će i tamo i amo. Osvetn. 2, 125. Sakata košnica zove se ona, koja . . . . ima maticu, ali je pokraj izlijećańa ipak ostala neoplodena te ne nosi jaja . . . . taka se matica zove jalova. J. Živanović javor (1879) 401. Matica ima kakvu organsku pogrješku te nosi jaja trutovska i radilička zajedno u jednu čauru. Ovaka se matica zove luda. 402.

b) matica *u prenesenom smislu znači društvo, kojemu je svrha, da izdaje na svijet potrebne za narod knige i tako da raspločuje književnost, a sa književnosti i prosvjetu onako, kako* matica *raspločuje druge pčele. Najprije se tako ńazvalo književno društvo, koje se osnovalo g.* 1826. *u Novome Sadu uzevši ime* ‚Matica srpska'. *Od toga srpskoga književnog društva prihvatila su ime* matica *i druga slavenska književna društva, koja imaju istu svrhu. Tako se g.* 1831. *osnovala* matica *češka* (‚Matice česká'), *g.* 1842. matica *ilirska (poslije hrvatska), za tijem po malo i druge* matice: *dalmatinska, slovenska, slovačka, lužičkosrpska. — Da je Matica srpska ime svoje doista uzela od pčeliňe matice, tome je siguran dokaz, što na prvijem knigama svojega* ‚Letopisa' *ima na natpisnoj strani naslikanu košnicu, a oko ńe lete pčele.*

d. matica *se može zvati izvor (u prenesenom smislu), iz kojega što nastaje (kako od* matice *uzete u smislu pod* a *i* c *nastaju druga bića).* Raspri že bywьši vь tělě prêosveštenaago, jestьstvo zemļьnoje poteže kь svojej matici zemļi. Domentijana 330. Temeļ, koren i matica crkve. Š. Budinić suma 389. Imaju odagnat od sebe . . . . izpraznos, maticu od svijeh zloba. I. Držić 271. Budući pak i ona *(t. j. nenavidost)* jedna od 7 matica poganije ili od 7 poglavitije griha. F. Lastrić ned. 110. Znadete, da je sedam griha poglaviti iliti matica, od kojizi kao iz vrila potočići izlaze ostali svi grisi. 162. Zaštobo je *(t. j. srditost)* glava iliti vrilo i matica od mlogo griha. 218. Luka udario kroz tursku zemļu, da zapozna svoj narod na matici. M. Pavlinović rad. 49.

e. matica *može značiti: original, t. j. onu knigu ili ispravu ili drugi kakav rukopis, otkle se što prepisuje ili preštampava, t. j. otkle ono, što se prepisuje ili preštampava, teče kao iz svoga izvora. Ovo je značeńe zabiļeženo u rječniku Belinu* (originale, cioè prima scrittura, autographum), *u Voltigijinu* (originale scrittura, Urschrift), *u Daničićevu* (archetypon), — *u ovome pošļeđńem sa dva primjera iz* XV *vijeka.* Vratismo oni isti zapisь odь matice. Mon. serb. 508. Koje obětujemo se podьpisati podь istu maticu oda vsega poklada. 506. Ovo ovako se nahodi u matici pisma svetoga. S. Rosa 7. U matici novoga zakona nahodi se. P. Knežević osm. 311. Da se *(t. j. odlučeńa)* slagaju s istočnim (‚istosnim') pisanjem iliti vam maticom. A. d. Costa 1, 5. Nadostavļam ovde ispis, koga vadim iz matica I. J. P. Lučić izkaz. 38. Matica, izvornik, Original, originale. B. Petranović ručna kń. 57. Red je da se, radi čuvańa, ostavi u sudsku spisohranu jedan primjerak matice. V. Bogišić zakon. 14. Isprava je matica, kad je svojeručno napiše ili barem potpiše ili obiļeži onaj ili oni, koji ispravom nešto izjavļuju ili posvjedočuju. 335. — *Ovamo se meće i primjer, u kojemu* matica *znači rukopis, iz kojega se što štampa:* Sa svom opomenom i priporukom na vrime učińenom utištoniku sva ostadoše izvrnuta, i što gore jest, još i nike riči prominute ili inačije završene po vlasti prividiteļa Slovinca, koji se uslobodi maticu na svoj način ispraviti namisto pomńivo listove utištene matici u sve i posve izjednačiti, što je bilo ńegovo dilo. I. J. P. Lučić razg. 140.

f. *zapisnik, protokol, t. j. knjiga, u koju se službeno što zapisuje, te se ne smije nipošto mijeňati; takova je knjiga kao izvor za službene podatke. U rječniku Belinu* (protocollo, libro

delle minute, commentarius, — pisati u maticu, protocollare, registrare in protocollo, perferre in commentarium), *u Bjelostjenčevu* (matica, občinska knjiga, commentarius, protocollon, matricula), *u Voltigijinu* (matricola, protocolo, Register), *u Stulićevu* (1. liber, in quo acta perscribuntur, 2. matrix, pisati u maticu, ad acta referre, in libro, qui acta continet, perscribere *s dodatkom za* 2., *da je iz Belina rječnika). I danas se govori i piše na pr.* matica krštenih, matica umrlih, sveučilišna matica *(t. j. knjiga, u koju su službeno popisana imena sveučilišnijeh đaka) i t. d.*

g. *forma, kalup, tvorilo, t. j. naprava, po kojoj se može od kakve slike ili kakvog predmeta načiniti mnogo jednakijeh komada; takova je naprava kao izvor onome, što se po njoj čini. U rječniku Voltigijinu* (matrice, modello, Urbild), *u Šulekovu hrv.-njem.* (Abschlag, bei Schriftgiessern) *i znanstv. naz. (njem.* Matrizze bei Photographen, *tal.* matrice). *Po svoj prilici ide ovamo i primjer:* Muka njegova *(t. j. Isusova)* jest matica, od koje ostali(h) mučenika muke nisu nego mlohavi ispisi i prislabe prilike. Grgur iz Vareša 87.

h. *glavna crkva u kojemu području (biskupska u biskupiji, parohijalna u parohiji); takova je crkva kao mati drugim manje znatnim crkvama, koje su pod njom. Između rječnika u Belinu* (duomo, la chiesa cattedrale) *i u Vukovu* (saborna crkva, Domkirche, aedes cathedralis *s dodatkom, da se govori u Dubrovniku).* U svojoj najpokojnoj odluci ništa ne ostavljaju crkvam maticam. A. Kadčić 313. Koliko puta uljezete i izidete iz vaše sfete matice *(govori se Dubrovčanima).* V. M. Gučetić 127. Zove se stolna crkva, u kojoj biskup veličeno posvećuje .... kadkodi zove se matica. A. d. Costa 1, 175. Tada se pristoji onomu biskupu, koji ima najbliže ni(h) svoju crkvu katedralu oliti maticu. M. Dobretić 295. Pođi u maticu, stupi prid priliku spasitela, reci mu, da ti vid udijeli. A. Kalić prop. 557. Crkva sv. Mihajla arkanđela u Lapadu, matica gruške župe. M. Vodopić dubr. (1868) 230. Zašto su ovako male i siromašne crkve u svakome selu, a nigdje katedralne, parohijalne matice? V. Bogišić zborn. 518. Dok s matice crkve malahane litije se pomolile steće. Osvetn. 6, 12. Veli Vuk, da riječ matica znači u Dubrovniku: saborna crkva, Domkirche. U Dubrovniku stonu crkvu možebiti gdjeko zove maticom, ali je pravo ime toj crkvi: Gospa, a u najnovije doba počeli su zvati Domkirche: stona crkva. Matica se zove svud po selima župska crkva, pa i u Dubrovniku svak reče, da je na Pilama matica Sveti Andrija. M. Milas rad jugosl. akad. 136, 234.

i. matica *može značiti: talog, lat.* faex. D. Nemanić (1884) 35. *Ovo značenje ima i Šulek u rječn. znanstv. naz., gdje stoji:* Matica, chem. Mutter (Hefe), franc. mère de vinaigre. *Octeni se dakle talog shvaća kao mati budućemu octu. Vidi* 3 maternica.

j. matica *je majdan, t. j. mjesto, gdje čega ima u obilu. Samo u Vukovu rječnjku, gdje stoji.* Matica n. pr. od maslina, t. j. gdje ih najviše ima, der Fundort, domicilium, — *s dodatkom, da se govori u Paštrovićima. Takovo se mjesto shvaća kao mati onome, čega je tamo mnogo; ispor. u Homera μήτηρ μήλων (majdan, matica ovaca), μήτηρ θηρῶν (m. zvjerinja).*

k. matica *može značiti: mjesto u rijeci, gdje je voda najbujnija, gdje joj je korito najdublje, pa je poradi toga kao mati ostaloj vodi; (ispor. sličan razvitak značenja pod* j*). Između rječnika samo u Vukovu* (Thalweg, medius alveus flumi-nis) *s primjerom iz* nar. pjes. vuk 2, 340: Uzela ga voda na maticu. *Drugi su primjeri:* Voda se prodviže od svoje matice ter valom nadsiže visoke glavice. Đ. Baraković jar. 18 Čini na vrilu od iste rike odvratiti razdiljujući je u šesdeset konala iliti vam potočića tako, da osta matica brez vode. J. Banovac pripov. 118. Kada potop prestade i matica u svoje naravne brjegove stupi. I. Jablanci 41. Da se izbavim od nenavidnika i iz duboke vode; da me ne uzme voda na maticu, da me ne proždre pučina. Đ. Daničić psal. 69, 15. Šikće voda oko čuna, matica je veće tuna. B. Radičević (1880) 11. Sridina rike, di je voda najdublja, zove se „matica". *U Duvnu u Bosni.* Zborn. za nar. živ. 4, 249.

l. matica *znači isto što* 1 materica *ili* 1 maternica, *t. j. dio ženske utrobe i bolest toga uda* (hysteria). *Prvo značenje imamo u primjeru:* Ne izhodi *(t. j. rodstvo)* od prosipaña simena oko suda ženskoga, premda ga matica u se potegne. A. Kadčić 427. *Drugo je značenje zabilježeno u Vukovu rječniku, gdje se kaže, da se govori u Crnoj Gori i dodaje se primjer:* Matica je neviđena bolest, ma je teška, jad je ubio! *Iz Vuka je valjda riječ* matica *s tijem značenjem preuzeo i* M. Jovanović-Batut.

m. matica *je prirodoslovni izraz za njem.* Mutterzelle, *t. j. za onu ćelijicu (stanicu), iz koje se razvijaju druge.* M. Jovanović-Batut *(s naznakom, da je uzeo od J. Pančića).*

n. matica *je ime, koje se u Lici daje ovci.* J. Bogdanović. *Ova služba riječi* matica *stoji valjda u svezi sa značenjem pod* a *ili pod* b.

o. Matica *je rječica u Crnoj Gori, utječe u Zetu.* Glasnik 40, 34. *Ova služba stoji valjda u svezi sa značenjem pod* k.

p. *Nije jasno, kako se razvilo značenje: vino, koje se još iz bačve, u kojoj stoji, nije načelo,* vinum integrum de dolio nondum promi coeptum. D. Nemanić (1884) 35. — *A u primjeru:* Što su orli nebu pod oblake, to dva cara, dv'je matice jake *(t. j. car austrijski i ruski).* Osvetn. 7, 3. *nije jasno značenje.*

2. MÀTICA, *m. prezime u naše vrijeme.* Imenik (1906) 148. 196. *Nije jasno, stoji li ovo prezime u svezi s* 1 matica *ili s imenom* Matej, Matija.

MÀTIČÂR, *m. čovjek, koji je član književnoga društva zvanoga* matica *(vidi tu riječ pod c, b).* Koji je bio najrevnostniji i najzasluženiji matičar. Vuk dan. 5, 76. Budući da su matičari od početka do danas najviše prosti ljudi. Vuk pisma 4.

MATIČE, *ime selu u negdašnjoj modruškoj županiji zabilježeno u spomeniku* xv *vijeka.* R. Lopašić urb. 54. *Ne razabira se, je li ovo ime sing. neutr. ili je plur. fem.*

MÀTIČIĆ, *m. prezime, koje se nalazi u spomenicima prije našega vremena, a i danas.* Mon. croat. 194. R. Lopašić urb. 336. T. Smičiklas spom. 229. Imenik (1906) 73. — *Ovo je prezime svakako izvedeno od osnove riječi* matica, *ali se ne zna, je li od* 1 matica *ili je od imena* Màtica, *koje bi stajalo prema imenu* Máto, *kao što stoji na pr.* Đurica, Jovica *prema* Đúro, Jóvo; *ispor. i prezimena* Đuričić, Jovičić.

MATIČIKA, *f. ime biljki* Melittis melissophyllum. B. Šulek im. S. Petrović 317, — *ali ovaj drugi istoj ovoj biljki na str.* xv. *piše ime* matočika. — *Riječ je* matičika *izvedena od osnove imenice* matica *u značenju: pčelina matica; ispor. lat. (upravo grčko) ime, koje je načinjeno od μέλισσα (μέλιττα), što znači:* pčela.

MÀTIČIN, *adj. što pripada (pčeliňoj)* matici. Pčele unesu jajca matičina u matičńake i tamo ji zapečate. F. Đorđević 14.

1. MÀTIČINA, *f. neka biļka, vaļada ista, koja se zove i* matičńak *(vidi tamo). Samo u jednom spomeniku pisanom vaļada u* XV *vijeku.* Starine 10, 85. 103.

2. MÀTIČINA, *f. bolest materica ili maternica,* hysteria. D. Nemanić (1884) 50. M. Jovanović-Batut. Zborn. za nar. živ. 5, 213.

MÀTIČITI, *impf. praviti matičńake.* Dali ti matiče košnice? — Matiči li već? D. Preradović.

MÀTIČNÎ, *adj. što pripada matici.* Doklegod zatare se i pridobuden budet to jedan ili drugi posobni matični grih *(t. j. glavni ili izvorni grijeh, iz kojega drugi izlaze; vidi* 1 matica *pod* d). Š. Budinić ispr. 99. Evo ti podpišujem istinitu svidočbinu . . . . utvrđenu listom matičnim i kraļevskim istinim pečatom *(t. j. izvornim, originalnim, vidi* 1 matica *pod* e). I. T. Mrnavić osm. 4. Matično pisańe *(zapisato:* matičnopisańe *kao jedna riječ),* exemplar archetypum, exemplum autographum. Stulić rječn. *(s dodatkom, da je iz glagolskoga misala).* Matična mješina, Mutterschlauch, — matična stanica Mutterzelle. B. Šulek rječn. znanstv. naz.

MÀTIČŃÀK, *m.*

a. *matičino okce u košnici. Između rječnika samo u Vukovu* (die Zelle der Bienenkönigin, cellula reginae). Jer su *(t. j. pčele)* ozdol oko matičńakah, nad ńim' stražu ona čuva svaka. J. S. Reļković 285. Ako pčele po vrh saća prave matičńake, to je znak, da nema matice. F. Đorđević 14. Matičńak, ćelijca, u kojoj se leže matica. Te su ćelijce mnogo veće od ostalih i u visinu ispupčene. J. Živanović javor (1877) 1210. Matičńak, gore u vrhu košnice mjesto, gdje se matica bavi. javor (1879) 340.

b. *biļka* Melissa officinalis. *Između rječnika u Stulićevu* (melissa, melissophyllon) *i u Vukovu* (Melissa officinalis). *Druge potvrde donose:* G. Lazić 141. J. Pančić flora srb. 556. flora beogr.[3] 364. B. Šulek im. S. Petrović 306. Uzmi suhog matičńaka. Z. Orfelin 165. Pravi se spirt od metvice, lavende, matičńaka 418. Voda od matičńaka. Melissenwasser, eau distillé de melisse, aqua melissae. Farmak. 72. Matičńak, trava, kojom se mažu košnice, da se roj prije zadrži u ńoj *(vaļada:* u ńima!). J. Živanović javor (1877) 1210. *Ova se biļka zove i* maca, *a kod toga imena piše Vuk u rječn., da je to* „trava, što se ńom mažu košnice, kad se roj stresa". *Ako se još doda, da se* Melissa officinalis *zove još i* pčelina ļubica *(vidi* 1 ļubica *pod* d, *d), onda je svakome posve jasno, da je riječ* matičńak *kao ime biļke izvedeno od riječi* matica *(kad znači:* pčelińa matica) *i da potpuno odgovara učenom imenu* Melissa officinalis *(μέλισσα je grčki pčela).*

MATIČŃI, *adj. vaļada isto što* matični. A. Maksimović 131. 191. *Više se ništa ne može reći, niti se mogu navesti citati, jer knige Maksimovićeve nema u Zagrebu, a na karticama, koje sadržavaju ovu riječ, ništa drugo nije zapisato.*

MÁTIĆ, *m. vrlo obično prezime u Hrvata i u Srba. Ima mu potvrde i prije našega vremena:* A. Kačić korab. 458. R. Lopašić urb. 284. *Nekad je* Matić *bilo ime; ispor.* Milić, Vukić; *a Kajkavci još i danas govore tako od mila mjesto* Mato, *kao što oni od mila govore i* Ivić, Jurić, Tomić *i t. d. (upravo* -ić *po ńihovu govoru).*

MATIĆ-GAJ, Matić-gaja, *m. zaselak u Hrvatskoj u županiji ličko-krbavskoj.* Razdjeļ. hrv. i slav. 11.

MÀTIĆEVIĆ *(biće takav akc.), prezime u naše vrijeme izvedeno od osnove imena* Matić. Rat 135. *Krivo ga pišu u Hrvatskoj* Matičević. Schem. zagr. (1875) 57. Imenik (1906) 114. 152.

MÀTIĆEVIĆI, *m. pl. selo u Slavoniji u županiji požeškoj.* Razdjeļ. hrv. i slav. 68. *gdje se krivo piše* Matičevići.

MÁTIĆI, *m. pl. mjesno ime:*

a. *tako se zove nekoliko sela i zaselaka u Bosni u kotarima brčkom, bańolučkom, maglajskom i t. d.* Popis žit. bosn. i herc. 156. 314. 336.

b. *zaselak u Dalmaciji u kotaru benkovačkom.* A. Mašek 2., *gdje upravo piše* Matići dolac.

c. *selo u Hrvatskoj u županiji modruško-riječkoj.* Razdjeļ. hrv. i slav. 26.

d. *dva zaseoka u Srbiji u okrugu užičkom.* S. Koturović 147. 154.

MÁTIĆSKÂ ČÙKA, *f. brdo u Srbiji u jagodinskom okrugu.* Glasnik 61, 126.

MÀTIJ, *m. ime* Matthaeus *i (katkad)* Matthias. *U rječniku nijednom.*

a. Matthaeus *(apostol i jevanđelist):*

a) nom. Matij: Đ. Baraković jar. 99. L. Terzić 331. S. Badrić ukaz. 98. J. Filipović 1, 46. 217. A. Kačić korab. 362. J. Banovac razg. 4. 73., blagos. 320. P. Knežević osm. 282. A. d. Costa 1, 172.

b) vok. Matiju: I. Ančić svitl. 114. L. Terzić 99. J. Banovac blagos. 209.

c) Oblici Matija *(za gen. i akuz.),* Matiju *(za dat. i lok.) mogu odgovarati ne samo nominativu* Matij, *nego i nominativu* Matije *(vidi tamo). Gen.* Matija *ima:* J. Banovac pripov. 172., pred. 18., razg. 210. F. Lastrić test. 62[a]. — *Dat. i lok.* Matiju *ima:* M. Marulić 225. I. Bandulavić XVIII. F. Glavinić cvit 14[b]. 443[a]. J. Banovac 16. 130. I. J. P. Lučić razg. 70.

b. Matthias *(apostol poslije smrti Hristove).*

a) gen. i akuz. Matija. F. Glavinić cvit 57[b]. 58[a]. J. Banovac razg. 89. F. Lastrić od' 150. 151.

b) dat. Matiju. F. Lastrić od' 151.

c. *Prema tome će* Matij *kao ime kojemu čovjeku biti obično* Matthaeus, *ali katkad možda i* Matthias.

a) nom. Matij: Mon. croat. 89. 133. Statut vrb. 172. Đ. Baraković vila 365. J. Kavańin 144[a]. 178[b]. M. Pavišić 3. Norini 66. 85.

b) gen. i akuz. Matija: Mon. croat. 18. 101. I. Ivanišević 319. J. Kavańin 178[a]. 183[a]. Nar. pjes. vuk 4, 38.

c) instr. Matijem. Mon. croat. 49. M. Alberti 1.

MÀTIJA, *m. ime* Matthias *i (rjeđe)* Matthaeus. *Između rječnika u Daničićevu* (Matija, Matthias, ali i Matthaeus; *nije jasno, na čemu Daničić osniva tu svoju tvrdńu) i u Vukovu* (Mathias und Matthäus).

a. Matthias.

a) nom. Matija. M. Divković nauk III. Đ. Baraković vila 72. M. Alberti XXXII. F. Glavinić cvit 58[b]. 220[b]. P. Posilović nasl. IV. F. Lastrić svetń. 13[b]. 14[a].

b) gen. Matije. J. Kavańin 191[b].

c) Kašto se nalazi za gen. i akuz. oblik Matija *u pisaca, koji za* ‚Matthias' *pišu nom.* Matija. *Tako ima* F. Glavinić cvit 57[b]. 59[b]. F. Lastrić svetń. 13[b]. 14[a].

d) vok. Matija. I. Ančić svitl. 114. L. Terzić 99. J. Banovac blag. 209.

b. Matthaeus.

a) nom. Matija. J. Banovac razg. 212. M. A. Reļković sat. 24.

b) gen. Matije. A. Baćić 504. 505.

c) akuz. Matiju. F. Lastrić od' 142., svetń. 148.

c. *Prema tome će* Matija *kao ime kojemu čovjeku obično biti* Matthias, *rjeđe* Matthaeus.

a) nom. Matija. Mon. serb. 40 *(za dva Dubrovčanina* XIII *vijeka).* Nar. pjes. vuk 3, 384., 4, 382.

b) dat. Matiji. Nar. pjes. vuk 3, 388,. 4, 382.

c) akuz. Matiju. Nar. pjes. vuk 3, 387.

d) vok. Matija. Nar. pjes. vuk 4, 380.

MATIJAC, Matijca, *m. ime od mila mjesto* Matij *ili* Matija. U Matijca Brzelića. Mon. croat. 110. S Matijcem Gusićem. 137 *(oba su primjera iz* XV *vijeka).*

MATIJAK, Matijaka *(nema prilike, da bi gen. bio* Matijka), *m. prezime u naše vrijeme.* Schem. zagr. (1875) 229. *Ispvra je ovo bilo ime izvedeno od osnove imena* Matij *ili* Matija, *pa s vremenom postalo prezime.*

MATIJAN, *m. ime od mila mjesto* Matij *ili* Matija. U ńeg gledi sine Matijane. Nar. pjes. juk. 254. On upade, Matijan dopade. 262. I vjenčaše s malim Matijanom. 265. *U istoj pjesmi, iz koje su ova tri primjera, veli se istome ćeļadetu također* Mato *(na str.* 260. 264).

MÀTIJÂŠ, *m. ime* Matthias. *Ne mora se uzimati, da je skrajńe* -aš *načińeno prema* -as *drugijeh jezika (na pr. latinskoga), jer se može misliti, da je* -aš *u* Matijaš *onaj isti posve narodni nastavak za tvorbu ličnijeh imena, što ga nalazimo na pr. u* Dragaš, Milaš, Vujaš *i t. d. Izmedu rječnika u Vukovu, gdje se veli, da je* Matijaš *načińeno od* Matija *(a za* Matija *se veli, da je i* Matthias *i* Mathaeus; *ali da bi* Matijaš *značilo* Matthaeus, *to se ne može sigurno potvrditi); nalazi se i u Daničićevu rječniku, gdje se kaže, da je* Matijaš *lat.* Matthias. — *Nema potvrde, da bi se* Matijaš *upotrebļavalo za apostola* Matiju, *već samo za druge ļude, koji se po ńemu zovu.*

a. Kada grabi Matijaš ban Gatsku. Mon. croat. 321. Namestnik gdna. Gerebi Matijaša. 120. Matijaš Vitulović. 157. Matijaš, Derenčinov sluga. H. Lucić 226. Matijašu slugo, eto ti sad ne ću spominati drugo. 230. Matijaš, brat Jankov, Danice vjerenik Ġ. Palmotić 1, 298. S Matijašom banom hodi. 2, 300. A za dušu starca Matijaša. Ogled. sr. 71. Ufati joj jedinoga sina Matijaša od sedam godina. Nar. pjes. juk. 96.

b. *Često se ugarski kraļ* Matija *(koji je bio* Matthias, *a ne* Matthaeus), *sin Sibińanina Janka, zove* Matijaš, *kako i on sam sebe piše u ispravi iz g.* 1465., *koju je našijem jezikom izdao:* Matijaš, milostju božjom kraļ ugarski, dalmatinski i hrvacki i k tomu, damo na znanje svim i svakomu. Mon. serb. 494. *Druge su potvrde:* V vrime Matijaša kraļa ugrskoga *(iz god.* 1460). Mon. croat. 89. Odrediti naše poklisare do kraļa Matijaša *(iz g.* 1468.) Mon. serb. 505. Od gospodina kraļa Matijaša *(iz g.* 1465). Spom. sr. 125. S Matijašem ugarskim kraļem. Š. Kožičić 55a. Imiše sa vikom neumrlim Jankom vojvodom i sinom ńegovim Matijašem. I. T. Mrnavić osm. 4. Matijaša kraļa uspeše iz tamnice na pristoļe. I. Gundulić 383. Misto dostojaše, da ga uzet vaļa, budući od starine Matijaša kraļa. J. Radojević 29. Matijaš, koga slave. J. Kavańin 262a. Ona ńemu porodi Lauša i Matijaša. Nar. pjes. bog. 69. Od silnoga kraļa Matijaša. Pjev crn. 56a. Karao ga kraļ Matijaš, zemļi gospodar. Nar. pjes. vuk 1, 456.

MATIJÁŠAC, Matijášca *(biće takav akc.), m. prezime u naše vrijeme u Kajkavaca, koji izgovaraju* Matijašec. Imenik (1906) 163. 331. — Matijašac *je upravo deminutiv prema* Matijaš *i bilo je isprva ime pa postalo prezime.*

MATIJÁŠČIĆ *(biće takav akc.), m. prezime u naše vrijeme.* Imenik (1906) 179. 324. — *Ovo je prezime izvedeno od osnove imena* Matijašac.

MÀTIJÂŠEV, *adj. što pripada Matijašu.* No zavika Matijašev Janko. Ogled. sr. 71.

MATIJÁŠEVAC, Matijášêvca *(biće takav akc.), m. ime potoku u Hrvatskoj.* Kras 206.

MATIJÁŠEVIĆ *(biće takav akc.), m. ime izvedeno od osn. pridjeva* Matijašev, *a ovo od* Matijaš.

a. *prezime u naše vrijeme:* Rat 182. Imenik (1906) 73. 179. *i prije našega vremena:* Mon. croat. 79. R. Lopašić spom. 2, 82., 3, 408. T. Smičiklas spom. 158. 208.

b. *zaselak u Hercegovini u kotaru ļubuškom.* Popis žit. bosn. i herc. 544.

MATIJÁŠEVIĆI, *m. pl. zaselak u Bosni u kotaru kļučkom.* Popis žit. bosn. i herc. 244.

MATIJAŠI, *m. pl. zaselak u Bosni u kotaru brčanskom.* Popis žit. bosn. i herc. 314.

MATIJAŠICE, *(biće vaļada) pl. f. mjestance u Dalmaciji u kotaru benkovačkom.* A. Mašek 14.

MATIJÁŠIĆ *(biće takav akc.), m. prezime izvedeno od osnove imena* Matijaš. *U naše vrijeme:* Drž. kalend. srb. (1905) 171. Imenik (1906) 281. 320. *i prije našega vremena:* R. Lopašić urb. 281.

MATIJAŠIĆARI, *m. pl. zaselak u Dalmaciji u kotaru benkovačkom.* A. Mašek 14.

MATIJAŠOVIĆ, *m. prezime zapisato dvaput prije našega vremena.* T. Smičiklas spom. 87. 259. — *Sva je prilika, da su pisari nevješti jeziku našemu krivo zapisali* -o- *mjesto* -e-. *Ispor. u istoj knizi* Matijović, Matošović.

MÀTÎJCA, *m. ime od mila mjesto* Matija; -ij- *stoji mjesto* -iji-. *U Vukovu rječniku. Govori se u Lici.* J. Bogdanović.

MATIJČIĆ, *m. prezime zapisato prije našega vremena.* Mon. croat. 202. *(iz g.* 1512), *gdje je zapisato (glagolicom)* ‚Matiičić', *koje bi se doduše moglo čitati i* Matijičić, *ali nije prilike. Prezime* Matijčić *je izvedeno od osnove imena* Matijac *(a* Matijičić *bi bilo od* Matijica, *t. j.* Matijca).

MÀTIJE, *m. ime* Matthaeus *i (rjeđe)* Matthias. *U rječniku nijednom.*

a. Matthaeus *(apostol i jevanđelist).*

a) nom. Matije: Zborn. (1520) 124a. M. Marulić 155. M. Divković nauk x. I. Bandulavić XVIII. I. Ančić svitl. 79. 131. P. Posilović nasl. XI. 5b. M. Radnić 279b. A. Baćić 504. 505. F. Lastrić test. 226b., od' 142., ned. 59., svetń. 148a.

b) U drugijem padežima je onako kao od Matij *(vidi tamo); samo bi vok. od* Matije *bio jednak nominativu, ali za ń nema potvrde.*

b. Matthias *(apostol poslije smrti Hristove). I ovdje će se navesti samo nominativni oblik* Matije. P. Posilović nasl. IV. *(ali na istoj str. ima i oblik* Matija). 52a. J. Filipović 1, 228. F. Lastrić svetń. 16b. *(ali na istoj str. ima i oblik* Matija). J. S. Reļković 81.

c. *Prema tome će* Matije *kao ime kojemu čovjeku biti obićnije* Matthaeus *nego li* Matthias. *Potvrde se navode samo za nom.* Matije. Starine

11, 93. S. Novaković pom. 78. J. Kavanin 111a. Vuk građa 209., rječn. s. v. pop *(na oba mjesta:* Matije Nenadović). *M. Divković se na natpisnom listu svojih knjiga piše* fra Matije Divković.

MATIJEGOVIĆ, *m. prezime zapisato prije našega vremena* (‚Mattijegovich'). T. Smičiklas spom. 291. — *Sumnivo.*

MATIJEL, *m. ime načińeno vaḷada od šale mjesto* Matej *ili* Matija. *Samo u jednoga pisca.* I s tobom, brate moj, i s dobrijem Matijelom (‚Matielom') na gori parnaskoj vele krat pod jelom sjedemo kantati. N. Dimitrović 100. I poklon od moje Matijelu strane daj. 104. *Ovi su primjeri uzeti iz dvije pjesme; u obje se tome* Matijelu *veli još i* Mato *i* Matko.

MATIJEŠIĆ, *m. prezime zapisato prije našega vremena.* R. Lopašić spom. 3, 311. — *Da nije griješkom mjesto* Matijašić?

MÀTIJEV, *adj. što pripada* Matiju *(nom.* Matij *ili* Matije). *U rječniku nijednom.* Od evanjelja Matijeva. Naručn. 39a. Od sve rodbine Matijeve i Katine. M. Divković nauk 301. Od Matijove i od Katine rodbine. 514. U Matijevu evanđelju. I. Ančić svitl. 234. U srcu Matijevu. F. Lastrić od' 143. — *Ima primjer, da* Matijev *ima službu prezimena:* Tadija Matijev. Stat. poḷ. ark. 5, 304. — *Jedan pisac jamačno griješkom uzima* Matijevo *mjesto* Matijevo jevanđeḷe: Kano učini Isus u Matijevu. I. Ančić svitl. 73. Što Isus potvrdi u Matijevu. 79. — *Tako će biti i ovo:* Govoreći po svetomu Matijevu. I. Držić 20. U onezijeh riječijeh svetoga Matijeva. 22.

MÀTIJEVAC, Màtijêvca, *m.*

a. *prezime u naše vrijeme.* Imenik (1906) 353. *i prije našega vremena.* R. Lopašić urb. 228.

b. *selo u Srbiji u okrugu podrinskom.* S. Koturović 89.

MÀTIJEVAČA, *f. zaselak u Bosni u kotaru petrovačkom.* Popis žit. bosn. i herc. 262.

MÀTIJEVCI. Màtijevâcâ, *m. pl. zaselak u Dalmaciji u kotaru metkovičkom. Pišu ga i* Matijevići. A. Mašek 74. — *Što se u knizi* Rat 55. *nalazi:* u Gor. Matijevcima, *to je griješkom mjesto:* u Gor(ńem) Matejevcu. *Vidi* Matejevac.

MÀTIJEVIĆ, *m.*

a. *prezime u Hrvata i u Srba veoma obično u naše vrijeme; ima mu potvrda i prije našega vremena:* Čestitoj domi Matijevića Picokari. M. Gazarović 125b. S. Matijević *pisac „ispovjedaonika"* 1630.

b. *mjestance u Dalmaciji u kotaru kotorskom.* A. Mašek 28.

MÀTIJEVIĆI, *m. pl. mjesno ime:*

a. *selo u Bosni u kotaru tuzlanskom, — zatijem zaselak u kotaru visočkom, a jedan zaselak u kotaru sanskomostskom* Popis žit. bosn. i herc. 130. 270. 282.

b. *zaselak u Dalmaciji u kotaru metkovičkom. Pišu ga i* Matijevci. A. Mašek 74.

c. *selo u Hrvatskoj u županiji zagrebačkoj.* Razdjeḷ. hrv. i slav. 28.

d. *zaselak u Srbiji u okrugu užičkom.* S. Koturović 156.

MÀTIJEVIĆKÂ STRÁNA, *f.* Odavde se peńe strmo na obronak Matijevićku Sranu, ide ńime gore dole podižući se na Kruščicu *(u Bosni).* Glasnik 22, 12.

MÀTIJEVIĆKÎ GÁJEVI, *m. pl. stara hrastova šuma u Bosni.* Glasnik 21, 321.

MÀTIJEVO, *n. dan sv. Matija. Riječ je postala prava imenica, pa se prema tome i deklinira te u instr. sing. glasi* Matijevom. *U rječniku nijednom.* Ovce do Matijeva puštaju se na pašu. J. S. Reḷković 97. — *U tome primjeru* Matijevo *znači dan 21. febr., ali se govori po Slavoniji (među katolicima) i za dan 21. sept.*

MÀTIJIN, *adj. što pripada Matiji.* Matijino sve pospalo društvo. Nar. pjes. vuk 4, 383.

MATIJO, *m. ime* Matej *ili* Matija. *Samo u jednoga pisca* xvi *vijeka, koji je taj oblik upotrebio u stihu sroka radi.* Otac fra Matijo, koji je život svoj u redu stratio. N. Naḷešković 1, 320.

MATIJOVIĆ, *m. prezime zapisato dvaput prije našega vremena.* T. Smičiklas spom. 87. 255. — *Sva je prilika, da su pisari nevješti jeziku našemu krivo zapisali* -o- *mjesto* -e-. *Ispor.* Matijašović, Matošović.

1. MATIKA, *f.* ligo, *motika. Samo u današńijeh Čakavaca.* Zami matiku i zakopaj triput. Nar. prip. mikul. 14. Ovo ti je kramp i matika 55. *Riječ ima i* D. Nemanić (1884) 40. *s akcentom* matika.

2. MATIKA, *m. prezime u naše vrijeme.* Schem. segn. (1871) 115. — *Ne zna se, je li ovo prezime ista riječ, koja je i ona, što je pred ovom, ili je izvedeno od osnove imena* Mato.

MÁTIN, *adj. što pripada čovjeku, kojemu je ime* Mato. Ostavili smo bili. da kuće Matine ise pripadne Radovanu. Glasnik 11, 1, 125. Stipan Kostanić Matin. Pravdonoša (1852) 2.

MÁTIN GRÒB, *m. mjesto u Srbiji u okrugu biogradskom.* Livada pod Matinim grobom. Sr. nov. 1868, 476.

1. MÀTINA, *m. prezime u naše vrijeme.* Schem. zagr. (1875) 210. Imenik (1906) 62. — *Ovo je prezime izvedeno od osnove imena* Mato *i bilo je jamačno najprije ime pa s vremenom postalo prezime.*

2. MATINA, *f. geogr. ime.*

a. *selo u Bosni u kotaru žepačkom.* Popis žit. bosn. i herc. 480.

b. *kisela voda u Bosni kod Žepča.* F. Jukić zemḷ. 7.

c. Mala Matina *zove se nekakvo mjesto u Srbiji u okrugu čačanskom.* Ise livade u Maloj Matini. Sr. nov. 1867. 24.

1. MATINAC, Matinca, *m. prezime izvedeno od osnove pridjeva* Matin. *U naše vrijeme.* Imenik (1906) 76.

2. MATINAC, Matinca, *m. brdo u Srbiji u okrugu jagodinskom.* Glasnik 61, 126.

MÁTINA VÒDA, *f. nekakav ivor u Hercegovini.* Schem. herceg. (1873) 17.

MATINIĆ, *m. prezime zabiḷeženo prije našega vremena.* R. Lopašić urb. 282. — *Nije jasno, je li izvedeno od osnove pridjeva* Matin *ili imena* Matina.

MÁTINO BÌRDO, *n. zaselak u Bosni u kotaru vareškom.* Popis žit. bosn. i herc. 130.

MATINSKI, *adj. što pripada* Matini *(selu u Bosni).* A ne čuli, što im vila viknu sa matinskog visa visokoga. Osvetn. 7, 23.

MATIŠ, *m. ime od mila mjesto* Matej *ili* Matija *zabiḷeženo prije našega vremena.* Ḷ. Stojanović zap. i natp. 2, 102.

MATIŠA, *m. ime od mila mjesto* Matej *ili* Matija *zabiḷeženo u dva spomenika prije našega vremena.* Sin Matiše Mavrovića. Mon. croat. 101. Matiša Bolokovac. T. Smičiklas spom. 120.

MATIŠEVSKO SELO, *n. ime selu zapisato prije našega vremena.* R. Lopašić urb. 74. *Danas se zove* Mateško selo *(vidi tamo).*

MATIŠIĆ, *m. prezime u naše vrijeme izvedeno od osnove imena* Matiš *ili* Matiša. Imenik (1906) 86.

MATIUBOJICA, *m. onaj, koji je ubio svoju mater.* Od Oresta matiubojico. A. d. Costa 2, 196.

MATIZOVIĆ, *m. prezime u naše vrijeme izvedeno od osnove pridjeva* Matizov, *a ovo od* Matiz, *kojemu imenu nema potvrde.* Schem. diak. (1877) 11. Imenik (1906) 24.

MATJAŠ, *m. ime ptici, koja se zove i* sojka, Corax glandarius. A. E. Jurinac, rad jugosl. akad. 83, 125. *Iz maǧ.* mátyás, *što znači istu pticu. Po svoj prilici se* matjaš *izgovara* mâćâš *(biće takav akc.), kako bilježi* M. Medić, letop. mat. sr. 160, 78.

1. MATKA, *f. mati, roditeļka. Samo u jednoga pisca* XVI *vijeka.* Isplnujući svêt . . . . matke svoje tancaje pred kraļem prosi. Š. Budinić suma 250. *Ispor. češki i poļski* matka *(t. j. mati, roditeļka).*

2. MATKA, *f.* materica. *Samo u Stulićevu rječniku, gdje se kaže, da isto znači što i* maternica, maternik, *i prevodi se lat.* matrix, uterus. *Sva je prilika, da je Stulić ovo uzeo iz ruskoga rječnika; ruska riječ* матка *doista znači* materica (matrix, uterus).

MÀTKO *(biće takav akc.), m. ime od mila mjesto* Matej *ili* Matija, *obično u starije vrijeme nego li u današnje. Između rječnika samo u Daničićevu, gdje se navode potvrde tome imenu iz* XIV *i* XV *vijeka, i to samo za Dubrovčane. Potvrda imenu* Matko *ima iz* XV *vijeka u* Mon. croat. 53. 74. 114. 171. — Pjesance tvorimo, najliše naš Matko. N. Dimitrović 100. Jedan Bog, jedan Rim, jedan Matko Babulin. Poslov. danič. Pogibe ti Golubović Matko. Pjev. crn. 243a.

MÀTKOV, *adj. što pripada* Matku *U Daničićevu rječniku s primjerom iz* XV *vijeka:* Platite Mihu sestričiću Matkovu. Spom. sr. 2, 64.

MÀTKOVAC, Màtkôvca *(biće takav akc.), m. mjesno ime načińeno od osnove pridjeva* Matkov.

a. *jedno selo i jedan zaselak u Bosni u kotaru vlaseničkom.* Popis žit. bosn. i herc. 370. 372.

b. *nekakav plemićski grad u negdašńoj županiji križevačkoj, spominе se* XVII *vijeka:* Tertia vinea castelli Matkovec. R. Lopašić urb. 185.

MÀTKÔVCI, Màtkovâcâ *(biće takav akc.), m. pl. mjesto u Srbiji u okrugu užičkom.* Niva u Matkovcima. Sr. nov. 1861, 127.

MÀTKOVIĆ, *m. prezime izvedeno od osnove pridjeva* Matkov, *dosta obično u Hrvata i u Srba.* M. Đ. Milićević knež. srb. 327. Rat 410. Imenik (1906) 110. 210. 321. *Nalazi se i u narodnoj pjesmi:* Da će udrit popu Matkoviću. Pjev. crn. 72a. *pa i prije našega vremena.* R. Lopašić urb. 152. I. Gundulić VIII.

MÀTKOVIĆI, *m. pl. mjesno ime.*

a. *tri zaseoka u Dalmaciji, sva tri u kotaru kotorskom.* A. Mašek 21. 24. 32.

b. *zaselak u Hrvatskoj u županiji modruško-riječkoj.* Razdjeļ. hrv. i slav. 13.

MATKOVINE, *f. pl. mjestance u Dalmaciji u kotaru sińskom.* A. Mašek 112.

MATKUN, *m. prezime u naše vrijeme izvedeno od osnove imena* Matko. Imenik (1906) 57.

MATNIK, *m. potok u Slavoniji u brodskom kotaru.* Reguļ. save 157.

MÁTO, *m. ime od mila mjesto* Matej *ili* Matija. *Između rječnika samo u Vukovu, gdje se kaže, da je* Mato *od mila mjesto* Matija *i da se nalazi u južnom govoru; ali tome treba dodati, da* Mato *ne služi samo za ime* Matija, *nego i za* Matej *i da se nalazi također u zapadnom (ili ikavskom) govoru. Tako u Slavoniji među katolicima-ikavcima mnogo ima ļudi, koji se zovu* Mato, *pa im je godovno* 21. *sept., koje je dan sv.* Mateja (Matthaeus). *Onamo govore nom.* Máto, *gen.* Mátê, *dat. i lok.* Máti, *akuz.* Mátu, *instr.* Mátôm *(kao što govore i* Đúro, Đúrê, Míjo, Mijê *i t. d.). Tako će biti i u drugijem krajevima među štokavcima-ikavcima. Ali u južnom govoru je gen.* Máta, *dat.* Mátu *i t. d., kako se vidi iz ovijeh primjera:* Gospodinu Ġonu sinu Mata Gradića. F. Lukarević 2. Pijero Mata Ivanovića. I. Nenadić šamb. 20. A puštiše od Horvata Mata. Nar. pjes. vuk 3, 345. Kad dođoše od Horvata Matu. 3, 347. Bacio ih pred Mata u travu. 3, 388. Te pogodi Stojkovića Mata. 4, 121. I serdara Boškovića Mata 5, 261. — *I u jednom spomeniku iz istočnijeh krajeva nalazi se oblik* Mata *za akuz. sing.* S. Novaković pom. 78. *Inače je u istočnom govoru nom.* Máta, *gen.* Mátê *i t. d. U sva tri govora vok. glasi* Mâto. — *Napokon se dodaje, da se u jednoj istoj narodnoj pjesmi istom čovjeku govori sad* Mato, *sad* Matija. Nar. pjes. vuk 3, 384 — 390.

MATOČIĆ, *m. selo u Bosni u kotaru ļevanskom.* Popis žit. bosn. i herc. 458.

MATOČIKA, *f. vidi kod* matičika.

MATOČINA, *f. ime biļki:*

a) Melissa officinalis. Đ. Popović poznav. robe 271. B. Šulek im.

b) Melittis melissophyllum. B. Šulek im.

c) isto što žalfija. A. Belić 383. — *Nejasno je postańe ove riječi; ako stoji u svezi s riječju* matica *(t. j. pčeliņa, vidi, što je rečeno kod* matičika), *nejasno je, kako se razvilo -o-.*

MATÒGLAV *(biće takav akc.), adj.* nadimak čovjeku velike i tvrde glave. M. Pavlinović. *Nije jasno, što je prvi dio ove složene riječi; da nije iz tal.* matto *(lud)?*

MÀTOJEVIĆ *(biće takav akc.), m. prezime u naše vrijeme izvedeno od osnove pridjeva* Matojev, *a to od osnove imena* Matoje *(t. j.* Matej *ili* Matija, *od mila), kojemu nema potvrde.* Rad jugosl. akad. 82, 121.

MATOK, *m. ime od mila mjesto* Matej *ili* Matija *zapisato prije našega vremena.* T. Smičiklas spom. 111. *Danas služi kao prezime:* Imenik (1906) 164.

MATOKANOVIĆ, *m. prezime u naše vrijeme izvedeno od osnove pridjeva* Matokanov, *a to od osnove imena* Matokan *(t. j.* Matej *ili* Matija), *kojemu nema potvrde.* Rad jugosl. akad. 82, 123.

MATOKIĆ, *m. prezime izvedeno od osnove imena* Matok *zapisato prije našega vremena.* T. Smičiklas spom. 207.

MATÒKIT, *m.* planina u Hercegovini blizu mora i Ļubuškoga. Vuk rječn. U tom tonu za Matokit sunce. Osvetn. 7, 86. — *Postańe nejasno.*

MATÓKOVIĆ, *m. prezime u naše vrijeme izvedeno od osnove pridjeva* Matokov, *a to od osnove imena* Matok. Imenik (1906) 281.

MATOLIK, *adj. neznana postańa i značeńa.* Od mume je iskra odskočila, na koļena Marku je padnula, progori mu gaće matolike. Hrv. nar. pjes. 2, 381.

*

1. MATOR, *m. biļka* Chrithmum maritimum. D. Lambl (1852) 55. *a otud i u Šulekovu imeniku. Vidi* matar, motar.

2. MĂTOR, *adj. star, vremenit. Nalazi se i u drugim nekim slavenskim jezicima: staroslov. i bug.* маторъ; *ispor. slov.* matoren *(odrastao), rus.* матерой *(jak, debeo). Sva je prilika, da je ova riječ načińena od osnove imenice* mati, *pa da se isprva govorilo* matora *kao imenica ženskoga roda u značeńu:* mati *(živadi ili drugijeh životińa); budući da mati uvijek mora biti starija od svojih mladih, lako se s pojmom materinstva združio pojam starosti (bar relativne), i tako je pomenuta imenica* matora *dobila značeńe: stara, starka, t. j. ono, što danas znači* matorka *(vidi tamo). A pošto se i to značeńe utvrdilo, osjetila se potreba, da se prema fem.* matora *načini masc.* mator, *pa i neutr.* matoro, *i tako se od prvobitne imenice ženskoga roda razvio pridjev (ispor. pridjev* udov, udova, *koji se razvio prema negdašńoj imenici* udova, *staroslov.* вьдова). *U tom tako postalom pridjevu* mator *zadržao se samo pojam starosti, a pojam materinstva izgubio se. Između rječnika nalazi se* mator *samo u Mikaļinu* (senex, longaevus) *i u Vukovu* (alt, senex, besonders von Thieren); *u prvome od ta dva rječnika ima i komparativ* matoriji (stariji, od veće godina, maior natu). — *Pridjev* mator *upotrebļava se*

a. *za čeļad.* Ja ovako mator prid vojskom ću pojti *(govori sultan Suliman; pisac sa strane u biļeški tumači* mator *riječma:* vremenit, star). B. Krnarutić 33. Nađe jednu sedu matoru devojčuru pod jednim grmom gde spava. Nar. prip. vuk 91. Ja mator čoek, pa sam došao đetetu, da me svjetuje, kako ću se ženiti. 195. Vješte žene matore broje na prste i nahode, da je rodiļa zahvatila nošńom komad desetoga mjeseca. S. Ļubiša prip. 242. Ako je narod već svojom *(t. j. narodnosti)* mator i trul. M. Pavlinović, razl. sp. 169. Ona velika, sasvim pusta i gola crkva matorih vojnika. 418. Kad matoro *(t. j. poodraslo)* dete počne da lazi (četvoronoške), sluti na goste. M. Đ. Milićević, živ. srb. glasn. 37, 173. Ostavļajući matore *(t. j. ļude)* ja sam motrio na pogreške mladićâ. zlosel. 267. — *Možda ovamo idu i ova dva primjera, u kojima bi* Matori *moglo biti prezime ili nadimak:* Držeći za ruku Tomu Matorija *(u kajkavskoj ispravi* XVI *vijeka).* Mon. croat. 338. Što su poharali Vasu Matoroga Šabačkog. Glasnik II, 1, 154.

b. *za životińe.* Kad mator pas laje, onda vaļa viđeti, šta je. Nar. posl. vuk 119. Matora lisica čuva se gvožđa. 175. Mator kurjak pasja maskara. 175. Jednom rukom matoroga vola drži za rep. Vuk rječn. s. v. Marko Kraļević. Onaj matori pas stane govoriti. Nar. prip. vuk 16.

c. *za stvari.* Lice je matorog lista golo. P. Bolić vinod. 1, 38. Matora drva ne dadu se presadivati. Nar. posl. vuk 175. Silni vetar .... izvaļivao matoro drveće. M. Đ. Milićević zim. več. 308.

d. *za štogod netjelesno (vrlo rijetko).* Mnozi ńih matora sfita *(t. j. svita, savjeta)* razlozi tvrdimi .... odvratit silovajuć se. P. Zoranić 6.

MATÓRAC, matórca, *m. nešto staro (o muškijem životińama i o nekijem stvarma). Akc. se mijeńa kao riječi* jedinac. *Između rječnika samo u Vukovu* (der Alte, besonders von den Thieren, senex; auch vom Weinberge würde man es gebrauchen).

a. *o životińama.* Snese *(t. j. ptica kolibri)* 2 bela kolik grašak jaja, iz kojih se izlegu slepi mladunci, koje matorci junački brane. K. Crnogorac zool. 90. On se razrogači kao gladan vuk matorac. Sr. zora, g. 1, sv. 2, str. 27. Matórac govori se za pijetla u Lapovcima i u Strizivojni (u Slavoniji). S. Ivšić.

b. *o vinogradu (u kojem je staro čokoće).* Da se mesta u matorcu upotrebe. P. Bolić vinod. 1, 169.

c. *ime brijegu u Bosni (vaļada se zato tako zove, što je na ńemu ponajviše staro drveće; ispor.* Stara Planina, *t. j. Balkan).* Fojnica varoš pod brijegom Matorcem. F. Jukić zemļ. 35.

MATÒRÂŠ, matoráša, *m. pijetao. Akc. kakav je u gen. sing., takav je i u drugijem padežima osim vok. sing. i plur.* màtorâšu, màtorâši. *Govori se u Strizivojni (u Slavoniji).* S. Ivšić.

MATÓRČEVIĆ *(biće takav akc.), m. prezime u naše vrijeme u Srbiji izvedeno od osnove pridjeva* matorčev, *a to od osnove pridjeva* mator. Rat 136.

MÀTORÊŃE, *n. nom. verb. od* matoriti. *Samo u Vukovu rječniku.*

MÀTORE ŃĬVE, *f. pl. mjesto u Srbiji u okrugu smederevskom.* Ńiva u Matorim Ńivama. Sr. nov. 1873, 1093.

MÀTORICA *(biće takav akc.), f. ime svińi.* F. Kurelac dom. živ. 41. D. Hirc *(biļeži za Suho Poļe u Slavoniji).*

1. MATORÌNA, *f. starost. Samo u Vukovu rječniku* (das Alter, senectus).

2. MÀTORINA, *f.* vuna u Konavlima, koju strigu u proļeću. L Zore paļetk. rad 110, 225.

MÀTORITI, màtorîm, *impf. starjeti. Samo u Vukovu rječniku* (alt werden, altern, senesco).

MÀTÔRKA, *f. stara, starka. Akc. ostaje svuda bez promjene;* -o- *je svuda dugo osim u gen. pl.* màtorâkâ. *Između rječnika samo u Vukovu* (die Alte, z. B. beim Geflügel, senex).

a. *stara (ili uopće starija) žena.* Da su *(t. j. ženska djeca)* svud pametna i dobra kao kakve matorke. M Đ. Milićević zlosel. 324.

b. matorka *u živadi ili uopće u ptica. Vidi, što je naprijed navedeno iz Vukova rječnika. Ispor.* matorac *pod* a.

c. *starija pčela.* Pčela se danas izlegla, a sutra zna raditi kao i matorka pčela. F. Đorđević 7.

d. matorka *se zove ona košnica, u kojoj se koji roj pčela izlegao, pa poslije ode iz ńe. Ta se košnica zove i* mati; *vidi* 1 mati *pod* c, *g zajedno s prvijem primjerom.* Ako roj ne vraćaš natrag, to ćeš pokvariti matorku. F. Đorđević 14. Matorka, der Mutterstock, stara košnica, koja rojeve daje. J. Živanović javor (1877) 1210.

MÀTÔRKIĆ *(biće takav akc.), m. prezime u naše vrijeme u Srbiji izvedeno od osnove imenice* matorka. Rat 393.

MÀTÔRNICA, *f.* Tako se naziva ona kudeļa, što se ostavļa za seme, dakle pusti se, da zamatori, kako će seme sazreti. D. Preradović.

1. MÀTORŃÀK, *m. star čovjek, — stara voda.*

a. *star (ili uopće stariji čovjek). Samo u ovom primjeru:* Jedni mladci i malobrojci, a jedni matorńaci i nasporeni. M. Pavlinović razl. sp. 212.

b. stara voda. *Samo u Vukovu rječniku, gdje se kaže:* Matorńak, stara voda, od koje se odvede jaz (Hauptfluss, von welchem Wasser abgeleitet wird). Podjažje, mjesto između jaza i matorńaka. Vuk rječn. s. v. podjažje.

2. MATORŃAK, *m.*, MATORŃA TRAVA, *f. biļka* Matricaria. B. Šulek im. *Slabo je potvrđeno jedno i drugo ime.*

MATOROGA, *f. palica, batina. Samo u Stulićevu rječniku, gdje se kaže, da znači isto što* matoruga *i* matraga *i tumači se tal.* bastone, *lat.* baculum (baculus), *a dodaje se, da se nalazi u M. Držića. Riječ je istoga postaṇa, kojega je i* motoruga *(vidi tamo). Ispor.* matika *prema* motika.

MATOROGIN HAN, *m. zaselak u Bosni u kotaru visočkom.* Popis žit. bosn. i herc. 114.

MATOROST, *f. Samo u jednoga pisca o čokotu.* Mlogo je puta potrebno čokotovo stablo zbog matorosti ńegove odseći. P. Bolić vinod. 1, 191. Matorost čokoća pomlađuje se. 270.

MATOROVA, *f. selo u Srbiji u okrugu topličkom.* M. Đ. Milićević kraļ. srb. 392. 416. *Biće isto mjesto, koje je i ovo, što sad dolazi.*

MATOROVO, *n. zaselak u Srbiji u okrugu topličkom.* S. Koturović 138. *Vidi ime, koje je pred ovijem.*

MATORSKI PRESLOP, *m. ime mjestu u spomeniku* XIV *vijeka.* Međe v'semu Al'tińu Mator'ski Prêsloрь. Deč. hris. 38. — *Isto se mjesto zove i* Materski Preslop *(vidi tamo).*

MATORŠTINA, *f.* staro korito potoka. U Samoboru *(gdje izgovaraju* -šč-). F. Hefele. *Poradi značeńa ispor.* 1 matorńak *pod* b.

MATORUGA, *f.*

a. *palica, batina. Samo u Stulićevu rječniku, gdje se kaže, da znači isto što* matoroga *(vidi tamo).*

b. *U rječniku* B. Belović-Bern. 187. *veli se, da* matoruga *znači isto što* križnica. *A kod te riječi (na str.* 165) *kaže se ovo:* Križnica f. (kod narodnog tkańa u Bosni). Latice križnica smješštene su na vretenu, što ga okreće mlinsko kolo, a kroz ńih prolazi igla. Kad se križnica upre o igle, onda se maļ diže tako dugo, dok se križnica ne razmine iglom, te maļ onda svom težinom padne na sukno položeno u koritu. U to će druga križnica dostići drugi maļ, i tako neprestance biju oba maļa naizmjence sukno te ga stupaju.

MATOSOVIĆ, *m. prezime isto koje i* Matasović, *samo je* -a- *između* t *i* s *prešlo u* o *poradi asimilacije s onijem* o, *koje iza ńega stoji.* Matosović. Schem. zagr. (1875) 144. 196. *Možda ovamo ide i* ‚Matosouics'. Mon. ragus. 1, 205.

MÀTOŠ, Matòša *(biće takav akc.), m. prezime u naše vrijeme.* Imenik (1906) 117. — *Jamačno je* Matoš *najprije bilo ime od mila mjesto* Matej *ili* Matija *pa s vremenom postalo prezime.*

MATOŠA, *m. ime od mila mjesto* Matej *ili* Matija *zabiļeženo u spomeniku* XV *vijeka.* Satnik Matoša. Mon. croat. 51.

MATÒŠEVAC, Matòšêvca *(biće takav akc.), m. mjesto u Srbiji u okrugu vaļevskom.* Zemļa u Matoševcu. Sr. nov. 1868. 145.

MATÒŠÊVCI, Matòševâcâ *(biće takav akc.), m. pl. zaselak u Bosni u kotaru bańolučkom.* Popis žit. bosn. i herc. 156.

MATOŠEVIĆ, *m. prezime izvedeno od osnove pridjeva* Matošev, *a to od osnove imena* Matoš, *zabiļeženo prije našega vremena.* T. Smičiklas spom. 154. E. Pavić ogled. IX. — Možda ovamo ide i ‚Matosceuich'. Mon. ragus. 1, 223.

MATOŠEVO, *n. neko mjesto (selo? zaselak? šta li je) blizu vode Morače.* Pa se baci niz Moraču Meho, da bi niz ńu projurio krišom, al' ga vidje vojvoda Miļane, k Matoševu prizajmio druge. Osvetn. 5, 102.

MÀTOŠIĆ *(biće takav akc.), m. prezime izvedeno od osnove imena* Matoš *ili* Matoša. Schem. siben. (1875) 27. Imenik (1906) 201. *Zabiļeženo je i prije našega vremena.* R. Lopašić urb. 276.

MATOŠOVIĆ, *m. prezime zapisato prije našega vremena.* T. Smičiklas spom. 87. — *Sva je prilika, da je pisar nevješt našemu jeziku krivo zapisao* -o- *mjesto* -e-. *Ispor. u istoj knizi* Matijašović, Matijović.

MATOTA, *m. prezime u naše vrijeme.* T. Boca 15. Imenik (1906) 16. — *Jamačno je ovo najprije bilo ime od mila mjesto* Matej *ili* Matija *pa s vremenom postalo prezime.*

MATOVICKE LIVADE, *f. pl. mjesto u Srbiji u jagodinskom okrugu.* Glasnik 61, 126. — *Glas* -c- *u prvoj riječi biće mjesto* -ts-.

MÁTOVIĆ, *m. prezime izvedeno od osnove pridjeva* Matov, *a to od osnove imena* Mato. L. Stojanović zap. i natp. 2, 454. D. Avramović 216. 218. Drž. kalend. srb. (1905) 99. *I pisac* „katekizma rimskog" (1775) *upotrebļenoga za ovaj rječnik zvao se* J. Matović *(iz Dobrote). Nalazi se i u narodnoj pjesmi:* Drugo š ńime Bajo Matoviću. Nar. pjes. vuk 4, 446.

MATOVILAC, matovilca, *m. biļka* Fedia olitoria. B. Šulek im. *Govore osobito Kajkavci, u kojih je* matovílec, matovilca. *Vidi* motovilac.

1. MATÒVILO, *n. isto što* motovilo *(vidi tamo). Samo u ovoj nar. zagonetki za pčele:* Šilo vilo matovilo, ispod neba prohodilo, grčki umjelo, a naški ne umjelo. Magazin (1851) 139.

2. MATÒVILO, *n.* potok, protiče kroz selo Majur kod Šapca, utiče u Reku. M. Ružičić.

MATÒVINOVIĆ *(tako je zabiļežen akc.), m. prezime u naše vrijeme.* Imenik (1906) 344. Prezime Matòvinović ima u Liki. J. Bogdanović. *Biće postalo od osnove pridjeva* Matovinov, *a to od osnove imena* Matovin *(t. j.* Matej *ili* Matija, *od mila), kojemu nema potvrde.*

MATRA, *f.* hysteria, *bolest materice. Riječ biļeži* M. Jovanović-Batut, *koji kaže, da je ima od M. Kuzmanića, i dodaje:* biće po talijanskom. *Ispor. tal.* madre *(t. j. upravo* mati, *ali se gdještо govori mjesto* ‚mal di madre', *t. j. bolest materice). — Ispor. još:* Matra je bol vu štumigu *(t. j. u stomaku, želucu). U Vrbniku na otoku Krku.* Zborn. za nar. živ. 5, 210.

MATRAC, matraca, *m. isto što* matarac *i istoga postaṇa (vidi tamo). Samo u rječnicima Bjelostjenčevu* (masturca, gausape, cilicium, culcitra), *Jambrešićevu* (culcitra) *i u Voltiģijinu* (materazzo, Matratze).

MÀTRAČIĆ, *m. dem. od* matrak. *U Lici.* J. Bogdanović.

MÀTRAČINA, *m. augm. od* matrak. Ako te ovom matračinom pro leđa ispopružim, bomeš *(t. j. bome ćeš)* znati. *U Lici.* J. Bogdanović. *Potvrđuje za Liku i* V. Arsenijević.

MATRAG, *m. ne zna se, što upravo znači. Govori se u kletvi:* matrag ga odnio! U Srbiji. V. Ilić.

MATRAGA, *f. batina, toļaga. Između rječnika samo u Stulićevu, gdje se kaže, da znači isto što i* matoroga, matoruga *(vidi tamo); bez sumńe je i istoga postaṇa, kojega su te riječi i kojega je riječ* matrak *(vidi tamo).* Kļanastom matragom smlati ga po glavi. M. Vetranić 1, 299. Satir . . . .

tjera s matragom plahu zvir. 2, 85. Ner se sta braniti matragom na mene. 2, 139. Kad baba Raduna usazna, ocijepa mi matragu o pleći. M. Držić 417.

MÀTRAK, màtraka, *m. isto što* matraga, *s kojom je riječju i istoga postańa. U rječniku nijecnom. Govori se u Lici, u Dalmaciji i u Crnoj Gori.* Màtrak, poveća klîpa. *U Lici.* V. Arsenijević. Màtrak, u Liki podugačku granu zovu „matrakom". Ako te ovijem matrakom poćeram, bomeš *(t. j. bomc ćeš)* upaziti. J. Bogdanović. Màtrak, gen. màtraka, gen. pl. màtrâkâ, je komad tanka i obično krivudava drveta, koje ne treba cijepati kao glavńu. U Lici. Đ. Škarić. Matrâk *(tako je zabiļežen akc.)* je u Dalmaciji okrupan komad drveta. Ako te ne sluša, udri po ńemu matrakom. M. Pavlinović. Matrák *(tako je zabiļežen akc.)* je debela toļaga, a znači i momče, koje je za svašta nevaļalo. *U riječkoj nahiji (u Crnoj Gori).* A Jovićević. — *U ovoj zadńoj potvrdi navodi se, kako se vidi još jedno značeńe, koje je preneseno (t. j. momče tako nevaļalo, da nije za drugo, nego da izgori kao toļaga). — Iz starijega vremena samo je ova potvrda:* Matrake hitaju, stinja primitaju. I. T. Mrnavić osm. 48. *(u ovom se primjeru ne zna je li* matrake *akuz. pl. od* matrak *ili od* matraka).

MATRÀKAČA, *f. isto što* matrakalica. *U Lici.* J. Bogdanović.

MATRÀKAČINA, *f. augm. od* matrakača. *U Lici.* J. Bogdanović.

MATRÀKALICA, *f. žensko, koje matraka.* Ta matrakalica vavije nekud matraka. *U Lici.* J. Bogdanović.

MATRÀKALO, *m. (n.) muško, koje matraka. U Lici.* J. Bogdanović.

MATRÀKÁŃE, *n. nom. verb. od* matrakati. Ostavi se po selu matrakańa, man radi. *U Lici* J. Bogdanović.

MATRÀKATI, matràkâm, *impf. žurno ići.* Tako se govori za čovjeka, koji ima dugo i tanke noge pa kad ide, kao da ńima baca. U Lici. Đ. Škarić. Ništa i ne radi, man vavijo po selu matraka. J. Bogdanović. — *Iz tumačeńa Đ. Škarića može se razabrati, da je glag.* matrakati *izveden od osnove imenice* matrak, *t. j. upravo se govori o čovjeku, koji ima noge nalik na* matrake *pa ńima razbacuje hodeći.*

MATRAŃE, *n. nom. verb. od* matrati. *Samo u Stulićevu rječniku* (consideratio, investigatio, contemplatio) *s dodatkom, da se nalazi u Filipa iz Oćevije (t. j. F. Lastrića). — Nepouzdano.*

MATRAPIJA, *f. vrućica, ogńuština. Biće to u ovome (jedinom) primjeru:* Nek se uzme na brku noža terjaka . . . . i nek bolestnik proguta i dobro se pokrije, da se može oznojiti i u onoj ogńuštini za glavu na ladan zrak ne izlaziti. Tko pak terjaka ne bi mogao dobaviti, oni može . . . . dobro se u mlakoj sobi pokriti, da se može oznojiti . . . . i kad sasvim ona matrapija pristano, prisvući se. G. Peštalić 243. — *Postańe nepoznato.*

MATRATI, matram, *impf. promatrati. Samo u Stulićevu rječniku* (consideraro, investigare, contemplari) *s dodatkom, da se nalazi u Filipa iz Oćevije (t. j. F. Lastrića). — Nepouzdano.*

MATRCA, *f. bilka, koja se zove i divļa cikorija,* Cichorium intybus. B. Šulek im. — *Slabo pouzdano.*

MATRIK, *m. bilka* Matricaria parthonium. B. Šulek im. *Iz tal.* matricale *(ista bilka). — Nalazi se i ime* matrik bijeli *(narod bi prije rekao* bijeli matrik) *za bilku* Ambrosia maritima. B. Šulek im. *U Stulićevu rječn. stoji:* Matrik bijeli, trava, ambrosiana.

MATRIKAL, MATRIKAO, matrikala, *m. bilka* Matricaria parthenium. B. Šulek im. *Iz tal.* matricale *(ista bilka). Nalazi se u Belinu rječniku* (matrikao, matricaria o partenio, erba nota) *i u Stulićevu* (matrikal, matrikao, trava artemisia, matricaria) *s naznakom, da je iz Belina rječn. U Stuliča ima još i* matrieo, *gen.* matriela, *koje je jamačno pogrješka mjesto* matriko, matrikala.

MATRIMONIJ, *m. ženidba, iz lat.* matrimonium. *Nalazi se samo u ćakavskijem spomenicima i knigama* XVI *i* XVII *vijeka. Potvrde za nom. i akuz.* matrimonij: Korizm. 73a. M. Marulić 302. Ant. Dalm. nov. tešt. 2, 155b. Š. Budinić suma 125., ispr. 84. F. Glavinić cvit 435b. 447a. *Mjesto* -ij *piše se na kraju* i: Arkiv 2, 88. A. d. Costa 1, 147 *(ovaj pisac nije ćakavac niti je iz* XVI *ili* XVII *vijeka, ali on riječ* ‚matrimoni' *upotrebļava kao učenu lat. riječ). — Potvrde za gen.* matrimonija: Korizm. 15a. Naručn. 3a. Ant. Dalm. apost. g 4. F. Glavinić cvit 166b. — *Potvrda za lok.* matrimoniji: Starine 23, 72.

MATRIMONIJALSKI, *adj. ženidbeni, iz lat.* matrimonialis. Pristojanje matrimonijalsko. Naručn. 66b. Prišadši vrime učiniti dlžnost matrimonijalsku. Mirakuli 99.

MATRIMONIJO, *m. ženidba, iz lat.* matrimonium. Ne vaļa matrimonijo. S. Matijević 86. Matrimonijo ali vjenčanje. I. Držić 204. Matrimonio ili ženidba. J. Banovac razg. 199.

MATRIMONSKI, *adj. ženidbeni, lat.* matrimonialis. Sazdateļ matrimonskoga združenja. Š. Budinić suma 213.

MATRĻAN, *m. prezime zapisato prije našega vremena.* R. Lopašić urb. 156. — *Možda stoji u svezi s imenom* Matej *ili* Matija.

MATRMONIJ, *m. isto što* matrimonij. Od sakramenta matrmonija. Naručn. 4a.

MATRONA, *f.*, MATRONSKO POĻE, *n. mjesto u Srbiji u okrugu smederevskom.* Ńiva u Matroni. Ńiva u Matronskom poļu. Sr. Nov. 1863. 504.

MATROSINA, *m.* lijena ļudurina. *U riječkoj nahiji (u Crnoj Gori), gdje je akc.* matrôsina. A. Jovićević. *Poradi postańa ispor. što isti prinosnik veli za* matrak.

MÀTRÛN, matrúna, *m. veliki bol, grč u želucu. Iz tal.* matrone *ili* madrone *(probadi, protisli).* Màtrûn, u Liki se tako zove neka vrst strašne trbobolje. Malo noćes od matruna ne crko. J. Bogdanović. Màtrûn, gen. matrúna, grč u želucu. U Lici. V. Arsenijević. Matrun . . . . je bol va štumigu *(t. j. stomaku, želucu). U Vrbniku (na Krku).* Zbor. za nar. živ. 5, 210. Matrun (gastralgia) velika je bolest u drobu. *U Poļicima.* 8, 242. — *Ispor. još:* Matrun (Dalm.) neka spolna muška bolest; neki tako velo i za koliku. M. Jovanović-Batut.

MATRUNA, *f. bilka* Acanthus longifolius. J. Pančić flora srb. 576., flora beogr.3 375. S. Petrović 328. *U* B. Šuleka im. *je* matruna Acanthus mollis *s naznakom, da je riječ uzeta od Pančića. — Postańe tamno.*

MATRÙNÁŃE, *n. nom. verb. od* matrunati. Dodja mi već matrunańe. *U Lici.* J. Bogdanović.

MATRÙNATI, matrúnâm, *impf.* trpjeti matrun. Slab mi je trbu, često matrunam. *U Lici.* J. Bogdanović.

MATUBOJICA, *m. Samo u Stulićevu rječniku, gdje se kaže, da znači isto što* materoubojica. — *Nepouzdano.*

MATUČKA. *f. Samo u Stulićevu rječniku, gdje se kaže, da znači isto što* majčica. — *Sasma nepouzdano.*

MATUFIĆ, *m. prezime dubrovačko, spomiñe se u* XVI *vijeku.* Gospodinu Mihu Matufiću. N. Naļešković 1, 327. Svijetlomu vlastelinu Mihu Matufiću. D. Zlatarić 36ᵉ. U smrt gospodina Miha Matufića. 90ᵃ. — *Riječi (ili imenu?)* matuf (Matuf), *otkle je prezime ovo izvedeno, nema potvrde, a ne zna joj se ni postañe ni značeñe.*

MÀTUKA *(tako je zabiļežen akc.), m. ime od mila mjesto* Matej *ili* Matija. *Na Braču.* A. Ostojić.

MATULAN, *m. biće ime od mila mjesto* Matej *ili* Matija. *Samo u narodnoj jednoj pjesmi.* Ona ode svom bijelom dvoru pa govori Matulanu slugi: Matulane, virna slugo moja! Nar. pjes. marjan. 17.

1. MATULIĆ, *m. prezime izvedeno od osnove imena* Matul *(ili* Matula?), *kojemu nema potvrde. Zabiļeženo je prije našega vremena.* H. Lucić 283. J. Kavañin 89ᵇ. I. Zadranin 23. T. Smičiklas spom. 114.

2. MATULIĆ, *m. riba* Apogon imberbis. G. Kolombatović (1881) 5.

MATULINOVIĆ, *m. dubrovačko prezime* XV. *vijeka.* K. Jireček spom. 71. *I u tal. spomeniku* XVI *vijeka.* Monum. spect. hist. Slav. merid. 14, 283. *Izvedeno od* Matulin, *kojemu imenu nema potvrde.*

1. MATUN, *m. prezime u naše vrijeme:* Imenik (1906) 85. *i prije našega vremena:* R. Lopašić urb. 252. — *Jamačno je ovo nekad bilo ime od mila mjesto* Matej *ili* Matija *pa s vremenom postalo prezime.*

2. MATUN, *m. opeka, cigla. Iz tal.* mattone, *što isto znači.* Reče pećarom od matuna, to jest opeka. I. Ančić svitl. 23. Smlači na matunu oli kupi. J. Vladimirović 46. Jedni pekući matune, cigle, aliti opeke. A. Kačić korab. 11. Da peku matune, opeke oli cigle. 59. U dnu ogńenice je komin (ogńišće) .... načiñen od gńile .... ili matuna. *U Poļicima.* Zborn. nar. živ. 8, 262.

MATUNA, *m. prezime u naše vrijeme.* Imenik (1906) 60. *Jamačno je ovo nekad bilo ime od mila mjesto* Matej *ili* Matija *pa s vremenom postalo prezime.*

MATÚNCI, *m. prezime u naše vrijeme.* Imenik (1906) 5. 325. *Ovo je upravo nom. pl. od imena* Matunac, *kojemu inače nema potvrde, pa se* Matunci *govorilo čitavoj kući ili zadruzi: to su* Matunci, *t. j. svi se zovu po svome praocu* Matuncu. *Pomalo se zaboravilo, da je* Matunci *upravo plural, te se i svaki pojedini član zadruge počeo zvati* Matunci. *Isto tako treba shvaćati i pluralni oblik* Jablanci, *kako se zvao pisac za ovaj rječnik upotrebļene* priručne knige (1772). *Što se danas govori gen.* Matuncija, *dat.* Matunciju *i t. d., to je došlo otud, što se činilo neprirodno, da se o jednome čovjeku kaže u gen.* Matunaca, *u dat.* Matuncima.

MATUNIĆ, *m. prezime zabiļeženo prije našega vremena izvedeno od osnove imena* Matun. Mon. croat. 228.

MATUNOVIĆ, *m. prezime u naše vrijeme izvedeno od osnove pridjeva* Matunov, *a to od osnove imena* Matun. Rad jugosl. akad. 82, 129.

MATURA, *m. ime* Matej *ili* Matija, *ali ne od mila. Govore Kajkavci u Podravini blizu Slavonije s akc.* Matûra. T. Maretić.

MATUROVAC, Maturovca, *m. selo u Hrvatskoj u županiji varaždinskoj. Mješťani govore* Maturovec. Razdjel. hrv. i slav. 52.

MATURSTVO, *n. velika starost (poslije* 70 *godina). Samo u jednoga pisca, koji je tu riječ načinio prema lat.* maturitas *ili tal.* maturità. Sedam vikov ili dob človičanskih .... 7. prestarenje, maturstvo ili didstvo od 70 *(t. j.* let, *gödînâ)* do skončanja života. F. Glavinić cvit 451ᵃ.

MATUŠIĆ, *m. prezime zabiļeženo dvaput prije našega vremena izvedeno od osnove imena* Matuš *ili* Matuša, *kojemu nema potvrde.* R. Lopašić spom. 1, 387. T. Smičiklas spom. 258.

MATUTINA, *f. jutreńa služba na slavu Božju. Iz lat.* matutina. Ovo sedam vremena zove se prvo matutina .... u naš jezik polunoćńa. M. Divković nauk 359. Veleći mu, da bješe ura od matutine *(štamp.* ‚matutina'). M. Orbin zrcalo 114. Iduć na blagovist na matutinu. I. Ančić ogl 13. Prije nego si jutreńu iliti matutinu rekao. P. Knežević osm. 18. Koje se *(t. j. knige)* štiju u pjevańu noćnomu, to jest na matutinu. J. Matović 292. Nije dužan govorit matutine ni prime ni tercije ni sešte. M. Dobretić 275. — *U jednoga pisca glasi lok. sing.* matutinoj, *kao da je pridjev:* Misa po matutinoj govori se. I. Ančić vrata 243.

MATUTINOVIĆ, *m. prezime u Dalmaciji; vaļada je negda bilo talijansko* (Mattutini) *pa pohrvaćeno.* Schem. spal. (1862) 16.

MÀTUZICA, *f. Samo u Vukovu rječniku, gdje se kaže, da je to* uzica, kojom je privezan šibak (cijep) za stojalo (stojak) *s dodatkom, da se govori u Crnoj Gori; a kod riječi* stojak *(za koju veli da se govori u Crmnici) i* stojalo *(za koju veli da se govori u Crnoj Gori) piše Vuk, da je to* motka, za koju je matuzicom privezan cijep te se ńime žito mlati (stojak se drži u ruci, a cijepom se mlati žito). — *Riječ je bez sumńe složena; prvi dio* mat *je od istoga korijena, koji je u glag.* motati; *to sigurno dokazuju drugi slavenski jezici, u kojima se nalaze isto tako načińene riječi te znače kakvu uzicu ili konopčić: slov.* motoz *ili* motvoz, *rus.* мотовязъ, *češ.* motouz *ili* motovouz, *pol.* motowąz. *Sve te riječi znače upravo uzicu za obmotavańe, uzicu, kojom se što obmotava.*

MATUZIĆ, *m. muhamedovsko selo u Bosni u kotaru tešańskom.* Popis žit. bosn. i herc. 218. — *Biće od osnove imena* Matuz *(t. j.* Matej *ili* Matija), *kojemu nema potvrde.*

MATUZOVIĆ, *m. prezime u naše vrijeme izvedeno od osnove pridjeva* Matuzov, *a ovo od osnove imena* Matuz, *kojemu nema potvrde.* Schem. bosn. (1864) XIX. XXII. Imenik (1906) 120. 369.

MÀU, *interj. glas mačji.* O ti maco, mau mau! Nar. pjes. herc. vuk 287.

MAU-MAC, *u zagonetki mjesto* mačka. Zaleće se fiju-fić, uvuče se u grlić, i da ne bi mau-mac, uļeze mi u prńac *(odgonetļaj: miš i mačka).* Nar. zag. novak. 127.

1. MÀÛK, *m. glas mačji, onomatopejska riječ. Samo u Vukovu rječniku* (das Miau, vox felis).

2. MÀÛK *(biće takav akc.), m. ime, upravo nadimak nekakvome svešteniku u Dalmaciji.* Ja sam ti pop Mauk, a moje se selo zove Oton. D. Obradović basne 262. — *Ispor.* Mauković.

MAÙKALO, *m. u zagonetki mjesto* mačak *(jer mauče).* Maukalo mauče, svoje žene mamio, o napretku radio. Nar. zag. novak. 126.

MAÙKÂŃE, *n. nom. verb. od* maukati. *Samo u rječnicima, u Belinu* (il miagolare), *u Bjelostjenčevu* (glaucitatus), *u Stulićevu* (felium questus, eiulatio *s naznakom, da je uzeto iz Belina rječn.), u Vukovu* (das Miauen, mutitio felis).

MAÙKATI, màučêm, *impf. ispuštati iz sebe glas* mau, mau *(kao mačka), krmaukati, krńaukati. Akc. se mijeńa kao u* malàksati. *Glagol je onomatopejski. U rječniku Belinu* (miagolare, proprio de gatti), *u Bjelostjenčevu* (maukati, maukam, glaucito), *u Voltiġijinu* (mavkati, maučem, miagolare, mugolare, miauen, miauzen), *u Stulićevu* (eiulare, queri, gemere, de felibus), *u Vukovu* (miauen, mutio). *U Stulićevu je rječn. još zabiļeženo:* maukati oko koga, precibus vexari; *ali tome značeńu nema od drukud potvrde.* — Ona mauče, koja dohvatiti ne može *(toj poslovici dodaje Vuk:* kad se ko ruga mudrijemu od sebe za to, što i on nije onako mudar). Nar. posl. vuk 239. Baba te riječi ču pa je upita: Kome to reče, o nevjesta? — Mački, đe se vrti i mauče, da joj dam tijesta. Nar. prip. vrčev. 15. — *U ovome primjeru govori se o momku, koji ide kao vuk među ‚vučarima' po selu od kuće do kuće:* Kad vidi *(t. j. taj momak)* slaninu, stane maukati i iskati, dok mu ne dadu. V. Krasić nar. pjes. 135.

MAUKAV, *adj. onaj, koji mauče. Samo u Stulićevu rječniku, gdje se biļeži kao prvo značeńe:* gemens (de felibus), *a kao drugo:* precibus vexans. — *U oba značeńa nepouzdano.*

MAÙKAVA, *f. Samo u Vukovu rječniku, gdje nije zabiļeženo značeńe, samo je metnuta poslovica:* U proļeće dođe maukava i u cara *te se veli, da se govori u Grbļu. Iz navedene poslovice razabira se, da* maukava *znači isto što i* mauk, maukańe.

MAUKAVAC, maukavca, *m. onaj, koji mauče. Samo u Stulićevu rječniku, gdje je zabiļeženo kao prvo značeńe:* gemens (de felibus), *a kao drugo:* precibus vexans. — *U drugom značeńu nepouzdano.*

MAUKAVICA, *f. ona, koja mauče. Samo u Stulićevu rječniku* (quae gemit).

MAÙKNUTI, màuknêm, *pf. pustiti iz sebe glas* mau, mau *(kao mačka). Akc. kakav je u inf., takav je i u imperativu i u oba partic. pret., u aoristu je 2. i 3. l. sing.* màuknû, *u ostalijem oblicima aor. kao u inf. Samo u Vukovu rječniku* (ein Miau machen, mutio).

MAUKOV, *m. nekakvo mjesno ime na ostrvu Krku.* Zborn. za nar. živ. 4, 234.

MAUKOVAC, Maukovca, *m. mjesto u Srbiji u okrugu kragujevačkom.* Livada u Maukovcu. Sr. nov. 1875, 15.

MÀÛKOVIĆ *(biće takav akc.) prezime u naše vrijeme.* D. Avramović 277. Imenik (1906) 187. 239. — *Izvedeno od osnove pridjeva* Maukov, *a ovo od osnove nadimka* 2 Mauk *(vidi tamo).*

MAULIKA, *f. Samo u jednoga pisca, i to u nejasnoj svezi s drugijem riječima.* Što sada na ova govorite vi, koji u mehani, za trpezom, na časti i na pirovi, na kvak i na nokat iztresate mauliko? . . . . Jao! jao! onima, koji kada zasidnu piti, na kvak i na nokat iztresaju mauliko. Đ. Rapić 266. — *Jamačno je* na kvak i na nokat istresati mauliko *osobita fraza, kojoj se inače ne nalazi potvrde, a značila je vaļada: teško pijančovati. Da nije* maulika *isto što* majolika, majulika? *ako je tako, onda bi* istresati maulike *značilo: istresati vrčeve (pune vina u sebe).*

MÀUM, *adv. isto što* mahom *(odmah), od čega je i postalo izbacivši* h *i promijenivši (s neznana razloga)* o *u* u. *Govori se u Lici.* Maum odlazi, ne stoj ni zere. Maum sam otišao, nijesam se ni ogledao. J. Bogdanović. *Govori se i u Virovitici.* Maum ću ti dati, ako pogodiš. T. Maretić.

MAUMET, *m. isto što* Mahumet. Maumet isti u alkoranu izpovjedi. J. Kavańin 519b.

MÀUMICÊ, *adv. odmah, mahom; postalo od* mahomice, *kojemu nema potvrde, ali je sva prilika, da se gdjegod govori.* Odlazi maumice, ne stoj ni časa. *U Lici.* J. Bogdanović.

MAUN, *m. ostrvce blizu Paga; govori se i* Maon. A. Mašek 142. *Spominje se u lat. ispravi* XI *vijeka, gdje piše* ‚Mauni'. F. Rački docum. 73. — *Postańe imena tamno.*

MÀUNICA, *f. ime dvjema biļkama: a)* Solanum nigrum. *b)* Physalis Alkekengi. B. Šulek im. *Upravo bi trebalo pisati* mahunica. *Vidi i* mohunica,

1. MAUR, *m. muško ime,* Maurus. *Mjesto* Mavar *(vidi tamo) prema drugijem jezicima.* J. Kavańin 307a. 310b.

2. MAUR, *m. neka riba,* Coelopeltis lacertina. G. Kolombatović (1881) 28.

1. MAURA, *f. žensko ime mjesto* Mavra *(vidi tamo) prema drugijem jezicima (na pr. lat.* Maura); *kao da je to u primjeru:* Mauri svojoj baš koristan. J. Kavańin 92a.

2. MAURA, *f. pokrovac za końe; kao da je to u (jedinom) primjeru:* Divno bješe końa okitio, tatarsko mu sedlo udario, prekrio ga crvenom maurom žeženijem zlatom iskićenom. Nar. pjes. vuk 4. 57. *Možda je* maura *mjesto* mahura. *Postańe tamno.*

MAURIC, *m. ime prema lat.* Mauricius. Šest glav družbe svet Maurica. J. Kavańin 331b.

MAURICIJO, *m. ime* Mauricius *prema tal.* Maurizio. Mauricijo („Mauritio") i ostali mučenici. I. Bandulavić XVIII. Nad kimi bi vojvoda Mauricijo. F. Glavinić cvit XXXV. 318b. *Griješkom je u ovoj drugoj knjizi* Mauričijo („Mauriçio') 73b. *Ovamo se meću i potvrde za gen.* Mauricija: F. Glavinić cvit 74b. P. Kanavelić 376.

MAURIĆ, *m. prezime izvedeno od osnove imena* Maur *ili* Mauro. Imenik (1906) 119. 142.

MAURITAN, *m. u jednoga pisca poradi stiha i sroka mjesto* Mauritanin, *lat.* Mauritanus, *čovjek iz Mauritanije.* Ukrotiše i Jugurtu Mauritana. N. Marči 35.

MAURITANSKI, *adj. što pripada* Mauritaniji. Rojen od plemenitih knezov mauritanskih. F. Glavinić cvit 319a.

MAURO, *m. muško ime,* Maurus. Dva viteza po imenu Papijo i Mauro. F. Glavinić cvit 388a. *Vidi* 1 Maur.

MAUROVAC, Maurovca, *m. selo u Hrvatskoj, u biskupiji seńskoj.* Schem. segn. (1871) 58 *i* (1881) 56. *Biće zlo zapisano mjesto* Mavrović *ili* Marlovac, *kako se zovu dva sela u onome kraju. Imena* Maurovac *nikako nema u knjizi* Razdjeļ. hrv. i slav.

MAUROVIĆ, *m. mjesto* Mavrović *prema drugijem jezicima; vidi* 1 Maur. *Izvedeno od osnove pridjeva* Maurov, *a to od osnove imena* Maur *ili* Mauro.

a) prezime u naše vrijeme. Imenik (1906) 3. *I prije našega vremena:* R. Lopašić urb. 215. 255. 403 *(tako je štampano, ali nije sigurno, možda bi trebalo* -v-).

b) selo u Hrvatskoj u županiji modruško-riječkoj. Razdjel. hrv. i slav. 24.

MAUROVIĆI, *m. pl. selo u Bosni u kotaru visočkom.* Popis žit. bosn. i herc. 118.

MAUROVLAH, *m. lat.* Maurovalachus, *grč.* *Μαυροβλάχος*, *Cincarin.* Erdeljani, Maurovlasi. J. Kavanin 238b.

MAUSOVIĆ, *m. prezime u spomeniku* XIV *vijeka.* Bojko Mausović. Deč. hris. 57. — *Postaće tamno.*

MAUŠKE, *adv. slobodno i veselo.* Mauške ić, t. j. slobodno i veselo ić. *U sjevernoj Dalmaciji.* J. Grupković. — *Postaće tamno.*

MAUT, *m. biće nekakvo sukno ili drugo što, od čega se prave haljine.* Nemoj mene barem pogubiti, dok ne skinem troje toke sjajne, jer ćeš moje toke krvaviti, i na njima kadifli dolamu i pod njome jelek od mauta i pod njime svilenu košulju. Nar. pjes. petr. 3, 475. — *Postaće tamno.*

MAV, *m.* skok, prostor, zgoda, da se može mahnuti: nema mava, da ga udari. M. Pavlinović. — *Biće mjesto* mah.

MÂVÂ, *f.* boja plava. I. Pavlović *To je sve, što je prinosnik zabiležio!*

1. MAVAR, Mavra, *m. muško ime* Maurus. Župan Mavar Žagrić *(iz* XIV *vijeka).* Mon. croat. 24. Mavar brat *(iz* XV *vijeka).* 92. Mavar Lopčić *(iz* XV *vijeka).* R. Lopašić urb. 64. Sveti Mavar . . . . i sveti Placido biše prikazani. B. Gradić djev. 147. Meni počtovani dom Mavar posla. P. Hektorović 35. Kaluđer dum Mavar. M. Vetranić 1, 205. Pjesni, koje mi otac naš dum Mavar ove dni . . . kaza. N. Naljeković 1, 313. Grob, u kom počiva dum Mavar. 343. Piše dum Mavar Orbin. I. Držić 161. — *U jednom spomeniku glasi nom.* Mavr. Lj. Stojanović hris. 180. — *Potvrde za druge padeže:* Mavra Dohlinića selo *(iz* XV *vijeka).* R. Lopašić urb. 81. Dajem sinu Mavra Stričića *(iz* XV *vijeka).* Mon. croat. 64. Časti vele dostojnomu dom Mavru kalujeru, Dubrovčaninu. P. Hektorović 65. S dum Mavrom zajedno. 75. Mavru Uranija ljepšu krunu stavila je na glavu. N. Naljeković 1, 318. Petre je z dum Mavrom. 1, 318. U Bogu oče moj, dum Mavre pošteni. 1, 326. — *Oblik* Mavre *u ovome zadnjem primjeru stoji prema nominativu* Mavar; *ali oblici* Mavra *(gen.),* Mavru *(dat.),* Mavrom *(instr.) mogu stajati i prema nom.* Mavro *(vidi tamo).*

2. MAVAR, Mavra, *m. nekakvo mjesno ime u spomeniku* XIV *vijeka i otud u Daničićevu rječniku.*

MAVASIJA, *f. vino, koje se običnije zove* malvasija *(vidi tamo). U rječniku Mikaljinu i u Belinu (u ovoga drugog:* vino malvagia). Mavasiju ne vodnimo. M. Vetranić 1, 249. Ter piju . . . . dobru mavasiju. N. Naljeković 1, 277. Čuđah se ja, gdi je naša mavasija. 283.

MÀVEN, mavèna, *adj. plav, modar. Akc. kakav je u nom. sing. m., takav je u svijem oblicima određenoga pridjeva, dakle* màvenî, màvenâ *i t. d., a akc. kakav je u* mavèna, *imaju svi oblici neodređenoga pridjeva osim oblika* màven. *Riječ je postala od tuđe* mavi *(vidi tamo) tako, što je mjesto* -i *uzet nastavak* -en, *koji se nalazi i u drugih nekih pridjeva, kojima se označuje kakova boja (ispor.* crven, šaren, zelen). *Između rječnika u Vukovu, gdje se kaže, da* maven *znači: plav. Ponajviše se* maven *nalazi u narodnijem pjesmama, rijetko u književnika.* Iz nozdrva maven plamen liže. Nar. pjes. vuk 3, 236. Dao bih mu mavenu dolamu. 4, 323. A od zmaja maven plamen suče. Nar. pjes. petr. 3, 13. A iz druge maven plamen liže 3, 146. Za njima dvije djevojčice u mavenoj svili. S. Ljubiša prič. 156. Na djevojci b'jahu tri kavada: jedan crven do zemljice crne, drugi zelen do zelene trave, treći maven, da se za njom mame. Nar. pjes. hörm. 2, 246.

MAVENAST, mavenasta, *adj. isto što* maven. J. Belović-Bern. 187.

MÀVENKAST, màvenkasta, *adj. plavkast, modrikast.* Naziv oko Tare, Piva i Podrinja. J. Belović-Bern. 77 (supl.).

MÁVEZ, *m. pamuk, osobito plavi. Riječ je načinjena prema pridjevu* mavi, *ali je nejasan završetak* -ez. *Nalazi se u rječniku Belinu* (bambagia o bambagio, lanugine bianca nota), *u Bjelostjenčevu* (mavez, pamuk), *u Voltigijinu* (bambagia, Baumwolle), *u Stulićevu* (bambagia, gossypium) *i u Vukovu* (mavez, plavi pamuk, blaues baumwollenes Garn, fila xylina *s dodatkom, da se govori u Srijemu).* Plava pređa ili mavez. Đ. Popović poznav. robe 359. — *Drukčije o riječi* mavez *govori jedan prinosnik:* Mâvez *(tako bilježi akc.)* je crveni musulim, čime žene u bos. Krajini opervaze bošču, kojom povezuju glavu. M. Ružičić.

MÂVEZITI, mâvezîm *(tako je zabilježen akc.), impf.* prišivati mavez. U bos. Krajini. M. Ružičić.

MÁVI, *adj. indecl. plav, modar. Iz turskoga (arapskoga)* mavi *(voden, vodene boje, plav). Pridjev se ovaj ne sklaća kao i drugi neki pridjevi uzeti iz turskoga jezika (na pr.* deli, đuzel, kail, srčali), *ali ispor. u Mikaljinu rječn.* mavi, masti mave (ceruleus). *Još se ova riječ nalazi u rječn. Bjelostjenčevu* (mavi, moder), *u Stulićevu* (mavi, modar *s naznakom, da je uzeta iz Bjelostjenčeva rječn.), u Vukovu* (mavi, maven). *Pridjev se* mavi *kao i* maven *nalazi ponajviše u nar. pjesmama, rijetko u književnika.* Najposlije mavi keљ hoće . . . . ostati. I. Jablanci 66. Zeleni žuti i mavi keљ. 183. A druga je *(t. j. gora)* od mavi piruza *(štampano* mavi-piruza). Nar. pjes. vuk 1, 337. Iz usti joj *(t. j. kobili)* mavi plamen bije. Nar. pjes. juk. 104. Iz nih mavi biju plamenovi. 214. Treći mavi *(t. j. kavad),* nek se momci mame. Nar. pjes. vila (1866) 99. U rukam joj tri kite cvijeća, jedna ruže, druga bosijoka, treća mavi, što sokola mami. Nar. pjes. petr. 3, 17. Pod Sigetom vojsku zastavio i popeo mavi čadorove. Nar. pjes. hörm. 1, 126. — *U primjeru, koji sada dolazi,* mavi *se uzima najprije u pravom smislu, a onda u prenesenom (za ljude, koji su u licu* mavi *od zavisti):* Šta se ono u mahali mavi, što mi vele, da je zumbul mavi? Ali nije ni toliko mavi, već su mene moj' dušmani mavi, što ja nosim tunofes na glavi. Nar. pjes. herc. vuk 6, 165. — *Nije dosta pouzdano, što se pridjev* mavi *sklaća u ovom primjeru:* Kolika je valovita Glina, na sedam je premostismo mjesta mavim ćurcim i vlaškim škridacim. Smailag. meh. 60.

MAVIJAST, *adj. isto što* maven, mavenast. O plemenito mavijastoga neba polje! Đ. Rapić 294. *Govori se i danas:* J. Belović-Bern. 188.

MAVIJAŠ, *m. golub plava (mavi) perja. U Bosni i Herc.* Zborn. za nar. živ. 1, 313.

MAVILIJA, *f. porodica, mjesto* vamilija *(lat.* familia). *Govori se u Srbiji u niškom kraju, gdje je akc.* mavilíja. A. Belić 237.

MÀVILO *(biće takav akc.), n. plava vuna za čarape. Izvedeno od pridjeva* mavi. *Govori se u okolini Sarajeva.* J. Belović-Bern. 188.

MÁVI-PÌRÛZ, mávi-pirúza, *m. plavi piruz. Vidi primjer iz* nar. pjes. vuk 1, 337. *kod* mavi. *Vuk u predgovoru te knige na str.* IX. *veli, da je riječi* mavi *i* piruz *zato sastavio, što nije znao, govori li se riječ* piruz *i sama bez* mavi. *Nije nužno pisati* mavi-piruz, *već se može pisati i svako za se, jer je* piruz *osobita imenica uzeta iz turskoga jez., u kojemu* piruzé *znači dragi kamen, što ga Nijemci zovu* Türkis, *a Francuzi* turquoise.

MÂVIŠ, *m. neko jelo od tijesta. U Vukovu rječniku, gdje se tumači:* eine Art Mehlspeise, cibi farinacei genus, oesterr. Schneeballen, Krapfenteig in Schmalz gebacken *i dodaje se, da se govori u vojvodstvu.* Mavíš, poznato jelo od testa; od arapskoga mafiš, čime označavaju isto jelo od testa, a ta reč sastavljena je od ma (= nema) i fiš (= ništa), kao što maviš i nije nikakva najest. Đ. Popović turske reči 137.

MÂVIŠŃÂK, *m. U Vukovu rječniku, gdje se kaže, da znači isto što i* kovrtač, *a za tu riječ na svome mjestu veli da je* onaj kolutić (od gvožđa ili pirinča), što se ńime listovi od tijesta sijeku, oesterr. Krapfenradel. *Izvedeno od osnove imenice* maviš *(jer se* mavišńak *upotrebljava, kad se prave* maviši).

MAVITI SE, mavim se, *impf. plaviti se, plavetniti se. Glagol je izveden od pridjeva* mavi. *Samo u ovom primjeru:* Što se ono u mahali mavi? Nar. pjes. herc. vuk 6, 165.

MAVLÚTA, *f. nekakva turska kabanica. Govori se i* malvuta *(vidi tamo). Akc. je kao u* 2 mašina. *Iz tur.* malluta *(gorńa haljina). Između rječnika u Vukovu* (Art türkischen Mantels, pallii turcici genus). Pokrio se zelenom mavlutom. Nar. pjes. vuk 2, 347. Ide Turčin sa zelene longe, prigrnuo zelenu mavlutu. 3, 108. A obuče kolali mavlutu. Nar. pjes. petr. 3, 584. — *Spominje se i* ‚kaurska mavluta': Obuklo je kaursku mavlutu. Nar. pjes. hörm. 2, 16.

MAVRA, *f.*

a) žensko ime, Maura. S. Novaković pom. 71.

b) žena od naroda maurskoga; kao da je to u primjeru: Mavra .... Perseu draga. J. Kavańin 257b.

MAVRA SELO, *selo na otoku Krku.* Zborn. za nar. živ. 4, 222. — *Ono* Mavra *je vaļada gen. od* Mavar; *dakle isto što* Mavrovo selo. *Vidi* Mavrov, Mavrova.

MAVRAC, Mavraca, *m. čovjek od naroda maurskoga,* Maurus. Tebe ne skvrni .... Mavrac crni. J. Kavańin 212a.

MAVRAKIN HAN, *m. zaselak u Bosni u kotaru srebreničkom.* Popis žit. bosn. i herc. 350.

MAVRAKOVIĆ, *m. prezime zapisato prije našega vremena, izvedeno od osnove pridjeva* Mavrakov, *a to od imena* Mavrak *(t. j.* Mavro), *kojemu nema potvrde.* R. Lopašić urb. 374.

MÀVREN, *m. ļudsko ime od mila,* Maurus. Dod. hris. 5. 71. S. Novaković pom. 75. *(ovdje pisano* Mavrôn *i* Mavron), Ļ. Stojanović hris. 180. *I u današńe vrijeme:* Vuk rječn.

MAVRETIĆ, *m. prezime izvedeno od osnove, koja je u imenu* Mavreta *(t. j.* Mavro), *kojemu nema potvrde. Potvrđeno prije našega vremena:* R. Lopašić urb. 238. *i u naše vrijeme:* Schem. zagr. (1875) 97.

MAVRICA, *f.* iris, *dúga. U Istri, gdje je akc.* mávrica. D. Nemanić (1884) 37. — *Postańe tamno.*

MAVRICIJEV, *adj. što pripada* Mavriciju. Metnuše na cesarstvo glavnoga neprijateļa Mavricijeva. J. Banovac pripov. 102.

MAVRICIJO, *m. ime* Mauricius; *poradi* -o *vidi kod* Mauricijo. Sveti Mavricijo. P. Posilović nasl. XI. Dobro poznade ovu istinu Mavricijo. J. Banovac pripov. 102. Jer će primit plaću kao i Mavricijo. 103. — *Ovamo se meće i potvrda za gen.* Družba sv. Mavricija. Mon. croat. 155.

MAVRIĆ, *m. prezime izvedeno od osnove imena* Mavar *ili* Mavro. Imenik (1906) 84. *I prije našega vremena:* R. Lopašić urb. 26. 77.

MAVRIĆI, *m. pl. mjesno ime.*

a) selo u Hrvatskoj u zupaniji modruško-riječkoj. Razdjeļ. hrv. i slav. 14.

b) selo u Srbiji u okrugu topličkom. Otaźbina (1880) 4, 21. 219. M. Đ. Milićević kraļ. srb. 344.

MAVRIĐ, *m. ime vaļada isto koje i* Mavar, Mavro. *Samo u jednom spomeniku* XIV *vijeka i otud u Daničićevu rječniku:* Pri pope Mavriđi (‚Mavrigi'). *Poradi nedostataka u staroj ćirilici ne zna se, kako upravo treba čitati, dali* Mavriđi *ili* Mavriđiji; *ako je ovo drugo, onda je nom.* Mavriđij. *Nije jasno* đ; *prema grč.* Μαυρίτιος *prije bi se očekivao glas* ć.

MAVRIĐIJ, *m. ime; vidi ime, koje je pred ovijem.*

MAVRIKA, *m. ime isto koje i* Mavar, Mavro *u spomeniku* XIV *vijeka i otud u Daničićevu rječniku.* Blizь popa Mavrike.

MAVRIMOVIĆ, *m. prezime izvedeno od osnove pridjeva* Mavrimov, *a to od imena* Mavrim, *koje je vaļada isto što i* Mavar, Mavro, *ali mu nema potvrde.* D. Avramović 232.

MAVRIN, *m.*

a) čovjek naroda maurskoga, Maurus. Kad ih Mavri sriše iz grada. J. Kavańin 350b. Er kad Mavri svi odsvudi navališe. 351a.

b) muško ime: Mavrin, acc. Mavrina. S. Novaković pom. 74. *Ime isto koje i* Mavar, Mavro *s nastavkom* in; *nije nužno držati, da je istovetno s onijem pod a).*

c) prezime u naše vrijeme: Imenik (1906) 186. *Ne zna se, je li istovetno s onijem pod a) ili pod b). U prvom slučaju bi se reklo, da je narodno ime uzeto za prezime; ispor.* Harapin *(t. j. Arapin) u* Imeniku (1906) 125. Maďar 52. Nemec *(t. j. Nijemac)* 339. Turčin 119. *U drugom slučaju treba reći, da je* Mavrin *bilo isprva ime pa s vremenom postalo prezime.*

MAVRINAC, *m. prezime izvedeno od osnove imena* Mavrin. *U naše vrijeme:* Imenik (1906) 319.

MAVRINCI, Mavrinaca, *m. pl. selo u Hrvatskoj u županiji modruško-riječkoj.* Razdjeļ. hrv. i slav. 22. *Biće istovetno s mjestom, koje se spominje u spomeniku* XV *vijeka:* Vinograd, ki je nad Mavrinci. Mon croat. 65.

MAVRINČE, *n. ime selu negdje blizu Bakra zapisato u spomeniku* XV *vijeka:* Poli Mavrinča sela. Mon. croat. 81. *Možda je istovetno sa selom* Mavrinci.

MAVRIŃ, *m. nekakvo mjesto na otoku Krku.* Zborn. za nar. živ. 4, 234.

MAVRN, *m. ime vaļada isto koje i* Mavar, Mavro, *ako nije krivo zapisato.* Mavrьnь, acc. Mavr'nna. S. Novaković pom. 74.

MÁVRO, *m. ime od mila mjesto* Mavar, *lat.* Maurus *(i* Mauricius, *vidi u Iveković̇evu rječn.). Između rječnika samo u Daničićevu s primjerom iz spomenika* xv *vijeka:* Mavro trikalsky. *Potvrdu za nom.* Mavro *ima i* Ļ. Stojanović hris. 135. *Druge su potvrde:* Mavro sveti rojen bi u Rimu. F. Glavinić cvit 12a. Mavro i Placido, rimski gospodičići. 77b. Mavro Urbin Dubrovčanin. J. Kavańin 126b. *Vok. je* Mâvro, *ali za taj oblik nema potvrde; za druge padeže glase oblici onako kao i od* Mavar, *ali se ne navode ovdje, jer oblici* Mavra, Mavru, Mavrom, *koji su kod* Mavar *navedeni, mogu se uzeti, da stoje prema nom. i* Mavar *i* Mavro; *razlika bi mogla biti u akc, ali o ńoj se ne može govoriti, jer nije poznato, kakav je akc. bio u nom.* Mavar, *gen.* Mavra *i t. d.*

MAVRODIĆ, *m. prezime u naše vrijeme u Srbiji.* Drž. kalend. srb. (1905) 112. — *Postańe tamno.*

MAVROŠTIĆ, *m. prezime knezu dubrovačkom zapisato u spomeniku* xiv *vijeka* („u vrême kneza Mavroštića“) *i otud u Daničićevu rječniku. — Postańe tamno.*

MAVROV, *m. ili* MAVROVA, *f. selo na otoku Krku, koje se zove i* Mavra selo *(vidi tamo).* Zborn. za nar. živ. 4, 222.

MAVROVIĆ, *m. prezime izvedeno od osnove pridjeva* Mavrov, *a to od osnove imena* Mavar *ili* Mavro. *Prije našega vremena:* Mon. croat. 101. 205. 247. 277 *(iz* xv *i* xvi *vijeka).* R. Lopašić urb. 16. 381 *(iz* xvi *vijeka).*

MAVROVINA, *f. vrsta vinove loze crna grožđa. U Dalmaciji.* B. Šulek im. *Možda je ova riječ u svezi s imenom* Mavro, *t. j. lat.* Mauricius; *svetkovina sv. Mauricija pada na dan* 22. *sept., dakle bi* mavrovina *bila loza, koja u to vrijeme ima zrelo grožđe. A možda je u svezi s novogrčkijem pridjevom μαῦρος (crn).*

MAVRULIĆ, *m. prezime zapisato prije našega vremena, izvedeno od osnove imena* Mavrul *(t. j.* Mavar, Mavro), *kojemu nema potvrde.* Ļ. Stojanović zap. i natp. 2, 149.

MAVUĻA, *golubica plava (mavi) perja. U Bosni i Herc.* Zborn. za nar. živ. 1, 313.

MAVUVLASIJA, *f. isto što* mavasija, malvasija, *samo u jednoj ćir. ispravi* xvi *vijeka, možda krivo zapisato.* Volimo u Budimu jesti provu i vodu golu piti negoli na Klisu cukar zobati i mavuvlasiju piti. Starine 10, 17.

MÂZ, *m., f. stvar ļepka, kojom se može što lijepiti, mazati. Neki upotrebļavaju* maz *kao imenicu muškoga, a neki kao imenicu ženskoga roda. Za plur. nema potvrde, ali se može upotrebiti, kad zatreba. Kad je* maz *muškoga roda, akc. je (po svoj prilici) kao i imenici* glas, *a kad je ženskoga (po svoj prilici) kao imenici* kâp. — *Riječ se* maz *nalazi u nekim starim rječnicima, ali sa značeńem, koje se od drukud ne može potvrditi. U Bjelostjenčevu i u Jambrešićevu rječn. stoji za* maz *(bez naznake roda) lat. značeńe* litura, deletio *(t. j. kad se preko čega, što je napisano, perom premaže i tako se uništi); u Stulićevu rječn. stoji:* maz m. litura *s naznakom, da je iz Bjelostjenčeva rječn. — U Mikaļinu rječn. stoji na str.* 245. maz bijela kako snig, color niveus, *ali tu je jamačno* maz *štamparska pogrješka mjesto* mast, *jer* maz *bi imalo doći na str.* 247, *ali tamo te riječi nema.*

a. *u pravom smislu.*

a) maz *može biti ļepka zemļa, lijep za lijepļeńe, mazańe.* Kada i kako se zemļa za maz kopa. J. S. Reļković 246. Građu digav i pokrivši krova nek je zemļa rad mazi gotova. 246. Ogak nek se iznutra umaže, misto iskre nek po mazi traže, nek kroz pleter na tavan ne lete, jer od vatre eto tebi štete! 410. Maz, omaz, lijep, gazina, ńem. Kleiber, Kleiberlehm, franc. torchis, boussilage. B. Šulek rječn. znanstv. naz. Mâz, m. U Hrvatskoj, n. p. kad grade peć, upotrebļavaju maz (ponajviše od ilovače). F. Iveković rječn. s. v. maz.

b) maz *za mazańe mlinskoga kamena.* Mâz, m. vodom ili bjelancem zamiješeno ražovo brašno, kojim mažu kamen za mlin, kad ga nasijeku. U Lici. V. Arsenijević.

c) maz *za kola, kolomaz.* Mâz *(ne kaže se rod),* Wagenschmiere. J. Bogdanović.

b. *u prenesenom (alegoričkom) smislu.* Ne da bijes mira toj staroj vještici *(t. j. autonomaškoj stranci)* .... kupila lončić .... i nacijedila i uzvarila, pa napravila otrov te ńim stala mazati sve narodńake ... Tako ta stara vještica iđe naokolo jadikujuć i vičuć, ne bi l' koja luda primila te ńezine autonomaške mazi iz lonca. M. Pavlinović razl. sp. 322. *Možda ovamo ide i primjer iz istoga pisca:* Ńegova *(t. j. turskoga naroda)* surovost zdravija je bila od mazi grčke. razg. 99.

MÁZA, *f. razmaženost, — razmaženo dijete. Akc. se mijeńa u vok. sing. i plur.* mâzo, mâze. *Od istoga korijena, koji je u glag.* maziti. *Između rječnika samo u Vukovu:* 1. das Hätscheln, indulgentia *s primjerom iz nekakve nar. pjesme:* Od maze je prsi razdrļila, 2. das Muttersöhnchen, ein verhätscheltes Kind, deliciae matris, puer (puella) corruptus nimia indulgentia: maza materina. *Za značeńe, što ga Vuk meće na prvo mjesto, nema druge potvrde, a za drugo značeńe ove su dvije:* Ja sam joj bio maza. M. P. Šapčanin 1, 4. Jedini muškarac među četiri devojke ja sam rastao kao majčina maza. M. Đ. Milićević des. para 57.

MAZAG, mazga, *m.* mulus, *mazgov, masak, mužjak prema mazgi. O postańu vidi kod* mazga. *Između rječnika u Stulićevu* (mazag, *gen.* mazga, mulus, hinnus). *Pored oblika* mazag *u nom. sing. nalazi se i* mazg; *imaju ga rječnici Bjelostjenčev* (mazg *ili* mezg), *Jambrešićev, Voltiģijin* (mazg *pored* mazak) *i Stulićev* (mazg *pored* mazag *s naznakom, da je iz glagolskoga brevijara). Ispor. još:* Ne budite kako koń i mazg. M. Alberti 317. Nemojte biti kako koju i mazg. F. Glavinić cvit 18a. Ne budite kako kojn i mazg. čet. posl. 9. Kao koń al' mazg ne budite. A. Vitaļić istum. 94b. — *Pored oblika* mazag *i* mazg *nalazi se za nom. sing. još i oblik* mazak; *ima ga rječnik Mikaļin* (mazak, mulus, hinnus), *Belin* (mazak, *gen.* mazga, mulo) *i Voltiģijin* (mazak, *gen* mazga, mulo, Maulesel); *prema nom. sing.* mazak *oblik je za gen. plur.* mazaka: Mnoš mazaka i kobila. J. Palmotić 80. Mazaka vrla sila stisnuta je od bremena. 327. Końa, mazak i kamila tko bi mogao pribrojiti. A Sasin 186b. — *Za oblik* mazag *u nom. sing. imaju potvrde (osim u Stulića) još ove:* A mi trčemo .... kano mazag i paripina. I. Ančić svitl. 62. Magarac se priklońaše, volak zimu odgońaše, mazag mu se narugaše. Hrv. nar. pjes. 1, 470. — *A za druge su padeže potvrde:* Ne budite kako końi i mazgi Korizm. 56a. Kobile, mazgi i magarci. B. Krnarutić 12. Mazgov pedeset naravi opake. 19.

MAZAK, mazga, m. mulus. *Vidi kod riječi, koja je pred ovom.*

MÀZALAC, màzaoca, *m. onaj, koji maže. Samo u Stulićevu rječniku, u kojem se kaže, da je isto što* mazatelj. *Govori se i danas.*

MAZALCI, Mazalaca, *m. pl. neko mjesto u hrv. Primorju zapisato nekoliko puta u glagolskijem spomenicima* xv *i* xvi *vijeka, ali samo u gen.* (‚z Mazalac'). Mon. croat. 58. 128. 144. 183. 191.

1. MÀZALICA, *f. Između rječnika samo u Vukovu, gdje je zapisato ovijeh pet značeńa:* 1. Oelbüchse, pyxis olei, *t. j. sudić, u kojem se drži ulje za mazańe.* 2. ono, čim pop miroše *(štamp.* ‚mironoše'), *t. j. čim pomazuje.* 3. od drveta, čim zidari zid mažu. 4. Schmeichler, adulator, ala je mazalica! 5. das Schmeichelreden, blanditiae (C. G., *t. j. u Crnoj Gori). Prva tri značeńa stoje u svezi s pravijem značeńem glag.* mazati, *a četvrto i peto u svezi s prenesenim značeńem ńegovim (t. j. laskati, udvoravati se).*

a) mazalica *u prvome značeńu postavljenome od Vuka.* Oko pojasa kese pripojasnice i o ńima ogńilo, mazalica i barutni rog, a o lijevom ramenu duga puška — to ide više u odijelo nego u obranu. Vuk dan. 2, 105. Mazalicu nose ljudi, koji imaju oružje; ona je od žuta tanećeta ili od mjedi i na kaišu visi o pojasu; u ńoj je masna krpa, kojom se maže oružje da ne bi zarđalo. Vuk rječn. s. v. mazalica. Svaki *(t. j. hajduk)* ima dugu arnautku . . . kese fišeklije, nožić, ogńilo i mazalicu o kaišu. M. Đ. Milićević zimńe već. 210.

b) mazalica *u drugome značeńu postavljenome od Vuka.* Petohljebnica od bakara i mazalica od srebra . . . . *(u opisu stvari, koje su se našle u crkvi požarevačkoj).* Glasnik 56, 131. — *Za druga tri značeńa, što ih postavlja Vuk, nema potvrda.*

2. MÀZALICA, *m. prezime u naše vrijeme.* Šem. pakr. (1898) 24.

MÀZALICE *(biće takav akc.), f. pl. zaselak u Bosni u kotaru krupskom.* Popis žit. bosn. i herc. 252.

MAZALIŠTE, *n. Samo u Stulićevu rječniku, gdje stoji:* kupalno mazalište, unctorium, unctuarium hypocaustum; — *dakle mjesto, gdje se ljudi mažu (u kakvom kupalu).*

MÀZALO, *m.*

a) rđav slikar, t. j. koji ne umije slikati, kako treba, nego nešto maže Između rjčnika samo u Vukovu (ein schlechter Maler, pictor imperitus). Kao n. p. što se kaže za rđavoga molera da je mazalo. Vuk odg. na ut. 31.

b) Màzańa ili mázalo, koji rastože beside i navija na slatko govoreńe. *U Poljicima.* Zborn. za nar. živ. 8, 235.

MÀZALOVIĆ, *m. prezime u naše vrijeme izvedeno od osnove pridjeva* mazalov, *a to od osnove imenice* mazalo. Imenik (1906) 76.

MÁZAN, mázna, *adj. razmažen. Akc. je kao u* 1 mastan. *Riječ stoji u svezi s glag.* maziti, *a i* mazati *(vidi dalje). Između rjčnika samo u Vukovu (vidi dalje). — Komparativ je* màznijî, *a adv.* màzno.

a *adj.*

a) Značeńe: razmažen potvrđuje se Vukovijem rječnikom, gdje se kaže, da znači ńem. verhätschelt, *lat.* corruptus nimia indulgentia *i da se govori na pr. za dijete, a u* Zborn. za nar. živ. 1, 309. *kaže se, da se u Bosni i Herc. govori za koze i jarce.*

b) Osobito značeńe ima pridjev mazan *u ovoj zagonetki za zmiju:* Mazno, premazno, svemu svijetu strašno. Nar. zag. novak. 63. *Budući da se na istoj strani iste knige nalaze četiri zagonetke, u kojima se zmiji kaže* mastan kaiš, *a* mastan *tu znači valjada gladak, zato se može misliti, da* mazan *u pomenutoj zagonetki također znači gladak. Ovo značeńe nije kod* mastan *spomenuto, jer se u građi za tu riječ nijesu našle zagonetke, u kojima se zmija zove* mastan kaiš. *Značeńe: gladak lako izlazi iz: mastan, jer kad se namaže što kakvom masti, ponajviše bude glatko; pa tako i pridjev* mazan (mazna) *shvaćen u svezi s glagolom* mazati *može dobiti značeńe: gladak.*

b. *adv. Akc. je, kako je već rečeno,* mâzno; *što Vuk u rječn. pored toga ima i* mázno, *to nije prilog, nego je srednji rod pridjeva, pa je zamiješeno jedno s drugijem. Za adv.* mazno *piše Vuk u rječn. da se govori u Crnoj Gori, da znači:* lijepijem riječima kao mažući, schmeichelhaft, blande, *pa za potvrdu navodi nar. poslovicu:* Obećava mu mazno na prazno *(toj poslovici dodaje Vuk u knizi* nar. posl. 228. *za tumačeńe:* kad ko koga vara lijepim riječma). *Ispor. još:* Mazno je narodno adverbije i znači: lijepijem načinom. L. Zore paļetk. rad 110, 225. — *Mjesto* mazno na prazno *ima u jednoga pisca* mazne na prazne: To su mazne na prazne *(t. j. to, što ti govoriš, samo su lijepe riječi, da nas prevariš).* S. Ļubiša prip. 181. *Isti taj pisac ima i:* masne na prazne, *vidi kod* mastan b. *e.*

MAZANIK, *m. onaj, koji je mazan.* Sfića voštana, koja užežena sfitlost čini istomu mazaniku *(govor je o bolesniku, koga sveštenik pomazuje sv. uļem).* B. Kašić rit. 76.

MAZANOVIĆ, *m. prezime u naše vrijeme.* Schem. spalat. (1862) 8.

MÀZÂŃE, *n. nom. verb. od* mazati.

a. *u pravom smislu. U rječniku Vrančićevu* (litura, unctio), *u Mikaļinu* (unctio, unctura), *u Bjelostjenčevu* (unctio, unctura), *u Jambrešićevu* (unctio), *u Stulićevu* (unctio, unctura *s naznakom, da je iz glagolskoga brevijara) i u Vukovu* (das Salben, Schmieren, unctio). Po ovomu svetomu mazanju . . . . neka ti prosti Gospodin. I. Grličić 158. Ne bi tribovalo ponavljati mazańe s uļem. A. Kadčić 171. Prokleta bila lipota obraza tvoga radi farbe mazańa! Đ. Rapić 3.

b. mazańe *može značiti mast, kojom se što maže. Potvrda je tome značeńu u Vukovu rječniku, gdje se riječi* mazańe *kao* 2. *značeńe bilježi:* dio Salbe, unguentum *i navodi se primjer iz nekakve narodne pjesme:* Grebenom se očešļala, a mazańem namazala. *Ima još i ova potvrda:* Da bi žene lakše češļale i uplijetale kosu, one je mažu sa nekom gustom tečnošću, koja se zove mazańe. *U Crnoj Gori.* Zborn. za nar. živ. 8, 78.

c. mazańe *u prenesenom smislu znači laskańe, ulagivańe. U rječniku Belinu* (adulazione) *i u Vukovu* (das Schmeicheln, adulatio). Neka promisliv̌si smrt i svrhu svije ovije stvari svitovńije ne hraniš se ńegovijem *(t. j. svijeta)* mazańami. M. Radnić 170b. Laskaju te i obećaju mnogo stvari, a sve je mazańe i izpraznost. 289b. Istina je ona, koja rađa i uzdrži prijateļstvo, a laskańe razara ga s lažima i s mazańami. 319a. S ovakovim mazanjem prignu Kore na svoju ruku Datana, Abirona i Hona. A Kačić korab. 90.

1. MAZAR, *m. molba. Iz tur. (arap.)* mah'zar. I ta mazar paši priniješe. Nar. pjes. vuk 4, 435. Da pišemo mazare krvavo u Stambolu caru če-

stitome. 5, 177. Ja ću sada hoću dobaviti, jedan ćemo mazar učiniti. Smailag. meh. 4.

2. MAZAR *ili* MAZARIN, *m. vrsta guske. U Vrbniku na otoku Krku.* Zborn. za nar. živ. 5, 73. — *Postaće tamno.*

1. MAZARAĆ, *m. čovjek, koji se maže, da bude lepši. Samo u Stulićevu rječniku, gdje se kaže, da* mazarać *znači isto što gizdelin.*

2. MAZARAĆ, *selo u Srbiji u okrugu vranjskom.* S. Koturović 35.

3. MAZARAĆ, *m. prezime Dubrovčaninu u spomeniku* XIV *vijeka i otud u Daničićevu rječniku:* Mazarakъ, *koje se po svojstvu stare ćirilice može čitati* Mazarać *i* Mazarak. — *Prezime Srbinu u početku* XV. *vijeka* K. Jireček spom. 52. *gdje stoji lok.* Мазаракю, *t. j.* Mazaraću.

MAZARELIĆ, *m. prezime neke dalmatinske porodice. Biće upravo talijansko pa mu na kraju dodato* -ć. Đ. Baraković vila 182.

MAZARIN, *m. vidi* 2 mazar.

MAZARITI, mazarim, *impf. činiti, pisati mazar (vidi* 1 mazar). Daj da našem paši mazarimo i u paše indat zaišćemo. Smailag. meh. 53.

MAZAROLIĆ, *m. prezime neke dalmatinske porodice. Biće upravo talijansko pa mu na kraju dodato* -ć. J. Kavanin 102a.

MAZAROVIĆ *m. prezime. Tako se zove neka porodica u Perastu.* J. Kavanin 133b. V. Bogišić nar. pjes. 133 *(predgov.). Ovo je prezime zabilježeno i za Slavoniju:* T. Smičiklas spom. 89.

MAZATEL, *m. čovjek, koji maže. Samo u Stulićevu rječniku* (unctor) *s naznakom, da je iz ruskoga rječnika.*

MÀZATI, màžēm, *impf.* ungere, colorare, inquinare, mulcere. *Glagol ovaj imaju svi slavenski jezici, ali drugi indoevropski nemaju riječi etimologijom srodnijeh. Nalazi se u svijem rječnicima i dolazi u jeziku od najstarijih vremena (vidi prvi primjer pod* a, *a). — Glagol je prelazan, može uza se imati objekt, ali ne mora, upotrebljava se u aktivu i u pasivu i s riječcom* se.

a. mazati *u pravom smislu znači: trti koga ili što mašću ili uljem ili takvijem čim, što je više ili manje žitko, vrlo rijetko čime drugim, lat.* ungere, perungere. *Ovo značenje bilježe svi rječnici.*

a) Objekt je čeljade čitavo ili koji dio njegova tijela, a maže se obično poradi lijeka (tjelesnoga ili duševnoga), rjeđe poradi mirisa ili poradi čega drugoga. Rêka, jejuže mažušte se nedužnii icêlajutь se. Stefan šaf. pam. 28. Krinovь korenь rastlьci i smêsi sь octomь i maži glavu. Starine 10, 110. A krv ova od guštera sve nemoći goni iznutra, tko se maže njome iz jutra. Jeđupka nezn. pjesn. 238. S Mandalinom opet mažimo noge Isusove. I. Ančić svitl. 70. Prvo nego počme misnik mazati nemoćnika, napomenuti će okolo stojećima, da za njega mole. L. Terzić 11. Da mažu uljem nemoćnike. 136. Gdi se pristoji misniku pomazati, neka on pomaže. 274. Gledaj glavu preblaženu, dragom masti ku ti maza. I. V. Bunić 32. Da se maže po način zlameńa od svetoga križa. A. Kadčić 140. Da su apoštoli mažući uljem mloge bolesnike ozdravljali. A. Bačić 392. Krstjane smolom i sumporom maže gole, pake ih užiže, da živi gore. J. Banovac pripov. 45. Neka se često mažu i po sebi ovim uljem nebeskim. F. Lastrić test. 17a. Nije dosta ńu *(t. j. ranu)* mazati, dal' se mora i rezati. V. Došen 251a. Zašto se slinom mažu nozdrve i uši onoga. J. Matović 173. Oni sok izmišaj solju ter maži po bradavicam. J. Vladmirović 7. Put se maže, da se duša posveti. M. Dobretić 53. Mažući ga uljem u ime gospodinovo. 259. Počne nažimati *(t. j. car)* sok od one trave sinu u rane, a snasi srce mazati njome. Nar. prip. vuk 142. Tijelo čovječije neka se ne maže ńim *(t. j. onim osobitim uljem, koje je spomenuto).* Đ. Daničić 2 mojs. 30, 32.

b) Da bi objekt bila životińa, za to nema u građi za ovaj rječnik sakupljenoj primjera, ali čovjek može mazati na pr. bolesna ili rańena końa ili goveče, da ozdravi, pa prema tome može se i reći na pr. Maži końa ovom masti, pa će ti ozdraviti.

c) Objekt je stvar. U sakupljenoj građi našla su se samo ova dva primjera. Umiju godišnice . . . . udarat u lasti ckvaru opilaje, a hljebe mažući. M. Držić 34. K daski maži baš uljište svako *(ispor. na istoj strani:* Zašto se i kako košnice k daski ili polici primazuju*).* J. S. Reljković 242. — *Govori se i za druge stvari da se mažu; na pr. za točkove (u kola ili u kakve mašine), za vrata, bravu, peć, čizme i dr.; sve se to maže, da se ne kvari i da bolje služi.*

b. mazati *lice ili uopće kožu poradi ljepote kakvijem bjelilom ili rumenilom i t. d., lat.* fucare. *Ovo je značenje zabilježeno u rječniku Vrančićevu* (fucare), *u Belinu* (imbellettare, dare il belletto, bianco o rosso), *u Bjelostjenčevu* (fuco). Kad počne mazati oni ńe obraz star. N. Naljeković 1, 293. Svit privarljiv obraz kaže, koga lipom mastju maže. A. Georgiceo pril. 15. Mažu i lijepe naravna bljedila, i čini ńih lijepe ne narav, neg' sila I. Gundulić 145. Mažući razkrvavi usti oprhle, pomodrene. 221. Što je grdo po naravi, zaludu se resi i maže. 459. *(Ružna žena)* lica izorana jarke puni, maže. A. Kanižlić rož. 31. Ako se koja žena bililom, rumenilom ili drugim čim maže. I. Velikanović upuć. 3, 111. Jednoj gospođi ńe brat redovnik upiso je više zrcala, prid kojijem se uresivala i mazala: Quid prodest . . . . B. Zuzeri 336. Ako i . . . . mažeš lice svoje, zaludu se krasiš, preziru te milosnici. Đ. Daničić jerem. 4, 30. Koji pijete vino i mažete se skupocjenijem mirisima. amos 6. 6.

c. mazati *može imati značeńe: bojadisati, lat.* colorare, *jer je i to neko mazańe (ispor.* mâst = 1. *ono, čim se maže,* 2. *boja). Ovoga značeńa nema nijedan rječnik.* Sve mu uzimahu na zlo, sve suđahu da je zlo, sva crnilom mazahu. S. Rosa 78b. Sveđ je čovjek bolja stvar i plemenitija od sve, što on radi u inoj tuđoj naravi, ili gradi, ili djela, ili kuje, ili maže, ili piše. A. Kalić prop. 234.

d. mazati *može značiti također kaljati, prljati, jer mažući čovjek koju stvar, kako je ne valja ili čime je ne valja mazati, on je kalja. Između rječnika samo u Bjelostjenčevu* (inquino, maculo, — mazan, zamazan, maculatus, infectus, mažem z blatom, blatim, deluto). Tako čovik koji laže, narav majku smradno maže. V. Došen 136a. Kad se blato s blatom maže, za to malo tko i kaže; ali blato da ustane i da sunce blatit stane, narav bi se začudila. 197b.

e. *Kako je mazańe više ili manje združeno sa glađeńem, tako* mazati *može značiti i: gladiti.*

a) u pravom smislu (rijetko). Ni u jednom rječniku. Dohvati ruku Druškovu, pa mu je stane mazati svojim dlanom. S. Ljubiša, prip. 221.

b) u prenesenom smislu: gladiti lijepim, prevarljivim riječma, a to je isto što laskati, ulagivati se, lagati, varati lukavo i slatko. U rječ-

niku Belinu (accarezzare, adulare, lusingare), *u Voltigijinu* (adulare, schmeicheln), *u Stulićevu* (adulari, assentari, blandiri), *u Vukovu* (mazati oko koga, streicheln, schmeicheln, demulceo verbis). Dobru volju kaže, da ga virno ljubi, ter ga ričju maže, a misalju gubi. M. Marulić 104. Redovnik unest, tih svaki ima biti, pripravan opakih dobro naučiti, ne ričju mažući, da ga ljudi hvale, ner dilom kažući pustiv ćudi zale. 107. Ki vuhleć i mažuć zvoni himbeni zvon, prijatelj se kažuć. P. Hektorović 32. Triba ti je stvarmi skazat tvoj blud, a ne ričmi mazat. P. Hektorović (?) 102. Nikogar ne maži slacijem riječima. N. Dimitrović 8. Uši ti ne mažu, istina j' ova stvar, koju ti gor kažu. M. Gazarović 140b. Kad je kriva ili traži što od koga, sva je mila, gladi, maže svoje laži krijuć. A. Kanižlić uzr. 236. Prominivši ovu krvničku ćud poče lipim i blagim ričma modrice od bičevanja ostavljene mazati, to jest obilatim obećanem na svoju ruku pritezati za izmamiti od nih kakvigod rukopis. kam. 57. Dok od tebe što izlaže, kad te taštom slavom maže. V. Došen 37b. Nemoj reći, da ja isto mažem. M. A. Reljković sat. 137. Lazo laže, a Mato maže *(t. j.* jedan laže, a drugi polaguje). Nar. posl. vuk 165. Lijepo li ova gospoda mažu i šaraju! S. Ljubiša, prip. 15.

c) U šali se glagolu mazati *daje značeńe: tući, udarati, t. j. tučeńe, udarańe shvaća se ironički kao neko glađeńe (ispor.* 1 mast *pod* a, *c i* 1 mastiti *pod* a, *b, cc, bbb). Između rječnika u Vukovu* (mazati ljeskovom masti, stark schlagen, fuste dolo). Pritrostručivši konopac maže gdi koga dostiguje *(t. j. Isus).* F. Lastrić ned. 318. Ovo izrekavši *(t. j. kovač)* načne ga *(t. j. psa)* mazati sve uz dlaku i niz dlaku. D. Obradović basne 202. Bome se ni dvoe vavije po vražiju mažu (t. j. tuku se i biju). E stani, bome ćemo se mazati. *U Lici.* J. Bogdanović.

f. mazati *uzima se i u značeńu: mititi, podmičivati; to je značeńe u prenesenom smislu prema onome, što je naprijed pod* a, *c pokazato; t. j. kao što se vrata ili točkovi mažu, da bolje služe, tako se shvaća i mićeńe: ako čovjek koga podmiti, lakše će i sigurnije od ńega ono dobiti, što želi.* Tko ńemu *(t. j. oholici)* većma laže, to on ńega *(t. j. oholica lašca)* većma maže; svaki mudri lažca kara, a holitog lažac vara i od ńega zarad laži vuče plaću, koju traži. V. Došen 36b. Koji sudca mitom maže. 70a. Vlade su, i peštanska i bečka, na zgode mazale Jurja i svu mu obitelj. M. Pavlinović rad. 183. Vlade prepredeno i lukave mažu i k sebi na meku dotežu one, od kojih zaziru. razl. sp. 335.

MÀZBATA, *f. pismeni, službeni akt. Iz tur. (arap.)* mazbata *(protokol, pismena odluka, akt).*

MAZDA, *f.* merces, praemium, *plaća, nagrada. Riječ se nalazi i u drugim slavenskim jezicima: staroslov.* mьzda, *slov.* mezda, *češ. i rus.* mzda; *nalazi se i u nekim indoevropskim jezicima: grč.* μισθός *(plaća), got.* mizdo *(plaća), ńem.* Miete *(danas: najam, nekad: plaća). Između rječnika samo u Stulićevu* (stipendium, solutio, pensio), *u koji je valjda uzeta iz glagolskoga brevijara, i u Daničićevu. Dolazi samo u starije vrijeme i ne dopire (prema našemu vremenu) dalje od* xvi *vijeka.*

a. *u navedenom značeńu.* Jako priimo vьzdanija mьzdu protivu trudomь. Sava glasnik 40, 158. Gospodь mьzdy vьzdajetь. Mon. serb. 73 *(iz početka* xiv *vijeka).* Človik mrtav ne more veće sagrišati i ne more veće mazdi prijeti. Kolunić zborn. 61. Dostojan jest delatelj mazde svoje. Korizm. 31b. Ufam imiti mazdu obita Isusova. Transit 20. Totu je vsa plaća i mazda, da vi ljubite prijatelje i neprijatelje. 71. Vzdam tebi mazdi dostojnije delom tvoim. Š. Kožičić 57a. Mazdu imam. Ant. Dalm. nov. tešt. 2, 36b (1 kor. 9, 17). Ako dobrovoljno budem ovo činil, mazdu imam. Ant. Dalm. apost. 36a. Ne će ulěšiti prave mazde ili plate têm, koji .... Š. Budinić suma 17. Predloživši .... velikost mazde ili plate. 51. Koju službu on obderžavši i svoju mazdu 60 for. primil *(u spisu* xviii *vijeka punome crkvenoslavenskijeh riječi i oblika).* Glasnik 56, 243. Dika je vrlosti mazda *(jamačno je ovo uzeo pisac iz crkvenoslavenskoga jezika).* Č. Čojković pjev. crn. 3a.

b. *U dvije knige* xvi *vijeka nalazi se značeńe: zasluga, t. j. ono, što ima biti naplaćeno.* Gospodin Bog ne će človeka pogubiti, nego ohraniti krozi zasluženje i mazdu sina ńegova. Postila (1562) 14a. Da človik takoje zna, kako, čim i za ki uzrok se on ovakova velika i prudnoga zasluženja i mazdi, ńegove muke i smrti učini dilnik. 59a. Tako nam pride na pamet ova misal i napast, da nismo od izabranih, Isukrstova mazda, vridnost i zasluženje, i muka ńegova nam ne pristoji. 201a. Za Is. Ha. ni za ńegovu mazdu ni zasluženje ne pita i ne mari. 214b. Kih riči i grihov radi hote biti vsakoga naroda ljudi, kim takovi grêhi radi sina božjega mazde ne budu prosti. Ant. Dalm. apost. d 4.

c. *Na jednom se mjestu u rukopisu* xvi *vijeka nalazi značeńe: osveta (i osveta je neka plaća! vidi* 3 mast). Dan od mazde u srce moje (dies ultionis in corde meo, is. 63, 4). N. Rańina 100b.

MAZDAN, *adj. obilan plaćom, nagradom, — kao da je to u primjeru:* Podьklańajetь vyju svoju podь lьgьkoje i mьzdьnoje igo Hristovo. Danilo 84.

MAZDODATEĻ, *m. plaćalac, nagrađivač. Između rječnika u Daničićevu (s primjerom iz početka* xiv *vijeka) i u Stulićevu, u koji je ta riječ ušla jamačno iz glagolskoga brevijara. Riječ nije narodna, već crkvenoslavenska.* Mьzdu čaje otь mьzdodatelja Boga. Mon. serb. 333. On jest .... mazdodatelj ili plaćnik bezakonij. Š. Budinić suma 17.

MAZDOPODATEĻ, *m. isto što* mazdodatelj, *i isto tako nenarodna crkvenoslavenska riječ. Samo u Daničićevu rječniku (s primjerom iz* xiii *vijeka).* Štedrь mьzdopodatelь. Sava šaf. pam. 3.

MAZDOVAZDAŃE, *n. davańe plaće, nagrade. Riječ nenarodna, crkvenoslavenska.* Po nêkojemu nagovoreniju ili po mьzdovьzdaniju. Sava glasnik 40, 157.

MAZDOVAZDATEĻ, *m. isto što* mazdodatelj *i isto tako nenarodna crkvenoslavenska riječ. Samo u Daničićevu rječniku (s primjerom iz svršetka* xii *vijeka).* Štedry trudopoložьnikь i mьzdovьzdatelь. Mon. serb. 5.

MAZDRKOV, *m.* stvor muški, koji je ni za što *(od lijenosti i mlitavosti). U Bosni i Herc.* Zborn. za nar. živ. 6, 294. — *Postaje tamno.*

MÁZÊŃE, *n. nom. verb. od* maziti *mjesto pravilnoga* mažeńe. *Govori se u Lici.* Ostavi se mazeńa djece. J. Bogdanović.

1. MAZG, *m. isto što* mazag *(vidi tamo).*

2. MAZG, *m. mezga (mezgra). Samo u Voltigijinu rječniku (*sugo, succhio, Saft der Pflanzen). *Ne čini se dosta pouzdano; ako se može uzeti, da je doista tu riječ s tijem značeńem narod kada govorio, onda treba reći, da stoji ja-*

mačno u svezi s riječju mezga (mezgra), *ali nije jasan odnošaj među korjenitijem vokalom jedne i druge riječi.*

MÀZGA, *f. poznata životiña, koja nastaje od združeña koña s magaricom* (Equus hinnus) *i od združeña magarca s kobilom* (Equus mulus). *Kad se hoće da naznači životiña bez obzira na rod, onda se govori* mazga; *a kad se hoće da razlikuje rod, onda* mazga *znači samo ženku, a za mužjaka se veli* mazgov. *Pored* mazga *govori se i* maska *(vidi tamo); tako isto ima i* mazag *pored* masak; *to se može razumjeti, ako se reče, da* maz- *pripada korijenu, a nastavak je u jednu ruku* -ga *ili* -g, *i tako nastaje* mazga, mazag *(s pomičnijem* a); *u drugu je ruku nastavak* -ka *ili* -k, *i tako nastaje* maska, masak *(s pomičnijem* a), *jer* z *ispred* k *mora prijeći u* s. — *Akc. se mijeña u vok.* mȁzgo, mȁzgo. — *Riječ se nalazi i u drugim nekim slavenskim jezicima: staroslov.* мъзгъ *i* мъska, *slov.* mezg, mezgica, *češ.* mezh, mezek, *rus. (arhaistički)* мескъ. *Između drugih indoevropskih jezika (misli se da) se nalazi u arnautskom* (musk) *i u rumuńskom* (muskoj); *neki pače misle, da se nalazi i u latinskom jeziku, jer drže, da je lat.* mūlus *postalo od* mus-lus. *Ali ova poređeña s drugim indoevr. jezicima nijesu sigurna, jer rusko* мескъ *dokazuje, da je negda bio u korijenu vokal* ь, *a ne* ъ, *a samo ovaj drugi vokal sigurno odgovara vokalu* u *drugih indoevr. jezika. — Nalazi se u rječniku Vrančićevu* (mula), *u Mikaļinu* (mula, burdo, hinnus), *u Belinu* (mula, femina del mulo), *u Stulićevu* (mula), *u Vukovu* (die Mauleselin, das Maulthier, mulus, mula *s primjerom iz* nar. pjes. vuk 4, 311: no tovari mazge i sejsane). *Potvrditi se može od početka* XVI *vijeka. — U dat. i lok. sing. ne prelazi* g *u* z, *već oblik glasi* mazgi, *kako ima na pr.* J. Filipović 3, 197a. F. Lastrić od' 337. *Čudan je u* A. Kačića korab. 208. *lok. sg.* „maxzi", *koje bi se po grafici te knjige imalo izgovarati* ‚mažzi', *ali tako se jamačno nikad nije govorilo. Nema potvrde za gen. plur.* mazaga, *već taj padež glasi* màzgī, *kako ima* Vuk odbr. 10; *druge potvrde tome obliku iz današńega jezika vidi daļe pod* b; *a između starijih knjiga nalazi se gen. pl.* mazgi *u* Korizm. 49.

a. mazga *u pravom značeńu.* Na mazgah jahahu. F. Vrančić živ. 99. Bondija .... jednu mazgu imaše... F. Glavinić cvit 184b. Pak u vreću ko i mazgu proda mene. J. Kavańin 44b. Nemojte se učiniti kako koń i mazga. P. Radovčić istum. 157. *i* L. Terzić 91. Kolo okretano od jedne mazge. M. Radnić 343b. Krivovirac drža za tri dni mazgu ne davši joj jisti. J. Filipović 1, 56b. Skočivši na mazge pobigoše. A. Kačić korab. 200. Poznade ona mazga i pokloni mu se. J. Banovac razg. 45. Uzjaha na jednu mazgu za uteć. Đ. Bašić 14. Kano koń i mazga, koji su brez pameti. B. Leaković nauk 254. Da su živi sami końi, same mazge. A. Kalić prop. 265. Gdjekoji vade one žlijezde mladijem mazgama. Vuk rječn. s. v. rmija. A ti podrani, osamari mazgu. S. Ļubiša prip. 27.

b. mazga *u narodnijem pjesmama i pripovijetkama uzima se u značeńu riječi: tovar, te na pr.* mazga blaga *znači isto što* tovar blaga *(t. j. onoliki tovar, koliki može mazga nositi). Ispor. riječ* tovar *u značeńu: magarac.* Sedam mazgi blaga poćeraše. Pjev. crn. 117b. Kažu, brate, sedam mazgi blaga. Nar. pjes. vuk 3, 301. Potpunice sedam mazgi blaga. 3, 305. Đe on ćera devet mazgi blaga. 3, 315. Daću tebi punu mazgu blaga. Nar. pjes. magaz. (1851) 123. Onoj dvojici dade dvije mazge novaca. Nar. prip. vuk2 194. — *I riječ* maska *se ovako upotrebļava (vidi tamo).*

MÀZGÂČ, mazgáča, m. čovjek, koji goni mazge. U naše vrijeme na Ratu stonskom: Hajde otole, màzgâču! M. Milas. *Vidi* mazgar, mazgaš.

MÀZGAL, *m.* MÀZGALA, *f. riječ iz tur. (arap.) jezika, gdje* mazgal *znači: puškarnica (ńem.* Schiessloch, Schiesscharte), *a u našem su jeziku još i druga značeña (vidi* b, c, d).

a. *puškarnica.* Puče puška s mazgala jednoga. Nar. pjes. vuk 4, 17. Pop nanese glavu na mazgalu i vidi, što radi. Nar. prip. vrčev. 108. Nego ih *(t. j. jagńad)* gledao *(t. j. vuk)* kroz jednu mazgalu. 187. Mazgala, mala rupica, te se ostavi na tamnici radi vazduha i viđela. 226. Ti se meni popni na ramena, a dohvati tijesna mazgala, pa pogledaj crnijem očima *(ovo govori sužań u tamnici).* Nar. pjes. hörm. 2, 16.

b. mazgal *je mali otvor u primjeru:* A Zlata joj stoji u buģaku, od junaka lišce zaklonila b'jelom rukom i zlatnim jaglukom; jednom oku mazgal ostavila, pa tim ona pregleda junaka. Nar. pjes. hörm. 1, 539.

c. Mazgale po ńivi (prazna mjesta, kud ništa nije poniklo). *Samo u Vukovu rječniku.*

d. Razvaļena mjesta na ogradi ili na šancu (Bresche, munimentorum ruinae). *Samo u Vukovu rječniku.*

MÀZGALO, *n. isto što* mazgal *ili* mazgala *u prvom značeńu.* Ala Turci kroz mazgalo gađu. Nar. pjes. vuk 5, 221.

MAZGÀLIJA *f. budalaština. Samo u Vukovu rječniku, gdje se kaže, da znači ńem.* dummes Zeug, *lat.* nugae, ineptiae *i dodaje se primjer:* pravi kojekakve mazgalije. — *Postańe tamno; da nije izvedeno od osnove riječi* mazga *(t. j. nešto budalasto, što ne bi učinio čovjek, nego* mazga)?

MAZGAR, *m. čovjek, koji vodi ili goni mazge. Samo u rječnicima, i to u Mikaļinu* (mulio), *u Belinu* (mulattiere, colui chi guida i muli), *u Voltiģijinu* (mulattiere, Mauleseltreiber), *u Stulićevu* (mulio). *Vidi* mazgač, mazgaš.

MAZGARSKI, *adj. što pripada mazgarima. Samo u Stulićevu rječniku, gdje stoji griješkom* ‚mazgarški' *i kaže se, da znači lat.* mulionius.

MAZGAŠ, *m. isto što* mazgar. *Samo u rječniku Mikaļinu i u Stulićevu, u oba s lat. značeńem* mulio. *Vidi* mazgač, mazgar.

MAZGÈTINA, *f. augm. od* mazga. *Samo u Stulićevu rječniku* (vilis, ingens mulus).

MÀZGICA, *f. dem. od* mazga. *Samo u rječniku Belinu* (muletta), *u Stulićevu* (parva mula) *i u Voltiģijinu (s netočno navedenijem značeńem* mula, Mauleselin).

MÀZGIĆ, *m. mlado od mazge. Između rječnika u Belinu* (muletto, mulo piccolo) *i u Stulićevu* (mazgić, maščić, mali mazag). Magarac i kobila (spareni) daju mazgića (hinnus). K. Crnogorac zool. 66.

MAZGID, *m. ime čovjeku. Samo u jednoj ispravi* XIV *vijeka.* I ošte priloži carstvo mi baštinu Mazgida Kalojana *(štamp.* ‚Kalojanê') Žihьnьskago. Glasnik 24, 236.

MAZGIDOV, *biće posvojni pridjev od osnove imena* Mazgid. *Samo u jednom spomeniku* XIV *vijeka.* I pročaja, što jestь baština Mazgidova. Glasnik 24, 235.

MÀZGIMICE *(tako je zabilježen akc.), adv. kao mazga.* Ja ti ne ću Bodulice, ona hiza mazgimice *(iz nar. pjesme). Na Braču.* A. Ostojić.

MAZGIN, *adj. što pripada mazgi. Samo u rječnicima, i to u Mikaljinu* (mazgin, od mazge, mularis), *u Belinu* (mulino, agg. di mulo) *i u Stulićevu* (ad mulum spectans *s naznakom, da je iz Belina rječnika).*

MAZGINA, *f. augm. od* mazga. *U Stulićevu rječniku* (mazgina, velika mazga, ingens mula); *nalazi se i u Bjelostjenčevu rječniku* (mazgina, mula), *ali u ńemu će* mazgina *biti griješkom mjesto* mazgiña.

MAZGIŃA, *f. isto što* mazga. *Samo u rječniku Jambrešićevu* (mula) *i u Stulićevu* (mazgiña, mazga), *a vaļada i u Bjelostjenčevu; vidi riječ, koja je pred ovom.*

MÀZGIT, *m. Samo u Vukovu rječniku* (Poļe u Kosovu između Laba i Sitnice, tu kažu da je bio čador Muratov, *s primjerom iz* nar. pjes. vuk 2, 313: Murat pao na Mazgit na poļe, uhvatio i Lab i Sitnicu). Mazgit, poļe u Kosovu; od jermensko-persijske reči: m'zgit, crkva. Đ. Popović turske reči 137.

MAZGO, *m. isto što mazgov. U Istri, gdje je akc.* mázgo, *gen.* mazgà. D. Nemanić (1883) 16.

MÀZGÔV, mazgòva, *m. isto što* mazag, masak. *Između rječnika samo u Vukovu* (der Maulesel, mulus), *gdje se dodaje, da se govori i čovjeku (za kojega se misli da je lud kao ta životiña). Ovo se može potvrditi primjerom:* Neka mazgov *(t. j. budala, ludak)* tvrdoglavi znade, kô li cara slušati vaļade. Osvetn. 1, 24. — *Nalazi se potvrda, gdje je* Mazgov *prezime:* Petar Mazgov. Glasn. II, 3, 75.

MAZGOVINA, *f.* sirovo drvo, koje na vatri slabo gori. *U riječkoj nahiji u Crnoj Gori, gdje je akc.* mazgovina A. Jovićević. — *Postaće tamno.*

1. MAZIĆ, *m. biće isto što* maz *pod* a, *a. Samo u Bjelostjenčevu rječniku* ('mazich' stene, comiates).

2. MAZIĆ, *m. zidar, koji mazom radi. Samo u Šulekovu* rječn. znanstv. naz. *(ńem.* Kleiber Kleber, Lehmpatzer, *franc.* terrasseur).

3. MAZIĆ, *m. nekakav polubožanski duh. Samo u Belinu rječniku:* Folletto, nome di spirito aereo. Genius aereus, Mazić, -ća, m. Upirino. Pustolovica. Propriamente folletto dei boschi. *Postaće tamno.*

MAZIĆI, *m. pl. selo u Bosni u kotaru kostajničkom.* Popis žit. bosn. i herc. 182.

1. MÀZIJA, *f.* chalybs, *nado, čelik. Postaće tamno; ali ispor. franc. riječi tamna postaña* mazée *(fino obrađeno gvožđe),* mazer *(fino obrađivati gvožđe). Između rječnika u Belinu* (acciajo, ferro raffinato), *u Stulićevu* (chalybs) *i u Vukovu* (čelik). Koji nose .... neprijateļom imena krstjanskoga gvozdje, žice gvozdene, kositer, maziju, olovo i svaku vrstu rudo. A Kadčić 284. Uze paša kļuče od mazije, da obađe sužña u tavnici. Nar. pjes. marj. 102. Ti uzimaj kliješta od mazije, vadi Radi dva bijela zuba 112. Da su ńima prsa od kamena, a gvozdene noge do koļena, od mazije ruke do ramena. Osvetn. 3, 122. Dvije puške do dva vedenika, cijevi su morski vedenici, a tabani od morske mazije, a kundaci od morske maslino. Nar. pjes. petr. 2, 563. Sabļa mi je od morske mazije. 3, 164. Na kapiju vrata od čelika, preko vrata mandal od mazije. 7, 113. Prodi me se, moj po Bogu brate, nikako me izvadit ne možeš, er su pusta od mazije vrata. Hrv. nar. pjes. 2, 225. — *Ovamo se meću još primjeri:* Nađe dragi kamen od jasofije, iz kojega sijevaju varovnice kao iz užarene mazije gvožđa, kad je kovač mlati. S. Ļubiša prip. 211. Mazija, ńem. Feineisen, Feinmetall, franc. mazée. fin metal. B. Šulek rječn. znanstv. naz.

2. MÀZIJA, *f. vrsta Božjega suda.* Mazija, die Probe des glühenden Eisens und heissen Wassers, experimentum per ignem. U Srbiji su doskora kašto vadili maziju, t. j. kad na kakvoga čovjeka reku da je što ukrao, a on se odgovara, da nije, onda uzvare pun kazan (ili veliki kotao) vode, pa u onu vrelu vodu metnu komad vruća usjala gvožđa (ili kamen), a onaj, na koga vele da je ukrao, zasuče rukave pa objema rukama izvadi ono gvožđe iz vode. Ako on ne bude ukrao ono, što na ńega govore, ne će se ožeći ni malo, ako li bude ukrao, izgoreće mu ruke (ja ne znam ni jednoga, koji je vađio maziju, da se nije ožegao, a znam dvojicu, što su im ruke izgorele), Vuk. rječn. s. v. mazija. *Na to je vrlo nalik opis vađeña mazije u Grbļu, kako se nalazi u* V. Bogišića zborn. 560. -- *Možda je* 2 mazija *upravo ista riječ, koja je i* 1 mazija; *ispor. i riječ, koja sad dolazi.*

3. MAZIJA, *f.* One sitne šiške, što rastu daļe k jugu i k istoku, kažu se u Srbiji mazije, Galläpfel. Đ. Popović poznav. robe 353. Mazija, od turskoga mazu, šiške, koje na istoku ženske prže u tiganju sa nešto uļa, pa onda bojadišu timo kosu. Pošto takve šiške dugo ostanu vrele, to će biti od ńih da je postala i naša mazija *(t. j.* 2 mazija). Đ. Popović turske reči 137. *Turska ovdje navedena, riječ za* 'šiške' *upravo je persijska* (maze); *nije vjerojatno, da je od ńe postala riječ* 2 mazija.

MAZILAC, mazioca, *m. onaj, koji mazi.* Među živinami ļutijem nijedna nije toliko otrovita kakono čovik progonitel ni među pitomijem i domaćijem kakono laskavac i mazilac .... Tako ti uzdržiš laskavca, ali te laskavac i mazilac svlači i krade. M. Radnić 318b.

MAZILO, *n. ńem.* Schmiermittel, *franc.* graisse, enduit, oing. B. Šulek rječn. znanstv. naz. *Riječ nije dobro načińena, boļe bi bilo* mazalo.

MÀZÎN, Mazina, *m. selo u Hrvatskoj u županiji ličko-krbavskoj.* Razdjel. hrv. i slav. 5. *Spomińe se i prije našega vremena:* R. Lopašić spom. 2, 422., 3, 282. — *Akc. je zabilježio* J. Bogdanović.

MAZINAC, mazinca, *m. mali prst. Samo u rječniku Mikaljinu* (digitus auricularius) *i u Bjelostjenčevu* (digitellus, digitulus, digitus auricularis). *U prvom rječniku stoji griješkom* mazinc *pored* mzinc, *a u drugome* mazinac *pored* mezinac. *Ispor.* mezimac, mļezinac.

MÀZÎNSKÎ, *adj. što pripada Mazinu.* J. Bogdanović. *Govori se i* màzińskî. V. Arsenijević.

MAZIŃ, *m. u pjesmi mjesto* Mazin *(ime selu).* Ja sam sinoć u Maziñu bila .... i ja sretoh ličke arambaše. Nar. pjes. vuk. 8, 163.

MAZIŃANI, *m. pl. zaselak u Hrvatskoj u županiji modruško-riječkoj.* Razdjel. hrv. i slav. 20.

MAZÍŃANIN, m. čovjek iz Mazina. V. Arsenijević.

MAZÍŃÂNKA, *f.* žensko čeļade iz Mazina. V. Arsenijević.

MÀZÎŃKA, *f. isto što* Mazińanka. J. Bogdanović.

MAZIŃKUŠA, *f. isto što* Mazińanka. V. Arsenijević.

MÀZÎŃSKÎ, *adj. vidi* mazinski.

MAZITEĻ, *m. mazalac. Samo u rječniku Bjelostjenčevu* (unctor) *i u Voltiǵijinu* (ungitore, Schmierer). — *Nepouzdano.*

MÁZITI, mâzîm, *impf. ńežno postupati s kim, puštati mu sve na voļu, bluditi, pečiti. Akc. se mijeńa kao u* mamiti. *Glagol je izveden po svoj prilici od istoga korijena, koji je u* mazati, *i to tako, da je značeńe, što je ovome glagolu pokazano pod* e, *b, daļe razvijeno. Ovo se mišļeńe potvrđuje češkijem jezikom, u kojemu* mazati *znači u pravome smislu isto što i naše* mazati *(lat.* ungere), *ali* mazati se (s kým) *znači: milovati se, dragati se* (mit einem zärteln), mazáně *(gen.* mazaněte) *znači: razmaženo dijete;* mazání *znači ne samo: mazańe* (unctio), *nego i milovańe, dragańe;* mazliti *znači: maziti;* mazánek *znači: razmaženo čeļade, pa to isto znači i poļska riječ* mazanek. *Između rječnika nalazi se samo u Vukovu* (maziti, n. p. dijete, hätscheln, corrumpo nimia indulgentia; — maziti se, sich verhätschelt betragen, nimie sibi indulgere). *Potvrditi se može tek od svršetka* XVII *vijeka. Glagol je prelazan, a upotrebļava se i s riječcom* se.

a. maziti. Ovo je vlastitost laskavaca i onizije, koji maze. M. Radnić 318a. U zemaļskom perivoju mazi *(štamp.* ‚i mazi') Evu zmaj pakleni. I. Drazić 19. Ovu mazi svima dari. J. Kavańin 36a. Kad najlipše mladež cvate i bludnosti mazi svate. V. Došen 49b. Dal' ńu mazi i uzteže, da š ńom prije u grob leže. 90a. Zato dicu zapušćati neka ni maziti ńu držeć na krilu. J. S. Reļković 414. Sakuj meni od zlata junaka, maziću ga k'o rođena majka. Nar. pjes. vuk I, 356. Ako ko mazi slugu od malena, on će najposlije biti sin. Đ. Daničić priče sol. 29, 21. Ružicu su, kao najmlađe dete, svi u kući milovali i mazili. M. Đ. Milićević letńe več. 227.

b. maziti se.

a) vladati se razmaženo. I da sebe priobraze *(t. j. snaše),* uz tuđe se ļude maze. V. Došen 96a. Nemoj se maziti. Vuk rječn. s. v. maziti se.

b) biti mažen. Neke starije žene rekle bi kad i kad Ružičinoj majci, da ne će biti detetu na dobro, što se toliko mazi, a majka to sve čuje pa zaboravi. M. Đ. Milićević letńe več. 227.

MAZLIN, *m. ime psu.* F. Kurelac dom. živ. 45. Mazlin, to je lasno rěč ne baš narodna, nego onomu vlastita, tko knǐgu pisao, nu je podobro okrstio den Schosshund. Piše Habdelič: „Znam, da se mačičem i mazlinom nekda boļe vgaja nego nevoļnem lazarom, kot da bi za mačiče i cučiče Kristuš svoju krv bil prelejal". 48. — *Dakle je* mazlin *upravo: razmažen (pas).*

MAZLINA, *f. selo u Bosni u kotaru fočanskom.* Popis žit. bosn. i herc. 44.

1. MÀZNICA, *f. mazno žensko. U Šaptinovcu, gdje je akc.* maznîca. S. Ivšić rad jugosl. akad. 168, 157.

2. MAZNICA, *f. u nar. zagonetki za zmiju:* Jedna tica maznica celom svetu krvnica. Nar. zag. novak. 63. *Poradi značeńa vidi što je rečeno kod* mazan a, *b.*

MAZNICE, *f. pl. ime nekom crnogorskom plemenu zabiļeženo u spomeniku iz početka* XV *vijeka i otud u Daničićevu rječniku.*

MAZNIĆ, *m. prezime u spomeniku iz početka* XV *vijeka.* K. Jireček spom. 55.

MAZNINA, *f. isto što mast. U timočkom kraju, gdje je akc.* mazniná. A. Belić 381.

MAZNOGLAVKA, *f. govore u šali mjesto: subota u južnoj Srbiji.* M. Đ. Milićević s dun. 107. Petak turski svetak, subota maznoglavka. međudn. 317. — *Razvoj značeńa taman.*

MÀZNUTI, màznêm, *pf. prema impf.* mazati. *Između rječnika samo u Vukovu:* 1. einmal schmieren, ungo, 2. einen Hieb versetzen mit dem Säbel, Stock, percutio.

a. maznuti *u prvom značeńu.* Kada ga ovim otrovom mazne, ne smeta mu *(t. j. đavo čovjeku)* više. F. Lastrić ned. 340. Veliš, da sam ružna; e stani, dok se ja maznem, vidićeš onda, kako sam lijepa. *U Lici.* J. Bogdanović.

b. maznuti *u drugom značeńu (koje stoji prema* mazati e, *c).* Srdito zamahne kosom, da ubije žabu, ali ne okrene oštric, nego dršku, a u to isto vreme oštric ga od kose tako jako mazne po vratu, da je sam svoj vrat presekao. M. Đ. Milićević kraļ. srb. 152. Dali ga več Veļko nije maznuo svojom sabļom? pomen. 749.

MAZOČE, *selo u Bosni u kotaru fočanskom.* Popis žit. bosn. i herc. 42. — *Ne razabira se, je li neutr. sing. ili je fem. plur.*

MAZOČKA PLANINA, *f. zaselak u Bosni u kotaru fočanskom.* Popis žit. bosn. i herc. 42.

MAZOČKI POTOK, *m. zaselak u Bosni u kotaru fočanskom.* Popis žit. bosn. i herc. 42.

MAZOL, *adv. vidi* 2 mazul.

MÁZOLITI, mázolîm *(tako je zabiļežen akc.), impf.* milovati, maziti dijete, ulagivati se komu. U naše vrijeme u Stonu: Ne mázoli to dijete, ištetićeš ga. Umije se mazoliti oko svakoga. Sveđ mazolite. M. Milas. — *U rječniku Voltiǵijinu veli se, da znači isto što* mamiti; *u Stulićevu rječniku stoji:* mazoliti se, far le moine, accarezzare, come fanno i ragazzi, quando vanno ottener qualche cosa, blandiri infantium more. — *Ne razabira se pravo značeńe u ova dva primjera:* Premda jednokrat ga *(t. j. Mustafu)* Turci mazoliše i sa pristolja ga carskoga svališe. I. T. Mrnavić osm. 77. Več derviši har ne imaju, mule i mufti mazolu *(štamp.* ‚mazulu') se. J. Kavańin 270a.

MAZOVATI, mazujem, *impf. isto što* mazati. *Samo u Stulićevu rječniku. — Nepouzdano.*

MAZOVIN, *m. čovjek iz Mazovije, t. j. iz poļske zemļe oko Varšave (lat.* Masovia, *poļ.* Mazowsze *ili* Mazury). *Samo u jednoga pisca* XVII *vijeka.* Nad ńimi nadgorje Mazovi zdržuju . . . Slave se Mazovi gospodskim plemenom. I. T. Mrnavić osm. 38. — *Za sing. nema potvrde.*

MAZOVSKI, *adj. što pripada Mazovima ili Mazoviji.* A i poklisar cara silna na mazovsko dođe poļe. I. Gundulić 422. Sred prostrane kraļevine . . . stoji mazovska mimo ine sve države ļepša i boļa. 424. U bogatoj ono odjeći mazovska se četa resi. 441.

1. MÂZUL *(tako je zabiļežen akc.), m.* najzadńa jezbina od pirinča i mlijeka, što se daje na gozbi. U Zagorju *(dalmatinskom).* M. Pavlinović. — *Riječ je tamna i jamačno tuđa.*

2. MAZUL, *adv. uzalud.* Bio mi je put u Gospić mázul *(tako je zabiļežen akc.). U Lici.* J. Bogdanović. — *Govori se i* mazol: Kadgod grom puca, ne puca mâzol *(tako je zabiļežen akc.). U sjevernoj Dalmaciji.* Zborn. za nar. živ. 7, 262. — *Riječ je tamna i jamačno tuđa.*

MAZUNA, *f. ime krmači. U Bastajima (kod Daruvara).* D. Hirc. *Jamačno je* mazuna *isto što razmažena. Vidi riječ, koja za ovom dolazi.*

MÀZURA *(tako je zabilježen akc.), f. ime krmači. U Orahovici.* S. Ivšić. *Vidi riječ, koja je pred ovom.*

MAZURICA, *f. biće krivo zapisato mjesto* Masurica *(ime selu i vodi u Srbiji, — vidi tamo).* S. Novaković zemļ. 69. Rat 112. 115.

MAZURIĆ, *m. prezime u Srbiji u naše vrijeme.* Rat 141. — *Da nije griješkom štampano mjesto* Masurić? *Vidi riječ, koja je pred ovom.*

MÁZUŠČICA, *f. dem. od* mazuška. *Samo u Vukovu rječniku.*

MÁZUŠKA, *f.* kaurski lonac, ein oesterreichischer Topf, ollae genus. Vuk rječn. — *Vaļada od maģ. pridjeva* mázos *(gleđeisan, namazan, na pr. lonac); a ta je maģ. riječ načińena prema glag.* mázolni *(mazati), koji je uzet iz kojega slav. jezika.*

MAŽ, *m. ime mjesecu, koji se zove i maj, svibań. Nekoliko puta u ćirilovskijem spomenicima pisanima* XIV *i* XV *vijeka u Dubrovniku, a iz ńih u Daničićevu rječniku (svuda je gen.* maža). *Tako je i:* Mjeseca maža. Zborn. (1520) 190ª. *Svuda se tu ž može čitati ģ, dakle* maģa *od* maģ *(prema tal.* maggio, — *vidi tamo). Ali* mâž *govori se u naše vrijeme u Lumbardi (na ostrvu Korčuli).* M. Kušar nast. vjesn. 3, 337.

MÁŽA, *f. centa ili* 100 *funti. Iz maģ.* mázsa *(istoga značeńa). Između rječnika u Bjelostjenčevu* (‚maſa' in iure Ungarico quodcunque mercimonii onus, libr. 100) *i u Vukovu* (der Zentner, 100 Pf., pondus centenarium *s dodatkom, da se govori u vojvodstvu).* — Govori se, da su zatekli stvarih mnoštvo, kako slijedi . . . baruta mažih 4500. I. Zaničić 124. Dva polića su četertińak, dva četertińaka kvartarol, dva kvartarola minica, dvi minice kvarta, a deset minic je maža *(sve su to mjere za žito). U Vrbniku na otoku Krku.* Zborn. za nar. živ. 4, 243. *Iz toga se značeńa razvilo i ovo, što ga piše Bjelostjenac:* bala trgovečka, ka se na jednu stran końa more naložiti, — vulgo veli se ves trh kol trgovečkeh, — *dakle tovar, voz. To će značeńe biti u primjeru:* Imah voļu dražu slidit toga traga neg da bih hti' mažu najti silna blaga. Đ. Baraković vila 26. — *Osobito je značeńe zabilježeno u Belinu rječniku:* maža, vreća vunena, sacco di lana, cioè fatto di lana. *Ispor i* mâža, *gen.* mâži, saccus. *U Istri.* D. Nemanić (1884) 23. *Možda će to značeńe biti u primjeru:* Nek ne budeš izpod biļa nogom maže *(štamp.* ‚maze') dosigati. J. Kavańin 58ᵇ.

1. MAŽAR, *m. isto što* Maģar *(vidi tamo).* Mažare će Dunaj prvo ostaviti. I. T. Mrnavić osm. 100. Mažari neizgovorna zla počiniše. A. Kačić korab. 481. *Možda bi bolje bilo kao nom. sing. postaviti oblik* Mažarin.

2. MÀŽÂR, Mažára, *m.* prezime u Liki. J. Bogdanović.

3. MAŽAR, *m. krčevina, zaselak u Hrvatskoj u županiji modruško-riječkoj.* Razdjeļ. hrv. i slav. 7.

MAŽARSKI, *adj. isto što maģarski.* Znade sve kraļestvo mažarsko. S. Badrić ukaz. 114.

MAŽAV, *m. nekakvo mjestance na otoku Krku, ļeti stan pastirima.* Zborn. za nar. živ. 4, 234.

MAŽAVIĆ, *m. kao da je prezime.* Na dolci Mažavića *(misli se nekakvo mjesno ime, vaļada šuma ili lug).* Statut vrb. 159.

MAŽDAVICA, *f.* vrime, kad kiša maždi. *U sjevernoj Dalmaciji.* J. Grupković.

MAŽDITI, *impf.* govori se, kad kiša tijo liva. *U sjevernoj Dalmaciji.* J. Grupković. — *Vidi* maždìti.

MAŽDRPAC, maždrpca, *m. odraslo momče. U riječkoj nahiji (u Crnoj Gori), gdje je akc.* maždřpac. A. Jovićević. — *Postańe tamno; da nije u svezi s riječju* mastrap *(vidi tamo)?*

MÀŽĐICA *(biće takav akc.), f. upravo dem. od* mazga; *ali ispor.* Okoćena mazga i opuļeno magare zovu se prve godine pûle, druge pulčić, treće pulac ili maždica. *U Poļicima.* Zborn. za nar. živ. 9, 108. — *Upravo bi se očekivalo* maždica *(od* mazgica — mazžica — maššica; *vidi kod* mažģe), *ali je mjesto* žd *(vaļada po osobini onoga narječja) uzeto* žđ. *Vidi* mažjica.

MÀŽĐITI, *impf. romińati;* veli se, kad sitno rosi; na pr. na dvoru maždi (*štamp.* ‚maždi'). L. Zore paļetk. 138, 61. Maždìti, romińati, kad se rosa spušća. M. Pavlinović. — *Postańe tamno.*

MÁŽĒŃE, *n. nom. verb. od* maziti. *U Vukovu rječniku* (das Verhätscheln, corruptio per nimiam indulgentiam). David u psalmu . . . zove ulje laskańe aliti mažeńe, zašto osvim što je ugodno i slatko, ako se prolije na vatru, užiža plamen, tako i laskańe aliti mažeńe čini rasti grijeh. M. Radnić 317ᵇ. Ja ga primih lepo, ali bez mažeńa. M. Đ. Milićević zlosel. 263. — *Riječ* mažeńe *može biti nom. verb. i prema* maziti se; *nema potvrda, ali se govori na pr.* već si veliki, ne pristoji ti se mažeńe.

MAŽÈTINA, *f. augm. od* maža. Ima sam punije četrdeset mažetina kumpjera. *U Lici.* J. Bogdanović.

MÀŽĢE, màžģeta, *n. isto što* mašče, *t. j. mlâde od muzge. Samo u Vukovu rječniku, gdje se kaže, da se govori u Crnoj Gori. — Nije sasvijem jasan glas ģ u toj riječi; upravo bismo očekivali* mažde *(koje bi se ovako razvilo:* mazge — mazže — maššе; *da žž prelazi u* žd, *vidi se u T. Maretića* gram. i stil. 67). *Možda je* mažģe *načińeno prema* mašče, *t. j. kako* mašče *stoji prema* maska, *tako stoji* mažģe *prema* mazga (šč : sk = žģ : zg); *kad bi se govorilo* mažde, *to bi stajalo prema* mašte, *čega nema.*

MAŽIBRADIĆ, *m. prezime u Dubrovniku* XVI *i* XVII *vijeka.* Maroje *i* Oracijo Mažibradić *dubrovački pisci u* XI *knjizi Starih pisaca hrvatskih. — Prezime je izvedeno nastavkom* -ić *od osnove nadimka* mažibrada *(t. j. onaj, koji maže bradu), kojemu nema potvrde.*

MÀŽICA, *f. dem. od* maža. Esi li ti ima što kumpjera? Esam nekolike mažice unio u trap. *U Lici.* J. Bogdanović. — *U tom je primjeru* mažica *dem. od* maža *u značeńu: centa; a u Vrbniku na otoku Krku* mažica *je isto što vrećica, t. j. dem. od* maža *u značeńu: vreća.* Zborn. za nar. živ. 6, 161., 7, 329.

MAŽIĆ, *m. mjestance u Dalmaciji u kotaru kotorskom.* A. Mašek 16.

MAŽIĆI, *m. pl. zaselak u Bosni u kotaru petrovačkom.* Popis žit. bosn. i herc. 260. *Nekakvo mjesno ime, ne zna se gdje.* S. Novaković pom. 138.

MAŽIKRAVIĆI, *m. pl. zaselak u Hercegovini u kotaru ļubińskom.* Popis žit. bosn. i herc. 540.

MÀŽIMÊD *(biće takav akc.), m. čovjek, koji slatko govori, kao da maže medom.* Làzańa ili mázalo, koji rasteže beside i navija na slatko govoreńe. Reče mu se: mažimede moj! *U Poļicima.* Zborn. za nar. živ. 8, 235.

MAŽINA, *f. augm. od maža (vreća).* Na deskah je slamnica. Ovo je je'na široka mažina, da moru na ńoj dva komodno ležat. *U Vrbniku na otoku Krku.* Zborn. za nar. živ. 5, 245.

MAŽITEĻ, *m. isto što mazateļ, mazalac. Samo u Stulićevu rječniku. — Sasma nepouzdano.*

MAŽITEĻAN, mažiteļna, *adj. onaj, koji maže. Samo u Stulićevu rječniku* (unctorius). *— Sasma nepouzdano.*

MAŽJICA, *f. dem. od* mazga. *Samo u jednoga pisca čakavca* XVI *vijeka.* Mažjica jedna srête ih na mostu. Š. Kožićić 32ª. Na końih ili na mažjicah, na kih jizdet. 33ª. *Vidi* mažđica.

MÀŽĻIV *(biće takav akc.), adj. onaj, koji mazi.* Minula su vremena uspavańa mažļivimi popijevkami; ne ispuńuju se žive žeļe milotatnim uzdasima. M. Pavlinović razl. sp. 105.

MÁŽŃA *(tako je zabiļežen akc.), f.* mažeńe, prekomjerno milovańe (djece). M. Pavlinović. Vlade prepredene i lukave mažu i k sebi na meku dotežu one, od kojih većma zaziru . . . Rek bi da sad za neke nastaje vrijeme mažńe i vabńe. razl. sp. 335.

MAŽŃAK, *m. isto što mazalica, t. j.* ono, iz čega se puške mažu, urađeno od mida, nosi se o pripašńači. *U sjevernoj Dalmaciji.* J. Grupković.

MAŽOLA, *nekakvo mjesno ime (vaļada lug ili šuma).* Statut vrb. 159. — *Ne razabira se, je li sing. neutr. ili je plur. fem.*

1. MAŽURAN, *m. biļka, koja se zove i* mažurana *(vidi tamo). Samo u* B. Šuleka im.

2. MAŽÙRÂN, Mažurána *m.* prezime u Liki. J. Bogdanović.

MAŽÙRANA, *f. ime biļki.* Origanum majorana. B. Šulek im. *Govori se i* mačurana *i* magurana *(vidi tamo); sve je to iz tal. riječi* maggiorana (majorana), *za koju se misli da je postala od lat.* amaracus *(a ova iz grč. ἀμάραχος).* Ruta uzhojaše i mažurana s ńom. M. Marulić 78. Vijaše mirisne mažurane hitrom meštrijom na mideńih žicah izvojene. P. Zoranić 85. Mažurane j' kolo nasadila. Nar. prip. mikul. 166. Sva se svaća zemļom posipala, posestrima drobnom mažuranom. Nar. pjes. istr. 1, 16. Zač mi mažurana za klobukom vene. 2, 17. — *Govori se na ostrvu Rabu s akc.* mažurâna. M. Kušar rad jugosl. akad. 118, 19.

MAŽÙRANIĆ, *m. prezime u današńe vrijeme, obično u primorskijeh Hrvata. Akc.* Mažùranić *mnogo se čuje danas, a to je prema akc. u* mažùrana; *ali ispor. prezime* Mažùrân, *gen.* Mažurána; *prema tome bi bilo* Mažurànić.

MAŽURATA, *f. biļka (cvijet); vaļada isto što* mažurana. *U Poļicima.* Zborn. za nar. živ. 8, 213.

MČALAR, *m. vidi* mačalar.

MČAR, *m. kao da je prezime u spomeniku* XIV *vijeka.* Bogdanь M'čarь a sinь mu Rajko. Deč. hris. 23. 91. — *Ispor.* Mačar.

MČIN, *m. ime biļki. Samo u Mikaļinu rječniku* (mčin vodeni, trava, Acorum). *Poradi postańa vidi kod* čimin, čmin, kmin, komin, kumin.

MČINA, *f. mjesto negdašńega* mьčina, *augm. od* mač *(negda* mьčь). *Samo u ovome primjeru:* A. Vidiš li mčinu ovu? B. vidim, sva je rđava. A. bila je na provu. B. zato je krvava. A. nu ukaž' tuj tvoju, da se sjecamo. M. Držić 44.

ME, *gen. i akuz. sing. zamjenice prvoga lica* ja. *Vidi kod* 1 ja.

MEAKO, *adv. ne može se razabrati što znači, a po svoj prilici je nekakva pogrješka. Samo u ovom primjeru:* Na kraj jednoga potoka najdoh se, prik koga ni mosta ni plavi, ka bi pribrodila, ne vidih. Tad za naprid minuti sam samcat, kud mi se veće meako (‚meacho') ali plitko vidi, ugazih. P. Zoranić 84.

MEANA *i druge riječi od te izvedene vidi kod* mehana.

MEANDIJA, *f. ime mjestu u Srbiji u okrugu kńaževačkom.* Branik u Meandiji. Sr. nov. 1871, 162. — *Vaļada mjesto* Mehandija.

MEAŠ *i druge rijčči od te izvedene vidi kod* međaš.

MÉCAK, mécka, *adj. dem. malahan, malešan, postalo od* maecak *(vidi tamo) tako, što je* -ae- *stegnuto u* -e-. Poznao sam te, kad si još bio mecak. *U Orahovici.* S. Ivšić.

MECALIN, *vidi kod* menzalin.

MECAN, *m. soba pod podom. Iz tal.* mezzano. Kad pođu do prve u mecan, doď. N. Naļešković 1, 250. *Danas se u Dubrovniku govori* meżan *(vidi tamo).*

MÉCÂŃE, *n. nom. verb. od* mecati. *U rječniku Mikaļinu* (lupnutje, allisio) *i u Vukovu* (das Weichschlagen, emollitio).

MÉCATI, mêcâm, *impf. tucati što ili čime u namjeri, da bude meko. Akc. se mijeńa kao u* ļuļati. *Glagol je izveden od osnove pridjeva* mek. *Između rječnika u Mikaļinu* (lupati, udarati, percutio) *i u Vukovu* (mecati n. p. jabuku, weichschlagen, klopfen, emollio). — *U ovome primjeru* mecati *znači tresti, drmati:* Na poslidńem četvrtu miseca kad podnevac *(t. j. podnevni vjetar)* drvećem ne meca, nego bistro i suvo je vrime, pazi dobro i služi se š ńime *(možda je* mecati *uzeto ovdje samo poradi sroka).* J. S. Reļković 48.

MÈCAV, mẽcava, *adj. mek, gńecav.* Mecav kruh, t. j. gńecovan, dekav, dvekav. U Lici. V. Arsenijević. Ovaj je kruv mẽcav, t. j. nije dobro razabrat (dokisao), a još slabije ispečen. *(U Lici).* J. Bogdanović. Mẽcavo je ono, što je meko i glibavo; mecava je na pr. ozimica. M. Pavlinović. — *Pridjev je izveden od osnove glag.* mecati.

MÈCAVICA *(biće takav akc.), f. neko jelo u Bosni i Herc., isto, koje se zove* izļevača *i* kļukuša, — samo što uvijek mora biti poļevena medom. Zborn. za nar. živ. 1, 112. *A za* izļevaču (kļukušu) *veli se da je* uopće svako brašno, obično vodom na rijetko umućeno, na tanko na tepsiju izļeveno i pečeno te se može štočim politi, na pr. kiselinom, sirćetom i t. d. 110.

1. MECEĻ, *m. neka mjera. Samo u rječniku Bjelostjenčevu* (meceļ, maslin, litra, sextarius) *i u Stulićevu* (sextarius *s naznakom, da je iz Habdelićeva rječn.). — Iz ńem.* Metze, *žitna mjera, dio vagana* (Scheffel).

2. MECEĻ, *m.* veliki drveni bat. U Posavini. F. Hefele, *koji upravo piše* mecel. — *Postańe tamno. Ispor. u slov.* maceļ, *koja riječ isto znači.*

MECÈNÂT, mecenáta, *m. čovjek, koji obilno pomaže kńiževnike, kao što je nekad činio rimski velikaš* Maecenas. *Akc. kakav je u gen., takav je i u ostalijem padežima osim vok.* mẽcenâte, mẽcenâti. Najveći ļubiteļ ovake starine Slavenski naroda i pravi mecenat ńezini poslenika štedro je ovu moju žeļu prije nekoliko godina potvrdio. Vuk dan. 1, 2. Kako još nemamo pravi kńižni trgovaca oni su (gg. skupiteļi i prenumeranti) najveći pomagači i mecenati kńižestva našega. dan 3 *(u predgov.).*

MECESAN, *m. ime drvetu.* Pinus larix. B. Šulek im. — *Ne čini se dosta pouzdano. Postaće tamno. Ispor. u slov.* mecesen *ili* macesen *(isto drvo).*

MECIĆ, *m. prezime zabilježeno dvaput u* XVIII *vijeku.* ‚Mecich'. Norini 59. ‚Meczich'. T. Smičiklas spom. 135. *Sva je prilika, da se i na jednom i na drugom mjestu ima čitati* -c-, *jer tako izlazi iz grafike, kojom se služe oba izvora; ali kod nesigurnosti u grafici starih naših latinicom pisanih knjiga i drugih izvora nije nemoguće, da se ima čitati* -č-.

MECNUTI, mecnem, *pf. prema impf.* mecati. *Samo u Mikaljinu rječniku* (lupnuti kim, allido).

MECOVAČA, *f. predjel u Ibru u Srbiji.* Etnogr. zborn. 6, 640.

1. MEČ, *m. isto što* mač *i istoga postanja (vidi tamo). Nalazi se u čakavaca i u kajkavaca, katkad u spomenicima, kojih je jezik više ili manje pomiješan sa crkvenoslavenskijem; u štokavaca nema* meč, *već je svagda* mač; *što u A. Čubranovića na jednome mjestu stoji* meču *(vokativ), to je samo poradi sroka (vidi dalje pod* a, *a). Između rječnika u Bjelostjenčevu* (gladius), *u Jambrešićevu* (ensis), *u Voltiđijinu (pored* mač) *i u Stulićevu (s naznakom, da je iz ruskoga rječn.)*

a. meč *u pravome smislu.*

α) uopće. Da su popu meč vzeli *(iz početka* XVI *v.).* Mon. croat. 184. Oružnici s meči, kovači s mlati. Korizm. 21b. Poteče s mečem v ruci. Transit 222. Od meči, od uzah . . . ti nas si slobodil. M. Marulić 21. Oh pritvrdi i žestoki, kletvom kleti oštri meču, dal' na ovo der u Leču podah za te pinez toki! A. Čubranović 158. Bog je kaštigal z mečem i zmijami. Katek. (1561) 89. Jedna kometa, jedna vlasata dlga zvezda kako meč stojaše nad Jerusolimom. Postila (1562) 124. Imijući meč. Ant. Dalm. nov. tešt. 161a. Ne mogući oštrosti meči macedonijskih trpiti. Starine 3, 261. Poganski . . . narodi . . . žene bezakońahu, mečem i ognjem put si čińahu. F. Glavinić cvit 93a. Podloži vrat meču i zaspa u Gos. 175a. Ili od meča ili od puške . . . ima umriti. čet. posl. 12. Mečef glavicami boci mu pobijaju. Michelangelo 31. Ma ne nosi sobun meča ni sabjice. Nar. pjes. istr. 2, 61.

b) Imenica meč *združuje se s pridjevima* bodežan, go, nag, oštar: Kopja jim se sjahu i meči bodežni. M. Marulić 13. Svaki sabļu paše, bodežni meč u svih. B. Krnarutić 12. Angel . . . golim ukaza mu se mečem. F. Glavinić cvit 29a. Z golimi grožahu mu se meči . . . da ga hote rasići. 93b. Tecihu s meči nagimi. Transit 263. Projdohu riči ove kako oštar meč srce Marije. F. Glavinić 44b.

c) Imenica meč *združuje se kao subjekt ili kao objekt ili kao dopuna s različnijem glagolima, kao što su:* d(v)ignuti, podrijeti, pohititi, poraziti, preda(va)ti, pripasati, probiti, trgnuti (istrgnuti), zahraniti, zgrabiti. Tada on dviže meč, da usikal bi mu glavu. Transit 214. Poganin . . . podri meč, da ju probode. F. Glavinić cvit 398b. Ako pohiti meč, sto takovih postati pred nim ne mogu. Starine 3, 310. Jedan *(t. j. razbojnik)* hteći ga mečem poraziti. F. Glavinić cvit 367b. Vse živo zemļe te meču predaše. Starine 3, 248. Gradove razbijaše i nih *(t. j. ļude)* meču predavaše. 252. Vitez, ki meč pripasan drži. F. Glavinić cvit 89a. Svaki *(t. j. soldat)* pripasa meč. 346b. Tako ga meč ne probio! M. Pelegrinović 189. I meče trgoše. Starine 3, 295. Istrgnu meč ter polovicu plašća razriza *(t. j. sv. Martin).* F. Glavinić cvit 367a. Slišajući to Ivan zahrani meč. 215a. Sudac kako pomamļen zgrabi meč ter u grlo porazi svetu mučenicu. 413a.

d) Sveza pod meč *služi za dopunu glagolu* obratiti (obraćati). Osili ju *(t. j. Akvileju)* ter u ogajn i pod meč obrativši ju ide. F. Glavinić cvit 93a. Oni puni gńiva . . . sve *(t. j. djevojke)* pod meč obratihu 346b. Cesar pun gńiva . . . sve grajane . . . čini pod meč obratiti. 406a. Starih bab i ded pod meč obraćati. Nar. pjes. istr. 2, 109.

b. meč *u metaforičkom smislu.* V'z'mite mečь duhovni. Starine 23, 75. Tvoju dušu projde meč (luc. 2, 35. tuam ipsius animam pertransibit gladius). Bernardin 13. I hoću meč mašćinja vrh vas pustiti. Postila (1562) IV. Prislatka majka tvoja, ke dušu u vrime smrti tvoje proteče meč bolesti. Michelangelo 55.

c. meč *u prenesenom smislu.*

α) neka riba, biće xiphias, *ńem.* Schwertfisch, *tal.* pesce spada. *Samo u Bjelostjenčevu rječniku* (meč, riba morska, turianus piscis).

b) neka biļka, koja se zove i mečika, *lat.* gladiolus. *U Vrbniku na otoku Krku.* Zborn. za nar. živ. 5, 69.

c) Meč je klin, koji drži voz sa košem (u čem se kukuruz, heļda itd. dovozi kući). U Omišļu na Krku. I. Milčetić. *Biće isto značeńe riječi* meč *i u Vrbniku na Krku.* Zborn. za nar. živ. 7, 334.

2. MEČ, *m, f. mekšina, mekota u hļeba. Od istoga korijena, koji je u* mek (mekan). *Govori se u Istri:* méč, *gen.* méča *(dakle masc.),* meditullium panis *(sredina hļeba, t. j. gdje je najmekši).* Đ. Nemanić (1883) 14; — méč, *gen.* méči *(dakle fem.)* mollia panis. (1884) 65. — *Vidi* 3 mečak *i* mečje.

3. MÊČ, m. emplastrum, *mehlem. Između rječnika u Belinu* (meč, meča, m. impiastro, emplastrum) *i u Stulićevu* (mêč, m. emplastrum, empiastro *s naznakom, da je uzeto iz Belina rječnika).* Onaj flaštar, meč ili obliž, s kojim ļudi poslije ucjepļeńa ili ukalemńeńa ranu u kori urezanu zamazati običaju, načińa se od voska, smole . . . ili crne zemļe. I. Jablanci 191. — *Biće istoga postańa, kojega je i* 2 meč, *t. j. meki kakav mehlem (za mazańe).*

4. MEČ, *f. nom. coll. Tako jedan pisac zove morske životińe, kojima je lat. ime* mollusca, *a ńem.* Weichtiere. O meči (Mollusca Cephalopoda Dibranchiata) pomorskog okružja Spļeta u Dalmaciji. Đ. Kolombatović (1890) 1. U ovome katalogu navedeno je sedamnaest vrsti meči. 5. — *Od istoga korijena, koji je u* mek (mekan).

5. MÈČ, m. *neka mjera za žito. Postańa valjada istoga, kojega je i riječ* meco} *(vidi tamo); ali ispor. i tal.* mezza *(stara neka žitna mjera). U Lici.* A. Esi li uzo žita? B. esam edan meč. J. Bogdanović.

6. MEČ, *m. prosta seļačka lampica.* Meč je u prostog naroda po Slavoniji crepić ili posudica lončarska, u kojoj gori zimi mast, salo, olaj, a fitiļ načini se platneni. *Uza to je navedena poslovica:* Grijat ćete se i pri meču, kako radite *(t. j. ne ćete ništa imati, nego će vam kukavni* meč *svijetliti i grijaće vas).* M. Stojanović nar. posl. 149. — *Iz mađ.* mécs, *što znači isto.*

1. MEČA, *f. štogod meko. Od korijena, koji je u* mek (mekan).

a. pulpa, *meko meso, gdje nema kostiju.*

Samo u rječnicima, i to u Vrančićevu (pulpa), *u Mikaljinu* (meča od mesa, pupa, mekota, pulpa), *u Bjelostjenčevu* (meča, meso libivo).]

b. *meki dio hljeba, sredina njegova. U hrv. Zagorju.* F. Hefele.

2. MEČA, *f. selo u Hercegovini u kotaru stolačkom.* Popis žit. bosn. i herc. 562.

MEČAC, mečca, *m. mali ili mladi medvjed. Samo u Stulićevu rječniku, gdje upravo stoji* medčac, medčca *i kaže se, da znači isto što* medvječac, — *a ove riječi nema na svome mjestu.*

MEČAD, *f.* mekota: obori se stina, pa se na mečad ustavi. M. Pavlinović. *Ne razabira se pravo značeńe, a drugo ništa nije zapisato.*

1. MEČAK, *m. dem. od* meč *(t. j. mač). Između rječnika samo u Bjelostjenčevu (upravo* meček, semispathum). Novak hitro zpukne svoj mečak srebrni. Jačke 199. — *Gen. će u kajkavaca biti* mečeka, *a u čakavaca* mečka.

2. MEČAK, *m. lopta. Samo u Mikaljinu rječniku* (mečak, pila lusoria). — *I drugi neki slav. jezici imaju riječ za loptu od istoga korijena: slov.* meč *ili* meča, *češ.* míč, *rus.* мячъ. *Korijen je po svoj prilici isti, od kojega je pridjev* mek, mekan, *t. j. lopta shvaćena kao nešto meko.* — *Ne razabira se, je li gen.* mečka *ili* mečaka.

3. MEČAK, *m. meki dio hljeba. Govori se u Istri, gdje je akc.* mẽčak, *gen.* mẽčaka. D. Nemanić (1883) 29. — *Vidi* 2 meč *i* mẽčje.

4. MEČAK, *m. ptica* Muscicapa grisola. G. Kolombatović (1880) 25 *i* (1885) 15. — *Postańe tamno. Nije zabilježeno, je li gen.* mečka *ili* mečaka.

1. MEČAN, mečna, *adj. navadan. Nalazi se samo u ova četiri primjera:* Činiti ono, ča je bil mečan v službi boži. Starine 23, 71. Kako on, ki nî mečan (‚mekan', *ali u izd.* 1569 ‚mecan' *t. j.* mečan) ni uvižban, vele sumńif za ńom gredih. P. Zoranić 14. U način od napojnic, ke na pirih i jinih veseljih peti se mej pastiri mečne (‚mecne') budu. 61. Dražko grede nad pritvorom Aničinim narikati, kako je često mečan (‚mecan') 75. — *Da nije* mečan *istoga postańa, kojega je glagol* naméčiti se *(od:* méka), *t. j. navaditi se?*

2. MEČAN, *adj. što pripada meču, t. j. maču.* Aleksandar jednom mečnom ranom *(u jednom rukopisu:* rukom) Pora ubi. Starine 3, 310.

3. MEČAN, *adj. neznana značeńa i postańa. Samo u ovom primjeru:* Ako piješ u mehani vino, na mečne ti rane izlazilo! Pjev. crn. 301b. — *Da nije griješkom mjesto* mučne?

MEČANI, *m. pl. Samo u Šulekovu* rječn. znanstv. naz., *gdje upravo stoji* medčani *i kaže se, da je riječ iz područja kemije i da znači ńem.* mellithsaure Salze.

MÈČANIN, *m.* čovjek iz Mètka *(nom.* Mèdak). V. Arsenijević.

MÉČÂŃE, *n. nom. verb. od* mečati. *U Vukovu rječniku* (das Blöcken der Lämmer, balatio agnorum).

1. MEČAR, *m. prezime u Hrvatskoj* xv *vijeka.* Mon. croat. 117. *i danas u Istri, gdje je akc. u nom.* Mèčar, *u gen.* Mèčara. D. Nemanić (1883) 29. — *Postańe tamno; ispor.* Mečarić.

2. MÈČÂR, mečára, *m. isto što* mlječar *(t. j. čovjek, koji prodaje mlijeko), od čega je i postalo izbacivši* l *(u istočnom je govoru* mlečar). *Govori se u Mačvi.* S. Novaković. Ž. Radońić.

3. MEČAR, mečari *f. mekota, mekšina; kao da je to u ova dva (jedina) primjera:* Ako smo rad sloge došli do jekavštine, ne treba tjerati mak na konac, ne treba se razmezgavati i rastapati se u svakoj mečari, ali svakako treba ne rušiti početnih i najprostijih pravila jekavštini. M. Pavlinović razl. sp. 73. Ta narav dakako mekahna i pitoma sklańa srce na ńeku popustljivost, a u pojedinaca promeće se u odmetništvo. Uz taku mečar prislańa se i druga narodna mahna, koju bi mi nazvali neduhovnost. 203.

MEČARIĆ, *m. prezime u Hrvatskoj* xv *i* xvi *vijeka.* Mon. croat. 127. 136. 183. — *Ispor.* 1 Mečar.

MEČÀRINA, *m. augm. od* 2 mečar *mjesto* mlječarina (mlečarina). Ž. Radońić.

MÈČÂRSKÎ, *adj. mjesto* mlječarski (mlečarski). Ž. Radońić.

MÉČATI, méčîm, *impf.* balare, singultire. *Riječ je onomatopejska.*

a) o glasu ovaca, jarića, telića. Između rječnika u Vukovu (blöcken, balare). Kakono ovčica, koju vode zaklati, ni bleji ni meči. M. Divković bes. 330a. Meči kao jare. Nar. bl. kapet. 126. Meči kao tele. 388.

b) jecati od velikoga plača. U Stonu je mečati *isto što* kmečati a. M. Milas. *To će značeńe biti i u primjeru:* Ti meči, a muči. Poslov. danič.

MÈČE, mèčeta, *n. mlado od medvjeda. Postańa istoga, kojega je i* mečka *(vidi tamo). Između rječnika u Vukovu* (das Junge vom Bären, pullus ursi; *za primjer se dodaje nekakva nar. zagonetka:* Bijelo meče niz poļe teče, za ńim se meće junačko pleće). — (Mečka) reče, da je skotna . . . pa da će mu pokloniti meče. Nar. prip. vila (1867) 750. Jer je imao . . . meče, vuče, pseto i mačku uza se. Nar. prip. bos. 118. Sedi meče na putu, čeka meso da prođe? *(zagonetka za: trn).* M. Đ. Milićević, kraļ. srb. 160.

MEČENČANI, *m. pl. selo u Hrvatskoj u županiji zagrebačkoj.* Razdjeļ. hrv. i slav. 36.

MÉČÊŃE, *n. nom. verb. od* mečiti. *U Vukovu rječniku, gdje se kaže, da znači isto što gńečeńe.*

1. MÈČET, *m. mańa muhamedovska crkva (veća se zove đamija). Akc. se mijeńa u gen. plur.* mèčêtâ. *Govori se i* mečit *(vidi tamo). Iz tur.* mésdžéd (mésdžid). *Između rječnika u Vukovu* (die Moschee, templum turcicum *s primjerom iz* nar. pjes. vuk 4, 295: Oborio mečet i munare). Mečeti se sili toj ne ukloniše. I. T. Mrnavić osm. 30. Dali se od nas trpjet može, da hoģa po mečetijeh ne haleka i ne zavija? I. Gundulić 478. Čini, da ga ukopaju s mnogom slavom kod mečeta. J. Palmotić 113. Turski hoģa na zvonari viče, ja kan'đa je na mečetu svome. Nar. pjes. vuk 3, 47. Sedmu posla ev' knigu kletvenu na mečete i na sve đamije, na sve hoģe i na mujezine. 4, 240. Oh ne beli *(t. j. Beograde)* sa munara vitih ni s mečeta onih ponositih. B. Radičević (1880) 116.

2. MEČET, *m. zaselak u Hrvatskoj u županiji ličko-krbavskoj.* Razdjeļ. hrv. i slav. 8.

MEČEVE, *f. pl. zaselak u Bosni u kotaru srebreničkom.* Popis žit. bosn. i herc. 346.

MEČEVICA, *f. predjel u južnoj Srbiji.* Etnogr. zborn. 6, 192.

MEČEVIĆ, *m. zaselak u Bosni u kotaru maglajskom.* Popis žit. bosn. i herc. 338.

MEČEVINA, *f. Samo u Šulekovu* rječn. znanstv. naz., *gdje upravo stoji* medčevina, *i kaže se, da je riječ iz područja kemije i da znači ńem.* Mellithsäure, Honigsteinsäure.

MEČICA, *f. neka riba.* D. Lambl (1854) 188. — G. Kolombatović (1881) 21. *bilježi, da je* Phoxinellus alepidotus.

MEČICE, *nekakvo mjesto u Poljicima.* Zborn. za nar. živ. 8, 186. — *Nije zabilježeno, je li neutr. sing. ili je fem. plur.*

1. MEČIĆ, *m. mali ili mladi medvjed. Istoga postaña, kojega je i* meče, mečka. *Samo u Stulićevu rječniku, gdje pored* mečić *ima i* medčić.

2. MEČIĆ, *m. dem. od* 1 meč, *t. j. mali mač. Samo u Bjelostjenčevu rječniku* (‚mechich', mali meč, gladiolus, ensiculus).

3. MEČIĆ, *m. dem. od* 5 meč. *Govori se u Lici.* Porenide mi ovaj mečić zobi do Gospića. J. Bogdanović.

4. MEČIĆ, *m. prezime, vidi* Mecić.

MEĆIJI, *adj. vidi kod* mečji.

MEČIKA *f. neka biljka, koja se zove i* meč, *lat.* gladiolus. *U Vrbniku na otoku Krku.* Zborn. za nar. živ. 5, 69.

MÉČILAC, méčioca, *m. onaj, koji meči (gńeči) grožđe. Samo u rječniku Belinu* (mečilac, pestatore d'uva, calcator) *i u Stulićevu* (qui uvas prelo vel pedibus premit *s naznakom, da je iz Belina rječn.).*

MÉČILO, *n. naprava, kojom se što (na pr. grožđe) meči (gńeči). Samo u rječnicima, i to u Belinu* (istrumento dove facilmente si pesta l'uva co' piedi), *u Voltigijinu* (pestello, pestatojo, Stössel) *i u Stulićevu* (torcular, istrumento con cui l'uva si pesta *s naznakom, da je iz Belina rječn.). Nalazi se i u Šulekovu* rječn. znanstv. naz. (mečilo, muljalo, moždilo, Quetscher; parno mečilo, Dampfquetsche).

1. MEČINA, *f. štogod meko, mekota. Od istoga korijena, koji je u adj.* mek (mekan). *Između rječnika u Belinu* (polpa, carne senza osso e grasso, — *dakle isto što* 1 meča) *i u Stulićevu* (mečina, mekota). — *U jednome primjeru uzima se* mečina *u metaforičkom značeńu: nepristojnost, nepristojan govor.* Dosta, dosta, da ne zaďemo u mečinu, veće sam razumio *(t. j. nemojte mi više govoriti o takvim nepristojnim stvarma).* F. Lastrić ned. 305.

2. MEČINA, *f. ime mjestu negdje blizu Dečana zabilježeno* XIV *vijeka.* Mon. serb. 94 *(otud u Daničićevu rječn.) i* Deč. hris. 39.

MEČINAK, *m. zaselak u Hercegovini u kotaru stolačkom.* Popis žit. bosn. i herc. 568. — *Ne razabira se, je li gen.* Mečinaka *ili* Mečinka.

MEČINCI, *m. pl. nekakvo pusto selo u Slavoniji blizu Valpova zabilježeno u lat. spomeniku iz početka* XVIII *vijeka.* ‚Meczinze'. T. Smičiklas spom. 98. ‚Metzinczy' 115.

MEČIŠNICA, *f. nekakvo mjesto u južnoj Srbiji.* Etnogr. zborn. 6, 16.

MEĆIT, m. *isto što* mečet *(vidi tamo). Između rječnika u Belinu* (moschea, tempio de Turchi), *u Bjelostjenčevu* (m. turski, dolubrum'), *u Stulićevu* (Turcarum templum), *u Vukovu* (dio Moschee, templum turcicum *s primjerom iz* nar. pjes. vuk 4, 449: Širokijem drumom niz Grahovo, a do Umca i mečita starog) *i u Daničićevu (s primjerom prvim, koji sad dolazi).* Uzeše Turci crkovь sv. Dimitrija u Solunu i učiniše mečitь *(iz svršetka* XVII *vijeka).* Ljetop. pam. šaf. 82. Zgori toda mečitov aliti cirkav turskih sodom. P. Vitezović kron. 171. A Muhamed i mečiti neštovani budu biti. J. Kavańin 225a. Crkve ńiove . . . učińene skupštine turske i mečiti. A. Bačić 31. Crkvu sv. Sofije obratio je na mečit. A. Kanižlić kam. 832. Turci u Meku idu klańati i mečit pohoditi. I. Velikanović upuć. 1, 281. Tri mečita nasred Carigrada. Pjev. crn. 187b. I opalit crkve, manastire, a napravit mečit i munare. Nar. pjes. vuk 8, 213.

1. MÉČITI, mêčîm, *impf. gńečiti, udarati. Akc. je kao u* mámiti. *Glagol je izveden od osnove pridjeva* mek *i prema tome znači upravo: mekšati, činiti, da bude što meko. Između rječnika u Mikaljinu* (mečiti, comprimo; mečiti tisto, tvoriti kruh, depso, mollio, subigo), *u Belinu* (ammaccare, schiacciare; mečiti grozdje, pestar l'uva), *u Voltigijinu* (ammaccare, schiacciare, pestare, stossen, zerquetschen), *u Stulićevu* (premere, comprimere, calcare) *i u Vukovu, u kojem se veli, da znači isto što gńečiti, na pr. grožđe. Glagol se upotrebljava u aktivnim i u pasivnim oblicima i s riječcom* se.

a. *gńečiti.*

a) meči se grožđe ili drugo kakvo voće ili uopće štogod meko. Ako vidiš *(t. j. u snu),* da grozdje nogami mečiš, toj prilikuje umnoženje od neprijateļa. Zborn. (1520) 139b. Grozdje meči se s jeseni. M. Vetranić 2, 44. Počeše grozdje plesat i mečiti. P. Kanavelić 38. Cvjetunice nezdrele kad se meče, budu zdrele. Poslov. danič. Mečen, pesto e pestato inteso d'uva. Bela rječn. Uljezi misli u tvoju gńilu i dobro meči (intra in lutum et calca. naum 3, 14). B. Zuzeri 267. Mečio grožđe s glavom. Nar. prip. vrčev. 199.

b) meči se što tvrdo. Koliko više kleči, svoj rep meči. Nar. posl. vuk 145. Da mu se meči glava. I. Držić 144. Skrije rukom zaoblicu masnu, a sokolu meči glavu časnu. Osvetn. 4. 21.

b. *udarati (jer udarci kao da gńeče onoga, koji je udaran).* Borme kantar i cara stade močiti. Nar. prip. bos. 146.

2. MÉČITI, mêčîm, *impf. privikavati (koga na što). Glagol je izveden od osnove imenice* méka *(t. j. mamac), i prvobitno je značeńe moralo biti: mekom mamiti i mameći privikavati. Govori se u Lici i sámo* mečiti *i* mečiti se. Nemoj dijete na svašto mečiti. Nemoj se, moj sinko, na svašto mečiti, zadovoļi se š čimgod. J. Bogdanović.

3. MEČITI, mečim, *impf.* isto što maziti. M. Pavlinović. *Drugo ništa nije zabilježeno.*

MEĆJE, *n. meki dio hļeba. Govori se u Istri, gdje je akc.* méćje, *gen.* méćja. D. Nemanić (1884) 6. — *Vidi* 2 meč *i* 3 mečak.

MÈĆJÎ, mèćjâ *(biće takav akc.), adj. isto što medvjeđi. Pored* mećji, mećja, mećje *nalazi se i* mećiji, mećija, mećije. *Istoga postaña, kojega su i riječi* meće, 1 mećić, 1 mećka. *Nalazi se samo u svezama s nekijem imenicama, s kojima zajedno znači kakvu biļku ili kakvo geogr. ime. U rječniku nijednom.*

a. *Imena biļa.*

a) mećja lijeska, Corylus colurna. J. Pančić flora srb. 627.

b) mećja (‚mećija') lika, Daphne mezereum. S. Petrović 350.

c) mećja šapa, Heracleum spondylium. J. Pančić flora beogr.[3] 279. S. Petrović 169. *(u ovoga je:* mećija). — *Ispor. još:* Mećija šapa (Heracleum), narodni urnek za vez. Ime mu je od biļke, koju narod također ovako zove. J. Belović-Bern. 188.

d) mećji (‚mećiji') jezik, Scolopendrium officinale. S. Petrović 453.

e) mečje (‚mečije') grožđe, Vaccinium vitis idaea. S. Petrović 235. *Ta se biļka zove i* medvjeđe grožđe *(vidi tamo).*

f) mečje (‚mečije') uho, Salvia sclarea. S. Petrović 300. — *Ispor. još:* mečije uho (Salvia aethiopis) narodni urnek za vez. Ime mu je od biļke, koju narod također ovako zove. J. Belović-Bern. 188.

b. *Geogr. imena.*

a) Mečja Stijena (‚Mečija stêna') *ime mjestu negdje blizu Dečana zabiļeženo u spomeniku* XIV *vijeka i otud u Daničićevu rječniku.*

b) Mečja Šapa, *karaula u kruševačkom okrugu.* M. Đ. Milićević knež. srb. 725.

c) Mečji Dô, *selo u Srbiji u okrugu timočkom.* S. Koturović 127.

d) Mečji Hļeb, *ime mjestu negdje blizu Prizrena zabiļeženo u spomeniku* XIV *vijeka i otud u Daničićevu rječniku:* Мечи хлѣбь; *poradi nesigurne grafike ne zna se, kako treba* -и *u* Мечи *izgovarati, dali* -i *ili* -ij *ili* -ji *ili* -iji.

e) Mečji Kamen, *mjesto u Srbiji u okrugu kńaževačkom.* Branik u Mečijem kamenu. Sr. nov. 1872, 787.

f) Mečji (‚Mečiji') Vrh, *brdo u Srbiji.* M. Đ. Milićević knež. srb. 778.

1. MÈČKA, *f. medvjedica. Riječ se nalazi i u drugim nekim slavenskim jezicima: staroslov.* мечька, *rus. i bug.* мечка. *Ne stoji u etimologičkoj svezi s riječju* medvjed *ni s* med, *nego s glagolom* mečati, *t. j. mečka se tako zove, jer meči. Između rječnika u Stulićevu* (mečka, medvjedica *s dodatkom, da je iz ruskoga rječn.) i u Vukovu* (die Bärin, ursa, medvjedica).

a) u pravome značeńu. Tri zubomь otь mečke *(u rukopisu* XVII *vijeka).* Glasnik 25, 34. Igra mečka pred čičinom kućom. Doći će i pred našu. Nar. posl. vuk 95.

b) u prenesenom značeńu kao gvozden podglavak na ogńištu. U Lijevču (u Srbiji). Ogńište je bilo ukopano nasred kuće. Na ńemu je u najstarije vreme bila ukopana gvozdena mečka, na koju su slagali glamńe, da se vatra ne bi spļeskala. Etnogr. zborn. 5, 473. — *U prenesenom će značeńu biti i:* mečka, *nekakva igra (ples) u aleksinačkom okrugu u Srbiji (nazvana vaļada po koraku).* M. Đ. Milićević knež. srb. 821.

2. MÊČKA, *f. motka, kojom se što meči. Od istoga korijena, koji je u glag.* mečiti. *Između rječnika u Vukovu, gdje se kaže, da znači isto što i muļalo i da se govori u Boci.* Mêčka je u puku trupica za mečeńe grožđa. L. Zore paļetk. 110, 225. — *Ovamo će ići i ovo:* Mečka ili paļ, podebļi, obao držak, sa ruceļem na vrhu, za zbijańe sira u mešine. *U Hercegovini.* Etnogr. zborn. 5, 1142.

MEČKAR, *m. poruga čovjeku, vaļada koji hrani ili vodi mečke.* Oni još prećahu „mečkaru" (tako su ružili Nikolu), da će zapamtiti, kad je darnuo u Smiļkove koze. M. Đ. Milićević zimńe več. 85. — *Nalazi se i kao prezime:* Mečkar. Etnogr. zborn. 6, 653.

MEČKARI, *m. pl. zaselak u Srbiji u okrugu rudničkom.* S. Koturović 116.

MEČKI, mečka, *adj. samo u Stulićevu rječniku, gdje se kaže, da znači:* emplastri virtute pollens, emplastico, d'empiastro. *Ispor.* 3 meč. — *Nepouzdano.*

MÊČKICA, *f. dem. od* mečka. Skoči mečkica i u goru pobegne. Nar. prip. vila (1867) 464.

MÈČKINA RÙPA, *f.* mesto u Crnom vrbu ... zove se tako, što su tu nekad mečke živile *(u jagodinskom okrugu u Srbiji).* Glasnik 61, 128.

MEČKIN PRESLAP, *m. mjesno ime na granici između Srbije i Bugarske.* M. Đ. Milićević s dun. 57., kraļ. srb. 166.

MÈČKO *(biće takav akc.), m. ime psu, vaļada koji je nalik na meče.* F. Kurelac dom. živ. 46.

MEČKÒSTUP, *m.* koń, kome se, kad staje nogom, kičica spušta sasvim na zemļu. Vele, da mečkostup nije ni za što. U Leskovcu *(u Srbiji).* M. Đurović. — *Jamačno se ovo veli końu, koji stupa kao mečka.*

MÈČKOVAC, měčkôvca *(biće takav akc.), m. riječ izvedena od osnove imenice muškoga roda* mečькъ *(t. j. medvjed), kojoj u našem jeziku nema potvrde (glasila bi* mečak, *gen.* mečka), *ali ima u staroslov. i u bug.*

a. mečkovac *je biļka* Ligustrum vulgare. J. Pančić flora beogr.[3] 328. B. Šulek im. S. Petrović 244.

b. Mečkovac *je ime dvjema selima u Srbiji, jedno je u okrugu vrańskom, drugo u kragujevačkom.* S. Koturović 35. 44.

MÈČKOVAČKÎ *(biće takav akc.), adj. što pripada (selu)* Mečkovcu. U ravnici mečkovačkoj. Nov. Srb. 1834, 177.

MEČŃA, *f. mečeńe. Samo u Šulekovu* rječn. znanstv. naz., *gdje se kaže, da znači isto što* muļańe *(štamp.* muļeńe), možđeńe, *ńem.* Quetschung, *tal.* ammaccatura.

MEČONOSAC, mečonosca, *m. mačonosac, mačonoša. Između rječnika samo u Bjelostjenčevu* (mečonosec, ensifer, ensiger). Knez palatinski jistviuonosac, herceg od Saksonije mečonosac *(griješkom* mečokosac). Š. Kožičić 22[a].

MEČOVOJNIK, *m. Samo u Bjelostjenčevu rječniku, gdje stoji:* mečovojnik na pozov, gladiator, duellator.

MEČOVOJOVAŃE, *n. Samo u Bjelostjenčevu rječniku, gdje stoji:* mečovojuvańe, gladiatura, duellum, monomachia.

MEČTAŃE, *n. utvara. Samo u Stulićevu rječniku* (mečtańe, phantasma *s naznakom, da je iz ruskoga rječn.).*

MEČTATI SE, *impf. sańati. Samo u Stulićevu rječniku* (somniare *s naznakom, da je iz ruskoga rječnika).*

MÊĆA, *f. napoj stoci i psima. Od korijena* met, *koji je i u glag.* mésti, métêm *(na pr. mésti napoj svińama, t. j. mutiti). Između rječnika u Vukovu* (das flüssige Futter des Viehes, liquidum, quod praebetur pecori). Da ga vidite opet s robovi psom meću spravļati. F. Lastrić ned. 261. Pas, koji se mećom hrani, boļe svoga ručka brani. 167[b]. Znade sviņa, kad je sita, meću iztrest iz korita. 172[b]. A podniti crivo ne će nevarene žlicu meća. 178[a]. Kako je nekakav Turčin u ropstvu hranio sviņe pa usuo vruću meću u korito. Vuk rječn. s. v. ko. Meća se mete od brašna ili od mekińa i daje se psima i sviņama. s. v. meća. Kad se kome djetetu rekne, da uradi nešto, a ono odgovori: „Ne ću", rekne mu se: „A ti loči mêću". M. Medić. — *Nalazi se i u metaforičkom smislu:* Sad već takve smradne meće mišat mi se daļe ne će . . . ja ostavļam indi sada meću ovu bludnog smrada, koju teke perom tako, pak se lecnu i odmako *(t. j. ne ću daļe da govorim o tako gadnom grijehu).* V. Došen 113[b].

MEĆAJA, *f. isto što* mećajica. S varenike skida kajmak, pa š ńim u stop. U ń se meće

kajmak po desetak dana, onda mećajom izmeta, pa izlije u pogolemu ćasu, pa se rastavi maslo i mlijeko. *U Visokom (u Bosni).* Zborn. za nar. živ. 8, 93. *Nepouzdan je ovaj primjer:* Da je Blato mećaja, a svijet je lopiža. M. Vetranić 1, 214. *Tekst pjesme, iz koje je ovaj stih, na mnogo je mjesta nepouzdan, pa tako nije ni* mećaja *sigurno; u rukopisu stoji* ‚meciaua', *koje bi prije bilo* mećava; *ali što bi bilo* mećava, *to se ne zna; jasnoga smisla ne daje dakako ni* mećaja.

MEĆÀ(J)ICA, *f. m.* ligula, — homo seditiosus. *Od korijena* met, *od kojega su i glagoli* mésti (mètêm), mutiti. *Glas* -j- *može se izgovarati, ali se ne mora.*

a. *muļalo za miješańe žitkijeh stvari, od kojih se kakvo jelo gotovi. U rječniku Belinu* (mestola, mescola, strumento da mescolar vivande o altro), *u Stulićevu* (ligulae species, qua res liquidae, speciatim cocholata, ad spumandum excutiuntur), *u Vukovu* (mećàica, mećàvica, kao malo muļalo, čim se kaša mete, u ńe su rogovi natrag obrnuti, Art Stange den Brei einzurühren, pertica pulti immiscendae *s dodatkom, da se govori u Crnoj Gori).* Čin', da ti prvu stvar majka u skrińu stavi: lončić i mećajicu za kašu. M. Držić 268. Rekla je mećajica loncu: znam te i po dnu i po vrhu. Poslov. danič. Maslo se mete mećajicom *(u turskoj Hrvatskoj).* Zborn. za nar. živ. 6, 74. Mećajica, kao debeo dugačak štap, sa okruglom pločicom na dońem kraju, za brčkańe mleka u stapu. *U Hercegovini.* Etnogr. zborn. 5, 1142.

b. *čovjek buńgija, koji muti, pravi metež. U rječniku Belinu* (imbroglione, imbrogliatore), *u Voltiģijinu* (‚mećaica' imbroglione, ammutinatore, Aufwiegler), *u Stulićevu* (nabunitel). I ko čovjek od velicijeh mećaica i kramara u pameti veće od pricijeh varak način misli i stvara. I. Gundulić 470. Nazivahu ga *(t. j. Isusa)* velikijem mećaicom, koji no pristajaše podadirat nabune po svijem stranami. S. Rosa 157b.

MEĆAIČICA, *f. dem od* mećaica. *Samo u Stulićevu rječniku.*

MEĆALICA, *f. Samo u Stulićevu rječniku, gdje se veli, da znači isto što* mećaica.

MEĆARA, *f. tovarni koń. Samo u primjeru:* Neki povedo četiri mećare. Nar. pjes. hörm. 2, 78. *Riječ je turska (arapska).* 639.

MEĆATI, *inf. vidi kod* metati.

MÈĆAVA, *f. vijavica, oluja. Akc. se mijeńa u gen. plur.* mèćâvâ. *Postańe je od* met-java, *t. j. od korijena* met, *koji je u glag.* mèsti — mètêm *(u značeńu, što ga ima, kad se veli:* snijeg mete, *t. j. pada sa žestokim vjetrom). U rječniku Mikaļinu* (pluvia nimis), *u Belinu* (neve con vento, nix ventosa), *u Stulićevu* (nix et imber ventis consitus), *u Vukovu* (der Schneesturm, imber nivium procellosus *s dodatom za primjer poslovicom* Jedo kao mećava).

a. *vijavica, t. j. vrijeme, kad snijeg vije ili mete. Ovamo će se metnuti ne samo primjeri, u kojima je jamačno to značeńe, nego i onaki, u kojima je to značeńe po svoj prilici (sudeći po savezu teksta, u kojemu se primjeri nalaze).* Od mećave još pečalim i od mraza još tuguju. M. Vetranić 1, 16. Zač mnoge države . . . od zimńe mećave jedva se mogu proć *(štamp.* ‚poć'), gdi slana, snijeg i mraz i sjever oholi vazima suncu vlas, da ništor ne topli. 1, 161. Tolika mećava bjoše po svijeti i studen krvava, ku nije moć izrijeti. 2, 82. Tuj dažda ni grada, snijega ni mećave ne lipše nikada ni rose rđave, svu zimu s jeseni da nigdir na svijeti najmańe zeleni nije moć vidjeti ni dubja ni trava ni živoga duha, gdi s snijegom mećava zameće i puha. 2, 265. Tolik snig izpusti, da vas vrh pokri mećavom. P. Zoranić 70. Ne budi mećava, da pometeš, ni ogań, da popališ. Poslov. danič. Ako je vitar, mraz ili mećava poļu nahudila. A. Kanižlić uzr. 107. Zato u kugi, gladu, vojski, ogńu, mećavi, nemoći, u svakoj potribi počeše Saveriju u pomoć zazivati. fran. 76. Što se oblak diže više, to dâ mańe lipe kiše, jer vihori ńime mašu, dok zamute u ńem kašu, snig, oluju i mećavu. V. Došen 19a. Kad zima iziđe, snig sa zemļe i mećava sniđe. J. S. Reļković 116. Od velika snijega i mećave, koja svu noć iđaše, nije moguće izići. G. Zelić 27. Od velike mećave ne viđaše se prst pred očima. 29. Kad je mećava ili lapavica, rekne se: kao u oči kijameta. Vuk pisma 41. Išli svatovi pa udarila mećava te nijesu mogli stići na vrijeme. Vuk nar. posl. 293. Udri šjever strašni niz planinu, a iz neba kišu sušnežicu, smrče im se dobu oko podne . . . vjetar bije, a mećava tuče. Nar. pjes. vuk 7, 279. — *Za mećavu se govori da je lakoma, t. j. uz veliku mećavu nema stoka druge hrane do one, koja je za zimu spravļena, i onda te hrane brzo nestaje:* Jede kao mećava (sijeno i slamu). Nar. posl. vuk 111. Što bi god on *(t. j. spahija za jelo)* poslao, kmet bi sve kao mećava smanuo *(t. j. pojeo).* Nar. prip. bos. 54. — *Riječ* mećava *upotrebļava se u ovome značeńu i u pluralu, kad zatreba:* Ledovi su i mećave u te tužne sve države. S. Margitić ispov. 259. I sok dobri izvlače mećave *(t. j. iz đubreta).* I. S. Reļković 41. Brođani . . . . popalište Sarajevo . . . . pa se kroz sńegove i mećave kasne jeseni vratiše. M. Pavlinović razg. 42.

b. *bura, oluja, koja može biti suha (bez snijega) ili s kišom.* Evo ga *(t. j. sina čovičanskoga)* s velikom stražom od grmļavine i gromova, muńa, strila i plamena, grada i mećave. Đ. Rapić 15. Evo ti, od pomamne *(štamp.* ‚pomanne') vitrova nesložnosti udiļ oluja i mećava uzdiže se. 110. Jedno priduboko i priširoko more od vitrova i valova uzbuńeno . . . Ah! da strašne mećave! 219. Kada sune iznenada nevoļa, pogubļeńe kano mećava naskoči *(iz lat.* quum irruerit repentina calamitas et interitus quasi tempestas ingruerit, lib. proverb. 1, 27.). I. Velikanović upuć. 1, 307.

c. mećava *može značiti samu kišu bez vjetra ili snijega (ispor. značeńe* pluvia nimis *u Mikaļinu rječn.)* Kad je lipo, ńemu radit moram, a na kiši ni ńemu, ni meni, jer mećava nije za posao. A. Blagojević pjesnik. 30.

d. mećava *u metaforičkom smislu kao* nevoļa, nesreća: Više će putah siloviti vitar i nagla mećava na te udariti. A. Kanižlić utoč. 300. Gdi se u vedru licu smije mila zora, mećava se kuha i vrije. fran. 182. Tu se mećava kuva, koja će se na ńegovu glavu zgromińati. kam. 36. Kako se od mudri(h) i pametni(h) stańe udatih mećava, talasi, pogibio, gorkost, tuga i nevoļa zove. Đ. Rapić 83. Imamo sobe od griha paziti, ne čekajući, dok se veliki navuče oblak i dok nagla navali mećava. 136. Da je zima i mećava sužanstva svršila i da je prolitje našega odkupļeńa počelo. A. Tomiković gov. 297. Id' otolem, kugo i mećavo! *(ovo u neznańu govori mati svojoj kćeri, koju drži za kugu, što joj je sinove pomorila).* Hrv. nar. pjes. 1, 59.

MEĆAVAC, Mećavca, *m.*

a) muško ime. Mećavac. Deč. hris. 23. *Ispor.* Mećavčić.

b) potok u Srbiji. Etnogr. zborn. 8, 769.

MEĆAVAN, mećavna, *adj. što pripada mećavi.* Kano magla bez vihara nagla, kad se dugo vije utihana. što se duļe ona vijugala, to se većom ti nadaš upadu i mećavnu buku salahuku. Osvotn. 2, 48.

MEĆAVČIĆ, *m. prezime izvedeno od osnove imena* Mećavac. Deč. hris. 20. 89.

MEĆAVE, *f. pl. selo u Bosni u kotaru doňotuzlanskom.* Popis žit. bosn. i herc. 294.

1. MEĆAVICA, *f. dem. od* mećava. *Samo u rječniku Belinu* (neve con vento, nix ventosa) *i u Stulićevu.*

2. MEĆAVICA, *f. isto što* meća(j)ica *(vidi tamo pod* a). *Između rječnika u Vukovu, gdje se kaže, da je* mećavica *isto što* mećaica *i da se govori u Crnoj Gori.* Izruči prašak iz kutije usred kotla pak skopa mećavicu, užene je u kotao pak objeručke stane da miješa. S. Ļubiša prip. 274. Mećavica *(tako je zabiļežen akc.)* je drvo za miješańe kaše, koje je na vrhu sa četiri unakrstna roga. *U riječkoj nahiji u Crnoj Gori.* A. Jovićević.

MEĆAVIĆ, *m. prezime.* Gos. Ivanu Mećaviću. I. Ivanišević 130.

MÈĆAVITI, mèćavî, *impf. dizati se (o mećavi).* Ma bome e počelo mećaviti. *U Lici.* J. Bogdanović.

MEĆIBRAD, *m. geogr. ime (kao da je brijeg). U Poļicima.* Zborn. za nar. živ. 8, 194.

MEĆICI, *m. pl. mjesto u Srbiji u okrugu vaļevskom.* Zemļa u Mećicima. Sr. nov. 1873, 147.

MEĆIKUĆIĆI *ili* MEĆIKUKIĆI, *m. pl. poturčeno crnogorsko pleme u Spužu (u Zeti).* Kad al' evo t' Kukić Osman-aga od onoga Spuža bijeloga: Aj pomagaj, Mamute vezire! tri su moja brata poginula, sva tri brata tri Mećikukića. Pjev. crn. 245a. To ne bjehu dvije tice sive, no od Spuža dva Mećikukića Osman-bego i Husein-ago. 300a. Polećeše dva siva sokola od bijela na Krajinu Spuža . . . to ne bjehu dva sokola siva, no dva brata dva Mećikukića, Osman-aga i Husein-aga. Ogled. sr. 193. Spuški su ne Turci pristignuli, evo idu dva Mećikućića Osman-aga i Husein-aga. Nar. pjes. vuk 4, 65. On otide Spužu na krajinu, na saraje na Mećikućića. 128. Kad Turčina kńiga dopanula i on viđe, što mu kńiga kaže, okupio sve Mećikućiće i povede uz Kopito Turke. 129. — *U jednoj se pjesmi (možda poradi stiha) nalazi gen. pl.* Mećikuća *mjesto* Mećikućića: U Skadru mi sitna kńiga dođe, a sa Spuža i od Mećikuća. Nar. pjes. vuk 8, 136.

MEĆIT, *riječ neznana značeńa, jamačno turska.* Brže siđe na mećit avliju. Nar. pjes. vuk 7, 209.

1. MÊD, mêda, *m. slatki sok, što ga čine pčele. Akc. je onakav kao i riječi* lôj. *S navedenijem značeńem nalazi se riječ* med *u svim slavenskim jezicima, a imaju je i neki indoevr. jezici: staroind.* madhu, *grč.* μέθυ *(isprva je ta grčka riječ značila: medovina, t. j. piće od meda, poslije: vino), starovisokońem.* meto *(medovina, danas ńem.* Meth), *lit.* medùs *(grčka riječ* μέλι *i lat.* mel, *koje obje znače: med, postale su od drugoga korijena). Riječ se* med *nalazi sa značeńem lat.* mel, *tal.* miele, *ńem.* Honig *u svijem rječnicima.*

a. med *u pravom značeńu.*

a) med *kao gotovi slatki od pčela priređeni sok (veoma često).* Da si prodaju vino bezъ vodo i medъ u ucênь *(iz* XIII *vijeka).* Mon. serb. 17. Da imь se ne uzima po silê ni medъ ni muka *(iz* XIII *v.)* 52. Sladak kako med. Korizm. 67b. Ne budi medom, da te poždru. Zborn. (1520) 33a. Med je sladak, ali zarad svoga zla mirisa izmetnut je od posvetilišta. M. Radnić 20b. Da te medom pčela sladi. A. Vitaļić ostan 9. Ugleda u čeļusti ńegovoj roj pčela i meda, koga pčele kano u košnici zametnuše. E. Pavić ogled. 198. Ne livamo u med mlika. V. Došen 37a. Žute guńe u medu kuvane. Nar. pjes. vuk 1, 284. Ko rukama med miješa, prste oliže. Nar. posl. vuk 152. Med na osovini rodi. 176. *Tu narodnu poslovicu tumači Vuk:* Vaļa košnice često promiješati; *ali to tumačeńe nije jasno; rečenu poslovicu treba ovako razumjeti: ńom se izriče onaj način razumnoga pčelarstva, što ga Nijemci zovu* Wanderbienenzucht; *t. j. kad se vidi, da je u kojem kraju pčelama ponestalo hrane, onda pčelar treba da svoje košnice prenese ili upravo preveze (u kolima, — otud u poslovici osovina!) u drugi kraj, gdje će pčele naći obilno hrane.* J. Živanović javor (1879) 341.

b) Za rad pčela oko meda uzimaju se glagoli: sabirati (zbirati), kùpiti (nakupiti, skupiti, sakupļati), nositi (iznositi). Obletê *(t. j. sv. Sava)* jako i pčela bogorazumija medъ sъbiraje svojemu otьčьstvu. Domentijana. 310. Kakono vi, pčele, idete sve med taj za druzih zbirati po cvitju na svit saj. D. Rańina 99a. Gdi muha med pčelu može učit' zbirati? 119b. I pčele leteći kada med zbiraju. N. Dimitrović 64. Kano pčela sabira med. J. Rajić pouč. 1, 26. Pomńiva pčela još, koja med u cvitu nahodi obhodeć sve strane na svitu, kade ga nakupi i stoji s radosti. D. Rańina 101a. Za me ptica gnijezdo zbira, med za mene pčela kupi. I. Gundulić 245. Udare med po cvijeću kupit pčele i po travi. J. Palmotić 6. Čele bez cvijeta ne mogu meda skupiti. Vuk nar. posl. 41. Pauk po cvijeću bere jed, a pčela sakupļa med. 246. Koja *(t. j. pčela)* med iznaša iz cvitja svakoga. H. Lucić 276. Med presladki pčele nose. J. Kavańin 14b. Med nose za ulišće *(t. j. pčele).* 80b.

c) U narodnijem pjesmama hraniti koga medom i šećerom *znači: hraniti ga najboļim poslasticama.* Zalažu ga medom i šećerom. Nar. pjes. vuk 1, 219. Ránila me medom i šećerom. 1, 313. Rani ńega medom i šećerom. 2, 64. Da te ranim medom i šećerom. 2, 209. Raniću te medom i šećerom. 2, 284. U čistu te svilu zavijala, odranila medom i šećerom. 2, 407. Nema ńima meda ni šećera, no im ima skroba ovsenoga i debela mesa ovnujskoga. 3, 408. Raniće te medom i šećerom. 3, 544.

b. med *se može reći i onome slatkom soku, koji je u cvijeću i od kojega gotove pčele pravi med.* Ah da bih stvoriti pčelom te ja moga, da možeš mod piti iz cvita svakoga. I. Ivanišević 5. Med, *lat.* nectar, *tal.* nettare, *ńem.* Honigsaft. B. Šulek rječn. znanstv. naz. *(kao botanički izraz).*

c. med *u svezi s pridjevima* divļi, mlad *dobiva zajedno s ńima neko osobito značeńe. Lat.* mel silvestre, *grč.* μέλι ἄγριον (matth. 3, 4, mark. 1, 6) *zove se* divļi med. Med divij, mel ericaeum, silvestre. Bjelostjenac rječn. (Ivan) jidiše kobilice i med divji. Transit 27. Hrańaše se divijem medom. M. Divković bes. 48. Hrana mu bjoše med divij. S. Rosa 44b. Hrana ńegova bijaše skakavci i med divļi. Vuk mat. 3. 4. Jeđaše

skakavce i med divḷi. mark. 1. 6. — *Tome se* medu *veli i* luški med: Dvor mu bješe mrazna spila, gorske zvijeri družba mila, hrana luški med i trave. Ǵ. Palmotić 3, 125a. *Ovo se mjesto citira u Belinu rječn. s. v.* mele selvaggio, mel silvestre, luški med. — Mladi med je onaj, koji su pčele naskoro u čaurice unijele, a još nije ni zapečaćen, i taj skorašńi med je vodńikast. J. Živanović javor (1879) 1173.

d. med *u metaforičkom značeńu često se uzima za ugodne i slatke čije riječi.* Ne vêruj zli ženi, med bo kaplet iz ust jeji, a poslêdь obrêtê se gorest gorka i čemêrna *(u glag. rukopisu iz g.* 1468). Arkiv 9, 138. Koji *(t. j. Bog)* ti dopusti, da ti med iz usti, kad hoćeš, izvira. P. Hektorović 64. Usti, ke mńah da med hrane, čemerom su otrovane. I. Gundulić 231. Gdi (su) razumni, s riječi blagom ki daždjahu med z besjede gospodeći srca umrla? 234. Med ńegova riječ je svaka, il' spovijeda ili upraša. 310. Iz usta im med izvire *(t. j. slatko govore).* Ǵ. Palmotić 1, 33. Hitrom svijesti svaki slovi, med iz usta ńima grede. 2, 220. I ugodnijeh med besjedâ da joj s' daje ko kraḷici u pošteńu i u dici. J. Kavańin 285a. Slatkim ričma pokazivati vas med i maslo iskrńemu, a u srcu imati nenavidost. F. Lastrić od' 250. A kad što govori, riči su od meda. A. Kanižlić rož. 30. Pogled ńezin ḷubav i veseḷe, med su riči, sladkost govoreńe. M. Katančić 67. Na jeziku med, a na srcu jed. Nar. posl. vuk 186. Jedan od one gospode prevede naški duždeve riječi pune meda i zahvalnosti ńemu i općini. S. Ḷubiša prip. 23.

e. med *u prenesenom značeńu o čeḷadma i o životińama (sasma rijetko).* Rade, medu, što vidjo? *(kao: medeni, slatki Rade).* M. Držić 151. Med, *ime volu (onakome, koji je boje slične medu).* F. Kurelac dom. živ. 25. *Govori se i* medac *i* medońa *(vidi tamo).*

2. MED, *prijedlog, koji glasi i* među *(vidi tamo).*

1. MEDA, *f. ime izvedeno od osnove imenice* med.

a) žensko ime u diptihu manastira Gomirja iz XVIII vijeka. V. Arsenijević. *Ispor. muška imena* Medak, Medoje.

b) ime kozi u Bosni. D. Hirc. *Biće koza dlake bojom slične medu.*

c) ime kravi. F. Kurelac dom. živ. 25. *Ispor.* medava, meduḷa. *Vidi pod b.*

d) ime ovci. U Lici. V. Arsenijević *(akc. je zabiḷežen:* méda). *Vidi pod b.*

2. MEDA, *prijedlog, koji glasi i* med *i* među *(vidi tamo).*

MEDAC, meca, *m. imenica izvedena od osnove imenice* med.

a) ime volu dlake žućkaste kao med. F. Kurelac dom. živ. 25.

b) neki kamen, koji se ńem. zove Honigstein, *franc.* mellite *(od lat. riječi* mel, *t. j. med).* B. Šulek rječn. znanstv. naz. — *Kamen je prozvan po medu, jer se iz ńega dobiva medna kiselina.*

MEDAČEVO SELO, *n. zaselak u Hrvatskoj, u županiji bjelovarsko-križevačkoj.* Razdjeḷ. hrv. i slav. 62.

MEDAČIĆ, *m. prezime u Hrvatskoj zabiḷeženo u* XV *vijeku.* Mon. croat. 134. *Od osnove imena* Medač, *kojemu nema potvrde.*

MĖDAČKÎ *(tako je zabiḷežen akc.), adj. što pripada Metku (nom.* Medak, *vidi tamo).* V. Arsenijević *i* J. Bogdanović.

MĖDAČKIŃA *(tako je zabiḷežen akc.), f. žena iz Metka (nom.* Medak, *vidi tamo).* V. Arsenijević *i* J. Bogdanović.

MEDADOŠA, *f. zaselak u Dalmaciji u kotaru imoskom. Zove se i* Nenaduša. A. Mašek 47.

1. MEDAK, metka, *m.*

a. *dem. od* med. Bješe okusio malahno medka. M. Divković bes. 707.

b. *ime biḷki* Salvia glutinosa J. Pančić flora srb. 550. flora beogr.3 360.

c. Mèdak, Mètka, ime mjestu i brdu u Liki. J. Bogdanović. Razdjeḷ. hrv. i slav. 4.

2. MĖDÂK, Mèdâka, *m. muško ime. U rječniku Vukovu* (Mannsname, nomen viri). *I prije našega vremena:* S. Novaković pom. 78. *Služi i kao prezime:* Juraj Medak *(u* XVI *vijeku).* Mon. croat. 250. Teodor Medak. Rat 244.

MEDAKOVAC, Medakovca, *m. ime brijegu kod sela Bodegraja u Slavoniji.* Šem. pakr. (1898) 55.

MĖDÂKOVIĆ, *m. prezime u Hrvata i u Srba izvedeno od osnove pridjeva* Medakov, *a ovo od imena* Medak. D. Avramović 254. Drž. kalend. srb. (1905) 177. 216. Imenik (1906) 191. 303. *I prije našega vremena:* R. Lopašić spom. 3, 119. Norini 66.

MĖDÂKOVIĆI, *m. pl. zaselak u Hrvatskoj u županiji modruško-riječkoj.* Razdjeḷ. hrv. i slav. 19.

MĖDÂKOVO *(biće takav akc.), n. zaselak u Bosni u kotaru tešańskom.* Popis žit. bosn. i herc. 222.

MĖDAḶA, *f. komadić skupocjenijega kojeg metala izdjeḷan kao novac, ali nije određen, da ide kao novac. Akc. se mijeńa u gen. pl.* mêdâḷâ. *Iz tal.* medaglia *(otkle je i franc.* médaille *i ńem.* Medaille). *U rječniku Mikaḷinu* (medalia, numisma), *u Belinu* (medaglia, numisma), *u Bjelostjenčevu* (šulencija, numisma) *i u Stulićevu* (medaglia, numisma). *Dolazi od* XVII *vijeka.*

a. medaḷa *načińena za spomen kojemu znatnom događaju.* Motreći knigaonice, medaḷe, štampe od starina i štogod je bilo vridno *(t. j. car Petar u Parizu).* A. Tomiković živ. 286.

b. medaḷa *kao nakit, koji se nosi o vratu ili u kosama; vidi* kolajna *pod* a. Evo tebi moja sestra Hajka, na ńu meći križe i medaḷe. Nar. pjes. juk. 231. (Halil) na s' oblači katansko od'jelo, spliće u perčin križe i medaḷe, kako nose malteške katane. 513. I sad ńoj da jednu lipu medaḷu. Nar. prip. mikul. 9. Pa govori, neka ńoj da te medaḷi i kolajni i ta lipi ures. 10.

c. medaḷa *je odličje, koje se nosi na prsima; vidi* kolajna *pod* b. Sin ńegov Grgur . . . imade kavalirstvo, medaḷe i kolajne zlatne od privedroga principa. A. Kačić razg. 196. Na tebe su tri carska zlameńa: krst, medaḷa i zlatna kolajna. Pjev. crn. 304b. Zadobiše od srme medaḷe. Ogled. sr. 473. Dužde obdari risanskog kapotana zlatnom medaḷom. Pravdonoša (1852) 5. Darova ga *(t. j. Turćina)* Marko đeneralu, a on ńemu od zlata medaḷu, da se Marko među braćom diči. Nar. pjes. vuk 4, 11. Vladika ih dobro dočekuje, poklańa im zlaćene medaḷe velikoga cara moskovskoga. 4, 367. Mirku dade od srme medaḷu. 4, 501. Zadobiše junačke medaḷe, to je dika u svijet vojnika. 8, 268.

d. medaḷa *s kakvom svetom slikom i natpisom određena, da se bogoḷubno čuva i nosi (u katoličkoj crkvi).* Uzdobiva se prošteno s kojijema grnjelicami ali medaḷami. I. Držić 62. Da čini postaviti *(t. j. nemoćniku)* na vrat ali na

ruku jednu medaḷu od prošćeńa. P. Radovčić način 127. Medaḷe, križi, krunice . . . ne mogu se zajmiti druzim. I. Ančić svitl. 12. Medaḷu ili krunicu od blagoslova imat. I. Grličić 140. Neka se krsti medaḷom koliko mu drago. S. Margitić fala 173. Blagosloviti medaḷe, posvetiti medaḷe, benedir le medaglie, numismata consecrare. Bela rječn. Koje se *(t. j. prošteńe)* dopušta toj i toj stvari, krunici, medaḷi, svetoj prilici. A. Kadčić 366. Ako bi imao *(t. j. misnik)* medaḷu oli križ blagodarni. M. Dobretić 386.

MEDAḶAR, *m. čovjek, koji pravi medaḷe, franc.* médailleur. B. Šulek rječn. znanstv. naz.

MÈDAḶICA, *f. dem. od* medaḷa. *U rječniku Mikaḷinu, u kojem se veli, da je dem. od* medaḷa, *u Belinu* (medaglietta, numisma parvum), *u Stulićevu* (parvum numisma). *Potvrda se nalazi samo za značeńe, koje je za riječ* medaḷa *navedeno pod* d; *ali nema sumńe, da se* medaḷica *govorilo, a može se i danas govoriti i u druga tri značeńa, što su navedena za* medaḷa, *kad treba ovu riječ uzeti u umańenom značeńu.* Krunica od prisfetijeh rana Jezusovijeh ima pet koljenaca . . . na sfrhi jesu . . . tri očenaši, jedna medaḷica, a na vrhu križ. B. Kašić nač. 46. Darova joj jednu midenu medaḷicu, na koj biše prilika sfetoga križa. periv. 9. Josu njeke grmjele i medaḷice, s kojijema se vade duše iz purgatorija. I. Držić 343. Ko sobom nosi tu krunicu, tu medaḷicu, tu svetu priliku. A Kadčić 366. Koga bi darovo medaḷicom srca Jezusova i srca Marijina. I. M. Mattei 159. U blagosovu krunica, medaḷica i drugih ovakih stvari. I. Velikanović upuć. 3, 469. Darujući krunice, medaḷice i križe. I. P. Lučić izkaz. 39.

MEDÀḶÔN, medaḷóna, *m. mala, okrugla plosnata spremica, u kojoj stoji kakva sličica ili malo kose i t. d. Iz tal.* medagliono *(ili franc.* médaillon). *Piše se i govori u naše vrijeme. — U Istri se govori* medaḷún, *gen.* medaḷūnà *(s takvijem akc.).* D. Nemanić (1883) 67.

1. MEDAN, *m. prezime u Hrvatskoj zabiḷeženo u spomeniku iz svršetka* XV *vijeka.* Mon. croat. 146. — *Jamačno je gen.* Medana; *ispor.* Medanić.

2. MEDAN, medana, *m.*

a) ime jarcu (akc. je zabiḷežen mèdân, medána). *U Lici.* J. Bogdanović. *Biće jarac dlake žućkaste kao med.*

b) ime psu. F. Kurelac dom. živ. 46. *Značeńe se razvilo kao pod a.*

3. MEDAN, *m. isto što* megdan, mejdan *(vidi tamo).*

4. MÈDAN, mědna, *adj.* melleus. *Između rječnika u Belinu* (čovjek medne riječi, affabile), *u Stulićevu* (mellitus *s naznakom, da je iz Menčetića), u Vukovu* (medan *i* medni, meden, honigsüss, mellitus s primjerom iz nar. pjes. vuk 1, 615. Na ti, snaho, žita, da si žitna, na ti, snaho, meda, da si medna *i iz druge neke:* Kapetane, moja medna usta) *i u Daničićevu (s primjerom iz rukopisa* XVI *vijeka). Dolazi od* XIII *vijeka (vidi prvi primjer pod* a). *U obliku* medan *je a pomično, t. j. u svim drugim oblicima ispada; samo na jednome mjestu u jednoga pisca nalazi se oblik* medana *(vidi zadńi primjer pod* d, *b, ee). Za kompar. nema potvrde. U značeńu između* medan *i* meden *(vidi tamo) nema prave razlike.*

1. *adj.*

a. medan *znači isto, kao da se reče:* měda *(kao partit. gen.)* Slovo jego duhovьnoje sьta medьna sladьčajšeju ḷuboviju pitajetь me. Domentijana 141. Ter ga vina od godišta napun' i stav' u ń kus medan. S. Bobaḷević 209. Vam dô je . . . smoke vrijedne, ribe pečne, sate medne. J. Kavańin 453a.

b. *medonosan (o pčeli).* Ter po cvijetju medne pčelo gdje zučeći svud prohode. A. Vitaḷić ostan 7.

c. *pun meda (o cviječu, o ulištu, o slasti).* Jur dva dela segaj svita izvili smo od tej strane radi naše brižne hrane jak cić medna pčela cvita. A. Čubranović 141. A medni što je vrijes od Boga tuj sazdan, čovjeku čini svijes zanesti sebe van. M. Vetranić 2, 268. Da mu do ogńišća budu hiže pune jak medna ulišća mlika, sira, vune. Đ. Baraković vila 242. Ko čelica po mednu cvijetu. Nar. pjes. petran 3, 267. — Ne gleda cviḷeńe, ne gleda plačan glas . . . ni od pjesni mednu slas. M. Vetranić 1, 5. Ter se tuj sred gore pršeći zadosti u cvijetju prpore po mednoj sladosti *(t. j. pčele).* 2, 280. Svit mi da zao poraz, izvrnu nemilo svu moju mednu slas u ḷuto grčilo. D. Rańina 142a. Tad mi mednu slast obeća. Đ. Baraković vila 249. Tko blaguje med, blaguje i mednu slatkost. M. Divković bes. 576b.

d. *sladak kao med.*

a) u pravom smislu. Sve medno i slatko stvara nam u čemer. M. Vetranić 1, 272. Medna strijela gvozdena vrata probija. Poslov. danič. I najgorči čemer medan *(t. j. biće prije).* J. Kavańin 62b. Slatko je vince, medno je vince, al' je medna godina, koja ga je rodila. Nar. pjes. vuk 1, 429. — *Ovamo se meću i ova dva primjera, u kojima se spominje* medna rosa *(lat.* ros mellis, *ńem.* Honigtau). A po cvitju i po travi pala bješe medna rosa. A. Sasin 129b. Sveđ kušala dragu rados, zvijerce draga, mednom rosom dojilo te milo nebo, zemḷa blaga. I. Đorđić pjesni 17. Kiša pade, medna rosa u poḷu, zabrinu se mlada moma u dvoru. Nar. pjes. vuk 1, 153.

b) u metaforičkom smislu kao mio, ugodan.

aa) čeḷad. Brtučeviću moj, svim ḷubki i medni, ki znaju razum tvoj. P. Hektorović 3. Neka reku: kćerce mila, razumna te 'o majka učila, od radosti vele vrijedna, umiḷena, blaga, medna. S. Bobaḷević 226. Na ti, snaho, žita, da si žitna; na ti, snaho, meda, da si medna. Nar. pjes. vuk 1, 615.

bb) gdjekoji udi tijela ḷudskoga: usta, usne, srce. Medne još usti i lice rumeno skoro mi dopusti celivat ḷuveno. N. Naḷešković 2, 60. Srijeḷate me, rańate me, oči vedre, usti medne. Ġ. Palmotić 2, 74. Zdrava medna usta i prislatko grlo gospodina našega Isukrsta! M. Divković nauk2 224. Pogledajte ova medna usta. J. Banovac pripov. 88. Medno srce prama tvojim iskrńim imade. M. Zoričić osm. 24. Veće oće medna usta da ḷubi. Nar. pjes. vuk 1, 351. U popove šćerce medna mi usta kažu. 1, 358. Medna usta, što me ne ḷubite? 3, 496 *i* 505. Medna usta kutija šećera. 6, 257. U bele se rukovaše ruke, u medna se izḷubiše usta. Nar. pjes. muš. 85. Pa ńihove čari šapću duše, a medne jim nijeme su usne. Osvetn. 2, 4.

cc) slavic. Medni u dubju čim slavici poju žubor pun razblude. Ġ. Palmotić 2, 422. Medni pjet slavici čujahu so. I. Đorđić uzd. 60.

dd) muzički instrumenti. Uz drag romon arpe medne. Ġ. Palmotić 1, 126. Čim u liru mednu poje. J. Palmotić 231. I svi ostali sudi medni da prozvone sred nebesa. A. Vitaḷić

ostan 353. Uzmite bubań, saltijer, četru mednu. I. Đorđić salt. 278. Četru mednu udaraju. N. Marči 22.

ee) riječ, govor. Koja mi *(t. j. vila)* rič mednu iz glasa tuj reče. Š. Menčetić 123. Začto me tuj posu biserom odzgora, ki ti se tad prosu iz medna govora? H. Lucić 203. Što l' su pjesni morske vile pri ńe *(t. j. gospođe)* slatkih mednih ričih? A. Čubranović 157. Riječ medna vašijeh usti. N. Naljeković 1, 169. Medna riječca, srce otrovno. I. Gundulić 222. Djevojčica medne riječi, rajske čudi. Ġ. Palmotić 2, 264. Čovjek medne riječi, affabile, affabilis. Bela rječn. Riječi medne sa mnom govorahu. I. Đorđić salt. 110. Š ńiovim mednim ričma smrt jim zadaju. J. Banovac pred. 124. Čuje se iz ńega ova riječ medana. I. M. Mattei 100.

ff) glas (zvon, romon). Koji se ovo u dubravi glas romonom mednijem čuje? Ġ. Palmotić 1, 130. Ona *(t. j. gusla)* svakom svojom žicom medni i mili zvon davaše. A. Vitaljić istum. 2b. S mednijem glasom. I. Đorđić uzd. 19. Skladom mednijeh glasa. salt. 151.

gg) pjesan, pjevańe, skladańe. Ne čuh ja dosle spivanje tač medno. Š. Menčetić 92. Pastiri, ljuvezni koji su poznali, ńih medne vik pjesni uza te spijevali. D. Rańina 22b. Toli su naredne, toli su gizdave, ljuvene i medne *(t. j. pjesni).* N. Naljeković 1, 350. Na skladanje vele medno kon spjevoca ljubovnika od razlicijeh zvijeri ujedno kupljaše se množ velika. I. Gundulić 313. Ove tance ńih ljuvene mednom pjesni sjediniti *(t. j. poći ću).* Ġ. Palmotić 1, 130. Mednijeme proslavjate pjenjem Boga. I. Đorđić salt. 451.

hh) smišlańe, cjelov, smijeh. Izvrsno smišljanje i ljubko i medno i sve izrečenje lipo i naredno . . . P. Hektorović 74. Moja kokošice, moj medni celovu *(govori se djevojci).* M. Držić 155. Nij' vrijedna skrit . . . mio pogled, smijehca medna. J. Kavańin 253a.

2. *adv. U svijem primjerima, koji su zabilježeni, značeńe je ono, što ga ima pridjev pod* d, *b.* Sva tvoja pisanja, ka složi naredno, ljubko i medno. P. Hektorović 63. I dohodeć ini, s kojimi naredno ljubav me tva mini srčeno i medno. 69. Kukuljave *(štampano:* kukuljava) ja dva gnijezda, kijeh pjet narav medno uči, hranim. I. Gundulić 140. Tako smo se ljupko i medno među nami sjedinile. Ġ. Palmotić 1, 127. Kijeh vil huda medno ulovi. 2, 62.

MEDANAK, medanka, *m. dem od* medan *(t. j.* mejdan, megdan). *Samo u primjeru:* Ter me čini s janičari na medanak izvoditi. Nar. pjes. bog. 122.

MEDANĠIJA, *m. isto što* megdanġija *(vidi tamo).*

MEDANIĆ, *m. prezime izvedeno od osnove imena (prezimena)* Medan. Imenik (1906) 187. *I prije našega vremena:* R. Lopašić urb. 164.

MEDANIĆI, *m. pl. selo u Hercegovini u kotaru gatačkom.* Popis žit. bosn. i herc. 518.

MEDANIŠTE, *n. isto što* megdanište *(vidi tamo).*

MEDAŃKA, *f. neka kruška u kajkavaca.* B. Šulek im.

1. MÈDÂR, medára, *m. čovjek, koji se bavi oko meda.*

a) čovjek, koji sabira med. U Stulićevu rječniku, gdje stoji, da znači isto što medograditelj, *i prevodi se lat.* mellificans.

b) čovjek, koji trguje medom. U Vukovu rječniku (Honighändler, mellarius).

2. MÈDÂR, Medára *(biće takav akc.), m. prezime.* Rat. 181. Etnogr. zborn. 6, 689. *I prije našega vremena:* T. Smičiklas spom. 65. *Ispor. još:* Tad Medar (tako starišini jime biše) reče. P. Zoranić 17.

3. MÈDÂR, medára *(biće takav akc.), lepir, koji se lat. zove* Acherontia atropos. M. Medić, letop. 160, 78. — *Lepiru je ime* medar, *jer rado ulazi u košnice i tamo leže jaja na među.*

MEDARA, *f. mjesto u Srbiji u okrugu ćuprijskom.* Ńiva u Medari. Sr. nov. 1866, 7.

1. MEDÁRAC, Medárca *(biće takav akc.), m. prezime u naše vrijeme.* Imenik (1906) 156.

2. MEDARAC, medarca, *m. neka kruška u timočko-lužničkom kraju u Srbiji.* A. Belić 376.

MEDARE, *mjesno ime, vidi* Medari *pod* c.

MEDAREVAC, Medarevca, *m. Bila su dva sela,* Gorńi *i* Dońi Medarevac (Medarevьcь) *između Kučajine i Morave. U spomeniku* XIV *vijeka i otud u Daničićevu rječniku.*

MEDAREVIĆ, *m. prezime.* Etnogr. zborn. 6, 617.

MEDAREVINE, *f. pl. seoce u Dalmaciji u kotaru metkovičkom.* A. Mašek 79.

MEDARI, Medara, *m. pl. mjesno ime.*

a. *zaselak u Bosni u kotaru ključkom.* Popis žit. bosn. i herc. 244.

b. *zaselak u Hrvatskoj u županiji modruško-riječkoj.* Razdjel. hrv. i slav. 17.

c. *selo u Slavoniji u županiji požeškoj.* Schem. zagr. (1875) 52 *i* (1880) 53. Šem. mitr. (1900) 191. *Pišu ga (možda krivo) i* Medare. Šem. mitr. (1878) 81. Razdjel. hrv. i slav. 68.

d. *Nekakvo mjesto* Medari *spominje se i prije našega vremena, ali se ne zna, gdje je.* S. Novaković pom. 138.

MEDARICA, *f. zaselak u Hrvatskoj u županiji modruško-riječkoj.* Razdjel. hrv. i slav. 19.

MEDARIĆ, *m. prezime u naše vrijeme i prije ńega.* Imenik (1906) 137. T. Smičiklas spom. 98.

MÈDÂRKA *(biće takav akc.), f. neka kruška u Orijovcu u Slavoniji i među kajkavcima.* B. Šulek im.

MÈDÂRNICA, *f. soba ili zgrada, u kojoj se drži ili prodaje med. U Vukovu rječniku* (Honigstube, officina mellaria).

MEDAROVIĆ, *m. prezime.* Etnogr. zborn. 6, 631. *I prije našega vremena.* T. Smičiklas spom. 85.

MEDARSKA PEĆINA, *f. nekakva pećina u općini osičkoj u Lici.* Zborn. za nar. živ. 5. 133.

MEDARSKI, *adj. što pripada medarima, t. j. peharnicima. Samo na jednom mjestu u pisca* XIII *vijeka.* Josifu sêdeštu vь tьmьnici i moléše starêjšinu medarьska: pomeni me, jegda ti blago budetь u cara Faraona. Domentijana 11. *(Ispor.* 1. mojs. 40. 9. *u Daničićevu prijevodu:* starješina nad peharnicima; *a u lat. tekstu:* praepositus pincernarum). *Samoj imenici* medar *u značeńu: peharnik, lat.* pincerna *nema potvrde.*

MÈDAST, *adj.*

a) isto što medan, meden. U rječniku Belinu (melato, che ha mele, ovvero condito di mele), *u Voltiġijinu* (medast, meden) *i u Stulićevu* (mellitus).

b) žut onako kao med. ńem. honiggelb. B.

Šulek rječn. znanstv. naz. Mědast se u Liki govori volu ili kravi. J. Bogdanović.

MEDAV, *adj. meden. Samo u Stulićevu rječn.* (mellitus). — *Nepouzdano.*

MEDAVA, *f. ime kravi, koja je medaste dlake.* F. Kurelac dom. živ. 25. *Govori se i u osičkoj općini u Lici.* Zborn. za nar. živ. 5. 144.

MEDE, *m. ime psetu u Poljicima.* Zborn. za nar. živ. 9, 110.

MEDECÍNA, *f. lat.* medicina, *ljekarstvo.* Najžalije mi je bilo razstati se . . . s doktorom u medecini gosp. Leonardom. D. Obradović basne 362. *I danas se čuje u narodu po Slavoniji:* Je li gorka ta medecina?

MEDEĆ, *interj. isto što* medet *(vidi tamo).*

MEDÉKÂŃE, *n. nom. verb. od* medekati. *U Vukovu rječniku* (das Medet-rufen, exclamatio medet).

MEDÉKATI, mèdêčêm, *impf. vikati medet! Akc. kakav je u prez., takav je i u imperfektu (i u pas. participu bi bio, kad bi se govorio taj oblik); u ostalijem je oblicima akc. kao u inf. Između rječnika u Vukovu* (medet rufen, exclamo medet).

a) medekati *u navedenom značenu.* Pak odoše jańičari Turci medečući ko pomamni vuci. M. A. Reljković sat. 41.

b) medekati govori se porugljivo prečińenu pjevańu, tal. cantare figurato. M. Pavlinović.

MEDÉKNUTI, mèdêknêm, *vb. pf. prema impf.* medekati. *Akc. kakav je u inf., takav je i u svim drugim oblicima, što ih ovaj glagol ima, osim u prez. Između rječnika u Vukovu* (medet rufen, exclamo medet).

MÈDEN, *adj. isto što* medan *(vidi tamo). Između rječnika u Vrančićevu* (melleus), *u Mikaljinu* (1. medom začińen, mellitus, 2. meden, zameden *[sic!]* kakoti voda zamedena), *u Belinu* (melato, che ha mele ovvero condito di mele, — dolce), *u Voltigijinu* (mieloso, melato, voll Honig), *u Stulićevu* (meden, medan *s naznakom, da je iz Habdelićeva rječn.*) *i u Vukovu* (Honig-, mellitus *s nar. poslovicom:* Medena usta gvozdena vrata otvoraju. *Dolazi od* XVI *vijeka. Za kompar. ima samo jedna potvrda, i to u adv. (vidi pod* 2).

1. *adj.*

a. meden *je isto što: meda (partit. gen.) ili: od meda.* Nije sve medeno, što slatko tko scijeni. M. Držić 4. Jestojska mu je sat *(štampano:* sad) medeni. I. Gundulić 377. Slatko mlijeko, sat medeni. J. Kavańin 235b. Vrte se oko ponora, gdje vide kus medeni. Đ. Bašić 29.

b. *medonosan (vidi medan pod* b). Medenih pčel okus. Đ. Baraković vila 38. Medenih pčeli roj. 348. Cecilija rimska plemkińa kakono medena pčelica. I. Ančić svitl. 217. Sjedi, mati medena! Smiri domak, majko! Smiri, mati medena! Nar. posl. vuk 189. *(toj poslovici dodaje Vuk:* Govori onaj, koji čele zove u košnicu; *upravo se to govori materi pčela, t. j. matici).*

c. *pun meda (vidi* medan *pod* c). Pčele, ke su od skora . . . doletjele ter na lovor uzvišeni uspele se i medeni stan oni čas tuj zgradile. Ġ. Palmotić 2, 90. Lijepi glas po svemu svijetu nosio, kako što nosi čela po medenu cvijetu. Vuk kovčež. 121. Vazdi bi sok isti medeni nahaja. I. Ivanišević 5. Slados medena iz vode te vraše. M. Vetranić 2, 181. O medena slados u ustijeh mojijeh. B. Kašić način 26. Slatkost medena prohodi brzo. M. Radnić 297a. Takvi srnu pram bedenu, kanda vide slast medenu. V. Došen 126b. Znadem Boga služeć da je slatkost medena. A. Knezović 43b. — *Ovdje je mjesto i primjeru:* Izjede sve u meden kus *(t. j. u medenu slast, s medenijem tekom).* Vuk rječn. s. v. kus.

d. *medom začińen ili pomiješan.* S medenimi jajnicima. J. Kavańin 21a. Nek devojke *(t. j. večeraju)* medene kolače. Nar. pjes. vuk 1, 487. Ona ńima da da medenijeh kolača. Nar. prip. vuk 223. I dom Izrailjev prozva taj hljeb mana, a bijaše . . . na jeziku kao medeni kolači. Đ. Daničić 2. mojs. 16. 31. Medeno vino, mulsum. Mikalja rječn. Medena voda, molsa, acqua melata. Bela rječn. Uz to pogača, medena rakija i cicvara. Vuk dan. 2, 104.

e. *sladak kao med.*

a) u pravom smislu (vidi medan *pod* d, *a).* Medene jabučice vam rodile. M. Držić 124. Rad medene smokve zdrile. A. Vitaljić, ostan 23. Dolaze joj s mora deverovi, donose joj medene ponude: s mora smokve, sa Mostara grožđe. Nar. pjes. vila (1867) 693. — *Ovamo se meće i primjer:* S nebeskom medenom rosom našu zemlju natapa. J. Banovac pred. 24.

b) u prenesenom smislu kao vrlo dobar za jelo ili za piće. Mnogo medena jest mi jidenja sat. Š. Budinić ispr. 77. A kad Turci na konak ti dođu, i ńih lijepo podvori svačijem, medenijem, a i pečenijem. Osvetn. 2, 4. Piti su medena, a velmi zrit mila . . . studena taj vrila. D. Rańina 3a. Stani tuj pri vodi, medena gdi teče. A. Sasin 131.

c) u metaf. smislu kao mio, ugodan.

aa) čeljad (vidi medan *pod* d, *b, aa).* Govoru ja tebi, Jezuse medeni. M. Vetranić 2, 214. O medeni Isuse, koliko si dostojan, da te žalimo. P. Bakšić 112. Zato medeni sv. Bernardo . . . piše. B. Kašić is. 114. Ah moj sinko poljubljeni, ah prislatki i medeni! P. Knežević muka 45. Braćo mila i ljubljena, braćo sladka i medena! V. Došen 123a. Kako razmišlja medeni Bernardo. I. P. Lučić razg. 115. Šećerni i medeni moj! Vuk rječn. s. v. šećerni. — *Što se sv. Bernardu veli* medeni *(vidi primjere B. Kašića i I. P. Lučića), to je prema lat.* doctor mellifluus, *kako sv. Bernarda zovu katolički bogoslovci. Vidi malo dalje pod bb) primjer I. Ančića.*

bb) gdjekoji udi tijela ljudskoga: usta, grlo, lice (vidi medan *pod* d, *b, bb).* Oči ńe gizdave ter usta medena. Š. Menčetić 78. Kad mrakom tim grlom medenim uzpoješ. H. Lucić 267. Svak da se opoji ńe grlom medenim jak slavja. 289. Smih veseli, ki slatko stvaraju tva usta medena. D. Rańina 17b. Kad usta medena ta zelen dotače. Đ. Baraković vila 133. Zdravo, medena usta i grlo prislatko gosp. našega Isukrsta! M. Alberti 415. *i* B. Kašić zrc. 178. Glasom nebeskijem iz medenijeh svojih usti ove riječi slatke izusti *(t. j. Ljubav).* I. Gundulić 58. Gdi ona *(t. j. Elena)* usti svoje medene postavila jes od prije. Ġ. Palmotić 1, 252. Kojih gospodin Bog licen svojin medenim veseli. P. Radovčić način 466. *i* L. Terzić 85. Otac Bernardo medeni usta govoreć. I. Ančić svitl. 64. Usti medenimi reče *(t. j. bogiňa).* I. Zanotti en. 40. Mile one riječi od medenijeh ńegovijeh *(t. j. Isusovijeh)* usta izrečene. I. M. Mattei 139. Medena usta gvozdena vrata otvoraju. Nar. posl. vuk 176.

cc) slavić i uopće ptica (vidi medan *pod* d, *b, cc).* I medeni svud slavici pod ńim

pjesni sve skladaju. Ġ. Palmotić 2, 20. Ti žuberiš s medenijemo slavicima. I. Đorđić uzd. 64. Da slavici i medene ptice pjesnim razgovore povjetarce i zelene gore. bened. 199.

dd) žice, gusle (vidi medan *pod* d, *b, dd).* Koje se ovo udarańe od medenijeh žica čuje? Ġ. Palmotić 2, 251. Medene žice zlate udarajte na čas Bogu. I. Đorđić salt. 333. Ove hvale sadružene milo od lire i od gusle od medene. A. Vitaļić istum. 5a.

ee) riječ, govor, besjeda (vidi medan *pod* d, *b, ee).* Grih bo je, medene tve riči da gubiš. H. Lucić 283 Dopus' mi ļuven glas i riči medene. M. Držić 77. Na koje medene riči ti si ogluhnula. A. Georgiceo pril. 21. Tako slatko k srcu shodi tva besjeda sad medena. I. Gundulić 17. Razgledaj slatke i medene riječi... Isukrsta gospodina. P. Bakšić 125. Ništa te dosli ne privari neg riči medene i suze i dari. I. Ivanišević 286. Po govoru medenomu ne skri tvoga vik prikora. Ġ. Palmotić 1, 207. Na riječi bi sve medene ńe srdačce ulovio. 1, 251. Besjede tve medene ļubežļiva moć i sila. 2, 304. Toliko me pun razblude tvoj medeni govor smami. 2, 367. Poče ga s medenijem i sladkijem riječima nutkati. V. M. Gučetić 169. Piše knigu Kastriotiću punu lažļive ļubavi, sladkih i medenih riči. A. Kačić razg. 133. Saverija s medenim ričma progovori k ńemu. A. Kanižlić fran. 87. Ovi ju uzdržaše i slatkima i medenima ričma podgovoriše. I. Velikanović prik. 27. Bi li mogo u trgovańu neznanijega od tebe i nejačega kad riječim varat medenijem? B. Zuzeri 4. Koji pod medenim riječima pokrivaše srdito i okruto srce. S. Ļubiša prip. 111.

ff) glas (vidi medan *pod* d, *b, ff).* Toli meden glas dušu nam nasladi. M. Držić 424. Pojahu anđeli u toli meden glas. M. Vetranić 1, 304. Glasim medenimi kliknuše ove slatke pjesni. I. F. Gundulić 398. Tad ćeš čuti glas medeni, ki božanstvo tve će u vike u podobnoj slavit scjeni. B. Betera ćut. 65. Kad mi sjede klikovati pjesnik glasom medenime. I. Đorđić pjesni 4. Pjesni i hvale, koje sveti anđeli čistijem i medenijem glasima čine. I. M. Mattei 175. S medenijem glasom poju slatke pjesni. N. Marči 11.

gg) pjesan, poj (vidi medan *pod* d, *b, gg).* Ma mila latinka . . . pjesni pojaše, pjesni one medene, pjesni one ļuvene. D. Rańina 102b. Pojeći sladak poj anđelom sličan vas. Đ. Baraković vila 342. Hod', od pira božo, hodi . . . združi, sjedini pod pjesni medene ove ļuvene. I. Gundulić 173. Da jur Božje svrh ļubavi pjesni lijepe i medene moj ponižen glas upravi. A. Vitaļić ostan 1. Drazijem pjesni medenimi. I. Đorđić salt. 295.

hh) cjelov (vidi medan *pod* d, *b, hh).* Nemir me ļuveni nikadar ne pusti, neg celov medeni kad mi daš iz usti. N. Naļeković 2, 103. Sad medene pit celove u razbludi slatkoj žudo. G. Palmotić 1, 74.

ii) ime. Neka hvale . . . tvoje medeno ime. A Georgiceo nasl. 341. Hvalili tebe svikolici puci i . . . sveto i medeno ime tvoje . . . uzveličali. B. Kašić nasl. 293. S tezijem slatkijem i medenijem imenim neprijateļi moji smeteni i pristrašeni budu se od mene ostati *(misle se imena Isusa i negove matere).* V. Andrijašević put 415.

jj) ļubav (ļuvezan). Zato bih napuńen medene ļubavi. Š. Menčetić 258. Slatko ļuvezni tač spijeva medeno. D. Rańina 2b.

kk) pogled (poziraj). Da mi vila taj ne vazme . . . medeni poziraj, ki mi smrt odgoni. H. Lucić 201. Pitomo i milo svrtaše ka meni to liče pribilo, ta pogled medeni. 202. Dav pogled mi medeni i celov i pozdrav. I. Ivanišević 8. Medeni vila obrati pogled k meni. 194.

ll) žuber, igra, plam, krepost, san. Slavicu u gori, i ti otvori žuber medeni lijepe zeleni. I. Gundulić 133. Daj, daj veće hodi k meni, na medene igre hrli. 174. Er sram lijepos sveđ priloži kroz svoj mili plam medeni. J. Palmotić 186. Nek me posvoji i priuzme, slatki Jezuse, ražežena i medena krepost tvoje ļubavi. L. Radić 25. Pastijer . . . zadrijema san medeni. N. Marči 19.

2. *adv. U svijem primjerima, koji su zabiļeženi, značeńe je metaforičko: milo, ugodno.* Čim medeno toli pjeva. Ġ. Palmotić 3, 60. Ter podnižno i medeno blag besjedi ńimi ovako. 3, 63. Koji sveđer tvoje hvale i slave medeno pripijevaju. I. M. Mattei 159. Ne može se slađe pjeti ni što slušat medenije. 364 *(upravo A. Ġ. Paoli).* Čuti ju je medeno *(t. j. ševu).* M. Katančić 74.

1. MEDENAC, Medenca, *m. zaselak u Bosni u kotaru petrovačkom.* Popis žit. bosn. i herc. 260.

2. MEDENAC, medenca, *m. ime biļki, koja se zove i* mečje uho *(vidi tamo),* Salvia sclarea. B. Šulek im., *gdje je riječ navedena u kajkavskom obliku* medenec.

MEDENA SELIŠTA, *n. pl. selo u Bosni u kotaru glamočkom.* Popis žit. bosn. i herc. 422.

1. MEDENICA, *m. prezime.* Od Riste Medenice Ravńanina u Dońoj Morači. Pjev. crn. 165b.

2. MEDENICA, *f. ime biļki,* Asperula longiflora. B. Šulek im.

3. MEDENICA, *f. ime nekijem predmetima, koji stoje u kakvoj svezi s medom.*

a. *napitak.*

a) zamešena voda. U rječniku Belinu (molsa, acqua melata), *u Stulićevu* (aqua mulsa), *u Voltiġijinu* (molsa, acqua melata, eine kalte Schale).

b) zamešeno vino. Samo u Belinu rječniku (vino melato).

c) zamešena rakija; kao da je to u primjeru: Pa se prva medenica služi, pa za ńome krijepe se jelom *(u opisu krsnoga imena).* Osvetn. 1, 45.

b. *kolač začińen medom.* Takvi kruh nije pravi kruh, s kojim se služimo druge jistvine blagujući, nego je peretac, kolač, medenica, pita. A. Kanižlić kam. 491.

c. *medènica,* kaca za med, eine Wanne zu Honig, cadus condendo melli. Vuk rječn.

MEDENIK, *m. ili* MEDENIKA, *f. nešto zamešeno ili medom začińeno; ne razabira se ni rod ni pravo značeńe u primjeru:* Posle ga *(t. j. polaženika na božić)* služe medenikom. M. Đ. Milićević živ. srb.2 174.

MEDENIKA, *f. botan. ime.*

a) biļka Melittis melissophyllum. S. Petrović 317. *Zove se i* matičika *(vidi tamo).*

b) neka šļiva. B. Šulek im. *(s dodatkom, da je rânâ).* D. Hirc *(s dodatkom, da je čuo u Budinšćini u hrv. Zagorju).*

MEDENI PEK, *m. nekakvo mjesno ime.* S. Novaković pom. 138.

MEDENIŠTE, *n. košnica, ulište. Samo u rječniku Voltiġijinu* (alveare, Bienenkorb) *i u Stu-*

lićevu, gdje se kaže, da znači isto što ulište. — *Ne čini se dosta pouzdano.*

MÈDÊNKA *(biće takav akc.), f.*

a. *ime, što ga mlada pridijeva mlađem ženskom.* Skoroteča (1844) 249. *Biće isto što* medena, *slatka (vidi* meden *pod* e, *c, aa.)*

b. *ime kravi u Suhom Polu i u Virovitici.* D. Hirc. *Biće krava žućkasta kao med.*

c. *ime botaničko (vidi i* medeńka*):*

a) biljka Melissa officinalis; *ruski se zove* медовка, медовникъ. B. Šulek im. *Vidi* matičńak *pod* b.

b) neka slatka kruška. B. Šulek im.

c) neka slatka jabuka. B. Šulek im.

MÈDENÔ GÚVNO, *n.* U opštini sela Pečeńevaca *(u Srbiji u niškom okrugu)* iznad crkve sv. Ilije, kod dupljanskih vinograda, ima jedno brdo, koje se zove Vanos. Na tom brdu, priča se, bilo je u staro vreme Medeno guvno. M. Đ. Milićević kralj. srb. 82.

MÈDENÔ PÒLJE, *n. zaselak u Bosni u kotaru petrovačkom.* Popis žit. bosn. i herc. 260.

MEDÈŃAČA, *f.*

a) neka jabuka. U Vukovu rječniku (Art Apfel, pomi genus).

b) neka kruška. U Vukovu rječniku (Art Birnen, piri genus).

c) neka gljiva, Agaricus torminosus. B. Šulek im. *Tu stoji* medeńača *i* medenača; *ni jedno ni drugo ne čini se dosta pouzdano.*

d) pljoska, u kojoj se o krsnom imenu drži zamećena rakija. U Bosni. M. Đ. Milićević slave 32.

MEDEŃAHAN, *adj. malo meden. Samo u Stulićevu rječniku* (nonnihil mellitus), *gdje se dodaje i određeni oblik* medeńahni. — *Ne čini se dosta pouzdano kao ni* medeńašan *(vidi tamo).*

1. MEDÈŃÂK, medeńáka, *m. kolač začińen medom. Akc. kakav je u gen. sing., takav je i u ostalijem padežima sing. i plur. osim nom. (i akuz.) sing. i osim vok.* mèdeńâče, mèdeńâci. *U Vukovu rječniku* (Honigkuchen, placentae mellitae). *Govori se i u Vrbniku na otoku Krku.* Zborn. za nar. živ. 6, 14.

2. MEDEŃAK, *m. zaselak u Bosni u kotaru sanskomostskom.* Popis žit. bosn. i herc. 274.

MEDEŃAŠAN, *adj. malo meden. Samo u Stulićevu rječniku* (nonnihil mellitus), *gdje se dodaje i određeni oblik* medeńašni. — *Ne čini se dosta pouzdano kao ni* medeńahan *(vidi tamo).*

MÈDÊŃE, *n. nom. verb. od* mediti. *Govori se u Lici pored pravilnijega* mèđeńe. J. Bogdanović.

MÈDÊŃKA *(biće takav akc.), f. vidi* medenka *pod* c. Medeńka *se zove nekakva kruška u Vinici (kraj Varaždina).* D. Hirc.

MEDÈŃUŠA, *f.* nekakav kolač s medom kao bazlamača. U Baniji. V. Arsenijević.

MÈDEŠA, *f. ime kozi dlake žućkaste kao med. Govori se u Lici.* V. Arsenijević. J. Bogdanović *i oko Karlovca.* D. Hirc.

MÈDÊT, *interj. u pomoć! pomagaj! pomagajte! Iz tur. (arap.)* mêdêd *(pomoć). U rječniku Belinu* (aiuto, voce di chi ha bisogno) *i u Vukovu* (Ausruf eines sterbenden Türken, exclamatio Turcae morientis *s primjerom iz nekakve nar. pjesme:* A bre medet na kulašu Tale). *Upotrebljava se samo o Turcima.* Više paša, biži i glasom vapije: Ajmeh medet meni! J. Radojević 26. Medet, medet! Ibro vapijaše. A. Kačić razg. 322. Da ga je *(t. j. Turčina Seidina)* nekakav ajduk pogodio baš u čelo i da nije ni medet mogao reći. Vuk dan. 3, 173. Neki lele, neki medet viče. Osvetn. 2, 133. — *U jednoga pisca mjesto* medet *stoji* medeć: Svak: medeć! pomagaj! svak: medeć! vikaše. A. Sasin 174. — *Ne razabira se pravo značeńe u primjeru:* Medet age! selski gospodari! Osvetn. 2, 49. *(to dolazi usred opisa turskoga viječańa, nitko se ne bije ni s kim, niti tko gine).*

MEDETIĆ, *m. brdo u Srbiji.* Etnogr. zborn. 8, 609.

MEDEVAC, Medevca, *m. zaselak i potok pokraj ńega u Kačeru u Srbiji.* Etnogr. zborn. 6, 812.

MEDEVCI, *m. pl. selo u Srbiji u okrugu vranjskom; novo naseljeno mjesto.* S. Koturović 29.

MEDEVIĆ, *m. kao da je ime nekakvom brdu.* Neke ću ti kazat po imenu: od Koritah Lima pobratima . . . i Milića ispod Medevića. Pjev. crn. 262b.

MEDEŽIJA, *f.* medicina, *lijek. Biće postalo od* medižija *(vidi tamo) promijenivši* -i- *u* -e-. *Govori se u Istri, gdje je akc.* medežija. D. Nemanić (1884) 61.

MÈDICA, *f.*

a) mulsum, *medovina, napitak, u kojemu ima meda. U rječniku Bjelostjenčevu* (voda zamedvena, mellina, — vino zamedveno, mulsum, — medica iz vode ali vina kuhana, šerbet, melicraton, aqua mulsa, hydromel, — medica iz meda i mošta, melitites), *u Jambrešićevu* (mellina), *u Voltiġijinu* (medica, medenica, *vidi* medenica *pod* a, *a) i u Vukovu* (medica, medovina *s dodatkom, da se govori u Srijemu i Slavoniji. U jednoga pisca nalazi se* medica *za neki jevrejski napitak kao šerbet, grč.* σίκερα, *lat.* sicera). Vina i medice ne bude piti. Ant. Dalm. nov. tešt. 80 (luk. 1, 15).

b) medica *je neka jabuka.* B. Šulek im.

MEDICÍNA, *f. lat.* medicina. *Govori se i piše u oba značeńa, što ih ima lat. riječ, t. j.* lijek *i* ljekarska nauka. *Može se upotrebljavati i u prenesenom značeńu, kako je u ova dva primjera:* Milost Božja, koja jest medicina spaseńa. Đ. Rapić 68. U vrućoj molitvi, koja jest najbolja medicina duše tvoje. 103. — *Vidi* medecina.

MEDÌCÎNSKÎ, *adj. što pripada medicini.* Hrvatska terminologija medicinska. Đ. Daničić *(u Ivekovićevu rječn., gdje je pogrješno stavljen akc.* mèdicinskî).

MEDIČ, *m.*

a) nekakav mali ušeńak na gdjekojemu bilju. Mèdîč *(tako je zabiljeżen akc.),* m. Coccus ficus. Na Braču. A. Ostojić.

b) nekakva biljka, koja se može i jesti. U Turskoj Hrvatskoj. Zborn. za nar. živ. 6, 56. 74. *Vidi* medić.

c) nekakva bolest na biju. Otrovne rose donašaju bolest u polje: medič na kapulu, bob. *U Poljicima.* Zborn. za nar. živ. 8, 205. *Biće isto što* medljika *(vidi tamo).*

MEDIČINA, *f.* medicina *po tal. izgovoru.* Lijeci i medičine nebeske. I. Držić 219. Grka je medičina. V. Andrijašević, dev. 6. *Da u tijem primjerima treba izgovarati* ‚medičina', *to dokazuje grafika kńiga, iz kojih su ti primjeri; u ńima stoji* ‚medicina' *kao na pr.* ‚cinim' *(t. j. činim); da su pisci htjeli zapisati* ‚medicina' *s glasom* c, *oni bi upotrebili* z, *t. j. pisali bi* ‚medizina', *jer u ńih slovo* z *služi za glas* c.

1. MÉDIĆ, *m. prezime.* T. Boca 24. Šem. pakr.

(1898) 26. Imenik (1906.) 108. 248. *Zabilježeno je i prije našega vremena.* R. Lopašić spom. 1, 233.

2. MÉDIĆ, *m. mali (i mladi) medvjed, medvjedić. Slabo se govori u sing. U Vukovu rječniku* (médići, junge Bären, pulli ursini *s primjerom iz* nar. pjes. vuk 1, 503: Navrani se medo s medićima). Došao je medo s medići. Nar. pjes. istr. 2, 150.

3. MEDIĆ, *m. neka vodena biljka.* Lamium? B. Šulek im. *Da nije zlo zabilježeno mjesto* modič? *(vidi tamo).*

4. MEDIĆ, *m. mjestance u Dalmaciji u kotaru sińskom.* A. Mašek 110.

MEDIĆI, *m. pl. dva zaseoka u Bosni, jedan u kotaru gradiškom, drugi u maglajskom.* Popis žit. bosn. i herc. 184. 338.

MÈDIG, *m. liječnik, ljekar. Iz tal.* medico, *što isto znači. U Vukovu rječniku* (Arzt, medicus *s primjerom iz nekakve nar. pjesme:* Hajd', ujače, medige da tražiš *i s naznakom, da se govori u jugozapadnijem krajevima).* Da mu dođu od mora medizi. Pjev. crn. 186a. Medizima ećimštinu plati. Vuk rječn. s. v. ećimština *(iz nekakve nar. pjesme). Govori se u Istri s akc.* mèdig, *gen.* mèdiga. D. Nemanić (1883) 29. *i u Perastu s akc.* mèdig. T. Brajković 16.

MEDIGOVICA, *f. žena liječnikova. Govori se u Istri, gdje je akc.* mèdigovica. D. Nemanić (1884) 49.

MEDIJA, *imenica neznana značeńa i postańa.*

a) U Vukovu rječniku stoji: Medija, f. Medina (?), Medina *i dodaje se primjer iz* nar. pjes. vuk 4, 135 *i* nar. posl. vuk 122*:* Kad ustane kuka i motika, biće Turkom po Mediji muka.

b) Sasvijem drugo značeńe mora biti u primjeru: Otvori se na gradu kapija, a iziđe pedeset delija, a za ńima trideset medija, iz Medine oga i vaiza, a za ńima dvanaest kadija i trideset i dva barjaktara. Nar. pjes. petrar. 3, 190.

c) Treće je opet različno značeńe u primjeru: Da je majka rodila junaka, da on noćas u uskoke pođe . . . dobra bi ti zadobio dara i od Boga i od gospodara, i mi ćemo za mediju platit. Nar. pjes. vuk 8, 354.

MEDIJANIN, *m.* Medus, *čovjek naroda medskoga:* Ide *(t. j. sv. Toma)* Persijanom, Medijanom . . . pripovidati F. Glavinić cvit 415b. Darijo Medijanin. I. Ančić ogl. 83.

MEDIK, *m. liječnik, ljekar. Postalo kao i* medig *(vidi tamo) iz tal.* medico. Ako ti pravi želiš biti medik. F. Glavinić cvit 241a. Likarije pitajući od medikah i drugih naravnih likarah i mudracah. M. Dobretić 565. Tri medika morska dobavio te on vida svojega ujaka. Pjev. crn. 149a. Ńeki lele, ńeki modet vičo, a medika nema da liječe. Osvetn. 2, 134. Tu rańena knáza nahodiše i kod ńega dvanaest medika, te mu grdne rane utozahu. Nar. pjes. vuk 5, 438. Poć hoću li do mora sińega i dovesti sa mora medika, da ti gleda bolest, koja ti je. Hrv. nar. pjes. 1, 145.

MEDIKAR, *m. isto što* medik *s nastavkom* -ar *prema* ljekar, vidar. Te pokupe mlade medikare . . . pa gledaju oči Jovanove, jesu li mu oči za vidańe. Hrv. nar. pjes. 1, 162.

MEDILIĆ, *m. prezime zapisato prije našega vremena.* R. Lopašić urb. 45.

MEDILO, *m. ime jarcu. U Bosni.* D. Hirc. — *Poradi značeńa vidi* medeša.

MEDIN, *m.* Medus, *čovjek naroda medskoga. Za sing. nema potvrde.* Pobi Arfaksata kralja od Medi. M. Marulić 5. Scite, Mede, Jupke dobi. J. Kavańin 242a. Skita i Meda narodi. S. Rosa 145. — *Vidi* Medijanin.

MEDINA, *f. grad u Arabiji svet Muhamedovcima.* Da protrese . . . Meku i Medinu. Pjev. crn. 83a. Ne videsmo ćabe ni Medine. Nar. pjes. vuk 3, 84. Štogodir je u Trebińu živa, sve se klańa ćabi i Medini. Osvetn. 2, 69. Ne daj, Allah! da sjedine misli, lako bi nas do Medine stisli! 4, 14.

MEDINAC, *m. ime dvjema mjestima u Srbiji, jedno je u okrugu kragujevačkom, drugo u požeškom.* Niva u Medincu. Sr. Nov. 1875, 223. 358.

MEDINCI, Medinaca, *m. pl. selo u Slavoniji u županiji virovitičkoj.* Razdjel. hrv. i slav. 79. *Zabilježeno i prije našega vremena.* T. Smičiklas spom. 68.

MEDINI, *m. pl. zaselak u Bosni u kotaru bugojanskom.* Popis žit. bosn. i herc. 412.

MEDINOVIĆI, *m. pl. nekakvo mjesno ime zabilježeno prije našega vremena.* S. Novaković pom. 138.

MEDINOV KRŠ, *m. mjestance u Dalmaciji u kotaru kotorskom.* A. Mašek 18.

MEDIN POTOK, *m. ime brdu kod sela Bučja u Slavoniji (blizu Pakraca).* Šem. pakr. (1898) 46c.

MEDIR, *m. ime psu.* F. Kurelac dom. živ. 46.

MEDIŠTE, *n. isto što* medovište *(vidi tamo).* B. Šulek rječn. znanstv. naz.

MEDIT, *adj. isto što* medovit *(vidi tamo).* B. Šulek rječn. znanstv. naz. — *Nepouzdano.*

MEDITACION, meditacioni, *f. razmišľańe o Bogu i o drugim svetim predmetima. Iz lat.* meditatio *ili iz* tal. meditazione. Način kratak za činiti molitvu pametju ili meditacion. B. Kašić način 5. Ova molitva se ima u sfakoj meditacioni govoriti u početak. 14.

MEDITATI, meditam, *impf. razmišľati o Bogu i o drugim svetim predmetima. Iz lat.* meditari *ili iz tal.* meditare. Otajnos, koju smo odlučili meditati. B. Kašić način 8.

MÈDITI, mèdîm, *impf.*

a) zaslađivati medom. U rječniku Stulićevu (dulce reddere) *i u Vukovu* (mit Honig versüssen, condio melle, mellio). Il' kad gorko što medimo, da gorkoću zasladimo. V. Došen 104a. Kojim kripost medi muku, da teškoću u slast vuku. 250a.

b) mèditi se, *osipati se medľikom (vidi kod* medľika). Kad se žir medi, znak je, da se kvari. M. Đ. Milićević zimńe več. 353.

MEDIŽIJA, *f.* medicina, *lijek. Postalo nastavkom* -ija *od osnove imenice* medig *(vidi tamo); -g- ispred* -i- *prešlo je po zakonu u -ž-. Govori se u Istri (pored* medežija, *vidi tamo).* Naša sloga g. 12, br. 17, str. 67 *i* g. 14, br. 17, str. 74.

MEDIŽINA, *f.* medicina, *lijek. Postalo nastavkom* -ina *od osnove imenice* medig *(vidi tamo); -g- ispred* -i- *prešlo je po zakonu u -ž-. Nalazi se u rječniku Mikaljinu s. v.* počist. *Riječ* medižina *ima i* M. Jovanović-Batut *s navedenijem značeńem i s naznakom, da se govori u Crnoj Gori.*

MEDJED, *m. isto što* medvjed. *Samo u Stulićevu rječniku (pored* medvjed).

MEDJENICA, *f. ime travi. Samo u Stulićevu rječniku* (Pulmonaria maculosa *s naznakom, da je iz ruskoga rječnika).* — *Vidi* medunika.

MEDLENO, *adv. sporo. Samo u Stulićevu rječniku* (cunctator — *griješkom mjesto* cunctanter) *s naznakom, da je iz glagolskoga brevijara.*

MEDLEŊE, *n. oklijevaŋe. Samo u Stulićevu rječniku* (cunctatio, mora, tarditas) *s naznakom, da je iz glag. brevijara.*

MEDLITI, *impf. oklijevati. Samo u Stulićevu rječniku* (cunctari, morari, tardare) *s naznakom, da je iz glag. brevijara i s primjerom:* Ne medli obratiti se k gospodu (ne tardes converti ad dominum).

MEDḶAN, *adj. medḷikom obilan; kao da je to u primjeru:* Ako vidiš, da je godina dobra, medḷana, onda ne treba saće truntaško na poḷe vaditi. F. Đorđević 29.

MÈDḶÂNÂ RÒSA, *f. isto što* medḷika *(vidi tamo).* J. Živanović javor (1877) 1210. Bog vam orošava letine vaše medḷanom rosom, a nema ko da pokupi onu medḷanu rosu, nego tako propada. F. Đorđević 8. Već je na poḷu medḷane rose nestalo, a pčele med u košnici troše. 40.

MEDḶANIKA, *f. brdo u Srbiji.* Etnogr. zborn. 8, 897.

MEDḶANKA, *f. izvor u Srbiji.* Etnogr. zborn. 8, 896.

MÈDḶÂŃE, *n. nom. verb. od* medḷati. *U Vukovu rječniku* (das Versüssen mit Honig, mellitio).

MEDḶAŠ, *m. poḷe u Srbiji u okrugu podrinskom kod sela Brńca.* Sr. nov. 1867, 89 *i* 1871, 278.

MÈDḶATI, mèdḷâm, *impf. isto što mediti. Akc. se mijeńa u* 1. *i u* 2. *l cu plur. prez.* medḷámo, medḷáte, *u* 2. *i* 3. *licu sing. aor.* mědḷâ *i u pas. participu* mědḷân; *u ostalijem je oblicima akc. kao u inf.* Rakija . . . se pije hladna, a i vruća (medḷana ili šećerena) . . . Neki ga *(t. j. vino)* medḷaju, neki šećere. M. Đ. Milićević slave 31.

MÈDḶIKA, *f.*

a) medna rosa (vidi medan *pod* d, *a), ńem.* Honigtau, *lat.* ros mellis. *Ta* ‚rosa' *potječe od nekakvijeh ušeńaka (lat.* aphidae), *koji ispuštaju iz sebe po lišću nekijeh biḷaka sladak sok (zato se i kaže* ‚medena' rosa) *škodḷiv biḷkama. Ovo značeńe imamo u primjerima:* Sȉjer, m. kao medḷika, što pada u proḷeće na lipu, a u jesen na vrijes. Sijer je vrlo dobar za čele. Vuk rječn. s. v. sijer. Nihovim *(t. j. medḷikara)* ubadańem teče iz biḷaka lepḷiv sok, koji se zove medḷika. K. Crnogorac zool. 160. Medḷika, medḷana rosa. J. Živanović javor (1877) 1210. Medḷika, Blatthonig, Blattlaushonig javor (1879) 340.

b) medḷika, Mehltau, robigo. Vuk rječn. s. v. medḷika. *To je osobita bolest na biḷkama, potječe od nekakvih gḷivica i pokazuje se na lišću kao nekakav bjelkasti brašnavi osip. Ovo je značeńe po svoj prilici u primjerima:* Udariće te Gospod . . . žegom i mačem i sušom i medḷikom. Đ. Daničić 5 mojs. 28. 22. Kad bude glad u zemḷi, kad bude pomor, suša, medḷika, skakavci, gusjenice. 1 car. 8, 37. Bih vas sušom i medḷikom i gradom . . . ali se vi ne obratiste k meni. ag. 2, 17.

MEDḶIKAR, *m. ušeńak, od kojega postaje* medḷika *(u značeńu pod a), lat.* aphis. K. Crnogorac zool. 160. 161.

MEDMASTOMORINSKI, *adj. međudnevički, t. j. što je među mastomorinama (vidi* mastomorina). *Govori se u Istri, gdje je akc.* medmastomȍrinski. D. Nemanić (1885) 46.

MÈDMAŠNICA, *f.* neka jabuka, što dospijeva između velike i male gospojine (maše). U Krašiću u Hrv. S. Ivšić. *Ispor.* 4 maša *pod* c. *Inače je u kajkavaca* medmešnica *ili* medmešica *za međudnevičku jabuku, a* medmešica *i za krušku.* B. Šulek im.

MEDMEŠICA, MEDMEŠNICA, *f. vidi kod riječi, koja je pred ovima.*

MEDMIJEŠAŃE, *n. nom. verb. od* medmiješati. *Samo u rječnicima Bjelostjenčevu i Jambrešićevu* (medmešańe, immixtio).

MEDMIJEŠATI, medmiješam. *Samo u rječnicima, i to u Bjelostjenčevu* (medmešam se, immisceo me, ingero me, immitto me), *u Jambrešićevu* (medmešam, immisceo)), *u Voltigijinu* (medmešati, frammischiare, dazwischenmengen) *i u Stulićevu* (medmešati, izmiješati *s naznakom, da je iz Habdelićeva rječn.).*

MEDNA, *f. geogr. ime.*

a) Medna (Gorńa *i* Dońa), *selo u Bosni.* F. Jukić zemḷ. 26. *U knizi* Popis žit. bosn. i herc. *nije zabiḷeženo nikakvo selo toga imena.*

b) Medna, veliki potok sa vrlo lepom pijaćom vodom. *U Srbiji u okrugu jagodinskom.* Glasnik 61, 127.

MEDNA LUKA, *f. selo u Bosni u kotaru rogatičkom.* Popis žit. bosn. i herc. 104.

1. MÈDNICA, *f. štogod medeno ili u čemu stoji med. Između rječnika nalazi se u Vukovu (vidi dalje).*

a) neka slatka kruška. U rječniku Vukovu (Art Birnen, piri genus *sa naznakom, da se govori u Crnoj Gori.)* Kruške mednice vam se rađale. M. Držić 124. Mednica, neka kruška. B. Šulek im.

b) mednica, fučija za med. Vuk rječn. (1898.)

c) mednica *isto što* medica *pod* a. Tri potoka curu; prvi mi ga curi s tim prebelim mlikom, drugi mi ga curi s tom slatkom mednicom, treti mi ga curi tim črḷenim vincem. Jačke 306. *Možda ovamo ide i primjer:* Gdi se obilno, više neg' ovdi, krasne nahodi mednice. L. Milovanov 74.

MEDNICE, *f. pl. selo (vaḷada) u Novom Pazaru.* Etnogr. zborn. 4, 282.

1. MEDNIK, *m.*

a) mèdnȉk, medника *(tako je zabiḷežen akc.),* neka kruška. I. Pavlović.

b) mednik *u biḷke, organ za skupḷańe meda.* Najviše ga *(t. j. šećera)* ima . . . u mednicima kojekakvog cveća. J. Pančić bot. 7. Mednici su svi oni organi *(t. j. u biḷke),* u kojima se spravḷa med; po izgledu su žlezde, ḷuske, jamice i dr. flora beogr.[3] 33. *Vidi* medovište.

2. MEDNIK, *m. topogr. ime.*

a) nekakvo mjesto blizu Prištine zabiḷeženo u spomeniku XIV *vijeka i otud u Daničićevu rječniku, gdje se dodaje:* Može biti, da bi trebalo čitati ‚Mednik'.

b) mjesto u Srbiji u okrugu aleksinačkom. Ńiva u Medniku. Sr. nov. 1867, 546.

c) mjesto u Srbiji u okrugu knaževačkom. Ńiva u Medniku. Sr. nov. 1870, 31.

d) mjesto u Srbiji u okrugu vaḷevskom. Plug na Medniku. Sr. nov. 1868, 645. Livada u Medniku. 1872, 239.

e) brdo u Srbiji. Etnogr. zborn. 8, 371.

f) ime ńivi kod sela Gradišta u Slavoniji. Zborn. za nar. živ. 5, 122.

3. MEDNIK, *m. U riječkoj nahiji u Crnoj Gori govori se* medník *(tako je zabiḷežen akc.) u značeńu:* ciḷ, mergin, t. j. gdje se razdvaja imańe jednoga čovjeka od imańa drugoga čo-

vjeka. A. Jovićević. Mèdnîk, medníka je međa, granica. U Crnoj Gori. L. Zore paļetk. 170, 211. *Jamačno ne stoji u svezi s imenicom* med, *nego s imenicom* međa, *t. j.* mednik *mjesto* međnik.

MEDNI POTOK. *m. geogr. ime zabiļeženo u spomeniku* XIV *vijeka.* Ot tud prêko u dêlь i po dêlu za Vidomiriće u Med'ny potokь. Svetostef. hris. 6. — *Ne razabira se, je li* Medni potok *doista potok, ili je selo.*

MEDNOGLASAN, *adj. u koga je ili u čega je medan (t. j. mio, ugodan) glas. U rječniku Stulićevu* (canorus). Sudi *(t. j. muzički instrumenti)* ostali mednoglasni svikolici da se iznesu. A. Vitaļić istum. 5a.

MEDŃÁCI, Medńákâ, m. pl. potok i brdo u Jadru između sela Tršića i Klubaca: Od Medńaka te do Koprivńaka. Vuk rječn. — *Riječ* potok *u navedenom Vukovu tumačeńu po svoj prilici nije mala rijeka, nego tijesna prodol među dva brda. Navedeni primjer uzet je iz šaļive nar. pjesme štampane u* I. *kń.* (1824), *str.* XXI—XXII.

1. MEDŃAČA, *f. neka šļiva. U Bastajima kod Daruvara (u Slavoniji).* D. Hirc.

2. MEDŃAČA, *f. potok u Srbiji.* Etnogr. zborn. 8, 1030.

MEDŃAČKI POTOK, *m. suh, malen potok u u Srbiji u jagodinskom okrugu.* Glasnik 61, 127.

MEDŃAK, *m.*

a) neka kruška. B. Šulek im. U Užicu u Srbiji zovu se neke kruške mèdńaci. Ļ. Stojanović.

b) Medńak *se zovu dva zaseoka u Bosni, od kojih je jedan u kotaru sarajevskom, drugi u maglajskom.* Popis žit. bosn. i herc. 18. 340.

c) Medńak *je nekakva zemļa u Srbiji u okrugu podrinskom.* Sr. nov. 1873, 227.

MEDŃA ŽUČICA, *f. biļka* Cassia poetica (poetarum). Bela rječn. (II. *izd.) i otud u* B. Šuleka im.. *gdje se dodaje današńe lat. ime* Osyris alba. *Šulek navodi za svoj izvor Belin rječnik, ali je on u ńemu* ‚Medgna fchjuciza' *krivo pročitao* ‚medna šćucica' *i tako pogrješno ime unio u svoju knìgu.*

1. MÉDO, méda, *m. od mila mjesto medvjed. Akc. se mijeńa u vok.* mêdo. *U rječniku Mikaļinu, Belinu, Bjelostjenčevu, Stulićevu (s naznakom, da se nalazi u M. Držića i u Habdelićevu rječn.) i u Vukovu. Deklinacija je kao i imenu* Mato *(vidi tamo).*

a) u pravom značeńu. Ma ka je zvir onoj, pod hrastom ku viđu? Ah, medo, ti li s' toj? M. Držić 72. Kao kada mati mučka dite, koje ište ručka: Eto, medo da te nosi, muči, ručka sad no prosi! V. Došen 259a. Navrani se medo s medićima. Nar. pjes. vuk 1, 503. *i* 6, 290. Te pojedo meda s medićima. 1, 504. Pa da medo sve podigne medo, na nestašna u gori komarca, koliko bi selu čudo bilo! Osvetn. 3, 81. Ne mene medo, ako si pošteni međed. Nar. prip. vrčev. 188. Došao je medo s medići. Nar. pjes. istr. 2, 150.

b) Médo, Méda, *m. muško ime prema lat.* Ursus, Ursius, Ursinus, *koja su imena nekad bila vrlo obična u Italiji i u Dalmaciji* (K. Jireček rom. 2, 62). Medo Pucić.

c) Ļudi po boji kose, očiju i kože zovu se: bikan, garan, zelo, žuti, crni, pirgo i medo. *U turskoj Hrvatskoj.* Zborn. za nar. živ. 60. — *Nije jasno, znači li* medo *ovdje čovjeka, koji je boje žućkaste kao med ili sure kao medvjed. Ako je ono prvo, onda ovaj primjer ide pod* 2 medo.

2. MÉDO, méda, *m.*

a) ime, koje daje mlada trećem bratu u kući. U negdašńoj hrv. krajini. V. Arsenijević. — *Ovo ime znači kao: medeni.*

b) ime psu dlake žućkaste kao med. F. Kurelac dom. živ. 46. *Ispor.* medan, medir.

MEDOBRAČICA, *f. koja med bere. Samo u Bjelostjenčevu rječniku, i to u lat. dijelu, gdje s. v.* florilegus *stoji:* florilegae apes, medobračice, pčele iz cvetja med zbirajuče.

MEDOBRAŃE, *n. braće meda. Samo u Stulićevu rječniku* (mellatio *s naznakom, da je iz ruskoga rječnika).*

MEDOCUR *adj. što medom curi. Samo u Jambrešićevu rječniku* (mellifluus). — *Nepouzdano.*

MEDOČIN, *adj. onaj, koji med čini. Samo u Jambrešićevu rječniku* (mellificus). — *Sasma nepouzdano.*

MEDOGOVORAN, medogovorna, *adj. onaj, koji medeno (t. j. slatko) govori. Samo u Stulićevu rječniku* (dulcia loquens). — *Slabo pouzdano.*

MEDOJE, *m. muško ime u spomenicima* XIV *i* XV *vijeka.* Deč. bris. 41. 69. Mon. ragus. 1, 129. K. Jireček spom. 68. 72.

MEDOJEVAC, Medojevca, *m. selo u Srbiji u okrugu moravskom.* S. Koturović 67.

MEDOJEVA RIJEKA, *f. selo u Srbiji zabiļeženo u ispravi* XV *vijeka.* Selo Medoeva Rêka. Ļ. Stojanović hris. 3.

MEDOJEV DÔ, *m. seoce u Dalmaciji u kotaru kotorskom.* A. Mašek 35.

MEDOJEVIĆ, *m. selo u Bosni u kotaru dońotuzlanskom.* Popis žit. bosn. i herc. 280.

MEDOJEVIĆI, *m. pl. selo i zaselak u Bosni u kotaru sarajevskom.* Popis žit. bosn. i herc. 14. 16.

MEDOJICA, *m. prezime u Kotoru u spomenicima* XV *vijeka.* K. Jireček rom. 2, 73.

MEDÒKRADICA *(jamačno je takav akc.), f. koja med krade. U rječniku Mikaļinu (s. v.* osa), *Belinu* (vespa), *Stulićevu* (vespa *s naznakom, da je iz Belina rječn.) i u Voltiġijinu* (vespa, Wespe). *Vidi se dakle, da je* medokradica *druga riječ za osu.*

MEDOĻEŠKA, *f. vidi riječ, koja za ovom dolazi.*

MEDOĻUSKA, *f. jagoda. Jamačno složena riječ od* med *i* ļuska *ali se ne razabira pravo značeńe druge riječi u toj složenici. U rječniku Belinu* (fragole) *i u Stulićevu* (fragra *s naznakom, da je iz Belina rječn.). Pored* medoļuska *ima Stulić s istijem značeńem i* medoļeška, *što se čini sumńivo. Iz Belina rječn. uzeo je* medoļuska *i* B. Šulek im. *(pišući lat. značeńe* Fragaria).

MEDONIĆ, *m. prezime zabiļeženo u spomeniku* XVII *vijeka.* R. Lopašić urb. 255. — *Nije sigurno, treba li čitati tako ili* Medunić *ili* Medońić.

MEDONOSAN, medonosna, *adj. koji med nosi.* A. Maksimović 24. 28. *Primjeri se ne mogu navesti s razloga navedenoga s. v.* matičńi.

1. MEDOŃA, *m. riječ od mila mjesto medvjed kao i* medo. *Govori se u Bosni i Herc.* Zborn. za nar. živ. 6, 118.

2. MÉDOŃA, *m. vo dlakè žućkaste kao med. U rječniku Belinu* (bue di color di mele), *u Stulićevu* (medońa, vo medast, bos flavus *s naznakom, da je iz Belina rječn.) i u Vukovu*

(Name für einen Ochsen, nomen bovis, — an den medvjed denkend?). *Potvrde donose još:* F. Kurelac dom. živ. 25. J. Bogdanović *(za Liku).* D. Hirc *(za Bosnu).* Zborn. za nar. živ. 1, 310. *(gdje se veli, da se u Bosni i Herc. tako zove goveče,* što nije dobro crno). — *Vidi* meduļa.

MÉDOŃICA, *m. dem. od* 2 medoña. *Govori se u Lici.* J. Bogdanović.

MEDOŃIĆ, *m. prezime, vidi* Medonić.

MEDOROSAN, *adj. što medom rosi.* Ostavite nami dažde medorosne, blagosovļene i svete za natopiti ńive i luge i vrtle. J. Banovac blag. 300. Ostavite nami dažde i vode medorosne. 304.

MEDOSLOVESAN, *adj. u koga su medene riječi (slova).* Sij učenikъ . . . udiceju slova Božija i jezykomь medoslovesьnyimь . . . ulovi sego kraļa. Domentijan[a]. 256.

MEDOŠ, *m.*

a) muško ime. Deč. hris. 44. 98. K. Jireček rom. 2, 73 *(lat.* ‚Medossius'). Ļ. Stojanović hris. 180., zap. i natp. 3, 4.

b) ime jarcu dlake žućkaste kao med. F. Kurelac živ. 38.

MEDOŠA, *f. ime kozi dlake žućkaste kao med.* F. Kurelac živ. 38.

MEDOŠEVAC, Medoševca, *m. ime dvjema selima u Srbiji; jedno je u okrugu podunavskom, drugo u topličkom.* S. Koturović 97. 141.

MEDOŠEVIĆ, *m.*

a) prezime zabiļeženo u spomeniku XV *vijeka i otud u Daničićevu rječniku.*

b) selo u Bosni u kotaru čajničkom. Popis žit. bosn. i herc. 22.

MEDOŠEVINA, *f. zaselak u Bosni u kotaru foćanskom.* Popis žit. bosn. i herc. 58.

MEDOŠIĆ, *m. prezime hrvatsko u* XVI *vijeku.* P. Vitezović kron. 136.

MEDOTOČAC, medotočca, *m. iz koga ili iz čega med teče. Samo u Stulićevu rječniku* (melleus, sicut mel fluens).

MEDOTOČAN, *adj. onaj, iz kojega med tče. U rječniku Stulićevu* (melleus, sicut mel fluens) *i u Daničićevu* (mellifluus *sa primjerom iz* XIII *vijeka). Nalazi se samo u metaforičkom značeńu.* Priložь sladьkaja i dobraja i medotočьnaja učenija svoja. Stefan pam. šaf. 23 Drugo ne ostaje nami, nego padnuti k nogam medotočnoga i dobrostivoga Jezusa. P. Bakšić 53. Medotočna dobrota Božja obilato bi prikazana. 130. Govori medotočni Bernardo *(ovo je lat.* mellifluus, *vidi* meden *pod* e, *c, aa).* P. Knežević osm. 169. Kao da je duša moja . . . znala . . . sladki Sokratov i Omirov jezik, pak kao da se je s medotočnom sladošćom ńegovom sastala. D. Obradović živ. 36. Bernardo sveti premda u svakoj svojoj besjedi medotočna kaže svoja usta. B. Zuzeri 23.

MEDOTOČIV, *adj. isto što medotočan. Samo u Daničićevu rječniku s primjerom iz rukopisa* XVII *vijeka:* Gde sladko glagolivy jezykь, gde medotočivyje ustny?

MEDOTVORAN, *adj. koji tvori med. U rječniku Stulićevu* (mellificus). Pauk otrovu vadi i pije iz onoga istoga cvita, iz koga medotvorna živinica pčela med izpija. A. Kanižlić utoč. 82.

MEDOUSNIK, *m. čovjek medenijeh usta (u prenesenom značeńu). U rječniku Belinu* (affabile) *i u Voltińijinu* (eloquente, un bel parlatore, boccadoro, ein wohlredender Mensch).

MEDOUSTAN, *adj. u kojega su medna usta (u prenesenom značeńu). U rječniku Stulićevu* (affabilis, lenis, blandus sermone, mansuetus), *u kojem ima i adv.* medousno (affabiliter). *Pridjev* medoustan *upotrebļavaju neki pisci za sv. Bernarda (vidi o tome* meden *pod* e, *c, aa i* medotočan). Što i sv. Bernardo, naučiteļ medoustni, potvrđuje. A. Kanižlić utoč. 36. Riči su medoustnoga Bernarda. Đ. Rapić 65. Svrhu oviju riči medoustni slatko govoreći. 155. Slišaj medousnoga Bernarda. P. Knežević osm. 74. Kako veli medousni naučiteļ. L. Radić 79.

MEDOV, *adj. isto što medan, meden. U rječniku Stulićevu* (medov, medan). Zaiti . . . medove vode za jednu tenģericu. Z. Orfelin 467.

MÈDOVA, *f. krava dlake žućkaste kao med.* F. Kurelac živ. 25. V. Arsenijević (‚mèdova je ime kravi, koja je više crna nego žuta, u Lici'). D. Hirc *(čuo u Krńaku i u Rakovcu u Hrv.).*

MEDOVAC, medovca, *m. medovina, šerbet.*

a) medovac, šerbet. P. Bolić slovar 99. Oni su žeđ pivom i medovcem gasili. vinod. 1, 19. U svakom prevrelom piću, kakovo je vino jabučno, kruškovo, pivo, medovac, 2, 23.

b) mjesto u Srbiji u okrugu rudničkom. Livada u Medovcu. Sr. nov. 1871, 611.

MEDOVAN, medovna, *adj. isto što medan. U rječniku Daničićevu* (mellis) *s primjerom iz* XIV *vijeka:* sьtove medovny. *Pridjev* medovan *nalazi se i u* A. Maksimovića 23., *ali se ne može navesti primjer s razloga rečenoga kod* matičńi.

MEDOV DOLAC, *m. selo u Dalmaciji u kotaru imoskom.* A. Mašek 48.

MEDOVICA, *f.*

a) isto što medica, medovina, t. j. napitak, u kojemu ima meda. U rječniku Stulićevu (bevanda fatta con mele, mellinia *s naznakom, da je iz Habdelićeva rječn.)*

b) mjesto u Srbiji u okrugu požarevačkom. Ńiva na kraj Medovice. Sr. nov. 1870, 633.

c) potok u Srbiji. Etnogr. zborn. 8, 593.

MEDOVIĆ, *m.*

a) prezime u naše vrijeme, po svoj prilici izvedeno od osnove imena Médo *(vidi tamo).* Schem. rag. (1876) 65. Drž. kalend. srb. (1905) 34. Imenik (1906) 289. — *Akc. je* Médović.

b) zaselak u Bosni u kotaru fojničkom. Popis žit. bosn. i herc. 70.

MEDOVIĆI, *m. pl. zaselak u Hercegovini u kotaru mostarskom.* Popis žit. bosn. i herc. 494.

MEDOVILE, *f. pl. mjesto u Srbiji u okrugu požarevačkom.* Zemļa u Medovilama. Sr. nov. 1873, 703.

1. MEDÒVINA, *f. napitak, u kojemu ima meda, medica, šerbet. U rječniku Mikaļinu* (medovina, medeno pitje, mellina), *u Belinu* (bevanda fatta con mele, — mulsa, vino melato), *u Stulićevu* (medovina, medovica *s naznakom, da je iz Belina rječn.) i u Vukovu* (Meth, mulsum *s primjerom:* Slatko kao medovina *i s drugijem iz* nar. pjes. vuk 1, 313: S večera me vinom umivala, o ponoći slatkom medovinom).

a) uopće. Volim s Jovom s lista vodu piti nego s tobom slatku malvasiju, medovinu iz kondira zlatna. Nar. pjes. vuk 2, 642. Vruća hļeba u med umaču, a šerbet medovinu srču *(t. j. carevi).* Nar. prip. vrčev. 156. I taj ti je hoģa bez kurana, komeno je medovina draga. Nar. pjes. hörm. 1, 52. Medovina, uvaren s vodom med. *U Bosni i Herc.* Zborn. za nar. živ. 1, 113.

b) U narodnijem se pjesmama spominje me-

dovina (šerbet-medovina, šećer-medovina) *kao vrlo opojno piće, od kojega čovjek zaspi kao mrtav, pa ga onda može svatko ubiti.* Dajte ńima vina i rakije i pjanahne šerbet medovine. Pjev. crn. 302b. A kad Turci pod šator dođoše, ev' sedoše piti medovinu, Maksimija medovinu služi; kako kome čašu dodavaše, onako je svaki i poļubi. Opiše se tri Turčina mlada, opiše se kako zemļa crna pa pospaše, kako da pomreše. Nar. pjes. vuk 3, 40. Kad uļeže Miloš u mehanu, oni ńemu mjesto učiniše, pa mu daju vina i rakije, pa Milošu bijeļahu vino, prisipahu šećer-medovinu, da opiju vojvodu Miloša. 6, 45. To začula sele Ivanova, trostruke je suze udariše, pak miješa vino i rakiju i još vino od devet godina, još prisipa šerbet medovinu, da je slađe piti rujno vino; dokle ih je kučka izopila, svi padoše glavom na trpezu. 6, 445. Al' ih Lale dočekuje divno, Klimente je za sofru stavio, dava ńima piva i jestiva, nalijeva vina i rakiju, prisipļe im šerbet medovinu, Klimentama da je slađe vino. Đe siđeše, tuna popadaše. 8, 18.

c) U dva se pisca nalazi medovina *za grč. σίκερα, lat.* sicera (luk 1, 15, — *vidi* medica *pod a).* Ni vino ni medovinu ne će piti. N. Rańina 182b. Ni vina ni medovine ni olovine ne će piti. M. Divković bes. 52.

2. MEDOVINA, *f. nekakva velika jama, u kojoj ima vode, u Poļicima.* Zborn. za nar. živ. 8, 198. — *Ispor.* medulin.

MEDOVINE, *f. pl. selo u Srbiji u okrugu užičkom.* S. Koturović 147.

MEDOVINICA, *f. Tako naziva dragi svoju dragu u primjeru:* Samo jednu votu da glasac puštam, moja medovinica. M. Držić 139.

MEDOVINSKI, *adj. što pripada selu Medovinama* Morava prima još medovinsko-gleđičku reku. M. Đ. Milićević knež. srb. 580.

MEDOVIŠTE, *n. botanički izraz za lat.* fovea nectarifera, *ńem.* Honiggrube. B. Šulek rječn. znanstv. naz. *Vidi* medište.

MEDOVIT, *adj.*

a) isto što medan. Samo u Stulićevu rječniku.

b) botanički izraz za lat. nectarifer, *ńem.* honigführend. B. Šulek rječn. znanstv. naz. *Vidi* medit.

MEDOVNICA, *f.*

a) botanički izraz za žlijezdu u biļa, koja se lat. zove glandula nectarifera, *ńem.* Honigdrüse. B. Šulek rječn. znanstv. naz.

b) mjesto u Srbiji u okrugu jagodinskom. Livada u Medovnici. Sr. nov. 1875, 241.

MEDOVNIK, *m. botanički izraz za lat.* nectarium, *ńem.* Honiggefäss. B. Šulek rječn. znanstv. naz.

MEDOVODA, *m. čovjek, koji medvjeda vodi. Samo u Stulićevu rječniku* (ursi ductor).

MEDOVŠTIK, *m. čovjek, koji se bavi oko meda. Samo u Stulićevu rječniku* (qui mellis opus exercet *s naznakom, da je iz ruskoga rječn.). Ispor. u ruskom jeziku* медовщикъ, *čovjek, koji med prodaje.*

MEDPOLAGATI, MEDPOLOŽAN, MEDPOLOŽEŃE, MEDPOLOŽITI *vidi te riječi kod* metpolagati . . .

MEDRESA, *f. škola. Iz tur. (arap.)* médrésé *(škola).* A da vidiš softe iz medrese! Nar. pjes. hörm. 1, 119. On u Budim namjesti vezira, iz medrese šeha Sadulaha. 1, 245.

MEDREZE, medrezeta *(takav će biti gen.) isto što medresa i istoga postańa.* Brez tebe bi *(t. j. bez đavola)* bio ovi svijet jedan manastir od svetińe, po tebi je jedno medreze od opačine. S. Margitić fala 154.

MEDSAVE, *selo u Hrvatskoj u županiji zagrebačkoj (blizu Samobora).* Razdjeļ. hrv. i slav. 38. — *Biće krivo zapisato; sami mještani (kajkavci) zovu to selo* Zmedsav *(t. j. mjesto između Save).* Schem. zagr. (1875) 202 *i* (1880) 159.

MEDSKI, *adj. što pripada Medima (narodu).* Medski kraļ. S. Rosa 145.

MEDULIĆ, *m. prezime u Hrvatskoj zabiļeženo u ispravi iz svršetka* XVI *vijeka.* Mon. croat. 308.

MEDULIN, *m. jama, gdje se kopa zemļa za različne potrebe (na pr. lončarske, zidarske). U Vrbniku na otoku Krku.* Zborn. za nar. živ. 4, 234. — *Ispor.* 2 Medovina.

1. MÈDUĻA, *f. krava dlake žućkaste kao med. Akc. se mijeńa u gen. plur.* mēdûļâ. *U rječniku Vukovu* (Kuhname, nomen vaccae). *Potvrde donose još:* F. Kurelac dom. živ. 25. J. Bogdanović *(za Liku).* Zborn. za nar. živ. 1, 310 *(gdje se veli, da se u Bosni i Herc. tako zove goveče,* što nije dobro crno)., 6, 97 *(za tursku Hrvatsku). — Vidi* medońa.

2. MÈDUĻA, *f. isto što medaļa. U rječniku Vukovu* (die Medaille, numus in honorem cuius cusus *s naznakom, da se govori u Sińu). To će značeńe biti u primjeru:* Ja da vidiš budaline Tala, uletio budalina Tale *(t. j. u crkvu),* Tale huče, a nagakom tuče, sve obija rafe i dolafe i razbija križe i meduļe. Nar. pjes. hörm 1, 399.

3. MEDUĻA, *kao da je ime ili nadimak harambaši u primjeru:* Otidoše moji Vakupļani, da dovedu ličke arambaše . . . Meduļu će meni darovati, Kneževića Josi kapetanu, a Sdunića i s ńim Pavedića, dvama ću ih braći darovati, dvama braći dvama Kurtovićem. Nar. pjes. vuk 8, 163.

MEDUĻICA, *f. dem. od* meduļa.

a) dem. od 1 meduļa. *Govori se u Lici.* J. Bogdanović.

b) dem. od 2 meduļa. A oplete sitne pletenice, a upleće pare carevice i upleće sitne meduļice *(t. j. u kose).* Nar. pjes. hörm. 2, 190.

1. MÈDŪN, medúna, *m.* malum granatum, melligo.

a) neka vrsta šipka. U Vukovu rječniku (medun, šipak još slađi od sladuna, eine Art Granatäpfel, mali granati genus).

b) sok, kojega još nijesu pčele priredile kao med, lat. melligo. *Govori se u Istri, gdje je akc.* medún, *gen.* medūnà. D. Nemanić (1883) 47.

2. MEDUN, *m. tako u Vrbniku na otoku Krku zovu različne ušeńke po biļu.* Zborn. za nar. živ. 5, 73.

3. MEDUN, *m. grad u Crnoj Gori u Kučima. U rječniku Vukovu* (u pjesmama nekakav grad *s primjerom iz* nar. pjes. vuk 4, 117: Knigu piše aga od Meduna). Zafali se Turo od Meduna. Pjev. crn. 110a Prije Đuro u Medunu dođe i tu Kuče na iskupu nađe pa je ńima riječ besjedio. Ogled. sr. 103. Na Medunu od starine gradu. Nar. pjes. vuk 5, 227. Zafali se Đurđeviću Mujo od Meduna grada bijeloga. 8, 26. A Plamenac ti ćoš k Arbaniji, sprama Bara i Meduna grada. Osvetn. 3, 73. — *Ime nije slavenskoga izvora; grad je taj ondje stajao nekoliko stotina godina prije, nego su Hrvati i Srbi došli*

u današńe svoje zemļe; dok su ondje živjeli stari Iliri, zvao se Medeon, Meteon. K. Jireček rom. 1, 58. Etnogr. zborn. 8, 34.

MEDUNAC, medunca, *m. biļka* Quercus pubescens. B. Šulek im.

MEDUNAST, *adj. ne razabira se pravo značeńe.* Nego se jutros gladan skidoh s jedne medunaste šļive *(t. j. sa stabla šļivova).* Nar. prip. vrčev. 174.

1. MEDUNICA, *f. ime dvjema biļkama; jedna je* Pulmonaria officinalis, *a druga* Salvia glutinosa. B. Šulek im. *Lat. ime* Pulmonaria maculosa *biļeže toj biļki* Z. Orfelin 491 *i Stulić u svome rječniku.*

2. MEDUNICA, *f. biće isto što* meduļica *pod b.* Od glave mu kauk poletio, iz kauka krsti pozlaćeni, a i one sitne medunice. Nar. pjes. hörm. 1 125.

MEDUNIČEVINA, *f. kemički izraz za ńem.* Melissinsäure. B. Šulek rječn. znanstv. naz.

MÈDUNIĆ *(tako je zabiļežen akc. za Liku), m. prezime u naše vrijeme.* Imenik (1906) 322. J. Bogdanović *(koji kaže, da se nalazi u Lici). Zabiļeženo je i prije našega vremena:* R. Lopašić urb. 208.

MEDÙNIKA, *f. (biće takav akc.). bot. ime.*

a) neka jabuka u kajkavaca. B. Šulek im.

b) neka kruška u kajkavaca. B. Šulek im. *Vidi* medunka, medunika.

c) Pulmonaria officinalis. S. Petrović 261. S. Pelivanović *(kaže, da se govori u niškom okrugu). Vidi* meduńak.

d) Spiraea ulmaria. S. Petrović 118.

e) trava, koja se lat. zove holcus. B. Šulek im. *Ispor. ńem. ime toj travi* Honiggras.

MEDUNIN, *m. kemički izraz za ńem.* Melissin. B. Šulek rječn. znanstv. naz. — *Nastavak* -in *u riječi* medunin *nije narodan, nego je Šulek uzeo opći evropski nastavak* -in, *koji se u kemičkoj, medicinskoj i tehnologičkoj terminologiji vrlo često nalazi, a načińen je prema lat. pridjevnom nastavku* -inus *(na pr.* divinus, equinus, marinus *i t. d.)*

MEDUNKA, *f. neka kruška.* B. Šulek im.

MEDUŃAK, meduńka *(tako će biti gen.), m. ime biļki.* Pulmonaria tuberosa. B. Šulek im. Pulmonaria officinalis. S. Petrović 261. *Vidi* medunika.

MEDÙŃIKA *(biće takav akc.), f. neka kruška.* B. Šulek im. S. Ivšić rad jug. ak. 168, 157.

MEDUR, *m.*

a) medovina, medica. Blagujte pritilošći i pite medure. Bernardin 135. Blagujte pritilosti i pijte medure. N. Rańina 160b. *U lat. tekstu stoji:* Comedite pinguia et bibite mulsum. 2 esdr. 8, 10. *Nije sasvijem sigurno, da je nom. sing.* medur, *možda je* medura.

b) prezime u naše vrijeme. Imenik (1906) 85. 178.

c) ime volu. D. Hirc *(s naznakom, da se govori u Bruvnu).*

MEDURIĆ, *m. prezime u naše vrijeme.* Nar. pjes. vuk 3, 582 *(među prenumerantima).* Drž. kalend. srb. (1905) 86.

MEDÙRIKA *(tako je zabiļežen akc.), f.* Metneš li voštinâ u vodu, pa ih malko prokuhaš, ono malo meda, što nije sasvim istisnuto, rastopi se u vodi; odstrani pak voštine te dobro raskuhaj vodu, dok se ne zgusne, pa eto ti medurike. Na Braču. A. Ostojić.

MEDUŠKA, *f. ime ptici,* Dandalus rubecula; *nazvata je* po boji, što se prostire od dońe vilice do na prsa. Đ. Kolombatović (1885) 18.

MÈDVA *(tako je zabiļežen akc.), f.* vrsta vinove loze bijela grožđa. Na Braču. A. Ostojić.

1. MEDVAČA, *f.* kruška slatka kao med i zri oko sv. Ilije. M. Medić letop. 160, 78.

2. MEDVAČA, *f.* zaselak u Bosni u kotaru brčanskom. Popis žit. bosn. i herc. 314.

MEDVANSTVEN, *adj.* MEDVANSTVO, *n. Obje ove riječi dolaze samo u jednom glag. rukopisu; prva znači: meden, sladak (u prenesenom smislu), a druga po svoj prilici znači: slast.* I ošte moremo razumiti za zlato i za slatke pês'ni i za med'vanstva, ka sinove izraelski čińahu . . . K' slatkimь pêsnemь anjelskimь i k' med'vanstvenimь slavnimь rajskimь. Starine 23, 75.

MEDVEN, *adj. medan, meden. Glas* -v- *nalazi se i u druga dva slav. jezika: staroslov.* medvьnъ, *rus.* медвяный, *a potječe iz velike starine, jer se riječi* med *(staroslov.* medъ) *osnova nekad svršivala na* u, *i od ńega je ispred drugoga kakvog vokala postalo po zakonu* v. *Pridjev* medven *nalazi se u kajkavaca i u čakavaca, vrlo rijetko u štokavaca (vidi među primjerima, a ispor. i mjesno ime* Medveńača *u Srbiji, koje je izvedeno od osnove pridjeva* medven). *U rječniku Bjelostjenčevu* (medven, 1 kaj je iz meda ali slatko kot med; medven sok, melleus liquor: metaph. medvene reči, mellea verba; 2. kaj k modu sliša, mellarius; medvene posude, mellaria vasa; 3. medven, zamedven, mellitus; medveni sok iz drevja i listja trav kapļuči, pčelam drag, melligo) *i u Jambrešićevu* (medven, mellitus; medveno vino, mulsum). *Za cijelo je zabiļeženo krivo značeńe u Voltigijinu rječniku* (medveni, orsino, was vom Bäre ist). — *Pridjev se* medven *upotrebļava u pravom i u prenesenom značeńu; za komparativ i za adv. nema potvrda.* Misto slatkosti medvene gorkosti dopal jesi. Starine, 3, 221. Ona pića nikim je lahka, slatka, medvena. Korizm. 82b. Usta tvoja jesu kapļa medvena. Transit 100. Da si ti sam sladak, da si sam medveni *(govori se Hristu).* Š. Menčetić 341. Ovdika prozira jabuke medvene. P. Zoranić 26. Ńih slatke i medvene riči. 44. Jedna žena . . . prodavaše komadiće od preklicah, koje se zovu u Europi medvene i lizane preklice (pogačice). A. Blagojević khin. 80.

MEDVEN, *m. prezime u kajkavaca u ispravama* XVII *vijeka.* R. Lopašić urb. 208. 230.

MEDVENIKA, *f. neka kruška.* B. Šulek im. *(potvrđuje za Zagreb).* D. Hirc *(za sv. Petar kod Ludbrega).*

MEDVENOVA DRAGA, *f. selo u Hrvatskoj u županiji zagrebačkoj.* Razdjeļ. hrv. i slav. 33.

MEDVEŃAČA, *f. zemļa u Srbiji u okrugu biogradskom.* Ńiva u Medveńači. Sr. Nov. 1874, 311.

MEDVEŃAK, *(jamačno je gen.* Medveńaka), *m. nekakva zemļa, na kojoj su livade kod Dońe Kupčine u Hrvatskoj.* D. Hirc.

MEDVIJAK, *m. vidi* Medvjeđak *pod* b, *a.*

MEDVJEČAC, medvječca, *m. vidi* medvjedac *pod a.*

MEDVJEČAD, medvječadi, *f. nom. coll. od* medvječe. Nežina braća prije došla i silno blago dotjerali: sve ‚medjedčadi', vučića, psetanceta i mačaka. Nar. prip. bos. 112. — *Ne može se razabrati, što je upravo zapisato, dali* medječadi *ili* međečadi.

MEDVJEČE, medvječeta, *n. isto što meče, t. j. mlado od medvjeda.* Tri Karavlaha ‚medjedče' uče igrati . . . dadu mu ‚medjedče', a on ode š ńim. Nar. prip. bos. 111. — *Ne može se razabrati, što je upravo zapisato, dali* medječe *ili* međeče.

MEDVJEČICA, *f. mala ili mlada medvjedica. Samo u Stulićevu rječniku* (medvjedčica, parva ursa).

MEDVJEČIĆ, *m. mali ili mladi medvjed. Riječ je postala od* medvjedčić, *a ova nastavkom* -ić *od osnove riječi* medvjedac. *Samo u rječnicima, i to u Belinu* (orsacchio), *u Bjelostjenčevu* (ursulus, catulus ursinus) *i u Stulićevu* (parvus ursus). *U prvom i u trećem rječniku zapisato je* medvjedčić.

MÈDVJED, *m. poznata životińa, koja se lat. zove* ursus, *ńem.* Bär. *Mjesto* medvjed *govori se* medvid *u zapadnom govoru, a* medved *u istočnom. Glas* -v- *može u južnom govoru ispasti te onda biva* medjed *ili* međed. *Akc. se mijeńa u gen. plur.* mèdvjèdâ. *Nalazi se i u drugim slav. jezicima s istijem značeńem, na pr. staroslov. i rus.* медвѣдь, *slov.* medved, *češ.* medvěd *(ili* nedvěd) *i t. d. Riječ je složena od* med *i od* jed *(koje se nalazi u glag.* jedem, jesti); *glas* -v- *može se tumačiti onako, kako je rečeno za pridjev* medven *(vidi tamo); ali može se također misliti, da* v *pripada drugome dijelu složenice, jer se vidi, da katkad taj konsonant s neznana razloga stoji ispred* je *(ili* ije) *u glag.* jesti; *tako je na pr. u riječma* uvjesti *(t. j.* ujesti), uvijedati *(t. j.* uijedati), mesvijeđe *(t. j.* mesojeđe), *koje riječi ima Vuk u rječniku iz najjužnijih krajeva; ovamo ide i ruski glag.* отвѣдать *(mjesto* отѣдать, *t. j.* okusiti). *Složenica* medvjed *upravo znači životińu, koja med jede, kao da rečemo* medojed. *Nalazi se u svijem rječnicima osim Daničićeva sa značeńem, koje je rečeno, t. j. lat.* ursus, *tal.* orso, *ńem.* Bär, *i to* medvjed *u rječn. Belinu,* medvid *u Vrančićevu i u Mikaljinu,* medved *u Bjelostjenčevu, Jambrešićevu i u Voltiđijinu; u Stulićevu je* medvjed *i* medjed, *a u Vukovu* medvjed, medvid, medved *i* međed.

a. *Za rečeno značeńe moglo bi se navesti vrlo mnogo primjera, ali će biti dosta samo nekoliko, i to ne toliko poradi značeńa, koliko poradi različnijeh likova ove riječi.*

a) medvjed. Junaci, koji snagom lave rvaše i medvjede. I. Gundulić 234. Zatočna će još potjera lava, medvjed i pantera i ostalijeh zvijeri biti. G. Palmotić 2, 324. Može se prilikovati zloća od sržbe medvjedu. K. Mazarović 32. Trče jače neg medvjedi za medom. Đ. Bašić 7. Još na ńemu ćurak od medvjeda. Nar. pjes. juk. 139.

b) medvid. Mnoge kučke medvida tiraju. Starine 3, 262. Druga *(t. j. glava)* od gnińa medvida. P. Zoranić 13. Poče kako rańen medvid nrmjati. F. Glavinić cvit 427b. Druga živina bišo prilična medvidu. A. Kačić korab. 295. Lav i medvid razdrt hoće. V. Došen 43b.

c) medved. Lav i medved pođu po jednoj dubravi. D. Obradović basne 25. Neki pričaju, da medved . . . na Sretenje izide na polje. M. Đ. Milićević živ. srb.2 180. Opazi medveda, vuka i kragulja. Nar. prip. mikul. 39. Medvèd, gen. medvèda *(u Istri).* D. Nemanić (1883) 36.

d) medjed *(vrlo rijetko).* Mozgom vrlijeh od pantera i medjeda hranih tebe. G. Palmotić 2, 312. Zakri kruške, medjed ide, cavo rebus tuis *u Stulićevu rječn.*

e) međed. Veći je strah oni od nesvijesna srdita, nego li oni od međeda. K. Mazarović 55. Na međedu zelena dolama. Nar. pjes. vuk 1, 529. Viđeo sam i živa međeda, a kamoli kožu od međeda. 3, 32. Pala muha na međeda. Nar. posl. vuk 246. Udruže se međed i svińa i lisica. Nar. prip. vuk 221.

b. Medvjed *kao ime i prezime ljudsko.*

a) ime. Medvêdь. Deč. hris. 11. 46.

b) prezime. Medved. Šem. pakr. (1898) 26. Imenik (1906) 33. *I prije našega vremena.* R. Lopašić urb. 57 *(u spomeniku* xv *vijeka).* 249 *(u spomeniku* xvii *v.). I u narodnoj pjesmi:* I pio je Šimić kapetane i pio je Medved kapetane. Nar. pjes. vuk 8, 167. *(pjesma je inače ispjevata južnijem govorom).* Medvid. R. Lopašić urb. 344 *(u spomeniku* xvii *vijeka).*

c. Medvid *je seoce u Dalmaciji u kotaru sińskom.* A. Mašek 107.

d. medvjed *u svezi s pridjevima* bijeli, morski *znači druge neke životińe.* Medved beli, ursus maritimus. J. Pančić zool. 178. Morski medved, Seebär, Phoca ursina. G. Lazić 43. *Možda ovamo idu i primjeri:* Zaspa većma gori nego morski medvid. M. Marulić 50. Još je bijeda, što se trpi, što se pati od morskoga od medvjeda, ki se sa mnom često rati. M. Vetranić 1, 20. — *Nije jasno, koja se riba ima misliti, što je bilježi Mikalin rječnik:* Medvid riba, ursus, *i* L. Zore rib. ark. 10, 339: medjed *(brojeći je u morske ribe).*

MEDVJEDAC, medvjeca, *m.*

a) mali ili mladi medvjed. U rječniku Bjelostjenčevu (medvedec, ursulus, catulus ursinus) *i u Stulićevu, gdje se kaže, da* medvjedac *znači isto što* medvječac, *a ove druge riječi nema u rječniku.*

b) kajkavsko prezime u naše vrijeme. Medvedec. Imenik (1906) 204.

c) Medvêdьcь, *ime selu (u prizrenskoj oblasti) u spomeniku* xiv *vijeka i otud u Daničićevu rječniku.*

MEDVJÉDAK, medvjétka, *m.*

a) ptica, koja se inače zove gńurac ili ronac, lat. mergus, *ńem.* Tauchente, Sägetaucher. *U Vukovu rječniku, gdje je samo po istočnom govoru* medvédak, medvétka, *i kaže se, da se govori* dole preko Morave. *Pravo (učeno) lat. ime ne može obrađivač rječnika odrediti.*

b) selo u Hrvatskoj u županiji modruško-riječkoj. Razdjel. hrv. i slav. 24., *gdje stoji* Medvedak.

MEDVJEDAN, medvjedna, *adj. što pripada medvjedu. Samo u rječnicima, i to u Belinu* (medvjedni, orsino), *u Bjelostjenčevu* (medvedni, ursinus) *i u Stulićevu* (medvjedan, medvjedni, medvjedski).

MÈDVJEDÂR, *m.* čovjek, koji voda medvjeda (ide po svijetu s medvjedom). U Orahovici. S. Ivšić.

MEDVJEDARICA, *f. zvijezda, upravo hrpa zvijezdâ, koja se lat. zove* Ursa maior. Zvizda medvedarica sa strane polunoćne pritisnula je sedam svoji zvizda na prsima Cesara Oktavijana Augusta. A. Tomiković gov. 247.

MÈDVJEDÂRKA, *f.* žensko prema muškome medvjedar. U Orahovici. S. Ivšić.

MEDVJED-GRAD, *m.*

a) nekakav grad u Bosni blizu Busovače, danas u razvalinama. F. Jukić zemj. 37., *gdje piše* Medvidgrad.

b) grad u Hrvatskoj blizu Zagreba danas u razvalinama. Narod u okolini govori Medvedgrad, *gen* Medvedgrada *i t. d., ali ispor.* Ivan Karlović, hrvatski ban, u Medvedu gradu umri. P. Vitezović kron. 140. *U lat. jednoj ispravi iz svršetka* XV *vijeka zove se taj grad* Medved. Starine 5, 126.

MÈDVJEDI, Mèdvjêdâ, *m. pl.*

a) zaselak u Bosni u kotaru vlaseničkom. Popis žit. bosn. i herc. 360., *gdje je zapisato* Međedi.

b) selo u Hrvatskoj u županiji modruško-riječkoj. Razdjel. hrv. i slav. 26., *gdje je zapisato* Medjedi *(t. j.* Međedi).

MÈDVJEDICA, *f.*

a. *ženka od medvjeda, mečka. U rječniku Mikaljinu* (medvidica, ursa), *u Belinu* (medvjedica, orsa), *u Bjelostjenčevu* (medvedica, ursa), *u Voltiđijinu* (medvedica, orsa, Bärin), *u Stulićevu* (medvjedica, ursa *s naznakom, da je iz ruskoga rječnika) i u Vukovu* (medvjedica, mečka). Jedna ljuta medvidica dojde. P. Zoranić 39. Ne rodi je medvjedica, ni se u gorskoj goji ljuti. I. Gundulić 464. Medvidica porodivši svoj plod nedovršen i neispuńen s jezikom ližući ga ispuni. F. Lastrić ned. 279. Da su ljuta srca kao medvjedica, kad joj otmu medvjediće u polju. Đ. Daničić 2 sam. 17. 8. Dojde medvedica i da malomu cicat. Nar. prip. mikul. 79.

b. *ime kozi u Lici.* J. Bogdanović (‚mèđedica'). V. Arsenijević (‚mèdvjedica').

c. *Prema drugijem jezicima zovu se* medvjedica *osobite dvije hrpe zvijezda, koje se na pr. lat. zovu* ursa maior *i* ursa minor. *U rječniku Belinu* (medvjedica, orsa, costellazione, — mańa, orsa minore, — veća, orsa maggiore), *u Bjelostjenčevu* (medvedica, zvezda severna, — vekša, ursa coelestis maior, — menša, ursa coelestis minor) *i u Stulićevu* (medvjedica, vrsta od zvijezde). Ko je vela medvidica i mali medvidić. P. Zoranić 82. Medvedica al' Triuna. J. Kavańin 472b.

d. *mjesno ime.*

a) zaselak u Bosni u kotaru sarajevskom. Popis žit. bosn. i herc. 14., *gdje piše* Međedica.

b) nekakva spilja kod Ogulina. Rad jugosl. akad. 83, 88. 114., *gdje piše* Medvjedica.

c) nekakvo mjesto (‚škar i žal') *na ostrvu Krku.* Zborn. za nar. živ. 4, 234., *gdje piše* Medvidica.

MEDVJEDIČICA, *f. dem. od* medvjedica. *Samo u Mikaljinu rječniku* (medvidičica, ursula).

MEDVJEDIČKA, *f. zaselak u Hrvatskoj u županiji bjelovarsko-križevačkoj.* Razdjel. hrv. i slav. 60. *Mještani upravo govore* Medvedička. *Ne razabira se, je li imenica, ili je pridjev, t. j. je li dat. i lok.* Medvedički *ili* Medvedičkoj; *a možda bi upravo trebalo pisati* -ć-.

MÈDVJEDIĆ, *m.*

a) dem. od medvjed. *U rječniku Mikaljinu* (medvidić, ursulus, catulus ursinus), *u Belinu* (medvjedić, orsacchio), *u Bjelostjenčevu* (ursulus, catulus ursinus) *i u Stulićevu* (medvjedić, medvječić). Kada mu *(t. j. medvjedu)* tko uzme medvidiće. P. Posilović cvijet 104. Kada mu *(t. j. medvjedu)* tko uzme međediće. K. Mazarović 55. Da su ljuta srca kao medvjedica, kad joj otmu medvjediće u polju. Đ. Daničić 2 sam. 17. 8. Naš Aćim uvatio malog mèđedića. *U Lici.* J. Bogdanović.

b) hrpa zvijezda, lat. ursa minor. Ko je vela medvidica i mali medvidić. P. Zoranić 82.

c) prezime u naše vrijeme. Imenik (1906) 335., *gdje upravo piše* Medvedić.

MÈDVJEDINA, *f.*

a) augm. od medvjed. *Između rječnika u Vukovu.* Pak uhvati mrku međedinu, manu sabljom, osječe mu glavu. Nar. pjes. petr. 3, 31. Medvèdina, gen. medvèdini, m. ursus; cognomen probrosum in hominem. D. Nemanić (1884) 53.

b) medvjeđa koža. Između rječnika u Vukovu (medvjedina, die Bärenhaut, pellis ursina). *Primjera ima samo iz narodnijeh pjesama, u kojima se međedinom pokrivaju ponajviše końi, rjeđe ljudi.* Petrašin mu izvede kulaša međedinom svega opšivena. Nar. pjes. vuk 2, 138. A pokri ga vel'kom međedinom. Nar. pjes. hörm. 2, 67. — *Za epitete služe pridjevi* crn *(rijetko),* mrk, sur. Opali mu crnu međedinu. Nar. pjes. vuk 2, 153. Nek prigrću mrkim međedinam'. 2, 269. Pokri ńega surom međedinom. 2, 350. Kako c'jepa suru međedinu. 3, 32. I razgrnu međedinu suru. 3, 220. Na ńeg meće mrke međedine. Nar. pjes. marjan. 21. Neg' ga pokri mrkom medvjedinom. Hrv. nar. pjes. 1, 412.

c) medvjeđe meso. Samo u Stulićevu rječniku (medvjedina, caro ursina).

MEDVJEDNICA, *f.*

a) zvijezde, koje se zovu i medvjedica *(vidi tamo pod* c*).* Gdi su morskim znane medvidnice brodom, da gdi ne zastrane slipim ob noć hodom. A. Kanižlić rož. 14.

b) ime planini. Medvednica gora, planina vrhu Zagreba, Mons ursinus. Bjelostjenac rječn. *To je planina, na kojoj je* Medvjed-grad *(vidi tamo).*

MÈDVJEDNÎK, *m.*

a) planina u Srbiji. U Vukovu rječniku (Međednik, Berg in Serbien između Valjevske i Užičke nahije). Dok pogubim Birčanin-Iliju oborkneza ispod Međednika. Nar. pjes. vuk 4, 139. Planine najveće valjevskoga okruga . . . Suvobor, Maljen . . . i Medvednik. M. Đ. Milićević knež. srb. 361.

b) mjesto u Srbiji u okrugu biogradskom. Livada u Medvedniku. Sr. nov. 1865, 458.

MEDVJEDŃAČA, *f.*

a) mjesto u Srbiji u okrugu šabačkom. Livada u Medvedńači. Sr. nov. 1867, 359.

b) Međedńača, *brdo u Srbiji* Etnogr. zborn. 8, 582.

MEDVJEDŃAK, *m.*

a) zaselak u Bosni u kotaru krupskom. Popis žit. bosn. i herc. 258., *gdje piše* Međedńak.

b) mjesto u Srbiji u okrugu biogradskom. Ńiva u Medvedńaku. Sr. nov. 1865, 346.

c) mjesto u Srbiji u okrugu smederevskom. Ńiva u Medvedńaku. Sr. nov. 1874, 363.

MÈDVJEDOV, *adj. što pripada medvjedu. U rječniku Mikaljinu* (medvidov, ursinus), *u Belinu* (medvjedov, di orsa o orso), *u Stulićevu* (medvjedov, ursi, ad ursum spectans) *i u Vukovu* (medvjedov, Bären-, ursi). Mnokrat se vuok krije pod medvjedovu kožicu. Zborn. (1520) 4a. Medvjedov trbuh nadu se kako mijeh. M. Vetranić 2, 84. Fanat obukal medvedov tabar. Nar. prip. mikul. 39.

MÈDVJEDÒVAC, Mèdvjedôvca *(jamačno je takav akc.), m. ime brijegu kod Grubišnoga Polja u Hrvatskoj.* Šem. pakr. (1898) 57., *gdje piše* Međedovac.

MÈDVJEDOVAČA, *f. selo u Hrvatskoj u županiji ličko-krbavskoj.* Razdjel. hrv. i slav. 6.

MÈDVJEDOVIĆ, *m.*

a) medvjedov sin u narodnoj pripovijetki. Međedović reče, da će on sve to sam pojesti. Nar. prip. vuk 2.

b) prezime. Medvidović. Norini 75. Medvedović. Imenik (1906) 79.

MEDVJEDOVIĆI, *m. pl. zaselak u Hercegovini.* Schem. herceg. (1873) 224. — *U* Popisu žit. bosn. i herc. 494. *piše se ime tome zascoku* Medovići.

MÈDVJEDOVINA, *f.*

a) isto što medvjedina *pod b, t. j. medvjeđa koža. Između rječnika samo u Stulićevu* (medvjedovina, pellis ursina). Na se udri odijelo strašno, risovine i međedovine. Pjev. crn. 62b.

b) ime dvjema biljkama: Spiraea aruncus, — Acanthus mollis. B. Šulek im.

MEDVJEDOVSKI, *adj. isto što medvjedski. Samo u Stulićevu rječniku* (medvjedovski, medvjedski, ursinus).

MEDVJEDSKI, *adj. i adv.*

a. *adj. što pripada medvjedima. U rječniku Belinu* (medvjedski, orsino, di orsa o orso), *u Bjelostjenčevu* (medvedski, ursinus), *u Voltiđijinu* (orsino, was vom Bäre ist) *i u Stulićevu* (medvjedski, medvjedovski, ursinus). Sa svih strana čuje se strašna vika i buka; vojska medvjedska, vučja i t. d. približaju se. Nar. prip. bos. 63.

b. *adv. kao medvjed ili kao medvjedi.* Zašto je živio magarski i medvjedski. M. Divković bes. 340b.

c. *Pridjev* medvjedski *upotrebljava se u svezi s gdjekojim imenicama te znači biljku ili mjesno ime.*

a) Medvjedska stopa, *f. ime biljki. U rječniku Belinu* (medvjeska stopa, acanto o branca orsina) *i u Stulićevu, u kojemu (možda grješkom?) stoji* ‚stupa' *mjesto* ‚stopa' (medvjedska stupa, acanthus). — *Vidi* medvjeđa stupa.

b) Medvjedski brijeg, *m. selo u Hrvatskoj u županiji zagrebačkoj.* Razdjel. hrv. i slav. 43., *gdje piše* Medvedski brijeg.

MEDVJED-UHO, *n. ime biljki* Vorbascum. B. Šulek im. *Ne čini se dosta pouzdano.*

MEDVJEĐA, *f. geogr. ime. Nigdje nije zabilježeno, je li ova riječ imenica ili je pridjev, je li joj dat. i lok.* Medvjeđi *ili* Medvjeđoj.

a. *mjesno ime.*

a) zaselak u Bosni u kotaru rogatičkom, — selo u Bosni u kotaru kostajničkom. Popis žit. bosn. i herc. 92. 178., *gdje piše za oboje* Međeđa.

b) ime dvjema selima u Srbiji, jedno je u okrugu vranjskom, drugo u moravskom. S. Koturović 28. 71., *gdje piše* Medveđa.

b. *ime dvjema vodama u Srbiji, jedna je u jagodinskom okrugu,* Glasnik 61, 126., *druga je u okrugu niškom i zove se* Jablanica, *pošto u se primi Šumansku rijeku.* M. Đ. Milićević kraj. srb. 8. *Prva od ove dvije vode teče kroz selo istoga imena:* Krosred sela teče reka Medveđa, ali se ne zna, dali je ova dobila ime od sela ili ovo od reke, no računa se, da je od planine stare dobila ime, koja je negda baš povrh sela ovog bila, no koje danas nema, jer je okrčena. Glasnik 61, 127. *Ime one druge vode u niškom okrugu izgovaraju onamo* Medvĕđa. Otagb. 4, 554.

c. Međeđa *je vis više Poljanica u Pivi (u Hercegorini).* V. Ļešević.

MÈDVJEĐAČKÎ, *adj. što pripada* Medvjeđaku *(selu).* V. Arsenijević, *koji je upravo zabilježio* mèđeđačkî.

MÈDVJEĐÂK, *m. geogr. ime.*

a. *ime prebivalištima.*

a) zaselak u Bosni u kotaru ključkom. Popis žit. bosn. i herc. 246., *gdje piše* Međeđak.

b) mjestance u Dalmaciji u kotaru metkovićkom. A. Mašek 76., *gdje piše* Medviđak.

c) selo u Hrvatskoj u županiji modruško-riječkoj. Razdjel. hrv. i slav. 19., *gdje piše* Međeđak.

b. *ime brdima.*

a) brdo u Dalmaciji (u Poljicima). Zborn. za nar. živ. 8, 194., *gdje piše* Medvijak.

b) brdo u Hrvatskoj (kod Divosela). J. Bogdanović, *koji piše* Mèđeđâk. *Ne zove se tako samo to brdo, nego i oranica i livada uza ń.*

c) brijeg u Slavoniji kod sela Bučja (blizu Pakraca). Šem. pakr. (1898) 46., *gdje piše* Međeđak.

c. *ime zemljama (poljima).*

a) zemlja u Srbiji u okrugu smederevskom. Ńiva u Medveđaku. Sr. nov. 1872, 596.

b) zemlja u Srbiji u okrugu kragujevačkom. Ńiva u Medveđaku. Sr. nov. 1873, 327.

c) zemlja u Srbiji u okrugu požarevačkom. Ńiva u Medveđaku. Sr. nov. 1875, 225.

d. *ime vodama.*

a) veliki izvor, na kom je i mlin pri samoj Pivi pod Unčem. V. Ļešević, *koji piše* Mèđeđâk.

b) nekakva voda u Srbiji u okrugu valjevskom. Ńiva do vode Medveđaka. Sr. nov. 1873, 799.

MÈDVJEĐÂNI *(biće takav akc.), m. pl. selo u Hrvatskoj u županiji modruško-riječkoj.* Razdjel. hrv. i slav. 20., *gdje piše* Međeđani.

MÈDVJEĐANIN, *m. čovjek iz sela Medvjeđaka (Međeđaka).* V. Arsenijević, *koji piše* Mèđeđanin.

MÈDVJEĐÂNKA, *f. žensko čeljade iz sela Medvjeđaka (Međeđaka).* V. Arsenijević, *koji piše* Mèđođânka.

MEDVJEĐE, *n. geogr. ime.*

a) selo u Dalmaciji u kotaru benkovačkom. A. Mašek 12., *gdje piše* Medviđe.

b) selo u Srbiji u okrugu kruševačkom. S. Koturović 63., *gdje piše* Medveđe.

c) Mèđeđe, n. adj. sjenokosi Ostroški: Ulegoše uz Međeđe ravno. Vuk rječn. *Primjer je uzet iz* Ogled. sr. 157. *Još ima primjer:* Na Međeđe ravno izlazili. Pjev. crn. 78a. — *Iz Vukova se bilježeńa razabira, da je ovo* Međeđe *pridjev, dakle da je gen.* Međeđega *i t. d., ali je li* Medvjeđe *pod a) i pod b) također pridjev, to se ne razabira; možda je imenica, te je gen.* Medvjeđa *i t. d.*

MÈDVJEĐÎ, *adj. što pripada medvjedu ili medvjedima. Između rječnika u Vukovu* (Bären-, ursinus). *Pored* medvjeđi *govori se i* medveđi, medviđi, medviji, međeđi. *Danas se govori samo u određenom obliku, ali u staro doba se govorio i neodređeni oblik* medvjeđ *(vidi potvrdu dalje pod* b, *b, ff).*

a. *uopće.* Noge joj bijau kano noge medviđe. E. Pavić ogled. 681. Uzme malo od medvеđe masti. J. S. Rejković 197. Uđe nekako stvoreńo u medveđoj koži. Nar. prip. vuk 169. Na ń natuče od međeđa glavu, vire zubi iz međeđe glave kajno čavli iz teška topuza. Nar. pjes. petran. 3, 31.

Glava 'e bila svińska, a noge medvije. Jačke 166. Sad se on suče z ‚medvedje' koži. Nar. prip. mikul. 97.

b. *Pridjev* medvjeđi *upotrebļava se u svezi s nekijem imenicama te zajedno s ńima znači kakvu biļku ili kakvo geogr. ime.*

a) u imenima biļa.

aa) mèdvjeđâ lijèska, *f. ime drvetu, koje se zove i* mečja lijeska *(vidi tamo). Samo u Vukovu rječniku* (Art Baum, arboris genus) ; *u izdańu toga rječn. od god.* 1898. *biļeži se učeno lat. ime* Corylus colurna.

bb) mèdvjeđâ stŭpa, *f. ime biļki. Samo u Vukovu rječniku* (Bärenklau, acanthus mollis *s naznakom, da se govori u Dubrovniku). — Vidi* medvjedska stopa, *koje je ime svakako starije, jer se ta biļka ńem. zove* Bärenklau, *a tal.* branca orsina; *vidi se dakle, da su i drugi narodi našli sličnost između ńe i stope (ńem.* Klaue, *tal.* branca) *u medvjeđa; a ako se doista govori* medvjeđa stupa, *ta je promjena iz novijih vremena.*

cc) medvjeđe grožđe, *ista biļka, koja se zove i* mečije grožđe *(vidi tamo),* Vaccinium vitis idaea. S. Petrović 235. — *I za drugu neku biļku upotrebļava se ime* medvjeđe grožđe, *to je biļka, koja se lat. zove* Uva ursi, *a ńem.* Bärentraube. Farmak. 101.

b) u geogr. imenima.

aa) Medvjeđa Glava, *f. nekakvo mjesno ime zabiļeženo u dva spomenika* XIV *vijeka.* Конь potoka u Medvêđu Glavu. Svetostef. hris. 14. Одь горьńега Grada posrêdь Medvêđe Glave. Mon. serb. 94 *(i otud u Daničićevu rječn.). Prvo je od tijeh mjesta bilo u župi raskoj, drugo u plavskoj; ovo se drugo spomińe još u jednom spomeniku* XIV *vijeka:* Оt gorńe cêste posrêdê Medvêđe Glave. Deč. hris. 113.

bb) Medvjeđa Glavica, *f. brdo u Srbiji u okrugu jagodinskom.* Glasnik 61, 126., *gdje piše* Medveđa Glavica.

cc) Medvjeđa Greda, *f. nekakvo mjesto u Crnoj Gori, spomińe se samo u jednoj nar. pjesmi i iz ńe u Vukovu rječniku.* Sagnaše ih *(t. j. Piperi Turke)* pod Međedu Gredu. Nar. pjes. vuk 8, 99.

dd) Medvjeđa Poļana, *f. nekakvo mjesto negdje u prizrenskoj oblasti zabiļeženo u spomeniku* XIV *vijeka i otud u Daničićevu rječniku.*

ee) Medvjeđa Rupa, *f. brdo u Srbiji u okrugu kruševačkom.* M. Đ. Milićević knež. srb. 705.

ff) Medvjeđ Dol, *m. nekakvo mjesto negdje blizu Prizrena zabiļeženo u spomeniku* XIV *vijeka i otud u Daničićevu rječniku. Isto se mjesto spomińe i u* Deč. hris. 58.

gg) Medvjeđe Brdo, *n. zaselak u Bosni u kotaru kļučkom.* Popis žit. bosn. i herc. 246., *gdje piše* Međeđe Brdo.

hh) Medvjeđi Potok *u Srbiji u jagodinskom okrugu, suh.* Glasnik 61, 127., *gdje piše* Medveđi Potok.

MÈDVJEĐICA *(jamačno je takav akc.), f.*

a) zaselak u Srbiji u okrugu požarevačkom. S. Koturović 108., *gdje piše* Medveđica.

b) voda u istom okrugu. Glasnik 43, 285., *gdje piše* Medveđica.

c) zvijezde, koje se običnije zovu medvjedica *(vidi tamo pod* c). Zvijezde, koje mi kola i medveđice nazivamo. D. Bogdanić 68.

MÈDVJEĐINA, *f. medvjeđa koža, medvjedina (vidi tamo pod b).* Ovu medveđinu nosim, da me ko ne bi poznao. Nar. prip. vuk 170. Okroji mu końa medveđinom, al' i ńega živa kurjačinom. Hrv. nar. pjes. 2, 411.

MEDVJEĐIŠTE, *n. golo brdo u Srbiji u jagodinskom okrugu.* Prozvano otuda, što se tu nekad bio navadio medved dolaziti te davio ļude i stoku. Glasnik 61, 127., *gdje piše* Medveđište.

MEDVJEĐSKI, *adj. što pripada selu* Medvjeđi *i* Medvjeđu (Medvjeđemu?). S. Koturović 28. 63. 71., *gdje piše* medveđski.

MEDVJEĐSKO BRDO, *n. ime brdu u Srbiji u okrugu jagodinskom.* Vinograd u Brdu Medveđskom. Sr. nov. 1868, 212.

MEDVODE, *f. pl. nekakve livade kod sela Jaškova (blizu Karlovca).* D. Hirc.

MEĐ, *prijedlog, koji glasi i* među (*vidi tamo).*

MÈĐA, *f.* terminus, limes. *Mjesto* -đ- *imaju čakavci i kajkavci* -j- *(ali u kajkavaca pored toga i* -đ- *ili možda upravo* -ǵ-), *to se nalazi i u dvije bosanske isprave, pa to ima i M. Divković (vidi među primjerima); u najstarijim srpskim izvorima nalazi se prema crkvenoslavenskom jeziku* -žd-. *Akc. je u dat. sing.* mêđi, *u akuz. sing.* mêđu, *u vok. sing.* mêđo, *u nom., akuz., vok. plur.* mêđe, *u gen. plur.* mêđâ. *Nalazi se i u drugim slav. jezicima: staroslov.* mežda, *rus.* межа, *češ.* meze, *poļ.* miedza *i t. d. Prvobitno je značeńe ove riječi bilo: sredina; to dokazuju drugi indoevropski jezici, u kojima se od istoga korijena nalazi pridjev, koji znači: sredńi; ispor. staroind.* madhya, *grč.* μέσος, *lat.* medius, *starovisokońem.* mitti, *sredńovisokońem.* mitte *(u današńemu ńem. jeziku samo je imenica* Mitte, *t. j. sredina). Iz pojma: sredina lako izlazi pojam* međa, *jer* međa *na pr. između dvije ńive leži u sredini. Nalazi se u svijem rječnicima osim u Vrančićevu, a u kńiževnijem spomenicima od najstarijih vremena.*

a. međa *je u pravome svojem značeńu: kraj dvaju područja, gdje jedno prestaje, a drugo se počińe. U rječniku Mikaļinu* (međa, brig, koji razdiļuje zemļu, limes, terminus), *u Belinu* (confine), *u Bjelostjenčevu* (‚megya', meja, limes, terminus), *u Jambrešićevu* (‚megya', meja, limes), *u Voltigijinu* (frontiera, confine, Gränze), *u Stulićevu* (terminus, confinium, limes), *u Vukovu* (Grenze, terminus, limes), *u Daničićevu* (mežda, međa, meja, terminus *sa primjerima iz* XIII *vijeka i dalje).*

a) uopće. Primjera se navodi samo nekoliko; ima ih dosta drugijeh, ali ne baš vrlo mnogo, jer mjesto međa *često se u istom značeńu uzima* međaš *(vidi tamo).* Sьstahь se sь nimь na meždi otьčьstvija mojego. Stefan pam. šaf. 29. Selo Dobra Rêka sь zaselьki i sь vsêmi međami. Mon. serb. 96 *(iz* XIV *vijeka).* Zapisujemo . . . općini i vlastelemь grada Dubrovnika župu konavalьsku . . . sa vьsêmi mejami i granicami, koje su s Trebińem. Mon. serb. 218 *(iz* XIV *v.).* Sa vьsimь kotaromь do meje Kotorьske. 449 *(iz* XV *v.).* Dasmo sinokošu sa vsimi kumfini i mejami. Mon. croat. 90 *(iz* XV *v.).* (Stridon) zdavna bisi na meji ugarske zemļe i Dalmacije. Š. Kožičić 11b. Pak s pomoći od susjeda međom mire ogradiše. P. Kanavelić 523. Dade državu na međi Misije i crnoga mora. A. Kanižlić kam. 145. Treći ću ti megdan ostaviti pod Kunarom u poļu Kotaru, a na međi turskoj i kaurskoj. Nar. pjes. vuk 3, 108. Drina vodo, plemenita međo između' Bosne i između' Srbije! 4, 151.

Onđe ćete tabor učiniti, a isturi po međama Turke, neka Turci pale kuburlije. 4, 497. Boļe kreni uz jezero vojsku, pa se primi međe Crnogorske. Osvetn. 3, 120. Italija je imala od vajkada ime, međe, jezik, knigu jednu. M. Pavlinović razg. 7. V ugrskom orsagi veļen tik zuz meju hodili su Turki. Jačke 198. Već su bili preko ńeje meji. Nar. prip. mikul. 57.

b) međa *može biti* suha *i* mokra *prema tome, je li suhozemska, ili je vodena.* Sveštenik iz Hrvatske iz sela Ļubine na suhoj međi u II. banskoj regementi. Vuk nar. prip. IX. Svi odnošaji i cio narodni promet, i suhom i mokrom međom, taj je sa Hrvatskom i s Dalmacijom. M. Pavlinović razg. 47.

c) međa *se može upotrebļavati u plur. i onda, kad se misli samo jedna, pa bi se bez ikakve promjene u smislu mogao uzeti sing.* Knez ganuvši se na meje svoje zemļe. Mirakuli 139. Poklisare . . . na vaših međah nedostojno pogrdiste. A. Kanižlić kam. 676. Do mletačkih međah dopratiše *(t. j. cara)* 798.

d) Riječ međa *se uzima kao objekt glagolima* metnuti, odvesti, pomicati, popraviti, postaviti, potkinuti, premještati, preora(va)ti, prestupiti, pretresti, spustiti, staviti, stavļati, usjeći. Ki metnuše meje s cari . . . na granicah komisari. J. Kavańin 203a. Kada odvedoše meje, pridući prid kneza obidvi strani povidiše knezu, kako su učinili zavod meju sobu. Mon. croat. 2. Ne pomiči međe bližńega svojega, koju postave stari u našļedstvu tvojem. Đ. Daničić 5 mojs. 19. 14. Međe pomiču bezbožni, otimaju stado. jov 24. 2. Lijepe im napisali riječi, da će im se međe popraviti. Osvetn. 3, 57. Dočim Huso carstvo okmetova, stijeg dio, među postavio. 4, 49. Kažu, da si se uznio, od kad mi potkide među i darova je duždu. S. Ļubiša, prip. 185. Kako se tuje pritiskuje . . . krivo kupujući ili naimajući, posvajajući, silom otimajući, meje primještajući i prikopavajući. M. Divković bes. 736. Drugo bije *(t. j. sv. Ilija)* u poļu orača, štono tuđe međe priorava. Nar. pjes. vila (1867) 456. Narod kaže *(t. j. u Lici)*, da je nepošteno i grehota zlom namjerom među preorati. V. Bogišić zborn. 434. Pristupivši među svoju uslobodi se u tuđe države poslati svoje sveštenike. A. Kanižlić kam. 168. Da bi čovjek htio pretresti jednu staru među od zgrade, vrta, bašče ili oranice, a tuđa je zemļa ispod one međe, oni, koji hoće, da se pretrese, ne može nikako to učiniti, ako je ne spusti *(u Hercegovini, Crnoj Gori i u Boci).* V. Bogišić zborn. 443. Koji bi seļaniu htio spuštiti među od svoje baštine. Pravdonoša (1851) 28. Ne prinesi starih međah, koje su stavili otci tvoji (*iz lat* ne transgrediaris terminos antiquos, quos posuerunt patres tui. proverb. 22, 28). A. Kanižlić kam. 660. Nije naš posao stavļati međe državah. 403. Podmiti vas Mlečić, da mi među potkinete, koju mi je praded Stevan Crnoević usjekao. S. Ļubiša prip. 166. — *Ovamo se može još dodati primjer:* Je li *(težak)* tuje meje prizaitao i primicao. M. Divković nauk 137.

b. *U nekim čakavsko-kajkavskim ispravama* XVI *vijeka nalazi se* gradska međa *mjesto:* županija, *što je načińeno prema maǵ.* vármegye *(županija, od* vár, *t. j. grad i* megye, *t. j. međa, podračje).* Iminje rečenoga kneza Mikloša, Solce ko se zore, v grackoj meji zagrebskoj buduće postavļeno. Mon. croat. 253. Vse rečeno gospodctvo toliko v zagrebskoj koliko i v drugih knežijah ali gradckih međah (‚medyah') jošće v stara vrimena zavsima je bilo od gospodctva druge gospode odcipļeno i čisto odtrgnuto. 267. Mi Juraj Zrinski . . . Zalajske gradske međe (‚megie') špan. 307. V ladanju grada našega Ozļa, a v gradskoj međe (‚megie') zagrebačkoj. 307.

c. međa *u prenesenom smislu za štogod netjelesno.* Djela Božja premda počmu slabo, narastu pak brez međe i omjere. M. Radnić 250a. Ali je svijet na takvoj međi, da jurve ļudi ne samo jesu zli, nego se jošter fale, da su zli. 266b. Spavaju kakono Jona pod krmom od lađe stojeći na međi za izgubit se i živući među pogibilma od svijeta. 268a. Znademo i mi, koja je oblast crkve rimske, koje su ńezine povlastice, koliko se daleko pružaju, koje su međe ńezine oblasti. A. Kanižlić kam. 680. Đekoje su pjesme tako na međi između ženskije i junačkije, da čovek ne zna, među koje bi i uzeo. Vuk nar. pjes. (1824) 1, XIX.

d. međa *kao topogr. ime (vidi i plur.* Međe).

a) sama imenica međa *bez ikakvoga pridjeva.*

aa) Međa, *selo u Hrvatskoj, u županiji bjelovarsko-križevačkoj.* Razdjeļ. hrv. i slav. 62.

bb) Meja, *selo u Hrvatskoj u županiji modruško-riječkoj.* Razdjeļ. hrv. i slav. 23.

cc) Međa, *selo u Srbiji u okrugu topličkom.* S. Koturović 135.

dd) Međa, ravan prostor od 100 do 200 pluga pod rodnom zemļom *u Srbiji u okrugu jagodinskom.* Glasnik 61, 127.

ee) Međa, *mjesto u Srbiji u okrugu smederevskom.* Ńive u Međi. Sr. nov. 1871, 818. *I drugo mjesto istoga imena u okrugu požarevačkom.* Livada u Međi. Sr. nov. 1873, 619.

b) s nekijem pridjevima.

aa) Drenova Međa *(vidi tamo).*

bb) Duga Međa *(vidi tamo).*

cc) Mala Međa, *mjesto u Srbiji u okrugu podrinskom.* Ńiva u Maloj Međi. Sr. nov. 1870, 719.

dd) Veļa Međa, *selo u Hercegovini u kotaru ļubińskom.* Popis žit. bosn. i herc. 540.

ee) Vražja (Vraža) Međa, *mjesto u Srbiji u okrugu kruševačkom.* Ńiva u Vražoj Međi. Sr. nov. 1875, 149.

ff) Đorina Međa, *mjesto u Srbiji u okrugu smederevskom.* Ńiva u Đorinoj Međi. Sr. nov. 1875, 55.

gg) Janina Međa, *mjesto u Srbiji u okrugu požarevačkom.* Zemļa oraća u Janinoj Međi. Sr. nov. 1875, 375.

e. međa *može značiti: česta, gušta, koje se značeńe razvilo otud, što česta, gušta služi često kao međa ńivama, livadama i t. d. U rječniku Vukovu* (Gebüsch, fruticetum *s primjerom iz* nar. pjes. vuk 1, 380: Eto, majko, iz međe međeda). Posiče ga i baci u među. Nadod. 200. Lav tražeći što za ručak upazi zeca u međi. D. Obradović basne 26. Vińaga po međama raste. P. Bolić vinod. 1, 35. Ou ļušku po sredi, pa u među. Golubica 5, 203. Živi *(t. j. strigavac)* po međama i po ledinama. K. Crnogorac zool. 160. Međa, grmen. *U Moraći.* A. Jovićević.

f. međa *može još značiti kamenu ogradu bez kreča i zemļe, koje je značeńe izišlo otud, što takove ograde služe za međe. U rječniku Mikaļinu* (međa, ograda od kamenja, maceria, maceries), *u Belinu* (međa, macera, muro a secco senza calce), *u Stulićevu* (meda, maceria sicco lapide constructa) *i u Vukovu* (ograda od kamena kao zid, ali boz kreča i zemļe *s primjerima iz nar. poslovica:* Teško međi na tudoj zemļi, — Kakva jeđa, takva meda *i s naznakom, da se govori*

po jugozapadnijem krajevima). Po mnogijem su mjestima preko kamenitijeh strana podzidane međe sve jedna iznad druge. Vuk kovčež. 33. Vukova Međa, znaci od zida bez kreča i zemļe, koji je išao od Bijele gore . . . do Kučkoga Koma . . . Vuk rječn. s. v. Vukova Međa.

MEĐAĐA, *f. selo u Bosni u kotaru zvorničkom.* Popis žit. bosn. i herc. 380.

MEĐAK, *m.*

a) neka oranica kod Daruvara (u Slavoniji). Šem. pakr. (1898) 48. — *Ne razabira se, je li gen.* Mećka *ili* Međaka.

b) kut međak *kao matem. i fiz. izraz za ńem.* Gränzwinkel, *tal.* angolo limite. B. Šulek rječn. znanstv. naz. *Ni tu se ne razabira, kako bi bio gen.*

MEĐAN, međna, *adj. što pripada međi. Samo u jednom spomeniku* XIV *vijeka i otud u Daničićevu rječniku.* U planinu do groba međьnoga. Mon. serb. 92.

MEĐANSKA MÂLA, *f. dio (mahala) sela Majura u Srbiji u okrugu jagodinskom.* Glasnik 61, 127.

MEĐAR, međara, *m. isto što međaš, ńem.* Anrainer. Jur. polit. terminol. 24. — *Ne razabira se pravo značeńe u primjeru:* Eto s čega Spļetski varošanin izostao je Vrgorskomu međaru. M. Pavlinović razl. sp. 130.

MEĐARE, *mjestance u Dalmaciji u kotaru šibeničkom.* A. Mašek 95. *Ne razabira se, je li neutr. sing. ili je fem. plur.*

MEĐARICA, *f. ptica, koja se lat. zove* Silvia curruca, *a ńem.* Zaungrasmücke. *Ime je izvedeno od* međa *u značeńu pod* e. J. Etinger 135.

MEĐARIĆ, *m. prezime zabiļeženo u spomeniku* XVI *vijeka.* R. Lopašić urb. 16.

MÈĐÂŠ, međáša, *m.* terminus, conterminus. *Pored* međaš *nalazi se i* mejaš *i* meaš. *Sva se ova tri lika nalaze u štokavskijeh pisaca; na pr.* međaš *u M. Radnića, A. Kadčića, A. Bačića, M. A. Reļkovića, —* mejaš *u M. Divkovića, J. Banovca, F. Lastrića, G. Peštalića, —* meaš *u P. Posilovića, M. Radnića, S. Margitića, J. Matovića; u čakavaca je ponajviše* mejaš, *rijetko* meaš, *a još rjeđe* međaš *(u Đ. Barakovića nalaze se sva tri lika). I u jednoga pisca štokavca* XIX *vijeka (M. Pavlinovića) nalaze se likovi* mejaš *i* meaš. *Potvrde svemu ovome nalaze se daļe među primjerima. — Nalazi se u svijem rječnicima osim u Daničićevu, a u književnijem spomenicima od* XV *vijeka (vidi prva dva primjera iz* Mon. croat. *pod* d).

a. *isto što* međa *u pravome značeńu pod* a. *U rječniku Vrančićevu* (meaš, limes, terminus), *u Mikaļinu* (međaš, *s. v.* dub: dub međaš, arbor terminalis *i s. v.* međa: učiniti međaše, staviti među, termino), *u Belinu* (mejaš, confine, međaš, termine, segno che dinota il fine d' una possessione), *u Voltigijinu* (međaš, mejaš, confino, termine, die Gränzen), *u Stulićevu* (međaš, mejaš, terminus, finis, confinium; *krivo stoji uz* međaš *gen.* međaši, f., *kao da je ženskoga roda!) i u Vukovu* (mèjâš, mejáša, m. međa, Grenze, finis, terminus *s dodatkom, da se govori u Sińu).*

a) uopće. Od rike Eufrata dari do mora budu mejaši vaši. Bernardin 33. (Stridon) stoji meju mejaši Dalmacije i ugrske zemļe. Transit 1. Koji s nami mejaš ima, zapovidi moji podložan prijima. M. Marulić 8. I mirno pokoji s Turci na mejašu *(t. j. Dubrovnik).* H. Lucić 229. More . . . izide (‚izine') iz svojije mejaša i mnoge zemļe potopi. M. Divković čud. 16b. I da je vazda lin međaše (‚medyasse') robiti. Đ. Baraković vila 322. Svak sebi izbire bogate države, mejaši opstire poļa i dubrave. jar. 27. Izašadši Isus iz meašev Tira pride k moru galilejskomu. I. Bandulavić 169b. Glas mudrosti ńihove doseže tja do najzadńih mejaših zemļe. P. Radovčić način 147. Iskaše ga *(t. j. Saul Davida)* po brdije i dolina i po svije meašije (‚mehaície') Izraelskije. M. Radnić 294a. Tvrdostjene kotar ište međaše. Poslov. danič. Sad Frano svom obranom štiti mejaš Trogiranom. J. Kavańin 120b. Mejaše je svoje produžil i rašíril . . . tja do mora. A. Vitaļić istum. 262. Da mir dopuščen od tvojo milosti kršćanske meaše od svakoga neprijateļa slobodne čuva. L. Terzić 232. Tko zna moru meaše ńegove? S. Margitić fala 229. Da je tako utvrdio ova Bog u mistu svomu, da ne prođu međaše, gdi je Bog stavio ńi. A. Baćić 434. More zatvori među svoje meaše. J. Filipović prip. 1, 61a. Posla poklisare kraļu, da se dostoji doći na meaš od Bulgarije. A. Kačić razg. 35. Približavši se Jakov k mejašu Kananejskomu. korab. 33. Imate poći od ovoga mista, od ovih vinograda, poļa, sidbe, ńiva i svega meaša našega. J. Banovac blag. 72. Isukrst zapovidi i reče vodam, da ne mimođu mejaše ńihove. 246. Život koludarski muožio se je i rasplodio po svemu svitu, po Etiopiji, po Persiji i do mejaši od Indije. A. d. Costa 1, 91. I čuvati od zemļe međaše. M. A. Reļković sat. 156. Sotona pakleni . . . po trgovištah, mejaših, sokaci, mehanah i po istima crkvama obiodi tražeći, koga bi proždro. G. Peštalić 81. No šta ište vlada Crnogorska? ište, da joj međaši se kažu, dokuda je vladičanstvo ńino. Osvetn. 3, 27. Ustaje selo na selo . . . da se krve radi meaša. M. Pavlinović razl. sp. 41. Sve, što spada na jedno selo u ńemu i okolo ńega, dokle dopiru ńegove granice, kaže se mejaš ili òdût toga sela. *U Poļicima.* Zborn. za nar. živ. 8, 251. Mejaš, terminus, *u Istri, gdje je akc.* mejáš, *plur.* mejâši. D. Nemanić (1883) 48. Međaš, m. međa. *U selu Šaptinovcu (u Slavoniji) gdje je akc.* mèđaš. S. Ivšić, rad jug. ak. 168, 157.

b) međaš *se može upotrebļavati u plur. i onda, kad se misli samo jedan, pa bi se bez ikakve promjene u smislu mogao uzeti sing. (vidi* međa *pod* a, *c).* (Grad Zdriń) biše na mejaših Dalmacije i ugarske zemļe. Starine 1, 226. Na meaše kad dojdoše, u Egipat da ulizu. P. Vuletić 78. Vidi *(t. j. car Josip)* svojim okom Savu i svoje međaše. M. A. Reļković sat. 119. Među zemļama oranicama obično je međom zemļa u spodobi brazde, koje ne smije nijedan preorati, a na livadama je međom kameńe u zemļu zakopano. I jedno i drugo zove se mejaši, međaši. *U Žumberku.* V. Bogišić zborn. 433. Jezero se izkrivudalo po pedeset miļa i preo švajcarskih mejaša. M. Pavlinović razl. sp. 426.

c) Riječ međaš *se uzima kao objekt glagolima* pomaći, postaviti, premicati, prenositi, prestupati, staviti (stavļati). Ako bude . . . pomakao mejaše za potaknuti nesklade i pravdańa. A. d. Costa 2, 147. Kakono je Bog postavio meaše moru, dan i misece čoviku. L. Terzić 288. Postavićeš mejaš blizu planine. A. Kačić korab. 77. Sve su duše Bogu išle . . . druga duša ne mogaše, često mejaš premicaše. Hrv. nar. pjes. 1, 496. Grih jošter, koji činu težiteļi od zemaļa prinoseći mejaše. A. d. Costa 2, 147. Kojino *(t. j. valovi)* . . . mejaše ne pristupaju. J. Banovac pred. 26. Meaš staviti. Vrančić rječn. *s. v.* limi-

tare. Razdili zemļe i stavi jim mejaše. Ļetop. dukļ. 17. Kako da bi . . . odluci tvojoj mejaše ne stavil. A. Georgiceo nasl. 55. Stavio si meaš, koga ne će mimoići. M. Radnić 547a. Istim vodam mejaš stavļa *(t. j. Bog)*. A. Vitaļić istum. 523.

b. međaš *u prenesenom smislu.*

a) za štogod tjelesno. Kada mu u ušiju naraste njeko divje meso i zatvori mejaše od ušiju, kojijemi čuje. M. Divković bes. 718.

b) za štogod netjelesno. Koja *(t. j. gospoja)* se ponaša lipotom i slavi više od mejaša čovičke naravi. H. Lucić 245. Druga *(t. j. nemoć)*, koja me dovede do smrtnoga mejaša. P. Hektorović 54. Koliko bi tada veselje ne, biliša ili meaša položiti ne moremo. F. Glavinić cvit 90a. O smrti, meašu od svake muke! P. Posilović nasl. 42a. Ne izlaze iz međaša i osnovańa ńihovije grijeha *(t. j. lijeni)*. M. Radnić 271a. Pakao rasprostrani svoj trbuh i otvori svoja usta brez međaša nikakva. 315a. Kad ispuńeńe ne izlazi iz međaših pošteńa i srama naravskoga. A. Kadčić 499. Ńegova žeļa ne mogaše se uzdržati u mejaši tolike tisnoće. J. Banovac pred. 140. Oblast tvoja kugi mejaš zabiliži. P. Kneževič pism. 132. Prišavši mejaše od razbora. osm. 117. Ne samo da Bog svaka ožalošćenja nam šaļe, nego im i mejaše pripiše i zabiliži, dokle, za koliko vrimena i po koji način imaju koga žalostiti F. Lastrić ned. 214. More biti, da sam u duļini priša mejaše. M. Zoričić aritm. 58. Da se malomań ne može uzdržati u ikakve kraje i meaše *(t. j. nemilost ńihova)*. J. Matović 3. Stojeći među mejaši od zabrańenja. A. d. Costa, 2, 103. Ako bi prišla *(t. j. srđba)* svoje mejaše. M. Dobretić 205. Da je zabrazdio preko mejaša svoje dužnosti, svoga dostojanstva. M. Pavlinović razl sp. 182.

c. međaši *(plur.) znači katkad ono područje, koje je kakvijem međama (međašima) opkoļeno; ovo može biti samo onda, kad je riječ* međaši *združena s kakvijem prijedlogom.* Ki bihu u Betlemu i po fsih mejaših ńegovih. Bernardin 12. U Betleemu i po svijeh meaših ńegovih. I. Bandulavić 14b. Koja bijahu u Betlemu i u svima mejašim ńegovim. F. Lastrić svetń. 196. *(ovo je sve troje prijevod iz jevanđeļa* matth. 2, 16: Qui erant in Bethlehem et in omnibus finibus eius). Srditih vod silo bihu se vratile u svoje meaše. Đ. Baraković jar. 20. Sve čisto bi očitovano i povidano po svih mejaših sega svita. A. Vitaļić istum. 57. Kada Nilo izajde iz meaša svojih. S. Margitić fala 22. Nije li se more vratilo u meaše svoje? 24.

d. međaš *može značiti čovjeka, koji s kim međi. Ovo je značeńe zabiļeženo u rječniku Bjelostjenčevu* (mejaš, kotarnik, confinis, conterminus), *u Jambrešićevu* (mejaš, accola) *i u Vukovu* (međaš, koji s kim međi, do ńega stoji, der Angrenzende, confinis). Toj zemļi jest kotar ot potoka gori v Hrast . . . a mejaši su Jure Fabjanić z bratiju Mon. croat. 57 *(iz* xv *vijeka)*. Koj ńive je mejaš Blaž Novačić od s(u)nca ishoda, a z druge strane je mejaš Jure Štefanić od s(u)nca zahoda. 86 *(iz* xv *vijeka)*. Ivan Jakovčić z Dubčan, a mejaš Humački, ta ‚prisezo', da je zapametil, da je to Humačka plemenščina i ńih plemenščina i da su vazda v držanju imili. 196 *(iz* xvi *vijeka)*. Da bi nitko zgradio stane navlašь blizu drugoga meaša. Stat. poļ. ark. 5, 265. Evagrid, solunski car, mejaš moj, vidiv me bižeći i svoju vojsku skupiv stiže me. Starine 3, 301. Kad ko što prisvoji ter smatra za svoje, n. p. komad šume, poļa ili livade, onda narod kaže, da se imaju izvesti mejaši, t. j. stariji ļudi u selu i u okolici koji znadu iz starine, čije je dotle bilo. *U Stubici (u hrv. Zagorju)*. V. Bogišić zborn. 401. Najprije dolaze na red prodavčevi bratstvenici, poslije ńih međaši onoga dobra, koje je za prodaju, za ńima dolaze seļani prodavčevi. V. Bogišić zakon. 20. Mejaš, confinis, *u Istri, gdje je akc.* mejáš, *plur.* mejáši. D. Nemanić (1883) 48.

e. Mejaš, *nekakav brijeg u Poļicima.* Zborn. za nar. živ. 8, 192.

MEĐAŠAN, međašna, *adj. što pripada međi. Između rječnika u Stulićevu* (finitimus, confinis, conterminus). *U jednoga se pisca nalazi na dva mjesta; na prvome znači: krajńi, a na drugome: omeđen, ograničen (u prenesenom smislu).* Ovo 'e krjepos od krjeposti *(t. j. ļubav)*, plod i svrha od živosti i mejašna ńih granica. J. Kavańin 343b. Izkusit se ne će dosti od pameti vijek mejašne, ni nebeske, ni zemļašne. 529a.

MEĐAŠANI, *m. pl. zaselak u Srbiji.* Etnogr. zborn. 8, 657.

MEĐÁŠÊŃE, *n. nom. verb. od* međašiti. *U rječniku Stulićevu* (mejašeńe) *i u Vukovu* (1898).

MEĐÁŠI, Međášâ *(biće takav akc.), m. pl. mjesno ime.*

a) selo u Bosni u kotaru bjelinskom. Popis žit. bosn. i herc. 302.

b) zaselak u Bosni u kotaru brčanskom. 308.

c) zaselak u Hercegovini u kotaru gatačkom. 518.

MEĐÁŠITI, mèđâšîm, *impf. biti međaš, međiti. U rječniku Stulićevu* (međašiti *i* mejašiti, finitimum esse) *i u Vukovu* (1898, međašiti, međiti). Centauro, ki s ńim mejašahu, zva na pir Peritov kraļ od Lafiti. M. Marulić 70. Najdońa krajina, ka mejaši s Vlasi. I. T. Mrnavić osm. 39. Knez Lazar imade sva ona mista, koja mejaše z Dunajem. A. Kačić razg. 54.

MEĐAŠIV, *adj. Samo u Stulićevu rječniku* (mejašiv, limitans). — *Sasma nepouzdano.*

MEĐAŠKI, *adj. koji je na međašu, na međi. Samo u primjeru:* Polag toga bili su ostali dobri ļudi domaći i mejaški. Mon. croat. 284 *(iz* xvi *vijeka).*

MEĐAŠNIK, *m. čovjek, koji s kim međi, međaš. Između rječnika samo u Vrančićevu* (meašnik, conterminus). *Što je zabiļeženo drugijeh primjera za ovu riječ, u svima je* -j- *mjesto* -đ-. Posla k mejašnikom svojim. M. Marulić 5. A mejašnik on je š ńima. J. Kavańin 252a. Gabaonićani . . . budući mejašnici i pomoćnici jeruzolimski. A. Kačić korab. 112. Mejašnik sam s jednim gospodinom, koji ima jednu lipu ćer. N. Palikuća 50. Potaknuti nesklado i pravdańa među mejašnikom i susidima. A. d. Costa 2, 147. Jeda si se pristrašio i predaš od kojega kraļa tvoga mejašnika? I. P. Lučić razg. 9. Vrag pakleni . . . za dostignuti propasnu svoju svrhu hoti se služiti s kipom mejašnikom, koji se oziva̋še gospodarom od jednoga dila zemļe. izkaz. 5. Nit se kakvog kraļa svoga mejašnika bojao. G. Peštalić 79.

MÈĐE, Méđâ, *f. pl.*

a) zaselak u Hercegovini u kotaru konjičkom. Popis žit. bosn. i herc. 534.

b) zemļa u Srbiji u okrugu biogradskom. Ńiva u Međama. Sr. nov. 1865, 351.

c) zemļa u Srbiji u okrugu kragujevačkom. Ńiva u Međama. Sr. nov. 1870, 490.

d) neka livada u Srbiji u okrugu jagodinskom. Glasnik 61, 127.

e) Meje, *u Poļicima ime nekakvoj vodi, zemļi, oranicama.* Zborn. za nar. živ. 8, 197. 200. 201.

MEĐEČAD — MEĐEDIĆ *vidi kod* medvječad — medvjedić.

MEĐEDIJA, *m.* (?). *nekakva kapa u Bosni i Herc.* Međedija je prije bio osobito u modi i na glasu. Boje je ‚crveno u mrku'. Zborn. za nar. živ. 4, 194. — *Možda je kakva turska riječ, pa bi bolje bilo -ģ-.*

MEĐEDINA — MEĐEĐE BRDO *vidi kod* medvjedina — Medvjeđe Brdo.

MEĐENAC, međenca, *m. međaš, susjed. Govori se u timočko-lužničkom kraju u Srbiji (sa -ģ- mjesto* -đ-). A. Belić 180.

MÈĐÊŃE, *n. nom. verb.* a) *od* mediti, b) *od* međiti. *Oboje u rječniku Vukovu.*

MÈĐER, *adv. riječca za pojačivaće onoga, što se izriče ili poriče. Riječ je uzeta iz tur. (pers.)* mégér, *kojoj F. Miklošić,* Die türkischen Elemente, Denkschriften 35, 125. *bilježi značeńu:* wenn nicht, ausgenommen, nur dass, vielleicht, wohl, zufällig. *Od tijeh značeńa najbliže značeńu riječi* međer *u našem jeziku stoji* ‚wohl', *te bi se u gdjekojim primjerima mogla prevesti ńemačkom tom riječcom; ali ponajviše je* međer *jače te se izjednačuje u značeńu s riječma* bome (bogme), zaista (doista). *Između rječnika samo u Vukovu, u kojem značeńe nije točno naznačeno* (folglich, also, igitur, ergo) *i dodaje se primjer (iz narodnoga pričańa o Milošu Obiliću navedenoga u rječn. s. v.* obil *i u* nar. posl. vuk 229): Međer obila majka rodila obila junaka! *U književnosti se* međer *nalazi od početka druge polovine* XVIII *vijeka.*

a) međer *se obično uzima u uzvičnim rečenicama, kad se od čuda ili od radosti ili od žalosti ili od drugoga kojeg raspoloženja (na pr. od šale, ironije) uzvikuje.* Što će ti reći tvoja družina . . . Ter međer je u crkvi? Posvetio se je. A, a! čudna svetca! J. Filipović 1, 489b. Evo nami naše sunce žarko, međer nije poginuo Janko! A. Kačić razg. 149. Međer imade i meni prilični grišnika! Đ. Rapić 47. Ah međer sam se ja nesrićna do sada varala! 460. Mloge stvari kazuješ, Slavonče, međer si se poboļšao, momče. M. A. Reļković sat. 123. Idite i s vašom dicom! nisam se ovako sladko nasmijala Bog zna kada; međer ste vi jedna šaļivica! sabr. 12. A ovi onda pomisli u sebi: međer ti ovde nije do stajańa! D. Obradović basne 304. Kuku mene! međer sam ja pošla za ajduka! Vuk dan. 1, 71. Međer ima u cara Turaka, međer ima silnijeh junaka, koji zeta obraniše moga. Nar. pjes. vuk 2, 287. Nuto vale, vlaškog svetiteļa! međer su ga na suncu sušili! 3, 75. Međer, pašo, ti si pomislio, da si Crnu goru istražio. 5, 490. Kad on . . . prouči, šta se piše, on reče: Međer sam ja jednoga cara sin! Vuk rječn. s. v. Sibińanin Janko. Bre aferim, moj sokole sivi, međer zna se, da si roda moga! Nar. pjes. juk. 111. Pobratime, kapetan Ivane! ja sam mlio, da si boļi junak, pak tog si se poplašio, pobro! Međer Ivo jedna strašivica! 171. Međer nije vjere u Turčinu, to su davno besjedili ļudi. 317. Međer je baš zaludu u šupļu tikvu proso sipati! M. Pavlinović razg. 58.

b) Rječe se uzima međer *u rečenicama, u kojima nema uzvikivańa, nego se prosto što izriče ili poriče.* Kupio aļinu i platio, pak je sakrio na dno sanduka . . . zato međer on meni naručavaše, da sanduk ne ostavļam otvoren. D. Obradović basne 358. Međer ti se najedila ļuba. Pjev. crn. 120a. Moja žena jutros bješe navalila, da ti ponesem jedan ćup masla; no sam ja međer dobro učinio, što je nijesam poslušao. Vuk nar. posl. 61. Međer Omere, ti mńadijaše, o je lako. Nar. pjes. vuk 5, 529. Nije to međer više oni smeđi lav. M. Pavlinović razl. sp. 334. Mi smo mlili, vi ste izginili, a vi međer izginili niste. Smailag. meh. 52. Ja sam Muja međer ostavio na bijeloj kuli od kamena. Nar. pjes. hörm. 2. 92.

MEĐEROVIĆI, *m. pl. zaselak u Bosni u kotaru fojničkom.* Popis žit. bosn. i herc. 78.

MEĐEŠ, *m. pusta u Slavoniji u županiji srijemskoj.* Razdjeļ. hrv. i slav. 85. — *Da nije ovo ime mag. izvora? Ispor. mag.* megyés *(biskupijski, eparhijski).*

MEĐEŠKI, *m. prezime u naše vrijeme.* Imenik (1906) 72. — *Za postaće ispor. riječ, koja je pred ovom.*

MÈĐICA, *f.*

a. *dem. od* međa. *Potvrda je u rječniku Vukovu.*

b. *mjesno ime.*

a) mjesto u Srbiji u okrugu požeškom. Ńiva u Međici. Sr. nov. 1867. 31.

b) Međica ili Kriva Kosa, produžeńe od planine Samara. *U Srbiji u okrugu jagodinskom.* Glasnik 61, 127.

c) Međica prostor na jednoj kosi od 25—30 pluga pod sitnom gorom i rodnom zemļom. *U Srbiji u okrugu jagodinskom.* Glasnik 61, 128.

MEĐICE, *f. pl. mjesno ime.*

a) nekakvo selo u Crnoj Gori. Od Medicah sela malehnoga. Pjev. crn. 143b.

b) pusta u Slavoniji u županiji požeškoj; *prebivalište nastalo poslije g.* 1900. Razdjeļ. hrv. i slav. 68.

MEĐIĐA, *f. dva muhamedovska sela u Bosni u kotaru gradačkom, — Dońa i Gorńa Međiđa.* Popis žit. bosn. i herc. 322. — *Ime će biti turskoga izvora.*

MEĐIGA, *f. mjestance u Dalmaciji u kotaru dubrovačkom.* A. Mašek 87.

MEĐIJAK, Međijaka *(tako će biti gen.), m. ime brijegu i oranici kod sela Bučja u Slavoniji (blizu Pakraca).* Šem. pakr. (1898) 46c. 47c.

MEĐILO, *m. jarac, koji vodi.* F. Kurelac dom. živ. 63.

MEĐIMORAC, Međimorca, *m. prezime u kajkavaca (u kojih je upravo* Međimorec). Imenik (1906) 85. *I prije našega vremena:* R. Lopašić 301. — *Upravo znači: čovjek iz Međimorja, t. j. iz Međumorja.*

MEĐIMURJE, *n. zemļa, koja se zove i* Međumurje *(vidi tamo).* Kuga u Međimurju. P. Vitezović kron. 191.

MEĐINA, *f. biće isto što međa. Samo na jednome mjestu u jednoga pisca* XVI *vijeka.* Što se je tamo usijalo pri međinah ukraj puta. M. Vetranić 1, 14.

MEĐINE, *f. pl. selo u Hercegovini u kotaru stolačkom.* Popis žit. bosn. i herc. 562. *i dva zaseoka u Hercegovini, jedan u kotaru mostarskom, drugi u bilećkom.* 496. 508.

MEĐIŠ, *m. biće isto što međa. Samo na jednome mjestu u jednoga pisca* XVI *vijeka.* A slavno toj more k brdu se ne dviže, pristupit da more zemaļske međiše. M. Vetranić 1, 122. — *Nije*

sigurno, treba li čitati upravo međišo, *možda je i šta drugo.*

MEĐIŠTE, *n. Samo u Šulekovu* rječn. znanstv. naz. *kao geogr. i mat. izraz za ńem.* Gränzpunkt *i za tal.* punto di limite.

MEĐIT, *riječ tamna i postańem i značeńem; samo na ovome nejasnom mjestu:* Koja krajina ni međita (‚medjita') župa k moru, neg osbita. J. Kavańin 118a.

MÈĐITI, mèđîm, *impf. biti međaš, — stavļati među. Samo u Vukovu rječniku* (1. angrenzen, conterminus sum, 2. begrenzen, limitem pono). *Ispor. još primjer:* Međaš, koji s kim međi (do ńega stoji). Vuk rječn. s. v. međaš.

MEĐNICA, *f.*

a) žena, koja s kim međi ili međaši. Samo na jednome mjestu u ispravi XIV *vijeka.* Krstь mednice je Belehnine hćere (‚htere') Bogoslave. Glasnik 35, 121.

b) kao neki geogr. izraz, samo u Šulekovu rječn. znanstv. naz., *gdje stoji:* gore međnice *za ńem.* Gränzgebirge.

MEĐNIK, *m.*

a) kamen, kojim se naznačuje kakva međa. Između rječnika samo u Daničićevu, gdje će biti netočno zabiļeženo značeńe: lat. limes, *a navodi se potvrda iz spomenika* XIV *vijeka:* Dêlomь, koji spada mimo Vlasêno Poļe i onuđe međьnika. Mon. serb. 94. *Taj se primjer nalazi i u* Deč. hris. 25. *Druge su potvrde:* Postavismo međ'nike i mlinь na crьkovnoj zemļi postavismo. Deč. hris. 26. 95. I odoše i prođoše ļudi . . . i međnike udariše steće. Osvetn. 2, 185. Na mir dođi, mednika ne prođi, dotle vaše, a amo je naše. 4, 49. Jer će navit k Beču bijelomu i prostići Praga zlaćenoga, iza Praga udarit međnike, na kojim (‚kojem') će napisati Turci: Ni mi tamo, ni ti vlaše amo! 6, 40. *Riječ* međnik *u navedenom značeńu potvrđuje za Bosnu i za Srbiju (oko Ļubovije)* V. Bogišić zborn. 433. 434., *a za Kuće (u Crnoj Gori)* Etnogr. zborn. 8, 231 (‚méđnik'). *B. Šulek u* rječn. znanstv. naz. *biļeži plur.* mednici *kao geogr. izraz za ńem.* Gemarkung.

b) Međnik *(upravo* Mejnik*) geogr. ime u spomeniku* XVI *vijeka:* Po vas vrh, ki se zove Mejnik *(neydje u Hrvatskoj).* Mon. croat. 214.

MEĐŃI, *adj. Samo na ovome mjestu:* Srijed gomile kamenite jošte rastu daj dva busa od travice zlamenito, ka se zove međńa rusa. M. Vetranić 1, 14. — *Nije sigurno, da se ima čitati* međńa; *u jednom je rukopisu* ‚megnia', *u drugom je* ‚medna'; *vidi u istoj knizi i str.* 478.

MEĐOGRAĐE, *n. zaselak u Hercegovini u kotaru bilećkom.* Popis žit. bosn. i herc. 510.

MEĐORIJEČJE. *n. mjesto među rijekama. U spomeniku iz polovine* XVII *vijeka, u kojemu mjesto* -đ- *stoji po crkvenoslavenskom* -žd . Otčьstvom ot Stefańa Poļa, ježe jestь meždorěčije Tar'skoje i Piv'skoje. Ļ. Stojanović zap. i natp. 1, 365.

MEĐOVIĆ, *m. prezime.* Etnogr. zborn. 5, 653.

MEĐTRGOV, *m. selo u Kosovu.* Otaġbina 4, 217.

MEĐU, *praep.* inter, intra, *slaže se s akuzativom i instrumentalom (vrlo rijetko s lokativom, vidi pod* 2. h). *Osim lika* među *nalaze se i drugi:* med, med, meu *i t. d. (vidi pod* 1.). *Prijedlog ovaj imaju svi slavenski jezici: staroslov., bug. i rus.* meždu, *češ.* mezi, *pol.* między, między *i t. d. Svojim postańem je* među *upravo lok. du. od imenice* meda *(t. j. sredina), i to iz onoga vremena, dok se lok. govorio sam bez prijedloga; dakle je na pr.* među górâ *značilo upravo:* na međama gora, *t. j. jedna i druga gora ima svoju među, a to je ono mjesto, koje je po srijedi između ńih. Otud se vidi, da se prijedlog* među *izvorno najprije slagao s genitivom (a u ruskom se jeziku još i danas slaže, na pr.* между горъ), *a poslije se prema drugijem prijedlozima, kojima se izriče mjesto na pitańe* gdje *i* kamo (nad, pod, pred, za) *stao slagati s akuz. i s instr. Nalazi se u jeziku od najstarijih vremena, a imaju ga svi rječnici: Vrančićev* (meu, inter, intra), *Mikaļin* (među, usrid, inter, intra), *Belin* (među, fra, tra, in mezzo), *Bjelostjenčev* (među, med — *biće upravo* meģu, meģ — med, meju, mej), *Jambrešićev* (među, *biće upravo* meģ, inter, intra), *Voltiģijin* (među, med, meju), *Stulićev* (među, među, mej, in medio, inter *s naznakom, da je* među *iz Habdelićeva rječn.), Vukov* (među, med, zwischen, inter), *Daničićev* (među, medu inter). — *U dva je rječnika zabiļeženo, da je* među *također prilog (ne samo prijedlog):* Među, to jest unutra, inter ut inter parietes; — staviti među, staviti usrid, interpono, interjicio, in medio colloco *u Mikaļe,* — med t. j. vunutre, kakti vu hiže, intra parietes domus *u Bjelostjenca. Ali da bi riječ* među (med, meu *i t. d.) bila adv., to se ne može od drukud potvrditi.*

1. *Likovi.*

a) među. *Taj se lik nalazi u štokavskijem spomenicima i knigama od najstarijih vremena (u* XIII *vijeku,* Mon. serb. 23. 45, *u* XIV *v.* Deč. hris. *i t. d.). U nekih se štok. pisaca nalazi samo taj lik, n. pr. u I. Đorđića, I. Gundulića, A. Kačića, A. Kadčića, A. Kanižlića, F. Lastrića, J. Matovića, G. Palmotića, D. Rańine, Đ. Rapića i t. d. U knigama i spomenicima čisto čakavskima (t. j. bez sumjese štok. govora) ne nalazi se lik* među.

b) med *se nalazi u štok. govoru, osobito u pjesmama narodnima (vidi među primjerima) i umjetnima (na pr.* Osvetn. 4, 13) *poradi stiha, rijetko u prozi (na pr.* nar. prip. vuk² 223); *najstarija je potvrda za štok. govor liku* med *u A. Knezovića* 69. *Imaju ga i kajkavci (vidi naprijed potvrde iz rječn. Bjelostjenčeva i Jambrešićeva).*

c) med *je običan lik u čakavaca današńega vremena; vidi potvrde među primjerima iz nar. pjes. istr. i iz nar. prip. mikul.; između starijih čak. spomenika i knjiga nalazi se samo u Mon. croat., u F. Glavinića, u P. Vitezovića i u M. Kuhačevića (vidi potvrde među primjerima). Ali i u štokavaca se nalazi ovaj lik, ima mu potvrda u A. Knezovića, M. Katančića i u nar. pjes. vuk, a i Vukov ga rječnik biļeži:* med nama. *I kajkavcima je poznat lik* med *(vidi naprijed potvrdu iz Bjelostjenčeva rječn.).*

d) meda *se može potvrditi samo iz jednoga čak. pisca:* meda ńe *(t. j. među ńih).* F. Glavinić čet. posl. 69., cvit 8b. 322a.

e) meju *je posve obično u čakavaca i starijega i današńeg vremena; sasma je rijetko* meju *u štokavaca, na pr. u ispravi bosanskoga bana Tvrtka iz g.* 1367. (Mon. serb. 176), *u M. Vetranića* 2, 54, *u B. Gradića* duh. 18 *i u P. Bakšića* 108. 109.

f) mej *je u starijim čak. spomenicima i knigama obično kao i* meju; *osim potvrda, koje se mogu dale naći među primjerima, navode se još ove:* Kolunić zborn. 11. Korizmeńak 18b. Ant. Dalm. nov. tešt. 195b. P. Zoranić 17. Oliva 49 *i dr. Za današńi je čak. govor potvrda u D.*

Nemanića (1885) 61. *Između štok. pisaca imaju* mej *samo M. Divković i B. Kašić, a ima ga i Stulić u rječn., kao što ga ima i Bjelostjenac.*

g) meu *se nalazi često u čak. i štok. spomenicima i knigama* XVI *i* XVII *vijeka; između pisaca* XVIII *vijeka imaju taj lik samo* J. Kavańin, L. Terzić *(vidi za ovu dvojicu potvrde među primjerima),* A. Vitaļić istum. 127. *i* M. Lekušić 88. *Iza ovoga posļedńeg pisca nema više potvrde za* meu *ni iz pisaca ni iz nar. govora. Osim potvrda, koje se za taj lik mogu dańe naći među primjerima, navode se još ove:* P. Hektorović 12. 55. M. Pelegrinović 185. Đ. Baraković vila 32. F. Glavinić cvit 74b.

h) mev *(pisano* mef*) samo na jednom mjestu u jednoga pisca:* mef ńimi. Đ. Baraković vila 145 *(tako je i u izdańu iste knige iz g.* 1682. *na str.* 108).

i) među *(iz crkvenoslav. jezika) samo u nekijem spomenicima* XIII *i* XIV *vijeka i iz ńih u Daničićevu rječn.*

2. *Značeńa i poraba.*

a. među *znači, da je u prostoru što omeđeno nečim sasvijem ili od česti. — U ovome svome značeńu može* među *zajedno sa svojim padežom odgovarati na pitanje* gdje?

a) u pravome smislu.

aa) s instrumentalom. Ašte kto umrêtь, a imatь jedino selo u župê ili među župami. Zak. duš. 34. Mej prisidci stola i gdi je starih zbor, malo riči govor' *(prevedeno iz lat.* inter convivas . . .). M. Marulić 141. Stoji *(t. j. Dubrovnik)* cijeć vjere u slobodi među lavom i drakunom. I. Gundulić 389. Budući utemeļio jedan manajstir na planini Kasinskoj meju Rimom i Napulom. A. d. Costa 1, 92. Koji množijem krjepostima sja meu inim cesarima. J. Kavańin 241a. L'jepo ti je niz poļe gledati žutu duńu među listovima kano Maru među deverima. Nar. pjes. vuk 1, 48. Dva su bora naporedo rasla, među ńima tankovrha jela. 2, 14. Po(h)vali se među đevojkama, đe s oteo końa od Bugara. 2, 143. Pak se Jova kune među' trgovci 2, 638. Teško je mudromu među budalama besjediti. Nar. posl. vuk 314. U gradu je devet braće i med ńimi jedna sele. Nar. pjes. istr. 3, 4.

bb) s akuzativom. Kako rêka teče među selo i gorê uz' rêku među selo pravo u Bigorь studen'cь. Deč. hris. 13. I uzь dêlь nadь Vlahe na Voz'nikь, koji grede po dêlu među Res'nikь i među Tolanovinu i među Štitaricu. 25. Ka cvili prid Bogom meu vas stvor ostali. M. Vetranić 1, 52. *(Krepost)* cvate, kad ju ļudi tlače, jakno liļan meju drače. J. Kavańin 136b. Ļetov'o bih među oči čarne, zimovao među b'jele dojke. Nar. pjes. vuk 1, 437. A ja što ću? ali sa kime ću? jedna slamka među vihorove. P. Petrović gor. vijen. 2.

b) u prenesenom smislu. Ako plteno mišanje ni bilo mej ńimi. Naručn. 59a. Kopje moje vam poslah, da meju vami misto mene carstvuje. Starine 3, 298. Prosti, ako je što među nami bilo. M. Držić 387. Takovi se dari nijesu našli među pastiri ni vidjeli. 412. Među mudrijem riječ je taka, da velika rijeka nije, ka se u vele dijeli traka. I. Gundulić 303. Ali u dugo ne umuknu među suzam i uzdasi *(t. j. Krunoslava).* 467. Među Petrom i među Martom crkva je sudila nemoćstvo vikovito i razčini ženidbu. A. Kadčić 459. Kako je u sadašńa vrimena kuga, onako među Žudijama guba bijaše i otrovna nemoć i česta. F. Lastrić ned. 350. Koja *(t. j. smrt)* bijaše među ńima najpogrdnija. svetń. 27a. Više će se među istima zrilima ļudma najti pomańkańa i zloća nego napridovańa u kripostima. B. Leaković gov. 28. Med ńima se muško čedo nađe *(t. j. među carem i caricom).* Nar. pjes. vuk 2, 71. Među ļudma više bolesti ima, kad je zima slaba. Vuk nar. posl. 22. Nikakav zanat nije korisniji među prostadijom i neznalicama, kao što je vrača. S. Ļubiša prip. 92.

c) Nešto može biti istovrsno s onijem, među čime je; u tom događaju stoji među

aa) s instrumentalom. Blažena ti među ženami. N. Rańina 15b. Blažena ti jesi mej ženami. M. Divković nauk 106b. Blažena ti jesi meu ženami. M. Jerković 19. Budući on najmladi među bratjom. I. Đorđić salt. VIII. Slovinci razrušiše gradove, među kojim veliki i glasoviti grad Solin. A. Kačić razg. 6. Želim biti najmańi među (‚megij') svom bratjom mojom. A. Knezović 69. Koja je zapovid velika u zakonu, to jest, koja je među svima ostalim najveća? F. Lastrić od' 273. Jer sam ja najmladi među apostolima. Vuk 1 kor. 15, 9. Među ovijem sadašńijem riječima ima ih mnogo, koje su mi bile poznate još od prije. Vuk rječn. predgov. I.

bb) s akuzativom. Blaženi muž oni među sva stvorenja. N. Dimitrović 57. Među ine *(t. j. pjesnivce)* jes jedan remeta svet. M. Držić 69. Među ostale pute . . . jest jedan posobni. A. Gučetić roz. mar. 3. Papalići negda biše prvi našu meu gospodu. J. Kavańin 101a. Ovo nije najposlijedno među državstva andioska. J. Matović XXVII. Među dva zla izabere providnik mańe. S. Ļubiša prip. 182.

b. među *sa svojim padežom odgovara na pitańe* kamo?

a) u pravome smislu.

aa) s akuzativom. Tko stavļa prs među vrata. M. Držić 170. Svaki se od ńih *(t. j. od Poļaka)* za čas bije, među kopja, među mače. proz led teče i proz vodu. I. Gundulić 309. Za čas bojne slave ustručala vik se ne bi među zmije, među lave usrnuti pri potrebi. 355. Evo ja vas šaļem kakono jańce meu vuke. I. Bandulavić 201b. Med serafine ulizaju duše onih. F. Glavinić cvit 6b. Upade mej dubove pripričene i meu stine. B. Kašić per. 14. Al' pobjega ovdi nije ni meu lave ni meu zmije. J. Kavańin 406b. Pak se povratiše svikolici izvan Kastriotića i nikoliko najboļi vitezova, koji se bihu umišali među Turke. A. Kačić razg. 112. Zatim otići će anđeli među cesare i kraļe. Đ. Rapić 7. Poļubi je među oči čarne. Nar. pjes. vuk 1, 250. Udari ga među pleći žive. 2, 142. Onda Marko udri med Arape. 2, 367. Kao kad čoek baci kost među pse. Vuk nar. posl. 11. Ko meće prst među tuđa vrata, otkinuće mu. Nar. posl. vuk 148. Ko svašto za zlo prima, onaj među ļude nek ne ide. 153. Bog te donio, sveti patrijaro, među ovu sirotińu. S. Ļubiša prip. 146. A ta tvoj puntast nos med lišca usajen. Nar. prip. mikul. 175.

bb) s instrumentalom (u crnogorskom govoru). On uteče među svatovima. Nar. pjes. vuk 4, 162. Pa sam slijep doša među vama. P. Petrović gor. vijen. 93.

b) u prenesenom smislu. Veliko *(t. j. zavećańe)* ulazi među zaprike od druge vrste. A. Kadčić 409. Ova pjesma i sve tri za ńom idu među pjesme junačke. Vuk nar. pjes. 1, 240.

c. među *može značiti, da je u vremenu*

što omeđeno, t. j. nešto se zbiva u vrijeme, dok drugo što još traje.

a) s akuzativom; ponajviše među *u tome poslu stoji s riječcom* to, *mnogo rjeđe s drugom kakvom riječju.*

aa) među to; *u rječniku Mikaljinu* (interim, interea), *u Belinu* (fra tanto, in questo mezzo) *i u Voltiđijinu* (frattanto, unterdessen). Pride meu to priljuta odluka cesara. Starine 1, 222. Meu to vidit li ne brani tve mu ličce na prozoru. A. Čubranović 155. I da bi meu toj san me ne ostavil, bio bi život moj z dušom se razstavil. H. Lucić 218. Lovrinac . . . pojde uboge skupit . . .. meu to Valerijan cesaru govori. P. Hektorović (?) 129. Danas *(t. j. na bijelu subotu)* na svoje vrime pokriju se otari i reku se officia brez svić tja do počela mise. Meu to se iskreše ogań is kamena. J. Bandulavić 110a. Meu to ne trudi zlo iščuć u meni. I. Ivanišević 306. Redovnik pojde otvoriti pribivališće sv. sakr., a meu to se svi ostali kleknu. L. Terzić 336. Meu to hitro dijete mlado . . . glas izpustiv tako reče. J. Kavańin 23a. Kako ćete boje razumiti u drugome dilu; među to malo pridanimo. J. Banovac pripov. 177. Idu na misu, primaju sakramente i druga ljubodilja čine, a među to zlobe i nenavide svoga iskrńega. F. Lastrić ned. 339. David se za tri godišta ne ustavi plakati sina Amona; Absalon među to pobiže kralju od Gesura. A. Kačić korab. 201. Evo ti među to jedan gost među ńih dojde. Đ. Rapić 263. Ńima je priporučivao Teofil, da onoga jedinoga sinčića čuvaju; među to, dokle on stigne na vrime od razuma, neka Teodora carstvom upravlja. A. Kanižlić kam. 15. Ista *(t. j. grješnica)* videći, da će umriti, zavapi . . . među to dođoše djavli. M. Zoričić zrc. 75. Oni će se samo za vrime s vami podsmijavati, a među to vi ćete plaću vičńu u nebesih zaslužiti. B. Leaković gov. 254.

bb) među toliko *jamačno prema tal.* intanto; *samo u jednoga pisca.* Premda ti se čini neuzmnožno izaći iz nevolje i potrebe, u kojoj si sada . . . među toliko . . . ti muči, stoj s mijerom i ne miči se. M. Radnić 526a.

cc) među *s akuzativom drugijeh riječi.* Među pitje, inter scyphos, fra il bere. Mikalja rječn. Irud pogubi sve djetićke, koji bjehu u Betlemu . . . od tri godišta i meu to *(t. j. među ta godišta).* M. Divković bes. 108. Svitnije bi bilo uzdržati mu sveto odrišeńe za niko vrime i narediti mu među to vrime koje molbe bogoljubne i koje pokorice. A. Kadčić 248. Ako među misec danah ne oporoku to dopušteńe. 298. Vinčańe tri krat ima napoviditi . . . u tri dneva svetašńa i među misu pučku. 414. Nedjelja . . . koja jest među osminu tijela Jesukrstova. J. Matović xxvi. Kada bude među gospojine, sa tri će ti strane pomoć doći. Nar. pjes. vuk 3, 46. — *Osobit je ovaj primjer, u kojemu se vrijeme shvaća kao prostor omeđen sa dvije strane.* Vrijeme ono, ko sili među dan tere noć u muci nemili dragoga dalek oć, sastavi dva tada pastira po sreći. D. Rańina 135a.

b) s instrumentalom.

aa) među tim. Med tim . . . papi ukaza se angel Gospodinov. F. Glavinić cvit 287b. Med tim spravihu se narodi oslobodit ga. 391a. Med tim dojde . . . smrt. čet. posl. 12. Među tim ne pristaju s nikim grisi običajnim svaki dan tlačiti zakona. F. Lastrić ned. 224. Da ne bi on među tim, dok vojska srpska otide pred Afispašu, izišao da pali. Vuk dan. 5, 42. — *Mjesto samoga* med tem *govore kajkavci* med tem toga; *pa to se nalazi u spomenicima i u knigama, u kojih jeziku ima kajkavskijeh sumjesa* Ako se medtemtoga (‚megtemtoga') smrt pripeti. Starine 11, 86. Med tim toga gdi najdete *f*, čtite, kako da bi bilo *fz.* P. Vitezović kron. 1. Med tim toga pak budući druga vojska . . . odibrala Licinija . . . Emilijana vojniki umoriše. 39. Metimtoga grlim, za oca spoznajem, ruke dično ljubim. M. Kuhačević 47. — *Ispor. još u Bjelostjenčevu rječniku:* mejtemtoga, vutomtoga, interim, interea.

bb) među *s instrumentalom drugijeh riječi; u rječniku Mikaljinu* (među večerom, inter coenam, inter coenandum), *u Bjelostjenčevu* (med obedom, inter prandium, inter prandendum, — med pitjem, inter bibendum, inter scyphos, — med dnevom, interdiu), *u Stulićevu* (među večerom, inter coenam, — među pitjem, inter scyphos). Držan je vsaki spovidati se meju korizmu. Naručn. 78b. Pastiri od duš napoviditi će puku meu misom u vrime pristojno nauk od obsluženja od svetkovin. M. Bjanković 22. Među Božićim stat u Gružu, a među Gospodam u gradu. Poslov. danič. — *Osobit je ovaj primjer, koji odgovara onome iz D. Rańine navedenome pod* c *a, cc:* Koj *(t. j. kojoj)* obnoć med snom i badrinom divojka . . . ukaza . . . se. F. Glavinić cvit 311b. *Još se među ovamo dva primjera, u kojima bi s* među *stajao instrumental, da imenica nije združena s brojem.* Ako se među dva oli nakon dva miseca od te učionice ne ostave. A. Kadčić 293. Neka se dica nose na krštеńe među osam dana. J. Banovac razg. 195.

d. među *stojeći s akuzativom i s instrumentalom može služiti za dopunu smisla kojemu glagolu.*

a) s akuzativom.

aa) Glagol ima recipročno značeńe, a među *stoji s riječcom* se. Sad se meu se prokliňaju. J. Kavańin 442b. Baran četiri imade sina, ovi se podiliše među se. A. Kačić razg. 220. Budući se sprijateljili i priko čuda zaljubili među se. 278. Dva puka, koji će se biti i ratiti među se. korab. 25. Počeše bižati i među se se sići. 125. Vojska smete se tako, da jedan drugoga ne poznajući . . . počešе se među se sići. 154. Među se se razgovarati počeše. 211. Među se se hoće da pomore. Nar. pjes. vuk 2, 193. A volovi . . . među se se (h)rvu. Osvetn. 1, 52. Znam, da se vi Paštrovići ženite među se. S. Ljubiša prip. 42.

bb) Glagol nije recipročan, a među *stoji ili sa* se *ili s drugim kojim akuzativom.* Razdiliće *(t. j. Bog)* ńi među se, kako pastir razdiljuje ovce od kozlića (separabit eos ab invicem. matth. 25, 32). J. Filipović 1, 132b. Ne broj me med ljude. P. Vitezović odil. 69. Budući tako obran i zabrojen među apoštole. F. Lastrić svetń. 16b. Silom među vojnike uzet. A. Kanižlić utoč. xxi. Hajduci se ne broje među ljude. Vuk nar. posl. 340. Stadoše među se gonetati i razgađati, ko je lupež. S. Ljubiša prip. 188.

b) s instrumentalom.

aa) među *stoji s oblikom* sobom, *te* među sobom *znači isto što adv.* međusobno, *lat.* invicem. *Ispor. u rječniku Vrančićevu* meu sobom (invicem), *u Mikaljinu* među sobom, to jest sad jedan, sad drugi (vicissim, invicem, mutuo) *i u Bjelostjenčevu* med sobum, sad jeden, sad drugi (invicem, mutuo, vicissim).

aaa) glagol je recipročan. Da se među sobom ljubite. N. Rańina 32a. Ako se *(t. j. živine)* grizu meju sobu. Korizm. 51a. Zašto se rvu među sobom. Zborn. (1520) 2a. Jegda se najveće raćahu Rimljane meju soboju. Š. Kožičić 31b. Ovo vam zapovidam, da se ljubite meu

sobom. I. Bandulavić 231b. Meu sobon se ubijaju. P. Radovčić ist. 24. Ļube se oni među sobom. J. Kavańin 407b. Jer sam jeo, pio odveće i brojen sam meju krivci. 444a. Različno ovdi beside naučiteļi i među sobom se priju. A. Kadčić 460. Počeše se sići i biti među sobom. F. Lastrić test. 183a. Neka se od toga pisaoci među sobom prigovaraju. A. Kanižlić kam. 114. Koji se među sobom žestoko ļube. 180. Crnogorci se krvave i koļu među sobom. S. Ļubiša prip. 95. Dogovore se među sobom Crnogorci. 113. Med sobom se pomińale *(t. j. razgovarale)* straže. Nar. pjes. istr. 1, 8. Počeli se mladi meju sobom biti. 1, 29. — *Pogrješka je prema drugijem jezicima, što jedan pisac mjesto* među sobom *ima* među vama, među nama *u ova dva primjera*: Ļubite se među vama. V. M. Gučetić 111. Zašto ćemo se inaditi među nama. 120.

bbb) glagol nije recipročan, a ponajviše nije ni refleksivan. Prišadši vsi igrati se poli jedne rike mej sobu. Starine 23, 87. Rekoše učenici ńegovi među sobom. N. Rańina 132a. Dokturi razlučito mej sobu govore. Naručn. 83a. (Sv. pričeštenje) miri, ļubeznivi i sklada krstjane meu sobome. A. Komulović 47. Gratijan i Maksimo med sobom vojevahu. F Glavinić cvit 346b. Među sobom svi besjede. Ġ. Palmotić 1, 20. Cvileć jesu oni besidili, među sobom lipo razložili: Lipa ti je naša didovina. A. Kačić razg. 197. Svi med sobom ovo odrediše. A. Knezović 71. Otud idu tri devojke, među sobom govorile. Nar. pjes. vuk 1, 326. Među sobom mlade vijećale. 1, 397. Turci turski među sobom besede. 2, 438. Razdijeliše haļine moje među sobom. Vuk luk. 17, 17. — *Ovamo pristaju i ova tri primjera.* Da budu napred meju sobu mirno ‚živli'. Mon. croat. 4. Živiše potom v miru meju sobom. Mirakuli 100. Među sobom u ļubavi živijahu. A. Kanižlić utoč. 304. — *Osobit je ovaj primjer, u kojemu* među sobom *znači* sam(a) sobom: Otide među sobom ta starica govoriti. Nar. pjes. bog. 184.

bb) među *stoji s drugom kakvom riječi (veoma rijetko).* Postavismo dioce, ki razdile mej bractvom, kako koga pristoji. Mon. croat. 77. *(iz konca* XIV *vijeka).*

e. među *s akuzativom i s instrumentalom služi za dopunu smisla kojoj imenici.*

a) s akuzativom (rijetko). Da razlike meu ńih nije. J. Kavańin 388a. I jest razlikost među nesklad, rat i karbu. K. Mazarović 32. Za zlamenje ugovora vikovičnoga, koji među se učiniše. A. Kačić korab. 18. Učiniše viće među se. 127. Koja je razlikost među jedne i druge *(t. j. zapovijedi).* J. Matović 366. Bunu učinio među narod. Djelovod. prot. 198. Nije svađe među goste bilo. P. Petrović gor. vijen. 17. Da dogovor među se imate. 90.

b) s instrumentalom.

aa) imenica, kojoj se smisao dopuńuje, znači što tjelesno. Biše prijateļi među sobom taj dan, a prjeđe neprijateļi bjehu među sobom. N. Rańina 104b. Kakono općeni odvitnik i sridnik među Bogom i skupščinom svih ļudih. A. Kadčić 47. Mi glasimo, da su krstjani bratja među sobom. V. M. Gučetić 48.

bb) imenica, kojoj se smisao dopuńuje, znači što bestjelesno ili apstraktno. Ako se koja kramola učini među nami. Mon. serb. 23. *(iz* XIII *vjeka).* Da nêstь meždu kraļevьstvomь mi i među ńimi nikoja svada. 108. *(iz* XIV *v.).* Kako da je meju nami jedinьstvo u vêke vêkomь. 176. *(iz* XIV *v.).* Imivši dogovor mej sobom postavismo dioce. Mon. croat. 77. *(iz* XV *v.).* Da pridemo i med ńimi učinimo pravi del *(t. j. pravu diobu)* oda vsega ńih imanja. 257. *(iz* XVI *v.).* Bi mir mej Bogom i človikom. Naručn. 40a. Ka je deferencija meju naukami od pakla i purgatorija. Transit 199. Ako ne ć' ti sade učinit, velike da budu bit svade meu nami u vike. N. Naļešković 1, 211. Nemoj se od mene odijeļat za prijazan, koja je među nami. M Držić 408. Da učini mijer meu Bogom i čovjekom. M. Divković bes. 2. Da ne bude kako mev (‚mef') ńimi razluka, nego da se ļube. Đ. Baraković vila 145. Ako koji nesklad bude meu vami. I. Bandulavić 36b. Meu nebeskom i svitovnom mudrostju jest velika razluka. A. Georgiceo pril. 64. Ļubav, ka je među nami. Ġ. Palmotić 1, 135. Bivši bilo sveđ prijateļstvo među nami. 1, 327. Vidim . . . među kraļim slovinskima gdje su rati vjekovite 2, 260. Trešńa i ogań među sobom s natjecańa općen poraz uzročiše. B. Bettera *u* N. Ġ. Bunića 21. Ni na svitu što već prudi neg pokojan mir med ļudi. P. Vitezović priričn. 7. Znaj, da je razlikost među opačinom himbenosti i izdajstvom. K. Mazarović 64. Miri i gasi boj među našim požudama bezrednim. A Kadčić 167. Uzmnožuje neprijateļstvo među sobom i među Bogom. 222. Toliko mu bi ugodna ova velika ļubav među zaručnici. F. Lastrić test. 165a. Mloge bo su među ńima različitosti. ned. 92. Ako je i bilo među ńima prijateļstvo. A. Kanižlić kam. 257. Žestoko među Markom i Julijanom prigovarańe. 702. U krvavomu boju među kraļem i kraļicom. I. P. Lučić razg. 106. Odovuda vidite vi razliku, koja je među ļubavjom Isusa i ļubavjom ļudi. A. Tomiković gov. 69. Ja se bojim kavge među bračom. Nar. pjes. vuk 2, 540. Kad s' učini među svatovi kavga. 3, 506. Nema pravog prijateļstva među nama. Nar. posl vuk 589. Ja sam čula, da je neka pizma među gospodarom i knezom paštrovskijem. S. Ļubiša prip. 45. Te se stoga i ponavļaju česti i krvavi sukobi među onijem Srbima. 155.

f. među *stojeći s riječju* sobom *služi za dopunu smisla pekijem pridjevima.* Obadva bihu krudela meu sobom i velici neprijateļi. Starine 4, 115. Pokažuju među sobom dilovańa suprotivna ili različna. A. Kadčić 131. Ove su dvi skule toliko protivne među sobom. M. Zoričić osm. 13. Običaji među sobom različiti ne samo u crkvi rimskoj nahode se. A. Kanižlić kam. III. Katolici među sobom ne bijahu složni. 83. Tri sobstva među sobom razlučena. 192. Da ovo sedam sakramenata tako među sobom jest jednako. I. P. Lučić nar. 10. Turski vojskovođe nijesu bili među sobom složni. S. Ļubiša prip. 118.

g. među *stojeći s akuzativom ili s instrumentalom tako se katkad u svome značeńu približava značeńu drugoga kojeg prijedloga, da bi se ovaj mogao mjesto* među *uzeti, pa bi smisao bio isti.*

a) među = mimo. Zato ga Benedikt med svemi najveć ļubļaše. F. Glavinić cvit 12b. Meu sve ļude poniženi, meu sve svete uzvišeni *(t. j. sv. Ivan).* J. Kavańin 522a. Što imamo virovati od ovoga gizdavoga obličjem među svima sinovma čovičanskim ditića. F. Lastrić test. 63b.

b) među = osim. Meu ostala čudesa uli iz ńe groba izhodi. Starine 1, 224. Nu meu sve ostalo . . . promisli sad malo. M. Vetranić 1, 104. Meu sve ostale zapovijedi hoće Bog da ńega ļubimo. M. Divković nauk 55b. Meu ostalo dvije stvari jesu, koje čovjeka sahrańuju oda zla. bes. 24. Meu ine stvari i naređenja, koja je

Bog naredil, hotil je, da mu se sve prvine prikažuju. A. Georgiceo pril. 92. Među ostale grade obilne u tvrdoj smo bili Troji. Ġ. Palmotić 1, 146.

c) među = pored. Dobar kruh i vino ... veseli moju ino svakoga čovjeka. M. Dimitrović 8. Meu tolikima pomoći od kriposti toliko se gleda u krstjanih iščećenje od živļenja. M. Bjanković 24. Mogu jim podiliti svete sakramente i među ove *(t. j. sakramente)* rukovaňe. A. Kadčić 468. Među ostalim darovima tvojim jošter na dostojanstvo misništva zvati me dostojao si se. B. Pavlović 21.

d) među = u. S kimi *(t. j. Muzama)* rih meu luzi da si bil na zboru. H. Lucić 277. Mi meu našu družbu ne primamo nikogare. M. Držić 417. Ne smetaš se nijednom smećom, ni te oholi čes velika, među srećom i nesrećom jednaka je tva prilika. I. Gundulić 280. Da se gubiš među suhim ričima. A. Kadčić 557. Kršteni ne zapuštuju se bez radosti među nevoļe ovoga života. J. Matović 166. Što se među narodom ot tolikoga vremena ukorenilo. Glasnik II, 3, 131. On ima među narodom posla. Vuk građa 128. Pa me pusti među tvoju mobu, da ja vidim prošenu đevojku. Nar. pjes. vuk 1, 567. I padoše *(t. j. golubovi i sokolovi)* među Muratov tabor. 2, 300. Kad si tako strašļiv među društvom. 3, 199.

e) među = za. Što je to *(t. j. kruha)* meu toliko? (sed haec quid sunt inter tantos? ioann. 6, 9). I. Bandulavić 60a.

h. među *s lokativom.* Hoće nenaviđen biti meu puku nevernomu. F. Vrančić živ. 10. Pjesnik meu ostalih veoma sladak. J. Kavańin 101a. Gdi meu zlatu i mramoru objavļa se na otvoru. 329a. I ja u mrtvoj steć osjeni meu ufanju i strahoći. 508b. Ki meu svih većma sine. 510b. Dali i među sviju ovi i drugi, koja vas slavno krune, jest zamirna u vami ļubav, pomļa i način, s kojim umiruće pomažete. J. Banovac razg. VII. Da sam one riječi među slavonskomu puku čuo. I. Jablanci 8. — *Čudna su ova dva primjera, gdje se* među *slaže s lokativom, ali taj padež stoji na drugom mjestu, a na prvom je akuzativ ili instrumental.* Gdi meu vode i meu lišću sjenu traže, vjetrić išću. J. Kavańin 196b. Sidavši pod lipu lada debeloga u gorici zelenoj med Petrijevcem i Valpovu. M. Katančić 40.

i. *Konačne bilješke.*

a) Mjesto samoga među *(s instrumentalom) nalazi se u jednoga pisca* mejusrid *s genitivom.* Gdi ga propeše i š ńim ina dva, odovle i odonle, a mejusrid ńih Isusa. M. Alberti 508. Našadši tvoga mila sinka u crikvi mojusrid učiteļih. 519. Napokon ga najdo mejusrid učiteļev. 519.

b) Ne razabira se, kako treba razumjeti među *u ovijem primjerima, koji sadržavaju po svoj prilici nekakve osobite fraze tamna značćńa.* Bože, love li sada oko među crjevjara one maneništine u Dubrovniku? M. Držić 273 Brižna, među crjevjare kolikrat me je uštinuo! 279. Brižni lovci od među crjevjura lov lovili, goru obili, ništa doma donijeli. 280.

MEĐUANA, *f. selo u Srbiji u okrugu topličkom* M. Đ. Milićević kraļ. srb. 396. S. Kotuvić. 133 — *Ispor.* Međuhan, Međujani.

MEĐUBORJE, *n. mjesto u Srbiji u okrugu biogradskom.* Livada u Međuborju. Sr. nov. 1867, 228

MEĐUBRAŽDE, *n. ime ńivi negdje blizu Dečana, u spomeniku* XIV *vijeka zapisano* Međubrazdije. Ļ. Stojanović hris. 38.

MEĐUBRĐE, *n. mjesto među brdima. Samo u Stulićevu rječniku, gdje se kaže, da znači isto što* međugorje.

MEĐUČEĻUSKA, *f. Samo u Šulekovu* rječn. znanstv. naz. *kao zool. izraz za ńem.* Zwischenkiefer.

MEĐUČIŃE, *n. Samo u Šulekovu* rječn. znanstv. naz. *za ńem.* Zwischenakt, *franc.* entr'acte *(kad se drame prikazuju na pozornici).*

MEĐUČLAŃE, *n. Samo u Šulekovu* rječn. znanstv. naz. *kao bot. izraz za lat.* internodium *ńem.* Zwischenknoten.

MÈĐUDNEVICA (međùdnevica), *f. Između rječnika u Vukovu, gdje se tumači:* one tri nedjeļe dana između Gospođe male i velike *(pravije bi bilo reći:* velike i male), od 15. Avgusta do 8. Septemvrija. — U međudnevicu svakog petka drže seļaci ovce u toru do zaranaka. M. Đ Milićević živ. srb.2 143. — *Vidi* međudnice.

MÈĐUDNEVIČKÎ (međùdnevičkî), *adj. ono, što je uz međudnevicu. Između rječnika u Vukovu, gdje se veli, da se taj pridjev upotrebļava na pr. za jaja, za jagode (i da to žene ostavļaju lijeka radi).* — Međudnevička groznica može da hvata celu godinu *(t. j. tko se uz međudnevicu razboli, dugo će bolovati).* M. Đ. Milićević živ. srb.2 143.

MÈĐUDNICE, *f. pl. isto što* međudnevica. Prođoše o međudnice tri godine, da sam se oženio. S. Ļubiša prip. 199. Mèđudnice, čuh od jedne žene, koja se amo pre godinu dana doselila iz Boke Kotorske. S. Novaković.

MEĐUDRAŽJE, *n. selo u Hrvatskoj u županiji ličko-krbavskoj.* Razdjeļ. hrv i slav. 8.

MEĐUGLASJE, *n. Samo u Šulekovu* rječn. znanstv. naz. *kao izraz iz fizike za ńem.* Intervall der Töne.

MEĐUGORAC, Međugorca, *m. mjestance u Dalmaciji u kotaru metko ićkom.* A. Mašek 75.

MEĐUGORE, *f. pl. selo u Kučima (u Crnoj Gori).* Etnogr. zborn. 8, 116. *Poradi plur. oblika ispor.* Međupotoci.

MEĐUGORJE, *n. mjesto među gorama; riječ može biti i nom. appell. i nom. propr.*

a. međugorje, vallis angusta inter montes *u Stulićevu rječniku.*

b. Međugorje *kao geogr. ime.*

a) tri zaseoka u Bosni, jedan je u kotaru bihaćkom, drugi u krupskom, treći u petrovačkom. Popis žit. bos. i herc. 232. 258. 260.

b) Međùgorje je lijepa narodna riječ, sad mjesna, jer tako zovu klanac između Velikoga i Maloga Stona. L. Zore paļetk. 170, 211. *Akc. će upravo biti* Međùgôrje.

c) selo u Hercegovini u kotaru ļubuškom. Popis žit . bos. i herc. 542

d) mjestance u Hrvatskoj u županiji ličkokrbavskoj. Razdjeļ. hrv. i slav. 8.

e) pusta u Slavoniji u županiji virovitičkoj. Razdjeļ. hrv. i slav. 80.

f) mjesto u Srbiji u okrugu biogradskom. Livada u Međugorju. Sr. nov. 1861, 299.

MEĐUGOVORNICA, *f. ona, koja za koga pred kim govori, da mu pomogne. Između rječnika samo u Stulićevu* (quae loquons inducitur, quae intercedit). — *Riječ načińena prema lat.* interventrix Sveta Bogorodico ... međugovornico naša, odvitnico naša, s tvojim sinom nas pomiri. Pisanica 68 *i* A. Kanižlić bogoļubnost 347. Međugovornicu i odvitnicu prid sinom majku ima. A. Kanižlić utoč. 618.

MEĐUGOVORNIK, *m. onaj, koji za koga pred kim govori, da mu pomogne. Između riječnika samo u Stulićevu* (qui loquens inducitur, qui intercedit). *Riječ načińena prema lat.* intercessor *ili* interventor. Treći srićno pridobije jednu parbu, za koju se je deset godinah dugo tirao; veseo je, zafaļuje, komu? sudcu i međugovornikom (advokatom). M. A. Reļković sabr. 30.

MEĐUGREĐE, *n. Samo u Šulekovu* rječn. znanstv. naz. *kao graditeļski izraz za ńem.* Balkenfach, Balkenweite, *franc.* travée de plancher, entresoliveau, entrevous.

MEĐUHAN, *m. neko selo u Srbiji.* Sr. nov. 1879, 176. *Biće isto, koje se biļeži i* Međuana *(vidi tamo). — Ispor. i ime, koje sada dolazi.*

MEĐUJANI, *m. pl. ime selu u spomeniku iz g.* 1395. Selo Međujani s metohomь i međami. Glasnik 24, 272.

MEĐUKOMĻE, *n. dolina u Crnoj Gori.* Planinski čvor planinama, koje su u Vasojevićima, jeste K o m ili upravo K o m o v i zbog toga, što se završuju dvama bliskim vrhovima, koji su rastavļeni uđoļinom Međukomļem. Etnogr. zborn. 5, 516.

MEĐUKRŮŠJE *(tako je zabiļežen akc.)*, *n.* Međukrušjem naš narod zove ono vrijeme, kad nestane starog kruva, a novi još nije prispio. Kažu, da je neki siromašak jaukao: „jao meni, đe ću evo među dva kruva od gladi umrijeti!" *U Lici* J. Bogdanović.

MEĐUKRUŽJE, *n. Samo u Šulekovu* rječn. znanstv. naz. *kao matem. izraz za ńem.* Kreisringsfläche *s naznakom, da je načińeno prema češkoj riječi istoga značeńa.*

MEĐULIĆI, *m. pl. selo u Hercegovini u kotaru gatačkom.* Popis žit. bos. i herc. 516.

MEĐULISTAN, međulisna *adj. Samo u Šulekovu* rječn. znanstv. naz. *kao bot. izraz za lat.* interfoliaceus, *ńem.* zwischenblattständig.

MEĐULUŽJE, *n. topogr. ime.*

a) zaselak u Bosni u kotaru jajačkom. Popis žit. bos. i herc. 440., *gdje piše* ‚Međuluže'.

b) selo u Srbiji u okrugu podunavskom. S. Koturović 98.

c) mjesto u Srbiji u okrugu crnoriječkom. Ńiva u Međulužju. Sr. Nov. 1872, 310.

MEĐUĻUŠE, *zaselak u Hercegovini u kotaru stolačkom.* Popis žit. bos. i herc. 570. — *Ne razabira se, je li ovo ime neutr. sing. ili je fem. plur.*

MEĐUMETAK, međumetka, *m. Samo u rječniku Belinu* (interjezione, interjectio), *u Voltigijinu* (interjezione, frapposizione, Zwischensatz) *i u Stulićevu* (interjectio). *Riječ načińena prema lat.* interiectio.

MEĐUMJESEČJE, *n. mjesečna mijena. U rječniku Belinu* (interlunio, interlunium) *i u Stulićevu* (interlunium). *Jamačno je Bela ovu riječ načinio prema lat.* interlunium, *a od ńega ju je uzeo Stulić.*

MEĐUMORJE, *n. zemaļska uzina među dva mora. Samo u Stulićevu rječniku* (isthmus).

MEĐUMURJE, *n. zemļa među Murom (upravo među Murom i Dravom) u jugozapadnoj Ugarskoj.* Navališe u Međumurje Turci. P. Vitezović kron. 169. Velik del Međumurja čakovačkoga. 182. *Ispor. još:* V ladanju grada našega Čakovaturna v Mejmurju. Mon. croat. 268 *(u kajkavskoj ispravi* XVI *vijeka). — Vidi i* Međimorje.

MEĐUNARODAN, *adj. što je među narodima. Riječ načińena u novije vrijeme prema učenoj lat. riječi* internationalis. To je crkva slobode i međunarodnoga bratimstva. M. Pavlinović razg. 4. To naročito nalaže kakav međunarodni ugovor. V. Bogišić zakon. 3.

MEĐUNARODNICA, *f. društvo radnika, koje bi imalo biti međunarodno. Riječ načińena prema riječi lat. izvora* internacionala. *Samo u jednoga pisca.* Dolij u taku vruļu sumpora međunarodnice, što se slila nakou pariške paļevine u južne gradove. M. Pavlinović razl. sp. 51.

MEĐUOĐE, *n. ostrvo u Drini oko Ļešnice i Loznice.* Nov srb. 1834, 113. — *Da nije griješkom mjesto* Međuvođe?

MEĐUPLEĆE, *n. mjesto među plećima. U rječniku Stulićevu* (spatium inter scapuias) *i u Šulekovu* rječn. znanstv. naz. *kao zool. izraz za lat.* interscapulium, *ńem.* Raum zwischen den Schulterblättern.

MEĐUPOĻNIK, *m. zaselak u Hercegovini u kotaru gatačkom.* Popis žit. bos. i herc. 516.

MEĐU-POTOCI, Među-potoka, *m. pl. selo u Vasojevićima (u Crnoj Gori).* Glasnik 40, 21. *Tako se zove i neko zemļište u Kućima (u Crnoj Gori).* Etnogr. zborn. 8, 92.

MEĐUPOZNAVATI, međupoznajem, *impf. raspoznavati; glagol načińen prema lat.* internoscere. *Samo u jednoga pisca.* Ovdi od crkve katoličanske i od biļegah, s kojijema se međupoznava, parok će moći besjediti. J. Matović XVII.

MEĐUPROKOPĻE, *n. prostor između gradskoga zida i prokopa. U rječniku Belinu* (međuprokopje, spatio tra le mura e le fosse della città, pomerium), *u Voltigijinu* (međuprokopje, spianata, spalto, Glacis), *u kojemu ima i* međuprekopje, *i u Stulićevu* (pomerium *s naznakom, da je iz Belina rječn.).*

MEĐUPROZORJE, *n. Samo u Šulekovu* rječn. znanstv. naz. *kao graditeļski izraz za ńem.* Fensterpfeiler, Fensterschaft, *franc.* trumeau.

MEĐURAČA, *f. selo u Hrvatskoj u županiji bjelovarsko križevačkoj.* Razdjeļ. hrv. i slav. 56. — *Blizu toga sela je drugo veće selo, koje se zove* Rača.

MEĐURAČE, *selo u Hrvatskoj u županiji zagrebačkoj.* Razdjeļ. hrv. i slav. 36. — *Po obliku biće f plur.*

MEĐURAMĻE, *n. Samo u Šulekovu* rječn. znanstv. naz., *gdje se kaže, da je isto što* međupleće *(vidi tamo).*

MEĐURĐE, *ime nekakvijem livadama kod sela Poučija (Paučja) u županiji virovitičkoj.* Šem. pakr. (1898) 51. — *Ne razabira se, je li neutr. sing. ili je fem. plur.*

MEĐURE, *zaselak u Bosni u kotaru sarajevskom.* Popis žit. bos. i herc. 10., *gdje upravo piše:* Međure gorńe. *Biće po obliku neutr. sing.*

MEĐUREĐE, *n. prostor među redovima. Samo u rječniku Belinu* (spatio tra ordini, interordinium) *i u Stulićevu* (internodium, *s naznakom, da je iz Belina rječn.).*

MEĐURIJEČ, *m. geogr. ime, koje upravo znači: mjesto među rijekama.*

a) selo u Slavoniji u županiji požeškoj. Krivo ga pišu Međurić *(mjesto* Međurič *po zapadnom govoru).* Schem. zagr. 1875, 50. Razdjeļ. hrv. i slav. 69.

b) selo u Srbiji u okrugu moravskom, upravo Međureč *(po istočnom govoru).* S. Koturović 67.

c) zaselak u Srbiji u okrugu rudničkom,

*

upravo Međureč *(po istočnom govoru).* S. Koturović 112.

d) potok na granici Crne Gore, kojemu kao da je pravo ime Megured. Od ušća Bojane . . . do ušća potoka Megured (Međureč). Letop. mat. sr. 153, 46. *Čudno je za onaj kraj* -e- *(mjesto* -ije-).

e) nekakav ‚Megurech' *(vałada sclo) spominе se u lat. spomeniku* XIV *vijeka u području čazmanskoga prepošta.* Ecclesia beate virginis de Megurech. I. Tkalčić monum. 2, 84.

MEĐURIJEČJE, *n. mjesto među rijekama; riječ može biti i nom. appell. i nom. propr.*

a. (Aleksandar poda) Ptolomeju Palestinu vsu i mejuriče sirijsko i slatke apridijske otoke. Starine 3, 312. Međuriječje, Flussbinnenland, Deltaland. B. Šulek rječn. znanstv. naz.

b. Međuriječje *kao geogr. ime danas i u starini.*

a) dva sela u Bosni, od kojih je jedno u kotaru čajničkom, a drugo u višegradskom. Popis žit. bos. i herc. 22. 144.

b) selo u Crnoj Gori (u Rovcima). Glasnik 40, 21. *Jamačno se to selo misli u ovom primjeru:* Al' je druga vila klikovala od Razvršja vrha visokoga te klikuje na Međuriječje. Pjev. crn. 242ª.

c) selo u Srbiji u okrugu užičkom. S. Novaković obl. 141. 142.

d) nekakva ‚provincija' u arhiđakonatu goričkom zabilježena u lat. spomeniku XIV *vijeka.* Prima provincia vocatur Goriche, secunda Megurechye. I. Tkalčić monum. 2, 48.

e) nekakvo selo u području čazmanskoga prepošta zabilježeno u lat. spomeniku XIV *vijeka.* Ecclesia . . sancti Georgii de Megurechya. I. Tkalčić monum. 2, 84.

f) mjesno ime zabilježeno u spomeniku XV *vijeka i otud u Daničićevu rječniku.* Na Međurѣčьju podь Samoboromь. Mon. serb. 485. — *Ne može se odrediti, gdje je to* Međuriječje *i taj Samobor.*

MEĐURIJEK, *m. Samo u Šulekovu* rječn. znanstv. naz. *kao gramatičko-retorički izraz za ńem.* Zwischensatz.

MEĐUROVO, *n. ime dvjema selima, koja se zovu* Gorńe Međurovo *i* Dońe Međurovo *u Srbiji u okrugu topličkom.* S. Koturović 139. 140.

MEĐUROŽJE, *n. Samo u Šulekovu* rječn. znanstv. naz. *kao graditeljski izraz za ńem.* Sparrenfeld, Fach (der Raum zwischen zwei Dachsparren), Sparrenfach, *franc.* entrevous, clairvoie, travée de comble. *Još se veli, da znači isto što* razrožje.

MEĐUSELЬE, *n. selo u Bosni u kotaru višegradskom.* Popis žit. bos. i herc. 134.

MEĐUSOBAC, međusopca, *m. domaći, kućni kradljivac. Samo u jednom spomeniku, koji piše* meusobac. Tko li bi so naša lupežь meusobacь. Stat. poļ. ark. 5, 244. Ako li je kmetičь meusobacь. 245. Tko bi se lupežь našao u selu meusobacь. 282. *Ispor.* međusopština.

MEĐUSOBAN, *adj.* internus, mutuus.

a) nutarńi, domaći. Samo u Daničićevu rječniku s primjerom iz isprave XIV *vijeka:* Vidě kralevьstvo mi nasilije na ļudeхь prěsvetyje Bogorodice odь okolьnyхь i meždusobnyхь člověkь. Mon. serb. 566.

b) uzajmični, t. j. ono, što ļudi imaju među sobom. Međusobno kavgo. J. Rajić pouč. 1, 9. Sad se razviju pletke i međusobna proterivańa bacajući krivicu jedan na drugoga. Vuk građa 17. Nijedna strana nije zaboravļala ni svoje međusobne raspre. prav. sov. 47. Da mirimo krvi međusobne. P. Petrović gor. vijen. 27. Ko na grobļu kad u muklu zboru mrtvi šapću međusobne tajne. Osvetn. 1, 70. Otle međusobna čast, pravica i red. M. Pavlinović rad. 145. Bila je u Crnoj Gori nevoļa od međusobne vražde. S. Ļubiša prip. 179. Ipak mogu dolaziti u međusobnu vezu V. Bogišić, zakon. 291.

MEĐUSOBLЬE, *n. međusobno općeńe. Samo u jednoga pisca.* Umno sopćeńe teži stvarnomu međusobju i obratno. M. Pavlinović razl. sp. 139.

MEĐUSOPŠTINA, *m. krađa, koju u kući učini koji od domaćih. Samo u jednom spomeniku.* Tko učini meusobšćinu (межсобщина). Stat. poļ. ark. 5, 245.

MEĐUSOŠAN, međusošna, *adj. Samo u Šulekovu* rječn. znanstv. naz. *kao bot. izraz za lat.* interfurcalis, *ńem.* gabelständig.

MEĐUSTANIČAN, međustanična, *adj. Samo u Šulekovu* rječn. znanstv. naz. *kao bot. izraz za lat.* intercellularis; međustanična tvar *za ńem.* Intercellularsubstanz.

MEĐUSTANIČJE, *n. Samo u Šulekovu* rječn. znanstv. naz., *gdje grješkom stoji* ‚međustaničě' *i kaže se, da znači isto što* postanične jažice, *lat.* meatus s. ductus intercellulares, *ńem.* Intercellulargänge *(bot. izraz).*

MEĐUSTIJENE-MLIN, *zaselak u Bosni u kotaru rogatičkom.* Popis žit. bos. i herc. 100. — *Biće službeno načińen naziv iz novijega vremena; nije jasno, kako se sklańa.*

MEĐUSTRUŽJE, *n. ime šumi blizu sela Vrbovļana u Slavoniji u županiji požeškoj.* Šem. pakr. (1898). 55.

MEĐUSUDAN, *adj. Samo u jednoga pisca, koji je tu riječ načinio prema lat. riječi* (interiudicialis?) *iz crkvenoga prava.* Ne imade se uticati od biskupa . . . prija osude rasudļive od međusudne ili od kojemudrago druge tegoće. I. P. Lučić 96. *(Ove riječi stoje u glavi, koja govori:* Vrhu pravda biskupima pristojni i vrhu uticańa od isti k višemu pristoļu).

MEĐUTAK, međutka, *m. Samo u Šulekovu* rječn. znanstv. naz. *kao izraz iz fizike za ńem.* Zwischenraum, Intervall *s dodatkom, da je iz ruskoga jez., ali u ruskom jez. nema riječi* межутокъ, *koja bi riječi* međutak *odgovarala, već ima* промежутокъ.

MEĐUTIMAN, *adj. što je samo za neko vrijeme. Pravnička riječ načińena u novije vrijeme od sveze* među tim (međutim). Međutimna naredba, transitorische Verordnung, Zwischenverordnung, — međutimna vlada, Zwischenregierung. Jur. pol. terminol. 509. 683. — *Pravi bi akc. vałada bio* međùtîman, međùtîmna.

MEĐUTIMNICA, *f. ispravu, koja ima vrijediti samo za neko vrijeme, dok se ne izda prava. Pravnička riječ načińena u novije vrijeme od osnove pridjeva* međutiman. Međutimnica, Interimschein, Zwischenschein. Jur. pol. terminol. 290. 683. — *Pravi bi akc. vałada bio* međùtîmnica.

MEĐUTOMAN, međutomna, *adj. pišu gdjekoji hrv. pravnici mjesto* međutiman, *koje je bolje.*

MEĐUTOŃI, *adj. isto što* međutiman, *riječ načińena od* među to (međuto) *prema* potońi *(od* po tom, potom). *U Šulekovu* rječn. znanstv. naz. *za ńem.* interimal, *tal.* interimale.

MEĐUVILIČAN, *adj. Samo u Šulekovu* rječn. znanstv. naz. *u svezi* međuvilična kost *kao zool. izraz za ńem.* Zwischenkieferknochen, Mittelkiefer.

MEĐUVODE, *n. mjesto među vodama; riječ je i nom. appell. i nom. propr.*

a. međuvođe *kao nom appell. u Šulekovu* rječn. znanstv. naz. *kao geogr. izraz za ono, što se veli i međuriječje. Ispor. još:* Međuvođe, prijedio među dvije vode M. Ružičić.

b. Međuvođe *kao geogr. ime selima, izvoru, šumi, polju.*

a) selo u Bosni u kotaru prijedorskom, — zaselak u Bosni u kotaru krupskom. Popis žit. bos i herc. 202. 258.

b) zaselak u Hrvatskoj u županiji ličko-krbavskoj. Razdjel. hrv. i slav. 5.

c) izvor kod sela Bučja u Slavoniji (blizu Pakraca). Šem. pakr. (1898 48.

d) šuma kod sela Kapelne u Slavoniji. Šem. pakr. (1898) 53.

e) polje u Srbiji. Etnogr. zborn. 8, 647.

MEĐUVRIJEME, međuvremena, *n. vrijeme, koje je među čim. Riječ načińena u novije vrijeme za ńem. i prema ńem.* Zwischenzeit. *Upotrebljavaju je gdjekoji hrv. pravnici.*

MEĐUVRŠJE, *n. zaselak u Srbiji u okrugu rudničkom.* S. Koturović 121.

MEĐUZEMAN, *adj. što je među zemljama. Samo u Šulekovu* rječn. znanstv. naz. *u svezi* međuzemno more *za ńem.* Binnenmeer *i* međuzemna carina *za ńem.* Zwischenzoll.

MEĐUZEMSKI, *adj. isto što međuzeman.* Međuzemski promet, Zwischenverkehr, — međuzemska carina, Zwischenzoll. Jur. pol. terminol. 683. 684.

MEĐUZUBLJE, *n. Samo u Šulekovu* rječn. znanstv. naz. *kao tehnički izraz za ńem.* Zahnlücke, *franc.* creu, intersection, métope, *tal.* metatone.

MEĐUŽABLJE, *n. zemlja u Crnoj Gori oko Žabljaka, možda među Žabljacima (jer su dva, jedan je Žabljak selo, a drugi je varošica u Crnoj Gori, a ima ondje i potok istoga imena).* Etnogr zborn. 4, 361 *(i* 375. 434).

MEĐUŽVALJE, *n. selo u Crnoj Gori.* Selo je dobilo to ime, što se nalazi između dva brda, u žvalama (žvale su usta kod pasa i kurjaka) . . . Ispod Pirlitora ima selo Selina sa 6 kuća i pripada Međužvalju . . . U Međužvalju žive Čorovići. Etnogr. zborn. 4, 434. 435. *Vidi još i* Letop. mat. sr. 153, 55.

MÈGDÂN, megdána, *m. locus pugnae, pugna. Pored* megdan *govori se i* mejdan *i* medan; *u jednoga pisca ima i* mendan *(vidi tamo). Iz tur. (arap.)* méjdan *(prostrano polje, trkalište, bojište). Ako se može uzeti, da se u kojem turskom narječju govori (ili se govorilo nekad)* megdan, *onda bi se najlakše moglo razumjeti, zašto u našem jeziku može biti i -j- i -g-. I Bugari su uzeli ovu riječ od Turaka, pa i oni imaju likove* megdan, mejdan, medan. *Nalazi se u rječniku Belinu, Voltigijinu, Stulićevu i u Vukovu (vidi dalje), a u književnosti se može potvrditi od polovine* XVII *vijeka (najstariji je primjer u J. Armolušića); što ima primjera u tome vijeku, ńima se potvrđuju samo likovi* mejdan *i* medan, *a lik* megdan *javlja se tek u* XVIII *vijeku (najstarija mu je potvrda u Belinu rječn.). U naše vrijeme obični su likovi* megdan *i* mejdan, *a lik* medan *je rijedak. Ovdje će se navoditi primjeri u sva tri lika, jer među ńima nema razlike u značćnu.*

a. megdan (mejdan, medan) *je mjesto, gdje se tko bije s kim, bojište. Ovo je značeńe zabilježeno u rječniku Belinu* (megdan, campagna, luogo spazioso e piano, — mejdan, agone, il campo di giostra), *u Voltigijinu* (mejdan, agone, campo di giostro), *u Stulićevu* (arena) *i u Vukovu* (megdan, mejdan, mjesto, der Platz, forum: mejdan dijeliti, duelliren, pugnam ineo, *s primjerom iz* nar. pjes. vuk 2, 466 *i* 3, 449: Izidi mi na mejdan junački. *Vuk je ovdje pomiješao značeńe: bojište i boj).* Odlučiše s medana tja iti. J. Armolušić 54. U oni dan hoće se činiti boj na medanu veliki. P. Radovčić ist. 77. U boju od grijehâ i krepostî . . . ako oholost ostane na mejdanu. M. Radnić 341a. Ono sam ti glavom mojom na medanu. Nar. pjes. bog. 121. Karajovan ga čekaše na medanu gospodskomu. 130. Da ga smije čekati na mejdanu sa štapom *(t. j. David Golijata).* F. Lastrić test. 20b. Neprijatelji . . . pobigoše, ali ih ostade mrtvih na mejdanu trideset iljada. A. Kačić korab. 336 Kraljičini su vatru na Brandibura dali, koja je za toliko trpila, dok nisu neprijatelju mejdan uzeli. I. Zaničić 47. Neg se nitko pak ne boji, na megdanu kada stoji, da ga sablast prioblada. V. Došen 10b. Vole glavom zaglaviti nego megdan ostaviti. 126b. U misto novoga seli se medana. A. Kanižlić rož. 122. A moj đogo igra po mejdanu. Nar pjes. vuk 1, 464. On poteže zelena gadara, ode ćerat po mejdanu Vuka. 2, 585. A evo ti tri megdana dajem: prvi ću ti megdan ostaviti u Kladuši, a pred tvojom kulom . . . drugi ću ti megdan ostaviti, a pod mojom pod vrendijom kulom . . . treći ću ti megdan ostaviti pod Kunarom u polju Kotaru. 3, 107. Pa razigra vranca po mejdanu. 3, 396. Ne ktede se s puta ukloniti ni s' Turčinu tede pokoriti, već junački čeka na mejdanu. 3, 398. Pogone se vojske po megdanu. 4, 76. Onda Ibro megdan odmirio u dužinu šezdeset kopalja, u širinu dvaest i četiri. Nar. pjes. marjan. 87. On je ćordom megdan odmirio, iz megdana on bega dozivo. 125.

b. *široki kakav prostor, na kojem se i ne bije boj.* Gdi je sada sloboda tvoja, s kojom na mejdan ovoga vrtla idaše? *(To isto veli pisac na str.* 134b *latinski:* ubi est intrepiditas tua, qua ad campum huius horti petebas?) F. Lastrić test 155b. Nasrid mejdana ovoga grada . . . bijaše stablo života *(prijevod iz lat.* in medio plateae eius. apocal. 22, 2). E. Pavić ogled. 692. Megdan je dio varoši Užica. Lj. Stojanović.

c. *boj; a boj može biti između dvojice (onda je dvoboj, udvoj), između poviše ljudi ili između dvije vojske (onda je bitka ili rat). Ovo značeńe bilježe rječnici Belin* (megdan, duello), *Voltigijin* (megdan, mejdan, duello, agone, Zweikampf, Kampf), *Stulićev* (agon), *a bilježi ga i Vukov (vidi pod* a).

a) uopće. Vrhu zazvaća među dva na boj, što reku na megdan. A. Kadčić 274. Slušaj pobre, koji znadeš naški, da ti kažem mejdan divojački. A. Kačić razg. 173. Kosovo je polje glasovito, jer je na ńem težak mejdan bio, kad je Janka care pridobio. 212 Trčimo dakle na mejdan od boja *(ovo je prevedeno iz lat.* curramus ad propositum nobis certamen. hebr. 12, 1.). M. Zoričić osm. 133. Onizi, koji uglavljuju vrijeme i mjesto od megdana. I. Nenadić nauk 126. Mejdani oliti zatočistja jesu li pravedni i dopustjeni? Blago turl. 2, 131. Sakramentom potvrdeńa kako pristavnijem oružjem zaštićeni i oružani slazu na duhovno zatjecańe i medan. J. Matović 184. Kad bi slijedilo to ubojstvo po putu megdana.

T. Ivanović 58. Iskorenuti će se posve pogrdni običaj megdanâ. I. P. Lučić nar. 133. Već odjaši, da pijemo vino, pa još ima dana za mejdana. Nar. pjes. vuk 2, 354. Pa ćem' onda na polje izići i iznova mejdan započeti. 2, 424. No je ńemu Bog i sreća dala, dobio je na mejdan junački. 4, 380.

b) Sveza od megdana *uz koju imenicu znači isto, kao da se reče: od boja ili: bojni.* Junake ćeš kazat od mejdana. A. Kačić razg. 2. Desnica mu biše od mejdana, mlogo turski odsikla je glava. J. Krmpotić mal. 4. Od mejdana uzimje oruže pak izvodi đoga od mejdana. Pjev. crn. 279a. Da mi ne bi Šarca od mejdana. Nar. pjes. vuk 2, 220. Sedlajte mi od megdana đoga. 2, 262. I što jašu końe od megdana. 2, 265. Car mi dade od megdana vranca. 2, 276. Jera nije vojska od mejdana, već sve stare hoće i haģije. 2, 314. Na čast tebe końic od mejdana. 2, 334. Ali ne da Šarac od mejdana. 2, 353. Ti se vidiš junak od mejdana. 2, 423. Privedoše dora od mejdana. 2, 465. Naļutiše końe od mejdana. 2, 467. Stojan jaše vranca od mejdana. 3, 125. Da si dobar junak od mejdana. 3, 390. A Turčin je junak od mejdana. 3, 392. Oprem'te mi doru od mejdana. 4, 299. Bože živi Jelačića bana i ńegovu sablju od megdana! Nar. pjes. istr. 2, 64. — *Mjesto* od mejdana *veli se* na mejdanu, *ali vrlo rijetko:* Da si dobar junak na mejdanu. Nar. pjes. vuk 3, 384.

c) Riječ megdan *stoji kao objekt ili kao subjekt uz glagole* činiti (učiniti), dijeliti (podijeliti), dobiti (dobivati), izgubiti, odnijeti (odnositi), održati, otvoriti, primati (primiti). Četvrti boj i mejdan bi učińen u Cetu. A. Kačić korab. 213. Kako bismi megdan čine. V. Došen 5a. Na sablje ću megdan učiniti. Nar. pjes. marjan. 125. Kanda megdan dile bozi. V. Došen 31a. Da bijeli mejdan dijelimo *(što znači* bijeli mejdan, *vidi* bio 1. c). Pjev crn. 44a. Vaļa ići mejdan dijeliti. Nar. pjes. vuk 2, 144. Da junački megdan podijele. 2, 283. Lasno j' s Grujom mejdan dijeliti. 3, 29. Vojsku kupi, care Sulejmane, da junački mejdan podelimo. 3, 84. Da mi onde medan pod'jelimo. 4, 108. Dok s Arapom mejdan podijelim. 4, 302. Ta mejdan se tako ne dijeli. 4, 306. A vojvode udriše s družinom, biše Turke prahom i olovom, četir' sata megdan dijeliše. 4, 526 Da za ńega nije prelovańe, već boj biti i d'jelit mejdane. Osvetn. 1, 67. Idem s ńime mejdan dijeliti. Nar. pjes. petr. 2, 431. Sedam mejdan djed hrabreni s prvim Turcim dobi u slavi. J. Kavańin 102a. S kim je Bog, ta megdan dobiva. M. Kuhačević 141. Nejma ńemu do dvadest godinah, dvanaest je dobio mejdanah Pjev. crn. 129a. Da bi grob moga tila sigetska zemļa bila, kadi zgubih medan. P. Vitezović odil. 85. Ako li ja mejdan odnesem, Izraelićani imadu biti podložnici Filistejski *(t j. ako pobijedim na mejdanu).* A. Kačić korab. 161. Jure . . . koji poče mejdane odnositi još cara dvoreći. 444. Još je bio Turke jastrebove, svud mejdane ńima odnosio. Pjev. crn. 81b. Tako carska vojska održi mejdan. Vukova prep. 1, 426. Vaļa, Petre, s carom ratovati, nad Turcima megdan održati i junačku slavu zadobiti Nar. pjes. vuk 5, 319. Vidi Miloš na końu đogatu, de će taj dan mejdan otvoriti. 4, 229. Koji pozivļe i koji prima megdan *(t. j. koji prima poziv na mejdan).* T. Ivanović 58. Da bi megdan primio, kad bi se ńemu to reklo. I. Nenadić nauk 127. Osuđuju za strašivicu, tko ne prima mejdan. Blago turl. 2, 132.

d) Sveza na megdan *služi kao dopuna glagolima* hoditi, ići, ishoditi, izaći (izići), izlaziti, izļesti *i uzviku* hajde *(t. j. hodi, idi).* Koji . . . na mejdan izhode. A. Bačić 202. Kakono se dogodi Golijatu, koga David izašavši mu na mejdan . . . zvrcnu kamenom u čelo. F Lastrić ned. 327. Ugleda, da mu jedan čoban . . . iđaše štapom u ruci na mejdan. J. Banovac pred. 108. Tko na megdan često iđe. V. Došen 96a. Koji *(t. j. vitez)* mu se uslobodi na mejdan izaći. A. Kanižlić kam. 111. Kakono oružnik izaći na mejdan protiva svitu *(t. j. ima pokornik).* M. Dobretić 142. Da za cara na mejdan iziđe. Nar. pjes. vuk 2, 144. Izlazi mi na megdan junački. 2, 281. A ti hajde na mejdan junački. 2, 388. Da on ide Arapu na mejdan. 2, 464. Vaļa ńima na mejdan izići. 2, 475. Hodi meni na mejdan junački u Grahovo u polje široko. 3, 377. Da Turčinu na mejdan iziđem. 3, 392. Kad s Turčinom na mejdan iziđeš. 3, 393. Da mi Janku na medan idemo. 4, 109. Hajde, sinko, Turčinu na medan. 4, 118. Hodi, kurvo, mene na medana. 4, 119. Arapu bi na mejdan izišo. 4, 302. Nu izļezi mene na mejdanu *(crnogorski mjesto* na mejdan) 4, 317.

e) Sveza na megdan *služi kao dopuna glagolima* izazvati, pozivati, sazvati, zazivati, zazvati, zvati. Ko bi zval na megdan, ali ga prijal. H. Bonačić 71. Koji se na mejdan zazivaju, sagrišuju. A. Bačić 100. Kad se dva zazovu na megdan. J. Banovac razg. 252. Odnud zvaše Srbļe na mejdane. M. A. Reļković sat. 48. A brat brata na mejdan zaziva. Nar. pjes. vuk 2, 2. Zove tebe na mejdan junački. 2, 144. Da Maksim nije Miloša iznenada ubio, nego da ga je na mejdan izazvao. Vuk nar. pjes. 2, 559. Aga mene na mejdan zaziva. Nar. pjes. vuk 3, 391. Ļubović me na mejdan zaziva. 3, 467. Miloša ću na mejdan zazvati. 4, 228. Mene Arap na mejdan poziva. 4, 301. Pa on Meha zove na megdana. 4, 410. Da ga *(t. j. cara)* ja na mejdan zazivļem. Nar. pjes. istr. 1, 33. — *Neobično je* po megdanu *mjesto* na megdan *u primjeru:* Kum će kuma po sudu ćerati, a brat brata zvati po megdanu. Nar. pjes. vuk 2, 184.

f) oprostiti kome život na megdanu *nalazi se katkad u nar. pjesmama i onda, kad nema nikakvog megdana, već netko nekoga može vrlo lako ubiti, samo ako hoće, a onaj mu ne može uteći.* Gospodaru Fočić Mehmed-aga! pokloni mi život na mejdanu, evo tebi šeset kesa blaga. Nar. pjes. vuk 4, 144. Sine Đuro, ako Boga znadeš, ne izgubi Salim-muselima, oprosti mu život na megdanu. 4, 162. — *Tome odgovara i primjer:* A ģaba ti život na megdanu. Nar. pjes. vuk 3, 116 *i* 129.

d. *pobjeda (rijetko).* Neka znate, naš će mejdan biti, ako Bog da, dobićemo Turke. Nar. pjes. vuk 4, 185. Osta mejdan Lazarević-Luke. 4, 271. Sedam puta na mejdan izašo, svo na ńemu mejdan ostanuo. Nar. pjes. juk. 255. Uzeli smo cijeloj sili snagu, naš je mejdan i naša pop'jevka. Osvetn. 2, 125. Al' ne hajte, što ste poginuli, na vama je mejdan ostanuo, dušmanu ste odolili svomu. 3, 106.

e. *opasnost; ovo značeńe izlazi otud, što je svaki mejdan opasan; samo u primjeru:* Ova sv. žena stavi na stranu svu sumńu i odredi sebe za puk metnuti na mejdan i u pogibio *(t. j. poći nepozvana kralu, što je oštro zabrańeno).* E. Pavić ogled. 380.

f. *nagrada (za onoga, koji koga natpjeva);*

samo u primjeru: Ti, Slavodruže, kozu s jarići potraži na mejdan. M. Katančić 44.

MEGDANATI, megdanam, *impf. dijeliti megdan.* Nek mi dade najprije oružje, onda ću se s tobom megdanati. Nar. pjes. marjan. 51.

MEGDÀNĠIJA, *m.* pugnator. *Pored* megdanǵija *govori se i* mejdanǵija *i* medanǵija. *Riječ je izvedena od* megdan *s turskijem nastavkom* -ǵija. *U rječniku Belinu* (megdanǵija, accoltellatore, gladiatore, duellante), *u Bjelostjenčevu* (megdanǵija, fektaš, *a* fektaš *je* zatočnik, digladiator, pugil) *i u Vukovu* (megdanǵija, mejdanǵija, Kämpfer, pugnator). *Što se u pisaca* XVIII *vijeka pored* -ǵ- *nalazi* -č- *i* -ž-, *to potječe iz nedostataka stare grafike, te se ima držati, da su izgovarali* -ǵ-. *Ovdje se uzimaju primjeri za sva tri naprijed navedena lika.* — *Riječ se* megdanǵija *upotrebljava za ljude i za konje.*

a. *za ljude.*

a) megdanǵija *u pravom smislu je čovjek od megdana.* Goji majka silne mejdanǵije, šest junaka, sivi sokolova. A. Kačić razg. 208. Mejdanǵije (‚mejdanžije') i vitezovi glasoviti. korab. 485. U boju od zatočnikah iliti megdanǵijah (‚megdanžijah'). J. Matović 184. Ako bi se učinio pjanac, igrač i mejdanǵija (‚mejdančija'). M. Dobretić 434. Jal' mi hajde na mejdan junački, jali za se traži mejdanǵiju. Pjev. crn. 116b. Mejdanǵije mloge odlaziše, al' Stambolu ni jedan ne dođe. Nar. pjes. vuk 2, 388. Ono ti je Stojan Jankoviću, ono ti je stari mejdanǵija. 3, 159. Izlegoše dvije medanǵije. 4, 109. Ovo ti je carski mejdanǵija, ovdje ćemo mejdan podijelit. Nar. pjes. hörm. 1, 123.

b) megdanǵija *u prenesenom smislu je čovjek, koji se bori duhovnijem oružjem: perom i besjedom.* Mejdanǵije (‚mejdančije') svete, koji na mejdan izađoše i zašlacim *(t. j. jereticima)* toga vika glave odsikoše *(misle se starokršćanski crkveni pisci).* A. Kačić korab. 373.

b. megdanǵija *se kašto u nar. pjesmama veli za konja u istom smislu, u kojem pjesme obično kažu: koń vitez, t. j. koń vičan megdanu.* Ter površi đogu mejdanǵiju i poleti preko polja ravna. Nar. pjes. juk. 295. Pod njime je *(t. j. pod Sekulom)* kulaš mejdanǵija. Nar. pjes. petr. 2, 440. Al' j' u Stjepe konjic mejdanǵija. Nar. pjes. kras. 9.

MEGDANIŠTE, *n. isto što* megdan *u značenju pod* a, *t. j. bojište. Pored* megdanište *ima i* medanište. — Ma hajdemo u Ivan-planine, đe su naša stara megdaništa. Pjev. crn. 184a. S vojskom hajde na Grahovo ravno, đe su naša medaništa stara. Nar. pjes. vuk 8, 330.

MEGDANSTVO, *n. posao i vještina na megdanu. Samo u Belinu rječniku* (megdanstvo, accoltellatura, arte o esercizio di gladiatore).

MÈGER, *adv. isto što* međer. Ti edno govoriš, a mèger drugo činiš. *U Lici.* J. Bogdanović.

MÈGIŃA, *f. isto što magiña (vidi tamo). Između rječnika u Mikaljinu* (megiña, voće od planike, arbutum, unedo). U kući mu crna drača rasla, a djeca mu megiñe zobala. Zborn. za nar. živ. 1, 30. — *Možda* megiña *može značiti i drvo, na kojemu to voće raste:* megiña, f. dub, arbutus, unedo *u Stulićevu rječn.*

MEGIŃSKI, *adj. što pripada megiñi ili megiñama. Samo u Stulićevu rječn., gdje upravo stoji* meginski (arbuteus).

MEGO, *m. muško ime tamna postanja. Samo u* Lj. Stojanovića hris. 180, *gdje je zabilježen akuz.* Mega, *prema čemu može dakako nom. biti i* Meg.

MEGUŘED, *m. potok na granici Crne Gore, koji se zove i* Međuriječ *(vidi tamo pod* e). *Ime jamačno tuđe (tursko ili arnautsko?).*

MEĠIDIJA, *f. zlatan turski novac nazvan valjada po sultanu Meġidu.* Sima da Miši deset zlatnih meġidija. M. Đ. Milićević pom. 10. — *Nalazi se i* meġidlija: Meġidliju žutoga dukata *(t. j. dade).* Nar. pjes. magaz. 1863, 85.

MEĠLIS, *m. sjednica, skupština, društvo. Iz tur. (arap.)* méglis *(istoga značenja).* Tu je carski meġlis posjedao, sve bijahu paše i veziri. Nar. pjes. hörm. 1, 479. — *Ne će biti točno, što se u* Zborn. za nar. živ. 6, 276. *veli, da je* meġlis *ili* melġiz povjerenik i zastupnik knežev *(u Turskoj Hrv.).*

MEHÀDIJA, *f. ime varošici u Ugarskoj. To joj je rumunjsko ime (postalo iz lat.* Ad medias). *U rječniku Vukovu* (Mehadija, mala varošica blizu Ršave).

MEHÀDĨJSKÎ, *adj. što pripada Mehadiji. U rječniku Vukovu. Govori se i* mehadinski *(postalo od* mehadijnski). Predeli mehadinski. S. Tekelija letop. 119, 14.

1. MEHAN, *m. tursko ime od mila mjesto* Mehmed. Od Mehana, Šuljagića mlada. Nar. pjes. juk. 154. Knigu dade Šuljagić Mehanu. 228.

2. MEHAN, *adj. što pripada mehani. Samo u primjeru:* Veza Saru za mehana vrata. Nar. pjes. muš. 88. *Valjada pogrješka (pjevača ili izdavača?) mjesto* mehanska.

MEHÀNA, *f. krčma. Pored* mehana *govori se i* meana, *kašto* mejana *i* mejhana. *Akc. je u vok.* mȅhano, mȅhane, *a u gen. plur.* mehânâ. *Iz tur. (pers.)* méjχané *(krčma, — složena riječ od* méj, *vino, i od* χané, *kuća, dakle: vinska kuća). U rječniku Vukovu (s primjerom iz* nar. pjes. vuk 1, 485: Dva dućana i nova mehana). — *Ovdje se navode primjeri za sve likove.*

a) uopće. Zabranjuju im se meane, alti hoštarije i krčme. I. Ančić svitl. 73. Došavši u jednu mehanu iliti gostionicu na konak. Đ. Rapić 228. U kakvoj krčmi aliti mejani blaguje i vino pije. A. Kačić korab. 240. Pjanac zna, da je u meani stupica djavaoska. F. Lastrić od' 112. Ako ne uzbižiš od mehane. svetń. 143b. Pak prodadem gdigod u mehani. M. A. Reljković sat. 55. Vazdan obtrkuje po mehanah. G. Pešťalić 81. Vole u mehanu iliti krčmu ići nego na večernju. B. Leaković nauk 303. Nek ne idu meni u meanu. Nar. pjes. vuk 2, 432. Saija je Zeku zastanula u meani, đe on pije vino. 4, 276. Znaš li, Marko, vode ja mejane? 6, 85. Zapovjedi, da se glavne mehane po velikim drumovima postave. Nar. prip. vuk2 192. Je l' mejhana kod gradskijeh vrata? Nar. pjes. hörm. 2, 24.

b) S riječju mehana *slažu se u nar. pjesmama ovi pridjevi kao epiteti:* bijel, nov, pjan. Ima, Đemo, bijela mehana i prokleta krčmarica Jaña. Nar. pjes. vuk 2, 415. Neka dođe u novu mehanu. 2, 351. Namjesti ga u novu mehanu. 2, 404. Ode beže u novu mehanu. 3, 121. Dođe beže iz nove mehane. 3, 124. Već okrenu u pjanu mehanu. Nar. pjes. juk. 163. Piju l' vino u pjanoj mejhani? Nar. pjes. hörm. 2, 24.

MEHÀNČINA, *f. augm. od* mehana. Nemoj zapaliti čibučinu pa u mehančinu. M. Đ. Milićević pom. 417.

MEHÀNE, *f. pl. selo u Srbiji u okrugu top-*

ličkom. S. Koturović 138. — *Piše se i* Mehana, *sing.* M. Đ. Milićević kra]. srb. 416.

MEHÀNĆĪĆ, *m. prezime izvedeno od osnove imenice* mehanćija; *-ić stoji mjesto -ijć, a ovo mjesto* -ijić. Vuk nar. prip. VIII. Imenik (1906) 71.

MEHÀNĆIJA, *m. čovjek, koji drži mehanu, krčmar. Riječ izvedena od osnove imenice* mehana *s tur. nastavkom* -ćija. *Između rječnika u Vukovu.* Ali nut počutite, kako budalasto sami brez meanćije račune čine. Đ. Rapić 106. Pa on ode tražit mehanćiju: Mehanćija, daj, da pijem vina! Nar. pjes. vuk 2, 143. Pa ti idi mehanćiji Jovu. 2, 623. Jedno misli pijanica, a drugo mehanćija. Nar. posl. vuk 113. — *Imenica ova služi i kao prezime.* Meanćija. Šem. pakr. (1898) 26.

MEHÀNĆIJIN, *adj. što pripada mehanćiji, krčmarov. Između rječnika u Vukovu.*

MEHÀNĆĪJSKĪ, MEHÀNĆĪJNSKĪ, *adj. što pripada mehanćijama. Otkle se razvilo* -n- *između* -j- *i* -s-, *o tome vidi u T. Maretića* gram. i stil. 85. *Govori se također* mehànćīskī. Vršak mehanćīske spokojnosti vidi se u onoj zgradici. M. Đ. Milićević međudn. 10.

MEHANĆIKA, *f. krčmarica. Biće izvedeno od osnove imenice* mehanćija *te će stajati mjesto* mehanćijka. — Spaziće te mehanćika mlada. Nar. pjes stojad. I, 122. *Govori se* (meanćika) *u južnomoravskom kraju u Srbiji.* A. Belić 364.

MEHANĆĪNICA, *f. mehanćijina žena; mjesto* mehanćijnica. To su bile dve mehanćinice. M. Đ. Milićević letńe več. 244.

MEHANICA, *f. dem. od* mehana. Kao što su stare mehanice malo ličile na nove gostionice. M. Đ. Milićević zimńe več. 192.

MEHÀNIČKĪ, *adj. što pripada mehanici, što je u svezi s mehanikom. Može se čuti (na pr. od Dubrovčana) i akc.* mèhaničkī. *Govori se i piše u naše vrijeme i u pravom smislu, na pr.* mehaničko gibańe *i u prenesenom, na pr.* mehaničko učeńe *(t. j. samo na pamet, bez shvaćańa).*

MEHANIJSKI, *adj. isto što mehanički. Samo u primjeru:* I biše postavļena *(t. j. polača)* čudno na koli od hitrosti mehanijske. Starine 3, 307.

MEHÀNIKA, *f. nauka o zakonima ravnotežja i gibańa tjelesa. Opća evropska riječ, na pr. ńem.* Mechanik, *franc.* mécanique *i t. d. iz grč.* μηχανική. *Može se čuti (na pr. od Dubrovčana) i akc.* mèhanika. *Govori se i piše u naše vrijeme.*

MEHÀNISÂŃE, *n. nom. verb. od* mehanisati. *U rječniku Vukovu, gdje se kaže, da znači isto što krčmļeńe.*

MEHÀNISATI, mehànišēm, *impf. krčmiti, t. j. prodavati vino na malo u mehani. U rječniku Vukovu, gdje se kaže, da znači isto što krčmiti.* Koji je, mehanišući, držao i mnogu sitnu marvu. M. Đ. Milićević pom. 641.

MEHANIŠTE, *n. mjesto u Srbiji u okrugu podrinskom* Zemļa u Mehaništu. Sr. nov. 1870, 718.

MEHANKA, *f. brdo u Dalmaciji u kotaru benkovačkom.* A. Mašek 3.

MEHANOVIĆ, *m. prezime zabiļeženo u spomeniku* XV *vijeka.* Mon. croat. 77.

MÈHANSKĪ, *adj. što pripada mehani ili mehanama.* Mehanski momci govore za ńih. M. Đ. Milićević zlos. 12. Da dobije mehansko pravo. međudn. 303.

MEHARIĆI, *m. pl. zaselak u Bosni u kotaru donjotuzlanskom.* Popis žit. bos. i herc. 296.

MEHĆATI, *inf. vidi* mekćati.

MEHĆEMA, *f. vidi* mešćema.

MEHEHE, *onomatopejska riječ za glas jarčji.* Eto ti jarca kući pa se stane drekeńati oko kuće: mehehe! Nar. prip. vuk[2] 245.

MEHEMED, MEHEMET, *m. tursko ime, koje glasi i* Muhamed. *U Daničićevu rječniku s potvrdama iz* XV *vijeka.*

MEHIĆI, *m. pl. zaselak u Bosni u kotaru gračaničkom.* Popis žit. bos. i herc. 320.

MEHIDIĆI, *m. pl. zaselak u Bosni u kotaru zvorničkom.* Popis žit. bos. i herc. 376.

MEHINOVAC, Mehinovca, *m. zaselak u Bosni u kotaru bihaćkom.* Popis žit. bos. i herc. 228.

MEHIS, *m. nekakav kamen. Samo u Daničićevu rječniku s tijem značeńem i s primjerom iz* XV *vijeka:* Kupa odь kamena mehisь okovana. Spom. sr. 2, 102.

MÈHLEM, *m.* emplastrum, *ļekarija načińena od ćega žitkoga ili mekoga, koja se privija na ranu ili na bolesno mjesto. Pored* mehlem *govori se obično* melem. *Iz tur.* mélhém *(mast za mazańe). U rječniku Mikaļinu* (mehlem, emplastrum), *u Belinu* (melem, cerotto, impiastro medicinale), *u Voltigijinu* (melem, lastrico, selciato, Pflaster), *u Stulićevu* (mehlem, linteolum cum emplastro) *i u Vukovu* (melem, Pflaster, emplastrum).

a. *u pravome smislu.*

a) mehlem *za rane na čeļadma (vaļada i za rane na životińama, ali za to nema primjera).* Donio bješe on kako liječnik razlike masti i mehleme. B. Kašić per. 41. Kojino samo zavijaju rane, a ne liče ji, privijaju melem, a ne čiste rane od smrada. J. Banovac pred. 73. Koja se *(t. j. rana)* ne bi mogla izličiti nego melemom spravļenim od tekućih kapļicah od balsama. A. Kanižlić uzr. 126. Da melem koristan bude, od potribe je, da se priloži rani i na ńu privije. bogoļubnost 294. Jeda je sramota ukazati *(t. j. ļekaru)* ranu, da ti mehlem metne za ozdraviti ju? F. Lastrić ned. 155. Kad oćeš činiti melem, u jedan lončić metni kašiku one masti, dram voska, jelove smole. J. Vladimirović 35. Doktor ponamistja zglavak po zglavak, postavļa kosti jednu s drugom, poveza u daščice, pomaza melemom. M. A. Reļković sabr. 28. Koja bi korist bila pokazati ranu, a ne priložiti melem, da se izliči? B. Leaković gov. 87. Vidio sam ovdi, gdi se likovi traže, melemi spravļaju, straže nareduju. G. Peštalić 51. Lako maše, al' udara teško, gdi udari, melem ne trebuje. Nar. pjes. vuk 2, 494. Da ti gradim mekane meleme. 2, 512 *i* 3, 226. Te je ranu dobro utegnuo, natopio gorskijem melemom. 6, 98. Pavlaku s karlice i beoce iz jajca mešaju, dok se ne načini kao melem, pa to privijaju. M. Đ. Milićević živ. srb[2] 263. Pogodi ga u čelo junačko, gdje mu nikad mehlem ne trebuje. Nar. pjes hörm. 2, 497.

b) mehlem *za pozlijeđeno drveće.* Voćnim melemom. Baumpflaster. Naši vosak i smolu za to tope ili tko to ne more, frižkom balegom zamazuje. J. S. Reļković 85. Rani *(t. j. na drvetu)* pravi melema od smole. 400.

b. mehlem *u metaforičkom smislu.* Za ozdraviti tilo . . . činiš iz daleka likare zvati, a da bolestnoj duši tvojoj melem priložiš, ne ćeš da slušaš likara, koji je kod tebe. Đ. Rapić 67. Pritisnite mehlem ļubavi i stra Božjega na srce. F. Lastrić ned. 73. Videći sveti patrijarha, da se ni uļem ni melemom očinskih opomenah ona pogana rana *(t. j. grješni život Bardin)* ne može

izličiti. A. Kanižlić kam 34. Što je kripost nego melem iliti lijek, a što je grih negoli rana? *(prevedeno iz lat. citata).* B. Leaković nauk 479.

MEHLÈMA, *f.*

a) mehlèma je tvor, što se na ranu privije, tur. melhem. L. Zore dubr. tuđ. 14.

b) mehlèma je u Dubrovniku svaka gnusna žitka sumjeha. L. Zore paļetk. 110, 225.

MEHMED, *m. tursko ime, koje glasi i* Muhamed. *U rječniku Daničićevu s primjerima iz* xv *i* xvi *vijeka.* S ovom *(t. j. sabļom)* Mehmed slavni uzide prvi na sto carstva ovega. I. Gundulić 567. I car Mehmed boj nepravi kad na ń vodi. J. Kavańin 182b. Odvede me alajbeg Mehmede. Nar. pjes. vuk 3, 197. — *Vidi* Mehmet, Memed.

MEHMEDAGIĆI, *m. pl. dva zaseoka u Bosni, jedan u kotaru kļučkom, drugi u sanskomostskom.* Popis žit. bos. i herc. 242. 270.

MEHMEDOV, *adj. što pripada Mehmedu. U rječniku Daničićevu s primjerom iz* xvii *vijeka.* Te uvodi ovce Mehmedove. Nar. pjes. vuk 4, 520.

MEHMEDOVIĆ, *m. prezime izvedeno od osnove pridjeva* Mehmedov. A kad viđe Mehmedović Mujo. Nar. pjes. vuk 4, 522.

MEHMEDOVIĆI, *m. pl. dva zaseoka u Bosni, jedan u kotaru gračaničkom, drugi u srebreničkom.* Popis žit. bos. i herc. 316. 346.

MEHMET, *m. tursko ime, koje glasi i* Muhamed. *U rječniku Daničićevu s primjerima iz* xv *i* xvi *vijeka.* Harba Mehmeta, a Duraka zgodi puška. I. Gundulić 524. Beča grada obkruženo od cara Mehmeta i Kara Mustafe. P. Bogašinović 1. Skoro i Mehmet bi postavļen. J. Kavańin 215a. — *Vidi* Mehmed.

MEHMETOV, *adj. što pripada Mehmetu. U rječniku Daničićevu s primjerom iz* xv *vijeka.*

MÉHO, *m. tursko ime od mila mjesto* Mehmed (Mehmet). Moj poruk Meho *(zabiļeženo* xvii *vijeka).* Starine 11, 95. Sinoć majka oženila Meha. Nar. pjes. vuk 4, 226. Na Mehu je crvena dolama. 4, 407. — *Može se sklańati i po a-deklinaciji:* Ja ti znadem . . . Mehu Đurđevića . . . dok evo ti Mehe Đurđevića. Pjev. crn. 129a.

MEHOMET, *m. tursko ime, koje glasi i* Muhamed. *U rječniku Daničićevu s primjerom iz* xv *vijeka.*

MEHOPOTOČJE, *n. selo u Bosni u kotaru prozorskom.* Popis žit. bos. i herc. 462.

MEHORAČA, *f. zaselak u Bosni u kotaru kladańskom.* Popis žit. bos. i herc. 332.

MEHOVCI, *m. pl. selo u Bosni u kotaru bańolučkom.* Popis žit. bos. i herc. 160. — *Biće izvedeno od osnove pridjeva* Mehov, *koji je od imena* Meho *(selo je od veće česti muhamedovsko).*

MEHOVIĆ, *m. prezime izvedeno od osnove pridjeva* Mehov, *a ovo od imena* Meho. Dok ja zovnem Mehovića Muja . . . O Turčine Mehoviću Mujo! Ogled. sr. 257.

MEHOVINE, *f. pl. brdo u Srbiji.* Etnogr. zborn. 8, 560.

MEHRAMET, *m. milost, milosrđe, riječ uzeta iz tur. (arap.)* mérhamét *(istoga značeńa).* U Turaka ima mehrameta. Nar. pjes. petr. 2, 374. — *Vidi* merhamet.

MEHREMIĆI, *m. pl. zaselak u Bosni u kotaru fojničkom.* Popis žit. bos. i herc. 70. — *Ispor.* Mejremić.

MEHRIĆA RAVAN, *f. zaselak u Bosni u kotaru zeničkom.* Popis žit. bos. i herc. 476.

MEHTIĆA BAŠČA, *f. zaselak u Bosni u kotaru visočkom.* Popis žit. bos. i herc. 122.

MEHUNA, *f. isto što* mahuna, mohuna. *U rječniku Vukovu, gdje je zabiļeženo* meuna *i kaže se, da se govori u Banatu. Možda je riječ dovedena u svezu s* mijeh *te* -e- *stoji mjesto negdašńega* ѣ.

MEHUNOV KAMI, *m. nekakvo mjesto blizu sela Trstenika poklońenoga manastiru Hilandaru. U spomeniku vaļada* xiv *vijeka.* Ļ. Stojanović hris. 31.

MEHURIĆI, *m. pl. zaselak u Bosni u kotaru fojničkom.* Popis žit. bos. i herc. 70.

MÉIT, *m. mrtvac, leš. Iz tur. (arap.)* méjt. *U rječniku Vukovu s navedenijem značeńem i s primjerom iz* nar. pjes. vuk 1, 260: Ne kopaj me, neno, gdje se meit kopa. — *Danas u Bosni kao da ta riječ može značiti: ukopavańe.* Otkako je došo Švabo, u svim 13 haremima . . . zabranio je meit. Zborn. za nar. živ. 8, 89.

MEJ, *praep., isto što* među *(vidi tamo).*

MEJAKIĆI, *m. pl. zaselak u Bosni u kotaru bańolučkom.* Popis žit. bos. i herc. 164.

MÈJÂN, Mejána, *m. muško ime u Lici.* J. Bogdanović. — *Postańe nejasno.*

MEJANA, *f. isto što* mehana *(vidi tamo).*

MEJANDA, *f. mjesto u Srbiji u okrugu kńaževačkom.* Niva u Mejandi. Sr. nov. 1872, 826.

MÈJÂŠ, *m. isto sto* međaš *(vidi tamo).*

MEJAŠICA, *f. krčmarica. Samo u primjeru:* Prestraši se mejašica mlada. Nar. pjes. istr. 2, 70. — *U kraju, iz kojega je ova pjesma, nijesu poznate riječi* mehana, mehańijnica, *pa je ova druga zanesena od nekud između štokavaca i okrenuta u* mejašica *i tako dovedena u svezu s riječju* mejaš.

MEJÀŠIĆ *(biće takav akc.), m. prezime u naše vrijeme.* Imenik (1906) 85. *i prije našega vremena.* R. Lopašić spom. 3, 310.

MEJAŠKA, *f. neki narodni motiv (vaļada u vezeńu).* J. Belović-Bern. 188.

MÈJDÂN, mejdána, *m.*

a) isto što megdan *(vidi tamo).*

b) Mejdan, *m. selo u Hercegovini u kotaru stolačkom.* Popis žit. bos. i herc. 562.

c) Mejdan, *m. nekoliko zaselaka u Bosni i Herc. u različnijem kotarima.* 639.

MEJDÁŃIJA, *m. isto što* megdańija *(vidi tamo).*

MEJDAŃIK, *m. zaselak u Bosni u kotaru zeničkom.* Popis žit. bos. i herc. 476.

MEJDÁNITI, mèjdânîm *(biće takav akc.), impf. dijeliti mejdan. Samo u primjeru:* S ostalima ja ću mejdaniti. Nar. pjes. vila (1866) 100.

MEJDANSKI, *adj. što pripada mejdanu.* Na mejdanski boj poziva. P. Bogašinović 10.

MEJHANA, *f. isto što* mehana *(vidi tamo).*

MEJICE, *nekakav brežuļak u Poļicima.* Zborn. za nar. živ. 8, 192. — *Riječ po obliku vaļada će biti fem. plur., a ne neutr. sing. i stajaće u svezi s imenicom* međa.

ME(J)IĆ, *m. prezime u naše vrijeme.* Šem. mitr. (1878) 82. Šem. pakr. (1898) 26. — *Glas* -j- *može se izgovarati, ali se ne mora.*

ME(J)IĆI, *m. pl. zaselak u Bosni u kotaru bugojanskom.* Popis žit. bos. i herc. 412. — *Poradi* -j- *vidi kod riječi, koja je pred ovom.*

MEJIK, *m.* Kamen, koji za među služi, zove se mejik. *U Vinodolu.* V. Bogišić zborn. 432.

— *Glas je* -j- *po čakavskom govoru; a po štokavskom bi bilo* -đ-.

ME(J)INCI, *m. pl. zaselak u Bosni u kotaru gradiškom.* Popis žit. bos. i herc. 170. — *Glas* -j- *može se izgovarati, ali se ne mora.*

MEJKA, *f. nekakvo oruđe za kopańe zemļe različno od motike. U Vrbniku (na otoku Krku).* Zborn. za nar. živ. 7, 311.

MEJNIK, *m.*

a) isto što međnik *(vidi tamo pod* a*). To će značeńe biti u primjeru:* Dali smo mu . . . vinograd jedan . . . i nikoliko kolosika v Radinićih, koliko je k otomu vinogradu vpeļano, kako mejniki kažu. I dali smo mu v Radinićih jedan kus sinokoše, ka je odcipļena od sinokoše gracke, kako mejniki kažu. Mon. croat. 277. *Govori se i u naše vrijeme gdješto po Bosni.* Nar. prip. bos. 52.

b) Mejnik, *zaselak u Bosni u kotaru prozorskom.* Popis žit. bos. i herc. 466.

MÉJO, *m. od mila mjesto medvjed.*

a) u pravom značeńu govori se u Lici. V. Arsenijević. Mejo ńega opazi prije nego on meju. Zborn. za nar. živ. 8, 131.

b) Méjo, nadimak u Lici. V. Arsenijević.

c) ime końu. D. Trsteńak.

MÉJRA, *f. žensko ime u Turaka, koje glasi i* Merja *(vidi tamo).*

MÈJREMA, *f. žensko ime u Turaka, koje glasi i* Merjema *(vidi tamo).*

MEJREMIĆ, *m. zaselak u Bosni u kotaru gračaničkom.* Popis žit. bos. i herc. 320. — *Ispor.* Mehremići.

MÈJRUŠA, *f. ime od mila mjesto* Mejrema. Jošte ima Mejrušu đevojku, a kakva je Mejruša đevojka? Nar. pjes. stojad. 2, 138.

MEJSITA, *f.* dugalije *(da nije* dugalija?) oko Vukovara. J. Belović-Bern. 188. — *Jamačno turska riječ.*

MEJTAŠ, *m. zaselak u Bosni u kotaru višegradskom.* Popis žit. bos i herc. 146.

MÈJTEF, *m. škola za djecu. Iz tur. (arap.)* méktéb. *U rječniku Vukovu* (Kinderschule der Türken, schola puerorum *s primjerom iz* nar. pjes. vuk 1, 479: I kod dvora bijele mejtefe). Moj mejtefe, moj veliki strahu, dosta ti sam straha podnijela, dok sam sitnu knigu naučila. Nar. pjes. vuk 1, 479. Jesi l', Fato u mejtef hodila, a jesi li u hoģe učila? Nar. pjes. hörm. 1, 433.

MEJTEFAR, *m. dijete, koje ide u mejtef.* Oko bega hoģe i haģijo i malena djeca mejtefari. Nar. pjes. hörm. 1, 210.

MEJTER, *m. bubnar, gočobija, od tur.* mekteriu *(vidi tamo). Na Kosovu Poļu.* Etnogr. zborn. 7, 189.

MEJU, *praep. isto što* među *(vidi tamo).*

MEJUGRAČI, *m. pl. nekakvo mjesto na otoku Krku, za koje se veli da je* va sedli mej obimi Graci *(t. j. među brdima Gracima).* Zborn. za nar. živ. 4, 234.

MÈK, mèka, *adj.* mollis, *koji se ugibļe pod pritiskom. Postavļeni akc. ostaje pridjevu u svijem oblicima, kad je neodređen, a kad je određen, onda se mijeńa u svijem oblicima te imamo* mèkî, mèkâ *i t. d. (ali ima krajeva, gdje i određeni pridjev ima u svijem oblicima akc. kao i neodređeni.* N. Simić nast. vjesn. 8, 108). *Pridjev se ovaj s istijem značeńem nalazi u svim slav. jezicima, na pr. staroslov.* мѣкъкъ, *slov.* mehek, mehkek, *rus.* мягкій, *češ.* měkký, *poļ.* miękki *i t. d. Od istoga korijena (t. j.* menk) *nalazi se riječi i u drugim gdjekojim indoevr. jezicima: grč.* μάσσω *(gńečim, t. j. mekšam), lit.* minkyti *(gńečiti),* minksztas *(mek). Nalazi se u svijem rječnicima sa značeńem, koje je pridjevu i danas, a u književnosti se potvrditi može od* XIII *vijeka.*

1. *Likovi.*

a. *pozitiv.*

a) nom. sing. masc.

aa) Lik mek *nalazi se samo u štokavaca danas i u starini. Osim potvrda, koje se daļe mogu naći među primjerima, navode se još ove:* Bela rječn., V. Došen 155a, Stulić rječn. — *Što se ovaj lik nalazi i u Bjelostjenčevu i u Voltiģijinu rječniku, to ne znači, da su kajkavci i čakavci govorili* mek, *nego da su ti leksikografi uzeli taj lik iz štok. govora.*

bb) Lik mekak *nalazi se u rukopisu* Nauk brn. *(vidi među primjerima) i u Voltiģijinu rječn., a za današńe vrijeme potvrđuje ga* D. Nemanić (1885) 20.

cc) Lik mehkak *ima rječnik Vrančićev* (s. v. mollis, tenellus) *i Voltiģijin. Tome čakavskom liku odgovara kajkavski* mehkek, *što ga ima rječnik Bjelostjenčev i Jambrešićev.*

b) Ostali padeži, na pr. meka, meko, meki *i t. d. obični su u štokavaca, i to ne samo danas, nego i u starini; vrlo su rijetki u čakavaca, na pr. u M. Marulića i u Michelangela (vidi među primjerima). Katkad se nalazi i* mekka, *ali to je u Domentijana, u Danila i u Korizmeńaku prema crkvenoslav. jeziku, a u A. Kanižlića znači* -kk-, *da je* e *kratko. — Mjesto* meka *imaju čakavci ponajviše* mehka *(kao i kajkavci) danas i u starini; za današńe čakavce u Istri potvrđuje to* D. Nemanić (1885) 20. *U štokavaca je lik* mehka *sasma rijedak; ima ga* Zborn. (1520) 114b *i* M. Divković *(vidi među primjerima); što se to nalazi i u B. Kašića* (nasl. 108), *to je lako razumjeti, jer taj pisac ima i drugo koješta na čakavsku; u današńih gdjekojih štok. pisaca je to naprosto pravopisna pogrješka. — Veoma je rijedak lik* mejka, *koji se nalazi u Michelangela (vidi među primjerima).*

b. *komparativ.*

a) Najčešće se nalazi komp. mekši, *ali za ń ima potvrda samo u štokavaca; ima ga na pr.* N. Naļošković 1, 189. *i* M. Držić 151. *i drugi (vidi među primjerima). Što se* mekši *nalazi i u Voltiģijinu rječniku, to je vaļada iz štok. govora. Pored* mekši *nalazi se u starijeh štokavaca i* mehši, *na pr. u D. Zlatarića i u B. Kašića (vidi među primjerima), u M. Vetranića* 2, 359. *i u N. Naļeškovića* 1, 157.

b) mekļi *imaju štokavci* M. Divković, A. Kadčić, J. S. Reļković, G. Pešťalić *(vidi među primjerima) i* E. Pavić ogl. 106; *od čakavaca samo* Michelangelo 45.

c) mekji *samo u J. Kavańina* (mekje 376a), *u Blagu turl. i u Đ. Bašića (vidi među primjerima).*

d) meći *i* mešćeji *u današńijeh čakavaca u Istri.* D. Nemanić (1885) 52. 54.

2. *Značeńa.*

a. *adj., t. j.* mek *u svojoj pridjevnoj službi.*

a) u pravom smislu. Meki su vrlo mnogi predmeti; ovdje se navode samo neki.

aa) kruh i drugo, što se jede. Kako mogu jesti toliko tvrd i crn kruh ne mogući ni mehši ni bjeļi jesti? B. Kašić nač. 62. Dileći kruh mehši i biļi. iń. 15. Kuhaj meni meke brašļenice. Nar. pjes. juk. 91. Meka pečenica zove

se u puku filet goveđi pečen. L. Zore paļetk. 110, 225.

bb) posteļa i drugo, na čemu se leži. Vь mêsto mekьkyje posteļe. Danilo 39. Meka biše posteļica. M. Marulić 264. Na mehku uzglavju pokojno pokojah. H. Lucić 236. Moje glave meko uzglavje, moje čisto zlato! D. Rańina 105a. Moja kruno zlatom svita i me glave meko uzglavje! A. Čubranović 164. Moja golubičice, moja meka tugdjelice. M. Držić 155. Zapovida ga na jednu mehku posteļu položit. F. Glavinić cvit 31a. Jestojska je ma jedina nepoznano gorko travje . . . kami tvrdi meko uzglavje. I. Gundulić 219. Leži u mejkom linom perju. Michelangelo 11. Jedna draga i meka blazina tvojoj glavi. 46. Meka od odra. Ġ. Palmotić 1, 120. Meka odveće pernica. 1, 125. U mekoj posteļi. V. Andrijašević put 269. U mekoj ložnici noć prileţati. 311. Dali ću se u meku odru ja uz ļubovcu pokojiti? I. Đorđić salt. xv. I brzo je ustala od svoje meke ložnice. Nar. pjes. bog. 3. Linac dušek meki biva, na kom trudan vrag počiva. V. Došen 255a. Meke i uresne pernice. A. d. Bella razgov. 113. Suze roni na mekoj posteļi. Nar. pjes. vuk 1, 249. Prostri mi meka dušeka, đe će mi Jane počinut. 1, 311. Kad su legli u meku posteļu. 1, 583. Jesi li mi noćas počinula u čardaku na meku dušeku? 2, 46. Pa on sjede na meku ložnicu. 2, 469. Sjede Grujo na meke dušeke. 3, 21. On se spusti na meku posteļu. 3, 523. Đorđe skoči iz meke posteļe. 4, 300. Odmah sjede na meku dušeku. Nar. pjes. juk. 369. U meko ih šiļte posadila. Nar. pjes. petr. 2, 606. Povedi ju u bile kamare, u kamare na mehke posteļe. Nar. pjes. istr. 2, 126.

cc) ruho. Gdje ti su prsteni i meko ruho, koje si nosio? Zborn. 155b. Ne ima naša odića bit meka. P. Filipović 34. Ti hoćeš da imaš aļine meke i sve tvoje potribe. M. Zoričić osm. 104. Koji meke haļine nose, po carskijem su dvorovima. Vuk mat. 11, 8.

dd) tijelo ļudsko i dijelovi mu. Kad što zlo učinim, ono me mekom rukom ļusne. M. Držić 133. Prostri tvoju meku bijelu ručicu. 139. Na bijele mehke prsi san uhiti i dovrši. J. Kavańin 198a. Štogod je tijelo mekše i plemenitije, to je vridļivije i očutļivije. F. Lastrić test. 100b. Sirće ovo ne vaļa piti, nego samo mekļa tila uda š ńime mazati. G. Peštalić 246. Meko teme, die Fontanelle, fonticulus, temence, temenac. M. Jovanović-Batut.

ee) trava, cvijet. Dokole uzteku rike i ovce uzpasu tuj travu ńih meku. D. Rańina 139a. Sjede na zelenoj mekoj travi Ġ. Palmotić 2, 425. Ne toliko udi mladim dubcima mraz studeni ni mekom cviću. A. d. Bella razgov. 208. Sred travice ove meke padaj pa s' odmori. B. Radičević (1880) 210.

ff) trud, vosak, vuna. Ogań mehka i suha truda tudje se takne. M. Divković bes. 263. Mekši ot voska. J. Rajić pouč. 1, 85. Ranit najtvrdije srce i obratit ga u najmekji (‚najmekij') vosak. Đ. Bašić 16. Naložismo meke vune i kostreti. M. Držić. 452. Nikoja je *(t. j. vuna)* kraća, ali mekša, kad se prsti laća. J. S. Reļković 57.

gg) zemļa i slično. Na krajne žale meke sa zlom dušom on ispliva. Ġ. Palmotić 2, 347. Paze . . . gustom travom poļa meka. 3, 56. Dubak prinesen u meku i pretilu zemļu. V. M. Gučetić 187. Kad izišli viš Udbine na meke rudine. Nar. pjes. juk. 398.

hh) meki *su u nar. pjesmama katkad dukati vaļada zato, što je zlato mekļe od drugijeh metala, od kojih se kuju novci.* Pa prodade ńega u Latine za meke rušpije. Nar. pjes. vuk 3, 94. U svakoga po magaza blaga; kakva blaga? sve meka dukata. 4, 137. Uz Anicu meće barilicu, moj Hrńica, mekijeh dukata. Nar. pjes. hörm. 2, 251.

b) mek *u prenesenom i metaforičkom smislu.*

aa) blag, umiļat, mio.

aaa) štogod tjelesno. Golubь jestь meka ptica. Starine 11, 195. Lastovica jestь meka ptica 11, 199. Drugoga mekļega ispovidnika iskati. A. Kadčić 355. Što sam bio tvrd i žestok, pokajao sam se kadkad, a što sam mek i milostiv, nisam nikada. F. Lastrić svetń. 105a. Kakogođ što su amo doļe i ļudi mekši, tako su gore i žene oštrije. Vuk nar. pjes. (1824) 1, 19. Čovjek, koji je bio mek i vrlo ńežan. Đ. Daničić 5 mojs. 28. 54. Strpļeńem se ublažava knez i mek jezik lomi kosti. priče sol. 25. 75. — *Ovamo će ići i ovi primjeri:* S meka obraza deveto kopile (Kad čoek vidi, da mu se što na štetu ište ili čini, ali od dobrote ne će drugome voļe da kvari). Nar. posl. vuk 290. Zašto su ti tako sise meke? Va istinu, sve s moga meka obraza. Nar. prip. vrčev. 212. Okupimo . . . mirotvore neumitne, koji teku dušu, a meka obraza, a ne price i prčice, da nas gore zavade. S. Ļubiša prip. 158.

bbb) štogod netjelesno i apstraktno. Odgovor mekak razbija sržbu *(iz lat.* responsio mollis frangit iram. proverb. 15, 1). Nauk brn. 46a. Dati ću vam srce i pamet mehku, podobnu i prignutu, da u zapovijedijeh mojije budete hoditi. M. Divković bes. 45. Mehko odgovaranje razbija srčbu. 436. Rič ńihovu meku daše već neg' je uli. A. Vitaļić istum. 166. Meke ćudi, misericordioso, che hà compassione, misericors. Bela rječn. Znademo svi, da je siver oštar, nemio i studen, a jug mek, vruć i ugodan. F. Lastrić svetń. 67a. Gospodin mila srdca i ‚mekke' ćudi. A. Kanižlić utoč. 209. I ńoj, jerbo meku na plač narav ima, suze virom teku. rož. 24. Zima ove godine meka bijaše. I. Zaničić 183. Ako samomu bludu bijaše naređen pedips ogńa, hoćemo li moć virovat, da mekji bi pedips priļubodinstva? Blago turl. 2, 134. Ako je Bog srca tako meka prema svakom sagrješeńu. B. Zuzeri 41. Milan kao bogat gospodar i meko naravi čovek nije rado napred u boju trčao. Vuk grada 44. Mekijem riječima poče moliti igumna, da se skloni. S. Ļubiša prip. 76. Pop Andrija, meke naravi, skroti ih. 126. Pouzdah se u vaše meko srce, eda se sklonite. 259.

ccc) kakvo piće ili jelo. Frankonskaja vina . . . perve godine bivajut nêkoliko kaštra, a potom mekša i prijatna. Z. Orfelin 53 Jer je sita *(t. j. rotkva)* i ļutinom meka. J. S. Reļković 137. Onako se uz jelo najviše pije šļivova rakija, koja je srećom vrlo meka i tako zdravļu ni malo ne udi. Vuk dan. 2, 104.

bb) slab (za konkretno i apstraktno). O človiče mekki, o stvorenje grdo! Korizm. 54b. Žena stvar je mehka, a ti se činiš kripak. Transit 85. Rugaše se ńimi *(t. j. mladićima)* i za tašći i mehki jih ciňaše. F. Vrančić živ. 36. Zato se mati o smrti sinovļoj vele većma boli i žalosti negoli otac, zašto je žena mekļa i slabija. M. Divković bes. 354. Tvrđa bješe vjera od kamena, a danas je mekša od pamuka. Nar. pjes. petr. 1, 182.

cc) razmažen, razbluđen. Riječju mehki *(nom. pl.) prevode lat.* molles *(grč.* μαλα-

zof) *iz* 1 kor. 6, 10. Ant. Dalm. ap. 32 i Postila (1562) 112. Mekak život i razbludan. Nauk brn. 10b. Poče put svoju meku i uvridljivu oštrim bičima moriti. A. Kanižlić fran. 159. Ženske glave toliko prignute na dangubu i na meko življenje. Blago turl. 2, 158. Meka lijenos na stvari od duše i od Božije službe. B. Zuzeri 38.

dd) Ovamo se meću pojedinačni primjeri, kojima se naprijed nije našlo zgodno mjesto. Hip, ki vidim najmehši (= *najzgodniji?*) da pride, ne se ću striliti. D. Zlatarić 37b. U meku boju slavna dobitnica biti (*prevedeno iz lat.* tenerae militiae . . . reportare victoriam). V. Andrijašević put 35. Da je z mekje, a c tvrđe (*t. j. glasovi z i c*). A. Kadčić u. Meka voda, *njem.* weiches Wasser, *tal.* acqua dolce, — mek glasak, *njem.* weicher Laut. B. Šulek rječn. znanstv. naz.

b. mek *u službi imeničkoj.* Vidêvše j vь monastyri hodešta, vlasy ne ostrigša i mekьkaja nosešta. Domentijanb 13. Ležati na meku, giacere morbidamente, molliter cubare. Bela rječn. Ki se mekim odivaju. M. Marulić 262. Na meku smo žejni leći. N. Naleśković 1, 160. Na meko ćeš se naslonit. M. Držić 167. Što ste izašli vidjeti? čovjeka mehcijem obučena? *(iz lat.* hominem mollibus vestitum. matth. 11, 8). M. Divković bes. 48. Odijevaju se razlicijemi haljinami, spavaju na mehku. 174. Komu je mrsko mehko i gizdavo nositi. 634. Da se trudan vrag ne kini, dal' na meku nek počiva. V. Došen 255b. Neka idu ti djetići carski, na meko će nasloniti glavu. Osvetn. 2, 82.

c. adv. *U rječniku Mikaljinu* (meko, molliter, tenere) *u Belinu* (meko, morbidamente, mollemente, — mekše, più morbidamente), *u Bjelostjenčevu* (mehko, molliter, leniter), *u Voltigijinu* (mehko, mollemente, teneramente, weichlich) *i u Stulićevu* (meko, mekše) Imamo slatko i mehko govoriti. M. Divković bes. 436. I koji se odhranio meko pak je mlohav u životu. M. A. Reljković sat. 164. Gdi u prostih kućah gost mekje leži nego kod nas. J. S. Reljković 414. Ako mi ne meteš kuće, mekše mi je spavati. Nar. posl. vuk 5. Jer kad pređe Gabeli za leđa, ni Mostaru meko biti ne će. Osvetn. 5, 47.

1. MÈKA *(tako je zabilježen akc.)*, *f.* vrijeme sa blagom kišicom, kad nije ni studeno ni vruće. *U rječkoj nahiji (u Crnoj Gori).* A. Jovićević. — *Bez sumnje je imenica ova istoga korijena, koji je i u* mek, *t. j.* meka *je meko vrijeme; ispor.* meka zima *kod* mek *(pod* 2, a, *b, aa, bbb).*

2. MÈKA, *f. mamac, t. j. komadić kakvoga jela na udici, kojim se riba mami. Akc. se mijenja u vok.* mêko, mêke. *Možda je istoga korijena, koji je u* mek, *ali je teško naći srezu u značenju između* méka *i* mek. *U rječniku Belinu* (lecchetto, attamento, esca), *u Voltigijinu* (esca, Lockspeise), *u Stulićevu* (esca) *i u Vukovu* (meka, mamac *s dodatkom, da se govori u Hrv.*). — *U pisaca dolazi oca riječ u prenesenom značenju za štogod, što ljude primamljuje.* Odića bo na bludnici meka biva na udici, koju kada oko vidi, lasno njega srce slidi. V. Došen 87b. Da tu bludna vatra gori, koja bludnim biva meka, da k njoj tegle iz daleka 97a. Vlade preprodene i lukave mažu i k sebi na meku dotežu one, od kojih većma zaziru. M. Pavlinović razl sp. 335. Oni redoljubi, koji bi htjeli, da od žrtva hrvatskih smijese meku, na koju bi mavabili sve suplemenike razg. 65.

3. MÈKA, *f. onomatopejska riječ za glas jaćeta i teleta. Između rječnika u Vukovu* (das Blöken der Lämmer, balatio aguorum *s primjerom:* Stoji meka jaćac' za ovcama). Stoji meka jaćac za ovcama . . . a teladi meka za kravama. Nar. pjes vuk 4, 187. Planu štala, stade jaćaca i ovaca mèka i dreka. *U Lici.* J. Bogdanović.

4. MEKA, *f. biljka* Eupatorium cannabinum. B. Šulek im.

5 MÈKA *(s takvijem se akc. govori), f. grad u Arabiji svet Muhamedovcima.* I svakomu čini znati, da grob sveca Muhameta na Meci će poć klańati. I. Gundulić 296. Da protrese . . . Meku i Medinu. Pjev. crn. 83a. Da svak išće, što ste kom oteli, malo bi vam štogod ostanulo osim Meke i Medine ravne. Osvetn. 3, 26.

6. MÈKA, *f. kao muško ime u nar. zagonetki za trud (ili gubu).* Ja uzeh gvozden maj te udarih u kameni grad, iskoči divindika kralj, uhvati ga Mèka kapetan *(t. j. kremen, iskra i trud). Ta zagonetka glasi također:* Ja uzeh gvozden maj i udarih u kamen grad i upalih Mekin grad. Nar. zag. novak. 151.

1. MEKAČ, *m. meki orah. Kod Klańca u Hrv.* D. Hirc.

2. MÈKÂČ. *f. (gen.* mèkâči, *lok.* mekáči).

a) mèkâč je meso bez kosti; u Liki govore: Šta te koščurine preda ń mećeš? daj mu mekači. J. Bogdanović.

b) mekač, *f. kao bot. izraz za lat.* caro, *njem.* Fleisch *(u voća).* B. Šulek rječn. znanstv. naz.

MÈKAČA, *f. nekakva meka jabuka. U rječniku Vukovu s dodatkom, da se govori u nahiji užičkoj.*

MÈKÂ GRÙDA, *f. selo u Hercegovini u kotaru bilećskom. Tamo ima* Meka Gruda Gorńa *i* Dońa. Popis žit. bos. i herc. 506. — *Ovo je ime zapisato i prije našega vremena u* S. Novakovića pom. 138., *ali se ne veli, gdje je to mjesto.*

MÈKAHAN, mèkahna, *adj. dem. od* mek, *ali često je deminutivno značenje zatrto, te* mekahan *znači isto što i* mek. *U rječniku Mikaljinu* (mekahan, lenis, mollis, tener, molliculus), *u Belinu* (mekahan, morbido, molle), *u Bjelostjenčevu* (mekahan *i* mehkehen, molliculus, molliusculus), *u Voltigijinu* (mekahan, mollicio, tenerino, weichlich) *i u Stulićevu* (mekahan, mollicellus, molliculus). *U književnosti se može* mekahan *potvrditi od* XVI *vijeka. Komparativ je* mekahniji, *ima ga Bela u rječn. i Đ. Bašić (vidi među primjerima).* — *Pridjev* mèkan *ima osobiti svoj nastavak* -an, *koji nije postao od* -ahan; *i taj je pridjev imao isprva po svoj prilici deminutivno značenje, ali se po malo zatrlo,* te mekan *znači isto što i* mek *i* mekahan. *Likovi* mekahan, mekahna *sigurno se razabiraju samo u pisaca, koji glas* h *pravilno upotrebljavaju (kao što su Dubrovčani i čakavci); a u pisaca, koji* h *ne znaju pravilno upotrebljavati, izgovara se na pr.* mekana *bez obzira, dali pišu* mekana *ili* mekahna. *Poradi toga meću se ovamo primjeri i za* mekahan *i za* mekan, *kad u značenju i onako nema razlike. Primjeri će se podijeliti onako, kako je učińeno kod* mek.

a. *adj.*

a) u pravom smislu.

aa) Kruh kvasni za veće stoji mekan i veće siti. J. Banovac razg. 224. Koji *(t. j. kiseli kruh)* nikojima je ugodniji i za veće vrimena stoji mekan. A. Kanižlić kam. 488. Kruh . . . da su mekan sobom ponili. E. Pavić ogled. 175.

bb) Nikadar na mekahnu odru ne leže.

B. Gradić djev. 88. Ustani se, ljubovce, od tvoje mekahne ložnice. Nar. pjes. bog. 3. Svi ti počinuše na te mekahne posteļe. 26. Gospodin moj na tvrdomu križu visi, a ja na ‚mehkanoj' posteļici. A. Kanižlić bogoļubnost 272. Da ja idem u kuću moju spavati na mekanu dušeku. A. Kačić korab. 197. I pod borom posteļica mekana. Nar. pjes. vuk 1, 332. Omer stere mekane dušeke. 1, 596. Namesti mi mekanu posteļu. 1, 605. Pak mu stere mekane dušeke. 1, 611. Te mi steri mekanu posteļu. 2, 565. Steri meni mekane dušeke. 3, 512.

cc) Ki se u mekahne haļine oblače. B. Gradić djev. 87. Na mjesto tanke i mekahne košuļe. B. Kašić per. 6. Pod plemenitim i mekanim ruhom kostret nosaše. A. Kanižlić utoč. 382. Mekahnijem i razkošnijem haļinam odjevena. S. Rosa 82b. Na misto mekane moje ‚hodiće'. I. P. Lučić razg. 32. — *Ovamo pristaju i primjeri:* U kolijepci ńega zavi pelenami mekahnima. Ġ. V. Bunić 35. *(ovaj se primjer navodi u Stulićevu rječn. s. v.* mekahan). Sada te s mekahnimih povojih ja povijam. A Kanižlić utoč. 320. Volim s mladim na kamenu spati neg' sa starim na mekanoj svili. Nar. pjes. vuk 1, 291.

dd) (Vitez) sred mekahna ńeje *(t. j. vile)* krila naslonio glavu svoju. G. Palmotić 2, 426. Mekahnimi ručicami snagu daše jaku vezu. I. Zanotti en. 18. Sve što je tijelo mekahnije, sve ćuti veću boles. Đ. Bašić 55. Iznađe ono tijelo neištećeno, bijelo, mekahno i rumeno. B. Zuzeri 408. Na Marinu mekanome krilu *(t. j. bolovaću).* Nar. pjes. herc. vuk 217.

ee) Ļuta zmija često uijeda u mekahnoj skrovna travi. Ġ. Palmotić 1, 130. Da mekahnu travu pase *(t. j. koń).* 2, 178. Zmija u mekahnoj travi leži. 3, 12. Travicam mekahnijem posuto. B. Zuzeri 226.

ff) Ovce vođahu iz daleka s mekahnijem se runom. I. Gundulić 143. Pak će onda š ńima lasno biti, baš kano s mekanim voskom ili povismom kudiļe. B. Leaković gov. 29. U zlatnu runu mekanomu. Osvetn. 2, 38. — *Ovamo pristaju i primjeri:* Tvoje su ruke pamuk mekani. Nar pjes. vuk 1, 325. Da ti gradim mekane meleme. 2, 512 *i* 3, 226. Pa je uvi mekanim pamukom. 3, 43.

gg) Na mekahne dođoh žale. Ġ. Palmotić 1, 399. Ovo blato . . . jest jedno blato mekahno. M. Radnić 252b. Gdi nije zemļa mekana. P. Bolić vinod 1, 167. Na rudinu sjedoše mekanu. Osvetn. 4, 31.

hh) Sve dijeli mekahne dukate. Nar. pjes. juk. 414. Imam dosta mekanih dukata. 522. Za gotove mekane cekine. Nar. pjes. hörm. 2, 341. Dužd izbroji mekahne cekine. Hrv. nar. pjes. 3, 419. One jagme mekahne cekine. 4, 101.

b) u prenesenom i metaforičkom smislu.

aa) Daj nam srce puteno i mekahno, koje tebe se bude bojati. P. Radovčić način 473. Odgovor mekan razbija srčbu. I. Ančić ogl. XVIII. Mi radi naših prijateļa imamo tako mekano srce. I. Marki 82. Da mekano učini se na obsluženje *(t. j. moje srce).* I. Grličić 154. Čini . . . da se raspane tvrdoća srca moga i učinim se mekahan prid licem tvoga veličanstva. J. Banovac prisv. obit. 34. Razumivši ovo slatko i mekano govorenje svoje majke. razg. 10. Car blage i mekane ćudi smilova se. A. Kanižlić kam. 797. Da nijeste naravi onako mekahne. Đ. Bašić 34. Mi rekosmo, da se duh sv. zlamenuje po vitru poludańemu, koji je mekan i ugodan. F. Lastrić svetń. 67b. Vino od onih vinograda . . . vazdar jest mekano. I. Jablanci 198. O lipom i mekanom vrimenu istiruju se sviňe na strništa. J. S. Reļković 61. Voda je za rozoliju potrebna mekana, kakova je kišna ili rěčna . . . Svagda se voda može mekana načiniti, ako na vatri prekļuča. P. Bolić vinod. 2, 446. Antonije je bio čovek mekan. Vuk dan. 4, 19.

bb) Zastidi se ti sam u sebi, da si tako slab, da si tako mekahan. P. Knežević osm. 270.

cc) Drtańe i poskakivańe glasa jest zlameńe od voļe mekahne. M. Radnić 470b. Ovi moj život izprazni, mekahni i razbludni čini mi sumńit, jesam li pravi krstjanin. Đ. Bašić 130. Blago meni, er se ne ozvah, kada bijah ponukovana na život mekahni. 273.

b. Neka na mekahnu tako ležeći prime kojigod pokoj. A. Vitaļić istum. 126. Uzmi sitne prose, metni u loncu kuvati se do mekana. Z. Orfelin 238.

c. *adv. U rječniku Mikaļinu* (mekahno, molliter, tenere), *u Belinu* (mekahno, morbidamente, mollemente, — mekahnije, più morbidamente) *i u Stulićevu* (mekahno). Nastojala sam, da se dobro braniš i mekano odivaš. A. Kanižlić fran. 251. Ponizno se rukuju, slastno fataju, mekahno vežu, skrovito ubivaju. Blago turl. 2, 32.

MEKAHAT, adj. *isto što* mekahan. *Samo u jednoga pisca iz kraja* XVI *vijeka.* (Ranu) učinih odavna Ļubmiru u srcu mekahtom. D. Zlatarić 37b. Na nogah mekahtih stojahu uviti od jedne mladike. 61a.

MEKAHNOST, MEKANOST, *f. mekota. Imenica* mekahnost *izvedena je od osnove pridjeva* mekahan, *a* mekanost *od* mekan *(i od* mekahan *ondje, gdje se* h *ne izgovara). U rječniku Mikaļinu* (mekahnost, mekota, mollitia, teneritas), *u Belinu* (mekahnos, morbidezza), *u Voltigijinu* (mollezza, tenerezza, Weichlichkeit, Zartheit) *i u Stulićevu* (mollitudo, mollities).

a. *u pravom smislu.* Postavi mu *(t. j. Bog čovjeku)* u tilo kao stupe i podpore 313 kosti izvan sastavaka; sridinu i mekanost, što se zovu gušteri, brojem 529 . . dade tilu vrućinu i mekanost, da se ne bi čovik udiļ u svaku kost ubio. J. Banovac pripov 200. Ako stanete mislit mekahnos ńegova tijela. Đ. Bašić 306. Imadoše li sveti u pogrdu mekahnost odiće? Blago turl. 2, 156. Kako djećica . . . imaju ńeku nejakost i mekahnost. J. Matović 186.

b. *u prenesenom smislu.*

a) o jeziku. Mekanost, *ńem.* Weichheit (der Sprache), *tal.* dolcezza. B. Šulek rječn. znanstv. naz.

b) razmaženost. Budući duša toliko sastavļena s tijelom djeluje od slabosti, mekahnosti i raskošja od tijela. M. Radnić 115b. Koji su grisi suprotivni jakosti? Nerazborstvo, pohlepļeńe, izprazna slava, malosrdnost, mekanost, otvrdnuće. I. Velikanović upuć. 1, 403.

c) dragost. Vi biste svi od mekanosti suze prolivali. J. Banovac pripov. 44. Putnici . . . kad ugledaju . . . Kalvariju, gdi su ga *(t. j. Isusa)* propeli, udiļ se napune jednoga straha i srdce mekanosti i ļubavi. razg. 44. S mekanostju našega srdca klańamo se tvomu mogućstvu. 143.

MĚKAN, měkana, *adj. isto što mek. Između rječnika samo u Vukovu:* 1. weich, mollis, n. p. hļeb, trud, kruška, meko kao pamuk, 2. n. p. čovjek, zu gefällig, nimie facilis: S meka obraza deveto kopile. 3. n. p. rakija, schwach, vilis. *Najstarija je potvrda u I. Ančića ogl., koja je navedena kod* mekahan, *gdje su i drugi primjeri za* mekan *smješteni.*

MEKANAC. mekanca, *m. Samo u Šulekovu* rječn. znanstv. naz. *za mineral, koji se grčkom riječju zove* malakolit *(t. j. meki kamen).*

MÉKÂŃE, *n. nom. verb. od* mekati. *U Lici.* J. Bogdanović.

MÉKATI, mêčêm, *impf. isto što mečati (o teličima). Govori se u Lici.* Vaḷada pred teocima nema ništa, kad meču; idi, Jovane, i metni im što, da prestanu mekati. J. Bogdanović.

MEKAŠ, *m. imenica izvedena od osnove pridjeva* mek.

a) mèkâš, mekáša m. vrijeme meko, južno. M. Pavlinović.

b) mekaš *je neki mekani badem, u Dalmaciji.* B Šulek im.

c) dva mjesta u Srbiji, jedno je u okrugu požeškom, drugo u smederevskom. Mekaš i ledina. Livada u Mekašu. Sr. nov. 1867, 399. *i* 1873, 775.

MEKAŠAN, *adj. dem. od* mek. *Između rječnika samo u Stulićevu, gdje se kaže, da znači isto što* mekahan. — Tijelo plemenito tako i mekašno *(grješkom* ‚mekasno'). F. Lastrić test. 100ᵇ. Dok je bilo vrime i zemḷica mekašna. ned. 68.

MÈKÂ ŠÌBA, *f. biḷka, koja se zove i* mašḷika *(vidi tamo).* Evonymus europaeus. S. Petrović 95.

MEKAVCI, Mekavaca, *m. pl. selo u Hercegovini u kotaru gatačkom.* Popis žit. bos. i herc. 516.

MEKCA, MEKCI, *mjesto u Srbiji u okrugu smederevskom.* Ńiva u Mekci. Sr. nov. 1871, 20. *Biće isto mjesto:* Ńiva u Mekcima *(u istom okrugu).* Sr. nov. 1870, 768. *Ne razabira se dakle pravi oblik ovoga imena: je li* Mekca *nom. sing. fem., ili je* Mekca *nom. plur. neutr., ili je* Mekci *nom. pl. masc.*

MEKČAŃE, *n. nom. verb. od* mekčati. *Samo u Bjelostjenčevu rječniku* (mehkčaňe, mollitio, emollitio).

MEKČATI, mekčam, *impf. isto što mekšati. U rječniku Bjelostjenčevu* (‚mehkčam', mollio, molle reddo, — ‚mehkčam se', mollefio, mollesco). *U druga je dva rječnika* mehčati *i to u Jambrešićevu* (mehčati, emollio, mollefacio, — mehčati se, mollefio, mollesco) *i u Voltiǵijinu* (mehčati, ammollire, mollificare, erweichen, anfeuchten).

MEKČAVATI, mekčavam, *impf. umekšavati se. Samo u primjeru:* Ov *(t. j. bog)* mekčava malom krvim od kozleta. J. Kavańin 460ᵃ. — *Nepouzdano.*

MEKČINA, *f. isto što mekota, mekšina. Između rječnika samo u Bjelostjenčevu* (mekčina, mekoča, mekota, mekost, mollities). Uzdržati tijelo svoje u haḷinah i mehčini, u toplini i raskošju. M. Divković bes. 172.

MÈKÉ LÌVADE, *f. pl. mjesto u Srbiji u okrugu kńaževačkom.* Ńiva u Meke Livade. Sr. nov. 1873, 443.

MÈKÉ ŃÌVE, *f. pl. mjesto u Srbiji u okrugu kragujevačkom.* Vinograd u Mekim Ńivama. Sr. nov. 1866, 218.

MEKEŠ, *m. a) mek orah. U Grobniku (u hrv. primorju).* F. Kurelac dom. živ. 57. — *b)* ‚mehkeš', *meka jabuka. U hrv. primorju.* B. Šulek im.

MEKÈTATI, mèkećêm, *impf. isto što veketati; onomatopejski glagol za kozji glas. Između rječnika samo u Jambrešićevu (u lat. dijelu:* blactero, blatero, bekećem, mekećem kakti koza). Mekeće kao koza. Nar. bl kapet. 125.

MEKIĆ, *m. muhamedovsko prezime u nekim nar. pjesmama.* Pjev. crn. 23ᵇ. 44ᵃ. 244ᵃ. Ogl. sr. 56. Nar. pjes. vuk 3, 564., 8, 247. *U jednoj je pjesmi prezime hrišćaninu.* Nar. pjes. vuk 4, 128.

MÈKÎ DÔ, Mèkôga Dõla, *m. zaselak u Hercegovini u kotaru ḷubińskom.* Popis žit. bos. i herc. 536.

MÈKÎ DÓCI, Mèkîh (Mèkijeh) Dolácâ, *m. pl. ime dvjema seocima u Dalmaciji, jedno je u kotaru benkovačkom, drugo u makarskom.* A. Mašek 14. 73.

MÈKÎ DÒLOVI, Mèkîh (Mèkijeh) Dòlôvâ, *m. pl. predjel u Crnoj Gori.* Iznad Mekroga je Vojnik sa šumom, povrh Mileševića i Kruševice su Meki Dolovi. Etnogr. zborn. 4, 381.

MEKINAST, *adj. u čemu ima mekina, posija. Samo u rječnicima, i to u Belinu* (semoloso), *u Jambrešićevu* (furfuraceus, furfureus) *i u Stulićevu* (furfurosus).

MEKINAV, *adj. isto što mekinast. Samo u Stulićevu rječniku* (furfurosus).

MEKINE, mekina, *f. pl.* furfur, *vidi kod* mekińe.

MEKINICE, *f. pl. dem. od* mekine. *Samo u Stulićevu rječniku* (furfur).

MEKINIĆ, *m. prezime u naše vrijeme.* Schem. šiben. (1875) 13.

MEKINIĆI, *m. pl. selo u Staroj Srbiji.* Etnogr. zborn. 6, 649. 677.

MEKINITI, mekinim, *impf. posipati mekinama. Samo u Stulićevu rječniku, gdje se kaže, da znači isto što paḷaviti.*

MEKINOVAC, Mekinovca, *m. ime izvoru kod sela Doḷana u Slavoniji (blizu Daruvara).* Šem. pakr. (1898) 49.

MEKINSKI, *adj. isto što mekinast. Samo u rječnicima, i to u Bjelostjenčevu* (mekinski, posijični, furfuraceus, furfureus), *u Voltiǵijinu* (cruscoso, semoloso, kleyicht) *i u Stulićevu, gdje se kaže, da znači isto što mekinast i da je uzeto iz Bjelostjenčeva rječn.*

MÉKIŃ *(tako je zabiḷežen akc.), m. brežuḷak u Poḷicima.* Zborn. za nar. živ. 8, 191.

MEKIŃA, *m. muško ime.* Deč. hris. 58

MEKIŃAK, *m. hḷeb od mekińa. U Bjelostjenčevu rječniku* (mekińak kruh, caniaceus panis). *Riječ se nalazi i u Stulićevu rječniku, gdje se pogrješno veli, da je pridjev i da znači isto što mekinast, a dodaje se, da je uzeta iz Habdelićeva rječn.*

MÈKIŃÂR, Mèkińâra, *m. selo u Hrvatskoj u županiji ličko-krbavskoj.* Razdjel. hrv. i slav. 12. *Spominje se i prije našega vremena u spomeniku pisanom ńemački:* ‚Mekinar'. R. Lopašić spom. 3, 283. — *Postavḷeni akc. zabiḷežio* J. Bogdanović.

MEKIŃARA, *f. kisela čorba od mekińa. Samo u Vukovu rječniku, gdje se kaže, da znači isto što kiselica.*

MEKIŃÁRAC, Mekińárca, *m. čovjek iz sela Mekińara.* V. Arsenijević *i* J. Bogdanović.

MÈKIŃÂRKA, *f. žensko čeḷade iz Mekińara.* V. Arsenijević *i* J. Bogdanović.

MÈKIŃÂRKIŃA, *f. isto što Mekińarka.* J. Bogdanović.

MÈKIŃÂRSKÎ, *adj. što pripada selu Mekińaru.* V. Arsenijević *i* J. Bogdanović.

MEKIŃAV, *adj. Samo u Šulekovu* rječn. znanstv. naz. *kao botanički izraz za nem.* kleig, *lat.* furfuraceus.

MÈKIŃE. mèkîńâ, *f. pl.* furfur, *posije, trice. Bez sumńe je riječ izvedena od osnove pridjeva* mek, *i ako nije sasvijem jasan razvoj značeńa; da nije ova imenica najprije značila meću od posija, a onda posije uopće. i kad nijesu zametene? To se može mislìti poradi poļske imenice* miękiny, *koja znači: kaša. Riječ se nalazi u dva lika.* mekińe i mekine, *koji se oba mogu u kńiževnosti potvrditi od* XVI *vijeka. Nalazi se i* mekina *(dakle u sing.), ali samo u rječniku Bjelostjenčevu, u Jambrešićevu i u Voltiǵijinu. Inače je u rječnicima ovako: u Vrančićevu* mekińe (furfur), *u Mikaļinu* mekine (paļe, trice, furfur), *u Belinu* mekine (semola), *u Voltiǵijinu pored* mekina *ima i* mekińe (crusca, semola, Kleye), *u Stulićevu* mekine (furfur *s naznakom, da je iz Belina rječn.) i u Vukovu* mekińe (Kleien, furfur, *čemu je dodata nar. poslovica:* kupio bi ga za mekińe). Želijaše naplniti z mekinami trbuh. Ant. Dalm. nov. tešt. III (luk. 15, 16). Ako li mu će dati kvartu mekiņь. Stat. poļ. ark. 5, 263. Sito izmeće vanka brašno, a uzdrži mekine M. Radnić 282b. Koń od ovsa ne paruje nit od mekin osal bļuje. P. Vitezović priričn. 45. Jiduć š ńima mekińe i kominu. E. Pavić ogled. 577. Tko se miša s mekinami, ručak biva krmačami. V. Došen 96a. Metni malo šenišni mekina. J. Vladimirović 17. Brašno davoļe ide brzo u mekińe. D. Obradović basne 26. Purići, dok su mańi . . . mekińama hrane se. J. S. Reļković 162. Boļe je na mekińama dobiti nego na zlatu štetovati. Nar. posl. vuk 24. Mora ga *(t j. prsten)* zubima dohvatiti i iz mekina izvaditi, jer sve okolo usta, nosa i brka vidi se punano mekina. V. Vrčević igre 4. Voće, što se sprema u slamu jal' u mekine M. Pavlinović razl. sp. 218. Mekińi, *gen.* mekíń, furfur. D. Nemanić (1884) 43.

MEKIŃEŠ, *m. nekakvo mjesto blizu Prizrena zabiļeženo u spomeniku* XIV *vijeka i otud u Daničićevu rječniku.* Otь Mekińeša *(možda* -n-).

MEKI OSAT, *m. ime biļki, koja se zove i repuh, repušina, čkaļ,* Onopordon acanthium. S. Petrović 218.

MEKIŠ, *m. ime za različne meke predmete.*

a. Mèkîš (gen. mekîša) govori se za čojka, koji je slaba, nejaka tjelesna sastava. ‚Ti nijesi čojk, man žalosni mekiš'. *U Lici.* J. Bogdanović.

b. Mèkîš (gen. mekîša) je u Lici rak mekušac. V. Arsenijević.

c. mekiš *se govori za neke meke plodove. a) za orahe. U Žumberku.* B. Šulek im. *U riječkoj nahiji u Crnoj Gori, gdje je akc.* mekîš. A. Jovićević. *b) za neko grožde.* P. P. Đorđević. *c) za bademe.* (‚Krachmandel'). *U južnoj Dalmaciji.* B. Šulek im. Slovinac (1881) 418. M. Rešetar štok. dial. 251, *koji za Dubrovnik bilježi akc.* mèkîš, mekîša. *d) za neke trešńe. U hrv. primorju.* B. Šulek im. — *Ovamo će ići iz Stulićeva rječnika:* mekiš, m. di corteccia tenera, terentinus *(vaļada za orahe ili za bademe).*

d. mekiš *je nekakav meki kamen. U Turskoj Hrvatskoj.* Zborn. za nar. živ. 6, 53.

e. *topogr. ime. a) zaselak u Bosni u kotaru tešańskom.* Popis žit. bos. i herc. 222. *b) selo u Srbiji u okrugu topličkom.* S. Koturović 134. *Spominе se i prije našega vremena.* Glasnik 49, 12.

f. mèkîš *u nar. zagonetki za trud (gubu):* Ja udarih gvozdenim maļem u kamen grad, iz ńega skoči devenduka kraļ i primi se uz mekiš grad *(odgonetļaj: kresivo, varnica i trud).* Vuk rječn. s. v. devenduka. *Postavļeni akc. ima Vuk u rječn.* s. v. mekiš grad.

MEKÍŠAC, mekîšca *(biće takav akc.), m.*

a) mek orah. U Slavoniji kod Daruvara i Šarengrada. D. Hirc

b) izvor u Slavoniji kod sela Bučja (blizu Pakraca). Šem. pakr. (1898) 48

MEKÍŠICA, *f. neka trava, koja služi za krmu stoci. U Poļicima.* Zborn. za nar. živ. 8, 212.

MEKÍŠIĆ, *m. neka vinova loza bijela grožđa. U hrv. primorju.* B. Šulek im.

MEKÍŠNA *(tako je zabiļežen akc.), f. brežuļak u Poļicima.* Zborn za nar. živ. 8, 192.

MEKLIČNA, *f. neka jabuka u kajkavaca.* B Šulek im. *Vaļada mjesto* mehklična *(po kajk. govoru).*

MEKLIČNICA, *f. neka jabuka. U Vinici (blizu Varaždina).* D. Hirc. *Vidi riječ, koja je pred ovom.*

MEKLUŠEVCI, Mekluševaca, *m. pl. nekakva ńiva kod sela Gradišta u Slavoniji.* Zborn. za nar. živ. 5, 122. — *Biće u svezi s imenom* Nikola. *Vidi* Mikluševci.

MEKLUŠKE BARE, *f. pl. nekakav pašńak (livada) kod sela Gradišta u Slavoniji.* Zborn. za nar. živ. 5, 122. — *Vidi riječ, koja je pred ovom.*

MÈKNA, *f. Samo u Vukovu rječniku* (debelo žensko, eiu dickes Frauenzimmer, mulier crassa). Mekna *je upravo meka žena, t. j. tako debela, da joj je tijelo svuda meko, kudgod se pipa, samo meso, a kosti se ne mogu napipati.*

MEKNIĆ, *m. prezime.* D. Zlatarić. 101a. Zborn. za nar. živ. 6, 249.

1. MÈKNUTI, mèknêm, *impf. postajati mek. Samo u rječnicima, i to u Voltiǵijinu, gdje se uzima taj glagol u prelaznom značeńu* (ammollire, intenerire, weich machen), *u Stulićevu, gdje se kaže, da je* meknuti *isto što* omeknuti *i da je prez.* meknivam *(sic!) i* meknujem *(sic!) i u Vukovu* (weich werden, mollesco).

2 MÉKNUTI, mèknêm, *vb. pf. prema impf.* mečati. *Samo u Vukovu rječniku* (einmal blöken, edo balatum).

3. MEKNUTI, *pf. isto što* metnuti. *Samo u primjeru:* Meknul pancir na se, a sabļu pripasal. B. Krnarutić 33.

MEKŃAČ, *m. nekakav orah. Kod Klańca u Hrv.* D. Hirc.

MÈKÔ, Mèkôga, *n. mjesto u Srbiji u okrugu smederevskom.* Livada u Mekom. Sr. nov. 1874, 363.

MEKOČLAN, *m.* MEKOČLANKA, *f. biļka* Lychnis. B. Šulek im., *gdje se veli, da je prema ńem.* Gliedweich *(ali* Gliedweich *nije* Lychnis, *nego* Centaurea!). — *Nepouzdano.*

MEKÒĆA, *f.*

a) isto što mekanost u pravom i u prenesenom značeńu. U rječniku Bjelostjenčevu (mollities), *u Jambrešićevu* (‚mehkoča' mollitia), *u Voltiǵijinu* (‚mehkoča', mollezza, tenerezza, Weiche) *i u Stulićevu* (mekoća, mekanost). Odar ńe bješe na zemļi ili za mehkoću na suhu prutju B. Kašić per. 125. Vas joj se svit ukazivaše opogańen onim grihom, koga naučiteļi zovu mekoća iliti mekšina. F. Lastrić ned. 149. *(vidi ovaj primjer kod* mekšina). Radi mekoće i poniznosti srdca dostojni bijau. I. Velikanović upuć. 1, 148.

b) ńiva. Samo u Bjelostjenčevu rječniku (ńiva, arvum). *Vidi* mekota.

MEKOĆE, *selo u Hercegovini u kotaru nevesińskom.* Popis žit. bos. i herc. 556. — *Ne razabira se, je li neutr. sing. ili je fem. plur.*

MEKÒĆUDAN, mekòćudna, *adj. koji je meke (t. j. blage, umiļate) ćudi. U rječniku Belinu* (mekoćudni, di natura docile) *i u Stulićevu* (ingenio affabilis, humanus, mansuetus *s naznakom, da je iz Belina rječn.).* Ļudi većinom mekoćudni . . . rad blagostańa zemļe misle, da ne vaļa nagliti. M. Pavlinović razl. sp. 216.

MEKOĆUDNOST, *f. meka ćud. Samo u rječniku Belinu* (mekoćudnos, natura docile) *i u Stulićevu* (ingenium affabile, humanum, mansuetum *s naznakom, da je iz Belina rječn.)*

MEKOĆUDSTVO, *n. Samo u Stulićevu rječniku, gdje se kaže, da znači isto što* mekoćudnost. — *Nepouzdano.*

MEKÒĆUTAN, mekòćutna *(biće takav akc.), adj. koji meko (t j. blago, umiļato) ćuti.* Ima ļudi lakoumnih i mekoćutnih, koji ti se hvataju u naroduo kolo i . . . prisižu rodoļubive zavjete. M. Pavlinović razl. sp. 199.

MEKODUŠAN, mekodušna, *adj. koji je meke duše. Samo u Stulićevu rječniku* (spiritu debilis, mollis).

MEKODUŠJE, *n. isto što mekodušnost. Samo u Stulićevu rječniku* (debilitas, mollities spiritus, teneritas, teneritudo *s naznakom, da je iz ruskoga jezika).*

MEKODUŠNOST, *f. svojstvo, po kojemu je tko mekodušan. Samo u Stulićevu rječniku, u kojem se kuže. da znači isto što mekodušje.* Kore me prikomjernom mojom mekodušnosti neustrpļivom pri muci i najmańoj. I. M. Mattei 291.

MEKODUŠSTVO, *n. Samo u Stulićevu rječniku, u kojem se kaže, da znači isto što mekodušje. — Nepouzdano.*

MEKÒKĻUN *(biće takav akc.), adj. u kojega je meki kļun. Samo u Stulićevu rječniku* (rostro molli praeditus).

MEKÒKĻUNAC, mekòkļûnca *(biće takav akc.), m. imenica načińena od osnove pridjeva* mekokļun. *Samo u rječniku Belinu* (chi ha il becco tenero) *i u Stulićevu* (rostro molli praeditus).

MEKOKĻUNAST, *adj. Samo u Stulićevu rječniku, u kojem se kaže, da znači isto što mekokļun.*

MÈKOKÔRA *(tako je zabiļežen akc.), f.* tikva jedna vrlo meke kore. I. Pavlović. — *Vidi* mekokorka.

MEKOKORAC, mekokorca, m. *imenica prema pridjevu mekokoran. Samo u Stulićevu rječniku* (di corteccia tenera, terentinus).

MEKOKORAN, mekokorna, *adj. u kojega je meka kora. Samo u Stulićevu rječniku* (di corteccia tenera, terentinus).

MEKÒKÔRKA, *f. U Vukovu rječniku, gdje se veli, da je to* bijela bundeva, u koje je kora meka, *i dodaje se, da se govori u Jadru.*

MEKOKRILAC, mekokrilca (mekokrioca ?), *m. Samo u Šulekovu* rječn. znanstv. naz. *kao zool. izraz:* Kukci mekokrilci, *lat.* Malacodermata, *ńem.* Weichdeckenkäfer.

MEKOĻUSKI, *adj. u kojega je meka ļuska. Samo u Stulićevu rječniku, gdje se kaže, da znači isto što mekokoran i da je iz Belina rječnika (ali u Bele te riječi nema). — Nepouzdano.*

MEKONOG, *adj. onaj, u koga su meke noge. Samo u Bjelostjenčevu rječniku* (mollipes).

MEKOÒBRAZAN, *adj. onaj, u koga je mek obraz (vidi* mek *pod* a, *b, aa, aaa). Samo u Vukovu rječniku* (zu gefällig, facilis *s primjerom iz* nar. posl. vuk 176: Mekoobraznoj đevojci trbuh do zuba).

MEKOPERJE, *n. mašak, paperje. Samo u rječniku Belinu* (piuma, penna più fina degl' uccelli) *i u Voltiģijinu (s malko drukčijim značeńem:* piumicino, Polsterchen).

MEKOPERKA, *f. Samo u Šulekovu* rječn. znanstv. naz. *kao zool. izraz:* Mekoperke, *lat.* Malacopterygii, *ńem.* Weichflosser, Gliederflosser.

MEKÒPOT *(tako je zabiļežen akc.), adj.* Govori se o końu, koji se lasno i mnogo poti. A. Ostojić *(ne kaže, gdje je čuo).*

MEKOPUĆAHAN, MEKOPUĆAŠAN, mekopućahna, mekopućašna, *adj. dem. prema* mekoput *ili* mekoputan. *Samo u Stulićevu rječniku* (molliculus, tenellus).

1. MEKOPUT, *f. isto sto mekoputnost. Samo u primjeru:* Pedipsenje plemenite svoje puti, gojne u rudnoj mekoputi. J. Kavańin 325a. — *Sasma nepouzdano.*

2. MEKÒPUT, *adj. onaj, koji je meke puti (tijela), onda uopće mek, ńežan, razmažen. U rječniku Mikaļinu* (delicatus, mollis), *u Belinu* (delicato), *u Voltiģijinu* (molle, di carne dilicata, weichlich, weibisch), *u Stulićevu* (mekoput, mekoputan *s naznakom, da je iz Belina rječn.) i u Vukovu (vidi daļe pod* a, *b).*

a. *ńežan.*

a) o ļudma, o ļudskom tijelu i o dijelovima tijela. Tada ne bi mehkoputa uda b. djevice mehka posteļa primila. B. Kašić per. 59. Da se ne može obslužiti od žena slabijeh i mehkoputijeh. 124. Bivši on vazda bio veoma mehkoput po naravi i raskošno odhrańen. fran. 19. Radi ove oštrine od živļenja tijelo mehkoputo . . . upadaše čestokrat u slabosti. 52. Ako je pokornik toliko mlohav i mekoput, da ne može podniti trud. A Kadčić 277.

b) o životińama. Mekòput, t. j. koń, koji je tako slab, da mu uzda na glavi ili kolan na trbuhu odmah načini ranu, ein zärtliches, weichliches Pferd, das keine Strapatze aushält, equus mollis, delicatus. Vuk rječn.

c) o biļu. Jedno stablo mekoputo, tkoje se malo kad uvrižuje u svitu. Blago turl. 2, 161.

b. *razmažen.* Mogašo se rijeti život raskošan i mehkoput. B. Kašić fran. 54. Što na bludnost probuduje? Linost, život mekoput i svitu pridan. I. Velikanović upuć. 1, 447. Da ja mekoputu, a drugi tvrdoputu . . . narav imade. G. Peštalić 142. — *Ovamo se može dodati i primjer:* Zvat budeš svetkovinu dan mekoput *(prema lat.* vocaveris sabbatum delicatum. is. 58, 13). Blago turl. 2, 107.

MEKÒPUTAN *(jamačno je takav akc.), adj. isto što mekòput. U rječniku Voltiģijinu* (mekoputan, mekoput) *i u Stulićevu* (tener, mollis, effeminatus).

1. *adj.*

a. *ńežan.*

a) vidi mekoput *pod* a, *a.* Što bješe veće za pokriti ńe mehkoputno tijelo nego za obraniti ju od zime. B. Kašić per. 125. Koja sramota biti udo mekoputno pod jednom glavom pokrivenom dračjami? *(prevedeno iz lat.* Pudoat sub spinato capite membrum fieri delicatum). I.

Marki 64. Podvežuje ova zapovid . . . u prvomu porođeńu jednu mladicu mekoputnu. A. Kadčić 219. Ovako Alojsija tilo mekoputno pokori podlagaše. A. Kanižlić bogoļubnost 451. Lupa svoje mekoputno tilo. A. Knezović 88. Od kojih straše se mekoputna uda ńiova. P. Knežević osm. 235. Glavi trnom okruńenoj može li ugodno biti udo mekoputno? I. M. Mattei 162. Kakvu žalost uzrokovalo je ovakvo vladańe u srcu principovice toliko pametne i mekoputne. A. Tomiković živ. 274. Svoju mekoputnu ruku da postavi. A. d. Bella razgov. 195.

b) vidi mekoput *pod* a, *b*. Moj je zekońa (vô) mekòputan; čim jedanput što po cesti vozi, onda već na ńem osam dana nemoš raditi. *U Lici.* J. Bogdanović.

b. *razmažen (vidi* mekoput *pod* b). On će učiti bludne i mekoputne oštrinom života svoga. A. Kanižlić utoč. 213. Ova vila mekoputne vele ćudi za raskošje samo tila . . . trudi. uzr. 236. Na pošteńe one matere, koja . . . porodila je mekoputnu kćer. kam. 452. Ostavit ću život mekoputni, koga sad trajem. Đ. Bašić 186. Ni bludnici . . . ni mekoputni kraļestvo Božje ne će uživati. J. Matović 388. Mekoputne Azijane . . . bješe snažno pridobio. N. Marči 35. Što govoriš, ženo toliko mekoputna, koja, ako te igla bacne, čezneš? A. d. Bella razg. 37. — *Ovamo se može dodati i primjer:* Zvat ćeš subotu mekoputnu. Blago turl. 2, 107 *(vidi zadńi primjer kod* mekoput).

2. *adv. U rječniku Belinu* (mekoputno, morbidamente, mollemente, — *ima i komparativ* mekoputnije, più morbidamente, mollius) *i u Stulićevu.* Kako općeno ļudi živu mekoputno, nasladļivo i razkošno. I. Velikanović upuć. 3, 165.

MEKOPUTAST, *adj. Samo u primjeru:* Podignem mu *(t. j. volu)* noge, da mu vidim papke, kad li je, tamo on, bosjak i mekoputast u sve četiri. S. Ļubiša prič. 35. *Poradi značeńa ispor.* mekoput *i* mekoputan *pod* a, *b; ovdje će biti: slab u nogama.*

MEKOPUTENOST, *f. isto što mekoputnost Samo u jednoga pisca:* Da su živili . . . u bludnosti i mekoputenosti neizgovornoj. D. Bogdanić 32. Razbludnost i mekoputenost učini je potištene. 125.

MEKOPUTICA, *m. čovjek mekoputan, razmažen. Samo u rječniku Belinu* (comodino, quegli, che è un poco dedito alli comodi corporali, delicato) *i u Voltićijinu* (comodino, molle, wollüstig).

MEKOPUTNICA. *Samo u Stulićevu rječniku kao imenica comm. gen.* (qui cutem nimio studio curat) *i kao imenica fem.* (tenera, mollis, *t. j.* femina). *Dakle mekoputan čovjek i mekoputna žena.*

MEKÒPUTNÎK *(jamačno je takav akc.), mekoputan, razmažen čovjek. Između rječnika samo u Stulićevu* (tener, mollis, effeminatus). Nijeste vi oni mekoputnici, koji bježite od truda. Đ. Bašić 281.

MEKÒPUTNÔST *(jamačno je takav akc.), f. mekoputno stańe, život. Između rječnika samo u Stulićevu* (effeminata corporis constitutio). Mnogo se težka čine *(t. j. prošastna vrimena)* sadašńoj mekoputnosti raskošnoj ciča pokorah. A. Kadčić 359. Pokrov za pokriti zločestvo i mekoputnost. S. Rosa 69a. Uležite se ter uležite žestoko prema vašoj mekoputnosti. Đ. Bašić 229. Na mekoputnost mrzila je crkva. A. Kanižlić kam. 225. Od kojih se najveće griha paziti imaju bolestnici? 1. Od odveće mekoputnosti. I. Velikanović upuć. 3, 140. Mekoputnos svijem tijeme kaže s djelim nečistijeme. N. Marči 66. Jedva dojde na svit ovakvi porod, odrańuje se s veseļem, povija se mekoputnostjom, raste zločom. A. Tomiković gov. 258. Mekoputnost, koja ište svaku zabrańenu sladost okusit. A. Kalić prop. 26.

MEKOPUTSTVO, *n. isto što mekoputnost. Između rječnika samo u Stulićevu* (mekoputstvo, mekoputnost). — *U ovome primjeru biće: ńežnost (u tjelesnom smislu):* I na studen prag postavi mekopustvo bedra svoga *(t. j. Isus).* J. Kavańin 32a.

MEKÓRA, *f. bundeva, koja se peče za jelo. U selu Dolini (u požeškoj županiji).* S. Ivšić. *Biće mjesto* mekokora; *ispor.* bremenoša, zakonoša, Tankosa *(mjesto* bremenonoša, zakononoša, Tankokosa).

MÈKORÎŠ, *m. Samo u ovoj nar. priči.* Bila jedna baka, pa išla u šumu da bere dreńina, pa sretne kurjaka, a kurjak reče: „Bako, sad ću te pojesti". Ona kaže: „Nemoj, kurjo, molim te. Dođi do veče mojoj kući; ja imam tri sina, jednom ime Mekoriš, drugom Tvrdoriš, a trećem Nedobiš, pa ću ti dati sva tri". Kurjak onda ode, a baka brže bolje nabere dreńina, pa bježi kući, zakļuča vrata od kuće, namjesti svoj krevet i legne. Tek što je legla, a kurjak zalupa na vratima: „Bako, daj mi Tvrdoriša". — „Tvrdo je baka zatvorila vrata". — „Bako, daj mi Mekoriša". — „Mekano je baka krevet namjestila, pa se vaļuška". — „Bako, daj mi Nedobiša". — „Ne dobiš bake više u šumu". Na to kurja savije repinu pa ode. *U Srijemu.* M. Medić.

MÈKÔSNICA, *f. nekakva riba. U Hercegovini.* M. Rešetar štok. dial. 251, *koji uzima, da je* mekosnica *mjesto* mekokosnica („mit weichen Gräten"). *Ispor.* mekora.

MEKOSRČAN, mekosrčna, *adj. onaj, koji je meka srca. Samo u Stulićevu rječniku* (docilis, facilis, lenis, affabilis), *u kojemu ima i adv.* mekosrčno.

MEKOSRČNOST, *f. meko srce. Samo u Stulićevu rječniku* (docilitas, affabilitas).

MEKOSRĐE, *n. meko srce. Samo u Stulićevu rječniku* (teneritas, teneritudo) *s naznakom, da je iz ruskoga rječnika; ispor. rus.* мягкосердіе.

MEKOSRŠTVO, *n. Samo u Stulićevu rječniku* (mekosrčtvo, mekosrčnost).

MEKOST, *f. mekšina u pravom i u prenesenom značeńu. Između rječnika u Belinu* (morbidezza, tenerezza), *u Bjelostjenčevu* (mollities), *u Voltićijinu* (tenerezza, affezione, Weiche), *u Stulićevu* (pulpa *s naznakom, da je iz Belina rječnika, ali u ovome nije s. v.* pulpa *zabiļežena riječ* mekost) *i u Daničićevu* (mollitia *s primjerom, koji sad ovdje dolazi).* Koprênnaja tkanija megkosti radi kь sveštenyihь pltej onêhь vьzleganiju *(iz početka* xv *vijeka).* Glasn. 11, 76. Kada muž sam sebe ruku oskvrńuje ili inako ili žena sama sobe, i to se zove grih molicije, to je mekosti. Naručn. 87a. Mehkost. Ant. Dalm. 93b. *za lat.* libido (kološ. 3, 5). Ne učimo decu našu iz malena mekosti. D. Obradović basne 58. Prazvučna *(t. j. pismena)* se mogu . . . ili po tvrdosti ili po ‚megkosti' . . . poređati. S. Mrkaļ 15.

MEKOŠ, *m. mjesto u Srbiji u okrugu smederevskom.* Livada u Mekošu. Sr. nov. 1875, 717.

MEKOŠT, *f. isto što mekost. Samo u ovome primjeru:* Zaklińem vas s onim okruńeńem D. Marije, koja bi okruńena s dvanajestima slobodoštinami, to jest prosvitļeńem slipih, uzdižeńem padajućih, očišteńem gubavih . . . mekoštima pritvrdih. J. Banovac blagos. 187.

MEKOT, *obrađena zemļa u Vrbniku na otoku Krku.* Zborn. za nar. živ. 4, 230. — *Ne razabira se, je li* mekot *masc. ili je fem., je li gen.* mekota *ili* mekoti. *Vidi* mekotina.

MEKÒTA, *f.* mollities, ager. *Akc. se u štokavskom govoru po Slavoniji, a vaļada i drugdje, mijeńa u akuz. sing.* mĕkotu, *u nom. i akuz. pl.* mĕkote; *a vok.* mĕkoto, mĕkote *jamačno je u svijeh štokavaca. Nalazi se u svijem rječnicima osim Daničićeva.*

a. *apstraktna imenica prema pridjevu* mek, *u pravom i u prenesenom značeńu.*

a) uopće. U rječniku Vrančićevu (mollities, — lenitas, piacevolezza, Sanfte), *u Mikaļinu* (mollitia, teneritas), *u Belinu* (molizia, tenerezza, morbidezza), *u Bjelostjenčevu* (mollities), *u Voltiġijinu* (mollezza, tenerume, Mürbigkeit, Zartheit) *i u Vukovu* (die Weichheit, mollities). Rad srca mekote . . . bolest duše naše pravu ne čujemo. A. Georgiceo nasl. 48. Provre iz hridi jakno iz blatne vir mekote. I. Đorđić uzd. 200. Žena, koja je meka i vrlo ńežna među vama, koja od mekote i ńežnosti nije bila navikla stajati nogom svojom na zemļu. Đ. Daničić 5 mojs. 28, 56. — *Riječju* mekota *izriču dva pisca ono, što se za neki osobiti bludni grijeh veli lat.* mollities. Grih od mekote oliti od prolitja simena. A. Kadčić 251. Mekota nije drugo nego povoļno prosutje ļuskoga simena bez pristańa tilesnoga. 536. Tri vrsti jesu ovoga griha: prvo mekota, kada jedan sam po sebi prosipļe sime svoje. A. d. Costa 2, 173.

b) meso bez kostiju; vidi 1 meča *pod* a, 2 mekač *pod a. Samo u rječnicima, i to u Mikaļinu* (pulpa), *u Belinu* (polpa, carne senza osso e grasso, — dignuti mekotu, spolpare) *i u Stulićevu* (mekota mesna, pulpa).

c) mrva, mrvica (od hļeba). Samo u rječniku Belinu (mollica, midolla di pane) *i u Voltiġijinu* (mollica, Brodkrume). *Ovo je značeńe po svoj prilici griješkom ušlo u ta dva rječnika, jer mrve ne moraju biti i obično nijesu meki dijelovi hļeba; vaļa znati, da u Belinu rječniku za* mekota *pored tal.* mollica, midolla *stoji lat.* panis pars interior *(t. j. nutarńi, meki dio hļeba), i to će ovdje biti pravo značeńe. Vidi* 2 meč.

b. *ńiva, upravo: meka zemļa (po svome svojstvu ili od đubreńa, natapańa). U rječniku Bjelostjenčevu* (mekota, ńiva, arvum), *u Jambrešićevu* (ager), *u Voltiġijinu* (maggiatica, Brachacker) *i u Stulićevu* (campus excultus).

a) uopće. Ča je mekota vridna *(u ispravi pisanoj na otoku Krku u* XIV *vijeku).* Mon. croat. 43. Z juga mekoti Žitinina *(neko mjesto, gdje se ne smije šuma sjeći).* Statut vrb. 159. Gońaja ni lihu mekote vidit ne ć. P. Zoranić 73. Mekota: s ovom riječju razumijem onu zemļu . . . koja zemļa se u đjačkomu jeziku ager, u nimačkome pako Ackerfeld imenuje. I. Jablanci 23. Pleti zgradu u četvero, koja stada čuva na mekoti tvoja. J. S. Reļković 231. K mekotam se približavam, sunce trake pušća van. Jačko 223. Ukradena v leti na mekoti. Nar. pjes. istr. 2, 24. — Mekòta, ńiva u Požegi *(u Slav.)* S. Ivšić. U Šaptinovcu, rad jugosl. akad. 168, 157. — *Malko je drukčije značeńe u Lici*: Kad oranicu pušte, da jedno godine preleži, onda te godine na njoj izraslu i pokošenu travu zovu mekòtôm. J. Bogdanović.

b) u geogr. imenima.

aa) sing. mjesto u Srbiji u okrugu užičkom. Ńiva u Mekoti. Sr. nov. 1866, 618; — *drugo mjesto u okrugu požarevačkom.* Vinograd u Mekoti. Sr. nov. 1873. 411.

bb) plur. Mekote, *nekoliko zaselaka u Bosni u različnijem kotarima.* Popis žit. bos. i herc. 639. — Mekote, *neko povisoko mjesto u Srbiji u jagodinskom okrugu,* pod žirorodnom gorom — prostor od 50—60 pluga. Glasnik 61, 128. — Mĕkote, šuma u okrugu biogradskom. Ļ. Stojanović.

MEKOTAN, *adj.*

a. *što pripada mekoti.*

a) mekoti u značeńu pod a, *b. Samo u Stulićevu rječniku* (mekotan, pulpa abundans).

b) mekoti u značeńu pod b, *a.* Mekotna ružica nizko cvate, brat ju mogu dica. J. S. Reļković 249.

b. *razmažen, razbluđen.* Ni mekotni ni samci . . . ne budu uživati carstva Božija *(lat.* molles, 1 kor. 6, 10). Naručn. 87a. *Vidi* mek *pod* a, *b, cc.*

MEKOTICA, *f.* omańi komad zemļišta, na kojem se sadi kojekakvo sočivo, zeļe i povrće. Na otoku Krku. I. Milčetić. *Vidi i* Zborn. za nar. živ. 4, 230.

MEKÒTINA, *f. augm. od* mekota. Velika mi je mekòtina na onom prijelogu uzrasla. *U Lici.* J. Bogdanović. *Vidi kod* mekota *zadńi primjer pod* b, *a.*

MEKOTITI, mekotim, *impf. mekšati (osobito zemļu orući je prvi put). U rječniku Vrančićevu* (mehkotiti, mollire), *u Belinu* (intenerire), *u Bjelostjenčevu* (mekotim, poļe delam, agrum elaboro, colo agrum pro seminatura), *u Voltiġijinu* (dissodare, fare magese o maggiatica, novale, brachen) *i u Stulićevu* (glebas frangere, — omekšati). Saviše općenje s ļudmi svitovńim malo po malo oštrinu reda mehkoti i raslabiva. P. Knežević osm. 239.

MEKÒTĻIV, *adj.* Ono i jest pravo sijeno, koje je mekotļivo, osobito za krave muzenice. *U Lici.* J. Bogdanović. — *Značeńe nije prinosnik zabiļežio; ispor.* mekota *(zadńi primjer pod* b, *a) i* mekotina.

MEKOTNIK, *m. čovjek mekotan, t. j. razmažen, razbluđen.* Mekotnik pristajući k ńoj pristaje voļom toj vrsti žene. A. Kadčić 537. — *Vidi* mekotan *pod* b.

MEKOTSTVO, *n. Samo u Stulićevu rječniku, gdje se kaže, da znači isto što* mekšina. — *Nepouzdano.*

MEKOUM, *adj. onaj, koji je meka uma, t. j. lako i rado uči. Samo u Stulićevu rječniku* (docilis). — *Slabo pouzdano.*

MEKÒUST, *adj. Samo u Vukovu rječniku, gdje stoji*: t. j. koń, koji se boji uzde, weichmäulig, equus oris mollis.

MEKOVIĆ, *m. prezime u naše vrijeme.* Šem. pakr. (1898) 26. Imenik (1906) 68.

MÈKÔ ZÊĻE, mèkôga zêļa, *n. ime biļki. U rječniku Belinu* (mekozeļe, bieta o bietola) *i u Stulićevu* (mekozeļe, bitva). Meko zeļo, Beta vulgaris. B. Šulek im. *(gdje se veli, da se govori u južnoj Dalmaciji).*

MÈKÔ ZÊĻICE, *n. neka biļka. Samo u Stulićevu rječniku* (meko zeļice, herbae genus).

MÈKÔ ŽÌTO, *n. Samo u Vukovu rječniku, gdje se kaže, da* mĕko *(s takvijem akc.)* žĭto *znači u Lici isto što* sitno žito, *t. j.* šenica, kukuruz, raž, ječam *i* proso.

MEKŠA,

a) Mekša, *m. muško ime zabiļeženo* XIV *vijeka.* Deč. hris. 23. 35. 91.

b) Mekša, *m. ime selu (negdje blizu Skopļa) zabiļeženo u ispravi* XIV *vijeka i otud u Daničićevu rječniku.*

c) mekša, *f. nekakav meki orah.* B. Šulek im.

MÈKŠÂŃE, *n. nom. verb. od* mekšati. *U rječniku Stulićevu* (lenimentum, mollimentum) *i u Vukovu* (das Erweichen, mollitio).

MÈKŠATI, mèkšâm, *impf.* mollire, molliri. *Glagol je izveden od komparativne osnove pridjeva* mek, *i po tome upravo znači: činiti što mekšim, postajati mekši, ali obično se ne osjeća komparativno značeńe te se* mekšati *upotrebļava, kao da je od pozitivne osnove pridjeva* mek. *Kao što se pored* mekši *nalazi katkad* mehši *(vidi* mek *pod* 1, b, *a, tako se katkad nalazi i* mehšati *(vidi drugi primjer pod a).*

a) mekšati *u prelaznom značeńu, t. j. činiti što mekim. U rječniku Mikaļinu* (mekšati, meko učiniti, emollio, mekšati tisto, depso), *u Belinu* (macerare, tener una cosa in acqua tanto, che venga molle, mollificare, far morbido), *u Voltigijinu* (macerare, ammollire, mollificare, erweichen, anfeuchten), *u Stulićevu* (mollire, lenire) *i u Vukovu* (erweichen, mollio). *U svijem primjerima, što su zabiļeženi, značeńe je metaforičko.* O rane, koje srca kamenita razbijate i mekšate. V. Andrijašević put 26. Ter objema gospodarom gńevna srca sta mehšati Čengić Ali baša. Nar. pjes. bog. 213. Ļubav mekša srca tvrdokorna. A. Knezović XIX. Šime božanstveno taku jakost ima, da najtvrđa srca mekša. 71. Uztrpļeńe tvrdoću od srca mekša. M. Zoričić osm. 100.

b) mekšati *u neprelaznom značeńu, t. j. postajati mek. U rječniku Belinu* (mollificarsi, ammorbidirsi). Koji ne sluša i ne mekša srcem, tvrđi je od dijamanta kamena. S. Margitić fala 162. Sunčane zrake jednako sjaju po vosku i po blatu; pak blato većma tvrdne, a vosak mekša. F. Lastrić ned. 215. Bud da zraka sunca na led udre, počne mekšat i topit se. A. Kalić prop. 57. Neke stvari pod gorućijem zdracima mekšaju, tope se, a neke se stiskuju, tvrdnu. 479.

c) mekšati se. *U rječniku Mikaļinu* (mekšati se, činiti se mek, mollesco). Od kad ovu mast privijam na čir, počo mi se čir mekšati. *U Lici.* J. Bogdanović.

MEKŠAV, *adj. onaj, koji mekša. Samo u Stulićevu rječniku* (emolliendi vi praeditus). — *Nepouzdano*

MEKŠÌNA, *f. apstraktna imenica prema pridjevu* mek, *u pravom i u prenesenom značeńu. Imenica je izvedena od osnove komparativa* mekši, *i po tome bi upravo imala značiti: veća mekota, ali se to postańe ne osjeća, i značeńe je ono, kao da je imenica izvedena od osnove pozitiva.*

a) uopće. U rječniku Belinu (morbidezza, l' astratto di morbido, tenerezza, l' astratto di cosa tenera, non dura), *u Voltigijinu* (tenerezza, morbidezza, affezione, Weichlichkeit, Wohlgewogenheit), *u Stulićevu* (mollities *s naznakom, da je iz Belina rječn.) i u Vukovu* (mekšina, mekota). Mnoge starešine . . . živući u svakoj slobodi i mekšini na plaću podložnikâ ne oblaze i(h). M. Radnić 49a. Mekšinom od odiće . . . tilu ugađati. F. Lastrić test. ad. 105a. Poznađe, da lasnoće građanske, mekšine domaće u kući očinoj razasipahu pamet ńegovu. od' 304. Divojčice odrańene u mekšini i gospostvu. 382. Ali je velika plaća, koja čini mučnost ovu i gorčinu obratit u slatkost i mekšinu. svetń. 190a. Vas joj se svit ukazivaše opogańen onim grihom, koga naučitelji zovu mekoća iliti mekšina. ned. 149. *(ovdje je* mekšina *lat.* mollities, *vidi kod* mekota *zadńa tri primjera pod* a, *a).*

b) meso bez kostiju; vidi mekota *pod* a, *b. Samo u Belinu rječniku* (polpa, carne senza osso e grasso).

MÈKTER-BAŠA, *m. načelnik svirački. Iz tur. (pers.)* méhtér *(svirač) i* baša *(načelnik, glavar). Samo u Vukovu rječniku* (der Kapellmeister, magister concentus *s primjerom iz* nar. pjes. vuk 3, 458*:* Čala sada, naše mekterbaše! na sramotu Baju i Limunu). — *Nalazi se i* meterbaša: To je svatom vrlo mučno bilo, meterbašam svojijem govoriše: sad udrite bubńe i svirale. Nar. pjes. bog. 332.

MÈKTERHANA, *f. muzika, svirka. Iz tur. jez.* Čauš viknu, mekterhana ciknu, da su hazur kićeni svatovi. Nar. pjes. hörm. 1, 11. Dok im udri vel'ka mekterhana, udariše zile i borije. 2. 29.

MÈKTERIN, *m. muzikant, svirač. Iz tur. (pers.)* méhtér. *Samo u Vukovu rječniku* (Musikant, symphoniacus).

MEKUDINA, *f. zaselak u Hercegovini u kotaru nevesińskom.* Popis žit. bos. i herc. 552.

MEKUHAN, *adj. isto što mekahan. Samo u primjeru:* Iščuć vazda ona, koja su mekuhna, ne koja su Bogu draga i ugodna. A. Georgiceo nasl. 200.

MEKULICA, *f. neka trava.* B. Šulek im *(gdje se kaže, da se govori u Istri).*

MEKUĻA, *f.*

a) neka riba: trboperke mekuļe, Bauchweichflosser. B. Šulek rječn. znanstv. naz.

b) neka vinova loza bijela grožđa. B. Šulek im. *(gdje se kaže, da se govori u Dalmaciji).*

MÈKÛSKA, *f. neka riba. U Hercegovini.* M. Rešetar štok. dial. 251.

MEKUŠ, *m.*

a) isto što mekušac, t. j. životińa, koja ide među one, što se lat. zovu Mollusca, *ńem.* Weichthiere. B. Šulek rječn. znanstv. naz. *Vidi* 4 meč.

b) neka mekana trešńa. B. Šulek im. *(gdje se kaže, da se govori u hrv. Primorju).*

c) neki mekani orah. B. Šulek im.

MÈKUŠA *f.*

a) jabuka promrzla ili gńila kruška, weicher Apfel oder Birne, malum aut pirum mite (molle). A i za mekanu travu (i pošto se pokosi i osuši) kaže se mekuša. Vuk rječn.

b) meka hartija. Samo u primjeru: Prvi zasnutak je crtan na hartiji mekuši. M. Pavlinović rad. 55.

c) Tvrtku veli mekuša: udri u bubań, zora je. Poslov. danič. *U tom će primjeru* mekuša *značiti: meko, razmaženo čeļade.*

MEKÚŠAC, mekúšca, *m.*

a) čovjek mek, slab, razmažen. Kojim biše okrutnuti dlani, za plemiće biše poštovani . . . a mekušce kano nevaļale neposlene ruke su izdale. J. S. Reļković 4. Nije vjera za malodušce i mekušce. M. Pavlinović razl. sp. 193. Mekúšac znači u Liki isto što mekiš *(vidi* mekiš *pod* a). Đe je onaj mekušac za rad i posa! J. Bogdanović.

b) mekúšac, rak, kad se svuče u proļeće. Vuk rječn.

c) Mekušci, Mollusca. J. Pančić zool. 282. Mekušci, Mollusca, Weichthiere. B. Šulek rječn. znanstv. naz. *Vidi* mekuš *pod a.*

*

MEKUŠAN, *adj. dem. od* mek. Nanio se tanušan val mekušne pospe, čiste kao pjene. M. Pavlinović razl. sp. 67. Odaļeńe od prirode, mekušna ugladenost, uļudstvo zlo razgođeno teški su navodi k krjeposti. 413.

MEKUŠAST, *adj. dem. od* mek. Kujača nebogo, što si mekušasta? *(u jednom rukopisu:* mekušata). M. Vetranić 2, 329. Ko se nađe mekušaste naravi. S. Ļubiša prič. 79. Iznutra je mekušast i krt *(t. j. korijen).* Đ. Popović pozn. robe 222. Mekušast, weichlich, molle, effeminato, delicato. B. Šulek rječn. znanstv. naz.

MEKUŠAT, *adj. dem. od* mek. Od dobra da je traga *(t. j. djevojka),* inače ne ću je, i da je pritila, bijela, mekušata. A. Sasin 104. *Vidi i prvi primjer kod* mekušast.

MEKUŠAVINA, *f. neka trava.* K. Crnogorac bot. 31. *Vidi* mekuša *pod a.*

MÈKUŠE, Mèkûšâ *(biće takav akc.), f. pl. mjesno ime.*

a) zaselak u Bosni u kotaru visočkom. Popis žit. bos. i herc. 130.

b) mjesto u ataru sela Žarkova *(u Srbiji)* pod ńivama, livadama i baštama. Kažu, da tuda raste meka i pitoma trava, koju zovu mekuša. Glasnik 19, 195.

MEKÙŠICA, *f.*

a. Mekùšica je u Liki meko slabo žensko čeļade. J. Bogdanović.

b. *ime ovci.* F. Kurelac dom. živ. 32.

c. *nekakva izmišļena ptica.* Na grančici tica mekušica. Nar. pjes. herc. vuk 123. *U varijanti toj pjesmi iz Bosne veli se toj ptici* delkušica: Na grančici tica delkušica. Nar. pjes. vuk 1, 197.

d. *bot. ime.*

a) Galium mollugo *(u Gospiću).* Galium silvaticum *(u Gospiću).* Balsamina hortensis. Ornithogalum *(u Dalmaciji).* Achillea millefolium. Vrsta pšenice *(u Dalmaciji).* B. Šulek im.

b) Vrsta vinove loze bijela grožđa, kojemu je zrńe krupno i rijetko. Na Braču. A. Ostojić.

c) neka mekana breskva. U Istri, gdje je akc. mekušica. D. Nemanić (1884) 61.

d) mekùšica, *mek bademi. Oko Spļeta.* M. Rešetar štok. dial. 251.

MEKUŠJE, *n. ime dvjema selima u Hrvatskoj u županiji zagrebačkoj.* Razdjeļ. hrv. i slav. 35. 44.

MEKUŠNOST, *f. Samo u Šulekovu* rječn. znanstv. naz., *gdje se kaže, da znači isto što mekoputnost, ńem.* Weichlichkeit.

MEL, *m. neka osobita zemļa. Danas se ova riječ nalazi samo gdješto među čakavcima, ali je veoma stara, dok je imaju i drugi neki slav. jezici: staroslov. i rus.* мѣлъ *(kreda), češ.* měl *(prah, sipka zemļa), poļ.* miał *(prah); ovamo će iči i rus.* мель *(prud), češ.* měla *i poļ.* miel, miela *(pličina u vodi, upravo vaļada: prud). Nije jasno, je li u davnini iza* m *bilo* ѣ *ili* e, *možda je bilo i jedno i drugo. Vidi još i riječ* melo.

a. *nom. appell. U Daničićevu je rječniku s. v.* mêlь *zabiļeženo značeńe:* syrtis *(t. j. prud), ali s dodatkom* ‚kao da je to', *te se dodaje:* selu je Riječanima išla međa ‚na mêlь na Rakovьcь' *(iz spomenika* XIV *vijeka). U Istri govore* mél, *gen.* mêla *(s akc. tako zabiļeženim) u značeńu: prah.* D. Nemanić (1883) 10. *I na otoku Krku poznata je riječ* mel *(gen.* mela) *u značeńu: bjeličasta, sipka, žedna zemļa, koja se zove i: var.* Zborn. za nar. živ. 4, 234. 241. — *Vidi* 1 meļ.

b. *nom. propr.*

a) nekakvo mjesto blizu Prizrena zabiļeženo u ispravi XIV *vijeka i otud uneseno u Daničićev rječnik zvalo se* Modri Mel (‚Modrij Mêlь').

b) Nekakvome selu potvrđen je u ispravi XIV *vijeka instr.* Melom (‚među Volujakomь i među Melomь). Glasnik 27, 290., *u drugoj ispravi istoga vijeka potvrđen je gen.* Mela *i instr.* Melom *imenu nekoga sela.* Ļ. Stojanović hris. 38. 40. *Ni iz jedne ni iz druge isprave ne može se razabrati, je li nom.* Mel *ili je* Melo.

c) mjesto u Srbiji u okrugu kńaževačkom. Niva u Melu. Sr. nov. 1872, 408. *Ni tu se ne razabira nom. sing.*

1. MÈLA, *f. biļka, što raste na hrastovijem granama,* Viscum album; *isto što* imela *(vidi tamo), otkle je i postalo* mela *izgubivši* i. *U rječniku Vukovu* (Mistel, viscum). Na kojoj bi se lijesci našla mela, pod onom lijeskom ima guja s dragim kamenom na glavi . . . jer se mela rijetko nalazi na lijesci. Vuk rječn. s. v. mela.

2. MELA, *f. a) ime brijegu u pirotskom okrugu u Srbiji.* M. Đ. Milićević kraļ. srb. 173. *b) mjesto u Srbiji u okrugu biogradskom.* Livada u Meli. Sr. nov. 1873, 770. *Jedno će i drugo ime biti srodno s* mel *(vidi tamo).*

3. MELA, *f.* Sirovu žitu reče se da je mêla, kao mêla. M. Pavlinović. *Drugo ništa nije zabiļeženo.*

MELAC, Melca, *m. nekakvo mjesno ime zabiļeženo u starom pomeniku.* Ļ. Stojanović hris. 185., *gdje upravo stoji* Melec *(i ništa drugo). Vaļada srodno s* mel *(vidi tamo).*

MELAČKI VRH, *m. brdo u Crnoj Gori.* Pa idahu Vrhom (‚vrhom') Melačkijem, dok dođoše u Lupoglav tvrdi. Ogled. sr. 157.

MELAKA, *f. mjesto u Srbiji u okrugu kragujevačkom.* Sr. nov. 1867, 399.

MELAN, *adj. pjeskovit, kao da je to u primjeru:* Dno Dunaja melno i blatno je. Š. Kožičić 35b. — *Pridjev je izveden od osnove imenice* mel *(vidi tamo).*

MELANKOLIK, *m. čovjek ozbiļne nevesele naravi. Iz grč.* μελαγχολικός. Četiri umori od tijela, to jest: krvavi, srditi, melankolik *(štamp.* ‚melankonik') i flematik. M. Orbin 73.

MELAST, *adj. što pripada melu.* Melasta zemļa *je isto što* mel *(vidi tamo). U Vrbniku na otoku Krku.* Zborn. za nar. živ. 4, 234.

MÈLÂŠ, meláša, *m. Samo u Vukovu rječn., gdje stoji:* nekaka tica, koja se melom hrani, die Misteldrossel, turdus viscivorus. *Govori se i* imelaš *(vidi tamo).*

MELCI, Melaca, *m. pl. Samo u Daničićevu rječniku, gdje upravo stoji* Modri Mêlьci *te se kaže, da je selu Jelencu (negdje u prizrenskoj oblasti) išla međa* ‚do potoka, koji grede izь Modrihь Mêlьcь' *(iz spomenika* XIV *vijeka). — Ime će biti srodno s* mel *(vidi tamo).*

MELČIĆ, *m. prezime u naše vrijeme.* Imenik (1906) 61.

MÊLDOVÂŃE, *n. nom. verb. od* meldovati. *U Lici.* J. Bogdanović.

MÊLDOVATI, mêldujêm, *impf. javiti oblasti.* Ako ne dođeš na patrolu, ja ću te meldovati. *U Lici.* J. Bogdanović. — *Iz ńem.* melden.

MÉLE, Méla, *m. ime od mila mjesto* Melentije. *U Lici.* J. Bogdanović.

MELEČE, *selo u Hercegovini u kotaru bilećkom.* Popis žit. bos. i herc. 510. — *Ne razabira se, je li fem. pl. ili je neutr. sing. Biće srodno s* mel *(vidi tamo).*

MELEĆANOVIĆ, *m. prezime u narodnoj pjesmi iz Bosne.* Čij' su svati, čija li đevojka? Svatovi su Melećanovića, a đevojka Kapetanovića. Nar. pjes. vila (1867) 62. — *Ispor.* Meleđanović *i* Meleđa.

MELEĆHÁNA, *f. žensko ime tursko u narodnoj pjesmi.* Pa zavika sestru Melećhanu. Đ. Šurmin *(iz narodne pjesme fočanske).* — *Ispor.* Meleđa.

MELEĐA, *f. žensko ime tursko.* Hamza-beg ima samo jednu ženu po imenu Meleđu (Anđeliju). M. Đ. Milićević omer 11. *Iz tur. (arap.)* méléć *(anđeo).*

MELEĐANOVIĆ, *m. prezime u nar. pjesmi iz Bosne.* A moj zete Meleđanoviću! Nar. pjes. petr. 1, 196. — *Ispor.* Melećanović *i* Meleđa.

MELEKŠA, *f. cvijet ljubica. Samo u jednoga pisca (koji nije sasvijem pouzdan) kao riječ bosansko-hercegovačka.* Kad prva melekša (ljubica) properuha (procvate). Zborn. za nar. živ. 6, 298. — *Ako se ova riječ doista govori, biće turska.*

MÈLEM, *m. vidi* mehlem.

MÈLEMÂŠČE, mèlemâščeta, *n. ljekarina.* Persijsko-turska reč od melhemakče, lekarina. Đ. Popović tur. reči 144. *Samo u Vukovu rječniku s navedenijem značenjem i s primjerom iz* nar. pjes. vuk 2, 436: Plaćajte mi slugi melemašče.

MELEN, *m. selo u Bosni u kotaru srebreničkom.* Popis žit. bos. i herc. 346. — *Biće srodno s* mel *(vidi tamo).*

MÈLÊNCI, Mèlenâcâ, *m. pl. a) selo u Banatu.* Šem. mitr. (1900) 274 *(postavljeni akc. zabilježio* V. Arsenijević). — *b) zaselak u Bosni u kotaru srebreničkom.* Popis žit. bos. i herc. 350. — *Biće srodno s* mel *(vidi tamo).*

MÈLENAČKÎ, *adj. što pripada selu Melencima (u Banatu).* V. Arsenijević.

MÈLENČANIN, *m. čovjek iz Melenaca (u Banatu).* V. Arsenijević.

MELENDE, *kao nekakav uzvik uz riječ* kolede *u narodnoj pjesmici niškoga kraja.* Na Badńi dan . . . rano u jutru deca iz poznatih kuća idu od kuće do kuće i viču: Kolede, melende, careva godina! . . . M. Đ. Milićević živ. srb.[2] 160.

MELENIJA, *f. žensko ime (kaluđersko).* S. Novaković pom. 78. — *Biće grč. Μελανία.*

MÈLÊNKIŃA, *f. žensko čeljade iz Melenaca (u Banatu).* V. Arsenijević.

MELENSKO BRDO, *n. seoce u Dalmaciji u kotaru hvarskom.* A. Mašek 64. — *Biće srodno s* mel *(vidi tamo).*

MÈLÊNTÎĆ, *m. prezime izvedeno od osnove imena* Melentije. Glasnik 11, 1, 3. — *Vokal* -î- *stoji mjesto* -ij-, *a ovo mjesto* -iji-.

MÈLÊNTIJA,

a) masc., muško ime, isto koje i Melentije. Nikola tužio Melentiju. Glasnik 11, 1, 180. Dade ga arhimandritu Melentiji. Vuk građa 97.

b) fem., selo u Srbiji u okrugu kruševačkom. S. Koturović 57.

MÈLÊNTIJE, *m. muško ime (obično kaluđersko, ali može biti i svjetovno).* S. Novaković pom. 78. S vraćevšničkim arhimandritom Melentijem Pavlovićem. Vuk građa 97. Dok pogubim agi-Melentija. Nar. pjes. vuk 4, 141. Melentije Stojković *(vojnik).* Rat 107. *Za Liku ime ovo (s navedenijem akc.) potvrđuje* J. Bogdanović. — Melentije *s umetnutijem* -n- *mjesto* Meletije *iz grč. Μελέτιος.*

MÈLÊNTIJEVIĆ, *m. prezime u naše vrijeme.* Drž. kalend. (1905) 70.

MELEŠEVINA, *f. selo u Bosni u kotaru vlaseničkom.* Popis žit. bos. i herc. 362. — *Biće srodno s* mel *(vidi tamo).*

MELETA, *f. žensko ime zabilježeno prije našega vremena.* Lj. Stojanović hris. 180. — *Iz grč. Μελέτη.*

MELETIJE, *m. ime kaluđersko zabilježeno prije našega vremena.* Đ. Daničić rječn. *(s potvrdama iz* XVII *vijeka).* Lj. Stojanović hris. 108. S. Novaković pom. 78. — *Vidi* Melentije.

MELEVIŠ, *adj. isto što* meneviš *(vidi tamo).* Pak na pleća meleviš dolamu *(t. j. metnu).* Nar. pjes. juk. 167.

MÈLEZ, *m. polutan, — platno napola prteno, napola pamučno. Ova je riječ uzeta iz tur. (arap.)* mélés (suton, sumrak, smesa svetlosti i mraka; ono, što je sastavljeno od dve različne stvari, na pr. polusvila; rod od dve različne životiňe; ono, što je smešano. Đ. Popović turske reči 144).

a) polutan. U rječniku Vukovu (Zwitter, Mulatte, hibrida, von Menschen und Thieren). *U selu Gradištu u Slavoniji govore* melez *crnomańastu čeljadetu; tu se dakle pravo značeńe ove riječi zaboravilo.* Zborn. za nar. živ. 5, 127.

b) platno, u kojega je osnova prtena, a potka pamučna. Vuk rječn. Nikomu j' na glavi šišak od željeza, nikomu j' u spravi čalma od meleza. B. Krnarutić (1866) 14. Nov mu melez puče na koljenu. Nar. pjes. hörm. 2, 438. Sve u srmi i u suvo zlato, i Vidaku gaće od meleza. Nar. pjes. vuk. 7. 149. Melez je vrsta pamučna beza otkana od krupnije žice bez šare. J. Belović-Bern. 188.

MELEZA, *f. neka šarena tkanina.* J. Belović-Bern. 188. (vrsta šarenog latka, dabrovina *s dodatkom, da se govori u Bosni).*

MELEZLIJA, *f. što je od meleza.* Pa bi dala gaće melezlije. Hrv. nar. pjes. 1, 405.

MELEŽŃAK, *m. neko platno.* J. Belović-Bern. 188. *Biće isto što* melez.

MELĠIZ, *m. isto što* međlis *(vidi tamo).* Zborn. za nar. živ. 6, 276.

MÈLICA, *f. dem. od* mela (imela). *Samo u Vukovu rječniku.*

MELIČIĆI, *m. pl. selo u Hercegovini u kotaru gatačkom.* Popis žit. bos. i herc. 512.

MELIĆ, *m. prezime zabilježeno u ispravama* XV *i* XVI *vijeka* Mon croat. 81. 237.

MELIDOVIĆ, *m. prezime zabilježeno prije našega vremena.* T. Smičiklas spom. 189.

MELIKOVAC, Melikovca, *m. mjesto u Srbiji u okrugu smederevskom.* Zabran pod gorom u Melikovcu. Sr. nov. 1865, 403. — *Biće srodno s* mel *(vidi tamo).*

MELILUŠA, *f. mjesto u Srbiji u okrugu kragujevačkom.* Ńiva u Meliluši. Sr. nov. 1873, 955. — *Ispor.* Luš.

MELIM, *m. isto što melem, mehlem. Samo u jednoga pisca:* Nek ni malo ne zamira, što mu melim ranu dira. V. Došen 250[b]. Nit su drugo moje riči nego melim, koji liči. 251[a].

MELIN, *m. u čakavaca i kajkavaca isto što* mlin *(vidi tamo).*

1. MELINA, *f. mjesto* hmelina (hmeljina), *t. j. hmelj. Samo u rječnicima, i to u Bjelostjenčevu i u Jambrešićevu* (lupulus) *i u Stulićevu* (lupulus, *s dodatkom, da je trava [!] i da je uzeto*

iz Habdelićeva rječn.). — Pogrješka je, što u B. Šuleka im. *stoji, da je* melina *isto što* malina *(t. j.* Rubus fruticosus).

2. MELINA, *f. ime dvjema selima u Bosni, jedno je u kotaru bańolučkom, drugo u jajačkom.* Popis žit. bos. i herc. 160. 438. — *Biće srodno s* mel *(vidi tamo).*

MELINIĆ, *m. prezime.* A. Kačić korab. 456 *(u popisu* ‚knezovi i vlastela naroda slovinskoga').

MELINOVAC, Melinovca, *m. selo u Hrvatskoj u županiji ličko-krbavskoj.* Razdjeļ. hrv. i slav. 8.

MELIŃAK, *m. mjesto na otoku Krku.* Zborn. za nar. živ. 4, 234.

MELIŃE, *(vałada je) n. zaselak u Hrvatskoj u županiji zagrebačkoj.* Razdjeļ. hrv. i slav. 39.

MELIŠA, *f. nekakvo ļekarstvo. U Istri, gdje je akc.* melíša. Naša sloga g. 14, br. 14.

MELITENSKI, *adj. mļetski, što pripada ostrvu Mļetu (lat.* Melita), *oblik načińen prema lat.* Melitensis. Po D. Ignaciju Đordi opatu melitenskomu. I. Đorđić uzd. I. Starješinstvo sve melitenske skupšine. ben. IV. Žeļa Ignatija Đordi opata melitenskoga. A. Kanižlić kam. 176.

MELKA, *f. žensko ime.* Ļ. Stojanović hris. 180. — *Ispor.* Melenija.

MELNICA, *f. ime selu, vidi* Meļnica.

MELNICE, *f. pl. ime dvjema selima u Hrvatskoj, jedno je u županiji ličko-krbavskoj, drugo u modruško-riječkoj.* Razdjeļ. hrv. i slav. 9. 22. — *Možda se tako zvalo i nekakvo selo zabiļeženo u ispravi* XIII *vijeka, ali je prvo slovo iščiļelo, te se ne zna, je li upravo bilo M.* Ļ. Stojanović hris. 11.

MELNIK, *m. mjesno ime.*

a) nekakvo mjesto kod Novoga u hrv. Primorju zabiļeženo u ispravi iz početka XIV *vijeka.* Stazu *(t. j. stazom),* ka teče skozi Melnik. Mon. croat. 2.

b) grad u Maćedoniji zabiļežen u spomeniku XIV *vijeka* (va gradi Melnicê) *i otud u Daničićevu rječniku* (Мельникъ, grad, koji ima i sada blizu Sereza).

1. MELO, *n.*

a) prud, pličina, kao da je to u primjeru: Takoj riči mota Judita vesela, da je ta pohota Oloferna svela na taka jur mela, da će leći nice, a gradi i sela steći prvo lice. M. Marulić 46. *Značeńe je riječi* melo *u tome primjeru preneseno, t. j. Olofern je sa svojom ļubavi nasjeo, kao kad ļađa u prudu nasjedne.*

b) mjesno ime, vidi mel *pod* b, *b, c.*

2. MÉLO *(tako je zabiļežen akc.),* n. neka aska gvozdena lopata poput mistrije s drvenim držalom; melom se mete klak. *Na Braču.* A. Ostojić.

MELODÎJSKÎ, *adj. što pripada melòdiji (grč.* μελῳδία), *t. j. pjevańu, načinu pjevańa.* Podizańe i spuštańe glasa u pevańu (melodijski ton). Vuk opit 19.

MELOVICA, *f. zaselak u Hrvatskoj u županiji varaždinskoj.* Razdjeļ. hrv. i slav. 51. — *Biće srodno s* mel *(vidi tamo).*

MELOVINE, *f. pl. nekakvo zemļište u Hercegovini.* Etnogr. zborn. 5, 1254. — *Biće srodno s* mel *(vidi tamo).*

MELOVO, *n. selo u Srbiji u okrugu vrańskom.* S. Koturović 35. — *Biće srodno s* mel *(vidi tamo).*

MELSKA, *f. nekakvo mjesto (draga) na otoku Krku.* Zborn. za nar. živ. 4, 234.

MÊLTA, *f. smjesa od kreča i pijeska potrebna za zidańe. Iz ńem.* Mörtel, *koje je opet iz lat.* mortarium; *može se misliti i na tal.* malta *(blato, kao). Između rječnika samo u Bjelostjenčevu, gdje se kaže, da znači isto što* mort *(a ove riječi nema na svome mjestu). Govori se u Novom (u hrv. Primorju).* V. Bogišić zborn. 85, *u Istri.* D. Nemanić (1884) 25, *u Lici.* J. Bogdanović *(koji bilježi akc.* mêlta), *u Vrbniku na otoku Krku.* Zborn. za nar. živ. 5, 230.

MELTARNICA, *f. Samo u Šulekovu* rječn. znanstv. naz. *kao graditeļski izraz za ńem.* Mörtelkasten *(boļe bi bilo:* Mörteltrog), *franc.* auge à mortier.

1. MÈLÛN, melúna, *m. đavo, vrag. Iz tur. (arap.)* mél'un *(proklet, grdosija). U rječniku Vukovu s navedenijem značeńem i s dodatkom, da se govori u Bosni i Hercegovini i u Dubrovniku.*

2. MELUN, *m. diňa. Iz tal.* melone. *Samo u rječniku Mikaļinu s. v.* pepun.

MELZICA, *f.* ovca, koja se muze, muzara. U hrv. Primorju među čakavcima *(ne kaže se mjestimice).* I. Milčetić.

MELZICARICE, *f. pl.* predjel povrh Martinšćice na otoku Cresu, gdje se ļudi mnogo bave stočarstvom. Izvedeno od: Melzica. I. Milčetić.

1. MEĻ, *m.*

a) plodna zemļa, kao da se to misli u D. Nemanića (1883) 11: méļ, *gen.* mèļa, humus terreus.

b) meļ, sitan pijesak. *U Klani (u Istri).* F. Simčić.

2. MÈĻ, *m. isto što hmèļ (vidi tamo).*

MEĻA, *f. brašno, múka. Kajkavska riječ, za koju se može misliti da je postala od korijena* mel *(otkle je i glag.* mļeti — meļem), *t. j. ono, što je samļeveno, mlîvo; ali je veća prilika, da je* meļa *iz ńem.* Mehl. *U rječniku Bjelostjenčevu* (farina), *u Jambrešićevu* (farina), *u Voltigijinu* (farina, macinata, Mehl). Budući mu Grki dali muku aliti meļu s vapnom zmišanu. P. Vitezović krcn. 85.

MEĻAJA, *f.*

a) mlin, kojemu kolo okreće magarac ili koń. Zarad ovizije uzroka pokrivaju oči marvi od meļaje, zašto da opazi dobro od slobodštine, koju imaju ostale živine, nastojale bi odriješit se; a da vidi napravļeńe kolesâ od meļaje, pristrašivša se skočila bi i skrhala bi mnoge zglavke. M. Radnić 316a.

b) meļája *(tako je zabiļežen akc.),* isto što meļava u Vuka. U čačanskom pomoravļu. S. Novaković.

MEĻAK, *m. selo u Srbiji u okrugu podunavskom.* S. Koturović 99. — *Biće srodno s* mel *(vidi tamo), a gen. je vałada* Meļaka.

MEĻAN, *m. selo u Hrvatskoj u županiji varaždinskoj.* Razdjeļ. hrv. i slav. 45. — *Biće srodno s* mel *(vidi tamo).*

MEĻANE, *f. pl. zaselak u Bosni u kotaru gračaničkom.* Popis žit. bos. i herc. 320. — *Da nije griješkom mjesto* Meļani?

MÈĻANI Mèļânî, *m. pl. selo u Slavoniji u županiji virovitičkoj (upravo dva sela:* Gorńi *i* Dońi Meļani). Razdjeļ. hrv. i slav. 79. *Pišu nepravilno* Meļane. Schem. zagr. (1875) 151., (1880) 106. — *Spominje se i prije našega vremena:* ‚Meliani', ‚Mellyani'. T. Smičiklas spom. 69. 74. — *Biće srodno s* mel *(vidi tamo).*

MEĻANICA, *f.* *a)* *selo u Srbiji u okrugu rudničkom.* S. Koturović 113. *b)* *selo u Staroj Srbiji.* Etnogr. zborn. 6, 604. — *Biće srodno s* mel *(vidi tamo).*

MÉĻÂŃE, *f.* *nom. verb. od* meļati. *U rječniku Stulićevu* (actus conspurcandi) *i u Vukovu* (das Zusammendrücken zwischen den Fingern oder in Händen, convolutio).

MEĻÀRINA, *f.* *radńa, kad se meļe.* Dobra je meļarina u ovome mlinu, kad je vode dosta. *U Lici.* J. Bogdanović.

MÉĻATI, MÊĻÂM, *impf.*

a) *gńečiti prstima ili rukama. U Vukovu rječniku* (zwischen den Fingern oder in Händen zusammendrücken, convolvo). *Biće od korijena* mel, *koji je u* mļeti — meļem *(kad se što meļe, ono se gńeči).* Ne puštajte više jańaca po livadi, da je meļaju. *U Lici.* J. Bogdanović.

b) *kaļati, prļati. Teško je reći, u kakvoj svezi stoji ovo značeńe sa značeńem pod a; možda se misli, da se gńečeńem može što kaļati. Između rječnika u Belinu* (imbrattare, lordare) *i u Stulićevu* (spurcare, conspurcare, foedare, inquiuare). *U današńem jeziku nema potvrde za ovo značeńe glag.* meļati, *ali se ono vidi u složenijeh* izmeļati, umeļati, *koji oba znače: uprļati.* Bludom vazda meļa himba vaju. M. Marulić 90. Grih veće meļa i gńusniju čini dušu nego guba tilo. I. P. Lučić razg. 25.

MEĻAV, *adj.* *ļepak, ļepļiv. Samo u Stulićevu rječniku* (meļav, omeļav, tenax, glutinosus). — *Nepouzdano.*

MEĻÁVA, *f.* *ono, što se meļe. U rječniku Vukovu* (was gemahlen wird, quod molitur: nema meļave, govore u Srijemu, kad nema vodenica šta da meļe). — *U Virovitici* meļava *znači: radńa, kad se meļe, na pr.* sutra idem s ovo malo žita na meļávu *(t. j. u mlin, da ga sameļem ili dam samļeti). To značeńe potvrđuje za Liku* F. Hefele.

MEĻAVCI, Meļavaca, *m.* *pl. zaselak u Hercegovini u kotaru gatačkom.* Popis žit. bos. i herc. 514.

MÉĻAVINA, *f.* iz daļine grmļavina ili kakva buka. U naše vrijeme u Stonu: čuje se nekakva meļavina. M. Milas. — *Biće vaļada buka nalik na onu, koja se čuje, kad mlin meļe.*

MEĻÁVITI, mèļâvîm, *impf.*

a) *gńečiti, mrviti, žvatati (t. j. gńečiti zubima). Istoga postańa, kojega i* meļati *pod a. U rječniku Stulićevu* (terere, conterere, atterere, molere, comminuere) *i u Vukovu, u kojem stoji:* meļaviti, cf. pomeļaviti *(t. j. požvatati, pojesti).* Uzme zalogaj, pa ga cijelu uru po ustima meļavi *(za stara čovjeka, kome su poispadali zubi). U Lici.* J. Bogdanović. Ne meļavi tu mačku *(t. j. ne gńeči je).* Mèļâvî po ustima (na pr. meso, kruh), a ne može da smeļavi. U Stonu. M. Milas.

b) meļáviti, ići u mlin mļeti (biti pomeļavac, pomeļar). U Orahovici. S. Ivšić.

MEĻAVIV, *adj.* *koji se meļavi, mrvi. Samo u Stulićevu rječniku* (friabilis). — *Nepouzdano.*

MEĻÁVLÊŃE, *n.* *nom. verb. od* meļaviti. *U rječniku Stulićevu* (molitura, tritus, comminutio). *Govori se u Lici.* J. Bogdanović.

MÊĻBA, *f.* *isto što meļavina (vidi tamo) i istoga postańa. U rječniku Stulićevu* (imminentis grandinis strepitus). Ali eto najeţena crńavina strašnom meļbom spuštava na sve strane krupe grada česta ko kameńa. B. Zuzeri 121. Mêļba; vidi meļavina u istom značeńu. U naše vrijeme u Stonu. Kakva je ono meļba! M. Milas.

MEĻEN, *m.* *zaselak u Bosni u kotaru višegradskom.* Popis žit. bos. i herc. 138. — *Biće srodno s* mel *(vidi tamo).*

MEĻENA, *f.* *dva zaseoka u Bosni, jedan u kotaru sarajevskom, drugi u foćanskom.* Popis žit. bos. i herc. 10. 54. — *Biće srodno s* mel *(vidi tamo).*

MEĻENI, *m.* *pl. zaselak u Bosni u kotaru foćanskom.* Popis žit. bos. i herc. 60.

MEĻENICA, *f.* prostorija, gdje je mlinski stroj. U Bistracu. F. Hefele. *Ne razabira se, u kojem se Bistracu ovo govori, dali u onome, koji je u županiji zagrebačkoj, ili u onome, koji je u ličko-krbavskoj.*

MEĻEŃE, *n.* *nom. verb. od* mļeti. *Samo u Stulićevu rječniku* (molitus, molitura).

MÈĻICE, mèļîcâ *f.* *pl.* oruđe od drva za savijańe obruča. U Konavlima. L. Zore paļetk. 170, 212. — *Postańe tamno.*

MEĻINA, *f.* *zaselak u Bosni u kotaru sarajevskom.* Popis žit. bos. i herc. 8. — *Biće srodno s* mel *(vidi tamo).*

MÈĻINE, Mèļînâ, *f.* *pl.* *zaselak u Dalmaciji u kotaru kotorskom.* A. Mašek 24. *Jamačno je to isto ono mjesto, koje bilježi Vuk u rječniku:* Mèļina, f. seoce više Novoga u Boci. — *Jedno selo* Meļine, *f.* *pl.* *ima i u Bosni u kotaru sarajevskom.* Popis žit. bos. i herc. 14. — *Biće srodno s* mel *(vidi tamo).*

MEĻIŠKA RIJEKA, *f.* *potok u Srbiji u okrugu kńaževačkom.* Glasnik 49, 68.

MEĻITI, meļim, *impf.* *Samo u Stulićevu rječniku, gdje se kaže, da znači isto što* omeļiti (visco oblinire). — *Nepouzdano.*

MEĻIV, *adj.* *isto što* melast *(vidi tamo), na pr.* meļiva zemļa. *U Vrbniku na otoku Krku.* Zborn. za nar. živ. 4, 241.

MÈĻÎVO, *n.* *ono, što se meļe, meļava. U rječniku Vukovu. Govori se u istom značeńu i u Vrbniku na otoku Krku, gdje izgovaraju* mejivo. Zborn. za nar. živ. 7, 323.

MEĻNAT, *adj.* *brašnav. Izvedeno od osnove imenice* meļa. *Samo u Jambrešićevu rječniku* (farinaceus).

MEĻNICA, *f.* *selo u Srbiji u okrugu požarevačkom.* M. Đ. Milićević knež. srb. 1026. S. Koturović 105. *Isto selo pišu i* Melnica. Etnogr. zborn. 5, 252. 261. *Ispor.* Melnička opština. S. Koturović 105. — *Biće srodno s* mel *(vidi tamo).*

MEĻSKI POTOK, *m.* *ime potoku u Srbiji u okrugu kńaževačkom.* Glasnik 19, 292. — Meļski *će biti srodno s* 1 meļ *(vidi tamo).*

MÊĻTA, *f.* *isto što* melta *(vidi tamo). Govore u Lici.* V. Arsenijević. *Vidi potvrdu i od M. Medića u ovome rječniku s. v.* gur.

MEĻUH, *m.* *nemiran čovjek. Govori se u Istri, gdje je akc.* meļùh, *gen.* meļùha. D. Nemanić (1883) 36. — *Postańe tamno.*

MEĻUHA, *f.* *nemirno žensko. Govori su u Istri, gdje je akc.* meļùha. D. Nemanić (1884) 40. — *Postańe tamno.*

MÉMA, *f.* *žensko ime od mila mjesto Simeuna. U Lici.* J. Bogdanović. *Akc.* Mèma *za selo Kosiń (u Lici) bilježi* Đ. Škarić.

MÈMATI, *impf.* vesti na cik-cak po obodu rukava. Znaš li memati? U užičkom okrugu u Srbiji. S. Pelivanović. — *Nije zabilježeno, kako je prez., dali* memam *ili* memļem. — *Postańe tamno; vidi* memica.

MEMČEVIĆ, *m. prezime Turčinu u* nar. pjes. vuk 8, 78. *Izvedeno od osnove pridjeva* Memčev, *a ovaj od imena* Memac *(t. j. Memed, Mehmed), kojemu nema potvrde.*

MEMECATI, memecam, *impf. mečati (o jarićima i jaćićima). Samo u primjeru:* Kozi, ovci petoga miseca mlade izpod vimena memeca. J. S. Reļković 190.

MEMED, *m. tursko ime, koje glasi i* Mehmed *(vidi tamo).* Pod ńim spava Memed-aga. Nar. pjes. vuk 1, 450. Od Memeda od cara turskoga. 2, 502. Ļuto kune turski car Memede. 2, 505.

MEMEDOVIĆ, *m. a) prezime u naše vrijeme.* Imenik (1906) 279. *b) mjestance u Dalmaciji u kotaru imoskom.* A. Mašek 50

MEMENICA, *f. neka voda u Poļicima.* Zborn. za nar. živ. 8, 197.

MEMEŠNICA, *f. isto što medmeš(n)ica (vidi tamo), jabuka i kruška.* B. Šulek im.

MÈMICA, *f.* vez na cik-cak po obodu rukava. U Srbiji u okrugu užičkom. S. Pelivanović. Lejla imaše na sebi burunǵuk-košuļu sa širokim rukavima, s razrezanim i memicama porubļenim nedrima. M. Đ. Milićević zimńe več. 146. — *Drukčije se opisuje* memica: 5 karičica i 1 vrsta očica prvoj karičici pripojena (kod promoļivańa čipki), Picot gehäkeltes. J. Belović-Bern. 188. — *Postańe tamno; vidi* memati.

MEMIĆ, *m. zaselak u Bosni u kotaru gračaničkom.* Popis žit. bos. i herc. 320.

MEMIĆEVINA, *f. zaselak u Hercegovini u kotaru mostarskom.* Popis žit. bos. i herc. 500., *gdje piše grieškom* -č-.

MEMIĆI, *m. pl. ime nekim zaseocima u Bosni u različnijem kotarima.* Popis žit. bos. i herc. 639.

MEMINAC, Meminca, *m. nekakva zemļa u Srbiji u okrugu požarevačkom.* Sr. nov. 1872, 240.

MEMINSKA, *f. selo u Hrvatskoj u županiji zagrebačkoj.* Razdjeļ. hrv. i slav. 36.

MEMIŠ, *m. tursko ime vaļada od mila mjesto Memed (Mehmed).* Memiš-ago, sehratlijo stara! Pjev. crn. 100a.

MEMIŠKOVIĆI, *m. pl. zaselak u Hercegovini u kotaru konjičkom.* Popis žit. bos. i herc. 534.

MEMKOVIĆ, *m. tursko prezime izvedeno od osnove pridjeva* Memkov, *koji će biti izveden od imena* Memko *(t. j. Memed, Mehmed), kojemu nema potvrde.* Starine 11, 89. 95.

MÈMLA, *f. vlaga. Samo u Vukovu rječniku s primjerom iz* nar. pjes. vuk 2, 403: Ubila ga memla od kamena. *Iz tur. (pers.)* ném *(vlaga),* némli *(vlažan). Nalazi se i* memļa: Da ga bije memļa od kamena. Nar. pjes. stojad. 2, 64.

MEMLEĆET, *m. zemļa, postojbina. Iz tur. (arap.)* mémleċét. Sunce sjaje po svemu svijetu, a ti, care, po svom memlećetu. Nar. pjes. hörm. 1, 35 *i* 2, 394. E kad dođem mome memlećetu, pitaće me ostarala majka. Nar. pjes. vuk 7, 264.

MEMORIJÂL, memorijála *(biće takav akc.), m. pismeni akt, kojim se štogod važno javļa i razlaže kojemu poglavici ili kojoj oblasti, a može značiti i pismenu molbu. Iz sredov. lat.* memoriale *(istoga značeńa).* Štihu se memorijali Mihaila patrijarke. K. Pejkić 44. Prikaza od s. Ignacija memorijal poslan svotomu ocu papi. 26. On pozdravļa kraļa . . . pridaje ponizno svoj memorijal iliti molbu iz nidarah. M. A. Reļković sabr. 23.

MEMUR, *m. činovnik. Iz tur. (arap.)* mé'mur. Ti si carski memur i ńegov većil. V. Bogišić zborn. 551.

MEMURIJA, *f. uspomena. Iz lat.* memoria. I našom se rukom podpisasmo v memuriju. Mon. croat. 263.

MEN, *m. Samo u Stulićevu rječn. s naznakom. da je neka riba i da je riječ uzeta iz ruskoga rječn. (ali ruski se upravo veli* мень, *t. j.* меń). — *Vidi* meńek.

MENA, *f. Samo u ovom primjeru ne posve jasnom:* Što vam kratkos od ure, mena i smrt grabe. B. Gradić djev. 39. *Biće možda tal.* mena *(posao, stvar, stańe). U originalu između* ‚ure' *i* ‚mena' *nema nikakve interpunkcije.*

MENČANIN, *m. prezime u naše vrijeme.* Šem. pakr. (1898) 26. *Upravo je imenica, kojom se naznačuje, otkle je tko, ali nije jasno, kako osnovna riječ glasi. Ispor.* Meničanin.

MENČETIĆ, *m. prezime vlasteoskoj porodici dubrovačkoj. U rječniku Daničićevu s mnogo potvrda iz* XIII, XIV *i* XV *vijeka. Prezime je ovo izvedeno od osnove imena* Menče *ili* Menčeta, *kojemu nema potvrde, a postalo je od sredov. lat. imena* Mencius *ili tal.* Menze, *kojemu postańe nije jasno.* K. Jireček rom. 2, 47.

MENĆUN, *m. nekakva morska ribica* (‚vrst sardelina'). *U Vrbniku na otoku Krku.* Zborn. za nar. živ. 5, 73. — *Postańe tamno, biće iz kojega tal. narječja.*

MENDA, *f. pogrješka, nedostatak. Iz tal.* menda. Da človik ne pozna mendu ili zlobu ot sukan. Starine 23, 72. *Govori se i danas u Vrbniku na otoku Krku.* Zborn. za nar. živ. 7, 315. 353. *i u Istri.* Naša sloga, g. 15, br. 10.

MENDA DOŃA, *f. nekakvo mjesto zabiļeženo u spomeniku prije našega vremena s naznakom, da je u Bačkoj.* S. Novaković pom. 188.

MENDALINSKI, *adj.* Miseci su: prosinec, sičeń, mareč, aprij, maj, antonski, mendalinski. *U Vrbniku na otoku Krku.* Zborn. za nar. živ. 4, 237. *Upravo je mjesec prozvan po sv. Mandalini, kojoj je dan* 22. *jula, — dakle mjesec jul (srpań).*

MENDAN, *m. isto što megdan, mejdan.* Mendan jest jedan skladni boj učińen meju dvama čeļadetom. A. d. Costa 2, 167. Ako koji crkovńak na mendanu se bude bio. 2, 168.

MENDATI, mendam, *pf.* ispraviti. *Iz lat. ili tal.* emendare. Zgora rečeno narejenje vse i štatuti . . . pisali smo na boļe, da se mendaju i naprave. Arkiv 2, 85.

MENDAVATI, mendavam, *impf. ispravļati. Iz lat. ili tal.* emendare. Istlmačujući stvari sumńeno i one mendavajući i vsu hinu pogrjujući. Transit 22.

MENDIĆI, *m. pl. zaselak u Bosni u kotaru visočkom.* Popis žit. bos. i herc. 108.

MENDIKANT *ili* MENDIKANAT, *m. prosjak. Iz lat.* mendicans *ili iz tal.* mendicante. Redovnici prosjaci ili mendikanti. Š. Budinić ispr. 141. Ki *(t. j. red)* u broj mendikantov jest položen. F. Glavinić cvit 250a.

MENDINO BRDO, *n. zaselak u Srbiji u okrugu užičkom.* S. Koturović 154.

MENDRAŠ, *m. zaselak u Bosni u kotaru kladańskom.* Popis žit. bos. i herc. 332.

1. MENDULA, *f. isto što mandala, mandula i istoga postańa (vidi tamo). Između rječnika u Bjelostjenčevu* (mendula, mandula, amygdalus).

Potvrda ima samo iz čakavskoga govora, i to za drvo i za plod. Išćeš k tomu . . . mesa . . . mendul, smokav *(t. j. za jelo).* Korizm. 3a. Ulje od mendul. Naručn. 56b. Ceprisi ter borje ter vrbe zelene . . . a kon ńih sajene mendule slatčice. M. Marulić 77. *I danas se govori na Rabu, gdje je akc.* mêndula. M. Kušar rad jug. ak. 118, 18. *i u Vrbniku na otoku Krku* (Mendula, bajam, plod i stablo). Zborn. za nar. živ. 5, 69.

2. MENDULA, *f. ime kravi. U selu Kukuljanovu.* D. Hirc.

MENDULAT, *m. nekakav kamen nalik na mramor. U Vrbniku na otoku Krku.* Zborn. za nar. živ. 4, 229. — *Postaće tamno; biće iz kojega tal. narječja.*

1. MENDULICA, *f. dem. od mendula.* (V) drugem luge jedna mendulica. Nar. pjes. istr. 2, 100.

2. MENDULICA, *f. mjestance u Dalmaciji u kotaru splętskom, tal.* Porto Mandoler. A. Mašek 139.

MENDULOV, *adj. što pripada menduli.* Ki prehiti granu mendulovu. Nar. pjes. istr. 2, 124.

MÊNDUO, mêndula, *m. isto što mendula i istoga postańa. U rječniku Vukovu, gdje se kaže, da se govori u Dubrovniku; ali ispor.* Niko u Dubrovniku ne zove bajam mendulom, nego mijendeo. M. Milas, rad jug. ak. 136, 235. Mêndуo *se govori u Perastu.* T. Brajković 16.

MENĐAN, *m. jarac, koji ima pod vratom one resice, koje narod zove menđušice. U Bosni i Herc.* Zborn. za nar. živ. 1, 309.

MÊNĐE, *koza ili jarac, što ima pod vratom one resice, koje narod zove menđušice. U Bosni i Herc.* Zborn. za nar. živ. 1, 309. — *Zapisato je tako, da se ne razabira rod ove riječi ni kako joj je genitiv.*

MÊNĐELE, *f. pl. tijesak. U Vukovu rječniku* (Presse, prelum). *Riječ je iz tur.* mêngéné *(mašina, tijesak), a za tu se tursku riječ misli da je uzeta iz grč. μάγγανον, koja znači mašine (sprave) za različne poslove; iz te je grčke riječi uzeta i tal.* mangano *(tijesak). Vidi* menđule, mengele.

MENĐO, *m. isto što menđan (vidi tamo).* D. Hirc *(s naznakom:* u Bosni).

MENĐUHA, *f. isto što menđuša (vidi tamo). U Sarajevu.* Đ. Šurmin.

MÊNĐULE, *f. pl. isto što menđele (vidi tamo).* Bome e on upa u vražije menđule *(t. j. našao se u velikom škripcu, u nevolji). U Lici.* J. Bogdanović.

MENĐUŠ, *f. isto što menđuša (vidi tamo). Između rječnika samo u Bjelostjenčevu* (menđuš *ili upravo* menguš, navušnica). Jedne uši četvere menđuši. Nar. pjes. hörm. 2, 59. Jedne uši, troje još menđuši. Nar. pjes. iz Foče u Herc. Đ. Šurmin. — *Može biti, da je u ova obadva primjera oblik* menđuši *mjesto* menđuše *uzet poradi sroka s riječju* uši.

MÈNĐUŠA, *f. obodac, ušńak, t. j. nakit od srebra ili zlata ili od drugoga čega dragocjenog, što se nosi u ušima. Iz tur. (pers.)* mênguš *(u današńem turskom jez. nema više te riječi). Između rječnika samo u Stulićevu, gdje grješkom stoji* ‚međuše' *i veli se, da isto znači što* ‚nauhvice'. *Ponajviše se govori u plur., ali kad zatreba, može se uzeti i sing., na pr.* izgubila sam iz desnoga uha menđušu. — Žene sa sebe digoše sve menđuše i narukvice i kamečke. M. Radnić 99b. Tu kolajne, tu menđuše . . . biše. I. Zanotti en. 49. Pokloni joj udiļ od velike cine menđuše. E. Pavić ogled. 53. Izvadivši menđuše i narukvice od zlata darova divojku. A. Kačić korab. 23. Ja drugomu ostavļam odiću vrimenitu, prstene, menđuše i đerdane. Đ. Rapić 280. Desno uho nakićeno cvitkom, a obadva menđušam bisernim. M. Katančić 67. Iz ušiju izvadi menđuše. Nar. pjes. marjan. 154. Kako ću je dati, kad menđuša nema. Nar. pjes. vuk 6, 293. Jedne uši, a troje menđuše. Nar. pjes. hörm. 1, 494. Uši jedne, a dvoje menđuše. 2, 247. Uši jedne, četvere menđuše. Hrv. nar. pjes. 3, 411. — *Vidi* minđuša.

MENĐUŠICA, *f. dem. od menđuša. a) u pravom značeńu.* Jedne uši, dvoje menđušice. Nar. pjes. petran. 3, 341. — *b) one resice u koze pod vratom. Vidi kod* menđan.

MÈNE, *gen. dat. i akuz. sing. zamjenice* 1. *lica. Vidi kod* 1 ja. — *Akc. je u nekijem krajevima, na pr. u Lici, u Slavoniji* mêne, *a prema tome i* òd mene, zà mene *i t. d.*

MENÈCÂL, menecála, *m. sačma, t. j. olovne kuglice, koje se meću u pušku, te se puca. Govori se u Dubrovniku, gdje nom. upravo glasi* menècô. *Između rječnika u Stulićevu* (menecao, globulus plumbeus) *i u Vukovu* (menècâl, sačma *s dodatkom, da se govori u Dubrovniku). Postaće tamno; riječ je jamačno tuđa; ispor.* menècô (menecála) sačma, franc. menuise. L. Zore dubr. tuđ 13.

MENEDICA, *f. potok u Srbiji u okrugu kńaževačkom.* Glasnik 19, 292. *U* Glasniku 49, *gdje se na str.* 57—72 *nabrajaju vode kńaževačkoga okruga, nema ovoga imena.*

MENÉKA, *gen., dat. i akuz. sing. mjesto* mene *bez promjene u značeńu. Dodato* -ka *je osobiti navezak, koji se nalazi i drugdje, na pr.* menika, tebeka, tebika, ovdjeka, ondjeka *ne mijeńajući značeńa riječi, kojoj se navezuje. U pjesama se* meneka *uzima poradi stiha.* Oće l' tebe meni dati i meneka zetom zvati. Nar. pjes. vuk 1, 315. Tvoja majka mlađa od meneka. 1, 608. Tebe *(t. j. tebi)* vaļa častiti gospodu, a meneka *(t. j. menika)* darom darivati. 2, 639. A meneka mladu prodadoše. 3, 462. Da meneka ne uvate Turci. 4, 305 Evo ti je vjera od meneka. Nar. pjes. juk. 224. — *Govori se i u Lici:* za menékâ i tebeka to nije. J. Bogdanović.

MENEKIĆ, *m. prezime zabiļeženo na početku* XIX *vijeka.* Ļ. Stojanović zap. i natp. 2, 347. — *Postaće tamno.*

MENESTRA, *f. čorba, juha. Iz tal.* minestra *(čorba, u koju je što udrobļeno).* Uzmi nečisti od miša . . . stuci vrlo sitno ter daj ženi u večer u menestri pokusati. J. Vladmirović 27. *Govori se u Perastu, gdje je akc.* mènestra. T. Brajković 16.

MENEVIŠ, *adj. indecl. ļubičast. Iz tur. (pers.)* ménéfšé *(ļubica).* A na noge meneviš čakšire. Nar. pjes. vuk 2, 268. Na junake meneviš dolame. 2, 536. Izvadi mu meneviš *(štamp.* ‚menevíž') čakšire. Nar. pjes. marjan. 155.

MENEVLI, *adj. indecl. isto što meneviš.* A na noge menevli čakšire. Pjev. crn. 214b.

MENGAČA, *m. ime Dubrovčaninu u ispravi* XIII *vijeka i otud u Daničićevu rječniku.* Menьgača Lombpričь. Mon. serb. 40. *Iz sredov. lat.* Mengatia (Mongacia), *tal.* Mengaza (Mengazza), *kojemu pravo postaće nije jasno.* K. Jireček rom. 2, 47.

MENGAJ, *m. nekakva dolina kod Visokoga u Bosni.* Zborn. za nar. živ. 8, 80.

MENGELE, *f. pl. riječ istoga postańa, kojega je i* menđele *(vidi tamo).*

a) Mêngele, m. kao procijep, u kom ćurčije iglu oštre. Vuk rječn. *Jamačno je pogrješno naznačeno, da je riječ muškoga roda, a možda je pravi akc.* mêngele *(kao* mêñdele).

b) mengele *(ili treskalo), sprava za pravļeńe voska. U selu Ruscu (u vrańskoj Pčińi).* Etnogr. zborn. 5, 162.

MENGLER (?) *ili* MENGLERA (?), *riječ sasma tamna značeńa i postańa.* Upit' ceke i menglere. Poslov. danič.

MENGO, *m. muško ime.* Ļ. Stojanović hris. 180., *gdje je zabiļeżen akuz.* Menga. — *Biće istoga postańa, kojega i* Mengača *(vidi tamo).*

MÈNI, *dat. i lok. sing. zamjenice* 1. *lica. Vidi kod* 1 ja. — *Akc. je u nekijem krajevima, na pr. u Lici, u Slavoniji* mêni, *a prema tome i* nà meni, ù meni.

MENICA, *f. mjesto u Srbiji u okrugu čačanskom.* Vinograd u Menici. Sr. nov. 1861, 310.

MENICE, *(biće) f. pl. zaselak u Bosni u kotaru foćanskom.* Popis žit. bos. i herc. 44.

MENICKI, Menickoga, *m. prezime zabiļeženo u kajkavskoj ispravi* XVI *vijeka.* Mon. croat. 280 (‚myklous meniczky').

MENIČANIN, *m. prezime u naše vrijeme.* Imenik (1906) 51.

MENIĆ, *m. selo u Bosni u kotaru krupskom.* Popis žit. bos. i herc. 252.

MENIK, *m.* Po otoku creskom, koji je sav kamenit, ima osobitih kamenitih humaka, koji se katkad čine, kao da je ondje ļudska ruka kameńe naslagala. Takav se humak zove ondje m e n i k. Možda je od istoga korijena, koji je u s p o m e n u t i, s p o m e n, s p o m e n i k? I. Milčetić. *Vidi i* Zborn. za nar. živ. 8, 135.

MENÍKA, *dat. i lok. sing. mjesto* meni *bez promjene u značeńu. U pjesmama se* menika *uzima poradi stiha.* Nikom nesuđeno do menika Đurđu. Nar. pjes. vuk 1, 109. I menika siromau pokloni. 1, 436. Kad moj dika polazi menika. 1, 640. *Za lok. nema primjera, ali se govori, na pr.* na menika, o menika. — *Ispor.* meneka.

MENÍKAR, *isto što* menika *s dodatijem* -r *(od negdašńega* -re) *kao u* ondar, tadar. Tko menikar hator pazi. Nar. bl. kapet. 250.

MENKOMAT, *m. nedostatak*; *iz tal.* mancamento. Stanko Drženić preje te pineze vse napune preze vsakoga menkomata. Mon. croat. 306.

MENKOVIĆ, *m. prezime zapisato u ispravi* XV *vijeka.* Mon. croat. 97.

MENKOVIĆI, *m. pl. zaselak u Bosni u kotaru prijedorskom.* Popis žit. bos. i herc. 206.

MENOVATI, *inf. vidi* mjenovati.

MENTA, *f. osobiti maģarski ćurak. Iz maģ.* mente, *koje je opet iz ńem.* Mantel, *a ovo iz lat.* mantellum. Pridoše prid nas na počteni tanač prvo terzije, a ćurčije i pokazaše, kako imaju parbu među sobom radi mentih ‚podstaļenih'. Glasnik II. 2, 149. Znam, da su ćurčije mente podstavļali, a sabovi prodavali. 150.

MENTEGOVIĆ, *m. prezime zapisato* XVI *vijeka.* R. Lopašić urb. 16.

MENTEK, *m. biļka zimzelen.* Vinca minor. *U kajkavaca.* B. Šulek im.

MENTEN, *m. isto što* menta *(vidi tamo) i istoga postańa. U rječniku Bjelostjenčevu* (duga haļa gorńa, svita vitežka, chlamys, amictus), *u Jambrešićevu* (chlamys), *u Voltiģijinu* (clamide, capotto, sopratutto, Oberrock) *i u Stulićevu* (chlamys *sa naznakom, da je iz Habdelićeva rječn.) U tijem se potvrdama misli po svoj prilici muški ćurak; ali* menten *može značiti i ženski ćurak.* Gradske jesu gingave divojke, vetar puhne, mentena im triba. Jačke 312. Menten, zimski ženski kaput uz narodnu nošńu u Petrińi i okolici. J. Belović-Bern. supl. 78. *To se značeńe potvrđuje i za selo Trebarjevo u Hrv.* Zborn. za nar. živ. 3, 139.

MENTENAC, mentenca, *m. dem. od menten. Samo u rječniku Bjelostjenčevu* (mentenec, clamydula) *i u Stulićevu* (mentenec, chlamydula *s naznakom, da je iz Habdelićeva rječn.)*

MENTIŃADA, *f. svatovska pjesma u Vrbniku na otoku Krku.* Posļeđńe tri pjesmice pjevaju u Vrbniku u predvečer svadbe pred djevojčinimi vrati, a zovu to mentińadu kantat, ili ako je sa sopjeli, mentińadu sost. Napjev im je starinski, te i oni sami vele, da se to ‚kanta starinskum notum'. Nar. pjes. istr. 3, 7. — *Riječ je jamačno tuđa, po svoj prilici iz kojega tal. narječja.*

MENTIL, *m. plašt, kabanica. Iz tal.* mantello. *Samo u primjeru:* Klobuk zlatom pramļen hrvacka zakona i mentil napravļen, nos' mi ga, Ferenče. B. Krnarutić 38.

MENTINA, *f. mjesto u Srbiji u okrugu kńaževačkom.* Ńiva u Mentini. Sr. nov. 1871, 620.

MENTIN POTOK, *m. mjesto u Srbiji u okrugu kńaževačkom.* Ńiva u Mentinom potoku. Sr. nov. 1868, 343.

MENTIN TRAP, *m. mjesto u Srbiji u okrugu kńaževačkom.* Livada u Mentin trap. Sr. nov. 1867, 375.

1. MENTO, *m. ime od mila mjesto Melentije. Samo u ovom primjeru (možda poradi stiha):* Pogubi ga Mento kaluđere od bijele Vraćevšnice crkve. Nar. pjes. vuk 4, 352.

2. MENTO, *m. pas po trbuhu bijel, a po vratu i leđima crn. U Bosni i Herc.* Zborn. za nar. živ. 1, 313. — *Postańe tamno.*

MÈNTOVÂŃE, *n. nom. verb. od mentovati. Samo u Voltiģijinu rječniku* (mentuvańe, liberazione, Befreiung).

MÈNTOVATI, mêntujêm, *pf. i impf. izbaviti, lišiti (izbavļati, lišavati). Iz maģ.* menteni *(izbaviti, ispričati). U rječniku Bjelostjenčevu, Voltiģijinu, Stulićevu i u Vukovu (vidi dalje). Ovaj zadńi rječnik u izdańu od g.* 1852 *biļeži, da je* mentovati *glagol perfektivan, a u izd. od g.* 1898 *stoji, da je imperfektivan. I ako se taj glagol obično uzima u perfektivnom značeńu, ali se jamačno može i mora (jer drugoga oblika nema) uzeti i u imperfektivnom, kad zatreba. Glagol je prelazan, a upotrebļava se i s riječcom* se.

a. mentovati.

a) izbaviti. U rječniku Bjelostjenčevu (mentuvam, odvračam kakvo dojduće zlo, libero, praeservo, — mentuj Bog, avertat Deus), *u Voltiģijinu* (mentuvati, mentuvam, preservare, liberare, prevenire un male, befreien, erretten, zuvorkommen, — mentuj Bog! Iddio liberi, guardi! Gott behüte!). V muke večne, pred kojimi reši i mentuj nas Isus. Ant. Dalm. nov. tešt. 1. predgov.

b) lišiti. U rječniku Bjelostjenčevu (mentuvam drugoga kakvoga dobra, kvarnoga činim, privo alterum aliquo bono, — mentuval me je mojega dobra, privavit me meis bonis), *u Vol-*

tiǵijinu (mentuvati, mentuvam, privare d' un bene, berauben, — mentuvao me je moga dobra, mi privò dal mio bene, er beraubte mich) *i u Vukovu* (mentovati, lišiti). Da su me vre života mentuvali. Starine 11, 105. Mlogog Prajza on mentova nosa. Š. Štefanac 48.

c) U primjeru, koji sad dolazi, mentovani list *znači list (ispravu), kojim tko izbavļa, oslobađa koga od čega (od duga ili od čega drugoga).* I opet na to vere daše, da će dati jedan drugomu mentovani list, da nigdar ne će jedan drugoga za veće iskati. Mon. croat. 259.

b. mentovati se.

a) izbaviti se, osloboditi se. U rječniku Stulićevu (mentuvati se, se liberare *s naznakom, da je iz Habdelićeva rječn.).* Dokļen se otajno skupa kušujemo, od nenavidnosti se mi mentujemo. Jačke 37. Kad se on napije vina, ne moš ga se već mentovati. Neš *(t. j. ne ćeš)* se ovog zla nikad mentovati. *U Lici, gdje je akc.* mêntovati. J. Bogdanović.

b) lišiti se čega, ostati bez čega, izgubiti što. Da bi se života mentovo, ipak sve bi bilo zaludu. Đ. Rapić 192. Da ne bi bio usilovan . . . takvim načinom se svoje marve mentuvati. I. Jablanci 115. On će onda *(t. j. bolesnik)* još većma ozebsti, pak ćeš ga se onda mentovati. M. A. Reļković sat. 127. Oj Marice, zelena jabuko, zašto te se mentovala majka? *(iz narodne pjesme).* Zborn. za nar. živ. 3, 33. Kako sam se dike mentovala, barem sam se slatko naspavala *(iz nar. pjes.)* 7, 108.

c) Neobično je značeńe (proći se, okaniti se) u primjeru: Pa se toga truda mentovao. Osvetn. 2, 166.

MENULA, *f. neka riba morska; učeno lat. ime pišu joj:* Smaris mauri. G. Kolombatović (1881) 6. Pagellus acarne. B. Kosić rad jug. ak. 155, 36. *Ribu* menulu *spominu još:* Statut vrb. 166. D. Lambl (1854) 188. *Riječ se govori još na Rabu, gdje je akc.* mênula, *u Vrbniku na otoku Krku i u Poļicima.* M. Kušar rad jug. ak. 118, 18, Zborn. za nar. živ. 5, 73., 8, 216. *Ime potječe iz tal.* menola, *a ovo iz lat.* maena.

MENZÀLÎN, menzalína, *m.* vrsta dubrovačkog novca, iz sredov. lat. mezaninus (nekakav novac, Du Cange). L. Zore dubr. tud. 13. *Potvrde su još ove:* Ribe menzalin *(štamp.* ‚mecalin') šestima jes dosti. N. Dimitrović 104. Scijeniš li ti, da ću ja na po kutla vina i na menzalin *(štamp.* ‚mecalin') mesa stat kako i ostali? M. Držić 262. *Iz ta dva primjera vidi se, da se nekad govorilo bez* n *u prvom slogu:* mezalin. — *Vidi* mezalin.

MENZEL, MENZIL, *m. pošta. Iz tur. (arap.)* ménzil (mesto, gde se s puta svrće, mesto gde se putnik zaustavi, strańa, gostionica, stanica, obdanica, pošta. Đ. Popović turske reči 143). Na menzila knigu opravio pobratimu knezu Milutinu. Pjev. crn. 178a. Latinčetu poputninu plati, pa mu dade knigu i aziju, te on momče na menzela spremi. Nar. pjes. vuk 7, 208.

MENZILHÀNA, *f. iz tur. (arap.)* menzilχané (poštanska stanica, gde se koni meńaju. Đ. Popović, turske reči 143). Dok on carskoj menzilhani dođe, gdjeno sjedi pet stotin' Tatara. Nar. pjes. hörm. 1, 40.

MENZILOVIĆ, *m. zaselak u Bosni u kotaru višegradskom.* Popis žit. bos. i herc. 142.

MENZILSKI, *adj. što pripada menzilima.* I menzilskog koňa poklopio. Nar. pjes. hörm. 1, 35.

MENZULÀNA, *f. isto što* menzilhana *(vidi tamo).* Tako i za menzulane imaće trošak. Golubica 5, 167. Trošak na menzulane razrezaćete na vilajet. M. Đ. Milićević pom. 851.

MENZÙLĠIJA, *m. poštar.* Plata menzulǵijama . . . da se ujedno poreže. Golubica 5, 167. — *Riječ turskoga izvora; turska je i osnova i nastavak* (-ǵija).

MEŃAK, *m. prezime zapisato u spomeniku* XVII *vijeka* (‚Menjak'). R. Lopašić urb. 394.

MEŃEK, meńka, *m. (kajkavski) riba* 2 mańak *(vidi tamo). Nalazi se u Voltiǵijinu rječniku* (meńek, mostella, pesce). — *U Stulićevu je rječn. zabiļeženo značeńe* trava, ruta *s naznakom, da je iz Habdelićeva rječn.*

1. MEŃIK, *m.* Ruta graveolens *(biļka).* Đ. Popović pozn. rob. 277.

2. MÈŃÎK, Meńíka, *m. planina u Bosni.* Glasnik 20, 266., 22, 58.

MEOBA, *f. radńa, kad se meļe, ńem.* das Mahlen, *tal.* macinatura. B. Šulek rječn. znanstv. naz. — *Rđavo načińena riječ.*

MÈOCA, *n. pl.* sjenokosi Čevski u Lastvi Ozrinićskoj. Vuk rječn. *s primjerom iz* Ogled. sr. 125: Dok dođoše na Cucka Meoca. *Još se može dodati primjer:* Oli ćemo udrit na Meoca. Ogled. sr. 45. — Meoca *je po svoj prilici mjesto* Melca *(vaļada srodno s* mel, *vidi tamo), i onda je gen.* Mêlâcâ.

MEOKOŠNICE, *f. pl. zaselak u Bosni u kotaru zeničkom.* Popis žit. bos. i herc. 476. *Upravo su dvije* Meokošnice, Dońe i Gorńe, *obje u istom kotaru.* — Meokošnice *je vaļada mjesto* Melkošnice *i biće srodno s* mel *(vidi tamo).*

MEOŃIĆ, *m. prezime.* Ma da vidiš Meońić Severa. Pjev. crn. 244a.

MEOVINE, *f. pl. selo u Srbiji u okrugu podrinskom.* S. Koturović 89. — Meovine *će biti mjesto* Melvine *i vaļada je srodno s* mel *(vidi tamo).*

MEOVINSKI, *adj. što pripada selu Meovinama.* Krčevina na meovinskom gruntu. Glasnik II. 1, 193.

MÈPRIKA, *f. biļka, koja se zove i* leprika *i* lemprika *(vidi tamo),* Viburnum tinus *(u južnoj Dalmaciji). Kajkavci* meprika *zovu biļku* Ligustrum vulgare. B. Šulek im. *Postańe tamno; jamačno tuđa riječ.*

MER, *conj.* tà. *Samo u primjeru:* Ča plačeš, ča javčeš? budi obatrena! mer sam i ja trava nisko pokošena Jačke 109. *Iz riječi izdavačevih na istoj strani razabira se, da se u onom kraju, otkle su jačke, govori* mer *i u običnom govoru. — Postańe tamno.*

1. MÉRA, *f. tursko žensko ime od mila mjesto* Merima, Meŗjema. *Između rječnika u Vukovu s primjerom iz* nar. pjes. vuk 1, 245: Moja Mera nije tako lepa, al' je Mera srcu mome draga. *Drugi su primjeri:* Al' besedi lepe Mere majka. Nar. pjes. vuk 1, 247. Tada Meru u raku spustiše. 1, 248. Dušo Mero, otvori mi vrata. 1, 253.

2. MÈRA, *f. općinska zemļa. Iz tur. (arap.)* mér'a *(pašńak).* Mèra *(tako je zabiļežen akc.) u Bosni je i Hercegovini zajednička seoska ili plemenska zemļa.* Etnogr. zborn. 4, XI. L. 28. Zajedničke ispaše zajedno sa šumom, koja je na ńima, zovu se mera *(u Hercegovini oko Bileća).* 5, 700. Sve seosko zemļište, koje nije obraslo šumom i nije obrađeno, zove se mera *(u Staroj Srbiji).* 7, 421.

MERABA, *f. pozdrav između Muhamedovaca. Iz tur. (arap.)* mérhabba *(zdravo!)*. On, kaurin, nazvao meraba Ibru Mehmed-aginomu! M. Đ. Milićević omer 29. — *U ironičkom smislu uzima se* meraba *za ćušku:* Daću ti merabu, prišiću ti merabu *(t. j. ćušiću te)*. Đ. Popović tur. reči 145.

MERAC, merca (?), *m. neka loza crna grožđa. U Dalmaciji.* B. Šulek im.

MERADIN, *m. ime selu, koje se danas zove* Neradin *(u Srijemu)*. S. Novaković pom. 138.

MERÁJA, *f. ugodno goletno mjesto. Biće istoga postańa, kojega je i riječ* 2 mera *(vidi tamo). Između rječnika u Vukovu* (ein angenehmer kahler Ort, calvitium).

a) kao nom. appell. Spade Ilko piku na meraju. Nar. pjes. juk. 198. Ja ću tebi stati na meraji. Nar. pjes. hörm. 1, 554. Kad pogleda Zlatka divičica, vidje vlašče u travi meraji. Hrv. nar. pjes. 3, 426. Kaka j' lipa Osička meraja, još su lipše Osičke divojke. Zborn. za nar. živ. 7, 85.

b) kao topogr. ime. Meraja, *f. zaselak u Bosni u kotaru srebreničkom.* Popis žit. bos. i herc. 352.

MERAK, meraka, *m. želja, volja. Iz tur.* mérak *(briga, strast, želja)*. Mesto da kažu: nemam ukusa za to, reći će: nemam merak za toj. *U ļeskovačkom kraju u Srbiji.* Zborn. za nar. živ. 5, 107. Ne će on na svako mjesto, gdje mu nije merak. *U Bosni i Herc.* 6, 306. Merák *(tako je zabilježen akc.)* je želja. Reče se: merak mi je jednom tamo poći, pa i da ne ću doći. *U riječkoj nahiji u Crnoj Gori.* A. Jovićević.

MERAKLIJA, *m. ļubitelj koje stvari ili posla. Riječ izvedena od* merak *s turskijem nastavkom* -lija. Kad neki čovek voli da neguje cveće ili da radi ma koji posao . . ., kažu: on je meraklija, da pitamo ńega! *U ļeskovačkom kraju u Srbiji.* Zborn. za nar. živ. 5, 107.

MERALA, *f. bilka* Amelanchier vulgaris. B. Šulek im. — *Slabo pouzdano. Ispor.* miraļa.

MERAM, *m. želja. Iz tur. (arap.)* méram *(namjera)*. Oprav'te nam taj meram. Nar. bl. kapet. 425.

MERAN, *adj. isto što* merļiv *(vidi tamo)*.

MERAŃE, *n. nom. verb., i to* mêrâńe *od* mêrati, *a* mérâńe *od* mérati. *Oboje u rječniku Vukovu.*

MERAST, *m. isto što nerast.* Zato nemoj zatvarat meraste. J. S. Reļković 362. — *Poradi glasova* m *i* n *u riječi* merast, nerast *ispor. druge riječi, koje su s ńima istoga postańa:* mrijest, mrijestiti se, narast, narastiti. *U slov. jeziku* nerast *se zove* neresec *i* meresec.

1. MÈRATI, mêrâm, *impf. grijući vosak rastańivati ga (kad se hoće da gradi voštana svijeća). Misli se, da je od istoga korijena, od kojega su i riječi* omara, primariti, razmariti, *rus.* марь *(pripeka),* марить *(žeći, — o suncu), ali je nejasan odnošaj vokala* e *u* merati *prema vok.* a *ovijeh riječi. Samo u Vukovu rječniku* (Wachs ziehen, duco ceram).

2. MÉRATI, mêrâm, *impf.* mlatiti na pr. pratļačom haļine, kad se peru, schlagen, contundo. Vuk rječn. *Govori se i u Lici.* Kad žene novo platno peru, reku: ovo treba dobro merati, da se umekša. I u prenesenom smislu, na pr. Bome Aćim svoju ženu mera (t. j. tuče je). J. Bogdanović.

MERAZ, *m. isto što miraz (vidi tamo).* Meraz je dobar, ali dobra žena je boļa. M. Pavlinović.

MERĆEZ, *m. selo u Srbiji u okrugu topličkom.* M. Đ. Milićević kraļ. srb. 345. *U knizi S. Koturovića nije to ime zabilježeno. — Ispor. tur.* mérćéz *(središte)*.

MERDAN, *m. tursko ime.* I do ńega starac Merdan-agi. Nar. pjes. vuk 3, 148.

MERDANI, *m. pl. selo u Bosni u kotaru travničkom.* Popis žit. bos. i herc. 396.

MERDANOVIĆI, *m. pl. zaselak u Bosni u kotaru kļučkom.* Popis žit. bos. i herc. 246.

MÈRDEVINE, *f. pl. isto što* merdivene *(vidi tamo)*.

MERDIĆ, *m. prezime zabilježeno* XVI *vijeka.* R. Lopašić urb. 16.

MÈRDIVEN, *m. isto što* merdivene. *Samo u Vukovu rječniku, gdje se navodi primjer iz* nar. pjes. vuk 3, 190: A on tajom ide uz merdiven.

MÈRDIVENE, *f. pl. ļestve, stube. Pored* merdivene *govori se i* merdevine; *za obadva ova lika navešće se ovdje primjeri, jer u značeńu nema razlike. Riječ je iz tur. (pers.)* nérdivén, mérdivén, nérdüban, mérduban *(istoga značeńa). Između rječnika samo u Vukovu* (die Leiter, scala). Okrom crkve zvonik na četiri stolpa ustrojen . . . merdivene stalne. Glasnik 56, 130. Zao izgled drugome dati nije drugo, nego dati drugome jedne merdivene, da se može po ńima u tuđu kuću radi krađe popeti. Đ. Rapić 422. Dok su se po onima merdivenama iliti basamaci peńali, jesu jednim glasom vapili. 443. A ja onda uz merdivene hajde gore. Vuk dan. 4, 37. Pa on ode niz bijelu kulu, za ńim sabļa broji merdevine. Nar. pjes. stojad. 2, 41. Ode cura niza merdevine. Nar. pjes. hörm. 2, 417. Uz tavan su prislońene merdevine; uz merdevine peńe se na tavan *(u Turskoj Hrvatskoj)*. Zborn. za nar. živ. 6, 70. — Merdivene *se može reći konopcima, uz koje se tko za nevoļu kamo peńe ili se niza ńih spušta.* Bio sam na nebesima, pozva me svetac Muhamed i spušti mi svilene merdevine te ja uza ńih. Nar. prip. vrčev. 128. On svilene vapi merdevine, zapińe ih uz bijelu kulu, pa se uz ńih peńe uz penģere. Nar. pjes. petr. 2, 518. A Anica merdevine nađe, pa ih spušta u tavnicu mračnu, niz ńih pođe, a za ńome Mujo. Nar. pjes hörm. 1, 275. Udri Omer oko tanke kule, merdevine na penģer turio; kad se ispe na kulu bijelu, al' djevojka u odaji sama. 2, 429.

MÈRĐUO, mèrđula, *m.* zlatan šerit, koji se udara po dolami sa strane od vrata do pasa. Vuk rječn. *(s naznakom, da se govori u Risnu). — Postańe tamno; riječ je jamačno tuđa.*

MERÈDÔV, meredòva, *m.* na drvetu mreža, kojom se riba vadi iz barke, der Fischhamen, retis genus. Vuk rječn. *s naznakom, da se govori u Baraći. Pored* meredov *govori se i* neredov *(vidi tamo). — Riječ tamna postańa; najprije bi se moglo misliti na mađ. riječ istoga značeńa* merettyü *ili* meregető *te reći, da je naše* meredov, neredov *uzeto iz mađ. jezika; to bi se moglo već poradi toga misliti, što se riječi* meredov *i* neredov *govore u krajevima, koji se vrlo blizu dotiču s Mađarima. Ali tome mišļeńu smeta, što se u ruskom jez. nalaze riječi, koje i značeńem i glasovima stoje vrlo blizu navedenima našima:* перетъ *(ili* перето), мередa; *dakle i u Rusa na početku se nalazi i* n *i* m. *Nema prilike misliti, da bi i Rusi ove sroje riječi uzeli iz mađ. jezika; moglo bi se dakle misliti, da su*

i naše i ruske riječi prave slavenske te da su Maǵari pomenute svoje riječi uzeli od Slavena. Ali poradi teškoća u glasovima nije lako dopustiti, da bi one naše i ruske riječi bile prave slavenske, niti im se može postaviti slavenski ili indoevropski korijen.

MEREDOVČIĆ, *m.* na obruču malome nešto pređe, ńime se vadi riba iz kade, kad se prodaje. *Govori se u Zemunu.* M. Medić letop. 160, 78.

MEREGLIĆ, *m. prezime.* A Kačić korab. 455 *(među* ‚knezovima i vlastelom naroda slovinskoga'). *Ne može se razabrati, je li prezime naše ili je talijansko (s dodatijem* -ić); *ima li se čitati* -gl- *ili* -ļ-.

MEREŃE, *n. selo u Hrvatskoj u županiji zagrebačkoj.* Razdjeļ. hrv. i slav. 43.

MERES, *m. prezime u Hrvatskoj zabiļeženo* xv *vijeka.* Mon. croat. 114.

MERÈŠÎK, merešika, *m. sredina između dva sela.* On je na merešiku, t. j. kuća mu je na sredini između dva sela. P. P. Đorđević. — *Postaće tamno; riječ je jamačno tuđa.*

MERGAN, *m. ime muško.* Mergan ‚Lazoranich' *(Dubrovčanin* xiv *vijeka).* Mon. ragus. 1, 94. Mergan ‚Haimassan' *(među stanovnicima sela Daļa u Slavoniji).* T. Smičiklas spom. 49. — *Ispor. prezime* Merganić.

MERGANI, *m. pl. zaselak u Bosni u kotaru doňotuzlanskom.* Popis žit. bos. i herc. 296.

MERGANIĆ, *m. prezime* xv *vijeka u Dalmaciji.* K. Jireček rom. 3, 42. — *Ispor. ime* Mergan.

MERGIN, MERGIŃ, *m. međa, granica. U rječniku Belinu* (mergiń, confine). Mergín *(tako je zabiļežen akc.)* je ciļ, koji razdvaja imańe jednoga čovjeka od imańa drugoga. *U riječkoj nahiji u Crnoj Gori.* A. Jovićević. — *Iz lat.* margo *(gen.* marginis, *međa), ali preko negdašńega romanskog narječja, koji se govorio po Dalmaciji, u kojem se g pred* i *izgovaralo g (a ne palatalno kao u tal. jeziku).* — *Vidi* mrgiń.

MERGINAC, Merginca, *m. nekakvo seoce (imańe) u Hrvatskoj zabiļeženo u lat. ispravi* xvii *vijeka:* Merghincz. R. Lopašić spom. 2, 152. — *Nije sigurno, ima li se čitati* Merginac; *možda je* Mrginac.

MERGINAŠ, merginaša, *m.* čovjek, koji graniči sa svojijem imańem uz drugoga. *U riječkoj nahiji u Crnoj Gori, gdje je akc.* merginâš. A. Jovićević. — *Vidi* mergin.

MERǴAJLI, *adj. indecl. što je od merǵana.* A među ńih merǵajli hanǵara. Ogled. sr. 23.

MÈRǴÂN, merǵana, *m. koraļ. Iz tur.* mérǵan. *Između rječnika u Vukovu* (Korallen, coralla).

a) uopće. Drugi đerdan od žuta merǵana. Pjev. crn. 208b. Srebrno stablo, zlaćene grane, biserno lišće, merǵan jabuke. Nar. pjes. vuk 1, 60. Donijela od merǵana lađu. 1, 316. Otkud tebi đerđef od merǵana? 1, 453. Na ruci mu prsten od merǵana. 3, 371. Preo krila đerđef od merǵana. Nar. pjes. hörm. 2, 430.

b) Merđan *kao prezime.* Zborn. za nar. živ. 7, 293.

MERǴÁNAC, merǵánca, *m. neki grah, koji se zove i višńica. Samo u Vukovu rječn.* (1898), *gdje se dodaje, da se govori u Bosni.*

MERǴANI, *m. pl. zaselak u Bosni u kotaru maglajskom.* Popis žit. bos. i herc. 336.

MERǴANIJA, *f. isto što merǵan; samo u primjeru:* Tu ćeš naći kamen merǵaniju *(misli se, da je merǵan kakav kamen).* Nar. pjes. petr. 2, 95.

MÈRǴÂNKIŃA, *f. puška iskićena merǵanom.* O golubu *(t. j. koňu)* dvije merǵankińe. Nar. pjes. hörm. 1, 317. Obadvije puške merǵankińe. 1, 358. O ńem viša puške merǵankińe. Hrv. nar. pjes. 3, 512.

MERǴÀNUŠA *(biće takav akc.), f. neka riba. U Bosni oko Duvna.* Zborn. za nar. živ. 4, 256.

MERǴELAT, *m. selo u Srbiji u okrugu timoćkom.* S. Koturović 128.

MERHAMET, *m. isto što* mehramet *(vidi tamo).* Pa udari sa četiri strane merhametom Boga jedinoga. Nar. pjes. kras. 68.

MERHAMETLI, *adj. indecl. milostiv. Iz tur. jezika (vidi kod* mehramet). Al' opet su merhametli Turci. Nar. pjes. hörm. 1, 427.

MERIKA, *f. isto što Amerika. U Istri, gdje je akc.* Mèrika. D. Nemanić (1884) 33.

MÈRIMA, *f. tursko žensko ime, koje glasi i* Merjema *(vidi tamo). U rječniku Vukovu s primjerom iz* nar. pjes. vuk 1, 244: Dvoje su se zamilili mladi, Omer momče, Merima devojka. *Drugi su primjeri:* Ti ne ļubi Merime devojke. Nar. pjes. vuk 1, 245. Omer momče s Merimom djevojkom. 1, 252. Dotle sanduk Merimi stesaše. 1, 259.

MERIMIN, *adj. što pripada Merimi.* Ļuto kune Merimina majka. Nar. pjes. vuk 1, 252. Pokraj b'jela Merimina dvora. 1, 257.

MÉRIN, *adj. što pripada Méri.* Spustiše ga pred Merine dvore. Nar. pjes. vuk 1, 247. Kad budete kod Merina dvora. 1, 250.

MERIT, *m. zasluga. Iz lat.* meritum *ili tal.* merito. Oudje merita nije nijednoga. B. Gradić djev. 29. Djelo od velika merita. I. Držić 65. Po dostojanstvu i meritih istoga Isusa. P. Radovčić istum. 28. Za dobivati plaću i merite. način 375. — *U prva tri primjera može se misliti, da oblik stoji prema nom. sing.* merito *(vidi tamo).*

MERITAŃE, *n. nom. verb. od* meritati. Da su učinili djelo od meritanja aliti od plate. M. Orbin 138.

MERITATI, meritam, *impf. zasluživati. Iz lat. ili tal.* meritare. *U rječniku nijednom.* Idoli krivi, kojijem se vi klańate, čine vam, kako meritate. Zborn. (1520) 48a. Ja meritam ovo i gore. M. Držić 144. Ne meritam zvat se tvoj sin. I. Držić 345. Pedipsanja vrimenita, koja meritaju naši grisi. P. Radovčić istum. 186. Nemoj . . . ni kako meritaju zlobe naše, nas naplatiti. V. Andrijašević dev. 77. Jer ne znam pregrihe, kâ bi meritala, prot meni odluka da j' takva opala. M. Kuhačević 29. — *Govori se i danas, ali samo među čakavcima.* Ča bi meritali dva čovika, ki svoga druga ubiju? Nar. prip. mikul. 87. Mare mi merita koňa i junaka, tri sto zlatih dukat. Nar. pjes. istr. 3, 22. *Govori se i na Rabu, gdje je akc.* meritât. M. Kušar rad jug. ak. 118, 25.

MERITO, *n. isto što* merit *i istoga postańa (vidi tamo).* Izgubit ćeš merito prid Bogom. V. Andrijašević dev. 4.

MÉRJA, *f. žensko ime od mila mjesto* Merjema. Leže Merja na meke dušeke. Nar. pjes. vuk 1, 596. — *Mjesto* Merja *ima i* Mejra: Naša Mejro, je l' ti žao majke? 1, 25. Razboļe se Mejra na neninu krilu. 1, 260.

MÈRJEMA, *f. žensko ime. Iz tur. (arap.)* Merjem *(t. j. Marija). U rječniku Vukovu* (ein

türkischer Frauenname, nomen feminae turcicum *s primjerom iz* nar. pjes. vuk 1, 595: I Merjema na glasu djevojka). Merjemi je pomalena mana. Nar. pjes. vuk 1, 596. — *Pored* Merjema *ima i* Mejrema: Dotle bila lijepa Mejrema. Pjev. crn. 205b.

MÊRKÂŃE, *n. nom. verb od* merkati. *U rječniku Bjelostjenčevu* (attentio, observatio, pazeńe), *u Jambrešićevu* (attentio) *i u Vukovu* (das Aufmerken, attentio).

MÊRKATI, mêrkâm, *impf. paziti, motriti. Iz ńem.* merken. *U rječniku Bjelostjenčevu* (attendo, pazim), *u Jambrešićevu* (attendo), *u Stulićevu* (attendere, incumbere *s naznakom, da je iz Habdelićeva rječn.) i u Vukovu* (aufmerken, attendo). Merkajući ti isti fratri nestalnost sadašńega vrimena *(iz* XVI *vijeka).* Mon. croat. 278. Susretaš oca, koji po saboru merka za sina devojku. M. Đ. Miličević zimńe več. 42. Udovica, i ako je s decom, opet merka (gleda da oluči) zgodu, pa da se uda *(u ļeskovačkom kraju u Srbiji).* Zborn. za nar. živ. 5, 256. — *Govori se (s akc.* mêrkati) *po Hrvatskoj i Slavoniji za uvezivańe slova u rubļe, što se i ńem. veli* merken: Mêrkala sam čitav dan košuļe. T. Maretić.

MERKAVAC, merkavca, *m. Samo u Bjelostjenčevu rječniku:* Merkavec, uhoda tujeh poslov, observator, pazitel *s naznakom, da je ‚dalmatinska' riječ.*

MERKUR, Merkura, *m.* Mercurius. *a) rimski bog.* Tako Merkur s Gracijama u istom templu klań primaju. J. Kavańin 357a. Pak je daje u ruke Merkuru krilatu. J. Rajić boj 53. — *b) zvijezda.* Sunce, Merkur, Vener, Jove. J. Kavańin 469b.

MERKURELA, *f. neka biļka.* Daucus asininus. Linozostis. Mercurialis. *U Vrbniku na otoku Krku.* Zborn. za nar. živ. 5, 69.

MERKURIJ, Merkurija, *m.* Mercurius. *a) rimski bog.* Merkurij Dijanu pak malo potoli prositi prianu. Đ. Baraković vila 136. Al' Merkurij sa pismom k Muhamedu dođe. J. Rajić boj 53. — *b) živo srebro, živa. Ispor. tal.* mercurio, *franc.* mercure. Merkurija živa u glavi isti Jero zaista ima. J. Kavańin 112b. — *c) muško ime.* Zatim ima ustati Merkurij ter govori. P. Hektorović (?) 81. Merkuriju, naglim stupom našim reci poj biskupom. 83.

MERKURIJA, *m.* Mercurius, *muško ime.* Merkurija sluga. Merkurija pojde k popom. P. Hektorović (?) 84. *Vidi* Merkurij *pod c.*

MERKURIJE, *m.* Mercurius. *a) rimski bog.* Merkurije bio je u Rimļana bog rječitosti i trgovine. Vuk n. zavj. XI. Nazivahu Pavla Merkurijem, jer on upravļaše riječju. Vuk djela ap. 14, 12. — *b) muško ime (svetačko).* Jakože Merkurije pronьzi mučiteļa. Stefan pam. šaf. 25. *i otud u Daničićevu rječn.*

MERKURIJEV, *adj. što pripada Merkuriju.* Sin Merkurijev Pan. M. Marulić 39.

MERKURIJO, *m.* Mercurius. *Završetak* -ijo *je prema tal.* -io *u* Mercurio. *a) rimski bog. U rječniku Belinu* (Merkurijo, Mercurio). Svijeh boga poklisar Merkurijo krilati. M. Votranić 2, 146. Sin kćere Atlantove Merkurijo. D. Zlatarić 33a. Rekoše . . . Paval da jest Merkurijo. F. Glavinić cvit 206a. Otišo je Merkurijo kraļu, koji vjetrim vlada. I. Gundulić 10. Zovući Barnabu Jovom, a Pavla Merkurijom. M. Radnić 131b. — *b) zvijezda. U rječniku Belinu* (Merkurijo zvijezda). Pod Merkurijom (jest) misečno nebo. F. Glavinić cvit 8b.

MERKURIJOV, *adj. što pripada Merkuriju.* Koji baca kamen u gromilu Merkurijovu. M. Radnić 136a.

MERKŮŠÂNTA, *f.* vrsta smokve (stablo i plod). — Akc. je u gen. plur. merkůšanâtâ. U naše vrijeme u Stonu. Iznijela mi nekoliko merkušanata i murguļa, pa sam se najela. M. Milas. — *Postańe tamno; jamačno je tuđa riječ.*

MERLI, *m. pl.*

a) šiļci na zidovima oko kakvog grada. Iz tal. merlo, *što znači jedan takav šiļak.* Gradu merle struni železnimi kļuni. Đ. Baraković vila 52. Gdi se gravran vijaše nad merli od Zadra grada *(iz narodne pjesme).* 199.

b) mêrli, čipke. *Na Rabu.* M. Kušar rad jug. ak. 118, 20. *Iz tal.* merlo *(čipke, osobito svilene).*

MERLIĆI, *m. pl. čipke. Upravo dem. prema* merli *(vidi pod* b). Kako i Budin grad merlići ograjen. Nar. prip. mikul. 165. Lušiń grad s merlići ograjen. Nar. pjes. istr. 2, 18. Mérlići. frantelli. D. Nemanić (1883) 35. Merlići nekakve čipke od mrđelica u Ļubuškom u Hercegovini, Perlenspitzen. J. Belović-Bern. 78 (supl.)

MERLIN, *m. biļka mrkva. Iz tršćanskotalijanskoga* merlino, *koje je opet uzeto iz ńem.* Möhre. Archiv für slav. Philol. 14, 532. *U rječniku Bjelostjenčevu* (merlin, mrkva žuta, pastinaca rubra, sativa) *i u Stulićevu* (rapa flava *s naznakom, da je iz Habdelićeva rječn.).* Divojki, ke kopaju merlin. Nar. pjes. istr. 2, 147. *Govori se u okolini Ogulina.* Zborn. za nar. živ. 5, 172., *govore i kajkavci u Zagrebu i okolini s akc.* mêrlin. T. Maretić.

MÊRLINA *(tako je zabiļežen akc.), f. isto što* merlin *i istoga postańa. U Lici.* V. Arsenijević.

MERĻIV, *adj. Samo u Šulekovu* rječn. znanstv. naz. *kao miner. izraz za ńem.* geschmeidig, *tal.* arrendevole, dolce, duttile, *t. j. rastegļiv. Pridjev je načińen prema glag.* mêrati *(vidi tamo).*

MERĻIVOST, *f. Samo u Šulekovu* rječn. znanstv. naz. *za ńem.* Geschmeidigkeit, *tal.* arrendevolezza, duttilità, *t. j. rastegļivost. Imenica je izvedena od osnove pridjeva* merļiv.

1. MÈRMER, *m. mramor. Iz tur.* mérmér, *koje je opet iz grč. μάρμαρος. U rječniku Vukovu* (der Marmor, marmor). Svi su direci ot mermera. Glasnik 31, 305. Dok ne zida čupriju od kamena mermera. Nar. pjes. vuk 1, 418. Da kopamo mermera kamena. 2, 201. Gospodar mu iznese jedan mermer kamen lepo otesan. Nar. prip. vuk 54. Sagradiše kulu od mermera *(iz nar. pjesme).* M. Đ. Milićević, kraļ. srb. 408. — *U narodnijem se pjesmama imenica* mermer *združuje kao pridjev, koji se ne sklańa, s drugim nekim imenicama:* avlija, čaršija, kaldrma, sokak. Kad istrča niz mermer-avliju. Pjev. crn. 12a. On je baca na mermer-avliju. Nar. pjes. vuk 2, 48. Srete ńega na mermer-avliji. 3, 141. Glavu baci na mermer-čaršiju. 2, 469. Da zakopam pod mermer-kaldrmu. 3, 282. Pa pošeta niz mermer-sokake. 1, 446. Vodaju ga po mermer-sokaku. 3, 131. Nek utjera u mermer-avliju. Nar. pjes. juk. 372.

2. MERMER, *m. mjesto u Srbiji u okrugu kragujevačkom.* Niva u Mermeru. Sr. nov. 1864, 406.

MERMÈRLI, *adj. indecl. mramoran. Iz tur.* mérmérli. *U rječniku Vukovu* (od mermera, mar-

morn, marmoreus *s primjerom iz* nar. pjes. vuk 3 280: Oko kule mermerli avliju). Porušena mermerli avlija. Nar. pjes. vuk 2, 175. Stade zveka mermerli kaldrme. 3, 20. Sjedoše ga na mermerli st'jenu. Nar. pjes. hörm. 1, 391.

MERNUH, *m. prezime Dubrovčaninu* XIII *vijeka.* Klimenьto Merьnuhь. Mon. serb. 40. *i otud u Daničićevu rječniku. — Vaļada tuđega izvora.*

MEROPAH, meropha, *m.; pl.* meropsi, *nekakvi osobiti kmetovi u staroj srpskoj državi.* Meropsi su težaci, a vlasi — pastiri; oni prvi su stanovali po mestima pitomijim ili ravnijim, koja se mogu orati i sejati; ovi drugi su stanovali po planinama. S. Novaković zak. stef. duš. (1898) 165. Razlika je između meropha (naseļenika) i otroka (roba) velika. Pri merophu gospodareva je zemļa; meropah je pri svima pravima, koja je i on lično kao takav na zemļu imao, ipak bio vezan za gospodarevu zemļu i preko ńe za gospodara, inače je meropah u svem bio slobodan. 174. *U spomenicima se prvi slog piše* mê-, me- *i* ne- *(vidi za sva tri lika potvrde u Daničićevu rječn.); između* p *i* h *bilo je* ь *u svijem padežima; da se riječ do danas sačuvala, bilo bi u nom.* meropah, *u gen.* meropha *i t. d. Postańe riječi nije sasvijem jasno, ali se može misliti, da je postala od narodnoga imena Μέροπες, kako se nekad zvao nekakav narod na balkanskom poluostrvu u planini Rodopi.* P. J. Šafařík slov. starož. 381. *Razvoju značeńa Μέροπες* — meropsi *odgovarao bi razvoj, što ga vidimo u riječi* vlah, *koja je u staroj srpskoj državi značila pastira; a upravo je* Vlah *osobito narodno ime (oni su pastiri isprva doista bili po svojoj narodnosti Vlasi, t. j. Rumuńi). — Između rječnika samo u Daničićevu s potvrdama iz onijeh spomenika, u kojima je Daničić ovu riječ našao, a to su: jedna isprava od kraļa Milutina (Stefana Uroša* II.), *jedna od Stefana Dečanskoga i Dušanov zakonik. Tome se može dodati i isprava Stefana Dečanskoga štampana u* Deč. hris., *gdje riječ* meropah *dolazi (u različnijem oblicima) na str.* 61 *i* 62.

MEROPAŠ, meropša, *adj. što pripada merophu.* Mêropьša rabota *(iz isprave Stefana Dečanskoga i otud u Daničićevu rječn.). Ispor. i:* Mêrop'ša rabota. Deč. hris. 61.

MEROPAŠKI, *adj. što pripada meropsima.* Odь mêropьšьke zemļe *(iz isprave Stefana Dečanskoga i otud u Daničićevu rječn.). Ispor. i:* Od mêropьš'ke zemļe. Deč. hris. 62.

MEROPŠIĆ, *m. sin merophov.* Ako li mêropьšiću kńigu izuči, da je mêropьhь *(iz isprave Stefana Dečanskoga i otud u Daničićevu rječn.). Ispor. i:* Mêrop'šić ako kńigu izuči, da je mêropьhь. Deč. hris. 62.

MEROPŠINA, *f. zemļa, na kojoj sjede meropsi, i rabota meropaška. Samo u Daničićevu rječniku sa dva primjera iz Dušanova zakonika (na jednome je mjestu:* Na zemļi carevoj, rekьše na meropьšinahь, *a na drugom je:* Da ne grêdu u neropšinê carstva mi).

MEROŠEVCI, *m. pl. selo u Srbiji u okrugu vrańskom.* S. Koturović 31 *(gdje upravo piše* Meroševce).

MEROŠINA, *f. selo u Srbiji u okrugu topličkom.* S. Koturović 134. U imenu sela Merošine . . . sačuvala se do danas kao ime mesta stara reč meropšina. S. Novaković zak. stef. duš. (1898) 169. *Nekakvo selo ovoga imena spomińe se g.* 1734: Ot Merošine Marko. Glasnik 49, 12.

MÉRÔV, mérova, *m. mjera za žito, vagan. Iz maj. mérb (koje je upravo slavenska riječ: mjera). Samo u Vukovu rječniku* (ein Getreidemass, modii genus) *s dodatkom, da se govori u vojvodstvu i s ovijem tumačeńem:* Požunski merov uzima 40 oka, a Peštanski 60, a Banatski 80. — *U Virovitici govore* mírov *(gen.* mírova); *prema tome bi u južnom govoru bilo* mijèrov.

MEROVAC, Merovca, *m. selo u Srbiji u okrugu topličkom.* S. Koturović 132. — *Nekakvo selo ovoga imena zabiļeženo je g.* 1734: Ot Merovca Jovan. Glasnik 49, 12.

MERSILOV, *adj. izveden od osnove imenice* mersil, *kojoj nema potvrde, a postala je od grč.* μυρσίνη *ili* μυρρίνη *(mrča).* Vinac biše . . . s mersilovim listem spleten. Starine 3, 236.

MERSILIJ, *m. vidi* Marsilij.

MERSIM, *m. nekakva riba.* J. Pančić ribe 8. *Ispor. tur.* mérsin balege *(kečiga).*

MERŠIĆ, *m. prezime u naše vrijeme.* Imenik (1906) 40.

MERŠIN, *m. biļka* Berberis vulgaris. B. Šulek im.

MERTEK, *m.*

a) merteci, *plur.*, mańe grede na krovu. *U timočko-lužničkom kraju u Srbiji, gdje je akc.* mertéci. A. Belić 355. Gredice, koje su između dve ćošnice, a polaze sa stanica, koje čine širinu zida, zovu se merteci. *U južnoj Srbiji.* Etnogr. zborn. 6, 70. — *Iz tur.* mértéć *(stup).*

b) mèrtek *(tako je zabiļežen akc.), m. veliki čavao (ekser). U Srbiji.* L. Lazarević *i* Ļ. Stojanović. — *Postańe tamno.*

c) Drimļivi su *(t. j. psi)* ko mertek (trupina). Zborn. za nar. živ. 6, 143. *U Bosni i Herc. — Nejasno i postańe i značeńe.*

MERTÈKLIJA, *f.* burgija za merteke. Ļ. Stojanović.

MERTIG, *m. vidi* mertik.

1. MÈRTIK, *m. određena mjera hrane ili pića ili novaca ili drugoga čega, što se kome u određeno vrijeme daje. Nalazi se i* mertuk *(vidi tamo) i* mertig. *Iz maj.* mérték *(mjera), koje je upravo (korijenom i značeńem) slavenska riječ. Čudno je, što se ova iz maj. jezika uzeta riječ nalazi već u spomenicima* XIII *i* XIV *vijeka. Između rječnika u Daničićevu* (mêrьtikь, demensum *s četiri primjera iz* XIV *vijeka) i u Vukovu (s naznakom, da se govori po manastirima fruškogorskim).* I prêžde togo mnogo dobro sьtvorista domu svetyje Bogorodice i mêrьtigь otь svojego otьčьstva sьtvorista kata lêta. Domentijana 180. Merьtigь isêkohь u mramorê i prizidahь pri vratêhь vin'nici. Deč. hris. 63. Da se daje na vsako godište odь monastyrja hrana mêrt kь svrьšenь isplьnь vsêmь. Mon. serb. 79. Mêrtikь hlêbnyj i vinni. Glasnik 15, 306. Da sьtvorimo mertikь svetomu monastiru . . . da prehodeть bratija ot svetaago monastira na vьsako leto meseca genara, da uzimajuть mertigь po 4000 aspri *(u ispravi iz konca* XV *vijeka).* 24, 291. A. Pobila tuča vinograde. B. Moj mertik nije ubila, a dva mi ne dadu *(govore fruškogorski kaluđeri).* Vuk rječn. s. v. mertik.

2. MERTIK, *m. pregledalica od platna za uvezivańe slova u ruble (t. j. za merkańe). Iz ńem.* Merktuch. *Po Srijemu i Slavoniji.* J. Belović-Bern. 189.

MERTÒNOŠA, *m. isto što* martonoša *(vidi tamo). Samo u Vukovu rječniku s primjerom iz nekakve nar. pjesme:* Zgubio sam tridest mertonoša.

MERTUČJE, *n. nom. coll. od* mertuk, *sude, posude (upravo za mjereńe vina, žita i t. d, onda uopće). Govore kajkavci.* V. Bogišić zborn. 27 *(krivo zapisato* ‚mertuće'). Zborn. za nar. živ. 3, 233.

MERTUČḶIV, *adj. umjeren, t. j. koji se drži mjere* (mertuka). *Samo u rječnicima, i to u Bjelostjenčevu* (temperans, moderans, moderatus, temperatus, — *ima i adv.* mertučḷivo, frugaliter, temperate), *u Jambrešićevu* (mertučḷiv, temperatus *u lat. dijelu,* — *ima i adv.* mertučḷivo, temperanter), *u Voltiǵijinu* (temperato, frugale, mässig) *i u Stulićevu* (temperans, temperatus, — *ima i adv.* mertučḷivo, temperate; *za oboje s naznakom, da je iz Habdelićeva rječn.).*

MERTUČḶIVOST, *f. umjerenost, izvedeno od osnove pridjeva* mertučḷiv. *Samo u rječnicima, i to u Bjelostjenčevu* (temperantia *u lat. dijelu), u Jambrešićevu* (temperantia), *u Voltiǵijinu* (temperanza, frugalità, Mässigkeit) *i u Stulićevu* (temperantia *s naznakom, da je iz Habdelićeva rječn.).*

MERTUK, *m.* mensura, demensum, vas. *Upravo ista riječ, koja i* mertik *i istoga postańa (vidi tamo).*

a) mjera. U rječniku Bjelostjenčevu (mertuk, mera, — mertukom per mensuram), *u Jambrešićevu* (mensura) *i u Stulićevu* (mensura *s naznakom, da je iz Habdelićeva rječn.).* Fidijan mertuke, vage i mere vezda je zmislil. P. Vitezović kron. 12. Ov kraḷ je začel . . . mertuke i vage držati. 76.

b) mjera u prenesenom smislu za jelo i piće, t. j. kad se jede i pije samo onoliko, koliko treba. Živina poznaje mertuk hrane. V. Došen 11b. Samo čovik razložiti radi razlog obružiti, kad na mertuk svoj ne pazi, dal' žderući narav gazi. 179a.

c) Po sjevernoj Hrvatskoj govori se mertuk te znači: određena mjera vina ili žita, n. p. žita onima, koji mlato. F. Iveković rječn. s. v. mertik.

d) sud kakavgod, koji ne služi za mjereńe Donesel je . . . jeden kamen mertuk, v kom je Jesus z vode vino učinil. P. Vitezović kron. 92. *U tom značeńu govore i danas kajkavci.* Zborn. za nar. živ. 3, 227. *i* 6, 206. *Ispor.* mertučje.

MERUČAK, *m. nekakvo mjesno ime zapisato prije našega vremena.* S. Novaković pom. 138. *Ne razabira se, ostaje li* a *u gen. ili ispada.*

MERÙHATI, merùhâm, *impf.* mećiti, gńećiti. U naše vrijemo u Stonu: Ne merùhâj tu mačku po rukama! M. Milas. — *Postańe tamno.*

MERUḶA, *f. selo u Crnoj Gori.* Etnogr. zborn. 4, 447.

MÈRUŠA, *f. augm. mjesto* Merjema. Kalfa im je Meruša devojka. Nar. pjes. herc. vuk 6, 172.

MÉSA, *f. od mila mjesto* meso. *U rječniku Vukovu* (hoće guza mese, sagt man zum ortappten Fleischdiebe). *Govori se i u Lici.* Bi li malo mese, da ti majka dade? J. Bogdanović.

MESAHAN, mesahna, *adj. umańena značeńa prema* mesan. *Samo u Stulićevu rječniku. — Nepouzdano.*

1. MÈSAN, mèsana, *m. Samo u Vukovu rječniku:* nekako grožđe bijelo i crno, Art Weinrebe, vitis genus *s naznakom, da se govori u Slavoniji. — Imenica će upravo značiti: grožđe mesno, u kojemu ima mesa (vidi* meso *pod* c).

2. MÈSAN, mèsna *ili (rjeđe)* mèsana, *adj.* carneus. *Kad je pridjev određen, akc. je* mésnî, mésnâ *i* mèsanî, mèsanâ; *u gdjekojim krajevima po Hrvatskoj govore neodređeni pridjev* mésan, mésna (N. Simić, nast. vjesn. 8, 108). *U rječniku Belinu* (mesni, di carne), *u Bjelostjenčevu* (mesni, carneus), *u Voltiǵijinu* (mesan, carnoso, fleischicht, — mesni, carneo, carnale, fleischlich, geil), *u Stulićevu* (mesan, mesni, carneus) *i u Vukovu* (mesan, von Fleisch, fleischern, carneus *s dodatom za primjer nar. zagonetkom:* Mesan ražań, gvozdeno pecivo, *t. j. prsten,* — mesni, n. p. poklade, der letzte Fleischtag vor der grossen Faste, dies praecedens ieiunium magnum).

a) mesan *znači, kao da se reče: od mesa ili: mesa (genit. partit.), u čemu ima mesa.* Ne more li v juhi mesni krst biti? Naručn. 6a. Uzdržimo se od jadenja mesnoga. Š. Budinić suma 296. Dati ću ńima srdce mesno. J. Filipović 3, 144b. Izvadiću iz tijela ńihova kameno srce i daću im srce mesno. Đ. Daničić jezek. 11. 19. Pisali smo na mesanijem daskama srca. Vuk 2 kor. 3, 3. Nit gvozdeni pune jih *(t. j. topove)* nizami, već od mesa pravo ńima ḷudi, a mesne će zaboliti ḷude. Osvetn. 2, 129. Gvozdeni końi, mesano guvno, crno žito *(odgonetḷaj: duvan, kad ga tko na dlanu nožem sjecka).* Nar. zag. novak. 47. Srce prteno, tijelo mesano, glava ogńevita *(odgonetḷaj:* svijeća). 200.

b) debeo, t. j. pun mesa. Nek ne pazi mršave ni mesne *(t. j. ovce).* J. S. Reḷković 60.

c) što pripada mesu ili stoji u kakvom odnošaju s mesom. Obrezani biste obrezańem nerukotvorenijem odbacivši tijelo grijeha mesnijeh obrezańem Hristovijem. Vuk, kol. 2. 11. U oči mesnijeh poklada i u nedeḷu po Trojicama Vuk rječn. s. v. zadušnice. Ti si optužen, da si ranio Gordanu Perišinu na mesne poklade. Pravdonoša (1852) 9.

MESAOCE, *n. dem. od* meso. *Samo u Stulićevu rječniku, gdje upravo stoji* mosoce (carnuncula). — *Nepouzdano.*

MÈSÂR, mesára, *m.* lanius. *U rječniku Vrančićevu* (lanius), *u Bjelostjenčevu* (mesar, komardar, kasap, lanius, lanio), *u Jambrešićevu* (lanicarius), *u Voltiǵijinu* (beccaro, macellajo, Fleischhackor), *u Stulićevu* (lanius *s dodatkom, da je iz Habdelićeva rječn.) i u Vukovu* (1. Fleischer, carnarius, lanius, lanio, — 2. der gerne Fleisch isst, carnium amans). *Za drugo značeńe navedeno u Vukovu rječniku, nema od drukud potvrde.*

a) čovjek, koji siječe i prodaje meso. Takojer recete varaškem mesarom, da bi voli dole gnali i onde mesarili *(iz kraja* xv *vijeka).* Mon. croat. 294. Vsaki mesar pol krvnika. P. Vitezović pririč. 162. Al' s tim idi ti k mesaru. V. Došen 20b. Takvi su ti i naši mesari. M. A. Reḷković sat. 66. Frižko meso k tom dobro pristaje, koje mesar ńem' na funto daje. J. S. Reḷković 434. Tu trgovci prodaju različnu robu; krčmari toče vino i rakiju; mesari peku jagańce, ovce, koze i svińe te prodaju meso. Vuk dan. 2, 109.

b) Mesar *prezime u kajkavskoj ispravi iz kraja* xvi *vijeka.* Mon. croat. 307.

MÈSARA *(biće takav akc.), f.*

a) mesarnica, mesnica. Nek te vodi na mesaru te neka te onde važe. V. Došen 20ᵇ. Ja niki dan dojdo u mesaru. M. A. Reļković sat. 66. Skupo, vele, mesara se plaća. J. S. Reļković 434.

b) pokoļ, poklaće (ispor. meso *pod* b, *c). Samo u primjeru:* Eto ide Ļutica Bogdane, biće krša i dosta okršja, biće krvi, biće i mesare. Hrv. nar. pjes. 2, 193.

MESÀRAČA *(biće takav akc.), f. neka muha,* Musca vomitoria. K. Crnogorac zool. 129. 154. — *Ta muha doliječe rado na meso, i otud joj je ime; ńem. se zove* Fleischfliege.

MESÁRCI, Mèsârâcâ *(biće takav akc.), m. pl. selo u Srbiji u okrugu podrinskom.* S. Koturović 89.

MESÁRĒŃE *(jamačno je takav akc.), n. nom. verb. od* mesariti. *Između riječnika samo u Jambrešićevu* (laniatio). Pravo mesareńa Fleischausschrotungsrecht. Zbornik zak. (1853) 169.

MESÁREV, *adj. isto što* mesarov. *Samo u rječniku Stulićevu* (ad lanium spectans) *i u Vukovu* (mesarev, mesarov).

MESÁRI, Mesárâ, *m. pl.*

a) selo u Hercegovini u kotaru trebińskom. Popis žit. bos. i herc. 576.

b) šuma u Slavoniji kod Daruvara. Šem. pakr. (1898) 48.

MESÀRICA, *f. žena mesarova. Samo u rječniku Stulićevu* (lanii uxor *s naznakom, da je iz Habdelićeva rječn.). Riječ i danas posve obična.*

MESARICE, *f. pl. šuma kod sela Velike Mučne u Hrvatskoj u županiji bjelovarsko-križevačkoj.* Šem. pakr. (1898) 59.

MESARIĆ, *m. prezime.* Imenik (1906) 181. *Zabiļeženo je i prije našega vremena:* R. Lopašić urb. 98. 121. T. Smičiklas spom. 201.

MESARIJA, *f.*

a) posao mesarski, mesarstvo. U rječniku Bjelostjenčevu (lanionia) *i u Stulićevu* (mesarija, mesarstvo *s naznakom, da je iz Bjelostjenčeva rječn.).* Ki od ļudstva ko od živine mesariju jadnu čine. J. Kavańin 459ᵇ.

b) mesàrija *isto što mesarnica, mesnica. U Lici.* J. Bogdanović.

c) žena reduša, redara. U Staroj Srbiji. Etnogr. zborn. 7, 337.

MESÀRINA, *f.*

a) augm. od mesar. Tu pomaže mesarina mrsna. Osvetn. 6, 41.

b) poreza, koja se plaća od mesa ili namet, koji se nameće na mesare. Jur. pol. terminol. 212. 447.

MESARINIĆ, *m. prezime zabiļeženo* XVII *vijeka.* R. Lopašić urb. 258.

MESARITI, mesarim, *impf. sjeći meso kao mesar. U rječniku Bjelostjenčevu* (mesarim, kasapim, komardim, lanio, dilanio), *u Jambrešićevu* (laniare, *u lat. dijelu), u Voltiģijinu* (macellare, metzeln) *i u Stul.ćevu* (mesariti, komarditi *s naznakom, da je iz Bjelostjenčeva rječn.).* Recete varaškem mesarom, da bi voli dole gnali i onde mesarili *(iz kraja* XVI *vijeka).* Mon. croat. 294.

MÈSÂRNICA, *f. mjesto (kuća ili soba), gdje se meso siječe i prodaje, mesnica. U rječniku Bjelostjenčevu* (mesarnica, komarda, kasapnica, laniarium), *u Jambrešićevu* (macellum, laniarium), *u Voltiģijinu* (beccheria, macello, Fleischbank), *u Stulićevu* (mesarnica, komarda *s naznakom, da je iz Bjelostjenčeva rječn.) i u Vukovu* (Fleischbank, macellum). — *Riječ grč. μάχελλον, lat.* macellum *u poslanici Pavlovoj* 1 kor. 10. 25. *prevodi se sa* mesarnica: Ča se s mesarnici prodaje. Ant. Dalm. nov. tešt. 2, 38. Što se u mesarnici naodi. A. Baćić 332. Što se u mesarnici prodaje. I. Velikanović upuć. 1, 523. Što se prodaje na mesarnici. Vuk. — *Drugi su primjeri:* Meso ptica ili živina, koje se prodaju u mesarnici. I. Velikanović upuć. 3, 46. Pavle Teodorović arendator mesarnice. D. Avramović 262.

MESÁROV, *adj. što pripada mesaru, mesarev. U rječniku Stulićevu* (mesarov, mesarev) *i u Vukovu* (des Fleischers, Fleischer-, lanionis).

MESÁROVIĆ, *m. prezime.* D. Avramović 258. M. Đ. Milićević knež. srb. 256. Imenik (1906) 88. *Zabiļeženo je i prije našega vremena:* T. Smičiklas spom. 301.

MÈSÁRSKÎ, *adj. što pripada mesarima. U rječniku Bjelostjenčevu* (lanionicus, lanionius), *u Stulićevu* (mesarski, komardarski) *i u Vukovu* (Fleischer-, lanionum). Ni mesarske toga psine žderuć criva ne učine. V. Došen 113ᵇ. Wolsey, De Foe, Akenside i Kircke bili su mesarski sinovi. M. Pavlinović rad. 12.

MESARSTVO, *n. mesarski posao. Samo u Bjelostjenčevu rječniku, u kojem se kaže, da znači isto što* mesarija, *i u Voltiģijinu, u kojem se krivo kaže, da znači isto što* mesarnica.

MESAST, *adj. isto što mesat, mesnat. Samo u rječnicima, i to u Belinu* (carnoso, carnuto, pieno di carne), *u Bjelostjenčevu* (mesast, mesnat), *u Voltiģijinu* (mesast, mesan) *i u Stulićevu* (mesast, carnosus).

MESAŠAN, *adj. Samo u Stulićevu rječniku* (nonnihil carnosus). *Ispor.* mesahan. — *Nepouzdano.*

MÈSAT, *adj. isto što mesan pod a. U rječniku Stulićevu* (mesat, carnosus) *i u Vukovu* (mesat, mesan *s dodatom za primjer nar. zagonetkom:* Mesat ražań, gvozdeno pecivo, *t. j. prst i prsten, i s naznakom, da se govori u gorńem primorju).* Da Isukrst nije imo mesato ļucko tijelo. V. M. Gučetić 151. Vodu pije careviću Mujo, nad glavom mu se mesat barjak vije *(odgonetļaj: jagńe, kad sisa ovcu, i ovčiji rep, ili jagńe i rep mu).* Nar. zag. novak 73. Duga kita kosata, u sredini mesata, sama sobom kuću bije *(odgonetļaj: rep koński).* 192. Da pogodi jelu po korjenu, prebiće je i prevaliće je, kamo l' ne će mesata junaka. Nar. pjes. vuk 7, 441. — *Nalazi se i primjer, gdje se* mesat *upotrebļava za voće (vidi* meso *pod* c). Masline mesate, pretile, pune ula. V. M. Gučetić 17.

MÈSCE, *n. dem. od* meso. *U rječniku Stulićevu* (caruncula) *i u Vukovu (s navedenim značeńem i s dodatim primjerom:* hoćeš malo mesca?). *Govore gdješto i kajkavci:* Zborn. za nar. živ. 6, 200.

MESEK, Meseka, *m. kajkavsko prezime.* Imenik (1906) 84.

MÈSEĻ, *m. Samo u Vukovu rječniku, gdje se kaže, da znači isto što satļik (t. j. negdašńa mjera za tekućine, četvrt oke) i da se govori u Maģarskoj. — Iz maģ.* messzely, *a to je opet iz ńem. (austr.)* Massel *(kao i naše* maslić).

MESEN, *adj. isto što mesan.* Udi meseni. Ant. Dalm. nov. tešt. 2, 10ᵇ *(stoji na strani kod riječi* mudrost pltena, prudentia carnis, rom. 8, 6). Na okolo gvozdeno, u srijedi meseno *(odgonetļaj: ruka i narukvica).* Nar. zag. novak. 6. Koń

gvozdeni, guvno meseno, žito jeldovo *(odgonetaj: duvan, kad se na dlanu nožićem sjecka).* 47.

MESÈTINA, *f. augm. od meso, isto što mesina. Između riječnika samo u Stulićevu* (mesetina, mesina). O da čovik tužni dobro promisli pribivalište ovoga tijela, kuću ove mesetine smrdeće! P. Posilović nasl. 45b. Što pomaže množstvo bogatstvije ovomu tijelu i mesetini smrdećoj? M. Radnić 79b. Od' otalen, žabo babo! nit ti vaļa kožetina, nit ti vaļa mesetina. Nar. pjes. marjan. 204.

MESI. *Samo u Daničićevu rječniku, gdje stoji:* Mêsi, *μέσῃ*, medium, kao da se tako zvalo mjesto u Svetoj Gori, *i navode se dvije potvrde; u jednoj stoji* vь Mêsi *(akuz.), a u drugoj* iz Mesi. *Kako se dakle vidi,* Mesi *je nepromijeńeni grčki oblik μέσῃ.*

MESIĆ, *m.*

a) prezime u naše vrijeme. Schem. zagr. (1875) 267. Imenik (1906) 122. *U Lici ima prezime* Mêsić. J. Bogdanović. *Zabiļeženo je i prije našega vremena:* R. Lopašić urb. 263.

b) manastir u Banatu. U rječniku Vukovu, gdje je zabiļežen akc. Mèsić. *To je ime zabiļeženo i prije našega vremena:* S. Novaković pom. 138.

MESIĆ-SELO, *jedan zaselak u Bosni u kotaru cazinskom* Popis žit. bos. i herc. 236., — *a drugi u Hrvatskoj u županiji ličko-krbavskoj.* Razdjeļ. hrv. i slav. 3.

MESIĆI, *m. pl. a) selo u Bosni u kotaru rogatičkom.* Popis žit. bos. i herc. 92. *b) zaselak u Hrvatskoj u županiji ličko-krbavskoj.* Razdjeļ. hrv. i slav. 5.

MÈSIĆKÎ, *adj. što pripada Mesiću (manastiru). U rječniku Vukovu.*

MESIHOVINA, *f. selo u Bosni u kotaru župańačkom.* Popis žit. bos. i herc. 482.

MESIJA, *m.* Messias. *U rječniku Belinu* (Messia, voce ebraica, que vuol dir Christo) *i u pisaca često.*

MESIJIN, *adj. što pripada Mesiji. U jednoga pisca mjesto* -iji- *nalazi se samo* -i-. Do došastja Mesina. F. Lastrić test. 38b. Od materinstva Mesina. 370a., svetń. 24b.

MÈSINA, *f. augm. od meso. Između rječnika samo u Vukovu (s navedenim značeńem i s dodatim primjerom:* Nažderao se mesine). *Ne govori se samo o velikom komadu ili o velikoj množini mesa, nego uopće o mesu, kad se misli u prezirnom smislu.* Da će ustegnuti tijelo i omršaviće mesinu svoju. P. Posilović nasl. 22b. Spominajući se od one mesine, diña i kapule. S. Margitić fala 146. Gavran . . . povrati se jisti onu smrdļivu mesinu. J. Banovac pripov. 122. Pojde ob noć k grobu te žene i rastvorivši ga postavi svoj obraz na tu gńusnu mesinu gnilu. Blago turl. 2, 196. Na polepu smrdeće mesine povratiše se. I. P. Lučić razg. 135. Kum Luka nakla dosta blaga, ima punu kuću mesine. *U Lici.* J. Bogdanović. — U Sisku i okolini mesina je sluz, što otpada, kad oluženu kožu opančar kosom strūže. F. Hefele.

MESIRAČ, *m. prezime zabiļeženo na početku* XVIII *vijeka.* R. Lopašić spom. 3, 246.

MESIŠTE, *n. isto što mesina. Samo u primjeru:* S mesišćem se hrani rad vuk, ne mari za zelje ni luk. P. Vitezović priričn. 142.

MESIVO, *n. Samo u Šulekovu* rječn. znanstv. naz. *kao zool. izraz za ńem.* Fleischfibrin, *tal.* fibrino di carne.

MÉSKA, *f. Samo u Vukovu rječniku* (korijeńe od rogoza, koje sviňe jedu, Rietgraswurzel, radices typhae latifoliae *s naznakom, da se govori u Bačkoj). — Riječ je tamna; da nije izvedena od osnove imenice* meso?

MESLÌĐEN, *m. Samo u Vukovu rječniku* (sitni bosiļak, Art Basilicum, herbae genus *sa naznakom, da se govori u Imoskom). — Od grč. βασιλικόν, lat.* basilicum, *otkle su i riječi:* bosiļak, fesligen, mislođin, vasleđen, vesligen.

MESLINA, *f. mjestance u Dalmaciji u kotaru spļetskom.* A. Mašek 137.

MESLOĐIN, *m. selo u Srbiji u okrugu biogradskom.* Etnogr. zborn. 6, 839. — *Možda istoga postańa, kojega i* mesliđen. *Ispor. mjesna imena* Bosiļevo, Bosiļina, *koja stoje u svezi s* bosiļ(ak).

MESĻEKOVCI, *m. pl. Samo u Daničićevu rječniku, gdje stoji:* Bistrici, koju je car Lazar dao crkvi bogorodičinoj u Ždrijelu braničevskom, išla je međa na ‚izvor Meslêkovce'. M(on. serb.) 194., ali u prijepisu, odakle je prvi put i štampano, stoji ‚Mleslêbovice'.

MÉSNA, *f. guz. Samo u Vukovu rječniku s navedenijem značeńem i s naznakom, da se govori u Risnu.*

MESNAST, *adj.* pun mesa, carnosus. M. Pavlinović. *Nalazi se i u Stulićevu rječniku* (mesnast, mesnat).

MÈSNAT, *adj. isto što mesat. U rječniku Bjelostjenčevu* (mesnat, mesast, carnosus, carnulentus), *u Jambrešićevu* (carnosus), *u Voltiģijinu* (carnoso, carnuto, fleischicht) *i u Stulićevu* (mesnat, mesnast).

a) u pravom smislu (o ļudskom ili o životińskom tijelu). Odnimiti ću srce kamenito . . . i dati ću vam srce mesnato. M. Divković bes. 45. Jakov mlađi brat sve puti mesnate *(t. j. biše).* Đ. Baraković jar. 42. Prsi otvoreni, mesnati dovoļe *(govor je o konju).* B. Krnarutić 7. Lupnu ona kuletina mesnata ponorice tako, da se zemļa potrese *(govor je o divu Golijatu).* F. Lastrić ned. 75. Udiļ marvu već mesnatu gizda *(t. j. djetelina).* J. S. Reļković 128. Poslije deset dana lica im dođoše ļepša i mesnatija nego u svijeh mladića, koji jeđahu carsko jelo. Đ. Daničić dan. 1, 15. Moj prasac nije bio debo, ka sam mislio, više je bio mèsnat *(tako je zabiļežen akc.). U Lici.* J. Bogdanović.

b) o voću (vidi meso *pod* c). Pod imenom mesnatoga voća razumiju se svakojake vrste jabuke, kruške, tuńe, smokve, koje imade sjeme ili koščice mekane. I. Jablanci 186. Ove jagode *(t. j. od grožđa)* nisu mesnate. P. Bolić vinod. 1, 46.

MESNAT, *adj. bot. izraz za lat.* carnosus, *ńem.* fleischig, *tal.* carnuto. B. Šulek rječn. zn. naz.

MESNATAST, *adj. isto što mesnat. Između rječnika samo u Stulićevu* (mesnatast, mesnast, mesnat). Bika mora imati široku glavu . . . vrat debeo i mesnatast. I. Jablanci 117.

MÈSNICA, *f.*

a) isto što mesarnica, mesara (pod a). U rječniku Bjelostjenčevu (mesnica, mesarnica), *u Voltiģijinu* (macelleria, beccaria, Fleischbank) *i u Stulićevu* (mesnica, komarda). Što se u mesnici prodaje. A. Kanižlić kam. 561. *Govori se i danas u tome značeńu po Slavoniji (sa zabiļeženijem akc.), a govore i kajkavci, u kojih je akc.* mesnîca.

b) pokoļ, poklańe (vidi mesara *pod b).* Obi-

čaju ići krave skačući i igrajući se na mesnicu. Da živine, koje ne imaju razloga, čine ovo, nije čudo, zašto ne znadu, da ji vode na smrt; ali je jedno čudo, da budući ti krstjanin iđeš igrajući i skačući k mesnici od pakla. M. Radnić 120b. Da ulizeš u srca ovizije, ne bi im imao nenavidosti, zašto bi vidio ubojicu ńihove zle duše, da z bičem krvavijem čini mesnicu od ńihovije duša. 338a. Da na svadbu tako pohitaju *(t. j. vojnici)*, ka bržaju na svoju mesnicu. Pjev. crn. 89a.

MESNICE, *f. pl. isto što mesojeđe, t. j. vrijeme između božića i časnoga posta. U Staroj Srbiji.* Etnogr. zborn. 7, 257. 441.

MESNIK, *m. čir. Samo u Stulićevu rječniku* (carbonchio, tumoretto che nasce alle bestie bovine sotto la gola e agli uomini per il corpo, carbunculus). *Ispor.* mesńak.

MESNIKAST, MESNIKAV, *adj. onaj, na kome je čir ili na kome su čirovi. Jedno i drugo samo u Stulićevu rječniku* (carbonchioso, pieno di carbonchi, carbunculosus).

1. MÉSŃAČA, *f. vidi* mešńača.

2. MESŃAČA, *f. zaselak u Bosni u kotaru kladańskom.* Popis žit. bos. i herc. 332.

MESŃAK, *m.* nekakav sitan čir, koji može i otrovati. M. Pavlinović. *Ispor.* mesnik.

MÈSO, *n.* caro. *Akc. se mijeńa u plur.:* mésa, mésâ, mésima. *Riječ se nalazi u svim slav. jezicima, na pr. staroslov.* мęso, *rus.* мясо, *češ.* maso, *poļ.* mięso, *a imaju je i neki indoevr. jezici: staroind.* māṁsa *ili* mās, *lit.* mėsa, *got.* mimz. *Korijenu se ne može značeńe odrediti. Sa značeńem lat.* caro, *tal.* carne, *ńem.* Fleisch *nalazi se u svijem rječnicima (u Voltiǵijinu pored toga ima još:* meso zubno, gingiva, Zahnfleisch), *a potvrda u kńiževnosti ima od najstarijih vremena. U Dubrovniku i u Boci plural je* mesîja. Stulić rječn. (carnaggio, ogni carne da mangiare, caro esculenta). Vuk nar. posl. XXVII.

a. meso *u pravom smislu, t. j. meka mišična masa ļudskoga ili životińskog tijela.*

a) uopće (veoma često). Da im se prodavatь meso za dinarь. Zak. duš. 34. Ča se reče: jij ribu iz mora, a meso iz kože. P. Hektorović 49. Końsko meso jimo i pasje i mačje. I. Zanotti skaz. 21. Išteš ranu na cijelu mesu. Poslov. daničk. *(Tu poslovicu ima i Bela u svome rječn. s. v.* carne *te je prevodi na tal.* cerchi il pelo nel uovo; *ali to ne će biti pravi smisao, nego:* zabadaš trn u zdravu nogu). Da misniku uteče iza zuba mrvica kruha oli mesa, ostanci od večere. A. Kadčić 75. Meso sokolovo na vagu se ne prodaje. V. Došen 21a. Vodu slanim jer za mesom piju. J. S. Reļković 433. Netko nas je ńemu opadnuo, s ńega živa meso otpadalo! Nar. pjes. vuk 2, 135. A mi tice doletismo gladne, ļuckoga se naranismo mesa i krvi se ļucke napojismo. 2, 329. No im ima skroba ovsenoga i debela mesa ovnujskoga. 3, 470. Nokat i meso (n. p. oni su ili on je s ńim, t. j. paze se). Nar. posl. vuk 226. Pravoslavje i srpstvo, to je nokat i meso. M. Pavlinović razg. 45. Spasti s mesa, izgubiti se u mesu, t. j. izmršaviti. Vuk rječn. s. v. meso.

b) meso *kao objekt glagolu* klati (naklati, poklati, zaklati). Kad ļudi dolaze, za ńih vaļa meso da se i koļe. Nar. prip. vuk 207. Odvedi ove ļude u kuću, pa nakoļi mesa i zgotovi, jer će sa mnom jesti ovi ļudi. Đ. Daničić 1 mojs. 43. 16. Edali ću uzęti meso, što sam poklao za ļude, koji mi strigu ovce? 1 sam. 25. 11. Pa im zakla od ovacah mesa. Pjev. crn. 36b.

c) vo mesa *znači onoliko mesa, koliko ga ima u jednome volu.* Ubih dva vola mesa. Pravdonoša (1851) 21. Ubiju tri vola mesa, a ispeku dvije peći hļeba. S. Ļubiša prip. 168. Mila majko, ča je za večeru? — Za večeru su dva vola mesa. Nar. pjes. istr. 3, 5.

d) Mjesto meso *(sing.) uzima se kašto* mesa *(plur.) ponajviše prema lat. jeziku.* Rači blagosloviti i posvetiti ovaj od ofce ali od ptic mesa. Bernardin 198. Ovo se zareče Oloferne srdit, da će sva na meče mesa vaša razdit. M. Marulić 26. Kroz toj se prostro sad od mojijeh jur mesa toliki velik smrad. N. Dimitrović 61. Mesa će svoja plah razdirat po sebi. F. Lukarević 222. Ne tribuje im ni tustih ni trpkih jisti mes. Starine 3, 236. Sv. Teodoro . . . obišen na jedno drvo, biše mu grebeni derana mesa. P. Posilović nasl. 128a. Ova mesa, koja si na službu čovičansku stvorio, blagosloviti i posvetiti dostoj se. L. Terzić 211. Od mesa životiński uzdržavamo se *(prevedeno iz lat.* a carnibus animalium abstinemus). A. Bačić 190.

b. meso *isto što tijelo.*

a) uopće. Duh, meso ili plt. A. Dalmatin apost. f 2. Koji blaguje meso moje. Katek. (1561) 93. Vrag da te vazme, ako si i moje meso. M. Držić 368. Učinili smo se jedno tilo i jedno meso Isukrstovo. A. Komulović 51. Oružje protiva svitu, mesu i vragu. A. Georgiceo pril. 49. Pomańkalo je moje meso i moje srce. M. Jerković 48. Jestojska je prava moje meso, a krv moja piće. J. R. Gučetić 9. Da se ne bi dogodilo ko i bijednom Epolunu, ki gojaše meso gńilo i praše ga u sapunu. J. Kavańin 390b. Da ti imaš krila sokolova, pak da padneš iz neba vedroga, perje mesa ne bi iznijelo. Nar. pjes. vuk 2, 313. Baš da imaš sokolova krila, ne bi perje pronijelo mesa na Trutinu na studenu vodu. 2, 597. Braćo moja i družino draga! koji žali junačkoga mesa, nek ne ide nigda na Turčina. 4, 398. — *Jedan pisac često uzima u prezirnom smislu* meso *mjesto tijelo, osobito gdje govori o bludnom grijehu.* Samo tegli da odbasa *(t. j. bludnik)*, gdi se bludno meso glasa. V. Došen 84a. Koja *(t. j. snaša)* golo vime kaže, zove ļude, da se zdraže, i na znańe zajer daje, da se meso to prodaje. 104b. I s prodajom svoga mesa iztresla je mnogo kesa. 118b. Nit za druge posle mare, nego s mesom da pazare *(t. j. rđave žene).* 120a. Ne će prolit kapi znoja za raj slavni od pokoja nit uvridit svoga mesa zarad kraļa od nebesa. 201a. Kvar zemaļski plaća kesom, a nikoji svojim mesom *(t. j. lijenština).* 221a.

b) u prenesenom smislu je meso *isto što čovjek, upravo rob.* Nêsmo hotni, da nitko trьži ļudscêmi mesi. Spom. sr. 1, 31. *(iz god.* 1400). Vozi, meso ti prodano i pod oblast drugom dano. V. Došen 55a.

c) meso *uzeto u značeńu: mrtva, upravo ubita tjelesa ļudska, leševi.* Kašto se pobiju djevojačka braća i rođaci s otmičarima, i bude mesa dosta. Vuk rječn. s. v. otmica. Udriše mi prijevarom Turci; ma smo dosta mesa napravili. Nar. pjes. vuk 5, 143. Ni kola ne bi donijela, što je ļudskog navaļao mesa. Osvetn. 2, 155. Poklali se, kako nigda nisu, pun Vučidol navaļali mesa i vrtače natočili krvļu. 5, 80.

c. meso *u zrela voća, t. j. onaj meki dio, koji se jede.* Uzmi dva citrona, oļušti koru do mesa. Z. Orfelin 390. Uzmi . . . mesa od jedne neranće. 393. Grozd je dugačak i krakļast, jagode su nejednako sitne . . . meso je sladko i

sočno. P. Bolić vinod. 1, 36. *U tom značeńu uzimaju riječ* meso *kao bot. izraz:* J. Pančić bot. 76. K. Crnogorac bot. 97. B. Šulek rječn. zn. naz.

d. meso *u svezi s pridjevima* debeo, divļi, prvi *dobiva zajedno s nima neko osobito značeńe.*

a) debela mesa *(sing. se ne upotrebļava) isto što: guzovi. Između rječnika u Belinu* (debela mesa, natiche, clunes). Propiňe se put nebesa rańen medvjed ļuto toli, nu debela teška mesa padaju mu k zemļi doli. J. Palmotić 321. Zašto tebi kraļ čini s čizmam crļenim pomodrit debela mesa bijući te. N. Palikuća 26. Ukaza mu, na čemu sidi, debela mesa, namisto da se pokloni z glavom. 39. Kmetova je vlast bila velika, on je mogao udariti po debelim mesima, koliko je hteo. M. Đ. Milićević, opšt. 21. — *Čini se, da se i samo* mesa *može uzeti u ovome značeńu.* Mésa (nates). Biše ga po golim mésima. Đ. Daničić glasnik 11, 5.

b) divļe meso, *lat.* caro luxurians, *ńem.* wildes Fleisch, *mesna izrastao iz kakve rane ili čibuļice.* Kada mu u ušijuh naraste njeko divje meso. M. Divković bes. 718. Gdi divijeg mesa nije. V. Došen 251b. Kad je u rani divje meso, ne more rana da zaresta. J. Vladmirović 6. Ako se pokaže na ńemu divļe meso, biće nečist. Đ. Daničić 3 mojs. 13. 14.

c) prvo meso: tako se zovu bijele ģigerice zajedno sa crnom, kada se izvade iz bravčeta, jer se one najprije vade, pa se od ovoga prvoga mesa može namah i jelo da spremi. Dobroselo. M. Medić letop. 160, 78.

MESÒBOĻA *(jamačno je takav akc.), f. bolest mesa oko zuba.* Od mesoboļe okolo zuba *(u rukopisu iz novijega vremena).* M. Medić tri ļek. 221.

MESOHĻEBOJEĐA, *m. koji se hrani mesom i hļebom. Samo u Stulićevu rječniku* (qui pane et carne vescitur). — *Nepouzdano.*

MESOIJA, *m.* nadimak čeļadetu pohlepnu za mesom. M. Pavlinović. — *Biće čakavski mjesto* mesojeđa.

MESOIJE, *f. pl.* vrijeme od vodokršća do korizme; poklade su zadńi dnevi mesoija. M. Pavlinović. — *Biće čakavski mjesto* mesojeđe.

MESOJADEŇE, *n. jedeńe mesa. Između rječnika samo u Daničićevu s primjerom iz spomenika* XVI *vijeka.* Ne běšo do potopa mesojadenija. Glasnik 10, 215. Da se uzdržimo od vina i od mesojadenja. Š. Budinić suma 335. — *Riječ je crkvenoslavenska.*

MESOJED, *m. onaj, koji meso jede. U rječniku Bjelostjenčevu* (mesojed, mesojedec, carnivorus), *u Jambrešićevu* (carnivorus), *u Stulićevu* (carnivorus *s naznakom, da je iz Habdelićeva rječn.) i u Voltiģijinu* (mesojed, mesojedac, carnivoro, carnajuolo, fleischfressig). — *U jednoga pisca znači ranu, koja na tijelu meso oko sebe izjeda.* Ozdravište . . . od raka iliti mesojida. A. Kanižlić bogoļubnost 440. — *Vidi* mesojedan.

MESOJEDAC, mesojeca, *m. onaj, koji meso jede. U rječniku Bjelostjenčevu* (mesojed, mesojedec, carnivorus) *i u Voltiģijinu* (mesojed, mesojedac, carnivoro, carnajuolo, fleischfressig). *Govori se i danas u Istri, gdje je akc.* mesojèdac, *gen.* mesojèca. D. Nemanić (1883) 51.

MESOJEDAN, *adj. koji meso jede. Samo u jednoga pisca, koji uzima oru riječ u prenesenom smislu.* Ozdravļala bi od mesojidne bolesti iliti raka nagrdene. A. Kanižlić fran. 70. — *Vidi* mesojed.

MESOJEĐA, *m. onaj, koji meso jede. Samo u rječniku Belinu* (carnajuolo, mangiator di carne) *i u Stulićevu* (carnivorus *s naznakom, da je iz Belina rječn.).*

MĚSOJEĐE, *f. pl. vrijeme od božića do časnoga posta (korizme), kad se meso jede. U nekijem krajevima po Hrvatskoj akc. je* mesòjeđe. (N. Simić nast. vjesn. 8, 108). *U rječniku Vukovu* (der Fasching, die Karnevalszeit, bacchanalia, tempus ante jejunium quadragesimale, quo carnibus vesci licet christianis). Čoroje, vila i turica išli su za vremena republike uz mesojeđe kao maškare. Vuk rječn. s. v. čoroje. U mesojeđe iste godine jedno jutro sjedio Šćepan na gumnu. S. Ļubiša prip. 95. Prođoše mesojeđe, nastaše časni posti. M. Đ. Milićević međudnev. 93.

MESOJELAC, *m. isto što mesojed, mesojeđa. Govori se u Istri, gdje je akc.* mesojèlac, *gen.* mesojélca. D. Nemanić (1883) 53.

MESOJEŠĆE, *n. jedeńe mesa. Samo u Stulićevu rječniku* (‚mesojestje', carnium esus). — *Nepouzdano.*

MESOKRUHOJEĐA, *m. Samo u Stulićevu rječniku, gdje se kaže, da je isto što* mesohļebojeđa. — *Nepouzdano.*

1. MESOPUST, *m. zadńi dani mesojeđa, kad skoro treba, da se* meso pusti *i da se počne postiti. Nalazi se i u crkvenoslav., u ruskom i u poļskom jeziku:* мęsopustъ, мясопустъ, mięsopust. *U rječniku Bjelostjenčevu* (carnisprivium, bacchanalia), *u Voltiģijinu* (carnevale, Fasching) *i u Stulićevu* (mesopust, pokladi). Podobajetь imь prěžde mesopusta otъpêti panahide. Sava glasn. 40, 160. *(Te iste riječi dolaze i u drugom djelu Savinu, ali tamo je griješkom* ‚mesepusta'. Glasnik 24, 201). Da imaju davati . . . o mesopusti dvojenadeset kuri *(iz* XV *vijeka).* R. Lopašić urb. 18. Ako dojde post s. Matija apoštola na mesozadńak, ili rečem mesopust. I. Kraļić 82. Mesopust, mesopust, ki češ mi sad prispit. Jačke 36. Da vidi maškari, aš je bil mesopust. Nar. prip. mikul. 101.

2. MESOPUST, *m. prezime zabiļeženo* XVI *vijeka.* R. Lopašić urb. 102.

MESOPUSTAN, *adj. što pripada mesopustu. Između rječnika samo u Stulićevu* (mesopustan, pokladan). Imajte služiti tu misu u ponediļak mesopustni *(iz* XV *vijeka).* Mon. croat. 52. Nediļu mesopusnu satnik je dužan dat . . . obed *(iz* XVII *vijeka).* R. Lopašić urb. 163.

MESOPUŠĆE, *n. mesopusni dani.* O mesopušću (‚mesopustju' — poklade) ovo godine zabava . . . bila je. A. Tomiković živ. 323.

MESOPUTAN, *adj. mesat, mesnat; kao da je to u jedinom primjeru: (Tijelo sv. Franceska poslije smrti)* osta mesoputno i puno soka, premda bišo bilo ukopano u klaku i japnu živomu za izvaditi mu kosti boz puti. B. Kašić fran. 207.

MESOTROVA, *f. bolest vučac, koja se lat. zove* gangraena, *ńem.* Brand *(u rukopisu iz novijega vremena)* M. Medić tri ļek. 20.

MESOTROVAN, mesotrovna, *adj. u koga je meso gdjegod u tijelu kao otrovano. Samo u Stulićevu rječniku* (cancrenato, cum gangrena).

MESOTROVNICA, *f. mesotrovna rana. U rječnika Belinu i u Stulićevu* (cancrena, gangrena). Onda su vidili sa strahom likari, da je rana ona postala bivati rana mesotrovnica. A. Tomiković živ. 209. Ne uzstavļa ga gadnost od mesotrovnice trule niti gnoj od smrtni ranah. gov.

243. Ńegove prište rižu, rane zavijaju niti biže od smrada one mesotrovnice. 372.

MESOVAN, *adj. što pripada mesu (t. j. tijelu, vidi* meso *pod* b, *a)*. Ne budući još poznala, što je grih mesovni oliti puteni. A. Kadčić 231.

MESÒVEĐE *(tako je zabiļežen akc.), f. pl. isto što mesojeđe. U općini gročanskoj (u okrugu biogradskom).* Ļ. Stojanović. — *Ispor.* mesuveđe.

MESOZADŃAK, *m. dan, kad se zadńi put meso jede (prije uskrsa). Samo u jednoga pisca; vidi treći primjer kod* 1 mesopust. — *Nepouzdano.*

MESÒŽDER *(jamačno je takav akc.), m. koji meso ždere. U rječniku Stulićevu* (mesožder, mesožderac, mesojeđa). Mesožderi, carnivora, Fleischfresser *(za životiňe, koje meso žderu).* B. Šulek rječn. znanstv. naz.

MESÒŽDERAC, mesòždêrca *(jamačno je takav akc.), m. koji meso ždere. U rječniku Belinu* (carnajuolo, mangiator di carne), *u Voltiǵijinu* (mesožderac, mesojedac) *i u Stulićevu* (mesožderac, mesožder, mesojeđa).

MESOŽDERAN, mesožderna, *adj. koji meso ždere. Samo u Stulićevu rječniku* (mesožderan, mesojeđa).

MESPEĐE, *nekakav kladenac u Srbiji u okrugu požarevačkom.* Etnogr. zborn. 5, 416. — *Ne razabira se, je li fem. plur. ili je neutr. sing.*

MESTANIĆ, *m. prezime u naše vrijeme.* Kalend. srb. (1882) 38. — *Možda bi po južnom govoru bilo* Mjestanić.

MESTANOVIĆ, *m. prezime u naše vrijeme.* Drž. kalend. (1905) 210. — *Možda bi po južnom govoru bilo* Mjestanović.

MESTAR, mestra. *m. učitelj, majstor. Vaļada je iz tal.* maestro *(koje je iz lat.* magister). *Između rječnika samo u Voltiǵijinu* (mestar, meštar). *Vidi* meštar, mešter.

a) učitelj. Učinivši se *(t. j. sv. Dujam)* učenik Petrov do malo vrimena i mestru sfomu i tovorišem . . . drag ńim bi kako brat. Arch. slav. phil. 4, 428. Kako mestru ali naučiteļu. P. Radovčić nač. 445. I ostavi mestra tvoga. F. Lastrić test. 110a. To se tebi, pripoļubļeni mestre, ne bude dogoditi. 150a. Dok mestra pitam, učenik mi odgovara. 270a. Gledaj Isukrsta mestra od sviju kriposti. M. Zoričić osm. 133.

b) majstor (graditelj). Tu kapelu učini domin Vid; mestar (‚mestr') biše Marko *(iz početka* XVI *vijeka).* Mon. croat. 189.

MESTARSKI, *adj. što pripada mestrima. Samo u Voltiǵijinu rječniku* (maestrevole, artifizioso, meisterlich). — *Vidi* meštarski.

MESTARSTVO, *n. majstorija.* Zamisli i stavi mestarstvo visoko. Đ. Baraković jar. 61. — *Vidi* meštarstvo.

1. MÈSTI, mètêm, *impf.* verrere. *Akc. se mijeńa u* 1. *i* 2. *licu plur. prez.* metémo, metéte *(ali može biti i* mètêmo, mètête), *u* 2. *i* 3. *l. sing. aor.* mête, *u nom. sing. mušk. roda participa perf.* II.: mèo *i u neodređenijem oblicima partic. pas. svima osim nom. sing. masc.:* metèna, metèno. *Nalazi se u svim slav. jezicima, na pr. staroslov.* mesti, metą, *rus.* месть, мету, *češ.* mésti, metu *i t. d. Misli se, da je od istoga korijena i lat. glagol* metere *(žeti).*

a. *čistiti metlom. U rječniku Vrančićevu* (verrere), *u Mikaļinu* (verro, everro, purgo), *u Belinu* (scopare, spazzare), *u Voltiǵijinu* (scopare, spazzare, auskehren, ausfegen), *u Stulićevu* (verrere, scopis mundare, purgare) *i u Vukovu* (mèsti, mètem, mètoh, mètijâh, mêo, mèla, kehren, verro).

a) Objekt je kakav prostor, koji se čisti od praha i drugoga smeta; ako li je glagol u pasivu, onda su riječi, koje takav prostor znače, subjekt. Poče . . . vodu nositi, kuću mesti, drva sići. F. Vrančić živ. 74. Kuća ali kamara, u kojoj se sveđerice pribiva, mete se često i čisti, neka nije gnusobe. I. Držić 141. On metijaše kuću. B. Kašić fran. 18. Da kraļ mete zgrade dvorske jednom metlom. M. Radnić 383b. Tomu se Rimļane jaše veseliti i kuntrade mesti. Oliva 54. Služaše ńima sobe metući, posteļice steručí. A. Kanižlić fran. 187. Kakono pomļiva ženska glava mete kuću za očistiti ńu. F. Lastrić ned. 90. Čista jest ona kuća, koja se često mete. I. P. Lučić razg. 137. Svojim rukama običavaše mesti svoje pribivalište. izkaz. 13. Mete sobu. J. Rajić pouč. 3, 79. Zato kuću po svaki dan meti. J. S. Reļković 71. Kako Jana mete dvor. Nar. pjes. vuk 1, 344. Dvore mete lepa Jana, a suze roni. 1, 612. Kako je . . . mela kuću i radila sve ostale poslove. Nar. prip. vuk 159. U neđeļu dvore metijahu. Nar. pjes. petran. 2, 17.

b) Objekt je ono, od čega se što čisti. Ki kao metlom mete bokune s trpeze. M. Držić 258. Zač vidih zastave . . . gdi tlošni metu prah. Đ. Baraković vila 353. Dom ću Jerovoamov omesti, kao što se mete kao, da ga ne ostane ništa. Đ. Daničić 1 car. 14. 10.

c) bez objekta. Praše čestokrat sude i praše haļine, metijaše, sfijem i zdravijem i nemoćnijem prisluževaše. B. Kašić fran. 84. Zaštobo vaļa, da sada metem, sada perem, sada kuham. A. Kanižlić bogoļubnost 273. Svak ispred svoje kuće neka mete. Nar. posl. vuk 278.

b. mesti *o snijegu i o mećavi veli se, kad žestoko udara, kao da pred sobom sve metlom mete. U rječniku Mikaļinu* (mesti snig, snižiti, ningit), *u Belinu* (mesti snijeg, fioccare, nevigare, dicesi quando fà neve), *u Stulićevu* (mesti snig, ningere) *i u Vukovu* (mete snijeg, mećava, stark wehen, nives plurimae cadunt). *Ovamo će ići i primjer:* Silni sjever, jer ga jadi metu i mlate na oborja sjedbe i voća. J. Kavańin 166a.

c. mesti *o kugi se veli, kad se hoće naznačiti, da vrlo mori, kao da metlom mete po svijetu.* Metu kuge tri svijet okolo. J. Kavańin 377b. Sasvimtim u puku čestokrat kuga mete. A. Vitaļić istum. 372. Kuga jednako mete ubogare i bogatce. I. Đorđić salt. XVI. Narodi suproć narodima nasrtat će, mestit će kuge. S. Rosa 137a. Kad u vrijeme svetoga Grgura metijaše u Rimu kuga. B. Zuzeri 215. Jer me je dopao glas iz Skadra, da blizu kuga mete. S. Ļubiša prip. 169.

2. MÉSTI, métêm, *impf.* turbare, vertere, miscere. *Akc. se mijeńa u* 2. *i* 3. *licu sing. aor.* mête *i u muškom rodu participa perf.* II. mêo. *Nalazi se i u drugim slav. jezicima: staroslov.* mesti, metą, *rus.* мясти, мяту, *češ.* másti, matu *i t. d. Postańem i značeńem srodne su iz drugih indoevr. jezika riječi: staroind.* manthati *(vrtjeti), lit.* menturė *(mećaica).*

a. *mutiti. U rječniku Vukovu* (mésti, métêm, métoh, métijâh i métâh, mêo, méla, 1. einrühren, immisceo: mete svińama, 2. u C[rnoj] G[ori] maslo u stapu, die Butter scheiden, facere butyrum). Ne će od potrjebe meni bit kašu mesti. M. Držić 268 Neka loče, koju mete meću. V. Došen 10a. Dok reduje, vaļa svińam mesti. M. A. Reļković sat. 138. Dobar napoj s posijama meti. J. S. Reļković 60. Meća se mete od brašna

ili od mekińa i daje se psima i svińama. Vuk rječn. s. v. meća. Ona *(t. j. domaćica)* mlijeko vari, sir siri, maslo mete. V. Bogišić zborn. 63. — *Ovamo će ići i primjer, gdje je glagol uzet u prenesenom smislu:* Jer vojnici nete skupa gospodina, ki *(štamp.* ‚ka') u srcu mete gorčinu pelina. B. Krnarutić 22.

b. mesti se *kao vrtjeti se.*

a) u pravom smislu. U rječniku Belinu (mesti se, girarsi attorno, — mesti se svijet, patir di vertigine). Koji li nepokoj ja čuju u glavi? svit mi se vas mete, ter dubja i gore oko mene lete. Što ovoj bit more? M. Držić 114. Vir ispod ńih *(t. j. ispod plavi)* toliki je, ki se u pjenam bijelijem mete, da se ne zna, ali prije plavi ali vjetri lete. B. Bettera or. 9. A kad bludnost ńega smete, vrtoglav se onda mete. V. Došen 87b. — *Ovamo bi mogao ići i primjer:* Prišьdьši sьmrtь vьsa si pogubit. Têmь vь suje metem se. Sava pam. šaf. 3.

b) u prenesenom smislu o riječi, koja ne može čovjeku na pamet da dođe. U rječniku Mikaļinu (mesti se po ustijeh, stat na vrh jezika, in primoribus labris haerere), *u Stulićevu* (mesti se po jeziku, in primoribus labiis haerere) *i u Vukovu* (mete mi se po ustima, kad čovjek ne može da pogodi, a čini mu se da zna; *Vuk ovo meće pod* mèsti se, mètêm se, *a upravo bi trebalo* mésti se, métêm se). Dok se napokon istakne veleduh čovjek te kaže riječ, koja se svakomu vrtila u mozgu i mela po ustima. M. Pavlinović rad. 32. Méte mi se po glavi, a ne mogu evo pogoditi. *U Lici.* J. Bogdanović.

c. *miješati. U rječniku Belinu (samo o kreču:* mesti klak, far calce cioè impastar calce). Opet drugi čađe iz oǵaka tuku, sime š ńima i sa zemļom metu, tako siju buhaču na štetu. J. S. Reļković 140.

d. *buniti.*

a) mesti *(bez riječce* se). Mogao bi to sam tamo otrsiti, da nam ne meteš skupštinu tijema besposlicama. S. Ļubiša prip. 18.

b) mesti se. *U rječniku Bjelostjenčevu* (mesti se, metem se, turbor, perturbor). Byvati ubo i obyčnymь čtenijamь na obêdêhь po običaju, ne rьrьštuštju nikomuže ni metuštju se, ne smêšati onu polьzu sь mirьskymi besêdami ni prazdьnoslovьmi . . . Ašte li kto smuštaje jestь i mete se, rьrьtьnь že i rьrьte se i smetaje čtenije bezvrêmenymi i nepodobnymi besêdami, da jega utêšajetь ustavļaje trapezarь. Sava glasnik 40, 148 *(slično glasi to mjesto i u* Glasn. 24, 189). *U tome primjeru* mesti se *nema povratno ni pasivno značenje, već aktivno; — povratno je u primjerima:* Zašto su ļudi *i* navikli čitati kao *i*, pa će se jednako varati i mesti. Vuk nov. srb. 1818, 400. Toga radi rasrdih se na taj rod i rekoh: jednako se metu u srcima, ali oni ne poznaše putova mojijeh. Vuk jevr. 3, 10.

e. *mrsiti, zamršivati.*

a) mesti *(bez riječce* se). Pak se svijem putom obzirao i tragove meo, da ga drug ne stigne. S. Ļubiša. prič. 71.

b) mesti se. *U Vukovu rječniku* (mèsti se, mètêm se, sich verwirren, conturbor *sa primjerom:* metu se ždralovi; *akc. bi uprav imao biti* mésti se, métêm se).

f. *gužvati, gužvelati.* Da ne kaļa čohali papuča, da ne truni zlato od kavada, da ne mete burunǵuk-košuļe. Nar. pjes. vuk 1, 262.

g. *besputno govoriti.* Zamukni, himbeni svit, kojino mete, da nisu pošteni, ki se ne osvete. I. Ivanišević 300.

h. *Nije jasan razvoj značenja: okretati, obraćati, što ga ima* mesti *u primjeru:* Meju vami priču metete u izgovaranje ovo (inter vos parabolam vertitis in proverbium istud. ezech. 18, 2). Bernardin 31.

MESTICA, *f. potok u Crnoj Gori, koji se zove i* Sušica. Letop. mat. sr. 154, 67.

MESTIŃAK, *m. nekakvo mjesto na otoku Krku.* Od Mestińaka do Krševana. Zborn. za nar. živ. 4, 231.

MESTOVAČA, *f. zaselak u Bosni u kotaru hļevanskom.* Popis žit. bos. i herc. 456.

MESTOVCI, Mestovaca, *m. pl. nekakva dolina kod Visokoga u Bosni.* Zborn. za nar. živ. 8. 80.

MESTRICE, *f. pl. nekakvo mjestance u Dalmaciji u kotaru šibeničkom.* A. Mašek 98.

MESTRIĆ, *m. mali majstor. Samo u Voltiǵijinu rječniku, gdje griješkom stoji* mestrič (maestrello, maestruccio, ein kleiner Meister).

MESTRIJA, *f. isto što* meštrija *(vidi tamo). U rječniku Voltiǵijinu* (maestria, magistranza, arte, Meisterei, Kunst, Meisterschaft). Tempal sazidan mestrijom človičaskom. Starine 1, 219. U mestrijah i rabļenju od kojegod arti ili mestrije. Š. Budinić ispr. 5. Upita svakoga, koji ko zanat oli mestriju ima. A. Kadčić 91. Voda po mestriji izvađena iz cvita. 121.

MESTROVIĆ, *m. zaselak u Dalmaciji u kotaru kotorskom.* A. Mašek 31.

MÈSTVA, *f. soccus, tibiale. Iz tur.* mést *(neka obuća). U rječniku Mikaļinu* (mestve, navlake od kože, soccus), *u Bjelostjenčevu* (mestva, navlaka kožna, soccus ex corio) *i u Vukovu* (mestva, eine Art ledernen Strumpfes, tibialium e corio factorum genus *s primjerom iz neke nar. pjesme:* Na nogama mestve i papuče). *Gen. plur. je* mêstâvâ, *a u pjesmama i* mêstvâ *(vidi među primjerima).*

a. *kožni nazuvak, koji se nosi povrh čarapa (ili obojaka).*

a) za muškińe. Eto vam jedne papuče i jedne mestve dara uslasmo za jabuku *(u pismu Turčina Mustafa-age Petru Kegleviću iz početka* XVIII *vijeka).* Starine 12, 31. U Carigradu samo beratlije smiju nositi žute mestve i papuče. Vuk dan. 2, 87. *(Sluge)* na godinu imaju 40—50 for. i odjeću, kabanicu, hlače, prsluk, čižme ili mestve *(u Zemunu).* V. Bogišić zborn. 150. *(Mestve)* u bansko-krajiškoj Posavini i danas još se viđaju na nogu imućnijih ļudi. Mestve su kožni natikači, koji se (preko obojaka) nose u opanucih, da čuvaju stopu i list od vlage i studeni. Mestve se razlikuju od kožnatih „gamaša", koje su nekada nosili vojnici, samo bojom kože, koja je pravilno crvena, i tim, što imaju takoder i stopu, kao svaka čarapa. Narodne Novine 1880, br. 18. Mestva, kao kožna čarapa, koju su doskora i u sremskom podlužju nosili. Đ. Popović tur. reči 146. Na nogam mu mestve i papuče *(t. j. hoǵi).* Nar. pjes. hörm. I, 41. Negdje ga daruje i mestvama poput lovačkih ‚kamašna' *(t. j. mladoženja svojega tasta, oko Nove Gradiške u Slavoniji).* Zborn. za nar. živ. 1, 153. Na nogama nosi čorape, mestve i postule *(t. j. hoǵa u Bosni).* 4, 271. Da donese leba peksimeta, da donese svakom po opanke, arambaši mestve i opanke. Nar. pjes. vuk 7, 389.

b) za ženskińe. Omče joj se mestva po papuči, a papuča po mermer-kamenu, pade Ana u vodu Neretvu. Nar. pjes. vuk 1, 464. Stoji klepet mestva i papuča; al' eto ti Fatije đevojke.

3, 99. Al' eto ti Atlagića Ajke! stoji škripa žutijeh kavada, stoji klopot mestva i papuča 6, 79. A na noge svilene čorape, po čorapim mestve pozlaćene *(na djevojci Ružici)*. Nar. pjes. juk. 141. Već joj nogu nogom pritisnuo pa joj kaḷa mestve i papuče. 196.

b. *papuča, cipela.* Mestve, zlatom vezene papuče. Nar. prip. vrčev. 226. *Kajkavci gdješto nekakve ovisoke ženske cipele zovu* mestve. Zborn. za nar. živ. 3, 138.

MÈSTVICA, *f. dem. od* mestva. *Između rječnika samo u Vukovu.* Malo koje dijete obuče čarape, već na bosu nogu kožnate mestvice, a na ńe navuku opančiće *(u Visokom u Bosni)*. Zborn. za nar. živ. 8, 95.

MESUḶA, *f.* okrupna posve okrugla kruška, treba da ugńili *(u Vuki u Slavoniji)*. B. Šulek im. — *Ispor.* meso *pod* c.

MESÙRINA, *f. augm. od* meso. *U jednoga pisca našega vremena prezirno o prostijem vojnicima.* Kad ima novca i upravitẹ̀a, lako je po Aziji zgrnuti mesurine *(govor je o Turskoj)*. M. Pavlinović razg. 15. — *Ispor.* meso *pod* b, *a, b.*

MESÙVEĐE, *f. pl. isto što* mesojeđe. *Samo u Vukovu rječniku, gdje se postavḷa i akc.* mẽsuveđe. — *Biće po istočnom govoru mjesto* mesuvjeđe. *Nejasno je* -u-, *očekivalo bi se* -o-; *poradi* -v- *vidi kod* medvjed *(u pristupu)*. *Ispor.* mesoveđe.

MÈSVIJEĐE, *f. pl. isto što* mesojeđe. *Samo u Vukovu rječniku, gdje se kaže, da se govori u Paštrovićima. Poradi* -v- *vidi kod* medvjed *(u pristupu)*; *a vidi i riječ, koja je pred ovom.*

MEŠA, *f. isto što* 4 maša *(vidi tamo)*. *U rječniku Jambrešićevu* (meša, missa). Med mešami *(t. j. među gospođama, uz međudnevicu)*. R. Lopašić urb. 390 *(iz* XVII *vijeka)*.

1. MEŠAN, *adj. što pripada meši.* Mešne jabuke *(u kajkavaca)*. B. Šulek im., *biće jabuke, koje dospijevaju o velikoj ili o maloj meši (maši, gospojini)*.

2. MEŠAN, *m. tursko ime vaḷada isto koje* Mehmed, Meho *(vidi tamo)*. Mešan Avduramanović. Vuk dan. 3, 169.

MEŠANI, *m. pl. zaselak u Bosni u kotaru kḷučkom.* Popis žit. bos. i herc. 240.

MEŠANOVIĆI, *m. pl. zaselak u Bosni u kotaru dońotuzlanskom.* Popis žit. bos. i herc. 280.

MEŠĆÈMA, *f. sudnica, sudilište. Iz tur. (arap.)* méhćémé. *Između rječnika samo u Vukovu* (der Richterstuhl, tribunal). Izgoreše dva nova dućana i meščema, gdje kadija sudi. Nar. pjes. vuk. 1, 485. A ja idem s agom na kadiju, na meščemi da nam singilati. 2, 359. Dođu na meščemu pak viknu na zulum. M. Nenadović mem. 30. Na meščemu *(štamp.* ‚meščemu') odoše kadiji, da im sudi, čija je đevojka. Nar. bl. kapet. 426.

MEŠĆEMSKI, *adj. što pripada meščemi.* Dođe na meščemsku glavu po sto *(t. j. groša)*. M. Nenadović mem. 31.

MEŠETAR, mešetara, *m. nepristran posrednik među kupcem i trgovcem, grošićar, samsar, ńem.* Mäkler, *tal.* sensale. B. Šulek rječn. zn. naz. *Riječ imaju i Slovenci, od kojih je zar ušla u noviju hrv. književnost. Iz sredov. lat. riječi* messetus, *prema kojoj se u lat. dubrovačkim spomenicima nalazi* messeta, missita. Mon. rag. 1, 315. Komšije prodavaočeve i mešetari skoče na kupca i prodavaoca. Zborn. za nar. živ. 6, 285. *(ovo je u članku, koji je napisat tobože prostonarodnijem govorom Turske Hrvatske; ali je vrlo sumńivo, dali narod tamo govori* mešetar).

MEŠETARINA, *f. ono, što se plati mešetaru za ńegov posao, ńem.* Mäklergebühr, *tal.* senseria. B. Šulek rječn. zn. naz.

MEŠETIN, *m. zemḷište u Srbiji u okolini biogradskoj.* Etnogr. zborn. 5, 1073.

MEŠEVO, *n. selo u Srbiji u okrugu kruševačkom.* S. Koturović 62.

MEŠICA, *f. nekakva morska ribica.* L. Zore rib. ark. 10, 340.

MEŠIĆ: Mešića Brdo, *zaselak u Bosni u kotaru zvorničkom.* Popis žit. bos. i herc. 378.

MEŠKIN: Meškine ńive, *zaselak u Bosni u kotaru sarajevskom.* Popis žit. bos. i herc. 8.

MEŠKO, *m. prezime u naše vrijeme.* Imenik (1906) 31.

MÈŠKOḶÊNE, *n. nom. verb. od* meškoḷiti se. *Samo u Vukovu rječniku.*

MÈŠKOḶITI SE, mẽškoḷîm se, *impf. micati se sad ovamo, sad onamo. Samo u Vukovu rječniku, u kojem se kaže, da znači isto što* migoḷiti se *i da se govori u Srijemu i u Bačkoj.*

MEŠKOVIĆI, *m. pl. zaselak u Bosni u kotaru dońotuzlanskom.* Popis žit. bos. i herc. 286.

MÉŠŃAČA, *f. Samo u Vukovu rječn.:* kobasica s mesom, die Fleischwurst, Bratwurst, farcimen comminutis carnibus inculcatum. *U istom rječniku pored* mešńača *ima i* mesńača.

MEŠŃAK, *m. zao prišt. Samo u jednoga pisca.* Mešńak ako se napne na grlu oli digod na prigibli . . . Mešńaku oliti zliću *(lik)*. J. Vladmirović 26.

MEŠTA, *f. isto što* mašta *(vidi tamo)*. *Samo u primjeru:* Jer od tijeh gora prostranijeh još je ńena prostranija mešta. Osvetn. 2, 8.

1. MÈŠTAR, mẽštra, *m. učiteḷ, majstor. Nalazi se kašto i* mestar *(vidi tamo), s kojim je istoga postańa. Poradi nedostataka stare grafike ne može se za gdjekoji primjer sigurno reći, je li* meštar *ili je* mestar. *U rječniku Vrančićevu* (artifex, magister, opifex), *u Mikaḷinu* (meštar, učiteḷ, magister, praeceptor — meštar od retorike, rhetor. — meštar od koga zanata, magister, opifex), *u Belinu* (maestro), *u Voltigijinu* (maestro, artigiano, Meister), *u Stulićevu* (magister, praeceptor *s naznakom, da je iz glag. misala), u Vukovu (*Meister, magister *s naznakom, da se govori u Hrv.) i u Daničićevu* (magister). *Nalazi se i u rječniku Bjelostjenčevu i u Jambrešićevu, i to u obliku* mešter *(vidi tamo). Najranija je potvrda iz svršetka* XIV *vijeka (vidi pod* b, *b).*

a. *učiteḷ.*

α) uopće, t. j. tko uči makar koga makar u čemu. Ḷube . . . da jih ḷudi zovu meštre. Da vi ne htite se zvati meštrom, zač jedan jest meštar vaš. Bernardin 37. V gramatici je imel meštra Dunata. Transit 1. Učenik nije svrhu meštra. N. Rańina 148a. Za našega naučiteḷa i meštra očemo vzeti Ivana evanjelista. Korizm. 63b. Dunata ima meštra u gramatici, Autorijana u retorici. Starine 1, 226. Brijeme, koje nam je meštar, uči nas i kaže nam dan po dan, er što veće naučivamo, to t' mańe umijemo. M. Držić 296. Budući naučiteḷ i meštar svetoga pisma. M. Divković bes. xv. Ne bi ga sram . . . ulisti u družbu s jednijem meštrom od gramatike. B. Kašić iń. 32. Nije učenik nad meštrom ni sluga nad gospodinom. I. Bandulavić 203b. Rimḷani

. . . za meštra od retorike obrahu ga. F. Glavinić cvit 294b. Pri mlađahnoj lijepoj vili starca meštra ti promijeni. Ġ. Palmotić 1, 140. Kojim su djavli meštri, a ne duh sveti. I. Ančić vrata 81. Ne ima boļega meštra nego neprijateļ, koji ima pomńu od tvoga života i učinivši ti krivicu pokara ju. M. Radnić 387b. Bogoslovja meštar glavni. J. Kavańin 180b. Veli sv. Bažilijo, da je danguba meštar sviju zala. J. Banovac pripov. 239. Uči nas oni veliki meštar svega svita Pavao sveti. razgov. 32. Koji nepoštene riči govore . . . ne samo su učenici i sluge vražije, nego su još gori od djavla njiova meštra. 65. Pastiri i meštri iliti učiteļi od nauka krstjanskoga. F. Lastrić ned. 105. Budući umro jedan mladić novic reda kapucinskoga . . . ukaza se istu noć svomu meštru. 410. Alkuin meštar Karla Velikoga. A. Kanižlić utoč. 759. *i* kam. 545. Koliko držaše učenici riči meštra svoga Pitagore. kam. 50. Pitaće se crkva, koja je meštar od sviju. M. Dobretić 559. Jedan učenik upita Diogenesa: Meštre, kakvim bi se načinom najboļe bilo osvetiti svojim neprijateļom? M. A. Reļković sabr. 2. Ovaj mudri meštar krvoloka cesara Nerona *(t. j. Seneka)*. 7.

b) učiteļ mladeži u školi (što se među primjerima nalazi meštar od škole *ili* od škola, *to je prema lat.* magister scholarum). Kada hodeć na skulu od meštra bjen budeš. M. Marulić 143. Kakono dica meštra boj se Boga. 222. Vsaki meštar od škole svoje. Katek. (1561) 13. Gledajte, što ćemo od meštra od skule učinit. M. Držić 174. Vladavci čine zapoviditi meštrom od skule, da imaju naučiti ńihove učenike ovi nauk. P. Radovčić istum. 189. Pripovidavci, ispovidnici i meštri od skul pomļivo neka nastoje. M. Bjanković 32. Kad vi imate samo jedno dite, vi ga ļubite i meštru ga priporučujete. J. Banovac pripov. 15. Preporučamo i svijem meštrima i učiteļima, da nastoje, neka svaki dan djeca uče na pamet i govoru ovi nauk. I. Nenadić nauk 23. Zato meštri žele se po selih, svaki slova da dičici veli. J. S. Reļković 443. Petnajst dan gre (va) školu i već zna više od meštra. Nar. prip. mikul. 11.

c) meštar *se upotrebļava za Isusa Hrista kao učiteļa svojih apostola i svega svijeta.*

aa) u prijevodima jevanđeļskijeh mjesta za lat. magister, praeceptor, *grč. διδάσκαλος, ἐπιστάτης.* Meštre, hoćemo od tebe zlamenje viditi. Bernardin 30. Ako ja umih noge vaše, gospodin i meštar, i vi imate jedan drugomu umiti noge. N. Rańina 107a. Zašto s o(či)tnici i grišnici blaguje meštar vaš? I. Bandulavić 226b. Meštre, svu noć trudeći ništa ne ufatismo. F. Lastrić ned. 283. Meštre, znamo, da istinan jesi. J. Matović xxxii.

bb) izvan jevanđeļskijeh mjesta. Ne proda li Juda meštra svoga? Korizm. 56b. Isukrst slatki meštar naš dozva. Zborn. (1520) 97b. Juda . . . tvomu meštru reci sada. M. Vetranić 1, 344. O koliko se moļahu učenici meštru svomu govoreći . . . meštre naš pridragi, molimo te, ne hodi od nas. M. Jerković 81. Zatajavši svoga meštra . . . izašadši vanka Petar gorko se uzplaka. P. Radovčić način 35. Slidimo Isusa meštra našega. I. Ančić svitl. 116 (Juda) vrtao znadijaše, buduć u ńeg dohodio većkrat s meštrom. P. Knežević muka 11. Isukrst meštar od sviju kriposti. F. Lastrić test. 328b. Jer si me namislio izdati kao Juda svoga meštra. A. Kačić razg. 57. Kada apoštoli sveti razumiše od poļubļenoga meštra svoga. B. Leaković nauk 75. Božanstveni meštar nauči nas . . . govoreći. Grgur iz Vareša 25. Onda Petar govoraše: o Isuse, meštre dragi. Nar. pjes. istr. 6, 7.

b. majstor.

a) uopće (vidi majstor *u pristupu i pod* a*).* Zavidi jedan meštar drugomu meštru. Korizm. 36b. Počtovan muž meštar Valenta. Mon. croat. 206. Četvrtoj (*t. j. kćeri*) bi ime zavidost, tuj dâ za meštre. Zborn. (1520) 3b. Davaše meštrom dobitak. Ant. Dalm. nov. tešt. 203 (act. ap. 19, 24.). Ne će se veće nijedan meštar nijedne meštrije v tebi najti (apocal. 18, 22). 2, 201. Kakono majstori stari i meštri od poslova, koji se nigda ne trude. M. Radnić 57a. Tu su *(t. j. pod gradom, koji se osvaja)* svaki meštri od turaške zemļe, ki su u svem višći, kako se grad bije. I. Zanotti skaz. 20. Odgovor bogoļubnoga nikojega meštra. A. Kanižlić utoč. 551. Dozvao je meštre od različnih majstorijah. kam. 471. On se spremi tražiti meštra, koji bi ga taj veliki i mučni zanat učio. Nar. prip. bos. 98. On se zda za meštra, ki dela s pol celo. Nar. prip. mikul. 86.

b) majstor ovoga ili onog zanata ili vještine (čizmar, kipar, krečar, ļekar, rudar, slikar, svirač. štampar, zidar, zlatar i dr.) Ja Rusko, sin meštra Kristofora lêkara, logofet dubrovački *(iz god.* 1392). Spom. sr. 1, 36. Meštrь Tomazь, sinь meštra Givana, meštrь Givanь odь Pavije, meštrь Ġovanь izь Jakina *(iz početka* xv *vijeka.* ‚Ovi su meštri ļekari općinski, svi iz Italije', — *bilješka izdavača).* K. Jireček spom. 55. Meštar, ki zvoni v organ *(t. j. u crkvi).* Kořizm. 5b. Štampane po meštru Grguru Seńaninu *(t. j. kńige).* 104b. Što je po meštru zidano, kuće, dvorovi, crkve. Zborn. (1520) 53a. To su meštri, ki zidaše ta zvonik. Mon. croat. 223. Ki se bogom poklańate, ke od driva ali gnile za pinezi meštri čine. P. Hektorović (?) 91. Gusle jedne po hitru meštru udilane. P. Zoranić 62. Ispade zub po zub, bez meštra vade se. N. Naļešković 1, 342. Kleopila posla meštra hitra, ispisati obraz Aleksandrov. Starine 3, 300. Peti dio *(t. j. ide)* meštru, ki ga *(t. j. mlin)* čini i drži. Stat. poļ. ark. 5, 283. Obuću . . . meštru nikomu, da zakrpa, poda. F. Glavinić cvit 106b. Meštru nikomu turan crikve s. Marka zidajućemu. 108a. Na priliku dobra meštra, ki najprvo prsten zlat ukuje. 167b. Ne pristoji se hitrosti meštra umiteona staviti ruku na onoga nemoćnika, koji bi mu umro posred liječeńa. B. Kašić fran. 16. Koji bijaše meštar u građi od pribivališta. M. Radnić 252a. Tim, gospode izabrane, ako ćete bit servane, uzmi svoga meštra za se *(t. j. čizmara)* svaka sebi na ponase. A. Sasin 172b. Kraļ Stipan dovede meštre od nimačke zemļe, da kopaju i raztavļaju rudu zlatnu i srebrnu, s kojom ńegovo kraļestvo obilovaše. A. Kačić razg. 49. Našavši meštre od stinah, koji imadu stine kresati i diļati, stupove od mramora načińati. korab. 216. Meštre za diļati daske, grede i druge lipe stvari od cedra načińati dovesti čini David. 216. Dogovori se s jednim meštrom od klačine, koji u isto vrime paļaše klačinu. M. Zoričić zrc. 209. Postolo su jutle, nutri blato švićka, kadi je ta meštar, ki bi škuļu zabuzdal? Nar. pjes. istr. 3, 19.

c) krvnik, ģelat (rijetko); ispor. u mag. meister, *koja riječ upravo znači meštar, majstor, ali može i ovo značiti; vidi i* meštriti. O cocani, hitri meštri muki krivi vole destri. P. Hektorović (?) 158. Vi ste meštri velo hudi *(govori se krvnicima).* 159. Dobru meštru jesi u ruke, ki

će t' dati nove muke. 162. Meštri kotal pun uzdvignuvši velik ulja, podajn žeravice nagrnuhu... F. Glavinić cvit 130b.

c. *učeńak, vještak.* Mnoge stvari uzdržaše za se meštri, ko se govore kožnografi, četiri meštri, ko se govore aštrulozi *(iz* xv *vijeka).* Mon. croat. 107. Svi bihu meštri u hitrostijeh i nastojahu na nauk sfete teologije *(ovo će biti prema lat.* magister artium). B. Kašić iń. 47. Oba tako svom jakosti biju se oni bez pokoja, a vidjet su u hitrosti da su pravi meštri od boja. J. Palmotić 369. Ere su obadva prihitra u lovu i meštri od lova u lugu ovomu. A. Sasin 133. — *Ovamo bi mogao iči i primjer:* Prijamuš kraļ . . . v jutrê povêda vsêm meštrom Trojskêm i prorokom i vlastelem, da mu povêde, čto hoće biti san on *(iz glag. rukopisa g.* 1468). Arkiv 9, 122.

d. *načelnik, nastojnik nad čime.* Usiluju se meštri od kuć poglavic i gospode svitovne, za da čisto i dospiveno pridadu razlog svojim gospodarom od službe i tratńe blaga ńihova *(ispor. tal.* maestro di casa, *ńem.* Haushofmeister). P. Radovčić način 85. Meštar od ceremonij, poglavnik od mužike, sakristani neka pomļivo izvrše, što su držani. M. Bjanković 115. Plemenite krvi svi su, velom meštru podložni su *(govor je o vitezima sv. Ivana).* J. Kavańin 385b. Osvim meštra velikoga, ki u glavnom gradu sidi. 386a. On ne traži od kapije meštra *(t. j. kapiģiju).* Š. Štefanac 44. — *Možda ovamo ide i primjer:* Mi Juraj knez Zrinski, rimske cesarove svetlosti tarnik, meštar i tanačnik *(iz* xvi *vijeka).* Mon. croat. 269.

2. MEŠTAR, *m. prezime zabiļeženo pod kraj* xv *vijeka.* Mon. croat. 158.

MEŠTARNO, *adv. majstorski. Samo u Vrančićevu rječniku* (affabre). — *Nepouzdano.*

MEŠTARSKI, *adj. majstorski. Između rječnika u Stulićevu* (magistrorum, solers, artificiosus); *također u Bjelostjenčevu* (artificiosus) *i u Jambrešićevu* (artificialis, opificus), *i to u obliku* mešterski, *koji odgovara štokavskome* meštarski. Da glavar meštarski iz zida visokoga pade doli. F. Glavinić cvit 13a.

MEŠTARSTVO, *n. majstorstvo, majstorija. U rječniku Stulićevu* (magisterium, cuiuscunque magistri dignitas vel officium) *i u Daničićevu* (magisterium). Koliko je razumiti od toga meštarьstva *(t. j. pisarskoga, — iz početka* xv *vijeka).* Mon. serb. 253. Meštarstvo hitrih ruk. Đ. Baraković vila 105. — *U ovom primjeru kao da je: meštarska (učiteļska) služba, dostojanstvo (čitavo je mjesto nejasno):* Utemeļilo bi vladanje alti meštarstvo *(govor je o crkvi).* I. Ančić vrata 207.

1. MEŠTER, meštera, *m. učiteļ. Iz maģ.* meister *(koje je opet iz ńem.* Meister, *a to iz lat.* magister). *Što se* mešter *nalazi u rječniku Bjelostjenčevu* (mešter, majstor, naučitel) *i u Jambrešićevu* (mešter, magister, artifex), *to ne ide ovamo, jer u kajkavaca je gen.* meštra, *i zato odgovara štokavskome* meštar, *gen.* meštra. Učil kńigu kod Pavla meštera. Glasnik 56, 138. Dobri mešter . . . počeo se sa mnom razgovarati. D. Obradović živ. 21. On se nije dao zvati mešterom. 22.

2. MEŠTER, *m. muško ime (ili prezime) u spomeniku* xiv *vijeka.* Deč. hris. 46.

MEŠTEROVIĆ, *m. prezime u Srba našega vremena izvedeno od osnove pridjeva* mešterov, *a to od* mešter. Šem. pakr. (1898) 26. Šem. mitr. (1900) 181. Imenik (1906) 244. Etnogr. zborn. 6, 855.

MEŠTRA, *f. (vaļada) zaselak u Bosni u kotaru foćanskom.* Popis žit. bos. i herc. 60.

MEŠTRAL, m. *Tako u Poļicima zovu vjetar, koji puše od zapada prema istoku.* Zborn. za nar. živ. 8, 208. — *Iz tal.* maestrale *(sjeverozapadni vjetar).*

MEŠTRIĆ, *m. dem. od* meštar, *neznatan, slab meštar, učiteļ. U rječniku Belinu* (maestrello) *i u Stulićevu* (vilis magister *s naznakom, da je iz Belina rječn.). Možda ovamo ide primjer:* Grajski pučani i Zagraja meštrici su kamenari. J. Kavańin 142b.

MEŠTRICA, *f. učiteļica. Riječ načińena prema* meštar *(u značeńu: učiteļ). U rječniku Mikaļinu* (meštrica, meštriña, naučiteļica) *i u Stulićevu (u kojem je značeńe zlo zabiļeženo:* vilis magistra). Divica Marija . . . mati milosti, meštrica naukov. F. Glavinić cvit 354b. Da je . . . rimska crkva svije crkava mati i meštrica. I. Ančić vrata 225. Kada potreba bijaše meštrica. M. Radnić 508a. Da je sama rimska crkva meštrica istine. A. Baćić 168. Žalošćahu se apostoli, zašto sirote ostajahu na ovom svitu izza božanstvene meštrice. F. Lastrić test. 388b. Bila je ona *(t. j. Bogorodica)* meštrica apoštolah. A. Kanižlić utoč. 570. Grci jesu poznavali . . . crkvu rimsku za mater i meštricu svijuh crkvah. kam. 139. Ovo nas meštrica stvarih narav uči. 715. Zlo dangube imade narav sviju zala, jere jest meštrica svake zloće. Đ. Rapić 146. Da meštrica svaka bude za naučit širom ļude *(govor je o rđavijem ženama, koje svojim riječma i djelima navode ļude na nečiste grijehe).* V. Došen 102b. Rimsku crkvu za sviju crkva mater i meštricu poznajem. I. Velikanović upuć. 1, 331. Hoćete li ju meštricu u svakoj vrsti? A. Tomiković gov. 194. — *Govori se u istom značeńu i danas na Rabu, gdje je akc.* měštrica. M. Kušar rad jug. ak. 118, 22.

MEŠTRIĆ, *m. prezime u naše vrijeme.* Schem. zagr. (1875) 267. *Zabiļeženo i u spomeniku* xvi *vijeka:* ‚Mestrych'. R. Lopašić urb. 107. *(ovo bi se moglo čitati i* Mestrić).

MEŠTRIJA, *f. majstorija. Poradi nedostataka stare grafike ne može se za gdjekoji primjer sigurno reći, je li zapisato* meštrija *ili* mestrija. *Iz tal.* maestria. *U rječniku Vrančićevu* (ars, artificium), *u Mikaļinu* (meštrija, zanat, ars), *u Bjelostjenčevu* (meštrija, zanat, ars, magisterium, artificium), *u Jambrešićevu* (artificium, ars) *i u Stulićevu* (meštrija, meštarstvo). *Najranije su potvrde iz* xv *vijeka (vidi prvi primjer pod* a, *a i pod* b).

a. *zanat (vidi* majstorija *pod* a).

a) u pravome smislu. Treto dobro estь meštrija, a to se uzdrži v meštrijah, ke su na semь svitu. Kolunić zborn. 15. Tribi je, da bude ali da pride *(t. j. milostiňa)* od tvoje meštrije i od tvojega pota i fatige. Korizm. 9b. Ne htij se oblinit naučit meštriju. M. Marulić 145. Buduć on one iste meštrije (act. ap. 18, 3). Ant. Dalm. nov. tešt. 200b. Ne će se veće nijedan meštar nijedne meštrije v tebi najti. (apocal. 18, 22). 2, 201. Izvan božanstvenoga nauka tri meštrije imaše *(t. j. sv. Pavle):* znadiše konope plesti, postole šiti, crikveno ruho poplitati. F. Glavinić cvit 208a. Barbijeri . . . se ne svjetuju š ńim u ono, što je od ńih meštrije. i. Držić 310. Izmed svijuh meštrija iliti zanata. A. Blagojević khin. 2.

b) zanat u prenesenom smislu: posao, služba, od šta tko živi ili u čemu život provodi. Svaki verni človek ima svoje dilo, opravļańe i službu ili meštriju. Postila (1562) 121a. Na meštriju

hitoribsku vratihu se svoju *(t. j. sv. Petar i Andrija)*. F. Glavinić cvit 201a. Da izvidi čast ili meštriju pokornika. svitl. 50. Da ti razmisliš bitje tvoje i pustiš nepoštenu i prokletu meštriju, koju činiš sramotom tvojom *(govori se ženi svodnici)*. B. Kašić per. 36. Naučiti će redovnik meštriju, koja jest meštrija vrhu svih meštrija *(t. j. posao ispovjednički)*. M. Bjanković 54. Neka ne čine meštrije potišćene *(t. j. sveštenici)*. 106. Laž sada i ciganija skoro da ni zla meštrija. P. Vitezović pririč. 62.

b. *nauka, nauk (ispor. značeńe učitelj riječi* meštar, *vidi tamo pod* a). Peto, ko se govore filožofi . . . od kih nijedan v svojej meštriji gramatiku dopusti imêti mesta *(iz* xv *vijeka)*. Mon. croat. 107. Kako on sfi nebeski zlameni sfojom hitrijom umiti iskuševaše, tako i sina u meštriji toj hitro uvižba. P. Zoranić 70. Svoj žitak vaskoliki . . . meštriji vojačkoj jest bio posvetio. I. Zaničić 145. — *Ovamo ide možda i primjer:* Pod regulom i meštrijom svetoga Benedikta. B. Gradić djev. 143.

c. *umjetnost, vještina (vidi* majstorija *pod* b, d, e). Svoju meštriju vuhvenu prizva djavla. Transit 247. Vsimi knigami naučen zelo i meštrijami takaje *(t. j. car Adrijan)*. Š. Kožičić 35b. Človik mira i rati meštrijami slavan. 52. Mercurius . . . dobra izgovarańa ričih meštriju *(t. j. pokloni Pandori)*. I. Zaničić 228. Priprosti su versi, jer vezani prez meštrije. M. Kuhačević 23. Fortuna otvara srce i meštriju jednoga mornara. 39.

d. *lukavstvo, hitrina.* (Djaval) poče iskati tańu meštriju za naskočiti tomu mladiću. Transit 266. Zlimi meštrijami postupi na arhijerejstvo *(t. j. papa Ivan* viii). Š. Kožičić 19. Nače knez nastojati pri kralju vsimi puti i meštrijami, zvan da bi na dvor. 56b. Pri ovoj besedi razumiti se ima vsa dijavla meštrija, moć i oblast. Postila (1562) 210a. Različitimi po noći i po dnevu poče ga napastovati meštrijami. F. Glavinić cvit 15a. Ide napastnik tor ju nikimi, kako on znadiše, nukaše meštrijami. 320b. Djaval ke meštrije pripravla za prihinit človika. čet. posl. 4. Čemu, al' boju al' zavitu Grci koňa usnovaše? Čija je meštrija il' himba tu? I. Zanotti en. 13.

e. *način (samo u jednoga pisca).* Drakun, proti komu nijedna meštrija, da bi ga utukli, najti ne mogaše se. F. Glavinić cvit 244a. Kakovom meštrijom stari Grci smrt pingahu. čet. posl. 10. Prošastno i prišastno ne vidi se vrime, a sadańe čudnom miče se meštrijom. 14. Ako bi podal meštriju, da ne more žena začeti. svitl. 64.

f. *oruđe, sprava.* Zvonenije razlikih meštrij od muzike. Transit 174. Ne mogaše hoditi nego na nikih drivih ali inih meštrijah povlačeći se rukami po zemji. 275. Naredivši meštrije ot driva vzeše dito van iz vode. Mirakuli 87. Niki *(t. j. mučenici)* z nikimi ostalimi propastnimi meštrijami umoreni. F. Glavinić cvit xviii.

g. *radevina (vidi* majstorija *pod* g). Angel naglostju svojom meštriju kola rasipa onoga. F. Glavinić cvit 386a.

h. *učiteljica (tal.* maestra). *Govori se u Lumbardi na Korčuli, gdje je akc.* měštrija. M. Kušar nast. vjesn. 3, 337.

MEŠTRIŃA, *f. učiteljica, meštrica. U rječniku Mikalinu* (meštriňa, meštrica, naučiteljica) *i u Stulićevu* (magistra). *Potvrda se našlo samo u dubrovačkijeh pisaca.* Otot vaše meštriňe, kojijeh nauk zagrlato. B. Gradić djev. 137. Koja sam meštriňa vrh drugih žena svijeh. F. Lukarević 51. Nijesi li ona ti meštriňa od zloba najhuđijeh? 62. Vaj, i ti naravi, nepomna meštriňo! zač ženam u obraz i zgar van stavi toj, što dvorno i krotko imaju u sebi? D. Zlatarić 60a. Rijećeš *(t. j. rijet ćeš)* 13 zdravijeh Marija . . . jednu votu na čas od krune, koju ima *(t. j. Bogorodica)* od djevice . . . drugu votu na čas od krune, koju ima od mučenice . . . tretju votu na čas od krune, koju ima od meštriňe, pitajuć joj, da ti ukaže i nauči put od neba. I. Držić 110. I lakomoj svoj požudi zla meštriňa i prokleta. J. Palmotić 342. S tega uzroka isti svetac imenom od meštriňe smrt naziva: Magistra vitae et disciplinae mors est. B. Zuzeri 212.

MEŠTRIŃICA, *f. dem. od* meštriňa. *Samo u primjeru:* Sokliniče duge imaju one vješte meštriňice. A. Gleđević 282b.

MEŠTRIŃIN, *adj. što pripada meštriňi. Samo u Stulićevu rječniku* (ad magistram spectans).

MEŠTRIŃSKI, *adj što pripada meštriňama. Samo u Stulićevu rječniku, gdje mjesto* -ń- *grješkom stoji* -n- (ad magistras spectans).

MEŠTRITI, meštrim. *Bez sumńe je glagol ovaj u svezi s imenicom* meštar, *ali mu je teško odrediti značeńe. Nalazi se samo u dva pisca; u jednoga kao da znači: rezati, sjeći.* Kosijer brže ‚nie' (*ovo će biti pogrješka u rukopisu ili u štampi; po smislu bi se očekivalo:* meni), što su ńim meštrili. M. Držić 461. — *U drugoga pisca kao da znači: mučiti, kazniti, udarati (ispor. značeńe krvnik riječi* meštar *pod* b, c). Prid paklenimi besi, ki ga budu meštrili na priliku nemilih haharov, hoće skakati. F. Glavinić cvit 148a. Sudac učini Vida gola svući i s palicami meštriti ga. 188a. Trikrat od Židov bi tepen i svaki krat po trideseti i devet zamahov prija; takov običaj više grajane rimske meštriti. 208a. Dioklecijan učini ga (Petra) prid očima svojima grozno meštriti. 304b. Ter svih trih z nikimi biči toliko meštrihu, dokle dušu stvoritelju podahu. 366a. — *U istoga pisca ima i* meštriti se *s nejasnijem značeńem:* Juraj . . . kopjem u ruki meštreći se . . . priskoči ondi. cvit 101a. Meštreći se okol ńega hahar, Ursicin prestraši se. 110a. Ča jest priprava grihu? Jest stvar ona, ob koji človik meštri se, kad sagrišuje; na priliku kradući človik ruku protegne, skriňu otvara i pineze grabi. svitl. 16.

MEŠTRIV, *adj. majstorski, vještački. Samo u primjeru:* Čujahu se gledajući meštrivo viteza sidiňe na voluji glavi. Starine 3, 229.

MEŠTROV, *adj. što pripada meštru. Između rječnika u Stulićevu* (ad magistrum spectans). Rukami i nogami meštrovimi miče se. F. Glavinić čet. posl. 14. Prez meštrove krivine. I. Ivanišević 124. Sumljite od ovoga obećańa kao i s. Toma od meštrova ukazańa. J. Banovac razgov. 37.

1. MEŠTROVA, *f. učiteljica. Između rječnika samo u Stulićevu* (magistra). Ka *(t. j. rimska crkva)* po odlučeniju gdna. Boga je i mati vsih crikav i ńih meštrova. I zato vse crikve ńoj kako meštru i meštrovi jesu dužne poslušati. Naručn. 20a.

2. MEŠTROVA, *f. nekakva zemja u Poljicima.* Zborn. za nar. živ. 8, 201.

MEŠTROVAC, Meštrovca, *m. zaselak u Bosni u koturu fočanskom.* Popis žit. bos. i herc. 60.

MEŠTROVATI, meštrujem, *impf. biti meštar učiteljovati. Između rječnika samo u Stulićevu*

(magistri munus exercere). Koji ne razumi nikomu meštrovati. J. Filipović 1, XIII. Nit v varoši meštra, ki bi ti meštroval, nit u fari popa, ki bi te pokopal. Jačke 159.

1. MEŠTROVICA, *f. učiteļica.* Sestricu moju i meštrovicu peļaju na muke. F. Vrančić živ. 60. Julija ńe meštrovica tri dni plačući nije se dilila od greba. 95. Gdi jazičit uče dica, vridna ti bi meštrovica. I. Ivanišević 172. Sad nije *(t. j. Grčka)* svijeta svega meštrovica. J. Kavańin 289b. Žeļna jedna gospoja ńezina meštrovica znati. I. P. Lučić razg. 49. Ona *(t. j. Bogorodica)* bila je meštrovica apoštolska. Grgur iz Vareša 108.

2. MEŠTROVICA, *f. pusta u Slavoniji u županiji virovitičkoj.* Razdjeļ. hrv. i slav. 77.

MÈŠTROVIĆ, *m. prezime.* Imenik (1906) 282. *Nalazi se u Lici.* J. Bogdanović.

MEŠTROVIĆI, *m. pl. ime dvjema zaseocima; jedan je u Bosni u kotaru visočkom, drugi u Hrvatskoj u županiji modruško-riječkoj.* Popis žit. bos. i herc. 124. Razdjeļ. hrv. i slav. 17.

MEŠTROVSKI, *adj. meštarski, majstorski. Samo u Vrančićevu rječniku* (artificiosus).

1. MÊT, mêta, *m. mjesto, gdje se mreže meću, kad se riba lovi. Akc. je u lok. sing.* métu, *a u plur. je (vaļada)* mětovi, metóvâ. *Od istoga korijena, od kojega je i glag.* metati. *U rječniku Vukovu* (ono mjesto, gdje se meće preda, kad se riba lovi, der Ort, wo das Netz beim Fischen in's Wasser geworfen wird, iactus *s dodatkom, da se govori u Osijeku).* Svaki ribar ima svoj met i tu meće svoje alove. „Na metu stojim", — „met odmaram", govori se tada. A na metovima i hrane ribu, i to ļeti, kad je voda malena, a bistra. U gvozdeńaku se kuha ječam, dok ne pukne zrńe, pa onako kuhan sa čamca bacaju ispolcem na metu. Što se boļma hrani riba na metu, tijem se sve više ńe kupi tuda, i onda je alovom pokupe. M. Medić letop. 166, 73. *Govori se i u Istri, gdje je akc.* mèt, *gen.* mèta (statio piscatoria). D. Nemanić (1883) 8. *Vaļada je to značeńe i u primjeru:* Omišani navratili pod Osiń svoj teg, da se kušaju metovi i da se lovina dariva na jagmu. Pa do danas (ostali) . . . metovi omiški pod Osińem. M. Pavlinović razl. sp. 384.

2. MET, *m. Samo u Šulekovu* rječn. znanstv. naz.: Met, metak, metań, *ńem.* Wurf, *franc.* jet, *tal.* gittata, tiro, — kos met, schiefer Wurf, smjer meta, Wurfrichtung.

3. MÈT, *kao da je skraćeno mjesto* metla. *Samo u ovoj zagonetki:* Šeremet met, kraļev zet, za vratima stoji, djevojke prosi. *Za tu se zagonetku veli u Vukovu rječn.* (1898) *s. v.* šeremet *da joj je odgonetļaj:* mačka i miš, *a u S. Novakovića* nar. zag. 130: metla, — *i ovo daje boļi smisao.*

1. MÉTA, ˙ . ć ļ, *biļeg (u igri). S istijem značeńem nalazi se ova riječ i u ruskom jeziku* (мѣта) *i u poļskom* (meta). *Iz lat.* meta. *Između rječnika u Bjelostjenčevu* (meta, cil, sphaeristerium) *i u Vukovu* (meta, kad se igra lopte, das Ziel, meta *s dodatkom, da se govori u vojvodstvu).* Družina se razdeli na dve stranke, kao i kad se igra lopte pa u prostranijem poļu postave jedni naspram drugih, na 30 ili i više koraka, po jedan proštac ili štogod drugo pozgodno, i to zovu meta. M. Đ. Milićević živ. srb.[2] 249.

2. META, *f. biļka, koja se zove i* metva, metvica. *Riječ se s istijem značeńem nalazi i u drugim slav. jezicima: staroslov.* męta, *rus.* мята, *češ.* máta, *poļ.* mięta *i t. d. Iz lat.* menta (mentha), *otkle je i ńem.* Minze, *a lat. je riječ iz grč. μίνθη (ili μίνθα). U rječniku nijednom. Potvrda ima samo iz čak. govora.* Desetite metu i rutu (luc. 11, 42). Ant. Dalm. nov. tešt. 104. *Danas se govori u Istri, gdje je akc.* mèta. D. Nemanić (1884) 20. *i u Vrbniku na otoku Krku.* Zborn. za nar. živ. 5, 69.

3. META, *f. mjesto u Srbiji u okrugu kragujevačkom.* Livada u Meti. Sr. nov. 1861, 502.

METAC, meca, *m. kao da je isto što* metak *(vidi tamo). Samo u primjeru:* Metac rije iz kneževih grla *(t. j. iz pušaka),* a Trebeš mu odziva se jako. Osvetn. 5, 107.

MÈTÂČ, metáča *(tako je zabiļežen akc.),* onaj, koji se meće kamena *(u igri).* I. Pavlović.

MÈTAČA *(tako je zabiļežen akc.), f. peruška, ńem.* Federwisch. U Krašiću u Hrv. S. Ivšić.

METÀ(J)ICA, *m. čovjek mutļivac, varalica, tal.* imbrogliono. L. Zore paļetk. 110, 225. *Vidi* meća(j)ica *pod* b. — *Glas* -j- *može se izgovarati, ali se ne mora.*

META(J)INE, *f. pl. mjestance na ostrvu Pagu.* A. Mašek 142. — *Glas* -j- *može se izgovarati, ali se ne mora.*

META(J)IVA, *f. biļka, lat.* Ajuga, Chamaepilys. *U Vrbniku na otoku Krku.* Zborn. za nar. živ. 5, 69., *gdje piše bez* -j-.

MÈTAK, mětka, *m. metań, hitac. Između rječnika samo u Stulićevu* (iactus); *a ima i B. Šulek u svome* rječn. zn. naz. *(vidi kod* 2 met). Jake kule silno oružane rigale su tisuće metaka. Osvetn. 5, 107. A koliko palo je metaka, da je svako pogodilo zrńe, ne bi bilo na poboju živa. 7, 45. Posle toga Švaba izbaci nekoliko metaka (iz kumbare). M. Đ. Milićević pom. 77. Tim metkom rani još jednoga Turčina. 283. *Govori se u Lici:* Da mi je samo edan mětak prâ. J. Bogdanović.

MÈTÂL, metála *(biće takav akc.), m. ruda (koja se kuje). Iz lat.* metallum *(a ovo iz grč. μέταλλον).* Zlato i srebro i biserь i drago kamenje i drazi metali. Kolunić zborn. 203. Ako se služil jest pinezom himbenim skovanim ne od istinoga zlata il' srebra, ner inoga metala. Š. Budinić ispr. 67. Da rade i iz zemļe svoje šaļu sirovu robu, a osobito metale i loj. Đ. Daničić istor. 138.

METALA, *mjestance u Dalmaciji u kotaru spļetskom.* A. Mašek 116. *Ne razabira se, je li fem. sing. ili je neutr. plur.*

METALAC, metaoca, *m. strjeļač, t. j. onaj, koji strijele meće. Samo u rječnicima, i to u Mikaļinu* (metalac, strilac, iaculator, funditor), *u Bjelostjenčevu* (metalac, strelec) *i u Stulićevu* (iaculator, qui vibrat).

METÁLCE *(tako je zabiļežen akc.), n. dem. od* metalo. Dajde mi edno metalce sijena za tele posudi. *U Lici.* J. Bogdanović.

1. METALICA, *f. brdska kosa pod žirorodnom gorom na istočnoj strani manastira Ļubostińe (u jagodinskom okrugu u Srbiji).* Glasnik 61, 128.

2. METALICA, *f. nekakvo mjesto u Lijevču u Srbiji, za koje narod govori da se zato tako zove, što je tu Marko Kraļević* metao *kamenje teško do* 100 *kilogr.* Etnogr. zborn. 5, 480.

3. METALICA, *f. nekakvo zemļište u jugozapadnoj Srbiji.* Etnogr. zborn. 6, 625.

METALIK, *m. novac od* 5 *para u Kosovu Poļu i uopće u Staroj Srbiji.* Etnogr. zborn. 7

329. 456. — *Jamačno je iz grč.* μεταλλικός *(t. j. metalni).*

MÈTALÎŠTE, *n.*

a) metalište je mesto, gde se zimi stoci polaže (meće) hrana. Govori se u užičkom okrugu u Srbiji. S. I. Pelivanović.

b) mètalîšte zovu u Liki mjesto, odakle se kamenom baca ili umeće „Ajmo na metalište pa ćemo se umetati". J. Bogdanović.

c) Metalište *je brdo u Srbiji u okrugu jagodinskom.* Etnogr. zborn. 6, 247.

MÈTALO, *n.*

a) ono sijena, što se u jedan put zimi položi govečetu, der Vorwurf (des Futtertheils vor das Vieh), portio pabuli. Vuk rječn. *Govori se i u sjevernoj Dalmaciji:* metalo sina, t. j. koliko se meće svaki put prid końa (porcija). J. Grupković.

b) metalo, metaļka, *ńem.* Wurfmaschine, *tal.* balista. B. Šulek rječn. zn. naz.

METAĻ, metaļa, *m. neka bolest očiju.* Kad oteče trepavica i grebe u oku, kažu, da je metaļ. *U Bačkoj.* M. Jovanović-Batut. *Vidi riječ, koja za ovom dolazi.*

MÈTÂĻE, n. Eine Art Augenkrankheit, morbus quidam oculorum: navuklo mu se metaļe na oko. Metaļe se baje metlom, perom, bijelijem lukom, soļu i bļebom. Vuk rječn. *s naznakom, da se govori u Crnoj Gori. — Biće u svezi s glag.* metati, *ali je teško razabrati svezu u značeńu.*

MÈTÂĻKA, *f.*

a. *nom. appell.*

a) mjesto, gdje se momci meću kamena, die Wurfstätte, iactus (?). Vuk rječn.

b) metaļka, metalo, *ńem.* Wurfmaschine, *tal.* balista. B. Šulek rječn. zn. naz. *Dakle sprava za metańe (bacańe) kamena. Možda ovamo ide primjer:* Drugi drugom skačke odkoraci il' s ramena metaļkom odbaci. Osvetn. 4, 2.

c) ciļ, biļeg, nišan, tal. bersaglio. L. Zore paļetk. 110, 225.

d) veliki teški kamen, kojim se momčad umeću. U Imoskom. L. Zore paļetk. 138, 61.

e) na oku kao čibuļica, Art Augenübel, morbus quidam oculorum Vuk rječn. *(s naznakom, da se govori u Sarajevu). — Ispor.* metaļ, metaļe.

b. *nom. propr.*

a) selo u Bosni, u kotaru čajničkom, — dva zaseoka, jedan u kotaru fočanskom, drugi u višegradskom. Popis žit. bos. i herc. 24. 48. 146.

b) šuma u Slavoniji u županiji virovitičkoj. Razdjeļ. hrv. i slav. 80.

c) zemļište u Srbiji u okrugu rudničkom. Etnogr. zborn. 4, 178.

d) brdo u Srbiji u okrugu požarevačkom. Etnogr. zborn. 5, 299.

e) utrina kod sela Tomańa u Srbiji u okrugu podrinskom. Ļ. Stojanović.

1. METAN, *m. muško ime u spomeniku* XIV *vijeka.* Deč. hris. 20. 90. — *Jamačno je gen.* Metana, *dok je u spomeniku zapisato* Метань *(a ne* Мет'нь, *kako bi bilo, da je gen.* Metna).

2. METAN, metna, *adj. Samo u Šulekovu* rječn. zn. naz. *za ńem.* Wurf-, *na pr.* metna crta, *lat.* linea traiectoria, *ńem.* Wurflinie, *tal.* linea del tiro.

MÈTANIJA, *f. kad se tko pred kim duboko pokloni i prekrsti. Između rječnika u Vukovu* (die tiefe Verneigung und Bekreuzigung, prostratio, adoratio) *s naznakom, da je iz grč.* μετάνοια *(koja grčka riječ upravo znači: kajańe).* Ašte kto odь psalma i molitvy ulišit se . . . da metanije tvoritь, jeliko igumenь povelitь. Sava glasn. 40, 148. Kad bi *(t. j. pustinici)* svršili svoje molitve i uređene metanije, pošli bi po vodu. D. Obradović basne 128. One bogomoļe, one metanije, one zadužbine . . . nisu korisna *(dila).* A. Kanižlić kam. 902. Udariti deset ili sto metanija. Metanije su male i velike; male, kad se čovjek pregne i dohvati rukama do zemļe, a velike, kad klekne na koļena i na ruke pa dohvati glavom do zemļe. Vuk rječn. s. v. metanija. (Momak) dugu u· tle poronuo šarku, pa on častnu metaniju daje, po tom starcu *(t. j. igumanu)* i desnicu ļubi. Osvetn. 2, 18. Kad viđeše slavna car-Lazara . . . svi iz ruke bradve poturiše, a sa glave kape ukidoše, udariše tridest metanija, dok carevu poļubiše ruku. Nar. pjes. petran. 2, 173. Kad naļeze gospoja kraļica, ti učini sedam metanija. 2, 587. Primaću metanija od sviju, koji mi pristupaju. M. Đ. Milićević međudn. 116. — *U Staroj Srbiji čine se metanije i pred pokojnikom.* Etnogr. zborn. 7, 487. 491.

METÀNISÂŃE, *n. nom. verb. od* metanisati. *Između rječnika u Vukovu* (das Niederfallen und Bekreuzigen in der Kirche, adorationis genus christianorum ecclesiae graecae). Saziv|e okolo sebe na metanisańe sve biskupe dalmatinske. M. Pavlinović razl. sp. 10.

METÀNISATI, metànišêm, *impf. duboko se klańati i krstiti, što može biti i klečeći. Glagol načińen prema imenici* metanija *s grčkim aorisnim nastavkom* -isa-. *Između rječnika u Vukovu* (sich tief neigen oder auch niederfallen auf's Angesicht und bekreuzen, adoro prostratus). Kako mu se vas zapad i istok kao metanišeći *(sic!)* klańa. A. Kanižlić kam. 249. Prevari se srpski car Stepane te on sede s ńima za trpezu, a još nije ni slave napio, a zaista ni metanisao. Nar. pjes. vuk 2, 94. Dok sveštenik divno besjeđaše, Luka staše i metanisaše. Osvetn. 2, 26. Da se krasne nagledaju crkve, metanišu Božjih ugodnika i naļube ruku svećenika. 6, 12. Pa onda otpočne metanisati govoreći: da metanišem prvo Gospodu Bogu, da mi pomogne; da metanišem sv. Aranđelu, da mi pomogne . . . M. Đ. Milićević slave 45. Najposle zakratio je metanisati onima, koji pristupaju k ńemu arhijerejskoga blagoslova proseći. međudn. 128.

MÈTAŃ, mètńa, *m. hitac, metak. Samo u Vukovu rječniku* (Schuss, telum *s naznakom, da se govori u gorńem primorju); ima i* B. Šulek *u* rječn. zn. naz. *(vidi kod* 2 met).

MÈTÂŃE, *n. nom. verb. od* metati. *U rječniku Mikaļinu* (metańe, hitańe, iactus, coniectus), *u Belinu* (il lanciare o scagliare), *u Stulićevu* (iactus, vibratio) *i u Vukovu, gdje se kaže, da je nom. verb. od* metati *i od* metati se. Ribu ne ujaše, jer mrižu zadiše u prvo metanje. P. Hektorović 5. Po metańu na ńih poriz ili porciju, kako se običaje reći. A. Baćić 64. Potratiše svu noć u metańu i vađeńu mreža zaludu. S. Rosa 170.

MÈTAR, mètra, *m. mjera, ńem.* Meter, *franc.* mètre, *tal.* metro *(sve iz grč.* μέτρον). *Govori se i piše na pr.* tri metra, deset metara.

MÈTARSKÎ, *adj. što pripada metru, ńem.* metrisch, *na pr.* metarska mjera.

METARIĆ, *m. prezime zabiļeženo prije našega vremena:* Metaritz. T. Smičiklas spom. 120. *Biće griješkom* -t- *mjesto* -d-.

MÈTATI, mȅćēm, *impf.* iacĕre, ponere. *Akc. kakav je u inf., takav je i u aoristu (čitavom), u imperativu i u partic. perf.* I.; *u ostalijem je oblicima akc. kao u prez. Nalazi se i u svim drugim slav. jezicima, na pr. staroslov.* metati *i* mesti *(prez.* meštą *i* metą), *rus.* метать, *češ.* metati, *poļ.* miotać *i* mieść *i t. d., a od drugih indoevr. jezika ima ovaj glagol samo u litavskom:* mesti, metu. *Značeńe je i u drugim slav. jezicima i u lit.:* bacati, *a značeńe* stavļati *razvilo se iz toga u našem jeziku; dokaz je tome, što se onome prvom značeńu nalazi potvrda u* XV *i* XVI *vijeku, a drugome tek u* XVII. *U svijem rječnicima.*

I. *Oblici.*

a. *Iz prezentske osnove prodire ć i u infinitivnu, i tako se nalazi*

a) inf. mećati. Mikaļa rječn. s. v. hitati. A. Vitaļić istum. 528. A. Kadčić 238. J. Banovac pripov. 92., pred. 151., razg. 63. 119. J. Filipović 1, 17b. M. Zoričić osm. 100., aritm. 24., zrc. 42. — mećat. J. Kavańin 28a. 380a. J. Banovac razg. 195. A. Kačić razg. 140. Nadod. 114. *U rječniku Belinu, u Voltigijinu i u Stulićevu ima* mećati *pored* metati.

b) nom. verb. mećańe. Bela rječn. (il gettare).

c) impf. mećah. J. Kavańin 45a. J. Banovac razg. 184. — mećaše. M. Orbin 111. 124. I. Držić 239. J. Banovac pred. 140. S. Rosa 185. — mećahu. I. Gundulić 225. M. Radnić 32b.

d) aor. meća (3. l. sing.). I. Gundulić 522.

e) partic. perf. II. mećao. A. Knezović 197. M. Pavlinović rad. 138. — mećali. Glasnik II, 1, 33. S. Tekelija letop. 119, 73.

b. *Kašto se ovaj glagol spreže po* 1. *razredu* v. *vrste:* metaju (3. *l. plur.).* M. Marulić 244. Pjev. crn. 127b. — metajući. Korizm. 96b. I. Đorđić ben. 166.

II. *Značeńa.*

1. metati *u akt. i pas. (u pas. i s riječcom* se).

a. *bacati, hitati. U rječniku Vrančićevu* (iacere), *u Mikaļinu* (metati, hitati, vrći, iacio, conjicio, contorqueo, emitto, — metati kamenje, iacere lapides vel saxa), *u Belinu* (mećati, gettare, — *ovamo će ići i:* metati prstima, giocare alla mora, micare digitis, *čime se naznačuje nekakva igra* prstima), *u Jambrešićevu* (mečem, iacio, *u lat. dijelu), u Voltigijinu* (metati, mećati, lanciare, hinunterwerfen), *u Stulićevu* (metati, mećati, iacere, emittere, ejicere), *u Vukovu* (werfen, projicio *s primjerom iz nar. pjesme:* Mlad je Vaso s grada gleda, klobuk joj meće: Uzmi, Mare, žuti klobuk, pođi za mene) *i u Daničićevu* (projicere).

a) u pravom smislu.

aa) uopće; ono, što tko meće, izriče se obično akuzativom, rjeđe instrumentalom. Nitkorь ne brani metati *(t. j. stvari iz lađe u more, kad je oluja).* Spom. sr. 1, 115 *(iz god.* 1412). Ako drug tvoj načne na te kamenje metati *(iz g.* 1468.) Arkiv 9, 139. Često krat ga je *(t. j. zao duh sina moga)* u ogań i u vodu metal, da bi ga pogubil. Bernardin 135. Čine almuštvo z zle voļe i mnide, da vse ono tja meću. Korizm. 8a. *(Koňi)* kopiću, ritaju, meću nogami. 49a. S malima rukami, nu ńima daleče meće kteć, da nami kagod se zled steče. D. Rańina 60a. Voda jedna visoko kužeļ mećući. P. Zoranić 86. Ke na smrt osujevahu, pred ńega metahu *(t. j. pred ļuta konja).* Starine 3, 229. Drugo stvari, koje su u plavčici, meću na dvor za oblagšati plavčicu; tretje meću sjedro u more, da bi se kako uhitili. M. Divković bes. 197. Ki bi i biči tepen i u gorući pakal metan. F. Glavinić cvit 175a. Svaki harbom vješto meće, svaki lukom dobro strijeļa. I. Gundulić 329. Meću u more mnoge pricińene stvari. P. Radovčić način 90. Morski vali biser meću pokraj žali. J. Kavańin 14a. Grišnike on će hitati i mećati onim psom paklenim, da ih razdiru. A. Vitaļić istum. 528. Sino poļsko, koje danas jest, a sutra se meće u peć. L. Terzić 202. Krunu trećom metaše u visinu vedra neba. Nar. pjes. bog. 86. Ako nevjernost i nestavnost ko zla godina u moru sjemo tamo tobom meću. I. M. Mattei 246. Zli duh metajući ga *(t. j. čovjeka)* po tlijeh. I. Đorđić ben. 166. Velik kladenac meće u visinu rijeku vode. B. Zuzeri 240. Jedan va drugoga balote metali. Nar. prip. mikul. 152.

bb) metati kamen *(u igri).* Gde junaci vino piju, mladi momci kamen meću. Nar. pjes. vuk 1, 339. Skok skakahu, a kamen metahu. Ogl. sr. 441. Il' hrvači da se hrvat kreću, umetači da stijenu meću sa ramena desna pouzdana. Osvetn. 1, 46.

cc) metati mrežu *(u vodu poradi lovļeńa ribe).* Jošće nakon toga jednoč ju *(t. j. mrižu)* metaše. P. Hektorović 5. Nitkor mriž ne meće u svoje potribe u lokvu, zač ne će u lokvi najt ribe. H. Brtučević *u* N. Naļeškovića 1, 353. Vidi dva brata . . . mećući mriže u more (jere bihu ribari). I. Bandulavić 188a. U rijeku, gdi nije ribe, metat mreže zaludu je. Poslov. daničk. Blagoslov lova, kada se mriže meću na lovļenje. L. Terzić 280. Među gorami od valova meću svoje mreže. A. d. Bella razg. 111. Meće mrežu u tiho Dunavo. Nar. pjes. vuk 2, 52. Vidi dva brata . . . gdje meću mreže u more, jer bijahu ribari. Vuk mat. 4, 18.

dd) metati ogań (plamen, trijesak). Put ove velike gore, ka ogań svoj živ meće sve vike k visini nebeskoj. D. Rańina 128a. Proz usta mećaše ogań od sumpora. I. Držić 239. Hotje . . . metati smionom vlasti strahovite zgar treskove. Ġ. Palmotić 2, 461. Na ńih plavi gdi metaše plame ogńene. 2, 473. Suproć kojoj srčba Božja meće svoje ogńene trijeskove. A. d. Bella razg. 74.

ee) metati pjenu. Jedna žena . . . pine metaše, zubi skrgitaše. F. Vrančić živ. 90. Čiči šara *(t. j. kobila)* kako zmija ļuta, meće pene preko gospodara. Nar. pjes. vuk 2, 453. — *Ovamo se može metnuti i primjer:* Dari pod zide mesta dohodeći *(t. j. drakun)* strupovnu paru s pinami združenu gori metaše. F. Glavinić cvit 100b.

ff) metati ždrijeb. Sfrhu sfite moje metaše ždribe. Bernardin 89. Mećite svi apostoli ždrijebi. Zborn. (1520) 29a. Razdiliše svite ńegove mećući ždribe oba ńe. M. Alberti 479. Apoštoli . . . sebi mećući ždribe svit razdilihu. F. Glavinić cvit 389a. Ako je metal ili činil metati kocke ili ždribe na pomoć djavla zazivajući. svitl. 57. Metati ždribi za ugonenuti grijeh jest smrtni. S. Matijević 48. Zato veće puta meta ždrijeb. P. Posilović nasl. 52a. Svrhu hodiće moje metaše ždribe. L. Terzić 30. Tako mi sudili i najposle kocku mećali po voļi i dogovorima ńinima. Glasnik II, 1, 33. Ostali narod meta ždrijeb, da uzmu jednoga od deset, da sjedi u Jerusalimu. Đ. Daničić nem. 11, 1. — *Ovamo pristaju i primjeri:* Ako bi čaral u ogńu mećući vuglenje, jeda bi od kakova ozdravil betega. F. Glavinić svitl. 55. Od dohodnijeh zgoda i česti počeh metat hamalije. Ġ. Palmotić 1, 76.

gg) metati u tamnicu. Posle me bio i u arište dva puta metao. Glasnik II, 3, 128. Koje *(ruke)* te ne meću u tamnicu, ni u galiju, mali dušu za uvik u pakao. J. Banovac razg. 153. Bičevaše, u gvozdje, u tamnice metaše *(t. j. Grci Latine)*. A. Kanižlić kam. 448. Uvatio malog Radoicu pa ga meće na dno u tavnicu. Nar. pjes. vuk 3, 358. Da sam ja metao u tamnicu one, koji te vjeruju. Vuk djela ap. 22, 19. Vojnici nesretne seļane u tamnicu meću. Nar. prip. vuk² 248.

b) u prenesenom smislu.

aa) uopće; i ovdje se katkad ono, što tko meće, izriče instrumentalom (obično akuzativom). Tuj pridragi svi kameni, koji meću već plameni neg ńih traci zlatoperi. M. Pelegrinović 186. Mećem, sipļem sa svom moći sve što imam zlata i blaga. I. Gundulić 224. Iz pogleda srčna i huda *(Dcut)* mećuć ogań vapeć kliče. 515. Što je dakle u izpraznostih mećat zlato. J. Kavańin 28ª. Jezik pjenav psosti dava, užgane oči iskram' meću. 57ª. I od sržbe od tolike lice mu ogań i dim meće. A. Vitaļić istum. 51ª. Toga na me nek ne meće *(t. j. neka me ne krivi)*, jer svidočit moći ne će. V. Došen 251ª. Poznao . . . da se nepravedno na ńi krivice meću. I. Velikanović upuć. 1, 225. Kad bi tko na drugoga kakvo nedilo metao. B. Leaković nauk 358.

bb) metati kletvu (proklestvo). Mogu niki opati mećati proklestva. A. Kadčić 238. Sabor tridentinski proklestvo meće veliko na onoga, tko bi rekao, da ispovid nije grišniku potribita. F. Lastrić ned 47. Svoj blagosov od ńeg digne i proklestvo strašno meće. V. Došen 7ᵇ. Pravedni ne boje se proklestva, koje na ńi meću opaki. A. Kanižlić kam. 363. Ruke ruče, da se ne izdaju, kletve meću, da se ne odaju. Osvetn. 2, 16.

cc) metati oko, oči (okom, očima). Okom metaše po gustoj dubravi. M. Vetranić 2, 117. One metahu očima na zlat dar. 2, 128. Na ń Venus očice najveće metaše. 2, 152. Vaļa prociniti, kud se oko meće. Đ. Baraković vila 25. Na špiļe, grmje i zdence . . . oči metaše. F. Glavinić cvit 51ª. Put hrabrene i gizdave Podunavke oči meće *(mlad kraļević)*. I. Gundulić 344. Da mu restu sreće, kada k nebu oči meće. J. Kavańin 282ᵇ. Niti itko na ńihovo biće oka mećaše. S. Rosa 185. Na Davida najmladega još za ovčicam pastjerića meće oko. B. Zuzeri 319. Meće oči po družini redom. Nar. pjes. vuk 3, 215. Oko na me meće. Nar. pjes. istr. 2, 44. — *Ovamo pristaje i primjer:* Strelovite sve pozore svaki meće vrh čeļadi. Ġ. Palmotić 1, 172.

dd) metati što na pogibio, na rizik. Zarad jasprih meće na pogibio svoga jedinoga sina. A. Kačić korab. 274. Nejmamo mećat na rizik našu sreću. razg. 140. Više puta jest svoj vlastiti život metao na pogibio. F. Lastrić od' 342.

ee) metati što na tle (na tla), po tle (po tleh). Zavidošć meće vse kriposti na tla. Korizm. 37ª. Vrijeme svaka na tleh meće. J. Kavańin 136ª. Ki zakone po tleh meće. I. Gundulić 516. Prijateļstvo se po tle meće, drug se od druga zaboravļa. P. Kanavelić 176.

ff) metati što pod noge. Prilike propete pod noge metaju *(t. j. Turci)* M. Marulić 244. Koji bez straha i stida meću pod noge zapovidi Božjo. A. Kanižlić bogoļubnost 116. Tako snaša . . . svog potvori muža . . . i pod noge ńega meće. V. Došen 106ᵇ.

gg) metati kome što u obraz, u oči, *t. j. reći mu slobodno, u brk.* Vidi mater, koja se ńim podruguje i meće mu u obraz ove riječi. B. Zuzeri 107. Isukrst . . . u obraz meće Petru: Vade post me, satana. 208. Ar mi vsi dijaki pišuć v oči meću, da s' prvo za nami ļubavju gorila. Jačke 105. *(pjesma, otkle je ovo, nije pravo narodna).*

hh) metati što u pogibio. Nisam ja budala metati mog života u taku pogibio. F. Lastrić ned. 188. Ne mećite u pogibil blago. M. A. Reļković sat. 44. Niti mu se ima virovati ni s. sakramenta u pogibio metati. M. Dobretić 97.

ii) metati što u vjetar, *t. j. utaman što činiti, gubiti.* Sve pjesni, koje ja u vjetar metah tja, u hvalu u vašu sad hoću obratit. M. Držić 117. Da oni vrime milosti božanstvene ne meću u vitar. E. Pavić ogled. 594.

jj) metati što za pleći, za leđa, *t. j. zanemarivati.* Posao svoj meće svak sada za pleći, a tuđijem dvaš veće more se misleći. N. Naļešković 1, 324. Ki svitovnoga ciča straha meće dilo pravednoga činjenja za pleće. Š. Budinić ispr. 73. Meće obzir vas za pleći, što je držan zaboravļa. I. Gundulić 464. Naša vlastita ne poznajemo pomańkańa, nego svaki svoj grih meće za leđa. Đ. Rapić 67. Što nam nije milo viditi, to za leđa mećemo. D. Obradović živ. 8.

c) pucati, strieļati (i to upravo znači: bacati). Između rječnika u Voltiģijinu (tirare) *i u Vukovu* (metati puške, topove, strijele, schiessen, mitto *s primjerom iz* nar. pjes. vuk 2, 360: Delibaša, ajde meći strele).

aa) metati *s akuzativom ili (ako je pasiv) s nominativom.* Prislavne stril tvoje imaju još veće krjeposti, neg' koje Jupiter zgar meće. N. Naļešković 2, 21. Trjeskovite i goruće kumbre meće. J. Kavańin 182ᵇ. Izda zapovijest, da se po logorima ne meću puške uzalud. Vuk dan. 3, 191. Što l' ne mećeš do dva ledenika? Pjev. crn. 169ª. Ne mećite dugijeh pušaka, već za britke sabļe privatite. Nar. pjes. vuk 3, 49. Al' nemojte pušaka metati, dokle moja najprije ne pukne. 4, 148. Pjevajući i puške mećući. Ogled. sr. 12. Nar. pjes. herc. vuk 154. Nar. pjes. hörm. 2, 203. Top ili puška, što se meće na glas. Vuk rječn. s. v. habernik. Pa u nišan duge puške meću. B. Radičević (1880) 94. Koňe jure, a kubure meću. Osvetn. 1, 32.

bb) metati *s instrum.* Pjevajući i puškam' mećući. Ogled. sr. 65. Nar. pjes. vuk 6, 194. Puškom meće, a iz grla više. Ogled. sr. 475. Puškom meće, ‚ko je junak!' vika. Nar. pjes. vuk 4, 113. Neka meće topom velikijem. Nar. pjes. magaz. (1867) 93.

cc) metati iz čega. Strijele mećući iz luka. Zborn. (1520) 138ᵇ. Vi junaci iz pušaka često mećite. Nar. pjes. herc. vuk 339. Mladići meću iz pušaka. Pravdonoša (1852) 9.

dd) pojedinačni primjeri. Prać sto okolo postavi grada i sa vsimi u grad metaše. Starine 3, 258. Nit' pucaju nit' nišana meću *(obično bi bilo: u nišan)*. Nar. pjes. juk. 413. Lukin sin meta na one, što bijahu blago potegli, no zrno mu ne dovrže. S. Ļubiša prip. 154.

d) rušiti, obarati. Paka silnik pleše i meće, tko se uzda u ń najveće. I. Gundulić 232. Lomi, krši, tre, potlača, bije, siječe, pleše i meće *(t. j. Sokolica u boju)*. 410. Sto viteza meće on *(t. j. Dilaver)* jedan. 522. Čim metaše ih *(t. j. ovce)* veļa kuga. J. Kavańin 91ª. Vô bijesan, što srijeta, tvrdijem čelom mlati i meće. I. Đordić salt. 141.

e) sipati, prosipati. Zač mećete tolike suze zaman. Transit 36. Plačite tvoji oči, mećite slze. 147. Suze metah i prsi moji bijah. F. Vrančić živ. 108. Zmije što rađaju, sve to prokleto sjeme jadom meće. M. Držić 307. Iskre meće tvrda nada, sijeva i od muńe sliku ima. I. Gundulić 528. Ako nebo rosom meće. J. Kavańin 24a. — *Značeńe: sipati biće i u ovijem primjerima (ispor.* Iz usta mu živi ogań sipa. Nar. pjes. vuk 2, 140). Muńa poče metat. A. Sasin 136. Nebo buči, ogań meće. A. Gleđević 61a. Što je u peći drva veće, sve iz ńih veći ogań meće. J. Kavańin 408b. Poče grmit, poče svitlica mećat. J. Filipović 1, 17b. Meće (sijeva) svjetlica. Vuk rječn. s. v. svjetlica. — *Ovamo se može metnuti i primjer:* U ńu daždi vijek ne meću, grom ne prijeti. J. Kavańin 487a.

f) točiti. Metaše krv za cijelijeh dvanaes godišta *(t. j. žena).* Đ. Bašić 171.

g) sijati. Ako dobro tu ne mećeš sjeme, tamo žet ga ne ćeš. J. Kavańin 475b. Ovi težak . . . hoti . . . doć mećati šenicu u naša srca. J. Banovac pripov. 92. Kakvu vidiš zemļu, onako i sime u ńu meći. M. Zoričić osm. 140. Što se sije i u zemļu meće. M. A. Reļković sat. 126.

h) puštati.

aa) puštati što iz sebe. Od tad mi noć i dan uzdasi su česti, ke srce meće van zacića bolesti. H. Lucić 245. *(Dub)* raste oholo u višin i meće grane svud okolo to jače to veće. 261. I tako on *(t. j. gavran)* tja dokle ne počmu *(t. j. mladi gavrani)* metati perje crno, ne nosi ńima jisti. P. Posilović cvijet 50. Obsječena ne ć' vit' suka da ne meće sagranaka. J. Kavańin 263a. Murtila, ku ako takneš, miris meće. 359a. Kad smokvencu listi okruže, čuje ļeto, zato ih meće. 559a. Veliki dub meće iz žila svoje dubke k sebi slične. V. M. Gučetić 131. Kogod kod ńeg *(t. j. kod sv. Bone)* svete meće riči, ńeg molitva svetog ovog liči. Nadod. 98. Meće uzdah srca iz svoga. N. Marči 55.

bb) puštati kao: odbacivati, zanemarivati. U rječniku Belinu (abbandonare, lasciare, metter in abbandono). Mećući uboge na stran. Korizm. 9a. Koji odveće zemaļska ļubi, a nebeska meće od sebe i gubi. Š. Budinić ispr. 73. Svak na stranu meće blagdani i svetki. B. Krnarutić 37. Odmetnici raspušteni meću razlog, razbor grde. I. Gundulić 552. Vijek ne meću posle obisne. J. Kavańin 510a. Moje riči nazad mećeš. A. Vitaļić istum. 153b. Znaj, da je držan odluke zle metati i odvrći misli opake. ostan 40. Za svojoj taštini pogoditi, meću raj, meću dušu, meću Boga. B. Zuzeri 371.

i) bļuvati, rigati. Govori se na Rijeci. F. Pilepić.

b. *stavļati, namještati. U rječniku Bjelostjenčevu* (mećem, pono, loco), *u Jambrešićevu* (mećém, pono *u lat. dijelu), u Voltiģijinu* (mettere, porre), *u Stulićevu* (metati na štogod, collocare, ponere, reponere) *i u Vukovu* (thun, legen, stellen, pono, — govedima, ovcama, Futter vorlegen, pabulum praebeo, — aufstellen, pono *s primjerom iz* nar. pjes. vuk 5 [1898] 153: Kuma meću krstiteļa Jovana, — anlegen, anziehen, induo *s primjerom iz neke nar. pjesme:* Na se meće toke Tadijine, — n. p. kupusa, pasuļa ručku ili večeri, t. j. pristavļati, da se kuha, zusetzen, admoveo, — koga na muke, auf die Folter bringen, in tormenta dare).

a) u pravom smislu.

aa) metati *što.* Ne pristajahu nemili dvorani drv mećući i ogajn podnićujući. F. Glavinić cvit 131a. Iđeš u pomrkli, ne znaš, gdi mećeš nogu. M. Radnić 23a. Da mu *(t. j. konju)* junak uzdu meće. V. Došen 106a. Za potvrditi naše govoreńe, mećem određeńe s. sabora. M. Dobretić 97. Način, kako kalami se meću. J. S. Reļković 88. Dvije sele brata ne imale, pa ga viju od bijele svile, struk mu meću drvo šimširovo, crne oči dva draga kamena. Nar. pjes. vuk 1, 218. Te u Misir b'jele dvore gradi, temeļ meće od dragog kameńa. Nar. pjes. herc. vuk 126. Ovake sam posļovice ja ovđe metao, kao što sam mislio da se najviše govore. Vuk nar. posl. VIII. Ko bačvu napravļa, meće čap, đe hoće. Nar. posl. vuk 135. Dv'je su seke braca ne imale, već ga grade od bijele svile, ruke, noge, drvo šimširovo, glavu meću od zlata jabuku. Bos. pr. 1, 37.

bb) metati *bez objekta.* Četvrti brat kovačinu znade, al' u kuću ništa klepat ne će, neg' drugomu, pak u kesu meće. M. A. Reļković sat. 136. I pastirom meće u torbicu *(t. j. žena),* ona ńima nejednako meće. 140. Nauk vaļa, da tko čovik bude, on čoviči i meće med ļude. J. S. Reļković 440. Divļan prokleti jede, a đak meće u usta pa opet baca na kraj. Nar. prip. vuk 187.

cc) metati *s prijedlogom* među. Živinsku ištuć cinu sam se meće med živinu. V. Došen 21a Tko virovat s crkvom ne će, med proklete sebe meće. 258b. Ko meće prst među tuđa vrata, otkinuće mu. Nar. posl. vuk 148.

dd) metati *s prijedlogom* na *(koji u ovom događaju stoji samo s akuzativom).* Mećući ruku na čelo. I. Ančić svitl. 123. I izdaje Judom ńega, a Pilatom na križ meće. J. Kavańin 4a. Ogań, na koji su metani, i druge muke držali su pod ništo. F. Lastrić test. 255b. Već pokupi od zlata prstene ter ji meće na bijele ruke. A. Kačić razg. 155. Na vrat, ruke i na noge veruge mu meću mnoge. V. Došen 86a. Počeše i(h) biti, sići, žive na kolac metati. Norini 73. Koji meće na misto svoje drugoga. M. Dobretić 44. Desnu ruku na srdašce meće. Nar. pjes. vuk 1, 477. Po bedenu poređa barjake, a Srbine meće na busije. 4, 243. No izvadi burme i prsteńe te ih meće na zlatnu tevsiju. 6, 256. Nitko ne meće nove zakrpe na staru haļinu. Vuk mat. 9, 16. Meći, sestro, na me pisanu plahticu. Jačke 175.

ee) metati *s prijedlogom* u *(koji se u ovom događaju slaže samo s akuzativom).* Nit' je meći u nožnicu *(t. j. sabļu).* J. Kavańin 268b. Meće ruke u žep od dolame. A. Kačić razg. 258. Sagrišiše sinovi Aronovi mećući tuđi ogań i tamńan u kadionik. J. Banovac razg. 28. Prste mu meće u uši. F. Lastrić ned. 335. Koja *(t. j. aždaja)* drugo iskat ne će, neg' što oblo u vrat meće. V. Došen 240a. Zamačući oli mećući u vodu onoga, koji se krsti. M. Dobretić 25. Svińe . . . u zatvor na hranu meću se. J. S. Reļković 361. Što su bili stari gospodari, one mećeš u dońu trpezu. Nar. pjes. vuk 2, 356. Panduri su batinali i u kladu metali. V. Bogišić zborn. 528. U tuđe kolo nogu ne meći. Nar. bl. kapet. 275.

ff) metati *s drugijem prijedlozima (pojedinačni primjeri).* Vladika mi razređuje vojsku, meće redom pleme do plemena, među ńima meće čelovođe. Nar. pjes. vuk 4, 81. Nebom sveci staše vojevati i prilike različne metati viš' Srbije po nebu vedrome. 4, 131. Britku sabļu preko krila mećeš. 6, 93. Jer tko moļen

radit ne će, pod tojage sebe meće. V. Došen 60b. Zajer imat pravda ne će, da se krivac pod mač meće? 69b. Dizahu krune z glave i mećahu ji prid noge jagańca. M. Radnić 32b. Gdi čovik ne meće jezik za zube. M. A. Reļković sat. 10.

gg) metati *hranu kakvoj domaćoj životińi, rjeđe čeļadetu.* Ako kada od kuhińe ke juhe ostajaše, ukup s črnim kruščem metahu mu *(t. j. Aleksiju).* F. Glavinić cvit 224b. Nasitit se želeć veće pićom, ka se prascim meće. I. Gundulić 218. Ali sviņam . . . mora čovik da kukuruz meće. M. A. Reļković sat. 106. Kravu na to učit ne ćeš, premda sol joj s kvarom mećeš. J. S. Reļković 316. Toga pako *(t. j. čovjeka)* ni obzriti ne će *(t. j. ļudi),* gdi se pleće il' piće ne meće. 437. One žańu travu svakojaku, pa je meću pred koņa bratina. Nar. pjes. vuk 1, 10.

hh) metati *kakvo ruho ili dio ruha ili kakav nakit na koga.* Uzam ruho na se meće *(t. j. Sokolica).* I. Gundulić 408. Otiđe *(t. j. misnik)* obući se; kad poče naglavnik mećati, čuje... J. Banovac razg. 63. I kad na se kite meću da se svitle i trepeću *(t. j. mlade).* V. Došen 104a. Zašto igrači . . . oblače na sebe Satirovu odiću, meću ńegov obraz s dugačkim a grbavim nosom? M. A. Reļković sat. 14. Na ńih meće gogačke haļine. Pjev. crn. 56a. Kad udovici meću crnu maramu na glavu. Vuk nar. pjes. 1, 94. Pak s ńe skida ruho đevojačko, na ńu meće ruho nevjestinsko. Nar. pjes. vuk 1, 585. Meći mi kalpak na glavu. Nar. pjes. vuk 1, 590. Na ńeg meće tananu košuļu. 2, 138.

b) u prenesenom smislu.

aa) uopće. Tad on ne meće zapriku krizmi. A. Kadčić 116. Sotona paklena meće prigode, da upanemo u ńegovo sužaństvo. J. Banovac pred. 121. Smrt Mojsijevu meću niki na 2493. A. Kačić korab. 103. Svaki cinu meće svojoj robi koliko hoće. M. Zoričić 103. Kako ne će kraļ visine pazit, pravda da ne gine, koju sam Bog ļudma meće? V. Došen 223a. Niti se more upast u jedno pomańkańe, koga zakon očito ne meće. M. Dobretić 55. Car Petar metao mu je nika pitańa. A. Tomiković živ. 283. Ne ćemo novi zakon staroj zemļi mećati. V. Bogišić zborn. 36. Meće trke, a meće obduļe, dok oženi Đulić-barjaktara. Nar. pjes. hörm. 2, 412. I on meće veliku obduļu, prvom koņu Turkińu divojku. Hrv. nar. pjes. 4, 143.

bb) metati ime *(kome ili na koga).* Zašto najpri pita, koga svetoga ime meću na dite? F. Matić 82. Počeše na ńe ružno ime mećati. M. Zoričić zrc. 42. Imena dici metaše se u vrime obrizovańa. I. Velikanović upuć. 1, 484.

cc) metati strah, stravu *(u koga ili na koga).* Ne mećimo straha u družinu Pjev. crn. 142b. To mi meće stravu na družinu. Ogled. sr. 40. Ne meći mi stravu na družinu. Nar. pjes. vuk 4, 511.

dd) metati zamke, zasjede, busiju. Nijemac . . . na gospodu . . . svoje zančice stere i meće. J. Kavańin 262b. U svemu se naode razbojnici zamčice mećući i stupice za pofatati ļude. F. Lastrić test. 13b. Meće *(t. j. đavo)* zamčice, da zaplete *(t. j. ļude).* J. Banovac razg. 111. Nastojaše, kako bi ufatijo kraļa mećući busije i zaside. A. Kačić korab. 254. Grčki cari . . . Latinom nezafalni zaside im nevirno i ctajno mećući. A Kanižlić kam. 588. I u klance vrgoše busiju, drugu meću u Police st'jene. Nar. pjes. juk. 545.

ee) metati *s prijedlogom* na *(koji stoji samo s akuz.).*

aaa) uopće. Zač glavu svoju na zar *(t. j. na kocku, štamp.* ‚zdar') mećeš? Starine 3, 312. Tad na pazar pravdu meću *(t. j. prodaju, lakomci).* V. Došen 61b. Latini . . . na sveštenike meću jaram uztezańa od ženah. A. Kanižlić kam. 159. Dite pako, koje knige ne će, nek od mala na posao se meće. J. S. Reļković 156. Ne mećem ti na hangar cijenu . . . na poklon ti srmajli hangara. Ogl. sr. 490. Da nikakvijeh tegoba ne mećemo na vas. Vuk djela apost. 15, 28. Na mene Boga meće, a sam čini šta mu je drago. Nar. posl. vuk 189. Sviņe, koje se meću na žir, gdje su već jedne ishrańene. Vuk rječn. s. v. potraguše. Dobro plaća svoje krute sluge i meće ih na krajine tvrde *(t. j. car).* Osvetn. 1, 16. Đe ti ćerku mećeš na košiju. Nar. pjes. stojad. 1, 25. Ima parnica, koje se obično meću na dobre ļude. V. Bogišić zborn. 542.

bbb) metati na muke. Nek ga dadu meni mladoj u ruke, metaću ga na zle muke. Nar. pjes. vuk 1, 386. Da mi je sva tri sina na muke metao. S. Ļubiša prip. 148. Ne ćemo te na muke metati. 232.

ccc) metati na otkupe. Meći mene, Ture, na otkupe. Ogl. sr. 9. Kad uhvate koga tuđega da kosi, sijeće, pase, a oni mu ugrabe kosu, sjekiru ili životińu te je meću na otkupe. V. Bogišić zborn. 527.

ddd) metati na put *koga, kao privoditi ga na put.* Ja sam vas učio, pripovida, i na put od spaseńa meća. J. Banovac razg. 184. I drugi(h) duše sudiš, odrišuješ i na put od spaseńa mećeš. M. Dobretić 193. Meće nas na put, da malo po malo upadnemo u smrtni grih. 213. — *Drukčije značeńe je u primjeru:* Ovo su najveće smetńe, koje se meću na put našemu jeziku. Vuk pisma 81 *(meću se na put, t. j. smetaju).*

eee) metati na stranu, *t. j. zanemarivati.* Ah nesvijestan čovjek smamni smamno Boga na stran meće. A. Vitaļić ostan 161. Jerbo Boga ti na stranu mećeš. M. A. Reļković sat. 89. Gdi se . . . stvoriteļ na stranu meće. sabr. 30.

ff) metati pred oči. Mećući mu prid oči strahotu griha. A. Kadčić 210. Koga svečanu uspomenu viri našoj . . . prid oči meće danas s. crkva. F. Lastrić test. 270b. Jednoga gospodina velika mećem vam za ogledalo prid oči. ned. 354. Nikima prid oči metaše bližnost smrti gorke. Đ. Rapić 21. Satir mu meće prid oči kućanske falinke. M. A. Reļković sat. 130.

gg) metati *s prijedlogom* u *(koji stoji samo s akuz.).*

aaa) uopće. Trag ļudski silni pako u neslično robstvo meće. I. Đorđić uzd. 131. Meće u veliko nepoštenje ńegovu milost. J. Banovac pred. 123. Riči si ńegove u ništar mećao. A. Knezović 197. Sve u čudo mećeš mi pandure. I. Zaničić 156. Ebionite u broj krivoviracah meće sv. Epifanijo. A. Kanižlić kam. 494. Ove ženidbe . . . zato se ne imadu u običaj metati. M. Dobretić 474. On meće svoju voļu i svoju odluku u ruke svoga oca. 507. Onomu meće u pamet *(t. j. đavo):* kako ćeš ti ostavit ono prijateļstvo? J. Filipović 1, 489a. Meću mi u pamet različite misli. A. Tomiković gov. 10. Kad se kakav vladar usuđuje da se u jedan red meće s Bogom. M. Pavlinović razg. 94.

bbb) metati u nemar, zanemar. Ki malahna v nemar meće, vse to maňe ima

sreće. P. Vitezović priričn. 114. U zanemar se metahu svekolike naredbe i zakoni. Đ. Rapić 10.

ccc) metati u sumńu. Ovo je nauk, koga ima slidit Križogon ostavļajući na stranu nauke, koji to u sumļu meću. M. Dobretić 155. Meću u sumļu takovo posvećeńe. 348.

ddd) metati u zaborav, u zabit. Zašto se smrt meće u zaborav. F. Lastrić svetń. 19a. Cijeća ńegove ļubavi u zabit mećemo svako uvrjeđeńe nam učińeno. I. M. Mattei 74. Sve se praštalo i u zaborav metalo. Đ. Daničić istor. 218.

hh) metati za nemar. Zakletva sadašńeg vrimena . . . često se ponavļa, za nemar meće i tako ne viruje joj se. M. A. Reļković 18. A ti ne ćeš, neg' za nemar bolestnika mećeš. 128. U ńima se Bog za nemar meće. B. Leaković gov. 61. Za nemar je metal včer naše vojšćane. Jačke 202.

ii) metati *s drugijem prijedlozima (pojedinačni primjeri).* Još mećem neprijateļstvo između tebe i žene. Đ. Daničić 1 mojs. 3, 15. Meće nesklad i neprijateļstvo među druge. M. Dobretić 99. Luka, po glavama ne meći ucjena. Osvetn. 2, 23. Ima članaka, koji meću pod odgovornost cijelu kuću. Đ. Daničić istor. 298. Da bludnicu bludnik meće usrid srca. V. Došen 85a.

c) postavļati koga, da što bude, što nije do tad bio.

aa) uopće. Ki . . . šaļeš kraļe, mećeš care *(o Bože).* J. Kavańin 332b. Pak to puste starešine . . . koje oblast od visine meće. V. Došen 225a. Za čordaše pak se dica ne će, već čovika k tom općina meće. J. S. Reļković 156. Oficiri mene mećali, da presidiram. S. Tekelija letop. 119, 73. Kad se meće starješina, gleda se, da je od zadružne familije. V. Bogišić zborn. 524.

bb) Ono, što tko postaje, izriče se ili samijem akuzativom ili akuzativom, pred kojim je prijedlog za. Al' lakomi tome ne će, dal' on sebe Boga meće. V. Došen 79b. Beg okupļa turske krajičnike, pred vojskom ih meće kalauze. Ogl. sr. 84. Težake i čobane za knezove meću. A. Kačić korab. 460. Među ćoravijem ko ima jedno oko, meću ga za cara. Nar. posl. vuk 176.

d) metati što s koga *t. j. skidati (u primjerima, koji su se našli, ono ‚s koga' nije izrečeno).* Nije dalek, ovdi je ļubovca sad tvoja, ruho ovo, ke krije tebi ńu, mećem ja. I. Gundulić 167. Ulise i Diomede meću haļine od trgovaca i grabe Akila. Ġ. Palmotić, 1, 165. Tim ja svlačim s sebe oklopje, mećem bojni mač i kopje. 1, 387.

e) upotrebļavati. Još mećemo ‚ph' misto ‚f', jer su ga metnuli Latini. I. Ančić vrata XII. Kada mi u Bosni govorimo, mnoge turske riječi mećemo i miješamo. S. Margitić ispov. III. Za uzplodit tve baštine, mećeš vazdan znoj i blago. I. Đorđić uzd. 96. Zato *(t. j. đavo)* meće svu svoju snagu za smutit nas. J. Banovac razg. 22. Da vi onoliku pomļu metnete, kad iđete prid ispovidnika, koliku meće jedan, koji iđe na sud tilesni, malo bi se svetogrđa događalo. F. Lastrić ned. 274. Ne mećati pomļu za da se učiniš drag drugim. M. Zoričić osm. 100.

f) neka osobita rijetka značeńa. aa) ulijevati. Tako se ne mučio kao oni, što meću vodu u vino. Nar. posl. vuk 58. Ne meći vode *(t. j. u vino),* tata je sinoć usuo. Nar. prip. vrčev. 74. — *bb) turati.* I on vadi nože iza pasa ter ih meće braći u grljajca. Nar. pjes. istr. 1, 24. — *cc) spravļati.* Metati kupus, krastavce, Kraut, Gurken einlegen, condio. Vuk rječn. s. v. metati. — *dd)* Meće mi račun, tal mi torna conto, t. j. u prilog mi je, u mojem je interesu. *Na Rijeci.* F. Pilepić. — *ee)* ašik metati, *t. j. ļubiti.* Al' evo mi druge kažu, da drag s mene oči smeće, a na drugu ašik meće. Nar. pjes. vila (1868) 465. *Ne čini se dosta pouzdano; vidi* ašik.

2. metati se.

a. *bacati se se svojim tijelom ili kojim dijelom ńegovim. U rječniku Belinu* (ovi se koń meće, questo cavallo tira calci 158b), *u Stulićevu* (metati se, t. j. prucati se) *i u Vukovu* (metati se nogama, ausschlagen, herumschlagen mit den Füssen, iacto pedes *s primjerom iz neke nar. pjesme:* Ne meći se nogama, nije jorgan pońava, veće moja dolama).

a) u pravom smislu, ponajviše o čeļadma i životińama, sasma rijetko o stvarma. Metah se k nogam Isusovim. Transit 8. Pak se mećuć *(t. j. kraļ)* veće krat na zemļu prieže. Mirakuli 39. Pripravni ka boju końi jim rzahu, bistro se metahu igraje nogami. M. Marulić 12. Ovdi se prid nami ni pruca ni meće zadńijemi nogami *(t. j. magarac).* M. Vetranić 2, 170. Plaho t' se metahu, jedna drugu davi *(t. j. ulovļene ribe).* P. Hektorović 34. Čine kako i koń ukovan, kako mu takneš u kov, tako se i počne metati. M. Divković bes. 232. U rijeku se meće doli *(t. j. Sokolica).* I. Gundulić 412. U ogań se jedni meću, u duboke druzi vode. B. Bettera or. 25. Ako kraļ ne izbire svoje svjetnike od vrijednosti . . . u jamu se i on meće. J. Kavańin 359b. Gledaš hitru rijeku, ka se u vel'ko meće more. 438a. Mladić grede po putu, zmija meće se i peca ga. V. M. Gučetić 10. Jer se jedan meće u trńe, a drugi na ogań za pridobit onoga neprijateļa. J. Banovac razg. 114. Izvedoše końa Lastavicu, on se meće końu na ramena. Nar. pjes. vuk 2, 54.

b) u prenesenom smislu. Meću se *(t. j. ļudi)* na vsaki velik rizik. Transit 62. Ļudi na tolike pogibli meću se za odit i za nasitit ńiova tilesa. J. Filipović 1, 209a. Na kolike se pogibli meće, dok svrhu dostigne *(t. j. čovjek).* F. Lastrić ned. 377. Čuvajte se od nepošteni razgovori, jer ćete pasti u grih, i mećete se na pogiba. J. Banovac razg. 65. Koji se meće u pogibli i prigode grišne. M. Dobretić 7. Da se vi mećete u veliku pogibio. M. A. Reļković sabr. 36.

c) bacati se, t. j. bacati što. U rječniku Mikaļinu (metati se sulicom, immitto, contorqueo, iacio), *u Belinu* (metati se, lanciare, scagliare la lancia), *u Stulićevu* (iacere, eiaculari, vibrare).

aa) ne veli se, čim se ili čega se tko meće. Jedan drugom umetaļkom pr'jete, pa se meću jedan na drugoga. Osvetn. 2, 141.

bb) metati se čim. Stavši na ļuti meću se praćami. M. Marulić 29. Biti se, udariti druzih, metati se kamenjem i taka druga . . . grijeh je smrtni. A. Komulović 22. Jedan od ńih kamenjem se metaše na priliku gospodinovu. M. Divković čud. 58b. Arnauta harbom, kom se na ń on meća, zgodi. I. Gundulić 522. Gdje se mlada ona meće jabučicom pozlaćenom. Nar. pjes. bog. 118. On se meće glogińom, a devojka trńinom. Nar. pjes. vuk 1, 355. — *U ova dva primjera izriče se genitivom ono, na što je metańe upravļeno:* Kapaneo . . . poče se penati uz mire najprvi, mi ga se metati kamenjem i drvi. M. Bunić 56. Tko se batom sela meće, bate od sela prima u pleće. Poslov. danič.

cc) metati se čega *(u igri). U Vukovu rječn.* (metati se kamena, Steine werfen [ein Spiel], jacio saxum *s primjerom:* Kamena se meću momci dvojako: s ramena i omaške). I meću se kamena s ramena. Nar. pjes. bog. 240. Metaju se teškoga kamena. Pjev. crn. 127b. Te s' mećite maļa i kamena. Nar. pjes. vuk 3, 295. Metahu se kamena s ramena. 3, 442. Dok su b'jelih čuvali ovnova i vikli se metat kamenova. Osvetn. 2, 142. Adam mećao se kamena kao medvid. M. Pavlinović rad. 138.

b. *stavļati se (primjera se našlo samo u prenesenom smislu).* Tko se meće na događaje od grijeha smrtnoga, upada u smrt od grijeha. M. Radnić 308b. Oni mećući se za sudca, a ovi za ličnika ne znajući suditi ni ličiti. A. Kadčić 228. Isus po obrizovanju mećući se među grišnike otje nam priliku dati od poniznosti. F. Lastrić test. 40a. Poznajući ńegovu svetińu metau se dragovoļno pod ńegov nauk. od' 299. Koji se utičem i mećem za uvike pod tvoju prisvetu i moguću obranu. M. Zoričić osm. vi.

c. *davati se na što ili u što.*

aa) metati se na što. Ma se sveta čeļad ne meću na bajanja. I. Ančić vrata 27. Tko se meće na pjeneštvo, tira od duše svu svetinu. J. Kavańin 378a. Mnogi se meću na ovo duhovno likarstvo. J. Banovac pred. 72. Ńegova mater . . . meće se dakle na molitvu. M. Zoričić zrc. 72.

bb) metati se u što. Zgodna ruka nek se u to meće *(t. j. u taj posao).* J. S. Reļković 194. Mnogi se mećemo u velike osnove. M. Pavlinović razl. sp. 319.

cc) metati se čega, — *biće pogrješno, samo u primjeru:* Ter se meću briga najprečijeh, sklonit djecu i pojavit marvu. Osvetn. 5, 32.

dd) metati se *s inf.* Ļudi, koji znadu malo kńige paka se meću zapise davati. I. Ančić vrata 82. Koji se meće tomačiti ga *(t. j. jevanđeļe)* . . . kako se meću utaman poslovat posao, za koji nisu. svitl. 130. Kada umire, tada kriči, i meće se pjevat milo *(t. j. labud).* J. Kavańin 402b. Zašto se meću rešetati i najmańa pomankańa od iskrńi. F. Lastrić od' 182. Straha tko trpiti ne će, oģak čistit nek se često meće. J. S. Reļković 410.

ee) metati se, da . . . Da se svińa meće, kad se u svom blatu vaļa, jasno sunce da zakaļa. V. Došen 2a. Starijem mlađi ne će bit pokoran, dal' se meće, da se š ńime izjednači. 41b. Zato kućnik tu dobro se meće, kuću krasti da mu žene ne će. J. S. Reļković 412.

d. miješati se u što. Vidio sam cvaki . . . gdi se meću u ono što nisu. I. Ančić vrata 124. Drugi nek se ne meću u stvari ńiove. 163. Nije od potribe, da biskup ali misnik alti djakun meću se u stvari svitovńe. ogl. 99. Ma koja ti je korist u tude se stvari mećati? J. Banovac razg. 119. Da je mir i sklad, ja se ne ću mećat u vaše stvari svitovńe. 195. Nit se više u tu stvar mećemo. M. A. Reļković sat. 150. Ne mećem se u višja znańa. J. S. Reļković xii.

e. *neka osobita rijetka značeńa. aa) zametati se, kao da je to u ova dva primjera (poradi sroka):* Grahor Ļudi u pšenici ne će, jer on iz ńe u glotu se meće. J. S. Reļković 122. Tako siju i vele, da ne će gusenica, nit se buhač meće. 139. — *bb) razmetati se, ponositi se. Samo u Vukoru rječniku* (sich sproizen, so iactare) *s primjerom iz* nar. pjesmo (1824) 1, xxvi: Cor-Spasoju po Tršića daju, Cor se meće ni gledati ne će, već on ište Gńilu Korenićku, da uzimļe dumruk od lonaca. — *cc) napadati.* Bog se na mnoge meće, jeda bi ih rańivajuć pridobio. J. Banovac pripov. 111. Većma se čovik meće na pticu ili na zvirku, kad stoji, nego kad leti ili trče. pred. 46. — *dd)* metati se na oružje, *t. j. dizati se.* Ti s tvojim grihom mećeš se na oružje suprot istom Bogu. J. Banovac razg. 148. Obsiditeļi počeli su se gibati, kano da se na oružje meću. A. Tomiković živ. 140. *S tijem kao da stoji u svezi značeńe: boriti se, koje je zabiļeženo u Bjelostjenčevu rječniku* (močem se, borim se), *a inače mu nema ni otkle potvrde. — ee)* graditi se. Meće se, da zna, a tamo ne zna. M. Pavlinović.

METAVICA, *f. isto što mećava. Samo u primjeru:* Ja sam pred očima imao, kakvu su buru i metavicu na sebe svi oni privlačili, koji su se usudili podobna predstavļenija narodu činiti. D. Obradović basne 392.

METEG, *m. isto što* meteh *(vidi tu riječ).*

MÈTEH, *m. zemļište, koje je uz kakovu kuću ili crkvu ili selo te pripada toj kući ili crkvi ili selu; ali su zabiļeţena i druga značeńa, koja s tijem stoje u svezi. Pored* meteh *nalazi se i* meteg *i* metej *i* metev, *a postalo je* meteh *od* metoh *(vidi tamo) promijenivši se* o *u* e. *U rječniku Vukovu* (meteh kao granica, Grenze, limes *s naznakom, da se govori u Crnoj Gori) i u Daničićevu* (metehь, regio *sa dva primjera iz* xv *vijeka).* Od grada kotorskoga i od ńegova meteha. Mon. serb. 463. Potvrьdihь imь primorье i Konavle sa vsimi svojimi metehi i kotari. 486. Doke Kunor planinu prohodi te silazi u mete udbińske (mete *mjesto* metee, *a to mjesto* metehe). Nar. pjes. vuk 3, 178. Gdjegod je prostranih predjela bez naroda, tu se obično i seļani sele ili zadruge, kad se razdijele; svaki vazda gleda, da se obaška nastani, kako će više meteha okolo svoje kuće imati . . . Meteh je nazov onoga mjesta, koje nije nikad obdjelavano, ali obično zove se i trla u Hercegovini. *(Zabiļeženo za Hercegovinu, Crnu Goru i Boku).* V. Bogišić zborn. 402. Selo bez meteha kao mlin bez vode *(nar. poslovica).* 403. Odvojiste ponešto metega crkvama, a ime mu prededoste, kako će se zajednica zbrkati. S. Ļubiša prič. 98. Meteg, prostor, međaš, temeļ, Grundkörper. 101. U to se začu, đe čobani u crkovnom metehu udaraju uz diple i svire uz duduke. V. Vrčević niz 322.

METEHATI, meteham, *impf. držati što, vladati čim. Iz grč. μετέχειν. Samo u nekim srpskim spomenicima* xiv *vijeka i otud u Daničićevu rječniku* (partem habere). Da ne meteha *(t. j. žena)* sь onêmьzi solomь. Mon. serb. 112. Vlastelinь . . . tomь crьkvomь da ne meteha. Zak. duš. 49. U têh'zi planinahь da ne meteha ni vlastelinь ni Vlahь ni Ar'banasinь. Deč. hris. 55. (S. Novaković zak. duš.[2] 194. *prevodi,* da ne meteha' *u tom spomeniku riječima:* ‚da se ne nastańuje'). Da ne meteha crьkviju tomzi ćefalija skopьski. Glasnik 24, 246.

MÈTEJ, *m. Samo u Vukovu rječniku* (kao zavičaj, kraj, Gegend, regio) *s naznakom, da se govori u Srbiji. Postalo od* meteh *(vidi tamo) promijenivši se* h *u* j.

MÈTENICA, *f.*

a) mlijeko, što ostane po metenu maslu M. Pavlinović.

b) uļe, što se brkļačom izmete iz kaše. M. Pavlinović.

c) ne razabira se značeńe u primjeru: Vojsku vodi k Novom bijelome, pake kopa metenice

teške, a namješta velike topove, bije Novi sa četiri strane. Nar. pjes. vuk 8, 145. *Da nije griješkom mjesto* ‚meterize'?

METENIK, *m. buništе, smetlište.* Samo u Stulićevu rječniku (sterquilinium). — *Nije posve pouzdano.*

MÈTÊŃE, *n. nom. verb. od* 1 mèsti (mètêm). *U rječniku Belinu* (scopamento, lo scopare) *i u Stulićevu* (scopis mundatio *s naznakom, da je iz Belina rječn.).*

METERBA, *f. smetńa, svađa. Neznana postańa. Samo u primjeru:* Ča je od ovogaj skanьdala ali koje razlike meterьbe. Stat. poļ. ark. 5, 287. *Vidi* meterbija.

METER-BAŠA, *m. isto što* mekter-baša *(vidi tamo).*

MÈTÊRBIJA, *f. metež, smetńa, zabuna. U Dubrovniku i u Prčańu.* M. Rešetar, štok. dial. 251. — *Vidi* meterba, *s kojim je istoga (neznanog) postańa.*

METEREZ, *m. isto što* meteriz *(vidi tamo). Samo u primjeru:* Razgledahu . . . zapuštene metereze, naspe i građe. I. Zanotti en. 6.

METERIJAL, *m. materijal. U timočko-lužničkom kraju u Srbiji.* A. Belić 30.

METERIŠTE, *n. isto što* meteriz *(vidi tamo). Samo u jednoga pisca, koji upravo piše* -šć-. Budući da su *(t. j. naše čete)* priuzele meterišće neprijateļa i bižećeg slidile ga. I. Zaničić 92. Prvovladalac Laudon imadiše među ostalim svoje meterišće pod krilom lijevim Brandiburah. 166.

1. METÈRIZ, *m. opkop, šanac. Iz tur.* métériz (météris). *U rječniku Belinu* (fortino overo fortezza piccola per difesa dei soldati accampati, — trincea, fortificazione, — ograditi meterize, trincerare, far trincea), *u Stulićevu* (castellum) *i u Vukovu* (die Erdschanze, aggeris genus).

a) u navedenom značćńu. Lehi se ne micahu, za meterizi se ner skrovno držahu. I. T. Mrnavić osm. 46. Da postave u svoje meterize, gdi se bijau utvrdili protiva neprijateļom. I. Ančić ogl. 53. Meterizi i prigradnice i hrabreni braniteļi. J. Kavańin 327b. U vojsci i u boju razrede vojnike i okrenu kuda hoće učinit potoke aliti meterize. S. Margitić fala 157. (Mustapa) poče kopat tvrde meterize i namišćat goleme topove oko Beča grada bijeloga. A. Kačić razg. 232. Stane kopati meterize pored Drine. Vuk dan. 3, 194. Na meteriz juriš učiniše. Pjev. crn. 101b. Na torine udariše Turci, u meteriz padoše čobani. Ogl. sr. 40. Za końe se nisu zaklańali ni od końa meteriz gradili. Nar. pjes. vuk 3, 262. Često Petar po bedenu šeta, po bedenu i po meterizu. 4, 221. Kad dođoše u tijesne klance, svaki sebi meterize gradi. 7, 361. Bili smo se do sedam sahata i branili iza meteriza. Smailag. meh. 52. Nek pred vojskom trape meterize. Nar. pjes. hörm. 1, 28. — *U orome primjeru znači* meteriz *ono zemļe, što koń od nestrpļivosti nogama iskopa:* Al' eto ti đoge od mejdana pred čadore Kraļevića Marka; dobar đogo kopa meterize. Nar. pjes. juk. 108.

b) zasjeda, busija. Samo u Vukovu rječniku s primjerom iz neke nar. pjesme: Na meteriz Šuńa Pešikana *i s naznakom, da se govori u Crnoj Gori.*

c) zid suh, bez kreča. Samo u rječniku Belinu (propriamente recinto di pietra senza calce) *i u Voltiģijinu* (ammuriccio, eine trocken aufgeführte Mauer).

d) U starije vrijeme muslimanske kuće *(u Rudinama u Hercegovini)* imale su na krovu izidan prostor, koji se zvao kalkan, meteriz ili šanac, a služio je za odbranu od neprijateļa. Meteriz je bio četverouglast i imao je oblik kulice, na kojoj su bili mali otvori, puškarnice. Etnogr. zborn. 5, 739.

2. METERIZ, *m. geogr. ime. a) brdo u Hercegovini.* Etnogr. zborn. 5, 1204. Na glavici Meterizu ima traga od zidina kao nekakvog meteriza. 1235. — *b) pašńak u Hercegovini.* Etnogr. zborn. 5, 1247.

METERIZAN, meterizna, *adj. što pripada meterizu. Samo u Stulićevu rječniku* (castrensis). — *Ne čini se dosta pouzdano.*

METERIZI, *m. pl. mjesno ime. a) zaselak u Bosni u kotaru bjelinskom.* Popis žit. bos. i herc. 302. — *b) selo u Crnoj Gori u nahiji riječkoj.* Glasnik 40, 19.

METERIZINA, *f. pašńak u Hercegovini.* Etnogr. zborn. 5, 1234.

METÈRIZITI, metèrizîm, *impf. ograđivati meterizom. Samo u rječnicima, i to u Stulićevu* (circumvallare, vallo circumdare) *i u Vukovu* (verschanzen, vallare *s primjerom iz neke nar. pjesme:* Kada budeš Beču na pogledu, meterizi tvoju silnu vojsku).

METÈRIŽŃAČA, *f. poveća puška zgodna u meterizima. Samo u Vukovu rječniku* (Schanzflinte, teli maioris genus).

MÈTEV, *m. isto što* metej *(vidi tamo). Postalo od* meteh *promijenivši se* h u v. *Između rječnika samo u Vukovu (u izd. g.* 1898 *na str.* xxxvii, *gdje se kaže, da je* metev *isto što* metej). Metev, mesto, gdi se marvi polaže (meće). „Teži na svoj metev" rekne se o onome čoveku, koji se kudgod odselio, ali tek ne može da zaboravi na svoju postojbinu, nego je obilazi, ili se i povrati u ńu. Podunavka 1848, 58.

METEVO, *n. nekakvo pusto mjesto blizu Orahovice u Slavoniji zabiļeženo pod kraj* xvii *vijeka.* T. Smičiklas spom. 69.

MÉTEŽ, *m. buna, nemir, vreva. Po Vukovu rječn. je* -e- *u drugom slogu u svijem padežima dugo; dakle* métêž, métêža, *ali to jamačno ne vrijedi za sve štokavske krajeve, dok druge imenice s nastavkom* -ež *ne poznaju takve duline, na pr.* grábež, kŕpež, stálež, tŕpež *i t. d. Imenica je od korijena* met, *koji je i u glag.* mésti, métêm. *U rječniku Stulićevu (gdje se krivo kaže, da znači isto što* mutež, *t. j.* turbamentum, faex *i dodaje se, da je iz glag. brevijara), u Vukovu* (Tumult, tumultus: metež i vreva) *i u Daničićevu* (tumultus *sa dva primjera, od kojih je jedan iz* xiii, *drugi iz* xiv *vijeka).*

a) u navedenom značeńu, t. j. buna, nemir među ļudma. Vьstaše mnozi meteži vь stranê toj. Sava pam. šaf. 13. Kto li . . . metežь ili boj vьzdvignetь, da plati kraļevьstvu mi petь stь perperь. Glasnik 49, 364. Progna vьse metežе tvorešteje i kramoly. Danilo 109. Tamo je mir bez metežа. J. Rajić pouč. 1, 158. U domaćem metežu doduše skratila se moć cjelokupne države. M. Pavlinović razg. 30. Nastati će vremena tamna i krvava . . . blago onomu, koji u takvom metežu ne izgubi svijest svoga plemena! S. Ļubiša, prip. 69.

b) oluja, t. j. nemir na moru. I vь nezaapu bury sь nebese i protivnymь vêtromь vьstavšimь primrakь i metežь velij vь mori bystь. Domentijanb 183.

METEŽAN, metežna, *adj. nemiran, buntovan. Između rječnika samo u Stulićevu (gdje je riječ krivo zapisata, a i značeńe joj:* metezni, asper *i dodaje se, da je iz glag. misala). — a) nemiran.* Razumē siju žizнь mimogreduštu, metežьnu i pustošьnu i skoro izьčezajuštu. Domentijan[a] 121. Mirъ sь mimohoditь i vьsa slava zemļьnaja, juže reku metežьnu i pustošьnu. Danilo 236. — *b) buntovan.* Uklańaj se naroda metežnago. P. Srećković drag. 5.

METEŽNIK, *m. buntovnik. U građi za ovaj rječnik sakupļenoj zabiļeženo je, da se nalazi u* J. Rajića pouč. 2, 66, *ali uz riječ nema primjera. Kako te knige Rajićeve nema u Zagrebu, ne može se primjer navesti. Ispor. rus.* мятежникъ *(buntovnik).*

METI, *impf. Samo u Bjelostjenčevu rječniku, gdje infinitiva upravo nema, već samo prez.* menem *(u štok. govoru bilo bi* manem *ili možda* mnem), *za koji se veli da znači:* 1. attero, frio *(t. j. tarem, mrvim),* 2. menem med prsti, affrio, infrio *(t. j. gńečim),* 3. bijem; *ima i* menem se, frior, bijem se. *Inače u građi za ovaj rječnik sakupļenoj nema druge nikakve potvrde ovome glagolu. Nalazi se u nekim slav. jezicima: staroslov.* męti, мьна *(stiskivati), rus.* мять, мну *(gńečiti), češ.* mnouti, mnu *(trļati), poļ.* miąć, mnę *(trļati) i u lit.* minti, minu *(gaziti).*

METICA, *f. biļka, koja se zove i* meta *(vidi* 2 meta). *U rječniku Bjelostjenčevu* (metica, metvica, mentha, — metica divja, methastrum, — metica gorna, calamintha, — metica drobna, Arsemanthon), *u Jambrešićevu* (metica, menta, — metica rugana ali konska, mentastrum), *u Voltiģijinu* (metica, f. menta. Krausemünze) *i u Stulićevu* (metica, metvica, *s naznakom, da je iz Habdelićeva rječn.). Danas se govori među ćakavcima u Istri i u Vrbniku (na otoku Krku).* D. Nemanić (1884) 35, *koji bilježi akc.* mètica. Zborn. za nar. živ. 5, 69 *(gdje se bilježi značeńe: majčina dušica divļa).*

METIGLAVA, METIGLAVIĆ, *m. pučansko prezime u Dubrovniku* XIV *vijeka.* K. Jireček rom. 3, 43.

METIKA, *f. neka biļka, vaļada ista, koja se zove* metļika *(vidi tamo). Samo u primjeru:* Vinci od metika, kojih u po zime zelena bi dika. A. Kanižlić rož. 105.

METIKOŠ, *m. a) srpsko prezime u naše vrijeme.* Šem. pakr. (1898) 26. Imenik (1906) 36. — *b) selo u Srbiji u okrugu rudničkom.* S. Koturović 113.

METILI, *(biće vaļada) m. pl. ime selu u Srbiji zabiļeženo u ispravi* XIV *vijeka* („село Метилїи") *i otud u Daničićevu rječn. — Nije jasno, kako se ima čitati; možda* Metiļi *(vidi tamo).*

METILO, *n. isto što smet, smeće. Samo u Stulićevu rječniku* (sordes, purgamentum). — *Ne čini se dosta pouzdano.*

MĖTĨĻ, metiļa, *m. papilio, Distomum hepaticum, Lysimachia nummularia. Jamačno je riječ istovetna s* metuļ *(vidi tamo). Nalazi se i u drugim nekim slav. jezicima: slov.* metiļ, *rus.* мотыль, *češ.* motýl, *poļ.* motyl *(slov. i češ. riječ znače* papilio *i* Distomum hepaticum, *a ruska i poļska samo* papilio); *nije jasan odnošaj vokala* e *u* metiļ *prema* o *u rus. (češ., poļ.)* мотыль. *Ne zna se korijen, niti se u drugim indoevr. jezicima nalazi srodnijeh riječi; nije jasan ni razvoj postavļenoga trojakog značeńa. Samo u nekijem rječnicima (vidi dale).*

a. *lep(t)ir. U rječniku Mikaļinu* (papilio), *u Bjelostjenčevu* (papilio), *u Stulićevu* (papilio *sa zlo postavļenijem primjerom:* umirahu od onoga metiļa, *koji bi primjer imao biti potvrda značeńu pod* b, *b).* Ne bih rad bit metiļ pri ogńu veliku. Đ. Baraković jar. 129.

b. *crv ili glista, što se zavlači u žučne organe ļudske, a još češće u ovčije i goveđe i uzrokuje boli,* Distomum hepaticum. *I bolest, koju metiļ uzrokuje, zove se* metiļ. *I drugi nekakvi crvi zovu se tijem imenom.*

a) Distomum hepaticum. *U rječniku Belinu* (bupresti, animaletto velenoso e nocivo a bovi), *i u Vukovu* (Egelwurm, distoma). Nemojte stada napirat, metiļem ni strokom trovat. P. Zoranić 56. *(Bog će)* kozle odlučit zmeju ovčadi, metiļ zdrave da ne gadi. J. Kavańin 12[a]. Metiļ pomoriti i druge crve u životini. J. Vladmirović 27. Te vode su preuzrokovali *(sic!),* da su i goveda, svińi, daže i zecovi metiļ dobijali i crkavali. S. Tekelija letop. 120, 45. U leskovačkim ravnicama žale se ļudi, da mnoge ovce stradaju od metiļa pijući nezdravu barsku vodu. M. Đ. Milićević, kraļ. srb. 133.

b) bolest od metiļa uzrokovana. U Stulićevu rječniku (respirandi difficultas, ovium morbus, asma, male delle pecore contratto dal mangiar certa erba). Metiļ, bolest, Leberegel, distoma hepaticum. M. Jovanović-Batut.

c) metiļ *je crv od metuļice (vidi tamo).* J. Živanović javor (1877) 1209.

d) Metiļ, Wasserbalggeschwulst, Blasenwurm, hydatis. M. Jovanović-Batut.

c. *biļka* Lysimachia nummularia. B. Šulek im. *Zove se i* trava od metiļa *i* protivak. J. Pančić flora beogr.[3] 376. S. Petrović 330. Od zemļe plodne rada se metiļ i druge mnoge trave otrovite. M. Radnić 75[a]. Pastir . . . ji(h) *(t. j. ovce)* veoma čuva od mista, gdi su metiļi. J. Banovac razg. 191. Ovcam metiļavim . . . vari travu istu od metiļa ter davaj onu vodu piti. J. Vladmirović 31. — *U kakvoj je svezi ime ove biļke sa značeńem pod* a *i pod* b, *teško je reći. Narod danas u nekijem krajevima misli, da stoka ometiļavi, ako se najede ove trave.* B. Šulek im. 232. Glasnik zem. muz. 14, 154. *Drukčije glasi ova biļeška:* Naš narod vodi ovce na pašu, gde ima trave od metiļa, u nadi, da ih sačuva i izleči od bolesti metiļa (a u Francuskoj isto čine, da bi sačuvali ovce od jektike). S. Petrović 331.

METĨĻÂŃE, *n. nom. verb. od* metiļati *ili* metiļati se. *U rječniku Vukovu* (das Erkranken der Schafe am metiļ, metiļ morbi irruptio).

METĨĻATI, metiļâm, *impf. bolovati od metiļa.* Metiļa mi ovca. U Lici. V. Arsenijević. — *U Vukovu je rječn.* metiļati se (n. p. ovce, den metiļ bekommen, metiļ morbo corripi).

METĨĻAV, *adj. bolestan od metiļa. U rječniku Stulićevu* (ovca metiļava, ovis patiens difficultatem respirandi) *i u Vukovu* (den metiļ habend, ovis morbo metiļ correpta).

a) u pravom smislu. Da ji(h) *(t. j. ovce pastir)* čuva od stada metiļava ili gubava. J. Banovac razg. 191. Ovcam metiļavim lik. J. Vladmirović 30.

b) u prenesenom smislu kao slab. Metiļavo dijete postade čovjek visoka uma. M. Pavlinović rad. 69. Ja danas nemam, da sve prebrojim, sto ļudi metiļavijeh u cijeloj krajini. S. Ļubiša prip. 173. Rašta govori tako? — rad svojo metiļave pameti. M. Đ. Milićević zim. več. 196. On je metiļava zdravļa, t. j. bolešļiv, slab. M. Jovanović-Batut.

METÌĻAVAC, metiļâvca, *m. metiļav ovan.* U Lici. V. Arsenijević.

METÌĻAVČÂD, *f. coll. metiļava jagńad.* U Lici. V. Arsenijević.

METÌĻÂVČE, metiļâvčeta, *n. metiļavo jagńe.* U Lici. V. Arsenijević.

METÌĻAVČINA, *f. augm. od* metiļavica. *U Lici.* J. Bogdanović. — *Vidi* metiļavičina.

METÌĻAVICA, *f. metiļava ovca.* U Lici. V. Arsenijević. J. Bogdanović. — I žensko čeļade bolešļivo i slabo zovu metiļavicom. J. Bogdanović.

METÌĻAVIČINA, *f. augm. od* metiļavica. Imam nekolike metiļavčine, i to mi je sve. *U Lici.* J. Bogdanović. — *Vidi* metiļavčina.

METIĻAVITI, metiļavîm, *impf. isto što* metiļati. *Samo u Stulićevu rječniku (gdje je krivo zabiļeženo značeńe:* difficultatem respirandi ovibus producere, gignere).

METÌĻÂVŠA, *m.* Govori se u Liki muškom, koje je slabo i bolešļivo. J. Bogdanović.

METÍĻĒŃE, *n. nom. verb. od* metiļiti se. *U rječniku Vukovu (gdje se kaže, da znači isto što* metiļańe).

METIĻEVA TRAVA, *f. biļka, koja se zove i* metiļ *ili* trava od metiļa, Lysimachia nummulata. D. Lambl (1852) 62, *koji upravo piše* trava metiļeva, *ali taj je red pogrješan.*

METIĻEVICA, *f. mjesto u Srbiji u okrugu alʼksinačkom.* Livada u Metiļevici. Sr. nov. 1875, 22.

METIĻEVIĆ, *m. vlasteosko prezime dubrovačko zabiļeženo u ispravi iz početka* XV *vijeka i otud u Daničićevu rječniku.*

METIĻI, *m. pl. zaselak u Bosni u kotaru kladańskom.* Popis žit. bos. i herc. 332. — *Ispor.* Metili.

METIĻIĆ, *m. nekakav crvić na žitu. U Vrbniku (na otoku Krku), gdje upravo govore* metijić. Zborn. za nar. živ. 5, 73.

METÍĻITI SE, mètîļîm se. *impf. U Vukovu rječniku, gdje se kaže, da znači isto što* metiļati se.

METIĻIVA, *f. nekakva biļka. U Vrbniku (na otoku Krku), gdje upravo govore* -j- *mjesto* -ļ-. Zborn. za nar. živ. 5, 69.

METIĻKA, *f. biļka* Thalictrum flavum. *U Dalmaciji.* B. Šulek im.

METIMIR, *m. nekakvo mjesno ime.* Ļ. Stojanović hris. 185.

1. METINA, *f. biļka* Mentha silvestris. *Na ostrvu Cresu.* B. Šulek im. — *Vidi* meta, metica, metvica.

2. METINA, *f. Nije jasno pravo značeńe. Samo u primjeru:* Za pretakańe vina s kiselice dugačku ot kože napravļenu metinu i meove upotrebļavaju. P. Bolić vinod. 2, 215.

METINA BARA, *f. mjesto u Srbiji u okrugu smederevskom.* Livada u Metinoj Bari. Sr. nov. 1867, 337.

MÉTINAC, Métînca *(tako je zabiļežen akc.), m. vrelo u Ribniku (kod Gospića).* J. Bogdanović.

METINO BRDO, *n. a) mjesto u Srbiji u okrugu kragujevačkom.* Voćńak na Metinome Brdu. Sr. nov. 1870, 360. M. Đ. Milićević knež. srb. 290. — *b) zemļište u Srbiji u okrugu rudničkom.* Etnogr. zborn. 4, 182.

METIR, *m. isto što lepir. Samo u rječniku Bjelostjenčevu i u Stulićevu (u ovome drugom s naznakom, da je iz Bjelostjenčeva).*

METIVO, *n. meteńe.* Svemu ovemu priloži bijeļeńe soba, metivo i raspremańe kuća. M. Vodopić dubr. (1870) 19.

METKOVAČKO BRDO, *n. brdo u Srbiji u okrugu šabačkom.* Vinograd na Brdu Metkovačkom. Sr. nov. 1865, 35.

MÈTKOVIĆ, *m. mjesno ime.*

a) varošica u Dalmaciji u kotaru istoga imena. A. Mašek 77. *Jednoć je zabiļeženo* Metkoviće: Lipo ti je selo Metkoviće, u ńemu je zmaje od dvi glave. A. Kačić razg. 300.

b) dva sela u Srbiji u okrugu podrinskom. S. Koturović 88. 89. Vino piju tri srpske vojvode u bogatoj i ponosnoj Mačvi, u lijepu selu Metkoviću. Nar. pjes. vuk 4, 178.

METKOVIĆI, *m. pl. ime nekom selu zabiļeženo prije našega vremena.* S. Novaković pom. 138.

MÈTLA, *f. sprava za meteńe. Akc. se mijeńa u akuz. i vok. sing.* mètlu, mètlo, *u nom., akuz. i vok. plur.* mètle *i u gen. pl.* metâlâ. *Od kor.* met, *koji je i u glag.* mèsti, mètêm. *Riječ se nalazi i u drugim slav. jezicima; imaju je svi rječnici osim Daničićeva sa značeńem lat.* scopae, *tal.* scopa, *ńem.* Besen.

a. metla *u navedenom značeńu (samo nekoliko primjera mjesto mnogijeh).* Najde hizu praznujući i metlami pometenu. Bernardin 30. Nađe ńu pustu i metlom pometenu. N. Rańina 45a. Kao metlom mete bokune s trpeze. M. Držić 258. Nav ima metlu, s kom smeti izbira. F. Glavinić cvit 452a. Mete zgrade dvorske jednom metlom. M. Radnić 383b. Jedna metla od službenice i ńega *(t. j. pauka)* i ńegovu mrižu vrže dolika. A. Vitaļić istum. 307. Gadnu metlu da tko ište za izmesti ńom smetlište. V. Došen 104b. Nova metla dobro mete. Nar. posl. vuk 225. Oteše im metle i lopate. Nar. pjes. vuk 4, 434. Ne znaduć sama za se, nitko za ńu i ne mari; ne imajuć svoga prištetka ostaje svakomu za metlu i za lopatu. M. Pavlinović rad. 117. — *U ovome primjeru ima* metla *preneseno značeńe: rep:* I kad june na sve strane metlom muhe tirat stane. V. Došen 123a.

b. metla, narodni urnek za vez; ime mu je od biļke, koju narod također ovako zove. J. Belović-Bern. 189.

c. metla *kao ime biļkama.*

a) Metla, Sarothamnus scoparius, — Artemisia vulgaris. B. Šulek im.

b) Crna metla, Artemisia scoparia. Javor (1881) 153.

c) Poļska metla, Spreublume, Xeranthemum annuum. G. Lazić 152. Vuk rječn. — *U Vrbniku (na otoku Krku) je* poļska metla *ili* metlika: Cyanus. Zborn. za nar. živ. 5, 69.

d) Vilina metla, Asparagus officinalis. J. Pančić flora beogr.3 425.

e) Žuta metla, besenartige Kochie, Cochia (Artemisia) scoparia. G. Lazić 116. Žuta metla, metlovina, runka. *U niškom okrugu (u Srbiji).* Javor (1881) 153.

d. Metla *kao geogr. ime.*

a) tri zaseoka u Bosni, jedan u kotaru bihačkom, drugi u krupskom, treći u petrovačkom. Popis žit. bos. i herc. 230. 250. 264.

b) zaselak u Hrvatskoj u županiji ličko-krbavskoj; — zove se i Pod Metlom. Razdjeļ. hrv. i slav. 12.

c) mjestance u Srbiji u okrugu vrańskom. M. Đ. Milićević kraļ. srb. 336.

d) brdo u Lici kod sela Vrepca. Kras 206. J. Bogdanović.

e) brijeg u Slavoniji kod sela Bučja (blizu Pakraca). Šem. pakr. (1898) 46.

METLAČA, *f. biļka* Aira. B. Šulek im.

1. METLAR, *m čovjek, koji mete. Samo u rječnicima, i to u Bjelostjenčevu* (scoparius), *u Jambrešićevu* (scoparius) *i u Stulićevu* (scoparius, verrens *s naznakom, da je iz Habdelićeva rječn.).*

2. METLAR, *m.* Metlar sirek *(t. j. sijerak),* (biļka). *U Vrbniku (na otoku Krku).* Zborn. za nar. živ. 5, 69. *Ispor.* 1 metlaš.

METLARA, *f. neka vinova loza. U Srijemu.* B. Šulek im.

METLARI, *m. pl. zaselak u Bosni u kotaru bańolučkom.* Popis žit. bos. i herc. 158.

METLAST, *adj. nalik na metlu.* Devesiļe . . . istera gustu. metlastu, zelenu kitu sitno izreskana lista. Vila (1866) 384.

1. MÈTLÂŠ, metláša, *m. biļka* Sorghum sacharatum. *U rječniku Vukovu, gdje se kaže, da znači isto što* sijerak *i da se govori u Hrvatskoj.* D. Lambl (1852) 55 *(griješkom:* metlas).

2. METLAŠ, *m. prezime u naše vrijeme.* Imenik (1906) 79.

METLÈTINA, *f. augm. od metla. U Lici.* Uzmi onu guvnarsku metletinu pa sve dobro ispred kuće ometi. J. Bogdanović.

1. MÈTLICA, *f. dem. od metla.*

a. *u pravom smislu.*

a) mala metla. U rječniku Mikaļinu (metlica, mala metla, scopula), *u Belinu* (scopetta, scopa piccola), *u Bjelostjenčevu* (scopula), *u Voltiġijinu* (scopetta, ein kleiner Besen) *i u Vukovu* (metlica, dim. v. metla). Ondje bješe metlica od pavova perja. M. Divković čud. 60a. Metlicom one mrve od saća počisti. F. Đorđević 10. Đe đevojka kuću mete, metlica joj od bosjoka. Nar. pjes. herc. vuk 233. Popala je mlada metlicu, pomela je hižicu. Nar. pjes. istr. 2, 148.

b) četka, kefa. U rječniku Mikaļinu (metlica za očistit haļine), *u Bjelostjenčevu* (metlica za osnaženje oprave, scopina), *u Jambrešićevu* (metlica za haļe, scopula) *i u Stulićevu* (peniculus). A metlicom se četa *(t. j. odjeća).* M. Držić 134.

c) sudopera, krpa za prańe sudova. U rječniku Mikaļinu (metlica al krpina za plakati sude, peniculum).

d) kičica za pobjeļivańe zidova i za slikańe. U Mikaļinu rječniku (metlica, kom se miri pobiļuju, i pero, kojim se penga, peniculus, penicillus).

b. *u prenesenom smislu, kita u biļa, lat.* panicula, *ńem.* Rispe. B. Šulek rječn. zn. naz. J. Pančić flora beogr.[3] 483. *Ispor. još:* Metlica, plod ńekojih trava, cvijet od kukuruze. *U Vrbniku (na otoku Krku).* Zborn. za nar. živ. 5, 69.

c. *ime biļkama.* Metlica, Osyris alba. B. Šulek im. Metlica, Cassia lignea. Stulić rječn. Mètlica, izopačeno za mètvica, lat. mentha. L. Zore dubr. tud. 13. Metlice, biļka Equisetum. *U Vrbniku (na otoku Krku).* Zborn. za nar. živ. 5, 69. Žuta metlica, gospin cvet, Hypericum perforatum. J. Pančić flora beogr.[3] 497.

2 METLICA, *f. metnica, t. j. neka mreža za lovļeńe ribe, koju mrežu obilno opisuje* M. Medić letop 160, 78 *i* 181, 95.

METLIČAR, *m. biļka. U Istri, gdje je akc.* metličar, *gen.* metlìčara (sorgum, ex quo scopae parantur). D. Nemanić (1883) 59.

METLIČAST, *adj. Samo u Šulekovu* rječn. zn. naz. *kao bot. izraz za lat.* paniculatus, *ńem.* rispig, *t. j. koji ima metlicu. Vidi* 1 metlica b.

METLIĆ, *m. selo u Srbiji u okrugu podrinskom.* S. Koturović 90.

METLIK, *m. ime dvjema biļkama, upravo* zeleni metlik, Ruscus aculeatus, — Equisetum. B. Šulek im.

METLIKA, *f. tako se zovu različne biļke: a)* Metlika, metlikovina, na ke raste riškaša *u Bjelostjenčevu rječn. — b)* Metlika, tamerige, albero, Tamarindenbaum *u Voltiġijinu rječn. — c)* Metlika, *neka jabuka u kajkavaca.* B. Šulek im. — *d)* Metlika, Cyanus. *U Vrbniku (na otoku Krku).* Zborn. za nar. živ. 5, 69. — *Vidi* metļika.

METLIKOVINA, *f. ime biļkama. a) isto što* metlika *pod* a *(vidi tamo). — b)* Metlikovina, Artemisia *u Jambrešićevu rječn. (na kraju).*

METLINA, *f. selo u Hrvatskoj u županiji modruško-riječkoj.* Razdjeļ. hrv. i slav. 14.

METLINAC, Metlinca, *m. a) prezime zabiļeženo na početku* XVIII *vijeka.* T. Smičiklas spom. 93. — *b) brijeg u Slavoniji kod sela Bučja (blizu Pakraca).* Šem. pakr. (1898) 46.

METLINCI, Metlinaca, *m. pl. mjestance u Slavoniji u županiji virovitičkoj.* Razdjeļ. hrv. i slav. 78.

METLIŠTE, *n. Samo u Stulićevu rječniku* (mjesto metlam posađeno, locus scopis consitus).

MÈTLOVINA, *f. U Vukovu rječniku* (Besenkraut, scoparia. — *u izd. g.* 1898: Artemisia scoparia).

METLUŠINA, *f. biļka* Seseli Turbith. *U Dalmaciji.* B. Šulek im.

METĻAŠICA, *f. biļka* Scabiosa arvensis. *U Dalmaciji.* B. Šulek im.

METĻICA, *f. biļka* Tamarix africana. *U Dalmaciji.* B. Šulek im.

METĻIKA, *f. ime biļki. U rječniku Mikaļinu* (metļika, metļikovina Brya, Tamarice), *u Belinu* (metļika, tamarigio, mirica), *u Stulićevu* (metļika, dub, tamarice, albero nuprica) *U posļedńem rječn. ima još.* Crna metļika, crnobiļ, artemisia (herba). — *Vidi* metlika.

METĻIKOVINA, *f. U rječniku Mikaļinu* (metļika, metļikovina, Brya, Tamarice) *i u Stulićevu* (metļikovina, lignum ex myrica, *t. j. drvo metļikovo; mjesto* -ļ- *štampano je griješkom* -l-).

METĻINA, *f. biļka* Centaurea Cyanus. D. Lambl (1852) 55. — *Vidi* metlika *pod d.*

MÈTNICA, *f.*

a) neka mreža. U Vukovu rječniku (Art Fischernetz, retis genus). *Korijena istog, koji je u* metati *(jer se mreža meće u vodu). — Vidi* 2 metlica.

b) Metnica, hitnica, linea traiectoria, Wurflinie, linea del tiro, *t. j. linija, kojom leti kakvo u vis koso bačeno tijelo.* B. Šulek rječn. zn. naz.

METNÚĆE, *n. nom. verb. od* metnuti. *U rječniku Mikaļinu* (metnutje doli, deiectio, depulsio), *u Belinu* (metnutje, il gettare, — il gettar a basso, — metnutje u klade, u gvozdja, il metter ne ceppi), *u Voltiġijinu* (metnutje, ponimento, mettitura, Setzung) *i u Stulićevu* (metnutje, metańe *s naznakom, da je iz Belina rječn.).*

MÈTNUTI, mètnêm, *pf.* iacère, ponere. *Akc. kakav je u inf., takav je i u aor. (osim* 2. *i* 3. *lica sing.* mètnû), *u imperativu i u participu perf.* I *i* II; *a u pas. partic. je kao u prez. Tako je bez sumńe u mnogim štokavskim krajevima; ali ima i krajeva, gdje je u svijem oblicima, dakle i u inf., akc. kao u prez. To izlazi otud, što glagoli složeni od kakvoga prijedloga i od* metnuti *imaju spori akc. na prijedlogu, na pr.* dòmetnuti, izmetnuti, prèmetnuti, ùmetnuti *i t. d, što je sve prema* mètnuti, *a ne prema* mètnuti *(prema kojemu bi bilo* domètnuti *i t. d.). Akc.* mètnuti *potvrđuje za neke krajeve u Hrvatskoj* N. Simić nast. vjesn. 8, 108, *a i Daničić postavla takav akc. u radńi* Akc. u glag.[2] 34. *Glag.* metnuti *nalazi se u rječnicima Mikaljinu, Belinu, Voltigijinu, Stulićevu, u Vukovu i u Daničićevu, a najstarije su mu potvrde iz* XVI *vijeka.*

I. *Oblici.*

a. *Mjesto* metnuti *govore Srbi po Srijemu i po južnoj Ugarskoj* metuti. *Taj oblik ima* S. Tekelija letop. 119, 19, *a oblik* metuli 119, 25. *Ispor. još:* metuti F. Đorđević 28. 60., metuo 60, meti *(imper.)* 26. 29. *Što u jednoj pjesmi ispjevatoj južnijem govorom ima oblik* metu (3. *sing. aor.), to je jamačno pogrješka (u prepisivańu ili u štampi), jer u istoj pjesmi dva stiha dalje isti taj oblik glasi* metnu. Nar. pjes. vuk 6, 281.

b. *Mjesto* metnuti *govore po Slavoniji* metniti, *tako i* metnio, metnila, metnivši. *Potvrda se može naći dalje među primjerima iz slav. pisaca. Ti oblici s vok.* -i- *nijesu osobina samo ovoga glagola, jer po Slavoniji govore tako i druge glagole* II *vrste, na pr.* briniti se, okreniti, poginiti *i t. d.*

II. *Značeńa.*

1. metnuti *u akt. i pas. (u pas. i s riječcom* se).

a. baciti, hititi. *U rječniku Mikaljinu* (metnuti doli, hititi doli), *u Belinu* (gettare o gittare cioè rimuovere da sè una cosa), *u Stulićevu* (iacere, ejicere, emittere, eiaculari, vili pretio vendere).

a) u pravom smislu.

aa) uopće; ono, što tko meće, izriče se sad akuzativom, sad instrumentalom. Ako dođe, on čas ga ću za noge, tako ću ńim kao grmušom i metnut u more. M. Držić 268. Kada budu metnuti *(t. j. prokleti)* i s tijelom i z dušom u propast paklenu. M. Divković bes. 170. Uzeše dakle kamenje, da metnu na ńega. 333. Za vrat ga ću psa stisnuti, pak u nebo ńim metnuti, da svijet veće ne vidi ga. Ġ. Palmotić 2, 349. Kada umri, bi metnut u more. P. Posilović nasl. 128[a]. Metni ih, stri ih, užeži ih *(t. j. ove moje pjesme).* I. Đorđić, pjesni 1. Poď'mo opeta metnuti krunu u visinu vedra neba. Nar. pjes. bog. 85. Jedan drugijem ne može metnuti na crnu zemlju. 108. Jabukom je metnula o onu crnu zemlju. 119. Nesrićno metnuti biše s dicom svojom i ženama među iste lave. F. Lastrić test. 193[b]. Metnu o tle trpezami. S. Rosa 53. Sve ovo metni u smetlište. B. Zuzeri 26. Vrlo se varaju mnozi na svitu, da su od svega svoga samovlastiti gospodari na taki način, da ga mogu tratiti ter od obisti metnut ga jošte u more. A. d. Bella razg. 28. Netom je uvenuo *(t. j. cvijet),* vi ga metnete na tle, da se potlači. 231.

bb) metati mrežu *(u vodu poradi lovlena ribe).* U ime ću tvoje metnuti mreže. M. Divković bes. 629.

cc) metnuti sidro. Dar fondo, dicesi delle navi, quando si fermano sù l' ancora, ancoras jacere. Bela rječn. Sidra metnuše i pristaše i tu za dvadesti i tri cijela dana tako stahu csidrani. B. Zuzeri 398.

dd) metnuti ždrijeb (kocku, brušket). Svitu popletenu ne hotiše razdijeliti, nego metnuše ždrijebi, komu pade. P. Bakšić 129. Jedan vojnik hoteći obrati jednoga svetoga za svoga gospodara i pomoćnika metnu ždrijeb, i tako mu dođe sv. Matije. P. Posilović nasl. 51[b]. Metnuše kocku na svih dvanaest kolina, i pade kocka na kolino Judino. E. Pavić ogl. 172. Metnućeš brušket na dvanajest kolina izraelskih. A. Kačić korab. 109. Metnu brušket na porodice. 147.

ee) metnuti u tamnicu. Bi . . . metnuta u jednu tmastu tamnicu. B. Kašić per. 174. Zapovidi, da se metne u tamnicu *(t. j. sv. Juraj).* F. Radman 13. Dade zapovid, da se metnu u uzu crkvenici. A. Kanižlić kam. 57. Dida svoga metnu u tavnicu. 635. Metnuše ih *(t. j. hajduke)* Turci u tavnicu. Nar. pjes. vuk 3, 356.

b) u prenesenom smislu.

aa) uopće. Koliko je srićan bio ovi puk, kada je srćane braniteje imao, koji se znadija(h)u protiviti onima, koji ga tražiše . . . u zlo metnuti. E. Pavić ogl. 163. Metnu pod proklestvo slideće riči. M. Dobretić 98. Za privariti i u zlo metnuti onu žensku glavu. 226. Prikori nas i metne nam posred lica ove riječi. B. Zuzeri 107. Potribito je, da ovakve zločince proglase, u proklestvo metnu i odile od dobrih. B. Leaković gov. 48.

bb) metnuti anatemu, proklestvo. Mogu proklestvo metnuti na grišnika. F. Lastrić svetń. 71[a]. Proklestvo ono, što g. Bog . . . na svu zemlju bijaše metnuo. I. Jablanci 16. Focijo . . . uslobodi se na ńega anatemu metnuti. A. Kanižlić kam. 59. Focijo . . . uslobodi se . . . na me proklestvo metnuti. 101. Ne more bit odrišen ni od koga izvan od onoga, koji je to proklestvo metnuo. M. Dobretić 120.

cc) metnuti oči, pogled. Guardare, mirare, aspicio. Bela rječn. Nu metnimo sadar na nas pogled. B. Zuzeri 232. Metnuti ću jošter oko i na uredbu čudnovitu. 322. Oči metnu, pogleda nada se te ugleda dva ġelata mlada. Nar. pjes. vuk 2, 162. Metnu oči niz polje Kruševo te ugleda šator u pšenici. 259.

dd) metnuti što na (u) pogibio. Jer se more metnut sakramenat na pogibio, da bude nikakav. M. Dobretić 188. Metnu svoj život na pogibio. 553. U očitu pogibio od otrova metnuti se. F. Lastrić test. 12[a]. Ńega sa svim vilaetom omraziše i u pogibio metnuše. E. Pavić ogl. 76.

ee) metnuti što pod noge. Vaja stid pod noge metnuti i sve . . . ispovidniku očitovat. J. Banovac pripov. 38. Blago i raskošje svita pod noge metnuvši prosiše, da bi u koji sv. red ulisti mogli. A. Kanižlić utoč. 257. Focijo . . . je davno svete kanone pod noge metnuo. kam. 374. Da se može lagje boriti i đavaoske sile pod noge metnuti. A. Knezović 70. Ti si hotio kraljevsko mogustvo pod noge metniti. 197. Imamo vazda metnut pod noge život tilesni. M Dobretić 14. Zločudna žena . . . još i mene metnula pod noge. M. A. Reljković sabr. 67. Metnuti obraz pod noge (t. j. obezobraziti). Nar. posl. vuk 178.

ff) metnuti što za pleći, *t. j. zanemariti. U rječniku Belinu* (metnuti za pleći, postergare, porre dietro le spalle, ad tergum

rejicere) *i u Stulićevu* (metnuti za pleći, negligere). Budući ti to sve metnuo za pleća i pogrdio, on će te isti još osvađati. F. Lastrić ned. 30. Za pleća metnuvši posao svoj duhovni i odiću, obukavši se i oružavši kako vojnik otiđe. 369.

c) metnuti strijelu, *t. j. zastrijeliti. U rječniku Vukovu* (schiessen, emitto *s primjerom iz* nar. pjes. vuk 2, 360: Metnu Turčin prvu belu strelu, strelu metnu, pak mere aršinom).

b. staviti, namjestiti. *U rječniku Voltigijinu* (mettere, porre, situare, setzen, legen), *u Vukovu* (thun, legen, stellen, pono: metni koje drvo na vatru; metni kapu na glavu; metnuti novce u kesu, što u torbu, na zemļu, — govedima, ovcama, Futter vorlegen, pabulum praebeo: jesi li metnuo govedima?, — anlegen, anziehen, induo, — ručak, večeru, ručku kupusa, graha, mesa, t. j. pristaviti, da se kuha, zusetzen, admoveo, — koga na muke, auf die Folter bringen, in tormenta dare, so auch na šibe) *i u Daničićevu* (ponere).

a) u pravom smislu.

aa) metnuti što. Razrušena osta kuća . . . zašto u počelo ne metnu podumintu. M. Zoričić osm. 23. Sagradi otar, metnu drva, sveza Isaka. F. Lastrić ned. 211. Maja kučku metne, kada kud izlazi, nek odkrita masla pazi. V. Došen 61b. Pak svom sinu sirca metne po tri. M. A. Reļković sat. 140. Ova pisma nije ovdi metnuta, da žene uče bivati zle. 146. Čisto mi je žao, što nije metnuo više ovijeh primjera. Vuk odg. na utuk 15.

bb) metnuti *s prijedlogom* na *(koji se u ovom događaju slaže samo s akuzativom).* Kruna . . . koja će mu se na glavu metnuti. F. Lastrić test. 153b. Budući namislio sina svoga metnuti na pristolje svoje. A. Kačić korab. 216. Koji je metnuo ruku na ralo pak se u isto vrime natrag obzire. M. Zoričić osm. 14. Bijaše jedan eretik, koji se imadijaše na vatru metnuti. zrc. 113. Vikara na kolac metniše. Nadod. 69. Metnuvši ruku na čelo. M. A. Reļković sat. 3. Ustade devojka, metnu srp na rame. Nar. pjes. vuk 1, 171. Metnu joj prsten na ruku 1, 223. Svoga brata metnu na busiju. 2, 44. Metnuta je na poļu košija, na košiji lijepa đevojka. 3, 240. Lisica . . . metne uho na led te sluša, kako voda teče Vuk nar. posl. 118.

cc) metnuti *s prijedlogom* u *(koji u ovom događaju stoji ponajviše s akuzativom, veoma rijetko s lokativom).*

aaa) uopće. Metnuše glavu va konobi *(iz rukopisa* xvi *vijeka).* Glasnik 10, 252. Da' mi sreću i metni me u vreću. Poslov. danič. Da mi ruke ti metneš u svilene špage moje. Nar. pjes. bog. 11. Plače ditešce metnuto u tijesne jaslice. F. Lastrić test. 63a. U lis tilo ńegovo metnuše. A. Kanižlić fran. 74. Latini onu rič: „I sina“ metnuše u simbolu. kam. 666. Uzmi iz crkve sve zlato i srebro, slomi i razbi, pak metni u vriću. M. Zoričić zrc. 40. Jer on u loj metno svińskog sala. M. A. Reļković sat. 65. Ne će *(t. j. Bog)* nikoga na silu metnut u kraļestvo nebesko. M. Dobretić 35. Kad mi metnu zmiju u nedarca. Nar. pjes. vuk 1, 554. Kad kruh metnu u peć. Vuk nar. posl. 231.

bbb) metnuti koga u klade, u gvoždo, u puta. Pavao sveti . . . bi bijen i u klade metnut. A. Kačić korab. 365. Ńega . . . odvedoše i metnuta u klade u tor zatvoriše. A. Kanižlić kam. 57. Činio ih je u gvozdje metnuti. A. Tomiković živ. 58. Metnuvši ga u gvozdje dao ga baciti u tavnicu. M. A. Reļković sabr. 24. Jer je mnogo puta bio metnut u puta i u verige. Vuk mar. 5. 4.

dd) metnuti *s prijedlogom* pred *(koji stoji s akuzativom i s instrumentalom).* Prid grob ńegov metnuvši sviću užeže. A. Kanižlić fran. 101. Komu odma metnuše prid oči puške i mače oli sabļe. M. Dobretić 231. Metnuše krune svoje pred prijestolom. Vuk otkriv. 4, 10.

ee) metnuti *s drugijem prijedlozima (pojedinačni primjeri).* Budući da nismo ništa metnuli iz naše glave. M. Dobretić v. Roditeļi metnuše ju k tetki u manastir. F. Lastrić ned. 155. Onog vaļa metnut u pročeļe, ńu med kumu i med diverušu. M. A. Reļković sat. 86. Metnula kamen pod glavu. Nar. pjes. vuk 1, 222. Šator svileni metnuše pokraj ravna Kosova poļa. Nar. pjes. bog. 94. Tanku pušku metnu preko krila. Nar. pjes. vuk 4, 28. Zapovidi, da se metne sedamnaest mostova svrhu potoka. I. Zaničić 126. Uz kih metnut nam podoba Grisogona Splićanina. J. Kavańin 95b.

ff) metnuti *hranu kakvoj domaćoj životiňi.* Neg' joj *(t. j. kravi)* metneš sina *(t. j. šijena)* u šļiviku. M. A. Reļković sat. 107.

gg) metnuti *kakvo ruho ili kakav nakit na koga.* Obuče se što lipše mogaše metnuvši na se srebre i zlato. A. Kačić korab. 284. Indi da se ovog gada *(t. j. ženskoga tijela)* svak smušeno ne pripada, odića se lipa metne. V. Došen 104a. Na se metnu srpsko odijelo. Nar. pjes. vuk 3, 257. Na se metnu svilu i kadifu, a na glavu kalpak od samura. 3, 499.

b) u prenesenom smislu.

aa) uopće. Ki metnuše moje s cari . . . na granicah komisari. J. Kavańin 203a. Ako biskup ne metne ovo obustavļeńe, ne upadaju u ń misnici. A. Kadčić 76. Metnuo sam ustam mojim stražu *(prevedeno iz lat.* posui ori meo custodiam. psal. 38, 2). A. Kanižlić kam. 308. Proviđeńe Božje ili metnu ili pripusti takve zaprike. 640. Ako ne poznaje sebe istoga, tko je on, dogodiće se, da će metnuti sva svoja mišleńa i svoje srdce ondi, gdi ne bi bio metnuo, da bude sebe poznavao. A. Tomiković gov. 65.

bb) metnuti ruku na koga, *t. j. navaliti, uložiti na ń.* Drugi gospodar kako kreditor osvojio i ruku metnuo na varoš našu, a pod veliki dug jesmo upali. Glasnik 11, 4, 29. Bog sačuvao, da bi ja metnuo ruku na gospodara moga. A. Kačić korab. 173.

cc) metnuti *s prijedlogom* među *koji stoji s akuzativom i s instrumentalom).* Holost porobi mir u raju nebeskom i metnu nesklad među anđele. F. Lastrić ned. 193. Brez uzroka metnula bi se neskladnost među podložnike A. d. Costa 1, 15. Da metnu svađńu i neslogu među bratom i sestrom. A. Tomiković živ. 55. Da metne razdor i neslogu među Srbe. Vuk građa 174.

dd) metnuti *s prijedlogom* na *(koji stoji samo s akuzativom).*

aaa) uopće. Dojde sužan . . . ter se moli i prosi i Boga na me metnu *(iz pisma* xvii *vijeka).* Starine 11, 152. Može li se ončas metnuti zaveza na jednoga grišnika. A. Kadčić 15. Bi neizročeni junak, da bi se mogle od ńegovih slavnih dilovańa velike knige napisati, al' mi ne da vrime ni siromaštvo metnut na štampu. A. Kačić razg. 190. Metnuvši na ńega jedan dubok san uze iz prsa ńegovi rebro. F. Lastrić

ned. 290. Komu ne bi na pamet pala ńegova ista otačbina, tko ne bi na vagu metnuo svoj isti vilaet i prama drugima procinio, kakvi je. M. A. Reļković sat. 5. Ova naredba na pismo jest metnuta. A. Kanižlić kam. 788. Ako bi se u štampańu ove knige dogodila novčana kakova smetńa, da ono, što mi nedostaje, na ńegov račun metnem. Vuk nar. posl. LIII. To je kocka, na koju je Piemont metnuo dvaput glavu svoju. M. Pavlinović razg. 17.

bbb) metnuti na muke (na šibu). Da bi ga vaļalo metnuti na velike muke. M. Zoričić zrc. 167. Metnuli ga (udarili) na šibu. Vuk rječn. s. v. šiba *za ńem.* die Spiessruthen, *lat.* poena virgarum. Tekeli paša metnu na muke jadne Franovce bosanske. M. Pavlinović razg. 41.

ccc) metnuti na put *kao privesti na put.* Ispovidnik . . . dužan je pokornika na pravi put metnuti. M. Dobretić 74. Hoteli su i(h) na boļi put metnuti. D. Obradović živ. 59.

ddd) metnuti što na stranu, *t. j. ostaviti.* Metnimo te riječi na stranu: lasciamo andar queste cose, cioè non parliamo di queste cose; omittamus haec. Bela rječn. 79a. Metni na stranu strile od osvete. A. Kanižlić utoč. 211. Scinim, da moremo razloge metnuti na stranu i uteći se u krilo sv. crkve. M. Dobretić 90.

eee) metnuti što na svjetlost, *t. j. objelodaniti.* Knige . . . od ńi složene i metnute na svitlost. F. Lastrić test. ad. 110b. Nauk na svitlost metnut. M. Zoričić aritm. 9 *(predgov.).* Da smo se usudili metnut na svitlost ovo naše primalešno i mlohavo dilo *(t. j. knigu).* M. Dobretić v. Da će oni, koji je š ńom sagrišio, metnut kadgod na svitlost ńezine grihe. 431.

ee) metnuti *s prijedlogom* pod. Ako nam bude potriba metnuti ńi *(t. j. zemļe)* pod sjetvu *(t. j. zasijati ih).* F. Lastrić svetń. 122b. David . . . diže vojsku protiva Moabitanom, isiče jih, zasužńi i pod arač metnu. A. Kačić korab. 192. Kano da je *(t. j. kraļ)* sav svit pod oblast metnio. A. Knezović 265. Koji je nastojao sve carstvo pod jaram svoj metnuti. A. Kanižlić kam. 639. Budući . . . satro Poļsku, pod harač metnuo Saksonsku. A. Tomiković živ. v. U Zemunu ga metnu pod stražu. Vuk dan. 4, 25. Rodofinika okrivi i metne ga pod sud. Vuk pravit. sov. 36.

fff) metnuti što pred oči. Ja ću vam metnuti ovu istinu prid oko od vire. F. Lastrić test. 16a. Samo ću vam metnut još jedno lipo ogledalo prid oči za naslidbu. ned. 373. Metnut ima tad prid oči, najpri što mu Bog svidoči. V. Došen 217a. Da pokornik metne prid oči zapovidi Božje. M. Dobretić 140.

ggg) metnuti *s prijedlogom* u *(koji stoji ponajviše s akuzativom, vrlo rijetko s lokativom).*

aaa) uopće. Koji bi metnuo svrhu svoju u taštu slavu. S. Matijević 14. Jer si takojer metnula sve tvoje uzdanje u Boga. P. Bakšić 212. Nemojte sve svoje ufańe u blago metnuti. A. Baćić 229. Milost Božija nije otila svoga dila ne metnuti u sagrađeńu pričudnovatoga dila. F. Lastrić test. 301a. Toliki strah u drakune metnula. svetń. 177b. Ne bi mogućе vojsku pristrašenu u red metnuti. A. Kačić razg. 124. Vako bi se izpovid u ništo metnula. A. Knezović 188. Ova odluči metnut u rukodilovańe M. Zoričić osm. 62. Imade sina života sveta, koga crkva . . . metnu u broj sveti(h). zrc. 85. Bog će jednoč nevaļalog slugu, viruj, metnut u veliku tugu. M. A. Reļković sat. 56. Da tu m sao i odluku metne u dilovańe. M. Dobretić 4. Ona neobična živina metnu ga u čudo. M. Pavlinović rad. 54. Ja sam moju glavu odavna metnuo u torbu. 99.

bbb) metnuti u nemar. U nemar on sva metnu, nit za riči on mari. A. Knezović 193. Tko ovo u nemar metne, reći ću, da nije dostojan one slave. F. Lastrić od' 351.

ccc) metnuti u običaj. Vaļa da pazi dobro, da to dopuščeńe izvan potribe ne metne u običaj. P. Filipović 33. Da *(crkva)* metne u običaj što prvo ne bijaše. M. Dobretić 277.

ddd) metnuti u pamet, u glavu. Nije dosti metnuti u pamet ona, koja smo dosad pisali. A. Kadčić 37. Štij i u pamet metni. S. Badrić ukaz. 2 Metnuvši ńima u pamet, da je to ništo. F. Lastrić test. 252b. *(Guska)* metne sebi u glavu, da ona mora biti roda labudskoga. D. Obradović basne 230. Ovo metnuvši u pamet bogataca *(đavo)* otide. B. Leaković gov. 46. To je dosta bilo, da Srbima metne u glavu, da traže od Turaka, da im se mir boļe utvrdi. Vuk građa 140. — *Drukčije je značeńe u primjeru:* Car odma je poslao 20.000 vojnika za metnuti ove nevjere u pamet *(t. j. da bi opametio ove nevjerńke).* A. Tomiković živ. 187.

eee) metnuti u srce. Za metnut u srce naše žalost niku i tugovańe. F. Lastrić test. 144a. Koji ti metne u srce i u pamet misao od osvete. ned. 383. Ako se na vrime ne pokorite i Božji strah u srdce ne metnete. J. Banovac razg. 31.

fff) metnuti u zaborav (zabit). Koga opaka dila ne bijaše još u zaborav metnuo. E. Pavić ogl. 455. Zaštobo je u zaborav metnuo zakletvu svoju. A. Kanižlić kam. 484. Jezus bi metnut u zabit, bi nehajan, bi pogrđen. I. M. Mattei 22.

hhh) metnuti za nemar *(vidi* u nemar *pod gg, bbb).* Da sva svitovńa za nemar metnemo. B. Leaković gov. 144. Da tako za nemar metnuvši ova zemaļska zaslužimo ona nebeska. 147.

c) postaviti *koga, da što bude, što nije do tad bio.*

aa) uopće. Da živļeńu svom naudi, od kog čuvar metnut biše. V. Došen 180b. Dojdoše na obrańe novoga starišine i metnuše dva. M. Dobretić 128. Je l' iznova metnuo knezove? Nar. pjes. vuk 4, 503. Poginuvši tumač na ńegovo mjesto metnuše Huma. M. Pavlinović rad. 47. Metne im se tutor. V. Bogišić zborn. 367.

bb) Ono, što tko postaje, izriče se ili samijem akuzativom ili akuzativom, pred kojim je prijedlog za. Da ga metne veļega vezira. Nar. pjes. vuk 3, 67. Zato se od ńega drugo ne kaže nego da je metnut za kraļa. A. Kačić razg. 33. Ńega ima metnuti za župnika *(t. j. biskup).* M. Dobretić 127. Metnut za tutora Petar. Glasnik II, 1, 33.

cc) Ono, što tko postaje, izriče se instrumentalom. Toliko sam radio, da se morao jedan i ot naši racherom metuti. S. Tekelija letop. 119, 19. Metnuću te do sebe vezirom. Nar. pjes. vuk 2, 455. Metnuće ta begom Gori Crnoj. Nar. pjes. magaz. (1864) 80.

d) skinuti. Samo u Belinu rječn.: Metnuti oružje, deporre, gittar l' armi, deponere arma.

e) upotrebiti. Još mećemo ‚ph' misto ‚f', jer su ga metnuli Latini. I. Ančić vrata XII. Da svako metne vas zanat i moć za učiniti oni

sakramenat. F. Lastrić test. 300b. Da vi onoliku pomļu metnete, kad iđete vrid ispovidnika. ned. 274. U napridak metni svu pomļu čuvati se od grija. M. Zoričić osm. 27. Metni, redovniče, svu jakost za steći ovo blago. 40. Kad bi se metnula sva snaga, sva pomļa i opaznost. M. Dobretić 216.

f) uzeti, pomisliti. Metnimo, da jedna svitlost milosti Božje dokuči prosvitliti grišnika. J. Banovac pred. 11. Ma metni, da ti ne dođe tako nenadńa *(smrt)*. 20. Metnimo, da ni za jedan grih ne znamo. Đ. Rapić 107. Metnimo dakle, da sam kupijo aršina svite 666. M. Zoričić aritm. 29. Metnimo na priliku, da jedan učini. M. Dobretić 243.

g) neka osobita rijetka značeńa. aa) uliti. Kad se u vrilo maslo . . . metne studene vode. F. Lastrić test. 157a. Da ne metno vode u vino. M. Dobretić 319. — *bb) spraviti.* Metnuti kupus, krastavce, Kraut, Gurken einlegen, condio. Vuk rječn. s. v. metnuti. — *cc)* Metnuti trpezu, t. j. urediti, prostrijeti. M. Pavlinović.

2. metnuti se *(refleks.)*.

a. *baciti se svojim tijelom ili kojim dijelom ńegovim. U rječniku Belinu* (metnuti se na końa, cavalcare, montar a cavallo, equum ascendere) *i u Stulićevu* (metnuti se prid koga, ad pedes alicuius procidere, se ad pedes alicuius advolvere).

a) u pravom smislu. Ponižimo se . . . za metnuti se pred lijece *(sic!)* Božje s privelikim sramom i reverencijom klańajući se duboko. B. Kašić nač. 6. Metnuću se u valove i za ńime zaplivati. Ġ. Palmotić 1, 64. Da se ja na vrat metnem niz tako strašnu nizbrdicu. B. Zuzeri 40. Častima primato si je *(t. j. djevojčicu)* da zajedno s tobom u kalužu na vrat se metne. 330. On se metne prek balkuna vanka i šeće se staroj majki doma. Nar. pjes. istr. 2, 69. Metnuo se końa na svojega. Hrv. nar. pjes. 1, 164.

b) u prenesenom smislu. Ne metne se *(t. j. vojnik)* na pogibil od života. M. Radnić 4b. Volit će podnijeti nego se metnut u pogibel, da zabrazdi u nepravicu. M. Pavlinović rad. 176.

c) baciti se, t. j. baciti što. U rječniku Vukovu (metnuti se čim, *s primjerom iz* nar. pjes. vuk 1, 461: A Mara ga s penġera gledaše, metnu mu se duńom i jabukom). Koji se kamenom metnu, tudje umrije. M. Divković čud. 58b. Petar, kada se metne kamenom, nije u kamenu, nego li krepos Petrova. V. M. Gučetić 46. Koliko bi se moglo kamenom metnuti. S. Rosa 152.

b. *staviti se.* Metnimo se u Božije ruke, lasno ćemo pridobiti Turke. A. Kačić razg. 232. Kad se metne Marija među Isusa i nas, tad Isus obrće podipsańe u pomilovańe. J. Banovac razg. 140. Kad idete na molitvu, metnite se u milost Božju. F. Lastrić ned. 236. Sklonu vojvodu, da se metne na glavu društva. M. Pavlinović rad. 78. Da se svojevoļno metnu pod zakriļe lava sv. Marka. S. Ļubiša prip. 9.

c. *dati se na što ili u što.*

aa) metnuti se na što. Metnuvši se na molitvu . . . potvrdi odluke sfoje. B. Kašić iń. 16. Metnu se na zadobitje svetiňe. F. Lastrić od' 298. Tada sveti otac metnu se na molitvu sa svim pukom. ned. 265. Bivši osiromašio čovik se metnu na niko neveseļe. M. Zoričić zrc. 55. More se i Toma, ako bi ktio, na to metnuti. M. Dobretić 489. Metnemo se na put i dodemo u Itebej. D. Obradović živ. 79. Ovi se na igru metnu, oni na bludna prijateļstva. B. Zuzeri 117. Końanici metnili su se na bižańe. A. Tomiković živ. 13. Tko će se metnuti na ovo privisoko dilo? gov. 35.

bb) metnuti se u što. Grišnik vaļa da nastoji . . . da se ne metne u zao običaj. A. Baćić 221. Videći to soldati metnuše se u sumļu, da su malo dobri. J. Banovac pripov. 11. (*Bogatac*) metnu se u brigu. E. Pavić ogl. 574. Ona se opet metnula u pravdu protiva tebi *(t. j. dala se u parbu)*. N. Palikuća 15. Radi česa metnu se u veliku tugu. M. Zoričić zrc: 72. *(Bogaci)* metnu se u veliku brigu. B. Leaković gov. 47. Momče mostarsko viđelo, da dobro Hercegovci skaču, te ne smije da se i ono u igru metne. Nar. prip. vrčev. 84.

cc) metnuti se za što *(veoma rijetko)*. Metnu se vaskoliki za pošteńe Božje i spaseńe iskrńe *(prevedeno iz lat.* pro Deo et proximi salute se totum impendit). F. Lastrić svetń. 16b.

dd) metnuti se *s inf.* Od strane latinske metnu se prigovarat Ivan. S. Badrić ukaz. 80. *(David)* metnu se pripravļati vas lis potribiti za zgrađu crkve. A. Kačić korab. 192. Ilija blagova i napi se pak se metnu putovati. 241. Metnuti se jesti brez poznańa i zafalnosti Bogu jest dilo živinsko. F. Lastrić od' 204. Metnu se pogrđivati taštu slavu ovoga svita. 365. Tko će se dakle metnuti istraživati ga. svetń. 186a. Posli nezine smrti metnu se jedno čeļade dobra života za ńu Boga moliti. M. Zoričić zrc. 239. Budući se drugi za ńega metnuo prid principa pitat milost od istoga. M. Dobretić 243.

d. *neka osobita rijetka značeńa. aa) posaditi se.* Zato se metne u brod *(t. j. seļak Petar)*. M. Zoričić zrc. 54. Posli toga metnio se je opet za trpezu *(t. j. Isus)*. A. Tomiković gov. 63. — *bb) poteći.* Pobjegoše kuli kamenitoj, za ńima se metnuli Maġari. Nar. pjes. hörm. 2, 491. — *cc) zaći.* Ako se metneš s pravog puta, ti češ sam kriv biti. M. Zoričić osm. 101. — *dd) umetnuti se, biti sličan. U rječniku Vukovu* (metnuti se na koga, nacharten, similem alicui fieri). — *ee)* metnuti se na oružje, *t. j. dići se. (Ivan)* metnu se na oružje i posiče konike. A. Kačić korab. 349. Kasno su se na oružje metnuli. A. Tomiković živ. 65. — *ff)* metnuti se u bolest, *t. j. oboļeti.* Kad to začu bego Zotovića, od straha se u bolest metnuo. Nar. pjes. vuk 4, 126. — *gg)* metnuti se u oholost, *t. j. pooholiti se, ponijeti se.* Videći Časlav, da ga sva vojska sluša, metnu se u taku oholost, da se hoti kraļem imenovati. A. Kačić razg. 26.

MÉTŃA, *f. isto što smetńa.* Nekakva mu je metńa bila u putu, pa nije moga prije doći. *U Lici.* J. Bogdanović.

1. METOD, *m. ime muško, koje glasi i* Metodije. Metod pastir od Morave. J. Kavańin 297a. Imala si knjige i nauke od Cirila i Metoda ruke. M. A. Reļković sat 29.

2. METOD, *m. Samo u primjeru:* Ti s' pića i hrana metoda svakoga *(govori se Bogorodici)*. M. Marulić 215. *Značeńe je tamno; da nije kakova pogrješka ili u rukopisu ili u izdańu?*

METÒDIJE, *m. grčko ime* Μεθόδιος. *Akc. je u gdjekojih* Mètodije *(ili* Mètodijo?). *Između rječnika u Daničićevu s potvrdama iz* XIII *vijeka.* Što su Ćirilo i Metodije . . . bili iz Bugarsko. Đ. Daničić *(u Ivekovićevu rječn.)*.

METOH, *m. zemļa manastirska, što se veli i* metohija. *Između rječnika u Daničićevu s primjerima iz* XIV *vijeka i dalje.* Kь semu že sve-

tomu mêstu rekomomu Hilanьdarь mnogaja sela i metohy vьsakogo imenovanaago bogatьstva ispl̥ni. Danilo 133. Koji je bio rodom Bugarin i tada se nalazio u Karabogdanskoj u Zografskome metohu Dobrovcu. Vuk dan. 5, 32. U ono vreme manastir Studenica imao je u mnogim većim varošima svoje metohe. M. Đ. Milićević, pom. 153. — *Vidi* meteh.

METÒHIJA, *f. zemļa manastirska. Iz grč.* μετόχιον. *Između rječnika u Daničićevu i u Vukovu.*

a. metohija *u navedenom značeńu. U rječniku Daničićevu s primjerima iz* XIII *i* XIV *vijeka.* Iže su u metohijahь ikonomi. Sava glasnik 24, 214. Carьskyj monastirь sь vьsêmi stasi svojimi i sь metohijami. Domentijan[a] 71. A se zakonь metohijamь crьkovnimь: mêrop'si, koji zemļu drьže, da orju. Deč. hris. 61.

b. Metohija, *zemļa u Staroj Srbiji. U Vukovu rječniku* (der südöstliche Theil Serbiens, Metochia. U Metohiji je Prizren, Peć i Đakovica i manastir Dečani). Metohiju ravnu prijeđoše, fatiše se poļa prizrenskoga. Nar. pjes. vuk 2, 230. Kad dođoše na vrh Metohije, ugledaše visoke Dečane. 6, 281. Metohija je grčko nazvańe za manastirsko imańe, a u nas se tim imenom prozvao ceo kraj Stare Srbije među Prizrenom i Peći, zbog toga što su mnoga sela toga kraja pripadala manastirima. S. Novaković zak. duš.[2] 168.

c. Metohija *mjesno ime.*

a) zaselak u Dalmaciji u kotaru dubrovačkom. A. Mašek 92.

b) varoš u Hercegovini, koja se (varoš) zove i Gacko. Popis žit. bos. i herc. 514. *Ovo se mjesto spominje i u Vukovu rječn.* (u Gacku nekako mjesto sa 30—40 kuća *s primjerom iz nar. pjesme u* Ogl. sr. 92: Bijelome gradu Metohiji).

c) selo u Srbiji u okrugu topličkom. M. Đ. Milićević kraļ. srb. 344.

METÒHIJAC, Metòhîjca, *m. čovjek iz Metohije; služi i kao prezime.* Ļ. Stojanović zap. i natp. 2, 15: 16 Šem. mitr. (1900) 5.

METÒHÎJSKÎ, *adj. što pripada metohiji i Metohiji. U rječniku Daničićevu s primjerom iz* XIV *vijeka.* O ikonomêhь metohijskyhь. Sava glasnik 40, 170. Ponudi ļute rakije i dobra metohiskoga vina *(t. j. vina iz zemļe Metohije).* M. Đ. Milićević omer 240.

METOĻUŠKA, *ž. nekakva voćka. Samo u primjeru:* Broskocvijeti, metoļuške, kiselice, duńe, kruške. J. Kavańin 21[a]. — *Možda bi pravije bilo* metoļuska?

1. METÒPIR, *m. isto leptir, lepir. U Vukovu rječn. s naznakom, da se govori u Slavoniji. Riječ je bez sumńe srodna sa staroslov.* netopyrь, *slov.* netopir, *češ.* netopýř, *poļ.* nietoperz, *i ako ove slavenske riječi ne znače lepir, nego slijepi miš, šišmiš. Nejasno je, zašto je u našem jeziku na početku* m, *a drugi slav. jezici imaju* n; *kad bi riječ* metuļ *(vidi tamo) bila obična u štokavaca, moglo bi se reći, da je* m *u* metopir *prema ńoj uzeto. Prvobitno značeńe, koje je u drugim slav. jezicima, po svoj prilici je u primjeru:* Er su lavi i lisice, bažiliski i drakuni, metopiri, poždre (?) ptice, i štipavi škorpijuni *(u opisu pakla).* J. Kavańin 456[a].

2. METOPIR, *m. nekakav uzorak* (Muster). *U Slavoniji.* J. Belović-Bern. 189.

METOPIRJE, *n. nom. coll. od* metopir. *Samo u primjeru:* Da pusti *(t. j. car)* robiti i robje voditi kako gad al' zvirje, kako metopirje, vitropah prez peri. Đ. Baraković vila 63. *Značeńe nije jasno; možda je: slijepi miši, šišmiši.*

METO-POTOK, *m. potok u Srbiji u okrugu požarevačkom.* Etnogr. zborn. 5, 316.

METOVIĆ, *m. prezime.* Trči kuli baba-Metovića. Nar. pjes. vuk 6, 435.

METOVNICA, *f. selo u Srbiji u okrugu crnoriječkom.* S. Koturović 162.

METPOLAGATI, metpolažem, *impf. Samo u Bjelostjenčevu rječniku* (medpolažem, vsrid stavim, interpono, interjicio, in medio colloco *s naznakom, da je riječ ‚dalmatinska'). — Prema lat. jeziku načińena nenarodna riječ.*

METPOLOŽAN, metpoložna, *adj. Samo u Voltigijinu rječniku* (medpoložan, interposto, frammesso, inzwischengesetzt). — *Sasma nepouzdano.*

METPOLOŽEŃE, *n. Samo u rječniku Bjelostjenčevu* (medpoložeńe, interpositio, interiectio) *i u Voltigijinu* (medpoložańe *[sic!]*, interposizione, Dazwischenlegen). — *Sasma nepouzdano.*

METPOLOŽITI, *pf. Samo u rječniku Bjelostjenčevu* (medpoložen, interpositus, interiectus) *i u Voltigijinu* (medpoložiti, interporre, frapporre, dazwischenlegen). — *Sasma nepouzdano.*

METPRIKA, *f. biļka, koja se zove i* meprika *(vidi tamo). U kajkavaca.* B. Šulek im.

METRIŠ, *m. selo u Srbiji u okrugu krajinskom.* S. Koturović 50.

METRÒPOLA, *f. glavni grad. Iz lat.* metropolis, *koje je iz grč.* μητρόπολις. Hrvati . . . u svojoj sredini osnovaše metropolu za ilirske Slovince. M. Pavlinović razg. 33.

METROPOLIJA, *f. mitropolitska crkva. Postańa istoga, kojega je i* metropola. U metropolijah i biskupijah crkvah. B. Kašić rit. 8[a].

METROPOLITA, *m. mitropolit. Iz lat.* metropolita, *koje je iz grč.* μητροπολίτης. Metrofan, metropolita smirnski. A. Kanižlić kam. 14.

1. METROPOLITAN, *m. isto što mitropolit. Iz lat.* metropolitanus. Bihu određeni . . . dva poglavita metropolitana. K. Pejkić 67. Treći postupaj arkibiskupa, koji se još zovu metropolitani. J. Matović 298.

2. METROPOLITAN, *adj. mitropolitski. Iz lat.* metropolitanus. U crikvi metropolitanoj. M. Bjanković 40. 49.

METROPOLITANSKI, *adj. mitropolitski. Iz lat.* metropolitanus. Crikva metropolitanska. Š. Budinić ispr. 150. U crikvi metropolitanskoj. M. Bjanković 48.

METUDIJ, *m. ime, koje glasi i* Metod, Metodije. Metudij, muravski arhibiskup. Š. Kožičić 19[b].

METUĻ, *m. lepir, metopir. Jamačno istoga postańa, kojega je i riječ* metiļ *(vidi tamo). U rječniku Bjelostjenčevu* (lepir, papilio), *u Jambrešićevu* (papilio), *u Voltigijinu* (papiglione, Schmetterling *i još s ovim bez sumńe krivo postavļenim značeńem:* tignuola, Schabe, Motte) *i u Stulićevu* (papilio *s naznakom, da je iz Habdelićeva rječn.). Govore i danas kajkavci s akc.* metûļ, ṁetúļa. — *U jednoga pisca ima plur.* metuļi *za lat.* Nocturna Phalaenida, *ńem.* Nachtfalter. B. Šulek rječn. zn. naz.

METUĻAK, metuļka, *m. dem. od* metuļ. Metuļak . . . kad godina opade, rado život zgubi. Jačke 218. — *U jednoga pisca ima plur.* me-

tuļci *za lat.* Pyralidae, *ńem.* Kleinfalter, Kleinschmetterlinge. B. Šulek rječn. zn. naz.

METUĻAV, *adj. isto što* metiļav *(u pravom smislu). Govori se u Istri, gdje je akc.* metuļáv, metuļàva. D. Nemanić (1885) 49.

METUĻICA, *f.* Metuļice su neke male bijele lepirice, koje ulaze noću u košnice i nose jaja po saću, iz kojih se izlegu crvići, koji su najškodļiviji košnici. J. Živanović javor (1879) 341.

METUĻŃAK, metuļńaka, *m. bilka* Lysimachia nummularia. B. Šulek im. *(gdje mjesto* -ļ- *stoji* -l-*). Biće kajkavski. — Vidi* metiļ *pod* c.

METUŽAŃ, *m. zaselak u Hercegovini u kotaru konjičkom.* Popis žit. bos. i herc. 534. — *Ne razabira se, ostaje li u gen.* -a- *ili ispada.*

MÈTVA, *f. bilka, koja se zove i* metvica *i* meta. *Postaña istoga, kojega je i* meta *(vidi tamo). S istim nastavkom ima ova riječ još i u ruskom jeziku:* мятва. *U rječniku Mikaļinu* (metva, metvica, mentha), *u Belinu* (menta, erba nota), *u Voltiġijinu* (metva, metvica, metica), *u Stulićevu* (mentha *s naznakom, da je iz Belina rječn.) i u Vukovu* (metva, metvica *s naznakom, da se govori u Dubrovniku).* Ne pokosi metve i pavenke; s metvom bi(h) si steļu nastirala, 'z pavenke bi(h) venac navijala. Jačke 53. — *Ispor. još:* divja metva Calaminta, nepitella (specie d' herba odorifera) *u Belinu rječn.*, — gorska metva, ‚Chamaedris', — mačja metva, erba gatta, herbae genus *u Stulićevu rječniku (gdje upravo stoji pridjev za imenicom, što ne može biti pravo).*

METVENIK, *m. zemļište u Hercegovini.* Etnogr. zborn. 5, 1180.

1. MÈTVICA, *f. bilka, koja se zove i* metva *i* meta *i istoga je postaña. Učeno joj je lat. ime* Mentha pulegium G. Lazić 140. B. Šulek im. *U rječniku Mikaļinu* (metvica, metva trava, mentha), *u Belinu* (menta, erba nota), *u Bjelostjenčevu* (metvica, metica *s naznakom, da je ‚dalmatinska' riječ), u Voltiġijinu* (metvica, metva, metica) *i u Vukovu* (1. Mintze, mentha, 2. Pfeffer-Mintze, mentha piperita L., die Münze [Pflanze], mentha). Idiozmu glagoļemu metvicu rastlьkь zelenu. Starine 10, 111. Desetine metvice i rute plaćahu S. Rosa 110. Kuvaj pitome stučeno metvice. J. Vladmirović 31. Pravi se spirt od metvice. Z. Orfelin 418. Desetkuju metvicu i kim. J. Rajić pouč. 1, 9. Desetkivate . . . metvicu, kopar i ruticu. B. Leaković gov. 159. Uzmu se od pet vrsti trave kakono rutica, pelin, žalfija, metvica i lavendula. G. Peštalić 246. Srpkiňe . . . boje čivitom, brońem, metvicom . . . vunu. Vuk dan. 2, 103. — *Ispor. još:* duga metvica, mentastrum *u Mikaļinu rječn. (gdje upravo stoji* metvica duga, *što ne može biti pravo),* — gorska metvica, calamintha *u Mikaļinu rječn. (upravo* metvica gorska), mentastrum montanum *u Stulićevu rječn. (upravo* metvica gorska), — macina metvica, Katzenmünze, Nepeta cataria. G. Lazić 140, — vodena metvica, mentastrum aquaticum *u Stulićevu rječn. (upravo* metvica vodena).

2. MÈTVICA, *f. isto što čašica u nozi* (‚kost okrugla u koļenu' Iveković rječn.). *Samo u Vukovu rječn. s naznakom, da se govori u Dalmaciji.*

3. MÈTVICA, *f. dio utrobe, koji se zove ńem.* Zwerchfell, *lat. (grč.)* diaphragma. M. Jovanović-Batut *(s naznakom, da se govori u Crnoj Gori i s dodatkom sinonima:* ošit, prečaga, preponka, preporka, pluto, pod, opna, branica, vetrila, srčana pregrada).

MÈTVIČIN, *adj. što pripada metvici (bilki).* Sojedińen mirisorod s rakijom zove se u lêkarnicama voda, n. p. limunikina, metvičina, rozmarinova . . . voda. P. Bolić vinod. 2, 36.

METVIČINA, *f. bilka* Calamintha officinalis. D. Lambl (1852) 55.

METVINE, *f. pl. zaselak u Hercegovini u kotaru konjičkom.* Popis žit. bos. i herc. 534.

METVUĻA, *f. bilka* Monarda. B. Šulek im.

MEU, *praep. vidi* među.

MEURIJEČJE, *n. zemļa među rijekama.* U meuriječje Drave i Save. J. Kavańin 283b. — *Vidi* međuriječje.

MEURŠJE, *n. zaselak u Bosni u kotaru fojničkom.* Popis žit. bos. i herc. 84.

MEUSRIDAK, meusritka, *m. pjesma složena u razgovoru među dvoje čeļadi. Samo u jednoga pisca čakavca* XVII *vijeka* Nikoliko prigovaranji ļubenih, ke složi za meusridke Murata gusara morskoga. M. Gazarović i. Ļubdrag, Ļubica meusridak *(kao natpis pjesmi, koja je kao razgovor između Ļubdraga i Ļubice).* 98b. — *Nejasna riječ.*

MEVADAK, *m. mjesto u Srbiji u okrugu vaļevskom.* Zemļa u Mevatku. Sr. nov. 1872, 322.

MEVČE, Mevčeta, *n. žensko ime od mila mjesto* Milevče, *a to mjesto* Mileva. *U ļeskovačkom kraju u Srbiji.* Zborn. za nar. živ. 5, 118.

MEVIĆI, *m. pl. zaselak u Bosni u kotaru tešańskom.* Popis žit. bos. i herc. 216.

MEZA, *f. isto što* meze *(vidi tamo) i istoga postaña.* Doniješe sladkiš i rakiju i za mezu svaku ďakoniju. Pjev. crn. 215b. A majka mu kavu pripravila, svake meze s mora dovezone. Nar. pjes. vuk 7, 281. Sve mu mezu iz dva prsta daje, a poji ga iz zlatne čašice. Nar. pjes. hörm. 2, 281.

MEZALIN, *m. srebrni mali novac dubrovački. U dvije isprave iz početka* XV *vijeka* (mezalina šestь perьperь. Spom. sr. 2, 50. 57) *i otud u Daničićevu rječniku, gdje se (po lat. jednom spomeniku) veli, da je* 36 *mezalina išlo u unču. — Možda se* -z- *ima izgovarati* -ʒ-. *Vidi* menzalin.

MÈZÂN, mezána, *m. soba pod podom. Iz tal.* mezzano. *Govori se u Dubrovniku.* P. Budmani rad jug. ak. 65, 163. — *Vidi* mecan.

MEZANA, *f. nekakav sud za tekućine i za drugo. Iz tal. jezika; ispor.* mezza *(stara mjera za žito),* mezzetta *(toskanska mjera za tekućine),* mezzina *(bakren sud za vodu, bakren vrč). U rječniku nijednom.*

a) sud za tekućine. L'jepo ih je care dočekao: na dvojicu po jalovu ovcu i po jednu po mezanu vina. Nar. pjes. kras. 1, 78. Deder nalij tri mezane vina, tri mezane, a četer' rakije. Nar. pjes. hörm. 2, 465. Onda ulij tri mezane vina i četvrtu žožene rakije. Hrv. nar. pjes. 1, 205.

b) dren sud, u kojemu se drži brašno. Govori se u Hrv. u kotaru ogulinskom. Zborn. za nar. živ. 5, 199.

c) sudić od 2 litre, u kojemu se drži maslo. Govori se u sjevernoj Dalmaciji. Zborn. za nar. živ. 7, 264.

MEZANKA, *f. isto što* mezana *pod a.* Vindar se vnogo krat pri mezanki kara . . . I on siromašac ima snažan pogled, va tužnu mezanku čuda putij kuka, zato mu od pila ni triba nauka. Jačke 254.

MEZAR, *m. grob. Akc. je po svoj prilici* mẽzâr, *gen.* mẽzâra; *to se razabira štud, što za gen. plur. ima potvrda obliku* mezarova *(prema čemu je nom. pl.* mezarovi). *Vidi u T. Maretića* gram. i stil. 141. *Iz tur. (arap.)* mézar. *U rječniku nijednom.* Žene ńemu pogubiti ne htje, nek mu ona na mezaru kleči, Boga moli za ńegovu dušu. Nar. pjes. juk. 560. Fali žito u hambaru, fali ženu u mezaru. Nar. bl. kapet. 58. Tu šehite svoje pokopaše, mezare im glavam' okitiše. Nar. pjes. hörm. 1, 328. Tu imade sedam mezarova. 2, 357. Bajraktaru mezar iskopaše. 2, 595. — *U ovom primjeru* mezar *znači: grobļe:* Prolažaše pokraj turskoga mezara pa vidi, đe jedan hrišćanin kopa grob. Nar. prip. vrčev. 60. *Vidi primjer i kod* mezarluk. — *U ovom opet primjeru riječ je fem. (nom. sing.* mezara *i t. d.), ako nije kakva pogrješka:* U mezari među mrtvijema. Nar. pjes. herc. vuk 151. *Katkad se nalazi* mezhar *i* mehzar: Kada sađeš na rosnu poļanu svoga babe bijelu mezharu. Nar. pjes. juk. 275. Osmanu sam mehzar izvadio. Nar. pjes. *iz Foče, zabiļežio* Đ. Šurmin.

MEZARLUK, *m. grobļe. Turska riječ i osnovom* (mezar) *i nastavkom* (-luk). Krajem vode noćcu zanoćili, gdjeno jesu česti mezarluci. Nar. pjes. hörm. 1, 215. Da izideš na Mrkaļe ravno, da osejriš zeleno Mrkaļe, a po ńemu mezarluke crne! 2, 415. Ukupno grobļe zovu mezar, a pošto su dva, zovu se mezarluci. *U Visokom u Bosni.* Zborn. za nar. živ. 8, 89.

MEZAROLICA, *f. nekakav drven sud, u kojem se riba drži. U Vrbniku na otoku Krku.* Zborn. za nar. živ. 5, 232. — *Iz tal.* mezzaruola *(starinska mjera za tekućine). Vidi* mežarola.

MÈZDRA *(biće takav akc.), f. kožica. Riječ se nalazi i u drugim nekim slav. jezicima: slov.* mezdra *(kožica na prijesnoj rani), rus.* мездра *ili* мездра *(nutarńa strana kože), češ.* mázdra *(kožica). Vokal* -e- *postao je od negdašńega* -ę-, *t. j. riječ je nekad glasila* męzdra. *Misli se, da je od istoga korijena, koji je u riječi* meso *(nekad* męso), *što se slaže i sa značeńem: kožica oko mesa (ne koža oko čitavoga tijela). Od istoga korijena misli se da je i lat. riječ* membrana, *koja isto znači što i* mezdra. *U rječniku Bjelostjenčevu* (1. membrana, 2. mezdra vu orehu, ka jederko od jederka luči, 3. mezdra okol vse lubańe, 4. mezdra gorńa i dolńa, ka oko zakriva, 5. mezdra u naranǵe ali pomagranate, ka razlučava ńe komorice, 6. mezdra, ka vsa črева i nuterńa drži, peritoneum, 7. dissipium *[t. j.* mezdra, koja luči črева i ostalu utrobicu, v. diaphragma], 8. mezdra pod jezikom, frenulum linguae), *u Voltiǵijinu* (membrana, pellicola, Häutchen), *u Stulićevu* (membrana *s naznakom, da je iz glagolskoga brevijara) i u Daničićevu* (corticis pars interior *s primjerom iz* XV *vijeka, koji se ovdje navodi pod b).*

a) kožica na mesu ili oko mesa. Mej plući i drobom je mezdra *(u čovjeka). U Vrbniku na otoku Krku.* Zborn. za nar. živ. 5, 80. *Ispor. još:* Mezdra, Aasseite, carniccio di pelle *(t. j. nutarńa strana kože).* B. Šulek rječn. zn. naz., *u koji je vaļada uzeto iz slov. jezika.*

b) kožica u biļa ispod prave kože ili kore. Vrъbovu mêzdru, ježe jestь podь koromь i sьdrobi i vъloži vъ grьnьcь, svari sъ vodomь i davaj piti. Starine 10, 112. Na ńemu *(t. j. na stablu)* istom gorńu koru brkatim nožem paraj uzduž tako, da nutarńu kožicu ili mezdru ne paraš. J. S. Reļković 151. K tom ju *(t. j. koru)* nožem od stabla odčeni, al' u mezdru ni malo ne kreni. 271.

MEZDRAJA, *f. selo u Vrańskoj Pčińi.* Etnogr. zborn. 5, 99.

MEZDREŃE, *n. nom. verb. od* mezdriti. *Samo u Šulekovu ńem.-hrv. rječniku za ńem.* Aasung *(t. j. varagovańe, strugańe mesa s nutarńe strane kože).*

MEZDRICA, *f. dem. od* mezdra *(u značeńu pod a). U Vrbniku na otoku Krku.* Za salon *(u svińe)* gre ven durelina, a ž ńega se odlipi mezdrica, sajtica. Zborn. za nar. živ. 6, 4.

MEZDRILO, *n. nož, kojim se mezdri. Samo u Šulekovu ńem.-hrv. rječniku za ńem.* Abhäutungsmesser. — *Biće uzeto iz slov. jezika.*

MEZDRITI, mezdrim, *impf. varagovati, strugati meso s nutarńe strane kože. Samo u Šulekovu ńem.-hrv. rječniku za ńem.* aasen. *Biće uzeto iz slov. jezika.*

MEZDROVIT, *adj. u čemu ima mezdre (u značeńu pod a), a onda: pomiješan s mesom (kao da je to u primjeru):* Na tu (h)ranu mećući basuļe š ńih slaninu mezdrovitu guļe. J. S. Reļković 362.

MÈZE, mèzeta, *n. ono, što ļudi zalažu, kad piju vino ili rakiju ne jedući upravo. Iz tur.* mézé. *Između riječńika u Vukovu* (der Zubiss, das Zubeissen, quod comeditur, posteaquam biberis *s primjerom iz* nar. pjes. vuk 2, 518: Pije junak crveniku vino, služi mu ga iz gorice vila desnom rukom i čašom od zlata, a lijevom meze mu dodaje). Istina da se meze uzima najviše uz rakiju, ali se u našijem narodnijem pjesmama mezeti i vino, i to još grožđem, n. p. skide Marko mješinu sa Šarca, pak sjedoše piti rujno vino, mezete ga groznim vinogradom *(vidi kod* mezetiti). Vuk rječn. s. v. meze. Dala bih mu bačvu museleza i uza ńu slatkoga mezeta. Nar. pjes. herc. vuk 96. Dobro snaha dočeka đevere, izula ih i noge oprala, u meko ih šiļte posadila, donese im u šiši rakije zamećene pa zašećerene, mezeta im snaha donijela, slatke urme od grada Misira. Nar. pjes petr. 2, 606. Tuj mi sedi mlad gospodar s mladom gospođom, u ruke gi biļur bardak vino rumeno i pred ńima sladak badem, meze ručaju *(iz nar. pjesme niškoga okruga).* M. Đ. Milićević kraļ. srb. 148. Odvede ga u svoju odaju, na mehko ga šiļte posadila, iz dolafa pivo izvadila u bocama od četiri ruke, za mezeta mehkijeh smokava i bijele ribe iz Limana. Nar. pjes. hörm. 1, 270. — *Vidi* meza.

MÈZEĆÊŃE, *n. nom. verb. od* mezetiti. *U rječniku Vukovu* (das Zubeissen, τὸ simul comedere).

MÈZETITI, mèzetîm, *impf. zalagati što uz vino ili rakiju ne jedući upravo. Glagol izveden od osnove imenice* meze. *U rječniku Vukovu* (zubeissen, simul comedo *s primjerom* iz nar. pjes. vuk 2, 222: Pak sjedoše piti rujno vino, mezete ga groznim vinogradom). Eto tebi lijepa mezeta, da mezetiš, kada piješ vino. Nar. pjes. stojad. 2, 33. Sve to gleda Miloš Obiliću, a sve pije vino crveniku, a mezeti mesom pečenijem. Nar. pjes. petr. 2, 210. Ima l' ovđe mesa krmetine, čim će s' ovo mezetiti pivo? 3, 187. Onda ćemo rujno piti vino, vino piti, s ribom mezetiti. Hrv. nar. pjes. 1, 406.

MEZEVA, *zaselak u Bosni u kotaru fojničkom.* Popis žit. bos. i herc. 74. — *Ime je jamačno u svezi s riječju* mezevo, *ali se ne razabira, je li fem. sing. ili je neutr. plur.*

MEZEVINA, *f.* mezevo, poļe, ravna zemļa bez kameńa. M. Pavlinović.

MÈZEVO, *n. poļe. Iz maǵ.* mező. *U rječniku Mikaļinu* (mezevo, poļadija, aequor, planities), *u Voltiǵijinu* (prateria, pianura, Aue) *i u Vukovu (bez značeńa samo s primjerima iz* nar. pjes. vuk 2, 597 *i* 2, 601: Pa ne idi bijelu Budimu, već ti ajde na Mezevo ravno. — Kada dođeš u poļe Mezevo, živo pređi u Goleš planinu. *Vuk u tijem primjerima u rječn. piše* Mezevo, *ali u samoj onoj pjesmi u* 2. *knizi piše* mezevo, *kako i treba, jer to nije nom. propr., već nom. appell.).* Pastir ide priko brdinah i dolinah, priko mezeva . . . izgubitu tražeći ovcu. Đ. Rapić 397. Što mezevo sad široko pokrilo je na sve strane, skoro svega tog nestane. V. Došen 227b. Voće, koje zavitarje krije, prije onoga obrizat se smije, koje pustom na mezevu stoji. J. S. Reļković 84. Jerbo krme na mezevu raste. 337. Koji mogo, ranu ponijet će, ko ne mogo osto na mezevu. Osvetn. 3, 142. Ako i ne bijah na mezevu *(t. j. na razbojištu),* bijah pri izvoru točnih bojnih dojavļivańa. 5, 1. — *Vidi* mezovo.

MÈZGA, *f.* sucus arboris, alburnum, recrementum. *Akc. se mijeńa u vok.* mêzgo. *Riječ se nalazi i u drugim nekim slav. jezicima: slov.* mezga (sucus arboris), *rus.* мезга (alburnum), *češ.* mízha (sucus arboris). *poļ.* miazga (alburnum). *Vokal* -e- *stoji mjesto negdašńega* -ѣ-.

a) sok u drveta. U Vukovu rječniku s naznakom, da isto znači što i mezgra *i da se govori u Crnoj Gori.*

b) bakuļa, bjelika, t, j. meki bijeli dio drva odmah do kore. U rječniku Bjelostjenčevu (mezga, alburnum).

c) sve ono, što ostane ispod tijeska, i više ne vaļa ni za što, die Treber, recrementum, cf. trop, komina. *U Vukovu rječniku s naznakom, da se govori u Boci. Vaļada je isprvično značeńe: ono, iz čega je izgńećena sva mezga (sok); vidi kod* meždenik.

d) Samo u Šulekovu rječn. zn. naz. *nalazi se* mezga *kao zool. izraz za ńem.* Lymphe, Milchsaft, *tal.* linfa, *franc.* sève, — krvna mezga, ńem. Blutflüssigkeit.

MEZGAĻE, *selo u Vasojevićima u Crnoj Gori.* Etnogr. zborn. 6, 597. — *Ne razabira se, je li neutr. sing. ili je fem. plur.*

MEZGANICA, *f. Samo u Šulekovu* rječn. zn. naz. *plur.* mezganice *kao zool. izraz za lat.* vasa lymphatica, resorbentia, *ńem.* Lymphgefässe, Saugefässe.

MÈZGÂŃE, *nom. verb. od* mezgati. *U rječniku Vukovu.*

MEZGATI, mezgam, *impf.*

a) mèzgati, mèzgâm, *dobivati mezgu (o drveću), isto što* mezgrati. *U rječniku Vukovu.*

b) mezgati, *bivati vlažan, puštati vlagu.* A što je mezgala ta babina starinska ikona, to je s toga, što je drvo bilo trulo i trešńevo, pak mu se južinom topila smola i cijedio sok, a babe preokrenule na svoju ruku, da je tobož prilika mirotočna. Tijema basnama varaju i mame selo. S. Ļubiša prič. 39.

c) mézgati, mêzgâm, slabo gristi vaļajući jelo po ustima. M. Pavlinović.

MEZGIREVAC, Mezgireovca, *m. zaselak u Bosni u kotaru fojničkom.* Popis žit. bos. i herc. 72.

MEZGOVOD, *m. ono, što dovodi mezgu. Samo u Šulekovu* rječn. zn. naz. *kao zool. izraz za lat.* ductus thoracicus, *ńem.* Milchbrustgang.

MÉZGRA, *f. isto što* mezga, *od čega je* mezgra *i postalo uzevši* -r- *(po svoj prilici prema* mezdra, *kojoj se riječi i u značeńu gdješto približila riječ* mezgra, *vidi daļe pod d, e). Akc. je u vok.* mêzgro, *u gen. plur. (ako se kad plur. govori)* mezgârâ *(pored* mézgrâ).

a) sok u drveta. U rječniku Stulićevu (sugo delle piante sotto scorza) *i u Vukovu* (Baumsaft, sucus arboris). Nekakoj bolesnoj ženi padne na um usred zime na bukovu mezgru. Vuk nar. posl. 202. *Ovamo se može metnuti i* mezgra *kao bot. izraz u Šulekovu* rječn. zn. naz. *za ńem.* Nahrungssaft, *tal.* sugo nutritivo. — *Vidi i* mrezgra.

b) bakuļa, bjelika. Mezgra ili belina (Alburnum, Splint), nema je u čokotu. P. Bolić slovar 99. Treba naći drvo zovu, oļuštiti koru i baciti, a mezgru, što je između kore i drveta, sastrugati. M. Đ. Milićević živ. srb2 320.

c) tanka kost. koja se zove i mrštalica, rskavica, lat. cartilago, *ńem.* Knorpel. *U rječniku Belinu* (cartilagine, tenerume) *i u Stulićevu* (cartilago).

d) isto što mezdra, *t. j. kožica. U rječniku Voltiǵijinu* (mezgra, mozdra) *i u Stulićevu* (membrana fra la scorza esteriore ed il legno dell' albero, membrana che sta sotto la pelle degli animali).

e) glavni dio kože (po Srijemu). Kad opančari struže kože, čuje se: Nemoj mezgru da skidaš, — čuvaj se, da ne izvadiš mezgru. M. Medić rad jug. ak. 125, 7.

MEZGRAJA, *f. a) zaselak u Bosni u kotaru srebreničkom.* Popis žit. bos. i herc. 358. — *b) selo u Bosni u kotaru zvorničkom.* 380. — *c) dva sela u Srbiji, jedno u okrugu pirotskom, drugo u topličkom.* S. Koturović 80. 139.

MÈZGRÂŃE, *n. nom. verb. od* mezgrati. *U rječniku Vukovu.* Čim započne proletno mezgrańe. K. Crnogorac bot. 65.

MEZGRAST, *adj. što pripada mezgri .što je kao mezgra. Samo u Stulićevu rječniku* (cartilagineus).

MÈZGRATI, mèzgrâm, *impf. isto što* mezgati, *t. j. dobivati mezgru (o drveću). U rječniku Stulićevu* (sucum trahere) *i u Vukovu* (mezgrati, kad se mezgra u drvetu pokaže, den Saft bekommen [von den Bäumen im Frühjahre], sucum nanciscor).

MEZGRAV, *adj. Samo u Stulićevu rječniku, gdje se kaže, da znači isto što* mezgrast *(vidi tamo).*

MEZGRITI, mezgrim, *impf. isto što* mezgrati. *Govori se u Istri s akc.* mezgrít *(u inf.).* Kada počne drvo mezgrít. Naša sloga g. 9, br. 8. — *U Lici* mézgriti se *o nebu govore u značeńu: zastirati se tankim, prozirnim, bijelim oblačićima (kao kakvom kožicom; ispor.* mezgra *u značeńu pod d).* Nešto se počelo nebo mezgriti, biće promjeno. To se voli i mreniti se *(vidi tamo).* J. Bogdanović.

MÈZGRÔV, mezgròva *(biće takav akc.), m. ime konju. U Požegi (u Slavoniji).* D. Hirc.

MEZGRÒVIT, *adj.* Kad je čińena koža posred rijeza zbijena ili jedra, rekne se, da je mezgrovita. — „Ala je ova koža lijepa, mlada i mezgrovita, biće dobra za iznos“. Ako se šiļkaškim šilom upre u rijez pa se raskušļa (rastavļa se lako), nije koža baš mezgrovita, nema one jedrine te je više šupļa. M. Medić rad jug. ak. 125, 7. — *Vidi* mezgra *pod e.*

MÉZIL, *m. pošta na końu. Iz tur. (arap.)* ménzil *(poštanska stacija, konak). Između rječnika u Vukovu* (die reitende Post, tabellarius publicus equester). Jedno jutro, kad ogrija sunce, mezil stiže i bijela kńiga baš od Bańske, od malena grada. Nar. pjes. vuk 2, 264. Mezil kńiga stiže od ńegova nova prijateļa *(biće mjesto:* mezil i kńiga). 2, 531. Kńigu piše, na mezile prati, prati kńigu k moru debelome. 3, 300. Pa kad ovu kńigu načinio, na mezile kńigu opravio. 7, 119. — *U jednoj nar. pjesmi bosanskoj* mezil *znači* koń: Još da vidiš četiri tatara, posjedoše četiri mèzila *(tako je zabiļežen akc.)*, udariše poļem stambolskijem. Đ. Šurmin. — *Vidi* mezul.

MEZILÀNA, *f. kuća, u kojoj je pošta. Iz tur. (arap.)* menzilẏané. *U rječniku Vukovu* (Posthaus, domus cursus publici).

MEZÌLĠIJA, *m. poštar. Iz tur. (arap.)* menzilġi. *U rječniku Vukovu, gdje se kaže, da znači isto što* mezulġija.

MÉZILSKÎ, *adj. što pripada mezilima. Između rječnika u Vukovu* (Post-, cursus publici). Mezilskih se ja dofatih końa te otidoh gradu Jedrenetu. Nar. pjes. vuk 2, 275. Turite ga na końe mezilske, pratite ga mene k Biogradu. 4, 355. — *Riječ* mezilski *može služiti i kao prilog:* Taku im je kńigu našarao pa je posla hitro po mezilski. Nar. pjes. vuk 6, 562.

MÈZIMAC, mèzîmca, *m. posļeđńi, najmlađi sin. Riječ nejasna postańa, vidi* mezinac, mjezinac, mļezinac. *Između rječnika u Vukovu, gdje se kaže, da znači isto što* mļezinac *i da se govori u vojvodstvu. Za* -e- *nije nužno misliti da stoji mjesto* -ь- *po istočnom govoru, jer se riječi* mezimče, mezinak, mezinica *govore i izvan područja istočnoga govora (vidi tamo).*

MÈZÎMĆE, mèzîmčeta *(biće takav akc.), n. posljeđńe najmlađe dijete.* Žust je kao razmaženo mezimče. M. Stojanović posl. 235.

MÈZIMICA, *f. posļeđńa, najmlađa kći. Riječ nejasna postańa kao i* mezimac, *vidi* mezinica, mjezinica, mļezinica. *Između rječnika u Vukovu, gdje se kaže, da znači isto što* mļezinica *i da se govori u vojvodstvu. Za* -e- *vidi, što je rečeno kod* mezimac. Ona pređe preko sve planine na grob svome djetetu, svojoj mezimici. M. Đ. Milićević letńe več. 154. — Mezimica *se govori od mila i ovci. U selu Bastajima (kod Daruvara).* D. Hirc.

MEZIMOVAC, Mezimovca, *m. selo u Hrvatskoj u županiji ličko-krbavskoj.* Razdjeļ. hrv. i slav. 10.

MEZINAC, mezinca, *m. isto što* mezimac. *U rječniku Daničićevu, gdje se citira za potvrdu:* Šafarik lesek. 77, *a Šafarik na tome mjestu u toj kńizi citira rukopis, iz kojega je ovaj primjer:* Ašte prьvenьcь ili mezinьcь budetь. (Starine 10, 125). — *U Bjelostjenčevu je rječniku:* mezinec, prstec, *t. j. najmańi prst; iz Bjelostjenčeva je rječnika prešlo to u Stulićev.*

MEZÍNAK, mezínka *(tako je zabiļežen akc.), m. isto što* mezimac. *U Lici.* J. Kasumović nast. vjesn. 12, 438.

MEZÌNICA *(tako je zabiļežen akc.), f. isto što* mezimica. *U Lici.* J. Kasumović nast. vjesn. 12, 438.

MÈZÎNKA *(tako je zabiļežen akc.) f. isto što* mezimica. *U Lici.* J. Kasumović nast. vjesn. 12, 438.

MEZIT, *m. ime tursko.* Đ. Daničić rječn. Ļ. Stojanović hris. 133.

MEZITI, *m. pl. zaselak u Hercegovini u kotaru koničkom.* Popis žit. bos. i herc. 526.

MÈZOVO, *n. a) isto što* mezevo. Kada tko ima više rali zemļe u jednom komadu, reku: Koliko je ovo mezovo! Ne bi ga puškom prebacio. *U Lici.* J. Bogdanović. — *b)* Mezovo, *zaselak u Bosni u kotaru bugojanskom.* Popis žit. bos. i herc. 420.

MEZU, *praep. isto što* među. *Samo u jednoj kńizi.* Vidimo, da je ona primogla najrazumnijega mezu nami. F. Vrančić živ. 11. Mezu sobom govorahu. 25. Ńe vele vridno telo pokopa mezu telesa svojih tovariši. 32. Ulizla sam u ovi sveti monastir mezu ovi sveti otci. 76. — *U ovom primjeru stoji s lok.:* Smutńu bijaše stavil mezu pulku. 72. *Posve je tamno* -z-; *u svome rječniku ima F. Vrančić* meu *(lat.* inter, intra).

MÉZUL, *m. isto što* mezil *(vidi tamo). Samo u Vukovu rječniku.* — Mezul *je prezime u Srbiji u okolini biogradskoj.* Etnogr. zborn. 5, 1058; *a u okrugu smederevskom je nekakvo mjesto:* Livada u Mezulu. Sr. nov. 1872, 400. — *isto tako u okrugu kragujevačkom:* Ńiva u Mezulu. Sr. nov. 1873, 715.

MEZULAN, *m. nekakvo mjesto na granici Crne Gore prema skadarskom jezeru.* Preko Šipovnika, Smrce i Mezulana. Letop. mat. sr. 153, 46.

MEZULÀNA, *f. isto što* mezilana *(vidi tamo). U rječniku Vukovu.* Turci . . . drže po varošima mezulane (pošte za carske tatare). Vuk dan. 2, 86. Četiri mezulane (pošte) da uredite. M. Đ. Milićević pom. 116.

MEZULANKA, *f. nešto od ženskoga odijela.* Izađe mlada nevjestica u samoj mahramici pokrivena, navadno zavrnutom mezulankom. *U Novom (vinodolskom).* V. Bogišić zborn. 222. — *Postańe tamno.*

MEZÙLĠIJA, *m. isto što* mezilġija *(vidi tamo). U rječniku Vukovu* (Posthalter, cursus publici curator).

MÉZULSKÎ, *adj. isto što* mezilski *(vidi tamo).* Što je vilajet dao za mezulske końe. Djelovod. prot. 175.

MEZUĻE, *f. pl.* kočije bez levči. Podunavka 1848, 58. — *Vidi riječ, koja za ovom dolazi.*

MEZÙĻICE, *f. pl.* male taļige, koje nemaju levči. D. Preradović. — *Možda stoji u svezi s* mezul, mezil; *t. j. možda su se imenom* mezuļice (mezuļe) *iznajprije naznačivala kakova poštanska kola.*

MEZURANA, *f. biļka, koja se zove i* mažurana *(vidi tamo).* Origanum maiorana. *Na ostrvu Cresu.* B. Šulek im.

MEŽAR, *m. prezime zabiļeženo* XVII *vijeka (ako je dobro pročitano i štampano).* R. Lopašić urb. 277.

MEŽAROLA, *f. žitna mjera, polučak. Iz tal.* mezzaruola. *Na Rabu, gdje je akc.* mežarôla. M. Kušar rad jug. ak. 118, 23. *Vidi* mezarolica.

MEŽDÈNÎK, meždenika, *m. papula, kuhan grah ugńečen bez čorbe. U Vukovu rječniku, gdje se kaže, da znači isto što* gmeždenik. — *Glagolu* meždіti *nema potvrde, već* gmeždіti *(t. j. gńečiti), koji je postao od* meždіti *primivši (s neznana razloga) na početku g. Sva je prilika, da je* meždіti *iznajprije značilo: gńečeńem istiskivati sok (mezgu), a onda uopće: gńečiti; prema tome* meždіti *je izvedeno od osnove imenice* mezga *(u*

značeńu pod c); vidi u T. Maretića gram. i stil. 67. 73.

MEŽDITI, meždi, *impf. isto što* maždіti *(vidi tamo). U sjevernoj Dalmaciji.* J. Grupković.

MEŽGRAVCI, mežgravaca, *m. pl. (biće) isto što* mezgra *u značeńu pod* c, *t. j. mrštalica, rskavica.* Ako su crvi *(t. j. kod ovaca)* u nosnim mežgravcima (u nosnoj dupļi). Glasnik zem. muz. 14, 155. *Bez sumńe istoga postańa, kojega je i* mezgra *s promjenom glasa* -z- *u* -ž-; *ispor.* žglob *pored* zglob, ždraka *pored* zdraka. *Govori se i* mrežgravci *(kako se govori* mrezgra *pored* mezgra).

MEŽNAROVO, *n. nekakvo selo u Hrvatskoj, zabiļeženo* XVIII *vijeka.* R. Lopašić urb. 257 *(gdje upravo piše* Mežnarova, *a na str.* 453 Mežnarovo).

MÊŽŃÀR *(tako je zabiļežen akc.), m. crkvenjak, zvonar. Iz ńem.* Messner. *U Lici govore katolici.* J. Bogdanović *i* M. Medić.

MÊŽŃARICA *(tako je zabiļežen akc.), f. žena mežńarova. U Lici govore katolici.* J. Bogdanović.

MEŽŃÀRIJA *(tako je zabiļežen akc.), f. plaća, koju dobiva mežńar. U Lici govore katolici.* J. Bogdanović.

1. MÎ, *nom. plur. zamjenice prvoga lica. Vidi kod* 1 ja.

2. MI, *enkl. oblik za dat. sing. zamjenice prvoga lica. Vidi kod* 1 ja.

1. MĬC, *interj. Samo u Vukovu rječn.:* mĭc pŏ mĭc, kad se kazuje, kako se ko polako pomicao, n. p. pužući uz drvo, Laut eine langsame Bewegung zu bezeichnen, vox exprimendo motui gravi ac lento. — *Ovo je upravo uzvik načińen od glag.* micati *kao i* micac *(vidi tamo).*

2. MĬC, *interj. Tako se vabi mačka. U Hrvatskoj i Slavoniji.* T. Maretić. — *Ispor.* mican, mičica.

1. MÍCA, *f. od mila mjesto* micina *(kao da se ublaži). U rječniku Vukovu s navedeńijem značeńem i s ovijem primjerom iz narodnoga bajańa od micine:* U mice devet muževa . . . Bježi, mico, posjeć ću te. *Iz narodnoga je bajańa i ovaj primjer:* U mice micine tri brata rođena. M. Đ. Milićević živ. srb.[2] 265.

2. MÍCA, *f. žensko ime od mila a) mjesto* Milica, Mileva. *U Srbiji.* S. Novaković. *U Lici.* J. Bogdanović, *b) mjesto* Marija. *U Istri.* Mica, Maria. D. Nemanić (1885) 31.

3. MICA, *f. nekakvo mjesto kod jezera skadarskoga zabiļeženo u ispravi* XIII *vijeka* („u Micu") *i otud u Daničićevu rječniku.*

MĬCAC, *interj. Samo u Vukovu rječn., gdje se kaže, da riječ dolazi u nekakvoj pripovijetki mjesto* miči, vuci. *Ispor.* 1 mic.

MICAJ, *m. isto što micańe. Samo u primjeru:* Da od prašaka i od atoma svijet se učini s ńih micaja. J. Kavańin 443[a].

MĬCALO *(jamačno je takav akc.), n. ono, što se miče. Samo u ovoj narodnoj zagonetki za gornju usnu:* Pod poļanom vidalo, pod vidalom mrkalo, pod mrkalom micalo, pod micalom Carigrad, a u gradu gospodar *(odgonetļaj: čelo, oči, nos, gornja usna, usta, jezik).* Nar. zag. novak. 100.

MICAŃ, *m. govori se mačku.* F. Kurelac dom. živ. 50. — *Ispor.* 2 mic.

MICÁNĨK, micanika, *m. Samo u Vukovu rječn., gdje se kaže, da znači isto što* obarača *(t. j. makaļ, otponac u puške) i da se govori u Crnoj Gori. — Jamačno od osnove pas. participa glag.* micati.

MĬCANOVIĆ *(biće takav akc.), m. prezime izvedeno od osnove imena* Mican, *kojemu nema potvrde, a upravo je od mila mjesto* Mitar *(a možda i mjesto* Mihajlo, Milisav). Uskok momče od Micanovića *(u crnogorskoj pjesmi).* Nar. pjes. vuk 4, 376. Micanović *kao crnogorsko prezime potvrđuje i* Etnogr. zborn. 8, 131.

MĬCÂŃE, *n. nom. verb. od* micati *i od* micati se. *U rječniku Vrančićevu* (micanje, motus), *u Mikaļinu* (micanje, motus, agitatio, — micanje rukama, gestus), *u Belinu* (micanje, agitamento, agitazione, — moto, movimento), *u Bjelostjenčevu* (micańe, 1. boreńe dveh, lucta, 2. gibańe, motus, agitatio, 3. šireńe rukami, gesticulatio), *u Voltigijinu* (micańe, movimento, gesto, Bewegung), *u Stulićevu* (commotus, agitatus) *i u Vukovu* (das Bewegen, motio). Ne samo je slično u obrazovanju, da još u micanju. I. T. Mrnavić istum. 12. Ovi dohodak *(t. j. dolažeńe)* nije po micańu nogu ni po koračajma tilesnijem. M. Radnić 396[b]. Ako *(izmetak, izmetnuto dijete)* dade od sebe koje micańe. A. Kadčić 543. Nika micanja ustmi i rukam čini. J. Filipović 3, 264[a]. Da ste prokleti u kasneńu i micańu. J. Banovac blagos. 181. Što mi činimo po ričma i micanjima tila. Blago turl. 2, 26. Bog uzdržuje . . . koja se kreću i štogod djeluju; na ta način kreće na micańe i djelovańe. J. Matović 25. *U svim primjerima, što su se našli,* micańe *je nom. verb. od* micati se, *ali se govori i kao nom. verb. od* micati; *na pr.* ne ću više micati taj kamen, vidim, da mi je uzalud micańe. *Što u Bjelostjenčevu rjčn. stoji za* micańe *da znači boreńe, tome nema od drukud potvrde. Vidi* micati se *u istom rječn.*

MĬCATI, mĭčēm, *impf.* movere. *Od istoga korijena, od kojega je i* maknuti *(vidi tamo), koji glagol prema* micati *stoji kao svršeni prema trajnome. Kako je* -a- *u* maknuti *postalo od starijega* ъ, *tako je* -i- *u* micati *postalo od negdašńega* -ъı- (-y-). *Prema* micati *ima trajni glagol istoga postańa i značeńa i u drugim nekim slav. jezicima, ali mjesto našega* -c- *u ńima je* -k-, *na pr. rus.* мыкать, *češ.* mykati, *poļ.* mykać; *u slov. je i* -c- *i* -k-, *dakle* micati *i* mikati. *Po dokazivańu poredbene slav. gramatike* -k- *je u ovome glagolu starije, a* -c- *mlađe; može se misliti, da se* -c- *u* micati *razvilo prema drugim izvedenim (itcrativnim) glagolima, koji* -c- *imaju po zakonu, na pr.* istjecati, naricati, prosijecati *i dr. Nalazi se u svijem rječnicima osim Daničićeva, u najstarije su potvrde u Bernardina (vidi dale pod* 1, a, *c). — Glagol se ponajviše spreže po* 2. *razredu* v. *vrste, vrlo rijetko po* 1; *imamo na pr.* micam *u Bjelostjenčevu rječn.,* micaju *u J. Kavańina* 476[b], micajući *u D. Obradovića i u J. Matovića (vidi među primjerima).*

1. micati *bez riječce* se *ili s tom riječcom, ali u pasivu.*

a. micati *u pravom smislu, t. j. kretati, činiti, da tko ili što mijeńa mjesto ili bar da ne miruje na istom mjestu, lat.* movere, *tal.* muovere, *ńem.* bewegen. *S tijem se značeńem glagol* micati *nalazi u svijem rječnicima osim Daničićeva (i u Jambrešićevu se nalazi u lat. dijelu).*

a) uopće (vidi maknuti *pod* 1, a); *ono što tko miče, izriče se akuzativom i instrumentalom. Osnovno se značeńe može gotovo i neopaženo prelijevati u druga, koja mu vrlo blizu stoje.* Tako tada ńima bojazan micašo. M. Marulić 56. Što takoj tuj diklu mičete *(t. j. gonite),* junaci? H. Lucić 231. Kroz gore, kroz luge po svitu svej miče *(t. j. šaļe)* trgovce *(Dubrovnik).*

264. Prem mičeš ti mnome *(t. j. guraš me)* kako to junicom jednome, ka ne će k stadu it. F. Lukarević 63. Nigdir ni pristal vsu vojsku obtičuć . . . k Sigetu ju mičuć *(t. j. krećući)*. B. Krnarutić 17b. Žiganti . . . micahu gorami. Đ. Baraković jar. 17. Ušavši u ńega *(t. j. u kip)* djaval oživio bi ga na niki način, ńim micao i po istomu besidio. Blago turl. 2, 82. Miči *(t. j. skidaj, uklańaj)* optok s glave, da ti se selo ne ruga. S. Ļubiša prip. 39.

b) micati *svoje tijelo ili koji dio ńegov (vidi* maknuti *pod* 1, b, *a); i ovdje se ono, što tko miče, izriče akuzativom i instrumentalom (instrum. katkad ima pred sobom prijedlog* s). *U rječniku Belinu* (micati rukom, atteggiare, far atti o gesti, — micati rukami, glavom, far gesto con qualche parte del corpo) *i u Bjelostjenčevu* (micam, gibļem, krilim rukami, gda govorim, gesticulor, gestio). Poče micati rukami i nogami. M. Divković čud. 37a. Očima kad miče, mńah, muńa da lasne. Đ. Baraković vila 28. Mičeš jazik u tri cipa kako zmija iz procipa. I. Ivanišević 173. Tko igra, miče svojijem tijelom po zvońeńu, koje mu čine. M. Radnić 316b. Opet svojimi miče krili. A. Vitaļić ostan 52. Što li brkom mičeš? I. Zaničić 215. Ako li trenem glavom mičući tam ovamo, svidočim, da otišao nije. F. Lastrić ned. 177. Jer s jezikom kada miče *(t. j. rđava žena)*. V. Došen 98a. Doklegodi sobom miče *(t. j. čovjek)*. 189b. Ona krepost, s kojom bi narešena duša . . . mogla je micati tijelo, kako je kćela. J. Matović 64. Da je plačući molila samo s usnima micajući. 446. Istom baba još jezikom miče. M. A. Reļković sat. 59. Hitro nogam miču *(t. j. igrači)*. J. Krmpotić mal. 18. On bi onda micajući glavom i uzdišući odgovorio. D. Obradović živ. 25. Upadajući u smrtno mrtvilo, radi koga ne bude već vrijedan govoriti, a dosta puta ni micati s sobom. T. Ivanović 103. Ne mogaše s nijednim udom micati. I. P. Lučić izkaz. 24. Glavu diže, dignut ne mogaše, nogom miče, maknut ne mogaše. Nar. pjes. vuk 1, 544. Plačne oči s Rada ne micaše *(iz nekakve nar. pjesme)*. Vuk rječn. s. v. plačan. Kad miče usnama, čini zlo. Đ. Daničić priče sol. 16, 30. Nit mu diše nit mu s okom miče. Nar. pjes. istr. 2, 66.

c) micati ždrijebe, *t. j. bacati ih; samo u tri čakavska pisca, od kojih dvojica imaju i* metati ždrijebe *(vidi kod* metati 1, a, *a, ff)*. Razdilište svite ńegove ždribe mičući. Bernardin 73. *i* M. Alberti 463. A oni tada dileći svite ńegove micaše ždribe. Bernardin 84. Ne razdirajmo ju *(t. j. haļinu)*, da mičimo ždribe oba ńu, čigova bude. 89. Lakesis tumači se ždribnica, jer ždribe miče života našoga potežući žicu s preslice. M. Marulić 72.

d) micati što na dušu, *t. j. uzimati (vidi* maknuti *pod* 1, a, *a, bb); u južnom govoru.* A ja mičem sve na moju dušu. P. Petrović gor. vijen. 108. Mičeš li ti ovoga čovjeka na dušu? V. Bogišić zborn. 569. Svi na našu dušu grijeh mičemo, da se kamenuju. V. Vrčević niz 118.

b. micati *u prenesenom smislu.*

a) navraćati koga, da što učini (vidi maknuti *pod* 1, a, *c, dd)*. Svjetovńi sa svojijem zlijem običajma miče srce mijerno, da slijedi zloće. M. Radnić 312b. Gledaj svrhu, koja te miče za pogrđivati svijet. 326a. Ništa ga ne micaše ono promišļańe. 463b. Milos Božja miče tvoju voļu. J. Kavańin 17a. Ovo je uzrok, koji me miče i probuđuje na gorko uzdisańe. F. Lastrić ned. 368. On se *(t. j. Ilija)* micaše dobrom brigom, ne osvetom. svetń. 108a.

c. tegliti, težiti, biti težak. U rječniku Vukovu (wiegen, pondero *s primjerom iz neke nar. pjesme:* Ona puca, što su pod grńce, ona miču po po oke zlata). Svako puce miče litru zlata. Nar. pjes. vuk 4, 56. Nekakve ni ćese uprtiše, koje miču po petnaest oka. 5, 505. Te natoči jedan mješčić vina, koji miče sedamdeset oka. 6, 124. Lan je dobro uvijen u plavetnoj artiji uvezan špagom s vrha do dna i miče dvije mletačke litre. V. Vrčević nar. prip. 177.

d. micati *isto što* micati se *(vidi* maknuti *pod* 1, b, *b); u nekijem primjerima prelazi to značeńe u: ići (u prvome primjeru u: teći)*. Od ponoći Drava voda miče. M. A. Reļković sat. 22. Vuk pođe da preskoči upravo iznad stožine te se na ńu nabode. Lisica videći to obeseli se vrlo i reče: Miči, vujo, miči, sad ćeš saći. A vuk mičući doćera do dna stožine. Nar. prip. vuk 228. Miče hoģa od grada do grada. Osvetn. 6, 16. Kad vidjele poglavice vojne, da ne miču iz busija Turci. 7, 67. Vezir je tembih učinio, da ne miče niko iz Budima. Smailag. meh. 46. — *Ovamo će ići i primjer:* Neki miču za puške dugačke, da im puške ne unesu Turci. Ogled. sr. 480. — *Oblik* mičući *znači: koji se miče, pomičan.* U tebe nemičućim okom gledajuć pomoć čekam. A. Kanižlić utoč. 739. Mičući sveci, t. j. koji se pomiču kao uskrs, duhovi i dr., — mičuće mise su one, koje parok može reć vanka matice. *U sjevernoj Dalmaciji.* J. Grupković *(ne će biti narodno).*

2. micati se *(refleks.). Sa značeńem lat.* moveri, *tal.* muoversi, *ńem.* sich bewegen *nalazi se u rječniku Mikaļinu, Belinu, Bjelostjenčevu, Voltiģijinu, Stulićevu i u Vukovu. Pored toga ima još u Mikaļinu rječn.:* micati se rukama, gesticulor, — *u Belinu:* micati se, camminare dimenando la vita, — micati se životom, far gesto con qualche parte del corpo, — micati se, far prattica per ottener qualche dignità, — micati se tkomu oskomine, si dice a chi appetisce avidamente qualche cosa, — *U Bjelostjenčevu:* micam se, borim se, luctor, colluctor *(ovo se značeńe ne može od drukud potvrditi). U Vukovu se rječn. nalazi još značeńe: odlaziti* (fortgehen, abeo *s primjerom:* Neka se miču s moje zemļe), *kojemu vidi druge potvrde pod* b).

a. *uopće.*

α) o različnim živim i neživim predmetima. Nijedna se dake veće ne miči ni osfjetlavaj *(govori se duvnama)*. B. Gradić djev. 133. Š ńimi *(t. j. s ribama zubacima)* se hitahu škrpine kolike i ke se micahu, komarče velike. P. Hektorović 34. Krava se poča micati tere ne htiše hoditi. Starine 4, 113. Usne joj se micau. I. Ančić svitl. 154. Nika tilesa . . . . bijahu mrtva, micahu se, a ne čujahu, s očima gledahu, a ne viđahu. J. Banovac prip. 97. Bog ova sva diluje s mista ne mičući se. J. Filipović 1, 364a. Josue . . . zapovidi suncu, da se ne miče s mista. A. Kačić korab. 113. Živini je to od roda, da se miče i da hoda. V. Došen 189b. Davno bi ti trulo tilo ne mičuć se izagńilo *(govori se lijenštini)*. 206a. Čemu se prilikuju nepomńivi? Jednoj lokvi, tkoja se nikud ne miče. Blago turl. 2, 157. Zapovedio bi mi, da se ne mičem s mesta. D. Obradović živ. 93. Mršave *(krave)* jedva se mogaju micati. I. P. Lučić razg. 5. Da se Nikola micati ne mogaše. izkaz. 22. Istrebiti će svaku životińu, koja se miče na zemļi. J. Rajić pouč. 1, 57. Besedi, a jezik se ne miče. 1, 89. Kosir

je u držku drvenom usađen, da se ni malo ne miče. P. Bolić vinod. 1, 182. Uskoci se ne miču od grada. Osvetn. 3, 57. Što se tako polako miču točkovi kola ńegovijeh. Đ. Daničić sud. 5, 28. Priznajem, da se danas ļudi težko miču u boj rad vjere. M. Pavlinović razg. 69. Leh je već bil *(t. j. momak)* tako ogladnel, da se je već komać mogal micat. Nar. prip. mikul. 41.

b) o čemu bestjelesnom ili apstraktnom. Po naredbi voļe miču se sva mogućstva ostala. M. Radnić 248a. Počimļe se narav *(t. j. ļudska)* otrovana od griha istočnoga micati i užigati. A. Kadčić 245. Narod pita, da se učione ponamjeste, da se putevi krče, trgovina miče. M. Pavlinović razl. sp. 316.

b. odlaziti, uklańati se. U tri maha zakumi ga *(t. j. čovjek zmaja)*, da se miče. Na to se zmaj probudi i reče mu: Ja se odolen ne mičem. Nar. prip. vuk 125. No se miči bez grdila tvoga. Nar. pjes. vuk 4, 509. No smo došli, da te kumimo hļebom carevijem, da se mičeš s naše granice. S. Ļubiša prip. 120. Miči se otole, zla stvari! vikne na ńu pop. 235. Ako si, kaluđere, izbavio .... no se miči bez tvoje pogibije. 245.

MICAV, *adj. pomičan, koji se miče. Između rječnika samo u Stulićevu* (micav, mobilis). Ta zvijezda .... bila je micava. S. Rosa 36a.

MICAVICA, *f. Samo u primjeru:* Pojte gospodinu u guslah, u glasu psalanskomu, u trubļah micavic i glasom trubļe rožene. M. Alberti 19. 108. *Ovo je prijevod iz psalma* 97, 6., *gdje lat. tekst prema riječma* u trubļah micavic *ima:* in tubis ductilibus *t. j. u metalnijem trubļama. — Riječ tamna (poradi razvoja značeńa).*

MÎCE, mîcâ, *f. pl.*

a) nekakva igra. Samo u Vukovu rječniku (Mühle, als Spiel, mola lusoria, cf. lekovi). *Po svoj prilici je ova riječ istoga korijena, koji je u glag.* maknuti, micati, *jer se u rečenoj igri (vałada) zrna miču; ispor. u Vukovu rječn. s. v.* smicałka.

b) mice *znači zamka, kako se izrijekom veli u* Osvetn. 4, 50. *Riječi* mice *i* zamka *istoga su korijena, a to je onaj, koji je i u glag.* maknuti, micati. *Potvrda ima samo iz bosanskoga govora. U nekijem primjerima značeńe: zamka prelazi u: zasjeda, busija.* — Ban je tebi mice namjestio *(t. j. zasjedu).* Nar. pjes. juk. 314. Opet Luka udari na mice, u busiju Tale budalina. 320. Ružnom ne će, lijepom se krada, da hajduke na predaju svlada, mice peri, uhode našiļa. Osvetn. 4, 50. Ne zna care, što veziri rade, a kauri svoje mice grade. 6, 16. Da su suci napravili bili iste mice na Lojinu glavu. 6, 80. Ni tad ne hće da reče sultane, već podmeće svoje mice stare. 6, 86. Čuvši ovo oģa odredi i ńima jedne mice, kako da ga upamte. Nar. prip. bos. 84.

MICENOVIĆ, *m. dubrovačko prezime zabiļeženo u spomeniku* XV *vijeka i otud u Daničićevu rječniku. — Izvedeno od osnove imena* Micen, *kojemu nema potvrde, a moglo bi biti ime od mila prema* Mihajlo *ili* Milosav *ili* Mitar *(ako nije kakovo romansko).*

MÌCÊRA *(tako je zabiļežen akc.) ime od mila isto koje je i Mile. U Lici.* J. Bogdanović.

MICIĆ, *m. prezime u naše vrijeme.* Rat 137. Drž. kalend. (1905) 298. Etnogr. zborn. 6, 308. Imenik (1906) 440. — *Biće upravo ime od mila mjesto* Mihajlo *ili* Milosav *ili* Mitar *pa služi kao prezime.*

MICIN VRH, *brdo u Crnoj Gori.* Etnogr. zborn. 8, 91.

MÌCINA, *f. veliki čir (ponajviše na vratu); učeno je lat. ime* adenitis, lymphadenitis, *ńem.* Lymphdrüsenentzündung. M. Jovanović-Batut. *Pored* micina *govori se i* nicina *(vidi tamo). Postavļeni akc. govori se u Slavoniji* (T. Maretić. S. Ivšić); *tako je i u nekijem krajevima po Hrvatskoj* (N. Simić nast. vjesn. 8, 108), *a u Vukovu je rječn.* micina. *Bez sumńe je* nicina *stariji lik od* micina, *koji se može potvrditi tek iz druge polovine* XVIII *vijeka (a potvrde za* nicina *vidi tamo); zato se može uzeti, da je* micina *postalo od* nicina *tako, što se (s neznana uzroka) prvo* n *pretvorilo u* m. *Između rječnika samo u Vukovu* (Beule, tuber). Puteno požeļeńe jest kakonoti kužna micina, koja ubija, ako u ńu pogledaš, i otruje, ako ju vidiš. Đ. Rapić 364. Prištevi, čirevi, micine, aspa .... vrlo bole. G. Peštalić 238. Sazrelo je kao micina; mora se provaliti. Nar. posl. stojan. 227. Izvadi se jajce od psa, raseče se po pole pa se privije na micinu i drži 24 sata. M. Đ. Milićević živ. srb.2 264. — *Riječ* micina *govori se još u Bosni* (Zbornik za nar. živ. 4, 259 *i* 6, 61), *na ostrvu Braču* (A. Ostojić), *u Lici* (D. Trsteńak), *u Poļicima* (Zborn. za nar. živ. 8, 238). — *Po svoj prilici ide ovamo i primjer, u kojemu imamo* -je*mjesto* -i- *(što je jamačno pogrješka):* S kojijem se ozdravļaju naše rane i mjecine i nemoći. M. Radnić 172a.

MICKA, *f. žensko ime od mila, vałada isto, koje* 2 Mica *(vidi tamo). U Vrańi (u Srbiji), gdje je vokat.* Micke. A. Belić 315.

MICKAN, *m. ime psu.* F. Kurelac dom. živ. 46.

1. MICKO, *m. ime mačku.* F. Kurelac dom. živ. 50. — *Ispor.* 2 mic, mican, mičica.

2. MICKO, *dem. od* mali. V. Ilić. — *Ne razabira se, je li ovo imenica (muškoga roda), ili je prilog, jer drugo ništa nije zabiļeženo. — Vidi* mičko.

MICKOVIĆ, *m. prezime u Srbiji izvedeno od imena* Micko, *kojemu nema potvrde (a biće isto, koje* Micić, — *vidi tamo).* Etnogr. zborn. 5, 993.

MICO, *m. ime od mila isto koje i Mile. U Lici.* J. Bogdanović.

MICOIL, *m. ime ili prezime (vałada) Dubrovčaninu zabiļeženo u ispravi iz početka* XV *vijeka i otud u Daničićevu rječniku.* Mihoju Micoilu pozdravļenije. Spom. sr. 1, 103. *Ne može se znati, treba li čitati* Micoilu *ili* Micojlu, *je li nom.* Micoil, Micoilo *ili* Micojlo. — *Biće ime od mila mjesto* Mihajlo *ili* Milosav *ili* Mitar.

MICOVIĆ, *m. prezime zabiļeženo u ispravi* XIV *vijeka i otud u Daničićevu rječniku. Izvedeno od osnove imena* Mico, *koje može biti ne samo isto što i* Mile *(vidi kod* Mico), *nego i mjesto* Mihajlo *ili* Mitar.

MICULINIĆ, *m. prezime u naše vrijeme.* Imenik (1906) 440. *Izvedeno od osnove imena* Miculin, *kojemu nema potvrde, a vałada je od mila mjesto* Mihajlo *ili* Milosav *ili* Mitar.

MICURIĆ, *m. zaselak u Bosni u okružju tuzlanskom.* Popis žit. bos. i herc. 338.

MIČA, *ime, ne zna se, je li muško ili žensko.* S. Novaković pom. 82. *Ako je muško ime, vałada je od mila mjesto* Mihajlo *ili* Milosav *ili* Mitar; *ako li je žensko, biće isto što* Milica.

MIČAK, mička, *adj. isto što malen (u umańenom smislu). Govori se na Kosovu Polu.* Prva *(t. j. djevojka)* beše tanka i visoka, druga beše

mička, crnooka *(iz tamošńe nar. pjesme)*. Etnogr. zborn. 7, 199. — *Ispor.* 2 micko, mičko, mići.

MIČAN, mična, *adj. pomičan, koji se miče. Samo u Šulekovu* rječn. zn. naz. *za ńem.* beweglich, *na pr.* mična kolotura, lose Rolle.

MIČANICE, *f. pl.* onaj dio stativa, što se pomiče gore doļe. U Dugoj Resi *(kraj Karlovca)*. D. Trsteńak.

MIČELAC, Mičeoca, *m. nekakvo mjesto u državi hercega Stjepana zabiļeženo u spomeniku* XV *vijeka i otud u Daničićevu rječniku.* Radoje Čavlovičь isьpodь Mičeoca. Spom. sr. 2, 118.

MIČENI DOCI, *m. pl. ime nekoj ńivi u Poļicima.* Zborn. za nar. živ. 8, 201.

MIČICA, *f. ime mački.* F. Kurelac dom. živ. 50. — *Ispor.* 2 mic, 1 micko.

MIČIĆ, *m. prezime.* Nar. pjes. petr. 1, 353 *(među prenumerantima)*. Imenik (1906) 440. Bošńak (1908) 126. Mičić *je upravo ime od mila mjesto* Mihajlo *ili* Milosav *ili* Mitar.

MIČIĆI, *m. pl. zaselak u Bosni u okružju tuzlanskom.* Popis žit. bos. i herc. 370.

MIČIJA, *ime, ne zna se, je li muško ili žensko, neznana postańa* S. Novaković pom. 82.

MIČIJE, *zaselak u Bosni u okružju bańolučkom.* Popis žit. bos. i herc. 172. — *Ne razabira se, je li fem. plur., ili je neutr. sing.*

MIČIJEVCI, Mičijevaca, *m. pl. zaselak u Hrvatskoj u županiji bjelovarsko-križevačkoj.* Razdjeļ. hrv. i slav. 63.

MIČIJEVIĆ, *m. a) prezime u naše vrijeme.* T. Smičiklas spom. 264 *(gdje je griješkom* -o- *mjesto* -e-; *ispor. kod* Matijović). Sem. pakr. (1898) 28. — *b) selo u Bosni u okružju tuzlanskom.* Popis žit. bos. i herc. 338. — *Postańe tamno.*

MIČIN, *adj. što pripada Mici (t. j. Mariji, vidi* 2 Mica). *U Istri.* Mičin, Mičina, Mariae. D. Nemanić (1885) 31.

MIČINO PLANDIŠTE, *mjesto u Srbiji u okrugu krajinskom.* Branik kod Mičinog Plandišta. Sr. nov. 1874, 287. — *Za pridjev u ovome imenu ispor.* Miča

MIČIŠTA, *zaselak u Bosni u okružju sarajevskom.* Popis žit. bos. i herc. 12. — *Ne razabira se, je li fem. sing., ili je neutr. plur.*

MIČITUR, *m. ime mačku.* F. Kurelac dom. živ. 50.

MIČIVODE, *f. pl. selo i zaselak u Bosni u okružju sarajevskom.* Popis žiteļ. bos. i herc. 62. 102.

MIČKO, dem. od mali. V. Ilić. — *Ne razabira se, je li ovo imenica (muškoga roda) ili je prilog, jer drugo ništa nije zabiļeženo.* — *Vidi* micko, mičak.

MIČNOST, *f. Samo u Šulekovu* rječn. zn. naz. *kao izraz iz područja fizike za ńem.* Beweglichkeit *i kao sinonim riječma* pokretnost, gibļivost.

1. MĬĆA, *m. muško ime u istočnom govoru mjesto* Mičo. *U rječniku Vukovu.* Mića Aćimović. D. Avramović 222. Mića Mišić 230.

2. MĬĆA, *m. muško ime od mila mjesto* Mitar *(a možda i mjesto* Mihajlo, Milosav). *U rječniku Vukovu.*

3. MĬĆA, *f. fitiļ u negdašńih pušaka i topova. Iz tal.* miccia *(fitiļ). U rječniku Vukovu* (die Lunte *s naznakom, da se govori u Boci).* Dovaćaju ubojne kumpare, u ruke ih Turci privatiše, napuniše, miću postaviše. Nar. pjes. vuk 8, 336. *Govori se i u Vrbniku na otoku Krku u značeńu: čašica za prah (u starijeh pušaka).* Zborn. za nar. živ. 7, 298.

MIĆAHAN, mićahna, *adj. malahan (dem.) U Istri, gdje je akc.* mićahan, mićahna. D. Nemanić (1885) 39. — *Vidi* mići.

MĬĆAN, *m. ime od mila isto koje i Mićo (vidi tamo). U rječniku Vukovu.* Mićan Golijanin *(zabiļeženo god.* 1732). Ļ. Stojanović zap. i natp. 2, 91. *Potvrde su još u* Etnogr. zborn. 8, 710 *i za Liku, gdje je* Mićan *isto ime koje i Mile.* J. Bogdanović.

MĬĆANOVIĆ, *m. prezime u naše vrijeme izvedeno od imena* Mićan. *Potvrde za Srbiju donose:* M. Đ. Milićević knež. srb. 532. Rat 142. Etnogr. zborn. 8, 849, — *a za Hercegovinu:* Etnogr. zborn. 5, 1241.

MIĆAŠEVIĆ, *m. prezime u naše vrijeme.* Imenik (1906) 440. *Izvedeno od imena* Mićaš, *kojemu nema potvrde, a isto je koje i Mićo.*

MIĆE je narodno adverbije i znači: „naizmjence“, n. pr. susjed jede miće posno i mrsno; ima dvoje haļine, nosi ih miće. L. Zore paļetk. 110, 225. — *Adv. istoga postańa i značeńa nalazi se i u drugim nekim slav. jezicima: staroslov.* mitusъ *i* mi'č. *malorus.* митусь, митьма, *pol.* mituś (unakrst). *Ovamo idu svojim postańem i naši adverbi* sumitice *(t. j.* su-mit-ice), usumit *(t. j.* u-su-mit). *Etimologijom srodnijeh riječi ima i u drugim nekim indoevropskim jezicima: staroind.* mithas *(zajedno, uzajmice, naizmjence),* mithu *(naizmjence), let.* mite *(promjena), got.* misso *(naizmjence). Iz svih ovih riječi izlazi prajezični korijen* mith, *kojemu se može postaviti značeńe: mijeńati. — Ovamo se meću i primjeri, u kojima imamo adv.* u miće (umiće): Obje obale obasjale od sto ogńeva, a vozi se u miće po vodi, ko uzgo, ko nizdo, hiļada čuńeva. S. Ļubiša prič. 20. No ih nemoj razdvajati ni o vratu uzimati, da ne zatvoriš duši raj, nego ih blagoslovi i stavi im vijence u miće, pak muž neka vodi ženu. 87. Pokrijeva joj ńedra naprsna naprava, sva od modre i crvene svile u miće. 125.

MIĆEN, *adj. što ide naizmjence; kao da je to u primjeru:* Malin jedan čudna čina i razlika: biše preslica od dvanadeste lastovic, a kolo nutrńe, ko u ńe udaraše, jimiše trista šestdeset i pet palac bilih a tolikoje mićenih črnih. P. Zoranić 93. — *Vidi riječ, koja je pred ovom.*

MIĆĚŃE, *n. nom. verb. od* mititi. *U rječniku Mikaļinu* (mićenje, corruptela) *i u Vukovu* (das Bestechen, corruptio, largitio).

MIĆETINAC, Mićetinca, *m. selo u Hrvatskoj u županiji bjelovarsko-križevačkoj.* Razdjeļ. hrv. i slav. 59. — *Ne razabira se, je li u ovom imenu* -ć- *ili* -č- *(mješťani su kajkavci, koji prema štokavskome i ć i č imaju* č).

MIĆEVAC, Mićevca, *m. selo u Hrvatskoj u županiji zagrebačkoj.* Razdjeļ. hrv. i slav. 30, *gdje upravo piše na kajkavsku* Mičevec. *Ne razabira se, je li u imenu* -ć- *ili* -č-. *Vidi ime, koje je pred ovijem.*

MĬĆĬ, *adj. mali (u umańenom smislu). Riječ neobično promijeńena (kao tepajući) od* mali, *t. j.* m-i-ći, *gdje je* -ći *nastavak,* -i- *je promijeńeno od* -a- *(ispor.* Mica, *t. j.* Mara, *u slov. i u kajk.* Micika, *t. j.* Marija), *i tako je od prvobitne riječi* (mali, malen) *ostalo samo* m. *Tako su promijeńene i riječi* micko, mičko, mičak *(vidi tamo); pa takovi su i slov. pridjevi* micen, miken, mičkin. *Nije dakle nužno uzimat s Mi-*

klošićem (Etym. Wörterb. 197), *da su pridjevi* mići, mićahan *uzeti iz tal.* micchino, micino; *kad bi tako bilo, ne bi se razumjelo, kako bi tal. tuđica došla čak do Kosova Polja, gdje ima pridjev* mičak *(vidi tamo). Pridjev* mići *običan je među čakavcima, a samo u Lici i među štokavcima.* Da su pustili doma jednu sestru miću, ka će sad imat kakoveh dvanajst let. Nar. prip. mikul. 20. Od toga jednu miću, ale lipu kućicu načinila. 63. Da mu jednoga mićega oslića, neka ńega uzjaše. 144. Mići, malen. F. Kurelac dom. živ. 25. Mići, mića, miće = malen. Na Rijeci. F. Pilepić. Mići, mića, miće, parvus. D. Nemanić (1885) 12. Mîćî ili mâćî znači isto, što i malen. Ova se riječ upotrebljava ponajviše, kad odrasliji govore s djecom hoteći im tako kao tepati. U Lici. Đ. Škarić.

MĬĆIĆ *(biće takav akc.), m. prezime.* Glasnik II, 1, 49. Lj. Stojanović zap. i natp. 2, 361. Rat 79. Drž. kalend. (1905) 297. *Zabilježeno i prije našega vremena:* ‚Michich'. T. Smičiklas spom. 139. 178. — Mićić *je upravo ime isto koje i Mićo pa je uzeto i za prezime.*

MIĆIHAN, mićihna, *adj. isto što* mićahan *(vidi tamo).* Govori se na Rijeci. F. Pilepić.

MIĆIN, *adj. što pripada* Mĭći *ili* Mići; *prema tome je i akc.* Mĭćin *ili* Mićin. Tužila Mićina sina. Glasnik II, 1, 46. A na Mićin grobak donosio. Nar. pjes. vuk 4, 286.

MIĆKAN, *(tako je zabilježen akc.), m. ime isto koje i Mile. U Lici.* J. Bogdanović.

MĬĆKO *(tako je zabilježen akc.), m. ime isto koje i Mile. U Lici.* J. Bogdanović.

MĬĆKOV, *adj. što pripada Mićku. Služi i kao prezime (t. j. Mićkov sin).* I sokola Mićkov Milutina. Ogl. sr. 181.

MĬĆKOVIĆ, *m. prezime u Crnoj Gori.* Etnogr. zborn. 8, 143.

MĬĆKOVIĆI, *m. pl. selo u Crnoj Gori.* Etnogr. zborn. 8, 30.

MĆO, *m. ime od mila mjesto* Mitar *(a valjda i mjesto* Mihajlo, Milosav). *U rječniku Vukovu, gdje se kaže, da je* Mićo *nom. hyp. mjesto* Mitar *i da je to po južnom govoru (bilo bi i po zapadnom, kad bi to ime u krajevima toga govora bilo obično, — u istočnom je govoru* Miča). *Ime* Mićo *(u nom.) zabilježeno je i prije našega vremena:* Lj. Stojanović zap. i natp. 2, 90. S. Novaković pom. 83. *Evo nekoliko potvrda iz današńega južnoga govora za nom.* Mĭćo: Pjev. crn. 69b. Ogl. sr. 402. Nar. pjes. vuk 1, 328., 3, 247. 413. Nar. pjes. kras. 168., — *za vok.* Mĭćo: Pjev. crn. 185b. Ogl. sr. 402. Nar. pjes. vuk 3, 411., 4, 287. *Drugi su padeži u južnom govoru: gen:* Mića, *dat.* Miću *i t. d. Potvrde za gen.* Mića: Pjev. crn. 239a., — *za dat.* Miću: Pjev. crn. 69b. Ogl. sr. 401. Nar. pjes. vuk 3, 418., 8, 93., — *za akuz.* Mića: Pjev. crn. 123a. Nar. pjes. vuk 3, 409., 5. 91. *Pored tijeh oblika nalaze se u južnom govoru i oblici: gen.* Miće, *dat.* Mići *i t. d. (kao u istočnom, gdje je to pravilno prema nom.* Mića). *Potvrde za dat.* Mići: Nar. pjes. vuk 4, 287. Nar. pjes. kras. 170., — *za akuz.* Miću: Ogl. sr. 42. Narod. pjes. vuk 4, 273. 286.

MĆOV, *adj. što pripada Miću.* To izvedi vrana Mićovoga. Pjev. crn. 186b.

MĆOVIĆ, *m. prezime u naše vrijeme.* Drž. kalend. (1905) 297. Rat 31. 346. Etnogr. zborn. 8, 561. — *Izvedeno od* Mićov, *a to od* Mićo.

MIĆUKAN, *m. ime psu.* F. Kurelac dom. živ. 46. — *Ne razabira se, je li gen.* mićukana *ili* mićukna.

MĬĆŪN, *m. ime isto koje i Mićo.* M. Ružičić *(koji je zabilježio postavljeni akc.).* J. F. Ivanišević 19. Upitaće Mićun, stariji brat, majku. V. Vrčević niz 1. Al' mi pušti sina jedinoga i unuka ludoga Mićuna. Nar. pjes. vuk 8, 124.

MĬĆŪNOV, *adj. što pripada* Mićunu. *Služi i kao prezime:* Puče puška Mićunov Andrije. Ogl. sr. 42.

MĬĆŪNOVIĆ, *m. prezime crnogorsko.* Pjev. crn. 21a. Ogl. sr. 56. Nar. pjes. vuk 4, 6.

MIDA, *f. mjesto u Srbiji u okrugu požarevačkom.* Niva kod Mide. Sr. nov. 1869, 347. — *Postaće tamno.*

MIDARAC, Midarca, *m. prezime u naše vrijeme u Srbiji.* Etnogr. zbor. 5, 363. — *Postaće tamno.*

MIDENA, *f. a) planina u Bosni blizu Duvna (Županca).* F. Jukić zemlj. 55. — *b) bara (ili jezero) u Hercegovini.* Schem. herceg. (1873) 17. — *Postaće tamno.*

MIDENO, *n. brdo u Dalmaciji u kotaru kninskom.* A. Mašek 52. — *Postaće tamno.*

MIDENO POLJE, *n. ravan u Bosni blizu Kulen-Vakufa.* F. Jukić zemlj. 2. 73. *Griješka je na str.* 50. *te knige* Medeno. — *Postaće tamno.*

MIDLAK, *m. nekako pusto mjesto u Slavoniji blizu Valpova zabilježeno prije našega vremena.* T. Smičiklas spom. 68. 98. Desertum Midlak in ripa paludis ‚Midlazka Barra' *(t. j.* Midlačka bara) prope Dravum in planitie sitatum. 115. — *Postaće tamno.*

MIDLAR, *m. sapunǵija. Samo u Stulićevu rječniku* (saponis opifex), *za koji je bez sumńe i načińeno od* midlo *(vidi tamo).*

MIDLARSTVO, *n. Samo u Stulićevu rječniku* (agitati saponis spuma), *za koji je bez sumńe i načińeno od* midlar.

MIDLO, *n. sapun. Samo u rječnicima, i to u Mikaljinu* (sapone, smegma), *u Belinu* (sapone), *u Bjelostjenčevu* (midlo, sopun), *u Voltiǵijinu* (sapone, Seife) *i u Stulićevu* (sapo). *Ova se riječ nije jamačno nikad u narodu govorila. Biće, da ju je Mikalja uzeo iz kakvoga češkog rječnika (jer je ovo upravo češka riječ* mýdlo, *t. j. ono, čim se tko mije), a od Mikalje su je uzeli potoni leksikografi. Da je ovo od iskona prava naša riječ, glasila bi* milo, *kako glasi i u ruskom jeziku* (мыло), *t. j.* d *bi pred* l *ispalo, osim toga bi se nalazila u starijoj književnosti. O Mikaljinu uzimańu češkijeh riječi vidi u ovome rječniku s. v.* levhart.

MIĐOR, *m. (biće) nadimak. Samo u primjeru:* Ubi Stanka Midora (‚Muhopa', — *iz god.* 1700). Lj. Stojanović zap. i natp. 1, 480. — *Ispor.* Migor.

MĨG, mîga, *m. ganuće oka, kojim migne. Između rječnika samo u Popovićevu za ńem.* Wink, Augenblick. Nit ciļ oku nit mig ciļu slaga. Osvetn. 4, 32. Puca puška, oku ne da miga. 5, 72. Mîg, ńem. Wink: Kud ja mîgom, tud on skokom. *U Lici.* J. Bogdanović. — *U ovom primjeru kao da znači ono kratko vrijeme, koliko mig traje:* Šatore raspeše . . . ter sve pute spoše, da se u grad ne more, i polje prikrili u daleče taj mig, čergami pobili, kako kad pade snig. B. Krnarutić 14b.

1. MĬGA, *f. riječ za različne životińe u nar. pjesmama i zagonetkama; misli se valjada životińa, koja se migolji. Riječ dolazi samo u svezi*

s riječju (vaļada izmišļenom) šiga. *Između riječnika samo u Vukovu bez postavļenoga značeńa s primjerom iz* nar. pjes. vuk 1. 506: A ti patko šigo-migo! *Druge su potvrde:* A ti gusko, šigo-migo! Nar. pjes. herc. vuk 6, 287. Šiga miga putem kasa *(misli se: miš).* Nar. zag. novak. 127. Šiga miga Boga moli *(misli se: svińa)* 202.

2. MIGA, *f.* isto što trepavica. U hrv. Zagorju. F. Hefele. — *Ispor. u slov.* miga, f. die Augenwimper. M. Pleteršnik slov.

MIGAĆ, migača, *m. biļka* Hydnum repandum. B. Šulek im. — *Ne čini se dosta pouzdano.*

MIGAČA, *m. prezime Dubrovčaninu zabiļeženo u ispravi* XIII *vijeka i otud u Daničićevu rječniku.*

MIGALIĆ, *m. prezime zabiļeženo u spomeniku* XVII *vijeka* R. Lopašić urb. 375.

MĬGALO, *(jamačno je takav akc.) m. i n. čeļade, koje miga. Između rječnika u Stulićevu* (nictans, palpebrarum tremorem patiens). Ko mnogo trepće očima, vele mu migalo *(u Turskoj Hrvatskoj).* Zborn. za nar. živ. 6, 60.

MIGALOVCI, Migalovaca, *m. pl. selo u Slavoniji u županiji požeškoj.* Razdjel. hrv. i slav. 72. *Isto se selo spominje u nekim lat. ispravama* XV *vijeka* (‚Mygalowcz', *t. j.* Migalovac) *i izrijekom se veli, da je u županiji požeškoj.* Starine 5, 117. 135.

MIGALOVICA, *f. žensko, koje miga. Samo u Stulićevu rječniku* (nictans, quae palpebrarum tremorem patitur). — *Nepouzdano.*

MIGANIĆ, *m. prezime zabiļeženo u spomeniku* XV *vijeka.* R. Lopašić urb. 62.

MĬGÂŃE, *n. nom. verb. od* migati. *U rječniku Mikaļinu* (miganje, namignutje, nictatio), *u Bjelostjenčevu* (nictatio, nictus), *u Jambrešićevu* (nictus), *u Voltigijinu* (cenno, un battere d' occhio, Wink) *i u Stulićevu* (nictatio continuata, continuatus nictus, nictus oculorum). Od miganja očiju. M. Gazarović 132b. Da nije štogod od djavla zazvanje ali miganje. I. Ančić vrata 27. Pruženim vratom i miganjem očijuh hođahu. Blago turl. 2, 151. — *U ovome primjeru* migańe *je prema* migati *u značeńu pod* b: Onada se učini jedan velik trus zemļe i budući vedro, toliko grmļenje i miganje neba, da velik dil mnoštva poginu. F. Vrančić živ. 38.

MĬGATI, mĭgâm, *impf. brzo i uzamance otvorati i zatvorati oči. Akc. je postavļen onako, kako se govori po Slavoniji, gdje je taj glagol posve običan. Nalazi se u istom značeńu i u drugim nekim slav. jezicima: slov.* migati, *rus.* мигать, *češ.* míhati, *poļ.* migać. *Iz drugih indoevr. jezika ide ovamo lit.* migti, mĕgoti *(spavati, t. j. imati oči zatvorene). Sa značeńem lat.* nictare, *tal.* accennare, *ńem.* winken *nalazi se* migati *u rječniku Vrančićevu, Mikaļinu, Bjelostjenčevu, Jambrešićevu, Voltigijinu i u Stulićevu (u ovome zadńem s naznakom, da je iz ruskoga rječn.).*

a. *u navedenom značeńu.*

a) uopće. Milo očima na me ja migati. M. Vetranić 2, 177. Za carskim magnućem znadeš da svak miga. I. T. Mrnavić osm. 36. Kako li će na sudu prid ńime migati i mučiti se imbena usta lažući i muteći. I. Ančić vrata 170. Može li se ispovidati po zlamenu kimajući ili migajući? I. Zanotti upit. 17. Migam mu ja zaludu okom, da prevrne list. S. Ļubiša prič. 86. — *U ovome primjeru imamo* migati se *u pasivnom značeńu:* Nit mi se miga, niti mi je briga. Nar. bl. kapet. 167.

b) namigivati, t. j. davati kome znakove ļubavi očima. Zrif, taknuf, migaje zali ļubodevnik Bogu prigrišaje sam sebi vraždevnik. Š. Budinić ispr. 75. Varuj se žene, ka miga, i mladića, ki kima. Poslov. danič.

b. *sijevati (o muńi); ovo se značeńe razvilo otud, što nebo kad sijeva, ono se otvora i zatvora, kao oči kad migaju. To je značeńe u primjeru:* Tmastima kreļutmi oblak gust prikriv nebo dima, miga, gromi u hust. M. Marulić 17. — *Vidi zadńi primjer kod* migańe, *a vidi i* migavina. *Ispor. u slov.* migati, funkeln. M. Pleteršnik slov.

c. Kokoti kukuriču, a kokoši kokoću, patke šigaju, a patčići migaju. M. Pavlinović razl. sp. 259. *U tome primjeru* migati *po svoj prilici znači isto što* migoļiti se; *čini se, da je pisac sam to značeńe dao glagolu* migati *prema stihu u nar. pjesmi:* A ti patko šigo-migo! *Vidi kod* 1 miga *i* migoļiti se.

MIGAV, migava, *adj. onaj, koji miga. Samo u Popovićevu rječniku za ńem.* blinzelnd.

1 MÍGAVAC, mígâvca, *m. Samo u Vukovu rječn.:* okrugla šļiva, koja se u nahiji rudničkoj zove piskor, a u Jadru ganarika, Art Pflaume, pruni genus *s dodatkom, da se govori u Smederevu. U rječn. Vukovu* (1898) *daje se lat. značeńe:* Prunus insititia. — *Postańe tamno; ako je srodstvo s glagolom* migati, *ne razabira se sveza u značeńu, a i akc. je nejasan, jer bi se očekivalo* -ȉ-.

2. MĬGAVAC, mĭgâvca *m. U rječniku Vukovu:* crna malena tica, Art Vogel, avis genus. — *Nije ni crna ni malena ptica* Totanus glareola, *kako migavca zove* G. Kolombatović (1880) 37. Migavac *će biti ptica, koja miga, t. j. migoļi se; vidi kod* migoļiti se. — *U Popovićevu rječniku stoji* mĭgavac *za ńem.* Wimperspitzmaus *(najmańi sisavac).*

MĬGAVICA, *f.*

a) ptica, koja se zove i govedarka, pastirica, Motacilla alba. D. Trsteńak. — *Ispor.* 2 migavac.

b) škoļka, Aquipecten glaber. *Govori se u Primorju.* S. Brusina rad jug. ak. 171, 70. *Možda i to značeńe treba tumačiti kao kod* 2 migavac.

c) neka mreža za lovļeńe morske ribe. U Vrbniku na otoku Krku. Zborn. za nar. živ. 7, 302. *U Prčańu, u okolini Spļeta, na Hvaru.* M. Rešetar štok. dial. 251 *(gdje se biļeži postavļeni akc.). O mreži migavici piše još* L. Zore rib. ark. 10, 359: Po ostalom našem primorju *(t. j. izvan Dubrovnika)* jedna vrsta gori opisane dubrovačke šabake *(t. j. mreže, tal.* schiabica) zove se migavica . . . . I ova posjeduje dva drvena kola *(o tijem kolima vidi* 1 kolo *pod* l) kao i . . . šabaka. Ova se kola miču (migaju), jer se miču i uze, koje s kraja družina isteže Od tog micańa kola po svoj prilici dolazi joj ime migavica.

MIGAVIČICA, *f. dem. od* migavica *pod c. U Vrbniku na otoku Krku.* Zborn. za nar. živ. 7, 303.

MIGAVINA, *f. sijevańe muńe. U Istri, gdje je akc.* migàvina. D. Nemanić (1884) 53 *postavļa značeńe* fulguratio. *Ispor.* migati *pod* b.

MIGDAL, *m. badem. Iz grč. ἀμύγδαλον.* Migdały gŕńky. Starine 10, 85. Imamь . . . migdala žlьta ostronosca. Starine 2, 311.

MIGDALOV, *adj. što pripada migdalu.* Migdalovo maslo. Starine 10, 85.

MIGIĆ, *m. prezime u naše vrijeme.* Schem. bosn. (1864) xx. Imenik (1906) 440. Bošńak (1908) 126.

MIGLE, migleta, *n. svića u nar. zagonetki:* Šigle migle putom ide. Nar. zag. novak. XXII. *Vidi zadnji primjer kod* 1 miga.

MIGLIV, *adj. koji miga. Samo u primjeru:* Iže imatь lêvoje oko malo i migljivo (‚мигливо') i vêzdi vъzvišene. Starine 2, 286.

MIGNUĆE, *n. nom. verb. od* mignuti. *Samo u rječnicima, i to Belinu* (accennamento con gl' occhi), *u Voltiđijinu* (cenno, accennamento, Wink) *i u Stulićevu* (unica nictatio).

MÎGNUTI, mîgnêm, *pf. ganuti okom, učiniti mig. Akc. je postavljen onako, kako se ovaj glagol govori u Slavoniji, gdje je posve običan; ispor. još i složeni* nàmignuti, *koji je mogao postati samo od* na *i* mîgnuti. *Nalazi se i u drugim nekim slav. jezicima: slov.* migniti, *rus.* мигнуть, *češ.* mihnouti, *poļ.* mignąć. *U rječniku Mikuļinu* (mignuti očima, nicto, nictor) *i u Stulićevu* (mignuti, semel nictare *s naznakom, da se nalazi u D. Rañine, ali u toga pisca nije se našla ni jedna potvrda glagolu* mignuti!). Kraļ Olimpa okom mignu na Merkura. J. Krmpotić katar. 24. Katarina okom mignu na mornara 127.

MÎGOLÊŃE *ili* MÍGOLÊŃE, *n. nom. verb. od* migoļiti se. *U rječniku Vukovu. Govori se i u Lici s* -l- *mjesto* -ļ-: migolêńe. J. Bogdanović.

MÎGOLITI SE *ili* MÍGOLITI SE, *impf. micati se, nemirno se namještati, meškoļiti se, vrpoļiti se. U rječniku Vukovu, gdje se veli, da je dem. od* micati se. *Korijen je po svoj prilici isti, koji je i u* migati; *što se sveze u značeńu tiče, može se uzeti, da je nekad i u našem jeziku glag.* migati *značio (a možda još i danas gdjegod znači: micati se); ispor. u slov.* migati, migam, kleine Bewegungen machen, mit den Augen winken; z roko, s prstom migati, winken; z ramami migati, mit den Achseln zucken; z repom migati, wedeln; — sich bewegen: mezinec na roki miga, ušesa mu migajo. M. Pleteršnik slov. Migoļi se tamo amo, ļuti se i psuje vrućinu. M. P. Šapčanin 1, 29. Migoļio sam se i pravio sebi predloge. 1, 159. — *Govori se i u Lici, ali s* -l- *mjesto* -ļ-, *i to* migoliti *i* migoliti se. Ja sve polako migoli, migoli, i nekako se izmigolim. Vide, kako se onaj tamo migoli. J. Bogdanović.

MÎGORÊP *(biće takav akc.), m. ptica* Motacilla alba. U Glini. D. Hirc. *Upravo ptica, koja miga (t. j. miče) repom. Vidi* mîgavica *pod a i* migoļiti se.

MIGOVATI, migujem, *impf. isto što* migati. *Samo u Stulićevu rječniku. — Nepouzdano.*

MIGOVIĆ, *m. prezime zabiļeženo u spomeniku* XV *vijeka i otud u Daničićevu rječniku* (‚vlasteličić Jelene Sandaļevice'). *I u naše vrijeme:* Rat 208.

MIGRČE, Migrčeta, *m. (n). muško ime.* S. Novaković pom. 78. *(potvrđuje akuz.* Migrьčeta). — *Tamno.*

MIGRIĆ, *m. prezime u naše vrijeme.* Rat 198.

MIGUD, *m. riječ nejasna postańa i značeńa; kao da znači: strašivac. Samo u primjeru:* Metni pod pusat na dobra konja i miguda, nevješt svijet misli, pa i ńemu se u glavu dade, da je zbiļa junak. M. Pavlinović razl. sp. 284.

MIGUĻA, *f. riba* Petromyzon marinus (fluviatilis). *U Šulekovu ńem.-hrv. rječniku s. v.* Neunauge. *Iz češ.* mihule. S. Brusina rad jug. ak. 171, 199.

MÎGAN, *m. U Vukovu rječniku, gdje se kaže, da je muški nadimak i da se govori u Crnoj Gori. — Postańe tamno; vidi* Miģor.

MÎĢATI, mìģâm, *impf. isto što* mižati *(t. j. lat.* mingere, *mokriti), s kojim je i istoga postańa, samo je* -ģ- *mjesto* -ž-. *Govori se u Hercegovini.* Etnogr. zborn. 5, 1181.

MIĢIĆ, *m. prezime muhamedovačko.* Bošńak (1908) 126.

MIĢIĆI, *m. pl. zaselak u Bosni u okružju bihaćkom.* Popis žit. bos. i herc. 232.

MÎĢOR, *m. ime tamna postańa.*

a) muški nadimak kao i Miģan *(vidi tamo). U Vukovu rječniku s naznakom, da se govori u Crnoj Gori.*

b) brdo u Srbiji u Staroj Planini. Etnogr. zborn. 4, XL. *Zove se i* Miģur *(vidi tamo).*

MÎĢOROVIĆ, *m. prezime izvedeno od* Miģor. Posjekoše dobroga junaka Miģorović Tripka kapetana. Nar. pjes. vuk 8, 234.

MÎĢOROV KRŠ, *m. zaselak u Dalmaciji u kotaru kotorskom.* A. Mašek 18.

MIĢOVAN, Miģovana, *m. prezime u naše vrijeme u Hercegovini.* Etnogr. zborn. 5, 1181.

MIĢOVIĆ, *m. prezime izvedeno od* Miģo, *kojemu imenu nema potvrde.* Drž. kalend. (1905) 298.

MÎĢUR, *m. brdo u Srbiji u Staroj Planini, isto, koje se zove i* Miģor *(vidi tamo).* Neki izgovaraju Minģur ili Miģor. M. Đ. Milićević kraļ. srb. 167. Predosmo Miģur, danas u Srbiji najviši vis. s dun. 32. — *Vidi i* Minđur.

MIHA, *m. ime od mila mjesto* Mihajlo. *U Daničićevu rječniku s potvrdom iz* XII *vijeka* (Miha Gamo, *Dubrovčanin* Mon. serb. 7). Za naše sužńe Grgu i Mihu *(iz* XVII *vijeka).* Starine 11, 89. Miha on mi nosi mehka perjica. Jačke 194.

MIHAC, Mihca, *m. ime od mila mjesto* Mihajlo. Mihac Skoblić *(iz početka* XVI *vijeka).* Mon. croat. 182. Mihьca *(akuz.).* S. Novaković pom. 82.

MIHAČ, *m.*

a) ime od mila mjesto Mihajlo. Mihača *(akuz.).* S. Novaković pom. 82. *To će ime biti i u lat. jednoj ispravi iz* XV *vijeka, gdje piše* Michacium *(akuz.).* K. Jireček spom. 78.

b) Mihač *ili* Mihači *ili* Mijači, *zaselak u Srbiji.* Etnogr. zborn. 8, 1030.

MIHAČEVIĆ, *m. prezime izvedeno od* Mihač. *U naše vrijeme:* Schem. bosn. (1864) XV. *i prije našega vremena:* R. Lopašić spom. 1, 358., 3, 260. urb. 313.

MIHAČI, *m. pl. selo u Slavoniji u županiji požeškoj.* Razdjel. hrv. i slav. 70. — *Vidi i* Mihač *pod b.*

MIHAČ, *m. ime od mila mjesto* Mihajlo. S. Novaković pom. 82.

MIHAĆEVO, *n. selo u Hrvatskoj zabiļeženo* XVII *vijeka.* R. Lopašić urb. 266, *gdje piše* -ć-, *ali se ne razabira, kako bi upravo trebalo da bude, dali* -č- *ili* -ć-.

MIHAEL, *m. lat. Michael.* Izabrašo i Rozića Mihaela. Đ. Baraković vila 185. Mihaele, krvi čista, draga 349.

MIHAIL, *m. ime lat.* Michael, *grč. Μιχαήλ. Vokal je* -i- *u posļeđńem slogu prema grčkome izgovoru vokala η, koji se od početka vizant. vremena izgovara kao* i. *Između rječnika samo u Daničićevu s potvrdama iz* XIII *vijeka i dalje. Druge su potvrde za nom.* Mihail: Deč. hris. 65. P. Bakšić 53. B. Kašić 18. 48. A. Kanižlić kam. 447. 448. — *Vok. je* Mihaile: Nar. pjes. vuk 2, 62., 5, 492. Nar. pjes. kras. 70. — *Drugi padeži*

glase Mihaila, Mihailu, Mihailom, *ali ti oblici mogu biti ne samo prema nom.* Mihail, *nego i prema nom.* Mihailo. *Oblik* Mihaila *imaju* Nar. pjes. vuk 1, 238., 2, 61., 4, 265. Mihailu: B Kašić zrc 15. I. Nenadić nauk 35. Mihailom: A. Kanižlić kam. 13.

MIHÀILO, *m. isto što i Mihail. Potvrde za nom.* Mihailo: B. Kašić is. 48. Nar. pjes. vuk 4, 271. Nar. pjes. kras. 71. *Tako glasi i vok., ali tome nema potvrda. Ostali su padeži* Mihaila, Mihailu, Mihailom, *ali ti oblici mogu biti ne samo prema nom.* Mihailo, *nego i prema nom.* Mihail *(vidi tamo).*

MIHÀILOVIĆ, *m. prezime u naše vrijeme izvedeno od* Mihail *ili od* Mihailo. *Veoma obično u Srbiji.* Drž. kalend. (1905) 297.

MIHAJAO, Mihajla, *m. isto što Mihail, Mihailo. Oblik se* Mihajao *može na kraju stegnuti, te od* -ao *bude* -o: Mihajo. *Jedan se i drugi oblik nalazi samo u dubrovačkijeh pisaca. Obliku je* Mihajao *osnova* Mihajl, *kao što je i genitivu* Mihajla, *dativu* Mihajlu *i t. d. Po poznatom pravilu dva konsonanta ne mogu zajedno stajati u nom. sing., već se među ńih umeće* -a-, *i tako je od osnove* Mihajl *nastalo* Mihajal *(čemu nema potvrde), a od* Mihajal *je po zakonu nastalo* Mihajao *(ili* Mihajo). — *Potvrde za oblik* Mihajao: Zborn. (1520) 38ᵇ. 54ᵃ. A. Gučetić roz. mar. 241. *Oblik* Mihajo *ima* I. Gundulić 313. 476 *(na oba mjesta u sroku).* I. Akvilini 341. I. Đorđić uzd. 132 *(u sroku).*

MIHAJLIĆ, *m. prezime u naše vrijeme.* Imenik (1906) 440, *gdje upravo piše* Mihailić.

MIHAJLIN, *adj. što pripada Mihajlu. Samo u primjeru:* Vladimir sin Mihajlin biše. Nadod. 180.

MIHAJLINOVIĆ, *m. prezime izvedeno od imena* Mihajlin, *kojemu nema potvrde.* Bošńak (1908) 126.

MÌHÂJLO, *m. isto što Mihail, Mihailo; od ovoga je drugog* Mihajlo *i postalo, pošto je* -i- *prešlo u* -j-, *a onda se (kao u zamjenu, što je riječ za jedan slog postala kraća)* -a- *produlilo. — Potvrde za nom.* Mihajlo *nalaze se u rječniku Belinu i u Voltiǵijinu; još ima taj oblik:* Nadod. 179. A. Tomiković živ. 251. Ogled. sr. 396. Nar. pjes. vuk 3, 248. Nar. pjes. marjan. 69. *Vok.* Mihajlo: Nar. pjes. vuk 3, 254. *Neobičan je vok.* Mihajle. Ogled sr. 396; *po svoj prilici je to poradi stiha mjesto* Mihaile, *t. j. i tu je* -i- *prešlo u* -j-; *dakle vok.* Mihajle *ne će biti prema nom.* Mihajlo, *i ako se takav nom. na istoj strani u istoj knizi nalazi. — Potvrde za oblik* Mihajla *(gen. i akuz.):* I. Gundulić 420. G. Palmotić 1, 345. Osvetn. 3, 145. Mihajlu *(dat.).* T. Ivanović 16. *Oblici* Mihajla, Mihajlu *u dubr. pisaca mogu biti i prema nom.* Mihajao *(vidi tamo).*

MIHAJLOVAC, Mihajlovca, *m. selo u Srbiji u okrugu smederevskom, koje se do g.* 1859 *zvalo* Końska. Etnogr. zborn. 4, CLII.

MIHAJLOVICA, *f.*

a) žena po mužu Mihajlu. Raba Božija Stoja Mihajlovica *(iz početka* XVIII *vijeka).* Ļ. Stojanović zap. i natp. 2, 60., *gdje upravo piše* -i-, *ali se može čitati* -j-.

b) ime nekoj ćatrńi u Hercegovini. Etnogr. zborn. 5, 1167.

MÌHÂJLOVIĆ, *m. prezime veoma obično u naše vrijeme u Srba, mańe obično u Hrvata.*

MÌHÂJLOVIĆI, *m. pl. selo u Bosni u okružju sarajevskom, — dva zaseoka u istoj zemli, jedan u okružju bańolučkom, drugi u tuzlanskom.* Popis žit. bos. i herc. 640.

MIHAJO, *m. vidi* Mihajao.

MIHAL, *m. ime isto koje i Mihail, Mihailo.* Mihal dijak *(u čakavsko-kajkavskoj ispravi* XVI *vijeka).* Mon. croat. 258. — *Ne zna se, treba li čitati* Mihal *ili* Mihaļ *u glagolskoj ispravi iz svršetka* XV *vijeka, u kojoj piše* Mihal'. Mon. croat. 145. *Da se gdješto govorilo (a možda se i danas govori)* Mihal, *to dokazuje prezime* Mihalović *(vidi tamo).*

MIHALCE, *m. Samo u primjeru:* Knez ‚Mihalcze' *(u kajkavskoj ispravi iz svršetka* XVI *vijeka).* Mon croat. 294. — *Da nije kakva grješka u originalu ili u izdańu?*

MIHALČA, *m. ime od mila mjesto* Mihail. *U timočko-lužničkom kraju u Srbiji, gdje mjesto* -h- *govore* -k-. A. Belić 210.

MIHALĠIĆ, *m. prezime u naše vrijeme izvedeno od imena* Mihalġa, *kojemu nema potvrde.* Šem. mitr. (1900) 13. 126.

MIHALIC, *m. ime od mila mjesto* Mihail, Mihailo. *U ispravi* XIV *vijeka i otud u Daničićevu rječniku. Napisano je* Михалиць, *a to se može čitati i* Mihalic *i* Mihaļic.

MIHALIČIĆ, *m. prezime zabilježeno u* XVII *vijeku.* R. Lopašić urb. 409. *Štampano je* Mihaličić, *ali nije sigurno, treba li baš tako čitati; možda je* Mihaļičić *ili* Mihaļićić *ili* Mihaličić.

MIHALIČINO, *n. selo zabilježeno u ispravi iz početka* XIV *vijeka.* Selo Mihaličino. Svetostef. hris. 9. — *Nije sigurno, treba li čitati* -l-; *možda je* -ļ-.

MIHALIĆ, *m. prezime u naše vrijeme.* Imenik (1906) 441. *Možda su gdjekoji* Mihalići *upravo* Mihaļići, *pa bi tako trebalo da se i pišu. — I u starini ima potvrda ovome prezimenu; zapisato je svuda* -l-, *ali možda bi trebalo* -ļ-, *ako ne svuda, a ono gdješto.* Mihalić. Mon. croat. 74. 167 *(iz* XV *vijeka).* R. Lopašić urb. 72 *(iz* XV *v.).* 244 *(iz* XVII *v.).*

MIHALIĆAK, Mihalićka *m. kajkavsko prezime, koje upravo (kajkavski) glasi* Mihaličeк. Imenik (1906) 441. — *Možda bi štokavski upravo bilo* Mihaļićak, *vidi kod* Mihalić.

MIHALINAC, Mihalinca, *m. kajkavsko prezime, koje upravo (kajkavski) glasi* Mihalinec. Imenik (1906) 441. — *Možda bi štokavski upravo bilo* Mihaļinac.

MIHALINOVIĆ, *m. prezime izvedeno od imena* Mihalin (Mihaļin), *kojemu nema potvrde, zabilježeno prije našega vremena.* T. Smičiklas spom. 288. — *Možda bi upravo trebalo čitati* Mihaļinović.

MIHALKOVIĆ, *m. prezime izvedeno od imena* Mihalko (Mihaļko), *kojemu nema potvrde, zabilježeno pod kraj* XVI *vijeka u kajkavskoj ispravi.* Mon. croat. 291.

MIHALOVIĆ, *m. prezime izvedeno od imena* Mihal. *U naše vrijeme:* Schem. zagr. (1875) XVI. Imenik (1906) 441. *Zabilježeno i u rukopisu* XVI *vijeka i otud ušlo u Daničićev rječnik, ali čovjek toga prezimena bilježi se u drugom spomeniku* Mihaļević.

MÌHÂĻ, Mihâļa *(biće takav akc.), m. isto što Mihail, Mihailo. U Daničićevu rječniku ima iz spomenika* XIV *vijeka i dale nekoliko potvrda za nom.* Mihaļ, *koje se može čitati i* Mihal *i* Mihaļ. *I u* Deč. hris. 7. 23. 91 *nalazi se* Mihaļ, *što se jamačno ima čitati* Mihaļ, *dok se u istom*

spomeniku na str. 44 *nalazi gen.* Mihaļa. *Druge su potvrde: nom.* Mihaļ. Đ. Baraković vila 321. F. Glavinić cvit 226b. J. Kavanin 113a. 250b. Jačke 190. *akuz.* Mihaļa. S. Novaković pom. 82. J. S. Reļković 355.

MIHAĻCI, Mihaļaca, *m. pl. mjestance u Dalmaciji u kotaru metkovičkom.* A. Mašek 78.

MIHAĻEKOV JARAK, Mihaļekova jarka, *m. seoce u hrv. Zagorju blizu Krapine.* Schem. zagr. (1875 *i* 1880) 36. — *Mještani upravo govore* jarek; *pridjev* Mihaļekov *izveden je od imena* Mihaļek, *kojemu inače nema potvrde.*

MIHAĻÉNOVIĆ, *m. prezime u naše vrijeme izvedeno od imena* Mihaļen, *kojemu nema potvrde.* Imenik (1906) 441.

MIHÁĻEVAC, Mihâļevca, *m. a) zaselak u Bosni u okružju bihaćkom.* Popis žit. bos. i herc. 256. — *b) selo u Hrvatskoj u županiji ličko-krbavskoj.* Razdjeļ. hrv. i slav. 7. — *c) selo u Srijemu zapisato u spomeniku iz svršetka* XVII *vijeka i otud u Daničićevu rječn.; danas se zove* Mihaļevci. — *d) selo u Međumurju; mještani upravo govore* Mihaļevec; *onamo ima i selo* Mali Mihaļevac (M. Mihaļevec). Schem. zagr. (1875) 141 *i* (1880) 95. 96. *U kajkavskoj ispravi iz kraja* XVI *vijeka ova se dva sela zovu* Mihaļevci: Vid Krznarić z Velikeh Mihaļevec *(griješkom štamp.* ‚Mihalenecz'). Andr(ija) Mesar z Maleh Mihalevec. Mon. croat. 307.

MIHÁĻÊVCI, Mihâļevâcâ, *m. pl. a) zaselak u Bosni u okružju sarajevskom.* Popis žit. bos. i herc. 113. — *b) pet sela u Slavoniji, četiri su u županiji požeškoj, a jedno je u županiji srijemskoj.* Razdjeļ. hrv. i slav. 72. 89. *Za Mihaļevce u Srijemu vidi* Mihaļevac *pod c.*

MIHÁĻEVIĆ, *m.*

a. *prezime. Ima mu potvrda već u* XIV *vijeka:* Deč. hris. 13. 30., *u* XVI *v.* Mon croat. 268. 325., *u* XVII *v.* R. Lopašić urb. 257. T. Smičiklas spom. 66 *(griješkom* Mihaļović, *ispor.* Matošović). *Nalazi se i u Daničićevu rječniku, vidi kod* Mihalović. *I danas je dosta obično prezime u Hrvata i u Srba:* Schem. bosn. (1864) x. Šem. pakr. (1898) 28. Imenik (1906) 441.

b. *mjesno ime. a) selo u Bosni u okružju tuzlanskom.* Popis. žit. bos. i herc. 348. — *b) zaselak u Hrvatskoj u županiji modruško-riječkoj.* Razdjeļ. hrv. i slav. 19.

MIHÁĻEVIĆI, *m. pl. mjesno ime. a) selo u Bosni u okružju sarajevskom.* Popis žit. bos. i herc. 74. — *b) zaselak u Slavoniji u županiji požeškoj.* Razdjeļ. hrv. i slav. 66.

MIHAĻIČIĆ, *m. zaselak u Bosni u okružju tuzlanskom.* Popis žit. bos. i herc. 326. — *Da nije upravo* Mihaļićić? *Ispor.* Mihaličić.

MIHAĻIĆ, *m. prezime u naše vrijeme.* Imenik (1906) 441. — *Vidi* Mihalić.

MIHAĻKOVIĆ, *m. prezime u naše vrijeme.* Imenik (1906) 441. *Prezime je izvedeno od imena* Mihaļko, *kojemu nema potvrde.*

MIHAĻ KRST, *m. zaselak u Dalmaciji u kotaru dubrovačkom.* A. Mašek 93. — Mihaļ *će upravo biti pridjev kao* Ivań, Nikoļ, Stjepań; *to se razabira otud, što se isti zaselak zove i* Mihoļev krst; *gen će dakle biti* Mihaļa krsta *i t. d.*

MIHANIĆ, *m. prezime zabiļeženo u ispravi* XIII *vijeka.* Pristavь Dobrońa Mihanićь. Starine 13, 208. *Prezime je izvedeno od imena* Mihan, *kojemu nema potvrde, ali bi moglo biti sačuvato u* Mijan *(vidi tamo).*

MIHANIĆI, *m. pl. selo u Dalmaciji u kotaru dubrovačkom.* A. Mašek 88.

MÌHÂNOVIĆ *(biće takav akc.), m. prezime izvedeno od imena* Mihan *(vidi kod* Mihanić). *U rječniku Daničićevu s potvrdom iz početka* XIV *vijeka. To prezime biļeži i* Stat. poļ. ark. 5, 311. *Ima ga i u naše vrijeme.* D. Avramović 268 (Jovo M.). T. Boca 39.

MIHARIJE, *zaselak u Hrvatskoj u županiji modruško-riječkoj.* Razdjeļ. hrv. i slav. 13. — *Ne razabira se, je li ovo ime neutr. sing., ili je fem. pl., a i postaće je tamno.*

MÌHAT, *m. ime od mila mjesto* Mihail, Mihailo. Kad Mihata paši dovedoše. Nar. pjes. vuk 3, 428. No mu ne da Tomiću Mihate. 3. 447. Moj Mihate, vjerna slugo moja! Nar. pjes. juk. 454. *Zabiļeženo i prije našega vremena u početku* XV *vijeka:* K. Jireček spom. 56, *u početku* XVIII *vijeka:* T. Smičiklas spom. 151. Glasnik II, 3, 73. 75. — *Danas obično je* Mijat *(vidi tamo).*

MIHATOVIĆ, *m. prezime u naše vrijeme.* Imenik (1906) 441.

MIHATOVINA, *f. zaselak u Bosni u okružju travničkom.* Popis žit. bos. i herc. 376.

MIHČEVIĆ, *m. prezime zabiļeženo u spomeniku* XVII *vijeka.* R. Lopašić urb. 318. *Izvedeno od imena* Mihac *(adj.* Mihčev — *vidi tamo).*

MIHE,

a) muško ime od mila mjesto Mihail, Mihailo. Kmeti Mihe i Ivan *(u čakavsko-kajkavskoj ispravi* XVI *vijeka)* Mon. croat. 270.

b) nekakvo mjesto na ostrvu Rabu. Niko misto zvano Mihe, gdi travica raste mlada. Đ. Baraković draga 359.

MIHEL, *m. ime isto koje i Mihail, Mihailo. Samo na ova dva mjesta u ispravi* XIII *vijeka (sačuvatoj u prijepisu* XVI *v.)* Župau Mavar i Marinel i Mihel i vas komun žminski. Mon. croat. 24. Od Topolca župan Križman i Mihel i vas komun. 35.

MIHELAC, Mihelca, *m. ime umańeno od* Mihel. *Samo u primjeru iz svršetka* XIV *vijeka:* Župan Mihelac *(upravo* Mihêlac; *tako je i u litogr. snimku priloženom u* Arkivu 2, *ali jamačno* ê *je tu isto što* e). Mon. croat. 47.

MÌHÊLČIĆ, *m. prezime u Hrvata izvedeno od imena* Mihelac, *zabiļeženo* XVII *vijeka:* R. Lopašić urb. 373. *I u naše vrijeme:* Imenik (1906) 441.

MÌHELIĆ, *m. prezime u Hrvata izvedeno od imena* Mihel, *zabiļeženo* XV *i* XVI *vijeka:* R. Lopašić urb. 70. Mon. croat. 259. *I u naše vrijeme:* Imenik (1906) 441.

MIHELINIĆ, *m. prezime zapisato u spomeniku* XVII *vijeka.* R. Lopašić urb. 249. *Izvedeno od imena* Mihelin, *kojemu nema potvrde.*

MIHETIĆ, *m. prezime zapisato u spomeniku* XVI *vijeka.* R. Lopašić urb. 16. *Izvedeno od imena* Mihe *(gen.* Miheta).

MIHICA, *m. ime od mila mjesto* Mihail, Mihailo. Z mojim bratom z Mihicom *(iz kraja* XVI *vijeka).* Mon. croat. 299.

MIHIČIĆ, *vidi* Mihićić.

MIHIĆ, *m. prezime u naše vrijeme.* Šem. pakr. (1898) 28. Imenik (1906) 441. *I prije našega vremena:* R. Lopašić urb. 258 *(iz* XVII *vijeka).* Nadod 73. Mihić *je upravo ime isto koje i* Miho, *pa je uzeto i za prezime.*

MIHIĆI, *m. pl. selo u Hercegovini.* Popis žit. bos. i herc. 562.

MIHIĆIĆ, *m. prezime u naše vrijeme, koje se piše i* Mihičić. Imenik (1906) 441. — Mihićić *je izvedeno od* Mihić, *a* Mihičić *od* Mihica *(vidi tamo).*

MIHIL, *m. ime valjada isto koje i Mihail, Mihailo s nejasnijem završetkom* -il. S. Novaković pom. 82.

MIHILA, *ime nejasno, ne zna se, je li žensko ili muško.* S. Novaković pom. 82.

MÍHIN, *adj. što pripada Mihu.* Uze majka Mihine haljine. Nar. pjes. juk. 126. Dao bi mu Mihinu livadu. 558.

MIHINA, *m. ime isto koje Mihail, Mihailo zapisato prije našega vremena.* T. Smičiklas spom. 258.

MIHINIĆ, *m. prezime u naše vrijeme izvedeno od imena* Mihina. Imenik (1906) 441.

MIHLETIĆ, *m. prezime u naše vrijeme.* Imenik (1906) 441. — *Izvedeno od osnove imena* Mihle *(gen.* Mihleta) *ili od* Mihleta *(gen.* Mihlete), *kojemu nema potvrde.*

MIHLO, *m. ime od mila mjesto* Mihail, Mihailo *zapisato prije našega vremena.* S. Novaković pom. 82., *gdje je potvrđen akuz.* Mihla, *prema čemu bi mogao biti i nom.* Mihao (Mihal), *ali nije prilike.*

MIHLJANA, *f. žensko ime nejasna postanja zapisato prije našega vremena.* S. Novaković pom. 82.

MIHNA, *m. ime isto koje i Mihail, Mihailo. U rječniku Daničićevu, gdje piše* Mihьna *te se kaže, da se tako zvao* vojvoda vlaški poslije Radula *(oko početka* XVI *v.) i navode se potvrde iz dva rukopisa* XVII *vijeka. Ime* Mihna *nalazi se i u nar. jednoj pjesmi:* Ako t' Mihna i opali dvore. Nar. pjes. bog. 233. Ogńem Mihni opalio dvore. 238. *U novijim se pjesmama zove taj čovjek* Mina, Mińa, Nina *(vidi tamo). Narodne pjesme stavljaju toga čovjeka u Kostur (grad u Maćedoniji) i zovu ga* Kosturanin *ili* od Kostura. *Dodaje se, da se u nekim ljetopisima srpskim pomenutom vlaškom vojvodi upravo veli* Mihail *(vidi u* P. J. Šafarika letop. 82); *nema dakle sumńe, da je* Mihna *i* Mihail *isto ime.*

1. MÍHO, *m. ime od mila mjesto* Mihail, Mihailo. *U rječniku Belinu* (Miho, Michele), *u Voltigijinu* (Michele, Michael) *i u Daničićevu s potvrdama iz* XIV *i* XV *vijeka. Oblik* Miho *za nom. sing imaju:* Svetostef. hris. 30. Deč. hris. 5. 22. Starine 11, 88 *(iz* XVII *vijeka).* Glasnik II, 3, 75 *(iz početka* XVIII *v.).* Nadod. 60. Nar. pjes. juk. 117. 398. Jačke 279. *Vok.* Miho: Nar. pjes. juk. 396. Nar. pjes. istr. 6, 4. — *Po južnom govoru je gen.* Miha, *dat.* Mihu *i t. d. Potvrde za gen.* Miha: Glasnik 24, 270 *(iz* XIV *vijeka).* Lj. Stojanović zap. i natp. 1, 78 *(iz* XV *v.); za dat.* Mihu: D. Rańina 100b N. Naljeković 327. D. Zlatarić 36e. V. Andrijašević pravi nač. III. *Ali se nalazi i gen.* Mihe, *dat.* Mihi *i t. d. Potvrditi se može akuz.* Mihu: Nar pjes. juk. 398. 558. — *U Istri govore nom.* Miho, *gen.* Miheta, *dat.* Mihetu *(s tako zabilježenim akc.) i t. d.* D. Nemanić (1883) 33.

2. MÍHO *(tako je zabilježen akc.), m. od mila mjesto* miš. Nije ono miho ni mačica *(iz nar. pjesme).* A. Ostojić.

MIHOČ, *m. ime od mila mjesto* Mihail, Mihailo. *U rječniku Daničićevu, gdje se navode potvrde za Dubrovčane* XIV *i* XV *vijeka i kaže se, da se jedan isti Dubrovčanin* (Lukarević) *piše u spomenicima* Mihoč *i* Mihailo; *otud se vidi, da ta dva imena isto znače.* Mihoč *se nalazi i u* K. Jirečeka spom. 45. 73., *ali opet samo za Dubrovčane* (XIV *i* XV *vijeka).*

MIHOČEV, *adj. prezime Dubrovčaninu.* Ivanu Mihočevu. D. Rańina 126a.

MIHOČEVIĆ, *m. prezime zabilježeno prije našega vrem na.* T. Smičiklas spom. 156.

MIHOČINOVIĆ, *m. prezime izvedeno od imena* Mihočin, *kojemu nema potvrde.* Imenik (1906) 441. Bošńak (1908) 126.

MIHOĆ, *m. ime od mila mjesto* Mihail. *Samo u* Spom. sr. 1, 71 (Михокіа, *t. j.* Mihoća, *akuz.),* 1, 73 (Михокіемь, *t. j.* Mihoćem), 1, 160 (Михокь, *t. j.* Mihoć), 2, 61 (Михокіа, *t. j.* Mihoća, *gen.),* 2, 90 (Михокю, *t. j.* Mihoću, *dat.). Daničić u svome rječniku s. v.* Mihoč *misli, da je na svim tim mjestima ć griješkom naštampano mjesto č. Jamačno misli to Daničić zato, što se istijem ljudma na drugijem mjestima u ispravama (u Pucića i u Miklošića) ime piše* Mihoč, *gen.* Mihoča *i t. d. Osim toga treba uzeti na um, da nastavku* -oć *u ličnijem imenima nema (kako se čini) potvrde. Ali opet nije lako dopustiti, da bi izdavač mogao krivo čitati i štampati ć mjesto č.*

MIHOELIĆ, *m. prezime* XV *vijeka (ako je dobro pročitano i štampano).* R. Lopašić urb. 36.

MIHOIL, *m. ime isto koje i Mihail, od kojega je i postalo s promjenom vokala* -a- *u* -o-. *Između rječnika samo u Daničićevu s potvrdama iz* XIII *vijeka i dalje. Druge su potvrde za nom.* Mihoil: F. Lastrić test. 18b. 250b. od' 363. I. Velikanović upuć. 1, 286. 512. — *Vok. je* Mihoile: Nar. pjes. bog. 64. F. Lastrić od' 362. A. Kanižlić bogoljubnost 373. 382. — *Ostali padeži glase* Mihoila, Mihoilu, Mihoilom, *ali ti oblici mogu biti ne samo prema nom.* Mihoil, *nego i prema nom.* Mihoilo. *Oblik* Mihoila *imaju:* F. Lastrić test. ad. 62b. ned. 136. A. Kanižlić bogoljubnost 500. I. Velikanović upuć. 1, 512. Mihoilu: I. Grličić 154. F. Lastrić test. 389b. A. Tomiković gov. 319.

MIHOILO, *m. ime isto koje i Mihoil. U rječniku Daničićevu s potvrdama iz* XIV *vijeka i dalje, ali nigdje nije sigurno, da se ima čitati* Mihoilo, *svuda se (poradi nedostaka stare ćirilice) može čitati i* Mihojlo. *Tako je nesigurno i:* Mihoilo *(ili* Mihojlo) *u* Deč. hris. 20. 31. 54. *Sigurno bilježe oblik* Mihoilo *(u nom. i vok.)* A. Kanižlić utoč. 79. 512. bogoljubnost 383. A. Tomiković gov. 321. *Ostali su padeži* Mihoila, Mihoilu, Mihoilom, *ali ti oblici mogu biti ne samo prema nom.* Mihoilo, *nego i prema nom.* Mihoil *(vidi tamo). Ovdje se navode primjeri za druge padeže, u kojim primjerima (poradi nedostataka grafike) nije sigurno, treba li čitati* -i- *ili* -j-. *Tako je* Mihoila *(ili* Mihojla): P. Posilović nasl. VII. A. Baćić 247. 498. A. Knezović XIII. Mihoilu (*ili* Mihojlu): M. Divković nauk 207b. P. Posilović nasl. 107b.

MIHOILICA, *f. Samo u Stulićevu rječniku, gdje se kaže, da je trava* cyclaminus, cyclaminum. — *Izgovara se i* mihojlica *(vidi tamo).*

MIHOILIC, *m. muško ime.* Deč. hris. 90., *gdje stoji* Mihoilich, *koje bi se moglo čitati i* Mihojlic.

MIHOILIĆ, *m. prezime zabilježeno u ispravi* XIII *vijeka i otud u Daničićevu rječniku. — Možda se ima čitati* -j-.

MIHOILOVIĆ, *m. prezime zabilježeno u ispravama* XIII *i* XV *vijeka i otud u Daničićevu rječ-*

niku. Bilježe ga još: Deč. hris. 23. 55. T. Smičiklas spom. 158., *ali nigdje nije sigurno, da se ima čitati* -i-, *možda je* -j-.

1. MIHOIĻ, *m. ime isto koje i Mihoil. Samo u primjeru:* Crkva na poštenje sv. Mihoiļa arkanđola. M. Divković čud. 60ª. — *Možda se ima čitati* Mihojļa, *a ako je tako, onda je nom.* Mihojļo.

2. MIHOIĻ, *adj. što pripada Mihoilu. Samo u Daničićevu rječniku s potvrdom iz isprave* XIII *vijeka:* Odь Mihoiļa dьne. — *Nije sigurno, da se ima čitati* -i-, *možda je* -j-.

MIHOIO, *m. ime isto koje i* Mihoil, *od kojega je i postalo prešavši* l *u* o. *Lik* Mihoio *imaju:* M. Divković nauk x. P. Posilović nasl. 167ª *(u istoj knjizi na str.* XI *stoji grješkom* ‚Mikoio'). Ļ. Stojanović zap. i natp. 3, 11 *(možda iz* XVII *vijeka). Lik* ‚Mioio' *(bez* -h-) *ima* S. Margitić isp. XXI., fala 80, *a lik* ‚Mihojio' *(kako se može, ali se ne mora izgovarati) ima* A. Bačić 498 — 499. *Drugi padeži ne mogu drukčije glasiti nego* Mihoila, Mihoilu; *imamo na pr. u* M. Divkovića nauk VI i u S. Margitića fala 79. 80. *gen.* Mioila *(bez* -h-).

MIHOJ, *m. ime od mila mjesto* Mihail. Mon. ragus. 1, 93 *gdje piše* ‚Michoj'. J. Kavanin 140ª. 163ª. — Mihoj *nije postalo skraćivanem od* Mihojlo, *već je* -oj *narodni nastavak kao i* -oje (*u* Mihoje).

MIHOJE, *m. ime od mila mjesto* Mihail *s narodnijem nastavkom* -oje *(ispor.* Miloje, Radoje, Vukoje *i t. d.). U rječniku Daničićevu s potvrdama iz* XIV *i* XV *vijeka. Još se nalazi to ime u* Deč. hris. 69. *Gen.* Mihoja *imamo u* Mon. serb. 544 *(iz* XV *vijeka) i u* Deč. hris. 81.

MIHOJEVIĆ, *m. prezime izvedeno od imena* Mihojo *(ili* Mihoj). *U rječniku Daničićevu s potvrdama iz* XV *vijeka. Još imaju to prezime:* K. Jireček spom. 103 *(iz svršetka* XIV *vijeka) i* Ļ. Stojanović zap. i natp. 2, 50 *(iz* XVIII *vijeka).*

MIHOJLICA, *f. biļka* Cyclamen europaeum. D. Lambl (1852) 55. B. Šulek im. — *Vidi* mihoilica, mikojlica.

MIHOJLO, *m. ime isto koje i Mihoilo (vidi tamo).*

MIHOK, *m. ime od mila mjesto* Mihail. R. Lopašić urb. 300 *(iz* XVII *vijeka).* T. Smičiklas spom. 63. 93 *(ovdje* ‚Miok'). 289.

MIHOKOVIĆ, *m. prezime izvedeno od imena* Mihok. T. Smičiklas spom. 98. Kalend. srb. (1882) 221. Imenik (1906) 441. *Ovo se prezime piše i* Mijoković *i* Mioković *(vidi tamo).*

MIHOL, *m. ime isto koje i Mihail. Samo je jedna potvrda:* Mihola *(akuz.).* F. Lastrić svetń. 155ᵇ, *a ni ta nije sigurna, jer isti pisac u istoj prediki inače svuda piše* Mihoil, *gen.* Mihoila, *dakle će ono* Mihola *biti štamparska grješka mjesto* Mihoila. *Od imena* Mihol *izveden je pridjev* Mihoļ *(vidi tamo) i prezime, koje sada dolazi.*

MIHOLIĆ, *m. prezime u naše vrijeme u Hrvatskoj* Imenik (1906) 441.

MIHOLKA, *f. žensko ime zabilježeno na početku* XVIII *vijeka.* Glasnik II, 3, 74. — *Da nije upravo* Mihoļka? *(vidi tamo).*

MIHOĻ, *adj. što pripada Miholu, Miholov, Mihajlov. Pridjev je izveden nastavkom* -j, -ja *od osnove imena* Mihol *(tako su izvedeni i pridjevi* Ivań, Nikoļ, Stjepań). *Upotrebljava se gotovo samo u svezi s imenicom* dan. *Između riječnika u Vukova* (Miho] [Mijoļ] dan, Miholja [Mijoļa] dne, das Fest des Erzengels Michael, festum archang. Michaelis die 29. Sept.) *i u Daničićevu (s dvije potvrde iz* XIII *i* XV *vijeka).* Miholj dan. M. Divković nauk x. 131ᵇ. I. Ančić svitl. 9 *(bez* -h-). P. Posilović nasl. XI. F. Lastrić svetń. 151. M. Đ. Milićević živ. srb.² 143. — Miholja dne *(gen.)* Mon. serb. 20 *(iz* XIII *vijeka).* Starine 11, 89 *(iz* XVII *vijeka).* I. Jablanci 129. M. Đ. Milićević živ. srb.² 91. Do Miholja danka. A. Kačić razg. 181. — Miholju dneve *(lok.)* Spom. sr. 1, 82 *(iz* XV *vijeka).* Miholju dne *(lok.).* Vuk rječn. s. v. miholjača. Miholju (*upravo* Mijolju) danu *(lok.).* Nar. pjes. vuk 3, 433. — *Izvan sveze s imenicom* dan *nalazi se:* U Miholju crьkvь. Ļ. Stojanović hris. 6 *(iz* XIII *vijeka).* Otь Miholje crьkve 9 *(iz istoga vijeka).*

1. MÌHOLJA, *f.* Miholj dan. *U rječniku nijednom.* Od Miholje da janci imaju pojti vanka. Statut vrb. 158. Do prvoga ponedeļka po Miholje. Statut kast. 182. Od Jurjeve do Miholje. R. Lopašić urb. 28 *(iz* XV *vijeka).* Od Miholje do Jurjeve. 196 *(iz* XVII *vijeka). Govori se u Lici (s naznačenijem akc.).* J. Bogdanović. — *Govori se i u Istri, gdje je akc.* mihòļa. D. Nemanić (1885) 32. — *Vidi* miholje.

2. MIHOĻA, *f.* tezga za čohaše. J. Belović-Bern. 190. — *Vidi* mijoļ.

MIHÓĻAC, Miholjca, *m. selo u Slavoniji u županiji virovitičkoj. Upravo su dva* Miholjca: Gorńi *i* Dońi. Razdjeļ. hrv. i slav. 74. 79. — *I u Hrvatskoj u županiji bjelovarsko-križevačkoj ima selo toga imena (po kajkavskom tamošnem govoru* Miholjec). Razdjeļ. hrv. i slav. 62.

MÌHOĻAČA, *f.*

a) kruška ili jabuka. U rječniku Vukovu (miholjača, mijoļača, voćka, koja dospijeva o Miholju dne *s naznakom, da se govori u Crnoj Gori).* — *aa) neka kruška.* B. Šulek im. Nek mi rode kruške miholjače. Hrv. nar. pjes. 1, 522. — *bb) neka jabuka (u užičkom okrugu u Srbiji).* M. Đ. Milićević knež. srb. 628.

b) ime nekoj oranici kod sela Katinaca u Slavoniji (blizu Daruvara). Šem. pakr. (1898) 49. *Ime brdu u Srbiji.* Etnogr. zborn. 8, 573.

MIHOĻAČE, *f. pl. selo u Hercegovini.* Popis žit. bos. i herc. 514.

MIHOĻANAC, Miholjanca, *m. selo u Hrvatskoj u županiji bjelovarsko-križevačkoj (po tamošnemu kajkavskom govoru* Miholjanec). Razdjeļ. hrv. i slav. 59.

MIHOĻČAC, miholjčca, *m. mjesec oktobar, listopad, t. j. onaj, koji dolazi iza Miholja dne* (29 *sept.). U rječniku Stulićevu (s naznakom, da je iz Habdelićeva rječn.).*

MIHOĻČIĆ, *m. prezime u naše vrijeme.* Šem. pakr. (1898) 27 *(gdje je zapisato bez* -h-).

MÌHOĻE, *n. Miholj dan.* Ako bi o miholju (‚miholu') prišal. Statut vepr. 215. Od Miholja do Petrova. R. Lopašić urb. 301 *(iz* XVII *vijeka).* Po miholju. Starine 11, 89 *(iz* XVII *vijeka).* Brašančevo, miholje, mala gospojina . . . no imadu posta zapovidnoga. A. Kanižlić bogoļubnost XXXI. 40 dana prid miolje. F. Lastrić ned. 136. Starog sijena nek je do miholja. J. S. Reļković 289. Prid miholjem na nediļu dana. 360 O miholju da curu vodimo. Nar. pjes. juk. 311. *I danas se govori među katolicima po Slavoniji s naznačenijem akc.* T. Maretić. S. Ivšić. — *Ne zna se, je li instr.* miholjem *od* miholje, *ili je od* miholja *(vidi tamo) u ovome primjeru:* Među malom gospom i miholjem. I Jablanci 66.

MIHOĻE POĻE, *n. selo u Crnoj Gori.* Glasnik 40, 19 *(gdje piše bez* -h-).

MIHOĻEVIĆ, *m. prezime u naše vrijeme izvedeno od imena* Miho|, *kojemu nema potvrde.* Imenik (1906) 441.

MIHOĻEVINA, *f. zaselak u Bosni u okružju tuzlanskom.* Popis žit. bos. i herc. 350.

MIHOĻEV KRST, *m. zaselak u Dalmaciji, koji se zove i* Miha| krst *(vidi tamo). Adj.* Miho|ev *izveden je od imena* Miho|, *kojemu nema potvrde; ispor.* Miho|ević.

1. MIHOĻICA, *f. bilka* Cyclamen hederaefolium. B. Šulek im. *Vidi* mihoilica, mihojlica. — *Ispor. u Popovićevu rječn.* miho|ica, Saubrod.

2. MIHOĻICA, *f.* Miho| dan *(svetkovina* 29 *sept.).* U Fužinama. Đ. Daničić.

MIHOĻICE, *a) zaselak u Bosni u okružju bihaćkom.* Popis žit. bos. i herc. 254. — *b) selo na ostrvu Krku.* Schem. vegl. (1876) 27. — *Ne razabira se, je li fem. plur. ili je neutr. sing.*

MIHOĻI DOLI, *m. pl. nekakav pašnak u Hercegovini.* Etnogr. zborn. 5, 1212.

MIHOĻKA, *f.*

a) Mihô|ka, žensko ime. M. Ružičić. *Potvrđuje i* Zem|ak 1871, 3 *(bez* h *i bez akc.). Vidi* Miholka.

b) neka kruška u hrv. Zagorju. B. Šulek im.

MIHOĻKE, *f. pl. selo u Srbiji zabilježeno u ispravi* XIV *vijeka i otud u Daničićevu rječniku. U onoj ispravi upravo stoji* Miholьky, *a to bi danas glasilo* Miho|ke.

MÌHÔĻSKÎ, *adj. što pripada miho|u, Miho|u dne.* Vsim daju rok v miho|sku otabu. Mon. croat. 200 *(iz početka* XVI *vijeka).* Miho| dan pada u jeseńe doba, ali tada više puta može da bude vrlo lepo i toplo vreme. Zato se to doba i zove mihoļsko leto; po gradovima reku: sirotińsko leto. M. Đ. Milićević živ. srb.[2] 143. Miho|sko (mijo|sko) |eto (lito) *zovu |udi lijepo vrijeme o Miho|u dne u Lici i u selu Gradištu (u srijemskoj županiji, u tome selu kažu i* bab|e lito). J. Bogdanović. Zborn. za nar. živ. 5, 122. — *Mjesec septembar, rujan, zovu čakavci u Vrbniku (na otoku Krku) i oko Kastva u Istri:* miho|ski. Zborn. za nar. živ. 4, 237. F. Simčić.

MIHOĻSKO, Miho|skoga *n. selo u Hrvatskoj u županiji modruško riječkoj.* Razdje|. hrv. i slav. 24.

MÌHOĻŠTÂK, miho|štâka, *m. Imenica izvedena od osnove pridjeva* miho|ski *nastavkom* -jak *(od* -skj- *nastalo je po zakonu u štokavaca* -št-, *u čakavaca* -šč-, *a u kajkavaca* -šč-).

a) čovjek, kojemu je krsno ime (slava) na Miho| dan. U rječniku Vukovu (miho|štak, mijo|štak, der Michael, den Erzengel als Hauspatron verehrt, cliens arch. Michaelis).

b) mjesec oktobar, listopad, t. j. onaj, koji dolazi iza Miho|a dne (29 *sept.). U rječniku Bjelostjenčevu* (miholščak, october) *i u Jambrešićevu* (miholščak, october). *Govore i čakavci u Istri s akc.* mihó|šćak. D. Nemanić (1883) 61.

MIHOĻŠTINA, *f. Tako su negda kmetovi-kajkavci zvali onaj danak* („ponajviše u prirodninah'), *što su ga bili dužni davati svojoj gospodi o Miho|u dne.* R. Lopašić urb. 47. 59. *U kajk. govoru upravo je* -šč-.

MIHOŃIĆ, *m. prezime zabilježeno u ispravi pisanoj oko g.* 1400 *i otud u Daničićevu rječniku. U onoj je ispravi upravo zapisato (gen.)* Михонька, *za koje Daničić misli da je pogrješka mjesto* Михоница, *t. j.* Mihońića *(ali bi se moglo čitati i* Mihonića). *Ako ovo prezime doista glasi* Mihońić, *izvedeno je od imena* Mihońa, *kojemu nema potvrde.*

MIHOTA, *m. upravo ime od mila mjesto* Mihail, *ali se može potvrditi samo kao prezime, i to bez* -h-: Miota. Imenik (1906) 443

MIHOTIĆ, *m. prezime u naše vrijeme izvedeno od imena* Mihota. Rad jug. akad. 82, 125.

MÍHOV, *adj. što pripada Mihu.* U smrt gospođe Kate Mihove Zlatarić. D. Zlatarić 94b.

MÍHOVIĆ, *m. prezime zabilježeno u dvije isprave* XIV *vijeka i otud u Daničićevu rječniku. Ima mu potvrde iz južnijeh krajeva i u novije vrijeme:* Nar. pjes vuk 4, 438. Etnogr. zborn. 5, 1239.

MÍHOVIĆI, *m. pl. zaselak u Bosni u okružju sarajevskom.* Popis žit. bos. i herc. 60.

MIHOVIJE, *m. ime isto koje* Mihovio, Mihail. *Samo na jednom mjestu u jednoga pisca poradi sroka.* J. Kavańin 422a.

MIHÒVIL, *m. ime isto koje i Mihail. Postalo je od* Mihoil *(vidi tamo) tijem, što je među* -o- *i* -i- *umetnuto* -v-. *Potvrda ima samo iz spomenika i knjiga, što su ih pisali katolici. Najstarija je potvrda iz* XIV *vijeka. Potvrde donose za nom.* Mihovil: Mon. croat. 89. 114 *(iz* XV *vijeka).* Arkiv 9, 89 *(iz* XV *vijeka).* Š. Kožičić 18b. Ant. Dalm. nov. tešt. 164b. F. Glavinić cvit 79b. 134b. L. Terzić 22. M. Lekušić 49. J. Filipović 1, 192a. E. Pavić prosv. 2, 4. — *Gen. i akuz.* Mihovila: Arkiv 2, 83 *(iz* XIV *vijeka).* Mon. croat. 183 *(iz početka* XVI *vijeka).* F. Glavinić cvit XXV., svitl. 130. J. Kavańin 191a. L. Terzić 39. L. Ļubuški 18. P. Filipović 37. E. Pavić prosv. 2, 3. Nar. pjes. juk. 454. — *Dat. i lok.* Mihovilu: Mirakuli 109. I. T. Mrnavić istum. 187. J. Kavańin 422a. S. Margitić isp. 12. H. Bonačić 23. S. Badrić pravi nač. 12. Nar. pjes. juk. 116. Nar. pjes. istr. 6, 4. — *Vok.* Mihovile: M. Alberti 328. B. Kašić rit. 91. L. Terzić 83. Nar. pjes. bog. 79. J. Banovac blagos. 208. Nar. pjes. juk. 168. 561. — *Biće griješkom* Mihoviv *(nom.).* Mon. croat. 200 *(iz početka* XVI *vijeka).*

MIHOVILĆIĆ, *m. prezime zabilježeno* XV *vijeka izvedeno od imena* Mihovilac, *kojemu nema potvrde.* R. Lopašić urb. 39.

MIHOVILČINA, *f. životińica uholaža.* Zborn. za nar. živ. 5, 73. — *Jamačno je u svezi s imenom* Mihovil, *ali ta sveza nije jasna.*

MIHÒVILIĆ, *m. prezime.* Statut vrb. 163. J. Kavańin 232a. Imenik (1906) 441.

MIHÒVILOV, *adj. što pripada Mihovilu.* Mihovilov sin. Š. Kožičić 48a.

MIHÒVILOVIĆ, *m. prezime.* R. Lopašić spom. 1, 83 *(iz* XVI *vijeka, — jamačno je griješkom* ‚Michovilvich' *u istoj knjizi na str.* 82). Sem. pakr. (1898) 28.

MIHOVIO, *m. isto ime koje i Mihovil, od kojega je i postalo prešavši* -l *u* -o. *U rječniku Belinu* (Michele, Michael *s naznakom, da je ‚varvarska' riječ, t. j. dijalektična). Potvrde za nom.* Mihovio *donose:* Mon. croat. 147 *(iz* XV *vijeka).* Zborn. (1520) 124b. Statut poļ. 5, 311 *(na istoj strani dolazi i lik* Mijovijo, *a na str.* 312 Mihovija *s* -a *mjesto* -o *po narječju poličkom, u kojemu je na pr.* letija, vidija *t. j.* letio, vidio). R. Lopašić spom. 1, 83. J. Banovac pred. 145. A. Kačić korab. 389. — *Drugi padeži su:* Mi-

hovila, Mihovilu *i t. d. kao od* Mihovil *(vidi tamo).*

MIHOVJEO, Mihovjela, *m. isto što* Mihovio. *Samo u jednoga pisca poradi sroka.* Mihovjeo *(nom.).* J. Kavańin 309b. Mihovjela *(gen.).* 495a.

MIHOVĻAN, *m. selo u Hrvatskoj u županiji varaždinskoj.* Razdjeļ. hrv. i slav. 54. *Zabiļeženo je i pod kraj* xvi *vijeka:* Mon. croat. 305.

MIHRAB, *m. Turska (arapska) riječ, koja znači:* kao oltar u ǵamiji, gde imam, okrenut prema Meci čita molitvu (u arapskom znači ova reč i prostran trem). Đ. Popović tur. reči 148. U mihrabim načinit oltare. Nar. pjes. hörm. 1, 201.

MIHRIJA, *ime tamno, ne zna se, je li žensko ili muško.* S. Novaković pom. 82.

MIHTIČ, *m. prezime zabiļeženo* xvii *vijeka.* R. Lopašić urb. 294.

MIHUĻE, *f. pl. mjesto u Srbiji u okrugu biogradskom.* Ńiva u Mihuļama. Sr. nov. 1875, 855.

MIHUŃ, *m. biļka* Physalis Alkekengi. *Na Braču, gdje je akc.* mihûń. A. Ostojić.

MÍJA, *m. ime od mila mjesto* Mihail *po istočnom govoru.* Trudomь popa Mije. Ļ. Stojanović zap. i natp. 1, 183 *(zapisato* xvi *vijeka). — Ime* Mija *(upravo akuz.* Miju) *ima i* S. Novaković pom. 83, *ali se ne razabira, je li muško ili je žensko. — Gen.* Mije *nalazi se u* nar. pjes. juk. 558 *prema nom.* Mijo *(upravo:* Miho).

MIJACI, *m. pl. slavensko pleme u Maćedoniji; sing. je jamačno* Mijak. Kao da prosečne sredńe osobine našeg naroda nosi kosovsko i novopazarsko stanovništvo; s ńime su bliski Mijaci i Brsjaci u severozapadnoj Makedoniji. J. Cvijić etnogr. zborn. 4, xxvi. Srbi su mahom Mijaci i vrlo su zdrav, gotovo lep soj ļudi. 4, ccv. — *Postańe tamno,*

MÌJÂČ, Mijáča, *m. upravo ime od mila mjesto* Mihail, *ali u naše vrijeme služi kao prezime, u Hrvatskoj i u Hercegovini.* Schem. zagr. (1880) 183. Etnogr. zborn. 5, 780.

MIJÁČEVIĆ, *m. prezime u naše vrijeme.* Šem. pakr. (1898) 26. Imenik (1906) 441.

MIJAČI, *m. pl. zaselak u Srbiji u okrugu vaļevskom.* Etnogr. zborn 8, 432. — *Piše se i* Mihači.

MÌJAČIĆ *(biće takav akc.), m.*

a) prezime. Šem. pakr. (1898) 26. *Zabiļeženo i prije našega vremena* (‚Miachiz'). T. Smičiklas spom. 251.

b) selo u Srbiji u okrugu topličkom. M. Đ. Milićević kraļ. srb. 416.

MIJAČOVICA, *f. neka oranica u južnoj Srbiji.* Etnogr. zborn. 6, 145. — *Čudno je* -o-, *mjesto kojega bi se očekivalo* -e-.

MIJÀDIN *(jamačno je takav akc.), m. upravo ime od mila postalo od osnove imena* Mijo *nastavkom* -adin. *Danas služi kao prezime.* Šem. pakr. (1898) 26.

MIJÀIL, *m. isto što Mihail, otkle je* Mijail *i postalo prešavši* h *u* j *(u onijem krajevima, gdje se* h *ne izgovara).* S. Novaković pom. 83. — *Drugi su padeži (osim vok.* Mijaile) *onaki kao i prema nom.* Mijailo.

MIJÀILO, *m. isto što Mihailo, otkle je* Mijailo *i postalo prešavši* h *u* j *(u onijem krajevima, gdje se* h *ne izgovara). U rječniku Vukovu. — Potvrde za nom. i vok.* Mijailo: Pjev. crn. 131b. Nar. pjes. vuk 2, 133., 3, 47. *Gen. i akuz.* Mijaila: Nar. pjes. vuk 1, 559., 2, 469., 4, 290. *Dat.* Mijailu: Nar. pjes. vuk 2, 132. *Instr.* Mijailom. Nar. pjes. vuk 1, 182. *Oblici* Mijaila, Mijailu, Mijailom *mogu biti i prema nom.* Mijail.

MIJÀILOVAC, Mijàilôvca, *m. ime trima selima u Srbij; jedno je u okrugu krajinskom, drugo u kruševačkom, treće u podunavskom.* S. Koturović 50. 63. 100.

MIJÀILOVIĆ, *m prezime u naše vrijeme.* Drž. kalend. (1905) 292.

MIJAJLICA, *f. selo u Srbiji u okrugu vrańskom.* M. Đ. Milićević kraļ. srb. 387 *(na str.* 415 *piše:* Mijailica). S. Koturović 29.

MIJAJLINAC, Mijajlinca, *m. prezime u južnoj Srbiji.* Etnogr. zborn. 6, 179.

MÌJÂJLO, *m. ime koje i Mihajlo, otkle je i postalo prešavši* h *u* j *(u onijem krajevima, gdje se* h *ne izgovara). U rječniku Vukovu, gdje se kaže, da je riječ stajaća; t. j. da se nalazi samo u pjesmama; ali jamačno se upotrebļava i u običnom govoru. — Potvrde za nom. i vok.* Mijajlo: Nar. pjes. vuk 2, 129., 3, 50., 4, 169. *Potvrde za gen. i akuz.* Mijajla: Nar. pjes. vuk 2, 130., 3, 49., 4, 141.

MÌJÂJLOVAC, Mijâjlôvca, *m.*

a) prezime u južnoj Srbiji. Etnogr. zborn. 6, 176.

b) Mijâjlovac ime vrelu i livadi u Divoselu *(kod Gospića).* J. Bogdanović.

MÌJÂJLOVIĆ, *m. prezime.* Nar. pjes. vuk 4, 522.

MÌJÂK, *m. ime od mila mjesto* Mihail. *U rječniku Vukovu* (Maunsname, nomen viri). *Ime je izvedeno od osnove imena* Mijo *nastavkom* -ak.

MIJAKIĆ, *m. prezime u naše vrijeme.* Šem. pakr. (1898) 26.

MÌJÂKÔVCI, Mìjâkovâcâ, *m. pl. selo u Srbiji u okrugu vrańskom.* M. Đ. Milićević kraļ. srb. 304. S. Koturović 34. *Mještani govore nom.* Mijakovce. Etnogr. zborn. 6, 5. 16.

MÌJÂKOVIĆ, *m. prezime.* D. Avramović 269.

MÌJÂKOVIĆI, *m. pl. selo u Bosni u okružju sarajevskom.* Popis žit. bos. i herc. 46. 128.

MÌJÂKOVO PÒĻE, *n. selo u Bosni u okružju travničkom.* Popis žit. bos. i herc. 482.

MÌJÂKOVSKÌ PÒTOK, *m. zaselak u Bosni u okružju sarajevskom.* Popis žit. bos. i herc. 50.

MIJALAC, mijalca, *m. riba, koja se zove i* manić, Lota vulgaris. J. Pančić ribe 142. *U Popovićevu rječniku je* mijalac *(gen.* mijalca) *ńem.* Aalrutte, Quappe.

MIJALICA, *m. prezime u naše vrijeme.* Šem. pakr. (1898) 26. *Bice upravo kakav nadimak, pa je uzet za prezime.*

MÌJÂLKO *(biće takav akc.), m. ime od mila mjesto* Mihail; -j- *će biti mjesto* -h-. D. Avramović 244.

MÌJÂLKOVIĆ *(biće takav akc.), m. prezime izvedeno od osnove imena* Mijalko. D. Avramović 233. Rat 185. Drž. kalend. (1905) 292.

MIJALOVIĆ, *m. prezime u naše vrijeme;* -j- *će biti mjesto* -h-. Šem. pakr. (1898) 26.

MÌJÀĻ, *m. isto što* Mihaļ *s glasom* -j- *mjesto* -h-. *Govori se u Lici.* J. Bogdanović.

MIJÁĻEVAC, Mijáļêvca *(jamačno je takav akc.), m. ime brdu zapisato u rukopisu* xviii *vijeka.* Razbi Nemac Turke na Mialevcu brdu više Slankamena. Glasnik 20, 9.

MIJÀĻEVIĆ, *m. prezime u naše vrijeme.* Šem. pakr. (1898) 26. J. Bogdanović.

MÌJÂN, *m. ime od mila mjesto* Mihail *postalo nastavkom* -an *od osnove imena* Mijo. *U rječniku Vukovu* (Mannsname, nomen viri). *Zabiļeženo je i prije našega vremena:* Statut poļ. 302.

MÌJANA, *f. žensko ime načińeno prema muškome* Mijan. *U rječniku Vukovu* (Frauenname, nomen feminae).

MÌJÂNOVIĆ, *m. prezime u Hercegovini.* Etn. zborn. 5, 808.

MÌJÂNOVO PÒĻE, *n. zemļište u Srbiji u okrugu rudničkom.* Etnogr. zborn. 4, 186.

MIJAŃIĆ, *m. prezime u naše vrijeme postalo od imena* Mijań, *kojemu nema potvrde. Možda je griješkom* -ń- *mjesto* -n-. Rat 180.

MIJAŠA, *ime zabiļeženo (u akuz.* Mijašu) *prije našega vremena; ne razabira se, je li muško ili žensko.* S. Novaković pom. 83.

MÌJAT, *m. ime od mila mjesto* Mihail. *Za* -j- *se može misliti da je postalo od* -h- *(vidi* Mihat), *ali može se također misliti, da je* Mijat *postalo nastavkom* -at *od osnove imena* Mijo. *U rječniku Vukovu, gdje se kaže, da je* Mijat *isto što* Mihat. *Imenu* Mijat *ima potvrda i prije našega vremena:* S. Novaković pom. 83. *Nom.* Mijat *imaju* Nar. pjes. vuk 3, 432., 4, 395. Nar. pjes. juk. 561. *Vok.* Mijato: Pjev. crn. 45a. Nar. pjes. vuk 4, 373. Nar. pjes. marjan. 100. *Instr.* Mijatom: Nar. pjes. vuk 3, 436.

MIJATEŠEVAC, Mijateševca, *m. ime izvoru u Srbiji.* Etnogr. zborn. 8. 906.

MÌJATOVAC, Mìjatôvca, *m. selo u Srbiji u okrugu moravskom.* S. Koturović 68.

MÌJATÔVCI, Mìjatovâcâ, *m. pl. zaselak u Hercegovini.* Popis žit. bos. i herc. 550.

MÌJATOVIĆ, *m.*

a) prezime u naše vrijeme. D. Avramović 189. Šem. pakr. (1898) 26. Drž. kalend. (1905) 292. Imenik (1906) 441. Bošńak (1908) 126.

b) selo i zaselak u Bosni u okružju tuzlanskom. Popis žit. bos. i herc. 280. 324.

MÌJATOVIĆI, *m. pl. nekoliko zaselaka u Bosni u okružjima bańolućkom i tuzlanskom.* Popis žit. bos. i herc. 639.

MIJÀUKATI, mijàučêm, *impf. maukati, krńaukati.* Mijauču, ruču, reže, laju *(t. j. đavoli).* J. Kavańin 409b. Mačka mijàučē. *U okolini vinkovačkoj.* S. Pavičić. *Vidi* mjaukati.

MIJEČAK, *m. Riječ nejasna značeńa. Samo u primjeru:* Bjehomo prem sjeli u sofru, brate moj, kon družbe vesele, ter sjede mi takoj, to t' nose dvije zdjele, svaka kolik miječak: larda, golubića . . . . i divjijeh gusaka. A. Sasin 102.

MIJEĐE, *n. isto što* mjed, *a po liku je upravo nom. coll. od te riječi.* Da se čisti zlato . . . . i srebro . . . . i midje. I. Ančić vrata 158. Svrhu dvadeset prilika od Gospe, od anđela, sv. oca Frane i križa Isusovije propetji sve od midja. ogl. xv. Koji oružje svoje od srebra promini za jedno od midja. P. Posilović cvit 28. Nađe se mnogo zlato, srebro, midje, tuč i ostala. A. Kačić korab. 220. Kojega *(t. j. kipa)* glava biše od zlata, prsa i ruke od srebra, trbuh i stegna od midja. 288. Ima biti . . . . od kositera oli od čistoga midja. M. Dobretić 395.

MÌJEH, mìjeha, *m.* uter, follis. *U krajevima, gdje se* h *ne izgovara, nom. je sing.* mìje, *gen. i dat.* mìja, mìju, *nom. pl.* mìjovi *i t. d. U zapadnom govoru, ako se* h *ne izgovara, nom. sing. je* mîj (Vuk rječn.), *a u istočnom* mê (Vuk gram. 1818. xxxviii). *U Lici govore nom. i akuz. sing.* mîjo. J. Bogdanović. *Akc. je u lok. sing.* mjèhu, *u plur.* mjèhovi, mjehóvâ. *Riječ se s istijem značeńem nalazi u svim slav. jezicima, a iz srodnih indoevropskih odgovara joj staroind.* mesa *(ovan, runo, koža) i lit.* maiszas *(mreža za sijeno). Korijen se ne može odrediti. Sa značeńem lat.* follis, uter, *tal.* mantice, otre (utre), *ńem.* Schlauch, Blasebalg *nalazi se* mijeh *u svijem rječnicima (u Vrančića* mih, *u Mikaļe* mih *pored* mijeh, *u Bjelostjenca, Jambrešića i u Voltigije* meh). *Najstarije su potvrde iz* xiv *vijeka. Pored navedenoga plur.* mjehovi *nalazi se i* mijesi, *ali rijetko.*

a. *nepromočna gipka naprava od kože, a i sama koža.* Drugo nije sreća . . . . razmi prazna vreća aliti šupaļ mijeh. M. Vetranić 1, 139. Naduh se kako mijeh 2, 115. U zdravlju život tvoj ako ćeš trajati, u grlo tve nemoj jak u mijeh slagati. N. Dimitrović 22. U mlados tko je prav, je li toj rug i smijeh, gdi bude pak grbav, kako da nosi mijeh? N. Naļešković 1, 342. Nadu se kako mih. Đ. Baraković vila 61. Oblast tvoja jest kako ono mih pun vitra. F. Glavinić cvit 380a. Ludjak mašku kupi u mihu. I. Ivanišević 174. Prodavaš mi mačku u mijehu. Poslov. danič. Glavu mu *(t. j. Kìru)* u mijeh krvi hiti. J. Kavańin 273a. Kako u mih morske j' vode sjedinio i skupio *(iz lat.* congregans sicut in utre aquas maris). A. Vitaļić istum. 96a. Ludjak mačku kupi v mihu. P. Vitezović pririč. 36. Da može jedan brav dati dva miha. Starine 12, 10. Za pretakańe vina meove upotrebļavaju. P. Bolić vinod. 2, 215. Naduo se kao mijeh (n. p. od zime). Nar. posl. vuk 186. Od jedne koze dva mijeha ne mogu biti. 233.

b. na mijeh *koga derati (guliti) znači kožu skidati s koga čeļadetu, kao kad se s kakve zaklane životińe dere koža, da od ńe bude mijeh.* Cvijele se sirote i na mijeh odiru. M. Vetranić 1, 296. Kožu svu na mijeh odrijet mi svi žele. 452. Nikim glava odsičena, niki na mih odrti *(t. j. mučenici).* F. Glavinić cvit xviii. Petar se pusti propeti . . . . Bartuo na mije odriti. I. Ančić ogl. 30. Mahomet Stefana . . . . na mih živoga odriti učini. P. Vitezović kron. 125. Kraļa Stipana i Radivoja strica ńegova učini na mih odrti *(t. j. turski car).* E. Pavić prosv. 2, 128. Osvojiće države slovinske, žive će nas na mihe derati. A. Kačić razg. 39. Jedan Lovre vas na ogńu pečen, jedan Bartuo na mih odrt. J. Banovac razg. 157. Posli drugi muka živa ga *(t. j. sv. Bartola)* na mije (‚mihe') sadri. F. Lastrić svetń. 143a. Nikolu Barčića odriše na mih. Norini 86. Ne paraju sad, već na mijeh gule (kaže se u šali onome, koji ište para). Nar. posl. vuk 208. Živu bih to na mijeh odrla. Nar. pjes. herc. vuk 214. Da su Mijata odrli živa na mijeh. S. Ļubiša prip. 228. Glavu bi mu na mijeh odrli i poslali caru u Stambolu. Nar. pjes. vuk 8, 283.

c. mijeh *za čuvańe ili prenošeńe različnih stvari potrebnih za jelo ili za piće.*

a) za jelo. Da se daje . . . . na vsako godište . . . . 10 mêhь sirenija. Mon. serb. 139 *(iz* xiv *vijeka).* Da se daje bratijamь sirenija dva deseti i četyre mêhe, a mêhь 120 litrь. Glasnik 15, 307 *(iz* xiv *v.).* Ńiva na Kļukovê, što prodade Manota za svińu i za polь mêha sirenija i za ovna. Ļ. Stojanović hris. 39 *(iz* xiv *v.).* Posiļemь vašoj milosti dьva mijeha sira. Sitzungsber. 112, 48. Nješto jarebica i masla mijeh *(t. j. nosim).* A. Sasin 121. Mijeh u svoj južnoj Hercegovini služi za ostavļańe sira, masla, skorupa,

hurde, provare. U mijehu tako mrs ostaje preko cele godine. Etnogr. zborn. 5, 1142. Domaćin već sada iznese najposlednje jelo, sir i skorup iz mijeha. Magazin (1863) 59.

b) za piće. Jedan mih pun mlika i jedan mih od dva stara dobra vina. Arkiv 2, 84. Još ga *(t. j. mlijeka)* su dva mijeha, imaš ga šta piti. M. Vetranić 2, 329. Mijeh od vina, uter vinarius. Mijeh od vode, uter aquarius. Mikalja rječn. Mijeh za vino, otre da vino. Bela rječn. Meh vinski, uter vinarius. Bjelostjenac rječn. Na svu prišu uze . . . . dva mija vina. A. Kačić korab. 175. Ko mjehovi stari, u koje da ulješ mas novi, puknuli bi. S. Rosa 64b. Mijeh za vina, uter vinarius. Stulić rječn. Pa natoči jedan mijeh vina. Nar. pjes. vuk 2, 393. Niti se lova vino novo u mjehove stare. Vuk mat. 9, 17. Donese dva mijeha vina. Nar. prip. vuk2 290. — *Ovamo se stavlja primjer, u kojemu se* mihi od vina *veli prezirno ludma pijanicama:* O žrlci, o lakomci, o mihi od vina! Korizm. 2b. — *I ule se drži u mjehovima:* Mih od ulja, uter olearius. Mikalja rječn. Meh oleni, uter olarius. Bjelostjenac rječn. Mijovi, u koje se pretaka i u kojijem se nosi vino i uje, vješaju se od gredu pod pod *(u Konavlima).* Zborn. za nar. živ. 8, 109.

d. mijeh *može značiti i duhalo.*

a) duhalo za raspirivańe ogńa; u tom se smislu nalazi i mjehovi *kao plur. tant.* Mjehovi, mantice di ferrajo. Bela rječn. Meh, kojem se podpuhava, follis, sufflatorium. Bjelostjenac rječn. Ovi je grih nika vatra paklena, kojoj su riči drva, a misli mihovi, koji ju razpuuju, da se užeže. F. Lastrić ned. 151. Bludnorička u skupštini pakleni se mih načini, da u vigńu od sabora bludna vatra biva gora. V. Došen 98a. Mehovi, mantice. Blasebalg, Voltigija rječn. Mjehovi *(griješkom:* mjekovi), follis fabrilis. Stulić rječn. Mehovi (ist.) der Blasebalg, follis. Vuk rječn. M'jesi pušu, vrani koñi trču. Osvetn. 4, 44. Kovači tribaju pri svome poslu: mij, vigań, nakovań *(u Turskoj Hrvatskoj).* Zborn. za nar. živ. 6, 93.

b) duhalo, kojim se duše u orgulje. Pripodobi srce človičasko k jednomu organu v crikvi i misli, da razum je on, ki puše mihi. Korizm. 5b. Oni, koji zvone u organe, ne mogu zvoniti, ako nije dato vitra s mihovi. M. Radnić 58a.

MIJEL, *adj. isto što* mio. S kim Jesusa Šimun mijeli prije. J. Kavańin 316a. Ter grad Božji razveselo srebrom plačuć zide mijele. 480a. Prije neg' jezer, sunce mijelo, more nebo i svijet biše. 518b. Ko se redom svak namišća pred prestoljem Boga mijela. 541a. Ala Marko, moj mijeli brajne! Nar. pjes. istr. 1, 7. Boga tebi, moj mijeli brajne! 1, 23. — *U J. Kavańina je* mijeli *jamačno poradi sroka, a u istarskijem pjesmama je* mijeli *uzeto, da bi izišao nužni broj slogova, uzeto je prema štokavskome (tobože) govoru; ispor. u istoj knjizi* svijetlo 11, 14., bijolu 12., bijelomu 20. *Pjevač je čakavski mislio, kad u štokavskijem pjesmama dolaze takvi likovi prema čakavskima* svitlo, bilu, bilomu, *da će i prema čakavskomc* mili *štokavci imati* mijeli.

MIJEMANOVIĆ, *m. isto što* Mijomanović. *(vidi tamo).*

MIJENA, *f.* mutatio, novilunium. *Akc. se mijeńa u vok.:* mîjenu, mîjene. *Sa značećem* promjena *nalazi se i u drugim slav. jezicima: staroslov. i rus.* mina, *slov.* mena, *češ.* měna, *pol.* mina i t. d. *Iz srodnih indoevr. jezika ide ovamo lit.* mainas *(promjena) i staroind. korijen* mā *(mijeńati).*

a) promjena kakovagod i čegagod. U rječniku Bjelostjenčevu (mena, mutatio, permutatio, — mena penezna, cambium, colybus, — mena vremena, vicissitudo, — mena sreče, varietas fortunae), *u Jambrešićevu* (mena, commutatio), *u Voltigijinu* (mena, mutamento, varietà, Abwechslung) *i u Stulićevu* (mijena, mutabilitas, inconstantia *s naznakom, da je iz ruskoga rječn.). Iz druge književnosti slabo se može naći potvrda ovome značeńu.* Što bi i bit će, sve je mijena. J. Kavańin 249. Da se saboru zajamči naravna moć bez česta izazivańa pogibelnih mijena. M. Pavlinović razl. sp. 39. Svaka misao, kad stane da se u život promeće, ima svoj iztok i svoje mijene. 296. — *Ovamo ide i primjer:* Ako krmača, kad je krmačar udari štapom, pogodi koga od igrača u nogu od koljena dolje, onda kažu, da ga je oparío, i u jedan put svi povikavši: opara mijena, brže bolje mijeńaju kuće *(u opisu igre, koja se zove krmača).* Vuk rječn. s v. krmača.

b) promjena mjeseca, mlađak. Ovo značeńe (koga u drugim slav. jezicima nema) u našem je jeziku običnije od značeńa pod a. U rječniku Mikaljinu (mijena, novi mjesec, novilunium, luna nova), *u Belinu* (mijena, novilunio, luna nuova), *u Bjelostjenčevu* (mena meseca, novilunium), *u Stulićevu* (mijena, nova luna, luna nascens *s naznakom, da je iz glag. misala) i u Vukovu* (mijena, der Mondwechsel und zwar der Neumond, novilunium). Kako pas . . . . kad stoji privezan na mijeni mjeseca. M. Vetranić 1, 120. Crne obrvi uzvite načinom miseca u prvi dan, ki je za minom. H. Lucić 208. Tečeńe vrimena misečnoga i mina lune na vrhu polače učińeni bihu. Starine 3, 296. Tabula, koja uči, u koji će dan od mjeseca biti mijena I. Bandulavić IX. Od epata i mina ili novilunija. B. Kašić rit. 4a. Stvoril je gospodin Bog jošće i misec i postavil ga je gorika u višini nebeskoj odredivši, da on minom ili promińenjem svojim razluči vrime od vrimena po razlogu od misecih godišća, jere po mini i po napuńenju miseca dohodi se osobito u poznanje od vrimen misečnih godišća i od blagdanov, koji se svetkuju po promińenju miseca istoga. A. Vitaljić istum. 354. More naraste iliti izlazi i opet smankaje iliti opada . . . . i to biva osobito o mijeni miseca. A. Baćić 437. Rečeni dan svetkovat se imaše petnaesti dan prvoga mjeseca, koji počinaše od mijone prve, koja bi se učinila iza proljetnoga doba. S. Rosa 140b. Misece Izraeličani brojiše od mine do mine. A. Kanižlić kam. 503. Onda je mina iliti mladi misec. I. Velikanović upuć. 1, 176. Sva se živad o mini nasadi. J. S. Reljković 157. Gospode, pomiluj sina mojega, jer o mijeni bjesni i muči se mnogo. Vuk mat. 17, 15. Trubite o mijeni u trubu, o vštapu radi praznika našega. Đ. Daničić psal. 81, 3.

MIJENA VODA, *f. potok u Srbiji u okrugu pirotskom.* M. Đ. Milićević kraj. srb. 174.

MIJENDELA, *f. isto što mijendeo (vidi tamo). Samo u Mikaljinu rječniku* (mijendela, cablo, amygdalus, — m. voće, amygdalum).

MIJENDELAK, mijendeoka, *m. dem. od* mijendeo *(plod). Samo u jednoga pisca.* Dva mijendeoka mi je dao. M. Držić 196. Zalaga se . . . s mijendeoci. 272.

MIJENDELAN, mijendelna, *adj. što je od mijendela. Samo u Stulićevu rječniku* (fatto di mandorle, amygdalinus).

MIJENDELICA, *f. dem. od* mijendela. *Samo u primjeru:* Nešto malo mijendelica, koje mu onada donesoše, kada ne mogaše veće žvatati. B. Kašić fran. 197.

MIJENDELOV, *adj. U Stulićevu rječniku, gdje se kaže, da znači isto što* mijendelan *i da je iz Belina rječnika (gdje griješkom stoji* mijendolov, di mandola). Kad mu lice sijevaše kako cvijeće mijendelovo. Nar. pjes. bog. 11. Drvo.... bademovo ili mijendelovo. I. Jablanci 186.

MIJENDELOVINA, *f. drvo mijendelovo. Samo u rječniku Belinu* (mijendelovina, mijendelovo drvo, legno di mandolo) *i u Stulićevu* (lignum amygdalinum *s naznakom, da je iz Belina rječn.).*

MIJENDELSKI, *adj. vidi* mijendeoski.

MÎJENDEO, mîjendela, *m. isto što* mandala, mandula *i istoga postaña (vidi tamo). U rječniku Belinu* (mijendeo, mandola, frutto noto, mandola, arbore noto) *i u Stulićevu* (mijendeo, stabar, amygdalus, — mijendeo, voće amygdalum *s naznakom za ono prvo, da je iz Belina rječn.).* Bademi ili mijendeli. I. Jablanci 186. Mîjendeo i mîjenduo (mandolo). P. Budmani rad jug. ak. 65, 164. — *Vidi* mendula, menduo, mindel.

MIJENDEOSKI, *adj. što je od mijendela. U rječniku Belinu i u Stulićevu pored* mijendelski; *u obadva je tal.* di mandola.

MIJENDULOV, *adj. isto što* mijendelov *(vidi tamo).* Kako b'jelo lišće m'jendulovo. Hrv. nar. pjes. 1, 347 *(pjesma je od Dubrovnika).*

MÎJENDUO, mîjendula, *m. isto što* mijendeo *(vidi tamo).* Mijendeo i mijenduo (mandola). P. Budmani rad jug. ak. 65, 164.

1. MIJÈNITI, mîjenîm, *impf. i pf.* mutare, permutare. *Glagol se s istijem značeñem nalazi i u drugim nekim slav. jezicima: staroslov.* mêniti, *rus.* мѣнить, *češ.* měniti, *pol.* mienić; *a potpuno ovijem glagolima i postańem i značeñem odgovara lit.* mainyti. *Izveden je glag.* mijeniti *od osnove imenice* mijena. *Nalazi se u nekijem rječnicima (vidi dale), a u književnijem se spomenicima može potvrditi od* XIV *vijeka.* — *Glagol je* mijeniti *imperfektivan i perfektivan, kako se vidi iz primjêrâ i kako je za* mijeniti se *zabilježeno u* 3. *izdańu Vukova rječn., dok u* 2. *izd. stoji, da je samo perfektivan.*

1. mijeniti *u akt. i pas. (u pas. i s riječcom* se).

a. mijeńati. *U rječniku Belinu* (mijeniti, mutare, variare), *u Bjelostjenčevu* (meńam, menim, muto, commuto), *u Voltićijinu* (meniti, miniti, mutare, variare, ändern, abwechseln) *i u Stulićevu* (mijeniti, mutare, permutare *s naznakom, da je iz Đorđića).*

a) uopće. To li ćete što mijeniti, a vi trge vaše dajte. M. Vetranić 1, 237. Eto jur mijenismo i vlase i obraz, nu ćudi ... nismo. N. Dimitrović 36. Hod'mo na plav, da mijenimo bojne odjeće Ǵ. Palmotić 1, 123. Kraļevskoj se dikli poda, za ne mijenit sve odluke. 1, 307. Ne scijenite, sad gospodstvo da mijenite. A. Gleđević 255a. Ki ne mijene ćud u sebi. I. Đorđić salt. 178. Žudjeli ... brojahu dnevi po vidivnu mijeńenu mjesecu. S. Rosa 142a. Kada koje vrime mini svoje ime. A. Kanižlić rož. 13. Nemoj mene đecu zapuštiti, dok mi naše robļe mijenimo. Pjev. crn. 187a. Sedam žena mijenio bio, a od srca ne imo poroda. Nar. pjes. vuk 2, 551. Kad sam svoju vjeru mijenio. 6, 289 *(vidi ovaj stih i kod* mijenuti). Ma ni s ńima ne bi mijenili ovsenicu iz popreta vruću. Osvetn. 1, 19. Išći gospodare, da se sužńi u razmjenu mijene. 3, 163. Pristupili i podali ruke *(t. j. vojvodi),* mijeni ruku i on s ńihovijem. 7, 30. Tada kobno bilo za kršćana, a danas se ukobļuju Turci, i pravo je, da se mijene kobi. 7. 40. Kako mu se koji čas života nutreno jal' zdvorno mijeni. M. Pavlinović razl. sp. 204.

b) mijeniti svijet, *t. j. promijeniti ovaj svijet onijem, umrijeti.* Dokle meni sitna ńiga dođe, gdje je bože svijet mijenio. Nar. pjes. hörm. 1, 227. Ima pune četiri godine, kako ti je svijet mijenio *(t. j. babo).* 2, 354. Tako meni sitna ńiga dođe, da je bože svijet mijenio. Nar. pjes. iz Bosne. Đ. Šurmin.

c) mijeniti što čime. Pa se krvna okaniše čina, zar gorjijem da ga djelom mijene. Osvetn. 1, 48.

d) mijeniti što na čemu. Neka se mijene sad .... polače i svaki grad od slame na stanijeh. M. Vetranić 1, 11. Jošte zlo čini prokleta lakomos .... na ropstvu mijeneći vlastitu slobodu. 1, 159. Na čem mijenih sinka sada. 1, 340. To li vam ni drago na meni ju mijeniti 2, 364. Milosti tvoje dar, ki ne bih na zlatu mijenila ja nigdar. A. Sasin 233. Tek ne bi l' se ne m'jenilo carstvo sa nedraga na nemilijega. Osvetn. 6, 33.

e) mijeniti što s čime. Zač se će prije .... lav s kozlići smiriti neg' opaki vaš narav s boljem se mijeniti. M. Vetranić 1, 229. S kraļevićem dostojnime nedostojna druga mijeni. Ǵ. Palmotić 1, 273.

f) mijeniti što za što. Ńiva Monohorь, što kupihomь i mênismo u Globice za vinograd, *(iz* XIV *vijeka).* Ļ. Stojanović hris. 37.

b. mijeniti *u značeńu* mijeniti se, mijeńati se. *Samo u primjeru:* Tu mu *(t. j. mjesecu)* ne dam ja mijeniti. J. Kavańin 195b.

c. mijeniti *u značeńu: zamjeńivati. Samo u primjeru:* Sad vitorog, obo sada, jasni mjesec sunce mijeni. Ǵ. Palmotić 3, 25.

2. mijeniti se.

a. mijeńati se. *U rječniku Vukovu* (n. p. mijeni se mjesec, der Neumond fängt an, inchoatur luna).

a) uopće. Čas, u ki se ima misec miniti. M. Alberti XXV. Ne vjeruj ženi, er se kako mjesec mijeni. Poslov. danič. U nebeskom okolišu mladi mjesec kad se mijeni. J. Kavańin 433a. Da stavno nije ništa .... da mijeni svijet se u čas. I. Đorđić uzd. 141. On Bog je, i vlas sama ńegova se vik ne mijeni. salt. 337. Prije nego ožujak se mini, kad ugodno i vrimešce sini, tko s jeseni ne nasija žita .... to sad moreš nadomistit lako. J. S. Reļković 113. Vrti se nebo i privraća, mijene se ļeta i godišta. Dominikova se ļubav nije nigda promijenila. A. Kalić prop. 501. Pošto se mjesec mijeni, prva se nedjeļa zove mlada nedjeļa. Vuk rječn. s. v. nedjeļa. Vruća mu se uza ń krvca m'jeni, pak čas bl'jedi, a čas porumeni. Osvetn. 3, 71.

b) mijeniti se čim. Daj ti Janku tvojega vrančića, a on tebi svojega labuda, dobrijem se końma mijenite. Hrv. nar. pjes. 1, 318.

c) mijeniti se na čemu. Otkli ne mogu mijenit se na tomu, hvalu ću dat Bogu. M. Vetranić 2, 79. Mijeniti se na čemu, far crisi; kaže se o vremenu, da će biti dobro, ako se mijeni na ovome (?); tako i o nemoći i ost. L. Zore paļetk. 110, 225.

d) mijeniti se za što. Menih se za t' vinograd *(iz* xv *vijeka)*. Mon. croat. 51.

b. mijeniti se *u značeńu: izmjeńivati se (izmijeniti se), t. j. dolaziti (doći) iza drugoga na ńegovo mjesto. U rječniku Stulićevu* (mijeniti se, succedere alicui, in alicuius vicem succedero *s naznakom, da je iz Palmotića)*. Za ńima se mijeniti će vječni unuci lijepijem rodom. Ġ. Palmotić 3, 34. Godišta .... bježe, lete ter se mijene ko junačka straža u noći. I. Đorđić salt. 311. Ah čestita smrt, po kojoj se mijeni umrli život s neumrlijem blaženstvom! Misli krst. 31. — *Ovamo će ići i primjer:* Kojigod se care mijenio, iz bistre ga vode ne vadio. Nar. pjes. hörm. 2, 562.

2. MIJENITI, mijenim, *impf.* putare, dicere, destinare. *Nalazi se i u drugim nekim slav. jezicima: staroslov.* mêniti *(spomińati, govoriti), slov.* meniti *(misliti, držati), češ.* miniti *(namišlati, namjeravati), poļ.* mienić *(misliti, držati, tvrditi); postańem i značeńem ovijem glagolima odgovara ńem.* meinen *(misliti, govoriti). Korijen je isti, koji je u glag.* mniti *(vidi tamo). Danas ovoga glagola nema, ali imamo složene od ńega* namijeniti, primijeniti (namjeńivati, primjeńivati).

a. mijeniti.

a) misliti, držati. Vtoraa že estь i veštьša seje *(t. j. jeres)*, nь malějšuju mênim ju. Starine 1, 34. I filozofiju i kriposti ine u ńemu *(t. j. u vlastelinu)* ja viju, ke druzi ne mine. P. Hektorović 16.

b) govoriti, spominati. U rječniku Daničićevu (asserere *s primjerom iz* xiii vijeka). Prorokь mênitь blagyhь dêlь naplьńenu suštu *(t. j. ženu)* jako bisera i kamykь mnogocênnyhь. Stefan 3. Ter te putnik na daleče strašnu inijem kaže i mijeni. I. Gundulić 90.

c) namjeńivati. Hvale komu ćete činit, komu li krunu vit, tokoj časti minit? M. Gazarović 123b. Cesar te je uzvisio, koji t' toke časti mini. 141b. Zlu svrhu sam sebi i teško zlo mijeni, tko višńijeh od nebi ne sluša i ne scijeni. Ġ. Palmotić 2, 93.

d) Ne može se razabrati pravo značeńe u primjeru: I dohodeć ini, s kojimi naredno ļubav me tva mini srčeno i medno. P. Hektorović 69.

b. mijeniti se, *razgovarati se. U rječniku Bjelostjenčevu* (menim se, colloquor, sermocinor, confabulor, — mučeč se menim, consusurro) *i u Voltiġijinu* (meniti se, abbocarsi, favellare, sich besprechen). Marija z Elisabetom ričmi se mińahu. F. Glavinić cvit 210b.

MIJENTOVAŃE, *n. nom. verb. od* mijentovati. *Samo u Stulićevu rječniku* (mentio, commemoratio, recordatio, memoria).

MĬJENTOVATI, mĭjentujêm, *impf. spominati. Iz tal.* mentovare. *Između rječnika samo u Stulićevu* (commemorare, mominisse, mentionem facere). *Potvrda ima samo iz dubrovačkoga govora.* Obslužiće šaļenja od ļudi mijentovanijeh *(iz lat.* narrationem virorum nominatorum conservabit eccli. 39, 2) Kadgodi začuju mijentovat ime tvo. M. Vetranić 1, 78. Ni te smim mijentovat ni mańe pozriti za tebe na dvoru komugod ne odkriti. D. Rańina 83a. Vjenčanstvo samo bi naredeno, a djevstvo u početak ni mijentovano ni ńegova plata ukazana. B. Gradić djev. 27. Nu se, čuj, ne križi ni mijentuj ti Boga. N. Naļešković 1, 190. Korijen je ovo, ter s žilami, svaku t' pomoć može dati, kugod hoćeš mijentovati. Jeđupka nezn. pjesn. 237. Ovi čovjek .... tezoro mijentuje i o vraćenju govori. M. Držić 234. Leon deseti .... ne samo potvrđuje, nu jošte ponavļa i mijentujo sva gori rečena pročštenja. A. Gučetić roz. mar. 78. Kako reče sv. Koncilijo Tridentino u mjestu zgar mijentovanu. I. Držić 61. *Govori se i danas u Dubrovniku.* P. Budmani rad jug. ak. 65, 166. *Govori se i u Stonu, i to* mjĕntovati: Reci mu, ali ne mjentuj nikoga! M. Milas.

MIJENUTI, *isto što mijeniti. Samo u primjeru:* Što su sa ńim vjeru mijenuli. Nar. pjes. vuk 6, 289. *Moglo bi biti griješkom (u prepisivańu ili u štampi) mjesto* mijenili, *jer u istoj pjesmi na istoj strani dolazi i stih:* Kad sam svoju vjeru mijenio. — *Ovamo će ići i primjeri, u kojima ovaj glagol znači: izmjeńivati:* Mlada šuma odmah staru mine. J. S. Reļković 53. Tako stajat mora, sve dok zimu proliće ne mine. 261.

MIJĖŃÁŃE, *n. nom. verb. od* mijeńati. *U rjčniku Bjelostjenčevu (gdje se kaže, da je* ‚menańe' *isto što* mena, *t. j. mijena), u Voltiġijinu* (mutamento, variazione, Veränderung) *i u Vukovu* (das Wechseln, das Tauschen, mutatio, permutatio). Brže boļe mijeńaju kuće, u kojemu mijeńańu i krmačar gleda, ne bi li svoj štap metnuo gdje u kuću prije drugoga. Vuk rječn. s. v. krmača.

MIJĖŃATI, mĭ̑jeńâm, *impf.* mutare, permutare. *Glagol iste tvorbe i istoga značeńa nalazi se i u drugim gdjekojim slav. jezicima: slov.* menjati, *rus.* мѣнять, *poļ.* mieniać. *Izveden je od osnove glag.* 1 mijeniti. *U rječniku Bjelostjenčevu* (meńam, menim, muto, commuto, — meńam prebivališče, muto solum, migro), *u Jambrešićevu* (meńam, commuto), *u Voltiġijinu* (meńati, mińati mutare, permutare, variare, verändern, verwechseln), *u Stulićevu* (mijeńati, mijeniti) *i u Vukovu* (tauschen, commuto *s dodatijem primjerima:* Mijeńa kao Ciganin końe, — Ajde, Anto, końe mijeńajmo). *U književnosti najstarija je potvrda iz D. Rańine, koja je za* xvi *vijek jedina; iz* xvii *vijeka nema nijedne; iz* xviii *vijeka ima ih nekoliko, ali iz cigla tri pisca; tek u* xix *vijeku biva ovaj glagol posve običan.*

a. mijeńati, *t. j. davati što ili uzimati mjesto čega drugoga, stavļati što na mjesto drugoga, preinačivati, predrugojačivati.*

a) uopće. Ni vrime vik tugu svu na svit ne mińa. D. Rańina 45b. Pan svirat poče, sestre kolo vode skladno i sviralu pismom ļuboglasno miń(h)u. M. Katančić 57. Nego je ona morala donositi jelo, dvoriti i tańire mijeńati. Vuk. dan. 1, 90. Nego su ova imena poslije uzeta, i ja ih nijesam htjeo mijeńati. Vuk nar. pjes. 2, 48. Da okušam moju sreću prvu, od kako sam vjeru mijeńao. Nar. pjes. vuk 3, 207. Al' ćeš tvoje mijeńat haļine. Ogl. sr. 380. Da nekakvo robļe mijeńaju. P. Petrović gor. vijen. 12. Oni, koji novce mijeńahu. Vuk jov. 2, 14. Vuk dlaku mijeńa, ali ćudi nikada. Nar. posl. vuk 40. Nije vr'jemo, da se milujemo i junačko mijeńamo zdravļe *(t. j. pozdrave)*. Osvetn. 2, 132. Na Gackomu mijeńali zdravļe, priuzeli końe pratioci i vrnuli kući pjevajući. 5, 122. Treba tebi vjeru mijeńati. Nar. pjes. petr. 2, 216. Otac me je vaš varao i mijeńao mi platu doset puta. Đ. Daničić 1 mojs. 31, 7. Kad sam navršio treće godište službe *(t. j. kneževske)*, ja sam vas molio, da me mijeńate *(t. j. da postavite drugoga kneza mjesto mene)*. S. Ļubiša prip. 69. *(Ščepan)* po triput nedjeļom mijeńa košulju. 97. Noviji zakoni mi-

jeńaju starije. V. Bogišić zakon. 266. — *U ovijem primjerima* mijeńati koga *znači: dolaziti na ńegovo mjesto*: Za ńim travań, koj pristiže svibńa, dugodnevi ovog lipań miń̀a. J. S. Reļković 8. Miń̀at će te (*t. j. čeļad*) u svakomu trudu (*t. j. zamjeńivaće te*). 367.

b) mijeńati čim *mjesto*: mijeńati što (*sasma rijetko*). Dolgoruk se bavio u Italiji pod imenom Barišnikova (jer gospoda često imenom mijeńaju). S. Ļubiša prip. 123. Zato i mijeńate imenom (*t. j. vi kaluđeri*). 252.

c) mijeńati što s čim. Crna krava kad u mraku crnu s bilom miń̀a dlaku. V. Došen 92a. Da bi sunce pomańkalo te da nebi sunce sjalo .... miń̀alo bi sjajno lice s crnim mrakom od tamnice. 242b. Svog stlačena zaradi pošteńa s gorkom smrću jurve život mijeńa (*t. j. žena*). Osvetn. 1, 48.

d) mijeńati što za što. I radosne miń̀a dvore za propasti od pokore. V. Došen 41b. I sve što je duši drago, za protivno miń̀a blago. 53a. Gde je god koji Turčin video na Srbinu malo boļi guń ili bele čakšire, skidali su i meńali za svoje gore. Vuk građa 58. Za veprove Turke mijeńaše. Pjev. crn. 22b. Srijemci nose šļive i drugo voće po Bačkoj te mijeńaju za brašno. Vuk nar. posl. 91. Mijeńajmo sina za sina, a otac da mu je prost. Nar. prip. vuk 194.

b. mijeńati se.

a) *refleks.* Tri mu se put zubi meńali. Glasnik 31, 298. Sve, što tako u đubre se miń̀a. J. S. Reļković 30. Poslije odmora ili je trohej i daktil, koji se često mijeńaju mjestima, ili je trohej i amfimacer. Vuk nar. pjes. (1824) I, LIX. Sve se mijeńa do voļe Božje. Nar. posl. vuk 281. Što se kod mnogijeh (*t. j. riječi*) i glas mijeńa. Vuk rječn. predgov. Što s' toliko ti u licu m'jeńaš? Nar. pjes. juk. 185. Neka stravična svjetlost, što se mijeńa i pretvara: čas crvena, čas žuta, čas zelena. S. Ļubiša prip. 269.

b) *pas.* Vidi, da se zapovidnici miń̀aju. M. A. Reļković sat. 122. Istina da se ni takovi obor-knezovi ne mijeńaju bez uzroka. Vuk dan. 2, 97. Hoće li se sužńi mijeńati? Osvetn. 3, 163.

c) *recipr. U rječniku Vukovu* (mijeńati se, untereinander tauschen, permuto *s primjerom*: Hajde da se mijeńamo). Malo bi se s kijem mijeńao. Osvetn. 3, 66.

MIJEŃAVAC, MIJEŃAVCA, *m. onaj, koji mijeńa, mjeńač. Samo u Jambrešićevu rječniku* (meńavec, premeniteļ, mutator — *u lat. dijelu*).

1. MĬJÊŃE, *n. nom. verb. od* miti; *upotrebļava se osobito za glavu. U rječniku Belinu* (lavamento della testa), *u Stulićevu* (mijeńe, izmijańe, reprehensio, obiurgatio; *vidi* izmijati *i ispor. ńem.* einem den Kopf waschen, *t. j. psovati*) *i u Vukovu* (das Kopfwaschen, capitis lavatio). Naša braća ustaju s mijeńa. Osvetn. 6, 4.

2. MIJÈŃE *(tako je zabiļežen akc.), n. isto što* mnijeńe. *Govori se u Sarajevu.* Đ. Šurmin.

MIJEŃEŃE, *n. nom. verb. od* mijeniti se. U koja *(t. j. godišta)* miń̀enja *(t. j. mjeseca)* jedan dan sprid stupaju. B. Kašić rit. 31a.

MIJER, *m. isto što* 1 mir *(vidi tamo). — Tamno je značeńe u primjeru*: Tiha rosa poļanu oprala, pa ponikla do koļena trava, trava niči i na mijer liči. Osvetn. 2, 177.

MIJÈRLA, *f. riba* Labrus merula. *U Dubrovniku.* B. Kosić rad jug. ak. 155, 22. L. Zore dubr. tuđ. 14. *Iz lat.* merula *ili tal.* merla (merlo), *koje riječi upravo znače kôs, a u prenesenom značeńu i neku ribu.*

MIJÈRÔV, mijerova, *m. isto što* merov *(vidi tamo).* Po sadašńemu našemu esapu 225 mirova *(t. j. brašna).* E. Pavić ogl. 285. Da su našli 30.600 mirovah raži. I. Zaničić 125.

MIJESAK, mijeska, *m. Samo u Šulekovu* rječn. zn. naz. *kao miner. izraz za ńem.* Gemengtheil, — suvišni mijesak, Übergemengtheil.

MIJÈSITI, mĭjesîm, *impf.* depsere. *Nalazi se s istijem značeńem u svim slav. jezicima. Upravo je ovaj glagol iznajprije značio: miješati; i* mijesiti *i* miješati *imaju isti korijen* (mês); miješati *je postalo od* mêsjati; *prvobitno s vidi se još u imenici* smjesa. *Iz drugih indoevr. jezika srodne su (osim drugijeh) ove riječi: staroind.* miçra *(pomiješan), grč.* μίγνυμι *(miješam), lat.* miscere *(miješati), ńem.* mischen, *lit.* maiszyti *(miješati). U rječniku Mikaļinu* (misiti kruh, subigo, facere, conficere panem), *u Belinu* (mijesiti, impastare), *u Bjelostjenčevu* (mesim testo, kruh, depso, subigo farinam, mollio), *u Voltiđijinu* (mesiti, misiti, gramolare, impastare, kneten), *u Stulićevu* (mijesiti, farinam similesque res cum aqua miscere, — mijesiti kruh, panem conficere) *i u Vukovu* (mijesiti, t. j. hļeb, das Brot bereiten, paro panem). *Najstarija je potvrda iz* XVI *vijeka.*

a) mijesiti *tijesto, t. j. gńečiti ga za hļeb, za kolač i t. d.; zato se i veli* mijesiti hļeb, mijesiti kolač. Gospo, mijesi kolač. M. Vetranić 2, 327. Mišaše kruh od ńeke muke *(t. j. sv. Katarina).* B. Kašić per. 86. Mijesi mu se kolačić. Poslov. danič. Vareńaci nijesu slaci, er ih mijese naše žene. J. Kavańin 22a. Kruh, angelska ki *(štamp.* ka) je misila družba, oholi ļudi jiše. A. Vitaļić istum. 246a. I kruh, ki je od potribe, ńemu sam ga ja misio. P. Vuletić 30. Žena ńegova hleb mesi i večeru gotovi. D. Obradović basne 403. Djevojka je malo tijesta, čijem mijesi, uštinula. B. Zuzeri 347. Po zanatu mise ga *(t. j. kruh)* pekari. J. S. Reļković 320. Ogoreo kraj leba, što j' u petak mešeno, u subotu pretano, u nedeļu vađeno. Nar. pjes. vuk 1, 129. Već mijesi bijele kolače. 1, 542. Kakva ti je golema nevoļa, te mijesiš u svetu nedeļu? Nar. pjes. herc. vuk 317. Pogleda kroz brvna, a to mu majka mijesi hļeb. Vuk rječn. s. v. obil. Žita nisu imali, da mese pravi hleb. Nar. prip. vuk 103. Otac mijesio je paparńake. M. Pavlinović rad. 70.

b) mijesiti *što od kakve zemļe ili mekane, umekšane, rastopļene rude. U rječniku Voltiđijinu* (mesiti slike, stuccare, lavorare di stucco, gypsen, übergypsen). U kuću sidi onega siromaha, koji mijesi sude od gńile .... Vidiš li, od koga tijesta svi se mijese ovi sudi? B. Zuzeri 265. Mekan kamen, od koga se, kad se stuče, mijese crijepńe. Vuk rječn. s. v. zvrst. Kovine mijesi i udara na kalupe M. Pavlinović rad. 31. — *Ovamo će ići i primjer*: Ne će li misiti gńila se u vodi? I. Ivanišević 298.

c) mijesiti *u prenesenom smislu, t. j. činiti, tvoriti, graditi.* Nu mańe bi svak zagriješi', da se u trudu kom zabavi, nego grijehe tej da mijesi. J. Kavańin 172b. Đe se ovaj kruh mijesio, tu se svaka dobra sreća mijesila! Magazin (1868) 64. Sokoli se ne vesele mesu, al' su radi mijesit mejdane i u krvi okupat kreļuti. Osvetn. 5, 31.

MIJEŠAC, miješca, *m. dem. od* mijeh. *U rječniku Belinu* (otre piccolo). Meni je čaša mila i miješac, kad je pun vinca. A. Sasin 149. Pa je

liga *(t. j. momče)* na rudinu travu i tute joj mišac ocidilo *(nar. pjes.)*. A. Ostojić. — *Vidi* mješac.

MIJEŠAK, miješka, *m. dem. od* mijeh, *osobita opna u životiña i u biļa, koja se lat. zove* folliculus, utriculus. Moškovi želučni, folliculi gastrici. J. Pančić zool. 22. Meškovi žlezdasti, folliculi glandulosi 45. J. Pančić bot. 71. 80. *Ovu riječ ima i B. Šulek u* rječn. zn. naz. *kao zool. izraz za lat.* folliculus, *ńem.* Schlauch *i kao mineral. izraz* (miješak rudni) *za ńem.* Butzen, *franc.* mine en sac.

MIJEŠALICA, *f. žlica, kojom se što miješa. U rječniku Belinu* (mestola e mescola, strumento da mescolar vivande o altro).

MIJEŠALINA, *f. mješovita salata. U rjčniku Belinu* (mescolanza, sorte d' insalata).

MIJÈŠAN, mijèšna, *adj. koji se drži u mijehu. Potvrda je samo u Vukovu rječn.:* miješnî sîr, sir, koji se drži u mijehu *s naznakom, da se govori u Dalmaciji.*

MIJÈŠÂŃE, *n. nom. verb. od* miješati *i od* miješati se. *U rječniku Mikaļinu* (mišanje, permistio), *u Belinu* (miješanje, mescolanza, mischiamento, distemperamento), *u Bjelostjenčevu* (mešańe, mixtio, — mešańe telovno, coitus venereus), *u Jambrešićevu* (mešańe, mistus), *u Voltigijinu* (mešańe, mistura, mischiamento, Vermischung), *u Stulićevu* (miješańe, mixtio, admixtio, permixtio) *i u Vukovu* (miješańe, 1. das Mischen, Umrühren, mixtio, 2. das Wenden, itoratio).

a) nom. verb. od miješati. Ta činenica navede ga na miješańe kremika s lončarskom crļenicom. M. Pavlinović rad. 26. — *b) nom. verb. od* miješati se. Ako plteno mišanje ni bilo mej ńimi. Naručn. 59a. *(Krepost dobiva se)* odmičući se od većańa i mijošańa. M. Radnić 466b. Kakvo s kužni bi mišanje. P. Knežević pisme 132. Miješańe srpstva sa vjerom istočnom . . . . to se kašńe dogodilo. M. Pavlinović razg. 45. — *c)* miješańe *kao mješavina.* U svakom se skupu i mnoštvu miješanje nahodi. B. Gradić djev. 5.

MIJÈŠATI, mîješâm, *impf.* miscere. *Nalazi se s istijem značeńem u svim slav. jezicima. Postańe isto koje i glagolu* mijesiti *(vidi tamo). Sa značeńem lat.* miscere, *tal.* mescolare, mischiare, *ńem.* mischen, mengen *nalazi se u svijem rječnicima (u Mikaļinu* mišati *i* miješati, *u Belinu i u Stulićevu* miješati, *u Bjelostjenčevu, Jambrešićevu i u Voltigijinu* mešati; *u Vukovu su sva tri lika, a u Daničićevu je* mêšati) *osim Vrančićeva, ali i u ovome se nalazi partic. pas.* mišan *(za lat.* promiscuus). *Najstarije su potvrde iz* xv *vijeka (vidi prvi primjer pod* 1, a, *b i pod* 1, c).

1. miješati *u akt. i pas. (u pasivu i s riječcom* se).

a. *u pravom i prenesenom smislu, t. j. sastavļati što s čime uredno ili neuredno.*

a) uopće. Ne pristaj glas žalostan dajuć, suze, jauk i aj zajedno mišajuć. P. Zoranić 80. Ki ovo sada ja u tužbah čujem glas? sred moga veselja tko miješa svoj poraz? I. Gundulić 102. U crikvi virnih nahode se dobri i zali mišani. P. Radovčić istum. 97. Zato je od crkve zapovijed, da se malo vode miša u kalež. A. Bačić 311. Mlogi miješate i držite za istu stvar mržńu pram zlotvori i nenavidost pram iskrńijem. F. Lastrić ned 360. Jedni kamońe dižući za umoriti ga, jedni otrove mišajući, jedni protiva ńemu puk podbuńujući. A. Kanižlić fran. 193. Mišao je *(t. j. u svojem govoru)* sad ovo, sad ono, što ne bijaše potribno. kam. 680. Mladić kad dođe među onu družinu, poče udiļ mišat govoreńe nepošteno i u malo riči govoreći svu onu družinu otrova. J. Banovac razg. 64. I svoje su svate miješali. Nar. pjes. vuk 5, 278. Da mi našu vojsku miješamo. 5, 386. Koliko se pobre milovahu, sve im końi grive miješaju, a junaci brke i solufe. Nar. pjes. petr. 2, 290. Taj ga nauči miješati masti *(t. j. boje za slikańe)*. M. Pavlinović rad. 71.

b) miješati *s prijedlogom* s. U to š ńom *(t. j. s gospođom Jelenom)* ne mêšamo ni ukladamo nêdnoga človêka *(iz početka* xv *vijeka)*. Spom. sr. 1, 176. *(Voda)* ima se mišati s vinom v kaleži. Naručn. 21a. Ribari mišati ne haju s ribom mrsne stvari. P. Hektorović 8. Da su riči s turskim ali drugim neznanim jezikom mišane. I. Bandulavić iv. Božji običaj jest radost sa žalostju mišati. A. Georgiceo pril. 72. Tot mnozi krstjani mišano stanuju s Turci. I. T. Mrnavić osm. 30. U mnozih zgodah potribuje da se miša smilovanje s pravdom. istum. 151. Da s vrstom od pšenice bude mišana koja druga vrsta žita. A. Kadčić 51. Stvari rđave z dobrim mišajući i pod dobre prodajući. A. Bačić 127. Žalbu s radostju miješajući ļubezniva majka. F. Lastrić test. 224b. Da jedan na vinčańu misli i z drugim ženam mišati svoju krv i svoju put. M. Dobretić 475. Voda blagosiva se, kada se s vinom miša. I. Velikanović upuć. 3, 406. Niti ove nejednakosti vaļa miješati s onijem, što se iz zapadńega narječja uvuklo. Vuk odgov. na sitn. jez. 15. Đurađ piše do tri sitne knige, ne piše i*(h)* samim murećepom, veće meša s krvcom od obraza. Nar. pjes. vuk 2, 569. — *Griješkom se katkad izostavļa* s: Vino vodom mišano posvetiti jest potribno za sakramenat. A. Kanižlić kam. 545.

c) miješati *s prijedlogom* u *(koji u ovom događaju običnije stoji s akuzativom nego li s lokativom)*. Od radosti uzigrava i popiva *(t. j. crkva)* u svi pisma mišajući slavni ovi glas: Aleluja! F. Lastrić test. 179a. *(Papa)* naredi na misi vodu u vino mišati. A. Kačić korab. 394. Nikoji za posvetilište sol u kruh mišaju. A. Kanižlić kam. 545. Koji nepoštene riči govore i u razgovoru mišaju. J. Banovac razg. 65. Ne će od nas tražiti, da imena poštenih ļudi miješamo u naše raspre. Vuk nov. srb. (1817) 663. U vino mu benđeluke meša, dok opoji Ļuticu Bogdana. Nar. pjes. vuk 1, 543. A u vino meša svako biļe, ponajviše benđeluka teška. 2, 160. Kad ko što tuđe gore u naše bolje miješa. Vuk nar. posl. 322. U cmiļe ružu miješa, da mene kiti suđenu. Nar. pjes. petr. 1, 71.

b. *mutiti, burļati. U rječniku Vukovu* (umrühren, verso). Vjetar . . . se uzļutivaše miješajuć morom i podižuć valove. S. Rosa 93b. Sad već takve smradne meće mišat mi se dalje ne će. V. Došen 113b. Motikama mešaju *(zagašeno vapno)*. P. Bolić vinod. 2, 76. Ko rukama med miješa, prste oliže. Nar. posl. vuk 152.

c. *smetati.* Držanije, koje ste držali za gospodina i roditeļa našega hercega Stêpana, što koga vasь bratênacь tiče . . . . ja ni vasь dêļu *(štamp.* dêlu) ni mêšamь *(iz* xv *vijeka)*. Mon. serb. 500. Ozija sliša tuj rič *(štamp.* rit), ka . . . . ńim miša. M. Marulić 34. — *Ispor. u ruskom jez.* мнѣ это мѣшаетъ, *to mi smeta.*

d. *preoravati, dvojačiti, upravo: premetati, prevrtati zemļu. U rječniku Vukovu* (drugi put orati, wenden, itero *s naznakom, da se govori u*

Crmnici). Sada ostanom vole obada gorjak orač preko dvora tere miješa tleh. J. Kavańin 249a. — *Ovo značeńe može imati i ruski glagol* мѣшать.

e. *premetati, pretresati što u pravom i u prenesenom smislu.* Ńe *(t. j. tvoje pjesme)* slatke beside čtogodi već mišam, veća mi pripride žeļa, da ih slišam. H. Lucić 282. Zaran ustajući na duhofno dilo pismo *(biće: sv. pismo)* mišajući svršeno i cilo. Đ. Baraković vila 243. Kada budeš mišala ležanke, poda ń meći trńe malmažine, a poda se svilu i bumbaka. Nar. pjes. istr. 1, 19.

f. *U gdjekojim primjerima teško je odrediti pravo značeńe.* Struja od mora mišaše iskrami *(vaļada: iskrila se).* M. Marulić 10. Otidoše u dno poļa ravna, potrčaše poļem maģarskijem; dosred poļa noge miješaše *(vaļada: trčali su uporedo, noge su im bile kao pomiješane),* a kad biše sasred poļa ravna, ode Rade prolaziti Janka. Pjev. crn. 128a. Otolen se svati podigoše mišajući brda i doline *(vaļada: prolazeći sad brdom, sad dolinom),* a čineći mloge mi konake. Nar. pjes. juk. 133.

2. miješati se.

a. *u značeńu, koje odgovara onome pod* 1, a.

a) uopće. Elementi mišaju se. F. Glavinić cvit 3b. U vrime od kuge da se čeļad ne mišaju. A. Kadčić 78. Rok vrimena i broj duga i privara svaka druga tu se miša. V. Došen 58a. Ne poznajuć već drug druga mišaju se gologlavi *(t. j. svatovi).* 155b. Zašto sadar kameńem naprtit se prije vremena, ako na poļu istomu od rvańa miješat ti će se pod nogami? B. Zuzeri 282.

b) s prijedlogom među. Boļe bi bilo, da se drugi među nas ne meša. Glasnik II, 3. 111.

c) s prijedlogom s. Pripovijest se ńiha svaka miješa *(s)* sokom ke dobrine. J. Kavańin 461a. Tko se miša s mekinami, ručak biva krmačami. V. Došen 96a. Lužna se so rado meša s vodom. P. Bolić vinod. 2, 15. — *Ovamo se može metnuti i primjer:* Kad se s četom miješa četa *(t. j. kad se bije jedna s drugom).* B. Bettera or 4.

b. *družiti se, općiti. U rječniku Vukovu* (sich abgeben mit einem, miscere se *s dodatijem primjerom:* ne miješaj se više š ńim).

a) uopće. Prčańane i Dobroćane razdvaja samo otoka . . . i u Kotoru se svaki drugi dan na pazaru miješaju. Vuk nar. posl. xx. Od toga smo doba dužni jedan za drugoga ginuti, polaziti se, miješati i upoznati. S. Ļubiša prip. 105.

b) s prijedlogom među. Ko je god rad, da se miješa među književnike svoga naroda, vaļalo bi da zna, kako se upravo govori. Vuk pisma 53.

c) s prijedlogom s. Govoraše svojim, da se s Latinom *(t. j. s Latinima)* ne mišaju. K. Pejkić 77. Kojim *(t. j. gubavcima)* bijaše zabrańeno mišati se s ostalim, da se i zdravi ne otruju. F. Lastrić ned. 350. Ajduci poste i mole se Bogu kao i ostali ļudi, a osobito se čuvaju od ženskińa. Da se dozna za kakvoga, da se miješa sa ženskińem, onoga bi društvo ńegovo ubilo. Vuk dan. 2, 93. Jer se Jevreji ne miješaju sa Samarjanima. Vuk jov. 4, 9. Nije šćeo *(t. j. subaša)* s ńima *(t. j. sa seļacima)* da se miješa i lijepo razgovara. Vuk nar. posl. 85. Ko se ne da poznati, motri ga, s kim se miješa. Nar. posl. vuk 154. Ja se danimice s pukom miješam. S. Ļubiša prip. 218. Ļudi, koji su se mešali sa svetom. M. Đ. Milićević zlosel. 214.

c. *općiti tjelesno (o muškom i ženskom). U rječniku Bjelostjenčevu* (mešati se telovno ženum, coire cum aliqua).

a) uopće. Da bi mogli *(t. j. muž i žena)* plteno se mišati. Naručn. 59a. Ako obadva zaručnika *(t. j. zaručnik i zaručnica)* znadu, da je među ńima koja zaprika i ništa maňe rukuju se i pak mišaju u tilu. A. Kadčić 479.

b) s prijedlogom s. Da bi se z ženu svoju ne mišal. Naručn. 65b. Ļudi se počeše plodit i miješat *(s)* ženami nazbiļ. M. Držić 241. Kad je prostio drug pravedni onom, koji je sagrišija ili posli griha pribivajuć š ńim i mišajući se puteno *(govor je o mužu i ženi).* J. Banovac razg. 268.

d. miješati se *u što kao pačati se, plesti se.* Ne miješaj se u stvari crkvene. A. Baćić 174. Ne ktijući se mišati u posao poglavicah. A. Kanižlić utoč. 571. Ne ktiše se ništa mišati u skinuće Grigorije. kam. 26. Tko misli divičanstvo i čistoću svršeno obslužiti, ne ima se nipošto mišat u ženidbu ni z drugim se vinčavat. M. Dobretić 507. Ne pripušta ńemu mišati se u stvari i poslove svitovne. A. Tomiković živ. 18. Bog u to ne miša se ništo. B. Leaković gov. 181. Da se u naiju ništa ne će miješati *(t. j. Turci).* Vuk dan. 3, 186. Kao onaj, koji se miješa u tuđe poslovo. Vuk 1 petr. 4, 15. Nijesu se smjeli ništa miješati u upravļańe narodno. Vuk rječn. predgov. U veseļe ńegovo ne miješa se drugi. Đ. Daničić priče sol. 14. 10. U te posle ne treba crkve da se miješaju. M. Pavlinović razg 5. — *Ovamo se može metnuti i primjer:* Od potribe je nam . . . . mišati se v čińenjih kripostnih *(t. j. baviti se oko kreposnijeh čina).* Korizm. 2a.

MIJÈŠÊŃE, *n. nom. verb. od* mijesiti. *U rječniku Bjelostjenčevu* (mešeńe *i* meseńe, depsatio, condepsatio), *u Stulićevu* (miješeńe *sa značeńem krivo postavļenim:* conglutinatio) *i u Vukovu* (das Bereiten des Brotes, τὸ panem parare. Uzevši veliki kolač . . . . i na ńemu, na mjestu za to u miješeńu načińenome, čašu vina dadu ga najprije ocu. Vuk nar. pjes. 1, xi.

MIJEŠNICA, *f.* MIJEŠNICE *f. pl. vidi* mješnica, mješnice.

MIJÈŠŃA, *f. mješaj, t. j. onoliko brašna, da se iz ńega može zamijesiti hļeb. U rječniku Vukovu* (die Portion Mehl, um einmal Brot daraus zu backen, portio farinae).

MIJÈŠŃE, *f. pl. U rječniku Vukovu* (na miješńe, n. p. Nikoļa dne, t. j. drugi dan do Nikoļa dne, kad se mijesi hļeb za slave?). Sutra su miješńe *(štamp.* mijesńe) Nikoļu dnevu. S. Ļubiša prip. 27. Na miješńe Arhanđelova dneva zovne providnik Druška. 264.

MÌJEŽNICA *(tako je zabiļežen akc.), f. požiļak, lat.* cicatrix, *ńem.* Narbe. *Na Braču.* V. Tomić. — *Postaje tamno.*

MÍJIĆ, *m. prezime u naše vrijeme.* Kalend. (1882) 217. Šem. pakr. (1898) 26. Imenik (1906) 441. Etnogr. zborn. 8, 740. *Ima ga i u Lici (s naznačenijem akc.)* J. Bogdanović. *Ima mu potvrde i prije našega vremena:* Miić. S. Novaković pom. 78. Mijić *je upravo ime od mila mjesto* Mihail *pa služi za prezime. Ispor.* Matić.

MÍJIĆI, *m. pl. dva zaseoka u Bosni, jedan je u okružju bańolučkom, drugi u tuzlanskom.* Popis žit. bos. i herc. 639.

MÍJIN, *adj. što pripada Miju (Miji).* I dat ću mu Mijinu dolamu. Nar. pjes. juk. 389.

1. MÍJO, *m. ime od mila mjesto* Mihail. *U rječniku Vukovu, gdje se kaže, da je* Mijo *od mila mjesto* Mijat. Otac Mijo Buļaško. I. Ančić svitl. 8. O moj Mijo, đe si sinoć bio? Nar. pjes. vuk 1, 228. Poznade ga Mijo po avazu. Nar. pjes. juk. 394. — *Ne mora se misliti, da je* Mijo *postalo od* Miho *prešavši* h *u* j; *može se uzimati, da je* Mijo = Mi-jo; *ispor.* Ga-jo *(t. j. Gavrilo),* Ko-jo *(t. j. Konstantin),* Vu-jo *(t. j. Vukosav).*

2. MÍJO, *m. od mila mjesto* miš. Kad to čuje mijo. Nar. prip. bos. 111.

MIJOČ, *m. selo u Bosni u kotaru višegradskom.* Etnogr. zborn. 5, 663. *U knjizi* Popis žit. bos. i herc. 144 *piše* Mijoče *(ne razabira se ni rod ni broj). — Možda je* -j- *postalo od* -h-.

MIJOČI, *m. pl. selo u Bosni u okružju travničkom.* Popis žit. bos. i herc. 472. — *Možda je* -j- *postalo od* -h-.

MIJOČIĆ, *m. selo u Srbiji u okrugu topličkom.* M. Đ. Milićević kraļ. srb. 392. — *Možda je* -j- *postalo od* -h-.

MÌJOILA *(tako je zabiļežen akc.), f. žensko ime u Mačvi (u Srbiji).* S. Novaković. *Ime je načińeno prema muškome* Mihoil (Mijoil).

MIJOKOVCI, *m. pl a) selo u Srbiji u okrugu rudničkom.* S. Koturović 114. — *b) poļe u Srbiji.* Niz široko poļe Mijokovce. Nar. pjes. vuk 4, 346. — *Možda* -j- *stoji mjesto* -h-.

MIJOKOVIĆ, *m. a) prezime, koje se piše i* Mihoković *i* Miokovič *(vidi tamo).* Šem. mitr. (1878) 78. Šem. pakr. (1898) 26. Drž. kalend. (1905) 293. Imenik (1906) 441. — *b) selo u Srbiji u okrugu topličkom.* M. Đ. Milićević kraļ. srb. 392.

MIJOLOVAC, *m. mjesto u Srbiji u okrugu biogradskom.* Livada u Mijolovcu. Sr. nov. 1867, 709. — *Jamačno stoji* -j- *mjesto* -h-.

MÌJOĻ, *m. sto ili klupa, na kojoj majstor radi. U rječniku Vukovu* (majstorski tezjaj ili kod čizmara pań, die Werkbank, mensa). — *Vaļada iz maj.* mühely *(radionica).*

MIJOĻE, *n. nekakvo poļe (vaļada izmišļeno).* Ode Tale uz poļe Mijoļe. Nar. pjos. vuk 3, 267. Te pogleda uz poļe Mijoļe, al' Mijoļe magla popanula. 268.

MIJOĻICA, *f. mjesto u Srbiji u okrugu biogradskom.* Livada u Mijoļici. Sr. nov. 1868, 694. — *Jamačno stoji* -j- *mjesto* -h-.

MIJOMANOVIĆ, *m. prezime u Crnoj Gori.* Vaso je imao tri sina: Raja, Novaka i Miju, te se po ńima Vasojevići dele na: Rajoviće, Novakoviće i Mijomanoviće ili, kako neki kažu, Mijemanoviće. Etnogr. zborn. 5, 537.

MÍJOVAC *(biće takav akc.), m. mjesto u Srbiji u okrugu požarevačkom.* Vinograd u Mijovcu. Sr. nov. 1873, 651. — *Možda* -j- *stoji mjesto* -h-; *vidi* Miovac.

MÍJÔVCI, Mijovâcâ *(biće takav akc.), m. pl. selo u Srbiji u okrugu vranjskom.* M. Đ. Milićević kraļ. srb. 308. *Mješćani govore* Mijovce. Etnogr. zborn. 6, 7. — *Možda* -j- *stoji mjesto* -h-.

MÍJOVICA *(biće takav akc.), f. mjesto u Srbiji u okrugu požarevačkom.* Vinograd u Mijovici. Sr. nov. 1875, 1067. — *Možda* -j- *stoji mjesto* -h-.

MÍJOVIĆ, *m. prezime u naše vrijeme izvedeno od* Mijo. D. Avramović 200. Drž. kalend. (1905) 292. Etnogr. zborn. 5, 595 *(u Crnoj Gori).*

MIJÓVSKA, *f. selo u Crnoj Gori.* Glasnik 40, 22. *Dat. i lok. je* Mijòvskôj. V. Ļešević *(od koga je i postavļeni akc.).*

MÌJU, *interj. samo u nekoj nar. pričici u svezi s* ciju *(vidi tamo); ne znači vaļada ništa.*

MIJUCIĆ, *m. prezime u naše vrijeme u Srbiji izvedeno od imena* Mijuc, *kojemu nema potvrde.* Rat 315. 377. Etnogr. zborn. 5, 357.

MIJUGA, *f. uho. Samo u ovoj nar. zagonetki:* Dve mijuge, dve pijuge (*o ušima i očima*). Nar. zag. novak. 96.

MÌJÛK *(tako je zabiļezen akc.), m. prezime u Lici.* J. Bogdanović. *Ovo je upravo ime od mila mjesto* Mihail *pa služi kao prezime. Za postańe vrijedi ono, što je rečeno kod* Mijat.

MÌJÛKOVIĆ, *m. prezime u naše vrijeme.* Šem. pakr. (1898) 26.

MIJUĻ, *m. prezime u naše vrijeme u Srbiji.* Rat 92. *Ovo je upravo ime od mila mjesto* Mihail *pa služi kao prezime. Za postańe vidi, što je rečeno kod* Mijat.

MÌJÛN *(tako je zabiļežen akc.), m. ime isto koje* Mile. *U Lici.* J. Bogdanović. — *Upravo će biti ime od mila mjesto* Mihail, *pak je poradi istovetnosti prvoga sloga* (mi-) *preneseno na* Mile.

MIJÙNICA *(tako je zabiļežen akc.), f. žensko čeļade, koje je kome milo.* Kako bi ti na ńu vika, ta ona e tvoja mijunica i ļubeznica! *U Lici.* J. Bogdanović. — *Jamačno stoji u svezi s pridjevom* mio, *ali nije jasno* -u-, *mjesto kojega bi se očekivalo* -o-.

MIJURIĆ, MIJURINA *vidi kod* mjehurić, mjehurina.

MÌJUŠKO, *m. ime od mila mjesto* Mihail. *U rječniku Vukovu* (Mannsname, nomen viri *s primjerima iz* Ogl. sr. 243: Do ludoga Neška i Mijuška). Mijuško, glavni buļugbaša. M. Đ. Milićević knež. srb. 196. *Potvrda ima i prije našega vremena.* Ļ. Stojanović zap. i natp. 3, 106. — *Za postańe vidi, što je rečeno kod* Mijat.

MÌJUŠKOVAC, Mijuškôvca, *m. ime izvoru u jugozapadnoj Srbiji.* Etnogr. zborn 6, 668.

MÌJUŠKOVIĆ, *m. prezime u naše vrijeme.* D. Avramović 259. Drž. kalend. (1905) 293.

MIK, *m. muško ime zabiļeženo u ispravi* XIII *vijeka i otud u Daničićevu rječniku. Zabiļeženo je* Mikь, *a to bi se moglo čitati i* Mić.

1. MÍKA, *m. i f. muško i žensko ime. a)* Mika. od mila mjesto Mihail, Milosav. S. Novaković. *Druge potvrde donose:* Nar. pjes. vuk 3 (1865), 69. Rat 170. 226. 348. Zborn. za nar. živ. 5, 118. *Zabiļeženo je i prije našega vremena:* Pred sudcem Miku Domitrović *(iz kraja* XVII *vijeka).* Mon. croat. 127. Mika *(nom.).* J. Kavańin 116b. Miku *(akuz.).* 139a. — *b)* Mika, žensko ime u Lici. V. Arsonijević. *Ispor. žensko ime* Mijoila. — *c)* Vlašiće zvezde seļaci drže kao sedam brata i zovu ih: Mika i Mioka, Raka i Raoka, Orisav i Borisav i sedmi Milisav. M. Đ. Milićević živ. srb.2 60. — *d) jevrejski prorok* Mihej (Michaeas). Po usta svetoga Mike proroka. M. Divković nauk 2a. 269a.

2. MIKA, *f. šuma u Slavoniji blizu Daruvara.* Šem. pakr. (1898) 46.

MÍKAC, Mikca, *m. ime od mila mjesto* Mihail. Mikac Zoranić *(iz svršetka* XV *vijeka).* Mon. croat. 148. Mikca Šimunića *(akuz., iz* XVI *vijeka).* 267. *Danas služi kao prezime.* Schem. zagr. (1880) 126. Imenik (1906) 441; *u kajkavskom obliku* Mikec. Schem. zagr. (1880) 62.

MIKAC, mikača, *m.* greben za mikańe lana i konopļe. U Križevcima. F. Hefele.

MIKÁČEVA DRÀGA *(biće takav akc.), f. seoce u Hrvatskoj blizu Rijeke.* Schem. segn. (1871) 80. (1881) 79.

MIKÁČI, *m. pl. zaselak u Bosni u okružju bihaćkom.* Popis žit. bos. i herc. 272.

MIKAČIĆ, *m. prezime izvedeno od imena* Mikač, *kojemu nema potvrde (ali ispor.* Mikačeva Draga). P. Vitezović kron. 174.

MIKAJA, *f. mali greben.* Ostaci od drugog lana zovu se rońače ili kučine. I one se na trepkanici trepkaju, zatim na malom grebenu „mikaja“ raščešļaju. *U Cerni u Slavoniji.* I. Kršńavi 61. *Ispor.* mikač.

MIKAELO, *m. isto što* Mihail. Među ńima sveti Mikaelo. Hrv. nar. pjes. 1, 259. — *Neobičan i po svoj prilici nenarodan lik.*

MIKAĻA, *m. prezime poznatoga leksikografa* XVII *vijeka.* Kratak nauk .... koga slovinski upisa otac Jakov Mikaļa *(na natpisnoj strani* ‚gramatike talijanske'). Blago jezika slovinskoga ili slovnik oca Jakova Mikaļa *(dakle ne* Mikaļe, *kako bi se očekivalo).*

MÌKAN *(biće takav akc.), m. ime od mila mjesto* Mihail. Mikan Vasić *(među prenumerantima).* Nar. pjes. petr. 1, 354. — *Služi i kao prezime.* Imenik (1906) 441.

MIKANICA, *f. povjesmo. Samo u Popovićevu rječniku za ńem.* Bündel gekämmten Flachses. — *Vidi* 1 mikati.

MIKANIĆ, *m. prezime zabiļeženo* XVI *i* XVII *vijeka.* Mon. croat. 233. R. Lopašić urb. 103.

MÌKANÔVCI, Mikanovâcâ, *m. pl. dva sela u Slavoniji u županiji srijemskoj,* Novi Mikanovci *i* Stari. Razdjeļ. hrv. i slav. 162. *Ta se dva sela spominu i prije našega vremena.* Dojde u Vinkovce, odonud na Ivankovo, Vođince, Nove i Stare Mikanovce .... u Brod. M. A. Reļković sat. 118.

MÍKÁŃE, *n. nom. verb. od* míkati. A istom ti stade nešta mikańe iz jame neke isto ka poput teleta. Zborn. za nar. živ. 7, 281.

MIKARIĆ, *m. prezime u naše vrijeme.* Rat 135. — *Nejasna postańa; da nije krivo zapisato? Ispor.* Mikerić.

MIKAŠIĆ, *m. prezime zabiļeženo* XVII *vijeka izvedeno od imena* Mikaš, *kojemu nema potvrde.* R. Lopašić urb. 318.

MIKAŠIN, *m. ime od mila mjesto* Mihail *zabiļeženo prije našega vremena.* S. Novaković pom. 78.

MIKÀŠINOVIĆ, *m. prezime.* T. Boca 28. Šem. pakr. (1898) 26. Imenik (1906) 441. Mikàšinović, prezime u negdašnoj hrv. krajini. V. Arsenijević. — *Ima mu potvrda i prije našega vremena.* R. Lopašić urb. 329 *(iz* XVII *vijeka).* R. Lopašić spom. 3, 320 *(iz* XVIII *vijeka).* S generalom Mikašinovićem. D. Obradović basne 365.

MIKÀŠINOVIĆI, *m. pl. zaselak u Hrvatskoj u županiji modruško-riječkoj.* Razdjeļ. hrv. i slav. 17.

1. MÌKATI, mȉčēm *i* mȉkâm, *impf. grebenati, na pr. lan, vunu. Nalazi se i u slovenskom jeziku* mikati *(grebenati, čupati), u ruskom* МЫКАТЬ *(grebenati) i u češkom* mykati *(grebenati, čupati). Postańe tamno. Potvrda iz prošlosti ima samo u rječnicima, i to u Bjelostjenčevu* (mikam, carpo, pectino, discrimino, depecto, pecto et attenuo linum, — *s. v.* česrati *ima* mikati, mičem), *u Jambrešićevu* (mikati, mikam vunu, pectino) *i u Voltigijinu* (mikati, mikam kao lan etc., gramolare, Haar hächeln). *I danas se gdješto čuje po Hrvatskoj u značeńu: grebenati (s postavļenijem akcentom).* S. Ivšić.

MÍKATI, mȉčēm, *impf. mukati, rikati (o govedima). Nalazi se i u ruskom jeziku s istijem značeńem glag.* МЫЧАТЬ *i imenica* МЫКЪ (*rika*). *Iz drugih srodnih jezika odgovaraju postańem i značeńem glag. grč. μυκάομαι, lat.* mugire. *Nema sumńe, da je* -i- *u* mikati *postalo od starijega* ъі, *ali se ovaj glag. govori i s vokalom* -u-: mukati (*vidi tamo*). *Potvrda ima samo iz našega vremena.* Ńegdje maca (*t. j. krava*) za teletom miče. Osvetn. 1, 34. Krave miču, a volovi ričU. Osvetn. 5, 32. Mušad reve, zimotelke miču. 5, 118. Krava mȉčē (inf. míkati) za teletom. U Lici. V. Arsenijević.

3. MIKATI. *Glagol neznana postańa i značeńa. Samo u primjeru:* Sam se Ivan pođe u sebi mikati, u sebi odluči kraļu govoriti. A. Knezović 128.

MIKAVICA, *m. prezime (upravo nadimak) u Bosni.* Etnogr. zborn. 5, 642.

MIKAVNICA, *f.* svezak ogrebenoga ketena. J. Belović-Bern. 190 *(s naznakom: u Hrv.).*

MIKČEVAČKI, *adj. prezime zabiļeženo u ispravi iz početka* XVI *vijeka.* Gospa ... kneza Boltižara Mikčevačkoga *(štamp. bez* -a-). Mon. croat. 185. *Jamačno je ovo prezime izvedeno od mjesnoga imena* Mikčevac, *kojemu nema potvrde.*

MIKČIĆ, *m. prezime zabiļeženo* XV *vijeka.* R. Lopašić urb. 71. *Ovo je prezime (upravo ime) izvedeno od imena* Mikac

MIKE, *m. ime isto koje i* Mika, Mikac. Gospodin Mike s Pazina *(iz* XIII *vijeka).* Mon. croat. 3. Mike Bojniković *(iz* XVI *vijeka).* 235.

MIKEA, *m. jevrejsko ime* Mihej (Michaeas). Ovu *(t. j. besjedu)* ovako istomači Mikea. J. Matović 453. *Ispor.* 1 Mika *d* i Mikeo.

MIKEKOV PUT, *m. zaselak u Hrvatskoj u županiji bjelovarsko-križevačkoj.* Razdjeļ. hrv. i slav. 59. *Ličnome (kajkavskom) imenu* Mikek *inače nema potvrde.*

MIKELIĆ, *m prezime.* J. Kavańin 150b. *Ispor.* Mikelović. *Potvrde za* Mikelić *donose još:* T. Smičiklas spom. 244. Šem. pakr. (1898) 26., *ali tu bi možda bolje bilo* -ļ-; *ispor.* Mikeļi.

MIKELOVIĆ, *m. prezime izvedeno od imena* Mikel, *koje će biti upravo iz tal.* Michele M. Gazarović 137b. I. Ivanišević 7. 260.

MIKEĻI, *m. pl. zaselak u Hrvatskoj u županiji modruško-riječkoj.* Razdjeļ. hrv. i slav. 22. *Biće plur. od imena* Mikeļ, *kojemu inače nema potvrde.*

MIKEO, *m. isto što* Mikea *(vidi tamo).* Bog svidoči po svom proroku Mikeu. J. Banovac razg. 34.

MIKERIĆ, *m. prezime zabiļeženo u početku* XVIII *vijeka.* T. Smičiklas spom. 143. — *Ispor.* Mikarić.

MIKEŠA, *m. upravo ime od mila mjesto* Mihail, *ali služi za prezime.* Pjevač Jovo Mikeša rodom iz Glinice u Bosni. V. Krasić nar. pjes. VIII.

MIKEŠIĆ, *m. prezime u naše vrijeme.* Schem. zagr. (1875) 230. Imenik (1906) 441.

MIKETA, *a) ime muško od mila mjesto* Mihail *zabiļeženo u početku* XVI *vijeka.* Miketa Mi-

renčić. Mon. croat. 191. — *b)* Mikêta *(tako je zabilježen akc.)*, žensko ime mjesto Milica. *U Lici.* J. Bogdanović.

MÌKETIĆ, *m. prezime u naše vrijeme.* T. Boca 37. Etnogr. zborn. 5, 586 *(s potvrdom za Crnu Goru).*

MIKETINAC, Miketinca, *m. prezime zabilježeno u lat. ispravi* XVII *vijeka* (‚Miketinecz'). R. Lopašić spom. 2, 152. *Ima mu potvrda i za naše vrijeme.* Imenik (1906) 441. — *Biće izvedeno od imena* Miketin, *kojemu nema potvrde.*

MÌKÊZ, Mikéza *(tako je zabilježen akc.)*, *m. ime isto koje i* Mile. *U Lici.* J. Bogdanović.

MIKÈZAN, Mikèzana. *m. augm. ime od* Mikez. *U Lici.* J. Bogdanović.

MIKICA, *m. ime od mila mjesto* Mihail *zabilježeno u ispravi* XV *vijeka.* Mon. croat. 251.

1. MÍKIĆ, *m. upravo ime od mila mjesto* Mihail, *ali potvrda ima samo za prezime.* Schem. bosn. (1864) 1. Schem. zagr. (1875) 229. Rat 78. 136. 408. Šem. pakr. (1898) 26. Drž. kalend. (1905) 293. Imenik (1906) 441. — *I prije našega vremena:* T. Smičiklas spom. 105. 151.

2. MIKIĆ, *m. ime mačku.* F. Kurelac dom. živ. 50. — *Ispor.* 2 miko.

MÍKIĆI, *m. pl. zaselak u Bosni u okružju tuzlanskom.* Popis žit. bos. i herc. 378.

MIKIJEL, *m. prezime u južnijem krajevima zapisato* XVIII *i* XIX *vijeka.* Mikijel i Petričević ogradiše. Ḷ. Stojanović zap. i natp. 2, 31. Knjižica . . . . popa Jova Mikijela (‚Микиела') 2, 380.

MIKIḶICA, *f. zaselak u Bosni u okružju tuzlanskom.* Popis žit. bos. i herc. 318.

MIKIN RAT, *m. mjestance u Dalmaciji u kotaru zadarskom, tal.* Punta Mica. A. Mašek 150.

MIKINA, *m. prezime u naše vrijeme (upravo ime augm. od* Mika). Imenik (1906) 441.

MIKINA BARA, *f. dolina i izvor Vrańskoj Pčińi.* Etnogr. zborn. 5, 187. 188.

MIKINA MALA, *f. dio sela Oreškovca u Srbiji u okrugu požarevačkom.* Etnogr. zborn. 5, 328.

MIKINAŠI, *m. pl. zaselak u Hrvatskoj u županiji bjelovarsko-križevačkoj.* Razdjel. hrv. i slav. 55.

MIKINČIĆ, *m. prezime načińeno od imena* Mikinac, *kojemu nema potvrde.* Imenik (1906) 441.

MIKINO SELO, *n. zaselak u Hrvatskoj u županiji modruško-riječkoj.* Razdjel. hrv. i slav. 18.

MIKIŠA, *m. prezime u naše vrijeme (upravo ime od mila mjesto* Mihail). Schem. zagr. (1875) 209.

MIKLAUŠ, *m. Nikola*; -auš *će biti prema lat. završetku u* Nicolaus. Miklauš Karlović *(iz* XV *vijeka).* Mon. croat. 133. Zrinski ban Miklauš. Đ. Baraković vila 66. Kad mi vidje ban Miklauš. Nar. pjes. bog. 99. Nere mu je prispjela Miklaušu huda sreća. 100.

MIKLAUŠIĆ, *m. prezime zabilježeno* XVII *vijeka.* R. Lopašić urb. 372. *Ima mu potvrda i u naše vrijeme.* Imenik (1906) 441.

MIKLAV, *m. Nikola.* Mon. croat. 40. *(iz* XIII *vijeka).*

MIKLAVAC, Miklavca, *m. selo u Međumurju, u tamošńem govoru* Miklavec. Schem. zagr. (1880) 91.

MIKLAVIĆ, *m. prezime zabilježeno pod kraj* XV *vijeka.* Mon. croat. 146.

MIKLAVLIĆ, *m. prezime zabilježeno* XVI *vijeka* (‚Miklaulych'). Mon. croat. 276.

MIKLE, *m. Nikola.* J. Kavańin 184a. 184b.

MIKLEN, *m. Nikola.* Kud se šeće Miklen mlad? Nar. pjes. kras. 148.

MIKLEŠA, *ime zabilježeno prije našega vremena, ali se ne razabira, je li muško ili žensko.* S. Novaković pom. 78.

MIKLETA, *m. Nikola.* Zaboravit nije Mikletu. J. Kavańin 179a.

1. MIKLEUŠ, *m. Nikola. Nejasno je* -e-. *U Daničićevu rječniku s potvrdom iz* XIV *vijeka:* Mikleušь kefalija vavlonski. Mon. serb. 178. *Druge su potvrde:* Knezь Mikleušь (Miklevšь'). K. Jireček spom. 86 *(iz* XV *vijeka).* Mikleuša i Stjepana more utopi na pučini. I. Gundulić 378. Za bana Mikleuša *(iz početka* XVIII *vijeka).* Starine 12, 35. Samo im se ne klańa Mikleušu Baniviću. Nar. pjes. bog. 81. Od Vukmira rodi se Mikleuš. A. Kačić korab. 467. Za Mikleušemь Baošićemь *(vańada iz* XVIII *vijeka).* Ḷ. Stojanović hris. 107.

2. MÌKLEUŠ, *m. selo u Slavoniji u županiji virovitičkoj.* Razdjel. hrv. i slav. 79. *Pišu ga i* Mikloš. Schem. zagr. (1875) 148., (1880) 102.

MIKLEUŠA, *ime zabilježeno prije našega vremena, ali se ne razabira, je li muško ili žensko.* S. Novaković pom. 78.

MIKLEUŠKA, *f. selo u Hrvatskoj u županiji bjelovarsko-križevačkoj.* Razdjel. hrv. i slav. 63.

MIKLEVIĆ, *m. prezime izvedeno od imena* Miklev, *kojemu nema potvrde.* J. Kavańin 231a.

MIKLIBETIĆ, *m. prezime zabilježeno* XV *vijeka, ali nema jamstva, da je dobro pročitano i štampano.* R. Lopašić urb. 35.

MIKLIĆ, *m. prezime (upravo ime od mila mjesto* Nikola). Rat 403. Etnogr. zborn. 5, 393 *(s potvrdom za Srbiju).*

MIKLIĆI, *m. pl. selo u Bosni u okružju travničkom.* Popis žit. bos. i herc. 468

MIKLIN, *m. Nikola.* Statut. vrb. 157 (‚Mik'lin').

MIKLOŠ, *m. Nikola. Biće iz mag.* Miklós. Mikloš *(grieškom* ‚Mikaoš') Zrinski . . . Mikloš Zgrnačić *(iz* XVI *vijeka).* Mon. croat. 252. Mikloš Zrinski. B. Krnarutić 2. *Vidi i* Mikleuš.

MIKLOŠEVIĆ, *m. prezime zabilježeno dvaput prije našega vremena.* T. Smičiklas spom. 46. Ḷ. Stojanović zap. i natp. 2, 451.

MIKLOUŠ, *m. Nikola. Nejasno je* -o-. *a) muško ime.* Sin Miklouš *(iz* XV *vijeka).* Mon. croat. 66. Miklošu Pohmajeviću *(iz* XV *v.).* 109. Miklouš Ru[illegible] *(iz* XVI *v.).* 185. Miklouš knez Zrinski *(iz* XVI *v.)* 264. Glas Mi[illegible]louša Zr[illegible]nskoga. B. Krnarutić 2a. Miklouš krivovernik, od koga su Nikolaite. P. Vitezović kron. 35. — *b) selo u Hrvatskoj u županiji bjelovarsko-križevačkoj.* Razdjel. hrv. i slav. 57.

MIKLOUŠIĆ, *m. prezime kajkavskome piscu na početku* XIX *vijeka:* Tomaš Mikloušič.

MIKLUŠEVCI, Miklušovaca, *m. pl. selo u Slavoniji u županiji srijemskoj.* Razdjel. hrv. i slav. 87. — *Izvedeno od imena* Miklúš *(t. j. Nikola), kojemu nema potvrde.*

MIKLUŠEVIĆ, *m. prezime u naše vrijeme.* Šem. mitr. (1878) 27.

MÌKḶATI, mikḷâm *(tako je zabilježen akc.), impf.* micati se poput u tijesnu, vrvjeti, *tal.* brulicare. M. Pavlinović. Mikḷa kroz prepune ulice narod. M. Pavlinović razl. sp. 54. Prosto-

rom upravne velike ulice možda je mikḷalo 50.000 duša. 407. Kad je zemḷa mikḷala progoniteḷima. 415. Proti razorujućim živḷim, kojimi još mikḷa naša domovina razg. 77.

MIKḶAVA, *f.* MIKḶAVINA, *f. Jedna i druga riječ kao da znači: vreva.* Sobćeńe, mikḷava, davorije, kazališta . . . . težki su navodi k krjeposti. M. Pavlinović razl. sp. 413. U godini zaglušenoj državničkom mikḷavinom te presijecanoj sukobima stranaka. 112.

MIKḶUŠA, *ime zabiḷeženo prije našega vremena, ali se ne razabira, je li muško ili žensko.* S. Novaković pom. 78.

1. MḾKO, *m. Nikola.* Pak je priletola Miki na ramena. Nar. prip. mikul. 163. Mislio je junačina Miko. Nar. pjes. istr. 1, 30. *Za Istru potvrđuje i* D. Nemanić (1883) 17. — *Zabiḷeženo je i prije našega vremena u akuz.* Mika: S. Novaković pom. 78.

2. MIKO, *m. ime mačku.* F. Kurelac dom. živ. 50. — *Ispor.* 2 mikić.

MḾKOČ, Mikòča, *m. upravo ime od mila mjesto Nikola; danas u hrv. primorju služi kao prezime. Akc. je onamo* Mikȍč, *gen.* Mikočȁ. S. Ivšić.

MIKOJE, *m. Nikola.* Mon. ragus. 2, 1.

MḾKOJEVIĆ (*biće takav akc.*), *m. prezime.* Mon. ragus. 2, 74. T. Boca 32. 42. Schem. zagr. (1880) 54. Schem. diak. (1887) 54. Rat 374.

MIKOJLICA, *f. biḷka, koja se zove i* mihojlica *(vidi tamo).* D. Lambl (1852) 55. B. Šulek im.

MIKOLA, *m. Nikola.* T. Smičiklas spom. 93.

MIKOLANIĆ, *m. prezime izvedeno od imena* Mikolan, *kojemu nema potvrde; to je prezime zapisato u tri pisma (jedno je hrvatsko, drugo latinsko, a treće ńemačko) na početku* XVII *vijeka.* R. Lopašić spom. 1, 361. 362. *Isto je prezime u ńm. pismu zapisato i* Mikulanić, *a u jednom lat.* Mikuḷanić (‚Mikulianicz'). 1, 352.

MIKOLČEVIĆ, *m. prezime u naše vrijeme izvedeno od imena* Mikolac, *kojemu nema potvrde.* Imenik (1906) 441.

MIKOLEŠICA, *f. neka livada kod Dońe Kupčine u Hrvatskoj (u županiji zagrebačkoj).* D. Hirc.

MIKOLIĆ, *m. prezime.* Mon. rag. 1, 269. T. Smičiklas spom. 107. 197. 252. Imenik (1906) 441.

MIKONIĆ, *m. prezime.* No to bješe Mikoniću Marko. Ogl. sr. 426. — *Možda bi upravo trebalo da je* -ń-, *te bi ovo prezime bilo izvedeno od imena* Mikońa, *kojemu nema potvrde.*

MIKOŠIĆ, *m. prezime zabiḷeženo prije našega vremena, izvedeno od imena* Mikoš, *kojemu nema potvrde.* T. Smičiklas spom. 140 (‚Mikosich'). 151 (‚Mikossich').

MIKOV, *adj. što pripada* Miku. Sin Mikov *(iz* XV *vijeka).* Mon. croat. 58

MIKOVAC, Mikovca, *m. selo u Hrvatskoj u županiji bjelovarsko-križevačkoj.* Razdjeḷ. hrv. i slav. 62. *Mještani govore* Mikovec.

MIKOVALCI, Mikovalaca, *m. pl. pustara u Đakovštini zabiḷežena na početku* XVIII *vijeka.* T. Smičiklas spom. 322.

MIKOVČICA, *f. nekakva bara (jama) kod sela Trebarjeva u Hrv.* Zborn. za nar. živ. 3, 58.

MIKOVIĆ, *m. prezime izvedeno od imena* Miko. D. Avramović 205. Schem. zagr. (1880) 3. Rat 258. Imenik (1906) 442. *Zabiḷeženo je i prije našega vremena.* Mon. croat. 235 *(iz* XVI *vijeka).* R. Lopašić urb. 394 *(iz* XVII *v.).* T. Smičiklas spom. 105.

MIKŠA, *m. ime od mila mjesto* Mihail. Mikša Ričanin *(iz* XV *vijeka).* Mon. croat. 128. Gospodinu Mikši Pelegrinoviću. P. Hektorović 49. *Danas služi kao prezime.* Imenik (1906) 442.

MIKŠIĆ, *m. prezime.* R. Lopašić urb. 255. 345 *(iz* XVII *vijeka).* T. Smičiklas spom. 164. Schem. segn. (1871) 87. Imenik (1906) 442.

MIKUL, *m. Nikola.* Mikuḷь z dêtiju. Svetosteſ. hris. 31 *(ne razabira se, treba li čitati* -l *ili* -ḷ) (Mikul, *akuz.)* Mikula. S. Novaković pom. 78.

MIKULA, *m. Nikola. Veoma obično ime, ali gotovo samo u Hrvata, koji ga imaju od najstarijih vremena do danas. Evo samo nekoliko potvrda (koje nijesu samo za nom., već i za druge padeže):* Starine 13, 205. Zak. vinod. 55. Mon. croat. 40 *(iz* XIII *vijeka).*, 82. 107 *(iz* XV *v.).*, 248 *(iz* XVI *v.).* Transit 257. Š. Kožičić 19ª. Ant. Dalm. nov. tešt. 179ª. R. Lopašić urb. 104 *(iz* XVI *v.).* P. Vitezović odil. 73. Jačke 43. Nar. pjes. mikul. 147. Nar. pjes. istr. 1, 29. — *Za ime* Mikula *u Srba donosi potvrdu samo* S. Novaković pom. 78.

MIKULAIĆ, *m. prezime zabiḷeženo* XVI *vijeka.* Mon. croat. 212. *Biće izvedeno od imena* Mikulaj, *kojemu nema potvrde, a načińeno je kao i* Nikolaj *prema grč. ili lat. Νιϰόλαος,* Nicolaus. *U navedenom spomeniku stoji instr.* Mikulaićem, *koje se može čitati i* Mikulajićem.

MIKULANDRIĆ, *m. prezime zabiḷeženo* XVII *vijeka.* R. Lopašić urb. 274

MIKULANICA, *f. nekakvo zemḷište, na kojem su vinogradi, u Hrvatskoj u županiji bjelovarsko-križevačkoj.* Razdjeḷ. hrv. i slav. 64.

MIKULANIĆ, *m. prezime izvedeno od imena* Mikulan, *kojemu nema potvrde.* Mon. croat. 42 *(iz* XIV *vijeka).*, 191 *(iz početka* XVI *v.).* R. Lopašić urb. 160 *(iz* XVII *v.).* — *Vidi i kod* Mikolanić.

MIKULANOVO, *n. nekakvo selo u Hrvatskoj zabiḷeženo* XVII *vijeka.* R. Lopašić urb. 397.

MIKULAŠEVE DRAGE, *f. pl.* MIKULAŠEVO, *n. Tako se zovu dva osobita zemḷišta, na kojem su livade, u Hrvatskoj u kotaru ogulinskom* Zborn. za nar. živ. 5, 166. — *Osnovnome imenu* Mikulaš *nema potvrde.*

MḾKŮLČIĆ, *m. prezime u naše vrijeme izvedeno od imena* Mikulac, *kojemu nema potvrde.* Imenik (1906) 442. Mikůlčić, prezime u Liki. J. Bogdanović.

MIKULEK, *m. kajkavsko (ako nije češko!) prezime (upravo ime) u naše vrijeme.* Imenik (1906) 442.

MIKULETA, *m. prezime (upravo ime) zabiḷeženo* XVII *vijeka.* R. Lopašić urb. 409.

MIKULICA, *m. ime od mila mjesto* Mikula. *U rječniku Daničićevu s potvrdom za Dubrovčanina iz* XIII *vijeka (u drugoj ispravi piše se istome Dubrovčaninu ime* Nikulica). *Druge potvrde donose:* Mon. croat. 89 *(iz* XV *vijeka).*, 196 *(iz* XVI *v.).* P. Vitezović kron. 201.

MIKULIČIĆ, *m. prezime izvedeno od imena* Mikulica. Mon. croat. 104 *(iz* XV *vijeka).* 193 *(iz* XVI *v.).* Schem. segn. (1881) 64. Imenik (1906) 442.

MIKULIĆ, *m. prezime dosta obično u Hrvata, u Srba sasma rijetko.* Mon. croat. 165 *(iz svršetka* XV *vijeka).*, 183 *(iz početka* XVI *v.).*, 329 *(iz* XVI *v.).* Starine 11, 78 *(iz* XVI *v.).* Schem.

herceg. (1873) 250. Schem. zagr. (1880) 54. Šem. pakr. (1898) 26. Imenik (1906) 442.

MIKULIĆI, *m. pl. a) zaselak u Bosni u okružju travničkom.* Popis žit. bos. i herc. 484. — *b) selo u Dalmaciji u kotaru dubrovačkom.* A. Mašek 88. — *c) selo u Hrvatskoj u županiji zagrebačkoj.* Razdjel. hrv. i slav. 44.

MIKULINAC, Mikulinca, *m. prezime zabilježeno* XVII *vijeka, izvedeno od imena* Mikulin, *kojemu nema potvrde.* R. Lopašić urb. 373.

MIKULINIĆ, *m. prezime zabilježeno* XV *vijeka, izvedeno od imena* Mikulin, *kojemu nema potvrde.* R. Lopašić urb. 56.

MIKULINOVIĆ, *m. prezime izvedeno od imena* Mikulin, *kojemu nema potvrde. U rječniku Daničićevu s potvrdom iz* XV *vijeka.*

MIKULINSKI POTOK, *m. u Srbiji u okrugu jagodinskom.* Glasnik 61, 129.

MIKULITI SE, mikulim se, *impf. kao da znači: guriti se. Samo u Stulićevu rječn.* (accovacciarsi pian piano, paullatim in semetipsum procumbere). — *Slabo pouzdano.*

MIKULOTIĆ, *m. prezime izvedeno od imena* Mikulota, *kojemu nema potvrde.* Mon. croat. 106 *(iz* XV *vijeka).*

MIKULOVAC, Mikulovca, *m. selo u Srbiji u okrugu topličkom.* M. Đ. Milićević kraj. srb. 384. S. Koturović 134.

MIKULOV DEL, *m. planinski vis u Srbiji u okrugu kneževačkom.* M. Đ. Milićević knež. srb. 825.

MIKULŠTICA, *f. ime nekoj rijeci.* U Lьništ'nyj potokь, gdě spada u Mikul'šticu. Svetostef. hris. 9.

1. MIKUĻ, *m. Nikola.* S. Novaković pom. 78 *(gdje je zabilježen akuz.* Mikuļa).

2. MIKUĻ, *m. planinski vis u Srbiji u okrugu crnorječkom.* M. Đ. Milićević knež. srb. 871.

1. MIKUĻA, *f. a) selo u Srijemu zabilježeno u ispravi iz svršetka* XV *vijeka i otud u Daničićevu rječniku. — b) brdo u Srbiji u okrugu crnorječkom.* M. Đ. Milićević knež. srb. 880. — *c) mjesto u Srbiji u okrugu smederevskom.* Niva u Mikuļi. Sr. nov. 1875. 1279.

2. MIKUĻA, *f. Mihoļ dan.* Pred mikuļom v nedeļu *(iz* XVI *vijeka).* Mon. croat. 338. — *Ispor.* 1 mihoļa.

MIKUĻAČA, *f. brdo u Hercegovini.* Schem. herceg. (1873) 119.

MIKUĻANA, *f. selo u Srbiji u okrugu topličkom.* M. Đ. Milićević kraj. srb. 392. S. Koturović 137. — S. Novaković zemļ. 28. *zove to selo* Mikulan *i kaže, da su upravo dva sela:* Gorńi *i* Dońi Mikulan *i da je to ime od stare crkve sv. Nikole, koja je negda tamo bila.*

MIKUĻANIĆ, *m. vidi* Mikolanić.

MIKUĻE, *f. pl. mjesto u Srbiji u okrugu biogradskom.* Niva u Mikuļama. Sr. nov. 1863, 480.

MIKUĻEVIĆ, *m. prezime u Srbiji.* Rat 376. Etnogr. zborn. 5, 393.

MIKUĻIĆI, *m. pl. selo u Crnoj Gori.* Glasnik 40, 18.

MÌKUNA *(tako je zabilježen akc.), f. ime isto koje Milica. U Lici.* J. Bogdanović.

MIKUNOVIĆ, *m. prezime zabilježeno* XVI *vijeka izvedeno od imena* Mikun, *kojemu nema potvrde.* R. Lopašić spom. 3, 406.

MIKUŠATI, mikušam, *impf.* Govori se u Topolovcu o rdavu kočijašu da mikuša, kad povlači sad jednu vođicu (vojku), sad drugu te se čini, kao da tka. P. Brantner.

MIKUŠIĆ, *m. prezime izvedeno od imena* Mikuš *ili* Mikuša, *kojemu ni jednom ni drugom nema potvrde.* Mon. croat. 338 *(iz* XVI *vijeka).* R. Lopašić urb. 171.

MIKUŠINOVIĆ, *m. prezime zabilježeno* XVII *vijeka izvedeno od imena* Mikušin, *kojemu nema potvrde.* R. Lopašić urb. 348.

1. MIL, *m. nekakav brijeg u Poljicima.* Zborn. za nar. živ. 8, 192.

2. MIL, *nekakvo tamno geogr. ime, za koje se veli da je* ‚međa manastira Morače'. *Zabilježeno je* XVII *vijeka:* Pravo u Vodištucu u Mili, u Bagrin Slapь, u vinogradь .... Ļ. Stojanović zap. i natp. 1, 139., 3, 378. — *Oblik* Mili *biće akuz. plur., ako nije grješkom zabilježeno ili prepisato.*

3. MIL, mila, *adj. vidi* mio.

1. MÍLA, *f. i m.*

a) žensko ime od mila mjesto kojega duļeg, na pr. Milosava, Milica. *U rječniku Vukovu* (Míla, Frauenname, nomen feminae). Míla, žensko ime. I. Pavlović. *Zabilježeno je pod kraj* XVI *vijeka.* Sjeđahu .... Dubravka i Mila u hladu *(štamp.* ‚Milla', *što upravo znači:* Mîla). D. Zlatarić 45b. *Ime je* Mila *zapisato* XIV *vijeka u spomeniku latinskom:* Aliquod auxilium prestare Mile famule. Mon. ragus. 1, 123.

b) muško ime od mila mjesto kojega duļeg, na pr. Milosav, Milutin *i t. d. U rječniku Vukovu, gdje se kaže, da je* Míla *muško ime po istočnom govoru mjesto* Milo. Mila końu potijo govori. Nar. pjes. vuk 1, 15. Bratac ga Vesa na drumu čeka, a bratac Mila kod bela dvora. 1, 22. *Upotrebļava se i u Lici.* J. Bogdanović. *Zabilježeno je* XVIII *vijeka.* Ļ. Stojanović zap. i natp. 2, 59. *Možda ovamo ide i primjer:* Selo .... Mile Kiršića *(iz svršetka* XVI *vijeka).* Mon. croat. 308.

c) míla *se govori u Lici kao tepajući milome ženskom čeļadetu:* mîlo moja! J. Bogdanović.

d) míla *(biće takav akc.) služi i kao ime gdjekojoj domaćoj životiňi: kravi.* F. Kurelac dom. živ. 25, — *ovci (u Poljicima).* Zborn. za nar. živ. 9, 109, — *sviňi (u Terezovcu kod Virovitice).* D. Hirc.

e) míla *(tako je zabilježen akc.)* je miliňe, uživańe: utekla mu je mila, t. j. prošlo mu je uživańe. M. Pavlinović.

2. MÍLA, *f.* brdo u Velebitu (Name eines Berges, montis nomen). Vuk rječn. Mîla *(tako je zabilježen akc.),* f. vrh veliki više Labusova poļa u Velikoj Popini *(kod Zrmańe u Lici).* M. Medić.

1. MILAC, Milca, *m.*

a) muško ime od mila mjesto kojega duļeg, na pr. Milosav, Milutin *i t. d. U rječniku Daničićevu* (Milьcь) *s potvrdama iz* XIII *i* XIV *vijeka. Druge su potvrde:* K. Jireček spom. 34 *(iz* XIV *vijeka).* Deč. hris. 12. 47. 54. Ļ. Stojanović zap. i natp. 3, 227. — *Danas* Milac *(u kajkavskom liku* Milec) *služi kao prezime.* Schem. zagr. (1875) 210.

b) milac *je nom. appell. u značeńu:* mili, dragi, *ali se upotrebļava samo u vok. i samo u pjesmama.* Zora više, hajd' na vodu, milče. Vuk rječn. s. v. milče *(gdje se kaže, da* mîlče *znači isto što* miļe). Da si bio na raskršću, milče. Osvetn. 6, 73. — *U ovom primjeru* milče *služi*

za nom.: Moja mama na drugoga viče, dok je kadgod ne izlupa milče. Zborn. za nar. živ. 7, 109.

c) milac *(tako je zabilježen akc.)* je ime volu. U Lici. V. Arsenijević. *Akc. će biti u gen.* milca, *u vok.* mîlče.

2. MILAC, Milaca, *m. varoš u Siciliji, tal.* Milazzo. Od Mesine dođu i Milaca. A. Kanižlić rož. 27.

MILAČ, Milača, *m.*

a) muško ime zabilježeno prije našega vremena. S. Novaković pom. 79.

b) voda u Bosni. Milač uvire pod planinom Malovan, a izvire opet pod Stržańom pod imenom Šuice. F. Jukić zemļ. 28.

MILAČA, *f.*

a) žensko ime, koje danas možda i nije u običaju nigdje. Etnogr. zborn. 8, 141 *(gdje je akc. zabilježen* Mîlača).

b) mjesto u Srbiji u okrugu kragujevačkom. Ńiva u Milači. Sr. nov. 1868, 257.

MILAČANAC, Milačanca, *m. čovjek iz Milaca (vidi* 2 Milac). Nit Mesinci što nit Milačanci.... znadu. A. Kanižlić rož. 27.

MILAČEVIĆ, *m.*

a) prezime izvedeno od imena Milač *zabilježeno* XIV *vijeka.* Deč. hris. 12. 80.

b) selo u Bosni u okružju tuzlanskom. Popis žit. bos. i herc. 348.

MILAČIĆ, *m. prezime izvedeno od imena* Milač. *U naše vrijeme u Crnoj Gori.* Etnogr. zborn. 8, 191. *Zabilježeno je i* XVII *vijeka u ńem. spomeniku.* R. Lopašić spom. 2, 4.

MILAČIĆI, *m. pl. selo u Crnoj Gori.* Glasnik 40, 21. *I predjel onuda zove se tako.* Etnogr. zborn. 8, 28.

MILAČIN, *m. ime od mila mjesto* Milosav *ili* Milorad *ili* Milivoj *i t. d. Zabilježeno je u spomeniku* XIV *vijeka.* Deč. hris. 44.

MILAČKA, *f. mjesto u Srbiji u okrugu šabačkom.* Zemļa pod sitnom gorom u Milačkoj. Sr. nov. 1872, 595.

MĬLAĆ, mĭlća, *m. isto što* miļak *i istoga postańa (vidi tamo). U rječniku Vukovu. Vidi i* milć, milće, miļć.

MILAD, Milada, *m. ime od mila kao i* Milačin *zabilježeno u spomeniku* XIV *vijeka.* Deč. hris. 23.

MILADA, *f. ime od mila mjesto* Milosava *zabilježeno prije našega vremena.* S. Novaković pom. 79.

MILADIĆ, *m. u Bosni zaselak i selo; prvi je u okružju bańolučkom, drugo je u tuzlanskom.* Popis žit. bos. i herc. 218. 310.

MILÀDIN, *m. ime od mila mjesto* Milosav *ili* Milorad *ili* Milivoj *i t. d. U rječniku Vukovu i u Daničićevu (u ovome drugom s potvrdama iz* XIV *i* XV *vijeka). Druge potvrde donose:* Deč. hris. 11. 33. K. Jireček spom. 10 *(iz* XIV *vijeka).* S. Novaković pom. 79. T. Smičiklas spom. 232. D. Avramović 221. Rat 350. 413.

MILADINA, *f. žensko ime prema muškome* Miladin *zabilježeno prije našega vremena.* S. Novaković pom. 79.

MILADINOV, *m. (adj.) ime zaseoku u Srbiji zabilježeno u ispravi* XIV *vijeka i otud u Daničićevu rječniku.*

MILÀDINOVAC, Miladinôvca, *m. geogr. ime. a) zaselak u Bosni u okružju bihaćkom.* Popis žit. bos. i herc. 256. — *b) izvor u Srbiji.* Etnogr. zborn. 8, 936.

MILÀDINOVIĆ, *m. prezime. U rječniku Daničićevu s potvrdom iz* XV *vijeka. Druge potvrde donose:* K. Jireček spom. 83 *(iz* XV *vijeka).* T. Smičiklas spom. 170. D. Avramović 256. Rat 385. Drž. kalend. (1905) 293. Imenik (1906) 442. Šem. pakr. (1898) 26.

MILÀDINOVIĆI, *m. pl. mjesno ime. a) tri zaseoka u Bosni u različnijem okružjima.* Popis žit. bos. i herc. 640. — *b) zaselak u Hrvatskoj u županiji modruško-riječkoj.* Razdjeļ. hrv. i slav. 20.

MILADOVIĆ, *m. prezime izvedeno od imena* Milad *(vidi tamo) zabilježeno* XV *vijeka.* Ļ. Stojanović hris. 3.

MILADURA, *f.* sićušni pijesak na dnu mora, što se na pogledu modri. M. Pavlinović. *U Poļicima znači ta riječ: plitko mjesto u moru uz kraj, isto što* 3 milo *(vidi tamo).* Zborn. za nar. živ. 8, 199. — *Prvi je dio riječi jamačno u svezi s* 3 milo *i s* 4 milina; *ali drugi dio riječi je taman.*

MILAHNA, *f. žensko ime od mila mjesto* Milosava *zabilježeno prije našega vremena.* S. Novaković pom. 79.

MILAHOVCI, *m. pl. nekakvo mjesno ime zabilježeno prije našega vremena.* S. Novaković pom. 138.

MÌLÂJ, *m* u šaļivoj pjesmi ime nekakvoj planini, koje može biti da i nema. Vuk rječn. s. v. Milaj. *A. s. v.* prca *navodi Vuk dva stiha iz te (inače nepoznate) pjesme:* Uz Milaj, mili kume, uz Milaj! lepa ti se prca vidi *i dodaje:* u z M i l a j u pjevańu se može misliti u z m i l a j.

MILAJKO, *m. ime od mila kao i* Miladin. Vuk prav. sov. 124 *(među prenumerantima).*

MÌLÂK, *m.*

a) ime od mila kao i Miladin. *U rječniku Vukovu i u Daničićevu (u ovome drugome s potvrdom iz* XV *vijeka). Druge potvrde donose:* Deč. hris. 17. R. Lopašić spom. 1, 255 *(iz* XVI *vijeka).* T. Smičiklas spom. 162. 242. — *U naše vrijeme služi kao prezime:* Imenik (1906) 442.

b) mio čovjek. Samo u Popovićevu rječniku: brate milače! mein Lieber!

c) ime volu. F. Kurelac dom. živ. 25.

MILAKARA, *m. prezime Srbinu u naše vrijeme.* Imenik (1906) 442. — *Da nije upravo augm. ime izvedeno od* Milak?

MILAKIĆ, *m. prezime u Srbiji.* Etnogr. zborn. 6, 630.

MÌLÂKOVAC, Mìlâkôvca, *m. mjesno ime. a) zaselak u Bosni u okružju sarajevskom.* Popis žit. bos. i herc. 58. — *b) selo u Srbiji u okrugu kragujevačkom.* S. Koturović 445.

MÌLÂKÔVCI, Mìlâkovâcâ, *m. pl. selo u Novom Pazaru.* Etnogr. zborn. 4, 282.

MÌLÂKOVIĆ, *m. prezime.* R. Lopašić urb. 329 *(iz* XVII *vijeka).*, spom. 3, 79 *(iz* XVII *v.).* T. Smičiklas spom. 100. Šem. pakr. (1898) 26. Imenik (1906) 442.

MÌLÂKOVIĆI, Mìlâkovîćâ, *m. pl. ime zaseoku. a) u Bosni u okružju bańolučkom. b) u Hercegovini.* Popis žit. bos. i herc. 640. *Drugi od ova dva zaseoka spominje se i prije našega vremena.* S. Novaković pom. 138.

MÌLÂKOVINA, *f. zaselak u Bosni u okružju tuzlanskom.* Popis žit. bos. i herc. 358.

MILAKUŠA *f. topogr. ime. a) neka oranica kod sela Torńa u Slavoniji (blizu Pakraca); upravo se zove* Popova Milakuša. Šem. pakr. (1898) 50. — *b) nekakva bara kod sela Mikleuša u Slavoniji.* 54.

MÌLAN, *m.*

a) ime od mila kao i Miladin *veoma obično u naše vrijeme. U rječniku Vukovu i u Daničićevu (u ovome drugome s potvrdom iz* XVI *vijeka). Druge potvrde donose:* Deč. hris. 4. 19. 52. Mon. ragus. 1, 197 *(iz* XIV *vijeka u lat. obliku* ‚Milanus'). *Negda je služilo i kao prezime:* R. Lopašić urb. 334 *(iz* XVII *vijeka).*

b) milan *služi i kao ime gdjekojoj domaćoj životińi: volu.* F. Kurelac dom. živ. 61. V. Arsenijević *(s naznakom, da se govori u Lici).* D. Hirc *(s naznakom, da se govori u Krńaku, u Dońoj Kupčini, u Rakovcu — sve u Hrv.), — ovnu i jarcu.* J. Bogdanović.

2. MÌLÂN, Milána *(s takvijem se akc. danas govori), m. grad u Italiji, tal.* Milano, *lat.* Mediolanum, *ńem.* Mailand. *U rječniku Mikaļinu, Belinu, Bjelostjenčevu i u Voltigijinu.* Duka z Milana. Mon. croat. 319 *(iz* XV *vijeka).* Milan na pomoć tvu i Ferara će doć. M. Marulić 242. Od Milana rodom. Š. Kožičić 23ᵇ. Odonde .... bihu prenešeni u Milan. F. Glavinić cvit 6ᵃ. Dok ti dođem do Milana tvoga, Milana ću osvojiti grada. Pjev. crn. 108ᵇ.

3. MÌLAN, *adj. isto što mio.*

a) -a- *ostaje u svijem oblicima. U rječniku Vukovu (u određenom obliku* milani *s primjerom iz neke nar. pjesme:* O ti bego, moj milani sinko!) To su snahi milane svekrve .... to su snahi milani đeveri .... to su snahi milane jetrve. Vuk kovčež. 94. Još povedi zeta milanoga, zeta moga, tvog milog rođaka. Nar. pjes. vuk 8, 56.

b) -a- *ispada u ostalijem oblicima, te imamo na pr.* milna, milno *ili s promjenom glasa* -l- *u* -o-: miona, miono. Činiste prijazni obilne mou blage gostbe i milne. J. Kavańin 191ᵃ. I ńima su mioni kućani. Osvetn. 7, 66. — *Nalazi se i adv.* milno. Milno odpusti ńima grijehe. J. Kavańin 294ᵇ. Ku pozivļe milno k sebi. 511ᵃ.

MÌLANA, *f. ime od mila mjesto* Milosava. *U rječniku Vukoru (gdje se kaže, da je isto što* Milena). *Zabiļeženo i prije našega vremena:* S. Novaković pom. 79.

MILÁNAC, Milánca, *m. čovjek iz Milána (grada u Italiji). U rječniku Bjelostjenčevu* (Milanec, Mediolanensis) *i u Voltigijinu* (Milanac, Milanese, Mailänder). Svi Milanci Boga i cesara hvaļahu. F. Glavinić cvit 404ᵇ.

MILANČEVIĆ, *m. prezime u Srbiji izvedeno od imena* Milanac *(t. j. dem. od* Milan), *kojemu nema potvrde.* Etnogr. zborn. 5, 1070.

MILANESKI, *adj. Samo u Mikaļinu rječniku* milanezki, di Milano, mediolanensis).

MILANEZ, *m. isto što* Milanac, *t. j. čovjek iz Milana. Iz tal.* Milanese. *U rječniku Mikaļinu* Milanez, Milanese, Mediolanensis).

MILANEŽ, *m. isto što* Milanez. *Samo u primjeru:* Milaneži pobiju svu vojsku. I. Ančić ogl. 185

MILANĜA, *f. zaselak u Srbiji u okrugu užičkom.* S. Koturović 415.

MILANI, *m. pl. selo u Hrvatskoj u županiji modruško-riječkoj.* Razdjeļ. hrv. i slav. 25. — *Zabiļeženo je* XVII *vijeka:* R. Lopašić urb. 334.

MILANIĆ, *m. prezime.* T. Smičiklas spom. 47. Ļ. Stojanović zap. i natp. 3, 223. D. Avramović 225. Etnogr. zborn. 5, 249. — *Vidi* Miļanići.

MILANIZ, *m. isto što* Milanez *(vidi tamo). Samo u primjeru:* Celestin IV. Milaniz rodom. Š. Kožičić 28ᵃ.

MILÁNKO, *m. ime od mila kao i* Miladin. *U rječniku Vukovu. Zabiļeženo je i prije našega vremena:* S. Novaković pom. 79.

MILÁNKOVIĆ, *m. prezime.* D. Avramović 193. Šem. pakr. (1898) 26. Drž. kalend. (1905) 293. Imenik (1906) 442. *U Lici je akc.* Milânković. J. Bogdanović. — *Zabiļeženo je i prije našega vremena:* R. Lopašić spom. 1, 83 *(iz* XVI *vijeka).*, urb. 16 *(iz* XVI *vijeka).* T. Smičiklas spom. 162. 218.

MILÁNKOVIĆI, *m. pl. zaselak i selo u Bosni, prvi u okružju bihaćkom, drugo u tuzlanskom.* Popis žit. bos. i herc. 228. 332.

MILÁNKOV VÁROŠ, *m. zaselak u Dalmaciji u kotaru benkovačkom.* A. Mašek 13.

MÌLANOV, *adj. što pripada Milanu. Veoma obično.* Ivanь Milanovь zet. Glasnik 35, 121. Svu noć mi soko prepjeva na Milanovu peńćeru. Nar. pjes. vuk 1, 269.

MÌLANOVAC, Milanôvca, *m. Tako se zovu dvije varoši u Srbiji:* Gorńi Milanovac *u okrugu rudničkom i* Dońi Milanovac *u okrugu krajinskom.* S. Koturović 445. — Gorńi Milanovac *zvao se nekad Despotovica, a* Dońi Milanovac *zvao se Poreč, pa je knez Miloš g.* 1832 *promijenio ime Poreč u* Milanovac *po imenu svoga sina Milana, a g.* 1859. *prozvao je on Despotovicu* Milanovcem *na uspomenu svoga brata Milana.* M. Đ. Milićević knež. srb. 348. 992.

MÌLANOVAČKÎ, *adj. što pripada Milanovcu.* Milanovačka opština. S. Koturović 445.

MÌLANOVČÂNKA, *f. neka igra u kolu prozvana vaļada po varoši Milanovcu.* M. Đ. Milićević knež. srb. 930.

MÌLANOVIĆ, *m.*

a) prezime. D. Avramović 189. 269. T. Boca 18. Rat 88. 341. Šem. pakr. (1898) 26. Drž. kalend. (1905) 293. Imenik (1906) 442. — *Zabiļeženo je i prije našega vremena:* Deč. hris. 52. T. Smičiklas spom. 84. 221.

b) dva sela u Bosni, jedno u okružju sarajevskom, drugo u travničkom. Popis žit. bos. i herc. 30. 406.

MILANOVIĆI, *m. pl. ime selu, za koje se ne zna, gdje je, zapisato prije našega vremena.* S. Novaković pom. 138.

MÌLANOVO, *n. selo u Srbiji u okrugu vranjskom.* Etnogr. zborn. 5, 98.

MILAN-PLANINA, *f. zaselak u Bosni u okružju tuzlanskom.* Popis žit. bos. i herc. 362.

MÌLÂNSKÎ, *adj. što pripada Milanu (gradu u Italiji).* Sv. Ambros ... milanskom vladaše crikvom. F. Glavinić cvit 294ᵇ. Poglavica milanski i erceci nimački. A. Kanižlić kam. 653. *Ispor.* milaneski.

MÍLÂŃE, *n. nom. verb. od* milati se. *U rječniku Vukovu* (die Ceremonie von milati se).

MÌLÂS, *m. upravo ime od mila kao i* Miladin, *ali nema potvrde za ime* Milas, *već samo za prezime:* Matoj Milas *(rodom od Dubrovnika).*

MÌLÂŠ, *m. ime od mila kao i* Miladin. *U rječniku Vukovu. Potvrda mu ima i prije našega vremena:* Deč. hris. 39. 80. Ļ. Stojanović hris.

180. *Danas služi i kao prezime:* Drž. kalend. (1905) 293.

MILAŠAN, Milašana, *m. ime od mila izvedeno od* Milaš, *zabilježeno prije našega vremena.* S. Novaković pom. 79.

MÌLÂŠEVAC, Mìlâševca, *m. selo u Hrvatskoj u županiji bjelovarsko-križevačkoj.* Razdjel. hrv. i slav. 57.

MÌLÂŠÊVCI, Mìlâševâcâ, *m. pl. selo u Bosni u okružju travničkom.* Popis žit. bos. i herc. 438.

MÌLÂŠEVICA, *f. nekakav izvor u Srbiji.* Etnogr. zborn. 6, 794.

MÌLÂŠEVIĆ, *m. prezime u naše vrijeme.* Šem. pakr. (1898) 26.

MILAŠI, *m. pl. selo u Hrvatskoj u županiji modruško-riječkoj.* Razdjel. hrv. i slav. 22.

MILAŠICA, *f. žensko ime, a možda žena ili kći kakvoga* Milaša. Celunite Ruzu Milašicu. M. Držić 32. Milašica sirenje prodava. 342.

MILAŠIĆ, *m. prezime zabilježeno u ispravi* XIV *vijeka i otud u Daničićevu rječniku.*

MILÀŠIN, *m. ime od mila kao i* Miladin. *U rječniku Vukovu. Zabilježeno je i prije našega vremena:* Mon. croat. 260 *(iz* XVI *vijeka).* S. Novaković pom. 79. — *Ima i potvrda, gdje služi za prezime:* Petar Milašin *(iz* XVII *vijeka).* R. Lopašić urb. 230 *(ovo će biti isti čovjek, koji se zove i* Milašinčić).

MILAŠINČIĆ, *m. prezime izvedeno od imena* Milašinac, *kojemu nema potvrde.* Petar Milašinčić *(iz* XVII *vijeka).* R. Lopašić urb. 227. — *Vidi* Milašin.

MILAŠINIĆ, *m. prezime zabilježeno* XVI *vijeka.* R. Lopašić urb. 16.

MILÀŠINOVAC, Milàšinôvca, *m. brdo u Srbiji.* Etnogr. zborn. 8, 843.

MILÀŠINOVICA, *f. brdo u Srbiji različno od onoga, koje se zove* Milašinovac. Etnogr. zborn. 8, 761.

MILÀŠINOVIĆ, *m.*

a) prezime. Schem. zagr. (1880) 1. Drž. kalend. (1905) 293. Imenik (1906) 442. — *Ima mu potvrda i prije našega vremena:* R. Lopašić urb. 16 *(iz* XVI *vijeka).* I. Zaničić 132.

b) zaselak u Dalmaciji u kotaru kotorskom. A. Mašek 25.

MILAŠINOV STUDENAC, *m. nekako mjesto u staroj srpskoj državi zabilježeno u ispravi iz svršetka* XIV *vijeka i otud u Daničićevu rječniku* (Milašinovъ studenьcь).

MÌLÂŠKO PÒLJE, *n. nekakva ravnica u Poljicima.* Zborn. za nar. živ. 8, 201.

MILAŠKOVIĆ, *m. prezime zabilježeno u spomeniku* XV *vijeka i otud u Daničićevu rječniku, izvedeno od imena* Milaško, *kojemu nema potvrde.*

MÌLAT, *m. ime od mila kao i* Milan. *U rječniku Vukovu i u Daničićevu (u ovome drugome s potvrdom iz* XV *vijeka). Potvrde donose još:* F. Lukarević 4. A. Kačić korab. 461.

1. MÍLATI SE, mîlâm se, *impf. pokazivati se pomalo iz čega ili iza čega. Korijen je isti, koji je i glagolima istoga značenja:* izmoliti, pomoliti, promoliti, pomaljati *i dr. Od srodnijeh jezika ima istoga postaña riječi samo u slovenskom:* moliti *(pružati),* moleti *(pomaljati se). Između rječnika samo u Vukovu, gdje stoji:* Pripovijedaju, da se u Hercegovini milaju na Božić s česnicom, t. j. uzmu dvojica česnicu pa je okreću među sobom i pita jedan drugoga: „milam li se?“ (t. j. pomila li se iza česnice). Onaj mu odgovori: „milaš malo“. A onaj prvi onda reče: „sad malo, a do godine ni malo“ (t. j. da rodi žito dobro i da tako velika bude česnica, da se ni malo ne pomila iza ńe). — *Isto značeńe vaľada je i u primjeru:* Maňih *(t. j. pušaka)* je tolika množ, da ni ostalo kuće ni zvonika, ki mila ni malo. H. Lucić 271. — *Sva je prilika, da se glagol* milati se *danas više nigdje u narodu ne govori, jer ono, što Vuk piše, po svoj prilici već u ńegovo vrijeme nije bilo u običaju (ispor. Vukove riječi:* Pripovijedaju, da . . . .). *Ali sam običaj, što ga Vuk opisuje, još je i danas dobro poznat u Staroj Srbiji, kako se vidi iz knige I. S. Jastrebova* Обычаи и пѣсни турецкихъ Сербовъ. С. Петербургъ 1886. *str.* 41., *gdje se kaže, da se na badńe veče domaćin sakrije za priređene kolače i pita ukućane triput: „Vidite li vi mene?“ A oni mu odgovaraju: „Ove te godine malo vidimo, a do godine da te ni malo ne možemo videti“ i s tijem izričù žeľu, da bi do godine toliko bilo žita, da se iza velikoga mnoštva kolača ne uzmogne domaćin vidjeti.*

2. MÌLATI SE, mîlâm se, *impf. isto što milovati se, ljubiti se. Govori se u Lici.* Da, vas dvoje vavije mile lale, vavije se milate. J. Bogdanović.

MILATIĆ, *m. prezime izvedeno od imena* Milat. Mon. ragus. 2, 30. 111.

MILATKO, *m. ime od mila izvedeno od* Milat. *Potvrda mu ima samo iz* XIV *vijeka:* Svetostef. hris. 34. Deč. hris. 5. 40. *Zabilježeno je i u jednoj ispravi cara Stjepana i iz ńe je ušlo u Daničićev rječnik* (Milatьko).

MILATKOVIĆ, *m.*

a) prezime zabilježeno XIV *vijeka.* K. Jireček spom. 101.

b) selo u Srbiji u okrugu rudničkom. S. Koturović 445. — *Pišu ga i* Milatkovići *(m. pl.).* Etnogr. zborn. 6, 599.

MÌLATOVAC, Milatôvca, *m. dva sela u Srbiji, jedno u okrugu kragujevačkom, drugo u požarevačkom.* S. Koturović 445.

MÌLATOVE DRÀGE, *f. pl. seoce u Dalmaciji u kotaru splętskom.* A. Mašek 137.

MÌLATOVICA, *f. geogr. ime. a) selo u Hercegovini.* Etnogr. zborn. 5, 64. *U knizi* Popis žit. bos. i herc. *nema toga sela.* — *b) voda u Srbiji u okrugu biogradskom.* M. Đ. Milićević knež. srb. 61. *Biće krivo zabilježen akc.* Milàtovica. Glasnik 43, 340.

MÌLATOVIĆ, *m. prezime. U rječniku Daničićevu s potvrdama iz* XIV *i* XV *vijeka. Druge potvrde donose:* Lj. Stojanović spom. 185., zap. i natp. 3, 2. T. Smičiklas spom. 259. Šem. pakr. (1898) 26.

MÌLATOVIĆI, *m. pl. topogr. ime. a) dva zaseoka u Bosni u okružju sarajevskom.* Popis žit. bos. i herc. 22. 62. — *b) mjestance u Dalmaciji u kotaru kotorskom.* A. Mašek 33. — *c) selo u Srbiji u okrugu rudničkom.* S. Koturović 445.

MÌLAVA, *f.*

a) ime od mila mjesto Milosava. I. Pavlović (‚Milava‘). *Zabilježeno je i prije našega vremena:* S. Novaković pom. 78.

b) ime kravi. F. Kurelac dom. živ. 25. Zborn. za nar. živ. 1, 310 *(za Bosnu i Herc.).*, 9, 109 *(za Poljica).* Đ. Hirc *(za selo Berkasovo u Srijemu). To je značeńe i u primjeru:* A ona mu

dala posisaće, koštono ga i milava dava svom mļekoti za sirova tega. Osvetn. 6, 29.

c) Milava, predio u bos. Krajini u Potkozarju. M. Ružičić.

MILAVAC, Milavca, *m. brdo u Srbiji.* Etnogr. zborn. 8, 498.

MILAVČIĆ, *m. selo u Srbiji u okrugu kragujevačkom.* S. Koturović 445.

MILAVER, *m. ime (tamna postaća) sluzi dužda mletačkoga.* Hrv. nar. pjes. 1, 585.

MILAVICE, *f. pl. zaselak u Bosni u okružju sarajevskom.* Popis žit. bos. i herc. 72.

MILAVIĆ, *m. prezime po materi Milavi u Poļicima:* Statut poļ. 311. *I danas:* Zborn. za nar. živ. 8, 188.

MÌLAVIĆI, *m. pl. dva sela u Hercegovini.* Popis žit. bos. i herc. 502. 556.

MILAVKA, *f. ime kravi.* F. Kurelac dom. živ. 25. — *Ispor.* milava *pod b.*

MÎLÂ VÒDA, *f.* vrelo u selu Popini *(u Lici).* J. Bogdanović.

MILBRAT, *m. vidi* Miobrat.

MÎLČA *(biće takav akc.), m. muško ime od mila kao i* Milan. Svetostef. hris. 34. D. Avramović 224. S. Novaković pom. 80 *(ovdje se ne razabira je li muško ili žensko ime).*

1. MÎLČE, *vidi* 1 Milac *pod b.*

2. MILČE, *m. muško ime od mila kao i* Milan. *Potvrda se nalazi samo u lat. spomeniku* XIV *vijeka:* Nulla persona debeat receptare . . . Milce famulum Miloslavi caligeri. Mon. ragus. 1, 199. *Ovo se ime u starini sklańalo: gen.* Milčeta, *dat.* Milčetu *i t. d.*

MILČÉKA *(tako je zabiļežen akc.) f.* čuje se u Lici kao nom. augm. od Milka. V. Arsenijević.

MÌLČETIĆ *(s takvijem se akc. izgovara), m. prezime u naše vrijeme.* Imenik (1906) 442. *Prezime je ovo izvedeno ili od imena* 2 Milče *ili od* Milčeta *(gen.* Milčete *i t. d.), kojemu nema potvrde.*

MILČEVA KOŠARIŠTA, *n. pl. nekakvo mjesto u staroj srpskoj državi zapisato u ispravi* XIV *vijeka i otud u Daničićevu rječniku.*

MILČEVIĆ, *m. prezime izvedeno od imena* Milac *(upravo od pridjeva* Milčev). Mon. ragus. 2, 89. Etnogr. zborn. 6, 324. — *Vidi* Miočević.

MÎLČIĆ *(s takvijem se akc. govori), m. prezime izvedeno ili od imena* Milac *ili od* Milča. Deč. hris. 10. 15. Mon. croat. 69. 134 *(iz* XV *vijeka).* R. Lopašić urb. 114. 223 *(iz* XVI *i* XVII *v.).* Drž. kalend. (1905) 296. Imenik (1906) 442.

MÌLČIKA *(tako je zabiļežen akc.), f. ime od mila mjesto* Milica. *(U Lici).* J. Bogdanović.

MÌLČIN, *m. ime od mila kao i* Milan. *U rječniku Daničićevu s potvrdom iz* XIV *vijeka. Potvrda je i u* Deč. hris. 14. 51. *Služi i kao prezime:* R. Lopašić urb. 223 *(iz* XVII *vijeka). Govori se i danas u Lici (s naznačenijem akc.).* J. Bogdanović.

MÌLČINAC, Milčînca, *m. prezime u Vrańskoj Pčinji.* Etnogr. zborn. 5, 185.

MÌLČINOVIĆ, *m. prezime.* Mon. croat. 280 *(iz* XVI *vijeka).* Imenik (1906) 442.

MÌLČINOVIĆI, *m. pl. zaselak u Hrvatskoj u županiji zagrebačkoj.* Razdjeļ. hrv. i slav. 33.

MILČUJ, *m. ime od mila kao i Milan. Samo u* Deč. hris. 17. 85 *(na prvom je mjestu zapisato* -ju- *mjesto* -u-).

MÌLČUKA *(tako je zabiļežen akc.), f.* ime od mila mjesto Milica *(u Lici).* J. Bogdanović.

MÎLČ, *m.* Najglavnije mjesto na jednom čitluku, t. j. đe su kuće upravo đe je temeļ, zove se u Bosni i Hercegovini mîlć. V. Ļešević. U svakom selu ima dvorova ili dvorišta ili avlija, koji su mahom ograđeni ogradama . . . . Izgleda, da se nazvańe ‚dvor' u ovome smislu sada nigde neposredno ne upotrebļava . . . . U brdima crnogorskim kažu za dvor sada: m i l ć. Etnogr. zborn. 4, c. — *Vidi* milać, milće, miļak, miļć.

MÎLĆE, mîlćeta *(biće takav akc.), n.* Ono zemļište, na kome je kuća, zove se milće (u Hercegovini). Etnogr. zborn. 5, 696. Danas u južnoj Hercegovini imaju dva oblika svojine: privatna svojina i seoske zajednice. U privatnu svojinu dolazi a k a r ili m i ļ ć e, u što se računa kuća, sve zgrade za ļude i stoku, pojata s gumnom, vrt, bašča, voćńak, vinograd, voda . . . . 5, 1123. — *Vidi* milć.

MILDRAG, *m. vidi* Miodrag.

MILDRUG, MILDRUŽIĆ, *m. vidi* Miodrug Miodružić.

1. MÍLE, *m. ime od mila kao i Milan. Između rječnika u Daničićevu s potvrdama iz* XIV *vijeka. Druge su potvrde (sve samo za nom. sing.):* Svetostef. hris. 29. Deč. hris. 14. 51. D. Avramović 205. Rat 135. V. Arsenijević *(s naznačenijem akc. i s dodatkom, da se govori u Lici).* — *U staro je doba gen. bio* Mileta, *dat.* Miletu *i t. d., a danas je u južnom govoru gen.* Mila, *dat.* Milu *i t. d. Pored toga se čuje u narodu i gen.* Mile, *dat.* Mili, *akuz.* Milu. *Tako imamo na pr. gen.* Mile. Nar. pjes. marjan. 23., *dat.* Mili. 19. 92., *akuz.* Milu. Osvetn. 2, 18. — *Ima potvrda u pjesmama, da se istome čovjeku veli* Mile, *kojemu se veli i* Miloš *ili* Milovan *ili* Milutin. *Tako je* Mile = Miloš: Pjev. crn. 6b. Osvetn. 3, 100. 101. Mile = Milovan. Nar. pjes. marjan. 19. Mile = Milutin. Osvetn. 2, 22. 28. *Biće pogrješka, što se istome čovjeku veli* Mile, *kojemu se (u istoj pjesmi) veli i* Mirko: Nar. pjes. vuk 5 (1865), 364.

2. MILE, *f. žensko ime. Potvrda ima samo za vok., i to u dva pisca, od kojih jedan uzima* Mile *za isto žensko, kojemu u istoj pjesmi veli i* Milica, *a drugi ima* Mile *kao vok. za žensko, kojemu u nom. veli* Mila. Ah Mile, Milice, začni ve ku pjesan. N. Naļešković 1, 240. Nu Mile, začni ti. 241. Muč, Mile, ne cvijeli. D. Zlatarić 45b *(vidi primjer s iste strane u istoga pisca kod* 1 Mila *pod a).*

3. MILE, *selo u Bosni u okružju travničkom.* Popis žit. bos. i herc. 436. — *Ne razabira se, je li ovo neutr. sing. ili je fem. plur.*

4. MÌLE, mileta, *n. Samo u Vukovu rječniku, gdje se kaže, da je isto što i* miule *(vidi tamo), i da se govori u Crnoj Gori.* — *Ispor.* milet.

MILECE, *muško ime zabiļeženo u ispravi* XIV *vijeka i otud u Daničićevu rječniku. Po svoj prilici je* Milece *mjesto* Miletce (Miletьce) *od* Mileta, *a po obliku je to riječ srednjega roda.*

MILEČEVIĆ, *m. prezime zabiļeženo* XV *vijeka, a izvedeno od imena* Mileč, *kojemu nema potvrde.* K. Jireček spom. 78.

MILEČIĆ, *m. prezime izvedeno od istoga imena, od kojega i* Milečević. Mon. croat. 161. 182 *(iz svršetka* XV *vijeka i iz početka* XVI).

MILEDUH, *m. biļka, koja se zove i* miloduh *(vidi tamo). Samo u primjeru (iz nar. pjesme slavonske):* Kako bi ga jadna otrovala, kad bi

ńemu svoje srce dala i pod ńoga mekano sterala: mileduva, da ga dobro čuva, dragoļuba, da mu budem ļuba. Zborn. za nar. živ 7, 89.

MILEJ, *m. ime od mila kao i* Milan. *Samo u jednome spomeniku* XIV *vijeka, u kojemu upravo piše* Милѣи. Deč. hris. 6. 73.

MILE(J)IĆ, *m. prezime zabiļeženo u kajkavskoj ispravi na početku* XVIII *vijeka, a izvedeno od imena* Milej. R. Lopašić spom. 3, 256 (‚Mileichu', *dat.).*

MILEJE, *f. pl. ime (vaļada grčko) nekome svetogorskom manastiru zapisato u spomenicima* XIII *vijeka i otud u Daničićevu rječniku.*

MILEJEVIĆ, *n. prezime zapisato prije našega vremena izvedeno od imena* Milej. T. Smičiklas spom. 253 *(griješkom* Milejović *kao i* Mihaļović *u istoj knjizi; vidi kod* Mihaļević).

MILEK, *m. prezime zabiļeženo u ńem. ispravi* XVII vijeka (‚Milläckh'). R. Lopašić spom. 2. 112. *I u naše vrijeme:* Rad jug. akad. 82, 100. — Milek *je upravo ime od mila kao i* Milan *pa je uzeto za prezime.*

MÌLEKIĆ *(s takvijem se akc. govori), m. prezime u naše vrijeme u Srba.* Rat 97. 353. Šem. pakr. (1898) 26. Drž. kalend. (1905) 293. Imenik (1906) 442.

MÌLEKIĆI, *m. pl. zaselak u Bosni u okružju travničkom.* Popis žit. bos. i herc. 448.

MÌLEKOVIĆ, *m. prezime.* Šem. pakr. (1898) 26. Imenik (1906) 442. *Zabiļeženo je i prije našega vremena.* Mon. croat 267 (*iz* XVI *vijeka).*

MILEKOVO SELO, *n. selo u Hrvatskoj u županiji zagrebačkoj.* Razdjeļ. hrv. i slav. 41.

1. MÌLEN, *m. ime od mila kao i Milan. U rječniku Vukovu.* Rat 343. 363. *Ima mu potvrda i prije našega vremena:* Deč. hris. 8. 24. 91. Mon. ragus. 1, 63. 71. Glasnik II, 3, 204. T. Smičiklas spom. 276. Ļ. Stojanović zap. i natp. 3, 1.

2. MÌLEN, *adj. isto što mio. U Vukovu rječniku, gdje ima samo određeni oblik* mileni *te se kaže, da je isto što* mio *i dodaje se primjer iz nekakve nar. pjesme:* I Vukovu milenu ļubovcu. *Primjera ima samo iz nar. pjesama.* Čuj me dobro, moj mileni sine! Nar. pjes. vuk 5 (1865) 10. Ček' me, majko milena. Nar. pjes. herc. vuk 269. Kad te v tancu vidim, mileni cvete moj, sam sebi se čudim, da sam ja sluga tvoj *(govori momak djevojci).* Nar. pjes. istr. 2, 134. — *Ovamo će ići i primjer:* Oj devojko, oj milena, sedi meni kraj kolena. Nar. pjes. vuk 1, 419 *(štampano* Milena, *shvaćeno je dakle kao žensko ime, koje tako glasi; ali nije nužno tako uzimati).*

MÌLENA, *f. žensko ime od mila mjesto* Milosava. *U rječniku Vukovu.*

MÌLÊNČICA *(tako je zabiļežen akc.), f. dem. od* Milenka. *U Lici.* J. Bogdanović.

MILENICA, *f. mila, draga. Samo u primjeru:* Višńi Bože, podaj srcu mome, mome srcu moju milenicu *(govori momak za svoju dragu).* Nar. pjes. vila (1868) 624.

MÌLENIĆ, *m. prezime u naše vrijeme.* Rat 106. 353. Etnogr. zborn. 5, 808. 1070.

MILENIJA, *f. žensko ime od mila kao i Milena.* D. Avramović 197. 242.

MÌLÊNKA, *f.*

a) žensko ime od mila kao i Milena. Ļ. Stojanović hris. 180.

b) ime kravi. F. Kurelac dom. živ. 25. *Govori se u Lici, gdje je akc.* milênka. V. Arsenijević. J. Bogdanović. Zborn. za nar. živ. 5, 144., *u Turskoj Hrvatskoj.* Zborn. za nar. živ. 6, 97.

MILENKAŠEV, *m. prezime izvedeno od imena* Milenkaš, *kojemu nema potvrde.* Etnogr. zborn. 5, 323.

MÌLÊNKO *(ili* Milénko), *m. ime od mila kao i Milan. U rječniku Vukovu.* Zaprosi mladi Milenko lijepu Jane u majke. Nar. pjes. vuk 1, 309. Ugleda majka Milenka. 311. — *Ima mu potvrda i odavno prije našega vremena:* Deč. hris. 47.

MÌLÊNKOVAC, Milênkôvca *(ili* Milénkovac, Milénkôvca), *m.*

a) prezime u južnoj Srbiji. Etnogr. zborn. 5, 168., 6, 178.

b) planina u Srbiji u okrugu jagodinskom. Glasnik 61, 129.

MÌLÊNKOVIĆ *(ili* Milénković), *m. prezime.* D. Avramović 192. 198. Drž kalend. (1905) 293. *Ima mu potvrda i prije našega vremena:* T. Smičiklas 269.

MÌLENOVIĆ, *m. prezime.* D. Avramović 193. Drž. kalend. (1905) 293. *Ima mu potvrda i prije našega vremena:* Deč. hris. 8 *(na str. 75 istom čovjeku piše se prezime* Milênovićь, *t. j.* Miļonović). T. Smičiklas spom. 76. 218.

MÌLEŠ, *m.*

a) ime od mila kao i Milan. U rječniku Vukovu i u Daničićevu (u ovome drugom s potvrdama iz XIV *vijeka). Druge su potvrde:* Deč. hris. 24. 43. R. Lopašić spom. 1, 255 *(iz svršetka* XVI *vijeka).* Ļ. Stojanović zap. i natp. 1, 315 *(iz* XVII *vijeka). Upotrebļava se i u Lici.* J. Bogdanović.

b) ime jarcu. F. Kurelac dom. živ. 38.

MILEŠA, *m. i f.*

a) muško ime od mila kao i Milan. U rječniku Daničićevu s potvrdom iz XIV *vijeka. Potvrda se nalazi još u* Deč. hris. 12. 34.

b) im kozi. F. Kurelac dom. živ. 38. *Govori se u Lici.* J. Bogdanović *(koji bilježi akc.* mîleša). Zborn. za nar. živ. i ob. 5, 139.

c) ime kobili. D. Hirc *(zabiļežio za selo Bastaje u Slavoniji).*

MÌLEŠEVA *(ili* Milèšova), *f. manastir sa crkvom u Novom Pazaru. U rječniku Vukovu i u Daničićevu (u ovome s potvrdama iz* XIII *vijeka i dalje). Druge su potvrde:* Ļ. Stojanović zap. i natp. 1, 221. 308 *(iz* XVI *i* XVII *vijeka).* Rad jug. ak. 1, 179 *(u rukopisu iz prve polovine* XIX *vijeka).* Etnogr. zborn. 4, 257. 298. 336. — *Pored* Mileševa *govori se i* Mileševo, Miloševa, Miļeševa, Miļeševka.

MILEŠEVA BARA, *f. nekakvo mjesto u staroj srpskoj državi zabiļeženo u ispravi* XIV *vijeka i otud u Daničićevu rječniku.*

MILEŠEVAC, Mileševca, *m.*

a) prezime zabiļeženo XVII *vijeka.* Ļ. Stojanović zap. i natp. 1, 334.

b) nekad gradić u Novom Pazaru, danas u razvalinama. Etnogr. zborn. 4, 303.

MILEŠEVIĆ, *m. prezime.* Glasnik II, 1, 25. Šem. pakr. (1898) 26. Nar. pjes. vuk 8, 269.

MILEŠEVIĆI, *m. pl. dva zaseoka u Bosni u okružju bihaćkom.* Popis žit. bos. i herc. 244. 252.

MILEŠEVINA, *f. biļka.* Ligustrum vulgare. B. Šulek im. *U Popovićevu rječn.* Rainweide.

MILEŠEVO, *n. selo u Novom Pazaru.* F. Jukić zemļ. 60. *Spomíne se i prije našega vremena.* Manastir u Mileševu. A. Kačić korab. 425. Norini 37. Mileševo *se piše ime manastiru, koji se zove i* Mileševa *(vidi tamo).* Etnogr. zborn. 4, 303.

MILEŠEVSKI, *adj. što pripada Mileševi (ili Mileševu). U rječniku Daničićevu s potvrdama iz* XV *vijeka.* Mileševskyj *(t. j. iguman)* Gavrilь *(iz* XIV *vijeka).* Ļ. Stojanović hris. 24.

MILEŠIĆ, *m.*

a) prezime prije našega vremena. Deč. hris. 28. 50. K. Jireček rom. 3, 43 *(iz* XIV *vijeka). — Ovamo ide i primjer:* Bara *(t. j. Barbara)* Milešićka *(iz* XVI *vijeka).* Mon. croat. 277.

b) selo u Bosni u okružju tuzlanskom. Popis žit. bos. i herc. 282.

MILEŠIĆI, *m. pl. a) mjestance u Dalmaciji u kotaru makarskom (piše se i* Milišići). A. Mašek 71. — *b) zaselak u Hercegovini.* Popis žit. bos. i herc. 532.

MILEŠINA, *f. selo u Dalmaciji u kotaru spļetskom (piše se i plur.* Milešine). A. Mašek 125.

MILEŠKO, *m. ime od mila kao i Milan zabiļeženo* XVII *vijeka.* Ļ. Stojanović zap. i natp. 1, 356.

MÌLET, *m. vjera, narod. Iz tur. (arap)* millét *(vjera, vjerska zajednica, narod s obzirom na vjeru). Između rječnika samo u Vukovu* (mnogo djece, eine Menge Kinder, suboles *s naznakom, da se govori u Risnu). Značeńu, što ga je Vuk zabiļežio, nema od drukud potvrde. — Vidi* 4 mile, minle.

a) vjera, zakon. U ńih nema nikakva vjenčańa, no pogodbu nekakvu učine, ka da kravu na poli predaju . . . . Hvala Bogu, pasjega mileta! . . . zakon mu je, što mu srce žudi, što no žudi, u koran ne piše. P. Petrović gor. vijen. 70.

b) narod. Makar bilo od kojeg mileta, sve se diglo k carevu barjaku. Nar. pjes. magaz. (1863) 81. Jer stid me je od sve sedam kraļa, i sram me je od mileta moga (*govori turski car).* Osvetn. 3, 63. Da smo mi Turci naobaška bez ikakva drugoga mileta Nar. prip. vrč. 55.

1. MÌLETA, *m.*

a) ime muško od mila kao i Milan. U rječniku Vukovu i u Daničićevu (u ovome drugom sa potvrdom iz svršetka XIV *vijeka). Druge su potvrde:* Deč. hris. 43. 69. K. Jireček spom. 37 *(lat. isprava iz* XIV *vijeka).* Ļ. Stojanović zap. i natp. 1, 401 *(iz* XVII *vijeka).* T. Smičiklas spom. 214. Pjev. crn. 39b. Nar. pjes. vuk 1, 557.

b) ime volu. U selu Berkasovu u Srijemu. D. Hirc.

2. MILETA, *f. mjesto u Srbiji u okrugu kragujevačkom.* Sr. nov. 1868, 257.

MILETAĆIĆ, *m. prezime u Srbiji izvedeno od imena* Miletač, *kojemu nema potvrde.* Etnogr. zborn. 6, 320.

MILETANIĆ, *m. prezime izvedeno od imena* Miletan, *kojemu nema potvrde.* Rat 109.

MILÈTÂŠ, Miletáša, *m. ime augm. od* Mileta. *U Lici.* V. Arsenijević. J. Bogdanović.

MÌLETIĆ, *m. veoma obično prezime u Hrvata i u Srba u naše vrijeme. Ima mu potvrda i prije našega vremena:* Deč. hris. 22. 55. K. Jireček spom. 72. 81 *(iz* XV *vijeka).* Mon. croat. 206 *(iz* XVI *vijeka).* A. Kačić korab. 493.

MÌLETIĆI, *m. pl. nekoliko sela i zaselaka u Bosni u različnijem okružjima.* Popis žit. bos. i herc. 640.

MILETIN, *m.*

a) ime od mila kao i Milan. Deč. hris. 10. 77. — *Danas služi kao prezime.* Šem. mitr. (1900) 127.

b) Milètīn, Miletína, *m. izvor u Dalmaciji kod Siňa.* Vuk rječn. Pak ću poslat do dva moja sina, da mi odu do bijela Siňa i donesu vode Miletina; kada dojdu na Miletin vodu, pogubi i(*h*) Baraković-Ibro. Nar. pjes. vuk 3, 549.

MÌLETINA, *f. nekakva utrina u Srbiji u okrugu podrinskom.* Ļ. Stojanović.

MILETINAC, Miletinca, *m. prezime u naše vrijeme.* Šem. pakr. (1898) 26.

MÌLETINA VÒDA, *f. nekakva voda u Crnoj Gori (ili u Hercegovini?).* Dok na vodu došli Miletinu. Ogled. sr. 107. Dovede ih vodi Miletinoj. 109.

MILETIN DOL, *m. neko mjesto u staroj srpskoj državi.* U gor'ńe čelo Miletina dola. Svetostef. hris. 13.

MILETINE, *f. pl. zaselak u Bosni u okružju sarajevskom.* Popis žit. bos. i herc. 14.

MILETKO, *m. ime od mila kao i Milan.* Deč. hris. 46. 74.

MILETKOVIĆ, *m. selo u Bosni u okružju sarajevskom.* Popis žit. bos. i herc. 28. *Piše se i plur.* Miletkovići. Etnogr. zborn. 5, 654.

MILETŃAK, *m. brdo u Dalmaciji u kotaru makarskom.* A. Mašek 68.

MILETOVIĆI, *m. pl. zaselak u Bosni u okružju sarajevskom.* Popis žit. bos. i herc. 16.

MILÈUSNIĆ *(s takvijem se akc. govori), m. prezime u Hrvatskoj, osobito u Lici.* T. Boca 15. Imenik (1906) 442. *Zabiļeženo je i prije našega vremena.* R. Lopašić spom. 3, 343 *(iz* XVIII *vijeka). — Nema sumńe, da je* Mileusnić *(t. j.* Mileustnić) *složeno ime od pridjeva* mio (mil) *i od imenice* usta; *ali je tamno, zašto mjesto očekivanoga* -o- *stoji* -e-. *Ispor.* bjeleusna, bjeleusnast, Milousnić. *Vidi i riječ, koja sad dolazi.*

MILEUSTAN, *upravo pridjev, ali kao da je imenica (muško ime) u jedinoj potvrdi te riječi.* S. Novaković pom. 81 *(gdje upravo stoji akuz.* Mileustna). *Vidi i riječ, koja je pred ovom.*

MILEVA, *f.*

a) žensko ime od mila mjesto Milosava. *U rječniku Vukovu, gdje je akc. zabiļežen* Mileva; *ali po Srijemu i po gdjekojim krajevima Hrvatske govori se* Miléva. N. Simić nast. vjesn. 8, 108. *Isti taj akc. postavļa za Orahovicu u Slavoniji* S. Ivšić. *Potvrde ovome imenu donose još* D. Avramović 205. *i* S. Novaković pom. 79.

b) mileva *(biće takav akc.), ime kravi.* F. Kurelac dom. živ. 25.

MILEVČE, Milevčeta, *n. žensko ime. Vidi kod* Mevče.

MÌLEVIĆ *(biće takav akc.), m. prezime u Srbiji izvedeno od ženskoga imena* Mileva. Etnogr. zborn. 6, 820.

MÌLÊVKA *(biće takav akc.), f.*

a) žensko ime od mila u Srbiji. Glasnik 49, 100.

b) ime kravi. F. Kurelac dom. živ. 25.

MILEZIJA, *f. vrsta, rod. Govori se u Istri, gdje je akc.* milèzija. D. Nemanić (1884) 55.,

koji bilježi lat. značenje genus. — *Riječ tamna postaña; da nije iz kojega tal. narječja?*

MILGOST, *m. vidi* Miogost.

1. MĬLICA, *f.*

a) žensko ime od mila mjesto Milosava. *U rječniku Vukovu i u Daničićevu (u ovome drugom s potvrdama iz* XIV *vijeka). Druge su potvrde iz starine:* Mon. ragus. 1, 151. H Lucić 284. 289. — *U vok. je obično* Milice: N. Nałeśković 1, 240. Nar. pjes. bog. 11. Nar. pjes. vuk 2, 260. 289., *ali ima potvrda i za vok.* Milica: N. Nałeśković 1, 243. 257. — Milica *se veli istoj djevojci, kojoj se veli i* Milojka: Al' oto ti Turak' jańičara pa besjede Milojki čobanki: Oj Milice, draga čobanice! Nar. pjes. marjan. 128. *Pogrješka će biti u Voltigijinu rječniku, gdje se veli, da je* Milica *isto što* Marica, *t. j.* Marija.

b) milica *je milo žensko. Samo u ova dva primjera:* Da se kojagod milica u koga *(t. j. u ďaka)* ne zamiluje. A. Kanižlić kam. 223. Aj milice, mila majko moja! Nar. pjes. istr. 1, 12.

c) milica, *ime kravi.* F. Kurelac dom. živ. 61.

2. MILICA, *f. brdo u Crnoj Gori (upravo brdski vijenac), koje se arnautski zove* Milec. *Ispor.* . . . . Milec, koji Srbi zovu Milica i tvrde, da je arbanaško ime srpskog porekla. Etnogr. zborn. 8, 83.

3. MILICA, *f. bot. ime. a) biljka* Bellis perennis *(u Istri).* B. Šulek im. — *b) visoka trava na livadi (u hrv. Zagorju).* B. Šulek im. — *c) u Popovićevu rječniku.* milica, Gänseblume.

MÌLÎCIJA *(ili* milicija), *f. zemlja, u kojoj sjede militarci, t. j. graničari, krajišnici. Iz ńem.* Miliz *(a ovo iz franc.* milice). *U rječniku Vukovu* (die Miliz [Gegend], terra militum). U vojvodstvu zovu draživaške po miliciji vrajtove, a po paoriji birove i pandure. Vuk rječn. s. v. draživaška.

MILIČ, *m. vidi* Milig.

MILIČÁNAC, Miličánca *(biće takav akc.), m. čovjek iz sela* Miličinice *(vidi tamo); služi kao prezime.* Glasnik II, 1, 200. Etnogr. zborn. 8, 796.

MILIČANI, *m. pl. selo u Hrvatskoj u županiji bjelovarsko-križevačkoj.* Razdjel. hrv. i slav. 61.

MILIČANIĆ, *m. prezime u Srbiji.* Drž. kalend. (1905) 294.

MILIČANSKI, *adj. što pripada selu* Miličinici *(vidi tamo).* Miličanska opština. S. Koturović 445.

MILIČE, *n. biljka, koja se zove i* milogled, Sanicula Europaea. J. Pančić flora beogr.[3] 501. S. Petrović 151.

MILIČÉKA *(tako je zabilježen akc.), ime augm. od* Milica. *U Lici.* J. Bogdanović.

MILIČEVAC, Miličevca, *m. potok u Slavoniji kod sela Doľana (blizu Daruvara).* Šem. pakr. (1898) 49. *Možda je -č- griješkom zapisato mjesto -ć-.*

MILIČEVIĆ, *m. prezime, koje se tako (t. j. sa -č- mjesto sa -ć-) nalazi katkad zapisato, kao da je izvedeno od imena* Milič, *kojemu nema potvrde.* Glasnik II, 1, 94. Šem. mitr. (1900) 215. Drž. kalend. (1905) 294. Imenik (1906) 442. Bošńak (1908) 126. *Po svoj prilici bilo bi bolje, ako ne svuda, a ono u većini slučajeva pisati -ć-. — I jedan zaselak u Bosni u okružju tuzlanskom piše se* Miličević. Popis žit. bos. i herc. 340.

MILIČEVIĆI, *m. pl. zaselak u Bosni u kotaru tuzlanskom.* Popis žit. bos. i herc. 354. *Po svoj prilici bolje bi bilo pisati -ć-.*

MILIČEVINA, *f. zaselak u Hercegovini.* Popis žit. bos. i herc. 500. — *Možda bi bolje bilo pisati -ć-.*

MILIČEVKA, *f. nekakva livada kod Koprivnice u Hrv.* D. Hirc. — *Možda bi bolje bilo pisati -ć-.*

MĬLIČICA, *f.*

a) žensko ime, dem. od Milica. *U rječniku Vukovu.*

b) u pjesmi nekakva planina (koje možda i nema). Miličice, visoka planino, sa tebe se širok jarak vidi. Nar. pjes. vila (1868) 645.

MĬLIČIĆ, *m. prezime izvedeno od ženskoga imena Milica (prezime po materi Milici).* Schem bosn. (1864) 17. Rat 352. Šem. pakr. (1898) 27. Drž. kalend. (1905) 294. — *Zabilježeno je i prije našega vremena:* Mon. croat. 280 (‚milichich' *iz* XVI *vijeka).* Arkiv za pov. jug. 2, 315 (‚Milichich'). R. Lopašić urb. 275. T. Smičiklas spom. 143 (‚Milicsich').

MĬLIČIĆI, *m. pl. zaselak u Bosni u okružju travničkom.* Popis žit. bos. i herc. 440. — *To je ime zabilježeno i prije našega vremena, a izdavač veli, da je nekakvo mjesto u Srijemu.* S. Novaković pom. 138.

MĬLIČIN, *adj. što pripada Milici.* Tri rođena brata Miličina. Nar. pjes. vuk 2, 202.

MILIČINICA, *f. selo u Srbiji u okrugu valjevskom.* S. Koturović 445. *Zabilježeno je i prije našega vremena:* L. Stojanović zap. i natp. 2, 305.

MĬLIČINO ŌKO, *n.* naziv uzorka pri tkańu na zijev. J. Belović-Bern. 79 (supl.). (Platno) može biti tkano u zijev, t. j. u ńega utkana stara gobelinska tehnika od XV—XVI stoljeća; ta je šarena i u vrlo krasnim šarama i uzorcima, koji se zovu zrcala, rezane ruže, pijetlove ruže, Miličino oko i t. d. 121 (supl.).

MILIČKOVIĆ, *m. prezime izvedeno od imena* Miličko, *kojemu nema potvrde.* Šem. pakr. (1898) 27. Drž. kalend. (1905) 294.

MILIČNA, *f. ime od mila kao i Milica.* Sfu slatkost skusih f uzi, Milična kad me obuzi. P. Zoranić 58.

MÌLIĆ, *m.*

a) ime od mila kao i Milan. U rječniku Vukovu. Druge su potvrde: Nar. pjes. vuk 2, 535. 3, 355. D. Avramović 186. 234. Rat 173. 326. *Ima potvrda i prije našega vremena:* Mon. ragus. 2, 246. F. Lukarević 107. Glasnik II, 3, 75. S. Novaković pom. 79.

b) prezime. D. Avramović 209. 233. Šem. mitr. (1878) 39. Rat 83. 394. Šem. pakr. (1898) 27. Drž. kalend. (1905) 294. Imenik (1906) 442. J. Bogdanović *(potvrđuje to prezime za Liku i bilježi akc.* Milić). — *Ima mu potvrda i prije našega vremena:* Statut kast. 201 *(iz* XVII *vijeka).*

c) selo u Bosni u okružju tuzlanskom. Popis žit. bos. i herc. 292.

d) miliću moj! govori se uz riječ kao: brate dragoviću! U Lici. V. Arsenijević.

MILIĆA, *f. žensko ime od mila kao i Milica.* S. Novaković pom. 79 *(gdje je zabilježen akuz.* Miliću).

MILIĆÁNAC *(biće takav akc.), m. prezime u Srbiji.* Etnogr. zborn. 6, 619.

MILIĆANIN, *m. prezime u Srbiji.* Rat 362.

MILIĆÀRAC *(biće takav akc.), m. prezime u Srbiji.* Etnogr. zborn. 6, 320.

MILIĆEV, *m. prezime u naše vrijeme.* Šem. mitr. (1900) 269.

MÌLIĆEVAC, Milićêvca, *m. prezime u Srbiji.* Etnogr. zborn. 5, 301. 6, 381.

MÌLIĆÊVCI, Milićevâcâ, *m. pl. selo u Srbiji u okrugu rudničkom.* S. Koturović 445.

MÌLIĆEVIĆ, *m. prezime u naše vrijeme izvedeno od imena* Milić. D. Avramović 232. Schem. spal. (1862) 13. Schem. bosn. (1864) 40. 68. Drž. kalend. (1905) 294. *Ispor.* Miličević.

MILIĆEVKA, *f. mjesto u Srbiji u okrugu kruševačkom.* Ńiva kod Milićevke. Sr. nov. 1861, 762.

MÌLIĆI, Mîlîćâ, *m. pl. togogr. ime. a) nekoliko sela i zaselaka u Bosni i Hercegovini u različnijem okružjima.* Popis žit. bos. i herc. 640. — *b)* Milići *Dońi i Gorńi, dva mjestanca u Dalmaciji u kotaru spļetskom.* A. Mašek 132. — *c) selo u Srbiji u okrugu rudničkom.* S. Koturović 445.

MILIĆKA RIJEKA, *f. zaselak u Bosni u okružju sarajevskom.* Popis žit. bos. i herc. 60.

MILIDRAGOVIĆ, *m. prezime izvedeno od imena* Milidrag, *kojemu nema potvrde (ali ispor.* Milodrag, Miodrag). D. Avramović 186.

MILIG, *m. ime jamačno krivo zapisato (možda mjesto* Milič). S. Novaković pom. 79 *(gdje upravo stoji akuz.* Miliga).

MILIGLED, *m. ime biļki. Samo u Popovićevu rječniku za ńem.* Windröschen. *Ispor.* milogled.

MILIHNA, *m. muško ime od mila kao i Milan zabiļeženo* XIV *vijeka.* K. Jireček rom. 3, 43.

MILIHNO, *m. muško ime kao i Milihna zabiļeženo prije našega vremena.* Ļ. Stojanović hris. 180 *(gdje je upravo akuz.* Milihna).

MÌLIJA, *m. i f.*

a) muško ime od mila kao i Milan. U rječniku Vukovu. Druge su potvrde: Vuk nar. pjes. 4 (1833), XIII. D. Avramović 205. 248. Rat 328. 343. *Može se potvrditi i prije našega vremena:* Ļ. Stojanović zap. i natp. 1, 242. 259 (*iz* XVI *vijeka*). S. Novaković pom. 79. T. Smičiklas spom. 177.

b) žensko ime od mila kao i Milica. U rječniku Vukovu. I prije našega vremena: S. Novaković pom. 79—80.

MILIJAN, *m. ime od mila kao i Milan.* Prisuđeno Milijanu Milutinoviću, da plati. Glasnik II, 1, 10. Iz Dubļa došao sudu Milijan i tužio. 34.

MILIJANIĆ, *m. prezime u naše vrijeme.* Rat 108 (*gdje je griješkom štampano* ‚Milinajić').

MILIJÁNOVIĆ, *m. prezime u Srbiji.* Rat 177. Etnogr. zborn. 5, 43., 6, 645. *I u Lici* (*gdje je akc. onakav, kako je postavļen*). J. Bogdanović.

MILIJAR, *m. hiļada, tisuća. Govori se u Istri, gdje je akc. u nom.* milijár, *u gen.* milijārâ. D. Nemanić (1883) 67. — *Iz tal.* migliaro, *koje se dijalektički govori mjesto književnoga* migliajo (*hiļada*).

MÌLIJÁŠ, Milijâša, *m. ime od mila kao i Milan. U rječniku Vukovu.*

MILIJÁŠEVIĆ (*tako je zabiļežen akc. za Liku*), *m. prezime.* Glasnik II, 1, 75. Drž. kalend. (1905) 293. *Nalazi se i u Lici.* J. Bogdanović.

MÌLIJEVA ŃIVA, *f. mjesto u Srbiji u srezu vračarskom.* Glasnik 19, 196. Milijeva *je pridjev od imena, kojemu je nom.* Milije, *a nema mu potvrde.*

MÌLIJEVIĆ, *m. prezime izvedeno od imena, kojemu je nom.* Milije, *a nema mu potvrde.* R. Lopašić urb. 3, 311 (*iz* XVIII *vijeka*). D. Avramović 223. 260. Drž. kalend. (1905) 293.

MÌLIJEVIĆI, *m. pl. selo u Crnoj Gori.* Glasnik 40, 18.

MÌLIJIĆ, *m. prezime u Srbiji.* Rat 168. Drž. kalend. (1905) 294.

MILÌJÔN, milijóna *ili* MILÌJÛN, milijúna (*s takvijem se akc. govori*), *m. broj* 1.000.000, *t. j. hìļada hìļâdâ. U krajevima, koji su bliže Talijanima, iz tal.* milione, *a u krajevima, koji su bliže Nijemcima, iz ńem.* Million. *Između rječnika samo u Stulićevu* (milijun, docies centena milia *s naznakom, da se nalazi u Gundulića, ali u građi za ovaj rječnik sabranoj nije se našao ni jedan primjer iz Gundulića*). *I jedan i drugi lik pišu pisci bez* -j-. Miliun godišt . . . . jesu kako trenutje od oka. B. Gradić djev. 39. Šest tisuć tisuća miliunov . . . . miļ. F. Glavinić cvit 8a. Četiri sto i pedeset milionov . . . . miļ. 8b. Koja (*t. j. božja milost*) veće vaļa nego miliuni svijeta. I. Držić 131. Da bi gospodoval . . . sto miliunih godišć. P. Radovčić način 303. Miliun i tri sta tisuć biše (*t. j. vojske*). P. Bogašinović 16. Ni do miliuna ni do najvećega broja. V. Andrijašević put 271. Jedanajest hiļada hiļada, to jest jedanajest miliona. J. Filipović, 1, 562a. Zato skupi više od miliona iliti deset stotina hiļada vojnikah. E. Pavić prosv. 1, 34. Dukat naših oko šes tisuć miliuna. B. Zuzeri 245. Projti će milion godinah. B. Leaković nauk 145. Premda bi milion ļudi i svoju krv tebi posvetili. G. Peštalić 217. Oko pet miliona duša. Vuk dan. 2, 77. Srbi daju . . . . više od miliona groša. građa 203. Nije šala milion Moskovah (*u pjesmi, koja nije narodna*). Pjev. crn. 83b. — *Vidi* miļon *i* miļun.

MILIJUNŠTINA, *f. jedan dio od onoga, što je razdiļeļeno u milijun jednakijeh dijelova. Samo u Šulekovu* rječn. zn. naz. *za ńem.* Millionteil, *tal.* milionesima parte.

MÌLIKA, *f. a) žensko ime od mila kao i Milica.* U negdašńoj hrv. krajini. V. Arsenijević (*koji biļeži akc., kako je naznačen*). *Ovo je ime* (*upravo akuz.* Miliku) *zabiļeženo i prije našega vremena, ali nije posve sigurno, da je žensko, moglo bi biti i muško.* S. Novaković pom. 79. — *b*) *ime kravi u Slavoniji oko Virovitice.* D. Hirc.

MÌLIKIĆ, *m. prezime izvedeno od ženskoga imena* Milika. Drž. kalend. (1905) 294. Etnogr. zborn. 5, 388. 6, 297 (*ovdje je zabiļežen akc.* Milikić, *vaļada krivo*). *Zapisato je i prije našega vremena.* Ļ. Stojanović zap. i natp. 2, 164.

MÌLIKINO BŘDO, *n. zaselak u Dalmaciji u kotaru kninskom.* A. Mašek 56.

MILIKŠIĆ, *m. prezime izvedeno od* (*muškoga ili ženskoga*) *imena* Milikša, *kojemu nema potvrde.* Šem. mitr. (1878) 32. Šem. pakr. (1898) 26.

MILILIĆ, *m. prezime.* Šem. pakr. (1898) 26. *Može se sumńati, je li dobro zapisato.*

MILIMETAR, milimetra, *m. jedan dio metra razdiļeļenoga u hiļadu jednakijeh dijelova, ńem.* Millimeter, *franc.* millimètre. B. Šulek rječn. zn. naz.

MÎLIMICÊ (*jamačno je takav akc.*), *adv. drage voļe, rado.* Neka sve selo čuje, da je dje-

vojka ńegova i da je milimice, a ne silimice. V. Vrčević niz 15.

MÎLIN, *m. ime od mila kao i Milan. U rječniku Vukovu.* Kad se ženi Milin dite drago. Nar. pjes. istr. 2, 117. *Ima mu potvrda i prije našega vremena:* Lj. Stojanović zap. i natp. 1, 307 *(iz* XVII *vijeka).* Glasnik II, 3, 77 *(iz početka* XVIII *vijeka).* S. Novaković pom. 79. T. Smičiklas spom. 162. 202 *(na oba mjesta piše* ‚Millin', *što bi moglo značiti, da je prvo* i *kratko).* — Milin *služi i kao prezime.* Šem. mitr. (1900) 271.

1. MILÌNA, *f.* gratia, deliciae, amor, clementia, dolor. *Akc. se mijeńa u gen. pl.* milînâ. *Izvedeno od pridjeva* mio. *U rječniku Vrančićevu* (miline, blanditiae), *u Belinu* (affabilità, maniera di parlare o conversare dolce o domesticamente, — amabilità, l' astratto d' amabile, — gratia, garbo, leggiadria, — milina od srca, benignità), *u Voltigijinu* (compassione, tenerezza di cuore, Mitleiden), *u Stulićevu* (gratia, venustas, lepor *s naznakom, da se nalazi u Palmotića) i u Vukovu* (das Liebsein, gratia *s dodatijem primjerom:* ne može od miline, n. p. da se nagleda koga). *U književnosti se može potvrditi tek od početka* XVII *vijeka.*

a. milina *je u objektivnom smislu svojstvo, s kojega je što ljudma milo, drago, ugodno.* I milinam veće blazim stravljen s rajske ńe *(t. j. Arijadne)* ljepote pun razblude i milosti reče ovako glasom drazim *(t. j. Bako).* I. Gundulić 55. Ńe *(t. j. bludnice)* svi čini bjehu drazi sred razblude i miline. 221. Ka *(t. j. ženska narav)* tišinom, ka milinom najveće se gizda i slavi. Ǵ. Palmotić 2, 389. Drag perivoj pun miline. I. Đorđić uzd. 5. Da bi se opet jednom dragostju i milinom razvedrilo *(t. j. lice).* A. Kanižlić fran. 158. I tuj napredovaše *(t. j. Isus),* veli vanđelista Luka, utvrdivat se u duhu i bješe pun mudrosti i miline *(prema lat.* et Jesus proficiebat sapientia et aetate et gratia. luc. 2, 52). S. Rosa 39b. Ljepota od lica i milina u načinijeh od mlade one gospođe. B. Zuzeri 12. Sv. Frances od Sales u svakoj svojoj besjedi pun miline i sladosti. 209.

b. milina *u subjektivnom smislu.*

a) duševni užitak, naslada, razdraganost, raskošje. Često i u plur. Ondi sasvim težko orat nije, ondi čovik ore od milina. M. A. Reljković sat. 114. Od milina suze proljevao. Nar. pjes. vuk 2, 636. Uči knigu Petroviću Đorđe, i to Đorđu vrlo milo bilo, od miline na noge skočio. 4, 290. Od miline uru sam slušao. P. Petrović gor. vijen. 105. Amo kupuj .... sve šenice, da te je milina. B. Radičević (1880) 98. Pa je stiska pa je mladu ljubi *(t. j. momak djevojku),* od miline da j' ugrize zubi. 101. Zamirisa cela okolina, Bože mili, što ću od milina! 107. Ja da znam, gde je tvoja snaga, ja ne znam, šta bih radila od miline, sve bih ono mesto ljubila. Nar. prip. vuk 56. U visine sinu proz raskošja i miline divne. Osvetn. 3, 4. Da je rod na drvetu dobar za jelo i da ga je milina gledati. Đ. Daničić 3 mojs. 3, 6 *(ispor. lat.* pulchrum oculis aspectuque delectabile). Karaj sina svojega, i smiriće te, učiniće milinu duši tvojoj. priče sol. 29. 17 *(ispor. lat.* dabit delicias animae tuae). Sjećaj se, kad što ugodna obnoć sniješ, sve se pameću obdan povraćaš na milinu, koju si sańajuć osjećao. S. Ljubiša prip. 59.

b) dragost, ljubav. Kraljević pun miline za ńe uresom sahne i blidi. Ǵ. Palmotić 1, 251. Bog mu darije jednu milu i dobru voļu ljubiti Boga kako otca .... i ova hitńa voļe i dragost zove se milina ili pietà P. Radovčić ist. 90. Ter me tvoje rad miline na tvoje svete pute kreni. A. Vitaļić istum. 8a. Pun miline i harnosti neprestale prikazat ću svetilište tebi od hvale. I. Đorđić salt. 397. Rad dobrote i miline, kojom nas je prigrlio *(t. j. Isus).* B. Zuzeri 111. Imena ženska ... koja su kao od miline skraćena od drugijeh imena. Vuk nar. posl. XXXI.

c) blagost, dobrota. Zakon miline u jeziku ńe *(iz lat.* lex clementiae in lingua eius. proverb. 31, 26). I. Bandulavić 255b. Što s milinom i tišinom biste jaci nas dobiti. Ǵ. Palmotić 2, 408. Svi dobri krstjani .... su sinovi b. Gospoje ne rodom ni naravju, nego li ļubavju i milinom materinskom, koju ima prema svima. I. T. Mrnavić istum. 68. Svijetao pravdom i milinom *(t. j. dužd).* J. Kavańin 207b. Sve žeļe srca ńegova i sve miline ńegova milosrdja na ovo pristaju. I. Marki 102. Milinom od ćudi, stavnosti od besjede, mudroznanjem od pameti .... srca .... priteže. I. Đorđić uzd. 1. Primi ih *(t. j. poklisare)* sveti ćaćko s onom milinom i ļubavi, koja mu u svijeh djelijeh bijaše naravna. ben. 44. Da je ona *(t. j. Marija)* neizmirna u dobroti i milini srdca, kako ju je veće nazvao Eutimijo: incomparabilis in bonitate et benignitate. A. Tomiković gov. 194. Bog, zasve dobri i mili Bog, zasve ista milina i dobrota .... hoće biti odmoļen. A. Kalić 507.

d) žalost, milosrđe. Promini sunce zrak, ustegnu svitline, skri obraz pod oblak od mile miline. Đ. Baraković vila 350. Razgledaj također unutarńom i ļubeznivom milinom priplemenitoga Isusa svega izbijena i krvava. P. Bakšić 98. Sedma bolezan bi od žalosti i miline, koju ima gospodin naš Isukrst svetijem i sveticam, koji imahu trpiti tolike muke. 153. Moleći gospodina Boga za onu dušu s privelikom milinom i srčenom pravom ļubavju. P. Radovčić nač. 235. Tebi Ankisa nije milina, otca stara, kojega pusti. I. Zanotti en. 40. *U ovom se značeńu govori i danas u Istri:* milina *(tako je zabiļežen akc.),* cordolium. D. Nemanić (1884) 46.

2. MILINA, *f. žensko ime od mila mjesto* Milosava. Mon. ragus. 1, 196.

3. MILINA, *f. selo u Srbiji u okrugu podrinskom.* S. Koturović 445.

4. MILINA, *f. plitko mjesto u vodi, pličina. Samo u primjerima:* Nigdi se milina pod vodom nahodi, a njegdje dubina. M. Vetranić 1, 124. Čuvaj ju *(t. j. lađu)* od miline morskoga sapluna. 1, 174. — *Jamačno je riječ ova u svezi s* miladura *i s* 3 milo, *a možda i s* mel *(vidi tamo). Po svoj prilici je prvo* -i- *po zapadnom govoru mjesto negdašńega* -ѣ-; *ispor. srodne riječi: rus.* мель *(pisano mjesto* мѣль, *pličina),* мѣлкій *(ili* мелкій, *plitak), češ.* měla (pličina), *poļ.* miel *ili* miela *ili* mielczyna *(pličina).*

MILINAC, Milinca, *m. biće upravo ime od mila (kao dem. od* Milin), *ali je potvrđeno kao prezime.* T. Smičiklas spom. 57.

MILÍNAK, MILÍNKA, *m. onaj, koji je mio, u koga je milina (vidi tu riječ pod a). Samo u rječniku Vukovu* (der Liebe, carus) *s primjerom iz nekakve nar. pjesme:* Sve milinke od majke jedinke.

MILINA KOSA, *f. zaselak u Bosni u okružju bihaćkom.* Popis žit. bos. i herc. 256.

MILINA VODA, *f. zaselak u Bosni u okružju sarajevskom.* Popis žit. bos. i herc. 76.

MILINCI, Milinaca, *m. pl. selo u Slavoniji u županiji virovitičkoj.* Razdjel. hrv. i slav. 73.

MILINČIĆ, *m. prezime u Srbiji izvedeno od imena* Milinac *(vidi tamo).* Rat 360. Etnogr. zborn. 5, 992.

MILINČINE, *ž. pl. potok kod sela Poučija (Paučja) u županiji virovitičkoj.* Šem. pakr. (1898) 51. — *Da nije zapisato griješkom mjesto* Milinčina, *ž. sing.?*

MILIN DOLAC, Milina Dolca (Doca), *m. zaselak u Dalmaciji u kotaru splętskom.* A. Mašek 117.

MILÌNĜA, *m. ili* MILÌNĜINA, *m. (tako je zabilježen akc.) augm. ime od* Mile. *Govori se u Lici.* J. Bogdanović.

MILINIĆ, *m. prezime izvedeno od imena* Milin, *zabilježeno prije našega vremena.* Mon. croat. 157 *(iz* xv *vijeka).* R. Lopašić spom. 3, 119 *(iz svršetka* xvii *v.).*

MILINKA, *ž. žensko ime od mila kao i Milica.* Zemļak 3. M. Đ. Milićević let. več. 190. *Zabilježeno je i prije našega vremena.* S. Novaković pom. 79. Ļ. Stojanović zap. i natp. 2, 415.

MILINKIĆI, *m. pl. zaselak u Bosni u okružju tuzlanskom.* Popis žit. bos. i herc. 296.

MÌLÎNKO *(ili* Milínko), *m. ime od mila kao i Milan. U rječniku Vukovu (gdje se kaže, da je isto što* Milenko). Lijepo im ime izabrala, jednom Miloš, a drugom Milinko. Pjev. crn. 6a. *Zabilježeno je i prije našega vremena:* Ļ. Stojanović zap. i natp. 1, 406 *(iz* xvii *vijeka).* R. Lopašić spom. 3, 4 *(iz svršetka* xvii *v.).* Glasnik ii, 3, 73. S. Novaković pom. 79. T. Smičiklas spom. 99. 234.

MÌLÎNKOV (Milínkov), *m. prezime.* Glasnik ii, 1, 39.

MILINKOVICA, *ž. zaselak u Dalmaciji u kotaru splętskom. Zove se i* Milinkova draga. A. Mašek 136.

MÌLÎNKOVIĆ *(ili* Milínković), *m. prezime.* Glasnik ii, 1, 35. D. Avramović 193. 231. T. Boca 44. Rat 355. 417. Šem. pakr. (1898) 26. Drž. kalend. (1905) 294. Imenik (1906) 442.

MÌLÎNKOVIĆI *(ili* Milínkovići), *m. pl. zaselak u Bosni u okružju bihaćkom.* Popis žit. bos. i herc. 268.

MILINO SELO, *n. dva sela u Bosni u okružju tuzlanskom.* Popis žit. bos. i herc. 338.

MILINOVIĆ, *m. prezime.* Šem. mitr. (1878) 39. Šem. pakr. (1898) 26. Imenik (1906) 442. Etnogr. zborn. 8, 928. *Nalazi se i u Lici, gdje je akc.* Milinović. J. Bogdanović. *Potvrđeno je i prije našega vremena.* R. Lopašić urb. 382 *(iz* xvi *vijeka).* T. Smičiklas spom. 83 (‚Millinovich'). 278 (‚Milinoviz'). — *Sudeći po imenu* Mîlin, *od kojega je ovo prezime izvedeno, bio bi akc.* Mîlinović, *tome se protivi navedeno* Milinović *i* ‚Millinovich' *(ovdje* -ll- *znači, da je prvo* -i- *kratko).*

MILINOVIĆI, *m. pl. tri zaseoka u Bosni u različnijem okružjima.* Popis žit. bos. i herc. 640.

MILINSKA JARUGA, *ž. mjesto u Srbiji u okrugu kragujevačkom.* Niva u Milinskoj jaruzi. Sr. nov. 1873, 919.

MILINSTVO, *n. biće isto što* milina *pod a. Samo u jednoga pisca poradi sroka.* Prava mat je od milinstva *(t. j. Marija).* J. Kavanin 521b.

MILIŇA, *ž. žalost, milosrđe (vidi* milina *pod* b, *d.). Samo u jednoga pisca.* Prez svake miliňe ružno bi istučeno . . . . telo Isusovo. Michelangelo 12.

MÌLÎŇE *(tako je zabilježen akc. za Liku), n. milina, obilje. U rječniku nijednom. Najstarija je potvrda iz* xvi *vijeka.*

a. miliňe *u objektivnom smislu isto što* milina *pod* a. I odvede je *(t. j. djevojku)* na vrh jedne planine, gdi je uvede u jedan veliki grad urešen zlatom i svakim miliňem Božim. J. Banovac razg. 94. Sijevaše kroz oblake pune dike i miliňa. J. Krmpotić katar. 19. Prama suncu tko se sviti u miliňu i krasoti. 23. Dokazao tom knigom prepunom svakoga umijeňa i miliňa, koliko može tvrda odluka. M. Pavlinović rad. 44.

b. milina *u subjektivnom smislu.*

a) isto što milina *pod* b, *a.* Ostao je junak, mila majko, u tujoj zemļi, iz koje se ne može od milinja oddiliti. Nar. pjes. u P. Hektorovića 19. Ako poda misto nikomu milinju i običaju svitovnomu. P. Radovčić nač. 112. Izprazna jesu dobra svitovňa, izprazna lipota i svako miliňe ovoga života. M. Radnić 6b. Promišļaňe od križa i muke Isukrstove obraća gorkosti . . . u veliku slatkost i miliňe. 172b. Postade jedna velika vriska i plač porad milinja u puku. Blago turl. 2, 130. Tkojim milinjem bogoļubstva svakda s velikim suzam bi pristupala k otaru. 2, 261. Udiļ propivaju *(t. j. ptice)* tako, da se od miliňa ne more slušati. M. Zoričić zrc. 19. Pa junaka gledat je miliňe. Osvetn. 2, 39. Al' plakali nisu od miliňa, no od muke i čemera gorka. 6, 50. Od miliňa koňa povratio, kroz Udbinu ňega protirao. Nar. pjes. marjan. 76. Ugleda lijepu zelenu ravan, da je bilo miliňe pogledati. Nar. prip. bos. 19. Kad sam ga ugleda, sve sam od milîňa plaka. Od milîňa bi pojela ovo dijete. Sve sam poigravala od milîňa. *U Lici.* J. Bogdanović.

b) isto što milina *pod* b, *b.* Kojim ga imenom prijateļi zvahu od miliňa. M. Pavlinović rad. 49.

c) isto što milina *pod* b, *d.* Ko te miliňe primože, da grihe naše podneseš? M. Alberti 362. Zašto je veće milosrdje tvoje, nere je sagrišenje moje, veće milinje tvoje nere nebočtovje moje. 396. Molim tebe . . . . majko Božja milinja pripuna. 416. Svakoga steže *(t. j. nemoćnik)* na milinje. P. Radovčić nač. 132. Bez milinja, bez proštenja u toj dobi rasrčenja. J. Kavanin 559b. Zatravļenu ļubovnicu oči moje razgledate, s uzdasima plačnu u licu i milinje ňoj imate. I. Dražić 44. U tvrdomu Klisu miliňe izgubih. I. Zanotti skaz. 24.

c. *obilje. Samo u jednoga pisca.* S mnogim devam naprčenim svakoga milinja i bogatstva. A. Kačić korab. 23. Kako je Bog Abrama blagosovio i obogatio srebrom, zlatom, ovcam, volovim i svakim milinjem. 24. Da si nas izveo iz Egipta, mista lipa i svakim milinjem obilata. 91.

MILISAĻEVIĆ, *m. prezime; nije sigurno, da je to u* T. Smičiklasa spom. 271, *gdje piše:* ‚Millissaloviz'. *Ako se doista misli* Milisavļević, *onda je to mjesto* Milisavļević. *Ispor.* Bogosaļić, Budisaļić, Dragosaļić *mjesto* Bogosavļić . . . .

MÌLISAV, *m. muško ime. U rječniku Vukovu. Potvrde su još:* D. Avramović 214. Rat 174. 363. *Zabilježeno je i prije našega vremena:* Ļ. Stojanović zap. i natp. 1, 236 *(iz* xvi *vijeka).* I. Gundulić 154. S. Novaković pom. 79. T. Smičiklas spom. 170. 188. Milisav *se zove i jedna zvijezda među Vlašićima; vidi* 1 Mika *pod c.* — Milisav

je mjesto Milislav *kao i* Bogosav, Budisav, Dragosav *mjesto* Bogoslav . . . *Vidi o tome ispadańu glasa* -l- *u T. Maretića* gram. i stil. 108.

†MÌLISAVA, *f. žensko ime. U rječniku Vukovu. Potvrda je još:* Dali smo Janu u gorńe poļe, u gorńe poļe, u Milisave. Nar. pjes. vuk 1, 519. *Zabiļeženo je i prije našega vremena:* R. Lopašić urb. 183 *(iz* XVII *vijeka).* — Milisava *je mjesto* Milislava; *vidi* Milisav.

MILISAVAC, Milisavca, *m. nekakav izvor kod sela Lovske u Slavoniji.* Šem. pakr. (1898) 56.

MILISAVČEVIĆ, MILISAVČIĆ, *m. prezime izvedeno od imena* Milisavac, *kojemu (kao ļudskom imenu) nema potvrde.* Šem. pakr. (1898) 27.

MILISÁVĻEVIĆ, *m. prezime izvedeno od pridjeva* Milisavļev, *koji je izveden od imena* Milisav. Glasnik II, 1, 24. D. Avramović 214. 228. Rat 174. 376. Šem. pakr. (1898) 26. Drž. kalend. (1905) 294. Imenik (1906) 442. *Nalazi se i u Lici s naznačenijem akc.* J. Bogdanović. *Zabiļeženo je i prije našega vremena:* T. Smičiklas spom. 204. 226. 264 *(na ovoj posļedńoj strani griješkom* ‚Milisavlovich'; *ispor.* Mihaļović *kod* Mihaļević).

MÌLIŠA, *m. muško ime od mila kao i Milan. U rječniku Daničićevu s potvrdom iz* XV *vijeka. Druge su potvrde:* K. Jireček spom. 82. T. Smičiklas spom. 108. 239. *I danas se nalazi u Lici s naznačenijem akc.* J. Bogdanović. — *U Hercegovini ima prezime* Miliša. Etnogr. zborn. 5, 1161.

MILIŠEVIĆ, *m. prezime izvedeno od imena* Miliš, *kojemu nema potvrde.* T. Smičiklas spom. 76. 183.

MÌLIŠIĆ, *m. a) prezime.* Schem. bosn. (1864) X. V. Vrčević niz 47. Etnogr. zborn. 5, 1221 *(zabiļeženo za Hercegovinu).* Bošńak (1908) 126. *I prije našega vremena:* R. Lopašić urb. 16 *(iz* XVI *vijeka).* — *b) mjesto u Srbiji u okrugu požarevačkom.* Livada u Milišiću. Sr. nov. 1875, 1335.

MÌLIŠIĆI, *m. pl. a) zaselak u Bosni u okružju travničkom.* Popis žit. bos. i herc. 406. — *b) mjestance u Dalmaciji koje se piše i* Milešići *(vidi tamo).* — *c) zaselak u Srbiji u okrugu užičkom.* S. Koturović 445.

MÌLIŠIN, *adj. što pripada Miliši. U rječniku Daničićevu s potvrdom iz* XIV *vijeka.*

MILIŠINOVAC, Milišinovca, *m. seoce u Dalmaciji u kotaru sińskom.* A. Mašek 111.

MILIŠORA, *n. pl. nekakvo mjesto u staroj srpskoj državi zabiļeženo u ispravi* XIV *vijeka i otud u Daničićevu rječniku.* — *Postańe tamno.*

MILIŠT, *upravo* Milištь katunь, *m. nekakvo mjesto u staroj srpskoj državi zabiļeženo u ispravi* XIV *vijeka i otud u Daničićevu rječniku.*

MILITA, *m. muško ime po svoj prilici griješkom zapisato mjesto* Mileta. T. Smičiklas spom. 49.

MILÌTÂR, militára, *m. a) čovjek iz militarije, graničar, krajišnik. U rječniku Vukovu* (der aus der Militärgrenze ist, homo e regione militari *s naznakom, da se govori u vojvodstvu).* — *b) vojska, vojnici.* Da su kadri mladi Crnogorci na militar carski udariti. Nar. pjes. vuk 5, 326 *(pjesma nije upravo narodna).* — *Poradi postańa ispor. tal.* militare *(vojnik) i ńem.* Militär *(vojska, vojnici, iz franc.* militaire).

MILITÁRAC, militárca, *m. isto što* militar *pod a. U rječniku Vukovu.* Do sebe je posadio Čupa . . . a do Beļe sve katane redom, sve katane mlade militarce. Nar. pjes. vuk 8, 141.

MILITÀRIJA, *f. isto što* milicija *(vidi tamo). U rječniku Vukovu.*

MILÌTÂRSKÎ, *adj. što pripada militarima, t. j. vojnicima. U rječniku Vukovu* (militarski, Militär, militaris). U militarskom arestu. Vuk *(u Ivekovićevu rječn.).*

MÎLITI, mîlîm, *impf.* permulcere, dirigere, miserari, placere.

a. militi *(bez riječce* se). *U rječniku Belinu* (accarezzare), *u Stulićevu* (militi koga, blandiri, subblandiri, permulcere, vultu, oculis, verbis alicui benevolentiam significare *s naznakom, da je iz Š. Menčetića.* — militi komu ili militi se komu, gratum esse, placere, arridere) *i u Voltigijinu* (accarezzare, vezzeggiare, compassionare, liebkosen, bedauern).

a) milovati (koga na pr. rukom), gladiti, blazniti. Ugledah ruci ja, život moj gdi mile. Š. Menčetić 212. Koju *(t. j. grličicu)* on vele ļubko prija i mileći ju i pitomeći vidi mu se, da . . . . P. Zoranić 42. Mačka je, ka sprida grli, mili, liže, a odzada grebe. M. Kuhačević 35.

b) milovati, t. j. ļubiti, rado imati. Bog ńega *(t. j. narod jevrejski)* mileći Egiptu rane da. M. Marulić 23. Sta da me veseli, sta da me sve mili. Š. Menčetić 273. Da me još ova ne mili pogledom, on čas bih bez slova ubil se neredom. 309. Dobrote svoje dil ļubi jih i mili *(t. j. Dubrovnik prognanike).* H. Lucić 262. O sreću, ka njekad velmi me jur mili, ovako zač me sad žestoko ucvili? D. Rańina 129b. Ke *(t. j. vile)* ļube i mile mladiće ļuvene. M. Držić 17. Tako bit će svim onima, iskrńega ki ne mile. J. Kavańin 12b. Tolikrat te hti militi, moguć te on čas osuditi. 537b. Gospodinu Bogu slava, ki Seńane tako mili. P. Vitezović seńč. 7. Ali pričji posao te ne mili. J. S. Reļković 323.

c) žaliti. Šti naprid ter sliši, moļu te Boga dil, mileć me uzdiši. Đ. Baraković vila 253. Sfak te mili, tko te čuje. M. Gazarović 78. Najubožijega kad budeš militi, najspametnijega tad ću te ciniti. I. T. Mrnavić osm. 185.

d) militi *kome što, t. j. činiti, da mu ono bude milo. Samo u primjeru:* Ovaj očinski vaspitač na takav način detetu mili čistoću i urednost. M. Đ. Milićević zlos. 23. *Ne čini se dosta pouzdano.*

e) militi *isto što* militi se, *t. j. biti milo, dopadati se.* Ča je uļudno, sve joj mili, kuću krede, muče trati *(t. j. zla žena).* I. Ivanišević 174. Nauči iz ovoga, da ti kor mili. P. Knežević osm. 133. Za poznat, što mili Bogu i pristoji spasenju. Blago turl. 2, 46. Ako ti mili tvoje spasenje, iskaži duše tvoje stanje . . . . ispovidniku. 2, 282. Drugo mi ne mili do same ļubavi. A. Boškovićeva *u* I. M. Mattei 356.

b. militi se. *U rječniku Bjelostjenčevu* (milim se, blandior, abblandior, prilizavam se), *u Jambrešićevu* (milim se, blandior), *u Stulićevu* (sibi complacere *s naznakom, da je iz Habdelićeva rječn.) i u Vukovu* (n. p. ništa mi se ne mili, nichts freuet mich, arrideo).

a) umiļavati se. Svak se drži sudca, svaki mu se mili, ļubi, moli, da za ń pravicu udili. M. Kuhačević 99.

b) biti milo, dopadati se. Gdi mi se sfa mili ter uzdišuć cvili. P. Zoranić 60. Tkomu se ne mili, tkomu se ne voļi prositi rajsku slavu. V. M. Gučetić 52. Dili svoje milosti, kako mu

se mili. Blago turl. 2, 248. Pričestjeńe i molitva ne mile mu se. B. Zuzeri. 107. Sad se od ńih govoriti mili. J. S. Reļković 8. Ili hrana mu se svakakva ne mili. 283. Ne mili se uļesti čovjeku. P. Petrov. ć gor. vijen. 58. I staru se čoeku mili veseļe kao i mladu. Vuk. nar. posl. 105. Često uzdiše zamišļen, sjetan, da se čovjeku ne mili pristupit mu. S. Ļubiša prip. 97. Ako im se mili živeti, neka se turče. M. Đ. Milićević zim. več. 142.

c) biti žao. Sad se to ńoj mili i počme se plakat. Nar. prip. mikul. 66.

d) milovati se, ļubiti se (u značeńu recipročnom). Mile se i grle, kao da su se jučer uzeli. *U Lici.* J. Bogdanović.

MILIVA, *f. selo u Srbiji u okrugu moravskom.* S. Koturović 445.

MILIVAN, *m. ime zabiļeženo prije našega vremena možda griješkom mjesto* Milovan. T. Smičiklas spom. 214.

MILIVANOVIĆ, *m. prezime zabiļeženo prije našega vremena možda griješkom mjesto* Milovanović. T. Smičiklas spom. 237.

MILIVOJ, *m. ime. U rječniku Daničićevu s potvrdama iz* XV *vijeka. Druge su potvrde:* Ļ. Stojanović zap. i natp. 1, 73 *(iz* XV *vijeka).* Glasnik II, 3, 77.

MILIVOJA, *f. nekakvo mjesto (vaļada u staroj srpskoj državi) zabiļeženo u ispravi* XIV *vijeka.* U Milivoji (‚Милвои'). Glasnik 24, 260. — *Nije sigurno, da je nom.* Milivoja, *moglo bi biti i* Milivoj. *A nije nemoguće, da se ima čitati* Milivoj, *pa bi tome nom. bio* Miliva *(adj. fem.).*

MILIVÓJAC, Milivójca *(tako je zabiļežen akc.), m. ime od mila mjesto* Milivoj. *U Lici.* V. Arsenijević. J. Bogdanović. *Služi i kao prezime.* Šem. pakr. (1898) 26.

MILIVOJANOVIĆ, *m. prezime izvedeno od imena* Milivojan *(augm. od* Milivoj), *kojemu nema potvrde.* T. Smičiklas spom. 216.

MILIVOJCI, Milivojaca, *m. pl. selo u Srbiji u okrugu vraňskom. Mješťani govore Milivojce.* S. Koturović 445. — *Govori se i* Milijovce *(metatezom).* Etnogr. zborn. 5, 225.

MILIVOJČEVIĆ, *m. prezime u Srbiji izvedeno od imena* Milivojac. Glasnik II, I, 161. D. Avramović 217. Etnogr. zborn. 6, 821.

MILIVÒJDA *(tako je zabiļežen akc.), m. ime augm. od* Milivoj. *U Lici.* V. Arsenijević.

MÌLIVOJE, *m. ime isto koje i Milivoj. U rječniku Vukovu.* D. Avramović 203. Rat 361. *Jamačno je* Milivoj *stariji lik, a* Milivoje *ima* -e *po analogiji imena* Dimitrije, Petronije, Vasilije *i t. d.*

MILIVOJEVAČA, *f. nekakav izvor u Srbiji.* Etnogr. zborn. 6, 643.

MILIVOJEVCI, Milivojevaca, *m. pl. selo u Slavoniji u županiji požeškoj.* Razdjeļ. hrv. i slav. 71.

MÌLIVOJEVIĆ, *m. prezime.* D. Avramović 188. 229. Rat 31. 387. Šem. pakr. (1898) 26. Drž. kalend. (1905) 293. Imenik (1906) 443. *Zabiļeženo je i prije našega vremena.* T. Smičiklas spom. 180.

MÌLIVOJEVIĆI, *m. pl. zaselak u Srbiji u okrugu užičkom.* S. Koturović 445.

MILIVO(J)IĆ, *m. prezime.* T. Smičiklas spom. 66. *Glas* -j- *se može izgovarati, ali se ne mora.*

MILIVUK, *m. ime isto koje i Milovuk.* T. Smičiklas spom. 183.

MILIVUKOVIĆ, *m. prezime.* Šem. pakr. (1898) 26.

MÎLKA *(jamačno je takav akc.), f.*

a) žensko ime od mila kao i Milica. Potvrda je iz XIV *vijeka u* Mon. ragus. 1, 193 (‚Milcha', *koje bi se moglo možda čitati i* Miļka) *i kasnije:* S. Novaković pom. 80 *(akuz.* Mil'ku *i* Milku, *koje bi se oboje moglo čitati i* Miļku). *I u ńaše vrijeme:* Kad Milici taka ńiga dođe, ńigu uči, a suze proļeva i ovako Milka progovara. Nar. pjes. petr. 2, 322.

b) milka, *ime, što ga mlada pridijeva mlađem ženskom.* Skorotеča 1844, 249. *Ispor.* 1 milojica.

c) milka *se govori za neke domaće životiňe: za ovcu u Bastajima u Slavoniji (kod Daruvara) i u Bruvnu u Hrvatskoj.* D. Hirc, — *za kobilu i za kravu.* F. Kurelac dom. živ. 10. 25., — *za gusku u Bastajima.* D. Hirc.

MÌLKANA *(biće takav akc.), f. ime žensko od mila kao i* Milka. M. Đ. Milićević knež. srb. 801. Sr. nov. 1879, 1214.

MILKICA, *f. ime ovci.* F. Kurelac dom. živ. 32. *Vidi* milka pod *c.*

MILKIĆ, *m. prezime.* Rat 402.

MILKO, *m.*

a) ime od mila kao i Milan. U rječniku Daničićevu s potvrdom iz XIV *vijeka* (‚Milьko'). Mil'ko. Deč. hris. 26. 46. ‚Milcus'. Mon. ragus. 1, 197 *(na str.* 194. *stoji* ‚Milca' *griješkom mjesto* ‚Milco'). Milko. K. Jireček spom. 85 *(iz* XV *vijeka).* Ļ. Stojanović zap. i natp. 1 271 *(iz* XVII *vijeka).* S. Novaković pom. 80 *(akuz.* Milьka *i* Milka). T. Smičiklas spom. 107. *Ni za jednu od navedenijeh potvrda nije sigurno čitaňe* Milko; *moglo bi se čitati i* Miļko.

b) ime koňu. F. Kurelac dom. živ. 10.

MILKOŠ, *m. ime jarcu.* F. Kurelac dom. živ. 38.

MILKOŠA, *f. ime kozi.* F. Kurelac dom. živ. 38.

MÍLKOVIĆ *(tako je zabiļežen akc. za Liku), m. prezime.* Schem. zagr. (1875) 211. Schem. rag. (1876) 20. Imenik (1906) 443. *Nalazi se i u Lici.* J. Bogdanović. — *Zabiļeženo je i u ispravama* XIV *i* XV *vijeka i otud u Daničićevu rječniku* (Milьkovićь, Milkovićь); *potvrđeno je i u* Deč. hris. 17. 33. (Mil'kovićь). *Ali ni tu ni u ispravama, što ih je Daničić upotrebio, nije sigurno, ima li se čitati* Milković; *moglo bi biti i* Miļković.

MÍLKOVIĆI, *m. pl. dva zaseoka u Bosni, jedan je u okružju sarajevskom, drugi u tuzlanskom.* Popis žit. bos. i herc. 104. 372. *Nekakvo mjesto* Milьkovići *zabiļeženo je i u* S. Novakovića pom. 138, *ali ne može se znati sigurno, je li zapisato* -l- *ili* -ļ-.

MILKUN, *m. ime od mila kao i Milan.* Deč. hris. 42.

MILKUS, *m. ime muško zabiļeženo u ispravi* XIV *vijeka i otud u Daničićevu rječniku. Nalazi se još u* Deč. hris. 10. 21.

MILKUŠA, *f. ime ovci i kozi.* F. Kurelac dom. živ. 32. 38.

MILKUT, *m. nekakvo mjesto.* S. Novaković pom. 138.

MILMAN, *m. ime muško.* Deč. hris. 18. 46. S. Novaković pom. 80.

MILMANOVIĆ, *m. prezime zabiļeženo* XV *vijeka.* Ļ. Stojanovič hris. 52.

MILNA, *f. a) žensko ime, vidi* Miona. — *b) trgovište u Dalmaciji u kotaru spletskom.* A. Mašek 120. — *c) dva seoca na ostrvu Hvaru.* A. Mašek 61. 64. *Zabiļeženo i prije našega vremena.* Ja ću od Milne zdal gledati. M. Gazarović 58.

MILNICA, *f. nekakav potok u hrv. Zagorju.* Rivulus nomine Milniza. I. Tkalčić monum. 1, 120 *(iz* XIII *vijeka).*

MILNIĆ, *m. prezime zabiļeženo* XV *vijeka.* Mon. croat. 136. *Biće izvedeno od imena* Milan, *gen.* Milna, *kojemu nema potvrde.*

MILNOVIĆ, *m. prezime izvedeno od imena* Milan, *gen.* Milna, *kojemu nema potvrde.* Šem. pakr. (1898) 27.

1. MÍLO, *m. muško ime od mila kao i Milan. U rječniku Vukovu. Druge su potvrde:* Deč. hris. 81. Mon. ragus. 1, 258. Nar. pjes. vuk 4, 117. 5, 26.

2. MÍLO, *n. ono, čim se tko mije. a) sapun. U rječniku Belinu* (sapone, mistura nota) *i u Stulićevu, gdje se kaže, da je* milo *isto što* midlo *i da je iz ruskoga rječnika.* Slučajno videć pri sunčanoj zraci gogoļke mila u svojoj pomijari, dok se brio. M. Pavlinović rad. 51. — *b) cijeđ za prańe glave. U rječniku Vukovu* (die Lauge zum Kopfwaschen, lixivium ad lavandum caput).

3. MÍLO *(tako je zabiļežen akc.), n. plitko mjesto u moru uz kraj. U Poļicima.* Zborn. za nar. živ. 8, 199.

MÌLOBÂR *(biće takav akc.), m. prezime.* Imenik (1906) 443.

MÌLOBARA *(tako je zabiļežen akc.).*

a) m. prezime. Imenik (1906) 443. *Nalazi se u Lici.* J. Bogdanović.

b) f. ime kozi. F. Kurelac dom. živ. 38. *Govori se u Lici.* V. Arsenijević. J. Bogdanović.

MILOBOD, *m. a) biļka, koja se zove i* božji cvijet, konska zob, mrkovina, Centaurea Jacea. *Govori se u niškom okrugu u Srbiji s akc.* milòbod. S. Pelivanović.

b) negda šuma u Hercegovini, danas isječena. Etnogr. zborn. 5, 835.

MILOBRAT, *m. ime muško, koje glasi i* Milbrat *i* Miobrat *(vidi tamo). U rječniku Daničićevu s potvrdom iz* XIII *vijeka. Druge su potvrde:* Deč. hris. 34. 72. Ļ. Stojanović zap. i natp. 3, 5.

MILÒBRATIĆ *(biće takav akc.), m. prezime. U Daničićevu rječniku s potvrdom iz* XIV *vijeka. Druge su potvrde:* Deč. hris. 27. 50. Mon. ragus. 2, 89. Vukova prep. 1, 183.

MILÒBRATOVIĆ *(biće takav akc.), m. prezime.* R. Lopašić spom. 2, 155 *(iz* XVII *vijeka).* Etnogr. zborn. 5, 852 *(gdje se kaže, da je to prezime negda bilo u Hercegovini).*

MILÒBRATOVIĆI *(biće takav akc.), m. pl. zaselak u Hrvatskoj u županiji zagrebačkoj.* Razdjeļ. hrv. i slav. 29.

MILÒBRUKA, *m. šaļivac. U rječniku Vukovu s naznakom, da je f. (t. j. ženskoga roda) i da se govori u Boci. — Riječ je bez sumńe složena od pridjeva* mio *i od imenice* bruka *u značeńu: šala, smijeh, koje je vaļada ta riječ nekad imala ili ga još i danas gdjegod ima, ali mu nema potvrde. Po tome bi dakle* milobruka *značilo čovjeka, koji se milo šali, milo se smije.*

MILÒBRUKOVIĆ, *m. isto što* milobruka. *U rječniku Vukovu s naznakom, da se govori u Boci.* Pak se š ńim rugaju nesmotreńaci i milobrukovići. S. Ļubiša prip. 120.

MILOBUD, *m. biļka, koja se zove i miloduh, selen,* Ligusticum levisticum. D. Lambl (1852) 62.

MILOČA, *f. nekakva voda u Srbiji u okrugu kragujevačkom.* Livada do reke Miloče. Sr. nov. 1868, 136.

MILOČAJ, *m. selo u Srbiji u okrugu rudničkom.* S. Koturović 445. *Ne zna se, je li isto selo ili je drugo koje:* Miločaj. S. Novaković pom. 138. — *Drugi dio ovoga složenog imena stoji u svezi s glagolom* čajati *(t. j. čekati), dakle: mjesto mila čekańa (ostajańa, boravka). Ispor. mjesno ime* Radočaj *(u Hrvatskoj kod Ogulina).*

MÌLOČÂŃ *(tako je zabiļežen akc.), m. selo u Crnoj Gori kod Nikšića.* V. Ļešević. — *Biće isto ime, koje i* Miločaj, *pa je* -j *(s neznana razloga) prešlo u* -ń.

MILOČEVIĆ, *m. prezime izvedeno od imena* Miloč, *kojemu nema potvrde, griješkom zapisato* Miločović (‚Milochovicz', — *ispor.* Milisavļović), T. Smičiklas spom. 266.

MILOČINEĆ, *adj. (upravo partic. prez.), samo u jednoga pisca za lat.* habitualis. Što je milost svetiva oli miločineća? *(sam pisac prevodi ovo na lat.:* gratia sanctificaus seu habitualis). A. Kadčić 10.

MILOĆA, *f. isto što milost i milota. U rječniku Belinu* (gratia, garbo, leggiadria), *u Voltigijinu i u Stulićevu, u koja se obadva kaže, da je isto što milost.* U kih mi pogubismo veliku miloću i ufanje. Mon. croat. 242 *(iz* XVI *vijeka).* Iz hrama, u kojem zalog je miloće svetińe ļudske. M. Pavlinović razl. sp. 425.

MILOĆUD, *adj. Samo u Stulićevu rječniku, gdje se kaže, da je isto što miloćudan.*

MILOĆUDAN, miloćudna, *adj. koji je mile ćudi. U rječniku Belinu* (manieroso, chi ha gentile o bel modo di procedere, — di natura docile) *i u Stulićevu* (nobilis, venustus, generosus, comis, amabilis, humanus). *U ovome drugom rječniku ima i adv.* miloćudno (amabiliter).

MILOĆUDNOST, *f. apstraktna imenica izvedena od pridjeva* miloćudan. *U rječniku Belinu* (natura dolce e piacevole) *i u Stulićevu* (miloćudnost, miloćudstvo, amabilitas, comitas, facilitas). Gospoje u miloćudnosti i uļudnosti takve, kakve se ni u jednom dvoru kraļevskom ne nahode. I. Velikanović prik. 33.

MILOĆUDSTVO, *n. Samo u Stulićevu rječniku, gdje se kaže, da znači isto što miloćudnost.*

MILODA. *Samo u Stulićevu rječniku, gdje se kaže, da je* ‚trava apium macedonicum, hypposelinum, lybisticum vulgare'; — *a kod* miloduh *kaže se u istome rječniku, da je isto što* miloda. *Jamačno riječi* miloda *nije nikad bilo u jeziku; ona je plod nesmotrenosti Stulićeve kao i množina drugih pogrješnih i rđavih riječi u ńegovu rječniku.*

1. MILODAN, *f. Između rječnika samo u Stulićevu, gdje se kaže, da znači isto što* milost. — *Nepouzdano.*

2. MILODAN, *adj. milo, milostivo dan. Samo u primjeru:* Ovamo po milosti milodani ne s malim strahom lik iščući došal sam. P. Zoranić 28.

MILODANOVIĆ, *m. prezime izvedeno od imena* Milodan, *kojemu nema potvrde.* Kalend. srb. (1882) 219.

MÎLODÂR, mîlodâra, *m. dar iz milosti, milostiña, ńem.* Gnadengabe. Jur. pol. terminol. 257. — *Rîječ je* milodar *načiñena prema navedenoj ńemačkoj te se danas u Hrvatskoj i Slavoniji upotrebļava kao službeni izraz za onakovu milostiñu, koja se daje ļudma postradalim od kakve velike nesreće, od vatre, od povodña i t. d. Tko hoće da* milodare *po zemļi skupļa, treba da za to ima dopušteńe od oblasti.*

MILODARAN, milodarna, *adj.* liberalis, gratuitus. *U rječniku Belinu* (milodarni, gratuito, *adv.* milodarno, gratuitamente, senza interesse), *u Voltigijinu (samo adv.* milodarno, gratuitamente, aus Gnaden, umsonst) *i u Stulićevu* (milodaran, gratuitus, officiosus, liberalis, beneficus, *adv.* milodarno, gratis, gratuito).

a) milodaran *je upravo onaj, koji milo, t. j. rado daruje, a onda uopće: podašan, podatļiv, pa i milostiv.* Da mene s onom tvojom mogućom i milodarnom desnicom blagosoviš. P. Knežević pisme v. Milost dili Bog komu hoće . . . . po uobrovolnosti primoguće svoje voļe i milodarnim svojima obećańam. I. Velikanović upuć. 1, 6. — *Adv.* Slipac, kog je ruka tvoja milodarno ozdravila. P. Knežević pisme 53. Ako se je Bogu milodarno i ļubeznivo dopalo, da je on prije hotio nas da budemo na svitu nego tolika druga neizbrojena stvoreńa. A. Tomiković gov. 138.

b) badava poklońen, besplatan. Jest dakle sakramenat zlamenje očito, koje milost Božju ili ńegovo dilo milodarno jako zlamenuje. J. Filipović 3, 2a. Milost milodarna i ostali darovi Boži jesu općeni svoj crkvi. J. Matović 97. Milost iliti dar čudesa činiti jest milost milodarna *(ovo prevodi sam pisac u bišćski na lat.* gratia gratis data), a ne posvećujuća. A. Kanižlić kam. 841. Zlameńe . . . . koje milost Božju i plod ńe milodarni . . . . moćno i kripko zlamenuje. B. Leaković nauk 150. — *Adv. badava, besplatno:* Isukrst hoće, da pomožemo iskrńega našega milodarno i brez nijednoga ufanja uzdarja. Blago turl. 2, 175. Isukrst zapovidio je apostolom, da darove duhovne, koje su milodarno primili, milodarno, to je mufte, da bi i davali: milodarno primili ste, milodarno dajte (matth. 10, 8). I. Velikanović upuć. 3, 171. Er je slaće i slavnije što se dobije svojijem znojem i kreposti, nego li je što bez truda i milodarno sasma daruje se. B. Zuzeri 65.

MILODARITEĻAN, *adj. Samo u Stulićevu rječniku, u kojem se veli, da znači isto što* blagodariteļan (beneficus). — *Nepouzdano.*

MILODARNICA, *f. ona, koja milo, t. j. rado daruje, dobrotvorka. Samo u rječniku Belinu* (benefattrice, colei, che fà bene ad altri) *i u Voltigijinu* (benefattrice, Wohlthäterin).

MILODARNIK, *m. onaj, koji milo, t. j. rado daruje, dobrotvor. Samo u rječniku Belinu* (benefattore, colui, che fà bene ad altri) *i u Voltigijinu* (benefattore, Wohlthäter).

MILODARNOST, *f. dobrotvornost, podašnost. U rječniku Belinu* (beneficamento, il beneficare), *u Voltigijinu* (beneficenza, Wohlthätigkeit) *i u Stulićevu (gdje se kaže, da isto znači što* blagodarnost). *Ne razabira se pravo značće u primjeru:* Duša naša s gorućom pomńom dohodi kod Boga, koga primnogo štujo i ńemu zafaļa, jere od ńega bi nadarena s privelikijem dobrima, i još služeći se s jednom osobitom milodarnosti i s poštovańem kakono jedini sin prikažuje pridragomu ocu ono, od šta ima potrebu (*da nije:* milost?) J. Matović 434. — *Kao da se još i danas govori u južnijem krajevima:* Milòdarnost, blagodarnost, liberalitas *(akc. će biti krivo zabiļežen mjesto* milodárnôst). L. Zore paļetk. 110, 225.

MILODARSTVO, *n. darovna isprava. Samo u primjeru:* Knez Ivanović, komu Matijas kraļ darova oliti potvrdi posidovanje grada Niša i drugih mistah po Bosni i Ercegovini s diplomom aliti milodarstvom izvrstitim. A. Kačić korab. 459.

MILODINOVAC, *m. neko mjesto, na kojem su vinogradi blizu sela Bastaja u Slavoniji (kod Daruvara).* Šem. pakr. (1898) 46. — *Biće griješkom mjesto* Miladinovac.

MILODIŠAN, *adj. koji milo diše, t. j. miriše. Samo u primjeru:* Da se u svakojakoga cvita mirisu i dragomasti milodišnoj zavedem. G. Pešţalić 136.

MILODIVAN, *adj. mio i divan. Samo u primjeru:* Srdce mu *(t. j. jeziku)* prione kao milodivnomu liku našega roda. M. Pavlinović razl. sp. 166.

MILODRAČA, *f. nekakvo mjesto s kiselom vodom u Bosni u okružju sarajevskom.* Zborn. za nar. živ. 8, 81.

1. MILODRAG, *m. ime muško.* Deč. hris. 76. 90. *Potvrđeno je i u lat. ispravama* XI *vijeka:* Milodrago *(abl.).* F. Rački docum. 171. 173.

2. MILODRAG, *adj. mio i drag. Samo u primjeru:* Već što mi se ta pustoš zadraga rad spomene fratra milodraga. Osvetn. 7, 39. — *Možda je griješkom štampano* m *mjesto* M, *pa bi* Milodraga *bilo od imena* Milodrag.

MILODRAŽE, *n. selo u Bosni u okružju sarajevskom.* U selu, koje se zove Milodraže. Norini 25. U selu Milodraže, koje se i danas tako zove. 26. Dok top dreknu s Huma visokoga . . . ne zna nitko, na koju će stranu, jer odvali drugi s Milodraža. Osvetn. 7, 35. Ona *(t. j. vojska)* grede krokom lagahnijem, eno ti je poļem Milodražjem, a pred ńome Filipović šeće ter se draga pusta Milodraža. 7, 37. *Isto se selo piše i* Milodraževo. Schem. bosn. (1864) 42. *Isto će mjesto biti i ono, koje se nalazi u Daničićevu rječn. zabiļeženo u obliku* Milodražь *(m.? ili f.?) s potvrdom iz isprave* XV *vijeka.* Na Milodraži *(taj oblik može biti također prema srednjemu rodu* Milodraže *i prema ženskome* Milodraža). *U knizi* Popis žit. bos. i herc. *nema imena* Milodraže *ni* Milodraž *ni* Milodraža; *biće dakle, da je selo u novije vrijeme promijenilo svoje ime.*

MILODRAŽJE, *m. a) nekakvo poļe kod sela Milodraža u Bosni; vidi potvrdu iz* Osvetn. 7, 37. *kod* Milodraže. — *b) nekakav pašńak u Hercegovini.* Etnogr. zborn. 5, 1210.

1. MILÒDUH, *m. biļka, koja se zove i* milobud, selen; *upravo biļka mila duha, t. j. mirisa (vidi* duh *pod* 1, k). *U rječniku Mikaļinu* (ligusticum, lybisticum, levisticum), *u Belinu* (levistico, erba), *u Bjelostjenčevu* (velestika, Levesticum ligusticum), *u Stulićevu (gdje se kaže, da je isto što* miloda *[vidi tamo] i da je iz Belina rječn.) i u Vukovu* (fremde Liebstöckel, ligusticum levisticum *s primjerom iz* nar. pjes. vuk 1, 468: Miloduha, da se milujemo *i iz* nar. pjes. vuk 5 [1898] 19: Ne mogu ti puta naći ni dvoru doći od visine vite jele, od zaduha miloduha). *Osim* Ligusticum levisticum *znači ta biļka još i* Hyssopus officinalis. B. Šulek im. — U tom kolu lipa Mara, i na ńoj je zlatua parta i svilena povezanka i dva pera kalopera i četiri

miloduha. M. Katančić 71. Već bi ti suze s lica utrli, trnovu krunu s glave skinuli te ju zamijenili vijencem miloduha cvijeća. Osvetn. 1, *(uvod).* Ja usadih vitu jelu u kamenu u grohotu i dva lista miloduha. Nar. pjes. herc. vuk 249. Spremiću mu kitu miloduha, pak će mene bolje milovati. Nar. pjes. petr. 1, 238. — *Po Bosni se sadi* miloduh *u baščama s drugijem cvijećem:* Zborn. za nar. živ. 4, 254. 6, 102.

2. MILODUH, *adj. Samo u Stulićevu rječniku, gdje se kaže, da znači isto što* miloćud. — *Nepouzdano.*

MILODUŠKA, *f. biljka mila duha (vidi* 1 miloduh), *t. j. mirisava Samo u Šulekovu* rječn. zn. naz. *kao bot. izraz za lat.* Diosmeae.

MILOGLAS, *m. muško ime (izmišljeno).* Miloglas volar i Slavodrug kozar. M. Katančić 40.

MILÒGLASAN *(biće takav akc.), adj. koji je mila glasa. Između rječnika u Stulićevu* (suavi voce praeditus) *i u Popovićevu* (anmuthig tönend, harmonisch). Ugledah ptičicu, kako miloglasnom pismom slavi tebe stvoriteļa. G. Peštalić 185.

MÎLOGLÊD, mîloglêda, *m. biļka, koja se zove i* miliče, Sanicula europaea. J. Pančić flora beogr.[3] 270. S. Petrović 151. — K. Crnogorac bot. 18. *postavļa lat. ime* Ononis spinosa. — *Postavļeni akc. naznačio* I. Pavlović.

MÎLOGORA, *f. planina u Crnoj Gori.* Ona *(t. j. Piva)* teče između dve planine, Vučeva s leve, a Milogore s desne strane. S. Novaković obl. 72. — *Postavļeni akc. naznačio* V. Ļešević.

MILOGOVORAN, *adj. koji milo govori. Samo u Stulićevu rječniku* (blandiloquus). — *Nepouzdano.*

MILOGOVOREĆ, *adj. (upravo partic. prez.), koji milo govori. Samo u rječniku Bjelostjenčevu* (milogovoreći, blandiloquus) *i u Jambrešićevu* (milogovoreći, blandiloquens). — *Po svoj prilici trebalo bi pisati* milo govoreć.

MILOGOVOREŃE, *n. isto što* milo govoreńe. *Samo u rječniku Jambrešićevu* (milogovorjeńe, blandiloquentia) *i u Stulićevu* (milogovoreńe, blandiloquentia, ars suaviter ac blande loquendi).

MILOGOVORNICA, *f. ona, koja milo govori. Samo u Stulićevu rječniku* (blandiloqua). — *Nepouzdano.*

MILOGOVORNIK, *m. onaj, koji milo govori. Samo u Stulićevu rječniku* (blandiloquus). — *Nepouzdano.*

MILOHNA, *m. muško ime od mila kao i Milan.* Deč. hris. 17. K. Jireček spom. 76 (*iz* xv *vijeka*). S. Novaković pom. 80. — *Služi i kao prezime:* Statut kast. 195 (*štamp.* Miločna, *u rukop.* ‚Milochna‘).

MILOHNIĆ, *m. prezime.* Deč. hris. 10.

MILOHOTAN, *adj. dragovoļan.* Milohotno prignutje k svakoj duhovnoj zabavi. I. M. Mattei vi.

MILOHVAL, *m. vidi* Miloval.

MILOJ, *m. ime muško, isto koje Miloje.* T. Smičiklas spom. 245.

MILOJADAN, *adj. mio i jadan, t. j. napola mio, a napola jadan (tužan).* U primalitje od lit mojih bih slobodan ne znajuć, ča je plam ni zlatoperna stril ali milojadan ļubveni čemer mil. P. Zoranić 76.

MILOJČANIN, *m. prezime u Srbiji.* Etnogr. zborn. 5, 330. — *Ne razabira se, iz kojega je mjesnog imena izvedeno ovo prezime. Ispor.* Milojkovac.

MÌLÔJČIĆ (*biće takav akc.*), *m. prezime izvedeno od imena* Milojac, *kojemu nema potvrde.* Šem. pakr. (1898) 27. Šem. mitr. (1900) 57. Imenik (1906) 443.

MÌLÔJČIĆI (*biće takav akc.*), *m. pl. zaselak u Bosni u okružju bańolučkom.* Popis žit. bos. i herc. 214.

MÎLOJE, *m. muško ime od mila kao i Milan. U rječniku Vukovu i u Daničićevu (u ovome s potvrdama iz* xv *vijeka). Druge su potvrde:* Deč. hris. 6. 32. Pjev. crn. 106[b]. Vuk prav. sov. 17.

MÎLOJEVAC, Mîlojêvca, *m. a) prezime u Srbiji.* Etnogr. zborn. 5, 331. — *b) pristaša Milojev.* Tako se i ostale sve maće starješine podijele na dvoje: jedni postanu Milojevci, a drugi Petrovci. Vuk prav. sov. 29.

MILOJEVCI, Milojevaca, *m. pl. nekakav zaselak u Staroj Srbiji spomenut u ispravi* xv *vijeka i otud u Daničićevu rječniku.*

MÎLOJEVIĆ, *m. prezime. U rječniku Daničićevu s potvrdom iz* xiv *vijeka. Druge su potvrde:* Deč. hris. 7. 61. T. Smičiklas spom. 271 *(griješkom* Milojović; *vidi kod* Miločević) T. Boca 12. Šem. pakr. (1898) 27. Drž. kalend. (1905) 295. Imenik (1906) 443.

MÎLOJEVIĆI, *m. pl. zaselak u Bosni u okružju bańolučkom.* Popis žit. bos. i herc. 156. — *Možda se tako zove i nekakvo selo u Crnoj Gori:* Iz sela Milojevića u Pļešivcima. Pjev. crn. 39[b]., *ali oblik* Milojevića *u tome primjeru mogao bi biti i gen. sing.*

MILOJEVINA, *f. mjesto u Srbiji u okrugu vaļevskom.* Niva u Milojevini. Sr. nov. 1872, 310.

1. MILÒJICA, *f. ime, što ga mlada pridijeva mlađemu ženskiću u kući.* Vuk rječn. s. v. zlatoje. *Ispor.* milka *b.*

2. MILOJICA, *m. muško ime.* T. Smičiklas spom. 180. *Poradi nastavka ispor.* Radojica, Stanojica, Vukojica.

MILOJIN, *m. prezime u južnoj Srbiji.* Etnogr. zborn. 6, 174. *Ovo je upravo ime od mila kao i Milan. — Poradi nastavka ispor.* Živojin.

1. MÌLÔJKA, *f. žensko ime od mila kao i Milica. U rječniku Vukovu. U* nar. pjes. marjan. 127—128. *veli se* Milojka *istoj djevojci, kojoj se veli i* Milica *(vidi tamo). — Ime* Milojka *potvrđeno je i prije našega vremena:* S. Novaković pom. 80.

2. MÌLÔJKA, *f. majolika, t. j. zemļan sud za vino ili za drugo što. Iz tal.* majolica. *U rječniku Vukovu* (das Majolika-Geschirr, vasis fictilis genus). Milojka, majolica. S. Budmani. Bardak se onamo *(t. j. u Risnu)* zove bijel i šaren sud (kao što je u Srijemu bokal), koji se u Srbiji zove bokar i milojka, a u Paštrovićima majulika. Vuk kovčež. 66.

MILÓJKIĆ *(ili* Milôjkić), *m. prezime u Srbiji.* Etnogr. zborn. 5, 1072.

MILÓJKO *(ili* Milôjko), *m. ime od mila kao i Milan. U rječniku Vukovu (samo s akc.* Milójko, *ali se jamačno govori i* Milôjko; *ispor.* Milénko *i* Milênko, Milínko *i* Milînko, Radínko *i* Ràdînko, Radénko, Stàmênko). *Potvrđeno je i prije našega vremena:* S. Novaković pom. 80.

MILÓJKÔVCI, Milójkovâcâ *(ili* Milôjkôvci, Milôjkovâcâ), *m. pl. selo u Srbiji u okrugu pirotskom.* S. Koturović 445. *Biće isto selo, koje se piše i* Milojkovac. M. Đ. Milićević s dun. 86.

MILÓJKOVIĆ *(ili* Milôjković), *m. prezime.* R.

Lopašić urb. 231 *(iz* XVII *vijeka).* D. Avramović 191. 203. Drž. kalend. (1905) 295.

MILOK, *m. ime od mila kao i Milan.* Milok Bosanac. T. Smičiklas spom. 240.

MÌLÔKA *(tako je zabiļežen akc.), f. ime ovci u Lici.* V. Arsenijević. *Govori se i u Bosni.* D. Hirc. — milôka *od* milooka *kao i* vrànôka *od* vrànooka.

MILOKOPIJE, *n. nekakvo selo u Sv. Gori spomenuto u ispravi* XIV *vijeka.* Sь Milokopiemь i sь vsêmi pravinami sela togo. Glasnik 24, 236.

MILOKRV, *adj. Samo u Stulićevu rječniku, gdje se kaže, da znači isto što* milokrvan. — *Nepouzdano.*

MÌLOKŔVAN, *adj. koji je mile krvi, t. j. ćudi (vidi* krv 1, d), *ļubazan, ļubežļiv.*

a) milokrvan u navedenom značeńu. U rječniku Vukovu (liebenswürdig, dem man gut sein muss, amabilis *s primjerom:* nije lijepa, ali je milokrvna). Dika crna, al' je milokrvua. Nar. pjes. vuk 1, 637. Dobroćudni su i milokrvni ti moji zemļaci. M. Đ. Milićević omer 117. Velika bi sramota bila ne pomoći svojim, kad i koliko tko može. U tom je naš narod dašan i milokrvan. M. Stojanović *u* V. Bogišića zborn. 100. Milokŕvan *(tako je zabiļežen akc.)* je ļubavan čovjek u tolikoj mjeri, da mu se reče: dao bi krvi ispod grla. *U riječkoj nahiji u Crnoj Gori.* A. Jovićević. — *Adv.* milokrvno, ļubežļivo *u Stulićevu rječn.*

b) milokrvan *i* milokrv *isto što lijep, prikladan. Samo u Stulićevu rječniku* (formosae carnis, visu pulcher, ab ore venustus). — *Nepouzdano.*

MILOLA, *ime, ne zna se, je li muško ili žensko.* S. Novaković pom. 80. — *Da nije krivo zapisato?*

MILOLAGAŃE, *n. laskańe, ulagivańe. U rječniku Belinu* (adulatione). Kako su se proroci držali s kraļi i s puci? Daloko bili su od svakoga milolagańa iliti blazeńa. I. Velikanović upuć. 1, 94. Beside sv. pisma privrću se i prilagaju na svakojake stvari svitovne, to jest na smišne, na izmišļene, na isprazne, na milolagańa, na protresańa. I. P. Lučić nar. 30.

MILOLAGATI, milolažem, *impf. laskati, ulagivati se. U rječniku Belinu* (adulare, lusingare), *u Voltiģijinu* (adulare, mentire graziosamente, schmeicheln, fein lügen) *i u Stulićevu* (adulari, assentari, auribus alicuius obsecundare). Blazni kojigod ili neistinitima falama milolaže iskrńomu ili pravo fale savišе uzvisuje. I. Velikanović upuć. 1, 465. Kazali su veliku nasladu i hvalili jih *(t. j. pjesme),* a ja ne znam, ali su milolagali, ali su istinu govorili. N. Marči 6. Svo je činila, podlagala se, milolagala, grlila, molila, dok je zadobila. A. Tomiković živ. 47.

MILOLAŠCA, *f. vidi* milolažica.

MILOLAŽ. *Samo u primjeru:* Kamo ti hiļe, kamo li miļe, o milolaž? Poslov. danič. *Ne razabira se pravo značeńe ni gramatički rod, znači li* laskavac *ili* laskańe. *U Popovićevu rječn. ima* milolaž *f. za ńem.* Schmeicheln, *ali ne će biti pouzdano.*

MILOLAZA, *f. laska, laskańe. U rječniku Belinu* (adulatione) *i u Stulićevu* (adulatio, assentatio). Milolaža ne čini bolega. V. Došen v. Znam, koliko ste vi na daloko od svake izvańe zahvale i od svake izprazne milolaže. I. Đorđić ben. VI.

MILOLAŽAC, milolašca, *m. laskavac. U rječniku Belinu* (adulatore, lusingatore) *i u Stulićevu* (adulator, assentator). Otmi mene iz milolažaca pogane i otajne stupice. G. Peštalić 164.

MILOLAŽAN, *adj. laskav. U rječniku Belinu* (adulatorio, d' adulatore), *u Voltiģijinu (gdje je griješkom štampano* ‚miložan'*:* adulatorio, di adulatore, schmeichelhaft) *i u Stulićevu* (adulatorius, blandus, — *adv.* milolažno, cum adulatione). Ńi*(h)* na štogod hoće milolažnim ugađanjem i blaznenjem priteže. P. Knežević osm. 98.

MILOLAŽICA, *f. žensko, koje laska, laskavica. U rječniku Belinu* (adulatrice) *i u Stulićevu (u kojem se nalazi* milolažca *pored* milolažica *te se krivo veli, da znači:* levis adulatio, *dakle dem. od* milolaža).

MILOLAŽITEĻ, *m. Samo u Stulićevu rječniku, gdje se kaže, da je isto što* milolažac. — *Nepouzdano.*

MILOLAŽITI, milolažim, *impf. isto što* milolagati. *Između rječnika samo u Stulićevu (gdje ima samo partic. prez.* milolažeć, adulans). Znam, da mnogi milolaže, kad dobitka sebi traže. V. Došen 35a.

MILOLAŽIV, *adj. Samo u Stulićevu rječniku, gdje se kaže, da je isto što* milolažan.

MILOLAŽNICA, *f. žensko, koje laska, laskavica. Samo u Voltiģijinu rječniku* (adulatrice, graziosina finta, Schmeichlerin, Heuchlerin). — *Vidi* milolažica.

MILOLAŽNIK, *m. laskavac. Između rječnika samo u Voltiģijinu* (adulatore, simulatore, Schmeichler, Heuchler). Cesar Sigismondo zauši jednoga milolažnika. Reče tad ovi: zašto me udaraš, cesare? Odgovori: jer me ujidaš, milolažniče. Blago turl. 2, 193.

MILOLAŽNOST, *f. laskańe. Samo u primjeru:* Što jest milolažnost? Jesu nike riči lagodeće oli fale lažne i sumńive podane tkomugod opazom za doteć ńegovo dobrohotinje i milost. Milolažnici uzrokuju li veliku štetu s svojim milolažnostima? Doisto. Blago turl. 2, 193.

MILOLIČAN, milolična, *adj. koji je mila lica. Samo u Stulićevu rječniku, gdje se kaže, da je isto što* milokrvan.

MILOLIK, *adj. isto što* miloličan. *Samo u Šulekovu ńem.-hrv. rječniku za ńem.* von holdem Antlitz *(s. v.* Antlitz).

MILOĻUBAN, *adj. ļubak, upravo: mio i ļubak.* Motreći dakle miloļubnu lipotu i ļubeznivost ńezinu omili mu ona. E. Pavić ogl. 375. Tko je miloļubnije govoreńe znao izvoditi od glasovitoga Cicerona? prosv. 2, 34. — *Adv.* miloļubno: Ja kod svita tako razumnoga . . . ne imam drugo reći, nego samo miloļubno moliti, da . . . . V. Došen x. Il' kada joca slavuļ gustoj miloļubno na liski. M. Katančić 40.

MILOĻUBNOST, *f. apstraktna imenica prema pridjevu* miloļuban. *Samo u primjeru:* Ali svi ne razume ńegove dobrote, jerbo se svi ńegove miloļubnosti ne okušaju. E. Pavić prosv. 1, 107.

MILOĻUDAN, *adj. mio ļudma. Samo u primjeru:* Takvi čovik istinito miloļudan može se nazvati, kada govori i čini ono, što je svima drago i ugodno. B. Leaković nauk 475. — *Po svoj prilici je pisac ovaj pridjev načinio od* miloļuban *promijenivši* b *u* d *misleći pri tom na čovjeka, koji je ļudma mio.*

MILOĻUDNOST, *f. apstraktna imenica prema pridjevu* miloļudan. Miloļuduost jest kripost, koja riči i dila čovičja, navlastito izvanska, kojagod se tila dotiču, kakono jilo, odilo &c. po

pravomu razlogu upravļa. B. Leaković nauk 475. *Poradi postaña ispor. što je rečeno kod* miloļudan.

MILÒMUŽICA *(tako je zabiļežen akc.), f.* žena mila mužu. U Nišu. Đ. Daničić.

MILONOVIĆ, *m. prezime (ako je dobro zapisato).* J. Kavańin 120b.

MILOŃA, *m. a) ime muško, ali služi za prezime.* Antun Miloña. Zgode 16. *Po svoj prilici to je ime zapisato i u lat. spomeniku* XIII *vijeka:* Astiterunt eciam Iwan, Jurk, Mylona filii Orcun. I. Tkalčić, monum. 1, 83. — *b)* miloña, *ime volu.* F. Kurelac dom. živ. 25. *Govori se u Bosni.* Zborn. za nar. živ. 1, 310. 6, 97., *u Poļicima.* 9, 109. Miloña, ime volu bijelu i bijele gubice. U Lici. V. Arsenijević. Miloña, bue bigio *(pepeļasti vo).* L. Zore paļetk. 110, 225.

MÌLOŃIĆ *(jamačno je takav akc.), m. prezime.* Mon. croat. 262 *(iz* XVI *vijeka, pisano glagolicom* ‚Milonić'). R. Lopašić spom 2, 182 *(iz* XVII *vijeka u hrv. ispravi pisano* ‚Millonich'). Za našega bana Miloñića. P. Petrović gor. vijen. 49.

MILOOBRAZAN, miloobrazna, *adj. koji je mila obraza. Samo u Stulićevu rječniku* (ore venustus).

MILOOK, *adj. koji je mila oka, milijeh očiju.* Jedna moma milooka tu je ruble prala. B. Radičević (1880) 22.

MILOPOTAM, *m. neko mjesto u sv. Gori.* Domentijanb 28 *i otud u Daničićevu rječniku. — Ako nije grčka čitava riječ, a ono je jamačno drugi joj dio; ispor. grč.* ποταμός *(rijeka).*

MILOPRIGNUĆE, *n. ļubav, blagonaklonost. U rječniku Belinu* (miloprignutje, pietà, virtù, che rende il debito culto alla patria, genitori e parenti) *i u Stulićevu* (miloprignuće, milostivost *s naznakom, da je iz Belina rječn.).* Zlamoñe obilnoga mlika od miloprignuća i milosrdnosti divice prama grišnikom. A. Tomiković gov. 224.

MILOPUN, *adj. mio i pun. Samo u primjeru:* Glednimo pšenično zrno, ovo izmiče u zemļi i u milopuni klas obraća se. G. Peštalić 230.

MILOPUSTI, *m. pl. selo negdje u prizrenskoj oblasti zapisato u ispravi* XIV *vijeka i otud u Daničićevu rječniku. Spominje se i u drugoj jednoj ispravi istoga vijeka:* Ukazahь samь jepiskopu selište, da ga postavi među Dobruštemь i među Milopusti. Glasnik 49, 365.

MÌLORÂD, Mìlorâda, *m. ime muško. U rječniku Vukovu (gdje je možda griješkom* -a- *mjesto* -â-; *vidi:* N. Simić nast. vjesn. 8, 108) *i u Daničićevu s potvrdom iz* XV *vijeka. Potvrda je još:* T. Smičiklas spom. 81. — *Danas služi i kao prezime:* Bošnak (1908) 126.

MÌLORÂDOVIĆ *(govori se i* Milorádović), *m. prezime. U rječniku Daničićevu s potvrdom iz* XV *vijeka. Druge su potvrde:* Ļ. Stojanović zap. i natp. 2, 18 *(iz početka* XVIII *vijeka).* T. Smičiklas spom. 81. I. Zaničić 152. D. Avramović 209. Rat 143. 384. Šem. pakr. (1898) 27. Drž. kalend. (1905) 295.

MILORANČE, milorančeta, *n. ime, što ga mlada pridijeva mlađem ženskom.* Skoroteča 1844, 249.

MILORANKA, *f. isto što* miloranče. Skoroteča 1844, 249.

MILORCI, *m. pl. selo u Srbiji u okrugu valjevskom.* S. Koturović 445. — *Ne razabira se, je li gen.* Miloraca *ili* Miloraka. — *Tamno ime.*

MILORJEČAN, *adj. koji je mile riječi ili milijeh riječi. Između rječnika samo u Stulićevu* (affabilis). Takve žene miloričnе štipavcu su zmiji slične. V. Došen 99a.

MILORIJEČITI, miloriječim, *impf. milo govoriti. Samo u primjeru:* Kad se žena s kim sastane, miloričit odma stano. V. Došen 99a.

MILORJEK (milorijek?) *adj. isto što* milorječan. *Samo u primjeru:* Mńahomo .... da s' pastir miloriki, a ne da si sionik niki. M. Marulić 285.

MILOSAĻ, *m. zabiļeženo među imenima u* S. Novakovića pom. 80. — *Ako je ovo doista ime, čudno je, jer bi se prije očekivalo, da je ovo pridjev (mjesto negdašńega* Miloslavь, *t. j. Milosavļev).*

MILOSAĻIĆ, *m. prezime. U rječniku Daničićevu s potvrdama iz svršetka* XIV *vijeka i iz početka* XV. — Milosaļić *mjesto* Milosavļić, *a ovo mjesto* Miloslavļić. *Vidi kod* Milisaļević.

MÌLOSAN, mìlosna, *adj. U rječniku Vukovu, gdje se kaže, da je isto što* milostan (*vidi tamo).*

MÌLOSAV *(ili* Milòsav), *m. ime isto koje Miloslav. U rječniku Vukovu (s oba navedena akc.) i u Daničićevu (s potvrdom iz početka* XV *vijeka). Druge su potvrde:* Deč. hris. 73. 75. T. Smičiklas spom. 78. 161. Ļ. Stojanović zap. i natp. 2, 95 *(iz* XVIII *vijeka).* Nar. pjes. vuk 2, 646 *(među prenumerantima). — Zašto je drugo* -l- u Miloslav *ispalo te nastalo* Milosav, *o tome vidi kod* Milisav.

MILOSAVA, *f. (mjesto* Miloslava *kao i* Milosav *mjesto* Miloslav).

a) žensko ime. Ļ. Stojanović zap. i natp. 1, 88 *(iz* XV *vijeka).* S. Novaković pom. 80. Milosava, žensko ime u diptihu manastira Gomirja iz XVIII vijeka. V. Arsenijević.

b) zaselak u Hercegovini. Popis žit. bos. i herc. 544.

MILOSÁVAC, Milosávca, *m. upravo ime, ali služi kao prezime u Srbiji.* Etnogr. zborn. 5, 168. 6, 286. *Akc. je postavļen prema* Dragosávac, *koje potvrđuje i* M. Medić.

MILOSÁVCI, Milòsavâcâ *(takav će biti akc.), m. pl. jedno selo i jedan zaselak u Bosni u okružju bańolučkom.* Popis žit. bos. i herc. 210. 214.

MILOSAVČIĆEVIĆ, *m. prezime u Srbiji.* Etnogr. zborn. 5, 488. — *Vrlo neobično načińeno prezime, izvedeno od prezimena* Milosavčić, *kojemu nema potvrde. Da nije griješkom mjesto* Milosavčević?

MILÒSÂVKA *(biće takav akc.), f. biļka, koja se zove i* maslačak, Leontodon taraxacum *(u Gospiću).* B. Šulek im *U Popovićevu rječn.* milosavka, Löwenzahn.

MÌLOSAVĻEV *(ili* Milòsavļev), *adj. što pripada Milosavu.* Livada Markova i Milosavļeva. Djelovod. prot. 48.

MILOSÁVĻEVIĆ, *m. prezime.* S. Novaković pom. 80. D. Avramović 187. 228. Rat 168. 402. Šem. pakr. (1898) 27. Drž. kalend. (1905) 295. Imenik (1906) 443.

MILOSLAĻIĆ, *m. prezime.* Deč. hris. 8. 27. — *Vidi* Milosaļić.

MILOSLAV, *m. ime muško. U rječniku Daničićevu s potvrdama iz* XIV *vijeka. Druge su potvrde:* Svetostef. hris. 32. Deč. hris. 17. 46. *Nalazi se i lat. pisano* Millosclaus, Milloslavus. Mon. ragus. 1, 53. 199.

MILOSLAVA, *f. ime žensko.* Mon. ragus. 2, 72. 140.

MILOSLAVLI, *adj. što pripada Miloslavu.* U Miloslavje kućište. Svetostef. hris. 14.

MILÒSNICA, *f. žensko, koje je kome milosno, milo. U rječniku Stulićevu* (milostnica, dilectissima, quae apud aliquem in magna est gratia) *i u Vukovu* (die Geliebte, amasia *s naznakom, da se govori u vojvodstvu).*

a) U dva pisca milosnica *se nalazi za b. d. Mariju.* Naša mila i draga milosnice! M. Jerković 93. Zdrava, slatka milosnice! J. R. Gučetić 23.

b) U narodnijem se pjesmama milosnica *veli o materi, o sestri, o snahi i o kumi.* Nisu ona đeca zgriješila, već đetiće majke milosnice. Nar. pjes. petr. 2, 17. Moja majko, moja milosnice! 2, 524. Stara majko, moja milosnice! Hrv. nar. pjes. 2, 53. — I na kuli milosnica seja. Nar. pjes. stojad. 2, 152. A za ńome milosnica seka. Nar. pjes. petr. 1, 327. Pitala ga milosnica seka. 2, 620. Ti pohodi milosnicu seku. 3, 470. — Pa legoše dva đevera mlada, a među ńe snaha milosnica. 2, 607. Pa govori milosnica kuma. 2, 43.

c) milosnica *je djevojka ili žena, koju tko miluje, ljubi, negovu drágú, a može biti i žensko, s kojim tko živi kao s pravom ženom, a nije mu prava zakonita žena.* Braminska kći da bude milosnica podloga ćifte! Vuk dan. 2, 141. Virtenbergskoga kurfiršta brat . . . svojom milostnicom došao u universitet. S. Tekelija letop. 119, 23. Gospodine, vi ste imali i ženu i sad živite s milostnicom. 119, 46. Koji su mu *(t. j. jagluk)* milosnice dale. Nar. pjes. vuk 1, 561. Već ja jesam tvoja milosnica. Nar. pjes. petr. 1, 178.

d) suza milosnica *je suza od milosti, od milosrđa (vidi* milost *pod* e) *prolita.* Što sila ne mogla nikad izvojevati . . . izvojeva . . . suza milostnica. M. Pavlinović razl. sp. 385. — *Možda ovamo ide i primjer:* Posledńa suzica, koju smo prolili . . . ne će biti zaboravljena i najmańa milostnica naplatiće se. J. Rajić pouč. 1, 40.

MILÒSNÍK, milosnika, *m. muško, koje je kome milosno, milo, — onaj, koji daje milosti. U rječniku Belinu, Voltigijinu, Stulićevu, Vukovu i u Daničićevu (vidi dalje).*

a) ljubimac. U rječniku Belinu (favorito), *u Voltigijinu* (milostnik, favorito, benianimo, in Gnade stehend) *i u Stulićevu* (milostnik, dilectissimus, qui apud aliquem in magna est gratia). Aman, poglavica i prvi milosnik kod kralja Asvera. A. Gučetić roz. jez. 201. Određuje *(t. j. Bog),* da uznese *(t. j. križeve)* svoji dragi prijatelji i milosnici. I. M. Mattei 92. Priporuči se milosniku Jezusovu sv. Ivanu. 269. Dobrota božanstvena ne može svomu srcu odoljeti, da ne pomiluje grozno uzdisańe svoga ucviljena milosnika. I. Đorđić ben. 117. Eutropijo prvi milostnik kod cesara Arkadija. A. d. Bella razgov. 25. Zubov i Mamov bivši milosnici Ekaterino. S. Tekelija letop. 119, 49.

b) ljubaznik, t. j. čovjek mio komu (mańe, nego li je ljubimac); kao da je to u primjeru: Doleti nam, obesoli, kam da mi je, te pomiluj i pokaraj, moj viteže, pa izgrli i izljubi, milosniče. Nar. pjes. u V. Vrčevića niz 273.

c) porječnik, t. j. čovjek, kome se što poručara. U rječniku Daničićevu (ko ima milost od vladaoca, da radi što u ime ńegovo) *s dvije potvrde iz* XIV *vijeka:* Ikonoma i eklisiarha i svakoga vladalca *(t. j. manastiru Arhandelovu u Prizrenu)* da ne stavi cara ni milostnika carevi, razve igumna. Glasnik 15, 306. *Kralj Stefan Dečanski šaljući Dubrovčanima kneza Bistetu, da primi dohodak ńegov, piše im, da im šalje* svojega unutrńega milostnika kuće kraljevstva mi. Spom. sr. 2, 9.

d) svjedok, t. j. čovjek, koji svjedoči, ‚da je kome učińena milost, jer je učińena preko ńega'. *U rječniku Daničićevu s mnoštvom potvrda iz isprava* XIV *i* XV *vijeka štampanih u Miklošića i u Pucića. Ovdje se dodaju još ove dvije potvrde:* Primismo odь ńega . . . . plьnu i obilatu i svrьšenu platu; a tomuj milostnici: čelnikь Hrebeljanь i Šainacь i Vlьkašinь ričničarь. K. Jireček spom. 45 *(iz svršetka* XIV *vijeka).* Za toj ńega oslobodismo odь carine i ńegovu dêcu; a tomuj bi milostnikь čelnikь Vitanь . . . . i svědoci Latine Jakša Vlahotićь i Jakьša Arnutovićь. 48 *(iz početka* XV *vijeka). Za* ‚milosnike' *u ovome smislu nalazimo u ispravama samo velikaše (kao što su čelnici, vojvode i dr.). Iz drugoga navedenog primjera vidi se, da se* milosnici *razlikuju od drugijeh svjedoka, koje su mogli biti i ljudi nižijeh staleža.* ‚U poveljama, u kojima se imenuju milosnici, daju se slobode, utvrđuje se prijateljstvo između jedne države i druge i potvrđuje se, da ko rukujući carinom nije ostao dužan'. Đ. Daničić rječn. s. v. milostьnikь.

e) ljubavnik, drágî, čovjek, kojega koja žena ili djevojka miluje, ljubi i koji ńu ljubi dopušteno ili nedopušteno. U rječniku Vukovu (Liebhaber, amasius *s naznakom, da se govori u vojvodstvu).* Ni žuđu ni žeļu na saj svit inoj, neg' da se ja veļu milosnik vazda tvoj. D. Rańina 30b. Ti si davala platu svijem milosnicima svojim i darivala si ih. Đ. Daničić jezek. 16. 33. Otkriću rugobu ńezinu pred milosnicima ńezinijem. os. 2, 10.

f) davač milosti (ili milostî), samo o Bogu. Pogledaj na mene, milostivi milosniče *(govori se Isusu).* M. Jerković 33. Dojdi, milostivi duše sveti . . . dojdi, izvrsiti moj milosniče! 88. Ako tvojoj zgr'ješili smo pravdi, prosti nama, višńi milosniče. Osvetn. 3, 137. Jedini milosnik (Bog) to more *(iz govora bosanskog).* Zborn. za nar. živ. 6, 295.

MILOSNOST, *f. Samo u jednoj knizi:* Ne čini se vami, da je velika milosnost, da možemo malim stidom dostojnu smrt ukloniti, a steći neumrli život? A. d. Bella razgov. 40. Ili gniv sune ili milosnost zazove me. 200. *U prvom primjeru* milosnost *znači isto što* milost *pod* a *(lat.* gratia), *a u drugome isto što* milost *pod* e *(lat.* misericordia).

MILOSRČAN, milosrčna, *adj. Samo u Stulićevu rječniku, gdje se kaže, da znači isto što* milosrd, milosrdan. — *Nepouzdano.*

MILOSRD, *adj. isto što* milosrdan. *U rječniku Daničićevu* (misericors *s potvrdom iz* XIV *vijeka) i u Stulićevu (gdje se kaže, da je isto što milosrdan).* Bogь milosrьdь o nasь budetь. Domentijanb 81. Umilosrьdi se, milosrьdyj vladyko, carju vyšьńij. Danilo 16. Budite milosrdi, kako i otac vaš milosrd je. Korizm. 10b. Pamet stvoril jest čudes svojih milosrd i milostiv gospodin. 83b. Velikodušan sproću nesrećni, milosrd sproću bêdni i nevoļni. Nov. srb. 1834, 39.

MILOSRDAČAN, *adj. milostiv. U rječniku Daničićevu* (benignus *s potvrdom iz početka* XV *vijeka) i u Stulićevu (gdje se kaže, da znači isto što milosrdan).* Gospodьstva ti milosrьdčno i milostivo pisanije primismo. Spom. sr. 1, 94.

MILÒSRDAN, milòsrdna *(biće takav akc.), adj. koji je milostiva, blaga srca. Složeni ovaj pridjev* (*od* mil, *t. j.* mio *i od* srdo, *t. j.* srce; *ispor.* srdoboļa) *nalazi se s istijem značeńem i*

u drugim slav. jezicima: staroslov. milosrьdъ, *rus.* милосердный *(iii* милссердый), *češ.* milosrdný, *poļ.* milosierny. *U rječniku Belinu* (misericordioso, che ha compassione, — pietoso, che ha pietà, — *komp.* milosrdniji, più misericordioso, più pietoso, — *adv.* milosrdno, misericordiosamente, compassionevolmente, con misericordia; *značeńu* gratuitamente, *lat.* gratis, *što ga Bela također daje prilogu* milosrdno, *nema od drukud potvrde), u Bjelostjenčevu* (milosrden, misericors, compatiens, — *adv.* milosrdno, misericorditer, clementer), *u Jambrešićevu* (milosrden, misericors), *u Voltigijinu* (misericordioso, caritativo, barmherzig), *u Stulićevu* (misericors, clemens, pius, — *adv.* milosrdno, milostivo) *i u Daničićevu* (misericors, benignus *s potvrdama iz* XIV *i* XV *vijeka).*

a. milosrdan *o Bogu i o ļudma (svecima).* Zač dobrostiv i milosrdan jest. Bernardin 23. Človik milostiv i milosrdan. Transit 72. Budite milosrdni, kako jest i otac vaš milosrdan. N. Rańina 148a. Da potvrdi Isus naš milosrdni. M. Marulić 333. Zašto milosrdnijem milosrdje obećava *(t. j. Isus).* M. Divković bes. 7. Zašto dobrostiv i milosrdan jest *(t. j. Bog).* I. Bandulavić 30a. Biti će u broju milosrdnih. Michelangelo 8. Podaj, milosrdni Bože, slabosti našoj pokrjepļeńe. I. Akvilini 176. Jakov dobrostiv i milosrdan bijaše. S. Margitić fala 24. Dobro čini duši svojoj čovik milosrdan. A. Baćić 49. Spasitelj .... priporuči, da milosrdni budemo. F. Lastrić ned. 372. Ako je htio ukazat nam se svakijem načinom milosrdan *(t. j. Bog).* B. Zuzeri 223. Čeka ga milosrdan *(t. j. Bog),* da se povrati u prvašńe stańe. A. Tomiković gov. 10. Koja je u manastiru milosrdni duovnika zatvorena bila. Nov. srb. 1834, 43. Podatļiv je i milosrdan gospod. Đ. Daničić psal. 145. 8. — *Adv.* Pogledaj milosrdno svrhu ove tvoje službenice tvoje. I. Bandulavić 266a. Da milosrdno pogledaš na me. F. Glavinić svitl. 125. Sadašńe krivine milosrdno zaboravļaj. J. Kavańin 333b. Spasitelj mu milosrdno odgovori. J. Banovac pred. 23. I mi smo zazvani milosrdno i dozvani na istu viru. F. Lastrić test. 66b.

b. milosrdan *a) o dijelovima tijela; b) o djelima, o svojstvima i o duševnijem silama.*

a) oko, obraz, ruka, srce. Blagy .... Bogъ prizrêvi na me milosrьdnimь si okomь *(iz* XIV *vijeka).* Mon. serb. 110. Jeliko sьdêjahь milosrьdьnomu ti obrazu, ta vьsa priidoše na me. Danilo 169. Milosrdna oka jur obrati doli. Đ. Baraković jar. 84. One tvoje milosrdne oči k nam obrati *(u crkvenoj molitvi, prevedeno iz lat.).* I. Bandulavić 295a. Otvori i raširi, gospodine, ruke i mišice tvoje milosrdne i primi dušu moju. B. Kašić per. 43. Prostri svrhu mene tvoju milosrdnu ruku. M. Jerković 41. Suze utrvene od milosrdne ruke. M. Radnić 107a. One tvoje milosrdne oči k nami obrati. I. Grličić 285. Razgovori ga i utiši, pokaži mu srce milosrdno, ako ne moreš djela. F. Lastrić ned. 373.

b) Milosrьdnoje sьnitije na zemļu nasь radi *(t. j. Isusovo).* Mon. serb. 86 *(iz* XIV *vijeka).* Vidêvъši gospodьstva vi slatke i mnogo milosrьdne *(grješkom* ‚milьsrьdne') rêči i obêtovanьja k nam. Spom. sr. 1, 165. Dobra i milosrdna voļa Božja. Katek. (1561) 26. Od del milosrdnih duhovnih. F. Glavinić svitl. 87. Ki *(t. j. Isus)* kamatom lijepom plaća milosrdne zadužbine. P. Kanavelić 429. Je li još dobrih dila? Jest sedam tilesnih milosrdnih, prvo hraniti gladne, drugo pojiti žedne .... Azbukvica 14. Milosrdnom žeļom blag istoga stvara. J. Kavańin 538a. Nu je ... najveća .... milosrdna blagos tvoja. I. Đorđić uzd. 89. Ista ļubezniva i milosrdna voļa, koja namińuje dobro dilo. A. Kadčić 363. Milosrdnije je dilo mrtvi*(h)* duše pomagati nego siromahe na ovome svitu. J. Banovac pripov. 48. Marija .... kakvo je voće zaželila? ah ne drugo nego li milosrdno odkupļeńe čovičanskoga naroda. razgov. 139. Ako bi se prilučila djela milosrdna k ovoj bogoļubnoj i svetoj časti. J. Matović 358. Obvrni k ovijem dušam milosrdne *(grješkom* ‚milesrdne') tvoje poglede. I. M. Mattei 285. Usliši me, gospode, jer je blagost tvoja milosrdna. Đ. Daničić psal. 69, 16.

c. *Konstrukcije.*

a) dativ. Da bude milosrьdьnь Dubrovьniku čьstьnimi darьmi *(t. j. kralj bosanski).* Mon. serb. 241 *(iz svršetka* XIV *vijeka).* Milosrdan znam da jesi pravednikom. Đ. Baraković jar. 34. Budi ... milosrdan molbami našim. I. Ančić svitl. 98. Er istoga Boga .... milosrdna i nam čini. J. Kavańin 20a. Ki svakomu milosrdan velmi jesi. I. Đorđić salt. 293. Bog .... ukaza se na dva načina narodu ovomu milostiva i milosrdna. A. Kanižlić fran. 45. Koji su milosrdni bili ubozijema. J. Matović 401.

b) prijedlog k *(veoma rijetko).* Milosrdan biše zelo k nišćim. Š. Kožičić 23b.

c) prijedlog na *(s akuzativom).* Milosrdan na onoga, ki to složija *(sic!)* biše, plačući stah. P. Zoranić 11. Milosrdan na grješnika *(t. j. Bog).* J. Kavańin 148a. Svi znamo, da je Abram veoma bio milosrdan na ubogo. S. Margitić fala 99. Jer na svoje podložnike milosrdan on je uvike. I. Đorđić salt. 369.

d) prijedlog prema (pram, prama). Tko se ne bi ukaziva milosrdan pram onim dušam? J. Banovac pripov. 48. Treće je zlameńo bit milosrdan pram ubogim. pred. 115. Da bismo bili milosrdni prema ubogijema. J. Matović 400. Er se sadar učinio prema nami milosrdan. B. Zuzeri 222. Pravda i ļubav donosi, da se i mi prama ńima milosrdni i ļubeznivi ukažemo. B. Leaković gov. 139.

e) prijedlog proti *(veoma rijetko).* Bog, ki je ... milosrdan proti onim, ki ga se boje. Transit 196.

f) prijedlog vrhu (vrh, svrhu). Milosrdan jesam vrhu naroda (misereor super turbam. marc. 8, 2). N. Rańina 151a. Milosrdan vrh me zledi *(t. j. Bog).* I. Gundulić 200. Moguća bo je *(t. j. Marija)* i milosrdna svrhu grišnika. J. Banovac razgov. 16. Pokazivaće se veoma ļubodilan, pravedan i svrhu sirota i siromaši milosrdan. F. Lastrić ned. 2. Budite milosrdni svrhu potribitije. 372.

g) prijedlog s. Jest Bog milosrdan s ļudma. M. Radnić 459a. Biti s ubozima milosrdni. A. d. Bella razgov. 30/31.

d. *Adv.* milosrdno *kao da znači katkad: usrdno, velesrdno.* Na tomь mnogo milosrьdno zahvaļujemo ti *(iz svršetka* XIV *vijeka).* Spom. sr. 1, 5. Jedьnosrьdo i ļubimo i milosrьdno primamo i primismo ... vlastele ... grada Dubrovьnika za naše srьdьčьne bratьju i ‚prêêteļi' *(iz početka* XV *vijeka).* Mon. serb. 254.

e. milosrdan *katkad znači pravedan, opravdan. Nije jasno, kako se to značeńe razvilo.* Vidivše, da je milosrdna prošńa i prava *(iz* XIV *vijeka).* Mon. croat. 45. Da trizmeno i milosrdno i pravdeno budemo živiti na sem svitu (ut so-

brie et iuste et pie vivamus in hoc seculo. tit. 2, 12). Bernardin 8.

MILOSRDITI SE, milosrdim se, *impf. biti milosrdan. U rječniku Stulićevu* (milosrditi se komu, alicuius misereri, miserere, miserescere, miserari *s naznakom, da je iz glag. brevijara).* Koju *(t. j. ženu)* kade vidje Isus, milosrdi se svrhu ńe. N. Rańina 158a.

MILOSRDIV, *adj. isto što milosrdan. U rječniku Stulićevu* (milosrdiv, milosrdan). Neka pri smrti bude mi srce moga spasitelja utješno i milosrdivo. I. M. Mattei 163. *Ispor. još:* O gospodine primilosrdivi Jezuse Hriste! 270.

MILÒSRDNÎK *(biće takav akc.)*, *m. čovjek milosrdan. U rječniku Stulićevu* (milosrdnik, milostivnik) *i u Popovićevu* (Erbarmer). Jere jih će vladati milosrdnik ńih (quia miserator eorum reget eos. is. 49, 10). Bernardin 60. Jere milosrdnik ńih vladati bude ńimi. I. Bandulavić 68b. Dobri Tomas Bernard, na glasu milosrdnik. M. Pavlinović rad. 127.

MILOSRDNOST, *f. isto što milosrđe. U rječniku Bjelostjenčevu* (misericordia, commiseratio, clementia), *u Jambrešićevu (kao u Bjelostjenčevu), u Voltiġijinu* (milosrdnost, milosrđe), *u Stulićevu* (milosrdnost, milosrdstvo, milosrdstvovańe, milosrđe) *i u Popovićevu* (milosrdnost, milosrđe, Barmherzigkeit). Pored pristojne milosti i milosrdnosti Leopolda gospodina *(iz početka* XVIII *vijeka).* Glasnik II, 3, 82. Radi privelike milosrdnosti tvoje dopusti meni. I. Kraļić 26. Prosim milosrdnost tvoju, gospodine. 30. Mati milosti, mati od milosrdnosti. Pisanica 69 *i* A. Kanižlić bogoļubnost 30. 503.

MILOSRDŃA, *f. isto što milosrđe. Samo u primjeru:* Ukaži nam svitlost milosrdań tvojih (ostendo nobis lucem miserationum tuarum. eccles. 36, 1). Bernardin 34.

MILOSRDŃAK, *m. isto što milosrdnik. Samo u Stulićevu rječniku* (milosrdńak, milostivnik).

MILOSRDŃI, *adj. isto što milosrdan. Samo u jednoga pisca.* Priporučit ga s vrućim molitvam Bogu milosrdńemu. A. Kadčić 249. Sveta crkva majka milosrdńa. 338.

MILOSRDOST, *f. isto što milosrđe. Samo u primjeru:* Izpusti milosrdosti tvoje svrhu opačina moji. D. Rapić 44. *Da nije griješkom mjesto* milosrdnosti?

MILOSRDOVATI, milosrdujem, *impf. biti milosrdan. Između rječnika samo u Daničićevu* (milosrьdovati, misereri) *s ove dvije potvrde (od kojih u drugoj glagol ima uza se riječcu* se): Milosrьdovavъ o mně . . . . potьšti se . . . izeti me nyńa muky sije. Stefan pam. šaf. 5. Izobrětohъ crьkъvь svetago . . . Nikoli zapustêvšuju . . . i milosrьdovavši se i sьzidalъ i obnovihъ hramъ tьj *(iz* XIV *vijeka).* Mon. serb. 110. *Na oba mjesta biće* milosrdovati *iz jezika crkvenoslavenskoga.*

MILOSRDSTVO, *n. isto što milosrđe. Između rječnika samo u Stulićevu* (milosrdnost, milosrdstvo, milosrdstvovańe, milosrđe). Zlo jestь, da urijuješ sedam milosrdstvi. Koluničev zborn. 78. Milosrdstva ńega čine često i opet stvoritelja. I. Kavańin 538a.

MILOSRDSTVOVAŃE, *n. nom. verb. od* milosrdstvovati. *Samo u Stulićevu rječniku* (milosrdnost, milosrdstvo, milosrdstvovańe, milosrđe).

MILOSRDSTVOVATI, milosrdstvujem, *impf. isto što milosrdovati (vidi tamo). Između rječnika samo u Stulićevu* (esse benignum, mitem, clementem *s naznakom, da je iz glag. misala..* Milosrьdьstvuj o mně okajanêmь, jako da izbavļu se *(u jednom je rukopisu* milosrьduj). Danilo 265. Kotori milosrdstvoval o ńem i jego primil i naučil. Glasnik 56, 266.

MILOSRDVOVATI, milosrdvujem, *impf. milovati. Samo u primjeru:* lže *(t. j. Bog)* milosrdvova crikav svoju. Š. Kožičić 31b.

MILOSRĐAN, *adj. isto što milosrdan. Samo u primjeru:* Tvrtko ukaza se bratu milosrđan oprostivši mu. A. Kačić razg. 65. — *Ne razabira se, kako bi bio ženski rod, dali* milosrđana *ili* milosrđna.

MILÒSŔĐE, *n. apstraktna imenica prema pridjevu* milosrdan. *Osim lika* milosrđe *nalaze se još i likovi* milosrdje, milosrdije, milosrje *(vidi pod* 1). *U Dubrovniku je akc.* mîlosrđe; *onamo govore:* idem u gospe òd milosrđa *(t. j. u crkvu, koja se tako zove).* M. Milas rad jug. ak. 136, 235. *Možda je takav akc. i drugdje među Štokavcima, ali je to teško potvrditi, jer ovo nije pravo narodna riječ (nije joj se našla nijedna potvrda iz prostonarodnoga štokavskog govora u građi za ovaj rječnik sakupļenoj), nego više književnička (kao i* milosrdan). *Slabo se nalazi i u drugim slav. jezicima: staroslov.* milosrьdije, *rus.* милосердіе. *Riječ je postala od* milosrd-je *(milo srce;* srd *od* srdo, *vidi kod* milosrdan). *U rječniku Vrančićevu* (milosrdje, misericordia), *u Mikaļinu* (milosrdje, smilovanje, miseratio, commiseratio, misericordia), *u Belinu* (milosrdje, misericordia, compassione), *u Bjelostjenčevu* (milosrdje, commiseratio), *u Voltiġijinu* (milosrdje, misericordia, clemenza, grazia, Barmherzigkeit, Gnade), *u Stulićevu* (misericordia, clementia, pietas), *u Vukovu* (milòsŕđe, Barmherzigkeit, misericordia, Gospa od milosrđa, Kirche der barmherzigen Frau *s naznakom, da se govori u Dubrovniku) i u Daničićevu* (milosrьdije, misericordia, benignitas *s potvrdama iz* XII *vijeka i dalje. — Ponajviše se* milosrđe *upotrebļava u sing., vrlo rijetko u plur.:* O Isuse, sinu Boga, milosrdja tva su mnoga. P. Hektorović (?) 150. Milosrdnijem ki naredno milosrdja svoja daje. J. Kavańin 11b. Jedali će uztegnuti u srġbi svojoj milosrđa svoja? *(iz lat.* aut continebit in ira sua misericordias suas. psal. 76, 10). J. Matović 453.

1. *Likovi.*

a. milosrdije. *Nalazi se samo u najstarijim spomenicima, kojih je jezik i pravopis zavisan o crkvenoslavenskome. Tako je na pr. u glag. rukopisu iz g.* 1468 (Arkiv 9, 104: milosrdiju). *Druge potvrde ovome liku vidi dalje među primjerima.*

b. milosrdje *i* milosrđe. *Prvi se lik nalazi i u čakavskim i štokavskim rukopisima i knigama od najstarijih vremena. U čakavskom govoru možda se i danas gdješto čuje* milosrdje *pored* milosrje *(vidi pod* c). *U štokavskom govoru ne će u naše vrijeme nigdje biti* milosrdje, *već samo* milosrđe, *ali u štokavskijem knigama nalazi se* milosrdje *gotovo do svršetka* XVIII *vijeka. Pored toga lika nalazi se u štokavskijem knigama i lik* milosrđe, *kojemu su najstarije potvrde iz* XVI *vijeka:* N. Rańina 229a *(pored običnijega* milosrdje). Statut poļ. 306. 315., *a iz* XVII *vijeka imaju taj lik* J. R. Gučetić 13. 15. P. Posilović nasl. 28a. 35a. 71a. *Drugi štokavski pisci* XVI *i* XVII *vijeka imaju* milosrdje, *a u* XVIII *vijeku pišu neki (na pr. A. Kadčić, F. Lastrić, S. Rosa, M. Zoričić, B. Zuzeri i dr.)* milosrdje, *a neki (na pr. S. Badrić, B. Leaković, J. Matović, K. Mazarović, M. A. Reļković i dr.)* mi-

losrđe; *neki pak upotrebļavaju jedno i drugo, tako J. Banovac ima* milosrdje: pripov. 48, prisv. ob. 51, razg. 10, *a* milosrđe: pripov. 48, prisv. ob. 58, razg. 38, — *A. Kačić ima* -dj-: korab. 35. 178, *a* -đ-: razg. 20. 46. 55, — *A. Kanižlić ima* -dj-: kam. 34. 84. 429, *a* -đ-: fran. 105., kam. 311. 617. *Iz ovoga se može zakļučiti, da je u štokavskom govoru do* XVI *vijeka bilo* milosrdje, *u* XVI *i* XVII *vijeku i u* XVIII *do polovine da je bilo i* milosrdje *i* milosrđe, *a od polovine* XVIII *vijeka do danas samo je* milosrđe. *Što neki štok. pisci još i u drugoj polovini* XVIII *vijeka pišu* milosrdje, *to je prema starijim piscima.*

c. milosrje *nalazi se u novijem čakavskom govoru:* Nar. prip. mikul. 25. 89. D. Nemanić (1884) 14 *(s akc.* milosŕje *u Istri). Lik se taj nalazi i u J. Kavańina, ali u sroku:* milosrja — rja 538b, milosrje — najgrje 543b.

2. *Značeńa.*

a. *u navedenom značeńu.*

a) uopće (mjesto vrlo mnogijeh primjera navodi se samo nekoliko). Po milosrьdьju jego .... mira sego čьstь i slava ni vь čьtože mi vměńena bystь *(iz svršetka* XII *vijeka).* Mon. serb. 5. Da je veće milosrdije gosp. Boga nego li vsi grisi ovoga svita. Starine 23, 128. Od milosrdja okom pogleda Isus. Naručn. 46b. *(Orfeo)* milosrdje nađe u paklu nemilom. D. Rańina 127a. Koja pena će biti suprotiva krivcu ... izvršena brez nijednoga milosrđa. Statut poļ. 315. Milosrdja, reče, nimam. Đ. Baraković vila 156. Milosrdje i pravda čuvaju kraļa. M. Divković bes. 7. Da bismo mogli najti milosrdje tvoje. I. Bandulavić 73b. Stojim prid tobom milost i milosrdje proseći. M Jerković 52. Ufajući u tvoje milosrđe .... utičem se k tebi. P. Posilović nasl. 35a. Po svomu pridobrostivomu milosrdju oprostio tebi gospodin. A. Kadčić 172. Ļubav najveće dilrje milosrdje. A. Baćić 48. Bog će š ńime činiti pravdu bez milosrdja. J. Banovac pripov. 48. Svu je *(t. j. Italiju)* brez nikakova milosrđa popali. A. Kačić razg. 20. Ufam se od dobrote i milosrđa tvoga. A. Kanižlić bogoļubnost 4. Ne će biti više milosrdja, nego pravda. Đ. Rapić 17. Ovu riječ misericordia .... naški milosrdje izgovaramo. B. Zuzeri 223. Molit ļude, u kojijeh milosrđa nema. Osvetn. 1, 31. Gospod spor na gńev, obilan milosrđem i istinom. Đ. Daničić 2 mojs. 34. 6. Zamu ju va dvor više z milosrja leh za službu. Nar. prip. mikul. 25.

b) konstrukcije s prijedlozima.

aa) prijedlog k *(veoma rijetko).* Da bismo poznali milosrđe Božje k nami. J. Matović 418.

bb) prijedlog na. Razumêimь iže na nas milosrьdije Božije. Deč. hris. 65. Prosi milosrdje na grijeho svoje. I. Đorđić salt. 73.

cc) prijedlog o *(veoma rijetko).* Javi o mnê velikoje milosrьdije svoje. Mon. serb. 90 *i* Deč. hris. 1.

dd) prijedlog polak. Milosrdje Nikodemovo ... polak Isusa. F. Lastrić test. 119b. Da uzmložam ... ńe dobročinstvo i milosrdje polak nas na nebesi. 345b.

ee) prijedlozi prema, s. Svaku kruto ļubļaše kripost, a navlastito milosrdje prema ubozim. F. Glavinić cvit 132a. Da je poveličao gospodin milosrdje svoje š ńom *(iz lat.* quia magnificavit dominus misericordiam suam cum illa. luc. 1, 58). I. Bandulavić 210a.

ff) prijedlog vrhu (vrh, svrhu). Budi milosrdje tvoje vrhu nas. A. Komulović 54 *i* I. Bandulavić 295a. Milosrdje obilno je vrh grešnika pokajana. N. Ġ. Bunić 3. *i* Ġ. V. Bunić 19. Isus zapovida ... milosrdje svrhu siromaši i sirotah. F. Lastrić test. 70b. Promotrićemo mogustvo ńe i milosrdje svrhu nas. 386a. Mislite li vi prositi milosrdje od oca nebeskoga svrhu vaši griha? ned. 373.

gg) prijedlog za *(veoma rijetko).* Milosrdje za krivine, blagi Bože! Ġ. V. Bunić 12.

c) milosrđe *s glagolima kao subjekt, kao objekt ili kao dopuna (u ovom zadńem slučaju riječ* milosrđe *u kojem padežu sama ili s kojim prijedlogom).*

aa) činiti (učiniti). O Bože, milosrdije učini nad manu. Korizm. 19. Milosrdje čineći ... onim, koji ļube mane. Katek. (1561) 5. Kad Konstantin milosrdje učini dičici. F. Glavinić cvit 431a. S neba sajde .... za pokazati i činiti s nami neizrečeno milosrdje svoje. P. Radovčić nač. 132. Koji toliko milosrdje meni i sinku momu činite. F. Lastrić test. 119b. Premda ga vidiše onako potribita, nikakova mu milosrdja ne učiniše, nego prođoše. od' 262. Najboļe dańe i način za učiniti milosrđe jest zaboravjeńe od pogrdah. J. Matović 506.

bb) ganuti, ganuti se (prignuti, prigibati). *U rječniku Belinu* (ganuti na milosrdje, muovere a misericordia, — ganuti se na milosrdje, aver misericordia, — prignuti na milosrdje, muovere a misericordia). Ganu se milosrdjem svrhu ńe i reče ńoj. Bernardin 58. Čuvši Bog oni plač ... ganu se milosrdjem. M. Divković bes. 197. Ugleda ga otac ńegov i milosrdjem ganuo se jest. I. Bandulavić 49a. Najposli se ganu na milosrdje jedan mladić. J. Banovac pred. 147. Molitva učińena od jedne duše pravedne ... imade jakost prignut Boga na milosrdje. razgov. 16. Ako jakost molitve prigiba Boga na milosrdje, da nam grihe prašća. 18. Cesar ganuvši se na milosrđe posla im vojsku na pomoć. A. Kačić razg. 46. Jezus ganut na milosrdje onomu tužniku veli mu: digni se. S. Rosa 67. Moleći ga, da bi se ganuo na milosrdje. M. Zoričić zrc. 32. Ako je prignut na milosrđe prama izkrńemu. B. Leaković gov. 8. Ganuvši se na milosrđe prama ńiovim nevoļam. I. P. Lučić izkaz. 20.

cc) imati. *Ponajviše riječ* milosrđe *ima za dopunu kakav padež s prijedlogom.*

aaa) s prijedlogom na. Milosrdje imaj vazda na uboga. M. Marulić 119. Milosrđe na grešnika imaj mene, gospodine. J. R. Gučetić 15. Pritegnuh tebe k meni imajući milosrdje na tebe. V. Andrijašević put 117. Koji ne ima milosrdja na siromaha. J. Banovac pred. 41.

bbb) s prijedlogom nad. O gospodine, imij milosrdije nad manu. Korizm. 7a. Imij milosrdije nad ubogim. 10a.

ccc) s prijedlogom od. Imiše od ńih milosrdje. Ļetop. duk. 28. Imajući milosrdje od ńega. B. Kašić iń. 42. Imaj milosrdje od mene. M. Jerković 14. *i* I. Držić 349. Imaj milosrđe od svije onije, koji se nahode rascviļeni i otuđeni. P. Posilović nasl. 71a. Da se dostojiš imati milosrdje od duše moje. L. Terzić 44.

ddd) s prijedlozima pram, s. Ne ima za me milosrdja, jer ga nisam ni ja imao pram mojim iskrńim. J. Banovac razgov. 120. Poručujuć Haddicku, da bi s varošom ono milosrđe imo, koje bi mu svijest ista donila. I. Zaničić 122.

eee) s prijedlogom vrhu (vrh, svrhu, svrh). Ima gosp. Paval milosrdje vrhu ńega. Mon. croat. 192 *(iz početka* XVI *vijeka)*. Imaj milosrdje vrhu mene grješnice. Zborn. (1520) 177b. Carsko je djelo imati vrh podložnijeh milosrdje. I. Gundulić 495. Svrh koga nitko ne ima nijednoga milosrdja. A. Vitaljić istum. 68. Milosrdje imaj blago vrhu mene pokornice. Ġ. V. Bunić 22. Da je pristala imati svrhu nas materinsko milosrdje. F. Lastrić test. 394b. Ńezina ļubav i milosrdje, koje svrhu nas imadiše za naše spaseńe *(t. j. Marija)*. J. Banovac razgov. 13. Svrhu mene imao si milosrdje. A. Kačić korab. 178. Pomoli mu se, da bi imo milosrdja vrhu ńe. S. Rosa 97.

fff) bez dopune. Radosan čovjek, koji ima milosrđe i zamjuje. J. Matović 401.

ddd) maknuti. Budući prikazao ocu za maknuti ga na milosrdje pram nama božanstvenu krv svoju. F. Lastrić test. 43b. Dostoja se *(t. j. Bog)* maknuti milosrdjem svojim svrhu plemena ļuskoga. 369b. Niki se pokazuju ubogi . . . da maknu na milosrdje druge svrhu sebe. ned. 301.

eee) pokazati (skazati, ukazati). Mi prorazumivši milosrdje Boga, ko je on ukazal na svojih svetih. Mon. croat. 90 *(iz* XV *vijeka)*. Da v mane Isus pokaže vsako milosrdje. Katek. (1561) 62. Pokaži nam, gospodine, milosrdje tvoje. I. Bandulavić 298b. Da jest Bog milosrdje svoje skazal ž ńom. F. Glavinić cvit 196b. Ukaži tvoje veliko milosrdje u mojem pomańkanju. M. Jerković 48. Sad je vrime, da pokažeš tvoje običajno milosrdje *(griješkom* ‚milosrdije'). J. Banovac pred. 147. Bog je ukazao milosrđe svoje k nami. J. Matović 324. Ukaza Bog milosrđe crkvi istočnoj. A. Kanižlić kam. 617.

fff) prikloniti *(veoma rijetko)*. Milosrdje tve prikloni. A. Komulović 77 *i* M. Orbin 201.

ggg) primati (prijati, primiti). Bog nam oprašta grijehe i prima na milosrdje. M. Divković bes. 7. Ako se pokaje, opet ga g. Bog primi na milosrdje. 18. Da ti prosti tvoje grijehe i da te primi na milosrdje. V. Andrijašević dev. 8. Jeda bi ji*(h)* Bog primio na milosrdje. I. Ančić svitl. 14. Pripravan je vazda prostiti i na milosrdje grišnika primiti. 159. Ter će moliti Boga, da bi se dostoja prijati na milosrdje umirućega. L. Terzić 36.

hhh) udijeliti. Da im Bog udijeli svoje milosrđe. J. Matović 103. Da bi ńemu udijelio milosrđe. 519.

b. *usrđe. U rječniku Daničićevu* (benignitas) *s oca dva primjera iz* XV *vijeka:* Dojde kraństvu mi poklisarь grada Dubrovnika sa vsakoju ļubьviju i milosrьdьjemь. Mon. serb. 254. Primismo (‚prêmismo') s milosrьdьjemь gospodina Radosava sebe za brata. 343. — *Poradi ovoga značeńa ispor.* milosrdan *pod* d.

MILOSRĐIV, *adj. što pripada milosrđu. Samo u primjeru:* Posvetilištje milosrdivo za ukrotit srgbu Božju. Blago turl. 2, 236. — *Nepouzdano.*

MILOSRĐIVATI SE, *impf. biti milosrdan, žalit. Samo u primjeru:* Milosrdujem se svrhu milostva *(iz lat.* misereor super turbam. marc. 8, 2). B. Leaković gov. 163. — *Nepouzdano.*

MILOST, mìlosti, *f.* gratia, amor, deliciae, misericordia. *Akc. je u lok. sing.* milòsti, *u gen. plur.* milòstī, *u dat., lok., instr. plur.* mìlostima *i* milòstima. *Nalazi se u svim slav. jezicima i u svojem rječničkom blagu našega jezika, a potvrde teku od najstarijih vremena do danas.*

a. *blagonaklonost višega prema nižemu ili mogućnijega prema slabijemu.*

a) uopće. U rječniku Vrančićevu (gratia, clementia), *u Mikaļinu* (milost, ļubav, gratia; — uljesti u milost, steći milost, conciliare, inire, acquirere, consequi gratiam, — staviti u milost, ponere aliquem in gratia [gratiam]), *u Belinu* (clemenza, gratia cioè favore o beneficio, piacere, favore), *u Bjelostjenčevu* (gratia, clementia, indulgentia, pietas), *u Jambrešićevu* (gratia, *u lat. dijelu), u Stulićevu* (gratia, teneritas, clementia, — biti komu u milosti, uļesti komu u milost, steći čigovu milost, milost komu osvanuti, gratiam obtinere, — milost čiju izgubiti, in alicuius offensam incidere, — milosti napokońe, iusta funebria), *u Vukovu* (Gnade, gratia, favor *s primjerom iz* nar. pjes. vuk 2, 403 : Na milosti, care gospodine) *i u Daničićevu* (gratia). Po neizmêrnêj milosti darova našimь pradêdomь obladati sijovь zemļovь srьbьskovь *(iz svršetka* XII *vijeka)*. Mon. serb. 4. Primismo listь gospodьstva vi, po komь uvidêsmo neskrovnu vašu milostь k namь *(iz svršetka* XIV *vijeka)*. Spom. sr. 7. Milostiju Božijomь mi knezь obrani i vlastele i sva općina grada Dubrovnika *(iz* XV *vijeka)*. Mon. serb. 499. Svete rimske crikve milostju biskup krčki *(iz* XV *vijeka)* Mon. croat. 99. Ne posluša Bog i milost svoju uzdrža ot ńih *(iz glag. rukopisa g.* 1468). Arkiv 9, 117. Od ńega *(t. j. od Boga)* je tribi umilno milosti prositi. Naručn. 70. Gdje se ne moli Bog, tu nije milosti Božje. M. Držić 143. Po milosti Aleksandrovi gospodin Persidom nazvah se. Starine 3, 273. Od koga *(t. j. od Boga)*, po komu i u komu sva dobra izlaze, sve milosti rastu, bitje se prima. I. Gundulić 192. Zato molim Vaše prisvijetlo gospodstvo, da kako ste cijeć Vašega blagodarstva svakomu priobilni milostima, tako i meni budete zapovijedima, koje za najdraže milosti scijenim. I. Đorđić uzd. 11. Čini nas dobiti prid Bogom milosti ńegove. A. Kadčić 65. Vikovičńu slavu steče po milosti Božjeg sina. A. Kačić razg. 18. Vi ste moje božanstvene milosti u nemar metnuli. Đ. Rapić 9. Da je pokora potribita svakom grišniku za osloboditi se od griha i metnut se u milost Božju. J. Banovac razg. 242. Neka bi obogaćeni rajscijem milostima spasenje dostignuli. I. M. Mattei 31. Plemić došavši kraļu Ludoviku poradi nike milosti, koju je molio od ńega. M. A. Reļković sabr. 2. Oprosti se . . . . bezakońa svojih milošću prema nevoļnima. Đ. Daničić dan. 4, 27. Hvalite Gospoda svi narodi . . . jer je velika milost ńegova k nama. psal. 117, 2. Car ga svojom milošću štitio. M. Pavlinović rad. 89. Ako mi milost Božja udijeli toliko kreposti. S. Ļubiša prip. 253.

b) U dubrovačkijeh pjesnika milost *je milostiva blagonaklonost ženskoga prema zaļubļenome muškome.* Kad bi me tva rados i milos vazela. Š. Menčetić 119. A kad bih najmańu milos ńe imao, veselo ja za ńu moj bih duh puštao. N. Naļošković 1, 191. Jedina ńe milos može me smiriti. M. Držić 93. A što tako u milosti mene držiš, ma gospojo. Ġ. Palmotić 1, 319.

c) milost *s glagolima kao subjekt, kao objekt ili kao dopuna (u ovom zadńem slučaju ponajviše s kojim prijedlogom). Riječ se* milost *uzima ovdje u značenima, koja su navedena i pod a i pod b.*

aa) biti, prebivati u milosti. Vazda ć biti u milosti pri ńegovoj *(t. j. carskoj)* toj svitlosti. P. Hektorović (?) 115. Ako ćeš mnozijem bit drag i u milosti, ne hoti govorit, što je voļi

zadosti. N. Dimitrović 14. Da ja u vašoj pribivam milosti. N. Naļeškovìć 1, 319. Čin', da u milosti budem ti. 1, 325. Poznah, da u ńe milosti ja jesam. 2, 8. Ne čin', da prije roka umirem tebe rad, neg' da ja pribivam u tvojoj milosti. 2, 121. Kad sam u milosti tvojoj, zašto ne ću bit veseo? M. Držić 410. Imaju biti u milosti Božjoj. F. Glavinić cvit 255b. Svi ti sveti sasvim time u milosti Božjoj bihu. J. Kavańin 376b. Hotio je zvat se naš otac, kad smo u milosti ńegovoj. I. Grlićić 21. Drugim *(t. j. dušama)* pomoć daje, jerbo su one u milosti Božjoj. J. Banovac razgov. 11. Da bi oni bili u privelikoj milosti i poštenu prid ļudma. J. Matović 370. Jer dok Adam ženu ne imaše, on se ničim tada ne brińaše, neg' kod Boga u milosti bio. M. A. Reļković sat. 96. Da je u milosti svoga gospodina. sabr. 10. Koji je starješina u milosti kod vladike, on čini . . . . šta mu je drago. Vuk rječn. s. v. namastir. — *Veoma je rijetko*: biti od milosti: Hvala tebi — riše — kraļeva svitlosti, da smo od najviše pri tebi milosti. M. Marulić 10.

bb) činiti (učiniti). I ako milos vi želite učiniti za tim meni. D. Rańina 54a. Akoli ćeš mi milost učiniti, moreš i to. F. Lastrić test. 122b. Velika milost učińena jest sinu tvomu. 353b. Nego te molim, da učiniš jednu milost pre nego me pogubiš. Vuk dan. 5, 91. Činim milost na tisućama onijeh, koji me ļube. Đ. Daničić 2 mojs. 20, 6.

cc) darovati (darivati, nadariti). Blago rači darovati milost, da te i ja mogu . . . . prikazati. J. Kavańin 201a. Odkle nas ļubi *(t. j. Isus)* i nama svoje obilno milosti dariva. J. Banovac razgov. 42. Zahfaļujem ti, da si me . . . milostima nadario. I. Nenadić nauk 52. (Anđeli) nadareni su bili osobitima milostima. E. Pavić jezgra 19. Među ostalim milostima, kojo je ćesar Leopold II. narodu srpskome darovao. Vuk dan. 4, 2.

dd) dati (podati). Siju milostь imь da kraļ, da su na zakonê, što imь je dalь gospodinь mi otьcь *(iz XIII vijeka)*. Mon. serb. 51. Ki *(t. j. Isus)* nam rači milost dati i krstjansku viru znati. P. Hektorović (?) 124. Jesu li čoviku do danas tej dane milosti bil' viku. N. Naļeškovìć 1, 214. Komu Bog poda milost izgańati bese. F. Glavinić cvit 173b. Pomozi ih svekolike, daj im milos od pokore. J. R. Gučetić 16. Ne držeći u spomeni, ke milosti poda meni *(t. j. Bog)*. I. Gundulić 243. Tad pijanac vapit stade, da mu pravda milost dade u vinu se utopiti. V. Došen 89a.

ee) dijeliti (podijeliti, udijeliti, podjeļivati). Svit je ovaj razliki: tko poje, tko cvili, tko gre, zled da stvara, tko milos da dili. D. Rańina 86a. Koji *(t. j. Bog)* nam dili milosti i daje ono . . . . P. Hektorović 54. Hvala t' budi, Bože mili, ki mi milost tvu podili. P. Hektorović (?) 96. Milos Višńi dijeli s vrhom svijem, u ńega ki su ufali. I. Gundulić 218. Ali ne hti udiliti ni tu milos mom moļenju. J. Kavańin 401a. Ona *(t. j. Marija)* je u svako vrime uslišana i nami milosti podiļuje. J. Banovac razgov. 10.

ff) doći (prići, ući, uļesti) u milost *(vrlo rijetko* na milost). Oću moći priti v milost g. Boga. Korizm. 10a. Toliku držah čes u milos priti ńoj. Š. Menčetić 180. Ne pomńim za ino, neg' tebi jedino u milos da priđu. Ģ. Držić 349. Kako bi on mogal vaspet u milost Božju priti. Katek. (1561) 91. Neka moj duh grješni u pokoj vjekovit k tebi, Bože višńi, na milos bude prit. N. Dimitrović 48. Nit mu ćeš braniti moć u milos tvu priti. 73. Ništar ne proseći *(t. j. ja)*, neg' u ńe prit milos. N. Naļeškovìć 2, 8. Blažena svaka noć, ku strajah ne speći u milos u ńe doć načine misleći. 2, 69. Za ulisti u milost druzih i za udražati se i ugoditi. P. Radovčić nač. 538. Kad komu popriti jedan poglavica, da će ga pedipsati, udiļ se pristraši i svake načine iziskuje, da uđe u milost. J. Banovac razgov. 31. Kad bi ja kako došao u milost kod Miloša. Vuk u Ivekovićevu rječn. s. v. milost.

gg) dopustiti. Tvoju milos dopusti mi, ku me srce vele želi. S. Bobaļević 225. Dopusti meni tuj milost, da naslidujem tebe, gospodine. M. Jerković 13. O moj sinko dragi, dopusti mi ovu milost, da ja s sobom umrem. J. Banovac razgov. 162.

hh) dostignuti. Dakle neka mi pravični narečemo se . . . milost dostignemo jego *(t. j. Boga)*. F. Glavinić cvit 61a. Načini za dostignuti božanstvenu milost. J. Matović 8.

ii) gubiti (izgubiti). Radi grijeha smrtnoga gubi se milost duha sfetoga. A. Komulović 28. Pilat . . . pristrašen, da milost cesara ne izgubi. F. Glavinić cvit 85b. Jer ako mi druga tužba dođe, ter se svaki zuluma ne prođe, on će moju milost izgubiti. A. Kačić razg. 315. Mi po smrtnom grihu gubimo milost Božju. J. Banovac razgov. 18.

jj) imati. Ki bi milost imal znet biti s rabote. B. Krnarutić 17a. Vrime bo je, da mu budeš imat milos vrhu smeće. I. Gundulić 204. Jeda je zaslužio milost imati . . . kod kraļa. F. Lastrić test. ad. 130b.

kk) naći (iznaći, nahoditi). Ka s' pri Bogu našla brez broja milosti. P. Hektorović 58. Vik od lica tvojega, gospoje, milosti iznaći ne mogoh nikoje. D. Rańina 127a. Da čovjek nađe milost kon Boga. M. Divković bes. 3. Ne boj se, Marija, našla bo si milost pri Bogu *(iz lat.* ne timeas, Maria, invenisti enim gratiam apud Deum. luc. 1, 30). I. Bandulavić 4b. Noe najde milost prid gospodinom *(iz lat.* Noe invenit gratiam coram Domino. gen. 6, 8). Tijem prid tobom, ka si s nebi, ako nađoh milos istu. I. Gundulić 92. Da nahode milost kod tebe mlohavi trudi moji. A. Kadčić II. Vidio je, da . . . . ne najde milost kod cara. A. Kanižlić 370. Eda bih našao milost pred tobom *(ispor. lat.* ut inveniam gratiam in conspectu tuo). Đ. Daničić 1 mojs. 32, 5. Da nađete milost u onoga čovjeka. 1 mojs. 43, 14.

ll) pokazati (skazati, ukazati). Ktićeš tvu milos ukazat sasvime tad, kad već ne bude ni mjesto ni vrime. D. Rańina 81b. Budući da vam on *(t. j. cesar)* velike skaza milosti. F. Glavinić cvit 70a. Zahvalnost . . . . na milosti, koju ste pokazali Šuju Karaģiću. Vuk u Ivekovićevu rječn. s. v. milost.

mm) povratiti se. Povrati se v milost biskupovu. Mirakuli 90. Da se čovjek povrati na milost Božju. J. Matović 235.

nn) primati (primiti, prijati) u milost *ili* na milost. Milostiv ti primi na milost svih naju. M. Marulić 31. Ki zataja tebe, na milost ga prija. 225. Ja te ću ļuveno na milos prijati. M. Vetranić 2, 188. Ter na moju žalost jur bi se smilila prijam me na milost. P. Zoranić 20. Da bi hotio . . . svijeh nas primiti na milos u svoj raj. N. Naļeškovìć 1, 113. Ako me u milos ne primi . . . jedina tva lipos. 1, 179. Što ve te oni čas u milos ne primih, kad tužni moj obraz

slavļaše. 1, 193. Ki *(t. j. Bog)* dobro hotenje videći tvoje na milost primļe te. F. Glavinić cvit 352a. Na prošńu kraļa od France opet u milost prija ga *(t. j. kraļ biskupa)*. 429b. Dojdi, Bože moj, i primi me na milost. M. Jerković 88. Čini me sve to zabiti i prijati ńih *(t. j. neprijateļe)* na milost. P. Radovčić nač. 175. Koliko brzo i milo primio si na milost Mandalinu grišnicu. L. Terzić 79. Primi u milos slugu tvoga. I. Đorđić uzd. 190. Prosti mu i primi ga u milost svoju A. Kačić korab. 201. Da nas čeka s rukam raskriļenim *(t. j. Bog)* primit nas u svoju milost. J. Banovac razg 184. Da bi se drugojako od Boga primili na milost, koji su po neznańu sagriješili. J. Matović 268. Da ga je kadkad isti car molio, da Bardu u milost primi. A. Kanižlić kam. 34. Kako car Srbima sve oprašta i prima ih u milost svoju. Vuk građa 123.

oo) stajati (stati) u milosti. Tim je boļe od kriposti uvijek biti rob i sluga i u Božjoj stat milosti. N. Naļešković 1, 340. Neg' samo u tvojoj da stoju milosti, to mi je, cvijete moj, od tebe zadosti. 2, 43. Radujte se u veselju, o pravedni, u milosti stojeć blagom spasiteļu. I. Gundulić 196.

pp) steći. Er da od vas mi ufamo na toj službi steć milosti. N. Naļešković 1, 238. Ovo ti ne ću reć, da milos tvu steku. 2, 115. Kćerce, tvoj ļeposti koju milos možeš steći pri srditom nemilosti. I. Gundulić 96. U momu kraļestvu ako češ milos steć, oholas snizi tvu. 105. Goruće pun požude za ńe rajsku milos steći. G. Palmotić 1, 305. Ali i jedna suza može steći milos tvu jedinu. J. Kavańin 370b. I Josif steče milost u ńega *(ispor. lat.* invenitque Joseph gratiam coram domino suo). Đ. Daničić 1 mojs. 39, 4.

qq) stvarati (stvoriti). I stvori milost kraļevstvo mi crkvi svetĕj Bogorodici, metohije što su, da ne vojuju vojske, ni koń ni pьsь da ne prihodi *(iz* xiii *vijeka)*. Ļ. Stojanović hris. 7. Milostь stvori gospodstvo mi dubrovьčkimь trьžnikomь, da hode po mojej zemļi svobodno *(iz* xiii *vijeka)*. Mon. serb. 16. Na to imь stvorismo milost našu gospocku . . . . da ihь u sve dni imamo pomagatь *(iz* xv *vijeka)*. Mon. croat. 66. Tebi je dostojno stvoriti milost onim, ki je budu ti prositi. M. Marulić 21. S veljom silosti proć htjenju našemu hoće nam milosti stvarati u svemu. D. Rańina 44b. Ako ć, da ti stvori milost cesarova sada svitlost. P. Hektorović (?) 90. Jer je prišlo vrijeme milos mu stvoriti. N. Dimitrović 71.

d) adv. za milost *i* na milosti.

aa) U dubrovačkijeh pjesnika za milost *znači kao: milostivo, blago. U rječniku Belinu* (za milos, per favore, di gratia) *i u Stulićevu* (za milost, amabo, quaeso, sodes). Daj mi se za milos, gospode, viditi. Š. Menčetić 5. Dopust' mi izdvorit za milos tvoj pogled. 9. Moļu vas, sad meni za milos recite. D. Rańina 24a. O Bože ļuveni . . . za milos sad meni, moļu te, hti riti. 47b. Pomozi za milos jadovne tuge me. F. Lukarević 103. Pjesni, koje mi otac naš dum Mavar ove dni za milos kaza dvaš. N. Naļešković 1, 313. Pozrite za milos ovojzi mladosti jedinu na lipos. M. Držić 6. Ah za milos, kćerce, sada nesrećnoj se majci ozovi. I. Gundulić 103.

bb) na milosti *eliptički mjesto*: na milosti budi, budi milostiv *(kad niži govori višemu)*. Ponizno mu Rade odgovara: na milosti, mili gospodine! volio bi(h), da sam poginuo. A. Kačić razg. 310. Veli ńemu hoga Cupriliću: na milosti, care gospodine! šta bi dao onome junaku, koji bi ti živa kazo Marka? Nar. pjes. vuk 2, 403. Upadoše Todorove sluge: na milosti Todor gospodaru! pred dvorom ti kraļeve vojvode, oni tebe na mejdan zazivļu. 2, 495.

b. *U titulaturama se nalazi* tvoja milost, vaša milost, *gdje bi se moglo reći: tvoje (vaše) milostivo gospodstvo, vaša milostiva gospodstva.* Kako to vaša milostь namь piše *(iz pisma gospođi Kseniji)*. Spom. sr. 1, 2 *(iz svršetka* xiv *vijeka)*. Štogode uzgovore odь naše strane vašoj milosti, da imь vêrujete *(iz pisma gospođi dubrovačkoj)*. Mon. serb. 536 *(iz* xv *vijeka)*. Zmožna gospodo, neka znaju vaše milosti, da . . . *(iz* xvi *vijeka)*. Mon. croat. 243. Z bogoļubnim i poniženim preporučenjem vas se tvojej milosti preporučaju. Naručn. 2a. Gospodine care, molim se tvojoj milosti, nemoj pogubiti mene. Zbornik (1520) 34b. Naš gospodaru! ova pisan da bude tvoj milosti na počtenje. Nar. pjes. *u* P. Hektorovića 19. Vim, da zna milos tva, Nalješkoviću moj, pjesnivac djela sva. P. Hektorović 70. Vašoj milosti, ki znam da dobar bašćinac i Hrvatin poštovan jest, poklańam. P. Zoranić 4. Svakom kriposti veomi razum sja od vaše milosti . . . . Piše do ńega milos tva *(iz pisma P. Hektorovića)*. N. Naļešković 1, 313. Er da se prigodi tva milos, gospode, za žalos kadgodi na milos da dođe. 2, 29. Stanac se zovem ja s rijeke Pive; a ti? kaž' mi milos tvoja. M. Držić 52. Dvije riječi, ako je tvojoj milosti drago. M. Držić 316. Vretenastu nogu tvoja milost jima. Đ. Baraković vila 17. Dobrovoļno tvoj milosti ja ću kazat, paša izbrani. I. Gundulić 436. Nu ono li, svijetli kneže, milosti je vaše slika? 443. Srd veseo s tvoje sreće po tvu milos maknu mene; o gospođe ne ckni veće! G. Palmotić 1, 44. Prijateļi, bratjo naša, pokli se je milos vaša na veselje k nam skupila, ostavite misli vaše. A. Sasin 106. Žalosti se dužde Mlečanine . . . pitaju ga mletačka vlastela: što je tvoja milost nevesela? A. Kačić razg. 315. — *Ovamo pristaje i primjer (gdje* kneža milost *znači, kao da se reče: milostivi gospodin knez)*: Kneža milost, kako gospodin pravden, vidivši i slišavši naše tvrdiće pustil nas je *(iz god.* 1500). Mon. croat. 182.

c. *ļubav. U rječniku Belinu* (pietà, virtù, che rende il debito culto alla patria, genitori e parenti) *i u Vukovu* (Liebe, amor *s primjerom iz* nar. pjes. vuk 1, 335: nema lica bez crvena vinca ni radosti bez zelena venca ni milosti bez tuđa junaka). *Ļubav, koja se izriče riječju* milost, *može različna biti: među rođacima, među prijateļima, među muškim i ženskim, među Bogom i ļudma.* Ne potež' se priti, s kimno s' u milosti *(iz lat.* litem inferre cave, cum quo tibi gratia iuncta est). M. Marulić 131. Vrhu sunca ni svitlosti, nije kruha vrh pšenice, vrhu orla nije ptice, vrh matere ni milosti. Đ. Baraković jar. 140. Milošću bratinstva meu sobom ļubeći se *(iz lat.* caritate fraternitatis invicem diligentes. rom. 12, 8). I. Bandulavić 20b. Frančesko nastoja, da ga utaži i povrati u se na dobru milost s Bogom i s drugom. B. Kašić fran. 36. Od rodnoga ļubav grada i od dragoga milos puka otimaju meni sada od osvete sabļu iz ruka. I. Gundulić 504. Da bi razumio *(t. j. puk)*, koju ļubav i milost, koji posluh i pošteńe ima podati stvoriteļu. J. Matović 455. Marija bratu poruči: Jovane, brate rođeni! zar nema one milosti, štono je bila kod majke? — Marija, seko rođena! sad nema one milosti, ona se milost razvrgla na moje svasti i šure i moje slatke pu-

nice. Nar. pjes. vuk 1, 213. Dvoje mladi u milosti raslo, Omer momče s Merimom djevojkom. 1, 252. Vino ja da pijem, vesel'ja bi bila; dragog ja da ljubim, milost bi imala. 1, 334. Ako bi mu maramu uzela, maramu sam u milosti dala. 1, 352. Ako ću je *(t. j. čašu)* napit po milosti, napiću je mojim devet šura. 2, 310. Kad te, seko, stanom udarati kano bratac u milosti seju. 3, 438. S Bogom, mati, prosti, prosti za sve nege i milosti, za nesane, za ponude. B. Radičević (1880) 288.

d. *milina, dragost. U rječniku Belinu* (milos u besjedah, affabilità, maniera di parlare o conversare dolce o domesticamento, — milos, amabilità, l' astratto d' amabile, — milos, leggiadria). Himbena milost, a tašća lipost ženska *(iz lat* fallax gratia et vana est pulchritudo. proverb. 31, 30). Bernardin 156. Milost je sve cvijetje upletat u vijence. M. Vetranić 2, 268. Milost je vidjeti, gdje tamo nikada ni zimi ni ljeti list na tli ne pada. 2, 287. Tko li joj u smihu, tko li u hojenju, tko milost u tihu poda govorenju? H. Lucić 208. Naša tuko duga ljubav kratku slast i milost uži. P. Zoranić 12. Začuli smo vaše dike i vaš ures i ljeposti i pod nebom da prilike ne imate u milosti. N. Nalješković 1, 238. A ti znaš, od kakve meni je milosti vidjeti djelo tve. 1, 307. Gdi je glas slatki tvoj toli pun milosti? M. Držić 95. Vodicom od rusa i njekim prahom potrusi od zgara, da je jedna milos vidjet. 146. Varovita je milost i tašća jest ljepota *(vidi primjer iz Bernardina).* I. Bandulavić 255b. Pako, u kom su sej ljeposti, raj je svake pun milosti. I. Gundulić 113. S lica milos čim poginu, š ńom i carska ljubav straja. 508. Er milos gledat jes lice mu pribilo. A. Sasin 255. Jedni se *(t. j. nadimci)* nadjenu djetetu u kući kao od milosti. Vuk odgov. na laži 28. U sklad tiska vrstna vižla od milosti Milošem prozvana. Osvetn. 4, 20. Kad su pošli lijegati, leže uza ńu *(t. j. djever uza snahu);* pa kad je bilo neko doba noći, počne je od milosti štipukati. Nar. prip. vrčev. 18.

e. *milosrđe. U rječniku Belinu* (milos, misericordia, compassione, — bez milosti, senza misericordia, — ganuti na milos, muovere a misericordia, — privesti na milos, muovere a misericordia) *i u Voltiģijinu* (milost, milosrđe).

a) uopće. Bezь nêdne milosti počeše strêljatь *(iz početka* xv *v.).* Spom. sr. 1, 38. Molim te, pođi k ńoj . . jeda ti na milos obratiš ńe dike . . . . moli ju, na mene jeda se smiluje. N. Nalješković 2, 55. *(Bogovi)* bez milosti zgar poziru. M. Držić 112. Prije neg' budeš pravdu izrijeti, meni milost tvu podili. A. Komulović 77 *i* M. Orbin 201. Tko može, prevari druga prez milosti. Đ. Baraković jar. 64. Koji *(t. j. glas)* bi tako tužan čuti . . . . da mi sva se krv u puti smrznu i sledi od milosti. I. Gundulić 40. Tužne zgode, ah žalosti, ah privari vrle i prike, jaoh dostojne od milosti i od grozna plača u vike. 42. Zli će pasti u ponore . . . osuđeni u tamnosti bez ufanja, bez milosti. 236. Je li milos koja, da ne budem tužna umriti? Ģ. Palmotić 1, 381. Na isti način, ne inako, bez milosti ubijen. 2, 134. Dokli kogod rad milosti na svijetu se nađe od ljudi, da im pokrije zemljom kosti. 2, 453. Ogań vrli . . . . sve požeže i opali bez ozira, bez milosti. P. Kanavelić *u* N. Ģ. Bunića 11. Ugarske pak posade Bog istuče bez milosti. J. Kavańin 230a. Ko će činit jače plijene gusarica bez milosti. Ģ. V. Bunić 5. Isti raj veseli od milosti, mnim, procvijeli. I. Đorđić uzd. 84. Turci vode robļe brez milosti. A. Kačić razg. 273. Odvedoše ga na Kalvariju toliko pomamno i brez milosti. F. Lastrić test. 116b. Dicu robe brez milosti. V. Došen 171a. Istor sudac na milost se stresa. Osvetn. 4, 12.

b) milost *s glagolima kao objekt ili kao dopuna (u ovom drugom slučaju s prijedlogom* na).

aa) doći na milost, *t. j. smilovati se.* Jedina gospođe, velika hvala ti, na milos er dođe, da me htje slišati. N. Nalješković 1, 177 *i* 2, 16.

bb) dovesti (privesti, privoditi) na milost. Da bihu pateći zlu silos sve vode, ke vrihu, priveli na milos. D. Rańina 23a. O tvrdi mramore, kako od me bolesti plač te vik ne more na milos dovesti? 80a. Er ju ma boles na milos privodi. 109b. Orfeo, ki bješe rad žene na milos priveo tej boge. N. Nalješković 1, 311. Sudio bih prignuti te i dovesti na milost i pomilovanje moje. M. Jerković 64.

cc) ganuti (ganuti se, prignuti. prignuti se). Polijevaju moje suze stanac kami posred ļuti, a tve srce, ke je od puti, vik na milos ne prignu se. S. Bobaljević 224. To li se tuj prigne na milos taj vila ter sa tle vas digne. N. Nalješković 2, 4. Jer kad mi nije moć na milos prignut vas. 2, 134. Nebo i zemļa i zvijezde, sva se ganuše na požalovanje i veliku milost. P. Bakšić 146. Ako plač i vaj moj ne može ganuti na milos ures tvoj. I. Gundulić 157. Tako grešnik . . . . u nevoļah dočim gine, milos višńu ganu zgora. 239. Ubogar, ki da gane svijeh na milos, ne zakloni, neg' odkrije skrovne rane. 250. I ako Božju grad Ninive ganu milos, srģbu ugasi. P. Kanavelić *u* N. Ģ. Bunića 14.

dd) imati. Nidne milosti ńegovim tugami ne imaš stojeći jakino tvrd kami. D. Rańina 94b. Obratit ću tužbe moje k pustijem goram i kamenjom . . . mnim, da milos moću imati među ńimi u ovoj tuzi. S. Bobaljević 223. Već nam zla ne zovi; jaoh milos ku ima*(j)* na tužni puk ovi. I. Gundulić 90. Na me suze proplačite, imajte mi milos koju. 95. Imaj milos vrhu puka, imaj milos vrhu grada. 502. I nije jošte, jaoh, nikoga, da mu *(t. j. Osmanu)* plačnu milos ima. 568. Ah pogledaj, čaćko, na me, imaj milos bitja od moga. I. Đorđić salt. 76.

ee) stvarati. Griha na sviti da našijeh nije rati, mjesta imal ne bi ti za milos stvarati *(govori se Bogu).* D. Rańina 146b. Na moj uzdah priklon' uho, ter stvorenje neka gluho milos stvarat nauči te. S. Bobaljević 224.

f. *dopuštenje (rijetko).* Učinismo milos fratrom . . . . da oni mozite učiniti 1 piļu u Crikveničkoj drazi *(iz* xv *vijeka).* Mon. croat. 54. Plaštь z biserom, ako je milostь gospodina vojevode, da se da gospođe Jelene *(iz* xv *vijeka).* Mon. serb. 415. Imi milost od oca, da mesto ńega pojde. Mirakuli 24. Milost i dopuštenje pripoštovanoga otca komjesara đeneralova. M. Divković bes. xiv. Budući isprosio milost i oblakšańe oliti dispensu . . . . od svoga arcibiskupa. M. Dobretić 489.

g. *čast (veoma rijetko).* Sve za milost Boga velikoga! Nar. pjes. 1, 123. Da mu je milost! (Reče se, kad — ponajviše drugi ko — pomene kakvoga sveca, n. p. A. Sjutra je sveti Luka. B. Da mu je milost!) Nar. posl. vuk 51.

h. *dar, koji se kome daje od milosti, t. j. od blagonaklonosti, od ļubavi. Vidi* milošta *pod* d. *U rječniku Belinu* (milos, beneficio, gratia, piacere) *i u Vukovu* (Liebesgabe, munus *s primje-*

rom iz nar. pjes. vuk 2, 15: Braća seju vrlo milovala, svaku su joj milost donosila, najposlije noże okovane). Kršćani učińeni sinovi Božji što imaju zamjenito podati ocu, pokle su primili tolike milosti očine ljubavi? J. Matović 454. Da bi *(puk)* razumio, koju Bog obilato prikažuje milost ljubavi očine prema narodu ljudskomu. 454. Bog ti dao mjesto poroda devet sinovah i desetu kćercu za milost. Nar. pjes. vuk 1, XII. Vrvo stublo moda kapljenika, milost begu, milost aginici! Osvetn. 4, 10.

i. *isprava, kojom se čini kome kakva milost, daje mu se kakav dar. U rječniku Daničićevu s nekoliko primjera iz* XIV *vijeka.* Siju imь kraljevьstvo mi zapisa milostь na Dańi. Mon. serb. 85. Izvoli carьstvo mi darovati i zapisati sizi hrisovulь i milostь. 161. Pisa se sija milostь poveljenjemь gospodina Vlьka. 209. *Riječi Dušanova zakonika* Ako tko dast milost carevu i reče *prevodi S. Novaković* (zak. duš.[2] 193): Ako li bi ko izneo darovno pismo carevo i rekao. — *S tijem je u svezi i znače: privilegija, koje je zabilježeno u Belinu rječniku* (milos, privileggio, grazia particolare conceduta), *a potvrde su iz pisaca ove dvije:* Kako se očito piše i vidi u privilejdijeh i milosteh kuće vaše. M. Divković bes. XVI. Na smrti poda im privilegij ili milost *(t. j. kralj Aleksandar Slavenima).* F. Glavinić cvit XIV.

MĪLOSTAN, mīlosna, *adj.* carus, misericors, comis. *Pridjev je izveden od imenice* milost *(kao* radostan, žalostan *od* radost, žalost *i t. d.). U rječniku Belinu, Stulićevu, Vukovu i u Daničićevu (vidi dalje). Najstarije su potvrde iz* XIV *vijeka.*

a. *mio, drag.*

a) uopće. U rječniku Vukovu (milostan, mio *s potvrdama iz* nar. pjes. 3, 494. 495: Al' ti žališ milosna devera? Doklo nađe milosnoga kuma *i iz druge neke nar. pjesme:* Sve za slavu Boga milosnoga). Slatka i milosna bi u skazanju riječ joj tomu. I. Gundulić 56. Milosna, jedina božice svijeh strana, tebi u dar maslina od mene je podana. 176. Milosno me sunce gleda. 247. Dukate mi ponesi ti milosnoj ćeri svojoj. Nar. pjes. bog. 12. Crne tuge oblak mine, kad milostno sunce sine. A. Kanižlić utoč. 844. Pa ogleda milosna devera. Nar. pjes. vuk 2, 445. A ne boj se, moj milosni kume. 4, 385. No, Novica, moj brate milosni! 4, 493. Đe ću zgubit milosnu snašicu. 6, 9. Na avliji nalazio majku, staru majku i milosnu seku. 7, 79. Kad te vidi moj milostan babo. Nar. pjes. petr. 1, 17. Al' te molim, moj zeto milosni. 2, 229. Pred milosnu braću izlazila. 2, 291. Moj Stovane, moj milostan sine! 3, 236. A i ja ti, moj milostan dajo. Nar. pjes. hörm. 1, 63. O Halilo, moj milosni sine! 1, 484. Tu se grlo, tu iznova brate i milosne razgovore trate. Osvetn. 1, 45.

b) milostan *je nekome onaj, koji mu je mio mimo druge ljude.* Niki milostni bližńi Darijev gospodičić tu stoje Dariju reče. Starine 3, 264. Poklisara k nam posla milostna svoga človika Antioha. 3, 310. — *U ova dva primjera* milosni *služi kao imenica i znači upravo ljubimac:* Moke, ko vam zadat iśće Decij cesar nemilostni i ńegovi *(griješkom* ‚ńegovim') š ńim milostni. P. Hektorović (?) 86. Strosla se je Sofija na ovu omrazu, u koju je upao ńezin milostni. A. Tomiković živ. 47.

b. *milostiv, milosrdan, t. j. u koga je milost u značenju: milosrđe* (vidi milost *pod* a). *U rječniku Belinu* (misericordioso, che hà compassione, — adv. milosno, misericordiosamente, compassionevolmente, con misericordia, — piamente o pietosamente) *i u Stulićevu* (misericors *s primjerom:* djelujući milostna, *t. j.* pobožna, duhovna i Bogu ugodna djela).

a) uopće. Milosne bud' volje crikvi. M. Marulić 239. Istom budi harna Bogu i milosna svomu sluzi. M. Pelegrinović 185. Zdrava rano ruke lijeve spasitelja milosnoga. N. Dimitrović 24. Veliki Bože moj, milosni pogled tvoj obrni svrhu nas. M. Držić 120. Ubiv ńega što si stekal, neg' da vrla svak te kaže, a da i mene sagubljaše, milosna bi svak te rekal. S. Gučetić-Bendevišević 228. Molju te, pozri ured, milosno oko kren'. Đ. Baraković vila 283. Jedan sam milostan pogled vil žuđene hraniti kripostan živu je svеđ mene. I. Gundulić 142. Pogled oka milosnoga svrni. 193. Evo sreće, ku milostan Bog posila. Ġ. Palmotić 2, 441. Ja milosna hoću biti. 2, 463. *(Pravda)* milosna je pokajana vrh grješnika. P. Kanavelić 326. Kadno blag Bog tu priziva i milostan učini se. J. Kavańin 17[b]. Mandaljenu kad pogleda *(t. j. Isus)* svojim očima milosnima. Ġ. V. Bunić 8. Da na mane doć mi ne će tva milosna obećanja. I. Đorđić salt. 424. Milosni vas car izbavja. P. Sorkočević 590[a]. Ja ću poći, moj milosni caru. Pjev. crn. 6[b]. Milostan se Use dogodio. Nar. pjes. marjan. 119. — *Ovamo se meću i primjeri:* I svi mole Boga milosnoga. Nar pjes. vuk 2, 6. Jakov moli Boga milosnoga. 4, 447. Sve na slavu Boga milosnoga. Nar. pjes. herc. vuk 62. Hvala Bogu, braćo, milosnome. Ogl. sr. 127. *Nije sigurno, da ti primjeri ovamo idu, mogli bi ići i pod* a, *a, jer se u narodnijem pjesmama Bogu često kaže* mili. — *Adv.* O višńi Bože moj . . . . zgriješenja sva moja milosno ti prosti. D. Rańina 147[a]. Jere je htio k ńemu milosno pogledat *(t. j. Bog).* N. Dimitrović 73. Zato te pritegnuh k meni milosno i blago. V. Andrijašević put 24. On milosno primi od mene smjerne molbe i odluke. I. Đorđić salt. 14. Isus tako govoreći i milosno ńeg' tišeći. P. Knežević muka 43.

b) o koječemu, što nije samo sobom milosno, već se njime pokazuje milost, t. j. milosrđe. Ovdi nidno krilo rodjaka moga ni, milosno da dilo plakaje učini. D. Rańina 141[b]. Budi ti me milo ter na moju mladost stvor' milosno dilo prijam me na milost. P. Zoranić 22. Dêlujući milostna . . . dêla. Š. Budinić suma 67. Al' je srce tve kameno ter milosne nimaš slasti. Đ. Baraković vila 156. Jer ti djelim milosnimi ljubiš kazat blagos tvoju. I. Đorđić salt. 289. Oni roditelji, koji radi uboštva pridaju sinove malane u misto milosno zastavjeno za isto bogoljubno dilo. A. d. Costa 2, 153. Mogu . . . sakupljati lemozine i ostale milosne pomoći. I. P. Lučić nar. 34.

c. ljubazan, ljubežljiv. U rječniku Belinu (milosni, caritativo, caritatevole, che hà carità, — favorevole, favorabile) *i u Daničićevu* (benignus). I bolje hoće ljubiti *(t. j. kralj bosanski Dubrovčane)* i milosnêje hoće ukrêpiti *(iz* XIV *vijeka).* Mon. serb. 210. Ńu na rukam milosnima drži vitez. P. Kanavelić 193. Jest naravsko moliti za sebe, a milostno za drugoga; za sebe siluje potreba, a za drugoga nagovara bratinska ljubav. J. Matović 457. Jesi li gdjegod uzrio prijatelja vjerna i milostna veće do Jezusa? I. M. Mattei 180.

d. milosna knjiga *je isto što* milost *pod* i, *t. j. isprava, kojom se daje kome kakav dar. Samo u Dušanovu zakoniku i otud u Daničićevu rječniku.* Kto iznesetь milostnu knjigu. 35. O knjigahь milostnyhь. 44.

e. milosni list *je isprava, kojom se kome što potvrđuje ili jamči. Samo u Daničićevu rječniku s ova dva primjera:* Izь jednoga lista milostnoga, koji učini gospoda knegińa Marinu Lebroviću *(iz* XIV *vijeka, — potvrda, da taj Marin L. nije više ništa dužan).* Spom. sr. 2, 44. Odь tvoje velikosti imaļь je tьj listь milostni i vêru zapisanu *(iz* XV *vijeka, — isprava, kojom se nekom jamči, da može slobodno i sigurno doći onome, tko je ‚list' izdao).* Spom. sr. 1, 149.

f. *Ima podosta primjera, u kojima se pravo značeńe pridjeva* milostan *ne može razabrati. Takovi su:* S kijem *(t. j. blagoslovom)* se će spraviti pastiri na svoj stan i uvijeke slaviti taj porod milostan *(t. j. Isusov).* M. Držić 419. Ah milosni Bog ļuveni po sve vijeke blažen da je! I. Gundulić 60. Daj prida mnom ruku odi milosnomu vojevodi. G. Palmotić 2, 151. U vrijeme milosno usliših te i u dan spaseńa pomogoh ti *(ispor. lat.* in tempore placito exaudivi te). Đ. Daničić is. 49, 8. Jer si ga dočekao blagoslovima milosnim, metnuo si mu na glavu vijenac od dragog kameńa *(ispor. lat.* praevenisti eum in benedictionibus dulcedinis). psal. 21, 3. *Možda u nekima od takvijeh primjera* milostan *znači: pun milosti, t. j. miline (vidi* milost *pod* d).

MILOSTIĆ, *m. prezime.* Dim Gašpara Milostića. I. Gundulić 312.

MĪLOSTIŃA, *f.*

a) isto što milosrđe. Između rječnika samo u Stulićevu (pietas). *Potvrda ima samo u čakavskijem knigama* XV *i* XVI *vijeka.* O čudnovato k nam tvoje milostińe dostojanje! Bernardin 92. Darom nesmirnoga priklonstva i milostińe tvoje. 93. Za smrtni grih zgubi grišnik 7 milostiń duha sveta. Naručn. 102b. Šest urešenji ima imiti almuštvo; prvo se zove milostińa: dobro se ima činiti veselo. Korizm. 8a. Očemo viditi milostińu od ovoga korabļa (*t. j. od b. d. Marije*). 11b. A Samaritau niki putujuć pride k ńemu, vidivši ga milostińom se ganu *(iz lat.* videns eum misericordia motus est. luc. 10, 33). Postila (1562) 130a. Milostińom se ganu. Ant. Dalm. nov. tešt. 101b.

b) dar, što se kome daje od milosrđa. U rječniku Stulićevu (stips pauperibus collata *s naznakom, da je iz glag. brevijara), u Vukovu* (das Almosen, eleemosyna) *i u Daničićevu* (stips *s potvrdama iz* XIII, XIV *i* XV *vijeka).* Ino bo jestь otьrečenije i prinesenije, a drugoje darь i milostyńe podanije. Glasnik 40, 175. Grêhy tvoje milostyńami ocêsti Domentijana 29. Prêstavi se veliky vь milostińahь sveti kraļь *(iz* XIV *vijeka).* Mon. serb. 84. Da se razdeli milostińa *(iz* XV *vijeka).* 416. Koje zadovoļno učińenje poglavnim načinom čini se . . . almustvom ili milostińom. Š. Budinić ispr. 4. Episkup zakteva milostińu od siromaške varoši *(iz g.* 1730). Glasnik II, 4, 29. Davajuć od zaliha, što imaju, milostińa siromašadim. S. Rosa 116b. Da tašto čeļade čini milostińe ali zadužbine. Đ. Bašić 80. Da mu dopustim prositi milostińu. D. Obradović živ. 59. Putovao sam po Bukovici radi milostińe. G. Zelić 47. Jedan bogat trgovac, koji velike milostińe braminima daje. Vuk dan. 2, 128. Kad daješ milostińu, ne trubi pred sobom. Vuk mat. 6, 2. Gdjekoji veći namastiri slali su kaluđere radi milostińe i u Karavlašku i u Karabogdansku i u samu Rusiju Vuk rječn. s v. namastir. Car ti ne će milostińe dati. Nar. pjes. vuk 2, 94. Štogod koji *(t. j. kaluđer)* steko milostińa. Osvetn. 3, 55. Mi smo siromasi svijet oprosili kupeći milostińu od vrata do vrata. S. Ļubiša prip. 167.

MĪLOSTIŃÂR, mīlostińâra, *m. kaluđer, koji kupi milostińu. Samo u Šulekovu ńem.-hrv. rječniku za ńem.* Almosenbruder.

MĪLOSTIŃICA, *f. dem. od* milostińa. *Samo u Stulićevu rječniku* (milostińica, mala milostińa).

MĪLOSTÎŃSKÎ, *adj. što pripada milostiń. U Šulekovu ńem.-hrv. rječniku* (Almosenamt, milostiński ured). Kad su ļudem delili milostiński beči. Naša sloga g. 11, br. 3.

MILOSTISTVO, *n. vidi* milostivstvo.

MĪLOSTIV, *adj.* propitius, clemens, amans, misericors . . . . *Pridjev je izveden od imenice* milost *(kao* žalostiv *od* žalost). *Nalazi se i u drugim slav. jezicima: staroslov.* milostivъ, *rus.* милостивый, *češ.* milostivý, *pol.* miłościwy. *U rječniku Vrančićevu* (clemens, misericors, propitius), *u Mikaļinu* (pius, clemens, misericors, — *adv.* milostivo, miserabiliter, miserandum in modum), *u Belinu* (benigno, clemente, piacevole, misericordioso, che hà compassione, pietoso, che hà pietà, propizio, — *adv.* milostivo, clementemente, misericordiosamente, compassionevolmente, con misericordia, piacevolmente, piamente o pietosamente), *u Bjelostjenčevu* (clemens, propitius, pius, — *adv.* milostivo, milostivno), *u Jambrešićevu* (misericors, clemens), *u Voltiģijinu* (milostiv, milostivan, grazioso, misericordioso, gnädig, barmherzig), *u Stulićevu* (1. misericors, pius, clemens . . . 2. favorabilis, propitius, blandus . . .), *u Vukovu* (milostiv, milostivan, gnädig, barmherzig, clemens: Bože milostivi, ti pomozi, govore gdjekoji Srbi, kadgod uzdahnu i zijevaju) *i u Daničićevu* (misericors, benignus *s potvrdama iz* XIII, XIV *i* XV *vijeka*).

a. milostiv *je pun milosti (vidi* milost *pod* a). Presvetli hrceg, gospodine milostivi. Postila (1562) *u posveti.* Zakon evanđeļa zove se zakon milostivi, zašto se po obslużeńu ovoga zakona dobivaju milosti. A. Baćić 142. Kraļica milostiva dvoranom i podložnikom svojim. A. Kanižlić utoč. 261. Posvetilište mise je u istinu posvetilište milostivo, s kojijem se čini Bog nami dobrovoļan i milostiv. J. Matović 230. Poznajući Vašu milostivu k meni blagonaklonost. Vuk posl. v. Ona će *(t. j. carica)* svoje milostivo oko od nas dići. S. Ļubiša prip. 103. Danas sam imao čast primiti od ńezinoga veličanstva veoma milostivo pismo. Đ. Daničić *u Ivekovićevu rječn. — Adv.* Slišavše milostivo ńegove prośńe *(iz svršetka* XIV *vijeka).* Mon. serb. 226. Ako Bog i vi ne prigledate i pokoja milostivo ne učinite *(iz svršetka* XV *vijeka).* Mon. croat. 157. Da se bude dostojati ovi malahni darak od mene . . . . milostivo primiti. M. Držić 64. Milostivo neka zapovidi *(t. j. carica).* M. A. Reļković sat. 51. Zamolismo cara, da nam dopusti doma ići. I dopusti nam milostivo. A. Kanižlić kam. 294. Da je *(t. j. car Sunčanicu)* smiri ucviļenu, milostivo ńoj govori. P. Sorkočević 576a. Izvolite milostivo primiti ovu knigu moju. Vuk građa v. — *U ovome primjeru* milostivo *znači: u milosti (t. j. Božjoj):* Sveto i milostivo umri *(t. j. Grgur* VII). Š. Kožičić 24.

b. *blag, krotak.*

a) uopće. Milostivim i slatkim govorenjem ima ńega pripeļati na skrušenje *(t. j. ispovjednik grješnika).* Naručn. 84a. Vzdvigši oči slzeći jednim milostivim glasom reče. Transit 34. Milostiv jesam i umiļen srcem *(iz lat.* mitis sum et humilis corde. matth. 11, 29). N. Rańina 230a.

To je bio stari zakonь, da sada Poļica priuzakoniše milostiviji zakonь. Statut. poļ. 289. Milostiva ka je likarova ruka, vele krat zadaje bolni rani skuka. Đ. Baraković vila 163. Milostiv ļekar usmrdi ranu. Poslov. danič. Tvoj blag pogled milostivi tako slatko dušu ustrijeli. Ġ. V. Bunić 15. Budući sveta crkva mati milostiva. A. Kadčić 134. Znaj ovdi, da su druge pogodbe brimenite ili z brimenom,a druge su milostive i brez brimena. A. Baćić 119 Ova ńegova pravda jest milostivija dajući darove nego li žešća pedipsavajući za grihe. J. Banovac pred. 87. Sve rodjake .... čini k sebi privesti, koje kakono otac milostivi zagrli. A. Kačić razg. 44. Okrenuo jesi leđa likaru milostivome. Đ. Rapić 69. Sad nas uči *(t. j. Bog)* iz sv. ivanđeļa, sad ponukuje po pripovidaoci i pastiri, sad frusta milostivo i zauša razlikim progonstvi i suprotivštinam vrimenitim .... nisu drugo zla vremena, neplodnost godine i ostala, koja trpimo, nego milostive zaušnice, koje nam daje za dovesti nas na stazu od spaseńa. F. Lastrić svetń. 164b. — *Adv.* Ako zatvore oči *(t. j. ispovjednici)* na grijehe ili milostivije ponose se s pokornicijema. B. Kašić zrc. 137. Milostivo na staroga Ļubdraga se pak obrati *(t. j. aga)* tere poče uprašati. I. Gundulić 385. I priblagom ovom riječi milostivo pokara me. I. Đorđić uzd. 80. Hoti ga milostivo *(t. j. Bog)* dovesti na pokoru. Đ. Rapić 63.

b) milostiv *s dopunama u dativu ili u kojem padežu s prijedlozima.* Budi milostiv svrhu zledi puoka tvoga *(iz lat.* esto placabilis super nequitia populi tui. exod. 32, 12). N. Rańina 72b. On *(t. j. Bog)* milostiv s nevoļuima. I. Đorđić salt. 387. Priblagi ćaćko ... ukaza se dobrzo milostiv prema svomu Ļubežļivom Euriku. ben. 179. Da ne bi bio *(t. j. ispovjednik)* odveć milostiv pokornikom. A. Kadčić 234. Da bi Bog bio blag i milostiv prema ńemu. J. Matović 506. Barda za učiniti blaga i milostiva patriarhu nastojao je. A. Kanižlić kam. 34.

c. Ļubežļiv, Ļubazan, pun milosti, t. j. Ļubavi (vidi milost *pod* c). Učinihь dobri i počteni mirь i pravo milostivo i Ļubovno bractvo i srьdьčano prijateļstvo s knezomь i vlasteli i sa vsomь općinomь grada Dubrovnika *(iz* xv *vijeka).* Mon. serb. 368. Učinismo s mnogo počtenêmь vojevodomь Ivanišemь ... jednosrьdьno bractvo i milostivu Ļubavь i pravu srьčanu prijazanь *(iz* xv *vijeka).* 454. Mati ńegova nekom milostivom žeļom reče ńemu. P. Bakšić 6. Kako sam bila onada milostiva u tom dilu. Ġ. Palmotić 2, 387. Da je nastojal ukazati se milostiv na ńih, kako da bi mu bili prijateļi i bratja. A. Vitaļić istum. 101. *(David)* ne može milostivom srcu odoļeti, da gorke ne požali smrt Absalonovu. I Đorđić salt. xv. Kao da bi milostiva majka bila, koja Ļubi i miluje. V. Došen 175b. Od sviju naroda, koje sam poznao, nema milostivijega roda nad srbskim, a najpače k srodstvu. D. Obradović živ. 79. A svaka je majka milostiva i na svoje čedo žalostiva. Nar. pjes. vuk 2, 86. A sestra je svaka milostiva i na svoga brata žalostiva. 159. A vojvode, braća milostiva, sa sabļama sanduk otesaše, saraniše vojvodu Kaicu. 489. Ispod stida momče reče: daj, devojko, jedno oko. A devojka milostiva i iz srca žalostiva dade ńemu i obadva. Ļubi oci zeļno momče. 5 (1898) 236. — *Adv.* Kada jedan ubog prijateļ daruje ti jedan mao dar, primi ga milostivo. Zborn. (1520) 12b. Gdi sam ja vas Ļubio kako otac sinove, hranio milostivo kako mati dietešce. Đ. Rapić 9. Što se mogaše ońeniti milostivije prema gospodinu *(t. j. Isusu)* nego prositi ono, što prosiše oni sveti ļudi? J. Matović 480.

d. milosrdan, pun milosti, t. j milosrđa (vidi milost *pod* e).

a) uopće. Blaženi milostivi zde, jako tamo pomilovani budutь. Sava pam. šaf. 8. Blaženi jesu milostivi, zač će oni milosrdje dostignuti *(iz lat.* beati misericordes, quoniam ipsi misericordiam consequentur. matth. 5, 7). Bernardin 171. Istinni i milostivi Samaritan slatki Isus. Naručn. 46a. Kako je nevzmožno, da človik milostiv i milosrdan ne umoli srdu Božiju. Transit 72. Što je, za majku milostivu? M. Držić 383. Tko je milostiv i milosrdan na ovom svijetu, ńemu će g. Bog činiti milosrdje na onomu svijetu. M. Divković bes. 7. Vidiš, brate milostivi! Nar. pjes. vuk 1, 139. Ġelati su, al' su milostivi. 2, 163. Viđe kneže, da je došlo robļe; koliko je srca milostiva, triput pada pa on obumira gledajući jada ev' od robļa, niz obraze grozne suze lije. 4, 196. Blago milostivima, jer će biti pomilovani. Vuk mat. 5, 7.

b) dopune pridjevu milostiv.

aa) u dativu. Jimiže gospoda milostiva stvorimь sebe. Glasnik 24, 171. Bože, milostiv budi mani. Naručn. 80b. Milostiv budi mani grišniku. Korizm. 6b. Bog hoće ļudem dobar i milostiv biti. Katek. (1561) 86. Ne mogoše činit, da si milostiva tužnu meni. S. Bobaļević 223. Milostiv budi gradom našim, Filipov sinu. Starine 3, 231. Biše bogabojeć i kruto milostiv ubozim. F. Glavinić cvit 200a. Milostiv se sužnu kaže, nemilostan sinu svomu. A. Vitaļić ostan 31. Da bi bogove svoje sebi milostive učinili. A. Kanižlić utoč. 278. Bože, milostiv budi meni grišniku. bogoļubnost 3. Bože, milostiv budi meni grješnome. Vuk luk 18, 13.

bb) u akuzativu s prijedlogom na. Koliko dobrostiv i milostiv je naš gospodin na spasenje roda človičaskoga. Korizm. 76a. Na ubogoga bi tako milostiv. F. Glavinić cvit 146b. Milostiv je Bog po naravi na grešnike pokorne. B. Kašić per. 50. Milostiv bud' na obrane *(govori se Bogu).* A. Vitaļić istum. 157b. Milostiv ti si opeta na stvoreńe, stvorče od svijeta. I. Đorđić salt. 308. Istina je, da je Bog na nas milostiv. J. Banovac pripov. 73. Da je *(Bog)* na bogate milostiv, a na uboge nemilostiv. pred. 41. Sta ga *(t. j. Marka)* vila Bogom bratimiti: Bogom brate, Kraļeviću Marko, višńim Bogom i svetim Jovanom, daj me puštaj u planinu živu .... Al' je Marko milostiv na Boga *(t. j. milostiv je poradi Boga),* a žalostiv na srcu junačkom, pusti vilu u planinu živu. Nar. pjes. vuk 2, 218.

cc) druge dopune. Nije zaisto velika stvar biti milostiv prema ubozijem malijem zlatom ili srebrom ili mjedom. B. Kašić fran. 104. Neka bi gospodari naučili se bivati milostivi prema ńihovim težakom. I. T. Mrnavić istum. 91. Koliko je Marija moguća i milostiva prama nami. J. Banovac razg. 7. — Majka milostiva vrh pravedna svoga roda. Ġ. Palmotić 1, 239. Al' je toliko milostiv svrhu tebe *(t. j. anđeo stražanin).* F. Lastrić svetń. 155a. Ah milostiv danas budi vrh uboga slijepca stara. P. Sorkočević 577a. — Budi vazda milostiva sa mnom *(govori se Bogorodici).* J. Banovac prisv. ob. 53. Budi milostiv sa svakijem, a osobito s onijem, koji su u kakvom nevoļi. T. Ivanović 99. — Jere on milostiv jest za grijehe naše. J. Matović 5.

c) milostivo *se može reći za štogod, što nije samo sobom takovo, nego se ńime pokazuje*

milost, t. j. milosrđe (vidi milostan *pod* b, *b).* Čuda svoga blaga ubozim razdili; pokle to milostivo dilo učini, pride k portu, da u nav ulize. Starine 1, 233. Žene .... gredihu za ńim *(t. j. za Isusom)* prolivajući milostive suze. B. Kašić is. 62. Kako ugasi i uduši voda ogńene plame žive, tako gase grijehe u duši zadužbine milostive. P. Kanavelić 429.

e. *Kako značeńa dovle navedena stoje vrlo blizu jedno drugome, tako nije čudo, što ima mnogo primjera, gdje se ne može osjeći, koje se upravo od tijeh značeńa ima misliti. Takovi su (osim drugijeh) ovi primjeri:* Moli milostivoga i dragoga i slatkoga gospodina *(t. j. Boga).* Mon. croat. 318 *(iz* XIV *vijeka).* Milostivi Isus ondi se prikazuje. Naručn. 26a. O pravdeni i milostivi Jakove. Korizm. 41a. Po tom glasom milostivim reče mu. Mirakuli 95. Milostivu Božju voļu spozna. Katek. (1561) 103. Gospodine blagi i nam dobrostivi, gospodine dragi i nam milostivi. B. Krnarutić 14a. Sfijetļaše se pribistro milostiva blagost na uboge *(u sv. Aldegunde).* B. Kašić per. 29. Pogledaj me, milostivi gospodine, očima tvojimi milostivimi i imaj milosrdje vrhu mene. M. Jerković 22. Ńeka sila milostiva zadava mi gorke smeće. Ġ. Palmotić 2, 443. Čini nas *(t. j. sv. pričest)* milostive i blage prema potribļivin. P. Radovčić nač. 406. Da obrati milostivo lice svoje *(t. j. Bog).* N. Ġ. Bunić 3. Ove riječi milostive tiho i blago ńima riješe. J. Palmotić 197. Tijem sve, što smo, sve, što imamo, milostivi dar je samo te ļubavi svemoguće. I. Đorđić uzd. 91. Najveće proplaka milostivi Skenderbeg. A. Kačić razg. 120. Ja sam onaj otac milostivi, koji sam vam mlogo puta oprostio. Đ. Rapić 9. Milostive tve zenice k nami upravi *(govori se Bogorodici).* L. Radić 115. Crkva rimska .... dopušta kako milostiva mati. A. Kanižlić kam. 244. Kako otac milostivi i sudac pravedni *(govori se o ispovjedniku, kakav ima biti).* M. Dobretić 72. Zakeo odgovori na milostivo zvańe odkupiteļa našega. I. P. Lučić razg. 30. Ne brini se za tvoju sirotu: u sirote strine milostive, one će je sisom nadojiti. Nar. pjes. vuk 1, 573. To je baka Jovanova majka, ona jeste srca milostiva, dobro će te stara dočekati. 6, 22. Bože milostivi, ako sam zaslužio ovaj novčić, neka pliva povrh vode. Nar prip. vuk 51. Da se prije svoje smrti namjerim na duhovnika boleća i milostiva. S. Ļubiša prip. 227. — *Adv.* Koliko milostivo prašća *(t. j. Bog)* kajućim se. Naručn. 84b. Utješujete mnozijeh nevoļnijeh i potrebnijeh ļubežļivo i milostivo. B. Kašić fran. IV. Ondika ih Isukrst milostivo tišaše. M. Jerković 81. Odpušćeńa, koja milostivo dopušćaju se. I. P. Lučić nar. 89. Jer si me utješio i milostivo progovorio sluškińi svojoj. Đ. Daničić rut 2, 13.

f. *mio, drag (veoma rijetko).* Kripost ima človika učiniti podobna i milostiva Bogu. Korizm. 2a. Takova koušiencija je vsa Bogu milostiva. 67b. Čini nas biti dostojnih i milostivih Bogu. 76b. Zašto duša ńegova bješe milostiva Bogu *(iz lat.* placita enim erat Deo anima illius. lib. sap. 4, 14). N. Rańina 216a. — *Ovamo će ići i primjer:* Imila je *(t. j. Marija)* veću bolizan od semrti svoga milostivoga sina. Mirakuli 14. Ruke bijele i snježane milostive kćerce svoje. I. Gundulić 377.

g. *ńežan (sasma rijetko),* Kada bih ulišen od ńega, ja imih milostivu bolizan. Transit 21. Slišavši, da on biše velikom obujat radostiju i milostivim i veselim plačem. 170. Milostivo ńu *(t. j. djevojku)* nosite *(malo daļe na istoj strani:* nu mirno ńu ponesite). M. Gazarović 80. One milostive suze, kojimi se poliva duša, da rodi plod života vičnoga. B. Kašić is. 29. Da i ja prolivam suze milostive od bolne žalosti i ļubavi. J. Banovac prisv. ob. 34.

h. *Potpuno osamļena značeńa imamo u ova tri primjera:* Ako bude duša milostiva (= *sklona?)* k pokajaniju, najdeši grêhi jeje potrene *(iz glag. rukopisa pisanoga g.* 1468). Arkiv 9, 90. — Ča milost milostivo prijatu u taščine tratiš *(sa strane stoji kao neka glosa:* gratia gratis data, *dakle: badava)?* P. Zoranić 94. — U naručju milostiva *(t. j. Arijadna)* od prijateļa onih tada veće mrtva neg li živa za malo se spusti mlada. I. Gundulić 43 *(možda je ovdje značeńe: jadna, lat.* miseranda; *ispor. u Mikaļinu rječn. adv.* milostivo: miserabiliter, miserandum in modum).

MĪLOSTIVAN, mīlostîvna, *adj. isto što* milostiv, *otkle je i izvedeno. U rječniku Belinu* (gratuito, *t. j. besplatan; ovo se značeńe ne može od drukud potvrditi, ali ispor. kod* milostiv *pod* h *primjer iz P. Zoranića), u Bjelostjenčevu (samo adv.* milostivno, *isto što* milostivo, *t. j.* clementer, pie, misericorditer), *u Jambrešićevu (samo adv.* milostivno, gratiose *u lat. dijelu), u Voltigijinu* (milostivan *isto što* milostiv, — *adv.* milostivno, benignamente, mitleidig), *u Stulićevu* (misericors *s naznakom, da je iz kajk. pisca Muliha i s dodatkom:* milostivno ļeto, annus jubilaeus, *adv.* milostivno, milostivnije), *u Vukovu* (milostivan *isto što* milostiv) *i u Daničićevu* (benignus).

a. *isto što milostiv pod* a. Gospodinu gospodinu arhibiskupu milostivnome mome gospodinu *(u posveti knige).* A. Knezović v. Zahvalite bečkome ćesaru, jer je vazda milostivan bio. Nar. pjes. vuk 5 (1865) 3. A car prašća, što je dosl'je bilo .... i devlet vam milostivan dava, da pravite gdje trebaju crkve. Osvetn. 3, 77. — *Adv.* Primi milostivno ovi mali trud *(t. j. knigu).* A. Knezović IV.

b. *ļubežļiv, ļubazan (vidi* milostiv *pod* c). Сьvrьšennuju i milostivnuju ļubovь blagoizvolivь namь sьtvoriti pomyslilь jesi. Domentijan[b] 130. Milostivne oči, pogled blagi i mili. A. Kanižlić rož. 88. Milostivna Vidosava ļuba, ona tiši Kaurina Ratka. Nar. pjes. marjan. 149. — *Adv.* Ļubeštimь že jego teplê i milostivnê suštьstva svojego otьčьstvo obešta *(iz* XIV *vijeka).* Mon. serb. 194.

c. *milosrdan (vidi* milostiv *pod* d). Budući oba ova i krščenika i kruto na uboge milostivna. F. Glavinić cvit 144a. Vrhu toga bi tako na ubogih milostivna *(t. j. sv. Klara).* 273b. Da ideš k milostivnoj odvitnici i likarici. A. Kanižlić utoč. 464. Sve vrijeme od života, koje se onemu udjeļiva, ki je smrtno sagriješio, dar je milostivan Božije ruke, od koga je grješnik sasma nedostojan. B. Zuzeri 123. Darujte me, braćo moja, braćo moja milostivna! Nar. pjes. vuk 1, 138.

d. *Ne može se razabrati pravo značeńe (vidi* milostiv *pod* e). Po neizrečennomu i vele milostivnomu jego *(t. j. Hristovu)* prizreniju ježe na gospodstvo mi *(iz* XIV *vijeka).* Mon. serb. 205. Otče moj meni milostivni *(iz* XVI *vijeka).* Mon. croat. 261. Promišļajte promotreno moleći se milostivńom Bogu *(iz početka* XVIII *vijeka).* Glasnik II, 2, 156. Kano da bi milostivnomu Isukrstu milo bilo Ignacije. A. Kanižlić uzr. 62. Svaki čas potribujemo milostivnu pomoć ńegovu *(t. j. Isusovu).* E. Pavić ogl. 481. Ļubav je milostivna od Boga ulivena kripost, po kojoj mi gospodina Boga kakono najveće dobro .... ļubimo. jezg.

132. Molite milostivnoga Boga za mene. M. Đ. Milićević jurm. 51. — *Adv.* Bog je uslišao tvoju molitvu i na tvoju lemosinu milostivno je pogledao. E. Pavić ogl. 653.

MILOSTIVICA, *f. riječ nejasna značeńa; možda mjesto: milostiva gospa (t. j. Bogorodica). Samo u primjeru:* Nije ga, slava milostivici! M. Držić 361.

MILOSTIVITI, milostivim, *impf. činiti koga milostiva. Samo u Stulićevu rječniku, gdje se zlo veli, da* milostiviti koga *znači isto što* milostiviti se komu.

MILOSTIVITI SE, milostivim se, *impf. biti milostiv, t. j. milosrdan. Između rječnika samo u Stulićevu* (milostiviti se komu, milosrditi se). Čuvajte se pravednovat, t. j. milostiviti se prid čeļadim, za da budete viđeni od ńih. S. Rosa 75b.

MILOSTIVĻEŃE, *n. nom. verb. od* milostiviti se. *Samo u primjeru:* Za to pravednovańe i milostivjeńo ne će imati plate (*griješkom:* ‚plat') prid vašijem otcom, koji je na nebesijeh. S. Rosa 75b.

MILOSTIVNA, *f. isto što* milostińa *(u značeńu pod b).* Milostivna, pagamento per misericordia, limosina. S. Budmani 417a.

MILOSTIVNIK, *m. čovjek milostiv, t. j. milosrdan. U rječniku Stulićevu* (qui stipem pauperibus saepe confert). Jere milostivnik ńih vladati će ńih *(iz lat.* quia miserator eorum reget eos. is. 49, 10,. N. Rańina 79a. Videći Boga, dje se je učinio milostivnik od svijeta. I. Držić 3. *Ima i u Šulekovu ńem.-hrv. rječniku za ńem.* Almosenspender. — *Ispor.* milosrdnik.

MILOSTIVNOST, *f. apstraktna imenica prema pridjevu* milostivan. *U rječniku Bjelostjenčevu* (milostivnost, milostivost, pietas, clementia *s naznakom, da je ‚dalmatinska' riječ), u Voltigijinu* (milostivnost, milostivost, milosrđe) *i u Stulićevu* (milostivnost, clementia, benignitas, misericordia *s naznakom, da je iz Đorđića). Ne razabira se pravo značeńe u primjeru:* Moja voļa teži na pravdu, na milostivnost. M. Đ. Milićević škola 48. *Vidi* milostivan *pod* d. — *Primjer:* Velik je sakramenat milostivnosti (J. Matović 124) *preveden je iz lat.* magnum est pietatis sacramentum (1 tim. 3, 16); *tu* pietas *znači: pobožnost (ispor. grč. μέγα ἔστι τὸ τῆς εὐσεβείας μυστήριον), a Matović je shvatio lat. tu riječ u značenu: ļubav (koje ona može imati) pa ju je preveo sa* milostivnost. *Vidi* milostivost *pod* c.

MILOSTIVOST, *f. apstraktna imenica prema pridjevu* milostiv. *U rječniku Belinu* (milostivos, clomenza, virtù, che raffrena il desiderio di vendetta, pietà, virtù, che rende il debito culto alla patria, genitori o parenti), *u Bjelostjenčevu* (milostivnost, milostivost), *u Voltigijinu* (milostivnost, milostivost) *i u Stulićevu* (milostivost, milostivnost). *Najstarija je potvrda iz* xv *vijeka (vidi pod* o).

a. milost *(ispor.* milostiv *pod* a). Možemo isprositi *(t. j. na misi)* dar od pokore, to jest onu veliku milost, da se od grihah naših pravo pokajemo, i zato je (*t. j. misa*) posvetilište od milostivosti. A. Kanižlić bogoļubnost 59. Po moje milostivosti privoļeńu episkopstvo je zadobio (*govori papa*). kam. 75.

b. *blagost, krotkost (ispor.* milostiv *pod* b). Milostivost svete majke crkve, koja ne hoće naše pogubļeńe, nego naše spaseńe. A. Kadčić 278. Bože .... tvoju vazda milostivost moleći. P. Knežević osm. 390. Koji .... razmišļa svomogujstvo, milostivost i lastuost i priklonstvo (*t. j. u Boga*) za nadariti. J. Matović 328. Milostivost jest kripost, koja se porađa iz dobrote i tihoće čijegod, a navlastito starešine, s kojom većma biva prignut na požaleńe nego na pokarańe svoji podložnikah. B. Leaković nauk 474. Pisma .... pripuna toliko kriposni(*h*) izgovarańa milostivosti, mogujstva i milosrdja Božjega. Grgur iz Vareša 106.

c. *ļubežļivost, ļubaznost, ļubav (ispor.* milostiv *pod* c). Koji učiniše veću milostivost roditeļima. J. Matović 374. Ovo nastojańe poglavice apostolskoga cijeńaše se pripravetno i pripuno milostivosti, kada se silovaše odbiti gospodina (*t. j. Isusa*) od odluke, da ne pojde na smrt. 480. Koji jesu prignuti od ļubavi i milostivosti. 482. Milostivost, koja nas uporavļa častiti i ļubiti Boga, a starıje i svakoga iskrńega milovati. T. Ivanović 10. Može li se zamisliti milostivos zamjernija i viša? Čestitosti sv. jos. 16. — *Jedan pisac upotrebļava* milostivost *mjesto* pobožnost *krivo prevodeći lat. riječ* pietas, *koja može značiti ne samo pobožnost, nego i ļubav.* Milostivost je svijem stvarima koristna (*iz lat.* pietas ad omnia utilis est. 1 tim. 4, 8., *ispor. i grč. ἡ εὐσέβεια πρὸς πάντα ὠφέλιμός ἐστιν*). J. Matović 373. *Vidi kod* milostivnost *primjer iz istoga pisca.*

d. milosrđe *(ispor.* milostiv *pod* d). Kojih jedan (*t. j. uzrok*) milostivosti ili pomilovanja jest. I. Zanotti i ned. priš. 15. Da se Gospa pravo i istinito ovim imenom nazove, od potribe je, da se u ńoj tri kriposti nahode. Prva je mogućnost ... druga je znanost .... treća je milostivost, da nam hoće vazda, ako ju zazovemo, na pomoć doći. A. Kanižlić utoč. 3. Marija .... kripost od milostivosti iliti milosrđa ima. 24. Bi odviše bilo tolmačiti milostivost Samaritanovu. Đ. Rapić 395. Vječni Bože, koji .... stvoreńe tvoje s mnogostrukom milostivosti čuvaš. T. Ivanović 133. Spoznaju u oštrini onoj istoj Božije pravde ļubežļivu prema sebi milostivos. B. Zuzeri 144. On (*t. j. Bog*) je imao s vami milostivost, koju nije imao s mlogima drugima, koji su ga mańe uvridili. A. Tomiković gov. 129.

e. *U gdjekojim primjerima ne može se razabrati pravo značeńe (ispor.* milostiv *pod* e). Prva jest prijaznivost, druga jest milostivost, treta jest pravda. Kolunić zborn. 177. Pristoji se kršćanskoj milostivosti.... J. Matović 402. Bî privelika zadužbina i milostivost (*t. j. u starijeh Jevreja*) porađati sinove. 311. *U tom zadńem primjeru* milostivost *kao da znači: zasluga.*

MILOSTIVSTVO, *n. isto što milostivost. Između rječnika samo u Stulićevu* (milostivstvo, milostivnost). *Našla su se tri primjera, od kojih će u prvome i u drugom biti značeńe: milosrđe, a u trećemu: blagost. U prva je dva primjera riječ zapisata bez prvoga* -v-. Prosimo milostivstvo tvoje, da primiš. P. Posilović nasl. 167a. Isus .... jest spasio nas.... Zašto? Za svoju samu dobrotu, samo milostistvo, samu ļubav. 193a. Jere zapovidam vami ... milostivstvom Božjim. J. Banovac blagos. 305.

MILOSTVO, *n. blagost. Samo u primjeru:* Pokazaše milostvo i dobrotu, s kojom iđaše ovi kraļ. M. Radnić 560a.

MILOSTVORNOST, *f. isto što dobrotvornost.* Tada samo prava i pofaļena milostvornost jest, kada se svakomu dade, što čije jest. I. Velikanović upuć. 3, 144.

MĪLOSUZA (*tako je zabiļežen akc.*), *f.* žena,

koja lako plače. Slovinac (1884) 510. L. Zore paļetk. 110, 225 (*ovdje je griješkom* milosura).

MÌLOŠ, *m. ime od mila kao i* Milan, *veoma obično u naše vrijeme, osobito među Srbima. Akc. je postavļen, kako je u Vukovu rječniku, ali po Hrvatskoj se govori i* Miloš, *gen.* Miloša. N. Simić nast. vjesn. 8, 108. *Između rječnika u Vukovu i u Daničićevu (u ovome drugome s potvrdama iz* XIV *i* XV *vijeka). Druge su potvrde:* Deč. hris. 10. 30. 74. Mon. ragus. 1, 200. S. Novaković pom. 80. — *Danas služi i kao prezime:* Imenik (1906) 443. Bošńak (1908) 126. — *Vok. po pravilu glasi* Milošu, *ali u pjesmama se nalazi i* Miloše. Nar. pjes. vuk 2, 559. 4, 349. Nar. pjes. petr. 2, 195. 3, 246. *Instr. je* Milošem, *ali potvrda ima i za oblik* Milošom. Nar. pjes. petr. 3, 250.

MILOŠA, *ime od mila po svoj prilici žensko.* S. Novaković pom. 80, *gdje je zabiļežen akuz.* Milošu.

MILOŠÁKOVE ŃÌVE, *f. pl. šuma u Srbiji kod sela Begaļice u okrugu podunavskom.* Ļ. Stojanović. — *Imenu (ili prezimenu)* Milošak *nema inače potvrde.*

MILOŠAVNICA, *f. nekakva jama u Poļicima.* Zborn. za nar. živ. 8, 198.

MILOŠĆA, *f. vidi* milošta.

MILOŠĆICA, *f. Samo u primjeru:* Za desnu ručicu Ufanje vojaše *(t. j. vila),* drugom Milošćicu uza se držaše. P. Zoranić 77. *Ta se ista bogiña (upravo personifikacija milošte) malo daļe u istoj knìzi zove* Milošća. *Prema lat.* Gratia.

MÌLOŠEV (Milòšev), *adj. što pripada Milošu. U muškom rodu služi i kao prezime.* Pjev. crn. 120ª. Šem. mitr. (1900) 85.

MILOŠEVA, *f. a) voda u Novome Pazaru, utječe u Lim.* Etnogr. zborn. 4, 257. — *b) manastir u Novome Pazaru blizu vode istoga imena.* Etnogr. zborn. 4, 346. *Navodi se i u Vukovu rječniku* (Miloševa, namastir u Hercegovini, čini mi se, da je sad pust), *gdje se dodaje nar. posl.* Kolika je Miloševa, da je puna poskurica (nar. posl. vuk 144)! — *Vidi* Mileševa.

MÌLOŠEVAC, Mìlošêvca (Milòševac, Milòšêvca), *m.*

a) čovjek, koji je pristao za Milošem. Milošević nisu baš ni teli upravo da se biju. Vuk građa 63.

b) prezime zabiļeženo XVII *vijeka.* Ļ. Stojanović zap. i natp. 1, 452.

c) ime trima selima, od kojih je jedno u Bosni u okružju tuzlanskom. Popis žit. bos. i herc. 324, — *drugo je u Hrvatskoj u županiji modruško-riječkoj.* Razdjeļ. hrv. i slav. 24, — *treće je u Srbiji u okrugu podunavskom.* S. Koturović 445.

d) ime vrelu u selu Popini (u Hrvatskoj u županiji ličko-krbavskoj). J. Bogdanović.

e) brdo u Srbiji u okrugu užičkom. M. Đ. Milićević knež. srb. 578.

f) neko zemļište u Hercegovini, na kom su ńive. Etnogr. zborn. 5, 167.

MÌLOŠEVAČKÎ (milòševačkî), *adj. što pripada Miloševcu.* Opština miloševačka. S. Koturović 445.

MÌLOŠÊVCI, Mìloševâcâ (Milòšêvci, Milòševâcâ), *m. pl. selo u Bosni u okružju bańolučkom.* Popis žit. bos. i herc. 160.

MILOŠEV GRAD, *m. ime mjestu vaļada onome, koje se zove i* Mileševo *(vidi tamo).* Pļevļe, Zvijezdu i Lim rijeku i Prijepoļe još prođoše i uz dolinu strmu ńeku u Milošev grad pođoše. J. Palmotić 174.

MÌLOŠEVICA (Milòševica), *f.*

a) žena Miloševa. Kođńega bila Miloševica i večerao s ńome. S. Tekelija letop. 120, 67. 68.

b) brijeg u Slavoniji kod sela Bućja (blizu Pakraca). Šem. pakr. (1898) 46.

c) zemļište u Srbiji u okrugu biogradskom. Etnogr. zborn. 5, 1073.

MILÒŠEVIĆ *(možda i* Mìloševi ć), *m.*

a) prezime veoma obično u Hrvata i u Srba. D. Avramović 191. Drž. kalend. (1905) 295. Imenik (1906) 443. Bošńak (1908) 126. *Potvrđeno je i prije našega vremena:* Deč. hris. 48. K. Jireček spom. 86 *(iz* XV *vijeka).* R. Lopašić urb. 124 *(iz* XVI *vijeka).* T. Smičiklas spom. 93. 104. 158 *(na prva dva mjesta griješkom* Milošović; *vidi* Milojović *kod* Milojević).

b) selo u Bosni u okružju sarajevskom. Popis žit. bos. i herc. 136.

MILOŠEVIĆEVICA, *f. žena, kojoj se muž zove* Milošević. Glasnik 11, 3, 73 *(iz početka* XVIII *vijeka).*

MILÒŠEVIĆI (Mìloševići), *m. pl. a) dva zaseoka u Bosni, jedan u okružju bańolučkom, drugi u bihaćkom, a jedan u Hercegovini.* Popis žit. bos. i herc. 640. — *b) selo u Crnoj Gori.* Glasnik 40, 22. — *c) zaselak u Hrvatskoj u županiji modruško-riječkoj.* Razdjeļ. hrv. i slav. 20. — *d) zaselak u Srbiji u okrugu užičkom.* S. Koturović 445.

MILOŠEVKA, *f. a) žena Miloševa.* Vezak vezla mlada Miloševka. Nar. pjes. muš. 80. *Vaļada poradi stiha mjesto* Miloševica. — *b) isto što* Miloševa *pod* b. Poranio Milić barjaktare na jutreńe Miloševci crkvi. Nar. pjes. muš. 127.

MILOŠEVO, *n. ime selu zabiļeženo prije našega vremena.* S. Novaković pom. 138.

MÌLOŠIĆ (Milòšić), *m. a) ime dem. od* Miloš *u Lici, akc.* Milòšić. J. Bogdanović. — *b) prezime.* Rat 410. Imenik (1906) 443. *Zabiļeženo je i prije našega vremena:* R. Lopašić spom. 3, 409 *(iz* XVI *vijeka).* T. Smičiklas spom. 73.

MILOŠIĆI, *m. pl. ime mjestu u Poļicima, na kom su ńive.* Zborn. za nar. živ. 8, 201.

MILOŠIN, *m. ime izvedeno od* Miloš. Milošin Damńanović. Rat 350. *Ispor. prezime* Milošinović.

MILÒŠINA, *m. augm. ime od* Miloš. *U Lici.* J. Bogdanović.

MILOŠINOVIĆ, *m. prezime.* T. Smičiklas spom. 270.

MILOŠKA, *f. nekakvo brdo u Poļicima.* Zborn. za nar. živ. 8, 192.

MILOŠKOVIĆ, *m. prezime izvedeno od imena* Miloško, *kojemu nema potvrde.* Šem. pakr. (1898) 27.

MILOŠĻEVAC, Milošļevca, *m. prezime u južnoj Srbiji.* Etnogr. zborn. 6, 176.

MÌLOŠĻIV *(tako je zabiļežen akc.), adj. mio, drag.* Gospodare, bane Zadranine, kaka kńiga tako milošļiva? *Iz neke nar. pjesme hercegovačke.* Đ. Šurmin. *Jamačno je* milošļiv *postalo od* milostļiv.

MILOŠNICA, *f. zaselak u Bosni u okružju bihaćkom.* Popis žit. bos. i herc. 244.

MILOŠNIK, *m. zaselak u Bosni u okružju travničkom.* Popis žit. bos. i herc. 454.

MÌLOŠTA *ili* MÌLOŠĆA, *f.* gratia, caritas, misericordia . . . . *Čakavski govor ima u ovoj*

riječi svagda -šć-, *kajkavski dakako* -šč-; *u štokavaca je do* XIX *vijeka obično* -šć-, *a od* XIX *vijeka kao da je* -št- *obično. Ovo, t. j.* -št-, *nalazimo već u* XV *vijeku (vidi među primjerima pod* b), *u* XVI *vijeku nije se našlo primjera za* -št-, *u* XVII *imaju* -št- *Divković* (bes. 452, 581), *Bandulavić i Radnić, u* XVIII *J. Banovac (u knjigama* razgov., blagos., *a u knizi* prisv. ob. *je* -šć-). *Riječ je postala od* milost-ja. *U rječniku Bjelostjenčevu* (milošća, milost), *u Jambrešićevu* (milošća, gratia), *u Stulićevu* (milošća, gratia, favor *s naznakom, da je iz F. Lastrića), u Vukovu* (milošta, milošća, *kaže se, da znači isto što* milost *u značenju: ljubav i upućuje se na riječ* zlatoje, *vidi ovdje pod* f) *i u Daničićevu* (milošta, gratia *sa tri potvrde iz* XV *vijeka). Najstarije su potvrde iz* XV *vijeka (vidi pod* a *i* b).

a. *milost (vidi značenje te riječi pod* a). Matijaš, Božijom milošćom kralj ugrski *(iz* XV *vijeka).* Mon. croat 109. Sada bi odvlkal *(t. j. Bog)* za niki gniv svoju milošću. Transit 105. Za mnogu ljubav tvu skaž' mi milošće tve *(govori se Bogu).* M. Marulić 238. Kamo Bog po milošći svojoj daj i nam priti. F. Glavinić cvit 76a. Lip način i nauk za vrnut človika u milošću Božju. svitlost XXII. Ponukuje te milošta gospodinova, da činiš pokoru. M. Radnić 558a. Ki se njoj *(t. j. Mariji)* pristoji . . . . punoj milošć i čistina. J. Kavanin 518b. Jedan mali grih može biti zaprika tolikim milošćama Božjim. A. Kadčić 349. Zdravo, majko blažena, puna milošće i veselja. J. Banovac prisv. ob. 62. Uzdajući se u tvoju milošću umiljeno se utičem *(govori se sv. Josipu).* 93. Njov kralj bi u milošću Rimljanah primljen. A. Kačić korab. 361.

b. *ljubav (vidi* milost *pod* c), *ljubaznost, ljubežljivost.* Obetovasmo se . . . ni u čemre ne oslabiti ovь zapisь . . . . za ničiju voju . . . . ni po milošti ni za strahь *(iz* XV *vijeka).* Spom. sr. 2, 105. Ne hoteće, da tolikaj ljubavь, milošta i skladь *(t. j. među nama)* na mane dojde. Mon. serb. 445. I počine svrhu njega . . . . duh od umitelstva i milošće *(iz lat.* et requiescet super eum . . . . spiritus scientiae et pietatis. is. 11, 2). Bernardin 4. Milošću bratsku meju sobom ljubeći *(iz lat.* caritate fraternitatis invicem diligentes. rom. 12, 10). 16 Znam, gospodo, prik mire milošća prima nam vaša se prostire. H. Lucić 258. Nadgrobnica, koju složi Petre Hektorović Francetu Hektoroviću . . . za milošću. P. Hektorović 61. Tada me ja tišit Ufanje i tolikoj Milošća ja molit. P. Zoranić 77. Blagi priko mire, a milošće puni, njihova ljubezan svaku zled primore. Đ. Baraković vila 114. Taka će ljubav i milošta biti meu svetijemi, da će svak svakoga ljubiti kako sebe istoga. M. Divković bes. 581. Miloštu imajte, koja jest zaveza svršenja *(iz lat.* caritatem habete, quod est vinculum perfectionis. coloss. 3, 14). I. Bandulavić 23a. Milošta Božja razlika jest u srdcih naših *(iz lat.* caritas Dei diffusa est in cordibus nostris. rom. 5, 5). 159b. Velika i neizmirna bi dobrota i milošća našega svemogućega spasitelja, jere samo jednom rečju mogaše ih osloboditi, a on ništanemaće dobrovoljno i milostivo jakostju od ljubavi sam u kipu hote pojti onamo. P. Bakšić 197. Da bi ja jemal milošću ali karitad prema iskrńemu. P. Radovčić nać. 60. Jere su tri kriposti poglavite: vira, ufanje i milošća. I T. Mrnavić istum. 1. O ljubavi draga i mila, o milošće bez priliko, ka za tamna moliš dila, praštaš grijehe svekolike! A. Vitaljić ost. 249. Koja se pristoje viri, ufanju i milošći, to jest ljubavi prema Bogu i iskrńemu. H. Bonačić 13. Zaklinem vas svetom virom . . . . zaklinem vas svetim ufanem . . . . zaklinem vas svetom miloštom. J. Banovac blagos. 61. Zaklinem vas upućenem Isukrstovim, u komu ukazuje se milošta, s kojom ljubi nas. 107. Ljubkost, milošća i dobrota ženskog srca i duše tako su premudrim tvorcem ustrojene, da . . . . D. Obradović basne 280. Jedan drugom belo lice ljubi od milošte do dva pobratima. Nar. pjes. vuk 2, 215. Mi nismo ni slutili, koliko će nas muke i nevolje stati ta naša nezlobna milošta *(misli se milošta među zaljubljenima).* M. Đ. Milićević međudn. 90. Vama je *(t. j. djeci)* dao *(t. j. Bog)* miloštu vašega oca i vaše majke. škol. 1. *Možda bi gdjekoji od ovijeh primjera bolje bilo metnuti pod* c.

c. *milosrđe (vidi* milost *pod* e). Gdi *(t. j. u paklu)* svake milošće teplina ostinu. H. Lucić 280. A milošća, s kom pribiva, to svidočit mogu mnozi potribljivi i ubozi, tko njegova kruha uživa. Đ. Baraković vila 184. Ki bi jemal vele manu milošću, ganul bi se na smilovanje. P. Radovčić nač. 131. Molimo vaše gos., da mu siromahu milošću učinite *(iz* XVII *vijeka).* Starine 11, 150. Ku *(t. j. krv)* prez milošće prolivaše. A. Vitaljić istum. 255a. Svi veselo blagovahu, a milošće ne imahu, nit na brata nim se smili. P. Vuletić 9. Parba pravde i milošće prid sucem Isusom . . . . Ostavi, milošćo, ostavi sada tu tvoju parbu, zašto se pristoji sve ono izvršiti, što oće pravda. F. Lastrić test. 113a. I svu ovu dobrotu i miloštu više naučio *(t. j. Isus)* u utrobi materinoj J. Banovac razg. 138. Da bi *(t. j. kršćanin)* pomanjkao u dilih milošće, koju ima pokazati s narodom židijskim kako s našim iskrnim. M. Pavišić 7. Ako nisi prignut na dila milošće ni prihodiš na nauk kršćanski. I. P. Lučić bit. 14. Njegova milošća ganu njega, da učini stvar posve protivnu upravam razborstva ljudskoga . . . . Oh koliko je Bogu ugodna milošća i milosrđe! izkaz. 11. *Možda bi gdjekoji od ovijeh primjera bolje bilo metnuti pod* b.

d. *dar, koji se kome daje od ljubavi ili ljubaznosti (vidi* milost *pod* h). Te se, bâbo, menovasmo cvećem za miloštu bratac i sestrica. Nar. pjes. vuk 2, 164. Hćeo vezir i milošća tajnih sjem poreza i harača stojnih. Osvetn. 4, 15. A da su jedno drugome dragi, to se vidi po tome, što momak načini divojci pršljen ili joj kupi ogledalo ili kakvu drugu milošću *(u Turskoj Hrvatskoj).* Zborn. za nar. živ. 6, 261. Teta nam je donijela iz Zagreba svake milošte. *U Lici.* J. Bogdanović. — *Ovamo bi mogao ići i primjer:* Nadari mene, molim te, o divice milostiva, darom od milosti tvoje, darom od milosrdja tvoga, jere se dostoji dar i milošća takovoj spomini. M. Jerković 25.

e. *privilegija (vidi* milost *pod* i). *Samo u primjeru: (Red jezuitski)* z vnogimi milošćami ili privilegiji od ostalih sv. o. papov odičen. F. Glavinić cvit 250a.

f. *ime od mila, koje nova mlada u kući daje mlađem muškinu.* Nova mlada ne smije (od stida) nikoga u kući zvati po imenu: zato je običaj, da ona, pošto se dovede, svima kućanima (muškome i ženskom) nadjene nova imena; tako u. p. nekoga zove (starije djetiće) takom, nekog bábom . . . . a mlade brátom, zlatojem, sokolom, miloštom . . . . Vuk rječn. s. v. zlatoje. Čuti, Boga ti, milošta Marko, reče jedna od žena *(t. j. jednome od zadrugara).* M. Đ. Milićević zlosel. 280.

g. *osamljena značenja. a) žalost (vidi* milina *pod* b, *d); kao da je to u primjeru:* Mati žeļaše

k ńemu pojti, ali ne mogaše, jer rika biše vele dlboka, da cića tolike milošće plakaše i govoraše. Starine 23, 87. — *b) ugodnost; kao da je to u primjeru:* Kad je zdrava *(t. j. noga),* iđe po zemļi i jest zlo držana, a budući bolesna, činiš joj milošte i mećeš ju na posteļu. M. Radnić 43b. — *c) dragocjenost; kao da je to u primjeru:* Nemoj ti se činiti za čudo izgubiti kojegod milošte i da ti su dignuta kojagod utješeńa vremenita, neka ti nijesi ufaćen od grijeha. Elefanat pribije dva zuba, koja ima, kada se vidi obastrt od lovaca, neka ga se ostanu. Tako ti imaš izgubiti stvari najdraže za ne izgubiti života od duše. M. Radnić 310a. — *d) tepańe, laskańe, govoreńe od mila.* Jovan je čovek mlad, ali je tako porastan i punačak, da mu ni ńegov najrođeniji ne bi mogao reći: Joco! Ta je milošta već davno daleko od ńega utekla. M. Đ. Milićević međudn. 2.

MILOŠTINA, *f. a) milosrđe.* Govori Job: s početka prudila je mani milošćina i od utrobi matere zišla je sa mnom *(iz lat.* ab infantia mea crevit mecum miseratio, et de utero matris meae egressa est mecum. iob. 31, 18). Naručn. 93b. — *b) pobožnost.* Da pokorno i tiho živļenje činimo va vsakoj milošćini i v poštenju *(iz lat.* ut quietam et tranquillam vitam agamus in omni pietate et castitate; *ispor. grč.* . . . . ἐν πάσῃ εὐσεβείᾳ καὶ σεμνότητι. 1 tim. 2, 2). Katek. (1561) 53. *Ovdje je lat.* pietas *krivo prevedeno riječju* milošćina; *vidi zadńi primjer kod* milostivnost.

1. MILOTA, *m.*

a) muško ime od m la kao i Milan, Miloš. Starine 13, 208. 209. Deč. hris. 16. 33. Mon. croat. 148 *(iz* xv *vijeka).*

b) ime volu. F. Kurelac dom. živ. 25. *Govori se u Lici.* V. Arsenijević. J. Bogdanović *(ta dvojica bilježe akc.* milota). Zborn. za nar. živ. 5, 144. *I u selu Zagrađu u Slavoniji (akc.* milota). S. Ivšić.

2. MÌLOTA, *f. isto što* milina. *Između rječnika samo u Vukovu* (milota, milina). Ńegov veleum sjaje poglavito po nabožnih spomenicih, kojih milotu i divotu malo tko dostiže. M. Pavlinović rad. 69.

MILOTATAN, *adj.* koji se milo doimļe. M. Pavlinović. Minula su vremena uspavańa mažļivimi popijevkami: ne izpuńuju se žive žeļe milotatnim uzdasima. M. Pavlinović razl. sp. 105. Milotatni ćaća B. tare ponizno suze. 334. — *Riječ tamna postańa.*

MÌLOTICA, *m. dem. od* 1 milota *b. U Lici.* J. Bogdanović.

MILOTIĆ, *m. prezime potvrđeno prije našega vremena.* Deč. hris. 7. 102. R. Lopašić spom. 3, 393 *(iz* xvi *vijeka).* urb. 151 *(iz* xvi *v.).*

MILOTIN, *m. ime od mila kao i* Miloš, *potvrđeno prije našega vremena.* T. Smičiklas spom. 288. *Možda ovamo ide i primjer:* Maria uxor Sergii Milottini presentavit se. Mon. ragus. 1, 218.

MILOTINA, *f. selo u Bosni u kotaru sarajevskom.* Popis žit. bos. i herc. 44.

MILOTINIĆ, *m. prezime zabilježeno prije našega vremena.* T. Smičiklas spom. 290.

MILOTIN POTOK, *m. neko mjesto u staroj srpskoj državi.* Svetostef. hris. 7.

MILOTJEH, *m. muško ime zabilježeno u lat. spomeniku* xi *vijeka:* ‚Milotech'. F. Rački docum. 95. *Drugi dio ovoga složenog imena stoji u svezi s riječma* tješiti, utjeha.

MILOTOVCI, *m. pl. nekakvo mjesno ime zabilježeno prije našega vremena.* S. Novaković pom. 138.

MÌLOTŘN, mìlotřna *(biće takav akc.), m. biļka, koja se zove i* gladiš, gladiševina, *lat.* Ononis repens. J. Pančić flora beogr.3 235. Ononis spinosa. S. Petrović 103.

MILOTVORAC, *m. milostiv, milosrdan čovjek, upravo onaj, koji milo tvori. Samo u rječniku Belinu* (pietoso, che ha pietà) *i u Stulićevu* (milotvorac, milostiv *s naznakom, da je iz kajk. pisca Muliha).*

MILOTVORAN, *adj. milostiv, milosrdan, upravo onaj, koji milo tvori. U rječniku Belinu* (pietoso, che ha pietà) *i u Stulićevu* (milotvoran, milostiv). Sinovi i kćeri, koji nejmajući milotvorno i uļudno srce žele smrt roditeļem. I. Velikanović upuć. 2, 470. Po ovomu svetomu pomazańu i svomu milotvornomu milosrđu nek ti oprosti gospodin. B. Leaković nauk 157. — *Adv.* Da mi milost ovu milotvorno isprose. J. Filipović 3, 150a.

MILOTVORNIK, *m. isto što* milotvorac. *Samo u rječniku Belinu* (pietoso, che ha pietà) *i u Stulićevu* (milotvornik, milostiv).

MILOTVORNOST, *f. milostivost (u značeńu pod* c). *U rječniku Belinu* (pietà, virtù, che rende il debito culto alla patria, genitori e parenti) *i u Stulićevu* (milotvornost, milostivnost *s naznakom, da je iz kajk. pisca Muliha).* Josafat, pače i Osija i Joatan u milotvornosti i bogoļubnosti fale se. I. Velikanovlć upuć. 1, 91. Milotvornost jest takva kripost, s kojom se Bogu i roditeļima pošteńe i dužni poklon daje. B. Leaković nauk 473.

MILOTVORSTVO, *n. pobožnost; kao da je to u jedinom primjeru:* Kada Bog bijaše se rasrdio protiva svemu narodu ļudskomu, radi milotvorstva Noeva dostoja se sahraniti isti narod u obitili velikoga patrijarke. Grgur iz Vareša 39.

MILOUSNIĆ, *m. prezime zabilježeno u ispravi* xvii *vijeka.* R. Lopašić spom. 2, 415. *Ispor.* Mileusnić.

1. MILOV, *m. prezime, upravo: sin čovjeka, kojemu je ime* Milo. Milov *(lice u drami).* M. Držić 374—377. Milov *(upravo akuz.* Milova). S. Novaković pom. 80. Vuko Milov. Vučeta Milov *(Crnogorci* xviii *vijeka).* Ļ. Stojanović zap. i natp. 2, 59. Te pogodi Marka Milovoga *(i to je Crnogorac).* Nar. pjes. vuk 4, 115.

2. MÌLÔV, milòva *(biće takav akc.), m. ime psu.* F. Kurelac dom. živ. 46. — *Ispor. pasja imena* bjelov, garov, šarov *i dr.*

MÍLOV-DÔ, *m. mjesto u Srbiji u okrugu biogradskom.* Livada u Milov-dolu. Sr. nov. 1875, 1387.

1. MÌLOVA, *f. ime kravi. U Lici (akc.* milova). J. Bogdanović. *U Turskoj Hrvatskoj.* Zborn. za nar. živ. 6, 97. *U Bosni.* D. Hirc. — *Ispor. još:* Milova, ime kravi, koja je čisto bijela i bijele gubice. U Lici. V. Arsenijević. Mìlova *(tako je zabilježen akc.), krava, tal.* bue bigio *(t. j. pepeļasta).* L. Zore paļetk. 110, 225.

2. MILOVA, *f. potočić u Srbiji u okrugu kńaževačkom.* U ńega *(t. j. u orešački potok)* se stače voda Milove, koja iz brda Mide izvire. Glasnik 49, 62. *Ono* ‚Milove' *je vaļada gen., t. j. voda potoka Milove.*

MILOVAC, Milovca, *m.*

a) ime od mila kao i Milan, Miloš. Milovac Jovanović. T. Smičiklas spom. 297.

b) prezime. Mon. croat. 267 *(iz* xvi *vijeka).* Arkiv 2, 317 *(iz* xvii *v.).* R. Lopašić urb. 350 *(iz* xvii *v.).*

c) ne razabira se, je li ime ili prezime. S. Novaković pom. 80.

d) mjesto u Srbiji u okrugu kragujevačkom. Ńiva u Milovcu. Sr. nov. 1870, 226.

MILOVAČA, *f. mjesto u Srbiji u okrugu užičkom.* Livada kod Milovače. Sr. nov. 1875, 428.

MILOVAJ, *m. ime zabiļeženo prije našega vremena.* T. Smičiklas spom. 251. *Po svoj prilici je* Milovaj (‚Milovay') *grieškom zapisato mjesto* Milovoj *(t. j. Milivoj).*

MILOVAL, *m. ime zabiļeženo prije našega vremena.* ‚Millovál Vuichich'. T. Smičiklas spom. 79. *Možda je ovo ime ovako zapisato mjesto* Milohval.

MILOVALAC, milovaoca, *m. onaj, koji miluje. Samo u Stulićevu rječniku* (milovalac, milovateļ).

MĬLOVÂN, Mĭlovâna, *m. upravo pas. partic. od glagola* milovati, *ali služi i kao ime.*

a) ime muško. U rječniku Vukovu i u Daničićevu (u ovome drugom sa dvije potvrde iz xiv *vijeka). Druge su potvrde:* Deč. hris. 27. 53. Ļ. Stojanović zap. i natp. 1, 417 *(iz* xvii *vijeka).* T. Smičiklas spom. 189.

b) ime ovnu i jarcu u Lici. J. Bogdanović. *Ime ovnu u Bastajima (kod Daruvara u Slav.).* D. Hirc.

MILOVANA, *f. žensko ime prema muškome* Milovan. S. Novaković pom. 80 *(gdje je zapisat upravo ukuz.* Milovanu). — *Možda ovamo ide i* ‚Mylouana' *(žensko ime) u lat. ispravi* xiii *vijeka).* I. Tkalčić monum. 1, 149.

MILOVÁNČEV *(biće takav akc.), m. prezime u Srbiji.* Etnogr. zborn. 5, 330. *Upravo je ovo pridjev izveden od imena* Milovanac, *kojemu nema potvrde.*

MILOVANČEVIĆ *(biće takav akc.), m. prezime u Srbiji.* Rat 410. Etnogr. zborn. 5, 1071. *Ispor.* Milovančev.

MILOVÀNČINA *(tako je zabiļežen akc.), m. augm. ime od* Milovan *u Lici.* V. Arsenijević.

MILOVANICA, *f. žensko čeļade, koje tko miluje. Samo u Stulićevu rječniku* (illecta blanditiis, amata, cara, dilecta).

MILOVANIĆ, *m. prezime zabiļeženo prije našega vremena.* Deč. hris. 34. 77. K. Jireček spom. 63 *(iz* xv *vijeka)* Mon. croat. 157 *(iz svršetka* xv *v.).* T. Smičiklas spom. 290.

MILOVANIK, *m. onaj, kojega tko miluje. Samo u Stulićevu rječniku* (illectus blanditiis, amatus, carus, dilectus).

MILOVANKA, *f.* narodni urnek za vez; ime mu je od biļke, koju narod također ovako zove (Viola tricolor). Isti se urnek zove i ‚djevojačko oko'. J. Belović-Bern. 190.

MILOVANKOVIĆ, *m. prezime u Srbiji.* Etnogr. zborn. 4, 178. *Izvedeno od imena* Milovanko, *kojemu nema potvrde.*

MILOVANOV, *m. prezime (upravo pridjev izveden od imena* Milovan). Šem. mitr. (1900) 93.

MILOVÂNOVIĆ, *m. prezime.* Deč. hris. 15. D. Avramović 200. Drž. kalend. (1905) 294. Imenik (1906) 143. *To prezime ima i u Lici s akc.* Milovánović. J. Bogdanović.

MILOVANOVIĆI, *m. pl. zaselak u Bosni u okružju banalučkom.* Popis žit. bos. i herc. 158.

MĬLOVÂŃE, *n. nom. verb. od* milovati *i od* milovati se. *U svijem rječnicima osim Jambrešićeva i Voltiģijina (vidi dalje).*

a) ļubļeńe (vidi milovati *pod* a). *U rječniku Stulićevu* (milovańe, amor, dilectio) *i u Vukovu* (das Lieben, amatio).

aa) prema milovati. Od zališna milovanja od stvari stvorenijeh. B. Kašić zrc. 130. Za ono milo milovanje, ļubļenje, grļenje i celivanje *(t. j. kako je Marija milovala . . . . Isusa)* ne uhili mene. M. Jerković 24. Imajući milovańa u dobrama zemaļskijem hoćeš uživati utišeńa duhovna. M. Radnić 1b. Ah čudna ļubavi, čudno milovanje *(misli se Božja ļubav prema ļudma)!* I. T. Mrnavić istum. 185. Vaļa roditeļom tvrdo virovati, da druga izvan ovoga milovańa i ļubav, s kojom ji *(t. j. svoju djecu)* miluju, ńima škodļiva jeste. E. Pavić ogl. 492. Ašikovańe nije drugo nego sastanak naše mladeži, gdi nikim zlameńi očitim pokazuje jedno drugom milovańe iznutarńe i srčanu ļubav. F. Lastrić ned. 305. Tako ļubov i milovańe drugi ļudi da zaslužim. D. Obradović živ. 18. Podi s Bogom, neve naša, ne obziri se na selino milovańe, i tvoj rabro selu ima, ona će te milovati boļe nego sele tvoja. Nar. pjes. vuk 1, 36.

bb) prema milovati se. Od sastanka sadašńe mladeži, ńiovi milovańa i razgovora ostavļam vami promisliti. F. Lastrić ned. 125. Nisam, dušo, života mi moga i našega prvog milovańa *(govori momak djevojci).* Nar. pjes. vuk. 1, 249. Mene Vuče zove na darove, na darove i na milovańe, da s' vidimo i da s' darujemo *(govori Turčin).* 3, 378. Ako bi se htjeli milovati *(t. j. kršćani i Turci),* milovańu ne bi kraja bilo. Osvetn. 2, 126.

b) pokazivańe milosti (vidi milovati *pod* a, *f). U rječniku Belinu* (favore, ajuto, milovanje, pomilovanje). Neka tužno borave sužaństvo bez carskoga milovańa tvoga. Osvetn. 1, 14. Oba su dobila milovańe carsko izobila. 3, 135. Na prsih mu tri nišana draga, što je ńemu carsko milovańe, a vojničko bojno pouzdańe. 3, 152.

c) milovańe *u konkretnom smislu, t. j. ono čeļade, koje tko miluje. U rječniku Vukovu* (das Geliebte, res cara *s primjerom iz neke nar. pjesme:* Ne boj mi se, moje milovańe). Što je, Jovo, moje milovańe? Nar. pjes. herc. vuk 10. O Omere, moje milovańe. 39. Ne, Jovane, moje milovańe. Nar. pjes. vuk 6, 455. Oba su ti poginula sina Milovana velo milovańe. Osvetn. 5, 7.

d) ugađańe (vidi milovati *pod* b). Pogrđujući svaka milovanja i proždrća tilesna. P. Posilović nasl. 68a.

e) milo govoreńe, laskańe (vidi milovati *pod* c). *U rječniku Belinu* (milovanje, accarezzamento) *i u Vukovu* (das Liebkosen, blanditiae). Da je *(t. j. ženska glava)* odvedena samo pod moleńe, pod obećańe, pod milovańe, gladeńe. A. Kadčić 450.

f) glađeńe (vidi milovati *pod* e). *U rječniku Mikuļinu* (milovanje, gladenje, accarezzamento, blanditiae, deliciae, — *dakle glađeńe u prenesenom smislu).* Niti joj se hoće užinańe nit jańaca drazih milovańe. Osvetn. 1, 54.

g) žaļeńe, žalost, milosrđe. U rječniku Vrančićevu (milovanjo, miseratio), *u Bjelostjenčevu* (miluvańe, compassio, condolentia, miseratio) *i u Daničićevu* (miseratio). Miluje ubogyje i vьsěmь trěbujuštiimь milovanija prostirajo *(u drugom rukopisu mjesto zadńe dvije riječi stoji:* prošenija ispļńaje). Danilo 133. Ki spominaše

se s velikimь milovanjemь i ļubavju odь one bolezni i tuge, ku je imila b. d. Marija. Mirakuli 14. Priimête naše bratije, priimête iže otь milovanija slьzy. Glasnik 11, 114. Koji sviju ļudi milovańa zaslužio biše. E. Pavić ogl. 622

h) dar. Daničić u svome rječn. misli, da je to značeńe (donatio) *u primjeru (iz svršetka* xv *vijeka)*: Milovanije više rečeno da budetь. Mon. serb. 542., — *ali to nije sigurno, jer je ona isprava rđavo sačuvata. Ispor.* milost *pod* h.

MILOVATEĻ, *m. onaj, koji miluje. Samo u Stulićevu rječniku* (blandiens).

MILOVATEĻAN, *adj. koji miluje.* Zato, o dušo o milovateļna, razmisli. P. Bakšić 101.

MILOVATEĻICA, *f. ona, koja miluje. Samo u Stulićevu rječniku* (quae blanditur).

MĬLOVATI, mĭlujêm, *impf.* diligere, favere, blandiri, misereri .... *Nalazi se i u drugim slav. jezicima sa značeńima kao i u našem jeziku: staroslov.* milovati, *rus.* милова́ть, *češ.* milovati, *pol.* miłować. *Dolazi u svijem rječnicima (vidi daļe) i od najstarijih vremena. Upotrebļava se i u pasivu i s riječcom* se, *ali samo u nekijem značeńima (vidi daļe).*

a. *ļubiti. U rječniku Mikaļinu* (milovati, ļubiti, diligo, amo), *u Bjelostjenčevu* (milujem, ļubim), *u Jambrešićevu* (milujem, diligo, amo), *u Stulićevu* (milovati, militi *s naznakom, da je iz Lastrića i s dodatim primjerom*: u kući onizih, koji me milovahu) *i u Vukovu* (lieben, amo *s primjerom iz* nar. pjes. vuk 2, 194: Ja sam Marka vrlo milovao; — *u izdańu g.* 1898. *ima i* milovati se, jaraniti se, *t. j.* Liebschaften haben, amare). *U značeńima pod a — d često se* milovati *združuje s glagolom istoga značeńa* ļubiti *i to tako, da* ļubiti *stoji ili pred ńim ili za ńim. — Vidi* militi *pod* a, *b.*

a) o ļubavi među Bogom (Hristom, Bogorodicom) i čovjekom. Ki u ń *(t. j. u Boga)* ufanje stavļa, on *(t. j. Bog)* ńega milujuć nigdar ne ostavļa. M. Marulić 91. Nedostojno stvorenje *(t. j. čovjek)*, koje s' tako ļubil i tako miloval, da s' mnoga trpil i sebe na smrt dal *(govori se Hristu).* A. Georgiceo pril. 2. Oni apostol ļubļeni i toliko milovani od gospodina *(t. j. Hrista).* B. Kašić is. 52. Zato jemaš milovati Isukrsta. P. Radovčić ist 56 Koga Bog ovdi kara, miluje ga za raj. I. Ančić ogl. xxxi. O neharni vi Žudije, što m' od sina učiniste? nije li vas milovao, nije l' čuda dilovao? *(govori Marija).* P. Knežević muka 31. Bog bo odbaca ohole, a ponizne miluje. E. Pavić ogl. 583 Zaradi koje stvari veoma drag bi b. d. Mari*(ji)*, i milovala ga je. F. Lastrić od' 369. Uvriditi Boga, koga ļubimo i milujemo kako oca priļubeznivoga. ned. 209. Neka nas miluje, a ne mlati *(t. j. Bog).* Đ. Bašić 181. Koga Bog miluje, onoga i kara. Nar. posl. vuk 136. Jer si ti Bog čuvar moj, Bog, koji me miluje. Đ. Daničić psal. 59, 17.

b) o ļubavi među ļudma (na pr. među rođacima, prijateļima, među starijima i mlađima i t. d.).

aa) milovati *u akt. i u pas.* Istočna gospoda .... miluju ih *(t. j. Dubrovčane)* dosti, i tamo od zapada uzmožna gospoda ļube ih sva sada. M. Držić 66. Iliti nas tko miluje, iliti nas tko progoni. M. Divković nauk 36b Milujući ga *(t. j. sv. Franceska)* isti inostranci ne mańe nego rodjaci. B Kašić fran. 3. I ko oči dvije u glavi i gleda ih i milova *(t. j. otac sinove).* 1. Gundulić 378. S ļubavim tko gospodi i građane sve miluje, vlasti umrle sve nadhodi. G. Palmotić 2, 187. Ti si moj otac, a ja sam tvoj sin, i jesi me milovao veće, nego je milovo nigda otac sina. P. Macukat 51. Sasvim da i*(h)* milovaše i ļubļaše *(t. j. Josip svoju braću)*, oni od straha zamukoše. J. Banovac pripov. 28. Zašto je spasiteļ vazda siromahe milovao. F. Lastrić od' 237. Dođite slobodno kakono vašemu kraļu i bratu, ja ću svakoga grliti i milovati. A. Kačić korab. 211. Kako se imamo držati s prijateļi naši, koje milujemo. A. Kanižlić fran. 215. Biše neznabožac, ništanemańe jest dobar život provodio, da ga je svatko ļubio i milovao. Đ. Rapić 200. Mlogi gazda sam čeļad pokvari, kad jednako on za ńe ne mari, nego jedno on boļe miluje i neg' drugim ńemu nasliduje. M A. Reļković sat. 76. Da jedan otac ima sina, koga veoma ļubi i miluje. M. Dobretić 198. Možemo ļude milovati i ļubiti pohuždavajući i osuđavajući ńiove krivoputice. D. Obradović živ. 12. Znaš, da te ja milujem kanot mog druga. M. Katančić 41. Braća seju vrlo milovala. Nar. pjes. vuk 2, 15. Kad je Marko još nejačak bio, ja sam Marka vrlo milovao, u svilena ńedra uvijao *(govori Markov stric Gojko).* 2, 194. Al' briga mu bila zaufana, vijernica osamļena ļuba i starica milovana majka. Osvetn. 2, 38. Isak milovaše Isava, jer rado jeđaše lova ńegova, a Reveka milovaše Jakova. Đ. Daničić 1 mojs. 25, 28. Totu jedan mladić staše, ki Stipana milovaše. Nar. pjes istr. 6, 15. — *Ovamo pristaju i primjeri*: Isus zapovida milovati ga *(t. j. neprijateļa).* Korizm. 51b. Milujući ja red vaš protumačih nikoliko izvrsitih divić život *(govori pisac kaluđericama).* F. Vrančić živ. 3. Malo će se naći između otaca, koji svoju dicu toliko miluje, koliko je milovao Mojsija svoj puk. E. Pavić ogl. 127. A on *(t. j. poglavar)* nek se otac kaže, puk miluje i pomaže. V. Došen 231b.

bb) milovati se *(u značeńu recipročnom).* Imamo se meu sobom ļubiti i milovati kakonoti istinita i prava bratja. M. Divković nauk 83a. Zašto su se vazda milovali, vele prijateļi bili i zajedno živili. F. Lastrić od' 114. U saborim vi se obetaste i vlastitim perom podpisaste, da ćete se s nami milovati *(t. j. Grci s Latinima).* A. Kačić razg. 161. Gledaj, kako se među sobom ļube i miluju, da je i umrti jedan za drugoga pripravan. A. Kanižlić fran. 214. Dva se brata vrlo milovala: beg Milane i beg Dragutine. Nar. pjes. vuk 2, 42. Vazda se milovali *(t. j. prijateļi)* i jedan za drugoga pitali. Nar. pjes. herc. vuk 351. Koliko se pobre milovahu. Nar. pjes. petr. 2, 290.

c) Nije se našlo potvrda, da bi koja životińa milovala ili bila milovana, na pr. gavrani miluju svoje mlade, — milovao je svoga końa kao brata *i t. d.*

d) Glagolu milovati *može biti objekt kakva stvar (što konkretno) ili štogod apstraktno i bestjelesno, a može biti i infinitiv. U tijem slučajevima značeńe glag.* milovati *često slabi, t. j. značćne* ļubiti *prelazi u*: rado imati.

aa) štogod konkretno. Ne što zemļe jes satiro, nego što je ńih milovo. G. Palmotić 2, 188. Papa Ivan milujući svoju domovinu posla u strane dalmatinske Martina opata. P. Vitezović kron. 53. Ništa nepravednije nije nego milovati blago (*iz lat.* nihil est iniquius quam amare pecuniam. eccli. 10, 10). A. Bačić 229. Većma miluješ i gojiš tu smrdļivu tvoju tilesinu nego svoju dušu. J. Banovac pripov. 20. Ja, koja ļiļan divičanstva toliko milujem. F. Lastrić test. 371b. Ima jedan kesu blaga ili zlatan prsten;

izgubi, evo iznapre vidićete ga žalosna, zašto je ljubio i milovao ono. ned. 197. Sva naša imaña, koja smo za života toliko milovali. E. Pavić jezg. 139. Zašto se ovako ljubi i miluje takovo stablo? Đ. Rapić 241. Kao zemlju milujemo, jer nas hrani. V. Došen 14b. Svaki nas od iste naravi tegli na ljubav prama kakvoj takvoj stvari, da ju ljubi i miluje. B. Leaković gov. 118. I varošac miluje sočivo *(t. j. rado jede)*. J. S. Reljković 133. Kakvu zemlju kupus miluje. 218. Loza i koza vodu ne miluju. Nar. posl. vuk 170.

bb) štogod apstraktno i bestjelesno. Milovati poniženstvo stvar je veoma mučna. B. Kašić fran. 86. Raskošne riči milujemo. A. Georgiceo nasl. 50 Isukrst ne miluje zloće. M. Radnić 228a. U posluhu neka živu, u čistoći pribivaju i uboštvo nek miluju. S. Margitić isp. 158. Srce opako, koje zemaljska miluje. fala 240. U dobru, koje on kako stvar potribnu svomu umrlomu životu najveće na zemji miluje i ljubi. I. Grličić 62. Koji miluje pogibio, pogine u ńemu. A. Baćić 73 Vaļa bižati od onoga griha, koga ste milovali. Đ. Rapić 49. Da se učinimo malakni kakono zrno gorušično, to jest da milujemo priprostitost. F. Lastrić od' 182. To je običaj onizi, koji zlo čine, mrziti na svitlost, a milovati mrak. 330. Zašto mali *(t. j. rijetki)* miluju istinu i slide. ned. 413. Ovce zimom miluju toplinu. J. S. Reljković 59. Miloš Bojoviću serdaruje, ali ne miruje, jere bojnu miluje zabavku. Osvetn. 3, 66.

cc) infinitiv. Licumjerci, koji miluju u skupštinah i na nuglijeh varoši molitvu činiti. M. Divković bes. 640. Umjeteoci miluju biti gledani. B. Kašić nasl. 4. Iguman nije priviknut bio k čitańu, ali je vesma milovao slušati od mene, da mu kazujem, šta sam čitao. D. Obradović živ. 107. Reći će, da ja milujem otličan biti ot drugih. J. Rajić pouč. 1, 46. Miluju u tom zabavljati se 1, 155. Jer svińe, kao i gospoda, miluju iz jutra dugo se izležavati. M. Đ. Milićević međudn. 10. Jer je odista Veļko milovao bratimiti se s junacima. pomen. 1.

e) o spolnoj ljubavi među muškim i ženskim.

aa) uopće.

aaa) milovati *(bez riječce* se). Sama će ona *(t. j. Ljubica)* bit, do svrhe ku ću ja milovat i ljubit. F. Lukarević 98 Cijeneć, da sam vil izbrana, on će mene milovati. Ģ. Palmotić 1, 82. Jedino drugago kad miluju *(t. j. zaručnici)*, da blagoslovi sveštenik po običaju crkve. Glasnik 56, 269. Bolje ti je pribivati s jednim čovikom opakim nego s jednom ženom, koja te miluje, koja ti dobro čini. J. Filipović 1, 494a. Koju je *(t. j. zaručnicu)* inačije i ljubio i milovao. F. Lastrić ned. 12. Čuvši ovo ńegova gospoja *(t. j. žena)*, koja ga veoma milovaše i ljubljaše. 107. Samsona Dalila jeste milovala. A. Knezović 114. Koji . . . vara onu divojku, onu ženu kunući se, da joj nosi ljubav, da ju miluje i da joj nosi virnost. Đ. Rapić 119. Osim toga Marjan ašikuje i Maricu Mrakovu miluje. M. A. Reljković sat. 53. Jovo dragoj potiho govori: miluj, miluj, draga dušo moja, kako si me stala milovati, od onda me svaka sreća srela. Nar. pjes. vuk 1, 463. Moni Jovan ni mukaet nije, nit me kara niti me miluje *(govori žena o svom mužu)*. 3, 207. Naj ti, Jakša, tvoje obiležje, tebe sestra moja ne miluje. 7, 285. Imaše nekakav car ženu, koju preko načina milovaše. Nar. prip. vuk 143.

bbb) milovati se *(u recipročnom značeńu)*. Kako bi se momci ženili i divojke udavale ne milujući se i ne ašikujući? F. Lastrić ned. 305. Dvoje mi se drago milovalo, Jovo momče i Mara djevojka. Nar. pjes. vuk 1, 266. Ja ću skupiti sve milosnike tvoje, s kojima si se milovala, i sve, koje si ljubila. Đ. Daničić jezek. 16, 37. Miluje se s vjenčanom ljubovcom *(t. j. Strahinić)*. Hrv. nar. pjes. 1, 259.

bb) o spolnom miješańu među muškim i ženskim (kao pristojna riječ) t. j. obljubljivati.

aaa) milovati. Al' što velim? tva razbluda neka bi ona sama bila, da božica još i vila ti milovo nijesi svuda *(govori se Jupiteru)*. I. Gundulić 68. — *bbb)* milovati se *(u recipročnom i u pasivnom značeńu)*. Pa je kumi tiho besjedio *(t. j. dužd mletački)*: sjedi dole, moja mila kumo, da s' grlimo i da s' milujemo. Veli ńemu Bugarka đevojka: Bolan kume dužde od Mletaka! pod nam' će se zemja provaliti, a više nas nebo prolomiti, kako će se kuma milovati? Reče riječ dužde od Mletaka: Oj ne luduj, moja mila kumo! ja sam dosad devet obljubio, kumo moja, kuma krštenijeh, a vjenčane dvadest i četiri; ni ni jednom se zemja ne provali nit se nebo više nas prolomi; već ti sjedi, da se milujemo. Nar. pjes. vuk 2, 336.

f) milovati *koga, t. j. pokazivati kome svoju milost.* Dozvao sam Juru Kastriota, kogano sam lipo milovao *(govori sultan)*. A. Kačić razg. 95. Neka vas svijet vidi i čuje, ko junake dužd miluje. I. Nenadić šamb. 32. Što nam stari boļi od nas biše, te ih paše boļe milovaše i veziri boļe darivaše. Nar. pjes. vuk 3, 262. Štono su ih *(t. j. crkve)* cari milovali i fermane ńima zlatne dali. Osvetn. 6, 6. Prihvatio ključe i harače, opremio od Beča ćesaru, dobro ńega ćesar milovao. Nar. pjes. hörm. 1, 198.

b. milovati *koga, t. j. ugađati mu. U rječniku Belinu* (faveo; *tal. je značeńe postavļeno rđavo*: aderire, esser partiale d' alcuno, — milovan favorito). *a) akt.* Ovi *(t. j. gospodičić)* koliko milovaše tilo, toliko pogrdivaše dušu. J. Banovac razgov. 102. Ńegovo *(t. j. Isusovo)* tijelo trpi mraz i studen, a vi ćete vaše milovati, a vi ćete vaše gojiti u lasti? Đ. Bašić 240. Tolici crkovńaci ne samo ne krote tijelo s pokorom, nego ga miluju ter mu dopuštavaju slobodu. 271. Ako 'š, da te zemja rani, moraš je dobro milovati (t. j. dobro gnojiti i rediti). *U Lici.* J. Bogdanović. — *b) pas.* Doklen je duša u tilu, tilu se nosi pošteńe, miluje se, čuva se i goji. J. Banovac razg. 97.

c. milovati *koga, t. j. milo mu govoriti, laskati. U rječniku Belinu* (accarezzare, blandior) *i u Voltigijinu* (accarezzare, liebkosen). Najprvo dobrovoļi nemoćnika *(t. j. ļekar)* tr ga miluje i kripi riči slatkimi obićući mu zdravje. Naručn. 84a. Sjutradan cesar čini Jurja dovesti prida se i ukazujući se ńegov prijateļ poče ga milovat. F. Radman 19.

d. *cjelivati, ljubiti (u značeńu pod* 1, d). Gdi ga grli i miluje tužna majka razrušeno tilo i skončano sina sfoga . . . . bolne rane milujući, mrtva sinka celijući. M. Jerković 71. Daj, daj veće hodi k meni, na medene igre hrli, ah celivaj, miluj, grli, drag pokoju moj ljubjeni *(govori Dubravka vjereniku)*. I. Gundulić 174. Ranila ga si *(t. j. Marija Isusa)* mlikom tvojije prsi, a milovala si ga zagrļenjem materiskijem *(sic!)*. P. Posilović nasl. 75b. Povijala si ga . . . . i dojila s mlikom iz tvoji prsi i milovala si ga zagrļeńi materinski. J. Banovac prisv. ob. 66. Mladožena! nuder gledaj, pak diveru mlade ne daj, da ju grli i miluje. V. Došen 159b. Ale ju *(t. j.*

svekrvu) počela nevesta bušovat i milovat. Nar. prip. mikul. 51.

e. *gladiti, blazniti. U rječniku Mikaljinu* (milovati, gladiti, blandior, delinire, blanditiis demulceo, *dakle gladiti u prenesenom smislu), u Bjelostjenčevu* (milujem, gladim, delineo, blanditiis illicio, allicio, demulceo, *i tu u prenesenom smislu) i u Vukovu* (liebkosen, blandior; *ispor. još s. v.* blazniti: milovati [n. p. rukom koga], liebkosen, streicheln, blandior). *Vidi* militi *pod* a, *a.* Miluj mačku, da ti skoči na obraz. Poslov. daničić. Kao zmiju tko ufati i počme ju milovati. V. Došen 82b. Dok car Stepan na nogu stajaše, stajaše mu sveti Aranđeo, stajaše mu na desnom ramenu, miluje ga krilom po obrazu. Nar. pjes. vuk 2, 94. Ode bane đecu milovati, a Jelici tiho govoriti. 2, 177. Ogrnu se Mijat kabanicom . . . . pa miluje kadu po obrazu. 3, 439. Lav uzme pa joj stane ruku lizati, i ona se sasvim oslobodi pa počne lava milovati i hraniti pogačom. Nar. prip. vuk 169. Poklam sužań potkožio t'jelo, stade mrzle milovati ruke. Osvetn. 1, 59. Sjeli druzi pa miluju brke. 2, 45. — *U ova dva primjera* milovati *znači gladiti u prenesenom, ironičkom smislu, t. j. udarati.* Potegoše *(t. j. Nukić i Janković)* čelikli nagake, miluju se i s desna i s l'jeva. Nar. pjes. juk. 271. Moj će Huso raju svrstovati, gdje mu pane, štapi milovati. Osvetn. 4, 41.

f. *htjeti.* U toliko ako š nime miluješ se razgovorit, sad i u ko hoć ino vrime, tamnicu ti ja ću otvorit. I. Gundulić 470. Knige su kao i jegeci, niki sladki, niki kiseli, a u nikima ima i paprike, kako tko miluje. M. A. Reljković sat. 20. Predmeti, koje oko sebe imati miluje. P. Bolić vinod. 1, 8. I iznese Jelena ogoreo kraj leba, to ne dade Jelena, kako Gospod miluje, nego baci Jelena s desne noge pašmagom. Nar. pjes. vuk 1, 130. Na bogomolu morate, vele oni — a na igru, ako milujete. M. Đ. Milićević slave 64. I rekne, da prilaže koliko ko miluje za otkup robља. pomen. 254. Kad se već preruča, iznese se ikona i pronese po sovrama, te priloži manastiru koliko ko miluje. živ. srb.2 142. Radi smo i milujemo, da se u ime Božje oprijateljimo. Eto brat Jova rad je da uzme tvoje dete za sina, ako bude Božja volja i ako ti miluješ. 210. — *Ovamo pristaje i primjer, u kojemu imamo* milovati se, *t. j. htjeti se:* Niti mu se miluje jisti niti piti, niti može opočinuti. E. Pavić prosv. 1, 12.

g. milovati se *oko koga, t. j. umiljavati se, kako čine gdjekoje životiňe i djeca.* Da se miluje oko ńega *(t. j. lav oko sv. Vida)* kano jaganac oko matere svoje ližući rane ńegove. S. Margitić fala 31. Živine ne samo ne razdriše ga, nego padoše ponizne prid ńegove noge i počeše se oko ńega milovat. J. Filipović 1, 277b. Jer je drago materi, da se oko ńe miluje *(t. j. ńezin sinčić).* 1, 303b. Ptičice, koje bi slušale ga pripovidati i milovale se oko ńega. F. Lastrić test. ad. 61b.

h. *žaliti. U rječniku Vrančićevu* (misereri), *u Bjelostjenčevu* (milujem, misereor, miseresco), *u Jambrešićevu* (milujem, compatior), *u Voltigijinu* (compatire, compassionare, bedauern, begünstigen, *ńem. druga riječ nc odgovara drugoj talijanskoj) i u Daničićevu* (misereri). *Vidi* militi *pod* a, *c.* Milosrьdijemь svetago svojego duha milujej padšij rodь člověčьskyj *(t. j. Bog).* Stefan pam. šaf. 1. Sь gospodinь moj . . . . ubogyje miluje sirotamь i vьdovicamь razdrabљaje hlěbь svoj. Danilo 302. Kada vidiš človika gola i naga, oblci ga i ne miluj plti tvoje. Transit 77. Ča činiste komu mojih najmańšemu miluje ńih, sve ono meni vi činiste. M. Marulić 306. I služi nam ne milujući života svoga ni marhe svoje *(iz* xvi *vijeka).* Mon. croat. 264. Obličje moje samo po sebi nutrńu čemernu bol očito skazovaše, i sfak razmi ona nemila milovaše me. P. Zoranić 6. Boleći se i milujući, da misto poglavito . . . . biše se podložilo na službu idolsku. Arch. slav. phil. 4, 428. Ne miluj tilo tvoje, kada ga vidiš razdirući *(t. j. gdje se razdire).* F. Vrančić živ. 59. Milovaše ubogare, kojijem davaše sfe, što imaše. B. Kašić per. 117. Plakahu se i žalovahu milujući Isusa. P. Bakšić 114. Miluje ga *(t. j. izraňena Isusa)* tvrda stina, vas svit ovi, nebo gori. A. Vitaljić ost. 175. Ufaš li se, da bi te jedan anđeo onako ljubeznivo primio, onako ustrpljivo podnio, onako se na te smilovao, kako te prime, podnosi i miluje oni ispovidnik? I. P. Lučić razg. 44.

i. *Ima podosta primjera, u kojima se pravo značeńe glagola* milovati (milovati se) *ne može razabrati.* Ljubimo dobroga, zašto je dostojan, milujemo zaloga, jer je nepokojan. P. Hektorović 38. Jur bi se utišala ter me milovala i utihu dala. P. Zoranić 33. Gospodine Isukrste . . . koji narod človičaski milujući . . . . dostoja si se s nebes slisti. Starine 1, 223. Pogled meni, milujuć me, daj srčani.B. Kašić nač. 52. Ti, o pridobrostivi Bože, koji svemogućstvo i dobrotu tvoju praštajući i milujući se grišniku najvećma pokazuješ. A. Kanižlić bogoljubnost 145. Vidje Mariju, koja milovaše ljubežljivo ńeke kreposne djevojčice. Misli krst. 81. Hotio je veće pravednike nego pokornike svojom blagoćom milovati. A. d. Bella razgov. 105. Blagosovom ńeg miluje Mile i pita ga za putničko zdravlje. Osvetn. 2, 19. Hvala vam, koji ste milovali *(kao da znači: imali dobrotu doći ovamo).* M. Đ. Milićević zlosel. 83.

MILOVCI, Milovaca, *m. pl. zaselak u Bosni u okružju bańolučkom.* Popis žit. bos. i herc. 202.

MÌLÔVČICA, *f. dem. od* milovka *(ovca, vidi tamo). U Lici.* J. Bogdanović.

MILOVČIĆ, *m. prezime izvedeno od imena* Milovac. *U rječniku Daničićevu (s potvrdom iz* xv *vijeka). Druge su potvrde:* K. Jireček spom. 72 *(iz* xv *vijeka).* T. Smičiklas spom. 146.

MÌLOVICA, *f. dem. od* milova *(krava, vidi tamo). U Lici.* J. Bogdanović.

MÍLOVIĆ, *m.*

a) prezime izvedeno od imena Milo. *U rječniku Daničićevu (s potvrdama iz* xv *vijeka). Druge su potvrde:* T. Smičiklas spom. 306. Drž. kalend. (1905) 295. Etnogr. zborn. 5, 890 *(s potvrdom za Hercegovinu).*

b) ime dvjema selima u Dalmaciji u kotaru kotorskom. A. Mašek 28. 31.

MILOVIĆI, *m. pl. selo u Crnoj Gori.* Glasnik 40, 19. Etnogr. zborn. 8, 30.

1. MILOVID, *m. Samo u Šulekovu* rjeđn. zn. naz. *kao graditeljski izraz za ńem.* Fensterwerk, Befensterung, *franc.* fenêtrage, *tal.* finestrato; *k tome se još kao sinonim navodi* prozorje.

2. MILOVID, *adj. koji je mila vida, simpatičan* (?). *Samo u primjeru:* Možda je uharnije svakomu, da mu se uzgoji otvorito srce, bistra ćud i duh milovid, nego da mnoga izuči. M. Pavlinović rad. 172.

MILOVIDAN, milovidna, *adj. koji je mio vidjeti. U rječniku Stulićevu* (aspectu iucundus

s naznakom, da je iz ruskoga rječnika) i u Popovićevu (augenerfreuend). *Ima i B. Šulek u* rječn. zn. naz. *za ńem.* graziös, *tal.* grazioso. Milovidan, lijep vidjeti, kojega je milo gledati. M. Pavlinović.

1. MILOVINA, *f. neko zemļište, na kom su ńive, u Hercegovini.* Etnogr. zborn. 5, 1167.

2. MILOVINA, *f. nekakva voda u Konavlima (u Dalm.).* Zborn. za nar. živ. 8, 105.

3. MILOVINA, *f.* meko vrijeme od juga, omarina. M. Pavlinović.

1. MÌLÔVKA, *f. ime ovci.* F. Kurelac dom. živ. 32. J. Bogdanović *(s naznačenijem akc.).*

2. MILOVKA, *f. neka ruda, koja se ńem. zove* Talk, *tal.* talco, *franc.* stéatite, talc. B. Šulek rječn. zn. naz. — *Iz rus.* мыловка.

MILOVNICA, *f. ona, koja žali. Samo u Voltigijinu rječniku* (compassionatrice, eine Bedauernde). — *Sasma nepouzdano.*

1. MILOVNIK, *m. Između rječnika samo u Stulićevu, gdje se kaže, da znači isto što* milosnik *i da se nalazi u Mrnavića. U ovoga pisca doista se nalazi* milovnik *u značeńu: onaj, koji miluje (vidi glagol* milovati *pod* a, *f.).* Milovniče pravi, ļubezno ufanje *(govori se Bogu).* I. T. Mrnavić istum. 185. *Dakle* milosnik *u značeńu pod f. — U ovom pak primjeru* milovnik *znači isto što* milosnik *pod e:* Nika *(t. j. djevojka)* odstupļa od svog milovnika. A. Knezović 88.

2. MILOVNIK, *m. prezime u naše vrijeme.* Imenik (1906) 443.

MILOVOJ, *m. vidi* Milovaj.

MILOVOĻAN, milovoļna, *adj. isto što milostiv. Samo u Stulićevu rječniku* (benignus, clemens *s naznakom, da je iz kajkavskoga pisca Muliha; — ima i adv.* milovoļno, benigne, clementer).

MILOVOĻNOST, *f.* MILOVOĻSTVO, *n. isto što milostivost. Samo u Stulićevu rječniku* (benignitas, clementia *s naznakom, da je iz kajk. pisca Muliha).*

MILOVOŃ, *m. Samo u Stulićevu rječniku, gdje piše* res suavis, *koje će biti griješkom mjesto* odor suavis, *t. j. mio voń.*

MILOVOŃAC, milovońca, *m. Samo u Stulićevu rječniku, gdje piše* res suaviter spirans, *t. j. stvar, koja milo voňa. — Nepouzdano.*

MILOVOŃAJUĆ, *adj. (upravo partic. prez.). Samo u Stulićevu rječniku* (suaviter spirans). — *Biće upravo* milo voňajuć *(od* milo voňati).

MÌLOVÛK, *m. upravo ime, ali danas služi kao prezime.* Kalend. srb. (1882) 219. Šem. mitr. (1900) 63. *Postavļeni akc. ima.* D. Daničić kor. 199.

MÌLOVÛKOVIĆ, *m. prezime.* T. Smičiklas spom. 177. 184. Šem. pakr. (1898) 27.

MILOZRAČAN, milozračna, *adj. Samo u Stuličevu rječniku, gdje se kaže, da znači isto što* miloobrazan. — *Nepouzdano.*

MILOZVUČAN, milozvučna, *adj. koji milo zvuči. Samo u Popovićevu rječn. za ńem.* wohltönend.

MILOŽIVIĆ, *m. prezime izvedeno od imena* Miloživ, *kojemu nema potvrde.* R. Lopašić spom. 1, 233 (Miloxivich' *u tal. pismu iz svršetka* xvi *vijeka).*

MILSKI, *adj. što pripada milu (t. j. sapunu).* Nacvjet jednoga gogoļka milskoga. M. Pavlinović rad. 51.

MILŠA, *m. muško ime od mila kao i* Milan, Miloš *u spomenicima* xiv *i* xv *vijeka. U rječniku Daničićevu. Druge su potvrde:* Svetostef. hris. 30. K. Jireček spom. 33. 87. Deč. hris. 21. 46.

MILŠIĆ, *m. prezime. U rječniku Daničićevu (s potvrdom iz spomenika pisanoga oko g.* 1400). *Još je potvrda:* Deč. hris. 5.

MILŠIN, *adj. što pripada Milši. U rječniku Daničićevu (s potvrdom iz* xiv *vijeka).* I da se hrani Radoslava, Milšina žena, do ńe sьmrti *(iz* xiv *vijeka).* Ļ. Stojanović hris. 27.

MILTA, *m. muško ime od mila kao i* Milša. Svetostef. hris. 33. Deč. hris. 4.

MILTEN, *m. muško ime u spomenicima* xiii *i* xiv *vijeka. U rječniku Daničićevu, gdje ima potvrda za* Miltenь *i* Miltênь. *Druge su potvrde:* Svetostef. hris. 34 (Mil'tênь). Ļ. Stojanović zap. i natp. 1, 56 (Milьtênь, *iz* xiv *vijeka).* Deč. hris. 10. 58 (Mil'tenь). 78. 90 (Mil'tênь). *Nalazi se i u lat. spomeniku:* Mon. ragus. 1, 123. 207. (Milten). 216 *(dat.* Milteno). *Vidi i* Mioten.

MILTENIĆ, *m. vidi* Miotinić.

MILTOŠ, *m. ime od mila. U rječniku Daničićevu s potvrdama iz* xv *vijeka. Potvrđeno je i* xiv *vijeka.* Deč. hris. 44.

MILUJ, *m. ime od mila kao i* Milan, *potvrđeno* xiv *vijeka.* Deč. hris. 10. 55. 78.

MILUJEVIĆ, *m. prezime potvrđeno* xviii *vijeka.* Ļ. Stojanović zap. i natp. 2, 73.

MILUJKA, *f. žensko ime od mila kao i* Milica. S. Novaković pom. 80 *(gdje je zabiļeženo* Милѣика, *koje bi se moglo čitati i* Miluika, *ali nije prilike).*

MÌLUKA, *f. a) žensko ime od mila kao i* Milica. *U rječniku Vukovu. — b) ime kozi.* F. Kurelac dom. živ. 38.

1. MÌLÛN, *m. ime od mila kao i* Milan. *U rječniku Vukovu i u Daničićevu (u ovome drugom s potvrdom iz* xiv *vijeka). Druge su potvrde:* Rat 354. 360.

2. MILUN, *m. diňa, iz tal.* mellone. B. Šulek im. *(s potvrdom za Dalmaciju). Govori se i na ostrvu Rabu, gdje je akc. nom.* milûn, *gen.* milūnȁ. M. Kušar rad jug. ak. 118, 18.

MILUNA, *f. žensko ime od mila kao i* Milica. S. Novaković pom. 80. Miluna, žensko ime iz diptiha manastira Gomirja iz xviii vijeka. V. Arsenijević. *Potvrđuje i:* Zemļak 3.

MILUNAC, Milunca, *m. prezime u naše vrijeme.* Šem. pakr. (1898) 27.

MILUNIĆ, *m. prezime.* Starine 12, 4 *(iz svršetka* xvii *vijeka).* Rat 141. Šem. pakr. (1898) 27.

MILUNIĆI, *m. pl. selo u Novom Pazaru.* Etnogr. zborn. 4, 278.

MILUNIKIĆ, *m. prezime izvedeno vaļada od ženskoga imena* Milunika, *kojemu nema potvrde.* Rat 145.

MÌLÛNKA, *f. žensko ime od mila kao i* Milica. *U rječniku Vukovu.*

MÌLÛNKO *(biće takav akc., možda i* Milúnko), *m. ime od mila kao i* Milan. M. Đ. Milićević jurm. 2. 3.

MÌLÛNOVIĆ, *m. prezime.* R. Lopašić spom. 1, 82 *(iz* xvi *vijeka).* Statut poļ. 312. Rat 405.

MÌLÛNOVIĆI, *m. pl. zaselak u Hercegovini.* Popis žit. bos. i herc. 518.

MILURA, *f.* plitko more oko rata. *Govori se na ostrvu Hvaru, gdje je akc.* milûra. Slovinac (1881) 418. — *Vidi* 4 milina.

MILÙRDA *(tako je zabiļežen akc.), m. augm. ime od* Mile. *U Lici.* J. Bogdanović.

MILUSIĆ, *m. prezime u naše vrijeme izvedeno od imena* Milus, *kojemu nema potvrde.* Bošńak (1908) 126.

MÌLÛŠ, *m. ime od mila kao i* Milan, Miloš. *U rječniku Vukovu. Ima mu potvrda i iz davnine:* Deč. hris. 47.

MÌLUŠA, *f. a) žensko ime od mila kao i* Milica. *U rječniku Vukovu. Po svoj je prilici to ime u primjeru:* Retinere in civitate Millusam famulam. Mon. ragus. 1, 210. — *b) ime kozi.* F. Kurelac dom. živ. 38. — *c) mjestance u Dalmaciji u kotaru makarskom.* A. Mašek 66. — *d) U Lici se govori:* milušu uz dragušu, *t. j. milo za drago, uslugu za uslugu.* Ti bi ćio, da on tebi sve to učini zabadava, a zar ne znaš, što ļudi kažu: milušu uz dragušu? J. Bogdanović.

MILUŠIĆ, *m. prezime. U rječniku Daničićevu (s potvrdom iz* XV *vijeka). Druge su potvrde:* K. Jireček spom. 61 *(iz* XV *vijeka).* Drž. kalend. (1905) 296. Etnogr. zborn. 5, 1067. Bošńak (1908) 126. — *Možda se ovo prezime dvojako govori:* Mîlûšić *i* Milušić; *prvo je od muškoga imena* Mîlûš, *drugo je od ženskoga* Miluša.

MILUŠINAC, Milušinca, *m. selo u Srbiji u okrugu timočkom.* S. Koturović 445.

MILUT, *m. ime od mila kao i* Milan, Miloš. *U rječniku Daničićevu (s potvrdom iz* XV *vijeka).*

MILÙTIN, *m. ime od mila kao i* Milan, Miloš. *U rječniku Vukovu i u Daničićevu (s potvrdama za kraļa Stefana Uroša* II, *koji se zvao i* Milutin). *Druge su potvrde:* Danilo 25. 102 *(za istoga kraļa).* Deč. hris. 22. 33. Glasnik II, 3, 77 *(iz početka* XVIII *vijeka).*

MILUTINIĆ, *m. prezime u lat. ispravi iz kraja* XV *vijeka* („Mylwthynych"). Mon. croat. 171.

MILUTINOVAC, Milutinovca, *m. negda selo u Srbiji u Lijevču.* Etnogr. zborn. 5, 461.

MILÙTINOVIĆ, *m. a) prezime.* Pjev. crn. 108[a]. D. Avramović 189. Drž. kalend. (1905) 296. Imenik (1906) 443. — *b) zaselak u Bosni u u okružju bihaćkom.* Popis žit. bos. i herc. 254.

MILUTOVAC, Milutovca, *m. selo u Srbiji u okrugu moravskom.* S. Koturović 445.

MILUTOVICA, *f. mjesto u Srbiji u okrugu kragujevačkom.* Livada u Milutovici. Sr. nov. 1875, 31.

MILUTOVIĆ, *m. prezime. U rječniku Daničićevu (s potvrdom iz* XV *vijeka).*

MILUTOVINA, *f. zaselak u Bosni u okružju sarajevskom.* Popis žit. bos. i herc. 146.

MILVA, *f. žensko ime od mila kao i* Milica. *Samo u primjerima:* Parue, filia Milue. Mon. ragus. 1, 52. Occultare Radosclavam filiam de Milua. 1, 123.

1. MÎĻ Mîļa, *m. muško ime od mila kao i* Milan, Miloš. *U rječniku Vukovu. Možda ovamo ide i iz Daničićeva rječnika* Milъ *(s potvrdom iz* XV *vijeka), koje se može čitati* Miļ (*ali i* Mil); *to vrijedi i za* Milъ. Deč. hris. 27. 28. *Ispor. adj.* Miļev *(pisano* Milevъ, *ali da je tu* ļ, *to dokazuje* e; *od* Mil *bilo bi* Milov). Glasnik 35, 122 *(iz* XIV *vijeka).*

2. MIĻ, *m. zaselak u Bosni u okružju sarajevskom.* Popis žit. bos. i herc. 72.

3. MÌĻ, mîļa, *m. mjera za daļine. Iz tal.* miglio, *a ovo iz lat.* millia (*t. j.* passuum, *hiļada koračaja). U rječniku Belinu* (miglio, spazio di mille passi), *u Stulićevu* (milliarium, mille passus *s naznakom, da je iz Belina rječn.) i u Vukovu (u kojem se kaže, da je isto što miļa i da se govori u primorju pa se dodaje za primjer iz* nar. posl. vuk 287: S jednim se kolačem može sto miļa proći, a su sto kolača jedan miļ). Čuje se dva miļa, gdje se tuj mlaskaju. M. Vetranić 2, 330. Koja bijaše daleko od Jeruzolima jedan miļ. P. Bakšić 45. Ta ravnica za tri miļa prostire se. I. Đorđić salt. 309. Broje se tri tisuće ļudskijeh šežańa aliti tri vrijedna miļa. ben. 139. Dvadesti miļa italijanskijeh, od kojijeh svaki nosi tisuću šežańa. S. Rosa 180. Dvadesti i četiri miļa daleko. A. Kalić 544.

4. MIĻ, *m.* debela igla sa spļoštenim oštrim krajem kao u dleta. *Upotrebļava se u Crnoj Gori, kad se rane vidaju. Iz arnautskoga* mil, *a ovo iz turskoga* mil. Etnogr. zborn. 8, 312. 313. *Možda ide ovamo primjer:* Kad to čula dva berbera mlada, prihvatiše miļe i fitiļe, pa eto ih Hrńičinoj kuli *(da vidaju rańenoga Halila).* Nar. pjes hörm. 2, 182.

1. MIĻA, *a) muško ime od mila kao i* Milan. *U rječniku Daničićevu (s potvrdama iz* XIV *vijeka). Druge su potvrde:* Deč. hris. 6. 21. Ļ. Stojanović zap. i natp. 2, 95 *(iz* XVIII *vijeka).* Glasnik 49, 12 *(iz* XVIII *v.).* — *b)* Miļa, *žensko ime od mila kao i* Milica. *U rječniku Vukovu (gdje se kaže, da je od mila mjesto* Miļana *i* Milica). Na jednom sjedi Miļa veziļa, na drugom sjedi Petre zlatare. Vuk živ. 14. Ima stara crkvina, za koju se priča da ju je načinila neka devojka Miļa veziļa. M. Đ. Miličević knež. srb. 1030.

2. MÌĻA, *f. isto što* 3 miļ *i istoga postańa. Sa značeńem lat.* milliarium (milliare), *tal.* miglio, *ńem.* Meile *nalazi se u rječniku Vrančićevu, u Mikaļinu, u Bjelostjenčevu, u Jambrešićevu (u lat. dijelu), u Voltiģijinu i u Vukovu. Među primjere su uzeti i onaki, gdje je gen. pl.* miļ *ili* miļa, *koji bi i jedan i drugi oblik mogao biti ne samo od* miļa *f., nego i od* miļ *m.*

a) uopće. Više daleko 2 miļi. Korizm. 35[a]. Da bi pošao sto miļa. Zborn. (1520) 15[b]. Da ga je gorom čut najmańe sto miļa. M. Vetranić 2, 168. Jegda vihojaše putem Apijem *(t. j. sv. Petar),* vsrête abije prvu miļu Krsta. Š. Kožičić 4[a]. Dvi ugarske miļe . . . . u dugo j' prikrila *(t. j. vojska),* a miļu široko. B. Krnarutić 7[a]. Dvanadeste miļ otide od grada. Starine 3, 241. Most dvi miļe dug, a dvi noge širok. 4, 113. Pojdi tri miļe daleko. F. Vrančić živ. 17. Podaleč dobar kus dvi miļe po dva krat. Đ. Baraković vila 31. Pol miļe latinske daleko od mora. F. Glavinić cvit 139[b]. Dvi miļi daleko od Rima. 155[a]. Poniše ga malo ne po miļe. I. Ančić ogl. 46. Budući od ńega daleko šest miļah. A. Kadčić 151. Daleko od Jeruzolima jednu miļu. M. Lekušić 43. Ulize u jednu planinu . . . . četiri miļe daleko od Kroje. A. Kačić razg. 111. Otiđe s onoga mista jednu miļu daleko. A. Kanižlić utoč. 434. Daleko tri miļe od rodnoga dvora. rož. 122. Daleko . . . po miļe. M. Dobretić 96. Jedan korak, ki je tri sto miļ velik. Nar. prip. mikul. 40. Tri miļe se j' zemļa tresla. Nar. pjes. istr. 2, 57.

b) Mjesto miļa *nalazi se katkad* miļa zemļe. *Tako je u Jambrešićevu rječn. (u lat. dijelu):* milliare, jezero korakov, jedna miļa zemļe; *pa tako je i ovo:* Za petdeset i četiri ure učinivši više od 100 miļah zemļe došao je. A. Tomiković živ. 109. Tirali su i *(h)* Moskovi na jednu miļu zemļe daleko. 127.

3. MIĻA. *Ne razabira se pravo značeńe u svezi* od miļe, *koja se nalazi u jednoga pisca, a služi kao adv.* Ako hoć pojti, poj, ne sidi od miļe, ustani ter ne stoj. Đ. Baraković vila 153. Brodara ostavih ne čekaf od miļe niti se zabavih, potekoh udiļe. 267. Od općene časti biže u pustińu no od miļe. jar. 133.

1. MIĻAC, miļca *(tako je vaļada gen.), m. neka vodena ptica. U Gradištu u Slavoniji. Kaže se za ńu* da ‚piva i krńauče ko mačka'. Zborn. za nar. živ. 5, 124.

2. MIĻAC, *biće isto što* miļak, *ako je dobro štampano.* Prodati ili razmijeniti kakoj *(sic!)* miļac, imaovinu ili kakvu zemļu .... svi se dogovaraju, hoće li ili ne će. *U podrinskom okrugu u Srbiji.* V. Bogišić zborn. 51.

MIĻACKA, *f. voda u Bosni. U rječniku Vukovu* (voda što teče kroz Sarajevo *s primjerom iz* nar. pješ. vuk 1, 494: Sarajevo, što si potavńelo? ili te je kuga pomorila, il' Miļacka voda poplavila?). Šuica, koja primivši u se Miļacku, Brežnik i Nozdrac, saliva se u dnu poļa *(t. j. duvańskoga)* u ponor. F. Jukić zemļ. 55. Miļacka mjesto Miļatska. Đ. Daničić osn. 307.

MIĻAČA, *f. zaselak u Hrvatskoj u županiji ličko-krbavskoj.* Razdjeļ. hrv. i slav. 5.

MIĻAČICE, *f. pl. mjestance u Dalmaciji u kotaru makarskom.* A. Mašek 67.

MIĻAČIĆI, *m. pl. selo u Bosni u okružju sarajevskom.* Popis žit. bos. i herc. 118.

MIĻAČKA, *f. a) zaselak u Bosni u okružju travničkom.* Popis žit. bos. i herc. 482. — *b) zaselak u Dalmaciji u kotaru makarskom.* A. Mašek 9. — *Ne razabira se, je li* Miļačka *imenica, ili je pridjev, je li dat. i lok.* Miļački *ili* Miļačkoj.

MIĻAČKA GREDA, *f. zaselak u Bosni u okružju bańolučkom.* Popis žit. bos. i herc. 178.

MIĻADIN, *m. ime od mila kao i* Miladin. S. Novaković pom. 81.

MIĻAHAN, miļahna, *adj. dem. od mio. U rječniku Belinu (samo adv.* miļahno, teneramente, con tenerezza) *i u Stulićevu* (miļahan, mili). Ja sam tvoja grličica lipa, miļahna družica. Jačko 7. Poglej miļahno za manum. 80. Onda 'e počel junak na końa sidati, svojoj se rožici miļahno spričati. 121. — *Vidi* 2 miļan.

MIĻAHNA, *m., f. muško i žensko ime od mila.* S. Novaković pom. 81.

1. MIĻAK, Miļaka, *m. ime od mila kao i* Milan. *U rječniku Daničićevu (s potvrdom iz* XIV *vijeka). Druge su potvrde:* Deč. hris. 6. 43.

2. MIĻAK, *m. šuma u južnoj Srbiji.* Etnogr. zborn. 6, 160. — *Ne razabira se, kako je gen., dali* Miļaka *ili* Miļka.

3. MIĻAK, mîļka, *m. zemļište, na kojem tko sjedi i živi od ńega obradujući ga. Iz tur. (arap.)* miilk *(imańe, svojina). Između rječnika samo u Vukova* (Grundstück, fundus). *U plur. je* mîļkovi, mîļkôvâ. — *Vidi* milać.

a) u navedenom značeńu. Da plati Jova Stanojki u novcu za ńene miļkove. Djelovod. prot. 180. Onoj prvoj ženi pokloni kuću i još kojekaki miļkova. Vuk dan. 1, 93. Po tom je bio odredio, da se prodaju turske kuće i ostali miļkovi prav. sov. 11. Malo koji miļak u pjeskovitoj pučini. M. Pavlinović rad. 8.

b) Narod u Lici miļkom zove ugodnu i dražesnu okolinu, bila ta oko pojedine kuće ili cijelog sela. No znaš ti, u kakvu o miļku ńegova kuća'. Akc. je mîļak, gen. mîļka. J. Bogdanović.

4. MIĻAK, miļka, *m. kao da znači milina. Samo u primjeru:* To pjevańe .... nije šporko ni zagojatno, nego puno miļka. *U sjevernoj Dalmaciji među Srbima.* Zbornik za nar. živ. 7, 247.

MÎĻAKOVAC, Miļakôvca *(tako je zabiļežen akc.), m.* mjesto za 50 dana orańa na sjevernoj strani u ataru sela Kneževca *(u Srbiji)* pod livadom .... Neki Miļko *(vaļada Miļak!)* držao je tu zemļu pod zakup u tursko vrijeme. Glasnik 19, 197.

MÎĻAKÔVCI, Miļakovâcâ *(biće takav akc.), m. pl. zaselak u Bosni u okružju bańolučkom.* Popis žit. bos. i herc. 202.

MIĻAKOVIĆ, *m. prezime.* Deč. hris. 14.

MIĻAKOVINA, *f. zaselak u Srbiji u okrugu užičkom.* S. Koturović 445.

1. MIĻAN *(biće takav akc.), m. ime od mila kao i* Milan. *U rječniku Daničićevu s potvrdom iz početka* XV *vijeka. Druge su potvrde:* Deč. hris. 46. Jedno bješe vojvoda Miļane. Nar. pjes. vuk 5 (1865) 401. Drugo krilo vojvodi Miļanu. Osvetn. 5, 96. — *Danas u Hrv. služi kao prezime.* Imenik (1906) 443.

2. MIĻAN, *adj. isto što* miļahan; *ispor.* mekan *i* mekahan. Pa kako se zgledaju miļano *(t. j. drugovi).* Osvetn. 2, 46. A kad jutro tamu razagnalo i miļano ustalo sunašce. 2, 111. Ni cvetića miļano cvateńe. B. Radičević (1880) 214. *Možda ide ovamo i primjer:* Sej besjede .... ke ti od strane skrovno nosi glas miļane. J. Kavańin 450b.

MIĻANA, *f.*

a) žensko ime od mila kao i Milana. *U rječniku Vukovu. Druge su potvrde:* S. Novaković pom. 81. Pjev. crn. 287b.

b) selo u Hrvatskoj u županiji varaždinskoj. Razdjeļ. hrv. i slav. 47.

MIĻANI, *m. pl. nekakvo selo u Slavoniji blizu Virovitice zabiļeženo prije našega vremena.* T. Smičiklas spom. 68. — *Vaļada mjesto* Meļani.

MÎĻANIĆ *(biće takav akc.), m. prezime.* Glasnik 11, 1, 25. Šem. pakr. (1898) 27. Imenik (1906) 443. Etnogr. zborn. 5, 852 *(potvrđeno za Hercegovinu).*

MÎĻANIĆI *(tako je zabiļežen akc.), m. pl. selo u Bańanima (u Crnoj Gori).* V. Ļošević. *U jednoj se nar. pjesmi selo to zove* Milanić: Pa se primi uz plome Bańane, dokle dođe selu Milaniću. Nar. pjes. vuk 8, 273.

MIĻANKA, *f. ime kravi.* F. Kurelac dom. živ. 25.

MÎĻANOVAC, Miļanôvca *(biće takav akc.), m. selo u Slavoniji u županiji požeškoj.* Razdjeļ. hrv. i slav. 67.

MÎĻANÔVCI, Miļanovâcâ *(biće takav akc.), m. pl. dva sela u Bosni, jedno u okružju bańolučkom, drugo u tuzlanskom.* Popis žit. bos. i herc. 218. 380.

MÎĻANOVIĆ, *m.*

a) prezime. T. Smičiklas spom. 184. Šem. pakr. (1898) 27. Etnogr. zborn. 5, 812 *(s potvrdom za Hercegovinu).* 8, 143 *(s potvrdom za Crnu Goru).* Bošńak (1908) 126. *Nalazi se i u Lici (s naznačenijem akc.).* J. Bogdanović.

b) selo u Bosni u okružju sarajevskom i zaselak u Hercegovini. Popis žit. bos. i herc. 22. 560.

MÌĻANOVIĆI *(biće takav akc.), m. pl. nekoliko zaselaka u Bosni i u Hercegovini.* Popis žit. bos. i herc. 640.

MÌĻÀR, miļára, *m. hiļada. Iz tal.* migliajo *(upravo iz kojega tal. narječja, u kojemu je danas ili je negda bilo* migliaro, *iz lat.* milliarium). *U rječniku Vukovu* (hiļada litara, Tausend, mile *s naznakom, da se govori u Crnoj Gori i s primjerom iz neke nar. pjesme:* Baba đeda prodavala kroz pazare za miļare). Posiļemь vašoj milosti dьva mijeha sira i petь miļarь ribe *(u ńemačkom prijevodu na tome mjestu stoji . . .* und 5000 Fisch). Sitzungsber. 112, 48. Dužni su platiti od vsakoga miļara meda po kr. 10 (miļar, tisuću libara meda). R. Lopašić urb. 101. *(iz* XVI *vijeka).* Kad ulove nekoliko miļara ribe, dijele na bagaše *(u Crnoj Gori).* V. Bogišić zborn. 497. Na miļare broje ribari srdjele (male ribe), kad ih iz mreže vade. L. Zore dubr. tuđ. 14.

MIĻÀRINA, *f. tako se u Hrvatskoj otprije zvala određena plaća činovnicima za službenu putovańa od svake miļe (dok nije bila uvedena metrička mjera, a od onda govore: kilometrina, t. j. koliko im se plaća od svakoga kilometra). U Šulekovu ńem.-hrv. rječn. i u Popovićevu za ńem.* Meilengeld.

MIĻAS, *m. ime od mila kao i* Milas *(vidi tamo).* Ovo ti 'e nevoļni Miļas Griļević . . . . Miļase, dokligodi ne nađeš junice, ne vrni se na stan. M. Držić 417.

MIĻAŠAN, miļašna, *adj. isto što* miļahan *(vidi tamo). Samo u Stulićevu rječniku* (miļašan, mili).

MIĻAŠIĆ, *m. zaselak u Dalmaciji u kotaru zadarskom.* A. Mašek 144.

MIĻATOVICA, *f. neka bara u Srbiji u okrugu šabačkom.* Ńiva pod barom Miļatovicom. Sr. nov. 1866, 250.

MIĻATOVIĆ, *m. prezime izvedeno od imena* Miļat, *kojemu nema potvrde.* Šem. pakr. (1898) 27.

MIĻAVAC, miļavca, *m.* ornamenat sličan peru nešto bogatije izvezen. J. Belović-Bern. 190.

MIĻAVITI SE, miļavim se, *impf. Samo u Stulićevu rječniku, gdje se kaže, da znači isto što* omiļaviti se, *ali* omiļaviti se *nema na svome mjestu, već* omiļavati se, *za koje se kaže da znači lat.* 1. prurire, 2. fastidientem simulare. — *Nepouzdano.*

MIĻCO, *m. ime od mila kao i* Miļko. D. Avramović 237. M. Đ. Milićević knež. srb. 600.

MÌĻČIĆ, *m. dem. od* miļak *(vidi tamo pod b).* Lijepo mu e na onome miļčiću. *U Lici.* J. Bogdanović.

MÌĻĆ *(biće takav akc.), m.* ono zemļište, što je oko kuće i na kome je sama kuća, zove se m i ļ ć; dakle miļć odgovara dvoru. *U Crnoj Gori.* Etnogr. zborn. 4, 418. — *Vidi* miļak.

1. MÎĻE, *n. milina, milota. U rječniku Vukovu* (das Lieb, was einem lieb ist, amor, deliciae *s naznakom, da je stajaća riječ, i s primjerom iz neke nar. pjesme:* Oj đevojko, miļe moje!). Krsti Todor čedo mušku glavu, od miļa mu lepo ime daje. Nar. pjes. vuk 2, 157. Hoće ti se imati soli u glavi, ļupkosti u ponašańu, miļa u srcu. M. Pavlinović rad. 130. Usred kojega je imao se nastaniti raj slobode i svakoga miļa Božjega. razg. 7. Sa uranka gorskoga jutarca i sa miļa pjesmenijeh tica. Osvetn. 4, 30. — Oj miļe Milice *(ovdje znači* miļe *ono, što je kome milo, kao i u primjeru, što ga Vuk navodi u rječn.).* Nar. pjes. vuk 1, 109. — Pripasao na Ejubu ćordu *(t. j. sultan) . . . .* pa narodim miļe raspošiļe *(tu će* miļe *značiti: pozdrav).* Osvetn. 5, 62.

2. MIĻE, *zaselak u Bosni u okružju sarajevskom.* Popis žit. bos. i herc. 20. — *Ne razabira se ni rod ni broj ove riječi.*

3. MIĻE, *riječ tamna značeńa u ovijem primjerima staroga dubrovačkog govora :* Sada veće piši miļe. M. Držić 221. Diže hiļe miļe na Kobiļe. — Kamo ti hiļe, kamo ti miļe, o milolaž? — Piše mu miļe. Poslov. danič. *Ni toj se riječi ne razabira ni rod ni broj.*

1. MÎĻEN, *m.*

a) ime od mila kao i Milan. *U rječniku Vukovu i u Daničićevu (u ovome drugom sa dvije potvrde iz* XIV *vijeka). U starijem spomenicima ime ovo ima dva lika:* Miļen *i* Miļen *(ćir. -лѣ- i -лıе-); prvi je u potvrdama, što ih navodi Daničić u svome rječn., imaju ga i* Deč. hris. 69. 76. F. Lukarević 153. 154. Ļ. Stojanović hris. 180 *(ne razabira se iz kojega vijeka). Drugi lik imaju:* Deč. hris. 80 *i* S. Novaković pom. 81.

b) ime volu. F. Kurelac dom. živ. 25.

2. MÎĻEN, *adj. isto što mio.* Što je tebi, moj mijeni ćaće? Nar. pjes. istr. 1, 45. Miļeno *(adv.),* amabiliter. D. Nemanić (1885) 61. Mîļenî, mîļenâ, mîļenô, lieber. *U Lici.* J. Bogdanović. — *Biće upravo pas. partic. od glag.* militi *u značeńu pod* a, *b.*

MIĻENA, *f. žensko ime od mila prema muškome* Miļen. S. Novaković pom. 81 (*gdje piše* -лѣ-).

MIĻÈNICA *(biće takav akc.), f. ona, koja je kome mila.* Kamo tebi miļenica seka? Nar. pjes. petr. 1, 326. Bila je jednom i Dalmacija . . . . miļenice Konstantinove i Upravdine nestalo je *(t. j nestalo je Dalmacije, koju su milovali carevi K. i U.).* M. Pavlinović razl. sp. 382.

MIĻÈNÎK, miļenika, *m. onaj, koji je kome mio. U rječniku Stulićevu* (carissimus, qui apud aliquem est in magna gratia) *i u Popovićevu* (der Liebste). Miļènîk, der Liebling. Ti si moj miļenik. *U Lici.* J. Bogdanović.

MIĻENKA, *f. žensko ime od mila prema muškome* Miļenko. Što Miljenka ozdravļa, toj Radjenka razbaļa. Poslov. danič.

MIĻENKO, *m.*

a) muško ime od mila. Potvrda ima samo iz starijih vremena, dok se govorilo Miljenko *(a ne* Miļenko). F. Lukarević 15. M. Držić 80. I. Gundulić 124. S. Novaković pom. 81 *(zapisato* -лѣ-).

b) miļenko, *m. kao nom. appell. biće isto što miļenik. Samo u Stulićevu rječniku, gdje je krivo zabiļeženo značeńe* (amans, amator).

MIĻENO, *n. selo u Bosni u okružju sarajevskom.* Popis žit. bos. i herc. 30.

MÎĻENOVIĆ, *m. prezime. U rječniku Daničićevu (s potvrdama iz* XIV *i* XV *vijeka, — iz* XIV -лѣ-, *a iz* XV -лѣ- *i* -лıе-). *Druge su potvrde:* Deč. hris. 75 (-лѣ-; *istome čovjeku piše se ovo prezime i* Milenović *na str.* 8). Ļ. Stojanović hris. 52 (-лѣ-, *iz* XV *vijeka).* A. Kačić korab. 455 (Miljenović). T. Smičiklas spom. 162 (‚Milienovich') Šem. pakr. (1898) 27 (-лѣ-).

1. MÎĻÊŃE, *n. nom. verb. od* militi *i* militi se. *U rječniku Belinu* (accarezzamento), *u Bjelostjenčevu* (mileńe, blanditia), *u Jambrešićevu* (mileńe, blanditia, commiseratio, — *ovo drugo u lat. dijelu), u Voltiģijinu* (carezza, vezzo, Liebkosung) *i u Stulićevu* (mileńe, blandimentum,

venustas, elegantia, decor, — *ova zadńa tri značeńa s naznakom, da su iz Kačića).* Jer tu nema puno cjelovańa, a ļubavi uv'jek izobila bez miļeńa i prez zagrļańa. Osvetn. 2, 4. Suze daju ļubavna nuđeńa i grļeńa dare od miļeńa. 4, 65. Da ti Fate večerati dade od mileńa i dragosti puste. Nar. pjes. hörm. 2, 378. *U ta tri primjera* miļeńe *je prema* militi *u značeńu pod* a, *b.* — *Kako se vidi, mjesto* miļeńe *često se piše* mileńe.

2. MÍĻĒŃE *n. nom. verb. od* miļeti. *U rječniku Vukovu* (miļeńe, gmiļeńe, das Kriechen, reptatio).

MIĻEŠ, *m. ime od mila kao i* Mileš. Svetostef. hris. 33 (Милѣшь). S. Novaković pom. 81 *(akuz.* Милѣша *i* Милеша).

MIĻEŠA, *ime od mila, ne zna se, je li muško ili žensko.* Ļ. Stojanović hris. 180 (Милѣшоу, *akuz., — ne razabira se, iz kojega je vijeka).*

MIĻEŠEVA, *f. isto što* Mileševa *(vidi tamo). U rječniku Daničićevu* (Милѣшева, *s potvrdama iz* XIII *vijeka i dalje). Potvrde su još:* Glasnik 22, 231 (-лѣ-, *iz* XVII *vijeka).* S. Novaković pom. 138 (-лѣ-).

MIĻĒŠĒVKA, *f. isto što* Miļeševa, Mileševa. *U rječniku Vukovu (gdje se kaže, da je isto što* Miloševa *i da je stajaća riječ, s primjerom iz* nar. pjes. vuk 2, 103: Dok načini crkvu kod Trebińa Miļeševku na Hercegovini). Hasan-paša svilen čador raspe prema b'jeloj crkvi Miļeševci. Nar. pjes. vuk 3, 74.

MIĻĒŠEVSKÎ, *adj. isto što* mileševski *(vidi tamo). U rječniku Daničićevu (s potvrdom iz* XV *vijeka,* -лѣ-).

MIĻEŠI, *m. pl. nekakvo mjesno ime.* S. Novaković pom. 138 (-лѣ-).

MÍĻETI, milîm, *impf. gamizati. Ne nalazi se ni u jednom slav. jeziku ni u drugom kojem indoevropskom. Između rječnika samo u Vukovu* (miļeti, gmiļeti, kriechen, repo). Crv u srpskom jeziku ne puzi, nego gamiže ili mili. Vuk pisma 25. I daļe vrolo mili kojekuda. B. Radičević (1880) 337. Pauče .... ja ću te opet u jutru pustiti, da miliš po svetu. Vuk živ. 324. — *U prenesenom smislu:* Kroz srce mu ko stra(h) mili, kao da ga nebo kara. B. Radičević (1880) 296. — *Vidi* gmiļeti *i* hmiļeti.

MIĻETINAC, Miļetinca, *m. šuma u Slavoniji kod sela Bastaja.* Šem. pakr. (1898) 46.

MIĻETKE, Miļetaka, *f. pl. selo u Bosni u okružju sarajevskom.* Popis žit. bos. i herc. 102.

MIĻEVA, *m. muško ime. U rječniku Daničićevu (s potvrdom iz svršetka* XIV *vijeka i s dodatkom:* sumńam da je dobro prepisano, *t. j.* Милѣва).

MIĻEVAC, Miļevca, *m. a) zaselak u Bosni u okružju sarajevskom, selo u Hercegovini.* Popis žit. bos. i herc. 640. — *b) selo u Hrvatskoj u županiji modruško-riječkoj.* Razdjel. hrv. i slav. 21.

MIĻEVCI, Miļevaca, *m. pl. a) zaselak u Bosni u okružju bańolučkom, selo u okružju bihaćkom, zaselak u Hercegovini.* Popis žit. bos. i herc. 640. — *b) selo u Dalmaciji u kotaru kotorskom.* A. Mašek 21. — *c) selo u Slavoniji u županiji virovitičkoj.* Razdjel. hrv. i slav. 79. *Zapisato je i prije našega vremena.* T. Smičiklas spom. 69. 275.

MIĻEVČANIN, *m. čovjek iz Miļevaca (u Dalm.).* Dvore tobe Miļevcani. P. Knežević pisme 113.

MIĻEVIĆ, *m.*

a) prezime izvedeno od imena Miļ. K. Jireček spom. 61 *(iz* XV *vijeka).* Ļ. Stojanović zap. i natp. 2, 456 *(ne razabira se vijek).* T. Boca 44. Šem. mitr. (1900) 217. Šem. pakr. (1898) 27. Imenik (1906) 443. Bošńak (1908) 126.

b) dva sela i jedan zaselak u Bosni u okružjima bańolučkom i tuzlanskom. Popis žit. bos. i herc. 640.

MIĻEVIĆI, *m. pl. a) jedno selo i dva zaseoka u Bosni u okružjima sarajevskom i tuzlanskom.* Popis žit. bos. i herc. 640. — *b) selo u Novom Pazaru.* Etnogr. zborn. 4, 344. — *c) selo u Srbiji u okrugu požarevačkom (mještani govore* Miļeviće). S. Koturović 445. — *d) neko mjesto, ne zna se, gdje. zabiļeženo prije našega vremena.* S. Novaković pom. 138.

MIĻEVINA, *m. i f.*

a) ime Muhamedovcu. Pohara paša Miļevina Drobńake 1817. *(u zapisu iz prve polovine* XIX *vijeka).* Starine 10, 262. Viđeste li pašu Miļevinu i sa ńime Čengić Smail-agu? Ogled. sr. 394.

b) selo u Bosni u okružju sarajevskom. Popis žit. bos. i herc. 46.

c) miļevina, *nekakav meki bijeli kamen. U Mostaru.* M. Milas rad jug ak. 153, 88. *Potvrđuje (s istijem akc. i značeńem) i* Ļ. Stojanović. Miļevina, vrsta bijele meke stijene slabe od mraza. M. Pavlinović.

MIĻEVO, *n. zaselak u Dalmaciji u kotaru kotorskom.* A. Mašek 18.

MIĻEVSKA RIJEKA, *f. zaselak u Bosni u okružju sarajevskom.* Popis žit. bos. i herc. 46.

MIĻIĆ, *m. prezime u naše vrijeme u Srbiji* Etnogr. zborn. 5, 59., 8, 527.

MÍĻINA GLÁVA, *f. dva brda u Srbiji, jedno je u okrugu kńaževačkom, drugo u jagodinskom.* Glasnik 19, 297., 61, 130.

MÎĻKA, *f. žensko ime od mila kao i* Miļa. *U rječniku Vukovu. — Vidi* Milka.

MÍĻKO, *m. muško ime od mila kao i* Miļ. *U rječniku Vukovu. Druge su potvrde:* R. Lopašić spom. 1, 83 (‚Miglcho' *u tal. ispravi* XVI *vijeka).* Đ. Avramović 203. 239. M. Đ. Milićević knež. srb. 1104. Rat 354. — *Vidi* Milko.

MIĻKOV, *m. (upravo adj.). prezime u naše vrijeme.* Šem. mitr. (1878) 44.

MÌĻKOVAC, Miļkôvca, *m. a) selo i zaselak u Bosni, selo u okružju bańolučkom, zaselak u travničkom.* Popis žit. bos. i herc. 640. — *b) selo u Crnoj Gori.* V. Ļešević *(s naznačenijem akc.).* — *c) dva sela u Srbiji, jedno u okrugu timočkom, drugo u topličkom.* S. Koturović 445. — *d) suh potok u Srbiji u okrugu jagodinskom.* Glasnik 61, 130.

MIĻKOVAČA, *f. rijeka u Srbiji u okrugu krajinskom.* M. Đ. Milićević knež. srb. 944.

MÍĻKOVICA *(tako je zabiļežen akc.), f.* vrletno mjesto u ataru sela Pinosave *(u Srbiji u srezu vračarskom)* . . . Kažu, da je tu nekakav Miļko imao kolibu, pa se po ńemu prozvalo tako ovo mjesto. Glasnik 19, 197.

MÌĻKÔVCI, Miļkovâcâ *(biće takav akc.), m. pl. selo u Srbiji u okrugu topličkom (mještani govore* Miļkovce). S. Koturović 445.

MÍĻKOVIĆ, *m. prezime.* A. Kačić korab. 482. D. Avramović 188. 246. Drž. kalend. (1905) 296. Šem. pakr. (1898) 27. Bošńak (1908) 126. *Naznačeni akc. zabiļežio (za Liku)* J. Bogdanović.

MÍĻKOVIĆI *(biće takav akc.), m. pl. selo u Hercegovini.* Popis žit. bos. i herc. 494.

MIĻKOVSKA MÂLA *ili* MIĻKOVAČKA M. *f. dio sela Bunara u Srbiji u okrugu jagodinskom.* Glasnik 61, 130.

MIĻNIK, *m. samo u Šulekovu* rječn. zn. naz. *za ńem.* Meilensäule, Meilenstein, Meilenzeiger, *tal.* colonna migliare, *t. j. stup ili kamen, na kojem su naznačene miļe.*

MIĻOJKOVIĆ, *m. prezime u Srbiji.* Etnogr. zborn. 6, 308. *Da nije griješkom -ļ- mjesto* -l-? *Vidi* Milojković.

MIĻOKA, *f. ime ovci u Lici.* Zborn. za nar. živ. 5, 139. — *Vidi* miloka.

MIĻOKAZ, *m. samo u Šulekovu ńem.-hrv. rječniku i Popovićevu za ńem.* Meilenzeiger, *dakle isto što* miļnik *(vidi tamo).*

MIĻON, *m. isto što* milijon. Ako u nas ima miļon vojske, u ńega su dva miļona vojske. Nar. pjes. petr. 2, 74.

1. MIĻUN, *m. muško ime od mila kao i* Miļ, Miļko. *U rječniku Daničićevu s potvrdom iz* XIV *vijeka.*

2. MIĻUN, *m. isto što* milijun. Što se strati srebra i zlata dvi iļade i devet stotina i dvadeset miļuna. S. Margitić fala 144. Neron u 15 godišta skupi od puka 55 miļuna škudi. J. Banovac pripov. 178. Pedeset i jedan miļun .... časa. pred. 48. Miļun aliti deset stotinah iļadah talenatah. A. Kačić korab. 219. Kako se vidi prašak na iļade i na miļune u onom prosvitļenju sunčanomu. F. Lastrić ned. 16. Crkva do sada broji petnaest miļunah mučenika. svetń. 74b. Pet miļuna ingleških groša. Osvetn. 3, 164.

MIĻŪNICA *(tako je zabiļežen akc.), f. milosnica, drâgâ* Znaš li ti, da e ona Aćimova miļunica? *U Lici.* J. Bogdanović.

MIĻUR, *m. ime od mila kao i* Miļ, Miļko, *ali danas služi kao prezime.* Šem. pakr. (1898) 27.

MĬĻÛŠ, *m. ime od mila kao i* Miļ, Miļko, *ali danas služi kao prezime.* Šem. pakr. (1898) 27. Bošńak (1908) 126. *I u Lici (s naznačenijem akc.).* J. Bogdanović.

MĬĻÛŠAN, mĬļûšna, *adj. dem. od* mio. Da ti je znati, kako e ńezino dijete miļušno! Ko ne bi tako miļušnu djevojku uzo? *U Lici.* J. Bogdanović.

MĬĻÛŠEVIĆ, *m. prezime.* Šem. pakr. (1898) 27. Šem. mitr. (1900) 18. Imenik (1906) 443. *I u Lici (s naznačenijem akc.).* V. Arsenijević.

MIĻUŠI, *m. pl. zaselak u Bosni u kotaru bihaćkom.* Popis žit. bos. i herc. 268.

MIM, *m. glumac, lakrdijaš, lat.* mimus. Bezobrazni glumci i mimi. J. Kavańin 172b.

MÌMA, *f. žensko ime mjesto* Marija. *U Slavoniji po varošima i varošicama među katolicima.* T. Maretić. S. Ivšić.

1. MĬMICA, *m. muško ime isto koje i* Mile. *U Lici.* J. Bogdanović.

2. MIMICA, *f. a) ime ovci. U Bruvnu (u Lici).* D. Hirc. — *b) ime kravi.* D. Trsteńak.

MÎMKA, *f. žensko ime umańeno od* Mima *(vidi tamo). U Slavoniji, gdje se može čuti i* Mînka. T. Maretić.

MIMIĆ, *m. prezime u naše vrijeme.* D. Avramović 277. Šem. pakr. (1898) 27. Imenik (1906) 443. — *Ispor.* 1 Mimica, 1 Mimo.

MIMIĆI, *m. pl. selo u Crnoj Gori; mještani govore* Mimiće. Etnogr. zborn. 5, 579.

MIMILOTIĆ, *m. prezime zabiļeženo u spomeniku* XIV *vijeka i otud u Daničićevu rječniku (gdje se veli:* može biti pogrješka mjesto: Milović).

1. MÍMO, *m. muško ime isto koje i* 1 Mimica. *U Lici.* J. Bogdanović. *Ima i ovaj primjer:* No ga gleda Karaģiću Mimo. Ogled. sr. 397, *gdje se ne razabira, kakvo je upravo to ime.*

2. MIMO, *adv. i praep.* praeter, trans, super. *Kao prijedlog slaže se s akuzativom i (rjeđe) s genitivom. Nalazi se i u drugim slav. jezicima, te se u jednima slaže s akuzativom, u drugima s genitivom. Misli se, da je od kor.* mi, *koji je i u glag.* minuti, *a* -mo *je nastavak (ispor.* kamo, tamo, ovamo). *Riječ* mimo *imaju svi rječnici osim Vrančićeva: Mikaļin* (trans, — mimo proticati kakoti voda, praterfluo, mimo proletiti praetervolo), *Belin* (lungo), *Bjelostjenčev* (daļe, ultra, poleg, penes, prek, trans), *Jambrešićev* (penes), *Voltigijin* (dappresso, vicino, accanto, neben, vorbei, nahe, — mimo proći, mimo prohoditi, passare, dappresso, vorbeigehen), *Stulićev* (praeter, plus, etiam, apud, iuxta, prope, — super; šeto sam se mimo kuću tvoju, prope domum tuam deambulavi, ò passaggiato lungo la tua casa, — mimo toj, praeterea, insuper, ad haec, huc adde, adde quod), *Vukov* (vorbei, praeter *s dodatijem primjerima:* Ne ubij, Bože, mimo svijet, ni pomozi, Bože, mimo svijet, — Minuh momi mimo dvor; *u izd.* 1898. *zabiļežen je i akc.* mìmo, *ali to vrijedi samo za slučajeve, kad i drugi prijedlozi od dva sloga takav akc. dobivaju, na pr.* mîmo grâd mîmo vodu, — *ali* mimò kuću, mimo kráļa i t. d.) *i Daničićev* (praeter *s potvrdama iz* XIII *vijeka i daļe).*

1. *praepos. U ovoj službi* mimo *znači ponajprije, da je štogod čemu sa strane. Otud lako izlaze i druga značeńa.*

a. *mimo = pokraj.*

a) u pravom smislu.

aa) s akuzativom. Koji kupci gredu mimo Brьskovo *(iz* XIII *vijeka).* Mon. serb. 53. Potokъ uzь Suhi Dolь mimo Kićeni Dubь. Deč. hris. 25. I kada mimo hojahu mimo tu figuru. Starine 23, 87. Jedan trat kupno greduća mimo niku crikvu. Mirakuli 16. Ko *(t. j. more)* mimo Carigrad svej vodu van meće. H. Lucić 263. Tkogodi mimo ovi gre *(štamp.* zre) kami. N. Naļešković 2, 66. Nigdar im ne rekal ni pastijer ni vila mimo ńe prohodeć: vječni vam bud' pokoj. D. Zlatarić 51b. Minujući mimo Macedoniju pogosti ńega car Filip. Starine 3, 232. Prohodeći mimo jednu crkvu. M. Divković nauk 177a. Slidi i obraća crnac veće mimo Širo jedra bila. I. Gundulić 367. More brodit misao ima, mimo Ugre za ne proći. P. Kanavelić 204. Idući s vojnici mimo jednu šumu. S. Margitić fala 11. Mimo šator prohode mlada Marka Kraļevića. Nar. pjes. bog. 14. Vojska mletačka prohodeći mimo naše more. V. M. Gučetić 129. Metnuću je *(t. j. glavu)* gradu na bedene, neka reče, ko mimo ńu prođe: ono li je silni Bugarine? A. Kačić razg. 82. Mnogi zajedno sideći, prođe mimo ńe oni ili ona, i udiļ se počmu niki jedan na drugoga pogledati. J. Banovac razgov. 116. Projde mimo ńegovu kolibu jedan putnik. J. Filipović 3, 176a. Mimo grobje prohodite (‚prodite') ni ‚Bog mu dao život vičńi!' ne rekavši. F. Lastrić ned. 412. Mimo grad je četa prolazila. Pjev. crn. 141b. Robi, pali sela i varoše . . . do Kosova i mimo Kosovo. 297b. Sjutra ću ti mimo dvore proći. Nar. pjes. vuk 1, 375. Odmah stade zametati kavgu i progonit stražńe mimo prve. 2, 397. Sipajući u ńu *(t. j. u tikvu)* prosipļu i mimo ńu. Vuk nar. posl. 344. Nije mogla odmah da uvrze,

nego sve promašala mimo ušice iglene. 178. Ode Luka mahom mimo majku. Osvetn. 2, 3. — *U starije vrijeme prijedlog* mimo *stoji često s kratkim zamjeničkim oblicima* me, te, se, ń, *danas rijetko.* Abram minujuće mimo ń uzboja se veomi. Zborn. (1520) 38a. Mimo me kad mine tve ličce rumeno. Ġ. Držić 422. Kada Suzana mimo me tuj minu. M. Vetranić 2, 346. Ki *(t. j. koń)*, kad hoć proć mimo ń, pruca se kopiti. N. Dimitrović 59. Kad blizu mimo me (‚mimóme') vidjeh proć Ljubmira D Zlatarić 72a. Koji mimo ń prohođahu. M. Divković čud. 13b. A mimo ń teciše potočac vodeni. Đ. Baraković vila 127. Nemoj prohodit mimo me slugu tvoga. J. Filipović 3, 329a. Vjetar, koji mimo te prohodi. A. Kalić 35. Koji može ranu dočekati, a gorega propustit mimo se. Nar. pjes. vuk 5, 66. Mimo ń prođe Krajina Nikola. 8, 202. Kad mimo ń prođe. Nar. prip. vrč. 112. — *Osobit je ovaj primjer:* Evo jedna škrińa, dajte batil vanka, mimo smo ju niňa. Oliva 24 *(tu dakle prijedlog stoji s enklitičnijem oblikom, i još je jedno od drugoga rastavljeno).*

bb) s genitivom. Gredući mimo nike crikve reče ta nebožac: počekaj me malo, ja idu viditi, ča se čini v toj crikvi. Korizm. 61b. Ne smiju obdan mimo Budina projti *(iz* xvi *vijeka).* Mon. croat. 217. Ki *(t. j. put)* gre mimo papina turna *(iz* xvi *v.).* 281. Oni gredu mimo naših šatorov. Proroci 18b. Kad bi prošla mimo otara. A. Kanižlić utoč. 674. Koliko bi god putah mimo crkve išao. uzr. 78. Prolazeći mimo križa imamo kolino prikloniti bogoljubnost 258. Khinki idaše mimo jedne palače. A. Blagojević khin. 43. Kada sam jedno deset koraklaji mimo istije *(t. j. ljudi)* prošao bio. G. Zelić 90. Sinoć sam ti prošo mimo dvora tvoga. Nar. pjes. istr. 2, 12.

b) u prenesenom smislu (sasma rijetko). Maljahne u inih grihe pokaramo, a naše velike mimo nas pušćamo. A. Georgiceo nasl. 84. Jezus ne htje pustit mimo uši ta bezsvijesna prikarańa. S. Rosa 59a.

b. = *osim.*

a) mjesno je značeńe (kao što ga ima osim *u primjerima*: poskočice osim kola ne smije niko ni pomenuti, — uhvati kurjak kozu, koja je bila legla na kraju osim ostalijeh koza. Đ. Daničić sint. 271) *sasma rijetko.* Mimo Boga nikuda. Poslov. danič.

b) izuzimańe.

aa) s akuzativom. Mimo to, ča ostaje prerotnik, plati dvadeset boc. Arkiv 2, 80. Ti već majke nimaš, ja sinka mimo te. M. Marulić 187. Zač drugo mimo toj ne bješe na misal. Š. Menčetić 266. Mimo te vas moj vijek me ljute ranice ne ištu ini lijek. Ġ. Držić 370. Samo pjesan nije čut tvoju mimo ptice sve ostale. M. Vetranić 1, 412. A po tom ne žudi nikogar mimo me. H. Lucić 195. On će tva ljuveno uslišit moljenja, tere češ mimo toj u milos ńemu prit. N. Dimitrović 37. Mimo to drugo ni rekla ona tad meni. F. Lukarević 31. Da je dal ili prikazal ili posudil ... mimo ča bi vridno bilo soldini 20. Zak. vinod. 69. Mimo sve ostalo svekoliko dobrovoljno podnosim. M. Divković bes. 87 Učini te mimo tolika stvoreńa da si podoban uživati slavu nebesku. M. Zoričić osm. 10. Junak vode ni gledati ne će, mimo kondir dovati dovojku. Nar. pjes. vuk 2, 492. Ni ubij, Bože, mimo svijet ni pomozi, Bože, mimo svijet! Nar. posl. vuk 224. A jer momak mimo ino hripi? Osvetn. 1, 32.

bb) s genitivom. Da i nam ne ćete mimo inih učiniti krivo *(iz* xvi *vijeka).* Mon. croat. 262.

c) zajednica. Mimo stvor ostali ... da moj trud požali ljuveni taj lovor. M. Vetranić 2, 24. Ostalijeh vrh muka i mimo sve jade zlata mi jabuka iz ruke ispade. 2, 130. Koliko li kraj Nestera mimo ljustvo sve ostalo paša ti je i vezijera od ńegove ruke palo. I. Gundulić 360. Jer mimo druge prid Bogom opravla *(t. j. sv. Ivan)* što svitu prudi. P. Knežević pisme 35. Da mimo ostale krstjane .... vas Božji budeš. osm. 197.

c. = *preko.*

a) u mjesnom značeńu. Zemlu gdi paše valovito more, a mimo mejaše li pojti ne more. H. Lucić 287. Da budu .... mirno živli i mimo teh razvod i zlamenji ne prestupati *(iz* xvi *vijeka).* Mon. croat. 4. Široko toj more nikako mimo svoj kraj uzit ne more. N. Naleśković 1, 112.

b) u prenesenom smislu. Da u stolnoj crikvi u Seńi ne mozite biti mimo 12 kanovniki *(iz* xv *vijeka).* Arkiv 2, 80. Mimo to číslo ni jedin budi priložen. 2, 80. Mimo to koleno *(t. j. četvrto)* nijedna prijazan krvna .... dale se ne prodlžuje. Naručn. 63b. Ako imaš svitu ali inu stvar mimo tvoju potribu. Transit 77. Ti ne imaš mimo toj već želit. D. Zlatarić 43a. Kigodi bude žito sijal, da je ima zagradit do 1 mesec, da se ima platit; a mimo toga dokle se ne zagradi, da se nima platit. Statut vrb. 163. Ribari, ki bi prodavali ribe mimo ordinov. 170. Da ne traži *(t. j. narod)* cara mimo cara. P. Petrović šćep. 57. Ruža se smuti: ne smijem ja primati obilježe mimo oca. S. Ljubiša prip. 60. Kad čuju kmeti, da se može mimo zakonika, mi gospoda štetni. 73. Koja je *(t. j. maćeha Ružu)* sili, da prevjeri i da uzme muža mimo onoga, kojemu je otac obećao. 75. Ne znate, gdje se Šćepan dio, a da znate, bi nam ga predali mimo naroda. 120.

c) vrijeme. Da ga ne ima ni može mimo onaj dan potajati *(iz* xv *vijeka).* Mon. serb. 458. Da prodade do mêseць, jerь imь se mimo to ne će dati prodavati *(iz* xv *v.).* Spom. sr. 1, 110. Porodi mimo vrimena starosti svoje *(ispor. lat.* praeter tempus aetatis. hebr. 11, 11). Ant. Dalm. nov. tešt. 2, 152b. Crikva zakraćuje, da nigdor mimo leta ne stoji v prokletstvi. Naručn. 72b. Da su Srbi rat ovaj s Turcima oduljili mimo isto ljeto. Đ. Daničić sint. 463 *(primjer je iz S. Milutinovića).*

d) način (samo u svezi mimo red *ili* mimo reda, *t. j. preko reda, preko načina).* Za ljubav .... k blagu, ko ljubiš toliko mimo reda. Kolunić zborn. 12. Da zora mimo red na pospih svitaše. Š. Menčetić 280. Poče kazati se vele ohol i mimo red suprot svakomu okoran. Letop. duk. 7. Ki biše velmi krstjanski neprijatelj i poče mimo red činiti protiva krstjanom *(ispor. u lat. tekstu:* coepitque ultra modum persequi Christianos) 9.

d. = *nad (samo u prenesenom smislu, kao što je u primjerima):* danas nema nada me junaka, — ta od Šarca boljeg koňa nema nit nada mnom boljega junaka. Đ. Daničić sint. 517. 591).

a) s akuzativom. Mimo Dubrovnikь boljega prijatelja vaša ljubovь ne ima *(iz svršetka* xiv *vijeka).* Spom. sr. 1, 21. Hotje ukazati neskrovnu ljubavь i puno ufanje, koje je vazda imao .... gradu Dubrovniku .... mimo ine sve gradove *(iz* xv *vijeka).* Mon. serb. 496. Er ona jedino sve t' mi bi blaženstvo, mimo ku ja ino ne želah kraljestvo. Ġ. Držić 396. Mimo ńih

djela ljepša se na saj svijet još nijesu vidjela. M. Vetranić 1, 113. Mimo sve lijep stabar tuj vidjeh. 2, 108. Blagoslovļen mimo ine, Isukrste gospodine! P. Hektorović (?) 121. Mimo sve ine pse ovuj vižlicu ļubļaše. Ļetop. dukļ. 29. Nije veće mimo moć ńegovu *(štamp.* ‚ńegove') moći ine. M. Bunić 51. Zašto se mimo sve ostale hvaļaše *(t. j. Petar)* govoreći. M. Divković bes. 364. Leandro mladac zatravļeni gizdav mimo sve ostale. I. Gundulić 363. Sred prostrane kraļevine stoji Mazovska mimo ine sve države ljepša i boļa. 424. Ke ļubih mimo sve ostalo. I. Ivanišević 331. Dostojniji su ovi se imenovati mimo sve ostale. I. Ančić svitl. 239. Viđahu, gdi ga otac ļubi mimo sve sinove ostale najveće. A. Kačić korab. 38. U znanju izvrstita mimo mudre sve bijaše *(t. j. sv. Katarina)*. P. Knežević pisme 107. Đevojka kade ga dobro sagleda i upazi sabļu, psa i końa da je sve mimo išta na svijetu lijepo. Nar. prip. vuk 148. Zmija bijaše lukava mimo sve zvijeri poļske. Đ. Daničić 1 mojs. 3, 1. Jer bi vaļalo hrabriti mimo sve mladića, koji nastoji što boļe da nauči. M. Pavlinović rad. 157. Pade na nas čudo i grdilo mimo ļude *(t. j. mimo sve ļude)*. S. Ļubiša prip. 150. — *Ovamo će ići i primjer:* Tebi će biti *(t. j. vrata)* široka mimo sve *(t. j. ļude)*. Zbornik (1520) 41a.

b) s genitivom. Boga se imamo bojati mimo vsake stvari. Katek. (1561) 13. Ova sama misao i izgubļenje ufanja mimo svi muka veće muči osuđene nego đavli. P. Knežović osm. 164. — *Ovamo će ići i primjeri:* I ako je trgovina mimo ikakve grešna i prijevarna. S. Ļubiša prip. 248. Ja počitujem mimo čoeka redovnike krotke i bogobojazne *(t. j. mimo svakoga čovjeka)*. 252.

c) mimo ikad (igdje) *govori se u najjužnijim krajevima mjesto:* više nego ikad (igdje). U Crnu su Goru mimo igđe prejevtini starci do zla Boga. P. Petrović šćep. 63. Pomozi Bog, junački narode! pomože ti danas mimo ikad. 89. Zato su ovdje voćke slatke mimo iđe. S. Ļubiša prip. 6.

e. = *prije.* Budite mudri i bdite na molitvah mimo sve stvari . . . . ļubav svršenu imajuće *(iz lat.* estote prudentes et vigilate in orationibus ante omnia autem . . . . caritatem continuam habentes. 1 petr. 4, 7). N. Ranina 136b. Taj mimo sve ine s jutra rani zorom pri ner sunce sine. Ġ. Držić 353. Tko će raj dobit, mimo sve trebuje, bez sumļe stanovit u trojstvo da vjeruje. M. Vetranić 1, 430. Bože me prikora takova izbavi, mimo toj najgora smrca me zadavi. H. Lucić 240. Ovde je običaj, da se mlađe ćeri ne udaju mimo starije. A. Kačić korab. 30.

f. *Ovdje se meću dva primjera za svezu* mimo sad, *koja se nalazi u jednoga pisca, a smisao joj nije jasan.* Svak teci tko b' želil viditi čudesa, gdi se svit naselil pun slave s nebesa, mimo sad od truda slobote *(sic!)* mladosti ovo j' cvit i ruda od svake radosti. Š. Menčetić 57. Sad mi da ufanja *(t. j. gospođa)*, da se ja pojavim i da se zdihanja želnoga izbavim, mimo sad ne žuđu u mojih odlukah, ner da se pobluđu malo ńoj u rukah. 196.

2. *adv. U ovoj službi ponajviše stoji* mimo *uz kakav glagol, pred ńim ili za ńim.* Prijazan krvna krati matrimonij do 4 toga kolena, a ne mimo. Naručn. 64a. Taj jim ruku shiti, ta di: dobro došli! taj jih nudi piti, kude su mimo šli. B. Krnarutić 10a. Nigdor pomoć ne će, da svak mimo šeće. 18a. Rekoše, da Isus Nazaranin mimo prohođaše. M. Divković bes. 250. Otče, sva su tebi uzmožna, mimo odnesi čašu ovu od mene. M. Alberti 473. Svi ostali mimo prošavši on sam istrgnu meč. F. Glavinić cvit 367a. Vrime ide mimo, ni nam već pokoja. P. Vitezović odil. 29. Stupi, daj se gledat, ne uhajaj mimo. 57. I jematva projde mimo. J. Kavańin 166a. Ako ne mogu ove kapļice bolesti moje mimo proći, neka bude voļa tvoja. A. Kanižlić bogoļubnost 509. Mašuć rukam mimo prođu. V. Došen 65b. Proseći lemojsinu od mimo prohodećih. M. A. Reļković sabr. 26. — *Osobit je ovaj primjer:* Ni nigdor jošće prišal ča bi jedan, mimo včeraka pridoše 50 ļudi (mimo *t. j. samo što)*. Mon. croat. 231 *(iz* XVI *vijeka)*. — *Ispor. još glagole* mimogresti, mimohoditi, mimoletjeti, mimoteći.

MIMÓĆI, mimôđēm, *pf.* praeterire, transire. *Od* mimo-jći, mimo-jdem *(a ovo od* mimo-ići, mimo-idem). *U rječniku Mikaļinu* (mimoći, proći, transeo, praetereo), *u Belinu* (mimoći, passare o far passaggio, trapassare o passar oltre, eccettuare, — mimoći ili mimohoditi kraje, granice, passar i termini), *u Bjelostjenčevu* (mimo idem, praetereo), *u Jambrešićevu* (mimo idem, praetereo), *u Voltiġijinu* (mimoći, mimoiti, mimohoditi), *u Stulićevu* (mimoći, mimoići, mimoiti, transire, praeterire, transgredi, traiectare, omittere, missum facere, — mimoći koga, excipere *s naznakom kod ovoga značeńa, da je iz Belina rječn.*, — mimoći štogod, silentio aliquid praeterire), *u Vukovu* (mimoći, mimoići, vorbeigehen, praetereo) *i u Daničićevu* (mimoiti, praeterire *s potvrdama iz* XIII *i* XIV *vijeka). Značeńima* eccettuare, excipere, *što ih navode Bela i Stulić, nema od drukud potvrde.*

1. *Oblici.*

a. *infinitiv.*

a) mimoći *imaju štokavski pisci Dimitrović, A. Gučetić, Radnić, Đorđić, Kanižlić, Pavić, Mattei, Lučić; nalazi se i u štokavaca ne sasvijem čistijeh, u Bandulavića i Kavańina, u prvoga od ńih ima ne samo* mimoći, *nego i* mimoiti *i* mimojti. *U naše vrijeme je* mimoći *posve običan oblik u štokavaca.*

b) mimoiti *ima Bandulavić (vidi pod a) i Matović, ovaj drugi pored* mimojti.

c) mimojti *imaju Baraković, Bandulavić (vidi pod a), Georgiceo, Vitaļić, Matović (vidi pod b).*

d) Kako se u sva tri naša stara pisma (t. j. i u glagolici i u ćirilici i u latinici) često ne razlikuje i *od* j, *tako se često ne može razabrati, je li zapisato* mimoiti *ili* mimojti; *to je u Bernardina, u N. Raňine, u Kožičića, u Budinića i u Rapića.*

e) mimoići *ili* mimoići *danas u štokavaca; vidi u rječn. Vukovu.*

b. *prezent.*

a) mìmôđēm *imaju štokavci N. Raňina (vidi pod c), Menčetić, Ġ. Držić, Divković, Posilović, Kadčić, Banovac, J. Filipović, Lastrić (ovaj zadńi pored* mimojdem). *I danas je to posve običan oblik u štokavskom govoru.*

b) mimojdem *imaju Bandulavić, Kašić, Lastrić (vidi pod a), A. d. Costa, M. A. Reļković, k tome čakavci Budinić, Jerković, Radovčić. Sva je prilika, da se* mìmôjđēm *i danas čuje gdjegod u štokavskom govoru, ali nema potvrde.*

c) S razloga rečenoga pod a, *d ne može se razabrati, je li* mimojdem *ili* mimoidem *u Bernardina i u N. Raňine.*

d) mimòîdêm *i* mimòîdêm *danas su posve obični oblici u štokavaca; vidi u rječn. Vukovu s. v.* mimoići.

c. *imperativ.*

a) mimoiđi *ima Gundulić i Rosa, a i danas govore štokavci taj oblik.*

b) mimójdi *po svoj prici danas govore gdjegod štokavci, ali nema potvrde.*

d. *aorist.*

a) mimođoh *imaju N. Rańina, Divković, Ančić, Kanavelić, Đorđić, Rosa. I danas posve obično u štokavaca.*

b) mimojdoh *imaju Vrančić, Bandulavić, Mrnavić, Radovčić, Bonačić.*

c) S razloga rečenoga pod a, d *ne može se razabrati, je li* mimojdoh *ili* mimoidoh *u Stefana (pam. šaf.), u N. Rańine i u Zoranića.*

e. *particip pret.* I.

a) mimošad, mimošadši *nalazimo samo do* XVII *vijeka, i to u Starinama* 23, *u N. Rańine, u Zoranića, u Barakovića i u Bandulavića. Ovamo ide i* mimošatči, *kako se nalazi u Divkovića.*

b) mimòšâv *ili* mimòšâvši *danas je u štokavskom govoru pored* mimoišâv, mimoišâvši. *Iz starijega vremena ima samo jedna potvrda, i to* mimošavši *u Kačića.*

f. *particip pret.* II.

a) mimòšao, mimòšla *imaju štokavci Divković, Kašić, Terzić, Vitaljić, Đorđić, Rosa, Matović (vidi pod b), Mattei; nalazi se i u Naručniku i u Barakovića. Danas u štokavaca posve obično.*

b) mimoišao, mimoišla *imaju Budinić, Pavić, Matović, Zelić. Danas u štokavaca obično kao i ono pod a.*

2. *Značeńa.*

a. *Glagol je neprelazan i znači proći (pokraj koga ili čega).*

a) u pravom smislu.

aa) uopće. Mimoidohь *(ili* mimojdohь?), i se ne by (i) jego. Stefan pam. šaf. 23 *(vidi dalje primjer iz Divkovića).* Rekoše ńemu, da Jezus mimođe. N. Rańina 37ª. Arhijerêji jegda tudu ote mimoiti *(ili* mimojti?), uklonet se od togo puta. Š. Kožičić 19ª. Mimođoh i ovoga ne bješe. *(iz lat.* transivi, et ecce non erat. psal. 36, 36). M. Divković bes. 482. Vidivši ga *(t. j. pop)* mimojde. I. Bandulavić 170ᵇ. Također mimođe i levita. S. Rosa 106ª. Ńezina strila ne će faliti ni mimoiti *(ili* mimojti?), ona vaļa da pogodi. Đ. Rapić 418.

bb) mimoći *mimo koga.* Htješe mimoiti *(ili* mimojti?) mimo ńih. N. Rańina 40ᵇ. Eto tri pastiri mimo nas mimoidoše *(ili* mimojdoše?). P. Zoranić 75.

cc) mimoći *s čega.* Dođe ńemu, da mimoide *(ili* mimojde?) segaj *(t. j. s segaj)* svijeta k ocu. N. Rańina 106ᵇ. U rukah Isusa i Marije mimojdoste s ovoga svita. H. Bonačić 147.

b) proći, minuti o vremenu. Mimošadšu vremenu, prigodi se. Starine 23, 77. Mimošad mao čas, njekolici od ńih govorahu. N. Rańina 103ᵇ. Jer se dan, gospodo, ne može nigda već stić, koji mimođe. Š. Menčetić 181. Ne vele dan mimošadši . . . . Sokolaru prisni se, da na poļu bise. P. Zoranić 39. Riči . . . izrečene vremenom mimoišlim *(t. j. prošlim, perfektom).* Š. Budinić ispr. 123. Pokol mimojdu dva miseca. 138. Noć mimojde i dan osvanu. F. Vrančić živ. 57. Kada nikoliko dana mimojde. 98. Prošatči i mimošatči šest dana sedmi se dan priobrazi *(t. j. Isus).* M. Divković bes. 270. Dan jučerańi, koji je prošao i mimošao. 473. Mimošlo biše lit . . . . tisuća i pet sto. Đ. Baraković vila 71. Nikoliko mimošadši vrimena, niki drugi potvrđevaše. I. Bandulavić 98ª. Devedeset godin i devet mimojde. I. T. Mrnavić osm. 32. Job govori od dan svojih da mimojdoše kakono oral leteći na lov. P. Radovčić nač. 13. Prvo nego mimojde godište dana. A. d. Costa 2, 82. Ne pusti mimoći ta dan ne izpovidivši se. I. P. Lučić bit. 23.

c) u prenesenom smislu.

aa) uopće. Odkuda prihodi ta blud, ali od mišļenja, ko je mimošlo, ali od napasti djavļe. Naručn. 31ᵇ. Ne mimoide *(ili* mimojde?) narod ovi, dokle ovaj sva budu; nebo i zemļa mimođut, a riječi moje ne mimođut. N. Rańina 170ᵇ. Ti sunce rukami tvojijema i svijet vas i mjesec s zvijezdami satvori radi nas i druga svakoja, koja će mimoći. N. Dimitrović 75. Ne će mimoit narod ovi, dokle se svaka ne svrše. I. Bandulavić 2ª. Ako more biti, mimojdi (‚mimoyidi', *griješkom*) čaša ova. 78ª. Nebo i zemļa minuti će, dali riči moje ne će mimojti. 186ᵇ. Ne će mimoći narod ovi, dokle sva ne budu. 186ᵇ. Navištujući koja mimojdoše i koja priti imaju. 228ª. Dočim mimojde gńiv tvoj. B. Kašić rit. 205. Sve to brzo mimojde, a on bude se radovati. P. Radovčić nač. 305. On bo je reko, da mimoći narod ovi ne će moći. J. Kavańin 559ª. Nebesa i zemļa imaju mimojti. A. Vitaljić istum. 220. Nebo i zemļa . . . . prija će proći, nego će najmańe štogod od ričih ńegovih mimoći i izginuti. E. Pavić ogl. 124. Ja bi rad znati, jesu li jurve ove riči mimošle, tako da jurve nikakve kriposti ne imadu. prosv. 1, 37. Muka Jesukrsta gospodina, koja je mimošla. J. Matović 194. Dokle sunce jedno malo projde i žestina velika mimojde. M. A. Reļković sat. 169. Um slovinski . . . . ima se pomoći mimošlimi izgledi. M. Pavlinović razl. sp. 394.

bb) mimoći *od koga.* Da mimoide *(ili* mimojde?) čaša ova od mene. Bernardin 70. Ako more biti, da mimoide *(ili* mimojde?) od mene ovaj muka. N. Rańina 90ᵇ. Ako je uzmnožno, da mimojde čaša ova od mene. I. Bandulavić 84ᵇ. Ako je uzmnožno, neka mimojde od mene čaša ova. M. Jerković 44. Da mimođe od mene čaša ova. P. Posilović nasl. 48ᵇ. Da bi mimošla od ńega ova čaša. L. Terzić 107. Ako je moguće, ta čaša neka mimojde od mene. F. Lastrić test. 108ª. Ta druga čaša . . . . neka od mene mimođe. 108ᵇ. Može biti mimoći će od ńega srčba Božja. A. Kanižlić kam. 7.

b. *Glagol je prelazan.*

a) proći (koga ili što).

aa) u pravom smislu. Mimošьdь že Jerihonь i prêšьdь pustyńe jordanskyjo priide vь Kalamonio. Domentijanᵇ 189. Dojde k ńim . . . i hotiše mimoiti *(ili* mimojti?) ih. Bernardin 26. Ako je imal uzrok tebe mimojti i za tobe već ne hajati. A. Georgiceo pril. 24. Tako jedreć i vozeći mimođoše dugu Istriju. P. Kanavelić 581. Bila bi nečast, da jedan službenik mimođe svoga gospodara ne skidajući mu klobuk. A. Kadčić 228. Bi li oni mimošli . . . osla upadena u jamu? S. Rosa 114ª. Pravi prijateļ ne ima mimoći vrata svoga prijateļa. I. M. Mattei 128. Svatovi me mimodoše i nevjestu provedoše. Nar. pjes. vuk 1, 48. Krasna moma ka meneka dođe,

dođe krasna pa me i mimođe. B. Radičević (1880) 49.

bb) u prenesenom smislu. Ovi oštar nož mene da mimođe. Ġ. Držić 401. Ni hoće mimoiti *(ili* mimojti?) zalêh bez nakazanja. Š. Budinić suma 17. Da me mimođe ova čaša. M. Divković bes. 363. Mimošla mene čaša ova. B. Kašić is. 44. Da mimođe ova čaša mene. P. Posilović nasl. 124ᵇ. Svuci se od svake ļubavi svitovńe, i mimoći ćeš tolike ļubavi i neveseļa i žalosti. M. Radnić 304ᵇ. Mimošli te plami od rati, prišla obilnos u moguće tvoje kuće. I. Đorđić salt. 433. Hotijaše, da ga ona muka mimođe. J. Filipović 1, 407ᵃ. Da mimojdo mene ova čaša. F. Lastrić test. 155ᵇ. Da ga mimođe gorka čaša od muke. od' 45. Jakov mimošavši stariju *(t. j. sestru)* zapita mlađu. A. Kačić korab. 30. Ova pokarańa, koja su u knizi pisana, ne će i(h) mimoći. E. Pavić ogl. 350. Mimođi mene ova čaša. S. Rosa 152ᵃ. Zašto se bojao, da će biti kažńen .... ova kazan nije ga ni poslije mimoišla. G. Zelić 315. I diže se, braca da potraži, da ga živa žeļa mimoiđe. Nar. pjes. vuk 2, 78. Ako je moguće, da me mimoiđe čaša ova. Vuk mat. 26, 39. Ne lišila te sabļa, t. j. ne mimošla te. Vuk rječn. s. v. lišiti. Razum zadržava čovjeka od gńeva, i čast mu je mimoći krivicu. Đ. Daničić priče sol. 19, 11. Sudca Antu Brčića ne mimođoše ni zlobne osvade ni lažne potvore. M. Pavlinović razl. sp. 30.

c) prijeći (koga ili što).

aa) u pravom smislu. Kada *(Bog)* zakon postavļaše vodam, da ne mimojdu međaše svoje. I. Bandulavić 224ᵃ. Poplavicu je mimošla duša naša, bržek bi bila mimošla duša naša vodu nepodnosivu *(iz lat.* torrentem pertransivit anima nostra, forsitan pertransisset anima nostra aquam intolerabilem. psal. 123, 5). B. Kašić rit. 147. Stavio si meaš, koga ne ćeš mimoći. M. Radnić 547ᵃ. Progonstva toga riku naša je duša jur mimošla. A. Vitaļić istum. 455ᵃ. Reče vodam, da ne mimođu mejaše ńihove. J. Banovac blagos. 246. Postavi kraj i granicu, koje ne bi mimošle *(t j. vođe).* J. Matović 23. Da ne mimojdu mejaše svoje *(t. j. vode).* A. d. Costa 1, v.

bb) u prenesenom smislu. Zapovijed tvoju nigda ne mimoidoh *(ili* mimojdoh?). N. Rańina 59ᵃ. Da ne bude sudac mimoći ni prići broja od četrdesti udoraca. A. Gučetić roz. mar. 188. Više mi ni razlog mimojti ovi ciļ. Đ. Baraković jar. 129. Da bude Jeruzalem spozno srce Jezusovo, ne bi bio mimošo ter izgubio vrijeme pohođaja gospodinova. I. M. Mattei 214.

d) uteći (čemu). Ni najmogućiji kraļi ne mogu mimoći srčbe Božje. E. Pavić ogl. 314. Marija .... ne će moći mimoći čeļusti lavske. prosv. 2, 59. Sudac pravi oće doći i svit ovi sudit poći, koga ne će ništ' mimoći. jezg. 162. Ne možemo smrt mimoiti *(ili* mimojti?), ali barem nesrićnu smrt možemo mimoiti *(ili* mimojti?). Đ. Rapić 418.

e) neka osobita rijetka značeńa. aa) propustiti. Ne mimođi varke i sile. I. Gundulić 512. Imam li mimoći i pustiti u zabiti pri tijem vrlijem razlozim i .... osobiti oni uzrok? I. M. Mattei IX. — *bb) premućati (ispor. u Stulićevu rječn.* silentio praeterire). Ne mogu mimoć odi ńeke prikorisne nauke. I. Đorđić ben. 53. Ja sam se najviše trudio, da opišem ona djela ńihova, kojima su oni slobodu narodnu podigli.... pogrješke pak ńihove .... gledao sam koliko je moguće da mimoiđem. Vuk odgov. na laži 27. — *cc) zanemariti.* Zač mnogo obeća pak svaka mimošad ostavi za pleća. Đ. Baraković vila 251. Mimođoše moje govorenje prizlijem načinom. I. Ančić ogl. 99. — *dd) nadvisiti.* Toliko u razdriješenom besjedi koliko u spjevańu mimođe mnoge ine. I. Đorđić ben. VII. — *ee) probaviti, proboraviti.* I mimošьdšu mi tu 8 lêtь, vьstaše mnozi meteži vь stranê toj. Sava pam. šaf. 12.

c. mimoći se.

a) u pasivnom značeńu. Ne ima se .... ona korist ispovijedi mimojti *(t. j. propustiti),* koja se pristoji. J. Matović 252. Jere se uzdržaju mnoga u ovoj zapovijedi, koja se mimoiti *(t. j. propustiti)* ne imaju. 38. Kad bi se mimoišla *(t. j. prošla)* Žiča. Đ. Daničić *u Ivekovićevu rječn.*

b) u recipročnom značeńu. Samo u Vukovu rječniku: mimoići (mimoići) se v. r. pf. s kim, bei einander vorbeigehen, ohne sich zu sehen, praetereo praeter amicum, quin eum videam aut ille me. *Kad dvoje čeļadi prođu jedno pokraj drugoga, pa se ne opaze, onda se kaže, da su se mimošli.*

MIMOGRÉCÊ *(tako je zabiļežen akc.), adv. mjesto* mimogredce, *isto što* mimogred *(adv.). U Lici.* Nude molim te, kad već ideš u Gospić, donesi mi mimogrece dvije kartice duvana. J. Bogdanović. *U drugijem krajevima bio bi akc.* mimogrècê.

1. MIMOGRED, *m. Između rječnika samo u Voltiģijinu* (mimogred, mimohod, passaggio, transito, das Vorbeigehen). *Nepouzdano.* — *Ovamo se meće oblik* mimogredom, *koji ima* J. Rajić boj 96 (proći mimogredom); *ta je riječ prilog, ali je po svojem postańu upravo instrum. sing. od imenice* mimogred. — *Još se meće ovamo i primjer:* U mimogred pokraj oģe mini. P. Petrović gor. vijen. 16. *Tu je* mimogred *upravo imenica, a pred ńom prijedlog* u, *te oboje zajedno znači isto što prilog* mimogred.

2. MĬMOGRÊD, *adv. isto što mimošav, prošav. Ovo je upravo srednji rod negdašńega participa pret* 1. *od glag.* mimogresti, *pa služi sasvijem kao prilog. U rječniku Belinu* (per passaggio), *u Stulićevu* (mimogred, mimogrede, mimogredeć, in transitu, obiter *s primjerom:* ter rańa svudi me mimogred, *koji je primjer uzet iz D. Rańine, ali se to ne veli niti se citira pravo) i u Vukovu* (im Vorbeigehen, obiter, in transitu). Moļu te, ostani mene se tvoja zled ter već tać ne rani svudi me mimogred. D. Rańina 70ᵃ. Hodeći iz grada u Gruž svrati se mimogred u Ston. Poslov. danič. Rijeka stopiv rođena na put se stavļa i mimogred primajući sve harače mańijeh istočaka, koje susreta, prikupļiva jednu silu voda. B. Zuzeri 130. Rijet ću vam mimogred ... koja se u ńima plemenitos nahodi. A. Kalić 476. Pisati se gotovo ne uči nikako, već ako koji ima osobiti dar te nauči slučajno mimogred. Vuk dan. 2, 119. Ja sam .... samo kao mimogred spomenuo zavadu Srba s Rodofinikom. prav. sov. 37. Mimogred budi rečeno, da se u Americi ne pazi, kakva je tko roda. M. Pavlinović rad. 13.

MIMOGREDAN, mimogredna, *adj. onaj, koji biva mimogred.* Mimogrednog dosad pisańa dvostruka je pričina bila. P. Bolić vinod. 2, 8. Mimogredna odredba, vorübergehende Bestimmung. Jur. pol. terminol. 620.

MIMOGREDE, *adv. isto što* mimogred *(adv.). Upravo je srednji rod negdašńega participa prez. od glag.* mimogresti *pa služi sasvijem kao pri-*

log. Između rječnika samo u Stulićevu (mimogred, mimogrede, mimogredeć, in transitu, obiter). Jes' ku uštinuo godišnicu mimogrede? M. Držić 223. Zaboravih mimogrede kupit dvije litre sapluna. 339. Mimogrede mili Jezus Matea vidi, gdje za trpezom sjedi. B. Zuzeri 93. Susrela mimogrede ńeke svoje prijateļe. 366.

MIMOGRESTI, mimogredem, *impf. prolaziti. Upravo bi trebalo rastavļati:* mimo gresti, *jer je glag. trajan, koje se vidi otud, što ima od ńega partic. prez. i imperfekt; pravi složeni glag.* mimogresti *morao bi imati svršeno značeńe. Između rječnika samo u Stulićevu* (mimogredsti *[sic!]*, mimogredem, praeterire, pertransire, praetergredi, — mimogreduć, pertransiens, praeteriens, — mimogred, mimogrede, mimogredeć). Malo potom po Božjem dopuščenju mimogrediše jedno drivo *(ispor. lat.* non multo post voluntate Dei transibat navis). Ļetop. duk. 28. Svit mimogre *(iz lat.* mundus transit. 1 joh. 2, 17). Ant. Dalm. nov. tešt. 2, 134b. Tud mimogrediše Cerere i Bako. Đ. Baraković vila 142.

MIMOHOD, *m.*

a) prolaz, prolazak. U rječniku Voltigijinu (mimohod, mimogred, passaggio, transito, das Vorbeigehen) *i u Stulićevu* (transitus). Sa život nist ne vešte jedan mimohod i jest stanovito mnogo kratak. Starine 23, 74. Ono, što pri meni vidi se mimohoditi, stanovito i brez mimohoda ima se. I. Zanotti i. ned. priš. 32. Božju pomoć momak curi više, a cura mu na mimohod vrati: mlad junače, ona pomogla ti! Osvetn. 1, 57.

b) onaj, koji kuda prolazi, prolaznik. Jeda počemu dođe koji redovnik mimohod, koji te ne zna. M. Divković bes. 289. *Vidi* mimohodac.

MIMOHODA, *f. Samo u Stulićevu rječniku, gdje se kaže, da je isto što* mimohodac. — *Nepouzdano.*

MIMÒHODAC, mimòhoca, *m.*

a) onaj, koji kuda prolazi, prolaznik, putnik. U rječniku Belinu (chi passa vicino), *u Voltigijinu* (passatore, chi passa, ein Vorbeigehender), *u Stulićevu* (praeteriens, pertransiens, viator) *i u Vukovu* (oin Vorübergehender, praeteriens *s naznakom, da se govori oko Siń a).* Putnici i mimohodci imaju jedan zao život. M. Radnić 67b. Bišе mimohodci svrhu zemļe, kako jesmo i mi. 198a. Nije krivica, da pridu *(t. j. zle misli)* prifativši ji*(h)* kakono mimohodce, ali zlo stoji u krsmańu u ńima čineći ji*(h)* pribivaoce od kuće. 449a Ne samo će . . . večerati s tobom i počastiti se kako mimohodac, nego će ostati kod tebe i uzdržati se, dogodi tebi bude milo. F. Lastrić ned. 34. Mimohodac, passaggiere. S. Budmani.

b) nastup kakve bolesti, koji brzo prođe. Mimohodac, ein schwacher Anfall: Nije pravi nastup, tek mimohodac, — danas me nije uhvatila groznica, ali sam osetio mimohodac. *U Srijemu.* M. Jovanović-Batut. — *Vidi riječ, koja sad dolazi, pod b.*

MIMÒHODAK, mimòhotka, *m.*

a) ono, što mimođe, što mine, minuće. Čini zaboraviti mimohodak vrimena. M. Radnić 143b. *Ovamo će ići i primjer iz istoga pisca:* Dokle imaš vrijemo, bježi od ovoga mimohodka *(štamp.* ‚mimobodka') pogibilnoga i strašnoga . . . . Obļubļenici ovoga svijeta ne poznaju izpraznost, u kojoj živu. 555a.

b) mimòhoci, mimòhodâkâ, *m. pl. biće isto što* mimohodac *pod b. U rječniku Vukovu* (ein kurzer epileptischer Paroxysmus, paroxysmus epilepticus praeteriens *s dodatkom, da se govori u Zemunu).*

MIMOHODAN, *adj. koji mimo hodi, prolazan. Između rječnika samo u Stulićevu* (praeteriens, pertransiens). Polaga vsu misal svoju u stvari segasvêtńe pogibše i mimohodne. Š. Budinić suma 58. Očistiti se onim mimohodnim ogńem purgatorija. 285. Koliko se u stvareh zemaļskih i mimohodnih veselimo. Nauk brn. 11b. Pomislite, koliko mlohava, koliko mimohodna jest prilika ovoga svita. Ivan trog. 9. Sve stvari sadańe mimohodne i izprazne. M. Radnić 67a. Lipa je bila ne onom laţļivom i mimohodnom lipotom, nego svetom i čudnovatom. A. Kanižlić utoč. 601. Od zemaļske, mimohodne, padļive i laţļive radosti. uzr. 214. Ne radi koristi . . . . niti radi mimohodne svita voļe. G. Peštalić 200. — *Ovamo će ići i primjer, u kojemu pridjev* mimohodan *stoji mjesto imenice* mimohodac *(t. j. prolaznik, putnik):* Mimohodne obilasno goste na stan primajuć ih i svakdano čitajuć ih. J. Kavańin 112a. — *Nije sasvijem jasno značeńe u primjeru:* S ovim ću mu *(t. j. svome bližńemu)* goditi u svakoj mimohodnoj prigodi vazda. G. Peštalić 160.

MIMOHODE, *adv. isto što* mimogrede *(vidi tamo). Upravo je sredńi rod particips prez. od glag.* mimohoditi. *U rječniku Belinu* (per passaggio) *i u Stulićevu (gdje je* mimohode *i [griješkom]* mimohod, *te se kod ovoga drugog navodi primjer iz Gundulića:* Svi u ogńu svoji bojnici put paļabu mimohod, — *ali mora biti* mimohode. *Vidi* I. Gundulić 325).

MIMOHODICE, *adv. isto što* mimohode. *Samo u Stulićevu rječniku* (mimohodice, mimogred).

MIMOHODITEĻ, *m. Samo u Stulićevu rječniku* (mimohoditeļ, mimohodac).

MIMOHODITI, mimohodim, *impf.* praeterire, transire. *Složeno od* mimo-hoditi. *U rječniku Belinu* (passare o far passaggio, trapassare o passar oltre), *u Voltigijinu* (passare dappresso, vorbeigehen), *u Stulićevu* (mimohoditi, mimoći) *i u Daničićevu* (praeterire *s dvije potvrde, jedna je iz* XIV *vijeka, druga iz* XVII). *U naše vrijeme veoma je rijedak glag.* mimohoditi; *jedini primjer, što se našao iz našega vremena, vidi pod* b, *a, aa.*

a. *Glagol je neprelazan.*

a) proći (pokraj koga ili čega).

aa) u pravom smislu. A ki prida mimohojahu, karahu ńega. Bernardin 22. Isus mimohodeći posridu ńih gredišе. 45. Samaritan njeki mimohodeće pride nada ń. N. Rańina 153b. Mimohodeći tržci s kamilami tim putem. Transit 13. Kada gredišе Isus u Jeruzolim, mimohodaše posrid Samarije i Galileje. I. Bandulavić 171a. Trgaju ńega svi, koji mimohode putem. L. Terzić 305. U ńemu (*t. j. u redu sv. Benedikta)* mimohodeći po svakomu redovničkomu vladańu doprijeste do opatstva. I. Đordić ben. IV.

bb) u prenesenom smislu. Porazumêvь sujetu mira sego tlěnьnaago, jako vsa mimohodetь i sušta jako ne sušta byvajutь *(iz* XIV *vijeka).* Mon. serb. 122. Dobra . . . po vse vike stojeća i ne mimohodeća. Š. Budinić ispr. 94. Da omrznu meni svaka mimohoduća. M. Divković nauk2 244. Jerebo prilika ovoga svita mimohodi *(iz lat.* praeterit enim figura huius mundi. 1 cor. 7, 31). I. Bandulavić 254b. Ļudi mimohode, a istina Božja stoji u vijeke. B. Ka-

šić nasl. 10. Kako stoji brštan nasloñen na jedno drvo suho i staro, tako ti stojiš nasloñen na pošteńe, koje mimohodi. M. Radnić 131b. Jest čudnovat način .... hotiti prvļe dobra hipna i mimohodeća nego vječńa i pribivajuća. 304b.

b) prelaziti. Nemojte mimohoditi od doma u dom *(iz lat.* nolite transire de domo in domum. luc. 10, 7). N. Rańina 206a. Oni, koji mimohode priko kraļevstva tuđije .... ne kupuju u putu stvari, koje ne mogu nositi sobom. M. Radnić 68b Mimohođahu oni od naroda u narod i od kraļevine k puku drugomu. J. Matović 325.

b. *Glagol je prelazan.*

a) prolaziti (koga ili što).

aa) u pravom smislu. Sin Prijama kraļa .... Kretu mimohodi. Đ. Baraković vila 12. Crni aga .... Lemno i Lezbo mimohodi i upravļa put na Šio. I. Gundulić 364. Rijeka blizu zemļu mimohodi, a daleku natapļa. Poslov. danič. Kako mlače mimohodiši nasi *(iz* XVII *vijeka).* Glasnik 11, 116. U bašči ti gonģe ruža raste, dok miriše, svak je begeniše, kad prohodi, svak je mimohodi. Nar. pjes. petr. 1, 263.

bb) u prenesenom smislu. Ti dižeš nepravdu od grišnika i mimohodiš ostanke grija *(iz lat.* qui aufers iniquitatem et transis peccatum reliquiarum). I. Ančić vrata 171. Rosa milosti Božje mimohodi oholice uzvišene i počiva na ponizni*(h).* F. Lastrić ned. 34.

b) prelaziti (koga ili što) u pravom i u prenesenom smislu. Zašto učenici mimohode prjedanje staraca? .... Zašto i vi mimohodite zapovijed Božju *(iz lat.* quare discipuli tui transgrediuntur traditionem seniorum? .... quare et vos transgredimini mandatum Dei. matth. 15, 2. 3)? N. Rańina 63a. Oni mimohođahu devet sate godišta, ovi od sedamdeset idu s mukami. Zborn. (1520) 67a. Nemoj mejaš mimohodit. M. Gazarović 42. Nije on, koji mimohodi načine, nego tvoji zli običaji. M. Radnić 293b. Ova moć za požuditi .... mimohodeći svrhe naravi toliko se išteti, koliko se često uzbuńuje. J. Matović 419.

c) propuštati. Malim grihom daju veliku pokoru, a velike mimohode lahko. Transit 41. Er znam očito, da u sadańa vremena nije tuj ni traga ni uspomene, povoļno ih mimohodim. I. Đorđić ben. 63. Prelijepe nauke, od kojijeh mimohodim besjedeńe. pjesni 234. — *Vidi* mimoći *pod* 2, b, *e, aa.*

d) nadvisivati. Toliko mimohodi djevičko bitje udatbu koliko Marija Evu. B. Gradić djev. 20. Voña poļa onoga mimohojaše sve drage pomasti i voñe. Starine 4, 117. Lipota duše nadvršuje i mimohodi svaku stvar na svijetu, ako će biti najlipša. M. Radnić 70b. — *Vidi* mimoći *pod* 2, b, *e, dd.*

MIMOHODĻIV, *adj. isto što* mimohodan *(vidi tamo). U rječniku Belinu* (transitorio, che passa) *i u Stulićevu* (transitorio, che passa, inanis, caducus *s naznakom, da je iz Belina rječn.).* Tako se ponose .... ovom izpraznostju toliko kratkom, lažļivom i mimohodļivom. M. Radnić 72a. Koliko kratko i mimohodļivo jest pošteńe i slava sadańega života. 131b. Kad jim bude potriba .... odlipiti srce od onih dobar mimohodļivih. P. Radovčić nač. 49.

MIMOHODNIK, *m. Samo u Stulićevu rječniku, gdje se kaže, da je isto što* mimohodac.

MIMOHODŃI, *adj. isto što mimohodan, mimohodļiv. Samo u jednoga pisca.* Nemoj ostavļati vikovńega zaradi mimohodńega. M. Radnić 71b. Nesteća jest ńegova *(t. j. ovoga svijeta)* slava mimohodńa. 194b. Dobra mimohodńa jesu naprid stavļena prid duhovna. 306a. Kupuje dobra vječńa za mimohodńa. 366b.

MIMOHOĐE, *n. Između rječnika samo u Stulićevu, gdje se kaže, da je isto što* mimohođeńe. *Osim toga je još potvrđa:* Kako liljani, koji su u mimohodju vode *(iz lat.* quasi lilia, quae sunt in transitu aquae. eccli. 50, 8). I. Bandulavić 228a.

MIMOHOĐEŃE, *n. Samo u Stulićevu rječniku, gdje upravo stoji* mimohodeńe (transitus, transitio, iter, passus, — u mimohodeńu, mimogred) *i kaže se, da je iz glagolskoga brevijara.*

MIMOÌĆI, *vidi* mimoći.

MIMOIĐEŃE, *n. nom. verb. od* mimoići, mimoći. Mimoiđeńe nužnoga nasļednika, Übergehung eines Notherben. Jur. pol. terminol. 515. Mimoiđeńe, izbjegnuće zakona, Umgehung des Gesetzes. 522.

MIMOÌLAZITI, *impf. prolaziti. Upravo ista riječ, koja je i* mimolaziti; -i- *je umetnuto prema glag.* ići *(kao i u* odilaziti, silaziti, zailaziti *pored* odlaziti, slaziti, zalaziti); *vidi u T. Maretića gram. i stil.* 40. *U rječniku Vukovu* (vorbeigehen, praetereo), *u kojemu ima i* mimoilaziti se (bei einander vorbeigehen ohne sich zu sehen, praetereo praeter amicum, quin eum videam aut ille me); *vidi* mimoći se *kod* mimoći 2, c, *b.* — Ugojiše se, sjaju se, mimoilaze zlo. Đ. Daničić jer. 5, 28.

MIMOÌLAŽĒŃE, *n. nom. verb. od* mimoilaziti *i od* mimoilaziti se. *U rječniku Vukovu* (das Vorbeigehen, *τὸ* praeterire).

MIMOITI, *vidi* mimoći.

MIMÒLAZITI, mimòlazîm, *impf. isto što* mimoilaziti. *Između rječnika samo u Stulićevu* (mimolaziti, mimoći). Kušańe ne umire kao čovjek .... ono nadživļuje mimolazeće naraštaje. M. Pavlinović rad. 29. Kad sam mimolazio mimo tebe, ti si još spavo. U Stonu. M. Milas. — *Ima i* mimolaziti se *u recipročnom značeńu, što ga ima i* mimoilaziti se *(vidi tamo).* Slike grube i nakazne, što se među se bore, sukobe, mimolaze kao muńe nebeske *(govori se o slikama u polusnu).* S. Ļubiša prip. 270.

MIMOLETJETI, mimoletim, *imp. letjeti mimo što, pokraj čega Složeno od* mimo-letjeti. *U rječniku Belinu* (passar volando) *i u Stulićevu* (volitando transire, praetervolare, transvolitare). I taj čas oral velik mimolete *(štamp.* mimo lete) pred šator Filipa cara i jajce ispusti na krilo Filipovo. Starine 3, 225.

MIMOLIJETATI, mimolijećem, *impf. prema pf.* mimoletjeti. *Samo u Stulićevu rječniku* (mimolijetati, mimoletjeti).

MIMONESTI, mimonesem, *pf. pronijeti (pronesti) što pokraj koga. Složeno od* mimo-nesti. *U rječniku Daničićevu* (praeterferre *s potvrdom iz* XIII *vijeka).* Ako rastovari u Brskovê, da plati carinu; ako li mimonese, da gdê proda, tu i carinu da plati. Mon. serb. 52. Mimonesi ovu čašu od mene *(iz lat.* transfer calicem hunc a me. marc. 14, 36). Bernardin 77. Mimonesi čašu ovuj od mene. N. Rańina 97b.

MIMOPISAŃE, *n. Samo u primjeru:* Ako prije ner mimojde zakonito vrime od mimopisanja, čto Latin zove praescriptio, poznado i vidi, da stvar, koju uživa, nije ńegova. Š. Budinić ispr. 112. *U tom se primjeru riječma* mi-

mopisaňe, praescriptio *izriče po svoj prilici ono, što se danas u juristièkom smislu veli* zastara, *ńem.* Verjährung — *I Stulić u svome rječn. ima* mimopisaňe *i* mimopisati, *ali u sasvijem drugom smislu: lat.* interscribere, *koje je sasma nepouzdano.*

MIMOPLAVATI, *impf. ploviti (plavati) mimo što ili pokraj čega i ploveći nestajati. Složeno od* mimo-plavati. *Između rječnika samo u Stulićevu* (mimoplavati, mimoploviti, praeternavigare, praeterfluere *s naznakom, da je iz ruskoga rječn., ali u današńem ruskom jez. nema tijeh glagola).* Doňeliže jesvě vь semь mimoplavajuštemь žitiji. Domentijan[a] 150.

MIMOPROĆI, mimoprođem, *pf. proći mimo što ili pokraj čega. Složeno od* mimo-proći. *U rječniku Belinu* (passar vicino) *i u Stulićevu* (mimoproći, mimoći). — *U Lici govore* mimoproići, mimoprôîđêm *(tako je zabilježen akc.).* Kad već kraj mene prolaziš, nemoj me mimoproići. J. Bogdanović.

MIMOPROHODAN, mimoprohodna, *adj. onaj, koji mimo prohodi ili mimo koga se prohodi. Samo u Stulićevu rječniku* (praetereundus *[sic!]*). — *Nepouzdano.*

MIMOPROHODITI, mimoprohodim, *impf. isto što* mimo prohoditi. *Samo u Stulićevu rječniku* (mimoprohoditi, mimoći). — *Nepouzdano.*

MIMOPROIĆI, *vidi* mimoproći.

MIMOPROLAZITI, mimoprolazim, *impf. isto što* mimo prolaziti. *Samo u Stulićevu rječniku* (mimoprolaziti, mimoći). — *Nepouzdano.*

MIMOPUŠTEŃE, *n. propuštene. Između rječnika samo u Stulićevu* (omissio, praetermissio). Bolezan, koju ima Isus cijeća naših grijehov.... i od ostavļenja ili mimopuštenja. P. Bakšić 152. U čemu jest uvrijedio Boga, mišlenjem, riječma, djelom i mimopuštenjem. S. Matijević 101.

MIMOSJETAN, mimosjetna, *adj. Samo u Šulekovu* rječn. zn. naz. *kao filozofički izraz za ńem.* aussersinnlich.

MIMOŠAN, *adj. prošli, minuli. Samo u jednoga pisca, koji je tu riječ vaļada sam načinio od* mimosašt, mimošastan. Budući miseca cvitńa bliže mimošnoga po običaju naraf zemļu razlikim procvatom naresila. P. Zoranić 3. Lipļa ni takova košuta na saj svit, ni u vika ova ni u mimošnih lit. 18

MIMOŠASTAN, *adj.* praeteritus *prošasti. Pridjev je izveden od* mimošasti *kao i* došastan *od* došasti *(vidi tamo). U rječniku Belinu* (mimošastni, passato), *u Bjelostjenčevu* (mimošestni, *s v.* mimo, praeteritus, anteactus, transactus) *i u Stulićevu* (mimošast, mimošastan, praeteritus, elapsus, transactus, praecedens). *Potvrditi se može primjerima samo od kraja* xv *vijeka pa do početka* xviii. — Oslobodi nas oda fsakoga zla mimošastnoga, sadańega i prišastnoga. Bernardin 191. Dobra likarija ima biti da ozdravi nemoć mimošastnu, a učuvati ka bi imila priti. Naručn. 93[a]. Prihodeći mu na pamet nike stvari o l vrimena mimošastnoga. Mirakuli 93. Ne misleći mimošasna ni sadańa ni došasna. M. Marulić 298. Koji se ne kaje i ne boli od takovih grijeha mimošastnijeh. A. Komulović 6 Da ne izgubiš plaću mimošasnoga truda tvojega. F. Vrančić živ. 56. Ponuka me voļa mimošasno lito, da šibenska poļa vidim stanovito. D. Barakoviċ vila 24 Nastoja sveti pastir časti svojoj boļe nego nijedan mimošastni .... biškup. F. Glavinić cvit 39. Mimošastna lita .... gledah čudne zgode. I. T. Mrnavić 3. Prosti mi ... moje mimošastno zalo živļenje. Michelangelo 69. Sva vrimena mimošastna, sadańa i ka će biti. I. Ivanišević 125. Smišļajući grihe mimošastne. P. Radovčić nač. 63. Budući ja .... odlučio mimošastni mjeseci I. Zanotti en. 3. Naučene jest pameti stvari znati mimošastne. J. Kavańin 355[a]. Zato ćemo .... spominati mimošastna i sadańa slaviti. F. Parčić 59.

MIMOŠASTI, *adj.* praeteritus, praeteriens. *Upravo je pasivni partic. s aktivnijem značeńem od istoga korijena, od kojega je i* došasti *(vidi tamo) i* prošasti. *U rječniku Mikaļinu* (mimošasti, prošasti, praeteritus, elapsus) *i u Stulićevu* (mimošast, mimošastan, praeteritus, elapsus, transactus, praecedens). *Potvrditi se može primjerima iz* xvi, xvii *i* xviii *vijeka. — Za neodređene oblike nema potvrde.*

a) prošasti, prošli. Kripost, kom se bolimo .... od grihov mimošastih. Š. Budinić ispr. 3. U mimošasta vrêmena. suma 64. Spomenutje od mimošastijeh naslađenja jest uzrok većijeh muka. M. Divković bes. 179. Koji se kaje od svoga zla života mimošastoga. nauk 283. Mimošasto lito, što ov dan obeća, sad poznah očito, da danas doveća. I. T. Mrnavić osm. 187. U četirih mimošastih prošenjih mi smo prosili od Boga, da nam da svako dobro. istum. 60. Ńegovu mimošastu neharnos karajući. I. Đorđić salt. 278. Da promisli svoj život mimošasti. ben. 166.

b) prolazan, mimohodan. Danas tebi misto cesarastva mimošastoga cesarastvo vikuviċne dano bude. Starine 1, 223. Oh tko bi nikadare ne iskao mimošasto veseļe. B. Kašić nasl. 37.

MIMOŠAŠĆE, *n. prolaz, prolazak. U rječniku Belinu* (mimošastje, passaggio, il passare da un luogo all' altro) *i u Stulićevu* (mimošastje, transitus, transitio). Sa život nist' ino ne vešte jed'no mimošast'je. Starine 23, 74. Blagujte snažno, jere se zove Fase, ča je mimošastje gospodińe *(iz lat.* comedetis festinanter, est enim Phase id est transitus Domini. exod. 12, 11). Bernardin 86. Slabost, malo stanje i brzo mimošastje stvari ovoga svijeta. M. Divković bes. 49. U neboskijeh ima biti pribivalište tvoje, i sfa zemaļska kakono u mimošastju imaju se pogledati. Prohode sfake stvari, i ti s ńimi inokupno. B. Kašić nasl 63. Kada bude doći vrijeme mimošaštća iz ovoga života, uzajti će na vječnu slavu i blaženstvo. J. Matović 218. — *U ovome primjeru* mimošašće *znači* preminuće *(t. j. s ovoga svijeta na onaj):* Kada vam bi naviščeno vaše slavno mimošašće i uznesenje. H. Bonačić 140. — *Ne razabira se pravo značeńe u primjeru:* Molim te, da ovo tvoje stvorenje sa svijem ostalim, koji jesu u ovomu mimošastju, da imaju žeđu od pravde. P. Posilović nasl. 146[a].

MIMOTEĆI, mimotečem, *impf. protjecati, proljaziti. U rječniku Daničićevu s potvrdom iz zapisa* xvii *vijeka:* Togda lêtu mimotekuštomu ot sъzdanija mira. 7179. — Imênija jako tlênьnaja i mimotekuštaja vьmêńašo. Starine 3, 219.

MIMOVIĆ, *m. prezime u naše vrijeme, sasma rijetko.* Drž. kalend. (1905) 296. *Ispor. ime* 1 Mimo.

MIMOVODITI, mimovodim, *impf. voditi (koga ili što) mimo što ili mimo koga. Samo u Daničićevu rječniku s potvrdom iz svršetka* xiv *vijeka:* Ovudьje mimo Dubrovnikь mimovode ihь *(t. j. robove)* vsaki dьnь. Spom. sr. 1, 10.

MIMOZOR, *m. Samo u Šulekovu* rječn. zn. naz. *kao izraz iz područja astronomije za lat.* pa-

rallaxis, *ném.* Parallaxe *s naznakom, da je iz češkoga jezika.*

MIN, *m. neka biľka. Samo u rječniku Mikaľinu* (min vodeni, mantumjen cvijet, Acorum) *i u Stulićevu* (min vodeni, cvit, Achorus). — *Vidi* mčin, *s kojim je vaľada istoga postaňa.*

1. MINA, *m. muško ime, osobito u Crnoj Gori.* Kalabića Minu i Miletu. Pjev. crn. 39b. A među ńi Minu Radovića. Ogled. sr. 253. Pobratimu Mini Radulovu. 438. A za ńima Mina vojevoda. Nar. pjes. vuk 4, 347. Taman dođe Mina Radoviću. 4, 498. Mina Paranosić. M. Đ. Milićević zim. več. 269. Pop je Mina služio u crkvi. međudn. 211. Crkveňak prinese popu Mini knjigu. 212. Mina Stanojević. Rat 330. *Potvrđeno je i kao kaluđersko ime.* Ļ. Stojanović zap. i natp. 1, 135. 391 *(iz* XVI *i* XVII *vijeka).* S. Novaković pom. 81. *Ovo je ime upravo grčko Μηνᾶς, pod kojim su poznata tri sveca grčke crkve, jedan je od ńih bio carigradski patrijarh u* VI *vijeku, i dan mu je* 25. *aug., drugi i treći su mučenici iz* III. *vijeka, prvome od ńih je dan* 11. *nov., a drugome* 10. *dec.* — *Drugo će ime biti* Mina *od Kostura; vidi* Mihna. — *Vidi i* 1 Miňa.

2. MÎNA, *f. podzemni prokop, koji se napuni puščanim prahom pa zapali te se diže u zrak ono, što je nad ńim. Iz tal.* mina (*ima ista riječ i u franc. i u ném. jeziku,* mine, Mine). *U rječniku nijednom.* Kada vojska tva navali, mislu ogań dat u mine *(t. j. Turci).* A. Sasin 180a. Nigdar, pobre, Turci ne pristaše, ob dan, ob noć jurišo čineći i pod gradom mine kopajući, kule bile u lagum dižući. A. Kačić razg. 181. Veće su mu *(t. j. gradu)* turske mine tvrde zide razurile. Nar. pjes. bog. 148. Da i ńega *(t. j. Stambol)* slome i sagore žestokijem minam i bumbama. Pjev. crn. 83a. — Mina *se zove i bušotina u kamenu, koja se napuni puščanim prahom pa zapali, da bi se kamen rasprskao.* Pođe, da vidi, rašta se utješila jedna mina, što su minaģije ukopali u stancu kamenu. S. Ļubiša prip. 128. Bježi, sad će mîna *(tako je zabiļežen akc.)* puknuti! *U Lici.* J. Bogdanović.

3. MÎNA *(tako je zabiļežen akc.), f. nekakva mjera za žito. Govori se na Rabu.* M. Kušar rad jug. ak. 118, 23. *Iz tal.* mina.

4. MINA, *f. (ili možda* min, *m.?) riječ tamna značeňa i postaňa. Samo u primjerima:* Vi popovi meu te mine, da naš zakon ne pogine, ne krsmajte veće nišće, opravite svetilišće. P. Hektorović (?) 111. Prinesite u tej mine od muk ovde sve načine. 153. Pomozi me u tej mine, jeda s' ona oslobodi. M. Gazarović 76.

MINAĢIJA, *m. čovjek, koji pali mine. Vidi primjer iz S. Ļubiše pod* 2 mina.

MINAK, *m. muško ime u ispravi* XV *vijeka:* Minak Malinarić. Mon. croat. 113. — *Tamna postaňa; nije prilike, da bi u svezi bilo s imenom* 1 Mina.

MÌNAŃE, *n. nom. verb. od* minati. *U Lici.* J. Bogdanović.

MÌNATI, minâm, *impf.* vrtati kamen, nasuti u ń baruta pa zapaliti, da se rasprsne (kad treba za građeňe kuća). *U Lici.* Đ. Škarić. Ovaj je kamen pržļiv i mek pa se ne da pravo minati. J. Bogdanović. Minati, vrtati minu, *ném.* bohren (beim Steinsprengen). B. Šulek rječn. zn. naz.

MÌNCA, *f. novčić. Riječ je jamačno tuđa, ali teško je reći, iz kojega je jezika. Ne može se lako dopustiti, da je iz grč.* μνᾶ *(otkle je lat.* mina), *kako misli* L. Zore dubr. tuđ. 14 *(od koga je i naznačeni akc.), jer je taj grčki novac bio velike vrijednosti (srebrna je* μνᾶ *vrijedila oko* 100 *našijeh kruna, a zlatna oko* 500), *a k tome je bio imaginaran. Mnogo bliže glasovima i značeňem stoji ném. riječ* Münze *(koja je postala iz lat.* moneta), *osobito ako se pomisli, da je ta ném. riječ isprva značila sitni novac. Iz te su ném. riječi uzete češka* mince *i poļska* minca *ili* mynca, *koje isto znače. Ali taj izvor našoj riječi* minca *nije siguran, jer se ona nalazi (i nalazila se) samo u krajevima, kamo su ném. riječi slabo dopirale, osobito onakove, kojih nema u krajevima, što su bliže Nijemcima. Još se može misliti, da je naše* minca *postalo od sredov. lat.* minuta *ili* minutum, *što također znači novčić (ovo drugo nalazi se već u jevanđeļu Lučinu* 12, 59. novissimum minutum *prema grč. τὸ ἔσχατον λεπτόν), preko kojega tal. narječja.* — *U rječniku Mikaļinu* (minca, mali pjenez, nummus, denarius), *u Belinu* (bagattino, piccola moneta nota, teruntino, moneta ragusea, — picciolo, moneta così detta, — quattrino, la minor moneta che si spende), *u Bjelostjenčevu* (minca, medenica, moneta ragusina, teruncius), *u Voltigijinu* (bagattino, Heller) *i u Stulićevu* (minca, pjenez, quadrans, teruncius). Iz purgatorija se ne će izaći, dokle se ne plati najmaňa minca. I. Ančić vrata 162. Poznan je ko i zla minca. Poslov. danič. Šalcu .... dijeli po cekine .... siromahu nijednu mincu. J. Kavańin 11a. Gospar zatvorio ga je u tamnicu, dokle plati sve do mince *(biļeška izdavača:* minca, najmaňi pjenez u doba dubrovačke republike). A. Kalić 283.

MINCAĆ, *m. riječ neznana značeňa i postaňa. Samo u primjeru:* Tu pojku već čeka mincać i košuļa. M. Đ. Milićević međudn. 222.

MINCIĆ, *m. prezime nejasna postaňa.* Drž. kalend. (1905) 296.

MINČAR, *m. tvrdica, t. j. čovjek, koji lakomo kupi i čuva mince. U rječniku Stulićevu* (avarus, qui nihil obolo carius emit). Minčar, harubčar, ništo li i gore. Poslov. danič.

MINČARICA, *f. žena tvrda, lakoma. Samo u Stulićevu rječniku* (avara).

MINČETA, *f. nekakva mjera za težine. Tamna postaňa; vaļada iz kojega tal. narječja. Samo u primjeru:* Pop .... obučen u jednom plovialu od olova težemu, nego li je jedna minčeta. M. Orbin 121.

MINČETIĆ, *m. tako je jednoć zapisato dubrovačko prezime, koje se inače piše* Menčetić *(vidi tamo). U rječniku Daničićevu s potvrdom iz* XIV *vijeka.*

MINČICA, *f. dem. od* minca. *Samo u jednoga pisca.* Ni jednu minčicu priko pravde ne uzmite. B. Zuzeri 64. Od svijeh mjedi, koje si iz mnozijeh trgovina prikupio .... što češ iznać u tvojijeh rukah za odnijet s tobom? Ni minčicu ogorjelu. 388. Vladalac od Indija ... do minčice ogulio ga. 408.

MINČIĆ, *m. prezime izvedeno od imena* Minac, *kojemu nema potvrde, a ime je od mila prema* Mina. Rat 135. Drž. kalend. (1905) 296.

MINČUNICA, *f. ime ovci.* Ima med ovčjimi imeni na Krku i m i n č u n i c a, uu ne znam čto pomislit o ńoj. Vlasi zovu něku ribicu m i n c h i o n e, koja ote je slave, da su joj balordo, sciocco i babbaccio synonima. Treba da i naša potuděla ovčica u tu vrstu spada? Ako ne bude m i n ć u n i c a = mićuhna, t. j. mala? F. Kurelac dom. živ. 33.

MINĆIĆEVIĆ, *m. prezime u Staroj Srbiji.* Minćićevići iz Ninkovca današńeg arnautskog sela. Etnogr. zborn. 6, 451. — *Da nije krivo zabiļeženo mjesto* Minčićević *(vidi* Minčić)?

MINĆUN, *m. riba* Engraulis encrasicholus. D. Lambl (1854) 186. B. Kosić rad jug ak. 155, 18. *Jamačno je tuđa riječ, i to iz kojega tal. narječja.* — *Vidi* inćun, menćun, minćunica.

MINDEL, *m. isto što* mijendeo *(vidi tamo).* Da se može jesti kruha .... suhijeh smokava, mindela, oraha. B. Kašić zrc. 122. *Govori se i danas u Lumbardi (na ostrvu Korćuli) s akc.* mîndêl. M. Kušar nast. vjesn. 3, 337.

MÌNDER, *m. blazina, perina, slamńača. Iz tur.* mindér *(blazina, jastuk). U rječniku Vukovu* (die Matratze, stragulum *s primjerom iz* nar. pjes. vuk 4, 211: na minderu i svilnom dušeku). *Na minderu se ne leži samo (i ne spava), nego se (po turskom običaju) i sjedi.* Što gospodski u harem sjeđahu na dušeku i svilenminderu. Pjev. crn. 103a. A kad dođe u šikli-odaju, tu Hajkuna sjedi na minderu. 286b. Tek što snila, na noge dipila iz mindera i meka dušeka. Ogled. sr. 448. Sto putah sam u mojoj mladosti iz mindera u zoru hitao. P. Petrović gor. vijen. 35. A kad d'jete sjedne na minderu. Nar. pjes. hörm. 1, 539. Protresite svilene jastuke, a sterite mekane mindere. 2, 354. Ali sjedi lijepa đevojka, ona sjedi na minder od svile. Nar. pjes. vuk 7, 199.

MINDERLUK, *m.* meko mesto, gde se sedi i leži; turska reč. Đ. Popović tur. reči 147. U takoj kavani obično je svud uza zidove nameštен daščani krevetac (minderluk), na kom gosti sede, puše, piju kavu i slušaju onoga, koji što govori. M. Đ. Milićević jurm. 37. Duž duvara je nizak minderluk zastrt ćilimom ili čohom. međudn. 47. U kameriji *(t. j. u hodniku)* uz duvar nema minderluka, a u odajama ima *(u Visokom u Bosni).* Zborn. za nar. živ. 8, 90. Minderluk *se zove klupica za sjeđeńe u seļačkoj sobi u Staroj Srbiji.* Etnogr. zborn. 6, 441. — *Ispor. još:* Minderluk, dušek za minder. J. Belović-Bern 190.

MINDEROVIĆ, *m. prezime.* Drž. kalend. (1905) 296.

MINDICA, *f. malo pseto, psetašce. Neznana postańa. Samo u primjeru:* Dosad si bio velik pās, a odsad bit ćeš mala mindica .... Hodala je mindica od nemila do nedraga tražeći sebi gdjegod košticu ili koricu kruha, da se najede, i tako je mnogo vremena patila, dok se ne pridruži k jednomu lovcu. Nar. prip. bos. 106.

MÌNDROS, *m. Samo u Vukovu rječn., gdje se kaže, da* uzeti koga na mindros *znači ńem.* durchbeuteln, *lat.* excutio *(dakle protresti ga), još se kaže, da se govori u vojvodstvu. Ne zna se, što je pravo značeńe toj riječi i otkle je (a jamačno je tuđa).*

MINDULA, *f. isto što* mijendeo *(vidi tamo). Samo u primjeru:* Ako mladu kad zahiti od mindule vojku plodne. J. Kavańin 172a.

MINDULAŠAC *(ili* mindulašak?*), m. kao da je nekakva jestrina od* mindula. *Samo u primjeru.* S medenimi jajnicima, suhoparci i prisnaci, mindulašci, rusatima. J. Kavańin 20a.

MINDUR, *m.* Pančić mi piše, da se tako zove brdo u Srbiji između Pirota i Čiprovca (na karti Medža). Đ. Daničić. *Vidi* Bondur, Migur.

MINDURE, *f. pl. zaselak u Bosni u okružju sarajevskom.* Popis žit. bos. i herc. 12.

MÌNĐUŠA, *f. isto što* menđuša *i istoga postańa (vidi tamo). U rječniku Vukovu* (mìnđuše, f. pl. die Ohrgehänge, inauris). Podaj .... svetloj kraļici od zlata mińđuše. Nar. pjes. vuk 1, 102. Jedne uši, a dvoje mińđuše. 3, 103. Jedne uši, a troje mińđuše. 6, 276. Nije nikad udenula u uši mińđuša. M. Đ. Milićević pom. 71.

MÌNĐUŠICA, *f. a) dem. od* mińđuša. *U rječniku Vukovu* (mińđušice, f. pl.). — *b) neki cvijet, koji se tako zove, jer je nalik na mińđušice.* Fuchsia coccinea. K. Crnogorac bot. 75. V. Arsenijević *(koji ima upravo pl.* mińđušice *i kaže, da se govori u Bačkoj).*

MÌNEJ, *m. crkvena knìga, u kojoj su za svaki dan u mjesecu životi i službe svetačke. Iz grč.* μηναῖον *(a ova je riječ izvedena od* μήν, *mjesec). U rječniku Vukovu* (das Menaeon, μηναῖον, ein Kirchenbuch, menaeum). Minej mjeseca oktomvrija. Vuk dan. 1, 20.

MÌNEJSKÎ, *adj. što pripada minejima; upotrebļava se o pismu i o slovima, kakova su u rukopisnijem minejima, t. j. slova krupna i lijepo izrađena (uncijalna). U rječniku Vukovu* (minejski, n. p. slova, cyrillische Drucklettern, zum Unterschied von der Handschrift, — *tu je grìješkom rečeno, da su to štampana slova; trebalo je reći, da su nalik na štampana slova, jer su i minejska slova rukopisna).* U ovom je namastiru najznamenitija knìga jedno jevanđelije .... pisato *(dakle ne štampato!)* je vrlo lijepo minejskim slovima. Vuk dan. 1, 4. Čestiti duhovnik Velimirović napisao je lepim minejskim slovima. M. Đ. Milićević pom. 51.

MINÈRÂL, minerála *(biće takav akc.), m. metal, ruda i što je tome srodno. Iz sredov. lat.* minerale.

MINÈRÂLAN, *adj. što pripada mineralima.* Mloga imena pokazuju izvore mineralni voda. Vuk dan. 2, 29.

1. MÎNICA, *f. dem. od* 2 mina *(vidi tamo).* U ovaj kamen ednu malu minicu zavrti. *U Lici.* J. Bogdanović.

2. MINICA, *f. dem. od* 3 mina *(vidi tamo), nekakva mjera za žito. U Vrbniku (na otoku Krku).* Zborn. za nar. živ. 4, 243., 5, 238.

MINIĆ, *m. prezime izvedeno od imena* Mina. D. Avramović 218. T. Boca 32. Rat 85. 356. Drž. kalend. (1905) 296. Imenik (1906) 443. — *Ima potvrda i za plur.* Minići, *ali se ne razabira, je li prezime ili je ime selu:* Pogubi ga od Minićah Marko. Pjev. crn. 245a.

MININ, *m. prezime crnogorsko, upravo pridjev od imena* Mina. Pušo Minin su dvanaest drugah. Nar. pjes. vuk 4, 113.

MININA KOSA, *f. dio gore Javorice u Srbiji u okrugu jagodinskom.* Glasnik 61, 130.

MININO VRELO, *n. izvor u Bosni u okružju sarajevskom.* Etnogr. zborn. 5, 629.

MININ POTOK, *m. ime potoku u Srbiji u okrugu jagodinskom.* Glasnik 61, 130.

MINISLAVA, *f. žensko ime zabiļeženo u pomeniku* XVIII *vijeka.* Ļ. Stojanović hris. 180. — *Ispor.* Minoslavić.

MÌNISTAR, ministra *(biće takav akc.), m. Iz lat.* minister. *U rječniku nijednom.*

a) manastirski starješina u nekijem redovima rimske crkve. Ocu ministru fra Bjažu Cinculoviću. N. Naješković 1, 306. Ministri svaki u svojoj provinciji može dopustiti svojijem fratrom, da ispovijedaju. M. Divković nauk 191b.

Posla ga *(t. j. sv. Antuna)* ministar ńegov g biškupu. F. Glavinić cvit 182a Primi iz ruke ministra od provincije ili države. B. Kašić per. 129. Od starišine ministra gvardijana. I. Ančić svitl. 11.

b) služiteļ, činiteļ. Molićeš Boga za potrebe od poglavica svjetovnijeh, za sudce i ministre od pravde. I. Držić 60. Ministar je i sluga od ovoga sakramenta pop. 205. Minister *(s lat. završetkom)* oli podiliteļ ovoga sakramenta jest sami biskup *(iz lat.* solus episcopus est ordinarius minister huius sacramenti). M. Dobretić 54. Vojnici i drugi prilični ministri oliti očiti dilovaoci vladańa svitovńi. 303.

c) najviši državni činovnik, načelnik nekoga dijela vlade. Prema ńem. Minister *ili tal.* ministro *ili franc.* ministre *(u lat. jeziku nema riječ* minister *ovoga značeńa).* Pošļe car k ńemu svoga ministra, da vidi, ko je i što je .... Ministar pođe. Nar. prip. vuk2 249. Gagić napiše ministru Budbergu odgovor. Vuk pravit. sov. 18.

MINISTÁRSTVO *(s takvijem se akc. govori), n. Riječ načińena u novije vrijeme prema drugijem jezicima, na pr. ńem.* Ministerium, *tal.* ministero, *franc.* ministère. *a) skup svijeh ministara, koji sačińavaju koju vladu. — b) ministar zajedno sa svijem činovnicima, koji potpadaju pod ńega. — c) zgrada, u kojoj je ministarstvo (pod* b) *smješteno. — d) služba i dostojanstvo ministarsko.*

MINISTRATI, ministram, *impf. upravļati, rukovati. Iz tal.* amministrare. Kim kumasurom daju vsu moju oblast, da mozite opraviti vsa moja dela kako ja sam i da ministraju vsim mojim blagom *(iz* xv *vijeka).* Mon. croat. 87.

MINISTRE, ministara, *f. pl. isto što* manistre *(vidi* 2 manistra). *U Srbiji.* V. Ilić.

MINIŠOR, *m. mjesto u Srbiji u okrugu knaževačkom.* Vinograd u Minišoru. Sr. nov. 1873, 211. Zabran u Minišoru. 259.

MINITI, minim, *pf. Glagol tamna postańa; ne može biti istovetan s* mijeniti, *jer tome ne odgovara značeńe; k tome se nalazi samo u jednoga pisca, koji kao Dubrovčanin ne bi pisao* miniti, *nego* mijeniti. *Kao da je značeńe: učiniti.* Obećańe, koje ti sam od strane Božje minio, ispunit će se. S. Rosa 6b. Rasuće grada i svetišta mińeno od puka vojvode. 21a. Vidom svojijeh oči uistiniše sebi mińeno navješteńe. 32a. On svojom krepostim minio je, da krv pričiste djevice Marije sađe u ńe utrobu. 33a. Učite, da sinovļe milostińe crkvi mińene davaju pomoć otcima i materam. 96b. Naredivajući *(sic!)* im, da tijem budu trgovati za dobraniti mu glavno s dobitim mińenom, kad se bude vratio. 128b.

MINKLINIĆ, *m. prezime.* Mon. croat. 101 *(iz* xv *vijeka). Prezime je izvedeno od imena* Minklin, *koje je od sredov. lat.* Minclinus, *a to od* Dominicus. K. Jireček rom. 2, 34.

MÌNLE, mînleta, *n. narod, pleme. Samo u Vukovu rječniku* (Volk, gens *s primjerima:* pasje minle! Sedamdeset i sedam mînlêtâ). — *Vidi* 4 mile, milet.

MINO. *Kao da je adv. neznana značeńa i postańa. Samo u primjeru:* Zla mišļenja mino hode, ka do vika na grih vode. P. Hektorović (?) 80. — *Biće kakva griješka: možda mjesto* mimo.

MINOGA, *f. riba.* Petromyzon marinus (fluviatilis). S. Brusina rad jug. ak. 171, 198. — *Iz rus.* миногa.

MINOSLAVIĆ, *m. prezime izvedeno od imena* Minoslav, *kojemu nema potvrde, zabiļeženo u lat. ispravi* xiv *vijeka.* K. Jireček spom. 103. — *Ispor.* Minislava.

MINOŠAST(AN), *adj. isto što* mimošast(an). *Samo u Belinu rječniku, gdje za tal.* passato *pored riječi* prošasti, mimošastni, prošasni, predńi, minuti *stoji još i* minošasti *i* minošastni, *pa se dodaje potvrda iz A. Komulovića:* Ne prudi ispovijes onoga, koji se ne kaje od grijeha minošastnijeh. *Ali u knížici A. Komulovića izdanoj g.* 1606 *stoji na str.* 6 mimošastnijeh, *a tako stoji i u izdańu od g.* 1704 *na str.* 5. *Bela je dakle tu riječ u brzini krivo pročitao te ju je unio u svoj rječnik misleći, da i* minošastan *može dobro biti, kao da ono* mino- *stoji u svezi s glag.* minuti.

MINOVATI, minujem, *impf.* praeterire, transire, superare. *Nalazi se i u staroslov. i u rus. jez.:* minovati, миновать. *Upravo je trajni glag. prema svršenome* minuti. *U rječniku Bjelostjenčevu* (minujem, 1. praetereo, transeo, devio, 2. vpadam, na meńe idem, dokančam se, deficio, decresco, ad finem vergo; meša minuje, missa ad finem vergit, tendit, finit), *u Stulićevu (samo partic.* minujući, *za koji se veli, da je isto što* minući *i da znači lat.* inanis, caducus, *a trebalo je reći* transiens, transitorius) *i u Daničićevu* (transire *s potvrdama iz* xiv *i* xv *vijeka). Najviše je potvrda iz* xvi *vijeka, iz* xvii *su samo dvije, a dalje ih nema (izuzevši Bjelostjenčev i Stulićev rječn.).*

a. *Glagol je neprelazan i znači: prolaziti, mimohoditi.*

a) u pravom smislu. Trьgovci, koji minuju u Srьbļe, da ne plate ništa *(iz* xiv *vijeka).* Mon. serb. 203. Minujući po moru dohodili su na ńihь plavi Splêćane. Spom. sr. 1, 60. Da mogu *(t. j. trgovci)* minovati svojimь blagomь po našemь rusagu slobodno *(iz* xv *vijeka).* Mon. serb. 471. Za vzeti silu onim, ki onud minuju. Starine 23, 138. Kada gredište domom v večer minujući po jednom cimiteru. Korizm. 21b. Abram minujuće mimo ń uzboja se veomi. Zborn. (1520) 38a. Sunce svitla lica na zapad minuje. M. Marulić 9. Ki minuješ ovda, rane moje pozri. 209. Gdi čudno s grlicam sokoli minuju i meu drobnim pticam po dubju stanuju. Ġ. Držić 360. Kroz on sud kameni ka *(t. j. voda)* tekuć minuje. P. Hektorović 35. Prigodi se, da trgovci onude minovahu. Starine 1, 232. Minujući mimo Macedoniju pogosti ńega car Filip. 3, 232. — *U jednom primjeru mjesto* minovati *nalazimo* minovati se: Tko se i mańijeh grijeha ne varuje, ni on se bez ogńa ne minuje. B. Gradić duh. 14.

b) u prenesenom smislu. Prilika od ove stvari minuje i prazna je *(iz lat.* praeterit enim figura huius mundi. 1 cor. 7, 31). N. Rańina 221b. Muka i bolezan sada počińe minovati. Zborn. (1520) 178a. U kratko sva slava ńegova minuje. M. Vetranić 1, 272. Krstjanom se nauk daje, da u tilo hlib minuje, a vino u krv svetu. I. Bandulavić 162a. Sfitlosti, koja minuješ, čekaj mene slipoga. M. Jerković 88.

c) prolaziti, o vremenu. Vrime minuje, vi ostarujete, a blago pomankuje. Korizm. 81a. Ako hvaliti sè potrjebuje, ne minuje brijeme. N. Rańina 35a. Ustav se spravismo, jer vrime minuje. P. Hektorović 16.

b. *Glagol je prelazan.*

a) prolaziti, prelaziti. Glava *(Isusova)* okruńena trnijem, ki trni minovahu možjane.

Korizm. 86b. Minujem tijeskan most, da stupim na on kraj. M. Vetranić 1, 279. Tuj si povikujuć i trisku čineći kraj morski minujuć *(t. j. ribari)*. P. Hektorović 32. Reče ńim *(t. j. vojnicima)* zemļu i grade minujući priimati i od ńih harač i vojsku uzimati. Starine 3, 247.

b) nadvisivati. Ki *(t. j. izvor)* svojom sladosti minuje slatki med i ljetnom hladnosti nadtječe zimńi led. M. Vetranić 1, 182. Pošad mu *(t. j. ribi zubacu)* lustre zbroj, ke srebro minuju. P. Hektorović 7. Hieronim gospodin umom svih minuje. 16. — *Vidi* mimohoditi *pod* b, *d.*

c) boraviti, provoditi (vrijeme, život). A sad se hranim tim pojuć i svireći . . . . vrime tim minuju. M. Marulić 275. Sa zlijem još tugami život svoj minuje, odveće žonami tko vjerno vjeruje. D. Rańina 28b. Jur je muž vrjemenit . . . . koji pedeset lit još davno minuje mladosti zgubiv cvit. P. Hektorović 71. — *Vidi* mimoći *pod* 2, b, *e, ee.*

d) utjecati, uklańati se. Kad se liniš i praznuješ, tašće misli ne minuješ. M. Marulić 265. — *Vidi* mimoći *pod* 2, b, *d.*

MINOV GAJ, *m. mjesto u Srbiji u okrugu smederevskom.* Niva u Minovom Gaju. Sr. nov. 1874, 381.

MINOVIĆ, *m. prezime nejasna postańa u jugozapadnoj Srbiji.* Etnogr. zborn. 6, 632.

MINTAN, *m. gorńa muška i ženska suknena haļina s rukavima u južnoj Srbiji.* Etnogr. zborn. 6, 133. 134. *Ta je haļina od crna sukna u Vrańskoj Pčińi.* Etnogr. zborn. 4, 158. Ugledaše jednoga junaka . . . . naopako mintan zagrnuo. Nar. pjes. hörm. 1, 129. — *Iz tur.* mintan (‚kurze Jacke'. F. Miklošić, denkschr. 37, 85). — *Ispor.* menten.

MINTANČE, mintančeta, *n.* | MINTANČIĆ, *m.* = *košuļica za malu djecu s rukavima u Kosovu Poļu.* Etnogr. zborn. 7, 329.

MINTEG, *m. biće isto što* mintan *ili* menten *(vidi tamo). Samo u primjeru:* Nošaše *(t. j. sv. Klara)* jednu samu sukńu okrļenu s jednijem mintegom malovridnijem od sukna debela. B. Kašić per. 125.

MINÚĆE, *n. nom. verb. od* minuti. I tuj s oči ńihovijeh jak muńa prominuše, a za minutiem ńihovijem udari na korable navala zle godine i žestočina od mora. I. Đordić ben. 173. *Govori se i u naše vrijeme.* Minuće, prestanak povlastice. Jur. pol. terminol. 398.

MÍNUŠA *(tako je zabiļežen akc.), f.* potok u Srbiji u okrugu kragujevačkom. P. P. Đorđević.

MÍNÛT, minúta, *m. čas, šezdeseti dio ure, sahata. Iz tal.* minuto *ili iz ńem.* Minute *(a ovo oboje iz sredov. lat.* minutum). *U rječniku Vukovu* (die Minute, minutum). Svaki minut činio mi se godina. D. Obradović živ. 73. Oni minut da skupi svu vojsku. Djelovod. prot. 134. Za nekoliko minuta ostano šuma crna. Vuk nar. posl. 252. U Ļošnicu šancu dojezdišo jednog sata, a jednog minuta. Nar. pjes. vuk 4, 251. Svake će ti udariti strane jednog dana, a jednog minuta. 5, 202.

1. MINÚTA, *f. isto što* minut. *Govori se i piše i naše vrijeme po Hrv. i Slav. (a možda i drugdje). U Šulekovu ńem.-hrv. rječn. s. v.* Minuta *i u ńegovu* rječn. zn. naz.

2. MINUTA, *m. muško ime nejasna postańa.* Svetostef. hris. 31. — *Ispor.* Minoslav *kod* Minoslavić.

MINUTAK, minutka, *m. Samo u Šulekovu* rječn. zn. naz.: minutak vremena, Verstreichung, il passare, minutak roka, Verlauf, scadenza, — das Erlöschen (z. B. eines Gefühls), spegnimento, — *lat.* praeteritio, *ńem.* Übergehung *(u stilistici).*

MINUTAN, *adj. koji mine, prođe. Samo u primjeru:* Sva minutna, dohodeća biše i bit će ńega cijeća. J. Kavańin 535b.

MÍNUTI, mînêm, *pf.* praeterire, transire, abire . . . . *Glagol se ovaj nalazi u svim slav. jezicima, na pr. staroslov.* minąti, *rus.* минуть, *češ.* minouti, *poļ.* minąć *i t. d. Korijen je* mi, *koji se lijepo razabira i u glagolima češ.* mijeti, *poļ.* mijać *(koje su trajni glagoli prema* minouti, minąć). *Od istoga će kor. biti i prijedlog* mimo *(vidi tamo). U drugim indoevr. jezicima ne nalazi se riječi etimologijom srodnijeh. U rječniku Mikaļinu, Belinu, Voltiģijinu, Stulićevu, Vukovu i u Daničićevu. Potvrda ima od najstarijih vremena. — Što se u Kavańina* 109b *nalazi inf.* minit, *to je poradi sroka; a što J. S. Reļković* 394 *ima u* 3. *l. sing. prez.* mini, *to je također u sroku, ali je i slavonska osobina, po kojoj i drugi glagoli* II *vrste mogu kašto imati prezent po* IV *vrsti (na pr.* poginim, briniš se *i t. d.).*

1. minuti *(neprelazno), proći, otići, poći, umrijeti. U rječniku Mikaļinu* (minuti, priminuti, umrijeti, obeo, morior), *u Belinu* (passare per mancare), *u Voltiģijinu* (trapassare, andare scemando, finire come la vita, vergehen, sterben), *u Stulićevu* (transire, obire, occumbere, mori, cessare), *u Vukovu* (vorbeigehen [an einem Orte], praetereo [locum], cf. proći *s primjerima iz nar. pjesama:* Minuh momi mimo dvor. Ko star mine, neka Boga moli, ko mlad mine, neka ružu bere, — vergehen, vorbeisein, transeo, abeo *s primjerima iz nar. posl.* Ļeto sine pa i mine. Nije zime, dok Božić ne mine, — otići *s primjerom iz nar. pjes.* Otlen Bajo u Zaļuti minu) *i u Daničićevu* (transire *s potvrdama iz* XII *vijeka i dańe).*

a. *proći, poći, otići u pravom smislu.*

a) uopće.

aa) proći. Gьdê si kьto hoće krêvati, godê si kto mine *(iz g.* 1189). Mon. serb. 2. Koja vojska otь tudu mine i pleni zemļu carevu. Zak. duš. 43. Uzlize *(t. j. Zakej)* na stablo od smokve divje, zač onuda minuti jimiše *(t. j. Isus).* Bernardin 176. Onud tada minu jedan ubojica. M. Marulić 185. Odasvud prosineš jak zora s istoka ti, vilo, gdi mineš tanka i visoka. Ġ. Držić 351. Na kraj jednoga potoka najdoh se, prik koga ni mosta ni plavih ne vidih. Tad za naprid minuti sam samacat kud mi se plitko vidi, ugazih. P. Zoranić 84. Majka tuj gledaše jeda jak tko mine . . . da sinka ńoj skino. N. Naļešković 1, 144. Vnogi kloštri radi vojsk, ke minuhu . . . . pusti stahu. F. Glavinić cvit 51b. Čim bojnica tako izbrana veće puta tijekom minu plijeneć, paleć sa svijeh strana svu poļačku kraļevinu. I. Gundulić 396. Na priliku muńe, koja sada sine, sada mine. A. Kanižlić fran. 38. Ali ide tri sta seratlijah, svi minuše, tridost se vrnuše. Nar. pjes. vuk 3, 430. Kogod minu, svak devojku zivnu, a detića niko ne probudi. 5 (1898) 270. Minuše onuda i otidoše. Đ. Daničić sud. 19, 14.

bb) poći, otići. Gdi hoćeš da naša stada sad jur minu videći, da straža verna im poginu? D. Rańina 55a. Pak minuše stojnu Biogradu. Pjev. crn. 26a. Pa minuše malo ponaprijed, tu nađoše jednu nevjesticu *(na idućoj*

strani iste pjesme veli se: i pođoše malo ponaprijed, a nađoše babu ostaralu). Nar. pjes. vuk 2, 12. Minu kńiga od ruka do ruka, kudgođ išla, u Trebińe sišla. 6, 559. — *Ovamo ide i primjer, gdje* minuti *značeći: otići znači ujedno i iščeznuti, nestati:* Za tim govorenjem minu anjel, a oni ostaše. F. Vrančić živ. 19.

b) minuti *s prijedlozima* ispred, k, kroz (skroz), mimo, niz, od, pod, pokraj, preko, u, uz.

aa) u značeńu: proći. Tьdi se prigodiše posli turačьki u našemь gradu, da minu prêko mora *(iz g.* 1400). Spom. sr. 1, 28. Kojim bi se *(t. j. ļudma)* zgodilo prêko našega rusaga minuti *(iz* xv *vijeka).* Mon. serb. 467. Bi joj od potribe minuti skroz crikav. Mirakuli 45. Nigdare ne (h)tiše minuti mimo tu svetu figuru. 86. Oloferne .... prik Eufrata mine. M. Marulić 16. Zato od ńe minut inamo ne htiše. 60. Minut kroz tvoj dvor svak more. Š. Menčetić 188. Toj sama mož vidit, pod prozor tvoj minuv gdi budem problidit. Ǵ. Držić 352. Gdi može sunačce mimo svoj put minut. 371. Umiru, ļuveno mimo me kad mine. 422. Koji ću razgovor od sada imati, kad minu kroz tvoj dvor, tko me će ščekati? N. Naļešković 2, 109. Glavom pokiniše *(t. j. car)* gledeć simo tamo mimo kih miniše. B. Krnarutić 5a. Krv uz dub kud minu voće toj polivši. D. Zlatarić 88a. Minu četa niz poļe ćemovsko. Ogled. sr. 175. Pa pokraj đeteta mine. Nar. prip. vrč. 57.

bb) u značeńu: otići. Sitna kńiga od Cetińa minu, od Cetińa od Petra vladike, a otide preko Gore Crne. Ogled. sr. 230. Jesu pošli od Nikšića Turci .... minuli su Turci u Tasliģu. 439. Minuli su krvavi Spužani ka tvrdome Skadru na Bojanu. 485. Jana minu u poļe Kosovo, Jovan pođe, da traži krvnike. Nar. pjes. vuk 2, 37. — *Ovamo ide i primjer nalik na zadńi pod* a, *a, bb:* To rekši minu isprid očiju ńegovih oni starac. F. Vrančić živ. 18.

b. *proći, otići u prenesenom smislu.*

a) uopće.

aa) proći, prestati. Govoru vam, da ne mine narod ovi, dokle se fsaka ne svrše. Bernardin 1. Minuvši srditost človik tiho i mirno sudi. Korizm. 49b. Kada naše tijelo izgne *(sic!),* tadaj naša slava mine. Zborn. (1520) 28a. Miniše obid i s večerom. M. Marulić 298. Vas mi taj san mine s velikom žalostju. Ǵ. Držić 390. Minu tja ljetńi hlad, a zima zla dođe. D. Rańina 91a. Čim ovi mine daž i sunce nam sine. N. Naļešković 2, 62. Ļubavi .... tva minu svasma vlas. M. Držić 16. Tada će svekoliko minuti i proći kako dim i vjetar i kakono zuk od bubńa. M. Divković bes. 421. Ako ne more čaša ova minuti, nego da ju popijem, budi voļa tvoja. I. Bandulavić 85a. Čim poplaha prva mine, izprid vojske tuj se ukloni. I. Gundulić 520. Vlastelstvo će staro minit, treba je novo opet činit. J. Kavańin 109b. Što od snijega brže mine? I. Đorđić uzd. 37. Svaki jad čemerni čin' da mine. salt. 77. Ako ne more čaša ova minuti, nego da ju popijem, neka bude voļa tvoja. A. Kanižlić utoč. 255. Muka i trpleńe sva hoće minuti. A. Knezović 144. S dobrim posao taj malo kad mini. J. S. Reļković 394. Kada muńa i grmļava mine. Osvetn. 3, 161.

bb) umrijeti (upravo otići na drugi svijet). Bili bi učińeni podobni ńih minuvšim, ki su bili rod mnogo ļut. Transit 23. A bogat .... još dobro mine, a on čas mu na svit saj spomena pogine. D. Rańina 58a. Tripče bi i minu. Ne išti veće nitko Tripčeta. Tripče je priminuo, u porgatoriju je Tripče. M. Držić 163. Što se je učinilo od toliko lijepijeh i glasovitijeh žena, koje su minule. I. Držić 291. Neka u ńegovu naručju i rekbi na ńegovu srcu minemo duh naš pridajući. I. M. Mattei 180.

b) minuti *s prijedlozima* (iz, od, s, u) *u pravom i u prenesenom smislu.* Ako ne more minuti čaša ova od mene. Bernardin 71. Ov slavni človik minu od sega života. Transit 136 Minuvšu *(štamp.* minuvši) duhu od têla .... ishojaše iz tela neprocinitelna vońa. 140. *(Taletc)* čini kugu minut iz mjesta, gdje bješe. D. Rańina vib. Tim s mene čin' tuga ļuvena da mine. 70a. Pak vas dan ne more da mine s očiju mojijeh san. N. Naļešković 1, 202. Ne bi imao nijedan minuti s ovoga svijeta, da sam ne naredi, da mu se reče za dušu misa. A. Komulović 59. Svaki jad čemerni čin' da mine s mene i s tvoga segaj puka. I. Đorđić salt. 77. Naravno veličanstvo ńihovo učini se uzoholeńe i uzgrđeńe, čestitost minu u slastovańe, ńihove zabave blažene priobrazište se u nastojańe za čeļad uvodit u napas. S. Rosa 2b. Neka mine od mene čaša ova. A. Kanižlić bogoļubnost 93. A sreća je minula svakako od imańa i od prometańa. Osvetn. 3, 74.

c) partic. minući.

aa) onaj, koji prolazi, prolazan. U rječniku Belinu (minući, temporale cioè caduco e transitorio che passa), *u Voltigijinu* (minući, transitorio, caduco, temporale, vergänglich) *i u Stulićevu* (minuć, inanis, caducus *s naznakom, da je iz Gradića*). Dobra telesna jesu minuća. Naručn. 24a. Ne telesno blago ili svitovno i minuće, nego nebesko i večno. Postila (1562) 202. Oni .... da minuću krunu primu, a mi večnu. A. Dalmatin ap. 37. Umjesto minuće lasti i vremenitoga dobra. B. Gradić djev. 27. Po iskorjepļenju zlobna prignutja i požeļenja stvari minućijeh i vremenitijeh. 113. Ino je minuće na zemļi na ovoj. N. Naļešković 1, 328. Da se ona za ove minuće i zemaļske satvari ne haje. F. Vrančić živ. 113. Bivši ostavio svekolike stvari od ovoga svijeta kako šupļe i minuće. I. Držić 10. Ne promislih . . . da je minuća ljepos svime. I. Gundulić 241. Da ne scini himbu minućih dobar. P. Radovčić nač. 322. Ti minuće ńih živote satariši s tvojom vlasti. Ǵ. Palmotić 3, 32. Prinašamo se od stvarih minućih na vičńe. I. T. Mrnavić istum. 6. Služeńe Martino minuće je i bit će oteto, a služeńe, koje bješe obrala Marija, niti je minuto niti bude oteto. S. Rosa 107a. Sva ina budu me ostaviti, ka nestavna i minuća na sem svijetu imaju se. I. M. Mattei 295.

bb) onaj, koji je minuo, prošao. Kada se ki ispovi, a ne boli se ni se kaje .... od griha minućega. Naručn. 83b. Poznati stvari minuće, sadańe i buduće. Korizm. 69b. Tvoji grisi minući i sadańi. 80a.

cc) lak; jamačno prema tal. partic. passante, *koji može i to značeńe imati; samo u primjeru:* Naturalim zakonom ne imiti pameti i razuma rič je minuća; da imiti pamet i razum, a pripodobļenu biti k živini rič je vele pogrjena. Korizm. 58a.

c. *proći, o vremenu.*

a) uopće. Minuvьšu že vrêmeni mnogu vladika moj ne prêzьrê moļenija *(iz svršetka* xii *vijeka).* Mon. serb. 5. I tomuzi je minulь godište na 8. marča mêseca, koji je minulь, kako su se prêli .... na našemь sudu *(iz početka* xv

vijeka). Spom. sr. 1, 89. Noć minula jest, a dan se je približal. Bernardin 1. Osam dan miniše ništar ne okusivši. Transit 282. Jur je minulo toliko lêt. Korizm. 29b. Ne minuvšu potom dlgu vrimenu. Mirakuli 143. Jer je minula zima. N. Rañina 186a. Andrijaš djak, malo vrimena minuvši, pride v Seń *(iz* xvi *vijeka).* Mon. croat. 207. Čas, koji mine tja, zaman je tjerati. M. Vetranić 1, 429. Kada mine dan svetoga Jakova. Statut poļ. 285. Kada minuše četrdeset dana. I. Bandulavić 116b. Minuvši pet let vrati se u Frigiju. F. Glavinić cvit 370b. Zima minu, a proliće pride. J. Kavańin 511b. Čijem dni minu svijeh najgori. I. Đorđić salt 323. Dok ne mine treća ura po podne. A. Kanižlić kam. 244. Ļeto sine pa i mine. Nar. posl. vuk 172. Malo vrijeme minulo za tijem. Osvetn. 2, 186. Jer je tisuća godina pred očima tvojima kao dan jučerašńi kad mine. Đ. Daničić psal. 90, 4. Eto ga na ročište, kad je već rok minuo. M Pavlinović rad. 110. Minulo o Petrovu dne šest ļeta, od kad me izabraste. S. Ļubiša prip. 69.

b) partic. minući *u značeńu: onaj, koji je minuo, prošao* Jesamь plaćenь za sva vrêmena minuća i za ovo godište *(iz* xv *vijeka).* Mon. serb. 441. Od zla, ko je učinil va vrime minuće. Starine 23, 140. Budući leta minućega *(iz* xv *vijeka).* Mon. croat. 135. Ove dni minuće jest prodal *(iz* xvi *v.).* 289. Budući v minući dan *(t. j. jučer)* stlmačili. Korizm. 47b.

2. minuti *(prelazno).*

a. *proći, mimoći.*

a) u pravom smislu. Minuvši prvu i drugu stražu dođoše na vrata gvozdena. N. Rañina 184b I minu *(t. j. car s vojskom)* Sofiju i dojde k Nišu *(iz* xvi *vijeka).* Mon. croat. 234. Pođoše put gore, jur minuše selo. M. Vetranić 2, 257. Sfe sedmere slapske skoke proskočif i minuf na desnu .... Skradin ukaza mi. P. Zoranić 88. Tudje pridoše na vrata onoga mira, i kada minuše vrata, vidiše veliko poļe. Starine 4, 115. Zašto Bog ne će minut nikoga *(t. j. na svojem sudu).* I. Držić 270. Ide oblak preko Malesije i Zete se zemļe dohvatio, Zetu minu i ńe Podgoricu. Ogled. sr. 433. Ńih minuše, naprijed prođoše. Nar. pjes. vuk 2, 12. Gospod ga minuo, a anđeli ga ne susreli. Nar. posl. vuk 44. Putem nevaļalijeh ļudi ne stupaj, ostavi ga, ne hodi po ńemu, ukloni se od ńega i mini ga. Đ. Daničić priče sol. 4, 15. Svu noć plovismo i sutradan tiho minusmo tankovitu Ištriju. M. Pavlinović razl. sp. 406. Ako dušman Sarajevo mine. Osvetn. 7, 22.

b) u prenesenom smislu. Ako more biti, da mine ova čaša mene. Transit 210. Ako me može ovi kalež minuti. N. Rañina 91a. Prije nego li minu me oni strah. N. Naļeškovič 1, 319. Čin'te, da me tuga mine M. Držić 123. Mini te misal taj. I. Ivanišević 316. Tko se sam svjetuje, često sam pogine; a svjete tko čuje, mnokrat ga zlo mine. Ġ. Palmotić 1, 337. Od ńega to mini žeļa. 2, 115. Moja Mandalijena malone svo mudro mnđe za proslavnike, ali za sve to ne minu je tko reče, da uzdisańe Mandalijenino nije naravno. I. Đorđić uzd. vi. Još da ga u ničemu ne mine jad hudi. salt. 380. Hudoga Florencija ne minu pedepsa. ben. 39. Ne bižim smrt moju, koja me ne će minut. A. Kuzmović 190. Dok ļutina priju mine V. Došen 168a. Oče naš, minula nas ta čaša na daleko. I. M. Mattei 75. Ali se uzdaš, da će tebe minut Božji sud? A. Kalić prop 142 Tako bi se izbavila od smrti, koja je inače ne može minuti. Vuk dan. 2, 140. Kad ga zovnem, da me žeļa mine. Nar. pjes. 1, 408. Vala Bogu, kad sam te video, te me živa moja žeļa minu. 2, 81. Nikakav obćenitiji preokret nije nas minuo. M. Pavlinović razl. sp. 298.

b. *ncka osobita rijetka značeńa.* — *a) proći (kroza što).* Ove reči, slatke strele, minuše mi grudi bele. B. Radičević (1880) 5. — *b) prestupiti, prekoračiti.* Kada ti mineš red ot pravde. Kolunić zborn. 13. Tko ukrede ča bi minulo vridnosti libar 100, ima se obisiti. Statut poļ. 282. Ļubav, s kojom ļubimo iskrńega, ima svoje svrhe .... ako bi koji minuo one svrhe na ta način, kako da bi podao jednaku ļubav Bogu i iskrńemu, ovi bi učinio priveliki grijeh. J. Matović 367. — *c) ukloniti se, uteći, umaći čemu. U rječniku Vukovu* (entgehen, evado *s primjerom, koji se ovdje na trećem mjestu navodi).* Običaj biše moj izhodit u šetńu, za neka minu znoj i vrućinu ljetńu. H. Lucić 238. Virueš, da ćeš ti tomu ubignuti, što nijedan človik ni moga minuti. A. Georgiceo nasl. 109. Dobro moje, tanani žerave! i ti turske ne minuo ruke! Nar. pjes. vuk 2, 570. *Ovamo se može metnuti i primjer:* O udesni pozriteļu, ko je otajno minulo te *(t. j. što ti je umaklo, da nijesi opazio)!* I. Đorđić uzd. 200. — *d) ostaviti.* Tri riči *(t. j. stvari),* kih nimamo tamo minuti, ko pače vspominati .... i držati Starine 23, 74. Nije ono minuo i ostavio *(t. j. sabor tridentski),* da nije pomńivo istomačio. J. Matović 228. Gdje kog šine, tu ga život mine. Osvetn. 3, 104. — *e) premučati, prećutjeti.* Drugi je grijeh veći protivan razlogu, koji ja izreći od stida ne mogu . . . tijem ga ću muče sad od stida minuti. M. Vetranić 1, 296. Minuću *(t. j. minut ću)* i onu basnu. M. Đ Miličević zlosel. 295 — *f) promašiti, ne pogoditi. U rječniku Vukovu:* minuti, nicht treffen, praetervolo Opremao se čovjek (koji se bio skoro oženio) na vojsku, a žena uvrazila konac u iglu, da nešto zašije; ali budući da nije dobro vidjela, zato nije mogla odmah da uvrze, nego promašala mimo ušice iglene govoreći: „mini ga sabļa, mini ga puška!“ kao da muž reče, da ona ńemu vraća; ali on opazi, šta je, pa reče: „minulo je mene svako dobro, kad sam ja tebe uzeo.“ — *g) probaviti, proboraviti.* Vrime s' ono gubi, ko praznujuć mineš. M. Marulić 137. S kom dobro čes tvoja ćuh vrime da minu. D. Rañina 67a. Što mogu ino ja u tugah živeći, ner minut sva moja godišta mučeći? 76b. Recimo po jednu, za vrime minuti, bugaršćinu srednu i za trud ne čuti. P. Hektorović 17.

3. *partic. pas.* minut.

a. *onaj, koji je prošao, minuo, mimošast(an). U rječniku Mikaļinu* (minutijeh dana, superioribus diebus, diebus proxime elapsis, — minuto vrijeme, praeteritum tempus), *u Belinu* (passato, preterito), *u Voltigijinu* (trapassato, scorso, scemato, vergangen, gestorben; *za značeńe* gestorben *nema ni otkle potvrde) i u Stulićevu* (minut, mimošast *s naznakom, da se nalazi u Đorđića).*

a) o vremenu. Dvijo kupe zlate .... koje su skovane od dukatь prineseniь minutoga godišta *(iz* xv *vijeka).* Mon. serb. 380. Da ga je učinil v vrime minuto. Naručn. 18a. Vrijeme minuto nigdar se ne vrati. Š. Menčetić — Ġ. Držić 500. Robińu ovuj moju pokazavši ja tobi ovih pokladnih minutih dan. H. Lucić 225. Čim budu *(t. j. ja)* me brijeme minuto smišļati. D. Rañina 81b. Odlučih toga rad minutih ovih dan

kudgodi pojti van. P. Hektorović 3. Ako sam jadovan minuto vrijeme toj od tebe stojal van. N. Dimitrović 41. Jer muke ļuvene me srce očuti, kadgodi spomene život naš minuti. N. Naļešković 2, 49. Ovo su minuto godište velike nemoći bile. M. Držić 332. Kako sam ove minute dni razumio. D. Zlatarić 36ᵛ. Da ne bi prošli . . . . kako i minute dni *(iz početka* xvii *vijeka)*. Starine 11, 79. Minute dni upita me ti sfrhu njekoliko stvari. M. Orbini 1. Radi griha od minutoga života. B. Kašić iń. 15. Što se dogodi minutu noć. fran. 140. Prorok . . . . stavi oči od duše u ńegov minuti život. I. Držić 10. Pjesni pokorne Davida kraļa minutijeh ljeta od mene u jezik naški prinesene. I. Gundulić 192. Ova su u istumačeńu latinskomu u minuto, a ne u sadańe doba postavļena. I. Đorđić salt. 2. Za pokazat minuto vrijeme *(t. j. aorist)*. S. Rosa živ. vii. Prigledaj minutoga dana djela. I. M. Mattei 296. Sveđ je toči uspomena minutoga od vremena. N. Marči 69.

b) o drugome čemu. Ove dni smo vidêli od ispovidi v trih minutih pripovidańi*(h)*. Korizm. 63ᵇ. Bolezan od griha minutoga. 76ᵇ. Ar budem spomenut minuto radosti. Š. Menčetić 309. Tužbe minute povrijedi grozni plač. M. Vetranić 1, 53. Da vam se minuta sva tuga osladi. H. Lucić 258. Opet mi zdravje se minuto povrati. D. Rańina 96ᵃ. Da bi se sama od sebe i tvoje minute ludosti čudila. B. Gradić djev. 103. Ter za čas ostavih minute žalosti. P. Hektorović 73. Tako sam naučan ja trpjeti minuta zla moja. F. Lukarević 209 Da pamet ne smute prislavna godišta i stvari minute. N. Naļešković 1, 342. Na predńe i na minuto tvoje upitovanje hotivši ti ja dati odgovor. M. Orbini 14. Koje ńim sve grijehe minuto na pamet donose. B. Kašić zrc. 32. Sasma oslobođen minutih sagrišenja. rit. 34. (*David*) pita prošteńe vrh minutoga ubojstva od Urije. I. Đordić salt. 165. Vaše minute krivine višńemu ispovijedajte. ben. 93. Sve minuto, sve sadańe, sve dohodno. 115. — *Ovamo ide i (jedini) primjer, gdje je* minut *združeno s imenicom, koja znači čeļade:* Minuti pisaoci i još mnozi sadańi . . . stavļali su i stavļaju x. R. Gamanić 20

b. *onaj, koji prolazi, prolazan.* Odkinimo se . . . od minutijeh stvari i nestanovitijeh. A. Gučetić roz. mar. 148. Služeńe Martino minuće je i bit će oteto, a služeńe, koje bješe obrala Marija, niti je minuto niti bude oteto. S. Rosa 107ᵃ.

4. minuti se.

a. *pasiv u značeńu* proći, ostaviti *(ovo drugo vidi pod* 2, b, *d)*. Danas je veliki sajam, ne more se minuti kroz narod. *U Lici.* J. Bogdanović. Ne ima se minuti i proći od pastirah istomačeńe forme. J. Matović 238. Ne ima se ovo minuti s mučańem. 324.

b. *u smislu recipročnom, kad se misli reći, da jedno čeļade prolazi pokraj drugoga.* Puti nijesu iste širine, đegoj *(t. j. gdjegod)* 2, 4 lakta i više. a đegoj, da se dvoje čeļadi mučno može minuti. *U Konavlima.* Zborn. za nar. živ. 8, 104.

c. *u aktivnom smislu, isto što* minuti, *t. j. proći.* Odvedoše lepotu devojku, minuše se preko poļa ravna kano zvezda preko vedra neba. Nar. pjes. vuk 3, 503.

d. *biti bez čega, prema tal.* passarsi. I pres toga bi se moglo minuti. Naručn. 7ᵃ. Ti me stvori, jere se i dobro mogaše minut bez mene. B. Gradić duh. 21.

e. *U nekijem se primjerima ne može razabrati pravo značeńe.* O tome dobitju ja ću se minuti i o tome pitju. P. Hektorović 7. I kad zimom u zemļu se mine *(t. j. đubre)*, oko poklad' il' svetog Matije u ńeg vaļa da se sime dije. J. S. Reļković 77. Vrime, koje s Bartolom se mine, š ńim i treće dojivo pogine. 337. Dočekaćeš do dvi tri godine, sva livada da se na rod mine. 350. Na tebi se svaka nemoć mine, da nitko te izličiti ne će. 371. A pak ne sme nikoj' da uštine, ter im bijes na prazno se mine. Osvetn. 4, 54.

MINUTĻIV, *adj. onaj, koji mine, prođe, prolazan.* Na ovom minutļivom svitu *(iz* xv *vijeka)*. Mon. croat. 64. *Nalazi se i u Jambrešićevu rječniku (u lat. dijelu s. v.* vanus).

MINUV, *m. nekakav izvorčić u Poļicima.* Zborn. za nar. živ. 8, 197.

1. MIŃA, *m. muško ime isto, koje i* Mina *(vidi* 1 Mina). No Mileta Mińi govorio. Ogled. sr. 157. Pred četvrtom *(t. j. vojskom)* Miña vojevoda. 443. Jedno bješe Miña Radoviću. Nar. pjes. vuk 4, 321. Miña vojvoda moračk. 5 (1865) 541. — *I mjesto* Mina, *t. j.* Mihna *nalazi se* Miña. Ere mu je Miña Kosturanin bijele dvore porobio. Nar. pjes. bog. 22. Porobi me Košturanin Miña. 239.

2. MIŃA, *f. red. Samo u primjeru:* Pa zavika Arnaut Osmane: „Braćo moja, mladi Udbińani, čija j' reda prva udarati?“ Ja ga vičem iz grla junačkog: „Kono ļubi Maģarice mlade, onoga je miña udarati“ . . . . Opet više Arnaut Osmane: „Braćo moja mladi Udbińani, čija j' miña sada udarati?“ Nar. pjes. hörm. 2, 103. — *Postaje tamno.*

3. MIŃA, *f. Samo u Stulićevu rječniku, gdje se kaže, da je isto što* miňal *i da znači lat.* tabulatum, contabulatio, podium, porticula *i tal.* solaro, poggiuolo, loggetta. — *Postaje tamno; da nije kakva pogrješka?*

MIŃAK, *m. mjesto u Srbiji u okrugu požarevačkom.* Ńiva nad Miňakom. Sr. nov. 1873, 851.

MIŃAKOVINA, *f. zaselak u Srbiji u okrugu užičkom.* K. Jovanović rečn. 157.

MIŃAL, *m. isto što* 3 miña *(vidi tamo).*

MIŃÂŽA, *f.* Kad se sastanu 3—4 ili više odraslijeh đaka pa se zajednički hrane i zajednički smeću novac za hranu, i jedan od ńih vodi gospodarstvo, to se zove miňâža, u miňaži živiti. *U Lici.* J. Bogdanović. — *Iz franc.* ménage *(preko austrijske vojske).*

MIŃAŽÍRATI, miňâžîrâm, *impf. živjeti u miňaži. U Lici.* J. Bogdanović. — *Iz ńem.* menagiren, *a ovo iz franc.* ménager.

MIŃEVO BRDO, *n. mjesto u Srbiji u okrugu biogradskom.* Oraća zemļa u Miňevom brdu. Sr. nov. 1869, 490.

MIŃI, *adj. a) mali. Govori se u Istri, gdje je akc.* mìńi *ili* míńi; *tako i* miña, mìńe *ili* míña, míńe. D. Nemanić (1885) 12. 15. — *b) komp. mańi. U rječniku Stulićevu* (miňi, mańi *s naznakom, da se nalazi u Garańina, ali u Garańinovoj knjizi nema te riječi, nego* mańi). Ja tebe . . . odrešujem od svakoga prokletstva miňega, ako si kojijem svezan i proklet. M. Divković nauk 207ᵇ. Najmiňa od onih zvizdah jest 60 putah veća od sve zemļe. I. Grličić 9. Blažena D. Marija nije bila nigda u najmiňemu grihu. 27. Dužni smo . . . voļet svako zlo podnijet nego najmiňim grihom Boga uvridit. 36 Vojvodi svom . . . miňe su učinili. F. Lastrić

test. 223b. — *Nije jasno* -i-, *niti je jasna razlika u značeńu pod a i pod b.*

MIŃIVATI, mińujem, *impf.* proljaziti. *Trajan glag. prema svršenom* minuti *(proći).* Nije tuda nasip! s kolima se ne mińuje tuda! — rekli bi ti Svrljižani. M. Đ. Milićević međudn. 255. — *Vidi* minovati.

MÎO, mîla, *adj.* carus, amabilis, clemens, amoenus .... *Nom. sing. masc. glasi u štokavaca* mio *već odavno; što se u jednoj pjesmi* (nar. pjes. vuk 1, 340) *nalazi* mil, *to je od pjevača, koji je zanosio malo na bugarski. Čakavci i kajkavci imaju u tom obliku svagda* mil. *Nalazi se u svim slav. jezicima sa značeńima kao i u našemu. Između drugih indoevropskih jezika nalaze se srodne riječi u grčkom: μείλιχος ili μειλίχιος (drag, blag), μειλίσσω (ublažujem) i u litavskom:* mẽlas *(drag),* milėti *(milovati). Riječ je u svijem rječnicima (vidi dalje), a u spomenicima je od najstarijih vremena. Komp. je* milîjî *(što u* nar. pjes. juk. 80 *ima* ‚milja', *to je jamačno poradi stiha, a možda se i nemu čitati* miļa, *nego* mil'ja), *a adv.* mîlo.

1. *Adj.*

a. *drag, ljubļen. U rječniku Vrančićevu* (mil, carus), *u Mikaļinu* (mio, drag, ļubežļiv, gratus, carus, — mili, dragi, carus. dilectus, — mili Bože, dobri Bože, bone Deus, Dous dilecte), *u Belinu* (mio, caro), *u Bjelostjenčevu* (mil, mili, mio, ļubļen, — mili Bože, dobri Bože, Deus bone, dilectissime Deus, — mili moj, dragi moj, dilecte mi, care mi), *u Jambrešićevu* (mili, dragi, dilectus), *u Voltigijinu* (mil, caro, — mili Bože, buon Dio, bester Gott), *u Stulićevu* (mili, carus, gratus, amatus, dilectus, — mili Bože, Deus bone, — mili moj, amabo, quaeso *s naznakom, da je ovo iz ruskoga jezika!), u Vukovu* (lieb, carus, — on mi je mio, ich habe ihn gern) *i u Daničićevu* (milь, gratus *s potvrdama iz* XIII *i* XIV *vijeka).*

a) o Bogu i (katkad) o Bogorodici. Ah Bože moj mili! M. Držić 96. Spomenu se puk od mile divice Marije. F. Glavinić cvit 141b. Svi četiri plačući milomu zahvalihu Bogu. 315b. Mili gospodine Isukrste, ja grešnik .... bojim se i tresem se .... Dako, o milo božanstvo, o pristrahovito veličanstvo ... k tebi se utječem. B. Kašić zrc. 167. Ne ostavi, Bože mili, slugu tvoga, da pogine. I. Gundulić 199. Mir daruj nam, mili Bože. I. Akvilini 56. Smišļa .... dobrotu u milomu svomu Bogu. Ġ. V. Bunić 16. Dade mili Bog, te dođe brat Zaka. Glasnik II, 3. 106. Radi, da sam gospodari, al' ne kano naš Bog mili. V. Došen 79b. Fala milomu Bogu! A. Kanižlić kum. 307. Već to bila dobra sreća od mila Boga. Nar. pjes. vuk 1, 57. Mili Bože, na svemu ti fala! 1, 138. I teb', brate, mili Bog pomoga. I, 594. Mili Bože, čuda velikoga! 2, 1. Al' se milu Bogu ražalilo. 2, 39. Blago meni do Boga miloga! 2, 194. Sve je sveto i čestito bilo i milome Bogu pristupačno. 2, 298. Avaj meni do Boga miloga! 3, 194. Ja se uzdam u Boga miloga. 6, 7. U razlog se, pašo, za miloga Boga! S. Ļubiša prip 167. – *U južnijem krajevima govori se* od mila Boga *u značeńu: od miline.* Dohvati nekaku sviralu .... i poče u ńu svirjeti, da se od mila Boga ne mogaše slušati, i na ovi glas poče se sve kameńe i drveće šikati. Nar. prip. vuk 192. Kako ga je car po ramenu kumnuo, a za perčin ga od mila Boga dohvatio. S. Ļubiša prip 93. Od mila Boga tri dni bez prekida zvonili. 192.

b) o čeļadma.

aa) rođaci (među koje se može uzimati i muž, žena, kum, kuma, pobratim, posestrima). Pokli im osta ti ne toj sestra listo, da mila još mati na majčino misto. H. Lucić 286. Ak' li te bude mila majka uprašati, viteže Marko, nemoj to joj mili brate, istinu kazovati. Nar. pjes. u P. Hektorovića 18. Ako ravno mili otac plačući to činiše. F. Glavinić cvit 106b. Caricu uzmi .... da od ńe stečoš porod mio. I. Gundulić 307. Ńega hinit maika mila, mila ļubi mene usili. Ġ. Palmotić 1, 221. Mili brate štioče! J. Banovac pripov. IV. Braćo mila i ļubļena! V. Došen 123a. Prosti sinu, oče mili, prosti milom sinu, prosti. 222b. Mio dajo Šušović Paune! Pjev. crn. 29a. Ustan' gore, mila zaovice! Nar. pjes. vuk 1, 11. Tu mi vež'te milom kumu końa. 1, 13. Od sestrica i milih nevjesta 1, 18. Prepašće se mila sestra moja. 1, 538. Ne raduj se, moja mila ļubo. 1, 543. Ona rodi devet mili kćeri. 1, 559. Ti češ, majko, svate dočekati, mili babo vinom napojiti. 2, 22. Rani majka devet mili sina. 2, 38. U Momčila devet mile braće. 2, 106. Veli ńemu ļuba Vidosava: ne boj mi se, mili gospodaru. 2, 110. Pa zamoli *(t. j. Gojkovica)* dva mila devera. 2, 123. S Bogom ostaj, moj mili ujače! .... Ta ti li si, moj mili nećače? 2, 154. Te kazuju svojoj miloj tetki. 2, 176. Pošetala Velimirovica, mila snaha Vuče ġenerala. 2, 249. K milu tastu starcu Jug-Bogdanu. 2, 262. I viđe ga devet mili šura. 2, 263. Mio sestrić Kraļevića Marka. 2, 321. Sjedi doļe, moja mila kumo. 2, 336. Ono j' bio moj mio babajko. 2, 347. Al' eto ti starca Jezdimira, mila brata dužda od Mletaka. 2, 551. O Stojane, moj mio bratiću! 3, 132. Pa doziva mila zeta svoga. 3, 206. Ču li mene, moja mila ujna! 3, 218. Te on krsti ono milo kumče. 3, 327. Opromaj se, mili pobratime. 3, 467. Pak je milu majku dozivala. 3, 555. Ta ne boj se, moj mio babajko! 4, 3. Luda li si, mila posestrimo. 4, 294. Aj đe si mi, Petre mio striče? 4, 363. — *Ovamo pristaju i primjeri:* O ti majko, milo dobro moje! Nar. pjes. vuk 1, 465. Ne smijem se, moja stara majko, ja ubogoj večerici mojoj .... već se smijem, milo dobro moje .... Nar. pjes. vila 1867, 62.

bb) druga čeļad. O mili moj gospodine *(iz svršetka* XIV *vijeka).* Mon. serb. 244. Da ti je u znanje, naju mili gospodine. Nar. pjes. u P. Hektorovića 20. Jesi l', bane, poručio po milijeh prijateļah? Nar. pjes. vuk 1, 90. A za momkom veže devet mili druga *(t. j. drugova).* 1, 171. Sultan care, mili gospodine! 1, 570. No ti s' molim, mili gospodaru *(govori ban caru).* 2, 174. Mile goste na bijelu kulu *(t. j. vodite).* 3, 517. Bog će dati, mio duhovniče. 4, 454. Istina je, mili gospodine. Nar. pjes. juk. 63. Mio druže, nemilijeh gosta! Osvetn. 1, 21. — *Ovamo se može metnuti i primjer:* Što su orlu svoja krila, to je kraļu vojska mila. V. Došen 124b.

c) životiňe. O mili moj końu. Starine 3, 327.

d) stvari. Velьmi mila sutь sela tvoja, gospodi *(iz početka* XIV *vijeka).* Mon. serb. 65. Ako je tebi mila glava, ne stoj veće u ovoj strani. Ġ. Palmotić 1, 57. Dar malahan. ali mio on čas bi ti poklonio. 1, 139. S Bogom, rodna zemļo mila. 1, 279. Gdi ga zani i uvrati ļubav mile otačbine. J. Kavańin 333a. Guslo mila, hodi od mene, ja te ne ću. A. Vitaļić istum. 2b. Što je drugo milo zlato neg' pečeno žuto blato? V. Došen 23b. Vinograde, mili rukosado! Nar. pjes. vuk 3, 523. Od svetoga Ilije sve haļine mi-

lije. Nar. posl. vuk 235. Da bi kupio po koju najmiliju knigu. M. Pavlinović rad. 45.

e) bestjelesni i apstraktni predmeti. A on sam ńe je dobro svako *(t. j. Dilaver Begume)*, slatki pokoj, rados mila. I. Gundulić 541. Naša mila da sloboda sačuva ih. Ġ. Palmotić 1, 88. Lijepa ļubi . . . . s neba pomoć mila čovjeku je određena. 2, 156. Darivam ti život mili i slobodu. 2, 358. Vila, koju ļubko sjediniti bude s tobom ļubav mila. J. Kavańin 106a. Dokli oko tve me ustrili i podaš mi kušac mili. 513b. Na čase se život mili nam za kratko vrime dili. V. Došen 45b. Mili pokoj i mir pravi radi, da svak zadobavi. 52b. Al' drhće joj glas grоca b'jela pa joj napjev vele mio kvari. Osvetn. 1, 53. Na milu uspomenu svoga prvoga zanata. M. Pavlinović rad. 12. I ako sam siromah, mili su mi pošteńe i duša S. Ļubiša prip. 137. — *Ovamo se meću i primjeri, gdje imamo* do mile voļe, *što znači isto, kao da se reče: dokle je voļi milo, dokle se hoće.* Bi pokoļa do mile voļe i do zloga pričańa. Pravdonoša (1851) 21. Napiju se do mile voļe. Nar. prip. vila 1867, 463. Biće ti do mile voļe *(t. j. jela)*, kolikogod hoćeš. Nar. prip. vrč. 97. Učile nas i zabavļale do mile voļe. M. Pavlinović rad. 171. Zatim se pije, jede i veseli do mile voļe. V. Bogišić zborn. 228.

f) sveza pridjeva mio *s pridjevom* drag.

aa) mio i drag. Da vam je mila i draga čistoća. B. Kašić fran. v. Ako ne znam, gdi pribiva ma razbluda mila i draga *(t. j. Proserpina)*. I Gundulić 104. Vjerenika mila i draga da iz teška robstva odkupi. 458. Ašikovańe jest niki mio i drag razgovor naše mladeži. F. Lastrić ned. 306. Sin moj poļubļeni, koji mi je vele mio i drag. M. Zoričić osm. 1v. Ako bi se cijenila mila i draga ljekarija, koja se nami spravļa s hitrinom i s pomńom ljekarah. J. Matović 102. Koliko mi je ovaj ńihov ukor bio mio i drag. Vuk rječn (1818) xv. Ah mili Bože i dragi! Nar. pjes. vuk 1, 196. Oba ste mi mila, oba ste mi draga *(govori djevojka momcima)*. Nar. pjes. istr. 2, 116.

bb) drag i mio. Da bismo ne imali rêči ni stvari ine nijedne dražе ni milije. Š. Budinić suma 36. Pokle oplaka dragu i milu majku. Starine 1, 234. Bez tebe mi, rajska vilo, nije kraļestvo drago i milo. Ġ. Palmotić 1, 32. Kraļ Kazimir slavni, ki je tebi ko brat drag i mio. 2, 220. Tako lijepa, draga i mila nije božica. B. Bettera or. 13. Oda stvari drage i mile uklonit se krjepos je mnoga. J. Kavańin 39a. Gospodine drag i mio, dopusti mi. 555a. Nađe trgovinu, koja mu je draga i mila. F. Lastrić svetń. 3b. Isus dragi i mili spasiteļ. M. A. Reļković sat. 96.

g) mio *nemajući uza se imenice služi kao imenica.*

aa) o čeļadma uopće (rijetko). Ako li dar celov od milih cinit jes, tko ima u darov od mene veću čas? Š. Menčetić 266. Ma si samo sagrešio, što ostavi muku tvoju, sve ostale mile tvoje. Nar. pjes. vuk 1, 91. — *Ovamo bi mogao ići i primjer:* Ne b' mi tugovati ovulika sila nit se ujidati vam rad svoga mila *(radi onoga, koji vam je mio?)*. P. Vitezović odil. 3.

bb) o muškom i ženskom, koji se ļube. — *aaa) samo o muškom.* Najliše ti mila reci mi, grlice, jesi li ćutila ovake tužice, kad te su od tvoga miloga odilil' *(ovdje se životiňa misli kao čeļade)?* N. Naļešković 2, 131. — *bbb) samo o ženskom.* Da se uputi tuj bez mene moja mila. I. Gundulić 344. Nemojte mi probuditi moju milu. A. Tomiković gov. 257. Na polasku prizove svoju milu pa joj reče. Nar. prip. vuk² 260. — *ccc) i muško i žensko.* Čestiti ovi dan, u koji dva mila tač slavno sdružila nebeska slava jes. M. Držić 122. Dva mila ova, o Ļubavi, tva sjedini slatka sila. I. Gundulić 127. Dvoje mili u milosti raslo, Omer momče s Merimom djevojkom. Nar. pjes. vuk 1, 252.

cc) Iz onoga vremena, kad su neodređeni oblici pridjeva imali za vokativ sing. m. oblik, kako ga imaju imenice, potječe oblik mile, *kojemu se pravo značeńe zaboravilo, te se upotrebļava u starijeh pisaca (osobito u Dubrovčana) i za muško i za žensko.*

aaa) uopće. Tijem posle ostavi, sve, mile, povrzi *(govori se ženskome)*. M. Vetranić 2, 322. Zdravo ti smo, mile, vas nam je zdravo stan *(govori se muškome)*. 2, 323. Ovo je, mile, ono, što meni objavi san *(govori se muškome)*. F. Lukarević 188. Majde jes, moj mile *(govori se muškome)*. N. Naļešković 1, 187. Prem svasma, mile moj, ćaću tvoga oštеti (*govori se muškome)*. M. Držić 103. Hodi mi, mile moja, svile, stupi slobodno. 406. Živ, mile Dafni, bio! M. Katančić 44.

bbb) Do naših dana sačuvalo se ovo mile *u pripjevima gdjekojih ženskih narodnih pjesama. Ta je služba zabiļežena u rječniku Vukovu:* mîle! dodaje se gdješto u pjesmama na kraj vrste, n. p. Đurađ kosi po pobrđu, lado le mile! *(ovo je iz* nar. pjes. vuk. 1, 198). Popjevajte mi, tičice, mile moj mile! — *Drugi su ovaki pripjevi:* (Sunce mi se krajem vije) lado le, mile! Nar. pjes. vuk 1, 219. (Ko se ono putem šeće) mile moj, mile! Nar. pjes. herc. vuk 282. Beli Vide, mile moj. Vuk živ. 13.

ccc) mile *u svezi s riječma* lale *i* lile *uzima se kao izraz laskańa i milovańa. Primjerima navedenijem kod* lale *i kod* lile *mogu se dodati još ovi:* Mađar Hrvatsku zove posestrimu zemļu i poručuje joj mile lale, a kad se god ńoj primakne, opucne bičem. M. Pavlinović razl. sp. 318. Što to pomaže, da amo mile lale, šimširove grane, a tamo bi crijeva jedan drugom isukali? razg. 18. Ne ću ja tebi vavije tepati mîle lâle ka maiom djetetu. *U Lici.* J. Bogdanović.

dd) Oblik mila *(gen. sing.) s nekijem prijedlozima služi kao kakva imenica.*

aaa) mila radi *isto što miline radi, od miline.* Načińena riječ mila radi. Đ. Daničić *u ovome rječn. s. v.* 2 ânka.

bbb) bez mila *isto što bez milosti, bez žalosti.* Da ih guli i bez mila smudi. Pjev. crn. 42a.

ccc) od mila. *α) isto što od žalosti.* Suze me poliše, kad reče to vila, da mi još uzdiše srdašce od mila. Đ. Baraković vila 69. Zgrozih se od mila, kad zgledah vridan kip pun smrtna blidila, a prija tako lip. 353. Kad ga ugleda mrtva, gola i izrańena, ne može od mila suze uzdržati, već zaplaka. J. Banovac pripov. 83. Da bi srce od kamena bilo, od mila bi suzami prolilo. F. Radman 34. Ostala ne tičem, ka su se trpila, jer bi, da jih čuješ, proplakal od mila. M. Kuhačević 54. — *U ovome primjeru oblik* mila *ima uza se pridjev:* Svak cvili od velika mila. F. Radman 32. — *β) isto što od miline.* Gizdave mu svate sakupila, sakupila gospodu slovinsku, od mila je suze prolivala, ovako je ńima govorila. A. Kačić razg. 31. Knigu štije,

od mila se smije. 125. Od mila su plakali bivši toga veseļa dočekali. Norini 69. Car od mila proplaka. A. Kanižlić kam. 824. Sudac začuđen poče plakati od mila. M. Zoričić zrc. 222. Kad je Ivan majku razumio, od mila je suze prolivao. Nar. pjes. juk. 162. Ako gudalac zagudne, da ti se duša od mila iz prsiju tisne. M. Pavlinović rad. 155. Od mila im sida na kolina i meće im ruke u nidarja. Nar. pjes. istr. 1, 24. Od mila mu lipo ime dio. Hrv. nar. pjes. 3, 385. — *γ) Ne razabira se razvoj značeńa, kad* od mila *znači:* ni malo. Nema voćke (na drvetu) ni ôd mila, gar nichts, nihil. Vuk rječn. *s. v.* mio.

h) mio *bez imenice, ali u svezi s* drag *(vidi pod f).*

aa) uopće. Ńegovi mili i drazi, s kojijemi provođaše u veselje dni svoje. Zborn. (1520) 174b. Bog poživio sve naše mile i drage! *govori se u nazdravļańu po Hrv. i Slav.*

bb) o muškom i ženskom, koji se ļube.

aaa) mila (i) draga *ili* draga i mila. Probudi se moja mila i draga *(govori momak).* Nar. pjes. vuk 1, 332. I nazvah joj: Božja pomoć, draga i mila *(govori momak)!* 1, 423. Dragi dragoj na vrati stajao: Mila, draga, otvori mi vrata. 1, 463.

bbb) milo (i) drago. *α) samo o muškom.* Da ja vidim moje milo drago, cvati li mu ruža na kormanu *(govori djevojka).* Nar. pjes. vuk 1, 263. Draga dragom tiho odgovara: Ne boj mi se, moje milo drago! 1, 463. — *β) samo o ženskom.* Već pođoh doļe do kola, da vidim milo i drago *(govori momak).* Nar. pjes. vuk 1, 223. Milo moje drago, ni to mane pravo, da san te ja služil *(govori momak).* Nar. pjes. istr. 2, 75. — *γ) i o muškom i o ženskom.* Majka ne da, da se dragi ļube, već rastavi i milo i drago. Nar. pjes. vuk 1, 240. Bog ubio i stara i mlada, ko rastavļa dva mila i draga. 1, 244. Već to bilo dvoje mili i dragi. 1, 402. Pomorila *(t. j. kuga)* i staro i mlado, rastavila i milo i drago. 1, 494. Zavadi se i milo i drago: mlad Omer-beg s Omer-begovicom. 1, 561. Te pomori *(t. j. kuga)* i staro i mlado i rastavi i milo i drago. 2, 3. Prokleta je vsaka taka majka, ka omrazi milo ter i drago. Nar. pjes. istr. 2, 77. — *Ovamo se meće i primjer, u kojem se ne misli i muško i žensko, nego ili muško ili žensko.* Mlogi idu u crkvu, na misu i k sv. otaru za viditi se s rodbinom; ali što velim s rodbinom? s milim i s dragim. F. Lastrić ned. 319.

i) Pridjevi mio i drag *stoje jedan do drugoga, ali drukčije nego li je pod* h.

aa) uopće. Daleč rastavļaju od draga miloga. M. Marulić 244. Još višńi moj Bože, prijazan sastavi od draga do mila. M. Vetranić 1, 11. I krjepos od blaga . . . . od mila do draga prijazan razdijeli. 2, 88.

bb) o muškom i ženskom, koji se ļube. Pak još kćeri za ńega ne dadu, nog' rastave od miloga dragu. M. A. Reļković sat. 81.

j) Pridjev mio *u značeńu drag često ima uza se dopunu u dativu; nekoliko se primjera nalazi pod f, a sada evo i drugijeh.* Komu časti činis, da mu si voćo mil. M. Marulić 118. Tijem ruke uzmakni, ako t' je život mio. M. Vetranić 2, 93. Dušo Bogu milo u dilu svakomu. P. Hektorović 45. Meni već ni mila ni svitlos suncana. M. Držić 11. Bišo bila ova dvorkińa mila kraļici. B. Kašić fran. 4. Da tako je, ludo dijeto, tvoja majka tebi mila? Ġ. Palmotić 2, 113. Postena je ona zaručnica, koja nikomu drugomu ne će da je mila, nego samomu svomu zaručniku. M. Radnić 399a. Ispovid brez prave bolesti nije mila gospodinu Bogu. J. Banovac pred. 76. Sv. Ivan, koji među učenici bi Isusu najmiliji. F. Lastrić svetń. 156a. Da vojnikom ima slava bit milija nego glava. V. Došen 193a. Ostavite vi takova dila, koja Bogu nigda nisu mila. M. A. Reļković sat. 50. Koja *(t. j. voćka)* plodom jest svakomu mila. J. S. Reļković 45. Je li tebi mila moja duša? Nar. pjes. vuk 1, 197. Jer je ńojzi mila ruža od milog brata. 1, 613. Koliko je ńemu mila bila ta robińa ļuba Strahinova. 2, 279. Ja sam mlada, milo mi jo perje. 2, 303. Ta mu sanak mio ne bijaše. 4, 449. Knigu uči, a vrlo se muči, jer mu knjiga nije mila bila. 4, 466. Kaže, da će ńemu biti mila svaka recenzija, bila gruba ili učtiva. Vuk pisma 63. Prosjak nije mio ni onome, koji ga je rodio. Nar. posl. vuk 264. Ko me lani bio, nije mi ove godine mio. Pravdonoša (1852) 10. Jedna baba, kojoj je vrlo mila bila rakija. Nar. prip. vrč. 143. Vidiš, meni je Steva u neku mio, jer on očito kaže. M. Pavlinović razg. 18.

b. *ļubak. U rječniku Mikaļinu* (mio, amabilis, petendus, blandus, comis), *u Belinu* (mio, dilettevole, piacevole, benigno, dolce, — milo krvi, amabile, degno d' esser amato, čovjek mile ćudi, affabile, čovjek mile riječi, affabile), *u Bjelostjenčevu* (mile reči, blandicellae), *u Jambrešićevu* (mili, blandus), *u Voltiģijinu* (mio, amorevole, piacevole, amabile, lieblich) *i u Stulićevu* (mio, amabilis, pius),

a) čeļad. Nut mile čeļadi! M. Držić 23. Vila . . . . draga u viđenju, mila u hodu. 126. Tako trjeska huda vil Alčina onijem, kijem se mila kaže. Ġ. Palmotić 2, 40. Koja je najgńevnija i najvrlije sad pameti, ta će biti najmilija i u ļubavi sva gorjeti. 2, 366. Spijevalac mili Orfeo. 2, 465. Miloj maćehi i pastorci su sinovi. Poslov. danič. On *(t. j. kraļ)* se ukazuje mio i ļubezļiv. A. Knezović 109.

b) životińe. U miru slobodnu mil slavić pripiva. Đ. Baraković vila (1682) 95. Da se i mio kof poraža, kad na bunar pospješiva. J. Kavańin 41a.

c) stvari. Bilo biše šije, a crnih očiju, glavice milije, ner ti reč umiju *(t. j. Susana).* M. Marulić 76. Jur mila ļubica pupi razpirašе. I. T. Mrnavić osm 29. Ali između zlatnijeh žica sjahu im *(t. j. djevojkama)* voćma oči mile. I. Gundulić 385. Bi ovi mladić lica mila i pogleda slatka i draga. 526. O istočno sunce milo, lijepi uresu od nebesi. Ġ. Palmotić 2, 131. Tu dub raste, na kom vole da cti cvijetje toli milo, da svi uresit mladci žele i mladice ńim svoje krilo. 3, 51a. Po komu su navezene čistijem zlatom slike mile. P. Kanavelić 30. Netom vidjeh obraz mili, ćutih ļubav da me ustrili J. Kavańin 252b. Ki učuvaše cvitak mili djevičanstva. 523b. Vidi sunce puno uresa, misec, zvizda kolo milo. A. Vitaļić istum. 3a. Kada uz romon milijeh žica pjevati uzme. I. Dražić 17. Vidih nebo zvijezdam milim jakno cvijetjem nakićeno. I. Đorđić uzd. 100. Marijo, Marijo, ti mila ļubico. A. Kanižlić utoč. 835. Tu milo cvitje leži, tud mila rika teče. M. Katančić 42. Mnozijem *(t. j. vilama)* trator i ružica capti milijem na ustima. P. Sorkočević 575b.

d) bestjelesni i apstraktni predmeti. Opeta smeti broj tih milih celova. D. Ranina 20b. Šišmundo, ki milo tač pjesni ostavi. 62b. Gdi je zdravje milo, život neskončani. P. Hektorović 66. Igra će mila izit. F. Lukarević 34.

Stavi se razgovarat svoje drage učenike s riječima toliko milijema, da .... I. Držić 398. Milijeh pjesni sklad uļudni. I. Gundulić 5. Bješe ... istekla zora mila s vijencem rusa oko čela. 362. Je l' ča draže, je l' ča slaje neg' tva uļudna družba i mila? I. Ivanišević 195. Vrh ravnine sej zelene mili tanac izvedimo. Ġ. Palmotić 1, 129. Hvalim, što si ćudi mile i naravim tiha i blaga. 2, 384. Gdi čińaše mile sjeni gusto dubje putnicima. 3, 4ª. Ki *(t. j. trijes)* obrati u čas jedan u prah crni zelen milu. P. Kanavelić 34. Zna ļubovca, da nije vrijedna skrit plam .... mio pogled. J. Kavańin 253ª. Majka *(t. j. vatra)* daje milu svitlost, a sin *(t. j. dim)* daje mrsku slipost. V. Došen 30ᵇ. Tko pozdravļa iskrńega svoga s onijem milijem pozdravom, koji govori: hvaļen Jezus! L. Radić 70. Od ke sijeva svjetlos mila. N. Marči 13. Kad na travah ukaže se cviće, jer ga milo izmami proliće. J. S. Reļković 163. Tu sam najprije čuo mili zvuk materina jezika. S. Ļubiša prip. 175.

e) drag (i) mio *ili* mio i drag. Cvitak .... svakomu je pogledati drag i mil. Đ. Baraković jar. 4. Rusica jes jedan cvijet mio i drag. I. Držić 92. U pokojih drazih milih trajte čase dni čestitih. I. Gundulić 61. Tanačac se drag i mio na čas vašu pripravio. Ġ. Palmotić 2, 28. Čestitome zboru paštrovskome mili i dragi pozdrav. S. Ļubiša prip. 182.

c. *blag, milostiv. U rječniku Belinu* (mio, longanimo, animo lenis, — mila srca, misericordioso, che hà compassione) *i u Voltiġijinu* (mil, compassionevole, mitleidig).

a) uopće. Ispovidnici s tacimi imaju biti brže ostri i tvrdi nego li mili i pogodni. Š. Budinić ispr. 13. O prislavna, mila i milostiva gospoje. M. Jerković 14. Milostiva blagost na uboge .... milo srce na uboge. B. Kašić per. 29. Primi jih milim srcem. is. vii. Er hoće bog mili *(t. j. Pluton)*, sred svoga veselja da nitko ne cvili. I. Gundulić 102. Eto je čes mila u otok donila od Šira nas veće. Ġ. Palmotić 1, 118. Vjetric mili s mirnijem krili uzme iz tiha pršati. 2, 71. Blagodarno nebo milo za tvoju me odredilo. 2, 178. Sedam sinova mile krvi, blage ćudi. 3, 60ª. Što zemļa plodna leže od pitomijeh milijeh zviri, sve skupilo tu se bješe. J. Palmotić 223. Na visoko da ih uzni srjeća mila. J. Kavańin 280ª. Ko mil ćańko darovava, a ko uvrijeđen sudac sudi. 539ª. Milim okom gleda jedno srce skrušeno *(t. j. Bog)*. A. Vitaļić istum. 347. Ili mila il' nemila zvijer bi svaka proplakala. ost. 296. Sada jest krotak, milosrdan, sladak, mila srdca i meke ćudi *(t. j. Isus)*. A. Kanižlić utoč. 209. Na koje *(t. j. dušice)* Isus milim licem pogledavši. 375. Mila sudca kad ne gubi. V. Došen 70ᵇ. Roditeļu .... budi mio sa mnom. A. Kalić prop. 338. On ko mili otac, ko milostiva majka videći vaše opačine kazo je, ko da ne vidi. 382.

b) blag i mio. Bog dobrostiv, blag i mio mê moļenje uslišo je. I. Gundulić 194. Pogledo je *(t. j. gospodin)* blag i mio na molitvu. 204. Desnica je Božje moći svijem potrebnijem blaga i mila. Ġ. Palmotić 1, 385. Kojijeh nebo blago i milo davno je združit odredilo. 2, 266. Povjetarci blagi i mili tihijem duhom pršahu, na žuđeni put nas zvahu. J. Palmotić 34. Bog toliko blag i mio prema vami. A. Kalić prop. 382.

d. *ugodan, prijatan. U rječniku Mikaļinu* (mio, iucundus), *u Belinu* (mio, gradevole, grato, accetto) *i u Stulićevu* (mili, iucundus).

aa) uopće. Vsluči miluju utêhu hristoļubivomu starcu. Sava pam. šaf. 8 U milo dobra čes kad združi nas dilo, uživat slatko jes *(ovdje je* milo dilo *ono, što Homer u odiseji* 11, 246 *zove φιλοτήσια ἔργα)*. D. Rańina 21ª. U mojoj ložnici uživah mil sanak. I. T. Mrnavić osm. 31. I ja ćutim ńeko u sebi uživańe milo i slavno. Ġ. Palmotić 2, 282. U snu milom trudni kad borave. 3, 37ª. Gdje vođaše život mili *(t. j. kraļ Baltazar)*. J. Kavańin 26ᵇ. Ona spila hladna mila, gdi Latonija pokoji se. 195ª. Ovaj je način pogledu očiju mio. P. Bolić vinod. 1, 175. Bogastvo je velika napast, ono čovjeka navodi na milo plandovańe. M. Pavlinović rad. 16. Prizivļe na milo štiveńe i na lagodno učeńe. 150.

bb) s dopunom u inf. Piti su medena, a velmi zrit mila prozrita, caklena, studena taj vrila. D. Rańina 3ª. Koja stvar vik ne ji ni jesti jes mila, a vazda lje pije i pit bi hotila? 121ª. Ah vince gizdavo, milo ti si piti! M. Držić 29. Križalino crļene i bile, one većma jesu jisti mile. J. S. Reļković 213. Nikom muke mile mučit nisu. Nar. pjes. vuk 2. 322.

cc) mio i drag. Kušajući piću slasti mile i drage. I. Gundulić 61.

e. *krasan, lijep. U rječniku Belinu* (mile slike, bello di faccia, ab ore venustus). Naravski obraz bil svakomu vidit mil. Đ. Baraković vila 14. Gine ljepota, jerbo oni lijepi i mili kolur djeļuje se, lice blijedi, usne crne, nadima se nos. M. Orbin 73. Druge moje koliko su vidjet mile, čijem su ļubko nakitile svijetle i čiste prame svoje. I. Gundulić 74. Da kroz mile svoje urese vjernu vojsku rani, ustrijeli i zanese *(t. j. Armida)*. Ġ. Palmotić 2, 414. Tvoj vrat bio toliko je mil bez zlatne veružice. J. Kavańin 511ª. Ko k ńim priđe dikla mila, ovu pjesan tužno kliče. Ġ. V. Bunić 10. Da pogljedaš mila uresa svega svijeta naokolo. A. Vitaļić ost. 6.

f. *žalostan, žalostiv.* Jedno milo i žalostno narikanje ... svrh svih ļudi. Postila (1562) 124. Promini sunce zrak, ustegnu svitline, skri obraz pod oblak od mile milino. Đ. Baraković vila 350. Govoreći po osobitom i tjesnijemu zlamenovańu obiļeživa milo ńeko žalostivo očućeńe *(t. j. riječ milosrđe)*. B. Zuzeri 223.

g. *ponizan, smjeran.* Têmь pripadaje i mili se dêje *(iz* XIV *vijeka)*. Mon. serb. 134. Sego radi moļu i milь se dêju, uvračuj mi bolêznь. Domentijanᵇ 119. Prim' kajanje, ko prid sobom tebi šaļe duša mila. J. Kavańin 418ᵇ. Pravda s mudrijeh naših dila postavļa nas meju zvizde, post i molba naša mila na kristalske gorńe gizde. 478ᵇ. Neka prošćenje, koje vazda žudiše, milim molbami dostignu. L. Terzić 105. Bože, koji milome moleńu slušańe prigibaš. M. Zoričić osm. 157.

2. *Adv.*

a. *drâgo. U rječniku Mikaļinu* (milo, drago, care), *u Belinu* (biti milo, aggradire, cioè esser a grado, — milo, caramente, — milo mi je, l' ho caro) *i u Stulićevu* (milo mi je, sum contentus).

a) milo je, *t. j. drago je.*

aa) Rečenica je bez subjekta. Slično piva i besidi, da se drugim milo vidi. V. Došen 97ᵇ. Ukaza, da bi ńiovom veličanstvu milo bilo, kad bi i ostale vladavine onako široke drumove mogle imati. M. A. Reļković sat. 119. Kada Đuro knjigu razgledao, ne bješe mu milo nikoliko. Nar. pjes. vuk 2, 471. Gledaju ga, no im nije milo 3, 26. I kad viđe, šta mu knjiga piše, ni malo mu milo ne bijaše. 3, 232. I vrag zna, što je

pravo, ma ne će, nego kako mu je milo. Nar. posl. vuk 95. Svako kaziva stvar ne kako je čuo, nego kako mu je milije. S. Ļubiša prip. 100.

bb) Subjekt su zamjenice ovo, to, što. Neka barem ono čini, što je milo i živini. V. Došen 8a. Je li ovo milo kraļu. 233a. Kad će biti sve ono, što je milo srcu tvomu. L. Radić 24. Što bijaše caru milo, ono bi i Fociju omililo. A. Kanižlić kam. 111. To je Bogu sveđ milije neg' pustiña i pokora. N. Marči 86. To mu majci milo ne bijaše. Nar. pjes. vuk 1, 547. To Kulinu vrlo milo bilo. 4, 202. Milije mi je to, nego da mi se krava otelila. Nar. posl. vuk 178. Što je jednom milo, to je drugom drago. 356. Ocu bude to vrlo milo i pohvali sina. Nar. prip. vuk 19. To je Luki vele milo bilo. Osvetn. 3, 84.

cc) Subjekt je inf. Život na saj svit ni milo veće čas. Š. Monćetić 128. Nije milo k ńemu doći, kad bio danak svane. M. Vetranić 1, 14. Živjet nam nije milo, želimo umrijeti. 1, 58. Istom mi vas je milo vidjet. M. Držić 279. Čovjeka, velim vam, žaliti nije milo, ki po svojoj voļi sam nastupa na sve zlo. I. Gundulić 99. Zašto miso vašu čuti milo mi je i ugodno. 494. Teške muke, trud priļuti slatko i milo bit će paka nami u skupu spomenuti. Ġ. Palmotić 2, 528. Budi nam milo znati onoliko i kako Višńi nam dopušťuje. S. Rosa 195b. Dogodi tebi bude milo uzdržati ga. F. Lastrić ned. 34. Svim bo ženam nije milo očitovat bludno dilo. V. Došen 98b. Milo mi je derati i parati. D. Obradović basne 282. Ńeke sudbine, koje koliko bi dosti puti nazadno i ustrašiteļno bilo moći iz malena predviđati, toliko ji se milo spominati, pošto preko glave predu. G. Zelić 2. Milo bi ti bilo pobjegnuti. Nar. pjes. vuk 2, 146. Jer Katiću milo ne bijaše boj zametat u zemļi neznanoj. 4, 181. Milo mi je to od tebe čuti. M. Pavlinović razg. 17. Jer im je milije lijeniti po brodovima nego doma zemļu kopati. S. Ļubiša prip. 17. — *Ovamo pristaju i primjeri, gdje imamo* milo *združeno sa* drago: Budi ti milo i drago pokriti nagost. B. Kašić per. 186. Koliko bijaše drago i milo Bogu gledati ovaj rat. V. M. Gučetić 146.

dd) Subjekt je rečenica s veznikom da. Svim bišo milije, da on zapovida. Đ. Baraković jar. 54. Milo mi je, da čujete, što Dionižijo piše. F. Lastrić svetń. 104a. Te to li je vama milo, da ste sužńi smradnog tila? V. Došen 85b. Bi li tebi bilo milo, da b' to s tvojom ženom bilo? 109a. Nije mi milo, da umre bezbožnik, nego da se vrati sa svoga puta. Đ. Daničić jezek. 33, 11. Da ti pravo kažem, da mi nije milo, da se ta vaša svetiña prenese. S. Ļubiša prip. 136.

ee) Subjekt je rečenica s veznikom što. Drago mi je, što je Savka otišla u Beograd, no nije mi milo, što će ići u Bukorest. Vuk u *Ivekovićevu rječn. s. v.* mio.

ff) Adv. milo *u značeńu* drago *slaže se s dativom, na pr.* milo mi je, *pa to se vidi i iz mnogih primjera dosad navedenih; ali u jednoga pisca slaže se to* milo *s akuzativom.* Decu mije i oblači, milo te, da ih pogledaš. M. Đ. Milićević zim. več. 251. Nosi u narućju muško dotence, da te je milo pogledati ga. let. več. 203. Milo me je obući je (*t. j. kaļinu*). zlosel. 206.

b. *ļupko. U rječniku Mikaļinu* (milo, ļubežļivo, amabiliter), *u Belinu* (milo, aggraziatamente, con garbo, lepide, venuste, — amabilmente, con amabilità, amabiliter) *i u Bjelostjenčevu* (milo, ļubļeno, comiter, blande). Ou rič ustavļaje milo ju (*t. j. ženu*) zagrli. M. Marulić 88. Ako li milo vas lipos ńe ne prija. Š. Menčetić 56. I u toj razbludi čim milo pojaše iduć cvitje braše. D. Rańina 125b. S ostalimi, kihno milo zove, težaci vernimi od ńive ńegove *(t. j. Bog).* P. Hektorović 59. Dmitrića Nikolu milo mi pozdravi. 75. Tim jednak hoti*(j)* bit sinovom tvojime i milo ńih ļubit. N. Dimitrović 95. Čudo t' bi toj bilo, da dođeš jedan dan veselo i milo. N. Naļešković 1, 282. Jaoh, što li ne umrijeh onada, ma vilo, kon tebe kada bjeh zagrļen ja milo. 2, 48. Crkva milo hrani . . . vsi človêki. Š. Budinić suma 24. Po nebesijeh eto goru jasne zvijezde svijete milo. I. Gundulić 20. Tako ona *(t. j. Sunčanicu)* milo hodi i toliku svjetlos ima, da u jedno vrijeme izvodi tančac stupom, dan očima. 381. Nemoćniku križ podaje, da ga milo poļubi i celune. B. Kašić rit. 77. Stijezi od čiste svile tkani, kijeh tih vjetric milo svija. Ġ. Palmotić 2, 210. Počmo i od ńih klikovati moja vila veoma milo. J. Kavańin 110b. Pelenica.... u koju ga *(t. j. Isusa)* milo zavi djeva majka. N. Ġ. Bunić 4. Kad je milo besidila. V. Došen 99a. Koga oni starac milo gledajući žaļaše. A. Kanižlić kam. 140. Uzima čado svoje k materinim nedram, milo grli, sladko ļubi i sisu mu daje. D. Obradović živ. 37. U knizi ga milo pozdravjaše. Pjev. crn. 29a. U knizi ih milo pozdravio. Ogled. sr. 410. Tvoja majka lomom kruha ulomila, pak ga j' tebi, hćerce, milo podelila. Nar. pjes. istr. 3, 8. — *Ovamo idu i primjeri, gdje je adv.* milo *združen s adv.* ļupko. Slatko ufanje .... ļubko ti me, jaoh, i milo odsvud blazniš i njegueš. I. Gundulić 32. Cii, cii popiva *(t. j. ševa)* milo ļubko taneno. M. Katančić 74.

c. *blago, milostivo. U rječniku Mikaļinu* (milo, blago, blande, comiter), *u Voltigijinu* (milo, teneramente, günstig) *i u Stulićevu* (milo, peramanter, studiose, benigue, benevole, amanter). Kadgod nas odzgora htij milo pozriti. P. Hektorović 62. Kojemu (*t. j. Adamu*) ti milo satvori .... duh i tilo. N. Dimitrović 51. Uslišat me ti ćeš milo, o moj višńi Bože. I. Gundulić 198. Nu gospodar taki kada zapovijeda blago i milo .... sve ću kazat. 386. Obrati milo k meni tvoj blag pogled. I. Đorđić uzd. 43. Bog se čini čovjek i tako se dava milo blagovati krstjaninu. V. M. Gučetić 16. Bog bi taj čas ńu milo uslišio. 198.

d. *rado. U rječniku Stulićevu* (milo, lubenter, lubenti animo). I sve trude rado patim i sve primam milo k sebi. M. Vetranić 1, 26. Ja bih to sve podnil veselo i milo. D. Rańina 26a. Komu da sluga tvoj milije i draže .... se knige prikaže. N. Dimitrović 54. I podnijet svakoja veselo i milo pedepsanja tvoja. 65. I milije stoji s vami *(t. j. bog ļubavi)* neg' na nebu meu zvijezdami. S. Bobaļević 228. Milo već poću ja, kad dobra čuh moja. F. Lukarević 276. Jer bih ja smrt priku podnio milije. N. Naļešković 2, 15. Cviļenje toj moje podnosim ja milo za tebe, gospoje. 62. Neviđen ću među ńimi stanovati rado i milo. I. Gundulić 13. Djeca se više boje oca nego matere, radi čega ona milije vidi, da im on zapovijeda. *U Lici.* V. Bogišić zborn. 288.

e. *krasno, lijepo.* Milo ti stoje moje haļine, gizdavi mladiću. M. Držić 164. Bjehu milo obučene u košuļah tanka vela. J. Palmotić 224. Prozori se tu vidahu od ckla izvrsna učińeni, a miri se ponošahu milo iznutra narešeni. 241. Ah, ko je milo sagledati .... lov gdje slavni ti se čini. 318. Križ .... na dvi daske pongan milo. J. Kavańin 322b. Još da žarko po ńem *(t. j. po ińu)* grane sunce, milije bi viditi ga bilo. Osvetn. 2, 39.

f. *žalosno, žao. U rječniku Mikaljinu* (milo biti, imati milosrdje, misereor, commiseror, miseret, misericordia capior), *u Belinu* (milo biti koga, aver misericordia, — milo mi je tebe, misereor tui), *u Voltiǵijinu* (milo, compassionevolmente), *u Stulićevu* (milo mi je Nikole, Nicolai misereor) *i u Vukovu* (meni ga je milo, ich bedauere ihn, *s naznakom, da se govori u Hrvatskoj).*

aa) žalosno, tužno. Niki bogati Žudiji pri ńihovih mrtvih čińahu plakati i milo sviriti. Postila (1562) 161. Tko bi mogo vjerovati, da plačemo tada milo. N. Nalješković 1, 155. Milo proplaka govoreći: kasno te najdoh, a brzo te zgubih. F. Glavinić cvit 11b. Bi milo viditi, da zvoni već ne zvońahu, služba općinska ne čińaše se. 141b. Milo uzdišući Boga na pomoć zazivaše. 302b. Razgledaj .... sv. Ivana nada svijeh inijeh najmilije ožalošćena i razcvilena. P. Bakšić 42. Tada dobrostiva majka milo plačući odgovori. 193. Kad umire, tada kriči i meće se pjevat milo *(t. j. labud).* J. Kavańin 402b. Uboga sirotica milo je zdahnula. Nar. prip. mikul. 154. Milo zvoni zvone, zač je Ive mrtav na postilji. Nar. pjes. istr. 2, 16. Rahel se milo plakaše, da su joj sinci poklani. 6, 38.

bb) žao. Primih za vas put i tilo, jerbo mi vas biše milo. M. Marulić 293. Milo mi je množtva ovoga. Postila (1562) 114. *i* Ant. Dalm. nov. tešt. 1, 61a. Budi ti me milo ter na moju mladost stvor' milosno dilo. P. Zoranić 22. Vide mi ga milo biše kako mojega brajena, tihoga jelenka. Nar. pjes. u P. Hektorovića 18 Jere jim milo biše ne mladosti. F. Vrančić živ. 88. Milo mi je množtva (‚mnoytua') .... ne imaju što bi blagovali. I. Bandulavić 166a. Ako samoj sebe ni ti milo, budi ti zato sinov tvojih. F. Glavinić cvit 212b. Sinovi moji poljubjeni, budi vam me milo. P. Bakšić 46 Plačne majke budi t' milo. I. Ivanišević 321. Gledajući ga onako se mučeći milo mu ga bi i reče mu. J. Banovac pred. 149. Milo mi te je i žao, o majko. A. Kanižlić utoč. 327. Kao da istomu gospodinu Isukrstu milo bijaše sluge svoga. fran. 232. Toliko mi je vas milo. kam. 318. Da mu oni*(h)*, koji su zločesti, milo bude. P. Knežević osm. 218. Znam, bit će ti milo. srce će boliti. M. Kuhačević 70. Jer kad čini kakogod zlo dilo, tebi ga je pokarati milo. M. A. Reljković sat. 39. Milo mi ga je, t. j. žao mi ga je. Govori se na Rijeci. F. Pilepić.

g. *ponizno, smjerno.* O moćna ljubavi .... molju te ja milo, ne čini. D. Rańina 47b. Isukrste .... prikazuju tebi milo krv i sveto tvoje tilo. P. Hektorović (?) 108. Cijeć toga, Bože moj, molim te ja milo, ne čin', da ... opet budem prit. N. Dimitrović 38. Vilo, molim se tebi sad priklono i milo, kaži mi. N. Nalješković 1, 317. Cijeć toga, ma vilo, pokli se tebi dah, molim te ja milo, ne drži me u mukah. 2, 41. Tako se može milo virovati. B. Kašić is. 16.

h. *adv.* milom *govori se u naše vrijeme samo u svezi* milom — silom *i znači: lijepijem načinom.* Svi se pokore vlasti bilo milom, bilo silom. V. Bogišić zborn. 516. Povratiše sve, što je bilo i milom i silom pootimano. M. Pavlinović razg. 104.

MÌOBRAT, *m. muško ime. U rječniku Vukovu i u Daničićevu (u ovome drugom s potvrdom iz* xv *vijeka). U starije doba govorilo se* Milbrat. *Potvrde su još:* Deč. hris. 31. 53. Lj. Stojanović zap. i natp. 3, 2.

MIOBRATOVIĆ, *m. prezime.* Lj. Stojanović zap. i natp. 2, 152 *(iz* xviii *vijeka).*

MIOČEVIĆ, *m. prezime.* Norini 79. *Ne zna se, je li postalo od* Milčević *promijenivši se* -l- *u* -o-, *ili od* Mihočević *izgubivši se* -h-.

MIOČIĆ, *m. ime selu. a) u Dalmaciji u kotaru kninskom.* A. Mašek 52. — *b) u Srbiji u okrugu topličkom.* S. Koturović 136. *Postalo valjada od* Milčić *(vidi tamo) promijenivši se* -l- *u* -o-.

MIOČIĆI, *m. pl. zaselak u Dalmaciji u kotaru dubrovačkom.* A. Mašek 87. *Vidi* Miočić.

MIOČINOVIĆI, *m. pl. zaselak u Hrvatskoj u županiji zagrebačkoj.* Razdjel. hrv. i slav. 37 *(gdje upravo piše* Mijočinovići, *a na str.* 162 *iste knige griješkom* Mijačinovići). *Ne zna se, je li postalo od* Milčinovići *promijenivši se* -l- *u* -o-, *ili od* Mihočinovići *izgubivši se* h.

MÌODRÂG, *m. muško ime. U rječniku Vukovu. U starije doba govorilo se* Mildrag. *Potvrde su još:* Svetostef. hris. 35. Deč. hris. 8, 45 *(na oba je mjesta* -l-). S. Novaković pom. 81 *(ovdje je* -o-).

MÌODRÂGOVIĆ, *m. prezime.* D. Avramović 264. Šem. pakr. (1898) 27. Drž. kalend. (1905) 296.

MÌODRÂGOVIĆI, *m. pl. zaselak u Bosni u okružju bańolučkom.* Popis žit. bos. i herc. 164.

MIODRAŽIĆ, *m. prezime zabilježeno u lat. spomeniku* xiv *vijeka.* Mon. ragus. 1, 129 *(gdje upravo piše* ‚Mildrasich', *što bi danas bilo* Miodražić).

MIODRUG, *m. muško ime.* Milьdrugъ. Deč. hris. 30. 41. Pušćam hižu hćeri ostaloga Mildruga. Mon. croat. 61 *(iz* xv *vijeka). Nalazi se i u lat. spomeniku* xiv *vijeka:* ‚Mildrucus'. Mon. ragus. 1, 55. 76. ‚Mildruch'. 1, 205.

MIODRUŽIĆ, *m. prezime.* Milьdružićь. Deč. hris. 26.

MIOFIČIĆ, *m. prezime u Seńu zabilježeno pod kraj* xvii *vijeka.* R. Lopašić spom. 3, 118 (‚Miofficich').

MIOGOST, *m.*

a) ime muško. U staro doba bilo je Milgost, *pa tako se nalazi u Daničićevu rječniku s potvrdom iz* xiv *vijeka. Druge su potvrde (sve sa* -l-*):* Lj. Stojanović hris. 10 *(iz* xiii *vijeka).* Deč. hris. 33. 40. Mon. ragus. 1, 122. 154. — *Vrlo je sumńivo* Miogost *(sa* -o-*) u* Lj. Stojanovića zap. i natp. 3, 139 *(gdje se kaže, da je iz vremena prije god.* 1204).

b) selo u Crnoj Gori. Miogost. Glasnik 40, 19.

MIOGOSTIĆ, *m. prezime.* Milgostich. Mon. ragus. 2, 37.

MIOHNA, *ime, ne razabira se, je li muško ili žensko.* S. Novaković pom. 81. *Biće postalo od negdašńega* Milьhьna *(ime od mila kao i* Milan, Milica).

MIOK, *adj. plitak. Srodno bez sumńe s rus.* мьлкій *(piše se i* мелкій), *češ.* mělký, *pol.* miałki, *što sve troje znači: plitak i stoji u svezi s imenicama rus.* мель, *češ.* měla, *pol.* miel, miela *(vidi te riječi u ovome rječniku kod* mel). *Prema tome bi se za nom. sing. masc. očekivao oblik* mjelak *ili* milak *(po zapadnom govoru), ali tome obliku nema potvrde kao ni obliku* miok, *koji je ovdje uzet prema potvrđenijem oblicima* mioka, mioko. *U rječniku nijednom.* Da ka su duboka, učiš razumnijih, a ka su mioka, neumitelnijih *(ovdje je* ‚mioka' *uzeto u prenesenom smislu).* M. Marulić 205. Gdi je (*t. j.*

more) ravno kako dlan i plitko vidjeti, a kruglo i plitko, dugo i široko i slano i žitko, mioko i duboko. M. Vetranić 1, 122. — *Jamačno ide ovamo i primjer iz P. Zoranića, koji je naveden pod* meako; *tamo je trebalo reći, da je* meako *griješka mjesto* meoko *ili* melko (*s vokalom* e *mjesto negdašnjega* ѣ).

1. MIOKA, *f. žensko ime isto koje i* Milka. *Samo u primjeru:* Vrabca ovega . . . Mioci daću. I. Gundulić 159.

2. MIOKA, *m. ime jednoj od zvijezda Vlašića. Vidi* 1 Mika *c.*

MIOKO, *m. muško ime isto koje i* Milko. S. Novaković pom. 81.

MIOKOVIĆ, *m. prezime isto koje i* Milković; *ali u krajevima, gdje se* h *ne izgovara, može biti isto što i* Mihoković *(vidi tamo).* D. Avramović 187. T. Boca 32. Šem. pakr. (1898) 27. Imenik (1906) 443. — *Zabilježeno je i prije našega vremena:* K. Jireček 80 *(iz* xv *vijeka).* S. Novaković pom. 81.

MIOKOVIĆI, *m. pl. selo u Srbiji u okrugu topličkom.* S. Koturović 136. *Kao nekakvo mjesno ime zabilježeno je* Miokovići *i u* S. Novakovića pom. 138.

MIOKUS, *m. selo u Srbiji u okrugu podrinskom.* S. Koturović 90. — *Ispor.* Milkus.

MIOKUSIĆ, *m. prezime.* K. Jireček 78 (*u lat. ispravi* xv *vijeka, gdje piše* ‚Miocusich'). — *Ispor. ime* Milkus.

MIOKUSOVCI, Miokusovaca, *m. pl. mjestance u Dalmaciji u kotaru kotorskom; zove se i* Miokusovići. A. Mašek 24.

MIOKUSOVIĆ, *m. prezime zabilježeno u ispravi* xv *vijeka i otud u Daničićevu rječniku (s. v.* Milьkusovičь). — *Vidi* Miokus.

MIOKUSOVIĆI, *m. pl. a) dva sela u Crnoj Gori.* Glasnik 40, 18. 20. — *b) mjestance u Dalmaciji u kotaru kotorskom, koje se zove i* Miokusovci. A. Mašek 24.

MIOMIR, *m. mili miris, blagovoće. Samo u primjeru:* Izvodeći po miomiru noćne hladovine svoje vilinske pesme. M. Đ. Milićević međudn. 156. — *Nepouzdano.*

MIOMIRISAN, miomirisna, *adj. Samo u Šulekovu* rječn. zn. naz. *kao botanički izraz za ńem.* wohlriechend, *tal.* fragrante. — *Biće načińeno prema ńem. riječi.*

MIONA, *f. žensko ime od mila kao i* Milica. F. Lukarević 4. M. Držić 53. I. Đorđić pjesni 58. — *Ime je postalo od* Milna, *koje se nalazi u* Mon. ragus. 2, 52. 142.

MIONICA, *f. a) dem. od ženskoga imena* Miona. M. Držić 126. — *b) dva sela u Bosni u okružju tuzlanskom, jedno je* Gorńa M., *a drugo je* Dońa. Popis žit. bos. i herc 324. — *c) dva sela u Srbiji, jedno je u okrugu valjevskom, drugo u užičkom.* S. Koturović 19. 157.

MIONIĆ, *m. zaselak u Srbiji u okrugu kragujevačkom.* S. Koturović 44. — *Postalo od* Milnić *prešarši* -l- *u* -o-.

MIONIĆANIN, *m. čovjek iz sela Mionića.* Etnogr. zbornı. 5, 1177.

MIONIĆI, *m. pl. dva sela u Hercegovini, jedno se zove* Gorńi M., *a drugo* Dońi. Popis žit. bos. i herc. 580.

MIOSKA, *f. rječica i selo u Novom Pazaru.* Etnogr. zborn. 4, 239. 304. — *Jamačno je postalo od* -l-. *Ne razabira se, je li dat. i lok.* Mioski *ili* Mioskoj.

MIOSOV POTOK, *m. izvor kod sela Lisičina u Slavoniji.* Šem. pakr. (1898) 54. — *Prva je riječ nejasna postańa.*

MIOSTRA, *f. selo u Bosni u okružju bihaćkom.* Popis žit. bos. i herc. 236.

MIOŠEVIĆ, *m. prezime.* Schem. jader. (1876) 22. — *Ne može se dopustiti, da je* Miošević *mjesto* Milšević, *jer nema prilike, da je u jeziku kada bilo ime* Milaš *(gen.* Milša); *bolje će biti uzeti, da je* Miošević *pisano mjesto* Mijošević *ili* Mihošević, *a to je izvedeno od imena* Mijoš *ili* Mihoš, *kojemu doduše nema potvrde, ali se može misliti, da je to bilo nekad ime od mila mjesto* Mihailo; *ispor. imena* Dragoš, Matoš, Miloš, Ńegoš, Radoš *i t. d. Vidi i prezime, koje sada dolazi.*

MIOŠIĆ, *m. prezime. Moglo bi se misliti, da je mjesto* Milšić *(pošto je* -l- *prešlo u* -o-); *ali ispor.* Stari Kačići iz Brista . . . . Od Marijana brata Žarkova rodi se Mijo i Radivoj, od Mije Grgur, od Grgura Ivan, i ovi se nazva Miošić od Mije, ńegova dida. A Kačić korab. 468. *Otud se vidi, da je* Miošić *mjesto* Mijošić *ili* Mihošić (*a* Mijoš *ili* Mihoš *je ime od mila mjesto* Mihailo; *vidi* Miošević).

MIOŠIĆI, *m. pl. selo u Bosni u okružju sarajevskom.* Popis žit. bos. i herc. 94.

MIOTEN, *m. muško ime isto koje i* Milten *(vidi tamo), od kojega je i postalo prešavši* -l- *u* -o-. *U rječniku Daničićevu s potvrdom iz* xiv *vijeka).*

MIOTENOVAC, Miotenovca, *m. neko mjesto u staroj srpskoj državi zabilježeno u ispravi* xiv *vijeka i otud u Daničićevu rječniku (u onoj je ispravi upravo zabilježeno* Miotenosch, *a Daničić drži, da je s pisarska pogrješka mjesto* v).

MIOTIN, *m. muško ime isto koje i* Mioten. S. Novaković pom. 81.

MIOTINIĆ, *m. prezime zabilježeno u ispravi* xv *vijeka i otud u Daničićevu rjčniku (s. v.* Milьtěnićь). *Još je* Miotinić *zabilježeno u spomeniku neznana vremena u* Ļ. Stojanovića zap. i natp. 3, 26.

MIOTOŠ, *m. muško ime isto koje i* Miltoš *(vidi tamo), od kojega je i postalo prešavši* -l- *u* -o-. *Zabilježeno je u ispravi* xv *vijeka i otud je uneseno u Daničićev rječnik (s. v.* Curičь). *Još su potvrde imenu* Miotoš: K. Jireček spom. 86 (*iz* xv *vijeka*). S. Novaković pom. 81. Ļ. Stojanović zap. i natp. 3, 8.

MIOVAC, Miovca, *m. selo u Srbiji u okrugu vranjskom.* S. Koturović 34. — *Možda bi upravo trebalo pisati* Mijovac *(vidi tamo).*

MIOVIČIĆ, *m. prezime zabilježeno pod kraj* xvi *vijeka u tal. ispravi* (Miovicich). R. Lopašić spom. 1, 268. — *Da nije griješkom mjesto* Mihovilčić?

1. MIR, mira, *m.* pax, quies. *Danas se govori* mir *u svijem narječijima, a u starije vrijeme* (xv—xviii *vijeka) govorilo se po Bosni* mijer *pored* mir. *Onaj prvi lik nalazi se najprije u bosanskoj (upravo hercegovačkoj) jednoj ispravi iz prve polovine* xv *vijeka* (Mon. serb. 325. 327). *Izatoga se* mijer *nalazi u ovih bosanskih pisaca: u Divkovića, Anćića, Radnića, Margitića, Grlićića i u Lastrića (u ovoga zadnjeg ima kao i u Radnića takoder* mir; *tako i Anćić* ogl. 66 i 67. *ima* mijer *i* mir). *Što se* mijer (*upravo gen.* mijera) *nalazi jednom i u Kavanina (str.* 368b), *to je poradi sroka. Liku* mijer *ne zna se pravi razlog, ali ispor. druge neke imenice (ponajviše*

tuđe), koje u nekijem krajevima južnoga govora imaju -ijer, *a u drugima* -ir: kolijer, kondijer, lijer, pastijer, pancijer, putijer, talijer. *Akc. kakav je u gen. sing., takav je i u ostalijem padežima osim vok.* mîre; *ali kad* mir *ima značeńe pod* b *i stoji u instrum. s prijedlogom* s, *onda se govori* s mîrom. *Riječ* mir *sa značeńem lat.* pax, quies *imaju svi slavenski jezici, ali u drugim indoevr. jezicima nema riječi, koje bi joj etimologijom odgovarale. Korijen se ne može postaviti. Riječ je u svijem rječnicima: u Vrančićevu* (pax), *u Mikaljinu* (skladnost, pax, concordia, pokoj, tranquillitas, quies, otium, — tko nosi mir, pacifer), *u Belinu* (pace, concordia, posa, pausa, quiete, — mir s tobom, addio), *u Bjelostjenčevu* (pax, securitas, složnost, jedinstvo, concordia, pokoj, tranquillitas, quies, otium), *u Jambrešićevu* (pax), *u Voltiđijinu* (pace, concordia, riposo, Friede, Ruhe), *u Stulićevu* (pax, — mir družiti, sadružiti, pacem consequi, obtinere, *nepouzdano), u Vukovu* (Friede, pax *s naznakom, da je instr. sing.* mîrom, — Friede, Ruhe, pax *s naznakom, da je instr. sing.* mîrom *i s dodatom za primjer nar. poslovicom:* sjedi s mîrom, dok nije bilo s čirom) *i u Daničićevu* (pax). *Potvrda ima od najstarijih vremena. Vok. sing. glasi:* mire; *u dva se pisca nalazi i* miru: Ǵ. Palmotić 2, 99 *(nije u sroku!).* F. Lastrić svetń. 47b. *Plur. je od riječi* mir *sasma neobičan, ali u pjesnika mu se nalazi nekoliko potvrda (vidi među primjerima).*

a. mir *je stańe bez neprijateļstva i neprijateļskijeh čina.*

a) uopće. Mirь i tihostь vьsprijemьšu vladičьstvu mojemu odь vьsuda *(iz svršetka* xii *vijeka).* Mon. serb. 4. Isaak Komnen i v mire i v rate svetal. Š. Kožičić 46b. Ka bi *(t. j. neprijazan)* uzrok mogla biti skršiti više rečeni mir *(t. j. među Turcima i kršćanima).* Mon. croat. 243 *(iz* xvi *vijeka).* Ugarski kraļ iska mijera, na koji mijer poslaše kraļu ugarskomu dvanaest knezova. M. Divković bes. xvi. Glas od mira čekajući s poļačkijem kraļom čuti *(t. j. Osman).* I. Gundulić 358. A krstjanskoj svoj gospodi daj im dobro svako, među ńima mir sveđ plodi. J. R. Gučetić 16. Franski kraļu . . . . zapadu daruj mire. J. Kavańin 222a. Cesar od kraļa abarskoga mir je pitao. A. Kačić razg. 7. Car ne mogući se podpisati ugovoru od mira s bulgarskim kraļem. A. Kanižlić kam. 2. Da Turci ne mogu sa Srbima nanovo mira praviti. Vuk građa 29. Jer su oni jednako želeli i radili, ne bi li se ovaj mir kako pokvario. 129. Da im se *(t. j. Srbima)* dadu prava po bukreškome miru između Rusa i Turaka. 140. Ona ńemu će *(t. j. moskovska carica turskome caru)* dati mira za trideset godina. Vuk. nar. pjes. 3, 83. Đe nije svađe, tu nije ni mira. Nar. posl. vuk 76. Kad dođe potjera u selo, onda ovi . . . . izidu preda ńih lijepim načinom i grade mir. Vuk rječn. s. v. otmica. Jakov ne će sa Turcima mira. Nar. pjes. vuk 4, 446. Odmah dođe glas caru, da je u ńegovoj vojsci bio junak, koji je neprijateļa pobio i da neprijateļ ište mir. Nar. prip. vuk2 207. Tada posla sav zbor, te govoriše sinovima Venijaminovijem i objaviše im mir. Đ Daničić sud. 21. 13. Kad je tako, i ja ne bježim od mira; ko će ga smesti, smela mu se duša. S. Ļubiša prip. 158 U miru budimskom na 20. kolovoza 1503. sultan prizna kraļu ugarsko-hrvatskomu svu Posavinu. M. Pavlinović razg. 39. — *Ovamo se meće i primjer:* I očera hiļadu ovaca na mir Božij i na vjeru tvrdu. Nar. pjes. vuk 4, 522. *Riječi* na mir . . . . *po svoj prilici znače: u vrijeme mira, kojemu je Bog svjedok i zaštitnik i koji je s tvrdom vjerom prihvaćen. Vidi* s mirom (i) s Bogom *pod* b, *c, a* mir i vjera *vidi daļe pod i.*

b) biti u miru s kim, — mir je među kim *(ili* između koga). Da ļubavь i jedinьstvo, prijazanь i dobri mijerь bude među nami *(iz* xv *vijeka).* Mon. serb. 325. Da je mir mej ńimi *(iz* xv *vijeka).* Mon. croat. 130. Da su gospoda benetačka v miru s kraļem ugrskim *(iz* xvi *vijeka).* 224. Smrtju Isusovu bi mir mej Bogom i človikom. Naručn. 40a. I oženi se Vladimir kćerju kraļa ugarskoga, i bi tvrd mir meu ńima. Ļetop. dukļ. 24. Život naš ni na svit ino neg' toj more, u miru koje bit s krajem vik ne more. D. Rańina 127a. Da je svaki z Bogom u mijeru, koji žive u zakonu Božijemu obslužujući zakon i zapovijedi. M. Divković nauk 41b. Svaki čovik želi vazda z Bogom bit u miru, dakle vaļa da želi bit u miru i s svojim bratom. J. Filipović 1, 464b. Kad je *(tko)* u milosti, jest s Bogom u miru. J. Banovac razgov. 178. Ovi milosti nijedan primiti ne more, koji nije u miru s Bogom svemogućim. F. Lastrić od' 96. Od potribe jest najprvo, da je sa svakim u miru. B. Leaković gov. 92. Za ova dva tri meseca, što su tobože u miru bili *(t. j. Srbi i Turci),* Turci se zavade i pobiju između sebe. Vuk dan. 5, 25. Ta s Latini ja u miru nisam. Nar. pjes. vuk 2, 572. *(Kokoši)* siđu doļe, jer je mir između sviju životińa. Vuk nar. posl. 93. I bi mir među Izraiļem i Amorejima. Đ. Daničić 1 sam. 7, 14. Zvijerje će poļsko biti u miru s tobom. jov 5, 23.

c) mir činiti, načiniti, učiniti. *U rječniku Bjelostjenčevu* (mir činim, sklapļem, pacifico) *i u Stulićevu* (mir s kijem učiniti, sklopiti, pacem cum aliquo inire). Jeda biste koji skladь i mirь s ńimь učinili *(iz početka* xv *vijeka).* Spom. sr. 1, 51. Učinismo meju ńimi mir *(iz* xv *vijeka).* Mon. croat. 123. Mene kraļeva svitlost odluči i posla k čestitomu caru za učiniti i spraviti mir *(iz* xvi *vijeka).* 243. Čineći mir i stvarajući zlo. Bernardin 5. Da učini mijer meu Bogom i čovjekom. M. Divković bes. 2. Vele mrzim na one, koji ovaki mijer čine i drže. 444. Kad mir s carom učinite. I. Gundulić 454. I na ovi način učiniše mir meu sobom. P Posilović cvijet 58. Antiok učini mir s Judom i diže vojsku ispod grada A. Kačić korab. 339. Car Vasilija učinivši mir s Rusih prignu ńih, da su obećali primiti kršteńe. A. Kanižlić kam. 473. Inglezi posli učińenoga mira s Francuzi ostaviše grad Kalais. M. A. Reļković sabr. 12 Kad su Nijemci 1791 godine posļedńi mir činili s Turcima, ugovoreno je i to. Vuk dan. 3, 136. Vidiš, da ni mi ni ti nijesmo kadri mira načiniti. 3, 161. Kako je mir između Srba i Turaka načińen, onako je i trajao. 5, 25. No mi hajde mira da činimo. Nar. pjes. vuk 3, 211. Car i česar kad mir učiniše. 4, 140. Da ne činim mira sa Turcima. 4, 274.

d) mir čuvati *(rijetko).* Priporučuje . . . . da mir u saboru učińen čuvaju *(t. j. episkopi).* A Kanižlić kam. 332. Dubrovnik je čuvao mir sa svima. Đ. Daničić istor. 229.

e) držati, obdrža(va)ti, održati, uzdrža(va)ti. *U rječniku Mikaljinu* (uzdržati mir, servare pacem cum aliquo) *i u Belinu* (mir uzdržati, mantener la pace). Imaju rečeni mir s Turci na pokrajinah držati *(iz* xvi *vijeka).* Mon. croat. 243. S krepostju vječni mir ima svak držati, s zlobom rat i nemir, dokli ga smrt skrati. N. Dimitrović 7. Sa svimi okol sebe poglavniki mir

držaše F. Glavinić cvit 286a. Naša je pomļa bila .... pravdu činiti i mir uzdržavat među našim podložnici. F. Lastrić ned. 369. Kako ovi mir i složnost obdržavaše među sobom, tako i mi među nami obdržavamo. A. Kanižlić kam. III. Kraļ *(t. j. bugarski)* poslao je poklisare k Ludovikn kraļu nimačkomu, s kojim je prijateļio mir i slogu uzdržajući. 147. S kojim *(t. j. sa sultanom)* car Manuel mir i prijateļstvo obdrža. 644. Tri člana, koji mogu održati mir između Turske i Rusije. Vuk građa 150.

f) mir imati s kim. Da imaju mirь s vami u vêki *(iz* XIII *vijeka)*. Mon. serb. 24. Imajte mir z onimi, koji vam nastoju. Katek. (1561) 50. Jedan morski vao, ki vik s krajem mir ne ima. D. Rańina 150b.

g) ostati na miru, u miru. Da u miru i u prijazni s nami ostane *(t. j. Trogir)*. J. Kavańin 229b. Obje *(t j. parte, strane)* biše zadovoļne i pred nama se izļubiše i kumstvo obećaše i u vječni mir ostaše *(iz presude paštrovske* XVII *vijeka)*. Pravdonoša 1852, 30. Napokon dodijalo im klaće, pa da ga jednom prekinu i na miru ostanu, dođu na uglavļeni sastanak. S. Ļubiša prip. 156.

h) potvrditi, utvrditi. Da s poļačkom slavnom krunom mir utvrdi i utemeļi *(t. j. poklisor)*. I. Gundulić 423. Da bi opeta mir potvrdio s carem novim. J. Kavańin 122a. Poslije utvrđenoga mira moju obedvi strane. A. d. Costa 2, 18. Kraļ bulgarski potvrdivši mir s Teodorom caricom. A. Kanižlić kam. 144. Da traže *(t. j. Srbi)* od Turaka, da im se mir boļe utvrdi. Vuk građa 140. Ona *(t. j. Hrvatska)*, da sačuva samostalnost i da utvrdi domaći mir, prizna za svoje kraļe Arpadovce. M. Pavlinović razg. 34.

i) prihvatiti, uhvatiti vjeru od mira. Da od mira vjeru uhvatimo. Ogl. sr. 231. Hodi, Meho, da se pomirimo, da od mira vjeru uhvatimo, mir i vjeru za godinu dana. Nar. pjes. vuk 4, 518. Da bi pošao k crnogorskome vladici, ne bi li kako mir ili vjeru od mira prihvatio. Nar. prip. vrč. 22.

j) sklopiti. *U rječniku Belinu* (mir sklopiti, far pace, stabilir la pace), *u Bjelostjenčevu* (mir sklopļen, pax conventa, conclusa, constructa, — mir sklapļem, pacifico) *i u Stulićevu* (mir s kijem učiniti, sklopiti, pacem cum aliquo inire). Ako mir s ńima *(t. j. s Poļacima)* žudi tva vlas sklopit, care. I. Gundulić 309. Ki za danas jes ovako s nam sklopio mir veseli. Ġ. Palmotić 2, 99. I hoteći zajedno s nami mir sklopiti. 2, 394. Ki sklopiše mir s Seńani. J. Kavańin 111a. S Ediptom smo .... mir sklopili. I. Đorđić uzd. 181. S ovezijem sad uvjetom ako ne ćeš mir sklopiti. P. Sorkočević 585b. Mļečić .... sklopi s Bajazitom mir. S. Ļubiša prip. 84.

k) složiti *(rijetko)*. *U rječniku Belinu* (mir složen, pace conchiusa). Da jestь vědomo vsakomu člověku, kako složihь mirь s Turьci *(iz sveršetka* XIV *vijeka)*. Mon. serb. 223.

l) stati, stajati u miru, na mir, — mir stoji. Koliko je koristno v miru stati z gospodinom Bogom Korizm. 61a. Tim sa svom nastojat i mo kreposti u miru svo dni stat s ńegovom *(t. j. s Božjom)* milosti. N. Dimitrović 22. Tako sudeno je, da turačka kruna i leška u vječnomu miru stoje. I. Gundulić 448. Svak se u miru cestit zove, obilnos je, gdje mir stoji. 453. Od kad sto stali na mir sa Spičanima. S. Ļubiša prip. 180.

m) staviti, postaviti *(rijetko)*. *U rječniku Belinu* (mir postaviti, pacificare). Ti ćeš ... s ńimi mir postavit. M. Marulić 159. Oci umriše prije, nego li mir i goj s tobome staviše. N. Dimitrović 74.

n) svezati *(rijetko)*. S ovijem listim posla papa .... poklisare svoje .... u Carigrad, da svežu mir i jedinstvo. K. Pejkić 17. Knez cetiński mir s Turčinom sveza. Osvetn. 1, 60.

o) tvoriti, stvoriti. I sveto ti carьstvo da ne stvoritь mirь bezь nasь sь Urošemь *(iz* XIII *vijeka)*. Mon. serb. 36. Stvori Irina mir i zavez s Karlom Velikim. Š. Kožičić 18a. Sad s krajem tvori mir more, ko gnivno bi. D. Rańina 3a.

p) uglaviti, zaglaviti. Da Suliman s ńim zaglavi mir, kad svijeta slavu ostavi. J. Kavańin 121b. Mikle, koji kad zaglavi mir Bariću razbivenu. 184b. Uglavļeni mir sa Marašlijom on je htio da utvrdi carskim fermanom. M. Pavlinović rad. 102.

q) ugovoriti. Ugovore mir, da Srbi plaćaju turskome caru .... iļadu i osam stotina kesa na godinu. Vuk građa 8. Srbi .... ištu od turskoga dvora, da im se dade onaj mir, što je Petar Iĉko bio 1806 godine ugovorio za Srbiju. 140.

b. mir *je stańe bez smetńa i dosada i neprilika.*

a) uopće. Ki .... smel jest smesti misli i srca vaša, mir crkveni razlučuje *(iz* XV *vijeka)*. Mon. croat. 107. Vila, ka nigdar mira ne da od jadovnih strila jelinke striļaje. Ġ. Držić 373. Sin vičńega sveta Boga dal vam pokoj, mir svemoga. P. Hektorović (?) 100. Što li ti je od uha, u kom ti paraše da zuči sto muha, ter mir ne imaše. N. Dimitrović 100. I ako bude kad od ńega *(t. j. od Turčina)* Zadru mir. Đ. Baraković vila 64. Razumnomu ludi ne dade mijera. I. Ančić svitl. 82. Izgubi slavu nebesku, u kojoj mu je bilo pripravļeno svako dobro, to jest život, mladost, veseļe, mijer, razgovor, naslađeńe. I. Grličić 129. Ukazaše se *(t. j. anđeli)* za razgovoriti ńi i sv. crkvi mijer navistiti. F. Lastrić test. 222b. Sveta crkvo .... veseli se, počivaj u tvomu miru i pokoju po sve dnevi. V. M. Gučetić 162. A gdi kamen podapira *(t. j. kuću)*, tu od svińa nejma mira. V. Došen 205a. Mir i pokoj jesam uživao Bogu falu uzdavajući. A. Kanižlić kam. 398. Toga radi sad joj *(t. j. grani)* pusti mira *(t. j. neńoj je rezati)*. J. S. Reļković 311. Zapituju s' za mir i za zdravje. Pjev. crn. 139a. Pitaju se za mir i za zdravļe. Ogl. sr. 254. Nar. pjes. vuk 5, 7. Vila (1867) 330. Pitamo se za mir i za zdravļe. Nar. pjes. hörm. 2, 566. Piemont za ļubav Italiji odrekao se svoga mira i blagostańa. M. Pavlinović razg. 17.

b) na miru, *t. j. mirno*. Iđući jedan redovnik aliti tko mu drago na mijeru putem. M. Divković bes. 254. Poželi svim srcem izvan vojske na miru služiti Bogu. F. Glavinić cvit 367b. Vaļa .... imati pomńu od samoga sebe, a ostaviti na mijeru drugo. M. Radnić 441a. Sidio je Focijo za niko vrimo na miru A. Kanižlić kam. 56. Neka idu svaki svojoj kući i neka na miru oru i kopaju. Vuk dan. 3, 210. Da bi svadba na miru prošla. Vuk nar. pjes. 1, 83. No tim se slučajem prodao *(t. j. hajduk)* i ostao na miru. 4, 190. Ne možemo od toga zverińa na miru ni ručati ni večerati. Nar. prip. vuk 53. Posle ćeto dugo putovati na miru. 87. — *Ovamo idu i primjeri, gdje bi se mjesto* na miru *mogao uzeti pridjev* miran *(kao predikat ili predikatni atribut)*: Tko će indi bit na piru, nek

je trizan i na miru. V. Došen 161a. Ńeg sotona na miru ostavi. Nadod. 37. Zato molimo sinod, neka nas pusti na miru. A. Kanižlić kam. 301. On *(t. j. Smail-aga)* primivši te novce ostavi ih *(t. j. Drobńake)* na miru. Vuk nar. pjes. 4, 461. Neharnost i zloba ne pustiše na miru Tegetova. M Pavlinović rad. 89. Da dižete vojsku s granice i da nas ostavite na miru. S. Ļubiša prip. 121. Si nas mogla na miru pustit, pa bi ti bilo boļe. Nar. prip. mikul. 80.

c) s mirom, *t. j. mirno.* Plêne ihь i vsako imь zlo čine i ne ostavļaju ihь s miromь stati *(iz početka* xv *vijeka).* Spom. sr. 1, 55. Oćemo toga kopuna s mirom izisti. Korizm. 43a. Kada vesel človik vele biva? kada je s mirom sel ter čagod dobiva. P. Hektorović 29. Mogao sam sve moje posle s mirom načinit. M. Držić 385. S mirom tad idjehu bez čemera zmijo ļute. D. Zlatarić 48a. Koji ne hti stati od žen s miron. J. Armolušić 68. Pri ovakoj kad potrebi s mirom stoji moć nebeska. Ġ. Palmotić 3, 72b. Da imaš oči za viditi nevoļu, u kojoj živeš, ne bi stajao s mijerom. M. Radnić 300a. Kada ti Boga moliš ali s mirom sjediš. V. Andrijašević put 312. S mirom stoji muha, kad je sita. Poslov. danič. Ah dragi moj Bože, nije ti s mirom ni na nebesi kraļevati! J. Banovac pripov. 55. Počeše moliti kraļa, da jih pusti s mirom počivati i Bogu svomu služiti. A. Kačić korab. 350. Bi mu od potribe otić u najam prasce pasti, i žeļaše se žirima nasititi, ali mu ni to ne bijaše s mirom od isti živina. M. Zoričić osm. 38. Zašto bisniš? zašto gineš? zašto s mirom ne počineš? V. Došen 196a. Pure s mirom i stalno na jajama sideć ostanu. I. Jablanci 152. Već ako bi s mirom počivala *(t. j. korabļica).* M. Dobretić 399. Vi tude spavajte s mirom. M. A. Reļković sabr. 40. Uz ńe radit da ne možeš s mirom. J. S. Reļković 390. Turci osilili pak ne će da sjede s mirom od naroda. Vuk dan. 3, 162. Jedan *(t. j. ovčar)* s mirom prođe, drugi ne kte s mirom. Nar. pjes. vuk 1, 171. Sad su ļudi svakojake ćudi, sad se nije ni našalit s mirom. 2, 339. Ja sam kod ńih tri zime zimio i s mirom se ponapio vina. 3, 370. Sjedi s mirom i mahni se vraga. Nar. posl. vuk 286. Starac Obren s mirom večerao. Osvetn. 1, 19. Gospodi omili uživati s mirom ono, što su im stari stekli. S. Ļubiša prip. 101. — *Ovamo se meću i ova tri primjera, koji odgovaraju onima, što su navedeni u dodatku pod* b, *b:* Sada vas prosimo, da biste ga s mirom odpušćali *(iz* xv *vijeka).* Mon. croat. 77. Ki mlada ni stara s mirom ne ostavi. Đ. Baraković jar. 108. Oni ńega propustiše s mirom. Nar. pjes. vuk 2, 79. — *Napokon idu ovamo i ova dva primjera, o kojima vidi pod* a, *a) na kraju.* S mirom, z Bogom šetah, a ova bjestija dođe. M. Držić 377. Onda đak s mirom i s Bogom oćera stoku i dođe zdravo kući. Nar. prip. vuk 189.

d) u miru, *t. j. mirno.* I dati ću mir u stranah vaših, i spati ćete u miru. Bernardin 121. *i* N. Rańina 144b. A ti pojdi u miru i riči zaludo ne troši sa mnom. F. Glavinić cvit 47a. U družbu vašu .... gdi u miru svak dni traje, i ja ću, za nać mir, uljesti. Oni rijetko vode u miru život, koji svijetom sude, vas vijek muče, vas vijek trude. Ġ. Palmotić 2, 487. Nigda ńiova kraļestva i vladańa ne će stat u miru. J. Filipović 1, 167b. Tada živine i najžešće i najļuće pribivau u korabļi s velikom kročinom i u mijeru. F. Lastrić test. 207b. Ostavivši vladańe sinu svomu počinu u miru. A. Kačić razg. 25. Dragovoļno bi podnio ovo dignuće s patrijarske stolice, da u miru život provodi. A. Kanižlić kam. 259. No da svaki svoju gleda marvu i da sadi u miru krtolu. Osvetn. 1, 14. — *Ovamo se meću i primjeri, koji odgovaraju onima, što su navedeni u dodatku pod* b, *b:* Puk tvrdo viru držaše, i tako ostaviše Latine u miru. Ļetop. dukļ. 8. Da Zadar tri lita ne pusti u miru *(t. j. Turćin).* Đ. Baraković vila 63. Bogom se poklonite ńegovim, i tako u miru budete. F. Glavinić cvit 70. Kraļ Antiok se zakle, da će jih oni dan pustit u miru. A. Kačić korab. 350. Mole, da bi ga ļubeznivo primio i u miru ostavio. E. Pavić ogl. 71. Evo ću ju tužit oficiru, doklegodir ne bude u miru. M. A. Reļković sat. 58. Sve se kaže, ko da je devota, al' u miru ne pusti sirota. 58.

e. stańe bez svađe i zadjevica. Drugь kь drugu jedinomyslьstvo i ļubovь i mirь shranešti mi prêbyvajte. Sava glasn. 40, 163. Ka *(t. j. žena)* biše u veliku miru i v složenju s mužem. Mirakuli 97. Ivan ļubiteļ mira i jedinstva. Š. Kožičić 48b. Miri se ne čine neg li u trpezi *(t. j. pri punom stolu ļudi se najlakše pomire).* N. Naļešković 1, 274. Hoće još velik mir učinit među čistom Dijanom i među goruštom Ļubavi. M. Držić 149. Elementi vazda bihu u jedinstvu nejedini, meu sobom svi protifni, nigdir mira ne imihu. Đ. Baraković jar. 5. Ča ima biti, da muži naši u miru vazda ne živu z nami *(t. j. sa ženama).* F. Glavinić cvit 128b. Svijetla ti je, slatki miru, tvoja hvala, ki nadsivaš, ki dobivaš od svita dobra ostala. Ġ. Palmotić 2, 99. I za biļeg mira i sklada s diklam tanac izvedite. 2, 406. Kada četiri elementa stoje u mijeru među sobom. M. Radnić 243b. Podaje i uzdrži mir i ļubav među mužom i ženom. A. Kadčić 493. Uzmi i oberi koju ti stranu drago, a ja ću uzeti, koja ostane, ištom da smo u miru. J. Banovac pripov. 117. Žena, koja vrlo Boga moļaše, ali nigda u miru svojim iskrńim ne staše. razgov. 59. Kad muž ili žena u ovi grih upane . . . već među ńima niti je ļubavi ni mira. 105. Ovi kraļ . . . znade uzdržati svoje podložnike u miru i ļubavi. A. Kačić razg. 25. Što se zapovijeda u ostalo 7 zapovijedi? ne drugo, nego ļubav, sklad, mijer i ļubodiļe pram iskrńim. F. Lastrić ned. 377. Neka š ńima *(t. j. s mužem i ženom)* mir pribiva. V. Došen 110a. Boļi je i mršav mir nego debeo proces. Nar. posl. vuk 27. Da bude mira i sloge, i toj se želi ugodilo. M. Pavlinović razg. 63. I tu su lipo živeli va miru i sloge. Nar. prip. mikul. 47.

đ. *odmor, počinak od posla, truda, gibańa,* Kad li vali s mirom stoje, tadaj ćutim muku veću. M. Vetranić 1, 17. Ki smeta meni noćni mir i pokoj. M. Držić 114. Pod šatorom tuj priprostim . . . počinusmo, ali koji tuj mogaše mir i pokoj meni biti? Ġ. Palmotić 1, 303. Kako more nikada ne stoji na mijeru, nego vazda kako da vri, sve se ļuļa i udara. M. Divković bes. 120. Srce zloga jest kakono more, koje vri, koje ne može stajati na mijeru. M. Radnić 258b. Sam sebi ne dadeš pokoja nit mira. A. Knezović vi. Tako lakom blago tira, da ne ima nigdi mira. V. Došen 71b. A kad svrši vojevati *(t. j. vojnik)* i na mir se doma vrati. 182a. Što me radit tira, kad mi Bog da od poslova mira. J. S. Reļković 33. Nema živa mira, gar keine Ruhe. Vuk rječn. s. v. živ. Također obnoć je crtao i preslikavao, pa kad bi legao, sve bi mu se u glavi motale slike i osnove te bi se opet brže digao i ne dao mira svojoj olovki. M. Pavlinović rad. 73. — *Prema ńem.* Ruhe *govori se i piše danas u Hrvatskoj i Slavoniji* mir *za*

stalan odmor ili počinak nakon dugo vršene javne službe; na pr. Koliko ste već godina u miru? Molio sam vladu, da me postavi u mir.

e. *tišina, t. j. stanje bez buke.* Već ne viči, neg' budi u miru. M. A. Reljković sat. 118. Ista djeca ukroćena stoje s mirom kako starci. B. Zuzeri 212. *Govori se i danas, na pr.* Obnoć mora biti mir u ovoj kući. Mir, djeco! *(reći će učitelj đacima u školi, kad viču).*

f. mir *može biti duševni, t. j. u duši ili u srcu, kad je tko u stanju bez uzrujanosti. U rječniku Belinu* (biti u miru, star con pace d' animo).

a) uopće. Zač mira ne ima, tko slidi ljubezni. Š. Menčetić 124. Dušo moja, riti mogu, išti, išti svuda, gdi ćeš, nigdi mira najti ne ćeš nego u samom jednom Bogu. D. Ranina 143a. Mi *(t. j. vile)* ne znamo još žalosti, neg' nas slijede odsvud miri. N. Naljeković 1, 199. Ovo znati veliko je utišenje i mir srca. A. Komulović 11. Ovi prislavni sakrament .... daje mir i veselje duši. 47. Sred stravljena srca svoga čas ne može mira imati *(t. j. Sokolica)*, da joj cara ljubljenoga prije se željnoj nagledati. I. Gundulić 415. Od onega časa posli ne mogaše stati s mirom *(t. j. Juda)*, nego se često dizaše i iđaše ovamo i onamo kakono pas bijesan i ne nahođaše pokoja. P. Bakšić 38. Tko dobiva pravi mijer? Oni, koji je ponizan i priprostit u srcu. M. Radnić 3a. Izvrsnijega nije bo lijeka neg' u miru kad duh stoji. J. Kavanin 80a. Tebi grijesi su oprošteni, pođi u dragom veće miru. G. V. Bunić 24. Mijer u duši, u ljubavi i u pravdi Božjoj stanovit je i veseo. S. Margitić fala 197. Ne mogaše car Mehmed imati mira obdan ni obnoć misleći, kako bi se Kastriotiću osvetio. A. Kačić razg. 123. Naša put ... ne dade mira, već na grih priteže. J. Banovac razgov. 113. Svitovnaci ... bliže mir olti tijoću duha, cine, da će ondi naći pokoj, gdi ne ima nego goli misli, posala i raztrkanja duha. M. Zoričić osm. 125. Kain .... mijera ne mogadijaše imati, skitaše se noseći uza se gorku svijest. F. Lastrić ned. 75. Nikad mira da ne ima *(t. j. lakomac).* V. Došen 53a. Pak u jutru nejma nigdi mira, nego traži komadić papira, da pošalje ono, što je dužan. M. A. Reljković sat. 70. Ona prižestoka pohlepnost ne dade mu mira kao usiljući ga, da se popne na stolicu carigradsku. A. Kanižlić kam. 66. Plačni glas mi mira ne da, neg' mê misli većma uzmnaža. P. Sorkočević 591b. Svijest grijeha ne dade mu mira, poče da se stidi, kaje. S. Ljubiša prip. 146. Od vele jubavi nigdar mira nimam. Nar. pjes. istr. 2, 143.

b) mir i pokoj *(za tu svezu ima nekoliko primjera pod* b, *a) i pod* d). V raji imamo mir i pokoj svršen. Naručn. 40b. Er neharnos tobom vlada, po naravi ka nikada ne ima mira ni pokoja. S. Bobaljević 226. Onoga, koji stoji u grijehu smrtnomu, grize crv od konsciencije, i ne ima pravoga mira ni pokoja u sebi. A. Komulović 20. Koja bi mu stvar od ovoga sfijeta mogla smesti mir i pokoj od duše. B. Kašić iń. 91. Ginem .... brez nijednoga mira ni pokoja. M. Jerković 82. Nigda ne ćeš imat mira ni pokoja zajedno š nime *(t. j. s Elenom)*, vazda predńa će nevera moćeto zlom sumńome. Ġ. Palmotić 1, 270. Kad jedan zapovidnik s vojskom obsidje jedan tvrd grad .... ne ima mira ni pokoja dan ni noć; sve se nahodi pod odićom i oružjem, preda od neprijatelah i podnosi studen i vrućinu, glad i žeđu. J. Banovac pripov 92. O krvavo svita blago, ludom ti si slipcu drago, kad dar mira i pokoja ńemu ne da želja tvoja. V. Došen 53b.

g. *dopuštenje.* Ako s vašim mirom toga dostojamo. I. T. Mrnavić osm. 184. S dobrim mirom ovih mudrih bogoslovacah meni nije ugodno ńihovo razdrišenje. A. Kadčić 267. *Ovo je latinizam; ispor. na pr.* pace tua dixerim *(t. j. s tvojim dopuštenjem rekao bih).*

h. *U Vukovu rječn. ima s. v.* mir: s mirom, *za koje se kaže da znači: svagda i da se govori u Hrv. Sva je prilika, da štokavci po Hrvatskoj nigdje to ne govore; kajkavci u Zagrebu i okolini govoše* z mîrom, *ali ne u značenju: svagda, nego: jednako, neprestano, na pr.* Jurek z mirom spi. Zakaj se z mirom plačeš? *U tom istom značenju govore* s mirom *i čakavci u Bakru i u Grižanima.* S. Ivšić. *Što se tiče razvoja značenja, može se misliti, da je* s mirom *najprije značilo: mirno (vidi* b, *c); a što je mirno, to se shvatilo kao ravno, jednako, a od* jednako *do* neprestano *lak je prijelaz.*

2. MIR, *m. isto što svijet,* mundus. *Od drugih slav. jezika nalazi se* mir *s ovijem značenjem samo u staroslov. i u ruskom. Misli se, da je ista riječ s* 1 mir, *ali je teško naći svezu u značenjima. U rječniku Stulićevu* (mundus, — mir zemni, orbis terrarum *s naznakom, da je iz glag. brevijara), u Vukovu* (mir, svijet *s naznakom, da se govori u Paštrovićima, kad se nazdravlja, — vidi dalje) i u Daničićevu* (mundus *s potvrdom iz svršetka* XII *vijeka) Ovo nije jamačno nigda bila u jeziku našem narodna riječ, nego uzeta iz crkvenoslav. jezika.* Carьstvo ostavivь i vsa jaže na zemli i dušu poraboštajuštago mira izbêgь. Mon. serb. 3. Da naučit se mirьskaja u mirê ostavljati. Sava glasn. 40, 149. Vsakomu človêku sego mira. Starine 23, 108. Šadše v vas mir pripovidati evangelije. Korizm. 59b. Moje kraljevstvo ni od ovoga mira. 94b. Ki *(t. j. car August)* vladaše tagda mirom. Š. Kožičić 3a. Oće vas mir podbiti pod krstijansku veru. 55b. Ni mala potriba .... pohoditi duše, ke u mir tamni blude, za obrat je na pravi put i spasenje *(iz* XVI *vijeka).* Mon. croat 246. Isukrst spasitelj segaj mira. Starine 1, 225. Mira držitelju, veliki caru Aleksandre. 3, 298. Krštjani *(sic!),* koji živu u miru ovomu himbenomu. P. Radovčić nač. 33. Da ni gospodini Bog pomože duhovnike i od ostalijeh domova, koji poju po miru rišćanskome. Vuk rječn. s. v. mir *(s naznakom, da se govori u Paštrovićima, kad se nazdravlja). To ima Vuk i u* nar. pjes. 1, 79, *gdje veli u bilješki:* Mir mjesto svijet ja do sad nigdje u narodu našemu nijesam čuo, do ovo ovdje, a i ovo je jamačno od popova i kaludera.

3. MÎR, míra, *m. zid. Akc. je kao i riječi* 1 mir, *samo što instr. sing. nikad ne glasi* mîrom, *nego samo* mírom. *Iz tal.* muro. *U rječniku Mikaljinu* (zid, paries, murus), *u Belinu* (muro, muraglia), *u Stulićevu* (murus, moenia *s naznakom, da se nalazi u D. Ranine), u Vukovu* (mir, zid *s naznakom, da se govori u primorju i s primjerom iz* nar. pjes. vuk 1, 64: Dvori mirom sagradeni) *i u Daničićevu* (murus *s potvrdom iz* XV *vijeka). Do svršetka* XVIII *vijeka ima potvrda samo iz Dalmacije i iz čakavskoga govora; Bogdanić je prvi štokavski pisac izvan Dalmacije, koji ima riječ* mir *u značenju: zid. A i u naše vrijeme slabo se ta riječ nalazi u štokavaca izvan Dalmacije. U plur. je* míri, mírâ *i t. d., vrlo rijetko* mirovi, *kako je u* Zborn. (1520) 61a: ne valaju mirovi ni vrata.

a) zid *(mjesto mnogijeh primjera navodi se*

samo nekoliko). Odrijo crkvu konavaosku i ne ostavi u njoj nego mire *(iz* xv *vijeka).* Mon. serb. 443. U konistri spuščen bih niz mir i tako utekoh. Bernardin 20. Vode nim bjehu za mir ob desne i ob lijeve strane. N. Ranina 118a. Za mirima sveđer u kući stojeći. D. Ranina 88a. Činit ću, da udariš glavom u mir. N. Nalješković 1, 251. Gre na gradski mir i svoj vojski priti. B. Krnarutić 19a. U crkvi sv. Lovrjenca izvan mira. A. Gučetić roz. mar. 65. Vidiše mir velik i visok Starine 4, 115. Neprijatelji lupajući mire lumbardami. B. Kašić iń. 8. Skoro oči tve vidjeće svijetle mire slavne Atene. I. Gundulić 15. Na mire grada ovoga otidimo. Ġ. Palmotić 2, 98. Ter niz mir tisnut bi, da slomi taj čas vrat. A. Sasin 155. Crikve . . neka su odasvud obkružene mirima. M. Bjanković 82. U Dubrovniku zidove zovu miri. S. Margitić isp. v. Koji će str'jelom ustr'jeliti na miru zlatnu jabuku. Nar pjes. bog. 29. Prikaživa se jedna ruka čudnovita, koja piše na miru neke riječi. Đ. Bašić 51. Neka se ograde miri od Jeruzalema. I. Nenadić nauk 276. Totila . . . bješe rimske mire vojskom opkružio. I. Đorđić ben. 118. Ninive . . . . opasana bi s jednim mirom, koji u visini imaše 100 noguh. D. Bogdanić 24. Nu gledajte na ovem miru otajno ono pismo. B. Zuzeri 184. Svod se svali, a kula zažari, a ni miri ne ostaše mirni. Osvetn. 1, 41. U svetoj gori sveta crkva mirom ograđena. Nar. pjes petr. 1, 28. Po đemitoriji *(t. j. po grobju)* raste trava . . . . naokolo je mir *(u Konavlima).* Zborn. za nar. živ. 8, 106.

b) U metonimičkom smislu miri *katkad znači: kuća ili grad, t. j. ono, što se sastoji od zidova, što je okruženo zidovima.* Dati ću ja nima u kući mojoj, unutra, u mirijeh mojijeh mjesto poglavito. B. Gradić djev. 166. Bez pristanka š nima šetah ljubljenijeh oko mira *(t. j. oko kuće moje drage).* I. Gundulić 225. U spartanske gredem mire tu kraljicu za raniti. Ġ. Palmotić 1, 234. Put solimskijeh mira sada on pospješa stupaj brzi. 3, 10a. Miri dragi, miri mili, u kijem moje sve dobro je, ki sjedište jeste bili veličine negda moje. A. Gleđević 15b. Ki su *(t. j. ljudi)* ufanje rodnijeh mira. J. Kavanin 145b. Hod'mo, hod'mo, Mandalijena, put solimskijeh hudijeh mira gledat čuda neviđena. I. Đorđić uzd. 75.

4. MÎR, míra, *m. isto što miris, otkle je pokraćeno. Samo u Vukovu rječniku, gdje se kaže, da se nalazi osobito u pjesmama i s dodatijem primjerom:* Mirom miriše.

5. MIR, *m. selo u Bosni u okružju sarajevskom.* Popis žit. bos. i herc. 130.

1. MÍRA *f. i m. a) žensko ime od mila mjesto* Miros(l)ava. *U rječniku Vukovu.* Mira *kao žensko ime nalazi se u spomenicima latinskim za Dubrovnik i Dalmaciju* xiii—xv *vijeka.* K. Jireček rom. 2, 73. *Druge su potvrde:* Mon. ragus. 2, 104. M. Marulić 258. S. Novaković pom. 81. Glasnik 49, 100 *(za knjaževački okrug u Srbiji). — b) muško ime od mila mjesto* Miros(l)av. Svetostef. hris. 30.

2. MÍRA, *m. i f. (gen. com.). U rječniku Vukovu:* ko se čini miran, i gotovo samo u ovoj poslovici: ispod mire devet (t. j. đavola) vire. *Ispor. još:* Iz mire dva šejtana vire. Nar. bl. kapet. 80.

3. MIRA, *f. mirisava mast, koja se dobiva iz arapske mrče. Ne razabira se kvantitet u (a dakako ni akc.) prvoga vokala; što neki stari pisci pišu* ‚mirra' *(vidi među primjerima), to se ne može uzeti za dokaz, da su* i *kratko izgovarali, jer se može misliti, da su oni* -rr- *pisali prema lat. jeziku, u kojem se ta riječ piše s* -rr-; *k tome u Bernardina ovu riječ nalazimo zapisatu s* -ii-, *što bi značilo dužinu vokala* i. *Iz lat.* myrrha *(a ovo iz grč. μύρρα). U rječniku Mikaljinu, Belinu* (‚mirra'), *Bjelostjenčevu, Jambrešićevu* (‚mirha') *i u Stulićevu* (‚mirra'). Prikazaše nemu dare: zlato, tamjan i miru (‚miiru'). Bernardin 14. Vazdi ćeš nastupit na tamjan i miru. H. Lucić 197. Zato ga pomazaše mirom, to jest dragom pomastju. M. Divković bes. 143. Prikazaše mu dare: zlato, tamńan i miru. I. Bandulavić 19a. Tamjan kako Bogu . . . miru kako človiku darovahu. F. Glavinić cvit. 87b. Darovaše mu darove od zlata, od tamjana i od mire (‚mirrae'). B. Kašić is. 15. S hiž, lefańske ke su od kosti, do tve odiće mast dopira, mast arabske od kriposti, kaš'ja, kapla tere ‚mirra' *(iz lat.* myrrha et gutta et casia a vestimentis tuis, a domibus eburneis. psal. 44, 9). A. Vitaljić istum. 137a. Prikazaše mu darove: zlato, tamńan i miru (‚mirru') iliti dragu pomast. F. Lastrić test. 59. Prikazujući tamńan, miru (‚mihru') i zlato. J. Banovac razgov. 78. Počastiše ga zlatom, tamjanom i mirom (‚mirrom'). S. Rosa 36a. Lipe mu dare nosiju: zlato, miru i tamjan. Nar. pjes. istr. 6, 38. Čudan ću vam prilog ostaviti . . . . dva tovara mire i tamjana. Nar. pjes. vuk 6, 309. — *U jednoj pjesmi stiha radi veli se* mir *mjesto* mira: Tri dari nosahu: mir, zlato i tamjan. Nar. pjes. istr. 6, 31.

4. MIRA, *f. riječ tamna postańa i značeńa.* Suprot ljudi on bi upro snagu, al' ju ne sme potistavit *(sic!)* vragu, hvata miru za izbavak blagu; sve se zgode i dvora okani, stište blago, u Žepču se stani. Osvetn. 4, 69. *Možda ovamo ide i primjer:* Isto čini majka umorena na sto mira präva ukorena. Osvetn. 4, 67.

1. MIRAC, Mirca, *m. a) selo u Crnoj Gori.* Glasnik 40, 18. *Spominje se već* xiv *vijeka* (‚Miracъ') *u jednoj ispravi i otud u Daničićevu rječniku. — b) zaselak u Hercegovini.* Popis žit. bos. i herc. 522. — *c) zemljište u Hercegovini.* Etnogr. zborn. 5, 1186. 1188.

2. MIRAC, mirca, *m. dem. od* 3 mir, *zidić. Samo u rječnicima, i to u Belinu* (muretto, muro piccolo, — mirac za sjesti, murello muricciuolo, cioè muro fatto per sedere, poggio), *u Voltigijinu* (muricciuolo, sedile, Mäuerchen) *i u Stulićevu* (exiguus murus).

MIRAČA, *f.*

a) žensko ime isto koje i Mira *u lat. spomenicima za Dalmaciju* xi *i* xii *vijeka, pisano* Mirazza, Miraza. K. Jireček rom. 2, 73.

b) mjesto u Srbiji u okrugu kńaževačkom. Niva do Mirače. Sr. nov. 1871, 620.

MIRAČKE STAZE, *f. pl. brežuljak u Poljicima.* Zborn. za nar. živ. 8, 190.

MIRAD, *m. muško ime od mila mjesto* Miros(l)av. *U rječniku Daničićevu s potvrdom iz* xiv *vijeka. Još je potvrda:* Deč. hris. 60.

MIRADOVIĆI, *m. pl. selo u Novom Pazaru.* Etnogr. zborn. 4, 278.

1. MÍRAK, mírka, *m. dem. od* 1 mir. Pak anđeli Bogu falu daše, a na zemji mirak ostaviše. T. Babić 43. „Odi amo, pruži mi mírak", — reći će starije čeljade malom djetetu, kad hoće da se s nim pomiri, pošto su se posvadili; to se čini tako, da ono čeljade pruži djetetu svoj kažiprst, a dijete pruži nemu svoj, onda se vrhovima kažiprsta dodirnu i viknu: mirak! i onda su pomireni. *U Lici.* J. Bogdanović.

2. MIRAK, Miraka, *m. muško ime od mila mjesto* Miros(l)av. Deč. hris. 48. — *Jamačno je gen.* Miraka, *dok je zabiļeženo* Mirakъ *(da je gen.* Mirka, *bilo bi zabiļeženo* Mir'kъ *ili* Mirьkъ).

3. MIRAK, *m. zaselak u Hercegovini.* Popis žit. bos. i herc. 532. — *Ne razabira se, je li gen.* Miraka *ili* Mirka.

MIRAKUL, *m. čudo. Iz lat.* miraculum *ili tal.* miracolo. *U rječniku nijednom. Za oblik* mirakuo *(nom. i akuz. sing.), koji bi se u štokavskom govoru očekivao, nema potvrde.* Jedan mirakul učinjen po Isuhrsti. Kolunić zborn. 56. Figura . . . ka pokaza velik mirakul. Starine 23, 87. Navišćuje . . . . jedan navlašćni mirakul. Korizm. 24b. S kolikimi mirakuli i čudesi izidoše. 39a. Kraļ ta mirakul videći velo se začudi. Ivan trog. 8b. Po mirakulu aliti po čudu Božjemu ozdravi. M. Orbin 58. Na ki mirakul ostali obratihu se. F. Glavinić cvit 20a. Proglasi se povsud ta mirakul. 29a. Očitova Isukrst svemogućstvo u mirakulih. čet. posl 25. Kako se vidi u mnozih mirakulih, to jest čudesih. P. Radovčić nač. 129. Sve po mirakulu imala si. P. Posilović nasl. 184b. Učinili su čudesa iliti mirakule. I. Nenadić nauk 111. *Govori se i danas na ostrvu Rabu s akc.* mirākul. M. Kušar rad jug. ak. 118, 21. — *Vidi i* mirakulo.

MIRAKULA, *f. isto što* mirakul. Svatko živ pripravļa se ići na to čudo . . . . . Nisu svu noć spavali od straha, da ne zakasne na ovu mirakulu. M. A. Reļković sabr. 52. — *Danas u Lici znači: način.* Na svake sam ga mirākule molio i nagovara, pa nikako ne će. J. Bogdanović. *U Crnoj pak Gori (u riječkoj nahiji)* mirákula *znači*: mješavina ribe od svake vrste, osobito malo i nevaļalo. A. Jovićević. *Nije jasno, kako su se ova dva značeńa razvila.*

MIRAKULO, *n. isto što* mirakul. *Sredńi rod je uzet vaļada prema lat.* miraculum. Ne gledajući mirakula, koje učinio bješe. Zborn. (1520) 70a. Čujte mirakulo, koje ukaza *(t. j. Isus).* 70b. *(Isukrst)* predikajući i čineći mirakula. I. Držić 79. Isukrst . . . . činaše velika zlameńa i mirakula. I. Ančić vrata 70. Kako nas uči crkva, a mirakula potvrđuju . . . . Evo mirakulo. ogl. 67. Mirakulo učinit kako žuńević mačak, koji krsnu, kad cijeńaše poginut. Poslov. daničk. Da je veće mirakulo i čudo. S. Margitić fala 135. Učini Bog mirakulo iliti čudo. F. Lastrić svotń. 43b. — *Ovamo bi mogao ići i koji primjer od onijeh, što su navedeni kod* mirakul, *jer neki padeži jednako glase i od* mirakul *i od* mirakulo.

MIRALAJ, *m. pukovnik. Riječ je turska.* No to molim kako starijega, pošļi tvoga sina miralaja *(štampano* Miralaja), oko ńega šest stotin' Turaka. Nar. pjes. vuk 4, 489. Kod kuće nije bilo miralaja, nego je otišo na vojsku. Nar. prip. bos. 47. — *Jedan pisac pored* miralaj *piše* mirialaj, *možda stiha radi:* Paše viču na mirialajo, miralaji na bimbaše vojne. Osvetn. 2, 119. Ja ću slati, što će trebovati . . . . miralajo paše izvoditi, a bimbaše na mirialajo *(govori sultan).* 3, 121.

MIRALAJEVICA, *f. žena miralajeva.* Miralajevica misleći, da je kadija . . . . otvori *(t. j. vrata).* Nar. prip. bos. 47.

MIRALIJA, *m. muško ime tamna postańa. Potvrđeno je u dvije isprave iz početka* xv *vijeka, i iz ńih je uneseno u Daničićev rječnik. U jednom spomeniku, za koji se ne zna, iz kojega je vremena, potvrđen je akuz.* Miralija, *prema čemu bi nom bio* Miralij *ili* Miralije. Ļ. Stojanović hris. 180.

MIRAĻA, *f. drvo. koje se zove i brekińa,* Sobus aria. B. Šulek im. *(s naznakom, da se govori u hrv. primorju). — Postańe tamno.*

MÍRAN, mírna, *adj.* pacificus, quietus, tranquillus. *Sasma rijetko mjesto* -i- *nalazi se* -ije-; *lik* mijerno *ima* M. Divković plač 107, I. Grličić 24 *i pisac* Osvetn. 2, 44 *(koji je to uzeo poradi stiha),* mijeran *ima* M. Divković bes. 440, mijernim *ima* I. Grličić 82; *o tome* -ije- *vidi u pristupu riječi* 1 mir. *Pridjev istoga značeńa imaju i drugi slav. jezici, na pr. staroslov.* mirьnъ, *rus.* мирный *i t. d. U rječniku Vrančićevu* (pacificus, placidus), *u Mikaļinu* (miran, smiren, placatus, sedatus, — tih, pacificus, tranquillus, mitis, pacis amans, — *adv.* mirno, tiho, tranquille, quiete, sedate, pacate, placide), *u Belinu* (abbonacciato, — cheto e quieto, tacito, che non fà rumore, — manso e mansueto, — di pace, pertinente a pace, — pacifico, amico di pace, — placido, piacevole, — posato, — *adv.* mirno, acchetatamente, chetamente, quietamente, — mansuetamente, con mansuetudine, — pacificamente, — placidamente, — posatamente), *u Bjelostjenčevu* (miren, miroven, ļubomirni, pacificus, tranquillus, quietus, pacis amans, — vmiren, vtišen, pacatus, placatus, sedatus, quietatus, — mirni, kaj k miru sliša, pacificatorius, pacalis, — *adv.* mirno, pacifice, tranquille), *u Voltiģijinu* (pacifico, cheto, tranquillo, friedlich, ruhig, — *adv.* mirno, tranquillamente, pacificamente, friedlich), *u Stulićevu* (pacificus, quietus, tranquillus, — *adv.* mirno, pacifice, quiete, placide *s naznakom, da je iz glag. brevijara), u Vukovu* (friedfertig, ruhig, mansuetus) *i u Daničićevu* (pacificus, quietus, tutus *s potvrdama iz* xiii—xv *vijeka). — Komp. je* mírnijî, *a adv.* mîrno.

a. miran *je onaj, koji pripada miru, koji je znak ili plod mira (t. j. staňa bez neprijateļstva i neprijateļskijeh čina, bez svađe i zadjevica).* Mirni celov *(t. j. na misi,* osculum pacis). Š. Kožičić 6a. On će mirnim zakonima vladati se sam po sebi. Ģ. Palmotić 1, 87. Ki činiše mirne uvjete, sudbe prave. J. Kavańin 239b. Mirni traktat među Rosijom i turskom portom. J. Rajić boj 4. Što su Srbiju protiv bukreškoga mirnog dogovora na silu s vojskom pogazili. Vuk građa 142. Stanu se svi u crkvi ļubiti jedan s drugijem, i mirni pozdrav razliježe se po svoj crkvi. Đ. Daničić pisma 164. Ime će mu biti: divni . . . . knez mirni. is. 9, 6. Učiniću s ńima zavjet mirni. jezek. 34, 25.

b. miran *je onaj, koji je bez boja i rata, bez svađe i zadjevica, koji je prijatelj i ļubitelj mira.* Da bude miranъ i jedinanъ sinomъ s mojimъ *(iz* xv *vijeka).* Mon. serb. 461. Blaženi mirni, jere sinovi Božiji zvani budu. N. Rańina 201a. U maļahtih ditića se ne nahodi sržbe ni osfete, nere su svakime mirni, ļubki, drazi i prikloniti. M. Jerković 28. U vrime mirno i ratno . . . . dilila je milosti. B. Kašić is. 119. Mirni uros tve prilike za nemirna boja nije. Ģ. Palmotić 1, 262. Kakono pravi naslidnik poniznoga Isusa ukaza se miran, krotak i ponizan *(t. j. kraļ Svetolik).* A. Kašić razg. 23. Videći Bog Abramovo mirno i ļuboznivo srdce reče mu. J. Banovac razgov. 177. Jesto li mirni sa svakijem i s Bogom i s ļudima? Đ. Bašić 26. Kako se on ńojzi čini viran, al' od drugih *(t. j. od žena)* opet nije miran *(t. j. ne daje im miru).* M. A. Reļković sat. 59. Daj da Turkom pozdrav pošaļemo, da ne cv'jele sirotińu raju . . . . pa će mirna sva sjediti raja. Osvetn. 2, 113. Da sto

vazda mirni i pogodni. Nar. pjes. herc. vuk 336. — *Adv.* Ki se budu mirno suprotiva vam držati *(iz* xvi *vijeka)*. Mon. croat. 243. Karhidon solunski car mirno k ńemu *(t. j. k Aleksandru)* dojde. Starine 3, 239. Mahmut mu obeća, da će proći preko Primorja mirno i prijateļski, a da se ničijega ne će dotaći. S. Ļubiša prip. 182.

c. *nesmetan, neuznemirivan, siguran.*

a) uopće. Duhь Božij da počijetь na vaju .... nastavļaje va na putь mirьnь. Sava 5. Kada jaki oružnik čuva polaču svoju mirne jesu sve stvari, koje zdrži. N. Rańina 59b. Rečeni prodavac rečenomu kupcu zruči večni i mirni poses *(iz* xvi *vijeka)*. Mon. croat. 289. Poznajući David nevirnost Saulovu, da .... u ńegovu kraļestvu ne mogaše biti miran, pobiže kraļu filištejskomu. A. Kačić korab. 178. Pribivajte u kraļestvu mirni. M. A. Reļković sat. 26. Izmeđ sebe dajte zulumćare, ak' hoćete mirni da budete. Nar. pjes. vuk 4, 150. Ivan kneže Semberiji glava on Kulinu često odlažaše, pod čadore prinos donošaše, ne bi l' ńemu Srbļi mirni bili. 4, 195. Svod se svali, a kula zažari, a ni miri ne ostaše mirni Osvetn. 1, 41. Mirni posjed, ruhiger Besitz. B. Petranović ručna kń. 57. Bješe miran *(t. j. Solomun)* sa svijeh strana. Đ. Daničić 1 car. 4, 24.

b) miran *s instr.* Možešь biti miranь glavomь svojomь *(iz* xv *vijeka)*. Mon. serb. 500. Plašićeš se noću i dańu i ne ćeš biti miran životom svojim. Đ. Daničić 5 mojs. 28, 66.

c) miran od koga *ili* od čega. Kad miran od toga zla budeš ostati. N. Naļešković 1, 187. Ja prije neg' vidih tve rajske ljeposti, od svega miran bih i ne znah žalosti. 2, 13. Čudo t' bi, jaoh, bilo, da nebog ja miran od tebe, ma vilo, poživem 2, 121. Pak ćeš biti od kućanah miran. M. A. Reļković sat. 75. Te će duša moja biti mirna od onijeh, koji napadaju na me. Đ. Daničić psal. 55, 18.

d) adv. Tko drži plemenьšćinu .... i ako je držao mirno prezь opovida godišťь 30. Statut. poļ. 269. Da ni crikve svete mirno ne ostaše *(t. j. od tolikoga zla)*. Đ. Baraković vila 52. Da je od tebe mirno posidovan *(t. j. dohodak)*. A. Kadčić 105. Što ti je dopustio *(t. j. Bog)*, da zdravo i mirno osvaneš. S. Badrić pravi nač. 5. Jesi li mi putovao mirno? Nar. pjes. vuk 2, 471. 515. Zdravo, mirno sińe more prešli i Taliju zemļu poaraše. 3, 299. Kad su bili kroz Korita ravna, tuna oni mirno projezdiše, jera Limun ne šće udariti. 3, 455. Paša moļaše i skupo plaćaše, da ga mirno pusti. M. Pavlinović razg. 38. Mirno Vide kroz goru prošao i mirno je vode zahvatio. Nar. pjes. muš. 124. — *Nalazi se i* mirno od koga *(vidi pod c)*. Da bi mogao .... i od Turaka mirno živiti. Vuk dan. 2, 117. Te ću proći mirno od hajduka. Nar. pjes. vuk 4, 385.

d. miran *je onaj, koji je u miru, t. j. u stańu bez smetńa i neprilika sebi ili drugima.*

a) uopće.

aa) o čeļadi. Koliko se sad čini miran i pokoran *(t. j. Miloš)*, ja sam od ńega bežao. Vuk građa 57. Dokle živi *(t. j. djevojka)* kod majčice, mirnija je od ovčice, a kada se s mužem združi, od aršina jezik pruži. Nar. posl. vuk 65. Otac već omatorio, živio miran i bezbrižan. M. Pavlinović rad. 182.

bb) o životińama. Miran i tih bišo *(t. j. koń)*, da brz kako sokol. B. Krnarutić 4a. A od zmije ćud ļutice .... da se u mirne golubice krotkom ćudi sva ponovi. P. Kanavelić 287. Miran końic redom stupa. J. Kavańin 46b. S mirnijem ovcam krotkijeh stada. I. Đorđić salt. 20.

cc) o stvarma. Venac jedan od mirne i vazda plavolistne masline. P. Zoranić 69. Imaju li im željet sada blage vjetre, mirno more. I. Gundulić osm. 365. Skladni puci, mirna sela, travna poļa. 399. Zato k mirnom pojdoh selu. J. Kavańin 79b. Ništa ne znam, je l' nam zemļa mirna. Nar. pjes. vuk 2, 230. Svakomu svoje, pa mirna Bosna. M. Pavlinović razg. 9.

dd) o čemu bestjelesnom i apstraktnom. Kraļь posьla sьly svoje kь semu caru blьgarьskomu mirьnyje i ļubovьnyje glagoly vêštaje jemu reky. Danilo 179. I slovesy mirnymi kь ńemu narekova *(iz početka* xvi *vijeka)*. Šafarik letop. 62. Tej suze ustavi i imaj mirnu noć. N. Naļešković 1, 122. Slatke su ńih *(t. j. vîlâ)* pjesni, mirni su ńih danci. 1, 202. Nazivam dobar dan, mirnu noć i pritilo godište svitlijem vlastelom. M. Držić 239. Pod vedrinom od nebesa proveli smo mirne čase. I. Gundulić 32. Kozaci .... nasrtaše, jedan dan jedini miran ne puščaše. I. T. Mrnavić osm. 61. Mlados svoju u mirnom goju, u slatkom raju veselo traju. G. Palmotić 1, 265. Mirne danke svak boravi. 2, 218. Da oba mirne kroz beside razlog svači izuvide. J. Kavańin 251b. U vladanju nitkor cijeni nać života mirna i sladka. 358b. Mirne danke da provodi s tigrom srna, lav s jelinom. I. Đorđić uzd. 136. Što razmini svit nemirni za počinak uvik mirni. V. Došen 182a. Imao čovjek odvoć zlu i opaku ženu, da nije imao nikada mirna dana ni noći s ńome. Nar. prip. vrč. 49.

b) miran *u duševnom smislu.* Sa mnom je moja čas i moje dobro, sad sam miran. M. Držić 218. Tebe ako ne vidim na vješalijeh, ne ću miran umrijet. 353. Žuđenu vele stvar čovjek ne cijeni da će ju steć igdar ter srcem miran ni. N. Dimitrović 18. Er mirnu da imam kako ti misao, mnogo bih rado vam čestokrat pisao. N. Naļešković 2, 327. Er je umrli život ovi, čoek u srcu miran nije. I. Gundulić 234. Dokli ju nađe, mirna nije. 347. Tada Petar oglasi se Jezusu: evo mi ostavili smo sve .... što dakle bit će nama? Da budu mirni, odgovori ńimi gospodin, erbo .... ńimi su pripravjeni dvanes pristoļa. S. Rosa 126b. Za moći opet s mirnom dušom priuzeti veseļe duhovno. F. Lastrić svetń. 41a. Da bismo podnijeli siromaštvo s mirnijem i s veselijem srcem. J. Matović 424. Mirno srce Boga moli, a nemirno suze roni. Nar. posl. vuk 179. Premda mogu bogati postati, ne mogu nikad biti mirne duše. M. Pavlinović rad. 112. Jer je Sava pod mirnom ćudi krio duboko oštroumļe. S. Ļubiša prip. 109. Vazda je bio mirne naravi i poštena obraza. 232.

c) adv.

aa) mirno. Procvьtoše vsêmь vênьci bogozračnyji mirno živuštimь sь vêroju na zemļi *(iz* xiv *vijeka)*. Mon. serb. 136. Minuvši srditost čovik tiho i mirno sudi. Korizm. 49b. Knez Ivan .... oće zaujeti Zagreb za voļu moći mirnije spati *(iz* xvi *vijeka)*. Mon. croat. 231. Da se na obitovanje Božje slobodno i mirno zanesemo. Katek. (1561) 78. Ubogu boļe je bit, a mirno stojati neg' imat vas saj svit. N. Dimitrović 20. Pošteno molim vas, da biste jedan čas mirno me slišali. N. Naļešković 1, 240. Numa kraļ dni svoje mirno će svršiti. G. Palmotić 2, 488. Ki želeći nigdi mirnije Bogu služiti. F. Glavinić cvit 38b. Živina .... takvu travu mirno prolazeći druge sebi ugodne ište. V. Do-

šen IX Da bi mirno i tiho prošli ovi život. J. Matović 318. Za moć mirno noćevati. N. Marči 19. Na klupah mirno spavaju. M. A. Reļković sabr. 41. Da ga niko zadevati nema, nego l' slobodno i mirno da može .... da ogradi. Glasnik II, 1, 59. Solomun je mirno i bez straha sjedio na jastuku. Nar. prip. vuk 197.

bb) na mirno, na mirne. Nemoj mi daj branit, neka ti na mirno moj razlog mogu dat. F. Lukarević 64. Još jednu da ti riječ na mirno mogu rit. 66. Dubrovniče, hoćeš se pridat, sklonit na dobre, primit jaram, uharačit se na mirne? A. Kalić tri bes. 18.

c. miran *je onaj, koji je bez buke, tih.* Na morskoj pučini vedru se nadije i mirnoj tišini. D. Baraković jar. 92. Bi u obrazu poštovan, u hodu miran *(t. j. sv. Bernardo).* F. Glavinić cvit 284a. Videći ju *(t. j. sv. Katarinu)* u sobstvu ili personi pokojnu, u svitah složenu, u hodu mirnu. 384b. Više već ponoća, i počivahu sfe stvari u mirnu mučanju. B. Kašić is. 8. Vjetric mili s mirnijem krili uzme iz tiha pršati. Ġ. Palmotić 2, 71. Klekavši ponizno na kolina u komu mijernu mjestu. I. Grličić 147. Djeca su danas mirna u školi *(t. j. ne viču i ne skaču), govori se u naše vrijeme.*

f. *zadovoļan, t. j. namiren u kojoj svojoj želji ili potrebi.* Ako roditeļi ovomu *(t. j. ugovoru)* budu mirni i zadovoļni. A. Kadčić 393. Vi cijenite, da će vas svijet nasitit za priobilnom ńegovom trpezom i da ćete se s ńe dignut mirni i puni slasti medene .... S nijedne se druge gozbe ne dižu siti i mirni gosti, nego samo s božanstvene. Đ. Bašić 30. Jesi li rad i miran od ovijeh djela? B. Zuzeri 387. Odlučio sam ļubiti moju župu i ńom biti miran. M. Pavlinović rad. 42.

g. *pojedinačna rijetka značeńa. a) blag.* Bio sam u jedno vrime žestok i nemilosrdan, ali sam se kajao, a što sam miran i milosrdan, nisam se kajao. S. Margitić fala 39. — *b) besposlen.* Ležeći miran rodnijeh sred zemaļa čovjek ne može slave steći. Ġ. Palmotić 2, 516 — *c) adv.* mirno, *po voļi, kao da je to u primjeru:* Stoga je pametno određeno, da se vi pišete i zovete grčkoistočńaci .... a mi da se pišemo rimokatolici .... pa mirno i jednim i drugim. M. Pavlinović razg. 13.

2. MIRAN, mirna, *adj. mirisan, kao da je to u jedinom primjeru:* Mirnija balsama i cinama *(štamp.* ‚cimama'). J. Kavańin 520a.

3. MIRAN, *m. muško ime od mila mjesto* Miros(l)av. Dol. hris. 6. 32. — *Jamačno je gen.* Mirana, *dok je zabiļeženo* Miranъ *(da je gen.* Mirna, *bilo bi zabiļeženo* Mir'nъ *ili* Mirьnъ).

MIRANA, *f. žensko ime od mila prema muškome* Miran *zabiļeženo u lat. spomeniku* XI *vijeka.* F. Rački docum. 135.

MIRANIN, *m. svjetovni čovjek, lat.* saecularis. *Riječ izvedena od* 2 mir *i isto tako nenarodna, crkvenoslavenska. Samo u Daničićevu rječniku s potvrdama iz* XIV *i* XV *vijeka.*

MIRANOVAC, Miranovca, *m. selo u Srbiji u okrugu parotskom.* S. Koturović 416.

MIRAŃAC, Mirańca, *m. vinogradsko zemļište u Hrvatskoj zabiļeženo* XVII *vijeka.* R. Lopašić urb. 224

MIRAŃE, *selo u Dalmaciji u kotaru benkovačkom.* A. Mašek 4. *Po svoj prilici je riječ srednjega roda (gen. sing.* Mirańa). — *Možda je s tijem imenom u svezi ime nekoga zemļišta u sjevernoj Dalmaciji zabiļeženo u lat. spomenicima* XI *vijeka:* ‚Mirane'. F. Rački docum. 109. 126. 164. *A mogło bi biti u svezi i* ‚Myrane': ‚Iwan Iwichyn de Myrane' *(nekakav Dalmatinac na početku* XVI *vijeka).* Mon. croat. 170.

MÌRÂSKÎ, *adj. što pripada mirazu.* Vosak, od koga se načini kao čaša, pa se u ńu metne dukat od miraskih (od miraza) novaca. M. Đ. Milićević srb.2 271.

MIRASOVIĆI, *m. pl. selo u Bosni u okružju tuzlanskom.* Popis žit. bos. i herc. 366.

MIRAŠ, Miraša, *m*

a) muško ime od mila mjesto Miros(l)av. Ogl. sr. 481. J. F. Ivanišević 14. 20.

b) selo u Staroj Srbiji. I sada ima do Gadimļe selo Miraš. Đ. Daničić rječn. s. v. mirašьkyj.

MIRAŠKI, *adj. što pripada (selu)* Mirašu. *U rječniku Daničićevu s potvrdom iz* XIV *vijeka.* Među Crьnilomь i među miraškomь zemļomь. Mon. serb. 182.

MIRÁŠČIJA, *m. mjesto* mirazčija *(s turskijem nastavkom* -čija). *a)* baštinik. U rječniku Vukovu (Erbe, heres). — *b)* Čoveka, koji dođe ženi u kuću i na imańe, zovu ovde *(t. j. u rudničkom okrugu u Srbiji)* različito: pripuz, uļez, miraščija. Etnogr. zborn. 5, 40.

MIRAŠEVAC, Miraševca, *m. selo u Srbiji u okrugu kragujevačkom.* S. Koturović 446.

MÌRÂZ, miráza, *m.* dos, hereditas. *Iz tur. (arap.)* miras *(baština). U rječniku Stulićevu i u Vukovu (vidi dalje).*

a) baština, našļedstvo. U rječniku Vukovu (Erbschaft, hereditas *s dodatijem primjerom:* ostalo mu od miraza). Rodbina i prijateļi veće gledaju na ńegove škrińe, kako će miraz dijelit, nego na ńega *(t. j. na onoga, koji umire).* I. Grličić 260 Ove nike lakomosti, koje vas čine toliko grišiti za dobiti dobra tilesna, miraze iliti baštine mrtvije. F. Lastrić od' 268. Razmeću li se zaručeńa, kad bi jedno od ńi *(t. j. od vjerenika)* došlo bogatije od drugoga, kako da jednomu dojde iznova kakva baština oli kakav miraz oli druga koja srića? M. Dobretić 435.

b) prćija, ženinstvo. U rječniku Stulićevu (miraz, prćija *s naznakom, da je iz lat. bukvara).* Znajući, da za poštenu udatbu miraza ondi običajna neima *(t j. ona djevojka).* A. Kanižlić fran. 33 Ja moram nagraditi ženu, koja mi je donela francusku bolest u miraz. S. Tekelija letop. 120, 56. Otkud tebe ova britka sabļa? . . . ili ti je ļuba donijela, donijela ļuba od miraza? Nar. pjes. vuk 2, 343. Ako li je *(t. j. kćer)* dadeš za Turčina, Turčin hoće zemļu od miraza. 2, 480. Miraz đevojku udaje. Nar. posl. vuk 178. Upravi Bosnom već kao svojom davši je u miraz uz kćer ugarskom kraļeviću. Đ. Daničić istor. 3.

c) Ne razabira se pravo značeńe u primjeru: Što su bili lavi i timari, pojagmili Turci na mirazo. Nar. pjes. vuk 2, 275.

MIRAZNIK, *m. baštinik, našļednik. Samo u primjeru:* I najdeno grih je zatajiti, jer svaka stvar ide k svomu gospodaru, i dok se može, ima se povratiti ali naplatiti ńemu ali ńegovomu odvidku *(sic!)* ili mirazniku. Pisanica 28.

MIRAZOVIĆ, *m. prezime u naše vrijeme.* Bošńak (1908) 126.

MIRBA, *f. nom. act. od* miriti *ili od* miriti se. *U južnomoravskom narječju u Srbiji.* A. Belić 394.

MÌRBOŽÂŃE, *n. nom. verb. od* mirbožati se. *U rječniku Vukovu* (das gegenseitige Küssen zu Weihnachten, exosculatio die Christi natalitio).

MÌRBOŽATI SE, mìrbožâm se, *impf. ljubiti se na božić govoreći jedno drugom: mir Božji! U rječniku Vukovu* (sich küssen und den Frieden Gottes wünschen zu Weihnachten, invicem se exosculari die natali Domini). Kad se poodjutri *(t. j. na božić)*, pošto namire stoku, onda sjedu za ručak. Ali prije nego sjedu za ručak, izbace po nekolike puške pa se onda skupe svi oko sofre te se mole Bogu . . . . i mirbožaju se, t. j. izljube se svi redom govoreći: „Mir Božji! Ristos se rodi, va istinu rodi, poklańamo se Ristu i Ristovu rožanstvu". Vuk rječn. s. v. božić. Kad se crkvari vrate kući *(t. j. na božić)*, pristupe k ruci starešini i dadu mu naforu. Pred ručak se svi opet mole Bogu kao i sinoć, samo kraće, pa se sad mirbožaju, to jest ljube se u obraz, i to ovako: Starešina uzme dve voštane sveće . . . . jednu dâ nastarijem do sebe, a drugu drži sam, pa se ńih dva poljube u obraz. Stariji veli: „Mir Božji!" a mlađi odgovara: „Vek i amin!" Sad starešina uzme sveću od ovoga i dâ je onom, koji po godinama ide za ńim. I s ńim se tako isto iždubi i mirboža. Tako učini sa svima . . . . Kad starešina ovo mirbožańe izredi sa svima u kući, onda dâ one dve sveće prvom do sebe po godinama, te i on učini to isto. I tako svako u kući mora te dve sveće uzeti u ruke i sa svakim se mirbožati. M. Đ. Milićević živ. srb.^{2} 171.

MÌRBOŽITI SE, mìrbožîm se, *pf. prema impf.* mirbožati se. Uzela ga *(t. j. Hrista)* prečista gospođa pa se š ńime mirbožila bila. Nar. pjes. herc. vuk 314. *U ovom je primjeru* mirbožiti *(bez* se*), i ne razabira se pravo značeńe:* I pjesnik je u ‚svjataja svjati' mirbožio vrle blagodati, ne bi li se s mirom osveštala veļa slava Boga velikoga *(u opisu posvećeńa rišćanske crkve u Sarajevu).* Osvetn. 6, 12. — *U* 3. *izdańu Vukova rječnika stoji, da je* mirbožiti se *(ne samo perfektivan, nego) i imperfektivan glagol, ali to nije sigurno.*

MIRCE, *selo u Dalmaciji u kotaru spļetskom.* A. Mašek 122. — *Ne razabira se, je li neutr. sing. ili je fem. plur.*

MIRCI, Miraca, *m. pl. zaselak u Dalmaciji u kotaru šibeničkom.* A. Mašek 96. — *U statutu vrb.* 159 *spominje se nekakvo mjesto na Krku* ‚v Mircih', *pa se ne zna, je li tome nom.* Mirci *(masc.) ili* Mirca *(neutr.).*

1. MIRČA, *m. muško ime od mila mjesto* Miros(l)av. *U starini ima mu potvrda samo za Rumuńe, tako u Daničićevu rječniku, u Glasniku* 24, 295 *i* 28, 393 *i* 32, 269. *U naše vrijeme čini se da je ovo ime veoma rijetko; potvrda je samo:* Mirča Vulić *(srpski vojnik).* Rat 184.

2. MIRČA, *f. nekakva zemļa u Poljicima.* Zborn. za nar. živ. 8, 200.

MIRČAČEVIĆ, *m. prezime zabiļeženo* XVII *vijeka izvedeno od imena* Mirčač, *kojemu nema potvrde.* R. Lopašić urb 273.

MIRČANIN, *m. čovjek iz Mirca (vidi* 1 Mirac *pod a).* Da su je prihvatili Crnogorci Mirčani. V. Vrčević niz 291.

MIRČE, Mirčeta, *m. muško ime isto koje i* Mirča; *u starini ima potvrda samo za vlaškoga vojvodu druge polovine* XIV *vijeka, tako u Daničićevu rječn. i u Ļ. Stojanovića hris.* 132. Mirče *je vlaški vojvoda i u jednoj nar. pjesmi:* Ako l' ti se Mirče odmetnuo . . . . udrićemo zemļi Karavlaškoj. Nar. pjes. stojad. 1, 148. — *U jednoj ženskoj narodnoj pjesmi zabiļeženoj* XIX *vijeka* Mirče *je ime Turčinu:* Pošetala lepa Ana, susrelo je Aģi-Mirče . . . . progovara lepa Ana: ajde Ture, pokrsti se. Vila (1866) 323.

MÎRČETA, *m. muško ime isto koje i* Mirča *i* Mirče. *U starini se tako zove onaj vlaški vojvoda, koji je spomenut kod* Mirče; *tako je u Daničićevu rječn. i u Ļ. Stojanovića hris.* 126. *Isti taj vojvoda spominje se i u nar. pjesmama, i to u pjev. crn.* 62—63 *(gdje mu se veli ne samo* Mirčeta, *nego i* Mirko) *i u Vuka* 2, 445—448; *po svoj prilici misli se isti vojvoda* Mirčeta *i u nar. pjesmi u Vuka* 1, 492 *i u B. Petranovića* 2, 426. — *Za ime* Mirčeta *u našem narodu potvrde su u Ļ. Stojanovića zap. i natp.* 3, 166 *(ime nekakvom svešteniku oko g.* 1616), *u pjev. crn.* 77^b *i* 300^a *(ime pjevaču) i u Vukovu rječn.* Mîrčeta, Mannsname, nomen viri).

MÎRČETIĆ, *m. prezime.* A. Kačić korab. 482. 486 *(junak u Dalmaciji druge polovine* XVII *vijeka).* Drž. kalend. (1905) 297. Imenik (1906) 443.

MIRČEVIĆ, *m. prezime izvedeno od imena* Mirac, *kojemu nema potvrde: ali i samo prezime* Mirčević *izmišļeno je za čovjeka, kojega nikad nije bilo, u* nar. pjes. petr. 3, 89.

MÎRČIĆ *(biće takav akc.), m.*

a) prezime izvedeno od imena Mirac, *kojemu nema potvrde.* R. Lopašić urb. 67 *(iz* XV *vijeka).* Rat 216. Šem. pakr. (1898) 27. Drž. kalend. (1905) 297.

b) mjestance u Dalmaciji u kotaru benkovačkom. A. Mašek 7.

MÎRČIĆI (*biće takav akc.), m. pl. a) zaselak u Bosni u okružju bańolučkom.* Popis žit. bos. i herc. 160 — *b) zaselak u Hrvatskoj u županiji modruško-riječkoj.* Razdjeļ. hrv. i slav. 20.

MIRČIN, *m. muško ime od mila mjesto* Miros(l)av. Deč. hris. 6. S. Novaković pom. 82.

MIRČINAC, Mirčinca, *m. prezime.* T. Smičiklas spom. 94. *Prezime je ovo zabiļeženo za okolinu Valpova; vidi ime, koje sad dolazi.*

MIRČINCI, Mirčinaca, *m. pl. nekakvo zemļište (lug? šuma?) u okolini Valpova.* M. Katančić 53.

MIRČUJ, *m. muško ime od mila mjesto* Miros(l)av. Deč. hris. 101.

MIRDIĆANIN, *m. čovjek iz* Miridita *(vidi tamo).* Klimenćani a i Mirdićani. Osvetn. 3, 94.

MIRDIŃA, *m. prezime, upravo nadimak u Hercegovini, tamna postańa.* Etnogr. zborn. 5, 1161. 1244.

MIRDIT, *m. isto što Miridit (vidi tamo).* Beri redom Arnaute i Mirdite. Osvetn. 3, 62.

MÎRE, *riječ po svoj prilici bez ikakvoga značeńa. Samo u Vukovu rječn. s. v.* mir (čire mîre, oko tebe devet braće bilo, u šali mjesto bajańa, da bi čira nestalo).

MIRE, Mireta, *m. muško ime od mila mjesto* Miros(l)av. *U rječniku Daničićevu (s potvrdom iz* XIV *vijeka). Potvrda je još:* Deč. hris. 21.

MIREČ, *m. muško ime od mila mjesto* Miros(l)av. Deč. hris. 6.

MIREK, *m. upravo ime od mila mjesto* Miros(l)av, *ali je potvrđeno kao prezime.* T. Smičiklas spom. 120.

MÌREN, *m. muško ime od mila mjesto* Miros(l)av. *U rječniku Vukovu* (Mannsname, nomen viri) *i u Daničićevu* (Mirênь *s potvrdom iz* XIV *vijeka). Potvrda je još u Ļ.* Stojanovića hris. 12, *ako je dobro pročitano.*

MIRENČIĆ, *m. prezime zabilježeno na početku* XVI *vijeka izvedeno od imena* Mirenac, *kojemu nema potvrde.* Mon. croat. 191.

MÍRĒŃE, *n. a) nom. verb. od* miriti *i* miriti se (pacare). *U rječniku Bjelostjenčevu* (pacificatio, pacis compositio), *u Stulićevu* (pacificatio, conciliatio) *i u Vukovu* (das Beruhigen, Friedemachen, pacificatio). Hajde mene moru na zakuke na mireńe i na bratimeńe *(t. j. da se mirimo).* Nar. pjes. vuk 3, 211. O drugijem zborovima i gozbama, n. p. o svadbama, daćama, o mireńu i t. d. drukčije se i napija *(t. j. kad se ljudi mire).* Vuk kovčež. 125. — *b) nom. verb. od* miriti (olere). *U rječniku Vukovu* (das angenehme Riechen, odor).

1. MIREŠA, *m. muško ime od mila kao i* Miren. Deč. hris. 42.

2. MIREŠA, *f. ime kozi. U Bastajima (kod Daruvara u Slav.).* D. Hirc.

MIREŠEVIĆ, *m. prezime izvedeno od imena* Mireš, *kojemu nema potvrde* Starine 13, 208.

MIRHA, *f. isto što* 3 mira *sa slovom* -h- *prema lat.* myrrha. Noseći smišanje mirhe. I. Bandulavić 106b. Učini . . . kiticu žuke mirhe. Michelangelo 26. Da uzme . . . ‚myrhe'. E. Pavić prosv. 1, 10.

MIRIAMBAR, miriambra, *m. mirisna supstancija, koja se zove i* ambra. *U rječniku Belinu* (ambra, profumo prezioso, ambarum) *i u Bjelostjenčevu* (mirisna ambra, ambarum). — *Prvi dio ove bez sumńe složene riječi je taman; da nije u svezi s* 3 mira? *t. j. smjesa mire i ambre?*

MIRIC, *m. nekakvo mjesto u Poljicima zabilježeno* XVI *vijeka.* Niz riku pod Miric. Statut poļ. 309.

MIRICA, *f. a) brdo u Srbiji u okrugu pirotskom.* M. Đ. Milićević kraļ. srb. 165. — *b) potok u u istom okrugu.* 174

MIRIČINA, *f. selo u Bosni u okružju tuzlanskom.* Popis žit. bos. i herc. 294.

1. MÍRIĆ (*tako je zabilježen akc. za Liku*), *m. prezime.* Rat 141. Šem. pakr. (1898) 27. Drž. kalend. (1905) 296. Imenik (1906) 443. *U Lici.* V. Arsenijević. J. Bogdanović. *Zabilježeno je i prije našega vremena.* R. Lopašić urb. 348 *(iz* XVII *vijeka).* — *Možda je* Mirić *upravo ime od mila mjesto* Miros(l)av *pa postalo prezime.*

2. MIRIĆ, *m. seoce u Dalmaciji u kotaru sińskom.* A. Mašek 105.

MIRIĆI, *m. pl. a) zaselak u Bosni u okružju sarajevskom.* Popis žit. bos. i herc. 134. — *b) dva zaseoka i jedno selo u Hrvatskoj u županiji modruško-riječkoj.* Razdjeļ. hrv. i slav. 17.

MIRÌDIT, *m. arnautska zemļa blizu skadarskoga jezera. U rječniku Vukovu* (eine Gegend in dem Gebiete von Skutari *s primjerom iz* nar. pjes. vuk 4, 218: I pokupi Miridita ravna, pokraj mora sve Latine ļute). Malo l' ti je ravna Miridita ispod Skadra pokraj mora sina? Nar. pjes. vuk 2, 530. — *Arnautsko pleme, koje tamo živi, zove se* Miriditi *(m. pl.).* Etnogr. zborn. 4, 131. 135; *jednome čovjeku toga plemena jamačno se veli* Miridit.

MIRIDITA, *f. zemļa, koja se zove i* Miridit. Još on dižo Miriditu ļutu. Pjev. crn. 105b.

MÍRIJA, *f.* aerarium, vectigal. *Iz tur. (pers.)* miri *(državna blagajnica, državni dohodak). U rječniku Vukovu* (Abgabe, vectigal *s primjerom iz neke nar. pjesme:* Ni mirija carova da prode).

a) državno blago, blagajnica. (Liman paša traži harač od Pipera, a oni mu odgovaraju:) Poslaćemo, pašo, tri kamena, dva da vrže na oba ramena, pošļi treći caru u miriju. Pjev. crn. 143a. Al' on sobom sve *(t. j. blago i dragocjene stvari)* razdade ńima, junacima što je za kojega, a ostalo nosi u miriju, da namiri učińenu štetu svojoj zemļi i svojemu gradu. 249b. Mirija *(tako je zabilježen akc.),* državno imańe. *U Mostaru.* M. Milas rad jug. ak. 153, 88.

b) poreza, danak. Nit' se dava ženit ni udavat, nit' mirija ka caru da prode. Nar. pjes. vuk 3, 323. I pokupi groše i harače . . . vaļa predat carevu miriju. 4, 464. Bule robi, a siječe Turke, ne da carskoj proodit miriji. 7, 321. Dužan sam . . . . tebi, pope, ļetošńi bir i vladičinu ovogodišńu miriju sedam groša. V. Vrčević niz 269. Milosav se izmoli od vladike Dionisija, božem da pokupi neku miriju. M. Đ. Milićević pom. 630. Sve ja kupih groše i harače i miriju što se Bosne tiče. Nar. pjes. hörm. 1, 84. *Danas u Hercegovini* mirija *znači porezu na stoku.* Etnogr. zborn. 5, 1164

MIRIJEVA, *f. potok i crkvina u Srbiji u okrugu požarevačkom.* M. Đ. Milićević knež. srb. 1030.

MIRIJEVO, *n. dva sela u Srbiji, jedno je u okrugu podunavskom, drugo u požarevačkom.* S. Koturović 446. *Prvo se od ta dva sela spominje i prije našega vremena.* S. Novaković pom. 138. — Mirijevo, selo kod Beograda, dobilo je svoje ime od persijskoga m i r i (država, državna blagajnica) i turskoga o v a (poļe); dakle bi značilo: državno poļe. Đ. Popović tur. reči 148.

MIRILO, *n. zaselak u Dalmaciji u kotaru benkovačkom.* A. Mašek 12.

MIRILOVAC, Mirilovca, *m. selo u Srbiji u okrugu moravskom.* S. Koturović 446.

MÌRILOVIĆ, *m.*

a) prezime izvedeno od imena Mirilo (t. j. od mila kao i Miren), *kojemu nema potvrde.* A. Kačić korab. 455 *(u popisu* ‚knezovi i vlastela naroda slovinskoga'). *Danas u Lici s naznačenijem akc.* V. Arsenijević. J. Bogdanović.

b) selo u Bosni u okružju sarajevskom. Popis žit. bos. i herc. 134; *drugo je selo istoga imena u Dalmaciji u kotaru kninskom.* A. Mašek 52.

MÌRILOVIĆI, *m. pl. selo u Hercegovini.* Popis žit. bos. i herc. 508.

1. MIRINA, *f. žensko ime od mila mjesto* Miros(l)ava. Mon. ragus. 1, 120.

2. MIRINA, *f. augm. od* 3 mir, *zidina; obično u plur.* mirine, *zidine, razvaline. U rječniku Belinu* (mirina, casalino, casaccia, casa caduta, — muro vecchio e mezzo rovinato, mirine, anticaglia, edificio disfatto), *u Voltigijinu* (mirine, casaccia, mura diroccate, eine alte baufällige Mauer), *u Stulićevu* (mirina, vitiosus paries, pariotinae) *i u Popovićevu* (mirina, alte baufällige Mauer, Ruine). U mirinah do kamena i do pijeska sve pogori. M. Vetranić 1, 338. A sad . . . . raspa dosti sa sfih stran poznat češ; sfude viditi češ mirine rasute. P. Zoranić 72. Drugi narodi . . . . gradove rasipaju i opet druge na mirini rasutijeh dizaju. D. Bogdanić 64. Vratil se je nazada na te svoje mirine. Nar. pjes. istr. 6, 46. *Govori se u Istri:* mirini, mirín, *pl.* ruinae. D. Nemanić (1884) 40.

MIRINČIĆ, *m. neko gospodsko imańe zabilježeno* XV *vijeka.* R. Lopašić urb. 15. *Upravo je*

prezime izvedeno od imena Mirinac, *kojemu nema potvrde.*

MIRINOVO, *n. seoce u Dalmaciji u kotaru dubrovačkom.* A. Mašek 84.

MÎRÎS, *m.* odor. *Akc. i kvantiteta ostaju u svijem padežima bez promjene osim u lok. sing.* mirísu *(ali se govori i* mîrîsu). *Imenica je* miris *izvedena iz glag.* mirisati, *koji je postao od grčkoga glag.* μυρίζω, *što znači* 1. *mažem mirisavijem sokom, koji se zove* μύρον *(otkle je u nas* miro, — *vidi tamo),* 2. *mirišem. U rječniku Mikaļinu* (voń, odor, — tko mirise čini, unguentarius), *u Belinu* (aromato, buon odore, profume, odore), *u Bjelostjenčevu* (duha, odor), *u Voltigijinu* (fragranza, profumo, lieblicher Geruch), *u Stulićevu* (fragrantia, suavis odor) *i u Vukovu* (Wohlgeruch, odor). *Najstarije su potvrde iz početka* XV *vijeka. — U plur. je ponajviše* mirisi; *oblik* mirisovi *nalazi se samo u F. Lastrića i u nar. pjes. petr. (vidi među primjerima pod* c). *Imenica je ova svagda muškoga roda; samo u F. Lukarevića* 3. *je ženskoga.*

a. miris *je isto što miro, grč.* μύρον. Kada kraļi od istoka dojdoše pokloniti se našemu spasiteļu prikazujući mu zlato, tavńan i miris. S. Margitić fala 190. Prižimajući morenjem tilesa svoja cijedili su dragi miris od pokorah *(iz lat.* torquendo corpora sua stillaverunt myrrham poenitentiarum). F. Lastrić 71[a].

b. miris *je prijatan, ugodan voń.*

a) u pravom smislu. Miris zaisto mnogi su ćutili, kikoli u to misto tada su sidili. Transit 286. Kakono drvo, koje se zove liban, neodsječen, koji daje miris u općenju. N. Rańina 217[b]. Svijet bude i miris ńegovu ońutjeti. F. Lukarević 3. Proljetje veselo u mirisu rajskoga cvitja dojde. M. Držić 173. Kada tko metne i stavi tamńan na .... goruće ugļenje, tudje dim pođe k nebu i prospe miris i zamiriši. M. Divković bes. 501. Napuni se kuća mirisa pomasti. I. Bandulavić 89[b]. Ti prikladna rusa, koja od sebe šaļeš miris od neizrečenoga mirišanja. M. Jerković 79. Budući udrio miris po svoj kući, neharni Juda .... reče. P. Bakšić 4. Od lijera miris pršiš. I. Akvilini 123. Zrim ruse ohole, njekoliko zlatnijeh pupa, ki mirisom udaraju, gdigodi se obračaju. J. Kavańin 161[a]. Prodahnu iz svetoga divičanskoga tila nika kripost i nebeski miris, koga i na daleko stojeći ońutiše. A. Kanižlić fran. 75. Sok pun mirisa iz ńeg *(t. j. iz sv. Paskala)* izhođaše. P. Knežević živ. 59. Na drugomu otaru .... prikazivaše se miris od različite sprave tamńana. E. Pavić ogl 144. Kako oni miris tamńana iđe k nebu, tako vaļa .... J. Banovac razgov. 20. Vidićemo cvitje cvasti i miris davati. F. Lastrić ned. 137. Ondi će vid uživati svaku lipotu, čuvenje svaku skladnost od romona, vońanje svaki miris. A. d. Bella razgov. 182. Ne mogahu puta razaznati od mirisa sitna bosioka. Nar. pjes. vuk 1, 39. I ńim hrabra smrca slavu dava kano ruža miris miriśava. Osvetn. 2, 179. Dok je car za stolom, narod moj pušta svoj miris. Đ. Daničić pjes. n. pjes. 1, 12. Po planini paštrovskoj, gdje te guši miris devesiļa i zanoveti, ogradio ćesar tri tvrdice. S. Ļubiša prip. 6.

b) u prenesenom smislu. Balsam cića lipe svoje vońe znamenuje miris dobra glasa. Naručn. 14[a]. Da vaš sam miris od vaše ļubavi početi će činiti se čuti u ovoj duši mojoj. P. Posilović nasl. 187[b]. Tkoji štije ali čati bogoļubno i pripovijeda riječi Isukrstove, prosipa mirise među slišaoce. M. Radnić 402[b]. Obraz *(t. j. Isusov),* rajskom koji slavom svud općeno miris daje. A. Vitaļić ost. 134. Ka .... družba odviše miriše mirisom od hvala. I. Đorđić salt. 450. Koji pripovida rič Božju, triba je, da od sebe daje miris dobrih dilah. A. Kadčić 100. Potvrđen ima davati iz sebe miris dobra glasa za izgled ostalih. 139. Vincenco ... još djetetom davaše svaki miris od sfetińe. V. M. Gučetić 168. Dopusti, da čujem u meni miris od tvoga općeńa. J. Banovac prisv. ob. 52. Učiniš je dostojnu čuti miris neprocijeńenijeh pomazańa tvoje milosti božanstvene. L. Radić 63. Balzam zlamenuje miris dobra glasa i pošteńa *(iz lat.* balsamum, quod odorem significat bonae famae). M. Dobretić 53. Kad će jednom početi moje srce dahati mirisom tvojijeh kreposti. I. M. Mattei 270. Ova čudesa pisana od ļudih mirisa svetińe *(ispor. lat.* odor sanctitatis) punih. I. Velikanović 1, 379. Ovi biskup istinito izdiše miris velike svetińe. I. P. Lučić izkaz. 13. Da uzađu u mirisu ugodnosti k božanstvenomu pristoļu *(t. j. žeļe i molitve)* Grgur iz Vareša 76.

c) S imenicom miris *(u značeńu navedenom pod a i pod b) združen je kakav pridjev, kojim se izriče prijatnost mirisa; ti su pridjevi:* blag, dobar, drag, lijep, plemenit, sladak, ugodan. Dâ sam sebe za nas ... mirisom blazijem *(iz lat.* tradidit semetipsum pro nobis .... in odorem suavitatis. ephes 5, 2). N. Rańina 59[a]. Za žeļu slatkoga mirisa utrgnu kiticu jednu. P. Zoranić 48. Prilikovano .... perivoju mirisnijem rusami nakićenu, koje cafteći puštavaju slatki miris iz sebe veoma ugodan vońu našemu. A. Gučetić roz. jez. 8. Najneugodniji smrdež ovoga svijeta na priliku smrada paklenoga ljepši je negoli najljepši miris ružice. M. Divković bes. 172. Trava capti ljepšijem cvijetjem, cvijetje nosi miris draži. I. Gundulić 72. Vide se ńih telesa .... priugodni miris dajući. P. Radovčić nač. 159. Sveto vanjelje prosvitlilo je svit i napunilo ga je dobrim mirisom *(štamp.* mirisem) slave Božje I. T. Mrnavić istum. 133. Slajim mirisom udaru stabla, vjetri kim premeću. J. Kavańin 542[b]. Primaletje .... kroz miris lijepi zvaše na raskoše čeļad svaku. B. Bettera *u* N. Ġ. Bunića 20. Nenavidļivi okreću .... miris pridragi u smrdež. S. Margitić ispov. 43. Primi ga *(t. j. tamńan)* u mirisu ugodnomu fala 65. Plemeniti miris od stvari mirisavi. 199. Koji si ńe *(t. j. ružice)* za ugodni miris podilio. L. Terzić 219. Sipant jest trava .... drobna je lista i dobra mirisa. I. Đorđić salt. 168 Oli jih puštaju *(t. j. matere kćeri)* s družbom malo dobra mirisa. A. Kadčić 509. Sabori općeni .... drže u plemenitu mirisu cvitńak Isukrstov, t. j. crkvu katoličansku. A. Baćić 254. Pokvari mu i usmrdi plemeniti ńegov miris. F. Lastrić test. 68[b]. Doisto će davati ugodan miris. 69[a]. Dim uzdigne se ļs ugodnim i plemenitim mirisom. ned. 242. Koji ugodan miris ļubavi Božje i sveti molitava ńemu prikazuju. E. Pavić ogl. 144. Ti si ružica prilipa, koja daješ miris ugodni. J. Banovac prisv. ob. 65. Od kud si mloge plemenitog mirisa cvitove uzdigao svetoj materi crkvi. A. Knezović XIV. Prikaza ... sto i dvadeset talenatah zlata, a suviše mirise plemenite i neprocińene. A. Kačić korab. 229. Za zlamenovati dobar miris od kripos ih. A. Kanižlić bogoļubnost 74. Ugodan miris .... nije vazda zlameńe svetińe. kam. 871. Balsam .... koga miris prisladak jest. J. Matović 181. Iz kojih u proliće najugodniji miris .... zahukuje. M. A. Reļković sat. 29. I ovoga mila cvijeta na drag miris svi hrlite. I.

M. Mattei 367. Dim u nebo iđaše kako miris priugodni. I. Velikanović 1, 197. Predade sebe *(t. j. Hristos)* za nas u prilog i žrtvu Bogu na slatki miris. Vuk efes. 5, 2. Ljubica . . . . ako i jest kriva vrata, ama lijep miris dava. Nar. pjes. vuk 1, 226. Žrtve, što mi se sažižu za ugodni miris. Đ. Daničić 4 mojs. 28. 2.

c. miris *može imati i konkretno značeńe, t. j. značiti kakvu mirisnu supstanciju na pr. za mazańe ili za paļeńe; kad* miris *ovo znači, ponajviše stoji u plur.* Još nošu t' mirise s vońima čudnima. D. Rańina 63b. Na otar stavite mirise, sestrice, Veneru slavite. M. Držić 36. Koji nosite mirise u vašije haļinah. M. Divković bes. 174. Ivan, Josif i Nikodem pomazaše tijelo Isusovo pomastju s mirisi. 391. Mirisom ga pomazaše *(t. j. Isusa).* plač 28. Kose gvozdjem zarudene i mirisim izmazane. Ģ. Palmotić 2, 121. Još stupaje božanstvene . . . . mirisima čudnijem maže. 3, 14b. Kupeć pomas i mirise za namazat ukopana. Ģ. V. Bunić 36. Što ćete mi imenovat bogastvo, koje imaju Frigi u svilah, Numidi u mramorih, Asiri u mirisih? Đ. Bašić 37. Tu se prikazuje tamńan i drugi mirisovi. F. Lastrić ned. 272. Pomastju i različitima mirisima naslađuje se srce *(iz lat.* unguento et variis odoribus delectatur cor. prov. 27, 9). B. Leaković gov. 230. Ode vila u svoju planinu, da nabere trave svakojake i u travi svake mirisove. Nar. pjes. petr. 1, 114. I zapovjedi Josif ļekarima, da mirisima pomažu oca ńegova *(t. j. pokojnoga).* Đ. Daničić 1 mojs. 50, 2. Mažete se skupocjenijem mirisima. amos 6, 6.

d. miris *može biti voń, koji niti je prijatan ni neprijatan.* Psi kada ne ćute mirisa od lova, iđu po poļu lijeni. M. Radnić 505b. Ostaje samo obličje i prilika od kruha, miris, slatkost i prilična. A. Kadčić 54. Ne mogu vina piti . . . . ni mirisa od vina čuti. A. Baćić 334. Govori od vode . . . . da nojma ni boje ni mirisa ni slasti. A. Kanižlić utoč. 758. Mnogi ļudi ne mogu ni mirisa od vina čuti, kamoli ga primiti. J. Banovac razgov. 235. Kvas dado svojo kakojstvo, začinu i miris svemu tijestu.F. Lastrić ned. 95. A da šta je ono, što se vidi . . . . to jest ona bjeloća, veličina, slast, miris i ostala? I. Nenadić nauk 189. Da još nije izgubilo *(t. j. vino)* slast i miris. M. Dobretić 347. Viknu mater, da im donese jesti, ali u kući nigde nikoga, nego osete miris od pečeńa. Nar. prip. vuk 175. Da sam svagda po mirisu znao, šta se doļe jede. Vukova prop. 1, 356.

e. *neprijatan voń, zadah, smrad; u tom događaju stoji uz* miris *kakav pridjev, kojim se naznačuje neprijatnost ńegova.* Gdi stvari nije ino . . . . neg' grdo živino i miris smrdeći. M. Vetranić 1, 104. Svo se okreno u dim i u zao miris. M. Radnić 13a. Usmrdi svo i zadane sa svojijem zlijem mirisom *(t. j. sumpor).* 433a. Ako toliko mrziš jedan zao miris, što ćeš učiniti među tolikijem smrdećijem mirisima paklenijem? 564a. Moraju i ardovi ili sudovi . . . . čisti biti, da baš nikakvi pļesnivi ili drugi zao miris ili smrada . . . . ne imadu, jerbo mlado vino onakvog hrđavog mirisa odmah u sebo uvuče. I. Jablanci 209.

f. *čuvstvo, kojim ļudi i životińe osjećaju kakav voń; lat.* odoratus, olfactus, *ńem.* Geruchsinn. Što jim donosi vid, slu, miris, okušenjo. I. Ančić vrata 84. U mirisu također imati će blaženi naslađeńe. A. Baćić 542. Učiniti hoću ja opet, da tvoje oči vide . . . . učiniti hoću ja opet, da tvoje uši čuju . . . . učiniti hoću, da opet tvoj nos miris prima. Đ. Rapić 4. Ne ćuteći išta drugo s očima, s ticańem, s mirisom i okušeńem. J. Matović 203. Štogod si s mirisom, slušańem, s okušańem, z doticańem sagrišio. M. Dobretić 262.

MIRISAC, mirisca, *m. Samo u Stulićevu rječniku, gdje se kaže, da znači isto što* mirisak. — *Nepouzdano.*

MIRISAĆI, *adj. mirisan, mirisav. Samo u primjeru:* Proleće cvećem i mirisaćima travama ukrašeno J. Rajić pouč. 3, 61.

MIRISAHAN, mirisahna, *adj. Samo u Stulićevu rječniku, gdje se lat. tumači:* aliquantulum odorus, *dakle kao dem. od* mirisan. — *Nepouzdano.*

MIRISAJ, *m. miris, mirisańe. Samo u primjeru:* Odsvud na ńeg cv'jeće mirisalo i ńegovo oko ruže bralo, al' mu teški mirisaji bili. Osvetn. 6, 62.

MIRISAK, miriska, *m. dem od* miris. *Samo u Stulićevu rječniku* (tenuis, angustus odor). — *Nepouzdano.*

MIRISAĻKA, *f. neka kruška u Srbiji u okrugu užičkom.* M. Đ. Milićević knež. srb. 629.

MÌRÎSAN, mîrîsna *(biće takav akc.), adj.* odorus, odorifer. *U jednoga pisca (vidi pod* a, *b) ne ispada* -a-, *t. j. piše* mirisani, mirisanu, *što je samo poradi stiha kao i mnogo drugo koješta u istoga pisca (u ńega ima i primjera, gdje* -a- *ispada). U rječniku Vrančićevu* (odorus), *u Mikaļinu* (odorifer), *u Belinu* (odorifero, odoroso, profumato) *i u Stulićevu* (olens, fragrans, odorus, odorifer, — *adv.* mirisno, fragranter).

a. mirisan *je onaj, koji prijatno miriše.*

α) u pravom smislu. Skupi njeka drva mirisna. Zborn. (1520) 8a. S mirisnimi stvori tu bi brašnovana. Starine 1, 222. Ne žuđu ja voće mirisne trajati. D. Rańina 5a. Ki *(t. j. grob)* vas bihu razlikimi mirisnimi zelji i cviti okrunili i na žerafku tamjana i jinih mirisnih smol naložili. P. Zoranić 90. Prilikovano . . . . perivoju mirisnijem rusami nakićenu. A. Gučetić roz. jez. 8. Da vidim . . . . mirisnih trav sime. Đ. Baraković vila 24. Prisfitli . . . . bili žiļu Divice slavna, o ļubčice mirisna! M. Jerković 89. Razbludno je tvoje krilo ko mirisni čemin bilo. Ģ. Palmotić 2, 26. Masti mirisne u vatri daju blago mirisańe. M. Radnić 144a. Mirisni si voń podala. I. Akvilini 132. Tiho da počinu meju lijeri mirisnima. J. Kavańin 512a. Odisat će otari dima oblake mirisnoga. I. Đorđić uzd. 49. Kazaše jedna voćka na svojim granami mirisnu jabuku. J. Banovac pripov. 67. Za viđet . . . . raskoše mirisnoga perivoja. Đ. Bašić 280. Uzmi mirisna cveća. Z. Orfelin 392. Usred Gnida moju sliku štuju s dimim mirisnijema. N. Marči 24. Ženo umazane s pomastju i s prahom mirisnim. I. P. Lučić doctr. 16. Dobra paša od mirisne trave. J. S. Reļković 59. Tovar zlata i srebra . . . . i svakoga mirisnog drveta. Vuk otkr. jov. 18, 12. Pri večeri pomiješa mu u vino rakiju i neka mirisna biļa. Nar. prip. vuk 135. Neka kadi Aron kadom mirisnim. Đ. Daničić 2 mojs. 30, 7. Uzimaćo i kćeri vaše, da mu grade mirisne masti. 1 sam. 8, 13.

b) u prenesenom smislu. Ki se hrani meu žiļi, to jest ki se slači i doleta meu bilimi i mirisuimi kriposti svetih. Nauk brn. 15a. Zadar gizdavi da procvate lipše u mirisnoj slavi. D. Baraković vila 81. Prostiraše se polagahno mirisno proglasenjo *(sic!)* od sfetosti ovo sv. djevice. B. Kašić per. 121. Imaju davat . . . . dah

mirisne od krjeposti. J. Kavańin 74b. Kalujerstvo izvan svita mirisanu goji i hrani živu kitu svoga obita. 361b. Ne more svud dopasti dah duhovni mirisani. J. Kavańin 375b. — *Adv.* Radi koje kriposti jesu među plemenite građane istoga mista bili postavļeni, među kojim i danas mirisno cvatu. J. Banovac pred. v.

b. mirisan *je onaj, koji u kakvojgod svezi stoji s mirisom ili s mirisima. U rječniku Belinu* (imati mirisne nozdrve, aver buon odorato, — mirisni sud, vaso di profumeria). Iz suda mirisnoga presađivam . . . . još na lijere lica moga od sńežane lijer pomasti. I. Đorđić uzd. 40. Samo mi je žao, da mirisni trgovci (koji začine prodaju) dele tu pravdu s nami. A. Blagojević khin. 64. Krila sam se od kruvarah mirisnih. 80. I pod lipom na pustoj ledini jedan putnik s drugim se sjedini, legav dotle med sobom divane, san mirisni dok je ne zastane. J. S. Reļković 251. Tada će Gospod skinuti nakit . . . . i pojase i stakalca mirisna i oboce. Đ. Daničić is. 3, 20.

MIRISANDA, *ime vaļada žensko tamna postańa.* S. Novaković pom. 81. — *Vidi* Mirosanda.

MIRÌSÂŃE, *n. nom. verb. od* mirisati, *ali ponajviše znači isto što* miris. *U rječniku Mikaļinu* (mirisanje, odoratio, odoramentum), *u Belinu* (tupo mirisanje, naso cattivo, — dobro mirisanje, buon odore), *u Stulićevu* (mirisańe, odoratio, odoramentum) *i u Vukovu* (das Riechen, odor et odoratio).

a. mirisańe *je isto što* miris *u značeńu pod* b, *t. j. prijatan, ugodan voń.*

a) u pravom smislu. Evo mirisanje sina moga kako mirisanje poļa puna. Bernardin 41 *i* I. Bandulavić 48a. Primi gospodin vońu mirisanja ugodnoga. N. Rańina 116b. Tilo *(t. j. mrtvoga Jerolima)* poča lipi duh i lipo mirisanje od sebe puščati. Starine 1, 235. Papra zrno ča već se mrvi, to od sebe duh ili mirisanje podaje boļe. F. Glavinić svitl. 134. Koji bješe uzrok od onoga pridragoga mirisanja? B. Kašić per. 158. Ostavivši ono misto puno prislatkoga mirisanja. P. Radovčić nač. 264. Masti mirisne u vatri daju blago mirisańe. M. Radnić 144a. Kada glava smrad nam daje, tijelo ne da mirisanje. J. Kavańin 346a. Nikodem . . . . kupi pomasti mirisańa, kojom se običavahu onda tilesa mrtva mazat. J. Filipović 1, 100b. Čuvši mirisańe tamńana u komori. J. Banovac pred. 27. Jerbo mrtvo tilo *(t. j. Nepomukovo)* daje mirisańe. A. Knezović 239. Ružice prez mirisańa, prsten prez kamena. N. Palikuća 20. Žiļi . . . . prosipļu oko sebe ugodno mirisańe. A. d. Costa 1, 113. Držeći, da je tamjansko mirisańe što je sumpor smrdeći. A. d. Bella razgov. 144. Pa mu hvali sunčevo grijańe i cvijetno zorom mirisańe. Osvetn. 2, 24.

b) u prenesenom smislu. Mirisanje znanja *(iz lat.* odor notitiae. 2 cor. 2, 14). Ant. Dalm. nov. tešt. 2, 50b. I z mirisanjem svetińe vnogih na pravi obrati zakon *(t. j. sv. Martin; — ispor. lat.* odor sanctitatis). F. Glavinić cvit 372a. Hoće nam se činiti čuti mirisanje prislatke ļubavi. P. Radovčić nač. 328. Da podadu svim priliku od tihosti i od mirisanja dobrih dilih. M. Bjanković 135. Razumi mirisańe dobrih i kripostnih dilah. E. Pavić prosv. 1, 11. Dragijem miri=ańem svojijeh kreposnijeh izgleda k sebi skupi puk *(iz lat.* per suavitatem odoris sui populum sibi coadunavit). I. Đorđić ben. 150.

b. mirisańe *je isto što* miris *u značeńu pod* c, *t. j. znači kakovu mirisnu supstanciju na pr. za mazańe ili za paļeńe.* I zaviše ga lancuni čistimi s mirisanjem. Bernardin 90. Ako bi nosil kakova mirisanja radi časti ńemu pristojeće. F. Glavinić svitl. 70. Uzeše dakle tilo Isusovo i zaviše ga platnom s mirisanjem. L. Terzić 31. Prikazivaše tamjan i drugo mirisańe svrhu ogńa. Đ. Rapić 143. Tamjan, miru i druga zamirita mirisańa primala je. A. d. Costa 1, 202.

c. mirisańe *može značiti ono isto čuvstvo, koje znači i* miris *pod* f. Ako je što sagriješio u vidjenju, u mirisanju, u govorenju. M. Divković nauk 298b. Videnje, slišanje, mirisanje, okušanje i taknutje. F. Glavinić svitl. 90. U četvrtomu hoćućenju *(sic!),* to jest mirisanja . . . . u petomu hoćućenju, to jest taknutja. P. Posilović nasl. 114b. Prostio tebi Gospodin, štogodir si po mirisanju sagrišio. L. Terzić 12. Da bi . . . . imao . . . . za ugodit mirisanju svomu tamjan i balsame. I. Grličić 268. Zato se mažu oči cića viđeńa, nozdrve cića mirisańa. A. Kadčić 172. Viđeńe, čujeńe, okušeńe, mirisańe i doticańe. A. Baćić 472. Pet čujeńah tila. Videńe, slišańe, mirisańe, okušańe, ticańe. S. Badrić pravi nač. 25. Četvrto ućućeńe jest mirisańe . . . . peto ućućeńe jest doticańe. J. Banovac pred. 92. Viđeńe, slišańe, okušeńe, mirisańe, doticańe. F. Lastrić od' 88. Gledańe, slušańe, mirisańe, okušeńe i ticańe. I. Nenadić nauk 31. (Pet čuteńa tila, ah petera braća . . . .) Drugi brat se zove slišańe . . . . mirisańe treći brat je. A Kanižlić rož. 78. Dao si mi viđeńe . . . . dao si mi čuveńe . . . . dao si mi mirisańe, da se u svakojakoga cvita mirisu zavedem. G. Peštalić 136. Oprosti mi, štogod sam po mirisańu, kušańu i govoreńu sagrišio. B. Leaković nauk 221.

MIRISAR, mirisara, *m. čovjek, koji pravi ili prodaje mirise. Samo u rječnicima, i to u Belinu* (profumiero, colui che fà arte di profumare), *u Voltigijinu* (profumiere, Parfumeur) *i u Stulićevu* (unguentarius).

MIRISARNICA, *f. žensko, koje pravi ili prodaje mirise. Samo u rječnicima, i to u Belinu* (profumiera, donna, che fà o vende profumi) *i u Stulićevu* (unguentaria).

MIRISARNIK, *m. Samo u Stulićevu rječniku, gdje se kaže, da isto znači što i* mirisar.

MIRISAŠAN, mirisašna, *adj. Samo u Stulićevu rječniku, gdje se kaže, da je isto što* mirisahan *(vidi tamo). — Nepouzdano.*

MIRÌSATI, mirišêm, *impf.* olere. *O postańu vidi kod* miris. *U rječniku Vrančićevu* (redolere), *u Stulićevu* (olere *s naznakom, da je iz Đorđića) i u Vukovu* (riechen, oleo et odoror *s primjerima:* miriše ruža; ja mirišem ružu; čim mirišu ńedra tvoja, ili smiļem il' bosiļem ili dušom đevojačkom?) — *Mjesto* mirišem *katkad je u prez.* mirisam *(u Barakovića i u Margitića, — vidi među primjerima); pa prema tome je i partic. prez.* mirisajući *(u Bandulavića — vidi među primjerima) mjesto mnogo običnijega* mirišući.

a. *puštati od sebe ili iz sebe miris (ponajviše prijatan); u jednom primjeru imamo* mirisati se *(vidi pod a primjer iz* nar. pjes. petr. 2, 149).

a) uopće. Gdi mrča zelena i svoj cvijet miriše i ostalo sve cvijetje. M. Vetranić 2, 31. Bes tebe mi sunce ne sja . . . . ni miriše cvitice mi bes tebe. D. Rańina 105b. Med mu sladak ni bez tebe, cvitice mu ne miriše. A. Čubranović 157. Njekim prahom, koji toliko lijepo mi-

riše, potrusi odzgara. M. Držić 146. Radosno je primalitje, gdi mirisa drobno cvitje. Đ. Baraković vila 95. Kako cinamon i balsam mirisajući mirisanje dala sam. I. Bandulavić 221b Ter s toga po sviti ne samo miriše ńe voń plemeniti, da do zvizd i više. I Ivanišević 13. I od stvari, ka smrdi, dobit miriše, reče skup. Poslov. danič. Da miriše čemin bijeli od ljuvene ruže draže. I. Đordić uzd. 179. Sada vele većma miriše ńegova dobrota i svetińa. V. M. Gučetić 168. Jeda će vaše tilesine u grobnici mirisati, a druge čeljadi smrditi? J Banovac pred. 98. Materija masna teče zejtinu podobna i prekrasno miriše. D. Obradović bas. 278 Kad iz crkve ide (*t. j. starac*), miriše mu duša kao ran bosiljak. Nar. pjes vuk 1, 106. U po dana svaki cvijet l'jepo miriše. 1, 294. Niti zna šta smrdi ni šta miriše. Nar. posl. vuk 223. Majko, tu miriše rajska dušica. Nar. prip. vuk 71. Pa otvori babinu odaju, odaja se vrlo mirisaše. Nar. pjes. petr. 2, 149. Da mu soba miriše kao crkva. S. Ljubiša prip. 101.

b) mirisati čim. Miriše gora ružicom. M. Držić 71. Trava oko onoga kamenja tamjanom miriše. B. Kašić per. 152. Odviše miriše mirisom od hvala (*t. j. složna družba*). I. Đordić salt. 450. Cvasti poče i mirisati cvitjem od kriposti svakojakije. F. Lastrić test. ad. 82b. Ni luk jeo ni ńim mirisao. Nar. posl vuk 221. Sve haljine tvoje mirišu smirnom, alojem i kasijom. Đ. Daničić psal. 45, 8. Već dokle smo na okupu vojnu i dok jošter prahom mirišemo. Osvetn. 5, 106. Zaslańa svojim pobožnim imenom tuđe dopise, koji mirišu velikim pravoslavljem. M. Đ. Milićević međudn. 38. Uze crnu poznavati krvcu: ne miriše đetelinom travom ni miriše ječmom ni sijenom, no miriše vinom i duvanom. Nar pjes. vuk 6, 143.

c) mirisati na što. Miriše na koljivo (*t. j. čovjek blizu smrti*). Nar. posl. vuk 179. Rozolija, koja miriše na amber. Vuk rječn. s. v. amberija.

d) mirisati od čega. Od mrtvijeh najliše gdje svudi (s) svijeh strana grdobno miriše vojnika poljana. M. Vetranić 1, 137. Ulice ostaše čestito mirišući od dubja, kako da bi dubrava bila. P. Zoranić 37. Ja sam bratu vezen jagluk dala, zlatom vezen, u đulsu ub'jeljen, da od ńega bijel dvor miriše. Nar. pjes. vuk 1, 562.

b. *primati, osjećati miris (ponajviše prijatan).*

a) bez objekta. Ali budu na sebi nošene ali mirisane (*t. j. ove trave*). L. Terzić 254. Lijep je gledati, no kakav je mirisati? Nar. posl. vuk 169. Kako dođe u kolebu, stade mirisati pa reče: ovđe ima rajska duša. Nar. prip. vuk 179. Služićete bogovima .... koji ne vide ni čuju, niti jedu ni mirišu. Đ. Daničić 5 mojs. 4, 28.

b) s objektom. Ne će mirisati mirisa onoga priugodnoga (*t. j. grješnici*). I. Ančić ogl. 189. Ako bi mirisao stvari nečiste i ružne tilesne za probuditi mene na grijeh puteni. P. Posilović nasl. 114b. Plemeniti miris .... mirisaju, koji su blizu, i uživaju. S. Margitić fala 199. Čovik sagrišujo .... jiduć što ne ima jist, mirišeći (*zlo načinen oblik mjesto* mirišući) što ne ima mirisat. J. Filipović 1, 86b. Mirisaću žutu dunu. Nar. pjes. vuk 1, 448. S Bogom ostaj, rumena ružice, l'jepo ti se rascvatila bješe, ali će te drugi mirisati. 1, 549. Limuna ću ispijati, a naranču mirisati. Nar. pjes. herc. vuk 237. Prije Đurđeva dne ne valja selena brati niti mirisati. Vuk rječn. s. v. Đurđev dan. Da ti piješ vino sa šećerom, da mirišeš katmer s karanfilom. Nar. pjes. petr. 1, 237. Sve miriše pitomu ružicu (*t. j. banovica*). 3, 385. A takvoga kâda nemojte sebi praviti .... ako li bi ko načinio taki, da ga miriše, istrijebiće se iz naroda svojega. Đ. Daničić 2 mojs. 30, 37. Ne ću više mirisati mirisa vašega. 3 mojs. 26, 31.

c) mirisati u što *i* mirisati čim (*oboje veoma rijetko*). A dok ruža ćeta u bejaru, svak je grabi i miriše u ńu. Nar. pjes. vuk 6, 269. Progovara pitoma jabuka: kad sazrijem i kad miris dajem, svak me griska i miriše mnome. Nar. pjes. petr. 1, 136.

MIRÌSAV, mirisava (*tako je zabilježen akc. za Liku, isto što mirisan. Između rječnika samo u Stulićevu* (fragrans *s naznakom, da je iz F. Lastrića*).

a) u pravom smislu. Koriće mirisavo ne miriši, dočim se ne iztuče. S. Margitić fala 175. Plemeniti miris od stvari mirisavi .... užívaju. 199. Plemenitim voćem i mirisavim obstrt cvitjem. A. Bačić 453. Vas grad .... nakitili mirisavim i zelenim granjem. F. Lastrić test. 223a. Uputiše se s balžamom i drugim mirisavim pomastma .... da pomažu prisveto tilo ńegovo. od' 212. Tkogodi ovaki mirisav tavńan od molitve Bogu uzprikazuje. ned. 242. U mirisavom ljanu čistoće divičanske. svetń 94b. U prilici jedne osobito mirisave trave. A. Kanižlić utoč. 490. Kupile su pomasti mirisave. kam. 529. Ovakove i sve ostale mirisave stvari pristoje se mrtvima. Đ. Rapić 227. Čini si od plemenita i mirisavoga drveta jednu hrpu nanositi. 236. Da se upravljaju kako mirisavi kad prid lice ńegovo. I. Velikanović upuc. . 487. Posvetilište tamjana i drugih mirisavih stvarih 3, 306. Drvo, koje mirisavo lišće ima. J. S. Reljković 227. Jagode su slatke i vesma mirisave. P. Bolić vinod 1, 53. U mirisave se pare pretvara. 2, 36. A sa strane brda mirisava. B. Radičević (1880) 70. A proz ńiha i voće i cv'jeće mirisavo rasprelo pupoljke. Osvetn. 2, 18. S kamilama natovarenim mirisavoga korijeńa. Đ. Daničić 1 mojs. 37, 25. Ja bih te pojila vinom mirisavijem. pjes. n. pjes. 8, 2. Ovo je cvijeće baš mirisavo. *U Lici.* J. Bogdanović.

b) u prenesenom smislu. Svimkolikim cvitjem od kriposti .... mirisavija od sviju pravovirnije (*t. j. Marija*). F. Lastrić test. 354a. Budući ona (*t. j. Marija*) bila ljubavju Božjom goruća, čistoćom divičanskom sjajna, postidnostju mirisava. 355a.

MIRISAVA, *f. žensko ime isto koje i* Mirosava. S. Novaković pom. 81.

MIRISAVAC, mirisavca, *m. Samo u plur.* mirisavci, *tur.* kakule, Semen cardamomi. Đ. Popović pozn. robe 288.

MIRISAVICA, *f. neko grožđe, a po tome i loza, na kojemu raste.* P. Bolić vinod. 1, 58. B. Šulek im.

MIRÌSÂVKA, *f. a) neko mirisavo grožđe. U rječniku Vukovu* (Muskateller-Traube, Muskat-Traube, uva muscata). P. Bolić vinod. 1, 58. B. Šulek im. (*s naznakom, da se govori u Slavoniji*). — *b) neka mirisava kruška. U rječniku Vukovu* (Art Birnen, piri genus *s naznakom, da se govori u Srbiji u nahiji užičkoj; — u 3. izdańu stoji* Pirus communis). B Šulek im. (*s naznakom, da se govori u Slavoniji*). D. Hirc (*s naznakom, da se govori u Slavoniji oko Đakova i oko Šarengrada*). — *c) neka mirisava jabuka.* B. Šulek im. (*s naznakom, da se govori u Slavoniji*). D. Hirc (*s naznakom, da se govori u*

Bastajima kod Daruvara u Slav.). — d) neka mirisava biļka (nije naznačeno, koja). Divojka .... uzbere mirisavku pa zatakne za uši i veli: mirisavko, biļko rana, od prolića do jeseni u pomoći budi meni, da mirišem ko ti svakom. *U Otoku u Slav.* Zborn. za nar. živ. 7, 189.

MIRISITI, mirisim, *impf. isto što mirisati. U rječniku Mikaļinu* (vońati, oleo, redoleo), *u Belinu* (odorare, render odore) *i u Stulićevu* (mirisiti, mirisati). Ljepši vijenac za nas ti si s tvoga cvijotja, koj' mirisi. J. Kavańin 175b. Vidi se u mlogima život toliko malo miriseći poštenjem. F. Lastrić test. 69b.

MIRISIVATI, mirisujem, *impf. isto što mirisati, t. j. primati u se miris od čega. Samo u primjeru:* Ašte hošteši kihati mnogo, šiške rastrene i piperь smêsivь sija zaveži u krьpu i mirisuj. Starine 10, 108. — *Možda inf. glasi* mirisovati.

MIRISJE, *n. isto što miris ili mirisi (plur.). U rječniku Belinu* (profume, odore) *i u Stulićevu* (aromata *s naznakom, da je iz Belina rječn.).* Dođe i drugi anđeo s zlatnim kadionikom, i pristupivši on k otaru, bi mu dano mlogo mirisje za prikazati molitve sviju svetih .... I kâd mirisa od molitava svetih iđaše od ruke anđeoske prid Bogom. E. Pavić ogl. 672.

MIRISKA, *f. nekakvo zemļište u južnoj Srbiji.* Etnogr. zborn. 6, 164.

MIRISLAV, *m. ime isto koje* Miroslav. Mirizlaus, qui .... consensum prebuit *(iz* XIII *vijeka).* I. Tkalčić monum. 1, 156. Jedan od ńi Mirislav bijaše. Nadod. 161 *(u A. Kačića razy.* 34, *otk'e je ovo u Nadod. uzeto, stoji* Miroslav).

MIRISLI, *adj. indecl. mirisan, mirisav, izvedeno od imenice* miris *s turskijem nastavkom* -li. *Samo u primjeru:* Na ponesi svome suđeniku sitnu kitu mirisli cvijeća. Nar. pjes. petr. 1, 82.

MIRISNICA, *f. dućan, u kojemu se prodaju mirisi. Samo u rječniku Belinu* (profumeria, bottega di profumerie) *i u Stulićevu* (miropolium *s naznakom, da je iz Belina rječn.).*

MIRISNI KORIJEN, *m. neka biļka. Samo u Belinu rječniku* (acoro, calamo odorato, erba medicinale, acorum).

MIRISNOTVORJE, *n. tvoreńe, pravļeńe mìrîsâ. Samo u rječniku Belinu* (profumeria, arte di profumiere) *i u Stulićevu* (unguentaria, ars unguentarii). — *Nepouzdano.*

MIRISNOTVORNICA, *f. isto što mirisarnica (vidi tamo). Samo u rječniku Belinu* (profumiera, donna, che fà o vende profumi) *i u Stulićevu* mirisnotvornica, mirisarnica). — *Nepouzdano.*

MIRISNOTVORNIK, *m. isto što mirisar (vidi tamo). Samo u rječniku Belinu* (profumiero, colui, che fà arte di profumare) *i u Stulićevu* (mirisnotvornik, mirisar). — *Nepouzdano.*

MIRISNOTVORSTVO, *n. Samo u Stulićevu rječniku, gdje se kaže, da je isto što mirisnotvorje. — Nepouzdano.*

MIRISOPRODAVALAC, mirisoprodavaoca, *m. čovjek, koji prodaje mirise. Samo u Stulićevu rječniku (gdje upravo stoji* mirisoprodavaoc, aromatum venditor). — *Nepouzdano.*

MIRISOROD, *m. ugodan miris u grožđa i u drugog voća, lat.* aroma *(iz grč.* ἄρωμα). P. Bolić slovar vin. 101.

MIRISOST, *f. miris. Samo u jednoga pisca jamačno poradi stiha i sroka.* Nu vij lipe žiļe i ruže meu cvitjem mirisosti. M. Gazarović 135b.

MIRISOVATI, mirisujem, *impf. vidi* mirisivati.

MIRISUKATI, mirisučem, *impf. Samo u Stulićevu rječniku* (mirisūkati, mirisūčem, olezzare, olere, odorem spargere). *Ako se ovaj glagol doista govorio kadgod, imao je po svoj prilici umańeno značeńe: po malo mirisati, i ako to iz Stulićeva tal. i lat. prijevoda ne izlazi.*

MIRIŠ, *m. isto što miris. Samo u jednoga pisca.* Toj reče i zatim perivoj otvori .... miriš me uhiti. I. Ivanišević 9. Miriš ńegov biti će ugodan. 18.

MIRIŠAJ, *m. isto što miris. Samo u primjeru:* Ńe lipi mirišaj svej će mirišati. I. Ivanišević 14.

MIRIŠAN, mirišna, *adj. isto što mirisan. U rječniku Voltiģijinu* (odorifero, fragrante, wohlriechend) *i u Stulićevu* (mirišan, mirisan). Ona, ka jest . . . rožica mirišna. F. Glavinić cvit. 280a.

MIRIŠAŃE, *n. isto što mirisańe.* Ter ugodno cvitja slišajuć mirišanje reče. F. Glavinić cvit 94b. A od jame kruto ugodno izhajaše mirišanje. 124b. Kako rožica svojim mirišanjem kripi. 400b. Od sebe šaļeš miris od neizrečenoga mirišanja. M. Jerković 79.

MIRIŠATI, mirišam, *impf. isto što mirisati. Samo u primjeru:* Čovika po svemu svitu mirišajućega uslobodiše se opoganiti. A. Kanižlić kam. 29.

MIRIŠAV, *adj. isto što mirisav.* Naša sv. vira .... ukazujući se iz gustine tmina sjajnija, iz obastrtja zle vońe od nevirstva mirišavija. F. Lastrić test. IV. Tamjana i ostalih mirišavih kadeńa službu Bog Mojsiji zapovidio je. I. Velikanović upuć. 3, 298. Da rumenu ružicu i mirišavu ļubicu trgam. G. Peštalić 178. Nazvana je bila mirišavi cedar. A. Tomiković gov. 361. Boļe je ime dobro nego sve pomasti mirišave. B. Leaković nauk 356. I ńim hrabra smrca slavu dava kano ruža miris mirišava. Osvetn. 2, 179.

MIRIŠAVKA, *f. neka kruška i neko grožđe u kajkavaca.* B. Šulek im. — *Vidi* mirisavka.

MIRIŠEN, *adj. mirisan, mirisav; upravo partic. pas. od* mirisiti *ili* mirišiti. *Samo u primjeru:* Kad ruža rumena pupak procipļuje, listja mirišena kada razklopļuje. I. T. Mrnavić osm. 168.

MIRIŠEŃE, *n. nom. verb. od* mirisiti *ili* mirišiti. Hti nas krijepit . . . Posilović mirišenjem svoga cvijeta. J. Kavańin 127a. *Pogrješno je* -s- *mjesto* -š- *u primjeru:* Sveto vanjelje jest prosvitlilo svijet i napunilo ga dobrim mirisenjem slave Božje. A. Komulović 56.

MIRIŠITI, mirišim, *impf. isto što mirisati. Između rječnika samo u Voltiģijinu* (odorare, fragrare, wohlriechen). *Ispor. još:* U Srijemu, u Bačkoj i u Banatu govori se .... mirišiti, mirišim mjesto mirisati, mirišem. Vuk nar. pjes. 1, 353.

α) mirisati u značeńu, koje je navedeno pod a. Da miriši Isusovo poniženstvo. I. Ančić svitl. 190. Koj' *(t. j. kanonik)* miriši s lijepa vońa. J. Kavańin 161a. Korińe mirisavo ne miriši, dočim se ne iztuče. S. Margitić fala 175. Svaki sud onim miriši, što zdržaje u sebi. F. Lastrić test. 355a. Miriši na zemļi čistoćom divičanskom *(t. j. Marija).* 371a. O koliko miriši cvitovah! svetń. 53a. Sv. Filip Nerijo kad bi koga bludnika susrio .... govoraše: sinko, zlo mirišiš. A. Kanižlić utoč. 640. Još miriši novinom, ništa bo pila nije *(t. j. tikva).* M. Katančić 46. On *(t. j. takav kruh)* miriši, lagan je i sočan. J. S.

Reļković 320. Ima ļudi, kojim naše hrvatstvo ne miriši. M. Pavlinović razl. sp. 363.

b) mirisati u značeńu, koje je navedeno pod b. Tako je priličan mrtvu tilu, koje ne vidi, ne čuje, ne miriši, ne okuša. I. Ančić ogl. XII. Tko je umro . . . . ne govori, ne miriši niti okuša. M. Radnić 256b.

MIRIŠĻAV *(biće takav akc.), adj. mirisan, mirisav.* Moj lijepi, slatki i mirišļavi brate ciganine! Magaz. (1866) 82 *(iz nar. prip.).* U nekim varošima daju tada domaćici mirišļavi sapun. M. Đ. Milićević slave 33.

MIRIŠĻÂVKA *(biće takav akc.), f. biļka.* Artemisia camphorata. S. Petrović 205.

MIRIŠĻIV, *adj. mirisan, mirisav. Glas* -š- *je postao od* -s- *poradi* -ļ-. *U rječniku Vukovu* (wohlriechend, bene olens). Trčaćemo za mirisom tvojije pomazanja mirisļivije. M. Radnić 53a. U cedru, koje je stablo vrsno, mirisļivo i koji je vazda zelen, ne rađa se gagrica. 279b.

MIRIŠTE, *n. riječ tamna postańa i značeńa. Samo u ova dva primjera* XV *vijeka:* Dajem mu s crikvum maline u Martinšćice i stupe i mirišća i sve zemļe nasajene. Mon. croat. 64. Pristupi domin Mihovil . . . . proseći niko mirišće bivšega domina Tomaša . . . . ko mirišće biše dano v crikav više rečenu. 89. — *Možda bi ova riječ u južnom govoru glasila* mjerište *u značeńu: odmjereno, izmjereno zemļište?*

MIRIT, *m. isto što* merit *(t. j. zasluga, plaća) i istoga postańa (vidi tamo).* Za koje mirit čekam s velikom požudom *(iz* XVII *vijeka).* Starine 11, 117. Mirît *(tako je zabiļežen akc.),* zasluga *(za kakvo zlo).* Ako su nekome stari zlo radili (čovjeka na pravdi ubili ili kakvo drugo veliko zločinstvo učinili), pa oni prošli za života dobro, a ako se ńihovijem potomcima događaju velike nesreće, onda se veli: stigli su ih miriti onijeh starijeh. *U riječkoj nahiji (u Crnoj Gori).* A. Jovićević.

1. MIRITATI, miritam, *impf. isto što meritati (t. j. zasluživati) i istoga postańa (vidi tamo).* Ako ga oslobodi od muke, koju miritaše za svoj grijeh. I. Držić 157. Dava im kastig, koji miritaju. 215. Ko će me, evo me; ko li me ne će, ne mirita me. Nar. posl. vuk 157 *(s naznakom, da se govori u primorju).* Da me ispsuje do mile voļe . . . . jer sam miritao *(u sjevernoj Dalmaciji).* Zbornik za nar. živ. 7, 277. *Govori se i u riječkoj nahiji (u Crnoj Gori), gdje je akc.* miritâti, *na pr.* Nijesam ti miritao, da to od mene činiš. A. Jovićević. *Govori se i u Perastu, gdje je akc.* miritati. T. Brajković 18.

2. MIRÌTATI, miritâm *(tako je zabiļežen akc.), impf. bacati oko na što, kad tko gleda na što, ne bi li ono za ńega bilo. Postańe tamno. Govori se u Lici.* Počo e naš Luka cure miritati. J. Bogdanović. *Znači i misliti o čemu, na pr.* Već su oni miritali o ńoj. *U Dobroselu.* M. Medić.

MIRITEĻ, *m. onaj, koji miri. U rječniku Ljelostjenčevu* (pacificator), *u Voltićijinu* (paciero, pacificatore, Versöhner, Friedensstifter) *i u Stulićevu* (pacator, pacificator, pacis arbiter *s naznakom, da je iz kajk. pisca Muliha).* Ovi je jedini sredostavnik i miriteļ Božji i ļudski. B. Leaković nauk 404.

MIRITEĻAN, miriteļna, *adj. onaj, koji miri. Samo u Stulićevu rječniku* (pacificus, pacificatorius, pacalis). — *Nepouzdano.*

MIRITEĻICA, *f. ona, koja miri. Samo u rječnicima, i to u Mikaļinu (s. v.* umiriteļica *ima i* miriteļica, pacificatrix), *u Bjelostjenčevu* (pacatrix), *u Voltićijinu* (paciera, Friedensstifterin) *i u Stulićevu* (quae pacificat, pacat).

1. MÍRITI, mîrîm, *impf.* pacificare, pacare. *U rječniku Mikaļinu* (pacem conficere, conciliare, pacare), *u Bjelostjenčevu* (mirim, mir činim, umirivam, pacifico, pacem compono, — mirim se, pacificor), *u Voltićijinu* (pacificare, accordare, tranquillare, abbonacciare, Friede machen, versöhnen), *u Stulićevu* (pacificare, pacare, sedare, placare, mitigare, tranquillum aliquem facere) *i u Vukovu* (beruhigen, paco, — miriti se, Friede machen, de pace ago). *Najstarija je potvrda iz* XV *vijeka (vidi pod* b *prvi primjer).*

a. miriti *bez riječce* se *ili s tom riječcom, ali u pasivu.*

a) činiti, da tko bude miran, da nije s drugim kim u neprijateļstvu, u boju i u svađi. Veća je još muka plah vitar tjeriti i lačahna vuka s kozlići miriti. M. Vetranić 1, 382. Miri, ļubeznivi i sklada krstjane meu sobome *(t. j. sv. pričest).* A. Komulović 47. Koji nas meu nami miri, ļubežļivi i sjedińuje. B. Kašić zrc. 149. I s Bogom nas miri zajedno. I. Akvilini 245. Zemļu s nebom, kraj s valovim s tvoga miriš ti dohoda. I. Đorđić uzd. 63. Vrańanina rane dopadoše mireć momke Dukađinovića i mladoga Zakarije bana. A. Kačić razg. 101. On ńi miraše, kad bi u svadńi bili. P. Knežević živ. 55. Da ustane svih sedam kraļeva, da nas mire, pomirit nas ne će. Nar. pjes. vuk 4, 150. Kad se skupe kmetovi te sude za krv i mire krvnika s rodbinom ubijenoga. Vuk rječn. s. v. krvno kolo. Svaki grješnu s Bogom miri dušu. Osvetn. 2, 91. Miri s ńim i neprijateļe ńegove. Đ. Daničić priče sol. 16, 7. Domisle se *(t. j. Dubrovčani)* oprijateļiti sa Šćepanom, da ih s Orlovom miri. S. Ļubiša prip. 128. Koji je u crkovno ime dolazio, da te s Bogom miri. 227. Do tri knige meni dojezdiše: jedna knìga kraļa i kraļice, da ja mirim kraļa i kraļicu. Nar. pjes. kras. 20.

b) utišavati, ublažavati. Taj mi med ne čini čemerom gorčati . . . . ali tuj gorčinu miri, da podnosim. H. Lucić 205. Blagi sklade . . . . rat se svaka tobom miri. M. Bunić 65. U ti čas ukaza im se *(t. j. sv. Nikola)* . . . more mireći. S. Margitić fala 107. Općeni odvitnik i sridnik među Bogom i skupšćinom svih ļudih za miriti pravdu Božju s našim grisima poticanu jest Isukrst. A. Kadčić 47. Miri i gasi boj među našim požudama bezrednim *(t. j. sv. pričest).* 167. Ajde da pošaļemo Aganliju, neka ide te ih miri, neka ih svjetuje, da se okane bune i nemira. Vuk dan. 3, 160. — *Ovamo bi mogao ići i primjer:* Ne miri ga mjesto; *tako se reče u riječkoj nahiji (u Crnoj Gori) za čeļade, koje ne može mirovati na jednom mjestu, nego hoće da ga mijeńa.* A. Jovićević.

c) suditi, presuđivati. Samo u Crnoj Gori i okolnijem krajevima.

aa) uopće. Kako mirili, tako se smirili! *(t. j. kako pravo sudili, tako i vama Bog dao; govori se u Perastu).* Nar. posl. vuk 126. Mrković . . . . bi pritrčavao na Cetińe, da u ime vladike sudi i miri zemļu. S. Ļubiša prip. 102.

bb) miriti *što veli se onamo mjesto: presuđivati raspre poradi čega.* Oni bjehu od zemļe sudije, mirili su mrtve i raņene. Nar. pjes. vuk 2, 12 *(ispor. Vukovu bilešku tijem stihovima:* t. j. raspre zbog pobijenijeh i raņenijeh, kao što se u Crnoj Gori i onuda po okolini činilo do sad). Ja znam divno, što smo okupļeni,

da mirimo krvi međusobne. P. Petrović gor. vijen. 27. Oni su *(t. j. suci u Risnu)* mirili mrtve glave, rane, nasiļa, preuzimańa i sva druga pomańa zla. Pravdonoša (1852) 5. Naređujem, da mirite krvi međusobne. S. Ļubiša prip 107. Dođu u Mahine pod izgovorom, kao da će u Crnoj Gori miriti krvi. 113. Kadgod se krv mirila, vazda se kod nas prebijala glava za glavu, rana za ranu. V. Vrčević niz 44.

b. miriti se *u recipročnom značeńu, govori se, kada tko čini mir s kim, da ne bude među ńima neprijateļstva, boja, svađe.* Da se načinaju i mire s rečenim Ivanom *(iz* XV *vijeka).* Mon. croat. 58. Odlučuje se *(t. j. čovjek)* od griha i miri se z Bogom. Naručn. 50a. Svit celovom dušu ubije i boj čini, kad se miri. A. Vitaļić istum. 550a. Po izpovijedi se mirimo s Bogom. S. Margitić isp. 3. Kojino se mire s ustima, a nenavide srcem. J. Banovac pred. 58. A ovo se nije s Bogom miriti, veće š ńim rugati. 77. Iđe svekar te se miri, što se priji pozamiri. V. Došen 168a. Ja praščam i mirim se š ńom. M. Zoričić zrc. 183. Nego među sobom neka se bratski mire i namiruju. Vuk dan. 4, 5. Kad su se negđe s mačkama mirili *(t. j. miši).* Vuk nar. posl. 141. Kad se stane s kim miriti *(t. j. Nijemac).* M. Pavlinović razl. sp. 318.

2. MÍRITI, mírîm, *impf. isto što mirisati. Glagol je izveden od imenice* 4 mir *(t. j. miris). Između rječnika samo u Vukovu* (riechen, oleo *s primjerom iz* nar. pjes. vuk 1, 258: Vrlo miri cv'jeće karafiļe). Cvetak miri. B. Radičević (1880) 213. Tvoje cveće lepo cvati, vetar piri, cveće miri. 306. Sirov koren . . . miri i kad se osuši. Đ. Popović pozn. robe 191.

MIRIV, *adj. koji miri (koga s kim). Između rječnika samo u Stulićevu* (placabilis). Koliko je i koji su plodi *(t. j. od mise)?* Četiri: 1. zadovoļivi . . . . 2. isprosivi . . . . 3. očistivi . . . . 4. mirivi aliti tišivi, koji kreće Boga na milosrdje, da bi se s nami smirio. A. Kadčić 65. Drugo bijaše posvetilište . . . . mirivo iliti tišivo za isprositi odpuštenje grihah. I. Velikanović upuć. 3, 319.

MIRJAN, *m. muško ime tamna postańa.* Mirjan-paša *(Turčin).* Nar. pjes. vuk 8, 149. 150. *Služi kao prezime:* Šem. pakr. (1898) 27.

MÌRJANA, *f. žensko ime tamna postańa kao i muško* Mirjan. *U rječniku Vukovu. Druge su potvrde:* S. Novaković pom. 82. Ļ. Stojanović zap. i natp. 2, 78 *(iz* XVIII *vijeka).*

MIRJANIĆ, *m. prezime u Srbiji.* Glasnik II, 1, 22. Rat 408. Etnogr. zborn. 5, 491. 1071.

MIRJANIN, *m. svjetovni čovjek, t. j. koji nije sveštenik ni kaluđer. Iz rus.* мирянинъ. Školovańe i sveštenstvo i mirjana zanemareno. M. Đ. Milićević pom. 395.

MIRJANOVIĆI, *m. pl. selo u Bosni u okružju sarajevskom.* Popis žit. bos. i herc. 58.

MIRJE, *n. nom. coll. od* mir, *t. j. zid. Kao da je to u primjeru:* I satjerah ih svijeh . . . ispod mirja u onoga. M. Držić 45.

MÎRKA, *f.*

a) žensko ime od mila mjesto Miros(l)ava. S. Novaković pom. 81. Mirka, žensko ime u diptihu manastira Gomirja iz XVIII vijeka. V. Arsenijević. Mîrka *(tako je zabiļežen akc.),* žensko ime u Mačvi. S. Novaković.

b) ime ovci u selu Bruvnu u Hrv. D. Hirc.

MIRKANOV KONAK, *m. brdo u Slavoniji kod sela Bučja (blizu Pakraca).* Šem. pakr. (1898) 46. — *Prva je riječ pridjev izveden od imena* Mirkan (*isto što i* Mirko), *kojemu nema potvrde.*

MIRKATI. mirkam, *impf. paziti, motriti. Istoga postańa, kojega je i* merkati *(vidi tamo).* Među onim, što starina mirka, kućničkoga je vridno obzirka. J. S. Reļković 206. Mirka tica, kô će sebe spasti. Osvetn. 4, 20. Ne mogu ti mirkat na Dunavļe. 5, 66. A mirkaju klanca pouzdana, gdjeno bi se naplatili s ńime. 6, 81.

MIRKLINIĆ, *m. prezime tamna postańa.* Mon. croat. 101 *(iz* XV *vijeka).*

1. MÍRKO, *m. muško ime od mila mjesto* Miros(l)av. *Često se čuje i akc.* Mîrko. *U rječniku Vukovu i u Daničićevu (u ovome drugom s potvrdama iz* XIV *i* XV *vijeka). Potvrde donose iz staroga doba još:* Starine 13, 208. Deč. hris. 7, 37. Mon. croat. 190 *(iz početka* XVI *vijeka). U jednoj nar. pjesmi (u Vuka* 2, 445 *i* 447) *veli se* Mirko *istome vojvodi vlaškom, kojemu se veli i* Mirčeta. *Danas u Hrv. i Slav. uzima se, da je* Mirko *isto što ńemačko-maďarsko ime* Emerik; *ali to su u novije vrijeme izmislili hrv. književnici, kao što su izmislili i to, da je* Dragutin *ńem. ime* Karl, Ļudevit *da je* Ludwig. *Rečeno ime* Emerik *glasilo je u starih (osobito kajkavskih) Hrvata* Imbrih *i* Imbro *(ispor. maď.* Imre); *ovo se drugo još i danas nalazi u narodu, gdje ga škole i kancelarije nijesu okrenule u* Mirko.

2. MIRKO, *n. zaselak u Bosni u okružju travničkom.* Popis žit. bos. i herc. 412.

MIRKOPOĻE, *n. selo u Hrvatskoj u županiji zagrebačkoj.* Razdjeļ. hrv. i slav. 32. — *Ime je sumńivo; pišu ga i* Mirkovo poļe. Schem. zagr. (1875) 96 *i* (1880) 179.

MÍRKOVAC, Mírkôvca, *m.*

a) ime selima. aa) selo u Bosni u okružju bańolučkom. Popis žit. bos. i herc. 202. — *bb) dva sela u Hrvatskoj u županiji varaždinskoj; mještani govore* -ec. Razdjeļ. hrv. i slav. 48. 50. — *cc) selo u Srbiji u okrugu pirotskom.* S. Koturović 446. *Vidi* Mirkovci *pod b.*

b) Mîrkovac *(tako je zabiļežen akc.), ime nekoj oranici u Divoselu (u Hrv. blizu Gospića).* J. Bogdanović.

c) ime izvoru kod sela Bukovice (u Slav. blizu Virovitice). Šem. pakr. (1898) 52.

MÍRKOVAĆA, *f.*

a) U rječniku Vukovu, gdje se kaže, da je nekako bijelo (?) *grožđe* (Rothschwänzel, vitis genus) *s naznakom, da se govori u Srijemu.* Vinova loza mirkovača. P. Bolić vinod. 1, 48. Crna mirkovača, schwarzer Rothschwänzel. G. Lazić 114.

b) ime dolini u Srbiji u okrugu vaļevskom. Etnogr. zborn. 8, 675.

MIRKOVAN, mirkovana, *m. neka vinova loza.* B. Šulek im. *(s naznakom, da se govori u Srijemu); u Popovićevu rječn.:* Art Traube.

MÍRKÔVCI, Mirkovâcâ, *m. pl. mjesno ime. a) zaselak u Hrvatskoj u županiji bjelovarskoj, — selo u Slavoniji u županiji srijemskoj.* Razdjeļ. hrv. i slav. 59. 86. — *b) selo u Srbiji u okrugu pirotskom.* M. Đ. Milićević kraļ. srb. 238. *To selo* S. Koturović *zove* Mirkovac *(vidi tamo). — c) selo u Staroj Srbiji.* Etnogr. zborn. 6, 412 *i* 7, 335. *Mještani govore* Mirkovce. — *d) nekakvo selo* Mirkovce *(nom.) biļeži i* S. Novaković pom. 138.

MIRKOVICA, *f. brijeg kod sela Bučja (u Slav. blizu Pakraca).* Šem. pakr. (1898) 46.

MÍRKOVIĆ, *m. prezime. U rječniku Daničićevu (s potvrdama iz* XV *vijeka). Druge su potvrde iz starine:* Deč. hris. 10. 20. Mon. croat. 89 *(iz* XV *vijeka).* Glasnik II, 1, 38. D. Avramović 182. Drž. kalend. (1905) 296. Imenik (1906) 443. Bošnak (1908) 126. — *U Lici je akc.* Mîrković. J. Bogdanović.

MÍRKOVIĆI *(ili* Mîrkovići?), *m. pl. zaselak u Bosni u okružju sarajevskom.* Popis žit. bos. i herc. 46.

MIRKOVO, *n. a) nekakvo zemljište na ostrvu Braču.* Starine 13, 209. — *b) nekakvo zemljište na ostrvu Krku.* Statut vrb. 159. — *c) nekakvo mjesno ime, valjda selo.* S. Novaković pom. 138.

MIRLA, *f. isto što* 3 mir, *t. j. zid. Samo u primjeru:* Diči se tim pirom grad ovi, da znate, koliko da mirom mirle mu pozlate. H. Lucić 258. — *Sva je prilika, da nom. sing. glasi* mirla.

MIRLIĆ, *m. zidić. Istoga postanja, kojega je i* 3 mir. Va ton ravnon poju lipo turan stoji s mirlići ograjen. Nar. pjes. istr. 2, 120.

MIRLIN, *m. isto što* merlin *(vidi tamo). U Vrbniku (na otoku Krku).* Zborn. za nar. živ. 5, 69.

MÍRLÎS, *m. isto što miris. Nije jasno, otkle se razvilo* -l-. *U rječniku Vukovu (s naznakom, da se govori u Dalmaciji).* Koji očuti mirlis od posvetilišća. L. Terzić 319. Mirlisaše ona staza od prilipa mirlisa. P. Macukat 85. Izođaše vanka iz usta sv. Josafata jedan mirlis. 86 Okušeńe slatkosti svakoga mirlisa. J. Banovac blagos. 72. Klit mirlisa Božjega. 163. *Može se gdješto čuti i u Lici.* M. Medić tri ļek. 9. *I u Bosni:* Kakav mu bio mirlis. Zborn. za nar. živ. 6, 308.

MIRLISAN, mirlisna, *adj. isto što mirisan.* Priveži jedan orah mirlisni (noce muschiata). J. Vladmirović 27. — *Adv.* mirlisno: Jer te vidim mnogo nakićena .... kripostima, u kojim mirlisno cvatiš. J. Banovac prisv. ob. 4.

MIRLISAŃE, *n. nom. verb. od* mirlisati. Perivoj, od koga izhodi plemenito cvitje svakoga mirlisańa. M. Bjanković II.

MIRLISATI, mirlišem, *impf. isto što* mirisati. *Glas* -l- *je nejasan kao i u* mirlis. Mirlisaše ona staza od prilipa mirlisa. P. Macukat 85. Koji mirlisau . . . prilipim mirlisom. 86. *Može se gdješto čuti i u Lici.* M. Medić tri ļek. 9. *I u Bosni:* Gdje on *(t. j. hļeb)* mirliše, tu se zna i da se žive. Zborn. za nar. živ. 6, 300.

MIRLIŠITI, mirlišim, *impf. isto što mirlisati. Samo u primjeru:* Neka mu roža mirliši. Nar. prip. mikul. 175.

MIRLUH, *m. isto što miruh (vidi tamo). I ovdje je* -l- *nejasno kao i u* mirlis. *Samo u primjeru:* Mirluh poštene duše ńegove ne prolazi. M. Pavlinović rad. 49.

MIRĻIV, *adj. koji se rado i lako miri. Između rječnika samo u Stulićevu* (mirļiv, miriv *s naznakom, da se nalazi u Rose).* Tko je krotak, mirļiv, ustrpļiv, tko nastoji sa svakijem pravično živjeti, uklańa karńe, psovke, natjecańa. S. Rosa 69a.

MIRNA, *m. i f. ime od mila mjesto* Miros(l)av *ili* Miros(l)ava. *a) muško ime.* Mon. ragus. 1, 122. — *b) žensko ime.* Mon. ragus. 1, 214., 2, 54. Mirna, žensko ime u diptihu manastira Gomirja iz XVIII vijeka. V. Arsenijević.

MIRNICA, *f.*

a) mirno žensko. Samo u Stulićevu rječniku (quae pacificat, tranquilla, pacata, quieta). — *Slabo pouzdano.*

b) selo u Srbiji u okrugu topličkom. S. Koturović 446.

c) mîrnica *(tako je zabilježen akc.), f.* greda duga 19 nogu, debela 3—4 palca. U hrv. primorju. A. Ostojić. — *Možda upravo znači: mirna greda, t. j. koja se ne miče s mjesta, na kojemu treba da stoji; ispor.* lijenka, *t. j. lijena, mirna motka.*

MIRNÌČINA *(biće takav akc.), m. miran čovjek. Govori se u Turskoj Hrvatskoj.* Za ļude naerice (ohole) i slavolipne velika je čast biti starišina, dočim za mirničine baš je svejedno. Zborn. za nar. živ. 6, 250. — *Nastavak je isti koji u* dobričina, vrličina, zlîčina.

MIRNIĆI, *m. pl. zaselak u Bosni u okružju bańolučkom.* Popis žit. bos. i herc. 156.

MÌRNÎK, mirnika, *m.* homo pacificus, pacator. *U rječniku Belinu* (pacifico, amico di pace), *u Voltigijinu* (mirnik, miritelj), *u Stulićevu* (pacificator, tranquillus, quietus, pacatus, placidus), *u Daničićevu* (pacificus *s potvrdom iz* XIV *vijeka) i u Popovićevu* (Friedensstifter).

a) miran čovjek. Prijdoše že mirnici se kažušte vь gradь k svetomu i pokloniše se. Domentijanb 182. Sasvijem tijem da je Mojsije bio najkroči čovik .... ne bi toga bio učinio oni pomńivac od pošteńa Božjega budući toliko mijernik i ustrpļiv. M. Radnić 119b. Rusi mirnikom krkaču ne deru. J. Rajić boj 36. Mîrnîk, mirnika, onaj, koji voli mir. Latini su mirnici junaci, teška boja ni vidili nisu (nar. pjes. iz Bosne). Đ. Šurmin.

b) čovjek, koji miri koga s kim. U brijeme od srčbe učińen bi mirnik. N. Rańina 216b. *(Isus)* hoti biti mijernik među Bogom i nami za dobiti mijer. M. Radnić 247a.

MIRNÒĆA, *f. mirno stańe, u kojemu se tko ili što nalazi. U rječniku Stulićevu* (pax, tranquillitas, concordia *s naznakom, da se riječ nalazi u Bašića) i u Vukovu* (Friedfertigkeit, mansuetudo). Kad si plivala s mirnoćom neizrečenom u moru neizmjernomu od svijeh dragosti. Đ. Bašić 31. *(Vode)* promijeniše .... ńihovu rasrdbu u mirnoću, ńihove valove u tišinu. 233. Mirnoća od duše, u kojoj se nahodi, dava mu veliko ufanje od proštenja. 267. Pohodio nas je .... za uporavit noge naše na put, koji vodi na mirnoću. S. Rosa 30b. Spomeni se mirnoće unutrńe, koju si uživala. I. M. Mattei 151. Da u tvoje ruke mene .... pridam ter u svetoj mirnoći zaspim. 295. Od onda ne teče krv u ļuckijem žilam s onom tišinom, mirnoćom, urednosti, kako je tekla iz početka u Adamu. A. Kalić 423 Liječnik .... preporuči muk i mirnoću pa otide. M. Vodopić dubr. (1868) 229. Ńemu je duši odgovarala jednoličnost i mirnoća. M. Pavlinović rad. 66.

MIRNOĆUDAN, mirnoćudna, *adj. onaj, koji je mirne ćudi. Samo u Stulićevu rječniku* (indole pacifica, tranquillus).

MIRNOĆUDNOST, *f. biće onoga, koji je mirne ćudi. Samo u Stulićevu rječniku* (indoles pacifica, quieta, tranquilla).

MIRNOĆUDSTVO, *n. Samo u Stulićevu rječniku, gdje se kaže, da je isto što* mirnoćudnost. — *Nepouzdano.*

MIRNONOSAN, mirnonosna, *adj. Samo u Stulićevu rječniku* (pacifer). — *Sasma nepouzdano. Vidi* mironosan.

MIRNOSRČAN, mirnosrčna, *adj. onaj, koji je mirna srca. Samo u Stulićevu rječniku* (soluto et tranquillo animo).

MÍRNÔST, mírnosti, *f. isto što mirnoća. U rječniku Belinu* (mansuetudine, virtù opposta all' ira), *u Bjelostjenčevu* (mirnost, mirovnost srca, apathia), *u Voltiǵijinu* (quietezza, riposo, Ruhe), *u Stulićevu* (pax, *s naznakom, da se nalazi u Dimitrovića, ali u toga pisca nije se našao ni jedan primjer za ovu riječ*) *i u Vukovu* (mirnost, mirnoća). Gdi jest prava mirnost i mirno vičanstvo. M. Alberti 427. I u mirnost vične slave upeļam te. F. Glavinić cvit 352b. Drago je i ugodno veoma Bogu čistoća s poniženstvom .... mijernost brez pritrgnutja. M. Radnić 481a. Od veće čestitosti bila bi pri krstjani ženidba cića virnosti i mirnosti od drugov. M. Bjanković 66. I u mirnosti rajske uživaju čestitosti. J. Kavańin 366b. Odili se od ńega čudeći se od mirnosti, koju je imao. P. Macukat 67. Od velika čovika ništo nije faļenije ni fale dostojnije nego mirnos i milosrdje. S Margitić fala 39. Svi prave narodi, da s' diva jedina, u koj se nahodi mirnost i tišina. A. Vitaļić ost. 389. Staše u ńoj *(t. j. u crkvi)* s tolikom mirnošću i pomļom, koliko da razmišļaše ona božanstvena otajstva. J. Banovac pred. 136 Udiļ u duši mirnost i krotkost izgube. Đ. Rapić 265. Nastojeć uzdržat obćenu tišinu i mirnost. Blago turl. 2, 121. Koja *(t. j. stvar)* privodi na tihost i mirnost smrti. J. Matović 282. Odgovorio je Isukrst slugi, koji ga je zaušio, onom srca tihoćom, mirnostju i kročinom. I. Velikanović upuć. 1, 164. Da pokaže svoju kročinu, mirnost i ustrpļeńe. B. Leaković gov. 41. Zna ļudski i pošteno govoriti, u čistoći, u mirnosti i triznosti pribiva. nauk 481.

MIRŃAHAN, mirńahna, *adj. dem. od* miran. *Samo u Stulićevu rječniku* (mirńahan, tihahan). — *Nepouzdano.*

MÎRŃÂK, mîrńâka, *m. miran čovjek. Govori se u Lici.* Nije moj Mile nemirńak, već ļpravi mîrńâk. J. Bogdanović. — *Ne može se razabrati pravo značeńe u primjerima:* Mojega svojaka Dauta vridnoga pravedna mirńaka ... vezirom sada postavļamo. I. T. Mrnavić osm. 184. Daut paša carski svojak buslomanski stari mirńak. 186. *Da nije miriteļ?*

1. MÍRO, *m. ime od mila mjesto* Miros(l)av. Pogibe nam Rubežanin Miro. Nar. pjes. vuk 4, 414.

2. MÍRO *(biće takav akc.), n. mirisna mast. Iz grč. μύρον. U rječniku Daničićevu (s primjerima iz* XIII *i* XIV *vijeka).* Vidêhь hramь i raku istočivšuju miro prêroditeļa mojego Simeona *(iz* XIV *vijeka).* Mon. serb. 135. Pristupi k ńemu žena sa sklenicom mira mnogocjenoga i izli na glavu ńegovu. Vuk mat. 26, 7. Svetijem ga mirom pomaživa. Nar. pjes. vuk 5 (1865), 514.

MIROBOGATAN, mirobogatna, *adj. onaj, koji mir (t. j. svijet) obogaćava. U rječniku Daničićevu s primjerom iz* XIV *vijeka.* Oba *(t. j sv. Simeun i sv. Savo)* sьkrovišti mirobogatьnêji, obogativьša mirь svetyimь krьštenijemь i božьstvьnyimь učenijemь. Domentijan[a] 169.

MIROBOŽJE, *n. pozdrav: mir Božji! kad se ļudi mirbožaju (vidi* mirbožati se). *Samo u primjeru:* Treća nosi brackog mirobožja, da se Srbi i grle i ļube, u ļubavi jedan drugom vika: Mir je Boži! e se Ristos rodi. Nar. pjes. herc. vuk 336.

MÌROČ, Mìròča, *m. a) planina u sjeveroistočnoj Srbiji. U rječniku Vukovu* (Berg an der Donau zwischen Poreč und Brza Palanka). Pojezdište do dva pobratima preko krasna Miroča planine. Nar. pjes. vuk 2, 215. — *b) selo u Srbiji u okrugu krajinskom.* S. Koturović 446.

MIROČINITEĻ, *m. onaj, koji mir čini. Samo u Jambrešićevu rječniku (i to u lat. dijelu za lat.* pacificator). — *Nepouzdano.*

MIROČINĻIV, *adj. onaj, koji mir čini. Samo u Jambrešićevu rječniku (i to u lat. dijelu za lat.* pacificatorius). — *Nepouzdano.*

MIROĆA, *f. ime biļki. Samo u Stulićevu rječniku* (apium silvestre, ranunculus silvestris). — *Tamna postańa i slabo pouzdano.*

MÌRODÂR, mîrodâra, *m.*

a) onaj, koji mir daruje. Samo u Popovićevu rječniku (Friedensgeber) *i samo u primjeru:* Nisu svati, no viđene glave, što do cara iđu mirodara. Osvetn. 7, 94.

b) muško ime, kojemu je pravo značeńe isto što i imenici pod a. U rječniku Vukovu.

MIRODARNICA, *f. dućan, u kojem se prodaju mirodije. Samo u Šulekovu* rječn. zn. naz. *za ńem.* Spezereiwaarenhandlung, *tal.* fondaco di droghe, drogheria. — *Boļa je riječ* mirodijarnica.

MIRODIHAŃE, *n. miris u konkretnom smislu. Samo u rječnicima, i to u Belinu* (profume di tavolette o paste odorifere), *u Voltiǵijinu* (profumo, fragranza, lieblicher Geruch) *i u Stulićevu* (profumo di tavolette, paste odorifere, pastilli).

MIRÒDIJA, *f. miris, neke mirisne biļke, bakalska roba. Govori se i* mirođija. *Iz novogrč. μυροδιά (miris, i to prijatan); u istom jeziku ima i riječ μυροδικόν (prijatan miris, bakalska roba, začina). U rječniku Mikaļinu, Belinu, Voltiǵijinu i Stulićevu (vidi dalje).*

a. *prijatan miris.* Iskopaše trista endečeta, dok od zemļe udri mirodija, zamirisa po svemu svijetu. Nar. pjes. petr. 2, 85. Umiva ga *(t. j. vila raňenoga Reļu)* studenom vodicom, a otiče travom svakojakom, a kadi ga svakom mirodijom. 2, 252. A u rodu cvijet procvatio, iz cvijeta svaka mirodija mirisala po svemu svijetu. 3, 90.

b. *neke biļke prozvane tako po svome mirisu.*

a) peršun, petrusin. U rječniku Mikaļinu (mirodija, peršin, petroselinum, apium), *u Belinu* (mirodija, petrosello, apium hortense), *u Voltiǵijinu* (prezzemole, petrosellino, Petersilie) *i u Stulićevu* (petroselinum, apium).

b) kopar, Anethum graveolens. *U rječniku Vukovu* (mirođija, kopar *s dodatom za primjer nar. poslovicom:* u svakoj čorbi mirođija, *koja se tumači riječma:* ko se miješa u svašta; *ali u tome primjeru ne će biti riječi* mirođija *značeńe kopar, nego peršun, koji se meće u čorbu, a kopar se ne meće).* Mirođija, die Dille, Anethum graveolens. G. Lazić 118. Mirođija, kopar, Anethum graveolens. J. Pančić bot. 336. Mirodija, mirođija, Anethum graveolens. B. Šulek im. S. Petrović 167.

c) divļa mirođija, Fencheldill, Anethum foeniculum. G. Lazić 118. Foeniculum officinale. S. Petrović 166. Seme od morača, seme od divļe mirođije, gemeiner Fenchelsaame. Farmak. 132.

c. *bakalska roba, kao što je kava, maslo, med, sir, uļe i t. d. Jamačno je* mirodija *ili* mirođija *značila isprva kojekakve mirisave stvari,*

što ih bakali prodaju, pa se pomalo značeńe raširilo i na drugu robu. U rječniku Mikoļinu (mirodija, specije kakoti papar, karanfil i ostale, aromata) *i u Stulićevu* (aromata, cosa odorifera *s naznakom, da je iz Mikaļina rječn.).* Mirodija, Spezereiwaaren, Gewürz, spezie. B. Šulek rječn. zn. naz.

MIRODIJAR, *m. bakal. Samo u Šulekovu* rječn. zn. naz. *za ńem.* Spezereihändler, *tal.* speziale, droghiere.

MIRODIJARNICA, *f. dućan, u kojem se prodaju mirodije. Samo u Šulekovu* rječn. zn. naz. *za ńem.* Spezereihandlung, *tal.* spezieria.

MIRODONOSAN, mirodonosna, *adj. mironosan. Samo u Stulićevu rječniku* (pacifer). — *Nepouzdano.*

MIRODRŽAC, mirodršca, *m. onaj, koji drži svijet (mir), t. j. vlada nime. U rječniku Stulićevu* (mundi rector *s naznakom, da je iz ruskoga rječn.) i u Daničićevu* (mundi imperium obtinens *s potvrdom iz* XIV *vijeka).* Vьskrêsi *(t. j. Isus)* naše jestьstvo otьpadьšeje i vь dolьnyje česti zemļe sьvedeno ļutyimь mirodrьžьcemь. Domentijan[a] 263.

MIRODRŽITEĻ, *m. isto što mirodržac. U rječniku Stulićevu* (mundi rector *s naznakom, da je iz glag. brevijara) i u Daničićevu* (mundi imperium obtinens *sa dvije potvrde, od kojih je jedna iz* XIII *vijeka, a druga iz* XIV). Ne pogubi duše mojeje sь mirodrьžiteļi vêka sego. Stefan pam. šaf. 11.

MIRÒĐIJA, *f. vidi* mirodija.

MIROGOJ, *m. muško ime zapisano u lat. spomeniku* IX *vijeka.* F. Rački docum. 383.

MIROHNA, *m. muško ime od mila mjesto* Miros(l)av. *U rječniku Daničićevu sa dvije potvrde (od kojih je jedna iz* XIII *vijeka, druga iz* XIV). *Jednu potvrdu (iz* XIII *vijeka) donosi još* Ļ. Stojanović hris. 10.

MIROIZLIĆE, *n. izliće mira (od* miro, *μύρον). Samo u Daničićevu rječniku* (effusio unguenti *s jednom potvrdom iz* XIV *vijeka).* Vь svêtej gorê čudotvorenijemь i miroizlitijemь udivi otьca jego. Domentijan[b] 81.

MIROIZMIJEŠAN, *adj. izmiješan mirom (od* miro, *μύρον). Samo u primjeru:* Jesus . . . zakovan meju dva lupeža, napajan miroizmiješanim vinom. P. Bakšić 126.

MIROJE, *m. ime od mila mjesto* Miros(l)av. *U rječniku Daničićevu (s potvrdom iz* XIV *vijeka). Potvrde su još:* Deč. hris. 8. 22.

MIROJEVIĆ, *m. prezime.* Mon. ragus. 2, 98.

MIRÒKOV, *m. onaj, koji mir kuje, t. j. gradi, koji druge miri. Samo u Vukovu rječn.* (Friedensstifter, pacificator *s primjerom iz nar. pjes.:* Mirokovo u kmetove, oštra sablo! *Pjesmu, iz koje je ovaj primjer, štampana je u knjizi* Vuk živ. 206—209.).

MIROLIJA, *f. mirisava trava (koja iz sebe mir, t. j. miris lije?). Samo u Stulićevu rječniku* (herba odorifera). — *Slabo pouzdano.*

MIROLOMAN, mirolomna, *adj. onaj, koji mir lomi Samo u Popovićevu rječn.* (friedensbrüchig).

MIROLOMSTVO, *n. lomļeńe mira. Samo u Popovićevu rječn.* (Friedensbruch).

MIROLOVIĆ, *m. prezime izvedeno od imena* Mirol, *kojemu nema potvrde.* Šem. pakr. (1898) 27.

MIROĻUBAN, miroļubna, *adj. onaj, koji mir ļubi.* Čujo se, da se na učińenu mu miroļubna predstavļenija sklonio. Nov. srb. 1835, 37. *U rječniku Popovićevu* (friedliebend, friedfertig).

MIROĻÙBIV, *adj. onaj, koji mir ļubi.* Direktor, miroļubiv čovek, kaže mu, da je zapovest ova od sultana izdana. Nov. srb. 1834, 202. *Govori se u Lici.* Žena mu e miroļùbiva. J. Bogdanović.

MIROĻUBNOST, f. *Samo u Popovićevu rječn. za ńem.* Friedensliebe.

MIRONOSAC, mironosca, *m. tko mir nosi. Samo u rječnicima, i to u Belinu* (pacifero, portator di pace), *u Voltigijinu* (pacifero, einer, der den Frieden bringt) *i u Stulićevu* (pacifer). *U ovome zadńem rječniku još je zabiļeženo i značeńe:* odorifer, *t. j. koji miris nosi, što je nepouzdano.*

MIRÒNOSAN, mirònosna *(biće takav akc.), adj. onaj, koji mir nosi. U rječniku Stulićevu* (mironosan, mirodonosan). K ńem' dolazi Ilija, mironosna vojvoda. Nar. pjes. vuk 1, 134. Mironosna nedjeļa *zove se u okolini biogradskoj druga nedjeļa po uskrsu, koja se inače u istočnoj crkvi zove* nedjeļa mirònosîcâ *(iz grč. ἡ νοιαχὴ τῶν μυροφόρων).* Etnogr. zborn. 5, 993 *(gdje se griješkom veli, da je to prva nedjeļa po uskrsu).*

MIRONOSATI, mironošem, *impf. mazati mirom (od* miro, *μύρον). Iz novogrč. μυρώνω.* Šta je za pare najskupļe na ovom svijetu? Popovsko uļe, kad mironoše. Nar. prip. vrč. 217. *Vidi* mirosati.

MIRÒNOSICA *(biće takav akc.), f. žena, koja miro (μύρον) nosi.* Koliko bê mironosic žen, ke pomazaše gospoda krizmoju? Arkiv 9, 43. Te se spomińe, kako su žene mironosice i učenici rano došli na prazan grob. Đ. Daničić pisma 49.

MIRÒNOSNICA, *f. U rječniku Vukovu* (koja nosi mir, die den Frieden bringt, quae pacem fert *s primjerom iz neke nar. pjesme:* Dovedoše snae naše mironosnice, smiri, snao, ovi stanak smirio te Bog!).

MIROŃA, *f. a) selo u Bosni u okružju tuzlanskom.* Popis žit. bos. i herc. 368. — *b) nekakav izvor u Hrvatskoj zapisan u lat ispravi iz početka* XIII *vijeka* („fons Mirogna"). I. Tkalčić monum. 1, 14.

MIROŃEG, *m. ime.* Mironêgь. Statut vrb. 156. Mironig 157. — *Ime je složeno od* mir *i od* ńega *(ispor.* Ńegomir, Ńegoslav).

MIROPOMAZAŃE. *n. pomazańe mirom (od* miro, *μύρον). U rječniku Stulićevu* (miropomazańe, bermańe). Krešteńije i formu znajet, tako miropomazanije i jego formu. Glasnik 56, 141. Dvije tajne, jedna nanovo radjajući, a druga utvrdjujući, krštеńe i miropomazańe. Đ. Daničić pisma 174.

MIROSALICA, *f. sudić, iz kojega se miroše. U rukopisu* XVIII *vijeka.* Rad jug. ak. 1, 182.

MIROSAĻAČKI, *adj. possess. od* Mirosaļci. Mirosaļačka opština. S. Koturović 446.

MIROSAĻCI, Mirosaļaca, *m. pl. dva sela u Srbiji, jedno u okrugu podunavskom, drugo u rudničkom.* S. Koturović 446. *Nekakvome mjestu toga imena ima potvrda i u* S. Novakovića pom. 139. — *Ime je postalo od pridjeva* Mirosaļ (*mjesto* Miroslavļь) *s dodatkom imeničkoga nastavka* -ьcь. — *Ispor.* Milosaļ, Milosaļić.

MIRÒSÂNDA *(tako je zabiļežen akc.), f. žensko ime u Srbiji.* I. Pavlović.

MIROSAŃE, *n. nom. verb. od* mirosati. Vrbove grančice, kojo svještenik na Cvijeti poslije mirosańa razdaje. Vuk rječn. s. v. vrbica.

MIROSATI, mirošem, *impf. isto što mironosati, od kojega je vaļada pokraćeno. I u bugarskom jeziku ima glagol istoga značeńa* (*prez.* миросам). U Timočkoj krajini sveštenik svršivši molitvu miroše zapis. M. Đ. Milićević slave 66.

MÌROSAV *ili* MIRÒSAV, *m.*

a) muško ime. U rječniku Vukovu i u Daničićevu (*u ovome drugom s potvrdama iz* XV *vijeka). Služi i kao prezime:* Šem. pakr. (1898) 27. — Mirosav *mjesto* Miroslav *kao* Milisav, Milosav *mjesto* Milislav, Miloslav *(vidi tamo).*

b) nekakvo mjesto u Srbiji u okrugu ćuprijskom. Branik u Mirosavu. Sr. nov. 1869, 587.

MÌROSAVA, *f.*

a) žensko ime mjesto Miroslava *kao* Mirosav *mjesto* Miroslav. *U rječniku Vukovu (gdje je akc.* Mirosava, *ali će bolje biti* Mîrosava *prema* Mîrosav).

b) Mirosava, *selo u staroj srpskoj državi. U rječniku Daničićevu s potvrdom iz* XIV *vijeka.*

MIROSÁVAC, Mirosávca *(biće takav akc.), m. prezime.* Šem. pakr. (1898) 27.

MIROSAVCI, Mirosavaca, *m. pl. selo u Bosni u okružju tuzlanskom.* Popis žit. bos. i herc. 310.

MIROSAVIĆ, *m. prezime u Srbiji.* Drž. kalend. (1905) 297. Etnogr. zborn. 8, 685.

MIROSÁVĻEVIĆ, *m. prezime izvedeno od pridjeva* Mirosavļev *(koji je opet izveden od imena* Mirosav). T. Smičiklas spom. 183. Šem. mitr. (1900) 20. Drž. kalend. (1905) 297. Imenik (1906) 443. Bošńak (1908) 126.

MIROSLAĻIĆ, *m. prezime. U rječniku Daničićevu s potvrdom iz* XIV *vijeka. Druge su potvrde:* Deč. hris. 10. 29. — Miroslaļić *mjesto* Miroslavļić. *Ispor.* Milosaļić.

MÌROSLAV *ili* Mirò̀slav, *m. ime isto koje i* Mirosav. *U rječniku Voltigijinu* (Miroslav, Federico, Friedrich) *i u Daničićevu* (*s potvrdama iz* XII *i* XIV *vijeka). Druge su potvrde:* Svetostef. hris. 32. Deč. hris 4 24. Starine 13, 208. — *Nalazi se i u grčkoga pisca* X *vijeka: Μιροσθλάβος.* F. Rački docum. 398. *Zabiļeženo i u lat. spomenicima:* Miroslauus *(iz* XI *vijeka).* F. Rački docum. 128. Mirozlaus *(iz* XIII *vijeka).* I. Tkalčić monum. 1, 147. — *Upotrebļava se i danas.*

MIROSLAVIĆ, *m. prezime zabiļeženo* XV *vijeka.* R. Lopašić urb. 43.

MIROŠ, *m. muško ime od mila mjesto* Miros(l)av. *U rječniku Daničićevu s potvrdom iz* XIII *vijeka. Još je potvrda:* Deč. hris. 18. — *Ovo je ime služilo kao prezime nekoj porodici u Baru* XIV *i* XV *vijeka.* K. Jireček rom. 2, 74.

MIROŠEVAC, Miroševca, *m.*

a) selo u Hrvatskoj u županiji zagrebačkoj; mješt̀ani govore -ec. Razdjeļ. hrv. i slav. 43.

b) selo u Srbiji u okrugu niškom. M. Đ. Milićević kraļ. srb. 81. *Na str.* 123 *iste knige stoji:* Miroševce, *tako isto i u* Etnogr. zborn. 6, 115. *S. Koturović nema ni jedno ni drugo ime.*

c) potok u Srbiji u okolini biogradskoj. Etnogr. zborn. 5, 1053.

MIROŠEVCI, Miroševaca, *m. pl. neko selo u staroj srpskoj državi zapisato u ispravi iz kraja* XIV *vijeka.* Glasnik 24, 273. 283.

MIROŠEVIĆ, *m. prezime. U rječniku Daničićevu* (*s potvrdom iz svršetka* XIV *vijeka). Još je zabiļeženo u* Deč. hris. 15.

MIROŠEVIĆI, *m. pl. selo u Bosni u okružju sarajevskom.* Popis žit. bos. i herc. 74.

MIROŠI, *m. pl. selo u Hrvatskoj u županiji modruško-riječkoj.* Razdjeļ. hrv. i slav. 43.

MIROŠIĆ, *m. prezime zabiļeženo* XVI *vijeka.* R. Lopašić urb. 89.

MIROŠNICA, *f. potok u Srbiji u okrugu crnoriječkom.* Glasnik 73, 27.

MIRÒTA, *f. mirnoća. Samo u Vukovu rječniku* (mirota, mirnoća *s primjerom iz* nar. pjes. vuk 5 [1898] 444: Nema ļeta što Đurđeva danka ni mirote što nevjeste mlade).

MIROTINAC, Mirotinca, *m. isto što* Mirotinski Dolovi *(vidi tamo).* Sve to išlo za dohranu vojsci iz Trebińa i Mostara grada, a pratilo pet stotin' Bošnaka; pa ih dobra sreća ponijela od Klobuka k dolu Mirotincu. Osvetn. 2, 160.

MIROTINSKI DOLOVI, *m. pl. nekakvo mjestance u Hercegovini.* Etnogr. zborn. 5, 820 *(gdje upravo piše* -ń-, *a ne* -n-). Hajte s vojskom na drum od Trebińa u krvave dvore Mirotinske. Nar. pjes. vuk 5 (1865), 339.

MIROTOČAC, mirotočca, *m. tko toči (iz sebe) miro (μύρον). U rječniku Stulićevu* (myrrham fluens) *i u Daničićevu* (mirotočьcь, unguentum fundens *s primjerima iz* XIII—XV *vijeka).* Ty bo prišьdь vь Svetuju Goru velikь mirotočьcь gospodemь javiši se. Domentijan[a] 86. Iže *(t. j. Nemańa)* bystь novyj mirotočьcь zemļi srьbьskoj *(iz* XIV *vijeka).* Mon. serb. 142.

MIROTOČAN, mirotočna, *adj. onaj, koji toči (iz sebe) miro (μύρον). Samo u Stulićevu rječniku* (myrrham fluens).

MIROTOČIV, *adj. isto što mirotočan. Samo u Daničićevu rječniku* (unguentum fundens *s potvrdama iz pisca* XIV *vijeka).* Čьstnyj i mirotočivyj grobь svetago si otьca cêlovavь. Domentijan[b] 116.

MIROTVA, *m. muško ime od mila mjesto* Miros(l)av. Deč. hris. 39 (‚Miroťva'). — *Da nije kakva griješka u pisańu?*

MIRÒTVOR, *m.* pacator. Seoske starješine, oba mudra, govorģije i mirotvori. S. Ļubiša prip. 156. Mirò̀tvor je u puku onaj te miri svađu. L Zore paļetk. 110, 225. *I u Popovićevu rječn.* (mirotvor, mirotvorac).

MIROTVÓRAC, mirotvórca *(jamačno je takav akc.), m. miriteļ, mirotvor. U Radnića se nalazi* mjerotvorac *(vidi među primjerima) prema* mijer *mjesto* mir *(vidi u pristupu riječi* 1 mir). *U rječniku Belinu* (accordatore, inteso qui mette concordia, — paciere, mezzano di pace, — riconciliatore), *u Bjelostjenčevu* (mirotvorac, pacificator *s naznakom, da je ‚dalmatinska' riječ), u Jambrešićevu* (mirotvorac, pacificator *u lat. dijelu), u Voltigijinu* (paciere, pacificatore, Friedensstifter), *u Stulićevu* (auctor pacis *s naznakom, da je iz glag. brevijara) i u Popovićevu* (Friedensstifter). *Riječ* pacificus *u jevanđeļu mat.* 5, 9 (beati pacifici, quoniam filii Dei vocabuntur) *prevode mnogi stari pisci riječju* mirotvorac *te vele:* blaženi mirotvorci .... *Potvrde su:* Starine 23, 148. Korizm. 49[b]. Ant. Dalm. nov. tešt. 1, 5[b]. Š. Budinić suma 331. I. Bandulavić 233[b]. M. Radnić 244[b]. I. T. Mrnavić istum. 157. S. Margitić fala 203. S. Rosa 69[b]. F. Lastrić svetń. 116[a]. I. Nenadić nauk 158. — *Drugi su primjeri:* Pridite vi mirotvorci, a ne vi svadnici. Korizm. 17[a]. Koga jest Bog naprida postavil za mirotvorca. Ant. Dalm. nov. tešt. 2, 5. Dobri, mirni, priprosni, ļubeznivi, mirotvorci naslađi-

vaće se. I. Ančić svitl. 254. Samo mjerotvorce nazva sinove Božje. M. Radnić 247b. Ali se u sadańa vrimena ne nahodi ovaki mirotvorac, dali smutljivac. J. Banovac pripov. 120. S onizim, tkoji nenavidiše mir, bijah mirotvorac. Blago turl. 2, 121. Blaženstvo bi obećano ljudma mirotvorcima. J. Matović 376. Nema redovnika staroga kova . . . . sjetnika i mirotvoraca. S. Ljubiša prip. 218. Kako se danas sastadosmo mi . . . . knezovi i starešine, mirotvorci bratski. V. Vrčević niz 39.

MIROTVORAN, *adj.* pacificus. *U Radnića pored* mirotvoran *nalazi se i* mjerotvoran *(vidi među primjerima i u pristupu riječi* mirotvorac). *U rječniku Stulićevu* (pacificus *s naznakom, da je iz glag. brevijara) i u Popovićevu* (friedensstiftend).

a) mirotvoran *je onaj, koji mir tvori, koji miri.* Prikazovati budete posvetilišta i mirotvorna vaša *(iz lat.* offeretis holocausta et pacifica vestra. exod. 20, 24). I. Bandulavić 50b. O kralju mirotvorni, čigovo ime jest slatkost i milosrdje. P. Radovčić nač. 269. Svaki svoga tila misnik jest, da ga po umrtvenju Bogu na posvetilište prikaže i za crkvu mirotvornu posveti. P. Knežević osm. 264. Knige ove . . . . nazvare bijahu zakonite, okolišne, mirotvorne, svidočbene, latinski formata. A. Kanižlić kam. 73.

b) mirotvoran *je isto što miran.* Budite navkup mirotvorni mej vami. Korizm. 53b. Jedno i drugo izhodi od ljubavi medu krstjani, zašto među ńima čini skladne i mirotvorne. M. Radnić 246a. Da obereš imati život mjerotvoran u Isusu. 295a. Ne češ biti mjerotvoran ni istinom veseo, ako ne omrtviš tvoja vlastita hoteńa. 481b. Da će ono biti jedno kraljevstvo pokojno i mirotvorno. I. T. Mrnavić istum. 53. Primam krotkim i mirotvornim, ustrpljenim srcem i nesmućenom pameti tišinom. F. Parčić 69. — *Adv.* Kada kralj ulize mjerotvorno u jedan grad . . . . vojnici pozdravljaju građane. M. Radnić 559b. Neka na poštenje prigorke muke tvoje i tvoje ljubavi pravodušno, mirotvorno i željuhotno primam . . . . svaku pogrdu. F. Parčić 69.

MIROTVORITELJ, *m. miritelj, mirotvorac. Samo u Stulićevu rječniku* (mirotvoritelj, miritelj).

MIROTVORITELJICA, *f. miriteljica. Samo u Belinu rječniku* (accordatrice) *i u Voltigijinu* (mirotvoriteljica, miriteljica).

MIROTVORJE, *n. pomirna žrtva. Samo u primjeru:* David . . . . uzida otar gospodinu i prikaza prikazanja i mirotvorja *(iz lat.* aedificavit ibi David altare Domino et obtulit holocausta et pacifica. 2 reg. 24, 25). I. Bandulavić 263b.

MIROTVORNICA, *f. upravo bi se očekivalo značene: miriteljica; ali u sva tri primjera, koja su se za ovu riječ našla, znači: posrednica.* O primilostiva Bogorodice, posrjednice, mirotvornice i zaštiteljnice grjošnikom. P. Bakšić 137. Da bismo molili Boga s nepristajnijom molbami i priklonito od ńega prosili ona, koja žudimo, jere molitva naše žudbe jest mirotvornica. J. Matović 120. Koliko potrebuje uteći se k molitvi kako k jednoj najboljoj od svijeh i mirotvornici naše potrebe. 428. — *O razvoju značenja vidi kod* mirotvornik *pod b.*

MIROTVORNIK, *m. mirotvorac, posrednik, t. j. koji mir tvori. U rječniku Stulićevu* (mirotvornik, mirotvorac).

a) mirotvorac, miritelj. Odkud i piva tada sv. crkva: Rex pacificus magnificatus est, kralj mirotvornik uzveličan jest. F. Lastrić test. 181b. *Ovamo će ići i primjer:* Odvjetnika imamo prid ocem Jezukrsta pravetnoga, i on jest mirotvornik za grijehe naše *(iz lat.* advocatum habemus apud patrem Jesum Christum iustum, et ipse est propitiatio pro peccatis nostris. ioann. 1, 2, 1.).

b) Budući da onaj, koji zavađene miri, među ńima posreduje, zato mirotvornik *može značiti i posrednik (premda posrednik ima i druge poslove, ne samo mireńe). To je značeńe u primjerima:* S kojijema načinima . . . . postavlja se mirotvornik među Bogom i ljudma *(t. j. sveštenik).* J. Matović 297. Jere Bog susreta i prima molbe naše bez mirotvornika i odvjetnika. 332. Jedan Bog, jedan i mirotvornik Božij i čovječij čovjek Jezukrst Jezus *(iz lat.* unus Deus, unus et mediator Dei et hominum homo Christus Jesus. 1. tim. 2, 5). 445.

MIROTVORNOST, *f. pomireńe, t. j. kad se tvori mir. Samo u primjeru:* Ovi je zakon posvetilišta mirotvornostih *(iz lat.* haec est lex hostiae pacificorum. levit. 7, 11). A. Kanižlić kam. 496.

MIROVAN, *adj. miran. U rječniku Bjelostjenčevu* (miroven, miren), *u Jambrešićevu* (miroven, pacificus, — *adv.* mirovno, quiete *u lat. dijelu) i u Stulićevu* (mirovan, mirotvoran, — *adv.* mirovno, mirno *s naznakom, da je iz kajk. pisca Muliha).* Daj mi jedan mirovan i veran svêt. Katek. (1561) 36. Ako mirovni ostanete, tako vam se hoće pomoći. Proroci 34b. Da će za prijeto imati vse, ča bi se med ńimi mirovnim i dobrovoljnim zakonom včinilo *(iz* XVI *vijeka).* Mon. croat. 268. — *Adv.* Držal ju je *(t. j. sjenokošu)* moj did i moj otac mirovno bolje od 30 let *(iz* XVI *vijeka).* Mon. croat. 283. Cecilius . . . . prezimivši mirovno u Soliću vrati se u Rim. P. Vitezović kron. 25. Hoteći u svojem imańu mirovno živeti. 183. Čim mirovno ki spi mańe, tim ga veće taru sańe. priričn. 88.

MIRÒVÂŃE, *n. nom. verb. od* mirovati. *U Radnića ima* mjerovańe (*kao i* mjerotvorac, mjerotvoran — *vidi tamo). U rječniku Vukovu* (das Ruhigsein, quies). Al' ne ć smetat tvoga srdca mirovanje. I. T. Mrnavić osm. 37. Bivši ti sam ufanca moja . . . . veselje moje, pokoj moj, mirovanje moje. V. Andrijašević dev. 122. Gdi je samoća i mučańe, ondi je mjerovańe i počivańe ljudi. M. Radnić 248b. Stvari . . . . koje nose mirovańe. S. Rosa 115a. Dnevi svečani jesu dnevi od mirovańa. B. Leaković nauk 304. Ne će Turci našeg svjetovańa, svjetovańa niti mirovańa. Osvetn. 2, 121.

MIRÒVATI, mirujêm, *impf. biti u miru. Nalazi se samo u gdjekojim slav. jezicima: slov.* mirovati, *rus.* мировать. *U rječniku Mikaljinu* (mirovati, biti miran, animo otioso esse. animo vacuo), *u Belinu* (star con pace d' animo), *u Bjelostjenčevu* (mirujem, u miru jesem, in pace me contineo, pace fruor, quiesco), *u Jambrešićevu* (mirujem, quiesco), *u Voltigijinu* (acquietarsi, tranquillizzarsi, sich beruhigen, befriedigen), *u Stulićevu* (pacem habere, in paco esse *s naznakom, da je iz Habdelića), u Vukovu* (ruhig sein, sum quietus) *i u Daničićevu* (quiescere *s potvrdom iz početka* XV *vijeka).*

u mirovati *je isto što biti miran (u smislu toga pridjeva pod* b, d, e, f).

a) uopće. Koliko že o sih istezanije byti hoštetь sih beslovesnъ pogubljьšomu pročeje nasь mirovati ostavljь. Glasnik 11, 72. Tako mi mirovat i mirnu bit vinu. Š. Menčetić 294. Ah

ona blažena, ka osta u svoj stan, jak rajem družena miruje po vas dan. Ǵ. Držić 405. Er ih ja ne čujem, vjeruj mi, i za toj u sebi mirujem, kao želi život moj. F. Lukarević 8. A trudne me kosti cijeć gorke ǀuvezni . . . . činit ćeš do suda da mirno miruju. N. Naļeškoviċ 2, 51. Tko ima udavat kćer, ima febru quotidianu, koja ga ne čini spat ni mirovat noć i dan. M. Držić 216. Tko miruje, gospoduje i svakoja dobra uživa. Ǵ. Palmotić 2, 100. Porodi se Jezus, kad mirovaše vas svijet. I. Đorđić salt. 239. S pokojom spava i miruje u onim pogibilima kano i Josua u brodu. J. Banovac pred. 9. *(Kraļ)* pobiže u Carigrad, u komu mirujući život svrši. A. Kačić razg. 86. Jer ga još ne pusti mirovat ńegov ponizni strah, zamoli Boga, da mu još jedno zlameńe dade. E. Pavić ogl. 187. Tkogod blago spravļat stane, mirovati svak pristane. V. Došen 52b. Koji ne viruje, neka miruje, dok pročati. A. Kanižlić kam. 13. Ludi mišić ne može da miruje. D. Obradović bas. 90. Premda je laž, on tvrdo viruje i u srdcu ne miruje, dok ne ide i ńu *(t. j. ženu)* ne izbije. M. A. Reļković sat. 98. Prilikovo ga jagančiću, koji miruje ni se tuži na pastijera, kad ga ostriza. A. Kalić prop. 273. Bog će se rvati za te, ti ćeš mirovati. A. d. Bella razg. 131. Ajde more, kad je tako navalio, da ga pošļemo . . . . vidiš, da ne će da miruje, nego će otići i bez dopušteńa. Vuk dan. 1, 73. Vrag mu ne da i srce junačko mirovati u gradu Kotoru. Ogled. sr. 413. Ne dade mu đavo mirovati već ovako stade besjediti. Nar. pjes. vuk 2, 458. Ńemu vrazi mirovat ne dadu. Nar. pjes. juk. 263.

b) mirovati *s kim, t. j. biti, živjeti s kim u miru.* Istinu nasliduj, smiri sržbe tvoje, s iskrńimi miruj. P. Hektorović 38. Šleziju ću tebi darovati i uvik ćeš sa mnom mirovati. A. Kačić razg. 333. Senakerib odgovor mu *(t. j. kraļu žudinskomu)* dade, da ako želi š ńim mirovati, da mu pošaļe tri stotine talenatah. korab 279. Bože privičńi, dokle ćeš mirovati s brezočnim neprijateļima tvoga pošteńa? I. P. Lučić razg. 86.

c) mirovati *od koga, t. j. ne dirati u ń.* Od svakoga mirujemo bivši u miru naše sreće, nu sa svacijem vojujemo, ko s nami opet mira ne će. J. Palmotić 380. Zakon Božji ti uzvisuješ, ako od žena uzmiruješ. P. Macukat 88. Žene ima svak bižati, tko se misli spasen zvati; ovo samo ja svitujem, od pošteni ja mirujem. 90. Ne ktiše Filistei mirovati od Samsona. E. Pavić ogl. 202. Kraļ od Sirije ne kti mirovati od proroka niti od kraļa izraelskoga. 325. Mićahu ga turski kapetani . . . da miruje Ramo od Turaka. Ogl. sr. 485.

b. mirovati *je biti miran (u smislu toga pridjeva pod* c). Malo miruje, pače je prem taman, tko ričem viruje. Š. Menčetić 319. Eto ga *(t. j. sina)* vjeri tja, ako ć da miruješ. N. Naļeškoviċ 1, 279. Da se Turci prođu Vasojana i Zubaca, nek miruje raja po selijeh. Osvetn. 3, 119.

MIROVCI, Mirovaca, *m. pl. selo u Srbiji u okrugu topličkom.* M. Đ. Miliċević, kraļ. srb. 392. — *S. Koturović nema toga sela u svojoj knizi.*

MÍROVIĆ *(biće takav akc.), m. prezime.* Rat 214. Drž. kalend. (1905) 297.

1. MÌROVINA *(s takvijem se akc. govori), f. penzija. t. j. plaća, koju tko dobiva, pošto je svršio godine svoje službe te više ne službuje, nego miruje. U rječniku Popovićevu* (Pension). Ponude mu mirovinu od 150 talira. M. Pavlinović rad. 178.

2. MÌRÒVINA, *f. isto što* mirovna. *Govori se u Lici.* Kad ćemo miròvinu piti? Danas je između te i te kuće miròvina. J. Bogdanović.

MÌROVINSKÎ, *adj. posses. od* mirovina. *Govori se u Hrv. i Slav. na pr.* mirovinski fond, *t. j. fond, iz kojega se isplaćuju mirovine.*

MIROVIT, *adj. miran. Između rječnika samo u Stulićevu* (mirovit, mirotvoran *s naznakom, da se nalazi u Mrnavića*). Žrtva razložita nerazložnoj slična stoji mirovita *(govori se o Isaku, kad ga je otac htio žrtvovati).* I. T. Mrnavić istum. 186.

MIRÒVNÂ, *f. pomireńe. Samo u Vukovu rječniku* (etwa die Aussöhnung, placatio *s naznakom, da se govori u Hrv.). Vidi* 2 mirovina. — *Kako je ova riječ pridjev, tako joj dat. i lok. glasi* mirovnoj.

MIROVNICA, *f. isto što* 1 mirovina. Mirovnica, ńem. Quiescentengehalt, tal. assegno di quiescenza. B. Petranović ručna kń. 6.

MIROVNIK, *m. Samo u Stulićevu rječniku, u kojemu se kaže, da znači* pacificator, *t. j. miriteļ, s naznakom, da je iz kajk. pisca Muliha, zatijem da znači isto što* svjetovnik, *t. j. svjetovni čovjek, s naznakom, da je iz glag. brevijara.*

MIROVNOST, *f. Samo u Bjelostjenčevu rječniku* (mirnost, mirovnost stalna srca, apathia).

MIROVO, *n. selo u Srbiji u okrugu crnorječkom.* S. Koturović 446.

MIROVREŃE, *n. vreńe mira (od* miro, *μύρον). Samo u Daničićevu rječniku* (unguenti bullitus *s potvrdom iz* XIV *vijeka).* Grobь mirovrênijemь vьsudu ispļьńajemь. Domentijanb 72.

MIROVŠTICA, *f. rijeka u Srbiji prozvana po selu* Mirovu, *od kojega počiņe teći.* M. Đ. Miliċević knež. srb. 874.

MIROVUKOVIĆ, *m. prezime izvedeno od imena* Mirovuk, *kojemu nema potvrde.* T. Smičiklas spom. 177.

MIRSILOV, *adj. isto što* mersilov *i istoga postańa (vidi tamo).* Věnсь . . . . sь mirsilovemь sьpletanь listijemь. S. Novaković aleks. 22.

MIRSINA, *f. drvo mrča, iz grč. μυρσίνη. Samo u primjeru:* Bosil'kovo sême i mir'sinu mirisuj često. Starine 10, 108.

MIRSKI, *adj. posses. od* mir, *t. j. svijet, dakle svjetski, svjetovni. Riječ nije nigda bila narodna kao ni* 2 mir *(vidi tamo). U rječniku Stulićevu (*qui monachorum vitam non profitetur *s naznakom, da je iz glag. brevijara) i u Daničićevu* (mundi, saecularis *s potvrdama iz* XIII *i* XIV *vijeka).* Ne vьziraj krasotь mirьskyhь. Stefan pam. šaf. 11. Da naučit se mirьskaja u mirê ostavļati. Sava glasn. 40, 149. Mlogi i mirski *(t. j. ne samo sveštenici)* tebi zafaļuju. A. Knezović VI. Kaluđer . . . . koji se samo ustma i slovom odrekao sveta, a delom više traži svet i svetske stvari nego mirski ļudi.. D. Obradović živ. 63. Seb' ravnoga jedva j' imo koga među duhovnim i mirskim Srbima *(iz pjesme, koja nije narodna).* Pjev. crn. 327b.

MIRŠA, *m. muško ime od mila mjesto* Miros(l)av. Deč. hris. 7. 8. Mon. croat. 43. 74 *(iz* XIV *i* XV *vijeka).*

MIRTA, *f. drvo mrča. Iz lat.* myrtus *(a ovo iz grč. μύρτος). Samo u Bjelostjenčevu rječniku* (myrtus).

MIRTOV, *adj. izveden od imenice* mirta. Donesite . . . . grańa od divļe masline i grańa mirtova. Đ. Daničić nem. 8, 15.

MIRÚCÂŃE, *n. nom verb. od* mirucati. *Samo u rječniku Vukovu.*

MIRÚCATI, mirûcâm, *impf. dem. od* mrijeti *t. j. pomalo umirati. U rječniku Vukovu s primjerom:* Pripovijeda se, da je neko zapitao popa: mru li ļudi? a on odgovorio: m i r u c a j u (premda su mnogi mrli kao od pomora nekoga . . . .).

MÌRÛH, mîrûha, *m. isto što* miris. *Nije jasan nastavak* -uh. *Govori se u Bosni:* J. Belović-Bern. 190. M. Rešetar štok. dial. 251 (*s postavļenijem akc.*). Jer ružica ne gubi miruha. Osvetn. 1, 26. I ļubica na miruh prosuta. 3, 6.

MIRUJEV LAZ, *m. neko mjesto u staroj srpskoj državi. U rječniku Daničićevu (s potvrdom iz* XIV *vijeka). — Imenu* Miruj, *od kojega je izveden pridjev* Mirujev, *nema potvrde.*

MIRUKATI, *impf. dem. prema* mirovati, *t. j. pomalo mirovati. Samo u Stulićevu rječniku* (mirūkati, mirūčem, mirūkam, aliquantulum pace uti). — *Slabo pouzdano.*

MIRULA, *f. ptica pjevačica, koja se zove i modrokos.* Na priliku modrokosa ili mirule, ptice, koja na pokrovu od kojegod kuće pribiva. A. Vitaļić istum. 341. Mirula, modrokos, Monticola cyanea. Mirula crvenrepa, Monticola saxatilis. Đ. Kolombatović (1885) 18. — *Ovaj pisac kaže, da je prvoj ptici ime otud,* što se drži ponajviše mirina, zidina i strmina; *još veli za ńu i to, da* gnijezdi u zidinam. *Ali budući da je nastavak* -ula *u našem jeziku veoma rijedak, može se misliti, da je narod lat. riječ* merula *(t. j. kos) bez promjene uzeo, pa poslije okrenuo u* mirula *s razloga, što ga pomenuti pisac navodi.*

MIRUNOV, *adj. izveden od imena* Mirun, *kojemu nema potvrde.* Tja u Mirunov ġardin. Poslov. danič.

MÌRUŠE, Mîrûšâ, *f. pl. selo u Hercegovini.* Popis žit. bos. i herc. 508. U Mirušama *(to isto selo).* Etnogr. zborn. 5, 686. *Akc. zabiļežio* V. Ļešević.

MIRUŠIĆI, *m. pl. selo u Bosni u okružju sarajevskom.* Popis žit. bos. i herc. 38.

MÌRUŠKA, *f. neka igra djetińa u Užicu (u Srbiji).* Ļ. Stojanović.

MIRUT, *m. muško ime od mila mjesto* Miros(l)av. Deč. hris. 39.

MIRVEN, *adj. pomiješan mirom (od* mira, *lat.* myrrha, *grč. μύρρα). Samo u primjerima:* I davahu mu piti vino mirveno. I. Bandulavić (1665) 88a *(u izd. god.* 1626 *na str.* 93b *na tome mjestu stoji* mišano, *a ne* mirveno; *iz lat.* et dabant ei bibere myrrhatum vinum. marc. 15, 23). Ńemu vino vi mirveno žuko i gorko podajete. A. Vitaļić ost. 306. — *Pridjev* mirven *izveden je od imenice* mirva, *ali tome liku nema potvrde.*

MIRVIĆI, *m. pl. selo u Bosni u okružju sarajevskom.* Popis žit. bos. i herc. 34.

MIS, *interj. glas, kojim se vabe mačke. U rječniku Stulićevu* (vox, qua vocatur felis). Oni glas, kad se vabi mačka . . . . poslije običnoga glasa mis. V. Vrčević nar. prip. 7. — *Ispor.* 2 mic.

1. MÌSA *(biće takav akc.), m. ime, vaļada od mila mjesto* Misajlo *ili mjesto* Mislen. *Potvrde su samo drije, i to za naše vrijeme u Srbiji:* Rat 89, 398.

2. MÌSA, *f. isto što* 4 maša *i istoga postańa (vidi tamo). Sa značenjem lat.* missa, *tal.* messa, *ńem.* Messe *u rječniku Mikaļinu (gdje stoji još:* stat na misu, interesse rei divinae), *u Belinu, Riplostjenćevu, Voltidjinu, Stulićevu i u Vukovu (u ovome zadńemu s naznakom:* in dem Munde der röm. Serben). *Najstarije su potvrde iz* XV *vijeka (vidi pod* b *i* c).

1. *služba Božja u katoličkoj crkvi.*

a. *uopće (primjera ima veoma mnogo, a navodi se samo nekoliko).* Pistole . . . . koje se legaju po sve godine na misi. N. Rańina 13a. Veli nam *(t. j. Bog)* blagdan počtovati na misu hodeći. P. Hektorović 46. A ja ću cijeć toga na misu poć sada ter ću molit Boga. N. Naļešković 1, 281. Gospoda se s mise vraća. M. Držić 134. Je li upustil svetilišće mise bez podobnoga uzroka, to jest da ni htil pojti na misu. Š. Budinić ispr. 57. Svaki od rečene bratje, koji se namjeri na misi. A. Gučetić roz jez. 56. U nedjeļu i u ostale dni svetčane imamo poći na misu. M. Divković nauk 117a. Ako bi tkogod ne otišao na misu. B. Kašić zrc. 37. Razgovor i promišļanja od svete mise. I. Ančić svitl. 120. I slovinske neka s mise naš lijep jezik uzvisi se. J. Kavańin 96b. Kad jedan znade na pamet misu. A. Kadčić 92. Zvoni na misu. J. Banovac pred. 47. Dobro se čuvat prije mise i od tabaka. Đ. Bašić 285. Koji stoje na misi, u crkvi i na molitva. F. Lastrić od' 218. Da se otajstva sv. mise puku istomače. A. Kanižlić bogoļubnost 58. Misa je posvetilište božanstveno. I. Nenadić nauk 41. Koji bi se namjerili na posvetilište mise. J. Matović 223. Na prediki i pod misom spavaš. M. A. Reļković sat. 62. Kad stojite na svetoj misi. B. Zuzeri 27. Postajemo dionici i ris imademo od sviju svetih misah, kojegod se . . . . govore. B. Leaković nauk 114.

b. *U svezi s nekijem pridjevima dobiva riječ* misa *zajedno s ńima neka osobita značeńa.*

a) mala misa, *t. j. misa, koju jedan sveštenik sam bez pomoći drugijeh sveštenika čita ne pjevajući je.* Na malijeh misah. B. Kašić rit. 58. Ako nije dvostruka svetkovina oli nediļa, mogu misnici govoriti male mise ili zavitńe ili mrtaške. A. Kadčić 93.

b) mlada misa, *t. j. prva misa, koju sveštenik čita, pošto je rukopoložen (zapopļen). U rječniku Belinu* (messa novella) *i u Stulićevu* (missa nova). Redovnik, ki bi služil mladu misu *(iz* XV *vijeka).* Mon. croat. 135. Kada kanta ki redovnik svoju mladu misu. Arkiv 2, 88. Slušajuć mladu misu svije redovnika . . . . primaju se sva ńiova proštenja. I. Ančić svitl. 8. O mladoj misi. S. Margitić fala 292. Za mladu iliti prvu misu novo posvećenog misnika. E. Pavić prosv. 2, 117. Istu sriću i fra Stipo steće, koji drugu mladu misu reče *(t. j. slaveći pedesetogodišńicu svoga sveštenstva).* Nadod. 78. U dan tvoje mlade mise neka se pometnu pirne gozbe. I. P. Lučić bit. 37. — *U Belinu rječniku ovo se veli i* nova misa (messa novella, missa nova), *što je jamačno prema lat. ili tal.*

c) mrtvačka misa, *t. j. misa, koja se čita za mrtve.* Pivamo u mrtačkoj misi: među ovcami misto daj mi, među kozlići stat ne daj mi J. Banovac pripov. 127. Misa mrtačka i zavitna ne more se govorit u dan onoga svetoga, od koga je oficije dvostruko. M. Dobretić 375.

d) prva misa *je isto što* mlada misa. *U rječniku Belinu* (messa novella, missa nova). Godište dana pripravi se za rijeti prvu misu. B. Kašić iń. 61. Najmańi misnik, na priliku oni mladi, koji još nijo ni prve miso rekao. F. Lastrić test. ad. 16a.

e) slavna *ili* velika misa, *t. j. svečana misa s pjevańem i ostalom slavom (paradom).* Dokle se bude velika misa dovršiti. A. Gučetić

roz. mar. 39. Po izlazenju z mise velike. Statut vrb. 164. Sveti Ive slavnu misu reče. A. Kačić razg. 152. Kolikogod bi puta biskup svečano veliku misu govorio. I. Velikanović upuć. 3, 462. Po staromu običaju čini se i sada pod slavnim misam blagosov uļa. 3, 476.

f) zavjetna *ili* zavjetńa misa, *t. j. ona, koja se čini poradi kakvoga zavjeta. U rječniku Belinu* (messa votiva). Ako tko ište misu zavitńu ili od mrtvi, vaļa je reći. J. Banovac razgov. 239. Isto reci od misa zavitńi. M. Dobretić 376.

e. misa *kao objekt ili kao subjekt uz neke glagole.*

a) o sveštenicima, kad mise (ili maše).

aa) čitati (štiti). Na pivanoj misi odgovara kor crkveni na misto puka, a na misi štivenoj djak crkveni. A. Kanižlić bogoļubnost 66. Amo kneže . . . da vam . . . sad misu čitamo. Osvetn. 4, 46. — *U naše vrijeme mnogo se govori* čitati misu *po Hrv. i Slav., a vaļada i drugdje.*

bb) govoriti. Ako se za ńih mise govore. Naručn. 99a. Jednom prigodi se Alubertu misu govoriti. Zborn. (1520) 172a. Koji se rugaju, kako se misa govori. M. Divković nauk 118b. Na tašće da se ima misa govoriti. F. Glavinić cvit 216b. Svaki dan misu govorahu. B. Kašić fran. 13. Redovnik govori misu. P. Radovčić ist. 31. Po naredbi Isusovoj misnici govore mise. I. Ančić svitl. 198. Kao da bi tko hotio u večer misu govorit. I. Grličić 38. Nigda nam nije Turčin . . . . zabranio mise govoriti. S. Margitić fala 215b. Da tko misnik nije, uzme govorit misu. I. Đorđić salt. 382. Budući to samo biskupom dopušteno, kad s mitrom misu govore. A. Kadčić 87. Isto se razumije od misnika, koji ponoćnu misu govori. A. Baćić 320. Svaki dan govore se tolike mise. J. Filipović 1, 196a. Kad li poče misu govoriti, zgodiše se velika čudesa. A. Kačić razg. 153. Drugi put govoreći ovi sveti prid pukom misu . . . . spomenu se. J. Banovac razgov. 56. Da se može sv. misa u slavinski jezik govoriti. A. Kanižlić kam. 31. Ovi, koji misu govoraše. M. Zoričić zrc. 156. Ne ću više govorit danas mise. M. Dobretić 8. Imademo ris i tal od svijuh misah, koje so po svitu govore. B. Leaković nauk 114. U Dalmaciji se glagoļaši zovu kršćanski popovi, koji slavenski misu govore. Vuk rječn. s. v. glagoļaš.

cc) pjevati, pjeti, propjevati, kantati. Čini sv. Grgur svaki dan za ńegovu dušu svetu misu pjeti. B. Gradić djev. 140. Nut ja ću dat, mise njeke da se poju. N. Naļešković 1. 283. Koji se namjeri na misi, koja se poje na slavu imena Jezusova. A. Gučetić roz. jez. 56. Kantajući jednoč misu *(t. j. sv. Ambrosije)* taknu ga niki. F. Glavinić cvit 407a. A on čas poče Ivan sveti misu pjevat. P. Kanavelić 492. Ne imaju stati na misi pivanoj s oružjem. M. Bjanković 105. Skupi se skupština . . . . u kojoj s velikom slavom pjeva misu sv. otac papa. K. Pejkić 80. Misu kada fratri propivaše, on se Bogu ponizno moļaše. Nadod. 94. Eugenijo papa imao je pivanu misu od duha svetoga. A. Kanižlić kam. 652. Dužnost subdjakona . . . . jest pivat blagdano, to jest solemniter, pištolu na misi pivanoj. M. Dobretić 274 Isprebijaju fratra, koji je dolazio, da poje misu. S. Ļubiša prip. 208.

dd) prikazati, prikazivati. Sv. misu solemne na oltari sv. Bartolomija v hvalu Višńega prikaza *(iz početka* xvi *vijeka).* Mon. croat. 184. Da se crkve ne mogu otvorati ni sveta posvetilišta, to jest mise, Bogu prikazivati. A. Gučetić roz. jez. 27.

ee) reći. *U rječniku Mikaļinu* (reći misu, facere sacrum) *i u Belinu* (reći, rijeti misu, dir messa). 3 vrimena jesu navlastna, v kih se more reći misa. Naručn. 27b. Pride ka mni i učini me reći mnoge mise. Korizm. 9b. Zač misu najprije za Petrom on reče Đ. Baraković jar. 106. Rekši sv. misu *(t. j. biskup)* čini grob Petrov otvoriti. F. Glavinić cvit 132b. Koji bi bio rekao misu oni dan. B. Kašić per. 85. Kad je dužan misu reći puku. I. Grličić 113. Zato misnici imaju dobro pomńiti, da u pristojnoj odići misu reku. A. Kadčić 87. Na Božić svaki misnik može tri mise reći. A. Baćić 343. Pođe kapelan, da za ń misu reče. J. Banovac pripov. 116. Ne bi mogo *(t. j. misnik)* pristupit na otar za rijet misu bez ispovijesti. Đ. Bašić 285. Eugenijo papa s veličanstvom običajah crkvenih reče misu veliku. A. Kanižlić kam. 793. Reče najposli i on misu. M. Dobretić 7. Vi recite misu šjutra, a ja ću doći na misu. Nar. prip. vrč. 65.

ff) slaviti. I tako greduć nađe, gdi se sveta misa poče slaviti, uvrati se slušat ju. I. Ančić svitl. 23. Izbrani otci kad klali su ńih svem skupu slavit misu. J. Kavańin 92a. Jer vidjesmo što se ne nadasmo, jer se u Novi sveta misa slavi. Nar. pjes. bog. 181.

gg) služiti. Imajte služiti misu u poneđiļak mesopustni vikuvečnim zakonom *(iz* xv *vijeka).* Mon. croat. 52. Da ote služiti vsake neđiļe jednu misu za naše grihe *(iz* xv *vijeka).* 63. Kolikokrat se ima misa služiti. Naručn. 1b. Služi papa misu i blagoslovi je v crikvi sv. Petra. Š. Kožičić 32a. Stanislava misu služećega . . . . mečem porazi. F. Glavinić cvit 133a. Na oltaru ńe nikoliko krat svetu služih misu. 312b. Koji ńu *(t. j. misu)* devoto, bogoļubno služi. J. Banovac razgov. 237. — Služiti misu *upotrebļava se katkad i za onoga, koji pri misi poslužuje sveštenika. U rječniku Belinu* (služiti misu, servir la messa) *i u Stulićevu* (služiti misu, facienti ministrare). Pustińak poče misu govoriti . . . . mladić misu služi. J. Banovac razgov. 82. Jedan pop misu jednom govoreći oni, koji mu služaše, vidi na misto oštije . . . malano ditešce . . . . Ovi, koji misu služaše, mnoge pute ovo viđeńe imade. M. Zoričić zrc. 156.

b) o narodu, pred kojim se misi (ili maši).

aa) čuti, slušati (slišati), poslušati. *U rječniku Belinu* (slišati misu, udir la messa). Slušajući svete mise. Š. Budinić suma 67. Tko li čut misu bude. A. Gučetić roz. mar. 87. Kada ste na misi i slušate misu, imate ostaviti . . . . misli svjetovńe. M. Divković nauk 163b. U koj *(t. j. crkvici)* svaki dan misu poslušaše. F. Glavinić cvit 224b. Poslušavši jednoč misu sliša evangelje. 335a. Zapovida slušati misu u svetac zapovidńi. A. Kadčić 13. Kako se ima misa slušat? . . . . koji s ovom pomļom ne slišaju svetu misu. F. Matić 74. Za korist duše ne ima se kad nijedna misa poslušati. J. Banovac razgov. 100. Dužan je svaki krstjanin misu slišati u svaku svetkovinu . . . . Tko bi bio zadovoļan samo misu slušati u svetac . . . . dao bi zlameńe . . . . F. Lastrić ned. 124. I ako je baš i dao misu, poslenici al' ju čuli nisu. M. A. Reļković sat. 79. Jedan oficijer došavši u crkvu, da misu sluša. sabr. 22. S kojijem načinom trjeba je čuti misu. T. Ivanović 64.

bb) gledati, vidjeti (viđati). Imate ostaviti, dokle misu gledate i slušate, svake misli i svake pomńe svjetovńe. M. Divković nauk 163b. Pošao bi za viditi misu. I. Ančić svitl. 4. Koji ga svitova .... da svaki dan vida svetu misu. 18. Ako nisam u dan svečan vidio mise sa svijem bogoljubstvom. P. Posilović nasl. 114b. A nedilju poštujete .... misu gledeć i čuvši prediku. M. A. Reljković sat. 47. Za predikom svetu misu vide. 50

2. *katolička crkva, t. j. zgrada, u kojoj se mise govore. Između rječnika samo u Vukovu* (in dem Munde der griechischen Serben, eine lateinische Kirche, templum Latinorum. U Zvorniku ima jedna zidina, koja se zove maǵarska misa). A on *(t. j. Sibińanin Janko)* odgovorio, da će im ostaviti lijepu maǵarsku vjeru: da grade mise i da vjeruju Rim-papu. Vuk nar. pjes. 2, 513. U ataru istoga sela (Orašca) ima neko crkvište, za koje se priča da je bila maǵarska crkva i zove se Misa. M. Đ. Milićević knež. srb. 289. Pa ja sadoh Rimu prostranome, pa ja sadoh misi kamenitoj. Nar. pjes. hörm. 1, 372. Što je sada misu kurisao, take mise u kraljeva nema, a u polju pod bijelom kulom. 423. Porobiše, misu zapališe i bijelu Jovanovu kulu. 427.

MISAČA, *f. a) rječica u Srbiji u okrugu kragujevačkom.* M. Đ. Milićević knež srb. 228. — *b) nekakvo mjesto u istom okrugu.* Livada u Misači. Sr. nov. 1863, 110 *i* 1867, 282.

MISADER, *m. isto što* nišador *i istoga postańa (vidi tamo), amonijak. Samo u jednoga pisca.* Uzmi misadera, sol armoniaco *(sic!)*. J. Vladmirović 15. Malo sal armoniaco *(sic!)*, to jest misadora. 43.

MISAJLO, *m. muško ime iz jevr.* Misael. S. Novaković pom. 82., *gdje je potvrđen samo akuz.* Мисаила, *koje se može čitati* Misajla *i* Misaila; *prema tome nom. može biti* Misajlo, Misail, Misailo.

MISAJLOVINA, *f. zaselak u Bosni u okružju sarajevskom.* Popis žit. bos. i herc. 640.

MISAK, miska, *m. mirisna supstancija, koja se dobiva iz mjehurića životińe, kojoj je učeno lat. ime* Moschus moschiferus. *Iz sredov. lat.* muscus *(a ovo iz grč. μόσχος); ali ispor. i tur.* misk. *Između rječnika samo u Mikaljinu* (misak, muscus), *u kojemu ima i lik* musak *(vidi tamo).* Koja so *(t. j. rana)* po nijedan način ne bi mogla izličiti nego molemom spravljenim od tekućih kapljcah od balsama iliti miska, to jest stablah od drage masti i drvjicah od slatkih koricah, koje se na svitu nahode *(ovdje se misli nekakav umjetni* misak). A. Kanižlić uzr. 126. — *Vidi* misk.

MÎSÂL, misála, *m. knńiga, iz koje se misa čita. Iz lat.* missale. *U rječniku Mikaljinu* (misal, misao, knńige od mise, missale) *i u Stulićevu* (liber preces sacerdotis facientis continens *s naznakom, da je iz glag. misala).* Ostavljam misal v crikav sv. Marije *(iz* xv *vijeka).* Mon. croat. 132. Tako misnik ostavi misal. F. Glavinić cvit 170b. Da otvori knńige svete mise aliti misal. Michelangelo 7. Druge stvari može vidit misnik u misalu rimskomu. J. Banovac razgov. 236. Na otaru .... ima biti križ s propetjem, misal i dvi svića. M. Dobretić 393. — *Govori se i danas (s naznačenjem akc.). — Kašto se mjesto* -al *nalazi* -ao *ili* -a *ili* -o. *U rječn ku Belinu je* misao (missale, missale). Devet se stvari hoće rijeti misu, to jest redovnik, otar, knńige, to jest misao, kalež .... M. Divković nauk 161a. Dijakon ... uzamši misao prosi od popa blagosov. I. Bandulavić 111b. Po pričestenju povraća se misao opet na stranu lijevu. B. Kašić zrc. 161. U naš jezik preni i pisa mjesečni i svakdańi misa. J. Kavańin 85b. Do otara velikoga priveo ga je .... ter miso, koji ondi pripravan staše, uzo u ruke. B. Zuzeri 355.

MÎSALAN, mîsaona, *adj.* cogitabundus. *Nom. sing. m. po zakonu glasi onako, kako je ovdje postavljen; lik* misaon, *koji se gdješto nalazi, pogrješan je kao i* kaon *mjesto* kalan *(fem.* kaona), *kao što su pogrješni i likovi* čitaoc, vladaoc .... *mjesto* čitalac, vladalac *(gen.* čitaoca, vladaoca). -ao- *se u nekijem krajevima steže u* -o- *ili u* -a-; *vidi među primjerima. U rječniku Belinu* (misaon, pensieroso, cogitabondo), *u Voltińijinu* (misaon, pensieroso, nachsinnend, tiefsinnig), *u Stulićevu* (mison, cogitatione defixus, cogitabundus, anxius, sollicitus *s naznakom, da se nalazi u Đorđića), u Vukovu* (misaon, bedächtig, consideratus *s primjerom iz* nar. pjes. 1, 66 — *vidi dalje pod b) i u Daničićevu* (myslьnь, cogitationis *s potvrdama iz* xiii *i* xiv *vijeka).*

a) misalan *je onaj, koji pripada misli, uman, duševan, protivan tjelesnome.* I prognavь myslьnyje jako vlьky jeretičьskaja učenija otь ńego. Stefan pam. šaf. 15. Ispovêdajemь .... dušu slovesьnuju i myslьnu. Domentijana 236. Gora myslьnaja i svetaja, gora Božija *(govori se o Bogorodici).* Domentijanb 134. Myslьnimь svêtomь ozarivši si mysli budušta prozreše proroci *(iz svršetka* xiv *vijeka).* Mon. serb. 228. Od bolezni misalnije umri *(t. j. papa).* Š. Kožičić 29b. Misalnaja šega i nev(i)rstvo i ljutost protivu Gelfom .... pomrčiše v načelniku sem mnogije velije krêposti. 53b. Život misaoni nije razvijen u Nišu. Ništevljanin je u misaonom svetu samo onda, kada je u svojoj crkvi, kad se moli Bogu. Za druge oblike života duševnoga Ništevljanin ne zna. M. Đ. Milićević kralj. srb. 108. Pa je sveta dužnost svakoga duševnoga i misaonoga čovjeka, svakoga ljubitelja reda i mira .... M. Pavlinović razl. sp. 279. — *Ovamo se može metnuti i ovo:* Mîsôni zub *(u Prčańu),* Weisheitszahn. M. Rešetar štok. dial. 251. *Ispor. tal.* dente della sapienza, *otkle je možda ovo prevedeno.*

b) misalan *je onaj, koji je u mislima, zamišljen, zabrinut.* Misaoni idahu *(t. j. učenici).* Zborn. (1520) 112a. Zovijehu pomoć božastvenu misaoni kakoto čovjek, koji je u moru razbijen. 121b. Pojdoše najposlije počinuti, ali sfi misaoni i zlovoljni. B. Kašić fran. 17. Žalosni sfi ne maše od nesreće ńegove nego misaoni od pogibili sfoje. 35. Kako svati kitom sjede, među ńima mlada neve, ona j' stidna i misona, đe je došla tudem dvoru i u dvoru k tudem babu *(ne će biti dobro, što Vuk u svome rječn. postavlja pridjevu* misalan [misaon] *značeńe* bedächtig, consideratus *te to potvrđuje ovijem primjerom).* Nar. pjes. vuk 1, 66. Baba Jela prispije doma u prvi mrak misaona i pečalna. S. Ljubiša prip. 36. Kamo ta lepa sreća! prihvati Ikonija .... i misaona, plačna ode na ńivu. M. Đ. Milićević let. več. 285. Misana sam, bojim se, da mi sina grlo boli. *U sjevernoj Dalmaciji.* J. Grupković.

MISALIĆ, *m. dem. od* misal. *Samo u primjeru:* Misalić, korpurali, naglavnik, berita i pročaja *(iz* xv *vijeka).* Mon. croat. 112

MISALSKI. *adj. posses. od* misal. *Između rječnika samo u Stulićevu* (ad librum etc. ut supra spectans). Iz knjižic djačkih istumačih, ali malo

pojdoh iz reda od govorenja misalskoga. I. Kraļić 3.

MISAḶ, *m. misao. Potvrda je samo ova:* Nisam mišļem pomislila, a nekmoli učinila. M. Pavlinović.

MISAḶE, *n. misao. Samo u Stulićevu rječniku* (cogitatio, intentio; *citira se neka nepoznata knjiga). – Nepouzdano.*

MISAN, misna, *adj., koji pripada misi. Vidi* misni.

1. MISAO, misala, *m. knjiga, koja se lat. zove* missale, *vidi kod* misal.

2. MÎSAO, mîsli, *f.* cogitatio, opinio, mens, consilium .... *Mjesto* -ao *nalazi se (kao i u drugih sličnih riječi)* -al *(u starijih štokavaca i danas u čakavaca)*, -o *i* -a *(ovo jedno i drugo samo u nekijeh štokavaca). Akc. se mijeña u lok. sing.* mísli, *u gen. pl.* mîslî *i u dat. lok. instr. pl.* mîslima. *Nalazi se u svim slav. jezicima s onim osnovnim značenjem, što ga ima i u našem jeziku, na pr. staroslov.* mysl̀, *rus.* мысль, *slov.* misel, *češ.* mysl *i t. d. Između drugih indoevr. jezika nalazi se samo u gotskome riječ, za koju se misli da je srodna, to je gotski glag.* ga-maud-jan *(sjećati); prema tome bi staroslov.* mysl̀ *postalo od* mydsl̀, *pa je* d *po zakonu ispred* s *ispalo. Nalazi se u svijem rječnicima osim Vrančićeva (vidi dalje), a potvrda ima od najstarijih vremena.*

1. *Oblici. Ovdje će se govoriti samo o oblicima, koji su više ili manje osobina ove riječi, a nijesu joj zajednički s drugijem riječma i deklinacije, kakovi su oblici na pr.* mislim *(instr. sing.)*, misleh *(lok. plur.)*, misli *(instr. plur.).*

a. *instr. sing.*

a) misliju. Kolunić zborn. 54. Mon. croat. 155 *(iz svršetka* xv *vijeka).* Š. Kožičić 14a. 37b.

b) mislju. Katek. (1561) 61. Nauk brn. 27a. J. Filipović 1, 338b. J. Banovac razgov. 107. J. Matović 19. 119. 484.

c) misļu. A. Kadčić 6. F. Lastrić od' 90. ned. 383. J. Matović 395.

d) mišļu. P. Posilović nasl. 114a. P. Vuletić 53. A. Kadčić 50. 205. J. Banovac pripov. 205. razgov. 54. uboj. 22. F. Lastrić ned. 66. 174. I. Nenadić nauk 202. J. Matović 46. 66. I. Velikanović upuć. 3, 284.

e) misaliju. Zborn. (1520) 168a. P. Radovčić ist. 226.

f) misalju. Bernardin 34. Naručn. 88a. Korizm. 66a. N. Rańina 157b. 213a. Zborn. (1520) 85a. M. Marulić 87. H. Lucić 284. Ant. Dalm. nov. tešt. 2, 42b. M. Pelegrinović 189. P. Zoranić 23b. 54b. Starine 3, 314. A. Komulović 9. F. Vrančić živ. 23. 112. M. Divković nauk 77a. Michelangelo 2. P. Radovčić nač. 42. 79. S. Matijević 67.

g) misaļu. Š. Budinić ispr. 43. 53. 64.

h) misaljum. S. Matijević 44. 45. 67. *Budući da isti pisac ima, kako se vidi pod f, i oblik* misalju, *zato se može misliti, da se njegovo* мисалюм *(ili* мисалюмь*) ima čitati* misaljum. *Ali Đ. Daničić u* istor. obl. 42 *misli, da treba čitati* misaljom.

b. *instr. plur.* misalmi. Starine 3, 316.

c. *nom. plur.* misle. D. Bogdanić 10. B. Leaković nauk 380 *(dvaput). — akuz plur.* misle. A. Knezović 111.

d. *gen. plur.* misala. J. Kavańin 499a. *Za taj se oblik ne zna, je li muškoga ili je ženskoga roda. — Da je* misao (misal) *katkad muškoga roda, to dokazuju ove potvrde:* Što želi tvoj misal. M. Vetranić 1, 68. Taj misao iz tvoje istiraj glave. A. Knezović 119. *Ispor.* promisao *m.*, smisao *m.*

2. *Značeńa.*

a. misao *je ono, što dođe kome na um, koji se oko toga pozabavi. U rječniku Mikaļinu* (misao, misal, mišļenje, cogitatio, excogitatio, — u misli zamišļen, pun misli, cogitabundus, in cogitatione defixus), *u Belinu* (misao, pensiero, il pensare, concetto, — zadubsti se u misao, fissar il pensiero, star sopra pensiero, zaduben u mislijeh, pensieroso, cogitabondo), *u Bjelostjenčevu* (misel, cogitatio, consideratio), *u Jambrešićevu* (misel, cogitatio), *u Voltigijinu* (misal, misao, pensiere, intento, Gedanke), *u Stulićevu* (miso, cogitatio, meditatio, — biti vas u mislijeh, cogitationibus esse immersum, zadubsti se u misao, aliquid animo cogitare), *u Vukovu* (misao, der Gedanke, cogitatio) *i u Daničićevu* (mysl̀, cogitatio).

a) uopće. Sveta i spasena jest misao za mrtvijeh moliti. N. Rańina 224b. Kada počniše misliti od prodičastva i od molitve, misal mu na ńegova oslaka uhajaše. Mirakuli 34. Mnoge misli projde u sebi misleći muku, ku će trpit. M. Marulić 181. Kako ni dobro, da sveđer luk napet stoji, tako nije razlog, da človik na misleh sve svoju pamet drži. D. Rańina ixa. Nikako mi misal na um ne dohojaše od vas. Starine 3, 276. Imamo dati razlog od našije mislih M. Divković nauk 68b. Ti prividiš sve pameti .... visok mislim, djelim slavan. I. Gundulić 279. Misli ili promišļenja najveće prihode po očućenjih izvańskih, a navlastito po vidinju kakvegod stvari. A. Georgiceo pril. 3. Bože moj, neka u tebi samomu budu sfekolike misli moje. M. Jerković 52. Ovizijem misli od smrti združićeš misli od načina dobroga. P. Posilović nasl. 40b. U najvećoj čestitosti ova bi mi miso ustala: dokle, ah dokle uživat ću? I. Đorđić uzd. 52. Jer voļa nasliduje misao nit može veće dilovati neg' misao začimļe. A. Kadčić 413. Prignimo malo misao našu svrhu ovi riči Isukrstovi. F. Lastrić ned. 298. Svakojake im misli po pameti hođau, što on u obećano vrime ne dođe. E. Pavić ogl. 369. Ako u svemu ne dosežemo božanstvenu miso, ništanemańe .... spovijedamo u svemu one riječi apostola, da su nerazvidļivi puti ńegovi. J. Matović 483. Ja se popnem na jednu unku i počnem gledati k Semartonu, dam se malo po malo u misli, jedna idea i misal počne razbuđivati i na pamet dovoditi druge. Đ. Obradović živ. 77. Jedali je slovinski jezik toliko ubog, da bez pomoći italijanskoga ne može se ńim samijem svaka miso izgovoriti? B. Zuzeri iv. Kako Raić .... nije mogao doći na tu misao, da piše upravo narodnijem jezikom. Vuk u rječn. Ivekovićevu s. v. misao. To je već dovoļno bilo, da Miloša na ovu misao navede: ovaj čovek ne drži vere. Vuk građa 67. Svijest čista nevjestu ne kara, no je teška kida miso stida Osvetn. 1, 26. — *Ovamo se mogu uzeti i ova dva primjera, u kojima se* misao *veli za predmet, o kojemu tko bez prestanka misli:* Košutice moja ubijena, ti si bila moja dika, ti ma misao svakolika. G. Palmotić 2, 96. Ja sam, slavni kraļeviću, robińica tva do vika .... ti požuda, ti zabava, ti sva miso me pameti. 2, 290.

b) misao *s nekijem pridjevima, koji je označuju kao dobru ili kao zlu.*

aa) u dobru smislu. U srcu čiste misli, u ustoh počteno govorenje, a na dvoru pravo djelovanje. M. Divković bes. 8. Počnimo dakle dobre misli misliti, i gospodin će nas od zlije osloboditi. 433. A i ja sam na pameti imo misli tej hrabrene. Ġ. Palmotić 1, 34. O koje lipe misli! o koja sveta promišljanja jesu ovo! P. Posilović nasl. 40b. S pomnom misli od našega vjekuvječanstva, koje nas čeka, želim da počnemo običajne naše zabave. B. Zuzeri 71.

bb) u zlu smislu. Što tako lude i zle misli mišliš u srcu tvomu? M. Divković čud. 14b. Svekolike zle misli izčisti i odreni od srca tvoga. bes. 499. Ako bi se prigodilo, da bi . . . . vrag grde mu misli u pamet postavil. A. Georgiceo pril. 9. Kako isprazne i zaludu vaše misli, vaši sudi ugledat se često budu. Ġ. Palmotić 2, 101. Ako čekaš, da se odkriti ona tebi prvo bude, na uzdano ću tebi riti: to su misli sasma lude. 2, 193. Ako si imal misli prazne misleći od . . . . bogastva i veličanstva svitovnoga. P. Radovčić nač. 534. I tebi eto grijeh se smrsi bludnijeh misli. Ġ. V. Bunić 25. Jer je danguba sijač od zlih mislih i od opaka dilovańa. A. Kadčić 246. Da mu od toga izhode bludne misli i naslađivańa. 523. U šestoj *(t. j. zapovijedi)* zabrańuje dilo od nečistoće, a u devetoj žeļu, još i misao svaku nečistu s naslađenjem. F. Lastrić ned. 148. Ipak naslađuju se u zli mislima. 382. Koliko se puta u nečisti mislima zadržiš. J. Banovac uboj. 12. Je l' te obastrla magla od izprazni misli. M. Zoričić osm. 96. Nadimńu te ohole misli: čemu ne gledaš priponiženu mater jednoga Boga? L. Radić 91. Otkud dođe ta nesrećna misa, o prevjeri našoj da se zbori? P. Petrović gor. vijen. 37. Ne će dopustiti . . . . podlim mislima, da obeščaste duh ńegov. M. Pavlinović rad. 145.

c) misao *kao objekt nekijem glagolima (u pas. kao subjekt).*

aa) boraviti. Pa svakakve misli boravio. Osvetn. 2, 38.

bb) držati, imati. Imaj boļu misal povrnuti. Naručn. 100b. Ne imaj misli od časti ni od dobitka nijednoga. J. Kavańin 379a. Drži ovu miso u svemu: Bog dobrota neizmjerna je. A. Boškovićeva 16. Nije imala ni misao da ište lik. A. Tomiković gov. 70.

cc) misliti, premišļati, razmišļati, smisliti. Veomi gorko boļežļiva teške misli mislit sjede, sva se sjadi, sva se smuti. Ġ. Palmotić 1, 115. Ne misleći misli ino, nego misli od tašćine. A. Vitaļić istum. 12b. Zli krvnici misli misle još najgore. ost. 169. Druge sumńe, druge misli Farizeo Šimun misli. Ġ. V. Bunić 22. Čini, anđelske misli ujedno da se s ļudskijem mislim stanu i sve misli tanko i uredno smisle u jednu miso izbranu: sva ta miso doprijet ne će, što tva duša gori stoć će. I. Đorđić uzd. 107. Sve je misli na jednu smislio, utoče se duždu mletačkomu. A. Kačić razg. 142. Povraća se malo u se, misli misli svakojake. J. Krmpotić katar. 57. Stado soko misli razmišļati. Nar. pjes. vuk 1, 320. Ja razmišļa misli svakojake. 1, 352. Ona misli misli svakojako. 2, 10. Pa premišļa misli svakojako. 2, 45. Misli misli proiguman Vaso, misli misli, sve na jedno smisli. 2, 444. Ona stala pak misli razmišļa. 3, 40. Pa on stado mislit i razmišļat, sve je misli na jedno smislio. 4, 403.

dd) obratiti, uputiti, upraviti. I u ńe veselje svu misal obrati. N. Naļeković 1, 305. Čim vidi opak pjesni tvoje, svijeta plešuć sve raskoše k Bogu uputi misli svoje. P. Kanavelić *u* N. Ġ. Bunića 17. Zove zemļa . . . . pamet našu . . . . k nebu misli da upravi. V. Došen 186a.

ee) prevraćati. *U rječniku Belinu* (privraćati misli, ripensare). I smamļenoj u pameti misli izprazne privraćaju, ko da mogu . . . . određena Božja smesti. I. Đorđić salt. 2.

ff) staviti, stavļati, postaviti. *U rječniku Stulićevu* (staviti miso na što, rem secum reputare, ad aliquid animo intendere, — postaviti miso na što, mentem, animum, cogitationem in aliquid dirigere). Danu se na bile na ruci ozri svak ter na ńih stav' misal. Š. Menčetić 83. Stavi misal sad, bi li mi velik trud, kad se s ńom rastah tad? 267. Plač poda puku zlom, ki misli ne stavļa, stvorenje stvorcu svom kako se odpravļa. D. Rańina 57b. Svu misal postavi *(t. j. Isus)*, jeda ju *(t. j. majku)* utješi. N. Naļešković 1, 122. Kad bih ja sa svu moć svu misal stavio i u dan i u noć kako bih slavio život tvoj i dila. 1, 306. Svu misal postavi, gdi više poštena . . . Berzabe. Đ. Baraković jar. 56. Er sam prije ja stavio moju miso vrh Danice, nogo si je ti vidio. Ġ. Palmotić 1, 328.

gg) vrći misao *na što, t. j. pomisliti.* Ako . . . . vržem misal na grihe i na zlo, ko sam učinil. P. Radovčić nač. 381. Vrzimo istu miso i na pako. B. Zuzeri 240.

d) različne druge konstrukcije riječi misao *s nekijem glagolima.*

aa) staviti, klasti što u misao, *t. j. (po)misliti na što.* Kad moj trudan duh u misal toj stavi. M. Vetranić 2, 9. Već nigdar svojih let u misal ne klade. Đ. Baraković vila 47.

bb) zadupsti se u misli, u mislima *(vidi potvrde i iz rječnika Belina i Stulićeva pod* a *u pristupu).* Ter u mislijeh zadubena osta vrhu stiiene stijena. I. Đorđić uzd. 36. Katarina . . . sveđer zadubena u bogoļubnijem mislima muke Isukrstove. V. M. Gučetić 187. Videći inostrana čovjeka zadubļena u misli i začuđena. M. Pavlinović rad. 90.

cc) zamisliti se u misli ili mišļu *(vidi potvrdu i iz rječnika Mikaļina pod* a *u pristupu).* U mnoge se misli zamislila, sve mislila, na jedno smislila Nar. pjes. vuk 3, 581. Mišļu je se Mujo zamislio. Nar. pjes. juk. 537. Tu hajduci końe razjahaše, a Halil se misli zamislio. Nar. pjes. hörm. 2, 109.

e) u misli *je isto što: misleći, zamišļeno.* On u misli Smederevu dođe. Nar. pjes. vuk 2, 471. Zamisli se Popović Stojane, u toj misli svome dvoru dođe. 2, 515.

b. misao *može dugo trajati, biti stalna i značiti isto što mišļeńe, mnijeńe; a ako tko takovu svoju misao drži za sigurnu i istinitu, onda je to uvjereńe. U rječniku Mikaļinu* (misao, scijeńenje, opinio, sententia), *u Belinu* (misao, parere, opinione, giudizio, — tkoje si misli? che animo hai, di che animo sei?) *i u Stulićevu* (miso, sensus, sententia, opinio, iudicium).

a) mišļeńe, mnijeńe. Da vi otvoreno našu misaļ za toj dlьgovanьjo pišemo *(iz* xv *vijeka).* Spom. sr. 1, 155. Ńegova misal je, da misa je takmeno cene pinezem. Naručn. 19a. To je misal sv. Tomasa. Korizm. 38b. Kada najpri ja tvoje vidih zlate kose i oči . . . . i dike još ine tvojega obraza, ne mogoh ne reći i sudit u sebi, da je dar najveći lipota u tebi; nu kada procinih tvoj razum pak i čud, tuj misal prominih, gospoje, i taj sud. H. Lucić 209. Petar

Zoranin imaše tu misa . . . . planine kad pisa. Đ. Baraković vila 141. Zašto miso vašu čuti milo mi je i ugodno. I. Gundulić 494. I moja je miso ova, da je mudros Ulisova od uresa nam velika. Ġ. Palmotić 1, 227. Svitovńi ļudi šale se ńima kakono narodom, koji, na ńihovu misao, ne imaju razuma. M. Radnić 154b. Ali da može promisliti, kako smo svi od jednoga otca i matere rođeni, tu bi izpraznu misa od sebe daleko bacio. A. Kačić razg. 336. Također se pristaviti ima prisvijetlo tomačeńe božanstvenoga obećańa, jere se ne obećaje samo život vječni, ma jošt ovi, koga na zemļi provodimo. Koju misao i sud istomači sv. Pavao. J. Matović 373. Dunđerin pogleda u dicu, pak opet u toran i vidi, da nije ni odkud nakrivo, ali za izvaditi ńima iz glave tu zlu misao, da je toran nakrivo, upita ńih. M. A. Reļković sat. 4. Moja je misao, da mi podilimo sve, što imamo, našima dvima kćerama. sabr. 16. Bilo bi dobro kršteno, to je misao svi bogoslov(a). M. Dobretić 27. Izgovorit ću moju miso više ovega. B. Zuzeri 140. Ako društvo srpske slovesnosti ostane pri tijem mislima, da ńegovi članovi ne treba da uče narodnoga jezika. Vuk pisma 27. Po svemu je narodu našemu misao, da su ovake dragocjene stvari bile u Turcka. Vuk nar. pjes. 3, 83. Da ti pravo kažem, i ja sam jednom te misli bio. M. Pavlinović razg. 74. Misli se, da je Šćepan bio rimske vjere. Ovu misao tvrde dva primjera. S. Ļubiša prip. 107.

b) uvjereńe. Jere hoću znat sasvima, još li misal onu ima *(t. j. papa Sisto)*, jeda li se je on svidio tere misal prominio. P. Hektorović (?) 102. Krepku on *(t. j. Vladislav)* miso ima ovu, da u nijedno viku doba vitezu se Jezusovu željet Turkiń ne podoba. I. Gundulić 411. Ako misal ne prominite, na smrt osujeni budete *(misli se kršćansko uvjereńe)*. F. Glavinić cvit 24b. Ne ćete biti dugo živi, ako misal ne prominite *(misli se isto što i u primjeru pred ovijem)* 214b. Ako ne bi ktio k tomu pristati *(t. j. eretik)* ni svoju misao prominiti. M. Dobretić 124.

c. misao *može različne strane koje cjeline združivati ujedno te značiti isto što (grćka riječ)* idea. Premako izum parostroja pripada po neki način našemu vremenu, misao mu se začela, ima tomu vijekova. M. Pavlinović rad. 30. Piomont, najkrepčiji, najuređeniji i najslobodniji u Italiji žrtvovao se i podmetnuo se misli talijanskoj, da ju izvađa, da ju na sebi iznese ili da s ńom utone. razg. 17. Kako su se pape služili svjetovnim povlasticama, da unaprede katoličku misao. 20. Što je *(Nemańa)* u spoļašńi život srpski unio državnu misao. Đ. Daničić istor. 4. Tvrtko . . . . čovjek državni s novijem mislima kako o svojoj vlasti, tako i o načinu, na koji se vlada. 154.

d. *Riječju* misao *prevodi se u Belinu rječniku tal. riječ* imaginazione, *koja znači ono, što se u novije vrijeme u nas govori i piše* predstava *i* predoģba *i što se ńem. kaže* Vorstellung, *t. j. misao, kojom tko sebi što živo predstavļa. U građi za ovaj rječnik sakupļenoj nije se našao nijedan siguran primjer za to značeńe.*

e. misao *može značiti isto što i riječi duh, duša, srce s ńihovijem težńama, s postojanstvom i nepostojanstvom. U rječniku Belinu* (mente) *i u Stulićevu* (mens, animus). Nesložnoju misliju meju soboju općinu strojabota, ubijena sut oba. Š. Kožičić 37b. Muž lukave misli i nestanovite. 43a. Da tva miso i tva duša ne požudje ino viku razmi slave, u koj kuša vrijedno srce pravu diku. I. Gundulić 268. U djevičkoj jošte odjeći, ali misli pun hrabrone. Ġ. Palmotić 1, 214. Ko s načinim da su istijema srca i misli ńih združene. 2, 316. Da su skladni u ļubavi, misli krjepke, znanja izuća. J. Kavańin 163a. Nekom posmijeh svoj otvora *(t. j. Mandalijena)*, kijem mu misli razveseli, ńekom jasnos od pozora, kijem mu odkriva dan pribijeli. Ġ. V. Bunić 6 Ne znajući dobri Jakob, koje je misli brat o ńemu. B. Zuzeri 372. On prave misli bez ikakvog straha izađe gore *(govori se o čovjeku, za kojega se naprvo veli da je bio dobar i miran i pun straha Božjega)*. Nar. prip. vuk2 251. Ne daj, Allah, da sjedine misli *(t. j. Nijemac i Moskov)*, lako bi nas do Medine stisli. Osvetn. 4, 24.

f. misao *dosta često znači isto što um, pamet, t. j. ona duševna snaga, kojom se misli.*

a) uopće. Začeńь pooštravati myslь svoju i poučavati umь svoj i pešti se o duši svojej *(iz svršetka* xii *vijeka)*. Mon. serb. 4. Smel jest smesti misli i srca vaša mir crkveni razlučaje *(iz* xv *vijeka)*. Mon. serb. 107. Vsaki pop ima biti pomńiv i skupiti vsu svoju misal, kada govori te besede od posvećenja. Naručn. 43b. Post misal čisti, pamet dviže, plt podlaga duhu, srce skrušeno čini. Korizm. 5a. Ko razmišļanje je niko zdvignutje misli k Bogu po kriposti višńej. 68a. Koja *(t. j. riječ)* mi vik ne će iz misli iziti. D. Rańina 74a. Da misal nabruse, ča jutri peti imaju. P. Zoranić 37. U pisma jer sveta svu misal stavļaše, a stvari od svijeta za ništor imaše. N. Naļešković 1, 321. Ki bo jazik izreć, ka smisliti misal *(t. j. može)*? A. Komulović 73. Vidi jim se jošće, da u miru stoje, kada jim po misli gredu riči svoje. A. Georgiceo nasl. 28. U miso sam stavio ńima, od šta se oni često boje, da je Pavlimir došo iz Rima Ġ. Palmotić 1, 48. Da na djela i ti vrijedna budeš dignut miso tvoju. 2, 514. Kada se razbaļaju, svu misal obrate na likarije vrimenite. P. Radovčić nač. 101. Jesi li povratil, ča si znal, da si ostavil ali ne naprav izrekal ali govoril dobrovoļno raztrkujući misal? 543. Dobro . . . . koje uho vijek ne sluša, ļudska misao vijek ne zače. J. Kavańin 515a. Je li joj neprijatel na misao primio koju nečistoću. A. Kadčić 244. Sudac svu svoju misao položio bi za dobro iskušati stvari. A. d. Costa 2, 35. Misli kupim, moliti slidim, na tugu ne motrit žudim. M. Katančić 56.

b) doći, prići, uļesti, padati (pasti) na misao *ili* u misao. Ni bi mi na misal moglo toj uvik prit. Š. Menčetić 218. Nit mi je nigdar na misal došlo, da bi oni takovu nečistoću imili učiniti. Proroci 112b. Sve da bi hotil, čto dojde mi u misal, ispisat. H. Lucić 195. Ulize u misal ńoj ļubaf Sokolarovu od Jagice odvratiti, a u sfoju prijat ga. P. Zoranić 38. I stvar mu vijek druga ne priđe na misal neg' žalos i tuga. N. Dimitrović 38. Jedali vam sada na misal ne pada, u koj sam ja strani? D. Zlatarić 92b. I u miso joj *(t. j. Krunoslavi)* taj čas pade, da za draga svoga pita. I. Gundulić 348. Čini ono, što mu dođe u misao. P. Posilović nasl. 33b. Gdi se posiduje ono, što oko ne vidi nigdar ni more doći u misao čoviku. 136b.

g. *namjera, odluka; ne može se u svakom primjeru jasno razabrati, koje je upravo od ta dva značeńa, zato se primjeri i ne cijepaju. U rječniku Mikaļinu* (misao, consilium, propositum, — namišļenje, mentis consilium), *u Belinu* (intenzione, intento, — huda misao, intenzione maligna, — disegno, risoluzione), *u Bjelostjenčevu* (misel, consilium) *i u Stulićevu* (consilium, propositum).

a) uopće. Ako s takovu misalju k ńej pristupi *(t. j. čovjek k ženi),* ne sagrišuje. Naručn. 88a. Neharniče, ter je tvoja misao onu ostaviti, ka . . . sva ostavi dobra svoja? I. Gundulić 21. Hvaliti vjeru lnteransku s misaljum za hvaliti onoga, koji je rekao, grijeh jest smrtni. S. Matijević 41. I u rukah sve su tebi *(t. j. Bogu)* kraļa misli i odluke. Ġ. Palmotić 1, 250. Da odredih s mislim jakom ne rastat se š ńim nikada. 2, 196. Da budo velo pomńiv . . . . činiti dila duhovna s ovom odlukom i misalju, da se vele ujača i vele oboruža. P. Radovčić nač. 42. Ali nije misao moja pjesni dotle mê prostrijeti. P. Kanavelić 21. Druge stvari nisam upisa, jere moja misal nije bila pisati događaje, negoli molitve. L. Terzić 151. Za prignut me ne imaš moći, jer ma je miso stanovita svijet uživat u čistoći. I. Đordić uzd. 177. Što je odluka oli misao? Jest jedno hotinje voļe za dostignuti jednu svrhu. A. Kadčić 12. Jure znadući za tursku misa i pripravu. A. Kačić razg. 105. Nego je poglavita moja misa i svrha bila . . . . svitu pokazati, ko je junak bio. 336. Držim, da se ne nahodi grešnik . . . . koji upitan, ima li miso prije smrti ostavit grijeh i lijepo se od ńega ispovidjet, ne će odgovorit, da je u misli promijenit grešni život prije neg' mu smrt zakuca na vrata. Đ. Bašić 186. Bijaše jedan mladić . . . navalio, da se učini redovnik, i kad bi ga mater odvraćala od te misli, on bi joj odgovara. M. Zoričić osm. 83. Jer ne biše ta moja misao, da bi*(h)* ńega s time uvridio. A. Blagojević pjesn. 65. Od onoga vrimena poče car misli svoje na visoko i široko pružati, kao da je on obran za raširiti i uzvisiti carstvo istočno. A. Kanižlić kam. 371. Ako kojigod prosi zemaļska s onom misli, da bi sasma i podpuno cijenio ona dobra. J. Matović 485. Kakvim srcem suprotivna sva podnositi se imaju? S ovom odlukom i mišļu, da se zagrlo za očišćeńe grihah. I. Velikanović upuć. 3, 284. Nije misao ńegova . . . . divicu Mariju umišati. I. P. Lučić nar. 4. Žena joj *(t. j. carici)* obeća, ako joj dopusti još jednu noć s ńenim mužem da prenoći. Ona dopusti u misli, da muža opet opoji. Nar. prip. vuk 71. I to bješe znak, kao da ga odvrate od te misli. 127.

b) misao *u svezi s nekijem pridjevima, koji namjeru ili odluku označuju kao dobru ili kao zlu.*

aa) u dobru smislu. Srce nose prid očima, da svak vidi ńih dobre misli. M. Držić 240. Da jedan želi biti žaknom za dostignuti koju dobru baštinu ili dohodak crkveni, bi li čistu misao imao? A. Kadčić 2.

bb) u zlu smislu. Čistêmь srьdьcemь i pravovь vêrovь bez vsakoga propadstva i zьle misli *(iz XIII vijeka).* Mon. serb. 22. Pridoše i dva popa napuńeni hudobnom misalju protiva Susani, da bi ju pogubili *(iz lat.* venerunt et duo presbyteri pleni iniqua cogitatione adversus Susanam, ut interficerent eam. dan. 13, 28). Bernardin 50. Dodoše i dva starca puni zle misli protiva Suzani, da ubiju ńu N. Rańina 67b. Nevirni Hrvati vazeše zlu misal i nepravden svit [otop. duk] 35. Koji nečistivim srcem i nepravednom misalju služi Bogu samo za mito ili za strah. Š. Budinić ispr. 53. Misal zlu niku pomišlše, Aleksandra Poru izdati rekoše. Starine 8, 290. Bržak još ćeš pun žalosti misao hudu proklinati. I. Gundulić 37. Ali Jove, za stit ńima svim nesvijesnu ovu miso, ogńevitijom trjeskovima on čas ih je satariso. 368. Pridoše i dva starca puna nepravedno misli protiva Susani, da bi pogubili ńu I. Bandulavić 58a. Ter im reci, da ustave jedovite misli prike. Ġ. Palmotić 2, 406. Mladica pripravļa otrov žestoki za izvršiti svoju tamnu misao. A. Kadčić 546. Namisli na privari ubiti ńega i za izvršiti opaku misao svoju, posla poklisare kraļu. A. Kačić razg. 35. Pjesma pjeva mrske događaje, ne da time na zle misli jari. Osvetn. 4, 1.

c) misao *kao objekt nekijem glagolima.*

a) imati. Vsaki more krstiti . . . . imijući misal učiniti, ča sv. mati crikva čini. Naručn. 8a. Ona moja dobra misal, koju sam imal, ona odluka, ona žeļa za učiniti jedno govorenje u pisni skupļeno. A. Vitaļić ost. VII. Ja nisam imao misli naučit te besiditi slovinski. A. Kadčić 1. Ali si sada utemeļio tvoje pribivalište u Šibeniku i u ńemu imaš misao vazda pribivati. 6. Ako bi oni, kad bi krstili, imali miso učiniti ono, što čini crkva. J. Matović 153. Iman misal poći do maloga sela za sprosit divojku, ako ju je žeļa. Nar. prip. mikul. 174.

b) promijeniti. Eto se opet ńoj *(t. j. Arijadni Tesej)* povrati, eto misao svu promijeni. I. Gundulić 53. Ńegova žena zače u pamet, da će i ona nać drugoga za dilovat pogrde kao i ńe muž. S ovom mišļu ode spavat i vidi u snu muke paklene . . . . Ova žena kad se probudi, udiļ promini misao i hode se ispovidit. J. Banovac razgov. 107. Prominivši misao nisu čekati mogli. A. Kanižlić kam. 528. Biskup more prominiti odluku i misao. M. Dobretić 12.

c) smisliti. Jer je car vavilonski namjerio namjeru protiv vas i smislio misao protiv vas. Đ. Daničić jer. 49, 30.

d) staviti, postaviti. A on opet misao stavi, naredbe ine da izvrši. P. Kanavelić 45. Kada budu s načinom postavili i miso i nastojańe svoje za steći stvari potribite. J. Matović 494.

e) začeti. Jeda je spasonosnu koju boļu misao u srdcu začeo? A. Kanižlić kam. 141. Zače spasonosnu misao u srdcu svomu od prave i očite pokornosti. 175.

h. *voļa. U rječniku Mikaļinu* (misao, voļa, voluntas, — po svojoj misli, po svojoj voļi, ex sua voluntate), *u Bjelostjenčevu* (misal, voļa, voluntas) *i u Stulićevu* (miso, voluntas). Jer odkli na svit stah . . . . svu misal na toj dah prijazan vridnu steć. N. Naļešković 1, 333. Odlučenom misaļu ne će da odpusti uvridjenje. Š. Budinić ispr. 64. Koga *(t. j. cara)* žeļi, koga misli svijet vaskolik bješe tijesan. I. Gundulić 563. Sam po svojoj misli učinil jest. F. Glavinić cvit 188a. Tad ćemo se mi odkriti . . . . i od Šira kraļu izriti miso i žeļu sve Grecije. Ġ. Palmotić 1, 123. A ostali k svojoj kući sa zlom mišļu *(t. j. zle voļe, zlovoļni)* odtidoše. P. Vuletić 53. Iđu u crkvu, a u srcu im je misao i žeļa oči naparati, naglodati se. F. Lastrić ned. 302.

i. *žeļa.* Svaku ńe *(t. j. vile)* misao izvrših u svem ja, a s ńe sam ostao, da mi nije pokoja. N. Naļešković 2, 133. Huda miso tim počińe u srcijeh se ńih buditi, žole s misli hude ove, da plah vjetar dme s planina, da more udre na valove i da proždre svijeh pučina; ali od žeļe hude ovako bježi opeta srce ureda. I. Gundulić 365. Nu u sebi opet sudi *(t. j. ļubdrag),* da od djetinstva plaha izhodi ta ńe *(t. j. Sunčanice)* miso, s koje žudi, da dni tako sama vodi. 379. Voļu, smrt nemila da me shara, neg' pristupit miso i voļu ļubjenoga gospodara. Ġ. Palmotić 1, 320. A kaluder dvojio moleńa, a s molitvom

dobru miso spaja, da odoli dušmaninu Luka. Osvetn. 2, 135.

j. *briga, pomńa, nastojańe. U rječniku Mikaljinu* (misao, pomńa, briga, cura, curatio, negotium, studium, sollicitudo, angor, anxietas, — tko stoji u misli, u brigi, sollicitus, anxius, perturbatus), *u Belinu* (pun misli, impensierito, curis affectus), *u Bjelostjenčevu* (misel, t. j. pomńa, studium, skrb) *i u Stulićevu* (cura, sollicitudo).

a) briga. Srah jest nastojeće ali buduće pogibli misal. Naručn. 66b. Znajte, da misal ma vele me grize i ji, dokle ne vidim ja .... da svi mene usčtuju. M. Marulić 10. Budući za olahčati brižljive misli u perivoj sašal. P. Zoranić 47. Paraše mi iz Dubrovnika otit na pjačer u Rim, a ja sam došao na misli, na nesan, na velika fastidija. M. Držić 297. Tijem misli ostavi, ničijem se ne brini. 420. Kad jim sve to zusti, svak jima zle misli, svak večeru pusti, svaki se zamisli. B. Krnarutić 11b. U pokoju sred razkoše stoj bez misli i bez truda. I. Gundulić 233 Gospodin naš imao je pomńu za dat ti bitje .... imavši misao od tebe u utrobi matere tvoje, u kojoj nije dopustio, da pogineš. I. Držić 44. Zašto miso tač žestoka tvoje srce smeta i trudi? Ǵ. Palmotić 1, 299. Teške misli tja vrzite i kraljevsko vaše lice u čas dobar razvedrite. 2, 269. Svak o sebi sam nastoji, svak vrh sebe misao ima. P. Kanavelić 47. Mori me zlo misal cijeć drage gospoje, po ki put da bih znal, jaoh, od ńe sad što je. A. Sasin 263. Malo imanja malo i misli. Poslov. danič. Murat smeten od velike misli ne zna, na koju će stranu okrenuti. A. Kačić razg. 113. Bojeći se sebi i kraljestvu svomu mišljaše na ńe udariti, ali se ne uzdaše u snagu i tako u velikoj misli i strahu se nahođaše. korab. 96. Velike ga misli dopanule: Harapi će ńega dočekati te mu isjeć kićene svatove. Pjev. crn. 122b. Žestoke me uvatiše misli, šta ću sade od života svoga? Nar. pjes. vuk 4, 40. Turci šute, sveg ih ljeta mute mučne misli na snu i na javi. Osvetn. 4, 34. Na umoru mučila je bijednika misao, da svoje mile ostavlja na svijetu, da se s nevoljom bore. M. Pavlinović rad. 141.

b) pomńa, nastojańe. Pomńu i miso svu stavimo, poklisare da primimo. Ǵ. Palmotić 2, 208. Na drugo ne nastoje i na drugo nije im misao, nego učiniti najposlidńi kunat. P. Posilović nasl. 24a. Besjedjenja jest sva misao i vas trud prosvijetliti pamet i prignuti srca. V. M. Gučetić 3. Sva mu je misao bila u lovu, u jašeńu, u ribańu, u vožeńu i t. d. M. Pavlinović rad. 97.

k. *sumńa.* Tej sumńive misli ostavi, ke su mladoj tebi od smeće. Ǵ. Palmotić 1, 197. Za u mislijeh već ne stati, ke mi čine zlo sumńiti, poć ću vidjet i prežati, ka svar ovo može biti. 1, 348. Sumńe i misli pusti tvoje, danaska ćeš moja biti. 2, 145. Neka odrene ove misli od sumńih i škrupulih, kako da bi bile napasti protiva čistoći. P. Radovčić nač. 220. Govorim, da brez nikakve misli ovi pokornik primio je odrišeńe od svi svoji griha *(ispor. na istoj strani:* Istinito i brez nikakve sumlje ńegova su odrišeńa dobra i dostojna). M. Dobretić 95. Koji bi se usudio odrišivat take pokornike, brez nikakve misli uzimlje na svoju dušu ńiove grihe. 99.

MISAOCA, *f. dem. od* misao. -o- *stoji mjesto* -l-, *ali je potvrđeno i* -l- *(vidi u trećem primjeru). Između rječnika samo u Stulićevu* (misoca, mala misc, sententiola, sensiculus). *U sva tri primjera, što su se našla, značeńe je ovo, što ga ima* misao *pod* a. Kad meni povrati misaoce sve moje. M. Vetranić 2, 106. Misaoce moje meni će svjeta dat. 2, 158. I počni od totu misalcu jur drugu mislit o životu veselu i dugu. H. Lucić 233.

MISAON, *adj. vidi* misalan.

1. MÌSÂR, mîsâra, *m. jedan od onijeh, koji su na misi (t. j. na katoličkoj službi Božjoj).* Tište horda .... stište grobje i na ńem misare. Osvetn. 4, 45. *Govori se u Slavoniji (s naznačenijem akc.):* Već se vraćaju misari iz crkve.

2. MISAR, Misara, *m. ostrvce u Savi kod sela Klenka.* Regul. sav. 6.

MÌSARICA, *f. ljepša košulja, u kojoj se ide k misi. U selu Gaju (u Slavoniji).* M. Rešetar štok. dial. 251.

MÌSAV, *m. muško ime, valjada koje i* Mislav *(vidi tamo).* T. Smičiklas spom. 167.

MISEĻEVAC, *m. mjesto u Srbiji u okrugu biogradskom.* Niva u Miseļevcu. Sr. nov. 1873, 943.

1. MISER, *m. gospodin iz tal.* messere. *Riječ se ne sklańa.* V kuće miser Ladovika Perovića *(iz* XVI *vijeka).* Mon. croat. 208. Gospodinu i roditelju mojemu bezgrěšnomu gospodinu miser Andrei Gritu. Sitzungsber. 112, 41. Hoćemo, hoćemo, miser kapetane. A. Sasin 105.

2. MISER, *m. slijepi miš. Samo u Bjelostjenčevu rječniku, gdje se kaže, da je* miser (‚miszer') *isto što šišmiš. Jamačno je ovo nekakva pogrješka; u lat. dijelu s. v.* vespertilio *nema Bjelostjenac te riječi, nego* šišmiš, polumiš.

MISERIĆ, *m. prezime.* R. Lopašić urb. 48. Mon. croat. 167. 191 *(iz svršetka* XV *i iz početka* XVI *vijeka).*

MÌSICA, *f. dem. od* misa *kao mala, kratka misa.* Ako si misicu vidio, molitvicu izgovorio. A. Kanižlić utoč. 381. Ne ću ni pod jednom misicom na kolini klečati. bogoljubnost 451. Kada mi s bogoljubstvom sv. misicu čujemo. E. Pavić prosv. 2, 32. Ondi ću se čisto ispovidit i pričestit i misicu vidit. Nadod. 26.

MÌSIĆ *(tako je zabilježen akc.), m. prezime u Lici.* J. Bogdanović. — *Postańe tamno.*

1. MÌSIJA *f. poslańe, posaobina. Iz lat.* missio *ili iz tal.* missione. *Govori se u naše vrijeme (s naznačenijem akc.).*

2. MÌSIJA *(tako je zabilježen akc.), f. veliki kamen, kameńak, stijena. Govori se u Lici.* Da se čojk sa one misije otisne, naopako, nigda već žive glave. J. Bogdanović. — *Postańe tamno.*

MISIJE, *zaselak u Bosni u okružju bihaćkom.* Popis žit. bos. i herc. 640. — *Ne razabira se, je li ovo sing. n. ili je plur. f.*

MISIJUN, *m. poslańe u duhovnom poslu. Postańa istoga, kojega je* 1 misija. Ako od svojih velikih starišin budu izpitati *(t. j. redovnici)* dopušćenje od misiuni. M. Bjanković 132.

MISILO, *m. prezime u Bosni (katoliku).* Bošńak (1908) 126. — *Postańe tamno.*

MISINA, *f. Messina, grad u Siciliji. U rječniku Mikaljinu i u Belinu.*

MISINAC, misinca, *m. riječ tamna značeńa i postańa. Samo u primjeru:* Jošće jest jedan dolac, ča se zove „Kapitanov misinac", to jest ležeći u loze blizu grada. Statut kast. 195.

MISINEZI, *m. pl. seoce u Dalmaciji u kotaru kotorskom.* A. Mašek 236. — *Možda upravo znači: ljudi iz Misine.*

MISION, *m. isto što* misijun *i istoga postańa (vidi tamo).* Kada se mision oće diliti iz koga mista *(t. j. ľudi, koji su poslani, misionari)* F. Lastrić od' 109.

MISIÒNÂR, misionára, *m. čovjek, koji je kamo poslan, osobito u duhovnom poslu. Iz sredov. lat.* missionarius *ili iz tal.* missionario. Ukaza mu se Saverija u prilici putnika iliti misionara. A. Kanižlić fran. 67. Misionari, misnici i ispovidnici .... poslani od prisvitloga g. biskupa. F. Lastrić od' 110. *(Biće štamp. pogrješka u istoj knízi* 78: ‚misioneri'). Učińeno ..... za korist ... župnikah i parokah seļanskih i ńiovih pomoćnikah i ostalih misionarah. M. Dobretić v. — *Govori se i danas s naznačenijem akc.*

MISIONARIJ, *m. isto što misionar i istoga postańa.* Pristupiti će svako godišće u podobno vrime misionariji, koje ćemo odabrati od redovnikov obslužećih. M. Bjanković 166. Put nebeski .... po Ivanu Grličiću župniku djakovačkomu i misionariju sv. skupštine svrhu razplođeńa sv. vire. I. Grličić 1.

MISIONIJA, *f. zemļa, u kojoj je kakva duhovna misija* (mision, misijun). U biskupatu i misioniji dumanskoj. I. Ančić ogl. xvi.

MISIONARSKI, *adj. posses. od* misionar. Govoreńe misionarsko, kad iđu prid poođeńe biskupovo. F. Lastrić od' 90.

MISIONARSTVO, *n. posao misionarski.* U ovom dilu apoštolskom od misionarstva. F. Lastrić od' 102.

1. MÌSÎR, Misira, *m. ime zemļi i gradu u Africi. Iz tur. (arap.)* Misr, Misir (Egipat, varoš Kajiro, a tako reku Arapi i za svaku veliku varoš. Đ. Popović tur. reči 148). *U rječniku Belinu, Voltigijinu, Vukovu i u Daničićevu (vidi dalje). — a) zemļa, koja se zove i Egipat. U rječniku Vukovu* (Aegypten, Aegyptus, terra Mizraim) *i u Daničićevu* (Misirь, Aegyptus, griješkom piše ļetopisac, da je grad). Velikoga od Misira gdi je općio paša stati. I. Gundulić 333. Vь lěto 1517 carь Solimь šahь priimi gradь Misirь sirěčь Egipta *(iz svršetka* xvii *vijeka).* Šafarik letop. 83. Lipo ti je, pobre, pogledati od Solina do grada Trogira ter Kastelo ravne razgledati, kojeno su prilika Misira. A. Kačić razg. 276. Budući došla godišta gladna ne samo u Ediptu oliti Misiru, nogoli ješter po svemu svitu. korab. 44. Budući poslan u Aleksandriju od Edipta iliti od Misira. F. Lastrić od' 321. Ali ti se Misir odmetnuo. Pjev. crn. 84a. Doveli ih Misir-zemļi ravnoj. Nar. pjes. vuk 2, 125. — *b) Kairo, grad u Egiptu. U rječniku Belinu* (Misir, Cairo, città principalissima dell' Egitto, Memphis) *i u Voltigijinu* (Cairo, antica Monfi). *U ova tri primjera, što sada dolaze, ne zna se, je li upravo grad Kairo ili je možda koji drugi u misirskoj zemļi.* Gdi jest grobje kraļah od Misira grada? A. Kanižlić rož. 121. Mezeta im snaha donijela slatko urmo od grada Misira. Nar. pjes. petr. 2, 606. Vaļa sabļa pô Misira grada. Nar pjes. vuk 6 (1899) 234.

2. MÌSÎR, Misira, *m. prezime u Lici.* J. Bogdanović.

3. MISIR, *m. popov otac.* Slovinac (1880) 87. *Biće upravo ista riječ i istoga postańa, kojega je i* 1 misar.

MISIRABA, *f. neka muška haļina u Kosovu Polu. Biće složeno od* misir-aba *(t. j. misirsko sukno).* Mladoženi obuku momci ovo odelo: gaće i ćustan ili široku, a kratku do iznad kolena kosaļu, ozgo koporan i misirabu od čoha i na glavu fes. Etnogr. zborn. 7, 196. Misiraba, haļina od crvene čohe, duga do pojasa, s rukavima, spreda otvorena, izvezena srmom i bikmama (bućmom). 7, 329.

MISÍRAC, Misirca, *m. čovjek iz Misira. U rječniku Vukovu* (ein Aegyptier, Aegyptius). I plakaše za ńim Misirci sedamdeset dana. Đ. Daničić 1 mojs. 50, 3.

1. MISÌRAČA, *f. neka bundeva prozvana po Misiru, kao da je odande. U rječniku Vukovu* (bijela bundeva, eine Art von Kürbiss, cucurbitae genus). Mis rača, Cucurbita melopepo. B. Šulek im. K tomu se još esape: od svakojake vrste diňe, misirače, tikve i krastavci. I. Jablanci 184.

2. MISÌRAČA, *m. prezime, upravo nadimak.* Šem. pakr. (1898) 27. Imenik (1906) 443.

MISÌRAČE KÒTÛROVE, *f. pl. zaselak u Bosni u okružju bańolučkom.* Popis žit. bos. i herc. 640.

MISÌRAČICA, *f. dem. od* misirača. *U Lici.* J. Bogdanović.

MISÌRAČINA, *f. augm. od* misirača. *U Lici.* J. Bogdanović.

MISÌRAČKÂ RIJÈKA, *f. zaselak u Bosni u okružju bańolučkom.* Popis žit. bos. i herc. 640.

MISÍRANIN, *m. isto što Misirac.* Davši Edipcijanom aliti Misiranom samo onliko, koliko jim dosta biše. A. Kačić korab. 43.

MISIRIJA, *f. nekakav cvijet prozvan jamačno po Misiru, kao da je odande.* Misirije žute, karamfile sad cvitari sve u lonce dile. J. S. Reļković 382.

MÌSÎRKA, *f.*

a) žena iz Misira. U rječniku Vukovu (Aegyptierin, Aegyptia *s primjerom iz neke nar. pjesme:* Ostavi mi Misirku đevojku). A imaše robińu Misirku po imenu Agaru. Đ. Daničić 1 mojs. 1, 16.

b) domaća ptica, koja se zove i budija, ćurka. pura. U rječniku Vukovu (Truthenne, gallina indica).

c) bijela bundeva, što se peče, zove se i bugarka, beskorka, pekunica. U Orahovici *(u Slav.).* S. Ivšić.

MÌSÎRKIŃA, *f. isto što Misirka pod a. U rječniku Belinu* (donna del Cairo) *i u Vukovu* (eine Aegyptierin, Aegyptia). Također druga nika Marija Misirkińa .... otiđe u jednu strahovitu pustińu. F. Lastrić od' 164. A drugo je Misirkińa Jańa. Nar. pjes. kras. 88.

MISÌRLÎĆ, Misirlîća *(jamačno je takav akc.), m. prezime.* Kalend. srb. (1882) 220. — Misirlić *postalo od* Misirlijić.

1. MISÍRLIJA, *m. isto što Misirac s nastavkom (iz turskoga jezika)* -lija. *U rječniku Vukovu* (Aegyptier, Aegyptius). Misirliji Bog i sroća dade. Nar. pjes. bog. 286. Od Misira Misirlija Mato, od Soluna vojvoda Bogdane. Nar. pjes. petr. 2, 233.

2. MISÌRLIJA, *f. nekakav zlatni novac misirski. U rječniku Vukovu* (misirski dukat *s primjerom iz neke nar. pjesme:* Voće daj ti žutih misirlija). Misirlije, f. pl. zlatan novac iz Misira, kojim Muslimanke u Bosni kite svoje ćesove i đerdane. J. Belović-Bern. 79 (supl.).

MISIRŃANIN, *m. isto što Misiranin, Misirac, Misirlija. Samo u Belinu rječniku* (del Cairo, huomo del Cairo). — *Nepouzdano.*

MISIRODA, *zaselak u Hercegovini.* Popis žit. bos. i herc. 640. — *Ne razabira se, je li ovo sing. f. ili je plur. n. Postaće tamno.*

MÌSÎRSKÎ, *adj. posses. od Misir. U rječniku Belinu* (del Cairo; *ima i* Misirska, donna del Cairo, *što nije pouzdano) i u Vukovu* (n. p. povjesmo, aegyptisch, aegyptiacus *s primjerom iz nar. pjes.* 3, 465: Uz preslicu misirsko povjesmo). Carstvo nam pribavi kraja misirskoga. I. T. Mrnavić osm. 85. Na veliku hatu misirskome. Pjev. crn. 206ª. Dva sina tvoja, što ti se rodiše u zemļi misirskoj. Đ. Daničić 1 mojs. 48, 5. Na doratu atu misirskomu. Osvetn. 3, 152.

MISITA, *m. prezime tamna postaña.* Nar. pjes. petr. 1, 356 *(među prenumerantima).* Bošnak (1908) 126.

MISITE, *f. pl. zaselak u Hercegovini.* Popis žit. bos. i herc. 640.

MÌSITI, mîsîm, *impf. čitati, služiti misu.* Čine čovika zabušenoga, nebogoļubnoga i nepripravnoga misit. Blago turl. 2, 259. *Govori se i danas u Lici (s naznaćenijem akc.).* J. Bogdanović.

MISITIĆ, *m. prezime zapisato* XVII *ili* XVIII *vijeka.* Ļ. Stojanović zap. i natp. 2, 464. — *Ispor.* Misita.

MISK, *m. isto što misak i istoga postaña (vidi tamo).* Od čistog olaja pravi se lažļivi misk, mošak ili mošus. Đ. Popović pozn. robe 25. *Oblik* misk *ima isti Đ. Popović i u svome srpsko ńem. rječn., ima ga i B. Šulek u ńemačko-hrv. rječn. s. v.* Moschus; *taj oblik ima i bug. jezik.*

MÌSKAL, *m. neka mjera za težine. Iz tur.* (*arap.*) miskal. *U rječniku Vukovu* (ein Goldgewicht, pondus *s primjerom iz* nar. pjes. 1. 218: Za brata bi dala miskal zlata).

MISKAŃE, *n. nom. verb. od* miskati. *U rječniku Belinu (str.* 188ᵇ) *i u Stulićevu* (felum allectatio *s naznakom, da je iz Belina rječn.*).

MISKATI, miskam, *impf. zvati mačku glasom* mis! *(vidi tamo). U rječniku Belinu* (chiamar i gatti) *i u Stulićevu* (vocare feles *s naznakom, da je iz Belina rječn.).*

MÌSKATI SE, mîskâ se (*tako je zabiļežen akc.), impf. htjeti se. Biće u svezi s glag.* misliti. Gladnome se miska, kad nekoga vidi da jede. *U riječkoj nahiji u Crnoj Gori.* A. Jovićević. *Ispor.* misnuti se.

MISKIĆ, *m. zaselak u Srbiji u okrugu vrańskom.* S. Koturović 446.

MISKIN, *m. prezime u Hercegovini.* Etnogr. zborn. 5, 1178. 1210.

MISKOVA ČESMA, *f. nekakav izvor u Hercegovini.* Schem. herc. (1873) 17.

MISKOROVAC, Miskorovca, *m. suh potok i brežuļak u Srbiji u okrugu jagodinskom.* Glasnik 61, 130.

MISLAV, *m. ime hrvatsko zabiļeženo u lat. ispravama* IX *vijeka* (‚Mislauus', *abl.* ‚Muisclavo'). F. Rački docum. 4. 335. — *Biće skraćeno mjesto* Misloslav, *čemu nema potvrde.*

MÍSLAVAC, Mîslâvca, *m. pusta u Slavoniji kod Orahovice.* Razdjeļ. hrv. i slav. 78. *Akc. zabiļežio* S. Ivšić.

MISLAVOVIĆ, *m. prezime.* T. Smičiklas spom. 289.

1. MISLEN, *m. ime jamačno srodno s imenom* Mislav *(vidi tamo).* T. Smičiklas spom. 187.

2. MISLEN, *m. ime nekakvom brežuļku blizu Bakra u Hrv. zabiļeženo u lat. ispravi* XVII *vijeka.* Arkiv 2, 313.

3. MISLEN, *adj. koji pripada misli ili mislima, koji se pomišļa. U rječniku Stulićevu* (mislen, mentalis, ad mentem pertinens, — *adv.* misleno, mente, mentis, cogitatione *s naznakom, da je iz glag. brevijara).* Mislene zenice duše naše. J. Rajić pouč. 1, 23. *(Riječi)* koje znače mrtve stvari ili samo imena mislenih stvari, n. p. vrijeme, ime, pleme i t. d. Vuk dan. 3, 84.

MISLENOVIĆ, *m. prezime.* T. Smičiklas spom. 269. Imenik (1906) 443.

MISLETIĆ, *m. prezime izvedeno od imena* Misleta, *kojemu nema potvrde. U rječniku Daničićevu* (Mysletićь) *s potvrdom iz* XV *vijeka.*

MISLETIĆI, *m. pl. zaselak u Dalmaciji u kotaru dubrovačkom.* A. Mašek 236.

MISLETINA, *f. augm. od* misao, *a znači: zla, ružna misao. Samo u jednoj knjizi.* Tada će izvjetriti sfe tašte misletine, smućenosti neprave i brinutja. B. Kašić nasl. 178. Ali se ne imaš brinuti ni hajati od podhibnosti i misletina ńegovijeh *(t. j. đavolovijeh),* kolikogodijere grubijeh, nečistijeh i strahovitijeh; nego misletine naneseno sfekolike na glavu hudu ńegovu imaju se navrći. 271.

MISLIJA, *ime, ne zna se, je li muško ili žensko.* S. Novaković pom. 82.

MÌSLILAC, mîslioca, *m. onaj. koji misli, ńem.* Denker. Kad se setim, koliko je iz te male opštine izašlo velikih mislilaca, filosofa. M. Đ Milićević zlosel. 112. Sećamo se suva hleba onih mislilaca. škol. 36.

MISLINA, *f. zaselak u Dalmaciji u kotaru metkovićkom; govori se i* Misline, *f. pl.* A. Mašek 236.

MISLINOVIĆ, *m. prezime.* T. Smičiklas 107. *Ako je dobro zapisato (t. j. ako nije mjesto* Mislenović), *onda je ovo prezime izvedeno od imena* Mislin, *kojemu nema potvrde.*

MISLITEĻ, *m. isto što mislilac. U rječniku Stulićevu* (qui cogitat). *Riječ ima i B. Šulek u* rječn. zn. naz. *za ńem.* Denker, *tal.* pensatore; *ima i Popović u svome rječn. za ńem.* Denker.

MISLITEĻICA, *f. ona, koja misli. Samo u Stulićevu rječniku* (quae cogitat).

MÌSLITI, mîslîm, *impf.* cogitare, conari, velle, curare. *Nalazi se u svim slav. jezicima, na pr. staroslov.* mysliti, *rus.* мыслить, *češ.* mysliti, *poļ.* myślić *i t. d. Glagol je izveden od osnove imenice* misao. *Sa znaćeńem lat.* cogitare, *tal.* pensare, *ńem.* denken *nalazi se glag.* misliti *u svijem rječnicima. Drugijem znaćeńima slabo je potvrde u rječnicima (vidi dalje). Najstarija je potvrda iz druge polovine* XIV *vijeka (vidi pod* 1, b, *a).*

I. *Oblici. Pored* misliti *nalozi se gdješto* mišļeti. *Vuk u rječn. piše, da je* mišļeti *oblik iz jugozapadnijeh krajeva i potvrđuje ga sa dva primjera iz nar. pjesama:* stade mišļet . . ., stadoh mišļet . . . . *Oblik* mišļeti *potvrđuje za Liku* J. Bogdanović, *a govori se i u Konavlima (po osobinama tamošńega govora upravo* miśjet). Zborn. za nar. živ. 8, 107. *Aor.* mišļe (3. *sing.) ima pisac* Osvetn. 5, 99 *i* 7, 85. *Iz čakavskoga govora ide ovamo oblik partic. perf. n.* misleli. Nar. pjes. istr. 2, 22. — *Mnogo je običniji po svemu narodu oblik* misliti.

II. *Značeńa.*

1. misliti *bez riječce* se *u akt. i u pas. (u pas. i s riječcom* se).

a. misliti *znači: imati misao ili misli, biti u misli (u mislima).*

a) bez objekta. Kada bjeh mlad, govorah kako mlad, mudrovah kako mlad i mišljah kako mlad. N. Rańina 36b. I tko drugi car bit scijeni vrhu mene, misli odviše. I. Gundulić 493. Pišemo ti, da misliš prvo nego dojdeš k nam na boj. Starine 3, 297. Kanda žmiri i s pameti da ne miče nit se misleć šta dotiče. V. Došen 3a. Ima .... moliti s većom pomńom molitvom govornom i mišljenom. I. Nenadić nauk 57. Znadu li, što se pristoji molitvi mišljenoj, čim li je i na koji način. I. P. Lučić bit. 25. Ne misle srpski, nego ńemački ili latinski. Vuk pisma 16. Doći će gospodar toga sluge u dan, kad se ne nada, i u čas, kad ne misli. Vuk mat. 24, 50. Mislio sam na svakoju ruku, pa sam jeduo domislio. Osvetn. 2, 11. — *Mjesto samoga* misliti *nalazi se pojačeńa radi* misliti i razmišljati (promišljati). Pride ubogi proseći 1 soldu, a ti stojiš misleći i razmišljajući. Korizm. 8a. Tako ti misleći i razmišljajući oćeš imiti smilovanje od Isukrsta 86b. Zato sam mojom slabom pametju i razumom promišljao dan i noć, komu bih ovi trudak moj prikazao .... i tako misleći i promišljajući mnogi mi su na pamet dohodili. M. Divković bes. xv. Zato svaki razlog hoće, da se svrhu ńega misli i razmisli. P. Radovčić nač. 1. Stadoh mišljet i razmišljat, al' ću zmaja preskočiti, ali ću ga probuditi. Nar. pjes. vuk 1, 308. Pa on stade mislit i razmišljat, sve je misli na jedno smislio. 4, 403. Mišjah ja mlada, promišjah, od kuda mani roža. Nar. pjes. istr. 2, 122

b) misliti se *u pas. kao impers. glag. s logičkijem subjektom u dat.* Ne misli se o tome Turcima *(t. j. oni o tome ne misle).* P. Petrović gor. vijen. 104. A meni se misli na mojem srdašci, da će biti ruka lve brata moga. Jačke 152.

c) s objektom.

aa) sa srednjim i ženskim rodom zamjenica i pridjeva. Jedno misli, drugo odkriva izvršiva treće dilom. I. Gundulić 470. Drugo misle ljudske glave, drugo nebom koji vlada. G. Palmotić 2, 270. Ne misli ino neg' da plini. J. Kavańin 55a. Što misliš, pravo kaži. V. Došen 13b. To sam sprva još mislio, dok sve nisam promislio. 116b. Ignatija jedno misli u srdcu, a drugo ukazuje dilom. A. Kanižlić kam. 31. Ne mogući nitko znati, što drugi u sebi misli. M. Dobretić 414. Jedno misli, drugo govori, a treće čini Nar. posl vuk 113. — Nu bržo ti drugu ne imaš misliti neg' vile slijoditi? N. Naješ.ović 1, 185. Ti jednu misliš .... a drugu Bog čini: homo proponit, Deus vero disponit. M. Zoričić osm. 25.

bb) od riječi misao, misaoca. Te misli misleći stiže me mrtvi san. M. Vetranić 2, 165. I počni od totu misalcu jur drugu mislit o životu veselu i dugu. H. Lucić 233. Tijem misli zle dosti oni su mislili, kako bi kreposti moje okrivili N. Dimitrović 64. Počnimo dakle dobre misli misliti, i gospodin će nas od zlije oslobiditi. M. Divković bes. 433. Kroz sto misli, koje misle, pošto nijednu ne izmisliše. J. Palmotić 239. Srce misleće misli zločesto. A. Bačić 133. *Orakijeh primjera ima i kod riječi* misao *pod* a, c, cc.

cc) s objektom od drugijeh riječi, kao da se reče: misliti *o čemu ili imati što na pameti, na umu.* Kada .... misli *(t. j. grješnik)* Božje milosrdje i dobrotu. Naručn. 54b. Koji pribiva vazda u pravdi, pametju vazda misli zapovijedi Božje. N. Rańina 207a. Človik viran pita Isukrsta propetoga misleći muke ńegove. M. Marulić 169. Nevoljna svist moja .... od straha uspreda misleći strašni sud. P. Hektorović 58. Neka smrt misleći ostavim zledi mê. N. Dimitrović 49. Da stojim smamljen vas, da stojim savezan, kad mislim tvoj obraz i tvoju ljuvezan. N. Naješković 2, 48. Vazda sam u muci celove misleći, ke prijah na ruci na tvojoj ležeći. 2, 108. Misliti izpraznosti i tašte stvari grijeh je venijal. A. Komulović 13. O prokleto srce moje, koje nikad nijesi dobra mislilo! M. Divković bes. 178. Osujeni ne imaju nikakva razgovora, ma muku misleći slavu od blaženijeh. M. Orbin 182. Je li ki duh na svem sviti sad toliko bez milosti, jaoh da misleć sej žalosti ne uzbude prosuziti? I. Gundulić 95. Tvoja žeja misli u stvoru stvoriteja. 242. I misleći način pade mu u pamet u Jerosolim pojti F. Glavinić cvit 247a. Misli, o dušo bogoljubna, ove stvari. P. Bakšić 183. Gospodin .... ne gleda niko tančine, koje misle ovi takovi strahljivci i sumljivci. P. Radovčić nač. 220. Poklo izih iz utrobe, tvorih grijehe, mislih zlobe. J. Kavańin 444a. Misli vječnu smrt usilnu, misli vječne tuge i trude. A. Vitaljić ost. 356. Tvoje zakone sam sveđ mislio. I. Đorđić salt. 417. Misleći Boga pogrđivaše sama sebe. ben. 85. Jednom poče mislit svoj opaki život i mnoštvo svoji griha. J. Filipović 1, 210a. Te što mislite zloće u srci vašije? F. Lastrić ned. 382. Nu dignite vaša čela misleć vas svit od počela. V. Došen 230a. Kad mislim moja djela i moje prošasto življenje, ne mogu neg' sramovat se. Misli krst. 10. Da kakvu to vojsku misli car? Vuk dan. 3, 154.

d) misliti *s padežnijem dopunama (padež je ponajviše združen s kojim prijedlogom).*

aa) s instrum. (samo od refleks. zamjenice). Sobom misli Komnen barjaktare *(kao da se reče: u sebi misli ili: sam sa sobom).* Nar. pjes. vuk 3, 177.

bb) misliti iz čega. Kako drug s drugom zboraše i iz srca svaki mišljaše, da nam ne će dati .... vina i rakije. Vuk kovčež. 68. Iz svega ovoga mislim, da će svaki pametan čovek priznati. Vuk rječn. (1818) xi.

cc) misliti k čemu *(veoma rijetko, samo u primjeru:)* Ako te je strah od pustiňe, spomeni se od raja; vazda kada budeš misliti k raju, ne ćeš biti u pustiňu *(biće kao: podići misli prema raju).* Starine 1, 229.

dd) misliti na što. I misleć na dila od tvojijeh ruk svetijeh. N. Dimitrović 79. Misleći *(t. j. majka)* na smrt tuj, koju sin čekaše. N. Naješković 1, 138. Ako ne htjeh mislit na se. I. Gundulić 241. Bi svitovanje mudrosti prisvisoke misliti na najzadńe ovo priminutje. P. Radovčić nač. 13. Ne ćeš li sagrišiti, misli često na smrt. P. Posilović nasl. 17b. Ki je način za imati pravu odluku? Moliti Boga .... misliti na pakal, na raj. H. Bonačić 98. Doće grešniku jedan dan, na koji sada ne misli. Misli krst. 28. Na izpraznosti mislite i speći i bdeći. A. d. Bella razgov. 151. Omer ljubi Fatimu djevojku, a na mene sada i ne misli. Nar. pjes. vuk 1, 255. Niti sam mislio i na kaku drugu nagradu. Vuk odgov. na laži 25. Valjada se na ovu tamu i ono misli, gdje se pjeva: Pa se nose po Kosovu ravnom, dok na tamu počinulo sunce. Vuk rječn. s. v. tama. Kad bi se mislilo na svršetak, ne bi još ničemu tomo bilo ni početka. Vuk nar. prip. iv.

ee) misliti o (ob) čemu.

aaa) uopće. Tko vele o smrti sve misli na svit saj .... ne uživa života. D. Rańina 93a. A o tuzi ne mislimo, koja nam je danas bila. N. Naļeškoviċ 1, 199. Sad sam ja sikur, da ovi čovjek o momu tezoru ne misli. M. Držiċ 219. Ti .... duh puštaše i jošte veće mišļaše o meni čovjeku grešniku. M. Divkoviċ nauk 14a. Ovi svit ostavi, već ob ńem ne misli. Đ. Baraković vila 221. Dali ženu pride žeļa nakloniti grihu uši ne misleći već ob duši. jar. 22. Ne misle *(t. j. nevjeste)* nego o samomu ńih uresu. I. Gundulić 158. A već nemoj o gospođi tvoj misliti. Ġ. Palmotić 1, 368. Jednu priveliku žalost scine samo misliti o smrti. P. Radovčić nač. 12. Boļi u istinu i mudriji svit jemali bi vazeti, pače misliti o ńoj *(t. j. o smrti)*. 13. Čovik osvisti se od onoga, ob čemu misli. I. T. Mrnavić ist. 109. U dne i noći misli o ńemu *(t. j. o zakonu)*. A. Vitaļić istum. 11a. Što je Bog zabranio, da se dilom ne čini, zabranio je, da se o onom i ne misli. J. Banovac pred. 15. Al' se o tomu najmańe misli. F. Lastrić ned. 366. Kad ovi o inomu mišļahu. S. Rosa 138b. Trgovac misli o trgovini, težak o poslu. L. Vladmirović 50. Žensko ne zna plesti kiku, a već misli o čoviku. V. Došen 90b. O ispovidi jošter i ne misli. M. Dobretić 146. Žene više misle o junaštvu nego o ļubavi. Vuk nar. pjes. (1824) 1, xix. Ćuti, brat ti je, ne misli o tom. Đ. Daniċić 2 sam. 13, 20.

bbb) misliti o čemu *sa žeļom i sa pripravom, da se ono učini ili postigne, o čemu se misli.* Dubrovnikь je vašь .... vêrni prijateļь .... o vašemь zlu ne misli razvê o vsakomь dobrê i počtenju *(iz početka* xv *vijeka)*. Spom. sr. 1, 35. U grihu ki stoji, o dobru ne misli. M. Marulić 274. Nače misliti o begu *(t. j. o bijegu)*. Š. Kožičić 31b. Svi ostali s mirom stojte ni mislite veće o boju. Ġ. Palmotić 2, 133. O nemilom hudom boju nije potreba već misliti. 2, 262. Kano trgovčina misli sve udiļe o dobitku. I. Ančić ogl. 85. Suprotive i nedragosti .... podnosi dobrovoļno ne misleći o osveti. V. Andrijašević put 63. Sidio je Focijo za niko vrime na miru, ako li se i ovo može reći, budući o nemiru mislio i jid zakuhao. A. Kanižlić kam. 56. Toliko i toliko vrimena mislio sam o tomu i o tomu zlu. M. Dobretić 223. Er ne misli o privari niti žive u zavadi. N. Marči 22. Bješe Vuko rano uranio, a tanani čibuk pripalio pa sve misli o jadu turskome *(t. j. kako bi Turcima jade načinio)*. Nar. pjes. vuk 4, 514. Đavo ni ore ni kopa, već sve o zlu misli i radi. Nar. posl. vuk 72. — *Ovamo pristaje i primjer:* Ture muči, ništa ne govori, ono ńemu o životu misli *(t. j. zlo mu misli o životu, želi ga ubiti)*. Nar. pjes. vuk 1, 583.

ccc) misliti od čega *(običnije u starije vrijeme nego u naše).* Niki od slave ... počehu misliti ńegove. F. Glavinić cvit 263a. Koji su od stvarih nebeskih brez pristanka mislili i one promišļali. A. Georgiceo pril. 5. Ovako ti mi vazda imamo misliti od našega puta, to jest od smrti. P. Posilović nasl. 38a. Kad mišļaše *(t. j. David)* od vječnosti. J. Kavańin 439b. Da ne misli od veličanstva i božanstva meštra svoga. F. Lastrić test. ad. 38a. Od mojijeh prošastijeh grijeha već ne mislim niti ću misliti. V. M. Gučetić 8. Zaštobo je nas od vika ļubio *(t. j. Bog)* .... ne pristajući nikada nas ļubiti i od nas misliti. A. Kanižlić fran. 204. Posao od spaseńa drugi nitko ne more opraviti, nego je od potribe, da ja od ńega mislim. bogoļubnost 18. Koja se *(t. j. krepost)* dobiva misleći od stvari božanstveni. J. Banovac razg. 241. Kao da Bog rad milosti ńima mora da oprosti od pravice ne misleći. V. Došen 224b. Da ne bih ni mislio od djevice. J. Matović 391. Svaki želi, da se od ńega dobro misli i govori. B. Leaković gov. 10. Vaļa da se od toga često misli. nauk 18. Mislila sam, od zla ne mislila! Nar. pjes. vuk 3, 549.

ggg) misliti pod čim, *kao razumijevati što pod čim.* Pod Graničavom po svoj prilici misli *(t. j. ļetopisac)* Braničevo. Đ. Daniċić istor. 23. Pod Nemańom Tuber nije mislio Dušana, nego sina ńegova Uroša. 203. Kakav se narod misli pod imenom Fruzi. Đ. Daniċić *u Ivekovićevu rječn. s. v.* misliti.

hhh) misliti s čim. I s onijem riječima .... ja sam upravo mislio, da bi članovi društva najprije sami počeli učiti. Vuk pisma 24.

iii) misliti suprot čemu. Kovati i misliti suprot iskrńemu, doklem ti moliš Boga .... teži grijeh jest nego u drugo vrijeme. S. Matijević 42.

jjj) misliti u čemu *ili* u što. Da se ispuni sve, što u sebi mislim rad ńih nepokoja. Ġ. Palmotić 1, 327. Što kćercu tvu vrijednomu Matijašu dat odredi, lijepo u srcu misliš tvomu. 1, 342. Misli u sebi, kolika je. J. Kavańin 438b. A on poče u sam sebi misliti. M. A. Reļković sabr. 43. Ja se na spisateļe naše, koji u ovome djelu mislo drukčije od mene, ne srdim. Vuk pisma 95. Da Zagrepčani u ovome poslu svi misle onako kao V. Babukić. Vuk slav. bibl. 1, 92. Carev sin .... stane misliti u sebi, što bi to bilo. Nar. prip. vuk 24. Mislio sam u razumu mome, da bi moju silu sakupio. Nar. pjes. vuk 5 (1865), 397. — Upita ga: u što misliš? i odgovori on, da u ńegov trud *(t. j. misli)*. I. Držiċ 88.

kkk) misliti vrh (svrh, svrhu) čega. Vsu onu noć sta misleći svrhu te stvari. Transit 237. A samo vrh toga mislit mi nije moć. H. Lucić 266. Misleći vrh moga trudnoga žitka gredih. P. Zoranić 7. Poče misliti svrhu ona dva čovika. P. Macukat 18. Jedan osobiti slučaj dao mi je mnogo misliti svrh kaluđerskoga čina. D. Obradović živ. 42. Koje je čudo, da se ne govori vrh tega posla, kad se i vrhu ńega ne misli? A. d. Bella 151.

lll) misliti za što *ili* za čim. Ne misli za tuj stvar. N. Naļeškoviċ 1, 220. Jer nepravdu hudu moju svakomu ću navijestiti i za grijeh ću moj misliti u vječnomu nepokoju. I. Gundulić 199. Taščina jest život ovde dug želiti, a za dobar nigdar ni malo misliti. A. Georgiceo nasl. 3. Već ne misli za pošteńe, a još mańe za spaseńe. V. Došen 82b. Malo mislih ja za hranu. N. Marči 99. Za Koburga što misliš? malen ti se čini? J. Rajić boj 32. Misliti ću za grih moj. G. Peštalić 5. Stanu mrziti jedan na drugoga misleći svaki za drugoga: da ovoga nije .... ja bi čest zadobio. Vuk dan. 3, 140. Kakogod što se pre Gušanac nadao, da će biti u Beogradu vezir .... tako je sad mislio Reġep za sebe. dan. 5, 26. Te ne sluša cara čestitoga, za vezire nikad i ne misli. Nar. pjes. vuk 2, 266. A vidjećete i sad iz moje poslanice .... šta ja mislim za današńi zagrebački pravopis. Vuk slav. bibl 1, 91. Što ti za to misliš? *Govori se u Sarajevu.* Đ. Šurmin rad jug. ak. 121, 208. — Veće misli za dobiti vjekovitom neg' za kratkom i vremenitom. B. Zuzeri 66. Onaj najmlađi jednako mišļaše za svojijem sestrama. Nar. prip. vuk² 194.

e) misliti *s dopunom u inf.* Ter mišljah prije doć na svrhu života. N. Naljeković 2, 49. Kako će se virovati, da oni misle umriti? J. Banovac pripov. 7.

f) Glagolu misliti *služe za dopunu rečenice.*

aa) rečenice bez ikakve riječi, kojom bi se izricala njihova zavisnost. Zajer misliš, još si mlada? V. Došen 126a. Jer od vode il' od mora smrt je misle, mnogo gora. 175b. Ona misli, niko je ne sluša. Nar. pjes. vuk 1, 172. 456. Oni misle, bakračliju skida *(t. j. Miloš).* 2, 142. Misli Marko, bila bi mu ljuba. 2, 224. Misle Turci, ne zna turski Marko. 2, 436. Svak će mislit, njima indat ide. 4, 185. Duva vetrina, krše se drva, misliš, sve će iz korena izvaliti. Nar. prip. vuk 179. Mišje paša, ni biti mu ne će. Osvetn. 5, 99. A gdje sojka graknula nad njime, mišlje, eto za šiju soldata. 7, 85.

bb) rečenice, koje su upravo upitne. Mišljaše, koje bi onoj pozdravljenje. N. Rańina 16a. Tužna majko, misli samo, ke ćeš hvale podat nami. I. Gundulić 388. I to vazda u pameti držaše svojoj prigodu, ča bi bila, misleći onu. F. Glavinić cvit 341b. Misli u sebi, ke darove on, gospode, spravja tebi. Ġ. Palmotić 1, 273. Misli, je li išto gore. V. Došen 58a. Misli, je l' ti dano za to. 76a. Mislila je Novkińa đevojka, kom će poslat tri naranče žute. Nar. pjes. vuk 1, 625. Nego mislim, moja đeco draga, čime ću je darivati Laza. 2, 185. Pa on misli, što će i kako će. 2, 383. Misli aga, što će od života. 4, 488. Svaki misli, što će koji reći. Ogled. sr. 130. Jer ja mislim tavnom noćcom, tavnom noćcom, belim danom, otkle će mi knjiga doći. Nar. pjes. vila (1868) 643. Sad počel otac plakat i mislet, kako će svoju kćer tu pustit. Nar. prip. mikul 4.

cc) deklarativne rečenice.

aaa) s veznikom da. Kada mišljahomo, da će mirovati. I. T. Mrnavić osm. 71. Mnoge stvari čineći, ke misle da će jin biti ugodne. P. Radovčić nač. 43. Mi ludi mišljamo, da njihov život bijaše ludost. M. Radnić 14a. Da njih nije, mišljahomo. I. Zanotti en. 5. I o tom misleć, da bi moga smrt preteći. J. Kavańin 224a. Mislim, da će biti muka naći za te sad poruka. V. Došen 30b. Mi smo mislili, da je.... načińen. M. A. Reljković sat. 14. Ubijau kogagod susriću Poljaka ili kogagod misle da je Poljak. A. Tomiković živ. 15. Ti ćeš misliti, da je čista voda. P. Bolić vinod. 2, 11. Mislila sam, da ljubim junaka. Nar. pjes. vuk 2, 558. Za ovoga Smail-agu Čengijića mislilo se i govorilo da je izmedu prvijeh junaka u turskome carstvu 4, 458. Budala kad čuti, misle ga da je mudar. Nar. posl. vuk 30. Niti mislim ja niti vaja da misli ko drugi, da su i u ovoj knjizi sve riječi naroda nasega. Vuk rječn. (1852) predgov. 1. Misleli su oni, da je vola riba. Nar. pjes. istr. 2, 22.

bbb) s veznikom jer. Duša moja jadovno potamni misleći, jer tvoja milos već s nome ni. N. Dimitrović 39. Misleći, er posluha očima ni u com ne slijedih. 81. Što ne mislih tužna prije .... jere jedna ljepos mnoga vik slobodna sama nije. I. Gundulić 85.

b) misliti *u značeńu: namjeravati, nakanivati se. U rječniku Mikafinu* (misliti, imati u srce, habere in animo, esse in animo alicui), *u Voltiginu* (misljeno, pensamento, vorsätzlich, — *pasivnome participu s ovijem značeńem nema druge potvrde osim u Stulića) i u Stulićeva* (mišljeno, consulto).

a) uopće Stvoriše milosts gradu Dubrovniku .... spomenujuće staro prijateljstvo i i ljubovь, koju su imali s mojomь bratjomь i sь mnomь, a mi mislimo takođere i bolje *(iz druge polovine* XIV *vijeka).* Mon. serb. 43. Nu ga usilin ja najprije, da mi otajna sva spovije, ka mišljaše huda Troja. Ġ. Palmotić 1, 218. Što sad misliš, Senkoviću Ivo? što sad misliš, čemu li se nadaš? Nar. pjes. vuk 3, 398.

b) s dopunom u inf. Dori jedanь nasь teče .... ne mislimo umьknuti *(iz početka* XV *vijeka).* Spom. sr. 1, 39. Videći vernu službu našega sluge, ku nam služi i ku nam misli naprida služiti *(iz* XV *vijeka).* Mon croat. 85. Ustmi mišlu ti skazati vse one stvari. Transit 208. Potaknut djavlom mišljaše ih vsih ubiti. Mirakuli 106. Ke pjesni poslati ja mislim u kril tvoj. M. Vetranić 1, 6. Ako misliš moj sin bit, čini, što ja hoću. M. Držić 407. Koji mu grijeh drago ako misli učiniti, tudije biži iz ńega duh sveti. M. Divković bes. 552. Pak s izborom od junaka .... misli udrit na Poljaka. I. Gundulić 359. Djelo, koje se čini ili koje se misli učiniti. S. Matijević 20. Sred nečistijeh ako bluda sramne misliš dni voditi. Ġ. Palmotić 2, 33. Ali bi ja scinio, da se misli s tim pokriti obist i užgańe. A. Kadčić 534. Mislio sam uteći se k duhovom nebeskim. F. Lastrić test. 99b. Po dopuštenu kapetanovu imadoše sriću za kazati ono, što u srcu mišljahu reći. A. Kačić razg. 105. Grišniče, promini život, ako ne misliš upasti u onu jamu punu svakih zalah i mukah. J. Banovac razgov. 95. Otiđe k obloku misleći one riči ostrugati. A. Kanižlić kam. 731. Tko se misli ženit, ima se ženit svojom prilikom i svojom vrstom. M. Dobretić 420. Dokle napridovati mislite u sliposti vašoj? I. P. Lučić razg. 12. Niti je kadar sebi vremena dati, da razsudi o onom, što misli reći. D. Obradović bas. 180. Pak kako misliš onda živiti? M. A. Reljković sabr. 16. Ako misliš Božij biti, čini dobro za života. Nar. pjes. vuk 1, 137. Ne misle se ubiti *(t. j. momak i djevojka),* već se misli ljubiti. 1, 355. Misliš li me mrtva požaliti, požali me, dok sam u životu. 2, 268. Nego sjutra mislim u Kosovu za rišćansku vjeru poginuti. 2, 311. U predgovoru ja mislim o ovome govoriti više. Vuk nar. pjes. 4, 68. Je li misliš Budim grad predati? Nar. pjes. istr. 1, 37. — *Ovamo pristaju i primjeri s elipsom infinitiva:* Od drva što ćemo, kud š njimi mislimo *(t. j. ići)?* M. Vetranić 2, 295 *i* M. Držić 467. Nije krivac oni, koji ne od svoje dobre volje ni misleći *(t. j. ubiti),* ma iznenadke ubije. J. Matović 378

c) Mjesto inf. može biti rečenica s veznikom da. Na koliko sebi mili*(h)* misli blago da razdili. V. Došen 73a. Kad svatovi misle da polaze. Nar. pjes. vuk 2, 541. Već tu care počasiti ne će, misli, svoju da okrene vojsku. 3, 51. To govori, al' Boga ne moli, veće misli, tako da uradi. 4, 260. Često sam mislio, da vam što pišem. Vuk slav. bibl. 1, 90.

c. htjeti, željeti. U rječniku Stulićeva (dobro misliti za kijemgod, cijeć koga, diligere, admare aliquem, — zlo misliti za kijemgod, cijeć koga, odisse aliquem). *Ne može se u svakom primjeru razabrati, koje je upravo od ta dva značeńa.* Kako mogu Isukrstovim zaručnicam koje zlo misliti. F. Vrančić živ. 58. Koji .... svakomu dobro misli i želi kako sam sebi. M. Divković nauk 17a. Koji .... drugomu zla ne misle ni čine. bes. 22. Milošta .... ne misli zlu, ne veseli se svrhu nepravde. I. Bandulavić

27a. Držan je ne mrziti na ńega i ne misliti mu zlo od osfećenja. B. Kašić zrc. 98. Zasramili se i odvratili se nazada misleći nama zla. rit. 435. Drugo ne mišļaše *(t. j. Isus)* nego odkupļenje svoji zaručnicah, drugo ne žeļaše nego proliti krv svoju za ńiovo spasenje. F. Lastrić test. 149b. Molim, da se prođe siromaha Mjelovana *(sic!)* . . . . koji ne misli zla ni tičici u gorici. A. Kačić razg. 337. Al' lakomi i po smrti misli tuđe dobro drti. V. Došen 73a. Kad se ne bi duši zlo mislilo ni iskrńemu. M. Dobretić 212. Ona *(t. j. ļubav)* ne uvriđuje se niti komu zlo i osvetu misli. B. Leaković nauk 327. Jedna mu noga drugoj dobra ne misli (kaže se za čoeka, koji nikom dobra ne misli). Nar. posl. vuk 112. Kad se ko pravda, da nikome zla ne misli i ne čini *(Vukove riječi)*. 125. Što ti god misli onaj *(t. j. Vlah)* pod astalom, to ti misli i onaj za astalom. 287. Vi ste mislili zlo po me, ali je Bog mislio dobro. Đ. Daničić 1 mojs. 50, 20. Ja nikome ne pakostim ni zla mislim. S. Ļubiša prip. 71.

d. *brinuti se, starati se.* Vjera ti bud' moja, mislit ću tobome. F. Lukarević 20. Nu mi čini zlo misliti, da s vidjeńa sinoćńega nije se pošo poraziti. Ġ. Palmotić 1, 352. Zatvor' miran i bez misli sunčane oči najmilije, nebo pokli tobom misli i s zvijezdami straža ti je. I. Dražić 50. Ispovidniče, koji ne samo dušom svojom misliš, nego još i drugi duše sudiš, odrišuješ i na put od spaseńa mećeš. M. Dobretić 193. Mislit će veće za sebe neg' za tebe. B. Zuzeri 151. Izgubi ga pa ne misli hranom, ti ne misli hranom ni gospostvom. Pjev. crn. 6b. Znam, da si je ti mojemu ocu obećao, a sad misli ti. Pravdonoša (1752) 33. Ako su zadrugari prćijom bogati ili za sve sami misle *(iz sjev. Dalmacije)*. V. Bogišić zborn. 104. Misli, da se udomiš, dok si mlađa i jača. S. Ļubiša prip 78. — *Ovamo se meću i ova dva primjera, u kojima pas. partic.* mišļen *znači: zabrinut.* Tako staše vsaki vele mišļen. Mirakuli 61. Rado ti bih ja znati toj, ča se zgodi ńemu i ńoj, mišļena ja za toj hodim. M. Gazarović 105.

2. misliti se.

a. *isto što* misliti *pod* a. Muči bane, ne govori ništa, već se misli i u zemļu gleda. A. Kačić razg. 122. Mislite li se, da znadu, što je potrebito za sahraniti se? A. Kalić 383. Mislio se oštar Maģarine, mislio se, što će i kako će. Nar. pjes. juk. 137. Pak izide na demirčardake, pak se misli, što će od života. 154. Mislio se od Udbine Mujo, il' je ono alem kamen dragi, il' tovari trgovačkog blaga? 533. Misli voda, šta će od Turaka . . . . mislio se pa se domislio. Osvetn. 2, 95. Mislio se, na jedno smislio. Nar. pjes. petr. 2, 169. Sve se misli Jakšića Šćepane, ne bi l' kako curu izdvorio. 2, 652. Ja sam svakako se mislio i moju pamet proučio, pa nisam u ńoj našao, što drugi ne bi imali. M. Pavlović rad. 40. Misli se kao vuk u jami. Nar. bl. kapet. 388. Misliti se *i* mišļeti se *govori se u Lici na pr.* Da ću ja ńega ove jeseni ženiti, ni misliti (mišļeti) se ne mari, a kamoli govoriti. J. Bogdanović. Mislila se kićena djevojka, sve mislila, koga b' poslušala. *Iz neke nar. pjes. bosanske.* Đ. Šurmin.

b. *isto što* misliti *pod* d. *U rječniku Stulićevu* (misliti se kojom stvari, curam habere de re aliqua, — *citira se nekakav pisac Dubrovčanin).* Što imaju s mom ćerom bogovi činiti, što li se ńe vjerom i stanom misliti? Ġ. Palmotić 2, 92. Nu s previšńom tvom pomoći znam, da ti se misliš za me. I. Đorđić salt. 131. Ovako upisa, ne er se Bog ne misli živinama, nego er se toliko misli čovjekom. Đ. Bašić 133. Ko grede uz tebe . . . . ko li se misli kojugodi ti dati utjehu pri smrtnomu rastanku? I. M. Mattei 324. Bože pravedni, ti, koji se misliš ribam. pticam i svijem zemaļskijem živućijem. A. Kalić 250. Gospar je dužan odijevat vas, a vi za ńegove posle ne mislit se, ne brinut se? 394. Kreći ti, oče igumane, ne misli se ništa za manastir. Nar. prip. vrč. 115. Gdi se god za ļude mnogo misli vlada i ona im sve odmijera, to ti je po ńe gore. M. Pavlinović rad. 5. Ona *(t. j. domaćica)* se misli za haļine kućnih težaka *od Makarske u Dalm.).* V. Bogišić zborn. 63.

MISLIV, *adj. koji se može misliti. U Stulićevu rječniku* (quod intelligi vel mente percipi potest . . . . intelligibilis, cogitabilis *s naznakom, da je iz glag. brevijara) i u Šulekovu* rječn. zn. naz. *za ńem.* denkbar, *tal.* pensabile. — *Ispor.* mišļiv.

MISLÒĐIN, *m.*

a. *biļka, koja se zove i* mesliđen *(vidi tamo). U rječniku Vukovu* (Art Blume, herba quaedam *s primjerom iz neke nar. pjesme:* ibrik nosi, mislođin zaliva *i s naznakom, da se govori po jugozap. krajevima).* Mislođin, Ocymum basilicum. B. Šulek im. — *Akc. može biti i* mislòđîn, *gen.* mislođina.

b. *selo u Srbiji u okrugu podunavskom.* S. Koturović 446.

MISLOPOĻE, *n. zaselak u Srbiji u okrugu rudničkom.* S Koturović 446 *(zapisato* Mislo Poļe). Mislopoļe se nalazi na desnoj strani Ibra . . . . Za postanak imena sela narod zna ovu priču: Kad je Kraļević Marko pošao na Kosovo, zadržao se ovde 3 dana razmišļajući, dali da ide ili ne. Otuda je došlo ime zaseoku Mislopoļe. Etnogr. zborn. 6, 645.

MISLOVIĆ, *m. prezime zabiļeženo u ispravi* XVII *vijeka.* R. Lopašić spom. 2, 74. — *Izvedeno od imena* Mislo *(isto što* 1 Mislen, *vidi tamo), kojemu nema potvrde.*

MISLOVO, *n. selo u Bosni u okružju sarajevskom.* Popis žit. bos. i herc. 640.

MISLOV VRH, *m. nekakvo mjesto u staroj srpskoj državi zabiļeženo u dvije isprave* XIV *vijeka i otud u Daničićevu rječniku.*

MISLUČAJNICA, *f. nekakvo mjesto na ostrvu Krku.* Zborn. za nar. živ. 4, 234.

MÎSNÎ, *adj. koji pripada misi, t. j. katoličkoj službi Božjoj. Između rječnika samo u Stulićevu* (misan, misni, sacri, ad sacrum spectans, — misna služba, solemnia).

a) Pridjev je združen s imenicom, koja znači što konkretno. Jer ča su ino crikve i kloštri nego misne kuće? . . . . Jesu takoje djaci študijali radi mise, da budu misni popi. Proroci 225. U misnih knigah. Ivan trog. 84. Kalež i ruho misno. I. Anćić vrata 243b. Odsiče sebi prst misni, da ne govori mise. ogl. 82. Misnik budući počeo se oblačit u ruho misno. I. Grličić 88. Svrhu čistoće i lipote ruha misnoga. F. Lastrić od' 5. Da osmradi ruho misno. V. Došen 112a. Od molitve . . . . koja u knigi misnoj piše se. I. Velikanović upuć. 3, 423. Misna haļina je ona, koja se na misu nosi, stajaća. M. Pavlinović. Misna odića, t. j. svečana. J. Grupković.

b) Pridjev je združen s imenicom, koja znači što apstraktno ili bestjelesno. Kako i sada va ograciji misnoj se govori. Naručn. 27a. Naredbe

tve misne . . . . nam ti su korisne. Đ. Barakovič jar. 106. Zato mu mi ne moremo nauditi, jer misna kripost smeta. I. Ančić svitl. 24. U misna mu doba pale lisice s ruku. 37. Misnik . . . . vas ostali misni posao učini. I. Grličić 88. Sv. crkva u misnije molitva običaje moliti: oslobodi nas . . . . A. Baćić 88. U tvojih svakovrstnih priporučujem se molitvah, a navlastito misnih. I. Kraljić 4. Kako u virovanju misnomu pivamo. J. Filipović 1, 432b. Onda se oni dan slobodno more raditi od misno doba. A. Kanižlić bogoljubnost xxxii. Nedostojna za stati u vrime svetoga misnoga posvetilišta. I. P. Lučić razg. 26. Kako se poznaje iz molitve misne. I. Velikanović upuć. 3, 497.

MÎSNÎČKÎ, *adj. koji pripada misnicima ili misniku kojemugod. U rječniku Belinu* (sacerdotale) *i u Stulićevu* (sacerdotalis *s naznakom, da se nalazi u F. Lastrića).*

a) misnički *je onaj, koji pripada kršćanskim (osobito katoličkim) misnicima (ili misniku).* Koji smo čast misničku primili. A. Georgiceo nasl. 325. Bože, koji si činio slugu tvoga misničkim dostojanstvom živiti. B. Kašić rit. 175. Da ne tičete u poštenje misničko. I. Ančić svitl. 34. Uzme kadionik od sluge, koji ne ljubi ruke misničke. L. Terzić 336. Skalini, po kojim se ulazi na dostojanstvo misničko. A. Baćić 402. Kako mi priklonimo usta k misničkome uhu. J. Banovac pripov 33. Zloća misnička ne raz meće ploda mise. razgov. 236. Isto ono tilo i ona ista krv sada se prikazuje na otaru po ruke misničke. J. Filipović 1, 72a. Nemojte sciniti, da je dostojanstvo misničko niže od kraljevskoga. F. Lastrić ned. 346. Nikola papa . . . . diže Fociju sve dostojanstvo misničko i oblast crkvenička. A. Kanižlić kam. 128. Na upitaña misnička slide odricaña djavla paklenoga. M. Dobretić 51. Drži u sebi tvoje oblasti misničko dostojaño. I. Đorđić ben. 80. Vas puk složivši svoje molitve s molitvama misničkima. B. Leaković nauk 300.

b) misnički *je onaj, koji pripada starozavjetnim (jevrejskim) misnicima (t. j. sveštenicima).* Slova, koja bijahu zapisana na haljini misničkoj. M. Radnić 56a. Aaron s misnici pod barjakom zlatnim, zlamenjem dostojanstva misničkoga. F. Lastrić test. 391a. Veliki misnik . . . . vrhu svega toga imadijaše misničku kapu, a na čelu zlatnu ploču. E. Pavić ogl. 147. Otide *(t. j. kralj Saul)* k poglavici misničkomu. prosv. 2, 99. Učini brata Arona za poglavicu misnikah i da od ńegova kolina, a ne od drugoga unapridak imadu biti misničke poglavice. A. Kačić korab. 79. Ukaza mu se u snu poglavica misnikah žudinskih u ałinam misničkim. 310. Petar . . . . motri, ima li gdi vatra, vidi u dvoru misničkoga poglavice, unide unutra grijati se. Đ. Rapić 65. Isukrst . . . . bi priveden prid poglavicu misničkoga. J. Banovac blagos. 221. Da je potribito ńemu *(t. j. Isusu)* mloga trpiti od starišinah i pisacah i poglavicah misničkih. I. Velikanović upuć. 1, 146.

MISNIČŃAK, misničńaka, *m. nekakva crkvena knjiga za pouku misnicima, lat.* sacerdotale. *Samo u primjeru* : Misničńak oliti naručńak misnički rimski . . . . sacerdotale Romanum. M. Dobretić 461.

MISNIČKIŃA, *f. žensko, koje ima službu i čast misničku. Samo u primjeru* : Koja *(t. j. mati Romula i Rema)* budući budih bogovah misničkiń *(griješkom je* -š- *mjesto* -č-) i čistoću oskvrńila . . . . bi od pravde ubijena. A. Kačić korab. 271.

MÎSNÎK, *m. čovjek, koji može misu čitati, svještenik, pop. Riječ se ova nalazi samo u pisaca, i to samo u katoličkih. Sa značenem lat.* sacerdos, *tal.* sacerdote, *ńem.* Priester *u rječniku Mikaljinu, Belinu, Bjelostjenčevu, Voltigijinu, Stulićevu i u Vukovu (u ovome s naznakom:* kod kršć.).

a. misnik *je najčešće katolički sveštenik, što je vrlo lako razumjeti, jer se samo katolička služba Božja zove misa.*

a) uopće. Misnik . . . . pristupa k otaru. A. Komulović 55. Misnik . . . . u kipu Isukrstovu govori misu. M. Divković nauk 173a. Da se oni, koji ne bihu jošter, učine misnici. B. Kašić iń. 60. Zapovida *(t. j. papa),* da ženska glava nima . . . . pri oltaru misniku služiti. F. Glavinić cvit 98b. Način za ispovidati se prid misnikom. Azbukvica 23. Ki su crkve hvala i dika i poštenje svih misnika. J. Kavańin 120b. Ter se pokloni misnik s kolinmi sv. sakramentu. L. Terzić 5. Misnik s velikim strahom govori: veličanstvo tvoje fale anđeli. S. Margitić fala 230. *(Isus)* misnicim vlas dopusti uzvišenu vrh naravi. I. Đorđić uzd. 127. Misnik prima oblast za odriševati grihe. A. Kadčić 57. Misnik na dan ne more više od jedne mise reći. A. Baćić 343. Veće puta od vnogih misnikov vidih. I. Kraljić 4. Da su toliki misnici naroda našega, koji se latinskim jezikom ne služe. B Pavlović 3. Sveti Gabin misnik, mučenik. A. Kačić razg. 11. Upita ga misnik: reci mi, kakva su to prikazaña. J. Banovac razgov. 36. Slavnoga biskupata zagrebskoga misnik. V Došen 1. Papa imade siliti svještenike iliti misnike, da se ni po jedan način ne žene. A. Kanižlić kam. 89. Misnik niki upade u proklestvo. M. Dobretić 83. Trijeba je . . . . pristojnijem poštenom razgledati ono, što čini misnik. T. Ivanović 64. Nema stana za misnike, nema ga ni za biskupe. M. Pavlinović rad. 93. Čim misnik dočita vandelje. Osvetn. 4, 45.

b) mladi misnik *je onaj, koji je skoro zapopljen. U rječniku Belinu* (sacerdote novello) *i u Stulićevu* (sacerdos novus). Kad mogu mladi misnici . . . . posvetiti oštiju. A. Baćić 283. Što procińujete da se ima reći danas od onoga mladoga misnika? F. Lastrić test. ad. 11b. Ukazuje se, da je mladi misnik ogledalo prikazujuće Boga. E. Pavić prosv. 2, 117.

b. misnik *se katkad nalazi i za sveštenika grčke crkve.* Misnici svitovńi grčki, to jest popi. I. Ančić vrata 219. Govoreći, da su misnici grčki običajni one, koji kradu . . . . odrišivati. A. Baćić 115.

c. misnik *se dosta često upotrebljava za starozavjetne (jevrejske) sveštenike.* I tako idući k misnikom žudinskim ozdravišo. I. Ančić svitl. 181. Saul . . . . čini umrijeti Abimeleka s osamdeset i pet misnicima. M. Radnić 392b. Od misnika Zakarije, oca sv. Ivana krstitelja. S. Margitić fala 89. Aaron s misnici pod barjakom zlatnim. F. Lastrić test. 391a. Šimun bijaše misnik staroga zakona. ned. 346. Koji one godine bijaše veliki misnik. E. Pavić ogl. 612. Drugi put ga pomože i obrani veliki misnik Abimeleh. prosv. 1, 23. Melkisedek, misnik Božji i kralj salomski lipo ga blagosovi. A. Kačić korab. 17. Iđaju naprid misnici noseći korablju Božiju. 106. Evo ti Juda Iškariot prokleti s velikim mlošťvom vojnikah čifuckih stiže, među kojima bijau poglaviti misnici i principi. Đ. Rapić 1.

Plakaše sv. Grgur promišljajući slipoću staroga Eli misnika. J. Banovac razgov. 26. Kako su u staromu zakonu misnici imali oblast. 249. Petar .... u dvoru velikoga misnika trikrat zanika meštra svoga. I. P. Lučić razg. 30. Koljeno Levi ima od starine veliki uhod u vladańe puka; iz koljena ńihova bijahu misnici. D. Bogdanić 88.

đ. misnik *se upotrebljava katkad i za neznabožačke sveštenike.* Bog .... pusti na ńih (*t. j. na neznabošce)* strašnu tminu, u nevirstvu neka ginu uzimajuć za svog Boga holog duha paklenoga, kome crkve sazidaše i misnike nadodaše. V. Došen 13a. Ovo videći misnici idolski smutiše se veoma. F. Radman 21. S velikijem misnikom božice Astarte. D. Bogdanić 74.

MÎSNÎŠTVO, *n.* sacerdotium. *Pored* misništvo *nalazi se u pisaca i* misničtvo, *u gdjekojih i* misničstvo, *pače i* misnistvo *(u J. Filipovića i u J. Banovca) i* misnivštvo *(u B. Leakovića). Između rječnika samo u Stulićevu* (misništvo, sacerdotium).

a. misništvo *je služba i čast misnika.*

a) katoličkoga. Misnike zle svuče Bog iz misničstva. I. Ančić svitl. xvii. Što je misništvo? Jest jedan red sveti, po komu se daje dvostruka oblast duhovna. A. Kadčić 48. Zašto je Bog misnike osobitim načinom posvetio i obrao i prilike sebi učinio i dionike svoga vičńega misničstva. S. Margitić fala 292. Jerbo se iziskuje .... misništvo, koje je mogustvo dano apoštolom. A. Baćić 395. Na dostojanstvo misništva zvati me dostojao si se. B. Pavlović 21. Naše misnistvo jest tako .... da imamo Bogu posvetilišta i molitve prikazat. J. Filipović 1, 72a *(na istoj strani još dvaput dolazi lik* misnistvo). Pomrčalo je sunce svetoga misništva. F. Lastrić test. 332b. Dade ńima i ńihovim u misničtvu naslidnikom oblast A. Kanižlić bogoljubnost 54. Nekrizman primio je red misništva. kam. 576. Oblast za posvetit tilo Isusovo prima se zajedno s pečatom svetoga misništva. M. Dobretić 114. Biskupstvo, misništvo i djakonstvo od Boga jesu naređeni. I. Velikanović upuć. 3, 151. Oni drugo ne dostižu od misništva ńiova nego ono, što Juda od apoštolstva. I. P. Lučić bit. 6 Svi sveti strašili su se od misničtva kako od velike tegoće. 38. Sakramenat reda svetoga, po komu se ljudi obiraju, rede i posvećuju za misnivštvo. B. Leaković nauk 224 (‚misnivštvo' *je još i na str.* 158 *i* 227 *iste knige).*

b) starozavjetnoga (jevrejskoga). Oni, koji bijaše bolji od svije *(t. j. Aaron),* bijaše dostojan misničstva. M. Radnić 20a. Kadionici onizije, koji bijahu ugrabili misničstvo. 541b. Eli misnik bijaše upao u neprijateljstvo s Bogom i bi skinut s misnistva. J. Banovac prip. 253. Za ńim na vojvodstvo i veliko misničtvo stupi sin ńegov Ivan s pridivkom Hirkan. E. Pavić ogl. 458. Menelao rečeni, koji uzađe na pristolje velikoga misnika .... bi iz obasti velikoga misništva svučen. 323. Nije li Heli, misnik veliki, izgubivši Boga izgubio i misništvo? Đ. Rapić 76. Antiok .... veliko misništvo po svojoj volji sada davaše, sada uzimaše. I. Velikanović 1, 100.

b. misništvo *može biti i nom. coll. prema* misnik, *t. j. skup misnika, sveštenstvo.* Ovo bogoljubstvo dužno je sve misništvo i vas puk .... Mariji pokazivati. Grgur iz Vareša 138. Namjenjujuć ove riječi naosob misničtvu dalmatinskomu. M. Pavlinović razl. sp. 101. Misničtvo je čašćeno, ali više radi starinskog bojarstva nego radi bogoljubstva. 413.

MÎSNUTI SE, mîsnê se, *pf.* Kad ko poželi što izjesti, n. pr. bonik ili teška žena, te se reče: misnulo joj se na jabuku. L. Zore paljetk. 110, 225. *Govori se u Boci Kotorskoj.* Slovinac (1883) 231. *U rječniku Popovićevu* (Lust bekommen auf eine Speise, vom Kranken). *Glagol će stajati u svezi s riječma* misao, misliti *(t. j. pomisliti na što). Ispor.* miskati se.

MISOČA, *f. a) selo u Bosni u okružju sarajevskom.* Popis žit. bos. i herc. 640. — *b) rijeka u Bosni.* F. Jukić zemlj. 35. Zborn. za nar. živ. 8, 81.

MISOVAN, misovna, *adj. zamišljen, zabrinut. Stegnuto od* misaovan L. Zore paljetk. 110, 226. *Akc. je zabilježen* misovan, mìsovna, *ali je sumńiv.*

MISOVNIK, *m. selo u Hercegovini.* Popis žit. bos. i herc. 640.

MISTELIN, *m. nekakav brijeg u Poljicima (u Dalm.).* Zborn. za nar. živ. 8, 191.

MISTERIJ, *m.* MISTERIJO, *n. tajna. Iz lat.* mysterium *(a ovo iz grč.* μυστήριον*) ili iz tal.* misterio. Spomijenajući nam očito i bistro misterio ili otajnos, koju smo odlučili meditati. B. Kašić nač. 8. Nasliduje drugi misterij slavni od slavnoga otašastja Isusova na nebesa. M. Jerković 80. Imaš razmišljati u tvojoj molitvi misterija i otajstva od muke i uskrsnutja našega spasitelja. I. Držić 40.

MISTÌJÂL, Mistijâla, *m. nekakvo mjesto u Hercegovini.* Etnogr. zborn. 5, 805. — *Akc. zabilježio* V. Lješević.

MÌSTIO, *gen.* mišćela, *m. nekakav sud. Govori se u Perastu.* T. Brajković 16. *Gen.* mišćela *je po tamošńem govoru mjesto* mistjela, *a nom.* mistio *je mjesto* mistjeo. — *Vidi* mastel *(gdje je postańe navedeno),* maštel.

MISTRA, *f. nekakvo zemljište na ostrvu Krku zabilježeno g.* 1398. K. Jireček rom. 3, 44.

MISTRIJA, *f. velika zidarska žlica, kojom se miješa i grabi melta. Biće iz kojega tal narječja; u književnom tal. jeziku pomenuta se žlica zove* mestola. *U rječniku Mikaljinu (nema u azbučnom redu na svome mjestu te riječi, već se nalazi s. v.* gladiti: ogladiti zid mistrijom, trullisso) *i u Vukovu* (die Kelle, Maurerkelle, trulla).

MISUR, *m. nekakav sudić, čaša ili zdjelica. Samo u primjeru:* Nalijavь misurь plьnь ta ispij i hodi mnogo. Starine 10, 112. *Riječ je iz istoga spomenika ušla i u Daničićev rječnik, gdje je zabilježeno lat. značeńe* patina. — *Možda* misur *stoji u svezi s riječju* misa, *koju imaju neki slav. jezici (staroslov., rus., češ., polj.) u značeńu: zdjela, za koju se slav. riječ misli da je postala iz lat* mensa *(sto, trpeza) možda preko grč.* μίνσα. *Još bliže stoji arnautska riječ istoga značeńa* misure.

MÎŠ, *m. poznata životińica iz reda glodavaca. Akc. se mijeńa samo u gen. plur.* mîšâ; *za duli plur. bilježi Vuk u rječn. akc.* mîševi, mîšêvâ, *ali po Hrv. (a možda i drugdje) govori se i tu* mîševi, mîšêvâ. N. Simić nast. vjesn. 8, 108. *Riječ se nalazi u svim slav. jezicima, na pr. staroslov.* myšь, *rus.* мышь, *češ.* myš, *polj.* mysz *i t. d. pa i u većini indoevropskijeh jezika, n. pr. staroind.* mūṣ, *grč.* μῦς, *lat.* mūs, *ńem.* Maus *(starońem.* mūs) *i t. d. Korijen se ne može sigurno postaviti. Osobina je našega jezika, što je u ńemu riječ* miš *muškoga roda, dok je u drugim slav. jezicima ženskoga. Sa značeńem lat.* mus, *tal.* sorce (sorcio), *ńem.* Maus *imaju* miš *svi rječnici osim Daničićeva (u Mikaljinu pored*

miš *ima i* mješ, *što je za cijelo pogriješka). Najstarije su potvrde iz početka* XV *vijeka.*

a. *u pravom smislu.* Takoj govoru od miša, od psa ali kegodir živine. Naručn. 31a. Bjehu izjeli svekolike pse, mačke, miše. Zborn. (1520) 77b. Nazivaje ih moje i mišo gospodskih hiž. Š. Kožičić 39a. Nigdir miša nije čuti. M. Vetranić 1, 22. Samo žuđu ja mišom se stvoriti. D. Rańina 79a. Sve, što se od mačke rodi, sve miše lovi. M. Držić 307. Imaš dva miša, jednoga bijela, a drugoga crna. M. Radnić 169b. Da su końe, pse, mačke, miše .... od glada jili. P. Vitezović kron. 173. Obrětohь miša bezumna i prělьstivь jego snědohь. Starine 2, 290. Boje je s pticam po gori negli s mišim po tamnici. Poslov. danič. Kad sunce vlažnu zemju prigrije, mogu se ploditi miši. A. Baćić 447. Kano miši izgorili ječe. A. Kačić razg. 153. Ne porodi miš lavića. P. Knožović živ. 63. Neka učuvaju naše poje .... od mušica, skakavaca, gudaca, mišâ. J. Banovac blagos. 49. Štogodi maca rodi, miše prežat sve pogodi. V. Došen 38b. Na nikoja od naravi mrzimo, kakono meso stakora ali miša. A. Kanižlić kam. 563. Đe niie mačke, tu i miši kolo vode. Nar. posl. vuk 75. Ko ne hrani mačku, hrani miše. 150. Kad ujutru dan osvane, ali nasred sobe velika gomila mrtvih miševa. Nar. prip. vuk 53. Da po ńima gladni miši trču. Osvetn. 3, 55.

b. *u prenesenom smislu.*

a) miš *je u Pojicima (u Dalm.) ime svińčetu.* Zborn. za nar. živ. 9, 110.

b) neka riba morska. Motella communis. Gadus mustella; *tal.* pesce sorzo. D. Lambl (1854) 188. Callionymus maculatus (belenus). G. Kolombatović (1881) 13.

c) nekakav mekušac, Aplysia depilans. D. Lambl (1854) 188.

d) neka biłka. Polypogon maritimus *(u južnoj Dalmaciji).* B. Šulek im.

e) nekakav dio mesa u zaklatoga svińčeta. U selu Gradištu u Slav. Zborn. za nar. živ. 5, 306.

f) miš *isto što mišica pod b i pod c. U rječniku Bjelostjenčevu* (miš v životu, musculus, — miši ritni, glutaei) *i u Jambrešićevu (u lat. dijelu:* lacertus, mišica, miš, silne strani tela, vu kojih jakost stoji, die Maus oder die aderichten Theile des ganzen Leibs, daran die Stärke liegt). *Bjelostjenac dakle i Jambrešić potvrduju riječi* miš *značeńe, što ga ima riječ* mišica *pod b; a za značeńe riječi* mišica *pod c mogla bi biti ova potvrda:* Tad mladići .... sfaki sfoju *(t. j. djevojku)* obimi rukami za miše popadši .... rekoše. P. Zoranić 44 *(nije sigurno, da se ima čitati* ‚miše'; *u izd. g.* 1569 *stoji* ‚misce', *a to se po Zoraničevoj grafici može čitati i* mišo *i* mišce).

g) indijski miš. *Samo u Bjelostjenčevu rječniku* (miš indijanski, ichneumon).

h) morski miš, *vidi kod* morski.

i) slijepi miš, *vidi kod* slijep.

j) miš potopir, *vidi kod* potopir.

MIŠA, *m. ime isto koje i Mišo (vidi tamo). Danas (čini se) samo u istočnom govoru.* Počińe Jejubka gospodina Mišo Pelegrinovića, vlastelina hvarskoga. M. Pelegrinović 167. Jošte do Miše pisa. N. Najošković 1, 313.

MIŠAC, mišca, *m. isto što* 2 mišić *pod b. U Stulićeva rječniku* (mišac, musculus) *i u Popovićeva* (mišac, Muskel). *Nepouzdano.*

MĬŠÂD, mĭšâdi *(jamačno je takav akc.), f. nom. coll. od* miš, *t. j. životińe, koje idu u istu porodicu s mišima. Samo u Šulekovu* rječn. zn. naz. *kao zool. izraz za lat.* murina *(griješkom* ‚mišjad').

MIŠADER, *m. isto što* mišador *(vidi tamo). Samo u primjeru:* Uzmi mišadera, sal armoniaco *(sic!)* J. Vladmirović 15.

MIŠADOR, *m. isto što* mišader. *Samo u primjeru:* Uzmi po unče mišadora *(u rukopisu* XIX *vijeka).* M. Medić tri ļek. 200.

MĬŠÂJKO, *m. ime od mila isto koje i Mile. U Lici.* J. Bogdanović. — Mišajko *je izvedeno od osnove imena* Mišo *nastavkom* -ajko, *koji je i u imenu* Milajko.

MĬŠÂJKOVAC, Mišâjkôvca *(biće takav akc.), m. prezime u Vranskoj Pčińi.* Etnogr. zborn. 5, 168.

MIŠAJLOVIĆ, *m. prezime u Srbiji izvedeno od imena* Mišajlo *(t. j.* Mišo *s nastavkom* -ajlo *prema* Mihajlo), *kojemu nema potvrde.* Etnogr. zborn. 5, 998.

1. MIŠAK, Mišaka *(plur.* Mišaci), *m. prezime u Vranskoj Pčińi.* Etnogr. zborn. 5, 176. — *Možda je ovo upravo isto ime koje i Mišo, pa služi kao prezime.*

2. MIŠAK, *m. ime prascu.* F. Kurelac dom. živ. 41. *Ispor.* miš *pod* b, *a.* — *Ne razabira se, je li gen.* mišaka *ili* miška.

3. MIŠAK, miška, *m. isto što* 3 mišić *pod b. Samo u Bjelostjenčevu rječniku* (mišek, musculus).

MĬŠAKIŃA, *f.*

a) mĭšakiña *je ženka od miša. Govori se oko Dubrovnika.* M. Rešetar štok. dial. 252.

b) biłka, koja se zove i mišjakiña *(vidi tamo).*

c) mišjak, *t. j. mišja nečist.* Strašivu trgovcu mišakiňe u tobocu. Poslov. danič. *Govori se i u Bosni.* Zborn. za nar. živ. 1, 281.

MIŠAL, *m. isto što misal (vidi tamo). Samo u rječniku Bjelostjenčevu* (knjiga mešna, missale) *i u Voltigijinu* (missale, Messbuch).

MIŠANA, *f. pušnica, t. j. zgrada, u kojoj se suši voće. Pokraćeno od* jemišana *(a* jemiš *u tur. jeziku znači: voće). Govori se u Srbiji.* Etnogr. zborn. 4, CXXIV *i* 63. *Ima i u Popovićevu rječn.* mišana, Obstdarre.

MIŠANKA, *f. neka jabuka u kajkavaca.* B. Šulek im. D. Hirc. *Biće mjesto* mašanka, *t. j. jabuka, koja dospijeva o maši (velikoj ili maloj,* — *vidi* 4 maša *pod* c).

MIŠANOVIĆ, *m. prezime izvedeno od imena* Mišan, *kojemu nema potvrde, a isto je, koje i* Miša, Mišo. *U rječniku Daničićevu s potvrdama iz* XV *vijeka).*

MĬŠÂŃE, *n. nom. verb. od* mišati se. *U Lici.* J. Bogdanović.

MĬŠÂR, mĭšâra, *m.*

a) ptica grabljivica, koja se tako zove zato, jer lovi i jede miševe. U rječniku Vukovu (Mäusofalk, buteo). *Potvrde donose još:* J. Ettinger 67. 68 *(lat.* buteo, *ńem.* Busard). J. Pančić (buteo) ptice u srb. 25. *Ista se ptica zove i* mišolovka *(vidi tamo).*

b) ravnica u Srbiji blizu Šapca. U rječniku Vukovu (Ebene an der Save, eine Stunde weit von Šabac *s primjerima iz nar. pjesama:* da razbijem tabor na Mišaru, — sa Mišara poļa širokoga, — u Mišaru poļu širokome). — *Tako se zove i selo u toj ravnici.* Vuk rječn. S. Koturović 446.

MIŠARICA, *f.*

a) zmija Callopeltis quadrilineata. Đ. Kolombatović (1886) 5. *Zato se zove tako, jer se hrani miševima.*

b) mala kućica, potleušica. Govori se na Braču. A. Ostojić *(zabiḷežio akc.* mišarica). *Misli se u podrugḷivom smislu kućica puna miševa.*

c) isto što mišolovka pod c. D. Nemanić (1884) 51 (mišarica, *gen.* mišarici, decipula). *Govori se i u Babinoj Gredi u Slav. s akc.* mišárica. S. Ivšić.

MIŠARIN, *m. isto što mišar pod* a. *Na ostrvu Krku.* Zborn. za nar. živ. 5, 73.

MĬŠARSKÎ, *adj. posses. od* Mišar. *U rječniku Vukovu* (mišarski, n. p. poḷe, von Mišar).

MĬŠAST *(jamačno je takav akc.), adj.*

a) onaj, koji je mišje boje. Govori se o konju. F. Kurelac dom. dom. živ. 10. Mišast, mäusegrau, bigio di topo. B. Šulek rječn. zn. naz.

b) pun miševa. Samo u Stulićevu rječniku (muribus plenus, abundans). — *Nepouzdano.*

MIŠAT, *m. ime od mila isto koje i Mišo zabiḷeženo u spomeniku* XIV *vijeka.* Kupi ikonomь Matej u Mišata. Ḷ. Stojanović hris. 39.

MĬŠATI SE, mĭšâm se, *impf. igrati se miša. U Lici.* V. Arsenijević. Mišaju se djeca i čobani. U toj igri moraju biti parovi, t. j. dvoe, četvero, šestero i t. d. Edan sakrije kakovu stvar, koju zovu ‚miš', u ruku pa reče: pogodi, u kojoj je. Ako onaj pogodi, onda ‚miš' prelazi u ńegove ruke; ako ne pogodi, onda dobije usukanijem rupcem udarac po ruci. Ako se više parova miša, onda samo edan od protivne strane smije pogađati, ako pogodi, prelazi ‚miš' u ńegovu stranu; ako li ne pogodi, onda sva ńegova strana dobije udarac po dlanu. *U Lici.* J. Bogdanović.

MIŠCA, *f.*

a) brachium, *mišica, t. j. dio tijela od ramena do šake, a često i do prsta. Između riječnika samo u Daničićevu* (brachium *s potvrdom iz* XIII *vijeka).* Vladyka prêmilostivy rukoju svojeju krêpьkoju i myšceju vysokoju izvedь is kamennyje peći. Stefan pam. šaf. 4. Prêd vьsêmi jezyky otьkryju myšьcu moju svetuju. Domentijan[a] 40. To oružje na širokê ńega pleći, a ta štit na moćnu jego mišcu *(iz glag. rukopisa g.* 1468). Arkiv 9, 128. Gospodin Bog u jakosti hoće priti, i mišca ńegova hoće gospodovati *(iz lat.* Dominus Deus in fortitudine veniet, et brachium eius dominabitur. is. 40, 10). Bernardin 5. Mišca moja uhrani mene *(iz lat.* salvavit mihi brachium meum. is. 63, 15). 80. Gospodin Bog vaš hoće u jakosti priti, i mišca ńegova hoće gospodovati. N. Rańina 17[b]. Mišca gospodinova komu očitovana jest? *(iz lat.* brachium Domini cui revelatum est? is. 53, 1). 100[b]. Staviše joj na mišce one ńe sinke *(govori se o ženi, za koju se naprijed kaže da su joj ‚ruke' odsjećene).* Mirakuli 27. Kim se približavšim prostrvšim svoje mišce jednoga po jednom .... obuja i celova. Transit 111. Svršeno mogućstvo u mišcu svu sagna *(prema lat.* fecit potentiam in brachio suo. luc. 1, 51). M. Marulić 213. I mnozijeh do mišce .... nage se desnice krvave viđahu. M. Vetranić 1, 55. I hoće .... ńih diku ponižiti z mišcami ruk svojih *(iz ńem.* und wird ihre Pracht niedrigen mit den Armen seiner Hände. is. 25. 11). Proroci 30. Je li tu car mogúć, jakih ruk i mišac? B. Krnarutić 7[b]. Po veličini mišce tvoje uzdrži sinove smrću umorenih *(iz lat.* secundum magnitudinem brachii tui posside filios mortificatorum. psal. 78, 11). M. Alberti 343. Odsikoše mu ruku s mišcom. Ivan trog. 15[b]. Zdrave budite ruke gospodina Isukrsta i mišce za nas na križu rastegnute. L. Terzić 87. I uzdam se u višńega Boga i u mišcu srbskoga naroda. Pjev. crn. 4[b] *(pjesma je više umjetna nego pravo narodna).* Dušmani im klańali se mišci, koja vazda svoju vjeru brani. Ogled. sr. 134. Sva viteštva ńima blistateḷna tvoja gorda mišca pomračuje *(govori se Milošu Obiliću).* P. Petrović gor. vijen. 9. Pa krenuše se potražiti mače i snažno vrage ńima udarahu, junačke mišce, a junački rezi. B. Radičević (1880) 333. Dobrača je poslužio svoju otaǵbinu i mišcom i pameću. M. Đ. Milićević pom. 139. — *Ne razabira se pravo značeńe u primjeru:* Medvid ima svoju moć v nogah i v mišcah. Kolunić zborn. 212. *U Popovićevu je rječn.* mišca *ńem. i* Muskel *i* Arm. — *Vidi* mišica *pod c.*

b) mišca, *biḷka, koja se lat. zove* Colutea. *Na ostrvu Krku.* Zborn. za nar. živ. 5, 69.

MIŠČEVICA, *f. mjesto u Srbiji u okrugu rudničkom.* Livada u Miščevici. Sr. nov. 1872, 688.

MĬŠČEVIĆ, *m.*

a) prezime izvedeno od pridjeva Miščev, *a taj od imena* Mišac *(gen.* Mišca, — *isto što Mišo), kojemu nema potvrde.* Šem. pakr. (1898) 28. Šem. mitr. (1900) 318. Imenik (1906) 443. *Akc. zabiḷežili* V. Arsenijević *i* J. Bogdanović.

b) dva zaseoka u Hrvatskoj u županiji modruško-riječkoj. Razdjeḷ. hrv. i slav. 18 *(gdje upravo piše* Mišćević, *vaḷada griješkom).*

MIŠĆICA, *f. isto što mišca i mišica pod c. Samo u jednoga pisca.* U miščici kriposti tvoje razsuo si neprijateḷe tvoje .... Miščica gospodinova komu je objavita? *(iz lat.* in brachio virtutis tuae dispersisti inimicos tuos. psal. 88, 11. — et brachium Domini cui revelatum est? is. 53, 1). A. Tomiković gov. 325.

MIŠČIĆ, *m. zaselak u Bosni u okružju tuzlanskom.* Popis žit. bos. i herc. 640.

MIŠČIĆI, *pl. m. nekakvo mjesto u staroj srpskoj državi.* A se imь međe ot Myš'čićь. Svetostef. hris. 12.

MIŠĆÈTÎNKA, *f. nekakva kruška. Samo u rječniku Vukovu* (Art Birnen, piri genus *s naznakom, da se govori u nahiji užičkoj).* — *Vidi riječ, koja sad dolazi.*

MĬŠĆETKA, *f.* vrsta krušaka žutih i povelikih, mirišu, kad se jedu. Vuk u rječn. ima za ove kruške naziv ‚mišćetinka', ali ja nijesam u užičkom okrugu to ime nikad čuo. Ḷ. Stojanović.

MIŠĆEVIĆ, *m. vidi* Miščević *pod b.*

MIŠĆIĆ, *m. prezime.* Statut poḷ. 304. — *Nejasno je* -ć-.

MIŠE, Mišeta, *m. ime od mila mjesto* Mihailo. *U rječniku Daničićevu s potvrdama iz* XIV *vijeka. Nom.* Miše. Mon. serb. 180. Mon. croat. 208 *(iz* XVI *vijeka). Gen.* Mišeta. Spom. sr. 2, 34. *Vok.* Miše. N. Naḷešković 1, 327. *Nalazi se i u lat. spomeniku* XIV *vijeka pisano* ‚Misce' *(nom.)* Mon. ragus. 1, 152. 231.

MIŠEḶIĆ, *m. prezime u naše vrijeme u Hercegovini izvedeno od* Mišeḷ *(t. j. Mišo), kojemu imenu nema potvrde.* Etnogr. zborn. 5, 833. *Za-*

bilježeno i XVIII *vijeka* Мишелићь, *gdje -л- treba valjda čitati -љ-.* Lj. Stojanović zap. i nap. 3, 202.

MIŠENIĆI, *m. pl. zaselak u Bosni u okružju travničkom.* Popis žit. bos. i herc. 640. — *Ovo je upravo prezime (sing.* Mišenić) *izvedeno od imena* Mišen *(t. j. Mišo), kojemu nema potvrde.*

MIŠETA, *m. upravo ime, isto koje i Miše, ali je potvrđeno kao prezime.* T. Smičiklas spom. 120.

MIŠETIĆ, *m. prezime izvedeno od imena* Miše *ili* Mišeta. *U rječniku Daničićevu s potvrdom iz* XV *vijeka.* Pelegrin Sabu Mišetiću. M. Pelegrinović 194. Odgovor Saba Mišetića Pelegrinu. S. Bobaljević 212. — *I u naše vrijeme nalazi se prezime* Mišetić: Vila (1867) 62 Bošnak (1908) 126.

MIŠEV, *adj. posses. od* miš, *što pripada mišu (jednome).* Gavranь kъ miševu *(a drugom rukopisu:* mišiju) gnězdu sъnide. Starine 2, 289.

MIŠEVICA, *f a) seoce u Dalmaciji u kotaru sińskom.* A. Mašek 236. — *b) mjesto u Srbiji u okrugu biogradskom.* Livada u Miševici. Sr. nov. 1872, 452.

MIŠEVICE, *f. pl. brijeg u Poljicima (u Dalm.).* Zborn. za nar. živ. 8, 192.

MIŠEVIĆ, *m. selo u Srbiji u okrugu moravskom.* S. Koturović 68.

MIŠEVIĆI, *m. pl. zaselak u Bosni u okružju sarajevskom.* Popis žit. bos. i herc. 640

MIŠEVINA, *f.*

a) jedno selo i jedan zaselak u Bosni u okružju sarajevskom. Popis žit. bos. i herc. 641.

b) neka biljka. Samo u Bjelostjenčevu rječniku (miševina, trava, mišje vuho, myosoton, myosotis, anagallis).

c) mišjak, mišja nečist. Samo u Vukovu rječniku, gdje je zabilježen akc. miševina. — *Vidi i* mišakiња *pod c.*

MIŠEV KRST, *m. neko mjesto u staroj srpskoj državi zabilježeno u ispravi* XIV *vijeka i otud u Daničićevu rječniku.*

MIŠI, *m. pl. selo u Bosni u okružju travničkom (u kotaru ljevanskom); u blizini su i tri zaseoka:* Miši Doњi, M. Gorњi, M. Sredњi; *ima i jedan zaselak* Miši *u Hercegovini.* Popis žit. bos. i herc. 641. *Selo* Miši *blizu Lijevna (Hlijevna) spominje se g.* 1400 *u ispravi bos. kralja Stefana Ostoje:* Vučihna Mratinovićь izь Mišь. Mon. serb. 248 *(i otud u Daničićevu rječniku).*

MIŠICA, *f.*

a) ženka od miša. Samo u Vukovu rječniku (die Maus, das Weibchen, mus femina).

b) gušter, ribić u dijelu tijela od ramena do lakta. U rječniku Mikalinu (mišica od ruke, gušter, lacertus) *i u Vukovu* (die Muskeln des Oberarms, lacertus, cf. miška). Luku znamo i ńegove brke i ńegova pleća od aršina i mišice zamašite ruke. Osvetn. 2, 46. Mišica, die Muskelmasse an der Vorderseite des Oberarms. M. Jovanović-Batut. *U Jambrešićevu rječniku (u lat. dijelu) nalazimo:* lacertus, mišica, miš, sila strani tela, vu kojih jakost stoji, die Maus oder die aderichten Theile des ganzen Leibs, daran die Stärke liegt, — *dakle* mišica *po čitavom tijelu. — Ime* mišica *potječe otud, što se u čvrsta i puna čeladeta pričiња kao da na onome mjestu* mišica *(u značenju pod a) poskakuje, kad mu se ona ili dio tijela u kakovu poslu brzo miče i trepeće. Isti je razlog i sinonimima* gušter, ribić *(jer i to su brze životińice kao i miš), a i latinskijem riječma* lacertus *(upravo: gušter),* musculus *(upravo: mali miš, mišić), grč.* μῦς *(upravo: miš), ńem.* Maus *(upravo: miš).*

c) dio tijela od ramena do šake, a često i do prsta. U rječniku Vrančićevu (brachium, lacertus; *da se pod* lacertus *ima misliti isto što* brachium, *vidi se otud, što uz* lacertus *stoji tal.* braccio, *ńem.* Arm, *maj.* kar), *u Belinu* (braccio, parte dell' huomo dalla spalla sino alla mano), *u Voltiġijinu* (braccio, Arm), *u Stulićevu* (brachium, ulna, držati među mišice, ulnis gestare *s naznakom, da se nalazi u ruskom rječniku i u N. Nalješkovića) i u Vukovu* (Arm, brachium). *Sasvijem sigurno razabira se ovo značenje u primjerima, koji su prevedeni iz lat. jezika, te je* mišica *uzeto za lat.* brachium *ili* ulna. *Takovi su primjeri:* Gospodin Bog u jakosti priti hoće, i mišica ńegova gospodovati će (Dominus Deus in fortitudine veniet, et brachium eius dominabitur. is. 40, 10). I. Bandulavić 6a. I prija ńega *(t. j. Simeun Isusa)* na mišice svoje (et ipse accepit eum in ulnas suas. luc. 2, 28). On učini, da je očita svoje mišice jakos mnoga (fecit potentiam in brachio suo. luc. 1, 51). I. Đorđić uzd. 189. Učini mogućstvo u mišici svojoj (luc. 1, 51). A. Kanižlić utoč. 348. Desnicom svojom vladat će ih i mišicom svetom svojom branit će ih (dextera sua teget eos et brachio sancto suo defendet illos. sap. 5, 17). S. Rosa 9a. Zdrava učini sebe desnica ńegova, mišica sveta ńegova (salvavit sibi dextera eius et brachium sanctum eius. psal. 97, 2). J. Matović 57. — *Isto je značeńe i u ovijem primjerima:* Znamenije imatь na lice i na mišice. Starine 10, 124. Zdržani jesmo mi rukom kripkom i mišicom visokom i velikom boga Sabaota. Starine 3, 255. Mišice su moje oslabjele, zašto su ruke i mišice Isusove na križu raspete i rastegnute. M. Divković bes. 350. Ti s' krvi hrvatske, od ke se rađa ban mišice junačke. Đ. Baraković vila 352. Da se ue straše (*t. j. vojnici)* kraljeve mišice. jar. 57. Zatim starac sveti *(t. j. Simeun)* na mišicah ditića *(t. j. Isusa)* noseći. F. Glavinić cvit 44b. Otvori i raširi, gospodine, ruke i mišice tvoje. B. Kašić per. 43. Oh kolika mu u mišicah bolest biše *(t. j. Isusu raspetome)!* Michelangelo 45. Grlim s mišicami dušo moje križ tvoj. P. Radovčić nač. 465. Primivši je *(t. j. moju dušu),* kada ona izađe iz tila, u tvoje prijake mišice. P. Posilović nasl. 97b. Prijamši ga *(t. j. Simeun Isusa)* na mišice svoje radostan želi umriti. F. Parčić 46. Koji je tebe po tolikih čudesih mišice tvoje slavna učinio. A. Kanižlić fran. 242. Proslavi ruku i mišicu desnu uzdržavajući ju od pedepse. utoč. 214. Zašto štijemo, da Bog ima mišice, ruke, noge, oči, uši? I. Velikanović upuć. 1, 2. Razkrilite vaše mišice i grlite jedan drugoga. G. Peštalić 170. Može tebe taknućem otrovati *(t. j. zmija),* ako ńu zaviješ o mišici ili tvoju ruku ńe zubima budeš približati. A. d. Bella razgov. 78. Rukav digo uz bijelu ruku, ima bijeg na desnoj mišici. Nar. pjes. vuk 3, 140. Pripovijedaju, da je tada Ljubović udario Baja po desnoj mišici i odsjekao tri litre mesa. Vuk nar. pjes. 3, 470. Kod mišice na lijevoj ruci on imade od rane biljega. Nar. pjes. juk. 79. Drtan junak mirovati ne će, već zasuka uz mišice ruke. Osvetn. 3, 132. Radecki hrvatskim mišicami svlada Talijance. M. Pavlinović rad. 132. Danas nema nado do u Boga i u svoju mišicu. S. Ljubiša prip. 68.

d) dio tijela od ramena do lakta. U rječniku Belinu (lacerto, parte del braccio, lacertus) *i u Bjelostjenčevu* (mišica, guščer od pleč do

lakta, brachium, lacertus). Misnik uzima obranoga za mišice kod pleći. B. Kašić rit. 41. Pošta kapu pod mišicu baci, poklaña se do zemļice Marku. Nar. pjes. vuk 2, 247. — *Možda je to značeńe i u primjerima:* Biše mu odrizati prsti, ruke, noge, mišice, stegna. P. Posilović nasl. 128b. Zato odsjeć pusti slavnu do mišice ruku svetu. P. Kanavelić 589. Zapovidi, da mu se ruka desna odsiče .... odsičenu ruku k mišici pristavi. A. Kanižlić utoč. 47.

e) U Bjelostjenčevu rječniku riječi mišica *zabiļeženo je još ovo značeńe:* podmišnica, fulcimentum brachiale, v. brachiale. *U hrv. dijelu rječnika nema riječi* podmišnica, *a u lat. dijelu s. v* brachiale *stoji:* fulcimentum brachiale, podlaktnica, podmišičje; *ni tijeh dviju riječi nema u hrv. dijelu.*

MIŠIČAST, *adj. u koga su jake mišice (u značeńu pod b i pod c). Samo u Jambrešićevu rječniku, i to u lat. dijelu* (lacertosus, mišičast, silast, dugoruk, adericht, langen Arm habend).

MIŠIČICA, *f. dem. od* mišica. *Samo u rječniku Belinu* (bracciolino) *i u Stulićevu* (brachiolum).

MIŠIČJE, *n. Samo u Šulekovu* rječn. zn. naz. *kao izraz iz područja zoologije za ńem.* Muskelsystem, *tal.* sistema muscolare *(upravo je zapisato* mišiče, *što nije dobro). — Vidi* mišje.

MIŠIČNI, *adj. posses. od* mišica. *Između rječnika samo u Stulićevu* (mišičan, mišični, brachialis). Mišični oklop. Đ. Daničić *u ovome rječniku s. v.* bolčak.

MIŠIČIĆ, *n. dem. od* mišica. *Samo u Stulićevu rječniku* (mišičić, mali mišić, exiguus musculus). — *Nepouzdano.*

MIŠIČINA, *f. augm. od* mišica. *Samo u Stulićevu rječniku* (imanis lacertus).

1. MIŠIĆ, *m. prezime.* D. Avramović 186. 230. Šem. pakr. (1898) 28. Drž. kalend. (1905) 298. Imenik (1906) 444. Bošńak (1908) 126. — *Zabiļeženo je i prije našega vremena:* ‚Missich'. T. Smičiklas spom. 151. — *Ovo je prezime izvedeno od imena* Mišo, *zato je akc.* Mišić; *ako li ga gdje izgovaraju* Mîšić, *onda je to nadimak (od* miš).

2. MIŠIĆ, *m. selo u Dalmaciji u kotaru kotorskom.* A. Mašek 236.

3. MÎŠIĆ, *m.*

a) dem. od miš, *t. j. mladi ili mali miš. U rječniku Mikaļinu (upravo* ‚mješić', mali mješ, musculus), *u Belinu* (sorcetto), *u Stulićevu* (musculus, sorcetto) *i u Vukovu* (das Mäuschen, die junge Maus, musculus). Staroj mačci mlad mišić. Poslov. danič. Na porodu brdo mišića porodi. M. Kuhačević 157. Došla je maca s mačići, pojila j' miše s mišići. Nar. pjes. istr. 2, 149.

b) isto što mišica pod b. Zato sinovi Izraiļevi ne jedu krajeva od mišića na zglavku u stegnu do današńega dana, što se Jakovu povrijediše krajevi od mišića na zglavku u stegnu. Đ. Daničić 1 mojs. 32, 32. *(ispor. lat.* quam ob causam non comedunt nervum filii Israel, qui emarcuit in femore Jacob, usque in praesentem diem, eo quod tetigerit nervum femoris eius et obstupuerit). *U tom primjeru nije riječ* mišić *upotrebļena za guštere ili ribiće u mîšici (t. j. u dijelu tijela od ramena do lakta), nego u stegnu. Riječ* mišić *u značeńu lat.* musculus *(ili* nervus) *po čitavom tijelu uzima* J. Pančić zool. 89. 96., *na pr.* mišić leđni veliki, musculus dorsalis maior. Mîšić, der Muskel, musculus. M. Jovanović-Batut.

MIŠIĆI, *m. pl. u Bosni jedno selo u okružju tuzlanskom i dva zaseoka u okružju bańolučkom.* Popis žit. bos. i herc. 641.

MIŠIĆIŠTE, *n. Samo u Šulekovu* rječn. zn. naz. *kao izraz iz područja zoologije za ńem.* Muskeleindruck, *tal.* impressione muscolare. — *Rđava riječ, jer nastavak* -ište *ne može imati značeńe, koje mu se ovdje daje.*

MIŠIJ, mišija, *adj. vidi* mišji.

MIŠIJA POĻANA, *f. neko mjesto u staroj srpskoj državi zabiļeženo u ispravi* XIV *vijeka i otud u Daničićevu rječniku.*

MÎŠIJOK, *m.* Mîšiok, mîšjok, mîšļok, narodna riječ u pletivu, znači šupļicu, koja izađe čineći zajedno ‚umak' i ‚primak'; spada u potkit. L. Zore paļetk. 110, 226. — *Riječ upravo znači: mîšje oko (t. j. rupica mala kao mîšje oko).*

MIŠIJOKA, *f. upravo mîšje oko, ali su se razvila druga značeńa.*

a) mah po tlima kao klubašca nalik na mîšje dlake. Slovinac (1884) 31.

b) neki mah nalik na mîšje dlake; obično je to belega od rođeńa na obrazu ili na telu. M. Jovanović-Batut. *Dakle* madež (mlađež). *I u Popovićevu rječn.* (mîšioka, f. Muttermal ähnlich dem Maushaar).

MIŠIN, *m. brijeg u Poļicima (u Dalm.).* Zborn. za nar. živ. 8, 194.

1. MÎŠINA, *f.*

a) augm. od miš, *t. j. veliki ili stari miš. U rječniku Belinu* (sorcione), *u Voltiģijinu* (sorcione, Ratte) *i u Stulićevu* (veliki miš, imanis mus). *U Voltiģijinu rječn. nije dobro postavļeno ńem. značeńe, jer* Ratte *znači štakor.*

b) mîšina, nekakva trava, u koje je bijel cvijet kao prstenak, Art Pflanze, herba quaedam. Vuk rječn. *s. v.* mîšina *(s naznakom, da se govori u Paštrovićima).*

2. MIŠINA, *f.* Messina. Umri v Mîšini grade Sicilije. Š. Kožičić 53a.

MIŠINAC, Mîšinca, *m.*

a) prezime u Vrańskoj Pčiń. Etnogr. zborn. 5, 177.

b) biļka Cynoglossum officinale. J. Pančić flora beogr.3 335. S. Petrović 262.

MIŠINAK, mîšinka, *m. biļka, koja se zove i* mîšakiña, mîšjakiña. D. Lambl (1852) 55. — *Ne čini se dosta pouzdano.*

MIŠINCI, Mîšinaca, *m. pl. a) selo u Bosni u okrugu bańolučkom.* Popis žit. bos. i herc. 641. — *b) selo u Hrvatskoj u županiji zagrebačkoj.* Razdjeļ. hrv. i slav. 35.

MIŠIŃAK. mîšińaka, *m.*

a) nado, t. j. mîšja rupa. Samo u Stulićevu rječniku (murium domicilium vel foramen, in quod mures se recipiunt).

b) Poļski miševi od roda ‚Arvicola' navuku u svoja nada mnogo klasa, pa te gomile zemļe i žita po strništima jesu mîšińaci. *U Zemunu.* M. Medić letop. 181, 95.

MIŠIOK, MIŠIOKA, *vidi* mîšijok, mîšijoka.

MIŠION, *m. isto što mision (vidi tamo).* Ne more viditi .... mîšione, pripovidańa, dugačke mîse. M. Dobretić 211.

MIŠIONAR, *m. isto što misionar (vidi tamo).* Dolaze u to vrime poslani pripovidaoci oliti mîšionari. M. Dobretić 105.

MIŠIŠTE, *n. nado, mîšja rupa. Samo u Stu-*

ličevu rječniku (mišište, mišińak). — *Nepouzdano.*

MÍŠJÂK, *m. isto što miševina pod c. U rječniku Vukovu* (Mäusekoth, muscerda, stercus murinum).

MÍŠJAKIŃA, *f. ime nekijem biljkama. Pored* mišjakiña *nalazi se i* mišakiña. *U rječniku Mikaljinu* (mišjakiña, trava, auricula muris, alsine), *u Bjelostjenčevu (nije na svome mjestu u azbučnom redu, nego s. v.* črevca, *gdje se kaže, da je to trava, koja se „dalmatinski" zove* mišjakiña, *lat.* alsine, morbus gallinae, auricula muris), *u Stulićevu* (mješakiña *[sic!]*, trava, auricula muris, — *a za* mišakiña *kaže da je isto što* mješašanija!) *i u Vukovu* (mišjakiña, Hühnerdarm, alsine media). *Evo što drugi pisci pišu*: G. Lazić 120 *ima:* mišjakiña, Hühnerdarm, Alsine media, — D. Lambl (1852) 55: mišakiña, mišinak, Anagallis phoenicea, arvensis et A. caerulea, — B. Šulek im.: mišakiña, Stellaria media *(i* mišjakiña), Anagallis arvensis, mišjakiña, Veronica agrestis, — J. Pančić flora beogr.[3] 215 i S. Petrović 71: mišjakiña, Stellaria media. *Ispor. još:* Mišakiña po našim vinogradima raste. P. Bolić vinod. 1, 223. Mišakiña, trava, što cvate u proljeće, nalik na mišju nogu. M. Pavlinović *(prije će biti nalik na* mišje uho, *dok se i tako veli, a i lat.* auricula muris).

MÍŠJÂ RÂVAN, Mîšjê Râvni, *f. zaselak u Bosni u okružju travničkom.* Popis žit. bos. i herc. 641.

MÍŠJÂ STIJÈNA, *f. zaselak u Bosni u okružju sarajevskom.* Popis žit. bos. i herc. 641.

MÍŠJÂ STÛPA, *f. arsenik, mišomor, sičan. U rječniku Mikaljinu* (sičan, otrov za miše, auripigmentum) *i u Stulićevu* (mišja stupa, sičan).

MÍŠJÂ ÛHA, mîšjîh ûhâ, *n. pl. neka vinova loza.* B. Šulek im. *(s naznakom, da se govori u Orahovici u Slav.).*

MÍŠJE, *n. Samo u Šulekovu* rječn. zn. naz. *kao izraz iz područja zoologije za ńem.* Muskelsystem, *tal.* sistema muscolare. — *Vidi* mišićje.

MÍŠJÊ ÛHO, *n. ime nekijem biljkama. Između rječnika samo u Bjelostjenčevu* (mišje vuho, vušesce, myosoton, myosotis, anagallis, alsine). Mišje uho, 1. Hieracium pilosella. 2. Stellaria media *(s naznakom za oboje, da se govori u Dalm.).* B. Šulek im. Mišje uho, Auricula muris *(u Vrbniku na ostrvu Krku).* Zborn. za nar. živ. 5, 69.

MÍŠJÎ, *adj. posses. od* miš, *što pripada mišu ili (obično)* *miševima. Pored* -šji *nalazi se i* -šiji, *tako i* '-šija *i t. d. U rječniku Mikaljinu (s. v.* gnoj: gnoj mišji, muscerda), *u Belinu* (mišji, di sorce), *u Bjelostjenčevu* (mišji, murinus), *u Jambrešićevu* (mišji, murinus *u lat. dijelu*), *u Stulićevu* (mišji, murinus), *u Vukovu* (mišji, Maus-, murinus) *i u Daničićevu* (myšij, muris *s potvrdom iz nekoga starog rukopisa:* vь mišiju utlinu). Kъ mišiju gnêzdu sъnide *(u drugom rukopisu:* miševu). Starine 2, 289. Igraju mišje kolo. Poslov. daničk. Stani, mišja dušo, Crnogorče! na poljanu da se ogledamo! kuda bježiš kako miš u dupļu? Pjev. crn. 24b. Biće mišja rupa za dukat (kad dođe nevolja). Nar. posl. vuk 14. Haljine od same mišje kože Nar. prip. vuk[2] 223. Zbor mišiji podo u ništa. S. Ļubiša prip. 48.

MÍŠJÎ RÊP, *m. biļka, kojoj je učeno lat. ime* Phleum tenue. B. Šulek im. *(gdje se kaže, da se govori u južnoj Dalmaciji i da je prema tal.* coda di topo). *Ime* mišji rep *za neku biļku (ne kaže se, za koju) ima i* K. Crnogorac bot. 31. Zborn. za nar. živ. 8, 211.

MÍŠJÎ TÂRN, *m. biļka, koja se zove i* kostrika *i* veprinac. *U rječniku Stulićevu* (mišji trn, stabar, pungitopo, spruneggio, pianta salvatica, ruscus, bruscus). Mišij trn, der stechende Mäusedorn, Ruscus aculeatus. G. Lazić 163. *Značeńe* Ruscus aculeatus *imaju još:* B. Šulek im. J. Pančić flora beogr.[3] 427. S. Petrović 427.

MÍŠJÎ ZÙBIĆI, *m. pl.* nekakve čipke, što ih gotove u Bosni muhamedovske žene. J. Belović-Bern. 79 (supl., *gdje mjesto* mišji *stoji* miši).

MIŠJOK, *m. vidi* mišijok.

1. MÍŠKA, *m. ime u istočnom štokavskom govoru isto koje i* Miško. *U rječniku Vukovu. — Biće isto ime u ovom primjeru:* Miška, ča stojiš, ovčice brojiš? Jačke 189.

2. MIŠKA, *f. ime kobili, kojoj je dlaka siva kao u miša.* F. Kurelac dom. živ. 10.

3. MÍŠKA, *f.*

a) isto što mišica pod c. U rječniku Stulićevu (brachium) *i u Vukovu* (Arm, brachium *s primjerom iz nazdravice južnijeh krajeva* .... oštrom sabļom, jakom miškom; *vidi daļe primjer iz* kovčež.). Vele naglo *ga (t. j. Isusa)* bijahu, neki po plemenitih miškah, neki po prseh, a neki po vratu. P. Bakšić 95. Ruke i miške veće stvrdńivahu *(t. j. Isusu na krstu).* 168. Bila krepka miška moja, a i oštra ćorda moja, sjeći će mi sabļa Turke. Nar. pjes. vuk 1, 183. Nikomo se ne molili, no svakome junački odgovorili, na divanu jezikom iz usta, dušmaninu oružjem iz ruka, oštrom sabļom, jakom miškom *(iz risanske nazdravice).* Vuk kovčež. 70. Silnom miškom junak je seko. B. Radičević (1880) 245. Zgrabivši pod mišku svoje haļinice Mirko izađe iz varoši. M. Pavlinović rad. 177. Nastavi totka dohvativ bratanića u mišku desne ruke. S. Ļubiša prip. 35 I pipaju mu *(t. j. kaluđeri)* pod miškama, da ne bude sakrio koju crkavicu M. Đ. Milićević međudn. 124

b) isto što mišica pod b. Samo u Šulekovu rječn. zn. naz. *kao izraz iz područja zoologije za ńem.* Armmuskel, *tal.* muscolo brachiale.

MIŠKA GLAVA, *f. selo u Bosni u okružju bańolučkom.* Popis žit. bos. i herc. 641.

MIŠKÁKI, *adj. indecl. što je boje, kao što je mišjak. Samo u Vukovu rječniku* (mäusedreckfarben, coloris stercoris murini). — *Drugi dio ove složene riječi u svezi je s* 1 kaka.

MIŠKARICA, *f. neka jabuka u kajkavaca.* B. Šulek im.

MIŠKATOVIĆ, *m. prezime izvedeno od imena* Miškat *(t. j.* Miško), *kojemu nema potvrde.* Imenik (1906) 444. — *U Hrv. i Slav. izgovaraju* Miškátović, *ali pravi bi akc. mogao biti i drukčiji* (Miškatović? Mîškatović?).

MIŠKE, Mišaka, *f. pl. selo u Crnoj Gori.* Glasnik 40, 18.

MÍŠKIĆ *(biće takav akc.), m. prezime izvedeno od imena* Miško. Imenik (1906) 444.

MÍŠKIĆA BŘDO, *n. selo u Bosni u okružju travničkom.* Popis žit. bos. i herc. 641.

MÌŠKÎN, miškína, *m. riba* Gobius jozo. B. Kosić rad jug. ak. 155, 30. Mìškîn, *mala ribica iz* tal. moschino. L. Zore dubr. tud. 14.

1. MÍŠKO, *m. ime od mila. U rječniku Voltigijinu* (Michele, Michael) *i u Vukovu* (Miško, Mišo). *U Lici je* Miško *isto što* Mile. J. Bog-

danović. — *Imenu* Miško *ima potvrda i prije našega vremena:* Mon. ragus. 1, 134 (‚Missco'). Glasnik 11, 8, 75. 77 *(iz početka* XVIII *vijeka).*

2. MIŠKO, *m. ime životińama mišje boje. a) końu.* F. Kurelac dom. živ. 10. — *b) mačku.* 50.

MĬŠKOVAC, Mĭškôvca *(biće takav akc.), m. mjesto u Srbiji u okrugu šabačkom.* Vinograd u Miškovcu. Sr. nov. 1872, 595.

MĬŠKÔVCI, Mĭškovâcâ *(biće takav akc.), m. pl. selo u Bosni u okružju bańolučkom.* Popis žit. bos. i herc. 641.

MĬŠKOVIĆ, *m. a) prezime.* D. Avramović 191. Schem. bosn. (1864) xv. Šem. pakr. (1898) 28. Drž. kalend. (1905) 298. Mĭšković, prezime u Bačkoj. V. Arsenijević. Mĭšković, prezime u Liki. J. Bogdanović. — *b) dva zaseoka u Bosni, jedan u okružju bańolučkom, drugi u bihaćkom.* Popis žit. bos. i herc. 641.

MIŠKOVINA, *f. zaselak u Bosni u okružju sarajevskom.* Popis žit. bos. i herc. 641.

MIŠKŮLÂNCIJA, *f. mješavina, smjesa. Iz tal.* mescolanza. *Govori se u Lici.* On misli, da je ovo čista i prava rakija, a ne zna, da u ńoj ima svake miškulancije. J. Bogdanović. — *Ispor. u Popovićevu rječn.* miškulancije, f. pl. Gemengsel, falsche Ausflüchte, schlaue Vorkehrungen.

MĬŠKULÂŠ, *m. koń mišje dlake. Riječ je složena od* miš *i od* kulaš. *U rječniku Vukovu* (koń magareće dlake, mausfahles Pferd, equus coloris murini; *pogrješka je* ‚magareće' *mjesto* ‚mišje').

MIŠKŮLÎN, Miškulína, *m. prezime (upravo ime izvedeno od* Miško). Imenik (1906) 444. — *Akc. zabiļežio* J. Bogdanović.

MIŠĻANČEVIĆ, *m. prezime zabiļeženo* XVIII *vijeka (sa* -l-, *ali se ima jamačno čitati* -ļ-). Letop. mat. sr. 112, 156. — *Prezime je izvedeno od imena* Mišļanac, *kojemu nema potvrde (možda upravo od* Mišļenac, — *dakle* Mišļenčević; *vidi* Mišļen).

MIŠLIN, *m. prezime.* T. Smičiklas spom. 253. (‚Mischlin'). *Možda je pisar htio zapisati* Mišļen.

MĬŠĻATI, mîšļâm, *impf. misliti, razmišļati. Samo u pjesmama.* Stade soko mišļat i razmišļat. Nar. pjes. vuk 1, 320. Pak mi junak mišļa i razmišļa. 6, 41. Mišļa paša, uz koju bi ruku, da se zduhne prvo puškarańe. Osvetn. 5, 47.

MĬŠĻEN, *m.*

a) muško ime. U rječniku Daničićevu (sa dvije potvrde iz XV *vijeka) i u Vukovu* (Mannsname, nomen viri).

b) selo u Hercegovini. Popis žit. bos. i herc. 641.

c) nekakva (izmišļena) gora u nar. pjes. vuk 1, 587 *i iz ńe u Vukovu rječniku:* Kroz Mišļen goru na vodu.

MIŠĻENOST, *f. Samo u Stulićevu rječniku, gdje se kaže, da je isto što mišļeńe. — Nepouzdano.*

MĬŠĻENOVAC, Mĭšļenôvca, *m. mjesno ime. a) tri zaseoka u županiji lička-krbavskoj.* Razdjeļ. hrv. i slav. 8. *U Vukovu rječniku stoji:* Mišļenovac, zidine od staroga grada u Krbavi pod gorom Visočicom na suhoj međi, eine Ruine in Kroatien, parietinae quaedam. *Tome dodaje* M. Medić: Visočica je kod Lapca, a Mišļenovac je ovo onaj, što je iza Boričevca i Liščijaka, a i zemļa tamošńa (oranice i livade) zove se tako. — *b) selo u Srbiji u okrugu požarevačkom.* S. Koturović 446.

MĬŠĻENOVICA (*biće takav akc.), f. nekakvo zemļište, na kom su livade, kod Slatine u Slavoniji.* Šem. pakr. (1898) 54.

MĬŠĻENOVIĆ, *m. prezime.* Šem. pakr. (1898) 28. Bošńak (1908) 126. *Akc. zabiļežio* V Arsenijević *(s naznakom, da se nalazi u lička-krbavskoj županiji). — Ima mu potvrda i prije našega vremena:* Mon. serb. 379 *(iz* XV *vijeka, — i otud u Daničićevu rječniku).* Mon. croat. 202. 331 *(iz* XVI *vijeka).*

MĬŠĻENOVIĆI, *m. pl. a) zaselak u Bosni u okružju sarajevskom.* Popis žit. bos. i herc. 641. — *b) jedno selo i jedan zaselak u Hrvatskoj u županiji modruško-riječkoj.* Razdjeļ. hrv. i slav. 19.

MIŠĻENSTVO, *n. U Stulićevu rječniku, gdje se kaže, da je isto što mišļenost i mišļeńe. Po svoj prilici otud je riječ* mišlenstvo *uzeta u Šulekov* rječn. zu. naz. *kao filozofički izraz za ńem.* Denkkraft, *tal.* facoltà di pensare. — *Nepouzdano.*

MĬŠĻĖŃE, *n. nom. verb. od* misliti. *U rječniku Vrančićevu* (mišļenje, meditatio), *u Belinu* (mišļenje, pensamento, pensiero), *u Voltiģijinu* (mišļeńe, pensiero, pensamento, das Denken), *u Stulićevu* (mišļeńe, cogitatio, cura, sollicitudo ....) *i u Vukovu* (das Denken, cogitatio).

a) duševna radńa, kojom se misli. Jegda mišļenija moja va mně borahu se, čto se budet, se glas izide is světlosti tako glagoļe. Starine 23, 98. Pridu mu druga mišļenja v glavu. Korizm. 39a. Vidimo napokon kroz naša živļenja, koli su izprazna sva ļudska mišļenja. D Rańina 100a. I od ńe *(t. j. od smrti)* mišļenje često krat imati čovjeku griješenje pomaga parjati. N. Dimitrović 48. Neka sfe moći od duše naše odvraćene od sfakoga drugoga mišļenja polože se i postave se u ovo Božje djelovanje. B. Kašić nač. 5. Odvrgši od sebe sfako ino mišļenje .... počati ćeš razmišļati ova slavna misterija. M. Jerković 8. Oliš tega odvratim udiļe mišļenje na druge stvari. P. Radovčić nač. 379. Ah ovdeka, dušo moja, sad veliku pomńu stavi ter mišļenja svaka tvoja na ove ļute biče odpravi. A. Vitaļić ost. 165. Mlim, kod žene pametnije da mišļeńa toga nije, da b' se za to uzvisila. V. Došen 68a. Onda sam mu ja odgovorio po mojemu tadašńemu načinu mišļeńa. D. Obradović bas. 263. Ukaza jim svoje ‚misleńe', na koje oni pristadoše. M. A. Reļković sabr. 17. Ovdje se pokazuje znak narodnoga mišļeńa, da je grijeh i ženiti se. Vuk nar. pjes. 2, 316. Množeńe knńiga i dnevnika .... više napušta plitkoumnosti nego steže na duboko i jedro mišļeńe. M. Pavlinović rad. 148. Da opišem način živļeńa, mišļeńa, razgovora .... svojijeh zemļaka. S. Ļubiša prip. IV. U ovom poslu ima stvari, o kojima je dobro čuti i javno mišļeńe. Đ. Daničić ogled *(ovome rječn.)* III.

b) mišļeńe *je isto što* misao *u značeńu te riječi pod* a. I zato sfeto i spaseno jest mišļenje moliti za mrtvih *(iz lat.* sancta ergo et salubris est cogitatio pro defunctis exorare. 2 machab. 12, 46; *ispor.* sveta dakle i spasena jest misao za mrtvijeh moliti. N. Rańina 224b). Bernardin 179. Paskoje. Nu najbrže što je? reci mi, da viju. Nikola. Mišļenje jest moje i tvoje i sviju. P. Hektorović 27. Sveto dakle i spaseno jest mišļenje moliti za mrtvih. I. Bandulavić 271a. Zmuti se kruto *(t. j. Zaharija),* i strašna ‚mišlenja' obhajahu ńega. F. Glavinić cvit 196.

c) namjera, odluka (vidi misao *pod* g, *c)*

Hodite, smislimo protiva pravdenomu mišljenja *(iz lat.* venite et cogitemus contra Jeremiam cogitationes. jerem. 18, 18). Bernardin 66. Pridite, da smislimo protiv pravednomu mišljenja. N. Rańina 86b. Hodite, smislimo protiva pravednomu mišljenja. I. Bandulavić 75a.

d) žeļa (vidi misao *pod* i). Pamet ńegova biše v zala i nepočtena mišljenja obvita. Mirakuli 93. Zlo oteńe oli zlo mišljeńe drugomu zove se odium. M. Dobretić 210.

e) briga (vidi misao *pod* j, *a)*. Četira leta preminuše, odkole od nas vam ne ukazasmo ni pisasmo, i zato mńu, jere mnogo žališ mišljenji mnozimi oborena. Starine 3, 289.

f) sumńa (vidi misao *pod* k). Da reče *(t. j. grješnik)* svoje grihe brez nijednoga mišljenja. Starine 23, 131. Čuvši Marija toj anjelsko rečenje u pamet pride ńoj veliko mišljenje, mišljaše gledaje, ča bi ovo dilo, ovoj pozdravljenje, ko prija ni bilo. M. Marulić 167.

MIŠLEŠLIV, *adj.* onaj, koji je uvijek u mislima, a ne može ništa pravo da razumije. M. Pavlinović.

MÌŠLETI, mîslîm, *impf. vidi* misliti *pod* 1.

MIŠLIN, *m.* vrh kod sela Kukuljanova u hrv. primorju. D. Hirc.

MIŠLJENA, *f. Samo u Šulekovu* rječn. zn. naz. *za ńem.* Überlegung, *tal.* considerazione, riflessione, meditazione.

MIŠLIV, *adj. onaj, koji se pomišla ili namišla. Samo u dva pisca, koji su ovu riječ načinili prema lat.* mentalis. Ovakove vrsti darovi zaslipluju srca čovičanska i vele u ritko podaju se brez svetoprodajstva, barem mišljivoga. A. d. Costa 2, 134. Zato mogu uzrok biti *(t. j. darovi)* svetoprodajo ili istinite ili pametne, to je mišljive. I. Velikanović upuć. 3, 170. — *Ispor.* misliv.

MIŠLOK, *m. vidi* mišijok.

MIŠLOTINA, *f. misao. Samo u Stulićevu rječniku* (cogitatio).

1. MIŠNICA, *f. mišolovka, t. j. stupica za miše. Samo u rječnicima, i to u Bjelostjenčevu* (muscipula, decipula), *u Jambrešićevu* (muscipula) *i u Stulićevu* (mišnica, mišolovka).

2. MIŠNICA, *f. mišica, miška. Između rječnika samo u Mikošinu (ali ne u azbučnom redu na svome mjestu, već s. v.* kost, *gdje stoji:* kost od mišnice, fuscello del braccio, radius).

a) isto što mišica pod c i mišica pod a. Šimun .... držaše Isusa Isukrsta na svojijo mišnica. M. Radnić 3b. S tolikijem gladom biti će proždrlci mnčeni u paklu, da će niki ogrizati meso okolo svojije mišnica *(prema lat.* unusquisque carnem brachii sui vorabit. is. 9, 20). 118b. Ka pripasav svojo boke, a ukrijepiv svu mišnicu .... pak storući i desnicu ńu dodade ubozima. J. Kavańin 386b. Kako ćeš moći u paklenomu ogńu držati ruku za jednu uru? mišnicu za jedan dan? sve tilo uvike? L. Ljubuški pisma 10. Vele naglo ga *(t. j. Isusa)* bijahu, niki po plemenitim mišnicam, niki po svetim prsima. M. Lekušić 79. Ruke i mišnice veće otvrdńivahu *(t. j. Isusu na krstu).* 129. Saram ńega desnica ńegova i mišnica sveta ńegova *(iz lat.* salvavit sibi dextera eius et brachium sanctum eius. psal. 97, 1). J. Filipović I, 110b. Iskoreni pogano psovaoce s mišnicom kriposti tvoje, Bože moj pogrdeni. 1. P. Lučić razg. 86. Jesi l', sine, za boja odrasto, je l' mišnica zapregla od snage, igra l' srce od osvete sveto? Nar. pjes. juk. 274. Mišnica, mišica. *Govori se u Mostaru.* M. Milas rad jug. ak. 153, 83 *(ne razabira se, ide li upravo ovamo ili pod b).*

b) isto što mišica pod d. Mišnica i sva ruka zašto je zajedno s tijelom, nije težkoća nosit ju, ali da se odsiječe i stavi se na ploća, bila bi brime, zašto je razlučena od jedinstva tilesnoga. M. Radnić 419b. Debļa mu je u mišnici ruka nego tvoja noga viš' koļena. Nar. pjes. juk. 542. Debļa mu je ruka u mišnici neg' đevojka u svilenu pasu. Nar. pjes. hörm. 1, 129. Zagrnuo uz ruke rukave, b'jeli mu se u mišnici ruka baš ko gruda u planini su'jega. 1, 324. Ńemu ruke u mišnici bile ko latinka u tananu pasu *(iz nar. pjesme ličke).* Đ. Šurmin.

MIŠNIĆ, *m. prezime samo u* nar. pjes. vuk 5 (1865) 401. 404.

MÌŠŃÂK, mîšńâka, *m. mišolovka, t. j. stupica za miše. Govori se na Rijeci.* F. Pilepić; *također u Vrbniku na ostrvu Krku.* Zborn. za nar. živ. 6, 184; *i u Bakru s naznačenijem akc.* S. Ivšić.

MÍŠO, *m. ime od mila a) mjesto* Mihail. *U rječniku Vukovu.* Majka kara sina Mihaila: sine Mišo, gdje si sinoć bio? Nar. pjes. vuk 1, 238. — *b) mjesto* Milivoj. S. Novaković.

MIŠOBOJAN, mišobojna, *adj. koji je mišje boje. Samo u Stulićevu rječniku* (di color di topo, nitelinus).

MIŠÒJEDINA *(biće takav akc.), f. ono, što su miši počeli jesti (gristi). Samo u Popovićevu rječn.* (das von Mäusen Angefressene).

MIŠOJEVIĆI, *m. pl. selo u Novom Pazaru* Etnogr.zborn. 5, 63. — *Upravo prezime* Mišojevići *u plur. izvedeno od imena* Mišoje *(t. j. Mišo). kojemu nema potvrde.*

MIŠOLOV, *m. riba, koja se zove i klen.* Rekoše mi, da srbijanski ribari tijem imenom zovu klena, jer lovi i jede miševe. No ima još riba osim ńega, koje se takom hranom hrane, ali samo za ń sam čuo taj nadimak. M. Medić letop. 166, 73. Mišolov, Chondrostoma Knerii (Fisch). Đ. Popović rječn.

MIŠOLOVČICA, *f. dem. od* mišolovka. *Samo u Stulićevu rječniku* (parva muscipula).

MIŠOLOVICA, *f. mišolovka, t. j. stupica za miše. Govori se u Prčańu, gdje je akc.* mišolòvica. M Rešetar štok. dial 252.

MIŠÒLÔVKA, *f.*

a) ptica, koja se zove i mišar (vidi tamo pod a). U rječniku Vukovu (Mäusefalk, oesterr. Windwachel, krain. postovka, buteo).

b) zmija, koja se zove i kravosac, Callopeltis Aesculapii. Zborn. za nar. živ. 1, 18.

c) stupica, u koju se love miši. U rječniku Stulićevu (muscipula) *i u Vukovu* (Mausfalle, decipula). Miši .... golem kvar učine; za ńih izgubiti dobre bi bile mišolovke. I. Jablanci 90.

MIŠOLOVNICA, *f. mišolovka, stupica za miše. Samo u Jambrešićevu rječniku* (muscipula, *u lat. dijelu).*

MIŠÒMOR, *m. otrov, koji se zove i sičan. U rječniku Vukovu* (Mäusegift, Mäusepulver, venenum adversus mures, arsenicum). Mišomor, beli sičan, Arsenicum album. Đ. Popović pozn. robe 93.

MIŠOMORAN, mišomorna, *adj. possess. od* mišomor. *Samo u Šulekovu* rječn. zn. naz. (mišomorni, Arsenik-).

MÌŠOTA *(tako je zabilježen akc.), m. muško ime isto koje i* Milo. *U Lici.* J. Bogdanović.

MIŠOTIĆI, *m. pl. zaselak u Bosni u okružju sarajevskom.* Popis žit. bos. i herc. 641.

MÌŠOTÍNKA, *f. žena čovjeka, kojemu je ime* Mišota. *U Lici.* J. Bogdanović.

MÍŠOVAC, Míšôvca *(biće takav akc.), m. mjesto u Srbiji u okrugu kragujevačkom.* Niva u Mišovcu. Sr. nov. 1873, 639.

MIŠÒVAN, Mišòvana, *m. ime od mila isto koje i* Mišota. *U Lici.* J. Bogdanović.

MÍŠOVIĆ *(jamačno je takav akc.), m. prezime.* Rat 169. 353. Drž. kalend. (1905) 298. Etnogr. zborn. 4, 163. 8, 743.

MIŠOVKA, *f. neka neotrovna zmija u Dalmaciji.* S. Brusina rad jug. ak. 173, 23. — *Ispor.* mišarica *pod a,* mišolovka *pod b.*

MIŠTAR, *m. selo u Bosni u okružju sarajevskom.* Popis žit. bos. i herc. 641. — *Ne razabira se, kako je gen. sing., dali* Mištra *ili* Mištara.

MIŠTRA, *f. učiteļica. Iz tal.* maestra. *U govoru čakavskom.* Mištra, koj su ju poslali, bila je štriga. Nar. prip. mikul. 130. *Govori se i u Istri, gdje je akc.* míštra. D. Nemanić (1884) 25.

MIŠTRO, mištra, *m. meštar, majstor, koji gradi barke. Iz tal.* maestro. *U Vrbniku (na ostrvu Krku).* Zborn. za nar. živ. 7, 337.

MIŠTURA, *f. nečisto, pomiješano vino. Iz tal.* mistura *(smjesa, mješavina). Govori se na ostrvu Krku.* Zborn. za nar. živ. 6, 181.

MIŠULIĆ, *m. dva mjestanca u Dalmaciji, jedno u Kotaru kotorskom, drugo u zadarskom.* A. Mašek 236. *Ono prvo mjestance zabiļeženo je* Mišuļić *u* šem. bokokot. (1879) 7, (1880) 8, (1882) 8; *ali ispor.* Ispred podne započeše na Mišuliću (prostorija na zapadnoj strani grada, *t. j. Kotora)* maškuli pucati. V. Vrčević niz 232.

MIŠULIN, *m. upravo ime od mila (izvedeno od* Mišo), *ali služi kao prezime.* Imenik (1906) 444. *Ima potvrda i prije našega vremena:* Župan Marin pridêvkom Mišulin *(iz početka* xv *vijeka).* Mon. croat. 318.

MIŠULINOVAC, Mišulinovca, *m. selo u Hrvatskoj u županiji bjelovarsko-križevačkoj.* Razdjeļ hrv. i slav. 56.

MIŠUTLIĆ, *m. prezime nejasna postańa (nejasna poradi* -tl-). Etnogr. zborn. 6, 555.

MÎT, mita, *m. isto što* mito *i istoga postańa (vidi tamo). Kod riječi* mito *navešće se onaki primjeri, u kojima je na pr. gen. i dat. sing.* mita, mitu *i drugi oblici, koji mogu biti prema nom.* mit *i* mito; *a ovdje će se navesti samo primjeri, u kojima je oblik* mit *ili drugi kakav oblik, koji je jamačno prema nom.* mit.

a) mit *je isto što plaća.* To su miti tvoji, gdo ti verno služi. P. Zoranić 9. Ovo ti je baš slavonsko dite, koje služi, a ne traži mite. A. Blagojević pjesn. 64.

b) mit *je dar, koji se kome daje s namjerom skloniti ga na čin povoļan davaču. U rječniku Daničićevu* (mytь, munus corruptivum *s potvrdom iz* xiv *vijeka), u Stulićevu* (donum ad subornandum, — dažd po mitu dohodi, dolazi, imbres potius uni quam alteri favent) *i u Vukovu* (Bestechung [das Geld], largitio: sudi po mitu, uzima mit). Ako li se nađe vladaljcь crькovьni uzьmь mitь, da se raspe. Ako li kaluđerь koji uzьme mitь, da se bije i proţene. Zak. duš. 50. Š ńim se bane pobit ne smiđaše, već mu šaļe mite i darove. A. Kačić razg. 32. Car od ńega mite rad primaše. Nadod. 187. Služio se je Focijo dvima kripostnima mišicami za pritegnut sebi episkope, jedna je krvničko i usilno progonstvo, a druga miti, obećańa plemenitih stolicah. A. Kanižlić kam. 60. Farizei . . . . svaka po pravdi vidiše se suditi, ali i to brez velikih mitovah ne činiše. B. Leaković gov. 159. Da bi od koga zafalnost jali ponude i mitove čekao. G. Peštalić 206. Kakav poglavar, koji rado mit prima. Vuk nar. posl. 282.

1. MÍTA,

a) m. muško ime u istočnom govoru mjesto Mito. *U rječniku Vukovu.*

b) f. žensko ime isto koje Mitra, Dmitra. Mita je bilo ime ženi moga domaćina. Vuk nar. pjes. 1, 87.

2. MITA, *f. isto što mit, mito. U rječniku Bjelostjenčevu* (mita, mito) *i u Stulićevu* (mita, mit *s naznakom, da je iz Bjelostjenčeva rječnika). U ova dva primjera, što su se našla,* mita *znači ono što* mit *pod b.* Bez mite sve je to inako, darovi zamite nebesa i pako. I. Gundulić 154. Ovo je jedina mita podobna izmaknut iz Božijeh ruka što ištemo. A. Kalić 212.

MITACE, *n. dem. od mito, plaćica. Samo u primjeru:* Služil sam ja . . . . . Gavanku . . . . devet let i jedan dan; ništa mi ni dilila za to moje mitace nego jednu ovčicu. Nar. pjes. istr. 6, 42.

MITAL, *m. isto što metal. Samo u primjeru:* Zlatom se čini vsaki plemeniti mital. Naručn. 54a.

MITAN, *m. muško ime izvedeno od* Mito. *Zabiļeženo* xviii *vijeka (upravo akuz.* Mitana). L. Stojanović hris. 180.

MITANKA, *f. žensko ime vaļada isto koje i* Mita *(vidi tamo).* Glasnik 49, 99.

MÌTANOVIĆ *(biće takav akc.), m. prezime u Srbiji.* Etnogr. zborn. 5, 1008.

1. MÎTAR, Mîtra, *m. ime mjesto* Dmitar *od* Dimitrije. *U rječniku Vukovu. Ima potvrda i prije našega vremena:* Ot Pukovca Mitar *(iz g.* 1734). Glasnik 49, 12.

2. MITAR, mitara, *m. u ptica mužjak, koji se mitari. Postaće vidi kod* mitariti se. *U rječniku nijednom.* Na ruci jim stahu sokoli mitari. M. Marulić 14. Moj sivi sokole, mitaru prilijepi. M. Vetranić 2, 315. Mńu, da već neg vitar bi lasan život moj, al' sokol trič mitar u gori planinskoj. Đ. Baraković vila 166.

3. MITAR, mitara, *m. carinik. Riječ izvedena s nastavkom* -ar *od* mito *(u značeńu: carina, vidi tamo). U rječniku Stulićevu* (publicanus) *i u Daničićevu* (mytarь, publicanus *s potvrdom iz* xiii *vijeka). Ova riječ po svoj prilici nije nikad bila narodna, već samo književna, a književnici su je uzeli iz crkvenoslav. jezika, u kojemu je* mytarь *(t. j. carinik) posve obična riječ.* Takova bi spovid onoga mitara. Naručn. 80b. Mitar uslišan bi, a ne Farisej. Korizm. 6b. Kako je Matej mitar ili trgovac ka apustolstvu pozvan. Postila (1562) 223a. Od publikana il' mitara pisano jes. Š. Budinić suma 303. — *Ne razabira se pravo značeńe u primjeru:* Razbgańaje siloju svojeju prêdь toboju vьzьdušьnyje mytare. Stefan pam. šaf. 16. *Vidi* mitarstvo.

4. MITAR, Mitara, *m. mjesto u Srbiji u okrugu požarevačkom.* Zemļa pod Mitarom. Sr. nov. 1875, 737.

MITÁRÊŃE, *n. nom. verb. od* mitariti se. *U rječniku Belinu (gdje piše griješkom* ‚miteranje' il mutare il pelo o le penne, come fanno gl animali), *u Bjelostjenčevu* (1. mutatio pennarum ,

pilorum, 2. transl. mutatio voluntatis, sensus, consilii, inconstantia animi) *i u Vukovu* (das Federn, mutatio pennarum).

MITAREV, *adj. posses. od* 3 mitar. *Samo u Stulićevu rječniku* (publicani, ad publicanum spectans). — *Vidi* mitarov.

MITARINIĆ, *m. prezime zabilježeno pod kraj* XV *vijeka.* Mon. croat. 174.

MITARIŠTE, *n. mjesto, gdje se ptice mitare. Samo u Stulićevu rječniku* (locus, ubi aves veteres pennas exuunt).

MITÁRITI SE, mitârîm se, *impf. mijeńati perje (o pticama). Iz lat. ili iz tal.* mutare. L. Zore dubr. tuđ. 14. *Istoga je postańa i ńem. glag. istoga značeńa* mausern *i imenica* Mausen *(mijeńańe perja). Samo u rječnicima, i to u Mikańinu* (mutare pilos), *u Belinu* (mutare il pelo o le penne come fanno gl' animali), *u Bjelostjenčevu* (mitarim se, 1. plumas, pilos muto, 2. transl. muto sententiam, recedo a sententia, dicitur de inconstantibus), *u Voltigijinu* (spelarsi, mutare peli, sich häreu), *u Stulićevu* (pilos vel pennas mutare *s naznakom, da je iz Belina rječnika) i u Vukovu* (sich federn, pennas mutare *s naznakom, da se govori u Dubrovniku).*

MITAROV, *adj. posses. od* 3 mitar. *Samo u Stulićevu rječniku* (mitarov, mitarev *s naznakom, da je iz glag. brevijara).*

MITARSKI, *adj. posses. od* 3 mitar. *Samo u primjeru:* Pravdan sudija budi, da do starosti počten budeš i tvoja duša projde ot zemje do nebes i ne primu je na vratêh mitarskih ļuti andeli *(iz glag. rukopisa* XV *vijeka).* Arkiv 9, 140.

MITARSTVO, *n. Upravo bi se mislilo, da ova riječ znači: život i način mitarski, ali tome značeńu nema potvrde. U Stulićevu je rječniku zabilježeno, da* mitarstvo *znači: carinička klupa* (subsellium, scamnum, telonium), *ali to je jamačno pogrješka. U primjerima, što sada dolaze, imamo* vazdušna mitarstva, *čemu se značeńe ne može razabrati.* Siloju svojeju razgańaje prêdь toboju vьzdušьnaja mytarьstva *(t. j. Bog).* Domentijan[a] 66. Sь grêhy mojimi umiraju, i vьzdušьna mytarьstva žduть mene, naprasьno bo imi istezujema hoštu byti. Danilo 83. Živь žitije neporočьno i žizнь blaženu . . . . prêide nevrêždeno vьzdušьna mytarьstva sь radostiju provaždajemь liky anьgelь. 304. *Ovamo pristaju i primjeri:* Kažu za nekakva mitarstva po vozduhu, tri velika, a trideset mala *(sic!).* D. Obradović živ. 65. Oće li pravoslavije propasti, ako narod ne bude verovati, da ima vampira, da ima veštica, da ima vračarica i po vozduhu mitarstva? 118. *Ispor. u Popovićevu rječn. s. v.* mitarstvo: sedam mitarstava, Art Zöllo, welche die Seele durchpassieren muss, bis sie ins Paradies kommt.

MITAŠINAC, Mitašinca, *m. prezime u Srbiji izvedeno vaļada o l imena* Mitašin *(t. j. Mito), kojemu nemu potvrde.* Etnogr. zborn. 6, 170.

MITATI, mitam, *impf. isto što metati Samo u primjeru:* Ako je uvridil kogagod mitajući mu v oči kogod ńegovo pomankanje. Š. Budinić ispr. 62. *Vidi* metati *pod* II. 1. a, *b, gg.*

MITEŃE, *n nom. verb. od* mititi; *pogrješka mjesto* mićeńe. *Samo u rječniku Bjelostjenčevu* (corruptela, corruptio) *i u Stulićevu* (miteńe, mita, *t. j. mito).*

MITI, mîjêm, *impf.* lavare. *Akc. se mijeńa u imper.* mîj, mîjmo, mîjte, *u partic. perf.* I. mîv, mîvši *i u pas. partic.* miven, mivèna *ili* mît, mîta. *Glagol se ovaj nalazi u svim slav. jezicima na pr. staroslov.* myti, *rus.* мыть, *češ.* mýti, *poļ.* myć *i t. d., ali u drugim indoevr. jezicima nema (čini se) riječi etimologijom srodnijeh. U rječniku Vrančićevu* (lavare), *u Belinu* (lavar le mani o la faccia), *u Voltigijinu* (lavar mani e faccia, Hände und Gesicht waschen), *u Stulićevu* (lavare manus, vultum) *i u Vukovu* (miti, den Kopf waschen, lavare caput, miti se, seinen Kopf waschen, d. i. den ganzen, lavo caput meum). *Kako se vidi, samo u Vrančićevu rječniku stoji, da* miti *znači* ‚lavare' *(t. j. prati) uopće, a u drugijem rječnicima steže se značeńe na prańe glave, lica i ruku. Među primjerima nalazi se gdjekoji za prańe i drugoga kojeg uda ili čitavoga tijela, a jedan primjer ima i za prańe końa.*

a) miti *(bez riječce* se). I na mnozê vodoju myjnšte *(t. j. mrtva kraļa).* Danilo 51. Gdi ma ļubi mije lice M. Držić 32. Ti li sluzi tvomu pereš noge? . . . . ki od ništa sve sastavi, da stvorenju stupaj mije? G. Palmotić 3, 64. Hoću . . . . vi ńu (*t. j. Olivu)* da mijete, vi da ju češļate. Oliva 12. Na jezeru tridest đevojakah, miju lice, a bijele platno. Pjev. crn. 11b. Car dobavi tri berbera mlada, jedan mije, drugi Marka brije, a treći mu nokte sarezuje. Nar. pjes. vuk 2, 404. *(On)* izvede vrana pretiloga *(i)* mije ga bijelom rakijom, *(a)* češe ga čelik-češagijom. 7, 252. *(Momče)* kaže berberinu, da ga ne mije, nego onako da brije. Vuk nar. posl. 188. Skokom skaču obadva mladenca, do biļurna doskaču kladenca, lišca miju, Bogu zaupiju. Osvetn. 4, 30.

b) miti se *(u povratnom značeńu).* Uzavrela kazan liksije pa zove svekra, da ga izmije: holi se miti? holi češļati? Nar. pjes. vuk 1, 519. Tako vele ago Trebińani . . . . a miju se i klańaju često. Osvetn. 2, 77. Ugleda s krova ženu *(t. j. David),* gdje se mije. Đ. Daničić 2 sam. 11, 2. Danom se mije i pere po sto puta *(t. j. Šćepan)* S. Ļubiša prip. 97.

MITIĆ, *m. prezime izvedeno od imena* Mito. D. Avramović 209. Rat 29. 170. Drž. kalend. (1905) 297. Etnogr. zborn. 6, 959.

MITIKCE, *adv. naizmjence. Samo u Bjelostjenčevu rječniku* (datatim, invicem). *Korijen je bez sumńe isti, koji u adv.* sumit, sumitice *(vidi tamo); vidi i* 3 mititi se.

MITILO, *n. isto što* 2 milo *pod b, t. j. cijeđ, liksija. Od kor.* mi, *koji je u glag.* miti; *neobičan je nastavak* -tilo *Govori se u Lici.* Mîtilo je cijeđ, što žene načine, kad uspu luga u vrelu vodu, pa se stiša i ocijedi. Ńome se u Dobroselu miju seļanke redovno svake subote. M. Medić. Ajde napravi mîtilo, pa ću svu djecu izmiti. J. Bogdanović. — V. Arsenijević *bilježi akc.* mitilo.

MITIĻE, *zaselak u Bosni u okružju sarajevskom.* Popis žit. bos. i herc. 641. — *Ne razabira se, je li ovo f. pl. ili je n. sing.*

MITIMIR, *m. nekakvo mjesto, ne zna se, gdje, zabilježeno* XVIII *vijeka.* Ļ. Stojanović hris. 185.

MITIRIZ, *m. isto što meteriz pod a. Samo u primjeru:* Trostruko mitirize okolo grada učiniše *(t. j. vojnici).* M. Divković bos. 699.

1. MÍTITI, mîtîm, *impf. davati mit (mito). Glagol s ovijem značeńem nalazi se između drugih slav. jezika samo još u slovenskom. U rječniku Mikańinu* (pecunia vel donis corrumpo), *u Belinu* (corrompere con doni), *u Bjelostjenčevu* (pecunia corrumpo), *u Jambrešićevu* (corrumpo donis), *u Voltigijinu* (subornare, bestechen), *u*

Stulićevu (pecunia vel muneribus corrumpo) *i u Vukovu* (bestechen, pecunia corrumpo).

a) u pravom smislu, t. j. u navedenom značeńu. S naglom žeļom sve tri žude slavu ponijet od ljeposti ter me darim mite i nude *(govori ‚Paride' o tri bogińe, kojima je imao presuditi, koja je najļepša).* Ġ. Palmotić 1, 242. Na zlato se mite i vabe i božice i bogovi. J. Kavańin 42a. I još se počeše mnozińa turčiti, jere ih mićaše paša iz Podgorice *(iz početka* XVIII *vijeka).* Glasnik 17, 315 Ćiputi .... svidoke krive naode, jaspram mite cesara. S. Margitić fala 186. Uzamši mnogo blago prikaza ga caru moleći ga i miteć, da vojsku čini vratiti natrag. A. Kačić razg. 62. A oni .... mite suce himbene. F. Lastrić od' 374. S nepravdom mlogo puta prigrabe baštine .... i razdijele s vragom potrošivši polovicu po sudi parbeći se i miteći. svetń. 169a. Pak će onog pravda biti, koji s jačim mitom miti. V. Došen 65a. Focijo .... mitio je ńih i silio. A. Kanižlić kam 330. Kako su .... nekakom Ćor-Spasoju razbili glavu pa ga poslije mitili, da ne ide Turcima na tužbu. Vuk nar. pjes. (1824) 1, xxvi. Mićahu ga turski kapetani, šiļahu mu vina i duhana .... da miruje Ramo od Turaka. Ogled. sr. 485. — *Ovamo ide i primjer, u kojemu nije glagolu* mititi *pravo jasan savez sa drugijem riječma:* Ovdi možeš rijeti i pobrojiti puoku, kako se tuđe pritiskuje ili mu kamatom ili mu zadavom ili parbom miteći i krivu svjedoģbu izvodeći. M. Divković bes. 736.

b) u prenesenom smislu.

aa) maziti koga laskama ili darovima. Dobrostivi roditeļi .... lipu im *(t. j. djeci)* ranu daju, još ih mite, da ono lipše i zdravije jedu. S. Margitić fala 259. A majka ga počne moliti i mititi, da joj kaže, što se danas saborisalo. Nar. prip. vrč. 12.

bb) ublaživati. A tad daļe još odlazi, kad kriposti jasne gazi, koje dično naš svit kite i nebesa vridno mite. V. Došen 243a. Jer doista, tkogod crkvu kiti, on od srčbe dragog Boga miti. M. A. Reļković sat. 36. Koje svetiteļe topci u nevoļi prizivaju i zavjetima mite. S. Ļubiša prip. 268.

cc) mititi *koga, t. j. ugađati mu.* Mi se puštamo u ruke likarah svitovńih, koji veće puta .... umore, i ništanemańe mite i*(h)* i plaćaju. J. Banovac pripov. 107. Grožđem trsa vinogradi kite zrilim, gazdu za posao mite, kog rižuć i kopajuć uloži. J. S. Reļković 374.

dd) mamiti, primamļivati. Odiju se i nakite *(t. j. žene)* i s tim mužka srca mite, da na bludni pazar grnu. V. Došen 103a. Gdi je ranom i vodom vesela *(t. j. pčela),* gdi uļište čistoćom se sviti, to ńu troje na ostanak miti. J. S. Reļković 198.

2. MITITI, mitim, *pf. minuti, proći. Može se misliti, da je od istoga korijena* mi, *koji je u* minuti, *ali je tamno* -t-. *Samo u primjerima:* Tude ih je noćca zavrnula, noć im miti, dan bio osvanu. Nar. pjes. juk. 448. Pjeva ves'o, jer prkosi jadu .... jer ga bojaz i nevoļa miti i sužanstva udes jadoviti. Osvetn. 1, 58. Mislila sam, da ću mititi caklo, a to nisam pa sam se udrila, kad se podigoh. Ne bi me nikad mitilo, da nisam mise slušao. M. Pavlinović — *U ovome primjeru glagol kao da je trajan:* Lake srne mite, vuk se vuļa. Osvetn. 4, 24. *U ovom opet primjeru glagol je združen s riječcom* se: Sa sve strane digli su se Turci, svaki tvojoj rusoj pr'jeti glavi; nek bi tvoja i platila sama, da bi druge ostanule c'jele .... al' na jednoj mititi se ne će ,jer su steće podigle se vojske. Osvetn. 3, 58.

3. MITITI SE, mitim se, *impf. miješati se Kao da stoji u svezi s glag.* mitariti se. *Samo u primjerima:* Fsi ćemo u jistinu uskrsnuti, da fsi se ne ćemo mititi *(iz lat.* omnes quidem resurgemus, sed non omnes immutabimur. 1 cor. 15, 51). Bernardin 179. Svi ćemo u istinu uskrsnuti, da svi se ne ćemo mititi. N. Rańina 225a. Jesu mnozi u krstjanstvu ne samo poletari, neg' kojijem su dorasla krila i koji su se puno puta još mitili, koji sve vrijeme od života kako i ptice u ljetno doba vesele se i planduju. B. Zuzeri 210.

4. MITITI SE, mitim se. *Ovamo se meću značeńa, kojima je razvoj taman i slabo su potvrđena.*

a) vrtjeti se, okretati se. Samo u Stulićevu rječniku (mititi se, storcersi, torqueri, distorqueri).

b) mititi se *znači u Konavlima suminuti se, pak primetnuti kraj odjeće vrh drugoga (poredi ‚primitača'), a napokon:* usjeći drvo u drvo kao n. pr. glavu od greda na lijesu od kuće jednu u drugu. L. Zore paļetk. 110, 226.

MITKOVIĆ, *m. prezime izvedeno od imena* Mitko *(t. j. Mitar, Mito), kojemu nema potvrde.* Drž. kalend. (1905) 297.

MITLO-VINOVAC *(tako je zapisato), selo u Dalmaciji u kotaru spļetskom (blizu je mjestance* Vinovac). A. Mašek 236.

1. MÎTNICA, *f. žensko dijete, koje roditeļi i drugi u kući maze (t. j. mite, vidi* 1 mititi *pod b, aa). Govori se u Lici.* Ti si majkina mîtnica. Ne ću ja one mitnice uzeti, mora bi je vavije držati ka jaje na dlanu. J. Bogdanović.

2. MITNICA, *f. zgrada, u kojoj se prima carina, t. j. mito u značeńu pod a. Između rječnika samo u Stulićevu* (publicani domus *s naznakom, da je iz ruskoga rječn.).* Sjeđaše na cariništu, koje zove se od naših mitnica. S. Rosa 63a. Mitnica, malta, *ńem.* Mauth. Jur. pol. terminol. 339. — *Da ova riječ nije narodna, razabira se odavde:* Riječi: sposoban, sobstvenik .... mitnica, polezno u jeziku našemu ja do sad nijesam čuo nikako. Vuk pisma 46.

MÎTNÎK, *m.*

a) čovjek, koji prima mit u značeńu pod b. Između rječnika u Vukovu (koji prima mit, ein bestechlicher Mensch, homo venalis *s primjerom iz* nar. pjes. vuk 2, 12: kamatnika, seko, i mitnika *i s naznakom, da se govori u Crnoj Gori).* Zato se izgone šimonijaki, to je mitnici. Naručn. 17b. Mitnik dušu čim prodava, još i srce on zalaga. Poslov. danič. U Srbiji se pripovijeda, da su u stara vremena ovako zaļevali izdajnike i mitnike. Vuk rječn. s. v. zaliti. Kuku mitniku i kamatniku! V. Bogišić zborn. 542 *(nar. poslovica).*

b) carinik, t. j. čovjek, koji prima mito (carinu). U rječniku Vrančićevu (publicanus), *u Bjelostjenčevu* (mitnik, očivest grešnik, publicanus, publicus peccator) *i u Voltiģijinu* (pubblicano, Zöllner). Va vsako vrime ti zašpotani, zavrženi .... peklari, mitnici .... se puste i dadu zvati. Postila (1562) 104a. Ki si prostil mitniku i razbojniku na križu. M. Alberti 394.

c) muško dijete, koje roditeļi i drugi u kući maze (t. j. mite, vidi 1 mititi *pod b, aa). Govori se u Lici.* Ti si ćaćin mîtnîk. J. Bogdanović.

MITŃA, *f. mićeńe, t. j. maženje, mamļeńe (vidi*

1 mititi *pod b, aa, dd). Samo u primjeru:* Da mi ne naude vrline ńegove i da me ne privari (*štamp.* ‚privare') mitńa ńegova bimbena. I. M. Mattei 192.

MÎTŃAČA *f. isto što* 1 mitnica. *Govori se u Lici.* J. Bogdanović.

MÎTŃÂK, *m. čeljade ili živinče, koje se miti (t. j. mazi, ugađa mu se, — vidi* mititi *pod b, aa, cc).*

a) koń ili vo, koji se dobro drži (kao da se miti), ein Pferd oder Ochs so gut gepflegt wird. Vuk rječn. *(s naznakom, da se govori u Srijemu).*

b) isto što mitnik *pod c. Govori se u Lici.* J. Bogdanović.

MITŃAKA, *f. veli se ovci, koja se dobro drži.* F. Kurelac dom. živ. 32. — *Vidi* mitńak *pod a.*

1. MÍTO, Míta, *m. ime od mila mjesto* Mitar. *U rječniku Vukovu (s naznakom, da je tako u južnom govoru).*

2. MÍTO, *n.* vectigal, merces, donum, corruptela. *Nalazi se u svim slav. jezicima s različnijem značeńima; u staroslov. je* myto *značilo jamačno: carina, dok ima u tom jeziku posve obična riječ* mytarь *(carinik), slov.* mito *(dar, podmita), bug.* мито *(poreza), rus.* мыто *(carina, poreza), češ.* mýto *(malta), poļ.* myto *(carina, malta, plaća). Sve je ovo iz starońem.* mûta *(carina, malta), otkle je i današńa ńem. riječ* Mauth. *U rječnicima je najobičnije značene: podmita, a to značeńe imamo i u najstarijim potvrdama ove riječi, koje potječu iz* XIII *i* XIV *vijeka. — Ovamo se meću i primjeri, u kojima su oblici, koji mogu biti i prema nom.* mit (*na pr. gen. sing.* mita, *lok. sing.* mitu *i t. d.).*

a) poreza, carina. Između rječnika samo u Stulićevu (tributum *s naznakom, da je iz ruskoga rječn.).* Kraļi zemaļski od koga prijimļu dohodak ili mito? *(iz lat.* reges terrae a quibus accipiunt tributum vel censum? matth. 17, 24). Ant. Dalm. nov. tešt. 1, 26b. Komu dohodak, dohodak; komu mito, mito *(iz lat.* cui tributum, tributum; cui vectigal, vectigal, rom. 13, 7). 2, 17b.

b) plaća (t. j. ono, što se kome daje za redovnu službu), nagrada, (t. j. ono, što tko dobije za kakav osobiti posao ili uslugu). Ne može se u svakom primjeru osjeći, koje je upravo od ova dva značeńa, zato se i ne cijepaju.

aa) plaća ili nagrada uopće. Zatajanago mita radi od Eraklija otvrgal se biše. Š. Kožičić 43a. Koji ću *(t. j. poraz)* po ves vik trpiti skrovito od tebe samo lik ufajuć i mito. H. Lucić 215. Vi znate, da mito od kraļeve krune čeka me čestito i mire pripune. 228. Za ļubezan, ne za mito hoću da zna tvoja lipost bilja moga kugod kripost. M. Pelegrinović 176. F službi ļubvenoj smrt prijah za mito. P. Zoranić 5b. Zač bi rad'ja . . . . tebi za har poslužiti neg' za drago druzijem mito. S. Bobaļević 208. Koji . . . . služi Bogu samo za mito ili za strah. Š. Budinić ispr. 53. Čini i ne krsmaj i mito veliko od mene primes i od Macedońan velik nazoveš se. Starine 3, 224. *(Almuštvo učiniti)* sluga more . . od svojega mita ili plaće. F. Glavinić svitl. 100. Da bi hotili razmišļati ļudi ono mito, koje se pristoji dilom pravednim. P. Radovčić nač. 329. Bog nam za mito nebesa odpira. P. Vitezović odul. 80. Zloga gazdu koji služi, na mito se rado tuži. pirič. 118. Ne bi mita nepodobna za otkupe tvoje iskala. P. Kanavolić 441. S posti, s biči svoje tilo podipsaju . . . . da na nebu najdu mita. J. Kavańin 369b. Svetci, u rajskom ki su mitu. 524a. Pl'jeno gone, l'jepo robje vode, za ńeg išću mito svakojako, ponajviše groše i dukate. Nar. pjes. juk. 557. Neg' sam služil kraļa budimskoga, pak mi ni dal ni plaće ni mita. Nar. pjes. istr 1, 37. Služil sam te lipo, kadi mi je mito? 2, 18. *Govori se i danas u Istri s akc.* mito (merces). D. Nemanić (1884) 4.

bb) bez mita *znači bez plaće (nagrade), besplatno, badava.* Sluga tvoj ča pita, molim te, ne krati, ki t' služi prez mita, cesare bogati. Đ. Baraković jar. 80. Da na dar i bez mita sve to blagodarno učine. S. Rosa 90a. Rad koristi sunce svita vazda svitli nam brez mita, niti zato plaće gleda, što od zime ginut ne da. V. Došen 74a. Tuńe ste prijali, i brez mita podavajte *(iz lat.* gratis accepistis, gratis date. matth. 10, 8). A. d. Costa 2, 130.

c) dar, t. j. ono, što se kome da dobrovoļno, što se ne bi moralo dati. Između rječnika samo u Bjelostjenčevu (donum). Tijem vazeh u ruku ja vajmeh iz njedar od zlata jabuku, da im se da na dar, jeda se prigodi ter meni mito toj od veza slobodi i ruke i vrat moj. M. Vetranić 2, 128. Oh sreće prihuda . . . . vaze mi, što mi da ti njekad u mitu. D. Rańina 130a. Priletiće strilovito, da bi bio na kraj svita, svim brodarom dajuć mita. A. Čubranović 147. Tuj hvale, tuj tužbe, tuj dari, tuj mita, tuj molbe, tuj službe, dokle je ispita. I. Đorđić uzd. 182. Bojak biše i pomiriše se i lipe mi dare prikazaše, ali ne kti mlada udovica, ne kti doći ni pokloniti se, mito poslat ni pomiriti se. A. Kačić razg. 48. Mlogi su po dodavańu jedne samo ladne vodice poglavice postali, mlogi su po końu, mlogi po lovu, a mlogi po mitu i poklonu sitni ptičicah. G. Peštalić 84. Da od mira vjeru uhvatimo, ja ću prvi poći pred kumama, ja za glave bratsko mito dati. P. Petrović gor. vijen. 28.

d) podmita. U rječniku Mikaļinu (munus pro corruptela), *u Belinu* (dono per corrompere giudici), *u Bjelostjenčevu* (munus corruptivum), *u Stulićevu* (donum ad subornandum *s citatom iz N. Naļeškovića nenavedenim točno:* ne prude ni dari ni tlapstva ni mita, — *vidi malo dale među primjerima); u Vukovu* (mito, mit *s primjerom iz* nar. pjes. vuk 2, 12: I u kmetstvo sijedali krivo i prokleto uzimali mito) *i u Daničićevu* (myto, munus corruptivum *s potvrdama iz* XIII *i* XIV *vijeka).* Da se ne postavļajetь po mite ili po nagovoru starějšina *(t. j. manastirski).* Mon. serb. 18 *(iz* XIII *vijeka).* Ašte obrěštetь se koji vladalьcь crьkovny vьzьmь myto, da se rasipļetь. Zak. duš. 31. Četire stvari jesu, ke mnogokrat preobrate misal sudca . . . . ča je strah, mito, ļubav, zla voļa. Korizm 17b. Ne uzimaj mita, zašto mito čovjeku oči slijepi. Zborn. (1520) 33b. Atropos tumači se: prez obraćenja, jer se obratiti ne more mitom nijednim, da ne čini konac života našega. M. Marulić 72. Da vidim vašu čas i slavu, u koju ni dari ni tlapstva ni mita ni nijedni dinari ni blaga od svita nijesu vas stavila. N. Naļešković 1, 337. Nepravednoga svaka laž može k sebi prignuti . . . . sv. Ivana ni može ni strah ni prijetńa ni mito M. Divković bes. 48. Vjerenika mila i draga da iz teška ropstva odkupi, proda države i gradove i darove na darove sla i mita vrhu mita. I. Gundulić 458. Ļudi pravedni, istini, neprijateļi od dobiti i mitа. I. Držić 278. Tim bojnike . . . . zovu i daju ńima mito ter ih mole, da toj djelo drže potajno i skrovito. Ć. Palmotić 3, 206b. Na komu se *(t. j. na sudu)*

ne sudi po prijateļstvu alti po mitu, nego po samoj pravdi. I. Ančić svitl. 63/64. Koji čini sud na mito, ni pravičan stanovito. P. Vitezović pririč. 166. Mitom izvade od gospode dopuštenje. I. Grličić 64. Kijeh neprave ruke napuńiva grabša i mito. I. Đorđić salt. 79. Daju redovnikom balote za mito. H. Bonačić 65. Podiļivaše . . . . bogatu i siromahu jednako brez nikakva mita ni hatora. A. Kačić razg. 21. Obećaše mito veliko dati stražanom. F. Lastrić svetń. 182a. Kojim nisu mita mila. V. Došen 74b. Koji prez svakog mita, hatara i licomirstva kudi i kori stare . . . . običaje. M. Reļković sat. 17. Svidoci ovi . . . . ne bijahu zavedeni ni mitom ni strahom. A. Kanižlić kam. 52. Pa prokleto prosipaše mito da mu dadu sestru za ļubovcu; kaluđeri mita prihvatiše i prihvati dvanaest vladika. Nar. pjes. vuk 2, 127. Tajno mito krv pije. Nar. posl. vuk 297. Pitali kadiju: zašto ti je mito milo? Nar. prip. vrč. 211. Ne poznajuć mita, koje bi ga moglo podvaliti. M. Pavlinović rad. 174. Mlečići . . . . počnu sipati mito, da dobave živa Šćepana. S. Ļubiša prip. 116. Mito na vrata, a pravda na prozor. Nar. bl. kapet. 442.

e) U Voltigijinu rječniku riječi mito *zabiļeženo je značeńe tal.* pagnotta, *ńem.* Brotzelten. *Ako nije to kakvom pometńom došlo u rječnik, onda se može misliti, da je* mito: *kolačić ili hļepčić, koji se kome (na pr. djetetu) da od maženja ili poradi ugodbe (na pr. da ne plače). Tako imamo i primjer:* Spušta mliko, što u sebi ima, lašńe s mitom neg' silom se prima (*govor je o kravi, kojoj se da štogod jesti, kao da se tijem podmiti, da lakše pušta mlijeko, kad se hoće musti).* J. S. Reļković 316.

MITÒGLÂVCI, mitòglavâcâ, *m. pl.* grede, koje se glavama mite na vrh lijesa od kuće. L. Zore paļetk. 110, 226. — *Vidi* 4 mititi *pod b.*

MITOIMAC, mitoimca, *tko prima mito, t. j. podmitu. U rječniku Daničićevu* (mytoimьcь, publicanus *s potvrdom iz isprave pisane na početku* XVI *vijeka).* Mitoimca slovomь opravdavь. Mon. serb. 547.

MITOKLÁSATI, *impf.* protrčavati. Ļ. Stojanović. *Nije zabiļežen prez., te se ne razabira, je li* mitoklasam *ili je* mitoklašem. — *Vidi glagol, koji sada dolazi.*

MITOKLASITI SE, mitoklasim se, *pf. proći, minuti (jedan pokraj drugoga).* Kad ja tamo rupih, a oni se mitoklasiše, t. j. ukloniše se jedan mimo drugoga, kao što se klasje na vitru promeće jedno mimo drugoga. *U sjevernoj Dalmaciji.* J. Grupković. *Govori se i na ostrvu Krku.* K. Kulišić. — *Glagol će biti izveden od imenice* mitoklas, *kojoj nema potvrde, a vaļada je značila: ńihańe klasja (kad jedan pokraj drugoga pada, prolazi); prvi dio te složene imenice u svezi je s glag.* 2 mititi *ili s* 4 mititi se *b.*

MITOKLÀSNUTI, mitòklasnêm, *pf.* protrčati. Ļ. Stojanović.

MITOLÒGIČKÎ, *adj. što pripada mitologiji.* Među ovima *(t. j. pjesmama)* ima ih devet, ponajviše pobožnijeh i osobito mitologičkijeh. Vuk nar. pjes. 1, XIV. Pjesme osobito mitologičke. 149.

MITOLOGIJSKI, *adj. isto što mitologički.* Mitologijska istraživańa. Đ. Daničić *u Ivekovićevu rječn.*

MITOPOHLEPA, *f. pohlepa na mito. Samo u Stulićevu rječn.* (commodum, utilitas, compendium). — *Slabo pouzdano.*

MITOPOHLEPAN, mitopohlepna, *adj. pohlepan na mito. Samo u Stulićevu rječniku* (lucri cupidus, proprii commodi studiosus). — *Slabo pouzdano.*

MITORAD, *onaj, koji je mitu rad, t. j. koji ga rado prima. Samo u primjeru:* Sad recite, mitoradi, što na sudu krava radi. V. Došen 64a. *Ne razabira se, je li ovo imenica ili je pridjev.*

MITOVAŃE, *n. Samo u Stulićevu rječniku, gdje se kaže, da znači:* pietas, misericordia *s naznakom, da je iz Mrnavića. U knizi* I. T. Mrnavića istum. 78 *doista se nalazi dvaput* mitovanje, *ali nema sumńe, da je pogrješno štampano* -t- *mjesto* -l-. *Tamo stoji:* Jere gospodin naš veće je prignut k mitovanju negoli k pedipsanju, budući da mitovanje vazima od svoje dobrote. *Riječ* milovanje *pravo štampanu nalazimo u istoj knizi na str.* 185 (*vidi potvrdu kod* milovańe *pod* a, *aa).*

MITOZOB, *m. tko zobļe mito. Samo u primjeru:* Što pak šupļe mitozobe, koji sudeć ļude robe, radim teke da zakinem, naočńake da im skinem, mlim, da sudci mitozobni ne će zato bit nazlobni. V. Došen 68b.

MITOZOBAN, mitozobna, *adj. koji mito zobļe. Samo u primjeru navedenome kod riječi, koja je pred ovom.*

1. MÍTRA, *f. ime žensko isto koje i* Dmitra *(vidi tamo). U rječniku Vukovu* (Frauenname, nomen feminae). *Potvrđeno je i prije našega vremena.* S. Novaković pom. 82.

2. MÌTRA, *f. biskupska (vladičanska) svečana kapa, koja se nosi pri službi Božjoj ili drugoj kakvoj crkvenoj slavi. Iz grč.* μίτρα, *otkle je i lat.* mitra. *U rječniku Mikaļinu* (mitra biskupova, infula, mitra), *u Belinu* (mitra, ornamento noto de vescovi), *u Stulićevu* (mitra, kruna biskupova *s citatom iz Ġ. Palmotića, koji se i ovdje navodi pod c) i u Vukovu* (Bischofsmütze, mitra episcopi).

a) mitra u katoličkijeh biskupa i opata.

aa) u pravom smislu (veoma često). Bez zlatijeh tijeh mrava jošte se po sve dni ni mitra ne dava ni klobuk crļeni. M. Vetranić 2, 164. Prije neg' budem na me čelo stavit mitru posvećenu. P. Kanavelić 398. Abati . . . . koji imaju mitru i štap biskupski. A. Baćić 408. Na glavi mu mitra od bisera. A. Kačić razg. 181. Opati oliti abati, koji mitru i štap oliti pastoral nose. M. Dobretić 286. Stavļa se mitra, to jest kapa na glavu novoga biskupa. I. Velikanović upuć. 3, 193

bb) u prenesenom smislu mitra *znači isto što trtica, ńem.* das Schweifstück vom gebratenen Geflügel. *Govori se u Istri.* D. Nemanić (1884) 22. *Jamačno se ovo značeńe razvilo poradi sličnosti onoga dijela pečńa s biskupskom mitrom. Ispor.* 2 biškup *(gdje se postańe sasvijem krivo tumači).*

b) vladičanska mitra (u grčkoj crkvi). Skide s glave mitru od bisera *(govor je o sv. Savi).* A. Kačić razg. 19. Na jednoj mitri u riznici vladike crnogorskoga na Cetińu ima doļe unaokolo ovaj potpis. Vuk pisma 4. Obukoše starca patrijara sve u svilu i u čisto zlato, a najposl'je staviše na glavu sjajnu mitru od dragog kameńa. Nar. pjes. petr. 2, 559.

c) mitra *u starozavjetnih (jevrejskih) sveštenićkih poglavica.* Vrhu zbora nabuńena Kajfa prvi vlas držaše, komu mitra posvećena sijede prame pokrivaše. Ġ. Palmotić 3, 41b. Aleksandro ugleda . . . . misnike u aļinam misničkim, a navlastito Jadda poglavicu, komu na glavi bišе mitra. A. Kačić korab. 311.

MÌTRANA *(jamačno je takav akc.), f. žensko ime izvedeno od* Mítra. V. Vrčević niz 153.

MITRAŠEVIĆ, *m. prezime izvedeno od imena* Mitraš, *kojemu nema potvrde.* Bošnak (1908) 126.

MITRÀŠINOVIĆ *(to će biti pravi akc.), m. prezime izvedeno od imena* Mitrašin, *kojemu nema potvrde.* Rat 346. Šem. pakr. (1898) 28. Etnogr. zborn. 8, 925.

MITREČIĆ, *m. prezime izvedeno od imena* Mitreč, *kojemu nema potvrde.* Imenik (1906) 444.

MITRIĆ, *m.*

a) Mitrîć, Mitrića, *ime od mila mjesto Mitar. U rječniku Vukovu.*

b) prezime. T. Smičiklas spom. 120. Šem. pakr. (1898) 28. Drž. kalend. (1905) 297. Etnogr. zborn. 8, 669. — *Akc. je vaļada* Mîtrić.

c) zaselak u Bosni u okružju tuzlanskom. Popis žit. bos. i herc. 641.

MITRINOVIĆ, *m. prezime izvedeno od imena* Mitrin, *kojemu nema potvrde.* Drž. kalend. (1905) 297. Bošnak (1908) 126.

MITRO, *m. ime isto koje i Mitar.* Kako Mitro Jakšić . . . . se opravda *(u natpisu pjesmi).* Nar. pjes. bog. 110.

MITROČINOVIĆ, *m. prezime izvedeno od imena* Mitročin, *kojemu nema potvrde.* T. Smičiklas spom. 297.

MITROFAN, *m. ime kaluđersko od grč.* Μητροφάνης. Ļ. Stojanović zap. i natp. 1, 51 *(iz* XVI *vijeka).* 2, 246 *(iz* XVIII *vijeka).* S. Novaković pom. 82 *(gdje ima zabiļeženo ne samo* Mitrofan, *nego i* Mitrohvan).

MITROFANA, *f. žensko ime kaluđersko načiņeno prema muškome* Mitrofan. S. Novaković pom. 82.

MITRÒNOSAC, mitrònosca *(jamačno je takav akc.), m. onaj, koji mitru nosi, t. j. vladika. Samo u Popovićevu rječniku* (Bischof).

MITRÒNOSAN, mitrònosna *(jamačno je takav akc.), adj. koji mitru nosi. Samo u Popovićevu rječniku* (Bischofsmütze tragend, Bischof).

MITROPÒLIJA, *f. stolica, rezidencija mitropolitska. Iz grč.* μητρόπολις *s nastavkom* -ija. *U rječniku Vukovu* (Metropolie, Residenz des Metropoliten, sedes metropolitae) *i u Daničićevu* (sedes metropolitae *s potvrdama iz* XIV *vijeka i dalje).* Priložiļe crkvu Spasovu u Hvosnu koņe mitropolije hvostaņskoje *(iz* XIV *vijeka).* Glasnik 24, 257. Svjedoči, da je pokrajina hrvatska . . . . . tad spadala pod splitsku mitropoliju. M. Pavlinović razg. 26.

MITROPÒLIT, *m. crkveni poglavar, koji se grčki zove* μητροπολίτης, *lat.* metropolita. *U rječniku Vukovu* (der Metropolit, metropolita) *i u Daničićevu* (metropolita, *s potvrdama iz* XIV *vijeka i dalje).* Leontije mitropolit srpski. Pjev. crn. 107b. Četrdeset mitropolitah od zakona rišćanskoga *(iz zdravice paštrovske).* Nar. pjes. vuk 1, 79.

MITROPÒLITOV, *adj. posses. od* mitropolit. *U rječniku Vukovu* (des Metropoliten, metropolitae) *i u Daničićevu (s potvrdom iz* XIV *vijeka).*

MITROPÒLITOVATI, mitropòlitujēm, *impf. biti mitropolit.* Želim vam . . . . dugo i dugo na slavu naroda srpskoga da mitropolitujete. Vuk *u Ivekovićevu rječn.*

MITROPÒLITSKÎ, *adj. posses. od* mitropolit. *U rječniku Vukovu* (Metropoliten-, metropolitanus). I tu va veliczj sabornoj crkvi mitropolitskcj pokloniše se. Danilo 97. Koja je *(t. j. diploma)* sad u Karlovcima u mitropolitskoj arhivi. Vuk rječn. *s. v.* jedinica.

MITROPOLITSTVO, *n. dostojanstvo mitropolitsko.* Podvigohь sanь kraļevьsky na carьstvo i arhiepiskopiju na patriaršьstvo i episkopije na mitropolitьstva *(iz* XIV *vijeka).* Glasnik 27, 289. Zabuņen za mitropolitstvo ništa učinio nije *(t. j. vladika Stanković).* S. Tekelija letop. 120, 73.

MÌTROV, *adj. posses. od* Mitar. Na Mitrovь dьnь. Zak. duš. 50. I Mitrov sveđeni dan se približaše. I. T. Mrnavić osm. 64. O čestitu danu Mitrovome. Nar. pjes. vuk 3, 72. Mîtrov dân, Mîtrova dnê, das Fest des heil. Demetrius, festum s. Demetrii die 26 Octob. Mitrov danak ajdučki rastanak. Vuk rječn.

MÌTROVAC, Mîtrôvca, *m. selo u Slavoniji u županiji požeškoj.* Razdjeļ. hrv. i slav. 71. *Zabiļeženo je i prije našega vremena.* T. Smičiklas spom. 71.

MÌTROVAČKI, *adj. posses. od* Mitrovica *(upravo od* Mitrovac). *U rječniku Vukovu* (mitrovački, von Mitrowitz). Prije toga bijaše Slavonija razdilita u krajišnike i u komoraše . . . . a krajišnici u tri krajine: gradišku, brodsku i morovićku, mitrovačku ili varadinsku. M. A. Reļković sat. 22. Sa skele mitrovačke. Glasnik 11, 1, 87.

MITROVČAN, *m. upravo čovjek iz Mitrovice; ali je potvrđeno samo kao prezime.* T. Smičiklas spom. 66.

MÌTROVČANIN, *m. a) čovjek iz Mitrovice. U rječniku Vukovu* (Mîtrovčanin, pl. Mîtrovčâni, ein Mitrowitzer). — *b) prezime.* T. Smičiklas spom. 87.

MITROVČIĆ, *m. mjesto u Srbiji u okrugu smederevskom.* Niva u Mitrovčiću. Sr. nov. 1872, 394.

MÌTROVICA, *f.*

a) žena Mitrova. To ne može kučka priboļeti, kučka jedna mlada Mitrovica. Hrv. nar. pjes. 1, 135.

b) varoš na Savi u Slavoniji u županiji srijemskoj. U rječniku Mikaļinu (grad u Srimu, Ruconium, Sirmium), *u Belinu* (Sirmio città nella Pannonia), *u Bjelostjenčevu* (varaš negda glasovit u Sremu, Ruconium, Sirmium), *u Voltiğijinu* (Sirmio, città antica, die alte Stadt Sirmiens) *i u Vukovu* (varoš u Srijemu). *Ima potvrda i za lik* Dmitrovica: U lijepu varoš Dmitrovicu. Pjev. crn. 261a. Dokle dođe šeru Dmitrovici, tuna Marko Savu prebrodio. Nar. pjes. vuk 2, 350. Te je posla šeru Dmitrovici na koļeno starcu Kuzun-Jańu. 2, 580. Na bijelom gradu Dmitrovici onđe bješe starac Kuzun-Jańo. 3, 53. *I prije našega vremena:* Dmitrovica. S. Novaković pom. 131. — *Vidi još* Dimitrovci.

c) selo u Slavoniji u županiji požeškoj. Razdjeļ. hrv. i slav. 72.

d) varoš u Srbiji u okrugu podrinskom. S. Koturović 446.

e) varoš u Staroj Srbiji na vodi Ibru. U rječniku Vukovu (varoš u Kosovu). *I ovdje ima potvrda za lik* Dmitrovica: Do Zvečana i do Dmitrovice. Pjev. crn. 99a. Otidoše ravnoj Dmitrovici, spustiše se ka Jeńi Pazaru. Nar. pjes. vuk 2, 228. I pokupi Dmitrovicu ravnu. 4, 217.

f) bilka Geum urbanum. B. Šulek im. *(s naznakom, da se govori u Gospiću). Ispor. u Popovićevu rječn.* mitrovica, Nelke.

MȉTROVIČKÎ, *adj. posses. od* Mitrovica *pod d.* Opština mitrovička. S. Koturović 446.

MȉTROVIĆ, *m.*

a) prezime. D. Avramović 226. Šem. pakr. (1898) 28. Drž. kalend. (1905) 297. Imenik (1906) 444. Bošńak (1908) 126. *Ima potvrda i prije našega vremena:* T. Smičiklas spom. 140. A. Kačić korab. 486.

b) dva mjesta u Bosni: selo u okružju baňolučkom i zaselak u okružju tuzlanskom. Popis žit. bos. i herc. 641.

MȉTROVIĆI, *m. pl. a) u Bosni jedno selo i dva zaseoka; selo je u okružju travničkom, a zaseoci u tuzlanskom.* Popis žit. bos. i herc. 641. — *b) zaselak u Dalmaciji u kotaru dubrovačkom.* A. Mašek 236.

MITROVINA, *f. seoce u Dalmaciji u kotaru kotorskom.* A. Mašek 236.

MȉTROVKIŃA, *f. žena iz Mitrovice (kao da ime mjestu glasi* Mitrova *ili* Mitrovo). *U rječniku Vukovu* (Mitrowitzerin *s primjerom iz* nar. pjes. vuk 1, 498: Mitrovica kraj Save stolica, na ńoj sedi mlada Mitrovkiña).

MȉTROVSKÎ, *adj. a) što pripada sv. Mitru.* Mitrovski mjesec, Demeters, Demetrii mensis (October). Vuk rječn. (1818) VIII. — *b) što pripada Mitrovici (kao da ime mjestu glasi* Mitrova *ili* Mitrovo). *Samo u pjesmi, i to vaļada stiha radi. U rječniku Vukovu* (u pjesmi mjesto mitrovački *s primjerom iz* nar. pjes. vuk 3, 451: U lijepu šeru Mitrovici u nekakva mitrovska dizdara). Svome bratu mitrovskom dizdaru. Nar. pjes. stojad. 1, 66.

MȉTROVŠTÂK, *m. čovjek, kojemu je krsno ime (slava) na Mitrov dan. U rječniku Vukovu* (der den heil. Demeter zum Hauspatron hat, Demetricola [?], cliens s. Demetrii).

MITUĻA, *f. ime kravi. U Slavoniji oko Virovitice.* Đ. Hirc. — *Biće krava, koja se dobro drži (kao da se miti). Ispor.* mitńak *pod a, ispor. i* mitńaka.

MITUĻEVAC, Mituļevca, *m. prezime izvedeno od imena* Mituļ *(t. j. Mito), kojemu nema potvrde.* Etnogr. zborn. 5, 323.

MITUĻEVIĆ, *m. prezime izvedeno od istoga imena, od kojega je i prezime, koje je pred ovijem.* Rat 91. 376.

MITVÌCA, *f. biļka, koja se zove i* metvica *(vidi tamo).* D. Preradović.

MÍVA, *f. voće. Iz tur. (pers.)* méjvé (*plod*). *U rječniku Vukovu* (Obst in der weitesten Bedeutung, auch Erdbeeren, Nüsse, poma sensu latissimo *s dodatom za primjer rečenicom:* već je dospjela svaka miva). Bože pomozi! nove novine od nove godine, običaj je reći, kad koji prvi put hoće da okusi od kakove mive. Vuk rječn. s. v. novina. Jest, tako mi urodila Drina i u Drini svakojaka miva. Nar. pjes. petr. 1, 20.

MIVAČA, MIVAČKA, *f. kopańa za umivańe. U govoru šaptinovačkom, gdje je akc.* mivâča, mivâčka. S. Ivšić rad jug. ak. 168, 45.

MIVAĻ, Mivaļa, *m. ime tamna postańa.* S. Novaković pom. 78. — *Vidi* Mivil.

MIVALIŠTE, *n. mjesto, gdje se ļudi miju. Samo u rječniku Bjelostjenčevu* (mivališče, lavacrum, aquarium) *i u Voltiǵijinu* (lavatojo, ein Ort, wo man wascht).

MIVALO, *n.*

a) umivaonica. Samo u rječniku Bjelostjenčevu (malluvium) *i u Voltiǵijinu* (bacino, lavamani, Waschbecken).

b) sapun. U naših lužaric mož čuti: evo ti mivalo (= sapun), živo ńim ove rubine omani, onda splakni pak izažmi. F. Kurelac dom. živ. 13. — *Vidi* 2 milo *pod b.*

MIVATI, mivam, *impf. umivati. U rječniku Bjelostjenčevu* (mivam, umivam, lavo) *i u Voltiǵijinu* (mivati, meglio umivati). Koji bi zube mivajuć dvi ali tri kaplice vode nehote u grlo pustio. Pisanica 43. Žute kose česala, bele ruke mivala. Nar. pjes. istr. 6, 25. — *Govore gdješto i kajkavci.* Zborn. za nar. živ. 6, 188.

MIVIL, *m. ime tamna postańa.* T. Smičiklas spom. 201. — *Ispor.* Mivaļ.

1. MȉZA, *f. ženski nadimak u Crnoj Gori. Samo u Vukovu rječniku. Jamačno ista riječ, koja i* Gmȉza, *(koja je također ženski nadimak u Crnoj Gori), samo što je g otpalo. Đ. Daničić* osn. 40 *drži, da je* Gmiza *ili* Miza *istoga postańa, kojega je i* gmiza *(plur.* gmize, *t. j. male đinđuhe).*

2. MIZA, *f. sto, trpeza. Iz tal.* mensa. *Riječ* miza *s istijem značeńem ima i u slov. jeziku, a u našem jeziku ima joj potvrda samo iz čak. govora.* Pri mizi svojoj riči držaše upisane ove. F. Glavinić cvit 296b. Usta se gori iza mize ter svitu svuče svoju. čet. posl. 17. Mensa ornata est ante te: miza urešena jest prid tobom. 75. Stolić nosi na glave, mizu nosi na pleće. Nar. pjes. istr. 4, 22. Miza (mensa). D. Nemanić (1884) 20.

3. MIZA, *f.* Tako zovemo hranu, koju ribari najamnici primaju od gospodara na ribańe srdjela. *Na Hvaru.* Slovinac (1880) 389. — *Tamno.*

4. MÍZA *(tako je zabiļežen akc.), f.* sitna sačma za male ptice. *Na Braću.* A. Ostojić. — *Tamno.*

MIZAVICA, *f. biće nekakva muzička sprava. Samo u primjeru:* Pod zuk bubńi, trubaļ bojnih i mizavic i rožanih. J. Kavańin 498b. — *Tamno; a možda je i zlo štampano.*

MÌZDRAČIĆ, *m. dem. od* mizdrak. *U rječniku Vukovu.*

MÌZDRAK, *m. kopļe. Iz tur. (arap.)* mizrak. *U rječniku Vukovu.* Pograbi mu mizdrake. J. Rajić boj 62. Te sakupi trista Udbińana na atima, a pod mizdracima. Nar. pjes. vuk 3, 331. Daj ti meni sedam stotin' Srba na hatima, a pod mizdracima. 4, 302. A za ńime trideset Turaka na atima, a pod mizdracima. 6, 390. A jedan Turak doleti na końu, da ga nabode na mizdrak. M. Đ. Milićević pom. 45. — *U ovom se primjeru uzima, da je* mizdrak *različan od kopļa:* A za ńime šezdeset momaka pod kopļima i pod mizdracima. Nar. pjes. hörm. 1, 151. — *U Lici danas* mizdrak *znači: klipan, velik momak (t. j. otegnut kao kopļe).* Đ. Škarić. — *Vidi* miždrak.

MIZDRÀKLIJA, *m. kopļanik. Izvedeno od riječi, koja je pred ovom, turskim nastavkom* -lija.

MIZE, mizeta, *n. jare po koļenima bijelo. U Bosni i Herc.* Zborn. za nar. živ. 1, 309. — *Tamno; ne čini se dosta pouzdano; vidi* mizońa, mizuļa.

MIZERAN, *adj. jadan, bijedan. Iz tal.* misero. *Govori se u Istri s akc.* mizèran, mizérna, mizérno, *a i adv.* mizérno. D. Nemanić (1885) 43. 61.

MIZERIĆ, *m. prezime nejasna postańa.* Mon. croat. 125 *(iz* XV *vijeka).*

MIZIĆ-SELO, *zaselak u Bosni u okružju bihaćkom.* Popis žit. bos. i herc. 641.

MIZIMICA, *f. isto što* mizinica *(vidi tamo).* U kuli mu do devet sinova i deseta kćerca jedinica Miličica, jedna mizimica. Hrv. nar. pjes. 1, 60.

MÌZINAC, mizînca, *m. isto što* mezimac *i isto tako nejasna postańa (vidi tamo). U rječniku Vukovu, gdje se kaže, da je to po zapadnom govoru mjesto* mļezinac.

MÌZINICA, *f. isto što* mezimica *i isto tako nejasna postańa (vidi tamo). U rječniku Vukovu, gdje se kaže, da je to po zapadnom govoru mjesto* mļezinica. Ova . . . . ima dvi ćeri mizinice. J. Banovac prip. 234.

MIZINOVIĆ, *m. prezime nejasna postańa.* Bošńak (1908) 126.

MIZINOVAC, Mizinovca, *m. selo u Hrvatskoj u županiji ličko-krbavskoj.* Schem. segn. (1871) 43, (1881) 41. *To selo pišu i* Mezimovac *(vidi tamo).*

MIZIR, *m. prezime nejasna postańa zabiļeženo* XVII *vijeka.* R. Lopašić urb. 252.

MIZOŃA, *m. vo, koji čovjeku liže so iz ruke. U Bosni i Herc.* Zborn. za nar. živ. 1, 310. — *Tamno; ne čini se dosta pouzdano; vidi* mize, mizuļa.

MIZRAK, *m. isto što* mizdrak *i istoga postańa (vidi tamo).* Na atima i pod mizracima. Nar. pjes. hörm. 1, 249.

MIZUĻA, *f. krava, koja čeļadetu liže so iz ruke. U Bosni i Herc.* Zborn. za nar. živ. 1, 310. — *Tamno; ne čini se dosta pouzdano; vidi* mize, mizońa.

MIŽA, *ime, možda nadimak, ne razabira se, dali muškome ili ženskome.* S. Novaković pom. 78.

MIŽALIŠTE, *n. mjesto, gdje se miža. Samo u Stulićevu rječniku* (matula, locus mingendi).

MÌŽÂŃE, *n. nom. verb. od* mižati. *U rječniku Belinu* (l' orinare), *u Stulićevu* (actus mingendi) *i u Vukovu (s naznakom, da se govori u Crnoj Gori).* Svako mižanje jedno počivanje. Poslov. daničk.

MÌŽATI, mìžâm, *impf. mokriti, pišati. Pored* mižati *ima i* mižati se *u istom značeńu. U drugim slav. jezicima nema glagola etimologijom srodnijeh s navedenijem značeńem, ali ima u drugim indoevr. jezicima: staroind.* mehāmi, *grč. ὀμιχέω, lat.* mingo *i* meio, *lit.* mìžti. *Prema ovijem jezicima trebalo bi po glasovnom zakonu da u nas bude* -z-, *a ne* -ž-; *vaļada je to* -ž- *postalo od* -zj-. *Istoga je postańa i* mižiti *(vidi tamo). U rječniku Mikaļinu* (mižati, mokriti se, mingo, mejo), *u Belinu* (mižati, orinare, pisciare), *u Bjelostjenčevu (nije u azbučnom redu na svome mjestu, nego s. v.* cukam, cukati, *gdje stoji:* pišam, mižam, mingo, urinor), *u Stulićevu* (mižati, mižati se, mojaro, mingere) *i u Vukovu* (mižati, pišati *s naznakom, da se govori u Crnoj Gori).* Činit ću po tańe, na vjeru, da mižaš. N. Naļešković 1, 259. Lud se u more miža ter mni, da će oplimat. Poslov. daničk. 67. Mižat u more 62.

MÌŽITI, mìžim, *impf. romińati. Istoga je postańa i značeńa češ.* mžiti *i pol.* mżeć; *sve je to od istoga korijena, od kojega je i* mižati *(vidi tamo), samo su se značeńa malo razmakla; bez sumńe idu ovamo i glag.* maždìti, mažděti, mìždati, mòžditi, *premda im* -žd- (žđ-) *nije jasno, a trećemu nije jasno ni* -e-. S krupami daž miži, udiļ, udiļ miži. P. Zoranić 74. — *Nije sigurno, da inf. upravo glasi* mižiti, *možda je* mižati.

MÍŽDATI, miždîm, *impf.*

a) romińati. Govori se u Lici. Pada li kiša? Ne pada, samo miždi. J. Bogdanović. *Inf.* mížditi *bilježi* Đ. Škarić. — *Vidi* mižiti.

b) slabo drijemati. Govori se u Lici. Spavaš li? Ne spavam, nego samo miždim. J. Bogdanović. — *Nije jasna sveza među ovim značeńem i među onim pod a; ali je vrijedno dodati, da poļski glagol* mżeć *znači i romińati i drijemati.*

MÍŽDÂVCI, miždavâcâ, *m. pl. bodež, protisli (bolest). Govori se u Lici.* Imam nekakve miždavce po leđima, pa ne mogu živ da stojim. J. Bogdanović. — *Vidi riječ, koja sad dolazi.*

MÍŽDAVICA, *f.*

a) sitna kiša, porosica. Govori se u Lici. Evo sam pokisla na miždavici ko na pravoj kiši. J. Bogdanović. — *Vidi* miždati *pod a.*

b) Nekud sam slab, svedno ka satrven, nekakva mi miždavica kroz kožu prolijeće. *U Lici.* J. Bogdanović. — *Biće isto što i* miždavci, *a u značeńu će biti sveza s glag.* mìžditi *pod b ona ista, koja je među* sijavica *(t. j. bol u zubima, očima, ušima, u nozi) i među glag.* sijevati *(u značeńu trgati, kad čovjeka što boli).*

MIŽDE, MIŽDETA, *n. nagrada za povoļan glas. Iz tur. (pers.)* müždé *(dobar glas). Govori se u Kosovu.* Zgrabe im kape s glave i traže miždе (muštuluk) u novcu. Etnogr. zborn. 7, 175. — *Vidi* muštuluk.

MÍŽDITI, miždîm, *impf.*

a) vidi miždati *pod a.*

b) U Bukovici (u Dalm.) kao da znači: gorjeti, sijevati. Starješina . . . . umoči kruv u vino te nadnese nad svijeću, da kap pane Čim pane, svijeća počme to mańe miždìti, to mańe, to mańe, dok se ne utrne. Zborn. za nar. živ. 7, 250. — *Razvoj značeńa taman.*

MÌŽDRAK, *m. isto što* mizdrak. Udriše se silni konjanici na svijetle sablje i miždrake. Pjev. crn. 89a. — *U Lici* miždrak *govori se danas u šali za čeļade omaleno i male glave.* J. Bogdanović. *To je dakle protivno onome, što priopćuje* Đ. Škarić *kod riječi* mizdrak; *vaļada se u nekijem krajevima Like pravo značeńe riječi* mizdrak (miždrak, *t. j. kopļe*) *zaboravilo već odavno te se upotrebļava i za malena čovječuļka, što se s pojmom kopļa ne slaže.*

MIŽEŠ, *m. mokraća. U rječniku Belinu* (mižeš, gen. mižeša, m. orina; mižeš pržinasti, orina arenosa) *i u Stulićevu (gdje grješkom piše:* mižeč, m. urina; *ima i* mižeče, n. *u istom značeńu).* — *Vidi* mižež.

MIŽERIJA, *f. bijeda, nevoļa. Iz tal.* miseria. *Govori se u Istri s akc.* mìžèrija. D. Nemanić (1884) 55.

MIŽEŽ, *mokraća. Samo u Mikaļinu rječniku* (mižež, lotium, urina). *Sva je prilika, da je ova imenica muškoga roda. — Vidi* mižeš.

MIŽINOVIĆI, *m pl. selo u Bosni u okružju sarajevskom.* Popis žit. bos. i herc. 641.

MIŽOĻ, *m. čaša. Iz furl.* muzul *(a ovo iz lat.* modiolus). *Govori se u Istri, gdje je akc.* mìžôļ, *gen.* mìžōļà. D. Nemanić (1883) 48. *Istoga je postańa i značeńa i slov.* mužôl. — *Vidi* čmula, žmuļ, žmuo.

MIŽUĻIĆ, *n. čašica. Govori se u Istri, gdje je akc.* mìžuļić, *gen.* mìžuļića. D. Nemanić (1883) 63. — *Vidi riječ, koja je pred ovom.*

MJÀÛK, *m. isto što mauk (glas mačji). U Lici.* J. Bogdanović.

MJAÚKALICA, *f. mačka (jer mjauče).* Šic tamo, mjaukalica! *U Lici.* J. Bogdanović.

MJAÚKALO, *n.* Šic mjaukalo, tamo nosi rep u mačiji svijet. *Govori se mački u Lici.* J. Bogdanović.

MJAÙKAŃA, *f. maukava.* Došla e na mačke mjaukańa, vaļda e veļača blizo *U Lici.* J. Bogdanović.

MJAÚKÂŃE, *n. nom. verb. od* mjaukati. *U Lici.* J. Bogdanović.

MJĄÚKATI, mjàûčêm, *impf. maukati, mijaukati.* Šta to mačka danas mjauče? *U Lici.* J. Bogdanović.

MJAÚKNUTI, mjàûknêm, *pf. mauknuti. U Lici.* J. Bogdanović.

MJECINA, *f. vidi* micina *(na kraju).*

MJEČIĆ, *m. isto što mješić ili mješćić. Samo u primjeru:* Mječić pun mlika. M. Vetranić 2, 252., *a i to nije sigurno, jer dva rukopisa imaju* mješić (mješčić).

MJĚD, *f. i m.* aes, cuprum, aurichalcum. *Akc. se ne mijeńa u sing., a u plur. se danas ne govori Riječ se nalazi i u svim drugim slav. jezicima ponajviše sa značeńem lat.* cuprum, *na pr. staroslov. i rus.* мѣдь, *češ.* měď, *poļ.* miedź *i t. d. U drugim indoevr. jezicima ne nalazi se riječi, koje bi etimologijom odgovarale. Korijen se ne može postaviti. U rječniku Mikaļinu. Belinu, Voltiģijinu, Stulićevu i u Vukovu (vidi daļe), a u jezičnijem spomenicima poterde teku od najstarijih vremena. — Riječ je ženskoga i muškog roda (a može biti i sredńega te glasi* mjedo, — *vidi tamo). Ovamo se meću i primjeri, u kojima se ne može razabrati, je li riječ ženskoga ili muškoga roda, isto tako se meću i primjeri, u kojima imamo oblike kao što su gen i dat. sing.* mjeda, mjedu, *za koje se ne može znati, jesu li prema nom.* mjed *(m.) ili su prema nom.* mjedo *(n.).*

a) ruda uopće, metal. U rječniku Mikaļinu (mjed, to jest svaka stvar, koja se vadi iz rude, metallum) *i u Stulićevu* (mjed m. metallum, aes). Jaspre od dobre mjedi i da nije privarna. M. Radnić 91b. Kamen dragi u jednoj mjedi gubi svoju krepost, a u drugoj raste. 395b. Poznaje se svaka mjed po svomu zveku. 427a.

b) cuprum, *bakar. U rječniku Vukovu* (mjed, f. Kupfer, cuprum). Kalož ni ima biti . . . od mida ni od brunca. Naručn. 26a. Ili u mjedu ili u zlatu ti si plaćen za tvu službu. I. Gundulić 488. Ne nosite mjedi u pojasima svojijem *(staroslov. i crkvenoslav.* мѣдь, *grč. χαλκός).* Vuk mat. 10, 9. — *Ovamo ide i sveza* crļeni mjed, *koju imaju rječnici Mikaļin* (mjed crļeni, cuprum, aes cyprium), *Belin* (mjed crļeni, rame), *i Stulićev* (mjed crļeni, cuprum). Prinašahu . . . . iz Andalusije mjed, vosak, pakao, mjed crļeni (cuprum ili bakar), gvozdje. D. Bogdanić 67.

c) aurichalcum, *pirinač, tumbak (ńem.* Messing). *U rječniku Voltiģijinu* (mjed, m. ottone, Messing). *Ovamo će ići primjeri.* Noge ńegove kao mjed, kad se rastopi u peći. Vuk otkriv. 1, 15. Svi sudovi . . . . bjehu od mjedi uglađene. Đ. Daničić 1 car. 7, 45. — *U ovom značeńu obično se uzima sveza* žuta (žuti) mjed, *koju imamo u rječniku Mikaļinu* (mjed žuti, aurichalcum, orichalcum), *u Belinu* (žuti ‚mjed, ottone), *u Stulićevu* (mjed žuti, ottone, aes) *i u Vukovu* (žuta mjed, Messing, orichalcum).

d) bronza, tuč. U rječniku Mikaļinu (mjed, mid, bronzo, aes).

e) U ponajviše primjera ne može se razabrati, u kojem je upravo značeńu riječ mjed *uzeta. Tako se ni u lat. ni u ńem. jeziku ne može svagda reći, što upravo znači* aes *ili* Erz. Ogńište vь mêdi okovano i prênosimo. Sava glasn. 24, 220. Stvori obraz ovdê ot mêdi . . . . . Mojsej skova ot mêda kako zmiju *(iz rukopisa g.* 1468). Arkiv 9, 93. I ako hoštete otbrati zlato od mida, udrite po ńemu mlatom, i ako ti je zlato, ne će ti brěčati. Starine 23, 75. Dva bukala nova od mida. Arkiv 2, 82. Učińen jesam kakono mjed zvoneći *(iz lat.* factus sum velut aes sonans. 1 cor. 13, 1). N. Rańina 36a. ‚Čini Mojzes učiniti od mjeda jednu zmiju. Zborn. (1520) 114a. Da će lip drag kami čint u mjed svezati. D. Rańina 5a. I kaže, da ide još za ńim i kruha i mjedi. F. Lukarević 282. Da bude od mjeda jednu zmiju učiniti. A. Gučetić roz. mar. 214. Oni kipi, koji su od gńile, od driva, od mida. F. Vrančić živ. 19. Akoli ravno od mida budući na male razdrobi se mrve *(t. j. idol).* F. Glavinić cvit 300a. Ako ne imaš ļubavi Božje, jesi ista mjed i čoek od mesa kakono i ostali; ali ļubav Božja čini te biti od drugoga izvrsnitijega mjeda. M. Radnić 380b. Kip . . . . z čistoga mjeda napravļen. P. Vitezović kron. 55. Od koga je godi lisa učińena, ali od mida, tuča ali olova, zlata, srebra. L. Terzić 271. Koji oružje svoje od srebra promijeni za jedno od mjeda. K. Mazarović 19. Kupa od zlata oli od srebra ili barem od mida iznutra pozlaćena. A. Kadčić 88 Stolac od kaleža može biti od tuča ili mjeda, aii čaša ne može. A. Baćić 357. Uli jednu zmiju od mjeda. V. M. Gučetić 10. Na priliku jedne zdjele plosnate od mjeda učińene. I. Zaničić 16. Žudjeli štogod se shrańa, razumiju pod imenom sokrovišta: zlato, srebro, kositer, mjed, haļine, vino, uļe. S. Rosa 77a. Ako ne bih imo ļubavi, bio bih kako jedan mjed zvečući. Đ. Bašić 147. Smrvi se gvozdje, mjed, srebro i zlato. I. Velikanović upuć. I, 118. Činahu . . . . sudove različite iz mjeda. D. Bogdanić 65. Što je u gvozdju i u mjedu, ne može se broj iznaći *(prema lat.* aeris et ferri non est pondus, vincitur enim numerus magnitudine. 1 paral. 22, 14). B. Zuzeri 244. I načini Mojsije zmiju od mjedi. Đ. Daničić 4 mojs. 21, 9. Dva suda od mjedi dobre i skupocjene kao zlato. jezd. 8, 27. — *Vrlo rijetko dolazi* mjed *u plur., kako je u primjeru: (Ogań)* sve satire, sve razčińa, razlijeva srebro i mjede kako tanku vodu. B. Zuzeri 137.

f) mjedi *u plur. (vrlo rijetko u sing.* mjed) *znači: novci. U rječniku Stulićevu* (mjedi, f. pl. pecunia, — mjedi gotove, pecunia numerata). *Nalazi se ponajviše u Dubrovčana.* Tuj ļubav odženi, ka mjedi sve ište. D. Rańina 27b. Nu mi daj tej mjedi. N. Naļešković 1, 267. Ti veće imaš uši neg' mjedi. M. Držić 226. Ob mitu se hrane mida izvrsnoga, da boļe grad brane duža prisvitloga; komornika svoga pri sebi imaju, na vrime od koga svi plaću primaju. Đ. Baraković vila 110. Ako ima potrebu od pineza ili midī (‚middij'). B. Kašić iń. 39. Štogod bi mogla odasfuda mjedī (‚middij'), zlata i srebra u didinstva izvaditi, sfe bi ubozijem razdijelila. per. 29. Nijesi mu držan dati u zajam od inijeh tvojijeh mjedi (‚mieddij'). zrc. 89. Ne ktijaše prostit svomu drugu njeke male mjedi. I. Držić 165. Da ih budu negocijanti odkupļevat na mjedijeh. 305. Bijele mjedi za crnijeh dana. Mjedi buče, a ne muče. Srbe me dlani, mjedi ću brojiti. Poslov. danič. Kartar oni, ki na stolih mjede svoje ludo sfriga. J. Kavańin 411b. Didrahma bješe vrsta mjedī (‚mieddij'). S. Rosa 101b. Ali

uzdrža tuđe mjedi, ali težake umorene ne plati *(t. j. bogatac)?* Đ. Bašić 28. Kad se ne vraćaju u svoje vrijeme mjedi zajamcim. 165. *(Kaluđer)* suprotiva domaćijem zakonima tajaše mjedi u pohrani. I. Đordić ben. 188. Raj se mjedim ne kupuje. B. Zuzeri 309. Sloboda i život vaḷaju veće nego mjedi svega svijeta. 371. Tisno živio za skupiti četiri mida. A. d. Bella razgov. 212. S mjedima u ruci može se svaki mir kupiti. 212.

MJEDAḶ, mjedaḷa, *m. rudu, koji se ńem. zove* Kupfergrün, Opalinallophan, Kieselmalachit, *lat.* chrysocolla. *Samo u Šulekovu* rječn. zn. naz.

MJEDAN, mjedna, *adj. isto što* mjeden. *U rječniku Belinu* (mjedni, di rame) *i u Stulićevu* (aeneus). Sьkruši vrata mêdьnaja i verêje želêzьnyje sьlomi. Domentijan[a] 10. Midna dvara tad podviže. I. Zanotti en. 32. Glava bijaše zlatna, a prsa i ruke srebrne, trbuh i bedra mjedna. I. Velikanović upuć. 1, 118.

MJÈDÂR *(jarčno je takav akc.), m. čovjek, koji mjed kuje. U Šulekovu* rječn. zn. naz. *za ńem.* Kupferschmied, *tal.* ramiere.

MJEDARNICA, *f. Samo u Stulićevu rječniku, gdje se kaže, da je isto što* mjedokovnica.

MJÈDÂRSKÎ, *adj. posses. od* mjedar. *Samo u primjeru:* Otac mu bjoše iz Tira, umjetnik mjedarski. Đ. Daničić 1 car. 7, 14.

MJEDAST, *adj. U Stulićevu rječniku* (mjedast, mjedav, pieno di rame o di bronzo, aerosus). *Nepouzdano. Ima i* B. Šulek *u* rječn. zn. naz. *za ńem.* kupferroth, *tal.* del color di rame.

MJEDAV, *adj. vidi riječ, koja je pred ovom. — Nepouzdano.*

MJÈDEN, *adj. koji je od mjedi. U rječniku Vrančićevu* (miden, aeneus, aereus, ahenus), *u Mikaḷinu* (mjeden, aeneus, aereus, cupreus), *u Bjelostjenčevu* (meden, aereus, aeneus, aheneus), *u Stulićevu* (mjeden, aeneus, aereus), *u Vukovu* (mjeden, 1. kupfern, cupreus, 2. messingen, ex orichalco factus) *i u Daničićevu* (mêdêньь, aeneus *s potvrdom iz* XIV *vijeka).*

a) u navedenom značeńu. Vь velikoje klepalo klopletь toliže i mêdênoje i vьzovetь vьsêhь. Sava glasn. 24, 184. Vь dьni ubo vь potrêbahь plьtьskyihь služe bratiji. vь nošti že vь molitvahь stojanija obnoštnaja mnogaja imy i jako bespltna imêti ili têlo nôkako mêdêno i odušovlenno. Domentijan[b] 26. On imiše šlim miden .... i imiše golinnice midene. Starine 23, 75. Uvede ga u crkvu i skaza ńemu ńih zlate boge i srebrne i mjedene. Zborn. (1520) 30[a]. Stabar, ki tuj staše .... mjeden stup imaše od zemḷe do grana. M. Votranić 2, 108. Koji je v toga mêdenoga zmaja pogledal. Katek. (1561) 97. Kutlić jedan prihitro udilan s četirimi midenimi ručicami. P. Zoranić 59. Slišiše mjedene trubḷe glas. D. Zlatarić 17[a]. Vrata midena i velika učini tu. Starine 3, 299 Ogań .... može ponoviti sudove zlatne, srebrne, mjedene i kositerne. M. Divković bes. 556. Darova joj jednu midenu medaḷicu. B. Kašić per. 9. Satr vrata midena i kḷučanice gvozdene razbi I. Ančić vrata 46. Kada pozirahu zmaja midenoga. I. T. Mrnavić istum. 186. U komu kipu drvenomu, gvozdenomu, midenomu, od tuča, zlatnomu, srebrnomu. L. Terzić 271. Zatvoren u ńoj *(t. j. u tamnici)* vratmi midenimi ili od mida. A. Vitaḷić istum. 379. Mojzes izhitri velik sud mjedeni u templu. I. Đordić salt. 79. Daću vam nebo gvozdeno i činiću vam zemḷu midenu. J. Banovac pripov. 140. Najde šest stotina i osamdeset kamenica mideni. J. Filipović 1, 478[b]. One riči na tri midenih pločah urizane. A. Kanižlić utoč. 232. Da proždre jaspru zlatnu, srebrnu, midenu. M. Dobretić 398. Tri stotine topova mjedenijoh. B. Zuzeri 401. Skini š ńega mjedene bisage. Pjev. crn. 186[b]. Igrah se zlatnom jabukom po poḷu po mjedenome. Nar. pjes. vuk 1, 41. Korijen mu je *(t. j. čeparizu)* mjeden, grane srebrne, a perja zlatna. Nar. prip. vuk 152. Skovaše ga u dvoje verige mjedene. Đ. Daničić sud. 16, 21.

b) mjeden *je onaj, koji obrađuje mjed. Samo u primjeru:* Mideni kovač *(prema lat.* aerarius. 2 tim. 4, 14). Ant. Dalm. nov. tešt. 2, 115.

MJEDÈNICA, *f.* pelvis, campanula, nummulus. *U svijem rječnicima osim Voltiǵijina (vidi daḷe).*

a) mjeden sud ponajviše za umivańe i praňe. U rječniku Vrančićevu (midenica, malluvium, pelvis, pollubrum), *u Mikaḷinu* (pelvis, concha, labrum), *u Bjelostjenčevu* (medenica za vmivańe, pelvis, malluvium, pollubrum, — zdela barberska), *u Jambrešićevu* (medenica, zdela, pelvis, pollubrum) *i u Stulićevu* (mjedenica, pelvis, concha). Praňe peharov, vrč i medenic. Ant. Dalm. nov. tešt. 1, 59[b] (mar. 7, 4). I kotle, lopate, nožiće, medenice i vse ine sasude .... odnesoše. Proroci 139. Potomtoga uli vodu u midenicu i poče umivati noge učenikov svojih. I. Bandulavić 101[a]. Uli vodu u mjedenicu i .... poče umivati noge učenikom. P. Bakšić 30. Stavivši vodu u midenicu poče prati noge učenikom. A. Baćić 305 *i* J. Banovac razgov. 225.

b) malo zvonce od mjedi. U rječniku Vukovu (ein Glöckchen von Bronze, campanula aenea). Nek ostane gaḷa šiḷegvica i na ńojzi zvona medenica i u zvone puce pozlaćeno. Nar. pjes. vila (1867) 63. Kad i kad klepne klepetušica na kozi ili cagrkne medenica na dvisci. M. Đ. Milićević zim. več. 121.

c) sitan novac, novčić. U rječniku Mikaḷinu (mjedenica, novac, teruntius, nummus, nummulus), *u Belinu* (mjedenica, bagattino, piccola moneta nota, moneta Ragusea), *u Stulićevu* (mjedenica, minca) *i u Daničićevu* (mêdenica, *λεπτόν s potvrdama iz* XIII *i* XIV *vijeka).* Slyšavь . . . nêkuju vьdovicu dvêma mêdênicama priobrêtьšu bogatьstva mnogaja *(iz početka* XIV *vijeka).* Mon. serb. 65. Ako ti daš jednu mjedenicu za ḷubav moju. Zborn. (1520) 172[a]. Da ona prodade očiustvo sfoje i da ga razdijeli ne ostavivši sebi nijednu mjedenicu. B. Kašić per. 123. Ja ukradem jedan filer, što je po novca, ali mjedenicu. S. Matijević 13. Iztuko bi mjedenicu iz kamena. Poslov. danič. *(ispor. u istoj knizi:* Izbiti dinar iz kamena). Dva bravca ne prodavaju li se *(za)* mjedenicu? S. Rosa 90/91. — *Ovamo će ići i primjer:* Običaj neznabožaca, tkoji obisivau o vratu svojoj dici nike midenice upečaćeno crnim ričma. Blago turl. 2, 50.

d) tepsija. U rječniku Bjelostjenčevu (medenica, testus, gabata) *i u Jambrešićevu* (medenica za gibanice, testum). *Ovamo bi mogao ići primjer:* U ogńenoj mjedenici friga u smradno svoje salo *(u opisu pakla).* J. Kavańin 448[a].

MJEDENIČAR, *m. Samo u primjerima:* Rekoh li ti, Piero, er je mjedeničar *(t. j. Vlaho).* M. Držić 277. Marov otac Žudio je, mjedeničar. 337. *Riječ jamačno stoji u svezi s* mjedenica *pod c, ali se ne razabira pravo značeńe; da nije isto što tvrdica, skupac (t. j. koji skupḷa mjedenice i ne pušta ih lako iz ruku)?*

MJEDENIK, *m.*

a) mjeden lonac, kotao. Samo u Stulićevu rječniku (mjedenik, ahenum, cachabus, caldarium

s naznakom, da je iz glag. brevijara). — *Slabo pouzdano.*

b) jedan zaselak u Bosni u okružju sarajevskom i jedno selo u Hercegovini. Popis žit. bos. i herc. 641.

MJEDENIŠTE, *n. rudnik, majdan. Samo u Stulićevu rječniku* (mjedenište, aeris fodina). — *Nepouzdano.*

MJEDENIT, *adj. Samo u Stulićevu rječniku, gdje se kaže, da je isto što* mjedast. — *Nepouzdano.*

MJÈDÊNKA, *f.*

a) mjedena bumbača (s naznačenijem akc.). S. Pavičić.

b) zelena plijesan, koja se hvata na mjedenu suđu. Somo u Šulekovu rječn. zn. naz. *za ńem.* Grünspan, *tal.* verderame.

MJEDENO, *n. brdo u Dalmaciji.* A. Mašek 192.

MJEDENO BRDO, *n. nekakvo mjesno ime (valjda brdu).* Bibić od Midenoga Brda iz Zagorja. A. Kačić korab. 452.

MJEDÈŃAČA, *f.*

a) isto što mjedenica *pod b. U rječniku Vukovu.*

b) nekakav mjedeni novac (novčić). U rječniku Vukovu (eine kupferne Münze, numus cupreus). Mjedeńača, mjedenica, jede Metallmünze. Jur. pol. terminol. 353. — *Vidi* mjedenica *pod c.*

c) neka puška. Puca mjedeńača kao i ledeńača. (Mjedeńača, mala puška, koja je s mjedi okovana; ledeńača također je mala puška, koja je u srebru okovana). Nar. bl. kapet. 201.

MJEDEŃAČIĆ, *m. dem. od* mjedeńak *u značeńu pod b. Samo u primjeru:* Udovica prikaza dva malahna mjedeńačića u kovčeg crkveni. M. Radnić 551b.

MJEDÈŃÂK, mjedeńáka, *m.*

a) mjedeni prsten. U rječniku Vukovu (ein Ring von Bronze, anulus aeneus).

b) mjedeni novac, novčić. U rječniku Vrančićevu (mideńak, obolus). Gidi Boga ukradoše, Pilatu ga prodadoše za dvanaest medeńaka i trideset srebreńaka. Hrv. nar. pjes. 1, 475.

MJEDEŃAR, *m. čovjek, koji kuje i obrađuje mjed. Samo u primjeru:* Bunyam .... bio je mjedeńar. M. Pavlinović rad. 12.

MJEDIKALAŠILO, *m. onaj, koji zna kalašiti, t. j. izmamljivati novce u koga. Samo u Stulićevu rječniku* (argenti exterebonides, est is, qui fraude vel fallaciis nummos ab aliis extorquet). *Vidi* mjed *pod f. i* kalaš, kalašilo, kalašiti. — *Nepouzdano.*

MJEDIT, *adj. onaj, koji ima u sebi mjedi. Samo u Šulekovu* rječn. zn. naz. *kao izraz iz područja mineralogije za ńem.* kupferhaltig, *tal.* raminifero.

MJEDNICA, *f. isto što* mjedenica *pod c.* O ne imati nikomuže vь keliji jedenija ni pitija ni veštь i do mêdnice jedne. Sava glasn. 24, 209. (40, 167).

MJEDŃAK, *m. isto što* mjedenica *pod a. Samo u jednoga pisca.* Isus .... liva vodu svojima vlastitima rukama u midńak i kleknuvši počeo je prati noge svojim učenikom. A. Tomiković gov. 48. Uli vodu u midńak i poče prati noge učenikah. 81.

MJEDO, *n. isto što mjed, t. j.* aes, cuprum, aurichalcum. *U rječniku Vrančićevu, Bjelostjenčevu i Jambrešićevu (vidi dalje). Ovamo se meću samo primjeri, u kojima je oblik* mjedo (mido); *a oni oblici, koji mogu biti i prema nom.* mjedo *i prema nom.* mjed *(m.), kao na pr. gen. i dat. sing.* mjeda, mjedu, *navedeni su kod* mjed.

a) ruda uopće, metal. U rječniku Bjelostjenčevu (medo svakojačko, metallum) *i u Jambrešićevu* (medo, metallum).

b) cuprum, *bakar. U rječniku Vrančićevu* (mido, cuprum).

c) žuto mjedo *je pirinač, tumbak. U rječniku Vrančićevu* (žuto mido, orichalcum), *u Bjelostjenčevu* (medo žuto, aes coronarium, campanum, aurichalcum, orichalcum) *i u Jambrešićevu* (medo žuto, orichalcum).

b) Ne može se razabrati, u kojem je upravo značeńu riječ mjedo *uzeta. U rječniku Vrančićevu* (mido, aes) *i u Bjelostjenčevu* (medo, aes *s naznakom, da je ‚dalmatinska' riječ).* Morete poznati, da se ni zlato, ko pače je mido, ko tako breči. Starine 23, 74. Učińen sam kakono mido, ko zuči, ali cinbal, ki tutńe *(iz lat.* veluti aes sonans .... 1 cor. 13, 1). Bernardin 21. Čuj se človika .... dobrom izvan obnajena kako mido srebrom. M. Marulić 147. Kako mido, ko zuči. Ant. Dalm. nov. tešt. 2, 41. Kako se skupa stavi srebro, mido, kositer, želizo i olovo u peć. Proroci 176. Za zločesto mido biste mogli dobro zlato jimati. F. Vrančić živ. 29. Cvijetje raste s trnjem, zlato s olovom, mjedo srebrom. M. Divković bes. 200. Učińen jesam kakono mido zučeći ali cimbal tutńeći. I. Baudulavić 27a. Mido naučitelje .... zlamenuje. F. Glavinić čet. posl. 8. Mjedo ima oni zuk i brečańe i sa svijem zučeńem ostaje mjedo, jere i .... ne promińuje naravi. M. Radnić 380b. Udilj se učini nebo tvrdo kao mido. J. Banovac pred. 52. Okrićańe jedne jaspre u drugu ne razumi se okrićańe na priliku mida u zlato ni zlata u mido. M. Zoričić aritm. 65.

MJEDOKOVNICA, *f. zgrada ili uopće prostorija, u kojoj se mjed kuje. Samo u Stulićevu rječniku* (aeraria officina).

MJEDOLÍVAC, mjedolívca *(jamačno je takav akc.), m. tko mjed lije. Samo u Popovićevu rječniku* (‚medolivac') *za ńem.* Gelbgiesser.

MJÈDOPÎS *(jamačno je takav akc.), m. pisańe (upravo urezivańe) u mjed (t. j. u mjedene ploče). U Šulekovu* rječn. zn. naz. *za ńem.* Kupferstich, *tal.* incisione sul rame, calcografia *i u rječniku Popovićevu za ńem.* Chalcographie (‚medopis').

MJEDOPÍSAC, mjedopísca *(jamačno je takav akc.), m. tko piše (upravo urezuje) što u mjed (t. j. u mjedene ploče). Samo u rječniku Popovićevu za ńem.* Chalcograph (‚medopisac').

MJÈDOPÎSAN, mjêdopîsna *(jamačno je takav akc.), adj. što pripada mjedopisu. Samo u rječniku Popovićevu za ńem.* chalcographisch (‚medopisan').

MJEDOPISAR, *m. isto što* mjedopisac. *Samo u Šulekovu* rječn. zn. naz. *za ńem.* Kupferstecher, Chalcograph, *tal.* calcografo.

MJEDOPISARSTVO, *n. mjedopisna umjetnost. Samo u Šulekovu* rječn. zn. naz. *za ńem.* Kupferstecherkunst, Chalcographie, *tal.* calcografia.

MJEDOREZ, *m. Samo u Šulekovu* rječn. zn. naz. *za ńem.* Kupferstich, Kupferplatte, *tal.* calcografia. *Riječi se dakle* mjedorez *daje ne samo isto značeńe, što ga ima i riječ* mjedopis, *negò još i značeńe: mjedena ploča, u koju je što urezato (ńem.* Kupferplatte).

MJĚDOVAC, mjědôvca *(kad bi se riječ nobičajila, bio bi joj takav akc.)*, *m. Samo u Šulekovu* rječn. zn. naz. *kao ime rudi, koja se ńem. zove* Redruthit, Kupferglanz, Kupferglas, *a franc.* cuivre sulfuré, cuivre vitreux.

MJEDOVINA, *f. mjedna kiselina. Samo u Šulekovu* rječn. zn. naz. *kao izraz iz područja kemije za ńem.* Kupfersäure, *tal.* acido cuprico.

MJEDOVKA, *f. Samo u Šulekovu* rječn. zn. naz. *kao ime rudi, koja se ńem. zove* Cuprit, Rothkupfererz, oktaëdrisches Kupfererz.

MJEDUN, *m. Samo u Šulekovu* rječn. zn. naz. *kao izraz iz područja kemije za ńem.* Kupferoxyd, *tal.* ossido di rame.

MJEDUNAC, mjedunca, *m. Samo u Šulekovu* rječn. zn. naz. *kao izraz iz područja kemije za ńem.* Kupferoxydul, *tal.* protossido di rame.

MJEDUNČANI, *m. pl. Samo u Šulekovu* rječn. zn. naz. *kao izraz iz područja kemije za ńem.* Kupferoxydulsalze.

MJEDUŇANI, *m. pl. Samo u Šulekovu* rječn. zn. naz. *za ono isto, što se tamo zove i* mjedunčani.

MJEDUŠINA, *f. šlakńa, troska od istopļene mjedi. Samo u Stulićevu rječniku* (mjedušina, difrige, feccia di rame, diphryges).

MJEHAR, *m.*

a) koji nosi u mijehu vino, uļe, vodu, utrarius. Stulić rječn.

b) mjèhār *(tako je zabiļežen akc.) isto što* 2 ļeļan. *Na Braču.* A. Ostojić.

MJEHČAC, mjehčaca, *m. Samo u Stulićevu rječniku, gdje se kaže, da je isto što* mjehčić *i da je uzeto iz Belina rječnika, ali u tome rječn. nema* mjehčac.

MJÈHČIĆ, *m. dem. od* mijeh. *U rječniku Stulićevu* (utriculus) *i u Vukovu, gdje se kaže, da je isto što* mješčić, *da se govori u Boci, pa se za primjer dodaje nekakva pjesmica:* Igra baba i mjehčić i đevojka i đetić, boļe baba i mjehčić no đevojka i đetić. — *Lik* mješčić *pravilniji je i stariji, jer je ispred* -č- *nekad bilo* ь, *a ispred toga glasa prelazi po zakonu* h *u* š.

MJEHIJER, *m. isto što* mjehir, mjehur. *Samo u Mikaļinu rječniku (ali ne u azbučnom redu na svome mjestu, nego s. v.* kamičak, *gdje stoji:* kamičak u mihijeru čovičjemu). — *Poradi* -ijer *mjesto* -ir *ispor. riječi* kolijer, kondijer, lijer *i t. d. (vidi kod* 1 mir *u pristupu).*

MJÈHÎR, mjehira, *m. isto što* mjehur. *Skrajńe* -ir *postalo je od starijega* -yrjь; *ispor. slov.* mehir, *češ.* měchýř, *poļ.* męchyrz. *U rječniku Mikaļinu* (mjehir, vesica), *u Belinu* (mjehir, vescica, ricettaccolo d' orina nell' animale), *u Stulićevu* (mjehir, vesica *s naznakom, da je iz Belina rječn.) i u Vukovu* (mjehir, mjehur *s naznakom, da se govori u Boci).* Svińi měhirь iždeženь davaj s vinomь piti. Starine 10, 102. Tako se obraz napuni rana i kako mihiri se nadimahu; svak vejaše, nije druga nemoć nego guba. M. Divković čud. 33b. Tako mi se voda u mjehir ne svezala! Nar. posl. vuk 304. *Govori se i na ostrvu Krku* (mihir). Zborn. za nar. živ. 6, 2.

MJEHIRAC, mjehirca, *m. dem. od* mjehir. *Samo u Stulićevu rječniku* (mjehirac, mjehirčac).

MJEHIRAN, mjehirna, *adj. koji je od mjehira. Samo u Stulićevu rječniku* (mjehiran, ex vesica).

MJEHIRAST, MJEHIRAV, *adj. Oboje samo u Stulićevu rječniku sa značeńem: bolestan od mjehira* (vesicis laborans). — *Nepouzdano.*

MJEHIRČAC, MJEHIRČIĆ, MJEHIRIĆ, *m. dem. (sve troje) od* mjehir. *Sve troje samo u Stulićevu rječniku* (vesicula).

MJEHIRINA, *f. augm. od* mjehir. *Samo u Stulićevu rječniku* (ingens vesica).

MJEHONOŠA, *m. tko nosi mjehove. Samo u Stulićevu rječniku* (utres humeris deferens).

MJEHOOČA, *m. muško ime (upravo nadimak) onome, koji ima oči kao mijeh.* Deč. hris. 37 (‚Мѣхоочa').

MJEHORVINE, *f. pl.* S mješina, koje su odrеđene za oputu, skida se vuna, dok su još prijesne ili kad se razapnu i osuše. Prijesne mješine potpare se, a oguļena vuna jeste ‚guļevina'. Sa suhih mješina ne ide tako, nego ih obriju oštrim nožem, i ova vuna dobila je ime ‚miorvine'. M. Medić rad jug. ak. 125, 39. — *Lik je* miorvine *postao od* mihorvine, *a to bi u južnom govoru glasilo* mjehorvine, *koje je riječ složena od* mijeh *i od imenice (koje inače nema)* rvina, *koja je u svezi s glag.* rvati *(u značeńu: čupati).*

MJEHOSKUBINA, *f. kazan za skubeńe brade. U rječniku Daničićevu* (mêhoskubina, mulcta pro evulsa barba *sa dvije potvrde iz* XIV *vijeka*). Mêhoskubina 6 dinarь. Mon. serb. 565. Aće se oskubutь dva sebra, da jestь mehoskubina 6 perperь. Zak. duš. 37. — Reč mehoskubina retka je i nejasna i znači, kao što se lepo vidi iz smisla, kaznu za čupańe brade. Ali šta je upravo mehoskubina i dali bi trebalo razumeti čupańe meha, mešine, ne mogu odlučiti, pešto mi se takav izbor reči za zakonski tekst čini nezgodan. Pokušaji, da kakvo drugo objašńeńe nađem, ostali su besplodni. S. Novaković zak. duš.[2] 204.

MJEHOVINA, *f. selo u Bosni u okružju sarajevskom.* Popis žit. bos. i herc. 641.

MJEHOVINE, *f. pl. geogr. ime. a) vis u Srbiji.* Etnogr. zborn. 8, 1030. — *b) nekakvo selo zabiļeženo prije našega vremena.* S. Novaković pom. 139.

MJEHÒVIT *(jamačno je takav akc.), adj. onaj, koji je kao mijeh. Samo u primjeru:* Ako je sila silovita, ma je malo mjehovita (ne traje za dugo, nego prođe, kao iz mješine para što iziđe). Nar. posl. vuk 4.

MJEHUNAC, mjehunca, *m. čahura.* D. Nemanić (1883) 56 (mihūnàc, *gen.* mihūncà, der Cocon). *Govori se i na ostrvu Krku.* Zborn. za nar. živ, 5, 73.

MJEHUŃA, *m. mahuna, mohuna.* Mihùńa, siliqua. D. Nemańić (1884) 43. — *Jamačno je ova riječ izvedena od* mijeh; *ispor u lat. jeziku:* folliculus (mahuna) *od* follis *(mijeh).*

MJÈHÛR, *m.* vesica. *Pored* mjehur *ima i* mjehir *(vidi tamo). Po Hrvatskoj se čuje i akc.* mjèhûr, *gen.* mjehúra. N. Simić nast. vjesn. 8, 108. *Riječ istoga značeńa i s istijem nastavkom nalazi se i u jeziku slovenskom, bugarskom i u maloruskom. Jamačno je* mjehur *(kao i* mjehir) *izvedeno od* mijeh. *Sa značeńem lat.* vesica, *tal.* vescica, *ńem.* Blase *zabiļeženа je riječ u rječniku Vrančićevu* (mihur), *u Bjelostjenčevu* (mehur), *u Jambrešićevu* (mehur), *u Voltiđijinu* (mihur) *i u Vukovu* (mjehur); *samo je u Vrančićevu zabiļeženo još i značeńe, koje se ovdje navodi pod* c.

a. mjehur *je okruglasto napeta koža.*

a) uopće. Nadmen mjehur tašte slave, koga i vjetar uzgor nosi. J. Kavanin 54a. Mijuri napuvani malo neka se probodu, više ne služe. N. Palikuća 68. Meurom zaveži grlo stakla. P. Bolić vinod. 2, 359. Sve u slatkoj vodi živeće ribe imaju meur za plivanje. K. Crnogorac zool. 116.

b) dio muškoga tijela, u kojem je mokraća. Mehur je die Urinblase, od čega i kesa može biti. Vuk pisma 40. Izidite iz Petrove glave, iz mozga, iz pameti .... iz creva, bubrega, mehura, bedre, kolena. M. Đ. Milićević živ. srb.2 290.

b. mjehur *na koži, koji se ispne od kakve bolesti ili ožegline.* Čudna bolest! ružni napnu se mijuri na smrt, ako kužni gnoj iz njih ne curi. A. Kanižlić rož. 106. Rane i mijurovi na svima i po svemu tilu. I. Velikanović upuć. 1, 59. Kad prištevi, čirevi, micine, aspa, mijurevi, mozoli, modre pege etc. vrlo bole. G. Peštalić 238.

c) mjehur *na vodi, t. j. bobuk, klobuk, klopac. U rječniku Vrančićevu* (mihur, bulla). Taj žitak čemerni, ki nima stalnosti kot mihur na vodi. Jačke 124.

MJEHURAC, mjehurca, *m. upravo dem. od* mjehur. *a) U Šulekovu* rječn. zn. naz. *kao izraz iz područja botanike:* mjehurci *(plur.) lat.* folliculi. — *b) biljka, koja se zove i* mjehurica, Physalis Alkekengi. B. Šulek im.

MJEHÚRAK, mjehúrka *(jamačno je takav akc.), m.*

a) u jajetu. Dok je jaje čitavog mihurka, njega zalud ni kvočka ne burka .... Mihurak u jaju čistom u strani tubastoj vidi se; ovi dok je čitav, jaje se izleći more, ali on po starini usane ili pukne, i onda veće jajce za plod ne valja. J. S. Reljković 99. Mjehurak, Luftkammer u jaju ptičijem .... I danas gledaju žene na ovaj mjehurak držeći jaje prema suncu, kad kokoši ili inu živinu ptičijega roda nasađuju. M. Medić letop. 160, 78.

b) isto što mjehur pod c. Oni vodeni mijurak. G. Peštalić 167.

MJEHURAST, *adj. nalik na mjehur.* Može i list da bude okrugao, duguljast, valjkast.... retko je iznutra šupalj — meurast ili cevast. J. Pančić bot. 51. Obično jedra, katkad meurasta jezgrica. K. Crnogorac bot. 8.

MJEHURČAC, mjehurčaca, *m. isto što mjehurić, mjehurčić. Samo u Bjelostjenčevu rječniku* (mehurčec, vesicula, — mehurčece na vode napravlam, bullo).

MJEHURČIĆ, *m. isto što mjehurić.* Mihúrčić, bullula. D. Nemanić (1883) 61.

MJEHURICA, *f.*

a) biljka, koja se zove i mjehurac. Physalis Alkekengi. B. Šulek im.

b) čahura. Kad gusenica doraste .... zamotava se u tvrdo končavo ili svilavo predivo, koje se zove čaurica (meurica Cocon). K. Crnogorac zool. 144.

c) Ne može se razabrati pravo značenje: Mihurica, pars racemi *(t. j. dio peteljke).* D. Nemanić (1884) 61.

MJEHÙRIĆ, *m. dem. od* mjehur. *U rječniku Belinu* (mjehurić, vescica piccola). S meurići pokriveno. P. Bolić vinod. 2, 122. Meurići „vozdušni, vesiculae aereae. J. Pančić zool. 37. *Govori se u Lici (s naznačenijem akc.) za malu kesicu, u kojoj se novac drži.* Malo imam novaca u mijuriću. J. Bogdanović.

MJEHÙRINA, *f. augm. od* mijeh. *Govori se u Lici za veliku kesu, u kojoj se novci drže.* Ima Petar punu mijùrinu novaca. J. Bogdanović.

MJENBA, *f. Samo u Šulekovu* rječn. zn. naz. *kao trgovački izraz za ńem.* Wechselgeschäft, *tal.* cambio.

MJENBEN, *adj. Samo u Šulekovu* rječn. zn. naz. *kao trgovački izraz za ńem.* wechselmässig, *tal.* cambiario, *na pr.* mjenbeni dug, Wechselschuld, debito di cambio.

MJENBENIŠTE, *n. Samo u Šulekovu* rječn. zn. naz. *kao trgovački izraz za ńem.* Wechselplatz, *tal.* piazza di cambio.

MJENICA, *f. osobita isprava, kojom se tko obavezuje, da će u određeno vrijeme platiti dug.* Mjenica, Wechsel. Jur. pol. terminol. 632. Mjenica, Wechsel, cambiale. B. Petranović ručna kń. 10. Mjenica, Wechsel, Wechselbrief, cambiale, lettera di cambio. B. Šulek rječn. zn. naz.

MJENIČANSTVO, *n. Samo u knizi* Jur. pol. terminol. 633 *za ńem.* Wechselverkehr.

MJENIČAR, *m. a) čovjek, koji se bavi mjenicama.* Dućanǵije, poslovoditelji, mjeničari besprestano premeću se tuđim blagom. M. Pavlinović rad. 112. — *b) tko se prevarljivo bavi mjenicama. Samo u Šulekovu* rječn. zn. naz. *za ńem.* Wechselreitor, *tal.* raggiratore di cambiati.

MJENIČARA, *f. kuća, u kojoj se trguje mjenicama. Samo u Šulekovu* rječn. zn. naz. *za ńem.* Wechselbank, *tal.* banco.

MJENIČAREŃE, *n. posao mjeničara. Samo u Šulekovu* rječn. zn. naz. *za ńem.* Wechselreiterei, *tal.* manipolazione d' effetti. *Ovo je upravo nom. verb. od* mjeničariti, *kojega glagola u toj Šulekovoj knizi nema.*

MJENIČKI, *adj. što pripada mjenicama ili poslu oko mjenica.* Mjenička providba, Provision bei der Zahlung eines Wechsels. Jur. pol. terminol. 403. Osobiti su imovinski zakoni oni, koji se tiču kakve osobite vrste imovinskih poslova i prilika, kao što je: zakon trgovački, mjenički, morski i t. d. V. Bogišić zakon. 264.

MJENIČNI, *adj. isto što mjenički.* Mjenično pravo, Wechselrecht. Mjenični zakon, Wechselrecht (Gesetz). Jur. pol. terminol. 633. Menični, Wechsel-. Đ. Popović rečn.

MJENIČNIK, *m. knjiga, u koju se upisuju mjenice. Samo u Šulekovu* rječn. zn. naz. *kao trgovački izraz za ńem.* Wechselbuch, *tal.* libro delle cambiali.

MJENIĆEVIĆ, *m. prezime zabilježeno u spomeniku* XII *vijeka i otud u Daničićevu rječn.* — — *Mjesto u ispravi, gdje ovo prezime dolazi, nejasno je i zato nije sigurno, treba li čitati upravo* Mjenićević.

MJENILAC, mjenioca, *m. Samo u Šulekovu* rječn. zn. naz. *kao matematički izraz za ńem.* Reductionszahl *s naznakom, da je riječ uzeta iz češkoga jezika.*

MJENITEL, *m. isto što mjeńač. Samo u Bjelostjenčevu rječniku.* Menitel, koji se samo peneznum menbum hrani, colybistes.

MJENIV, *adj. koji se mijeni (mijeńa). U rječniku Stulićevu* (mjeniv, mutabilis, instabilis, varius, inconstans). Trubite u mjenivoj trubli *(iz lat.* buccinate in neomenia tuba. psal. 80, 3). B. Kašić rit. 349. *U tome primjeru* mjeniva trubja *znači: trubja, kojom se trubi o mjesečevoj mijeni; ispor. u prijevodu Đ. Daničića:* trubite o mijeni u trubu. *Pridjev* mjeniv *ima i B. Šulek u svome ńem.-hrv. rječn. za ńem.* abwandelbar.

*

MJENIVO, *n. ono, što se u trgovini mijeña jedno za drugo. Samo u Šulekovu* rječn. zn. naz. *za ńem.* Tauschmittel.

MJENIVOST, *f. promjenļivost. Samo u Stulićevu rječniku* (mjenivost, mutabilitas, inconstantia, instabilitas, mobilitas).

MJENIVSTVO, *n. Samo u Stulićevu rječniku, gdje se kaže, da je isto što* mjenivost. — *Sasma nepouzdano.*

MJENOVATI, mjenujem, *impf. mijeniti, mijeńati.*

a) bez riječce se. I tvoja promjena aliti uštap tvoj mjenuje vrjemena *(govori se mjesecu).* M. Vetranić 2, 12.

b) mjenovati so. *a) u refleks. značeńu.* Toj li se mjenuješ ter čekaš s krjeposti rok, da se odeđeš sunčanom svjetlosti *(govori se mjesecu)* M. Vetranić 2, 10. — *b) u recipr. značeńu. U rječniku Vukovu* (menòvati se, mènujêm se, mijeńati se *s primjerom iz* nar. pjes. vuk 2, 164: Ja ńoj dado struk rumene ruže, ona mene struk bela bosiļka, te se, babo, menovasmo cvećem). Minovati se, uzimati naizmjence sestre za žene. Nas ćemo se dvojica minovati. M. Pavlinović.

MJENOVIĆI, *m. pl. zaselak u Dalmaciji u kotaru dubrovačkom.* A. Mašek 236.

MJENSTVO, *n. poslovańe mjenicama. Samo u Šulekovu* rječn. zn. naz. *za ńem.* Wechselwesen.

MJENTIVATI, mjentujem, *impf. isto što* mijentovati *i istoga postańa (vidi tamo).* Za koje te sam satvorio i sva ti mjentivana dobra učinio. V. Andrijašević put 79. Ostalijeh *(t. j. sinova)* ja ne ću mjentivati izvan onijeh samo, koje pomińe pismo sveto. S. Rosa 38b. I ovo blagovańe jagańca ulazi pod imenom večere mjentivane od vanđelistâ. 143b.

MJENTOVATI, *vidi* mijentovati.

MJÈŃÂČ, mjeńača, *m. tko mijeńa novce. U rječniku Vukovu* (Wechsler, numularius). Nađe u crkvi gdje sjede oni .... koji novce mijeńahu .... i mjeńačima prosu novce i stolove ispremeta. Vuk. jov. 2, 15. *(U predgovoru prijevoda novoga zavjeta* VII *priznaje Vuk, da ovo nije narodna riječ, već ju je on načinio). Riječ* mjeńač *ima i B. Šulek u* rječn. zn. naz., *i to a) u onom značeńu, što ga ima i Vuk, ńem.* Wechsler, Geldwechsler, *tal.* cambiamonete, cambiatore, *b) kao matematički izraz za lat.* transformator, *ńem.* Auflösezahl (Verwandler beim Resolviren) *s naznakom, da je iz češkoga jezika.*

MJEŃAČNICA, *f. Samo u Šulekovu* rječn. zn. naz. *za ńem.* Wechslergeschäft, bottega del cambiatore *i za ńem.* Wechselhaus, *tal.* banco. *U značeńu: kuća, u kojoj se novci mijeńaju, danas se riječ* mjeńačnica *općeno upotrebļava; u značeńu: mjeńački posao ne govori je nitko, a i ne može toga značeńa imati.*

MJEŃIVATI, mjeńujem, *impf. mijeniti, mijeńati. Samo u jednoga pisca.* Zrcalo za poznati, kad se misec mińuje. M. Alberti XIV. Kad se misec mińuje po pravom broju. XXIV.

MJER, *m.*

a) U rječniku Stulićevu (mjer, m. res ponderanda, motionda, pondus, mensura). — *Sasma nepouzdano.*

b) U Šulekovu rječn. zn. naz. *je* mjer: *ńem.* Meter, *tal.* metro, *franc.* mètre, *poznata mjera za dulļine. — Riječ ova nije dobra niti je primļena u književnosti.*

1. MJÈRA, *f.* mensura. *Gen. plur. je* mjêrâ. *Nalazi se u svim slav. jezicima, na pr. staroslov. i rus.* мѣра, *češ.* míra, *poļ.* miara *i t. d. Između drugih indoevr. jezika ima riječi od istoga korijena* (mē) *u staroind., na pr.* māmi *(mjerim),* mātum *(mjeriti),* mātrā *(mjera) i u lat., na pr.* mētior *(mjerim). Riječ se nalazi u rječnicima (vidi dalje) i dolazi u spomenicima od najstarijih vremena (u Daničićevu rječniku s potvrdama od* XIII *vijeka i dalje).*

a. mjera *u pravom smislu je sprava za mjereńe. U rječniku Vrančićevu* (mira, mensura), *u Mikaļinu* (mjera, mira, mensura, — mjera, utez, pondus, — mjera, oteškalo, koje jednači i ravni, libramentum, aequilibrium, aequamentum, sacoma), *u Belinu* (mjera, misura, distinzione di quantità e l' istrumento, col quale si distingue), *u Bjelostjenčevu* (mera, mertuk, mensura, — mera, kum se važe, bilanx, statera), *u Jambrešićevu* (mera, mensura, — mera, kum se vaga, bilanx, statera), *u Voltiģijinu* (mjera, mira, misura, Mass), *u Stulićevu* (mjera, mensura, pondus, aequipondium), *u Vukovu* (mjera, Mass, mensura, — Gewicht, pondus *s uzetom za primjer nar. poslovicom:* Mjera vjera) *i u Daničićevu* (mêra, mensura, pondus).

a) uopće; uzimaju se i primjeri, u kojima se ne razabira, je li mjera *za dužine ili za težinu ili za drugo što.* I tu ńivu prodasmo za 9 mer beči (*iz* XV *vijeka).* Mon. croat. 86. Ožurom prodaju, nigdar pravo ne će, krivo miru daju. M. Marulić 117. Ako su se služili himbama i himbenimi mirama *(t. j. trgovci).* Š. Budinić ispr. 91. Ne imamo ukrasti ništa tujega .... ni krivom mjerom prodavati. M. Divković nauk 122a. Ako bi u miri ili u vagi prehinil bližńega. F. Glavinić svitl. 67. Ako vara u mjeri *(t. j. trgovac).* I. Držić 308. Grih je .... privaru u prodavańu učinit ili u kupovańu krivu mjeru držeći. I. Grličić 65. Trgovac ispovidi svoje nepravice i krivine učińene u prodavańu i kupovańu, navlastito s krivom mirom. A. Kadčić 261. Tako i trgovci krivo prodajući i krive mire držeći .... sagrišuju smrtno. A. Baćić 111. Kada svoju stvar prodaje, onda mańom mirom daje *(t. j. trgovac).* V. Došen 121a. Tko vara u trgovinami i pogodbah činoći zlu mjeru ali dajući rđave pineze. I. Nenadić nauk 133. Koji bi krivo i himbeno vagam i miram služio se. I Velikanović upuć. 3, 112. Ne činite nepravde u sudu ni mjerom za dužinu ni mjerom za težinu ni mjerom za stvari, koje se sipaju. Đ. Daničić 3 mojs. 19, 35.

b) mjera *za dužine i dalļine.*

aa) uopće. Stvorena bi duša .... prez potega, prez prilike, prez množastva, prez mère, ne dlga ni široka. Korizm. 69b. Ku meru misliš izmiriti stvare prezmerno. Transit 168. Vitruvija tiho čti ter ćeš nać potanku, kako ćoš zidati po mjeri stvar svaku. M. Vetranić 1, 112. Kom ćoš mirom izmiriti jednu rič, ka se ne more izmiriti. Starine 1, 236. Grad ih brańaše od istoka i brjegovi, kim nije mjera. I. Gundulić 322. Vodi i zraku astrologi ne postavļaju miru. F. Glavinić cvit 9a. Priko poļa, rijeka i gora, kojijem nije broja ni mjere. Ģ. Palmotić 2, 161. Ka *(t. j. prežina)* bez mjere po kraju se morskom stere. I. Đorđić uzd. 195. Sva ona, koja su u Bogu, mire ne imadu, izmirit se ne mogu. J. Filipović 1, 269b. Krojač .... najprije uzme mjeru ili predstavi u umu svome, kakvu će haļinu da kroji. Vuk pisma 66. Pruži, Maro, noge niz čefenke, da uzimam mjeru po terzijski. Nar pjes. herc. vuk 192.

bb) mjera *može značiti i osobitu neku mjeru za dužine i daljine.* Jedan žribi zemlje velike mere gradske *(iz* xv *vijeka).* Mon. croat. 99. Dili se iz Monserata s. Ivacijo . . . . put Monrese grada malahna devet mira zemlje daleko od Monserata. B. Kašić iń. 13. Prođe trista mira daleko. per. 46. Od Melinde pojde na Sokotoru otok od sto mira u okolišu. fran. 44. Gdi biše Jakob patrijarka pasao ovce . . . . miru zemlje daleko od Betlema. is. 10. Od sto i deset mjera građen pet godina *(t. j. brod šambek).* I. Nenadić šamb. 34. *(Ispor. na str.* 5: Bi ograđen šambek taki od sto i deset nogah dugi).

c) mjera *za težinu.*

aa) uopće. Potezaju na mêru oba čabra četiri desetь i četiri litre *(iz* xv *vijeka).* Spom. sr. 2, 64. Dal sam knezu Ivanu zlatih 40 vse gotovih dobre mere *(iz* xv *vijeka).* Mon. croat. 75. Kantinari sedam vulne bele . . . . na miru debelu od Kastva *(iz* xvi *vijeka).* 248. Koje imanьje brojemь i mêromь podьpuno, kako se niže piše, primismo *(iz* xv *vijeka).* Mon. serb. 496 (*Ispor. nekoliko redaka pred tijem:* Posla svoga blaga i imanьja vlaštitoga broj i potegu, kako se odь niže piše, da mu tozi primimo). Komu ńegov gospodin bijaše dao jednu miru srebra, da trguje. M. Radnić 32a. Da te stavio na mjerila ter da te nije našo dobre mjere. Đ. Bašić 52. Mira olti brime, peso. M. Zoričić aritm. 66. Koji kuju krive jaspre, premda od pristojne mire. A. d. Costa 2, 179. Predaše David Solomunu zlato pod mjeru za sudove zlatne. Đ. Daničić 1 dnevn. 28, 14.

bb) U nekijem primjerima mjera *upravo znači isto što mjerila, terazije.* Duša i čas ovuda ne ide za platom ni mjere u suda pritežu pod zlatom. I. Gundulić 129. U tvih rukah pravda čista ne ugiba mjere od suda. 280. Jao sada tebi na ovoj miri od suda pravednoga! I. Ančić svitl. 62. U desnoj ruci drži mač naoštren s obje strane, a u lijevoj ravne uzdrži mjere od zlata ukovane. P. Kanavelić 503. Al' joj *(t. j. pravici)* ruke sad pridaše i u livu miru daše za izmirit, što je čije, da nikome krivo nije, a u desnu mač dodaše, nek se od ńeg krivci plaše. V. Došen 69a. Vaga, koju arhanđeo drži u lijevoj ruci, znamenuje pravdu. Teško onome, komu na mjeri pretegnu grijesi! S. Ljubiša prip. 273.

d) mjera *za ono, što se toči.* Kamenice vodene . . . . uzimajuće svaka po dvije ili po tri mjere *(iz lat.* lapideae hydriae . . . . capientes singulae metretas binas vel ternas. ioan. 2, 6). N. Rańina 31a. Pripravi obeda: kruh, uli, prgu, sir i vinca malo mir. M. Marulić 38. Veliku meru vina natrat mogaše popiti. Š. Kožičić 38a. Kigodi človik bude otel držati tovernu, imij vzet od sudca meru. Statut vrb. 170. A bihu ondi šest kamenijeh sudov, koji držahu svaki dvi ali tri mire. L. Terzić 263. I u komu *(t. j. krčmaru)* nejma nitko vire, dokle prave on ne drži mire. M. A. Reljković sat. 65.

e) mjera *za ono, što se sipa (kao brašno, žito).* Mera pšenice za pinez jedan. Ant. Dalm. nov. tešt. 2, 180 (apocal. 6, 6). Uzamši jednu miru pšenice, jednu bokaru vina, drugu ulja. B. Kašić per. 77. Ako je i ambar, varićak je mjera. Nar posl. vuk 3. Star i bukila žitne su mjere; u jedan star idu četiri bukile. Vuk nar. posl. 28.

b. mjera *u prenesenom smislu.*

a) uopće. Vь ńuže mêru mêrite, vьzmêritь se vamь. Danilo 192. Onom mjerom, kojom uzmjerite, i mjerit vam će se. N. Rańina 148a. Čovječe, u svemu, što činiš, drži način i mjeru. D. Rańina ixa. Tko ne mjeri svijet mjerom pravom, mudrom i od milosrdja. M. Držić 228. Ovu nepravdu vidi Božje oko . . . . i mirami pravimi meri tebi danas. Starine 3, 268. Stavivši na jednu stranu merita, milos i slavu od svijeh anđela i svetijeh zajedno ne dohode na mjeru od dostojanstva . . . . milosti i slave od djevice Marije. I. Držić 407. Koga krepos neizrečena ne ima mjere ni procjene. Ġ. Palmotić 2, 43. Znam, nije mjere grijehu momu. J. Kavańin 555a. Samo nikad lakomosti nit je mjere nit je dosti. V. Došen 72b. Ako bi još dopušteno bilo odvratiti s istom mjerom, ništanemańe nije ikomu koristno, da se osveti. J. Matović 415. Meni se čini, da i u ovom đekoji spisatelji pregone mjeru. Vuk rječn. (1818) xxxix. Mi smo ljetos izginuli glavama i imućem . . . . ne ćemo se za deset godina okrijepiti i doći na prvu mjeru. S. Ljubiša prip. 124. Kako bi ostali svijet mogao znati mjeru imovinskog vjerovańa, koju taki član zaslužuje. V. Bogišić zakon. 239. — *Ovamo se meću primjeri, u kojima imamo izraz* do te mjere *u značeńu: toliko, tako. Samo u jednoga pisca.* Sve je ovo do te mjere istinito, da isti sveti aposto . . . . nam potvrđiva. B. Zuzeri 60. Otvrdnuli su u svom srcu do te mjere, da je rez svaki nož izgubio za korisno narezat ih. 109. Nađe ih se zaslijepljenijeh do te mjere, da kad uzdu puste svojoj svevoji, da im je išta ne uzteže, ni sram ljudski ni strah Božji. 291. — *U istogâ se pisca nalazi i izraz* u mjeru udarati *sa značeńem: imati pravu mjeru.* Izmjerio je, što potežeš na mjerilijeh svoje pravde, i našo te je, da u mjeru ne udaraš. 184. Kad od svake mješanije protrijebi ih *(t. j. naša djela)* višńa pravda i iskuša na ona ćuteća mjerioca, iznađe ih, da u mjeru udaraju za bit u raju okruńena. 209.

b) bez (brez, prez) mjere, *t. j. veoma, vrlo.* Razmislivь . . . . veliku ljubavь, koju vazda mnogo milosrdno i bez mire . . . . prostriše i pokazaše *(iz* xv *vijeka).* Mon. serb 288. Koga s prave vire u svako tve dilo draguješ brez mire. P. Hektorović 64. Izide jedan vuk veličak bez mjere. D. Zlatarić 64a. Ljubav me poteza tere me brez mire jakom uzom veza. B. Krnarutić 13b. Strašim se bez mjere, da tuj ke varke ni. M. Bunić 13. Kom *(t. j. krepošću)* dičan jest Zadar i bogat prez mire. Đ. Baraković vila 82. S koga *(t. j. uzroka)* tuži sad bez mjere božica Cerere. I. Gundulić 95. Da bih ja ne uzdal bres mire u tvoje veliko milosrdje. M. Jerković 65. Neizrečen si, gospodine, i bez mjere imaš bit ljubļen od moje duše. I. Držić 83. Koji odvede tebe paka sred nebesa na pristoļe, na kom svijetla sjaš bez mjere. J. R. Gučetić 23. Koji si bez mjere dobar *(govori se Bogu).* L. Radić 8. — *U ovome primjeru* bez mjere *znači: prcobilno.* Što ukazuju čudesa brez mire dilovana po krvi Isusovoj. I. Ančić svitl. 194.

c) do mjere.

aa) t. j. umjereno. Kad mlad čovjek ne zna do mjere piti, nek ni malo ne pije. M. Pavlinović rad. 124.

bb) potpuno, posve. U Stulićevu rječniku (do mjere, omnino, prorsus, plane, plene). Govore lisicu da je znana do mjere. N. Dimitrović 17. Ter kako luk jedan otegnut do mjere grem sagnut po vas dan. 61. O Klimene, o Talete . . . . koji do mjere vješto iz luka potežete. Ġ. Palmotić 2, 374. Često najboļe uredbe ne mogu da do mjere čovjeka pomogu. M. Pavlinović rad 5.

d) na mjeru, na svu mjeru.

aa) na mjeru *samo u izrazima, kakovi su u ova dva primjera:* Došlo mu srce na mjeru *(t. j. sad je zadovoljan).* Vuk rječn. *s. v.* srce. Čujemo, da će se preparandija ukinuti. Tu će Ča Stevi stati srce na mjeru *(t. j. biće zadovoljan).* Vuk *u Ivekovićevu rječn. s. v.* mjera.

bb) na svu mjeru, *t. j. potpuno, posve.* Tabor i Karmelo lijepi vrsi na svu mjeru. Ġ. Palmotić 5, 53b. Gdi skupljeno svako biše krivoštovje na svu miru. P. Knežević pisme 36. Vaskrso je .... sa dobrinom na svu mjeru svakom. Pjev. crn. 328a.

e) preko mjere, *t. j. odveć, preveć.* Mudrim ljudem vele priko mire spati ne tribuje. Starine 3, 314. Blagi priko mire, a milošće puni. Đ. Baraković vila 114. Nije čuti usta blaga milom riječcom da žubere ni da kaže skrovna blaga slatki posmijeh priko mjere. I. Gundulić 267. Veoma se gorko smuti i ražali priko mjere. Ġ. Palmotić 1, 365. Svemu puku ki *(t. j. glas)* čini se lijep i čudan priko mjere. 3, 16a. Kad opojen preko mjere ne ć moć stati u krjepčini. J. Kavanin 494b. Ova rajska slova napunjuju Tomasa sfetom mudrosti priko mjere i priko načina. V. M. Gučetić 140. Nemoj piti odveć, priko mire. M. A. Reljković sat. 179. Ljubljaše priko mjere redovničko mučanje. I. Đorđić ben. 34. Dobrota Božja priko mire plati mi sva dila kriposna od mene učinjena. I. P. Lučić razg. 50. Grijesi .... premda tadar u pameti probude se, sasvijem težijem ne smute ga priko mjere. B. Zuzeri 249. Imao nekakav car jedinicu šćer preko mjere lijepu. Nar. prip. vuk 126. Već on globi preko mjere ljude. Nar. pjes. vuk 4, 381.

f) s mjerom, *t. j. umjereno. U rječniku Vrančićevu* (sa mirom, moderate) *i u Belinu* (s mjerom, con misura, con moderatione, moderate). Hoć biti zdrav, s redom i s mirom pij. M. Marulić 137. U zdravlu život tvoj ako ćeš trajati .... s mjerom jeđ i pij. N. Dimitrović 22. Zapovidaju, da se za to izmlati *(t. j. žakan)* s mirom. A. Kadčić 301. Karaj me, gospode, ali s mjerom. Đ. Daničić jer. 10, 24. — *Ovamo se može dodati i primjer, u kojemu je* s *ispalo možda griješkom, a* mjerom (mirom) *znači: ispod mjere, t. j. malo, premalo.* Davaše joj mirom jesti, neka bi brže umrla. B. Kašić per. 206.

g) u svu mjeru *isto što* na svu mjeru *(vidi pod d, bb).* Vesel u svu miru Oloferne tada. M. Marulić 43. Ne uzdržeć tebi viru, zla se učinih u svu miru. 291. Koja ti će *(t. j. rosa)* u svu mjeru svrućit mozak velmi hladan. M. Pelegrinović 199.

h) van (izvan) mjere *isto što* preko mjere *(vidi pod e).* Probodeno prsi svete, odkli obilno i van miro krv i voda izavire. I. Ivanišović 95. Alčina .... da Rudora ljubi mlada izvan mjere i načina. Ġ. Palmotić 2, 29. More .... srdito izvan mjere bojna kola .... duši, ždere. 3, 62b. Kraljevski so šator stere lijep i bogat van načina i izvrstan izvan mjere. P. Kanavelić 149. Nu čim tužna izvan mjere sebo okrivlja, Boga slavi. G. V. Bunić 22. Roditelji bolesni izvan mjere cijeć priteške nezgode. I. Đorđić ben. 79. Pripovijesti jednoga zlotvorstva krvna, nesmiljena izvan mjere. B. Zuzeri 260.

i) vrhu (svrhu) mjere *isto što* preko mjere *(vidi pod e).* Kako vrhu mjere progoňah crkvu *(iz lat.* quoniam supra modum persequebar ecclesiam Dei. gal. 1, 12). N. Rańina 85b. I znanje ti svete vire dah i blaga svrhu mire. M. Marulić 332.

c. mjera *u građi stihova ili rečenica, t. j. metar, ritam. U rječniku Belinu* (mjera, metro, misura o verso, metrum, — s mjerom, metricamente, con misura) *i u Stulićevu* (mjera, metrum, — mjera besjedna, stilus oratorius, — mjera pjesna, metrum). Isokrate, Trasimako i Gorgija ńih besjede pod njeke mjere općene pjesnima složiše i staviše. D. Rańina via. Da budu *(t. j. ja)* skladati sej pisni na volu, kako budu znati u miru najbolu. P. Hektorović 63. U pjevańu sviju pjesama od ove mjere. Vuk nar. pjes. 1, 630. Već sad imate čitavu knigu oda po mjeri načińenih. Vuk *u Ivekovićevu rječn. s. v.* mjera. — *Ovamo pristaje i primjer, u kojemu se* mjera *uzima za ritam u muzici:* Znadu muzikanti mere glasova. J. Rajić pouč. 1, 66.

d. mjera *može značiti isto što* granica, kraj. *U rječniku Belinu* (mjerom, s mjerom, diffinitamente, limitamente, — bez mjere, senza fine, senza termine). Kada skače na valove *(t. j. more)* i izide iz sve mjere. I. Gundulić 363. Da bih ja ne uzdal bres mire u tvoje veliko milosrdje, koje nima vrimena, konca ni mire. M. Jerković 65. Nikadar tvojoj slavi ne pridi vrimena, konca ni mire. 104. Ako ljubav, koju tebi krepku nosim, ne ima mjere. P. Kanavelić 44. Nejma svrhe, mjere i kraja .... tva ljepota. I. Đorđić uzd. 103. Premda bi sagrišio smrtno izlazeći iz mire, kako ubivši, ranu tešku dajući ili osakativši. A. Kadčić 300. Razširio je pakao vrata svoja i otvorio usta svoja brez mjere *(iz lat.* dilatavit infernus animam suam et aperuit os suum absque ullo termino. is. 5, 14). F. Lastrić ned. 395.

e. jednakost, t. j. stańe, kad je predmet, koji se mjeri, jednako velik ili težak, kao što je ono, su čim se mjeri. Potvrda ima samo za preneseno značeńe stajati *ili* biti na mjeri (na istoj mjeri) *t. j. biti, ostajati u jednakosti, biti, ostajati bez promjene. U rječniku Belinu* (ne stati na mjeri, mutarsi). Zač ona *(t. j. žena)* u mjeri ne stoji jak mjesec. Š. Menčetić 330. U toj li si viri, da vedro tve čelo na jednoj svej miri stati će veselo? H. Lucić 213. Nije na svojoj miri svit. P. Hektorović 70. I mjesec, ki viku ne stoji na mjeri, nego li prem njeku zamjernu ćud tjeri. N. Nalješković 1, 112 *(griješkom štampano i u M. Vetranića* 1, 482). Posli četrjest danah dažditi pristade, ali vode za sto dana sve na jednoj miri stahu. A. Kačić korab. 8. Benedik .... pričudnovato učini, da vino u sudu za cijela tri mjeseca ne pristane i da nakon tri mjeseca nađe se na istoj mjeri, u kojoj bješe ostalo na pohodu opata Dosiderija. I. Đorđić ben. 184. — *Ovamo pristaje i primjer:* Ljudski se rod ne umaljava niti stoji na jednoj mjeri. Vuk *u Ivekovićevu rječn. s. v.* mjera.

f. razmjer, lat. proportio. *U rječniku Stulićevu* (na mjeru, pro rata portione). Svakomu nas dana jest milost po miri darovšćine Isukrstove *(iz lat.* unicuique nostrum data est gratia secundum mensuram donationis Christi. ephes. 4, 7). I. Bandulavić 231a. Po mjeri od krivine da im bude dati mjeru od pedjepse. A. Gučetić roz. mar. 188. Na mjeru od tvoga umiljenstva napunit te će Bog svojijeh darova. I. Držić 26. Dakle su dužni ulisti u tratńu po miri od sumńe. A. Kadčić 516. A svakome se od nas dade blagodat po mjeri dara Hristova. Vuk efes. 4, 7.

g. mjereńe. Samo u primjeru: Na onom svetu svaku dušu dočeka sv. Aranđeo pa na terazije izmeri ńena dobra dela i dela zla. Posle te mere

upućuje svaku k raju, a put u raj ide preko pakla. M. Đ. Milićević živ. srb.[2] 346.

h. *način, pravilo, po kojem se što čini, s osobitijem nastojańem, da ne bude ništa pretjerano. U rječniku Mikaljinu* (mjera, modus), *u Belinu* (mjera, misura cioè moderazione, modus, — s mjerom, metodicamente, con metodo, — bez mjere i razbora, immoderatamente) *i u Stulićevu* (mjera, modus, via).

a) uopće. Tijem način i mjera i razlog svu tuj zled čin' da ti raztjera, ku ti da taj pogled. N. Naljeković 1, 331. Razlog, pravda i mjera svemu je zlato u nas. I. Gundulić 129.

b) u (na) istu mjeru, *t. j. istijem načinom.* Što li gledah brza krila gdje put neba ptice steru, ako miso nije mislila, da vrh zemļe u istu mjeru k Bogu imam pute obratit? I. Gundulić 241. Kad bi gledo, gdje psi deru vuka i risa srditoga, htio bi razdrijet na istu mjeru žeļe, ke su bez razloga. P. Kanavelić 64. Tako ćemo na istu mjeru ovi zajam odvratiti. 273.

i. *novčić (ne razabira se razvoj značeńa). Samo u jednoga pisca.* Ne izajdeš odnujda, dokle ne povratiš dari do najzadńe mire *(iz lat.* non exies inde, donec reddas novissimum quadrantem. matth. 5, 26). F. Glavinić 12[b]. Ne izajdeš od ondika, dokle ne platiš dari do najzadńe mire. 357[b].

2. MJÉRA, *f. riječ od mila mjesto* mjerica. *Samo u Vukovu rječniku.*

3. MJERA, *f. doba, vrijeme. Možda je ista riječ s* 1 mjera, *ali se ne razabira sveza u značeńu.* Nu kad dojde jur do mire on *(t. j. Isus)* vrimena od svojega, htio je veće da izvire sva do kapļe krv iz ńega. A. Vitaļić ost. 39. Došao bijaše k miri sedam lita. 404. U te mire Nazretić Alija žetelicam końa dogonio. Nar. pjes. juk. 458. U te mire Mile ih stignuo. Nar. pjes. marjan. 23. Muči Mujo, ništa ne divani, u te mire al' eto mu sestre. 49. U te mire i kadija odńekle bane. Nar. prip. bos. 68. U te mire .... naglost nagna muslomana vele b'jesna, dobro oružana. Osvetn. 4, 32. U te mjere on došao, t. j. u taj mah. Zemļak 3.

4. MJÈRA, *f. isto što namjera.* Jer jek sŕcâ uza zvek oružja na zle mjere te osudi ļude Osvetn. 1, 48. Jedan drugom istinu zalaže pa i svoje tajne mjere kaže. 2, 42. Jer je mene mjera namjerila na Turčina Čelebić Hasana. Nar. pjes. hörm. 1, 334. Kad su bili doli u dolini, Bog im dade i mîra namiri na junaka Tomić Mihovila *(iz nar. pjesme).* A. Ostojić. Jezdio je Kraļeviću kroz goricu na końicu; mjèra ga je namjerila, gde se kupa bela vila *(iz slavonske nar. pjesme).* S. Ivšić.

MJERAC, mjerca, *m. isto što mjerač. Samo u rječniku Bjelostjenčevu* (merec, meritel) *i u Jambrešićevu* (merec, mensor).

MJÈRÂČ, mjeráča, *m.*

a) tko mjeri što, osobito zemļu. U rječniku Vrančićevu (mirač, mensor), *u Belinu* (mjerač, misuratore, chi misura, — pesatore, colui che pesa), *u Stulićevu* (mjerač, metiens) *i u Vukovu* (mjerač, Landmesser, geometres *s naznakom, da se govori u Hrv.).* Nauk od broja .... koliko služi zvizdoznancem, miračem, izvrsnim ziđarem i diļačem. M. Zoričić aritm. 9 *(predgov.). Govori se i u Sarajevu.* Mjèrâč, geometar. Đ. Šurmin rad jug. ak. 121, 208.

b) ime nekom lepiru. Ima lepira, koji postaju od gusjenica, koje u sredini tijela nemaju nogu, pa kada plaze, onda se zgudure kao gudalo u gusala. Narod zove takove gusjenice zgudurače (Otočani kod Đakova), a zovu takovu gusjenicu i m e r n i c a (Kloštar Ivanić), ali i m j e r a č ili s m r t ń a č a. „Izmjerio te mjerač, sad ćeš umrijeti“ (Gradac kod Požege, Gradiška, Slatinik, Babina Greda). Zborn. za nar. živ. 1, 25.

MJERAČA, *f. motka, palica, kojom se što mjeri. Samo u Šulekovu* rječn. zn. naz. *za ńem.* Massstock, Messstab, Messstange, Messruthe, *tal.* pertica.

MJERÀČICA *(jamačno je takav akc.), f.* drvo, o kom visi kantar, kad se što mjeri. M. Pavlinović. — *Moglo bi se reći i za ženu, koja što mjeri, ili za onu, koja je udata za mjerača.*

MJERÀČINA, *f. posao oko mjereńa zemļe. U rječniku Vukovu* (mjeračina, Messkuust, ars metiendi *s naznakom, da se govori u Hrv.; značeńe ne će biti pravo protumačeno ńem. i lat. jezikom; boļe bi bilo:* Messarbeit, labor metiendi). *Riječ je i u Šulekovu* rječn. zn. naz. *za ńem.* Messung, *tal.* misuramento, misura). Mjeračina prodane stvari i ostali troškovi oko predaje iz ruke u ruku padaju na prodavca. V. Bogišić zakon. 82. — *U Lici se govori* mjèračina: To je bilo one godine, kad je mjeračina išla po selu. J. Bogdanović.

MJÈRÂČKÎ, *adj. posses. od* mjerač. Čovjek s užem lanenijem u ruci i s trskom mjeračkom. Đ. Daničić jezek 40, 3. Opet podigoh oči svoje i vidjeh, i gle čovjek, i u ruci mu uže mjeračko. zah. 2, 1.

MJERAĆI, *adj. onaj, kojim se mjeri. Samo u Šulekovu* rječn. zn. naz., *gdje stoji:* mjeraća sprava *za ńem.* Messapparat. *Poradi tvorbe* mjeraći: mjeriti *ispor.* mjesaći: mijesiti.

MJERAK, mjerka, *m. Samo u Šulekovu* rječn. zn. naz. *za deseti dio metra, ńem.* Decimeter, *tal.* decimetro. — *Riječ nije primļena u književni jezik, nego se govori i piše* decimetar.

MJERAN, mjerna, *adj.*

a) koji je po mjeri. U rječniku Stulićevu (mjeran, iustae mensurae, iusti ponderis) *i u Daničićevu* (mêrьnь, mensuratus, ponderatus *sa dvije potvrde iz* XIV *vijeka; značeńe ne će biti dobro lat. jezikom protumačeno; boļe bi bilo onako, kako je u Stuliću).* Tri deseti povêsьmь mêrnyihь. Glasnik 15, 305. Sedmь desetь nadь mêrьnyihь. 15, 302. Kako može od tri aršina izići mjerna košuļa? Nar. prip. vrč. 144. — *Ne rarabira se pravo značeńe u primjeru:* Koji unutrńe svoje naravno lice mjerno i hitro pritvaraju .... ko za maskaru. S. Rosa 76[b].

b) U Šulekovu rječn. zn. naz. *zabiļežena su druga dva značeńa:* 1. *ńem.* messbar, *tal.* misurabile *(t. j. onaj, koji se može mjeriti),* 2. *ńem.* Mass-, Mess- *(t. j. onaj, kojim se mjeri), na pr.* mjerni lanac, *ńem.* Messkette, *tal.* catena d' agrimensore. *Ovo drugo značeńe ima i Bjelostjenac* (merni, mensuralis); *ono je i u primjerima:* Pred kimi muži jest zmiril sudac Šimko mernim sežńem to trsje *(iz* XV *vijeka).* Mon. croat. 140. On je mirni konac okol ńe obtegnul. Proroci 141. On imijašè prtenu vrvcu i mirnu šibu v rukah. 199. I evo muž jedan imijaše mirnu vrvcu u ruci. 302.

c) mjerni, *t. j. koji pripada mjeri u značeńu pod* c *(dakle: metrički, ritmički). Samo u Belinu rječniku* (mjerni, metrico, — mjerni romon, metro, misura, verso, — *adv.* mjerno, metricamente).

MJERAŠTVO, *n. Samo u Šulekovu* rječn. zn. naz. (*upravo* ‚mjeračtvo') *za ńem.* Messkunst, *tal.* agrimensura *(t. j. vještina mjeračka).*

MJERBA, *f. mjereńe, mjeračina. Samo u Šulekovu* rječn. zn. naz. *za ńem.* Messung, *tal.* misuramento, misura.

MJERČIĆ, *m. hiļadni dio metra. Samo u Šulekovu* rječn. zn. naz. *za ńem.* Millimeter, *tal.* millimetro. — *Riječ nije primļena u književni jezik, nego se govori i piše* milimetar.

MJÈRČÎN, mjerčina, *m. mjerač. Riječ s tijem akc. zabiļežili su* V. Arsenijević (‚koji mjeri žito žitarima, u Hrvatskoj') *i S. Ivšić* (‚mjernik u Grižanima u Hrv.').

MJERČINA, *f.*

a) mjera od deset metara. Samo u Šulekovu rječn. zn. naz. *za ńem.* Dekameter, *tal.* decametro. — *Riječ nije primļena u književni jezik, nego se govori i piše* dekametar.

b) Ne razabira se pravo značeńe u primjerima: I dotežu Dujić oberstaru, dotežu mu plane i mirčine, da poznaje, ko im ono ide; on rastegnu plane i mirčine i ugleda staroga haģiju. Nar. pjes. marjan. 68. Dofaćaju plane i mirčine, da ban vidi, je li ono Luka. 98.

MJERELICA, *f. vidi* mjerilica *pod b.*

MJERENIK, *m. mjerač. Samo u Mikaļinu rječniku* (mjerenik, koji mjeri, metator, — mjerenik zemļe, geometres).

MJÈRÊŃE, *n. nom. verb. od* mjeriti. *U rječniku Mikaļinu* (mjerenje, izmirenje, dimensio, — otezanje, ponderatio), *u Belinu* (mjerenje, il bilanciare, misuramento, il misurare), *u Bjelostjenčevu* (mereńe, mensuratio, mensio, — mereńe zemļe, geometria), *u Stulićevu* (mjereńe, mensio, dimensio, ponderatio) *i u Vukovu* (mjereńe, 1. das Messen, mensio, 2. das Wägen, pensio). Konopčićem činahu se dili ili razdiļenja u mirenju kojegod zemļe. A. Vitaļić istum. 361.

MJERÈTINA *(tako je zabiļežen akc. za Liku), f. a) augm. od* mjera. *U Lici.* J. Bogdanović. — *b) mjera od hiļadu metara. Samo u Šulekovu* rječn. zn. naz. *za ńem.* Kilometer, *tal.* milometro. — *Ovo nije primļeno u književni jezik, nego se govori i piše* kilometar.

MJÈRĠIJA, *m. mjerač. Govori se u Vrańskoj Pčińi (upravo* 'merģija'). Etnogr. zborn. 5, 115.

MJÈRICA, *f.*

a) dem. od mjera. *U rječniku Belinu* (mjerica, misuretta, misura piccola) *i u Stulićevu* (mjerica, parva mensura, — mjericom, moderate, moderato modo, *koje je nepouzdano). Ovamo se može metnuti primjer:* Biti će vam istom miricom povraćeno, kojom vi mirili budete. A. Kanižlić fran. 218.

b) osobita mjera za ono, što se toči. U Bjelostjenčevu rječniku (merica, metreta, metretes). Poklonio bi svećeniku .... naponase jednu mjericu ulja. S. Rosa 62b.

c) osobita mjera za ono, što se sipa. U rječniku Vukovu (mjerica, Art Mass, z. B. für Getreide, modii genus). Poklonio bi svećeniku .... tri mjerice muke. S. Rosa 62b. Prikladno jest kraļestvo nebesko kvasu, koga uzamši žena sakri u tri mirice brašna *(iz lat.* similo est.... in farinae satis tribus. matth. 13, 33). F. Lastrić nod. 98. Ako sam kupio za 40 libar pirinča 105 mirica. M. Zoričić aritm. 73. Uze pet mjerica pržena žita. Đ. Daničić 1 sam. 25, 18. Bože, daj mi mjericu i šarenu torbicu, da izmjerim šenicu. Nar. pjes. vuk 5 (1898) 150.

d) sud. U rječniku Vukovu (mjerica, ein Gefäss [Korb] von Bast, corbis genus). Posuđe za primańe grožđa jesu kotarice ili merice. P. Bolić vinod. 2, 57. Svijeća pod mjericom. Nar. posl. vuk 282 *(ta je poslovica nastala prema ovome mjestu u sv. pismu:* niti se užiže svijeća i meće pod sud, nego na svijetńak. mat. 5, 15). Medved bere jagode u široke merice, merice se prodiru, jagode se prosipļu. Nar. pjes. muš. 48. — *U ovijem primjerima* mjerica *znači kakav sud za ono, što se toči:* Blagovahu korijeńe i listje od stabala i pijahu vodu mjericom *(t. j. pustińaci).* M. Radnić 64b. Vrč, slavonski bukara, koršov, merica. A. Blagojević khin. 37. Oni *(t. j. orači)* glede sve na ručkaricu, hoće l' donet na glavi miricu i u ruki bokaru rakije. M. A. Reļković sat. 110. Ko mliko prodaje, nalije punu miricu *(u Otoku u Slavoniji).* Zbornik za nar. živ. 7, 181.

MJÈRIČICA, *f. dem. od* mjerica. *U rječniku Vukovu.* Doneo bi mi dve meričice pšenice i dve oke masla. D. Obradović bas. 328. *U tom je primjeru ono značeńe, što ga ima* mjerica *pod c.*

MJERIĆ, *m. stotni dio metra. Samo u Šulekovu* rječn. zn. naz. *za ńem.* Centimeter, *tal.* centimetro. — *Riječ nije primļena u književni jezik, nego se govori i piše* centimetar.

MJERIDBA, *f. mjeračina, mjereńe. Samo u Šulekovu* rječn. zn. naz. *za ńem.* Messung, *tal.* misuramento, misura.

MJÈRILA, *m. pl. vidi* mjerilo.

MJÈRILAC, mjērioca, *m. mjerač. U rječniku Belinu* (mjerilac, misuratore, chi misura, pesatore, colui, che pesa) *i u Stulićevu* (mjerilac, mensor, metator). A pak se namjeri mjerilac hitri taj, ki tanko razmjeri do lakta vas svijet saj i u zemļu postavi mrgińe bez broja. M. Vetranić 1, 9. Govore matematici aliti mirioci od nebesa. S. Margitić fala 32. Prava su mjerila u istinu, pravedan mjerioc bez sumńe; ne ćeš i ne možeš bit privaren. A. Kalić tri bes. 16.

MJERILICA, *f.*

a) žena, koja mjeri što. U rječniku Stulićevu (mjerilica, que metitur).

b) mjerila, terazije. U rječniku Mikaļinu (griješkom ‚mjerelica', trutina, libra, statera, — *također s. v.* kantar, *koja se riječ tumači riječima:* mjerilica, *lat.* trutina, statera, libra) *i u Stulićevu* (mjerilice. f. pl. parva trutina, — *riječ* parva *je ovdje zališna).* Meju česnimi i protivnimi sfa jednakom mirilicom mireći. B. Kašić nasl. 154. Vas život Davidov bi pun tuga, suza i ožalošćońa, a Solomun uzsupročno vazda živi u mijeru i napridku. Ožalošćeńe obistiniti život vječńi u Davidu, a čestitost stavi na mjerilicu spaseńe Solomunovo. M. Radnić 143a.

MJÈRILO, *n.*

a. *mjera. U rječniku Bjelostjenčevu* (merilo, omera, s čim se glubina vode meri, dioptra *s naznakom, da je riječ ‚dalmatinska').* S onijem mjerilom, s kojijem budete mjeriti druge, biti ćete mjereni. M. Radnić 60b. Koliko je teško s jednime kratkim mirilom dubļinu morsku doseći. E. Pavić prosv. 1, 80. Gospod stajaše na zidu sazidanu po mjerilima, i u ruci mu bjehu mjerila. Đ. Daničić am. 7, 7.

b. *stalna osnova ili pravilo za rasuđivańe. U rječniku Daničićevu* (mêrilo, mensura *s potvrdom iz* xiii *vijeka).* Sъdь i obliči zlobu jego i priložь sladьkaja i dobraja i medotočьnaja učenija svoja, jakože priobrêsti j vь mêrilo pravo-

živuštihь človêkь. Stefan pam. šaf. 23. Ļubav je iskrńega ono mirilo, s kojim se kriposti i dobra dila imadu izmiriti, E. Pavić prosv. 1, 3. Onda se može kazati, da je ovo pravo mjerilo žalosnoga stańa današńe naše literature. Vuk nar. pjes. 2, 387. Radinost je najboļe mjerilo vrijednosti ļudske. M. Pavlinović rad. 20. Noviji zakon .... ne može biti mjerilom za već riješene imovinske sporove. V. Bogišić zakon. 266. — *Ovo je značeńe zabiļeženo i u Šulekovu* rječn. zn. naz. *za ńem.* Massstab, *tal.* passetto, scala, compasso *(tal. riječi ne odgovaraju ńemačkima) i u Popovićevu* (merilo, Massstab, Massgabe).

c. *kantar, terazije, t. j. naprava za mjereńe težine (sa zdjelicama ili bez ńih). U rječniku Vrančićevu* (mirila, bilanx, libra, statera, trutina), *u Belinu* (mjerilo, stadera, — mjerila bilancia), *u Voltigijinu* (mjerila, bilancia, Wage; *pogrješka je, što se veli, da je* mjerila *ženskoga roda i da je gen.* mjerile), *u Stulićevu* (mjerilo, mjerila, trutina, libra, — *za* mjerilo *se veli da je iz ruskoga rječn.) i u Vukovu* (mjerila, Schalwage, libra *s naznakom, da se govori u Dubrovniku). Riječ se uzima, kako se iz primjera vidi, u pravom i u prenesenom smislu.*

a) mjerilo. Izmirimo se mirilom od naše pameti, i što nam uzmańka, namistimo dobrim naukom i dobrim dilim. I. Ančić svitl. 79. Privarili su se sinovi ļudski u mjerilu *(iz lat.* mendaces filii hominum in stateris. psal. 61, 10). M. Radnić 241b. Ove su terezije od svetilišta, od kojizije govori Bog: sve ono, što uzprikazujete Bogu, neka je izmjereno mjerilom od svetilišta. 380b. Gdi stajaše sv. Mihoilo mirilo iliti terezije u ruci držeći. A. Kanižlić utoč. 79. Imadijaše mirilo u ruci *(iz lat.* habebat stateram in manu sua. apoc. 6, 5). E. Pavić ogl. 670. Što lagje oli što težje jest, mirilom imade se iziskavat. Blago turl. 2, 91. Podvrći ćemo mjerilo prijevarno *(iz lat.* supponamus stateras dolosas. am. 8, 5). J. Matović 402.

b) mjerila. Sudь že pravedny, sьbļudenije ispytno i mêrila pravdy. Sava glasn. 24, 201. Svim nam je umriti, bratjo moja mila, znate, da će priti dila (*štamp.* dilom) na mirila. M. Marulić 114. Učin' pravo žvalo brzo ustom tvojim i ričem mirila, na ka ćeš miriti u svaka tva dila, ča ćeš govoriti. P. Hektorović 38. Ako mjerili od pravde tvoje uzbudeš mjeriti nepravednosti i zlobe naše. A. Gučetić roz. jez. 307. Bog mirila pravo v rukah drži. Starine 3, 266. On drži mirila upravna i mač gol ter sudi zla dila. Đ. Baraković vila 112. Kada bude na umrli dan i donesu zla i dobra djela i stave i*(h)* na mjerila. M. Divković bes. 872. Brez kojega *(t. j. ustrpļeńa)* ne će mnogo naša dila potegnut, kada jih stave na mirila. A. Georgiceo nasl. 31. Izmiri na mirila cinu odkupa i moje grihe i najti ćeš, da cina pridobije neizmirnim načinom moj dug. P. Radovčić nać. 288. Da te stavio na mjerila ter da te nije našo dobre mjere. Đ. Bašić 52. Nemoj imati u vrećici razlika mjerila *(iz lat.* non habebis in sacculo diversa pondera deuter. 25, 13). J. Matović 397. Kad Bog stavi na mjerila tvoja kreposna, tvoja grešna djela. A. Kalić tri bes. 14. Koja je *(t. j. duša)* od scjene tako drage, da na mjerilih pravednijeh potеže veće neg' zemaļska sva kraļevstva. B. Zuzeri 18. Mirila nehote prignula bi se na jednu stranu. A. d. Bella razgov. 38. Lažna su mjerila mrska gospodu. Đ. Daničić priče sol. 11, 1. Izmjeren si na mjerila i našao si se lak. dan. 5, 27.

MJERINA, *f. Samo u Šulekovu* rječn. zn. naz. *za ńem.* Hektometer, *tal.* ettometro. — *Riječ nije primļena u književni jezik, nego se govori i piše* hektometar.

MJERIOCE, *n. dem. od* mjerilo. *U rječniku Stulićevu* (mjerioca, *n. pl. dem. od* mjerila). Božja mjerioca veoma su tanka i ćuteća, odskaču na zrnce svako i sitna praha nerazdiona. B. Zuzeri 145. Da ta djela.... dobra budu prid bistrijem onijem vidom Božijė pravde i na ńe tankijem mjeriocim nazbiļ kreposna iznađu se. 210. — *Riječ se* mjerioce *nalazi i u Šulekovu* rječn. zn. naz. *za napravu, kojom se mjere veoma male veličine, ńem.* Nonius, *tal.* nonio.

MJERIONICA, *f. mjerila, terazije. Samo u jednoga pisca.* Mirionica koliko jest veće prazna i lagana, toliko većma iđe uzgor .... i uzsuproć koliko mirionica jest većma natovarena, većma iđe doli. M. Radnić 37a. Ako jedan ima mirionice ukrivne u svojoj kući, vide ji dva ali tri .... ali mirionice krive, koje stoje obišene na prodavalištu, vidi vas svijet. 45a.

MJERIŠTE, *n. vidi* mirište.

MJERITEĻ, *m. mjerač. Samo u rječniku Bjelostjenćevu* (meritel, merec, mensor, mensurator, mensurarius, — meritel zemļe, geodaetes, geometres) *i u Stulićevu* (mjeriteļ, mjerilac *s naznakom, da je iz glag. brevijara).*

MJERITEĻICA, *f. žena, koja mjeri što. Samo u Stulićevu rječniku* (mjeriteļica, mjerilica).

MJÈRITI, mjèrîm, *impf.* metiri. *Nalazi se i u drugim slav. jezicima, na pr. staroslov.* mêriti, *rus.* мѣрить, *češ.* měřiti, *poļ.* mierzyć *i t. d. Glagol je izveden od osnove imenice* mjera. *Riječ imaju svi rječnici (vidi dalje), a potvrda joj ima od* XIII *vijeka.*

a. mjeriti, *t. j. određivati čemu dužinu ili težinu. U rječniku Vrančićevu* (miriti, librare, metiri, pendere, ponderare), *u Mikaļinu* (mjeriti, metior, demetior, — miriti otezalom, appendo, expendo, pondero, examino), *u Belinu* (mjeriti, misurare, pesare, tenere una cosa sospesa per saperne il peso, bilanciare, pesar con bilancie, — mjeriti druzijeh svojijem laktom, misurar gl' altri da se), *u Bjelostjenćevu* (merim, metior, mensuro, — merim vagum, libro, trutino, pondero), *u Jambrešićevu* (merim, metior), *u Voltigijinu* (mjeriti, miriti, misurare, compassare, messen, abmessen), *u Stulićevu* (mjeriti, metiri, dimetiri, ad libellam componere), *u Vukovu* (mjeriti, 1. messen, metior, 2. wägen, pondero) *i u Daničićevu* (mêriti, ponderare).

α) uopće u pravom i u prenesenom smislu i bez obzira, mjeri li se dužina ili težina. Vь ńuže mêru mêrite, vьzmêritь se vamь. Danilo 192. Onom mjerom, kojom uzmjerite, i mjerit vam će se. N. Raňina 148a. Člane svete vire drž'mo stanovito, koji se ne mire ni vide očito. P. Hektorović 46. Ovu nepravdu vidi Božje oko .... i mirami pravimi meri tebi danas. Starine 3, 268. Mjerom mirit kom budemo, izmjereno nam će biti. A. Vitaļić ost. 250. Stvari rđave z dobrim mišajući i pod dobre prodajući, krivo mireći, maňe dajući. A. Baćić 127. Ne spomińujući se najposlidńega časa, krivo se miri, piše i priuzimļe. J. Banovac razgov. 90. U Srbiji se mjeri na oku sve, n. p. hļeb, meso, brašno, vino, rakija i t. d. Vuk rječn. s. v. oka

b) mjeriti *dužinu u pravom i u prenesenom smislu.* Ne mjerim ja gori nebeske visine. M. Držić 49. Tuj zidi od grada grade se i mire. Đ. Baraković 27. Lahtom jer se knige ne mire.

ikadar. I. Ivanišević 307. Ne mjeri se čovjek laktom, neg' umom. Poslov. daničk. Ako težinu griha iliti uvriđenja miriti ćemo aršinom onoga, koji je uvriđen. F. Lastrić 40b. Ne mire se s aršinom junaci *(t. j. ne gleda se, jesu li tijelom veliki ili mali)*. A. Kačić razg. 275. U stvarma, koje miri s aršinom *(t. j. trgovac)*. M. Zoričić aritm. 63. Kom (*t. j. jarku)* dubļina nek pedļem se miri. J. S. Reļković 149. Mladi Jovo koña igra, u livadu kopje mjeri; vila Jovu govorila: što livadu kopjem mjeriš? Nar. pjes. vuk 1, 53. Ufatite mladu momu, mjerite joj kosu s mačem; ako bude duž' od mača, biće mene draga ļubi. 1, 337. Mjerih mu je *(t. j. košuļu)* o kamenu stancu. 2, 14. Metnu Turčin prvu belu strelu, strelu metnu, pak mere aršinom; prestrijeli sto dvadest aršina. 2, 360. I svilari, koji mjere svilu. 4, 397. Dvaput mjeri, trećom kroj. Nar. posl. vuk 57. Koñi se mjere peđu, a ļudi pameću. 150. *Govori se i* mjeriti *toplinu, t. j. ñezine stepene.*

c) mjeriti *vrijeme*. Kô u dvaest i četiri naših vremen dan se dili, kô se u triest dan' mjesec miri. J. Kavañin 474b. Ferguson .... izdjelao je drveni dobnik, koji je točno mjerio vrijeme. M. Pavlinović rad. 53. Vrijeme se u imovinskim poslovima mjeri uopšte onako, kao što to u kalendaru biva. V. Bogišić zakon. 337.

d) mjeriti *težinu u pravom i u prenesenom smislu*. Primiše .... 1570 litrь i četiri unče mireće povraze i kožu i u to staveće dvê peče srebra *(iz* xv *vijeka)*. Mon. serb. 498. Ki slugu na pjenez ne mogu virna steć, to li se gdi steče, mjeri se na zlatu. Š. Menčetić 143. Učin' pravo žvalo brzo ustom tvojim i ričem mirila, na ka ćeš miriti, u svaka tva dila ča ćeš govoriti. P. Hektorović 38. Svitli je stan ovoj Đula Pjorovića, ki srebro mjeraše starići. M. Držić 22. I pomoli onoga, koji miri, da lipo terezije upravļa. F. Lastrić ned. 26. Tko će pravo što miriti, prosta vaga mora biti. V. Došen 62b. Što će meni stotina dukata! na kantar ih mjeriti ne znadem. Nar. pjes. vuk 2, 141. Riječi treba mjeriti, a ne brojiti. Nar. posl. vuk 272. Na slavu Aranđelovu, koji će mi mjeriti dušu na tereziji. S. Ļubiša prip. 218. Ja bih ńemu dao zlata nemirena. Nar. pjes. istr. 2, 60.

b. mjeriti, *t. j. odmjerivati, davati, (činiti) što u pravoj mjeri*. Vь utorniky i vь četvrkь inyje dva jedeniji da prêdlagajet se vamь .... vina že maly krasovoļь mêrešte. Sava glasn. 24, 193. Brijeme, koje nam je u ńem *(t. j. u životu našem)* mjereno, bez nijedne koristi prohodeći, k božanstvenomu se sudu .... svaki dan to većma približamo *(u tome primjeru* mjeriti *kao da je pf.)*. B. Gradić duh. 79. A krotko gdo hodi, koraci svi miri, on se zdrav nahodi i dopre gdi smiri. Đ. Baraković vila 31. Nejmaju biti riči odveć oštre ni udorci veoma teški .... nego mireni. A. Kadčić 509. Ovo vrilo od zloća ..... prisuńiva mučeći i mireći (‚mirrechi') besido. M. Zoričić osm. 48.

c. *procjeńivati, prosuđivati*. Da voļu, a ne rič hotijte vi mirit. H. Lucić 256. Ona o zlatu priņenomu mjeri ufanje srcu momu. I. Gundulić 223. Oni *(t. j. vojnik)* rasap općen mjeri, s koga pribjen svak bit ima. 485. Nemoj ti za mnogo mirit i držati, ki će protiv tebi ali za te stati. A. Georgicco 78. Imaju grešnici mnoga nasladenja i sfoja hotjenja slijodo, zato malo mire sfoja tugovanja. B. Kašić nasl. 124. Mjere skrovna svi činenja, krivuju li kojom zlobom, kakvo je bitje ńih življenja. G. Palmotić 3, 29b. Čovik pametan većma miri dila nego riječi. M. Radnić 30b. Uvriđenje miri se po dostojanstvu onoga, koji je uvriđen. I. T. Mrnavić istum. 19. Znam i mjerim po načinu veličinom lijeka tvoga mê nemoći veličinu. I. Đorđić uzd. 12. Potrebno je, da misli i mjeri, kako će izaći suproć ńemu. S. Rosa 115a. I u tmini vičńoj miri, koliko su noći duge. V. Došen 48a. Tko bi pravo mirit znao i krivice razaznao, da nit maņe niti više ne pokara, neg' grih biše. 198b. Koji svaku stvar mêri, sudi i razsuđdava slêdujući pravilam zdravago razuma. D. Obradović živ. 114. Stepen se nemara mjeri uzimļući još u račun sve lične i druge prilike. V. Bogišić zakon. 319.

d. *poreditи*. Koji hoće miriti iznutarńa milošće Božje s svojimi mnogo tisknimi. P. Radovčić nač. 176. Ako pomńu .... potrebuje mjeriti s veličinom i s tegotom stvari. J. Matović 232. Budući takva naša narav, da malomań mjerimo sve stvari s našijem koristima. 282. Vaļalo bi, da svak mjeri svoje troškove s prihodima. M. Pavlinović rad. 119. — *U Lici (a jamačno i po drugijem krajevima) govore i* mjeriti se *u refleks. značeńu: poreditи se, jednačiti se*. Nigda se ti, moj brale, ne moš mjeriti š ńim. J. Bogdanović.

e. *gledati, t. j. kao* mjeriti *što očima s kraja na kraj. A.* Ti mi dvije moje daj sestre gledati. *B.* Bezočno ovo je. Kak' imaš oči ti mjerit ih ikada, neprijatelļ kad biti od svega hoć grada? M. Bunić 33. Pomno grješnik mjeri, pazi pravednika, da ga ubije. I. Đorđić salt. 119. On *(t. j. zavisnik)* sve miri i nikšani, da ga udre i da rani. V. Došen 114b. I četiri svita strane nek miriti okom stane. 218b. Kako ji *(h)* je on *(t. j. Svetozar dvije djevojke)* mjerio očima. Vuk nov. srb. (1817) 479. Stanu se Turci među sobom razgovarati gledajući uza me i niza me i mjereći me očima. G. Zelić 136. — *Ovamo se stavļa i primjer, u kojem* mjeriti *upravo znači: gađati, nišaniti:* Na što mjeriš ġeferdarom, Draško? P. Petrović gor. vijen. 7.

f. *neka osobita rijetka značeńa. a) brojiti*. Pa junaku zamjera korake, — al' tko bi mu mjerio lagahne? neka mu ih b'jele mjere vile. Osvetn. 2, 28. — *b) prohoditi, prolaziti*. Gdi može sunačce nebesa ne mirit? G. Držić 372. — *c) skakati*. B'jesan mu se putaļ pomamio po dva kopja u nebesa đipa, za četiri mjeri po ledini. Nar. pjes. juk. 516. — *d) udarati*. Dakako da ju je i štapom uz rebra mjerio. Nar. prip. bos. 137. — *e) upravļati*. Da bismo mjerili s onom upravom sve naše misli i sva naša djelovańa. J. Matović 477. *Ima i* mjeriti se, *t. j. upravļati se:* U ovo ne imaju se mjerit ni vladat s običajima, ma s razlogom i istinom *(t. j. sveštenici)*. I. Držić 254. Imaju se *(t. j. muž i žena)* mjerit u spenzah svojijem imanjem (*t. j. imaju se upravļati prema svome imańu)*. 284.

MJERIV, *adj. koji se može mjeriti. U rječniku Belinu* (mjeriv, misurabile, che si può misurare) *i u Stulićevu* (mjeriv, quidquid metiri potest *s naznakom, da je iz Belina rječn.)*.

MJERIVO, *n. ono, što se ima mjeriti. Samo u Stulićevu rječniku* (mjerivo, res ponderanda). — *Nepouzdano.*

MJERJE, *n. Samo u Šulekovu* rječn. zu. naz. *za ńem.* Messsystem, *tal.* sistema di misure.

MJERKA, *f. motka, palica, kojom se što mjeri. Samo u Šulekovu* rječn. zn. naz. *za ńem.* Messstab, Messstange, Messruthe, *tal.* pertica.

MJÈRKATI, mjȅrkâm, *impf. motriti, paziti. Riječ ista i istoga postańa kao i* merkati *(vidi*

tamo). I na to vaļa mjerkati, da zrna . . . . tvrda postanu. I. Jablanci 75. *Govori se u Lici.* Eto jeseni, nude mjerkaj đe za se đevojku. J. Bogdanović.

MJERĻIV, *adj. koji se može mjeriti. U Šulekovu* rječn. zn. naz. *za ńem.* messbar, theilbar, *tal.* mensurabile *i u Popovićevu:* merļiv, messbar, commensurabel.

MJERĻIVOST, *f. apstraktna imenica prema pridjevu* mjerļiv. *Samo u Popovićevu rječniku* (merļivost) *za ńem.* Messbarkeit, Commensurabilität.

MJERNI, *adj. vidi* mjeran.

MJERNICA, *f. neka gusjenica, vidi* mjerač *pod b.*

MJERNIK, *m.*

a) čovjek, koji mjeri, mjerač, mjerčin. U rječniku Bjelostjenčevu (mernik, koji meri, meritel) *i u Šulekovu* zn. naz. *za ńem.* Geometer, *tal.* geometra; *nalazi se i u ńem-hrv. rječniku Šulekovu za ńem.* Geometer, Landmesser.

b) kantarsko jaje. Kad na vagi mjernik se obustavi nasred X. S. Ļubiša prič. 135.

MJERNOST, *f. Samo u Šulekovu* rječn. zn. naz. *za ńem.* Rhytmus, *na pr.* besjednička mjernost, *lat.* numerus oratorius.

MJERODAJAN, mjerodajna, *adj. isto što* mjerodavan. Mjerodajan biti, ono po čemu se tko upravļati ima, massgebend sein. Jur. pol. terminol. 337.

MJÈRODÂVAN, mjêrodâvna *(s takvijem se akc. govori), onaj, koji daje kome mjerilo (upravo mjeru), ili pravilo, po kojem će se upravļati u kakvom radu. Između rječnika samo u Popovićevu* (merodavan, massgebend, massgeblich). Sarajevo je . . . . najmerodavnija opština u svoj Bosni. M. Đ. Milićević zlos. 145. — *Riječ je načińena u novije vrijeme prema ńem.*

MJEROSLOVAN, mjeroslovna, *adj. što pripada mjeroslovļu. Samo u Šulekovu* rječn. zn. naz. *za ńem.* metrologisch, *tal.* metrologico.

MJEROSLOVĻE, *n. nauk o mjerama. Samo u Šulekovu* rječn. zn. naz. *za ńem.* Metrologie, Mass- und Gewichtskunde, *tal.* metrologia.

MJEROVNICA, *f. pismena potvrda o kakovoj mjeri, t. j. da je što izmjereno.* Mjerovnica, potvrdnica mjere, Messbrief, Messzettel. Jur. pol. terminol. 242. *Ima i u Popovićevu rječniku* (merovnica, Messzettel).

MJERSKI, *adj. što pripada mjeri (metarskoj). Samo u Šulekovu* rječn. zn. naz. *za ńem.* metrisch.

MJERSTVEN, *adj. posses. od* mjerstvo. *Samo u Šulekovu* rječn. zn. naz. *za ńem.* geometrisch, *tal.* geometrico.

MJERSTVO, *n. Samo u Šulekovu* rječn. zn. naz. *za ńem.* Geometrie, *tal.* geometria.

MJÈSAĆÎ, *adj.* na pr. mjesaće korito, t. j. korito, u kojem se hļeb mijesi. U Kaniži kod Broda (u Slavoniji). S. Ivšić.

MJESCE, *n. dem. od* mjesto. *Samo u Stulićevu rječniku* (mjestce, loculus). — *Vidi* mjestace.

MJÈSÊC, mjêseca, *m.* luna, mensis. *Akc. se mijeńa u lok. sing.* mjesécu *i u gen. pl.* mjesécî (mjesécâ). *Kad plur. ima* -ov- (-ev-), *onda se duļina s* -e- *gubi:* mjêsecovi (mjêsecevi); *tako je i* mjêsecove, mjêsecovima, *a gen. je* mjesecóvâ (mjesecévâ). *S navedenijem značeńima nalazi se u svim slav. jezicima, na pr. staroslov.* mêsęcь, *rus.* мѣсяцъ, *češ.* měsíc, *poļ.* miesiąc *i t. d. Ta je slav. riječ etimologijom srodna sa staroind.* mās (luna), *grč.* μήν (mensis), *lat.* mensis, *got.* mēna (luna), *lit.* mėnů (luna), *samo se nastavkom od ńih razlikuje. Sa značeńem lat.* luna, mensis, *tal.* luna, mese, *ńem.* Mond, Monat *nalazi se riječ* mjesec (mesec, misec) *u svijem rječnicima, a potvrda joj ima od najstarijih vremena.*

1. *Oblici.* — *Spomenuće se samo oni, koji su ovoj riječi osobiti, i ne će se gledati, je li u prvom slogu* -je- *ili* -e- *ili* -i-.

a. *instr. sing.* mjesecem. *Tome obliku ima vrlo malo potvrda.* F. Glavinić cvit 3a. Nar. pjes. vuk 1, 191. 342. — *Mnogo je običniji oblik* mjesecom. D. Rańina 120b. I. Gundulić 28. 312. F. Glavinić cvit 8b. J. Kavańin 279b. F. Lastrić test. 367a. A. Kačić razg. 28. D. Obradović živ. 83. J. S. Reļković 74. 121. Nar. pjes. vuk 1, 141. 342. Osvetn. 2, 138.

b. *plur.*

a) uopće. Rijedak je dugi plur. s -ov- (-ev-), *i to samo, kad je riječ u značeńu pod* c. *Obliku* mjesecevi *je potvrda u* nar. pjes. juk. 215, *a obliku* mjesecovi *u Vukovu rječn. s. v.* odsijevati *(iz neke nar. pjesme) i u* nar. pjes. petr. 3, 116., hrv. nar. pjes. 1, 190.

b) gen. pl. mjeseca. N. Rańina 61b. 134a. B. Kašić 4a. I. Đorđić salt. 134. A. Kanižlić utoč. 57. 518., kam. 62. 96. Blago turl. 2, 115. J. Matović 159. B. Zuzeri 59. J. S. Reļković 220. Vuk *u Ivekovićevu rječn. s. v* mjesec. *Ovdje se mogu dodati i potvrde za gen. pl.* mjesec: I. Gundulić 119. F. Glavinić cvit 96a. 109b. — *Često se nalazi za gen. pl. i oblik* mjeseci: Bernardin 45. B. Kašić nač. 84. F. Glavinić cvit 96b. 109a. F. Lastrić test. 16b. 227b. J. Banovac pred. 138., razgov. 47, 139. A. Kanižlić utoč. xix. I. P. Lučić nar. 52., izkaz. 30. J. S. Reļković 8. Nar. pjes. vuk 3, 168.

c. *nom. (i akuz.) du.* (četiri) miseci. N. Rańina 66b. F. Glavinić cvit 147a.

2. *Značeńa.*

a. *poznato nebesko tijelo, koje se okreće oko zemļe te je noću obasjava.*

a) uopće. Potvrda ima vrlo mnogo; navešće ih se samo nekoliko. Vidih u sni kakono sunce i misec i zvizd jedanadeste klańajući se meni. Bernardin 39. Dostojnim zakonom pripodabļa se Marija k zori, k slncu i k misecu. Korizm. 11b. Budu zlamenja u suncu i u mjesecu. N. Rańina 13a. Sunce će pomrčati, i misec ne će dati svitlost svoju. I. Bandulavić 185b. Nestavnija je *(t. j. žena)* od mjeseca, svakim časom vrtiv ki je. J. Kavańin 45a. Misec ne će dat svoju svitlost, i zvizde padnuće s neba. J. Banovac razgov. 2. Budalast promińuje se kako misec. M. Zoričić osm. 133. Ja sam žeļan bela sveta, žarka sunca i meseca. Nar. pjes. vuk 1, 139. Aj miseče, moj stari vojniče, pri tebi je vojevati lipo. Nar. pjes. istr. 2, 97.

b) mjesec *u svezi s različnijem glagolima, kojima se izriče ńegovo izlaženje ili zalaženje, rasteńe ili opadańe ili pomrčina.* Ijunija 22. pomrьče mêsecь. Šafarik letop. 80. Ako vidiš *(t. j. u snu),* da mjesec pomankava. Zborn. (1520) 133b. Zač se mrak stiskuje, a mjesec zahodi. M. Držić 462. Prem trebuje, da u oblini isti mjesec pomankava i u najvećoj svoj svjetlini da nezgodno pomrčava. J. Kavańin 214b. Niti se čudi misecu, što za 15 dana raste, a srasta se za drugo 15. F. Lastrić test. 326a. Sve spavaše kano i poklano, a izađe misec iza gore. A. Kačić razg. 147. Kada on *(t. j. mjesec)* ide na mańak. J. S. Reļković 74. Živi plodovi i druga

drveta, kada misec raste, kaštre se. 74. Drugi rižu, kada misec tije. 83. To se radi, kad se misec puni. 114. Kada misec gine. 120. Sunce seda pred veče .... mesec seda u zoru. Nar. pjes. vuk 1, 640. Al' na nebu mjesec odskočio. 2, 615. Mjesec leže, zemļu zađe tavnu, iz mraka se ńetko zvizgom javnu. Osvetn 4, 51. Kad mesec opada, dalačļiv iziđe u zoru napoļe .... i govori. M. Đ. Milićević živ. srb.[2] 283. Žarko sunce na zapadu zađe, na istoku pun mjesec izađe. Nar. pjes. petr. 3, 384. Pošto zađe mjesec i vojska pospava. S. Ļubiša prip. 184. Pridi mi, kada mesec zajde. Nar. pjes. istr. 2, 51.

c) mjesec *u svezi s pridjevima, kojima se naznačuje ńegova veća ili maňa punina ili praznina. U rječniku Mikaļinu (s. v.* mijena *ima* novi misec, novilunium, nova luna), *u Belinu* (mjesec krńi, primo quarto di luna, luna falcata, corniculata, — mjesec mladi, luna crescente, luna nuova, — mjesec novi, luna nuova, — pun mjesec, luna piena, — mjesec stari, luna mancante), *u Bjelostjenčevu* (mesec mladi, luna adolescens, — mesec star, luna deficiens, — mesec pun, ščep, plenilunium, — mesec rogat, luna falcata, cornicula, corniculata) *i u Stulićevu* (mladi mjesec, luna nova, — stari mjesec, luna decrescens, — pun mjesec, ušpa). Žena ńega na nov mêsec bêsna bivaše *(iz glag. rukopisa g.* 1468). Arkiv 9, 101. Bijesan na novi mjesec bjesnuje. Zborn. (1520) 32[b]. A s rožići ļuvenimi mjesec mladi svud si meni. I. Gundulić 160. U nebeskom okolišu mladi mjesec kad se mijeni. J. Kavańin 433[a]. Lipo jedre turske ormanice po načinu mladoga miseca. A. Kačić razg. 184. Uzmi onoga striža .... ter davaj ženi na mladu misecu. J. Vladmirović 24. Što je misec novi? A. Kanižlić rož. 13. Onda je mina iliti mladi misec. I. Velikanović upuć. 1, 176. Da u vrime cesara Tiberija suncą pomrčańe puna miseca dogodilo se je. 1, 178. Što višje sebe plodi, punog miseca sije se. J. S. Reļković 137. Reku gdjekoji mladu mjesecu, kad ga prvi put ugledaju. Vuk rječn. *s. v.* zdravļak. Zdrav zdravļače. nov novļače! (kaže se novome mjesecu, kad se prvi put ugleda). Nar. posl. vuk 89. Na istoku pun mjesec izađe. Nar. pjes. petr. 3, 384.

d) mjesec *u svezi s pridjevima, kojima se naznačuje njegova svjetlost.* Ako vidiš *(t. j. u snu)* mjesec bio, toj prilikuje radost. Zborn. (1520) 133[b]. Zač mjesecu tom jasnomu sunce svitlos svoju dava. D. Rańina 53[a]. Da bio mjesec okrvavi, žarkom suncu svjetlos smeta. I. Gundulić 301. Proć mjesecu jasnom s nebi ka se klańa. 344. Žarki mjesec, noćna svijeća, ki stoprva bješe istoko, kazaše mi ńih daleko. Ġ. Palmotić 1, 18. Da ga paše jasni mjesec. J. Kavańin 284[b]. Dje mi bješe na nebu jasan mjesec potamnio. Nar. pjes. bog. 5. Dal' je sunce, dal' je jasan mesec? Nar. pjes. vuk 1, 13. Falila se zvijezda danica: oženiću sjajnoga mjeseca. 1, 155. Ona kuno jasnoga meseca. 1, 163. Kakva j' noćca brez sjajna mjeseca? 1, 253. Je li jasan mesec na zaodu? 2, 299. Nek ustavi na istoku sunce i bijeli mjesec na zapadu. 3, 62. Ustavi se na istoku sunce, a i sjajan mjesec na zapadu. 3, 64.

e) mjesec *u metonimičkom smislu uzima se za tursko carstvo; upravo bi se imalo reći* polumjesec, *jer je polumjesec znak turskoga carstva, koji se upotrebļava na minaretima, na zastavama i drugdje.* Er dobitne tvoje plavi čim po moru silne trče, pri sunčanoj tvojoj slavi istočni se mjesec smrče. I. Gundulić 281. Da prije sklad se uzroči među suncem od sjevera i mjesecom od istoči *(t. j. među državom poļskom i turskom).* 312. I stijeg križa svih da tiši, vrh mjeseca kad se uzviši. J. Kavańin 224[b]. Sada se je opet turskomu misecu pridružio. Đ. Rapić 442. Biva, braćo, da je bjelodano svanut krste, a mrknut mjeseče. Osvetn. 6, 4. U Jedreni carstvo podigoše *(t. j. Turci),* tavni mjesec da se s krstom bori. Nar. pjes. petr. 2, 271.

f) mjesec *je katkad isto što mjesečina.* Pa je došo noću po mjesecu. Pjev. crn. 166[a]. Zora zori, petli poju. Nije zora, već je mesec. Nar. pjes. vuk 1, 346.

b. mjesec *je poznato vrijeme, koje čini dvanaesti dio godine. I ovdje se (kao i pod* a) *uzima samo nekoliko primjera mjesto vrlo mnogijeh.* Mêseca avьgusta u dvadeseti i deveti dьnь *(iz g.* 1189). Mon. serb. 2. Meseca februara 11 denь *(iz* XIII *vijeka).* 31. Mêseca ijula vь 28 dьnь. Deč. hris. 7. Kada nebo bi zatvoreno tri godišća i miseci šest. Bernardin 45. Tvoj otac je umrl na 10. dan ovoga miseca. Korizm. 21[a]. Jednomu misecu jedva istekšu .... ubijen bisi. Š. Kožičić 47[b]. Dan petinadeste meseca avgusta *(iz* XVI *vijeka).* Mon. croat. 265. Koliko je dobro ispovijedati se često ne samo svako godište, da jošte svaki misec. A. Komulović 31. Promijeni se *(t. j. muž)* na taj način prije mjeseca dana. B. Kašić per. 93. Mjesec dana kad dospije. Ġ. Palmotić 1, 355. U vrijeme od došastva gospodinova mjeseca decembra. I. Akvilini 136. Ukaza se.... drugi dan aprila miseca. A. Kačić razg. 157. Ne projdoše dva miseca, i Focijo dade zapovid, da se metnu u uzu. A. Kanižlić kam. 57. Već prođoše gotovo tri mjeseca dana, kako sam vam obećao. Vuk pisma 3. Mi ćemo te često pohoditi, u godini svakoga mjeseca, u mjesecu svake neđeļice. Nar. pjes. vuk 2, 39. Ima, babo, čitav mesec dana, kako nisam sestrice vidio. 2, 164.

c. *nekakav zlatni nakit nalik na mjesec, kad je kao srp. Samo u nar. pjesmama i samo u plur.* Na doratu zlatna abaija, ta kakove ni u cara nema, udrio joj zlatne mesecove, potpunio dragijem kamenom *(iz neke nar. pjesme).* Vuk rječn. *s. v.* odsijevati. Sedla ńega *(t. j. koňa)* sedlom od šimšira, preko sedla svilnu abaiju, po kojoj su zlatni kolutovi, a po sapim mjesecevi zlatni. Nar. pjes. juk. 215. A ždralina koňa nakitiše, prekriše ga zlatnom abaijom, sve po ńojzi sjajni mjesecovi. Nar. pjes. petr. 3, 116. Po ńoj *(t. j. po djevojci)* jesu burme i prsteńe, među ńima dragi kamenovi, spored ńima sjajni misecovi. Hrv. nar. pjes. 1, 190. *Vidi* mjesečić *pod c.*

d. *nekakva školka,* ‚jer je kao novi mjesec'. L. Zore rib. ark. 10, 343. — *Ovamo se može metnuti i:* Mjesec, Turbo rugosus *(nekakav puž). Na Braču.* A. Ostojić.

e. mjesec *je* ‚na dnu nokta onaj bjelkasti dio, koji je nalik na mlađaka. Zemun'. M. Medić letop. 160, 78.

MJESECINSKI, *adj. mjesečni. Samo u primjeru:* Od epaktah i minah misecinskih. I. Kraļić 90. — *Sasma nepouzdano.*

MJESECOKAZ, *m. Samo u Šulekovu* rječn. zn. naz. *za ńem.* Mondkarte, *franc.* carte de la lune.

MJESECOSLOV, *m. kńiga, u kojoj su životi svetaca poređani po mjesecima.* ‚*Iz rus.* мѣсяцесловъ, *koje je prevedeno iz grč. μηνολόγιον.* Ja počnem pregledati kńige, nađem zbornik, časlovac, psaltir, mesecoslov. D. Obradović živ. 89. I u samome najstarijemu slavenskome mjeseco-

slovu uz Ostromirovo jevanđelije. Vuk pisma 51. Gadno ime Pizonovo ne smije kaḷat mjesecoslov. P. Petrović gor. vijen. III. — *Griješkom je* mjesecslov *u primjeru:* Vaḷa pomrsiti ńiova imena iz mjesecslova. A. Kanižlić kam. 445.

MJESECOTEČINA, *f. Samo u Jambrešićevu rječniku (i to u lat. dijelu s. v.* mensis), *gdje se kaže, da je isto što* mjesec, *t. j. lat.* mensis, *ńem.* Monat.

MJESECOTEK, *m. Samo u Jambrešićevu rječniku (i to u lat. dijelu s. v.* mensis), *gdje se kaže, da je isto što* mjesecotečina.

MJESEČAC, mjesečca, *m. dem. od* mjesec. *U rječniku Mikaḷinu* (mjesečac, mali misec, lunula) *i u Stulićevu* (mjesečac, lunula *s primjerom netočno citiranim iz Š. Menčetića, koji se ovdje navodi na drugom mjestu).* Angelskim vjenačcem bi rek se s'krunila, a bijelim mjesečcem da s' čelo povila. Š. Menčetić 71. Neka se živući tobom ja pogizdam jakino sjajući misečac među zvizdam. 235.

MJESEČAK, mjesečka, *m. dem. od* mjesec *(u značeńu i* ‚luna' *i* ‚mensis'). Vidiš vas istok jak s neba mjesečak. Ġ. Držić 427. Svadba naša do mjesečak dana, dok ja dođem do Sibińa grada. Nar. pjes. petr. 2, 397. Oh misečak lipi, kamo mi putuješ? Jačke 89.

MJESEČAN, mjesečna, *adj. vidi* mjesečni.

MJESEČANIN, *m.* lunaticus, *mjesečńak. Samo u primjeru:* I ovi *(t. j. budalasti ḷudi)* zovu se misečani *(štamp.* ‚misenčani'), a to jest, kako se misec prominuje, onako ti i oni. P. Posilović cvijet 102.

MJÈSEČÂR, mjèsečâra, *m.*

a) isto što mjesečńak, noćnik. Između rječnika samo u Popovićevu (mesečar, Somnambule). *Govori se u Staroj Srbiji.* Etnogr. zborn. 7, 503.

b) mjesečar je tèžâk, koji radi na mjesec za plaću, a ne na dan kao nadničar. J. Bogdanović. *Govori se i u Šaptinovcu (u Slav.).* S. Ivšić rad jug. ak. 168, 157.

c) slabačko dijete. Mater, koja što zna, ne će u novom mjesecu (mladijaku) nikad svoga djeteta odbiti od sise, nego u starom mjesecu; jer u novom odbijena djeca zlo i sporo rastu, da ji i zovu m j e s e č a r m a. *U Bukovici (u Dalm.).* Zborn. za nar. živ. 7, 270.

d) nekakav dragi kamen, koji se ńem. zove Mondstein. *Samo u Popovićevu rječniku* (mesečar).

e) kalendar (jer se u kalendaru bilježe mijene mjesečeve). Samo u rječnicima, i to u Belinu (mjesečar, lunario) *i u Stulićevu* (liber lunaris *s naznakom, da je iz Belina rječn.).*

MJESEČARA, *f. neka morska riba, koja se ńem. zove* Mondfisch *(jer je okrugla i tijem nalik na pun mjesec). Samo u Popovićevu rječniku* (mesečara).

MJESEČARĆIĆ, *m.* Deca rođena u jedan mesec, zovu se m e s e č a r č i ć i. *U Staroj Srbiji.* Etnogr. zborn. 7, 453.

MJÈSEČÂRKA, *f.*

a) žena, koja komu za plaću radi na mjesec. *U Orahovici (u Slav.).* S. Ivšić.

b) žensko, za koje se misli da boluje od mjeseca. Samo u Popovićevu rječniku (mesečarka, Somnambule).

c) rotkva, koja svaki mjesec dospijeva. U rječniku Vukovu (mjesečarka, Monatrettig, raphani genus; *u izd.* 1898: Raphanus sativus radicula).

d) neka ruža, koja se ńem. zove Monatrose. *Samo u Popovićevu rječniku* (mesečarka).

MJESEČARSTVO, *n. bolest od mjeseca. Samo u Popovićevu rječniku* (mesečarstvo, Somnambulismus).

MJESEČEŃE, *n.*

a) tijek mjeseca. Samo u Stulićevu rječniku (mjesečeńe, lunaris cursus).

b) žensko mjesečeńe *isto što žensko vrijeme, praće, cvijet. Između rječnika samo u Stulićevu* (mjesečeńe žensko, menstruum). Da oprosti, gdi se ne može dignuti prid ńim zarad ženskoga misečenja, koje trpḷaše. A. Kačić korab. 33.

MJÈSÊČEV, *adj posses. od* mjesec. *U rječniku Vukovu* (mjesečev, dem Monde gehörig, lunae *s primjerom iz* nar. pjes. vuk 1, 158: [da on uzme sunčevu sestricu] mjesečevu prvobratučedu). Nađe mesečevu majku kod kuće. Nar. prip. vuk 71. Neka zlato suncu odgovara, b'jelo srebro mjesečevu žaru. Osvetn. 2, 100. Sad mu kćer reče, neka ńoj kupi mesečeve haḷi. Nar. prip. mikul. 24.

MJESEČICA, *f. isto što mjesečarka pod d. Samo u rječnicima, i to u Stulićevu* (mjesečica, ružica svakoga mjeseca rosa, quae singulis mensibus floret) *i u Popovićevu* (mesečica, Monatrose).

MJESÈČIĆ, *m. upravo dem. od* mjesec.

a) u navedenom značeńu. Samo u Stulićevu rječniku (mjesečić, mjesečac).

b) sin mjesečev. U Vukovu rječniku (mjesečić, Mondessohn, filius lunae *s primjerom iz neke nar. pjesme:* Prosi mesec za svog mesečića). Sunčiću, mjesečiću, tražimo lijepijeh djevojaka za lijepoga junaka *(govori se u nekoj narodnoj igri).* Letop. mat. sr. 153, 101.

c) nekakav nakit, koji se spominje u bibliji. Uze mjesečiće, koji bijahu o vratima kamila ńihovijeh. Đ. Daničić sud. 8, 21. Tada će Gospod skinuti nakit s obuće i vezove i mjesečiće. is. 3, 18. *(Ispor. ta dva mjesta u lat. i u ńem. [Luterovu] tekstu:* tulit ornamenta ac bullas, quibus colla regalium camelorum decorari solent; — in die illa auferet Dominus ornamentum calceamentorum et lunulas. Und nahm die Spangen, die an ihrer Kameele Hälsen waren; — zu der Zeit wird der Herr den Schmuck an den köstlichen Schuhen wegnehmen und die Hefte, die Spangen). — *Vidi* mjesec *pod* c.

d) misečići pl. dalmatinski naziv iz Drniša za uzorak na tkańe u pregačama. Te su pregače tkane u uzorke na redove poprijeko (Querstreifenmuster). A jedan red jesu m i s e č i ć i, drugi su k u k e, treći p o k o s i c e. J. Belović-Bern. 79 *(supl.).*

e) mjesečić *u Šulekovu* rječn. zn. naz. *kao izraz iz područja zoologije za lat.* lunula, anus, *ńem.* Feldchen der Muscheln, Mondchen, Schildchen, Hofraum, — *također za lat.* os lunatum, *ńem.* Mondbein.

MJESEČIN, *m.* lunaticus, *mjesečńak. U rječniku Stulićevu s naznakom, da je iz Habdelićeva rječn., u kojem se doista nalazi:* mesečin, lunaticus.

MJÈSEČINA, *f.*

a. *isto što mjesec.*

a) u značeńu lat. luna, *t. j. nebesko tijelo. U rječniku Mikaḷinu* (mjesec, mjesečina, luna). Upazi on misečinu (koja biše tada suproć suncu na drugoj strani od zemḷe budući ušpa), da se

vrati i pristupi pod sunce, koje biše o podne nad zemļom i pokri ga i zapriči nama sfitlost *(govori se o čudesima u vrijeme umiraňa Hristova)*. B. Kašić is. 73. Mjesečinu ko kraļicu najmilije sunce pazi .... kad kružena kolom zvijezda nebom šeta. J. Kavańin 474b. Naš drug noćni misečina svitlost kaže rad nizina; dvadeseta zvizde strana ńemu nije jošter dana, pak se od ńi veći čini zato, jer je na nizini i svitli nam obilnije, jer visoko vrlo nije; da se k zvizdam on pridruži te s visinom da se služi, ni za glas mu ne bi znali, š ńim kamo l' bi drugovali. V. Došen 29b. Misečinu, koja sjaje i po noći pomoć daje, gledaj sada u mladosti, a sad kaže vika dosti, u starosti sad se zgrči, sada sjaje, sad pomrči, nit zabasa u mladosti niti gine u starosti. Gledaj sunce od visine, kako jasno svitu sine, štogod vidi, to razsine i mrak crni š ńega skine; dili svitlost misečini, dili zvizdam na visini, dili zemļi na sve strane. 260a. Stavļate se svi bez sumńe, da je veliki Eugenijo oni vitez, više koga govorim vam. Po ńemu je dugijem tminam i sramotnijem potamnjela otomanska mjesečina. B. Zuzeri 140. Izvio se junak na dogatu vas u suhu zaodjeven zlatu, na glavi mu mjesečina žarka i danica zv'jezda prihodnica. Osvetn. 2, 145. — *Ovamo vaļada pripada i primjer:* Bijaše nebo vedro, a mjesečina na zahodu. S. Ļubiša prip. 195.

b) u značeńu lat. mensis, *t. j. dvanaesti dio godine.* Baša hlivanski ovu misečinu, ka nastane, ima van izajti *(iz* xvi *vijeka)*. Mon. croat. 245.

b. *svjetlost mjesečeva. U rječniku Belinu* (pri mjesečini, na mjesecu, a lume di luna), *u Bjelostjenčevu* (mesečina, illuminatio, splendor lunae), *u Stulićevu* (mjesečina, lunae claritas) *i u Vukovu* (Mondschein, fulgor lunae). Ovčice gubave, trčite k ovoj vašoj pastirici, da vas ona prosvitli s misečinom svoje milosti. J. Banovac pripov. 133. Piva se od istih jedna lipa pisma, koju po primorju i dica znadu, ter ovako počimļe: Svu noć sjala svitla misečina. A. Kačić korab. 471. Čini, da mu svitlost vide kano jasne misečine, kad nadskoči sve planine. V. Došen 124b. Sjašo misečina. Blago turl. 2, 135. Sinu lice kao jarko sunce, a grloce kano mesečina. Nar. pjes. vuk 1, 126. S večer' sjala sjajna mjesečina. 1, 440. Lepa ti je sjajna mesečina, još je lepša Jela udovica. 1, 574. Nit obasja sjajna mjesečina. 2, 3. A tu okna ni prozirka nema, da zaviri mjesečina bl'jeda. Osvetn. 1, 37. Sinoć se je kasno barka nakrcala, jasnom misečinom v Bneci dojadrila. Nar. pjes. istr. 2, 156.

c. *mjesečna plaća. U rječniku Daničićevu* (mêsečina, mercos menstrua *sa četiri primjera iz* xiv *vijeka*). Vlahь, kto kobile pase, da ne uzima bêlêga odь kobilь, nь da se hrani mêsečinomь. Mon. serb. 98. Da imь se daje mêsečina za ovce. Glasnik 15, 307. Mjêsečina, plaća, koja se mjesečno dobiva. *U Vinkovcima i u okolini.* S. Pavičić.

d. mjesečina *je ime nekijem biļkama. a)* Botrychium lunaria *i* Hippocrepis unisiliquosa. B. Šulek im. — *b)* Achillea clipeolata *(zove se i* zvijezda). S. Petrović 208.

e. *isto što mjesečeńe pod b. Samo u rječniku Vukovu* (mjesečina, žensko vrijeme, das Monatliche, menstruum)

f. *U jednoga je pisca* mjesečina *nekakav astronomičko kalendarski izraz, koji možda odgovara sredov. lat.* lunatio *(t. j. vrijeme, koje prođe od jedne mijene mjesečeve do druge, a to je 29 dana, 12 ura, 44 m. i 2 sek., čemu se veli* ‚sinodički mjesec'). Prva (*t. j. stvar)* jest, da se postavi stavno jednakonoćstva mjesto, pak pravo namištenje xiiii misečine prvoga miseca, koja upada ili u isti jednakonoćstva dan ili ga najbliže slidi *(iz prevedene bule pape Grgura* xiii, *kojom se uvodi novi kalendar).* B. Kašić rit. xxx. *U istoj knizi dolazi u tumačeńu kalendara (na str. 15a i dalje) nekoliko puta riječ* mjesečina; *ali svuda tu piše Kašić tako nejasno, da ga nije moguće razumjeti; zato se i ne navodi više primjera.*

MJESEČNOST, *f. riječ neznana značeńa. Samo u primjeru:* U februaru i inih njekih mjesecih staroga kalendara nije se sasma u istih mjestih učinilo sjednačenje od mjesečinosti (‚Miesecinoſtij'). B. Kašić rit. 43a. — *Vidi riječ, koja je pred ovom.*

MJESEČJE, *n. Samo u Stulićevu rječniku, gdje se veli, da je isto što* mjesečeńe.

MJESEČKI, *adj. posses. od* mjesec. Druzi hoće .... da je *(t. j. raj)* u jednom mjestu privisoku i da dohodi do neba mjesečkoga. M. Orbin 22.

MJÈSEČKIŃA, *f. a)* neka crvena ruža, što svaki mjesec cvjeta. *U Stupniku (u Slav.).* S. Ivšić. — *b)* rotkva, koja svaki mjesec raste i širi se. *U Vinkovcima i u okolini.* S. Pavičić. — *c)* mjesečna plaća. U Slobodnici kod Broda. S. Ivšić.

MJESEČĻIV, *adj. a) onaj, koji boluje od mjeseca. U rječniku Jambrešićevu* (mesečļiv, lunaticus). Misečļiv je pas ili čovik, koji ćuti misečinu. *U sjevernoj Dalmaciji.* J. Grupković. — *b) isto što mjesečni.* Ženskim dolazu i misečļive bolesti. *U Poļicima (u Dalm.).* Zborn. za nar. živ. 8, 241.

MJÈSEČNÎ, *adj posses. od* mjesec. *U rječniku Belinu* (mjesečni, lunare, di mese), *u Bjelostjenčevu* (mesečni, menstrualis, lunaris), *u Voltiģijinu* (misečni, mensuale, lunare, monatlich, zum Monde gehörig), *u Stulićevu* (mjesečan, mjesečni, monstruus) *i u Vukovu* (mjesečni, monatlich, menstruus).

a) što pripada mjesecu (lat. luna). Njeki su mahniti na vrjemena, a toj se zove mjesečni. Zborn. (1520) 1a. Slnce ti ne će va dne sijati ni zrak misečni svititi. Proroci 64. Obraz misečni vas obal jednako istekši. P. Zoranić 82. Druga je svjetlost sunčana, druga mjesečna, a druga zvijezda. M. Divković bes. 54. Zrake sunčane i mjesečne. M. Orbin 260. Pod Merkurijom jest misečno nebo. F. Glavinić cvit 8b. To ne izhođaše od pomańkanja sunčanoga ni mjesečnoga. P. Bakšić 145. Epata nije ništar ino nego broj dana, kojimi godišto sunčano općeno od dnevi 365 godišto općeno misečno od dana 354 pridobiva. B. Kašić rit. 4a. Ki ńekada malo mari mjesečnoga silu stijega, kijem se diču turski cari. G. Palmotić 2, 520. I mjesečna bit će svića ko od sunca, a sunčana lipja nego sedmodana. J. Kavańin 572a. Svi dusi prokleti, koji stojite niže neba misečnoga. L. Terzić 328 *i* J. Banovac blagos. 315. U cvitu misečnomu, kojemu su žene podložne. A. Kadčić 157. Pak ni rotkve misečne ne prude. J. S. Reļković 78. Noć je mjesečna. P. Petrović gor. vijen. 22. Svjetlost će mjesečna biti kao svjetlost sunčana. Đ. Daničić is. 30, 26. Koja se *(t. j. crkva)* bijeli kao labud uz mjesečnu svijeću. S. Ļubiša prip. 195. — *U ovome primjeru imamo* ‚misečano' *mjesto* ‚misečno': Godište je od tri vrste, to jest sunčano, koje ima u sebi 365 danah; drugo mise-

čano, koje uzdrži u sebi 354 dnih; treće jest crkovno. M. Dobretić 160.

b) što pripada mjesecu (lat. mensis). Za misečne pinezi *(iz* xvi *vijeka).* Mon. croat. 231. Rebroviću ostavļam moje ostroge, Marinu Ivanu ostalo dužno misečnih novac devet dukat *(iz* xvi *vijeka).* 251. Tečeńe vrimena misečnoga i mina lune na vrhu polače učińeni bihu. Starine 3, 296. Plaćalo mu se (*t. j. učiteļu)* po deset para mjesečno na učenika. M. Pavliović rad. 130.

MJESEČNICA, *f.*

a) U jednoga pisca zove se mjesečnicom *Bogorodica, a ne razabira se, zašto.* Fala ti, o moj slatki Isuse, da si nam dao ovaku pastiricu, ter nas pazi i od neprijateļa brani; ovaku misečnicu, ter nas prosvitļuje; ovaku majku, ter nas doji s mlikom svoga milosrdja. J. Banovac pripov. 133. Isusa i Mariju misečnicu. pred. 1.

b) mjesečnica plaća *mjesto* mjesečna plaća *poradi stiha u primjeru:* Ko l' mu davo mjesečnicu plaću. Osvetn. 3, 79.

MJESEČNIČAR, *m. pisac ili izdavač mjesečnika, t. j. kalendara. Samo u Stulićevu rječniku* (mjesečničar, auctor, scriptor ephemeridum illarum sc., in quibus anni, dies, tempestates, lunae variationes, solis motus adnotantur). — *Nepouzdano; ni sam Stulić nema ričeći* mjesečnik *u značeńu knige, o kojoj se ovdje govori.*

MJÈSEČNÎK, *m.*

a) isto što mjesečar *pod a, t. j. mjesečńak, noćnik.* I jesu ńeki druzi mahniti na ńeka bremena, koji su zvani misečnici *(štamp.* ‚Micſeznizi'), to jest lunatici. K. Mazarović 54.

*b) neka biļka. U rječniku Stulićevu (*mjesečnik, vrsta trave, herbae genus) *i u Vukovu* (eine Art Pflanze, herba quaedam *s naznakom, da se govori u Dubrovniku).* Mjesečnik, Gratiola officinalis. B. Šulek im.

c) isto što mjesečar *pod e, t. j. kalendar. U rječniku Belinu* (mjesečnik, lunario), *i u Bjelostjenčevu* (mesečnik, prognosticum lunare). *I u Popovićevu je rječn. to značeńe* (mesečnik, Kalender). *U Daničićevu pak rječn. stoji:* mêsečьnikъ, liber officium menstruum continens *(t. j. knjiga, u kojoj su svetačke službe i životi za koji mjesec) s potvrdom iz Vukove* dan. 1, 21, *gdje je iz nekakve srbuļe* xvi *vijeka ispisan zapis, u kojem stoji:* Sij mêsečnikъ pisa se vъ hramê čestnago .... Joanna.

MJESEČŃAČA, *f. žensko, koje boluje od mjeseca.* Da ne bi najmańom vikom ili lupom bednu mesečńaču probudio. Nov. srb. 1834, 48.

MJÈSEČNÂK, *m.*

a) čovjek, koji boluje od mjeseca. U rječniku Vukovu (mjesečńak, der Mondsüchtige, lunaticus). Privedoše mu sve bolesne .... i bijesne i mjesečńake i uzete, i iscijeli ih. Vuk mat. 4, 24.

b) neka biļka. Glechoma hederaceum. B. Šulek im. Achillea clipeolata. Javor (1881) 124.

MJESETOČAN, *adj. Samo u primjeru:* Bližńa materija tila našega ča je drugo nego krv misetočna (*t. j. krv od ženske mjesečine)?* P. Radovčić ist. 133. *Upravo je štampano* ‚mifztoćna', *gdje stoji* z *griješkom mjesto* e; *nije prilike, da se to ima čitati* mistočna, *jer u toj knjizi* ſz *ne služi za glas* s *(a ni za drugi koji). — Vidi riječ, koja sad dolazi.*

MJESETOČNOST, *f. mjesečina, žensko vrijeme, prańe. Samo u primjeru:* Spametno bi se podnila žena, da odmakne pričešteńe, dokle joj pristane misetočnost. A. Kadčić 158.

MJESIDBA, *f. radńa, kad se što mijesi. Samo u primjeru:* Domaći izgledi tegle mnogo više u mjesidbi značaja naših mladih ļudi i žena. M. Pavlinović rad 160. *Kako se vidi, značeńe je riječi* mjesidba *preneseno (vidi* mijesiti *pod c).*

MJESILAC, mjesioca, *m. čovjek, koji mijesi. Samo u Stulićevu rječniku* (mjesilac, mjesiteļ). — *Nije sigurno, da je* mjesilac; *moglo bi biti* mijesilac.

MJESILICA, *f. žena, koja mijesi. Samo u Stulićevu rječniku* (mjesilica, mjesiteļica). — *Nije sigurno, da je* mjesilica; *moglo bi biti* mijesilica.

MJÈSIONICE, *f. pl.* ono, na čemu stoji korito, kad se kruh mijesi, nogači, nogari. *U Šaptinovcu (u Slav.; gdje upravo govore* mesîlnice). S. Ivšić.

MJESITEĻ, *m. čovjek, koji mijesi. Samo u Stulićevu rječniku* (mjesiteļ, qui farinam similesque res cum aqua miscet).

MJESITEĻICA, *f. žena, koja mijesi. Samo u Stulićevu rječniku* (mjesiteļica, quae farinam similesque res cum aqua miscet).

MJESIVO, *n. ono, što se mijesi. Između rječnika samo u Stulićevu* (mjesivo, farina cum aqua miscenda). Po zanatu mise ga *(t. j. kvas)* pekari, al' misivo i kod ńih se kvari. J. S. Reļković 320. Kako se za misivo spravļa *(t. j. kvas).* 343.

MJESKI, *adj. isto što mjesni. Samo u primjeru:* Naređujem za moju dušu .... 12 for. vladiki meskomu. Glasnik 11, 3, 37.

MJESNI, *adj. posses. od* mjesto. *U rječniku Stulićevu* (mjesni, mjestan *s naznakom, da je iz glag. brevijara i s nerazumļivim citatom:* ni že mogut mjestni činovnici, neque posse locorum ordinarios). Mjestni, örtlich. Jur. pol. termin. 379. Mjestni sud, Ortsgericht 378. Dođu mestne age. M. Nenadović mem. 32. Nek se uči zanatu u mjestnoga kolara. M. Pavlinović rad. 72. Ti ćeš imati da se boriš s neznańem, s poluznańem, s pletkama i interesima mesnim. M. Đ. Milićević zlos. 197. — *U rječniku Stulićevu ima i adv.* mjesno, *za koji se kaže da znači: zgodno* (mjestno, suo tempore, opportune, — mjestno i častno, opportune). — *Nepouzdano.*

MJÈSNÎK, *m. mještanin. U rječniku Vukovu* (mjesnik, čovjek iz kakvoga mjesta, Bewohner eines gewissen Ortes *s naznakom, da se govori u Skadru).*

MJESNOST, *f. položaj kojega mjesta, mjesto prema svome položaju.* Mjestnost, Örtlichkeit. Jur. pol. termin. 379.

MJESTACE, *n. dem. od* mjesto. *Glas* -a- *stoji mjesto negdašńega* -ь-. Moļu svetyńu ti i prošu, jako da mi dasi na blagoslovenije jedino mêstьce zapustêvьše, da si sьtvoru kelijicu. Domentijana 59. Da nam kadikoli mistace zahrani. Đ. Baraković jar. 123. Ni za se ni za Mariju mogaše naći jedno mistace za prinoćit. J. Banovac prisv. ob. 91. Dojde u Czassau, mjestace maleno. I. Zaničić 45.

MJESTALAC, mjestaoca, *m.* Mistaoc je čovik, koji je sveđer u svome mistu, nikud iz ńega ne izlazi. *U sjevernoj Dalmaciji.* J. Grupković.

MJESTAN, mjesna, *adj. vidi* mjesni.

MJÈSTÂNCE, mjêstânca *ili* mjêstânceta, *n. dem. od* mjesto. Ova su semena na dva šupļa mestanca rastavļena. P. Bolić vinod. 1, 26. Spič je mjestance vrh mora među Budvom i Barom. S. Ļubiša prip. 124. Mestance, mestanceta, n.

kleiner Ort, Dörflein. Đ. Popović rječn. — *Pored akc., kako je postavljen, možda se govori i* mjestànce.

MJESTANIĆ, *m. vidi* Mestanić.

MJESTANIN, *m. vidi* mještanin.

MJESTANOVIĆ, *m. vidi* Mestanović.

MJESTANSKI, *adj. mjesni. Samo u Stulićevu rječniku* (mjestanski, mjesni).

MJESTAOCE, *n. mjestance, mjestašce. Samo u primjeru (u kojemu mjesto* -ao- *po dubrovačkom načinu imamo* -o-): Dubjem kitno i raskošno koje mjestoce. B. Zuzeri 155.

MJESTARINA, *f. ono, što se plaća za koje mjesto, da se može na ńemu prodavati. Samo u Šulekovu* rječn. zn. naz. *za ńem.* Standgeld, *tal.* dazio della fiera.

MJÈSTÂŠCE *(tako je zabilježen akc. za Liku), n. dem od* mjesto. Crkvu u tom mjestašcu dade bosanski ban .... Benediktincima. Đ. Daničić istor. 21. Baš je lijepo ovo mjèstâšce! *U Lici.* J. Bogdanović 21.

MJÈSTAV, *adj. Samo u Vukovu rječniku, gdje se kaže:* na jednom mjestu ovako, a na drugom onako, n. p ova je godina mjestava, t. j. nije svuda jednako rodila *s naznakom, da se govori u Dalmaciji.*

MJESTE, *praep. vidi* 2 mjesto.

MJESTENCE, *n. mjestance, mjestašce. Govori se u timočko-lužničkom kraju u Srbiji (upravo:* mesténce). A. Belić 378.

MJESTI, *praep. vidi* 2 mjesto.

MJÈSTIČAV, *adj. koji ima ovdje ondje (na ovom i onom mjestu) pjege. Između rječnika u Vukovu* (mjestičav, fleckig, maculosus; — *kod* mestičav *veli se:* n. p. čoha, platno). Turski je bakar više žut nego crven, no obično je mestičav. Đ. Popović pozn. robe 143.

MJÈSTIMICÊ, *adv.*

a) kad se hoće reći, da je što na stalnu mjesta i nigdje drugdje. U rječniku Vukovu (mjestimice, an Ort und Stelle, in loco ipso, in locum ipsum: znam mjestimice [n. p. gdje je to], pokazao mu mjestimice; odveo ga mjestimice). Da je Fortis kazao mjestimice, gdje ju je *(t. j. pjesmu)* čuo i prepisao, ja bih putujući po Dalmaciji išao onamo i pitao. Vuk nar. pjes. 3. 527. Najpre obeleže, gde mestimice da bude crkva. M. Đ. Milićević zim. več. 20. On bi to mistimice naša, t. j. on zna baš misto, di je to. *U sjevernoj Dalmaciji.* J. Grupković.

b) ovdje, ondje t. j. ne svuda, samo gdjegdje. Balkanski poluotok .... je mjestimice i pokidan M. Pavlinović razg. 15. *U tome značenu upotrebljavaju riječ* mjestimice *danas hrv. pisci, na pr.* u toj knizi ima mjestimice grdnijeh pogrješaka.

c) Ne može se razabrati pravo značeńe u primjeru: Razabrasmo, da nije ništa bilo silimice, niti da je ko komo hotimice htio u obraz dirnuti, te zato nadosmo, da i nijo niko nikome mjestimice, nego slučajno kriv. V. Vrčević niz 37.

MJESTIMIČAN, *adj.*

a) onaj, koji je mjestimice u značeńu pod b, t. j. ovdje, ondje. A. Dakle nahodite, da je jedan narod od Beograda dovde? *B.* Svuda jedan osem mestimično mešavine i nekih omańih razlika. M. Đ. Milićević zlos. 72.

b) mjesni. Za krsno ime svaka kuća mesi .... kolač jedan ili četiri prema mestimičnom običaju. M. Đ. Milićević slave 24. A mi revńivo čuvajući svaku svoju mjestimičnu osobinicu hoćemo da izgubimo svoju svijetlu budućnost. omer 216.

MJESTINA, *f. augm. od* mjesto. *Samo u Stulićevu rječniku* (mjestina, pessimus locus).

MJESTIŠTE, *n. a) mjesto, gdje tko stoji, na pr. na sajmu i tamo prodaje. U Popovićevu rječniku* (mestište, Stand, — sajamsko mestište, Marktstand). — *b) mjesto u prezirnom smislu. Govori se u timočko-lužničkom kraju u Srbiji upravo:* mestište). A. Belić 389. — *c)* mestišta, pl., *kolibe i druge zgrade u planini za pastire i za stoku. U Novom Pazaru.* Etnogr. zborn. 4, 295.

MJESTITI, mjestim, *impf.* collocare. *U rječniku nijednom.*

a) mjestiti *(bez riječce* se *ili s tom riječcom, ali u pasivu),* namještati, postavljati što na mjesto. Svagdan se na ń *(t. j. na oltar)* misti za slavu tvoju tov žrtja. M. Marulić 20. Još ti prikažujem dobra učińena .... da bi jih popravil i da bi posvetil .... i vazda na bolje potezal i mistil. A. Georgiceo nasl. 313. Svaku smetńu na svijet misti gńev neukrotni, blud nečisti. J. Kavańin 26a. Nek te mjestom Lučić misti i klade te kod Trogira. 328b.

b) mjestiti se *t. j. namještati se (postavljati se na mjesto), micati se, kretati se.* Tebe samo išću, tebe samo žudim, tebe se cić mišću po svitu i trudim *(govori dragi dragoj).* H. Lucić 188. Jer da bi se misti *(t. j.* mistil) od kraja do kraja, vazda bi sok isti medeni nahaja *(t. j.* nahajal). I. Ivanišević 5. Nego viče ter se misti, kako da je sva crviva, onda sede, sada ustane i obrta se na sve strane *(t. j. karfiva žena).* 186. Ona *(t. j. žena)* ovoj u prilici ko paun se perjem mjesti, a kudom se dugom diči, malom glavom mańe svijesti. J. Kavańin 37a. Ter se misti *(t. j. zmija),* da prokida čemer svoga gńiva i jida. A. Vitaljić ist. 172a. *(Bika)* sva se misti i primiče i u drúgu laktom tiče. V. Došen 128a. Al' za tkańem kad posidi *(t. j. snaša),* iz časa se ńoj vik vidi, sve na dugo vrime viče, sve se misti i pomiče. 156b. Na mjesto se prvo mjesti *(t. j. igrač).* J. Krmpotić katar. 122.

MJESTIV, *adj. Samo u Stulićevu rječniku, gdje se kaže, da isto znači što i* mjestan *(t. j.* mjesni). — *Sasma nepouzdano.*

1. MJÈSTO, *n.* locus. *Gen. plur. je* mjêstâ. *Nalazi se u svim slav. jezicima, na pr. starosl. i rus.* мѣсто, *češ.* místo, *pol.* miasto *i t. d., ali u drugim indoevr. jezicima ne nalazi se riječi etimologijom srodnijeh, zato se ne može ni korijen postaviti. Sa značeńem lat.* locus, spatium, *tal.* luogo, largo, sito, *ńem.* Ort, Lage. Platz *nalazi se riječ* mjesto *u svijem rječnicama, a u književnijem spomenicima potvrda joj ima od najstarijih vremena. — U dubrovačkijeh se pjesnika nalazi za gen. sing., za ak. sing. i plur. oblik* mjesti, *ali samo u sroku; tako za gen. sg. oblik* mjesti *ima* P. Kanavelić 469. I. Đorđić salt. 212. 299. P. Sorkočević 592b, — *za ak. sing.* J. Palmotić 2. 4. 210, — *za ak. pl.* J. Palmotić 155 (da no ide u te mjesti), 387 (doći .... u rodene mile mjesti). *U Dubrovniku i u okolnijem krajevima nalazi se za plur. oblik* mjestija. Potvrde su: mjestija *(nom. pl.)* Štit 16. mjestija *(gen. pl.).* A. Kalić tri bes. 9. 18. M. Pavlinović razg. 27. mjestijama *(lok. pl., u članku pisanom hercegovačkijem govorom).* Magazin (1866) 61. *Ispor. još:* Kako u Dubrovniku i gore po Boci,

tako i po primorju ispod Dubrovnika (k sjeveru) đekoja sušt. imena sredńega roda imaju mn. broj, koji se svršuje na *-ija*, n. p. *selija* (od *selo*), *mjestija* (od *mjesto*) .... Vuk nar. posl. XXXVII.

a. mjesto, *t. j. veći ili mańi dio prostora u pravom smislu.*

a) mjesto *čemu tjelesnom ili konkretnom; primjera ima vrlo mnogo, a navodi ih se samo nekoliko.* Jako opustêlo bêše mêsto sije *(iz svršetka* XII *vijeka).* Mon. serb. 3. Takoždе da ѣbѣ|udajetь igumenь .... bratiju i na vьsakomь mêstê. Sava glasn. 40, 170. Obrêtь mêsto krasno i podobьno na sьzdanije domu Božiju. Deč. hris. 3. Da i oni ne pridu u ovo misto od muk. Bernardin 39. Svaki prid gradom stan' ni se sa mista gan'. M. Marulić 54. Sam posrid svoje vojske na visoku mistu stav govoraše *(t. j. Aleksandar).* Starine 3, 261. Nikadar u tih mist ni suncu ishoda nit cvate zelen list *(u opisu podzemnoga svijeta).* Đ. Baraković vila 65. Gdje kopito koń turački jednom stavi, da to mjesto vjekovito ne poraste već u travi. I. Gundulić 452. Bog jest u svakomu mistu, niti može misto bit, gdi Boga nije. J. Filipović 1, 364ª. Koje *(t. j. uho)* gospodin pristavi na svoje misto, i udi| priraste. F. Lastrić test. 109ᵇ. Koji su postavili koje veliko blago na misto uzdano. M. Zoričić osm. 106. I da budeš na svakomu mistu, ako želiš imat kuću čistu *(govori se domaćinu).* M. A. Re|ković sat. 73. Čatio je knige .... i ostavio je na svomu mistu. A. Kanižlić kam. 8. Kad sam s mjesta ovoga govorio. B. Zuzeri 203. Da vam bude u pomoći na svakome mestu, braćo. Nar. pjes. vuk 1, 141. U narodu se našemu i sad pripovijeda, da se nikakva velika građevina ne može načiniti, dok se u ńu kakvo čeljade ne uzida; zato se takovijeh mjesta klone svi, kojima je moguće. Vuk nar. pjes. 2, 124. Nezvanu gostu mjesto za vratima. Nar. posl. vuk 198. Zakle ih nebom i zemlom, da svaki stane na svome mjestu, te końi stadoše. Nar. prip. vuk 123. — *Ovamo idu ova dva primjera, gdje imamo* glavi mjesto naći, tražiti, *t. j. život (sa)čuvati:* Bižeći od nemila do nedraga, gdi će glavi misto naći. A. Kačić razg. 45. Idem, da tražim glavi mjesto. S. Ljubiša prip. 178.

b) mjesto *čemu bestjelesnom ili apstraktnom.* Mo|u te .... prid tobom uzdah moj da mjesto nać bude. D. Ra|ina 32ª. Obedvije čuj strane za mjesto pravdi dat. N. Dimitrović 18. Triba je laž odkrit, istini dat misto. Đ. Baraković vila 295. Ne će dat mjesto u svojoj duši ijednoj zloj misli. I. Držić 75. Svu moć stavljaju *(t. j. vojnici)* za ne umriti u boju, veće nastoje dati misto sminosti i sržbi nego na poniženje i pitati proščenje svojih grihov. P. Radovčić nač. 257. Tijela, dušam ka su misto. J. Kavańin 4ª. Poslije odmora je trohej i daktil, koji se često mijeńaju mjestima. Vuk nar. pjes. (1824) 1, LIX. Može biti, da bi najpametnije bilo naštampati *h* svuda, gdje mu je po etimologiji mjesto. nar. pjes. 1, v. Ovoj bi pjesmici bilo priličnije mjesto u I. knizi. nar. pjes. 3, 547. — *Kad se kaže, da čemu nema mjesta, to znači, da onoga ili nema ili ne vaja da ga bude, kao što je u primjerima:* (Mače srdite na mjesto stavite) mjesta odi boju ni. Ġ. Palmotić 1, 202. Mjesta nije štetnom gńivu, mirne danke svak boravi. 2, 218. Prosimo .... da ne bi bilo unaprijeda mjesto smrti, ma da bi ona proždrta bila. J. Matović 471. Prekinimo takve govore, nije im mjesta niti su uputni. S. Ljubiša prip. 157.

c) mjesto, *gdje tko stoji u boju.* Vi vojvode moje i vitezi zbrani, svak da misto svoje viteški obrani. B. Krnarutić 14ª. Mjesto ti ću sad po mjesto ukazati, gdi ko sto je *(t. j. u boju).* I. Gundulić 322. A Skenderbeg udri na Hrvate, al' ji s mista pomistit ne može. A. Kačić razg. 102. Pisa David poglavici od vojske, da Uriju stavi u misto od pogibli. J. Banovac razgov. 105. Ustalo je trideset momaka, na tri mesta sve po deset stalo. Nar. pjes. vuk 2, 78. Da čovjek sredi boj kao svadbu, da zabi|eži vojsci mjesto, a ne zna, gdje ću ja s mojom. S. Ljubiša prip. 115.

d) mjesto, *gdje tko sjedi.* Umrvši otac ńih, Bris sede na pristolje i misto otčevo i poče gospodovati. Ljetop. duk|. 2. Mjesta su puna, ne imate gdje sjesti. M. Držić 358. I rukom mu *(t. j. kra| poslaniku)* mjesto ukaza, vrhu koga sjesti ima. I. Gundulić 447. Slišajući oni prihod ńegov reče jedan drugomu, da mu nimaju mista dati. F. Glavinić cvit 8, 9. A kad baba s dižvom bane, sva se sopra onda gane i prvo se misto babi daje. V. Došen 165ª. Plemenita gospoja, vridna i dostojna, da se za ńu prvo misto i stolac kod trpeze ostavi. A. Kanižlić utoč. 293. Kad vi stojite u crkvi jedan sjedeći kod drugoga ter pridođe vaš prijate| veleći vam: učinite mi malo mjesta. B. Zuzeri 128. Posjedaše, đe je mjesto kome. Nar. pjes. vuk 2, 6. Pozivle ih Leka kapetane, uvrh sovre mjesto učinio. 2, 232. I kaduni mjesto načiniše uz ko|eno Seńanin Ivanu *(t. j. pri stolu).* 3, 204. Pomače se trideset Turaka te i Peru mjesto napraviše. 4, 105. Kad Komnena oni ugledaše, Turci ńemu mjesto načiniše. Nar. pjes. juk. 424. Lijepo su ńega dočekali i kod sebe mjesto načinili. Osvetn. 2, 116. — *Ovamo pristaje i fraza* mjesto zgrijati, *t. j. ostati dugo na istom mjestu, kao sjedeći zgrijati ga.* Da tko može zgrijat misto *(t. j. živeći dugo na ovome svijetu)* za ne postat skoro tisto, u kome su svi ostali, što su prid nam' ovde stali. V. Došen 226ᵇ. Nigđe mjesta zgrijati ne može (kaže se čoeku, koji na jednom mjestu ne može dugo ostati). Nar. posl. vuk 213. *Ovu frazu ima i Stulićev rječnik, ali je krivo tumači:* zgrijati mjesto, tempus terere *(t. j. dangubiti).*

e) mjesto *u knigama.* Kakono i u drugom mistu govori *(t. j. Bog u psaltiru):* ti jesi pop va vike po zakonu Melkisedekovu. Bernardin 12. Zato se govori v starom zakoni va ishodi na 20 kapituli .... i v drugom mesti: vijte, jer .... Korizm. 14ᵇ. Sam govori u veće mestih. Transit 19. Kako oće Durando u ozgorńemu mistu. I. Ančić svitl. 222. Na drugo sam reko misto tvoje mogućstvo i tva stanja. J. Kavańin 217ᵇ. David se odi ko i na druzijeh mjestijeh nazivle kra|. I. Đorđić salt. 5. Sv. pismo staroga zakona svidoči na više mista. F. Lastrić test. 15ª. Što se pak dostoji pomańkańa od mene more biti na više mista učińeni, od ńi ništa ne govorim. V. Došen IX. Ovo se potvrđuje s mnogijem mjestima sv. pisma. J. Matović 15. Odolivao je nepravednoj sili .... kako ćemo na svomu mistu viditi. A. Kanižlić kam. 78. Da se štiju knige papine, koje on na mlogih mistih je iskrivio. 104. Ovi imađaše besede Zlatoustoga .... tu i*(h)* stanem opet čitati i neka mesta, koja bi mi najzgodnija bila, prepisivati. D. Obradović bas. 329.

f) mjesto *na tijelu.* Zgodi se, da ju *(t. j. vižlicu)* udri po glavi u takoj misto, da ju ubi. Ljetop. duk|. 29. Sramijući se, da su goli, pokriše sramežljivo mjesto od ńijeh tijela listjem

od smokve. M. Orbin 33. Er s jednoga mjesta draga *(t. j. na tijelu ženskom)* kada drugo gledat slidim, čim me ovo, jaoh, primaga, drugo gubim i ne vidim. I. Gundulić 258. Nije mjesta, strane nije najmilije i najdraže, ku zavidno ruho krije. 405. Tegnu ńimi *(t. j. moćima sv. Ińacija)* mjesta slomļena *(t. j. na tijelu)* i tutako ozdravi. B. Kašić iń. 99. Ticati mjesto nepošteno od muža ali žene za naslađenje, grijeh je smrtni. S. Matijević 67. Prosuti sjeme izvan mjesta dužnoga za ne natruhliti .... grijeh jest smrtni. 85. Kaži mi, gde je tvoja snaga. Ja da znam, gde je tvoja snaga, ja ne znam. šta bih radila od miline, sve bih ono mesto ļubila *(govori baba aždaji)*. Nar. prip. vuk 56. — *U narodnijem se pjesmama često nalazi* na dobro *ili* na zlo (na loše) mjesto *koga pogoditi (iz strijele ili iz puške); dobro je takvo mjesto onome, koji gađa i pogodi, a zlo je mjesto onome, koji je pogođen.* Na zlo ga je mjesto pogodilo *(t. j. Vlaše Turčina)* pod koļeno među oba oka *(u šaļivoj pjesmi)*. Nar. pjes. vuk 1, 529. Na zlo ga je mesto udario, na zlo mesto, u srce junačko. 2, 79. I ustreli vojvodu Kaicu na zlo mesto, baš pod sisu levu. 2, 487. Na dobro ga mjesto pogodio, pod kalpaka među oba oka 3. 197. Na loše ga mjesto udarila, među puca, đe mu srce kuca. 3, 272. Na dobro ga mjesto pogodio, đe spučava toke na prsima. 3, 443. Na loše ga mjesto pogodio, đe spučava toke na prsima. 4, 358. Na dobru ga mjestu pogodio, među puca, đe mu duša kuca. 4, 387.

g) mjesto *u nebu*. Tere s obranimi plaću mi odbroji *(t. j. Bog)* i misto shrani mi pored s ostalimi. P. Hektorović 59. Onim mjesto na nebu dopusti, koji na zemļi među mlogim progonstvi mjesta nijesu imali. I. Grličić 257. Jedan novčić mali darak, a velika zadužbina, rajska vrata otvorena, duši mesto uvaćeno. Nar. pjes vuk 1, 145. Ostalo je blago poharčio, dok je duši mjesto uvatio. 2, 104. Ko bi mene vode napojio .... taj bi duši mjesto ufatio. 2, 327. Koji bratac mile seje nema, sad je može za blago kupiti, svojoj duši mjesto uvatiti. 4, 201. Ko bi mene vode napojio, duši on bi mesto zadobio. Nar. pjes. istr. 1, 35. — *I Stulićev rječnik ima:* naći mjesto duši, *ali krivo tumači:* animi saluti incumbere *(t. j. nastojati oko spaseńa duše)*.

h) strašno mjesto *u prvom je primjeru: strašni sud Božji, a u druga dva je: boj, bitka.* Ustati ima svaka put, i svaka duša poznati se hoće na strašnom misti. Stariue 3, 313. A kadar sam stići i uteći i na strašnu mjestu postajati. Nar. pjes. vuk 3, 4. Koji može stići i uteći i na strašnu mjestu postajati. 4, 356.

i) na mjestu *ili* na mjesto.

aa) odmah, t. j. ne maknuvši se s mjesta. Ispor. lat. illico *(od* in loco), *ńem.* auf der Stelle. *Ponajviše se govori uz glagolc, koji znače: ubiti, umrijeti. U rječniku Vukovu* (ubiti koga na mjesto, mausetodt). Da ga ubijemo na mjesto. M. Držić 353. Nikoga rane, da na mistu umre. B. Krnarutić 10a. Koji ubije na mjestu. B. Kašić zrc. 62. Videći, da mu ne će oprostiti, ubi ga na mistu. A. Kanižlić utoč. 91. Životno na mestu mrtvo ostati može. P. Bolić vinod. 2, 172. No srećom ne ubije ga na mjesto, nego ga vrlo rani. Vuk dan. 3, 192. Kako ga udari, zmaj ostane na mjestu mrtav. Nar. prip. vuk 10. Mladoženu buzdovanom udari u glavu, da je na mjesto mrtav pao. 12. Jer ti ne ću više da poklańam život, no ću te na mjestu pogubiti. Nar. prip. vuk² 201. On pade ondje i umrije na mjesto. Đ. Daničić 2 sam. 2, 23. — Još na mjestu mača povadio. Nar. pjes. vuk 3, 311.

bb) mjestimice (u značeńu pod a). Ovo bi sve vaļalo onamo na mestu dobro istražiti i opisati. Vuk nar. pjes. 4 (1833) xxiv.

j) na mjestima, *t. j. mjestimice (u značeńu pod b), ovdje, ondje.* Usikavši *(t. j. Jakov)* mnoge šipčice zelene ter jim na mistim ogulivši koru, a na mistim ne, učiniše se šipke šareno. A. Kačić korab. 31. Kako se sve to na mistih još štiti može. M. A. Reļković sat. 11. Na mistih s našima litanijama štogod dobijemo, a na mistih ništa. sabr. 34.

k) s mjesta.

aa) u pravom značeńu. U rječniku Vukovu (skočiti s mjesta, t. j. ne iz zatrke, aus dem Stand). Govore, da je s mista skočio *(t. j. Reļa)* svaki skok po trideset i dvi stope. A. Kačić razg. 190. Gleda sam ga, đe skače s momcima, skoči s mjesta četrnaest nogah. P. Petrović gor. vijen. 79. Igrali se i kide i klisa, s mjesta skoka i zatrke. Osvetn. 4, 1. Srpska mlađež svuda najradije i najviše igraju skoka s mjesta. V. Vrčević igre 67. — *U pravom je značeńu* s mjesta *i u ovijem primjerima:* Prije će brda poć s mjesta i otiti. N. Dimitrović 47. Mnim, da će s mista stest svu moju velu moć. B. Krnarutić 16a. Pri su ga *(t. j. psi zeca)* u kuse drobne razmaknuli, lovčari ner su se još z mista ganuli. I. T. Mrnavić osm. 155. Tri mu zdrava iskočila zuba, a četiri s mesta s' pomerila. Nar. pjes. vuk 3, 35. Počela se tužit, da već ne more ni z mesta, a kamo mužu poć s obedon. Nar. prip. mikul. 15.

bb) odmah (*vidi* na mjestu pod *i, aa*). Tu se s mjesta zametnula kavga. Nar. pjes. vuk 3, 162 *i* 4, 60. *U tom se smislu danas govori i piše, na pr.* ako se danas opiješ, s mjesta ću te otpustiti *(reći će gospodar sluzi).*

cc) sasvijem; kao da je to u primjerima: Neuzdaće spaseńa jest grih, koji se s mista protivi dobroti Božjoj. J. Filipović 1, 175b. Budući da scini, da može Bog jedan grih prostiti, a drugi ne prostiti, što je s mista protiva Bogu. 3, 169a. *Razvoj ovoga značeńa nije jasan.*

dd) zajedno; kao da je to u primjeru: Našem plugu slavonskomu nije zabave sasvime, ali mu jedno fali, što s mista na obedvi strane brazde izvraćat ne more. Zadangubi se po vrimena oruć ovako, kada se za obratit na drugu stranu brazdu sva ńiva obići mora. More se s mista na obedvi strane orati, ako se plug po slidećoj priliki i izpisu načini. J. S. Reļković 18. *Za razvoj značeńa ispor. rus.* вмѣстѣ *(zajedno, upravo: u mjestu, t. j. u istome mjestu).*

ee) On je s mista čovik, t. j. pravi, kakav treba da bude. M. Pavlinović. — *Nije jasan razvoj značeńa.*

l) u mjestu, *t. j. zgodno, kako treba. Samo u Belinu rječniku* (riječ je u mistu uložio, ha parlato a proposito, — u mistu, podobno, prikladno, aproposito, ad rem 95b).

b. mjesto *u topogr. (geogr.) smislu.*

a) selo, varoš, grad. U rječniku Vrančićevu (misto, civitas) *i u Vukovu* (mjesto, varoš, grad *s naznakom, da se govori u Hercegovini).* Gdě gredu u koje mêsto ili u Brskovo ili inьdě gdêgodě *(iz* xiii *vijeka).* Mon. serb. 16. Sa vsimi zakoni našega mesta Baško *(iz* xv *vijeka).* Mon. croat. 74. Mnoge grade i mista krstjanska rašćini. Ļetop. duk]. 9. Kako opušćeno misto *(iz*

ńem. wie eine verheerte Stadt. is . 1, 8). Proroci 9. Koju grad ovi Hvar ne poznaje listo, Split i ńegov kotar i Trogir sko misto. P. Hektorović 55. Otide . . . . put Rima, u ovo mjesto toliko deliciozc. M. Držić 250. S rečenimi učenici odpravi se k mistu Rimskomu. Arch. slav. phil. 4, 428. Er nije u poļskoj zemļi toga mjesta mala ni velika, ko vojevodu ne ima svoga. I. Gundulić 440. Blizu grada ili mista Rike. F. Glavinić cvit 139b. U Londriji, mestu prvomu cd Ingiltere. 428b. U razlicijem poglavitijem mjestim i gradovim od Italije. R. Gamańić 2b. Mjesto ih ovo *(t. j. Dubrovnik)* prima i časti. Ġ. Palmotić 1, 88. Dođe cesar August s vojskom i podside stolno misto. A. Kačić razg. 5. Toga broje većja mista na stotine i na trista, mańa mista gdi ne mogu ni desetka da izmogu. V. Došen 32a. Gdi je Almaš misto tako prozvano. A. Kanižlić utoč. xiv. Koji su *(t. j. manastiri)* u gradovima ili u mistima napučenim. I. P. Lučić nar. 125. Pije vino srpski car Stevane u Prizrenu mjestu pitomome. Nar. pjes. vuk 2, 129. Slavu slavi srpski knez Lazare u Kruševcu mjestu skrovitome. 2, 310. Podiže se gospodine kraļu . . . . iz pitoma mesta Smedereva 2, 481. Ti ne idi slavnu Smederevu nit ti idi mestu Carigradu. 2, 496. Trči brže mjestu Berkasovu. 2, 573. Pa i*(h)* vode mestu Dre nopoļu. 3, 37. *(Smail-aga)* skupi iz različnijeh mjesta oko 400 końika. 4, 461. U pitomoj zemļi Šumadiji kod lijepa mjesta Kragujevca. 4, 528. — *Ovamo ide i primjer:* Doista sam mestom iz Budima. 2, 641.

b) rodno *ili (rjeđe)* rođeno mjesto *je čovjeku ono, u kojem se je rodio.* Tim se opet vratiće na mjesta sva rodna *(t. j. Arijadna).* I. Gundulić 27. Ako je druzijem žao veoma ostaviti rodno misto. 246. Tko gre srcem viteškime za rođeno mjesto umrijeti. Ġ. Palmotić 1, 161. Htijasmo svi od straha ostaviti rodno mjesti. J. Palmotić 4. One žele doći k vami u rođene mile mjesti. 387. Iz rodnoga prognan mjesti. P. Kanavelić 469. Gdje božice od ļubavi bijaše ńegda mjesto rodno *(misli se otok Cipar).* J. Kavańin 112b. Er rodno mjesto čeka od vas plode slične. I. Đorđić uzd. 160. Grad od Betlema bi ńegovo rodno mjesto. salt. vi:i. Grci, koji u rodnomu mistu Carigradu jesu ostali. A. Kanižlić kam. 593. Veseliš rodno mjesto izbranijem krasnijem porodima. I. M. Mattei ix. Ako je viteško djelo život za rodno mjesto izgubiti. B. Zuzeri 290. — *Ovamo se može dodati i primjer:* Kako je ńegova mati bila siromašica i služila žene u mjestu ńegova rođeńa. Vuk odg. na laži 28.

c) mjesto *može katkad biti i čitava koja zemļa ili kraj. U rječniku Belinu* (mjesto, paese, terra, regione). Od eđipskijeh plodnijeh mjesta ńegovi su vitezovi. I. Gundulić 334. Mlađan alfir Lučić kolunela od Primorja, mista kamenoga. A. Kačić razg. 293. Po ravnim mjestima, osobito po nahiji požarevačkoj i po Mačvi, kuće su po selima dosta ublizu. Vuk dan. 2, 99. Sasvijem se svijet dotamani do u Sr'jemu, u to mjesto župno. Nar. pjes. vuk 2, 6. Na Zagorju mjestu pitomome onđe bješe Ļutica Bogdane. 3, 54. Uvatio hajduk-Vukosava od Primorja, mjesta pitomoga. 3, 349.

c. mjesto *u prenesenom smislu.*

a) mjesto, *što ga tko zauzima svojom službom, vlasti, dostojanstvom.* Ako ga viđu dostojna, brzo ga vraću na očino mjesto *(t. j. da bude car kao i otac mu).* Starine 3, 236. Isukrst . . . . stoji sfrhu sfijeh blaženijeh i sfrhu sfijeh kora od anjela i mjestom i gospostvom. M. Orbin 263. Da ja pjevam . . . . ko li se opet carsko misto Mustafi ote tere u slavi na pristolje ono isto sultan Osman car se stavi. I. Gundulić 285. Da od vezijerstva velikoga meni uzmeš sad visinu i čas opet mjesta ovoga podaš paši Husainu. 506. Umri Filip cesar, i na ńegovo misto stupi Decijo. F. Glavinić cvit 23a. Koji drže najprvo mjesto u puku. J. Matović 281. Imaju više mjesto i prostraniju oblast *(t. j. arcibiskupi).* 298. Sbacivši s vlastita mista episkopa aleksandrinskoga. A. Kanižlić kam. 80. Koji *(t. j. Celestin* i) postupi na misto Bonifacija pape prvoga. M. Dobretić 495. Kad se . . . . Milan izbere i pošļe u Karavlašku narodni poslova radi, Miloš ostane na ńegovu mestu. Vuk građa 45. Da bi oni, kad bi na ńegovu *(t. j. na Miloševu)* mestu bili, to lasno mogli učiniti. 137. Sjutradan pošaļu se Milenku i Petru diplome na određena im mjesta. *(t. j. da budu ‚popečitelji' ili ministri),* ali ih oni odmah vrate natrag izgovarajući se, da ta mjesta nijesu za ńih i da ih ne mogu primiti. Vuk prav. sov. 55. Nek t' Alija siđe u svatove u lijepo mjesto u djeverstvo, nek ti bude djever uz djevojku. Nar. pjes. vila (1867) 329. Nuđali mu mjesto prvoga slikara kraļskoga. M. Pavlinović rad. 66.

b) mjesto, *što kome ili čemu pripada u redu s drugijem predmetima.* Zlatu se i prvo mjesto dava. M. Držić 195. On vojnike brojeć piše držeć misto pri gospodi. Đ. Baraković vila 181. Človik med duhovnim i telesnim stvorenjem sridńe misto drži. F. Glavinić cvit 325a. Tomaš . . . . šesto misto med ńimi *(t. j. među apostolima)* uzdržuje. 414b. Isus . . . . prvo misto drži među svimkolikim stvorenjem. F. Lastrić test. 222a. Među svim našim dobrim dili prvo misto drži molitva. L. Vladmirović 40. Istina ima prvo mjesto u zakletvi. J. Matović 346. Da su sinovi držani postaviti u prvo mjesto voļu Božju, pak žudbe roditeļah. 368. Mislite, da vam je dosta za spaseńe post, koji u redu kriposti najposlidńe misto imade. A. Kanižlić kam. 245. Sinod focijanski nejma mista među zakonitima sinodih. 410.

c) razlog, opravdańe. A riječ njeka mjesto ima, svi mudarci što govore, da se srce vik ne more vidjet, poznat. S. Bobaļević 215. Videći, da svaka ńegova riječ ima svoje mjesto, svoju stavnos. V. M. Gučetić 116. Da ne bude mjesta, razloga tužbi, da ti nije zaprijetio, navijestio. A. Kalić tri bes. 22. Ko iz ovoga još ne razumije i ne priznaje, da ovome *a* ovdje *(i. j. u riječima mogao, rekao, misao i t. d.)* ima mjesto. onaj bi mogao reći, da ni u drugijem riječima nema mjesta ovakovo *a.* Vuk pisma 52. — *Ovamo se može metnuti i primjer:* U širokom svijetu sasvim je na mjestu naše slavenstvo *(t. j. opravdano je).* M. Pavlinović razg. 7.

d) prilika; mjesto je, *prilika je, prilikuje.* Ktićeš tvu milos ukazat sasvime tad, kad već ne bude mjesto ni vrime. D. Rańina 81b. Griha na sviti da našijeh nije rati, mjesta imal ne bi ti za milos stvarati 146b. Koji . . . . stoje i hode bezposleni i isprazni, daju put, mjesto i način, da djavli ulaze u duše ńih. M. Divković bes. 264. Budući on *(t. j. Isus)* ostao u Betaniji dâ im mjesto, neka se zgovore. P. Bakšić 24. Mogao bi reći veliku misu za ne dati misto smutńi i klevetańu. A. Kadčić 77. Zaradi ńe dado ti misto pristupno od spaseńa. M. Zoričić osm. 19. Ali ovdi mista nije, da mladiće ńiga prije. V. Došen 104a. Jerbo svagdi ne pristaje svašta, gdi ni mista ni prilike na što. M. A. Reļković sat. 106. Od toga se prigovarati nije

*

ovde misto. A. Kanižlić kam. 209. Latini imadu danas vrime i misto govoriti. 754. Ovđe nije mjesta o tom prostrano govoriti. Vuk nar. pjes. (1824) 1, LII.

e) mjesto *u svezi s nekim osobitim glagolima.*

aa) činiti, učiniti. Činiti mjesto, far ala, far largo dando luogo a chi passa. Bela rječn. Mir .... učini mjesto zavadam i razmirju *(t. j. mjesto mira dođoše zavade)*. I. Đorđić ben. 3. Vitica .... učini mjesto Ilibaldu *(t. j. V. se ukloni s prijestoļa Ilibaldu)*. 121.

bb) dati, davati, podati.

aaa) ustupiti, ustupati, ukloniti se, uklaňati se. U rječniku Belinu (dati mjesto, far ala, far largo dando luogo a chi passa). Dajte misto sržbi *(iz lat.* date locum irae. rom. 12, 19; *ispor. i grč. δότε τόπον τῇ ὀργῇ)*. Bernardin 17. Strpļivo i krotko ńih *(t. j. svojih neprijateļa)* zledi poda mesto i izajde iz Rima *(t. j. sv. Jerolim)*. Transit 32. Poznati nije moć, je li dnevu misto još dala mrkla noć. H. Lucić 216. Starijem tvojima jednak se ne čini i mjesto daj ńima. N. Dimitrović 12. Zatoj se razabrat u tugah ne mogu ni uvik mista dat, o drage, razlogu. D. Zlatarić 7b. Vaļa misto dati, gdi je sila veća. Đ. Baraković vila 80. Stari nauk sad daj misto novoj čudnoj toj naredbi *(iz lat.* et antiquum documentum novo cedat ritui). B. Kašić nač. 74. Redovnik kada krsti, zaklina djavla govoreći: iziđi, nečisti duše, i daj mjesto Bogu. M. Divković bes. 302. Podajte mjesto srģbi. I. Bandulavić 21b. Kajo hoteći progonstvu onomu dati misto .... u niku spiļu izvan Rima zatvori se. F. Glavinić cvit 99a. Komu *(t. j. ocu)* napokon hoteći misto dati *(t. j. sv. Vid)* dojde u Napolu. F. Glavinić cvit 188b. Meu crkovńaci mlađi starijemu da ustupi i da misto. I. T. Mrnavić ist. 122. Eto opet sunce jezdi hitrim tijekom put zapada za dat mjesto svijetloj zvijezdi, bdeć pomorac kom se vlada. J. Kavańin 417b. Oću dakle ukloniti se i dati misto sv. naučiteļom *(iz lat.* volo cedere locum s. doctoribus). F. Lastrić test. 67a. Po tebi je kuga stala i pomor si odtirala, suša kiši misto dade. P. Knežević pisme 1. Neka bi prilika dala mjesto istini, a osjena tijelu. J. Matović 190. Naša i tuđa dobra.... daju mjesto istomu dobru privelikomu. 461. Trijeba je najposlije uklonit se i dat mjesto ostalijem nasljednikom. B. Zuzeri 302. Podajte mjesto gńevu. Vuk rim. 12, 19.

bbb) popustiti, popuštati, preda(va)ti se čemu. Zato sfaki razgovor bižah .... za nalazno moći usilnoj želi ļubvenoj i jadofnim zdahom i čemernim suzam misto dati. P. Zoranić 7. Tisuća žen skupi *(t. j. Solomun)*, š ńimi se priluči i grihu da misto. Đ. Baraković jar. 63. Ah nevoļna još li dajem mjesto ufanju izdanomu! I. Gundulić 48. Ponovi u meni voļe moje, da.... nijedno utišenje ja ne išću ni uživanju nijednomu da ja ne dam misto. M. Jerković 104. Ne daj zato misto jidu, jer jid život na zlo vodi. I. Ivanišević 169. Zač će mu uzrokovati veliku škodu, ako poda misto nikomu milinju i običaju svitovnomu. P. Radovčić nač. 112. Nemoćnik nima zato dati misto neufanju i slabosti srca. 131. Ti ne plači niti daji tuzi mista. P. Knežević muka 8. Ludu kraļovu pitańu *(t. j. zahtijevańu)* ne će da da mista. A. Knezović 204.

ccc) Osobita su ova dva primjera, u kojima davati mjesto *čemu znači činiti ono, čemu se mjesto daje.* Dakle ovo je ļubav čista sada ńega zatajati i prisežbam davat mista i ništare za ń ne znati *(govori se o sv. Petru)*? A. Vitaļić ost. 144. Pokori toliko putah daje se mjesto .... koliko bi se putah dogodilo sagriješiti. J. Matović 232.

cc) držati mjesto *čije, t. j. zamjeńivati ga, zastupati.* On, ki drži mesto Hristovo na zemļi i ima oblast. Naručn. 15a. I jest toliko općena rečena običaj, da jurve i zakona mjesto drži. P. Bakšić III. Za ńimi utrže *(t. j. smrt)* vridna vlastelina, koga misto drže bratova dva sina. I. Ivanišević 332. Da je *(misnik)* pomļiv vazda promišļavajuć, čije misto drži, navlastito kad sakramente prisvete daje. I. Ančić svitl. 84. Jeda ono, što se je reklo od otca i matere, razumi se jošće i od inih starišin, koji drže prema nami misto otca? I. T. Mrnavić istum. 97. Od vas, koji ovde držite misto patrijarhah vaših, želimo znati. A. Kanižlić kam. 337.

dd) imati mjesto.

aaa) imati mjesto *t. j. biti, nalaziti se, događati se, zbi(va)ti se.* I riječi sve mjesto od prorok imaše M. Bunić 7. Kletva, koja se čini, da pravda mjesto bude imati. A. Gučetić roz. jez. 41. Da druga ļubav ne bude imat mjesta u srcu momu. 110 Na smrti se kraļ razboli.... nima misto ńega zloba. Đ. Baraković jar. 35. Neka istina mjesto ima, a ma glava taj čas padi. I. Gundulić 303. Da nemoćnik po tomu putu imat bude najmańe skrušenje, a sakramenat svoje mjesto. I. Držić nauk 220. Mrazne zime i vrućine u ńoj *(t. j. u onoj zemļi)* mjesta ne imaju. Ģ. Palmotić 1, 146. Među tvojijem građanima tamna ispraznos mjesta ne ima. 2, 6. U rajskoj samo strani prava stav nos mjesto ima. B. Bettera *u* N. Ģ. Bunića 23. Kojim načinom nijedan drugi zakon jest imao mjesto. I. Grličić 4. U ńima nenavidost mista ne ima. F. Lastrić test. ad. 17b. Među nami nek ne bude osveti mista. P. Knežević osm. 323. Služim se onom slobodom, koja ne samo među braćom, nego i među roditeļih misto imade. A. Kanižlić kam. 115. Pošteńe Božje i sveti zakona vaļa da imat bude svoje misto prid svim svitom. M. Dobretić 484. Smrt ne bi imala mista na svitu, da nije ńu nenavidost uvela. A. d. Bella razgov. 54.

bbb) mjesto ima *ono, što prilikuje, što je prilično ili putno.* Ako posred rati blage molbe mjesta imaju. Ģ. Palmotić 2, 402. Muči tko vele zna, kad besjedi mjesta ne ima. Poslov. danič. Gdi se ono prima i drži, što se komu pristoji, ondi nemijeru mjesta ne ima. I. Grličić 240. Nejma ovdi šali mista. A. Kanižlić kam. 465. Ovdi imadu misto riči spasiteļa: mlogo je zvanih, ali malo je obranih 852. Što u našemu događaju ovde nema mista. M. Dobretić 156. Ovakove riči .... u sudu ne imaju mista. M. A. Reļković sabr. 52.

ccc) zamjeńivati, zastupati (vidi držati mjesto *pod cc). Samo u primjeru:* Maknuće i zlameni imaju mjesto od riječi. J. Matović 306.

ee) ostaviti, ostavļati mjesto sumńi, *t. j. dopustiti, dopuštati sumńu.* Ni apostoli ni evanđeliste ne ostaviše ikakvo misto sumńe. J. Matović 192. Riječ je toliko istinita, da nijednoj sumńi mjesta ne ostavļa. I. Đorđić ben. 97. — *Ovamo se može metnuti i primjer:* Ne ostava nami ikakvo mjesto za sumńoti od istine ovoga otajstva *(t. j. nije nam dopuštena nikakva sumńa)*. J. Matović 79.

ff) pustiti mjesto *čemu, t. j. ustupiti. Samo u primjeru:* Kad noć pusti misto zori, jur da svane bili danak. Đ. Baraković vila 214.

d. *neka osobita rijetka značeńa.*

aa) vrijeme. Samo u jednoj knizi: Ona *(t. j. mati crkva)* te oće nasititi do tih mêst, dokli pojdeš v carstvo nebeskoje (do tih mêst, *t. j. do toga vremena).* Kolunić zborn. 9. Ti si držan do tih mest, dokli svršiš zavet. 112. — *Vrijedno je dodati, da katkad i u prostonarodnom ruskom jeziku riječ* мѣсто *znači: vrijeme.* — *bb) prostor. Samo u primjeru: A.* Da najveće ča je? *B.* Sam znaš, misto da je, jer svaka uzdrži. P. Hektorović 27. — *cc) mir.* Nikola razumni, vjeruj mi zaisto, da s toga moj um ni još došal na misto. P. Hektorović 73. Ča veće človik mni van truda izlisti, to mu već mira ni ni misal na misti. Đ. Baraković vila 275. Ńemu nije još srce na mjestu. M. Pavlinović rad. 66. — *dd)* na mjesto postaviti, *t. j. naknaditi. To će značeńe biti u primjeru:* Ako umьre *(t. j. koń)* pod crьkovnimь tovaromь, da ga crьkvьnь na mêsto postavi; ako li umre u selê, da ga selo na mêsto postavi *(iz* XIV *vijeka).* Mon. serb. 99. — *ee)* u prvo mjesto, u drugo mjesto *i t. d. u brojeńu, kao da se reče: prvo, drugo i t. d.* Oblast razdiļuje se u crkovnu i svitovnu . . . . Razdiļuje se u drugo misto u oblast povoļnu i nepovoļnu . . . . Razdiļuje se u treće misto u običajnu i pridanu. A. d. Costa 2, 36. 37. *Može biti i lok.* Što najprije prosimo u ovomu proseńu? . . . . Što se drugo ovdi prosi? . . . . Što ištemo u trećemu mjestu s ovijem proseńem? J. Matović 471.

2. MJÈSTO *praep.* loco, pro, vice. *Upravo je ista riječ s* 1 mjesto. *Nalazi se u većini rječnika, a potvrda ima od najstarijih vremena.*

1. *Likovi.*

a) mjesto *je najobičniji lik; može se združiti i s prijedlozima* na, u, *te glasi* namjesto, umjesto. *U rječniku Mikaļinu* (mjesto ńega, namjesto ńega, loco, pro, vice), *u Belinu* (namjesto, in luogo, in vece, pro) *u Bjelostjenčevu* (mesto ńega, loco, pro vice; mesto otca ńega imam, loco, vice parentis eum colo; mesto drugoga, loco, vice alterius), *u Vukovu* (mjesto mene, Statt, Stelle, locus) *i u Daničićevu* (namêsto, vьmêsto). Katkad se umeće koja riječ između na, u *i* mjesto; *to vidimo u primjerima:* Na jego mesto Rimļane postaviše Benedikta. Š. Kožičić 21a. Izbraše na jego mesto Ivana. 26b. Sego imêjte u mene mêsto. Sava pam. šaf. 4. Vь otьcь tvojihь mêsto byše synove tvoji *(iz početka* XV *vijeka).* Mon. serb. 72. *Katkad se nalazi i* namjestu *(vidi među primjerima pod* a, *b, bb). U jednoga se pisca jednom nalazi* zamjesto, *ali se ne može razabrati smisao:* Ni tko bi zamisto nepravdi i sili protivil ne listo ričmi, da i dili. H. Lucić 291.

b) mjeste *se nalazi često u Kavańina, po jednom u Lucića (vidi među primjerima pod* c), *u Vitaļića* ost. 117 (mjeste svijetla dana) *i u* nar. pjes. vuk 5, 18. *Jamačno samo poradi sroka ima Kavańin jednom* mjeste *iza svoga genitiva:* Dvadest viši arkanđela stražbenika bdećih mjeste . . . . čuvaju vrata 487b.

c) mjesti, *vidi među primjerima pod* a, *a, ee. Jednom se nalazi i* namesti *(vidi među primjerima pod* a, *a, bb).*

d) mješte *je veoma obično u dubrovačkom govoru od* XIV *vijeka. Izvan Dubrovnika je rijetko (vidi među primjerima, osobito pod* a, *a, ff). Lik* mješte *je zabiļežen u rječniku Belinu* (mješte, in luogo, in vece), *u Stulićevu* (mješte, loco, vice, pro), *u Vukovu* (mêšte, mjesto n. pr. mešte mene) i u *Daničićevu* (mêšte, pro). *Ne čini se dosta pouzdano u Belinu rječniku:* zamješte, in cambio, pro.

e) mješti *samo u primjeru pod* a, *a, gg.*

f) mješto. *U rječniku Daničićevu* (mêšto, pro). *Druge potvrde vidi među primjerima pod* a, *a, hh i pod* a, *f.*

2. *Značeńa i poraba.*

a. mjesto *najčešće znači, da se nešto nečim zamjeńuje.*

a) s genitivom.

aa) mjesto. I mêsto gnêvanija naučite se: blagoslovi i prosti, brate. Sava glasn. 40, 167. Avgustu umrvšu bê mêsto ńega Selvêki car *(iz glag. rukopisa g.* 1468). Arkiv 9, 100. Dasmo im kmeta . . . . a to je mesto Jakova Čikulića *(iz* XV *vijeka).* Mon. croat. 105. Dokle bi . . . . popil vodu, ka je bila položena mesto vina. Naručn. 42a. Da je nosil ženinu ručnu vitulicu mesto prstena. Š. Kožičić 37b. Sad samoga tebi *(t. j. Isusu)* sebe prikazuju misto tebe. P. Hektorović (?) 108. Danas tebi misto cesarastva mimošastoga cesarastvo vikuvičńe dano bude. Starine 1, 223. Četiri kameni u četirih nuglih polače one bihu, ki v noći misto sviće svićahu. Starine 3, 267. Pak ga misto sebe daješ. P. Knežević muka 45. Na svitu su starešine misto Boga od visine. V. Došen 217a. Misto istine ne bi smio laži pisati. A. Kanižlić kam. 49. Svatovi sazovu djevojačke roditeļe ili one od kućana, koji su joj mjesto ńih. Vuk nar. pjes. 1, xi. Ja bih rekao, da se mjesto toga prepiraña, u kome svaki sudi po svome vkusu, posavjetujemo. Vuk pisma 58. Tako s kokotom ne orao mjesto volova! Nar. posl. vuk 310. Daj da te poļubim u ruku mjesto cara. prav. sov. 54. Skoči jedno jutro narod, izaždeni ga, a mene postavi mjesto ńega. S. Ļubiša prip. 147. Rodila ti je mesto diteta jednu kujicu. Nar. prip. mikul. 21.

bb) namjesto. Ove rečene dukate postaviše se u postavu namjesto više rečenoga sr(e)bra *(iz* XV *vijeka).* Spom. sr. 2, 108. To je košuļa ali namesto ńe kota *(t. j. dio svešteničkoga odijela za misu).* Naručn. 30a. Jeste imili slobod i pravicu obrati kanovnike namesto umrvših *(iz* XVI *vijeka).* Mon. croat. 232. Onim se pitaju namisto jiliša. Đ. Baraković jar. 128. Koga od ovih dvih obrati hoćemo i namisto Jude položiti. F. Glavinić cvit 58a. Primi Ivana namisto sina svoga. P. Posilović nasl. 145b. Tijem namjesto časti i dika, ke imahu dati Bogu . . . . čuditi se ludo uzeše. P. Kanavelić 38. Ovi svikolici *(t. j. anđeli)* ńemu *(t. j. Bogu)* služe namisto kočije vazda ga družeći, vazda ga noseći, kudgodi bude htiti on poći. A. Vitaļić istum. 202. Ovi namisto likarije otrove uzimaju. S. Margitić fala 141. Da prodadeš tuč namisto zlata, kositer namisto srebra. A. Bačić 126. Da me čuva i namisto mene odgovori. A. Kanižlić bogoļubnost 508. I namisto vridne cine ima kožu od mrcine. V. Došen 41a. Namisto onih drvenih kuća . . . . uzidane su posli dvi plemenite kuće. M. A. Reļković sat. 27. Tijelo gospodina Jesukrsta uļeze namisto bića kruha. J. Matović 213. Darova mi kitu cv'jeća i reče mi: drž', miriši namjesto mene. Nar. pjes. vuk 1, 424. Te mi predi gaće i košuļu a namjesto moje zaručnice. 4, 296. Mi

dodajemo srbskom rječniku latinske riječi namjesto talijanskih. Vuk *u Ivekovićevu rječn. s. v.* mjesto. Ali mater ńegova namjesto ovo dvoje đece podmetne dvoje male štenadi. Nar. prip. vuk² 233. — *Ovamo se stavļa i primjer:* Pred sudcem Čukovcem namesti sudca Mikule Vidovića *(iz početka* xvi *vijeka).* Mon. croat. 190.

cc) umjesto. U sijemь božьstvьnomь hrame da pomenujetь se arьhiepiskupь umesto jepiskupa zetьskago *(iz* xiii *vijeka).* Mon. serb. 18. Da istijemi nami umjesto anđel, ki padoše, nebesa napuni. B. Gradić djev. 18. Ter srce ti ńegovo pravedno umjesto Isaka prija mu podjedno. N. Dimitrović 68. Nego sam nebog ja i ti, ma ružice, umjesto veselja patimo tužice. N. Naļešković 2, 87. Hudobe jesu bile umjesto Boga držane i primļene. A. Gučetić roz. mar. 143. — *Ovamo se meće i primjer:* Umri opat kloštra onoga, na mistu koga obrahu Eugenija. F. Glavinić cvit 306ᵇ.

dd) mjeste. Mjeste slične vjerenice primaju se kozarice. J. Kavańin 205ᵇ. Ki *(t. j. Bog)* nam hti odrediti mjeste sunca ovu tminu. 415ᵇ. Da ga drži mjeste rodnog sina. Nar. pjes. vuk 5, 18.

ee) mjesti. Mesti gospode benetačke gdn. Menart *(iz* xvi *vijeka).* Mon. croat. 3. Da mu nije dično slati mjesti sebe drugoga. S. Ļubiša prip. 14. Mrko upali na djevera dugu pušku, no mjesti djevera pogodi zlom srećom Zlatiju. S. Ļubiša prič. 46.

ff) mješte. Da je voļьnь mêšte mene uzeti *(iz* xiv *vijeka).* Spom. sr. 2, 25. Ako hoće, more dojti ili poslatь mêšte sebe *(iz* xv *vijeka).* 1, 78. Da postavi svrhu mene kletvu mješte blagosova. N. Rańina 56ᵇ. Ter mješte smiļenja i mješte ļubezni šćekuju cviļenja i gorke boljezni. Š. Menčetić 7. Mješte ručka hoće ti svako jutro davat dvaes biča. M. Držić 186. Mješte živa . . . . posla te pepelom. D. Zlatarić 27ᵇ. Svijem hoću nauk davat mješte sinka moga draga. M. Divković nauk² 30. Eto zlatnijeh mješte dvora, gdje mogaše uživati, sad te mrkli grob zatvora. I. Gundulić 271. Kaciga joj resi teška mješte vijenca zlatne kosi. 332. Mješte tvoga moj plakati život imam. Ġ. Palmotić 1, 375. Mješte tebe kada zdrava tvoje mrtvo tijelo prime. 2, 236 Mješte prilijepe Rahele bi mu Lija . . . . podvržena. V. Andrijašević put 294. A on vrhu zemļe gole nahodio bi svu zabavu i tudjele mješte ohole naslonio bi na kam glavu. P. Kanavelić 26. Visokoga mješte hrama kolibu ima tleusticu. J. Kavańin 235ᵇ. Ńu odabra Jezus sebi mješte drage zaručnice. 511ᵃ. Mješte końa vjetre naglo on zauzda. I. Đorđić salt. 45. U ruku se bijaše bojna kopļa dobavio ter se ide na ńemu mješte noge podapirat. Nar. pjes. bog. 9. Mješte zaludna čestitańa nauk ću vam koristan dati. B. Zuzeri 223. Pa uzeo k sebe sinovicu . . . . mješte kćeri i mješte sinova *(u pjesmi, koja je inače ispjevana južnijem govorom).* Nar. pjes. vuk 2, 551. I sad se u Dubrovniku kaže: mješte vina pijah rakije. V. Bogišić nar. pjes. 374. — *Ovamo se dodaje primjer, u kojem imamo* namješte: Svi slušajte majku i Petra, namješte mene da su meštra. M. Divković nauk² 41.

gg) mješti. E ih bješe ostavio mješti nega u svom domu *(iz pjesme ispjevane bokeļskijem govorom).* Vuk kovč. 113.

hh) mješto. Mêšto Hajradina Mehemedь pisa *(iz* xv *vijeka).* Mon. serb. 512. Mešto nas ostavļamo častni obraz gospodara Manojla *(iz početka* xviii *vijeka).* Glasnik ii, 3, 198. Mi ćemo mešte onog *(t. j. topa)* drugi opremiti. Golubica 5, 169.

b) Genitiv može biti zamijeńen posvojnijem pridjevom ili zamjenicom; to se nalazi samo uz složene prijedloge namjesto (namjestu), umjesto. *U nekima od primjera, što se ovdje navode, riječ* mjesto *dobrano čuva svoje prvobitno imeničko značeńe. Likovi* namjesto *i* umjesto *često su rastavļeni, t. j. pridjev može stajati između* na *ili* u *i između* mjesto.

aa) na mjesto. Pokli jim osta ti ne toj sestra listo, da mila još mati na majčino misto. H. Lucić 286. Ako Filon umre, ti drugoga na misto ńegovo najdeš. Starine 3, 279. Ni htio povjediti ispovjedniku, koji je na mjesto Isukrstovo. A. Komulović 6. Sv. Petar redi ga popom i na misto svoje vnoge posle opraviti pošiļaše ga. F. Glavinić cvit 319ᵃ. Dajući joj Ivana za sina na svoje misto. B. Kašić is. 100. Svi smo za te skočit spravni i na tvoje trudit mjesto. Ġ. Palmotić 2, 116. *(David)* na mjesto Saulovo bi primjen za kraļa. I. Đorđić salt. xii. U potribi, kad se ne može k papi prići, biskup se drži na ńegovo misto. A. Kadčić 275. Zašto je Bog na misto svoje misnike vladaoce ostavio. A. Bačić 400. Sinko moj, ti na misto tvoje dade meni sina. F. Lastrić test. 118ᵃ. Čovik, koji se hrvao s patrijarkom sv. Jakovom, bio je anđeo . . . . al' se hrvao na misto Božije i Boga je istoga prikazivao. F. Lastrić svetń. 23ᵇ. Pođe s ovoga svita kraļ slovinski Borna, ter na misto ńegovo bi učińen Ladislav. A. Kačić razg. 7. Koji pošaļe drugoga na misto svoje da kumuje. J. Banovac razgov. 221. Nevidiona glava jest Isukrst, a na misto ńegovo papa rimski glava vidiona. A. Kanižlić kam. ii. Da ti vladaš i zapovijedaš na mjesto moje. Vuk kovč. 66. Kad bi Turci kakoga kneza okrivili i pogubili, opet su mu sina . . . . na ńegovo mjesto postavļali. Vuk rječn. s. v. knez. Koja djevojka bude po voļi caru, neka bude carica na Astinino mjesto. Đ. Daničić jest. 2, 4. Poginuvši tumač na ńegovo mjesto metnuše Huma. M. Pavlinović rad. 47.

bb) na mjestu. Neka apoštole moje budeš nukati . . . . i svim na mistu mojem pribižišće stanovito biti. F. Glavinić cvit 158ᵃ. Na mistu ńegovu budeš kraļevati 195ᵃ. Molim tebe, oca poštovanoga, koji sidiš na Božjemu mistu. Azbukvica 24. Prid vladaocem Asklepijadom, koji biše na mistu cesarovu, viru svetu ispovidi. J. Filipović 1, 26ᵃ. Poštuje i sluša Jozipa kako starijega, zašto mu je na očinu mistu. F. Lastrić ned. 58.

cc) u mjesto. Uljesti ću brzo u kuću da ne bi u moje mjesto tko drugi došao. M. Držić 394. Tim car pašu velikoga Husaina smaknu onada, a uzvisi slavno ovoga, da u sve mjesto carstvom vlada. I. Gundulić 296. Držim, da se to slovo ima pustiti sasma i pisat u mjesto ńegovo ovo slovo. R. Ġamańić 20ᵃ. Poslaćemo Vladimira naše u mjesto na pir slavni. Ġ. Palmotić 2, 223. Uputi k ńemu svoje poklisare.... neka bi mu u svoje mjesto poklonili se. I. Đordić ben. 44. — *Ovamo ide i primjer:* Ki u mjesto tve klańaju grijehu. B. Bettera ćut. 29. *Tu riječi* u mjesto tve *znače isto, kao da se reče:* mjesto tebe, mjesto tebi.

c) Uz prijedlog mjesto *ne stoji genitiv sam, nego je pred tijem gen. još prijedlog* od. *Jamačno prema tal.* in luogo di.

aa) mjeste. Da virno služeći svi se dni iztrate, a da trud to žešći meste je od plate. H. Lucić 247.

bb) namjesto. Bi drago Bogu otvoriti mu namjesto od uljezenja od Čine vrata od nebesa. B. Kašić fran. 49. Zašto tuđe tko posvoji, malo kad se izpokoji, dal' na misto od pokoja ne će ńemu mańkat znoja. V. Došen 18a.

cc) umjesto. Toj slidi vas si svit umjesto od stiga. Š. Menčetić 87. Velje blago nađe u zemļi . . . . umjesto od koga konopac ostavi. D. Rańina 107a. Pokli si umjesto od Boga, ne ćemo mi uteć od suda od tvoga. N. Naļešković 1, 230. Dopust' mi, da budu od tebe imat cvit, neka ga poziru umjesto od tebe. 2, 23. *(Bog)* učini svjetlost, koja bješe umjesto od sunca. M. Orbin 10. Toliko srčana prijateļa požudu umjesto od zapovijedi držim. I. Gundulić 2. Jeda umjesto od plemića hlape na boj skupio bi. 451. Ona žena . . . . imaše umjesto od kosa guštere. I. Držić 239. Da u mist' od zla lik ti dojde. I. Ivanišević 94.

d) mjesto *može stajati i s drugim kojim padežom (osim genitiva) ili samim ili združenim s kojim prijedlogom. Tako se na pr. danas govori i piše:* pokloniše se sinu mjesto ocu, — reže sabļom mjesto nožem; *ali u sakupļenoj za ovaj rječnik građi nije se takovijeh primjera našlo; našla su se ova dva, gdje je padež združen još s drugijem prijedlogom:* Dođe i on u Biograd, ali mjesto s vojskom, kao što je obricao, na saonicama sa dvoje momčadi. Vuk prav. sov. 53. Pišu mi iz Zemuna, da je mjesto u Srbiju otišao u Trijest. Vuk *u Ivekovićevu rječn. s. v.* mjesto. *U primjerima, što ovamo idu,* mjesto *nije prijedlog, nego je prilog. Vidi kod* osim.

e) Tako isto nije mjesto *prijedlog, nego prilog, kad stoji pred kojomgod riječju, koja se navodi kao gola riječ, t. j. nije ni u kakovoj konstrukciji s drugijem riječma u rečenici.* ‚Jok vala' jim služi misto ‚nije'. M. A. Reļković sat. 34. ‚Kripļi' namisto ‚kripkiji' slobodom pjesničkom rečeno. J. S. Reļković 140. Naštampano ‚prozor' mjesto ‚penger' Vuk nar. pjes. (1824) 1, xvii. Samo što se materi mjesto ‚dobar čoeče' kaže ‚dobra majčice'. Nar. pjes. 1, 30. ‚Pojaz' mjesto ‚pojas' onuda se samo u pjesmama čuje. 1, 38. Paštrovići obično govore ‚ge' mjesto ‚đe'. 1, 78. Mjesto ‚potrgale' govori se i ‚pomorile'. 1, 226. Jedni pjevaju ‚u Budimu' mjesto ‚u Karlovcu'. 2, 348.

f) mjesto (mješte, mješto) *nalazi se katkad i ispred infinitiva jamačno prema tal. jeziku.* Mjesto ih branit hti je ukorit. J. Kavańin 116a. Van razloga tko nastoja na tuja se naticati, mješte steć ih gubi svoja. 262b. Mješte ļubiti moje spaseńe vjekovito, mješte obslužiti podpuno Božje zapovijedi htio sam gojiti u srcu hudobska napastovańa. Misli krst. 11. On mište ńu grliti i primiti hoće ńu istirati od sebe. A. d. Bella razgov. 46. Kad bi se bolnik mišto služiti se likom opričio se *(štamp.* bi se) suprot ličniku. 123. Mišto razgovarati svoje muže, mišto im utažiti gniv . . . . zadiraju na neustrpjenstvo. 138.

g) mjesto (mjesti, namjesto, umjesto) *pred rečenicom*

aa) *s veznikom* da. Namisto da plaču *(štamp.* plače), slave se svuda, jer nisu zapadńoj crkvi pod posluh. K. Pejkić 2. Mjesto da doživite žalost i muku . . . . ja bi vam rekao, da će boļe biti, da je meni date. Vuk dan. 2, 139. Mjesto da mu se obraduju, poplaše se od ńega 3, 167. Nasmije se pop mjesto da se postidi. Nar. prip. vuk2 293. Ali laže sebi u oči, mjesto da prizna svoje bezakońe i omrzne na ń. Đ. Daničić psal. 36, 2. Ti mjesti da mreš, ubi onoga, koji je dolazio, da te s Bogom miri. S. Ļubiša prip. 227. Mesto da joj to smeta, još uvećava draž usta ńenih. M. Đ. Milićević let. več. 15.

bb) *s veznikom* što. Umjesto što bih se ja imao dobrovoļno staviti tvoj put od muke slijediti . . . . pridao sam se u ruke i u oblas . . . . od ubojica i neprijateļa duše moje. A. Gučetić roz. jez. 189. Kadno jedan na drugoga znade skrovito pomańkańe i namisto što bi ga pokrio, odkriva ga. J. Banovac razg. 116. Misto što bi bio imao ispuniti naredbu Božju, usliša nagovarańe svog puka. E. Pavić ogl. 234. Namisto što bi se imali k ńemu uteći, ono istražuju pomoć ļudsku. 659. Misto što bi izašao prid Isukrsta i što bi iskao oprošteńe, što čini Juda? Đ. Rapić 30. Namesto što bi vozvodili um naš k bezsmrtnim ļubeznih naših dušam, mi ištemo kosti ńiove. D. Obradović bas. 372. I tako Srbi mjesto što su se nadali granice svoje rasprostraniti, jedva se održe u onome, što su prije imali. Vuk prav. sov. 33. Da je prepisao redom riječi, mjesto što ih je poizrastavļao i gdjekoje izostavio. Vuk skupļ. sp. 3, 277.

b. mjesto (mješte, namjesto, umjesto) *znači, da se nešto s nečim jednači; kad se na pr. reče* ļubim te mjesto brata, *to je isto, kao da se reče:* ļubim te (jednako) kao brata. Ļubi ga *(t. j. drûga)* mesto brata svojega *(iz glag. rukopisa g.* 1468). Arkiv 9, 141. Da ga čtovahu mesto Boga. Š. Kožičić 4a. Najde kraļa . . . . suncu namisto Boga klańajuć se. F. Glavinić cvit 415b. Umjesto ću me sestrice tebe ļubit i častiti. Ǵ. Palmotić 2, 206. Ti ćeš . . . . draga i umjesto me sestrice sve dni moje biti meni. 2, 271. Činimo nike stvari za držati ih i štovati namisto Boga. I. T. Mrnavić istum. 77. Isukrst slušaše Josipa namisto otca. J. Banovac pred. 80. Zakle mu se, da će ga uvik namisto prijateļa i brata držati. E. Pavić ogl. 241. Jer dukata štogod spravi *(t. j. lakomac),* sve namisto Boga slavi. V. Došen ažd. 79b. Da će ńega misto otca poštovati. A. Kanižlić kam. 43. Obećajem . . . . da ću moga svakog čovičanskog družbenika misto brata držati. G. Peštalić 159. Pa se Jakov učinio silen i bijelu ozidao kulu i ogradu oko kule tvrdu; kula jeste, al' je mješte grada, ograda je, al' je mješte šanca. Osvetn. 1, 67.

c. mjesto (mjeste, mješte, namjesto) *koga ili čega znači isto, kao da se reče:* u ime *koga ili čega; vidi pod* ime 2, k, *c, d.* Ja takovu miste dara muku vazel bih za ovu. H. Lucić 245. Da se poklone *(t. j. kaluđeri)* mešte svehь nasь *(iz* xvii *vijeka).* Mon. serb. 560. Daj dopusti mješte dara ovi jedan tužnoj meni. I. Gundulić 550. Ki ļubeći vilu priku, mješte plate izgubiste običajnu ļudsku sliku. Ǵ. Palmotić 2, 69. Sve ovo imade za almuštvo, oću reći namisto zadužbine ili lemozine. J. Filipović 1, 102a. Dužnost . . . . misniku kod oltara služiti i ńemu namisto puka bogoļubno odgovarati. A. Kanižlić bogoļubnost 65. Bog ti dao mjesto poroda devet sinovah! *(u ‚dobroj molitvi' u Paštrovićima).* Vuk nar. pjes. 1, xii.

MJESTODRŠTVO, *n. namjesništvo, ńem.* Statthalterei. Jur. polit. term. 478.

MJESTODRŽAC, mjestodršca, *m. namjesnik. Riječ je načińena prema tal.* luogotenente *i ńem.* Statthalter. Jur. polit. term. 478.

MJESTODRŽAN, mjestodržna, *adj. namjesnički.* Mjestodržno vijeće, Statthalterei-Rath (coll.) Mjestodržni vijećnik, Statthaltereirath (einzelne Person). Jur. polit. term. 478.

MJESTODRŽNIK, *m. mjestodržac, namjesnik. Samo u primjeru:* Bog svemogući stoji .... posrid poglavic, koji su sudci na zemji i mistodržnici Božji. A. Vitaljić istum. 268.

MJESTOHRANILNICA, *f. Samo na jednome mjestu u ispravi* XIV *vijeka i otud u Daničićevu rječniku:* mêstohranilьnica, praesidium. Si gradь i sь onêmazi selma zapisahь crьkvi, da jestь žitnica i vinnica i mêstohranilnica crьkovnaja mêsto pirga. Glasnik 15, 269. — *Ne razabira se pravo značenje.*

MJESTOKNEŠTVO, *n. dostojanstvo i služba onoga, koji je mjesto kneza. Samo u primjeru:* Koji imaju čin ili oficij mistoknežstva il' predstavnika svitofnoga. Š. Budinić ispr. 143.

MJESTOKRAL, *m. onaj, koji je mjesto kralа, kraljevski namjesnik. Načińeno prema lat.* vicerex. *Samo u jednoga pisca.* Josip mistokraj od Edipta .... pusti mnogu slamu niz riku. J. Banovac pred. 86 Običavali su kralі .... izbirati između svoji podložnika jednoga za učiniti ga osobitim upraviteljem od ńiova kralјstva darivajući mu ono čestito ime od mistokralа ńiova kralјstva. razgov. 122. Čineći ga *(t. j. kralj Josipa)* mistokralem u svom kralјstvu. 128

MJESTOLJUBLJE, *n. Samo u jednoga pisca, koji tu riječ sam tumači riječju* ‚municipalizam'; Recimo, da se vidilo po mjestoljublju (municipalizmu). M. Pavlinović razl. sp. 213.

MJESTOPIS, *m. opis mjêstâ.* Mjestopis, Topographie. Jur. polit. term. 508. Mjestopis, *ńem.* Topographie, *tal.* topografia. B. Šulek rječn. zn. naz.

MJESTOPISNI, *adj. što pripada mjestopisu* Mjestopisni, topographisch. Jur. polit. term 508. Mjestopisni, *ńem.* topographisch, *tal.* topografico. B. Šulek rječn. zn. naz.

MJESTORODNI, *adj. riječ nejasna značeńa. Samo u primjeru:* Jesu njeki mjestorodni, ki bi rad, da drug ne sije, i u sebi er neplodni ko pržina od Lidije proglasiti nisu kasni, plodi tudi da su nakazni. J. Kavańin 79a.

MJESTOVAC, *m. zemljište u Srbiji u okrugu ćuprijskom.* Ńiva u Mjestovcu. Sr. nov. 1875, 794.

MJESTOVINA, *f. ono, što se plaća, da tko smije na kojem mjestu stajati ili prodavati, ńem.* Standgeld. Jur. polit. term. 476. *i u Popovićevu rječn.* (mestovina).

MJEŠAC, mješca *m. nekakva morska riba (nije joj zabilježeno učeno lat. ime).* L. Zore rib. ark 10, 338. 340. — *Možda bi bolje bilo pisati* miješac.

MJEŠAJ, *m. isto što miješńa. Samo u rječniku Vukovu. U lok. je akc.* mješáju.

MJEŠÁJA,

a) m. čovjek, koji hljeb mijesi. Samo u rječniku Vukovu (Mundbäcker, pistor domesticus).

b) f. žena, koja mijesi hljeb. Kad koji od kućana želi da jede, on hleba, variva ili ma kakvoga vrućega gotovca ište od reduše, redare ili mešaje. M. Đ. Milićević živ. srb.2 13. Deca su bacala svoje igračke, mešaje su ostavlјale testo u naćvama, matere okupanu decu u koritu, reduše lonce, da iskipe — samo da vide te čudne svatove. zim. več. 272. Mešaja mesi hleb, veći hleb nego mešaja *(odgonetaj: pčela).* Nar. zag. novak. 187.

c) mješája je podug i podebeo komad drveta, pri dnu plosan, kojim se miješa u kotlu palenta. *U Lici.* J. Bogdanović. *Potvrđuju (za Liku) još i* V. Arsenijević *i* I. Kasumović nast. vjesn. 12, 438. *Vidi* mješajica *pod b.*

MJEŠAJI, *m. pl. zaselak u Bosni u okružju sarajevskom.* Popis žit. bos. i herc. 641.

MJEŠÀJICA, *f.*

a) mješaja. Samo u rječniku Vukovu (žena, koja mijesi hljeb, eine Frau, welche das Brot bereitet, quae parat panem).

b) varjača, kuhača. Zemlak 1871, 3. Reduša desnom rukom i kašikom mešajicom promeša gotovac. M. Đ. Milićević međudn. 151. Mješàjica, drvo, kojim se miješa palenta, mješaja. U Lici. V. Arsenijević.

c) soba, u kojoj se mijesi hljeb. Samo u Stulićevu rječniku (conclave pistoris, h. e. in quo pistor panem conficit). — *Nepouzdano.*

MJEŠAJIĆI, *m. pl. selo u Bosni u okružju sarajevskom.* Popis žit. bos. i herc. 641.

MJEŠALINA, *f. isto što mješavina, smjesa. Samo u Belinu rječniku* (mješalina, farragine, mescolamento di diverse cose).

MJEŠALJA, *f. mješaja, t. j. žena, koja hljeb mijesi. Na Kosovu Polju (gdje upravo govore* mešalja). Etnogr. zborn. 7, 329.

MJEŠALJKA, *f.*

a) isto što mješalja. Na Kosovu Polju (gdje upravo govore mešalka). Etnogr. zborn. 7, 329.

b) isto što mješaja pod c i mješajica pod b. U Poljicima (u Dalm.). Zborn. za nar. živ. 8, 265. *Ima i B. Šulek* u rječn. zn. naz. *za ńem.* Rührholz, Stirrholz, *franc.* spatule en bois.

MJEŠANAC, mješanca, *m. polutan, melez. Samo u Šulekovu* rječn. zn. naz. *za ńem.* Mischling.

MJEŠANICA, *f. Samo u Stulićevu rječniku, gdje se kaže, da je isto što mješanija.*

MJEŠANIJA, *f. mješavina, smjesa. U rječniku Mikaljinu* (mješanija, izmišanje, miscelania *[sic!])*, *u Belinu* (mješanija, farragine, mescolanza, mischiamento), *u Stulićevu* (mješanija, mješanica, mixtura) *i u Vukovu* (mješanija, vara, varica, t. j. žito, što se po običaju kuva na Varin *dan s naznakom, da se govori u Dubrovniku; — vidi dalje bilješku M. Milasa). Iz primjera, što sada dolaze, vidi se, da* mješanija *može biti smjesa svakakvijeh predmeta.* Ne dones' inoga *(t. j. vina),* nego mješanije. N. Naljeković 1, 265. Kojega *(t. j. kipa)* glava više od zlata .... trbuh i stegna od midja, a noge od mišanije, to jest: jedna strana od gvozdja, a druga od zemje. A. Kačić korab. 288. Uze Danijel pakla tankoga i loja i druge mišanije i dade zmaju, koji do malo vrimena puče. 303. Bi običaj osuđeńacim već privedenijem na mjesto svoga poginuća dat vina s kakvomgod mješanijom napiti se. S. Rosa 160a. Kako kmet učini za žito vijat i od sve slame razlučit ga? Z drvenom jednom lopatom pregrš one mješanije vrže u visinu s jedne strane na drugu je primećući. B. Zuzeri 12. Bog dobro plaća, ali ujedno dobro mjeri i mješaniju, koja se umetne u isto zlato i srebro, veoma lijepo otrjebljiva. 208. Da se ukloni od onoga polja *(t j. su bojišta, razbojišta),* gdi je tolika mišanija i pomor bio. A. Tomiković živ. 212. Vuku mješanija znači vara, biva, žito,

što se kuha na sv. Barbaru. Ako je ko nazvao mješanijom žito i sočivo, što se kuha na sv. Barbaru, dobro je nazvao, ali nije zato, da ta riječ znači ono, što je Vuk kazao, žito i sočivo, što se kuha na rečeni dan, nego 1. svaku smjesu različita žita ili žita i sočiva. Nije ti ovo šenica, nego mješanija i raži i šenice i ječma. 2. što mu drago smiješano. Bilo je na derneku mješanije čeljadi i gospode i bogataša i siromaha. M. Milas rad jug. ak. 136, 235. — *Govori se i u timočko-lužničkom kraju u Srbiji (gdje je akc.* mešanija). A. Belić 396.

MJÈŠAONICA, *f. soba ili uopće mjesto, gdje se hljeb mijesi U rječniku Vukovu* (mjèšaonica, das Zimmer, der Ort, wo Brot bereitet wird, Bäckerwerkstatt, pistrina).

MJEŠARA, *f. isto što mješaļka pod* b. *U ogulinskom kotaru u Hrv. (gdje upravo govore* mišara). Zborn. za nar. živ. 5, 199.

MJEŠARKA, *f. korito, u kojemu se mijesi hljeb, naćve. U Staroj Srbiji, gdje je riječ upravo plur. tant.* mešarke. Etnograf. zborn. 6, 440. 7, 397.

MJEŠATAN, *adj. Samo u jednome primjeru, gdje imamo svezu* mišatna koža, *što vaļada znači: koža nalik na mijeh.* Pri neg' bi medvid med iz mišatne kože pokosi i pože, razori ča htiše. Đ. Baraković vila 53.

MJEŠAVICA, *f. nekakva jestvina od kupusa i tijesta. U Bosni i Herc.* Zborn. za nar. živ. 1, 113.

MJÈŠAVINA, *f.*

a) smjesa. U rječniku Vukovu (Gemengsel, mixtura). No mi ona ružna mješavina ne davaše iz kuće izaći, svagda graja bješe oko mene, kada hoćah po gradu izaći. P. Petrović gor. vijen. 56. I cijeli ovi bezporedci po poredku nekome sļeduju; nad svom ovom grdnom mješavinom opet umna sila toržestvuje. 95. Etiopļani i Puteji i Ludeji i sva mješavina i Huveji .... pašće s ńima od mača. Đ. Daničić jezek. 30, 5.

b) mješavina *je u Vasojevićima (u Crnoj Gori)* jamužni sir izgńečen i istrošen sa skorupom. Etnogr. zborn. 5, 546. *U Kućima (u Crnoj Gori)* mješavina *zovu* izdrobļeni masni sir. 8, 320.

c) mješavina *je, kad se tko miješa u kakav posao, u koji mu se ne bi trebalo miješati. U rječniku Vukovu* (on nema u tom nikakve mješavine, Antheil, pars). Pravi činovnik najpre pita, ko je za što nadležan? .... A gde je nadležan on, tu ne trpi ničiju mešavinu, ne potrebuje ničijega uputa. M. Đ. Milićević zlos. 128.

MJÈŠČE, mjèščeta, *n. dem. od* mijeh. *U rječniku Vukovu.* Dva mješčeta piva veseloga, jedan piva, a drugi rakije. Pjev. crn. 311b.

MJEŠČIĆ, *m. dem. od* mijeh. *U rječniku Mikaļinu* (mješćić, „mjefcchicch', mali mih, utriculus) *i u Vukovu.* Pripravi .... vinca malo mir u miščić *(štamp.* mišćić). M. Marulić 38. Ize mješčić, zaupi k meni: Radoje, reče, zdrav si! Ja zahvalih i napih se. M. Držić 152. Pa donese jedan mješčić vina. Pjev. crn. 160b. Dâ mu jedan meščić, kojim se vatra piri. Nar. prip. vuk. 21. I spušća mu jedan mješčić vina. Nar. pjes. juk. 397. Lisičica brdom kaska, u mješčiću vodu nosi. Nar. zag. novak. 19. Vodu nosi v meščiće. Nar. pjes. istr. 4, 22. Te natoči jedan mješčić vina. Nar. pjes. vuk 6, 124. — *Vidi* mjećić.

MJEŠÈTINA, *f. augm. od* mijeh. *U rječniku Vukovu (gdje se veli, da je augm. od* mješina, *ali onda bi bilo* mješinetina!). Okorela mješetina preko mora glas donese *(odgonetļaj: pismo).* Nar. zag. novak. 168.

MJEŠIČARI, *m. pl. Samo u Šulekovu* rječn. zn. naz. *kao izraz iz područja zoologije za lat. (grč.)* Physopoda, ńem. Blasenfüsse.

MJEŠIĆ, *m. isto što mješčić. U rječniku Belinu* (mješić, otre piccolo). Zar ja vas dan da nosim vodu u mešiću? Nar. prip. vila (1867) 717.

MJÈŠINA, *f. upravo augm. od* mijeh, *ali ponajviše se ne osjeća, da je augm. U jednoj nar. pjesmi ispjevatoj južnijem govorom nalazi se* mļešina: nar. pjes. vuk 6, 344. *U rječniku Vrančićevu* (mišina, bulga *[štamp.* bulge]), *u Belinu* (mješina, otre grande), *u Stulićevu* (mješina, uter magnus; *ima i* mjehšina, uter ingens) *i u Vukovu* (mješina, 1. Schlauch, uter, 2. Balg, pellis).

a) mješina *je odrta koža životińska: vidi* mijeh *pod* a. Da su końe, pse, mačke, miše, mišine, opanke i zemļu od glada .... jili. P. Vitezović kron. 173. Trguje tuj svak, tu je prletina, najveće opanak i kozijeh mješina. A. Sasin 121. Dâ nam svu mišinu *(t. j. jarac).* J. Kavańin 473b. Porodila si pod ovčijom mišinom vuka razdiravca. P. Knežević osm. 237. Da te metne tko u jednu mišinu golemu, gdi ima živina, koja je lipsala, usmrdila se, te ju .... crvi grizu. F. Lastrić ned. 273. Kokoši će lija klati, al' mišinom opet plati. V. Došen 43b. Znaš li .... da se Srbļi još ne prepadaju od živijeh lavah i vukovah, a nekmoli mrtvije mješinah. Pjev. crn. 62b. Uzme mješinu od zaklanoga brava te je napuše pa udri po ńoj palicom. Nar. prip. vuk 212. Kauri se ne mogu da brane od toraba, od teleći mišina. Nar. pjes. vuk 8, 156. Mješina, odrta koža s blaščeta. I. Kasumović, nast. vjesn. 12, 438.

b) mješina *se upotrebļava u prezirnom smislu za čovječji trbuh.* A mišina, misliš, tvoja ne će mańkat od naboja? *(govori se proždrļivcu).* V. Došen 175a. Što se vide gole sise i mišina sa svi strana, kud je truļa poderana *(govori se o lijenoj ženi).* 208a Te odleće na bijelu kulu, kako dođe, pašu je udrio, udrio ga nogom u mješinu; pršte paša ka od jaja ļuska. Pjev. crn. 132a. I da mješku vina popijemo na mješini Kraļevića Marka *(govori Arapin, koji je svladao Marka i sjeo mu na prsi).* Nar. pjes. petr. 3, 200. Mešina, trbuh, stomak *(u južnoj Srbiji).* M. Đ. Milićević s dun. 108. — *U ovome primjeru uzima se* mješina *metonimički za čitavo čeļade, opet dakako u prezirnom smislu.* Ukazuje sv. Ambrosijo od jednoga mladića, koji mlogo vremena živi s jednom nečistom ženom, da ne rečem smrdļivom mrcinom, s kojom kada se rastavi, potlam mlogo godinah, koje u daleku provede vilaetu, vrativši se doma susrita se dosta puta na sokaku s onom smrdļivom mišinom, ali sve se ńoj nevišt čini. Đ. Rapić 236.

c) mješina *za čuvańe ili prenošeńe različnih stvari potrebnih za jelo ili za piće; vidi* mijeh *pod* c. On je skupio vode u more kano u jednu mišinu. I. Ančić vrata 31. Skupļa vode morske kakono u jednu mješinu. M Radnić 391b. Krčmari odma stanu tovariti svoje mješine s pićem. Vuk dan. 3, 198. Skide Marko mješinu sa Šarca, pak sjedoše piti rujno vino. Nar. pjes. vuk 2, 222. Da sabija maslo u mješine, što će ńemu s hagaluka doći. 5 (1865) 501. Uze hļeba i mješinu vode. Đ. Daničić 1 mojs. 21, 14. Imao je jedan prigradak, u komu je u

jednoj mješini držao ńešto malo brašna. Nar. prip. bos. 75. Svakog dana ćeš mi pošiļati .... i pogaču i mišinu vina. Nar. pjes. istr. 1. 39. Prigotovi lake brašńenice, u mješine pritočila vina. Nar. pjes. hörm. 2, 276.

d) mješina *za raspirivańe ogńa*; *vidi* mijeh *pod* d, *a*. Glas jači od tvorničkih mješina. M. Pavlinović rad. 149. Mješina, mijeh u kovačnici. *U Slavoniji*. T. Maretić. S. Ivšić.

MJÈŠINÂR, *m.* svaki koji je zabavļen oko mijeha. *U Sarajevu*. Đ. Šurmin rad jug. ak. 121, 208.

MJEŠINAST, *adj. Samo u Šulekovu* rječn. zn. naz. *kao botanički izraz za lat.* utriculatus, utriculosus, *ńem.* schlauchig, schlauchartig.

MJEŠINAV, *adj. Samo u Šulekovu* rječn. zn. naz. *kao botanički izraz za lat.* utriculatus, *ńem.* schlauchig.

MJEŠINICA, *f. dem. od* mješina. *U rječniku Vukovu*. Sveta dušica paklena mješinica. Nar. posl. vuk 281.

MJEŠINIĆI, *m. pl. selo u Bosni u okružju sarajevskom*. Popis žit. bos. i herc. 641.

MJEŠINKA, *f.*

a) isto što mješina pod b. Da vide i gospodske mešinke, što pate sirotińske grbinke! *(t. j.* da znaju gospodski trbusi, što pate siromaška leđa!) *U južnoj Srbiji*. M. Đ. Milićević s dun. 109.

b) u Šulekovu rječ. zn. naz. *kao botanički izraz za lat.* utriculus, *ńem.* Schlauchfrucht.

MJÈŠKA (*biće takav akc.*) *f. isto što mješina pod c.* Jednu mješku vinca natočio. Nar. pjes. petr. 3, 182. I da mješku vina popijemo. 3, 200. I u mješki crvenoga vina. Nar. pjes. hörm. 1, 263.

MJÈŠNICA, *f.* follis, utriculus musicus. *Obično se nalazi u plur.* mjèšnice, mjèšnîcâ. *Riječ je izvedena od* mijeh. *Nalazi se pisano i* miješnice *(na pr. u Vukovu rječn. pored* mješnica; *vidi daļe i primjer iz* nar. prip. vrč.), *ali to ne će biti pravo).*

*a) isto što mješina pod d. U rječniku Vrančićevu (*mišnica, follis), *u Mikaļinu* (mješnica, puhalo, follis), *u Belinu* (mješnice, mantice, — soffieto, stromento di cuojo da soffiar nel fuoco), *u Voltiǵijinu* (mešnice, mišnice, soffietto, mantice, Blasebalg) *i u Stulićevu* (mješnica, follis). Vrgoše ju u peć goruću i počaše mišnicami duhati ogań. Starine 4, 114. U ńemu je *(t. j. u paklu)* prižestoki ogań od Božije mišnice raspuhan. L. Ļubuški pisma 18. Ovi ogań .... prima od Boga novu vrućinu svrhunaravsku od Božje mišnice raspuhanu. J. Banovac pred. 127. Naredio je *(t. j. ciganin car)*, da mu donesu u carski konak mješnice *(štamp.* miješnice) i nakovań i vreću ćumura. Nar. prip. vrč. 39.

b) neka vrućička naprava od mijeha (nalik na gadļe). U rječniku Belinu (mješnice, ciaramella, stromento, che si sona col fiato, — piva coll' otre), *u Voltiǵijinu* (mešnice, mišnice, piva con otre, ciaramella, Schalmey), *u Stulićevu* (mješnice, fistula, instrumentum musicum pastorale) *i u Vukovu* (mješnica, kao gadļe bez prdaļke, eine Art Dudelsack, utriculus quidam musicus *s dodatkom, da se govori na Korčuli i u Dubr.; ispor. daļe bilešku M. Milasa)*. Tamo smo udarali i u diple i u mješnice. M. Vetranić 1, 245. Gdje su mješnice, da ju *(t. j. počašnicu)* uz mješnice rečeš? M. Držić 278. Mješnice nadmite i dipli vazmite i ostale svirali 450. A buče tej tvoje mješnice ko spila po gorah, iz koje od vjetar dme sila. I. Gundulić 139. Mišńice, svirale, koje sviraju s pomoću mijeha. Na Krku. I. Milčetić. Veli Vuk, da mješnice znači na Korčuli i u Dubrovniku kao gadļe bez prdaļke. Nije mi nikakvo čudo, da na Korčuli ne znadu, kako se zovu mješnice, jer ih onamo i nema; ali svaki Dubrovčanin zna, da se to ne zove mješnica, nego plur. tant. mjèšnice (mjèšnîcâ, mjèšnicama): Došli su nekakvi primorci s mješnicama. M. Milas rad jug. ak. 136, 235.

MJÈŠNIČICA, *f. dem. od mješnica. Samo u Stulićevu rječniku* (mješničica, exiguus follis).

MJÈŠNIK, *m. selo u Srbiji u okrugu užičkom*. S. Koturović 446. — *Nekakvo mjesto toga imena zabiļeženo je i prije našega vremena* (Mѣšьnikъ). S. Novaković pom. 139.

MJÈŠÒVIT, *adj. pomiješan. Između rječnika samo u Vukovu* (mješòvit, mjèšovit, gemischt, mixtus). Kažu, da ne treba *(t. j. pisati)* ni Slavenski ni Srpski, nego da narodni jezik treba popravļati i pisati mješovito između obadva jezika. Vuk pisma 88. Osman nosi zelena barjaka, a za ńime četa mješovita. Osvetn. 2, 54.

MJÈŠTÂNČICA, *f. dem. od* mještanka. *Samo u Vukovu rječniku.*

MJEŠTANICA, *f. Samo u Popovićevu rječniku (gdje upravo stoji* meštanica) *za ńem.* Oertlichkeit.

MJÈŠTANIN *m.* incola, popularis. *Mjesto* -št- *imaju* -šč- *čakavci i gdjekoji štokavci; u nekijeh se pisaca nalazi* -st- *(koje će biti pogrješka); ti su pisci* B. Kašić per. 45. fran. 46. 65. J. Palmotić 231. 352. I. Đorđić ben. 82 *(ali u Đorđića se nalazi i* -št-, *vidi među primjerima)*, A. d. Bella razg. 248; *tako je i u Voltiǵijinu rječniku, vidi pod b. U plur. je* -â-: mjèštâni.

a) mještanin *je stanovnik kojega mjesta, t. j. koje zemļe, grada, seta. U rječniku Belinu* (mještanin, nativo del paese, indigena) *i u Vukovu* (1. čovjek iz kakoga mjesta, Bewohner eines Orts, incola, 2. Städter, urbanus, varošanin, *s dodatkom za ovo drugo, da se govori u Hercegovini)*. Pođe i pristavi se u jednoga mještanina kraļestva togaj. N. Rańina 58a. Pusti naših vnutar meščanin jedan. Š. Kožičić 24b. U kih *(t. j. u gradovima)* se bihu zemļaci i miščane podvrgnuli. Ļetop. dukļ. 9. Empedokle, mještanin ovoga otoka, u komu se najprije pjesan na svit nađe. D. Rańina viiib. Prišlaci, gosti i ini, koji nisu miščane toga mista. Š. Budinić ispr. 152. U mal sud postaviv focenski mještani nose vam. D. Zlatarić 18a. Obratifši sfe miščane (‚mistjane') od Antiokije na viru Isukrstovu. Arch. slav. phil. 4, 428. Kojega miščani od Katane ne poznavahu. F. Vrančić živ. 45. Putnici, pastiri, miščani, vitezi, svaki ga zamiri. Đ. Baraković vila 99. Tvoji su bludni prijateļi vazda bili, ļeti i zimi, i tuđini i mještani. I. Gundulić 220. Najde on ovdi mjestane, dio pogane, dio krstjane. B. Kašić fran. 65. Ti učini, jur da pusta država ova ne ostane, čijem drokunu silnu iz usta oto stare ńe mještane. Ǵ. Palmotić 1, 23. Mjestani se potužiše za dosadu toli priku. J. Palmotić 352. Ova država još se nazva i zemļa edomska, a mještani Edomci. I. Đorđić salt. 197. Toliki glad priklopi latinske države, da u samoj picenskoj državi ne maće od peset tisuć mjestana .... izginu. ben. 82. Ǵńivi B. D. Marije i svih miščana kraļestva

Božjega. J. Banovac blagos. 109. Pripovidajuć sv. Eligijo na dan sv. Petra u nikomu selu karaše igre .... što bijaše ne malo žao mišćanima (‚mistjanima'). Blago turl. 2, 149. Dobro znaš, da mještani nijesu ļudi za oružja. B. Zuzeri 396. Rad jednoga sveta mještanina Bog je Efraimu prostio. A. Kalić tri bes. 23. Lot imaše prije pomno razabrati, kakvi bijahu mjestani. A. d. Bella razg. 248. Ali se bojaše doma oca svojega i mještana. Đ. Daničić sud. 6, 27. Bijaše Paštrovićima knez i najbogatiji mještanin. S. Ļubiša prip. 37. Poļotežaće uzdiže slobodu mještana. M. Pavlinović razl. sp. 424. Želeo bih, da ona *(t. j. djeca)* budu boļa od meštana svojim vladaćem, a ne odelom. M. Đ. Milićević zlosel. 232.

b) mještanin *je čovjeku onaj, tko živi s njime u istome mjestu, t. j. u zemļi, gradu, selu, zemļak, sugrađanin. U rječniku Belinu* (mještanin, paesano del medesimo paese, conterraneus), *u Voltiģijinu* (mjestanin, nostrale, nostrano, conterraneo, hiesig, aus unserer Stadt, — mištanin, conterraneo, del medesimo luogo, Landsmann) *i u Stulićevu* (mještanin, nostras, incola) *s primjerom iz Gundulića navedenim ovdje pod a).* Mnogo sciñen ne samo meu tvojimi mišćani, da i meu tujimi. H. Lucić 186. Svim mišćanom tvojim nastoj ļubak biti, i tujim i svojim. P. Hektorović 39. Pomoć svoga mišćanina Gospodinova je voļa, pri neg' koga tujinina, kad su gladi i nevoļa. J. Armolušić IX. Ja sam .... za obranu bića tvoga mojijeh mještan krv prolio. A. Gleđević 235b. Samo sama vil glasnica, moji mještani, pravo more kazat. J. Kavañin 129a. Da ne bivam mojim mještanom zakonoša. 171b. Na osvetu sve mještane u vrlini podigo je. I. Đorđić pjes. 158. Jednom tužnom ćeļadetu iz rodnoga svoga mjesta izagnanu nije stvar ijedna tako podobna za srce mu ucviļeno razveselit, kako miso i besjeda od rođaka i mještana ńegovijeh. B. Zuzeri 324.

MJÈŠTÂNKA, *f. imenica ženskoga roda prema* mještanin. *Samo u rječnicima, i to u Belinu* (mještanka, paesana, conterranea, nativa del paese, indigena), *u Voltiģijinu* (mjestanka, conterranea, donna nostrale, eine Hiesige; *poradi* -st- *vidi u pristupu kod* mještanin), *u Stulićevu* (mještanka, nostras incola f.) *i u Vukovu* (mještanka, 1. Bewohnerin eines Orts, incola, 2 Städterin, urbana, varoška *s dodatkom za ovo drugo, da se govori u Hercegovini).*

MJEŠTANKIŃA, *f. Samo u Stulićevu rječniku, gdje se kaže, da je isto što* mještanka.

MJÈŠTANSKÎ, *adj. posses. od* mještanin. *U rječniku Vukovu* (mještanski, städtisch, urbanus, varoški *s dodatkom, da se govori u Hercegovini).* Zar da našim mješćanskim zavadami otvaramo i na daļe kućna vrata dušmanu? M. Pavlinović razl. sp. 42.

MJEŠTE, *praep. vidi kod* 2 mjesto.

MJEŠTENIK, *m. isto što* mještanin *pod* a. Mješćenik, nedošlac, indigena. *U sjevernoj Dalmaciji.* J. Grupković.

MJEŠTI, *praep. vidi kod* 2 mjesto.

MJEŠTO, *praep. vidi kod* 2 mjesto.

MJÈT, *m. Samo u Vukovu rječniku, gdje se kaže:* vide Mļet *(ime ostrvu).*

MJÉZA, *f. hyp.* od mjezinica. Ti si majkina mjéza. *U Lici.* J. Bogdanović.

MJÈZINAC, mjèzînca, *m. isto što mezimac (vidi tamo).* Na Avironu prvencu svojem osnova ga, a na Seguvu mjezincu svojem metnu mu vrata. Đ. Daničić 1 car. 16, 34. Ovo e moj mjèzinac. *U Lici.* J. Bogdanović.

MJEZÌNČIĆ, *m. dem. od* mjezinac. *U Lici.* J. Bogdanović.

MJÈZINICA, *f. isto što* mezinica *(vidi tamo).* Tu nahodi jednu udovicu, u ńe bješe ćerca mjezinica. Pjev. crn. 203b. *Govori se i u Lici (s naznačenijem akc.) za najmlađe žensko dijete.* J. Bogdanović. *Onamo* mjèzinica *može biti i ime ovci.* V. Arsenijević.

MJEZÌNIČICA, *f. dem. od* mjezinica. *U Lici (s naznačenijem akc.).* J. Bogdanović.

MLÀCÂŃE, *n. nom. verb. od* mlacati. *U Lici.* J. Bogdanović.

MLÀCATI, mlàcâm, *impf. mlatiti, udarati, tući.* Bome se Ilija i Mile mlacaju. *U Lici.* J. Bogdanović.

MLAČAK, *m. zaselak u Hrvatskoj u županiji zagrebačkoj.* Razdjeļ. hrv. i slav. 34 *(gdje upravo piše:* Mlačak vrh). — *Ne razabira se, je li gen.* Mlačka *ili* Mlačaka.

MLÁČAN, mláčna *(jamačno je takav akc.), adj. isto što* mlak *(u pravom i u prenesenom smislu). U rječniku Bjelostjenčevu* (mlačan, tepidus, teporus, egelidus *s naznakom, da je ‚dalmatinska' riječ), u Jambrešićevu* (mlačen, tepidus), *u Voltiģijinu* (mlačan, tiepido, calduccio, laulicht), *u Stulićevu* (mlačan, tepidus, tepens, egelidus) *i u Popovićevu* (mlačan, lauwarm).

a) u pravom smislu, vidi mlak *pod* a. Da si mlačan i nisi studen ni vruć. Ant. Dalm. nov. tošt. 1, 177b. Vaļade jim napoj od mlačnoga mlijeka i vode načiniti. I. Jablanci 119. Prid ńeg mlačna nek se voda meće. J. S. Reļković 61. — *Govori se u Oranovici u Slav. (s naznačenijem akc.)* S. Ivšić, — *a govore i čakavci, s promjenom glasa* -l- *u* -ļ-, *u Istri* mļáčan, mļáčna, *komp.* mļačnèji. D. Nemanić (1885) 23. 54., *i u Bakru* S. Ivšić.

b) u prenesenom smislu, vidi mlak *pod* b. Nit se u napridak svagdańi užgemo, mlačni i studeni zato ostanemo. A. Georgiceo nasl. 20.

MLÁČÊŃE, *n. nom. verb. od* mlačiti. *Samo u rječnicima, i to u Mikaļinu* (mlačenje, tepefactio), *u Bjelostjenčevu* (tepefactio), *u Stulićevu* (tepefacere subst.) *i u Vukovu* (das Laumachen, calefactio modica).

1. MLÀČICA, *f. dem. od* mlaka. *U rječniku Bjelostjenčevu* (lacuncula) *i u Voltiģijinu* (lagunetta, Pfützchen).

2. MLÀČICA, *f. mlada kokoš. U okolini vinkovačkoj.* S. Pavičić.

MLAČICE, *f. pl. selo u staroj srpskoj državi zabiļeženo* XIV *vijeka.* Ļ. Stojanović hris. 29. 39.

1. MLAČIĆ, *m. dem. od* mlatac, mali mlat, maļić. *U rječniku Mikaļinu* (mlačić, mali mlatac, malleolus) *i u Stulićevu* (malleolus).

2. MLAČIĆ, *m. prezime zabiļeženo u ispravi iz svršetka* XV *vijeka.* Mon. croat. 147. *Zabiļeženo je* ‚Mlatčićь' *ali se ne razabira, je li izvedeno od* mlatac *ili od* mladac.

1. MLAČÌNA, *f. apstraktna imenica prema pridjevu* mlak *(u pravom i u prenesenom smislu). U rječniku Stulićevu* (tepor, animi remissio) *i u Vukovu* (Lauheit, tepiditas).

2. MLAČINA, *f. mjesto u Srbiji u okrugu požarevačkom.* Vinograd u Mlačini. Sr. nov. 1867, 85.

MLAČINA GREDA, *f. ime nekakvijem livadama u Srbiji u okolini biogradskoj.* Etnogr. zborn. 5, 996. — *Vidi* Mlačka Greda.

MLAČIŠTA, *n. pl. ime pašnaku u Staroj Srbiji.* Etnogr. zborn. 6, 427. — *Nalazi se i kao nekakvo mjesto u staroj srpskoj državi zabilježeno u ispravi* XIV *vijeka i otud u Daničićevu rječniku.*

MLÂČITI, mlâčîm, *impf. činiti, da bude što mlako. Ima i* mlačiti se, *t. j. postajati mlak. U rječniku Vrančićevu* (mlačiti, tepefacere), *u Mikaljinu* (mlačiti, tepefacio, tepido, — mlačiti se, tepesco, tepidus fio), *u Belinu* (mlačiti, far tepido, intepidire, — mlačiti se, divenir tepido), *u Bjelostjenčevu* (mlačiti, tepefacio, tepidum reddo, teporo, tepido), *u Voltiġijinu* (mlačiti, intiepidire, tiepidare, lau, laulicht machen), *u Stulićevu* (mlačiti, tepefacere, tepidum facere, reddere, — mlačiti se, tepere, ardorem vel fervorem remittere) *i u Vukovu* (mlačiti, lau machen, tepidum reddo). *Govori se u pravom smislu danas u Lici:* Još nije zavarila voda, samo se počela mlâčiti. J. Bogdanović. *U prenesenom smislu:* Na našemu koncu što će od nas biti, ki smo se počeli tak rano mlačiti? A. Georgiceo nasl. 55. Tebe blagujem, moj spasitelu, i još se studenim ah i još se mlačim u duši mojoj! M. Zoričić osm. 52.

MLAČKA GREDA, *f. mjesto u Srbiji u okrugu biogradskom.* Livada na Mlačkoj Gredi. Sr. nov. 1863, 362. — *Vidi* Mlačina Greda.

MLAČKI, *adj. posses. od* mlaka. *Samo u Daničićevu rječniku s potvrdom iz* XIV *vijeka:* Otь broda mlačkoga *(meće se značeńe lat.* lacunae *i dodaje se:* vaļada je to).

MLAČNO, Mlačna, *n. selo u staroj srpskoj državi blizu Prizrena.* Selo Mlačno. Vyše Mlačьna. *U ispravi* XIV *vijeka i otud u Daničićevu rječniku.*

MLAČNOST, *f. isto što mlačina, mlakost. U rječniku Bjelostjenčevu* (mlačnost, mlakost, tepor, tepiditas *s naznakom, da je ‚dalmatinska' riječ), u Jambrešićevu* (tepiditas) *i u Stulićevu* (mlačnost, mlačina). Natura ili narav ima dva kraja, vrućinu i zimu, med kimi jest treto, t. j. mlačnost. F. Glavinić cvit 11a.

MLÀĆENICA, *f. upravo ono, što je mlaćeno, ali samo u specifičnom značeńu o siru i mlijeku.*

a) sir, što se gradi od tropa, koji ostane od skorupa, kad se prepira. Od takovoga sira načine žene kao kolačiće pa spremaju čobanima za užinu. Vuk rječn. *(s dodatkom, da se govori u Srbiji). Ima i Popovićev rječn. za ńem.* Quarkkäse.

b) voda, što ostane, kad se prepira skorup. U rječniku Belinu (latte e acqua, bevanda, — siero, escremento del latte, *u Voltiġijinu* (‚mlačenica', siero, Molke), *u Stulićevu* (serum) *i u Vukovu* (ona voda, što ostane, kad se prepira skorup, die Buttermilch, lac dilutius ex confecto butyro reliquum *s naznakom, da se govori u Crnoj Gori i s primjerom iz* nar. pjes. vuk 1, 31: Ti ne piješ mlaćenicu batom bivenu). Al' mu dobru pripravim večeru, sedam oka ml'jeka mlaćenica. Nar. pjes. herc. vuk 156. Kad ga mi svaki dan žirimo, čas mlaćenicom, a čas varenikom Nar. prip. vrč. 163. Mlaćenica, izmeteno mlijeko, s kojeg se pokupi maslo, to se rado pije. *U Bosni i Herc* Zborn. za nar. život. 1, 113. Ono, što ostane ritko u stapu, zove se mlaćenica. Mlaćenica se ukiseli pa se jide kao i mliko (kiselina). *U Turskoj Hrv.* 6, 74. Vodeni dijelovi, što ostanu, kada se maslo izvadi, zovu se mlaćenica. *U Bosni i Herc.* Etnogr. zborn. 10, 79. — *Biće grieškom (u štampi?)* mlaćanice *u primjeru:* S varenike se skida kajmak pa š ńim u stop. U ń se meće kajmak po desetak dana, onda mećajom izmeta pa izlije u pogolemu ćasu pa se rastavi maslo i mlijeko. Ono mlijeko zovu: mlaćanice, a maslo: nevareno maslo (putar). *U Bosni.* Zborn. za nar. živ. 8, 93.

MLAĆENITI SE, mlaćenim se, *impf. postajati mlaćenica. Samo u Stulićevu rječniku* (serescere). — *Sasma nepouzdano.*

MLÁĆÊŃE, *n. nom. verb. od* mlatiti. *U rječniku Mikaljinu* (percussio), *u Belinu* (il trebbiare, mlaćenje krilima, lo sbattere dell' ali), *u Voltiġijinu* (trebbiamento, das Dreschen, Schlagen), *u Stulićevu* (percussio, verberatio, flagellatio, ictus) *i u Vukovu* (1. das Dreschen, trituratio, 2. das Herabschlagen, decussio, 3. das Dreschen, Schlagen, contusio). Mloga zrna, koja su od mlaćeńa ili vršańa satrta. I. Jablanci 67. — *Nalazi se i* mlateńe *(vidi tamo).*

MLÀĆEVINA *(biće takav akc.), f. izmlaćena slama.* Etnogr. zborn. 4, CIII. 5, 529.

MLAĆEVO, *n. biće nekakvo mjesto u Crnoj Gori.* Posla ńega poļu Trešńevome, da Ždrijelo za Mlaćevo čuva. Nar. pjes. vuk 5 (1865) 214

MLÀĆVE, mlaćávâ, *f. pl. isto što naćve. Samo u Vukovu rječniku s primjerom iz* nar. pjes. vuk 7, 198. Popiše mi iz bačava pivo, izjedoše iz mlaćava mlivo.

1. MLÂD, mlâdi, *f. coll. mlade životiňe, osobito domaće, jańci, jarići, telići. U rječniku Vukovu* (mlâd, jańci i jarići, die Jungen, pulli) *i u Popovićevu* (junge Tiere). Sve zbiše *(t. j. ļude)* kako mlad u kotac turačke delije. Đ. Baraković vila 76. I upaļivaše se stoka gledajući u prutove, i što se mlađaše, bijaše s biļegom, prutasto i šareno. I Jakov odlučivaše mlad. Đ. Daničić 1 mojs. 30, 40. Blagosloven će biti .... plod stoke tvoje, mlad goveda tvojih i stada ovaca tvojih. 5 mojs. 28, 4. I krava i medvjedica zajedno će pasti, mlad ńihova ležaće zajedno. is. 11, 7. Zvijeri ističu sise svoje i doje mlad svoju. plač. jer. 4, 3. Da ugoni mlad u torinu. S. Ļubiša prip. 91. Izjutra se odvoji mlad (jagńad, jarad i telad) od ostale stoke *(U Crnoj Gori)* Etnogr. zborn. 8, 309. — *U ova dva primjera* mlad *kao da znači mladež, momčad:* Da im dne onoga pomoć ne dojđaše, sin kraļa leškoga koju k ńim vođaše (trideset hiļadi dovede vojnikov, vojsku lipe mladi, vekši dil konikov), ne znam, bi li smili već na poļu stati. I. T. Mrnavić osm. 55. Jańičarske mladi tko bi k ńim stavio, trideset hiļadi mrtvih bi zbrojio. 57.

2. MLÂD, mláda, *adj.* iuvenis. *U jednoj nar. pjesmi našega vremena s poluostrova Pelješca nalazi se* mnadu *(dat. sing.)* Hrv. nar. pjes. 1, 536. *U određenom obliku akc. je* mlâdî, mlâdâ. *Riječ se s istijem značeńem nalazi u svim slav. jezicima, n. pr. staroslov.* mladъ, *rus.* молодой, *češ.* mladý, *pol.* młody *i t. d., a iz drugih indoevr. jezika mogle bi srodne biti ove riječi: staroind.* mṛdus *(mek), grč.* μαλθακός *(mek, ńežan),* μάλθων *(čovjek mekušac), lat.* mollis *(mek), ńem.* mild. *Sa značeńem lat.* iuvenis (tener), *tal.* giovane (novello), *ńem.* jung *nalazi se* mlad *u svijem rječnicima, a u književnijem spomenicima dolazi od najstarijih vremena. — Adv.* mlado *nije u običaju, a komp. glasi* mlâđî, mlâđâ, *gen.* mlâđega *i t. d.; u čakavaca i u gdjekojih starijih štokavaca (vidi među primjerima) mjesto* -đ- *je*

-j-, *dakle* mlaji, mlaja, mlajega. *Vrlo je rijedak oblik* mladiji, *kojemu je potvrda samo* mladijega. Spom. sr. 2, 113 *(iz* xv *vijeka). U starijih čakavaca ima oblik* mlajši. Ant. Dalm. nov. tešt. 1, 122b. P. Hektorović 11. mlajšago. Š. Kožičić 11b. *I kajkavci imaju oblik* mlajši: Mon. croat. 291 *(iz* xvi *vijeka), pa tako govore i danas. Sasma je neobičan oblik* mlajšiji. A. Vitaljić istum. 415a. *Prema staroslov. jeziku su oblici* mladěj *(nom. sing. m.)* Sava glasn. 24, 210. Šafarik letop. 59. mladějšemu. Mon. serb. 48 *(iz* xiii *vijeka).* Danilo 25. *Ispor. još* najmladejemu. Statut kast. 189.

1. *Adj.*

a. mlad *je pridjev značeńa protivna značeńu pridjeva* star, vremenit, davan.

a) o čeljadma (primjera je vrlo mnogo, navodi ih se samo nekoliko).

aa) uopće. Sь prêvьzljubljenymь synomь kraljevstva mi mladimь kraljemь Stefanomь. Deč. hris. 2. Sь mladyj kralь zêlo proslavi se vь rati. Danilo 185. Človjek njekoji imaše dva sina, i reče mlađi od ńih otcu. N Rańina 58a. Rec' ovakoj mladu vojnu. M. Pelegrinović 183. Bratu našemu mlajemu .... dali su *(iz* xvi *vijeka).* Mon. croat. 278. Eufrasija .... dvanadeste godišć mlada biše. E. Vrančić živ. 85. Da prije vidi cara mlada, s drugam leti jakno ptica. I. Gundulić 415. Ki ga z sestrom jošće mlajom od ńega ostavivši preminuhu. F. Glavinić 14b. Blagoslov ložnice ali kliti, gdi se spi, a navlastito mlade neviste. L. Terzić 240. Oženi se mladom divojkom. A. Kačić razg. 5. Nek se paze u mladosti tamnog blata od bludnosti, jer koga se mlada prime, do groba će biti s ńime. V. Došen 90b. Kad mlad čovek obikne samovoljstvu. D. Obradović živ. 29. Kad to viđe mlada Pavlovica. Nar. pjes. vuk 2, 15. Moli mu se mladi mehanđija. 2, 143. Da se junak oženiti ne ću ni Latinkom ni Srpkińom mladom. 3, 95. Bogom braćo, mladi Crnogorci! 4, 57. Ljuto plače Anđelija mlada. 4, 362. Na mladima svijet ostaje. Nar. posl. vuk 189. Obrne se k ljube najmlajega sina. Nar. prip. mikul. 17. — *Tko je vrlo mlad, za ń se veli da je* mlad kao kapla, *da je* mlad i zelen. Mlad je kako kapla. Poslov. danič. Mlad kao kapla. M. Pavlinović. Ne dajte me, ako Boga znate, uzidati mladu i zelenu. Nar. pjes. vuk 2, 123. Iste noći umre Petar Bubić mlad i zelen. S. Ljubiša prip. 51.

bb) mlad *s dopunama.* Biše Aleksander mlad vrimenom, ali zato u pameti star. F. Glavinić cvit 126b. Videći je u bitju spodobnu, u vrimenu mladu, a u govorenju razumnu. 398b. Sada se razum tvoj ne može viditi, kriposti jer u toj mlad jesi po liti. I. Ivanišević 273. Na pamet mu stavlja Ivana, stara znanjem, ljetim mlada. P. Kanavelić 394. Bio je starac u čudi, u krotkosti i u stavnosti sveta života, a mlad u godištima. S. Rosa 50b. Videći on mnoge crkovńake mlade po godištijeh. I. Đorđić 116.

b) o životińama. Kad ovna zaklasmo i mlada junčića. M. Držić 450. Kano mladi orli čine slideć starog na visine. V. Došen 18b. Ko ti dade mlade voke, mlade voke vitoroge? Nar. pjes. vuk 1, 161. Dobra sam mu końa dovodio, dobra końa i mlada sokola. 3, 348. Dokle bude trave za końica, za junake mladih jagańaca. 3, 491. Mlâde, kakvo mlado živinče. Vuk rječn s. v. mlade. Mlada pčela, die junge Arbeitsbiene. J. Živanović jav. (1879) 369.

c) o stvarma. Na sridi poljane, gdi biše javor mlad. Đ. Baraković vila 129. Grad s nebesa .... potuče .... mlado klasje, drobna stada. Ġ. Palmotić 2, 53. Draču izkupsti nije muke mladu, nu kad odebeli, sve izbode sebi ruke, izkorijepit ko ju želi. Ġ. V. Bunić 7. Naslađuješ se sikući mlade rastiće. M. A. Reljković sat. 105. Mlade grančice i listovi .... tada se počmu micati. 174. Mlado se drvo savija. Nar. posl. vuk 180. Prut dok je mlad, valja ga savijati. 265. Živo vežu mlada vinograda. B. Radičević (1880) 204. — *Govori se i* mladi mjesec, *vidi* mjesec, 2, a, *c.* — *Upotrebljava se i za dijelove tijela.* Vьsa pustošьnaja mira sego vьznenavidêvь si otь mladyihь nogьtij *(ovo je grecizam: ἐξ ἀπαλῶν ὀνύχων; ima i staroslov.:* izъ mladъ nogъtij. supr. 88). Danilo 276. Azъ otь junostnaago mi vьzrasta i mladiihь noktej .... popuštenь byhь *(iz* xv *vijeka).* Mon. serb. 331. Mlada utroba plod dava *(nar. poslovica).* V. Bogišić zborn. 154.

d) o vremenu.

aa) uopće. U rječniku Belinu (mlada ljeta, adolescentia). Mladih lit biše i lipa stvora. M. Marulić 32. Nemoj zbrajati uzaman mlade dni. Š. Menčetić 150. Niktor mlade dni povrnut ne more. H. Lucić 213. Tko želi dobavit brašna se zadosti počan od mladih lit do vele starosti. P. Hektorović 39. U moje mlade dni budući ja .... pošal. P. Zoranić 41. O komu budući se zabavljao još od mlađijeh mojijeh dana. D. Zlatarić v. Pusti sina dva i kćercu mladih lit. Đ. Baraković vila 9. U svoji danci mladi s protifnici biv u svadi. 139. Premako mladih dob bi uzrok razboju ma ljubaf, ke bih rob. 252. Veseo u sva mlada ljeta želi, neka vidi opeta grad uzmnožni od Atene. I. Gundulić 7. Da u mlade danke grijeh sam moj parjao. J. Kavańin 432a. Uboštvo sam i trud poznal tja od mojih mladih liti. A. Vitaljić istum. 292b. Mladijeh su još godišta, ali zdrele prem pameti. I. Nenadić šamb. 6. Mustaj paša .... poturči se u mlada vrimena. A. Kačić razg. 272 Da si Božje pun milosti još od mladih litah bio. P. Knežević pisma 76. Budući vidila u svoja mlada vrimena. M. Dobretić 476. Iz toga vira iztječu sve one kreposti hristjanske, kojijem i u cvijet tvojijeh mladijeh ljeta sivaš. I. M. Mattei vi. Kad ja bijah u mlado doba .... onda mi imadijasmo mnogo košnica. Nar. prip. vuk. 202. Ja sam u svoje mlade godine zatekao jednog starca. S. Ljubiša prip. 92. — *Ovamo se može metnuti i primjer:* Za me cvijetjem razlicijem prolitje se mlado kruni; za me rodno ljetńe vrime zlatnim klasjem ńive puni; za me zrela jesen paka kiti o dubju voća svaka. I. Gundulić 245.

bb) mlado ljeto, *t. j. prvi dan mjeseca januara, osmi dan po božiću.* Na mlado lêto mêseca đenьvara 1. d(a)n *(iz svršetka* xiv *vijeka).* Spom. sr. 2, 41. Po mladom leti prvi dan *(iz* xv *vijeka).* Mon. croat. 136. Na mlado l(e)to. Naručn. 38a. O mladom litu starijih svojih darijući. M. Marulić 3. Na mlado lito ali na obrizovanje gospodńe. I. Bandulavić 17b. Na božić i na mlado lito. I. Ančić svitl. 9. Ubiše Rabattu .... pravo na mladoga leta dan. P. Vitezović kron. 181. Na obrizovanje gospodinovo aliti na mlado lito. S. Margitić fala 1. Red blagdanah ima svoj početak od mladoga lita. A. Kanižlić utoč. 296. Razgovor xi na mlado lito J. Banovac razgov. 66. S mladim litom pomladimo se. F. Lastrić svetń. 200a. *Nalazi se i* mlada godina, *ali rijetko:* Kad godina mlada biva. V. Došen 45a.

cc) mladi božić, *t. j. osmi dan po božiću, mali božić, mlado ljeto.* Na mladi božić besjeda. M. Divković bes. 122. U nedilju, kad pade među mladi božić i vodokrst. F. Lastrić ned. 45. Govorenje na mladi božić. svetń. 3.

dd) mladi uskrs, *t. j. osmi dan po uskrsu. U rječniku Vukovu* (prva nedjelja po uskrsu, der erste Sonntag nach Ostern, a paschate primus dies solis *(s naznakom, da se govori u Srijemu).* U svrsi osmine uskrsa ili mladoga uskrsa. I. Grličić 80. U nedilju prvu po uskrsu, na mladi uskrs. S. Margitić fala 198. Do mladoga uskrsa. A. Baćić 324. Od 1. dneva korizme do mladoga uskrsa. F. Lastrić od' 84. Do osmine uskrsa ilti do mladoga uskrsa. M. Dobretić 577. *Govori se i po Slavoniji.* T. Maretić. S. Ivšić.

ee) mlada nedjelja, *t. j. prva nedjelja poslije punoga mjeseca. U rječniku Vukovu* (der erste Sonntag nach dem Neumond, dominica novilunii prima). Na dan sv. Đurđa ili u mladu nedilju. I. Grličić 33. Da se kupa u mladu nedilju prije zore. A. Baćić 56. Koji u oči mlade nedile ne predu. A. Kanižlić bogoljubnost 155. U mladu nedilju kupańa. F. Lastrić ned. 324. Mili Bože i nedelo mlada! Nar. pjes. vuk 1, 138. Daj ti mene tananu košulju, što je nosiš u nedelju mladu. 1, 567.

ff) mladi petak, *t. j. petak pred mladu nedjelju. U rječniku Vukovu* (der Freitag der Neumondwoche, dies veneris novilunii). Mnoge žene vračaju koješta u mladu nedjelju i u mladi petak. Vuk rječn. s. v. mlada nedjelja. Kako prvi mladi petak dođe, care nas je reko poturčiti. Nar. pjes. juk. 415. — *Govori se i* mlada petka. Naudila mu mlada petka. Vuk rječn. s. v. petka. Ovde dolaze seljaci . . . . te se o mladoj petki i o mladoj nedelji mole Bogu *(u Srbiji u okrugu požarevačkom).* Etnogr. zborn. 5, 310.

e) mlad *bez imenice služi kao imenica.*

aa) mlad *ili* mladi, *t. j. mlad čovjek.* Smrt ne gleda ničije lice . . . . ona upored meće i vaja stara i mlada, roba i kralja. I. Gundulić 233. Vrh livade mlad uz mlada sjedi u cvijetju. 379. Smrt se nikad ne umori . . . . kosi mlada, kosi stara, kosi kralja i cesara. V. Došen 49b. Bog ubio i stara i mlada, ko rastavlja dva mila i draga! Nar. pjes. vuk 1, 244. Mlad me prosi, za stara me daju. 1, 288. Kad mlad ljubi, neka mu miriše. 291. — *U čakavaca* mladi *znači isto što* dragi, ljubavnik, milosnik. Kad je ńeji mladi došal jednu večer. Nar. prip. mikul. 139. Ima mladoga *(t. j. dragoga, milosnika). U Novom i u Crkvenici.* S. Ivšić. — *Ispor. i primjer:* Da ih ne bi svatovi od mladoga (tako zovu mladoženu) zatekli. *U Novom (vinodolskom).* V. Bogišić zborn. 222.

bb) mlâdâ, *t. j. mlada žena, mladica. Vidi primjere kod* mlâda a, *a.* — *Čakavci govore* mlada *u značenju: draga, milosnica.* Ima mladu. *U Novom i u Crkvenici.* S. Ivšić.

cc) mlâdô.

aaa) mlado čeljade. Malo i veliko, staro i mlado kuću Lotovu obkoliše. A. Kačić korab. 19. Razbolje se mlado neudato, dolazi mu mlado nežońono. Nar. pjes. vuk 1, 283. Otud ide ludo mlado, ludo mlado nežońono. 1, 330. Kad su Turci zemlju poorali, porobili i staro i mlado. 1, 541. Mlado poljubiti i bogato zakinuti nije grjehota. Nar. posl. vuk 180. Muško i žensko, staro i mlado vrvjaše, da se Bogu moli. S. Ljubiša prip. 229. — *Ovamo će ići i primjeri:* Koji *(t. j. ljudi)* su svi jaci od mlada do stara. N. Dimitrović 101. Ko da ubjegne od ljubavi mlada s mladijem sjedińena? Ġ. Palmotić 1, 195. Da uzimlju gradove, da ne proste staru ni mladu, koji se bude krstjanin zvati. A Kačić razg. 21.

bbb) mlado kakvo živinče. U Slavoniji osobito govore za mlade ptice, ali i za druge životińe. Jedno joj samo mlado ostalo *(n. pr. lastavici ili maćki i t. d.).* T. Maretić. S. Ivšić. — *U Belinu rječniku je* mlado *isto što* jagńe (agnello giovane). Vuk mu je ujio ovcu i troje mlado. M. Držić 99. *(taj primjer stoji i u Belinu rječn.).*

dd) mlâdî *(nom. pl. m.)*

aaa) mlada čeljad. I ako od mladih može se što riti, bogme se od starih ne može zlo skriti. M. Držić 91. Neka znaš, da mladih mudrosti nagle jesu. Starine 3, 237. Mi združismo u pokoju lijepe mlade doba istoga, ti gizdavu kćercu tvoju, a ja sina ljubjenoga. Ġ. Palmotić 1, 195.

bbb) mlade životińe. Nikad veselja imala kako ni ona tičica, ka je grmić spletala, nutra mlade gojila: ona se j' tužna žalila, da su ji mladi kradeni. Nar. pjes. istr. 2, 78 *Govori se u Slavoniji,* na pr. našao u gnijezdu troje mladih; donio kući lisicu i ńezine mlade. T. Maretić. S. Ivšić.

ee) mlađi *u sing. i u plur., samo o čeljadma.* Bogat ima ubogoga nadijeliti . . . . mlaji starijemu posluh i počtenje učiniti. M. Divković bes. 8. Čestokrat nanukaše na grijeh bijedne svoje mlajše. J. Kavańin. 442b. Ovako se svakomu zgodilo, gdi ne sluša mlađi starijega. A. Kačić razg. 30. On mli, da s tim mlađe ljubi. V. Došen 73a. Ženidbe . . . . učińene među mlađim, to jest zaručnikom i zaručnicom brez očina i materina znańa. M. Dobretić 113. Ovo naši stari pogr'ješili, a mlađima valja okajati. Nar. pjes. petr. 2, 464. Tako je svud, gdi je napredka i dobra; pa kako ga drage volje primamo od naših starijih, tako je red i na nas, da ga dodavamo našim mlađim. M. Pavlinović rad. 8.

b. *frišak, svjež.* Masla je i mlijeka i sira mladoga. M. Držić 428. Čini metnut dosta masla, kajmaka i mlada sira. N. Palikuća 43. Načini dve tri pite s skorupom i s mladim sirom. D. Obradović bas. 350. Mlado maslo istom izmeteno i još neoprano. Butter. J. S. Relković 227 *(vidi kod* maslo *pod* b, *b).*

c. *skorašńi, odskorašńi.*

a) o čeljadma. Mladi sveci na otar, a stari pod otar. Poslov. danič. Mladi misnik, *vidi kod* misnik *pod* a, *b.*

b) o stvarma. Dolazi . . . . spravljeńe mladog vina ili tako rečenoga mušta. I. Jablanci 209. Doliti . . . . mladim vinom. Z. Orfelin 105. Sumpor, ulje i pako sve ujedno raztopljeno ulijevaju u mlade rane. B. Zuzeri 333. Mladi med, *vidi kod* med *pod* c.

d. mlada misa *t. j. prva misa, vidi kod* misa *pod* b, *b.*

e. mlađi *u osobitijem značeńima.*

a) niži, neznatniji. Koji je veći među vami, da bude mlađi *(iz lat.* qui maior est in vobis, fiat sicut minor). N. Rańina 228b. Kada starijega ne počtuješ ali kada mlađega pogrđuješ. Zborn. (1520) 166b. Kad za trpezu budeš zazvan, izaberi najmlađe mjesto, za da počasti te oni, koji te bude zazvo čineći te proći na starije mjesto. S. Rosa 114a. Trpeza bješe dugasta na četiri ugla učińena i četiri strane, dvije dugaste,

a dvije kratke imaše. Oko jedne strane dugaste i starije i oko dvije kratke bijahu kreveti .... S druge strane dugaste, mlađe ne bješe kreveta. 142b. Slušajući, da ga *(t. j. Isusa)* učiniše mlađega od Barabana. M. Zoričić osm. 109. Ona žena .... drpi se na okolo s susjedami za ne ukazat se u ičem mlađa. B. Zuzeri 182.

b) mlađešina. U rječniku Mikaljinu (mlađi, to jest, koji je podložan starijemu, inferior), *u Belinu* (mlađi, mlađijeh, famiglia e fameglia, qui val serventi o servidori), *u Stulićevu* (mlađi, mlađijeh, familia *s naznakom, da je iz Belina rječn.) i u Vukovu* (mlađi, n. pr. moji, ńegovi mlađi, die Dienerschaft, famuli). Ne da pokore mlajšemu, cić ke bi bila ka škoda gospodaru. Naručn. 100b. Potiho nauči mlajših, da te čtuju. M. Marulić 109. Držani su naučiti svoje mlađe, kako imaju služiti g. Bogu. M. Divković nauk 127b. Othrańuju tamne, opake i zločeste sinove, kćeri, sluge, službenice i ostale svoje mlaje. bes. 152. Grih je .... za ista djela mlađega ne pokarat. I. Grličić 34. Za naše mlađe, to jest kalve, što bi ne bilo nikakova pomańkańa. Letop. mat. sr. 112, 165. Naučite se, o starišine, pomļivi biti svrhu vaši mlađije. F. Lastrić test. 106b. Starišine imaju ove poslove zabraniti mlađim svojim i najamnikom i slugama. od' 73. Znam, da mlađi, koji služe, na sreću se svoju tuže i da krive gospodare, da ńi mnogo posla tare. V. Došen 42b. Još ti moraš, gospodaru, znati, kako vaļa mlađega karati. M. A. Reļković sat. 75. Dobri izgledi i odhrańeńe u Božijem strahu i sinova i mlađijeh. B. Zuzeri 7. Da ste držani pod smrtni grih imat razložitu pomńu od vaših sinova i mlađih. A. d. Bella 189. Tade Marko na mlađe poviknu. Pjev. crn. 215a. Poštuj brata starijega, i tebe će mlađi tvoji. Nar. pjes. vuk 1, 137. Ne poštuje mlađi starijega, ne slušaju đeca roditeļa. 2, 1. U mlađega pogovora nema. 3, 153. Zar ti nemaš nikoga mlađega, da tebeka vinograd uradi? 3, 170. Na mlađe je srklet učinio. 4, 470. Kako gospodar svira, onako mlađi igra. Pravdonoša (1852), 14. Kad ga viđe Jakšiću Šćepane, pred ńega je mlađe opremio, svate vodo na rosne livađe, a vojvode na bijelu kulu. Nar. pjes. petr. 2, 663.

2. *Adv.*

a. iz mlada. *U rječniku Stulićevu* (a pueritia, ab ineunte aetate). Reku že .... otъ ńego rožděnьnago syna iz mlada Bogom vьzļubļenago Savu *(iz* XIV *vijeka).* Mon. serb. 89. Izbranь izь mlada javļaše se i dobrosьstavьnь i krasьnь. Starine 3, 218. Jer kaže koristi bit vojnik iz mlada. Đ. Baraković vila 355. Iz mlada trn se oštri, ki hoće oštar biti. F. Glavinić cvit 147a. Neka iz mlada i ja veće s trudom vječnu čas dobivam. Ǵ. Palmotić 2, 145. Kad se iz mlada muči i jaram na se klađa. J. Kavańin 76a. Vid' mê jade, koje patim još iz mlada. I. Đorđić salt. 300. Za sad još iz mlada .... ako štete i ne čini. V. Došen 128b. Da *(drvo)* u dobroj zemļi iz mlada narastivši poslije u hrđavu zemļu dojde. I. Jablanci 187. Jer tko pruta iz mlada ne svije, već on savit vrstan motku nije. J. S. Reļković 444. Dva se mila iz mlada gledala. Nar. pjes. vila (1868) 588.

b. od mlada. Ki od mlada car proslavļen bi na bratov stol postavļen. J. Kavańin 267b. Što se vrsno još od mlada na bojevim mnogim vlađa. V. Došen 128a.

c. s mlada. I prijateļ jur star, s kim se ļubi s mlada. Đ. Baraković vila 163. S mlada se trn oštri, uzorif da bode. 355.

d. za mlada. Ki za mlada ne previdi, star ostane na pocidi. P. Vitezović cvit 58. Način drvo za mlada obrizańem ispraviti. J. S. Reļković 149.

MLÂDA, *f.*

a. *mladica, mlada žena udata ili neudata i koja se sprema na udaju (zaručnica). Između rječnika samo u Vukovu* (mlâda, die Braut, sponsa, ein volles Jahr nach der Hochzeit noch). *Najstarije su potvrde iz* XVI *vijeka. Budući da je ova riječ upravo pridjev, zato joj je dat. i lok. sing. po pravilu* mlâdôj *(na pr.* nar. pjes. vuk 1, 333), *ali kako se* mlada *osjeća sasvijem kao imenica, glasi taj oblik i* mlâdi (V. Došen 154a. 159a; Vuk nar. pjes. 1, 100; Vuk rječn. s. v. poļevačina *i* ćurdija). *Gen. plur. je* mlâdî (Vuk rječn. s. v. moba i pête; kovčež. 58).

a. *mladica.*

α) mlađo, neudato žensko, djevojka. I prvo su mlađe bile, ke su u potaji već ļubile drazih svojih neg' svoji oči. M. Pelegrinović 190. Odkriše se dva viteza, dvije mlađahne djevojčice .... svačija srca čeznu od straha, da obje mlađe zla ne steku. I. Gundulić 346. Nu je lašńe čuvat mire neg' sahranit od nevire, mlađa s mlađim kad ostane. Ǵ. Palmotić 1, 265. Razbludno progizda se plaha mlađa *(govor je o kćeri Irodijadinoj).* 3, 140. Ova sveta mlađa uči krstjane i krstjanke, da ne mare ostaviti vilaet svoj *(govor je o mlađoj udovici Ruti).* E. Pavić ogl. 213. Evo sam se prišal do vas potruditi i tu vašu mlađu ja bi rad imiti. Nar. pjes. istr. 2, 94. — *U ovom značeńu možda je* mlâdâ *(a ne* mlâđa).

b) zaručnica. Želeći, da ova mlađa, koja se ńemu zaručuje, bude srićna. E. Pavić ogl. 216. More bit će naći zgodu, da ne bude on brez mlađe. V. Došen 168a. Kad je bil dan od venčańa, sede mlađa na karocu. Nar. prip. mikul. 7. Si su bili zadovoļni z ńegovun mlađun i rekli, neka se ženi. 60.

c) mlađa udata žena ne samo prema drugijem ļuđma, već i prema svome mužu. I ja viđu, er zaludje svijet: starice se pomamiše .... mlađe se bes srama uzdvigoše .... djevojke .... gluhe na dobar nauk, pune misli ludijeh. M. Držić 142. Gdi su .... svatovi, gdi je mlađa, gdi li mlađožeńa? Đ. Rapić 441. Zato l' mlađu ti dovede, da se s drugim najpri svede? V. Došen 159b. Druga škula kolo se naziva, kamo idu mlađe i divojke. M. A. Reļković sat. 46. Poslije bi svoju mladu doveo doma *(t. j. mlađi sveštenik).* G. Zelić 591. U Tršiću je bila za nekim Živanom Grgurevićem mlađa iz Klubaca. Vuk nar. pjes. (1824) 1, XXVI. Posle večere dođe reduša te pokupi sve kosti pa ih baci za peć, a on se stane čuditi, gde mlađa baci kosti za peć. Nar. prip. vuk 92. A na posteļi mlađa spi *(s)* malahnim čedom na ruci .... Puhnu mi vjetar s planine, obruni cv'jetak s naranče i pade mlađoj na lice; plaho se mlađa probudi. Nar. pjes. vuk 1, 333. Na noć ište mlađu i devojku pa devojku Arapine ļubi, a nevestu sluge Arapove. 2, 419. Despot Jovan hodi po Srijemu te on ļubi mlađe i đevojke. 2, 576. Dragice moja, hoš li moja mlađa biti *(govori čovjek djevojci)?* M. Pavlinović rad. 37. *A.* Ti si oni, što su ti preoteli ženu? *B.* Jesam baš ja oni zlosretńik. *B.* A gdje ti je sad mlađa? *B.* U manastiru. S. Ļubiša prip. 72. Selo projde pak devojku najde, čini svate i dovede mlađu; prvu noćeu mlađoj dolazio i on išće, đa joj ļubi lišce, al je ńemu

mlada govorila. Nar. pjes. istr. 1, 51. — *U podrinskom okrugu u Srbiji govore* mlada *i starijoj udatoj ženi.* Kad se oženi, zove se đetić sve dok ne ostari, a ženska mlada, sve dok i ona ne počne bijeliti. V. Bogišić zborn. 72; — *a na str. 73 iste knige veli se, da je onamo* mlada *žena do 30. godine, onda je strina, a poslije baba.*

b. Mlada *je žensko ime.* S. Novaković pom. 83.

c. mlada *je ime ovci u Poljicima (u Dalm.).* Zborn. za nar. živ. 9, 109.

MLADAC, mlaca, *m. imenica izvedena od pridjeva* mlad. *Kako je riječ bila naglašena, dok je u štokavaca bila u običaju, to se razabira iz Belina rječnika, u kojemu je zabilježeno* mlâdac, mlâdca, *a to je po današnjemu našem bilježeńu* mládac, mláca. *U rječniku Mikaljinu* (mladac, mladić, juvenis, adolescens), *u Belinu* (adolescente, donzello, garzone, giovane), *u Voltigijinu* (mladac, mladenac, giovinetto, giovanello, barbatello, sehr jung) *i u Stulićevu* (juvenis, adolescens *s naznakom, da se nalazi u Zlatarića). Najstarije su potvrde u Bernardina.*

a. *mlad čovjek, koji nije više dječak, a još nije došao u muževno doba.*

α) mlad neožењen čovjek. Primjera ima velika množina, ovdje ih se navodi samo nekoliko i dodaje se, da riječi mladac *nema potvrde ni u srpskoj ni u slavonskoj književnosti. Danas kao da se u ovom značeńu nigdje više ne govori; što se nalazi potvrda u dva pisca iz druge polovine* XIX *vijeka, to nije dokaz, da su je oni uzeli iz narodnoga govora, već iz starijih pisaca.* Mladče, tebi govoru, ustani se. Bernardin 58. A niki tada mladac naslidovaše ńega. 77. Ti mladci počudiše se slišeći ove riči. Transit 229. Oni mladci . . . . obratiše k gospodinu Bogu. Korizm. 25b. Svikolici postaviše svite svoje polak noga mladca, koji se zvaše Saul. N. Rańina 23a. Nađoše jednoga gizdava i urešena mladca. Zbornik (1520) 7b. Mladac stazom jednom dojde k ńoj. M. Marulić 85. Ovdi još gizdavi mladac jes. Ǵ. Držić 444. Starce je vraćala u mlace gizdave. M. Vetranić 2, 173. Vidiše mladca sideći na desnoj strani groba. Postila (1562) 64a. Hodite . . . . mlaci i mladice, ljudi i žene. B. Gradić djev. 176. Sijahu starci i starice, mladci i mladice obučeni u svite od svile. Starine 4, 117. Nitko ne može znati, kuda će mladac svoju mladost okrenuti, ali na dobro aliti na zlo. M. Divković bes. 65. Na sjedilke sej ljuveno odsvud mlaci i mladice skupiše se nebrojene. I. Gundulić 380. Biše se pomamio jedan mladac putenom ljubavi. B. Kašić iń. 87. Postaviše svite svoje pri nogah mladca, koji se zoviše Saval. I. Bandulavić 13a. Oni hitro smisle izvesti na boj mladca plemenita. Ǵ. Palmotić 1, 117. Trpeći mnoge stvari koliko mlaci tolik stari. P. Posilović nasl. 200b. Niki umiruju dičica, druzi mladci, a druzi stari. I. T. Mrnavić istum. 44. Mladci tlape joštor dica o ženidbi ter luduju. J. Kavańin 169a. U popoo mladce obrati. I. Đorđić salt. 267. Je li ovo oni mladac ljepši od sunca? Đ. Bašić 56. Ovi mladac drži se dobar. B. Zuzeri 354. Mladci holi ńeki ńekog vješto klišom sčoli *(u igri).* Osvetn. 4, 2. Jedni mladci i malobrojci, a jedni matorńaci i nasporeni. M. Pavlinović razl. sp. 212.

b) mlad ožeњen čovjek. Samo u jednoj knizi. Zli ljudi . . . . ubiše skrovito toga mladca *(iz predašńega se pričańa razabira, da je taj* mladac *ožeњen i da ga je dala ubiti ńegova punica).* Mirakuli 9. Mejutim žena toga mladca porodi 2 sina lipa. 24.

c) mlaci *u plur. isto što mladenci, t. j. muž i žena u vrijeme svoga vjenčańa. Samo u primjeru.* I ti s nebesa sidi, ljubavi, tere sastavi mladce *(t. j. momka i djevojku)* podnosne. Ǵ. Palmotić 2, 296.

b. mládac je mlada pčela. *U sjevernoj Dalmaciji.* J. Grupković.

c. mladac, mladina, Neumond, novilunio. *Samo u Šulekovu* rječn. zn. naz. — *Nepouzdano.*

MLADAČKI, *adj. što pripada mladama. Samo u jednoga pisca.* Neva nosi mladačko ruho, dokle ne zatrudni. M. Đ. Milićević živ. srb.2 218. Mlada kad ubradi venac (smiljevac) i obuče se mladački, onda nikud ne izlazi bez marame. 219.

MLADAČIN DOLAC, *m. nekakvo mjesto u Poljicima (u Dalm.).* Zborn. za nar. živ. 8, 193.

MLÀDAČNA KRÀVA, *f. ljetna krava, t. j.* krava, koja se u proljeće otelila, ima mlade (t. j. tele), pa se čitavo ljeto muze. M. Medić. *Samo u Vukovu rječniku* (Sommerkuh, vacca aestiva). — *Vidi* mladočna.

MLADAHAN, *adj. isto što mlađahan. Samo u jednoj pjesmi.* Brijeme ga svratilo pod kamene Paštroviće mladahna patruna. Nar. pjes. bog. 156. Kad si mene ljubio u majke moje mladahnu đevojku 157.

1. MLADAN *m.*

α) muško ime. S. Novaković pom. 83. *Jamačno je gen.* Mladana.

b) ime juncu ili volu. F. Kurelac dom. živ. 25. — V. Arsenijević *potvrđuje za Liku i bilježi akc.* mlâdan.

2. MLADAN, *adj. isto što mlađahan, mladahan. Samo u primjeru:* Ma ih kumi mladani Urošu. Pjev. crn. 118a.

MLADAR, mladara, *m. pastir, koji čuva mlad, t. j. jaњiće i jariće. Samo u Stulićevu rječniku* (agnorum vel haedorum pastor).

MLADARIJA, *f. coll. mladež, momčad. Samo u primjeru:* Ja ću onda na te udariti, mladariju pod sabļu uzeti, a sve starce nogam' pogaziti, a ženskiñe dignut u robiñe. Nar. pjes. hörm. 1, 127. — *Ispor.* mlađarija.

MLADBA, *f. nekakvo mjesto na ostrvu Braču zabilježeno u ispravi* XIII *vijeka.* Više Mlatьbi okladь. Starine 13, 207.

1. MLADE, *nekakav potok u Hercegovini, koji se zove i* Tihaļina. Schem. herceg. (1873) 239. — *Ne razabira se ni rod ni broj. Nepouzdano.*

2. MLÀDE, mlâdeta, *n. štogod mlado.*

α) mladić, momak. Samo u primjeru: U ove se gore nigda nije ovakoga mladeta dizalo! Ono bješe junak pod krilima, gleda sam ga, đe skače s momcima *(govor je o mladom ubijenom Batriću).* P. Petrović gor. vijen. 79.

b) kakva mlada životińa. U rječniku Vukovu (kakvo mlado živinče, n. p. jagńe ili jare, ein junges Thier, animal juvencum, cf. mladunče). *aa) jańe ili jare.* Kozi, ovci petoga miseca mlade izpod vimena memeca. J. S. Reļković 190. Mlade ili mladunče *(o jańetu).* F. Kurelac dom. živ. 31. — *bb) magare.* Veže . . . . za plemenitu lozu mlâde od magarice svoje. Đ. Daničić 1 mojs. 49, 11. Car . . . . jaše na ma-

garcu i na magaretu, mladetu magaričinu. zah. 9, 9. — *cc) lavić, lavče.* Lavica . . . . othrani jedno mlade svoje, i posta lavić i nauči se loviti i žderaše ļude. jezek. 19. 2. — *dd) mladu pčela.* Koš je prazan i čeka mladinu, pak kad u ńeg i ogrneš pčele, u ńem dugo ostati ne žele, već odlete, neka je čist kako, jerbo mlade smrad osića svako. J. S. Reļković 166.

c) mladica, klica u biļa. I vidit ćeš, to kako se radi, s kog se cvitja sada klica vadi, s onog, koji iz korena rodi i uz stabku mloge klice vodi; a koji luk za koren imade, kakvog sumbul i lale izdade, uz ńeg mlade neka litom stoji, koje od ńeg pod jesen se dvoji, kad se vade cvatuće glavice, od ńih baška postave se klice. J. S. Reļković 226. Te su vrsti: sumbuli, lilije i tulipan (zvat se lale smije!) i ostalo, što j' od toga roda, kom se mlade od korena oda; ovih klicah iliti mladetah svaka cvitnoj lukovici smeta; zato, kad ju promaši cvativo i listje joj veće nije živo, neg' osane i u zemļu kloni, riļem onda luk iz zemļe goni, opravši ga od blata osnaži, na ńem klice il' mladeta traži i okidaj, nek venu na zraku obe vrsti, k sadu čuvaj svaku; štogod imaš mladeta i one, koje klice još cvita ne gone, kako sada iz zemļe povadi, u ńu opet listopadom sadi *(u bilješki sa strane veli pisac tumačeći ono, što veli u stihovima:* cvitne lukovice kad posli cvativa list osuše, vaļa povaditi iz zemļe, mladiće odkiniti i na zraku obodvoje za novi sad sušiti). 314.

MLÂDEĆÎ, *adj. što pripada mladetu, t. j. jagńeći, jareći.* Meso mladeće isjecano, vareno s orizom *(tako se tumači riječ: kavurma).* Magazin (1863) 53.

1. MLÂDEN, *m. muško ime, koje glasi i* Mladin *i* Mladjen *i* Mlađen *(vidi tamo). U rječniku Vukovu* (Mannsname, nomen viri). *Druge su potvrde:* Mon. serb. 223. *(iz* XIV *vijeka).* Spom. sr. 2, 45 *(iz* XIV *vijeka).* Deč. hris. 53. Mon. ragus. 1, 93. 130., 2, 34. 359. R. Lopašić urb. 45 *(iz* XV *vijeka).* Pjev. crn. 106a. Nar. pjes. vuk 4, 220. 221.

2. MLADEN, *m. ime juncu.* F. Kurelac dom. živ. 25.

MLADENA, *f. žensko ime.* Sr. nov. 1861, 7.

MLÂDENAC, mlâdênca, *m. vidi* mladjenac.

MLÂDENAČKÎ, *adj. što pripada mladijencima (t. j. mladožeńi i mladi).* Kad bude vrijeme mladenačkom spavańu *(t. j. da idu mladijenci spavati).* Vuk (?) živ. 318. Sutra dan u razvitku rujne zore izbaci vojevoda pušku na mladenački vrati. 319.

MLÂDENAŠTVO, *n.* caelibatus *U rječniku Popovićevu* (männliche Jungfräulichkeit) *i u Ivekovićevu* (stańe onoga, koji je mladenac ne miješajući se sa ženskom stranom). Osim što kaluđer ne može imati žene, nego treba da čuva mladenaštvo kao višu dobrodjetel. Đ. Daničić pisma 256.

MLADENAŠTVOVATI, mladenaštvujem, *impf. biti mladenac, t. j. dijete, nevin. Samo u primjeru (u kojemu je prema crkvenom jeziku* mladenčstvovati): Ne dêti byvajte umomь, nь zloboju mladenčstvujte. Sava glasn. 24, 175.

MLADENČAC, mladenčaca, *m. dem. od* mladenac. *Samo u Jambrešićevu rječniku* (mladenčec, adolescentulus *u lat. dijelu).*

MLADENČIĆ, *m. prezime zabiļeženo u dvije lat. isprave iz svršetka* XV *vijeka.* Starine 5, 127. 128.

MLADENČIĆI, *m. pl. mali kolačići, što se daju djeci na* Mladence. *U Lijevču (u Srbiji).* Etnogr. zborn. 7, 134. — *Jednome takvom kolačiću jamačno se veli* mladenčić.

MLADENIČKI, *adj.* iuvenilis, *t. j. momački. Samo u Bjelostjenčevu rječniku s. v.* mladina, *i to samo kao adv. s prijedlogom* po: po mladeničko ili po mladensko, juveni*(li)*ter, — po mladeničko činim, adolescenturio, adolescentior. — *Nepouzdano.*

MLADENIĆ, *m. prezime.* Mon. croat. 191 *(iz početka* XVI *vijeka).* Statut kast. 201 *(iz* XVII *v.).*

MLADENINO, *n. mjesto u Srbiji u okrugu kragujevačkom.* Ńiva u Mladenino. Sr. nov. 1870, 734.

MLADENKA, *f.*

a) Kajkavci oko Zagreba govore u značeńu: mlâda, nevjesta s akc. mladênka. T. Maretić.

b) ime kravi oko Virovitice. D. Hirc.

MLADENKIN, *m. prezime u južnoj Srbiji.* Etnogr. zborn. 6, 205.

MLADENKIŃA, *f. mlada žena, mladica. Samo u primjeru:* Vzamite priliku s mene mladenkińe, va najlipšoj dobi se 'e prekinul čas moj, stoprv sam počela najlipše živiti, moju lipu mladost v svetu uživati. Jačke 292.

MLADENKOVIĆ, *m. prezime izvedeno od imena* Mladenko, *kojemu nema potvrde.* Rat 107.

MLÂDENOV, *m. (upravo pridjev), prezime u Vrańskoj Pčińi.* Etnogr. zborn. 5, 185.

MLÂDENOVAC, Mlâdenôvca, *m.*

a) prezime u južnoj Srbiji; čitavoj porodici govori se Mladenovci. Etnogr. zborn. 6, 177.

b) selo u Srbiji u okrugu podunavskom. S. Koturović 446.

MLADENOVICÁ, *f. mjesto u Srbiji u okrugu kruševačkom.* Livada u Mladenovici. Sr. nov. 1875, 725.

MLÂDENOVIĆ, *m. prezime veoma obično u Srba, a u Hrvata će biti sasma rijetko. Između rječnika u Daničićevu s potvrdom iz* XV *vijeka. Druge su potvrde:* D. Avramović 192. 211. T. Boca 35. Šem. pakr. (1898) 28. Drž. kalend. (1905) 298. Imenik (1906) 444.

MLADENSKI, *adj. vidi kod* mladenički.

MLADENSTVO, *f. mlado doba, mladost. Između rječnika samo u Jambrešićevu* (adolescentia, mladenstvo, *u lat. dijelu).* U ovo brijeme od mladenstva od našega konunela *(sic!).* Starine 10, 38 *(iz* XVIII *vijeka).*

MLADÉŃAK, mladéńka, *m. neka riječna riba. U Hercegovini.* M. Rešetar štok. dial. 252.

MLADEŠKOVCI, Mladeškovaca, *m. pl. selo u Bosni u okrugu travničkom.* Popis žit. bos. i herc. 641. *Biće izvedeno od muškoga imena* Mladeško, *kojemu nema potvrde.*

MLADETARICA, *f. pastirica jańića i jarića. Samo u Stulićevu rječniku* (quae hoedos vel agnos ad pabulum ducit). — *Nepouzdano.*

MLADETIĆ, *m. prezime zabiļeženo* XVI *vijeka.* Mon. croat. 233.

MLADETINA, *f. prvine.* D. Nemanić (1884) 59 (mladetìna, *gen.* mladetìni, primitiae).

1. MLÂDEŽ, *m. isto što madež (vidi tamo), otkle je i postalo primivši iza* m *još glas* l *po svoj prilici zato, što ļudi madeže imaju od rane mladosti. Nijedan drugi slav. jezik nema u ovoj riječi* -l-. *U rječniku Vukovu* (mlâdež, m. da

Muttermal, naevus). I u ńega mladež na mišici, iz mladeža bič dlake vučije. Nar. pjes. petr. 2, 496. Na mišnici na desnici ruci mladež mu je ruku pritisnuo. Nar. pjes. hörm. 1, 567. — *Jedan prinosnik bilježi:* mladež, m. Sonnensprossen, *(t. j. osobite one pjege na licu).* U Lici. D. Trsteńak. *Prinosnik je vałada htio reći ńem.* Sommersprossen.

2. MLADEŽ, *m. mladi mjesec, mladina. Samo je jedna potvrda:* mladež, m. luna nuova. S. Budmani. *Ispor. u slov.* mladež, *m. mladi mjesec, mladina.*

3. MLÁDEŽ, *f.* iuventus. *Nalazi se kao riječ ženskoga roda i u drugim nekim slav. jezicima: slov.* mladež, *rus.* молодежь, *češ.* mládež, *pol.* młodzież. *Po tome bi se dakle imalo misliti, da je u našem jeziku ta riječ od najstarijih vremena, ali nije tako, jer se potvrditi može tek od druge polovine* XVIII *vijeka. U rječniku Stulićevu* mladēž, mladēži, juventus *s naznakom, da se nalazi u Lastrića) i u Vukovu* (Jugend, iuventus, iuvenes). *Riječ je fem., ali u dva slavonska pisca (u Pavića i u Došena) je masc. (vidi među primjerima).*

a) mlada čeląd, omladina. Svi pomrti ćete u pustńi . . . . osim mladeža, koji još nije dokučio dvadesete godine. E. Pavić ogl. 154. Koliko ji, navlastito govoreći od mladeži ženskoga plemena, nevałale ispovidi čini. F. Lastrić od' 75. Ašikovańe jest niki mio i drag razgovor naše mladeži. ned. 306. Ogledajte se, isprazna mladeži . . . . u ovo ogledalo. svetń. 138a. Kad najlipše mladež cvate . . . . smrt na ńega dobro pazi, da od ruke ne odlazi, dal' u cvitu da pokosi. V. Došen 49b. Da mladeža ludog jato smrsi sobom obilato. 95a. O mladežu! nu pogledaj te se gubit ludo ne daj! 103b. Na ubavišteńe seląnske mladeži u težačtvu poląskomu. A. Blagojević khin. VI. Koji bi vam *(t. j. učiteļi)* mladež naučili. M. A. Reļković sat. 51. Ne gledajte na mladež, nego posmotrite na starce. J. Rajić pouč. 2, 64. Mladež naša jest neposlušna, mladež naša je brez stida. B. Leaković gov. 28. Odmah bi se mladež na gumnu uhvatila u kolo. Vuk nar. pjes. 1, 188. Samo mladež može izbaviti nas od ove sramote. Vuk pisma 94. Na kojima mladež samovoļna pokazuje toržestvo užasa. P. Petrović gor. vijen. 37. Zavađajuć nezrelu svoju mladež. M. Pavlinović razg. 66.

b) mladež *u Staroj Srbiji znači isto što mladenci, mladijenci, t. j. mladožeńa i mlada.* Etnogr. zborn. 7, 469.

1. MLÂDICA, *f. Između rječnika samo u Vukovu, gdje se kaže, da je dem. od* mlâda *(vidi tamo). Govori se i oko Vinkovaca:* mlâdica, mlada žena, koja se istom udala. S. Pavičić.

2. MLÀDICA, *f. upravo imenica izvedena nastavkom* -ica *od pridjeva* mlad. *Najstarije su potvrde iz početka* XVI *vijeka (vidi primjere pod* a *i* d). — *U vok. sing. je* mlâdice, *na pr. u Gundulića* 35. 41., *u Gučetića-Bendeviševića* 211, — *i* mlâdico, *kako je u Bašića* 82.

a. mlâdica *je mlado žensko, koje nije više dijete.*

a) isto što djevojka. U rječniku Mikaļinu (mladica, više dvanaest lita, adolescentula), *u Belinu* (adolescente, che è nell' adolescenza, — giovanetta, donzella), *u Bjelostjenčevu* (mladica, podraslica, devica već od 12 let, adolescentula), *u Voltigijinu* (giovinetta, zitella, Mädchen) *i u Stulićevu* (puella *s naznakom, da se nalazi u Gundulića). Potvrda u književnosti, osobito u starijoj, ima mnogo više, nego što ih se ovdje navodi.* Kada vidiš jednu mladicu dobru i poštenu. Korizm. 36b. Da bih ja vidil nikoga dobra človika ali dobru mladicu. Naručn. 34a. Za nenavidost, ku imiše proti toj mladici. Mirakuli 20. Djaval nenavideći dela ove mladice *(govor je o nekakvoj mladoj kaluđerici).* Transit 246. Bješe jedna mladica, kojoj bješe ime Jacinta. Zborn. (1520) 11a. Isus . . . . mladicu od smrti povrativ. M. Marulić 200. Hodite . . . . mlaci i mladice, ļudi i žene. B. Gradić djev. 176. Svake hvale dostojnoj mladici Graciosi Lovrinčevi. P. Hektorović 55. Bila sam mladica, koja se zvah Fiora. M. Držić 16. Sijahu starci i starice, mladci i mladice obučeni u svite od svile. Starine 4, 117. Takove mladice veće se ne rodi. Đ. Baraković vila 129. Ti češ pustit, da pogine s himbenijeh hudijeh sprava, jaoh, mladica tač gizdava? I. Gundulić 9. Obećao sam jednoj mladici, da ću ńu uzeti za ženu. B. Kašić zrc. 47. Ona grišna mladica najde svojih grihov prošćenje *(govor je o Mariji Mandalijeni).* Michelangelo 56. Ako mala djevojčica s ovom žeļom na dar hlepi, ko će uzrasla pak mladica? G. Palmotić 1, 160. Po prozorim redom stahu sve gospoje i mladice i cvijetjem ga posipahu. P. Kanavelić 372. A naokolo ńih mladice bubńe udarat naučene *(iz lat.* in medio iuvencularum tympanistarum. psal. 67, 26). A. Vitaļić istum. 199a. Bludnoj sili pridali su sve mladice, a židovskijeh ockvrnili po gradovijeh djevojčice. I. Đorđić uzd. 184. Prišadši prida ń jedna mladica pripostna, upita ju. A. Kadčić 231. U koju *(t. j. crkvu)* dolazili bi mladići i mladice, ne da se Bogu mole, već da se dogovore od ńiove nečistoće. J. Banovac pripov. 262. Najposli da rekmem jošter tri četiri riči od razpušćeńa niki mladićah i mladicah. Đ. Rapić 93. Mladići i mladice posli nego dojdu na razum, imadu biti . . . . u punoj slobodi. M. Dobretić 500. Ova mladica ako se na vrime ne izpravi, biti će . . . . velika naše kuće sramota. I. Velikanović prik. 9. Nisu li još slipe one tašte žene, one lude mladice? A. d. Bella razgov. 70. Čija je ona mladica? Đ. Daničić rut 2, 5. Ah družbo, družbice, divojčice mladice, a kad mene ne bude, ki će mene trgati? Nar. pjes. istr. 2, 163.

b) mlada odskora udata žena. U rječniku Vukovu (mlàdica, mlada žena, eine junge Frau, juvenis *s naznakom, da se govori u Dubrovniku ; ali* M. Milas, rad jug. akad. 136, 236 *piše, da u Dubrovniku* mladica *nije mlada žena, nego: mlado žensko, neudato čeląde i dodaje primjer:* digle se mladice u kolo). Ne nagli se proti toj mladici *(koja je udata i ima dvoje djece).* Mirakuli 26. Tako biše narejeno od ležećeje mladice z bratom ńega *(govor je o mladoj udatoj ženi).* Transit 262. Mladice kad stare muževe imaju, za ńih se ne mare prem ništa ni haju. N. Dimitrović 30. A pak na počone mladice, ńih ļubi, guba taj prione, koja ih pogubi. I. Gundulić 147. Nije suprot kreposti, da ja uživam sfjetovni život od udanijeh mladica. B. Kašić por. 92. David . . . . ugleda Betsabeu prigizdavu mladicu, a svoju susjedu. I. Đorđić salt. XIV. Podvežujo ova zapovid . . . . u prvomu porođeńu jednu mladicu mokoputnu *(t. j. da se ispovjedi).* A. Kadčić 219. Ovi *(t. j. David)* ugledavši jedan put s pridvorja svoga mladicu Betsabeu u porivoju. G. Peštalić VI.

b. mlàdica *je u Slavoniji mlada guska ili kokoš, koja je pronijela.* S. Ivšić. S. Pavičić. *Vidi* mlatka.

c. *neka riba, kojoj Vuk u rječn. piše značeńe:* die Makrele, scomber, *a to će Vuk biti uzeo iz* G. Lazića 77, *koji isto tako veli. Drugi imenom* mlàdica *zovu sasvijem drugu ribu, koja se učenim lat. imenom zove* Salmo hucho. *To su:* J. Pančić ribe 134. K. Crnogorac zool. 119. M. Medić rad jug. akad. 126, 103 *i* 147, 169. *Isto za Kostajnicu bilježi* D. Hirc.

d. *grančica, šibļika, koja izraste iz kakvoga drveta. U rječniku Vrančićevu* (surculus), *u Mikaļinu* (mladica, šibica, prut, germen, surculus, turio), *u Belinu* (cacchio, dicesi de' primi tralci che fà la vite, — germoglio, — rampollo, — tralcio, ramo di vite vivo, — virgulto; *krivo je zabilježeno značeńe kod riječi* pianta, pianta giovane), *u Bjelostjenčevu* (thalea, surculus, ramus, germen, calamus), *u Jambrešićevu* (mladica iz dreva, surculus), *u Voltiǵijinu* (tralcio, germoglio, Rebe, Schössling), *u Stulićevu* (germen, surculus) *i u Vukovu* (die Sprosse, der Sprössling, surculus). Kako mladica ne more činiti plod od same sebe, ako ne bude pribivati u lozi *(iz lat.* sicut palmes non potest ferre fructum a semetipso nisi manserit in vite. joh. 15, 4). N. Rańina 203a. Jer trgači ju hote otrgati i ńih mladice pokvariti *(iz ńem.* denn die Ableser werden sie ablesen und ihre Fäser [Ranken] verderben. nahum 2, 3). Proroci 288b. Od dobra korena dobra je mladica, od dobra simena dobra je pšenica. P. Hektorović 57. Zelena mladica s piļugom izniče. M. Držić 436. Kada bude vinograd u mladicu *(t. j. kad iz čokoća budu rasle mladice).* Statut poļ. 267. Kako mladica novo usajena, kada ni još žile učinila, potrese se i usahne. Nauk brn. 7a. Rozge, mladice lozne *(u tumačeńu maňe poznatijeh riječi).* I. Bandulavić 299b. Kada daje *(t. j. drvo)* vanka mladice, kada raširuje listje i reši se cvitjem. P. Radovčić ist. 146. Izit će mladica iz stabra Jesova *(iz lat.* egredietur virga de radice Jesse. is. 11, 1). I. Akvilini 193. Viđah lozu od tri lita, iz ke loze tri mladice ishođahu. P. Vuletić 28. Da je ona jedna šipka aliti mladica, na kojoj ne ima uzla. S. Margitić fala 16. Kako je korijen plodan i porađa iz sebe mladice, onako lakomost plodi i porađa mloge zloće. F. Lastrić ned. 128. Viđaše jednu lozu, koja imadiše tri mladice, i ove brzo procvatoše. A. Kačić korab. 40. Kaono mladica u plodnu zemļu usađena. A. Kanižlić kam. 3. Prve godine kalamne mladice, koje komice u visinu rastu, srizuju se. J. S. Reļković 150. Za odgojiti ovu mladicu izabranu i u rodno stablo .... priobratiti. I. P. Lučić izkaz. 3. Opletu vijence od vrbovijeh mladica. Vuk rječn. s. v. družičalo. — *Neobično je značeńe: mlado drveće u primjeru:* Sini ti su okol stola od masline kao mladice *(iz lat.* filii tui, sicut novellae olivarum, in circuitu mensae tuae. psal. 127, 3). A. Vitaļić istum. 464a. — *Isto je tako neobično i značeńe: klica u primjeru:* Frižko đubre mlogog crva nosi, koj duhanske rad mladice kosi, zavuče se pod koren i grize. J. S. Reļković 219.

MLADICATI, *inf. Samo u Stulićevu rječniku, gdje se kaže, da je isto što* mladikati *(vidi tamo).*

MLÀDICE, Mlàdîcâ *(biće takav akc.), f. pl. topogr. ime. a) dva sela u Bosni u okružju sarajevskom.* Popis žit. bos. i herc. 641. — *b) ime livadi kod sela Bučja u Slavoniji.* Šem. pakr. (1898) 47. — *c) mjesto u Srbiji u okrugu vaļevskom.* Ńiva u Mladicama. Sr. nov. 1872, 250.

MLADIČAN, *adj. što je od mladica. U rječniku Stulićevu* (mladičan, mladična, surcularis). *Ovamo će ići i primjer:* Kad se žuriš živog plota dići, ńega moreš i simenom sadit, al' ti poļe kasńe će ogradit, jer se kasno iz zemļe pomiče, prvog svako i lita ne niče; kog mladična da marva ne zgrize, nek se uz ńeg što zabrane diže. J. S. Reļković 125.

MLADIČAST, *adj. Samo u Stulićevu rječniku, gdje se kaže, da je isto što* mladičav.

MLADIČAV, *adj. U rječniku Stulićevu, gdje se kaže, da je isto što* mladičast *i da znači tal.* che produce molti germogli, *lat.* fruticosus, *t. j. pun mlàdîcâ (u značeńu riječi* mladica *pod* d). *Ne razabira se pravo značeńe u primjeru:* Đosafat bijaše bil, a ti si crn; on bijaše pritio i mladičav, a ti si mršav i suh *(možda: zdrav i svjež kao mladica?).* P. Macukat 80. *Zapisato je* ‚mladicav', *gdje se (po Macukatovoj grafici)* c *može čitati kao* c *i kao* č; *ali je za ovo drugo veća prilika.*

MLÀDIČICA, *f. dem. od* mladica.

a) u značeńu riječi mladica *pod* a. *Između rječnika samo u Voltiǵijinu* (giovinetta, fanciulla, Jungfrau). Katarino *(štamp.* Katarine) mladičice, moja vjerna zaručnice! M. Divković nauk2 179. Mladičice veoma su te ļubile. I. Akvilini 157.

b) u značeńu riječi mladica *pod* d. Od odkidanja mladičica savišńije (*t. j. u vinogradu*). F. Lastrić test. 398b *i* svetń. 124a. Da ne skidaš mladičice plodne, već šibice drvetu nezgodne. J. S. Reļković 84. *Govori se u Lici:* Slabušan svedno *(t. j. svejedno)* ka mlàdičica. J. Bogdanović.

MLÀDIČIN, *adj. posses. od* mladica *u značeńu pod* a. Muž ńezin usta i otide za ńom...., i ustavi ga tast ńegov otac mladičin. Đ. Daničić sud. 19, 4.

MLADIČJE, *n. nom. coll. od* mladica. *Samo u primjerima:* Uzide kakono mladičje prutja prid ńim *(iz lat.* ascendet sicut virgultum coram eo. is. 53, 2). Bernardin 80 *i* N. Rańina 100b. I uzajde kakono mladičje prid ńim. I. Bandulavić 95a. Mladičje maslinsko, duhovno pomazanje da je prišlo, nikako vapije. 79b.

MLADIČKI, *adj. mlad, mladolik. Između rječnika samo u Stulićevu* (mladički, mlad *s naznakom, da se nalazi u Mrnavića*). Anjeli napišuju se u obrazju mladičkomu. I. T. Mrnavić istum. 82. *Na str.* 81 *stoji, da se* anjeli *prikazuju* (‚napišuju') u obrazju ditićev. *Prije bi se očekivalo -ć- mjesto -č-, ali je -č- jasno zabilježeno* (‚mladičkomu'). — *Postańe nejasno.*

MLADIČNI, *adj. posses. od* mladica *u značeńu pod* d. *Samo u jednoga pisca.* Ne znaš mista mladičnomu žvoru. J. S. Reļković 85. Granu, od šta hoćeš, skini.... sasvim nek nije mladična .... nego koja drvena je doli. 313.

MLADIČNOST, *f. ńežnost (kao što je u mladice). Samo u rječnicima, i to u Belinu* (mladičnos, tenerezza, l' astratto di tenero), *u Jambrešićevu* (mladičnost, teneritudo *u lat. dijelu), u Voltiǵijinu* (giovinezza, Jugend) *i u Stulićevu* (mladičnost, mladistvost, teneritas, teneritudo).

MLÀDÎČ, mladića, *m. imenica izvedena od pridjeva* mlad.

a) mladić *je isto što* mladac *pod* a, *a. U rječniku Mikaļinu (ali ne na svome mjestu, već s. v.* mladac), *u Belinu* (adolescente, — donzello, giovinetto, — garzone, — giovane), *u Jambrešićevu* (adolescens, *u lat. dijelu), u Voltiǵijinu* (garzoncello, Jüngling), *u Stulićevu* (juvenis) *i*

u Vukovu (Jüngling, juvenis). *Najstarije su potvrde iz početka* XVI *vijeka. Primjera ima mnogo, osobito iz* XVIII *i* XIX *vijeka, ali ih se navodi samo nekoliko.* 1 mladić ali jedna divičica ako oni obslužuju vzdržanje. Korizm. 54a. Mladići vaši vidjenja će vidjeti, starci vaši sne će snjeti. N. Rańina 141a. Zašto zatisnu ti nos od tolikoj lijepa mladića? Zborn (1520) 7b. Dobar vam dan budi, mladići gizdavi. N. Nałešković 1, 235. Odijeli se dake mladić Tobija za izvršiti naredbu oca svoga. A. Gučetić roz. jez. 218. Od turskijeh cvijet mladića . . . . zvijerma i pticam leži pića. 1. Gundulić 517. Jedan mladić put nas hodi. G. Palmotić 1, 388. Bogat trgovac . . . . pristao mladić . . . . lipa gospoja, i ote ji zemla. S. Margitić fala 170. *A.* Kada počimłe držanje za pričestiti se? *B.* Kad je mladić naučan i u stanju za dostojno se pričestiti; općeno ditići držani su od četrnadeste godišć, a divičice od dvanadeste. H. Bonačić 81. Da se nahođaše u onome gradu jedan mladić od plemenita roda. J. Banovac pripov. 71. Videći ona mladića uzorita i plemenitom odićom nakićena. A. Kanižlić uzr. 159. Ne tražaše zaručiti se s mladićem, veće s čovikom vrimenitim i razumnim. E. Pavić ogl. 215. Privede Eliaba, mladića lipa, visoka i sasvim pristala. A. Kačić korab. 159. Pristupi s. Stipan, koji premda mladić bijaše, toliko postidnost i čistoću łubłaše, da . . . . F. Lastrić od' 388. A mladići nek se stide, kada starce takve vide. V. Došen 90a. Jedan mladić priprostit i dobar moli Boga, da . . . . M. Zoričić zrc. 3. Što će biti iz ovog mladića? J. Rajić pouč. 2, 66. Čuješ, da je umro oni mladić prikom smrti. B. Zuzeri 66. Pivajući priobraćeńe Đurdica mladića u cvit istog imena. M. Katančić 45. Oda šta se to, mladići moji, razgovarate? M. A. Reljković sabr. 35. Nije mladića, koji nije razbludnik. A. Kalić 86. Bog pomogo sve mladiće, koji łube djevojčice! Nar. pjes. vuk 1, 187. A kad ću mladić riječ, otide žalostan. Vuk mat. 19, 22. Kako će mladić očistiti put svoj? Đ. Daničić psal. 119, 9. Mladiću se srce skače od veselja pa ńoj govori. Nar. prip. mikul. 16. Da je radost nada sve radosti . . . . kad mladić šiparac prvi put obuče prvi vrskaput. M. Đ. Milićević međudn. 171. — *Ovdje se dodaju primjeri, u kojima se mladiću navode godine.* Jema li mladić najmańe četrnadeste godišć, a mladica dvanadeste. L. Terzić 175. Biše dakle Tvrtko mladić od dvajest i dva godišta. A. Kačić razg. 62. Družbe Isusove mladić od osamnaest godinah. A. Kanižlić fran. 92. Niceta bivši mladić od četrnaest, ili kako drugi scine, od šestnaest godinah. kam. 3. Mladića od dvaest i dvi godine pusti. 621. Mladić od dvanajest godištah bi . . . . za kraja okruńen. A. Kačić korab. 437.

b) mladići *su isto što mladenci, mladijenci, t. j. mladožeńa i mlada zajedno. Sasma rijetko.* Mlogo putah roditeji obećaju, a mladići zaradi stida muče, tada je dobro zaručeńe; zašto ako se obećańu ne suprotive, drži se, da mučeći potvrduju obećańe svoji roditejah. A. Bačić 428. *To riječ* mladići *može značiti u hrv. Zagorju.* V. Bogišić zborn. 171.

c) mlado u ptica, vrlo rijetko u drugijeh životinja; potvrda ima samo za plur. Oni bo su kano orli, koji svoje mladiće na krili nose, i lete š ńima, da i oni letiti nauče. E. Pavić ogl. 397. Promotriderte, što u pramalice čine leteće ptice: izlogavši one mladiće, oni rad slabačke naravi svoje no mogu polatati i sebi ranu tražiti. prosv. 1, 129. Kada tko obori gńizdo lastavice, onda mladići, koji krila imadu, odlete. Đ. Rapić 8. Tičica je grmić spletala, nutra mlade gojila; ona se j' tuźna žalila, da su ji mladi kradeni: o pusti moji mladići, za kega san vas gojila? Nar. pjes. istr. 2, 78. — Tko mi veli, da sam łuta guja, guja mu se oko srca vila, gušćerice oko gigerice i u ńemu zimu zimovale, na proliće izvele mladiće! Bos. pr. 37.

d) neka osobita rijetka značeńa. aa) vojnik. David . . . . posla deset svojih vojnikah k Nabalu . . . . Došavši dakle mladići Davidovi lipo ga pozdraviše. A. Kačić korab. 175. — *bb) služitej, momak.* Ošišaju me, umiju, promijene *(ime)* i nareku malijem. Mali je na brodu pravo ropče, dok ne postane mladićem. S. Łubiša prič. 7. *Na str. 13 dodaje pisac tome bilešku:* Brodu je mali poslužitej, a mladić kapetanu. — *cc) zaručnik, vjerenik.* Zato tebi Bog dal, prelipa Katice, zadobit mladića od vredne majčice. Nar. pjes. istr. 2, 25. — *dd) mladica, klica u bilja; vidi primjer iz J. S. Reljkovića* 314 *pod* 2 mlade *c.*

MLADIĆAK, mladićka, *m. dem. od* mladić; *isto što momčić, dječak, šipar.* A mladićak Bogu mio da je čovik on brez tila ili anđeo s tilom bio, rič je łudih od ńeg bila. A. Kanižlić uzr. 245. U anđelskomu mladićku Alvizu čudnovitu života pravednost s jednakom pokorom združio si. I. Nenadić nauk 274. Ako je mladićak ne više *(nego)* 25 godina, ne daje mu *(se)* nikakve plate osim odjeće, obuće i hrane *(u Konavlima u Dalm.).* V. Bogišić zborn. 149. Mladićak, mladićka, momče. L. Zore paletk. 170, 212.

MLADIĆTVO, *n. mladost. Samo u Jambrešićevu rječniku* (adolescentia, *u lat. dijelu).* — *Nepouzdano.*

MLADIJAK, *m. mladi mjesec. Samo u primjeru:* Ne će u novom mjesecu (mladijaku) nikad svoga djeteta odbiti od sise *(u Bukovici u Dalm.).* Zborn. za nar. živ. 7, 270. — *Ispor.* mlađak, mladjak.

MLADIJENSKI, *adj. Samo u Stulićevu rječniku* („mladjēnski"), *gdje se kaže, da je iz glag. brevijara i da znači isto što* mladjenčeski *(za koje se također veli, da je iz glag. brevijara) i da znači lat.* juvenilis, puerilis. — *Nepouzdano.*

MLADIJENSTVO, *n. Samo u Stulićevu rječniku* („mladjēnstvo"), *gdje se kaže, da je iz glag. brevijara i da znači isto što* mladjenčestvo *(za koje se također veli da je iz glag. brevijara) i da znači lat.* juventus, aetas tenera, aetas florens.

MLÀDÎK, mladika *(biće takav akc.), m.*

a) isto što mladić. *Samo u primjeru:* Ne *(h)*ti joj pristati bogabojeći mladik. I. Ančić vrata 33. *Biće griješkom mjesto* mladić, *dok na istoj strani malo dalje stoji:* Gdi joj ne *(h)*ti mladić pristati.

b) mlado lozje (u vinogradu). Samo u primjeru: Bolje je zimom lozu, osobito mladik, pokrivati. J. S. Reljković 42.

c) mlado grmlje. Samo u primjeru: Što sad *(t. j. pod kraj mjeseca rujna)* krčiš, ako i potira, opet mladik silom ne napira, jer pod zimu svašto natrag ide, i grmovi sad bolje se ride. J. S. Reljković 359.

d) mlada šuma. Govori se oko Daruvara u Slav. D. Hirc.

e) ime šumi u županiji bjelovarsko-križevačkoj kod sela Bolča. Šem. pakr. (1898) 59.

MLÀDIKA, *f.*

a. *isto što* mladica *pod* d. *U rječniku Stulićevu* (germen, surculus) *i u Vukovu* (mladika,

mladica *s naznakom, da se govori po jugozapadnijem krajevima).*

a) u pravom smislu. Kada mladika mehka bude *(iz lat.* cum iam ramus eius tener fuerit). Ant. Dalm. nov. tešt. 1, 38a. I veze protiv ńoj dub isti bješe dao, zašto joj na nogah mekahtih obiju stojahu uviti od jedne mladike. D. Zlatarić 61a. Palme je procvala svim mladika. P. Vitezović odil. 70. Dakle hrek rodni, iz koga izrasto je kao mladika .... Jozef .... jest David kraļ. S. Rosa 172a. Gospodar, komu .... ugodno je imati jedan lipi perivoj .... milo mu je saditi izabrane mladike, navrnivat ji u svoja doba. A. d. Bella razgov. 105. Čvor ne treba na pravu mladiku. P. Petrović gor. vijen. 24. Porasla je iz raja mladika, pod ńom sjedi blažena Marija. Nar. pjes. herc. vuk 309. Mladiku ćeš ispraviti, a drvo nikad *(nar. poslovica iz južnijeh krajeva).* V. Bogišić zborn. 290.

b) u prenesenom smislu: koļeno, naraštaj, rod. Uzmnožio g. Bog take plemenite, blagoćudne mladike oko tebe, da gusti bus obsjede te *(govori se jednoj gospođi o ńezinoj djeci).* I. M. Mattei IX. Kad je ufańe u ńemu *(t. j. u caru Karlu VI)* još cavtjelo, da može izniknut iz svoje krvi koja mladika. B. Zuzeri 309. Zač ni naša majka Creskińica bila, ner je naša majka osorska mladika. Nar. pjes. istr. 2, 17. — *Što se prijelaza značeńa tiče, ispor.* loza *pod* 5.

b. ime ovci u Poļicima (u Dalm.). Zborn. za nar. živ. 9, 109.

c. Ne razabira se pravo značeńe u primjerima, od kojih se u prvome mladika *uzima kao imenica muškoga roda.* Da kod kraļa sjedijaše, moj mladiko, đeneral mu ščaše biti, moja ružo! *(nariče sestra nad mrtvijem bratom).* P. Petrović gor. vijen. 77. Pune su mi sve kamore sve gospode i mladike i viteze plemenite. Nar. pjes. istr. 6, 33. *(tu je rdava konstrukcija).*

MLADIKAŃE, *n. nom. verb. od* mladikati. *Samo u Stulićevu rječniku* (germinatio, germen).

MLADIKAST, *adj. Samo u Stulićevu rječniku, gdje se kaže, da je isto što* mladičast.

MLADIKATI, mladikam, *impf. puštati mladike, mladice. Samo u Stulićevu rječniku* (germinare, pullulare, frutiscere).

MLADIKAV, *adj. Samo u Stulićevu rječniku, gdje se kaže, da je isto što* mladičav.

MLÀDIKE, Mlâdîkâ *(biće takav akc.), f. pl. nekakvo mjesto u južnoj Srbiji, na kojem su oranice i livade.* Etnogr. zborn. 6, 175.

MLÀDIKOV, *adj. mlad, ńežan o drveću. Između rječnika samo u Vukovu* (mladikovo drvo, jung [vom Baume], tener). Šibica, ka mladikova lahko se prignuti i izkoreniti mogaše. P. Zoranić 84. *Govori se u Istri:* mladikov, mladîkova *(s takvijem akc.) u značeńu lat.* tener. D. Nemanić (1885) 46.

MLÀDIKOVAC, mlàdikôvca, *m.* od mlada drveta štap ili kolac. *U Lici (s naznačenijem akc.).* J. Bogdanović.

MLADIKOVAST, *adj. vaļada isto što ńežan. Samo u primjeru:* Jer nam je jezik vitak i mladikovast u pučkom životu. M. Pavlinović razl. sp. 405.

MLADIKOVATI, mladikujem, *impf. Samo u Stulićevu rječniku, gdje se kaže, da je isto što* mladikati.

MLÀDIKOVINA, *f.*

a) mladikovo, mlado drveće. Samo u Vukovu rječniku (junge Bäume, arbores tenerae *s dodatijem primjerom:* isjekao u šumi sve samu mladikovinu).

b) selo u Bosni u okružju bańolučkom. Popis žit. bos. i herc. 641.

MLADIKOVITOST, *f. svojstvo onoga, tko je snažan i zdrav kao mladić. Samo u primjeru:* Do zadńe godine ńegova života svak živ mu se divio mladikovitosti i krepčini *(govor je o lordu Palmerstonu).* M. Pavlinović rad. 137. — *Pridjevu* mladikovit, *iz kojega je ova imenica izvedena, nema potvrde.*

1. MLADIN, *m. muško ime isto koje Mladen (vidi tamo).* Mon. serb. 226 *(iz* XIV *vijeka; — istome se čovjeku u drugoj ispravi na str.* 225 *veli* Mladênь). J. Kavańin 87a. 229a.

2. MLÂDIN, *adj. posses. od* mlada. *Između rječnika samo u Vukovu* (mladin, der Braut, sponsae). Šestoga dana mijese se pogače, pa se ide mladinoj kući. Vuk (?) živ. 322.

3. MLADIN, *adj. nevin, nedužan. Samo u primjeru:* Inocencijo, oče reč mladin, to jest brez grija. I. Ančić vrata 202. — *Nejasno.*

MLADÌNA, *f. imenica izvedena od pridjeva* mlad. *Akc. je u vok.* mlâdino; *a po svoj prilici je i akuz.* mlâdinu, *dok se govori u plur.* mlâdine *(vidi tamo).*

a) mlado doba, mladost. Samo u rječnicima, i to u Voltigijinu (gioventù, Jugend) *i u Vukovu* (jugendliches Alter, juventus *s primjerima:* Moja mlada mladino! — Brazdu brazdi, vodu mami, da namami na mladini. *Ovaj je drugi primjer iz knige* nar. pjes. vuk 1, 331, *gdje stih pred riječju* brazda *glasi:* Rano rani djevojčica, *a iza riječi* mladini: da zaļeva rano cv'ješće. *Značeńe riječi* mladina *u tome primjeru nije jasno, i ako Vuk drži, da znači: mladost).*

b) mladež, mlada čeļad. Mladina je silna i pomamna, zaturiće igru svakojaku. Nar. pjes. petr. 2, 135. Halil ńima turski selam viknu, stari ńemu selam prihvatiše, a mladina ńega popļuvala. Nar. pjes. hörm. 1, 479. *Za selo Turiju u Bosni potvrđuje ovo značeńe* M. Rešetar štok. dial. 252.

c) živad, perad, t. j. kokoši, patke, guske ćurke. aa) uopće. U rječniku Bjelostjenčevu (juventus allodialis, avitina, volatilia, altilia villica). Žene stiruju mladinu u kočake. M. A. Reļković sat. 176. Mladina, živad, perad. F. Kurelac dom. živ. 52. — *bb) mlada živad, t. j. piliči, pačići i dr.* S gńizda bižе *(t. j. kokoši)* i pod plotom šute, dok se ondi otripaju, jaje zebe, stoga mladinu ne daje. J. S. Reļković 101. Mladina se zove mlada živad u Zagorju i Prigorju. F. Hefele. Nemam mladine za klańe. F. Iveković *(veli u svome rječn. da govore žene u Hrv.).*

d) mlada loza. Samo u Stulićevu rječniku (mladina, nova ili mlada loza, novella recens: ovo je vino od mladine, hoc vinum novellae recentis).

e) mlad vinograd. Između rječnika samo u Belinu (vigna novella). Mladina se u Zagorju i Prigorju veli mladom vinogradu i mladoj šumi. F. Hefele. *Vidi* mladine *pod a.*

f) mladi mjesec, kad je poslije mijene kao srp. Između rječnika samo u Vukovu. (Neumond, novilunium — ist mehr als die „mijena", etwa das erste Viertel). Mladina, luna nuova. S. Bud-

mani. Evo sjutra je mladina, kad treba s carem da jedem. Đ. Daničić 1 sam. 20, 5. Vrata unutrašńega trijema . . . . na dan mladine neka se otvoraju. jezek. 46, 1. *U ta dva primjera kao da* mladina *znači upvavo: mijena; u lat. tekstu stoji* calendae, *u ńem.* Neumond.

g) Mladina, *salaš u Hrv. u županiji zagrebačkoj.* Razdjeļ. hrv. i slav. 32.

MLADINAST, adj. *Samo u Šulekovu* rječn. zn. naz. *kao botanički izraz za lat.* lunatus, lunulatus, *ńem.* mondförmig.

MLADÍNČE, mladinčeta *(biće takav akc.), n. pile, pjetlić, kokica.* F. Kurelac dom. živ. 52.

MLÂDINE, MLADÍNÂ *(biće takav akc. u svijem značeńima), f. pl.*

a) rastilo, rasadnik, ńem. Baumschule. *U Vojnom Križu u Hrv.* D. Hirc. *Vidi* mladina *pod e.*

b) topogr. ime. aa) zemļište, na kojem su vinogradi, u Hrv. u županiji bjelovarsko-križevačkoj. Razdjeļ. hrv. i slav. 64. — *bb) nekakva oranica kod sela Bršļanice u Hrv.* Šem. pakr. (1898) 57. — *cc) nekakav brijeg kod sela Pisanice u Hrv.* Šem. pakr. (1898) 58.

c) mlâdine, mladinâ, *f. pl.* more, gdje nije duboko, nego plitko kao blato. Onamo u mladinama uhitili smo ovo ribe. U Stonu. M. Milas. *Ovamo ide i:* Plivat uz rijeku, a topit se na mladinah. Poslov. danič. *Na str.* XIV *te knige stoji:* Mladine. Bogišić mi pisa, da mu se čini, da se tako zovu bare kraj rijeke, kad se rijeka razlije.

MLADINIĆ, *m. prezime, izvedeno od imena* Mladin. J. Kavańin 152a.

MLADINOVAC, Mladinovca, *m. topogr. ime. a) zaselak u Slavoniji u županiji požeškoj.* Razdjeļ. hrv. i slav. 71. — *b) zemļište, na kojem su ńive, kod sela Gradišta u Slav.* Zborn. za nar. živ. 5, 122. — *c) zemļište u Srbiji u okrugu vaļevskom.* Zabran u Mladinovcu. Sr. nov. 1863, 90.

MLADINOVIĆ, *m. prezime izvedeno od imena* Mladin. J. Kavańin 232a.

MLADIŃA, *f. mladež, omladina.* Mladińa igra na dvorištu. *U Srbiji.* S. Pelivanović jav. 1880, 660. *U istom značeńu potvrđuje ovu riječ za timočko-lužnički kraj u Srbiji (s akc.* mladińá) A. Belić 386.

MLADIŃÂŃE, *n. nom. verb.* od mladińati se. *U rječniku Vukovu.*

MLADIŃATI SE, mladińâm se, *impf. graditi se mlad (a ne biti). Samo u Vukovu rječniku, gdje se kaže, da je isto što* mladiti se *i dodaje se primjer:* šta se mladińaš, kad si stariji od mene?

MLADIŃE, *n. zemļište, na kojem su ńive, u Srbiji u okrugu rudničkom.* Slana Voda *(potočić)* u Mladińu. Etnogr. zborn. 5, 47.

MLADIŠAR, mladišara, *m. mladić, mlad čovjek. U timočko-lužničkom kraju u Srbiji, gdje je akc.* mladišár. A. Belić 393.

MLADIŠJE, *n. isto što mladičje (vidi tamo). Samo u primjeru:* Zdanci mu *(t. j. dubu)* ostaše, ki nastal, kad staše mladišje u procvit, ta miris van daše, koga već nima svit. Đ. Baraković vila 6.

MLÁDITI, mlâdîm, *impf.* iuvenem reddere, *pomladivati*

a. *bez riječce* se.

a) u navedenom značeńu. U rječniku Stulićevu (ringiovanire, renovare, innovare). Snižna voda, kišna, od živadi krv i s drugom pomišana mladi i baš goji *(t. j. cvijeće),* gdi oškropi koren. J. S. Reļković 90. Prisadnica, koja ti zakrļa, kad ju kora starolika mrļa, ńu od one nožem čisteć mladi i s balegom omazati radi. 274. Najprvi pisaoci talijanski zadńega vremena mladiše svoju riječ *(t. j. govor, jezik)* po brdih toskanskih. M. Pavlinović razl. sp. 400. Ńega stari devedeset ļeta, al' ga mladi oko uvedrano, kano da mu ni pedeset nema. Osvetn. 5., 78.

b) mladiti *vinograd, t. j. zanavļati ga, nositi novu zemļu te zasipati oko čokoća. Samo u Vukovu rječniku* (mladiti n. p. vinograd, t. j. prašiti, lockern, pulvero *s naznakom, da se govori u Dalmaciji).*

c) mijesiti, mekšati. Samo u jednoj knizi. Žene testo mlade, da Melechetu nebeskomu povitice peku. Proroci 81. Pojdi u ilovnicu i mladi ilovaču i čini jake tikule. 289. — *Razvoj značeńa nejasan.*

b. mladiti se.

a) pomlađivati se, t. j. postajati mlad (mlađi). U rječniku Bjelostjenčevu (juvenesco, pubeo, pullulasco), *u Voltigijinu* (ringiovenirsi, sich verjüngern) *i u Stulićevu* (revirescere). *aa) uopće, osobito o biļu.* Gdi se mladu *(mjesto ‚mlade' poradi sroka)* trsja. J. Kavańin 319a. Stablo . . . . to ti reste, to t' se mladi, to t' će u vrime svoje ploditi. A. Vitaļić istum. 11a. A cvitńak je milo i radostno misto . . . . tu se pramaliće rajsko uvik mladi. A. Kanižlić rož. 104. Jer što š ńima zeļa se prisadi, u list ide il' slabo se mladi ili trune. J. S. Reļković 13. Kad je mokro, kora mu se *(t. j. voću)* gladi tupim nožem, ali se ne struže, jer ti ne će mladiti se duže. 400. — *bb) o mjesecu, kad se mijeni.* Šta je misec novi, kako se on mladi, kada uštap slidi . . . . sve se onda vidi. A. Kanižlić rož. 13. Jer se mjesec često mladi. Đ. Šurmin *(iz nar. pjesme sarajevske).*

b) mladińati se, t. j. graditi se mlad (a ne biti). Samo u rječniku Vukovu (sich jung machen, juventutem affecto).

c) jagńiti se. Između rječnika samo u Vukovu (mladiti se, jagńiti se *s primjerom iz* ogl. sr. 135: Da izjavim na Kopiļe ovce, da se one na Kopiļu mlade). Upaļivaše se stoka gledajući u prutove i što se mlađaše, bijaše s biļegom, prutasto i šareno *(govori se o ovcama i kozama).* Đ. Daničić 1 mojs. 30, 39.

MLADIVO, *n. biće isto što* mladica *pod* d. *Samo u primjeru:* Koji prisad ne tira mladivo, ako kalam ne stoji na krivo, da se nije priļubio kori. ńemu šteta u žili se tvori. *(Sa strane tumači to pisac u prozi ovako:* Kad pricip dobro se ne mladi, ako je dobro prirastao, tako je u žili falinga). J. S. Reļković 184.

MLÂDJÂK, mlâdjâka, *m. mladi mjesec, mladijak, mlađak, novļak. Između rječnika samo u Vukovu* (mladjak, novļak *s naznakom, da se govori u Hrvatskoj). Da se s naznačenijem akc. govori u Lici, to potvrđuju* V. Arsenijević *i* J. Bogdanović. *Prvi od te dvojice piše:* Kad se u Lici zgleda mladi mjesec, onda gdjekoji govore: „Mladi mlâdjâče! stari starjače! Kad tebe zmija ujela, onda i mene glava zaboļela!" *Lik* mladjak *postao je od starijega* mladьjakъ; *budući da je tu između* d *i* j *stajalo* ь, *zato od* dj *nije nastalo* đ; *pored* mladьjakъ *govorilo se nekad i* mladijakъ, *koje se također do danas sačuvalo (vidi tamo); lik pak* mlađak *nastao je u vrlo*

staro vrijeme od mladjakъ *(gdje između* d *i* j *nije ništa stajalo). Likovi* mladьjakъ *(ili* mladijakъ*) i* mladjakъ *morali su već i u starini biti u porabi, ali jedan u jednim narječjima, drugi u drugima. To vrijedi i za likove* netjak — nećak, rodjak — rođak. *Da je u svijem narječjima nekad bilo* mladьjakъ*, bilo bi danas u svima* mladjak; *a da su nekad sva narječja imala* mladjakъ*, bilo bi danas svuda* mlađak.

MLADJEN, *m. muško ime, koje glasi i* Mladen *i* Mladin *i* Mlađen *(vidi tamo). U rječniku Daničićevu* (Mladênь) *s potvrdama iz* XIV *i* XV *vijeka. Još ima* Mladênь *i* Ļ. Stojanović hris. 209 *(iz* XIV *vijeka). Nije sigurno, da se doista* ê (ѣ) *izgovaralo, ako se i pisalo; može se (poradi nesigurnosti starih ćir. spomenika u porabi slova* ѣ*) misliti, da se na svim pomenutim mjestima upravo ima čitati* -e-.

1. MLÀDJENAC, mlàdijenca, *m.* infans, puer, iuvenis, sponsus. *U nom. sing. stoji* -je- *zato, jer je slog kratak, a kratak je zato, jer se ne nalazi pred dva konsonanta; tako je isto i u gen. plur.* mlàdjenâcâ; *u ostalijem je padežima* -ije-*, jer stoji ispred dva konsonanta. Riječ se nalazi i u drugim slav. jezicima: staroslov.* mladênьcь *i* mladenьcь *(dijete), rus.* младенецъ *(dijete), češ.* mládenec *(mladić), pol.* młodzieniec *(mladić), ali se ne može sigurno razabrati, je li između* d *i* n *prvobitno bilo* e *ili* ê*, a možda su obadva ta vokala iste starine.*

1. *Likovi.*

a) mlàdjenac, mlàdijenca *dolazi u južnom govoru; od starijih pisaca imaju taj lik Vetranić, M. Držić, Zlatarić, Divković, Rosa, Voltigija i Stulić, — dakle osim Voltigije sve sami ļudi južnoga govora.*

b) mlàđenac, mlàđênca *dolazi u govoru, koji ima i* đevojka, đelo *i t. d. mjesto* djevojka, djelo, *a to je najjužniji govor.*

c) mlàdenac, mlàdênca *dolazi u istočnom govoru kao jedini u tome govoru obični lik; katkad se nalazi i u južnome govoru* (nar. pjes. vuk 1, 256, nar. pjes. petr. 1, 32)*, a nalazimo ga i u čakavaca, kako dokazuju primjeri iz naručnika, transita, iz Kožičića, iz postile, iz Ant. Dalmatina, iz prórōkā, iz Budinića, Glavinića i iz jačaka (ali u Glavinića i u jačkama se nalazi i lik* mladinac).

d) mlàdinac, mlàdînca *je posve običan lik u pisaca zapadnoga štokavskog govora; osim toga nalazimo ga i u gdjekojih čakavaca (u Vrančića, Glavinića, Michelangela i u nar. pjes. istr.).*

2. *Značeńa.*

a. *dijete.*

α) uopće. U rječniku Stulićevu (mladenac [mladjenac, mladinac], infans, parvulus, puerulus) *i u Daničićevu* (mladênьcь, infans *sa dvije potvrde iz* XIII *vijeka i s jednom iz početka* XIV). Iznesenu mladêncu tomu suštu sêmo . . . . mladenьcu jemu suštu dvoje krьštenije prije *(govor je o Nemańi).* Sava pam šaf. 14. Mladencь vь jaslehь vьležeštь *(govor je o Isusu).* Mon. serb. 58. Jedali poveliši mi ml'čati jako mladin'cu 'ne imuštu prosta glasa? Starine 23, 93. V mladenci ali v ženi ni veliko pomnitje *(sic!)* od sulz *(t. j. lako plaču).* Naručn. 82a. Ako ne budete kako mladenci, ne vlizete v krаļevstvo nebesko. Transit 80a. Mihovilu mladencu jošće suću Teodora mati jego cesarstvo stroji. Š. Kožičić 44b. Ki jesi sakril ov od razumnih i od mudrih i javil si je mladencem. Postila (1562) 184. Nejake mladijence videći pri prseh od majke. M. Vetranić 1, 130. Nijesam naučna, mladijence da dojim. M. Držić 420. Neka ne budemo jako otroci mladenci ili malahta dêčica. Š. Budinić suma 104. Svijet, ki tad bješe nevinan mladjenac. D. Zlatarić 89a. Izgubiše . . . . svu dičicu i male mladince, sve mladiće i svake dušice. L. Ļubuški pisma 54. Uzigro je u radovańu mladjenac u mojoj utrobi *(iz lat.* exsultavit in gaudio infans in utero meo. luc. 1, 44). S. Rosa 181a. Nebo će se i zemļa klańati tvom mladencu, kad se stane rađat *(govori se Bogorodici).* Nar. pjes. petr 1, 32.

β) o djeci, koju je po kazivańu jevanđelskom dao Irod pogubiti, da bi među ńima pogubio i Isusa. U rječniku Vukovu (mlàdênci, mlàdenâcâ, četvrti dan po Božiću, das Fest der unschuldigen Kinder [29. Dez.], dies festus occisorum ab Herode innocentium; — mlàdijenci, mlàdjenâcâ po jugoz. kr. U Risnu na mladijence rano u jutru biju djecu kakvom grančicom šale radi govoreći: „Pušti zlo, uzmi dobro!“ *U rimskoj crkvi nije dan* mladenaca *ili* mladjenaca 29 *decembra, već* 28). Kako rodi se Hristos i kako mladênci jego radi izbijeni biše *(iz glag. rukopisa g.* 1468). Arkiv 9, 98. Mladijenci govore: mladijenci smo mali, Jesuse, neka znaš, koji smo podali za tebe život naš. M. Vetranić 2, 221. U ovi isti dan ovi sveti mladijenci biše poklani. M. Divković bes. 107. Na dan mladinac. I. Bandulavić 14a. Od blagdana sv. mladenac na 28 decemb. F. Glavinić cvit 426a. Mladinci mučenici. B. Kašić rit. 70a. Svi sveti mladinci, molite za ńega. P. Posilović nasl. 156a. Glava Matije apostola i jednoga od mladenac. J. Kavańin 327b. Mladinci stoje, jedan Isusu govori: mladinci smo mi oni mali, ki smo život naš podali. S. Margitić isp. 221. Krštеńe krvi, s kojim su se krstili mladinci. A Baćić 277. Predika na dan od mladinac. J. Banovac pred. 39. Kako znademo od svetih mladinacah, koji su bili pravi mučenici. A. Kanižlić utoč. 607. Irud u to vrime čini pobiti sve mladince, koji se u Betlemu nađoše. A. Kačić korab. 360. Brezdušno u krvi mladinaca ruke svoje omaćio. Đ. Rapić 19. To se očitova posli u nemilomu zgubļeńu sv. mladinacah. F. Lastrić od' 296. *(Irud)* ubojica krvopilni sveti betlemski mladinaca. I. P. Lučić razg. 135. Pomor dičice pravedne, koju mladince zovemo. I. Velikanović upuć. 1, 134. Irud se na to rasrdi, sve mladince pomori. Nar. pjes. istr. 6, 39. Bio sam u ńega na mlàdjênce *(t. j. treći dan po Božiću).* U Stonu. M. Milas. *U Srbiji zovu* Mladenci i 40 *mučenika, kojima je dan* 9. *marta.* Na Mladence (9. marta) seju se rasadi i druga semena. M. Đ. Milićević živ. srb.2 96. Žabe na koliko dana pre Mučenika ili Mladenaca zakrekeću, za toliko će još dana posle Mladenaca biti pod ledom. 97. Oni obično podsicaju saće, i to obično na Mladence (9 marta). Zborn. za nar. živ. 5, 101.

b. *mladić, momak. U rječniku Vrančićevu* (mladinac, adolescens), *u Bjelostjenčevu* (mladenec, juvenis, juvenculus, pueraster), *u Jambrešićevu* (mladenec, juvenis), *u Voltigijinu* (mladjenac, tenerello, giovanello, novello, sehr jung) *i u Popovićevu* (mladenac, Jüngling). Ov mladenac novoļni, ki je svezan tu zločestu ļubavju. Transit 250. Bi jedan fratar mladenac lip. 265. Poli nog jednoga mladenca *(iz lat.* secus pedes adolescentis. acta ap. 7, 57). Ant. Dalm. nov. tešt. 1, 182b. Onda hote divojke vesele biti i

takajše mladenci i starci zajedno. Proroci 109ᵃ. Najde se u to vrime jedan mladinac od let 15, imenom Paval. F. Glavinić cvit 10ᵃ. Kada po gorah z drugimi mladinci na lov hojaše 51ᵃ. Žene ohole, a mladinci puni tašćine. Michelangelo 39. Mimo prolazeći nikoji mladinci u lijepom ruhu obučeni. A. Blagojević khin. 40. Nebukadnezar mladinac veoma žestok i pun duha. D. Bogdanić 47. Koña pejaj v štalicu, a mladenca v hižicu. Jačke 69. Rasal sam mladinac visoko i tanko. 134. Skokom skaču obadva mladenca, do bijurna doskaču kladenca. Osvetn. 4, 30.

c. *U jednoga pisca* mladenac *znači: mladi dvoranin (franc.* page, *ńem.* Knappe). Stupivši u leta od razbora (*t. j. sv. Igńatije)* roditelji u dvor kralja Fernanda španjolskoga za mladenca podahu ga. F. Glavinić cvit 246ᵇ. Ki hteći sina svoga u imanju obogatiti i u svitovnoj časti uzvisiti u dvor kralja za mladenca položi ga. 361ᵇ.

d. mlâdijenci *su mladožeńa i mlada zajedno. U rječniku Stulićevu* (mladijenci, novi sponsi) *i u Vukovu* (mlâdênci, mlâdenâcâ, die Brautleute, junge Eheleute, sponsus et sponsa, juvenis maritus et marita, — mlâdijenci, mlâdjenâcâ, mladenci *s primjerom iz* nar. pjes. vuk 2, 43: Mladijence u đerdek svedoše. — mlâdênci, mlâđenâcâ, mladijenci *s primjerom iz* nar. pjes. vuk 3, 206: I mlađence u đerdek svedoše *i s napomenom, da je to po južnom govoru).* Eto kolike grihe u sebi uzdržaje neposluh od sinovah i kćerih. ... Što mislite od takova dilovańa sadašńih mladinaca? Đ. Rapić 92. Pak se posli mladinci ne ljube. M. A. Reljković sat. 80. Svemu rodu i plemenu na veliku čast, a našijem mlad'jencima u najboji čas. Nar. pjes. vuk 1, 30. Nosi kitu sitnoga bosilka, da probudi dvoje mladenaca. 1, 246. Ode majka, da budi mladence. 1, 256. Kad je bilo veče po večeri i mladence u ložnicu sveli. 1, 584. Dode vreme, da s' svedu mladenci, da se svede momak i devojka. 2, 58. Kažu, da govore svatovi za mladijence. Vuk nar. posl. 200. — *Vrlo se rijetko uzima* mladjenac *u sing. sa značeńem: mladožeńa.* Prišadši noć, kada sa svojim zaručnikom u komoru ulize *(t. j. sv. Cecilija)*, tako mu poče govoriti: slatki i pridragi mladinče, jimam ti ništo otajno reći. F. Vrančić živ. 17. *To se značeńe potvrđuje i u Ivekovićevu rječn. za sjevernu Hrvatsku. — Isto je tako rijetko, da* mladijenci *u plur. znači: mladožeńe.* Ovakovu, dragi mladinci, tražite zaručnicu, pak ne ćete zabluditi. Đ. Rapić 96.

e. *U Ivekovićevu rječn. stoji, da* mladenac *znači isto što djevstvenik, t. j.* čovjek, koji se ne miješa sa ženskom stranom. *Vidi* mladenaštvo.

2. MLADJENAC, *m. mjesto u Srbiji u okrugu kneževačkom.* Ńiva kod Mladenca. Sr. nov. 1867, 123.

MLADJENAČKI, *adj.* } *vidi* mladenački,
MLADJENAŠTVO, *n.* } mladenaštvo.

MLADJENOVIĆ, *m. prezime. U rječniku Daničićevu s potvrdom iz* XIV *vijeka* (Mladênovićь, *ali to bi se moglo čitati i* Mladenović, *vidi kod* Mladjen). Mladjenović *(među knezovima i vlastelom naroda slovinskoga').* A. Kačić korab. 155.

MLADJENSTVOVATI, mladjenstvujem, *impf. biti mladjenac, t. j. dijete. Samo u primjeru:* Ideže Gospodь prěby mladěnьstvuje plьtiju uběžavь otъ Iroda. Domentijanᵃ 312.

MLADLĚTO, *n. proljeće, t. j. upravo mlado ljeto.* Mlâdlêto, mlâdlêta, ver. D. Nemanić (1884) 13.

MLÀDLJICI, Mlâdljîkâ, *m. pl.* mjesto pod mladom grmovom šumom u ataru sela Pinosave *(u srezu vračarskom u Srbiji).* Glasnik, 19, 199 *(gdje je gen. krivo zabilježen* Mlàdljika).

MLADNA, *f. žensko ime.* S. Novaković pom. 3.

MLÀDOČNA KRÀVA, *f. isto što* mladačna k. *(vidi tamo).* Imam, vala Bogu, pet krava; dvije su mi ozimačne, dvije mlâdočne, a jedna steona. *U Lici.* J. Bogdanović.

MLADODUŠAN, mladodušna, *adj. ńežan, mek. Samo u Stulićevu rječniku* (delicatus, mollis). — *Nepouzdano.*

MLADOKOR, *adj. koji je mlade kore. Samo u primjeru:* Deblo mladokoro biti mora *(t. j. kad se kalami).* J. S. Reljković 143.

MLADÒKOSAN, *adj. koji je mlad, pa se lako kosi. U rječniku Vukovu (bez značeńa).* Mladòkosna e trava, pa e lako kositi. *U Lici.* J. Bogdanović.

MLADOLIJES, *m. nekakva ńiva kod sela Doče Kupčine u Hrv., gdje upravo govore* Mladoles. D. Hirc.

MLADOLIČAN, mladolična, *adj. mladolik. Samo u Stulićevu rječniku* (mladoličan, mladoličast, juvenili vultu praeditus).

MLADOLIČAST, *adj. Samo u Stulićevu rječniku; vidi* riječ, *koja je pred ovom.*

MLADÒLIK, *adj. koji je mlada lica. Budući da je* lice *postalo od negdašńega* likje (*vidi kod* lice), *ne treba se čuditi, što* mladolik *znači onoga, koji je mlada lica; tako je i* bjelolik *(koji je bijela lica) i* bljedolik (*koji je blijeda lica). Između rječnika samo u Vukovu* (mladòlik, jungen Gesichtes, faciei juvenescentis).

a) u navedenom značeńu. Ah ja nevoljna! vidim se izdvora mladolika i rumena. Đ. Rapić 460.

b) mlad; ovo se značeńe razvilo iz onoga pod a, *jer onaj, koji je mlada lica, ponajviše je mlad.* Skupiv se puk velik, muži, žene, dica, tko star, tko mladolik, k Oziji se stica. M. Marulić 30. Od tada nosiše počtenja velika Danilu, ki biše razuma tolika, svi stari kolika tad ne ne mogoše bit, a on mladolika lita počan nosit. 94. Samo nek je mladolika kora *(t. j. u stabla, kad se kalami).* J. S. Reljković 143. Sada imat tko miluje voće, ńega lako uzmložati hoće i pitomit baš od samonikah il' divjadi, kad je mladolika 268.

MLADOLIKAST, *adj. mladolik. Samo u Stulićevu rječniku* (juvenili vultu praeditus).

MLADOLJETAN, *adj. koji je mladijeh ljeta, mlad. U rječniku Belinu* (mladoljetni, tenerello, giovanello, novello, sehr jung) *i u Stulićevu* (mladolitan, mladoljetan juvenis *s primjerom iz Gundulića, koji se i ovdje navodi).* Niko dite mladolitno . . . . bugaršćicu peti sede. Đ. Baraković vila 195. Tada sa mnom postaviće svi moji puci odizgara vrh svetoga tvoga otara mladolitne svim junčiće. I. Gundulić 202.

MLADOLJETNICA, *f. žensko mladijeh ljeta. Samo u Stulićevu rječniku* (juvenis).

MLADOLJETNIK, *m. muško mladijeh ljeta. Samo u Stulićevu rječniku* (juvenis).

MLADOMISNIK, *m. mladi misnik (vidi* misnik *pod* a, *b). Samo u primjeru:* Naučićemo mladomisnika od stvarih potribnih za reći sv. misu. A. Kadčić 73.

MLÁDOŃA, *m. ime volu. Između rječnika samo u Vukovu* (Ochsenname, nomen bovi indi solitum). F. Kurelac dom. živ. 25. J. Bogdanović *(potvrđuje za Liku). Ime se to tumači (mcžda krivo), da se u Bosni i Herc. daje govečetu, što se otelilo u mladom mjesecu.* Zborn. za nar. živ. 1, 310.

MLÁDOŃICA, *f. dem. od* mladoña. Moj mladońica ka i žeravica. *V Lici.* J. Bogdanović.

MLADOPUT, *adj. koji je mlade puti, t. j. tijela. Samo u primjeru:* Kada bi kojigod od vas . . . . ovu lipu, nakititu i mladoputu čeļad promotrio. Đ. Rapić 309.

MLADORAST, mlada grana, što iz korijena izbije. U Ploči *(u Lici)* D. Hirc *(nije zabiļežio ni akcenta ni roda ovoj imenici).*

MLADORODICA, *f. porodiļa. Samo u Jambrešićevu rječniku* (puerpera, *u lat. dijelu).*

MLADOSAN, *adj. vidi* mladostan.

MLÀDÔST, mlàdosti, *f.* iuventus. *Akc. je kao u riječi* milost. *Nalazi se i u drugim slav. jezicima: slov.* mladost, *rus.* молодость, *češ.* mladosť, *poļ.* młodość. *Riječ imaju svi rječnici (vidi pod* a), *a najstarije su joj potvrde iz* xv *vijeka.*

a. *mlado doba. Sa značeńem lat.* iuventus, aetas, iuvenilis, pueritia, *tal.* gioventù, giovinezza, adolescenza, *ńem.* Jugend, Jugendalter *nalazi se* mladost *u svijem rječnicima (u Stulićevu s primjerom iz Gundulića:* O mladosti tašta i plaha, koja srneš s nerazbora [*str.* 296), — *u Vukovu s primjerom [vaļada iz nekakve nar. pjesme]:* Oj mladosti, ludosti! — *i u Daničićevu s jednijem primjerom iz* xv *vijeka).*

a) uopće. Primjera ima, osobito od xvii *vijeka mnogo; ovdje ih se navodi samo nekoliko.* Kneza Ivaniša ne rotiše za mladosťb *(iz* xv *vijeka).* Mon. serb. 376. Ov grih nijednomu staniju ni od tolika rizika koliko ludoj mladosti. Transit 251. *(Poginu)* difne mladosti voj i slast ļubezniva. P. Zoranić 11. Nitko ne može znati, kuda će mladac svoju mladost okrenuti, ali na dobro, aliti na zlo. M. Divković bes. 65. Slijedeći ga sve mê vrime u ļuvenoj u požudi mlados kopnje, život ginu. I. Gundulić 231. Mladost ili junost od 14 do 21 *(lêt).* F. Glavinić cvit 451a. Koń bez uzde plaha mlados. Poslov. danič. Kad mladosti polak prođo, onu polu već smrt glođe. V. Došen 46b. Da se dica krstjanski odhrane i uzdignu od ditinstva do mladosti. I. Velikanović upuć. 3, 225. Mladosti se namladovo! Nar. pjes. vuk 1. 146. Ako sam ti brata pogubio, mene jeste mladost zanijela, i ja sam se davno pokajao. 3, 466. A sjeđahu pred ńim stariji po starješťvu svojem, a mlađi po mladosti svojoj. Đ. Daničić 1 mojs. 43, 33. Al' je Luku starost ostarala i počela mladost ostavļati. Nar. pjes. istr. 1, 39. — *U jednom primjeru uzima se* mladost *o mladom mjesecu:* Misečinu, koja sjajo, gledaj sada u mladosti, a sad kaže vika dosti; u starosti sad se zgrči, sada sjaje, sad pomrči, nit zabasa u mladosti niti gine u starosti. V. Došen 260a.

b) provoditi (provesti) mladost. S vilami u lugu provođe mladosti zabivši svu tugu i svake žalosti *(t. j. mladići).* N. Naļešković 1, 237. U spilah ja stoju . . . . gdi mlados ja moju bez družbe provodim. M. Držić 449. Hotih mlados od života s ńom *(t. j. s vjerenicom)* provodit. J. Kavańin 84a. Po kom se *(t. j. selu)* u detinstvu svom igrala, mladost provodila. D. Obradović živ. 78. Mlados ovako ružno provedenu slijedila je gora staros. B. Zuzeri 96. Što su oni proveli mladost učeći nauke na tuđijem jezicima. Vuk pisma 17. Koji je proveo mladost u samoj raskoši. M. Pavlinović rad. 151. Ja sam se rodio i svoju mladost proveo u arbanaškomu primorju. S. Ļubiša prip. 86. — *U jednom primjeru mjesto* provoditi *uzeto je* voditi *poradi stiha:* Tko od plemića mlados vodi. J. Kavańin 129a.

c) Mjesto najļepša mladost *nalazi se u pisaca* cvijet mladosti; *moglo bi, ali ne mora biti prema lat.* flos aetatis. *U rjčńiku Bjelostjenčevu* (mladost od 14 let do 25, cvet mladosti, flos aetatis) *i u Stulićevu* (prva mladost, cvit mladosti, adolescentia). Dali će rastavit duša se od kosti u prvi moje cvit nezrele mladosti? D. Rańina 141a. U što si se tužna uzdala, jeda u u cvijet od mladosti? Ġ. V. Bunić 29. Pak u cvitu sve mladosti sasvim ovi svit ostavi. P. Knežević živ. 38. Malo nakon toga snašla ga smrt u cvijetu mladosti. M. Pavlinović rad. 73. Ostao udovcem bez poroda u najļepšem cvijetu svoje mladosti. S. Ļubiša prip. 37. Uvjeravajući . . . . da je Petar iii umro g. 1762 u cvijetu svoje mladosti. 113.

d) mladost *s prijedlozima, kojima se naznačuje vrijeme.*

aa) s prijedlogom iz. Dobro će biti mladiću, ako iz mladosti jaram uzbude nositi. A. Gučetić roz. jez. 67.

bb) s prijedlogom od. *U rječniku Bjelostjenčevu* (od mladosti, cum prima barba, ineunte adolescentia). *aaa)* mladost *bez pridjeva.* Koga smo shranili v našem dvori od mladosti *(iz* xv *vijeka).* Mon. croat. 83. Gospodine, ki od mladosti čuval si me. F. Glavinić cvit 48b. Budući ustrpļenje imao i čekao nike misece i misece, nike godine i godine, nike od mladosti do zrilosti, a nike tja do starosti. F. Lastrić ned. 21. Junaški je puno vojevao od mladosti do svoje starosti. A. Kačić razg. 286b. Jer su ruke moje u krv ļudsku umočene bijući boj od mladosti do starosti. korab. 217. Kume Vuče, je li vjera jaka, ko što nam je od mladosti bila? Osvetn. 2, 70. Već od mladosti bil dečko dobar i lip. Nar. prip. mikul. 87. — *bbb)* mladost *s kojim pridjevom.* Pokorno živļenje od prve mladosti. P. Hektorović 56. Bil sam u svakomu trudu . . . . i u nevoļi tja od mladosti moje. A. Vitaļić istum. 295. Koji bijaše . . . . vojnik od mladosti svoje. F. Lastrić test. 20a. Da ih obsluži još od prve mladosti. Đ. Bašić 84. Od mladosti svoje u manastiru odrańeni. A. Kanižlić kam. 175.

cc) s prijedlogom s. Mrtva u paklu ukopana ja bih s prve me mladosti. Ġ. V. Bunić 30. Takov često i s mladosti biva *(t. j. koń).* J. S. Reļković 235.

dd) s prijedlogom u. *aaa) u akuzativu.* Biti čist u mladost, biti veseo u starost. Zborn. (1520) 10a. Trpeća brimena ne podnif u mladost poštena imena trudno j' steć u starost. Đ. Baraković vila 7. Mnogi žele živiti dugo vrime, što bi boļe bilo za ńe, da budu umrli u najboļu mladost. P. Posilović nasl. 7a. Budi protivan tvojoj voļi u mladost. K. Mazarović 83. Čestituje ćaći radost, što zadobi on u mladost. V. Došen 169b. — *bbb) u instrumentalu.* Nadgovaraj se s voļom tvojom u mladosti, zašto u starost ne ćeš se moći odkinut od ńih. Zborn. (1520) 9b. Grijeh, ki uzgoji, u mladosti traje i blijedoj u starosti. J. Kavańin 5b. Slideći put otca svoga, po komu u mladosti putovaše. A.

Kačić korab. 281. Koji kako uzmu nike zle običaje i slobodu sagrišivati u ditinstvu, onako i*(h)* uzmložaju u mladosti, slide u zrilosti niti i*(h)* ostave u starosti. F. Lastrić ned. 18. Dali smrdi u starosti gore nego u mladosti *(t. j. grješnik)*. V. Došen 88b. Ne mogu se načuditi, kakvo je nepostojanstvo človečeskog srca, a najpače u mladosti. D. Obradović živ. 73. Ko je rad, da u starosti otpočine, u mladosti vaļa da se trudi. Nar. posl. vuk 142.

ee) s prijedlogom za. Mene care ne kće oženiti za mladosti i ļepote moje. Nar. pjes. vuk 2, 181. Đe pogiboh junak u tavnici za mladosti i ļepote moje. 3, 411.

e) U dubrovačkijeh pjesnika mjesto ja, ti .... *(ako se misli mlado čeļade) dosta se često nalazi* moja mladost, tvoja mladost .... Toj nitko ne pozna neg' sama na svijeti ma mlados žalosna, ka želi umrijeti. N. Naļešković 1, 183. Er s ńegovom ja mladosti u pokoju živem dosti. 1, 206. Što mladosti naše pate kroz ļuvene smrtne rane. 1, 238. Er bez ńe mladosti živjet mi dodija. 2, 68 Mojojzi mladosti .... eto sve sladosti tvoj pozor objavi. M. Držić 13. Da ni ovo moj mladosti jadni glasnik i tužbeni. I. Gundulić 29. Obrati se, nevjerniče, jaoh, k izdanoj moj mladosti. 41. Moja mlados trpi i kuša muke one sve najgore. 260. Mnogi bani i gospoda .... jesu mlados mu dvorili. Ġ. Palmotić 1, 11. Piši .... tuge, ke su srcu momu i ko mlados moja cvili. P. Kanavelić *u* N. Ġ. Bunića 16. Svak se z groba slavna odijeli .... samo mlados tvoja cvijeli nad grobome. Ġ. V. Bunić 38. — *Na te je primjere nalik i ovaj*: O danice, o sestrice, podaj mene svjetlost tvoju, da naresim mladost moju *(govori djevojka danici)*. Nar. pjes. vuk 1, 150.

b. *mlada čeļad, mladež.*

a) uopće, t. j. i muška i ženska. Vladaše se u ma ljeta mlados svjetom od staraca. I. Gundulić 144. Od bugarskih mlados sela na igre se kupi ove. 379. Imaju nastojat veoma, da bude mlados alevana i podvignuta u vjeri krstjanskoj. I. Držić 268. Cijeća toga svud hoditi posilahu mlados svoju, da uči življet i truditi, da ne stoji u pokoju. Ġ. Palmotić 2, 202. Sva trojanska mladost plaha okol ńega žeļno staše. I. Zanotti en. 8. Svaka Davidova pjesan jes .... dječici obrana, mladosti pomoć, starcima razgovor. I. Đorđić salt. xvii. Držani su .... učiti mlados nauk krstjanski. V. M. Gučetić 72. Sva mlados čeka svetkovinu. Đ. Bašić 144. Koji ne imaju stavna pribivańa u komu gradu, kakono jesu vojnici, mladost učeća, putnici i drugi inostranci. A. d. Costa 1, 197. Što je od dubrovačke mladosti? Jur i ona, koja nije stekla vlasa, po opačinam je sagńela. A. Kalić tri bes. 15. Viđoh .... u ženama ispraznost, u mladosti razbludu, među rodacima nemir, među susjedima omraze. prop. 17. Ah mladosti moja pridraga, nu me čuj za tvoju koris. B. Zuzori 27. U staništu učeće mladosti. I. P. Lučić izkaz. 19. Milina je slušati, kad se u društvu mladost počne jedni drugijema podrugavati. V. Vrčević nar. prip. 147. Knez bi pozvao mladost obojega spola na veselje. S. Skurla 122.

b) muška mladež, momčad. Ova s kosami i s grlom od gospoj svu mlados zamami, najliše život moj. Š. Menčetić 13. Opet leškijeh vitezova mlados lijepom jezdi jezdom. I. Gundulić 111. Gdje se mlados sjedinila od ostale svo Grecije. Ġ. Palmotić 1, 119. Kijeh viteza, ke mladosti kraļica će bit dostojna. 2, 301. Na lijepoj kad ravnini stoji spravne skup mladosti, da ukaže u brzini moć sve snage i jakosti. 3, 20b. Tu u družbi bješe š ńima mnogo turske još mladosti. J. Palmotić 208. Lasna ti si, o mladosti, pustit za dvije crne oči od nebesa sve ljeposti. Ġ. V. Bunić 4. Vidivši toliku lipu mladost .... Đosafat imaše toliko veseļe, da .... P. Macukat 15. Od sve ove vojske neizbrojne, od ove cvjetne mladosti nakon sto godišta ne će bit živ ni cigli vojnik. Đ. Bašić 71. Kod koga sva mladost zanat naučila je. M. Vodopić dubr. (1868) 207. Žalosno je viditi toliko izučene mladosti moļakati vladinu službicu mršavo plaćenu. M. Pavlinović rad. 147.

c) Osobita su ova dva primjera, u kojima vilińa mladost *znači: vilińa mladež, t. j. mlade vile.* Ovi dvor i ovi hram .... vilińa gdje mlados slobodna pribiva, da rajsku svu rados s veseljem priživa. M. Vetranić 2, 108. Vilińa taj mlados poče me iskati, ne da mi u rados veselje obrati .... ner da me rascvile i moj trud umnože. 2, 124.

d) U tri dubrovačka pjesnika plur. mladosti *nalazi se u značeńu: mladići, momci.* Slišite, mladosti, slišite, gospoje, s kolikom sladosti ovaj vil sad poje. Š. Menčetić 92. O svitovne vi mladosti, tri krat, pet krat priblažene, kim znat dano ni' grkosti zle ļuvene. D. Rańina 115a. Izbrane mladosti, za zledi ne imati na vila liposti nemojte gledati. 125b. Mladosti tim miie ubrat te sve žude, tobom da pribile ńih prsi uļude. M. Držić 13.

c. *Po jedan primjer ima za značeńe: mladić, mladica. a) mladić.* Gdi leži mlados taj kako cvijet usahnut *(govor je o mrtvu mladiću)*. N. Naļešković 1, 194. — *b) mladica, t. j. mlada žena.* Er pod suncem ni' mladosti, ku čes gledi toli mnoga koli tebe *(govori jeđupka mladoj gospođi)*. A. Čubranović 151.

MLADOSTAN, mladosna, *adj. isto što mlad. U rječniku Belinu* (mladosni, giovanile, *adv.* mladosno, da giovane, juveniliter), *u Bjelostjenčevu (samo adv.* mladosno, po mladeničko), *u Voltićijinu* (mladosan, mladosna, tenerello, giovanello, novello, sehr jung) *i u Stulićevu* (mladosan *s naznakom, da je iz Belina rječn.*, — mladostan, juvenilis, puerilis, mladostno primaļeće, aetas juvenilis, mladosni bijes, furor juvenilis, *adv.* mladosno, juveniliter, pueriliter). Ot Uroša ne bystь čeda, pońeže mladostьnь bê. Glasnik 22, 227.

MLADOŠ, *m.*

a) muško ime. U rječniku Daničićevu s potvrdom iz xv *vijeka. Potvrde donose još:* Deč. hris. 12. Mon. ragus. 2, 177.

b) zaselak u Bosni u okružju sarajevskom. Popis žit. bos. i herc. 641.

c) potok, po kojem se tako zove i visoravan uza ń, u Srbiji u okrugu vaļevskom. Etnogr. zborn. 8, 882.

MLADOŠEVICA, *f.*

a) selo u Bosni u okružju travničkom. Popis žit. bos. i herc. 611.

b) nekakva bezdana jama u Poļicima (u Dalm.). Zborn. za nar. živ. 8, 198.

MLADOŠKOP, *m.* mladi skopac (brav). M. Pavlinović. *Vidi riječ, koja sad dolazi.*

MLADOŠKOPAC, mladoškopca, *m. mlad uškopļen ovan ili jarac.* Meso od ovna mladoškopca .... Meso od kozla mladoškopca. Statut poļ. 294.

MLADOŠNICA, *f. neka ńiva u Poļicima (u Dalm.).* Zborn. za nar. živ. 8, 201.

MLADOUMAN, *adj. koji je mlada uma. Samo u Daničićevu rječniku* (mladoumьnь, puerilis animi *s jednom potvrdom).* Jegože mladoumna prělьstivь. Domentijan[b] 79.

MLADOVAC, mladovca, *m. Samo u primjeru:* Crkve .... mnozijeh druzih praotaca, navlaš svetijeh mladovaca. J. Kavańin 319[a]. *Možda je značeńe: mladić.*

MLÀDOVÂŃE, *n. nom. verb. od* mladovati. *Između rječnika samo u Vukovu* (der Brautstand, status sponsae). *U primjeru, koji dolazi,* mladovańe *znači: provođeńe mladosti.* U što mi je moje mladovańe, kad ja ne znam, što je milovańe *(u nar. pjesmi iz Otoka u Slav.)?* Zborn. za nar. živ. 7, 107.

MLÀDOVATI, mlàdujêm, *impf.*

a. *bez riječce* se.

a) biti mlad, provoditi mladost. Što ga nije mlada naučila mladovati i ašikovati. Nar. pjes. vila (1867) 693.

b) biti mlāda, nevjesta. Između rječnika samo u Vukovu (Braut sein, sum sponsa).

c) vladati se kao mladić. Samo u rječnicima, i to u Belinu (proceder da giovane, giovaneggiare), *u Bjelostjenčevu* (juvenor), *u Voltiģijinu* (giovaneggiare, kiudisch tun) *i u Stulićevu* (juvenari).

b. mladovati se. *Samo u Vukovu rječniku* (u pjesmi mjesto namladovati se, die Jugendjahre genug geniessen, juvenilem vitam vivere *s primjerom iz* nar. pjes. vuk 1, 141: Zdravļica se nancsili, dobre sreće naodili, mladosti se mladovali, lepa žitka naživili!). *Pjevač nije mogao uzeti* namladovali, *kako bi se u govoru reklo, jer ta riječ ne ide u stih.*

MLADOVIT, *adj.*

a) isto što mlad. Samo u rječnicima, i to u Mikaļinu (juvenilis), *u Belinu* (giovanile), *u Voltiģijinu* (giovanile, giovanesco, jugendlich) *i u Stulićevu* (mladovit, mladostan).

b) mladovita žena, *t. j. žena porodiļa. U rječniku Voltiģijinu* (puerpera, donna giovane, Kindbetterinn). Od blagosova žene mladovite po rođenju. B. Kašić rit. 246. — *U Belinu rječniku veli se (možda krivo), da je* mladovita žena *ona, koja je prvi put rodila* (donna di primo parto, primipara 544[a]).

MLADOVITICA, *f. mladovita žena, porodiļa. Samo u primjeru:* Ako bude htiti dojći kojagod mladovitica po rođenju.... ter bude prositi blagosov od misnika. B. Kašić rit. 246.

MLADOVJEČAN, mladovječna, *adj. isto što mlad, upravo: koji je mlada vijeka. Samo u Stulićevu rječniku* (mladovječan, mladoļetan).

MLADOVJEČNOST, *f. isto što mladost, upravo apstraktna imenica izvedena od pridjeva* mladovječan. *Samo u Stulićevu rječniku* (mladovječnost, mladovještvo, mladost).

MLADOVJEŠTVO, *n. isto što mladovječnost. Samo u Stulićevu rječniku; vidi riječ, koja je pred ovom.*

MLÀDOVJERA *(tako je zabiļežen akc.), m. mladožeńa, vjerenik. U selu Mrčevcu u Dalmaciji (u kotaru kotorskom).* M. Rešetar štok. dial. 252.

MLADOVNICA, *f. porodiļa. Samo u primjeru:* Ove zapovedi tim ijudejskim mladovnicam .... Bog ni dal cić toga, kako da bi mladovnice radi zakona ili poroda bilo grišne. Postila (1562) 182. — *Ispor.* mladovitica.

MLADOVO, *n. topogr. ime. a) zaselak u Bosni u okružju tuzlanskom.* Popis žit. bos. i herc. 641. — *b) zemļište u Srbiji u okrugu užičkom.* Voćńak mali u Mladovu. Sr. nov. 1871, 456.

MLADOŽENAC, mladoženca, m. *isto što mladožeńa, vjerenik.* Vsaki mladoženac da je prost prvo leto od vsakoga komuna i biri. Statut vrb. 172. Budući dake po običaju Asel sfojom dragom Marcelom na prozoru jednom .... i tuj po običaju mladoženac šegajući se mej sobom .... razlika cvitja cvatihu P. Zoranić 47.

MLADOŽENI, *adj. ženidbeni. Samo u Stulićevu rječniku* (ad matrimonium spectans *s krivom naznakom, da je iz Belina rječnika). — Nepouzdano.*

MLADÒŽEŃA, *m.* sponsus, *upravo: mladi ženik. U rječniku Belinu* (sposo, novellamente ammogliato uomo), *u Mikaļinu* (nuptus, sponsus), *u Bjelostjenčevu* (neogamus, neomaritus, nuptus, sponsus), *u Voltiģijinu* (sposo, Bräutigam), *u Stulićevu* (sponsus *s naznakom, da je iz Bjelostjenčeva rječn.) i u Vukovu* (Bräutigam, sponsus). *Najstarije su potvrde iz početka* XVII *vijeka.*

a) ženik, đuvegija, momak (ili *uopće čovjek) u vrijeme svoga vjenčańa.* Umivši ruke, jurve sjetći *(t. j. sjeđši)* za trpezom mladožena i ńegova zaručnica .... spomenu se zaručnik, da.... M. Divković čud. 35[a]. Dozvavši stari svat mladožeńu kako karajući ga reče mu. bes. 166. Kako mladožeńa, ki izhodi od čerdaga svoga *(iz lat.* tanquam sponsus procedens de thalamo suo. psal. 18, 6). M. Alberti 7. Nad svijem inijem mladožeńa sred zbora se gizda toga. J. Palmotić 220. Što je Turčin pogubio sedamdeset mladožeńa. Nar. pjes. bog. 125. Ne brini se, mladožeńa Janko. A. Kačić razg. 154[b]. Gdi su svatovi, gdi je mlada, gdi li mladožeńa? Đ. Rapić 441. Mladožeńa dođe ńu *(t. j. djevojku)* uzet, pirovat i na svoj dom povestit. S. Rosa 180[b]. Mladožeńa, nuder gledaj, pak diveru mlade ne daj. V. Došen 159[b]. Svakom svatu po kitu bosiļka, mladožeńi lepota devojka. Nar. pjes. vuk 1, 22. Je li zdravo koń zelenko pod mladožeńom? 1, 43. Isprosi je *(t. j. djevojku)* Kraļeviću Marko, a preprosi vojevoda Janko, prsten dao Ustupčiću Pavle. Digoše se sva tri mladožeńe. 2, 242. Svi svatovi s mirom prolazili, zaostalo Ture mladožeńa. 3, 2. Ovo su ti svati, a ja mladožeńa. S. Ļubiša prip. 79. Kad su nevestica i mladožeńa bili obučeni *(t. j. da idu u crkvu na vjenčańe).* Nar. prip. mikul. 31.

b) mladožeńe *u plur. znači: mladožeńa i mlada zajedno, mladijenci.* Kurat ima izaznati, da nije koja zaprika meu mladožeńami. L. Terzić 175. Kurat ima upisati u kńiga od mladožeńa ime muža, žene. 178. Ḍaj da vašu nasljeđuju ļubav, vjernos i pošteńe svi, koji se sadružuju takijem vezom mladožeńe. P. Sorkočević 592[a].

MLADOŽEŃEV, *adj. posses. od* mladožeńa. *Samo u primjeru:* Za mladožeńevu kuću *(ispor. nekoliko redaka iza toga na istoj strani:* kući mladožeńinoj .... dolazi). V. Bogišić zborn. 247. — *Nepouzdano.*

MLADÒŽEŃIN, *adj. posses. od* mladožeńa. *Između rječnika samo u Vukovu* (des Bräutigams, sponsi). Kad je mladožeńina ili djevojačka kuća u žalosti. Vuk nar. pjes. 1, 10. Poću put kuće mladožeńine. kovč. 79. Vojvoda u svatovima,

koje ponajviše biva ujak mladožeńin. rječn. s. v. vojvoda.

MLADÒŽEŃSKÎ, *adj. posses. od* mladožeńa. *Između riječnika samo u Vukovu* (Bräutigams, sponsorum, nuptialis). *U tumačenju Vukovu ne služe se ńemačka riječ s prvom latinskom; ńemačka znači ono, što pripada mladožeńi, a latinska ono, što pripada mladoženama. U jedinom primjeru, koji se našao,* mladoženski *znači isto što mladoženin, dakle ono, što pripada mladoženi, ali to će biti poradi stiha, t. j. uzeto je* mladoženska *mjesto* mladoženina, *jer ova riječ ne ide u stih.* Mladoženska majka milostiva, nasadila guńe i jabuke. Nar. pjes. vuk 1, 13.

MLADSTVO, *n. mladost. Samo u Daničićevu rječniku* (mladstvo, pueritia) *s primjerom iz rukopisa* XVII *vijeka:* Jegože otъ mladstva vъzlюbi. Glasnik 11, 129.

MLADUH, *m. prase od nekoliko mjeseci (ispod godine).* F. Kurelac dom. živ. 63 *(s naznakom, da se govori u Istri).*

MLADÚNČE, mladúnčeta, *n.*

a) mladić. Samo u primjeru: To te neko prevario i uvalio ti u ime sv. Nikole neko mladunče, što naliči sv. Stevanu *(govor je o nekakvoj ikoni, koju je žena kupila misleći, da prikazuje sv. Nikolu).* S. Ljubiša prič. 37.

b) isto što mlâde pod b. Samo u Vukovu rječniku (što vrlo mlado, n. pr. jagńe).

MLADÙNČIĆ *(biće takav akc.), m. isto što mladunče pod b.* O jagańčići, moji mladunčići! Nar. prip. vrč. 187.

MLADÙNICA, *f. mladica, djevojka. Samo u primjeru:* Na ńoj je *(t. j. na babi)* tako vezena košulja.... kao na kakoj mladunici. M. Đ. Milićević s dun. 63. — *Možda nom. i ne glasi* mladunica, *nego* mladunika.

MLADUŠAC, mladušca } *m. štogod vrlo*
MLADUŠAK, mladuška } *mlado, ńežno. Samo u Stulićevu rječniku* (tenellus, tenellulus). — *Nepouzdano.*

MLADUŠICA, *f.*

a) prasica od nekoliko mjeseci (ispod godine). F. Kurelac dom. živ. 63 *(s naznakom, da se govori u Istri).*

b) samo u Stulićevu rječniku: mrkvjela mladušica, pastinaca recens, *dakle: mlada mrkvjela.*

MLÂĐ, mlâda, *m. Akc. je u lok. sing.* mlâđu.

a) mlad vinograd, sâd. Samo u Vukovu rječniku (junger Weinberg, vinea recens).

b) mlada gora. Ne dadu u Hrvatskoj sići mlâđa. *U sjevernoj Dalmaciji.* J. Grupković.

c) biłka, koja se zove i mlâđa *(vidi tamo). Oko Vinkovaca.* S. Pavičić.

d) mladi mjesec, mladak. *Između riječnika samo u Popovićevu* (Neumond). Mláj, gen. mlája *(tako je zabilježen akc.),* novilunium. D. Nemanić (1883) 13.

1. MLÂĐA, *m. ime od mila mjesto* Mladen. Đ. Daničić, rad jug. akad. 26, 62.

2. MLÂĐA, *f. ime biłki. Između rječnika samo u Vukovu* (trava crvenoga, a ima je i bijeloga cvijeta, hohlwurzeliger Taubenkropf, fumaria bulbosa *[griješkom.* bulvosa] Linn.). *U izdańu* 1898. *postavłena su učena lat. imena:* Corydalis cava *i* Corydalis solida. *Tako ima i* J. Pančić flora beogr. 190 *i* S. Petrović 34, — *a* K. Crnogorac 15 *ima* Fumaria bulbosa i Corydalis cava, — G. Lazić *ima* hohlwurzeliger Taubenkropf, Corydalis (Fumaria) bulbosa.

3. MLAĐA, *f. zemłište u Srbiji u okrugu smederevskom.* Vinograd u Mlađi. Sr. nov. 1867, 487.

MLÂĐAHAN, mlâđahna, *adj. dem. od* mlad, *ali često je deminutivno značeńe zatrto, te* mlađahan *znači isto što mlad. O postańu može se dvoje misliti: ili je nastavak* -ahan *dodat osnovi komparativa* (mlađ-i) *ili je osnovi pozitiva* (mlad) *dodat nastavak* -jahan. *U rječniku Belinu* (mlađahan, tenerello, tenerino), *u Voltigijinu* (mlađahan, tenerello, giovanello, novello, sehr jung), *u Stulićevu* (mlađahan, juvenis *s naznakom, da se nalazi u Gundulića*) *i u Vukovu* (mlađahan, mlađan, dim. v. mlad *s primjerom iz* nar. pjes. vuk 2, 140*:* ne udrite mlađano Bugarče *i s naznakom za* mlađahan, *da se govori u Dubrovniku). Najstarija je potvrda iz početka* XVI *vijeka (vidi prvi primjer pod* a, *a). — Likovi* mlađahan, mlađahna *sigurno se razabiraju samo u pisaca, koji glas* h *pravilno upotrebljavaju (kao što su Dubrovčani i čakavci); a u pisaca, koji* h *ne znaju pravilno upotrebljavati, izgovara se na pr.* mladana *bez obzira, dali pišu* mlađana *ili* mlađahna. *Poradi toga meću se ovamo primjeri i za* mlađahan *i za* mlađan, *kad u značeńu i onako nema razlike.*

1. *Adj.*

a. *o čeladma.*

a) uopće. Od koga vrjemena didić mlađahan jest, ništar ni razlučen od sluge. N. Ranina 25b. Vaj meni .... da se tač izmorih mlajahna, neboga. H. Lucić 230. Sodoma jest tvoja mlajahna sestra. Proroci 167. Djeve mlađahne pod posluhom svojijeh roditelj stojeći. B. Gradić djev. 77. K ńemu su se kupile sve devojke i one mlajahne, družino, udovice. Nar. pjes. *u* P. Hektorovića 21. Kad on *(t. j. Ljubmir)* ńu *(t. j. djevojku)* mlađahnu mlađahan slijeđaše. D. Zlatarić 37b. Ruke žimajući ‚mladjani' divojci. Đ. Baraković vila 45. Jere svikolici malahni i mlađahni biše pogubljeni *(govor je o sv. mladijencima).* M. Divković bes. 108. Ah u istok, care Osmane, mlađahan se još ne puti. I. Gundulić 297. Jeda ne obslužuješ mlajahnoga sinka glavu pridragu? I. Ivanišević 105. Divica mlajahna, mlohava i nejaka .... podnošaše. B. Kašić is. 94. S mlađahnijem djevojčicam danke traješ. G. Palmotić 1, 124. Rad bi dragoj da izusti, ko mlajahan mre za ńome. J. Kavańin 253b. Ja ću z dobre volje čagod budu moći mlajahnu kraljicu služit i pomoći. Oliva 14. Meu mlađahnijem djevicami .... ovu pjesan svi pjevahu. I. Đorđić salt. 220. Ona još divojčica mlađana slavno dobi neprijatelja. F. Lastrić test. ad. 81a. Tu pogibe mlađan kardinale, po imenu mudri Cesarine. A. Kačić razg. 98b. Sv. Nikola od Tolentina dok još mlađan bijaše .... u remete otide. Đ. Rapić 303. Koji je hristjanin toliko ili mlađahan ili star ili mlohav ili zatrudan. I. M. Mattei 164. Ko je mlađan, nek se ružom kiti. Nar. pjes. vuk. 1, 576. Čuješ, more, mlađano Bugarče! 2, 141. Da ne gubim mlađane junake. 3, 491. Da je šaljem Livnu kamenomu, a na ruke Osmanu mlađahnu. Nar. pjes. marjan. 108. Razboli se mlajahan junače. Nar. pjes. istr. 2, 128. Budi moja, mlajahna divojko! Hrv. nar. pjes. 2, 426. — *Ovamo se može dodati i primjer:* Nastojaše vičbati i učiti ono mlajahno krstjanstvo, koje se obraćaše na viru Isukrstovu. B. Kašić is. 104.

b) s dopunama. Jes toj podobno buduć ti godišti još takoj mlađahna vidjeti. F. Luka-

rević 214. Slavno pričekati....cara mlađahnoga liti, starca dilom. I. T. Mrnavić osm. 27.

b. *o životińama.* Ne jidišo kokoščice, da ‚mladjahne' kobilice. M. Marulić 268. Prodavahu .... mlađahnijeh množ junčića. Ǵ. Palmotić 3, 21b. Tad mlađahnijem jagańcima pospješno se goste i štuju. 3, 47a. Jer živiňe godbu hoće svako, osobito mlađani purići. J. S. Reļković 282.

c. *o stvarma.* Lipost ona i mlajahna srdačca tvrdost .... vazda mi srdačce grizišo. P. Zoranić 6. I vi travice drobńahne, pušćajte zraste mlajahne i cvitjem se naresite. 55. O mlađahni moj mjeseče, sini ļubi tvojoj, sini *(govori draga dragome).* I. Gundulić 160. Hitrinom desnice još mlađahne pastijerska je tvoja praća .... pogodila. B. Zuzeri 42. Sitno sici koprive mlađane. J. S. Reļković 196. Gdi mlađano nalaze se brsti. 334.

d. *o vremenu.* U mlađahna svoja lita svaka od vas, lijepe moje, grli rados. I. Gundulić 382. U mlađahna tvoja ljeta potlačio si Turke ohole. 399. Ka daleče od ļubavi mlađahne bi dni provela. Ǵ. Palmotić 1, 42. Ka s tobome u mlađahna tvoja ljeta .... zaļubi se od djeteta. 1, 248. Iz mlađahnijeh jošte dana.... vjerenica obećana djetetu je bila meni. 2, 169. Premda sam bila ja mlađani lita. A. Knezović 84. On je još od mlađani svoji godinah ukazao, da .... A. Tomiković živ. III.

2. *Adv. Samo u primjeru:* Tako su se među ńimi od mlađahna zaļubile. I. Gundulić 458.

MLAĐAHAT, mlađahta, *adj. isto što mlađahan (mlađan). Između rječnika samo u Stulićevu* (juvenis s *naznakom, da se nalazi u Š. Menčetića). Nalazi se samo u knizi iz svršetka* XV *vijeka i u pisaca* XVI *v.* Povrati se put ńegova kakono put ditića mlajahta. Bernardin 44. Mlađahta diklice, pri me tvoj rani stril. Š. Menčetić 103. Dali me ć izgubit toliko mlađahta? 129. Radi plemenite gospoje mlajahte tako uzorite, tako ohoļahte. H. Lucić 245. Da pravo mlajahti zoveš se Derenčin. 256. Ja ka bih u njegah razbludnih hrańena mlađahta ter luda djevojka. D. Rańina 129a. Tere razbiraj glasove, ča devojka mlajahta klikuje. Nar. pjes. *u* P. Hektorovića 22. Dali je zla ļubav .... i tebi *(štamp.* ‚tebe') stravila mlađahto srce toj, mlađahat ter tužiš i u srcu nepokoj ćutiš? M. Držić 109. Er me je stid i sram, da prsi otvorim jaki sve mlađahtu i čistu djevicu. 421. Uteć da će moć mlađahta jedna vil prida mom, ki sam brz. D. Zlatarić 52a.

MLAĐAHNOST, *f. isto što mladost, upravo imenica izvedena od pridjeva* mlađahan. *Samo u primjeru:* Vlađa .... je pokušala, da narodnoj misli nametne privjes, da se ne vide živļi cvjetovi ńezine mlađahnosti. M. Pavlinović razl. sp. 296.

MLÀĐÂK, mlàđâka, *m.*

a) mlad mjesec, mladina. U rječniku Popovićevu (Neumond) *i u Ivekovićevu. Govori se gdješto po Slavoniji.* T. Maretić. S. Ivšić.

b) biļka. Corydalis cava. B. Šulek im. S. Petrović XVI *(na str.* 34 *griješkom* ‚mlađik'). — *Vidi* 2 mlađa.

1. MLAĐAN, Mlađana, *m. prezime (upravo ime pa služi za prezime).* Imenik (1906) 444.

2. MLAĐAN, *adj. isto što mlađahan (vidi tamo).*

MLÀĐANIĆAN, mlàđanićna, *adj. isto što mlađahan, mlađan. Između rječnika samo u Vukovu* (dim. v. mlađan *s primjerom iz* nar. pjes. vuk 1, 613: Susrete ga mlađanićan Jańin braine).

MLAĐAR, *m. Samo u Stulićevu rječniku, gdje se kaže, da znači isto što* mladar *(vidi tamo). — Nepouzdano.*

MLAĐÀRIJA *(jamačno je takav akc.), f. mladež (muška i ženska). U rječniku nijednom.* Može li tko veće puta na dan u post jisti? Mogu mlađarija dvadeset i jednog godišta. F. Matić 75. Niti se pušta, da mlađarija u istom mistu išto govori. M. Zoričić osm. 146. Iskupi se iz svega sela mlađarija muška i ženska. Magazin (1866) 78. Mlađarija više: ja sam dobar, eto ti tamo moje babe: V. Vrčević igre 20. Uz to misli mlađarija, kako će se inače zabavļati. M. Pavlinović razl. sp. 155. Mlađarija *(tako je zabiļežen akc.),* mladež, mlađa vrsta ļudi. *U rijećkoj nahiji u Crnoj Gori.* A. Jovićević.

MLAĐAST, *adj. Samo u Šulekovu* rječn zn. naz. *kao izraz iz područja botanike za ńem.* mondförmig, *tal.* a mezza luna, semilunare.

MLÀĐAŠAN, mlàđašna, *adj. dem. od* mlad. *Između rječnika samo u Stulićevu* (juvenis). *Govori se u Lici, na pr.* Petar je mlađašna sina oženio. J. Bogdanović.

MLÀĐATI SE, mlàđâm se, *impf. isto što mladiti se, mladińati se. Govori se oko Vinkovaca i znači:* činiti se mlađim, nego što je tko u istinu. S. Pavičić.

MLAĐE, *n. mladica, grančica, šibļika. Samo u Stulićevu rječniku* (‚mladje', germen, surculus *s naznakom, da je iz glag. brevijara). — Nepouzdano.*

MLAĐEHAN, *adj. isto što mlađahan, mlađan.* On na vodi najde mlajehnu divojku. „Dobro budi prišla, mlajehna divojko!" Nar. pjes. istr. 2, 111. I opremi mlađehnu divojku. Hrv. nar. pjes. 5, 152.

1. MLÀĐEN, *m. muško ime isto koje i Mladen. Između rječnika samo u Vukovu.* S ńomo ružu berijaše Mlađene. Nar. pjes. bog. 141. *(štamp.* Mlađeńe, *ali mjesto* -ń- *mora biti* -n-, *vidi na str.* 418). — *Služi i kao prezime (u okolini Sarajeva).* Etnogr. zborn. 11, 103.

2. MLÀĐEN, *adj. isto što mlađan, mlađahan. Između rječnika samo u Vukovu* (mlađen, mlađan *s primjerom iz neke nar. pjesme:* A kad vidi mlađeni divere). Povikaše mlađeni čauši. Nar. pjes. kras. 10. Progovara mlađeno trgovče. 90. A ja imam mlađenu kadunu, skoro sam je sebi dobavio. Nar. pjes. vuk 6, 393. Tko je mlađen, neka cviće bere. Hrv. nar. pjes. 1, 565.

MLAĐENA, *f. žensko ime prema muškome* Mlađen. *Potvrda je samo u* I. Đorđića pjes. 95, *gdje je štampano* ‚Mladjena', *koje se može čitati i* Mladjena *i* Mlađena.

MLÀĐÊNCI, mlàđenâcâ, *m. pl. Samo u Vukovu rječniku; vidi* mladjenac *pod* d.

MLÀĐENOVIĆ, *m. prezime.* Glasnik 21, 66 *(iz konca* XVIII *vijeka).* Rat 369. Šem. pakr. (1898) 28. Bošńak (1908) 126.

MLAĐENSTVO, *n. mladost. Samo u Stulićevu rječniku* (minor aetas). — *Nepouzdano.*

MLÀĐÊŃE, *n. nom. verb. od* mladiti *i od* mladiti se. *Samo u Vukovu rječniku* (1. die Affectation, jung sein zu wollen, affectatio iuventutis. 2. das Lockern, τὸ pulverare *s naznakom, da se govori u Dalmaciji.* 3. jagńeńe *s naznakom, da se govori u Crnoj Gori).*

MLAĐÈŠINA,

a) m. mlađi, niži, podložnik. Riječ je načińena prema starješina. *Između rječnika samo u Vukovu* (in der Redensart: on ti je i starješina i mlađešina, der Untergeordnete, inferior). Jest se kra|u l'jepo napravio, mlađešine koña prepravišo. Hrv. nar. pjes. 1, 86. Esu li moje mlađešine zdravo kod kuće? *U Lici.* J. Bogdanović. Predstavnik zadruge zove se starešina, a svi drugi mlađešine. *U Srbiji oko Vaļeva.* Etnogr. zborn. 8, 502.

b) f. coll. mladež. Samo u jednoga pisca. Domaćini s pomoći mlađešine ubijaju prasce *(štamp.* ‚prace'), pale ih. M. Vodopić dubr. (1870) 19. Nakon večere mlađešina raziđe se po susjedstvu, onđe da popjeva, onđe da poigra. 22.

MLAĐEVI, *m. pl. upravo plur. od* mlađ *(vidi tamo pod a i pod b).* Ńiva u Mlađevima *(zemļište u Srbiji u okrugu šabačkom i u vaļevskom).* Sr. nov. 1873, 228. 611., 1875, 1079. *Ima i* Etnogr. zborn. 8, 770.

MLAĐEVINA, *f. ime biļki* Helleborus viridis. *U kajkavaca, koji mjesto* -đ- *imaju* -j-. B. Šulek im.

MLAĐEVKA, *f. ime biļki.* Vaccinium uliginosum. *U kajkavaca, koji mjesto* -đ- *imaju* -j-. B. Šulek im.

MLAĐIJA, *f. vis u Srbiji.* Etnogr. zborn. 11, 313.

MLÀĐÎK, mlađika, *m.* izdanak iz drveta jednogodišńi, ļetorast. Ļ. Stojanović.

MLAĐIKA, *f. mladica, grančica, šibļika. Samo u primjeru:* U takvom slučaju mlađika se povija. M. Đ. Milićević škol. 13/14.

MLAĐINE, *f. pl. neka utrina u Srbiji u okolini Biograda.* Etnogr. zborn. 5, 1034.

MLAĐOVIĆ, *m. prezime u Srbiji izvedeno od imena* Mlađo *(t. j.* Mlađen), *kojemu nema potvrde.* Etnogr. zborn. 6, 633.

MLAĐŠICA, *f. vidi* mlajšica.

MLAĐOVIT, *adj. isto što mlađahan, mlađan. Samo u primjeru:* Jer je Mande i odveće lipa, mlajovita i visoka kipa. Hrv. nar. pjes. 2, 405. *Poradi* -o- *nepromijeńenoga (zbog palatala) u* -e- *ispor.* kišovit, mješovit, ražovit *(ali* ogńevit, zmajevit).

MLÀĠIĆ *(tako je zabiļežen akc.), m. prezime u Srbiji.* Etnogr. zborn. 6, 304. — *Nejasno je* -ģ-.

MLAĠINAC, Mlaģinca, *m. prezime u Vrańskoj Pčińi.* Etnogr. zborn. 5, 219. — *Nejasno je* -ģ-.

MLAHAV, *adj. isto što* mlohav, *t. j. slab. Između drugih slav. jezika nalazi se* mlahav *s istijem značeńem još samo u slovenskom. Postańe tamno. U rječniku Bjelostjenčevu* (mlahav, mlohav, debilis, imbecillis .... *s naznakom za* mlahav, *da je ‚dalmatinska', t. j. štokavska riječ, — adv.* mlahavo, debiliter, languide, tepide). *u Jambrešićevu* (debilis, languidus), *u Voltiģijinu* (debole, meschinello, fiacco, schwach, kraftlos) *i u Stulićevu* (mlahav, mlohav *s naznakom, da je iz Habdelićeva rječn.).* Ostala naša nastojańa ili zapuštamo ili mlahavo izvršujemo. E. Pavić jezg. 140. To je slabost mlahavoga muža pustit ženu, da se svrh ńog pruža. M. A. Reļković sat. 142. I koji se odhranio meko, pak je mlahav u životu. 164. Iznašašća .... i vješ̀tine odvraćaju mlahave *(štamp.* ‚mlahve') pameti od Božjih čudesa. M. Pavlinović razl. sp. 422.

MLAHAVITI, mlahavim, *impf. slabiti. Samo u rječnicima, i to u Bjelostjenčevu* (mlahavem, langueo, languesco, — mlahavem, slabo činim, debilito, labefacto), *u Jambrešićevu* (debilito, slabim, mlahavim *u lat. dijelu) i u Voltiģijinu* (mlahaviti, languire, indebolirsi, snervarsi, sich abmatten, entkräften).

MLAHAVOĆA, *f. slabost. Samo u rječnicima, i to u Bjelostjenčevu* (mlahavoča, mlahavost, mlohavost, debilitas, imbecillitas, languor . . . .), *u Jambrešićevu* (debilitas, languor) *i u Voltiģijinu* (mlahavoča, mlahavost, fiacchezza, debolezza, spossatezza, snervatezza, Schwachheit, Kraftlosigkeit).

MLAHAVOST, *f. Samo u rječnicima, i to u Bjelostjenčevu (s naznakom, da je ‚dalmatinska', t. j. štokavska riječ), u Jambrešićevu* (debilitas, languor *u lat. dijelu) i u Voltiģijinu (uz riječ* mlahavoća).

MLAHIV, *adj. mlahav, mlohav, slab. Samo u jednoga pisca.* Jer još zima kućanina vara i u marvi učini mu kvara, osobito, koja je mlahiva. J. S. Reļković 153. Guščići su mlahivi na paši, kiša lako ńe i vitar plaši. 282. Kad vručinom mlahivo je tilo, bo|e b' mlako kupalište bilo. 346.

MLAHOST, *f. mlahavost, slabost. Samo u primjeru:* Naučite me .... zagrliti kripost i u ńoj .... napridovati odagnavši od mene svaku mlahost i nepomńu. P. Radovčić nač. 445.

MLAHOVITOST, *f. mlahavost, slabost. Samo u primjeru:* Majka crkva gledeć |na mlahovitost našu tilesnu tako oštru i očitu pokoru ne nareduje kano prije. G. Peštalić 125.

MLAJŠICA, *f. mladica, 'mlada žena; -j- je po čakavskom govoru mjesto* -đ-, *koje bi bilo u štokavaca, da imaju tu riječ. Samo u primjeru:* Ona poja dvi mlajšici i |vrhu one, ka grediše sprid, biše se naslonila. Starine 23, 75.

MLÂK, mláka, *adj.* tepidus, *ni hladan ni vruć. Akc. je kao u* jâk, lûd, ļût. *Postańe tamno; ne nalazi se ni u slavenskim ni u drugim indoevr. jezicima riječi, koje bi glasovima i značeńem odgovarale. U rječniku Vrančićevu* (tepidus), *u Mikaļinu* (mlak, ni vruć ni suden, tepidus), *u Belinu* (cosa moderatamente calda, tepido, trà caldo e freddo), *u Bjelostjenčevu* (mlak, mlačan), *u Voltiģijinu* (tiepido, semicaldo, laulicht), *u Stulićevu* (tepidus, tepens, egelidus *s naznakom, da se nalazi u Palmotića) i u Vukovu* (lau, tepidus). *U književnosti se nalazi od* XVI *vijeka. — Komparativ je* mlâčî *(vidi potvrdu iz Vuka pod* a, *a).*

a. mlak *u pravom smislu.*

a) uopće. Ter od te živine *(t. j. od salamandre)* čudo je na svijeti, bez mlake vručine gdje može živjeti. M. Vetranić 1, 276. A sunačce mlako u vrijeme u svako zelencom odijeva blaženo po|e toj. 2, 41. Nu pozrite tuge naše ter umorit nas nemojte, neg' li mlake juhe vaše studenijeh nas vi napojte. N. Na|ešković 1, 160. Toj rekši naprije se na gvozdje tutako, u krvi koje se hrańaše još mlako *(misli se mač).* D. Zlatarić 89a. Bistrom vodom i mlakome jedan zlatan sud napuni. Ġ. Palmotić 3, 64b. U postavļenju vode studene ili vruće ili mlake. I. Ančić vrata 209. Juga vjetar poslati će, mlakijem daždem da ga okropi. I. Akvilini 101. Sipaj vь činiju i mi*(j)* ceđemь mlakim bistrim. Glasnik 25, 35. Koju ti vodu sciniš da je mlaka? P. Knežević osm. 243. U mlakoj vodi. J. Vladmirović 8. Ńem' se zimus mlaka *(h)*rana daje. J. S. Reļković 60. Kvas u lonac, na ńeg mlake vode. 343. Bo|e b' mlako kupalište bilo. 346. Kad mlakog

popiju napoja. 404. Ploveći frižak vitrić usrid vrilog lita čini mlako pramaliće i razladiva znojna čela. G. Peštalić 178. Sve junake vode u odaje, dobre końe u mlake podrume. Nar. pjes. juk. 87. Vodi ńega u mlake odaje. 496. U jezeru Skadarskome na onijem mjestima u u dubini izvire voda, zato u ńih, kao u mlaču vodu, kako nastane jesen, navale ukļeve. Vuk rječn. s. v. oko. Svagda ih je u jutru prao mlakom vodom. prav. sov. 92. Ču kroza san neki vjetrić leden, pa mlak i onda zgoļa vruć. Zborn. za nar. živ. 7, 272.

b) mlak *u službi imeničkoj:* na mlako *ili* na mlaku. *Samo u jednoga pisca.* Skupa jaja da na mlaku čuva. J. S. Reļković 98. Dotle budu u sobi na mlaku. 161. Poklopi ga i na mlako meći. 343. On na mlaku u buǵak se meće. 343. Tako sređen nek na mlaku stoji. 407.

b. *u prenesenom smislu kao spor, lijen, mlitav.*

a) o čeļadma. Rado se prihini, ki je na dobro mlak. M. Marulić 236. Koliko se imaju zastiditi mlake sluge Božje. B. Kašić per. 89. Zato studeni i mlaci ostajemo. nasl. 17. Redovnik nepoman i mlaki ima tugovanje vrh tugovanja. 58. Redovnik mlak ima žalost svrh žalosti. A. Georgiceo nasl. 70. Čovjek jest mlak ali studen i nepomļiv na stvari božastvene. S. Matijević 90. Lijenci mlaki i studeni . . . . stoje tute. J. Kavańin 442a. Tako smo mlaki i studeni u ļubavi ńegovoj. A. Kanižlić uzr. 131. Mali grijesi premda ne ubijaju dušu . . . . čine čovjeka mlaka u duši *(iz lat.* venialia peccata . . . . reddunt hominem tepidum). Đ. Bašić 285. Zlo promišļańe čini, da je mlak čovik u svom dilovańu. M. Zoričić osm. 49. Lipov čovjek, t. j. mlak, lijen. Vuk rječn. s. v. lipov.

b) o čemu bestjelesnom ili apstraktnom. Tretja pravda, koja ne uvodi u raj, zove se pravda mlaka i slaba. M. Divković bes. 640. Ako je ke *(t. j. ate od vire)* učinil, toliko su bili mrtvi i mlaci, da malo prude. P. Radovčić nač. 62. Prikažujen, darivan i posvećujen sve moje nevoļno i mlako srce. 489. Vaļa veće jedna (h)ura takove službe nego jedno godište službe mlake i studene. M. Radnić 262b. Objetańa naša mlaka ne plaćamo. J. Kavańin 294a. Koji uzrok od smutńe za duše mlake! I. Marki 102. Kakva je ļubav tvoja? kako mlaka i slaba? A. Kanižlić utoč. 634. Zaštobo ne traže, kako se pristoji i kako vaļa, nego mlakim načinom. Đ. Rapić 80. Ovaka voļa ne može biti brez mlaka i studena srdca. I. Velikanović upuć. 3, 60. Priklonitog slugu uslišaj, gospodine Bože, makar i na slabu i mlaku molitvu. G. Peštalić 37.

c) adv. mlâko. *U rječniku Belinu* (mlako, tepidamente) *i u Stulićevu* (tepide, pigre, lente). Idu u manastire ni dobrovoļno ni sasma zlovoļno, negoli mlako. B. Gradić djev. 94. Ako ga pokara *(t. j. otac sina),* mlako to čini. B. Kašić zrc. 58. Nemoj iskati Boga s nepomńom niti mu zaprosi milost mlako. M. Radnić 262a. Vjeru sahranio sam srcem, djelom, ako i mlako. J. Kavanin 334b.

1. MLÀKA, *f.* lacuna. *Čakavci govore* mļaka *(vidi zadńe dvije potvrde pod* a, *a). Riječ toga značeńa nalazi se još u nekim slav. jezicima: slov. i češ.* mlaka, *malorus.* млака, *pol.* młako. *Postańe tamno. Riječ je zabiļežena u nekijem rječnicima, a najstarije su potvrde iz* XIII *vijeka (vidi pod* b, *a, ff).*

a. mlaka *kao nom. appell.*

a) bara, lokva. U rječniku Bjelostjenčevu (lacuna), *u Jambrešićevu* (lacuna), *u Voltiǵijinu* (laguna, Pfütze), *u Stulićevu* (lacuna, palus) *i u Daničićevu* (lacuna *sa dvije potvrde iz* XIV *vijeka).* U gorńe čelo mlake *(u navođeńu među).* Glasnik 15, 300. Na mlaku kod Morave *(u navođeńu međa).* Mon. serb. 199. Vezanu rukami i nogami u jednu mlaku, da se utopi, vržo ju vode. F. Glavinić cvit 228b. Voda ili mlaka ona polag Antiohije takovu uze kripost, da kigodir s ńom se opiraše, od svakoga betega ozdravļivaše. 229a. Padoše *(t. j. patke i guske)* u bližńu mlaku aliti lokvu. P. Vitezović kron. 170. Grišiš prosto i slobodno kako i ona priļubodinica, mlaka smrada paklenoga. Đ. Rapić 114. Spusti oči ter jadno proplaka, da s' od suza učin' jedna mlaka. I. Zaničić 18. Vole sa psim glad trpiti i s govedim mlaku piti. V. Došen 55b. A od većeg pak oblaka na ogńištu pliva mlaka *(t. j. u trošnoj kući).* 205a. Tirajuć końike *(t. j. general Laudon)* natira na mlaku . . . . ča on ne posiče ali ne poruši, požirava mlaka to sama zaduši. M. Kuhačević 123. Zar je cvića kita dračje, vrilo mlaka? A. Kanižlić rož. 9. Mlaka, to jest močvar. J. S. Reļković 215. Kad su došli do jedne mļaki, hiti ju nutar. Nar. prip. mikul. 108. Mļàka, lacuna. D. Nemanić (1884) 20.

b) žičina, tekućina; kao da je to u primjeru: Kako bi vino bila stvar od kršćenija ali ima nika mlaka. Naručn. 5b. *Vidi* mlakost pod *c.*

c) jama, u koju se što baca. Samo u Voltiǵijinu rječniku (fogna, Schundgrube).

d) pištalina. Samo u Vukovu rječniku (kao slatina, gdje voda pišti iz zemļe *s naznakom, da se govori u Srijemu).*

b. Mlaka *kao nom. propr.*

a) samo Mlaka.

aa) dva zaseoka u Bosni u okružju sarajevskom. Popis žit. bos. i herc. 641. — *bb) selo u Hrvatskoj u županiji bjelovarsko-križevačkoj.* Razdjeļ. hrv. i slav. 63. — *cc) selo u Slavoniji u županiji požeškoj.* 69. — *dd) nekakvo selo (ili zaselak) u Hrv. (vaļada u današńoj županiji modruško-riječkoj) spominje se u dvije isprave* XVI *vijeka:* Knez Ivan Herendić z Mlake. Mon. croat. 257. Na Mrižnici u kastelu Mlaki. 336. — *ee) nekakvo zemļište u Srbiji u okrugu aleksinačkom.* Šļivak u Mlaki. Sr. nov. 1863, 398. — *ff) nekakav potok u Hrv. zabiļežen u lat. ispravama* XIII *vijeka:* Secus rivum, qui vocatur Mlaca. I. Tkalčić monum. 1, 37. Ad rivum, qui vocatur Mlaka. 2, 125.

b) Mlaka *u svezi s pridjevima.*

aa) Crna Mlaka, *nekakvo zemļište u staroj srpskoj državi navedeno u Daničićevu rječniku iz isprave* XIV *vijeka. I danas se tako zove nekakvo zemļište u Srbiji u okrugu kruševačkom.* Sr. nov. 1875, 915. — *bb)* Čista Mlaka, *selo u Hrvatskoj u županiji zagrebačkoj.* Razdjeļ. hrv. i slav. 27. — *cc)* Hajdučka Mlaka, *zemļište u Srbiji u okrugu smederevskom.* Ńiva na Ajdučkoj Mlaki. Sr. nov. 1875, 730. — *dd)* Mala Mlaka, *selo u Hrvatskoj u županiji zagrebačkoj.* Razdjeļ. hrv. i slav. 30. — *ee)* Suha Mlaka, *nekakvo selo u Slavoniji zabiļeženo u lat. spomeniku* XVII *vijeka.* T. Smičiklas spom. 11. — *ff)* Velika Mlaka, *selo u Hrvatskoj u županiji zagrebačkoj, — pusta u Slavoniji u županiji srijemskoj.* Razdjeļ. hrv. i slav. 30. 87.

2. MLÀKA, *f. lijena žena.* Đe e ono žena ona žalosna mlàka! *U Lici.* J. Bogdanović. — *Postaše tamno.*

MLAKÀ(J)ICA, *f. vrijeme toplo (upravo mlako) i mirno. Glas* -j- *može se izgovarati, ali se ne mora. Nastavak* -a(j)ica *nalazi se i u drugim nekim riječima, koje vidi u T. Maretića* gram. i stil. 297. *U rječniku Stulićevu* (aer mitis, dulcis, tepidus, malacia, temporis tranquillitas) *i u Vukovu* (toplo vrijeme: sad su mlakaice, grosse Hitze, aestus *s naznakom, da se govori u Dubrovniku). Što Vuk veli, da* (mlaka(j)ica *znači: velika vrućina, to je krivo; ispor.* Mlakàjica je toplo vrijeme, tišina. L. Zore dubr. tuđ. 14. Mlakaica je ugodno toplo vrijeme zimi (rijetko u proljeće i jesen, kad poslije jače zime zapuše jug. M. Milas rad jug. ak. 136, 236. *U jednoga pisca* mlaka(j)ica *znači: tišina na moru.* Kastor i Poluč jesu zvijezde svijem pomorcim veoma srećne, er kad izteku .... plahe vjetre promijene u blagu mlakaicu, a u tišinu more sravnu razsrčeno. B. Zuzeri 15. Ribe ako kadgod u vrijeme tihe mlakaice po skorupu od vode pobaraju, opeta se krijuončas. 16. Drijevo bijaše ostalo dosadivom mlakaicom bez ćuška vjetra za puno dana osidrano. 405.

MLAKAN, mlakna, *adj. isto što mlak, mlačan. Samo u primjeru:* Nemoj mlakan rijet: sutra ću. J. Kavanin 389b. — *Jamačno je* mlakan *uzeto samo poradi sroka s riječju* oplakan.

MLAKAR, *m. prezime u naše vrijeme u Hrv.* Imenik (1906) 444.

MLAKA RIJEKA, *f. zaselak u Bosni u okružju bihaćkom.* Popis žit. bos. i herc. 641.

MLAKAST, *adj. a) isto što mlak. Samo u Stulićevu rječniku* (mlakast, mlakav, mlak). — *b) pun mlâkâ (na pr. kakova zemlja). Samo u Jambrešićevu rječniku (u lat. dijelu:* lacunosus, mlakast).

MLÀKAV, mlàkava, *adj. a) isto što mlak u pravom smislu. U rječniku Stulićevu* (mlakast, mlakav, mlak). *Ovamo ide* mlakav *i u značenju: blutav (o kakvom jelu). U rječniku Vukovu* (mlakavo jelo, fade, insulsus). — *b)* mlakav *isto što mlak u prenesenom smislu. U rječniku Vukovu* (mlakav, mlitav *s naznakom, da se govori u Crnoj Gori; ta se ista naznaka Vukova proteže i na značenje pod a).*

MLAKAVICA, *f. Samo u Stulićevu rječniku, gdje se kaže, da je isto što i mlakajica.*

MLAKA VODA, *f. ime izvoru u Srbiji.* Etnogr. zborn. 11, 394.

MLAKE, Mlâkâ, *f. pl. topogr. ime. a) zaselak, jedan u Bosni u okružju sarajevskom, drugi u Hercegovini.* Popis žit. bos. i herc. 641. — *b) zemljište, na kojem su njive, u okolini Biograda u Srbiji.* Etnogr. zborn. 5, 990. 994. — *c) ime nekakvoj planini u staroj srpskoj državi zabilježeno dvaput u ispravi* XIV *vijeka i otud u Daničićevu rječniku. — d) nekakav brežuljak (ili dolina?) u Poljicima (u Dalm.).* Zborn. za nar. živ. 8, 192. 194.

MLAKIĆ, *m. prezime u naše vrijeme.* Bošnjak (1908) 126.

MLAKINAC, mlakinca, *m. ime izvoru u Srbiji (u Šumadiji).* Etnogr. zborn. 6, 807.

MLAKOĆA, *f. isto što mlakost. Između riječnika samo u Stulićevu* (mlakoća, mlakost, mlačina). *Potvrda ima samo u dva pisca.* I tako duše naše jesu .... čišćene od pjene lijenosti i mlakoće. M. Radnić 429a. Da uzvidi *(t. j. Isus)* izgoñeno iz tvoga srca sve ono, što mlakoću goji, neharnost, duhovno glušilo i nevjernost. I. M. Mattei 195. Pazi dobro, da to nečesto pričestjenje ne bude od mlakoće i od nehajstva za tvoj duhovni napredak. 197.

MLÁKOŇA, *m. mlak čovjek, mlitoња. Između rječnika samo u Vukovu* (ein lauer *[štamp.* laber] Mensch, socors). *Govori se u Lici.* On je mlakoња, ne primiče ništa u poslu, pa da gromovi pucaju. J. Bogdanović.

MLÁKÔST, mlákosti *(biće takav akc.), f. apstraktna imenica prema pridjevu* mlak, *isto što mlačina, mlakoća. U rječniku Vrančićevu* (tepor), *u Mikaljinu* (tepiditas, tepor), *u Bjelostjenčevu* (tepor, tepiditas) *i u Stulićevu* (mlakoća, mlakost *s naznakom, da se nalazi u Gradića).*

a) u pravom smislu (rijetko). Duše sfeti .... pokoj nam si ti u trudu, u vrućini mlakos sfaka. B. Kašić nač. 95. Ona je zla mlakost, koja dohodi poslije vrućine, zašto ide k zimi; ali nije zla, nego dobra ona, koja od studeni dohodi na vrućinu. M. Radnić 501b.

b) u prenesenom smislu. Mlakos od duha kakono kugu da bježi. B. Gradić djev. 70. Da jih (‚yieh') ne prepričimo .... neharstvom ni mlakosti od pameti. B. Kašić nač. 9. Od male bogoljubnosti i od mlakosti na službah Božjijeh. zrc. 132. Ondi nahode .... snagu slabosti sfojoj, proštenje od griha sfojih, užeženja od ljubavi u mlakosti sfojoj. is. 2. Imamo se boliti velo i požaliti vrh mlakosti i nepomnosti naše. nasl. 246. A sad izrad truda i naše mlakosti grusti nam se živit. A. Georgiceo nasl. 37. S ovezijema i druzijema ovacijem riječima imaš se razgovarat s Isukrstom, kada čuješ *(t. j. osjetiš u sebi)* sušu i mlakos. I. Držić 349. Zarad mlakosti naše u primanju darova činimo se nedostojni. M. Radnić 262a. Isus mlakos tuj preteče, kad ga zazva, a on ne ufaše. J. Kavanin 9a. Mlohavšćina, mlakost i linost unutarња, koje ostaju u duši. A. Kadčić 173. Čini, da je mlak čovik u svom dilovanju, a mlakost je najgora za dušu. M. Zoričić osm. 49. Po mlakosti i studeni čovika, koji nije vrstan sastat se ženom puteno. M. Dobretić 559. A mene za mlakost u službi šalju u Mostar. M. Đ. Milićević omer 66.

c) žičina, tekućina; kao da je to u primjeru: Ako bi kršćenje naredil, da bude va vini ali v nikoj inoj mlakosti. Naručn. 5b. — *Vidi* mlaka *pod* a, *b.*

MLAKOSTAN, *adj. isto što mlak. Samo u jednoj knjizi.* Evo jošter smo mlakosni i lijeni čuvši tolika zlamenja tvoja. B. Kašić nasl. 137. Ako sam sada nepoman i mlakostan, kada se pričeštivam. 253. — *Adv.* mlakosno. Da k otaru tvomu .... toliko mlakosno i studeno pristupam. 285.

MLAKOSUŠAN, *adj. mlak i suh. Samo u primjeru:* Mlakosušno u misto sakriju. J. S. Reljković 329.

MLAKOŠTINA, *f. isto što mlakost. Samo u primjeru:* Tješim gnjive i sržbine blagodarstvom lakomosti, bogoljubstvom mlakoštine. J. Kavanin 224a. — *Sasma nepouzdano.*

MLAKOVAC, Mlakovca, *m. selo u Hrvatskoj u županiji modruško-riječkoj.* Razdjel. hrv. i slav. 23.

MLAKOVIĆ, *m. prezime u Hrv. zabilježeno* XVII *vijeka.* R. Lopašić urb. 286.

MLÀKUḶA *(tako je zabiḷežen akc.), f. a) isto što* 1 mlaka, *t. j. bara, lokva — b) isto što* 2 mlaka, *t. j lijena žena.* Ne primiče ta mlàkuḷa u poslu, pa da grmi i sijeva. *Oba značeńa za Liku zabiḷežio* J. Bogdanović.

1. MLAKVA, *f.*

a *kao nom. appell. isto što* 1 mlaka, *t. j. bara, lokva.* Nepravedni odaju vrteći se iz opačine u opačinu kakono koleso iz mlakve u mlakvu *(iz lat.* impii ambulant, rotantur etenim sicut rota plaustri de lacula in laculam). F. Lastrić test ad. 80a. Šta piješ tu nezdravu mlàkvu? *U Lici.* J. Bogdanović. — *U Vukovu je rječniku značeńe malo drukčije* mlâkva, voda ili bara, koja se zimi ne smrzava (ein Fluss oder eine Lache, so im Winter nicht friert, fluvius aut lacus non congelans hieme)

b. *kao nom propr.*

a) selo u Bosni u okružju travničkom. Popis žit. bos. i herc. 641; — *selo u Hrvatskoj u županiji ličko-krbavskoj.* Razdjeḷ. hrv. i slav. 10. *U knizi* Schem. segn. (1871) 26 *i* (1881) 24 *piše se to selo* Mḷaka.

b) izvor u Srbiji u okrugu valjevskom. Etnogr. zborn. 8, 834; — *izvor u Srbiji u okrugu šabačkom.* M. Đ. Milićević knež. srb. 420 *(akc. je tu zabiḷežen* Mlâkva).

2. MLÀKVA, *f. Samo u Vukovu rječniku:* nekakva trava za sijeno (eine Art Pflanze, herba quaedam *s naznakom, da se govori u Lici).*

MLAKVE, Mlakava, *f. pl. selo u Bosni u okružju sarajevskom.* Popis žit. bos. i herc. 641.

MLAKVINE, *f. pl. dio sela Petńice u Drobńacima u Crnoj Gori.* Mlakvine, a neko kaže Lokvine po lokvastom — dolinastom — zemḷištu, na kome se od kiša voda zaustavḷa. Ta je voda mlaka — topla, — pa otuda Mlakvine. Etnogr. zborn. 4, 428.

MLAN, *m.* štap, koji se drži u ruci te se ńime okreće žrvań. *Na Krku.* I. Milčetić. Mlán, gen. mlána, palus, quo lapis molaris versatur. D. Nemanić (1883) 10. *Potvrdu donosi i* Zborn. za nar. živ. 7, 323.

MLANČA, *f. selo u Srbiji u okrugu rudničkom.* S. Koturović 446.

MLANČANSKI, *adj. posses. od* Mlanča. Opština Mlančanska. S. Koturović 446 *U* K. Jovanovića rečn. 173 *glasi taj pridjev* mlanački.

MLASKAŃA, *m. dubrovačko prezime.* Mon. ragus. 2, 21. 82. 103 (‚Mlascagna'), 302 (‚Mlaschagna'), 338 (‚Mlascana'). *To je upravo tal. prezime:* Mascagna *ili* Mascagni. K. Jireček rom. 3, 44. — *Vidi* Mlaskońić.

MLASKATI, *vidi* mḷaskati.

MLA˘KOŃIĆ, *m. dubrovačko prezime zabiḷeženo dvaput na početku* xv *vijeka.* Spom. sr. 1, 49. K. Jireček spom. 52. *Iz prve od ovijeh knìga uneseno je ovo prezime u Daničićev rječnik. — Vidi* Mlaskańa.

MLAŠĆATI, mlašćem, *impf. žvatati, mlatiti, Samo u čakavaca. a)* mlášćati, tal. masticare, ńem. kauen. *Na Braču.* A. Ostojić. *Vidi* mḷaskati, *s kojim je bez sumńe istovetno, samo je* -šć- *iz prez. zaneseno i u inf. — b)* mlašćât, mlâšćem, mlatiti, triturare *Na Korčuli* Slovinac 1880, 87.

MLAŠIN, *m prezime u Vrańskoj Pčińi, plur.* Mlašini Etnogr. zborn. 5, 172.

MLAŠNIK, *m. zemḷište u Srbiji u okrugu požarevačkom.* Etnogr. zborn. 5, 407.

MLAŠTVO, *n. isto što mladež. Samo u primjeru:* Zov'te i uč'te mlaštvo lino. J. Kavańin 375b. — *Sasma nepouzdano.*

1. MLÂT, mlâta *(takav će biti akc.) m. maḷ, cijep. U lok. sing. će biti akc.* mlátu, *a plur. će biti* mlâti *ili* mlâtovi. *Nalazi se i u drugim slav. jezicima s navedenijem značeńem: staroslov.* млатъ, *rus.* молотъ, *češ.* mlat, *poḷ.* młot; *u drugim indoevr. jezicima ne nalazi se riječi, koje bi etimologijom odgovarale.*

a) maḷ. veliki čekić. U rječniku Vrančićevu (malleus), *u Mikaḷinu* (mlat, mlatac, maḷic, malleus), *u Belinu* (martello, maglio), *u Bjelostjenčevu* (mlat, kladivo), *u Voltigijinu* (martello Hammer), *u Stuličevu* (mlat, mlatac, malleus, marculus, baculus rudis *s naznakom, da se nalazi u glag. brevijaru) i u Popovićevu* (Hammer). Udrite po ńem *(t. j. po zlatu)* mlatom. Starine 23, 75. Da se dvižu vsaki s svojim orudjem: oružnici s meči, kovači s mlati .... krajači s škarami. Korizm. 21b. Ti biše on, ki nožem jezika tvojego klaše ńih *(t. j. jeretike),* ti mlat i sikira, ka razbijaš zube ńih. Transit 103. Ni li rič moja .... kako mlat, ki stine mrvi? *(iz ńem.* ist mein Wort nicht .... wie ein Hammer, der Felsen zerschmeisst? jerem. 23, 29). Proroci 100. Po koži *(t. j. na sedlu)* od zlata mnogo biše cvitak novih prem spod mlata i spod hitrih dlitak. B. Krnarutić 4a. Ta lopatu prosi, čim se japno grne, a ta zemḷu nosi, ter mu rame trne, ta kamen podvrne, ta po mlat pošaḷe. Đ. Baraković vila 55. Veće krat po glavi lupnu jednijem gvozdenijem mlatom. B. Kašić per. 185. Hamerlein prezimenom, to jest mlat, maḷic. nasl. xi. Ni ugladit stina može so prez mlata. I. Ivanišević 289. Turan visok razorismo mlati i kḷini i polugama. I. Zanotti en. 31. On dinare na ńu trati, ona ńega mlatom bije. J. Kavańin 38a. Kako mlat, koji razbije stine, razbiti će svu tvrdinu ńihovu. A. Vitaḷić istum. 506. I da zlato čisto ostane, plam ga kuha, mlati tuku. ost. 15. Dokle j' bolo z ogńa nado, podaje se mlatu rado. P. Vitezović pririč. 142. Jeda riči moje nisu .... kako mlat satarući kamen? *(iz lat.* numquid verba mea non sunt .... quasi malleus conterens petram? jerem. 23, 29). J. Filipović prip. 1, 438b. Mlat bi prozvan poluvirstva *(t. j. sv. Antun),* jer ga razbiv on iztira. P. Knežević živ. 29. Tako se daje ženam mlat, a igla mužem. A. Blagojević khin. 74. Mlatom aliti maḷom udirući smaknu se gvozdje s držala. I. Đorđić ben. 187. Nijedan mlata udarac .... ni se čuo. I. Velikanović upuć. 1, 88 Opet mlat lupa po kući, i daske i grede lete u peć. M. Pavlinović rad. 24. Mlat, maḷ. *U sjevernoj Dalmaciji.* J. Grupković. Mlât *(tako je zabiḷežen akc.),* veliki čekić, kojim se kuju poluge gvožđa u samokovima. Čuh tu reč u Mrkoj Poḷani u vrańskom okrugu, gde se kuje i topi (od rude gvozdene) gvožđe. M. Đurović.

b) cijep. U rječniku Bjelostjenčevu (tribula, cep) *i u Popovićevu* (Dreschflegel). Mlát, gen. mláta, manubrium tribulae. D. Nemanić (1883) 12.

c) mlat *je i lupa, koja se čuje, kad se što mlati, udara. Samo u primjeru:* Škripa pila, tesańe bradva, mlat sjekira. M. Vodopić dubr. (1868) 177.

2. MLÀT, *interj.* Prođe onuda pa ńa edanput mlàt šakom mene u glavu. *U Lici.* J. Bogdanović. Kad ko koga udari, veli se: mlàt po ńemu ka po konju *U riječkoj nahiji u Crnoj Gori.* A. Jovićević. *Ovom se dakle riječcom naznačuje glas, koji se čuje, kada tko koga mlatne, udari.*

1. MLATA, *ime tamna postaća, ne razabira se, je li muško ili žensko.* S. Novaković pom. 83.

2. MLATA, *m. blebetaš, t. j. koji mlati jezikom. Samo u Belinu rječniku* („mlatta", sprdalac, mlatalac, parabolario) *i u Voltićjinu* (parabolano, parlatore, Schwäzer, Plauderer). *Vidi* mlatalac.

3. MLATA, *f. skitnica. U Grižanima u Hrv., gdje je akc.* mlâtā. S. Ivšić.

4. MLATA, *f. stučeno i skuhano žito za vareńe piva. Između rječnika samo u Popovićevu* (mlâta, Malz). *Nalazi se i u drugim nekim slav. jezicima, ali sa značeńem: kom, komina, drožda; slov.* mlato, *češ.* mláto, *pol.* młoto. *Sve je ovo uzeto iz ńem.* Malz *u ono vrijeme, dok su Nijemci mjesto današńega* z *imali* t. Kad pivar od ječma pravi mlatu ili slad, onda se razvija jaka toplota. K. Crnogorac bot. 115.

MLATAC, mlaca, *m. ono, čim se mlati, ili onaj, koji mlati.*

a) upravo dem. od mlat, *t. j. maļ, čekić, ali se deminutivno značeńe ne osjeća svagda. U rječniku Mikaļinu (vidi kod* 1 mlačić), *u Belinu* (martelletto) *i u Stulićevu* (mlaţ, mlatac, malleus, marculus, baculus rudis). Ča ima biti, da je razbijen mlatac vsega svita? *(iz ńem.* wie geht es zu, dass der Hammer der ganzen Welt zerschlagen ist? jerem. 50, 23). Proroci 134. Pomńahu zaisto .... da ništar nečisto ńim zajde spod mlatci *(govori se o kojekakvim majstorima).* D. Baraković vila 56. Čavle nošahu, kojijem ga će na križ pribiti, i mlatce, čijem će čavle zabijati. M. Divković bes. 385. Uzamši mlatce i druge stvari potrebne .... izvadiše čavle. P. Bakšić 178. Držeći mlatac srebrni u ruci. A. Kadčić 376. Mlatac, čekić, kojim se końi potkivaju. *U Lici.* F. Hefele.

b) cijep (vidi 1 mlat *pod b). Govori se u Crikvenici u Hrv., gdje je akc.* mlâtāc, *gen.* mlâcā. S. Ivšić. *Ovamo ide možda primjer:* Ležeći ja ga bit kako mlatac klasje. M. Marulić 254. — *Ispor. još:* Mlátac se zove ona naprava, kojom se mlate ili tuku kukuruzi (klipovi) u kukuruzani. *U Dobroselu u Lici.* M. Medić.

c) mlatac *je čovjek, koji mlati žito. U rječniku Bjelostjenčevu* (mlatec, areator, triturator, tritor), *u Jambrešićevu* (tritor), *u Ivekovićevu* (mlátac, mláca, koji mlati, n. pr. raž, pšenicu i t. d., govori se u Hrv., Drescher) *i u Popovićevu* (Drescher). *Možda ovamo ide primjer iz M. Marulića navedeni pod b.*

d) mlatac *je uopće čovjek, koji što mlatom razbija. Samo u Voltićjinu rječniku* (martellatore, battitore, Schläger).

e) U Popovićevu rječniku s. v. mlatac *stoji:* trlac i mlatac, Werktagskleid, *t. j. odjeća, koja se nosi u težatne dane; — u s. v.* trlac *stoji:* to mi je trlac i mlatac, das gebrauche ich ohne Abbrechung, — *dakle ono (odijelo), u čemu čovjek i tare (na pr. lan) i mlati.*

MLÀTÁČ, mlatáča, *m.*

a) isto što mlatac pod b, t. j. cijep. Mlatač je sprava, kojom se kukuruz mlati. *U sjevernoj Dalmaciji.* J. Grupković.

b) isto što mlatac pod c. Između rječnika samo u Popovićevu (mlatač, mlatilac, Drescher). Mlâtāč je onaj, koji mlati. *U Orahovici (u Slav.)* S. Ivšić.

c) isto što mlatac pod d. Samo u primjeru: Prije bro l kovaćef .... i jakih mlatačef rad kamena ńima. D. Baraković vila 56.

MLATAČE, mlatača, *f. pl. cijep. Samo u čakavaca.* Mlâtāči, mlâtāč, f. pl. tribula. D. Nemanić (1884) 45. Mlatače imaju dva cipa: tenki i debeli .... Mlatače rabe za mlatit, to je otrest zerna ze slami. *U Vrbniku na ostrvu Krku.* Zborn. za nar. živ. 7, 317.

MLATALAC, mlataoca, *m. blebetaš. U rječniku Voltićjinu* (mlatalac, mlatalca, parolajo, ciarlone, Schwätzer). *U Belinu rječn. s. v* parabolario (colui, che da parabole o pastochie) *stoji* mlatalac, *gen.* mlatavca, *i tako se ne zna, što je upravo Bela htio zapisati; ista štamp. pogrješka nalazi se i u* II. *izd. ńegova rječnika (g.* 1785.) *s. v.* parabolano.

MLATAN, mlatna, *adj. posses. od* mlat. *Samo u Stulićevu rječniku* (mlatan, mallei). — *Nepouzdano.*

MLÀTÂŃE, *n. nom. verb. od* mlatati. *Samo u rječniku Vukovu.*

MLÀTATI, mlàtâm, *v. impf. Samo u rječniku Vukovu* (herumschlagen, jacto: mlata rukom kao kobila repom, von einem, der ungeschickt Kreuz schlägt). *Vidi* mlatiti pod d.

MLATAVAC, mlatavca, *m.*

a) Ne razabira se pravo značeńe u primjeru: Znaš i troću *(t. j. riječ),* ka govori: „o jeziče, pomozi me", a i četvrtu, ka rug tvori ko mlatavcim ļuvenime. I. Đordić uzd. 145. *Možda blebetaš? Vidi* 2 mlata *i* mlatalac.

b) potok u Srbiji u okrugu jagodinskom. Glasnik 61, 131.

MLATEJEV DOL, *m. nekakvo mjesto u staroj srpskoj državi zabiļeženo u ispravi* XIV *vijeka, gdje je upravo zabiļeženo* -tê-. Glasnik 27, 291.

MLÁTÊŃE, *n. nepravilan lik mjesto* mlaćeńe. *U rječniku Belinu* (il battere il grano, trituratio), *u Bjelostjenčevu* (trituratio, — bijeńe, percussio, diverberatio) *i u Jambrešićevu* (tritura). *Govori se i u Lici (s naznačenijem akc.).* J. Bogdanović.

MLATIĆ, *m. Samo u čakavaca.*

a) isto što mlatac pod b. Mlatič *(biće griješkom* -č *mjesto* -ć) se zove sprava, kojom se mlati žito. *U Klani u Istri.* F. Simčić.

b) isto što mlatac pod c. Nisi mlatić, ne ćeš mlatit. Jačke 242. Mlatić, gen. mlatića, tribulator. D. Nemanić (1883) 38.

MLATIDBA, *f. mlaćeńe. U rječniku Belinu* (il trebbiare, — tresca, battitura di grano), *u Stulićevu* (mlatidba, mlaćeńe) *i u Ivekovićevu* (radńa i vrijeme, kad se mlati n. pr. raž, pšenica i t. d. *s naznakom, da se govori u sjevernoj Hrv. i s akc.* mlàtidba).

MLATILAC, mlatioca, *m. onaj, koji mlati. Između rječnika samo u Popovićevu* (mlatač, mlatilac, Drescher). Misliš orat, kad voće prokliva, što mlatilac posija trojakom? J. S. Reļković 66.

MLATILICA, *f. naprava, mašina za mlaćeńe. Samo u primjeru:* Sprvice se puhalo na nove strojeve; sad su se mlatilice (trebbiatrici) pomolilo i na kotarska guvna. M. Pavlinović razl. sp. 58.

MLÀTILO, *n. cijep. Između rječnika samo u Popovićevu* (Flegel, Dreschflegel). Mlatilo je od dvijuh drvetah, na remenu, koja su sapeta. J. S. Reļković 25. Zob, raž, žito mlatili se vlada i ostalo, što slamu imade. 300. Mlàtilo, drvo, kojim se što mlati. I. Pavlović. Vrše se *(t. j. u*

Staroj Srbiji) końima i volovima, a mlati se mlatilom. Etnogr. zborn. 6, 459. — *Šulek u* rječn. zn. naz. *uzima* mlatilo *za ńem.* Dreschmaschine, *franc.* batteuse, *t. j. naprava, mašina za mlaćeńe; — a u ovom primjeru* mlatilo *znači nešto načińeno od kože, čim se muhe ubijaju (mlate):* Niki biju *(t. j. muhe)* kožnima mlatili. J. S. Reļković 325.

MLATIONI, *adj. onaj, koji je u svezi sa mlaćeńem. Samo u primjeru, u kojemu je (po čakavskom govoru)* -l- *mjesto* -o-: Evo ja jesam iz tebe ostre nove mlatilne voze učinil *(iz ńem.* siehe, ich habe dich zum scharfen neuen Dreschwagen gemacht. is. 41, 15). Proroci 45.

MLÀTIONICA *(biće takav akc.), f. kolac za razbijańe kukuruza. Govori se u Turskoj Hrv.* U ńu se naspu kuruzi pa se mlationicom (dugačkim kocom) tuku. Zborn. za nar. živ. 6, 90.

MLATIŠTA, *n. pl. nekakvo mjesto u staroj srpskoj državi zabiļeženo u ispravi* XIV *vijeka.* Glasnik 24, 245.

MLÀTIŠUMA, *m. prezime.* Staniša Mlatišuma *se zvao nekakav knez ili vojvoda srpski ili crnogorski u prvoj polovini* XVIII *vijeka. O ńemu piše Vuk u* posl. 45 *i u* rječn. *(kod te riječi) i* M. Đ. Milićević knež. srb. 235. *Spomenut je i u Ļ. Stojanovića* zap. i natp. 3, 105.

MLATITEĻ, *m. onaj, koji što razbija, mlati. Samo u rječniku Belinu* (martellatore, quegli, che martella) *i u Stulićevu* (malleator).

MLÁTITI, mlâtîm, *impf.* percutere, triturare, decutere. *Nalazi se i u drugim slav. jezicima, na pr. slov.* mlatiti, rus. молотить, *češ.* mlátiti, *poļ.* młócić. *Glagol je izveden od osnove imenice* mlat. *Nalazi se u svijem rječnicima osim Daničićeva (vidi dale), a najstarije su potvrde u književnosti iz* XVI *vijeka (vidi među primjerima).*

a. *biti, tući, udarati. U rječniku Vrančićevu* (cudere, pulsare), *u Mikaļinu* (mlatiti, udarati, percutio, caedo), *u Belinu* (fracassare, battere una cosa al muro o romperla), *u Bjelostjenčevu* (kujem, bijem), *u Jambrešićevu* (verbero), u *Voltiģijinu* (battere, sferzare, flagellare, schlagen), *u Stulićevu* (percutere malleo, verberibus aliquem accipere, — mlatiti žeļezo, dok je vruće) *i u Vukovu* (dreschen i. e. schlagen, contundo).

a) u pravom smislu.

aa) mlatiti *u akt. i pas. (u pas. i s riječcom* se).

aaa) Objekt je čeļade ili životińa (a može biti i koji dio tijela čeļadeta ili životińe). Ter te, vajmeh, palicami pobijahu i mlaćahu i šakami i nogami. M. Vetranić 1, 318. Bije me snijeg i grad, mlati me slana, daž. 2, 89. Ti mu za tu čas i slavu.... mlatiš trstim časnu glavu. G. Palmotić 3, 191b. Meu to vode, mlate i vežu vuci ogńeni jańca sveta. A. Vitaļić ost. 109. Ko vo bijesan, ki što sreta, tvrdijem čelom mlati i meće. I. Đordić salt. 141. Ali ga *(t. j. starješine đaka)* nejmaju činit mlatit od čovika svitovńega. A. Kadčić 301. Jer se ne bojimo onoga štapa, koji nas mlati. J. Banovac pred. 105. Koji nije pozno voļu gospodina .... bit će malijem udarcima mlaćen. S. Rosa 112a. Mlatijahu ga zaušnicam i pestima. 155b. Dohode oružani s težcijem bičima spravni za mlatit ga bez ikakva milosrđa. Đ. Bašić 55. Mlati s biči tilo tvoje. P. Knežević osm. 267. Gospodin iz crkve istira trgovce mlateći špagom po vratu. F. Lastrić ned. 318. Ele opet nek svak gleda, da se za to mlatit ne da, jer tko moļen radit ne će, pod tojage sebe meće. V. Došen 60b. O magarca štap satari, to magarac malo mari; šibaj, mlati, tuci, bodi, on lagano opet hodi. 212b. Progonitel svoje puti, kad bi se umorio on, inoga bi namjestio, da je bičima mlati i raskrvavi. A. Kalić prop. 528. Pođe kukavne pse mlatiti kolcem. Nar. prip. bos. 57. Turci mlate topuzom sirotińu. S. Ļubiša prip. 58. Stipan ženu mlati z devetima bati. Nar. pjes. istr. 4, 9. — *Ovamo ide i primjer, u kojemu* mlatiti *upravo znači: ubijati:* Stari i mladi Crnogorci .... Turkom uvijek strašni gorci, er sve ih mlate. J. Kavańin 135b. — *U svim primjerima dosad navedenima* mlatiti *znači: udarati tako, da onoga boli, koji je mlaćen; veoma je rijetko mlaćeńe bez boli, kako je u primjeru:* Maģarice kako konopļice, a na ńima svilene rokļice, svaku svila mlati po cokolah, a zveče im na grlu đerdani. Nar. pjes. hörm. 2, 335.

bbb) Objekt je kakova stvar. Al' u kolu nike žene .... zemļu nogam mlatit stanu. V. Došen 102a. Poļe od voda .... obtječući pokrajine od pridmorja brasilskoga po prostranijeh izvan reda dalečinah mlati i plače jednu i drugu Ameriku. B. Zuzeri 20. Što sikira mlati, bradva teše. J. S. Reļković 21. Gvožđe mlatimo, dok je ugrijano. M. Pavlinović rad. 138. Sijevaju varovnice kao iz užarene mazije gvožđa, kad je kovač mlati. S. Ļubiša prip. 211.

ccc) bez objekta. Taki je vidjet vezijer silni, mlati, hvista, husa, lupa. I. Gundulić 543. Grād raznesen vihrim silnijem lupa i mlati. B. Zuzeri 121. Dež .... mlati *(t. j. kiša žestoko pada). U Vrbniku (na otoku Krku).* Zborn. za nar. živ. 4, 240.

ddd) mlatiti čim. Gdi taj tuga i nevoļa mojom plavcom svudi mlati po mrkijentah. M. Vetranić 1, 17. Nu da voli gredu vuku, nigda listjem ka jih hrani, i ńom mlate i ńom tuku. I. Ivanišević 239. Udiļ ulize u ńega sotona i poče mu glavom o zid mlatit, dok mu iz ńe ne istrese moždane. J. Banovac pripov. 183. Mlatiti rukama od veseļa, plaudere, applaudere. Stulić rječn.

eee) mlatiti u što, po čemu. Kako u gvozdje mlate. M. Držić 34. Kojega *(t. j. bubńa)* nitko ne čuje, ako se po ńem ne mlati. M. Pavlinović rad. 153.

bb) mlatiti se *(reflex. i recipr.).* Siono mori lakta oba mlateći se gorko vele. J. Kavańin 308b. Kaj se, mlati se u prsi, prolij suze. A. Vitaļić ist. 347. Ugrabi mu silom one biče i poče se kruto mlatit. B. Zuzeri 404. Slauinice slasti, puna ti si masti! ali kad te plaćah, po glavi se mlaćah. Nar. posl. vuk 289. Šta se vas dvoje vavije mlatite? *U Lici.* J. Bogdanović.

b) u prenesenom smislu. Ča s' me od tuge u gorčini pustio, ka me ljuto mlati? A. Vitaļić ist. 64a. Zač, moja dušo, od velike zlo žalosti tebe mlati? 131a. Kad nas Bog svojim pokarańi mlati. J. Banovac pred. 108. Neka nas *(t. j. Bog)* miluje, a ne mlati. Đ. Bašić 181.

b. *izbijati zrńe. U rječniku Belinu* (batter il grano, — trebbiare, cioè battere il grano o altro nell' aja), *u Bjelostjenčevu* (mlatim z cepi, trituro, tribulo), *u Jambrešićevu* (trituro), *u Voltiģijinu* (trebbiare grano, dreschen) *i u Vukovu* (mlatiti n. p. grah, konopļano sjeme, dreschen, trituro). Nosi žito u snopih nemlaćeno. Statut poļ. 269. Kalemi zamataju se od nazebe mlaćenom slamom. J. S. Reļković 400. Kao da bi ko

mlatio praznu slamu. Vuk nar. posl. 328. Nego se cijepom mlati grahor i kim prutom. Đ. Daničić is. 28, 27.

c. *stresati (kakvu voćku bijući je čim). U rječniku Vukovu* (mlatiti n. p. jabuke, kruške, orahe, berabbeuteln [batinom], decutio poma ex arbore). Stabla . . . . nijesu mlaćena šprụlami ni udarana kameńem. M. Radnić 139b. Premda su orasi, masline i omendule mlaćene i zlo iztučene, zarad toga ne pristaju davati voće slatko onizijem, koji ih mlate. 393b. Mogao bi ga prilikovati palmi, koja je jedno stablo, kada urodi, mlate ju kameńem, drvjem. S. Margitić fala 72. Kada se čoban uspeńe na dub i počme mlatit i obarat žir. J. Filipović 1, 429b. Ne mlati nedozrelo voće. Đ. Obradović bas. 127. Koja voćka sama pada, ne vaļa je mlatiti. Nar. posl. vuk 139. Dugačka motka, kojom n. p. djeca mlate sa zemļe voće. Vuk rječn. s. v. šprụla.

d. mahati. *U rječniku Belinu* (mlatiti krilama, battere le ali). Svrhu ńih *(t. j. svrhu drva)* počme *(t. j. ptica)* s krilmi mlatiti, doklen se ne užegu. J. Banovac pripov. 231. *(Ptica)* s krili nad ńima *(t. j. nad drvima)* mlateći čini ji užgati. pred 28. Mlati rukom kao kobila repom (kad se ko ružno krsti). Nar. posl. vuk 180. *Vidi* mlatati. — *Ovamo vaļada ide i primjer:* Ńezinom dušom bez kažiputa i bez sidra svaki vjetar na sve strane mlati. M. Pavlinović rad. 149.

e. mlatiti ustima, jezikom, *t. j. blebetati. čavrļati.* Ne mraz' se s človikom, ne mlati sve usti ni sici jezikom. M. Marulić 108. Govoriš ča ne znaš, listo mlatiš usti. 120. Ima može biti, koji govori: zašto bi ja podložan bio . . . . ali zalud takvi mlati jezikom. B. Leaković gov. 251. Mlati jezikom kao pliska repom *(kad ko mnogo govori).* Nar. posl. vuk 180. — *Ovamo će ići i primjer:* Kad se težak v krčmi klati, onda frater s usti mlati. Jačke 262. — *Neobično je:* Mlátiti se, besputno govoriti. I. Pavlović.

f. *neka osobita rijetka značeńa. a) uznemirivati; kao da je to u primjeru:* Sada mlati i muti nas od izvan *(t. j. đavo).* J. Matović 512. — *b) trpjeti; kao da je to u primjeru:* Visok sam bio ko danas, zdrav ko kremen i životom sam mnogo mlatio. M. Pavlinović rad. 156. — *c) skitati se.* Kuda mlatiš, a dica ti doma plaču? *U Grižanima u Hrv.* S. Ivšić.

MLATIVO, *n. isto što mlatidba. Samo u primjeru:* Jedva snopje u krstje pomećeš, odma gledaj, da u suvo kreće, gdi vršidbe il' mlativa čeka. J. S. Reļković 303.

MLÀTKA, *f. isto što mladica pod* b. *U Vinkovcima i okolini.* S. Pavičić.

MLATKOVIĆ, *m. prezime izvedeno od imena* Mlatko (*t. j.* Mladko), *kojemu nema potvrde. U rječniku Daničićevu (s potvrdom iz početka* xv *vijeka).* Mlatković. Mon. croat. 182. *(iz početka* xvi *vijeka).* Mladković *(iz* xvi *vijeka).* R. Lopašić urb. 16.

MLÀTNUTI, mlâtnêm, *pf. udariti, lupiti. Samo u Vukovu rječniku* (einen Schlag versetzen, percutio).

1. MLÂZ, mlâza, *m. ono, što u jedan put brizne, potče. Akc. se mijeńa u lok. sing.* mlázu *i u plur.* mlázovi, mlázôvâ. *Riječ je od istoga korijena, koji je u glag.* musti; *kao što je* musti *postalo od negdašńega* mlz-ti, *tako je* mlaz *postalo od negdašńega* molz-ъ, *a* mlz- *prema* molzstoji *u prijevoju. Prema tome* mlaz *je najprije značilo ono, koliko brizne, kad se muze, pa je značeńe preneseno i na drugo, što teče, a ne muze se. U rječniku Vukovu* (soviel auf einmal hervorschiesst, wenn man melkt, daher tri mlaza krvi udariše iz ńega, mulctus [?]).

a) u navedenom značeńu. Kad se salitra otopi u vodi, onda zdravo oladni, no pre toga još pada na dno u mlazovima. Đ. Popović pozn. robe 103. Kako ga je lako udario . . . . dva ga mlaza krvi udarila. Nar. pjes. juk. 235. Dva joj b'jela on izbio zuba, tri joj mlaza krvi propišala. Nar. pjes. marjan. 33. Ima pored puta česma sa tri mlaza. Glasnik 43, 312. Kako ga je lako udarila, dva mu b'jela poletiše zuba i dva mlaza krvi iz obraza. Nar. pjes. kras 80.

b) mlaz *je pravo pomusti čiju stoku.* No prima novac za svoj trud, nego dobija 9 mlazova, to jest ima pravo, da devet puta pomuze stoku za svoju korist *(u Srbiji u okrugu pirotskom).* Etnogr. zborn. 13, 129.

c) U Imoskom (u Dalm.) čuje se u frazi: „puška baca na mlazove", a to je, kad razmeće naboj, mjesto da skupno gađa. L. Zore paļetk. 138, 61.

d) U Crnoj Gori mlâz je prostor, što ga sačma iz puške zaokruži, n. p. patka je ostala u mlazu, a zaronila je. L. Zore paļetk. 170, 212.

2. MLAZ, *m. stržaja, t. j. oni končići na kraju vinove loze. Postańe tamno; ako je* 1 mlaz *i* 2 mlaz *istoga postańa, nije jasna sveza u značeńu. U rječniku Belinu* (cacchio, dicesi de' primi tralci, che fà la vite, flagellum, — viticcio, con cui la vite s' avviticha, capreolus), *u Voltigijinu* cacchio, tralcio, novello, Schösschen, *[štamp.* Schlösschen]) *i u Stulićevu* (flagellum *s naznakom, da je iz Belina rječn.).* Loza spustila s jablanova svoje gipke mlazove. M. Pavlinović razl. sp. 380.

MLAZAC, mlasca, *m. dem. od* 1 mlaz. *Samo u primjeru:* Udari je pleskom uz obraze, pukoše joj obe jagodice, iz nozdrva dva udriše mlasca. Nar. pjes. juk. 437.

MLAZATI, mlazam, *impf. Samo u Ivekovićevu rječniku, gdje se kaže, da znači:* kao na mlazove, na mahove izbijati, u prenesenom smislu *i dodaje se primjer iz nekakve nar. pjesme:* U ćemeru dva mavi kamena, mlazaju iz ńih modri plamenovi. *Akc. je postavļen* mlâzati, mlâzâm.

MLAZNO, *adv. što je poput mlaza (u značeńu pod* 2). *Samo u Stulićevu rječniku* (clavieulatim, a foggia di viticcio). — *Nepouzdano.*

MLÈCI, Mletákâ, *m. pl. grad u sjevernoj Italiji. Postalo od* Mneci, *a ovo od* Bneci *(vidi tamo); izu* m *prešlo je* n *u* l *kao i u* mlogo, mliti, najamlik *mjesto* mnogo, mniti, najamnik. *Mjesto* l *nalazi se katkad i* ļ; Mļeci *(vidi tamo). U rječniku Belinu* (Mleci, Venezia, città e republica nobilissima e famosissima dell' Italia), *u Voltigijinu* (Mleci, Mlecih *[sic!],* Venezia, Venedig) *i u Vukovu* (Venedig Venetiae). *U književnosti su najstarije potvrde iz* xvii *vijeka. — Katkad se nalazi ovo ime u sing.* Mletak *(vidi tamo); mnogo običniji plur. je po svoj prilici prema lat. obliku* Venetiae, Venetiarum. *Primjera ima vrlo mnogo, ovdje ih se uzima samo nekoliko.* On čas ga će s morske strane s svojom silom Mleci uzeti . . . . A ja vami i Mlecima učinit ću dobro znati. J. Palmotić 129. U Mlecijem. I. Akvilini *(na natpisu).* Bit u Gružu, a ne vidjet Mletko. Poslov. daničić. Dano u Mleci na 8. rujna 1730. M. Lekušić 5. Pođoše srićno k Mletkom. S. Badrić ukaz. 90. Al' bi mi se ovdi sad otili Mleci, Rim i Boloña. F. Lastrić test. ad. 108a. Što ja vidjeh u Mle-

cima. V. M. Gučetić 37. U Mlecijeh. J. Matović *(na natpisu)*. Mladić u Mlecih primļen. A. Kanižlić kam. 55. Stiže u Mletke osmi dan februara. 650. Bila su mi braća u Mlecima. Pjev. crn. 10b. Dragi mi je u Mletke pošao. Nar. pjes. vuk 1, 268. Fala tebe, dužde od Mletaka 1, 625. Tad iziđe kraļu od Mletaka. 2, 517. Sedmi danak u Mletke stigoše. 2, 571. Tri godine bio u Mlecima. 3, 158. Kojano je u Mleci kovana. 3, 423. Ja očerah na Mletke volove. 3, 451. Mleci cvijet, a Carigrad svijet. Nar. posl. vuk 180. I Dalmaciju su Mletci osvojili. M. Pavlinović razg. 9.

MLEČANICA, *f. zaselak u Bosni; vidi kod* Mļečanica.

MLÈČANIN, *m.*

a) čovjek iz Mletaka, Mlečić. U rječniku Belinu (Veneziano, di Venezia nativo), *u Jambrešićevu (*Venetus, *u lat. dijelu), u Voltiǵijinu* (Veneziano, Venezianer), *u Stulićevu* (Venetus) *i u Vukovu* (Venetianer, Venetus). Dat će ugarski sto izabrani slavnu Andriji Mlečaninu. P. Kanavelić 471. Posla poklisare . . . . Mlečanom. K. Pejkić 61. Tad Mlečani Klis grad obsidoše. A. Kačić razg. 282. Stoji pod krilom Mlečanina Marka. Norini 84. Kńigu piše Čarnojević Ivo . . . . a na ime Mlečaninu duždu. Pjev. crn. 119a. *Katkad se griješkom piše* -ć-: Gospodine, dužde Mlećanine! Nar. pjes. bog. 311. Rodom . . . . plemići Mlećani. A. Kanižlić kam. 819.

b) mletački dukat. U rječniku Vukovu (ein Venezianer Dukaten, aureus Venetus *s primjerima iz* nar. pjes. vuk 4, 22: Sve u sitno žuta Mlečanina; *potpunije glasi taj primjer:* Za te daše dvije boce blaga sve . . . .). Evo tebe dvije ĸese blaga sve u žuto sitna Mlečanina. Nar. pjes. vuk 4, 381.

MLEČATI, mlečim, *impf. isto što mečati (o teličima). Samo u primjeru*: Teoci zatvoreni mlečahu za svojijem materma. M. Radnić 516b.

MLÈČIĆ, *m. isto što Mlečanin.*

a) čovjek iz Mletaka. U rječniku Vukovu (Mlečić, Mlečanin). I Mlečići vašu krepost svi poznaše. I. Akvilini 4. Donesoše . . . . vitezu Mlečiću. Nar. pjes. bog. 174. Ja upitah jednoga skladna Mlečića. V. M. Gučetić 37. A Mlečići postaviše vojsku. Pjev. crn. 24a. Jer su Mlečići 1669 godine priznali junaštvo ńegova sina Stojana. Vuk nar. pjes. 3, 107. Svu ovu zemļu zvali su Mlečići Boke di Kataro. kovčež. 30. Postane sultanom Bajazit drugi, koji ponovi s Mlečićima ugovor očin. S. Ļubiša prip. 83. Dalmaciju Mlečići otrgli od Hrvatske. M. Pavlinović razg. 39. Nevirom Mlečić grdo ga prevari. Nar. pjes. istr. 2, 3.

b) isto što Mlečanin pod b. Samo u primjeru: Već nasula dvoje hegbe blaga . . . . sve Mlečića zlatnoga cekina. Pjev. crn. 13a.

MLÈČIKE, Mlèčîkâ, *f. pl. nekakvo zemļište u Srbiji u okrugu biogradskom.* Glasnik 19, 199. Ńiva u Mlečikama. Sr. nov. 1865, 408.

MLEČKIŃA, *f. žena iz Mletaka. Samo u Stulićevu rječniku* (mulier veneta). — *Nepouzdano. Vidi* Mletkińa.

MLÈČAK, mlèčka, *adj. slab. Samo u Vukovu rječniku* (n. pr. čoha, schwach anzufühlen, debilis [de panno]). — *Postańe tamno.*

MLEĆANI, *m. pl. neko mjesto u staroj srpskoj državi zabiļeženo* XIV *vijeka.* A od Mlećani međa nizь putь. Deč. hris. 25. — *Postańe tamno.*

MLEDAC, mleca, *m. ime biļki.* Orchis mascula. B. Šulek im.

MLÊDAN, MLÊDNA, *adj.* macer, debilis. *Budući da je ova riječ u Dubrovčana i starijega i našeg vremena posve obična i u svijeh Dubrovčana je u prvom slogu* e, *zato nema prilike, da je to* e *postalo od negdašnega* ѣ; *što se u Otoku (u Slav.) govori* mlidan *(vidi pod* c), *to je premalo dokaza, da je negda bilo* ѣ *u prvom slogu. Akc. je postavļen onako, kako ga biļeži Vuk u svome rječn., ali se može misliti, da je u neodr. oblicima* mlédan, mlédna, *a u određenima* mlêdnî. mlêdnâ. *Od svih slav. jezika ima ovu riječ još samo slov., a i ni u jednom drugom indoevr. jeziku nema ništa, što bi etimologijom odgovaralo. Zato se ne može postaviti korijen. Riječ imaju svi rječnici osim Daničićeva (vidi pod* a). — *Komp. je* mledniji; *u N. Naļeškovića ima oblik* mledńi *(vidi među primjerima pod* a).

a. mledan *je mršav, suh. U rječniku Vrančićevu* (macer), *u Mikaļinu* (mledan, mršav, macer, macilentus, — *adv.* mledno, mršavo, macre), *u Belinu* (smagrito, — *adv.* mledno, magramente), *u Bjelostjenčevu* (mleden, macer, — *adv.* mledno, macre, macilenter), *u Jambrešićevu* (mleden, macilentus, macer), *u Voltiǵijinu* (magro, gracile, mager), *u Stulićevu* (mledan, mršav *s naznakom, da je iz Belina rječn.) i u Vukovu* (mledan, n. pr. čovjek, t. j. suh, mager, macer *s naznakom, da se govori u Dubrovniku).*

a) u pravom smislu, o čeļadma i životińama i o pojedinijem dijelovima ńihova tijela. Idući . . . . svrhu jednoga velika końa mledna i crna. Zborn. (1520) 61a. Priličan ti jesi u svemu k zviri onoj, ka videć sinove pritile tolikoj kļuje ih, dokole mledne ih učini. D. Rańina 119b. Ja hoću suditi meju mlednimi i tustimi ovcami *(iz ńem.* ich will richten zwischen den fetten und magern Schaafen. ezech. 34, 20). Proroci 192. Ako bi vidil, da su obrazi vaši veće mledni nego ine dice *(iz ńem.* wo er würde sehen, dass euere Angesichter jämmerlicher wären denn der andern Knaben. dan. 1, 10). 235. U puti pritļa je, a mledńa u obraz *(t. j. djevojka).* N. Naļeković 1, 263. Zato ste zračne, a gospođe mledne. M. Držić 138. Koń bješe oni okoš, mledan, go, star, sadnit, tromijeh stopa. I. Gundulić 562. Naje ga *(t. j. brata Klaudija)* veoma mledna i blijeda. B. Kašić per. 111. Mledne ruke, tuste noge. Poslov. danič. Katarina od tuge i teške nemoći vidi se mrtvica sasma mledna, žuta, crna. V. M. Gučetić 201. Pozna ga *(t. j. otac sina),* zasve da bijaše suh, mledan, halav i u haļinah veoma potištenijeh. Đ. Bašić 289. Gledaj ga *(t. j. mladića),* gdje se nahodi mledan, lačan, ubog. Misli krst. 60. Bješe jom tijelo izgorjelo, mledno, tužno, neprilično. N. Marči 94. Mledna ovca lašńe zimu pati. J. S. Reļković 363. Mledan i okoštan cića glada tresući se od zime jedva živļaše. A. d. Bella razgov. 192. Ruke. . . . mledne su, osušene. prozračne *(govor je o bolesnici).* M. Vodopić dubr. (1868) 182. Putnik . . . . okoštan, mledan, ospice mu kožu napisale. S. Ļubiša prip. 90. Mlêdan, mlêdnò, mlêdnà, macer. Đ. Nemanić (1885) 26.

b) u prenesenom smislu.

aa) o stvarma. Zemļa . . . . pritila i mledna vlagom se tom goji. M. Vetranić 1, 366. Zato se ŗeče. . . . pritio lonac ne okusivši zasića, a mledan (*štamp.* ‚mledam') i jeduć glad budi. M. Držić 151. Mlednu i neplodnu zemļu ne ori. Poslov. danič. On pleše . . . . maslinice kosturaste, mledne, prazne i nekorisne. V. M. Gučetić 16.

bb) o čemu bestjelesnom i apstraktnom. I ako kadgod na koji grijeh popuzo se *(t. j. mladić)*, svijet ga žali s onijem mlednijem opravdańem: što ćeš učinit? mlad je jošter. B. Zuzeri 117. Koliko ćeš godišta vidjet suhijeh, mlednijeh i gladnijeh? 233. Ova božanstvena rič dušu slabu objačiva, pokrepļiva mlohavu, mlednu pretili. A. d. Bella razgov. 169.

cc) adv. Reko mu je ńešto mledno: moli za mene. Nicoforo nesmiren od ovega tako suha odgovora priteko ga je drugijem putem. B. Zuzeri 338.

b. *slab, nejak.* Isuhrst čińaše se mledan, da on biše veliko moćan. Kolunić zborn. 191. Nemoćni ima prediti zdravoga i mlednijega kripčijega. Naručn. 96a. Ne će prijeti pokore govoreći, da je mledan ili nemoćan. 100b. Ne bih otil ni slišati, zač sam mledan. Korizm. 26a. Jednomu mladu postiti je mal trud, ki je zdrav, frišak, da jednomu starcu mlednu oće biti velika fatiga. 51a. Kako ovni, ki ne mogu paše najti i gredu mledni pred onim, ki je goni *(iz ńem.* wie die Widder, die keine Weide finden und matt vor dem Treiber hergehen. lam. jerem. 1, 6). Proroci 140. Ja na te grem ne kako na boga, da kako na najmlednijega človika. Starine 3, 288. Sedam krava mršavih izhođahu vanka rike, tako mlednih i rđavih u Egiptu ne bi u vike. P. Vuletić 36.

c. mlídan, mlídna, *adj.* spor, mlitav. *U Otoku (u Slav.).* S. Ivšić. — *Adv.* mledno (tepide, languide, tarde) *u Bjelostjenčevu rječn.*

d. *blutav, neslan (o kakvom jelu). Govori se na ostrvu Krku.* I. Milčetić. Ako ni dosta soli va hrani, ontrat je mledna, neslana. *U Vrbniku na Krku.* Zborn. za nar. živ. 6, 14. — *Ispor. u slov.* Mleden, omleden, fade schmeckend, mledna hrana. M. Pleteršnik slov. *Razvoj je značeńa nejasan.*

MLEDNIK, *m. mršav koń.* F. Kurelac dom. živ. 9. (‚mlědnik').

MLEDNITI, mlednim, *impf. upravo činiti, da bude što mledno, a onda: mučiti.* Vas dan i vsu noć mledneći mojo telo, rvući se sa vsakim ńega želenjem i mnozimi kaštigami mučah se. Transit 29. Ilija i Ivan biše pustinnici i mledniše s mnogu ļutostju . . . . plt ńih. 161. Dvakrat mledneći plt svoju. 161. Gdi je bratska ka dobrina, s ńe se mledni *(t. j. zavidļivac).* J. Kavańin 58a. — *Vidi* mledńeti.

MLEDNOĆA, *f. isto što mlednost. Samo u Stulićevu rječniku.*

MLEDNOST, *f.* macies, debilitas. *U rječniku Mikaļinu* (mlednost, mršavost, macies, corporis gracilitas), *u Belinu* (magrezza), *u Bjelostjenčevu* (macies), *u Jambrešićevu* (macror), *u Voltiǵijinu* (magrezza, consunzione, Magerkeit, Verzehrung) *i u Stulićevu* (mlednoća, mlednost, mršavost *s naznakom, da je iz Belina rječn.).*

a) mrša. Tolika biše mlednost, da vse kosti ńega mogahu se zbrojiti. Transit 35. Radi česa u malo doba dovede se na taku blidnu mlednost *(t. j. sv. Alois vrlo malo jeduć)*, da inom pogledu kazaše se ko bili lir. A. d. Bella razgov. 113.

b) slabost. Mlednost srca i niščeta duha, da ne smi počati ni jedno dobro činiti. Kolunić zborn. 229. Ili se znima svojimi čini vrimennimi ili mlednostiju ili nikimi mujami. Starine 23, 74. Još̀e v ńem *(t. j. u čovjeku, koji je ozdravio od teške bolesti)* nika mlednost telesna ostane. Naručn. 57b.

MLEDNOTJELESAN, mlednotjelesna, *adj. koji je slaba tijela. Samo u Stulićevu rječniku* (mlednotelesan, macilentus, corpore macilento). — *Nepouzdano.*

MLEDNUĆE, *n. nom. verb. od glag.* mlednuti *(t. j. mledńeti), kojemu nema potvrde. Samo u primjeru:* Ki *(t. j. post)* jest mlednutje tela onoga, ki posti. Naručn. 101b.

MLEDŃAHAN, mledńahna, *adj. dem. od* mledan, *slabačak. Samo u Stulićevu rječniku* (mledńahan, mršavjahan). — *Nepouzdano; vidi* mleđahan.

MLEDŃETI, mlednim *imp. postajati mledan, slab, slabiti. U rječniku Mikaļinu* (mledniti, mršaviti, macresco, tabesco), *u Belinu* (mledniti, smagrare o smagrire, — mlednjeti, divenir magro, smagrirsi), *u Bjelostjenčevu* (mlednem, maceo, macro, — tepesco, *za ovo značeńe ispor. u istome rječniku adv.* mledno, tepide, languide, tarde), *u Voltiǵijinu* (mledniti, smagrire, scarnare, mager werden), *u Stulićevu* (mledńeti, mršaviti *s naznakom, da je iz Belina rječn.) i u Popovićevu* (mledniti, schwach werden, mager werden). To te na skončanje od života dovodi, to te *(štamp. ‚ti')* čini sičijati i mlednjeti. V. Andrijašević put 251. — *Vidi* mledniti.

MLEĐAHAN, mleđahna, *adj. dem. od* mledan, *slabačak. Samo u Belinu rječniku* (magretto).

MLÈTAČITI, mlètačîm, *impf.* jednijem veslom vozukati s krme. L. Zore paļetk. 110, 226. — *Postańe tamno.*

MLÈTAČKÎ, *adj. posses., koji pripada Mlecima ili Mlečanima. U rječniku Belinu* (veneziano), *u Jambrešićevu* (venetus, *u lat. dijelu*), *u Vukovu* (venetianisch, venetus) *i u Daničićevu (s potvrdom iz svršetka* XVII *vijeka).* Mletački duždь. Šafarik letop. 88. Ter je šaļe duždu mletačkomu. Nar. pjes. bog. 311. Sadruži se s gospodom mletačkom. V. M. Gučetić 128. Vojska naše slavne republike mletaške. J. Banovac pred. 127. Livo krilo mletački galija. A. Kačić razg. 176. Jedan građanin mletački. F. Lastrić ned. 388. Okolo Padue u mletačkomu držańu. I. Jablanci 125. Pribiže u vladańe mletačko. Norini 85. Malo sapuna morskoga oliti mletačkoga. J. Vladmirović 29. Do mletačkih međah dopratiše. A. Kanižlić kam. 798. Kako mletački zakon zapovida. I. P. Lučić razg. 117. U senatu mletačkome velik ti je glas. Nar. pjes. vuk 1, 85. A pod Mletke grada udariše te mletačko poļe pritiskoše. 2, 547. Šaļe nas prevedra vlada mletačka. S. Ļubiša prip. 74.

MLÈTAČKIŃA, *f. žensko iz Mletaka. U rječniku Vukovu* (Venetianerin, Veneta). *U nar. pjesmama uzima se kao imeničći epitet riječma* puška, rušpa: Zar ne vidiš puške preko krila, ta baš ove stare mletačkińe? Nar. pjes. vuk 3, 423. U Uroša puška mletačkiňa. Nar. pjes. vila (1866) 437. I u moju pušku mletačkiňu. Nar. pjes. stojad. 1, 109. Daruju mu zlatne boščaluke, a on úima rušpe mletačkiňe. Nar. pjes. petr. 2, 523. — *Mjesto* Mletačkiňa *ima i* mļetačkiňa *(vidi tamo).*

MLETAČKO ZEĻE, *n. ime biļki* Euphorbia lathyris. B. Šulek im.

1. MLÈTAK, Mlètka, *m. isto što Mleci. Između rječnika samo u Vukovu (sa dva primjera iz nekakvih nar. pjesama:* U našemu Mletku bijelome, — u bijelu Mletku latinskome). *Potvrda ima samo iz pjesama.* Treći porat zajmi mi od lijepa Mletka grada. Nar. pjes. bog. 143. Da otide Mletku pitomome. Pjev. crn. 222b.

Kad su bili Mletku na pomolku, al' u Mletku divno kolo igra. Nar. pjes. vuk 1, 534. Pa odoše Mletku latinskome. 2, 516. Daleko je Mletku putovati. 2, 582. Kotare ću ravne poharati, sve Kotare ravne do Mletaka, nekoliko Mletka zavatiti. 3, 263. Pa u Mletku načini oružje. 3, 453. — *U jednoj nar. pjesmi ostaje* -a- *u lokativu*: U ponosnu bijelu Mletaku. Nar. pjes. petr. 2, 524. U Mletaku bijelome gradu. 2, 526. — *U pjesmama ima i* Mlijetak *i* Mļetak *(vidi tamo).*

2. MLETAK, Mletka, *m. zaselak u Dalmaciji u kotaru zadarskom.* A. Mašek 143.

MLÈTIČAK, Mlètička, *m. selo i polje kraj toga sela u Drobńacima u Crnoj Gori. Između rječnika samo u Vukovu, gdje se veli, da je* Mletičak *polje u Hercegovini, i dodaje se primjer iz neke nar. pjesme:* Eto age sjutra Smail-age na Mletičak na polje široko. *Da je* Mletičak *polje, vidi se iz primjera*: Ti pritisni sela svakolika od Krlova do Mletička ravna. Nar. pjes. vuk 4, 468. Da podigneš haračlije Turke, da ih vodim na Mletičak ravni. 4, 496. *A da se* Mletičak *(upravo* Mļetičak*) zove i onamošńe selo, to potvrđuje* Glasnik 40, 22 *i* Etnogr. zborn. 4, 588.

MLETKE, Mletaka, *f. pl. isto što Mleci. Između rječnika samo u Voltiģijinu* (Venezia, Venedig). Mletke ne će kavge s Turcima . . . . S. Ļubiša prip. 111.

MLÈTKIŃA, *f.*

a) žensko iz Mletaka, Mletačkińa. U rječniku Belinu (donna veneziana) *i u Vukovu* (Venetianerin, Veneta mulier *s primjerom iz* nar. pjes. vuk 1, 269: Pisaću mu listak knige tanke, da ne d'jeli ļubav s Mletkińama).

b) neka smokva. U rječniku Belinu (fico polputo e sugoso). Mlètkińa, vrsta velike smokve, što zri o Petrovu dne, pak zato inđe i ‚petrovača'. *Na Korčuli.* Slovinac (1880) 87. L. Zore paļetk. 110, 226 *postavļa akc.* mlètkińa.

c) neka trešńa. Samo u Vukovu rječniku (nekake bijele velike trešńe, Art Kirschen, cerasi genus *s naznakom, da se govori u Boci; — u izd. g.* 1898 *postavļeno je učeno lat. ime* Prunus avium L.).

MLÊVO, *n. vidi* mlivo.

MLEZGA, *f. isto što* mezga *(vidi tamo). U čakavaca, koji naglasuju* mlezgȁ. Slovinac (1881) 418.

MLIČEVIĆ, *m. prezime nejasna postańa.* Imenik (1906) 444.

MLIĆE, *n. nom. verb. prema glag.* mļeti. *Samo u rječniku Mikaļinu* (mlitje, molitus, pistura) *i u Stulićevu* (mlitje, molitus, tritus, molitura). *Vokal je* -i- *po zapadnom govoru mjesto* ě.

MLIJAK, *m. nekakav izvor u Poļicima (u Dalm.).* Zborn. za nar. živ. 8, 197.

MLIJAŠI, *m. pl. zaselak u Bosni u okružju tuzlanskom.* Popis žit. bos. i herc. 641.

1. MLIJEČ, *m. Imenica svojim postańem srodna s imenicom* mlijeko, *i otud joj izlaze zmačeńa.*

a. *sok nalik na mlijeko, ńem.* Milchsaft, *lat. (grč.)* chylus. B. Šulek rječn. zn. naz. M. Jovanović-Batut. — *Ovamo se može metnuti i ovo:* Mliječ, der Futtersaft . . . . čim zaista pčele crve ili uļeve hrane. Također mliječem hrane pčele i maticu i trutove . . . . Rđa *(t. j. cvjetni prašak)* prokuvana u stomaku pčelinom zove se mliječ. J. Živanović jav. (1877) 1209.

b. *ribļa imena, jamačno u svezi, s ribļim mlijekom.*

a) Mliječ, Lota vulgaris. A. Jurinac izv. 5. Mleč, mlič, Lota vulgaris. M. Medić rad jug. ak. 147, 142. 143.

b) Mliječ, Latrunculus pellucidus. G. Kolombatović (1881) 13. Mlič, Latrunculus pellucidus. *U Poļicima (u Dalm.).* Zborn. za nar. živ. 8, 216.

c) Neku sitnu ribu čuo sam zvati mlêč, gen. mlečȁ u Bakru, mlič, mličȁ u Novom, mlîč mliča u Stupniku (u Slav.), mlîč, mlića po Slavoniji. S. Ivšić. — *Glas -ć se govori i u Šaptinovcu (u Slav.).* Rad jug. ak. 168, 157. — *Neobično se čini:* Mlič, male ribice zajedno. *U Vrbniku na otoku Krku.* Zborn. za nar. živ. 5, 73.

c. *imena biļkama, jamačno po soku (mlijeku), što ga puštaju iz sebe.*

a) Mliječ, Spitzahorn, Acer platanoides. Vuk rječn. Mleč, Spitzahorn, Acer platanoides. G. Lazić 164. Mleč, Acer platanoides. J. Parčić bot. 211. glasn. 30, 150. Mleč, Acer platanoides. S. Petrović 83.

b) Mleč, mlič, Euphorbia. B. Šulek im. Mlêč, gen. mlêča *(tako je zabiļežen akc.)* Euphorbia. D. Nemanić (1883) 13. — *Ovamo će ići i:* Mliječ, catapuzia, catapuzza *u rječniku Belinu.* Mleč, catapuzza, catapuccia, Springkörner *u rječniku Voltiģijinu.*

c) neka trava. U rječniku Belinu (mlič, lattajuolo, erba così detta, herba lactaria) *i u Stulićevu* (mliječ, trava, lathiris). *U Poļicima se (u Dalm.) nekakav korov zove* mlič. Zborn. za nar. živ. 8, 211, 213.

d. *neka gļiva. U rječniku Bjelostjenčevu* (mleč, gļiva, fungus lacteus *s dodatkom, da se ‚dalmatinski' ta gļiva zove* ‚klobučac'). Vargańi kapati, mliči, gļive, smrčci, pečurke, tu milo cvitje leži. M. Katančić 42. Mleč, neka gļiva. B. Šulek im. Mlič, Milchschwamm *u ugarskijeh Hrvata.* Vijenac (1878) 592. *Poradi -ć ispor. pod* b, c. — *Ne razabira se, je li* mliječ *kao ime gļivama muškoga ili ženskoga roda; je li gen.* mliječa *ili* mliječi.

2. MLĬJEČ, mlĭječi, *f. Akc. se mijeńa u lok. sing.* mliječi, *u gen. i dat. plur.* mliječî, mlijèčima.

a) biļka, koja se zove i mļečika. *U rječniku Vukovu s naznakom, da se govori u Crnoj Gori.*

b) mliječno jelo. Govori se u Rajiću u Slav. S. Ivšić.

MLIJEČA, *f. nekakvo mjesno ime.* S. Novaković pom. 139, *gdje je zabiļeženo* Mlêča.

MLIJÈČAC, mlijèčca, *m. različni predmeti, koji su u kakvoj svezi s mlijekom.*

a. *sok u muškoj ribi. U rječniku Vukovu* (Fischmilch, lac piscis). *S tijem je u svezi, što se* mliječac *zove i sama muška riba.* Ribe . . . . plode se iz jaja, koja se zovu: ikra, a ženka (ikrašica) ih snese u plitkoj i tihoj vodi . . . . Riba se bije obično u proleće, t. j. mlečac (mužjak) obaspe mlekom ikrašicu, koja posle baca ikru. K. Crnogorac zool. 115—116.

b. *sok u voću i u drugijem plodovima. U rječniku Belinu* (mliječac, latte di fico, lacteus fici humor) *i u Stulićevu* (mliječac, lacteus fici humor). *Dakle sok u smokvi.* Čim se zobi u mliječac snađu, po ńih žd'jepci i omice zađu. Osvetn. 4, 19. — *S tijem je u svezi ime* mlečec, *kako kajkavci oko Krapine zovu mladi kukuruz,*

koji je dobar za jelo, ako se skuha ili speče. D. Hirc.

c. *imena biljkama. U rječniku Mikaljinu* (sonchus), *u Bjelostjenčevu* (mlečec, herba lactaria) *i u Stulićevu* (mliječac, mliječer, sonchus). Mlečac, Cirsium oleraceum. K. Crnogorac bot. 85. Mliječac, Sonchus oleraceus. Taraxacum officinale. Euphorbia. B. Šulek im.

MLIJEČAK, mliječka, *m. biljka* Sonchus oleraceus. B. Šulek im. *Nalazi se i u Popovićevu rječniku* (mločavac, mločak, Saudistel). *Ispor.* mliječac *pod* c.

MLĬJEČAN, mlĭječna, *adj.* lacteus. *Akc. ostaje svuda isti i u određenim i u neodređenim oblicima. U svijem rječnicima, na pr. u Vrančićevu* (mličan, lacteus), *u Jambrešićevu* (mlečen, lacteus), *u Stulićevu* (mliječan, lacteus *s naznakom, da se nalazi u Gundulića*), *u Daničićevu* (mlѣčьnь, lacteus *s primjerom iz* XVI *vijeka*) *i t. d.; druge potvrde iz rječnikā vidi dalje. Najstarije su potvrde iz* XVI *vijeka.*

a) pun mlijeka, obilat mlijekom. U rječniku Mikaljinu (mliječan, smliječan, koji ima mlijeka, lactensius), *u Belinu* (mliječni, che ha latte, quod habet lac) *i u Vukovu* (mliječan, n. p. krava, milchreich, dives lacte). Reka mlečьna. Glasnik 10, 248 *(iz* XVI *vijeka).* Rojna ništa, mliječna stada, žitne nive svak uživa. I. Gundulić 319. Službenica mliječne ovčice vida i muze. P. Kanavelić 414. Mliječna stada bez stražnika gdi će pasti. A. Gleđević 266b. U koga su mliječne krave, u toga su riječi prave. Poslov. danič. Vaze . . . . jednu tustu kozu mliječnu. J. Kavanin 281b. Dojna koza već je dična neg' divojka, ka je mlična. P. Vitezović pririč. 30. Mudri Plutarko fali proviđeńe naravi, koja je ženi dvi sise dala, da ako bi dvojke imala, imade takojer kano dva mlična vrila, s kojim bi u jedno vrime i jedno i drugo hraniti mogla. A. Kanižlić utoč. 183. Žele, da im krave budu mliječne. Vuk rječn. s. v. koleda.

b) mliječan *je onaj, koji je od mlijeka. U rječniku Mikaljinu* (mliječni, stvari od mlijeka, opus lactarium, lactensius, lactuarius), *u Bjelostjenčevu* (mlečen, kaj je iz mleka, lacteus, — kaj ima vu sebe mleko ali spodobno k mleku, lactarius, kakti mlečni smok, lactarium opus, — mlečna jestvina, lactantia, lactaria esca), *u Jambrešićevu* (mlečne jestvine, lacticinia) *i u Stulićevu* (mliječni smok, cibi lactei). Naš vitez to bi ktio mliječno štogodi. M. Držić 34. Donašahu gosti svako trgovine i mlično slatkosti. Đ. Baraković vila 44. Običaj jost ostao ne samo uz korizmu, nego i druge poste crkvene usteguuti se od mlični *(t. j. jestvina).* A. Baćić 191. Ima se uzdržati. . . . od jajah, sira. masla i mličnih jizbinah. I. Velikanović upuć. 1, 523.

c) nalik na mlijeko. U rječniku Belinu (mliječni, lattato), *u Bjelostjenčevu* (mločen, kaj farbu ima mleka, — mlečni put na nebu, via lactea, galaxia, — mlečni kamen, galactites) *i u Voltigijinu* (mlečan, latteo, latticinoso, milchicht, — mlečni put na nebu, via lattea, die Milchstrasse am Himmel). Svu naglos od vjetara u tišinu mliječnu obrati *(t. j. sunce).* P. Kanavelić 355. I ako je ova rosa bijela mliječnijem snijegom zarosila. 372. Preko ogńa i nebesa, kruga od sunca, mliječne staze. J. Kavanin 466a. Ter jim krasno ovak' izpisuje svoju misao . . . . ovim rečma ili priličnima brez osveto slatkim i mlicnima *(t. j. slatkima kao mlijeko).* I. Zanić 197.

d) koji se hrani mlijekom. U rječniku Belinu (mliječni, lattajuolo, animale che prende latte). Glas je, da ona *(t. j. mati Mustafina)* od djetiće mliječne puti pomas kuha. I. Gundulić 301. Momče mlično vrabkuje, gdi ni tvoje vridnosti. I. T. Mrnavić osm. 147. A ti suze te ostavi mliječnoj djeci u povoju. P. Kanavelić 145. Mliječnijem ustim jošte od sise ova djeca govore ti. 229. Mliječna usta djece male na tve hvale podigo si. I. Đorđić salt. 19. — *Ovdje je mjesto i primjeru, u kojemu imamo* mliječna dob, *t. j. djetińska dob, kad dijete još sisa:* Još u mličnoj svojoj dobi poče pokazivati nesumńive bilige od neobičajne dobrote. I. P. Lučić izkaz. 3.

e) koji stoji u kakvojgod svezi sa mlijekom. U rječniku Bjelostjenčevu (mlečni pijac, forum lactarium, — mlečna posuda, cannela) *i u Jambrešićevu* (mlečni lonac, sinus). Osim toga u rodstvo broje i kad jedna žena zadoji kakvo dijete, ono je zove mliječnom materom; i grijeh nahode u tome, ako se oženi to mliječno dijete sa ńenim djetetom. *Oko Makarske (u Dalm.).* V. Bogišić zborn. 206.

MLIJEČCE. *n. vidi* mliješce.

MLIJÈČER, mlijèčera, *m. ime biljkama.* Mliječer, lattajuolo, erba cosi detta, herba lactaria. Bela rječn. Mliječer, trava, sonchus; — mliječer mladi, drobni, gorski, ledńi (?) herbae genus. Stulić rječn. Mliječer, mlječika *(t. j.* Wolfsmilch, Euphorbia cyparissias, — *s naznakom, da se govori u Crnoj Gori).* Vuk rječn. *Govori se i u Dubrovniku.* M. Rešetar štok. dial. 252. Mličer, Euphorbia pinea, Euphorbia helioscopia. B. Šulek im. *(s naznakom, da se govori u južnoj Dalmaciji).*

MLIJÈČIT1, mlĭječîm *(jamačno je takav akc.), impf.*

a) dojiti koga. Samo u Stulićevu rječniku (allattare, lactere). *U istom rječniku ima i* mliječiti se, *t. j. prelaziti u mlijeko* (convertirsi in latte, lactescere).

b) mliječiti ribu. Riba se mliči, kad se mlič *(t. j. mliječ)* u vodu izažimje, da joj zajide oči i da ne vidi, pa se tako lovi. M. Pavlinović. *Ispor. u Vukovu rječn. s. v.* zamliječiti, t. j. utući mnogo m l i j e č a, da se riba potruje i izide navrh vode.

c) mliječiti čovjeka. Čovjek se mliječi mitom, pa se čini, da ne vidi zlo, što bi trebalo da vidi. M. Pavlinović. *Ovo značeńe stoji u svezi s onijem pod b, samo je ovdje u prenesenom smislu, a tamo u pravom. Možda ovamo ide primjer:* Ļudi, oči kih se mliče. J. Kavanin 153b.

d) Ne razabira se pravo značeńe u primjeru: Činiću, da t' mliječe jeguļe na Ļutoj. N. Naļešković 1, 332.

MLIJEČKA, *f. ime biljki* Euphorbia paralias. B. Šulek im *(s naznakom, da se govori u Dalm.). Ovdje se može dodati i:* mlečka, *gen.* mlečki *(s takvijem akc.),* herba quaedam. D. Nemanić (1884) 22, — Mlečka, *gen.* mlečki *(s takvijem akc.).* fungorum genus. 25.

MLĬJEČKÂ GRÉDA, *f.* predio u bosanskoj Krajini, na kojem je selo Medeđa. M. Ružičić.

MLĬJEČKÔ PŌĻE, *n. ime oranici kod sela Jablanca u Slav.* Šem. pakr. (1898) 55.

MLĬJEČNÂ GLÀVICA, *f. ime pašńaku u Hercegovini.* Etnogr. zborn. 5, 1231.

MLIJEČNE, *f. pl. ime planini u staroj srpskoj državi. Samo u Daničićevu rječn.* (Mlѣčьny) *iz isprave* XIV *vijeka.*

MLIJÈČNICA, *f.*

a) komora, u kojoj se drži mlijeko. U rječniku Bjelostjenčevu (mlečnica, frigidarium lactis, cella frigidaria lactis). *Kao da se i danas govori u hrv. Zagorju:* Krave imadu dojiti *(t. j. muž i žena)* u opću mļekarnicu (mlječnicu). V. Bogišić zborn. 278.

b) mliječno jelo. U rječniku Voltiǵijinu (mlečnica, latticinio, Milchspeise). Za čobane . . . . u jutru se načini malo mlečnice (sa mlekom i brašnom). M. Đ. Milićević živ. srb. glasn. 22, 103.

c) posni dan, u koji se smije jesti što mliječno. U rječniku Bjelostjenčevu (mlečnica, dies lacticiniorum) *i u Stulićevu* (mlečnica, dies, quo lactei cibi permissi *s naznakom, da je iz Habdelićeva rječn.).*

d) žensko, koje je dojeno. Samo u Stulićevu rječniku (mlječnica, quae lactata fuit). — *Sasma nepouzdano.*

e) neka kruška. U Ivancu (u županiji varaždinskoj). D. Hirc.

f) neka gļiva. U rječniku Vukovu (mljèčnica, eine Art essbaren Schwammes, Milchschwamm, Pfefferschwamm; *u 3. izdańu stavļa se učeno lat. ime* Lactarius piperatus). Mlječnica, neka gļiva. *U Lukovdolu u Hrv.* D. Hirc.

g) U Šulekovu rječn. zn. naz. *uzima se plur.* mlječnice *kao zool. izraz za ńem.* Milchgefässe, *tal.* vasi lattei.

MLIJEČNI RTIĆ, *m. neko mjesto u Hrv. zabiļeženo* xv *vijeka.* R. Lopašić urb. 214 (*gdje upravo piše* -e- *mjesto* -ije-).

MLIJEĆNI VRH, *m. nekakav vrh kod sela Kameńaka u hrv. Primorju (gdje mjesto* -ije-*govore* -i-). D. Hirc.

MLIJEČNIK, *m. muško, koje je dojeno. Samo u Stulićevu rječniku* (qui lactatus fuit). — *Sasma nepouzdano.*

MLĬJEČNÔ, Mlĭječnôga, *n. nekakvo brdo u Hercegovini.* Pašńaci . . . . nahode se . . . . na Zabrđu, Podlugu, Mlječnom, Gradini i t. d. Etnogr. zborn. 5, 1213.

MLĬJEČNÔ BRĐO, *n. brdo u Drobńacima u Crnoj Gori.* Etnogr. zborn. 4, 361. — *Imą i u Vukovu rječn. (ali se ne kaže, gdje je) s primjerom iz neke nar. pjesme:* Kad dođoše brdu Mlječnome.

MLĬJEČŃÂK, mlĭječńâka *(biće takav akc.), m.*

a) isto što mlječnica *pod a. Govori se u Crnoj Gori.* Etnogr. zborn. 4, cxxxviii., 5, 567.

b) biļka Leontodon taraxacum. B. Šulek im.

c) mladi kukuruz, koji je dobar za jelo, ako se skuha ili speče. U selu Vidovcu kod Varaždina (gdje upravo govore mlečńak). D. Hirc. *Vidi* mlječac *pod* b.

d) mlječńak *je prvi zub u male djece i u mladijeh sisavaca, koji izraste u vrijeme sisańa pa poslije ispadne; obično u plur.* mlječńaci. *U Šulekovu* rječn. zn. naz. (Milchzähne, denti da latte) *i u Popovićevu* (Milchzähne).

e) kamen bjelutak. Samo u Šulekovu rječn. zn. naz. *za ńem.* Milchquarz, *tal.* quarzo latteo.

MLIJEČŃETI, mlječnim, *impf. dobivati mlijeko. Samo u Stulićevu rječniku* (esser pieno di latte, lactescere). — *Nepouzdano.*

MLĬJEČVA, *f. ime gļivi.* B. Šulek im. *(gdje je upravo plur. i ne kaže se, koje su to gļive). U rječniku Popovićevu* (mlečve, mlečava, Milchschwämme). Mlječva, Milchschwamm *oko Požege (u Slav.)* D. Hirc. *Govori se i u Virovitici (u Slav.)* T. Maretić.

MLIJEKAC, mlijekca, *m. ime biļki. Samo u Popovićevu rječn.* (veliki mlekac, giftige Wolfsmilch).

MLIJEKCE, mlijekca, *n. dem. od* mlijeko. *Govori se (upravo* mlekce) *u timočko-lužničkom kraju u Srbiji.* A. Belić 377.

MLIJÈKO, *n. žitki sok iz vimena ili iz ženskijeh prsi. Riječ se nalazi u svim slav. jezicima, na pr. staroslov.* mlêko, *rus.* молоко, *češ.* mléko (mlíko), *poļ.* mléko. *Postańe je nejasno; ne može biti od onoga korijena, koji je u glag.* musti — muzem *(dakle ono, što se muze), jer onda bi mjesto* -k- *moralo u svim slav. jezicima biti* -z-. *Neki misle, da je riječ* mlijeko *još u praslavensko vrijeme uzeta iz kojega germanskog jezika, u kojemu je bilo* -k-; *ispor. gotski* miluks, *ali tijem se mišļeńem tumači samo* -k- *u slav. riječi, a tamno ostaje* -lê- *(ispor. staroslov.* mlêko), *koje se nije moglo razviti iz got.* -ilu-. *Sa značeńem lat.* lac, *tal.* latte, *ńem.* Milch *zabiļežena je riječ* mlijeko (mleko, mliko) *u svijem rječnicima, a potvrde joj teku od najstarijih vremena.*

a) mlijeko *žensko ili životińsko uopće; primjera ima vrlo mnogo, a ovdje ih se navodi samo nekoliko.* Oboju sьscu mlêko sьsalь jesi. Stefan pam. šaf. 2. I sьseši mlêko jezykь i bogatьstvo mnogyihь carь sьnêsi. Danilo 123. Osličiimь mlêkomь pomazuj mêsto. Starine 10, 108. Zemļu obionu mlijekom i medom plodeći. N. Rańina 48a. Ako vidiš *(t. j. u snu),* da mlijeko imaš, toj prilikuje mnogo dobro. Zborn. (1520) 134a. Prsi . . . . dika vidit je, jer biļi sniga su i mlika. H. Lucić 193. Tako vam materina mlijeka. M. Držić 183. Zaklinam vas mlikom, kim oddojih vas. Starine 3, 323. Kad je tiho kako mliko *(t. j. more).* Đ. Baraković vila 95. Sv. Bibijana bi rojena u Rimu od Fausta i Drafose roditeļov, ki budući kršćenici i ńu ukup z mlikom u veri uzdvignuhu Isusovoj. F. Glavinić cvit 397a. Još mlijekom babinijem vońa. Poslov. danič. Mļijekom ga ona jes dojila *(t. j. Marija Isusa).* Ġ. V. Bunić 35. Budući pristao vitar i učinilo se tiho kao mliko more. A. Kačić razg. 157. Kada ga *(t. j. svoga sina)* majka od mlika odbi. korab 20. Vo, jer vozi, živ vaļade, krava, jerbo mliko dade. V. Došen 204a. Molio bi je i zakliňao s ļubavļu otčevom, s mlikom materinim. I. P. Lučić razg. 104. Spušta *(t. j. krava)* mliko, što u sebi ima. J. S. Reļković 316. Dva po poļu trču, dva mlijeko srču. Nar. pjes. vuk 1, 514. Kan'da ga je krava otelila, a kobila mlekom zadojila. 1, 523. Ko je Turčin i turskog plemena te ga jeste Turkińa rodila i turskijem ml'jekom zadojila. 4, 240. Ako je i crna krava, bijelo mlijeko daje. Nar. posl. vuk 4. Kad se razbija mlijeko, izlazi maslo. Đ. Daničić priče sol. 30, 33. Strugotine piju zapragle dojiļe, eda im se mlijeko povrati. S. Ļubiša prip. 26. Ni mogla ni mleka imet detetu *(t. j. žena).* Nar. prip. mikul. 79. — *Ovamo ide i* mlijeko, *kad znači* mlječac *pod a), t. j. sok u muške ribe.* Mličino (mliko), muško sjeme (u ribe, žabe, gada). *U Vrbniku (na otoku Krku).* Zborn. za nar. živ. 5, 73. *S tijem je u svezi:* Mlijeko, *sitna riba, koja se tek izlegla.* L. Zore rib. ark. 10, 340.

b) sok u biļu (u voću, u plodovima). Tako drļaj uzduž i popriko *(t. j. zubačom),* makar išlo iz koreńa mliko. J. S. Reļković 176. Već klas uzmi i zrno ogledaj, ono ļvrlo da prizrije, ne daj niti žańi, dok još mlika ima. 301. Mleko od

badema uzimlu tri puta na dan. M. Đ. Milićević živ. srb.[2] 205.

c) u prenesenom smislu. Neka ja....od tebe majke poutišen budem mlikom od pomilovanja tvoga. M. Jerković 54. Mlikom od nauka polak vire doje se svi pravovirni. F. Lastrić test. 65[a]. Koji su . . . mlikom nauka katoličanskoga zadojeni. ned. 293. Ona te *(t. j. blažena Marija)* mlikom duhovnim zadoji i pokripi. M. Zoričić osm. 19. Odmetnuo se je od svete crkve . . . . koja ga je spasonosnim mlikom zadojila. A. Kanižlić kam. 56. Ne imadu u sebi duha Božjega, koji se uliva u nas po mliku nauka krstjanskoga i po svitlosti evanđela svetoga. M. Dobretić 65.

d) dojeńe, dojiłe. Othraniti da ga *(t. j. dijete)* budem, dokle od mlijeka svrši ljeta. Ć. Palmotić 1, 173. Matere davaju na mlijeko babam ńihovu djecu. V. M. Gučetić 58.

e) mlijeko, *t. j. ženska loza. U rječniku Vukovu* (rod po mlijeku, t. j. po ženskoj lozi, a kad je po muškoj lozi, onda se kaže p o k r v i). Emerencijana divica svete Agne sestra po mliku. F. Vrančić živ. 38.

f) mlijeko *u svezi s pridjevima* kiseo, prijesan, ptičji.

aa) kiselo mlijeko, *t. j. mlijeko, koje se iza dułega stajańa zgusło i uskislo. U rječniku Belinu* (latte acetoso, latte agro). Da jastь že i kiselo mlêko gusto. Starine 10, 109. Traži u Ciganke kisela mlijeka. Nar. posl. vuk 320.

bb) prijesno mlijeko, *t. j. friško, nevareno. U rječniku Belinu* (latte fresco). Da jastь že i mlêko prêsno ovče. Starine 10, 109. Prijesna mlijeka još donijesmo dva kablića. M. Držić 452. Prijesno mlijeko, koje nije kiselo. Vuk rječn. s. v. prijesan.

cc) ptičje mlijeko *se upotrebłava za štogod, čega nema ili je veoma rijetko.* Ni ptičjega mu mlijeka ne mańka. Poslov. danič. Samo tičjeg mlijeka nema (n. p. u dućanu ili u kući, t. j. ima svašta, što se imati može). Nař. posl. vuk 274. Ni tičjega mleka ni ńin falilo. Nar. prip. mikul. 28. — *Ovamo ide i primjer*: Rad bi im svaka slađa hitit i ptičjim ih mlijekom sitit. J. Kavańin 23[b]. *Izraz* ptičje mlijeko *upotrebłavaju u ovome smislu i drugi narodi.* Archiv f. slav. Philol. 30, 23.

g) mlijeko *u svezi s nekijem pridjevima služi za ime biłu i jednoj ribi. aa)* kačje mleko *(u kajkavaca)*, Euphorbia cyparissias. B. Šulek im. — *bb)* rodino mlijeko, Euphorbia cyparissias. B. Šulek im. — *cc)* vučje mlijeko, Euphorbia osula. B. Šulek im. *(ispor. u ńem.* Wolfsmilch, Euphorbia lathyris). — *dd)* zmijino mlijeko, Chelidonium maius. B. Šulek im. J. Pančić flora beogr.[3] 190 *(ovdje se za istu biłku navodi još ime* rusa). — *ee)* crłeno mlijeko, *riba*, Gobius pellucidus. B. Kosić rad jug. ak. 155, 31.

MLIJĚŠCE, mlijěšca, *n. dem. od* mlijeko. *Glas -š- stoji mjesto starijega -č- kao i u drugim sličnim riječma, n. pr.* lišce, srdašce, sunašce.

a) u pravom smislu. U rječniku Stulićevu (mliješce, mlijecce, dim. lac). Budući mliječca umuzao. M. Držić 126. Od svoje divičanske matere s mlišcem iz srca bi zadojit. E. Pavić prosv. 2, 87. *(Govori se u Virovitici (u Slav.)* Očeš malo mlišca? T. Maretić.

b) mliječac, t. j. sok u muške ribe. U rječniku Mikałinu (mlijecco od ribe, lactes) *i u Stulićevu* (mliješco, mlijecce od ribe, lac piscis).

MLIJETAK, Mlijetka, *m. isto što* 1 Mletak *(vidi tamo). Samo u rječniku Vukovu s primjerom iz* nar. pjes. vuk 2, 568: U Mlijetku gradu latinskome. — *Jamačno je* -ije- *mjesto* -e- *poradi stiha.*

MLIJEVO, *n. vidi* mlivo.

MLIKANIĆ, *m. prezime zabiłeženo* XVII *vijeka.* R. Lopašić urb. 330.

MLILO, *n. Samo u Šulekovu* rječn. zn. naz. *kao izraz iz područja tehnike za ńem.* Mahlwerk, *tal.* mulino. *Pored* mlilo *ima tamo i* młelo.

MLĪN, mlīna, *m. naprava, kojom se što mełe. U čakavaca je* malin *(vidi kod* 2 malin), *a u kajkavaca* melin. *Akc. se mijcńa samo u gen. pl.* mlînâ. *Riječ se nalazi i u drugim slav. jezicima, na pr. rus.* мли́нъ, *češ.* mlýn, *poł.* młyn, *i t. d. Misli se, da nije slavenska riječ od iskona, već da je uzeta iz starońem.* mulīn *(a ova je opet ńem. riječ uzeta iz sredov. lat.* molina). *Sa značeńem lat.* mola (pistrinum), *tal.* mulino, *ńem.* Mühle *nalazi se riječ* mlin *u svijem rječnicima osim Vrančićeva, a u tome na str.* 120 *je* malin *za maj.* malom *(u Bjelostjenčevu i u Jambrešićevu je* melin). *Najstarije su potvrde iz* XIV *vijeka. — U plur. je ponajviše* mlīni, mlînâ; *za oblik* mlinovi *našla se samo jedna potvrda (vidi prvi primjer pod* a, *a).*

a. mlin *je naprava, kojom se mełe žito, da iz ńega postane brašno.*

a) uopće; primjera ima mnogo, ovdje ih se navodi samo nekoliko. Sь vinogradi i s mlinovi *(iz* XIV *vijeka).* Mon. serb. 191. Sь vinogradomь i sь mlinomь. Deč. hris. 66. Sь mlinomь i s pasištemь *(iz* XIV *vijeka).* Ł. Stojanović hris. 38. Da mu se naveže mlin *(pisano* ‚mljen') ošli na grlo *(iz lat.* ut ei suspendatur mola asinaria in collo eius. matth. 18, 6). N. Ranina 196[b]. Kakono je bio u čovjeka mlin na brijegu rijeke. Zborn. (1520) 37[b]. Ter odzgar nad nami od mlina jak kolo nebesa zvijezdami vrte se okolo. M. Vetranić 2, 44. U mlinu ima se mliti po redu. Statut poł. 297. Mlini gdi mełu. Đ. Baraković vila 63. Gusle se pri mlinu dobro ne skladaju. I. T. Mrnavić osm. 157. Samson meše u jednomu mlinu. M. Radnić 270[a]. Vuoge meline na Dravi otrgane voda odnese. P. Vitezović kron. 208. Ponese ga voda niz žlib pod mlin. J. Banovac pred. 144. Dadoše mu *(t. j. Samsonu)*, da jednim velikim mlinom vrti, s kojim običavaju koni vrtiti. A. Kačić korab. 139. Pod mlinom u mladu nediłu kupańa. F. Lastrić ned. 324. Ako 5 mlina samli mi 400 kvarat žita. M. Zoričić aritm. 94. Gdi šest mlina prazni hrže. V. Došen 248[a]. Ona više, čak se u mlin čuje. M. A. Rełković sat. 58. Zabranito je putovańe s teretom na mlin. B. Leaković nauk 301. Voda riče, a mlini mełu. Nar. posl. vuk 37. Stado ti se širilo i iz ńega vadio sir koliko brašńoni mlin. Vuk kovčež. 126. Sad okreće *(t. j. voda)* petnaest mlina. Vuk rječn. s. v. Lovac. Nekakvo selo nemalo brašnenog mlina, nego u u drugo daleko nosili mlivo. Nar. prip. vrč. 152. Zaustave se kola od mlina brašnenoga. Nar. prip. vuk[2] 234.

b) U Stulićevu je rječn. s. v. mlin *zabiłežena fraza:* vodu na svoj mlin navraćati (omnia ad suam utilitatem referre). *Tome potpuno odgovara:* Krał nije razumio, da je on navraća *(t. j. navraćao)* vodu na svoj mlin *(t. j. da je govorio, kako je po ńega boše).* N. Palikuća 63. *S tijem se služe:* Gdjo ćeš dan današni

iznać takoga prijateļa, gdje i među rodjacim najdražijem svaki hoće na svoj mlin pritezat vodu *(t. j. raditi o svojoj koristi)*. B. Zuzeri 147. — *Ovdje pristaje i primjer:* Tu ako vodu lin ne budu ja vodit, da mi doje na mlin, more se prigodit *(t. j. ako ne budem lijen upotrebiti priliku, može mi doći korist)*. H. Lucić 230. — *Ispor. u ńem.* das Wasser auf seine Mühle leiten *(t. j. činiti što na svoju korist)*; tal. tirare l' acqua al suo mulino.

b. mlin *je naprava za meļeńe, tiješteńe, rezańe drugoga čega osim žita. U rječniku Mikaļinu* (mlin od ulja, trapes), *u Belinu* (mlin od ulja, molino d' oglio), *u Bjelostjenčevu* (melin, v kom se oļe meļe, mola olearia, trapes — melin prpreni i za kavu, fractillum) *i u Jambrešićevu* (melin za oļe, trapes). Nije ostavio izpitati i izviditi svekolike koture od žrvańa i od mlinah za drva sići. A. Tomiković živ. 90. Odredio je jurišem udariti na jedan krasni mlin drvosični. 154. Ko bi ponio masline u mlin uļani. Pravdonoša (1851) 32. Mline s tjeskovima grade na istim načelima i uvjetima kao i brašni *(sic!)* mlin *(u Makarskoj u Dalm.)*. V. Bogišić zborn. 430. Mlin za meļeńe kahve *(u Hercegovini)*. Etnogr. zborn. 5, 1141.

1. MLÎNAC, mlînca, *m.*

a) dem. od mlin. *U rječniku Belinu* (molinello, molino piccolo) *i u Stulićevu* (exigua mola).

b) naprava, kojom se kava meļe. U rječniku Vukovu (kavena vodenica, die Kaffeemühle, fistula serrata *s naznakom, da se govori u Dubrovniku)*. Marija . . . . bahne s imbričićem svarene kafe u jednoj ruci, a s mlincem i s uļanicom u drugoj. M. Vodopić dubr. (1868) 202. Mlînac, mlînca, m. mali mlin, u komu se meļe kava ili što slično. *U Stonu.* M. Milas. Molim te, gospodarice, posudi mi vaš mlînac, da sameļem malo kave. *U Dobroselu u Hrv.* M. Medić.

2. MLÎNAC, mlînca, *m.* massa farinacea distenta, laganum. *Nalazi se i u drugim nekim slav. jezicima: slov.* mlinec, *bug.* млинъ, *malorus.* млинці блинці. *rus.* блинецъ, блинъ. *Iz rus. je uzeta i ńem. riječ* Blinze, Plinze. *Korijen je isti, koji u glag.* mļeti.

a) razvijeno tijesto, jufka. U rječn. Ivekovićevu s naznakom, da se govori u Baniji u Hrv.

b) jelo od nekoliko jufki. U rječn. Bjelostjenčevu (mlinec, tracta panis, laganum, artolaganus) *i u Ivekovićevu (s naznakom, da se u tom značeńu govori plur.* mlînci, mlînâcâ *i da se govori u Hrv.)*.

3. MLÍNAC, Mlínca *(s takvijem se akc. govori), m. prezime nekoliko porodica u Sluńu (u Hrv.)*. T. Maretić.

4. MLINAC, Mlinca, *m. nekakva voda u Slavoniji blizu Đakova zabiļežena na početku* XVIII *vijeka* (‚Mlinec'). T. Smičiklas spom. 321.

5. MLINAC, Mlinca, *m. neka oranica u Slavoniji kod sela Bućja (blizu Pakraca)*. Šem. pakr. (1898) 47.

MLÎNÂR, mlînâra, *m.*

a) čovjek, koji ima mlin i meļe u ńemu (sebi i drugima). Sa značeńem lat. molitor, *tal.* molinaro, *ńem.* Müller *nalazi se u svijem rječnicima osim Vrančićeva; u Vukovu s primjerom iz* nar. pjes. vuk I, 314: Za mlinara ne bi ni dinara *(t. j. dala), u Daničićevu s potvrdom iz* XIV *vijeka:* mlinarь Žanь; *a u Bjelostjenčevu porcd* mlinar *ima i* malinar. Sve, što se od mlinara rodi, sve muku krade. M. Držić 307. Ako se ne ć omučit, ne ć bit mlinar. Poslov. danič. Pleća bi mu za mlinara bila. Osvetn. 1, 30. Kad dođe u vodenicu, zamoli mlinara, da mu odmah zaspe. Nar. prip. vrč. 40. Mlinar istrči, da vidi, šta je. Nar. prip. vuk[2] 234.

b) Mlinar, *prezime.* T. Smičiklas spom. 178. Drž. kalend. (1905) 299. Imenik (1906) 444.

c) neka igra. Samo u Vukovu rječniku: Mlinar, igra u Crnoj gori (jedan se obuče u rite, pa na drugoga kao natovari žito pa nosi u vodenicu i t. d.).

MLINAREŃE, *n. nom. verb. od* mlinariti. *Samo u Stulićevu rječniku, gdje se kaže, da je isto što i* mlinarstvo.

MLÎNÂREV, *adj. posses. od* mlinar. *Samo u Popovićevu rječniku* (mlinarev, des Müllers).

MLÎNÂREVIĆ, *m. prezime.* Šem. pakr. (1898) 28. Etnogr. zborn. 11, 238 *(zabiļeženo za Bosnu)*. Bošńak (1908) 126.

MLINARI, *m. plur. zaselak u Hrvatskoj u županiji modruško-riječkoj.* Razdjeļ. hrv. i slav. 26.

MLINÀRICA, f.

a) molitrix, molitoris uxor. *Postavļeni akc. je zabiļežen u Vukovu rječniku, ali se govori i* mlînarica. *U rječniku Mikaļinu* (molitrix, pistrinaria), *u Belinu* (molinara, molinaja, colei, che macina), *u Bjelostjenčevu* (molitrix, pistrinaria), *u Jambrešićevu* (molitrix), *u Voltigijinu* (molinara, Mühlerin), *u Stulićevu* (quae molet *[sic!] s naznakom, da je iz Belina rječn.) i u Vukovu* (Müllerin, molitoris uxor *s primjerom iz nekakve nar. pjesme.* Ja sam, sinko, mlinarica). Mlinarica *može značiti i žensko, koje meļe, i ženu mlinara; kad jedno znači, kad li drugo, ne može se u svakom slučaju razabrati.* I muha je u mlinu bila, ter je rekla, da je i ona mlinarica. Poslov. danič. Kad će . . . . stati mlinarice što ih je malo *(ispor. lat.* quando . . . . otiosae erunt molentes in minuto numero). Đ. Daničić prop. 12, 3. Zakukala kukavica više mlina u dreńina; pitala je mlinarica: što ti kukaš, kukavica? Nar. pjes. kras. 133. Mlînarica *(tako je zabiļežen akc.)*, molitoris uxor. U Bosni. Đ. Šurmin.

b) mlinarica, *riba pastrva, koja živi oko mlina.* S. Brusina rad jug. ak. 171, 213.

c) mlinarica, kuća, u kojoj stoji mlin. Magazin (1873) 127.

d) Mlinarica, *zaselak u Bosni u okružju bihaćkom.* Popis žit. bos. i herc. 641.

MLÎNARIĆ, *m. prezime.* R. Lopašić urb. 301 *(iz* XVII *vijeka)*. T. Boca 42. Imenik (1906) 444.

MLINÀRINA, *f. plaća mlinaru za meļeńe. U rječniku Stulićevu* (plata za mlin, moliturae pretium) *i u Popovićevu* (Mahlgebühr). Nijesi još mlinàrinu ove godine platio. *U Lici.* J. Bogdanović.

MLINARITI, mlinarim, *impf. biti mlinar. Samo u Stulićevu rječniku* (molentis munus exercere).

MLINAROVIĆ, *m. prezime.* T. Smičiklas spom. 134 212. *Možda je* -o- *griješkom mjesto* -e- *kao i u* Milojović *mjesto* Milojević *(vidi tamo)*.

MLÎNARSKÎ, *adj. posses. od* mlinar. *U rječniku Stulićevu* (ad molitores spectans) *i u Popovićevu* (Müller-). Podıl za bunar je klada mlinarska najboļa. J. S. Reļković 292. Ti se, brate, ne razumiješ u posa mlînarskî baš ni malo. *U Lici.* J. Bogdanović.

MLĬNÂRSTVO *(biće takav akc.), n. mlinarski posao i zanat. Između rječnika samo u Stulićevu* (ars molendi). Sporedno je zanimaće seļaka mlinarstvo *(riječ je od onoga pisca, koji je članak napisao).* Etnogr. zborn. 11, 96.

MLINARSTVOVATI, mlinarstvujem, *impf. Samo u Stulićevu rječniku, gdje se kaže, da je isto što* mlinariti. — *Nepouzdano.*

MLINCI, Mlinaca, *m. pl. zaselak u Hrvatskoj u županiji modruško-riječkoj.* Razdjeļ. hrv. i slav. 17.

MLINČAC, mlinčaca, *m. dem. od* mlinac. *Samo u Stulićevu rječniku* (exigua mola *s naznakom, da je iz Belina rječnika, ali u tome rječn. nema riječi* mlinčac).

MLINČEŇAK, mlinčeńaka, *m.* sprava, kojom se mlinci *(vidi* 2 mlinac *pod b)* razvlače. U Prigorju *(u Hrv.).* F. Hefele.

1. MLĬNČIĆ, *m. dem. od* mlin. *Između rječnika samo u Stulićevu* (exigua mola). Negov mlĭnčić okretao bi rukom. *U Lici.* J. Bogdanović. Samjela sam ù mlĭnčiću malo kafe. *U Stonu.* M Milas.

2. MLINČIĆ, *m. nekakvo zemļište u Slavoniji zapisato na početku* XVIII *vijeka.* T. Smičiklas spom. 209

MLINČINA, *f.*

a) augm. od mlin. Nikola o veliku mlĭnčinu načinio. *U Lici.* J. Bogdanović.

b) mlinčina, mlinski kamen. *U Hercegovini.* Đ. Šurmin, nast. vjesn. 3, 174.

1. MLĬNI, Mlĭnâ, *m. pl. topogr. ime. a) dva zaseoka u Bosni u okružju bihaćkom.* Popis žit. bos. i herc. 641. — *b) mjestance u Dalmaciji u kotaru dubrovačkom.* A. Mašek 236. *Nalazi se i u Daničićevu rječniku sa dvije potvrde, jedna je iz* XIII *vijeka, druga iz početka* XV. — *c) seoce u Hrvatskoj.* Schem. zagr. (1875) 63; *piše se i* Mlinovi *(vidi tamo).*

2. MLINI, *adj. posses. od* mlin. *Samo u primjeru:* Međe mu ot mlin'noga puti. Svetostef. hris. 13.

MLĬNICA, *f.*

a) zgrada, u kojoj je mlin, a i sam mlin može se tako zvati; značeće nije deminutivno. U rječniku Belinu (casa o luogo dove stan i molini), *u Stulićevu* (domus pistrini *s naznakom, da je iz Belina rječn.) i u Vukovu* (mlĭnica, mlin, malenica *s primjerom iz* nar. posl. vuk 158: Ko u mlinicu unide, brašnav izide). Bijahu u mlinici dva čovika. J. Banovac pred. 144. On je zatim novih puta krčio, mlinica gradio, mostova prebacivao. M. Pavlinović rad. 166. U Marinovića ima mlinica, u kojoj su udionici do 16 familija *(u Makarskoj u Dalm.)* V. Bogišić zborn. 429. Natovarih oslicu i poslah je u mlinicu. Nar. zag. novak. 54. Mlinica je isto što mlin u Lici. F. Hefele.

b) seoce u Dalmaciji u kotaru makarskom. A. Mašek 236.

MLĬNICE, Mlĭnîcâ, *f. pl. dva seoca u Dalmaciji u kotaru makarskom.* A. Mašek 236.

MLĬNIĆ, *m. dem. od* mlin. *U rječniku Belinu* (molinello, molino piccolo) *i u Stulićevu* (mlinić, mlinčić).

MLĬNĬŠTE *(tako je zabiļežen akc. za Liku), n.*

a) zemļište oko kakvog mlina. U rječniku Daničićevu (locus aedificandae molae *s primjerom iz isprave* XV *vijeka:* S mlinmi i mliništi; — *po svoj prilici nije Daničić postavio pravo značeće velећi, da je* mlinište *mjesto, na kom se ima ili može mlin načiniti).* I da mu kraļev'stvo mi na Štitarici mlinište, i da mu je u baštinu. Deč. hris. 57. Nizь Svin'šticu do mliništa; ot mliništa prêko na Smrêkovicu. Svetostef. hris. 13. Miļeva mliništa *nekakvo mjesto u staroj srpskoj državi zabiļeženo u ispravi* XIV *vijeka.* Ļ. Stojanović hris. 31. Mlinište, mjesto gdje je mlin podignut Oko Lapca u Hrv. M. Medić.

b) mlĭnĭšte je mjesto, đe je nekad mlin bio. Ja ću opet na starom mliništu graditi mlin. *U Lici.* J. Bogdanović.

c) topogr. ime. aa) zaselak u Bosni u okružju travničkom. Popis žit. bos. i herc. 641. — *bb) ime ńivi kod Sarajeva.* Etnogr. zborn. 11, 180 *(gdje upravo piše* Mlinište). — *cc) mjestance u Dalmaciji u kotaru metkovićkom.* A. Mašek 236. — *dd) zaselak u Hrvatskoj u županiji varaždinskoj; mješтani govore* Mlinište. Razdjeļ. hrv. i slav. 48. — *ee) nekakvo mjestance u Hrvatskoj u županiji ličko-krbavskoj.* Razdjeļ. hrv. i slav. 11.

MLINOGA, *f. selo u Hrvatskoj u županiji zagrebačkoj.* Razdjeļ hrv. i slav. 37. — *Otud će biti izveden adj.* mlinoški *i subst.* Mlinožanin *u primjeru:* I uzeo je zemļu mlinošku . . . . te je prodao opet Mlinožanom. čija je bila. Starine 12, 36 *(iz početka* XVIII *vijeka).*

MLĬNOVI, Mlĭnôvâ, *m. pl. selo u Hrvatskoj u županiji zagrebačkoj.* Razdjeļ. hrv. i slav. 44. *Piše se i* Mlini *(vidi tamo).*

MLINSKA, *f. selo u Hrvatskoj u županiji bjelovarsko-križevačkoj.* Razdjeļ. hrv. i slav. 58.

MLĬNSKÎ *(tako je zabiļežen akc. za Liku), adj. posses. od* mlin. *U rječniku Jambrešićevu* (molinski, molaris) *i u Stulićevu* (pistrinensis, molinarius). More se kovaču samliti nikoliko priko reda, zač i u kovačnici mlinьskomu gvožđu red je, neto dojde. Statut poļ. 297. Pristoji se obisiti mu žrvan mlinski na vrat. F. Lastrić od' 9. Da mu se mlinski kamen na vrat obisi. B. Leaković nauk 326. O vratu mu mlinsko kolo visi, a u ruci mlinski kantar nosi. Nar. pjes. petr. 2, 14. Društvance to kupilo nešto mlinskih podrtina. M. Pavlinović rad. 37. Neko hoće da okreće mlinska kola. S. Ļubiša prip. 173. Šta si dao za taj mlĭnskî kamen? *U Lici.* J. Bogdanović.

MLĬNSKÎ PÒTOK, *m. ime potoku a) u Drobńacima (u Crnoj Gori).* Etnogr. zborn. 4, 375. — *b) u Fruškoj Gori.* Regul. sav. 39.

MLINŠTICA, *f. nekakvo zemļište u staroj srpskoj državi.* Više Hvalojević na Drĉnь pri Mlinьštici. Deč. hris. 101.

MLIŃAR, *m. prezime u naše vrijeme.* Imenik (1906) 444.

MLISA, *f. ime biļki.* Melissa officinalis *(na ostrvu Cresu).* B. Šulek im.

MLITATI, mlitam, *impf.*

a) lijeniti se. L. Zore paļetk. 110, 226, *gdje je zabiļežen akc.* mlĭtati *Ima i u Popovićevu rječn.* (mlitati, faul werden, *dakle postaj iti lijen). Ispor.* mlitav.

b) kao basati, bavrļati, tumarati. Samo u jednoga pisca. Pitaju me, otkud sam i što mlitam po Mlecima. S. Ļubiša prip. 13. Pod onijema godinama udara i mlita od sela do sela *(t. j. kaluđer)* 253. Mlitao tri godine od nemila do nedraga. prič. 47. Ter ti nas dva mlitaj po selu, da tražimo konak 153.

MLÎTAV, *adj. slab, spor, lijen. Akc. ostaje svuda bez promjene. U drugim slav. jezicima nema riječi, koje bi ovoj odgovarale. Postaće je tamno. U rječniku Stulićevu* (debilis, languidus, imbecillus *s naznakom, da se riječ nalazi u pisca* XVIII *vijeka T. Babića) i u Vukovu* (mlitav čovjek, lau, ohne Kraft und Munterkeit, segnis). *U građi za ovaj rječnik sabranoj našla su se samo ova četiri primjera.* Ako smo mi do sad mlitavu jali studenu ļubav nosili prama našoj braći. E Pavić prosv 1, 5. Ļudi ladne i mlitave prirode. P. Bolić vinod. 2, 48. Ako nema drugijeh nogu za zimu, zlo. Reče se mlitavu čoeku. Vuk nar. posl 6. Gledajući . . . . nizame, kako stoje mlitavo, kao da dremļu, i kad stražu čuvaju. M. Đ. Milićević zlosel. 10.

MLÎTAVAC, mlîtâvca, *m.*

a) mlitav čovjek, mlitoña. Pozivļe mlitavce, da joj oni pomogu. M. Pavlinović razl. sp. 344. Nijesam nikud pristala s ovijem mojijem mlîtâvcem. *U Lici.* J. Bogdanović.

b) zemļište u Srbiji u okrugu kragujevačkom. Livada u Mlitavcu. Sr. nov. 1866, 4.

MLÎTAVICA, *f. mlitavo žensko. Govori se u Lici.* J. Bogdanović.

MLÎTAVITI, mlîtavîm, *impf. a) činiti mlitava. Samo u primjeru:* Selo će najlašńe opremati svoje poslove bez pisarije i otezańa uredovnoga, što dosaduje i mlitavi M. Pavlinović razl. sp. 240. — *b) bivati, postajati mlitav. Samo u Šulekovu* rječn. zn. naz. *kao trgovački izraz za ńem.* flau werden, *tal.* languire.

MLÎTAVÔST, mlîtavosti, *f. apstr. imenica izvedena od pridjeva* mlitav. *Između rječnika samo u Popovićevu* (Schwächlichkeit, Lauheit) *i u Šulekovu* rječn. zn. naz. (Schlaffheit, Flauheit, fiacchezza, rilassatezza, floscezza). Da ja ńegovu mlitavost ne mogu više podnositi. E. Pavić ogl. 666. Žilice mlitavost svoju izgube. P. Bolić vinod. 143.

MLÎTI, mlîm, *impf. vidi* muti.

MLÍTOŃA, *m. isto što mlitavac. Samo u Vukovu rječniku* (mlitav čovjek).

MLITVA, *f. kost u tijelu, koja se zove i čašica.* Mlitva, obla kost na koļenu, koja se miče. M. Pavlinović. Mlitva. čašica, Kniescheibe, patella *(navode se i sinonimi:* repica, jabučica, štitica, iver). M. Jovanović-Batut. *Ima i u Popovićevu rječn.* (mlitva, mlitvica, Kniebein) — *Postaće tamno; u drugim slav. jezicima nema srodne riječi.*

MLITVICA, *f. isto što mlitva. Između rječnika samo u Popovićevu* (mlitva, mlitvica, Kniebein . Sprida niže bedara jesu gušćeri, pod guščerin kolina, a na kolinima je mlitvica (patella, — zove se i mîtvica). *U Poļicima (u Dalm.).* Zborn. za nar. živ. 8, 229.

MLIVAN, mlivna, *adj. posses. od* mlivo. Štogod se nadodava u posvetilišta, to jest: mlivni cvit iliti brašno, uļe, vino, sol i tamjan. I. Velikanović upuć. 3, 319. *Govori se u Bosni:* mlîvan, od mliva zaprašen. Đ. Šurmjn. Mlîvan, od mliva (brašna). *U Sarajevu.* Đ. Šurmin rad jug. ak. 121, 208.

MLIVCE *n. dem. od* mlivo. *Samo u primjeru:* Veće ne imaše nego jednu šačicu mlivca, i od onoga malahna najprvo sv. Ili(ji) skuha krušac. M. Divković bes. 318. *Ovdje je* mlivce *u značeńu, što ga ima* mlivo *pod c.*

MLIVEŃE, *n. vidi* mļeveńe.

MLÎVO, *n.* molitio, res molenda, farina. *Vokal je* -i- *od iskona, t. j.* ml *pripada korijenu (što ga imamo i u glag.* mļeti), *a* -ivo *je nastavak; ispor.* jed-ivo, plet-ivo, pred-ivo. *U istočnom govoru nalazi se* mlevo, *a u južnom katkad* mlijevo, *kao da je* -i- *u* mlivo *postalo od negdašńega* ь. *Nalazi se u nekijem rječnicima (vidi dale), a najstarije su potvrde iz* XVII *vijeka.*

a) mlivo *je isto što mļeveńe, t. j. nom. act. prema glag.* mļeti. Vidi mlinara, đe onako meļe . . . . dok najposlije već jedva začu pa prekine mlivo . . . . pa zaviče. V. Vrčević igre 58. Daj reda i nastojańa, pa će Božjom pomoći doći žito na mlivo. M. Pavlinović rad. 104.

b) ono, što je određeno, da se meļe, što se ima mļeti. Između rječnika samo u Stulićevu (mlivo, mlijevo, res molenda). Selo nemalo brašnenog mlina, nego u drugo daleko nosili mlivo. Nar. prip. vrč 152. Ako koji nema toliko mliva, da bi napunio cijelo vrijeme, koje ima pravo mļeti, to on sjedi u mlinu, prima i meće tuđe žito *(u Makarskoj u Dalm.).* V. Bogišić zborn. 429.

c) ono, što je samļeveno, t. j. brašno. U rječniku Mikaļinu (mlivo, muka, farina), *u Belinu* (mlijevo, macinato in sost. cosa macinata, *lat.* farina), *u Bjelostjenčevu* (mlivo, muka) *i u Vukovu* (mlîvo, brašno *s primjerom:* satro ga u mlivo, — mlêvo, mlivo *s primjerom:* satro ga u mlevo *i s naznakom za* mlivo, *da se govori u Hercegovini, a za* mlevo, *da se govori u Srijemu).* Tko hoće kruh skuhati i učiniti, od potrebe su dvije stvari, to jest mlivo i voda. . . . od mliva se bez vode ne može kruh skuhati. M. Divković nauk 182b. Poniješe sobom mliva iz Eđipta. bes. 537. Koji *(t. j. kvas)* uzamši žena zamisi u tri uborka mliva. I. Bandulavić 21a. Kano malu mlivu, malo ga uzkisa kvasa, a većemu je potriba staviti veće, da se dobro uzkisne. I. Ančić vrata 185. U Dalmaci*(ji)* zovu mlivo muka. S. Margitić isp. v. On siroma doveze mlivo iz vodenice. Đ. Rapić 268. Kvas dade svoje kakojstvo, začinu i miris svemu tijestu s načinom i od spodobna mliva zakuvanu. F. Lastrić ned. 95. Ulazi li mu *(t. j. pekaru)* sva tratńa od mliva, od kuhańa i od peciva u ono 10 libar. M. Zoričić aritm. 86. Stvari brezživotne i tvrde kakono kruh, brašno oli cvit od mliva, tamjan i prilična. M. Dobretić 340. Posvetilište cvita od mliva. to jest biloga brašna. I. Velikanović upuć. 3, 316. Koja *(t. j. žena)* meće kvas u mlivo, da uskisne. J. S. Reļković XI. Popiše mi iz bačava pivo, pojedoše iz mlaćava mlivo. Vuk rječn. s. v. mlaćve *(iz neke nar. pjesme).* Štogod ima moje raje prave, nek ti nosi mlivo i jedivo. Osvetn. 3, 62. Žito za mlevo Bajlon kupuje u Stigu. M. Đ. Milićević međudn. 263. Od takovog mliva ne biva pogača. Nar. bl. kapet. 176. Ćuprilić im tajin podmaknuo: b'jela mliva i debela mesa. Nar. pjes. hörm. 1, 60. Brašno zovu mlivo *(u Visokom u Bosni).* Zborn. za nar. živ. 8, 93.

d) ujam, t. j. plata mlinaru za mļeveńe. Za mlivo daćeš mi dva fjorina. *U naše vrijeme u Stonu.* M. Milas.

MLNIČEVIĆ, *m. vidi* Muničević.

MLOBA, *f. slabost. Riječ je po svoj prilici srodna s pridjevom* mlohav, *ali nije jasan nestadak glasa* -h-. *Samo u jednoga pisca.* Jer svit ovi i hudobe čini grišit puti mlobe. M. Marulić 317. Čagod tilo kada mlobom stvori grišno. 318.

MLOBAN, *adj. prema subst.* mloba, *slab.* Nigdar ne bi mlobno tilo tvoju jakost pridobilo. M. Marulić 322. Da 'vo je mloban duh od grla mojega. H. Lucić 261. Da ovako mlobna uda podložena sebi učini. M. Gazarović 29.

MLÒGÎ, *adj. vidi* mnogi. *Tako isto* mloštvo, mložina *i t. d. vidi kod* mnoštvo, množina.

MLOHASTVO, *n.* MLOHAŠTVO, *n. vidi* mlohavstvo, mlohavštvo.

MLÒHAV, *adj.* debilis, imbecillus. *Čakavci u Istri govore danas* mļohav. D. Nemanić (1885) 29 *(gdje je zabilježen akc.* ·ò·); *ispor.* mļaka *mjesto* mlaka. *U drugim slav. jezicima ne nalazi se riječi, koje bi ovoj potpuno odgovarale. Bez sumńe je* mlohav *srodno s* mlahav *(vidi tamo), ali nije jasan odnošaj među vokalima* -o- *i* -a-. *Danas po svoj prilici nema više ove riječi nigdje u narodu među štokavcima; što je gdjekoji štokavski pisci* XIX *vijeka upotrebļavaju (vidi među primjerima), oni je nijesu uzeli iz naroda, već iz starije književnosti. U dubrovačkijeh pisaca ne nalazi se* mlohav *prije* XVIII *vijeka. U rječniku Vrančićevu* (debilis, languidus), *u Mikaļinu* (mlohav, oslabļen, debilis), *u Belinu* (debole, fiacco, languido, moscio cioè languido nell' operare o parlare, — *adv.* mlohavo, fiaccamente, languidamente, lentamente, mosciamente, tepidamente), *u Bjelostjenčevu* (mlohav, v. mlahav), *u Voltiġijinu* (debole, fiacco, vile, schwach), *u Stulićevu* (debilis, infirmus, imbecillus, languidus) *i u Ivekovićevu* (mlòhav, slab, bolešļiv *s naznakom, da se govori po Hrv., — biće samo među kajkavcima i čakavcima). Najstarija je potvrda u Bernardina (vidi prvi primjer pod* b).

a. mlohav *je isto što slab, nejak.*

a) u pravom smislu.

aa) uopće.

aaa) o čeļadma. Znaj, mlohav človik da si i jošće umrli. M. Marulić 109. Na svilni posteļi leži, da smućen .... na srebrni uzglavnici, da mlohav. Nauk brn. 10b. Budući ti divojka mlohava. F. Vrančić živ. 50. Trudan znoj otiram s mlohava človika. Đ. Baraković vila 153. Sv. divica mlajahna, mlohava i nejaka. B. Kašić is. 94. Da mlohava tebe žena umila je privariti. I. Ivanišević 184. S vojskom mlohavon Persijan g' uhvati. J. Armolušić 54. Ako su običajni pridati se neprijateļen mlohavin, ča će učiniti, kada budu zvani od primogućih i nemilih neprijateļ? P. Radovčić nač. 41. Rič tvoja .... mlohavim kripost daje. A. Vitaļić istum. 7a. Ako je pokornik toliko mlohav i mekoput, da ne može podniti trud od toliko duga putovańa. A. Kadčić 277. Neka je čovik slab, neka je mlohav, ako u me bude ufat .... ja ću s ńim bit. J. Filipović 1, 256a. Među vama su mlogi mlohavi i slabi. F. Lastrić test. 297b. Sunovrati Lucifera prokletoga, pokripi čovika mlohavoga. J. Banovac pred. 116. Vidim jur očito, da je svit jedan naš neprijateļ velıoma mloav. razgov. 112. Koji *(t. j. kraļ)* ukazujući se mlohav i strašiv na vojsci Bulgari ga bacišo s vladańa. A. Kačić razg. 85. Kada se govori od posta.... svi jesu bolestni, hrdavi i mlohavi. Đ. Rapić 231. Muž....dužan jest....podavat dobar izgled ženi, tkoja jest spola mlohavijega. Blago turl. 2, 135. Slab i mlohav služiteļ....ne ima snage za umočiti. A. Kanižlić kam. 572. Kad se koji po naravi rodi mlohav, studen i nevaļao. M. Dobrošić 561. Jedno jutro dignulo se ovo dijete ńesto mlohavo i zločesto. B. Zuzeri 205. Ova božanstvena rič dušu uzdrži u životu, ńu slabu objačiva, pokrepļiva mlohavu, mlednu pretili. A. d. Bella razgov. 169. Zloba mlohav svijet osvojila. G. Martić *u* nar. pjes. juk. 36. Divni ļudi, da se svatko čudi, ko se daše dva ulovit ļava od jednoga čovuļka mlohava. Osvetn. 4, 53. Čovjek postane mlohav, razglavļen, razmazan. M. Pavlinović rad. 135.

bbb) o tijelu i o dijelovima tijela. Kad je put mlohava, tad duša ozdravi. M. Marulić 153. Têlo, koje nosimo mlohavo. Š. Budinić suma 27. Pokripite ruke oslabļene i kolina mlohava utvrdite. I. Bandulavić 6a. Rad molitve i žežina mlohava su ma kolina. I Ivanišević 120. Na mlohava pleća klada stara svoja bojno oružje. I. Zanotti en. 35. Usta su krvava, uvehlo je lice, uda su mlohava, zglobi oslabiše. skaz. 21. Zima .... nog mlohavih, rila žuta noseć breme suhih driva. J. Kavańin 475a. Svi plaćemo, kako znamo, jer mlohavu put imamo. P. Knežević muka 55. Vidio je on, da je Ivan .... od mlohavi naravni udah sastavļen. A. Tomiković živ. 25.

ccc) o drugijem stvarma. Ki ne stina, ki sam pravi slabe od gńile sud mlohavi. I. Ivanišević 31. Gdino grede mlohavije bihu, bradvom razsikosmo. I. Zanotti en. 31. Nije od stijeńa mlohavoga sazdat Božji grad žestoki. J. Kavańin 482b. Moć i sila ńihova....nije drugo nego kako jedna slaba i mlohava trst. A. Vitaļić istum. 204. Znam, da od mlohava stabla ne može nego voće mlohavo roditi se. ost .vi. Drži u ruci mlohave ribarske trstike pokraj rike ribu loveći. J. Banovac pred. 24.

bb) mlohav *s dopunama u instrumentalu ili u kojem padežu s prijedlozima* na, u. Duhom mlohav ja sam dosti i nemoćan. A. Vitaļić istum. 21a. Zač ja ńe roditeļ mlohaf sam vas u svem. Đ. Baraković vila 372. Tako mlohav na sva, koja su protivna. A. Georgiceo nasl. 308. Jere sam još mlohav i slab u ļubavi. B. Kašić nasl. 106. Učine se mlohavi *(t. j. ļudi)* u tomu ufanju. P. Radovčić nač. 183. *(Žena)* mańa . mlohavija u moći tila i duha nego muž. ist. 25. Promislite dilovanja, u kojih vi jeste mlohavijii I Marki 104. Bio je štogod slobodniji, slab i mlohav u obsluženu. B. Zuzeri 152. Jer put jest mlohava na kriposti, na zlo zdrava. A. Vitaļić istum. 47b. *Ovamo bi mogao ići i primjer:* Od potribe je bilo Cerulariju služiti se tuđim razumom budući on mlohav i tup u nauku bogoslovskomu. A. Kanižlić kam. 448.

b) u prenesenom smislu.

aa) o stvarma. Svakom ričjom gane mê srce mlohavo. Đ. Baraković vila 69. Ter mlohavo srce moje kad se ukripit tako bude. A. Vitaļić 157a. Da ove moje male knjižice V*(ašemu)* G*(ospodstvu)* prikažem i posvetim, premda puno mlohave. J. Banovac uboj. 3. Tebi .... prikazujem ....ovo malano, premda i mlohavo dilo truda moga *(misli se knjiga).* M. Zoričić osm. vi. Krivo je .... vele staro i zato mlohavo .... pero moje. A Kanižlić kam. 890. Početak i svrha ovoga našega malašnoga i mlohavoga dila *(misli se knjiga).* M. Dobretić 580. Tu mlohavu podvori jim kavu. Osvetn. 4, 54.

bb) o čemu bestjelesnom i apstraktnom. Da dušu moju mlohavu .... po istočnom grihu Adamovu posvetit Transit 34. Sva ova tašća i neprudna jesu i za stignuti radosti nebesko neuredna i mlohava jesu Statine 1, 220. Mala j' zraka od mlohave svitlosti. Đ. Baraković jar. 3. Od starosti mlohava života biše. Ivan trog. 12b. Tako, moj gospodine .... oružaj mlohavu dušu moju. A. Georgiceo pril. 50. Čine mlohavo i

nejako ufanje. P. Radovčić nač. 219. Marijo, ponovilice i pridobra likarijo mloavi i rańenije dušah! P. Posilović nasl. 158b. Ove moje riječi .... od pameti plod mlohave. P. Kanavelić 12. I ne samo mlohavim nutkanjem imaju ih nuditi, da karajući prigodno. M. Bjanković 10. Da je razlog ļudski mlohav i može se lasno prihiniti. I. T. Mrnavić istum. 147. Usliš', ćaćko, ǵlas mlohavi tvoga roba. J. Kavańin 227a. Ča se ne mogaše po mlohavomu razumu človićanskomu prijati. A. Vitaļić istum. 290. Cića moga mlohavoga ufanja. L. Terzić 184. Kad je pokornik mlohava života, da nije vridan ispuniti teške pokore. A. Kadčić 364. Ufajući, da bi.... moglo biti dosta koristno ovo moje i ako mlohavo nastojanje. H. Bonačić 8. Nemoj se narugat ovomu momu i mlohavomu i malahnomu trudu. P. Filipović 3. Kad sam odlučio dati na štampe moj mlohavi trud. J. Banovac pred. VIII. Razlog Grkah .... jest mlohav i bez razloga. A. Kanižlić kam. 750. Koliko sam vidio i dokučio s mojim mlohavim razumom. M. Zoričić zrc. III. Nijo li ļubav moja ļubav mlohava, koja se pripada od svake trudnosti? I. M. Mattei 2. Združi pokorno srce tvoje mlohavomu glasu momu. I. P. Lučić razg. 138. Ostali mučenika muke nisu nego mlohavi ispisi i prislabe prilike. Grgur iz Vareša 87. Neka ne bude odluka naša mlohava. A. d. Bella razgov. 41. Jer svijetu dobre nudi glase pa mlohavo stiče vjerovańe. Osvetn. 1, 4.

c) adv. mlohavo. Hoćeš li dakle lino i mlohavo hoditi na dobro? Michelangelo 22. Vidivši, kako mlohavo, gingavo i saneno ļudi ļube Boga. Đ. Rapić 432. Toliko u ritko i toliko mlohavo služim ti. P. Knežević osm. 55.

b. *kļast, gotovo samo u prijevodu jevanđelskijeh mjesta mat.* 18. 8, *luk.* 14, 21, *gdje u lat. tekstu stoji* debilis, *koja riječ ondje znači kļast (a običnije joj je značeńe: slab).* Boļe je u raj ulisti mlohavu ali hromu. Bernardin 162. Uboge i mlohave i slipe i hrome uvedi ovamo. I. Bandulavić 163b. Boļe je tebi ulisti u raj mlohavu ali hromu. 227b. Dobro je tebi mlohavu ulisti u život. A. Baćić 546. Ja zovem na ńu (*t. j. na gozbu)* i mlohave i slijepe i hrome. Đ. Bašić 212. Hajde po ulica od grada pak sve siromahe, slipe, gluhe, rome i mlohave dovedi na moju trpezu. F. Lastrić od' 235. Dobro jest tebi, da mlohav unideš u život. Blago turl. 2, 312. Koji budu hromi i u svemu kļasti ali mlohavi, uskrsnuti će s cijelijem tijelom. J. Matović 109.

c. *razmažen, razbluđen. Samo u primjeru:* Mlohavi kraļestvo Božje ne će posidovat (*iz lat.* neque molles....regnum Dei possidebunt. 1. cor. 6, 10). Blago turl. 2, 138.

MLOHAVAC, mlohavca, *m. mlohav čovjek. U rječniku Stulićevu* (mlohavac, mlohav). I za krivca i za pravca, za moguća i mlohavca. J. Kavańin 344a.

MLOHAVAN, *adj. isto što mlohav. Samo u jednoga pisca u sroku.* Jer premda je duša spravna, nevoļna je put mohavna. P. Knežević muka 14. Voļa nije stavna, a put je mlohavna. pisme 58.

MLOHAVČINA, *f. slabost. Samo u primjeru:* Budući našoj mlohavčini dano ime sveto, nitkor ne more našu slavu ni veću učiniti ni mańu. Ivan trog. 19b.

MLOHAVICA, *f. mlohavo žensko. Samo u Stulićevu rječniku* (mlohav, mlohavac, mlohavica).

MLOHAVITI, mlohavim, *impf. slabiti.*

a) slabiti u prelaznom značeńu, t. j. činiti koga ili što slabim. U rječniku Mikaļinu (debilito, frango, — mlohaviti se, languesco, flacesco), *u Voltiģijinu* (fiaccare, indebolire, erschwächen, entkräften) *i u Stulićevu* (debilitare, infirmare, mlohaviti se, debilitari). Blud puti mlohavi tilo. Nauk brn. 26a. Vrime, koje svaku stvar mlohavi, usnaživa zle običaji. I. Marki 39. Koje *(t. j. požude)* ne samo mlohave i slabe snagu duši, dali još i tilu. A. Kadčić 167. Od one nemoći, koja veoma mlohavi zaručnika ili zaručnicu. 403. Ovo zlo .... mlohavi duhove. M. Pavlinović rad. 141.

b) slabiti u neprelaznom značeńu, t. j. postajati slab. U rječniku Belinu (obnemoći, mlohaviti, indebolire).

MLOHAVJE, *n. isto što mlohavost. Samo u jednoj knizi.* Hoti . . . . prikloniti se slabosti i mlohavju človêkov. Š. Budinić suma 130. Slabost i mlohavje človêčasko. 130. Lènost jest nêko mlohavje duha raspustnoga. 246.

MLOHAVĻEŃE, *n. nom. verb. od* mlohaviti. *Samo u Stulićevu rječniku* (mlohavjeńe *s krivo postavļenijem značeńem* debilitas).

MLOHAVNOST, *f. apstraktna imenica od pridjeva* mlohavan. *Između rječnika samo u Stulićevu* (mlohavnost, mlohavost *s naznakom, da se nalazi u Nenadića, ali iz toga pisca nije se našao nijedan primjer u građi za ovaj rječnik sabranoj).* U koliko nam mlohavnost naši očiju dopušta. Grgur iz Vareša 139.

MLOHAVOST, *f. apstr. imenica od pridjeva* mlohav. *U rječniku Belinu* (mlohavos, fiachezza, debolezza, languore, moscezza, tepidezza), *u Bjelostjenčevu (kod riječi* mlahavoća), *u Voltiģijinu* (mlohavost, mlohavstvo, fiacchezza, viltà, Schwachheit, Zagheit) *i u Stulićevu* (mlohavost, mlohavstvo, debilitas, infirmitas *s naznakom, da je iz Belina rječn.).* Razuma i umov potučenje, potupļenje i mlohavost. Š. Budinić suma 244. Padaju radi koje mlohavosti u u isti grih. A. Komulović 33. Iztjeravši lijenost i mlohavost i davši se na molitvu. M. Radnić 468a. Ako nije mlohavosti, ako mlohavost uzmankaje, nada sve starosti isto zdravje nemoć jest. I. Zanotti I. ned. priš. 32. Ńegova ista mlohavost ima ga činiti trepetati. I. Marki 42. Bože, koji mlohavost čovičanske naravi po tvojoj milosti kripiš. L. Terzić 193. Zakon crkvene ove *(t. j. žene)* cića ńih mlohavosti izbavļa od putovańa. A. Kadčić 277. Ako ne bi bio zadovoļan za službu . . . . zarad bolesti ili druge mlohavosti. P. Filipović 28. Ali mu Bog davaše jakost i kripost. . . . . za pridobit mlohavost tila. J. Banovac pred. 139. Ova izvanska mlohavost ńezinu držańu jest nepristojna. A. Kanižlić utoč. 563. A ti vitez pridostojni daj moć mojoj mlohavosti. P. Knežević živ. 49. Da se ovo čini po mlohavosti i slabosti vjere. J. Matović 332. Ja prodajem jednoga koňa, i oni, koji ga kupuje, zna, da je ćorav i sakat, ja mu ne govorim ništa vrhu ovoga, zašto znam, da poznaje ńegove betege i mlohavosti. A. d. Costa 2, 87. Impotentia, to jest slabost, mloavost, nekadurstvo i nemogustvo .... za dilovati stvari ženidbene. M. Dobretić 564. Smišļajući se, da je svak od mloavosti obastrt. I. P. Lučić razg. 27. Ova moći učiniti ne dolazi od mogućstva, nego od slabosti, mlohavosti i pomańkańa. I. Velikanović upuć. 1, 14. Koji može smilovati se na naše mlohavosti. A. d. Bella razgov. 42. Lako priviknu *(t. j. ļudi)*

mlohavosti i nevrijednosti. M. Pavlinović rad. 5. Zle navade, teškoće zvanične, mlohavosti osobne, sve to vaļa prebrditi. razl. sp. 341.

MLOHAVOŠĆE, *n. isto što mlohavost. Samo u jednoga pisca čakavca, koji mjesto* -šć- *ima* -stj-. Povraćan *(t. j. povraćam)* mu ono, ča biše izgubil po mlohavostju svojem .... Da se kadgodi po svojemu mlohavostju upade *(t. j. čovjek)*, ja mu poskitim moju ruku. Michelangelo 8. — *Nepouzdano.*

MLOHAVSTVO, *n. isto što mlohavost. U dvije knige (u Parčićevoj i u Blagu turl.) pored* mlohavstvo *nalazi se i* mlohastvo *(ispor.* kraļevstvo *i* kraļestvo). *U rječniku Vrančićevu* (debilitas), *u Mikaļinu* (mlohavstvo, slabost, debilitatio, imbecillitas, fragilitas), *u Belinu* (fiacchezza, debolezza, moscezza, tepidezza di spirito), *u Voltigijinu* (mlohavstvo, mlohavost) *i u Stulićevu* (mlohavstvo, mlohavost). Sazva još k ovomu i pope za bratstvo, da žežinu svomu pokripe mlohavstvo. M. Marulić 27. Znaju mlohavstvo ļudsko prignuto na zlo. B. Kašić nasl. 9. Smiluj se vrhu mlohavstva nemoćnoga stvorenja. I. Ivanišević 105. Biti pridobiven nije jakost, negoli mlohavstvo. I. T. Mrnavić istum. 10. Ti duhovne ļude tišu i pomažu ńih mlohavstva. J. Kavańin 503b. Koje *(t. j. istine)* mlohavstvo razuma našega doseći ne može. A. Vitaļić istum. 290. Koji sam kako jedno stablo puno od svake strane mlohavstva i slabosti mnoge. ost. VII. Starci, koji su blizu smrti cića mlohavstva od starosti. L. Terzić 147 *(Isus)* prija naša mlohastva i bolesti podni. F. Parčić 28. Cića moga mlohavstva molim, da ne pomńiš moju nepravednost. 78. Gospodine milostivi, pomozi moje mlohavstvo. H. Bonačić 28. Veće se prilaga k našemu mlohavstvu i kratkoj pameti. A. Kadčić 103. Tkoliko *(sic!)* može mlohastvo i bitje života sadašnoga. Blago turl. 2, 6. Ne poznaju nestavnost i mlohavstvo spola ženskoga. 2, 98. Koji imaju koje videno mloavstvo kakono slipi, grbavi, sakati. A. d. Costa 1, 82. Nu ćutim vele veće moje mlohavstvo i nemogućstvo to izvršiti. I. M. Mattei 21.

MLOHAVŠTINA, *f. isto što mlohavost, mlohavstvo. Samo u dva pisca, od kojih jedan ima* -šć-, *a drugi* -šć- *i* -št-. Posije se u mlohavšćini, ustane se u kriposti *(iz lat.* seminatur in infirmitate, surget in virtute. 1 cor. 15, 43). P. Radovčić ist. 118. Po napasti hudobnoj ili po mlohavšćini od puti. A. Kadčić 158. Da on poznaje mlohavšćinu i nemoć ļusku. 246. Ako ispovidnik poznaje svoju mlohavštinu, s kojom bi lasno mogao upasti u sagrišeńe. 328. Sok izhodi od mlohavštine i slabosti naravi. 540.

MLOHAVŠTVO, *n. isto što mlohavstvo. Samo u jednoga pisca, u koga ima i* mlohaštvo. Veća *(štamp.* veće) jakost i junaštvo nij' neg' dobit našu voļu i naravno svoje mlohavštvo. J. Kavańin 349a. Moje mlohaštvo zaslipļuju. 119b. *Jamačno je sam pisac* š *mjesto* s *metnuo u ovu riječ prema riječma* društvo, junaštvo *i t. d.*, a *a što on ima i* mlohavštvo *i* mlohaštvo. *s tijem ispor.* mlohavstvo *i* mlohastvo.

MLOHOTAV, *adj. isto mlohav. Samo u primjeru:* Bolestnik slab i mlohotav kako možo biti jači negoli zdrav? M. Radnić 146b.

MLOHOTIŃA, *f. isto što mlohavost, mlohavstvo. Samo u primjeru:* Slabost i mlohotińa puoti jest jakost duha. M. Radnić 146b.

MLOKOVAČKI, *adj. Samo u Daničićevu rječniku s primjerom iz* XIV *vijeka.* Na putь mlokovačьsky. Mon. serb. 199. *Jamačno je ovaj pridjev izveden od imenice* Mlokovac, *koja je vaļada bila nekakvo topogr. ime u staroj srpskoj državi, ali joj nigdje nema potvrde.*

MLOPŠTINA, *f. isto što* mloba. *Samo u primjeru:* Prignuše te tve mlobšćine na blud svaki i tašćine. M. Marulić 319.

MLOTAN, mlotna, *adj.* koji je slaba zdravļa. *U sjevernoj Dalmaciji.* J. Grupković. — *Ispor.* mlohotan, *otkle je možda i postalo* mlotan *(pošto je* -h- *ispalo, pa od* -oo- *nastalo* -o-).

MLOTINA, *f. mlohavost, slabost. Samo u primjeru:* Mogustva tilesna tada se nađu veoma umorena i trudna. Koja mlotina čini se od zla nauka. P. Posilović nasl. 1b. *Za postańe ispor.* mlotan.

MLUN, *m. isto što* 2 milun i *istoga postana (vidi tamo). U rječniku Mikaļinu* (mlun, pepo), *i u Popovićevu* (mlun, Zuckermelone, *ima i* mlon, *ali tome liku nema od drukud potvrde).* 500 suhih smokav, 100 brisak, 20 mlunov. Š Kožičić 37b. Orih rojaše orihe vekše od mluna. Starine 3, 306. Naški mluni ne miriše. J. Kavanin 21b. *Govori se u Poļicima (u Dalm). u značeńu* Cucumis melo. Zborn. za nar. živ. 8, 212.

MLUŠA, *f. selo u Bosni u okružju travničkom.* Popis žit. bos. i herc. 641.

MLUVITI, mluvim, *impf. govoriti. Samo u jednoga pisca, koji je tu riječ uzeo iz češkoga jezika.* Ovako rekao i mluvio jest. Š. Budinić suma 144. Koji govore i mluve. 378.

MĻACKATI, MĻASKATI, *impf. vidi* mļeskati.

MĻAV, *adj. nejasan i oblikom i značeńem. Samo u primjeru:* Kao lijan, kad ga vruće žarkog sunca zrake rane, on od smrti mļav goruće blidi, vene, mre i sane. A. Kanižlić uzr. 227. *Kao da je isto što* mlohav.

MĻECI, *m. pl. isto što Mleci (vidi tamo).* Što su Mļetci cekina skovali. Osvetn. 2, 100. Do Mļetaka latinskoga grada. Nar. pjes. petr. 2, 504.

MĻECKATI, *impf. vidi* mļeskati.

MĻEČAN, *m. Samo u Šulekovu* rječn. zn. naz. *kao izraz iz područja kemije:* 1. žeļezunčev mļečan (‚mliečan') *za ńem.* milchsaures Eisenoxydul, — 2. mļečani (‚mliečani') *za ńem.* milchsaure Salze, *franc.* lactates.

MĻÈČANICA *(tako je zabiļežen akc.), f. topogr. ime. a)* potok u Bosni, utječe u Unu niže Dubice. M. Ružičić. — *b)* selo blizu toga potoka *(u okružju bańolučkom).* M. Ružičić. *U knizi* popis žit. bos. i herc. 202. 641 *zapisato je ovo ime* Mlečanica.

MĻÈČÁR, mļečára, *m.*

a) prodavac mlijeka. U rječniku Belinu (lattajuolo, venditor di latte), *u Bjelostjenčevu* (galactopola, venditor lactarius), *u Stulićevu* (lactis venditor) *i u Vukovu* (Milchhändler, lactarius).

b) tko rado jede ili pije mlijeko. U rječniku Vukovu (Milchmaul, amans lactis).

c) komora, u kojoj se drži mlijeko, mliječnica. U rječniku Vukovu (Milchkammer). Zakiselila žena u sobi (ili u mļečaru) lonac mlijeka. Vuk nar. posl. 134. *Govori se u Bosni i Herc.* Zborn. za nar. živ. 1, 27.

d) isto što mliječńak pod d (vidi tamo). Samo u Voltigijinu rječniku (lattajuolo, Milchzahn).

MLȩČÀRA *(jamačno je takav akc.), f. isto što mlečar pod c (vidi tamo).* Ustumarao se kao kučka po mlečari. Nar. posl. vuk 337.

MLȩČÀRICA, *f.*

a) neka zmija, koja se zove i kravosac (vidi tamo) i mlekara. Zborn. za nar. živ. 1, 17.

b) biljka Euphorbia lathyris. B. Šulek im. *(gdje upravo stoji* mličarica *s naznakom, da se govori u Dalm.).*

c) isto što mlečar pod c. Eno ga, đe se uvuka u mlečàricu pa kusa mlijeko i skorup. *U Lici.* J. Bogdanović. *Onamo govore i* mlečárnica.

MLȩČARINA, *f. ono, što se plaća za mlijeko (da ga tko može prodavati), ném.* Milchgeld. Jur. pol. terminol. 344.

MLȩČÂRKA, *f.* krava, koja daje dobro mlijeko i dosta ga daje. U Šaptinovcu *(u Slav., gdje upravo govore* mlečârka*).* S. Ivšić.

MLȩČÂRNICA, *f.*

a) žensko, koje prodaje mlijeko. Samo u Voltigijinu rječniku (lattajuola, Milchfrau).

b) isto što mlečarica pod c. Govori se u Lici (s naznačenijem akc.). J. Bogdanović.

MLȩČARSTVO, *n. posao oko mlijeka. Samo u Šulekovu ném.-hrv. rječn. i u* rječn. zn. naz. *za ném.* Milchwirtschaft. *Otud je prešla riječ i u Popovićev rječnik za istu nemačku.*

MLȩČAST, *adj.*

a) pun mlijeka (u značeńu te riječi pod b). U rječniku Stulićevu (mlečast, mlečav, lacte abundans). Nego se moraju ista zrna proviđiti, nijesu li ona joštere mlečasta, ili jesu li veće tvrda *(govor je o žitu, kad je za žetvu).* I. Jablanci 75. Koren vaļa vaditi iz zemļe prvog proleća, jerbo je onda mlečast. Đ. Popović pozn. robe 217.

b) nalik na mlijeko. U rječniku Belinu (lattato, di color di latte). Wedgwood je naskoro svoj rad razveo i gradio je majolika bijelih, kavejčastih, mlečastih. M. Pavlinović rad. 26. — *Ima i u Šulekovu* rječn. zn. naz. *za ném.* milchweiss, *tal.* latteo.

MLȩČAV, mlečava, *adj. Samo u Stulićevu rječniku, gdje se kaže, da je isto što* mlečast *(vidi tamo pod a). — Nepouzdano.*

MLȩČAVAC, mlečavca, *m. biljka, koja se zove i čepčeg. U rječniku Stulićevu* (mlečavac, čepčeg) *i u Popovićevu* (mlečavac, mlečak, Saudistel).

MLȩČERA, *f. biljka, koja se zove i nalijep. Samo u Popovićevu rječniku* (mlečera, Eisenhut). *— Ne čini se dosta pouzdano.*

MLȩČERAC, mlečerca, *m.* MLȩČERIĆ, *m. biljka* Euphorbia peplus et helioscopia *(u južnoj Dalm.).* B. Šulek im.

MLȩČEVINA, *f. biljka, koja se zove i mliječ* (Euphorbia). *U Crnoj Gori.* Etnogr zborn. 13, 184.

MLȩČICA, *f. neka kruška i druga neka biljka (oboje u kajkavaca, koji mjesto* -ļ- *imaju* -l-). B. Šulek im.

MLȩČIĆ, *m.*

a) isto što Mlečić, Mlečanin, t. j. čovjek iz Mletaka. Samo u Vukovu rječniku (Mlečić, Mlečić *s naznakom, da se govori u jugozapadnijem krajevima).*

b) ime biljkama. aa) Acer platanoides. B. Šulek im. — *bb)* Sonchus (‚dobra hrana za marvu'). B. Šulek im. *(gdje je upravo* mličić*).* — *cc)* krvavi mļečić, Euphorbia myrsinites. B. Šulek im. *(gdje je upravo* mlečić *s naznakom, da se govori u Istri).*

MLȩČIKA, *f. ime biljkama.*

a) Acer platanoides. B. Šulek im.

b) Euphorbia. J. Pančić flora beogr.[3] 391 (‚cela biļka toči beli mlečan sok, koji je ļut i otrovan'). S. Petrović 357. — Wolfsmilch, Euphorbia cyparissias. G. Lazić 130; *tako je i u Vukovu rječniku.* — Euphorbia peplus. B. Šulek im.

c) Cineraria campestris. B. Šulek im. *(gdje je upravo* mličika*).*

MLȩČINA, *f. augm. od* mlijeko. Imam, brate, dosta mļečinê u kući. *U Lici.* J. Bogdanović.

MLȩČINO, *n.* muško sjeme u ribe, žabe, gada. *U Vrbniku (na ostrvu Krku).* Zborn. za nar. živ. 5, 73.

MLȩČIONICA, *f. kolač od mlijeka. Samo u Stulićevu rječniku* (placenta lactea). — *Nepouzdano.*

MLȩČIT, *adj. mliječan, mlečast. Samo u Šulekovu* rječn. zn. naz. *za ném.* milchig, *tal.* lattoso.

MLȩČKAVICA, *f. isto što blečkavica, brčkavica. Govori se oko Dubrovnika.* M. Rešetar štok. dial. 252.

MLȩČŃAJA, *f. gļiva pečurka. Govori se u Srbiji (sa* -l- *mjesto* -ļ-). Etnogr. zborn. 10, 47. *U Popovićevu se rječniku veli, da je* Pfefferschwamm.

MLȩČVA, *f. selo u Bosni u okružju tuzlanskom.* Popis žit. bos. i herc. 641.

MLȩČVINA, *f. isto što* 2 meč *(vidi tamo). Govori se u Istri (sa* -l- *mjesto* -ļ-*).* Mléčvina, gen. mléčvini, mollia panis. D. Nemanić (1884) 37.

MLȩĆANI, *m. pl. nekakvo mjesto u staroj srpskoj državi navedeno u Daničićevu rječniku iz isprave* XIV *vijeka.* (‚Mlêćani'). *Potvrdu donose još* Deč. hris. 93 (‚Mlećani').

MLȩĆANIN, *m. čovjek s ostrva Mļeta.* Nosite skriņu, ali je u opata kļuč, reče Mlećanin *(sa* l *mjesto* ļ). Poslov. danič.

MLȩĆANSKÎ, *adj. posses. od* Mļećanin *i od* Mļet. Kaluđer i opat mļećanski. *U rukopisu* XVIII *vijeka.* Stari pisci hrv. 4, 490.

MLȩĆKA, *f.* žena s Mļeta kod Dubrovnika. Đ. Daničić *(nije zabiļežio akc.).*

MLȩKAČA *(biće takav akc.), f. biljka, koja se zove i maslačak,* Leontodon taraxacum. Đ. Popović pozn. robe 278. B. Šulek im.

MLȩKÂR, mļekára, *m. U Vukovu se rječniku veli, da je isto što* mļečar, *ali nije jasno, je li Vuk mislio reći, da* mļekar *ima sva tri značeńa, što ih je zabiļežio kod* mļečar, *ili samo dva ili samo jedno.*

a) prodavac mlijeka. U rječniku Popovićevu (mlekar, Milchhändler, Milchmann). *Govori se u Zagrebu.* T. Maretić.

b) komora ili zgradica, u kojoj se drži mlijeko. Ńihova kuća sa svojim ambarima, vajatima, mlekarima, stajama. M. Đ. Milićević zlosel. 276. *Govori se u Srbiji:* Etnogr. zborn. 4, 61., 5, 20., 6, 590., 8, 445., 11, 349., — *u Crnoj Gori:* 4, 424., — *u Novom Pazaru:* 4, 289., — *u okolini Sarajeva:* 11, 44.

MLȩKARA, *f.*

a) neka zmija, koja se zove i mļečarica *(vidi tamo pod a).* Mļekara, Zamenis Aesculapii. Oko Garešnice *(u Hrv.).* D. Hirc.

MLÉKÀRICA, *f.*

a) žensko, koje prodaje mlijeko ili se bavi oko mlijeka. U rječniku Popovićevu (mlekarica, Milchfrau). Odavna se bilo pročulo, da bogiňe ne bi već došle na mlekarice, koje bi jednom uhvatile kravlje ospice. M. Pavlinović rad. 58.

b) krava, koja ima dobro mlijeko i dosta ga daje. U Stupniku *(u Slav.)*. S. Ivšić.

c) pita od jaja, koja se dobro zamasti i zalije kiselijem mlijekom. U Bosni i Herc. Etnogr. zborn. 10, 96.

MLÉKÀRIČIN, *adj. posses. od* mlekarica. Chantrey, sin mlekaričin, sam mlijeko bosonog u grad nosio. M. Pavlinović rad. 70.

MLÉKARIN, *m. isto što mlekar pod a. U južnomoravskom narječju u Srbiji (gdje je upravo* -l- *mjesto* -ļ-*).* A. Belić 380.

MLÉKARNIK, *m. isto što mlekar pod b. U južnoj Srbiji.* Etnogr. zborn. 6, 75.

MLÉKÁRSTVO *(jamačno je takav akc.), n. posao oko mlijeka. Samo u Popovićevu rječniku* (mlekarstvo, Milchwirtschaft). — *Ispor.* mlečarstvo.

MLÉKAST, *adj. pun mlijeka. Samo u Stulićevu rječniku* (mlekast, mlečast).

MLÉKAT, *adj. isto što mliječan pod a.* Govori se u Stupniku *(u Slav.)*, na pr. mlekata krava. S. Ivšić.

MLÉKIĆ, *m. dem. od* mlijeko. *Djetinjska riječ u Istri.* Mlekić, gen. mlekića, lac (in der Kindersprache). D. Nemanić (1883) 38.

MLÉKOČAN, *adj. koji još mlijeko sisa. Samo u primjeru:* Četvrtice od telića mljekočnijeh. J. Kavańin 21a. — *Nepouzdano.*

MLÉKODOJAN, *adj. koji još mlijeko sisa. Samo u Stulićevu rječniku* (lactens, — prase mlekodojno, porcus lactens).

MLÉKOMJER, *m. naprava, kojom se mlijeko mjeri. Samo u Šulekovu* rječn. zn. naz. *za ńem.* Milchmesser, Milchwage, *tal.* galattometro *i u Popovićevu* (mlekomer, Galaktometer).

MLÉKOPIJA, *m. tko mlijeko pije. Samo u rječnicima, i to u Belinu* (bevitor di latte) *i u Stulićevu* („mljekopja“ *[sic!]*, c. g. *[t. j.* communis generis], qui vel quae lac bibit).

MLÉKOPIVAC, mlekopivca, *m. tko mlijeko pije. Samo u Bjelostjenčevu rječniku* (mlekopivec, galactopota, galactophagus).

MLÉKOPLODAN, mlekoplodna, *adj. Samo u Stulićevu rječniku, gdje se kaže, da je isto što* mlekorodan.

MLÉKORODAN, mlekorodna, *adj. rodan mlijekom. Samo u rječnicima, i to u Belinu* (mljekorodni, lattario, che produce latte), *u Voltiģijinu* (lattario, lattifero, was Milch gibt) *i u Stulićevu* (mljekoplodan, lac abundanter gignens).

MLÉKOS, *m. mlada životińa, koja još mlijeko sisa. Biće postalo od negdašńega* mlêkosъsъ, *kojoj je složenoj imenici drugi dio u svezi s glag.* sâti *(od* sъsati*). Samo u primjeru:* Ubio si teoca mljekosa *(iz lat.* occidisti illi vitulum saginatum. luc. 15, 30). N. Rańina 59a.

MLÉKOSE, mlekoseta, *n. isto što* mlekos. *Biće postalo od negdašńega* mlêkosъsę, mlêkosъseta. *Samo u primjerima:* Privedite teoca mljekoseta i ubijte, da blagujemo. N. Rańina 58b. Ubi otac tvoj teoca mljekoseta. 59a. *(u lat. je tekstu na oba mjesta:* vitulum saginatum. luc. 15, 23 *i* 27, *t. j. ugojeno telc).*

MLÉKOSJED, *m. ime biļkama:* Euphorbia esula *i* Plumbago europaea. B. Šulek im. *(s potvrdama iz Dubrovnika i s naznakom, da ima i češka riječ* mlékoseda *za biļku* Plumbago*).* — *Jamačno je ovo složena riječ, ali je značeńe drugoga dijela nejasno).*

MLÉKOSJEDA, *f. neka biļka. U rječniku Stulićevu* (mlekosjeda, trava, assula maggiore, herbae genus) *i u Šulekovu ńem.-hrv. rječn. za biļku, koja se ńem. zove* gelbes Labkraut, *a lat.* Galium verum.

MLÉKOŠAC, mlekošca, *m. prase odojče. Samo u primjeru:* Mlekošci ili mladi praščići. I. Jablanci 144. — *Nejasno je* -š-; *očekivalo bi se* -s-, *dakle* mlekosac *(od negdašńega* mlêkosъsьcь).

MLÉKOŠCE, *n.* } *mlada domaća životińa,*
MLÉKOŠĆE, *n.* } *koja još sisa. Nejasno je postańe ovijeh riječi; možda treba izlaziti od* mlekosac *(kojoj riječi nema potvrde, vidi kod* mlekošac*), pa bi otud bila izvedena s nastavkom* -e *imenica* mlekošče *(mjesto* mlekosce *poradi asimilacije glasova); ispor.* bravče, sinovče *od* bravac, sinovac. *Iz* mlekošče *moglo je dalje nastati* mlekošce *po analogiji imenica* djetešce, jańešce, jarešce, telešce.

a) lik mlekošce. *U rječniku Belinu* (mlikošce, *gen.* mlikošceta, agnello di latte, mljekošce, *gen.* mljekošca, agnella mongana o di latte, — mlikošce, *gen.* mlikošca, lattajuolo, animale, che prende latte, — mlikošce, *gen.* mlikošca, porchetto di latte) *i u Stulićevu* (mlekošce, *gen.* mlekošca, agna lactens).

b) lik mlekošče. *U rječniku Belinu* (mlikošče, *gen.* mlikoščeta, capretto di latte). Mlekošče („mlěkošče“), jagńica mliječna („mlěčna“). F. Kurelac dom. živ. 31.

MLÉKOTA, *m. goveče, koje još sisa. Govori se u Bosni i Herc.* A ona mu dala posisańe, koštono ga i milava dava svom mlekoti za sirova tega. Osvetn. 6, 29. *Potvrde donosi još:* Zborn. za nar. živ. 1, 310 (mlikota) *i* 6, 97 (mlîkota).

MLÉKOVAC, mlekovca, *m. ime biļki, upravo:* tičji m. Ornithogalum umbellatum. K. Crnogorac bot. 93 *(gdje je* -l- *mjesto* -ļ-).

MLÉKOVINA, *f. Samo u Šulekovu* rječn. zn. naz. *kao izraz iz područja kemije za ono, što se još veli i* mliječna kiselina, *ńem.* Milchsäure, *tal.* acido lattico.

MLÉKOVIT, *adj. Samo u Šulekovu* rječn. zn. naz. *kao izraz iz područja botanike za ńem.* milchig, *tal.* lattoso.

MLÉKUĻA, *f.*

a) juničica, koja još sisa. U Bosni i Herc. Zborn. za nar. živ. 1, 310.

b) biļka. Arum Italicum. *U okrugu jagodinskom u Srbiji.* Javor (1881) 124.

MLĘLO, *n. vidi* mlilo.

MLĘŃE, *n. nom. verb. od* mlęti. *Samo u rječniku Belinu* (mljonje, macinatura) *i u Stulićevu* (mlęńe, mliće).

MLĘŠKÂŃE, *n. nom. verb. od* mleskati. *U rječniku Belinu* (mlęskanje, il mangiare svogliatamente), *u Stulićevu* (mlęskańe, sine appetitu esus) *i u Vukovu* (das Schmatzen, sonitus manducantis porci).

MLĘŠKATI, mlęštêm (mlęšćêm), *impf.* labrorum cropitum edere, — sine appetitu comedere. *Riječ je onomatopejska i prvobitno će joj značeńe biti: puckati usnama (jedući ili cjelivajući);*

kako se otud razvilo značeńe: jesti bez teka (kao onaj, kome se ne rači), to nije pravo jasno. Kako je riječ onomatopejska, tako nije čudo, što ne glasi svagda jednako, t. j. imamo ne samo mļeskati, *nego i* mļeckati, mlaskati, mļaskati, mļackati *(vidi među primjerima). Nalazi se i u drugim nekim slav. jezicima, na pr. slov. i češ.* mlaskati *(puckati usnama, oblizivati se na kakvo jelo), slovački* mlaskati *(jesti bez teka), poļ.* mlaskać *(puckati usnama, cmokati).*

a) puckati usnama. U rječniku Vukovu (mļẽskati, mļẽštêm, schmatzen, manducans labrorum crepitum edo) *i u Popovićevu* (mļackati, mļeckati, mļeskati, schmatzen beim Essen; *prez. je za sva tri lika zabiļežen na* -am). Čuje se dva miļa, gdje se tuj mlaskaju celivom nazbiļa. M. Vetranić 2, 330. Zla starica . . . . očenaše husta mlašćuć. J. Kavańin 450a. Čujući Turčin, da dete nešto jede i mļešte. Nar. prip. vuk² 258. Ne vaļa . . . . mļackati vilicama kao goveče za jaslima. Zborn. za nar. živ. 6, 160. — *Nejasno je značeńe u primjeru:* Ter se gladu *(t. j. djevojke)* ter se plešću *(t. j. u vodi)* i grle se meju ńima, sad se ļube, sada mlešću mile dojke lijepim svima. J. Kavańin 198b.

b) bez teka jesti. Samo u rječnicima, i to u Mikaļinu (mlaskati, mļaskati, sine appetitu mandere), *u Belinu* (mļeskati, mangiar svogliatamente), *u Bjelostjenčevu* (mlaskam, sine appetitu mando) *i u Stulićevu* (mļeskati, sine appetitu edere).

MLESKAV, mļeskava, *adj. onaj, koji mļešte. Samo u Šulekovu* rječn. zn. naz. *za ńem.* schnalzend.

MLĘŠNUTI, mļẽsnêm, *imao bi biti pf. glagol prema impf.* mļeskati, *ali mu nema druge potvrde do u Šulekovu ńem.-hrv. rječniku, gdje se nalazi* mļesnuti (na koga) *za ńem.* anschnalzen.

MLĘŠINA, *f. isto što mješina. Samo u Vukovu rječniku s naznakom, da se govori po jugozapadnijem krajevima, i s primjerom iz nekakve nar. pjesme:* Da dovati čašu i mļešinu, š ńom da pođe doļe niz planinu, da donese vode sa jezera.

MLĘT, Mļẽta, *m. ostrvo blizu Dubrovnika, koje se lat. zove* Melita *(još od rimskijeh vremena), a tal.* Meleda. *U rječniku Mikaļinu* (Mljet, Melita), *u Belinu* (Mljet, Meleda), *u Vukovu (s naznakom, da se govori i* Mjet, *— vidi tamo) i u Daničićevu* (Mlẽtь, Melita, Meleda *s potvrdama iz* XIII *i* XIV *vijeka).* Manastyrju prěčistyje vladyčice vь Mlẽtê sije daruju *(iz* XIII *vijeka).* Mon. serb. 10. Za Mlẽtь da ne imaju pečali *(iz* XIV *vijeka).* 148. Na našem otoku od Mljeta učini pjesni. D. Rańina vb. Na Mljetu u Babinu Poļu. I. Držić 161. Manastijeri sv. Jakoba u Višńici, sv. Marije na Mljetu. I. Đorđić ben. v. — *U jednom spomeniku iz prve polovine* XVII *vijeka krivo se veli* Mnẽtkь. Glasnik 22, 216.

MLĘTAČKINA, *f. isto što mletačkińa (vidi tamo). Samo u pjesmama kao imenički epitet riječi* puška. Dok je meni puška mļetačkińa. Nar. pjes. vuk 3, 316. Gruju dade pušku mļetačkińu. 7, 358.

MLĘTAK, Mļẽtka, *m. isto što* 1 Mletak *(vidi tamo), t. j. Mleci. Između rječnika samo u Vukovu (s primjerom:* Nekoliko Mļetka zavatiti, *— ali u pjesmi, iz koje je taj primjer uzet, stoji:* Nekoliko Mletka zavatiti. Nar. pjes. vuk 3, 263). Što je puška u Mļetku kovana. Nar. pjes. vuk 7, 358.

MLĘTI, mẽļêm, *impf.* molere. *Glagol srodan korijenom i značeńem imaju svi slav. jezici, na pr. staroslov.* mlêti, *rus.* молоть, *češ.* mliti, *poļ.* mléć *i t. d., a od drugih indoevr. jezika imaju srodan glagol: grč. μύλλω, lat.* molere, *lit.* malti, *ńem.* mahlen. *Korijen je* mel. *U rječniku Vrančićevu* (mliti, molere), *u Mikaļinu* (mliti, molo), *u Belinu* (mljeti, macinare), *u Voltiģijinu* (mļeti, mleti, mliti, macinare, mahlen), *u Stulićevu* (mļeti, mliti, molere) *i u Vukovu* (mļeti, mahlen, molo). *Najstarija je potvrda iz* XV *vijeka (vidi prvi primjer pod* a, *a).*

1. *Oblici.*

a. *inf. je u južnom govoru* mļẽti, *u istočnom* mlẽti, *a u zapadnom* mlĩti.

b. *prez. je* mẽļêm, mẽļêš . . . . *Vrlo su rijetki drukčiji oblici: a)* mlim *u Statutu poļ. i u Stulićevu rječn. — b)* mlijem *u V. Bogišića zborn.; po svoj prilici je taj oblik i u Stulićevu rječn., u kojem se nalazi* miljem, *gdje je* -il- *griješkom mjesto* -li-.

c. *imper. je* mẽļi . . . .

d. *aor.* mļẽh, mļẽ, mļẽsmo . . . .

e. *impf.* mẽļâh, mẽļâše . . . . *U Zoranića se nalazi oblik* meļih

f. *partic. prez.* mẽļûći. *U Stulićevu rječniku nalazi se oblik* mlijuć.

g. *partic. pret.* I. mļêvši (mļêv).

h. *partic. pret.* II. mļẽc, mļẽla. *U rječniku Belinu i u Stulićevu ima za muški rod oblik* mlio, *koji se i danas govori pored* mļeo

i. *partic. pass. a)* mļẽven, mļevẽna *u naše vrijeme. — b)* mliven *u rječniku Mikaļinu, u Belinu, u Voltiģijinu i u Stulićevu. — c)* mļen *u Stulićevu rječniku; ispor.* samļen *(od* samļeti) *u Belinu. — d)* meļen *u Stulićevu rječn.*

2. *Značeńa.*

a. mļeti *znači: mrveći zrńe gotoviti brašno.*

a) o mlinu, žrvńu, vodi. Rečeni malin ima mliti kloštru *(iz* XV *vijeka).* Mon. croat. 136. Vidih malin jedan čudna čina i razlika . . . . Apolo s końi sfojimi okolo tekući privraćaše i meļiše. P. Zoranić 93. Ako mlin mli. Statut poļ. 317. Mlini gdi meļu. Đ. Baraković vila 63. Jošte druge vode natapaju, hranu meļu i ribu davaju. M. A. Reļković sat. 25. Žeravija ne presiše nigda, no na ńoj dva kamena nigđe ne mogu mļeti. Vuk nar. pjes. (1824) 1, XXVIII. Ne meļe mi devet vodenica. Nar. pjes. vuk 2, 174. Rijeka, na kojoj bi pedeset kamena moglo mļeti. Vuk nar. posl. XVI. Voda riče, a mlini meļu. Nar. posl. vuk 37. Dva ļuca kamena nikad dobro brašno mļeti ne mogu. 57. Na samom izvoru ove vode meļu vodenice po s dva kamena. Vuk rječn. s. v. Bańa.

b) o čeļadma, koja čine, da mlin meļe. Staviše ga *(t. j. Samsona),* da meļe u jednomu mlinu. M. Radnić 268a. Tko meļe u posjek, kruh mu hrsta. Poslov. danič. Zabrańuju *(t. j. vladaoci)* svojim podložnikom . . . . da jim *(t. j. crkveńacima)* ne meļu žito. A. Kadčić 298. Službenice meļuć žito gospodaru . . . . jedne pobjegnut će, a druge bit će pridušene. S. Rosa 138b. Poslao otac dijete pa mu kazao, da ne meļe nigđe u vodenici, đe nađe ćosa. Nar. prip. vuk 201. Još on meļe bjelicu pšenicu. Nar. pjes. juk. 317. Poslah dragog u mlin mļeti. Nar. pjes. herc. vuk 238. Izlažaše narod te kupļahu i meļahu na žrvńima ili tucahu u stupama. Đ. Daničić 4 mojs 11, 8. Okovaše ga *(t. j. Samsona)*

*

u dvoje verige mjedene, i meļaše u tamnici. sud. 16, 21.

c) mļeti *u pas. s riječcom* se. Rečeni malini su za korist....oće se.... pšenica v ńih mliti *(iz* XVI *vijeka).* Mon. croat. 217. U mlinu ima se mliti po redu. Statut poļ. 297. Žito se zove svaki usjev, od kojega se obično brašno meļe i hļeb mijesi. Vuk rječn. s. v. žito.

d) mļeti *u prenesenom smislu.* U istinu bida jest život svrhu zemļe, jere se za dušu malo dobra meļe. A. Georgiceo nasl. 52. *(biće samo poradi sroka).*

b. mļeti, *t. j. gńečiti, tiještiti.* Čovjek.... bere i kupi masline, da ih mlije i turńa *(oko Makarske u Dalm.).* V. Bogišić zborn. 272. — *Ispor.* mlin *pod* b.

c. *rijetka pojedinačna značeńa. a) blebetati, čavrļati. Govori se u Lici.* Ala taj meļe! I. Kasumović nast. vjesn. 12, 438. — *b) roniti (kad voda obalu roni).* Talasi.... će da podloču, da rove obalu i da ju podgrizu. Srbi na Timoku zovu to: voda meļe obalu. Javor (1889) 570. — *c) žvakati.* Četvrta živina.... jedijaše zubi i meļaše, a ostalo nogami gažaše. M. Divković bes. 306. Ripu, repice i zeļe krava sladko med gubicom meļe. J. S. Reļković 93.

MLĘTIČAK, *m. vidi* Mletičak.

MLĘTNI, *adj. posses. od* Mļet. *Samo u jednoga pisca.* Basil Gradić.... umri u mljetnom manastiru. J. Kavanin 179a. Na istom mljetnom njegda otoku i svet Pavo na plam vrže ļutu zmiju. 189a. — *Nepouzdano.*

MLĘ̀TSKÎ, *adj. posses. od* Mļet. *Između rječnika samo u Daničićevu s potvrdom iz isprave* XIII *vijeka.* Metohije svete Bogorodice mlętьske crьkve. Mon. serb. 10. U sedam sukńica kako mljetski sudija. Poslov. danič.

MLĘTVA, *f. isto što meļava. Govori se u Samoboru (u Hrv.).* F. Hefele.

MLĘVÀRINA, *f. isto što mlivo pod b.* Danas je pun mlin mļevârinê. *U Lici.* J. Bogdanović.

MLĘ̀VÊŃE, *n. nom. verb. od* mļeti. *U rječniku Popovićevu* (mleveńe, Mahlen). Kad će.... oslabiti zveka od mļeveńa. Đ. Daničić prop. 12, 4. *Govori se i* mliveńe *(u Slavoniji).* V. Bogišić zborn. 272.

MLĘVIĆ, *m. riba* Lota vulgaris. *U Svińaru (Davoru) u Slavoniji.* M. Medić rad jug. ak. 147, 143. — *Ispor.* 1 mliječ *pod* b, *a.*

MLĘ̀ZA *(tako je zabiļežen akc.), f.* prvo mlijeko u žene poslije porođaja. *Na Braču.* V. Tomić. — *Riječ je od istoga korijena, koji je u glag.* musti — muzem.

MLĘ̀ZIMICA, *f. isto što mezimica (vidi tamo).* U to pala cura nečešļana Mušovića šćerca mļezimica. Osvetn. 5, 113.

MLĘ̀ZINAC, mļèzînca, *m. isto što mezinac (vidi tamo). U rječniku Vukovu* (der Letztgeborene, filius postremus).

MLĘ̀ZÎNČE, mļèzînčeta, *n. najmlađi brat. Samo u primjeru:* A hrani mi brata mļezinčeta, neka svoga osveti brajona. Osvetn. 3, 140. — *Ispor.* mezimče.

MLĘ̀ZINICA, *f. isto što mezimica, mezinica (vidi tamo). U rječniku Vukovu* (die Letztgeborene, filia postrema). Za ńom trči ostarila majka: „Vrat' se dvoru, mļezinice Jańo!" Nar. pjes. vuk 1, 561. To ću ńemu onda pomenuti za Milicu ćercu mļezinicu. 2, 183. Ja imadem šćercu mļezinicu. 2, 479. Mjesto volova plug vuku šest djevojaka mļezinica. Vuk rječn. s. v. oborati.

MLĘZIVO, *n. isto što mļezovača (vidi tamo). U Šulekovu* rječn. zn. naz. *za ńem.* Kollostrum, *tal.* colostro *(štamp.* ‚colostra') *i u Popovićevu* (mlezivo, Biestmilch). — *Ispor.* mļeza.

MLĘZOVAČA, *f. prvo mlijeko u krave, pošto se oteli. U hrv. Zagorju (gdje govore* -l- *mjesto* -ļ-*).* F. Hefele.

1. MNÂDA, *f.* Slušao sam u Risnu, gdje se govori i mnada mjesto mlada. Vuk nar. posl. LI.

2. MNÀDA, *f. Samo u Vukovu rječniku, gdje se kaže, da je isto što* i nâda, *t. j.* ono, što se dodaje, kad se što nadi, *s naznakom, da se govori u Crnoj Gori. — Ne zna se, zašto je pred* n *došlo* m, *ali ispor.* mneroditi *mjesto* neroditi.

MNAŃE, *n. vidi* mńaće.

MNATI, mnam, *n. vidi* mńati.

MNECI, Mnetaka, *m. pl. isto što Mleci.* U Mnecije. M. Divković nauk 1. U Mnecijeh. bes. 1. U Mnecije. P. Posilović nasl. 1. U Mnecih. A. Kanižlić utoč. 1. Ńegovo sjedilišće prinio je u Mnetke. A. d. Costa 1, 27 *(možda ovaj primjer ide upravo pod* Mnetke, *vidi tamo).*

MNEČANIN, *m. isto što Mlečanin. U rječniku Mikaļinu* (Venetus).

MNERODITI, mnerodim, *impf. isto što* neroditi, *t. j. ne mariti. Samo u primjeru:* Ježe jesть ne mneroditi o potrêbahь. Sava glasn. 40, 147. *Poradi* m- *ispred* n *ispor.* mnada *mjesto* nada *(vidi* 1 mnada).

MNÈTAČKÎ, *adj. isto što mletački. Između rječnika samo u Vukovu* (mnetački, mletački *s primjerom iz* nar. pjes. vuk 1, 471: I lijepa mnetačkoga zlata). Privredri dužd oblast dotekao je obirati patrijarku mnetaškoga. A. d. Costa 1, 69. Prosi dužda mnetačkoga. Nar. pjes. istr. 1, 63.

MNETKE, Mnetaka, *f. pl. isto što* Mletke. *U rječniku Mikaļinu* (Mnetke, Bnetke, grad u Italiji, Venetiae). *Možda ovamo ide zadńi primjer, koji je naveden kod* Mneci.

MNI, *dat. i lok. sing. zamjenice* 1. *lica. Vidi kod* 1 ja *i u Daničićevoj* istor. obl. 216. 218.

MNIČ *ili* MNIĆ (?), *m. riba.* Lota vulgaris. *Govori se u Varaždinu za ribu, koja se inače zove* manić, mliječ. M. Medić rad jug. ak. 147, 143.

MNIH, *m. kaluđer. Nalazi se i u drugim nekim slav. jezicima, na pr. slov.* mnih, *češ. i poļ.* mnich, *starorus.* мнихъ. *Riječ je uzeta iz starońem.* munih *(otkle je današńe* Mönch), *a to iz lat.* monachus *(a to iz grč.* μοναχός). *Između rječnika samo u Daničićevu s primjerima iz* XIII—XV *vijeka. Potvrda ima samo iz spomenika, kojih je jezik više ili maće pomiješan sa crkvenoslavenskijem.* Prišьdšu.... otьcu našemu Simeonu mnihu. Mon. serb. 3. Iže otь strany prihodešti mnisi. Sava, glasn. 40, 175. Svetuju Goru dostizajetь, mnihu nękojemu vodeštu jego. Šafarik letop. 59. Jedan mnih, ki živišo v rečonoj crikvi. Transit 280. Mnisi stijahu se držati ga kako laika. Mirakuli 7. Ot mniha arhijerej stvoren bisi. Š. Kožičić 8b.

MNIJEŃE, *n. isto što mišļeńe. Treba razlikovati dva različna lika:* mnêńje *i* mńeńje *prvi je načińen prema negdašńemu inf.* mnêti *kao* vidêńje *prema inf.* vidêti; *drugi je lik načińen prema inf.* mniti *kao na pr.* brańeńje *prema inf.* braniti. *Od* mnêńje *imamo u tri*

različna naša govora: mnijeńe, mnińe, mneńe; *od* mńenьje *je nastalo* mńeńe, *a otud disimilacijom* mneńe *(kao na pr.* braneńe, buneńe *od* brańeńe, buńeńe, *vidi u T. Maretića* gram. i stil. 108).

a. mnênьje.

a) mnijeńe *(po južnom govoru). U rječniku Vukovu* (mnijêńe, Meinung, opinio), *a možda i u Stulićevu, u kojem stoji* ‚mnjenje' (opinio, judicium, sententia *s naznakom, da je iz glag. brevijara), koje se može čitati i* mnijeńe *i* mńeńe. Ni jedni ni drugi ne imadu još čistog i samostalnog mnijeńa. M. Pavlinović razg. 12. — *Kako je ovo riječ samo književnička, a ne narodna, ne zna se sigurno, kakav joj je akc.; mjesto Vukova* mnijêńe *možda bi bolje bilo* mnîjêńe.

b) mnińe *ili upravo* mninje *(po zapadnom govoru).* Ko od ovoga mninja je pravije. Naručn. 72b. To mninje mani se vidi računno. 91a. Nika čudesa ne maće čudna po mojem mninju. Transit 216. I sam sam vazda mnil, da će tako biti. U mninju kojemu uzprohode lita. P. Hektorović 65.

c) mneńe *ili upravo* mnenje *(po istočnom govoru).* Kako govori drugo mnenje. Naručn. 83b. *U toj knizi ima dakle i* mninje *i* mnenje, *čemu se ne treba čuditi, jer u ńoj staro* ѣ *ako i glasi obično* i, *ali se nalazi dosta često i* e. — *Čudan je ovaj primjer u istoj knizi:* Ka od ovih mnenji je pravija. 83b, — *dakle bi nom. sing. bio* mnenja *f.* — *Što današńi književnici, koji se drže istočnoga govora, pišu* mneńe, *to ne mora ovamo ići, jer se može uzimati, da je postalo disimilacijom od* mńeńe, *t. j. da ide pod* b.

b. mńenьje.

a) mńeńe; *mjesto toga lika imamo* mńenije *s crkvenoslavenskim završetkom* -nije *mjesto* -ńe *u primjeru:* Koji je o budali dobro mńenije imao. Vuk dan. 5, 88. *Možda ovamo ide i Stulićevo* ‚mnjenje' *(vidi pod* a, *a).*

b) mneńe. *U rječniku Belinu* (mneńe, imaginazione, — mnenje, parere, nome, opinione, giudizio, — mnenje, pensamento, il pensare; *po svoj prilici i* ‚mnenje' *u tome rječniku treba čitati* mneńe), *u Voltiǵijinu* (mneńe, sentimento, arbitrio, parere, Meinung). Po ńiovu indi mneńu početak vire jest od čovika. I. Velikanović upuć. 1, 276. Više pravnika držalo se mneńa protivnoga. M. Pavlinović rad. 94. Neka pisma, koja su me još bolje pritvrdila u tome mneńu. S. Ļubiša prip. 107.

MNIJEVATI, mnijevam, *impf. Samo u Stulićevu rječniku* (‚mnijevati', mniti *s naznakom, da je iz glag. brevijara). — Nepouzdano.*

MNINSTVO, *n. riječ tamna značeńa. Samo u primjeru:* Skrušiti se općenim načinom jest skrušiti se pod navlastito mninstvo. Naručn. 53b.

MNIŠKA, *fem. prema* mnih, *t. j. kaluđerica.* Kaludrica il mniška. Š. Budinić suma 218.

MNIŠKI, *adj. posses. od* mnih. *Između rječnika samo u Daničićevu* (mnišьskyj, monachorum *sa tri potvrde iz* XIII *i* XIV *vijeka).* Kь mnišьskomu činu smêrenije imêjušte. Sava pam. šaf. 5. Kь angelьskomu i mnišьskomu obrazu. Mon. serb. 26. Obslužitelji napravljenja manastirskoga i mniškoga. Š. Budinić suma 344. — *U jednoga se pisca nalazi griješkom pisano* mniski *i* mnižki. Vazam mniski abit. Š. Kožičić 31b. Iže da Vlahom resnost mnižkago žitija. 13a. V mnižki abit oblčen bisi. 13b. Mnižki život prijast. 43b.

MNITEĻ, *m. mislilac. Samo u Stulićevu rječniku* (opinator). — *Nepouzdano.*

MNITEĻICA, *f. ona, koja misli. Samo u Stulićevu rječniku* (quae opinatur). — *Nepouzdano.*

MNÎTI, mnîm, *impf. isto što misliti, lat.* cogitare, putare. *Mjesto* -n- *često se nalazi* -l- *(ispor.* mlogo *od* mnogo); *tako isto često se nalazi* -ļ- *mjesto* -ń- *(na pr. u imperfektu* mļah *pored* mńah); *potvrde jednome i drugom vidi pod* 1. *Akc. kakav je u inf., takav je i u imper. (ako se govori),* mnî, mnîmo, mnîte, *u aor.* mnîh *ako se govori) i u partic. pret.* II. mnîo, mnîla; *u prez. je* mnîm, mnîš, mnî, mnímo, mníte, mnê; *u impf.* mńâh, mńâše.... *i* mnidijâh...., *u partic. prez.* mnéći, *u partic. pret.* I. *(ako se govori)* mnîvši, mnîv; *partic. pas. se danas ne govori. Glagol istoga značeńa i postańa nalazi se i u drugim nekim slav. jezicima: staroslov.* mьnêti — mьnją, *rus.* мнить, *češ.* mněti (míti); *riječi od istoga korijena ima i u drugim indoevr. jezicima, na pr. staroind.* manye *(mislim),* matis *(misao, pamet), grč.* μιμνήσκω *(opomińem), lat.* memini *(opomiňem se),* mens *(pamet), ńem.* mahnen, *lit.* atmintis (pamet). *Prajezični je korijen* men *(misliti). Od istoga su korijena i riječi* pamet, pamtiti, pomen, pomenuti, pomińati, sumńa *i dr. U rječnicima svima osim Bjelostjenčeva i Jambrešićeva (vidi dale pod* 2), *a u književnosti ima potvrda od* XIII *vijeka (vidi primjer iz sv. Save pod* 2, b, *c, cc).*

1. *Oblici. Za koje oblike ima potvrda pod* 2 *među primjerima, tamo će se reći samo ime pisca (ili knige); za druge će se oblike naznačiti još i strana.*

a. *infinitiv.*

a) mniti *u rječniku Belinu, Voltiǵijinu, Stulićevu i u Vukovu, zatijem imaju taj oblik Bernardin* 21, *Naručnik, Marulić* 128, *Lucić, Hektorović, Pelegrinović.*

b) mliti *u rječniku Vukovu.*

c) mńeti *i* mnjeti, — *prvo u rječniku Stulićevu i u Đorđića, — drugo u rječniku Belinu, zatijem imaju* mnjeti *N. Rańina, Gradić* djev. 174, *Naļešković.*

d) mļeti *u rječniku Stulićevu.*

b. *prezent.*

a) mnim, mniš ....

aa) mnim *u rječniku Mikaļinu, Belinu, Voltiǵijinu, Stulićevu i u Vukovu; taj oblik imaju i Korizmeńak* 78a, *Vetranić* 2, 3, *Krnarutić* 16a, *Gundulić, G. Palmotić, Sasin, Đorđić, Velikanović prik.* 65, *Zuzeri* 185, *P. Petrović, Nar. pjes. vuk* 5 (1865). — *Oblik* mńu *za* 1. *lice sing. imaju Naručnik, Lucić, Hektorović, Naļešković* 1, 180, *Zlatarić, Barković, Vitaļić.*

bb) mniš *imaju Bernardin* 32, *Naručnik* 101a, *Transit, N. Rańina, Zbornik* (1520) 5a, *D. Rańina* 123a, *Naļešković* 2, 118, *Gundulić, Osvetn.* 2.

cc) mni *imaju Sava, Naručnik, Korizmeńak, Marulić, Menčetić, Zbornik* (1520), *Vetranić, Lucić, D. Rańina, Postila, Dalmatin, Gradić* djev. 134, *Hektorović, Zoranić, Dimitrović, Lukarević, Naļešković, M. Držić, Zlatarić, Barković, Gazarović, Georgiceo, G. Palmotić, Sasin, Kavańin, Mattei, Đorđić, Velikanović upuć.* 2, 518. *Jedan pisac* (I. Marki 44) *ima oblik* mńi, *koji je pogrješan.*

dd) mnimo *imaju Spom. sr., Menčetić, Mon. croat.* 217, *Budinić* suma 371, *Krnarutić* 14ª.

ee) mnite *imaju Naješković, Bandulavić, Osvetn.* 3, 80. — *U Korizmeńaka* 2ᵇ *nalazi se oblik* mniste *kao* 2. *l. plur. prez., što je jamačno pogrješka.*

ff) mne *imaju Transit, Marulić, Menčetić, D. Rańina* 108ª, *Gradić, Naješković* 1, 145, *Kašić* nasl. 24, *Đorđić, Velikanović, Sorkočević* 590ª.

b) mlim, mliš . . . .

aa) mlim *u rječniku Stulićevu i u Vukovu; još imaju taj oblik Ǵ. Palmotić, Došen, Radičević* (1880) 230.

bb) mliš *imaju Ǵ. Palmotić, Glavinić, Došen* 25ª, 247ª.

cc) mli *imaju Ǵ. Palmotić, Kadčić* 413, *Lastrić* od' 210, *Došen* 37ª, 239ª.

dd) mlite *imaju Vetranić, Banovac, Došen.*

ee) mle *ima J. Palmotić.*

c) mnijem, mniješ . . . .

aa) mniješ *u Kavańina* 5ª, — *bb)* mnije *u Lucića i u Osvetn.* 6, — *cc)* mniju *u Pjev. crn.* 83ᵇ.

d) mlijem, mliješ . . . . *Potvrda ima samo za* 3. *l. plur.* mliju, *i to u Lastrića ned.* 382. 383.

e) mnidem, mnideš . . . .

aa) mnidem *u rječniku Stulićevu i u Budinića, — bb)* mnideš *u Vrančića, — cc)* mnide *u Nar. pjes. herc. vuk, — dd)* mnidete *u Vrančića, — ee)* mnidu *imaju Proroci, Budinić, Blago turl.* 2, 177, *Nar. pjes. herc. vuk. — U Korizmeńaku* 8ª *ima za* 3. *l. plur. oblik* mnide, *koji je zacijelo pogrješan.*

f) mlidem, mlideš . . . . *aa)* mlideš *u Zoričića* osm. 66, — *bb)* mlide *u Došena* 129ᵇ, *Zoričića* zrc. 92, *u Nar. pjes. juk. i hörm.*

c. *imperativ. Našla se samo jedna potvrda, i to za* 2. *l. sing.* mnij (‚mnii') *u Starinama* 23.

d. aorist. *Potvrda ima vrlo malo:* mnih *u rječniku Vukovu, —* mnêhь *u Spom. sr., —* mnje (3. *l. sing.*) *u Naješkovića.*

e. *imperfekt.*

a) mńah, mńaše . . . . *Naručnik, Korizmeńak, Transit, Zbornik* (1520) *mjesto* -ń- *pišu* n-, *dakle* mnaše *mjesto* mńaše; *tako je i u* Mon. croat. 219 mnah *mjesto* mńah. *Sva je prilika, da svuda tu treba čitati* -ń-, *jer u staroj našoj glagolici i ćirilici* na *ne služi samo za* na, *već također za* ńa *(kao što i* la *služi ne samo za* la, *već također za* ļa). *Zato će se u primjerima pod* 2 *pisati* mńah, mńaše . . . ., *gdje pomenute knige imaju* mnah, mnaše . . . . *Tako se i u knizi latinskijem pismom štampanoj, u Prorocima, nalazi zapisato* mnahomo *(str.* 217), mnaše *(str.* 279); *ali da se i tu ima čitati* -ń-, *to izlazi otud, što u istoj knizi nalazimo zapisato i* mńahu *(str.* 5). *Još ima* mnah *u Krnarutića* 10ᵇ, *ali to bi mogla biti štamp. pogrješka, kojih je u toj knizi dosta.*

aa) mńah *u rječniku Vukovu; još imaju taj oblik N. Rańina* 61ª, *Menčetić, D. Rańina* 89ª, *Hektorović* 72, *Naješković, Divković* nauk² 142, *Gundulić, Ǵ. Palmotić* 2, 354, *Kanavelić* 8 *i Đorđić.*

bb) mńaše *imaju Bernardin, Marulić, D. Rańina* 12ᵇ, *Hektorović* 5, *Naješković* 1, 131, *Krnarutić, Divković, Baraković, Gundulić, Kašić, Kavańin, A. d. Bella, Nar. pjes. vuk* 4, 412.

cc) mńahomo *imaju Bernardin, N. Rańina, Marulić i Vetranić, — a* mńahmo *Divković* nauk² 90.

dd) mńahote *ima Divković.*

ee) mńahu *imaju Bernardin, Proroci, Bandulavić, Gundulić* 522.

b) mļah, mļaše . . . . *aa)* mļah *ima Vetranić, Naješković* 1, 266, *Gundulić, Ǵ. Palmotić, Nar. pjes. vuk* 1, — *bb)* mļaše *Kavańin, Nar. pjes. bog., Lastrić, Nar. pjes. vuk* 7, 249.

c) mnijah, mnijaše . . . . *aa)* mnijah *imaju Lucić i Ljubiša, — bb)* mnijaše *imaju Starine* 3 *i Ǵ. Palmotić* 1, 404

d) mlijah, mlijaše . . . . *Potvrda je samo* mlijahu *u Gundulića, ali samo u jednom rukopisu, u drugima je* mńahu, *pa tako je i štampano (str.* 522).

e) mnih, mniše . . . . *aa)* mniše (3. *l. sing.) imaju D. Rańina, Starine* 3, *Osvetn.* 2, 58, — *bb)* mnihu *imaju Marulić i Pelegrinović.*

f) mlih, mliše . . . . *Potvrda je samo* mlihu *u Lastrića* ned. 256.

g) mnijeh, mniješe . . . . *Oblik* mnijehomo *ima N. Rańina* 210ª, mnijesmo *Naješković,* mnijehu *N. Rańina* 29ᵇ.

h) mnidijah, mnidijaše . . . . *aa)* mnidijah *u rječniku Vukovu i u Nar. pjes. hörm.* 1, 401, — *bb)* mnidijaše *u Nar. pjes. hörm.* 2, 546.

i) mlidijah, mlidijaše . . . . *aa)* mlidijah *u rječniku Vukovu, u Nar. pjes. vuk* 1, *u Radičevića, — bb)* mlidijaše *u Zoričića* zrc. 75 *i u Nar. pjes. vuk* 2, — *cc)* mlidijahu *u Nar. pjes. vuk* 3 *i* 4.

j) mniđah, mniđaše . . . . *Potvrda je samo* mniđahu *u knizi Blago turl.*

k) mliđah, mliđaše . . . . *aa)* mliđah *ima Došen* 167ᵇ, — *bb)* mliđaše *Vuletić i Zoričić* zrc. 60, — *cc)* mliđahu *Pavić* ogl. 584 *i Došen* 79ª.

l) mńadijah, mńadijaše . . . . *Samo* mńadijaše *u Pjev. crn., a po svoj prilici i u Macukata, koji ima* mnadijaše 92, *gdje će* -n- *biti griješkom mjesto* -ń-.

m) mļadijah, mļadijaše . . . . *Samo* mļadijahu *u Lastrića* ned. 231.

n) mńadih, mńadiše . . . . *aa)* mńadiše *ima Alberti, a po svoj prilici i Zanotti, u kojega je* mnadiše, *gdje će* -n- *biti griješkom mjesto* -ń-, — *bb)* mńadihomo *ima Bandulavić, — cc)* mńadihu *Vrančić, Baraković* jar. 52, *Bandulavić, Vitaļić.*

o) mńadivah, mńadivaše *oboje u Nar. pjes. vuk* 5 (1865) 529.

f. *particip prez Za sklańańe ovoga participa ima samo jedna potvrda:* mneštu *(dat. sing.) u Mon. serb.*

a) mneć *ima Marulić, Lucić* 280, *Hektorović, Pelegrinović* 180, *Sasin* 179, *Baraković, Gundulić* 486, *Ǵ. Palmotić, Kavańin* 344ᵇ, *Đorđić* 25, *Osvetn.* 7, 30.

b) mneći *ima Bernardin, Korizmeńak* 93ª, *Transit, Mirakuli* 3, *Zbornik* (1520), *Lucić* 288, *Naješković* 1, 186, *M. Držić* 14, *Krnarutić, Gundulić, Ǵ. Palmotić, Kavańin* 455ᵇ, *Kanižlić, Velikanović* upuć. 1, 134.

c) mleći *imaju Glavinić i Lastrić.*

d) mnijući *ima Naručnik, Transit, Lucić.*

e) mlijući *imaju Posilović* nasl. 30[a] *i Lastrić* ned. 290.

f) mnidući *ima Vrančić.*

g) mliduć *i* mlidući; *prvo ima Radojević, drugo Kadčić i Zoričić.*

g. *particip pret.* I. *Potvrda je samo u Domentijana*[b]: mnêvъ.

h. *particip pret.* II.

a) mnio *u rječniku Belinu, Stulićevu i u Vukovu; isti oblik imaju još Lukarević, Kanižlić* rož. 11, *Osvetn.* 2 *i* 4.

b) mlio *u rječniku Stulićevu, zatijem u Posilovića i u Nar. pjes. juk.* 171 *i hörm.* 1, 213.

c) mnil *ima M. Držić* 7 *i Sasin,* — mnilo *Stulićev rječn., Naručnik* 1[a], *Mirakuli, Kašić* nasl. 104, — mnili *Marulić* 106.

d) mnel *ima Naručnik* 63[a].

e) mnjelo *u Belinu rječn. i u Gradića,* — mńeli *u Nar. pjes. vuk* 5 (1865) 159.

f) mlili *u knizi Smailag. meh.*

i. *particip. pas. aa)* mńen *u Stulićevu rječn.,* mńeni *u Kožičića,* — mninu *u Marulića,* mnina *u Georgicea,* mnini *u Kavańina.*

2. *Značeńa i poraba.*

a. mniti *(bez riječce* se) *je isto što misliti u značeńu pod* a. *U rječniku Vrančićevu* (mniti, autumare, censere, existimare, opinari, putare, reri), *u Mikaljinu* (mnim, scijenim, čini mi se, videor, aestimo, iudico, reor), *u Belinu* (mniti, arbitrare, imaginarsi, aver opinione, cioè giudicare, — mnjeti, pensare, esser di parere), *u Voltigijinu* (mniti, arbitrare, opinare, pensare, meinen, denken), *u Stulićevu* (mniti, mńeti, opinari, sentire, judicare *s naznakom kod* mńeti, *da se nalazi u Gundulića,* — mljeti, cogitare, putare, judicare), *u Vukovu* (mniti. mliti, meinen, opinor *sa šest potvrda iz nar. pjesama:* Kad sam tebe curu poklonio, ja sam mnio, da si junak boli, — Ona mńaše, niko je ne čuje, — Mńaše aga, da je potoč viša; *druge tri potvrde iz* nar. pjes. vuk 1, 346., 2, 64. i 4, 310. *navode se ovdje dalje među primjerima) i u Daničićevu* (mьnêti, putare s *potvrdama iz* XIV *i* XV *vijeka).*

a) bez objekta. Veće jest bliže naše spasenje, nego mńahomo. N. Ranina 13[a]. Ni mrtav, kako ńegovi mne neprijatelji. Transit 154. Koja mi doleti, ajme, kad ne mnijah. H. Lucić 238. Anjel Isukrsta poglavnikom zove, ne počamši od ńegova kršćenja (kako mi poprvo mńahomo), nego počamši od ńega uskrsnutja. Proroci 217. Razum se moj ovi po putu ne stječe, po komu mnite vi. N. Nalešković 1, 130. Dvi vojske ne mneći dobivši raztira. B. Krnarutić 10[a]. U koje vrime ne mnite, sin čovičanski će priti. I. Bandulavić 17[b]. Tako lasno, kao mliš, ne će lijepa se udat Lavinija. Ǵ. Palmotić 2, 84. Nijesam napast, kako mńahote. M. Divković nauk[2] 40. Zato Rim ga vaze i rasu, kad ne mlaše ńegov Mitar. J. Kavańin 138[a]. Sržba se Božja spusti na ńih, prem kad ne mńadihu. A. Vitaljić istum. 246[b]. To David, kako mne svetokńižnici, htje učiniti, neka bi se .... pomoglo. I. Đorđić salt. 405. Nasmija se sv. naučitel tolikoj priprostitosti i budalaštinici, kako on mlaše, onoga gizdavog ditešca. F. Lastrić ned. 255. Mudro mnio, pa se doumio. Osvetn. 4, 55.

b) s objektom.

aa) sa sredńijem rodom zamjenica. Ima človik to mniti, da je mnozimi stvarami uridil Boga. Naručn. 53[b]. Što ne mni ma pamet. Š. Menčetić 7. Nemoj mnjet toj viku. N. Nalešković 2, 62. Stan' strane, da ne mni štogodi. M. Držić 308. Što ne mńaše podložnica usiljena. J. Kavańin 290[b].

bb) s objektom od drugijeh riječi (rijetko). U kojoj nikadar toliku ne mńah moć. Š. Menčetić 33. Jer ću ti skazat tuj stvari, ke ne mniš. 251. Usti, ke mńah, da med hrane, čemerom su otrovane. I. Gundulić 231. Kad su topi pukli na Budimu, vi ste mlili šemluk kod vezira. Smailag. meh. 50.

cc) sa dva akuzativa (biće bar u većini primjera latinizam). Ki bi rab poručil rabu mnijući slobodnu ali slobodnu, ku bi mnel rabu. Naručn. 63[a]. Svi poni hotihu zakon obslužiti i, ku krivu mnihu, kamenjem pobiti. M. Marulić 85. Mnimo te svi rados k nebesom priličnu. Š. Menčetić 75. Er me sreće lažne mnihu *(t. j. gospođe).* M. Pelegrinović 173. Antiohu pokloni se, ere ga Aleksandra mnijaše. Starine 3, 302. Mi brezumni život ńih mńadihomo mahnitost, a konac ńih brez poštenja *(iz lat.* nos insensati vitam illorum aestimabamus insaniam et finem illorum sine honore lib. sap. 5, 4). I. Bandulavić 202[b]. Taj dan, koji najsrićniji mnismo pod Osmanom. I. T. Mrnavić osm. 60. Prikazivam ti štogod više ovoga moga truda mnim prilično da znaš. I. Đorđić salt. I. — *Mjesto drugoga akuzativa stoji genitiv u primjeru:* Mniše ih Aleksandar vernih i ljubljaše ih mnogo. Starine 3, 323. *A u ovome primjeru stoji ispred drugoga akuzativa adv.* kakono: Mi ga mńahomo kakono gubava *(iz lat.* nos putavimus eum quasi leprosum. is. 53, 4). Bernardin 80. *i* N. Rańina 101[a].

dd) mniti *s accus. cum inf. (u prvom je primjeru grecizam, a u drugima latinizam).* Obrête srьdьce svoje vьsakyimь veselijemь i radostiju utišeno i jako na nebesi, ne na zemli mnêti *(biće griješkom mjesto* byti) se mnêv. Domentijan[b] 63. Najde svitu žensku .... i mnijući on biti svoju oblče se. Transit 5. Probudivši se v jutro mńaše se biti v kaštelu 245. Otac toga mladića obnemoća i mńaše se umriti. 266. I većkrat mnidem ja čto nisam to biti. Š. Budinić ispr. 76. Ko sam ja nebog grišnik, da mnidete takove kriposti u meni biti? F. Vrančić živ. 101. Što svak na se past mńadiše. I. Zanotti en. 12. — *U ovom primjeru izostavljen je inf.* biti: Vidivši me on i ja ńega počudih se mneći ga v tamnici. Transit 245.

ee) mniti *što za što, kao kad se reče: držati što za što.* A inako znaj, gospoje, da će zlato potamniti takoj, da ga ne ć već mniti ni za zlato. M. Pelegrinović 181. Tvoje sve zlotvore mnim za moje. I. Đorđić salt. 467.

c) mniti *s dopunom u inf.*

aa) inf. znači radńu u sadašńosti. Premda oni mńahu pravomu Bogu služiti *(t. j. da služe).* Proroci 5. Misle i mnidu moći obraćati .... zakone. Š. Budinić suma 113. Čagodir tilu mojemu učiniš, koje mnideš u tvojoj oblasti jimati. F. Vrančić živ. 49. Oni tada smeteni i pristrašeni mńahu duh viditi *(iz lat.* conturbati vero et conterriti existimabant se spiritum vi-

dere. luc. 24, 37). I. Bandulavić 140a. Bojni mladac . . . . mneći tvu kćer š ńim gledati u pogubne skoči vode. Ġ. Palmotić 1, 395. Mļah mojoj u pameti.... u ńem srdu zlu vidjeti. 2, 122.

bb) inf. znači radńu u budućnosti. I prvi mńahu veće prijati *(iz lat.* et primi arbitrati sunt, quod plus essent accepturi. matth. 20, 10). Bernardin 19. Mniš v tom najti pokoj, a ne najdeš ga. Transit 58. Tko bi mnio ikada tač na zlo s dobra sit? F. Lukarević 158. Jer mńaše.... zbiti ih jedan hip. B. Krnarutić 15b. Tadaj ću ustati, poginut da bih mnil, ter ću poć iskati gizdavu ovuj vil. A. Sasin 108. Ludo mnideš mene od vire krstjanske odvratiti. F. Vrančić živ. 30. Mnidući najti ńe tilo jure izgńilo najdoše ju zdravu i veselu. 80. Tko tvoreći zle krivine mni potajne ńih držati. Ġ. Palmotić 1, 403. Kolik da je nigda bio paka umriti nije mlio. P. Posilović nasl. 196b. Dojdoše k Budimu kako gladni vuci mliduć ga obranit sabļicom u ruci. J. Radojević 19. Taka ustade godina, da se mniđahu svi potopit. Blago turl. 2, 96. Kad mlidija umreti. B. Radičević (1880) 351. S kim se koji ni srest mnio nije. Osvetn. 2, 91. — *U podosta primjera, što ovamo idu,* mniti *blizu stoji značeńu glag.* nadati se, uzdati se. Ki se hvaļaše od blaga, ko biše skupil, i mńaše je uživat. Korizm. 58a. Mńahomo imit tih odgovor, a ne sržbu. M. Marulić 285. Tko mni cvit ubrat, drača ga obode. D. Rańina 1a. Čuv star rič, ku čut ne mniše. 29b. Pisni . . . . počnu skladati.... mneć od ńih imati razgovor i pokoj. P Hektorović 66. Ovogaj nikadar vidjeti ne mnjesmo. N. Naļešković 1, 196. Veće je nać ne mńah ter stojah žalostan. 2, 54. Iz koje *(t. j. tamnice)* nigda ne mńaše izići. M. Divković nauk 225a. Ter putujem pun veselja mneć viditi vrata raju. Đ. Baraković draga 359. Kad svak živit mni još veće. J. Kavańin 2a. Mńah *(štamp.* ‚mańah') telesnijeh sred razbluda . . . . pokoj steći i raj iznać. I. Đorđić uzd. 102. Jeda mlite ostati brez pedipsańa? J. Banovac pripov. 252. Ondi nađe vratolomstvo, odkle mńaše na visinu pripeti se. A. d. Bella razgov. 95. — *U ova pak dva primjera primiče se značeńe glag.* mniti *značeńu glag.* namjeravati: Jeda mniš ubiti sam sebe? N. Rańina 51b. Jer molbam našima mnide ugoditi *(t. j. car)* I. T. Mrnavić osm. 137.

d) mniti *ima za dopunu rečenice.*

aa) rečenice bez ikakve riječi, kojom bi se izricala ńihova zavisnost.

aaa) Takve su rečenice dodate onima, u kojima je mniti. Abram mńaše, ńega cijeć poklańa se drvo. Zborn. (1520) 39b. Mńahomo, u živ plam vas se svijet satvori. M. Vetranić 2, 307. Jero ja mńu, čuli vi ste. P. Hektorović (?) 85. Starica mni, zubi bole ga u glavi. N. Naļešković 1, 173. Što mnite, ne znam vas? 1, 246. Kad mniš, kraj proždrijoće val srditi mora sińa. I. Gundulić 523. Kako mliš, more se sagrišiti protiva otcu? F. Glavinić čet. posl. 46. Mnim, nijesu se vijek vidjela nemilosna toli djela. Ġ. Palmotić 1, 383. Al' mlim, sliko ove male . . . . holom razum dati hoće. V. Došen 51b. Ja mļah, jabuka je. Nar. pjes. vuk 1, 346. Nađe starac sanduk od olova mlidijaše, u ńemu je blago. 2, 64. Tajom idu kroz Korita ravna, mlidijahu, niko ne viđaše. 3, 458. Ona mnide, niko je ne čuje. Nar. pjes. herc. vuk 64. Oni mnidu, niko ih ne čuje. 97. Nar pjes. hörm. 1, 73. Mlide Mujo, pogibe mu Tale. 1, 327. — *U ova dva primjera dodata rečenica počiňe se s enklitikom, kao da je sve zajedno jedna rečenica:* Ja mnim, ga je doista dozvao. P. Petrović gor. vijen. 36. Ja mnim, te je dočeka lijepo. 64. *Na to su nalik primjeri iz narodnoga govora, što se navode u* gram. i stil. T. Maretića *na str.* 435 *pod* d.

bbb) Rečenica, u kojoj je mniti, *umetnuta je u drugu.* Tu pokoru, ja mńu, more dati vsaki ispovidnik. Naručn. 48b. Od kad se uniti ļuben plam u meni, ki konca imiti, mńu, ne će po sve dni. H. Lucić 207. Ovo je, mńu, činil strah. D. Zlatarić 10a. Kraļica, mńu, Ester ńoj nazad ostaje. Đ. Baraković vila 9. Sagrišit je, mńu, najgore. draga 345. Vidjeli su, mnim, vidjeli tvu lipotu iz daleče. I. Gundulić 353. U slobodni grad nas ovi jedna miso, mnim, donese. Ġ. Palmotić 2, 173. Jer me smrtna bol obhiti, kojoj nije, mńu, prilike. A. Vitaļić istum. 50b. Ti nas ispred lica tvoga, jaoh, mnim, odmetnu. I. Đorđić uzd. 186. Srebro li je ili zlato, mlite, nama dano zato. V. Došen 55a. Malo boļa od višala plaća bi te, mlim, zapala. 257b. Baš će, ja mnim, biti od istine. Nar. pjes. vuk 5 (1865) 55. A puškama jurve nema glasa nit ičemu, mniš, tu živu spasa. Osvetn. 2, 128.

bb) deklarativne rečenice.

aaa) s veznikom da *(primjera se našlo mnogo više, nego što ih se ovdje navodi).* Ne mnimo nikako, da je gospodinь kraļь toj hotêlь *(iz god.* 1400). Spom. sr. 1, 33. Mnêhь, da me ćete vidêti ovьdê *(iz* xv *vijeka).* 1, 135. Ne mnij (‚mnii'), častni otče, da bim ova vsa govoril. Starine 23, 96. Mneći, da je on u družbi. Bernardin 15. Žena ńegova mńaše, da je mrtav. Korizm. 21b. Da pop . . . . vlije v kalež vodu mnijući, da je vino belo. Naručn. 41b. Počeše zubmi škrţitati mneći, da . . . . caru povidje. Zborn. (1520) 27a. Mi mnihomo, da uboštvo dovede nas na blaženstvo. M. Marulić 287. Mļah, da ju porazi svi od svijeta slijeđahu. M. Vetranić 2, 82 Mnijući, da reći dosta je samo toj. H. Lucić 227. Skazuju se niki i mnidu, da nisu tako odbogometni. Proroci 3. U tebi svijes nije, mńah, da ti maskariš. N. Naļešković 1, 182. Mńadihu, da je oko izgubila. F. Vrančić živ. 89. Mńadihu *(t. j. apostoli),* da je sablazan. I. Bandulavić 33a. Ja ne mļah, majko ma, da ćeš se ti smesti. I. Gundulić 158. Mleći, da jest uhoda. F. Glavinić cvit 248a. Mńah, da gledam sveđ preda mnom za svjedoka stvorca moga. I. Đorđić salt. 39. *(Jakov)* mliduć, da se rukuje s Rakelom rukova se s Lijom. A. Kadčić 433. Roditeļi izgubiše ga mneći, da je on u družbi. A. Kanižlić utoč. 545. U čemu se varaju mlogi mleći, da mogu ļubiti Boga pravom ļubavju. F. Lastrić ned. 340. Mlim, kod žene pametnije da mišļeńa toga nije. V. Došen 68a. Koji *(t. j. bogoslovci)* mne, da je bila u prvašńa vrimena naređivana pokora očita za sve grihe smrtne. I. Velikanović upuć. 3, 99. Mitar.... mńadijaše, da su ga pretekli. Pjev. crn. 13b. Ja mlidijah, da od mene bježi. Nar. pjes. vuk 1, 300. Pade cura na jastuke glavom, oni mnidu, da se prenemože. Nar. pjes. herc. vuk 44. Jer Bosanci mlidijau Turci, da s' Srbija zemļa umirila. 4, 310. Evo mlide neboga djevojka, da je glavom kapetan Ivane. Nar. pjes. juk. 175. Gdje svak mnije, da je opro grijehe. Osvetn. 6, 10. Ja mnijah, da je to dobro djelo. S. Ļubiša prip. 226. Mlide dobar Hrńičin Halile, da pred ńime više końa nema. Nar. pjes. hörm. 2. 240.

bbb) *s veznicima* jer, e. Kad ne mlite, er smrt dođe prije vrjemena i prije roka. M. Vetranić 1, 36. Zato mńu, jere mnogo žališ. Starine 3, 289. Međer Omere, ti mńadivaše, e je lako to pridobiti. S. Martinović *u* nar. pjes. vuk 5 (1865) 529.

e) Nije sintaktički jasna poraba infinitiva mniti *u primjerima, gdje na pr.* meni (je) mniti *znači:* meni se čini. Jer naruč učinit tomu, koga si znal i ki t' je dobar mnit, dobitak je ne mal. M. Marulić 143. Svu noć, meni mniti s žeļicom veličkom na odru još i ti ležiš udovičkom. H. Lucić 196. Meni bo jest mniti: koja bi nerada Derenčinu biti ļubovca i lada, ta bi se odvrgla sve časti, sve slave. 248. Tim ne ćeš uckniti od posla, kim hodiš, a nam (meni mniti) pravo je da zgodiš. 252. A vrime je ručat, ča je meni mniti. P. Hektorović 6. Er ni živ duh, meni mniti, ovdaj ki te ne nameće. M. Pelegrinović 175.

f) U Stulićevu je rječniku zabiļeženo, da ne mnim prije *znači tal.* non vedo l'ora, desidero grandemente, *lat.* summopere opto. *Prema tome na pr.* ne mnim prije doći *(ili* da dođem) *znači: vrlo želim, jedva čekam, da dođem. Po svoj je prilici to skraćeno od:* ne mnim ništa prije, nego doći *(ili* da dođem). *Potvrda ima gotovo samo iz dubrovačkijeh pisaca* XVII *i* XVIII *vijeka.*

aa) ne mnim prije *s inf.* Ovo se dogodi, slavni ures jednu noć da k meni dohodi pak ne mnje prije poć. N. Naļešković 2, 54. Ne mlim prije k junačkomu vitezova zboru doći. G. Palmotić 1, 167. *(Žena)* ne mli prije spovidjeti, kad štogodi skrovno čuje. 2, 236. Tim pobjegnut ne mni prije ne bez teška zla ni smeće. 3, 39a. *(Osip)* ne mliđaše pri se stati š ńimi. P. Vuletić 5.

bb) ne mnim prije *s rečenicom, koja ima na početku veznik* da. Ne mnim prije da opet pođe *(t. j. Radoje)* i ostavi da tuj mene. A. Sasin 138. Smiona dikla, ka toj čuje, ne mneć prije da ga vidi, k ńemu poći odlučuje. G. Palmotić 3, 13a. Ali oni ne mle prije s carem da se sastat budu. J. Palmotić 298. Što da bude namiriti sa svom pomńom ne mle prije. 330. Ter pun smrtne nemilosti *(t. j. paša)* grize iste usti svoje, ne mli prije hudo odviše neprijateļe sve da smrvi. 362.

g) mniti *u pas.* Na tu smrt nemninu pojti jur ča predaš? M. Marulić 87. Ti Petar i Paval apostoli mńeni sut. Š. Kožičić 12b. Jere mi je mnogo boļe milosrdje tvoje . . . . nego pravda mnina i moje sumńenje. A. Georgiceo nasl. 233. Isukrstov ćaćko mnini *(t. j. sv. Osip).* J. Kavańin 521b.

b. mniti se.

a) mniti se *isto što* mniti. Ti že mi darova stolь otьčьstva mi i ne mneštu se mnê, nь jako vь snê vidênije vidêti *(iz* XIV *vijeka).* Mon. serb. 110. Pokli sam jur prišal v naše kraje, kadi se mńah biti sigur i počten *(iz* XVI *vijeka).* Mon. croat. 219.

b) mniti se *refleks. i pas.* Oholosti luje vidi li ovoga, ki se ne sviduje mneć se vekši Boga? M. Marulić 18. Tada gospodin posla velik vitar, da se mńaše, da se hoće plav razbiti. Proroci 279. Ki se mni jak i smin, rado se privrže naporit sa sfakim P. Zoranić 66. Kad ovu vil stekoh, s koje se blažen mńah. N. Naļešković 2, 95. Nektenab velik od Macedonijan mniše se da bude i velik likar naricaše se od ńih. Starine 3, 223. Lud je, tko se mudar mni. Poslov. danič.

c) mniti se *isto što činiti se. U rječniku Belinu* (mniti se, mni mi se, parere cioè sembrare) *i u Stulićevu* (mniti se, mńeti se, videri *s naznakom, da se nalazi u Zlatarića).*

aa) bez subjekta. A da svih razgleda, tako se meni mni, rekal bi. M. Marulić 82. Tužit ne može, komu se krivo mni. Š. Menčetić 34. Kako se li mnije, trgovče, sad tebi. H. Lucić 248. Imaš virenicu plodnu, ča si (tako se meni mni) vele želio. P. Hektorović 54. Prilična nijedna stvar, tako se meni mni, ni blago ni dinar prijateļu vjernu ni. N. Dimitrović 15. Vinca se napismo, takoj se meni mni. A. Sasin 119. Vikofńe blago ni, s vrimenom prohodi, ako t' se i ne mni, vele krat naškodi. Đ. Baraković vila 156. Zač bo je grihota, meni se tako mni, da živeš sirota. draga 343. Gospodine Bože, kako se meni mni, mnogo ustrpļenje potribno je meni. A. Georgiceo nasl. 147. Mńet se srećan u nesreći . . . . ļubovnika je život mlada. I. Đorđić uzd. 166.

bb) *sa subjektom.* Bog vam se mni nepravden. Korizm. 16a. Mni mi se veće podobno mnenje drugo. Naručn. 92a. Nemoj biti tašteslavan, ako hoćeš mnjeti se dobar. Zborn. (1520) 7a. Ako se druzi mne tolike kriposti ter se sami scine dostojni milosti. M. Marulić 106. Raj se mniš i slava mojojzi mladosti. Š. Menčetić 69. Nepomstvu ter podan u vrijeme u svako tmasta noć i bil dan mni mu se jednako. M. Vetranić 2, 65. Nečisti i zali ditiću, čto t' se mni? H. Lucić 289. Što proroci i apustoli uče, govore i pišu, to se ńim pravo ne mni i ne vidi. Postila (1562) 230. Proļitni tihi hlad vjetreći miris taj od cvitja nosi sad, da svim mni svit se raj. D. Rańina 3a. Sve ono zlato ni, što se vam svitlo mni. 108a. Oni, ki su putevni, stvari putevne okušaju, slatke im se mne. B. Gradić djev. 111. Tko hoć dobro čini na svitu ovomu ter se velik ne mni. P. Hektorović 39. Ako ćeš, da ti povim ono, ča se meni mni. 55. Čovjek zo, koji se dobar mni, a na grijeh se vas do. N. Dimitrović 21. Lud mi se tvrdo mni tkogodi na svijeti, ki velik trud scijeni i muku umrijeti. N. Naļešković 2, 81. Toj li t' se mučno mni? M. Bunić 23. Ako se hrabar mniš, sam ti kobi na ńem poišći. Starine 3, 310. Bi parba meju ńimi, ki se od ńih mńadiše biti veći *(iz lat.* facta est contentio inter eos, quis eorum videretur esse maior. luc. 22, 24). M. Alberti 485. Mńaše mi se sve pri tebi ko prid suncem tmasta sjena. I. Gundulić 259. Svaka jim ura za stati s Bogom mńaše se kratka B. Kašić nasl. 30. — *Subjekt može biti i inf.* Mnozi gltuni toliko su podani tamnosti od grla, da im se mni umriti stati prez obida. Korizm. 2b. Mni mi se potrebno ovdi štogod osobito upisati vrhu kraļa Totile. I. Đorđić ben. 120.

cc) mniti se *s dopunom u inf.* Svaki, koji ubije vas, mnjet mu se će službu prinesti g Bogu *(iz lat.* ut omnis, qui interficit vos, arbitretur obsequium se praestare Deo. io. 16, 2). N. Rańina 137a. Mni mi se vidjeti jednu stvar neumrlu na svijeti. D. Rańina 35b. Zgodi se u mal čas, da mi se mni čuti od sudńe truble glas. Đ. Baraković vila 280. Mni mi se viditi, Apolo da zrači. M. Gazarović 20. — *Ovamo ide i primjer, u kojemu je inf. združen s dativom:* Bezь ńegože ne mni mi se nikomuže spasenija vьlučiti. Sava glasn. 24, 186.

dd) mniti *ima za dopunu rečenice.*

aaa) rečenice bez ikakve riječi, kojom bi se izricala ńihova zavisnost. Mni mi se, sve je med, mni mi se, sve je slas. Š. Menčetić 22. Nu biljeg veličak, ovo je, mni mi se. F. Lukarević 137. Mni mi se, viđu ja njekoga onamo. N. Naļešković 1, 235. Ona, mni mi se, sva u ruži stoji. M. Držić 162. Mni mi se, kada te vidi, učiniti hoće caru tvomu hotinje. Starine, 3, 224. Nije, mni mi se, iznaći nijednoga hristjanina, koji ne zna, da . . . . I. M. Mattei 48.

bbb) deklarativne rečenice.

a) s veznikom da. Mńaše mi se, da mi vežemo rukoveti u poļu. Bernardin 39. I mni mu se *(t. j. ļenivcu)*, da vazda ima jedno veliko brime na sebi. Korizm. 65a. Mńaše jej se, da je papa ni razumil. Naručn. 100a. Onda se mani bude mnilo, da ja držim moga sina na mojih rukah. Mirakuli 13. Tako jim se mńaše, da oni bihu Bog. M. Marulić 112. Are se mniš meni . . . . bog da si ļuveni. Š. Menčetić 25. Bogom se svidočim, kako se mani mni, da niste nigdar imili boļega slugu *(iz* xvi *vijeka)* Mon. croat. 220. Ako se komu od vas mni, da je mudar. Ant. Dalm. apost. 30. Mnjelo bi se, da je ženitba sasma dvignuta. B. Gradić djev. 34. I meni se toj mni, da prid noć biše. P. Hektorović 28. Jošte mi sve se mni, pakļene tej sjeni uza me da stoje. F. Lukarević 296. Ere se meni mni, da toga života našlo se vik ne bi. N. Naļešković 1, 202. Mni mi se, da njeka od sluga unutra tuži se. D. Zlatarić 3a. Meni se tako mni, da ćemo sad moći pirovat. Đ. Baraković vila 137. Mńaše mi se, da labuti po livadi kolo vode. draga 348. On bez svake straže osta mneći mu se, sred svijeh zgoda carsko ime da mu je dosta. I. Gundulić 506. Da si došla, mni se, z gore. M. Gazarović 99. Mni mu se, da nije na nebu ni na zemļi. Poslov. danič.

β) s veznikom jer. Mni mi se, jer manu u nov sud sabiram. Š. Menčetić 93.

MNÍVÂŃE *n. nom. verb. od* mnivati. *Samo u Vukovu rječniku* (das Meinen, opinatio).

MNÍVATI, mnîvâm, *impf. mniti, misliti. Samo u Vukovu rječniku* (meinen, opinor *s primjerom iz neke nar. pjesme:* Ja sam mniva, e si čoek mudar). — *Vidi* mńivati.

MNIVO, *n. Samo u ovome primjeru:* Oš, grivo, tude je mnivo! V. Vrčević igre 48. — *Jamačno je isto što i* mlivo; *poradi promjene glasa* l *u* n *iza* m *ispor.* mnad *(kod* 2 mlad *u pristupu) i* l mnada.

MNOGANOGA, *f. životińa, koja ima mnogo nogu. Samo u primjeru, u kojemu je* l *mjesto* n: Rasrdi se žaba pa nagrdi rače: id' otole, buļioko, dugabrko, mloganogo! Nar. pjes. vuk 5 (1898) 482.

MNÒGÂŠT, *adv. mnogo puta. Između rječnika samo u Vukovu* (vielmals, saepenumero *s naznakom, da se govori u Crnoj Gori i s primjerom iz neke nar. pjesme:* E sam mnogašt sjeda u kmetove). *Nalazi se i u primjeru:* Mnogašть prilućajeть se sija pameть vnutrь velikihь postь. Sava glasn. 24, 216.

MNOGAŠTI, *adv. isto što mnogašt. Samo u Daničićevu rječniku* (saepe *s potvrdom iz* xiv *vijeka).* Mnogašti protь . . . . nuždašе j prijeti sanь svešteństva. Domentijanь 76. *Nalazi se i u primjeru:* Mnogašti prilučajeть se si prazdьnikь u velikyje poste. Sava glasn. 40, 173.

MNOGAŽDI, *adv. isto što mnogašti. Samo u Daničićevu rječniku* (saepe *s potvrdom iz* xv *vijeka).* Molitvami ihь mnogaždi spaseнь byhь vь mori že i na suši. Mon. serb. 334.

MNÒGÎ, *adj.* multus. *Mjesto* -n- *nalazi se od početka* xviii *vijeka* -l- *(tome su najstarije potvrde u Grličića). Lik sa* -l- (mlogi, mloga, mlogo . . . .) *najobičniji je u slavonskijeh pisaca, od kojih samo Došen svagda piše* -n-, *a u drugih slavonskih pisaca sasma je rijetko* -n- *(kako je na pr.* mnoga *u Kanižlića* uzr. 112, mnogo 109. 249). *Pisci iz drugih štokavskih krajeva rijetko pišu* -l-, *a pravi Dubrovčani nikad; u narodnim štokavskim pjesmama veoma je običan lik sa* -l-. *U kajkavaca mjesto* m *je* v, *te govore na pr.* vnogi, vnoga; *to se nalazi i u gdjekojih starijih čakavaca, na pr. u Kolunića* vnoge 1, *u Ant. Dalm.* nov. tešt. 2, 139 vnogi, *u Kraļića* vnogih 4, vnogo 16. — *Akc. ostaje svuda isti, bio pridjev određen ili neodređen. Pridjev se ovaj nalazi s istijem značeńem u svim slav. jezicima, na pr. staroslov.* мъногъ *(pored* мьногъ), *rus.* многій, *češ.* mnohý, *poļ.* mnogi, *a od drugih indoevr. jezika riječi etimologijom i značeńem srodnijeh ima samo u germ. jezicima: got.* manags *(mnogi),* managei *(množina), ńem.* Menge. *Riječ je zabiļežena u svijem rječnicima (vidi dalje), a potvrda joj ima od najstarijih vremena.* — *Ispred* i *i ispred* ije (ѣ) *u instr. sing. i u pluralnijem padežima nalazi se u starije vrijeme često* z *mjesto* g, *na pr.* mnozim, mnozijem, mnozi, mnozimi. *Najčešće se to nalazi u Dubrovčana, rjeđe u drugijeh štokavaca (kao što su Divković, Ančić i Margitić), dosta često i u starijih čakavaca; slavonski pisci nemaju nigda* z; *što Bogdanić ima* mlozijeh 22, mlozima 51, *to je on uzeo iz dubr. pisaca, ali nije znao, kad se može* z *upotrebiti, zato ima za akuz. pl. oblik* mloze 10; *u naše je vrijeme* z *veoma rijetko, kao što je oblik* mnozi *(nom. pl.) u nar. poslovici u Vuka* 188, *gdje je to poradi sroka (s riječju* bozi), *u Osvetn.* 1, 31, *gdje je to pjesnik uzeo iz starije književnosti i u Hrv. nar. pjes.* 5, 71. *Ponajviše se od ovoga pridjeva upotrebļavaju određeni oblici, rijetko neodređeni (na pr. gen. sing* mnoga, *dat. i lok. sing.* mnogu); *sasma je rijedak oblik* mnog *za nom. sing. m.* — *Kad treba od pridjeva* mnogi *upotrebiti komparativ, uzima se adv.* više; *oblik* mnoжiji *potvrđen je u dvije knige* xvii *vijeka:* Množiji su, koji dragosnije sfijeta slušaju nego Boga. B. Kašić nasl. 100. Procinimo, koliko su množiji na svijetu ovi nego dobri krstjani. I. Ančić ogl. 125.

1. *Adj. U rječniku Vrančićevu* (mnog, numerosus, — mnozi, complures), *u Mikaļinu* (mnozi, plures, multi, permulti), *u Belinu* (mnogi, molto, copioso, — mnozi, molti), *u Bjelostjenčevu* (vnogi, multus, numerosus, multo numero constans), *u Jambrešićevu* (vnogi, mnogi, multus *u lat. dijelu), u Voltigijinu* (mnogi, molto, copioso, viel, häufig, — mlogi, molto, parecchi, viel, manche), *u Stulićevu* (mnogi, multi), *u Vukovu* (mnogi, mlogi, mancher, complures) *i u Daničićevu* (mnogь, multus, copiosus *s potvrdama od* xiii *do* xvi *vijeka).*

a. mnog *se uzima za ono, čega je veliki broj (ako bi se brojilo).*

α) s imenicama.

aa) u sing. (Voda) povulče sa soboju mnogu živinu. Š. Kožičić 31b. Soltan Solimanin . . . . mogu zemļu i rusag poda se podstavi. B. Krnarutić 2b. Mlogi će se tada podložnik

svome gospodinu nasmijati, mlogi soldat svome generalu. Đ. Rapić-9. Da se mnoga žena stidi. V. Došen 98b. O čem mnogi lovac radi. 151a. Jer mnogoga radi gosta već gospodin prosjak posta. 152a. I viruj mi, mnogi zanatǵija s ove igre posta hinadǵija. M. A. Reļković sat. 71. Mlogi otac prida svomu sinu gospodarstvo i kućnu družinu. 133. Magarac svojom vikom poplaši i uzbuni mnogu životińu. D. Obradović bas. 22. O koje se mlogi našinac . . . . najprije zapne. J. S. Reļković xiii. No da damo mlogoga priloga. Nar. pjes. vuk 3, 60. I činiću mnogu zadužbinu. 3, 500. Mlogu ti si majku ucv'jelio. 4, 208. Turkińe si mloge pokrstio, za Srbļina mlogu udomio. 4, 295. Jer se mnoga lijepa puška nosi samo dike radi. Vuk nar. posl. 21. Onda mnogo dijete . . . . stane plakati. 234. U Gabeli se u nekakvom jezeru hvata mnoga jeguļa. Vuk rječn. s. v. Gabela. U Hercegovini i u Crnoj Gori mnogo čeļade (i muško i žensko) ima još po jedno ime osim krštenoga s. v. nadimak. Mnoga puška puče iz Klobuka. Osvetn. 2, 96. Eto ima u Travniku vezir i mnogi kadija, pa neka ti oni presude. Nar. prip. vrč. 89.

bb) u plur. (primjera ima vrlo mnogo, uzima ih se samo nekoliko).

aaa) uopće. Ne ustrašaj se lica mьnogyihь jezikь. Stefan pam. šaf. 28. Nam sidećim s mnozimi plemenitimi Hrvati *(iz* xv *vijeka).* Mon. croat. 79. Da mi imamo vnoge teškoće i nevoļe. Kolunić zborn. 1. S velikim glasom, s mnogimi slzami vzvapi. Naručn. 100a. Mnozi se čuju glasi. Korizm. 18a. Kako glas od voda mnozijeh. N. Rańina 24a. Mnozimi načini sagrišujemo. Katek. (1561) 29. Sestro počtovana kriposti mnogimi. P. Hektorović 55. Masentij . . . . mnoge krstjane poklal i pogubil biše. Starine 1, 218. Među mnozijem prijateļima, koji mene svjetuju. I. Gundulić 2. Kojim se združuju mnozi krstjani, koji su nepokorni. I. Ančić ogl. 125. Mnoge ruke mnogo učine, mnogi ļudi mnogo znaju. J. Kavańin 168a. Mnozi pravednici u svetijeh knigah pohvališe samijeh sebe. I. Đorđić salt. 449. Mloge su stvari, koje su roditeļi dužni sinovom činiti. A. Baćić 93. Mnozi krstjani dohođahu razgovorit ga. V. M. Gučetić 33. Osvoji Srebrnicu i mnoge druge gradove. A. Kačić razg. 10. Po ńemu je takojer gospodin mloga čudesa dilovao. A. Kanižlić fran. 59. Sv. Tomi zapadoše Indije u istočnim stranama i druga kraļestva onamo mloga F. Lastrić od' 131. I težaka virno plati i darove mnoge pruži. V. Došen 14b. Stekao sam mloge prijateļe. A. d. Bella razg. 236. Mloge su ga mome brale, ma ga n'jesu odabrale. Nar. pjes. vuk 1, 6. Tu su mloga kopļa izlomļena. 2, 294. Mloge sveće u konaku vidi. 3, 190. Mnoge ti si majke ojadio. 4, 393. — *Ovamo idu i primjeri:* Mnozi rečenijeh proroka biše progońeni Đ. Bašić 242. Radi ovoga mlogi od učenikah negovih otišli su natrag. I. Velikanović upuć. 3, 45. Mnoge od onijeh pjesama poznate su i po Crnoj Gori. Vuk nar. pjes. 1, vii.

bbb) Mjesto mnogi *uzima se pojačeńa radi* mnogi i mnogi. Za koji uzrok bivše bile među nami mnoge i mnoge riječi *(iz* xv *vijeka).* Mon. serb. 464. Od griha poglavitije.... iz koji mlogi i mlogi grisi izhode. A. Baćić 225.

ccc) Između mnogi *i drugoga kojeg pridjeva katkad stoji riječca* i. Mnoge i obilne potribe v nemońnih *(iz* xv *vijeka).* Mon. croat. 141. Dari ńemu iznesoše mnoge i čudne. Starine 3, 248. Oni umješe govoriti mnoge i različne jezike. V. M. Gučetić 115. Naodim kod naučiteļa mloge i razlike razloge. F. Lastrić ned. 189. U državah vaših na mlogih i različnih mistih. A. Kanižlić kam. 152. *Ispor. u lat.* multae et magnae res, *grč.* πολλὰ καὶ ἐσθλά *i t. d.*

b) s pridjevima i zamjenicama (zamjenice mi, vi *mogu biti i neizrečene).*

aa) sing. Pak prvoga odma lita vaļa vratit čista žita....i k tom mnogo štošta drugo. V. Došen 58b Mlogo se koješta zna iz viđeńa. M. A. Reļković sat. 17. S djevovańem prođe mnogo koješta. Vuk nar. pjes. 1, 301. Da je sve ono . . . . samo ńegova fantazija kao i drugo mnogo koješta. Vuk odg. na ut. 8. Ja sam ovu pjesmu u mnogome koječemu drukčije slušao. Vuk nar. pjes. 2, 205. U mnogome koječemu udario je natrag. Đ. Daničić istor. 322.

bb) plur.

aaa) uopće. Eunomijo isto jest učio i drugi mlogi, koji su zajedno prokleti bili. A. Baćić 18. Zvoni na misu....a vi mnogi na jigre. J. Banovac pred. 47. Dođete mlogi pak ništa ne znate kazati. F. Lastrić od' 60. Mnogi imućniji po selima imaju svoje barjake. Vuk nar. pjes. 1, 9. Mloge gladne jeste naranio. Nar. pjes. vuk 2, 93. I da ćemo mnogi izginuti. 5 (1865) 380. — *Ovamo idu i primjeri:* Mnozi ńih matora sfita razlozi tvrdimi . . . . sfitovahu me. P. Zoranić 6. Carstvo naše zatrše i mnozih od nas ubiše. Starine 3, 280.

bbb) Mjesto mnogi *uzima se pojačeńa radi* mnogi i mnogi. Iz dubina griha odletiše na nebesa kao jedna Mandalina, Pavao, Aguštin i drugi mnogi i mnogi. J. Filipović 1, 173b. Ovo isto učiniše i drugi mnogi i mnogi. 1, 180b. Bojim se, da ćete naći mlogi i mlogi, da je bilo. F. Lastrić ned. 71.

c) mnogi *u imeničkoj službi.*

aa) u sing.

aaa) masc., samo o čovjeku. Tad godište sveto biše, i po putu mnogi pao. P. Knežević živ. 42. Kada mnogom biva znano, da gospodstvo . . . . srića pruži. V. Došen 27b. Smrt . . . . kosi kraļa i cesara, kosi mlada, kosi stara . . . . onog onda, ovog sada i mnogoga iznenada. 49b. Mnogi crkne od ļutine, na megdanu mnogi gine, mnogi sebi ranu zada, da na zemļu mrtav pada. 191b. Istine je mlogom on kazao, kako bi se odsele držao. A. Blagojević pjes. 62. Nigdi te ne bilo! s mlogoga ti poskida odilo. M. A. Reļković sat. 71. Mnogi otide u hajduke za nevoļu. Vuk odg. na ut 20. Mnogi je bolestan, ali ne ječi. Nar. posl. vuk 180. Mlogi jaše, a konic mu svezat. Nar. pjes. vuk 4, 339.

bbb) fem. a) t. j. žena. Mnoga biva mnogim žena, prije neg' je izprošena. V. Došen 91a. Pak se mloga s otim izgovara. M. A. Reļković sat. 42. Mloga zdilom prazna kući hođe. 66. — *β) t. j. riječ.* Prva je pravda, od ke mnoga u milošći povijeda se. J. Kavańin 343b. I prem mnogu da did laže, baba veli: pravo kaže. V. Došen 165b.

ccc) neutr. Dobarь i razumanь človêkь zajde i grêši u mnogu *(iz* xv *vijeka).* Spom. sr. 1, 163. Prêdalь mi je razlogь na plьno odь mnoga i odь mala *(iz* xv *vijeka).* 2, 62.

bb) u plur.

aaa) masc., o ļudma. Dobro se ima činiti veselo i z dobre voļe, ne kako čine mnozi. Korizm. 8a. Mnozi jesu zvani, a mali izbrani. N. Rańina 34b. A mnozijeh budeš ti svijestiti odizgor.

N. Dimitrović 49. Tebi se braniše dipli ove samomu, ke mnozi želiše u lugu ovomu. M. Držić 25. Tko mnozih ubija, mnoge časti dostojan je. Starine 3, 262. I što ona huda odviše dala od prije mnozijem biše. I. Gundulić 226. S ovom *(t. j. sabļom)* pođoh na Poļaka i mom rukom mnozih pobih. I. Gundulić 567. Bješe od ńegova pripovijedanja od mnozijeh spovijedati čula. R. Gamanić 2[b]. Što mnozijem njegda osta, ovom jednom nije dosta. J. Kavańin 152[b]. Mnozi uvriđuju Boga ne znajući ga. S. Margitić fala 216. Kako je svršen ovi sud nepravedni s uvriđeńem i smutńom mlogih. A. Kanižlić kam. 90. U životu glasovitoga viteza Kaštriotića, koga mlogi zovu Skenderbegom. F. Lastrić ned. 390. Mnogi tako, znam, trabune i s tim ļudma uši pune. V. Došen 31[b]. Premda su ju mlogi uvridili. A. Blagojević pjes. 22. I zato se mlogi izgovaraju, da ne mogu dojti na večeru Božju. B. Leaković gov. 145. Na koga su mnozi, na toga i bozi. Nar. posl. vuk 188. Ono, što mnogi zovu ‚bogorodičino kolo'. Vuk nar. pjes. 4, 18.

bbb) *neutr. prema lat. jeziku.* Slabost ti je od slabosti, smiti mnoga .... prema Bogu. J. Kavańin 351[b]. Ona bo poznaje, da ti mloga činiš. A. Knezović v. Zapovijedi mloga zapovidaju i naređuju, da se čine, a mloga zabrańuju, da se ne čine. F. Lastrić od' 56. Niki ....na svoj materinski jezik mloga i mloga prinesoše. M. A. Reļković sat. 7.

b. mnog *se uzima za ono, što se nalazi u znatnoj količini, koja se ne broji.*

a) zbirne imenice (nom. collect.). Boļi je glas dobar nego blago mnogo. Korizm. 52[a]. Mnogi puok prostiraše svite svoje putem. N. Rańina 89[a]. Gdi se mnoga vojska zbira vrhu poļa svim široka. I. Gundulić 434. Mnogi narod prostiraše svite svoje po putu. I. Bandulavić 78[a]. Naša je vojska toli mnoga, da slobodno mi možemo dva udriti na jednoga. Ġ. Palmotić 2, 135. Jedan između ńi snije, da je mlogo blago i mloštvo novaca našao. E. Pavić prosv. 1, 27. Svit se mnogi lažma vlada. V. Došen 138[b]. Gdino jedne rad lińine mnoga vojska širom gine. 245[a]. Koji *(t. j. patrijarh)* pod sobom broji dvanaest episkopah i mlogim pukom vlada. A. Kanižlić kam. 849. Stvar priporuči Ciprijanu ....obetajuć mu mnogo blago. M. Zoričić zrc. 8. I nađu onđe .... mlogu gotovu ġebanu. Vuk dan. 3, 174. Da se moli Bogu po zakonu, da pričešća srbski narod mlogi. Pjev. crn. 172[a]. Oj na d'jelu na golemu mloga građa savezena. Nar. pjes. vuk 1, 118. Koji mi je stvorio mlogu stoku i blago. 1, 130. Al' kod crkve mloge novo groble. 2, 42. Da povratim moje mlogo blago. 2, 174. U dvoru mu mloga gostinica. 3, 257. Svedoše ga niz bijelu kulu u avliju medu mlogo društvo. 3, 369. I mnogo je roble ufatio. 4, 7. Mlogu našu braću pogubic. 4, 30. Kleće tebe mloga sirotińa. 4, 104. Mloga mi je vojska izginula. 4, 221. Ja sam .... sastavļao se s mnogijem svijetom. S. Ļubiša prip. 169.

b) materijalne imenice (nomina materialia). Ako li umrijeti budet *(t. j. zrno)*, mnog plod prineset. N. Rańina 209[a]. Iž ńegova tela ishojaše mnoga krv. Transit 162. Plami .... pogašeni krvi mnogom ostali su. B. Bettera or. 1. Nasrtaše na druge, zemļu otimaše i krv mlogu prolivaše. M. A. Reļković sat. 158. Nisu grisi uzrok trešńe, veće mloga pod zemļom voda. A. Kanižlić kam. 109. Car Manuel .... služio se je ovom prilikom i obećao papi mlogo zlato i pomoć vojničku. 591. Da donese mlogo suho zlato. Nar. pjes. vuk 2, 52. Mi pijemo mlogo vino ladno. 2, 203 Ja sam sinoć mlogo pio vino. 2, 215. Izmiče ga iz te mloge krvce. 2, 315. Tu se mnoga proļevaše krvca. 4, 8.

c) različne druge imenice. Žetva je mnoga, a težaka je malo. N. Rańina 179[b]. Od mnogoga spanja glave naše oteščaju. Starine 3, 314. Odluči naslidovati posli mnoga rvanja od puti i od duše ona djela. B. Kašić iń. 10. Žetva je mnoga, a težakov je malo. I. Bandulavić 201[b]. Da svoj jezik od mlogoga govorenja uztegne. A. Kanižlić utoč. 163. Procińujući, da je mloga žetva, a malo poslenikah. kam. 163. Vatru imaš, je li, mnogu, a studen si prema Bogu! V. Došen 196[b]. Ne postaje čovjek mudar od mnogoga učeńa i od mnogoga štiveńa. M. Pavlinović rad. 139. Na zaodu mnogi ogań gori. Nar. pjes. vuk 6, 1.

c. mnog *je isto što velik u prenesenom smislu, t. j. za štogod bestjelesno i apstraktno.* Съ потомъ и съ многомъ трудомъ. Sava glasn. 40, 177. Prêstavi se .... despotъ Stefanъ .... i многъ плачь Srьbļemь ostavi. Šafarik letop. 76. Milosrdan jest i mnoga milosrdja *(t. j. Bog, — iz lat.* misericors est, patiens et multae misericordiae. joel 2, 13). N. Rańina 37[b]. Idoh v Jerusalim z mnozim trudom. Transit 2. Trpļaše mnogu nevoļu od djavla. Mirakuli 73. Sminost svoju mnogu ukaza Delbora. M. Marulić 59. Izbirajemo danas....človika mnogago nauka. Š. Kožičić 24[a]. Imijući škrabiocu pomasti mnoge cine. M. Alberti 451. Tko ļuveni sada bože, vlas tvu mnogu ne će riti? I. Gundulić 119. Čim tva puni slava mnoga svega svijeta veličinu. 286. I usne grizuć s ijeda mnoga u nesvijesne prasnu riječi. 475. Da se družba izgubjena s mnogom pomńom iskat bude. Ġ. Palmotić 1, 17. Bi nepamet prem velika, mnoga ludos za ne riti. 1, 253. U slobodi mnogoj ńima odgovor je ona dala. 2, 233. Tim podoba mnoga slava. J. Kavańin 368[a]. Kakono je mnoga razlikost meu osinom i kipom. L. Terzić 122. Zgodi ńih oholas tešku i mnogu. I. Đorđić salt. 186. Ti gospodine Bože, ustrpļiv i mlogoga milosrdja *(iz lat.* tu domine Deus patiens et multae misericordiae. psal. 85, 15). B. Pavlović 10. Počnimo pripovijedati ńegovu mnogu svetińu. V. M. Gučetić 167. Znaj, što vrlo brzo gine, nije vrsno mnoge cine. V. Došen 22[a]. Ja u grijehu bih začeta, opačina ma je mnoga. N. Marči 46. Grem mnogomu u veseļu izvršiti. P. Sorkočević 586[a]. Mnoga bješe sila u Turakah, silne vojske dvadeset hiļadah. Nar. pjes. vuk 4, 372. Mnogu štetu od Turaka grade. 4, 409.

d. *isto što dug o vremenu i o onome, što u vremenu biva.* Minuvšu že vrêmeni mnogu. Sava pam. šaf. 4. Želaše otь mnoga vrêmena.... pokloniti se mêstomь têmь svetymь *(iz* XIV *vijeka).* Mon. serb. 137. Da ga za mnogo vrijeme nitko ne može utješiti. M. Divković bes. 3. Cijenu, da će biti uslišani u ńihovu mnogu govoru *(iz lat.* putant, quod in multiloquio suo exaudiantur. matth. 6, 7). J. Matović 447. Posli mlogoga razgovora .... učini ispovidańe vire. A. Kanižlić kam. 611. I boz mnoga razbirańa .... staviše se na put uređa. B. Zuzori 92.

e. *isto što obilat.* Богъ богати въ милости и многyj въ щедротахъ. Domentijan[b] 87. Uroš .... многъ въ милостиńи. Šafarik letop. 52.

2. *Adv. U rječniku Vrančićevu* (mnogo, multum), *u Mikaļinu* (mnogo, vele, valde, maxime, magnopere, vehementer, admodum ....),

u Belinu (mnogo, abbondamente, assai, grandemente, molto), *u Bjelostjenčevu* (vnogo, multum, admodum), *u Jambrešićevu* (mnogo, multo *u lat. dijelu*), *u Stulićevu* (mnogo, multum, valde, sat, admodum) *i u Vukovu* (mnogo, viel, multo).

a. mnogo *s genit. partit.*

a) od imenica.

aa) u sing. Mnogo se soli prodava *(iz* xv *vijeka).* Mon. serb. 474. Da mi tog bude mil rad tvoga imena, ki sam bil ostavil, mnogo je vrimena. P. Hektorović 63. Jer gdi mnogo gnoja trune, brzo u smrad gnojni grune. V. Došen 8b. Da ńi mnogo posla tare. 42b. I da blaga mnogo ima. 46a. Ja ću tebi mlogo tuge stvorit. M. A. Reļković sat. 93. Mlogo muke i truda imade, dokle čovik odhrani čeļade. 130. Mi smo mlogo istrošili blaga. Nar. pjes. vuk 3, 171. Mnogo zbora, a nikakva stvora. Nar. posl. vuk 181. Mnogo će donde Dunavom vode proteći. 181. O otrovi starac nije imao mnogo pojma. S. Ļubiša prip. 272.

bb) u plur.

aaa) uopće. Oni vidiše brez čisla mnogo ogań. Starine 3, 259. Mnogo lit živući tvoj razum ne znadih. Đ. Baraković vila 66. Da je mlogo bogovah, ne bi bilo . . . . takvo lijepo razređeńe . . . . nego bi bila smetńa. A. Bačić 4. Kad se gosti mnogo broji. V. Došen 66b. I s prodajom svoga mesa iztresla je mnogo kesa. 118b. Premda bi mlogo kojekakvi izmišļenih imenah . . . . unutra umišali. M. A. Reļković sat. 17. Ńojzi vele mlogo drugaricah. Pjev. crn. 147b. I tu dođe mlogo sveštenika. Nar. pjes. vuk 2, 325. Nas je malo, a mlogo Maģara. 2, 484. Đe je mnogo maja, tu je malo jaja. Nar. posl. vuk 74. Ali je Turaka bilo toliko mnogo, da nijesu smjeli na ńih udarati. Vuk prav. sov. 45. Mnogo Dedo popalio sela. Osvetn. 3. 49.

bbb) mnogo krat, mnogo puta. *U rječniku Voltiģijinu* (mnogo puta, sovente, molte volte, fiate, öfters, vielmals) *i u Stulićevu* (mnogokrat, mnogokrati, mnogiš). Ovo je moj meč, ki sam mnogo krat omočil v trojskoj krvi *(iz rukopisa* xv *vijeka).* Arkiv 9, 134. Mnogo krat očito videće *(iz* xv *vijeka).* Mon. croat. 141. Kako mnogo krat rečeno je. Naručn. 27b. I potle mnogo krat jest Bog tako govoril. Ant. Dalm. ap. d. 2. Od česa jesmo mi mnogo krat pisali. Proroci 3. Sakramenat . . . . mlogo krat ništa nije vridan. I. Grličić 90. Od zli roditeļa mnogo krat se poraďaju dobri. A. Kačić razg. 23. Dubrovačka prisv'jetla gospoda mnogokrat su š ńima bojak bili. 186. Frustahu ga . . . . mlogo puta. F. Lastrić 115b. Ko s navalicom radi, da sve u jedan put učini, mnogo krat pokvari. D. Obradović živ. 68. Ja sam onaj otac milostivi, koji sam vam mlogo puta oprostio. Đ. Rapić 9. Mlogo puta ni ne vidi mise. M. A. Reļković sat. 46. Mnogo puta najboļi plivač utone. Nar. posl. vuk 181. *Za* mnogo krat *navedeno je nekoliko primjera i pod* 2 krat 1, b, *c.*

ccc) Ispred mnogo *stoji kakav prijedlog.* Ide Ektor na rvańu s mnogo vitezi *(iz rukopisa* xv *vijeka).* Arkiv 9, 129. Tako ju često i na mlogo mista priporučuje. F. Lastrić ned. 59. More bit si ti od grada, koji s mnogo svita vlada. V. Došen 31b. Posli toga u mlogo vrimena ti promini i mlogo imena. M. A. Reļković sat. 27. Oko mlogo otajstvah . . . . nahode se kod ńih razlike. A. Kanižlić kam III. Po tom sam je slušao od mnogo žena i djevojaka. Vuk nar. pjes. 1, 241. Ona je naštampana sa mnogo štamparskijeh pogrješaka. 3, 527. A na Đura Turci dolaziše od sve Bosne i Hercegovine, još od mnogo turskijeh gradova. Nar. pjes. vuk 4, 322. Posle mnogo vremena steče svoju kućicu i oženi se. Nar. prip. vuk 215.

b) od pridjeva i zamjenica. Znaduć, da je tvrdo ufanje mnogo griješnijeh sahranilo. J. Kavańin 64b. Ima i*(h)* mlogo i mlogo, koji priko svega života se ne pričeste. A. Bačić 335. Er ste čuli, da je mnogo zvanijeh, a malo izabranijeh. Đ. Bašić 24. *Vrlo je obično danas u govoru i u pismu:* nas je mnogo, mnogo mudrijeh to ne zna *i t. d.*

b. mnogo *označuje izbliže pridjeve.*

a) uopće. Ča mnogo jest različno od crikve rimske *(iz* xv *vijeka).* Mon. croat. 108. Pamet človičaska mnogo je slaba ali nemoćna od strane pohotenja. Naručn. 51b. Srditost božastvena hodi mnogo lenim zakonom. Korizm. 30a. Jere si ti mnogo lijepa, a ja sam mnogo grub. Zborn. (1520) 38b. Jer sinka viditi mnogo biše rada. M. Marulić 185. Mnogo je medena i sladka *(t. j. žeļa).* Š. Menčetić 135. Er je mnogo dobar taj red. N. Naļešković 1, 158. Ovo slavno sritenje Aleksandar vidiv mnogo vesel bi. Starine 3, 244. Djevojčica mnogo plemenita roda. B. Kašić nač. 61. Ugledaše kamen odvaļen, a biše mnogo velik. I. Bandulavić 138a. Jutrom mnogo rano . . . . odšeta. I. T. Mrnavić osm. 46. Da se pokaje od srca . . . . stvar je mnogo teška. P. Radovčić ist. 102. Sv. Tomas . . . . otvora tumačeńa mnogo duboka. A. Kadčić 103. Ovo suda strašnoga procińeńe jest mnogo jaki način za uztegnut se od griha. J. Filipović 1, 146a. Ovi imadijaše slugu mila sebi mlogo. F. Lastrić test. ad. 130a. Vrag pakļeni mnogo je hitar za napastovat nas. V. M. Gučetić 7. Pruži iz usta jezik vas ogńevit i mnogo dug. J. Banovac razgov. 61. I čeļad su bludnorična toj pogani mnogo slična. V. Došen 93b. Mogu reći, da su mlogo slavni. M. A. Reļković sat. 118. Kada jurve bijaše pokoru . . . . mnogo žestoku i dugu podnio. I. P. Lučić razg. 21. Jesi l' taj dan mnogo trudna bila? Nar. pjes. vuk 1, 40. Nemaše ništa do jednu šćer, koja bijaše mnogo mudra. Nar. prip. vuk 132. Nekakav kraļ imao jednu kćer, koja je bila mnogo lijepa. 206. Mali narod, ma mnogo viteški. Nar. pjes. vuk 5 (1865) 548. Ako i nijesam carevima mnogo vješt. S. Ļubiša prip. 100. — *Ovamo se može metnuti i primjer:* Bio je jedan čoek mnogo siromah i punan đece. Nar. prip. vuk 154. *Da se imenica* siromah *i inače uzima kašto kao pridjev (muškoga roda), to se vidi iz primjera:* Ako nijesam vrlo bogat, nijesam ni vrlo siromah. Vuk nar. posl. 223.

b) s participom pas. Biše 1 fratar mnogo tentan vratit se na sa svit. Korizm. 28a. I svakom vaščinom porugan mnogo bi. M. Marulić 102. Položit se telo moje pred vrati crikvenimi utvrjenimi mnogo zvnutra. Š. Kožičić 23a. Osta Pavla udovica mnogo razcviļena. Starine 1, 233. Ožalošteni mnogo počeše govoriti. I. Bandulavić 84a. Jimaju biti mnogo karani oni, ki se puste voditi od svojih žen. P. Radovčić ist. 25. Ove molitve mnogo su kod Boga primļene. J. Filipović 1, 182a. Onu *(t. j. travu)* niti mnogo obaļenu niti potlačenu za druge ostavi. V. Došen IX. Potrebno je, da su primnogo cijeńene i mnogo poštovane. J. Matović 171. Usudi se pero suproti ovomu mlogo faļenomu pisaocu podignuti. A. Kanižlić kam. IX

c) s komparativom i s riječma kompara-tivnoga značeńa. Promisli nebesku gostidbu ili večeru .... da je mnogo drugojaka, nego su večere telesne i svitovne. A. Georgiceo pril. 88. Da nam s vrata brime skine mnogo teže od planine. V. Došen 40a. Zmija što je šarenija, to je mnogo otrovnija. 103a. Svakolika onako, kako se onda nahodiše, popisana bijau, premda sada mlogo drugačija vide se. M. A. Reļković sat. 8 Da bi tako, i još mnogo po većoj pravdi, mogli reći južni Srbi. Vuk pisma 93. Od drugoga mnogo rđavijega pjevača slušao sam. Vuk nar. pjes. 3, 564. Videći, da je đevojka mnogo mudrija od ńega. Nar. prip. vuk 134.

d) sa superlativom, koji se izriče prefiksom pre. Vas bješe od zlata ter mnogo prifina. M. Vetranić 2, 122. Mnogo je priizvrsno djelovańe .... da bismo dobrovoļno odpuštili i oprostili pogrde, koje smo primili. J. Matović 383.

e. mnogo *označuje izbliže glagole.* Mnogo bi se žalostil. Korizm. 70b. Anjeli mnogo se raduju na nebu. Transit 36. Nečistoćom Boga s' mnogo rasrdio. M. Marulić 283. Mnogo ja želim vidjeti tve ličce. Ġ. Držić 420. Ja se plakah vnogo. Ant Dalm. nov. tešt. II, 179b. Ki mnogo za tebe, gospoje, pitaše, imat te kon sebe i mnogo žudaše. M. Držić 106. Čuv Karhidon Aleksandrovo prišastje na ńega mnogo uboja se. Starine 3, 238. Kada ju susriti, mnogo se začudi. Đ. Baraković jar. 77. Bnotaška gospoda .... mnogo ga scińahu. J. Armolušić VII. Duša .... mnogo nadhodi sve ine živine. P. Radovčić ist. 164. Ovo mnogo želim razumiti. I. T. Mrnavić istum. 115. Ja se ponižih vnogo I. Krańić 16. Mnogo se varaju oni, koji drže, da .... J. Filipović 1, 109b. Učini se boj .... velik, ali ne dura mlogo. F. Lastrić test. 18b. Mnogo Bog mrzi na one, koji su oholi. J. Banovac pred. 50. Tko za ńega mnogo mari. V. Došen 52a. Bog ukažuje, koliko mnogo nas ļubi. J. Matović 338. Gdi se mlogo oko marve trudi. M. A. Reļković sat. 130. Premda ga mlogo nagovaraše poklisari. A. Kanižlić kam. 340. Oj devojko, mlogo devovala, malo nevovala! Nar. pjes. vuk 1, 488. Mlogo ti je baba potrošio. 3, 44. Što su mladi mlogo dangubili. 3, 417. Bijaše se mnogo začudila. 3, 484. Dobra ovca mnogo ne bleji, ali mnogo vune daje. Nar. posl. vuk 59. Nešto ti je mnogo stalo do te djevojke. S. Ļubiša prip. 76.

d. mnogo *izbliže označuje priloge.*

a) uopće. Otь nasь mnogo slatko iskaše i moliše *(iz* XV *vijeka).* Mon. serb. 319. Zato bi mi mnogo bilo ugodno. Transit 201. Smrđaše mnogo tvrdo. Zborn. (1520) 7b. Idahu mnogo brzo. 116a. Zašto se mnogo tvrdo i nemilostivo bijahu *(t. j. vojske).* Ļetop. duk|. 3. Nije mnogo daleče studenac. M. Vetranić 2, 113. Od toga nam će mnogo potanko razlog bit iskan. B. Gradić djev. 128. Tere sta dva konica mnogo lipo razdilila. Nar. pjes. u P. Hektorovića 17. Da iz ńega .... mnogo često crpajut. Š. Budinić ispr. 44. Tu mnogo lit carstvovaše slatko i mnogo dobro. Starine 3, 280. Ne mnogo daleče od sada odstupi. Đ. Baraković vila 145. Napokon jest mnogo koristno umiti virovanje. P. Radovčić ist. 6. Mnogo trudno ga je opeta namistiti. I. T. Mrnavić istum. 106. Mlogo je koristno i potribno grišniku .... ispovidit se. I. Grličić 144. Je li korisno rečene riči promišļat? Jest mnogo korisno. J. Filipović 1, 159b. Ko bude ovo pismo mnogo često razmišļati. A. d Costa 1. 12. Deveti član ima se mnogo često pripovijedati puku. J. Matović 82. Poznajem mnogo dobro Bjankovića. I. P. Lučić izkaz. 38. To bi mene mnogo milo bilo. Nar. pjes. vuk 1, 221. Ova je pjesma mnogo nalik na onu .... drugu. 1, 278. To je Petru mnogo mučno bilo. 5 (1865) 316. Oni legu, a bilo mnogo rano. Nar. prip. vrč. 118. — *Ovamo pristaju i primjeri:* Na tomь mnogo i mnogo smereno zahvaļujemo *(iz svršetka* XIV *vijeka).* Spom. sr. 1, 26. Mnogo mi je na te žao, da si se zaboravio. J. Filipović 1, 519b. Mnogo me je strah. 3, 142b.

b) s komparativom i s riječma kompara-tivnoga značeńa. (Isus) semrt siju podide prozrenu od sebe mnogo prije i prorečenu. Š. Kožičić 3b. Mnogo veće ukripļena kripostju vere svete. Starine 1, 218. Vapiće mnogo jače nego krv pravednoga Abela. J. Filipović 143b. Mnogo više reći osta. V. Došen 56b. Mnogo češće ranu daje. 118a. Jer se mnogo skupļe plaća. 120a. Koja su vele nepristojna svakomu i mlogo većma jednomu vladaocu. A. Kanižlić kam. 17. U Crnoj se Gori ova ženidba pripovijeda mnogo prostranije. Vuk nar. pjes. 2, 520. Kad bi trebalo što mnogo preče raditi. Vuk nar. posl. 45. Mnogo ćemo dakle većma biti kroza ń spaseni. Vuk rim. 5, 9. Čula sam .... da star ļubi mnogo boļe nego mladi dva. Nar. pjes. herc. vuk 230. Ali mu se učini, da je mnogo maņe sira, nego je sinoć bilo. Nar. prip. vrč. 114.

e. mnogo *s prijedlozima* po, u, za. Koji po mnogo govore, da su upali u grijeh. M. Divković nauk 30b. Što ne nose po mlogo oruža. Nar. pjes. vuk 2, 266. Ko po mnogo pije, po glavi se bije. Nar. posl. vuk 151. *Ovamo se meće i primjer, u kojemu mjesto* po mnogo *stoji* po mnozê *(a* mnozê *je također adv., upravo lok. sing. po svojem obliku):* Ježe i bystь ne po mnoze *(t. j. ne za mnogo, ne za dugo).* Šafarik letop. 56. — Da ni gospodini Bog pomože sestru domaćicu, koja ni je čast paricala! Da je paricaje u dugo i u mlogo, nama i ostalijema! *(iz narodne zdravice paštrovske).* Nar. pjes. vuk 1, 81. — Da se tvoga sina onde ime slavi, gdi za mnogo staše vukovi i lavi. J. Radojević 60. Isukrst u nami za mnogo ne pribiva. J. Filipović 3, 68a. Za mnogo prosvitļena darovim duhovnim. J. Banovac pred. IV. Ti za mnogo vrimena pribiva u onomu grihu. L. Vladmirović 59. Ovi razlog Grci za mlogo drže. A. Kanižlić kam. 346. Ne bio ti dugo ni za mlogo, već il' noćcu ili noći dvije! Nar. pjes. vuk 3, 5. Boj činiše puno i za mlogo. 4, 172. S našim bratom domaćinom dugo i za mnogo zdravi bili! Nar. pjes. herc. vuk 351.

f. mnogo što (šta) *isto što koješta; gen.* mnogo čega *i t. d.* Ja bi imao mnogošto pisati. K. Pejkić 92. Ti me onda mlogo čim ukori i štošta mi dosta prigovori. M. A. Reļković sat. 116. *Po svoj prilici boļe bi bilo pisati zajedno, kako je u Pejkića.*

g. *Veoma rijetko uzima se adv. mjesto adj. s imenicama, koje stoje u drugom kojem padežu, a ne u gen. part.* Grisi mali mnogo računi se odpuščaju. Naručn. 78a. I tako stahu v mnogo mestih. Transit 227.

MNOGIČ, *adv. isto što mnogiš, t. j. mnogo puta. Samo u jednoj knizi.* Mnogič cvit uvene prvo neg' dozrije. P. Vitezović odil. 17. Naše smo slidili starije u dilu, mnogič odolili s malim mnogu silu. 33. Mnogič je boja bil, pridobil je sigdar. 74.

MNOGIŠ, *adv. mnogo puta. Postalo od* mnogišt. *Između riječnika samo u Stulićevu* (mnogiš,

multoties, saepe *s naznakom, da se nalazi u Rańine), a između pisaca samo u dvojice* XVI *vijeka.* Pastiri ostali mnogiš bi tuj mene s plandišta poslali put gore zelene.... Još mi se prigodi meu djela ostala, da mnogiš pri vodi sama bih zaspala. M. Vetranić 2, 278. Kad li se protegne stvar koja dugo dan, tuj mnogiš ispregne i bude trud zaman. 2, 352. Zatoj vele mnogiš satvar u mao jedan čas stvori se, ka pak, vjeruj, ne zgodi se u vas čoeči život nigdar. D. Rańina 49b. Ter mnogiš kros tuj stvar .... u meni sumńu ja. 71a. Hrabreni brajo moj, ki ričim tvojima odagna mnogiš boj zlim mislim mojima. 79b.

MNOGIŠT, *adv. mnogo puta. Samo u Daničićevu rječniku s potvrdom iz svršetka* XIV *vijeka.* Mnogištь pisasmo vašoj milosti. Spom. sr. 1, 24.

MNOGIŠTI, *adv. mnogo puta. U rječniku Daničićevu s potvrdama iz svršetka* XIV *vijeka i iz* XV. Zato mnogišti pisasmo vojevodi. Spom. sr. 1, 22. Zato mnogišti velikosti ti pisasmo. 1, 82 Posilaše mnogišti ka mni. Mon. serb. 281. — *Još su se našli primjeri:* Hotьli bismo se mnogišti božьstvьnymь pričeštati se svetyńamь. Sava glasn. 40, 141. Podobajetь .... bratijamь umirajuštimь mnogišti vь toj nedêļi. 173.

MNOGLAV, *adj. isto što mnogoglav, od čega je i postalo (ispor.* mnokrat *od* mnogokrat). *Između rječnika samo u Stulićevu* (mnoglav, mnogoglav *s naznakom, da se nalazi u Đorđića).* Ti mnoglava ko drokuna skrši slavnom tvom dobiti ohologa farauna. I. Đorđić salt. 247.

MNOGOBOGATAC, mnogobogaca, *m. tko je mnogo bogat. Samo u Stulićevu rječniku* (largus opum). — *Nepouzdano.*

MNOGOBOJ, *adj. isto što mnogobojan. Samo u Stulićevu rječniku.* — *Nepouzdano.*

MNOGOBOJAN, mnogobojna, *adj. koji je od mnogo boja. Samo u Stulićevu rječniku* (multicolor).

MNOGÒBOŠTVO *(biće takav akc.), n. vjera u mnogo bogova. U Šulekovu* rječn. zn. naz. *i u Popovićevu* (Polytheismus).

MNOGÒBOŽAC, mnogòbošca *(biće takav akc.), m. tko vjeruje u mnogo bogova. Samo u Popovićevu rječniku* (Polytheist).

MNOGOBOŽAN, mnogobožna, *adj. koji pripada mnogoboštvu. Samo u primjeru:* Jeretičьsku i mnogobožьnu lьstь iskorenivь po vьsemь svojemь otьčьstvê. Domentijana 30.

MNOGOBOŽJE, *n. isto što mnogoboštvo. Između rječnika samo u Stulićevu* (Deorum pluralitas *s naznakom, da je iz ruskoga rječn.).* Mrakь idolьskyje lьsti mnogobožija otь nasь isčeze. Domentijana 30.

MNOGOBRAČAN, mnogobračna, *adj. koji živi u mnogobračju. Samo u Stulićevu rječniku* (qui pluribus nupsit).

MNOGOBRAČJE, *n. stańe, kad koji čovjek ima mnogo žena, poligamija. Samo u Stulićevu rječniku* (nuptiarum multitudo).

MNOGOBRADAN, mnogobradna, *adj. koji ima veliku bradu. Samo u Stulićevu rječniku* (bene barbatus). — *Nepouzdano.*

MNOGOBRATSKI, *adj. Samo u jednoj knizi:* Po broju snopića, u koje su prašnici srasli, kažu se: mnogobratski, kad su u tri ili više snopića srasli. J. Pančić flora beogr.3 35. Mnogobratski prašnici, stamina polyadelpha. 483.

MNOGOBRID, *adj. Samo u Šulekovu* rječn. zn. naz. *kao izraz iz područja matematike i mineralogije za ńem.* vielkantig, *tal.* a più spigoli.

MNOGOBRIŽAN, mnogobrižna, *adj. koji ima mnogo brige. Samo u Popovićevu rječniku* (sorgenvoll).

MNOGOBRIŽNOST, *f. apstraktna imenica prema pridjevu* mnogobrižan. *Samo u Popovićevu rječniku* (Sorge).

MNOGÒBROJAN, mnogòbrôjna *(biće takav akc.), adj. čega ima mnogo na broj. U rječniku Voltigijinu* (mlogobrojni, numeroso, zahlreich) *i u Popovićevu* (mnogobrojan, zahlreich). Po vašega bogoļubstva nastojańu sakupi se mlogobrojni sabor. A. Kanižlić kam. 344. Ako bi ondi bili mnogobrojni crkovńaci. I. P. Lučić nar. 31. U kojim mnogobrojan puk naodi se. 70. Sva mnogobrojna.... dobra svijeta. A. Kalić prop. 35. Inače se na ovaj praznik mlogobrojni narod.... ovamo sakupļa. Nov. srb. 1835, 113. Uslovi, koji se češće nahode .... u malobrojnom narodu nego u mnogobrojnim carevinama. M. Đ. Miličević zlos. 124. I preradosno čekaju ga svuda .... mlogobrojni kļuni. B. Radičević (1880) 337.

MNOGÒBRÔJNÔST, mnogòbrôjnosti *(biće takav akc.), f. apstraktna imenica prema pridjevu* mnogobrojan. *Samo u Popovićevu rječniku* (Mehrzahl, Vielheit).

MNOGOBULAZŃIV, *adj. koji mnogo bulazni. Samo u primjeru:* Mnogobulazńivi bogatir. J. Rajić pouč. 2, 165.

MNOGOCIJEŃEN, *adj. koji se mnogo cijeni. Samo u Belinu rječniku (u kojemu je samo komp.:* mnogocjeńeniji, più pretioso).

MNOGOCJEN, *adj. koji je mnoge cijene. Između rječnika u Stulićevu* (pretiosus, magni pretii *s naznakom, da je iz glag. brevijara).* Držati u krilu one mnogocjene i raskošne noge. P. Bakšić 4. Odkupiti čovječanski narod .... mnogocjenom krvju. 27. Vlastelinu pristupiše nova dobra mnogocjena. J. Kavańin 151b. Mnogocjeno doisto obvjetovańe, koje te vodi k ļubavi najizvrsnijoj. I. M. Mattei 6. Mnogocênne vešti ne kupuju se za malu cênu. D. Obradović bas. 398. Dođe žena sa sklenicom mnogocjenoga mira. Vuk mar. 14, 3. Što je pred Bogom mnogocjeno. 1 petr. 3, 4. — *Da ovo nije prava narodna riječ, to veli Vuk u predgovoru svoga prijevoda nov. zavjeta* VI. *Vidi i riječ, koja sada dolazi.*

MNOGOCJENAN, mnogocjena *(t. j.* mnogocjenna), *adj. koji je mnoge cijene. U staro vrijeme glasila je ova riječ* mnogocênьnъ, mnogocênьna *i t. d. U rječniku Daničićevu* (mnogocênьnь pretiosus *sa dvije potvrde iz* XIII *i* XIV *vijeka).* Dražajši jestь kamenija mnogocênьna. Sava pam. šaf. 5. Sь počtennimi i mnogocinnimi dari. Mon. serb. 221. *Ovamo idu i primjeri:* Povelê donesti svity krasьny mnogecênny. Domentijana 224. Priloži .... kanьdila mnogocênьna. Danilo 137. Mnogocenan jest. Ant. Dalm. nov. tešt. II, 123 (1 petr. 2, 7). Boļše bo jesu dobre rêči ot srebra i ot zlata mnogocennago *(iz glag. rukopisa* XV *vijeka).* Arkiv 9, 140. Učiniše se suze arhanđelove kakono kamenje mnogocjenno (‚много цпенно') Zborn. (1520) 40b. Sina moga .... poslasmo s mnogocinnimi darmi. Starine 3, 239. I dari ńemu mnoge brez čisla donesoše mnogocinne. 3, 243.

MNOGOCJEP, MNOGOCJEPAN, *adj. Samo u Šulekovu* rječn. zn. naz. *kao botanički izraz za lat.* multifidus, *ńem.* vielspaltig.

MNOGOCVJET, MNOGOCVJETAN, *adj. U Šulekovu* rječn. zn. naz. *kao botanički izraz za lat.* multiflorus, *ńem.* vielblütig. *Samo* mnogocvjetan *ima i Stulić u svome rječniku* (mnogocvjetan, mnogocvjetni, floribus abundans *s naznakom, da je iz ruskoga rječn.).*

MNOGOČASTAN, *adj. a) isto što mnogocjen, dragocjen. U rječniku Daničićevu* (mnogočьstьnь, pretiosus *sa dvije potvrde).* Mnogočьstnyje i darolюbnyje dary darovaše *(iz* XIV *vijeka).* Mon. serb. 136. Ide vь Svetuju Goru, vь ńejže vьzdviže mnogočьstny monastyrь. Šafarik letop. 58. *Vidi* častan *pod* b, *e, f.* — ***b)*** mnogočastan *je onaj, koji je u mnogoj časti.* Koji su od našega mnogočasnoga i slavnoga jezika i naroda. A. Kačić razg. 164.

MNOGOČEDAN, *adj. koji ima mnogo čeda. Samo u primjeru:* Jako neplody rodi, i mnogočedьnaja židovьskaja iznemože. Domentijan[a] 5.

MNOGOČISALAN, mnogočisalna (mnogočisaona), *adj. išto što mnogobrojan (jer je* čislo *isto što broj). Samo u Daničićevu rječniku s jednom potvrdom.* Posilajuть jemu mnogočislьnoje zlato. Domentijan[b] 27.

MNOGOČLAN, *adj. koji je složen od mnogo članova. Samo u Šulekovu* rječn. zn. naz. *za ńem.* vielgliedrig (z. B. Periode).

MNOGOČLANAC, mnogočlanca, *m. Samo u Šulekovu* rječn. zn. naz. *kao matematički izraz za ńem.* vielteilige Grösse, Polynom.

MNOGODAŃI, *adj. koji traje mnogo dana ili koji je određen za mnogo dana. Samo u dva pisca.* Ne blaguje, kako Isukrst zapovijeda i kako u molitvi prosi, nego mnogodańi kruh u jedan blaguje. M. Divković nauk 91[a]. Poslija duga oblaka od žalosti i nesklada mnogodańega. I. Ančić vrata 213.

MNOGODARAN, mnogodarna, *adj. koji daje mnoge darove. Samo u Stulićevu rječniku* (munificus, liberalis, largus).

MNOGODAREŽLIV, *adj. Samo u Stulićevu rječniku, gdje se kaže, da je isto što* mnogodaran.

MNOGODAREŽLIVOST, *f. apstraktna imenica prema pridjevu* mnogodarežliv. *Samo u Stulićevu rječniku* (munificentia, liberalitas).

MNOGODARNOST, *f. Samo u Stulićevu rječniku, gdje se kaže, da je isto što* mnogodarežlivost.

MNOGODAVŃI, *adj. koji je mnoge davnine. Samo u primjeru:* Radi mnogodavńe i stare davnosti. Š. Budinić suma 131.

MNOGODIJELAN, mnogodijelna, *adj. koji ima mnogo dijelova. U rječniku Stulićevu* (multipartitus) *i u Šulekovu* zn. naz. *u kojemu je ne samo* ‚mnogodielan', *nego i* ‚mnogodiel' *(rđavo!) kao botanički izraz za lat.* multipartitus, *ńem.* vielteilig.

MNOGODJETAN, mnogodjetna, *adj. koji ima mnogo djece. Samo u Stulićevu rječniku* (cui multa proles).

MNOGODLAK, mnogodlaka, *adj. koji ima mnogo dlake. Samo u Stulićevu rječniku* (pilis abundans).

MNOGODNEVAN, mnogodnevna, *adj. koji traje mnogo dana. U rječniku Stulićevu (gdje je krivo zabilježeno značenje:* longaevus, annosus) *i u Daničićevu* (mnogodьnevьnь, multorum dierum *sa tri potvrde iz Domentijana*[b]*, u koje sve tri stoji adv.* mnogodnevno). Mnogodьnevno veseleštim se . . . . priidoše nêkoji inoci. 6.

MNOGOFELAN, *adj. koji je od mnogo fela. Samo u Bjelostjenčevu rječniku* (vnogofelni, multifarius, varius . . . .).

MNOGOGLASAN, mnogoglasna, *adj. koji ima mnogo glasova, koji je složen od mnogo glasova. Samo u Popovićevu rječniku* (vielstimmig).

MNOGOGLAV, *adj. koji ima mnogo glava. U rječniku Stulićevu* (cuius plura sunt capita *s naznakom, da se nalazi u Đorđiću, ali u građi za ovaj rječnik sabranoj nije se našao nijedan primjer iz Đorđića) i u Šulekovu* zn. naz. *(kao botanički izraz za lat.* multiceps, *ńem.* vielköpfig).

MNOGOGLAVAN, mnogoglavna, *adj. Samo u Stulićevu rječniku, gdje se kaže, da je isto što mnogoglav.*

MNOGOGLAVAT, mnogoglavata, *adj. Samo u Stulićevu rječniku, gdje se kaže, da je isto što mnogoglav.*

MNOGOGODAN, *adj. isto što mnogogodišńi. Samo u primjeru:* Što je mnogogodnim vašim trudovima osnivano, to se sada diže i utvrđuje. Nov. srb. 1835, 47.

MNOGOGODIŠŃI, *adj. koji traje mnogo godina (upravo godišta, — dakle mjesto* mnogogodištńi). *Između rječnika samo u Popovićevu* (vieljährig). I u ovom plodu mlogogodišńi trudova vaši poznao sam onaj isti duh. Nov. srb. 1834, 66. Mnogogodišńi koren razvija se više godina. J. Pančić flora beogr.[3] 6.

MNOGOGODIŠTAN, *adj. isto što mnogogodišńi. Samo u Stulićevu rječniku, gdje se krivo veli, da* mnogogodištan, mnogogodištni *znači isto što mnogodnevan.*

MNOGOGOVORAN, *adj. koji mnogo govori. Samo u rječnicima, i to u Belinu* (mnogogovorni, verboso, di molte parole), *u Voltigijinu* (mnogogovorni, verboso, ciarliero, wortreich, weitläufig) *i u Stulićevu* (mnogogovoran, multiloquus, verbosus).

MNOGOGOVORNICA, *f. žena, koja mnogo govori. Samo u Stulićevu rječniku* (mulier multiloqua).

MNOGOGOVORNIK, *m. čovjek, koji mnogo govori. Samo u Stulićevu rječniku* (vir multiloquus).

MNOGOGRANAT, *adj. koji ima mnogo grana. Samo u Stulićevu rječniku* (pluribus ramis praeditus).

MNOGÒGRJEŠAN, mnogògrješna *(biće takav akc.), adj. koji mnogo griješi. U rječniku Daničićevu* (mnogogrêšьnь, multum peccans *s potvrdom iz isprave kralja Milutina) i u Popovićevu* (mnogogrešan, sündhaft). Mnogogrêšny Stefanь Urošь kь tebê pribegohь. Mon. serb. 73.

MNOGOGUB, *adj. isto što mnogostruk. U rječniku Stulićevu* (mnogogubi, multiplex, multiplicatus, — *adv.* mnogogubo, multifariam *s naznakom za oboje, da je iz ruskoga rječn.) i u Šulekovu* zn. naz. *kao botanički izraz za lat.* multiplex, *ńem.* vielfach.

MNOGOHILADAN, *adj. koji je složen od mnogo hilada. Samo u primjeru:* Da bi pobedio mnogohiladnu vojsku. J. Rajić pouč. 1, 25.

MNOGOHRAN, *adj. koji se mnogo hrani. Samo u Stulićevu rječniku, po kojemu znači isto što pojedljiv (lat.* helluo, edax, edo), *ali to je po svoj prilici pogrješno.*

MNOGOHVALAN, mnogohvalna, *adj. isto što mnogo hvaļen. Samo u primjeru:* Svetiнь jego mnogohvalnoje sьslovije *(iz isprave* XIV *vijeka).* Glasnik 24, 250.

MNOGOIMEN, *adj. koji ima mnogo imena. Samo u Stulićevu rječniku, u kojem se veli, da je riječ iz ruskoga rječnika i da znači lat.* celebris, famosus, cui plura sunt nomina. *Stulić je ovdje pobrkao dva ruska pridjeva različna značeńa:* многоименитый *(slavan)* i многоименный *(koji ima mnogo iménâ); dakle ni* celebris *ni* famosus *ne ide ovamo.*

MNOGOJAČKI, *adj. mnogostruk; izvedeno od* mnogojak *(vidi tamo). Samo u jednoj knizi.* I kaštiga ńega mnogojačke grihe. Proroci 7. Prorok se tuži na velike i vnogojačke grihe puka. 291. — *Adv.* Od koga on tako svitlo i mnogojački prorokuje. 7.

MNOGOJAK, *adj. mnogostruk. Samo u Vrančićevu rječniku* (multifarius).— *Pridjev je složen od* mnog *i od* jak *(u prvobitnom značeńu: kakav, — dakle:* mnogo kakav).

MNOGOJEDAC, mnogojeca, *m. tko mnogo jede. Između rječnika samo u Bjelostjenčevu* (vnogojedec, phago, gulo, manducus, vorax). Imejaše slugu mnogojadca (-ja- *prema crkvenoslav. jeziku*). Š. Kožičić 38a.

MNOGOKLAS, *adj. koji ima mnogo klasova. Samo u Šulekovu* rječn. zn. naz. *kao botanički izraz za lat. (grč.)* polystachius, *ńem.* vielährig.

MNOGOKLOP, *adj. koji ima mnogo zaklopa. Samo u Šulekovu* rječn. zn. naz. *kao botanički izraz za lat.* multivalvis, *ńem.* vielklappig.

MNOGOKLOPAN, mnogoklopna. *Samo u Šulekovu* rječn. zn. naz., *gdje se veli, da je isto što* mnogoklop.

MNOGOKŃIŽAN, mnogokńižna, *adj. koji je mnogo kńiga izučio. Samo u Stulićevu rječniku* (literis excultus, imbutus), *gdje ima i* mnogokńiževan.

MNOGOKŃIŽNIK, *m. čovjek mnogijeh kńiga, t. j. koji ih je mnogo izučio. Samo u Stulićevu rječniku, gdje se postavļa isto značeńe, koje i za* mnogokńižan, *a ima i* mnogokńiževnik.

MNOGOKOPITAN, *adj. koji ima mnogo kopita.* Životińe mnogokopitne, Multungula. G. Lazić 40.

MNOGOKRAJAN, mnogokrajna, *adj. koji ima mnogo krajeva. Samo u Stulićevu rječniku, gdje se kaže, da je isto što mnogokutan.*

MNOGOKRATAN, *adj. koji biva ili se uzima mnogo krat, t. j. mnogo puta. U rječniku Stulićevu* (multiplex, varius *s naznakom, da je iz ruskoga rječn.) i u Šulekovu* rječn. zn. naz. *kao matematički izraz za lat.* multiplex, *ńem.* vielfach. — *Adv.* mnogokratno *u rječniku Stulićevu* (multipliciter). Vь rusьskuju zemļu mnogokratьno *(u drugom rukopisu:* množiceju) posylaaše sьly svoje. Danilo 39.

MNOGOKUS, *adj. koji je od mnogo kusova (t. j. komada) složen. Samo u Stulićevu rječniku* (pactilis).

MNOGOKUT, *adj. koji ima mnogo kutova. Samo u Šulekovu* rječn. zn. naz. *(pored* mnogokutan) *kao matematički izraz za ńem.* vielwinkelig, polygon.

MNOGOKUTAN, *adj. koji ima mnogo kutova. U rječniku Belinu* (mnogokutni, di molti angoli), *u Stulićevu (pored* mnogokutast, multangulus) *i u Šulekovu* zn. naz. *pored* mnogokut).

MNOGOKUTAST, *adj. Samo u Stulićevu rječniku, gdje se kaže, da je isto što mnogokutan.*

MNOGOLAP, *adj. koji ima mnogo lapova. Samo u Šulekovu* rječn. zn. naz. *kao botanički izraz za lat.* polyphyllus, *ńem.* vielblätterig, freiblätterig, z. B. Kelch. — *Drugi dio ove složene riječi* lap, *gen.* lapa *u značeńu ńem.* Kelchblatt *(u biļa) ima samo Šulek u istome svojem rječniku, a ne zna se, otkle je uzeo tu imenicu.*

MNOGOLATIČAN, mnogolatična, *adj. Samo u Šulekovu* rječn. zn. naz. *kao botanički izraz za lat.* polypetalus. — *Drugi dio ove složene riječi* latica *za lat.* petalum, *ńem.* Blumenblatt *ima Šulek u istome svojem rječniku, a ne zna se, otkle je to značeńe uzeo.*

MNOGOLIČAN, mnogolična, *adj. koji ima mnogo lica ili likova. U rječniku Stulićevu* (mnogoličan, mnogoobrazan) *i u Šulekovu* zn. naz. *kao matematički izraz (pored* mnogolik) *za ńem.* vielförmig, vieldeutig (z. B. Wert, Wurzel).

MNOGOLIK *adj. Samo u Šulekovu* rječn. zn. naz., *gdje se kaže, da je isto što mnogoličan.*

MNOGOLIST, MNOGOLISTAN (mnogolisna), *adj. koji ima mnogo listova (lišća). Samo u Šulekovu* rječn. zn. naz. *kao botanički izraz za lat.* multifolius, *ńem.* vielblätterig.

MNOGOĻEĆE, *n. vrijeme od mnogo ļeta (godina). U rječniku Stulićevu* (mnogoļetje, multa aetas *s naznakom, da je iz glag. brevijara) i u Daničićevu* (mnogolêtije, diurnitas *s jednijem primjerom).* Mnogolêtije otь Boga prosešte jemu. Domentijanb 143.

MNOGOĻETAN, *adj. kojemu je mnogo ļeta (godina). U rječniku Bjelostjenčevu* (vnogoletni, multannus), *u Stulićevu (gdje se krivo veli, da je* mnogoļetan *isto što* mnogodnevan) *i u Daničićevu* (mnogolêtьnь, multorum annorum *s jednijem primjerom, za koji se ne zna, otkle je, jer je u naznaci izvora štamparska pogrješka). Primjera se našlo samo u starijem spomenicima, ali bi se riječ mogla i danas upotrebļavati.* Pisanija mnogolêtna vь jedino sьloživь. Domentijana 151. Vь mnogolêtьnêmь životê budi kraļevьstvuje. Danilo 26. Daje se....uzraslêm i jure mnogolêtnim človêkom. Š. Budinić suma 362. U malolitni mladosti mnogolitnu vidih mudrost. Starine 3, 237. — *Adv.* I Bog vi veseli mnogoletno *(iz početka* XV *vijeka).* K. Jireček spom. 51.

MNOGOĻETSTVO, *n. žeļa i molitva, da tko živi mnogo ļeta (godina). Iz rus.* многолѣтство. *Samo u primjeru:* Tome arhijereju pevalo se ovako mnogolestvo. M. Đ. Milićević kraļ. srb. 31.

MNOGOĻUBOVAN, *adj. u koga je mnogo ļubavi. Samo u jednoga pisca.* Vьpisa že mnogoļubovьnomu bratu svojemu. Domentijana 91. Mnogoļubovьna jego vidêla bê s otьcemь si. 277. — *Adv.* Vьspisa že....mnogoļubovьno i mnogomolьbьno i mnogoslьzьno. 192.

MNOGOĻUDAN, *adj. u kojemu je mnogo ļudi. U rječniku Stulićevu* (populosus, incolis frequentissimus *s naznakom, da je iz ruskoga rječn.).* Kaže, da je varoš zatvorena i mnogoļudna. M. Đ. Milićević kraļ. srb. 113.

MNOGOĻUDSTVO, *n. mnoštvo ļudi. Samo u Stulićevu rječniku* (magna hominum frequentia *s naznakom, da je iz ruskoga rječnika).*

MNOGOMOLABAN, *adj. koji mnogo moli. Samo u primjeru, koji je naveden kod* mnogoļubovan *na trećem mjestu.*

MNOGOMESAN, *adj. pun mesa. Samo u Daničićevu rječniku* (mnogomesьnь, carne abundans) *s primjerom:* Uže bo světlaja si i mnogomesnaja trapeza sь vami meno ne sьvьkupitь. Domentijan[b] 39.

MNOGOMETEŽAN, *adj. pun meteža. Samo u Daničićevu rječniku* (mnogometežьnь, tumultuosus) *s primjerom:* Kako vьzmoglь byhь ubêžati mnogometežnaago mira sego žitija. Domentijan[b] 7.

MNÖGOMÎLOSTIV *(biće taki akc.)*, *adj. isto što mnogo milostiv. Između rječnika u Stulićevu* (valde misericors *s naznakom, da je iz ruskoga rječn.), u Popovićevu* (sehr mitleidig) *i u Ivekovićevu, gdje se postavlja jamačno krivi akc.* mnogòmilostiv *i navodi se primjer:* Kad sjedneš, mnogomilostivi, da učiniš pravedni sud, nemoj .... nego me požali, Bože, i pomiluj. Đ. Daničić pisma 84.

MNOGOMOĆAN, mnogomoćna, *adj. koji ima mnogo moći, koji mnogo može. Samo u Stulićevu rječniku* (multipotens).

MNOGOMOĆNIK, *m. čovjek mnogomoćan. Samo u Stulićevu rječniku* (multipotens).

MNOGOMOGUĆAN, mnogomogućna, *adj. isto što mnogomoćan. Samo u Stulićevu rječniku* (multipotens).

MNOGOMOGUĆNIK, *m. isto što mnogomoćnik. Samo u Stulićevu rječniku* (multipotens).

MNOGOMOŽAN, mnogomožna, *adj. isto što mnogomoćan. Samo u Stulićevu rječniku* (multipotens).

MNOGOMOŽNOST, *f. apstraktna imenica prema pridjevu* mnogomožan. *Samo u Stulićevu rječniku* (magna potentia et virtus).

MNOGOMUŠTVO, *n. a) mnogo muževa, t. j. ļudi. U rječniku Daničićevu* (mnogomužьstvo, copia hominum) *s primjerom:* Mnogomužьstva vojevodьstvomь sijaje. Domentijan[b] 3. — *b) stańe, kad koja žena ima više muževa od jednoga. U rječniku Popovićevu* (Polyandrie). Mnogomuštvo, Vielmännerei. Jur. polit. termin. 602.

MNOGOMUŽAN, *adj. o ženi, koja živi s više muževa. Samo u jednoga pisca.* Istina je, to se znade, grad veliki da imade .... i lupeža i laživi i snašica mnogomužni. V. Došen 32[a]. Tako snaše mnogomužne kažu, da su vrlo tužne. 100[a].

MNOGOMUŽATA, MNOGOMUŽATICA, *f. žena, koja se više puta udavala, t. j. koja je imala više muževa. Samo u Stulićevu rječniku* (donna che a avuti più mariti, plurium nuptiarum mulier).

MNOGONARODAN, mnogonarodna, *adj. Samo u Stulićevu rječniku, gdje se veli, da znači isto što mnogoļudan.*

MNOGONASTOJAN, mnogonastojna, *adj. koji mnogo nastoji. Samo u Stulićevu rječniku* (perattentus, perdiligens), *u kojemu ima i adv.* mnogonastojno (perdiligenter).

MNOGONAUČAN, mnogonaučna, *adj. koji je mnoge nauke. Samo u Stulićevu rječniku* (eruditione varia repletus).

MNOGONOG, *adj. koji ima mnogo nogu. U rječniku Bjelostjenčevu* (vnogonog, multipes, multipeda) *i u Poporićevu* (vielfüssig).

MNOGONOŽAN, *adj. koji ima mnogo nogu. Samo u Stulićevu rječniku* (multipes *s naznakom, da je iz ruskoga rječn.).*

MNOGONUGLAN, *adj. vidi* mnogouglan.

MNOGONUGLAST, *adj. vidi* mnogouglast.

MNOGONUGLI, *adj. vidi* mnogougli.

MNOGOOBLASTAN, mnogooblasna, *adj. koji ima mnogu oblast. Samo u Stulićevu rječniku* (multa auctoritate praeditus).

MNOGOOBRAZAN, *adj. koji ima mnogo obrâzâ, t. j. različan, svakojaki. U rječniku Daničićevu* (mnogoobrazьnь, multifarius *s primjerom iz* XIII *vijeka i u Stulićevu* (multiformis, multiplex, — *adv.* mnogoobrazno, multiformiter, multifariam, multipliciter *s naznakom za oboje, da je iz glag. brevijara).* I prêumnoži dary svoje kь mьnê .... kamynky mnogoobrazniimi. Stefan pam. šaf. 29.

MNOGOOČIT, *adj. a) koji ima mnogo očiju. U rječniku Stulićevu* (oculeus), *u Daničićevu* (mnogoočitь, multos oculos habens *s jednom potvrdom iz* XIV *vijeka i s drugom iz početka* XVI) *i u Popovićevu* (vieläugig). Angeli mnogoočiti. Glasnik 15, 264. Mnogoočitaja heruvimь i šestokrylataja serafimь. Mon. serb. 547. — *b) isto što mnogo očit. Samo u Stulićevu rječniku* (valde evidens *s naznakom, da je [kao i u značeńu pod a] iz ruskoga rječn.).*

MNOGÒOK *(biće takav akc.)*, *m. adj. koji ima mnogo očiju. U rječniku Popovićevu* (vieläugig). Kripost od znanosti Marijine, koju sv. Epifanijo zove divicu mlogooku. A. Kanižlić utoč. 18. Pred ńim idu .... mnogooki heruvimi i šestokrili serafimi. Đ. Daničić pisma 25. Jednooku čauru ima karanfil, dvooku bunika, mnogooku bulka. J. Pančić flora beogr.[3] 46.

MNOGOOS, *adj. koji ima mnogo osi (osovina). Samo u Šulekovu* rječn. zn. naz. *kao mineralogički izraz za ńem.* vielaxig.

MNOGOPAPČAR, *m. koji ima mnogo papaka. Samo u Šulekovu* rječn. zn. naz. *u plur.* mnogopapčari *za lat.* multungula, *ńem.* Vielhufer.

MNOGOPER, *adj. vidi* riječ, *koja sad dolazi.*

MNOGOPERAN, *adj. koji ima mnogo pera (t. j. listića). Samo u jednoga pisca.* Po broju listića lišće se kaže .... mnogoperno, kad ima 2, 3 ili više listića na opštoj dršci. J. Pančić flora beogr.[3] 20. Po sastavu krunica može biti: jednoperna, kad su listići, koji ju sastavļaju, među sobom maće ili više srasli, — mnogoperna, kad su ti listići slobodni. 30. — *Na jednome mjestu u istoj knizi stoji* mnogoper: Čaša je *(t. j. u biļa)* mnogopera, kad se sastoji iz slobodnih, t. j. među sobom ne sraslih listića. 29.

MNOGOPESTIĆAN, mnogopestićna, *koji ima mnogo pestića. Samo u Šulekovu* rječn. zn. naz. *kao botanički izraz za lat.* polygynus.

MNOGOPESTIĆE, *n. stańe, kad je mnogo pestića. Samo u Šulekovu* rječn. zn. naz. *kao botanički izraz za lat.* polygynia.

MNOGOPIĆE, *n. stańe, kad je mnogo piće (t. j. hrane). Samo u Daničićevu rječniku* (mnogopištije, ciborum abundantia *s jednijem primjerom).* Mnogopištije i veselije i vьsa jelika človêčьskaja na zemļi sujetnaja i nosuštnaja razumêvь. Domentijan[b] 5.

MNOGOPISAN, *adj. koji mnogo piše. Samo u primjeru:* Er da nisu poginula djela tizih mnogopisna. J. Kavańin 564[a].

MNOGOPLEMENIT, *adj. isto što mnogo plemenit. Samo u Stulićevu rječniku* (pernobilis).

MNOGOPLODAN, *adj. obilan plodom. U rječniku Belinu* (s. v. produrre: mnogoplodni, cosa, che produce molte cose, multifer), *u Stulićevu*

(multifer, fecundus, fructuosus) *i u Daničićevu* (mnogoplodьnь, fecundus *s primjerom iz* xv *vijeka).* Mnogoplodno jestь mêsto. Glasnik 11, 69.

MNOGOPLOH, *adj. koji ima mnogo ploha. Samo u Šulekovu* rječn. zn. naz. *kao mineralogički izraz za ńem.* polyedrisch, *tal.* poliedrico.

MNOGOPLOŠNIK, *m. tijelo, koje ima mnogo ploha. Samo u Šulekovu* rječn. zn. naz. *kao matematički izraz za ńem.* Polyeder, Vieleck, Vielflach, *tal.* poliedro.

MNOGOPOḶAN, mnogopoḷna. *adj. koji ima mnogo poḷa Samo u Stulićevu rječniku* (cui multa sunt arva, praedia).

MNOGOPOSLEN, *adj. koji ima mnogo posla. Samo u Stulićevu rječniku, gdje je netočno zabiḷeženo lat. značeńe* (magni momenti negotia gerens). *U istom značeńu ima u Stulića i* mnogoposlovetan, *što je sasma nepouzdano.*

MNOGOPOŠTOVAN, *adj. isto što mnogo poštovan.* Mnogopoštovani prijateḷu. Vuk *u Ivekovićevu rječn. s. v.* mnogopoštovan. Mnogopoštovani gospodine. Đ. Daničić *ibid.* — *Ispor.* Otac mnogo poštovani f. Anton Vladmirović. A. Kačić razg. 193. Mnogo poštovanom gospodinu i gospodaru. J. Banovac uboj. 3.

MNOGOPOTAN, mnogopotna, *adj. koji ima mnogo pota, koji se mnogo poti. Samo u Stulićevu rječniku, gdje se kaže, da isto znači što mnogoznojan.*

MNOGOPRAŠŃAK, *m. koji ima mnogo prašńaka. Samo u Šulekovu* rječn. zn. naz. *u plur.* mnogoprašńaci *kao botanički izraz za lat.* polyandria. — *U istom rječn. nema* prašńak, *nego* prašnik *za lat.* stamen, *ńem.* Staubgefäss.

MNOGOPUČAN, *adj. koji ima mnogo puka. Samo u primjeru:* Varoš oni široki i mlogopučni. I. Zaničić 121.

MNOGOPUTAN, mnogoputna, *adj. koji ima mnogo putova. U rječniku Bjelostjenčevu* (vnogoputni, multivius) *i u Stulićevu* (plurium viarum).

MNOGORAZLIČAN, *adj. isto što mnogo različan.* I tako načeše zdati . . . . mramory ubo čьstьny i mnogorazličьny tvorešte. Danilo 203. Da se sad obznani....mnogorazlična premudrost Božija. Vuk ef. 3, 10.

MNOGORAZLIČIT, *adj. isto što mnogo različit. Samo u primjeru:* Mnogorazličite jesu zamke. J. Rajić pouč. 1, 84.

MNOGORAZLIK, *adj. isto što mnogo različan. Samo u primjeru:* Jedina sutь zvateḷьna, ina že poveliteḷьna i druga moliteḷьna . . . . i mnogorazlika. Starine 1, 18.

MNOGOREBREN, *adj. koji ima mnogo rebara. Samo u Šulekovu* rječn. zn. naz. *kao botanički izraz za lat.* multinervis.

MNOGORED, *adj. koji ima mnogo redova. Samo u Šulekovu* rječn. zn. naz. *kao botanički izraz za ńem.* vielreihig.

MNOGOREDAN, mnogoredna, *adj. Samo u Šulekovu* rječn. zn. naz. *gdje se kaže, da je isto što mnogored.*

MNOGORIJEČJE, *n. mnogo govòreńe. Između rječnika samo u Stulićevu (gdje se kaže, da znači isto što mnogoglagolańe i da je iz ruskoga rječn.).* Gospodin zabrańuje nama tratit s Bogom mnogorečja na molitvi. S. Rosa 76a.

MNOGORJEČAN, mnogorječna, *adj. isto što mnogorječḷiv. Samo u Stulićevu rječniku* (valde diffusus).

MNOGORJEČḶIV, *adj. pun riječi. Samo u primjeru:* Ova Focijo ostavio je ne znajući, premako mlogoričḷiv, na to odgovoriti. A. Kanižlić kam. 119.

MNOGORJEČNOST, *f. isto što mnogorječje. Samo u primjeru:* Grisi, koji se s jezikom mogu učiniti, ovo su: blaznenje, psost . . . . mnogorečnost, licumirstvo. P. Knežević osm. 315.

MNOGORODAN, *adj. obilan rodom. U rječniku Belinu* (s. v. produrre: mnogorodan, cosa, che produce molte cose, multifer) *i u Stulićevu* (1. di molti generi, multigenus, 2. molto fertile, multifer *s naznakom za ovo drugo, da je iz ruskoga rječn.).* Zemḷa mnogorodna mati. V. Došen viii.

MNOGORODUḶA, *f. žena, koja je mnogo rađala. Samo u Stulićevu rječniku* (femina puerperiis insignis).

MNOGOROG, *adj. koji ima mnogo rogova. Samo u Stulićevu rječniku* (pluribus cornibus armatus *s naznakom, da je iz ruskoga rječn.).*

MNOGOROŽAN, mnogorožna, *adj. Samo u Stulićevu rječniku, gdje se kaže, da je isto što mnogorog.*

MNOGÒRUK *(jamačno je takav akc.), adj. koji ima mnogo ruku. U Popovićevu rječniku* (vielarmig, vielhändig). *Riječ se nalazi i u Stulićevu rječniku, ali sa značeńem krivo zabiḷeženim:* in labore perdiligens, valde laboriosus *(štamp.* laboribus). Mnogotijeli, mnogoruki Geriuni, Briareji. J. Kavańin 460b.

MNOGOSAVEZAN, mnogosavezna, *adj. koji je u mnogom savezu s čime. Samo u Popovićevu rječniku* (polysynthetisch).

MNOGOSAVEZNOST, *f. apstraktna imenica prema pridjevu* mnogosavezan. *Samo u Popovićevu rječniku* (Polysyntheton, Polysynthese).

MNOGOSJEMEN, *adj. koji ima mnogo sjemena. Samo u Šulekovu* rječn. zn. naz. *kao botanički izraz za lat. (grč.)* polyspermus, *ńem.* vielsamig.

MNOGOSLAVAN, *adj. isto što mnogo slavan. U rječniku Stulićevu* (valde gloriosus). Mnogoslavni sluga Božij Ivan Ratkaj . . . . Mnogo slavni sluga Božji Martin Borković. A. Kačić razg. 16.

MNOGOSLIK, *adj. isto što mnogolik, mnogoličan.* Dobri razditeḷi mnogoslike milosti Božje *(iz lat.* boni dispensatores multiformis gratiae Dei. 1 petr. 4, 10). I. Bandulavić 150b.

MNOGOSLOVČAN, *adj. koji ima mnogo slovaka (t. j. slogova). Samo u Šulekovu* rječn. zn. naz. *kao gramatički izraz za lat. (grč.)* polysyllabus, *ńem.* vielsilbig.

MNOGOSLOVḶE, *n. isto što mnogoriječje. Između rječnika samo u Stulićevu (gdje se veli, da znači isto što mnogoglagolańe i da je iz ruskoga rječn).* Otь mnogoslovija ne uběžetь grěha. Sava glasn. 24, 208 (40, 166).

MNOGOSREČAN, mnogosrećna, *adj. isto što mnogo srećan. Samo u Stulićevu rječniku* (valde felix, fortunatus).

MNOGOSRH, *adj. koji ima mnogo srhova. Samo u Šulekovu* rječn. zn. naz. *kao matematički i mineralogički izraz za ńem.* vielkantig, *tal.* a più spigoli.

MNOGOST, *f. množina. Samo u Šulekovu* rječn. zn. naz. *kao filozofički izraz za ńem.* Vielheit.

*

MNOGOSTRADALAC, mnogostradalca (mnogostradaoca), *m. tko je mnogo stradao. U rječniku Stulićevu* (nimis cruciatus *s naznakom, da je ruska riječ) i u Daničićevu* (mnogostradalьcь, multis malis vexatus *s primjerom iz* XIV *vijeka).* Prьvomučeniče Hristovь Stefane . . . . mnogostradalьče . . . . moli se vladycê mojemu Hristu. Mon. serb. 201.

MNOGOSTRADALAN, mnogostradalna, *adj. koji mnogo strada. Između rječnika samo u Popovićevu* (vielgeplagt). Oće i želi, da bude . . . . srebroljubija mnogostradalni mučenik. D. Obradović bes. 283.

MNOGOSTRAN, *adj. koji ima mnogo strana. U Šulekovu ńem.-hrv. rječniku i u Popovićevu za ńem.* vielseitig. *Ponajviše se uzima u prenesenom smislu o čovjeku, koji što motri ili proučava sa mnogo strana; protivno:* jednostran.

MNOGOSTRANOST, *f. apstraktna imenica prema pridjevu* mnogostran. *U Šulekovu ńem.-hrv. rječniku i u Popovićevu za ńem.* Vielseitigkeit.

MNOGOSTRAŠAN, mnogostrašna, *isto što mnogo strašan. Samo u rječniku Stulićevu* (valde terribilis).

MNOGOSTRUČAN, *adj. koji je od mnogo struka. U rječniku Stulićevu* (mnogostručan, mnogostruk) *i u Popovićevu* (vielfältig). Bivali su s mnogostručnim težkim rabotama utêšńavani. Nov. srb. 1834, 58. Mlogostručna nevjera *(natpis pjesmi).* Pjev. crn. 287b. Čelik mnogostručno se može izraditi. Đ. Popović pozn. robe 159.

MNOGOSTRUČITI SE, *impf. bivati, postajati mnogostruk. Samo u Stulićevu rječniku sa značeńem krivo postavljenim* (pluribus in locis eodem tempore esse).

MNOGÒSTRUK *(s takvijem se akc. govori), adj. koji je od mnogo struka. U rječniku Vrančićevu* (multiplex), *u Stulićevu* (multiplex, — *adv.* mnogostruko, multipliciter) *i u Šulekovu* zn. naz. (mnogostruk, mnogogub, multiplex, vielfach, vielfältig).

a) mnogostruk *se upotrebljava o predmetima, koji su među sobom ili koji su sami u sebi od mnogo struka ili vrsta više ili mańe različnih.* Da pride . . . . mnogostruko milosrdje tvoje. I. Bandulavić 78b *i* L. Terzić 313. Koje kažu mnogostruki duh i svetińu od crikve katoličanske. M. Bjanković 134. Zagrlit trijeba je muke za naslade mnogostruke. J. Kavańin 340b. U ovoj pismi povidaju se mnogostruke milosti. A. Vitaljić istum. 68. Manna sveta i čestita od kriposti mnogostruke. ost. 62. Mlogostrukim načinom može grešnik . . . . Bogu zadovoljno učinit. I. Grličić 135. Čudom mlogostrukim ńemu zdravje povrati. A. Kanižlić fran. 91. Poslije mlogostrukih darovah . . . . još ostajemo neprigibljivi. uzr. 52. Očitovao je ovu svoju veliku mudrost u mlogostrukih događajih. kam. 78. Ova pripovidka jest jedna mlogostruka laž. 88. Istočalu ovomu vodenomu mnogostrukim očišteńem pripravljenu kripost tvoga blagosova ulij. J. Banovac blagos. 358. Premda je mnogostruk način za faliti ime božanstveno. J. Matović 343. Ovo isto i mlogostruk razlog ukazuje. I. Velikanović upuć. 1, 27. Ovo različito i mlogostruko prikazańe jedno, a ne mlogostruko posvetilište jest. 3, 344. Proizvodi čokota . . . . mnogostrukim načinom mogu biti ljudma polezni. P. Bolić vinod. 1, 2. — *Adv.* Zašto će se ono na onomu svijetu mnogostruko duhovno platiti. M. Divković nauk 242a. Mnogostruko biti će zapričen. A. Georgiceo nasl. 141. Marko Efeski grdobno i mlogostruko laže. A. Kanižlić kam. 663.

b) mlogostruk *je onaj, koji ima više oblika, a svi su jednaki. Samo u primjerima:* Jedan i mlogostruki čovik. A. Kanižlić fran. 8. Reći moremo, da je Saverija na niki način mlogostruki čovik bio. 50.

MNOGOSTRUKOST, *f. apstraktna imenica prema pridjevu* mnogostruk. *Samo u Stulićevu rječniku* (varietas).

MNOGOSUZAN, *adj. pun suza, obilan suzama. Između rječnika samo u Daničićevu* (mnogoslьzьnь, lacrimosus *s primjerom iz* XIII *vijeka).* Mnogoslьznyje istočьniky ustaviši otь očiju naju. Domentijana 132. I tu mnogoslьzьnyje istočьniky prolivaahu ljubima čeda jego. Danilo 314. — *Adv.* Vьspisa že kь bogonosьnomu kirь Savê ljubimyj bratь jego . . . . mnogoljubovьno i mnogomolьbьno i mnogoslьzьno. Domentijana 192.

MNOGOSVIJETAO, *adj. isto što mnogo svijetao. U rječniku Stulićevu* (mnogosvijetal, perillustris *s naznakom, da je iz ruskoga rječn.) i u Daničićevu* (mnogosvêtlь, valde lucidus *s primjerom iz* XIII *vijeka).* Sь mnogosvêtlymi svojimi . . . . sveštenodêtelьmi. Mon. serb. 561.

MNOGOŠTI, *adv. mnogo puta. Samo u Daničićevu rječniku* (saepe *s primjerom iz* XV *vijeka).* Pisali smo gospodьstvu ti mnogošti. Spom. sr. 1, 137. *Mogla bi biti pogrješka (pisara ili izdavača) mjesto* mnogašti *(vidi tamo).*

MNOGOŠVEN, *adj. isto što mnogo šven. Samo u primjeru:* Vь razdranaja i mnogošvenaja oblačitь se. Danilo 32 *(u jednom rukopisu).*

MNOGOTA, *f. isto što množina, mnoštvo. Samo u primjeru:* Ti ne traži mnogote svatova. Nar. pjes. vila (1866) 99.

MNOGOTERI, *adj. (valjada je) isto što mnogi.* Iz ovih grozovitih mnogoterih telesnih i večnih biči i kaštig. Ant. Dalm. ap. d 2. *Ovamo bi mogao ići i primjer:* Kada mlogteri *(možda štamp. pogrješka mjesto* mlogoteri) od svoje nemarnosti život svoj morao izgubiti. I. Jablanci 210.

MNOGOTIJELI, *adj. koji ima mnogo tjelesa. Samo u primjeru:* Mnogotijeli, mnogoruki Geriuni, Briareji. J. Kavańin 460b.

MNOGOTRAVAN, *adj. pun trave, obilan travom. Samo u Stulićevu rječniku (gdje se daje krivo značeńe:* mnogotravno jest ime matrika bijeloga, ambrosiae nomen commune est pluribus herbis).

MNOGOTROŠAN, *adj. koji mnogo troši. Samo u Stulićevu rječniku* (sumptuosus; — *krivo je:* večera mnogotrošna, coena sumptuosa); *u istom rječniku ima i adv.* mnogotrošno (sumptuose, prodige).

MNOGOTRUDAN, *adj. isto što mnogo trudan. Između rječnika samo u Stulićevu* (laboriosus *s naznakom, da je iz ruskoga rječn.).* Vi *(ste)* pored ostalih vaših mlogotrudnih poslova meni milostivo pomagali. Vuk *u Ivekovićevu rjčn. s. v.* mnogotrudan. Negova je mudrost tebe pri ovom mnogotrudnom dêlu nastavljala i rukovodila. Nov. srb. 1835, 52.

MNOGOTVARAN, *adj. Ne razabira se pravo značeńe u jedinom primjeru:* Prazdьnikь, jegože uspenije glagoljemь, svêtlo vami prazdьnujetь se, svêtlo i mnogotvarno. Sava glasn. 40, 154 (24, 196).

MNOGOTVORAN, mnogotvorna, *adj. koji mnogo tvori. Samo u Stulićevu rječniku* (actuosus, laboris patiens).

MNOGOUGAO, mnogougla, *m. što ima mnogo uglova. Samo u Popovićevu rječn. za ńem.* Vieleck.

MNOGOUGLAC, *m. isto što mnogougao. Samo u Šulekovu* rječn. zn. naz., *u kojemu upravo stoji* mnogonuglac, *kao matematički izraz za lat. (grč.)* polygonum, *ńem.* Vieleck.

MNOGOUGLAN, MNOGOUGLAST, *adj. koji ima mnogo uglova. Samo u Stulićevu rječniku, gdje upravo stoji* mnogouglan, mnogouglast *i kaže se, da je isto što* mnogonugli.

MNOGOUGLEN, *adj. koji ima mnogo uglova. Samo u Šulekovu* rječn. zn.naz., *u kojemu upravo stoji* mnogonuglen *kao matematički izraz za ńem.* vieleckig, *tal.* poligono.

MNOGOUGLI, *adj. koji ima mnogo uglova. U rječniku Belinu* (mnogonugli, di molti angoli) *i u Stulićevu* (mnogonugl, mnogonugli, multangulus).

MNOGOUMJENSTVO, *n. mnogo znańe. Samo u primjeru:* Cherubini .... naški rekli bismo .... mnogoumjenstva. S. Rosa 177[b] *i otud u Stulićevu rječniku.*

MNOGOVEZJE, *n. mnoga veza. Samo u Šulekovu* rječn. zn. naz. *kao gramatički izraz za lat. (grč.)* polysyndeton.

MNOGÒVJEČAN, mnogòvječna *(biće takav akc.), adj. koji je mnogoga vijeka, dugovječan. Samo u Stulićevu rječniku, gdje se krivo veli, da znači isto što mnogodnevan.*

MNOGÒVJEČNÔST *(biće takav akc.), f. apstraktna imenica prema pridjevu* mnogovječan. *Samo u Stulićevu rječniku, gdje se kaže, da znači isto što mnogoļeće.*

MNOGÒVJEK *(biće takav akc.), isto što mnogovječan. Samo u Stulićevu rječniku, gdje se krivo kaže, da znači isto što mnogodnevan.*

MNOGOVJERAN, mnogovjerna, *adj. koji ima mnogo vjere. Samo u Stulićevu rječniku* (fidei plenus).

MNOGOVJETVAN, *adj. koji ima mnogo vjetvi, t. j. grana, granat. Samo u Daničićevu rječniku* (mnogovêtvьnь, ramosus *s jednijem primjerom).* Drêvesy vъsačьskyimi sъčišteno, mnogovêtvьno bo i mnogoplodno jestь mêsto. Glasnik 11, 69.

MNOGOVLASTAN, mnogovlasna, *adj. koji ima mnogo vlasti. Samo u Stulićevu rječniku* (magna pollens auctoritate, late imperans).

MNOGOVOĻAN, mnogovoļna, *adj. koji ima mnogo voļe. Samo u Stulićevu rječniku* (nimis avidus).

MNOGOVOĻNOST, *f. apstraktna imenica prema pridjevu* mnogovoļan. *U Stulićevu rječniku* (magnum desiderium). *Ne razabira se pravo značeńe u primjeru:* Šest vrstah jakosti : mnogovoļnost, blagodarnost, uzdanost, slobodnost, ustrpļenost, stanovitost. S. Badrić pr. nač. 29.

MNOGOVREMEN, *adj. koji traje mnogo vremena. U rječniku Stulićevu* (diuturnus *s naznakom, da je iz ruskoga rječn.) i u Daničićevu* (mnogovrêmenьnь, diuturnus *s jednijem primjerom).* Mnogovrêmennnymь kъsnênijemь bolêzniju i skrъbiju me oblagaješi. Domentijan[b] 117.

MNOGÒVRSNÔST *(biće takav akc.), f. apstraktna imenica prema pridjevu* mnogovrstan. Mlogovrstnost poslovah u ožujku. J. S. Reļković 107.

MNOGOVRST, *adj. isto što mnogovrstan. Samo u rječnicima, i to u Stulićevu i u Šulekovu* zn. naz.

MNOGÒVRSTAN, mnogòvrsna *(biće takav akc.), adj. koji je od mnogo vrsta, mnogostruk. U rječniku Stulićevu* (mnogovrst, mnogovrstan, multiformis *s naznakom, da se nalazi u kajk. pisca Muliha) i u Šulekovu* zn. naz. (mnogovrst, mnogovrstan, vielartig, vielfach, di molte spezie, moltiplice). Mnogovrstno milosrdje Božje. Š. Budinić suma 181. Kada oni, koji u crkvah nastoje .... mnogovrstnom blidnostju tamne. I. Zanotti 1 ned. priš. 18. Mnogovrstnim historijami iliti pripovistma knige svoje .... nakitiše i naresiše. A. Kanižlić utoč. xxvi. Da ńi krivce ne udara mnogovrsnog radi kvara. V. Došen 70[b]. Mnogovrsna krsnuća i čeznuća narodah. D. Bogdanić x. U kući je živad mlogovrsna. J. S. Reļković 62. Kļasti, hromi, sakati, slijepi i mnogovrsne iznemoglice. S. Ļubiša prip. 273. — *Adv.* Mnogovrstno razumijući. I. Zanotti 1 ned. priš. 16. U ńoj svako sušit moreš voće, koje zimom potražit se hoće; al' je pridńa mlogovrstno šļiva. J. S. Reļković 370. Onda je stih ili sličnoredak smiješan, koje biva mnogovrstno. L. Milovanov 37.

MNOGOVRŠĆE, *n. isto što mnogovrsnost. Samo u primjeru:* Odavno se pripovijeda, da je Dalmacija uzor ‚mnogovrstja'. M. Pavlinović razl. sp. 122.

MNOGÒZNALAC, mnogòznâlca (mnogòznaoca ?), *m. onaj, koji mnogo zna.* On oće da sve zna, pravi mnogoznalac! *U Lici (s naznačenijem akc.).* J. Bogdanović.

MNOGÒZNALÎ, *adj. koji mnogo zna ili koji misli, da mnogo zna. U rječniku Vukovu* (vielwisserisch, multiscius: ti mnogoznali!). Ašpid zmija jest otrovana i mnogoznala .... ima veliko veleznanstvo. P. Posilović nasl. 5[a]. Riječi mnogoznale naudaju priprostitijem i mile privaraju mnogo puta. M. Radnić 429[a].

MNOGÒZNALICA, *m. i f. onaj, koji mnogo zna ili koji misli, da mnogo zna. U rječniku Vukovu* (Vielwisser, multiscius) *s naznakom, da je ženskoga roda (f.), ali se jamačno upotrebļava i za muško i za žensko. Govori se u Lici.* J. Bogdanović.

MNOGÒZNAN, *adj. isto što mnogoznali. U rječniku Belinu* (molto scienziato) *i u Stulićevu* (multa sciens). Jere on jest hudoban i mnogoznan i lasno će uteći. P. Bakšić 56.

MNOGOZNANAC, mnogoznanca, *m. koji mnogo zna ili misli, da mnogo zna. U rječniku Belinu* (molto savio) *i u Stulićevu* (multa sciens).

MNOGOZNAŃE, *n. veliko, obilno znańe. Samo u primjeru:* Kada pomańkaju sva uminja, mogućstva, mnogoznanja i bogastva ļudska. P. Radovčić nač. 18.

MNOGOZNOJAN, mnogoznojna, *adj. koji se mnogo znoji, — ili načińen, stečen, pridobit i t. d. s mnogo znoja. Samo u Stulićevu rječniku* (multi sudoris).

MNOGOZRAČAN, mnogozračna, *adj. isto što mnogo zračan, t. j. sjajan. Samo u Stulićevu rječniku* (valde splendens *s naznakom, da je iz glag. brevijara).*

MNOGOZVEČAN, mnogozvečna, *adj. koji mnogo zveči. Samo u Stulićevu rječniku* (multisonus).

MNOGOZVUČAN, *adj. koji ima mnogo zvukova, glasova (u gramatičkom smislu).* Mnogozvučnim pismenom imenujem onaj znak, koji dve, tri ili više častica rêčni skupa soderži *(malo daļe veli se, da je u ńemačkoj azbuci* x ‚mnogozvučno' *pisme, jer su u ńemu pismena* k *i* s). S. Mrkaļ 4.

MNOGOŽDER, *m. tko mnogo ždere.* Ona zemļa, koju mnogožder revolucije nigda domašiti ne će. Nov. srb. 1834, 207. *Ne razabira se, kakav se mnogožder u tom primjeru misli; običnije bi bilo, da je rečeno* mnogoždera revolucija, *t. j. da j.* mnogožder *upotrebļeno kao pridjev.*

MNOGOŽEN, *adj. koji ima mnogo žena. Samo u Stulićevu rječniku* (cui plures sunt uxores).

MNOGOŽENSTVO, *n. apstraktna imenica prema pridjevu* mnogožen. Bog nij' dao mnogoženstvo prvom ćaćku. J. Kavańin 47ª. Mnogoženstvo, Polygamie. Jur. polit. termin. 391.

MNOGÒŽIČAN *(biče takav akc.), adj. koji ima mnogo žica.* Tako se prepleta....kao mnogožični pokrov. Đ. Daničić pisma 145.

MNOGTERI, *adj. vidi* mnogoteri.

MNOGUĻA, *f. krava, koja daje mnogo mlijeka. Samo u poslovici:* Ne daju roguļe, nego mnoguļe, *t. j. dobre su krave mnoguļe, a roguļe (t. j. velikijeh rogova) mogu biti slabe muzare. Drukčije tumači tu poslovicu Vuk u rječn. s. v.* mnoguļa: boļe je mnogo i malijeh krava nego malo najvećijeh. *Isto tumačeńe daje Vuk i u* posl. 197. *Kad bi tako bilo, onda bi bio samo plur.* mnoguļe, *a sing.* mnoguļa *ne bi bilo; ali da ima i sing., to dokazuje sam Vuk, koji ga je uzeo u svoj rječnik.*

MNOKRAT, MNOKRATI, *adv. isto što* mnogo krat *(vidi kod* mnogi *pod* 2, a, *a, bb, bbb),* mnogo krati, *od čega je i postalo (ispor.* mnoglav *od* mnogoglav). *Oblik i* krat *i* krati *je tu gen. plur. (vidi za jedan i drugi oblik potvrde kod* 2 krat). *Nalazi se u dalmatinskih pisaca (štokavskih i čakavskih), osobito u dubrovačkih, katkad u bosanskih. Potvrda ima do konca* XVIII *vijeka; što jedan pisac* XIX *vijeka piše* mnokrat, *to će on biti uzeo iz starije književnosti.*

a) mnokrat. *U rječniku Belinu* (mnokrat, molte volte, più volte) *i u Stulićevu* (mnokrat, mnoštvo krat). Mnokrat i mnozimi načini od prije Bog govoreći otcem našijem. N. Rańina 22ª. A mnokrat odnosi od mene svoj ures. Š. Menčetić 8. Mnokrat se vuk skrije pod medvjedovu kožicu. Zborn. (1520) 4ª. Mnokrat sam toteka poželil u vinu, da budu pjan. H. Lucić 192. Mnokrat izblaguju nepravdu paklenu. P. Hektorović 11. Mnokrat me u crkvi prid pukom vidiste. N. Naļešković 1, 129. Planinske er vile mnokrat su tja mene po gorah vodile. M. Držić 426. Cijeć kojega se uzroka ovi način od moļenja mnokrat zove rozarijo, a mnokrat saotijer. A. Gučetić roz. jez. 17. Mnokrat vas va sni vidih. Starine 3, 289. Premda je mnokrat bio upao u grih. A. Komulović 35. Mnokrat gredu pohoditi sveta mista križ noseći. Đ. Baraković draga 353. Ako li muž ženom i žive mijerno, časno i pošteno, ali se veće puta rode zli sinovi aliti kćeri, a mnokrat i jedno i drugo. M. Divković bes. 163. Mnokrat Isus biše prihodil tu s učenici svojimi. M. Alberti 501. I kon toga mnokrat mista bi mi od sumńe sjen ma ista. I. Gundulić 225. Mnokrat iz usta sfojijeh uzimaše .... za razdijeliti ubozijem. B. Kašić per. 117. lijeda slika tvoja mnokrat mi se prikazala. Ġ. Palmotić 2, 475. Koga mnokrat napastovaše. I. Ančić svitl. 5. Duša mnokrat čini ono, štono je suprotno ńe prignutju. M. Radnić 480ª. Mnokrat jadajući noćni mir razbiše. I. T. Mrnavić istum. 183. Mnokrat mojijeh ču od usti. A. Gleđević 16ᵇ. Mnokrat i jedna iskra mala silne je ogńe razažgala. J. Kavańin 8ª. Ki nepravo mnokrat me su ponižili. I. Đorđić salt. 41. Dohođaše mnokrat prid Benedikta tužba. ben. 136. Mnokrat se je dogodilo. A. Kadčić 130. Isukrst mnokrat i mnokrat hoće se prilikovati kruhu. V. M. Gučetić 30. Da se od onijeh puta zaboravi, po kojijeh je mnokrat šeto. B. Zuzeri 154. Mnokrat družtvance je sićušno. M. Pavlinović razl. sp. 29. Mnokrat blijesk gola imena sobom grće silno ļudstvo. 186.

b) mnokrati. *U rječniku Stulićevu* (mnokrati, mnoštvo krat *s naznakom, da se nalazi u Đorđića).* Ženska svijes mnokrati gradove privrati. Ġ. Palmotić 2, 93. Ter mnokrati.... Isukrsta ļubko primi u čestite svoje dvore. 3, 15ª. I prem mnokrat da dobiše, mnokrati su i oni pali. P. Kanavelić 14. S ńih mnokrati život gine. B. Bettera ćut. 17. Koje su i na pravu.... mnokrati se tu zabravu. J. Kavańin 171ᵇ. S mojih grijeha ja istoga izdao jesam, joh, mnokrati. A. Vitaļić ost. 103. I mnokrati bjake i čerse kriju naravna ńih bļedila. I. Đorđić uzd. 175. Uslišio ti si i prije uzdisańa ma mnokrati. salt. 293. Imajući se unaprijeda mnokrati spomeńivati. ben. 29.

MNOKRUGAN, *adj. koji ima mnogo krugova. Postalo od* mnogokrugan; *ispor.* mnokrat *od* mnogo krat. *Upravo bi se očekivalo* mnokrug *ili* mnokružan. *Samo u jednoga pisca.* Udiļ oko sebe paše mnokrugno bodežļivu verigu. A. Kalić prop. 490.

MNOKRUN, *adj. koji je složen od mnogo kruna. Postalo od* mnogokrun; *ispor.* mnokrugan *od* mnogokrugan. *Samo u jednoga pisca.* Tu na stolu jes i kruna mnokruna. A. Kalić prop. 484.

MNOKSTVO, *n. isto što mnoštvo. Govori se u timočko-lužničkom i u zaplańsko-svrļiškom narječju u Srbiji* (mnokstvó, mlokstvó). A. Belić 215. 391.

MNÔM, *instr. sing. zamjenice* 1. *lica. Vidi kod* 1 ja.

MNÔV, *instr. sg. zamjenice* 1. *lica. Vidi kod* 1 ja. *Onim tamo navedenim primjerima dodaje se još ovaj:* On mnogo krat mnov uprošen. Starine 23, 111.

MNOSTRUK, *adj. isto što mnogostruk, od čega je i postalo. Samo u jednoga pisca.* Na priliku od Pindarovijeh mnostrukijeh pjesni, koje se zovu ditirambi. I. Đorđić uzd. 177. Pjet mnostrukom pjesni. salt. 495.

MNOŠTVEN, *adj. što pripada mnoštvu. Samo u Šulekovu* rječn. zn. naz. *kao matematički izraz za ńem.* Quantitäts- *i u Popovićevu* (zur Vielzahl gehörig).

MNOŠTVO, *n. apstraktna imenica prema pridjevu* mnogi. *Mjesto* -n- *često se nalazi* -l- *kao i u* mlogi *pored* mnogi *(vidi tamo). Osim toga nalaze se još likovi* množtvo, množьstvo (množtvo) *i* mnostvo *(ili* mlostvo). *Lik* množtvo *imaju neki glag. i ćir. spomenici* XV *i* XVI *vijeka, zatijem Proroci (str.* 38) *i jedan ļetopis u Šafarika iz svršetka* XVII *vijeka (str.* 83). *Lik* množьstvo *imaju neki stari ćir. spomenici i Korizmeńak (str.* 24ᵇ), *a* množtvo *se nalazi u Matovića (pored* množtvo) *i u Kanižlića* (kam. 31). *Lik* mnostvo *(ili* mlostvo) *imaju*

Bernardin, Barakovič, Banovac (razgov. 142), *Kanižlić* (kam.), *Palikuća, Dobretić (pored* mnoštvo) *i Voltiǵija. — Akc. se mijeńa u gen. plur.* mnóštvâ *ili* mnoštávâ. *U rječniku Vrančićevu* (mnoštvo, multitudo), *u Mikaljinu* (množ, mnoštvo, multitudo, frequentia, — s mnoštvom, s navalom, catervatim), *u Belinu* (množtvo, mnoštvo, calca, folla, moltitudine, quantità, plebe, popolo basso), *u Voltiǵijinu* (mlostvo, mnostvo, quantità, turba, folla, moltitudine, calca, Menge, Haufen), *u Stulićevu* (mnoštvo, turba, vulgus, plebs, *s naznakom, da se nalazi u Dimitroviča,* — mnoštvo krat, mnoštvo krati, mnoštvo puta, multoties, saepe, frequenter), *u Vukovu* (mnoštvo, Menge, multitudo) *i u Daničićevu* (množstvo, multitudo *s primjerima iz* XIII *vijeka i dalje).*

a. mnoštvo *upotrebljeno apsolutno, t. j. ne veli se, čega (rijetko).* Vidêvъ .... roditeļe moje priloživъšeje mьnogaja mьnožьstva monastyrju *(iz početka* XIV *vijeka).* Mon. serb. 65. Stvorena bi duša.... prez potega, prez prilike, prez množastva, prez mêre. Korizm. 69b. Budite .... blagosovļeni .... od svega mnoštva dvora nebeskoga. M. Divković bes. 2. David.... udari na Filisteane, razbi ih i isiče mnoštvo veliko. A. Kačić korab. 192. Ne vidje se vijek na svijeti ljepše mnoštvo ikad prije *(govor je o djevojkama).* P. Sorkočević 575b. Zato se i rodiše.... kao zvijezde nebeske mnoštvom i kao nebrojeni pijesak pokraj mora. Vuk jevr. 11, 12.

b. mnoštvo *znači isto što ļudstvo, narod, svjetina.*

a) u sing. Jozep među mnoštvo gledaše i vidje Nikodema meju mnoštvom. Zborn. (1520) 83b. Ubijenu suću Krešenciju ot množastva.... Oton Grgura povrnu. Š. Kožičić 22a. S beskonačnim množtvom udril biše na turačke grade. 49b. Jesmo područьni persidьskoj desьnici, jejže i mnogo množьstvo područьno jestь. Starine 3, 255. Koliko množtvo trčaše po ulicah. A. Komulović 64. Tuj mnostvo pri kraju svaki čas dohodi, Haronta čekaju, dokle jih pribrodi. Đ. Baraković vila 304. Učiniti smetńu meu kojijem mnoštvom.... grijeh jest smrtni. S. Matijević 88. Veliku se mnoštvu oprijeti, te odluke ja ne hvalim. Ǵ. Palmotić 1, 58. Tancaše sve množtvo na Božje pošteńe. I. Đorđić salt. XIII. Di bo je mnoštvo, onde je često buka. S. Badrić pr. nač. 34. Saverija .... ništa se ne pripade od mnoštva, ne odstupi od boja. A. Kanižlić fran. 41. Jerbo je bilo kratko vrime za krstiti toliko mlostvo. kam. 570. Nego ga uzima za ruku, vodi iz mloštva na samo. F. Lastrić ned. 336. Tako množtvo neumjetno i bezumno običaj ima suditi od istoga zakona. J. Matović 464. U mnoštvu svaka ruka nahodi se od čeļadi. B. Zuzeri 123. Isukrst bijaše govorio mloštvu u prilikah. B. Leaković gov. 43. — *Na mjestima iz sv. pisma uzimaju pisci riječ* mnoštvo *za lat.* turba, multitudo. Poče Isus govoriti mnostvu od Jivana (mat. 11, 7). Bernardin 2. Gredihu s ńim učenici ńegovi i mnostvo veliko (luk 7, 11). 58. Da pije sve mnoštvo i dobitak ńih (4 mojs. 20, 8). N. Rańina 65a. Vidjeh mnoštvo veliko, koje nitko ne mogaše pribrojiti (otkr. 7. 9). A. Gučetić roz. jez. 251. Poče Isus govoriti množtvu od Ivana. I. Bandulavić 2b.

b) u plur. Ali mnoštva nabuńena bjehu gorom, kud su tekli .... strašna duhja množ posjekli. I. Gundulić 340. Caru junake odhrańene rađa od svijeta svaka strana, vojske mu od svud nebrojeue dažde i mnoštva oružana. 450. Tada se mnoštva povratiše, jer zlu voļu izpuniše. S. Margitić isp. 169. Kad mloštva navaļivahu na Isusa, da slišaju rič Božju *(iz lat.* cum turbae irruerent in Jesum, ut audirent verbum Dei). F. Lastrić ned. 279. Kada pisaoc bješe utažio i ukrotio množtva *(iz lat.* cum sedasset scriba turbas. act. ap. 19, 35). J. Matović 83. Kad se mnostva obraćaju na viru. M. Dobretić 25.

c. mnoštvo *s gen. partitivnim.*

a) u plur.

aa) u gen. stoje riječi, koje znače čeļad i što se misli kao čeļad. Primjera se našlo vrlo mnogo; ovdje ih se uzima samo nekoliko. Luče bo jedinъ tvore voļu gospodьńu pače od množьstva bezakonnikь. Sava glasn. 40, 167. Mьnogo mьnožьstvo sьbravъ črьnьcь *(iz* XIV *vijeka).* Mon. serb. 91. Ležaše mnoštvo veliko nemoćnika. N. Rańina 47a. Vidi množastvo djavlov. Korizm. 26a. Gdi se skupļa množastvo ļudi. Naručn. 25b. Vidih jedno veliko množastvo anjel. Transit 178. Sabra pomalo množastvo razbojnikov. Š. Kožičić 42b. Cesar i sve poganov mnoštvo idolom posvetilišća činahu. Starine 1, 218. Vidiše mnoštvo veliko muži i žen. 4, 115. Skupi se mnoštvo krstjani k polači. Arch. slav. phil. 4, 431. U ovomu množtvu svidokov .... bili su najboļi i najmudriji. P. Radovčić nač. 149. K ńim se kupe i gotove čestijeh ļudih mnoštva vela. A. Vitaļić ost. 2. Rańenih ‚mnoštvo' mnogo *(iz g.* 1717). Glasnik II, 3, 203. Doći će.... slideći ga mloštvo anđelah. A. Baćić 503. Da se ne boje ništa mnoštva neznabožacah. A. Kačić korab. 342. Koje će sliditi neizbrojeno mložtvo svetih mučenikah. Đ. Rapić 13. Na poklon one sv. trpeze nastoja ‚množštvo' anđela. J. Banovac razgov. 41. Skupi se mnostvo žena, više od iļade. N. Palikuća 16. Štovahu množstvo bogova. J. Matović 329. Vidi .... veliko mloštvo naučiteļa. M. Dobretić 521. Mnoštvo bezbrojno remeta i kaluđera. I. M. Mattei 6. Učini zafalu svemu množtvu crkovńaka. I. P. Lučić razg. 115. Imadu jedno mloštvo podložnikah, koji primaju i obdržavaju ńiove zapovidi. A. Tomiković gov. 34. Skupi se k ńemu iz Izraiļa veliko mnoštvo ļudi i žena i djece. Đ. Daničić jezd. 10, 1. — *Ovamo se može metnuti i primjer, u kojemu pred gen. stoji prijedlog* od: Skupi se mnoštvo od Žudijov za upitati ga. P. Bakšić 3.

bb) u gen. stoje riječi, koje znače životińe. Nigdore ne prihojaše tud množastva radi gad i zmij *(iz glag. rukopisa* XV *vijeka).* Arkiv 9, 92. Množastvo pčela uzmu ga. Zborn. (1520) 2a. Jurve ne mogahu potezati radi množtva rib. L. Terzić 282. Gdi život moj obteče bijesnijeh pasa množtvo grdo. I. Đorđić salt. 65. Činiše Mojsije i Aron .... izaći toliko mnoštvo žabah, da .... A. Kačić korab. 66. Ugledaše mnoštvo tičica vele lipi. M. Zoričić zrc. 19. I meni jarce pokla vuk .... kozah još braći množtvo porazi. M. Katančić 55. Množtvo skakavica i miša pokrilo bijaše poļa. I. P. Lučić izkaz. 19.

cc) stvari. Ja slišah jedan glas kako od množastva vod. Korizm. 69a. Pamet utrujena množastvom jistvin zgubļa kripost od molitve. Naručn. 97a. Držeć duhom u podložtvo župa i grada toko množtvo. J. Kavańin 165a. Bihu.... bogati i mogući imadući mnoštvo veliko zemaļa i kuća. A. Kačić razg. 260. Trgovac .... uze u uzajam mloštvo novacah. A. Kanižlić utoč. 56. Bio je običaj .... nakititi množtvom različnih knigah knigaonice. kam. 9. Kako da bi mloštvo oraha na zemļu istresao. M. A. Reļković sat. 176. Što je našao .... jedno mloštvo dobrih knigah.

A. Tomiković živ. 261. Pored svega mnoštva slavenskijeh slova pišu se s krpežom. Vuk odg. na ut. 26.

dd) štogod bestjelesno i apstraktno. Ļubav pokriva mnoštvo grijeha *(iz lat.* caritas operit multitudinem peccatorum. 1 petr. 4, 8). N. Rańina 136b. Duh moj pomankava za množtvo bolezan mojih. Transit 101. Nijedno mnoštvo vrlijeh sila ne dobi vam srce slavno. Ġ. Palmotić 2, 509. Do vrata ga dopratiše dajući mu mnoštvo hvala 3, 47b. Jer se u zakonu krstjanskomu vidi veliko mloštvo čudesah. I. Grličić 4. Neizbrojno mnoštvo pomańkanjah nije mi dopustilo svaka upazitı. A. Kadčić xl. Ne zapričuje nam put mloštvo grihah naših. A. Kanižlić utoč. 3. Pridobilo ga je množtvo i razlikost isti propasni misli. I. P. Lučić razg. 58. Smjesa.... išarana još k tome mloštvom tuđih riječi bez nevolje. Vuk dan. (1826) 102. — *Ovamo se može metnuti i primjer, u kojemu pred gen. stoji prijedlog* od: Cijeća mnoštva od neizbrojenijeh grijeha mojijeh. A. Gučetić roz. jez. 195.

b) u sing.

aa) nom. collect. Tu se vskupi veliko mnoštvo plka za vidêti čudo. Mirakuli 121. S anđelom mnoštvo vojvodstva nebeskoga *(iz lat.* cum angelo multitudo militiae coelestis. luc. 2, 13). N. Rańina 21a. Pridoše u Trnovinu s mnoštvom velicim vojske. Ļetop. dukļ. 3. Čto ti ću nabrajat puka mnoštva vela? H. Lucić 190. Od leškoga svak čas skupa od svud mnoštvo veće vrvi. I. Gundulić 411. Ugleda ono mnoštvo puka žudijskoga. M. Jerković 45. Lijepe čeļadi u ovoj strani vidi mnoštvo neizbrojno. Ġ. Palmotić 1, 33. Koje mnoštvo puka vrvi za čuti riječ Božju! V. M. Gučetić 172. U isto vrime.... dili se iz gorńih strana od sivera neizbrojeno mnoštvo naroda slavnoga slovinskoga. A. Kačić razg. 19. Porobivši svu gorńu Dalmaciju povrati se u kraļestvo svoje s jednim mnoštvom robja. 34. Posla s mloštvom svoje vojske Joaba vojvodu. E. Pavić ogl. 266. Rad mloštva svojega naroda prosuše se po kraļestvi svuda. Nadod. 10. Kupi se mnoštvo čeļadi oni dan. Norini 46. Hitao si strilami u množstvo puka. A. Kanižlić kam. 31. U jutru iziđe mnoštvo ženskińa i muškina na brdo. Vuk nar. pjes. 1, 188. Kad dođe pred kuću, skoči na ń mnoštvo svakojako zvjeradi. Nar. prip. vuk 117.

bb) nom. mater. Da isplьnet se žitnice množьstvomь pšenico. Sava pam. šaf. 5. Ja sam dal toliko množastvo blaga tomu plku. Kolunić zborn. 29. *(Opat)* spļuva jedno množastvo krvi. Korizm. 47b. Jedna krinica s velicijem množastvom zlata i srebra. Zborn. (1520) 2b. Ja sam pustio veliko mnoštvo zlata i srebra. 5a. Da donesoš mnoštvo blaga. Ġ. Palmotić 1, 304. Nijedan bogatac u mnoštvu svoga blaga toliko se niti slavi niti hvali. V. M. Gučetić 196.

cc) štogod bestjelesno i apstraktno. Oslobodio si meno po mnoštvu milosrdja imena tvoga. N. Rańina 173b. Ni obećano toliko množastvo dobra. Korizm. 15a. Isus vlijo va tu dušu množastvo mnogo milosti. 71b. Po vnoštvu dobrote tvoje pomiluj me. F. Glavinić svitl. 127. Kakovo i koliko mnoštvo može bit ove slatkosti. A. Georgiceo pril. 76. Izagni ļude klete zarad množtva ńih krivine. I. Đorđić salt. 11. Nemoj se rasrditi toliko ni mloštvo srčbe tvoje svrhu nas proliti. B. Pavlović 26. Umrijeće bez nastavo i od mnoštva ludosti svoje lutaće. Đ. Daničić pr. sol. 5, 23 — *Ovamo se meće i primjer, u kojemu pred genitivom stoji prijedlog* od: Ko da boles ne čuje veće s neizmjernoga mnoštva od boli. I. Đorđić uzd. 78.

MNOZÌNA, MNOZÌŃA, *f. mnogo čeļadi. Glas je -z- neobičan, jer ispred nastavka* -ina *prelazi g u ž; ispor.* družina, dužina, množina, rožina. *Između riječnika samo u Vukovu* (mnozina, mnoziña, Menge, multitudo). *Primjera ima samo iz crnogorskoga i hercegovačkog govora.*

a) mnozina. Mlozini je jade učinio. Pjev. crn. 314a. Mnozina *(t. j. govori):* Mićunović i zbori i tvori! P. Petrović gor. vijen. 15. Mnozina će tebe divaniti. Nar. pjes. vuk 5 (1865) 441. Tu pogibe Martinović Niko, i mlozinu rane dopadoše 8, 134. Tu pogibe Vukićević Marko, i mnozinu rane dopadoše. 8, 337. Mnozina žele, da se igra razmetne. V. Vrčević igre 78.

b) mnoziña. Još se počeše mnoziña turčiti, jere ih mićaše paša iz Podgorice *(iz g.* 1707). Glasnik 17, 315. Ma u zo čas za mnoziñu dođe. Nar. pjes. vuk 5 (1865) 54. Mnoziñi su oči povadili. 5, 386. Sreća bješe, te se ne viđaše, tu mnoziña ćahu poginuti. 8, 402. Ovi je čovjek dužan mnoziñi. Nar. prip. vuk² 218. Mnoziña će reći: Blago onome, ko.... V. Vrčević niz 332.

MNÔŽ, mnòži, *f. isto što mnoštvo. Postavļeni akc. je uzet iz Belina rječnika, gdje s. v.* calca *i* somma *stoji nom.* ‚mnoox' *i gen.* ‚mnòxi', *što jamačno znači:* mnôž, mnòži; *prema tome je lok. sing.* mnòži. *Stulić ima doduše nom.* ‚mnōx', *gen.* ‚mnōxi', *t. j.* mnôž, mnôži, *ali svjedočanstvo je Belino pretežnije. U rječniku Mikaļinu* (množ, mnoštvo, multitudo, frequentia, turba, copia), *u Belinu* (calca, folla, frotta, moltitudine, somma, cioè quantità), *u Stuličevu* (množ, mnoštvo *s naznakom, da je iz glag. brevijara*), *u Šulekovu* zn. naz. (Menge, Vielheit, multitudo) *i u Popovićevu* (Menge). *Najstarije su potvrde iz* xv *vijeka (vidi među primjerima). Riječ je* množ *ženskoga roda, vrlo rijetko muškoga:* neizbrojni množ. J. Kavańin 441a, — jedan množ. A. Blagojević khin. 71, — veći množ. J. Matović 197; *u prvoga i trećega od ovijeh pisaca* množ *je i ženskoga roda (vidi među primjerima). Za plur. ove riječi nije se našao nijedan primjer.*

a. množ *kao mnoštvo pod* a *(rijetko).* Budući.... svi ļudi jedna potišna i zločesta množ pri ńemu *(t. j. pri Bogu).* P. Radovčić nač. 144. Cijeć jedne je *(t. j. ovce)* svu množ inu u pustiñi ostavio. A. Vitaļić ost. 35.

b. množ *je isto što ļudstvo, narod, svjetina (vidi* mnoštvo *pod* b). Lavske jame pak ne haja *(t. j. Danilo),* gdi ga biše množ dovela. Đ. Baraković draga 363. Evo Juda.... pride i š ńim množ velika s oružjem *(iz lat.* ecce Judas.... venit et cum eo turba multa cum gladiis. matth. 26, 47). M. Alberti 456. Gdi iz po svijeta množ sagnanu *(t. j. tursku vojsku)* mač poļački na tle obori. I. Gundulić 320. Pođe s carom množ tolika, da tońahu cijela poļa pod pučinom od bojnika. 475. Tartanu nać ne ćete, neg' množ silnu, da izginete. I. Nenadić šamb. 27. Vaj! koja množ zatravļena.... tvoje se dvorbe odriču! I. M. Mattei 336.

c. množ *s gen. part. (vidi* mnoštvo *pod* c).

a) u plur.

aa) u gen. stoje riječi, koje znače čeļad i što se misli kao čeļad. Vidi, da velika množ ļudij grede k ńemu. Bernardin 52. Ona množ užasna nečistivih duhov....izide. Starine 23, 114. Za timi pak jaše množ Turak prez buke. B. Krnarutić 6a. Neprijateļa ńegovijeh množ sramotno zatjera *(t. j. Bog).* A. Gučetić

roz. jez. 192. Skupil jesi zaman toliku množ ljudi. Starine 1, 219. Da će iz bliza i iz daleče vernijeh vitez množ skupiti *(t. j. Osman)*. I. Gundulić 358. Neprijatelja množ nas jaka obtekla je s svake strane. 408. I posvetiće ga sva množ sinov izraelskih. I. Bandulavić 102b. Koji ima množ veliku mladijeh kćeri. Ġ. Palmotić 1, 122. Silnijeh množ junaka dobili smo i posjekli 2, 395. Žena i mladić množ prem tužnu težka sila k kraju tjera. B. Betera or. 8. Množ velika izgubljenih k ovima se nadoklada, gorkom srećom umorenih. J. Kavanin 407a. Vidi jednu množ ljudi i žena. P. Macukat 64. Videć, u Rim da usilna Longobarda množ navrvi. A. Vitaljić ost. 113. Sve natječe množ žestoka onijeh, koji mrze na me. I. Đorđić salt. 225. Tad nebeskijeh množ dvorana bi zajedno u veselju. A. Boškovićeva 26. I zato množ mudrijeh tomačitelja kaže, da je.... S. Rosa 182a. Povuče veliku množ Israelićanah u robstvo. D. Bogdanić 34. Množ Srba tad pribježe u Hrvatsku. M. Pavlinović razg. 31. — *Gen. ima pred sobom kašto prijedlog* od: Eto Juda gdi ide iz daleka imajući s sobom svu množ od sluga. P. Bakšić 55. Gdi tolika množ od redovnika počinu Boga hvaliti. B. Kašić nasl. 59. Množ od mještan oružana prijeti nami poraz hudi. Ġ. Palmotić 1, 56. Stiješnila je.... i dovela mnokrat do skončanja množ ne malu i od svetijeh pokornika. B. Zuzeri 54. — *Mjesto gen. uzima se kašto posvojni pridjev.* Vsa ona množ demunska *(lat.* omnis illa daemonum turba*)*. Starine 23, 76. Svaki dan množ veća turska ih podliga. B. Krnarutić 14b.

bb) životiňe. Čim množ pasa sa svijeh kraja kruži ga *(t. j. vepra)* okolo i obstira. I. Gundulić 542. Učinivši uhititi veliku množ rib. P. Radovčić ist. 63. — *Ovamo pristaju i primjeri:* Od razlicijeh zvijeri ujedno kupljaše se množ velika. I. Gundulić 313. Tve poklone ne ću od krvi ni da vrvi množ živinska na me otare. I. Đorđić salt. 162.

cc) stvari. Koji igra množ pinez veliku na harte. Š. Budinić suma 76. U malo vrimena množ dasak snesoše. B. Krnarutić 8b. Jak ptica .... ka stavja zajedno množ grana, kad sebi smrt spravja. S. Gučetić-Bendevišević 277. Množ kraljevstva, množ otoka drži i časti za proroka i za sveca Mahumeta. I. Gundulić 477. Priko morske on pučine množ vodijaše brzijeh drijeva. Ġ. Palmotić 1, 4. Ruko moja, pero ustavi, kad množ pera ńega slavi. J. Kavanin 325b. Množ znoja tvoga krvavoga .... dostoj se .... pokloniti i prikazati Bogu. L. Terzić 33. Voli .... zlato i drazijeh množ kamena. I. Đorđić salt. 55. Zamitiše one vojnike davši im množ pineza. S. Rosa 168a. Kojijema bi dana množ jezbina. J. Matović 489. Množ dinara .... dijelit ćemo. Zgode 7. Množ knjiga navodi štioce, da se .... na mnogo predmeta navrate. M. Pavlinović rad. 148. Vidiš gore i dole prosutu množ lijepijeh kuća. S. Ljubiša prip. 2. Niz jezero vozi se množ ladica i čuneva. prič. 129.

dd) štogod bestjelesno i apstraktno. Ako mniš, da ne ć množ tuga zlih patiti. D. Rańina 131a. Koji po množi pomilovanja tvojih grihe od pokornika dvižeš. B. Kašić rit. 118. Čuste li čestitijeh množ sreća? Ġ. Palmotić 1, 85. Sva zgrčena množ toliku kaže ljeta, da bi reko, da je rođena u početak jošte od svijeta. 2, 60. Vazda ti se u tebi množ probudi taštijeh riči. 2, 107. Smućena sam i veoma žalosna .... cijeća tolike množi zloba. V. Andrijašević put 25. Množ velika grijeha joj se oprostila. Ġ. V. Bunić 24. Stvorac od nebesa tvorijaše množ čudesa. N. Marči 33. Ko bi izreko.... svu množ razloga? A. Kalić prop. 359. Pribivajući u nas..... neizbrojna množ naglosti bezrednih. A. d. Bella razg. 180. — *Ovamo pristaju i primjeri:* Rečena se množ od rečenijeh proštenja dvojeno umnaža. A. Gučetić roz. jez. 319. Oko ove se rijeke vrti sveđ od sjena množ i sila. Ġ. Palmotić 2, 458.

b) u sing.

aa) nom. collect. Bjehu gorom .... strašna dubja množ posjekli. I. Gundulić 340. Sva množ puka biše moleći vanka. I. Bandulavić 209a. Nas do plavi združi naše množ gospode slavna grada. P. Kanavelić 141. Učini, da uhiti množ ribe. S. Rosa 61a. Imadu župnici.... učiti jednu množ priproste i neumitne čeljadi. I. L. Garańin 12. Imahu.... množ ribe. I. Đorđić ben. 185. Množ velika priprosne *(sic!)* čeljadi.... Isukrsta slidi. A. d. Bella razg. 116. Čeka na poljani okupljena množ naroda. S. Ljubiša prip. 261. — *Ovamo se meću i primjeri:* Često krat od ove množi od djece okružen počińaše pripovijedati. B. Kašić fran. 108. Razmišljajući .... malu množ od klera gradskoga. M. Bjanković 122.

bb) nom. mater. Kolika množ vode i vina ima biti. J. Matović 197.

cc) štogod apstraktno. Velika množ ńegove tej sile. M. Držić 419. Neka Božjim smilovanjem množ se opačtva svega smrsi. J. Kavańin 63b. — *Ovamo pristaju i primjeri:* Množ od svetosti branit te ima. J. Kavańin 317b. Gdi velika množ vidi se od razkošja i naprava. Ġ. V. Bunić 17.

MNOŽA, *f. mnoštvo, množina. Samo u jednoga pisca.* Umislivajuć se množa one čeljadi, da on mogaše biti Hrist. S. Rosa 45b. Množa čeljadi iskahu ga. Ta množa čeljadi .... nastojaše ga zadržati. 61a.

MNOŽAD, *f. mnoštvo, množina. Samo u Stulićevu rječniku* (multitudo, plebs *s naznakom, da je iz glag. brevijara*). — *Nepouzdano.*

MNOŽAN, množna, *adj.* numerosus. Taj puk .... bi toko množan, da nitkore sbrojit ńega ne bi možan. M. Marulić 22. Žene tvoje plod obrane kao od loze množan biće. I. Akviliui 85. Množan, mnogobrojan, jak, snažan: oni su složni, kripostni, množni. *U Dalmaciji (oko Siňa).* J. Grupković. Množni brojnici *kao gramat. izraz za lat.* multiplicativa (numeralia), *ńem.* vervielfältigende Zahlwörter *(to su ‚brojnici'*: jednostruk, dvostruk *i t. d.)*. B. Šulek rječn. zn. naz. — *Adv.* množno, *t. j. u množini, u velikom broju.* Ka vas je odluka tač množno skupila? I. T. Mrnavić osm. 114. Pokle smo ovako množno sakupljeni. 138.

MNOŽAŃE, *n. nom. verb. od* množati. *Samo u primjeru:* Napredkujemo u množanju i rastenju duhovnomu. Š. Budinić suma 124.

MNOŽASTVIJE, *n. isto što množastvo (vidi tamo). Samo u primjeru:* Pohvaljenjem množastvija ljuckoga. Š. Budinić suma 210.

MNOŽASTVO, *n. vidi* mnoštvo.

MNOŽATI, množam, *impf. isto što množiti, množiti se. Između rječnika samo u Stulićevu* (množati, množiti *s naznakom, da je iz glag. brevijara*).

a) isto što množiti (prelazno). Odgovara sin svomu ocu umiljeno ovo: pokaranje kripost množa. M. Marulić 282. Da ispovidnik .... može .... pomagati, hraniti i množati čin dobroga dilovanja. Š. Budinić ispr. 26. Koja svê-

dočastva nam očito potvrđuju i množaju ovu věru. suma 150. Da ne skidaš mladičice plodne, već šibice drvetu nezgodne, koje lišće množaju i grane. J. S. Reļković 84.

b) isto što množiti se. Kad prisiše koža, kada lica blide, kada slabost množa, a snaga otide. P. Hektorović 67. Prosimo, da nam vazda množaje i raste vse ono. Š. Budinić suma 35. Zlo se šira, krjepost mali, štete množaju. J. Kavańin 53a. — *Ovamo bi mogao ići i primjer:* Nemoj dubsti ogań oštarjem od noža, čagod se stavi na ń, skončaje, ne množa. P. Hektorović 32.

MNOŽBA, *f. račun, kad se koji broj množi, množidba. Samo u Šulekovu* rječn. zn. naz. *kao matematički izraz za lat.* multiplicatio, *ńem.* Multiplication.

MNOŽENIK, *m. broj, koji se ima množiti Samo u Šulekovu* rječn. zn. naz. *kao matem. izraz za lat.* multiplicandus, *ńem.* Multiplicand.

MNÒŽĒŃE, *n. nom. verb. od* množiti *i* množiti se. *U rječniku Bjelostjenčevu* (vnoženje, multiplicatio), *u Jambrešićevu* (vnoženje, multiplicatio), *u Stulićevu* (multiplicatio) *i u Vukovu* (das Vermehren, Häufen, incrementum). Na poboļšanje, popravļenje i množenje služab svetih *(iz* xv *vijeka).* Mon. croat. 149.

MNOŽICA, *f. mnoštvo, množina.* I budući se velika množica skupila ota vsih gradov. Postila (1562) 29. I vidi, da velika množica ļudi k ńemu grede. 48. Velika množica pojde za ńim *(mar.* 3, 7). Ant. Dalm. tešt. 1, 52a. Zaprišе veliku množicu rib *(luk.* 5, 6). 1, 88b. Jere grdo jest ženam meju množicu govoriti (prodikati). Ant. Dalm. ap. 43. Ńih końici napiraju z veliku množicu iz daleka. Proroci 291.

MNOŽICE, *adv. mnogo puta. Samo u Stulićevu rječniku* (multoties, saepe, frequenter *s naznakom, da je iz glag. brevijara).* — *Nepouzdano.*

MNÒŽIDBA, *(s takvijem se akc. govori), f. račun, kad se koji broj množi. U Šulekovu* rječn. zn. naz. *kao matem. izraz za lat.* multiplicatio, *ńem.* Multiplication.

MNÒŽIJA *(biće takav akc.), f. mnoštvo, množina. U rječniku nijednom.* Eto sva množija gradskih janičarov. I. T. Mrnavić osm. 34. Strah množiju vlada i množiju hini. 35. Bog gleda većma misao i odluku nego množiju djela. M. Radnić 325b. Vidimo množiju od ńih živiti opako. 331b. Ki množiju od pogana pod cesarskim razbi Bečem. J. Kavańin 264a. Tko li će uzmoć razbrojiti neizbrojnu ńih *(t. j. zvijezda)* množiju? 467b. Da su niki sveti tako krstili u množiji puka. A. Kadčić 124. A ona množija nepravedna videći Pilata . . . . obveseliše se. M. Lekušić 77. Tolika množija pšenice biše u faraunovim ambarim. A. Kačić korab. 43. Upali jednu množiju veliku kuća turskih. 493. Nije snaga u množiji drúgâ. Osvetn. 2, 93. Nije ga do množije znańa u glavi, nego do ciļa. M. Pavlinović rad. 144. Množija naraštaja, koja se gubi u magli više hiļada godina, minu pred nami. 162. Povedi mi množiju końika. Hrv. nar. pjes. 3, 476. Podigni mi množiju vojnika. 4, 561.

MNOŽILAC, množioca, *m. broj, kojim se drugi množi. Samo u Šulekovu* rječn. zn. naz. *za lat.* multiplicator.

MNOŽILO, *n. organ za množeńe. Samo u Šulekovu* rječn. zn. naz. *kao zool. i bot. izraz za lat.* organum multiplicativum, *ńem.* Vermehrungsorgan, *tal.* organo moltiplicante.

MNOŽÌNA, *f. isto što mnoštvo, množ. Akc. se mijeńa u vok. sing.* mnòžino *i u gen. pl.* množînâ. *U rječniku Bjelostjenčevu* (vnožina, multitudo, crebritas, numerositas . . . .), *u Jambrešićevu* (vnožina, multitudo), *u Stulićevu* (množina, mložina, mnoštvo) *i u Vukovu* (Menge, multitudo als Gegensatz von malina). *Najstarija je potvrda iz svršetka* xvi *vijeka (vidi zadńi primjer pod* c, *b).*

a. množina *kao mnoštvo pod* a, *upotrebļeno apsolutno, t. j. ne veli se, čega množina.* Množina je sili i srića ne mala . . . . turskoj pomagala. P. Vitezović odil. 40. Da se ne bi zastidio doći k sopri med družinu, razgovorit svu množinu. V. Došen 165a. Boļa je složna inokoština nego nesložna množina. Nar. posl. vuk 21. Ne idi za množinom na zlo i ne govori na sudu povodeći se za većim brojem, da se izvrne pravda. Đ. Daničić 2 mojs. 23, 2. Gospodu ne smeta izbaviti s množinom ili s malinom. 1 sam. 14, 6. Da ne vodiš množinu, do tri druga najviše. S. Ļubiša prip. 152. — *Ovamo ide i riječ* množina *kao gramat. izraz za lat.* pluralis, *kako ju je prvi počeo upotrebļavati Daničić u svojim gramat. djelima.*

b. množina *znači isto što ļudstvo, narod, vojska.* Mudar Janko . . . . kad *(s)* muožinom na ń nahripi i vrijednu mu glavu odcipi. J. Kavańin 84b. Med mložinom mimo prolazeći nikoji mladinci . . . . smejući se joj namigavali. A. Blagojević khin. 40. „A gdje ćete s tom babom?“ upita kaluđer. A množina mu odgovori: „Da zlu dušu sunovratimo u bezdańu“. S. Ļubiša prip. 203. — *Ovamo ide i primjer, u kojemu* množina *stoji u plur.* Cesarske vnožine onde su sve spravne. Jačke 200.

c. množina *s gen. part.*

a) u plur. Ne glej na vnožinu grihov mojih. F. Glavinić svitl. 127. Doleti rac i gusak nezbrojna vnožina, da su se vidile kakti oblaki. P. Vitezović kron. 170. Na ćupriji vidi se množina čovika (čovika *poradi sroka mjesto* ļudi!) A. Knezović 276. Vas je malina . . . . a ńih je množina. J. Rajić boj 102. Pri ovolikoj množini pjesama . . . . za sad se drukčije nije moglo učiniti. Vuk nar. pjes. 1, xiii. Ne vodi mi mložine svatova. Nar. pjes. vuk 3, 229. Ńi tu je malo, zlotvora mložina. B. Radičević (1880) 243. Zašto si nam dao u našļedstvo jedan dio, kad je nas množina? Đ. Daničić is. nav. 17, 14.

b) u sing. Veliku vnožinu zlata iznesoše. P. Vitezović kron. 55. Duša, koja se skruši svrhu mložine zla. E. Pavić ogl. 394. Tako satr ovu mložinu vojske Antiohove. 446. Hrabro se branio, premda je mložini turske vojske najposle morao ustupiti. Vuk dan. 4, 17. — *Ovamo se meće i primjer, u kojemu pred gen. stoji prijedlog* od: Koju množinu od ploda Ivan vidje . . . . i reče. A. Gučetić roz. jez. 251.

d. u množini *kao adv. isto što mnogo. Samo u primjeru:* Ovu uļatastu ripu u mložini sjeju. I. Jablanci 166.

MNOŽIŃA, *f. isto što množina. Samo u primjeru:* Što mložińa teku i sve na jedno sipļu. V. Bogišić zborn. 320. *Da nije štamparska pogrješka (t. j.* -ń- *mjesto* -n-), *kojih u onoj knjizi dosta ima?*

MNOŽITEĻ, *m. broj, kojim se drugi koji množi. Samo u Popovićevu rječniku* (Multiplicator).

MNÒŽITI, mnòžîm, *impf.* multiplicare. *U rječniku Bjelostjenčevu (samo* vnožen, multiplicatus),

u Jambrešićevu (vnožim, multiplico), *u Voltiǵijinu* (množiti, moltiplicare, acrescere, vermehren, vervielfältigen), *u Stulićevu* (množiti, multiplicare, augere, — množiti se, multiplicari, abundare *s naznakom za ovo drugo, da je iz glag. brevijara), u Vukovu* (množiti, vermehren, augeo, — množiti se, sich vermehren, augeor, succresco) *i u Daničićevu* (množiti, multiplicare *s potvrdama iz* XIII—XV *vijeka).*

a. množiti *(bez riječce* se) *znači: činiti, da čega bude mnogo ili da ga bude više.*

α) uopće. Počьsti i sanove mьnožahu jemu. Stefan pam. šaf. 3. Hoteje . . . . krasiti i množiti svaku *(griješkom:* vь svaku) pravu i vse srčanu prêjazanь *(iz početka* XV *vijeka).* Mon. serb. 260. Ļubav ne zdravi, nu množi boljezan. Š. Menčetić 14. Da ispovide svoje grihe . . . . ne ogovarajući se ni potvarajući drugoga ni množeći beside zalihe. I. T. Mrnavić istum. 136. Onim muke vaļa podnositi, crkvu svetu koji će mložiti. Nadod. 66. Jer i ona (*t. j. kobila*) vozi i vrst svoju u ždribadma mloži. J. S. Reļković 233. Kao što vam se Gospod radovao dobro vam čineći i množeći vas. Đ. Daničić 5 mojs. 28, 63. Množiste na me riječi svoje. jezek. 35, 13.

b) množiti *u matematici, t. j. činiti koji broj većim uzimajući ga onoliko puta, koliko iznosi drugi koji broj. U Šulekovu rječn. zn. naz.* (multiplicare, multiplizieren) *i u Popovićevu* (multiplizieren).

b. množiti se *o onome, čega biva mnogo ili ga biva više.* Pravoslavija vêra vьzrastajetь i množit se. Domentijan[b] 126. Po ki način vekša i lipša sv. služba g. Boga i b. d. Marije . . . . za sve hristjane žive i mrtve množila se bi *(iz* XV *vijeka).* Mon. croat. 141. Rastite i množite se i naplnite zemļu. Naručn. 60[b]. Vsaki dan mu se iskušenije množaše i restiše. Mirakuli 136. Zaloga ubij, da se zlo ne množi, da skrati. Starine 3, 328. I izgledom svojim vuče, nek se drugi ležat uče, da se lino jato *(t. j. čeļadi)* množi. V. Došen 216[b]. Zato drži krave, ovce, koze; poslidńe nek vrlo se ne mlože. J. S. Reļković 31. Tražim ploda, koji se množi na korist vašu. Vuk filib. 4, 17. S početkom vlade Miloša Obrenovića počele su se škole u zemļi opet množiti i podizati. Vuk rječn. s. v. škola. Rađajte se i množite se i napunite vodu po morima, i ptice neka se množe na zemļi. Đ. Daničić 1 mojs. 1, 22. Ovce naše nek se množe na tisuće. psal. 144, 13. Ńegove su se tvornice množile, obrt se usavršivao. M. Pavlinović rad. 38.

MNOŽIVATI, množujem, *impf. isto što množiti. Samo u Bjelostjenčevu rječniku* (vnožujem, multiplico). — *Nepouzdano.*

MNOŽJE, *n. mnoštvo, množina. Samo u primjeru:* Razgleda množje grêha svojih. Š. Budinić suma 176.

MNOŽNOST, *f. Samo u jednom rukopisu iz prve polovine* XIX *vijeka kao ime vještici.* Starine 10, 283.

MŃA, *m. Samo u Daničićevu rječniku kao ime vlahu iz isprave* XIV *vijeka:* Bratoslavь Mьńa. *U današńem jeziku možda bi bilo* Mańa.

MŃAŃE, *n. isto što mnijeńe.* Ovakovomu krivomu fratarskomu mńanju . . . . Isus mnogo krat suprot stoji. Postila (1562) 100. Ovo krivo mńanje i nerazum ovoga doktura Isus ovdi kara. 132. Va ovom mńanju od svetih sveti Paval . . . . takoje govori. 231. *U tijem primjerima piše* -na-, *koje u staroj glagolici služi također za* -ńa-. *Ovamo će ići i primjeri, u kojima stoji* -na- *možda griješkom mjesto* -ńa-. Vsaki budi v svojem mnanju stanovit. A. Dalmatin apost. 18. Va tom izkladanju i mnanju jest vas svit jednak. Proroci 212.

MŃATI, mńam, *impf. isto što mniti. Samo u primjerima:* Da to isto pri tom za boļe se ne prime, nego na najneprijaznivije mńano *(štamp.* ‚mnano'), držano i izloženo bude. Postila (1562) v *(u posveti).* Mi smo mńali (‚mnyaly'), da je do se dobe povrńena *(iz* XVI *vijeka).* Mon. croat. 287. Ja sam mńao, da si junak boļi. Pjev. crn. 238[b].

MŃÁVÂŃE, *n. nom. verb. od* mńavati. *Samo u Vukovu rječniku* (das Meinen, opinatio).

MŃAVATI, mńâvâm, *impf. isto što mńati, mniti. Između rječnika samo u Vukovu* (meinen, opinor) *s primjerom iz nar. pjesme:* Ja sam mńava', da si, care, mudar; *pjesma, iz koje je taj stih, štampana je u* 6. *knizi nar. pjesama Vukovih* (1899) *pod br.* 31; *ali rečeni stih u ńoj glasi:* Ja sam mńiva, da si, care, mudar. 161. *Ovamo idu primjeri:* Svak mńavaše, da Marko spavaše. Pjev. crn. 221[a]. Ja sam mńava, jesu na junaka *(t. j. pera).* 225[a].

MŃE, *dat. sing. zamjenice* 1. *lica. Vidi kod* ja. *Tamo navedenim primjerima može se dodati još oblik* mnê *iz* Deč. hris. 3. 14.

MŃIVATI, mńîvâm, *impf. vidi kod* mńavati; *ispor. i* mnivati.

MOAB, *m. bibličko ime.* Starija rodi Moaba. M. Marulić 70. Koji bludovaše s kćerama Moaba u pustińi. J. Matović 390.

MOABIĆANIN, *m. čovjek iz naroda moapskoga.* Prorokujući rasutak Mohabićana reče. M. Radnić 161[a].

MOABIT, *m. isto što Moabićanin.* Kako Edomiti i Moabiti čine. Proroci 228. Moabiti su meni u scini. A. Vitaļić istum. 178[a].

MOABITA, *m. isto što Moabit.* Da su se neznabožci Moabite ńemu klańali. M. A. Reļković sat. 14.

MOABITER, *m. isto što Moabit (prema ńem.).* Tih Bernardov i Moabiterov . . . . jest sebi Bog vnogo ohranil. Proroci 228.

MOABITKIŃA, *f. žena iz naroda moapskoga.* Dovedavši im žena Moabitkińa privari š ńima puok Božji. M. Radnić 120[a].

MÓBA, *f. vidi* molba.

MÒBÂR, mobára, *m. onaj, koji radi na mobi. Između rječnika samo u Vukovu* (der auf der moba arbeitet, operis adjutor gratuitus). Mobari došavši s rada u veče kući domaćinovoj posedaju svi . . . . Tada domaćin iznese zapaļenu sveću voštanicu . . . . okadi sve mobare tamńanom. M. Đ. Milićević živ. srb.[2] 140.

MOBÀRICA, *f. žensko, koje radi na mobi. U Vukovu rječniku* (Arbeiterin auf der moba, adjutrix gratuita *s primjerom iz* nar. pjes. vuk 1, 568: Mobarice, moje drugarice, udrite ga kolom i dilčikom).

MOBARKA, *f. isto što* mobarica. Kod devojačke kuće mobarke režu boščaluke. J. Pelivanović jav. (1880) 623.

MÒBÂRSKÎ, *adj. posses. od* moba. *Samo u Vukovu rječniku.* Najviše idu na mobu te žańu . . . . zato se žetelačke pjesme zovu i mobarske pjesme. s. v. moba.

MÒBENÎK *(biće takav akc.), m. isto što mobar.* Ž. Radońić.

MOBIL, *adj. koji se pokreće, pokretan. Iz lat.* mobilis *ili iz tal.* mobile. Ima se naplatiti svakim mobilim ili digućim blagom. Statut kast. 198. Zavežujući i obligivajući vsa svoja dobra stabila i mobila *(iz* XVI *vijeka).* Mon. croat. 281. Da se slobodno mogu zavezati sfa dobra od dužnika mobila i stabila. B. Kašić zrc. 81.

MÓBINA *(biće takav akc.), f. isto što moba, t. j. kad ḷudi rade kakav posao kome s dobre voḷe, bez plaće, samo za jelo i piće. Samo u primjeru:* Na janočkom poḷu širokome, na ńem kleta rodila pšenica, a žeńe je banova mobina. Nar. pjes. hörm. 2, 248. — *Neobično se razvilo značeńe:* Mobine ili ńive na čitlucima, koje mora kmet obrađivati *(u Hercegovini).* Etnogr. zborn. 12, 42.

MÓBITI, môbîm, impf. *kȕpiti mobu (t. j. ḷude, da rade kakav posao s dobre voḷe, bez plaće, samo za jelo i piće). Samo u Vukovu rječniku s navedenijem značeńem.*

MÓBḶÊŃE, *n. nom. verb. od* mobiti. *Samo u Vukovu rječniku.*

MOBNIČE *(biće vaḷada) n. nekakvo mjesno ime.* Мобньиче. S. Novaković pom. 139.

MOBŃACI, *m. pl. nekakvo mjesno ime.* Мобьńаци. S. Novaković pom. 139.

MÒC, *m. mladi mornar. Iz tal.* mozzo. *Govori se na Rabu.* M. Kušar rad jug. ak. 118, 23.

MÓCIĆ *(jamačno je takav akc.), m. prezime u naše vrijeme izvedeno od imena* Moco. Šem. mitr. (1900) 349. Drž. kalend. (1905) 299.

MÒCIKA *(biće takav akc.), m. prezime, upravo ime isto, koje i Moco.* Šem. mitr. (1878) 90.

MOCIR, *m. ili* MOCIRA, *f.? riječ tamna značeńa. Samo u primjeru.* Ni za stablo haje, ko silom provali, nego još prodira i prike mocire i zemḷe razpira *(govori se o kamenu, koji s vrha brda naglo pada).* I. T. Mrnavić osm. 64.

MOCIRE, *f. pl. zaselak u Bosni u okružju travničkom.* Popis žit. bos. 1 herc. 641. — *Postańe tamno.*

MOCKAŃE, *n. nom. verb. od* mockati. *Samo u Stulićevu rječniku* (illecebrae . . . . blanditiae), *Sasma nepouzdano.*

MOCKATI, mockam, *impf. mamiti, vabiti. Samo u Stulićevu rječniku* (allicere, inescare, invitare *s naznakom, da se nalazi u F. Lastrića, ali u građi za ovaj rječnik sabranoj nije se iz toga pisca našao ni jedan primjer). — Tamno i sasma nepouzdano.*

MOCKAV, *adj. koji mami, vabi. Samo u Stulićevu rječniku* (illecebrosus). — *Sasma nepouzdano.*

MÓCO, *m. ime od mila mjesto* Mojsije. Pokojni nezaboravḷeni prijateḷ moj Moco Đorđijević. Vuk nar. pjes. 4, VIII.

MOCOŃA, *f. zaselak u Bosni u okružju bańolučkom.* Popis žit. bos. i herc. 641.

1 MOČA, *f.*

a) mokrina, vlaga. Moča je vlaga iza velike kiše: Okrenut će bura na ovaku moču, pa onda zlo. M. Pavlinović. Mȍča, vlaga *(na Rabu).* M. Kušar rad jug. ak. 118, 52. Po kamenu, po zidih . . . . kadi je hlad i moča *(na Krku).* Zborn. za nar. živ. 5, 52. Mȍča, mokrina *(u Crnoj Gori).* L. Zore paḷetk. 170, 212.

b) mokro, kišovito vrijeme. Mȍča, tempestas pluvia. D. Nemanić (1884) 23. Mȍča, mokro vrijeme: Nije dobro, što je ova velika moča *(u Dolini na Savi).* S. Ivšić. Moča, Regenzeit, tempo piovoso. B. Šulek rječn. zn. naz.

c) mokro, vlažno mjesto *(u Makarskoj u Dalm.).* M. Pavlinović.

d) móča *je komad hḷeba umočen u što, na pr. u čorbu. U rječniku Vukovu* (eingeweichtes Stück Brod, panis maceratus).

2. MOČA, *f. geogr. ime. a) nekakvo mjesto (možda šuma) na Krku.* V Moči. Statut vrb. 159. — *b) ime potoku u Poḷicima (u Dalm.)* Zborn. za nar. živ. 8, 197. — *c) nekakvo zemḷište u Poḷicima (u Dalm.)* Zborn. 8, 201.

MOĆALINA, *f. zemḷa puna vlage. Samo u Vukovu rječniku, gdje se kaže, da je isto što pištalina i da se govori u Crnoj Gori.*

MOČALI, *f. pl. zemḷište u Crnoj Gori.* Etnogr. zborn. 12, 476.

MOČAN, močna, *adj. mokar, vlažan.* Protolitje jest teplo, leto sušno, podzimak močan. F. Glavinić cvit 63b. *Govori se i na Rijeci, na pr.* močno leto. F. Pilepić. — *Nije sigurno, ide li ovamo primjer:* Kad u suvo močno sime meću. J. S. Reḷković 217; *pisano je* moč'no (‚mocs'no'), *gdje apostrof po svoj prilici znači, da je stiha radi izostavḷeno* e *(t. j. mjesto* močeno).

MÒČAN, Mòčana *(s takvijem se akc. govori), m. prezime.* Imenik (1906) 77. 126. *Biće griješkom* Moćan (*sa* -ć- *mjesto* -č-). 336.

MOČANČEVIĆ, *m prezime izvedeno od* Močanac *(t. j. čovjek iz kakove Moče), kojemu nema potvrde.* D. Avramović 208.

MÒČÂŃE, *n. nom. verb. od* močati. *Samo u Vukovu rječniku.*

MÒČAO, Močála, *m. ime rijeci. Samo u Vukovu rječniku* (voda u Baošićima, Name eines Flusses, nomen fluvii).

1. MÒČÂR, *f. mokro, močarno vrijeme. Akc. je u gen. sing.* mòčâri, *u lok.* močâri. *Samo u Vukovu rječniku* (die Nässe vom Regen, udor). — *Ispor.* 1 moča *pod b,* močarina, močina.

2. MOČAR, *nekakvo zemḷište kod Osijeka zabiḷeženo pod kraj* XVII *vijeka.* Ab oriente desertus pagus Mochar . . . . A meridie desertus pagus Mochary. T. Smičiklas spom. 59. *Ne razabira se, je li ovo ime sing. ili plur., je li masc. ili fem.*

MOČARAC, Močarca, *m. prezime čovjeku prozvanome po zemḷišiu, koje se zove* Močar. T. Smičiklas spom. 49 (‚Mocharecz').

MÒČÂRAN, mòčârna, *adj. mokar, vlažan. Između rječnika samo u Vukovu* (močaran, n. p. vrijeme, nass, udus a pluviis). Vinograd, gdi sunce ne obasjava, ne može dobar biti ni roditi, takojer u bari i gdi je močarno; jere ni u močarnu vinograd ne može biti. M. Divković bes. 209.

MOČARI, *vidi* 2 Močar.

MOČÀRINA, *f. močarno vrijeme. Samo u Vukovu rječniku (s navedenijem značeńem). — Ispor.* 1 močar.

MOČARḶINA, *f. mokrina, vlaga. Samo u rječniku Mikaḷinu* (‚mocjarglina', mokrost) *i u Stulićevu* (humiditas *s naznakom, da je iz Mikaḷina rječn.).*

MOČARḶIV, *adj. mokar, vlažan. Samo u rječniku Mikaḷinu* (uliginosus) *i u Stulićevu* (humidus, uliginosus *s naznakom, da je iz Mikaḷina rječn.).*

MOČARNOST, *f. vlaga. Samo u primjeru:* Dokle na ovomu svitu živemo, život mučan i puln boli živemo, u bidah i pečalah, jerebo život nam močarnost nadima, trud skončava, beteg suši. F. Vrančić živ. 20.

MÒČATI, mòčâm, *impf. mokriti, vodu puštati. U rječniku Vukovu (s navedenijem značenem).* Mòčati, mokriti, harnen. U Leskovcu *(u Srbiji).* M. Đurović.

MOČAVAN, močavna, *adj. mokar, vlažan. Govori se na Rabu (s akc.* mȍčavan). M. Kušar rad jug. ak. 118, 52.

MOČE, *f. pl. topogr. ime. a) zaselak u Dalmaciji u kotaru makarskom.* A. Mašek 88. — *b) nekakvo zemljište u Poljicima (u Dalm.).* Zborn. za nar. živ. 8, 200 *(gdje je zabilježen akc.* Mȍče, *ali na str.* 201 *je* Mòče).

MÒČENICA, *f. isto što močionica. U Ivekovićevu rječniku s naznakom, da se govori u Baniji (u Hrv.).*

MÒČÊŃE, *n. nom. verb. od* močiti. *U rječniku Belinu* (l'intingere), *u Stulićevu* (mador, aspersio *s naznakom, da je iz ruskoga rječn.) i u Vukovu* (močeńe, kvašeńe).

MOČEVIĆ, *m. selo u Bosni u okružju tuzlanskom.* Popis žit. bos. i herc. 641.

MOČEVIĆI, *m. pl. zaselak u Bosni u okružju sarajevskom.* Popis žit. bos. i herc. 641.

MÒČICA, *f. dem. od* motka. *Između rječnika samo u Vukovu.* Na sredi toga guvna pobiju se u zemļu četiri močice. M. Đ. Milićević let. več. 266. Pod tavanom poređane su pološke močice za sušeńe mesa. živ. srb.^{2} 6. *Govori se i u Lici (s naznačenijem akc.).* V. Arsenijević.

MOČICE, *f. pl. nekakva voda u Poljicima (u Dalm.).* Zborn. za nar. živ. 8, 197.

MOČIĆ, *m. mjesto motčić, ono, što je na motki.* Močić zove se ona pređa, što je sa raška dvije žene skinu, jedna s desne poličice, a druga s lijeve, pa je rastegnu i prekrste, puštaju u dvoje, uvrnu i prebace preko motke. (Slavonija). Močić ima obično 5, 6 pasama. J. Belović-Bern. 192.

MOČIĆI, *m. pl. selo u Dalmaciji u kotaru dubrovačkom.* A. Mašek 88.

MOČILA, *n. pl. topogr. ime. a) neko mjesto u staroj srpskoj državi zabilježeno u ispravi* XIII *vijeka.* Отъ Cvêtojevine u Močila, отъ Močilь pravo u Gradcь. Ļ. Stojanović hris. 9. *Ovamo ide i primjer:* U Močila. Svetostef. hris. 18. Deč. hris. 42. Monum. serb. 95. *(odavde ušlo u Daničićev rječnik s. v.* močilo). — *b) selo u Hrvatskoj u županiji modruško-riječkoj.* Razdjeļ. hrv. i slav. 163. *Akc.* Mòčila. Mòčîlâ *zabilježio* V. Arsenijević. — *Nekim topogr. imenima ne može se iz onoga, kako su zabilježena, razabrati broj i rod, t. j. jesu li f. plur. ili n. sing.; ali je sva prilika, da su n. pl. kao i imena do sad navedena. a)* Gorńa *i* Dońa Močila, *dva sela u Bosni u okružju banjolučkom,* — Močila *su i četiri zaseoka u Bosni u različnijem okružjima.* Popis žit. bos. i herc. 641. — *b)* Močila, *selo u Crnoj Gori.* Glasnik 40, 21. — *c) neko zemljište u Srbiji u okrugu jagodinskom.* Glasnik 61, 133. — *d) zemljište u Turskoj Hrvatskoj, — u Poljicima (u Dalm.).* Zborn. za nar. živ. 6, 54 *i* 8, 200. — *e) izvor u Bosni u okružju sarajevskom, — izvor u Srbiji u okrugu rudničkom.* Etnogr. zborn. 2, 653 *i* 4, 136.

MÒČILÂR, *m. čovjek iz sela Mȍčîlâ (u Hrv.).* V. Arsenijević.

MOČILÁRAC, Močilárca, *m. isto što Močilar.* V. Arsenijević.

MÒČILÂRKA, *f. žena iz sela Mȍčîlâ (u Hrv.)* V. Arsenijević.

MÒČILÂRSKÎ, *adj. što pripada selu Močilima (u Hrv.).* V. Arsenijević.

MOČILE, *f. pl. a) selo u Hrvatskoj u županiji modruško-riječkoj.* Razdjeļ. hrv. i slav. 163. — *b) nekakvo zemljište u Srbiji u okrugu biogradskom.* Livada u Močilama. Sr. nov. 1872, 693.

MOČILIĆ, *m. prezime u Hrv. zabilježeno* XVI *vijeka* (‚Mochylych'). R. Lopašić urb. 107. 121.

MOČILNICA, *f. ime potoku u Hrv. zabilježeno u lat. ispravi iz početka* XIII *vijeka.* Ad rívum Mocilniza. I. Tkalčić monum. 1, 13.

MOČILNO, *n. mjestance u Slavoniji u županiji virovitičkoj.* Razdjeļ. hrv. i slav. 78.

MÒČILO, *n.*

a) mjesto u vodi, gdje se moči kudjeļa i lan. U rječniku Vukovu (vir, gdje se kiseli kudjeļa i lan, die tiefere Stelle eines Baches, um Flachs darin zu rösten, locus fluminis ad macerandum linum). Hoće da plivaju *(t. j. grješnici)* po močilu od ovoga svijeta. S. Margitić fala 263. Raskrečio se kao žaba na močilu. Nar. posl. vuk 270. *Ovamo će ići i dosta nejasni primjer:* Vodom il' ga *(t. j. lan)* škropit lati, to ćeš činit, kad ledinom leži, odmah barom il' močila veži. J. S. Reļković 253. Močilo se govori po svoj Hrvatskoj u značeńu: mjesto, gdje se konopļe moče ili kisele. F. Hefele. *U tom se značeńu govori i u novopazarskom sanđaku.* Etnogr. zborn. 4, 224. Na mestima, gde se tercijarni bregovi spuštaju u ravan, i po ravnicama nalaze se izvori naročite vrste poznati u narodu pod imenom m o č i l a. Močila su jaki izvori, toplote kao i okolni vazduh. Ovi su izvori po močvarnim krajevima, duboki i blatńavi, u ńima se obično kiseli konopļa i lan i legu se pijavice i druge barske životińe *(u Srbiji u okrugu vaļevskom).* 8, 378.

b) ime selu u Crnoj Gori. Etnogr. zborn. 8, 103.

MOČIĻ, *m. isto što močilo pod a. Govori se u Istri s akc.* močíļ, *gen.* močíļa. D. Nemanić (1883) 44.

MÒČINA, *f. isto što* 1 *močar. Samo u Vukovu rječniku.*

MOČIOĆA, *n. pl. zemljište, na kom su oranice, kod sela Bućja u Slavoniji (blizu Pakraca).* Šem. pakr. (1898) 47.

MÒČIOCI, Mòčilâcâ *(jamačno je takav akc.), m. pl. mjesno ime. a) dva sela u Bosni, jedno u sarajevskom, drugo u travničkom okružju,* — Gorńi *i* Dońi M. *dva zaseoka u okružju sarajevskom.* Popis žit. bos. i herc. 641. — *b) selo u Srbiji u okrugu užičkom.* S. Koturović 446. — *Ime* Močioci *nalazi se i u dva stara pomenika.* S. Novaković pom. 139. Ļ. Stojanović hris. 185.

MOČIOČKI, *adj. posses. od* Močioci. Opština močiočka S. Koturović 446.

MÒČIONICA, *f. svežań lana ili kudjeļe priređen, da se moči. U rječniku Bjelostjenčevu* (močilnica lana, fasciculus lini aqua maceratus) *i u Vukovu* (nekoliko ručica kudjele ili lana, što se sveže zajedno kao snop, kad se meće u močilo, ein Bund Hanf zum Rösten, fasciculus lini macerandi *s dodatim primjerom iz* nar. posl. vuk 182: mokar kao močionica). Močilnica se

govori u Prigorju za nekoliko (12—40) savitaka lana. F. Hefele.

MÒČIONÎK, *m. zaselak u Bosni u okružju tuzlanskom.* Popis žit. bos. i herc. 641. *Tako se zove i nekakav ǵemat u Kamenici kod Vaļeva u Srbiji.* Etnogr. zborn. 8, 458.

MÒČITI, mȍčîm, *impf. isto što kvàsiti. Glagol se ovaj s istijem značeńem nalazi i u drugim slav. jezicima: staroslov. i češ.* močiti, *rus.* мочить, *pol.* moczyć *i t. d. Korijen je* mok, *isti, koji i pridjevu* mokar. *U rječniku Vrančićevu* (humectare, madefacere), *u Belinu* (intingere), *u Bjelostjenčevu* (močiti, madefacio, madidum, humidum facio, humecto...., — močiti se, maceror, emollior, močim se, kisnem, madefio, madesco, madidus fio a pluvia *s naznakom za ovo zadńe, da je ‚dalmatinski'), u Voltiǵijinu* (bagnare, umettare, inzuppare, benetzen, befeuchten, eindunken), *u Stulićevu* (madefacere) *i u Vukovu* (močiti, kvasiti *s naznakom, da se govori u Lici).* Jako posteļu svoju slьzami močaaše. Danilo 33. Postavi rozgu močiti v trih živin krvi. Korizm. 49a. Mnogokrat uzroči, da grmi, da triska, da nas daž moči. H. Lucić 287. Slzami poče močiti noge ńega. Ant. Dalm. tešt. 1, 94. Jak ma ličca moči jadofna čemerna suza. P. Zoranić 32. Gdi sigetski zidi tom krvju se moče. B. Krnarutić 16a. Suze vele goruće tecihu iz očiju ter močahu sveti kami. Starine 1, 234. *(Isus)* priko mora projde hodeći po vali ne močeći podplati. F. Vrančić živ. 22. Boļe je ubogu razumnih slideći močit golu nogu poli kraj sideći i drobne loveći ribice po blatu. Đ. Baraković vila 156. A nigde pod kami, gdi mańi val moči, popipah rukami, jeda rak van skoči. 332. S obi strane koga moči rijeka i more. J. Kavańin 189a. Jer mu *(t. j. stablu)* žile voda moči. A. Vitaļić istum. 11a. Prije će crna noć svititi .... ogań močit, daž goriti. ost. 14. S močenom pečicom platna protare ditešce po čelu. A. Kadčić 122. Hvalit ću i častit tebe Boga živa .... i dok se smiluješ, gorko močit lišca. M. Kuhačević 105. Koja kliju za duļe vrimena, ona moči u vodu simena. J. S. Reļković 217. Jedva žedni *(t. j. lovci)* k Ukrini se strču. końe poje, vižle moče l'jepe. Osvetn. 4, 22.

MÒČIVUNA, *m. prezime (upravo nadimak). U rječniku Vukovu* (ime nekakoga Kotarskoga serdara za vremena Stojana Jankovića). Prid kojim bihu glasoviti junaci, između ostalih Janković Stojan z braćom, Smiļanići, Miļkovići, Močivuna Vuk, Mirčetić i ostali mnogi. A. Kačić korab. 482. Prepade se Janković Stojane, misli Stojan, da je turska vojska .... a ču huku Močivune Vuka. Pjev. crn. 317b.

MÒČKA *(tako je zabiļežen akc.), f. isto što mokraća. U Ļeskovcu (u Srbiji).* M. Đurović.

MOČNICA, *f.* topal kukuruzni kruh posut šećerom i oblit vinom. U hrv. Zagorju. F. Hefele.

MOČNI DOLAC, *m. nekakva dolina u Poļicima (u Dalm.); močni, t. j. mokri, vlažni.* Zborn. za nar. živ. 8, 193.

MOČNI DOCI, Močnih Dolaca, *m. pl. zaselak u Dalmaciji u kotaru spļetskom.* A. Mašek 118.

MOČŃAK, *m. Samo u Jambrešićevu rječniku:* Puls, kaša, močńak, skosana ali stučena gusta jestvina *(u lat. dijelu).*

MOČUGA, *f. velika debela motka, batina, tojaga. Postalo od* motčuga. *Samo u primjeru:* Ciganin močugom svojom preti svome medvedu. M. Đ. Milićević zim. več. 131.

MOČURIŠTE, *n. nekakvo mjesto u Srbiji u okrugu pirotskom.* M. Đ. Milićević kraļ. srb. 173. *U S. Koturovića nema.*

MȍČVÂR, mȍčvâri *(tako je zabiļežen akc. za Liku), f. mokrina, vlaga. U rječniku Bjelostjenčevu* (močvar, močvarnost) *i u Jambrešićevu* (močvar, močvarina, humiditas). Kad je mokro il' jaki vitrovi, sitve nisu pristali poslovi; vitri jerbo raznose ti sime, a močvari sve u gvalu prime. J. S. Reļković 116. Jerbo rosa, koja sad upada, jest ostanak od zimskoga lada i izduha zemļane močvari. 228. Sva na guvnu s močvari poginu. 299. *Govori se u Lici*: Od velike mȍčvâr i ne mogu one luke uzorati. J. Bogdanović. *Govore gdješto i kajkavci:* Zborn. za nar. živ. 3, 62.

MOČVARA, *f. bara, lokva, mlaka.* Podnu kojega *(t. j. poļa)* vidiš stara solila, sad lužina i močvara, gdje blura i stura rastu. S. Ļubiša prip. 2. Pri obali podno poļa leži blato i močvara, negdašńi ribńaci manastira Prevlake. 257. Niže vinograda leži u lokvi blato, barina, stura i močvara. prič. 129. *Govori se po Hrvatskoj u značeńu: bara, močarna zemļa, Sumpfboden.* F. Iveković *(bilježi akc.* mȍčvara).

MȍČVÂRAN, mȍčvârna *(s takvijem se akc. govori), adj. isto što močaran. Samo u rječnicima, i to u Bjelostjenčevu* (močvaren, humidus, humectus, udus), *u Jambrešićevu* (močvaren, humidus), *u Voltiǵijinu* (umido, sortumoso, nass, feucht), *u Stulićevu* (močvaren, humidus *s naznakom, da je iz Belina rječn.) i u Popovićevu* (nass, morastig).

MOČVARICA, *f. životińa, koja se drži močvara. Samo u Šulekovu* rječn. zn. naz. (močvarice) *kao zool. izraz za ptice, koje se lat. zovu* grallae, *a ńem.* Sumpfvögel; — močvarice koke, Wasserhühner.

MOČVARIĆ, *m. prezime. Nije sigurno, ima li se tako čitati:* Putnik ‚Mochvarech'. T. Smičiklas spom. 49.

MOČVARINA, *f. mokrina, vlaga. Samo u rječniku Jambrešićevu* (humiditas, *u lat. dijelu*) *i u Stulićevu* (humiditas *s naznakom, da je iz Habdelićeva rječn.).*

MOČVARJE, *n. močvarna zemļa. Samo u Šulekovu* rječn. zn. naz. *kao geogr. izraz za ńem.* Sumpflandschaft.

MOČVARKA, *f. ptica, koja se drži močvara. Samo u Šulekovu* rječn. zn. naz. *(plur.* močvarke koke) *kao zool. izraz za ńem.* Sumpfhühner.

MOČVARNOST, *f. mokrina, vlaga. Samo u rječnicima, i to u Bjelostjenčevu* (humiditas, mador, humor), *u Jambrešićevu* (humiditas, mador *u lat. dijelu), u Voltiǵijinu* (umidezza, sortumosità, umidore, Nässe, Feuchtigkeit) *i u Stulićevu* (humiditas *s naznakom, da je iz Bjelostjenčeva rječn.).*

MOČVIR, *m. mokra zemļa.* Močvir, terra humida, gen. močvìrà. D. Nemanić (1883) 47. — *Ispor. u slov.* močvir, *gen.* močvirja, Sumpf, Morast *(u Pleteršnikovu rječn.).*

MÔĆ, mȍći, *f.* potentia, potestas, facultas, vis. *-ć je postalo po zakonu od -gt-; prema crkvenoslavenskom jeziku nalazi se mjesto ć kašto št. Akc. je kao u* kost. *Nalazi se s istijem značeńem (ili značeńima) i u drugim slav. jezicima: staroslov.* mošть, *rus.* мочь, *češ. i pol.* moc. *Korijen je isti, koji i glagolu* moći. *Nalazi se u svijem rječnicima: u Vrančićevu* (officacia, potentia), *u Mikaļinu* (moć, krepost, snaga, vis, vigor, robur, nervus, — moć, vlast, opes, po-

tentia, vis, — moć, koja te stavlja za učiniti koju stvar, efficacitas), *u Belinu* (attività, efficacia, forza, gagliardezza, possa, possanza, il potere, vigore, vigoria, — nije u mojoj moći, questo non è in mio potere), *u Bjelostjenčevu* (moč, snaga, vis, vigor, robur, efficacia . . . . potestas, potentia *s naznakom, da je ‚dalmatinska' riječ), u Jambrešićevu* (vis, robur, potentia, potestas), *u Voltiđijinu* (forza, vigore, energia, potenza, Macht, Kraft, Gewalt), *u Stulićevu* (potentia, virtus, vis, efficacia, vires . . . . *s naznakom, da se nalazi u Š. Menčetića, u Gundulića i u glag. brevijaru), u Vukovu* (Kraft, vires, — *u šaljivoj pričici veli se i konjskome repu* moć, *kao da je konjska snaga u repu:* jami mrtve prćije, već drži za moć, *tako pričaju Srijemci, da je rekao Hrvat) i u Daničićevu* (moćь, moštь, potentia). *Potvrda ima od najstarijih vremena. Danas kao da se slabo govori u prostome narodu. — Gen. pl. glasi* moćiju *u Dobretića* 197 *i u Lučića* nar. 32, moštiju *u Obradovića* živ. 125, bas 309.

a. moć *je svojstvo onoga, koji nad kim ili nad čim mnogo ili sve može.* Da ihь imamo pomagatь sami sobomь i svojom moćьju *(piše kralь bosanski).* Mon. croat. 66 *(iz* xv *vijeka).* Suprot drugim moćjom našom . . . . čuvat je i branit je hoćemo *(piše Juraj Zrinski).* 279 *(iz* xvi *vijeka).* Vidiše Jejupke mrtve nakraj mora i moć veliku, ku biše učinio gospodin Bog protiva ńim. Bernardin 97. Kada človik čini niku rič za vidit moć božastvenu. Korizm. 14ª. *(Bog)* zbija moć grišnikov i lukavih. Transit 48. Smrt je čudne moći, ke nitko veće ni. M. Marulić 113. Isus je z Bogom jedne časti, jedne moći i jedne oblasti. Katek. (1561) 94. Isukrstu Bogu momu, koji zemļu, nebo, gore vlada, moću svom sve more. P. Hektorović (?) 89. Takoj htje Božja moć prije neg' te da na svijet. N. Naļešković 2, 91. Ukazat budem ja oholim svim vilam, koja je moć moja i što je ļuven plam *(govori bog ļubavi).* M. Držić 129. Sabļe mu zuk zveča i ńega sile zloć tja v Nimce prek Beča, tolika mu *(t. j. sultanu Solimanu)* bi moć. B. Krnarutić 2ᵇ. Isukrste, kraļu od slave . . . . moći u svemu tve su prave. J. R. Gučetić 12. Da privedroj tvojoj moći od ńih glase dam žuđene *(govori se kraļu).* Ġ. Palmotić 1, 104. Mnokrat svemoguće ovdi ukaže moći svoje *(t. j. Isus).* 3, 7ª. Budi meni na čas od smrti na pomoć i odreni od mene svaku protivnu moć. P. Radovčić nač. 396. Na konac svijeta priti će s velikom moću, vlastju i slavom. I. T. Mrnavić nauk 7. Nijedna stvar ńu ne može poštetit . . . . sama može moć Božija. A. Kalić prop. 78. Vele se oslańao na moć radńe. M. Pavlinović rad. 63. Poznaše silu i moć sultanovu i ńegovo jako carstvo. S. Ļubiša prip. 121.

b. moć *je vlast nad kim ili nad čim, t. j. kad tko od onoga može (više ili maňe) činiti, što ga je voļa.* Da imašь počьstь i hranu protivu moći našej *(iz* xiii *vijeka).* Mon. serb. 22. Po vsoj mojoj državi i vsudje, kudje naša moštь more doseći *(iz* xv *vijeka).* 312. Koji moć imaju svrhu ńih, dobročinci se zovu *(iz lat.* qui potestatem habent super eos, benefici vocantur. luc. 22, 25). N. Rańina 228ᵇ. Moć, ku ima djaval svrhu človika, je vele velika. Korizm. 32ᵇ. Cića velike moći, ku ima *(t. j. Bogorodica)* svrhu vsih nas. Mirakuli 3. Ne boj se onih, ki imaju moć ubiti telo. Transit 74. Nitkor nima suproć ńoj *(t. j. crkvi)* moći ni slobodšćine. Ļetop. dukļ. 17. Vrijeme je prikinul' ļuveni tvrdi vez, nad kime sciňah ja da moći ne ima ni ona, ka bolje sve stvari vazima. D. Rańina 118ᵇ. Ke si jur pridobil i vazel pod tvu moć. N. Dimitrović 30. Ali hoć tvoju moć vrh ńega skazati? N. Naļešković 2, 44. Gdi smrt ne ima moć, gdi gorko dreselje ne ima nijednu vlas. M. Držić 15. Moć nijedna nije nad ńime. J. R. Gučetić 7. Vedri kraļi . . . . bližńe puke podložiše pod moć svoju. Ġ. Palmotić 3, 18ª. Slušati onezijeh, koji imaju moć zapovidjeti. K. Mazarović 87. Nejma moći smrt na tilo, u slavu je rajskih dvorah uznešeno s dušom cilo. A. Kanižlić utoč. 715. Idumeu Ivan Irkan . . . . bješe pod svoju moć podvinuo. S. Rosa 35ª. Velika je moć, koju duh ima na srce. M. Pavlinović rad. 83. Krešimir ii. prostiraše svoju moć preko sve Bosne. razg. 31.

c. moć *je oblast, t. j. dobivena vlast.* Drugomu imijućemu moć slišati spovidi more spovidati se. Naručn. 76ᵇ. Sve toj smrt prikrati i posla pod mač svoj i u prah obrati, ta je moć dana ńoj. N. Dimitrović 34. Vama sam dao moć svrhu sve kriposti od neprijateļa *(iz lat.* dedi vobis potestatem super omnem virtutem inimici). F. Lastrić test. 21ª. I dade krajinam donešenu iz Beča moć odsuditi i smaknuti zločinca. M. A. Reļković sat. 25. Došla je od vlade moć na ń, da može kupovat sino. *U Dalmaciji (oko Siňa).* J. Grupković.

d. moć *je mogućnost, t. j. što može biti, što se može učiniti. U rječniku Belinu* (possibilità, l' astratto di possibile). Čini almuštvo po tvojoj moći. Korizm. 9ª. *(Almuštvo)* ima se činiti obilno, kako je moć onoga, ki daje. Naručn. 96ᵇ. Imaju činiti one zadušbine, kako komu ugodno bude i kakvu moć uzima. A. Gučetić roz. jez. 40. Povrh zemļe, ka van vode osta u moći davat plode. J. Kavańin 71ᵇ. On *(t. j. Bog)* tebi dopustio slobodnu moć za združiti se i sastati u matrimoniju. L. Terzić 273. Kad dužnik ima moć za vratiti. A. Kadčić 257. Zadobiva se oblast i moć biti sinovi i baštinici Boži. F. Lastrić ned. 368. Da gamizat moć imade *(t. j. puž).* V. Došen 4ᵇ. Ne će ńima pomankati moć govorenja. J. Matović 468. Prosimo oprošteńe grijehah i dar prave pokore, prosimo moć unutarńe bolijesti i skrušeńa, prosimo, da bismo mogli mrzjeti grijehe. 504. Svak se tuži, da nije u moći, da nema otkle dat. A. Kalić prop. 255. Jedna mi je dala moć, da će mi bit, čagod pomislim. Nar. prip. mikul. 45.

e. moć *je isto što jakost, snaga.*

a) moć *u čega konkretnog.* Jeliku moštь imêje na oblênih se ni pokoja dahь sebê. Sava pam. šaf. 3. Koliko mani dopusti gospodь Bogь moći *(iz* xv *vijeka).* Mon. serb. 446. Parižu Aleksandre, kamo tvoje viteštvo i moć *(iz glag. rukopisa* xv *vijeka)?* Arkiv 9, 129. I svaki čovjek iskaše ńega *(t. j. Isusa)* tegnut, jere moć od ńega izlažaše *(iz lat.* . . . . quia virtus de illo exibat. luc. 6, 19). N. Rańina 229ᵇ. Ako znaš moć vina. Naručn. 88ᵇ. I ako sime moć ku ima, Joveta i Lede kći ne ć moć čista bit ni sveta. H. Lučić 195. Svude sunčena moć brez stanka prosiva. P. Hektorović 15. Ner bi um i misal mogli izmislit dovik vika i svih izreć moć jezika. A. Čubranović 162. Ova voda, koju nosim ja uza se, kudgod hodim, u ńoj moći sve nahodim. Jeđupka nezn. pjesn. 237. Dali te rike *(t. j. Drave)* moć . . . . sasvim razčińaše. B. Krnarutić 8ª. Djaval . . . . moć ne će imati, da vrh tebe bude. A. Komulović 71. Tiska, goni, otet se ište nedobitna moć viteza *(t. j. Korevskoga).* I. Gundulić 341. Pače u onom kamiku

osta moć proti kačkam. F. Glavinić cvit 207a. Čudnom moći nadareni prsten sam ti ja donila. Ġ. Palmotić 2, 323. Komu *(t. j. starcu)* jur moći mańkaju se i skončaje život. P. Radovčić nač. 15. Izuese nas vjetric blagi.... pršat uze većom moći. J. Palmotić 35. Tim se veće ogńa plaha moć ražeže i probudi. P. Kanavelić *u* N. Ġ. Bunića 11. Jer svemogući taj se veli, tko s hotjeńem moć jednači. I. Đorđić uzd. 99. Kad pokornik nejma moć za izvršiti je *(t. j. pokoru)*. A. Kadčić 353. Gdi manka moć za učiniti silu, ondi se lakomost služi privarom. F. Lastrić ned. 129. Blagosovi me zajedno i triznom pametju i moćom za pristojno živļeńe. G. Peštalić 164. Kad bi sa svom dušom i moćima tilesnima iz dobre odluke molitvu činili. B. Leaković nauk 404. Dade svakomu prema ńegovoj moći. Vuk mat. 25, 15. U domaćem metežu skratila se moć cjelokupne države. M. Pavlinović razg. 30. — *Ovamo ide i primjer, u kojemu* mala moć *znači isto što: mala snaga, t. j. slabost:* Naripiše.... glad, plač, žalos, male moći i s potrebom sramotnome sve bolesti, sve nemoći. Ġ. Palmotić 3, 121.

b) moć *u čega bestjelesnog ili apstraktnog*; *u gdjekojim primjerima uzima se* moć *za ono, što je uspješno, što uspješno djeluje, lat.* efficacitas, *ńem.* Wirksamkeit. Vidite li, koliku moć ima sv. spovid. Korizm. 61a. Misli, kadi jest moć bolezni. Naručn. 73a. Ako li ne znaš moć jošće toj vrućini. P. Hektorović 14. I tolike žalosti moje moć bi, da se bozi na me smiliše. P. Zoranić 12. Tere sam jak bolnik, kadno zla dva ima, jednomu što je lik, tim drugo moć prima. I. Vidali *u* 5 *knizi St. pis.* 351. Duša naša ima jedno bivstvo, a tri moći, to jest uspomenu, razum i voļu. M. Divković bes. 856. I da nijedna zla nesreća ne ima u sebi take moći, da vik može s gorkijeh smeća tvoj kreposti vrha doći. I. Gundulić 270. Svu moć ļubav izgubit će i ogań u mraz obratit će. J. Kavańin 43a. Vazda zabavļajte moći vaše duše i očućeńa vašega tila. J. Banovac pripov. 245. Molitva pametna nije nego jedna zabava moći unutrńijeh o istinah. Đ. Bašić 251. Stvari svoje, koje je pridao, da ji upravļamo, jesu moći duše naše: razum iliti pamet, voļa i uspomena. F. Lastrić od' 253. Dao ti je dušu s moćima, da neka bi duhovna stoka. M. Zoričić osm. 18 Ako bi kćeli prikazati božanstvenu moć ovoga sakramenta. J. Matović 187. Od našega razuma, pameti i voļe, koje se zovu moći duhovne. M. Dobretić 197. Tri moći nahode se u svakoj duši razloţitoj: to jest razum, pamet i voļa. I. P. Lučić razg. 33. Duša svakomu tila udu život i moći životne daje. I. Velikanović upuć. 1, 237. Reče Ciprijan, da grijeh .... ‚animi facultates corrumpit', šteti moći duše. A. Kalić prop. 77. Moć zakona, Wirksamkeit des Gesetzes, efficacia della legge. B. Petranović ručna kń. 31. Ovi nauk budi umne moći. M. Pavlinović rad. 142. Bez proglašeńa zakon nema vezovne moći. V. Bogišić zakon. 265.

c) moć *se združuje sa sinonimnijem imenicama.*

aa) moć i jakost. Davajući s ovezijem moć i jakost svomu govorenju, da ńegovo sfeto govorenje bude moćnije i podobnije za skrušiti grešnika. V. M. Gučetić 3. Ne zaprječuje moć i jakost drugijeh uzrokah. J. Matović 25. Odkle se potvrduje krepost relikvijah i ukažuje jakost i moć ńihova 332.

bb) moć i krepost. Ki dobudo jedno premoženje po istinoj kreposti i moći. Korizm. 54a. Tere me zagrli za svu moć i kripos. Š. Menčetić 248. Evo sam ja spravan za svu moć i krjepos služiti. N. Naļešković 2, 6. Sa svom moći i kreposti uvlačih ih. I. Gundulić 156. I smrt prijeti ovi onomu sa svom moći i kreposti. 545. Srce .... dili izvršuje udom inim dajući svoju moć i kripost. A. Georgiceo pril. 93. Koja je ono .... družba vidjet vrijednijem djeli mnoge moći i kriposti? Ġ. Palmotić 2, 486. Stvari, koje bi mogle zapriječiti krepost i moć sakramenta. J. Matović 239. Isukrst.... ukazuje moć i kripost riči Božje. A. Kanižlić kam. 500. Možemo li vlastitima moćma i kripostma život vičńi dobiti? I. Velikanović upuć. 1, 326.

cc) moć i sila. Da na vsu moju moćь i silu budu i da samь držžanь nastojati .... osloboditi ju *(iz* xv *vijeka)*. Mon. serb. 446. Cesar obrativši sve sile i moći svoje suprotiva sv. Katarini laskanjem poče ju iskuševati. Starine 1, 222. Pridobiva srce jako jake ruke moć i silu. Ġ. Palmotić 1, 224. Besjede tve medene ļubežļiva moć i sila. Ġ. Palmotić 2, 304. Brada kaže pamet zrilu, a rogovi moć i silu. V. Došen 22a.

dd) moć i snaga. Tim ti snaga i moć gine. A. Čubranović 148. I gdi nije moć i snaga, varkami se svud pomaga. Ġ. Palmotić 1, 335. Ne imaš snage sad ni moći sebe izbavit s teške tuge. A. Vitaļić ost. 241. Ter mi gine moć i snaga tvoja otajna razbirući. I. Đorđić uzd. 129. Cesar vidje se zdrav u prijašńoj moći i snazi. V. M. Gučetić 221. Post koliku ima moć i snagu. F. Lastrić ned. 136. Molitva .... toliku snagu imade i moć, koliko maknu Primogućega s vičńega stola svoga. 241.

d) moć *s prijedlozima. Ponajviše u tome događaju uz* moć *stoji još pridjev* sav; *bez toga je pridjeva samo u primjeru:* Pri meni človik steć iz moći uzdiše *(t. j. koliko ima moći, koliko može)*. Đ. Baraković vila 291.

aa) nada svu moć. Ona se brańaše nada svu svoju moć. D. Zlatarić 61b. Život svak bļude nada svu moć svoju. 69b.

bb) od svih moći. Ļubiš gospodina Boga .... od sve duše tvoje i od svih moćih tvojih *(iz lat.....* ex omnibus viribus tuis. luc. 10, 27). I. Bandulavić 170b.

cc) po svu moć. Obećasmo .... da ćemo .... braniti protiva vsakomu po vsu našu moć *(iz* xv *vijeka)*. Mon. croat. 147. Činil sam po vsu moju moć, ča ima sluga za svoga dobra gospodina .... učiniti *(iz* xvi *vijeka)*. 220.

dd) sa sve moći. Prijateļ čistoći i razumu budi, sa sve tvoje moći okol ńih se trudi. P. Hektorović 39. Tebi se je zavirio sa sve moći i kriposti. A. Čubranović 161.

ee) sa svu moć. *U primjerima iz Naļeškovića nije sigurno da stoji* sa, *možda je* za, *jer su dubrovački pisci obično istijem slovom pisali i s i z*; *u Lucićevu je primjeru sigurno štampano (i u izdańu g.* 1556) sa; *u Rańine (izd. g.* 1563) *stoji* sa, *koje po svoj prilici treba i čitati* sa, *jer u ńega* s *češće služi za* s *nego za* z. Sa svu moć slaviti ne kratih božičnu ovu noć. H. Lucić 278. Ne zabudu prisvetu ovu noć, dokolu živ budu, slaviti sa svu moć. 279. Rasrdiv ļubav se sa svu moć. D. Rańina 39b. Da tebe sa svu moć proslavļa svaki nas. N. Naļešković 1, 115. I tebe samoga da ļubim sa svu moć. 149. Prvo ju pozdravi od mene sa svu moć. 2, 3. — *Ovamo ide i primjer:* Er nebog sa svu moć gospoju ja ļubih. N. Naļešković 2, 94 *(upravo*

je štampano: u svu moć, *ali u pouzdanijem rukopisu mjesto* u *stoji* za. M. Rešetar rad jug. ak. 119, 23).

ff) sa svom moći (moću). *U rječniku Belinu* (sa svom moći, con tutto potere) *i u Stulićevu* (sa svom moću, s svom silom i moću, omni vi, velis remisque). Postiti ....s vsu svoju moću. Korizm. 51a. Koji sam sa svom moću, kako sam umil najbolje, ispisal sve. P. Hektorović 55. Mećem, sipljem sa svom moći sve što imam zlata i blaga. I. Gundulić 224. Ne pristaju sa svom moći vapit slavna kraljevića. 402. Kako hoće biti ljubjen *(t. j. Bog)*, to jes sa sfijem srcem, sa sfom dušom i sa sfijemi moćima. B. Kašić zrc. 37. Sa svom moći, sa svom snagom poslužiti nastojte me. Ġ. Palmotić 2, 368. Boj biju .... podpasuju se sa svom moću razrušiti ovi jaki temelj. A. Baćić 159.

gg) za sve moći. Opet zamahaju *(t. j. cocani)* meći za sve moći. Transit 234. Kliknuh glasom za sve moći Đ. Baraković vila 208. Hiti ga zmaju u glavu za se moći. Nar. prip. mikul. 38.

hh) za svu moć. *Primjera ima samo iz dubrovačkijeh pisaca; možda bi svuda mjesto* za *trebalo čitati* sa *s razloga navedenoga pod ee.* Ar mi ju priuze i zgrabi za svu moć. Š. Menčetić 323. Zato t' je za svu moć moj život pripravan tebe zvat na pomoć. M. Vetranić 1, 6. Tebe, Jezuse, klikuju za svu moć. 1, 172. Koji jur za svu moć iz tamnijeh dubina vapiješe na pomoć. N. Dimitrović 74. A tebe samo ja da ljubim za svu moć. 82. I da ju za svu moć svjetuješ suzami. S. Gučetić-Bendevišević 218. Dvojicu za svu moć viđu it najbrže. 288.

f. moć *je isto što zdravlje; protivno je* nemoć, *t. j. bolest. U rječniku Daničićevu* (moćь, valetudo *s primjerom, koji sad dolazi na prvom mjestu).* Ja rečena gospođa Jelena činju ričb za života u mojej dobrej svijesti, u moći *(iz* xv *vijeka).* Mon. serb. 415. Kako biše .... odlučil i ostavil budući u dobroj svojoj moći i zdravju *(iz* xv *vijeka).* Mon. croat. 92. Budući male moći, a dobre pameti učinih taštament *(iz* xvi *vijeka).* 185 Budući dobre pameti, a slabe moći .... učinih popisati moje stvari *(iz* xvi *v.)* 326. Ili je moć ili je nemoć, ili je bogastvo ili je ubožtvo, svekoliko imamo dobrovoljno podnijeti. M. Divković bes. 121.

g. *Vladaocu ili državi stoji* moć *u vojsci, zato* moć *znači katkad: vojska.* Kralj dalmatinski .... posla posle i listove kralju istrijanskomu, da bi skupio u pospih svu moć svoju *(iz lat. .... ut congregaret exercitum gentis).* Ljetop. dukl. 3. Ako i kralj Likomede š nim sjedini svoje moći. Ġ. Palmotić 1, 162. Zaludu je trudit puke i velike kupit moći za na svrhu svoje odluke s oružanom rukom doći. 2, 101. Ne čudim se gradu Šibeniku, već Vodicam, selu ukraj mora, kako se je Turkom obranilo brez nikakve moći ni pomoći, brez galijah i brez lumbarada. A. Kačić razg. 225.

h. *Osobit je ovaj primjer:* Adam cića griha svoga bi zignan iz raja, tako moću grihov vaših jeste vi zignani is crikve. Naručn. 48a. *U tome primjeru* moću *znači: poradi; možda je to prema tal.* a forza di —; *ispor. i ńem. prijedlog* kraft *(prema imenici* Kraft, *snaga).*

i. moći *(u plur.) su svetačke kosti ili drugi ostaci tijela; po kršćanskom vjerovanu u tijem je kostima ili ostacima velika čudotvorna* moć, *otud im je i ime. Sa značenem lat.* reliquiae, *tal.* reliquie, *ńem.* Reliquien *nalazi se ovo značenje plur.* moći *u svijem rječnicima osim Vrančićeva i Jambrešićeva.* Moštьmi vsêhь svetyhь apostolь *(iz* xiii *vijeka).* Mon. serb. 11. Učenici .... sьkutavьše svetyje mošti jego .... upravišе. Domentijana 332. Roteći ih na moćih svetih pod veru *(iz početka* xvi *vijeka).* Mon. croat. 182. Gremo v Bitleom pohoditi moći sv. Jerolima. Transit 229. Prenese ot Beneventa v Rim moći sv. Bartolomeja. Š. Kožičić 52a. Vazamši biskupi one sv. moći staviše ih u sud zlatan. F. Vrančić živ. 68. Ove *(t. j. mrvice)* se hrane kako za sfete moći. B. Kašić iń. 17. Svete moći u svijetlomu srebru i zlatu okovate. Ġ. Palmotić 1, 100. Blagoslov bonika s moćima ali s kostima od svetih. L. Terzić 196. Imajući na sebi svete moći oli koju svetu priliku. A. Kadčić 541. Da se imaju zazivati sveti .... i da se imaju častiti ńihove moći. J. Matović xi. Poslao vam je .... svete moći. A. Kanižlić kam. 100. Na otaru posvećenu, u komu su svete moći. M. Dobretić 347. Prosti narod ne će da ostane bez moštiju i kostiju. D. Obradović živ. 125. Da se svetih ostanci iliti moći, to jest kosti u otar stavljaju. I. Velikanović upuć. 3, 360. Da donesu moći od svetijeh. B. Zuzeri 311. Tada reče Božja mati: moje bih mu moći dala, moje moći dosta mogu, koje za vas Boga mole. Nar. pjes. herc. vuk 326. Tom prilikom dade mi za spomen malko pamuka s mošti ńegovih. M. Đ. Milićević omer 109. Kaluđeri su svu noć prenašali .... svete sudove, moći, riznicu. S. Ljubiša prip. 77. — *Ovamo će ići i primjeri:* Ukrast mu ću moći od pomoći. Nar. pjes. bog. 265. Uze *(t. j. žena)* Vuku moći od pomoći. Pjev. crn. 181a. Baš ko da sam, ljubo, izgubio iz porčina moći od pomoći. Nar. pjes. juk 269/270. Ter Milutin *(t. j. duhovnik)* Luki moći daje i zapise od pomoći vele; moći jesu jesu Vasa velikoga, a zapisi Petra Ńeguškoga; pa duhovnik besjedio Luki: Poći s Bogom, moje d'jete drago .... još oto ti moći od pomoći, čuvat će te od smrtna udara, a ranu ćoš lako preboljeti. Osvetn. 2, 22. *Vuk u svome rječn. s. v.* môći *piše značenje:* die Reliquien (Gebeine) der Heiligen, sanctorum reliquiae *i dodaje ovaj primjer iz nekakve nar. pjesme:* Dojčić ima moći od pomoći, on imade moći na ramenu, dragi kamen u žutu perčinu; *Vuk dakle drži, da su* moći od pomoći *prave svetačke moći, koje štite od nesreće onoga, tko ih uza se nosi; ali u prva tri primjera* moći od pomoći *znače kakovu hamajliju, koja također ima moć, da štiti čovjeka od zla.*

MOĆA, *f. isto što moć. Samo u Stulićevu rječniku* (moća, potentia, vis *s naznakom, da se nalazi u kajk. pisca Muliha). — Nepouzdano.*

MÔĆAN, môćna, *adj.* potens, possibilis, fortis. *Akc. se mijeńa samo u kompar.* môćnijî. *Nalazi se i u drugim slav. jezicima: staroslov.* moštьnъ, *rus.* мощный, *češ. i pol.* mocny. *U rječniku Vrančićevu* (efficax), *u Mikaljinu* (moćan za učiniti koju stvar, efficax), *u Belinu* (efficace, gagliardo, ingagliardito, invigorito, potente, *u Bjelostjenčevu* (moćen, zadovoljen kaj včiniti, efficax, — kreposten, fortis, robustus .... potens), *u Jambrešićevu* (moćen, fortis, robustus), *u Voltiġijinu* (possente, vigoroso, efficace, mächtig, stark), *u Stulićevu* (potens, efficax .... *s naznakom, da se nalazi u Đorđića) i u Vukovu* (kräftig, stark, fortis). *Potvrda ima od najstarijih vremena (vidi prvi primjer pod* 2, a); *u naše se vrijeme slabo govori u narodu (kao i* moć).

1. *Adj.*

a. moćan *je onaj, koji ima* moć *u značeńu pod* a. Ki bješe muž prorok, moćan u stvari i u pripovijedanje prjed svijem puokom *(iz lat.* . . . . . potens in opere et in sermone. luc. 24, 19). N. Rańina 124b. Bog je izvrgal moćnih iž ńih sedališć i postavil jo umiļenih *(iz lat.* deposuit potentes de sede . . . . luc. 1, 52). Korizm. 34b. Ako vidiš *(t. j. u snu)*, da primaš celov od ļudi moćnijeh, toj prilikuje veliku dobit. Zborn. (1520) 131b. Moćan v pismu *(iz lat.* potens in scripturis. acta ap. 18, 24). Ant. Dalm. nov. tešt. 1, 201b. Moćni bog krilati, ki strile sve svoje u mene potrati rad divne gospoje. D. Rańina 128a. Belisarijo . . . . malo moćan i zlatom i bojnicima vladajući se većma hitrinom nego silom. I. Đorđić ben. 122. Barjaktarom bojna kopja dala *(t. j. carica)* i na kopļa svilone barjake, na barjake častno krste moćne *(pjesma nije pravo narodna)*. Pjev. crn. 91a.

b. moćan *je tko ima* moć *u značeńu pod* b. Nijesmo moćni mi nikoga na smrt sudit. Ġ. Palmotić 3, 75a.

c. moćan *o onome, što može biti; vidi* moć *pod* d. Koji je tebe *(t. j. vodu)* . . . . slatku učinio i moćnu za piti. B. Kašić rit. 47. Sve su stvari moćne onomu, koji vjeruje. S. Rosa 101a. Prid ļudma to nije moćno, a prid Bogom sve stvari moćne su. 126a. Da Bog čini po čudesima ono, što je moćno biti samo po sebi. T. Ivanović 56.

d. moćan *je jak, snažań*; *vidi* moć *pod* e.

a) o čemu konkretnom. Oružje na široko ńega pleći, a ta šćit na moćnu jego mišcu *(iz glag. rukopisa* xv *vijeka)*. Arkiv 9, 128. Grêdêhu s mnogêh stran moćni vitezi i oholi. 9, 129. Jij dovoļe, da budeš moćan i da ne omlediš. Starine 23, 73. Tada ga *(t. j. grješnika)* on *(t. j. đavo)* porazi moćnim osnom ot sablazni. 23, 74. Ponizite se pod moćnu ruku Božju. N. Rańina 148b. Zvrhu šćita moćnoga proti neprijateļu stoji za te. Korizm. 10a. Likarija jest toliko moćna, da može prodlžiti život. 86a. Poda mu piti toliko moćno vino, da on tudije bi opijen. Mirakuli 26. Nav, ka je lipa i moćna i lipo i dobro napravļena konopi. Transit 236. Jest jakost trojijem zakonom; prvo biti moćan od nature, drugo. ..Zborn. (1520) 5b. Pravu moćnu likariju kaže. Katek. (1561) 92. Uzdržanje od vina jakoga, tvrda i moćna. Š. Budinić ispr. 94. Iznosoše ńemu hejam moćnoga Ektora. Starine 3, 250. Toliko se čini . . . . vrag proć ńemu moćniji. B. Kašić nasl. 22. Izraela izveo je *(t. j. Bog)* moćna u način zatočnika. I. Đorđić uzd 203. Ti prisuši moćnu rijeku od Jordana 247. Ovo je platno moćno, t. j. dobro, čvrsto. M. Pavlinović.

b) o čemu bestjelesnom i apstraktnom. Tada ih vrgu v jednu studen . . . . ka je toliko strašna i moćna, da . . . . Korizm. 25a. Ono ime moćno, v koga kriposti ima biti podavļen djaval. 79b. Važga se moćnim zakonom v ļubav. Mirakuli 60. Poče se žalovati moćnim načinom. 90. O moćna ļubavi, pokli me tva strila ovako zatravi. D. Rańina 47b. Koliko su većma stisnuti s Bogom, toliko su moćnije ńih molitve. M. Orbin 289. Ište . . . . moćne načine, s kojijema nastoji posfetiti grešnike. V. M. Gučotić 2. Zapovid moćnija. J. Banovac blagos. 287. Ništa nemaño može biti istino i moćno skrušeño. J. Matović 246.

c) moćan *u svezi sa sinonimima* jak, krepak, krepostan, silan. Slišavši ruku Božju moćnu, jaku i strašnu. Korizm. 20a. Da stanu *(t. j. moje noge)* kripke i moćne na tvoje sv. molitve. Transit 157. Kako da bi vam sa jednim jakim i moćnim protivnikom bilo dugovanje. F. Vrančić živ. 9. Moćno i jako oružje protiva svitu. A. Georgiceo pril. 49 Na me riječi silne i moćne ureda se ozovite. Ġ. Palmotić 2, 327. Ko star dub . . . . staste krjepki, moćni, zdravi. J. Kavańin 186a. On je Gospod moćni i jaki. I. Đorđić salt. 72. Bog onu moćnu i kripostnu žeļu za dilo učińeno prima. P. Knežević osm. 283.

e. moćan *je isto što kadar, podoban (učiniti što).* Molitvami moštьnь jesi ispraviti jakoźe podobajeteь. Danilo 235. Ne da smo moćni misliti ištore mi od nas *(iz lat.* non quod sufficientes simus cogitare aliquid a nobis. 2 cor. 3, 5). N. Rańina 155a. Hvale veće . . . . ner sam moćna, da t' jih poju. S. Bobaļević 206. Sokolovo sivo oko prigledat ga moćno nije. I. Gundulić 320. Da u smijeh ne udari, moćna odoljet srcu nije. 459. Nijesu moćni ikad bili vaša svladat srca mila. B. Kašić per. x. Moćna je *(t. j. ļubav)* na svaka i mnoga ispuńuje i u djelovanje stavļa. B. Kašić nasl. 107. Ktitory okolni sьpomagajuть i prilogь tvoreть.... po silê jeliko tko moštьnь jesть. Glasnik 22, 230. Što zli gusar bezakono nije ti moćan vik dignuti. Ġ. Palmotić 2, 497. Vrati se Ivan . . . . jedva moćan rieč izrijeti. I. Đorđić uzd. 78. Da je po naravi svojoj moćan rađati dicu. A. Kadčić 422. Tko je moćan, tko li podoban izrijeti ovoliko mogujstvo? V. M. Gučetić 58. Ne će stvar ikako biti moćna razlučit me sa srcem Jezusa Hrista. I. M. Mattei 156. Oznobit ga od vremena neka moćna nije diļina. P. Sorkočević 579a. Nestaje onih Srba, koji su bili moćni opirati se ńihovoj sili. M. Đ. Milićević pom. 700.

f. moćan *je isto što zdrav*; *vidi* moć *pod* f. Ako grišnik ni mogal premoći napasti, dokle je bil moćan i zdrav, da kada bude nemoćan, kako će moći? Korizm. 39a. Nije ljekar od potrebe onijem, koji su moćni, nego onijem, koji su nemoćni. M. Divković nauk 50a. Tko bi blagovao u korizmu meso . . . . budući moćan, smrtno sagrješuje. 135a. Stari ima mlajemu dobar svjet dati . . . moćan nemoćna i tužna pohoditi i razgovoriti. bes. 8b.

2. *Adv. U rječniku Mikaļinu* (moćno, krepko, vrijedno, fortiter, constanter, valide, — s moćom za učiniti, officienter, efficaciter, re ipsa), *u Belinu* (attivamente, efficacemente, vigorosamente), *u Bjelostjenčevu* (moćno, krepko, fortiter, valide . . . . efficaciter, re ipsa), *u Jambrešićevu* (fortiter, ardue, difficulter, aegre), *u Voltigijinu* (vigorosamente, potentemente, mächtiglich), *u Stulićevu* (viriliter, fortiter . . . . *s naznakom, da se nalazi u Dimitrovića) i u Daničićevu* (s. v. moštьnь, moćьnь potens *s potvrdama iz kraja* xii *vijeka i dalje).*

a. *adv. prema pridjevu* moćan *u značeńu pod* c. Začeньь . . . . pešti se o duši svojej . . . . kako bi moštьno vьsprijeti mi angelьski i apostolьski obrazь *(iz sveršetka* xii *vijeka)*. Mon. serb. 4. Kako budo moćno i kupьcemь uzьvratiti se u gradь *(iz* xiii *vijeka)*. 41. Dovoļni budušto vь onêhь jednêhь, vь ńihžo i vrêmo jestь i moštno manastyrju prinesti. Sava glasn. 40, 178. Čini ispovid cilovitu, koliko je ‚moćńo'. A. Kadčić 201. — *I danas se gdješto čuje po Bosni*: Da je moćno vidit očima. S. Ivšić.

b. moćno *je isto što jako, krepko, silno, zdravo, žestoko, veoma, vrlo već prema smislu riječi, kojoj je dodato.*

a) uz glagole. Jerь smo se moćno otratili *(iz početka* xv *vijeka).* Spom. sr. 1, 36. Rasrdi se moćno i pusti vlne po mori *(iz rukopisa* xv *vijeka).* Arkiv 9, 126. Ona ga moćno pokara. Mirakuli 4. Tako čineći moćno sagrišuje. Naručn. 43a. Poča govoriti tolike nečistoće, da smuti moćno uši slišateļi. Transit 218. Ļudi ńega uhitišo i moćno ga biše. 223. Ka stupu vežući moćno ga fruštaše. M. Marulić 102. Čuj se moćno togaj sada. 310. Moćno požalih, er mi se bi rastat. Š. Menčetić 260. Borili su se moćno z obiju stranu. Š. Kožičić 57b. I moćno se muči i moćno oznoji. H. Lucić 227. Kad nas moćno pokripi. Katek. (1561) 27. Leandro tač moćno Eru ļubļaše. D. Rańina 11b. Mene moćno tuge davo cić bolesti moje glave. P. Hektorović (?) 95. I srce u meni moćno se smutil' jes. N. Dimitrović 79. Vi mol'te Boga sad, da moćno ubrani oda zla ovi grad. M. Bunić 38. Vojvoda straže utvrdi moćno. Starine 3, 270. Moćno želim vidjet koga. M. Divković nauk[2] 125. Moćno ńega svezavši . . . . počaše mučiti, biti i udarati. M. Jerković 50. Da tebe zagrli i moćno k sebi pritisno. Michelangelo 23. On tvoj život moćno izbavļa. I. Đorđić salt. 345. Naša sv. vjera moćno pridobiva sve neprijateļe. V. M. Gučetić 13. Ļubio nas je moćno brez himbenstva. P. Knežević osm. 325. Zvona daju žalostni glas, koji svih moćno razliva se grada po kutih. M. Katančić 55.

b) uz partic. pas. Bi moćno smućena suproti hćeri kraļevi. Mirakuli 19. Moćno bi imel pokaran biti. Naručn. 22a. Misleć nevoļe, od kih je moćno bjen. M. Marulić 150. Jere je od Boga moćno prepovidano. Katek. (1561) 107. S tilom je savezan, kako znaš, s našijem duh, toli moćno stezan, da mu je na posluh. P. Hektorović 71. Kada bude moćno razažgana, vrzite nam ju. Starine 4, 114.

c) uz adj. i adv. S brjemenom ptičice moćno lijepo poju. Š. Menčetić — Ġ. Držić 468. Kada je moćno lačna i ne ima što bi izjela. Zborn. (1520) 4a. Ona ti je mošńo loša. Etnogr. zborn. 7, 488. Kuća ti je mošńo loša. 7, 491. *Ova se dva zadńa primjera nalaze u nar. pjesmama iz Stare Srbije* (mošńo *mjesto* moštńo).

d) vele moćno. Kraļ razdri pred sobu rizi i smuti se vele moćno. Kolunić zborn. 161. A bihu mnoge kosti svrhu poļa suhe vele moćno. Bernardin 99. Nalegoše na ů vele moćno. N. Rańina 82a. Da se vele moćno muče. Korizm. 21a. Vele moćno usplaka i reče. Starine 3, 221. Poča Tondal plakati velo moćno. 4, 115. Rvući se vele moćno protiv samim sebi. P. Radovčić nač. 91.

e) moćnije. Budući on veće visok padši moćnije porazi se. Transit 39. Ki će se moćnije na svitu pobiti. A. Georgiceo nasl. 7. Da tebe moćnije napastovati može. P. Knežević osm. 98. Krenu i ganu nas moćnije na kripost. I. Velikanović upuć. 1, 516. Hiti je gospodaru pred nogi još moćnoje, leh si prvo hital. Nar. prip. mikul. 92.

MOĆANSTVO, *n. moć, mogućstvo. Samo u primjeru:* Oholost ishodi od četirih stvari; prvo od bogatastva, drugo od lipoti, treto od moćn'stvi, četьrto od mudrosti. Starine 23, 133.

MOĆEVIĆ, *m. prezime u sarajevskom poļu.* Etnogr. zborn. 11, 23. 119. — *Biće griješkom mjesto* Močević *(vidi tamo).*

MÒĆI, mògu, *impf.* posse. *Akc. kakav je u inf. i u* 1. *l. sing. prez., takav je i u aoristu (cijelom), u imperativu, koji se danas nalazi samo u složenoga* pomòći: pomòzi, pomòzimo, pomòzite, *u partic. perf.* i i ii *(u ovome izuzevši sing. m. roda* mögao); *u ostalijem oblicima se mjeńa spori akc. na brzi:* mòžēš, mòže, mògâh *i t. d. Glagol istoga korijena i značeńa nalazi se u svim slav. jezicima: staroslov.* mošti, *rus.* мочь, *češ.* moci, *poļ.* moc *i t. d. Postańem i značeńem potpuno odgovara ńem. glag.* mögen *(starońem.* magan), *a može se misliti, da je od istoga korijena i staroind. pridjev* mahān *(velik) i grč. μέγας (velik). Korijen je* mog. *Sa značeńem lat.* posse, *tal.* potere *i ńem.* können *nalazi se glag.* moći *u svijem rječnicima, a potvrda mu u književnosti ima od najstarijih vremena.*

I. *Oblici i sintaksa.*

1. *Prezent.*

a 1. *l. sing. ponajviše glasi* mogu; *sasma je rijedak oblik* možem, *koji se nalazi u Menčetića* 168, *u Lucića* 203. 247, *u Čubranovića* 148, *u Pelegrinovića* 177, *Jerkovića* 40, *Parčića* 94, *Kraļića* 11; *još je rjeđi za to lice oblik* morem, *koji se nalazi u Ġ. Držića* 445, *u Vitezovića* odil. 37 *i u nar. pjes. istr.* 2, 74. *Oblik* možu *kao* 1 *l. sing. nalazi se samo u Bakšića* 120.

b. *U* 2. *i* 3. *l. sing. i u* 1. *i* 2. *plur. obično je* -ž-: možeš.... možete, *ali se često nalazi i* -r-: moreš .... morete. *Najstarije su potvrde oblicima sa* -r-: moreš. Mon. serb. 43 *(iz* xiii *vijeka),* more. Spom. sr. 1, 71, Mon. serb. 250. Mon. croat. 58 *(na sva tri mjesta iz prve polovine* xv *vijeka), Bernardin* 12. 48, morete. *Kolunić* zborn. 11. *Od* xvi *vijeka ima tijem oblicima veliko mnoštvo potvrda iz čakavskoga i iz štokavskog govora. Vrlo se rijetko* -r- *nalazi u* 3. *l. plur.* moru. Nar. pjes. istr. 6, 41, moreju. A. Blagojević pjesn. 27.

c. *prez.* mognem, mogneš .... *ima perfektivno značeńe i obično stoji iza riječce* ne, *a nalazi se samo u štokavaca novijega vremena:* Vuk dan. 4, 9, pjev. crn. 313b, nar. pjes. vuk 3, 58, Vuk nar. posl. 187, nar. prip. vuk 209, Vuk prav. sov. 36, Osvetn. 3, 69., 5, 1. 23.

d. mogadnem *ima perfektivno značeńe; potvrda mu je samo u Milićevića* jurm. 35.

e. *Kajkavci govore* ne mrem, ne mreš *(sámo* mrem *bez* ne *nije u običaju); u Vitezovića* odil. 18, priričn. 164 *nalazi se* ne mrem.

f. 2. *i* 3. *l. sing.* mož. *Ovaj oblik svojom tvorbom upravo odgovara staroslov.* 2. *i* 3. *l. sing. imper.* daždь, jaždь, vêždь *(od* dati, jasti, vêděti), *samo što nema imperativno značeńe, nego indikativno, a ovo se lako moglo razviti iz negdašńega imperativnog (upravo potencijalnog) u rečenicama kao što su:* ako mož, kada mož, *(t. j. ako bi mogao, kada bi mogao), pošto se u takvijem rečenicama osjećańe za potencijalno značeńe zatrlo.*

a) Obliku mož *za* 2. *l. sing. navodi Daničić u* istor. obl. 269 *dosta potvrda od* xiii *do* xvii *vijeka; — a od početka* xviii *vijeka imaju taj oblik Kavańin* 326a. 529b, *Mazarović* 106, *Đorđić* uzd. 56. 97. salt. 49, ben. 48, *Rosa* 76b, *Radić* 113 *(u stihu!), nar. pjes. vuk* 2, 274. 316., 3, 216. 412. 449., 4, 89., *nar. posl. vuk* 64. 65. *Mjesto* mož *nalazi se i* moš *(sa* -š *kao u* pleteš, vidiš *i t. d.), kako je u Došena* 19b, 37b, 127a, *u nar. pjes. vuk* 1, 428. 591., 2, 56. 115. 188., 3, 57. 304., 4, 225. 417., *u nar. posl. vuk* 41, *u nar. pjes. marjan.* 24, *u osvetn.* 4, 9. — *Vrijedno je dodati, da oblik* mož *kao*

*

2. *l. sing. odgovara obliku* hoć *za to isto lice od* hotjeti *(vidi kod toga glag. u pristupu),*

b) Obliku mož *kao* 3. *l. sing. mańe ima potvrda; Daničić u* istor. obl. 277 *navodi samo dvije potvrde:* mož *iz Menčetića* 102 *(ali tamo je* mož *po svoj prilici* 2. *l.) i* uzmož. Mon. serb. 532 *(iz* xv *vijeka). Druge su potvrde: u Barakovića* vila 205, *u Kavańina* 95[a] *i u Rose* 176[b], *zatijem u nar. pjes. vuk* 1, 124. 572. 591., 3, 501. *(na svim ovim mjestima iz nar. pjes. stoji riječca* ne *ispred* mož).

c) Kad po onome, što je rečeno, ni mož *ni* moš *nije postalo krńeńem od* možeš, može, *onda ne treba pisati ni* mož' *ni* mo'š, *kako je pisao Vuk u svojim izdańima nar. pjesama.*

2. *Imperativ.*

a) Oblici mozi, mozite *stoje u pravoj imperativnoj službi sa značeńem: htij, htijte (to značeńe vidi pod* II. 1. b); *našlo se primjera samo s negacijom; oblik* mozi *služi i za* 2. *i za* 3. *l. sing.* Ni ty, igumene .... ne mozi razdavati *(t. j. ne htij razdavati, ne razdaji).* Sava glasn. 40, 165. A vi mi uzьmьšo podajte i ne mozite mu nikakore sьmesti *(iz* xiii *vijeka).* Mon. serb. 50. Ti redovniče, ne mozi toga lahko razumiti. Naručn. 29[a]. Ne mozi izgubiti ufanja tvoga. 49[b]. Gospodine, zapovij i ne mozi odvlačiti. Transit 112. Ako se *(t. j. pristav)* kriv najde, ostani v peni više rečenoj ni mozȉ veće biti pristav brez voļe knežo. Zak. vinod. 73. Tkogodir općeno zlo ne će tirati, ne mozi pošteno lice pokazati. I. T. Mrnavić osm. 104.

b) Oblik mozêm (1. *l. plur.) ima potencijalno značeńe u primjeru:* Mozêm že nine podobno hvaliti *(t. j. mogli bismo hvaliti).* Starine 23, 93. *Isto je značeńe i u kajk. adv.* mozibiti, *koji upravo znači: moglo bi biti, možda'; u Bjelostjenca je* mozibiti, *lat.* fortasse, forsitan. *Ovamo ide primjer:* Ko se je dugovanje .... mozibiti počelo, da ne dokončalo *(iz* xvi *vijeka).* Mon. croat. 268. *Danas govore kajkavci* mozbit. — *Češće imaju oblici* mozi, mozite *potencijalno značeńe u zavisnijem rečenicama. U svijem primjerima, štv su se našli, služe oblici* mozi, mozite *za* 3. *lice.* Damo viditi, da smo dali i dopustili .... da oni fratri mozite imiti *(t. j. da bi mogli imati)* prez vsakoga bantovanja *(iz prve polovine* xv *vijeka).* Mon. croat. 56. Dali smo Berti Gereciju .... tako da mi ni ostanak naš .... ne mozi uzeti rečenih sel *(iz* xvi *vijeka).* Mon. croat. 264. Poda ńim oblast, da mozite Božji sinovo biti. Bernardin 10. Vsi vićnici jesu se dogovorili, da tako bude obdržano naprida, da vsaki .... mozi saditi. Statut vrb. 157. Učiniše i uzakoniše....da nitkorь ne mozi priuzeti ali posesti crikovnoga ali uzdržati ono, ča je crikveno. Statut poļ. 249. Dopusti ispovidniku, da mozi obćitovati Š. Budinić ispr. 16. Koji bi zabranili, da on .... ne mozi služiti se od ńih. 131. Ima se stati u načinu i odredbi .... to jest, da vsaki dan u crikvah i mostireh mozite se služiti miso. 156. Narodiše .... da u stolnoj crikvi ne mozite biti mimo 12 kanovniki. Arkiv 2. 80. Učini papa, da nijedan ne mozi biti biškup, ako ni prvo od papo potvrjen. F. Glavinić cvit 200[a]. Odluči *(t. j. papa)* .... da na oltaru, gdi sv. Petar misu govoraše, no mozi nijedan izvan papo misu služiti. 432[a]. Tako ja vami .... zatvoram usta .... da vam ne mozi biti hrana u nijednoj stvari, od koje čovik ima potribu. L. Terz.ć 320.

c. Od negdašńega ne mozi *postalo je današńe* nemoj, *tako, što je* z *(s neznana razloga ispalo), a* oi *se pretvorilo u* oj; *tako treba tumačiti i plur.* nemojmo, nemojte. *Primjeri za te oblike navešće se kod* nemoj; *ovdje se meće samo primjer, u kojemu stoji* mojte *od negdašńega:* mozite. Hodite ovijem putem, ni mojte na desno ni na lijevo. M. Divković nauk 35[a].

3. *Aorist. O tome vremenu ne treba drugo reći, nego da se oblik* mogadoh *nalazi u Peštalića* 184. 232, *a oblik* more *kao* 2. *l. sing. u Bandulavića* 91, *kao* 3. *l. u Zborn.* (1520) 35[a] *i u Hektorovića* 6.

4. *Imperfekt. Najobičniji je oblik* mogah, mogaše, *ali se nalaze i drugi.*

a) Oblik mogadijah, mogadijaše *često se nalazi u Lastrića, na pr.* mogadijaše test. 119[b], 388[a]., ned. 153. 366., od' 276, mogadijahu test. 253[b], ned. 183, svetń. 29[a]. *Često se taj oblik nalazi i u slavonskih pisaca, kako se vidi iz članka T. Maretića o jeziku slav. pisaca u* Radu jug. ak. 180, 186. *Inače se ovaj impfkt rijetko nalazi:* mogadijaše *u Zoričića zrc.* 17. 29, mogadijahu *u J. Filipovića* 3, 322[b]. *Vrlo je sumńivo, dali se taj impfkt čuje danas gdje u narodu, premda se* mogadijaše *nalazi u nar. prip. bos.* 11.

b) Mnogo je rjeđi oblik mogadih ...., *kojemu su potvrde:* mogadiše (3. *l. sing.) u Kneževića* živ. 41, mogadihu *u Pavića* ogl. 17 *i u Velikanovića* upuć. 3, 340.

c) Slabo se nalazi oblik možah, možašo; *prvi je u Starinama* 23, 97, *drugi u Koluničevu zborn.* 166 *i u pjev. crn.* 226[b]. — *Još je rjeđe sa* -r- *mjesto* -ž-: moraše *u Pejkića* 39.

d) Katkad se mjesto mogaše *u* 3. *l. sing. nalazi* moga, *kako je u Matovića* 41. 227. 478., *u Petrovića gor. vijen.* 82, *u nar. pjes. herc. vuk* 72 *i u Ļubiše prip.* 116.

5. *Particip. Osobito spomenuti treba samo oblik partic. prez.* mogadijući, *koji se nalazi u Pavića* ogl. 12. 512., prosv. 2, 98, *u Zaničića* 227 *i u Rapića* 31. 267, — *i neobično elidirani oblik* mog' *mjesto* mogao (moga, mogo) *u Barakovića* vila 286 (da bih se na povrat unutar mog' uspet).

6. *Futur. Mjesto* budem mogao (mogao budem) *nalazi se* moć budem, mogbudem, mobudem, *sve ponajviše u zavisnim rečenicama, vrlo rijetko u glavnima.*

a) moć budem. Gdi je velika množ, kad zavapije, ptice, ke nad ńimi uzlete, padu, jer se rastupi ajer, tor se ne moć budu uzdržati. M. Marulić 67. Pokaj se s odlukom no činiti unapridak i kad moć budeš ispovidit se. F. Lastrić ned 310. Ako posli svega toga ne moć bude ništo bit među ńima, dužni su se prikazat crkvi. M. Dobretić 565. Na ovu svrhu rańeno bi srce tvoje, da u ńemu i u tebi moć budemo mirno stanovati. I. M. Mattei 15.

b) mogbudem. Ništa nemańe ja ću nastojati što mogbudem *(iz dubrovačkoga pisma prve polovine* xvii *vijeka).* K. Jireček spom. 92. Hoćemo vam .... uslat bila i soli, štogod mogbudemo spraviti *(iz pisma pisanoga oko polovine* xvii *vijeka).* Starine 11, 88. Što ti ne će prikazat .... da se ne uzmogbudeš od tvojijeh grijeha rastavit? A. Kalić prop. 129. Tor ti ne će dopustit, da mogbudeš iskorijepit iz srca onu ļubav, koju si im nosio. 129. Ako im ne mogbudemo ništa učiniti a mi ćemo noć na glavu, pa u planinu. Vuk dan. 1, 76. Ako im ne mog-

budu kake pakosti učiniti, a oni polako da dođu k svojim šančevima. građa 95. Pa što se danas ne mogbude učiniti, nije znak, da se nikad ne će moći. Vukova prep. 3, 92. Ako j' tako poznat ne mogbudeš, ti je zovi u bańu na vodu. Nar. pjes. vuk 3, 295. Utješiću te, koliko bo|e mogbudem. M. Vodopić dubr. (1868) 195. Ako li ga ne mogbudem naći, gledat ću ga po ćesarevini. Smailag. meh. 3.

c) mobudem. *Samo u dva pisca Dubrovčanina.* Ter će činit sve, što uzmobude. Đ. Bašić 12 Pošlji glasnike .... ogńem nek mobudu razgorjet svijet. I. M. Mattei IV. Umivaj me od moje krivine .... neka mobudem pristupiti. 15. Odredivam uzdržati srce moje sveđ od sad skupjeno k tebi i u tebi, koliko uzmobudem veće. 138. Daj mi milost, da tvojoj ļubavi sveđ budem odgovarati ļubavi, koliko mobudem većom. 315.

d) Pogrješan će oblik biti mojbudem, *kojemu je potvrda samo u primjeru:* Koja *(t. j. žena)* mojbude potonut, ono nije vještica, a koja ne mojbude potonut, ono je vještica *(iz govora hercegovačkog).* Magazin (1867) 52.

II. *Znaćeńa.*

1. moći *(bez riječce* se).

a. moći *znači: imati moć, snagu, biti kadru.*

a) bez dopune u inf. ili u rečenici s veznikom da.

aa) moći *nema uza se objekta ni adverba.*

aaa) uopće. More li gdje moja pomoć u taku brigu? M. Držić 312. Kada je Bog s nami, tko more suprotiva nam? Starine 4, 111. Jaki Bože.... tvoja sila svuda može. Đ. Baraković jar. 73. Brez tebe ne vaļam ni možem ni umim i nisam dobar ni vridan na nijedno dobro. M. Jerković 40. Zloba protiva kriposti ne more. I. Ivanišević 287. Dotiče Božija ruka, slabi ļudi gdje ne mogu. Ġ. Palmotić 2, 232. Ako ne možemo kako hoćemo, a mi ćemo kako možemo. Nar. posl. vuk 6. I ti možeš i koń ti može, ali ti Bog ne da. 105. Ko može i koń mu može. 148.

bbb) nemoći, *t. j. nemati moći, biti nemoćnu, bolovati. U rječniku Vukovu* (nemòći, nemògu, krank sein, aegroto: nešto nemogu). Koga sin nemogaše *(iz lat.* cuius filius infirmabatur. ioan. 4, 46). N. Rańina 166b. On nemože, *t. j. bolestan je. U Boci.* V. Bogišić nar. pjes. 378.

bb) moći *s adverbima.* Toliko vaļa i more skrušenje v spovidi. Naručn. 84a. Ne pozor nor pravda more već. Š. Menčetić 13. Premda u meni strah velo mogaše. P. Zoranić 13. Ļubav ćaćkova već u ńem mogaše neg' taj riječ bogova. F. Lukarević 269. Uzmožna ļubavi, vele ti na svijet mož. N. Naļeškević 1, 194. A svijete, a vraže, vele ti moreš! M. Držić 360. Djaval ne može tako suprot onomu, koji se je ispovidio. A. Komulović 33. Dali toko more ńihof glas pri Bogu. Đ. Baraković vila 244. Robu je ovo dosta odkriti .... pred onijem, ki nà sviti vele može, mnogo umije. I. Gundulić 307. Ah koliko može vrijeme, ke s godištim sve privraća. 367. Koliko u meni mogu plemenite i bogoļubne tvoje kreposti. B. Kašić iń. 6. Toliko mogaše sami ńegov glas i scjena .... da se ustručahu .... zlo činiti. fran. 190. Vele mogu nagovori. J. Armolušić 16. Pod nebesim mogu vele riječi, trave i kamenja. Ġ. Palmotić 2, 59. Nu razlika stoji mnoga meju stvorcem .... i onijem, koji malo more. J. Kavańin 478a. Ti vele možeš prid tvojijem ļubovnikom. V. M. Gučetić 203. Prijateļi ńegovi mogu dosta prid ńime. I. Nenadić nauk 204. Narav više more, kada se ne druļa. M. Katančić 78. Mnogo veoma može ļubav. A. Kalić prop. 496. Zeta je .... mnogo mogla na srpskom dvoru. Đ. Daničić istor. 101. Koliko na svijetu može vražje iskušańe i navjet. S. Ļubiša prip. 261.

cc) moći *s objektom.* Bože, koga u svem kripost svaka more. M. Marulić 20. Mnogo lit živiše po dopušćenju onogaj, ki sve može. Ļetop. dukļ. 10. Ako možem u tom, što išćeš, nič, daj da ti pomožem. H. Lucić 203. Znam, Ġivo, er ti mož u sina sve, što hoć. N. Naļeškević 1, 281. Oblas tvoja, ka sve može, budi u pomoć vazda meni. I. Gundulić 199. Ali jedna zatočnica što da može proć tisući? 410. Bože .... daj nam i hotiti i moći, koja zapovidaš. I. Bandulavić 123b. Ne mogu ino, vil izbranu ļubiti je meni sila. Ġ. Palmotić 1, 31. Da zna vila vuhovita, što rasrġba razložita, što narugan bojnik more. 2, 45. Što nije mogla tva desnica .... zrak djelova tvoga lica 2, 403. Ti sam jesi, koji možeš svaka. L. Terzić 323. Videći sv. sabor, da ustrpļeńe s Focijom ništar ne moraše. K. Pejkić 39. I što lažac sam ne može, da Bog ńemu pripomože. V. Došen 141b. Carević videći, da protiv sve sile ne može ništa, pođe kući. Nar. prip. vuk2 202.

b) moći *s dopunom u inf.*

aa) inf. je afirmativan.

aaa) inf. od prelaznih i neprelaznih glagola u aktivu. Primjera se našlo golemo mnoštvo; ovdje ih se uzima samo nekoliko. Vi što možete činiti, činite *(iz* XIII *vijeka).* Mon. serb. 21. Ni za jednu stvar segaj svita, koja bi mogla biti *(iz* XV *vijeka).* 297. Mogal bi sciniti niki, da se nima ļubiti neprijateļ. Korizm. 50a. Sve mož učiniti, zla od nas odnesi. M. Marulić 36. Koga plemenstvo i sama mož pametim dohitit. B. Gradić 102. I sam je danas ti za ļubi imati bez nijedne mož smeće. F. Lukarević 7. I ti tako mož govoriti. A Komulović 60. Koliko okom mož zamjerit, sve bi vitez puno. I. Gundulić 322. Kad on kopjem vladat more. Ġ. Palmotić 1, 199. Nigdor ne mre biti prost od smrti. P. Vitezović odil. 15. Koja more nauditi ovomu stadu. L. Terzić 226. Sve se skoči malo i veliko, kogod može sabļu pripasati. A. Kačić razg. 280. Ovo su otajna, koja razum ne more dokučiti. A. Kanižlić utoč. 196. Ne mogavši ništa opraviti rekoše. E. Pavić ogl. 106. Znadijahu, da je tolikim kamenom grob zavaļen, koliko ga one odvaliti ne mogadijahu. F. Lastrić ned. 183. Zar prez mene to ne more biti? M. A. Reļković sat. 73. A kad knez Aleksa ne mogne to učiniti, on u početku g. 1813 pobegne. Vuk dan. 4, 9. Ne mogahu puta razaznati. Nar. pjes. vuk 1, 39. Možemo li s Turci bojak biti, možemo li Turke pridobiti? 2, 312. Ako mogneš Sava poturčiti, sva će ti se zemļa poturčiti. 3, 57. Od zuluma živjet ne možemo. 4, 111. Pa ne moga odoļet žalosti, nego život uze sama sebi. P. Petrović gor. vijen. 82. Ako ko uzmože izbrojiti prah na zemļi. Đ. Daničić 1 mojs. 13, 16. Vidin, da ste stari, da već ne morete hodit. Nar. prip. mikul. 15.

bbb) inf. je od refleks. glagola. Da se po koji način oprati mogadijahu. A. Kanižlić uzr. XI. Ne mogadijaše se više povratiti u Luzaciju. I. Zaničić 107. Mandalina .... sve ovo vrime provede u pustińi .... niti se moga-

dijaše nasitit plačom i pokorom. F. Lastrić svetń. 112b. Od koje se *(t. j. nemoći)* nikako izličiti ne mogadijaše. 162a. Al' moš li se ti sititi, što će reći mudrom biti? V. Došen 19b. Gospodine Bože, koji .... ne možeš se prevariti ni nas varati. I. Nenadić nauk 33. S koliko velikim pouzdańem moćemo se ufati. Grgur iz Vareša 109.

ccc) inf. je u pas. Zač pogibe ta mast? možaše bo se prodati na mnozě i razdeliti ubozim. Kolunić zborn. 166. Ištite gospodina, dokle se naći more. N. Rańina 43b. Mogahote bit spaseni. M. Marulić 286. Moću se ja zatoj blažen zvat i riti. D. Rańina 77b. Budući se očito iznašlo, da je kmecka zemļa, da se od kmetckoga sela odpitati ne more. Mon. croat. 269. Zove se gibuće, ča se gibļe ili ča se more lasno gibati. Statut poļ. 259. Tko drži plemenšćinu, ne more se iz držanja izneti. 269. Bogu, naučiteļem i roditeļem ne može se odslužiti. M. Divković bes. 155. Nevoļna ti mož se riti. I. Gundulić 43. Rekao je: divica Marija ne more se zvati bogorodica. A. Baćić 11. More li se u poste jesti sir? 189. Ovo je ono prisveto zlamenje, po komu mogamo bit spaseni. J. Filipović 1, 143b. Ako se dakle spomenuti Marcion ne mogaše pravim Bogom zvati. E. Pavić prosv. 1, 1. Mogadijaše doisto Ivan biti držan za Mesiju. F. Lastrić od' 161. U srcu more se želit iskrńemu vazda ono, što bi otio da se tebi želi. ned. 292. Brez koga se ne more nitko saraniti. M. Dobretić 11. U drugijem događajima može se *(t. j. prijedlog* s) čuti, gdje ne bi trebalo. Vuk nar. pjes. 1, 52. Kroza ńga se proći ne mogaše od momaka i od devojaka. Nar. pjes. vuk 1, 493. Ovakovijeh primjera moglo bi se ovdje i više spomenuti. Vuk rječn. predgov. Ča se god pomislet more. Nar. prip. mikul. 12. — *Prema drugijem glagolima može katkad i* biti *primiti uza se riječcu* se: Izgled kaže Dominikov, da se može povoļno i u ļuckoj općini biti pustińak, usred razbluda svijeta da se može bit pokornik. A. Kalić prop. 489.

bb) inf. je zanijekan. Ovo promišļajući ....jeda mogu ne veseliti se? F. Lastrić test. 62b. Bi li mogao ńega ne ļubiti? J. Matović 328.

cc) Zanijekan je i glag. moći *i inf. Značeńe je gotovo isto, što ga ima glag.* morati *združen s inf. Ispor. u lat. na pr.* non possum non loqui *i t. d.* I tebe sad mojim srcem ja ne žalit ne mogu. H. Lucić 246. Tebi bi ne mogla *(t. j. Arahna)* ne pozaviditi. 287. Ne može ne imat stan u muci pakļenoj. N. Dimitrović 73. Ne mogu, gospoje, ne združit cviļenje, kadgodi na moje pomislim diļenje. N. Naļešković 2, 103. Ja ću vam metnuti ovu istinu prid oko od vire, da ne morete ńe ne viditi. F. Lastrić test. 16a. Budući dakle da mi ona svidoči .... ne mogu ne virovati. test. ad. 109b. Ne možemo, koja smo vidjeli i čuli, ne govoriti *(iz lat.* non possumus quae vidimus et audivimus non loqui. act. ap. 4, 20). J. Matović 13.

dd) Malo je slabije značeńe onda, kad između zanijekanoga glag. moći *i između inf. stoji riječca* nego. Taki čovjek ne može nog' z dobrijem kolačem doć. M. Držić 355. Nijesi mogla nog' vesela k nami doći u ovo vrijeme. G. Palmotić 2, 267. Ne more se nog' roditi oro od orla i oro biti. J. Kavańin 102b. Moj si, er ne može nog' moj biti. 574b *i* I. Đordić uzd. 56. Ne reci: ļubit ne ću, pokli ne može nog' ļubiti. I. Đordić uzd. 97.

c) moći *ima dopunu u rečenici s veznikom* da.

aa) glag. je u dodatoj rečenici afirmativan. Ponajviše je u ovome događaju glag. moći *zanijekan.* Ne bi mogla da povidi. H. Lucić 206. Moći ću da viju, gdi....duh izhaja. 278. A mlados, vaj, moja, meu mlaci jur svima za mal čas pokoja ne može da ima. D. Rańina 40b. A ne može jadovitu voļu tvoju da privrati. A. Čubranović 156. Od svih možem da pomogu. M. Pelegrinović 177. I nitkor ne može da se na ń potuži. N. Naļešković 1, 159. Nigda zlo samo ne može da dođe. 2, 67. Tko ne može da pogine. I. Gundulić 188. I ne moguć da mu odoli jedva krvim ńega poli. J. Kavańin 87a. Tvoju krepos zli ne mogu da osramote. I. Đorđić uzd. 199. Bila bi razmetnuta, što ne može da bude. S. Rosa 89b. Kada Lazar tko postane, da ne more da se gane. V. Došen 190a. Vidi, da ne može da uteče. N. Palikuća 24. A ne može da svińe prodade. M. A. Reļković sat. 106. Ne može ovdi da se uzdrži Bernardo sveti, nego vapi. B. Zuzeri 24. Samo nadrikńige ne mogu to da razumiju i da priznadu. Vuk rječn. (1818) xxxii. Ali se ovđe ne može da načini. Vuk skupļ. sp. 2, 164. Al' se junak ne mož da oduži. Nar. pjes. vuk 1, 548. Ne mož majci na ino da bude. 3, 501. Ko ne može da plati, vaļa da moli. Nar. posl. vuk 149. Ali nikako nije mogla da se ukrade. Nar. prip. vuk 196.

bb) glag. je u dodatoj rečenici zanijekan, a obično je zanijekan i moći. Ne mogu da ne dam moju ńoj svu mlados. Š. Menčetić 15. Mogu li da plamen ne ćutim ļuveni? 21. Sakramenat najzadńega pomazańa ne može da ne ima združenu uspomenu. J. Matović 275. Bi li mogao da ne postavi sve svoje ufańe u ńega? 328. Ako koji reče .... može i da ne poštuje oca svojega. Vuk mat. 15, 6. Najposlije ne moga im biti od straha turskoga da ne okupe nekoliko vojske. S. Ļubiša prip. 116. Ne mògu, da tebi ne ugodim. 140.

d) moći *u inf. kao predikat drugome inf.*

aa) moći *je afirmativno (sasma rijetko).* Kako bi mu biti moći otaj s tobom. A. Čubranović 154. Jaoh, je li na svijeti igdire moći sad čut al' vidjeti od moga veći jad? N. Naļešković 2, 120.

bb) moći *je zanijekano.* Jer ih povijedat bez stida nije moć. P. Hektorović 71. Bogastvo bez truda nije moć dobiti. N. Dimitrović 6. Ne bježimo od ļubavi, er joj nije moć uteći. N. Naļešković 1, 238. Od vražijeh gjotuna živjet mi nije moć. 1, 254. Nevoļnijem putnicima počinuti nije moći. I. Gundulić 27. Vojska, ku nije moć izmjerit. 322. Na ravnu poļu skrit se nije moć. Poslov. danič. Er shranit se nije moći bez moguće te pomoći. J. Kavańin 64b. Svit luduje vas u zloći, koje trpit nije moći. V. Došen 195b. Svim nije moći ugoditi. A. Blagojević pjesn. vii.

e) moći *s elipsom infinitiva.*

aa) inf. se razumije iz predašńega ili potońega glagola. Prisezaju .... dati imь sъvětь i pomoćь .... kolikoro mogo *(t. j. dati).* Mon. serb. 2 *(iz* xii *vijeka).* Dahь odь bytъka čьto mogo *(t. j. dati, – iz svršetka* xii *v.).* 6. Što mogah najbrže *(t. j. otići)* spravih se otiti. D. Rańina 81b. Sasvim se usiluj, koliko mož veće, u dobru napriduj. P. Hektorović 60. Što mogoh najbrže, otidoh veće tja. N. Naļešković

1, 216. O zoro studena, pokrsmaj, ako mož. 2, 45. Toga ta poteže, zgrabiv k zemji vrže i primogši sveže, ča more najbrže. B. Krnarutić 9a. Vazda sidi bradi gdi mož čast učini. Đ. Baraković vila 157. Riječima ju obljetuje sve što može bolje i draže. I. Gundulić 470. Pribroj zvizde, ako moreš. A. Kačić korab. 17. Kada i koliko moreš, učini mu. F. Lastrić ned. 292. Pak kad možeš, onda plati. V. Došen 58a. Kad ga *(t. j. zavjet)* tko učini imaje misal izvršit ga, koliko prija moga bude. Blago turl. 2, 97. Nega ljubimo, s kolikom najvećom ljubavi možemo. J. Matović 431. I hrani se s ženom, kako more. M. A. Reljković sat. 95. Pravdao se, kako je god mogao. D. Obradović živ. 27. Okitite, što ljepše možete. Nar. pjes. vuk 2, 262. Opremi se štogod ljepše možeš. 3, 535. Vojske kupi, što možeš najviše. 4, 418. Dođi, ako ikako uzmožeš. Vuk rječn. s. v. ikako. Gdje mognemo, da im pomognemo. Osvetn. 3, 69. Da ga šalje, što ga brže more. Nar. pjes. istr. 1, 39.

bb) U misli se može dopuniti glag. (u)činiti. Neprijatelj videći, da ne more nijednu rič *(t. j. stvar)*, reče v sebi. Korizm. 13a. Ne mogoh ja ino, neg' li se njoj dati. D. Rańina 30a. Sad mož vidit, ča sve muke mogu meni. P. Hektorović (?) 136. Grozno ti ja cvilju, er mi nije moć ino, neg' da se odilju. N. Naljeković 2, 105. Ne mogu ti nič zlotvori. J. Kavańin 330a. Zašto je on *(t. j. đavo)* svezan kao jedno pseto, koje more lajat i režat, mal' ne može ništa, izvan tko k njemu pristupa. J Banovac razg. 88. Bogu smrt ništa ne more. V. Došen 111. Indi ne moreš jim ništa. M. A. Reljković sat. 16. Vidješe te ljude, gdje im tijelu ogań ništa ne može. Đ. Daničić dar. 3, 27. Što mu ja mogu, kad mu ne može vlada? S. Ljubiša prip. 50. Nije mu se moglo baš ništa. M. Đ. Milićević zim. več. 228.

cc) U misli se može dopuniti glag. ići, poći *i slični.* Stahu plavi ne moguće simo ni tamo *(iz glag. rukopisa* XV *vijeka).* Arkiv 9, 126. Francuzi.... ne mogadijući tijesnim putom .... pošli su da priđu Wezer potok. I. Zaničić 227. Da gad k njima *(t. j. pčelama)* ne more nikako. J. S. Reljković 242. Rekao mi je tata, da ću s njim na posijed u susjeda Raška; ne mogu tamo neumivena i raspletena. S. Ljubiša prip. 38. — *Ovamo bi mogao ići i primjer:* Car ne mogne ni kud ni kamo *(t. j. krenuti)*, nego čobaninu da đevojku. Nar. prip. vuk 209.

b. moći *o onome, što tko hoće, rado ima, ńem.* mögen. Velmi, vaj, ljubih ja ńe dike ljuvene, a ona viditi ne može vik mene. D. Rańina 98b. Ne mogadijući ga *(t. j. Kain Abela)* više viditi učini, kano da će š njime na šetńu izići pa mu reče. E. Pavić ogl. 12. Sotona ne mogadijući gledati napridka i sriće. 512. To dušmani gledat ne mogoše. Nar. pjes. vuk 1, 266. Ja dušmana gledati ne mogu. 2, 166. *U Dubrovniku govore:* ne mògu ga *(t. j. ne trpim ga);* mögû se kako luk i oči *(t. j. rado se imaju).* M. Rešetar štok. dial. 253. *Vidi i pod* I. 2. a.

c. moći *o onome, što je moguće ili vjerojatno.*

a) uopće. Pri roka moreš umriti, da rok ne mož preživiti. P. Zoranić 7. Da od zla ne bi gore bilo, što se zgodit more. V. Došen. 234b. Može biti, da je ljutit Marko, može biti, da je pijan Marko, pa vas može s konjem pregaziti i grdnijeh, đeco, ostaviti. Nar. pjes. vuk 2, 226. Jer je Marko iza sna zlovoljan pa nas može oba pogubiti. 2, 444. Turci će nam u poćeru poći te možemo izginuti ludo. 3, 339.

b) može biti.

aa) može biti *ima za dopunu rečenicu s veznikom* da. More biti, da ostanu jedan dan u Nobu. Proroci 19. More biti, da nam ga pošalje. F. Glavinić cvit 160a. Ajme, more biti, danas da ću umriti. P. Posilović nasl. 39a. Može biti, da će Grci reći. A. Baćić 153. More bit, da se ne bi bio zazvao Isus, nego Emanuel. F. Lastrić test 36b. More biti, dok se ganeš, smrtni odkos da postaneš. V. Došen 51a. Vi, braćo, može biti da ste čekali mene. Vuk građa 87. Može biti, da bi najbolje bilo .... metnuti. Vuk rječn. predgov. Može biti, da su ga i oblaci naljutili. Nar. prip. vuk 70 Može biti, da će se naći četrdeset. Đ. Daničić 1 mojs. 18, 29.

bb) možebiti *kao pravi adv. u značeńu: možda. U rječniku Belinu* (možebiti, forse) *u Bjelostjenčevu* (morebiti, mozibiti, forsan, fortassis, fortasse), *u Voltiđijinu* (možebiti, forse, può essere, vielleicht, etwa), *u Stulićevu* (morebiti, forte, fortasse, fortassis *s naznakom, da se nalazi u Gradića) i u Vukovu* (1898, može biti, bojse). Ti bi morebiti prosila od ńega. Bernardin 48. More bit otca moga biste znali. N. Rańina 79b. Morebit slobodno smio bih izriti moj ogań. D. Rańina 75b. Možebit tojzi vil tebe sad vidjeti vele bi drago bil'. N. Naljeković 1, 187. Mande morebit je došla onamo. M. Držić 176. Plemenit po krvi i možebit prvi od vića s vrimenom. Đ. Baraković vila 111. Čuo si možebiti pripovijedat ime moje. I. Gundulić 349. Kojoj možebiti nebo odluči bolje sreće. Ġ. Palmotić 1, 34. Možebit bi pravo bilo. Ġ. V. Bunić 3. Vidili ste morebit više putah, koliku buku čini. F. Lastrić test. 157a. Čini ga u jednu jamu upasti, u kojoj ga ukopa s tilom, možebiti i z dušom. A. Kačić razg. 23. Ili možebiti nijednoga ne imade. E. Pavić prosv. 1. 17. Hoće se tebi, dobrostivi štioče, možebiti niko čudo viditi. Đ. Rapić predgov. Koji će vam dignut sve, što imate, ter dat drugomu i možebiti vašemu neprijatelju. Đ. Bašić 8. Morebit će tkogod reći. V. Došen 94a. Otili biste vi morebit, da se oni poklone vašim idolom? F. Radman 11. Ne bi se imala možebiti postaviti svaka ponńa. J. Matović 363. Mlogi su more biti ńu u rukuh imali. A. Kanižlić kam. 8. Ako koga možebiti privari neumstvo ispovidnika. I. Velikanović upuć 3, 81. Morebit će se u ovoj knjigi gdikoja rič najti. J. S. Reljković XIV. Pa im onda ne dadne nesreća (ili možebiti sreća), da se opet izmaknu na Ljubić. Vuk građa 94. Među kojima je bilo najmańe pravijeh Arnauta, a možebiti nije bilo ni jednoga. prav. sov. 42.

d. moći *o onome, što smije biti, što je dopušteno.* Da ti morešь kupovati i tvoji ljudije vsaki trьgь *(iz* XIII *vijeka).* Mon. serb. 43. Proseći nas, ako bi mogal jošće opovidati, a mi rekosmo, da more *(iz* XV *vijeka).* Mon. croat. 58. Mogahote oženit se. M. Marulić 302. Gosp. biškup ne more položiti....ali zapovidati. Zak. vinod. 57. Ispovjednik ne može očitovati grijeh onoga, koji se je u ńega ispovidio. A. Komulović 6. Molim te .... da slobodno možu doći prid obraz tvoj. P. Bakšić 120. Žensko pleme ne može primiti sakramenat sv. reda. A. Baćić 274. Ne mogadijaše pak ovi blagosov činiti se u petak. I. Velikanović upuć. 1, 492. Posvetilište, kod kojega samo pravovirni mogau biti. 3, 340. *A.* Dali mi te, dušo, poljubiti? *B.* Moš, junače, koliko ti drago. Nar. pjes. vuk 1, 428. Ne možeš ti ńe imati *(ispor. lat.* non licet tibi habere eam). Vuk mat. 14, 4. Naposljetku možeš

otvoriti svo osam odaja, ama devetu da se nijesi usudio nipošto otvoriti. Nar. prip. vuk² 194.

c. ne moći s mańim *ili* s mańe, *t. j. ne moći drukčije, prema tal. jeziku. U rječniku Belinu* (ne mogu s mańe nego, ne mogu od mańe učiniti, non posso far di meno di non, imperare mihi nequeo, quin). Spametno će učiniti .... da samo piše, ako ne može s mańim neg' pisati. A. Kadčić 319. Eto, radi tebe praštam, jer ne mogu s mańe, mater si mi. J. Banovac razg. 141.

2. moći se.

a. moći se *s logičkijem subjektom u dat., na pr.* može mi se, *t. j. mogu.* Teŗ bi hotêl, ako bi mu se moglo, da bi tuj našu ļubavь nêkako smelь *(iz početka* xv *vijeka).* Spom. sr. 1, 66. Jerь Božjomь milostiju more vi se *(iz početka* xv *v.).* 1, 71. Jer mi se ne more, da mi se zli ļudi po pamet ne stave. Š. Menčetić 274. Tebi se *(t. j. Bogu)* svo može. N. Dimitrović 37. Zač ino, Frano, sad meni se ne more, er mi gre sve nazad. N. Naļešković 1, 299. Van sebe stah želeći sa svu moć, da bi mi jedan čas moglo se kako doć vrh gore tej do vas. 2, 319. Da mi se ikako može, nigdi ne bih hotio *(t. j. prebivati)* ni bih volio, nego li u kraļevstvu nebeskomu. M. Divković bes. 584. Zaludu je, ne more se djavlu napastovańo *(t. j. ne da mu se),* ako se naša voļa k ńemu ne pridruži. J. Banovac razg. 110. Meni se ne može živiti, ako ne saznam. D. Obradović bas. 398. Al' se majci ne može na ino, ne će majka prositi Merimu, već mu prosi Atlagića zlato. Nar. pjes. vuk 1, 253. Od ina se majci ne mogaše, veće spremi u brašnu kolačo. 2, 574. Ali mu se ne moga inako, no doziva Mujezina sina. Nar. pjes. herc. vuk 72. Ne mogaše mu se inako, nego da ide. Nar. prip. vuk² 260.

b. može se, *t. j. može biti, moguće je.* Budi *(t. j. stvoreńe)* vrhovno i izvrsito, koliko se može. Š. Budinić suma 56. Zgodi mi se ńega sresti što se može huđe i gore puna smeće i bolesti. G. Palmotić 1, 353. Može li se veća psost protiva Bogu? J. Filipović 1, 377ᵇ. Ja govorim, da će biti zlo, da se gorje ne može. 3, 152ᵇ. Je l' se veća žalost može neg' gledati vojske ove .... pak gledajuć ovo znati? V. Došen 227ᵃ. To je ludost, većja se ne može. M. A. Reļković sat 80. *A.* I dobar ste lovak ulovili. *B.* Jesmo, knežo, ne može se ļepše. Nar. pjes vuk 4, 197.

c. moći se *s elipsom infinitiva.*

a) inf. se razumije iz predašńega ili potońega glagola. S voļomь Klimojevomь učinismo, jerь se inako ne mogaše *(t. j. učiniti).* Spom. sr. 1, 6 *(iz svršetka* xiv *vijeka).* Da se Bogu svom podlože, što se ikad većma može. V. Došen 223ᵇ. Nastojali smo učinit obilato i zadovoļno, koliko se moglo. M. Dobretić v. Pa su *(pjesme)* .... koliko se moglo dogońene prema narodnijem pjesmama Vuk nar. pjes. 4, 68. Oplačemo ga i ukopamo, kako je po zemļi i po svijetu i kako se najboļe moglo. Pravdonoša (1852) 31.

b) U misli se mogu dopuniti glag. (u)činiti, poći. U druzijeh se crkvah ne mogu taj proštenja uzimati, razmi ako se ne bi moglo inako. A. Gučetić roz. joz. 26. Da može dojti . . . odkuda se ne može dalje. A. Tomiković gov. 57. Kad čuju kmeti, da se može mimo zakonika, mi gospoda štetni. S. Ļubiša prip. 73.

MOĆINA, *f. moć, snaga. U Istri, gdje je akc.* moćina. D. Nemanić (1884) 46.

MOĆNIK, *m. Samo u Stulićevu rječniku, gdje se kaže, da je isto što mogućnik.*

MOĆNOST, *f. apstraktna imenica prema pridjevu* moćan. *Između rječnika samo u Stulićevu* (potestas *s naznakom, da se nalazi u kajk. pisca Muliha).* Dobra od nature, kako su: lipota, moćnost, snažnost. Naručn. 86ᵃ. Naglo ga obuja jedna promoćna fobra, ke moćnost razašadši vse telo toplota naturalska zbiraše se samo v prsi. Transit 3. Jest to činjenje tvoje, ne človječa moćnost. B. Kašić nasl. 255. Za sliditi ovo činjenje uvike sa svim moćnosti *(štamp.* za svim moćosti) vašega srca. P. Posilović nasl. 185ᵃ. Nek mu bude moćnos kliska. J. Kavańin 290ᵇ. Dajući mu *(t. j. stvoreńu)* bistvo, moćnost, živļeńe. M. Zoričić osm. 119. Na srcu mu moćnost biva. Nar. pjes. istr. 6, 15.

MOĆSTVO, *n. moć, moćnost. Između rječnika samo u Stulićevu* (potestas *s naznakom, da se nalazi u kajk. pisca Muliha).* U ovomu vidi se golemo moćstvo Božje. M. Radnić 235ᵃ. Sv. sakramenat ima moćstvo oprati od grîha istočnoga. J. Banovac razg. 215. Ugasi ńu s oblastju moćstva tvoga. P. Knežević pis. 188.

MOD, *m. način. Iz tal. riječi istoga značeńa* modo. Nisam naša na moj mod divojke. Nar. pjes. istr. 1, 20. Šaruļa *(zmija)* . . . . ozdo po trbusu *(sic!)* nekako na drugi mod šargasta. *U Bukovici (u Dalm.)* Zborn. za nar. živ. 7, 281.

MÓDA *(s takvijem se akc. govori), f. promjenļivi ukus vremena. Iz ńem.* Mode *ili iz tal.* moda *(a ovo oboje kao i franc.* mode *iz lat.* modus, *način). U naše vrijeme veoma obična riječ.* Nova moda svita, razbludna navada. M. Kuhačević 98. Gleda svoj vezen prosluk i kaže, da će mu drugi nove mode skoro iz Beča doći. D. Obradović bas. 246. A ovake narodnosti treba kupiti, dok se nijesu prosvještenijem i novijem modama zagušile i iskorijenile. Vuk nar. prip. iv.

MODAC, Moca, *m. kajk. prezime (upravo* Modec) *neznana postańa.* Bošńak (1908) 126.

1. MÒDAR, modri, *f. modra boja. Samo u Šulekovu* rječn. zn. naz. *za ńem.* das Blau, *franc.* bleu; berlinska ili pruska modar, Berlinerblau, Ferrocyaneisen, bleu de Prusse. — *Nepouzdano.*

2. MÒDAR, mödra, *adj.* lividus, caeruleus. *Postavļeni akc. zabiļežen je u Vukovu rječn., ali se po Hrvatskoj govori i* mòdar, mòdra. N. Simić nast. vjesn. 8, 108. *Riječ se nalazi i u drugim nekim slav. jezicima, na pr. slov.* moder, *češ.* modrý, *poļ.* modry; *u drugim indoevr. jezicima ne nalazi se riječi korijenom i značeńem srodnijeh. U rječniku Vrančićevu* (lividus), *u Mikaļinu* (violaceus, jantinus, ametystinus), *u Belinu* (azzurro, celestro, livido, turchino), *u Bjelostjenčevu* (caeruleus, — moder od vudarca ali zime, lividus), *u Jambrešićevu* (caeruleus), *u Voltigijinu* (turchino, celestino, celestro, azzurro, blau, blaulicht, — livido, schwarzblau), *u Stulićevu* (in caeruleum vergens, caeruleus, lividus *s naznakom, da se nalazi u Gundulića i u Habdelićevu rječn.) i u Vukovu* (blav, lividus).

a) modar *uopće o različnijem predmetima. Primjera se nije mnogo našlo, jer se mjesto* modar *često uzima* plav. Puščam popu Benediku kabanicu modru *(iz* xv *vijeka).* Mon. croat. 110. Bilih, rumenih, plavih, žutih, modrih i sfakih jinih cvitof bišе . . . . viditi. P. Zoranić 85. Modrim perjem vitez mili vedro je čelo nakitio. I. Gundulić 438. Svud joj (*t. j. Alčini)* modre vidiš guke ustarana oko vrata *(možda bi ovaj*

primjer bolje bilo metnuti pod b). Ć. Palmotić 2, 60. Od modre iliti ljubične *(t. j. boje).* A. Kadčić 88. Dade mu krilo od tice nike modra kolura. A. Kačić razg. 202. Pod onom gorom visokom crljeno cv'jeće i modro. Nar. pjes. vuk 1, 202. Poviše njih jedan modar oblak 2, 58. Iz usta mu *(t. j. konju)* živi ogań sipa, a iz nosa modar plamen suče. 2, 140. Iz kopita *(t. j. konju)* živa vatra seva, iz nozdrva modar plamen liže. 2, 421. A kada mi budeš to ruho dilila, družini mi podaj modro i crljeno. Jačke 174. Četri modra dima poletiše. Hrv. nar. pjes. 3, 456.

b) modar *o tijelu izbijenu, punu modrica i o mrtvu; ponajviše se u starijeh pisaca upotrebljava o raňenom Isusu.* Najde sve pleći svoga tela modre imijući mnogo strašno ot boja. Transit 4. Videć .... vezanje, pljuske, trn .... kim modar bih i crn *(govori Isus).* M. Marulić 191. Vaskolik bješe modar, raňen i istučen. M. Divković bes. 12. Usilova se Pilat izvesti van Isusa .... krvava i modra. P. Bakšić 103. Navališe udorci vrh udoraca i rane vrh rana, dokle osta sfeto tilo sfe modro. B. Kašić is. 56. Vidim tebe izraňena .... svega modra i krvava. I. Ivanišević 97. Budi dobar, da ne budeš modar. Poslov. danič. Lice .... sve modro, sve je sada rusom krvi obliveno. A. Vitaljić ost. 197. Ah, kakvu mu pljusku dade, modar obraz vas ostade. P. Knežević muka 20 Pogledaj obraz ńegov božanstveni .... modar od zaušnicah. F. Lastrić test. 120a. Stoji kod križa, na komu modar, krvav, ranav izdišo Jezus. A. Kalić prop. 455. Ono lice božanstveno osta ćić udorca modro i krvavo A. d. Bella razgov. 203. Dovati vile, prebi joj žile, jedva uteče modra pod odar. Nar. pjes. vuk 1, 519. Nemoj biti ljuta, da ne budeš žuta, veće budi dobra, da ne budeš modra (od boja) Nar. posl. vuk 206. Ja sam modra do svilena pasa *(govori vila, koju su izbile druge vile).* Osvetn. 2, 143. Polamala mu *(t. j. žena mužu)* je vse kosti, da je postal kako gliva, moder kot i zrela sliva. Jačke 238. Frano bišo modar kano modra karta *(t. j. kad su ga mrtva izvadili iz vode).* Nar. pjes. istr. 2, 22. — *Adv.* modro: Zažete mišice modro podbuhnule *(t. j. u raspetoga Isusa).* I. T. Mrnavić istum. 184.

MODEL. *m. Samo u Šulekovu* rječn. zn. naz. *za ńem.* Modell, Muster, Vorlage, *tal.* modello.

MODEST, *adj. čedan. Iz tal.* modesto *(istoga značeńa). Samo u primjeru:* Ke su malo modesto ali raspušćene i slobodne. P. Radovčić nač. 516.

MODITI SE, modim se, *impf. držati se mode. Samo u Popovićevu rječniku* (sich nach der Mode kleiden).

MODLICA, *f. kuhińska naprava za kolače, da im se da stalan oblik. Iz ńem.* Model *(a ovo iz lat.* modulus). *Govori se u Slavoniji.* Zborn. za nar. živ. 5, 312.

MÔDOŠ, *m. selo u Banatu.* Šem. mitr. (1900) 268. *Akc. postavio* V. Arsenijević.

MÔDOŠANIN, *m. čovjek iz Modoša.* V. Arsenijović.

MÔDOŠÂNKA, *f. žensko iz Modoša.* V. Arsenijević.

MÔDOŠKÎ, *adj. posses. od* Môdoš. V. Arsenijević.

MODRA, *f.*

a) ime kozi, akc. módra. *U Lici.* J. Bogdanović.

b) selo u Bosni u okružju bihaćkom. Popis žit. bos. i herc. 641.

MODRAC, Modraca, *m.*

a) selo u Bosni u okružju tuzlanskom. Popis žit. bos. i herc. 641.

b) nekakav tvrd kamen, koji se zove i polarica. *U Poljicima (u Dalm.).* Zborn. za nar. živ. 8, 194.

c) isto što matarac (vidi tamo).

MODRAČ, modrača, *m. ime ptici, kojoj je učeno lat. ime* Ardea cinerea. Đ. Kolombatović (1880) 41 *(gdje upravo stoji* gak modrač).

MÒDRAČA, *f. neka modra ženska haljina. U rječniku Mikaljinu* (modrača, modrina, koret, palla), *u Belinu* (gonnella di tela turchina) *i u Stulićevu* (cyclas, tunica, palla caerulei coloris). Mòdrača je na Lopudu vrsta modre prtene tkanine. L. Zore paļetk. 110, 227.

MODRAČICA, *f. dem. od* modrača. *Samo u Stulićevu rječniku* (parva cyclas).

MODRAČINA, *f. augm. od* modrača. *Samo u Stulićevu rječniku* (ingens cyclas).

MODRA GLAVA, *f. neko mjesto u staroj srpskoj državi zabilježeno u ispravi* XV *vijeka i otud u Daničićevu rječniku. Vidi* Modri Potok. — *I danas se* Modra Glava *zove neko zemljište u Vraňskoj Pčińi.* Etnogr. zborn. 5, 188.

MODRA GORA, *m. Samo u primjeru:* Milošь, a sinъ mu Radoslavъ, a brat mu Modra Gora. Deč. hris. 18. *Jamačno je na tome mjestu nekakva pogrješka, jer nije moguće dopustiti, da bi* M. G. *bilo muško lično ime.*

MODRAHAN, modrahna, *adj. modrikast. Samo u Stulićevu rječniku* (lividulus, subcaerulous).

MODRAK, modraka, *m.*

a) ptica, kojoj je učeno lat. ime Monticola cyanea. D. Hirc. D. Trstońak.

b) riba, koja se zove i modruļ. Maena vulgaris. D. Kolombatović (1886) 7. *Tako se zove i neka ribica na ostrvu Krku.* Zborn. za nar. živ. 5, 73.

c) modar grozd. Modrák, gen. modrāka, uva violacea. D. Nemanić (1883) 47.

MODRAN, modrana, *m.*

a) ime jarcu. U Lici, gdje je akc. mödrân, mödrâna. J. Bogdanović. *Ispor.* modra.

b) dva sela u Bosni, jedno u bańolućkom okružju, drugo u tuzlanskom; tako se zovu i dva zaseoka, jedan u Bosni u okružju sarajevskom, drugi u Hercegovini. Popis žit. bos. i herc. 641.

c) neki mineral. Samo u Šulekovu rječn. zn. naz. *za ńem.* Cyanit, Disthen, *franc.* cyanite, disthène.

MODRA SLATINA, *f. neko zemljište u staroj srpskoj državi.* I da kraļev'stvo mi Modru Slatinu, da je žimovište crьkov'nomu dobit'ku. Deč. hris. 56.

MODRAST, *adj. isto što modrikast.* Koren .... zanosi nešto malo u modrasto. Đ. Popović pozn. robe 193. Prah je bel, potеže na modrasto *(u govoru krčkom).* Zborn. za nar. živ. 7, 310.

MODRA STIJENA, *f. selo u Srbiji u okrugu pirotskom.* S. Koturović 446 (‚Modra Stena').

MODRAŠ, modraša, *m.*

a) zmija Coelopeltis monspessulana; *zove se i* plavuša. S. Brusina rad jug ak. 173, 20.

b) dva mjestanca u Dalmaciji u kotaru spļetskom. A. Mašek 112.

c) nekakav krumpir. U Gorńem Kosińu u Hrv. D. Hirc.

MODRAŠAN, modrašna, *adj. isto što modrahan (vidi tamo). Samo u Stulićevu rječniku* (lividulus, subcaeruleus).

MODRAŠICA, *f.* Ima da bude ženka od modraša *(zmije). Oko Zadra.* S. Brusina rad jug. ak. 173, 23.

MODRAVE, *f. pl. zaselak u Hercegovini.* Popis žit. bos. i herc. 641.

MODRČ DIJEL, *m. neko zemļište u staroj srpskoj državi.* U Modrьčь dêlь. Svetostef. hris. 22.

MODRČA GROBĻA, *f. neko zemļište u staroj srpskoj državi.* U Modrьču Grobļu, ot Modrьče Grobļe u potokь. Svetostef. hris. 8.

MODRČIN, *m. prezime u Hrvatskoj.* Imenik (1906) 444.

MODRENICE, *f pl. mjestance u Dalmaciji u kotaru spļetskom.* A. Mašek 116.

MODRENA SPILA, *f. nekakva spiļa u Poļicima (u Dalm.).* Zborn. za nar. živ. 8, 198.

MODREŃAK, *m.*

a) čivit, indigo; kao da je to u primjeru: I ne samo kakono modreńak, nego kakono nebesa bijahu one opeke.... Ne bi zadovoļan Bog prominiti opeke od zemļe u modreńak nebeski, nego još hotje promijeniti opeke u nebesa. M. Radnić 113a/b.

b) modrèńāk, modreńáka *(tako je zabilježen akc.)* je u Lici isto što čivitńak *(t. j. lonac, u kojem se kuha čivit).* V. Arsenijević.

MÒDRÊŃE, *n. nom. verb. od* modriti. *U rječniku Vukovu* (das Blaufarben, tinctio).

MODREŃI DOCI, *m. pl. nekako mjesto u Poļicima (u Dalm.).* Zborn. za nar. živ. 8, 193.

MODREŠČICA, *f. neka šļiva u kajkavaca.* B. Šulek im.

MÒDRICA, *f. štogod modro, ponajviše masnica. U rječniku Vrančićevu* (livor), *u Belinu* (lividezza, segno di percossa), *u Bjelostjenčevu* (livor, sugillago, vibex), *u Jambrešićevu* (livor — *u lat. dijelu*), *u Voltiģijinu* (lividura, lividore, lividezza, blauer Strich, Fleck), *u Stulićevu* (livor, vibex *s primjerom iz Ivaniševića*) *i u Vukovu* (der blaue Fleck, livor).

a. modrica *je masnica, t. j. modra pruga na tijelu od udaraca. Vidi* modar *pod* b. Modricami ńegovimi ozdravļeni bismo *(iz lat.* livore eius sanati sumus. is. 53, 5). Bernardin 80. N. Rańina 101a. I. Bandulavić 95b. Tvoja rajska lica .... krv opira od modrica. M. Vetranić 1, 321. Vsi smo skroz ńega *(t. j. Isusove)* modrice ozdravļeni Katek. (1561) 101. Ništa ni zdrava na ńem, nego rane, modrice i otok. Proroci 9. Ako bi se . . . skubli ali bili prez rane ali modrice. Statut poļ. 251. Ramena mu bilu puna modric od udarac. Starine 1, 227. Bolest i modrice ostaše za vazda. B. Kašić nač. 60. Obrni .... tijelo Isusovo .... sa svake ćeš strane naći i vidjeti rane, modrice, krv. M. Divković nauk 26a. Tako ga najdoše puna modric, da od podplat do vrh glave zdravja se u ńemu ne nahojaše. Ivan trog. 10b. Ńegov obraz pun pļuvotina i modrica od udaraca. I. Držić 59. Razmišļajući svoga predragoga sinka puna modrica. P. Bakšić 174. Bjen bih biti priļutimi, da modrice me krvave svih izliče, svih ozdrave. I. Ivanišević 93. One modrice, rane i razdiranja ńegove čiste puti. P. Radovčić nač. 456. Ne ostaje im *(t. j. mazgama)* nego modrice i sadna, što im je učinio tovar i znoj i umoreńe. M. Radnić 303a. Ńegovimi modricami svikolici ozdravļeni jesmo. A, Vitaļić istum. 380. Ti bi me karao i bio, da se za veće dana po mome životu modrice poznaju. J. Banovac pripov. 104. Šesterica krvolijah .... biči od konopacah svekoliko tijelo učiniše u jednu modricu. F. Lastrić test. 113b. Uda razadrta i sve tilo .... u jednu ranu i modricu učińeno. A. Kanižlić uzr. 88. Danas vidimo .... ńegove modrice kako sunce sjajuće. Đ. Rapić 290. Ovde modrice, koje vidiš, ovde rane, koje tićeš. I. P. Lučić razg. 22. Kudgođ koga derne umetaļka, modrica mu ko pogača skače. Osvetn. 2, 141. Tada ćeš uzeti život za život .... ranu za ranu, modricu za modricu. Đ. Daničić 2 mojs. 21, 25. Jutros mene moja dika pita: čija j' oto modrica na licu? *(iz nar. pjesme slavonske).* Zborn. za nar. živ. 7, 105.

b. modrica *je ime biļu.*

a) Delphinium consolida. D. Lambl (1852) 55.

b) u B. Šuleka im. modrica *znači ore biļke:* Centaurea Cyanus, — Delphinium Aiacis, — Omphalodes verna, — Asperula arvensis, — Cychorium Intybus; — *zatijem znači neku šļivu (u kajkavaca), neku pšenicu i neku žitku travu.*

c) modrice *pl. je neko cvijeće. U rječniku Stulićevu* (modrice, cviće, speronella, cappucci, sorta de' fiori, insolida reale, aparine) *i u Vukovu* (modrice, Art Blume, herbae genus *s naznakom, da se govori u Dubrovniku).*

c. modrica *je oko Dubrovnika neka crna (upravo modrikasta!) veoma plodna zemļa.* M. Rešetar štok. dial. 252.

d. modrica *je u Poļicima (u Dalm.) bļećkavica, brćkavica.* Di je sniga obilato palo .... počme se krabit, eto nan tada modrice, koja se zalije u navrazače (gorńi dio opanaka) i kožu svraška.... Oburi li, smrzne se modrica, ostane kalup na mrazu od svake stope luske. Zborn. za nar. živ. 8, 203.

e modrice *se zovu* plavi uzorak *(ńem.* Muster). J. Belović-Bern. 192.

f. Modrica *je selo u Srbiji u okrugu kruševačkom.* S. Koturović 446.

MODRI CVIJET, *m. različak, ńem.* Kornblume, *u ugarskijeh Hrvata, koji upravo govore* moder cvet. Vijenac (1878) 692.

MODRIČA, *f. varošica u Bosni u okružju tuzlanskom.* F. Jukić zemļ 41. Schem. bosn. (1864) 31. — *Danas pišu* Modrić *(vidi tamo). U jednoj se knizi piše* Modrič: U Modriču manastir posvećen sv. Iliji. Norini 38. U manastiru sv. Ilije u Modriču ubiše vikara. 74.

MODRIČANIN, *m. prezime (upravo čovjek iz Modrice ili Modriče).* T. Smičiklas spom. 65.

MODRIČAST, *adj. modrikast. Samo u rječniku Jambrešićevu* (lividulus, *u lat. dijelu*) *i u Stulićevu* (modričast, livoribus plenus, *dakle: pun modrica, — ima i* modricast, *koje je jamačno pogrješno).*

MODRIČAV, *adj. isto što modričast. Samo u Stulićevu rječniku, u kojem griješkom stoji* modricav *i kaže se, da je isto što* modricast, *t. j. modričast.*

MODRIČICA, *f. ime biļkama:* Asperula arvensis. D. Lambl (1852) 55. Veronica multifida. B. Šulek im.

MODRIČKI. *adj. posses. od imena nekome mjestu (manastiru) u staroj srpskoj državi, kojemu imenu nema potvrde* (Modrica? Modrič? Modriča?). Igumeni že: studenič'ki Teodorъ.... modričьski Vrьtolomêj. Svetostef. hris. 45. Igumeni že: studeničьsky Teodorъ.... modryčky Vartolomej *(iz isprave kralja Milutina pisate oko g.* 1318). Ļ. Stojanović hris. 24. Mêsta igumenomь srьbskimь: 1. studenički .... 9. modrički *(iz rukopisa* XV *vijeka)*. Šafarik letop. 55.

MODRIĆ, *m.*

a. *prezime u Lici s akc.* Módrić. J. Bogdanović.

b. *ptica, koja se lat. zove* Alcedo hispida. *Na Korčuli.* Slovinac (1880) 87, *gdje je akc. zabilježen* modrić. *Ima i u Popovićevu rječn.* (Eisvogel).

c. *mjesno ime. a) varošica u Bosni u okružju tuzlanskom.* Popis žit. bos. i herc. 641. *Vidi* Modriča. — *b) tri mjestanca u Dalmaciji u kotaru splętskom.* A. Mašek 117. 136.

d. *neka biļka na ostrvu Krku.* Zborn. za nar. živ. 5, 69.

MODRIĆI, *m. pl. zaselak u Hrvatskoj u županiji lička-krbavskoj.* Razdjeļ. hrv. i slav. 163.

MODRIJAČ, *m. zaselak u Hercegovini.* Popis žit. bos. i herc. 641.

MODRIJAN, *m. prezime u Hrv.* Imenik (1906) 444.

MODRIK, *m.*

a) selo u Bosni u okružju sarajevskom. Popis žit. bos. i herc. 641.

b) modrik je *u Šulekovu* rječn. zn. naz. *izraz iz područja kemije za ńem.* Cyan, *tal.* ciano.

MODRI KAM, *m. U Stulićevu rječniku* (turchina, sorta di gemma, cyanus *s naznakom, da se nalazi u Mikaļinu rječn.).*

MODRI KAMI, *m. U Mikaļinu rječniku* (turchina, eranus, lapis aerizusa, syreneus).

MODRI KAMEN, *m.*

a) tipsa, kocel. Pospi ga olumom oli modrim kamenom. J. Vladmirović 6.

b modri kamen, t. j. plavetńak, plavac, očni kamen, koński kamen. U Hrv. V. Arsenijević.

c) nekakvo zemļište u staroj srpskoj državi. Us potok na Modryi kamy. Svetostef. hris. 21.

d) Modri Kamen *je* ‚suteska između Ļuberaže i Likovštice' *(u niškom okrugu).* M. Đ. Milićević kraļ. srb. 18.

MODRIKAST, *adj. slabo modar. Između rječnika samo u Vukovu* (bläulich, sublividus, modrikasto platno, ungebleichte Leinwand, linteum non insolatum). *Govori se i o drugom, ne samo o platnu, na pr.* modrikaste usne *(u bolesnika).*

MODRI KOS, *m. ptica, koja se zove i modrokos (vidi tamo). Samo u Bjelostjenčevu rječniku* (modri kos morski, passer solitarius) *i u Voltigijinu* (passere solitario, blaulichter Sperling).

MODRIKOVINA, *f. Samo u Šulekovu* rječn. zn. naz. *kao izraz iz područja kemije a) za ńem.* Cyanwasserstoffsäure, Blausäure, *tal.* acido prussico, — *b)* vodita modrikovina *za ńem.* wasserhaltige Blausäure.

MÒDRILO, *n. modra boja, kojom se što modri. U Šulekovu* rječn. zn. naz. *za ńem.* blauer Farbstoff. *Govori se u Lici s naznačenijem akc.* V. Arsenijević. J. Bogdanović. — *Sa značeńem* modrina *uzeta je riječ* modrilo *u primjeru:* Uvuče se u lice jedno mračno i žuto probliđeńe, u ustne *(štamp.* ustna) crno modrilo, u oči tavna magluština. A. Tomiković gov. 215. — *U ovom je opet primjeru* modrilo *uzeto mjesto* modrica *(vidi tamo pod* a): Modrilom ńegovijem bili smo isciļeļeni *(iz lat.* livore eius sanati sumus is. 53, 5). S. Rosa 13a.

MÒDRÎĻA, *f. žena, koja kakvo platno modro bojadiše. Govori se u Lici s naznačenijem akc.* V. Arsenijević. J. Bogdanović.

MODRI MEL, *m. neko mjesto u staroj srpskoj državi.* U Modry Mêlь. Kon Modroga Mêla. Svetostef. hris. 7. — *Vidi* Mel *pod* b, *a.*

MODRI MELCI, *m. pl. vidi* Melci.

MODRINA, *f.*

a) apstraktna imenica prema pridjevu modar. *U rječniku Stulićevu* (livor) *i u Vukovu* (modrina, die Bläue, das Blau, livor). Bijeli kasteo na modrini pečatnica je Albanije. J. Kavańin 287a.

b) isto što modrica pod a, *t. j. masnica. Samo u Stulićevu rječniku* (vibex).

c) neko grožđe. B. Šulek im. D Hirc *(s naznakom: kod Ludbrega u Hrv.).*

d) neka modra ženska haļina, modrača (vidi tamo). U rječniku Mikaļinu (modrača, modrina, koret, palla), *u Stulićevu* (toga) *i u Vukovu* (mödrina, Art Frauenrock, togae genus *s naznakom, da se govori u Dalmaciji).* Ti imaš modrine, brhane i guńe *(govori gospodar sluškiń).* N. Naļešković 1, 261. Malu su je zarobili Turci u kolivci, u srebrnoj zivci, u košuļi od renša tankoga, u modrini pana visokoga, u postolim crnoga kamufa. Nar. pjes. istr. 1, 20.

MÒDRINÂR, *m.* nadimak čovjeku, koji nosi gaće od ženskih modrina. M. Pavlinović.

MODRINICA, *f.*

a) neko grožđe. B. Šulek im. Đ. Popović rječn.

b) dem. od modrina *u značeńu pod d. U rječniku Mikaļinu* (modrinica od platna, supparus, supparum).

MODRININA, *f. isto što modrača, modrina pod d. Samo u Stulićevu rječniku* (guarnaccia, toga sordidula; *dodatak* sordidula *pogrješan je, jer se ne vidi, zašto bi modrinina morala značiti prļavu haļinu).*

MODRINOMJER, *m. Samo u Šulekovu* rječn. zn. naz. *pored* modromjer *kao izraz iz područja fizike za ńem.* Cyanometer, tal. *cianometro.*

MODRINO SELO, *n. selo u Dalmaciji u kotaru benkovačkom.* A. Mašek 9.

MODRINŠTAK, *m. upravo* modrinščak *u kajkavaca, kojima ta riječ znači biļku* Aster amellus *i osim toga neko grožđe.* B. Šulek im.

MODRIŃAK, *m. biļka* Centaurea Cyanus *(u kajkavaca).* B. Šulek im. *Ne razabira se, je li gen. sing.* modrińka *ili* modrińaka.

MODRIŃE, *selo u Bosni u okružju travničkom.* Popis žit. bos. i herc. 641. *Ne razabira se ni rod ni broj imena.*

MÒDRIONÎ, *adj. koji pripada modrilu.* Idem u Gospić kupiti mòdrionî lonac. *U Lici.* J. Bogdanović.

MODRI POTOK, *m. selo u Staroj Srbiji blizu Novoga Brda. To bi moglo biti isto mjesto, koje se negda zvalo* Modra Glava *(vidi tamo).* S. Novaković novo br. 36.

MÒDRÎ RÈPÛH, *m. biljka* Onopordon acanthium. S. Petrović 218.

MODRIŠ, *m. biljka* Centaurea Cyanus *(u kajkavaca)*. B. Šulek im.

MÒDRITI, mòdrîm, *impf.*

a. *bez riječce* se.

a) u prelaznom značenu: činiti, da bude što modro. Samo u Vukovu rječniku (blau färben, livido *s naznakom, da se govori u Dalm.).*

b) u neprelaznom značenu: biti, postajati modar. U rječniku Stulićevu (livere) *i u Popovićevu* (blau werden). Viđi znoj krvav . . . . oči uzorstvo gubeći, usta modreći. M. Divković bes. 357. Ako od vas kojoj crne zubi ali oprhla koža modri i grubi. I. Đorđić pjes. 195. — *Ima potvrda i inf.* modrjeti. Tada udi počnu stinuti, modrjeti i mrijeti. M. Divković bes. 874.

b. modriti se, *t. j. modru biti. U rječniku Vrančićevu* (livere), *u Mikaljinu* (modriti se, zamodriti se, činiti se modar, livesco, lividus fio), *u Belinu* (esser livido), *u Bjelostjenčevu* (subnigresco), *u Voltiđijinu* (azzurreggiare, inlividirsi, ins blaulichte fallen, blaulicht werden), *u Stulićevu* (livescere) *i u Vukovu* (blau sein, liveo). Svitlo crljeniti ja rubin na prstih, cafir se modriti. M. Marulić 38. Cafil *(sic!* 1 *mjesto* r) se modraše u mnogo mist. B. Krnarutić 4a. Vidićemo ljubice, koje . . . . cvatu u svibńu modreći se. F. Lastrić svetń. 53b.

MÓDRO *(jamačno je takav akc.), m. a) ime końu.* I još ću ti c'jenu pokazivat: oba końa, modru i sivalja. Nar. pjes. juk. 463. Svoje dobre końe pojašiše. Jeka seka modru debeloga, a sivalja ljuba Gavranova. 467. — *b) ptica, koja se lat. zove* Falco peregrinus. Đ. Kolombatović (1880) 8.

MODROBOJ, *adj. Samo u Stulićevu rječniku, gdje se kaže, da je isto što* modrobojan. — *Nepouzdano.*

MODROBOJAN, modrobojna, *adj. koji je modre boje. Samo u Stulićevu rječniku, u kojemu se kaže, da je isto što* modroboj *i* modromast.

MODROC, *m. isto što matarac, matrac i istoga postaña. Samo u Voltiđijinu rječniku* (materazzo, materasso, Materatze).

MODROCRLJEN, *adj. modar i crljen. Samo u primjeru:* Od toga uzdaha vitar ta tvori se i iz paklenih ogań dimom modrocljenim. . . . van izhodi. P. Zoranić 15.

MODROCVIJET, *m. biljka* Centaurea Cyanus; *u kajkavaca, koji govore* modrocvet. B. Šulek im.

MODRÒGLAVAC, modròglâvca *(jamačno je takav akc.), m.*

a) neka otrovna zmija, koja se zove i poskok. U Poljicima (u Dalm.). Zborn. za nar. živ. 8, 217.

b) biljka Verbascum vulgare. D. Lambl (1852) 55.

MÒDRÔ JÈZERO, *n. neko jezero u Crnoj Gori.* Etnogr. zborn. 4, 377.

MÒDRÔKA *(biće takav akc.), f. ime guski. U Bastajima kod Daruvara u Slavoniji.* D. Hirc. *Postalo od* modrooka.

MODROKO, *n. ime nekom izvoru u Hercegovini.* Schem. herceg. (1873) 17. — *Biće postalo od* modro oko.

MÒDROKÔS, mòdrokôsa, *m. ptica, kojoj je učeno lat. ime* Monticola cyanea *(a kaže se lat. i* passer solitarius, *tako i tal.* passero solitario, *ńem.* einsamer Spatz). D. Kolombatović (1880) 20 *i* (1885) 18. *Ispor. ńem.* Blauamsel, Blaudrossel. *U rječniku Mikaljinu* (modrokos, morski kos, passer solitarius), *u Belinu* (passero solitario), *u Stulićevu* (passer solitarius *s naznakom, da se nalazi u Đorđića) i u Vukovu* (tica nekakva, Art Vogel, avis quaedam *s naznakom, da se govori u Paštrovićima; u izd. g.* 1898 *stoji:* Turdus cyanus). U jesencu prihode priko mora modrokosi. M. Vetranić 1, 14. Čujaše. . . . modrokosa slatko romoreći. P. Zoranić 86. I jošte glas modrokosa čujaše se u dubravi. A. Sasin 129. Počel sam bditi . . . . na priliku modrokosa ili mirule ptice. A. Vitaljić istum. 341. Tica, koja se u prostome narodu zove modrokos (modre boje koliko kosovac). V. Vrčević igre 5. — *U nekoliko knjiga prevedeno je iz lat. psal.* 101, 8 passer solitarius *riječju* modrokos (vigilavi et factus sum sicut passer solitarius in tecto): Bdih i bih kako modrokos na strihi. M. Alberti 323. Sve sam drage noći bdio tere sam se učinio jak modrokos sam na strihi. I. Gundulić 203. Ter žalostan počeh bditi . . . kao modrokos, ki se očiti sam visokom na pokrovu. A. Vitaljić istum. 337b. Bdio sam i učinio sam se kakono modrokos na pokrovu. L. Terzić 95. Bdim bez družbe . . . . ko modrokos pus na trijemu. I. Đorđić salt. 341. Bdi*(h)* i učini*(h)* se kano modrokos samoćan na krovu. G. Pešalić 8. — *Govori se i u Poljicima (u Dalm.).* Zborn. za nar. živ. 8, 215.

MODROKOSAC, modrokosca, *m. dem. od* modrokos. *Samo u Stulićevu rječniku* (passerculus).

MODROKOSIĆ, *m. dem. od* modrokos. *Samo u Stulićevu rječniku* (passerculus).

MODROKOSOV, *adj. posses. od* modrokos. Ovo je zaklonište modrokosovo. I. M. Mattei 101.

MODROMAST, *adj. Samo u Stulićevu rječniku, gdje se kaže, da je isto što modromastan.*

MODROMASTAN, modromasna, *adj. koji je modre masti. Samo u Stulićevu rječniku* (caeruleus, in caeruleum vergens).

MODROMJER, *m. Samo u Šulekovu* rječn. zn. naz. *pored* modrinomjer *kao izraz iz područja fizike za ńem.* Cyanometer, *tal.* cianometro.

MODROŃA, *m. ime volu oko Požege u Slav.* D. Hirc.

MODROOKAST, *adj. koji je modrijeh očiju. U Stulićevu rječniku* (caeruleos habens oculos). *Govori se u Srbiji u južnomoravskom narječju (s akc.* modroókast). A. Belić 437.

MÒDRÔ ÒKO, *n. zaselak u Dalmaciji u kotaru metkovićkom.* A. Mašek 74.

MÒDRÔ PÒLJE, *n. zaselak u Bosni u okružju sarajevskom.* Popis žit. bos. i herc. 641.

MODROS, *m. neka zmija u hrv. Zagorju.* Zborn. za nar. živ. 1, 21.

MODROSIJED, *adj. modar i sijed. Samo u Šulekovu* rječn. zn. naz. *za lat.* caesius, *ńem.* hechtenblau, *tal.* cesio.

MODROSIV, *adj. modar i siv. Samo u Šulekovu* rječn. zn. naz. *s. v.* cesio *(tal.). Vidi riječ, koja je pred ovom.*

MODROST, *f. isto što* modrina *pod a. Samo u rječniku Mikaljinu* (livor) *i u Stulićevu* (modrost, modrina).

MÒDRÔV, modròva *(tako je zabilježen akc.) m., ime psu. U Lici.* J. Bogdanović.

MODROVAC, Modrovca, *m. selo u Hrvatskoj u županiji zagrebačkoj.* Razdjel. hrv. i slav. 163. *Mještani (kajkavci) govore* Modrovec.

MODROVOĻKA, *f. ptica, kojoj je učeno lat. ime* Motacilla suecica. *Samo u Šulekovu ńem.-hrv. rječniku i u Popovićevu za ńem.* Blaukehlchen.

MODROVRANA, *f. ptica, koja se zove i smrdivrana, a učeno joj je lat. ime* Coracias garrula. Đ. Kolombatović (1880) 13 *i* (1885) 14.

MODRUĻ, *m.*

a) neka ptica: golub modruļ. Columba livia. Đ. Kolombatović (1880) 33.

b) riba. Smaris alcedo. Đ. Kolombatović (1881) 6 *i* Maena vulgaris. Đ. Kolombatović (1886) 7.

c) biļka Carduus L. *i neko grožđe (u Dalm.).* B. Šulek im.

MÒDRUĻA, *f.*

a) ptica svraka. Mòdruļa, pica, il turchinetto. L. Zore paļetk. 110, 227.

b) biļka. Centaurea L. B. Šulek im. *Tako se zove i neka smokva na Braču.* A. Ostojić.

c) nekakav modrast, tvrd kamen. Na ostrvu Braču. A. Ostojić.

MODRUĻICA, *f.*

a) ptica, kojoj je učeno lat. ime Parus caeruleus. Đ. Kolombatović (1885) 16 *(griješkom piše* modruļca).

b) neki dragi kamen. U rječniku Belinu (turchina, gemma), *u Voltiģijinu (griješkom:* modrulica, gemma turchina, blaulichter Edelstein), *u Stulićevu* (turchina, gemma, cyanus *s naznakom, da je iz Belina rječn.) i u Šulekovu* rječn zn. naz. (Kalait, untheilbarer Lazurspath, Türkis). Modruļica ili tirkis. Đ. Popović pozn. robe 13.

MODRUNA, *f. zaselak u Hrvatskoj u županiji modruško-riječkoj.* Razdjeļ. hrv. i slav. 163.

MÒDRÛŠ, Mödrûša, *m. ime dvjema selima u Hrvatskoj u županiji modruško-riječkoj; jedno se zove* Gorńi M., *a drugo* Dońi M. Razdjeļ. hrv. i slav. 18. *Spominje se u ńem. pismu iz početka* XVII *vijeka* („Modrusch"). R. Lopašić spom. 1, 314., *a u Vukovu rječniku stoji:* Mödrûš, zidine od staroga grada u Hrvatskoj u ogulinskoj regementi.

MODRUŠA, *f.*

a. *mjesno ime. a) nekad grad u Hrvatskoj u blizini današńega Gorńega i Dońega Modruša, pripadao je pod negdašńe krčke knezove.* Leta 1493 bi rasap grada Modruše, koga Turci porobiše i popališo *(iz svršetka* XV *vijeka).* Mon. croat. 155. Padoše pod Modrušu. P. Vitezović kron. 130. — *U nekijem je primjerima plur.* Modruše: Dano v Modrušah *(iz* XIV *vijeka).* Mon. croat. 45. Fratar Juraj z Modruš *(iz* XV *vijeka).* 100. Dan v Modrušah *(iz* XVI *vijeka).* 215. Čakoli pod Modruše sliši *(iz* XVI *vijeka).* R. Lopašić urb. 28. Ta kraļ čini zidati Modruše. P. Vitezović kron. 93. Požgaše takoj Oštarije pod Modrušami 136. — *b) selo u Bosni u okružju travničkom.* Popis žit. bos. i herc. 641.

b. *riba* Symphodus tinca. *U Bagu.* S. Brusina rad jug. ak. 171, 209.

c. *nekakav modri vez.* J. Belović-Bern. 80 *(supl.)*

MODRUŠAN, *m. upravo čovjek iz Modruša; služi kao prezime* XVI *i* XVII *vijeka.* R. Lopašić urb. 296 *i u naše vrijeme.* Imenik (1906) 444.

MÒDRÛŠANIN, *m. čovjek iz Modruša. Akc. zabiļežio* V. Arsenijević. *Služi i kao prezime:* Pred gospodinom Franciškom Modrušaninom *(iz* XV *vijeka).* Mon. croat. 85.

MODRUŠE, *f. pl. zaselak u Hrvatskoj u županiji zagrebačkoj.* Razdjeļ. hrv. i slav. 40. *Vidi i* Modruša *pod* a, *a.*

MÒDRÛŠKÎ, *adj. posses. od* Modruš *ili od* Modruša. Ja Stipan biskup modruški *(iz* XIII *vijeka).* Mon. croat. 1. Mi knez Martin Frankapan krčki i modruški *(iz* XV *vijeka).* 85. Va vrime.... krčkih, vinodolskih i modruških knezi. Zak. vinod. 53. Otajnu silu spravļahu knezi modruški. P. Vitezović kron. 134. *Akc. zabiļežio* V. Arsenijević.

MÒDRÛŠKIŃA, *f. žensko iz Modruša. Akc. zabiļežio* V. Arsenijević.

MODRUŠ-POTOK, *m. selo u Hrvatskoj u županiji zagrebačkoj; u blizini su još dva seoca:* Modruš-potok Veliki *i* Modruš-potok Mali. Razdjeļ. hrv. i slav. 34. *Spominje se i prije našega vremena:* Darovasmo jedno selo kmetsko pod našim gradom Ribnikom na Modruš-potoku *(iz* XVI *vijeka).* Mon. croat. 279. Modruš-potok, *zemļište i imańe u Hrv.* XVII *vijeka.* R. Lopašić urb. 270. 296.

MODUŠ, *m. način. Iz lat.* modus. *Samo u primjeru:* Takovim su se s nami modušem spravili *(iz* XVI *vijeka).* Mon. croat 278. *Ispor.* mod.

MOG, *adj. koji može, moguć. Između rječnika samo u Stulićevu* (potens, efficax *s naznakom, da se nalazi u Zlataričа). Riječ se nalazi samo u stihovima, i to u sroku.* Vidit će, da je bog Nabukodonosor, ki je toliko mog. M. Marulić 25. Ki mńaše, da ni Bog silam ńegovim tim jest protiviti mog. 51. Jur počnimo danas pobožno živiti .... i svakim nemozim pomćći ne kratit i ka svakim mozim s ļubicom se obratit. 61. Ni moja krivina, gospoje, toj zna Bog, neg' tvoja višina, ku doseć nisam mog. H. Lucić 212. A ino što želim, pokle ti jesi Bog, znam doseć da si mog. D. Zlatarić 15b. Mou ostale redovnike viđu mudre duhom moge, sladke i lijepe govornike pripovijedat fratre mnoge. J. Kavańin 373b.

MOGA, *lično ime, ne zna se, je li muško ili žensko.* S. Novaković pom. 83.

MÒGILA *(biće tokav akc.),* f. acervus, tumulus, collis. *Nalazi se i u drugim nekim slav. jezicima: bug. i rus.* могила, *poļ.* mogiła; *a u drugim indoevr. jezicima nema riječi etimologijom srodnijeh. Riječ je* mogila *postala premetańem glasova od* gomila *(vidi tamo). U rječniku Stulićevu i u Daničićevu (vidi dale). Najstarije su potvrde iz* XIV *vijeka.*

a. mogila *je velika hrpa kameńa, koja služi kao međa ili kao zid (vidi* gomila *pod a). U rječniku Daničićevu (sa značeńem ne pravo postavļenim:* tumulus *i sa tri potvrde iz* XIV *vijeka, koje se nalaze u ispravama pri naznačivańu međa).* A se međe Dêčamь: ot Crьvenoga Brêga na mogilu .... Deč. hris. 4. Na brьdo obь desnu stranu nêže *(sic!)* pravo na mogilu *(iz* XIV *vijeka).* Ļ. Stojanović hris. 26. Do puta velikago .... i do puta maloga, koji grede do mogile, koja je među oba puta *(iz* XIV *vijeka).* Glasnik 24, 270.

b. mogila *je grob, upravo humka od kamćńa ili od zemļe nad grobom. U rječniku Stulićevu*

(mogil *[sic!]*, grob *s naznakom, da je iz glag. brevijara).* Uz ńeg hrpa od oružja pade ko mogilu kad junaku grade. Osvetn. 1, 62. Gdje li koji vitez upanuo, neka im se za mogilu znade. 3, 89. *U ta obadva primjera značeńe će biti uzeto iz ruskoga jezika, u kojemu* могила *doista znači grob. I drugi hrvatski i srpski književnici našega vremena uzimaju* mogila *u tome značeńu, kojemu nema potvrde iz narodnoga govora.*

c. mogila *je humka, humac.* U toj ravni se često vide plastovi od zemļe, koje narod zove umke, a negde i mogile *(u okrugu požarevačkom).* M. Đ. Milićević knež. srb. 1029.

d. Mogila *kao topogr. ime.*

a) Popova Mogila *i* Radojeva Mogila, *brežuļci u Srbiji u okrugu crnoriječkom.* M Đ. Milićević, knež. srb. 873.

b) Mogila *vis u Crnoj Gori.* Etnogr. zborn. 8, 84.

c) Mogila, *zemļište u Srbiji u okrugu požarevačkom.* Livade u Mogili. Sr. nov. 1874, 73.

d) mjestance u Dalmaciji u kotaru kotorskom. A. Mašek 21.

e) nekakvo mjesno ime zapisato u pomeniku XVIII *vijeka.* Ļ. Stojanović hris. 185.

f) potok u Srbiji u okrugu požarevačkom, utječe u Mlavu. M. Đ. Milićević knež. srb. 1021. *Ime je dano vaļada potoku po zemļištu ili brežuļku Mogili, pored kojega teče.*

e. *U jednom primjeru* mogila *kao da znači: gomila, hrpa, mnoštvo u prenesenom smislu, a štampano je griješkom* ‚mogla': Ali budi slava višńem Bogu, razčinit će se sva ova mogla zlobnijeh rječetina. B. Zuzeri 374.

MOGILE, *f. pl. zemļište u Crnoj Gori.* Etnogr. zborn. 12, 471.

MOGILICA, *f. topogr. ime. a) neko selo u staroj srpskoj državi. U rječniku Daničićevu s potvrdama iz isprava* XIV *vijeka. — b) neko zemļište u istoj državi.* Niva podь Mogylicomь *(iz* XIV *vijeka).* Ļ. Stojanović hris. 37. — *c) seoce u Dalmaciji u kotaru kotorskom.* A. Mašek 22.

MOGILNICA, *f. neko mjesto u staroj srpskoj državi. U rječniku Daničićevu s potvrdom iz* XIV *vijeka. Potvrdu donosi još isprava istoga vijeka štampana u* Glasn. 27, 291.

MOGIĻANI, *m. pl. neko selo u staroj srpskoj državi zabiļeženo u ispravi* XIV *vijeka i otud u Daničićevu rječniku. Daničić dodaje:* to može biti sadašńe selo ‚Mogil' blizu Bitoļa.

MOGOL, *m. negdašnja muhamedovska država* (XVI—XVIII *vijeka) u sjevernoj Indiji, što su ńome vladali vladaoci, koji su se zvali veliki moguli. Samo u primjeru:* Kandahar jest jedno kraļestvo, koje, bivši među Persijom i Mogolom, sada spada na jednoga, sada na drugoga samovladaoca. Mahomet Bakir, princip tatarski, s pomoćjom velikoga Mogola, silom je osvojio rečeno kraļestvo. A. Tomiković živ. 313.

MOGOLAC, *m. čovjek iz države mogulove. Samo u primjeru:* Tatari i Mogolci i Arabi utrkivali su nemilo u državo persijanske. A. Tomiković živ. 342. — *Vidi riječ, koja je pred ovom.*

MOGOLSKI, *adj. koji pripada Mogolu (vidi tamo). Samo u primjeru:* Od granice mogolske. S. Tekelija letop. 119, 71.

MOGOĻA, *f. nekakva jestvina. Govori se u Istri kao plur. tant.:* mogòļi, *gen.* mogóļ, *isto što* gomòļi, gomóļ. D. Nemanić (1884) 43. *Dem. je* mogoļici, *gen.* mogòļic. 55.

MOGOR, *m. isto što Mogol (vidi tamo).* Nu kći kraļa od Mogora ljepša i svjetļa svijeh se ukaza. I. Gundulić 406. — *U ovome primjeru znači vladaoca one zemļe:* Glasovita Sokolica velikoga kći mogora *(t. j. velikoga mogula).* I. Gundulić 331.

MOGORANI, *m. pl. nekakvo mjesto u Hercegovini.* Etnogr. zborn. 12, 130.

MOGOREVIĆ, *m. prezime izvedeno od istoga imena, od kojega je i* Mogorić. R. Lopašić spom. 3, 408 *(iz* XVI *vijeka). Vidi* Mogorović.

MOGORIĆ, *m.*

a) prezime izvedeno od imena Mogor, *kojemu nema potvrde, a isto je, koje i* Mohor *(vidi tamo).* Mon. croat. 144. 148 *(iz* XV *vijeka),* 267 *(iz* XVI *v.).* R. Lopašić spom. 2, 257 *(iz* XVI *vijeka).* P. Vitezović kron. 190.

b) selo u Hrvatskoj u županiji ličko-krbavskoj. Razdjeļ. hrv. i slav. 164. *Spominje se u lat. pismu iz svršetka* XVII *vijeka.* R. Lopašić spom. 3, 49. *Akc.* Mogòrić *zabiļežili* V. Arsenijević *i* J. Bogdanović.

MOGÒRIĆANIN, *m. čovjek iz Mogorića.* V. Arsenijević. J. Bogdanović.

MOGÒRIĆÂNKA, *f. žena iz Mogorića.* J. Bogdanović.

MOGÒRIĆKÎ, *adj. posses. od* Mogorić. V. Arsenijević. J. Bogdanović.

MOGÒRIĆKIŃA, *f. žena iz Mogorića.* V. Arsenijević. J. Bogdanović.

MOGORIŠ, *m. danak, što su ga Dubrovčani* XIII—XV *vijeka za vinograde plaćali svojim susjedima, napokon bosanskijem kraļima; iz sredov. lat* margarisium (malgarisium, magarisium), *kojoj riječi postaće nije poznato, ako nije možda iz arap.* macharidž *(trošak); nalazi se i u ruskom jeziku:* могарычъ *ili* магарычъ, *a znači: napitak poslije prodaje* (aldomaš, likov). K. Jireček rom. 1, 91. *Između riječnika samo u Daničićevu* (mogoryš, vectigal quoddam .... svuda samo onaj, što su ga davali Dubrovčani, *s potvrdama iz isprava* XIII—XV *vijeka).* Da imь se carina ne uzemļe ni odь mala ni do velija, i mogoryšo hьmьske i danь, čto dajete za Rěku i za zatonьske vinograde i za poļičke vinograde, odь toga vy osvobada kraļovьstvo mi *(iz* XIII *vijeka).* Mon. serb. 19. Dajto mu mogorišь, što jo ńegovь dohodakь *(iz* XIV *vijeka).* Spom. sr. 2, 38. Dajte našemu sluzi, virnomu knezu Grьguru Vukosaļiću mogorišь segaj lita *(iz* XV *vijeka).* K. Jireček spom. 69. — *Na jednom je mjestu zapisato a u prva dva sloga:* Posla župan Sanьko po svoj dohodьkь odь magariša kneza Milьšu *(iz* XIV *vijeka).* K. Jireček spom. 33.

MOGORKIŃA, *f. žensko iz zemļe mogorske. Samo u jednoga pisca.* Dobro ovoga ne doreče Mogorkińa dikla vrla. I. Gundulić 401. Mogorkińa slavna robi .... leške puko 480.

MOGOROVIĆ, *m. prezime izvedeno od imena* Mogor, *kojemu nema potvrde, ali ima* Mohor *(vidi tamo).* Franko Budišić, plemene Mogorović *(iz* XV *vijeka).* Mon. croat. 156. Meju plemenitimi ļudi Mogorovići v Lici *(iz* XV *v.).* 166. Mihac Skobļić Mogorović *(iz početka* XVI *v.). Vidi* Mogorević, Mogorić.

MOGORSKI, *adj. posses. od* Mogor *(vidi tamo).* Mogorskoga kći sam cara. I. Gundulić 414.

MOGOTOVIĆ, *m. prezime izvedeno od imena* Mogot, *kojemu nema potvrde, ali ispor.* Mogut. R. Lopašić spom. 3, 69 *(iz svršetka* XVII *vijeka).*

MOGOVARI, *m. pl. nekakav narod vlada u zapadnoj Evropi. Samo u jednom spomeniku.* Frugy i Turšky, Jasi že i Tatari, Mogovari že i Katalani i pročii mnogoimenovani jezyci prišьdьše togda na Svetuju Goru mnogyjo hramy svetyje ogńemь zažegoše. Danilo 341. Fruzi i Rimļane, zovomi Katalani i Mogovari idoše prêzь more vь svoju si zemļu. 354.

MOGRAŃ, *m. vidi riječ, koja sad dolazi.*

MOGRAŃ, *m. neki šipak. Iz tal.* melagrana, *a ovo iz lat.* malum granatum. *U rječniku Mikaļinu* (šipak, malum punicum, malum granatum) *i u Stulićevu* (malum punicum vel granatum *s naznakom, da je iz Mikaļina rječn.).* Mograń, Punica granatum. B. Šulek im. *Govori se na Rabu* (mogrâń, mogrâńa. M. Kušar rad jug. ak. 118, 18) *i na Krku.* Zborn. za nar. živ. 5, 69. — *Mjesto -ń ima i -n u rječniku Bjelostjenčevu* (mogran, šipak) *i u primjeru:* Onde su divojki, ne vajaju mogran *(t. j. ne vrijede ni m.).* Nar. pjes. istr. 2, 148. — *Vidi* molgrań.

MOGRAŃEVKE. mograńevaka, *f. pl. Samo u Šulekovu* rječn. zn. naz. *kao izraz iz područja botanike za lat.* Granateae, *ńem.* Granatbäume.

MOGRAŃOV, *adj. posses. od* mograń. *Samo u Stulićevu rječniku* (e malo punico).

MOGRAŃOVINA, *f. drvo od* mograńa. *Samo u Stulićevu rječniku* (lignum e malo punica).

MOGRAŃSKI, *adj. posses. od* mograń. *Samo u Stulićevu rječniku* (mali punici).

MOGREN, *m. seoce u Dalmaciji u kotaru kotorskom.* A. Mašek 16.

MÒGÛĆ, mogúća, *adj.* potens, possibilis, efficax, aptus. *Akc. kakav je u obliku* mogúća, *takav je i u svim drugim oblicima neodređenoga pridjeva osim nom. (i akuz.) sing. m. roda; a u određenom je pridjevu akc.* mògûćî, mògûćâ *i t. d. Ova je riječ upravo partic. prez. od glag.* moći, *ali je postala pravi pridjev (kao n. pr. i* vruć, noseća *i dr) te se ne samo sklaňa, nego ima i komparativ i superlativ (vidi među primjerima). Nalazi se u svijem rječnicima osim Daničićeva (vidi dale), a najstarije su potvrde od početka* XVI *vijeka. Danas je u običaju samo u nekijem značeńima.*

a. moguć *je isto što* moćan *u značenu pod* a *i* d, *t. j. jak, krepak, snažan. U rječniku Vrančićevu* (potens), *u Mikaļinu* (moguć, hrabren, jaki, valens, validus, strenuus, fortis), *u Belinu* (possente, potente), *u Bjelostjenčevu* (moguć *s naznakom, da je ‚dalmatinska' riječ,* potens, — *adv.* moguće, z mogučnostjum, potenter, fortiter, praevalide, valenter), *u Jambrešićevu* (potens, *u lat. dijelu), u Voltiģijinu* (mogući, moguči *[sic!]* possente) *i u Stulićevu* (moguć, mogućan, potens, validus, vir potens, generis nobilitate vel dignitate distinctus *s naznakom, da se nalazi u Palmotića). Potvrda tome značeńu ima samo do svršetka* XVIII *vijeka.*

a) o ļudma i o onome, što se misli kao ļudi.

aa) uopće. Biše 1 vitez vele bogat i moguć. Mirakuli 1. I teško je svećaše prez vsakoga straha tako moguća kako i nemoguća i bogata kako uboga. Transit 31. Ako vi mlčite istinu pred ļudmi mogućimi. 52. Gospodin zapovida vrh Kanaan *(sic!),* da pogubi ńe moguće *(iz ńem.* der Herr gebietet über Kanaan zu vertilgen ihro Mächtigen. is. 23, 11). Proroci 28. Knez Mikloš Zrinski moguć gospodin i vitez. B. Krnarutić 2b. Kadano je sudac vele moguć tako, da se od ńega ne može uteći. M. Divković bes. 30. Za moguća i velika i cijeni te i spovijeda *(govori se kraļu).* I. Gundulić 448. Koli je uzvišena, moguća, lipa, naredna i slafna *(t. j. blažena Marija).* M. Jerković 8. I viteza mogućega.... vidjet želi. P. Kanavelić 203. Dokle jesi mlad i jaki, zdrav i moguć. P. Posilović nasl. 5a. Budući obrali za braniteļa.... jednoga sfeca toliko moguća. Čestitosti 17. Stoji kruna vrh glave čestita naprava mogućijeh kraļeva. I. Đorđić uzd. 179. Zač je ona majka Božja .... i najmogućija nakon Isukrsta. H. Bonačić 47. Četvrti monarcha, koji će svit osvojiti i koji će mogućiji biti nego svi prijašńi. E. Pavić ogl. 412. Tri kraļa velika i puno moguća....udariše s vojskom. A. Kačić korab. 247. Da ti uvridiš jednoga moguća poglavicu. J. Banovac razg. 149. Ovi je Vilelmo bio jedan gospodin moguć, al' zao i opak. F. Lastrić ned. 92. Šta moguće već gospode priko vrata časteć *(h)*ode. V. Došen 152a. Jer ni molba za moguće ļude, neg' sirote, udovice hude. M. A. Reļković sat. 77. Apoštolska stolica imade mogućije poglavičanstvo.... nego kojagodi stolica. A. Kanižlić kam. 861. Budući Bog u isto vrime neizmirnim načinom moguć i dobar. M. Dobretić 236. U koje vreme dolazi.... vladalac Mesopotamije veoma moguć. D. Bogłanić 96. Jer ga moguć i prosti uživa. J. S. Reļković 138.

bb) moguć *s dopunama.*

aaa) moguć čime. Amalek kraļ.... vele moguć oružjem i mnoštvom. M. Marulić 21. Koji je bio čovik prorok moguć dilovanjem i govorenjem prid Bogom *(iz lat.* qui fuit vir propheta potens in opere et sermone coram Deo. luc 24, 19). I. Bandulavić 139a. Nepravdom samom moguć si, grešniče. I. Đorđić salt. 169.

bbb) moguć na čemu. Čovik moguć na oružju, snažan, silovit. A. Kačić korab. 11. Gospodin jaki i mogući, gospodin mogući na boju *(iz lat.* Dominus fortis et potens, Dominus potens in proelio. psal. 23, 8). F. Lastrić test. 230a.

ccc) moćan u čemu *ili* u što. On je moguć bio u djelovanju i u govorenju. M. Divković bes. 337. U oružju moguć ti si, a glasovit bez oružja. I. Gundulić 279. Ovi bi za Mojsijom glava od puka Božjega moguć u vojska protiva neprijateļom *(iz lat.* fortis in bello Jesus Nave, successor Moysi. eccli. 46, 1). I. Ančić svitl. 153. Gospodin jaki i mogući, gospodin mogući u boju. F. Lastrić test. 226a Što se slaviš u zloći, koji si moguć u nepravdi? ned. 303. Čovik, koji je toliko moguć u ričma i dili. E. Pavić ogl. 545. Čovik puno moguć u bogatstvu. A. Kačić korab. 174. — Običaj imahu žaliti se videći nepravetne moguće u bogastva. J. Matović 71.

b) o različnijem stvarma. Kuće od davńih vremena vridno i moguće. M. Držić 23. Je li tu car moguć jakih ruk i mišac? B. Krnarutić 7b. Prsi ti je moguć plam raždegal ļuveno. A. Gučetić-Bendevišević 204. Ponizite se dakle pod mogućom rukom Božijom *(iz lat.* humiliamini igitur sub potenti manu Dei. 1 petr. 5, 6). M. Divković bes. 116. Desnica je ńih moguća. I. Gundulić 323. Kraļ.... mogućom vojskom kuša opet uzeti ono kraļestvo. B. Kašić iń. 8. Da bi u tvomu srcu ovi mogući plamen .... hranil i nitil. A. Georgiceo pril. 53. Ili je trijeba da moguća ova sabļa krv prolije. G. Palmotić 2, 109. Moje suze ne mogošo plam mogući ugasiti. P. Kanavelić u N. G. Bunića 11. Plavka ne gine sred moguća mora pina. J. Ka-

vańin 67a. Pripaden strabovitijem uzrastom i mogućom desnicom vrlovitoga Golijata. I. Đorđić salt. ix. Viteškijem zamahom svoga mača mogućega obori.... krunu. ben. 123. O Marijo.... mogući štitu u napastim. L. Radić 32. Je li se pod mogućom rukom Božjom ponizio? A. Kanižlić kam. 362.

c) o čemu apstraktnom i bestjelesnom. Crkva ima vsu vrhovnu moguću oblast. Š. Budinić suma 84. Toliko moguć jes tvoj pogled, gospoje. A. Sasin 139. Ni imaš sila za oprijeti mogućoj se turskoj sili. I. Gundulić 393. Pridobivši stanovitosti sfojom moguća nagovaranja, kojijemi ńega odvraćaše Martin. B Kašić iń. 11. Krenuta razlozijemi toliko mogućijemi.... reče ovako. per. 95. Moguća se sila taščinom ne miče. I. T. Mrnavić osm. 91. Od moguće milosti Božje pisan i promišļenja. A. Georgiceo pril. 23. Ļubav bi toliko moguća, velika, uzmožna i usilna. M. Jerković 69. Četire uzroka veoma moguća.... ganuše me. J. Armolušić m. Svi žudimo tve moguće zapovijedi. Ġ. Palmotić 1, 50. Ali od sile me čekate pisma i riječi mogućije? 2, 327. Bi ļubav toliko moguća, i toliko su velike ńe jakosti, da potežе Boga s neba na zemļu. M. Radnić 379b. Na sve od svijeta kraļevine moguću češ vlas prostrijeti. P. Kanavelić 15. Er shranit se nije moći bez moguće te pomoći. J. Kavańin 64b. Budući u čoviku dvostruko požeļenje vrlo jako i moguće. I. Grličić 241. Prosvitli srce moje mogućom zrakom svitlosti tvoje. 282. Hod'mo učit.... koli ļubav moguća je. I. Đorđić uzd. 75. Koji se utičem pod tvoju prisvetu i moguću obranu. M. Zoričić osm. vi. Dao nam je Bog dovoļan razlog i moguć. J. Rajić pouč. 1, 64.

d) adv. moguće. Nas od ńihovijeh zloba moguće oslobodi. B. Kašić nač. 97. Ne boj se, u vlasti boga si ti sada, pakļenoj u tmasti moguće ki vlada. I. Gundulić 75. Mogući biti će moguće mučoni, a jakijem jedno jako pokaraño stoji pripravļeno. M. Radnić 59b. I moguće sva učini na visini i nizini *(t. j. Bog).* V. Dešen 262a.

b. moguć *je u fiziologičkom smislu jak, krepak za rasplođivańe, o muškom i o ženskom.* Ako se drug mogući brzo potuži, da je zaručnik svoj nemoguć. A. Kadčić 459. Kad je čovik vrstan i moguć sastat se svakom drugom ženom. M. Dobretić 566. Ako li bi oba uda bila jednaka i oba moguća dilovat stvari ženidbene. 566.

c. *mnogobrojan, silan.* Rimskijeh plavi množ moguća nije tebe pridobila. I. Gundulić 371. Svetac inih broj mogući svud po mirih naokolo. J. Kavańin 488b.

d. moguć *je onaj, koji uspješno djeluje, uspješan, lat.* efficax, *ńem.* wirksam. *U rječniku Stulićevu* (efficax). Ke sam riječi vrlo tada i moguće govorila. S. Bobaļević 209. Ovo je pravi način i moguć veoma sloboditi se od smrtnijeh grijeha. A. Gučetić roz. jez. 47. Sv. mati crkva ne ima stvar nijednu.... tako moguću.... tako sfotu.... kakono je ovi sakramenat. A. Komulović 50. Učini, Gospodine.... da dobrotvorja tvoja budu moguća i da ne budu zapriječena našijem pomańkańem. S. Matijević 98. Uzteče naglost.. mogućim u istinu i čudnovatim načinom. P. Radovčić nač. 22. Da budu ove spomene moguće izvadit korist duši, potribuje, da pomńivo nastojimo razmišļati naš konac. 23. Ja ću ńega s mogućima jošte stegnut besjedami, da i on.... bude pomoć podat nami. Ġ. Palmotić I 169. I ako bi joj lijek mogući.... izmo kadgod uzdah vrući. P. Kanavelić 195. Jere je prikorisna i moguća *(t. j. molitva).* I. T. Mrnavić istum. 48. Napomińe.... da su oružja svete crkve moguća u Bogu za razrušeńe svake tvrđavi i svita ļuskoga. A. Kadčić 290. Ova molitva jest najmogućija za izprositi od Boga svako dobro. V. M. Gučetić 70. *A.* Ovo ime Marija je li moguće? *B.* Jest posli imena Isusova najmogućije za obranit se djavlu i grihu. F. Matić 29. Koliko je izvrsna i koliko moguća riječ Božija? Đ. Bašić 16. Molitva je puno snažna i moguća prignut Boga na milosrdje. L. Vladmirović 64. Vidićemo, koliko je post potribit, koristan i moguć. F. Lastrić ned. 135. Nek ne propusti toliko pospješan i moguć odkup. L. Radić 83. Koja bi se *(t. j. vrsta smrti)* cijenila mogućija i pristojnija za otkupļeńe naroda čovječanskoga. J. Matović 44. Najmogućiji način, da se zakon izpuni, jest ļubav. I. M. Mattei 11. Ne ću iznaći lijek mogući, koji će me sasvijem ozdraviti. 26. Najmogućiji i najsnažniji način za psosti iskorenuti. I. P. Lučić razg. 114. Potribu indi imamo jačje pomoći i mogućijega zaštiteńa. I. Velikanović upuć. 3, 288.

e. *imućan, bogat. U rječniku Vukovu* (vermögend, wohlhabend, potens, opulentus). Ni ubog ni moguć ne znaše dreseļa. Đ. Baraković vila 45. Da mogući ne otima ubogomu blago svoje *(t. j. ńegovo).* J. R. Gučetić 16. Ako li tko, koji jest moguć, prikaže što na crkvu. A. Kanižlić utoč. 365. Reče im dakle, da od ńi svaki.... koliko je koji moguć, za iste sprave donese. E. Pavić ogl. 132. Videći Suzanu ženu mogućega Joakima *(ispor. lat.* erat autem Joakim dives valde. dan. 13, 4). I. P. Lučić razg. 69. Mogući i sasvim obilnjući takojer rađe. J. S. Reļković 1. Moguće kuće peku po dva brava i prase Magazin (1886) 66.

f. moguć *je onaj, koji može biti (vidi* moćan *pod* c). *U rječniku Vrančićevu* (possibilis), *u Belinu* (possibile, che può essere o farsi), *u Bjelostjenčevu* (possibilis, — *adv.* moguće, possibile, possibiliter), *u Jambrešićevu* (possibilis, *u lat dijelu), u Voltigijinu* (possibile, möglich, — *adv.* possibilmente, möglich) *i u Stulićevu* (qui fieri potest).

a) adj. Prid Bogom sve su stvari moguće *(iz lat.* apud Deum omnia possibilia sunt, matth. 19, 26). N. Rańina 228b. Ali ti je pat *(t. j. lat.* pactum) moguć ali nemoguć. Naručn. 59a. Svako dilo od dobra kipa moguće je pri Bogu. I. Ančić svitl. 39. Nije stvar moguća, da se ispovidnik spomene od tvoji grija. I. P. Lučić razg. 47. Ļudima je ovo nemoguće, a Bogu je sve moguće. Vuk matth. 19, 26. Ja mislim, da je stvar moguća. S. Ļubiša prip. 102. Radi toga mogućeg povratka našalac će.... dati priličnu obezbjedu. V. Bogišić zakon. 33.

b) adv.

aa) uopće. Dojde u jedan grad i onde se, koliko bi moguće, utvrdi. A. Kačić korab. 207. Potribito je, da se usiluje naslidovati ga, koliko je moguće. F. Lastrić od' 341. Priporuči se Bogu, da ti pamet prosvitli, za da se od smrtni rana izliči, jer na drugi način nije moguće. L. Vladmirović 77. Pisao sam, kulikogodir moguće bijaše, priprosto. I. Jablanci 8. Tako se nisam za dobitkom ni žestio, nego dužnost moju, koliko je od moje strane moguće bilo, činio. M. A. Reļković sat. 7. Ne samo svešteništvo, nego, da je moguće, i život bi mu digao. A. Kanižlić kam. 44. U svim crkvam, gdi moguće bude, biti će meštri. I. P. Lučić nar. 112. Ako drugoga pomańkańa ustrpļivo

trpimo i milostivo, koliko je moguće, primimo. I. Velikanović upuć. 1, 390. Zato se takovijeh mjesta klone svi, kojima je moguće. Vuk nar. pjes. 2, 124. Ono će i onako biti savršeno, koliko je moguće. Vuk pisma 64.

bb) moguće je *s dopunom u inf.* Ni moguće vazda moliti. F. Glavinić svitl. 96. Ovo je jedna bolest kužna, od koje se nije moguće pravo izličiti. J. Banovac pripov. 152. Da skine jaram s vrata, koga nositi nije moguće. A. Kačić razg. 38. Nije moguće onu zemļu osvojiti. korab. 86. Videći, da nije moguće braniti se. A. Kanižlić fran. 69. Služiti Bogu i djavlu zajedno to nije moguće. F. Lastrić od' 266. Nije bilo nikomu moguće uteći od potopa. ned. 99. Je l' moguće onom steći,' koji samo o tom radi? V. Došen 214a. Od svega sinoda, komu nije bilo moguće protiviti se, je skinut. A. Kanižlić kam. 114. Tko nije kršten, nije moguće u raj doći. M. Dobretić 17. Gdi nije nikako moguće žeđu čovičanskoga srca zagasiti. I. P. Lučić razg. 4. Učiniti nije moguće. J. Rajić pouč. 1, 11. Zlo činiti, a dobru se nadati nije moguće. Nar. posl. vuk 92.

cc) moguće je *s dopunom u rečenici, koja se počiņe s veznikom* da. Je li moguće, da se vaše srce ne raspada od velike bolesti? J. Banovac pripov. 79. Nije moguće, da se ne ćeš na ńe smilovati. prisv. ob. 94. Pisme . . . . lipe su slušati, ako i nije moguće, da su posve istinite. A. Kačić razg. 154. Moguće je, da bogati uniđu u kraļestvo nebesko. A. Kanižlić utoč. 155. Nije moguće, Bože, da me ti odbiješ od sebe. bogoļubnost 529. Nije moguće, da bolesnik ozdravi od one bolesti. L. Vladmirović 77. Nije moguće, da će se razasuti kuća od redovništva tvoga. M. Zoričić osm. 26. Ah Toma, Toma, je li moguće, da se ne smiluješ na ovu dičicu tvoju? F. Lastrić ned. 355. Je l' moguće, da tko ļubi linost? V. Došen 11a. Ni moguće, da novca ne steče. M. A. Reļković sat. 66. Govori sv. Toma, da je više moguće, da se obrati sluga na pravi put. M. Dobretić 100. Ako bi ikako bilo moguće, da ji proćeraju. Vuk dan. 3, 219. Nije moguće, da je ova riječ i onda ondje bila, pa da je ja nijesam čuo Vuk rječn. predgov. 1 Gospodo, je li moguće, da ja toga čovjeka od smrti otkupim? Nar. prip. vuk² 218. — *Oko Vinkovaca govore* mogućе *mjesto* moguće: Nijo mògûć, da si ti mene tamo vidio. S. Pavičić.

g. mogućе *je isto što kadar, podoban; vidi* moćan *pod* e.

a) uopće. Da zločestom ovom običaju na put, koliko sam mogućе, stanem. I. Zaničić XIII Kada se čovik . . . . pod prilikom krstjanske ļubavi ne propiņe svrhu onoga, što je kader i mogućе. E. Pavić ogl. 601. Posla k ńemu *(t. j. kraļ jevrejski asirskome)* svoje poklisare . . . . da će mu davati arače, koliko mogućе bude. A. Kačić korab. 279. Po našoj dužnosti koliko smo mogući, zafalimo za primite darove. A. Kanižlić uzr. 57. Da se i mi prama ńima milosrdni ukažemo i, koliko smo mogući, ńe pomognemo. B. Leaković gov. 139.

b) mogućе *s dopunom u inf.* Koji mogućе jest svaka činiti *(iz lat.* qui potens est omnia facere. ephes. 3, 20). N. Rańina 158b. Koji je mogućе s pravim naukom nastojati. Katek. (1561) 48. Ki mogućе jest učiniti. Ant. Dalm. nov. tešt. 2, 80b. Milos, ku riječ moja moguća izrijet ni. F. Lukarević 7. Da ga slap vodeni ugasit ni mogućе. Đ. Baraković vila 268. Jao vam, koji mogući jeste vino piti *(iz lat.* vae, qui potentes estis ad bibendum vinum. is. 5, 22). M. Divković bes. 342. Jer ti vlastim tvom ganuti moguća si svačije ćudi. I. Gundulić 135. Ki tvoje i držati i razoriti jest mogućе kraļestvo. F. Glavinić cvit 27a. Biše tako smeten, da ga ne bi moguća žena odvratiti od tolike nepravde. B. Kašić is. 61. Koji si mogućе oprati svaku moju nedostojnost. S. Matijević 99. Koji *(t. j. nauci)* budući mogući priobraziti i poboļšati život P. Radovčić nač. 2. Svemu svijetu odoljeti moguća je slavna Troja. G. Palmotić 1, 267. Moguće su tašte žene našu dušu zamamiti. J. Palmotić 455. Da si moguća i jaka prognati djavle. L. Terzić 245. Tko plače nazbiļ svoj grijeh, nije mogućе urešeno bolovati. I. Đorđić uzd. VI. Ako nisi mogućе platiti, da se misa govori. A. Kanižlić utoč. 291. I ne uzme koji lik, koji je mogućе jid i otrovu iz ńega istirati. E. Pavić prosv. 1, 12. Koje ti poznaješ da su mogući platiti. Đ. Rapić 117. Moguća je sv. Ana isprositi svaku milost od Gospodina. F. Lastrić od' 350. Pak i druga mloga nebrojena, koja nisam mogućе izpisati. A. Blagojević pjesn 21. Mogli bi se izgovoriti, da ju nisu mogući obslužiti. B. Leaković gov. 224. Ne bi bio vridan i mogućе vladati toliko široko carstvo. A. Tomiković živ. 25. Ne biše poslije mogući obratiti iste zmije u šibke. A. d. Bella razgov. 192. — *Ispred inf. stoji katkad prijedlog* za: Nauk . . . . da je toliko mogućе za dostignuti nebeski život. J. Matović 495. Nije ijedna stvar toliko moguća za uzdržat nas od svakoga sagrješeńa, koliko pomńiva miso od smrti. B. Zuzeri 5.

MOGUĆAC, mogućca, *m. čovjek mogućе (u značeńu te riječi pod* a). *Samo u jednoga pisca.* Mnoge ļude zločeste i opake viditi ćeš uzaći na visoko . . . . zašto se nasloniše na pomagaoce i mogućce. M. Radnić 135a. Svijet drži za blaženoga bogatca i mogućca. 157a.

MOGÚĆAN, mogúćna, *adj. isto što mogućе (u nekijem značeńima). Postavļeni je akc. u svijem oblicima neodređenoga pridjeva, a u određenom je* mògûćnî, mògúćnâ. *Između rječnika samo u Vukovu (vidi dalje).*

a) isto što mogućе pod d. Ovo jest mogućni lik protiva grihu. I. Marki 75.

b) isto što mogućе pod c. *U rječniku Vukovu* (mogućan, mogućе). A mogućnu što na moļbu ideš, nejmaš ništa, izvan što pojideš. M. A. Reļković sat. 78. Ko je mogućan, pravi ju *(t. j. kuću)* od ćerpića i kamena. Zborn. za nar. živ. 8, 90.

c) isto što mogućе pod f. Virovao *(je),* da je mogućnije, da divica može roditi nego Marija sagrišiti. A. Kanižlić utoč. 524. Svako mogućno vnimanije obratiću na škole. Nov. srb. 1835, 192 Bi l' mogućno, da to ja učinim? Nar. pjes. istr. 1, 48. — *Adv.* Dali bi onda pametno i dali bi mogućno bilo ostaviti ji sudbi ńiovoj? Nov. srb. 1834, 186.

MOGUĆANSTVO, *n. isto što mogućstvo. Samo u rječnicima, i to u Bjelostjenčevu* (mogućanstvo, mogućnost), *u Voltiģijinu* (mogućanstvo *[sic!]* possenza, forza, vigoria, Macht, Gewalt) *i u Stulićevu* (mogućanstvo, mogućstvo *s naznakom, da je iz Bjelostjenčeva rječn.*

MOGUĆJE, *n. isto što mogućnost. Između rječnika samo u Stulićevu (gdje je riječ krivo zabiļežena:* mogućе, mogućega, *n.* mogućstvo *s naznakom, da se nalazi u nekakvoj knjizi:* ‚Purg'.). A što ćemo veće od mogućja Marijina

govoriti? J. Banovac razgov. 10. Molitva učińena od jedne duše pravedne imade jakost .... i mogućje pridobiti naše neprijatelje duše i tila. 16. Tko učini štetu drugomu....s silom i s mogućjem na pravdu za dodijat mu? I. Nenadić nauk 136. Tako hoće majka Božja, koje je mogućje veliko. M. Zoričić zrc. 46. Uzdajući se u mogućje mati Božje. 51. — *U jednoga pisca bez -j-:* Povirova Abraham tvrdo znajući, koliko je moguće Božje. E. Pavić ogl. 32. Ova strahovita čudesa očituju veliku slavu Božju i moguće ńegovo. 114. Ńegovo kraljestvo jeste vikovičńe, ńegovo moguće dura od jednoga do drugoga koliňa. 402.

MOGUĆNIK, *m. čovjek mogućan. Samo u primjeru:* Nepravda onoga sudca, bezakońa onoga mogućnika. A. d. Bella razgov. 140. — *Ovu riječ dosta upotrebljavaju hrv. pisci našega vremena.*

MOGUĆNÔST, mogućnosti, *f. apstraktna imenica izvedena od pridjeva* mogućan. *U rječniku Bjelostjenčevu* (possibilitas, — potentia, pollentia), *u Voltigijinu* (possibilità, Möglichkeit, — forza, possanza, autorità, Macht, Gewalt), *u Stulićevu* (mogućnost, mogućstvo *s naznakom, da se nalazi u kajk. pisca Muliha) i u Vukovu* (mogućnost, mogućstvo).

a) mogućnost *je imenica prema pridjevu* moguć *u značeńu pod* a, *lat.* potestas, *ńem.* Macht. Daj me mogućnosti pod oblast jur ovoj *(t. j. carskoj),* neka tebi prosti i družini tvojoj. P. Vitezović odil. 32.

b) mogućnost *kao imenica prema pridjevu* mogućan *u značeńu pod* a, *lat.* efficacitas, *ńem.* Wirksamkeit. Toliku kripost i mogućnost molitve on poznavši. A. Kanižlić fran. 170.

c) mogućnost *prema pridjevu* mogućan *u značenu pod* c, *lat.* possibilitas, *ńem.* Möglichkeit. Sve, što ti dođe na ruku, da činiš, čini po mogućnosti svojoj. Đ. Daničić prop. 9, 10. Ostali književni poslovi . . . . napredovali su i prošle godine po mogućnosti. Đ. Daničić *u Ivekovićevu rječn. s. v.* mogućnost. Živa žeļa kadšto je dovoļna, da mogućnost postane istinitost. M. Pavlinović rad. 83. U koliko mu se time krńi ili oduzimļe mogućnost, da se od dužnika naplati. V. Bogišić zakon. 153.

d) mogućnost *prema pridjevu* moguć *u značeńu pod g, t. j. svojstvo, kad je tko kadar ili podoban što učiniti.* Vidismo, koliko i kako je moguća Divica na pomoć biti onim, koji se k ńoj utiču, i zato imamo reći, da se ona dostojno imenom majke od utočišta naziva, jerbo ima kripost od mogućnosti za pomoći nas. A. Kanižlić utoč. 17.

MOGÚĆSTVO *f.* potestas, possibilitas, vis. *Akc. se ne mijeńa. Imenica je izvedena od pridjeva* moguć. *U rječniku Belinu* (autorità, facoltà e podestà, possa e possanza, il potere), *u Stulićevu* (mogućstvo, mogućnost, potentia, vis, virtus, officacia .... *s naznakom, da se nalazi u Rose) i u Vukovu* (mogućstvo, mogućnost, Möglichkeit, potestas *s naznakom, da se govori u vojvodstva po varošima). Najstarije su potvrde iz druge polovine* XVI *vijeka. Riječ je književnička, pa kao što danas nije prostonarodna, tako valjda nije nikad bila.*

1. *Likovi. Za koje likove ima potvrda pod 2 među primjerima, tamo će se reći samo ime pisca (ili knjige); za druge će se likove naznačiti još i strana.*

a. mogućstvo *je najobičniji lik; imaju ga: Nauk brn., A. Gučetić, Divković, Orbin, Banduлavić, Glavinić, Matijević, Jerković* 8, *Kašić zrc.* 6, *Ivanišević* 131, *Ġ. Palmotić* 1, 20, *Radovčić, Radnić, Andrijašević, Mrnavić, Kavańin, Marki* 42, *Margitić, Đorđić, Badrić, Banovac, J. Filipović, Lastrić (samo u* test. ad. 31b, *gdje ima dvaput — na istoj strani —* mogustvo), *Kačić, Kanižlić, Pavić, L. Vladmirović, Knežević, Došen* 232b, *Blago turl., M. A. Reļković, Obradović, Ivanović, Misli krst.* 17, *Tomiković, Sorkočević,* 583, *Kalić, Vuk, Daničić. — U Kašića, u Ġ. Palmotića, Radovčića, Kavańina, Kačića, Banovca i u Kalića nalazi se i drukčije; vidi dalje.*

b. mogujstvo *imaju Starine* 1, *Komulović, Ġ. Palmotić, Radovčić, J. Palmotić, Bogašinović, Zanotti, Mrnavić, Kavańin (samo na str.* 498a), *Terzić, Vuletić, Kadčić* 382, *V. M. Gučetić, A. Boškovićeva* 24, *Kačić, Rosa, Bašić, Nenadić, Radman* 23, *Matović, Radić, A. d. Costa, Zoričić, Dobretić, Lučić, Marči* 35, *Kalić. Katkad se* mogujstvo *nalazi u slavonskijeh pisaca, vidi u članku T. Maretića,* rad jug. ak. 180, 153; *a još i danas se taj lik govori u Dubrovniku i u Prčańu.* M. Rešetar štok. dial. 138. *— U Radovčića, u Kavańina, u Kačića i u Kalića nalazi se i* mogućstvo.

c. mogustvo *ima Kašić, Ġ. Palmotić* 2, 472, *Posilović, Azbukvica* 2, *Mrnavić istum.* 4, *Baćić, Babić, Lastrić, Banovac razgov.* 25, *Knezović, Rapić, A. d. Costa, Dobretić, Leaković. — U Kašića, Lastrića i u Banovca nalazi se i* mogućstvo *(vidi pod* a), *u A. d. Coste i u Dobretića ima i* mogujstvo *(vidi pod* b), *a u Ġ. Palmotića i u Mrnavića nalazi se još i* mogućstvo *i* mogujstvo *(vidi pod* a *i* b).

d. mogućtvo *nalazi se samo u Kanavelića i u Kavańina* 139b, 201b, 387b, 499a; *ali je sva prilika, da taj lik ne potječe od te dvojice pisaca, nego od ńihovijeh izdavača u* XIX *vijeku.*

2. *Značeńa.*

a. mogućstvo *je isto što i moć u značeńu te riječi pod* a.

a) u pravom, apstraktnom smislu. Mogućstvo vrimeńe upadļivo i mlohavo jest. Nauk brn. 10b. Od ovega imena .... mogućstva se i jakosti pakļene tresu i straše. A. Gučetić roz. jez. 125. Bog .... kako sve stvari stvoril jest, tako jih mogujstvom i silom svojom vlada, uzdrža i nareduje. Starine 1, 219. Ko će izreći mogujstva gospodinova? A. Komulović 51. Kako su mogustvo, pravda, dobrota, umjetelstvo i ina sfaka čovječanska izvršnos sfrhami nikojimi posobnimi zagrajena B. Kašić nač. 19. Ondi ukaza mogućstvo svoga božanstva obrativši vodu u vino. M. Divković bes. 161. Mogućstvo ukaza *(t. j. Bog)* u stvorenju od sfijeta. M. Orbin 229. Pokripite se u gospodinu u mogućstvu kriposti ńegovo *(iz lat.* confortamini in Domino et iu potentia virtutis eius. ephes. 6, 10). I. Bandulavić 181a. Mogujstvo biti će po niki način svemogujstvo, zač će moći sve, ča budu hotiti *(t. j. blaženi u nebu).* P. Radovčić ist. 119. Mogujstvo mu *(t. j. sultanu)* sve bi zaman. P. Bogašinović 15. Mogujstvo cesara nebeskoga tebe blagoslovilo. L. Terzić 44. Bog svemogući ukaza veličanstvo i mogućstvo svoje .... kada stvori ovi svijet od ništa. S. Margitić fala 93. Hvali mogućstvo, mudros i dobrotu božanstvenu. I. Đordić salt. 18. Jednako jo ńiovo božanstvo *(t. j. svete Trojice)* i u vike jednako mogustvo. T. Babić 35. Bodin videći se u sloboštini i mogujstvu veliku sakupi vojsku. A. Kačić razg. 41. Ciňaše, da se mogućstvo na svitu naći ne mo-

gaše, koje bi moglo š ńime boj biti. korab. 150. Sto mu je prudila kruna, mogustvo, gospodstvo? A. Knezović 134. Oni sa strahom stoje u mogućstvu svomu, da pogazivši poniznost ne izgube mogućstvo. E. Pavić ogl. 258. Onda će svikoliki cesari i kraļi brez krunah, brez svakoga mogustva .... ustati. Đ. Rapić 3. Lucifer hotijući se učiniti Bogu priličan u mogućstvu, a .... Adam u mudrosti. J. Banovac razgov. 96. Dostojni su, da se stavim u rasrgbu prema ńim, da im ukažem, koliko je moje mogujstvo. Đ. Bašić 67. Sva ona, koja su u Bogu, kako mogustvo ńegovo, dobrota i ostalo podpunosti. F. Lastrić ned. 114. Prosimo od Duha Božjega .... da bi razurio mogujstvo djavla. J. Matović 473. Ako izmlatio bi kardinala ali biskupa, pedipsaje se kakono uvriditeļ mogujstva kraļeva. A. d. Costa 2, 177. Sva tri sobstva .... imadu jedno isto mogućstvo i kripost stvoriti od ništa ovi svit. A. Kanižlić kam. 190. Bog ne će nikoga na silu metnut u kraļestvo nebesko, sasvim da bi mogo to učiniti svojim mogustvom. M. Dobretić 35. Koji indi to mogućstvo ima vodu u vino priokrenuti. M. A. Reļković sabr. 26. Kojagod su na nebu i na zemļi, po samomu mogustvu svomu iz ništa jest stvorio. B. Leaković nauk 36.

b) u konkretnom smislu o onome, koji ima moć.

aa) o osobitoj vrsti anđela, koji se lat. zovu Potestates. Svijeh ‚mogućtva' jake silo tebi ugodne poju pjesni. P. Kanavelić 53. Serafina red viši osta .... vlast mogujstva i moć vlasti. J. Kavańin 498a. U najvišemu su *(t. j. koru)* Serafini, Kerubini i Troni .... u sridńemu su Dominationes iliti gospodstva, principati iliti vladańa, Potestates iliti mogustva. A. Baćić 482. Anđeli, arhanđeli, pristoļa i gospostva, poglavstva i mogućstva, kriposti nebesah, herubini, serafini. S. Badrić pravi nač. 77. U ime anđelā i arkanđelā, u ime pristoļā i gospodstvā, u ime poglavištvā i mogućstvā, u ime kerubinā i serafinā. T. Ivanović 111.

bb) o skupu ļudi, koji imaju državnu moć u rukama. Svita ovoga mogustvima suprotiv ići ne bi smili. F. Lastrić test. 252a. Kraļi i mogujstva mirno vladaju se. A. d. Costa 1, iv. Ńiova visoka mogućstva prikazali su poklisarom troja veoma nakićena kola. A. Tomiković živ. 92. Četiri deputirca, koja jesu imenovala ńiova visoka mogućstva. 282. *U zadńa dva primjera govor je o vladi holandeskoj.*

b. mogućstvo *je isto što vlast; vidi moć pod* b. Kada čovjek štogodi čini.... budući ganut od naglosti i od prvoga ganutja, od kojijeh se razgovara sv. Pavao k Rimļanom i nijesu u našemu mogućstvu. S. Matijević 12. Nije Bog stavio vremena u tvoje mogućstvo, nego u svoje. M. Radnić 174a. Nije u mogućstvu čoečjemu zauzdati svoj duh *(iz lat.* non est in hominis potestate prohibere spiritum. eccles. 8, 8*; ispor. u Daničića:* čovjek nije vlastan nad duhom, da bi ustavio duh). 179b. Žude se dobra izvanska, to jest bogastva, poštenja, mogujstvo i razkoše. I. T. Mrnavić istum. 45. I rec'te mu, ke oblasti i mogujstvo ovde imam, kaku slavu i ke časti. P. Vuletić 75. Svaka duša višijem mogustvom neka je podložna *(iz lat.* omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit. rom 13, 1). A. Baćić 143. Ne ima čovik mogustva svrhu tila svoga, nego žena, ni žena ima mogustvo svrhu tila svoga, nego čovik *(iz lat.* mulier sui corporis potestatem non habet, sed vir. Similiter autem et vir sui corporis potestatem non habet, sed mulier. 1 cor. 7, 4). 411. *(Pustińak)* veļaše, da na duhove *(t. j. na đavole)* mogućstva nejma. A. Kanižlić utoč. 72. Antikrst .... podložit hoće pod svoje mogujstvo tri kraļa. I. P. Lučić razg. 85.

c. *isto što oblast; vidi moć pod* c. Mogujstvo iliti oblašt duhovna. I. Zanotti upit. 10. Kako se običaju slati poklisari, kojima oni, koji ga *(sic!)* šaļu, daju oblast i mogustvo za izvršiti ono, za što su poslani. A. Baćić 32. Zašto je reda misničkoga oblastju i mogustvom oružan. F. Lastrić test. ad. 16a. Dato mi je svako mogustvo i svaka oblast na nebu i na zemļi *(iz lat.* data est mihi omnis potestas in coelo et in terra. matth. 28, 18). svetń. 134b. Crkva Božija ima svu oblast svrhu pravovirni, zato ima mogućstvo narediti ona, koja na dobro življeńe jesu upravļena. J. Banovac razgov. 251. Načini ne od Boga, nego od mogućstva ļudskoga, od apoštolah i poglavicah crkvenih naređeni. A. Kanižlić kam. 11. Od koga (*t. j. Isusa)* imadijaju oblast i mogujstvo, da mogu krstit. M. Dobretić 30. Znaj, da je ńemu nad sve stvari mogućstvo Višńi udijelio. A. Kalić prop. 544.

d. mogućstvo *je isto što mogućnost pod c; vidi i moć pod* d. Ako nisam imao način i mogustvo činiti taka dobra dila. P. Posilović nasl 113. Ufamo ona, koja se mogustvom naravnim imati mogu, kakonoti ufamo dobra svitovńa. A. Baćić 44. Banovinu pridajem ńima u ruke .... doklen moj sin Ivan dođe na godišta od razuma i na mogućstvo od vladańa. A. Kačić razg. 143. Ostavļa voļi cilovitu oblast i mogućstvo odabrati, što joj drago. A. Kanižlić utoč. 156. Vaj materami, koje uzdoje .... er ne će bit u biću i u mogujstvu bježati. S. Rosa 137b. Božju mater kakono dobri sin po tvom mogućstvu nastoj naslidovati. P. Knežević osm. 360. Budući prikazano toliko obilato mogujstvo proštenja. J. Matović 103. Imadući ova ženidba u sebi sve, što se iziskuje po zakonu od naravi, to jest razum i mogujstvo od poroda. M. Dobretić 515. Vaļa dete naučiti.... da je dužno svakom po sili i mogućstvu svome dobro učiniti. D. Obradović živ. 72. Dužni su sinovi po mogustvu svomu ńima *(t. j. siromašnijem roditeļima)* pomoć .... davati. B. Leaković nauk 311. Da se približi *(t. j. čovjek)* Bogu po mogućstvu svome. Vuk dan. 2, 1. I trudiću se po mogućstvu, da bi se kolikogod pokazao dostojan vaše prevolike milosti. Vukova prep. 2, 622. Po mogućstvu svojemu dadoše u riznicu za posao zlata. Đ. Daničić jezd. 2, 69.

e. *jakost, snaga; vidi moć pod* e.

a) u čega konkretnog. Tudje se elefanat sa svijem mogućstvom srve (‚sarve'), otme i obrani čovjeka. M. Divković bes. 518. Š ńim junaka tries tisuća dođe za štit carske glave, desnica je ńih moguća, ogńenim se diļkam slave. Nu je mogućstvo *(u jednome starom rukopisu:* mogujstvo) ńih lipsalo i sva slava potamnila. I. Gundulić 323. Narodi, koji se u svoju uzdaju silu, mogućstvom desnice tvoje da se ponize. I. Bandulavić 107b. Kako sunce z mogućstvom trakov kripostne vrućine svoje okrug ogrije svita. F. Glavinić cvit 392a. O Hektore, kom ńekada ni odolje grčka sila ni mogujstvo silna Akila. Ġ. Palmotić 2, 470. Kada pomańkaju sva mninja, mogućstva, mnogoznanja i bogastva ļudska. P. Radovčić nač. 18. Zmaj oholi .... i tve ime ponižiće i mogujstvo tve desnice. J. Palmotić 291. Raždeži sva mogućstva i ućućenja

moja. V. Andrijašević put 212. Moći umriti i sagrišiti nije mogućstvo negoli nemogućstvo. I. T. Mrnavić istum. 10. Eretici .... boj biju sa svim mogustvom. A. Baćić 159. Car Selim .... uzmnaža jakos i mogujstvo svoje krune. V. M. Gučetić 128. Ah velika je jakost djavaoska!.... veliko je mogućstvo vražje! J. Banovac pripov. 4. Poštuj gospodina od tvoga mogustva. pred. 42. Svak može ljubit Boga od svega srca, od sve duše i od sve snage, to jest sa svim mogućstvom. Blago turl. 2, 6. Virujem stanovito u onoga, koga križ ima toliku jakost. Razložno je, da oni veliku kripost ima, koga križ ima toliko mogujstvo. M. Zoričić zrc. 9.

b) u čega bestjelesnog i apstraktnog; u gdjekojim je primjerima isto što mogućnost pod b. Ljubi gospodina Boga sa svom dušom, to jest s mogućstvi duševnijemi. M. Divković bes. 797. Molimo te.... cića mogujstva i dostojanstva tvoje prisvete muke. L. Terzić 185. Sv. sakramenat ima mogustvo oprati od griha. A. Baćić 283. Mogustva duše jesu pamet, volja i spomena. 467. Za učinit na sebi zlameńe sv. križa .... tri mogućstva naše duše hoće se. J. Filipović 1, 20a. O mogujstvu duhovne riječi ja ću vam danas besjediti. Đ. Bašić 1. Djavli moleći isprosiše mogućstvom molitve, da jim Isus dopusti ući u krmad. L. Vladmirović 65. *A.* Kolika su mogujstva od duše naše? *B.* Tri, razum, uspomena i volja I. Nenadić nauk 50. Ovdi se može reći od kreposti i od mogujstva sakramenatah. J. Matović xv. Ńeka jesu, koja govorimo da su u sakramentu po kreposti i mogujstvu posvećeńa. 208. Kad će se sa svijem mogujstvom moja duša s tobom sjediniti? L. Radić 26. Za temeljitost i mogustvo zakona .... išće se proglašeńe. A. d. Costa 1, 11. Kada se uzimje mogujstvo zakonu. 1, 15. Videći očito mogućstvo od pogleda Benediktovijeh. I. Đorđić ben. 138. Čovjek .... krepostno služeći se s mogućstvima duše svoje. T. Ivanović 34. Nahodim toliku krepos i mogujstvo u molitvi rozarija, da se po ńemu vidi i kuša ispuńeno, što je Isukrst učenicima govorio. A. Kalić prop. 524.

f. *imańe, imašnost; vidi moguć pod* e. *Samo u primjeru:* Koliko se prostirahu mogujstva i jimanja ńihova....niki teleta, a niki razliko ptičje tomu himbenomu bogu prikazovahu. Starine 1, 218.

MOGUNCA, *f. grad, koji se lat. zove* Moguntia, *ńem.* Mainz. Arcibiskup od Mogunce. J. Banovac pred. 42.

MOGUNSKI, *adj. posses. od* Mogunca *(upravo od* Mogunt, *ali tome nema potvrde).* Kako uči sabor mogunski učińen g. 1549. J. Banovac razgov. 203.

MOGUŠ, *m. prezime u Hrv.* XVII *vijeka.* R. Lopašić urb. 312. 316. — *Ispor.* Mogut.

MOGUŠARI, *m. pl. selo u Hrvatskoj u županiji modruško-riječkoj.* Razdjel. hrv. i slav. 164.

MOGUŠE, *f. pl. (valjda je tako), zaselak u Bosni u okružju tuzlanskom.* Popis žit. bos. *i* herc. 641.

MOGUT, *m. prezime u naše vrijeme.* Imenik (1906) 444. — *Ispor.* Moguš.

MOGUTAC, *m. čovjek moguć, imućan. Samo u jednoga pisca.* Ńega su podupirali velmože i mogutci. M. Pavlinović rad. 26. Ti naši mogutci u siromašnom danas narodu živu. razl. sp. 138.

MOGUTSTVO, *n. isto što mogućstvo. Između rječnika samo u Daničićevu* (fortitudo *s primjerom iz* XIV *vijeka).* Mogutstvo i sija vazmože. Domentijanb 13. *U ovom će primjeru biti značeńe, koje ima riječ mogućstvo pod* d: Po mogutstvu .... pomaže. I. Rajić pouč. 1, 76.

MOH, *m. isto što mah, mahovina. Iz mađ.* moh *(istoga značeńa), koja je mađ. riječ slavenskoga izvora. Samo u jednoga pisca.* Ove čajire jesu s mohom obrašćene, zaradi šta .... valjade .... onaj moh od zemje oderati. I. Jablanci 93. *Pisac sam za sebe na str.* 4 *veli da je* ‚rođen Mađar'.

MOHÁČANIN, *m. upravo čovjek iz Mohača (varošice u južnoj Ugarskoj), a služi i kao prezime.* T. Smičiklas spom. 188. Imenik (1906) 444 *(ovdje zapisato bez* -h-).

MOHAMET, *m. isto što Muhamed, Mahumet.* Šator....Mahumeta.... paše slavna. I. Gundulić 326 *(u jednom rukopisu* XVIII *vijeka).*

MOHAMETANIN, *m. Muhamedovac.* Oni trgovac .... više Mohametanin. B. Kašić fran. 190.

MOHLIĆI, *m. pl. selo u Hrvatskoj zabilježeno u ispravama* XV *vijeka.* Petr Franač sin z Mohlić. Mon. croat. 120. Matej Svilić z Bužan s sela, ko se zove Mohlići. 127. V Mohlićih. 149.

MOHOR, *m. muško ime iz lat. (upravo grč.)* Hermagoras. *Tako je i u Slovenaca. Nejasno je* -h-, *jer bi trebalo, da bude* -g-; *vidi* Mogorić, Mogorević. Župan Mohor z Brda *(iz svršetka* XIV *vijeka).* Mon. croat. 47. Mohor Saganić *(iz* XV *v.).* 82. Mohor *je prezime u Hrv.* XVII *vijeka.* R. Lopašić urb. 455.

MOHORIĆ, *m. prezime izvedeno od imena* Mohor. Mon. croat. 81 *(iz* XV *vijeka).* R. Lopašić urb. 455 *(iz* XVII *v.).* Bošńak (1908) 126.

MOHOROVIĆIĆ, *m. prezime u naše vrijeme u Hrv.* Imenik (1906) 444, *gdje upravo piše* Mohorovičić, *ali će pravo biti sa* -ć-, *t. j. prezimenu* Mohorović *dodat je još jednom nastavak* -ić.

MOHOVIĆ, *m. prezime nejasna postańa.* Imenik (1906) 444.

MOHOVO, *m. mjesno ime nejasna postańa. a) zaselak u Dalmaciji u kotaru dubrovačkom.* A. Mašek 82. — *b) selo u Slavoniji u županiji srijemskoj.* Razdjel. hrv. i slav. 164. — *c) neko mjesto toga imena nalazi se u pomeniku* XVIII *vijeka.* Lj. Stojanović hris. 185.

MOHOVSKI, *adj. posses. od* Mohovo. Neka mesta s vinogradma nasađena, kao što su: Mohovska, Lovaska, Tovarnička, Opatovačka, Vukovarska. P. Bolić vinod. 1, 24.

MÒHUNA, *f. ljuska u nekijeh biljaka, u kojoj stoji sjeme. Govori se i* mahuna, mehuna, mihuńa *(vidi pod* mjehuńa). *Postaće je tamno ne samo poradi različnijeh vokala u prvome slogu, nego i stoga, što u drugim slav. jezicima nema (kako se čini) riječi značeńem i glasovima srodnijeh (rus.* мохунка *i češ.* mochyně *ili* mochuńka *znači biljku* Physalis). *U rječniku Belinu* (bacello, guscio, scorza de legumi), *u Stulićevu* (siliqua *s naznakom, da je iz Mikalina rječn., ali tamo je* mohuńa) *i u Vukovu* (mohuna, mahuna *s naznakom, da se govori u Dubrovniku).* I njeke mohune još dubja taj plode, u kih se od vune mosuri nahode. M. Vetranić 2, 281. Sin rasapni žeļaše nasititi se mohuna od grahova, koje se davahu krmkom. M. Radnić 115a. Vidêsmo....smokovnicu, na koju se Adam pre-

lasti, raste na tri moune, i sladostъ jeje umъ člověčaskъ skazati ne možetъ. Glasnik 31, 304. Jerbo se sjeme iz svoje ļuske ili mohune nerado odriješi. I. Jablanci 104. Uzmi mouna od boba. J. Vladmirović 8. — *Govori se u Hercegovini.* Etnogr. zborn. 10, 84. 96. — *Vidi i* mohuńa.

MÒHUNAST *(jamačno je takav akc.), adj. u koga su mohune. U rječniku Stulićevu* (mohunast, mohunav, siliquis abundans). Među mohunaste ili ļuskovite sade broji se: bijele i druge svakojake vrste grah ili pasuļ, veliki i mańi bob . . . . I. Jablanci 183. — *U Šulekovu* rječn. zn. naz. *zabiļeženo je značeńe: nalik na mohune, lat.* siliquaeformis, *ńem.* schotenartig, schotenförmig.

MOHUNAV, *adj. isto što mohunast. U rječniku Stulićevu* (mohunav, mohunast, siliquis abundans) *i u Šulekovu* zu. naz. *kao izraz iz područja botanike za lat.* siliquosus, *ńem.* schotentragend.

MOHUNICA, *f.*

a) dem. od mohuna. *U rječniku Stulićevu* (siliqua parva).

b) ime biļki. aa) u rječniku Stulićevu (solanum). — *bb)* Physalis Alkekengi. D. Lambl (1852) 55. B. Šulek im. *Ispor. rus.* махунка *i češ.* mochyně, mochuńka *pod* mohuna.

MOHUNIČAV, *adj. Samo u Šulekovu* rječn. zn. naz. *kao izraz iz područja botanike za lat.* siliculatus, siliculosus, *ńem.* schötchentragend.

MOHUNINA, *f. augm. od* mohuna. *Samo u Stulićevu rječniku* (ingens siliqua).

MOHUNITI, mohunim, *impf. dobivati mohune. Samo u Stulićevu rječniku* (siliquari).

MOHUŃA, *f. isto što mohuna. U rječniku Vrančićevu (samo plur.* mohuńe, valvuli), *u Mikaļinu* (siliqua), *u Belinu* (bacello, guscio de legumi), *u Bjelostjenčevu (samo plur.* mohuńe, valvuli, komuški), *u Voltigijinu* (bacello, guscio, Schote) *i u Stulićevu* (siliqua *s naznakom, da je iz Belina rječn.). Govori se u naše vrijeme na Rabu:* mohuńa, šipurina. M. Kušar rad jug. ak. 118, 52.

MOHUŃAC, mohuńca, *m. biļka* Physalis Alkekengi. B. Šulek im. — *Ispor.* mohunica *pod b, bb.*

MOHUR, *m. pečat, isto što muhur (vidi tamo).* Pišemo i podьpišujemo i s našijemь mohuromь mohurulišemo *(iz svršetka* xvii *vijeka).* K. Jireček spom. 97. Gramatu mu dade za knažestvo, sa carskom je rukom potpisao i carski je mohur udario. Nar. pjes. vuk 5 (1865), 34. Koliko je lista od artije, punano je prstah i mourah na nekakva gorskoga ajduka. 7, 436. Da na mojega šarina uzjašem i moju pod mohurom ćordu izvadim. Nar. prip. vrč. 107. Ovo pismo bi potpisano . . . i potvrđeno od mohurova (pečata) sva četiri manastira. V. Vrčević niz 72.

MOHURULISATI, mohurulišem, *impf. pečatiti. Samo u primjeru navedenome na prvom mjestu pod* mohur.

MOHVICA, *f. biļka.* Physalis Alkekengi. B. Šulek im. — *Ispor.* mohuńac.

MOIZ, *m.* Moyses. *Samo u primjeru:* Kako Moiz iz sužanstva on nas privede. Azbukvica 36.

1. MÔJ, mòja, *posses. zamjenica* 1. *lica sing. Akc. kakav je u nom. sing. ž. roda, takav je u svijem oblicima, gdje iza* o *stoji* j *s kakvim vokalom iza sebe, na pr.* mòjega, mòjôj, mòji *i t. d.; gdje iza* o *ne stoji* j *ili ako stoji, a ono se sa* j *svršuje riječ, tamo je na* o *silazni akc.:* môj, môga, môme *i t. d. Riječ se nalazi u svim slav. jezicima, a iz drugih indoevr. jezika odgovaraju joj svojom tvorbom lat.* meus *(od negdašńega* mei-os), *got.* mei-ns *(danas ńem.* mein). *Sa značeńem lat.* meus, *tal.* mio, *ńem.* mein *nalazi se u svijem rječnicima (osim Stulićeva, u kojem je griješkom ispalo). Potvrda ima od najstarijih vremena.*

1. *Oblici. Najobičniji su i od najstarijih vremena u porabi oni oblici, koji iza* o *imaju* j, *kao što su* moj, moja, mojo, mojega, mojemu, moji *i t. d., i o ńima ne treba ovdje ništa govoriti.*

a. *nom. sing. a) Oblik za nom. sing. fem.* ma *nalazi se gotovo samo u pjesnika; imaju ga: Menčetić* 151, *Vetranić* 2, 163. 243, *D. Rańina* 160b, *Dimitrović* 42, *M. Držić* 102, *Zlatarić* 6a, *Gundulić* 309, *Baraković* vila 272, *Đorđić* uzd. 33. *Izvan stihova nalazi se oblik* ma *u pismu* xiv *vijeka štampanom u Mon. serb.* 247 *(četiri puta). — b) Oblik* me *za nom. (i akuz.) sing. n. imaju gotovo samo pjesnici: Menčetić* 4, *Gundulić* 391, 494, *Kavańin* 110b, *I. M. Mattei* 103. — *c) Veoma je rijedak oblik* mo *(mjesto* moje *ili* me); *ima ga Gazarović* 21.

b. *gen. sing. a) Obliku* moga *(stegnutome od* mojega) *najstarije su potvrde iz druge polovine* xiv *vijeka u Mon. serb.* 183, 193. 203. *i iz prve i druge polovine* xv *v.* 368. 518. *Od* xvii *vijeka (kad ga imaju na pr. Orbin* 310, *Gundulić* 209) *posve je običan taj oblik do danas. — b) Obliku* mega *potvrda je u A. Gučetića* roz. jez. 97. — *c) Oblik* me *za gen. fem. imaju samo pjesnici: Hektorović* (?) 89, *Zlatarić* 18b, *Gundulić* 286, *Kavańin* 395a.

c. *dat. sing. a) Obliku* momu *(mjesto* mojemu) *najstarija je potvrda iz prve polovine* xiv *vijeka u Mon. serb.* 108, *iz druge polovine* xv *v. u Mon. croat.* 132; *u* xvi *v. imaju ga N. Rańina* 17b, *Katek.* (1561) 37, *Zoranić* 51, *Gučetić* roz. jez. 103. *Iza toga vremena do danas posve je običan taj oblik. — b) Pored* momu *nalazi se i* mom *od* xvi *vijeka, kad ga imaju Marulić* 63, *Menčetić* 94, *Dimitrović* 59, *Naļešković* 1, 298; *u* xvii *v. imaju ga Gundulić* 494, *Andrijašević* dev. 135. *Iza toga je vremena* mom *obično kao i* momu. — *c) Sasma je rijedak oblik* mem, *koji se nalazi u G. Držića* 376 *(jedan rukopis ima ovdje* mom), 445 *i u D. Rańine* 138b. — *d) Oblik* moj *(mjesto* mojoj) *nalazi se gotovo samo u pjesnika; imaju ga: Lucić* 206. 264, *D. Rańina* 6b, *Zoranić* 9, *Dimitrović* 69, *Gundulić* 29. 60. 363. *Izvan stihova samo u Mon. serb.* 545 *(iz* xv *vijeka).*

d. *akuz. sing. a) Oblik* mu *(mjesto* moju) *imaju samo pjesnici: Menčetić—Držić* 465, *Vetranić* 2, 444, *D. Rańina* 4b, *Dimitrović* 23. 60, *Gundulić* 176. 310, *Đorđić* uzd. 99. — *b) Za oblike* me, moga, *vrijedi ono, što je rečeno pod* a *i pod* b.

e. *lok. sing. a) Obliku* momu *najstarija je potvrda iz druge polovine* xv *vijeka u Mon. serb.* 518; *iz* xvi *vijeka ima ih dosta, na pr. u N. Rańine* 17a, *u Zborn.* (1520) 34b, *u Menčetića* 41, 106, *u Zoranića* 24 *(u prozi) i t. d.; iz* xvii *v. ima ih još više, na pr. u Divkovića* nauk 8a, *u Bandulavića* 77b, *u Glavinića* cvit 102a, *u Andrijaševića* nač. 15 *i t. d. — b) Obliku* mom *najstarije su potvrde iz* xiv *vijeka u Mon. serb.* 183. 247., *a poslije je taj oblik običan kao i* momu. — *c)* memu *ima Ga-*

zarović 104b. — *d)* mem *ima D. Rańina* 94a. 136a, *Zoranić* 36, *Zlatarić* 15b, *Gazarović* 27. — *e)* moj *(mjesto* mojoj) *samo u pjesnika: u Hektorovića* (?) 138, *u Dimitrovića* 45, *u Gundulića* 24 *i u Kavańina* 82b. 490a.

f. *instr. sing. a) Veoma se rijetko nalazi* mim *(mjesto* mojim), *kako je u Gazarovića* 100 *i u Ǵ. Palmotića* 1, 257; *a još je rjeđe* mijem, *koje ima Sorkočević* 591a. — *b) I* mom *mjesto* mojom *veoma je rijetko, kako je u Zoranića* 9. 18 *i u Gundulića* 35.

g. *plur. a)* mi *mjesto* moji *ima Zoranić* 8. — *b)* me *mjesto* moje *u nom. i akuz. imaju samo pjesnici Dubrovčani: Vetranić* 2, 43. 125, *Dimitrović* 34, *Bobaljević* 227, *Zlatarić* 29b, *Gundulić* 292. 309. — *c)* ma *(mjesto* moja) *ima Baraković* vila 272. — *d)* mim *(mjesto* mojim) *za dat. ima Gazarović* 111b, *a* mijem *(mjesto* mojijem) *za dat. i instr. Sorkočević* 578b. 582a. — *e)* mih *za lok. (mjesto* mojih) *ima Gazarović* 120b.

h. *Dativu* mojoj *dodaje se katkad partikula* zi, *te glasi* mojojzi, *kako ima Menčetić* 69, 100, *Vetranić* 1, 182., 2, 299, *D. Rańina* 36. *Zlatarić* 95b, *nar. pjes. vuk* 5 (1865), 497 *(u ovoj knjizi na str.* 527 *služi* mojojzi *za lok.); lok.* mojzi *nalazi se u Spom. sr.* 1, 135 *(iz* xv *vijeka). — Gen. plur.* mojizi *(t. j. upravo* mojizih) *ima Banorac* razg. 183 *i Zoričić* osm. 1.

2. *Sintaksa. Veoma se često uzima zamjenica* moj *i u rečenicama, u kojima se proteže na subjekt* 1. *lica sing.; na pr.* kad potegnem moju britku sabļu. Nar. pjes. vuk 2, 280. I ja vukoh drvļe i kameńe sve uz moja kola i volove. 3. 1. *Više potvrda vidi dalje. među primjerima. — Katkad se uzima* moj *mjesto gen.* mene, *gdje iza te zamjenice još stoji genitiv, koji se proteže na isto lice. Takovi su primjeri:* Priložju že i molitvu moju grěšnago. Sava glasn. 40, 177. Ne gledaj u ńoj *(t. j. u mojoj molitvi)* nevridnost moju privelikoga grišnika. A. Kanižlić bogoļubnost 202. *Ti primjeri odgovaraju ovome:* Id'te doļe, dva moja anđela, do bijela groba Jovanova, Jovanova, brata najmlađega. Nar. pjes. vuk 2, 40 *(tu je* Jovanova *mjesto* Jovana *uzeto poradi stiha).*

3. *Značeńa.*

a. moj *znači imańe u pravom i potpunom smislu; obično je zamjenica združena s kakvom imenicom, ali može biti i sama. Primjera ima vrlo mnogo; ovdje ih se navodi samo nekoliko.* Vьsi Dubrovьčane, kire hodo po mojemu vladaniju *(iz* xii *vijeka).* Mon. serb. 2. Ostavihь na prêstolê mojemь.... syna Stêfana *(iz svršetka* xii *v.).* 5. Ja smь byl rekl mojimь ļudemь, da se no boje ništaro *(iz* xiii *v.).* 21. Zemļu vašu k zemļi mojej priložite; zajedno s Macedonami moji budete *(t. j. moji podložnici, pod mojom vlasti).* Starine 3, 232. Rekao sam sfe ono .... no od moga, veļu, ma sfe sam uzo od .... Silvestra Prierija. M. Orbin 310. Gdje prostiru države se me velike. I. Gundulić 310. Čestita u cesarastvu učinim te momu. F. Glavinić cvit 102a. Još no bješe moje i tvoje izumjela nagla žeļa *(t. j. u stara vremena).* Ǵ. Palmotić 1, 249. Pun sam dice, ne mogu jih hraniti ni s ročenom himbom, a kako ću moje *(t. j. moje imańe, blago)* puščajući? A. Kadčić 261. Što se godir nabodi mojega i u Beču i okolo ńega. A. Kačić razg. 332. Jeda ću ja klati ovce moje i s mesom raniti gorske aramije? korab. 175. Jer je moje žito prominio *(t. j. mlinar),* za neprano svoje izminio. M. A. Reļković sat. 68. Ko to moju košuļu ukrade? Nar. pjes. vuk 1, 380. Mili kume Vukašine kraļe! amanet ti moja carevina i amanet svi moji gradovi. 2, 187. Pa utekoh na vrančiću mome. 3, 100. Da kukaju kako kukavice u mojemu dvoru bijelome. 4, 20. I čašu moju srebrnu metni u vreću ozgo. Đ. Daničić 1 mojs. 44, 2. — *Ovamo se stavļaju i ova dva primjera, u kojima imamo rečenicu* ja sam moj, *t. j. gospodar sam svoje svijesti, vladam ńome.* Izidoh trudan već iz kuće, u kojoj pakļena gori peć, i jošte nijesam moj. F. Lukarević 295. Toliko nijesam ti ni star ja, bogme sam jošte moj. M. Držić 102.

b. moj *ne znači imańe u pravom i potpunom smislu, već pripadańe, koje je doduše također neko imańe, ali u slabijem stepenu.*

a) uopće; i ovdje ima golemo mnoštvo primjera, ali ih se uzima samo nekoliko. Monastyrь Hilandarь, iže sьzdanь bystь praroditeļmi mojimi *(iz* xiv *vijeka).* Mon. serb. 129. Pušćam momu bratu Marku jednoga końa *(iz* xv *v.).* Mon. croat. 132. Krozač me srdačce rascviļa tva mlados? Š. Menčetić 4. Tisuću da smrti u srcu mem čujem. D. Rańina 94a. Da nisam očima mojimi vidio. P. Hektorović 5. Hotjej .... duši mom pokoj i rados podilit. N. Dimitrović 51. Prija se u kami me srce obrati. Đ. Baraković vila 270. Svakolika i ma bratja živa da su. I. Gundulić 309. Pritisni usne k usnam mim. M. Gazarović 111b. Volio bih, da sam kćeri ja sve moje izgubio. Ǵ. Palmotić 1, 169. Jezik moj....odsele će falu tebi uzdavati. A. Kanižlić uzr. 84. Način ovi pokoru činiti ne samo tilo moje, nego i dušu moju dotiče. G. Peštalić 67. Kod moje ćeš majke u ladu sediti. Nar. pjes. vuk 1, 111. Moja nedra ne mirišu niti duńom ni nerančom. 1, 407. Blago mene, eto moga kuma. 2, 195. Već te moje oči ne viđele! 2, 223. Da ga nosi pobratimu mome. Nar. pjes. petr. 2, 509. Moju si grem ļubi otkupiti, moju si grem sele pohoditi. Nar. pjes. istr. 1, 9.

b) moj *(bez imenice) znači. moj rođak ili domaći.* Dobra, koja sam mojim ostavio. F. Lastrić ned. 412. Ko je moj, blizu rupe stoj! Nar. posl. vuk 141. Sad bin rad doma, da vidin, ča se je z mojemi dogodilo. Nar. prip. mikul. 116.

c. moj *ne znači pravo pripadańe, već neki odnošaj* 1. *lica sing. i onoga, što znači imenica, s kojom je zamjenica* moj *združena. I ovdje se mjesto vrlo mnogijeh primjera uzima samo nekoliko.*

a) uopće. Nu je moj pameti trudno, da se stavi diko tvoje peti. H. Lucić 206. Na to me dovedo prijatelj jedan moj. P. Hektorović 69. Vrat' ga ćačku ražaļenu, ki je od mojijeh starac lita. Ǵ. Palmotić 2, 150. Kam' svi kumi, kamo i druzi i moji glavni prijatelji? J. Kavańin 89a. Sad kad vapim glasom mojim. I. Đorđić uzd. 6. Da to čini jedan moj neprijatelj. F. Lastrić tost. 106a. Zaštobo me narav ali vlastita korist moja na ļubav prigiba. A. Kanižlić bogoļubnost 201. Služiću vam do mog groba. V. Došen 123a. Da ja vidam moje rane grdne. Nar. pjes. vuk 2, 341. Da proslavim moje krsno ime po zakonu i po običaju. 2, 365. Ja se bojim gospodara moga. 2, 434.

b) moj *stoji mjesto genitiva subjektivnog.* Da mi pomoć daš u tuzi moj veļoj. N. Dimitrović 45. Ah ne samo odgovora na me tužbe da ne daje. I. Gundulić 47. Al' je veće milosrđe tvoje, neg' su, Janko, opačine moje. A. Kačić razg. 150. Ako li pak budo kojo pomań-

kańe od moga mala znańa. J. Banovac razgov. IX. Ako ti ne bi pomrsio moje grihe. G. Peštalić 211. Pored sve moje žeļe to se nije moglo. Vuk rječn. predgov. I. Da je štampano poslije moje smrti. Vuk pjes. 4, predgov.

c) moj *stoji mjesto genitiva objektivnog.* Zač pogrdil si moje tovarištvo *(t. j. društvo sa mnom)?* Transit 189. Znam dobro, da ganu te ļubav ma *(t. j. ļubav prema meni)* na toj. D. Rańina 160b. Ćutim tužna, da poznaju me privare *(t. j. kako sam prevarena)* ove gore. S. Bobaļević 227. Evo je sebe sam ubio ļubavi rad moje *(t. j. ļubeći mene).* N. Naļeškoviċ 1, 193. Ti si krunu .... pogrdila ciċa moje jaoh ļubavi *(t. j. ļubeći mene).* I. Gundulić 21.

d. moj *se često uzima bez prave potrebe, kad se hoće da izreče neka osobita prijazan ili ļubav prema čemu.* Što mi ste pisali u listu, ma draga bratija *(iz* XIV *vijeka).* Mon. serb. 247. Moja gospodo, avo se videhь, jere prehoďu od ovogaj sveta *(iz* XV *v.).* 518. Ako je živa, moj ļunače, obnajći će se. M. Držić 335. Ah višńi Bože moj .... pošļi. D. Zlatarić 6a. Govoreći: dobro došle, gospoje moje! F. Glavinić cvit 347a. Moj Lučiću, ovo ti su. J. Kavańin 118b. Što vam para, moji štioci, od pričice? 573a. Pita ńega Kosara divojka: što je tebi, moj sužńu nevoļni? A. Kačić razg. 36. Evo, moj Isuse priļubļeni, toliko često ja k tebi pristupiti mogu. A. Kanižlić uzr. 179. Al' mi reci, moj srdane, što bi htio? V. Došen 197a. Istina jest, moj čoviče, da sam ja dala ovci vunu *(govori narav, t. j. priroda čovjeku).* M. A. Reļković sat. 171. Moja majko, oženi me mlada. Nar. pjes. vuk 1, 380. Dušo moja u bostanu kado, kako ti je u bostanu samoj? 1, 401. A moj brato, beže Dragutine, hodi brato, da se iženimo. 2, 43. Da se čuvaš, moja vjerna ļubo! 2, 118. O Balačko, moja vjerna slugo! 2, 152. O moj zeto, Bog mi s tobom bio! 2, 267. A moj babo, od Leďana kraļe! Nar. pjes. petr. 2, 31. O Jelice, sestro moja draga! 2, 375. — *Drukčiji su oti primjeri, u kojima je* moj *također uzeto bez prave potrebe, kad se o kome poznatom govori od šale.* Al' kad začu moja baba Mara, skoči. M. A. Reļković sat. 57. Starac jarca zakoļe .... natakne na ražań i pripeče ga k vatri, a moj ti jarac skoči s ražńa pa bježi! Nar. prip. vuk2 245. Starešina zmajevski htede da ga pogubi .... dotrči meďed, vuk i pas te ti moga starešinu zmajevskoga rastrgnu. Nar. prip. vila 1867, 750. Kad na jedan put eto gre medvedica, ale sin se skoči, uhiti moju medvedicu za obadve laloki. Nar. prip. mikul. 80.

e. moj *se uzima eliptički, t. j. u misli se ima dopuniti koja imenica. a) voļa.* Učini na moju, fà a modo mio. Bela rječn. 492a. Kad na moju sada ne bi, propnite ga vi po sebi *(govori Pilat Jevrejima).* M. Divković nauk2 15. *Govori se i danas:* Da je na moju, wenn es auf mich ankäme. Šulek ńem.-hrv. rječn. s. v. ankommen. — *b) riječ.* Sve vi hvalim, što velite, druzi, al' nu i vi moju poslušajte Osvetn. 3, 69. — *c) strana.* Ali je moja velika sreća, er imam od moje najslaďega sveca, to jes medenoga Bernarda .... Ali nejmam od moje samoga Bernarda, imam tolike druge svetce i naučitelje. Ď. Bašić 80.

2. MÔJ, *u šali se kaže kao protivno riječi* nemoj. *U rječniku Vukovu* (scherzhaft als Gegenteil von nemoj: A. Nemoj. B. Moj, Boga mi). A. Nemoj ga tako tući. B. Môj bome, kad je uncut. *U Lici.* J. Bogdanović.

MOJA,

a) m. od mila mjesto Mojo *(vidi tamo) u istočnom govoru. U rječniku Vukovu* (Mója, Mojo).

b) riječ skraćena od mila mjesto mojemuča. O moje, velika ti hvala. M. Votranić 2, 93. O moje, sliši me. 2, 159.

MOJAČ, *m. selo u Dalmaciji u kotaru šibeničkom.* A. Mašek 104.

MOJAN, *m.*

a) muško ime od mila mjesto Mojisav. *U rječniku Daničićevu s potvrdom iz* XV *vijeka. Druge su potvrde u* Svetostef. hris. 32 Deč. hris. 16. 50.

b) brdo u Crnoj Gori. Letop. mat. sr. 153, 58. Etnogr. zborn. 8, 155 *(tu je zabiļežen akc.* Mojân).

MÒJÂNKA, *f. zaselak u Dalmaciji u kotaru sińskom.* A. Mašek 109. *U Vukovu rječn. stoji:* Mòjânka, dolina između Dicma i Siña. Pripovijeda se, da su negda hajduci ondje dočekali i pobili svatove te ostala samo djevojka Anka, i mati žaleći je vikala: „Moja Anka!", i tako se ono mjesto nazvalo Mojanka. Za svjedočanstvo ovoga uzima se još i to, što se u Mojanci jedno mjesto i sad zove Ženski klanac, a kažu, da se i ‚grebļe' od svatova još poznaje (ali je bih opet prije rekao, da je Mojanka postala od nekoga Mojana, nego od Anke). — *Dodaju se još i stihovi iz* nar. pjes. vuk 3, 550: Dočekaće zalci u Mojanci, oteće ti końa i oružje.

MÒJÂŃE, *n. nom. verb. od* mojati. *U Lici.* J. Bogdanović.

MOJASIL, *m. rana na rukama,* eczema chronicum. *Liječi se travom istoga imena (lat.* Arnica montana). Glasnik zem. muz. 15, 168. — *Vidi riječ, koja sad dolazi.*

MOJÀSÎN, mojasina *m. nekakva guba. U rječniku Vukovu* (Art Aussatzes, leprae genus, — *u izd.* 1898 *dodaje se:* eczema chronicum). *Istoga postaňa, kojega je i* majasil *ili* majasin *(vidi tamo).*

MÒJÂŠ, *m. ime od mila mjesto* Mojisav. *Između rječnika samo u Vukovu* (Mannsname, nomen viri *s naznakom, da se govori u Crnoj Gori).* Od Mojaša Bjelopavlića. Pjev. crn. 45a. Dužan sam .... kumu Mojašu. V. Vrčević niz 269.

MÒJÂŠEVIĆ, *m. prezime.* Drž. kalend. (1905) 299.

MOJATE, *f. pl. nekakvo mjesto, ne razabira se, gdje.* Lepenica podь Mojatami. S. Novaković pom. 139.

MÓJATI, môjâm, *impf. isto što mojiti.* Bome sam ga mojala i mojala, a on ostaje vavije isti te isti, ńega ćoek ne prisvoji. *U Lici.* J. Bogdanović.

MOJA VOĻA, *f. pusta u Slavoniji u županiji srijemskoj.* Razdjeļ. hrv. i slav. 164. — *Ovo ime jamačno ne potječe od naroda.*

MÒJČAKOVO, *n. selo u Hrvatskoj, zapisato u ispravi* XVI *vijeka.* R. Lopašić urb. 43. — *Postalo od imena* Mojčak, *kojemu nema potvrde, a moglo bi biti isto, koje i* Mojaš.

MOJDEŽ, *m. selo u Dalmaciji u kotaru kotorskom.* A. Mašek 24. Voda u Mojdežu u Boci. Vuk rječn. s. v. lovac.

MOJE, *n. selo u Dalmaciji u kotaru spletskom.* A. Mašek 123. — *Ne razabira se rod ni broj imena.*

MOJEMUČA, *f. isto što majmun i istoga postaña, samo je nejasan završetak* -uča. *Samo u Dubrovčana. U rječniku Belinu* (scimia, bertuccia) *i u Stulićevu* (mojemuča, moemuča, simia). Mojemuča mala tamo je proso sve do zrna pobrala. M. Vetranić 2, 86. Obrazi od papagala, od mojemuča, od žaba. M. Držić 241. Najļepša mojemuča gruba je. Poslov. danič. Ista mojemuča priļubka je svomu porodu. I. Đorđić uzd. VII. Čas ko drokun ļut pogleda, mojemuča čas se stvara. N. Marči 60. Dođe im ko mojemuča i ko ovan. B. Zuzeri 149.

MOJEMUČICA, *f. dem. od* mojemuča. *Samo u rječniku Belinu* (scimietta) *i u Stulićevu* (parva simia).

MOJEMUČINA, *f. augm. od* mojemuča. *Samo u Stulićevu rječniku* (mojemučina, velika mojemuča, simius).

MOJEMUČJI, *adj. posses. od* mojemuča. *Samo u Stulićevu rječniku* (ad simiam spectans).

MOJEMUN, *m. isto što majmun, mojemuča i i istoga postaña. U rječniku Belinu* (babbuino, specie di simia, gatto maimono), *u Bjelostjenčevu* (mojemun, opica) *i u Stulićevu* (simiae species *s naznakom, da je iz Belina rječn.).* Osli, čapļe, žabe i mojemuni. M. Držić 239. Mojemun ne igra u vjeru. Poslov. danič.

MÒJÊŃE, *n. nom. verb. od* mojiti. *Samo u rječniku Vukovu* (das Behaupten, dass etwas mein ist, arrogatio).

MÓ(J)IĆ, *m. prezime u Srba izvedeno od imena* Mojo. Rat 71. Etnogr. zborn. 5, 360., 8, 583. Imenik (1906) 444. — *Glas se* -j- *može izgovarati, ali se ne mora.*

MOJINA, *f. ono, što je moje. Samo u Šulekovu* rječn. zn. naz. *za tal.* il mio proprio, *ńem.* das Meine; to je mojina, das ist mein Eigentum.

MOJISAV, *m. muško ime, koje bi moglo glasiti i* Mojislav. *Samo u dva ćirilovska spomenika neznana vremena:* Starine 10, 260. Ļ. Stojanović zap. i natp. 3, 1. *U oba je spomenika zapisato* Моисавь, *koje se može čitati i* Mo(j)isav *i* Mojsav.

MOJIŠA, *m. ime od mila mjesto* Mojisav. *Samo u ćirilovskijem spomenicima* XIV *vijeka:* Svetostef. hris. 33. Deč. hris. 41. 45. 51. Glasnik 24, 270. *Svuda je zapisato* Моиша, *koje se može čitati i* Mo(j)iša *i* Mojša.

MOJIŠIĆ, *m. prezime izvedeno od imena* Mojiša. *Samo u jednom ćirilovskom spomeniku neznana vremena:* Ļ. Stojanović zap. i natp. 3, 27. *Zapisato je upravo* Моишикь, *koje se može čitati i* Mo(j)išić *i* Mojšić.

MÒJITI, mȍjîm, *impf. govoriti, da je što moje. Izmedu rječnika samo u Vukovu* (sagen, dass einer [etwas] mein ist, meum dico esse; daher das Zweideutige: ja ga i svojim i mojim, a on se odriče). Šta bi na to oni, koji svoje i mojo Dalmacijn? M. Pavlinović razl. sp. 246.

MOJISEOVICA, *f. Samo u primjeru:* Piše Mojiseovica (pet knjiga Mojsijevih). V. Vrčević niz 118.

MOJISIJE, *m.*
MOJISIJO, *m.*
MOJIZES, *m.*
} *vidi* Mojsije, Mojsijo, Mojzes.

MOJKO, *m. ime od mila mjesto* Mo(j isav. Deč. hris. 44.

MÓJKOVAC, Mójkôvca, *m. selo u Novom Pazaru blizu crnogorske granice kod vode Tare.* Letop. mat. sr. 153, 48. *Akc. zabiļežio* V. Ļešević.

MÓJKOVIĆ *(jamačno je takav akc.), m. a) prezime.* Drž. kalend. (1905) 299. *Zabiļeženo je* XVIII *vijeka.* Letop. mat. sr. 112, 157. — *b) selo u Srbiji u okrugu podrinskom.* S. Koturović 446.

MÓJKOVIĆI *(jamačno je takav akc.), m. pl. a) zaselak u Bosni u okružju sarajevskom.* Popis žit. bos. i herc. 641. — *b) zaselak u Srbiji u okrugu užičkom.* S. Koturović 446.

1. MOJMILO, *n. što je meni milo, moja volja.* No činim ja to od mójmila i obijesti, nego što moram. *U Lici.* J. Bogdanović. — *Riječ je neobično načińena.*

2. MOJMILO, *n. brdo u Bosni blizu Sarajeva, ogranak Trebevića.* Etnogr. zborn. 11, 8. — *Riječ je neobično načińena.*

MÒJMILOVINE, *f. pl. zemļište u Hercegovini.* Etnogr. zborn. 5, 1237.

MOJMIR, *m. muško ime zapisato u lat. ispravi* XI *vijeka.* F. Rački docum. 60. — *Vidi* Momir.

MOJMUČA, *f. isto što mojemuča (vidi tamo). Samo u primjeru:* Po tom drivju bihu zmije i mojmuče brez čisla. Starine 3, 306.

MOJNIĆI, *m. pl. selo u Bosni u okružju travničkom.* Popis žit. bos. i herc. 641.

MÓJO, *m. ime od mila mjesto* Mojsije. *U rječniku Vukovu.* Mojo Medić, *spisateļ, koji se često citira u ovome rječniku.*

MÓJOVIĆ, *m. prezime u Srbiji.* Etnogr. zborn. 6, 640., 8, 920.

MOJSEJ, *m. poznato jevrejsko ime, koje lat. glasi* Moyses, *a grčki* Μωυσῆς. *U rječniku Daničićevu s potvrdama iz* XIV *i* XVII *vijeka. Nom.* Mojsej. Deč. hris. 16. Korizm. 7b. Postila (1562) III. A. Dalmatin apost. 13. *Gen.* Mojseja. Katek. (1561) 2 *i u rječniku Daničićevu s potvrdom iz rukopisa* XVII *vijeka. Dat. i lok.* Mojseju. Korizm. 56b *i u rječniku Daničićevu s potvrdama iz* XIV *i* XVII *vijeka.*

MOJSEJEVIĆ, *m. prezime.* Statut vrb. 160.

MOJSEJSKI, *adj. posses. od* Mojsej. *U rječniku Daničićevu sa dvije potvrde.* Ot desetyihь slovь mojsejskago zakonopoloženija *(iz početka* XVI *vijeka).* Šafarik letop. 63. *U ovom je primjeru adv.:* Ne mojsejski naučivь, nь Pavьlovi poslěduje. Stefan pam. šaf. 26.

MOJSEOV, *adj. posses. prema nom.* Mojseo, *kojemu nema potvrde.* Sentencija Mojseova. Korizm. 1b. Djaval oblkši osobstvo Mojseovo. Š. Kožičić 12a.

MOJSEOVSKI, *adj. posses. prema nom.* Mojseo, *kojemu nema potvrde.* Zakon mojseovski. B. Gradić djev. 15. 123. 160. *Na sva tri mjesta stoji* ‚Moiſeoufki', *gdje se prvo* ſ *po grafici toga pisca može čitati i* s *i* z.

MOJSES, *m. ime isto koje i Mojsej. Nom.* Mojses. M. A. Relković sat. 153. A. Kalić tri bes. 14. *Gen.* Mojsesa. J. Matović 29. *Dat.* Mojsesu. 14.

MOJSIĆ, *m. prezime u Srbiji u okrugu jagodinskom.* Etnogr. zborn. 6, 340.

MOJSIJ, *m. ime isto koje i Mojsej. U rječniku Daničićevu s jednom potvrdom iz* XIV *vijeka. Nom.* Mojsij. Svetostef. hris. 44. Domentijanb 183. M. Divković nauk 216a. *Na sva tri mjesta zapisato je na kraju* -ци *mjesto* -сии

(t. j. -sij). — *Drugi padeži, na pr. gen.* Mojsija, *dat.* Mojsiju *i t. d. mogu biti ne samo prema nom.* Mojsij, *nego i prema nom.* Mojsije; *vidi tamo.*

MOJSIJA, *m. ime isto koje i Mojsej. Nom.* Mojsija. E. Pavić ogl. 101. 103. A. Kanižlić fran. 51. M. A. Reljković sat. 113. I. Velikanović upuć. 1, 70. B. Leaković nauk 55. — *Gen.* Mojsije. I. Velikanović upuć. 3, 305. B. Leaković gov. 57. *Dat. i lok.* Mojsiji. E. Pavić ogl. 102. A. Kačić korab. 70. L. Vladmirović 41 *(štampano* ‚Mojsij'). I. Velikanović upuć. 1, 11. B. Leaković gov. 57. — *Akuz.* Mojsiju. A. Kanižlić utoč. 353. E. Pavić ogl. 101. A. Kačić korab. 68. — *Instr.* Mojsijom. E. Pavić ogl. 107. J. Banovac razgov. 192. — *Na jednome mjestu poradi stiha nalazi se* Mojsija: U to kneže Mojsija dođe. Ogled. sr. 69.

MÓJSIJE, *m. ime isto koje i Mojsej. U rječniku Vukovu. Nom.* Mojsije. I. Bandulavić 22ª. 158ª. S. Margitić isp. 214. F. Lastrić test. 15ª, 180ᵇ, svetń. 115ᵇ. J. Banovac pred. 2, razgov. 8. 265. A. Kačić korab. 62. 69 Vuk mat. 8, 4. Đ. Daničić 2 mojs. 3, 1., 4, 1. — *Vok.* Mojsije. M. Divković nauk 216ª. Đ. Daničić 2 mojs. 3, 4. — *Ostali padeži mogu biti i prema nom.* Mojsije *i prema nom.* Mojsij. *Gen. i akuz.* Mojsija. M. Divković nauk 8ª. I. Bandulavić 36ᵇ. P. Posilović nasl. 157ª. L. Ļubuški pisma 27. F. Lastrić test. 309ª, ned. 41. Đ. Daničić 2 mojs. 10, 16. — *Dat. i lok.* Mojsiju. M. Divković nauk 216ª. I. Bandulavić 36ᵇ. F. Lastrić test. 297ª, ned. 163. A. Kačić korab. 68. Đ. Daničić 2 mojs. 3, 14, 4, 19. — *Instr.* Mojsijem. L. Ļubuški pisma 44. F. Lastrić svetń. 115ᵇ. J. Banovac razgov. 147. Vuk jov. 9, 29. Đ. Daničić 2 mojs. 33, 9. — *Mjesto* Mojsije *nalazi se katkad* Mojisije, *kako ima* J. Banovac razgov. 25. *Poradi stiha je* -ji- *mjesto* -j- *u primjerima:* Vjerna Ļuba kneza Mojisija. Pjev. crn 23ª (= Ogled sr. 55). A na ime kneza Mojisija. Ogled. sr. 68.

MÓJSIJEV, *adj. posses. od* Mojsije *(ili od* Mojsij). Zakon Mojsijev. I. Ančić svitl. 69. A. Bačić 52. 498. F. Lastrić od' 175, ned. 2. Čudesa Mojsijeva. M. Radnić 264ᵇ. G. Peštalić 55. U zakonu Mojsijevu. S. Margitić isp. 2. I. Velikanović 3, 305. Sestra Mojsijeva. F. Lastrić test. 180ᵇ. Po zakonu Mojsijevu. J. Banovac razgov. 265. Od službe zakona Mojsijeva. I. Velikanović upuć. 1, 51. Mi smo učenici Mojsijevi. Vuk jov. 9, 28. I uze Jotor tast Mojsijev Seforu, ženu Mojsijevu. Đ. Daničić 2 mojs. 18, 2.

MOJSIJIN, *adj. posses. od* Mojsija. Sestra Mojsijina. E. Pavić ogl. 116. Smrt Mojsijina. 164.

MOJSIJO, *m. ime isto koje i Mojsije. Oblik* Mojsijo *ima* I. Ančić vrata 9 *(ali na istoj strani* 2 *put* Mojsije!). P. Posilović nasl. 6ᵇ. — *U Kačića* korab. 61 *nalazi se oblik* Mojisijo *(u istoj knjizi mnogo puta ima* Mojsije!)

MÓJSIL, *m. isto što Mojsije. Samo u Vukovu rječniku, gdje se kaže, da se u nekim narodnim pripovijetkama spominje car* Mojsil.

MÓJSILO, *m. isto što Mojsil. U rječniku Vukovu* (Mojsilo, Mojsije). *Druge potvrde donose:* S. Novaković pom. 83. Glasnik II, 1, 13. Nar. pjes. vuk 2, 656 *(među prenumerantima).*

MÓJSILOVIĆ, *m. prezime u naše vrijeme, kako se čini, samo u Srba.* Rat 179. Drž. kalend. (1905) 299. Imenik (1906) 444. Etnogr. zborn. 5, 492., 6, 631.

MOJSINOVIĆ, *m. prezime u naše vrijeme u Slavoniji.* Rad jug. akad. 82, 112. — *Prezime je izvedeno od imena* Mojsin (*t. j. Mojsil, Mojsilo*), *kojemu nema potvrde. Onamo govore* Mojsinović, *ali pravi ake. bio bi možda* Mójsinović.

MOJSIŃA, *f. nekakav brijeg valjada u Fruškoj Gori.* Vъ podkrilije gori Mojsińe *(iz* XVI *vijeka).* Ļ. Stojanović zap. i natp. 1, 203.

MOJSIŃE, *n. topogr. ime. a) selo u Srbiji u okrugu rudničkom.* S. Koturović 446. U okolnim selima: Koňevićima, Baluzi, Mojsińu. Etnogr. zborn. 5, 51. — *b) zaselak u Srbiji u okrugu kruševačkom.* S. Koturović 446.

MÔJSKÎ, *adv. na moj način, po mom običaju. U rječniku Vukovu* (nach meiner Art, ut ego soleo). Ako Marku no sudite vi selski, sudiću mu ja mojski. M. Đ. Milićević zim. več. 318.

MÓJSO *(jamačno je takav akc., ako se danas gdje govori), m. ime od mila mjesto* Mojsije. *Zabilježeno na početku* XVIII *vijeka* (‚Monco'). Glasnik II, 3, 71 *i* 76.

MOJSTAR, mojstra, *m. isto što* majstor *i istoga postaja. Samo u primjeru:* Si sut mojstri ožurnikov *(t. j. učitelji).* Kolunić zborn. 232.

MOJSTARSTVO, *n. majstorija. Samo u primjeru:* Ki čuju mojstarstvo djavlje na svoje osujenje. Kolunić zborn. 233.

MOJSTIR, *m. isto što manastir i istoga postaja. U rječniku nijednom. Samo u čakavaca (u čistih i u mješovitih).* Kapitul ima pojti s križom k tomu mojstiru. Arkiv 2, 84. Sud Božji skoro ima priti na ov mojstir. Transit 240. Stojeći u pustiňi u mojstiru ubogu. Starine 1, 229. Jordan, muž duhovni, otac mojstira od istoga grada. Ivan trog. 17ᵇ. Darovano . . . . opatici mojstira Pustińskoga Jurja Dubravčića na Braču. I. Ivanišević 103. Ki su bili u mojstirih. P. Radovčić nač. 28. Ostavljajući mojstire . . . . smišani jesu meju ļudima. I. Zanotti i ned. priš. 20. Ne češ nesklad, hoćoš mire, bježi ženstvo, htij mojstire. J. Kavańin 170ª. S onim, što ti daše, mojstir sgradil si. A. Vitaļić ost. 412. — *Ispor.* molstir, mostir.

MÔJSTRO, *n. nakaza. Iz tal.* mostro *(a ovo iz lat.* monstrum). *Govori se u Dubrovniku.* P. Budmani rad jug. akad 65, 161 *(gdje je pored* môjstro *zabilježeno i* môjnstro *i* môństro). L. Zore dubr. tud. 14.

MOJŠTRA, *f. topogr. ime. Vidi* Moštra (Moštre).

MOJZES, *m. isto što Mojses. Nom.* Mojzes. Bernardin 30. A. Kalić tri bes. 13. — *Dat.* Mojzesu. Bernardin 30. I. Akvilini 109. A. Kalić tri bes. 13. — *Akuz.* Mojzesa. Bernardin 30. — *Na jednom se mjestu nalazi zapisato i* Mojizes. A. d. Costa 1, 24.

MOJZESOV, *adj. posses. od* Mojzes. Svrhu stola Mojzesova siditi će. Bernardin 37. U staromu zakonu Mojzesovu. A. Gučetić roz. jez. 34.

MOJŽEO, *m. isto što* Mojzes. *Samo u knjizi* Blago turl. 2, 60 *i* 61 *(nom.* Mojžeo *na oba mjesta).*

MOJŽESOV, *adj. isto što* Mojzesov. *Samo u primjeru:* Zakon Mojžesov. I. T. Mrnavić istum. 100.

MOKALO, *n. zaselak u Dalmaciji u kotaru korčulanskom.* A. Mašek 45. — *Biće od istoga korijena, koji je u* močiti, mokar.

MOKAN, *m. psovka muškome.* Skorotеča 1844, 249. — *Iz maj.* mokány *(prostak).*

MOKANIĆ, *m. prezime nejasna postaja zabilježeno u spomeniku neznana vremena.* Ļ. Stojanović zap. i natp. 2, 444.

MÒKAR, mȍkra, *adj.* madidus, udus. *Naznačeni akc. ostaje u svijem oblicima neodređenoga pridjeva bez promjene, ali po Hrvatskoj se govori i* mòkar, mòkra, mòkro. N. Simić nast. vjesn. 8, 108. *U određenom je pridjevu dvojako:* mȍkrī, mȍkrâ *i* mòkrī, mòkrâ. *Nalazi se u svim slav. jezicima (samo za staroslov. nema potvrde), na pr. slov.* moker, *rus.* мокрый, *češ.* mokrý, *pol.* mokry *i t. d. Korijen je* mok, *od kojega su i riječi* močiti, močar *i dr. U drugim indoevr. jezicima nema riječi etimologijom i značenjem srodnijeh. Sa značenjem lat.* madidus, udus, *tal.* humido, bagnato, *ńem.* nass *nalazi se u svijem rječnicima osim Daničićeva (a i u ovome se nalazi u geogr. imenima* Mokra Poļana, Mokri Dol, *koja su imena zapisata* XIV *vijeka, i to su najstarije potvrde za pridjev* mokar). — *Komp. je* mòkrijī.

a. mokar *je polit ili prožet kakvom tekućinom, ponajviše vodom.*

a) uopće. Nigda ne pribiva u mjestu mokru, ma vazda u mjestu suhu. Zborn. (1520) 20a. Ne mogoh ga zgrabit, er mokar vas bješe. A. Sasin 130. Na mekahne dođoh žale i s mokrome svom odjećom . . . . potajno se stanih u stan blaga gosta. Ġ. Palmotić 1, 399. Što mu biše košuļa mokra. J. Banovac pred. 144. Lice mu se odma smrači, odma mokar nos pokuči. V. Došen 252b. Run prostrt na otvorenu sad je rosom mokar, a sve okolo suho, sad je on suh, a sve okolo mokro. A. Kalić prop. 544. Mokroj zemļi malo dažda vaļa. Nar. posl. vuk 182. Nema raka bez mokrijeh gaća. 204. Hladna pećka, a mokri obojci. 342. Cio narodni promet i suhom i mokrom međom. M. Pavlinović razg. 47. Moram poć nutar, makar i glavu zgubil, ter mi ju j' sejedno zgubit ovako mokru i lačnu *(govori pokisao čovjek).* Nar. prip. mikul. 2.

b) mokar od čega. Zemļa, kud hojahu, od suz mokra i od glasa bučaše ńihova. F. Glavinić cvit 113b. Kad se nahođaše pod križem mokra od suza. J. Banovac prisv. ob. 58. Grčki svešteníci puštaju brade *(štamp.* bradu), koje su im od krvi Gospodina mokre, kada ju na liturgiji piju. A. Kanižlić kam. 223. Tkala je Jańa to belo platno, sve joj je platno od suza mokro. Nar. pjes. vuk 1, 491.

b. mokro kumstvo *u južnijem krajevima zove se ono, kojemu se kaže i* kršteno, *t. j. kad se dijete po crkvenoj naredbi krsti vodom. U rječniku Vukovu* (mokro kumstvo, t. j. kršteno, die Patheschaft, necessitas baptismi). I da Đuro dade Jovu prvo kumstvo mokro, koje mu se desi u kući. Pravdonoša (1852) 1. Evo ti prvo mokro kumstvo, kojo mi se desi u kući. Nar. prip. vrč. 167. Ima tri vrsti kumstva: jedno se zovo mokro, a dva suha. Mokro kumstvo znači kršteno, jedno suho vjenčano, a drugo šišano *(u Hercegovini, u Crnoj Gori i u Boci).* V. Bogišić zborn. 376.

c. mokro *(neutr.). U rječniku Vrančićevu* (mokro, humor). *a) bez prijedloga.* Kad ti nijo mrsko mokrim radit *(t. j. u mokro vrijeme).* J. S. Reļković 218. — *b) s prijedlozima.* Odlučih onde leć u mokro obučen. Đ. Baraković vila 288. Tega lista po mokru ne beri *(t. j. po mokru vremenu).* J. S. Reļković 203. Bolo mlika izpokojna daje krava nego u mokrom ležeća. 404.

MOKARCE. *Samo u primjeru:* Po strništih i mekotah starih i prahuļah ńe *(t. j. ovce)* paša ne kvari, već je dobra, još kad nizka nije, jer mokarce udo ovca brije. J. S. Reļković 231. *Ne može se razabrati ni značeńe ni oblik; ako je* mokarce *isto što mokrina, dakle imenica sr. roda, onda je* ‚ovca' *štamparska pogrješka mjesto* ovcu *ili* ovce; *a možda je* mokarce *akuz. plur. od* mokarac *u značeńu mokra paša, mokra livada ili slično;* — udo *je jamačno mjesto* hudo *(adv.).*

MOKARSKI, *adj. posses. od* Mokro *(selo).* U barama Mokarskim. Etnogr. zborn. 4, 370.

MOKAVKA, *f. neka brašnava kruška u kajkavaca.* B. Šulek im. — *Ispor.* mokić *pod b* mokovina.

MOKIĆ, *n.*

a) prezime u naše vrijeme. Šem. mitr. (1900) 86. *Biće postalo od* Moko *(t. j.* Mojo, Mojsije), *kojemu imenu nema potvrde. Akc. je jamačno* Mȍkić.

b) mòkić *(tako je zabilježen akc.) je* smokva (plod), kad se je istom raspupila. U hrv. Primorju. I. Milčetić. — *Ispor.* mokavka.

MOKLA, *f. zemļište u Srbiji u okrugu vaļevskom.* Ńiva u Mokli. Sr. nov. 1867, 101.

MOKLIŠTA, *n. pl. (vaļada je to). a) mjesno ime zapisato u pomeniku* XVIII *vijeka.* Ļ. Stojanović hris. 185. — *b) ime manastiru zapisato* XVIII *vijeka (u zapisu bugarskom).* Ļ. Stojanović zap. i natp. 2, 40.

MOKLIŠTE, *m. selo u Srbiji u okrugu pirotskom.* S. Koturović 446.

MOKNUTI, moknem, *impf.* madefieri. *Samo u Bjelostjenčevu rječniku (gdje je samo prez.* moknem, močim se).

MOKOŠ, *m. mjestance u Hrvatskoj u županiji zagrebačkoj.* Razdjeļ. hrv. i slav. 164.

MOKOŠ, *m. prezime u Hrvatskoj* XVII *vijeka.* R. Lopašić urb. 374.

MOKOŠANIN. *m.* čovjek iz Mokošice kod Dubrovnika. Đ. Daničić *(nije zabilježio akc.).*

MOKOŠICA, *f. selo u Dalmaciji u kotaru dubrovačkom.* A. Mašek 84.

MOKOŠKA, *f.* žena iz Mokošice kod Dubrovnika. Đ. Daničić *(nije zabilježio akc.).*

MOKOVAC, Mokovca, *m. mjestance u Dalmaciji u kotaru zadarskom.* A. Mašek 147.

MOKOVINA, *f. neka kruška i neko grožđe (loza), oboje u kajkavaca.* B. Šulek im. — *Ispor.* mokavka, mokić *pod b.*

MOKRA, *f. geogr. ime.*

a) selo u Srbiji u okrugu pirotskom. S. Koturović 446.

b) planina u Crnoj Gori u Vasojevićima. Etnogr. zborn. 5, 597, — *vaļada ista, koja se zove i* Mokra Planina *(vidi tamo).*

c) uvala u Crnoj Gori u Kučima. Etnogr. zborn. 8, 15.

d) neka dolina vaļada u Arbaniji. Posla Murat na Kastriotića vojsku i prid ńima Feres pašu, koga dočeka u dolini Mokra zvanoj, razbi i isiče vojsku ńegovu. A. Kačić korab. 445.

MÒKRÂ BÀRA, *f. zemļište u Srbiji u okrugu požeškom.* Branik kod Mokre Bare. Sr. nov. 1867, 283.

MÒKRÂČ, *f. mokrina, blato.* Od ove mȍkrâči ne moš nikud ni stopo. *U Lici.* J. Bogdanović.

MÒKRAĆA, *f. pristojna riječ za onu vodu, koja se zove i burež i pišaća. Između rječnika samo u Vukovu* (in der anständigen Rede, Urin, urina). Da piju svoju mokraću. Đ. Daničić is.

36, 12. Kom stane mokraća, tomu uzmlače vode. M. Đ. Milićević živ. srb.[3] 321.

MOKRAĆANI, *m. pl. Samo u Šulekovu* rječn. zn. naz. *kao izraz iz područja kemije za ńem.* harnsaure Salze, *tal.* urati.

MOKRAĆEVINA, *f. Samo u Šulekovu* rječn. zn. naz. *za ńem.* Harnsäure, *tal.* acido urico. *Ima i* pasja mokraćevina *za ńem.* Kynurensäure.

MOKRAĆIN, *m. Samo u Šulekovu* rječn. zn. naz. *kao izraz iz područja kemije za ńem.* Harnstoff, *tal.* materia d' urina. — *O nastavku* -in *vidi kod* međunin.

MOKRAĆNI, *adj. posses. od* mokraća. Ježevu kožu bace na ugļen pa ńom kade mokraćnu cev. M. Đ. Milićević živ. srb.[2] 321.

MOKRAĆNICA, *f. Samo u Šulekovu* rječn. zn. naz. *kao izraz iz područja zoologije za lat.* ureter *(sic! — vaļada bi imalo biti* urethra), *ńem.* Harnleiter.

MÒKRÂ GÒRA, *f. geogr. ime.*

a) mjesto u Bosni u kotaru višegradskom. F. Jukić zemļ. 44. *U knizi* Popis žit. bos. i herc. *nema toga imena.*

b) selo u Srbiji u okrugu užičkom. S. Koturović 446.

c) planina u Staroj Srbiji. Etnogr. zborn. 4, 95.

MOKRAHAN, mokrahna, *adj. dem. od* mokar. *Samo u Stulićevu rječniku, gdje se kaže, da je isto što* mokrašan.

MOKRANI, *m. pl. selo u staroj srpskoj državi zabiļeženo u dvije isprave* XIV *vijeka.* Glasnik 24, 250. 254.

MOKRANIĆ, *m. prezime.* Rat 360.

MOKRAŃAC, Mokrańca, *m. upravo čovjek iz Mokrańa; služi kao prezime.* Drž. kalend. (1905) 299.

MÒKRÂŃČICA *(tako je zabiļežen akc.), f. sjeverni dio vode Miļacke u Bosni nazvan po selu Mokrom, blizu kojega teče.* Glasnik 22, 59.

MOKRAŃE, *m. selo u Srbiji u okrugu krajinskom.* S. Koturović 446. Škola u Mokrańu. Drž. kalend. (1905) 79.

MOKRANSKI, *adj. posses. od mjesnoga imena* Mokrani. *U dvije isprave* XIV *vijeka i otud u Daničićevu rječniku.*

MÒKRÂ PLANÌNA, *f. ime planini u Crnoj Gori u Vasojevićima.* Letop. mat. sr. 153, 51. Etnogr. zborn. 5, 595. — *Vidi* Mokra *pod b.*

MOKRA POĻANA, *f. selo u staroj srpskoj državi zabiļeženo u dvije isprave* XIV *vijeka i otud u Daničićevu rječniku.*

MÒKRÂ RÂVAN, *f. zemļište u Srbiji u okrugu vaļevskom.* Etnogr. zborn. 8, 761.

MOKRAŠAN, mokrašna, *adj. dem. od* mokar. *Samo u Stulićevu rječniku* (mokrašan, mokrahan, humidulus).

MOKRAŠNICA, *f. bujica u Hercegovini.* Schem. herceg. 1873, 17.

MÒKRÊŃE, *n. nom. verb. od* mokriti. *U rječniku Stulićevu* (mador, aspersio, humor) *i u Vukovu* (1. das Netzen, madefactio, 2. das Harnen, *τὸ* mejere).

MOKREŠ, *m.*

a. *u jednom rukopisu* XV *vijeka izraz za lat.* aquarius, *grč. ὑδροχόος, t. j. vodeńak u zodijaku.* Starine 10, 121. — *Vidi* mokroš.

b. *isto što mokraća.* Ako urečeni reče bajalici, da mu je crven mokreš. *U Otoku (u Slav.).* Zbornik za nar. živ. 7, 153. *Govori se i u Bosni.* Zborn. 10, 242. *i* 11, 274.

c. *topogr. ime. a) dva zaseoka u Bosni u okružju bańolučkom.* Popis žit. bos. i herc. 641. — *b) zaselak u Hrvatskoj u županiji modruško-riječkoj.* Razdjeļ. hrv. i slav. 164. — *c) zemļište u Srbiji u okrugu ćuprijskom.* Niva u Mokrešu. Sr. nov. 1869, 222. — *d) šuma u Slavoniji kod sela Uļanika.* Šem. pakr. (1898) 50.

MOKREŠI, *m. pl. livada u Slavoniji kod sela Dobrovića* Šem. pakr. (1898) 53.

MOKRICA, *f.*

a) životińica, koja pripada među rake. Između rječnika samo u Popovićevu (Assel, Isopod). Vodena mokrica, Asellus aquaticus. Obična mokrica, Oniscus asellus. K. Crnogorac zool. 174.

b) ime biļki. Samo u Stulićevu rječniku (orecchio di topo, alsine *s naznakom, da je iz ruskoga rječn.).*

c) ime šumi kod sela Kešinaca u Slavoniji zabiļeženo na početku XVIII *vijeka.* T. Smičiklas spom. 332.

MOKRICE, *f. pl. topogr. ime.*

a. *zaselak u Hercegovini:* Popis žit. bos. i herc. 641.

b. *dva sela u Hrvatskoj u županiji zagrebačkoj i jedno selo u županiji bjelovarsko-križevačkoj.* Razdjeļ. hrv. i slav. 164. *Posļeđne ovdje spomenuto selo spominje se u kajk. pismu* XVII *vijeka.* R. Lopašić spom. 2, 303.

c. *zemļište, na kojem su ńive. a) u Bosni kod Sarajeva.* Etnogr. zborn. 11, 158. — *b) u Dalmaciji (u Poļicima).* Zborn. za nar. živ. 8, 201. — *c) u Hrvatskoj kod sela Dońe Kupčine.* D. Hirc.

MOKRIČKI BRIJEG, *m selo u Hrvatskoj u županiji zagrebačkoj.* Razdjeļ. hrv. i slav. 164.

MOKRIĆ, *m. prezime u Hrv.* XVI *i* XVII *vijeka.* R. Lopašić urb. 455.

MOKRIĆI, *m. pl. biće kakvo selo u Hrv.* Stipan s Mokrić pridivkom Knavor *(iz početka* XVI *vijeka).* Mon. croat. 184. *Možda se ima čitati* Mokrišć *(zapisato je [glagolicom]* Мокрищ), *a onda bi nom. (pl.) bio* Mokrišća, *t. j.* Mokrišta.

MÒKRÎ DÔ, Mòkrôga dôla, *m. topogr. ime. a) neko mjesto u staroj srpskoj državi zabiļeženo u ispravi* XIV *vijeka i otud u Daničićevu rječniku. — b) jedno selo i jedan zaselak u Hercegovini.* Popis žit. bos. i herc. 641. — *c) neko zemļište u Hercegovini.* Etnogr. zborn. 5, 1175 *i* 1277.

MÒKRÎ KÂMÊN | MÒKRÎ KRÈMÊN *m. mjesto, na kojem je stražara, u Srbiji u okrugu vrańskom.* M. Đ. Milićević kraļ. srb. 337.

MÒKRÎ LÛG, *m. topogr. ime. a) selo i zaselak u Bosni; selo je u okružju bańolučkom, a zaselak u sarajevskom.* Popis žit. bos. i herc. 641. — *b) dva sela u Srbiji u okrugu podunavskom, jedno se zove* Mali M. L., *a drugo* Veliki. S. Koturović 446. *Nekad su se oba sela zvala jednijem imenom* Mokri Lugovi. Etnogr. zborn. 5, 1039.

MÒKRÎN, Mokrína, *m. a) selo u Banatu.* Šem. mitr. (1900) 274. *Naznačeni akc. zabiļežio* V. Arsenijević. — *b) neko mjesto u Arbaniji.* Od Kavaje, Ļeša i Mokrina. Pjev. crn. 321[b] *i* Ogl. sr. 229. *Oblik* Mokrina *mogao bi biti i prema nom. plur.* Mokrine.

MOKRÌNA, *f. apstraktna imenica prema pridjevu* mokar. *Možda se akc. mijeńa u akuz. sing. i u nom. i akuz. plur.* mȍkrinu, mȍkrine. *U rječniku Mikaljinu* (mador), *u Belinu* (humidità, humore), *u Bjelostjenčevu* (mador, humor, udor), *u Jambrešićevu* (mador *u lat. dijelu*), *u Voltigijinu* (umidità, umidezza, Nässe), *u Stulićevu* (humor *s potvrdom iz Hektorovića, koja se i ovdje navodi pod a) i u Vukovu* (Nässe, mador, udor).

a) mokrina *je isto što vlaga.* Sime . . . . usahnu, jere nimaše otavine ni mokrine *(ispor.* u Vuka luk. 8, 6: jer nemaše vlage). Bernardin 21. Sunčana toplina zemļu rascvijeli, s kom vlaga i mokrina svasma se razdijeli. M. Vetranić 1, 162. Gdi sunce prižiže, kada je sušina, znat ćeš, kako dviže mokrinu vrućina. P. Hektorović 15. Ne može nikadar očutjeti . . . . mokrinu od dažda. A. Gučetić roz. jez. 8. Zač u 'noj mokrini . . . . po svu noć noćevah. Đ. Baraković vila 331. Ne imamo vinograda saditi u barini i u mokrini. M. Divković bes. 209. Stablo . . . . koje u mokrinu pruži žile svoje. I. Bandulavić 45a. U najvišoj kraļevini od hajera . . . . nije oblakova ni strijela, niti uzlazo mokrine od zemļe. M. Radnić 44b. Ako je gdigodir grda *(t. j. crkva)* cića starine ali mokrine, opeta neka se obili. M. Bijanković 82. Izniknuvši usahnu *(t. j. sjeme)*, jere ne imaše mokrine. L. Terzić 311. Kad proteče kroz udo skrovito koja kapļa vlažnosti ol' mokrine. A. Kadčić 540. Ptice lete po najnižjemu okolišu aera, gdi se takvo vode uzdižu i stoje, to jest mokrina iliti vlaga od vode. A. Bačić 448. Zaludu se sadi i sije, jerbo nejma mokrine. Đ. Rapić 347. Legavši zajedno *(t. j. momak i djevojka)* . . . . zaspaše; među to se odveže *(t. j. momku)* zavoj od žile, poče teći krv, da izdanu ne probudivši se. Kad se prenu žena, ču oko sebe mokrinu *(t. j. od krvi)* i budi mladića. J. Banovac razgov. 150. Udi voću odvišja mokrina. J. S. Reļković 85. Ko bili lir, komu svaki oblak, svaki potočić nemilom lakomostim svoju mokrinu nika. A. d. Bella razg. 113. Kažu, da i sad iz onijeh prozora, gdje su sise bile izmoļene, teče nekaka mokrina, koja se niza zid hvata kao kreč. Vuk nar. pjes. 2, 124. *Govori se i u Istri:* mokrína, gen. mokríni, udor. D. Nemanić (1884) 46.

b) mokrina *u tijelu, t. j. krv i drugi sokovi.* Mokrine tijela sasma se ganuše i smutiše *(t. j. u Isusu).* P. Bakšić 51. Veliko prolitjo svete krvi mojo zajedno s mokrinom *(govori Isus).* 164. Ječek neprobavļen rada zle mokrine. M. Radnić 54a. Jer ga *(t. j. kruh)* blagujemo za pokrijepiti životnu mokrinu. J. Matović 491.

c) sok u voća. Samo u primjeru: Pačok tako sve mokrine iz jagoda *(t. j. u grožđa)* izidoše, kroz sve sile i načine ništa da izžet ne mogoše. P. Kanavelić 39.

MOKRÍNAC, Mokrinca, *m. čovjek iz Mokrina (u Banatu).* V. Arsenijević.

MOKRINE, *f. pl. topogr. ime. a) selo u Bosni u okružju sarajevskom.* Popis žit. bos. i herc. 641. — *b) selo u Dalmaciji u kotaru kotorskom.* A. Masek 24. *Spominje se u jednoj ispravi* xv *vijeka i otud u Daničićevu rječniku.*

MȍKRÎNKA, MȍKRÎNKIŃA, *f. žena iz Mokrina u Banatu.* V. Arsenijević.

MOKRINIJA, *f. riječ nejasna nastavka i značenja. Samo u primjeru:* Postimo . . . . da ugasimo mokrinija (‚mokrinu'). F. Glavinić cvit 63b *Ja mačno je u svezi s* mokar, *jer pred tijem veli pisac, da je* ‚podzimak močan', *pa zato da treba u podzimak postiti,* da ugasimo *i t. d.*

MOKRIŠ, *m. biļka* Apium graveolens. *Ime ovo ima* B. Šulek im., *ali iz nepouzdana izvora, a otud ga je vaļada uzeo Popović u svoj rječnik* (mokriš, Sellerie). *Možda se ista biļka ima misliti u primjeru:* Venačac gizdavi od vrbe zelene mokrišom vodenijem popleten ki bješe i ostalijem biljem svim, kraj vode ko ctješe. M. Vetranić 2, 184.

MOKRIŠTA, *n. pl. vidi* Mokrići.

MÒKRITI, mòkrîm, *impf.* madefacere, mingere.

a) činiti. da bude što mokro, kvasiti. U rječniku Mikaljinu (mokriti, kvasiti, madefacio), *u Belinu* (bagnare, ammollare), *u Voltigijinu* (bagnare, umettare, inaffiare, benetzen, feucht machen), *u Stulićevu* (madefacere, perfundere, humectare) *i u Vukovu* (netzen, madefacio). Dim sitnu rosicu, iz vedra ka pada ter mokri travicu. M. Vetranić 2, 278. Mladice . . . . noćom pokri, dańom odkri, i kad kiša mokri. J. S. Reļković 45.

b) mižati, pišati. U tome značeńu ima i mokriti *i* mokriti se. *U rječniku Mikaljinu* (mokriti se, vodu pustiti, mingo, mejo), *u Stulićevu* (mokriti se, to jest mižati se) *i u Vukovu* (mokriti *i* mokriti se, harnen, mejo, lotium reddo). Kad vlase podstrižeš, nad ustrižci ne stoj, i nohte obrižeš ni na ńe mokrit poj. P. Hektorović 32. Da mu zabrańivaše ne samo mokriti, dali i od sebe hoditi. J. Banovac pred. 149. Reče đetko u šali, kad hoće da mokri. Vuk nar. posl. 54. Ako mu do zore od svega, što ima, ostavim i ono, što mokri uza zid. Đ. Daničić 1 sam. 25, 22. Dok su se oni tako razgovarali, navali se ženi, da mokri . . . . Sad ju *(t. j. ženu)* čovjek poče zakliňati, da se ne mokri, jerbo ćemo, veli joj, ludo pogubiti glave. Nar. prip. bos. 108. Kad čovek polazi kud na koňu pa mu koń mokri na polasku, nije dobro. M. Đ. Milićević živ. srb.2 62. Težak ne smije u brazdu mokriti, jer će koňi ošepavit. *U Otoku (u Slav.).* Zborn. za nar. živ. 7, 143.

MOKRIV, *adj. sočan. Samo u Stulićevu rječniku* (sugoso, succosus). — *Nepouzdano.*

MȍKRÔ, *n. topogr. ime.*

a) selo u Bosni u okružju sarajevskom. Popis žit. bos. i herc. 641. *Gen. je* Mokroga. Glasnik 20, 352. *Prema tome je i lok.* Mokrom (Mokromo) *i t. d.*

b) selo u Crnoj Gori. Glasnik 40, 22. Te uzapti sva sela Drobńačka od Mokroga do Dobrijeh Sela. Nar. pjes. vuk 4, 490. *Akc.* Mȍkrô *zabiļežio* V. Ļešević.

c) dva sela u Hercegovini. Popis žit. bos. i herc. 641.

d) nekad selo u Hrvatskoj. Va vladanji i va otačanstvi našem Brinskom selo, ko se zove Mokro *(iz svršetka* xv *vijeka).* Mon. croat. 163.

e) nekakvo mjesto, ne zna se, gdje, zabiļeženo pod kraj xvii *vijeka.* Ļ. Stojanović zap. i natp. 3, 181.

MOKROĆA,

a) isto što tekućina, žičina. Samo u primjeru: Ako bi kruh pšeničan smišan sa inu vodu ali vinom ali mlikom ali ku inu mokroću; i tako govoru općeno od vsih mokroć. Naručn. 20a.

b) mokròća *isto što mokraća. U Lici.* J. Bogdanović.

MOKRÒGORAC, Mokrògôrca *(tako je zabilježen akc.), m. čovjek iz sela Mokre Gore (u Srbiji u okrugu užičkom).* Ļ. Stojanović.

MOKROGORCI, Mokrogoraca, *m. pl. nekakvo mjesno ime.* S. Novaković pom. 139.

MOKRÒGORSKÎ *(jamačno je takav akc.), m. adj. posses. od* Mokra Gora. Opština mokrogorska. S. Koturović 446.

MOKROHLADAN, *adj. mokar i hladan. Samo u primjeru:* Kada vrime mokroladno duše, tad po ńivah mravinci se tuše. J. S. Reļković 74.

MOKRÒLUŠKÎ *(biće takav akc), adj. posses. od* Mokri Lug. Mokroluški potok. Etnogr. zborn. 5, 1040.

MOKRONOGE, *f. pl. mjesno ime.*

a) tri sela u Bosni, jedno u okružju sarajevskom, a dva u travničkom. Popis žit. bos. i herc. 641.

b) selo u Novom Pazaru (u dolini Lima). Etnogr. zborn. 4, 267.

MOKRONOZI, *m. pl. nekakvo mjesno ime.* S. Novaković pom. 139.

MOKRÒPOĻANIN *(biće takav akc.) m. upravo čovjek iz Mokroga Poļa; služi i kao prezime.* Nar. pjes. vuk 3, 432.

MÒKRÔ PÒĻE, *n. mjesno ime.*

a) selo u Dalmaciji u kotaru kninskom. A. Mašek 54 *(gdje piše:* Mokropoļe).

b) zemļište u Srbiji u okrugu šabačkom Zemļa u Mokrom Poļu. Sr. nov. 1871, 320. — *Tako se zove i nekakvo zemļište u okrugu rudničkom.* Livada u Mokrom Poļu. Sr. nov. 1873, 991.

c) nekakvo zemļište kod Stare Gradiške u Slavoniji. Regul. sav. 17.

MOKROS, *m. vodeńak, lat.* aquarius, *grč. ὑδροχόος u zodijaku.* Zborn. (1520) 127ª. 127ᵇ. *Na str.* 127ª *dolazi griješkom i* mokroz *i* modros. — *Ispor.* mokroš.

MOKROST, *f. isto što mokrina. Između rječnika samo u Stulićevu* (mokrost, mokrina *s naznakom, da je iz glag. brevijara).* Ogań vodu k sebi ne će, mokrost sušu ne prijima. Đ. Baraković jar. 6.

MOKROŠ, *m. vodeńak, lat.* aquarius, *grč. ὑδροχόος u zodijaku.* Starine 10, 119. *Vidi* mokreš *i* mokros.

MOKROTA, *f. isto što mokrina, t. j. vlaga. U rječniku Stulićevu* (succus *s naznakom, da je iz ruskoga rječn.) i u Popovićevu* (Nässe, Feuchtigkeit). Ot pota ili mokroti togoje groba videt se preočita znamenija, jegda vskore ima umriti arhijerej. Š. Kožičić 22ᵇ. Izniknuvši usahnu *(t. j. sjeme),* jere ne imijaše mokrote. Postila (1562) 29. Koji žele iz sebe očistiti gńilu mokrotu. J. Rajić pouč. 1, 53. Kad se šume posijeku ili barem razrijede, onda prestane ona mokrota i nezdravļe. Vuk u Ivekovićevu rječn. s. v. mokrota. *Govori se i u Istri:* mokrota, gen. mokròti, mador. D. Nemanić (1884) 40. — *U jednoga pisca* mokrota *znači tekućina, lat.* liquor, *ńem.* Flüssigkeit. Vino je . . . . takova mokrota, koja se s rastopļenima i rastvorenima vešćma najlakše sastavļa, sliva i meša. P. Bolić vinod. 2, 103. Slabost vina obično se pokazuje po ńegovoj plesni, koja se ozgor po ńemu, kao i na drugoj svakoj mokroti, koja kisne, vata i raste. 2, 260.

MOKROTAN, mokrotna. *adj. Samo u Stulićevu rječniku* (mokrotan, mokriv). — *Nepouzdano.*

MOKROVŠTAK, *m. prezime u kajk. ispravi* xvi *vijeka, u kojoj upravo piše* Mokrovščak. Mon. croat. 290. *Jamačno je ovo prezime izvedeno od kakvoga nepotvrđenog mjesnog imena, na pr.* Mokrovo, Mokrovsko *ili kojega sličnog.*

MOKŠANDIJA, *f. Rumuńska, Vlaška. Samo u dva zapisa, od kojih je jedan iz svršetka* xvi *vijeka, a drugi iz početka* xvii *i otud u Daničićevu rječniku.* Togda poplêni se slavna zemļa Mokъšandija. Vuk dan. 6. Porobiše Tatary vlašku zemļu Mokšandiju. 31. *Daničić piše:* po gradu Fokšanu *(upravo nom.* Fokšani) tako se zove Vlaška.

MOKUGRICA, *f. neka biļka zabiļežena (možda pogrješno) u ļekaruši* xix *vijeka.* M. Modić tri ļok. 13 *(gdje se misli, da je možda* Solanum dulcamara).

MOKUNICA, *f. neka biļka. Samo u Popovićevu rječniku* (Nachtschatten); *a u ńem.-srpskom dijelu istoga rjećnika kod* Nachtschatten *stoji:* paskvica, pupator, Solanum. *Biće uzeto iz Stulićeva rječnika, u kojemu ima riječ* mohunica *za biļku* Solanum, *pa je mjesto* h *griješkom zapisato* k.

MOKUVČICA, *f. neka kruška u kajkavaca.* B Šulek im. — *Ispor.* mokavka.

1. MOL, *m.* tinea. *Vidi* moļ.

2. MOL, *m. morska riba, koja se zove i* tovar, *lat.* Merluccius vulgaris. Đ. Kolombatović (1886) 14. Zborn. za nar. živ. 8, 216 *(u Poļicima u Dalm.). Biće tuđa riječ; ispor. tal.* mola *(ili* pesce mola), Orthagoriscus mola *i* mullo, Mullus barbatus *(obje su te ribe morske kao i* mol).

MOLABAN, molabna, *adj. posses. od* molba. *Između rječnika samo u Daničićevu* (molьbьnъ, orationis) *s potvrdama iz ćirilovskijeh spomenika* xiii—xvi *vijeka.* Prinosivê tvoja otъ tvojihъ vъ molьbьnuju pamet naju. Mon. serb. 11. Vъstani prêždo rečenaja i molьbьnaja prinose slovesa. Sava glasn. 40, 138. Zapisajet že svojeju rukoju .... otьcu molьbnoje poslanije. Domentijanᵇ 120. Svetymъ molьbnyje hrami vъzdvyže i obnovi. Šafarik letop. 58. — *Adv.* molьbьnê: Vъspomenušo molьbnê gospodstvu mi. Mon. serb. 437.

MOLABNIK, *m. moliteļ, molilac. Između rječnika samo u Daničićevu* (molьbьnikъ, precans) *sa dvije potvrde iz* xiv *vijeka.* Ježe *(t. j. bogoļubije)* imaši kъ gospodu Bogu .... i kъ namъ vъsêmъ Svetogorьcemъ, molьbьnikomъ tvojimъ. Domentijanª 92. Igumena .... sъ bratijami odarovahъ jakože molьbniky ježe kъ Bogu o našemu spaseniju. Mon. serb. 126. Carica .... dastъ svojeju rukoju si božьstvьnyj hramъ molьbniku carstva mi prêosvêštenьnomu mitropolitu kirъ Jakovu *(iz* xiv *vijeka).* Glasnik 24, 244.

MOLAC, *m. prezime u Hrvatskoj* xvii *vijeka.* R. Lopašić urb. 403. *Zabiļeženo je* ‚Molacz', *a kako* cz *u dotičnoj ispravi služi za glas* c *(za* č *služi* ch), *zato nije dobro, što se na str.* 455 *prepisuje* Molač. — *Gen. je jamačno* Molca.

MOLAJČINA, MOLAJTINA, *f. toplo vrijeme, kad se kravi na poļu. Prvi se lik govori u Poļicima (u Dalm.), a drugi na ostrvu Krku.* Molajčina je, kad se mraz rastopi, oglibavi put. Zborn. za nar. živ. 8, 209. S protuleta i na podzimi bivaju molajtini; to je bonaca, nebo ob-

lačno, a vrime teplo. 4, 239. — *Biće iz kojega tal. narječja; ispor. tal.* molle *(mek, mokar, vlažan).*

MOLAN, molna, *adj. onaj, koji moli. Između rječnika samo u Stulićevu* (supplex *s naznakom, da se nalazi u Đorđića, ali u toga pisca nije se našao nijedan primjer).* Crkve nove puka molna. J, Kavanin 524a. — *U Stulića ima i adv.* (molno, molbeno).

MOLAST, *adj. pun moła (mołaca). Samo u Jambrešićevu rječniku (u lat. dijelu:* tineosus, molast, pun molov).

MOLAT, Molata. *m. otok i selo u jadranskom moru, pripada pod kotar zadarski; zove se* i Mulat. A. Mašek 149. *Tal. se zove* Melada, *a u rimsko doba je bilo ime* Melta, Mellata, Melita 282.

MÒLBA, *f.* precatio. *Akc. je postavłen prema drugim sličnim riječima:* bòrba, dvòjba, dvòrba, kòrba, žènba *(ispor.* bòriti se, dvòjiti, dvòriti, kòriti, žèniti, *kao što je i* mòlba*:* mòliti). *U rječniku Mikałinu i u Belinu zabiłeženo je* ‚mólba', *koje po ńihovu biłeženu može značiti današńe* mólba *i* môlba, *ali kako ovo drugo ni malo nije vjerojatno, tako nema sumńe, da Mikałino i Belino* ‚mólba' *znači današńe* mólba. *U rječniku Vrančićevu* (molba, supplicatio), *u Mikałinu* (molba, mołenje, precatio, obsecratio, supplicatio), *u Belinu* (molba, orazione, preghiera), *u Jambrešićeru* (moļba, efflagitatio — *u lat. dijelu), u Voltigijinu* (molba, molitva), *u Stulićevu* (molba, preces, supplicatio *s naznakom, da se nalazi u Đorđića), u Vukovu* (móba, 1. die Bitte, preces *s primjerom iz* nar. pjes. vuk 2, 123: A kad vide tanana nevjesta, da joj više moba ne pomaže, — 2. *vidi pod* 2, c) *i u Daničićevu* (molьba *i* moba preces *s primjerima iz* XIII *vijeka i dałe). — Gen. pl. je* molaba *u Daničića (vidi u Ivekovićevu rječniku s. v.* molba), molba *u Kalića (vidi među primjerima pod* 2, b), molbi *u Vuka (vidi među primjerima pod* 2, b).

1. *Likovi.*

Najobičniji je lik molba, *koji se nalazi od najstarijih vremena do danas. — Lik* móba *(danas mu je takav akc.) postao je poznatijem načinom od* molba; *liku* moba *ima potvrda u* Mon. serb. XIV *i* XV vijeka *(vidi među primjerima pod* 2, b), *u N. Rańine, u Poł. statutu, u Divkovića, u Rose i u Došena, zatijem u pisaca i u narodnom govoru* XIX *vijeka (osobito u značenju pod* 2, c). — *Još ima i lik* moļba, *u kojemu -ļ- nije jasno; najobičniji je taj lik u slavonskijeh pisaca, od kojih ga imaju: Pavić, Kapić, Kamžlić, M. A. Reļković, Katančić; a i danas* moļba *govore obično po Slavoniji katolici; osim toga imaju lik* moļba *još Divković, Mazarović (na str.* 41 *i* 57) *i Jambrešić.*

2. *Značeńa.*

a. molba *je isto što molitva Bogu i svecima. Mjesto mnogijeh primjera navodi se ovdje nekoliko.* Molby vъsilaaše kъ prьmilostivomu vladyce. Sava jam šaf. 2. Prostiremo mobe prid obrazem tvojim N. Ranina 51a. Bože . . . . budi ti ugodno slišati molbe tvojih vernih. Transit 151. Da se poklonismo u crkvici onoj i molbe svisimo svak po običaj svoj. P. Hektorović 33. Bogoļubnimi molbami višńega Boga uzmoli. P. Zoranić 90. Razmišļaj, da tada no će primļene biti molbe tvoje prid ńime *(t. j. pred Bogom).* A. Gučetić roz. jez. 804. Pomoći, koje gosp. Bog . . . . po dostojanstvu i molbi Katarine divice i učenice svoje dopušćuje. Starine 1, 224. Po mobi svetije svojije g. Bog prosti grijeh. M. Divković nauk 123a. Da *(Bog)* po moļbi i po dostojanstvu dobrije prije oprosti zlijem. bes. 202. Po moļbi svete Gospe bih oslobođen od muka paklenijeh. čud. 69a. Zašto usliša Višńi s nebi glas me molbe ucviļene. I. Gundulić 194. Svemogući vičńi Bože . . . . primi dobrostivo molbu našu. I. Bandulavić 108b. Prvo počińe molba Bogu, a zatim divici Mariji. M. Jerković 11. S krepkom vjerom sadružena molba u rajske dvore uleti i od Višńega bi primjena. Ġ. Palmotić 1, 25. Ona odluka *(t. j. Božja)* . . . . ne učini se po dilih ali molbah naših, nego zašto dobrota Božja od sebe se potaknu. P. Radovčić nač. 183. Moli za mene, Gospojo, da pomožen budem od tvoje molbe *(govori se Bogorodici)* P. Posilović nasl. 73a. Stoga Bog me je osudio i odmetnuo molbe moje. J. Kavańin 399a. Pokle se dospiju molbe, neka bolesnik devoto . . . . poļubi svete rane slavnoga propetja. L. Terzić 45. Da bi oni molili ńiove boge, da bi mu dali milost, da on more imati sinova; i po tolici molba on ne mogaše ji imati. P. Macukat 5. Jer on *(t. j. Bog)* moje molbe i vapaj uslišo je. I. Đorđić salt. 95. Molbe, koje su naređene za hvale Bogu uzdati. A. Kadčić 96. Da po molba ńiovije *(t. j. svetaca)* dostignut možemo ono, što prosimo. A. Bačić 81. K tebi dakle obraćam govoreńe moje i molbu, o Isukrste propeti. F. Lastrić test. 166a. Bog voļno usliši goruće molbe svoga Dominika. V. M. Gučetić 122. Turci počeše činiti molbe Bogu i svomu svecu. A. Kačić razg. 159. Usliša *(Bog)* milostivno moļbu ńegovu. E. Pavić ogl. 57. Nama svoje obilno milosti dariva *(t. j. Isus)* i naše molbe sliša i prima. J. Banovac razgov. 42. Sveta Bogorodico, našima se moļbam no ogluši u potribah naših. A. Kanižlić bogoļubnost 347. Moj Jezuse priļubjeni . . . . primi molbo sluge tvoga. L. Radić 27. Ti bo misliš, da Bog moļbu sluša. M. A. Reļković sat. 61. Nastojmo i mi danaske ovu molbu istu za ńime prid Bogom ponoviti. B. Zuzeri 3. Te molite Boga za tri dana, ako bi vi mobu prifatio. Nar. pjes. vuk 3, 70. O da bi mi se ispunila molba i da bi mi Bog dao što čekam! Đ. Daničić jov 6, 8.

b. molba *je nom. act. prema glag.* moliti. *I ovdje ima mnogo primjera, ali se uzima samo nekoliko.* Glagoļućemь imь kъ mnê sъ umiļenijemь i molьboju . . . . i ispьnihь vъse prošenije ihь *(iz početka* XIV *vijeka).* Mon. serb. 66. I mi čuvše podobne i u svemь počtene prošńe i mobe rečenihь vlastoo . . . . zapovidjesmo *(u ispravi bosanskoj iz svršetka* XIV *vijeka).* 230. Za mobu i za ļubavь više rečenьnijehь kneza i vlastelь učiniхь imь za voļu *(iz isprave bosanske* XV *vijeka).* 377. Molbom ja moļu, da me svak žaluje. Š. Menčetić 168. Tako od lakomca ne možeš s molbome izeti ni konca. N. Dimitrović 7. Veliko je molbe činio, da dođemo na ńegov pir. M. Držić 122. Ni za mobu vladikь ali ču hočešь na sviti molbu da nikakorь inako ne ima biti. Statut poļ. 263. Smrt ne da se podmititi ni prijetńom ni molbami. M. Orbin 40. Primi od sina poniženа molbu i celov da mu tada *(t. j. otac).* I. Gundulić 251. Ako posred rati blago molbe mjesta imaju. Ġ. Palmotić 2, 402. Pet stvari razbija pravdu, to jest: ļubav, nenavidost, moļba, strah i plaća. K. Mazarović 57. Po molbi cesara grčkoga . . . . pusti ga zdrava poći. A. Kačić razg. 49. Sluga Abramov s molbam i razlozim velikim čini ih prignuti, da mu dopuste. korab. 25. Na ovu moļbu ostade Jakov još cili šest godinah. E. Pavić ogl. 67. Misli

ńogove svekolike, moļba i ponizna prošńa jesu bilo u ozdravļeńu sluge. Đ. Rapić 240. Niti je potreba utjecat se na drugu poveļu datu od istoga Artasersa na mobo Nohemije Žudjela. S. Rosa 18. Prošńa i molba il' su sve jedno, il' ako ne sve jedno, jesu vazda zajedno, zašto tko prosi, prosi moleći, a tko moli, moli doisto za isprositi štogod. F. Lastrić ned. 225. Po molbi i ponukovańu mnogi trgovaca . . . . eto ti na ogled moj mali trud. M. Zoričić aritm. predg. 9. Barda . . . . gluh na sve nauke, opomene, molbe i pritńe ne dade se ni kronuti. A. Kanižlić kam. 34. No kti *(t. j. papa)* ni na moļbu Ludovika cesara stolice povratiti dvima arcibiskupom. 91. Bi učińena molba od biskupa od Valencije kardinalom od sv. skupa . . . . da očituju ńiovu misao svrhu ovoga. M. Dobretić 116. Nije slobodno . . . . mani se moļbe take. M. Katančić 41. Ne će poslušat bez velikijeh molba i zaklotva. A. Kalić prop. 393. Čestiti gospodar car mobu prifati *(iz pisma bosanskoga vezira pisanoga na početku* XIX *vijeka)*. Golubica 5, 133. Kad Jovan i Vuica iskažu Turcima tu narodnu molbu, Turci im dadu. Vuk građa 140. Opomenuvši se moji ustmeni i pismeni molbi . . . . dozovu svoga pisara. Vuk nar. pjes. (1833) XIV. On je na moju mobu preporučio, te su se prepisale *(t. j. pjesme)*. Vuk nar. pjes. 4, predgov. Velike gospode molba po gotovu zapovijest. Nar. posl. vuk 33. Vi moju molbu ne primiste, a ja se pokorih narodnoj želi. S. Ļubiša prip. 69. Najprije obližńe nahije . . . . opreme svaka redom svoje mobe i poklone *(t. j. Šćepanu)*. 101.

c. moba *je težački posao, što ga ļudi rade kome od drage voļe ili samo za hranu (ne za plaću), a može značiti i ļude, koji taj posao rade.*

a) posao. Sili ime pridivaju *(t. j. lakomci)* i ńu mobom nazivaju, silom oni kupe mobe, da slobodno puk porobe. V. Došen 60b. Jošter jedan običaj imade, tog Slavonac i nesetni znade, i ovaj se kod ńih moļba zove. M. A. Reļković sat. 76. Ako sam ti na moļbu došao, ja ti nisam za novce pošao. 79. Kod Srba je običaj, da idu ļeti u neke svece, kad ne smiju sobi raditi, gazdama na mobu, t. j. bez plate, samo za jelo i za piće. Najviše idu na mobu te žańu (rijetko kose, kopaju kukuruze, kupe sijeno ili šļive, — kašto se i prede na mobu) . . . . Vuk rječn. s. v. moba. Ja sam dospevao svuda, i na prela i na sela i na pozajmice i na mobe i na sabore. M. Đ. Milićević međudn. 89.

b) ļudi na mobi. Pa me pusti među tvoju mobu, da ja vidim prošenu đevojku. Nar. pjes. vuk 1, 567. Moli mobu Kružić gospodaru, sto momaka, dvesta devojaka. 1, 605. Svi oni, koji dođu pomagati kakvu prešńu radńu, zovu se umobnici, a svi ukupno moba. V. Bogišić zborn. 483. Tko samodrug pokosi livadu, kojoj se danas hoće cijela moba. M. Pavlinović razl. sp. 54.

d. molba *je danas u Hrvatskoj pravnički izraz za ono, što se lat. izrazom veli* instancija *(ńem.* Instanz), *t. j. stepeni, u koje su razdijeļene oblasti. Govori se n. pr.* kotarski sudovi sude u prvoj molbi. *Biće prema tal. riječi* istanza, *koja znači i: molba (molbenica) i instancija.*

MÒLBEN *(jamačno je takav akc.), adj. koji pripada molbi, koji moli. U rječniku Stulićevu* (supplicans, supplex, ad preces spectans, — molbeno vrime, tempus preces fundendi, molbena knjiga, liber, in quo preces continentur; *uz riječ je* molben *naznačeno, da se nalazi u Đorđića, — adv.* molbeno, suppliciter *s naznakom, da je iz ruskoga rječn., ali u ruskom jez. nema riječi* молбенный, *nego* молебный) *i u Popovićevu* (molben, Bitt-). Bivši toliko korisno i viteško sazdańe ono molbeno *(t. j. čin molitve)*, prvu stvar, koju ukaza Adam svojijem sinovom, bi činiti molitvu. M. Radnić 530b. Ah smiluj se sad i meni ter usliši glas molbeni. I. Đorđić salt. 7. Koja bi *(t. j. kraļica)* knigu molbenu uzela i proštila. A. Kanižlić utoč. 129. Kako vruća bijahu ńihova ona molbena uzdisańa! 441. O da budeš srićom obedvi molbene ruke dizao k nemu ! kam. 275. Diže se kraļica . . . . otiđe u sobu na sat *(štamp.* ‚shat') svoj molbeni. A. Knezović 151. Ako koji . . . . uzmoli i knigo molbene prikaže. I. Velikanović upuć. 1, 416. Taki su pisali po tolmaču molbeno pismo *(iz svršetka* XVIII *vijeka)*. Golubica 5, 218. — *Adv.* Molbeno i vridno poslove spaseńa našega napravļati će. F. Lastrić test. 386a. Molbeno i ponizno ponukova istog sina Božijega. svetń. 133b.

MÒLBENICA *(jamačno je takav akc.), f. pismena molba. U rječniku Šulekovu (ńem.-hrv.) i u Popovićevu za ńem.* Bittschrift. Ja mislim, da nije bilo vrijedno čak u Zagreb da pišete g. Prici samo radi molbenice. Vuk *u Ivekovićevu rječn. kod ove riječi.* Molbenica, Bittschrift, Petitions-Schrift. Jur. pol. termin. 98. 385. *Govori se u Lici:* Davno sam opravio mòlbenicu za ženidbu, pa još nikad ništa. J. Bogdanović. — *U Stulićevu je rječniku zabiļeženo, da* molbenica *znači ženu, koja moli* (quae rogat, supplicat, *s naznakom, da je iz ruskoga rječn., ali u ruskom jez. nije* молбеница, *nego* молебница).

MOLBENIK, *m. molilac, moliteļ. Između rječnika samo u Stulićevu* (rogans, supplicans, rogator . . . . *s naznakom, da je iz ruskoga rječn., ali u ruskom jez. nije* молбеникъ, *nego* молебникъ). Moli one, koji su pomilovani od kraļa, neka govore zarad tebe uzamši i*(h)* za molbenike. M. Radnić 528b. *(Mučenici)* raširiše svuda svitlost svojih kripostih tako, da i isti oni, koji ńi progoniše, postadoše istih kripostih moļbenici *(poradi* -ļ- *mjesto* -l- *vidi kod* molba). E. Pavić ogl. 192.

MOLBICA, *f. a) dem. od* molba. *Samo u Stulićevu rječniku* (molbica, molitvica). — *b) vidi* Molvice.

MOLČIŠTE, *n. zemļište, na kojemu je pašńak, u Staroj Srbiji.* Etnogr. zborn. 6, 420.

MOLDANOVIĆ, *m. prezime u Banatu.* Šem. mitr. (1878) 47.

MOLDAVA, *f.*

a) zemļa, koja se zove i Moldavija, t. j. sjeverni dio kraļevine Rumuńske, prozvan po rijeci istoga imena, koja ńome teče. U rječniku Daničićevu (s potvrdom iz XVI *vijeka:* U Moldavi). Vlaška i Moldava. J. Rajić boj 93.

b) rijeka u Češkoj, koju Česi zovu Vltava, *a Nijemci* Moldau. Tad Moldavi vodi oni hite š ńime. A. Knezović 207. Strmoglavce baciše ga u potok Moldavu. A. Tomiković gov. 110.

MOLDAVAC, Moldavca, *m. čovjek iz Moldavije (ili Moldave).* Grk, Albanez i Tatarin, Vlah, Moldavac put pristiže, gleda ures Katarinin. J. Krmpotić katar. 124. Da je princip Kantimir . . . . išao sjodiniti se sa svojima . . . . Moldavcima. A. Tomiković živ. 245.

MOLDAVIJA, *f. zemļa, koja se zove i Moldava (vidi tamo pod a).* Pođemo se prikazati

upravitelju varoši, jednom mladom gospodinu od prvi familija bojarski u Moldaviji. D. Obradović bas. 389. Obećavao mu je, da će se ńemu priložiti sa svom Moldavijom. A. Tomiković živ. 243.

MOLDAVSKI, *adj. posses. od* Moldava (Moldavija). Arhiepiskopa moldavskoga .... sinovcem lekcije na francezkom jeziku predavao sam. D. Obradović bas. 390.

MOLDOVAN, *m. isto što Moldavac.* Dva kazaka i dva Moldovana. Djelovod. prot. 50.

MOLDOVANIJA, *f. isto što Moldavija (Moldava).* Pa otalen Dušan polazio, kraljevinu mlogu zadobio, Karavlašku i Karabogdansku, Srijem zemlju i Moldovaniju. Nar. pjes. petr. 3, 87.

MOLDOVANKA, *f. žena iz Moldavije (Moldave).* Tu se Moldovankom oženio. M. Nenadović mem. 107.

MOLDOVANSKI, *adj. isto što moldavski.* Predjemo u moldovansku varoš. M. Nenadović mem. 107.

MOLDOVSKI, *adj. isto što moldavski. U rječniku Daničićevu s primjerima iz* XVI *i* XVII *vijeka.* Gospodarь zemji moldovskoj. Mon. serb. 556. Pojde Mehmetь paša na Stefana moldovskogo. Šafarik letop. 81. — *Još je potvrda:* Moldovska zemja. S. Novaković pom. 139.

MÒLER, *m. slikar. Iz ńem. riječi istoga značenja* Maler. *Između rječnika samo u Vukovu* (Maler, pictor). Svuda su gotovo mjesta tako lijepa, da ni moler ne bi mogao što ljepše izmisliti. Vuk dan. 2, 27. Moleru se ne gleda, šta je namolovao, nego kako je namolovao. pisma 69. Oj molere, što si namolovo? *(iz nar. pjesme slavonske).* Zborn za nar. živ. 7, 93. — *Služi i kao prezime:* Vojvode i različne druge poglavice srpske .... Stojan Ćupić, Petar Moler, Pavle Cukić .... Vuk građa 86.

MOLERKA, *f. žena molerova. U rječniku Popovićevu* (Malersfrau). Molerka *je i ime, što ga mlada nadijeva u kući mlađem ženskom.* Skoroteča 1844, 249. — *Ispor.* 1 milojica *i* milošta *pod* f.

MÒLEROV, *adj. posses. od* moler. *U rječniku Vukovu* (des Malers, pictoris).

MÒLEROVICA, *f. slikarica, žena molerova. U rječniku Vukovu* (Malerin, Malersfrau, uxor pictoris).

MOLEROVIĆ, *m. prezime u Srbiji.* D. Avramović 236. Drž. kalend. (1905) 299. Etnogr. zborn. 8, 615.

MÒLERSKÎ, *adj. posses. od* moler, *što pripada molerima ili moleru kojemugod. U rječniku Vukovu* (Maler-, pictorum).

MOLERSTVO, *n. umjetnost, vještina molerska.* Tu je akademija nauk, tu i akademija molerstva. S. Telekija letop. 119, 53.

MOLERUHE, *f. pl. nekakvo mjesno ime.* S. Novaković pom. 139. — *Sasma tamno.*

MOLESTATI, molestam, *impf. dodijavati, dosadirati. Iz tal. glag. istoga značenja* molestare. Ako će onoga, koga brane, da laže, vara, molesta. I. Držić 303.

MOLGRAŃ, *m. isto što mograń (vidi tamo).* Molgrańi bihu okol vsakoga. Proroci 139b.

MÒLIBÒG, *m. bogomoljac. Samo u Vukovu rječniku iz nekakve pripovijetke* (komisch, in der Anekdote von der Türkin, die den serbischen Mönch so bezeichnet statt bogomoljac).

MOLIĆ, *m. prezime neznana postańa zabilježeno* XVIII *vijeka.* Lj. Stojanović zap. i natp. 3 196. — *Možda se ima čitati* Moljić.

MOLIDBA, *f. isto što molitva. Samo u primjeru:* A miju se *(t. j. Turci)* i klańaju često i molitbe pritužuju bojne i proroka viču pomoćnika. Osvetn. 2, 77.

MOLIDBEN, *adj. isto što molitven (vidi tamo). Između rječnika samo u Stulićevu* (molidben, molben). Uzlit ću na dom Davidov .... duha milostiva i molitbena. S. Rosa 11a. Koja je ovo moja pamet, koja se skita po svijeh stranah u vrijeme molitbeno? D. Bašić 216.

MOLIKA, *f. ime drvetu. Između rječnika samo u Popovićevu* (Pinus peuce, Baumart). Molika, Pinus peuce. J. Pančić glasn. 30, 280. — *Postańe tamno.*

MÒLILAC, mòlioca *(jamačno je takav akc.), m. onaj, koji moli, molitelj. Između rječnika samo u Stulićevu* (molioc, molbenik). Takovije molilac niti g. Bog ćuti niti će i*(h)* uslišati. M. Divković nauk 213b. Nikada Bog ne pomańkava, gdi je bogoljubni i dovršeći molilac. bes. 534. Prosimo .... da molioce tvoje dobrostivo uslišiš *(govori se Bogu).* nauk2 257. Jeda bi nas učinio *(t. j. Bog)* dostojne molioce i prijao naše molbe. I. Ančić svitl. 2. U istom promišljańu .... ima se štogod molioc zadržati. M. Zoričić osm. 143. Miloš stajaše nepomičan slušajući taj vapaj .... i dižući molioce poče govoriti. M. Đ. Milićević jurm. 68. Kadgod ti jave, da ima nekakav molilac nešto da traži. zlos. 127. Kad se udijeli potvrda, jedan se od tih primjeraka matice vraća moliocima. V. Bogišić zakon. 246.

MÒLÎLJA *(jamačno je takav akc.), f. ona, koja moli.* Da mi nisi više dolazila! ciknu Lejla na jadnu moliju. M. Đ. Milićević zim. več. 142. Pogleda marljivo lepu moliju. M. Đ. Milićević *u Ivekovićevu rječniku kod ove riječi.*

MOLINE, *f. pl. topogr. ime, vidi* Molvice.

MOLINOV, *adj. od* molin *(ili* molina?*), kojoj imenici nema potvrde, a značeńe joj je: dud (drvo). Samo u primjeru:* Rekli biste ka ovomu molinovu drivu *(ispor. lat.* dicetis huic arbori moro. luc. 17, 6). Ant. Dalm. nov. tešt. 1, 113b *(sa strane stoji:* jagodnomu).

MOLIONIK, *m. isto što molilac. Samo u Stulićevu rječniku* molionik, molbenik). — *Nepouzdano.*

MOLITAN. molitna, *adj. Samo u Stulićevu rječniku, gdje se kaže, da je isto što molben. — Nepouzdano.*

MOLITAV, *f. isto što molitva. Osim nom. i akuz. sing. ne nalaze se drugi oblici, zato se ne zna, je li gen. sing.* molitavi *ili* molitvi. *Samo u starijeh čakavaca, a u rječniku nijednom.* Na molitav grediše. Starine 23, 94. Molitav je prošenje govoreći k Bogu. Korizm. 5b. Postavi se s velikim umiljenstvom na molitav i devocion. Mirakuli 22. Molitav je jedno želenje pameti k Bogu vzdignuto. Naručn. 97b. Petar .... obikovaše molitav: Otče naš. Š. Kožičić 6a. Molitav tvoja uslišana jest. Ant. Dalm. nov. tešt. 1, 187b.

MOLITAVAC, molitavca, *m. molitvena knjiga, molitvenik. Samo u primjeru:* Imam libaraca duhovnih i molitavac, mogu ih doma proštivati. A. d. Bella razg. 171.

MOLITAVNIK, *m.*

a) čovjek, koji se Bogu moli. Između rječnika samo u Daničićevu (molitvьnikъ, precans *sa tri primjera iz* XIV—XVII *vijeka).* Dragyj otьče našь, bogoglase Simeone.... molitvьniče bьdryj, otьčьstva ǰubьče. Domentijan[a] 37. Jako zrêti jemu vьsegda svetyihь molitvьnikъ služeštiihь vь svetêj crьkvi. 155. *Još se ova riječ u istoga pisca nalazi na str.* 54 *i* 73.

b) molitvena knjiga, molitvenik. Dva molitavnika srbska *(iz početka* XVIII *vijeka).* Glasnik II, 3, 52. Jedin psal'tir srbski, oktoih pjatoglasnik i molitavnik i časoslov. Glasnik 56, 142.

MÒLITEĻ *(jamačno je takav akc.), m. onaj, koji moli, molilac. U rječniku Mikaljinu* (orator, precator), *u Belinu* (chi prega), *u Bjelostjenčevu* (molitel, orator, precator, rogator, supplicator), *u Jambrešićevu* (molitel, rogator, *u lat. dijelu), u Voltigijinu* (oratore, pregatore, Beter), *u Stulićevu* (molitel, molbenik *s naznakom, da je iz ruskoga rječn.) i u Popovićevu* (Petent, Bitter). Fratri rečeni.... moliteļi da budu pred božanstvenim veličastvom *(iz* XV *vijeka).* Mon. croat. 144. Da ste prokleti od svetih proroka, moliteļa duha svetoga. J. Banovac blagos. 111. Glasna molitva.... ražiže žudbu srca i vjeru moliteļa. J. Matović 446. Svetitosti vaše priponizni kod Boga moliteļi i sluge *(potpisuju se ruski episkopi u pismu papi rimskome).* A. Kanižlić kam. 876. Prikoristno jest zazivati svete kako moliteļe kod Isukrsta. I. Velikanović upuć. 1, 416. Moliteļ, molilac, Bittsteller, Petent. Jur. polit. terminol. 98. 385.

MOLITEĻAN, moliteļna, *adj. Samo u Stulićevu rječniku* (precandus, orandus, rogandus). *Nepouzdana je i sama riječ, a još je nepouzdanije postavļeno značeńe, t. j. onaj, koga treba moliti; kad bi to bila pouzdana riječ, značila bi isto što molben.*

MOLITEĻICA, *f. ona, koja moli. Samo u rječnicima, i to u Belinu* (colei, che prega), *u Bjelostjenčevu* (oratrix, precatrix), *u Voltigijinu* (oratrice, Beterin) *i u Stulićevu* (moliteļica, molbenica).

MOLITEĻNICA, *f. isto što moliteļica. Između rječnika samo u Daničićevu* (precans femina *s potvrdom iz* XIII *vijeka).* Molitelьnicu predьlagaju prěčistuju ti materь. Mon. serb. 9. Prečista diva Marija....budi odvitnica i pomoćnica i moliteļnica pred.... sinom svojim *(iz* XV *vijeka).* Mon. croat. 143.

MOLITEĻNIK, *m. isto što moliteļ. Samo u primjeru:* Nesmotrnos je htjeti bit propovijedalac Bogu, kad si samo moliteļnik. S. Rosa 76[b].

MÒLITI, mõlîm, *impf. smjerno, lijepijem riječma iskati, tražiti što od koga. Glagol ovaj s istijem značeńem imaju svi slavenski jezici, na pr. staroslov.* moliti, *rus.* молить, *češ.* modliti, *pol.* modlić. *Potpuno slav. glagolu odgovara lit.* melsti *(po glasovnom zakonu mjesto* meld-ti, *melti),* maldyti *(moliti); iz tih se lit. oblika vidi, da se u slav. jezicima dogodila metateza, t. j.* -ld- *je pretvoreno u* -dl-, *pak se to* -dl- *sačuvalo u zapadnoslav. jezicima (češ.* modliti *i t. d.), a u ostalim je slav. jezicima* d *ispred* l *po zakonu ispalo. Nije sigurno, ima li u drugim indoevr. jezicima riječi etimologijom i značeńem srodnijeh. Zajednički slavensko-litavski korijen je* meld. *U rječniku Vrančićevu* (moliti, obsecrare, orare, precari, supplicare, moleći, supplex), *u Mikaljinu* (moliti, oro, obsecro, precor, — moliti se za koga, deprecor, intercedo), *u Belinu* (moliti, orare, pregare, — moliti se, pregare), *u Bjelostjenčevu* (molim, oro, supplico, obsecro, rogo, — molim se za koga, intendo pro aliquo apud aliquem, deprecor aliquem, — moleč, supplex: ako srce ni moleče, zahman jezik sam klepeče), *u Jambrešićevu* (molim, oro, precor, — molim se, supplico, — *oboje u lat. dijelu),* — *u Voltigijinu* (moliti, orare, pregare, supplicare, beten), *u Stulićevu* (moliti koga, moliti se komu, orare, precari, deprecari *s naznakom, da se nalazi u Đorđića), u Vukovu* (moliti koga, moliti se kome, bitten, rogo, — moliti se Bogu, beten, precor) *i u Daničićevu* (moliti, moliti se, precari *s primjerima iz* XIII *i* XIV *vijeka).*

1. moliti *i* moliti se *u navedenom značeńu. Razlika je između* moliti *i* moliti se *samo u konstrukciji, a u značeńu je nema; ispor.* Reći moli za nas ili moli se za nas to razuma *(t. j. smisla)* ne privrće, zašto moli se cum dativo naški jest verbum deponens, i tako moli Boga ili moli se Bogu sasvim je isti razum. F. Lastrić od' 4.

a. moliti Boga, moliti se Bogu.

α) moliti *u akt. i pas. (u pas. s riječcom* se).

αα) riječ Bog *kao objekt.* Vnide v crikvu posvećenu Boga moliti. Naručn. 26[a]. Moleći svakom častju i priklonstvom.... Boga. A. Gučetić roz. mar. 30. Priska po kršćanskom običaju Boga moli. F. Glavinić cvit 21[a]. Al' je mani molit Boga čoeku tako otvrdnomu. J. Kavańin 20[a]. Ona mi šetaše, višńega Boga moļaše. Nar. pjes. bog. 11. Uzamši brvijar, u koji je Boga molio. F. Lastrić test. ad. 108[b]. Boga moli, nigda ne pristaje. A. Kačić razg. 19. Kad Boga molimo, vaļa da se.... uzdignemo svrhu svih stvari svitovńih. J. Banovac razgov. 17. Ali kada moli Boga, onda veće nije toga. V. Došen 156[a]. Sergijo povede Focija k sv. Joaniciju.... da svrhu ńega Boga moli. A. Kanižlić kam. 7. U isto vrime Boga moli s jezikom, a srcem na srčbu zaziva. M. Dobretić 154. Sila Boga ne moli. Nar. pjes. vuk 1, 2 *(i* posl. 284). Boga mole Turci za tri dana. 3, 70. Turski klańam, srpski Boga molim. 4, 168. Pio vode *(t. j. hajduk)*.... i Boga molio. Osvetn. 2, 37.

ββ) riječ Bog *kao subjekt.* Ne ide se za drugo u crkvu, nego da se Bog moli. S. Margitić fala 145. Tako moli se Bog za grišnike, da se obrate i pokaju. A. Baćić 81. Sad je potribitije raširivat krčme nego crkve, gdi se Bog moli. J. Banovac pripov. 142. U oficiju djačkomu moli se Bog za mrtve. P. Filipović 38. Zlamenuje crkvu....gdi se Bog moli. F. Lastrić ned. 98. Ne samo se Bog ne moli, svojoj srčbi da odoli. V. Došen 143[a]. Skupa se moli gospodin, da se dostoji učuvat ga. Blago turl. 2, 212. Moliti se ima Bog, da obrati nas k sebi. I. Velikanović upuć. 3, 74.

b) moliti se Bogu. Pripadaje moļu ti se Gospodi *(iz* XIII *vijeka).* Mon. serb. 9. Molio se jest Danio Gospodinu govoreći. N. Rańina 50[b]. Moli se Azarija Gospodinu govoreći. I. Bandulavić 73[b]. Kad se za nas Bogu moli *(t. j. papa).* J. Kavańin 223[b]. Ivan se Bogu moli i prosi jakost. A. Knezović 169. Nego radim pak se molim Bogu. M. A. Reļković sat. 61. Uranio starac kaluđere....da s' umije i Bogu se moli. Nar. pjes. vuk 2, 64. Pa uzeše kńige jevanđeļa, oni čate i Bogu se mole. 3, 59. Skide kalpak i zlatne čelenke te se moli Bogu istinome. 4, 16. Srbi se obično mole Bogu triput na dan. Vuk

rječn. s. v. molitva. Otišo je k b'jelu manastiru pričestit se i Bogu moliti. Osvetn. 2, 5.

c) moliti *i* moliti se *bez riječi* Bog, *koja se iz smisla razumije.*

aa) moliti. Da ne umije moliti ni činiti ine pokore. Zborn. (1520) 9[a]. Hoću, da muži mole va svakom mestu. Ant. Dalm. nov. tešt. 2, 106[b]. Tilu ne daš pokoj na vrime moleći ne hajuć mraz ni znoj. P. Hektorović 57. Prid križ kleknu ter plačući poče moliti i moleć zaspa. F. Glavinić cvit 67[b]. Kada skrovito ob noć hotijaše moliti *(t. j. Isus).* P. Bakšić 45. Svaka, koja moleći prosite, virujte stanovito, da ćete prijati. P. Radovčić nač. 192. Od potribe jest do istine vazda moliti. P. Posilović nasl. 153[a]. Juda vrtao znadijaše buduć u ńeg dohodio većkrat s meštrom i molio. P. Knežević muka 11. Brez pristanka molite. A. Kanižlić fran. 174. Na tle licem prostrt moli. uzr. 224. Moleći nemojte mnogo govoriti. J. Matović 447. Satir kaže Slavoncu, da je ovaj svit u tri stańa razdiļen: u stańe moleće, hraneće i branoće M. A. Reļković sat. 152. Kada je u crkvi molio i učio. I. Velikanović upuć. 1, 122. Gdje su bezi petkom skupni bili, plandovali, pošto su molili. Osvetn. 4, 43.

bb) moliti se. Vijte Isusa va vrti se moleća s veliku skrbju. Korizm. 91[a]. Da skup svetijeh za ń se moli. J. Kavańin 209[a]. Grišnik .... uteče se k materi Božjoj, da se za ń moli. J. Banovac razgov. 11. Pođe u pustu goru nastojat na molitvu sam, gdi svu noć molio se je. S. Rosa 68[a]. U ovoj crkvi ne jedan put moliti se imaše Isukrst za spaseńe ļudsko. I. Velikanović upuć. 1, 122. Učaše .... nas svekolike, kako se imamo moliti. B. Leaković nauk 411. Pa da će im u pohode doći, da se moli po zakonu svomu. Osvetn. 3. 16.

b. moliti *koje čeļade*, moliti se *kojem čeļadetu.*

a) moliti.

aa) u akt. I otac ńih izišad poče moliti ńega. N. Rańina 59[a]. Što ću tužan riti tada, parca molit koga li ću? M. Orbin 200. Molih mnoge, al' zaludu. J. Kavańin 107[b]. Da se ne bi tko uzdao molit kraļa uvridena. V. Došen 142[b]. On te moli, pogodi mu. A. Kalić prop. 315. Ako dođo, terati ga ne ću, ako ne će, moliti ga ne ću. Nar. pjes. vuk 1, 639. Koga je moliti, nije ga srditi. Nar. posl. vuk 136. Tomu se je priviknula raja pa ih *(t. j. Turke)* više i ne moli kleto. Osvetn. 1, 24.

bb) u pas. Ako ne će moļen, a on će gońen. Poslov. danič. Jesu li ispovidnici... vazda dužni slušati ispovidi, kad su moļeni od pokornikah? A. Kadčić 239.

b) moliti se.

aa) moliti se kome. Djevojka se je majčici molila. M. Držić 191. Neka im se *(t. j. svecima)* mole kano prijateļom Božijim i svojim pomoćnikom. I. Ančić vrata 147. Epuluni molit će se bijednom Lazaru u potribi. J. Kavańin 568[b]. Molila se mlada Petra majka starom svatu i vjenčanom kumu. Nar. pjes. vuk 1, 16.

bb) moliti se koga *(veoma rijetko).* Pa se molih Ivan kapetana, da mi dade do trideset druga. Nar. pjes. juk. 351.

cc) moliti se *bez dativa čeļadeta, koje se razumije iz smisla.* Eto usiļen car je oholi .... da s darovim sad se moli, komu sabļom prijeti prije. I. Gundulić 424. Molite se i plačite, da se vratit bude k meni. Ģ. Palmotić 2, 58. Moli se čobanin pak joj progovara. Nar. pjes. vuk 1, 171. Ali uđe Zagorčić Nikola; kad opazi Ļuticu Bogdana, udari ga nogom i papučom, al' se moli Ļutica Bogdane 1, 541. Idi, Leka, đe ti sjedi seka, te se moli, dovedi je amo. 2, 235.

c. moliti od koga *ili* u koga. I one *(t. j. žene)* pogajaju, ki od ńih mole i pitaju. J. Kavańin 358[a]. Prošteńe moli od Boga. A. Bačić 103. Ne samo od Boga molimo dobra duhovna, dali još i tilesna. L. Vladmirović 43. Poradi nike milosti, koju je molio od ńega *(t. j. od kraļa).* M. A. Reļković sabr. 2. I od Boga svima moli sriću. Š. Štefanac 48. — Što smo dužni u Boga moliti. J. Rajić *u Daničićevoj sint.* 316. Što u Boga molih, to dobih. Nar. pjes. herc. vuk 289.

d. moliti što *(veoma je rijetko* moliti se što, *kako je u primjerima:* Molim se jednu stvar tvojojzi radosti. Š. Menčetić 133. Bog im dava, što se mole. Ģ. Palmotić 3, 136[a]).

a) spoļašńi objekt. Molim te ovu stvar, moļenje ti moje ne primi u nehar. Š. Menčetić 94. Sad, nebo, usliši, usliš'te bogovi, što u glas najviši sad vas moļu ovi. I. Gundulić 178. Redovnici .... mole dobra iskrńima. J. Kavańin 365[a]. Da pogleda i posliša, što će ga moliti. F. Lastrić ned. 231. Sin rekne ocu, kad ga što vrlo moli. Vuk nar. pjes. 1, 182. Što molila, to joj Bog i dao. Nar. pjes. vuk 1, 284. Ako je ugodno caru, da mi da, što želim, i učini, što molim. D. Daničić jest. 5, 8. *Vidi nekoliko primjera i pod* c.

b) nutarńi objekt. Molim tebe za bolest tvoju prisvetu i molitvu, koju si molio za nas na planini maslinskoj. P. Posilović nasl. 154[b]. Prid pričešćem moli ovu molitvu. Pisanica 81. Moliću vam molitvicu za sve kuće dobre sreće. Nar. pjes. vuk 1, 138. Molbu *(t. j. molitvu)* moleć moļač mrakom bata. Osvetn. 4, 51. — *Ovamo se meće i primjer, koji je naveden pod* molba c, *b:* Moli mobu Kružić gospodaru, sto momaka, dvesta devojaka. *U tom je primjeru* mobu *danas spoļašńi objekt, ali se razvio iz nutarńega.*

c) U ovijem se primjerima ne misli pravo moļeńe, već više govoreńe, izgovarańe. Mučenik viru, ku od ditinstva nauči, zavetno moliti zače i poče pisati: credo in unum Deum. F. Glavinić cvit 112. Psalme pokorne čini prida se donit i suzami na očiju zavetno moleći ih .... dušu poda stvoriteļu svomu. 297[a]. Moli, ako znaš, očenaš. Azbukvica 10. I čarajuć moliš pozdravļeńe. M. A. Reļković sat. 61. U crkvi stojiš .... moliš Gospi korunicu. B. Zuzeri 346. Sunce spalo, mjesec carevaše, vrli župnik večerńu moļaše. Osvetn. 4, 51.

e. moliti, moliti se *s instrumentalom riječi* molba, molitva. Svim molbam, kim mogu, tebi se ja moļu sve kako mom Bogu. D. Rańina 137[b]. Ilija .... molitvom se moli, da ne bi daždilo. I. Bandulavić 148[a]. Da bismo molili Boga s nepristajnijem molbami. J. Matović 420. Uslišio sam .... molitvu tvoju, kojom si me molio. Đ. Daničić 1 car. 9, 3.

f. moliti, moliti se *s dopunama, koje stoje u kakvom padežu s prijedlogom.*

a) moliti na što. *Samo u primjeru:* Ja notar s rečenimi svidoci bih navkup na to moļen i potribovan *(iz* xv *vijeka).* Mon. croat. 122.

b) moliti, moliti se o čemu. Molimo te mnogo o sem. Starine 3, 318. Sve, što radio i o o čemu se Bogu molio, sve ti uzalud i naopako obršilo. Nar. prip. vuk 143.

c) moliti, moliti se za koga *ili* za što.

aa) za koga, *t. j. u ńegovu korist.* Ježe jestь na potrêbu ....hoteštiimь moliti Boga za dušu kraļevьstva mi *(iz* XIV *vijeka).* Mon. serb. 80. Oni se obećaše i prijaše Boga moliti za naših prvih duše i za naše *(iz* XIV *v.).* Mon. croat. 45. Sveto i spasitoļno je mišļenje moliti za umrvše. Korizm. 20b. On grijehe mnozih podnese i za grješnike se moli. N. Rańina 101b. Andrijaš se moļaše baši . . . . ne toliko za sebe, koliko za brata Lazara. Nar. pjes. *u* P. Hektorovića 23. Kadno se Mojzes moļaše ocu nebeskomu za puk. A. Gučetić roz. mar. 5. K Pasidonu *(sic!)* bogu svomu pritekoše i za Nektenaba moliše se. Starine 3, 223. Ja se molim za ńu t' odi. I. Gundulić 91. Crikva sveta svaki dan za duše moli umrše. F. Glavinić cvit 12b. Da se u crkvi molit bude za ńih duše vlas Višńega. Ġ. Palmotić 1, 55. Duh hrabreni pripravište.... molit Boga za zlotvore. J. Kavańin 384a. Vas svekolike svete molimo za dušu ovoga našega brata. L. Terzić 115. Al' se za ń (*t. j. za prijateļa)* ne spomińaše molit Boga J. Banovac razgov. 12. On grijehe mnozijeh podnio je i za grešnike molio se je. S. Rosa 12a. Koji je za vas narod čovičanski na križu molio. A. Kanižlić bogoļubnost 101. Jakob . . . . ovako je za ńih molio. J. Matović 19. Molo se Bogu za nas *(t. j. kaluđeri).* D. Obradović živ. 61. Da molimo za naše progonitelje i pogrditelje. M. Dobretić 211. Ako se mi za života sami za nas ne molimo. M. A. Reļković sabr. 13. Kad ja ležem, molim Boga za te. Nar. pjes. vuk 1, 639. Ja sam slušao, kako se moja mati moli Bogu za mene i za mojega brata. Vuk rječn. s. v. molitva.

bb) za što *sa žeļom, da bi se ono dobilo ili sačuvalo, što se moli.* Djelo od vrijedna nije junaka za život se molit paka zlom silniku. Ġ. Palmotić 2, 493. Moļeni ste za to. A. Kadčić 269. Molitva ponizna usiluje Boga učinit ono, za što ga moli sluga ponizni. J. Banovac razgov. 19. Ima mlogo vrimena, kako Boga molimo niki za jednu stvar, niki za drugu. F. Lastrić ned. 227. Ako bi molili za raširene sv. vire. I. P. Lučić doctr. 56. Sadašńega vrimena dica ne mole za naše zdravje. M. A. Reļković sabr. 18. Mujo se iznajpre stane moliti za oproštene. Vuk dan. 5, 91. Moli Boga ti za tvoje zdravļe. Nar. pjes. vuk 2, 122. Kom domaćinu polovica čeļadi ne moli Boga za smrt, a polovica za život, nije dobar domaćin. Nar. posl. vuk 146. Moleći se za dopuštene, da može ići. Vuk rječn. s. v. namastir. — *Ispor. još:* Moliti svagda se govori za što. Vuk pisma 31.

cc) moliti za grijehe *(zlobe, krivine) sa žeļom, da se oproste.* Imo bi bit boļi i velmi rad zloba srdašcem cviliti i u svako doba za ńe se moliti. N. Dimitrović 49. Griješenja za moja da moliš ti Boga. 105. Ne možo moliti za krivine učińene. J. Matović 444.

g. *glag.* moliti, moliti se *ima za dopunu rečenice.*

a) rečenice, u kojima je imperativ.

aa) pravi imperativ. Moļu te . . . . poslušaj glasa. Stefan pam. šaf. 19. Ni, prêmlьkni, moļu ti se. Sava glasnik 40, 150. Molimo milostь vašu, naše trьgovьce sьbļudite i pomozite *(iz svršetka* XIV *vijeka).* Spom. sr. 1, 9. Moļu te, vazmi dušu moju. Bernardin 30. Tebi se ja molim . . . . čin', malo da prodļim rok moga života. M. Vetranić 1, 5. Moļu te sad za tvu ļubav veliku, meni zled nepravu hti*(j)* prostit grešniku. D. Rańina 146b. Cijeć toga moļu te, pozri na me stanje. N. Dimitrović 45. Ter vašega togaj blaga, molimo vas, ne štedite. N. Naļešković 1, 162. Kroz toj te molim sad, uzmi me za roba. 1, 179. Molim se ja tebi . . . . sve pravo rec' meni. M. Držić 425. Moļu se vam, na pomoć mani dojdite. Starine 3, 294. Moļu te, procini.... ter praf sud učini. Đ. Baraković vila 252. Ah molim te, dođ' do žala. I. Gundulić 50. Ukaži, moļu te, veličanstva tvoja. B. Kašić nasl. 173. Molim ti se ja najprvi, vrh našijeh se tuga smili. Ġ. Palmotić 2, 107. Nut procinimo, molim vas, riči božanstvenoga obećanja. F Lastrić test. 22b. Kažite mi, molim, kada, koliko li puta ste kušali. od' 186. Dvi stvari, moļu te, ne zataji meni. J. Banovac pred. 96. Poslušajte, sviju vas moļu. A. Knezović 3b. Rastvori mi, moļu te, srce tvoje. I. M. Mattei 84. Moli vam se ženikova majka, zarana joj snau dovedite. Nar. pjes vuk 1, 15. Već te molim, robiño divojko, sastavi me s gospojicom tvojom. 2, 618. Molim ti se, pašo gospodine, daj ti meni moju milu snašu. 3, 92. Uzmi, molim ti se, i moje imaće u svoje ruke. M. Đ. Milićević omer 56.

bb) imperativ s riječju neka. Rimski poklisari .... Teuti kraļici bijahu poslani, da je mole, neka bi pokarala svoje podložnike, koji činahu mnogo zla Latinom. A. Kačić razg. 4. I sudińu štočim nude moleć, neka za ńi bude. V. Došen 64a. Neg' molite vaše obrstare i biskupe, crkve poglavare, neka mole svitlu cesaricu .... milostivo neka zapovidi. M. A. Reļković sat. 50. A ja ću koga moliti, neka me banu odvede. Nar. pjes. vuk 1, 592. Molićemo Boga istinoga, nek nam dade kļuče od nebesa. 2, 2.

cc) imperativ s riječju nemoj. Gospodine care, molim se tvojoj milosti, nemoj pogubiti mene. Zborn. (1520) 34b. Povidaše mi . . . . da si se pozlovoļil . . . . Nemoj, molim te. P. Hektorović 54. A molim vas milo, nemoj vi bit muka. N. Naļešković 1, 221. Još te, bane, s jadom molim . . . . ti me nemoj bandunati. Nar. pjes. vuk 1, 92. Ma te moli kukavica, ah nemoj je bandunati. 1, 94.

b) rečenice s veznikom da.

aa) da *s prezentom.* Molimo gospoda Boga .... da vamь ukrêpi i umnoži kraļevьstvo *(iz svršetka* XIV *vijeka).* Spom. sr. 1, 4. Ter moleći moļu tvoj razum izbrani, da mi spuni voļu. P. Hektorović 58. Moj ju ogńeni uzdah moli, da me u trudu već ne hrani. I. Gundulić 224. Molimo veličanstvo tvoje, da tvojom pomoćju na veliku starost pride. I. Bandulavić 291b. Ja se snižen u toj brime moļah momu slobodniku, da mi otkrije svoje ime. Ġ. Palmotić 2, 183. Ne išt' blaga, nego vjeru, moli Boga, da t' da boļu. J. Kavańin 46a. Niki moli Boga, da more imat prigodu osvetit se. F. Lastrić test. 45a. Moleć sudca, da im prosti. V. Došen 64a. Često ja moļa mater .... da mi dozvoli poći u manastir. G. Zelić 7. Majka joj Boga moļaše, da puhne vjetar s planine. Nar. pjes. vuk 1, 333. Boga moli Kraļeviću Marko, da proslavi krsno ime krasno. 2, 433. Molim ti se kako bratu momo, da me dadeš ovome junaku. 3, 485. Zato se molim, da mi dopustite još malo pogovoriti. Vuk pisma 24. On se toliko puta molio caru, da mu da kļuč. Nar. prip. vila (1868) 449.

Molio se bećare Jovane, da on ode kolu i djevojkam. Nar. pjes. petr. 1, 60. Naranča se vetru moli, da joj kitu ne sprelomi. Nar. pjes. istr. 2, 68. — *Ovamo se može metnuti i primjer:* Hod'mo.... molit višńe sve bogove, da oni budu.... svrhu objavit. Ġ. Palmotić 2, 97.

bb) da *s kondicionalom.* Molim Boga i vas *(štamp.* vse), da biste me pod starost ne poslali po tujih stranah *(iz* xv *vijeka).* Mon. croat. 157. I moli se nam, da bismo.... učinili i postavili s ńim pravi račun *(iz* xvi *v.).* 172. Jeda ti se što mogu, zete dragi, umoliti, da bi mi se molio slavnomu Lazaru knezu, da bi meni ostavio jednoga od Ugovića. Nar. pjes. bog. 5. Vavek su Boga molili, da bi ńin dal kakovo dite. Nar. pjes. mikul. 14. — *Ovamo se stavļa i primjer, u kojemu ispred* da *stoji još riječ* kako: Moļu kneza vašega i vasь, kako da biste u tom ne zьledovali *(iz* xiii *vijeka).* Mon. serb. 54.

c) rečenice s veznikom (j)eda. Mnogo ihь molismo, jeda bi hotêlь koji poći *(iz svršetka* xiv *vijeka).* Spom. sr. 1, 9. Moliti se nam poslaše, jeda bi nam drago bilo š ńim desnice združit naše. Ġ. Palmotić 2, 383. Idi moli Maksimiju majku, eda bi te privatila majka. Nar. pjes. vuk 3, 38.

d) rečenice s veznikom li. No se moli gospođi Jerini, ne će l' ti ih ona pokloniti. Nar. pjes. vuk 2, 500. Te molite svog mila ujaka, ne bi li vam brata poklonio. 2, 510. Mili Bože, na svem tebe fala! evo ima devet godin' dana, kako s' molim tebe istinome, ne bi li se s Porčom udesio. 2, 589. A došao sužań u avliju moliti se za Boga jednoga, ne bi li mu štogođ darivala. 3, 416. Ja ću molit Srbļe oko sebe, ne bi li vas kako izbavili. 4, 198.

h. moliti, moliti se *s adverbima* milo, ponizno (poniženo), priklono, smjerno, srčano (srčeno), umiļeno, vrlo. O moćna ļubavi . . . . moļu te ja milo, ne čini. D. Rańina 47b. Moļu te priklono sad molbam ovime. 81a. Ńega sa svom moćju srčeno moleći. P. Hektorović 66. Cijeć toga, Bože moj, molim te ja milo, ne čin'. N. Dimitrović 38. Priklono te velmi moļu. 42. Jaoh ne htje čut sada, priklono gdi moļu. N. Naļešković 1, 191. Priklono molim vas, hotjejte slišati. 1, 223. I smjerno još moļu, nemoj me sada oć. 1, 307. Molim te ja milo, hotjej me povesti. 1, 317. Smirno se molim vam. 2, 23. Molim te Boga rad priklono i smirno. 2, 26. Molim ja vas milo, nu vid'te, sad meni što se je zgodilo. 2, 118. Molimo smjerno te. vjernijem tvojim kaž'. I. Gundulić 85. Tebe umiļeno molimo. I. Bandulavić 193b. Tvoju dobrotu priklono molimo. 194a. Toliko milo i umiļeno se moļaše ocu nebeskomu. M. Jerković 15. Cijeća toga tebe sada umiļeno moļu, Bože. J. R. Gučetić 12. Srčano se tebi moļu. Ġ. Palmotić 1, 295. To vas vrlo molimo i svu gospodu *(iz* xvii *vijeka).* Starine 11, 138. Poniženo molimo te. J. Kavańin 332b. Molimo se Bogu vrlo. 506a. Na kolina padi doli ter se za nas vrlo moli. S. Margitić ispov. 171. Molim ponizno dragoļubnog štioca. V. Došen ix. Sin rekne ocu, kad ga što vrlo moli. Vuk nar. pjes. 1, 182. Suze roni prokleta Jevrejka, vrlo moli cara Kostadina. Nar. pjes. vuk 2, 87. — *Ima još i drugijeh adv., koji se združuju s glag.* moliti (se), *ali rjeđe nego li do sad navedeni; ovdje se dodaje samo još primjer:* Pak ga lipo ona molit pojde. M. A. Reļković sat. 136. *Govori se i piše i danas po Hrv. i Slav.* molim lijepo, *koje bi moglo biti (ako ne svagda, a ono katkad) prema ńem.* bitte schön.

i. moliti *u svezi sa sinonimima.*

a) moliti i prositi. Zato molim i prosim vsih, ki budu va te knige šteli *(iz* xv *vijeka).* Mon. croat. 129. Cesar rimski .... posla posle i listove svoje g dostojnomu kraļu Zvonimiru proseće i moleće .... Oto te molimo i prosimo, da skupiš k sebi svu gospodu. Ļetop. dukļ. 32. U svako pitanje, koje u tebe budu prositi i moliti, usliši glas ńih. Starine 1, 224. Zgledaj, gdi si, sviď se, tko si; ufaj, kaj se, moli, prosi. I. Gundulić 235. Ńega iz dubja.... sliša sve, što moli i prosi. 354. Molimo vas i prosimo u gospodinu Isusu *(iz lat.* rogamus et obsecramus vos in domino Jesu. 1 thessal. 4, 1). I. Bandulavić 41b. Molim i prosim vaše svetiteļstvo, da mi pomoć date. A. Baćić 172. Kada tko pristupi k jednomu gospodinu moliti i prositi kojugod stvar. F. Lastrić ned. 231. Ovo vas svesrdno molim i prosim. A. Kanižlić kam. 319. Nikako se ne da vanka, leh ga prosi i moli, neka ńoj da. Nar. prip. mikul. 50. Nije boļe prosit za te niti prosit ni moliti. Nar. pjes. istr. 6, 8.

b) moliti i kumiti. *U rječniku Belinu* (moliti i kumiti, scongiurare, pregare strettamente) *i u Stulićevu* (moliti i kumiti, obtestari *s naznakom, da je iz Belina rječn.). Vidi nekoliko primjera s. v.* kumiti *pod* c, *a.*

c) moliti i bogoraditi. Da celivaš vladiku u ruke, da ga moliš i bogoradiš. S. Ļubiša prip. 108. Vidje, gdje je, pa se stade moliti i bogoraditi, da ga pustimo. M. Đ. Milićević zim. več. 214.

2. *neka osobita rijetka značeńa.*

a. moliti *je isto što: moleći pitati.* Što činiš? molim te. F. Lastrić od' 66. Kad te ne će ni moliti, hoće l' iz tvog bisnog tila bit zemaļska smradna gńila. V. Došen 20b. Skupiše se mlogi sveštenici.... mole sveca, kud će svetac poći. Nar. pjes. vuk 2, 75. Gospodaru, ja se molim tebe, što s' u obraz sjetno, neveselo? 2, 529. Molim vas, šta se ta plač u brodu vašem čuje? Nar. prip. vuk² 247.

b) hvaliti, zahvaļivati; samo u svezi moli Boga, moli se Bogu. Moli Boga, što su sada ovi sv. dnevi *(iz lat.* gratias Deo age. quia sumus in his sacris diebus). F. Lastrić test. 208a. Mol' Boga, devojko, gde sam izboleo. Nar. pjes. vuk 1, 121. Moli Boga kraļice gospojo, da sam tebi tvrdu viru zado, ja bi tebe danas pogubio. 1, 444. Moli Boga, Kraļeviću Marko, đe se nisam probudila bila, dok je Musa u životu bio, od tebe bi trista jada bilo. 2, 409. Moli se Bogu, što sam zaspala. Nar. prip. vuk 91. Moli Boga, đe se moja mater nije doma namjerila. 118. Moli Boga, mila sele moja, mol'mo Boga i Mariju divu, da ti nisam lišce obļubija. Nar. pjes. istr. 1, 21. — *U ovome primjeru riječ* Boga *biće gen.:* Mol' se Boga, barjaktare Luka, jer se meni sobet dogodio. Nar. pjes. juk. 156.

c) moliti koga, *t. j. klańati mu se. U rječniku Stulićevu* (adorare, venerari *s naznakom, da je iz glag. misala).* Ki nisu molili beštije ni ńe kipa *(iz lat.* qui non adoraverunt bestiam neque imaginem eius. apocal. 20, 4). Ant. Dalm. nov. tešt. 203b.

MOLITNI, *adj. Samo u Stulićevu rječniku* (molitan, molben). — *Nepouzdano.*

MOLITNIK, *m. Samo u Stulićevu rječniku* (molitnik, molbenik). — *Nepouzdano.*

MOLITSTVOVATI, molitstvujem, *impf. moliti. Samo u primjeru:* Vьsêmь svetyimь črьnьcemь srьdьca prêloži jako molitьstvovati Hrista o sьpaseniji jego. Domentijan[a] 154. *Isto se mjesto nalazi u istoj knizi i na str.* 53, *samo što mjesto* prêloži *tamo stoji* prêdьloži.

1. MÒLITVA, *f. isto što molba pod* a. *Nalazi se i u drugim slav. jezicima: staroslov.* molitva, *pol.* modlitwa *i t. d. Sa značenem lat.* oratio, preces, *tal.* orazione, preghiera, *ńem* Gebet *nalazi se u svijem rječnicima (u Stulićevu s naznakom, da se nalazi u Dimitrovića, a u Daničićevu s potvrdama iz* XIII *i* XVII *vijeka). Gen. pl. je* mòlitâvâ *i* mòlitvî *(vidi među primjerima).*

a. molitva *u navedenom značeńu uopće; mjesto vrlo mnogijeh primjera navodi se samo nekoliko.* Molitva jego ne pride k Bogu *(iz glag. rukopisa g.* 1468). Arkiv 9, 105. Hiza moja hiza od molitve zvati se bude. Bernardin 29. Molitav ne ištu ni plama voštena. D. Rańina 74[a]. Čuj i moga dunda molitvu. M. Držić 274. Veće nijesu dionici . . . . ni od misa ni od molitvih. M. Divković nauk 73[b]. Molitva pravičnoga nebo prohaja. F. Glavinić cvit 362[a]. Molitva svijem svetim i nebeskim dvoranom. I. Ančić svitl. 99. Ti ne pogrđuješ zavita i molitava od ponizni. S. Margitić ispov. 68. Najboja i najprva od svijuh molitavah jest otčenaš. I. Grličić 21. Jakov . . . . svršivši molitve svoje umoran otijaše počivati. F. Lastrić test. 368[b]. Jere se ne nahodi sakramenat, koji se čini su veće molitavah. J. Matović 278. Koga on na samrti molitvama pokripļivaše. A. Kanižlić kam. 870. Iza molitava ta bijaše ńihova zabava. J. S. Reļković 34. Često iđasmo na molitvu u obližńi manastir. Đ. Daničić pisma 3. Moje će te molitve pratiti do groba. S. Ļubiša prip. 68.

b. molitva *u svezi s pridjevima, kojima se naznačuje ńezina pobožnost, smjernost i toplina.* Za teplyhь radi molitvь . . . . gospožde Bogorodice. Sava glasn. 40, 177. Prostri molitve umiļene, i ja te oću uslišati. Korizm. 5[a]. Grediše govoriti svoje devote molitve Bogu. Mirakuli 143. I šaļahu k ńemu *(t. j. k Bogu)* moļbe i vele vruće molitve. M. Divković bes. 70. K ispovijedi molitva bogoļubna. S. Matijević 96. Da vruću molitvu čini, kojom bi mogal od Boga dare duha svetoga isprositi. A. Georgiceo pril. 6. Spomenujući se od mene u svojijeh bogoļubnijeh molitvah. R. Gamańić 3[b]. S vrućijema molitvami višńe boge sve moleći. G. Palmotić 2, 124. Ne kratimo im pomoć dati sada sniženijem molitvami. B. Bettera *u* N. G. Bunića 23. Kad se plati Gospodinu dug pobožnim molitvami. J. Kavańin 335[b]. Gorućom molitvom prosi obranu u Boga. I. Đorđić salt. 232. Za priporučit ga s vrućom molitvom Bogu. A. Kadčić 249. Tišteći dnevom i noću na vrući molitva. F. Lastrić test. 249[b]. Proslavļajući ga s vrućim molitvama i zafalnostju na darovi. ned. 201. Tako je jaka molitva ponizna, da ona usiluje Boga. J. Banovac razgov. 19. Božanstveno veličanstvo usliša molitve bogoļubne. J. Matović 430. Vruću molitvu . . . . k otcu svomu nebeskomu jest upravio. I. P. Lučić razg. 120.

c. molitva *kao objekt nekim osobitim glagolima; uzimaju se i primjeri, gdje je glag. u pasivu, pa onda* molitva *nije dakako objekt.*

a) od strane onoga, koji moli.

aa) čatiti, čitati. I držaše velika denija i čatiše velike molitve. Nar. pjes. vuk 2, 74. Više ńega Maksime vladika čati bratu samrtnu molitvu. 2, 576. Vaļalo bi mu čitati veliku molitvu (kad koji što ludo govori, kao da nije pri sebi). Nar. posl. vuk 31. Kod Srba kad se koje razboli, slabo traže ļekara, nego popa ili kaluđera, da mu čati molitvu malu ili veliku. Vuk rječn. s. v. molitva. Gdjekoji popovi i kaluđeri noću čitajući nekakve molitve od zaklińańa zaklińu đavole. s. v. zakliňati. Ja ću očitati molitvu, a vi aminišite. S. Ļubiša prip. 245.

bb) činiti, učiniti, tvoriti. U rječniku Belinu (činiti molitvu, orare, far orazione). Presvetaja molitvu tvoraše za grêšnike *(iz glag. rukopisa g.* 1468). Arkiv 9, 111. Bog prikloni uši milosti svoje k molitvam učińenim *(iz svršetka* XV *vijeka).* Mon. croat. 165. Molitvu činahu popove, kada prikazivahu posvetilišće *(iz lat.* orationem faciebant omnes sacerdotes, dum consummaretur sacrificium. 2 machab. 1, 23). Bernardin 34. Spasitel učini molitvu ocu govoreći. Korizm. 92[b]. Prizovi popi, da molitvu tvoret nad ńim *(iz lat.* inducat presbyteros ecclesiae et orent super eum. jac. 5, 14). Naručn. 3[b]. Veli nam blagdan počtovati . . . . molitve čineći. P. Hektorović 46. Pođimo u vrt, da molitvu učinimo. N. Naļešković 1, 128. Isukrst . . . opeta čini molitvu i povraća se pohoditi apostole. A. Komulović 61. Vele tužnijem i žalosnijem glasom čińaše molitvu. M. Orbin 60. Molitvu činahu popovi, kada prikazovahu posvetilište. I. Bandulavić 40[b]. Ka molitva ima biti svim srcem učińena. F. Glavinić cvit 1.5[b]. Molitva od vernih po svih crikvah za ń čińaše se. 251[b]. Divica . . . . učinivši molitvu izide na dvor. M. Jerković 37. Kad je molitva na ovi način učińena, ne može biti da ne bude uslišana. I. Grličić 20/21. Zlamenuju tri molitve, koje spasitel učini na križu. A. Kadčić 104. Tvoj meštar u vrtlu čini molitvu. F. Lastrić test. 106[b]. Molitva učińena od jedne duše pravedne imade jakost prignut Boga na milosrdje. J. Banovac razgov. 16. Dopusti mi milost s užganim bogoļubstvom molitvu činiti. A. Kanižlić bogoļubnost 92. Može se činit molitva mišļu, djelom, ustrpjenstvom, mučańem i riječju. I. Nenadić nauk 202. Imaju se činiti nepristajne molitve Bogu. I. Matović 448. Ima joj narediti, da često čini molitvu prid Bogom. M. Dobretić 103. Molitvu učinivši svrhu ńega pusti ga u pustińu. I. Velikanović 3, 317. Hoću dakle, da molitve čine ļudi na svakome mjestu *(iz crkvenoslav.* хощу убо, да молитвы творятъ мужіе на всякомъ мѣстѣ). Vuk 1 tim. 2, 8.

cc) govoriti, reći. Sada Astories molitvu govori. P. Hektorović (?) 85. Da mu rijet jedan čas molitve ne daše. N. Naļešković 1, 255. Vaļa prvo poć molitvu rijet Bogu. M. Držić 463. Ni bi mogao bogoļubno molitvu govoriti. A. Gučetić roz. jez. 23. Nemojte saviše nastojati . . . . mnogo molitava izgovoriti (*štamp.* ‚iegovoriti'). M. Divković nauk 80[b]. Kada ovu molitvu govorimo, imamo se spomenuti prišastja Gospodinova. I. Zanotti 1 ned. priš. 30. Posli reci tvoje običajne molitve. J. Banovac razgov. 78. Mogao bi bogoļubno govoriti ove molitve Bogu. J. Matović 472. Koji . . . . udaraše prsi govoreći ovu molitvu. 505. Zabrani, da se za ńega ne govore molitve ni liturgije. A. Kanižlić kam. 632. Ima misnik postaviti svrhu ńega ruke i mnoge molitve reći. M. Dobretić 50. Ona

slavna i blagodarna molitva, koju misnik govori u isto vrime, kad pomazuje nemoćnika. 262. Nek molitva od sviju se reče, i to na glas. J. S. Reļković 442.

dd) prosipati, prosuti. Ńegova molitva vele vaļa, tko za svoje neprijatele molitve prosipa. M. Divković bes. 851. Da prospem molitve vaše prid licem ńegovim *(iz lat.* ut prosternorem preces vestras in conspectu eius. jerem. 42, 9). I. Bandulavić 262b.

ee) upraviti, upravļati. Komu se poglavito ima upraviti molitva? J. Matović 441. Utičemo se k pomoćima svetijeh, kojijema . . . . se imaju upravļati molitve. 441. Kada upravļamo k otcu nebeskomu molitvu. A. Kanižlić kam. 750. Vruću molitvu . . . . k otcu svomu nebeskomu jest upravio. I. P. Lučić razg 120.

b) od strane onoga, koji je moļen.

aa) čuti, slušati, uslišati, uslišiti. Blyzъ bo Gospodь vьsêhъ boještihъ se jego, i molitvu ihъ uslyšitь *(iz* xiii *vijeka).* Mon. serb. 9. Da od grešnika . . . . jaoh molitvu ne ćeš čuti. I. Gundulić 250. Usliši . . . . molitvu sluge tvoga i molenja ńegova. I. Bandulavić 42b. Kad je molitva na ovi način učińena, ne može biti, da ne bude uslišana. I. Grličić 20/21. Ovi nesrićni nije otio slušati riči Božje za svoje spaseńe, zato . . . . ni Isukrst ne će slušati molitava za ńega. F. Lastrić od' 206. Božanstveno veličanstvo usliša molitve bogoļubne. J. Matović 430. I Bog im je usliša molitve. Nar. pjes. vuk 2, 6. Ne boj se, Zarija, jer je uslišena tvoja molitva. Vuk luk. 1, 13. Smiluj se na me i usliši molitvu moju. Đ. Daničić psal. 4, 1.

bb) primiti. Gospodin je duše moje sad molitvu mu primio. I. Gundulić 194. Da molitve vaše i moje višńi Jove primio je. Ǵ. Palmotić 1, 211.

d. molitva *kao dopuna glagolima* metnuti se, moliti (se) zaprositi, nastojati, stajati, stati, stavļati, postaviti (se).

aa) u kojem padežu bez prijedloga. Ilija . . . . molitvom se moli, da ne bi daždilo. I. Bandulavić 148a. Da ufa u Boga i da nastoji molitvam i molenjem noć i dan *(iz lat.* speret in Deum et instet obsecrationibus et orationibus nocte ac die. 1 tim. 5, 5). 255b. Neka svi molitvi nastoje F. Glavinić cvit 113b. Što pravom molitvom od ńega zaprosimo I. Grličić 21.

bb) u kojem padežu s prijedlogom. Skrušeno svak stani na svojoj molitvi. N. Naļeśković 1, 147. Kada se u vrtu krvavijem znojem znojaše na molitvi stojeći. A. Gučetić roz. jez. 181. Na molitvu stojeći misle stvari nepodobne. roz. mar. 202. Stašo na molitvi na mjestu skrovitu. B. Kašić nač. 56. Stojeći jednu noć na molitvi dostojna bi viditi dušu sv. Amanda. per. 30. Kada ustojite na molitvi, oprostite, ako imate koju stvar protiva komugodi. M. Divković bes. 9. Andeo ponukova Tobiola, da za tri dni stoji na molitvi. 510. Jednu ńoć ukaza mu se angel na molitvi stojećemu. F. Glavinić cvit 253b. Stojeći on u molitvi sliša jedan glas. Michelangolo 6. Kada se stavļate na molitvu. P. Radovčić nač. 193. Koji mlogo putah malo pošteno stojiš u crkvi na molitvi. F. Lastrić test 106b. Obnoć na molitvi stašo i pokoru činńaše. test. ad. 62a. Tada sv. otac metnu se na molitvu sa svim pukom. ned. 265. Svi se metnuše na molitvu, da i*(h)* Bog . . . . prosvitli. svetń. 14a. Staše jedan sluga Božji na molitvi, i ukaza mu se Bog. J. Banovac razgov. 64. Tuj omrknu *(t. j. Isus)* i postavi se na molitvu. S. Rosa 93b. Da bi u odlučene dnevi nastojali na molitvi. J. Matović 274. Kada budete stojati na molitvi, odpuštite *(iz lat.* cum stabitis ad orandum, dimittite. marc. 11, 25). 503. Isti redovnik metnu se na molitvu. M. Zoričić zrc. 12. Bogoļubni Benedik staše na molitvi. I. Đorđić ben. 110. Pa stadoše Bogu na molitvu, moliše se tri bijela dana. Nar. pjes. vuk 3, 64.

e. molitva *je isto što blagoslov.*

a) Ići na molitvu, sich vorsegnen lassen (von den Wöchnerinen nach 40 Tagen), purificor. Vuk rječn. s. v. molitva. *Dakle* ići na molitvu *znači: ići na blagoslov. Značeńe blagoslov ima riječ* molitva *i u napijańu, kad se kome nazdravļa i dobro mu se želi.* U Paštrovićima . . . . osim napijańa ili molitve uza svaku zdravicu imaju mali pripjevi. Vuk nar. pjes. 1, 77. *Ovamo idu i primjeri:* Prazna čaša molitve ne ima. Poslov. danič. U koga je čaša, u toga i molitva. Nar. posl. vuk 332. *U sva ta tri primjera mogla bi se riječ* molitva *zamijeniti riječju* zdravica. — *Značeći riječ* molitva *isto što zdravica može značiti i čašu, kojom se nazdravļa kome:* Molitva, u Konavļu bokarić napuńen vina i nakićen vijencem od cvijeća, koje u svatovima djeveri nose pred djevojkom, i koji se zove još i nevjestina čaša: Izvila se zlatna žica vrhom iz mora, savila se đeverima oko molitve. Vuk rječn. s. v. molitva.

b) dobra molitva *zove se blagoslov, što ga otac i mati i drugi rođaci držeći u rukama čašu vina govore djevoici, kad je već hoće svatovi da povedu u crkvu na vjenčańe. Otac na pr. daje ovaku* dobru molitvu: „Ščerce! da ti Bog da svaku dobru sreću i svako dobro, kako bih i sam sebe rad!“ *Ili:* „Pomozi, Bože, i namjeri se veliki dobri čas! Ajde s Bogom, moja ćerce! Iz ovoga doma iźļegla u dobri čas, a u drugi dom uļegla u boļi čas! Da Bog da, moja ćerce, da ti kreši i reuši (t. j. raste i napreduje) svaka tvoja rabota kako voda o Božiću, a list i trava o Đurđevu dne! I da ti svaki tvoj brat i prijateļ zavidi na dobro! I da ti u ovi dom povratka više ne bude, već ako gostom kad dođeš! Vuk rječn. s. v.dobra molitva. *Otud se vidi, da se u Vukovo vrijeme* dobra molitva *davala u Boci Kotorskoj, u Crnoj Gori i u Paštrovićima. A i danas se još daje u Prčańu:* Dobra molitva, das Zutrinken, bevor die Braut aus dem Elternhause in die Kirche sich begibt. M. Rešetar, štok. dial. 252. Dobru molitvu *daje Mihajlo Svilojević svojoj sestri, kad je vodi Ugrin Janko u Sibiń, da se ńome tamo vjenča:* Mihajlo . . . . iz kamare izvede Margaritu sestru svoju i pođe joj davati Božju i svoju molitvu: „Pođi s Bogom, sestrice, iz lijepe Ungarije, koja se je dosle tobom dičila i podnosila, odsle će se dičiti sibińske lijepo vladike! Da bi tobi, sestrice, s Ugrin Jankom Bog pomogo, da bi š ńim rodila devet sina od srdašca; svi ti bili kraļevi, selo moja, i banovi!“ Nar. pjes. bog. 69 *(Mihajlo govoreći* dobru molitvu *ne drži nikakvu čašu u ruci).*

2. MOLITVA, *f. topogr. ime u Srbiji. a) poļe kod sela Drače u okrugu kragujevačkom.* P. P. Đorđević *(zabiļežio akc.* Mòlitva) — *b) zemļište u okrugu rudničkom.* Etnogr. zborn. 4, 191. — *c) nekakvo zemļište u okrugu šabačkom.* Sr. nov. 1867, 557. — *d) brdo kod sela Baňevca u okrugu podrinskom.* Ļ. Stojanović *(zabiļežio akc.* Mòlitva). — *e) brdo u okrugu rudničkom.* Etnogr.

zborn. 11, 316. — *Možda sva ova imena znače mjesta, na kojima su se ljudi nekad Bogu molili.*

MOLÌTVÂŃE, *n. nom. verb. od* molitvati. Turci . . . . pijahu kao i mi, samo bez nazdravljavańa i bez molitvańa. M. Đ. Milićević zlosel. 169.

MOLÌTVATI, molìtvâm, *impf. Između rječnika samo u Vukovu* (beten, precor *s naznakom, da se uzima u šali). U ovome primjeru* molitvati *znači napijati, nazdravljati (vidi* molitva *pod* e, *a)*: Iza toga koji od gostiju uzme buklìju ǁi molitva ǁovako: „Gdje se buklija iznosila ove godine, tu i do godine. Hvala, domaćine! sretan ti sv. Luka; mi buklije pili, a u zdravļu bili!“ M. Đ. Milićević slave 55.

MOLITVEN, *adj. koji pripada molitvi, koji je u kakvoj svezi s molitvom. U rječniku Stulićevu* (molitven, molben) *i u Vukovu (samo* mòlitvenâ čâša, cf. dobra molitva). Svrhu svih stvarij tih bihu slafni Cherubini, ki pokrivahu misto molitveno. Bernardin 138. Pak su molitvena mista uzorita, gdi služba crikvena svetińom procvita. Đ. Baraković vila 120. Svrhu ńih bihu Cherubini slave, koji pokrivahu misto molitveno. I. Bandulavić 178a. Da druga svidočanstva od kriposti molitvene ostavim, kako Saverijo tvrdokorne neznabožce na pravu viru obrati . . . . po kriposti molitve. A. Kanižlić fran. 169. Jerbo se ne nahodi u starih knižicah molitvenih. utoč. 613. Način osobiti uteći se k majci od utočišta . . . . koliko je koristno ovo molitveno utičeńe. 647. Svaki dan produžujuć molitveni s Bogom razgovor. uzr. 160. Crkve i molitvene domove svoje popraviti mogu. Nov. srb. 1834, 178. Pošto se svrši dobra molitva, djever pusti djevojku, te ostane opet u brata, a muštulugģija uzme molitveni samun i ponese ga na vjenčańe, a onamo ga poslije da popu. Vuk rječn. s. v. dobra molitva. Čuj molitveni glas moj, kad vapijem k tebi. Đ. Daničić psal. 28, 2. Razveseliću ih u domu svojem molitvenom. is. 56, 7. — Molitvena *je* čaša *ona, koju s vinom drži u ruci onaj, koji daje djevojci dobru molitvu (vidi kod* molitva e, *b)*. Djever . . . . molitvenu čašu da djevojci, te je ona ostavi u sebe. Vuk nar. pjes. 1, xi. To uzima čašu molitvenu sakovanu od suvoga zlata, što je ona od oca donela. Nar. pjes. vuk 2, 627. Zavadi se kume i djevore oko jedne čaše molitvene. Nar. pjes. petr. 1, 317. — *U ovome primjeru* molitven *kao da znači: onaj, koji moli:* Koliko većma budeš molitven, toliko većma imaš se bojati izprazno slave. M. Radnić 33b.

MOLITVENICA, *f. bogomoļa, t. j. prostorija, u kojoj se moli Bog. Samo u jednoga pisca.* U čemu postavļeno stoji dostojno svetim molitvenicam, to je kućnim kapelicam i crkvam pošteńe? I. Velikanović upuć. 3, 262. Od posobnih kućni molitvenicah iliti kapelah. 3, 357. Ova i druga općeno naređuju biskupi u svojih saborih za molitvenice kućne. 3, 359.

MOLITVENIK, *m.*

a) molitelj, molilac. Samo u primjeru: Svetago igumena i bratstvo odarovahь jako molitvenniki ježe kь Bogu o našemu spaseniju *(iz* xiv *vijeka).* Mon. serb. 130 *i otud u Daničićevu rječniku* (molitvenikь, precans), *u kojemu se dodaje:* u prijepisu, koji je u narodnoj biblioteci u Biogradu i iz kojega je prvi put štampano, stoji molьbniky.

b) molitvena knìga. U rječniku Vukovu (Gebetbuch). Jedina knìga, koju je imao ńegov otac, bijaše nešto zamazanoga molitvenika. M. Pavlinović rad. 155.

MOLITVENIŠTE, *n. bogomoļa, t. j. prostorija, u kojoj se moli Bog. Samo u primjeru:* U koji gradovi još od vika četvrtoga nahodile su se mnoge crkve i molitvenišća. A. d. Costa 1, 46.

MOLITVEŃAK, *m. bogomoļa, t. j. prostorija, u kojoj se moli Bog. Samo u jednoga pisca.* Tako reče ona *(t. j. Judita)* čineći molitvu Bogu u svomu molitveńaku. M. Radnić 192a. Ima mnogi mijer, tko se naslađuje unutra u svomu molitveńaku i skupištu. 424a. Zapovidi jim, da učine jedno mjesto, koje da se zove molitveńak. 537a.

MÒLITVICA, *f. dem. od* molitva. *Između rječnika u Bjelostjenčevu* (petitiuncula), *u Jambrešićevu* (oratiuncula, *u lat. dijelu) i u Stulićevu* (breves preces). *Najstarija je potvrda u M. Držića (vidi pod* a, *c).*

a. molitvica *Bogu ili svecima.*

a) uopće. Svete molitvice Bogu uzdajući. Đ. Baraković vila 243. Molitvica od priprave za prositi prosvitļenje i milost. P. Radovčić nač. 8. Čine se usmi ali srcem nike molitvice. P. Posilović nasl. 175a. Mnogo je korisna ova prisfeta molitva, zato govorite ńu pomnije i bogoļubnije, a ostavite ńeke molitvice. V. M. Gučetić 71. Spomeni se od mene u molitvicah tvojih. A. Kanižlić fran. 15. Nikoliko putah reče molitvicu ‚zdrava Marija‘. utoč. 67. On svaki dan . . . . triput svoje običajne molitvice izvršivaše. E. Pavić ogl. 409. U malo riči i ukratku Spasitelj sastavi ovu molitvicu. F. Lastrić od’ 42. *(Ispovidnici)* narede nikoliko molitvica, kadkad lemozinu, post. svetń. 127a. Ufaju u isprazna bahoreńa . . . . blagosove i molitvice isprazne za ozdraviti. I. Nenadić nauk 112. Bivši ga ondi ostavio, da dovrši onu kratku molitvicu. B. Zuzeri 404.

b) molitvica *u primjerima, kao što su oni kod* molitva *pod* b. Ako priko dan k Bogu često podigneš tvoju pamet govoreći koju vruću, a kratku molitvicu. A. Kanižlić bogoļubnost 2. Blažena Agata . . . . ponavļaše goruće molitvice. Misli krst. 50.

c) molitvica *u primjerima, kao što su oni kod* molitva *pod* c. Ovu molitvicu govoraše pokojna moja tetka. M. Držić 274. K tomu ima učiniti molitvicu. M. Divković nauk 132a. Izgovori molitvice potribne krstjaninu znat. I. Grličić 179. Ako bi bilo na veću slavu Božju . . . . da se ne usliša moja molitvica. A. Kanižlić fran. 111. Govoriti ću s osobitom vrućostju moje običajne molitvice. bogoļubnost 20. Gospodine Isukrsto . . . . primi u to ime nedostojnu molitvicu moju. 180. Molitvice govorim i postim koji put. F. Lastrić nod. 23. Pokajavši se i rekavši koju molitvicu 52/53. Sagrješuju li . . . . molitvice govoreći? I. Nenadić nauk 113. Ova žena . . . . molitvica izrekla je na stotine. B. Zuzeri 211. Ove molitvice razumiju se, koje su od pobožnih i bogoļubnih ļudih složite i govore se od puka pravovirnoga. B. Leaković nauk 411. Ne izmoliti one molitvice . . . . drže za veliku krivinu. A. d. Bella razgov. 70. Ja vam molim molitvicu svako veče, svako jutro. Nar. pjes. vuk 1, 142.

b. molitvica *upravļena ļudma. Samo u primjeru:* Dopustite mi, otci i ovu jedinu molitvicu nevoļnoga starca uslišite. Molim vas, da amo k meni pristupite. A. Kanižlić kam. 101.

MOLITVITI, molitvim, *impf. čitati molitvu, blagosiļati. Govori se u Staroj Srbiji.* Ako porodiļa nema još mleka, ʻonda trče svešteniku, da joj ‚očita vodu' (molitvu porodiļi). Pošto pop ‚molitvi vodu' donesu je brzo porodiļi i daju joj, da se napije, da joj mleko nadođe u sise. Etnogr. zborn. 7, 361.

MOLITVĻEŃE, *n. nom. verb. od* molitviti. *Govori se u Staroj Srbiji (ali ne* molitvļeńe, *nego* molitveńe). Taj zna, da ona *(t. j. žena)* ide za ‚molitveńe vode'. Etnogr. zborn. 7, 453.

MOLITVOSLOV, *m. molitvena knjiga, molitvenik. Samo u Popovićevu rječniku* (Gebetbuch). *Iz ruske riječi istoga značeńa* молитвословъ.

MOLITVOVATI, molitvujem, *impf. isto što moliti. Između rječnika samo u Daničićevu s primjerom iz pisca početka* xv *vijeka.* Junošu.... kь svojemu jego gospodinu posla mnogo molitvovavь i blagodarstvivь. Glasnik 11, 57. — *Još ima i ovaj primjer iz rukopisa* xv *vijeka:* Mnogo molitvovavь radostiju duhovnoju mnogo vьzradova se. Glasnik 56, 71.

MOLIVDUZA, *f. nekakvo mjesto (‚kamen') u Sv. Gori zapisato u dvije isprave* xiv *vijeka i iz ńih u Daničićevu rječniku. Riječ je jamačno grčka; ispor.* μόλυβδος *(olovo).*

MOLNAR, molnara, *m. isto što mornar. Govori se u Bakru s akc.* molnár, *gen.* molnā̀rā. S. Ivšić.

MOLNARIĆ, *m. neka vodena ptica, a upravo dem. od* molnar. *Govori se u Bakru s akc.* molnārić. S. Ivšić.

MOLNIK, *m. molilac, moliteļ. U rječniku Belinu* (chi prega), *u Voltigijinu* (supplicante, chi prega, demüthig bittend) *i u Stulićevu* (molnik, molbenik). Kako duh sveti bude bogoļubnoga molnika nadahnuti. A. Gučetić roz. jez. 23.

MOLÒKAVICA, *f. brčkavica, lapavica.* Molòkavica se zove, kad pada kiša i snijeg, pa se veoma razblati, ili kad 2—3 dana kiša pada. Ļ. Stojanović.

MÒLOVÂŃE, *nom. verb. od* molovati. *U rječniku Vukovu* (das Malen, pictio).

MÒLOVATI, mòlujēm, *impf. slikati. Iz ńem. glagola istoga značeńa* malen. *U rječniku Vukovu* (malen, pingo). Crkva je s kubetom .... no nije molovata. Vuk dan. 1, 26. Siđi s duda, luče molovano. Nar. pjes. vuk 1, 631. Što se Grčki kraļ i kraļica .... moluju u današńemu narodnome grčkom odijelu. Vuk odg. na laži 19. Na vratima molovano bilo, molovano dva Arapa crna. Nar. pjes. stojad. 2, 47. U Kijevu je neko vreme učio crtati i molovati ikone. M. Đ. Miličević pom. 175. U mene je soba molovana *(iz nar. pjesme slavonske).* Zborn. za nar. živ. 7, 93.

MOLOVI, *m. pl. nekakvo mjesno ime.* S. Novaković pom. 139.

MOLOVIĆ, *m. prezime nejasna postańa.* D. Avramović 272. 277. Šem. mitr. (1900) 348. Imenik (1906) 444. *Zapisato je i* xvii *vijeka u Hrvatskoj:* R. Lopašić urb. 401.

MOLÒVÎN, Molovina, *m. selo u Slavoniji u županiji srijemskoj.* Razdjeļ. hrv. i slav. 164.

MOLSTIR, *m. isto što manastir i istoga postańa.*

a) u navedenom značeńu. Samo u hrv. rukopisima i knjigama xiii—xvi *vijeka.* Molьstyrь sv. Joana jest velikь byl prežde. Starine 13, 206. Ki imiše pomńu od toga molstira. 23, 90. Ki stavo svoje sini, ličeri i mlajše v molstiri. Kolunić zborn. 98. Za vse darovnike i pomoćnike crikve i molstira rečenoga *(iz svršetka* xv *vijeka).* Mon. croat. 141. Učiniti almuštvo ubozim .... ali molstiru. Korizm. 10a. Ima pojti v molstir. Naručn. 99b. Ziju čineći crikve i molstire čudne. Transit 76 Svrh crikav, opatij voļa molstirov občinskih rečenih gosp. biškup ne more .... zapovidati. Zak. vinod. 57. Dosta molstirov, crikav i kapelanij jesu činili uzidati. Postila (1562) 157. — *U Starinama* 13 *nalaze se još likovi* molьsterь 207, molьstêrь 208, molьstьr 209. — *Ispor.* mojstir, mostir.

b) neko selo u staroj srpskoj državi zabiļeženo u ispravi xiii *vijeka.* A se međe selu crьkovnomu Molstyru Ļ. Stojanović hris. 6.

MOLSTIRSKI, *adj. manastirski. Samo u primjeru:* Redovnici molstirsci protivu svojim opatom. Starine 23, 72.

MOLTAR, *m. isto što mortar i istoga postańa (vidi tamo). Samo u jednoj knjizi.* Papar ali ine specije drage rastlku se v moltari. Naručn. 49a. Pomast, ka ozdravļa, čini se od mnozih zeļaj trenih v moltari. 49b.

MOLUHE, *f. pl. zaselak u Bosni u okružju tuzlanskom.* Popis žit. bos. i herc. 641.

MOLUKATI, *impf. isto što moļukati (vidi tamo).*

MÒLUNAT, Mòlûnta, *m. luka kod Dubrovnika. U rječniku Daničićevu s potvrdama ‚iz dvije isprave, od kojih je jedna* xiii *vijeka, a druga* xiv; *na tri je mjesta zabiļežen gen.* Molunьta, *a na jednome nom.* Molunatь; *na jednom se mjestu veli, da je* Molunat *pristanište, a na drugom, da je otok.* Mon. serb. 42. 218. *Još se može navesti ova potvrda:* Budvu on plijeni, Kotor tlači, tre Molunat. Ġ. Palmotić 1, 78. *Lat. se zvala ta luka* Malontum, Maluntum. K. Jireček rom. 1, 60 *Akc.* Mòlunat *biļeži Vuk u rječn. s. v.* Ozin *i L. Zore dubr. tuđ.* 14; *gen. će biti* Mòlûnta, *premda L. Zore biļeži* Mòlunta.

MOLVANAC, Molvanca, *m. upravo čovjek iz Molva; na početku* xviii *vijeka zabiļeženo kao prezime.* T. Smičiklas spom. 123.

MOLVANSKI, *adj. posses. od* Molve. Molvanski konaci, *zaselak u Hrvatskoj u županiji bjelovarsko-križevačkoj.* Razdjeļ. hrv. i slav. 164.

MOLVE, *f. pl. selo u Hrvatskoj u županiji bjelovarsko-križevačkoj; tako se zove i nekakav majur u Hrv. u županiji varaždinskoj.* Razdjeļ. hrv. i slav. 164. — *Gen. plur. je (vaļada)* Mõlvâ.

MOLVICE, *f. pl. selo u Hrvatskoj u županiji zagrebačkoj (blizu Samobora); tako se zove i zaselak u Hrv. u županiji bjelovarsko-križevačkoj (blizu Đurđevca).* Razdjeļ. hrv. i slav. 164. — *Prve* Molvice *biļeže se* Molbica *u primjeru:* Vinobera u zelenoj Molbice dolini prikazana vilam samoborskim. O zelena gorice, Molbice lipa, ugodna! M. Katančić 75. *A one druge* Molvice *biļeže se u lat. pismu* xvii *vijeka* ‚Molyne prope Gyurgyevecz'. T. Smičiklas spom. 13.

MÒĻ, mòļa, *m. mali lepirić i ńegova gusjenica; zove se i* grizica, grizlica, moļac. *Pored* moļ, moļa *nalazi se gdješto i* mol, mola. *Postavļeni akc. u nom. i gen. zabiļežio (za ličko-krbavsku županiju)* V. Arsenijević. *Riječ se istoga postańa i značeńa nalazi i u drugim slav. jezicima, na pr. slov.* moļ, *rus.* моль *(ž. roda), češ.* mol, *poļ.* mól. *Iz drugih indoevr. jezika ide ovamo ńem.* Milbe *(pregaļ), got.* malô *(moļ). Sva je prilika, da su sve ove riječi po-*

stale od kor. mel, *koji je i u glag.* mḷeti, *t. j. ona je životińica svoje ime dobila po tome, što grizući stvari pretvara ih u prah, koji je nalik na mlivo, dakle kao da ih meḷe. Od Slavena su svoju riječ istoga značeńa* moly *uzeli Maǵari. U rječniku Vrančićevu (na str.* 120 *za maǵ.* moly), *u Bjelostjenčevu* (mol *i* moḷ, tinea, blatta *s naznakom za* mol, *da je ‚dalmatinska' riječ), u Jambrešićevu* (mol, tinea, *u lat. dijelu), u Voltiǵijinu* (mōl, tignuola, Schabe, Motte), *u Stulićevu (*mol, tinea, *s naznakom, da je iz glag. misala) i u Popovićevu* (moḷ, Schabe, Motte). I moḷ će izgristi. Bernardin 74. Nazivaje ih moḷe *(moglo bi se čitati i ‚mole',˛ kako je štampano)* i miše gospodskih hiž. Š. Kožičić 39ª. Rja i moḷ istoči. Ant. Dalm. nov. tešt. 1, 8. Vaše svite su moḷi strli. 2, 163. Jer moḷi je hote strti kako svitu. Proroci 56. Ja sam Efraimu moḷ i kući židovskoj črv. 257. Srce joj moḷ tare, kad smisli mladosti. Đ. Baraković vila 252. Ako bi ju *(t. j. knigu)* odmah zatvorio i za hranu gladnim moḷem u prašni kut zavrgao. A. Kanižlić uzr. VII. Na jednoj opnici iliti kožicah od moḷah veće izideńih. kam. 370. Opravu mu budu tkali plesnivoća i vsi moli. Jačke 278. Jedini pravovjerni um ne plaši se grizice ni moḷa. M. Pavlinović razl sp. 194. *Govori se u Istri s akc.* móḷ, *plur.* moḷi, D. Nemanić (1883) 16, — *u Crnoj Gori s akc.* mȍḷ, M. Rešetar štok. dial. 252, — *na ostrvu Krku (upravo* moj), Zborn. za nar. živ. 5, 73.

MOḶA, *f. molba. Samo u jednoga pisca.* Ovo je moj vapaj, ovo j' od suz moḷa. M Kuhačević 114. Ovo j' moja žeḷa, ovo j' moja moḷa. 145. *Na oba mjesta riječ* moḷa *stoji u sroku s riječju* voḷa.

MÓḶAC, MÓḶCA, *m. isto što moḷ. Akc. je postavḷen onako, kako se ta riječ govori po Slavoniji* (S. Ivšić), *po Hrvatskoj* (N. Simić nast. vjesn. 8, 108), *po Lici* (J. Bogdanović). *U rječniku Voltiǵijinu* (tignuola, Schabe, Motte) *i u Vukovu* (mȍḷac, mȍḷca, Motte, Schabe, tinea). Gdi rđa ni moḷci ne grizu. N. Rańina 38ª. Moḷci ne će pošteditи haḷine. J. Rajić pouč. 2, 129. Moḷac, die Pelzmotte, tinea pellionella. G. Lazić 86. Haḷine vaše pojedoše moḷci. Vuk jak. 5, 2. Rastočiće se kao od moḷaca krasota ńegova. Đ. Daničić psal. 39, 11. Moju šubu móḷac svu izio. *U Lici.* J. Bogdanović. Griња, žitni moḷac, tinea granella. K. Crnogorac zool. 151.

MOḶAČ, moḷača, *m. molilac, moliteḷ. Samo u primjeru:* Molbu moleć moḷač mrakom bata. Osvetn. 4, 51.

MOḶAČAK, moḷačka, *m. ime biḷki. U rječniku Stulićevu* (stoecas citrina). Moḷačak, stoechas citrina. Z. Orfelin 49. Moḷačak, Helichrysum stoechas. B. Šulek im.

MÓḶAK, móḷka, *m. pregaḷ, moḷac. Akc. je postavḷen onako, kako ga za Dubrovnik naznačuje* M. Milas rad jug. ak. 136, 236 (móḷak, móḷka, *plur.* móḷci, mȍḷâkâ). *U rječniku Belinu* (verme, che fà il cascio), *u Stulićevu* (vermes, qui in caseo gignuntur *s naznakom, da je iz Belina rječn.) i u Vukovu* (mȍḷak, mȍḷka, moḷac u siru i pršutu i t. d., Käsemade, vermis casearius). Ne ima moḷka, da trati svitu. M. Radnić 38ª. Kakono moḷak šteti svitu i crv drvo 469ª. Da na ńu brecuḷa pane, bi se m˙ḷak učinio. S. Ḷubiša prip. 243. Móḷak, moḷac. T. Brajković 20.

MOḶÀKALICA, *f. žensko, koje moḷaka. U Lici.* J. Bogdanović.

MOḶÀKALO, *m. (n.), muško, koje moḷaka.* Šta traži taj moḷàkalo? *U Lici.* J. Bogdanović.

MOḶÁKÂŃE, *n. nom. verb. od* moḷakati. *U rječniku Vukovu* (das öftere Bitten, preces iteratae). Nakon četri godine dana moḷakańa jedva sklonu vojvodu. M. Pavlinović rad. 78.

MOḶÁKATI, mȍḷâkâm, *impf. često moliti (malko u prezirnom smislu). U rječniku Vukovu* (mehrmals bitten, iterare preces). Žalostno je viditi toliko izučene mladosti moḷakati vladinu službicu. M. Pavlinović rad. 147. — *U Lici govore* moḷàkati se *(s takvijem akc.)* Nemoj se više moḷàkati za lopatu, kupi je. J. Bogdanović.

MÒḶAVA, *f. nevrijeme, kao kad je kiša, magla. U Sarajevu.* Đ. Šurmin rad jug. ak. 121, 208. — *Riječ je tamna postańa.*

MOḶAVATI, moḷavam, *impf. iter. prema* moliti. *Samo u primjeru:* Redovnik . . . . bješe običajan moḷavati blaženu Gospu. M. Divković čud. 41ᵇ.

MOḶCI, Moḷaca, *m. pl. selo u Hrvatskoj u županiji zagrebačkoj.* Šem. mitr. (1900) 238. — *Pišu ga i* Moḷci brdo. Razdjeḷ. hrv. i slav. 164.

MOḶENIK, *m. molilac, moliteḷ. Samo u primjeru:* Ne boj se . . . . zašto vjeran jest prijateḷ svojijem moḷenikom. Zborn. (1520) 153ª. — *Kako je riječ* moḷenik *izvedena od pas. partic.* moḷen, *očekivalo bi se, da će i ona imati pasivno značeńe, a ima aktivno. Vidi o tome u T. Maretića* gram. i stil. 318—319 *(u biḷeški).*

MÒḶÊŃE, *n. nom. verb. od* moliti. *Pored* moḷeńe (moḷenje) *nalazi se i* moleńe (molenje); *poradi nedostataka glag. pisma ne može se znati, je li zapisato* -ḷe- *ili* -le-, *jer se* -le- *u tome pismu može dvojako čitati; to isto vrijedi i za starije ćirilovske spomenike, koji također pišu* -le- *i za* -le- *i za* -ḷe-. *U rječniku Mikaljinu* (moḷenje, molba), *u Belinu* (moḷenje, oratione, preghiera), *u Bjelostjenčevu* (moleńe, molitva, molba), *u Jambrešićevu* (moleńe, efflagitatio, imploratio *u lat. dijelu), u Stulićevu* (moleńe, supplicatio, humilis et supplex deprecatio, preces . . . . *s naznakom, da se nalazi u Gundulića; ima i* moḷeńe, *za koje se veli, da je iz glag. brevijara), u Vukovu* (das Beten, precatio) *i u Daničićevu* (moḷenije, proces *sa tri potvrde, i to iz svršetka* XII *vijeka, iz* XIV *i* XV). — *Kao što čovjek može moliti Boga i ḷude, tako i* moḷeńe *može biti upravḷeno i Bogu i ḷudma; razlika se ta razabira iz pojedinijeh primjera, ali se prema ńoj primjeri ne cijepaju.*

a) moḷeńe *uopće.* Vladika moj ne prezrьrѣ moḷenija (molenija?) sьplѣskanija svojego *(iz svršetka* XII *vijeka)* Mon. serb. 5. Ne prѣzrѣhь moḷenija (molenija?) ihь *(t. j. kaluđera, koji su za nešta molili kraḷa Milutina).* Ḷ. Stojanović hris. 13. Pońeže moḷenijemь tvojimь prijehь blagodѣtь otь Gospoda *(iz* XIV *vijeka).* Mon. serb. 201. Da tvojim moḷenijem (molenijem?) ot grѣh ocѣštu se. Starine 23, 100. Isus nas kripi na moḷenje (molenje?) i di: prosite i primite. Korizm. 68ª. Er mi je sve tvoje moḷenje zapovid *(govori pjesnik svojoj dragoj).* Š. Menčetić 214. Nebog digoh ja me ruci i moj glas i moja moḷenja k tebi *(govori se Bogu).* N. Dimitrović 79. Koje moḷenje . . . . jest potrebno dušami našijema. A. Gučetić roz. jez. 2. O Febo, sad tebi pridavam ovo ja, što imam pri sebi, a toj su moḷenja. D. Zlatarić 32ª. Žežin ter moḷenje čin' da ne zabudeš. A. Komulović 70. Ni prid sudom kud uteći, a moḷenja sva su gluha.

Đ. Baraković draga 370. Smil' se mojim jur molenjem *(govori se Bogu)*. I. Bandulavić 270a. Da se boji sotona vernih bdeńa, moleńa, posta. F. Glavinić cvit 19a. Trikrat učinivši ovu molitvu *(t. j. Isus)* na tretjemu moljenju uhiti ga tolika tuga i žalost. B. Kašić is. 44. Takvo moleńe nije povoljno, nego licumirno *(misli se moljeńe Bogu)*. A. Baćić 89. Čidomir *(sic!)* prignu se na moleńe kralja Tješimira. A. Kačić razg. 30. Još ne biše Ilija molenje svršio, sađe s neba vatra. korab. 240. U osobnijem i priprostijem moljeńima *(t. j. Bogu)* svak u svoju potajnicu ukloni se. S. Rosa 76a. Način moleńa *(t. j. Bogu)* tada se ima izustiti. J. Matović 277. Videći, da se služe *(t. j. misnici)* moleńem svrhu pokornika. M. Dobretić 87. Tu sad nema milosti niti pomaže moljeńe i laskańe. Vuk *u Ivekovićeru rječn. s. v.* moljeńe. Neka dođe moljeńe moje preda te. Đ. Daničić psal. 119, 170. — *Vrlo je neobičan i sumńiv ovaj primjer:* Ustavlja ga *(t. j. Ljuticu Bogdana)* Smederevac Đuro, radosno mu moljenije daje: sjedi, brate, da se napojimo. Nar. pjes. petr. 2, 481.

b) moljeńe *u primjerima, kao što su oni kod* molitva *pod* b. Blaženoga Antuna bogoljubno i sveđerno moleńe. J. Banovac iskaz. 36. Šalje s plačem k Bogu svoje moleńe umiljeno. razgov. 117. Bože, koji .... milome moleńu slušańe prigibaš. M. Zoričić osm. 157.

c) moljeńe *u primjerima, kao što su oni kod* molitva *pod* c. Vazdi smo mi radi vašemu plemenstvu dobru i pravu voju svršiti i ne prêslušati vsako vaše moljenje *(iz* xv *vijeka)*. Spom. sr. 2, 81. Bože naš, usliši molitvu sluge tvoga i moljenja ńegova. Bernardin 35. Usliši moljenja naša i milostiv budi *(govori se Bogu)*. N. Rańina 53a. Ne ć čut vik moljenja od sluga vernih tvih. D. Rańina 72b. O Isuse milostivi, ti moljenje moje primi. P. Hektorović (?) 121. On *(t. j. Bog)* će tva ljuveno uslišit moljenja. N. Dimitrović 37. Kakogodir rit moljenje mê umih, hoti*(j)* ga uslišit. 88. Da reku ista moljenja. Š. Budinić ispr. 39. Bog dobrostiv, blag i mio me moljenje uslišo je. I. Gundulić 194. Usliši, Gospodine Bože naš molitvu sluge tvoga i molenja ńegova. I. Bandulavić 42b. Gospodine Bože .... primi molenja naša. 133a. Matere, koja uči sinove na zao put, vrijedan sin odluči moleńa vik ne čut. G. Palmotić 1, 142. Uslišaj, milostivi Bože, moljenje tvojih sluga. A. Vitaljić ost. 375. *(Bog)* čuje naše moleńe. J. Banovac pred. 50.

MOLJEVATI SE, *impf., iter. prema* moliti se. *Samo u primjeru:* Krstama se kršćavaše i Bogu se moljevaše *(iz nar. pjesme s Kosova Poļa)*. Etnogr. zborn. 7, 325.

MOLJEVIĆ, *m. prezime u Crnoj Gori.* Etnogr. zborn. 4, 495. — *Tamno.*

MOLJEVINE, *f. pl. zaselak u Dalmaciji u kotaru dubrovačkom.* A. Mašek 88. — *Tamno.*

MOLJICA, *f. isto što moļ, moļac. Samo u primjeru:* Nenavidost čovičanska grize kao crv drvo, hrđa gvozdje, a moljica aljine. J. Banovac prip. 232.

MOLJIČAV, *adj. pun moļa (moļaca, moļica). Samo u primjeru:* Što se Srbadija mari za vašu tu historiju i za vaše moljičave pergamene? M. Pavlinović razg. 46.

MOLJIĆ, *m. dem. od* moļ. *Govori se u Istri s akc.* moljić, *gen.* moljića (tineola). D. Nemanić (1883) 38.

MÒLJNICA, *f. zgrada, u kojoj se Bog moli. Samo u Vukovu rječniku* (moļnica, bogomoļa).

MOLJUKATI, moļukam, moļučem, *impf., dem. prema* moliti. *Samo u Stulićevu rječniku* (rogitare).

MÒMA, *f. djevojka, mlâda. Riječ se osim našega jezika nalazi još samo u bugarskom (u kojem je veoma obična); to isto vrijedi i za srodne riječi* momak, momče. *Postańe tamno. U rječniku Mikaļinu* (moma, djevojka, puellla) *i u Vukovu* (moma, djevojka *s primjerom iz* nar. posl. vuk 326: Udala se moma, da je nije doma *i s jednim drugim:* Ajde, moma, da idemo doma *i s dodatkom, da se* moma *u bug. jeziku uopće govori mjesto djevojka). — Vrijedno je napomenuti, da se za riječ* moma *nije našao nijedan primjer iz junačkih nar. pjesama, a u ženskima se dosta često nalazi.*

a) djevojka. Izrasla je vita jela, pod ńom moma ružu žela. Š. Menčetić — Ġ. Držić 507. Pomozi Bog, moma, ži t' sreća, rec' pravo. M. Vetranić 2, 323 *(i* M. Držić 475). Uzdaha ti nose tvoji družbenici, mlade mome kose, a pisni knjižnici. P. Hektorović 62. Zaļubiv momu jednu, koj jime Klicija biše. P. Zoranić 48. Množ se moma tuj davaše. S. Bobaļević 225. Majka veli: daću momu. M. Držić 145. Braca ti je obļubila mlada moma Grkińica. Nar. pjes. u Đ. Barakovića vila 201. Mloge su ga mome brale, ma ga n'jesu odabrale. Nar. pjes. vuk 1, 6. Tud prolazi mlada moma, progovara čobanine: devojčice, belo lice, ko ti reza bornu sukńu? 1, 114. Predi, momo, darove. 1, 167. Uzmi, moma, tu jabuku, moja ćeš biti. 1, 420. A po tomu i ja i ti, momo, nek vidimo. Osvetn. 1, 55. A na noge i staro i mlado, mlade mome i ļubovce vjerne. 3, 147. Moma ga je ļuto klela, ļuto klela i proklela. Nar. pjes. u M. Đ. Milićevića kraļ. srb. 319.

b) zaručnica, vjerenica. To začula mlada moma skoro vjerena. Nar. pjes. vuk 1, 448.

c) mlada udata žena. Moma čedo ne nosi, na svitlo ga ne rađa, gdi tvu pomoć ne prosi. I. T. Mrnavić osm. 147. Boļe je bilo niz klisuru vratom ulomit neg' se ovako hudom momom jadan udomit. V. Menčetić app. not. 2, 275. Stvari tri su, ke tjeraju b'jedne ļude iz svog doma: dim i sljeme na podaju (?) i karļiva ļuta moma. J. Kavańin 406b. Momi *(t. j. pjesma)*, kad ju mladožeńa na stan vodi. I. Đorđić pjes. 346.

d) Moma *je žensko ime. U rječniku Vukovu* (Frauenname, nomen feminae). *Zabiļeženo je i u* S. Novakovića pom. 83.

MOMAČKÎ, *adj. posses. od* momak.

a) što pripada momku, dakle isto što i momkov. *U rječniku Vukovu* (Jünglings-, juvenilis). Djevojka i koń momački *(natpis pjesmi)*. Vuk nar. pjes. 1, 299. U Srbiji dobjeglica dođe upravo momku u kuću, pa je onda odvedu u kakvu kuću momačkom rodu. Vuk rječn. s. v. dobjeglica. Otmičari ne smiju ići s djevojkom momačkoj kući .... nego je odvedu u šumu. s. v. otmica. Dođe određeni dan, da djevojački otac odgovori ocu momačkome. Vuk kovč. 44.

b) što pripada momcima ili momku kojemugod. U rječniku Vukovu (Burschen-, Knappen-, puerorum). I danas su onamo još najobičnije momačke igre: metańe kamena, skakańe, rvańe i gađańe u nišan. Vuk dan. 2, 106. Z druge strane uzdo sam se na naše puške i sablje i

momačke ruke. S. Tekelija letop. 119, 41. Pogled joj je *(t. j. djevojci)* momački. Nar. pjes. vila (1866) 646.

c) adv. plivati momački *(Vuk rječn.), t. j. plivati onako, kako pliva momak ili kako plivaju momci.*

MÒMAK, mòmka, *m.* iuvenis, famulus, tiro, miles. *Akc. se mijeńa u vok. sing.* mômče, *u nom. plur.* mòmci *(ali može biti i* mòmci), *u gen. plur.* momákâ. *O postańu vidi, što je rečeno kod riječi* moma. *Nalazi se u većini rječnika (vidi dalje), a najstarije su potvrde iz* xv *vijeka (vidi pod c).*

a) momak *je isto što mladić pod a, samo je s riječju* momak *više združen pojam muške jakosti i snage nego li s riječju* mladić. *U rječniku Belinu* (ragazzo), *u Voltigijinu* (uomo robusto, valoroso, ein starker, tapferer Mensch) *i u Vukovu* (Jüngling, Bursche, juvenis). Slobodno od ńih ništa nije, końi, momci, robje, djeca. I. Gundulić 559. Pobiše se momci i junaci svaki braneć svoga gospodara. A. Kačić razg. 101. Bisno jato od momaka i tokoršńi divojaka. V. Došen 163a. Jer se momak' po pedeset lati pak se oni igraju vukovah. M. A. Reļković sat. 43. Potribno bijaše ovoga momka uzvisiti. A. Kanižlić kam. 252. Devojka junaku prsten povraćala: naj ti prsten, momče, moj te rod ne ļubi. Nar. pjes. vuk 1, 438. Otud ide mlad momak, ugleda ga djevojka. 1, 440. Za goricom selo pomaleno, kroza ńga se proći ne mogaše od momaka i od devojaka. 1, 493. Kad li dođe momak pred vezira, triput mu se svezan poklonio. 2, 607. Hoće našu zemļu poplaviti.... odvest robļe, momke i djevojke. Osvetn. 3, 99. Kamo ti, momče? Nar. prip. mikul. 52. — *U ovome se primjeru* momak *uzima za čovjeka, koji je već prošao momačke godine:* Anđelko je onda, kad je ovu pesmu spevao, bio momak oko 35 godina. Vuk nar. pjes. (1833) 4, xxii. — *U ova pak dva primjera veli se* momak *kao od milosti čovjeku, koji može i ne biti* momak: Zašto na me ne pogledaš? ne poznaješ li me, momče *(govori prijateļ prijateļu)?* A. Kanižlić utoč. 135. Mloge stvari kazuješ, Slavonče, međer si se poboļšao, momče *(govori Satir Slavoncu).* M. A. Reļković sat. 123.

b) momak *je isto što mladožeńa.* Da parok Livanski dojde u župu Duvansku i dovede sobom momka svoje župo, koji uzima divojku iz Duvanske župe i da ji onde vinča. M. Dobretić 569. Tri ti sunca dvore obasjala, jedno sunce momak i devojka, drugo sunce kume i devere, treće sunce kićeni svatovi. Nar. pjes. vuk 1, 45. Kade ide momak sa đevojkom u ložnicu, da ne nosi sv'jeće. 2, 551.

c) momak *može značiti sluga; ne mora biti prosti sluga, već može biti gotovo kao dvoranin, pratilac. U rječniku Mikaļinu* (momak, sluga, famulus, servus, puer), *u Belinu* (servo, servidore, staffiere, palafreniere), *u Bjelostjenčevu* (momak, sluga), *u Stulićevu* (puer, famulus *s primjerom iz Gundulića, koji se i ovdje navodi) i u Vukovu* (Knappe, Knecht, puer, miles *s primjerima:* kumovski momak, Kara-Đorđijni momci). Pobeže mi momькь is kuće moje u kuću ńegovu *(iz prve polovine* xv *vijeka).* K. Jireček spom. 76. Izidoše . . . . sь Stepanomь, kneza Ġuha momkomь i sь . . . . Ivanomь momькomь Marьtolico Grьbičića *(iz druge polovine* xv *v.).* 87. Jedan trgovac aliti tko mu drago imajući momaka aliti najamnikov . . . . štogodi su sluge aliti najamnici dobili. M. Divković bes. 322. Od momaka i od dvorana svaki *(t. j. vojvoda)* ograđen uokolo. I. Gundulić 291. Tu se moj momak Staniša Velestovac rani *(piše vladika Danilo).* Glasnik 17, 316. Sedamdeset iļada sluga aliti momaka, koji donošahu majstorom. S. Margitić fala 30. Ki su godi sad na svitu holci, Luciferski vazda jesu monci *(sic!)* T. Babić 28. Pobiže Lot, žena mu, dvi ćeri i momci od kuće ńegove. A. Kačić korab. 19. Dimitrije Đorđijević . . . . bio mu je (t. j. knezu Milošu) prvi momak i drug. Vuk građa 49. Ali-begu momci govorahu: Prod' se, bego, barjaktar-đevojke, jer ćemo te svi odustanuti. Mlad Ali-beg momkom odgovara: Ne prođoh se barjaktar-đevojke, da biste me svi odustanuli; duga Bosna, mene sļugu dosta. Nar. pjes. vuk 1, 420. Dao bih mu hiļadu ovaca, namjestio momke i robove, da mu čine izmet do vijeka. 3, 145. Smail-aga . . . . vikne na momke, te ga *(t. j. popa)* još i izbiju. Vuk nar. pjes. 4, 461. Hitri momci odapr'ješe vrata. Osvetn. 1, 28. Reče Jonatan momku svojemu, koji mu nošaše oružje. Đ. Daničić 1 sam. 14, 1. Tu prinose monci *(sic!)* i monkińe, dvore goste oko sopre sv'jetle. Hrv. nar. pjes. 2, 104. — *U Lijevču (u Srbiji) zovu se* momci *oni, koji pri svadbi poslužuju, makar bili i ožeńeni.* Etnogr. zborn. 7, 15.

d) momak *može biti isto što kalfa, šegrt; u primjerima se ne može razabrati, koje je gdje od ta dva značeńa.* Dužni su meštri i učiteļi svoje učenike i momke naučiti onomu nauku ili zanatu, koga su se poduzeli ńi naučiti. F. Lastrić ned. 132. Odvede me u Tamišvar i dade me jednom majstoru kapamáģiji i trgovcu. Ovi je imao vsegda po pet šest momaka, s kojima bi hodio po veliki pazari u Banatu, a kad ne bi bilo pazara, davao bi im šiti. D. Obradović živ. 40. Domalo momak mogao bi učiti svoga meštra. A. d. Bella razgov. 64. Ali se ovaj *(t. j. berberin)* učini bolestan pa pošļe svoga momka. Nar. prip. vuk 189.

e) momak *je vojnik ili uopće oružan čovjek u čijoj pratńi ili službi.* Pašini su momci (Leibgardo) delije, sve końici s dugačkim kalpacima, sluge su mu kavazi i čauši. Vuk dan. 2, 84. Ustalo je trideset momaka, na tri mesta sve po deset stalo *(govor je o hajducima).* Nar. pjes. vuk 2, 78. I on vodi hiļadu momaka sve końika ļutih oklopnika. 3, 259. Je li zdrava i vesela vojska, igraju li końi pod momcima? 3, 562. Dočeka ih *(t. j. Turke)* stotina momaka i pred ńima Dakoviću Živko. 4, 441. Pa ga *(t. j. Solomuna car)* sa svojim momcima i dvoranima povede na poļe, da ga pogubi. Nar. prip. vuk 197. Sva je ova vojska brojila sto hiļada momaka. S. Ļubiša prip. 116. — *Ovamo se može metnuti i primjer:* Evo vam jo drobena knńiga, momci *(govori bečka carica svojim generalima).* Nar. pjes. istr. 1, 40.

MOMÁŠTVO, *n. stańe momačko, t. j. kad je tko momak (u značeńu te riječi pod c i pod e). Akc. je postavļen onako, kako je u Vuka, ali se po Hrvatskoj govori i* mòmāštvo, *a gdješto i* momáštvo. N. Simić, nast. vjesn. 8, 108. *U rječniku Vukovu* (Burschenstand, famulatus, militia: otišao u momaštvo). Milan . . . . uzme Miloša k sebi u momaštvo. Vuk građa 44. Koji se *(t. j. Blagoje)* uz bunu prodao Milošu i po tom kod ńega u momaštvu stao. 180. Blagoje ostavi momaštvo i ode u Knić kući. M. Đ. Milićević pom. 719.

MÒMČÂD, mòmčâdi, *f. nom. coll. od* momak. *U rječniku Vukovu* (die Burschen, pueri, juvenes). — *Dat., lok. i instr. ne glasi samo* mòm-

čâdi, *nego i* momčádma. *Kad je* momčad *u rečenici subjekt, predikat ponajviše stoji u plur.* Od gospara momčad smigne, gdi ga zla čes ka dostigne. J. Kavanin 236a. Jest prvi grih obćenski momčadma i divojkama .... grih od neposluha svojima starijima. Đ. Rapić 91. Kad s momčadi obnoć višti *(t. j. snaša)*. V. Došen 156b. Dok se momčad s Turadma mučiše, odonda se psovat naučiše. M. A. Reljković sat. 32. Jali su ova momčad budale, jali ima ovdi nika otajnost. sabr. 43. Kad to čuše srbski poglavari, momčad mlada i junaci stari. J. Krmpotić pjes. crn. 11. Zadocni se na vaskrsenije igrajući s momčadma u kolu. Vuk dan. 1, 71. Onde se desi kaluđer Neofit s troje četvoro manastirske momčadi. građa 92. Govori .... momčadma kao braći. 1 tim. 5, 1. Mlada momčad u šali između sebe napijaju još smješnije. kovč. 127. Jest ovaca pedeset stotina, a čobana stotinu pušaka, sve momčadi ka mrke vučadi. Ogl. sr. 39. E su momčad na Turčina gibna i na turske glave i oružje. Nar. pjes. vuk 4, 116. Mlada momčad, osobito s Ńeguša.... odmah spopadnu oružje pa ne čekajući velike vojske potrče pred Turke na Grahovo. Među ovom momčadi bio je rođeni brat vladičin Joko *(Vukove riječi)*. 459. Nemoj .... no se ženi u svomu jatu kao ostala paštrovska momčad. S. Ljubiša prip. 35. Primi od ńih końe i predade momčadma. M. Đ. Milićević jurm. 22. — *Ispor. još u Šulekovu* rječn. zn. naz. Momčad, Bemannung (eines Schiffes), equipaggio.

MOMČÀDIJA, *f. isto što momčad. Samo u rječniku Vukovu* (momčadija, momčad, die Burschen, pueri, juvenes).

MOMČAK, momčka, *m. isto što momčić. U južnomoravskom narječju (u Srbiji), gdje je akc.* momčák. A. Belić 367.

1. MÒMČE, mòmčeta, *m. mlad momak u prvijem godinama svoga momkovańa. Između rječnika samo u Vukovu* (Bürschlein, adolescentulus *s primjerom iz* nar. pjes. vuk 1, 415: Momče mi promče kroz selo).

a) u navedenom značeńu. Dojka mlikom tuguje, gdi ni tvoje kriposti; momče mlično vrabkuje, gdi ni tvoje vridnosti. I. T. Mrnavić osm. 147. Molim za vrijedno momče, Cvitovića na ime; momčeta ne imam *(t. j. drugoga, — iz* xvii *vijeka)*. Starine 11, 102. Trgovci počnu zvati momče zlotrgom. S. Margitić isp. vi. On svakoga na mejdan zovišе, al' mu niko izać ne smiđaše nego jedno momče golobrado. A. Kačić razg. 91. Ti jedno momče usuđuješ se na tako strašna čovika? E. Pavić ogl. 239. Komu se je lašńe spasiti, ili jednomu povelikomu momčetu ili ditotu ili staromu čoviku? prosv. 2, 18. Kad se ženi momče. M. A. Reljković sat. 80. Dade zapovid, da se dovede na dvor jedno pristalo momče. A. Kanižlić kam. 252. Kad čovik uzme tuđe momče il' divojku sobi za sina il' za kćer. M. Dobretić 546. Prvi biše Malenica Pero, lijepo momče, mlado i visoko. J. Krmpotić mal. 17. Kralj .... vidi tu momče, gdi okreće ražań i peva; zapita ga, zašto je tako veseo? Đ. Obradović bas. 245. Jedno momče iz naije Šabačke najviše smo zato držali u službi, što je vrlo lepo znalo uz guslo pevati. Vuk nar. pjes. (1833) 4, xli. Od jednoga momčeta iz Baica (na Cetińu) čuo sam .... no ono mi nije znalo kazati, šta je to. Vuk nar. pjes. 1, 152. Ufatišе ono moće mlado, što je ńima bostan pogazio. Nar. pjes. vuk 1, 398. Tu se nađe tursko momče mlado, ono ide paši na divana. 1, 598. Tursko momče za Boga ne prima, već je metnu za se na końica, triputa je pasom pripasao, a četvrti od sablje kajasom. 1, 599. Momče kad to čuje, stane plakati i moliti se, da on to ne može učiniti. Nar. prip. vuk 82. To spazio sinak Nikolica, mlado momče od petnest godina. Nar. pjes. juk 213. Layard još momčetom putovao po istoku. M. Pavlinović rad. 45. Mimo ide jedno mlado momče. Nar. pjes. mikul. 149.

b) momče *je katkad vjerenik, katkad mladoženja.* To začulo mlado momče skoro vjereno. Nar. pjes. vuk 1, 48. Dođe vreme, da s' svedu mladenci, da se svede momče i devojka. 2, 58.

2. MOMČE, Momča, *n. ime dvjema selima u Crnoj Gori, od kojih se jedno zove* Dońe M, *a drugo* Gorńe M. Glasnik 40, 21. U selu Gorńem Momču .... U Dońem Momču.... Etnogr. zborn. 8, 103. *I onaj kraj, u kojem su ta dva sela, zove se* Momče. 8, 30. — *Postańe tamno.*

MOMČÈKAŃA, *f. isto što momčina, t. j. augm. od* momak. *Samo u Vukovu rječniku.* — *Nastavak isti, koji i u riječi* starčekańa.

MOMČENCE, *n. dem. od* momče. *Govori se u timočko-lužničkom narječju u Srbiji s akc.* momčénce. A. Belić 378. Od desete do 15 godine zove se *(t. j. muško dijete)* momčence ili bećarče. *U Staroj Srbiji.* Etnogr. zborn. 7, 377.

MÔMČÊŃE, *n. nom. verb. od* momčiti se. *Samo u Vukovu rječn.*

MOMČETIJA, *f. nom. coll. od* momče, *isto što momčad, momčadija. Govori se u timočkolužničkom narječju u Srbiji s akc.* momčetíja. A. Belić 396.

MÒMČIĆ, *m. dem. od* momak. *Između rječnika samo u Vukovu.*

a) u navedenom značeńu. Motreći ovoga momčića. E. Pavić ogl. 240. Evo iđe David momčić od ovaca. F. Lastrić ned. 75. Hoće se seljanski mladić ili momčić mlogo prije naučiti. I. Jablanci 189. Ńegov sin, momčić od desetak petnaest godina, išao pored ńega pješice. Vuk dan. 3, 235. Momčić ide strančicom, nakiti se grančicom. Nar. pjes. vuk 1, 344. Ali naš momčić bijaše od gradiva, od kojega postaju umjetnici. M. Pavlinović rad 67.

b) ime biljki. Polygala vulgaris. S. Petrović 66.

MÒMČIL, MÒMČILO, *m. muško ime. U rječniku Vukovu* (Momčil, Momčilo, Mannsname, nomen viri *s primjerom iz* nar. pjes. vuk 2, 106: Momčil ima końa Jabučila) *i u Daničićevu* (Momьčilo *sa dvije potvrde iz* xvi *vijeka). Tako se zvao bugarski junak prve polovine* xiv *vijeka, kojega spominju suvremeni vizantinski pisci, a sačuvale su mu uspomenu i neke narodne junačke pjesme.* Na večeri Momčil zadrimao. Nar. pjes. bog. 266. Kako Momčil iz crkve izađe. Pjev. crn. 266b. Mudar bješe vojvoda Momčilo. Nar. pjes. vuk 2, 108. Što Momčilu bilo do kolena 2, 114. — *Ima potvrda, da su se i drugi ljudi tijem imenom zvali.* Od Momčila Kastelanoviča .... Da ne metoha Momčilo ni ńegov koji ljubo rodimь *(iz isprave druge polovine* xiv *vijeka)*. Glasnik 24, 270. *U jednom pomeniku* xviii *vijeka piše* Momьčilo. Lj. Stojanović hris. 180; *tako je i:* Momčilo Tucak *(iz početka* xviii *vijeka)*. T. Smičiklas spom. 289. — *I danas gdjekoji ljudi imaju to ime:* Momčilo Milošević. Rat 335. Momčilo Ivanić. Drž. kalend. (1905) 276. Momčil *(u južnoj Srbiji)*. [M. Đ. Milićević kralj. srb. 316.

MOMČILOV, *adj. posses. od* Momčilo. Iznese mu ruho Momčilovo. Nar. pjes. vuk 2., 114. — *Služi i kao prezime:* Kosta Momčilovь *(u ispravi* XIV *vijeka).* Glasnik 24, 245. *N(ikola)* Momčilov. Šem. mitr. (1878) 44.

MÒMČILOVIĆ, *m. prezime.* Šem. pakr. (1898) 28. Drž. kalend. (1905) 299. Imenik (1906) 444. Bošńak (1908) 126. Prezime Mòmčilović ima u Liki. J. Bogdanović.

MÒMČILOVIĆI, *m. pl. dva zaseoka u Hrvatskoj u županiji modruško-riječkoj.* Razdjel. hrv. i slav. 164.

MÒMČILOVO, *m. selo u Srbiji u okrugu topličkom.* S. Koturović 446.

MOMČILUK, *m. isto što momaštvo.* Otišao u momčiluk, t. j. u službu. M. Pavlinović.

MOMČIN, *m. prezime u Bosni.* Schem. bosn. (1864) XIV. — *Biće upravo ime pa služi kao prezime; ispor.* Momčinović.

MÒMČINA, *f. augm. od* momak. *Između rječnika samo u Vukovu* (momčina, momčekańa). Ne znam, il' mi je zgadnije bilo....gledati .... zdravu momčinu uglađenu s dugim perčinom. D. Obradović bas. 337. Skitnica je, nije za ńega poštena žena, šta će ti izderana momčina *(kad djevojci kude momka — u Lici).* V. Bogišić zborn. 175.

MOMČIN DO, Momčina Dola, *m. nekakvo mjesto u Staroj Srbiji.* U Momčinom Dolu nalaze se četiri okna rudarska. Etnogr. zborn. 6, 417.

MOMČINOVIĆ *m. prezime u Bosni izvedeno od imena* Momčin *(vidi tamo).* Bošńak (1908) 126. — *I* Momčin *i* Momčinović *su prezimena katolicima.*

MÔMČITI SE, mômčîm se, *impf. vladati se, držati se kao momak. Između rječnika samo u Vukovu* (sich als ein momak betragen, affecto statum *τοῦ* momak). *Govori se i u Dalmaciji.* J. Grupković.

MOMČÚĻAK, momčúļka, *m. dem. od* momak, *isto što momčić. Između rječnika samo u Vukovu.* Okolo stupa .... uhvatila se djevojačka kola. Samo se gdjekoji momčuļak umiješao. M. Pavlinović razl. sp. 66. *Govori se u Turskoj Hrvatskoj, — u Bukovici (u Dalm.).* Zborn. za nar. živ. 6, 260 *i* 7, 270.

MOMČÙRAŃA, *f. isto što momčekańa. Govori se u Lici.* V. Arsenijević.

MOMČURĻAK, MOMČUŽĻAK, *m. isto što momčuļak. Govori se u timočko-lužničkom narječju u Srbiji s akc.* -ák. A. Belić 363.

MOMENA, *f. žensko ime u ispravi kraļa Milutina.* Udovica Momena i z dĕcami si. Ļ. Stojanović hris. 12. — *Ovo ime jamačno stoji u svezi s imenicom* moma, *kao što i* Momčil (Momčilo) *stoji s imenicom* momak.

MOMENIĆ, *m. prezime izvedeno od imena* Momena, *zabiļeženo u ispravi* XIV *vijeka.* Dragiko Momenić. Glasnik 24, 270.

MÒMICA, *f.*

a) dem. od moma. *U rječniku Vukovu.*

b) isto što moma pod a, djevojka. U rječniku Vukovu (momica, djevojka, *s naznakom, da se govori u Crnoj Gori).* Ovdi se upada u zlo, hćerce, momice, djevojko. M. Držić 131.

c) sluškińa. U rječniku Vukovu s naznakom, da se govori u Crmnici. Ali se govori i izvan Crmnice po Crnoj Gori. M. Rešetar štok. dial. 252, — *po Crnoj Gori i po Hercegovini.* V. Bogišić zborn. 145. Te je *(t. j. tursku bulu)* uze doma za momicu, da joj đecu u bešiku šika. Pjev. crn. 260b. U to pristupi jedna momica natočenijem pivom. Pravda Božja pomete sluškińu! Bubića dopane otrovna čaša. S. Ļubiša prip. 51. Hajde za mnom, da živiš u mom dvoru kao banica, gdje će te momice dvoriti. prič. 58.

MÒMIĆ, *m. prezime.* Šem. pakr. (1898) 28. *Nalazi se u Lici (s naznačenijem akc.).* V. Arsenijević. J. Bogdanović. *Zabiļeženo je i prije našega vremena.* T. Smičiklas spom. 199.

MÒMIĆI *(biće takav akc.), m. pl. mjestance u Dalmaciji u kotaru metkovićkom.* A. Mašek 74.

MÒMINA KLÌSURA, *f. neka klisura u Srbiji u okrugu pirotskom.* M. Đ. Milićević zim. več. 152.

MÒMIN KÀMÊN, *m. neka stijena u Srbiji u okrugu aleksinačkom. Pripovijeda se, da se otud nekad bacila u bezdanu nekakva djevojka (moma), kojoj otac nije dao, da uzme momka, kojega je ona htjela.* M. Đ. Milićević knež. srb. 803.

MÒMÎR, *m. muško ime. U rječniku Vukovu* (Mannsname, nomen viri). Raste dete Naode Momire. Nar. pjes. vuk 2, 157. Tako ćemo omrazit Momira. 2, 159. *Zabiļeženo je i prije našega vremena, ali s* -ê- *mjesto* -i-: Momêrь. S. Novaković pom. 83. — *Ime je ovo postalo jamačno od* Mojmir *(vidi tamo), pošto je ispalo* -j-, *koji glas ispada s neznana uzroka i u drugim nekim složenim imenima; ispor.* Gomirje *(mjesto* Gojmirje), Goslav *(mjesto* Gojslav), Moslavina *(mjesto* Mojslavina).

MOMÍRAC, Momírca *(poradi akc. ispor.* Gomírac), *m. prezime u Srbiji.* Etnogr. zborn. 6, 325.

MOMIRKA, *f. žensko ime.* S. Novaković pom. 83 *(gdje upravo piše* Momêrьka).

MÒMÎROVIĆ, *m. prezime.* D. Avramović 185. 263. Šem. mitr. (1900) 349. Drž. kalend. (1905) 299. Imenik (1906) 445.

MOMKA, *f. isto što momica pod b i pod c.*

a) djevojka. Znahu, da tretje momke ļubvenik biše. P. Zoranić 19.

b) sluškińa. I tvoj kosir oku brani znat, gdi momke al' vladike, knezi al' kmeti su ukopani. J. Kavańin 388a.

MÒMKIŃA, *f. sluškińa; ispor.* momica *pod c i* momka *pod b. U rječniku Vukovu* (momkińa, sluškińa *s naznakom, da se govori u Imoskome).* Pomole se četiri momkińe: jedna nosi ćurak na rukama, druga nosi čibuk na rukama, treća nosi u rukam postole, a četvrta mumu u čiraku. Nar. pjes. hörm. 1. 538. U dvoru mi momci i momkińe, hoće moga prostirat dušeka. Hrv. nar. pjes. 1, 386. Tu prinose monci i monkińe *(sic!),* dvore goste oko sopre sv'jetle. 2, 104. Za ńome su četiri momkińe, skute nose, da se ne orose *(iz nar. pjesme bosanske).* Zborn. za nar. živ. 4, 283. *Govori se u tome značeńu oko Siňa u Dalmaciji.* V. Bogišić zborn. 145 — *i u Crnoj Gori.* Etnogr. zborn. 8, 141 *i* 320.

MOMKIŃICA, *f. isto što sluškińica. Samo u primjeru:* Bolje ti je biti gospojica .... i imati mladu momkińicu, koja će ti izmet učiniti. Hrv. nar. pjes. 5, 615 *(pjesma je iz Bosne).*

MÒMKOV, *adj. posses. od* momak. *U rječniku Vukovu* (des momak, juvenis, pueri).

MOMKÒVÂŃE, *n. nom. verb. od* momkovati. *U rječniku Vukovu* (Jünglingsstand, adolescentia, status juvenilis). Momkovańe i divovańe je jednako u svim kućama *(po Turskoj Hrvatskoj).* Zborn. za nar. živ. 6, 252.

MOMKÒVATI, mòmkujêm, *impf. biti momak. U rječniku Vukovu* (ein momak sein, sum juvenis, puer, miles).

MOMKOVICA, *f. momkińa, sluškińa. Govori se u timočko-lužničkom narječju u Srbiji (s akc.* momkovíca). A. Belić 372.

MOMKOVIĆ, *m. prezime.* Rajčinь Mom'kovičь. Deč. hris. 13.

MOMKOVO, *n. selo u staroj srpskoj državi zabilježeno* XIV *vijeka.* Lj. Stojanović zap. i natp. 1, 54.

MOMOŇEVO, *n. visoravan u Crnoj Gori.* Etnogr. zborn. 8, 331 *(gdje je zabilježen akc.* Momoňêvo). 12, 479.

MOMŠTINA, *f. isto što momčad, momčadija. Govori se u timočko-lužničkom narječju u Srbiji (s akc.* mómština). A. Belić 385.

MOMUŠA, *f. selo u staroj srpskoj državi zabilježeno u četiri isprave, koje su od Nemańe, Milutina, Stefana Dečanskog i od Dušana i iz ńih u Daničićevu rječniku, gdje se kaže, da je to selo bilo u prizrenskoj oblasti.*

MONAČKI, *adj. poss. od* monak. Prińe djavao u prilici monačkoj. I. Ančić ogl. 16.

MONAH, *m. kaluđer. Iz grč. riječi istoga značeńa μοναχός. U Daničićevu rječniku* (monahь, monachus *s potvrdom iz* XIII *vijeka).* Synь .... blaženo počivьšega Stêfana monaha. Mon. serb. 19.

MONAHIČEVO, *n. nekakvo mjesno ime u staroj srpskoj državi. U rječniku Daničićevu sa dvije potvrde iz isprava* XIV *vijeka, od kojih u jednoj stoji* Monahicevo.

MONAHIJA, *f. kaluđerica. U rječniku Daničićevu* (monahija, monacha *sa dvije potvrde iz početka* XVI *vijeka).* Evgenija monahija. Šafarik letop. 62. Iže bystь monahija. 72. *Ovamo ide i primjer:* Žitije .... blaženyje Jeleny monahije. Danilo 54. *Pored* -ija *nalazi se* -iji *u primjeru iz svršetka* XIV *vijeka:* Efimija monahiji. Mon. serb. 245. — *Mjesto* -iji *piše se* -i, -y: Anastasija monahy. Domentijanᵇ 39. Monahi Evgenija *(iz* XIV *vijeka).* Mon. serb. 246. Monahy Eugenija *(oko početka* XV *vijeka).* 262. Monahi Efrosini *(iz početka* XV *vijeka).* 266.

MONAHIŃA, *f. isto što monahija. U rječniku Daničićevu* (monahyńa, monacha *s potvrdom iz natpisa pisanoga oko početka* XV *vijeka). Ovamo ide i primjer*: Narečena bystь monahińa Jelena. Danilo 84.

MONAK, *m. isto što monah. Iz tal.* monaco. Svi sveti monaci i pustińaci. I. Ančić svitl. 115ᵃ. Ni kaluđeri ni monaci ni pustińaci. M. Dobretić 41.

MONAKA, *f. kaluđerica. Iz tal.* monaca. U crkvu sv. Sofije biše utekao patrijara, kaluđeri, svi principi, sva gospoda, monake i sve gospoje. A. Kačić razg. 160.

MÒNARH, mònarha *(biće takav akc.), m. vladalac, koji sam vlada, a ne u društvu s drugima. Iz grčke riječi istoga značeńa μόναρχος.* Onaj se zove vladalac, gospodar, monarh, samodržac. Vuk u *Ivekovićevu rječn. kod te riječi.*

MONÀRHIJA *(s takvijem se akc. govori), f. zemlja, kojom vlada monarh, kao što je na pr.* austrougarska monarhija.

MONÀRHIJSKI *(s takvijem se akc. govori), adj. posses. od* monarhija. *Govori se na pr. i piše:* monarhijske uredbe.

MONARHIŃA, *f. vladalica, koja sama vlada. Iz rus.* монархиня. *Samo u primjeru:* Monarhińa želi pravoslavna .... da se listom na Turke dignete *(govori ruski knez Dolgorukov).* P. Petrović šćep. 128.

MONARKA, *m. isto što monarh. Iz lat.* monarcha *ili iz tal.* monarca. *Između rječnika samo u Mikaljinu* (gospodar po sebi svrh svijeh, monarcha). Ej Filipe, od Špańe monarko. A. Kačić razg. 333. Na koji bi način rečenoga samodržca aliti monarku pridobio. korab. 310. Gdi su toliki svitovńi monarke i vladaoci? E. Pavić prosv. 2, 109. Ti ispovidi najposli, o monarko od Špańe. Đ. Rapić 138. S radošću gledau svoga najvećeg monarku i samovladaoca. M. A. Reljković sat. 119.

MONARKIJA, *f. isto što monarhija.* Da su upravljale cilimi kraljestvi i monarkijama. M. A. Reljković sabr. 19. — *U Mikaljinu je rječniku drugo značeńe, t. j. vlada monarhijska* (gospostvo svrh svijeh, monarchia).

MÒNASTÎR, mònastîra, *m. isto što manastir i istoga postańa. U rječniku Voltiđijinu* (monastero, Kloster), *u Stulićevu* (coenobium *s naznakom, da je iz ruskoga rječn.) i u Daničićevu* (monastirь, monasterium *sa četiri potvrde, od kojih su tri iz* XIII *vijeka, a jedna iz početka* XIV). Samь že sьzda monastyre. Sava pam. šaf. 2. Vyše velikago monastyra vъ gorě sьzda stlьpь *(iz* XIII *vijeka).* Mon. serb. 49 Želim, da svitiš rabam Božjim, ke su s tobom u monastiru. Nauk brn. 19ᵇ. Priminu poglavnik onoga monastira. F. Vrančić živ. 74. Za ruku povede ju u monastir. 89. Da budu pedipsani od poglavnika od monastira. M. Bijanković 129. Zgradi .... monastire muži, žena. J. Kavańin 261ᵇ. Ne imadu ulazit u monastir koludrica. P. Filipović 18. Ne plaću dužne dohodke i uvjeto crkvami, monastirima. I. Nenadić nauk 138. Jer misli o piru .... ne o monastiru, da će duvna biti. A. Kanižlić rož. 26. Zato je u monastiru .... tilo svoje vazda plačući morila. G. Peštalić 66. U sutiskomu monastiru. Grgur iz Vareša 11. Kod bijele crkve monastira. Nar. pjes. vuk 8, 317. — *U dubrovačkom je govoru* -ijer. Iz monastijera sfetoga Pavla odvede ju. B. Kašić per. 120. Koje bjehu u monastijeru. 124. Porod s crkvom gradi mu veliki monastijer. V. M. Gučetić 115. Koga si ti u monastijeru .... služio. 221. Prije nego do Prilipa dođem i ne pođem crkvi monast'jeru. Hrv. nar. pjes. 2, 367 *(pjesma je od Dubrovnika). Lik* monastijer *ima i Stulić u svome rječn. s. v.* mostir.

MONASTIRSKI, *adj. isto što manastirski. U rječniku Stulićevu* (coenobii, ad coenobium spectans *s naznakom, da je iz ruskoga rječn.) i u Daničićevu* (monastirьskyj, monasterii *sa dvije potvrde iz* XIV *vijeka).* Sь vinogrady .... blizь solьь monastyrьskyihь. Mon. serb. 74. A po sъmrьti našoj vse da je Božije i monastirьsko. *(iz* XV *vijeka).* Lj. Stojanović hris. 52. Nadhodjaše u monastirskomu zakonu svi ostali. F. Vrančić 74. Odtud je početak monastirskih redovnikah. J. S. Reljković 35. — *Adv.* Hodjaše .... k onim koji monastirski življahu. F. Vrančić 98.

MONAŠEVIĆ, *m. prezime nejasna postańa.* Šem. mitr. (1900) 274. *Istome čovjeku bilježi se prezime* Monaš *u* Šem. mitr. (1878) 95.

MONAŠTERIJ, *m. isto što manastir prema lat.* monasterium. *Samo u primjeru:* Iz monašterija reda sv. o. Franceška. P. Knežević osm. 377. *Inače se u toj knizi piše* manastir.

MONĆE, *n. mjestance u Dalmaciji u kotaru zadarskom.* Zove se i Muncijel. A. Mašek 147. — *Jamačno tal. izvora.*

MONĐIN, *m. kao da znači nekakav ženski plašt ili kabanicu. Samo u jednoga pisca.* Večeru ti potež', Maruša, monđin *(štamp.* ‚mondjin') prim'. N. Naljeković 1, 242. Sjemo mi daj monđin (‚mondjin'). 268. Ogr' *(sic!)* se monđinom (‚mondjinom'), poću ja odzgara. 284. — *Riječ je tamna i jamačno tuđa.*

MONETA, *f. novac. Iz lat. ili tal. riječi istoga znače̕a* moneta. Jerolim Vrbanić nam je.... bil dal v zlatu i v ostali moneti gotovih pinez rajńčkih pet sto i osamdeset *(iz* XVI *vijeka).* Mon. croat. 288.

MONICIJON, *m. iz tal.* munizione, *koja riječ znači zaira i tvrđava. Prvo od ta dva znače̕a je u primjeru:* Je li prodal monicion is kaštela, ča je prah, pukše, piću i ostalo *(iz* XVI *vijeka).* Mon. croat. 227. — *Drugo je znače̕e u primjeru:* Ne znamo, zgodi li se z Božjom vojom da kamenje u ńih lumbarde postavljeno da se ali nad monicijuni ali u mir vraćaše. Ivan trog. 6.

MONIVRANA, *f. seoce u Dalmaciji u kotaru sińskom.* A. Mašek 107. — *Tamno.*

MONKO, *m. muško ime u južnoj Srbiji tamna postańa.* M. Đ. Milićević kralj. srb. 316.

MONOHOR, *m. ime nekakvoj ńivi u ispravi* XIV *vijeka. U istoj ispravi zove se druga neka ńiva* Monahorav. Lj. Stojanović hris. 37. — *Jedno je i drugo ime za cijelo grčkoga izvora (možda od μονοχώριον kojoj riječi nema potvrde, ali bi mogla biti i značiti: jedna ili sama zemja).*

MONSTRO, *n. nakaza.* Izbavi me od .... svijeh inijeh moustara ponorskijeh. V. Andrijašević put 71. *Nom. sing. je postavljen prema riječima istoga postańa* mojstro, moństro *(vidi tamo).*

MÒNTAŃA, *f. gora. Iz tal. riječi istoga znače̕a* montagna. *Govori se u Dubrovniku (s naznače̕enijem akc.).* P. Budmani rad jug. ak. 65, 166.

MONTÒVIJERNA, *f. brežuljak nad Gružem kod Dubrovnika. Iz lat.* Mons Bertus. L. Zore dubr. tuđ. 14. K. Jireček rom. 1, 60.

MOŃARI, *m. pl. selo u Bosni u okružju sarajevskom.* Popis žit. bos. i herc. 641. — *I nekakva dolina u blizini zove se tako.* Zborn. za nar. živ. 8, 80.

MOŃEN, *m. biljka.* Rhamnus Alaternus. D. Lambl (1852) 55. — *Tamno.*

MÔŃSTRO, *n. vidi* mojstro, monstro.

MOPSKI, *adj. posses. od moba. Samo u primjeru:* Na mobama se obično pevaju desetosložne pomańe ženske pesme, zato ih onuda i zovu ‚mopske pesme', a pevaju se na ‚mopski glas'. B. Mušicki nar. pes. *predgov.*

1. MÔR, môra, *m. smrt, umirańe, kuga. Nalazi se s istijem znače̕enem i u drugim slav. jezicima, na pr. rus.* моръ, *slov. i češ.* mor, *poļ.* mór. *Od korijena* mer, *koji je u glag.* mrijeti. *U rječniku Stulićevu* (mor, kuga *s naznakom, da je iz ruskoga rječn.) i u Vukovu* (das Sterben, obitus *s primjerom iz* nar. posl. vuk 74: Đe je tor, tu je mor). Zač ta pomor bê v grčkoj vojske?.... Dokle je ne vrneš, dotle ne prêstane ta mor *(iz glag. rukopisa g.* 1468). Arkiv 9, 130. Bisi tagda va Italiji i malomań po vsem svitu glad i mor. Š. Kožičić 22b. Tolik bisi mor, da vsaki deseti človik jedva osta. 27b. Zato grad naš sa svim pukom oslobodi tvojom rukom .... i od mora, mača i glada. P. Hektorović (?) 113. Budući u neki mesti kužni mor, sam nisam smeo putovati. D. Obradović bas. 330. Mor morio, Stambol pomorio. Hrv. nar. pjes. 5, 149. — *Ispor. još u Šulekovu* rječn. zn. naz. mor, Mortalität, Sterblichkeit, mortalità.

2. MOR, *m. Maurin, Crnac. Iz tal. riječi istoga znače̕ena* Moro *(a ovo iz lat.* Maurus, *kako su stari Rimjani zvali čovjeka iz Mauritanije, zemje u sjevernoj Africi, gdje su ļudi bili crni).*

a) u navedenom znače̕u. Oni živu pltenim zakonom i nečistim, kako su Židove, Turki, Mori. Korizm. 40b. Da me Turci ali Mori ne povezu. M. Vetranić 1, 23. Oči tve otvori, pameti bud' stare, trguješ jak s Mori, da te ne privare. N. Dimitrović 22. Zagovori se.... pojti svetu zemļu od Morov osloboditi. F. Glavinić cvit 292a. Imavši bit boj krstjani s Mori. I. Držić 212. Obrati pukove od Mora. B. Kašić fran. 67. Varoš su mi sad poseli, crnih Morov na ń naveli. I. Zanotti skaz. 8. Manu Vuče, što mu snaga dava, te obori crna Arap Mora. Nar. pjes. vuk 6, 103. — *Katkad je nom. sing.* Moro: Donese je crni Arap Moro. Nar. pjes. bog. 199. Naša je *(t. j. krunu)* je crni Moro. Nar. pjes. istr. 2, 151.

b) môr *u Lici znači: crna boja.* V. Arsenijević. *Isto će znače̕e biti i u primjeru:* Oblak se navuče do po neba crn ka môr *(u Bukovici u Dalm.)* Zborn. za nar. živ. 7, 274. *Imenica je* mor *u tom znače̕u načińena prema tal. pridjevu* moro, *koji je istoga postańa kao i imenica* Moro *(vidi pod a), a znači: crn, mrk.*

3. MÒR, *adj. tamnomodar. Iz tur. pridjeva istoga znače̕ena* mor, *a za ovaj se turski pridjev misli da je uzet iz tal.* moro *(crn, mrk). Između rječnika samo u Vukovu* (mor, adj. indecl. dunkelblau, fuscocaeruleus, cf. plav *s primjerima iz* nar. pjes. vuk 1, 315 *i* 523: Koji nosi mor dolamu, — Mor dolamu na grbava leđa). Četvrti *(t. j. epitrahil)* od mor svile z granami. Glasnik 56, 205. Daćemo ti mor dolamu. Nar. pjes. vuk 1, 185. I dat ću mu toke i ječerme, uz ječermu mor čohe čakšire. Nar. pjes. juk. 390. Na nogama .... mor čohe čakšire. Nar. pjes. hörm. 1, 509.

1. MÒRA, *f.* ephialtes, incubus. *Danas* mora *znači onaj neugodni pritisak, što ga mnogi na sebi osjećaju, kad spavaju, a uzrok mu je u različnim tjelesnim pogrješkama. Još i danas narod gdješto misli, da je* mora *nekakvo zlo žensko biće kao vještica; nekad je — po svjedočanstvu starijeh rječnika —* mora *značila kojekakve zle duhove ili zla bića. Akc. se mijeńa u vok.* mòro, *a kako riječ u plur. nije obična, ne može se reći, kakav bi joj bio akc. u nom. i akuz. plur. Riječ se istoga znače̕ena i postańa nalazi i u drugim nekim slav. jezicima: slov. i poļ.* mora, *češ.* můra. *Korijen će biti* mer, *isti, koji i glag.* moriti *(jer mora kao da mori čovjeka). U rječniku Belinu* (spiriti, cioè anime dannate, che apparendo spaventano, larvae *s primjerom iz Palmotićeve krist., koji se i ovdje malo dalje navodi), u Bjelostjenčevu* (mora, nočnica, *ali ove druge riječi nema u rječniku na svome mjestu; kod riječi* nočni beteg *stoji* mura, incubus), *u Jambrešićevu (u lat. dijelu kod* ephialtes *stoji:* bol nočna vu snu človeka kakti kakvo breme pritiskajuča, vulgo mura, mračńak), *u Voltiģijinu* (strega, spettro, Hexe, Zauberin), *u Stulićevu* (genus spirituum, qui quasi ludentes in aere finguntur

s primjerom iz Palmotićeve krist., koji se i ovdje dalje navodi) i u Vukovu (der Alp, ephialtes, incubus). Koji vjeruju vražam, čarem, vijestem, moram, vještícam, vilam, vukodlakom. Zborn. (1520) 163a. Da se puk privari lažom našijeh taštijeh čari, mora, uroka, vukodlaka. Ġ. Palmotić 1, 48. Posred kopna, posred mora sve što je vražijeh grdobština, pustolovic, uzma, mora, vukodlaka, upirina. 3, 8. Pritisnuo me je kako mora. Poslov. danič. Zapis .... ot vêštice i ot groznice i ot noćnice i ot more *(iz rukopisa prve polovine* XIX *vijeka)*. Starine 10, 283. Pritiska me sve nesrećna mora, kako zaspim, ne da mi krknuti. P. Petrović gor. vijen. 47. Kad čuju, da što noću lupa po kući, pa misle, da je vještica ili mora. Vuk nar. posl. 98. Gdjekoji pripovijedaju, da je mora vještica, koja se pokajala i zarekla, da no će više ļudi jesti, nego ih samo noću u spavańu pritiskuje i dihańe im zaustavļa. Gdjekoji opet misle, da je djevojka, koja će postati vještica, dok se uda. U Crnoj Gori oni, koje mora pritiskuje i davi, kad liježu spavati, meću pružen pojas povrh pokrivača.... Pripovijeda se da je nekakvoga čovjeka tako morila mora, da već najposlije nije mogao zaspati. Vuk rječn. s. v. mora. *Govori se u Istri s akc.* mòra *ili* morà (ephialtes, incubus). D. Nemanić (1884) 20. 28. *i na otoku Cresu* (*s akc.* morà). Zborn. za nar. živ. 3, 271. — *Govori se ženama za porugu:* Ne ćeš mučat, stara mora *(govori muž ženi)* Jačko 266. *Tome je potvrda i u* Zborn. za nar. živ. 6, 290 *(za Tursku Hrvatsku)*.

2. MORA, *f. nekakav lepir. Samo u* Šulekovu rječn. zn. naz. *plur.* more, *za lat.* Noctuadae, *ńem.* Eulen, Eulenfalter. — *Kad bi ovo bilo sigurno, moglo bi se reći, da je* 2 mora *ista riječ, koja je i* 1 mora, *t. j. da se* mora *u nekijem krajevima pomišļa u liku noćnoga lepira.*

3. MORA, *f. žensko ime u Srbiji u okrugu knńaževačkom.* Glasnik 49, 100. — *Moglo bi biti od mila mjesto* Moravka, *koja se riječ onamo nalazi kao žensko ime.*

4. MORA, *m. prezime.* Imenik (1906) 445. — *Tamno; da nije upravo nadimak, t. j.* 1 mora?

5. MORA, *f. crna ovca. U Istri s akc.* móra. D. Nemanić (1884) 25. — *Jamačno u szezi s tal. pridjevom* moro *(crn, mrk).*

1. MORAC, morca, *m. pomorac, brodar. Samo u Stulićevu rječniku* (navita, nauta). — *Nepouzdano.*

2. MÓRAC, mórca, *m. ptica, koja se zove i budac, ćurak, tukac. U rječniku Vukovu s naznakom, da se govori u Dubrovniku; ali* M. Milas, rad jug. ak. 136, 236 *veli, da nije dubrovačka riječ, nego hercegovačka. — Biće upravo: ptica od mora.*

3. MORAC, Morca, *m. isto što* 2 Mor *pod a. Samo u primjeru:* Volila bim krunu zgubit leh črnoga Morca ļubit. Nar. pjes. istr. 2, 30.

4. MORAC, morca, *m. biļka.* Pimpinella anisum. *Samo u Bjelostjenćevu rječniku* (morac, slatki januš, — *a kod* slatki januš *stoji:* anisum). *Biće u svezi s riječju, koja sad dolazi.*

1. MORAČ, morača, *m. ime biļkama. Biće iz tal.* amoraco *(a ovo je iz lat.* amoracum, *a ovo opet iz grč.* ἀμάρακον), *koje znači biļku pod a, pa je ime preneseno i na biļku pod b; nejasno je -č, mjesto kojega bi se (prema tal. riječi) očekivalo* -k.

a) biļka, koja se zove i mažurana. Govori se u Dubrovniku s akc. mòrač. P. Budmani rad jug. ak. 65, 161. L. Zore dubr. tuđ. 14. — *Po svoj prilici idu ovamo primjeri:* Ne ojdu mi nigdir struka ni morača ni bitvice. M. Vetranić 1, 19. Kupi kupusca, a kupi larda.... kup' morača, kup' luka. M. Držić 133. U jednu bačvicu slaže suhe smokve, a vrh svakog reda sipļe po šaku morača i lovorova lišća. S. Ļubiša prič. 144.

b) biļka, koja se zove i komorac, komorač, koromač (vidi tamo, a vidi i konmorač). *U rječniku Mikaļinu* (foeniculum, marathum, marathrum), *u Belinu* (finocchio), *u Stulićevu* (morač, morača, trava, foeniculum, marathron *s naznakom, da je iz Belina rječn.) i u Vukovu* (mòrâč, moráča, Fenchel, feniculum). *Druge su potvrde:* Morač ili mirođija, Anethum foeniculum, Fenchel. Đ. Popović pozn. robe 290. Foeniculum vulgare. J. Pančić bot. 333. Feniculum officinale. B. Šulek im. S Petrović 166. Morač .... u Paštrovićima i u Crnoj Gori raste i kuha se s mesom i sa slaninom. Vuk rječn. s. v. morač. — *Vidi i* matar, motar, motrika.

2. MORAČ, Morača, *m. brdo u Crnoj Gori.* Etnogr. zborn. 8, 96.

3. MÒRÂČ, *m. Samo s prijedlogom* pod: pod morač, *t. j. na silu. Govori se u Lici.* Ako ne'š dobre voļe, a ti'š pod mòrâč. J. Bogdanović. — *Ispor.* moraš.

1. MÒRAČA, *f. geogr. ime.*

a) voda u Crnoj Gori, utječe u skadarsko jezero. U rječniku Vukovu i u Daničićevu, — u ovome drugom s potvrdom iz svršetka XIV *vijeka:* Da posilate svoje trьgovce u Srьbļe na Moraču i na Limь. Spom. sr. 1, 19. — *Ovo je ime kao i ime* Morava *po svoj prilici izvedeno od riječi* more, *t. j. velika voda (kao kakvo — dakako malo — more).*

b) zemļa oko te vode. U rječniku Vukovu (Morača gorńa i dońa, Umgegend von Morača *s primjerom iz* nar. pjes. vuk 4, 369: Te je šaļe u Moraču gorńu). *Valadovamo ide primjer iz zapisa* XV *vijeka:* Vь hramu .... Bogorodice u Morači. Ļ. Stojanović hris. 211. *Ispor još:* Nikodime pope Dragoviću! Pokupi mi obije Morače. Nar. pjes. vuk 4, 418.

c) ime manastiru u Dońoj Morači. Dockau dođe kaluđer Đorđije iz Morače carskog manastira. Pjev. crn. 76b. *Ima i u Vukovu rječn.*

d) selo u Dalmaciji u kotaru kotorskom. A. Mašek 34 *(gdje upravo piše:* Morača ńiva).

2. MORAČA, *f. isto što morač pod b. Samo u primjeru:* Morače zeleno i kiminь rastrenь.... daj piti. Starine 10, 114.

MORAČAC, moračca, *m. dem. od* morač. *Samo u Stulićevu rječniku* (moračac, mali morač, parvum feniculum).

MÒRAČANIN, *m. čovjek iz Morače. Između rječnika samo u Vukovu* (Mòračanin, pl. Mòračâni, Einer von Morača). Pisašo sije ruka Makarija učenika kirь Savatija Moračanina *(iz* XVII *vijeka).* Starine 10, 265. Moračani, crn vam obraz bio! Ogl. sr. 208. Pije vino Šundić kaluđere, š ńime pijo tridest Moračana. Nar. pjes. vuk 4. 321

MORAČEV, *adj. posses. od* morač. Moračevь korenь rastlьci. Starine 10, 102 Moračevo listije rastlьci. 109. Uzmi .... moračeva semena. Z. Orfelin 446.

MORAČICE, *f. pl. scoce u Crnoj Gori.* Etnogr. zborn. 12, 456. 469.

POPRAVCI I DODACI.

Str. 8[a] *kod* leno *treba reći, da je ta riječ u novije vrijeme uzeta iz češkoga jez.*

Str. 30[a] *kod riječi* li *u pristupu u primjeru iz F. Lastrića* od' 330 *mjesto* ļubilimo *mora biti* ļubilmo *(t. j.* ļubi-l'-mo).

Str. 91[b] *kod* 3 Lila *neka se reče, da to žensko ime bilježi (bez akc.) za južnu Srbiju* M. Đ. Milićević kraļ. srb. 316.

Str. 96[a] *među* lindovan *i* lindovati *neka se umetne riječ* lindovaniti *s drugim i trećim primjerom, koji se nalaze pod* lindovati.

Str. 105[b] *neka se riječ* lisibaba *briše i što je uz ńu rečeno: mjesto toga neka se na str.* 131[a] *među* lizgar *i* lizica *umetne:* lizibaba, *t. j. ribica (a ne bilka!)* Somileptes taenia. S. Brusina rad jug. ak. 171, 218; *govori se u Sińu (u Dalm.). Vuk je krivo zabilježio* -s- *mjesto* -z-. *Postaće nejasno.*

Str. 138[a] *među* Lojola *i* lojtra *treba umetnuti:* lôjstro, *n. so, što se nalazi na staklima od prozôrâ, kad je velika morska oluja s južnijem vjetrom. U Dubrovniku u naše vrijeme.* P. Budmani. *Jamačno postaje od tal.* ostro (*s člankom* l' ostro), *južni vjetar.*

Str. 147[b] *kod* Lompinović *treba dodati, da je iz tal.* Lampini, de Lampino; *tako isto kod* Lomprić, *da je iz tal.* Lompri; *kod* Lompridić: *tal.* Lampredii. K. Jireček rom. 3, 35.

Str. 245[a] *kod imena* Ļepoje *neka se doda, da je i danas obično u južnoj Srbiji.* M. Đ. Milićević kraļ. srb. 316.

Str. 252[a] *kod* 2 Ļeš *neka se reče, da je to upravo arnautsko ime od grč.* Ἀλέξις. K. Jireček rom. 1, 42.

Str. 262[a] *iza* ļevaće *ima se umetnuti:* ļevara, *f. isto što ļevarnica. Samo u primjeru:* Od ždraka do mraka rabotao je u ļevari. M. Pavlinović rad. 73.

Str. 262[a] *kod* Ļetovanići *neka se doda: Vidi* Letovanići.

Str. 265[a] *između* ļostura *i* ļotika *neka se umetne:* Ļota, *ime (ne razabira se, je li muško ili žensko) u južnoj Srbiji.* M. Đ. Milićević kraļ. srb. 316.

Str. 267[a] *riječi* 1 Ļube *i* 2 Ļube *imaju otud doći na str.* 278[a] *iza* 2 Ļubdrag.

Str. 269[b] *kod* 3 Ļuban *neka se reče, da je to ime i danas obično u južnoj Srbiji.* M. Đ. Milićević kraļ srb. 316.

Str. 283[b] *mjesto* ļubežńivstvo *treba da bude* ļubežnivstvo, *kako se nalazi na oba navedena mjesta u M. Radnića.*

Str. 346—348 *kod riječi* mač *ispalo je grješkom sve ono, što bi imalo doći pod* 2, *a odgovaralo bi primjerima, koji se navode kod* 2 meč *pod* b *i* c.

Str. 355[b] *kod* 1 Mada *neka se reče, da to ime bilježi (bez akc.) za južnu Srbiju* M. Đ. Milićević kraļ. srb. 316.

Str. 358[b] *iza* mađiluk *neka se doda:* Mađin, *m. muško ime tamna postańa u južnoj Srbiji.* M. Đ. Milićević kraļ. srb. 316.

Str. 362[a] màgarećî *popravi u* magarèćî.

Str. 362[b] *kod riječi* magarica *mjesto riječi* vrebačke staze *u predzadńoj vrsti treba da stoji:* Podnožje vrebačke staze zove narod Magaricama *(Vrebac je selo u Lici).*

Str. 362[b] *iza* magarina *treba umetnuti:* magariš, *vidi* mogoriš.

Str. 367[b] *između riječi* magnetan *i* magnit *neka se umetne:* Magnić, *m. prezime.* Deč. hris. 61 (Мьг'нић).

Str. 371[a] *zadńe riječi kod* Maǵuka: ‚*Postaje od* Maǵar' *promijeni u: Vidi* Manǵuka.

Str. 371[a] *kod* 1 mah *riječi: u Bjelostjenćevu* . . . . mehen *neka se briše.*

Str. 377[a] *kod* mahmuza *treba dodati, da se nalazi u rječniku Belinu* (sprone).

Str. 397[a] *iza* 2 Maka *neka se doda:* 3 Maka, *ime (po svoj prilici žensko) u južnoj Srbiji.* M. Đ. Milićević kraļ. srb. 316.

Str. 404[a] *iza* Maksić *neka se doda:* Maksijana, *f. žensko ime u južnoj Srbiji.* M. Đ. Milićević kraļ. srb. 316.

Str. 408[b] *pod* c, *b* parvum *popravi u* parum.

Str. 414[a] *iza* 2 Malen *neka se doda:* 3 Malen, *m. muško ime u južnoj Srbiji.* M. Đ. Milićević kraļ srb. 316.

Str. 414[b] *kod riječi* malenković *ima se još reći, da je* Malénković *(s takvijem akc.) prezime u naše vrijeme.* T. Boca 24.

Str. 417[a] *iza* 3 Malin *neka se doda:* 4 Malin, *m. muško ime u južnoj Srbiji.* M. Đ. Milićević kraļ. srb. 316.

Str. 422[b] *iza riječi* malosnažan *ima se umetnuti:* malosrce, *n. isto što malosrdnost. Samo u Belinu rječniku* (pusillanimità). *Nepouzdano.*

Str. 437[a] *kod* 3 Manasija *i kod* Manasije *treba dodati, da ta imena u južnoj Srbiji nijesu*

samo kaluderska, nego i svjetovna: M. Đ. Milićević kraļ. srb. 316.

Str. 438b *iza* Manculov *neka se doda:* Mauča, *ime (vaļada muško od mila mjesto* Manasija, Manasije) *u južnoj Srbiji.* M. Đ. Milićević kraļ. srb. 316.

Str. 477b *iza* marińe *neka se doda:* Marisav, *muško ime u južnoj Srbiji.* M. Đ. Milićević kraļ. srb. 316.

Str. 484a *kod riječi* Markov *pod* a *u zadńem primjeru* korake *popravi u* konake.

Str. 487a *na kraju kod* marš *dodaj: vidi* mrš. — *Riječ* maršad *neka se briše, isto tako i kod* marše *na str.* 487b *neka se brišu riječi: Nema . . . . (do kraja).*

Str. 489a *kod* Martinčev *mjesto* Starine 101 *treba da bude:* Starine 11, 101.

Str. 491a *kod* martolos *pod* a *neka se doda, da i u Dalmatinovu* ap. 105 *riječ* martolosom *(dat. plur.) stoji kao tumačeńe riječi* sodomitcem *(dat. plur.).*

Str. 496b *između* maskerata *i* masklin *neka se umetnu riječi* maskica *i* maskić, *kojc se obje nalaze u Stulićevu rječniku* (‚mazkicca', ‚mazkich') *sa značeńem: mazgić, mazgica.*

Str. 496b *iza riječi* Maskovo *ima se umetnuti:* masla, *f. rupa, koja se u zemļi iskopa, kad se djeca igraju ‚crrge'. U Otoku (u Slav.).* Zborn. za nar. živ. 7, 60. *Postańe tamno.*

Str. 496b *između riječi* maslačik *i* maslačkov *neka se umetne glag.* màslačiti, màslačîm *(tako je zabiļežen akc.) impf. tući, udarati. Govori se u Korenici u Hrv.* B. Lastavica nast. vjesn. 14, 764. *Jamačno je u svezi s imenicom* maslo, *a poradi značeńa ispor.* ļeskova mast *pod* 1 mast a, *c.*

Str. 500b *između* maslogońa *i* maslonoša *neka se umetne:* Maslokapa, *m. prezime (upravo nadimak) u Crnoj Gori.* Etnogr. zborn. 4, 495.

Str. 504a *kod riječi* 1 mastan *pod* b *neka se reče, da taj pridjev može značiti i gladak; vidi kod* mazan a, *b.*

Str. 504b *iza* Mastanović *neka se umetne:* Mastań, *m. ime u tal. zapisu* XIV *vijeka:* ‚Mastanj Bubanich'. K. Jireček spom. 32. *Postańe tamno.*

Str. 507a *kod* mastomorina *neka se doda: vidi* Stomorina, Stomorija *(t. j.* santa Maria). K. Jireček rom. 1, 58.

Str. 507a *između* mastrinka *i* mastura *neka se umetne:* Mastrojević, *m. prezime u tal. zapisu* XV *vijeka.* K. Jireček spom. 68.

Str. 509b *između* maščica *i* maščina *neka se umetne:* maščić, *m. u rječniku Mikaļinu* (mala mazga, hinnulus) *i u Stulićevu* (mali mazag, parvus mulus). *U oba je rječnika zapisano:* mazčić, *ali se jamačno ima čitati* -šč-.

Str. 510b *kod* mašimice *neka se doda, da se u istom značeńu govori u Korenici u Hrv. s akc.* mašimico. B. Lastavica nast. vjesn. 14, 764.

Str. 513a *kod* maškàrâta *neka se doda: poradi akc. ispor.* maskèrâta.

Str. 515a *kod* maštela *f. neka se reče, da se ta imenica u značeńu: mala kaca (s akc.* màštela) *govori u Dubrovniku.* P. Budmani rad jug. ak. 65, 165.

Str. 517a *kod* Matas *neka se reče, da je ta riječ potvrđena kao ime (ne prezime) u* K. Jirečka spom. 72 *(u ispravi* XV *vijeka).*

Str. 519a *kod rijcči* matematik *neka se doda primjer:* Govore matematici aliti mirioci od nebesa. S. Margitić fala 32.

Str. 524a *kod* Matešić *trebalo je reći, da bi to prezime moglo biti izvedeno i od imena* Mateša.

Str. 524b *pod* b *treba dodati i primjer:* Mogućje mati Božje. M. Zoričić zrc. 51.

Str. 530a *u dnu neka se doda prezime* Matijevković, *što ga ima* A. Kačić korab 455 *(u popisu* ‚knezova i vlastele naroda slovinskoga') *izvedeno od imena* Matijevko, *kojemu nema potvrde.*

Str. 535a *što se kod riječi* Matunci *veli o prezimenu* Jablanci, *neka se briše, jer bi to moglo biti maģarsko ili pomaģareno prezime.*

Str. 539b *kod* mazag *treba reći, da se za nom. sing. oblik* mazak *nalazi i u M. Vetranića* 2, 180.

Str. 541a *kod* 3 Mazarać *neka se kaže, da je to ime arnautskoga izvora.* K. Jireček rom. 3, 40 (41).

Str. 543b *kod* mazgar *neka se reče, da se u navedenom značeńu i danas govori s akc.* màzgâr mazgára, *kao što se govori i* mazgàrica *za ženu, koja goni mazgu.* L. Zore paļetk. 170, 211.

Str. 545b *iza* 2 mazul *neka se umetne:* 3 mazul, *m. kmet, nevoļnik, veliki siromah. Pored* mazul *ima i* mazol. *Potvrde donosi* R. Lopašić *u svojoj radńi* Žumberak, crte mjestopisne i povjestne (Zagreb 1881) *str.* 31; *zatijem ima potvrda u* ‚spomenicima hrv. krajine' *od istoga pisca* 1, 79 *i* 213 *(u ńemačkim ispravama* XVI *vijeka). Na ovo je svratio pažńu obrađivača rječnika u ļubaznom pismu g. pomorski kapetan* D. Preradović. — *Postańe tamno.*

Str. 547a *između* Mčar i Mčin *neka se umetne prezime* Mčarević (Мьчаревић). Deč. hris. 22.

Str. 547b *kod* meako *treba dodati: Vidi* miok.

Str. 552b *za riječ* mećava *pod* c *treba dodati primjer:* U jednomu varošu digla se bijaše mećava tako strašna, da kiša, koja je tri sata padala, sva okolo poļa potopi i pokri. A. Kanižlić utoč. 49.

Str. 556a *kod* 1 medar *pod a neka se reče, da se nalazi i u Bjelostjenčevu rječniku* (medar, meliturgus, mellarius, mellificium exercens).

Str. 561b *kod* 3 mednik *treba dodati, da se govori u Hercegovini:* Etnogr. zborn. 5, 698.

Str. 562a *kod* medńak *pod a treba* mêdńaci *popraviti u* mêdńâci.

Str. 575a *između h) i i) ima se umetnuti:* mezu *(vidi tamo).*

Str. 576a *pod b, aa, neka se doda, da se u Voltiģijinu rječniku nalazi* metemtoga *(t. j.* med tem toga, — frattanto, intanto, unterdessen).

Str. 578a *pod* h *imaju se dodati još primieri:* Bog hoti ukazati razlučeńe među ńima i među svomu puku. E. Pavić ogl. 114. Vaļa znati, da je veliko razlučeńe među Bogu i čoviku. 124. Ako jest znao razaznat meju dopušćenomu i nedopušćenomu. Blago turl. 2, 147. — *S gen. stoji među u primjeru:* Gdi su mista studenija i među brdina. J. S. Reļković 381.

Str. 582b *pod f dodaj primjere:* Pokloni mu život na megdanu. Nar. pjes vuk 6, 539. Pokloni mi život na mejdanu 8, 12. Pokloni im život na mejdanu. Nar. pjes. petr. 2, 131.

Str. 590b *kod* Mekińa *treba da bude:* Deč. hris. 43. 58.

Str. 596a *kod* mel *neka se doda, da se kao nom. propr. nalazi* Crveni Mel, *neko mjesto u staroj srpskoj državi:* Ot Balšine ńive pravo na Črьveni Mêlь i ot Črьvenoga Mêla nadь Mlatišta *(u ispravi* xiv *vijeka).* Glasnik 24, 245.

Str. 598a *u dnu neka se doda:* Melska Stijena, *f. neko mjesto u staroj srpskoj državi zabilježeno u ispravi* xiii *vijeka:* u Mjalьsku Stjanu *(u toj ispravi služi* -ja- *za glasove* -e- *i* -ê-). Ļ. Stojanović hris. 9.

Str. 600a *kod* memorijal *treba reći, da se nalazi i u Bjelostjenčevu rječniku:* memorial, napomenek, memoriale, libellus memorialis *s naznakom, da je ‚dalmatinska' riječ.*

Str. 600b *kod* menćun *treba dodati: Vidi* minćun.

Str. 602a *iza* menikar *neka se doda:* Menko, *muško ime tamna postaña u južnoj Srbiji.* M. Đ Milićević kraļ. srb. 316.

Str. 606b. *Prva dva primjera kod* merlići *ne idu onamo, jer* merlići *znači tu ono, što i* merli *pod a. Mjesto ona dva primjera treba da bude ovaj:* Nadperene još merliće (‚mrliće') u razlicih nadiļane stijenah . . . . vij. J. Kavańin 484b.

Str. 607b *kod riječi* merov *mjesto: ‚u Virovitici' treba da bude: ‚Ikavci'. Još treba dodati: Vidi* mijerov.

Str. 608a *kod* mertučļiv *neka se doda primjer:* Ki b' rad dugo biti živo, neka živo mertučļivo. P. Vitezović priričn. 98.

Str. 608b *kod* mesar *pod a mjesto:* xv vijeka *treba da bude:* xvi *vijeka.*

Str. 611a *kod* meso *u pristupu mjesto* xxvii *treba da bude* xxxvii.

Str. 612b *između* mesojeđa *m. i* mesojeđe, *f. pl. ima se umetnuti:* mesojeđa, f. *jedeńe mesa. Samo u primjeru:* Kojima je povoljno sliditi ustegnuće ne samo od mesojiđe, veće i od ostali zabluđeńa. E. Pavić prosv. 1, 117.

Str. 634b *pod bb* (metnuti se u što) *neka se doda primjer:* Metnuo sam se u sumńu. G. Zelić 311.

Str. 624b *kod* Metodije *neka se reče, da se to ime u južnoj Srbiji govori* Metođije. M. Đ. Milićević kraļ. srb. 316.

Str. 639b *kod* mezulanka *neka se doda: Vidi* mozolanka.

Str. 643a *neka se iza* mičanice *doda:* Miče *(gen.* Miča? *ili* Mičeta?) *muško ime u južnoj Srbiji.* M. Đ. Milićević kraļ. srb. 316. — *Na istoj str. iza* mičko *neka se doda:* Mičko, *muško ime u južnoj Srbiji.* M. Đ. Mil. kr. srb. 316.

Str. 652a *kod* Mijač *neka se doda, da tome prezimenu ima potvrda i u J. Vladmirovića* 4.

Str. 657b *kod* mijerov *treba da gen. sing. ima akc.* mijèrova.

Str. 661a *iza* Mikaelo *neka se doda:* Mikailo, *muško ime u južnoj Srbiji.* M. Đ. Milićević kraļ. srb. 316.

Str. 665a *iza* 2 Milac *neka se doda:* Milacko, *muško ime u južnoj Srbiji.* M. Đ. Milićević kraļ. srb. 316. — *Na istoj str. iza* milać *neka se doda, da je* Milać *(gen. vaļada* Milaća) *muško ime u južnoj Srbiji.* M. Đ. Milićević kraļ. srb. 316.

Str. 665a *iza* Miladić *neka se umetne:* miladikina, *f. ime, što ga mlada pridijeva mlađemu ženskińu u kući.* D. Preradović 111. *Ispor.* 1 milojica.

Str. 676b *iza* Milka *neka se doda:* Milkan, *muško ime u južnoj Srbiji.* M. Đ. Milićević kraļ. srb. 316.

Str. 679b *kod* 1 milojica *treba reći, da se to ime pridijeva i mlađemu muškińu.* D. Preradović 110.

Str. 681a *kod* miloranče *treba reći, da se to ime pridijeva i mlađemu muškińu.* D. Preradović 110 *(bilježi akc.* milòrânče); *a kod* miloranka *treba dodati, da* D. Preradović 110 *bilježi akc.* milòrânka *i kaže, da se upotrebļava za ženskińe.*

Str. 696a *pod* b *u primjeru iz I. Bandulavića mjesto* razlika *mora biti* razlita.

Str. 715b *iza* Mincić *neka se doda:* Minča, *ime (vaļada muško od mila mjesto* Mina) *u južnoj Srbiji.* M. Đ. Milićević kraļ. srb. 316.

Str. 721b *kod* mińi *pod a treba reći, da se taj pridjev (sa značeńem: mali) govori i na ostrvu Rabu, na pr.* miñi prst. M. Kušar rad jug. ak. 118, 52.

Str. 726a *pod cc riječ* Život *popravi u* Živit.

Str. 728a *kod* Miona *neka se reče, da je to žensko ime obično i danas u južnoj Srbiji.* M. Đ. Milićević kraļ. srb. 316.

Str. 754a *kod* misak *treba reći, da u Mikaļinu rječniku ima i lik* mosak.

Str. 757b *pod* f, *a mjesto* Mon. serb. 107 *treba da bude:* Mon. croat. 107.

Str. 758b *u zadńem primjeru pod b treba da stoji:* M. Dobretić 128.

Str. 759a *u prvom primjeru pod a prvu riječ popravi u:* Strah.

Str. 761b *kod* Mislina *dodaj: u Dalmaciji ima i potok istoga imena.* A. Mašek 271.

Str. 775b *kod* Mitan *neka se reče, da je to ime i danas obično u južnoj Srbiji.* M. Đ. Milićević kraļ. srb. 316.

Str. 780a *iza* Mitrašinović *neka se doda:* Mitraško, *muško ime u južnoj Srbiji.* M. Đ. Milićević kraļ. srb. 316.

Str. 782a *riječ* mižiti *nije na svome mjestu, treba da stoji na str.* 782b *među* Mižinovići *i* Mižoļ.

Str. 834b *kod* mlatan *ima se reći, da se ne nalazi samo u rječniku Stulićevu, nego i u Belinu* (mlatni udorac, martellata, colpo di martello). *Riječ:* ‚*Nepouzdano*' *neka se briše.*

Str. 836a *riječ* mlatnuti *između* Mlatković *i* mlaz *neka se briše i mjesto ńe neka se umetne:*

* * *

MLATNICA, *f.*

a) maļ, čekić od drva na pr. za razbijańe lana, vune. U rječniku Mikaļinu (mlatnica, tučka, kom se predivo tuče, malleus stuparius), *u Belinu* (maglio, strumento di legno in forma di martello), *u Bjelostjenčevu* (calcatoria, stupa) *i u Stulićevu* (malleus stuparius). *Ne razabira se pravo značeńe u primjeru:* Ogriz' tu mlatnicu, jer je nepodobna. I. T. Mrnavić osm. 24.

b) U Šulekovu rječn. zn. naz. *kao izraz iz područja tehnike za ńem.* Hammergerüste, *franc.* ordon, *engl.* frame-work.

MLÀTNUTI, mlàtnêm, *vb. pf. (prema impf.* mlatiti), *udariti, lupiti. Između rječnika samo u Vukovu* (einen Schlag versetzen, percutio). Marko . . . . spopadne jedno po jedno čobanče te mlatne o ledinu tako, da mu se nijedno više

nije smjelo prikučiti. Nar. prip. vila (1868) 112 Mlȁtnuše se malo pa se ope pomiriše *(u Lici)*. J. Bogdanović.

MLÁTŃA *(jamačno je takav akc.)*, *f. nom. act. prema* mlatiti; *ali tome značeńu nema potvrde, nego drugima: a) izmlaćeno žito. Samo u Šulekovu ńem.-hrv. rječniku za ńem.* Ausdrusch. — *b) mjesto, gdje se mlati žito. U Vrgorcu (u Dalm.).* M. Pavlinović. — *c) vrijeme, kad se mlati žito. Samo u Popovićevu rječniku za ńem.* Dreschzeit.

MLATOBILAC, mlatobilca (mlatobioca?), *m. onaj, koji mlatom bije. Samo u Stulićevu rječniku* (mlatobioc, qui malleo percutit *s naznakom, da je iz glag. brevijara). — Ne ouzdano.*

MLATOVI, *m. pl. nekakvo zemļište u Hercegovini.* Etnogr. zborn. 5, 118*8*. — *Postańe tamno.*

MLATOVIŠTE, *n. držak, držalo mlata. Samo u Šulekovu* rječn. zn. naz. *za ńem.* Hammerhelm, Hammerstiel, *tal.* manico di martello. — *Bolje bi bilo* mlatište; *ispor.* grabļište, kosište, sjekirište.

MLATUKATI, mlatukam *(tako će biti u prez.), vb. dem prema* mlatiti. *Samo u primjeru:* Nije mu se mnogo milila kńiga, ali ti je uvijek pilukao, mlatukao i sjekucao. M. Pavlinović rad. 136.

MLATUĻA, *f. naprava, mašina za mlaćeńe. Samo u Šulekovu* rječn. zn. naz. (mlatilo, mlatuļa).

MLATUŠA, *f. neka mala koščica u uhu, koja se lat. zove* malleus. *Samo u Šulekovu ńem.-hrv. rječniku za nem.* Hammermuschel *(otud i u Popovićevu).*

MLȁV, *m. ime planini u Staroj Srbiji. Samo u Vukovu rječniku* (planina između Skopļa i Kačanika *s primjerom iz* nar. pjes. vuk 3, 26: Mlav-planino i planino Stara!). — *Postańe tamno, ali ispor.* 3 Mlava.

1. MLAVA, *f. prut, šiba. Govori se u Istri:* mļava, mļavica, vitak komad drva, obično dug. Nar. pjes. istr. 6, 51. Mļàva, pertica. D. Nemanić (1884) 20; *glas je* l *iza* m *prešao u* ļ; *ispor. u čakavskom govoru* mļaka, mļohav *(mjesto* mlaka, mlohav). *Riječ* mlava *ima i u slov. jeziku sa značenem: ļeskov prut za obruče. — Postańe tamno.*

2. MLAVA, *f. nom. appell. i nom. propr. za vodu, koja teče.*

a. *rijeka uopće.* Okrenu je niz vodu Bistricu, neka gleda, kako teče mlava. Nar. pjes. petr. 2, 482 Gdje zakuka kukavica siña s toka Save do Gabelske mlave Osvetn. 5, 7. Al' buzdohan ne stizao Vuka, no ronuo u bare i mlavo, pa su mlave klokćale krvavo. 7, 32. — *Možda je ova riječ ista kao i riječ* 1 mlava; *t. j. voda, koja teče, ako nije široka, može se činiti nalik na prut ili šibu ili granu; ispor.* Šibenac *(otoka Drine u Mačvi),* Hvojnica *(ili Fojnica, voda u Bosni uz varošicu istoga imena, od* hvoja, *t. j. grana); ispor. i* grana *u značeńu:* otoka.

b. *druge osobite vode.*

a) potok u Bosni, utječe u Hvojnicu (Fojnicu). Glasnik 22, 59.

b) rijeka u Srbiji. U rječniku Vukovu (Mlȁva, voda u nahiji požarevačkoj, koja izvire u Omolu i kod Kostóca utječe u Dunavo, Name eines Flusses) *i u Daničićevu (s potvrdom iz isprave* XIV *vijeka).* Selo na Mlavi . . . . i prêdь Mlavu lugu. Mon. serb. 194.

c. *zemļa, kojom teče voda Mlava (ona u Srbiji). U rječniku Vukovu* (Mlȁva, Gegend an demselben Flusse). *U Daničićevu rječniku piše:* Kao da je bilo i selo Mlava, koje je car Lazar dao crkvi bogorodičinoj u Ždrijelu braničevskom *i navodi tome potvrdu iz iste isprave, iz koje je potvrda i za ime vode Mlave.* Zglьčićь i Smolkovci, Mlava. Mon. serb. 194. Odmetnuše Gnužu i Moravu, a pokraj ńih Mlavu i Resavu. Nar. pjes. vuk 4, 355. *Različna zemļišta u okrugu požarevačkom zovu se* Mlava. Etnogr. zborn. 5, 345. 351. 366.

3. MLAVA, *f. ime nekoj izmišļenoj planini negdje blizu zemļe Indije. Samo u jednoj narodnoj pjesmi.* Zdravo došo pod Mlavu planinu. Nar. pjes. juk. 492. — *Ispor.* Mlav.

MLAVICA, *f. dem. od* 1 mlava, *t. j. prutić, prutak.* Mačka teče stazicon, Stipan za ńon z mļavicon *(izdavač tumači:* mlatnicom, šćapom). Nar. pjes. istr. 4, 10. *Govori se u Istri:* mļàvica, perticula. D. Nemanić (1884) 35. — *Poradi -ļ- mjesto -l- vidi kod* 1 mlava.

MLAVIĆ, *m. zemļište u Srbiji u okrugu požarevačkom.* Branik u Mlaviću Sr. nov. 1870, 37.

MLȁVITI, mlàvîm, *impf. biti, udarati. Glag. je izveden od imenice* 1 mlava; *ispor.* batinati *(t. j. udarati batinom),* šibati *(t. j. udarati šibom). Između rječnika samo u Vukovu* (schlagen, verbero *s dodatijem primjerima:* mlavi ga kiša. mlaviti koga batinom). Onda oni....odmah sjekirama počmu ga mlaviti i na mjestu ga ubiju. Nar. prip. bos. 28. *Govori se i u Lici:* Ńi se dvoe vavije mlave i koļu ka dva pijevca. J. Bogdanović.

MLȁVĻÊŃE, *n. nom. verb. od* mlaviti. *Samo u Vukovu rječniku* (das Schlagen, verberatio).

MLȁVSKÎ *(biće takav akc.), adj. posses. od* Mlava. Mlavski srez. S. Koturović 104 *i* Etnogr. zborn. 5, 251.

* * *

Str. 845a *kod* mlitav *mjesto riječi: ‚U drugim slav. jezicima....je tamno' neka se reče: Riječ po svoj prilici treba rastavļati u* mli-tav, *gdje je* -tav *nastavak (kao i u* bļu-tav) *a* mli- *stoji u svezi s riječima drugih slav. jezika, koje će se sad navesti.*

Str. 845b *kod riječi* mloba *mjesto: ‚Riječ je po svoj....glasa* -h *' neka se reče:* mloba *je postalo od* mdloba *(a ovo od još starijega* mьdloba); *ispor. češ.* mdloba *i malorus.* млоба *(slabost), slov.* medloba *(slabost, mršavost); ovamo idu još i riječi: slov.* medel, medla *(slab, mršav),* medleti *(ginuti, mršaviti), rus.* млявый *(slab),* млять *(ginuti, padati u nesvijest), malorus.* мляний *(slab), češ.* mdlost' *ili* mdlota *(slabost),* mdlý *(slab, mlitav),* mdliti *(slabiti), pol* mdłość *(slabost, nesvijest),* mdlawy *(slab),* mdlić *(slabiti). Sve su ove riječi postale od negdašńega* mьdl- *(ili* mədl ?), *gdje* l *ne pripada korijenu. U drugim indoevr. jezicima nema riječi etimologijom srodnijeh.*

Str. 846a *kod* mlohav *neka se reče, da je* mlohav *po svoj prilici srodno s riječju* mloba *i s drugim slav. riječima, s kojima je* mloba *srodna; to isto vrijedi i za* mlahav.

Str. 852b *kod* mneroditi *na kraju ima da bude: (vidi* 2 mnada).

Str. 877a *kod* Močila *riječi: ‚jesu li f. plur. ili n. sing.' popravi u: ‚jesu li f. sing. ili n. plur.'*

Str. 885b *pod aaa) iza trećega primjera treba da stoji:* Korizm. 50a.

POPIS

kńiga i rukopisa upotrebļenih za rječnik.

Akvilini I., Oficice blažene djevice Marije . . . . istomačeno u jezik slovinski po ocu lekturu fra Inaciju Akvilini Dubrovčaninu od reda od pripovijedalaca. U Mlecijem 1689.

Alberti M., Oficij b. Marije d. . . . . Matijem Alberti vlastelinom splitskim i učiteļem iz latinskoga sada u slovinski jazik virno prinesen. U Bnecih na 1617.

Ančić I., Liber secundus. quarta pars: Porta coeli et vita aeterna. Kńige druge dio četvrti: Vrata nebeska i život viječńi, koje složi i sastavi otac fra Ivan Anicio, Dumļanin iz Lipe . . . . U Jakinu 1678. *Da se pisac upravo zvao „Ančić“, vidi u rječniku kod toga imena.*

— Lux christiana et dulcedo animae . . . . Svitlost krstjanska i naslađenje duovno . . . . koju složi, sastavi i sabra otac f. Ivan Anicio . . . . U Jakinu 1679.

— Speculum sacerdotale. Ogledalo misničko, koje složi f. Ivan Anicio, sin dumanskoga biskupata . . . . U Jakinu 1681.

Andrijašević V., Devotioni po librijem duhovnijem skupļene . . . u jezik dubrovački složene po ocu fra Vitalu Andrijaševiću iz Dubrovnika . . . . U Mlecijem na 1664.

— Pravi način za prositi milosti u gospodina Boga . . . . po ocu fra Vitalu Andrijaševiću iz Dubrovnika . . . . U Mlecijem na 1664.

— Put od raja najlašńi dušam bogoļubnijem izramļen po ocu Vitalu Andriasi iz Dubrovnika . . . . In Venetia 1686.

Archiv für slavische Philologie, herausgegeben von V. Jagić. Band IV. Berlin 1880, *str.* 428—433: Štenje života i muke blaženoga i sfetoga Dujma *(čakavski rukopis u prozi vaļada iz* XVI *vijeka, izdao A. Leskien). Počeo upotrebļavati B.**

Arkiv za povjestnicu jugoslavensku, uredio Ivan Kukuļević Sakcinski. U Zagrebu. *kń.* II 1852, *str.* 79—85: Naredbe kaptola sećskoga od g. 1380 *(rukopis lat. slovima iz* XV *vijeka);* — *str.* 86—89: Naredbe biskupije modruške od g. 1589 *(rukopis lat. slovima iz* XVII *vijeka). Počeo upotrebļarati B.*

— *kń.* V. *vidi:* Statut poļički.

— *kń.* IX. 1868, *str.* 65—151: Prilozi k historiji kńiževnosti naroda hrvatskoga i srbskoga. Izdao V Jagić. *Tu su štampani ulomci iz* „Zbornika“ 1520 *(vidi tamo) i iz glagolskoga jednoga rukopisa pisanoga g.* 1468.

Armolušić J., Slava ženska i protivni odgovor Jakova Armolušića Šibenčanina . . . . U Padui 1643.

Avramović D., Света Гора са стране вере, художества и повестнице описана Димитриемъ Аврамовићемъ живописцемъ. У Београду 1848 *Upotrebļena su imena prenumeranta, kojih je veoma mnogo (str.* 181—278).

Azbukvica, Кратка азбуквица и кратак кретански католичански наук . . . . У Трнави 1696.

Babić T., Pisme duhovne izvađene iz kńiga oca fra Tomasa Babića . . . . U Mleci 1736. *Pisac je Dalmatinac štokavac.*

Baćić A., Istina katoličanska iliti skazańe upravļeńa spasonosnoga žitka krstjanskoga . . . . po ocu fra Antunu Baćiću . . . . 1732 u Budimu. *Pisac je (sudeći po jeziku) morao biti od nekud iz Bosne. Pogrješno su ga D., V. i iz početka B. pisali* Bačić.

Badrić S., Ukazańe istine među crkvom istočnom i zapadńom, koje složi . . . . otac f. Stipan Badrić iz Drniša . . . . biskupata šibeničkog . . . . U Mleci 1745. *Ova je kńiga prepisata iz kńige K. Pejkića* 1716 *(ali se to nigdje ne kaže!); zato je M. citira samo ondje, gdje je kakva razlika prema Pejkićevoj kńizi.*

— Pravi način za dovesti duše virni na život viječńi, koji složi . . . . otac f. Stipan Badrić iz Drniša . . . . biskupata šibeničkog . . . . U Mleci 1746.

* *Slovo* B. *u ovome „popisu“ znači* Budmani; *tako se i drugi dojakošńi obrađivači ovoga rječnika označuju početnijem slovima:* D. V. M. *(t. j.* Daničić, Vaļavac, Maretić).

Bakšić P., Bogoljubna razmišljanja od otajstva odkupljenja čovičanskoga s. Bonaventure kardinala prenesena u jezik slovinski trudom p. o. f. Petra Bogdana Bakšića, kustoda Bulgarije reda male bratje . . . . Romae 1638. *U jeziku ovoga pisca gdješto ima štogod na bugarsku u glasovima i u oblicima; morao je dakle biti rodom Bugarin. Vidi u T. Maretića istor. hrv. pravop.* 92.

Bandulavić I., Novo istomačenje pištola i evanđelih sa svimi, koja dosad u slovinski jezik istomačena mańkahu po fra Ivanu Bandulaviću Skopljaninu *(jamačno iz Skoplja u Bosni, a ne iz onoga u Staroj Srbiji). Na zadńoj strani knige stoji u dnu:* U Bnetcih 1626.

Banovac J., Pripovidańa na svetkovine korizmene po otcu fra Jozipu Banovcu pripovidaocu reda s. o. Franceška male bratje . . . . u Dalmaciji . . . . U Mleci 1747.

— Predike od svetkovina došašća Isukrstova . . . . po otcu fra Josipu Banovcu . . . . U Mleci na 1759.

— Prisvete obitoli skazańe . . . . izvađeno iz različiti knjižica latinski, prinešeno i složeno u hrvaski jezik po otcu fra Jozipu Banovcu . . . . U Mleci na 1759.

— Izkazańe saborah . . . . po ocu p. f. Jozipu Banovcu. U Jakinu 1763.

— Razgovori duhovni . . . . po otcu f. Josipu Banovcu . . . . U Jakinu 1763.

— Ubojstvo duše razložite, zloća griha smrtnoga . . . . U Jakinu 1763. *Pisac se potpisuje pod posvetom na str.* 33: ‚Zavonab pisoj arf.' *(t. j.* fra Josip Banovac). *Ova je knjižica ispisata sva gotovo od riječi do riječi iz knige A. Baćića (vidi tamo), ali to Banovac nigdje ne kaže! Str.* 5—35 *u Banovca = str.* 207—233 *u Baćića; str.* 35—41 *u Ban. = str.* 110—116 *u Bać.; str.* 41—44 *u Ban. = str.* 368—370 *u Bać.; str.* 44—48 *u Ban. = str.* 60—64 *u Bać. Zato M. knjižicu Banovčevu citira samo ondje, gdje je kakva razlika prema Baćićevoj knjizi.*

— Blagosov od polja i zaklińańa zli vrimena . . . . po o. f. Josipu Banovcu . . . . U Jakinu 1767.

Baraković Đ., Vila Slovinka Jurja Barakovića Zadranina u četare vrsti petja složena . . . . In Venetia 1614. *U eksemplaru toga izdańa, koji je u biblioteci jug. akademije, nema nekoliko listova; što fali, ono se uzima iz izdańa g.* 1682.

— Jarula urešena cvitjem od šest vikof svita složena u slovinski jazik po Jurju Barakoviću Zadraninu. U Mnecije 1656. *Ovo je* II *izdańe; i je štampano g.* 1636.

— Draga, rabska pastirica. *Navodi se po izdańu u* XVII *knjizi „Starih pisaca hrvatskih".*

Bašić Đ., Besjede krstjanske za nedjeljnijeh i blazijeh dana od godišta . . . . U Mlecijeh 1765. *Pisac se nigdje u knjizi ne imenuje, ali da je to bio Đuro Bašić Dubrovčanin (jezuit), to se kaže u knjizi B. Zuzerija* bes. duh. VI. *a kaže i Stulić u svome rječn.* 2, 671. *D. i V. su citirali:* Besjede krst.

Belić A., Дијалекти источне и јужне Србије. Београд 1905. *Uzima se samo ono, što treba i čemu je značeńe zapisato ili se može razabrati.*

Bela (Bella), *vidi* Della Bella.

Belović-Bern. J., Građa za tehnološki rječnik ženskog ručnog rada prikupila Jelica Belović-Bernadzikowska. *Preštampano iz sarajevskoga „Školskoga Vjesnika"* 1898—1906 *Uzima se samo što se čini pouzdano. Počeo upotrebljavati M.*

Bernardin, Lekcionarij Bernardina Splećanina po prvom izdańu od g. 1495 izdala jugosl. akademija znan. i um. U Zagrebu 1885. *Pod predgovorom se potpisuje kao izdavač* T. Maretić. *Počeo upotrebljavati B., a D. i V. su citirali po izdańu g.* 1586.

Besjede krst., *vidi* Đ. Bašić.

Bettera B., Oronta iz Cipra, spjevanje složeno i prineseno iz ital. u jezik slovinski po Baru Betteri građaninu dubrovačkomu. *Godina* 1699 *stoji iza posvete.*

— Čutjenja bogoljubna vrhu sedam pjesni od pokore Davidove . . . . složeno po Baru Betteri građaninu dubrovačkomu. *God.* 1702 *bilježi Kukuljević, bibl. hrv.* 22.

— *Jedna pjesma B. Bettere štampana je u N. G. Bunića „Dubrovniku"* 1667.

Bijanković M., Naredbe od zbora države splitske . . . . prinesene u slovinski jazik od Mikule Bijankovića vikarija splitskoga i apostolskoga obranoga biskupa od Makarske. In Venetia 1699.

Bjelostjenac I., Ioannis Belostenec . . . . Gazophylacium seu Latino-Illyricorum onomatum aerarium . . . . Zagrabiae 1740. *Djelo je oro štampano poslije smrti pisca, koji je umro g.* 1675. *Vidi u Kukuljevića, književnici u Hrv.* 35.

Blagojević A., Khinki, nikoji kokhinkinezijanski događaji drugima zemljam hasnoviti. Iz francuzkoga opata Coyer

i nimačkoga prevoda na ilirički jezik prevede Adam Tadija Blagojević od Valpova. U Beču 1771.

— Pjesnik-putnik, nikoji događaji prvo i posli puta Josipa II cesara rimsko-nimačkoga u Slavoniju, pjevao je A. T. Blagojević. Štampano u Beču 1771.

Blago turl., Blago nauka krstjanskoga, trud glasoviti latinski pripoštovanoga Nikole Turlota .... prinesen iz djačkoga, pak u franceski jezik, napokon u slovinski po jednomu redovniku iz Dalmacije .... Dil drugi .... U Mleci 1770.

Bobaljević S., *dubrovački pisac* XVI *vijeka, štampan u* VIII *knjizi „Starih pisaca hrv.“:* Sabo Mišetić Bobaljević.

Boca Th., Rangs- und Eintheilungs-Liste der Herren Stabs- und Ober-Offiziere der k. k. Militärgrenze. Agram 1868. *Upotrebljeno poradi prezimena.*

Bogašinović P., Beča grada obkruženje od cara Mehmeta .... složeno u pjesan u jezik slovinski po Petru Toma Bogašinovića Dubrovčanina. U Lincu 1684.

Bogdanić D., Događaji po Dan. Emiru Bogdaniću. Dio I. U Beču 1792. *Pisac (Slavonac) piše dosta rđavijem jezikom, kako i sam osjeća na str.* XV—XVI *veleći, da je preko* 20 *godina izbivao iz domovine i bavio se matematikom.*

Bogišić V., Zbornik sadašnjih pravnih običaja u južnih Slovena. U Zagrebu 1874.

— Народне пјесме из старијих највише приморских записа. Биоград 1878.

— Општи имовински законик за књажевину Црну Гору. На Цетињу 1888.

Bolić P., Совершенъ винодѣлацъ. I. II. У Будиму 1816.

— Словаръ винодѣлца. У Будиму 1818. *Počeo upotrebljavati M.*

Bonačić H., Nauk krstjanski s novim načinom u kratko iztomačen .... složen po pripoštovanomu gospodinu D. Hjerolimu Bonačiću iz Brača. U Mlecih 1743.

Bosanska vila, *časopis u Sarajevu* 1886 *i d. — B. uzimao po koji primjer (iz različnijeh članaka).*

Bosanske narodne pripovijedke, svezak I. Skupio i na svijetlo izdao zbor redovničke omladine bosanske. U Sisku 1870.

Bosanski prijatelj, časopis .... Učrednik I. F. Jukić Bańalučanin. Svezak I. U Zagrebu 1850. *Za rječnik su otud ispisivate nar. pjesme, ali te su pjesme ponajviše preštampate g.* 1858 *u Jukićevu zborniku.*

Boškovićeva A., Razgovor pastirski vrhu porođeńa Gospodinova jedne djevojčice Dubrovkińe. U Mlecijeh 1758. *Spisateljica se pod posvetom potpisuje:* Anica Bošković. *Od ńe ima nekoliko pjesama u knjizi I. M. Mateića, srce prisv. Jezusovo,* 1783. *str.* 338 *i d.*

Bošńak, kalendar za prestupnu godinu 1908. Sarajevo 1907. *Upotrebljen je* „šematizam svijeh oblasti u Bosni i Hercegovini“.

Brajković T., Peraški dijalekat. Napisao Tomo Brajković. Zagreb 1893. *Počeo upotrebljavati M.*

Brtučević H., *dvije pjesme Hortensija Brtučevića Hvaranina štampane su među Nalješkovićevim pjesmama u* V *knjizi „Starih pisaca hrv.“, str.* 350—353.

Brusina S., Штице хрватско-српске. *Štampano g.* 1888 *i* 1892 *u* I *i u* XII *knjizi „Spomenika“ kr. srpske akademije. Gdješto upotrebljavao B.*

— Naravoslovne crtice sa sjeveroistočne obale jadranskoga mora. *Štampano u* 171 *i* 173 *knjizi „Rada jugosl. akademije“* 1907. 1908. *Upotrebljena su imena različnih nižih životińa, što ih je pisac sabrao po Dalmaciji i obližńim ostrvima.*

Budinić Š., Ispravnik za jereji, ispovidnici i za pokornici .... tumačen s latinskoga jazika u sloviński po popu Šimunu Budineu Zadraninu *Na posljedńoj strani knige stoji:* In Roma 1582.

— Сумма .... наука христіанскога .... изь влашкога или латинскога газика у словински газикь протумачіо iесть попь Шимунь Будинео Задранинъ. У Риму 1583 *(mjesto i godina po Kukuljeviću bibl. hrv.* 9). *U knjizi su brojevima naznačeni listovi, i po listovima je citira D. i B., a V. po stranama; M. do sad citirao kao V., a odsele će citirati kao D. i B.*

Budmani P., Dubrovački dijalekat, kako se sada govori. *Stampano u* 65 *knjizi „Rada jugosl. akademije“.*

Budmani S(imo). *Od njega ima rukopis iz god.* 1759, *u kojem se prevode neke talijanske riječi na naš jezik. Vidi o tome Dubrovčaninu u B. Šuleka im.* XVII.

Bunić M., *dubrovački pisac* XVI *vijeka, štampan u* XI *knjizi „Starih pisaca hrv.“:* Miho Bunić Babulinov.

Bunić N. Ć., Grad Dubrovnik vlastelom u trešńu, pjesan gospodina Nika Ćiva Bunića vlastelina dubrovačkoga. In

Ancona 1667. *U knjižici su tri pjesme, prva je od Bunića, druga od P. Kanavelića* („vlastelina korčulanskoga"), *a treća od B. Betere.*

Bunić G. V., Mandalijena pokornica gospodina Giva Vučića Bunića, vlastelina dubrovačkoga. In Venetia 1705. *Po Kukuljeviću bibl. hrv.* 28 *ovo je treće izdaće „Mandalijene"; prvo je štampano g.* 1630, *a drugo* 1638.

Costa A., *vidi* Kosta.

Crnogorac K., Природна историја, II део: Ботаника, по Лајнису написао Коста Црногорац, професор. Београд 1871.

— Природна историја, I део: Зоологија за гимназијске ученике, треће издање. Написао Коста Црногорац, директор. Београд 1874.

Cuceri, *vidi* Zuzeri.

Časopis česk. muz., *vidi* D. Lambl.

Čestitosti s. Josefa . . . . U Fiorenci i u Jakinu 1723. *Pisac se nigdje ne imenuje; narječje je dubrovačko.*

Čubranović A., *dubrovački pisac prve polovine* XVI *vijeka; njegova pjesma* „Jedupka" *štampana je u* VIII *knjizi „Starih pisaca hrv.":* Andrija Čubranović.

Dalmatin A., Први дель новога тештамента . . . . въ садашни обћени и разумни хрвацки језикъ по Ант. Далматину и Стипану Истриану . . . . верно стлмаченъ и с цирулическими слови напрво сада штампанъ. Въ Тубинги 1563.

— Други дель новога тештамента . . . . въ Тубинги 1563. *Ni prvoga ni drugoga dijela nema u Zagrebu.**

— Apostoli pars. Tubingae 1563. *Primjeri su ispisirani iz nepotpuna eksemplara u muzealnoj biblioteci u Pragu iz Šafarikove ostavine. Knjiga je štampana ćirilicom: pravi joj se natpis ne zna.*

Danica, *časopis u Novom Sadu* 1870. *Uzeto je nekoliko imena riba.*

Daničić Đ., Рјечник из књижевних старина српских. I. II. III. У Биограду 1863—1864.

— Свето писмо *(stari zavjet)*, превео Ђ. Даничић. У Биограду 1870.

— Писма о служби Божјој у православној цркви, написао А. Н. Муравијев, с рускога превео Ђ. Даничић. 3 издање. У Биограду 1867. *Primjeri se uzimaju iz Ivekovićeva rječnika.*

— Историја српскога народа, написао А. Мајков, с рускога превео Ђ. Даничић. 2 издање. У Биограду 1876. *Primjeri se uzimaju iz Ivekovićeva rječnika.*

— *Primjeri iz različnih članaka Daničićevih uzimaju se iz Ivekovićeva rječnika.*

Danilo *(srpskoslovenski pisac* XIV *vijeka),* Животи краљева и архиепископа српских, написао архиепископ Данило и други, на свијет издао Ђ. Даничић. У Загребу 1866.

Dečanske hrisovulje, *vidi* Glasnik II odjel., 12 kń.

Della Bella, Dizionario italiano, latino, illirico . . . . opera del p. Ardelio Della Bella della compagna di Giesu . . . . In Venezia 1728. *U rječniku je narječje dubrovačko. Gdješto se navodi štogod iz 2 izdaća štampanoga u dvije knige u Dubrovniku g.* 1785. *Pisac se upravo zvao* „Della Bella", *pa bi se tako morao zvati i u rječniku, a ne* „Bela", *kako je počeo pisati D., pa tako i ostalo.*

— Razgovori i pripovidaća oca Ardelia Della Bella . . . . data na svitlost od pripoštovanoga D. Matija Čulića, kanunika spliske crkve . . . . U Mleci. *Godina nije nigdje zabilježena; Kukuljević bibl. hrv.* 32 *postavlja:* 1805. *Knjiga je puna štamparskih i drugih pogrješaka, koje često kvare smisao, a od česti izlaze otud, što je nevješti izdavač koješta u Delabelinu jeziku mijenao.*

Dimitrović N., *dubrovački pisac* XVI *vijeka štampan u* V. *knjizi „Starih pisaca hrv.":* Nikola Dimitrović.

Divković M., Наук карстиански за народ словински. Ови наук из диачкога иезика исписа, приведе и сложи у иезик словински богоњлиубни богословацъ п. о. фра Матие Дивковићъ из Иелашакъ из провинције Босне Арђентине . . . . У Мнетцие на илиаду и шесат и единонаест. *U knjizi se brojevima naznačuju listovi, a ne strane; D. i M. citiraju po listovima, V. po stranama, tako je iz početka citirao i B., poslije po listovima; prema tome na pr. brojevima* 35, 36, *kad služe za strane, odgovaraju brojevi* 18a, 18b *za listove i t. d.*

— Сто чудеса алити зламениа . . . . дивице Марие . . . . У Мнецие 1611. *U knjizi su brojevima naznačeni listovi, a ne strane; D. i M. citiraju po listovima, V. i B. po stranama (vidi, što je rečeno uz knjigu, koja je pred ovom).*

* *Gdje se kaže, da knjige nema u Zagrebu, to znači, da se primjeri iz ne ispisani ne mogu kontrolirati ni prema potrebi raširivati.*

— Бесиеде Дивковића сварху еванђелиа недиећлниех прико свега годишта, коие бесиеде из разликиех диачкиех књнига приведе, исписа и сложи богоћлубни богословац фра Матие Дивковић из Иелашак .... У Мнетциех 1616. *V. citirao po izdańu g.* 1704, *u kojem je paginacija druk̓čija (brojevi su stranama veći).*

— Наук карстиански с многиеми ствари духовниеми .... сложи богоћлубни богословац фра Матие Дивковић из Иелашак .... У Мнеције 1680. *U toj knjižici, koja je poslije smrti Divkovićeve štampana, stoji najprije* Plač b. d. Marije *(u stihovima), onda* Verši prilike Isukrstove, *onda* Katini verši, *zatijem različne kojekakve pjesme i molitve i napokon* Nauk krstjanski. *Prema tome D. V. B. citiraju* „plač“, „kat“ *i t. d., a M. sve, što je u toj knjizi, citira:* nauk[2].

Djelovod. prot., Дѣловодный протоколъ одъ 1812 мая 21 до 1813 августа 5. *(iz vremena vlade Kara-Đorđeve). U* Београду 1848. *Knige nema u Zagrebu.*

Dobretić M., Kratko skupļeńe ćudoredne iliti moralne bogoslovice .... pomļivo složeno i skupļeno u slavni ilirički jezik .... od prisvitloga gospodina f. Marka Dobretića .... vikara apoštolskoga u Bosni. U Ankoni na 1782.

Docum. hist., *vidi* F. Rački.

Domentijan, *a)* Живот св. Симеуна и св. Саве, написао Доментијан, на свијет издао Ђ. Даничић. У Биограду 1865. *Ovdje je izdano pravo djelo Domentijana, slovenskosrpskoga pisca* XIII *vijeka, koje se citira:* Domentijan[a].

— *b)* Живот св. Саве, написао Доментијан, на свијет издало „Друштво српске словесности“ трудом Ђ. Даничића. У Биограду 1860. *Ovo je upravo prerađeno djelo pravoga Domentijana, a preradio ga je oko polovine* XIV *vijeka kaluđer Teodosije; to se prerađeno djelo Domentijanovo citira:* Domentijan[b]. *O Teodosiju vidi u knjizi pred ovom navedenoj str.* X *i u S. Novakovića.* Starine 11, 162.

Došen V., Aždaja sedmoglava bojnim kopjem udarena i nagrđena .... sličnorično izpisa i na svitlo dade Vid Došen, Dalmatin od mora velebitskoga, slavnoga biskupata zagrebskoga misnik, župe dubovičke u viteškoj krajini slavonskoj brodskoj duševni upravitel i pastir. U Zagrebu 1768.

Dragićević M., Izpitanja svŕu sveti redova i sakramenata izvađena iz više knjiga od fra Mije Dragićevića iz Vrgorca .... u Dalmaciji. U Zadru 1800. *Ova e knjiga ispisana od riječi do riječi iz različnih mjesta „bogoslovja“ A. Kadčića (ali to se nigdje ne kaže!). Zato je M. ne upotrebļava.*

Dražić I., Proslavļenje sv. Dujma .... prikazano pjesnim slovinskima po Ivanu Dražiću popu Spljećaninu .... U Bnecih 1706. *Napisano je* „Drafichju“, *a to se može po grafici toga pisca čitati* Drasiću *ili* Draziću; *ali možda ipak treba čitati* Dražiću. *Pisac kaže za se da je Spļe anin, ali on piše dubrovačkijem narječjem.*

Drž. kalend., Државни календар краљевине Србије за годину 1905. У Београду 1905. *Upotrebļen je šematizam.*

Držić Ģ., *dubrovački pisac početka* XVI *vijeka, štampan u* II. *knjizi „Starih pisaca hrv.“:* Ģore Držić.

Držić I., Nauk duhovni za živjeti i umrijeti u milosti i prijateļstvu Božjemu .... izvađen iz svetijeh skupa, otaca i naučiteļa crkovnijeh po ocu Ivanu Gondinu od družbe Jezusove u jezik španuoski, a sada istonovice istomačen u dubrovački. .... U Loretu 1637. *Prevodilac se nigdje ne imenuje; da se zvao* Ivan Držić *i da je bio jezuit, to kaže Kukuļević bibl. hrv.* 32, *a već prije ńega Appendini not.* 2, 303.

Držić M., *dubrovački pisac druge polovine* XVI *vijeka štampan u* VII. *knjizi „Starih pisaca hrv.“:* Marin Držić.

Dubrovnik, zabavnik za g. 1868 *i* 1870, *vidi* M. Vodopić.

Dukļanin, Popa Dukļanina ļetopis .... po prepisu popa Jerolima Kaletića, dao na svjetlo Dr. Ivan Črnčić. U Kraļevici 1874. *(Kaletićev je prepis iz g.* 1546).

Dušan, *car, ńegov* Zakonik *citira se po izdańu Šafarikovu (vidi kod* Šafarik), *a M. upotrebļava, gdje treba, i Novakovićevo izdańe (vidi kod* S. Novaković).

Đorđević F., Пчелар, списао Филип Ђорђевић. У Новоме Саду 1860.

Đorđić I., Uzdasi Mandalijene pokornice .... spjevani po D. Ińaciju Đorđi, opatu melitenskomu. U Mlecijeh 1728.

— Saltijer slovinski *od istoga u istom mjestu* 1729.

— Život s. Benedikta opata .... složen po D. Ińaciju Đorđi opatu melitenskomu .... Ragusa 1784.

— I. Đordića Pjesni razlike izdate po Dr. Ljudevitu Gaju. U Zagrebu 1855. *Počeo upotrebljavati B.*

Etnogr. zborn., Српски етнографски зборник, издаје српска краљевска академија. Књига 4—14. У Београду 1902—1909. *Počeo upotrebljavati M.*

Ettinger J., Srijemsko-slavonsko-hrvatske divje životiñe, zvijeri i ptice.... Spisao Josip Ettinger.... U Zemunu 1857.

Farmak., Краткій састав фармакопее за Србію. (У Београду 1865). *To je dodatak zakonu o apatekama.*

Filipović J., Pripovidañe nauka krstjanskoga, složeno.... po o. f. Jerolimu Filipoviću iz Rame.... a) Knige prve.... U Mleci 1750. — b) Knige treće.... U Mletcih 1765. *Da je pisac bio rodom iz Rame u Bosni (a ne iz one u Dalmaciji), to se kaže u „Bosanskom prijatelju“ 2, 86.*

Filipović P., Kratko iztomačeñe zapovidi regule sv. Franceška skupljeno i složeno za uvižbati u obsluženu isti zapovidi djake novice.... provincije prisvetoga odkupitela u Dalmaciji po o. f. Petru Filipoviću iste provincije ex-diffinituru. U Mletci 1750.

Garañin I. L., Knjiga pastirska prisvitloga gospodina Ivana Luke Garañina, arkibiskupa splitskoga.... U Mletci 1779.

Gazarović M., Ljubica, pastirsko razgovaranje složeno po Marinu Gazarovića.... In Venetia 1623. *Na str.* VII *je slika pišćera i oko ñe natpis:* Marin Gazarović. hfarski vlastelin. *Eksemplar iz biblioteke jugosl. akademije rñavo je sačuvan; paginacija se same „Ljubice“ po čiñe sa str.* 17 *pa ide do str.* 120; *izatoga dolazi nova paginacija* 97—143, *i ta se bilježi u rječniku* 97[b] *i t. d.*

Georgicco A., Od naslidovanja Isukrstova knige četvere po bogoljubnomu Tomi od Kempisa u latinski jazik složene, a sada po Atanasiju Georgiceu u ñegov jazik obraćene i u pisni sastavljene. Pritiskano u Beču 1629. *Pisac je čakavac.*

— Prilike i promišljenja srca čovičanskoga skupljena i složena po Atanasiju Georgiceu. U Beču 1633.

Glasnik srpskog učenog društva, *kn.* 17, *str.* 315—316 *pismo vladike Danila iz g.* 1707, — *str.* 317 *pismo srpskih knezova iz g.* 1804.*

* *Toj je knizi upravo natpis:* Гласник друштва српске словесности *kao i knigama* 10, 11, 13, 15, *u kojima su štampani različni srpski spomenci* XIV—XVII *vijeka; što se otud navodi, uzima se iz Daničićeva rječnika.*

— *kn.* 19, *str.* 85—264 *opis vračarskoga sreza od A. Bogića,* — *str.* 285—345 *topografija okruga knaževačkoga od S. Mačaja.*

— *kn.* 20, *str.* 1—21 *letopis ravanički (iz* XVIII *vijeka), izdao M. P. Šapčaninu,* — *str.* 132—135 *sinñelija mitropolita Joakima Mateju Nenadoviću iz g.* 1793, *izdao M. Đ. Milićerić.*

— *kn.* 21, *str.* 1—98 *opis manastira u Srbiji od M. Đ. Milićerića,* — *str.* 157—165 *život kneza Lazara po rukopisu* XVII *vijeka, izdao S. Novaković.*

— *kn.* 22, *str.* 49—66 *topogr. rječnik Bosne i Hercegovine (od neimenovanoga pisca); u tom je rječniku mnogo koješta krivo zabilježeno, zato primajući što iz ñega treba biti na oprezu;* — *str.* 209—232 *žitije cara Uroša od patrijarha Pajsija, po rukopisu g.* 1642 *izdao I. Ruvarac.*

— *kn.* 24, *str.* 166—230 *tipik hilandarski od sv. Save, po rukopisu* XIII (?) *vijeka izdao arhim. Leonid; ovo je izdañe puno pogrješaka; na sreću se tekst ponajviše ponavlja u dobru izdañu studeničkoga tipika štampanoga u „Glasniku“* 40, *pa se prema tome izdañu mogu pogrješke ispraviti i uhvatiti smisao pojedini eh mjesta,* — *str.* 231—296 *nekoliko hrisovulja iz* XIV *i* XV *vijeka od arhim. Leonida; i u tome izdañu ima pogrješaka, koje je u eksemplaru za rječnik upotrebljenom sa strane ispravio Đ. Daničić.*

— *kn.* 25, *str.* 19—63 *različni članci iz rukopisa* XVII *vijeka, izdao S. Novaković,* — *str.* 64—99 *zapisi iz početka* XIX *vijeka, izdao P. Srećković,* — *str.* 307—309 *pismo sv. Save po rukopisu* XIV *vijeka, izdao S. Novaković.*

— *kn.* 27, *str.* 285—296 *dvije originalne hrisovulje cara Dušana, prvu izdao S. Novaković, drugu arhim. Leonid.*

— *kn.* 28, *str.* 366—428 *život despota Stefana, po rukopisu druge polovine* XV *vijeka izdao J. Šafarik; upotrebljena su samo vlastita imena.*

— *kn.* 29, *str.* 158—189 *srpske starine u Bosni od S. Kosanovića; upotrebljena su samo vlastita imena.*

— *kn.* 31, *str.* 292—310 *put Jerotija Račanina u Jerusalim g.* 1704, *izdao S. Novaković.*

— *kn.* 32, *str.* 248—277 *hronograf žitomišlički, po rukopisu* XVII *vijeka izdao N. Dučić.*

— *kń.* 35, *str.* 121—122 *mala isprava iz* XIV *vijeka izdao J. Šafarik.*

— *kń.* 40, *str.* 1—120 *opis Crne Gore od N. Dučića,* — *str.* 138—181 *tipik studenički sv. Save po rukopisu iz g.* 1619 *izdao J. K. Jireček. Vidi, što je rečeno o izdańu hilandarskoga tipika u „Glasniku“* 24.

— *kń.* 42, *str.* 1—152 *različni pomenici, vidi kod:* S. Novaković, — *str.* 244—328 *život despota Stefana od Konstantina filosofa po rukopisu* XV *vijeka izdao V. Jagić; uzima se samo po koja riječ.*

— *kń.* 43, *str.* 261—346 *opis Mlave i Peka (u Srbiji) od Dragaševića.*

— *kń.* 49, *str.* 11—13 *bilješka mitropolita Janićija iz g.* 1734 *od I. Ruvarca,* — *str.* 53—124 *opis knaževačkoga okruga od J. Mišković (počeo upotrebljavati M.),* — *str.* 360—366 *hrisovulja iz g.* 1326 *od I. Jastrebova.*

— *kń.* 56, *str.* 67—77 *život starca Isaije iz* XV *vijeka, izdao N. Dučić,* — *str.* 123-185 *izvještaj Maksima Ratkovića g.* 1733, *izdao G. Vitković (jezik je ruskoslovenski, ali ima po gdjekoja dobra narodna riječ).*

— *kń.* 61, *str.* 1—202 *topogr. rječnik jagodinskoga okruga od J. Miškovića. Počeo upotrebljavati M. kao i:*

— *kń.* 73, *str.* 1—186 *opis crnoriječkoga okruga (u Srbiji) od S. Mačaja.*

Glasnik sr. uč. dr., u odjeljak,

kń. 1, Протокол шабачког магистрата од 1808 до 1812 године.

— *kń.* 3 *i* 4. Споменици из ћудимског и пештанског архива *(iz svršetka* XVII *i iz prve polovine* XVIII *vijeka)*, прикупио, исписао и приредио Г. Витковић.

— *kń.* 12. Дечанске хрисовуље *(upravo su dvije, obje iz prve polovine* XIV *vijeka), izdańe priredili S. Novaković i N. Dučić.*

Glasnik zemaljskoga muzeja, Sarajevo 1902. 1903. *Počeo upotrebljavati M.*

— *kń.* 14, *str.* 150—157 *nekoliko imena bolesti u stoke (iz Hercegovine).*

— *kń.* 15, *str.* 153—180 *nekoliko imena ljudskijeh bolesti (iz Hercegovine).*

Glavinić F., Cvit svetih, to jest život svetih . . . . po o. f. Francisku Glaviniću Istrijaninu . . . . Venetiis 1628. *Ispred samoga* „života svetih“ *(str.* 1—456) *ima* „prihod u život svetih“ *(str.* 1—18). *Dakle brojevi* 1—18 *dolaze dvaput.*

— Četiri poslidńa človika, t. j. od smrti, suda pakla i kraljestva nebeskoga . . . . složeno po o. f. Francisku Glaviniću Istrijaninu . . . . U Benetcih 1628.

— Svitlost duše verne . . . . sabrano složeno po o. f. Francisku Glaviniću Istrijaninu . . . . In Venetia 1632.

Gleđević A., *dubrovački pisac svršetka* XVII *i početka* XVIII *vijeka, štampan u* XV *knjizi „Starih pisaca hrv.“:* Antun Gleđević.

Golubica, Голубица съ цветомъ книжества сроскогъ. v. 1843. 1844. У Београду. *Upotrebljena su sa str.* 127—297 *pisma Karađorđijevih vremena* („Прилози за историю сроску“).

Gradić B., *a)* Libarce od djevstva i djevičkoga bitja . . . . In Venetia 1567. — *b)* Libarce vele duhovno i bogoljubno od molitve . . . . In Venetia 1567. *U obje knjižice potpisuje se pisac Dubrovčanin pod posvetom:* Dum Basilijo Gradić.

Grđić-Bjelokosić L., *imena oružja štampana g.* 1898 *u* III *knjizi mostarskoga časopisa „Zore“* (Зора, лист за забаву и поуку) *str.* 37 *i d. Počeo upotrebljavati M.*

Grgur iz Vareša, Vrhu kraljestva Marijina govoreńa . . . . dana prija na svitlost u talijanski jezik . . . . a sada prvi put u slovinski jezik prinesena . . . . od gospodina Grgura iz Vareša, biskupa rušpskoga i namisnika apoštolskoga u svoj Bosni i Hercegovini. U Dubrovniku 1799.

Grličić I., Put nebeski . . . . u kratku obilato i razborito istomačen u jezik bosanski po D Ivanu Grličiću, župniku djakovačkomu . . . . vele koristan ne samo ljudem svitovńim, nego još istim župnikom jezika bosanskoga . . . . Venetiis 1707.

Gučetić A., *a)* Rozarío s družbom prislavnoga imena Jezusa spasitelja našega složeno po . . . . fra Arkanđelu Gučetiću Dubrovčaninu. *Na kraju knige stoji:* U Rimu 1597. — *b)* Rozario b. d. Marije. U Rimu 1597 *(natpis ove druge knige ne može se sasvijem točno navesti, jer je nema u Zagrebu).*

Gučetić J. R., Drugi dio od molitava duhovnijeh . . . od gosp. Jera Rafa Gučetića vlastelina dubrovačkoga. In Napoli 1639.

Gučetić V. M., *(list, na kojem je natpis knizi, nije sačuvat u eksemplaru jugosl. akademije; mjesto natpisa ispisuje se ovdje ono, što stoji na drugom listu ispod kazala sadržaja):* Ove pohvale jesu

savršene, složene od mene otca fra Vinčenca Marija „Gozze“ Dubrovčanina.... U Napuli 1756.

Gučetić-Bendevišević S., *dubrovački pisac druge polovine* XVI *vijeka štampan u* XVI *knjizi „Starih pisaca hrv.“:* Savko Gučetić-Bendevišević.

Gundulić I., *dubrovački pisac prve polovine* XVII *vijeka štampan u* IX *knjizi „Starih pisaca hrv.“:* Djela Iva Frana Gundulića.

Gamańić R., Nauk za pisati dobro latinskijema slovima.... po m. p. ocu f. Rajmundu Gamańiću Dubrovčaninu. In Venetia 1639.

Hajdenak A., Ńemačko-hrvatsko nazivlje pri podučavańu ženskoga ručnoga posla. U Zagrebu 1877. *M. ne upotrebljava tu knjižicu, jer je bez vrijednosti.*

Hektorović P., *čakavski pisac* XVI *vijeka, rodom Hvaranin, štampan u* VI *knjizi „Starih pisaca hrv.“:* Petar Hektorović. *U toj je knjizi na str.* 79 - 171 *štampano* Prikazanje života sv. Lovrinca *kao djelo Hektorovićevo; ali kako je velika sumńa, dali je to prikazańe napisao Hektorović, zato pri citatima otud uz ime Hektorovićevo B. i M. stavljaju znak ?*

Hörmann K., Narodne pjesme Muhamedovaca u Bosni i Hercegovini. I. II. Sarajevo 1888. 1889.

Hrvatske narodne pjesme, skupila i izdala „Matica hrvatska“, knjiga I. II. III. IV. u Zagrebu 1896—1899, — knj. V. u Zagrebu 1909.

Imenik dostojanstvenika, činovnika i javnih službenika kraljevina Hrvatske i Slavonije 1906. Izdala kr. hrv.-slav.-dalm. zemaljska vlada. Zagreb 1906.

Ivan trog., *Život sv. Ivana biskupa trogirskoga. Rukopis iz g.* 1618 *čakavski, latinskijem slovima, bio nekad u biblioteci jugosl. akademije pa se izgubio.*

Ivanišević I., Kita cvitja razlikova gosp. Ivana Ivaniševića vlast. braškoga.... U Buecih 1642.

Ivanišević J. F., Именик народнијех назива родбине и сродбине. Сарајево 1906. *Pisac (Jovan Fil. I.) kaže u predgovoru, da se rodio na Cetińu i mladost tamo proveo.*

Ivanović T., Nauk krstjanski u kratko istomačen i slovinskoga jezika krstjanom srčano priporučen, a slavnoga grada i države dubrovačke djeci dužan i pokloňen od D. Toma Ivanović, popa Dubrovčanina. Ragusa 1784.

Iveković F., Rječnik hrvatskoga jezika, skupili i obradili Dr. F. Iveković i Dr. Ivan Broz. I. II. U Zagrebu 1901.

Ivšić S., Šaptinovačko narječje. *Štamp. u* 168 *knjizi „Rada jugosl. akad.“ (Šaptinovac je selo u Slavoniji u županiji virovitičkoj blizu Našica).*

Jablanci I., Priručna knjiga za slavonsku seljansku mladež.... iz nimačkog jezika u slavonski priobratio Ignatija Jablanci, svijetle varmeģinje požeške negdašńi notar. U Beču 1772. *Pisac ne zna dobro jezika, kojim piše, zato ima u ńega dosta pogrješaka; on veli o sebi u predgovoru, da je rodom Maģarin i da je nekad dobro znao „slavonski“ jezik, a poslije živeći među Maģarima i Nijemcima dosta ga zaboravio.*

Jačke ili narodne pjesme prostoga i neprostoga puka hrvatskoga po župah šoprunskoj, mošońskoj i željeznoj na Ugrih, skupio Fran Kurelac. U Zagrebu 1871.

Jambrešić A., Lexicon Latinum interpretatione Illyrica, Germanica et Hungarica.... ab Andrea Jambressich societatis Jesu sacerdote. Croata Zagoriensi. Zagrabiae 1742. *Iza lat. rječn. (str.* 1—1058) *dolazi kratak* „Index Illyrico- sive Croatico-Latinus“, *u kojem se navode hrv. riječi s lat. značeńem; ali kako je taj* „index“ *nepotpun, upotrebljava M. pored ńega i latinski dio rječnika, koji se prije nije upotrebljavao.*

Javor, *zabavni časopis u Novom Sadu. Vidi kod* S. Pelivanović *i* J. Živanović.

Jeđupka neznana pjesnika Dubrovčanina *štamp. u* VIII *knjizi „Starih pisaca hrv.“.*

Jerković M., Bogoljubna razmišljanja.... Matij Jerkovića Hvaranin. In Venetia 1634.

Jireček K., Споменици српски, скупио Конст. Јиречек. У Београду 1892 *(štamp. u* XI *kn. „Spomenika“ srpske kr. akademije). Počeo upotrebljavati M.*

— Die Romanen in den Städten Dalmatiens während des Mittelalters. Wien 1902. 1904 *(štamp. u* 48 *i* 49 *kn. „Denkschriften der kais. Akademie“, i to* I *dio u* 48 *kn., a* II *i* III *u* 49).

Jovanović K., Речник свију вароши, варошица, села у Србији. У Београду 1872. *M. ne upotrebljava, nego knjigu S. Koturovića (vidi tamo).*

Jovanović-Batut M., Грађа за медицинску терминологију, *štamp.* 1886 1887. *u* „Letopisu matice srpske“ *kn.* 146—149. *Uzima se samo što se čini pouzdano. Počeo upotrebljavati M.*

Jukić F., Zemljopis i povjestnica Bosne od Slavoljuba Bošnaka *(pseudonim mjesto* F. Jukić). U Zagrebu 1851. *D. citirao:* Zemljop. bos.

— Narodne pjesme bosanske i hercegovačke, skupio Ivan Frano Jukić i Ljubomir Hercegovac . . . . U Osijeku 1858.

Juridisch-politische Terminologie für die slavischen Sprachen Oesterreichs (deutsch-kroatische, serbische und slovenische Ausgabe). Wien 1853.

Jurinac A. *a)* O ribah u Dravi, Plitvici i Bednji, *štamp. u izvješću gimnazije varaždinske* 1880 *(nekoliko ribljih imena). — b)* Prilog hrvatskoj fauni ogulinsko-slunjske okolice *štamp. u* 83. *kn. „Rada jugosl. akad.“ (nekoliko životinjskih imena).*

Kačić A., Razgovor ugodni naroda slovinskoga . . . . izvađen iz različiti knjiga i složen u jezik slovinski po fra Andriji Kačiću iz Brista . . . . U Mleci na 1759. *Po tom izdanju citira M., a D. i V. po jakinskom izdanju g.* 1780, *po tom izdanju i B. u* 2., 3. *i* 4. *dijelu rječnika, a u* 5. *dijelu počeo je citirati po izd.* 1759.

— Korablica pisma svetoga i svih vikovah svita događajih poglavitih . . . . prinešena . . . . u jezik bosanski po fra Andriji Kačiću iz Brista . . . . U Mlecih 1760.

Kadčić A., Theologia moralis . . . . Bogoslovje diloredno ali tukovod slovinski na poznanje svetoga reda upravljen od Antona Kadčića, biskupa trogirskoga . . . . Bononiae 1729.

Kalendar, *a)* Календар са шематизмом књажества Србије за год. 1881, — *b)* Календар . . . . за год. 1882. У Београду. *Upotrebljen je samo šematizam.*

Kalić A., Redovnika dominikana Dubrovčanina Tri besjede Dubrovniku u strahu od kuge rečene . . . . Ragusa 1784. *Pisac se nigdje ne imenuje, ali da se zvao* Arhanđeo Kalić, *to piše Appendini not.* 2, 305 *i Kukuljević bibl.-hrv.* 63. *Počeo citirati M.*

— O. Arkanđela Kalića, Dubrovčanina, reda sv. Dominika Korizmene propovijedi . . . . na svijet izdao S Skurla. U Dubrovniku 1873 *U ovu su knjigu (na str.* 562—606) *unesene i one* „tri besjede“, *što ih je sam Kalić na svijet izdao g.* 1784; *kad se pogleda, kako je S. Skurla izdao te* „tri besjede“, *onda se vidi, da je on u jeziku Kalićevu ljepšta mijenao i zatirao dubrovačke osobine; zato M.* „tri bes“ *ne citira iz Skurlina izdanja, nego iz Kalićeva.*

Kanavelić P., Sv. Ivan biskup trogirski i kralj Koloman, pjesan Petra (*štamp.* Ivana!) Kanavelića, vlastelina korčulanskoga *(štamp.* hvarskoga!) . . . . U Osijeku 1858. *Pod uvodom potpisuje se kao izdavač* J. Jurković. — *Narječje je dubrovačko.*

— *Jedna pjesma P. Kanavelića štampana je u „Dubrovniku“ N. G. Bunića (vidi tamo). — I tu je narječje dubrovačko.*

Kanižlić A., Utočište blaženoj divici Mariji . . . . po Antunu Kanisliću* družbe Isusove misniku ukazano . . . . U Mnecih 1759.

— Bogoljubstvo na poštenje svetoga Franceška Saverije . . . . U Trnavi 1759. *Pisac se potpisuje pod posvetom:* Antun Kanislić.

— Primogući i srdce nadvladajući uzroci . . . . za ljubiti gospodina Isukrsta . . . . najprije u francuski, posli u nimački jezik na svitlo dati, a sada u ilirički iliti slavonski prinešeni . . . . po Antunu Kanisliću . . . . U Zagrebu 1760.

— Bogoljubnost molitvena na poštenje prisvete trojice . . . . složena i prikazana sv. Alojsiji od Antuna Kanislića . . . . U Trnavi 1766.

— Kamen pravi smutnje velike iliti početak i uzrok istiniti rastavljenja crkve istočne od zapadne po mnogo poštovanomu gospodinu Antunu Kanisliću . . . . jurve pokojnomu za života obilato ispisan . . . . U Osiku 1780.

— Sveta Rožalija, panormitanska divica, nakićena i izpivana po Antunu Kanisliću Požežaninu. U Beču 1780.

Kapetanović Lj. M., Narodno blago, sakupio i izdao Mehmed beg Kapetanović Ljubušak po Bosni, Hercegovini i susjednim krajevima . . . . U Sarajevu . . . . 1887.

Karadžić V. S., *t. j.* Vuk Stefanović Karadžić, *vidi kod* Vuk.

Karadžić, Караџић, лист за српски народни живот, обичаје и предање, год. II. Алексинац 1900. *Uzeta su sa*

* *Prezime ovoga pisca u svim njegovim djelima zapisato je sasvijem jasno i sigurno* Kanislić; *ali kad ga svi danas zovu* Kanižlić, *piše se tako i u rječniku.*

str. 15—17 *narodna imena domaće stoke u Lijevču (u Srb.). Počeo upotrebljavati M.*

Kasumović I., Pabirčeńe po Iveković-Brozovu rječniku hrv. jezika *(tu je zbirka narodnih riječi sabranih po Lici). Štampano u „Nastavnom vjesniku"* (1904) *kń.* 12.

Kašić B., Način kratak za činiti molitvu pametju *(to stoji uvrh str.* 5, *pa se to ispisuje, jer list, na kojemu je bio natpis, nije sačuvat u eksemplaru jugosl. akademije. Na kraju posvete stoji:)* Iz Rima na 1. novembra 1613 Bartolomeo Kašić Bogdaničić od reda družbe Jezusove.

— Život sv. Inácija *(po Kukuljeriću bibl. hrv.* 65; *u eksemplaru jugosl. akademije nije sačuvat list, na kojem je bio natpis; na kraju posvete je zabilježena god.* 1623 *i pisac se potpisuje:* Bartolomeo Kašić).

— Perivoj od djevstva ili životi od djevica slovinskijem jezikom iz talijanskoga napisan po počt. ocu Bartolomeu Kašiću od reda družbe Jezusove. In Venetia 1628.

— Zrcalo nauka krstjanskoga . . . . po počt. ocu Bartolomeu Kašiću . . . . U Rimu 1631.

— Život sfetoga Frančeska Saverija *(to stoji uvrh str.* 1, *pa se to ispisuje, jer list, na kojemu je bio natpis, nije se sačuvao u eksemplaru jugosl. akademije. Na kraju posvete stoji:)* U Rimu na 25. setembra 1637 . . . . Bartolomeo Kašić.

— Život gospodina našega Isukrsta . . . . upisa ga Bartolomeo Kašić Pažanin* . . . . In Roma 1638.

— Ritual rimski istomačen slovinski po Bartolomeu Kašiću. . . . U Rimu 1640. *Strane* 1—82 *dolaze dvapnt, t. j. iza* 82 *strane dolazi opet* 1, 2, 3, 4 . . . . . 450 *Gdje prvi put dolazi* 1—82, *to se u rječniku naznačuje* 1^a, 2^a, 3^a . . . . . 82^a.

— Tome Kempisa o naslidovanju Isukrsta. U Rimu 1641 *(natpis po Kukuljeviću bibl. hrv.* 66).

Katančić M. P., Fructus auctumnales . . . . vate Math. Petro Katančić Panonnio. Zagrabiae 1794.

Katekizam, Katekizmus, jedna malahna knjiga, u koj jesu vele potribni i koristni nauci . . . . U Tubingi 1561. *(glagolicom). U knjižici se bilježe listovi (ne strane) slovima* A_1, A_2, A_3 . . . . A_8. B_1 . . . . C_1 . . . . D_1 *i t. d. do* G_1—G_8. *U rječniku se naznačuju strane počevši od one, na kojoj je natpis, brojevima* 1, 2, 3 . . . . 112.

Kavańin J., Dr. Jerolima Kavańina, vlastelina spljetskog i trogirskoga Bogatstvo i ubožtvo . . . . U Zagrebu 1861. *Izdańe su priredili I. Kukuljević i V. Babukić. Djelo je pisano oko početka* XVIII *vijeka, a puno je svakojakih jezičnih pogrješaka, koje je pisac načinio poradi stiha i sroka; k tome je izdańe rđavo.*

Kazneni zakon o zločinstvih, prestupcih i prekršajih, uredovno priručno izdańe. Beč 1853. *Upotrebljavao B.*

Knezović A., Život svetog Ivana od Nepomuka . . . . naškim, to jest slavnim iliričkim jezikom na verše . . . . ujedno skupi i sastavi Antun Josip Knezović, crkve metropolitanske koločke kanonik . . . . 1759. U Pešti. *Toj su knjizi dodatak od istoga pisca:* Verši od himbenog i lažljivog svita. *To drugo djelo citira M. brojevima* 1^b, 2^b, 3^b *i t. d.*

Knežević P., Muka gospodina našega Isukrsta i plač matere ńegove složen od o. f. Petra Kneževića iz Knina . . . . U Mleci 1753.

— Životi četiriju svetaca čudotvoritelja . . . . u kratko sastavljeni od o. f. Petra Kneževića iz Knina . . . . U Mleci 1759.

— Pisme duhovne razlike sastavljene od o. f. Petra Kneževića iz Knina . . . . U Mletcih 1765.

— Osmina redovnička . . . . najpri sastavljena u djački jezik od jednoga redovnika . . . . a u naški ilirički prinešena od o. f. Petra Kneževića . . . . U Mletcih 1766.

Kolombatović Đ., Gli uccelli della Dalmazia par Giorgio Kolombatović. *Štamp. u programu spljetske realke* 1880.

— Pesci delle acque di Spalato. *Štamp. u programu iste realke* 1881.

— Mammiferi, anfibi e rettili e pesci rari e nuovi per l' Adriatico. *Štamp. u programu iste realke* 1882.

— Imenik kralješńaka Dalmacije. I dio, sisavci i ptice. Napisao Juro Kolombatović. *Štamp. u programu iste realke* 1885.

— Imenik kralješńaka Dalmacije. II dio, dvoživci, gmazovi i ptice. Napisao Juro Kolombatović. *Štamp. u programu iste realke* 1886.

— O meči (Mollusca cephalopoda dibranchiata) pomorskog okružja Spljeta u Dalmaciji. Napisao Đuro Kolombatović. *Štamp. u programu iste realke* 1890.

* *Kašić nije dakle Dubrovčanin, ali on nastoji pisati dubrovački.*

Kolunić, Kolunićev zbornik, glagolski rukopis od g. 1486. Latinicom na svijet izdala jugosl. akademija. U Zagrebu 1892. *Pod predgovorom se potpisuje kao izdavač* M. Valjavac. *Počeo upotrebljavati M.*

Komulović A., Zrcalo od ispovijesti *(to stoji uvrh str. 5, pa se to ispisuje, jer list, na kojemu je bio natpis, nije sačuvat u eksemplaru jugosl. akademije; na kraju knjižice je lat. dopuštenje štampaña od B. Kašića, gdje se kaže:)* Speculum confessionis in lingua mea materna confectum a r. p. Alexandro Comoleo . . . . Romae 1606. *U J. Kavanina* 101[b] *spominje se Komulović među slavnijem Splećanima, ali on piše štokavski (ne čakavski).*

Korizmeñak, *glagolska knjiga štampana u Senju g.* 1508. *Počinje s riječma:* Va ime Božje i devi Marije. amen. Počiñe Korizmeñak, novi prolog fra Ruberta kralju Ferantu z Napolje. *A iz bilježaka na kraju knjige vidi se, da je prevedena iz lat. jezika i razabira se, gdje je i kada je štampana. Počeo upotrebljavati D., ali ne od početka rječnika.*

Kosić B., Ribe dubrovačke, napisao Baldo Kosić. *Štamp. u* 155 *knjizi „Rada jugosl. akademije“.*

— Dubrovačke zmije. *Štamp. u* 3 *knjizi dubrovačkoga časopisa „Srđa“* (1904), *str.* 783 *i d.*

Kosta A., Zakon crkovni složen i upravljen za naučenije i prosvitljenije redovnikov hrvaskoga naroda od Anñela dalla Costa . . . . popa crkve prvostolne spliske. Knige i. ii. U Mneci 1778.

Koturović S., Речник места у краљевини Србији, по службеним подацима израдио Стев. М. Котуровић. У Београду 1892. *Počeo upotrebljavati M.*

Kovačević T., Опис Босне и Херцеговине. II изд. у Биограду 1879. *M. ovu knjigu ne upotrebljava, jer nije drugo nego sa mnogijem pogrješkama prepisani Jukićev „Zemljopis“, i ako ju je Kovačević izdao kao svoje pravo djelo.*

Kožičić Š., Šimuna Kožičića Zadranina, biskupa modruškoga: Od žitija rimskih arhijereov i cesarov *(to stoji uvrh* 3 *lista, pa se otud prepisuje, jer list, na kojemu je bio natpis, nije se sačuvao u eksemplaru jugosl. akademije). Štampano* „V Rici v hižah Šimuna biskupa modruškoga 1531.“ *(po Kukuljeviću bibl. hrv.* 5). *Sva je knjiga štampana glagolicom. Počeo upotrebljavati D., ali ne od početka rječnika.*

Kraljić I., Pribogoljubne molitve.... iz djačkoga u slovinski stomačene po D. Ivanu Kraljiću od otoka vejskoga,* a kastela Dubašnice.... U Bnecih god. 1734.

Kras hrvatske Krajine, napisao Josip Wessely. Zagreb 1876. Das Karstgebiet Militär-Kroatiens *(ñemački original i hrvatski prijevod teku jedan pore l drugoga). Upotrebljena su samo gdjekoja topogr. imena.*

Krasić V., Српске народне пјесме, скупио Владимир Красић. Панчево 1880.

Krmpotić J., Joso Malenica . . . . izpivan po Josi Krmpotiću, Ličaninu, misniku . . . . U Beču 1783.

— Pjesma Crnogorcem izpjevana.... po Josi Krmpotiću, vojničkomu svešteniku. U Beču 1788.

— Katarine II i Jose II put u Krim izpjevan po Josi Krmpotiću. svjetomisniku. Ličaninu. U Beču 1788.

Krnarutić B., Vazetje Sigeta grada složeno po Brni Krnarutiću Zadraninu. In Venetia 1584. *Počeo upotrebljavati M., a prije se upotrebljavalo izdañe P. Fodrocija od g.* 1661 (?). *U prvom je izdañu mnogo štamparskijeh pogrješaka, te se poradi nih često ne može uhvatiti pravi smisao; u tom slabo pomaže drugo izdañe kao i izdañe V. Gaja u Zagrebu* 1866.

Kršñavi I., Dr. Isidor Kršñavi, Listovi iz Slavonije. U Zagrebu 1882. *Upotrebljena su samo narodna imena za različne ručne radiće (na pr. vezivo i t. d.), što ih je pisac zabilježio u Slavoniji.*

Kuhačević M., Život i djela Señanina Mateše Ant. Kuhačevića hrvatskoga pjesnika XVIII vijeka, na svijet izdao Mile Magdić. U Señu 1878.

Kurelac F., Imena vlastita i splošna domaćih životin.... Muka Frana Kurelca. U Zagrebu 1867.

Kušar M., *uzete su riječi iz ñegovijeh članaka o lastovskom i o lumbaradskom narječju u „Nastavnom Vjesniku“* (1893 *i* 1895) *kn.* 1 *i* 3. *Počeo upotrebljavati M.*

— *uzete su riječi iz ñegova članka o narječju rapskom u „Radu jugosl. akad.“, kn.* 118. *Počeo upotrebljavati M.*

---

* *t. j. veljskoga (tal.* Veglia = *Krk).*

Lambl D., Nástin flory dalmatinské a seznam rostlin podle jmen prostonárodních, *štampano g* 1852. *u „Časopisu českého museum“.*

— Ryby adriatiatické; seznam ryb a a jiných živočichův podle prostonárodních jmen na moři adriatickém, *štampano u istom časopisu g.* 1854.

Lastavica B., *nekoliko riječi iz njegova članka o narječju koreničkom štampanoga g.* 1906. *u* 14 *kń. „Nastavnoga Vjesnika“.*

Lastrić F., Testimonium bilabium seu sermones panegyrico-dogmatico morales.... a patre Philippo ab „Ochievja“.... provinciae Bosnae Argentinae. Venetiis 1755. *Iza str.* 398 *dolazi dodatak* (‚additio‘) *propovijedima s novom paginacijom; što se otud uzima, naznačuje se:* test. ad. *Ni ovdje ni u drugim svojim knjigama pisac ne bilježi svoje prezime; da se zvao* Lastrić. *to se vidi iz „Bosanskoga prijatelja“* 2, 87 *i iz Kukuljevića bibl. hrv.* 84.

— Od' uza me o. f. Filipa iz Oćevije.... prikazano kapelanom i misionarom bosanskim .... U Mleci 1765.

— Nedilnik dvostruk o. f. Filipa iz Oćevije .... to jest po dva govoreńa za za svaku nediļu priko godine .... data na svitlost 1766 u Mleci.

— Svetńak o. f. Filipa iz Oćevije .... to jest govoreńa od svetije .... data na svitlost 1766 u Mleci.

Lazić G., Проста наравна историја. У Будиму 1836.

Leaković B., Govoreńa za sve nediļe godišńe .... sastavita po otcu Fra Bernardinu Leaković.... službeniku župe šarengradske. U Osiku 1795.

— Nauk od poglavitih stvarih krstjansko-katoličanskih po o. fra Bernardinu Leaković .... U Budimu 1798.

Lekušić M., Bogoļubna razmišļanja od otajstva odkupļenja čovičanskoga s. Bonaventure kardinala prije mnogo vrimena u jezik slovinski prinesena, a sada iznova trudom otca fra Marijana Lekušića iz Mostara .... prištampana .... U Mletci 1730. *Ova je knjiga gotovo od riječi do riječi preštampana iz knjige P. Bakšića (vidi tamo); zato knjigu Lekušićevu upotrebljava M. samo ondje, gdje je kakva razlika prema Bakšićevoj.*

Letopis mat. srpske, Српска стара писма *od M. Ljubića (iz svršetka* XVII *vijeka i iz* XVIII), *štampana u* 112 *knjizi.*

— Грађа за географију Црне Горе од Ž. Dragovića, *štampano u kń.* 153—156.

Lopašić R., Spomenici hrvatske Krajine I. II. III. U Zagrebu 1884. 1885. 1889. *Uzimaju se samo imena ļudska i geografička. Počeo upotrebļavati M.*

— Hrvatski urbari. U Zagrebu 1894. *Uzima se samo ono, što se može misliti, da je dobro pročitano i štampano. Počeo upotrebļavati M.*

Lučić H., *čakavski pisac prve polovine* XVI *vijeka rodom Hvaranin, štampan u* VI *knjizi „Starih pisaca hrv.“:* Hanibal Lučić.

Lučić I. P., Deset pokorni razgovora.... složeni od pripoštovanoga gospodina Ivana Jozipa Pavlovića Lučića, Makaranina.... U Jakinu god. 1785.

— Bitje crkovno .... knjižice iz talijanskoga u slavni slovinski jezik prinesene .... od pripošt. gosp. Ivana Jozipa Pavlovića Lučića, Makaranina .... U Mleci 1788.

— Prisvetoga i općenoga tridentinskoga sabora.... naredbe .... Sacrosancti et oecumenici Tridentini concilii .... decreta .... ab Jo. Josepho presbytero Paulovich Lucich .... in Illyricum versa .... Venetiis 1790.

— Doctrina christiana .... auctore Joanne Josepho Paulovichio Lucich .... Venetiis 1792.

— Kratko izkazańe života, kriposti i čudesa .... Nikole Bijankovića, biskupa makarskoga sakupļeno .... od pripošt. gosp. Ivana Jozipa naučiteļa Pavlovića Lučića .... U Mleci 1798.

Lukarević F., *dubrovački pisac* XVI *vijeka, štampan u* X *knjizi „Starih pisaca hrv.“:* Frano Lukarević Burina.

Ļubiša S., Pripovijesti crnogorske i primorske, skupio, složio i pregledao Šćepan Mitrov Ļubiša. U Dubrovniku 1875.

— Причања Вука Дојчевића, скупио и сложио Стјепан Митров Љубиша. У Бечу 1877 *(preštampano iz časopisa* „Српска Зора“)

Ļubuški L., Pisma od pakla .... izvede u *(štamp.* i) hrvaski jezik pivańe otac f. Lovro iz *(štamp. bez* iz) Ļubuškoga, reda s. o. Franceška države Bosne Arđentine štioc i pripovidaoc.... U Mneci god. 1727.*

* *Prezime ovome piscu postavļa se u „Bosanskom prijatelju“* 2, 85: Sitović, *pa se kaže, da je roden u turskoj vjeri, ali se mlad krstio, postao fratar, živio u Dalmaciji i umro g.* 1729.

— List nauka krstjanskoga . . . . po otcu fr. Lovri iz Ļubuškoga . . . . U Bnecih 1752.

Macukat P., Život sv. Đosafata . . . . pisan *(štamp.* pisane) prvi put u talijanski jezik, a sada prinesen i istumačen *(štamp.* prinesene i istumačene) u slovinski jezik po Petru Macukatu. pučaninu splitskomu. In Venetia 1708. *Pisac je štokavac.*

Magazin, Срόско-дαлматински Магазин; *iz toga časopisa upotrebļene su nar. pjesme i pripovijetke, a i drugi gdjekoji članci iz različnih kńiga do g.* 1873; *kńigu iz ove zadńe godine počeo upotrebljavati M.*

Maǵarović K., *vidi* Mazarović.

Maksimović A., Новый пчеларь. У Будиму 1810. *Te kńige nema u Zagrebu.*

Marči N., Život i pokora svete Marije Eđipkińe složeni u šes pjesni jezika slavinskoga po Nikoli Marči, popu Dubrovčaninu. U Dubrovniku 1791.

Margitić S., Изповиед каретианска . . . . извађено из разлики кńнига латински . . . . сложено у иезик босански алити илирички по богоћлубόному богословцу фра Стипану Ианчанину од Марковац алити Маргитић . . . . У Млеце 1704.

— Фала од свети . . . . истомачено из разлики кńнига латински и сложено у иезик илирички по богоћлубόному богословцу о. и. фра Стипану Ианчанину Марковцу алити Маргитићу из крањлества босанскога. У Млеци 1708.

Marjanović L., Hrvatske narodne pjesme, što se pjevaju u gorńoj hrvatskoj Krajini i u Turskoj Hrvatskoj, sabrao Luka Marjanović. U Zagrebu 1864.

Marki I., Misli krstjanske za svaki dan od miseca pisane prvi put u franceski jezik od otca Bours družbe Isusove, a sada prinesene i istumačene u slovinski jezik po knezu Ivanu Petru Marki (‚Marchi'), vlastelinu splitskomu. In Venetia 1704. *Pisac piše štokavski.*

Marulić M., *čakavski pisac prve polovine* XVI *vijeka štampan u* I *knjizi „Starih pisaca hrvatskih"*: Marko Marulić.

Mašek A. (L.), a) Repertorio delle località del regno di Dalmazia. Zara 1872; — b) Geographisch-statistisches Repertorium der bewohnten Orte im Königreiche Dalmatien. Zara 1888. *Počeo upotrebļavati M., a prije ńega se upotrebļavalo izdańe pod* a).

Mateić, *vidi* Mattei.

Matić F., Jezgra istomačeńa stvari najpotribitiji našega spaseńa . . . . data na svitlost po o. f. Frani Matiću iz Cavoglava štiocu . . . . državе prisv. odkupitela u Dalmaciji. U Mleci 1762.

Matijević S., Исповиедаоник, сабран . . . . по п. о. мештру Иерониму Панормитану . . . . принесен у иезик босански трудом п. о. фра Стиепана Матиевића Солинианина реда с. Франческа . . . . даржаве Босне Арђентине приповиедаоца. In Roma 1630.

Matović J., Katekism rimski . . . . istomačen i priobraćen iz latinskoga u slavinskomu jeziku po D. Josefu Matoviću iz Dobrote državе kotorske. U Mlecijeh 1775.

Mattei I. M., Srce prisveto Jezusovo . . . . U Bnecijeh 1783. *Pisac se imenuje na početku posvete:* Giammaria Mattei. *Do sad se pisalo u rječniku* Mattei, *a od sad će se pisati* Mateić.

Mazarović K., Cvijet od kriposti . . . . prinesen u slovinska slova iz jezika talijanskoga po prisv. i pripoštovanomu gospod. fra Pavlu Posiloviću, bisk. skradinsk. a opeta priponesen i pripisan, kako se vidi, za pogoditi općenoj požudi, navlaštito onezijem, koji ne umiju štiti slov. slovim, po Kristu Mazaroviću, vlast. perašk. . . . . U Bneci 1712. *Mazarović nije od riječi do riječi vjerno preštampao Posilovićev „cvijet"; gotovo u svakoj rečenici je po koja razlika u glasovima ili u oblicima ili u pojedinim riječma. Ovoga pisca M. piše* Mazarović *držeći se J. Kavańina* 133[b] *i V. Bogišića nar. pjes. (predgov.)* 133—135, *gdje se jasno biļeži prezime jedne porodice u Perastu* Mazarović; *prije M. pisalo se u ovome rječniku* Maǵarović; *sam se pisac piše* ‚Maxarovich', *koje bi se po ńegovoj grafici upravo imalo čitati* Mažarović, *ali će biti griješkom štampano* -x- *za glas* z.

Medić M., Принос народној терминологији биљака и животиња. Написао Мојо Медић. *Štamp. u „Letopisu mat. srpske" kń.* 139. *Počeo upotrebļavati M. (kao i sve druge ovdje navedene radńe istoga pisca).*

— Њеке народне игре. *Štamp. u „Letopisu mat. srpske", kń.* 140.

— Опет неколико народних игара. *Štamp. u „Letopisu mat. srpske“, kń.* 153. 154.

— Додатак природописној и медицинској номенклатури. *Štamp. u „Letopisu mat. srpske“, kń.* 159. 160

— Грађа за природописну номенклатуру и за рибарско оруђе. *Štamp. u „Letopisu mat. srpske“, kń.* 166.

— Биљарственн набирци. *Štamp. u „Letopisu mat. srpske“, kń.* 172.

— Додатак грађи за природописну номенклатуру и за рибарско оруђе. *Štamp. u „Letopisu mat. srpske“, kń.* 181.

— Други додатак грађи за природописну номенклатуру и за рибарско оруђе. *Štamp. u „Letopisu mat. srpske“, kń.* 184. 188.

— Dodatak opančarskim nazivima. *Štamp. u „Radu jugosl. akademije“, kń.* 125.

— Ihtiološke biļeške. *Štamp. u „Radu jugosl. akademije“, kń.* 126.

— Drugo kolo ihtioloških biļežaka. *Štamp. u „Radu jugosl. akademije“, kń.* 147.

— Три лекаруше. *Štamp. u „Glasniku zem. muzeja za Bosnu i Hercegovinu“, kń.* 16.

— Četiri ļekaruše. *Štamp. u „Zborniku za život i običaje južnih Slavena“, kń.* 14.

Menčetić Š., *dubrovački pisac početka* XVI *vijeka štampan u* II *knjizi „Starih pisaca hrv.“:* Šiško Menčetić.

Menčetić V., *jedna pjesma dubrovačkoga pjesnika Vladislava Menčetića (oko sredine* XVII *vijeka) štampana u djelu F. M. Appendinija „Notizie istoricocritiche“* (1803), 2, 275—277.

Michelangelo, Bogoļubna razmišļanja svrhu muke Isukrstove . . . . od poštovanoga otca fra Mikel Angela Bnečanina male bratje, reda kapucinov, hrvaskim jazikom tumačena od jednoga nedostojnoga sluge Isukrstova. In Venetia 1641. *Neznani prevodilac je čakavac.*

Mikaļa J., Blago jezika slovinskoga ili slovnik, u komu izgovaraju se riječi slovinske latinski i djački. Thesaurus linguae Illyricae sive dictionarium Illyricum labore p. Jacobi Micalia societ. Jesu collectum. Lavreti 1649. *Nijesu upotrebļene samo riječi, koje stoje na svome mjestu po azbučnom redu, nego i one, kojih na svome mjestu nema, već stoje kod koje druge riječi.*

Miklošić F., Beiträge zur Kenntniss der slavischen Volkspoesie. I. Die Volksepik der Kroaten. *Štamp. u Beču* 1870 *u* 19 *knjizi* „Denkschriften der kais. Akademie“. *Sve pjesme osim one pod br.* 5 *(str.* 17—19) *štampane su poslije u Bogišićevu zborniku nar. pjesama, pa ih M. citira po tome izdańu.*

Mikuličić F., Narodne pripovijetke i pjesme iz hrvatskoga primorja, pobiļežio ih čakavštinom Fran Mikuličić. U Kraļevici 1876. *Na kraju knige je paginacija pobrkana, a u rječniku se navodi, kako bi trebalo da bude.*

Milas M., Današńi trpański dijalekat.* *Štamp. u „Radu jugosl. akademije“, kń.* 103. *Počeo upotrebļavati M.*

— Ispravci dubrovačkijeh riječi u Vukovu rječniku. *Štamp. u „Radu jugosl. akademije“, kń.* 136. *Počeo upotrebļavati M.*

— Današńi mostarski dijalekat. *Štamp. u „Radu jugosl. akademije“, kń.* 153. *Počeo upotrebļavati M.*

Milčetić I., Čakavština kvarnerskih otoka. *Štamp. u „Radu jugosl. akademije“, kń.* 121. *Počeo upotrebļavati M.*

Milićević M. Đ., Живот Срба сељака. *Štampano u* 22, 37, 45 *knjizi „Glasnika srpskog uč. društva“. Drugo izdańe te radńe izašlo je* 1894 *g. pod istijem natpisom kao* I *knjiga „Srpskoy etnografskog zbornika“. M. citira po tom drugom izdańu, a prvo izd. navodi samo ondje, gdje je kakva razlika prema drugome.*

— Кнежевина Србија. У Београду 1876.

— Краљевина Србија. У Београду 1884.

— Славе у Срба. У Београду 1877 *Štamp. u* I. *kń. „Godišńice“ Nikole Čupića. Citira se po odštampanoj knjižici.*

— Општине у Србији. У Београду 1878. *Štamp. u* II *knjizi „Godišńice“ N. Čupića. Citira se po odštampanoj knjižici.*

— Зимње вечери, приче из народног живота у Србији. У Београду 1879.

— Јурмуса и Фатима. У Београду 1879.

— Летње вечери, приче из народног живота у Србији. У Београду 1880.

— Село Злоселица и учитељ Миливоје. У Београду 1880.

* *Trpań (gen. Trpńa) je varošica na poluostrvu Peļešcu.*

— Десет пара, прича из живота у вароши. У Београду 1881.

— С Дунава пад Пчињу, белешке ув пут. У Београду 1882. *Štamp. u „Godišńici“ N. Ćupića kń.* iv. *Citira se po odštampanoj knjižici.*

— Међудневица, писма, приче и слике из живота у Србији. У Београду 1885.

— Омер-челебија, приповетка из живота српскога народа. У Београду 1886.

— Поменик знаменитих људи у српског народа новијега доба. У Београду 1888.

— Школица за грађанска права и дужности. II издање. У Београду 1889.

Milovanov L., Луке Милованова опит настављења к ерóској сличноречности .... издао Вук Стеф. Караџић. У Бечу 1833.

Mirakuli, *glagolska knjižica štampana jamačno u Seńu oko g.* 1508. *Počińe se s riječma:* Počińu mirakuli slavne deve Marije. *Svršetak nije sačuvan u eksemplaru jugosl. akademije. Počeo upotrebljavati D., ali ne od početka rječnika.*

Misli krstjanske iz zabava duhovnijeh sv. Inácija Lojole izabrane po jednomu ocu družbe Jezusove. Prvo pritješteńe dubrovačko. U Dubrovniku 1789.

Mon. croat. Monumenta historica Slavorum meridionalium. Povjestni spomenici južnih Slavena. Izdaje Ivan Kukuljević Sakcinski. Knjiga I. Listine hrvatske. Acta croatica. U Zagrebu 1863.

Monumenta ragusina, libri reformationum. Tomus I. II. Zagrabiae 1879. 1882. *Iz tih lat. spomenika* xiv *vijeka upotrebljena su samo imena. Prvu je knjigu počeo upotrebljavati D., a drugu M.*

Monumenta serbica spectantia historiam Serbiae, Bosnae, Ragusii, edidit Fr. Miklosich. Viennae 1858.

Mon. zagr. *vidi* I. Tkalčić.

Mrkalj S., Сало дебелога (j)ера либо азбукопотрес. У Будиму граду 1810. *Pisac (Sava Mrkalj) potpisuje se pod predgovorom slovima* C. M.

Mrnavić I. T., Osmanšćica, sloga Ivana Tomka Mrnavića. U Rimu 1631.

— Istumačeńe obilnije nauka krstjanskoga.... Ivana Tomka Mrnavića, Bošńanina, kanonika šibenskoga i zagrebskoga .... U Bnecih 1699. *Ovo je jamačno drugo izdańe; prvo je štampano u Rimu* 1627 *(po Kukuljeviću bibl. hrv.* 92).

— Nauk krstjanski .... In Venetia 1702. *Pisac se imenuje na str.* 29. *Ovo zacijelo nije prvo izdańe, ali se ne može razabrati, koje je.*

— Život Magdalene od knezov Zirova plemena Budrišića.... U Zadru 1863. *Upotrebljavao gdješto B., a M. odbacio, jer je izdańe nepouzdano, a pravoga izdańa Mrnavićeva (od g.* 1626) *nema u Zagrebu.*

Mušicki B., Српске народне песме, скупио их по Срему Б. М. Панчево 1875. *Da to* Б. М. *znači:* Branko Mušicki, *to se vidi iz „Letop. mat. srpske“, kń.* 148, *str.* 65. *Prije M. citiralo se:* Nar. pjes. srem.

Nadodańe glavni događaja razgovoru ugodnomu naroda slovinskoga .... u verše složeno po jednomu sinu sv. Frane .... 1768 u Pešti. *Neimenovani pisac piše slavonskijem narječjem.*

Naljeković M., *dubrovački pisac* xvi *vijeka štampan u* v *i* viii *knjizi „Starih pisaca hrvatskih“:* Nikola Naljeković. *Mjesto brojeva* v *i* viii *uzimaju se u citatima brojevi* 1 *i* 2. *Citate iz kń.* viii *ispravlja M., gdje treba, prema bilješkama M. Rešetara štampanima u „Radu jugosl. akademije“, kń.* 119.

Nar. pjes. istr. Hrvatske narodne pjesme, što se pjevaju po Istri i kvarnerskih otocih. U Trstu 1879. *Knjiga ima šest odjeljaka, svaki s osobitom paginacijom. Počeo upotrebljavati D., ali ne od početka rječnika.*

Nar. pjes. srem. *vidi kod:* Mušicki.

Narodńak, *novine, izlazile g.* 1877 *u Vinkovcima. Iz br.* 14 *na str.* 136 *uzeto je nekoliko imena botaničkih.*

Naručnik. *Na kraju ove glagolske knjige ispred kazala stoji:* Ove knjige, ke se zovu Naručnik plebanušev, biše štampane v Seńi .... v lêtih spasitelja našego 1507. *U knjizi se ne bilježe brojevima ni listovi ni strane, nego samo tabaci; kod primjera uzetijeh u rječnik naznačuju se brojevima listovi, a slovima* a, b *strane na pojedinijem listovima; prema tome* 1^a *znači prvu stranu prvoga tabaka,* 1^b *drugu stranu,* 2^a *treću stranu i t. d. Počeo upotrebljavati D., ali ne od početka rječnika.*

Naša sloga, *novine u Trstu* 1870 *i d.; u ńima je bilo narodnih pjesama i drugih različnih sitnica u istarskom narječju. Gdješto upotrebljavao B.*

*

Nauke života redovniškoga, ke piše blaženi sfeti Brnard sestri svojoj. *Rukopis u biblioteci jugosl. akademije (negda u Kukuljevićevoj pod br.* 642). *Na posljednjoj strani ima zapis mlađom rukom:* Marko Prodić nakon 1595 u Kotoru.

Nemanić D., Čakavisch-kroatische Studien. Wien 1883. 1884 (I Fortsetzung). 1885 (II Fortsetzung) *Odštampano iz* „Sitzungsberichte der kais. Akademie". *Citira se po odštampanim knjižicama. Poglavito je pisac obradio narječje sjeverne Istre, ali i susjednih ostrva i primorja; kad se dakle uz potvrde iz D. Nemanića kaže:* u Istri, *to ne znači uvijek samo Istru, nego je rečeno kratkoće radi. Pisac upotrebljava samo dva akcenta, kakovi su na pr. u riječma* kmèt, grâd; *to po Vukovu i Daničićevu bilježenju i po bilježenju ovoga rječnika upravo znači:* kmèt, grâd *i t. d. Počeo upotrebljavati B.*

Nenadić I., Šambek* satarisan s Božjom desnicom . . . . spjevanje složeno po D. Ivanu Ant. Nenadiću iz Perasta, sada paroku duhovńaku crkve slavnoga mučenika svetoga Stasije u Dobrotu . . . . U Mlecima 1757.

— Nauk krstjanski . . . . složen . . . . od D. Ivana A Nenadića iz Perasta . . . . U Mlecijeh 1768.

Nenadović M., Протокол писама о ратовању крај Дрине г. 1811, 1812 и 1813. Београд 1861. *Ni ove ni iduće knige nema u Zagrebu.*

— Мемоари Матеја Ненадовића. У Београду 1867.

Norini, Pripisanje početka kraljestva bosanskoga . . . . po gospodinu Noriniju starogradaninu neretvanskomu . . . . U Mleci 1775.

Novaković S., Српски поменици XV—XVIII века од Стојана Новаковића. *Štamp. u 42 knizi „Glasnika srpskog učenog društva".*

— Српске народне загонетке, уредио и издао Стојан Новаковић. Београд и Панчево. 1877.

— Земљиште радње Немањине. У Београду 1877. *Štamp. u 1 kn. „Godišnice" Nikole Ćupića. Citira se po odštampanoj knizi.*

— Приповетка о Александру Великом у старој српској књижевности. У Београду 1878.

— Српске области X и XII века пре владе Немањине. *Štamp. u 48 knizi „Glasnika srpskog učenog društva". Citira se po odštampanoj knizi.*

— Ново Брдо и врањско поморавље у историји српској XIV и XV века. У Београду 1880. *Štamp. u III knizi „Godišnice" N. Ćupića. Citira se po odštampanoj knizi.*

— Законик Стефана Душана цара српског 1349 и 1354, наново издао и објаснио Стојан Новаковић. У Београду 1898. *Počeo upotrebljavati M. Ovo je upravo II izdanje; prvi put je S. Novaković Dušanov zakonik izdao g.* 1870.

Nov. sr. Новине српске 1834. 1835. *Drugo su:* Srpske novine *(vidi tamo).*

Obradović D., Животъ и приключенія Димитрія Обрадовича, нареченога у калуђерству Досиѳеа. У Лаипсіку 1783.

— Совѣти здраваго разума. У Лаипсіку 1784. *Počeo upotrebljavati B., ali ne od početka svoga obrađivanja rječnika. Kako toga izdanja nema u Zagrebu, od sad će se upotrebljavati budimsko izdanje g.* 1806.

— Езопове и прочихъ разныхъ баснотворцевъ . . . . басне. У Лаипсіку 1788.

Ogled. sr., Огледало српско. У Београду 1845. *Narodne i polunarodne pjesme o crnogorskijem bojevima s Turcima.*

Oliva, Život od Olive ćere Julijana cesara. U Bnecih 1702. *Neznani pisac piše čakavski.*

Opći austrijanski građanski **zakonik.** Dio I. II. III. U Beču 1853. *Upotrebljavao B.*

Orbin M., Zrcalo duhovno . . . . istomačeno iz jezika italijanskoga u dubrovački po D. Mavru Orbinu, Dubrovčaninu, opatu . . . . In Venetia. *Ovo je drugo izdanje* „Zrcala" *iz god.* 1621, *kako se vidi iz dopuštenja, da se može štampati.*

Orfelin Z., Искусный подрумарь . . . . Въ Вѣнѣ 1783.

Osvetnici, I. Obrenov, događaj iz g. 1857 od Nenada Poznanovića *(pseudonim kao i kasnije* „Radovan" *mjesto:* fra Grgo Martić). U Zagrebu 1861. — II. Luka Vukalović i boj na Grahovcu, pjesma od Radovana. U Zagrebu 1862. — III. Boj turski i crnogorski god. 1862, pjesma od Radovana. U Zagrebu 1865. — IV. Kiko i Zelić, pjesma od Radovana. U Osijeku 1876. — V. Ustanak u Bosni i Hercegovini g. 1876—8 i bojevi srbski i crno-

* „Šambek" *se zvala velika turska ratna lađa. Vidi u A. Kačića korab.* 491.

gorski, pjesma od Radovana. U Zagrebu 1881. — vi. Haǵi-Lojina krajina, spomen Sarajevu g. 1878, pjesma od Radovana. U Đakovu 1881. — vii. Posjednuće Bosne i Hercegovine g. 1878, pjesma od Radovana. Zagreb 1883.

Otaǵbina, Отаџбина, књижевност, наука, друштвени живот. Друга година, књига четврта. У Београду 1880. *Upotrebļena su topogr. imena iz članaka M. Rakića* („Из нове Србије").

Palikuća N., Himbenost pritankog veleznanstva Nasradinova.... izvađeno iz talijanskog u rvaski jezik po Nikoli Palikući iz Prokļana (*štamp.* Prukļana). U Jakinu 1771. *Pisac je Dalmatinac štokavac.*

Palmotić Ǵ., *dubrovački pisac* xvii *vijeka štampan u* xii, xiii *i* xiv *kńizi „Starih pisaca hrv.":* Ǵon Palmotić. *Mjesto brojeva* xii, xiii *i* xiv *uzimaju se u citatima brojevi* 1, 2, 3. *Sve tri kńige počeo upotrebļavati B; D. i V. su upotrebļavali* „Kristijadu" (*koja je u* xiv *kńizi) po rimskom izdańu g.* 1670; *a V. osim toga još i* 1 *i* 2 *kńigu (on je iz* „Kristijade" *u citatima kašto mjesto strana naznačivao pjevańa i strofe). Citate iz kń.* xiv *isprarļa M., gdje treba, prema biļeškama I. Broza u predgovoru* xix *kń. „Starih pisaca hrv.".*

Palmotić J., Dubrovnik ponovļen i Didone, spjevao Jaketa Palmotić Đonorić vlastelin dubrovački. Za tisak priredio i rastumačio S. Skurla. U Dubrovniku 1878. *J. Palmotić je pisac druge polovine* xvii *vijeka. V. je naznačivao u citatima pjevańa i strofe (ne strane).*

Pančić J., Рпбе у Србији, написао Др. Јосиф Панчић. У Београду 1860. *Štampano u* xii *kńizi „Glasnika društva srbske slovesnosti". Citira se po odštampanoj kńizi.*

— Птице у Србији. У Београду 1867.

— Ботаника по Шлајдену. У Београду 1868.

— Шумско дрвеће и шибље у Србији. У Београду 1871. *Štamp. u* xxx *kńizi „Glasnika srpskog učenog društva". Citira se po odštampanoj kńizi.*

— Зоологија. У Београду 1872.

— Флора кнежевине Србије. У Београду 1874.

— Флора у околини београдској. Треће издање. У Београду 1882. *D. upotrebļavao prvo izdańe* (1865), *a B. drugo* (1878).

Paoli A., *jedna pjesma toga Dubrovčanina (iz g.* 1752) *štampana je u Mateićevoj kńizi str.* 364—373.

Parčić F., Dvostruka rukovet .... po D. Frani „Parchychiu" Šibenčaninu.... In Venezia 1709. *Pisac je čakavac. Nije sigurno, ima li se čitati* „Parčić", *jer* ch *u toga pisca ne služi za glas* č, *nego za* ć *i (kašto) za* k; *ali je* Parčić *štampano u J. Kavańina* 94ᵇ.

Pavić E., Ogledalo temeļa vire .... iliti jezgra sviju događajah staroga i novoga zakona.... najpri u francuzki jezik .... složena, zatim nimački primistita, a sada u naš slavni, uļudni i krasni ilirički jezik prinešena po ocu fra Emeriku Paviću .... U gradu Budimu 1759.

— Prosvitļeńe i ogrijańe.... iliti nediļne i svečane predike.... složene po ocu fr. Emeriku Paviću .... i. ii. U Budimu 1762. *Počeo upotrebļavati M.*

— Jezgra rimskoga pravovirnoga nauka.... u nimački jezik na svitlost dana, sada pak.... u slovinski iliti ilirički jali dalmatinski jezik prinešena 1769 u Budimu. *Da je prevodilac E. Pavić, to se vidi iz dopušteńa, da se kńižica može štampati.*

Pavišić M., Ispis od najzadńe naredbe s. Bernardina.... istumačen iz talijanskoga jezika u rvaski .... od mene Marka Pavišića građanina spliskoga. U Mnecih 1760. *Pisac je štokavac.*

Pavlinović M., Radišu Bog pomaže. Self-help Smilesa preradio Mihovio Pavlinović. Zadar 1871.

— Različiti spisi Mihovila Pavlinovića. U Zadru 1875.

— Razgovor o slavenstvu, jugoslavenstvu, srbo-hrvatstvu. Treće izdańe. Zadar 1876.

Pavlović B., Pripravļeńe za dostojno reći svetu misu.... iztomačeno iz mnogi .... kńiga i u hrvaski jezik pomļivo i virno privedeno po ocu fra Bernardinu Pavloviću iz Dubrovnika .... U Mleci 1747. *Ako i kaže pisac, da je iz Dubrovnika, ali on ne piše dubrovačkijem narječjem, nego kao i drugi štokavci-ikavci iz Dalmacije.*

Pejkić K., Зарцало истине мед цркве источне и западћне од дом Крсту Пеикића од Ћипровац, каноника печуискога. У Мнеци на 1716. *Pisac je rodom Bugarin; sam se pod lat. posvetom potpisuje* Christophorus Peichich Bulgarus, *a i u tal. dopušteńu, da se kńižica može štampati, kaže se:* Christophoro Peichich Bulgaro. *To se vidi i otud, što pisac ne umije vaļano upotrebļavati padeže (već u natpisu ima tome potvrda).*

Pelegrinović M., *Hvaranin, pisac* XVI *vijeka, štampan u* VIII *knizi „Starih pisaca hrv.“*: Miša Pelegrinović.

Pelivanović S. I., *uzete su narodne riječi iz ńegovih članaka štampanih u novosadskom zabavniku* „Javoru“ *g.* 1880 *i* 1881.

Peštalić G., Утишеће ожалошћенih.... složeno od Grgura Peštalića, s. Franciška serafinskog redovnika.... U Budimu 1797. *Pisac piše slavonskijem narječjem svoga vremena.*

Petranović B., Ручна књига najnužnijih pravdoslovnih riječi. Zadar 1862. *Počeo upotrebljavati B.*

Petranović B., Српске народне пјесме из Босне, скупио их и на свијет издао јеромонах Богољуб Петрановић, учитељ. Књига I. У Сарајеву 1867. — Српске народне пјесме из Босне и Херцеговине, скупио Богољуб Петрановић, Књига II. III. У Биограду 1867. 1870.

Petrović P., Горскій вѣнацъ.... сочиненіе П. П. Н. владыке црногорскога. У Бечу 1847.

— Лажни цар Шћепан Мали .... пјесмотворје Петра Петровића Његоша, владике и господара Црнегоре. У Загребу 1851. *Uzima se samo gdjekoja riječ.*

Petrović S., (Српски архив за целокупно лекарство, одељак други, књига XVI). Лековито биље у Србији од Др. Саве Петровића. У Београду 1883. *Počeo upotrebljavati M.*

Pisanica duhovna krstjanskoga nauka .... po jednomu misniku od družbe Isusove.... i za uzkrs poklońena plemenitoj gospodi senatorom, purgarom i svemu poglavitomu varošu požežkomu .... U Beču 1734. *Knjižica je pisana slavonskijem narječjem.*

Pjev. crn., Пѣванија црногорска и херцеговачка сабрана Чубромъ Чойковићемъ .... У Лајпцигу 1837.

Podunavka, Подунавка, Додатакъ къ Срѣскимъ Новинама. У Београду 1848, *br.* 13—17; *otud je upotrebljen članak* Српске речи *od Jovana Baluggjića.*

Popis žit. Glavni rezultati popisa žiteljstva u Bosni i Hercegovini.... Izdala zemaljska vlada za Bosnu i Hercegovinu. Sarajevo 1896. *(isto ćirilicom i ńemački:* Hauptresultate der Volkszählung *i t. d.). Počeo upotrebljavati M., a prije se upotrebljavala:* Statistika .... *(vidi tamo).*

Popović Đ., Познаваньє робе или наука о роби трговачкой. У Бѣограду 1852. *Knige nema u Zagrebu.*

— Речник српскога и немачкога језика, саставио Ђорђе Поповић. II. Српско-немачки део. II издање. Панчево 1895. *Počeo upotrebljavati B. Uzima se samo ono, što je pouzdano i čega nema u Vuka.*

— Турске и друге источанске речи у нашем језику. У Београду 1884. *Štamp. u* 59 *knizi „Glasnika srpskog učenog društva“. Citira se po odštampanoj knizi.*

Posilović P., Наслађение духовно .... по фра Павлу Посиловићу из Гламоча, реда св. Францишка из провинције босанске. У Мнеције 1682. *Ovo je (po Kukuljeviću bibl. hrv.* 12) *drugo izdańe; prvo je štampano g.* 1639.

— Цвиет од крипости.... У Мнеције 1701. *Ovo je drugo izda e, prvo je (po Kukuljeviću bibl. hrv.* 12) *štampano g.* 1647.

Poslovice, na svijet izdao Đ. Daničić. U Zagrebu 1871. *Tu su štampane poslovice iz rukopisa dubrovačkoga i zagrebačkoga (prvi je iz svršetka* XVII *vijeka, a drugi valjada iz prve polovine* XVIII) *i iz dvije štampane knige dubrovačke* XVIII *vijeka. B. je slovima* D *i* Z *u primjerima naznačivao ona dva rukopisa.*

Postila, to jest kratko istlmačenje vsih nedeljskih evanjeliov .... sada najprvo hrvatskimi slovi štampana. V Tobingi 1562. *U toj glagolskoj knizi bilježe se tabaci latinskijem slovima i rimskijem brojevima* I—IV, *ali se bilježe i listovi (ne strane) glagolskijem brojevima* 1, 2, 3 .... 234. *D. i M. naznačuju u citatima listove, a V. i B. tabake.*

Pravdonoša, *juridički časopis u Zadru g.* 1851. 1852. 1855. *Upotrebljeni su neki članci o narodnom životu južnijeh krajeva, koliko je u svezi sa pravom. Cifre uz citate ne znače strane ni listove, nego brojeve časopisa, koji je izlazio svake subote.*

Pregled političkoga i sudbenoga razdjeljeńa kraljevina Hrvatske i Slavonije. U Zagrebu 1877. *Upotrebljavali D. V. i (iz početka) B. Vidi* Razdjeljeńe ....

Preradović D., Неколико српских речи, којих нема у Вукову речнику, скупио их по Срему и растумачио Дамјан Прерадовић. *Štamp. u* 184 *knizi* „Letopisa mat. srpske“, *str.* 83—111 *(azbučnijem redom). Počeo upotrebljavati M.*

Program, Програм велике гимназије карловачке за школску годину 1878. *Na str.* 41 *ima nekoliko oko god.* 1840 *zabiļeženih imena morskijeh riba.*

Proroci staroga zavjeta prevedeni na hrvatski jezik u XVI vijeku. Veteris testamenti prophetarum interpretatio istro-croatica saec. XVI.... edidit V. Jagić. Vindobonae—Berolini 1897. *Jedini sačuvani ek-emplar, iz kojega je Jagićevo izdaňe preštampano, nemu lista, na kojemu je bio natpis knizi; zato se ne zna pravo ni godina štampaňa, ali će po svoj prilici biti* 1564. *Knjiga je štampana i preštampana latinicom, a prevedena je iz ňemačkoga (Luterova) teksta.*

Protokol šab. mag., *vidi* „Glasnik srpskog uč. društva II odeļ., kń. 1.

Rački F., Documenta historiae Croaticae periodum antiquam illustrantia. Zagrabiae 1877. *Uzima se gdjekoje ime, koje se sigurno može pročitati.*

Rad jugosl. akademije,

kń. 1, *str.* 174—188 Записи из неколико рукописа (XIV—XVIII *vijeka), izdao Đ. Daničić.*

kń. 82, *str.* 69—154 *članak o narodnim imenima i prezimenima u Hrvata i Srba, napisao T. Maretić.*

Radičević B., Песме Бранка Радичевића. Панчево 1880. *Počeo upotrebļavati B.*

Radić L., Rukolisti duhovni .... po f. Ludoviku Radiću.... U Livornu 1776. *Pisac piše dubrovačkijem narječjem.*

Radman F., Život s. Jurja mučenika prinesen iz latinskoga u slovinski jezik po otcu fra Frani Radmanu reda s. o. Franceška .... u Dalmaciji. U Mletci 1769.

Radnić M., Pogrđeňe izpraznosti od svijeta.... složeno i izvađeno u jezik slovinski i bosanski.... po fra Mihajlu Radniću Bačaninu. pripovijedaocu.... provincije Bosne Arđentine. Romae 1683.

Radojević J., Skazanje. kako gospodin Bog vazda je providio svojim virnim slugam.... složeno po meni vojvodi Juri Radojević Gizdelinu.... u Padui 1686. *Pisac piše dalmatinsko-štokavski.*

Radovčić P., Način za dobro umriti poštovanoga otca Ivana Jesu Maria istumačen u dalmatinski jazik po Petru Gaudenciju Radovčiću Splićaninu, biskupu rabskomu. U Rimu 1657. *Pisac je čakavac. Po Kukuļeviću bibl. hrv.* 139 *ovo je drugo izdaňe, prvo je štampano g.* 1653.

— Istumačenje simbola apostolskoga, to jest virovanja.... prineseno u slovinski jazik po prisvitlomu gospodinu Petru Gaudenciju ali Radovčiću Splićaninu, biskupu rabskomu. U Rimu 1662.

Rajić J., Бой змая са орловы. Въ Виенњ 1791.

— Собраніе разныхъ недѣльныхъ .... поученій I. II. III. Въ Виенњ 1793. *Ovoga djela nema u Zagrebu.*

Raňina N., *rukopis Nikole Raňine iz g.* 1508 *u biblioteci jugosl. akademije, na svijet izdan u knjizi:* Zadarski i Raňinin lekcionar, za štampu priredio Milan Rešetar. U Zagrebu 1894. *Pisac rukopisa je Dubrovčanin, ali u ňegovu jeziku ima koješta, što nije po dubrovačkom narječju, već je uzeto iz starijih nedubrovačkih lekcionara; osim toga ima u Raňine i mnoštvo različnijeh pogrješaka.*

Raňina D., Pjesni razlike Dinka Raňine, vlastelina dubrovačkoga .... In Fiorenza 1563.

Rapić Đ., Svakomu po malo iliti predike nedilne .... po p. f. Đuri Rapić Gradiščaninu .... 1762 u Pešti.

Rat, Рат Србије са Турском за ослобођење и независност .... У Београду 1879. *Upotrebļena su mnogobrojna imena i prezimena vojnika.*

Razdjeļ., Političko i sudbeno razdjeļeňe i repertorij prebivališta kraļevina Hrvatske i Slavonije.... izdala kr. hrv.-slav.-dalm. zemaļska vlada .... Zagreb 1903. *Počeo upotrebļavati M. Ranije izdaňe pod istijem natpisom iz g.* 1889 *upotrebļavao B. — Drugo je:* Političko i sudbeno razdjeļeňe hrvatsko-slavonske krajine. U Zagrebu 1876. *Upotrebļavali D. V. i (iz početka) B. Vidi* Pregled ....

Regulacija Save .... pod rukopis tiskano i izdano po naredbi c. kr. glavnoga zapovjedničtva u Zagrebu, k jednu zemaļske upravne oblasti hrvatsko-slavonske vojničke krajine. U Zagrebu 1876. Die Regulirung des Saveflusses .... *(ňemački original i hrvatski prijevod teku jedan uz drugi). Upotrebļena su samo gdjekoja geogr. imena.*

Reļković M. A., Matije Antuna Relkovića Satir iliti divji čovik.... U Osiku 1779. *U toj knjizi nijesu biļežene strane ni listovi, nego tabaci slovima* A, B *i t. d., a uz slova se na pojedinim listovima dodaju brojevi, na pr.* A_1 A_2 *i t. d. B. navodi citate po tome biļeženu, a D. V. i M. na-*

vode ih po stranama počevši od one, na kojoj je natpis.

— Mat. Ant. Relkovića. Nek je svašta iliti sabrańe pametnih ričih i kripostnih dilah .... U Osiku 1795.

Reļković J. S.. Kućnik što svakoga miseca priko godine.... činiti i kako zdravje razložno uzdržati ima.... u slavonskomu glasu izdade Josip Stipan Relković .... parok u Vinkovcih. U Osiku 1796.*

Rešetar M., Der štokavische Dialekt. Wien 1907. *Štamp. u* VIII *knjizi zbornika*: Die Schriften der Balkankommission.

Rosa S., Život gospodina Jezusa Krista.... U Mnecih 1764. *Pisac se nigdje ne imenuje, ali da se zvao* Stijepo Rosa, *da je bio pop i Dubrovčanin, to kaže Stulić u svome rječn.* 2, 673, *a kaže i Appendini not.* 2, 305. *Knjiga je puna štamp. pogrješaka.*

Sabļar V., Mjestopisni rječnik kraļevina Dalmacije, Hrvatske i Slavonije. U Zagrebu 1866. *Upotrebļarali V. i B.*

Sasin A., *dubrovački pisac druge polovine* XVI *vijeka štampan u* XVI *knjizi „Starih pisaca hrv.“ :* Antun Sasin.

Sava sv., *srpskoslovenski pisac* XIII *vijeka.* a) *Život Stefana Nemańe (Simeuna) štampan (po rukopisu* XVII *vijeka) u knjizi P. J. Šafarika*: Památky dřevního písemnictví Jihoslovanův. V Praze 1851. — b) *Tipik hilandarski i studenički, štampani u „Glasniku srpskog uč. društva“, kń* 24 *i* 40 *(vidi tamo).* — c) *Tipik orahovički izdan od Đ. Daničića g.* 1866 *u „Književniku“ zagrebačkom učenom časopisu* III, *str.* 139—142 *po prepisu iz* XIX *vijeka (ali vrlo dobru).*

Schem., *vidi* Šem.

Simić N., O biļeženju akcenta .... Prilog štokavskoj akcentuaciji. *Štamp. u* VIII *knjizi „Nastavnoga Vjesnika“, str.* 103—114. *Počeo upotrebļavati M.*

Sitzungsberichte der kais. Akademie der Wissenschaften, philosophisch-historische Classe, Band 112. Wien 1886. *Tu je izdao F. Miklošić* 7 *pisama Skender-bega Crnojevića duždu i drugoj nekoj gospodi u Mlecima iz g.* 1523 *(ćirilicom).*

Skoroteča, Цетињско-будимскій Скороteча, *g.* 1844, *br.* 42. *Tu je članak:* Неке речи за српскоґъ лексикографа *(str.* 248 — 250). *mala zbirka riječi iz južne Ugarske, koje se govore od mila i u psovańu. Počeo upotrebļavati Đ., ali ne od početka rječnika.*

Skurla S., Sveti Vlaho .... dubrovački obranitel. Priopćio kanonik Stijepo Skurla. U Dubrovniku 1871. *Upotrebļeno je samo ono, što je na str.* 119—133.

Slovinac, list za književnost, umjetnost i obrtnost. U Dubrovniku 1880. 1881. 1884 *(zbirke čakavskih i štokavskih riječi iz različnih krajeva).*

Smailagić Meho, pjesan naših Muhamedovaca, zabiļežio Dr. Friedrich Krauss. U Dubrovniku 1886.

Smičiklas T.. Dvjestogodišńica oslobođeńa Slavonije. Drugi dio: Spomenici o Slavoniji u XVII vijeku (1640 — 1702). Skupio Tade Smičiklas. U Zagrebu 1891. *Upotrebļena su samo topogr. i lična imena. Počeo upotrebļavati M.*

Sorkočević P., *dubrovački pisac iz svršetka* XVIII *vijeka štampan u* IX *knjizi „Starih pisaca hrv.“ kao popuńač Gundulićeva „Osmana“ :* Petar Sorkočević.

Spom. sr., Споменици срйски .... преписао с дуброначке архиве кнез Мелo Пуцић. I. II. У Београду 1858. 1862.

Srećković P., Зборник попа Драгоља, до сада најстарији зборник српске писмености прве четвртине XIII века. *Štamp. u v knjizi „Spomenika“ srpske kr. akademije. Upotrebļavao B., a M. ne upotrebļava, jer je jezik sasvijem crkvenoslavenski, tekst je vrlo često nejasan, a izdańe je slabo pouzdano.*

Srpska zora, *beletristički časopis izlazio u Beču u* 70-*im godinama* XIX *vijeka. B. uzimao po koji primjer.*

Srpske novine *u Biogradu* 1861—1879. *Uzimaju se topogr. imena, za koja se može misliti da su dobro zabiļežena (jer ih ima mnogo i nepouzdanih).*

Stara baba .... dana na svitlost po jednomu Zadraninu, koji svoje ime taji .... U Bnecih 1801.

Starine, na svijet izdaje jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti.

— *kń.* 1, *str.* 1—43, Knjiga Konstantina filosofa o pravopisu *od Đ. Daničića (po rukopisu* XV *ili* XVI *vijeka),* — *str.* 44—85, Rukopis Vladislava gramatika pisan g 1469, *od Đ. Daničića,* — *str.* 216—236. Ogledi stare hrvatske proze *izdao V. Jagić (po rukopisima vaļada* XVI *vijeka).*

* *I ako su se oba Reļkovića sami pisali sa* -l-, *u rječniku se pišu sa* -ļ-, *jer im prezime dolazi od imena* Reļko, *a to od* Reļa.

— *kń.* 2, *str.* 261—310, Indijske priče prozvane Stefanit i Ihnilat, — *str.* 311—312, Muka blaženoga Grozdija, *oba spomenika po rukopisima* XVII *vijeka izdao Đ. Daničić.*

— *kń.* 3, *str.* 218—329, Život Aleksandra velikoga, *izdao V. Jagić (po rukopisu* XVI *vijeka).*

— *kń.* 4, *str.* 63—80, Tri stare priče *od Đ. Daničića (po rukopisu* XVI *vijeka),* — *str.* 81—85, Proroštvo despota Stefana Lazarevića *od Đ. Daničića (po rukopisu iz početka* XVIII *vijeka),* — *str.* 110—118, Tondal *od Đ. Daničića (po rukopisu* XVI *vijeka).*

— *kń.* 5, *str.* 109—288 *različne lat. isprave* XIV—XVI *vijeka izdane od M. Mesića; iz ńih se uzimaju imena (ļudska i topogr.).*

— *kń.* 10, *str.* 1—43, *različne ćir. isprave* XV—XVIII *vijeka izdane od S. Ļubića,* — *str.* 44—60, Članci hronografa trojadika o Srbima i Bugarima *od S. Novakovića (po rukopisu vaļada* XVI *vijeka),* — *str.* 81—126, Sredoviječni lijekovi, gatańa i vračańa od *V. Jagića (po rukopisu* XV *vijeka),* — *str.* 257—293, *nekoliko ćir. natpisa i biļežaka iz različnih vremena od Ļ. Kovačevića.*

— *kń.* 11, *str.* 77—152, Dopisi između krajiških turskih i hrvatskih častnika *od F. Račkoga (pisma su pisana u* XVII *vijeku bosanskom ćirilicom),* — *str.* 171—203, Physiologus *od S. Novakovića (po ćir. rukopisu* XVI *ili* XVII *vijeka).*

— *kń.* 12, *str.* 1—41, Dopisi između krajiških turskih i hrvatskih častnika *od F. Račkoga (pisma su pisana u* XVII *vijeku* i *na početku* XVIII, *ponajviše bosanskom ćirilicom, samo nekoliko latinicom).*

— *kń.* 13, *str.* 205—210, *ćir. isprava pisana g.* 1250 *na ostrvu Braču, izdao F. Rački.*

— *kń.* 23. *str.* 39—153, Prilozi za literaturu hrvatskih glagolskih spomenika *od I. Milčetića (prvi je prilog* „Ivančićev zbornik“, *glag. rukopis vaļada iz prve polovine* XV *vijeka, a drugi je* „Spovid općena“, *štampana glag. knjižica iz g.* 1496).

Statistika *(upravo:* Štatistika) mjesta i pučanstva Bosne i Hercegovine. Sarajevo 1880 *(i pod ńem. natpisom:* Ortschafts- und Bevölkerungs-Statistik von Bosnien und Hercegovina). *Upotrebļavali D. V. i B.*

Statuta lingua Croatica conscripta, Hrvatski pisani zakoni.... uredili Dr. F. Rački, Dr. V. Jagić, Dr. I. Črnčić. U Zagrebu 1890 *(štampano kao* IV *knjiga zbornika* Monumenta historico-iuridica Slavorum meridionalium). *Otud su upotrebļeni za rječnik:* Statut kastavski, *str.* 181—207 *(iz g.* 1490 *s kasnijim dodacima),* — Statut veprinački, *str.* 211—227 *(iz g.* 1507), — Statut vrbanski *(t j. vrbnički, po rukopisu* XVI *vijeka), str.* 145—172.

Statut krčki *štampan u Kukuļevićevu „Arkivu za pov. jug.“, kń.* II, *str.* 277—307. *Ovo je isti statut, koji je u knjizi* Statuta lingua Croatica conscripta — Hrvatski pisani zakoni *bolje izdan pod imenom „vrbanskoga“ statuta. M. ne upotrebļava izdańa u „Arkivu“, a već je i B. počeo mjesto ńega upotrebļavati „vrbanski“ statut.*

Statut poļički *(upravo:* Poļički štatut), *ćir. spomenik izdao M. Mesić u* V *knjizi Kukuļevićeva „Arkiva za pov. jug.“, str.* 225—318 *(po rukopisu* XVI *vijeka, a nešto i po kasnijima).*

Stefan *kraļ (Prvovjenčani) srpsko-slovenski pisac* XIII *vijeka. Od ńega je: Život Stefana Nemańe (sv. Simeuna), štampan (po rukopisu* XIII *vijeka) u knjizi P. J. Šafarika* Památky .... *(vidi kod* Sava).

Stefanac, *vidi* Štefanac.

Stojadinović B., Српске народне песме, скупио их и на свет издао Благоје Стојадиновић. I. II. У Београду 1869.

Stojanović Ļ. Стари српски хрисовуљи, акти, биографије, летописи, типици, поменици, записи и др., прибрао их Љуб. Стојановић. У Београду 1890. *Štampano kao* III *knjiga „Spomenika“ srpske kr. akademije. Upotrebļena su samo imena. Počeo upotrebļavati B.*

— Стари српски записи и натписи, скупио их и средио Љуб. Стојановић. I. II. III. Београд 1902. 1903. 1905. *Počeo upotrebļavati M.*

Stojanović M., Sbirka narodnih poslovica, riječi i izraza od Mijata Stojanovića. U Zagrebu 1866. *Upotrebļena je samo po koja riječ.*

Stulić J., Joakima Stulli Dubrovčanina, svećenika reda sv. Franceska Rječosložje.... Illir.-ital.-lat. I. II. U Dubrovniku 1806. *U tom se rječniku nalazi golemo mnoštvo sasma nepouzdanih i vrlo rđavo načińenih riječi; takve je riječi M. slabo uzimao u rječnik, a od sad ih ne će nikako uzimati.*

Svetostef. hris., Светостефански хрисовуљ краља Стефана Уроша II. Милутина .... У Бечу 1890. *Pod predgovorom se potpisuje kao izdavač V. Jagić.*

Šafarik P. J., Serbische Lesekörner ... von P. J. Schaffarik. Pesth 1833.

— Památky .... *(vidi kod* Sava). *Tu su još: „Listine, pisma i natpisi“, — „Zakonik cara Stjepana Dušana“ i „Kratki letopisi srpski“ (sve troje pod osobitim natpisom:* Okázky občanského písemnictví).

Šapčanin M. P., *iz njegovijeh pripovijedaka uzimao po koju riječ B.*

Šem., *to jest* „šematizam“ *(lat.* schematismus). *Upotrebljeni su poradi prezimena šematizmi dijeceza katoličkih i pravoslavnih; šematizmi onih prvih pisani su latinski, a ovih drugih našijem jezikom.*

a) *Šematizmi kat. dijeceza: dubrovačke* (schem. rag.) 1876, — *đakovačke* (schem. diac.) 1877, — *goričke* (schem. gor.) 1876, — *hvarske* (schem. phar.) 1874, — *kotorske* (schem. cath.) 1876, — *križevačke (upravo je unijatska:* schem. cris.) 1868, — *krčke* (schem. vegl.) 1876, — *pečujske* (schem. q. eccl.) 1874, — *porečko-pulske* (shcem. par.-pol.) 1876, — *senjske* (schem. segn.) 1871. 1881, — *splętske* (schem. spal.) 1862, — *šibeničke* (schem. siben.) 1875, — *trstanske* (schem. terg.) 1876, — *zadarske* (schem. iad.) 1876, — *zagrebačke* (schem. zagr.) 1875. 1880. *Nekima od ovijeh knjiga ne stoji u natpisu riječ* „schematismus“, *nego* „status“ *(gor., hvar., por., šib., trst., zad.), — a u natpisu knjige kotorske dijeceze mjesto* „schematismus“ *stoji* „catalogus“. *Ovdje se dodaju još: šematizam provincije bosanske male braće* (schem. bos.) 1864 *i vikarijata apost. u Hercegovini* (schem. herceg.) 1873.

b) *Šematizmi pravosl. dijeceza: bokokotorske* 1880. 1882, — *gorńokarlovačke* 1880, — *pakračke* 1898 — *i mitropolije karlovačke* 1878. 1900. *U šem. pakr. ima i veliko mnoštvo topogr. imena (bregova, izvora, šuma i t. d.). Taj šematizam kao i onaj mitropolije karl.* 1900 *počco upotrebljavati M.*

Šloser J., Fauna kornaša trojedne kraljevine. I. II. III. U Zagrebu 1877. 1878. 1879. *Upotrebljavali D. i V.*

Šloser i Vukotinović, Flora Croatica auctoribus Dr. Jos. Schlosser et Lud. Farkaš-Vukotinović. Zagrabiae 1869. *Upotrebljavali D. i V., a iz početka i B.*

Štefanac Š., Pisma od Ivana Salkovića silnog viteza i junaka .... U Osiku 1781. *Pisac ove slavonskijem narječjem ispjevane pjesme imenuje se na str. 6 i 7 u akrostihu:* Šimun Štefanac, Sluńanin parok vrhovački polak istine.... *D. i B. pisali su griješkom* Stefanac.

Štit suproć kuzi, trešńi i svakoj inoj bijedi .... U Dubrovniku 1783.

Šulek B., Deutsch-kroatisches Wörterbuch von Bogoslav Šulek. Nemačko-hrvatski rječnik. I. II. U Zagrebu 1860. *Počeo B. uzimati po koju riječ.*

— Hrvatsko-ńemačko-talijanski rječnik znanstvenoga nazivla. I. II. U Zagrebu 1874. *Počeo B. uzimati po koju riječ.*

— Jugoslavenski imenik bilja. U Zagrebu 1879. *Počeo upotrebljavati B., a M. uzima samo ono, što se čini sigurno.*

Šurmin Đ., *uzimaju se riječi iz njegovijeh članaka o govoru hercegovačkom (štamp. u „Nastavnom Vjesniku“, kń. 3), i o sarajevskom (štamp. u „Radu jugosl. akademije“, kń. 121.) Počeo upotrebljavati M.*

Tekelija S., Автобиографија Саве Текелије *pisana oko g.* 1840, *a štampana u „Letopisu mat. srpske“. kń.* 119 *i* 120.

Terzić L., Pokripljenje umirući .... po D. Luci Terziću popu od skupšćine s. Filipa Nerija Biščaninu provincije poljičke, splitske države .... In Venetia *(godina je* 1704 *zabilježena pod tal. dopuštenem štampańa). Gdješto je upotrebljeno i drugo izdańe (iz g.* 1747) *te knjige od fra B. Pavlovića.*

Tkalčić I., Monumenta historica episcopatus Zagrabiensis. Povjestni spomenici zagrebačke biskupije, objelodanio ih Ivan K. Tkalčić. I. II. U Zagrebu 1873. 1874. *Spomenici su svi latinski, a potječu iz* XII *i* XIII *vijeka (u prvoj knjizi) i iz* XIV *(u drugoj). Uzimaju se samo imena, i to koja se sigurno mogu pročitati.*

Tomiković A., Život Petra Velikoga, cara Rusije izpisan od arkimandrite Antonije Katifora i treći put na svitlo dan u jezik talijanski, a sada prinesen u ilirički slavonski od o. f. Aleksandra Tomikovića .... U Osiku 1794.

— Sveta govoreńa .... priko godine složena. U Osiku 1797. *Pisac se imenuje pod posvetom:* Od priponiznoga sluge fra Aleksandra Tomikovića.

Tordinac N., *iz ńegove knige nar. pripovijedaka i pjesama bosanskih uzimao po koji primjer B.*

Transit, *glagolska ta knižica ima na kraju biļešku:* Svršene biše knige sije, ke se zovu Transit svetoga Jerolima v Seńi .... štampane.... v letih gospodńih 1508. *Počeo upotrebļavati D., ali ne od početka rječnika.*

Velikanović I., Prikazańe.... svete Margarite iz Kortone. U Osiku 1780. *Pisac se potpisuje pod predgovorom:* fra Ivan Velikanović.

— Upućeńa katoličanska u razgovore složena.... po Francesku Amatu Pouget .... u jezik franceski skupļena i od istoga u latinski prinešena, a iz ovoga u ilirički privedena i na svitlost dana od otca f. Ivana Velikanovića, Brođanina. I. II. U Osiku 1787. III. U Osiku 1788. *U drugom i u trećem dijelu* II *i* III *knige paginacija je pobrkana, a rječniku se navodi, kako bi trebalo da bude.*

Vetranić M., *dubrovački pisac* XVI *vijeka štampan u* III *i* IV *knizi „Starih pisaca hrv.“:* Mavro Vetranić. *Mjesto* III. IV *biļeže se uz citate brojevi* 1, 2.

Vidali J., *Jedna pjesma Jana Vidalija Krkranina iz g.* 1564 *štampana je među Naļeškovićevim pjesmama u* V *knizi „Starih pisaca hrv.“, str.* 351—352.

Vijenac, *iz toga zagrebačkog beletrističkog časopisa uzeto je nekoliko riječi, i to iz br.* 43 *g.* 1878 *(riječi su iz narječja ugarskijeh Hrvata).*

Vila, *iz toga biogradskog beletrističkog časopisa g.* 1866, 1867, 1868 *upotrebļene su narodne pjesme i pripovijetke.*

Vitaļić A., Istumačenje pisnih Davidovih u spivanja slovinska složeno.... po popu Andriji Vitaļiću Višaninu iz Komiže U Bnecih 1703.

— Ostan Božje ļubavi.... u slovinske pisni sastavļeno .... po popu Andriji Vitaļiću Višaninu iz Komiže. U Bnecih 1712.

Vitezović P., Pav. Vitezovića od Seńa odiļenja sigetskoga prva četiri dila, drugoč sada na svitlo dana .... U Beču 1685.

— Kronika aliti spomen vsega svijeta vikov .... složen i na svitlo dan po Pavlu Vitezoviću.... U Zagrebu 1696.

— Priričnik aliti razlike mudrosti cvetje .... U Zagrebu 1703.

— Sejnčica aliti djačka od sejnskoga na moru junaštva učińenoga.... leta tekućega 1704. po g. P. V.

Vladmirović J., Likarije priprostite .... po gospodinu knezu i vitezu Jurju Vladmiroviću .... U Mleci 1775. *Jezik je dalmatinsko-štokavski.*

Vladmirović L., Slavodobitje krstjansko po o. f. Luci Vladmiroviću .... provincije prisvetoga odkupiteļa u Dalmaciji .... U Mleci 1765.

Vodopić M., a) Tužna Jele, povijest gruška Mata Vodopića, *štamp. u zabavniku „Dubrovniku“ za g.* 1868, *str.* 173—253. — b) Marija, povijest konavoska, *štamp. u istom zabavniku za g.* 1870, *str.* 3—26. — c) *imena ptica u časopisu „Slovincu“ g.* 1880 *str.* 30 *i d.*

Vodopić V., *jedna pjesma Vlaha Vodopića štampana je među Naļeškovićevim pjesmama u* V *knizi „Starih pisaca hrv.“ str.* 346—347.

Voltiģija J., Ričoslovnik iliričkoga, italijanskoga i nimačkoga jezika .... od Jose Voltiggi Istrijanina. U Beču 1803.

Vrančić F., Dictionarium quinque nobilissimarum Europae linguarum, Latinae, Italicae, Germanicae, Dalmaticae et Ungaricae. Venetiis 1595. *Pisac se imenuje u natpisu lat. pjesme, koja dolazi ispred samoga rječnika:* Dictionarium.... nobilis et praeclari viri Fausti Verantii.

— Život nikoliko izabranih divic po Faustu Vrančiću, biskupu čanadskomu, vićniku cesarovu iztumačen. Romae 1606. *Jezik je čakavski.*

Vrčević V., Српске народне приповијетке, понајвише кратке и шаљиве, скупио Вук Врчевић. 1868 у Биограду.

— Српске народне игре. 1868 у Биограду.

— Низ српских приповиједака Вука вит. Врчевића већином о народном суђењу по Боки, Црној Гори и Херцеговини. Панчево 1881. *Uzima se samo po koja riječ.*

Vuk (Stef. Karaģić),

različni članci Vukovi iz „Novina srpskih“ g. 1817, 1818, 1821; *primjeri se uzimaju iz Ivekovićeva rječnika.*

— Додатак к санктпетербургским сравнительным рјечницима .... У Бечу 1822.

— Народне српске пјесме .... Књига прва. У Липиеци 1824. Књига

четврта. У Бечу 1833. *Upotrebljeni su samo predgovori.*

— Даница, забавник за г. 1826, 1827. 1828, 1829, 1834 *(za prve tri godine i za petu u Beču, za četvrtu u Budimu). Mjesto godina pišu se uz citate brojevi* 1—5.

— Милош Обреновић или грађа за српску историју нашега времена. У Будиму 1828.

— Опит, *vidi kod* Milovanov. *Primjeri se uzimaju iz Ivekovićeva rječnika.*

— Одговор на ситнице језикословне. У Бечу 1839.

— Српске народне пјесме. У Бечу. I. књига 1841, II. 1845, III. 1846, IV. 1862, V. 1865.

— Српске народне пјесме из Херцеговине. У Бечу 1866.

— Српске народне пјесме. У Београду. Књ. V. 1898, VI. 1899, VII. *i* VIII. 1900.

— Одговор на утук. У Бечу 1843.

— Одговор на лажи и опадање. У Бечу 1844.

— Писма Платону Атанацковићу. У Бечу 1845.

— Нови завјет. У Бечу 1847. *Citira se skraćeno po natpisima pojedinijeh knjiga.*

— Српске народне пословице. У Бечу 1849.

— Ковчежић. У Бечу 1849.

— *Vukovi članci u Miklošićevoj slav. biblioteci* („Slavische Bibliothek“ I. II. 1851, 1858); *primjeri se uzimaju iz Ivekovićeva rječnika.*

— Српски рјечник. У Бечу 1852. У Београду 1898.

— Српске народне приповиједке. У Бечу 1853. *Upotrebljeno je i drugo izdanje iz g.* 1870.

— Примјери српско-славенскога језика. У Бечу 1857.

— Правителствующій совѣтъ серб̀скій. У Бечу 1860.

— Одбрана од ружења и куђења. У Београду. 1861. *Primjeri se uzimaju iz Ivekovićeva rječnika.*

— Приправа за историју свега свијета ради дјеце. Превео с њемачкога Д. Владисављевић, а прегледао и на свијет издао Вук Стеф. Караџић. У Бечу 1864. *Primjeri se uzimaju iz Ivekovićeva rječn.*

— Живот и обичаји народа српскога. У Бечу 1867. *Koji su članci u toj knjizi pod sumnjom, da nijesu od Vuka, tamo uz primjere stavljaju B. i M. znak ?*

— Скупљени граматички и полемички списи Вука Стеф. Караџића. I. II. III. У Београду 1894—1896. *Primjeri se uzimaju iz Ivekovićeva rječn.*

— Вукова преписка. I. II. III. У Београду 1907—1909. *Uzimaju se riječi samo iz pisama, što ih je Vuk kome pisao.*

Vuletić P., Osip pravedni .... složen u četiri pivanja po popu Petru Vuletiću Kastelaninu. In Venetia 1706.

Zadranin, *vidi:* Stara baba.

Zakon vinodolski od ljeta 1280. Priopćen od prof. Ant. Mažuranića. *Štamp. u* III *knjizi časopisa „Kolo“. U Zagrebu* 1843. *Rukopis je iz* XVI *vijeka.*

Zaničić I., Kratkopis poglavitiji događajah .... složi Don Ivan Zaničić, crkve sv. Katarine u Dubrovniku nadpop. .... U Pešti 1762. *Pisac ove knige upravo je slavonski fratar* Jos. Pavišević, *a „Ivan Zaničić“ je pseudonim; knjiga nije ni pisana dubrovačkim narječjem, nego slavonskim. Vidi u B. Drechslera, Slavonska književnost u* XVIII *vijeku, Zagreb* 1907, *str.* 75.

Zanotti I., Eneide Virgilija knjiga druga novo u slovinski jezik istomačena i u pjesmah složena po Ivanu Zanottu naučitelju i pridstolne zadarske kanoniku .... U Bnetke 1688.

— Kratka, dali koristna upitovanja .... iz knjig priuzvišenoga gospodina kardinala Toleda .... iztomačene u slovinski jezik po Ivanu Zanottu nauč. i kanoniku zadarskomu. U Bnetke 1688.

— U prvu nedilju prišastja gospodinova.... po m. p. oteu fra Ivanu Royardu, a sada novo po Ivanu Zanottu ill Tanclingeru .... u slovinski jezik istomačeno .... U Bnetke 1690.

— Skazovanje od čudnovate rati, ka je bila pod Maltom.... po Jivanu Zadraninu. U Bnecih 1724. *Da je taj „Zadranin“ upravo I. Zanotti, o tome vidi u „Građi za pov. knjiž. hrv.“* 5, *str.* 48 *i d.*

Zbornik *različnih stvari, rukopis pisan ćirilicom god.* 1520 *u Dubrovniku. U bibliotci jugosl. akademije.*

Zbornik za narodni život i običaje južnih Slavena, izdaje jugoslavenska akademija. Knj. 1—11. U Zagrebu 1896—1906.

Zelić G., Житие сирѣчь рожденіе воспитаніе . . . . и страданія Герасіма Зелића архимандрита. Въ Будимѣ 1823.

Zemļak, *novine izlazile u Novom Sadu g.* 1871. *Iz br.* 2 *i* 3 *uzimaju se neke narodne riječi.*

Zemļopis i pov. Bosne, *vidi* F. Jukić.

Zgode od boja, ke slijediše oko Spuža i Žabļaka godišta 1788 složene u pjesan po G. F. *Bez godine i mjesta štampaňa; narječje je dubrovačko.*

Zlatarić D., Elektra traǵedija, Ļubmir, pripovijes pastirska i ļubav i smrt Pirama i Tisbe.... po Dominku Zlatariću. U Bnecijeh 1597.

Zoranić P., Planine, ke zdrže u sebi pisni pete po pastirih . . . . i mnoge ostale stvari složene po Petru Zoraniću Niňaninu. In Venetia 1569. *Po tome su izdaňu citirali D. V. i B., a M. citira po izdaňu u* XVI *kń. „Starih pisaca hrv.“*

Zore L., O ribaňu po dubrovačkoj okolici. *Štamp. g.* 1869 *u* X *kńizi Kukuļevićeva „Arkiva za pov. jug.“ Članak je nagrđen mnoštvom štamp. pogrješaka, zato se mora upotrebļavati s oprezom.*

— Paļetkovaňe. *Veliki zbornik narodnijeh riječi sabran po južnijem krajevima. Štamp. u „Radu jugosl. akademije“, kń.* 108, 110, 114, 115, 138, 170. *Akc. ne će biti svuda dobro zabiļežen. Počeo upotrebļavati M.*

— Дубровачке туђинке, *štamp. u* 26 *kń. „Spomenika“ kr. srpske akademije. Počeo upotrebļavati M.*

Zoričić M., Osmina dilovaňa duhovnoga . . . . sastavļena iz različiti kńiga u slavni jezik ilirički i na svitlost data po F. Mati Zoričiću reda male bratje . . . . države prisvetog odkupiteļa u Dalmaciji . . . . U Jakinu 1765.

— Aritmetika u slavni jezik ilirički sastavļena . . . . po f. Mati Zoričiću . . . . U Jakinu 1766.

— Zrcalo različiti događaji olti prilika . . . . skupļene i prinesene iz različiti kńiga u slavni jezik ilirički i na svitlost date po f. Mati Zoričiću. Kńige prve. U Mleci 1780.

Zuzeri B., Besjede duhovne oca Bernardina Zuzzeri Dubrovčanina družbe Jezusove.... U Dubrovniku 1793. *Kńiga je štampana* 31 *godinu poslije smrti piščeve, kako se vidi iz predgovora. D. i V. su pisali* Cuceri.

Živanović J., Српски рјечник за кованџије. *Štamp. u novosadskom „Javoru“ g.* 1877 (I *dio) i* 1879 (II *dio).*

Živ. is., *vidi* S. Rosa.

POPIS

prinosnika u narodu skupļenih riječi.*

Aǵić S. *(učiteļ u Trsteniku u Srbiji) poslao nešto riječi.*

Arsenijević V. *(profesor u Karlovcu), od ńega je velika zbirka riječi.*

Bogdanović J. *(paroh u Divoselu u Lici) poslao veliku zbirku.*

Bogišić V., *od ńega je nekoliko riječi.*

Bošković J. *(profesor u Biogradu) poslao nešto riječi.*

Brantner P. *(župnik u Topolovcu u Hrv.) poslao nekoliko riječi.*

Budmani P. *dok je obrađivao rječnik, unio je u ń dosta riječi, osobito iz Dubrovnika.*

Crnogorac K. *(profesor u Biogradu), od ńega je nekoliko riječi.*

Daničić Đ. *priložio malu zbirku.*

Danilo I. *(sveštenik u Zadru) poslao nešto riječi.*

Dučić N. *(arhimandrit) poslao riječi iz Hercegovine.*

Đorđević P. P. *(gimn. učiteļ u Kragujevcu), od ńega je prilična zbirka.*

Đurović M. *(gimn. učiteļ u Leskovcu u Srbiji) poslao nešto riječi.*

Grupković J. *(profesor u Siňu) poslao oveliku zbirku riječi sakupļenih oko Siňa u Dalmaciji (dakle ne baš u sjevernoj Dalmaciji, kako se veli kašto u rječniku).*

* Uz neke je prinosnike zabiļežena godina, kad su dali ili poslali riječi; kod kojih nema godine, oni su ih dali ili poslali Daničiću.

Hefele F. *(učitelj u Sisku), od njega je mnogo riječi skupljenih po Hrvatskoj.* 1900.

Hirc D. *(učitelj u Zagrebu) dao veliku zbirku riječi (ponajviše imena životiña i bilja) iz Hrvatske, Slavonije i iz Bosne.* 1895. *B. iz početka nije stavljao ime prinosnika, već samo mjesto, otkle je riječ.*

Ibrovac M. *(gimn. učitelj u Užicu), od njega je mala zbirka.*

Ilić V. *poslao riječi iz Srbije.*

Ivanić M. *(gimn. učitelj u Biogradu) poslao nešto riječi.*

Ivšić S., *(prije student, a sada gimn. učitelj u Zagrebu) dao dosta riječi iz Hrvatske i Slavonije.* 1905.

Jovićević A. *(učitelj u Rijeci Crnojevića), od njega je velika zbirka iz riječke nahije u Crnoj Gori.* 1907.

Kovačević Lj. *(profesor i akademik u Biogradu) poslao nešto riječi.*

Kulišić K. *dao malu zbirku s ostrva Krka.*

Kurelac F., *iz velike njegove zbirke uzimaju se samo one riječi, koje je čuo u narodu (najveći dio riječi u toj zbirci je ispisan iz starije književnosti).*

Lazarević L. K. *poslao iz Šapca malu zbirku.*

Lješević V. *(iz Pive u Crnoj Gori) poslao priličnu zbirku osobito geogr. imena.*

Maretić T. *priložio nekoliko riječi iz Slavonije.* 1907.

Marković P. J. *(profesor u Karlovcima) poslao nekoliko riječi.*

Martić G. *dao nešto riječi iz Bosne.*

Medić M. *(profesor u Zemunu) poslao veliku zbirku iz Like.*

Mesić M. *(profesor i akademik u Zagrebu) dao nekoliko riječi.*

Milas M. *(student u Zagrebu) dao podosta riječi iz Stona u Dalmaciji.* 1894.

Milčetić I. *dao priličnu zbirku s ostrva Krka.*

Mrazović L. *(činovnik u Zagrebu) dao nekoliko riječi.*

Mušicki B. *poslao nekoliko riječi iz Srijema.*

Nenadović Lj. *poslao nešto riječi iz Dalmacije i Crne Gore.*

Novaković S. *poslao dosta riječi.*

Ostojić A. *(student) poslao priličnu zbirku riječi ponajviše s ostrva Brača.*

Pančić J. *poslao nekoliko riječi.*

Pavičić S. *(student u Zagrebu) dao veliku zbirku iz Vinkovaca i okoline.* 1908.

Pavlinović M., *od njega je velika zbirka riječi sakupljenih oko Makarske u Dalmaciji.*

Pavlović I. *poslao malu zbirku iz Srbije.*

Pelivanović S. I. *(profesor u Nišu) poslao podosta riječi iz Srbije.*

Pilepić F., *advokat u (Senjskoj) Rijeci, poslao malu zbirku riječi odande.*

Popović T. K. *poslao nekoliko riječi iz Boke.*

Radoičić Ž. *(sveštenik u Srbiji) poslao dosta riječi sakupljenih oko Šapca u Srbiji.*

Ružičić M. *poslao podosta riječi iz Srbije.*

Simčić F., *od njega je mala zbirka riječi iz Istre.* 1900.

Stojanović Lj. *(gimn. učitelj) poslao veliku zbirku iz Srbije.*

Škarić Đ. *(profesor u Zagrebu) dao podosta riječi iz Like.* 1907.

Šurmin Đ. *(profesor u Zagrebu) dao dosta riječi iz Bosne.* 1895.

Tomić V., *od njega ima nešto riječi s ostrva Brača.*

Torbar J. *(profesor i akademik u Zagrebu) dao nekoliko riječi.*

Trsteňak D. *(učitelj u Karlovcu) poslao dosta riječi iz Hrv.*

Vulović S. *(profesor u Biogradu) poslao nekoliko riječi.*

Bilješka. Vrlo rijetko se u rječniku citiraju knige i prinosnici, kojih nema ni u prvom ni u drugom ovdje štampanom »popisu«. Takvijeh knjiga i prinosnika ima samo nekoliko; nije dakle šteta, što ih u popisima nema.

OBJAVA

o daļem obrađivańu rječnika.

Sada nakon trideset godina, kako rječnik izlazi na svijet. sasvijem se jasno vidi, da će vrlo dobro biti, ako se u gdječemu skrati te se tako uštedi štogod i prostora i vremena, pa i troškova nužnijeh za ńegovo izdańe. Na pitańe, kako rječnik treba od sad skraćivati, nije težak odgovor: svatko će lako uvidjeti, da bi radikalno skraćivańe donijelo sa sobom preveliku razliku između rječnika, kakav je bio do sad i kakav bi od sad bio. Ta bi razlika previše udarala u oči i bila bi neprijatna kao i kod svakoga drugoga velikog djela, u kojemu je jedan dio izrađen po jednoj osnovi, a drugi po drugoj. Ovaj se dakle rječnik može skraćivati samo tako, da se tijem ne dira u samu osnovu, po kojoj je dosele obrađivan. Evo kako će se to činiti.

Često se događa, da za ovaj ili onaj odjeļak ove ili one riječi ima golemo mnoštvo potvrda i u današńem i u starijem jeziku. U takvijem događajima sadašńi obrađivač nije htio gomilati primjere, već se zadovoļavao, da ih navede samo nekoliko, i to tako, da budu zastupani svi vijekovi i svi krajevi, iz kojih ima potvrda, pa da kaže ono, što je rekao na pr. kod imenice *mjesto* pod a, *a*, kod pridjeva *mlad* pod 1, a, *a*, kod glagola *moći* pod II, a, *b*, *aa* i drugdje. Od sad se u takvijem odijeļcima ne će ni toliko primjera navoditi, već najviše oko desetak, a da bi čitateļi znali, da za koju porabu ove ili one riječi ima veoma mnogo potvrda, dodavaće se iza posļedńega primjera naznaka **i t. d.**, **i t. d.** Kad se na takvome mjestu nađe naznaka **i t. d.** (ne dvaput), to će značiti, da potvrda ima još mnogo (ali ne baš golema množina). Gdje se ne nađe ni jedna ni druga od navedenijeh naznaka, to će značiti, da potvrda ili nema više, ili da ih ima samo još nekoliko. Ako koji odjeļak pored svega velikoga broja primjera, što se za ń našlo, nije običan u svijem vijekovima i u svijem krajevima, svuda će se to izrijekom spomenuti.

Sadašńi će obrađivač i u napredak samo onoliko cijepati riječi u različne odijeļke, koliko doista treba, ne zalazeći u prevelike i nepotrebne tankoće.

Osim svega ovoga sadašńi će obrađivač nastojati, da u pristupima pojedinijeh riječi i u svojim objašńavańima bude i odsele što kraći kloneći se svake zališnosti. Tako n. pr. nije nužno, da se akcenatske promjene u oblicima svuda navode potpuno; kojim su čitateļima poznata bar glavna pravila o tijem promjenama u današńemu kńiževnom našem jeziku, ńima je vrlo često dosta, da se navedu samo dva oblika koje riječi (nom. i gen. imenica, m. i f. pridjeva, inf. i 1 lice prez. glagola), pa da odmah otud znadu akc. i svih drugih oblika; takve su riječi na pr. *mļèkâr — mļekára, mlâd — mláda, mòliti — mölîm* i t. d. A često je rečenijem čitateļima dosta znati akc. samo jednoga oblika koje riječi, pa da po ńemu odmah

znadu, kakvi su akcenti u svim drugim oblicima; takve su riječi na pr. *mòtika, mrèža, miròvati, mìsliti* i t. d.

Ako se navedenijem načinima bude rječnik od sad pa sve do ńegova svršetka skraćivao, onda ne će moći u ńemu biti preko mjere dugijeh riječi, kakve su do sad neke bile, kojih duļina jamačno nije rječniku na korist.

Do sad je ovaj rječnik sve više nerazmjerno rastao, što je više napredovao, jer su se stali jedan za drugijem upotrebļavati novi izvori, koji nijesu od početka rječnika upotrebļeni. To dodavańe novijeh izvora uzrokuje veliku razliku među pojedinijem slovima; izvori na pr. koji su se počeli upotrebļavati, kad je rječnik već bio u slovu *M*, sadržavaju u sebi mnoge riječi, koje se počińu sa slovima *A—Ļ*, a nijedne od ńih nema u rječniku (to dakako vrijedi i za odijeļke pojedinijeh riječi). Iz dodavańa dakle novijeh izvora, sad ovoga, sad onoga, izlaze za rječnik dva zla: on se sve više raširuje, i pojedina slova obiļem upotrebļenijeh riječi sve se više razlikuju među sobom. U tom je pogledu na pr. velika razlika među slovom *M* s jedne strane i među slovima *A, B, C* s druge strane. Kad bi se i u napredak neprestano dodavali novi izvori, onda bi na pr. između slova *V* i *M* bila tolika razlika, kolika je sada među *M* i *A* ili *B*. Da bi se i jednome i drugom pomenutom zlu doskočilo, ne će se odsele više nikakav novi izvor uzimati. Ni jedan ni drugi pred ovom „objavom“ štampani „popis“ ne će se dakle više umnožavati. Prema tome što iziđe odsele na svijet vrijedno, da uđe u rječnik, to će se morati ostaviti za dodatak ovome djelu, koji će se štampati, pošto se djelo svrši; to isto vrijedi dakako i za rukopisnu građu, što će je akademija dobiti od kojega prinosnika.

Sve ovo, što je ovdje razloženo o daļemu obrađivańu rječnika, počeće se činiti od početka VII dijela.

U Zagrebu mjeseca decembra 1910.

Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti.

PG
1374
R5
dio 6

Jugoslavenska akademija
znanosti i umjetnosti
Rječnik hrvatskoga ili
srpskoga jezika

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

For use in
the Library
ONLY